БИБЛІЯ СИРѢ КНИ́ГЫ

ве́тхаго и҃ново́аго завѣ

та, по҃ языкѹ̀ словенскѹ.

Ш҃ѣвре́иска, вѣ҃ллинь҃скіи ѩ҃зы́къ,
седмѝ десѧтъ и҃дв҃тма̀, бг҃омѹ
др҃ыми превод҃ники • пре҃же воплоще́
нїѧ г҃а б҃а и҃сп҃са на́шего і҃с х҃а, т҃ н
лѣта, нажела́емое повел҃ѣнїе п҃толо
ме́ѧ филадельфа ц҃р҃ѧ е҃гу́пе҃тска •
преведе́наго звоѧ сѫтвѧ́нїемъ,
и҃прилѣжа́нїемъ е҃ли́ко мо́щно,
помощїю б҃жїею послѣдова́ѧ, и҃
спра́вивѧ • влѣто, повоплощенїи
г҃а б҃га и҃сп҃са на́шего і҃с х҃а •

҃аф п҃а •

Острог 1581 р.в.

Львів 2006 р.в.

ББК 86.37
Б.59

Українське Біблійне Товариство
03190, м. Київ — 190, вул. Баумана 18

Благодійний Фонд „КНИГА”
79000, м. Львів, пл. Св. Юра, 5
тел.: (0322) 72-80-12

Віддруковано з готових діапозитивів
ТзОВ „Мастіг”
79039, м. Львів, вул. Луцького, 28
тел./факс: (0322) 33-62-74

Острозька Біблія
Опрацював та приготовив до друку єрмн. архимандрит др. Рафаїл (Роман Торконяк)

В цьому томі подано повністю текст **Острозької Біблії** з 1581 р.б з українським перекладом, включно з усіма передмовами. Текст друковано такими самими черенками, що й оригінальний текст, тільки додано пробіли між словами та вкінці критичний апарат, в якому вказано старогрецькі, єврейські та латинські тексти, вживані при перекладі Біблії. Паралельно подано також український переклад.

ISBN 966-7136-37-X © єрмнх. Рафаїл (Роман Турконяк)

Зри сїѧ знáменїѧ кнажáте слáвнаго.
йѫже съдрѣжúтъ дóмъ êго ѿ вѣка дáвнаго.
И разумѣ́и нáко не тúне. и не безъ причúны,
о чомѝ влáстнѣи и ширѣи повѣ́сть тú кто йны́и.
Но нáко достоúнъ дѣ́латель своéѧ заплáти,
не щадя́ще здравїѧ никоéѧ оутрáты.
Крѣпко побѣждáлъ различныхъ съпостáт полúки.
и разгонáлъ скор оны драпѣжныа вóлки.
И êщѐ мóжетъ,
аще бъ помóжѐ.

Гляди на це знамя князя славного,
що оберігає рід його від віку давнього,
і збагни, що не марно, ні без причини,
про це саме і широко розповість тобі
хто інший.
Але як робітник гідний своєї заплати,
не зважаючи на деяке здоров'я утрати
кріпко побіджував він ворогів полки
і швидко розганяв він ті хижі вовки.
І ще він зможе,
як Бог допоможе!

въоружéнъ воúнъ змїѧ попрáвъ мужествéнно.
копїемъ сегѡ посрéдѣ проньзе нáвствéнно.
Йáко древнаго враждéбника чл҃ческаго рóда,
понéже злóму з дóбрымъ не бывáетъ згóда.
Боди в кнáзѣ йзбранный мыслнаго сопостáта,
сего бо побѣждáющимъ вѣчнаа заплáта.
І ны́мъ подавáи сїе непобѣ́димо óружїе,
óстрѣйшее мечá óбоюдý óстра слóво бжїе.
въ врéмя рáти
потребá дбáти.

Озброєний лицар змія побив мужньо,
списом наскрізь його прошив явно,
як давнього ворога людського роду,
бо добро зі злом не знайде згоду.
Бий, вибраний княже, умного ворога,
бо тих, що перемагають, вічна нагорода.
Та й іншим давай це вістря непобідиме –
слово боже, що двосічного меча остріше.
В часі війни
потрібно дбати.

вторы́и воúнъ храбростїю пръвому подóбный.
тóкмо óружїемъ ѿмѣ́ненъ и тó посел гробный.
Щéчь бо óбнаженъ въ десни́цы имѣ́а остры́и óбоюдý
йѫже крѣпцїи на врагѝ прiемлютъ побѣ́ду.
Ѿсѣкáи кѡнстантине мракъ йдолскїа лéсти,
хóщетъ бо бъ всѣмъ чл҃кóм сѧ спáсти.
И ѿгонáи ересúкóвъ полúки оумовре́дныа,
прїидóша бо въ мúръ вóлки нещáдныа.
Йже не свы́ше щепúтсѧ,
сїе скорени́тсѧ.

Другий вояк хоробрістю першому
подібний, –
тільки зброєю відмінний і він посол
гробний.
Бо держачи в правиці гострий меч
двосічний,
яким сильні одержують побіду проти
ворогів,
рубай, Константине, морок ідольської обмани,
бо хоче Бог, щоб всі люди спаслись.

І проганяй єретиків нищівні полки,

бо прийшли вони у світ, як безпощадні вовки.
Хто згори не нащеплений,

той буде викорінений!

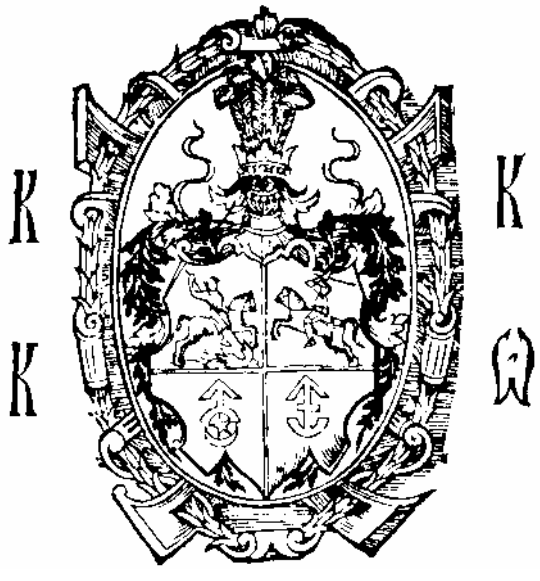

Ясно на сході засяяла звізда,

ідучи за першою сповіщеною пророком,
І приводить вона з Персії трьох царів з дарами,
щоб з вірою поклонилися вони царю над царями.
Сьогодні звізда твоя йде за тим же царем,
бажаючи всіх зробити жителями раю.
І заходить місяць старого завіту,

бо сяє сонце неприступного світла.

Хто в ньому ходить – не спотикнеться,
і з певністю спасеться.

Спасіння Христос Бог вчинив посеред землі,
пригорнув він всіх до себе, коли простягнув руки на хресті.
На ньому подерши письмо з нашими гріхами, –
зі старої людини створив він нову.

І ти знак хреста не даремно носиш,

ним великому Костантинові ти себе подібним робиш.
Бо він, побачивши його на небі, побідив ворогів,
ти ж побіджуй єретичних і бісівських начальників.
Бо хрест – похвала для царів

і незносне ярмо для бісів.

Княже, що носиш ім'я превеликого богослова,
хай дасть тобі Господь Бог одержати нетлінний вінець,
чесно в тілі прожити довгі дні в здоров'ї,
і з вибраними в небесному царстві радісно веселитись.
Бо всім належно подав ти божественне писання
на правдивого Бога і правди його похвали і пізнавання,
щоб кожний, хто читає, належно дякував Творцеві
і пам'ятав гідного своєї нагороди працівника.
У того, хто добру часть вибирає,

від нього її ніхто не забирає.

Въсїа́ла звѣздà на́сно ѡ̑ востоѝка,

послѣдуа́ прьвеи взъвѣщє́ною ѡ̑ прр҃ка́.

И̑ приво́дитъ ѡ̑ прьси́ды трехъ ц҃реи съ да́ры,

поклони́тисѧ съ вѣро́ю ц҃реви на̑ цры.

Твоѧ̀ звѣзда нн҃ѣ томѹ̀же послѣдує́ ц҃ре́ви,

хотѧ̀ всѣхъ съ҃твори́ти жи́телѧ раю́ви.

И̑ оу҆бываетъ лѹнà ветхаго завѣта,

сїа́етъ во̑ слн҃це непристѹпнаго свѣта.

в не́мже ходѧ̀ не потъкне́тсѧ,

но паче спсе́тсѧ.

Спсенїе хс̃ ѣ҃съ съдѣà посредѣ землѧ̀,

на кр̃тѣ рѹцѣ простръ вс̃ѣ и̑ себѣ прїемлà.

На не́мже рѹкописа́нїе грѣхъ на́шй҃ растерза́въ,

и̑з ветхаго чл҃ка нетлѣнно новаго созда́въ.

И̑ ты кр̃тное зна́менїе не тѹне носи́ши,

вели́комѹ конс҃тантѷнѹ и̑м сѧ подоби́ши.

Сн҃ъ во̑ на́ нб҃си сїе ви́дѣвъ побѣдилъ съпоста́ты,

ты́ же побѣжда́и е̑рети́къ и̑ бѣсовъ триста́ты,

Крт҃ъ во̑ похвала́ ц҃ре́мъ,

бѣ́сомъ же незно́сныи ѧ̑ре́мъ.

Вели́коѧ глѹбины҆ бг҃ослова кнѧ́же съ҃ме́нныи.

да сподобитъ т҃ѧ г҃ь ѣ҃съ вѣнецъ прїа́ти нетле́нныи.

въ здравїи же телесн҃ѣ бл҃гообразно долгоде́ствова́ти.

и въ ц҃рствїи нбн҃о съ избранными радостно лик҃ствовати.

Ꙗ̑ко всѣмъ по чину прѣ҃ставилъ е̑си бж҃ственое писа́нїе,

и̑стинн҃аго ѣа̀ и̑ правды е̑го, въ похвалѹ̀ и̑ позна́нїе.

Да всѧ́къ чита́ѧй бг҃олѣпно бл҃годарит҃ъ създа́теля.

и̑ да не забыва́етъ досто́йна мз҃ды своеѧ дѣ́лателя.

И̑же бл҃гую ча́сть и̑збира́етъ.

ѡ̑ него сѧ не ѡ̑ѧ́ма́етъ.

Же Ѡче вседръжи́телю. превѣчный, пребезначáльный, и̂ всеси́льный. е̂ди́нъ и̂мѣя́й безсме́ртїе, и въ свѣтѣ живы́и непристу́пнѣмъ. вѣ́дыи вс̑а́ прежде бы́тїа е̂го. всѧ́ческаѧ бо сы́ твори́ши и̂́коже хо́щеши сло́во́ повелѣ́нїа твоего́. Ты вѣ́си ги̑ бе̑ мои́ е̂дї̑ съвѣ́дыи ср̑ца́ѧ, и̂́ко въ твое̑ престо́е и̑́ма оумы́слы́ и начы́ сіе пречестное дѣ́ло е̂гоже ны́нѣ твоего́ мл̑дїа бл̑говоле́нїе̑ и̂ щедроты́ми, сподоби́ся ви́дѣти съ ве̑ршенїе̑. Сего́ ра́ди благодарю́ и̂ велича́ю твое пр̑то́е и̑́ма. и̂ прекла́на́ю колѣ́нѣ мои́ рꙋ́цѣ въздѣ́вая, стра́ныа вла́сти твое́ѧ пр̑тла́ по̑ножїю. велича́ствꙋ же неизрече́нныа сла́вы твое́а се дѣ́ло пр̑елага́ю. дрꙋзы́ꙋ бо на сѐ оу̑пова́ѧ мл̑дїю твое́мꙋ. вѣ́дыи и̂́ко не оу̑добно чл̑ко́мъ спасти́ся, то́кмо хране́нїе за́повѣдей твои́х с вѣ́рою. и̑́хже ро́дꙋ чл̑ко́мꙋ бл̑гоизволи́лъ е̂си пр̑е̂ложити, и̂ въ̑звѣсти́ти бж̑тве́ныа̑ свои́м̑, и̂ всесвѣ́тлыа̑ писа́нїе́м̑. е̂же бл̑говоли́ ны́нѣ прїа́ти ѡ̑ менѐ грѣ́шнаго, и̂ оу̑маленаго раба́ твое̑го. твоа̀ бо ѡ̑ твои́х и̂́ко въ̑истѝну тебѣ́ прино́ся́ѧ. вс̑е́ бо е̂же да́лъ мѝ е̂си бе̑ мои́ твое̑ е̑́сть, и̂́коже и̂ а́зъ. и̂ а́ще за́ немощь прегрѣше́нїй мои́хъ, и̂ мнѣ повинꙋ́ющихся дѣ́лателеи недоу̑мѣ́нїе̑, оу̑кратися́, и̂ли приложи́ся, и̂́ли ѡ̑мѣ́нися́. Самъ и̑справи́ свои́мъ бл̑говоле́нїе̑, дѣ́йствѡ̑ престо́го твоего́ дх̑а. тѣ́ми о́ны́же бо́лшы̑ даровáнїи по достоа́нїю своему́ ѡ̑ тебѐ сподобишѧ̑. да вѣ́ми съгла́сно сла́вы́ся твое великолѣ́пное и̂

Θεὲ πάτερ παντοκρατωρ αἰώνιε ἄναρχε και παντοδύναμε. σὺ οὖν μόνος ἀθανασιοσ και φαιδρύνων ἀιδίως, οὐθὲν οὖν γειτνιάζων ἐν σοὶ. συνιστάνων τὰ πᾶντα προ τοῦ γὲ ἀπαρτίσθαι ταυθὰ, καὶ ἁρμόζων τὰ πᾶντα ὡς οὖν κατανέυει σὺ λόγου προστάγματος. εἰδώς τε καὶ συνίστων τὰ της καρδίας οὖν παντῶν. ὦ κ̄ è θεὲ. μνησθεις σου τοῦ παναγίνου ὀνόματος. ἠρξάμην γὲ τοῦ πᾶν ἐντίμου ἔργου σου, νῦν γὲ σοὶ χάριτι ἐυδοκίᾳ και οἰκτιρμῷ, ἠξίωσασ μὲν εἰδεῖν με δὲ καὶ πληροῦσθαι τὸ ἔργον ἐμοῦ. εὐχαριστῶ σου γὲ τῷ παναγίῳ και μεγίστῳ ονόματι. καὶ γονυπετῶν δὲ τῷ θαυμαστῷ θρῴνῳ τῆς δόξησου. και τῇ μεγίστῃ και ἀῤῥιτή σου δόξῃ. ὅτι οὖν τολμησασ τὸ παρὸν ἔργον προτέθεικα, ἐλπίζων δὲ τὴν ἐυσπλαχνίαν σου. ἦιδα γὲ σωθῆναι τοὺς ἀνθρωπουσ δυσχερὲσ. ἐι μὴ τῶν ἐντολῶν σου φυλακῇ, οἷς ἐυδόκησας γὲ σὺ, τῇ γενεᾷ ἄνθρώπων ἐντίθεσθαι. καὶ τὴν μὲν ἱεράν σου καὶ θειάν τε γραφὴν πεφανῶς ἀπηγγῆλαι. ἦ γὲ νῦν ἐυδόκησον ἐξάμαρτολοῦ δούλου σοὺ τοῖς ἄνθρώποις οὖν δέξασθαι. ὅτι δὲ τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν ὡς ἀληθές σοὶ προσφέρονται. καὶ πᾶν μοι δὴ τὸ δοθέν σοι ὡς αυτὸς οὖν σό ἐστιν. νῦν δὲ ἐαν τὶ ἀσθενες πλημμελείασ μου εἰ γὲ τῶν ἐργάτῶν μου συνετεθέντι βραχὺ, εἰ τοῦ σχηματισθέντοσ πλεονασμὸσ, ἐν παντὶ γὲ τῃ σῇ ἐυλογίᾳ ἐυθέτησον. ὧν παὰ σοῦ σχέωντων ἐν ἀυτοῖσ οὖν πν̄ε̄μα ἅγιον. ἵνα σοῦ τὸ ὑπέρτιμον και μεγαλόπρε-

Боже, Батьку, Вседержителю, превічний, без початку, і всесильний, єдиний, що маєш безсмертя і що живеш у неприступному світлі, ти знаєш все, заки станеться.Бо сам ти твориш усе, як хочеш, словом твого приказу. Ти знаєш, Господи Боже мій, єдиний, що знаєш серця, що для твого пресвятого імені задумав я і почав я це дуже шляхетне діло, якого завершення я сьогодні удостоївся побачити через щедрість і доброзичливість твого милосердя. Тому дякую Тобі і прославляю твоє пресвяте імя, тож, піднімаючи руки, клякаю я перед підніжжям престолу твоєї подивогідної влади і величності твоєї невимовної слави я це діло передаю. Адже ж відважився я на це, надіючись на твоє милосердя, знаючи, що нелегко людям спастися, хіба зберіганням твоїх заповідей з вірою. Їх ти зволив подати людському родові, і сповістити через своє божественне і пресвітле письмо. Його зволь ти сьогодні прийняти від мене грішного і нікчемного раба твого, бо поправді тобі приносимо твоє від твоїх. Бо це, що ти мені дав, мій Боже, є твоїм, так як і я сам. І якщо через неміч моїх гріхів і незнання працівників мені підвладних, щось скорочено, або додано, або змінено, Сам Ти виправи в своїй доброті через дію пресвятого твого Духа, послуговуючись тими, що за твоїм промислом удостоїлися більших дарів, щоб всі одноголосно прославляли твоє величне і шани

гідне і'мя. разом з твоїм єдинородним сином і всесвятим, добрим і оживляючим твоїм Духом, амінь.

А вам в Христі за передбаченням вічного Бога перед віками вибраним з руського народу, синам східньої Церкви, і всім, що спілкуються словянською мовою, і що єднаєтеся в православї тієї ж Церкви, християнським людям кожної професії, я, Константин, що у святому хрещенні був названий Василем, з божої ласки Князь Острозький, Воєвода Київський, Маршалок Волинської Землі, і так далі, улюбленим братам, не лишень за тілом, але в Дусі Святому, всім усюди, що православні, сповіщаю таке: З божої волі, Його милосердя і ласкавості я удостоївся почати і побачити завершення цього чесного і превеликого діла, яке сьогодні бачите перед собою: книга з двома завітами, що грецькою мовою називається Біблією, в якій все за порядком надруковане в Богом спасенному і матірному місті моїм Острозі, що на Волинській землі, в 7089 році від створення світу, а 1581 році від втілення через Святого Духа і народження з Діви Марії Христа, нашого Спасителя, в 12 дні місяця серпня. Прийміть її не як людську річ, але як духовний подарунок, який сходить з висот. Шукайте за дорогою свого спасіння, а Тому, Хто дав вам це побачити, віддавайте хвалу і подяку.

ποι ὄνομα σύντονος δοξασθήσεσθαι. Κἀγὼ κωνσταντίνος ἀγορευώμενος καὶ ἐν ἁγίῳ βαπτίσματι βασίληος. χάριτι σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ δούξ ὀστροβίασ, βοηβόδας κιοβίασ καὶ πρόέδρος βολινδίασ τοῖσ δὲ ἐκλελεγμένοὶς ἐν χρστῷ και πεφιλιμενόις ἀδὲλφοῖς μὴ μόνον κατὰ σάρκα ἀλλα ἐν πῖ ἁγίῳ πάσοις τοῖσ ἐυρισκομενόις πανταχοῦ ἐν σλοβαϊκῆ γλῶττα. τοῖς κοινωνοῦσ οις ἐν πάση τάξεως οὖν ὀρθοδοξως, κατά τὴν ἀποστολικὴν τε καὶ καθολικὴν ἐκκλισίαν, ποθεινῶς ἀγορέυω ὅτι ουν ευλογίᾳ, καὶ ὀικτιρμῷ καὶ φιλανθροπίᾳ θῦ ἠξιώθην ἀρχη ποιῆσαι καὶ ἰδεῖν με οὖν τὸ τέλος ἕνεκεν τοῦ παρόντοσ. ὅν νῦν γὲ ὑμῖν πανταχοῦ θεωρῆσθαι ὥστε οὖν τετυπομένην παλαίαν τε και νέαν διαθήκην δηλοῦσθαι ἐν θεωφύλακτη πόλει και ἀρχηκίᾳ ἡμῶν ὀστροβιασ ἐν βολινδίᾳ ἔτει ἀπο κτίσεως κόσμου ἑπταχιλιοστῷ, ὀγδοηκοστῷ ἑνάτω και χῦ γονίας χιλιοστῳ, πεντακοσιοστῷ, ὀγδοηκοστῳ, πρώτῳ. Βοηδρημιῶνος ισταμένου. καῖ ὀι γὲ λαμβάνοντεσ ἀυτὴν μὴδὲ ὡς ἔργον ἀνθρώπου λαβεῖν γὲ ἀυτὴν. ἀλλ'οὖν οίος ἄνωθεν ἀφικνούμενον δόρον πῖκόν. και ὁδόν γὲ σωτηρίου ἡμῶν ἀιτεῖσθαι. τῶδε εὐδοκοῦντι ὑμὶν γινῶναι αυτὴν δόξαν τε οὖν καὶ ἐυχαριστιᾳ ἀναδιδόσθε·

прⷱтное имѧ. кѵпно сѣ ⷭдинорⷪныⷯ тⷭи сномѣ. и вⷭестымѣ и бгимⷭ и животворѧщиⷯ дхомѣ твоⷯ, аⷯ·

**вам же о хⷴ избранныⷯ прежде вⷴкѣ. по прⷭоувⷴдении вⷴчнаго ба вѣ народⷴ рускомѣ сномѣ цркве востⷪныѧ. и всⷴмѣ съгласующимсѧ ꙗзыкѹ словⷭньскомѹ, и съⷭдиняющиⷯсѧ тоѧжде цркве православїю. всѧческаго чина христоименитымѣ людемѣ. ѿѣ коⷭстантина, нарече́ныи вѣ стомѣ крщении васи́лїе. блⷪтїю бжїею кнѧжа ⷪстрожкое, воⷭвода кїевскїи, маⷭшалⷪ земли волыⷭское и прⷪа. Братїи возлюбленои не точїю ⷭже по плоти но и по дхѹ стна. вⷭⷴ по всюдѹ православныⷯ съ любовїю ⷭе вѣзвⷴщаю. ꙗко бговоле́нїемⷯ, щедротами, и чл҃колюбїⷭ бжїимѣ, сподобихсѧ начало положити и съвръшенїе видⷴти дⷴла сегѡ чтнаго, и всѧ превъсходящаго. ⷭже вамѣ нынⷴ по всюдѹ прⷭлагаемо зрѧ, книги ⷪбоего завⷴта, глемыѧ греческимѣ ꙗзыкⷪ библїю, всѧ пораждѹ напечатана, вѣ бгоспⷭаемⷪ и домонача́номⷯ градⷴ моⷭ ⷪстрозⷴ, ⷤ земли волыⷭскои· в лⷴто ѿ сⷪданїа мира, ѕ҃ ф҃д҃. ѿ вѣплощенїѧ же ѿ дха стго, и марїѧ дⷥвы вочлченїа хⷭ спса нашⷭ, а҃ ф҃ пⷯ, мⷣца ⷡвгѹста вⷯ дн҃ь· ⷭже прⷭⷭше не ꙗко вещи члчⷭскїа, но ꙗко съвышше съходящее даровании дховное. пѹть правⷣ своⷭго спⷭенїа ⷤзъⷪбрⷴтаите. ⷤзволивⷭшему же вамѣ сїе видⷴти, хвалѹ и блгодарении вѣздаваите·*

мѳ̑ б̈
зѳ̑ ді
ѱу̑ бі
зѳ̑ дѕ̈
ѱло̑ ѧн

Сѻ на́шемъ же ѧзволе́нїи. ѧ́же вашеа ра́ди любве, и҃ дш҃евныѧ по́лзы нѣ́когда пр҃еѳ҆у́мы́слихомъ, не хощу́ да не разумѣ́ете. помнѧ́хъ бо гл҃ы г҃а б҃а и҃ сп҃са на́шего і҃с х҃а на́ѧ рече. *и҃щѣте прежде ц҃рт҃вїѧ бж҃їѧ, и҃ пра́вды е҃го, и҃ сїѧ вс҃ѧ прило́жатсѧ ва́мъ. тѣ́мже вѣ҆зжела́нїемъ желѧ́ прежде да́же не ѿ҆йду́, ва́шему бл҃гочести́ю, нѣ́кое дарова́нїе дх҃овное ѻ҆ста́вити, в не́мже ц҃рт҃вїе бж҃їе и҃ пра́вду е҃го хотя́ще ѻ҆брѣ́сти҆ вѣ҆змо́жете. и҃ ѻ҆ се́мъ всегда бг҃а бл҃годаря́ще па́мать твори́те. вне́гда бо ви́дѣхъ ц҃рко́вь х҃ву *чтною е҃го кро́вїю и҃скупле́ную ѿ҆ кля́твы зако́нныѧ, ѿ҆ всю́ду врагы проти-
гал҃ г̈
зѳ̑ їѕ
вя́щимисѧ попира́ему, *и҃ нещ҃а́нными во́лки
дѣ̑ ї
зѳ̑ мд
при҃ше́шими в ми́рь бе҃змл҃ді́ѧ пожира́ему. тѣ́мже поминахъ словеса пр҃рческѧ, ня́же нѣ́когда и҃ г҃ь нашъ і҃с х҃с рече. *жа́лость до́му твоего́ снѣ́сть мѧ. кто́ бо е҃сть ѿ҆ бл҃говѣ́рныхъ, и҃ бг҃оразу́мныхъ. е҃гоже не по҃виже жа́лость зря́ще вѣ́хость ц҃рк҃ве х҃вы на паде́нїе
ѱло̑ зй
їѻ̑ѳ̑ в̈
зѳ̑ з
клоня́щусѧ. и҃ли кто́ не смири́тсѧ, и҃ не смути́тсѧ вида҃ виногра́дъ бг҃омъ наса҃же́ныи,
ѱло̑ ѻ̈д
*е҃гоже ѻ҆бъ́имаютъ вс҃и ми́моходя́щеи пу҃т҃е разоре́нїѧ ра́ди ѻ҆плотовъ е҃го, и҃ пожда́етъ и҃ ѝноскъ ди́вїи, и҃ ве́прь ѿ҆ лу́га ѻ҆зоба́ и҃. и҃ никто́же мож҃е́ ста́ти проти́ву на́ро҃сти е҃го *ску-
ѣфѣ̑ б̈
зѳ̑ сл҃г
їсаї҃а н҃д
а҃ се҃ѧу҃ ѣ̈
зѳ̑ сѻ̈а
дости ра҃ дх҃овныѧ бро́ня, е҃же е҃сть слово бж҃їе. и҃ли кто҃ не оу҃ми́лй ср҃ца своего́, и҃ не пла́ч҃е́сѧ зря́ще разоре́нїе ц҃р҃кве х҃вы і҃ и҃спровер́жену хвалу҃ е҃го. и҃ *на́ко волци тл҃ѣцы нещ҃а́дно расхища́ю и҃ распужа́ю ѻ҆́бчее ста́до х҃во. разли́чныѧ бо съпоста́ты, и мно́го ѻ҆́бразныѧ лукава́ѣ҆ствѧ ѻ҆бъ-
їѻ̑ѳ̑ ї
зѳ̑ лѕ
стоя́тъ ны́· Сего́ ра́ди не а҃ ра́бъ г҃а мо́е҃го съ҃творй҃ е҃е, но̀ всесѝлнаа десни́ца е҃го съ҃ста́ви. не по достоя́нїю бо́ мо́е҃му ни по си́лѣ подвига мо́е҃го, но̀ по бл҃говоле́нїю мл҃рдїа своего́, сла́вы ра́ди прехва́лнаго своего́ и҃́мене, и҃ на́шего ради сп҃сенїѧ вл҃ка мой҃ і҃с и҃зволи сїа вс҃ѧ· Нача́ло же нашего дѣ́ѥ҆ствѧ е҃е е҃сть, произволе́нїе҆ бо
в̈ кр҃н д̈
зѳ̑ рѳ̈з
всесѝлнаго б҃а. *о҃н҃ же рече и҃́ тмы́ свѣ́тъ вѣ҆сїя́ти, и҃же вѣ҆сїа́ вѣ҆ ср҃цех҃ нашихъ къ просвѣщенїю ра́зума славы бж҃їѧ, ѻ҆ лицѝ і҃с х҃вѣ. тѣ́мже желя́нїемъ вѣ҆зревнова҃ на дѣ́ло сїе. и҃ разумѣ́хъ на́ко е҃е не бы҃ ѿ҆ пло́ти ни ѿ҆ кро́ви, на́ко в҃ похва́лу пло́тьскую, но̀ бл҃а҃гтїю и҃ чл҃ко-
в̈ кр҃н г̈
зѳ̑ рѳ̈г
любїемъ бж҃їимъ. да писа́нїу и҃сполнитсѧ. *на́ко нѣ́смы дово́лни е҃же ѿ҆ себе что́ добро твори́ти, и҃ли мы́слити. но̀ дово́льство наше ѿ҆ б҃а.
а҃ кр҃н а҃
зѳ̑ рїѣ
їѣ҃р҃е҃ а҃
а҃ ц҃р҃ в̈
*да не похва́литсѧ всѧка плоть пр҃е҃ велич҃е-
ствїемъ п҃рстла сла́вы бж҃їѧ. но̀ и҃ а́ще хва-

Не бажаю, щоб ви зле зрозуміли наше рішення, яке ми колись прийняли з любові до вас і для *вашої* духовної користі. Бо згадав я слова Господа Бога і Спасителя нашого Ісуса Христа, який сказав: *Шукайте скорше божого царства і його справедливості, і все вам додасться. Тому я дуже бажав скорше, ніж відійду, залишити вашій високоповажаній *особі* якийсь духовний дар, яким, якщо забажаєте, зможете знайти боже царство і його справедливість. І завжди пам'ятайте про це, постійно віддаючи подяку Богові. Адже коли я побачив, що Христову Церкву, яка його *чесною кровю викуплена від клятви закону з усіх сторін топчуть вороги-противники і її пожирають *безпощадні вовки, які прийшли у світ, тоді згадував я слова пророка, які і колись вимовив Господь наш Ісус Христос: *Ревність твого дому з'їла мене. Бо кого з вас, що вірні та побожні, не огорнув жаль, коли бачите, що древня Христова Церква клониться до упадку, або хто не відчує впокорення і не засмутиться, бачачи, що Богом засаджений виноградник *обскубує кожний, хто йде дорогою, тому що знищена його огорожа і на ньому пасеться дикий осел, і його погриз дик польовий. І ніхто не спроможний протиставитися його люті *через брак духовної зброї, якою є Слово боже. Або в кого серце не сповниться жалощами і хто не заплаче, коли дивиться на руїну Христової Церкви і в землю затоптану її хвалу, *і *бачить* як жорстокі вовки безпощадно граблять і розганяють стадо христових овець. Адже нас оточили різні вороги і різнородні нещастя. Тому не я, раб Господа мого, зробив це, але зробила *це* Його всесильна правиця. Не через мою гідність, ані задля великого мого подвигу, але з превеликого милосердя свого і задля слави свого прехвального ім'я, і задля нашого спасіння мій Владика,Христос, зробив це все. Це правило нашого діяння – *чинити*, згідно з бажанням всесильного Бога. *Бо ж Він сказав, щоб з темряви засяяло світло, яке засяяло в наших серцях, щоб просвітити розум славою божою, образом Ісуса Христа. Тому я дуже захопився цим ділом і я зрозумів, що це не було від тіла ні від крові, наче на тілесну похвалу, але з благодаті і божого чоловіколюбя, щоб сповнилося писання, *бо ми не спроможні від себе щось доброго робити чи думати, але спроможність наша від Бога, *щоб ніяке тіло не похвалилося перед величністю престолу Божої Слави. Але, і хоч хто хва-

мат. 6 зач.19 лук. 12 зач. 66 пс. 38

гал. 3 зач. 206

дія. 20 зач. 44

пс. 68 ів. 2 зач. з

пс. 79

еф. 6 зач. 233 іс. 59 сол1. 5 зач. 271

ів. 10 зач. 36

кор2. 4 зач. 176

кор2. 3 зач. 173

кор1. 1 зач. 125 єре. 9 црс1. 2

литься, хай в Бозі хвалиться. Одначе, ми не знаходили ні чим діло почати, ані робітників на це спроможних. Бо і книг, що називаються біблія, на виконання цього діла на початку ми не мали, які за нашою думкою, щоб почати це діло, в усьому були б задовільні. Але і в усіх країнах нашого роду і слов'янської мови не знайдено ні однієї, що містила б всі книги Старого Завіту, хіба що у шляхетного і у видатного світоча православ'я, пана і Великого Князя Івана Васильовича московського, і так далі. Ревним проханням випрошену боговибраним чоловіком Михайлом Гарабурдою, писарем Великого Литовського Князівства, повну біблію ми удостоїлися одержати, що з грецької мови сімдесять і двома перекладачами, більше ніж п'ятьсот літ тому перекладена на слов'янську *мову* ще за великого Володимира, який охрестив Руську землю. Ми також знайшли і багато інших біблій, різні письма і різними мовами, і ми приказали дослідити їх вміст, чи всі відповідають в усьому божественному писанні. І знайдено багато відмінностей, не лише відмінності, але і зіпсутий текст, через що ми були дуже розстроєні. До цього ж, нашіптуванням диявола, противника всякого добра, повстало багато противників і хулителів цього преславного і небуденного діла, а видавців-помічників дуже мало. Це ж все я дослідив докладно і був дуже здивованим та задумався, вважаючи, що нелегко буде завершити це пресвяте діло з таких причин. І так роздумуючи у своєму серці чи робити, чи перестати, тоді, тому що так забажав Бог, я рішив мої негативні думки підкорити добрим, знаючи, що те, що в людей вважається за неможливе, це Богові дуже можливе. Бо, де бажає, там Він перемагає закони природи, і вхопившись за це непохитною вірою і сміливим умом, я впевнено взявся зрушити *справу*, промовляючи з Давидом: *Наскільки солодкі моєму горлу твої слова, більше, ніж мід для моїх уст. І милий мені закон твоїх уст, більш, ніж тисячі золота і срібла. Тому своїми посланнями і письмами, обходячи численні країни світу, як римські краї, так і кандійські острови, також і численні грецькі, сербські і болгарські монастирі, я прийшов аж до самого намісника апостолів і голови правління всієї східньої Церкви, пречесного Єремія, архиєпископа Константинопо-

пс. 118

литсѧ, въ бг҃у да хвалі́йсѧ. ѡ҆баче ни дѣла зача́ти ниже дѣ́лателеи ѣ҆же твори́ти на сі́е ѡ҆зобрѣто́хомъ. ѡ҆бо ѝ кни́гъ гл҃емыхъ библі́а, въ зво́дъ сего дѣла начальствомъ не ѡ҆мѣхомъ. дабы на́шему ѡ҆зволе́нїю, ѥ҆ начáльствꙋ сего сподѣа́нїѧ въ всемъ была҆ доволна. ѝ҆ѡ ѝ въ всѣхъ страна́хъ роду на́шего ѩ҃зыка словеньскаго, нѝ ѥ҆ди́на ѡ҆брѣтéсѧ съвръшéна въ в҃сѣ кни́гахъ ве́тхаго завѣта. токмо ѿ бл҃гочести́ва, ѝ въ правосла́вїи ѡ҆зра́дно сїателна гд҃а, ѝ вели́каго. кн҃зѧ, ї҆ѡа́нна василїевича московскаго, ѝ прочаѧ. бг҃о ѡ҆збранным҃ъ мꙋжемъ, михаи́ломъ гарабꙋрдою, пи́саремъ великаго кнѧ́жства литѡ́скаго. съ прилѣжным҃ъ моле́нїемъ ѡ҆спро́шенꙋю, сподоби́хомсѧ прїати съвръшéнꙋю библі́ю. ѕ҃ гре́ческа ѩ҃зыка, седмьдесѧтъ ѝ дв҃ма превѡ́дници, множае пѧтисотъ лѣтъ на словеньскїи преведе́нꙋю ѥ҆ще за вели́каго влади́мера, кр҃ти́вшаго зе́млю рꙋсскꙋю. та́же і҆ ѝны́х҃ библі́и мно́го ѡ҆зобрѣто́хомъ, разли́чныхъ писменъ, ѝ ѩ҃зы́ковъ. ѝ си́хъ слѣдова́нїемъ ѡ҆спыта́ти повелѣхомъ. а҆́ще в҃си съгласꙋю́тсѧ въ всемъ бж҃твеномъ писа́нїи. ѝ ѡ҆брѣтéсѧ мно́го разли́чно, не то́кмо разньствїѧ, ѝ҆ѡ ѝ развращéнїѧ. чесо ра́ди ве́лїе смꙋще́нїе прїѧхомъ. ѥ҆́ смꙋ же наважде́нїемъ проти́вника всѧ́кому добрꙋ дїавола, мно́го разори́телеи, ѝ хꙋлни́ковъ. сеѧ́ преслáвныѧ, ѝ неизречéнныѧ ве́щи показова́шесѧ. помо́щни́к҃ѡ же ѡ҆здателеи велмѝ ма́ло· Се же в҃се оу҆вѣдѣхъ ѡ҆звѣстно. въ оу҆дивле́нїи ѝ размышле́нїи бг҃ъ вели́цѣ. непщꙋѧ на́ко неоу҆до́бно сїе дѣло прест҃ое съвръши́тисѧ можетъ ви́нъ ра́ди сицевыхъ. ѝ сѐ размышлѧ́ѧ въ с҃рци свое́мъ, а҆́ще дѣлати, ѝ҆ли престáти по сем же хꙋждьшее размышленїѧ мое́го бг҃ꙋ та́ко хотя́щꙋ. покори́ти ѡ҆звóлиѫ́ лꙋчшемꙋ. вѣдыи на́ко ѥ҆́же ч҃ловѣкомъ мни́тсѧ невъзможно. сїе бг҃ꙋ зѣлѡ́ оу҆до́бно. ѝдеже бо хощетъ то́и побѣжа́ютсѧ ѝ ѥ҆стества́ чи́нове. ѝ сего несꙋмнѣ́нною вѣ́рою, ѝ оу́мыслом҃ъ мꙋжественымъ е́мшисѧ подвѝгнꙋти кр҃тѣпко потщáхсѧ. гл҃ѧ съ дв҃домъ, *ѩ҃коль сла́дка гр҃тани́ мое́мꙋ словесà твоа́ ѝ па́че ме́да ѡ҆́стомъ мои́мъ. и бла́ мнѣ заѩ҃ѡ оу҆́стъ твои́х҃ па́че тисѧ́ зла́та ѝ сребрà. сего ра́ди посла́ньми ѝ писа́ньми свои́ми мно́го стра́нъ дале́кихъ вселе́нныѧ проходя́· на́ко римскїѧ предѣлы, тако ѝ кандїѝскїѧ ѡ҆́стровы. па́че же мно́го монастыре́и грецѝскихъ, сербъскѝ, ѝ бо́лгарскиѫ́. даже и до сама́го а҆п҃лѡ́ намѣстника. ѝ всеѧ́ ц҃рк҃ве восто́чныѧ строе́нїю чи́нонача́лника. пре҃чтна́ ї҆ере́мїѧ а҆рхиепп҃а конс҃та́нтина града, но́ваго ри́ма, вселе́нныѧ патрїа́рха, высоко пр҃тол-

ѱл҃ѳ рѝи

ныа цр҃кве дойдохъ. требуа́ съ тщана́ніемъ, и моле́ніемъ прилѣ́жнымъ. та́ко лю́дїи наказа́ны҃ въ писа́нїа҃ сты́хъ е҆ллинскихъ и словѣ́нскїй. на́коже и зводо́въ до́брѣ и҆спра́вленыхъ, и҆ пороска всѧ́каго кромѣ свѣдительствованыхъ. и҆ сѝцевымъ всесѝльный бъ҃ по обы́чнои своен бл҃гости сподоби́ти ми сѧ бл҃гоизво́ли. кни́гъ бо и҆ книгочїи на́коже пр҃е҆рече́сѧ настоа́щему дѣ́лу прест҃ому, по достоа́нїю и҆зобрѣтт҃о. с ни́ми же ку́пно, и съ и́нѣми мно́гими наказа́ными добрѣ в҃ писа́нїа҃ бж҃твены҃ дово́лно совѣтовав҃. и҆ съ о҆б҃щимъ совѣтт҃о, і҆ и҆зволе́нїемъ е҆ди́номы́сльны҃ѣ, зв҃о дре́внаго писа́нїа слáвнаго, и҆ глубоча́йшаго на҃зы́ка, и҆ писма҃ е҆ллинскаго. ѿ о҆в бл҃женныхъ и҆ бг҃омудрыхъ преводни́ковъ, на оу҆моле́нїе жела́емое книгорачи́теля пт҃оломеѧ филаде́лфа ц҃рѧ е҆гу҃пе́ска. ѿ на҃зы́ка е҃вре́иска во е҆ллинскїи҃ преведе́ную и҆збра́хъ. о҆на́ же па́че и҆н҃ѣ мно́жае со е҃вре́искою и словѣ́нскою съглаша́шесѧ. и҆ сег҃о въ всемъ неизмѣ́нно, и҆ несумѣ́нно послѣдова́ти повелѣ́хъ. нн҃ѣ же бл҃а҃тїю и҆ щедрота́ми бг҃а вседръжи́теля съвръшенїе сподоби́хсѧ ви́дѣти. е҆муже сїе пр҃тое дѣ́ло съ бл҃годаре́нїемъ, и҆ моле́нїемъ пр҃е҆лага́ю, на́ко вс҃евѣ́цу, и҆ съдѣ́телю жи́зни на́шеѧ· Пото́м же ва́мъ бл҃гочт҃ивы́мъ, и҆ правосла́вны҃мъ хр҃тїа́номъ повсюду. е҃же прїе́мли́те, не ѧ́ко вещи҃ земны҃ѧ, но ѧ́ко дарова́ніе нб҃ное. твора́ще и҆ храна́ще вс҃а за́повѣди гн҃ѧ непоро́чны. да сподо́бѣ́сѧ достигнути въ вѣ́чныи е҆го поко́и неприкосновенны҃ѧ сла́вы. и҆деже бу́детъ жи́тїе всѣ́мъ вѣ́рующимъ въ и҆мѧ г҃а б҃а и҆ спа҃са на́шего і҆с҃ ха҃. и҆ възлюби́вшимъ хвалное на҃вленїе прише́ствїа е҆го. е҆муже бу́ди ч҃ть и҆ сла́ва, ц҃рство, и҆ дръжа́ва. и҆ всѧ́ко поклоненїе на́ нб҃си и҆ на земли съ безнача́льны҃ѣ е҆го ѻ҃ц҃емъ и҆ пр҃тымъ бл҃гымъ и҆ животвора́щимъ дх҃омъ. нн҃ѣ и҆ всегда́ въ бе҃зконе́чныа вѣ́ки, а҃ми́нь.

въ градъ кр҃ѣпокъ невозмо́жно в҃нити, ра́звѣ вра́ты. и въ дво́ръ о́вчїи недостои́тъ входи́ти, токмо дверьми· та́ко и҆ всѧ́къ хотя́и в҃нити в се́и гра́дъ ц҃рѧ вели́каго, и въ дворъ о́вца́ па́стыра нб҃наго, бж҃твенаго писа́нїа. подоба́етъ входи́ти и҆скусно съ т҃щанїемъ. възе́мше ключъ со҃вѣсти съ вѣ́рою, сквозѣ две́ри, сего пр҃есло́внаго възвѣщє́нїа. да на҃ви́тсѧ гражданинъ нб҃ный. и҆ о́вца҃ зна́ющаа па́стыра своего҃·

Не можна ввійти до сильного міста, хіба брамою. І до загороди овечої не можна входити, хіба дверима. Так і кожний, хто хоче ввійти до цього міста великого царя і до загороди овець небесного пастиря, до божественного писання, треба йому входити з вмінням і старанням, взявши ключ совісті з вірою, крізь двері вступу цієї передмови, щоб став він небесним громадянином і овечкою, що знає свого пастиря.

Йнаконже входа́щихъ, вѣ́ждъ како и҆менуетъ писанїе.

Довідайся як писання називає тих, що іншим способом входять.

ПЕРЕДМОВА

До віруючого і православного читача всякого стану, віку ж і сану

ів. 5 зач. 17 — Дослідіть писання, бо ви вважаєте, що в них маєте вічне життя, і вони свідчать про мене.

І знову:

мат.19 зач. 78 — Хто може вмістити, хай вмістить.

І ще:

мат. 7 зач. 23 — Не кожний, що каже мені Господи! Господи! – ввійде до небесного царства, але хто чинить волю мого Батька, що є на небесах.

Шановний чатачу, треба руками ума пильно і сильно держати ці три керма христово корабля, коли пускаєшся на море недослідимої глибини божественних і всесвітлих писань обох завітів; і потрібно неземними очима пильно стежити, щоб кожне з них, належний йому напрям несхибно держав, коли бажаємо спастися від бушування противних вітрів єретичного хитрування, обмани, гордості з дії антихриста, освободитися від недуги самовпевненості, недбання ж і недбалості з лінивством, та прибути до пристані горішнього Єрусалиму, ревно молячись до того, що панує над морем і над вітрами.

Амінь.

Творець закону і Творець усього – Христос, що є одним з Батьком і Святим Духом, *що сидить по правиці престола величності на висотах. *В ньому ми маємо спасіння його кров'ю і відпущення гріхів. Він є образом невидимого Бога, первородний усього створіння, бо в ньому все було створене, що на небі і на землі видиме, чи то престоли, чи господьства, чи начала, чи влада, все ним і в ньому створене. І Він є раніше всіх, і все в ньому держиться. *Він гріха не вчинив і обмани не знайдено в його устах. Його чисті і пречесні уста сказали і приказали, улюблений читачу, досліджувати писання, і знаходити в них вічне життя. Адже і верховний апостол, згадуючи про віру і спасіння, сказав *про те спасіння, яке шукали й досліджували пророки; і пророк, що держав скипетр, повний

ев. 1 зач. 303 — кол. 1 зач. 250 — ев. 1 зач. 303 — ic. 53 — пет1. 2 зач. 59 — ів1. 3 зач. 71 — пет1. 1 зач. 58

ПРѢСЛОВІЄ

Къ бл҃говѣрномоу, и̂ правосла́вномоу· всѧкаго чина, во́раста же и̂ сана, читателеви

И̂спыта́ите писа́нїѧ, ꙗ̂ко вы̀ мнитѐ в ни́хъ имѣти живо́тъ вѣчныи· и̂ та̀ сѧть свѣдительствоующа ѻ̂ мнѣ·

ïѡа҃ е҃ зл҃ зи

И̂ па́ки·

Могїи въмѣсти́ти, да вомѣсти́тъ·

мѳ҃ дѳ҃ зл҃ ѳ҃и

І̂ е̂щѐ·

Не вса́къ гл҃а́и ми г҃и г҃и, вни́детъ въ ц҃рство н҃бное, но твора́и во́лю т҃ц҃а моего̀ и̂же е̂сть на н҃бсѣхъ·

мѳ҃ ѕ҃ зл҃ ѯг҃

И̂ма́ трѝ корми́лца корабла̀ хв҃а ѻ̂ бл҃гочестивыи читателю, пуска́ющесѧ на́ море неи̂сслѣ́димыа пучины, бж҃твеныхъ, и̂ всесвѣтлы́ѧ ѻ̂бое́го завѣта писа́нїи. потреба въ мы́сленыхъ руса́хъ ѻ̂па́сно, и̂ крѣпко съдержати. и̂ невещественными зѣницами непомиза́ѧ назира́ти. да кое́ждо ѿ ни́хъ настоя́щее себѣ строе́нїе неизмѣ́нно съдръжи́тъ· Хо́щемъ ли и̂збави́тисѧ тревлънене́нїѧ проти́вныхъ вѣтровъ е̂ретическаго оу̂хище́нїа, само мни́тѣныа пре́лести а̂нтихристова дѣи́ства. нерадене́нїѧ же, и̂ небреже́нїѧ съ оу̂ны́нїемъ свободи́тисѧ самовлънаго неду́га. и̂ достигнути въ приста́нище го́рнаго і҃ерли́ма. моля́щесѧ прилѣ́жно моремъ, и̂ вѣтры ѻ̂бладаю́щему.

а̂ми́нь·

Съдѣтель зако́ну, и̂ всѧческимъ тво́рецъ х҃с҃. е̂ди́но сы́и съ ѻ̂ц҃емъ и̂ сты́мъ дх҃омъ. *сѣдя́и ѻ̂десную пр҃тла велѝчествїѧ на высо́кихъ· *ѻ̂ немже и́мамы и̂збавле́нїе кровїю е̂го, и̂ ѻ̂ставле́нїе грѣхомъ. и̂же е̂сть о́бразъ бг҃а невиди́маго. прьворождѐ всеѧ̀ тва́ри. ꙗ́ко ѻ̂ немъ създа́на бы́ша всѧческаѧ. ꙗ́же на нб҃си, и̂ ꙗ́же на землѝ. ви́димаѧ. а̂ще пр҃тли, а̂ще гд҃ьствїѧ, а̂ще нача́ла, а̂ще вла́сти, всѧческаѧ тѣмъ, и̂ ѻ̂ немъ създа́шасѧ. и̂ тои̂ е̂сть прежде всѣхъ. и̂ всѧческаѧ ѻ̂ немъ състоя́тсѧ. *и̂же грѣх҃ ѵ҃ не сътворѝ, и̂ лесть не ѻ̂брѣтесѧ въ оу̂стѣхъ е̂го· Сего̀ ч҃таѧ, и̂ пре҃чтнаѧ оу̂ста̀ реко́ша, и̂ повелѣша възлюблѣ́нным чита́телю, и̂спытова́ти писа́нїѧ, и̂ ѻ̂брѣта́ти в немъ живо́тъ вѣчныи. и̂ а̂пло́мъ бо верхо́вныи, възпоминаа вѣру, и̂ спсе́нїе, рече. *ѻ̂ немже спсе́нїи възыска́ша, і̂ и̂спыташа прр҃цы. ѻ̂ сем же и̂ ски҃пи҃тро дръжа́вныи

*ѣврео҃ и̂ зл҃ гн҃г
*іколѧ̂ и̂ зл҃ ѳ҃н
ѣврео҃ и̂ зл҃ гн҃г

ї҃саїѧ нг҃
и̂ пе҃р в҃ зл҃ нд҃
и̂ ї҃оа҃ г҃ зл҃ ѳ҃л

и̂ пе҃р а̂ зл҃ ѳ҃н

ѱлѳ рӥи

Прⷪкъ дх҃а ст҃го и҃спо́лнъ, сѣ прⷮварѧ́ѧ гл҃а. *вразуми́ мѧ, рече, і и҃спыта́ю зако́нъ твои. не просто же, но и҃ съхраню и҃ вс҃ь сⷣрцемъ мои́мъ. Знамена́ї сїѧ словесѧ̀ съ вни́маніемъ, і и҃скусно разумѣти. и҃ ѿвръзи оу́мныѧ зѣницы сⷣрца твоегѡ, и҃ ѻ҃стави тщесла́вїе, и҃ самомни́телное мⷣдрова́нїе. *зѣ́но, дⷣшевно, и҃ бѣсо́вско, не съвыше съходѧ́щее. но грⷣнаѧ мⷣдрⷭтвующе, разумѣти словесемъ гн҃имъ. ꙗ҆́ко не про́сто чита́ти повелѣва́етъ но і҃ и҃спы́товати. и҃спыта́вши же, и҃ съхранѧ́ти. могⷹщаѧ же вⷭмѣстити вⷭмѣща́ти. невⷭмѣстимаѧ же цр҃кви съ вѣрою прⷣлага́ти, ѻ҃на́ же не ѻ҃быче заблⷹжда́ти. *чита́нїе бо́ писме́нное оу҃мрⷳщвлѧ́е҃т҃, и҃спыта́нїе же дх҃овное ѻ҃живлѧ́е҃т҃. и҃ѧкоже мⷣдрⷭтвующе прельсти́шасѧ мно́зи, и҃ на пⷹти погѝбели ста́ша. сїе же, молю да никогѡ́же ѿ чтⷹщихъ, и҃ слы́шащихъ ѻ҃жⷭти́тъ. не къ всѣ́мъ бо́ речесѧ. но то́кмо къ ненаказанымъ, и҃ не оу҃тверже҃нымъ. прини́кш҃и҃ зако́ну гн҃ю оу́тро, вⷱ ве́чер же оу҃чи́телми зва́тисѧ и҃зволѧ́ющ҃и҃. и҃скусны҃ѣ же и҃ бг҃оразумныхъ, вⷱ писа́нїахъ бж҃твеныхъ, и҃ в добродⷣтелехъ, прилѣ́жно молю̀. да и҃ а́зъ недосто́иныи ѿ нихъ наказанъ, і҃ и҃спра́влен҃ь бⷹду.

мѳ ѧ҆ зѳ ѧ҆

*ꙗ҆́коже бо́ здра́вїи не трⷱбⷹю́ врача. тако і҃ и҃скⷭнїи сѝцеваго вⷱзвѣща́ѧ. но понеже не вс҃и и҃скⷹсни. ниже вс҃и чита́ютъ съ и҃спыта́нїемъ, и҃ внима́нїем҃ь, ѿ ни́х же и҃ заблⷹди́ша мно́зи. а҆́ще оу҃бо невⷭтрⷹющимъ повелѣ҃ хс҃ и҃спыта́ти писа́нїѧ. ѻ҃блича́ѧ и҃хъ безⷹмїе и҃ слѣпотⷹ. ꙗ҆́ко безъ ра҃ссⷹжденїѧ дх҃овнаго чита́ютъ телесне, мнѧ̀ ѣ҆ писа́нїахъ живо҃ вѣчныи и҃мⷭти. нераⷹзумїемъ же писа́нїи живота̀ ѿмⷭта́ютсѧ. гл҃етъ бо́ и҃ та̀ сⷹть свѣдⷣтельствующа ѻ҃ мнѣ̀. сн҃ъ ѻ҃ животѣ̀ вѣчⷭмъ. ꙗ҆́коже и҃́нде рече. *а҆́зъ е҃смь пⷹть, і и҃стинна, и҃ живо́тъ. *и҃ вⷱрⷹа́и҃ ѣ҆ ма и҃́мать живо́тъ вѣчныи. а҆́ще же о҃ни вⷱ вⷱ҃сѣ́мъ сѣ́нⷭмь писа́нїи, неразⷹмїе҃ помраче́ни сⷹще, мна́ще живо́тъ и҃мⷭти, не вⷱ҃да́тъ живота̀ вѣчнаго. ѻ҃блича́еми, и҃ оу҃кора́еми ѿ живота̀ ꙗ҆вла́ютсѧ. Комⷹ оу҃подоба́ѧсѧ сїи, и҃же в новⷭти паче сл҃нца сїающеи блг҃ти, тщесла́вїемъ, и҃ самомнѣнїе҃ ѻ҃слѣпше. х҃а е҃ди́носⷹщна, и҃ съпр҃тлна ѿцⷹ же, и҃ ст҃омⷹ дх҃ⷹ, прежде всѣхъ вѣкъ сⷹща҃ прелⷳще́нныхъ оу҃хищре́нїемъ, по лⷭты то́кмо, и҃ твⷣрїю злохⷹлно съ а҆́рїемъ и҃сповⷭда́ти дрⷳза́ютъ. *на соблазнъ не оу҃тверже҃нымъ, на свою же погѝбель· ѻ҃ нѣ҃же оу҃бо *оу́гль гора́щь вⷱ оу҃ста прⷱ҃емыи прⷪкъ, дх҃ⷹ

Святого Духа, випереджуючи, сказав це: *Врозуми мене, сказав, і досліджу твій закон, не тільки ж, але й зберігатиму його всім серцем моїм. Уважно запам'ятай ці слова, і правильно зрозумій, і відкрий духовні очі твого серця, і відкинь марнославство і горді роздуми – *це* *земське, душевне і бісівське, що не сходить згори. Але думаючи про горішнє, зрозумій господні слова, що не просто Він наказує читати, але й досліджувати; а дослідивши, й зберігати; що можна помістити, вміщати, а те, що не можна помістити, з вірою церкві представляти; а вона не має звичаю помилятись. *Бо читання письма забиває, а духовне дослідження оживляє. Думаючи по іншому, численні впали в оману і стали на дорогу погибелі. Це ж прохаю, щоб ніхто з читачів і слухачів не став твердим. Бо не до всіх сказано, але лишень до ненавчених і не утверджених, що вранці приступили до господнього закону, а ввечері вже учителями називатися хочуть. Досвідчених же і богорозумних в божественних писаннях і в чеснотах ревно благаю, щоб і мене недостойного вони повчили і виправили. *Бо так, як здорові не потребують лікаря, так і досвідчені *не потребують* цього заклику. Але тому що не всі досвідчені і не всі читають і досліджують уважно, то з них і численні заблудили. Адже ж, отже, Христос наказав тим, що не вірять, досліджувати писання, оскаржуючи їхню безумність і сліпоту, бо вони без духовного розсуду читають, потілесному думають, що в писаннях мають вічне життя, а не розуміючи писання, вони відрікаються життя. Він каже: Бо і те свідчить про мене, – значить про вічне життя, – так як в іншому місці Він сказав: *Я є дорогою, і правдою, і життям; *і хто вірить у мене – має вічне життя. Якщо ж вони у старому писанні – в тіні, затьмарені нерозумінням, вважаючи, що мають вічне життя, не знають Вічне Життя, є оскаржені і докір приймають від Життя – до кого подібними будуть ці, що в новій благодаті, яка сяє понад сонце, осліплені марнославством і гордістю, єдиносущного Христа і сопрестольного Батькові ж і Святому Духові, що є перед віками, відважуються хульно визнавати за вигадками обманених з Арієм, що він тільки в часі і створіння, *на згіршення не утвердженим, а на свою погибель. Його, отже, наперед духом побачивши *пророк, що до уст взяв горюче вугілля, ясно сповістив, кажучи, що нам народилася *дитина – син, і дано його нам. Його влада на його

пс. 118

як. 3 зач. 55

кор2. 3 зач. 173

мат. 9 зач. 30

ів. 14 зач. 47 ів. 6 зач. 22

пет2. 3 зач. 68

іс. 6

іс. 9

раменах, і його мирові немає межі. І його імя називається Ангел великої поради, Подиву гідний радник, Бог сильний, Володар, Князь лагідності, Батько майбутнього віку. Йому з вірою *царі принесли дари, як страшному, і тому, хто забирає духи князів, і що страшніший понад всіх царів землі. Про нього і *пречудно піднятий до третього неба є вірогідним свідком і великим розповідачем божественних таємниць, який там чув невимовні слова, яких не можна людині говорити; він зміцнюючи і скріплюючи господню Церкву, так написав до Тимотея: *Справді великою є таємниця віри. Бог з'явився в тілі, оправдався в дусі, показався ангелам, був проповідуваний між народами, в нього повірили у світі, він піднявся у славі. *Один же з дванадцятьох, що звався Близнюк, за божим передбаченням не був з учнями, коли вони побачили Господа. А по вісьмох днях знову з'явився їм Ісус, бажаючи і його до віри привести, а радше нас, і сказав: Мир вам. Потім сказав він Томі: Принеси сюди свій палець, і поглянь на мої руки. І принеси твою руку і вклади в мої ребра, і не будь невірним, а вірним. А він, доторкнувшись, сказав: Господь мій і Бог мій. Коли сказав: Господь мій, – вказує на людську природу, а коли сказав: Бог мій, – на божественну сутність вказує. Його одного Тома визнає Господом і Богом, Господа баченням з дотиканням, Бога ж думкою з вірою, промовляючи з псальмом: *Шукав я Бога моїми руками, і не був я обманутий. Чому ж йому не відповів Христос за безглуздям марнодумних: Чому ти мене Богом називаєш? – Бо немає Бога, хіба Той один, що на небесах. Але це прийнявши від нього, як єдиносущний з Батьком, сказав до учнів, що з ним стояли: *Тому що ти мене побачив, – ти повірив; блаженні ж ті, що не бачили і повірили. Одначе православний читачу, галузка не нащеплена згори, що не досліджує писання, але взяла вудку обмани, представляє тобі Христове слово, яке Він на запит юнакові відповів: *Чому мене звеш добрим? Ніхто не добрий, хіба один Бог. І цим словом та іншими йому подібними нищить уми не утверджених, бажаючи захопити в свою обманою сплетену сітку. О безумність! О засліплення! О нетверезе похмілля, не лише він не розсуджує господних слів, але й робить його двоїстим, там приймає що Христос визнає себе Богом, а тут

пс. 71

кор2. 12
зач. 194

тим1. 3
зач. 284

ів. 20
зач. 61

мат. 19
зач. 79

провидѣвъ, ꙗ҆́вно прⷱ҆́возвѣстѝ глⷭ҃. *ꙗ҆́ко о҆́трочꙗ
родисѧ намⷯ҃ сн҃ъ, и҆̂ дастьсѧ намъ. ѥ҆мꙋ́же
власть бы҃ на ра́мѣ ѥ҆го. и҆̂ ми́рꙋ ѥ҆го нѣсть пре-
дѣла. и҆̂ нарица́ѥтсѧ и҆́мѧ ѥ҆го велиⷯ҃ совѣта аг-
гла҃. чю́денъ совѣтникъ. бъ҃ крѣпⷦ҃. вл҃ка. кнⷯ҃зь
смире́нїꙗ. ѡ҆ц҃ъ бꙋдꙋщаго вѣка. ѥ҆мꙋ́же съ вѣ-
рою *цр҃ѥ́ дары принесо́ша, ꙗ҆́ко стра́шномꙋ, и҆̂ ѡ-
ѥ҆млющемꙋ дꙋхи кн҃ⷭ҃ѥ́, и҆̂ стра́шномꙋ паче цр҃еи
земныхъ. о҆̂ немже *и҆̂ вънсхище́ныи пречю́дно до
тре́тїаго нб҃се, достовѣренъ свѣдитель, и҆̂ бж҃-
твеныхъ таинъ сказа́тель вели́кїи. слы́шавыи
та́мо неи҆зрече́ннаꙗ гл҃ы. и҆́хже не лѣтъ ѥ҆́сть
чл҃ку глⷯ҃ти. сѐи ꙋ҆̂вѣра́ѧ и҆̂ ꙋ҆̂тверж҃а́ѧ ц҃рⷦ҃квь
гн҃ю, ꙗ҆̀ко тимоѳе́ю сице написа́. *вънⷣ҃истинꙋ ве-
лїа ѥ҆́сть бл҃гоч҃тїѧ таи҃на, бъ҃ ꙗ҆ви́ся въ пло́-
ти. о҆̂правда́ся въ дх҃ѣ. показа́ся а҆́ггломъ.
проповѣ́данъ бы҃ въ ꙗ҆зы́цѣхъ. вѣрова́ же ся въ
ми́рѣ, вънзесе́ся въ сла́вѣ. *ѥ҆ди́н же ѡ҆ о҆бо́юна-
десате гл҃емыи близнецъ, по смотре́нїю бж҃їю
не о҆́брѣты́ися съ ꙋ҆чн҃ки ѥ҆гда ви́дѣша г҃а. по
о҆́смⷯ҃ же дн҃ехъ, па́ки ꙗ҆ви́ся и҆̑ хс҃, хотѧ̀ и҆̂ сего
ꙋ҆̂вѣрити, паче же на́съ. и҆̂ рⷯ҃ ми́ръ вамъ. по-
то́мъ гл҃а домѣ, принесѝ пр҃сть твои́ сⷣ҃мо. и҆̂
ви́ждь рⷦ҃ѹ мою́. и҆̂ принесѝ рⷦ҃ку твою́ и҆̂ вложѝ
въ ре́бра моѧ. и҆̂ не бꙋди невѣренъ, но вѣ́ренъ.
о҆́нъ же о҆́сказавъ и҆̂ рече, гⷭ҃ь мои́, и҆̂ бъ҃ мои́. ѥ҆́же
рече г҃ь мои́, ч҃лчьское ѥ҆́ство показꙋ́ѥ а҆̂ ѥ҆́же рече бъ҃
мо́и, бж҃твеное сꙋщество ꙗ҆влѧ́ѥтъ. ѥ҆ди́наго же
того г҃а и҆̂ бг҃а и҆́сповѣдꙋѥтъ домà. г҃а бо́ виде́нї-
емъ съ о҆́сказа́нїемъ, бг҃а же смышле́нїемъ съ
вѣрою. ѱаломⷭ҃ки глⷯ҃, *бг҃а взыскáхъ рⷦ҃ка́ма ѱл҃ѳ̀ о҆̀в
мои́мъ и҆̂ не прелщенъ бы́хъ. почто́ не ѡ҆ставѝ ѥ҆-
мꙋ хс҃ по сꙋемꙋдрыныхъ злоꙋ́мїю, что ма глⷯ҃-
ши бг҃а. никто́ бо бъ҃, токмо ѥ҆ди́нъ и҆́же на́ нб҃-
сехъ. но сїе ѡ҆ него прїе́мъ ꙗ҆́ко ѥ҆ди́носꙋщеи ѡ-
ц҃ꙋ, и҆̂ рече пр҃ѣстоѧ́щимъ ѥ҆мꙋ ꙋ҆чн҃кⷭ҃, *ꙗ҆́ко ви́дѣ ꙗ҆̀ѳ҃ а҆̀ѳ҃
ма вѣрова, бл҃жни не ви́дѣвшеи, и҆̂ вѣровавшеи.
сирѣч҃ ꙗ҆́коже ты вѣрова, і҆̂ и҆́сповѣда. ѡ҆́баче
правосла́вныи чита́телю, не свы́ше прицепле́наѧ
ѡ҆ра́сль, не и҆̂спытꙋѧ писа́нїа. но ꙗ҆́ко о҆́ꙋдицꙋ
пре́лести въсхи́тивъ, пр҃ѣлага́ѥ тѝ сло́во хв҃о. и҆́же
въпроси́вшемꙋ ю҆́ноши ѡ҆́вѣща. *что́ ма глⷯ҃ши мⷣ҃ а҆̀ѳ҃
бл҃га, никтоже бл҃гъ то́кмо ѥ҆ди́нъ бъ҃. и҆̂ си́мъ зⷣ҃ ѻ҆̀ѳ҃
словесе́мъ, і҆̂ и҆́нѣми семꙋ̀ подобными повреждаѥтъ о҆̂́мы неꙋ҆̂тверъж҃ены́хъ хотѧ̀ ꙋ҆́ловѝти въ
свою̀ козноплетен҃ꙋю плени́цꙋ. ѡ҆̀ безꙋмїа, ѡ҆̀
помраченїѧ, ѡ҆̀ пїа́нства неи҆̂стрезвенаго, не
то́кмо не раꙁсꙋ́ждаѧ слове́съ г҃ни̑х, но̀ и҆̂ несъ-
гласна сего̀ тво́ритъ. тамо бг҃а себе и҆́сповѣ́даю-
ща хс҃ прїе́млетъ. зде́ же ѡ҆́ницаѥтъ бл҃гость. не
само́е лѝ помраче́нїе въ тмѣ ходя́щихъ неразꙋ-

мїѧ. ѝнако бо хс̑ ѡвѣщава́ше вѣрующимъ по вѣрѣ. ѝнако же не вѣ́рующимъ, и не вѣ́дущимъ по невѣдѣ́нїю. сей оу̑бо ꙗ̑ко чл̑ка про́ста мнѧ́ гл̑етъ, оу̑чителю бл̑гыи. хс̑ же вѣ́дыи ср̑це е̂го ꙗ̑ко създа́выи є̀, невѣдѣнїемъ, и сребролю́бїемъ ѝже е̂сть всему̀ зл̑у ко́рень помраче́но. о́блича́ѧ е̂го невѣдѣнїе, и неразумїе гл̑е́, никтоже бл̑гъ, то́кмо е̂ди́нъ бг̑ъ. до́му же ꙗ̑ко а̑пл̑а бг̑оразумна, бг̑а себѣ̀ и̂сповѣ́дающа прїе́млетъ. вѣ́дыи ꙗ̑ко ѡ̑ всего́ а̑ и ѡ̑ всегѡ̀ помышленїѧ съ вѣ́рою несумне́нною е̂е твори́тъ. что̀ бо оу̑добїе прїѧ́ти, бг̑а себѐ и̂сповѣ́дающаго. ѝли ѡ̑вещи бл̑га себѐ гл̑ющему̀· Сїе же сло́во не то́кмо бг̑у, но и ч̑лкомъ̀ боѧ́щимсѧ е̂го, са́мъ хс̑ о́бще твори́. глтъ бо прїе́мшимъ тала́нты, и сугубо ѡ̑да́вшимъ. *бл̑гыи ра́бе до́брыи, и вѣ́рныи, и про́чаѧ. дв̑дъ же *бл̑гъ мужъ милуѧ́ѝ, и даѧ́ѝ. хс̑ ли̂ по ѝ̑ сумудрїю въ словесе́хъ свои́хъ не съгласу́ется, ѝли о́ни. да не буде́. хс̑ бо и̂стиннаѧ пра́вда, гл̑етъ. *нб̑о и̂ земл̑а ми́ѝдет̑, словеса́ же моѧ̀ не ѝдет̑. но сїи вънстиннꙋ̀ ходѧ́щеи въ тм̀ѣ, и не видя́щеи свѣта. *лжа̀ ѡ̑ц̑а и̂мущеи, и сно́ве лжѝ о́бретаемъ хва́лѧются· ѥ̀что же бо́лше требова́ти и̂маѧмы вънзыска́нїѧ, ѝли свѣдительства ѡ̑ пи́санїи, па́че пр̂ележа́щаго, и е̂мꙋ̀ послѣдующаго, ѝже дх̑ъ стыи и̂стиннаѧ премудрость, въ ве́тсѣмъ, и но́вѣмъ завѣтѣ е̂ди́нѣмъ писа́нїе̑ бж̑ство хв̑о ꙗ̑вѣ вънзвѣща́етъ. проро́ча бо словеса̀ а̑пл̑ъ зае̂млетъ, *бл̑ги бж̑їѧ бога́тно па́че ѝ́ныхъ сподоби́выисѧ, жидꙑ̀ оу̑вѣра́ѧ. въ свѣдѝтельство и̂стиннѣе сїѧ пр̂елага́ѧ гл̑етъ. ѥ̀къ сн̑ꙋ же рече. *престолъ твои́ бе въ вѣки вѣка. же́злъ пра́вости. жезлъ ц̑рствїѧ твоего̂. возлюби́лъ е̂си правдꙋ̀, и возненавидѣ безако́нїе. сего ра́ди помаза тѧ бе бъ твои́ е̂лео́мъ ра́дости, па́че прича́стникъ твои́хъ· И паки, *ты в нача́лѣ гѝ зе́млю о́снова̀. и дѣ́ла рꙋкꙋ твое́ю сꙋть нб̑са тѧ погибнꙋтъ, ты же пребыва́еши и всѧ̀ ꙗ̑ко ри́за о̂бетша́ютъ, и ꙗ̑ко о̂дежду свїеши а̀, і ѝзмѣна́тсѧ. ты же то́жде е̂си, и лѣта твоѧ̀ не о́скудѣ́ютъ· ви́диши ли ꙗ̑ко прр̑ча словеса̀ а̑пл̑ъ въ оу̑вѣренїе жидо́мъ пр̂ела-га́етъ. и мно́ги въ познанїе и̂стинны наста́ви, не бг̑о ли̂ бо́рци сꙋть, и жидомъ невѣ́рующимъ ра́вни, си́мъ противя́щеисѧ. са́м же сн̑ъ, бъ сы́и и̂стиненъ. ѡ̑ц̑ꙋ же, и стмꙋ дх̑ꙋ е̂ди́носущенъ. оу̑чи́телеи зако́ну въпроша́ѧ гл̑етъ. *что сѧ ва́мъ мни́ѝ о̑ хр̑ѣ чїи е̂сть сн̑ъ· о́нѝ ꙗ̑коже и нѣ̑шнїи бг̑опроти́вницы,

мѫ̑ їѣ
зѫ̑ р̑е
ѱл̑о рꙗ̑

мѫ̑ їѣд
зѫ̑ р̑а

їѡ̑ї їѣн!
зѫ̑ л̑а
и л̑в

ѱл̑о мꙗ̑
е̂вре́о̑ и
зѫ̑ т̑ꙋ

ѱл̑о р̑а
е̂вре́о̑ и
зѫ̑ т̑ꙋ

мѫ̑ їѣв
зѫ̑ ч̑в
мѫ̑ в̑і
зѫ̑ н̑з
л̑ꙋ ї
зѫ̑ р̑в

відкидає доброту. Чи це не сама засліпленість тих, що ходять в темряві безумності? Бо інакше відповідав Христос тим, що вірили по вірі, а інакше тим, що не вірили і не знали з незнання. Бо цей, вважаючи його простою людиною, каже: Добрий учителю. А Христос, знаючи як Сотворитель, що його серце затьмарене незнанням і грошелюбством, що є коренем всякого зла, оскаржуючи його незнання і безумність, каже: Ніхто не є добрий, хіба один Бог. А тому він приймає, як розумного апостола, що Богом його визнає, знаючи, що з усієї душі і всієї думки, з безсумнівною вірою це робить. Бо що легше прийняти, чи того, хто Богом визнає, чи відповісти тому, що добрим його називає? Це ж слово не тільки Богові, але й людям, що його бояться, сам Христос спільним чинить. Бо Він говорить тим, що одержали таланти і подвійно віддали: *Добрий, добрий рабе і вірний, і далі. А Давид *добрий чоловік, що милував і давав. Чи Христос за їхньою безумністю в своїх словах є двоїстим, чи вони? Хай не буде! Бо Христос, істинна правда, мовить: *Небо і земля мине, мої ж слова не минуть. Але вони справді ходять в темряві і не бачать світла, – *за батька брехню мають, і вони сини брехні. Навіщо нам ще пошуків, або свідчень з писань, опріч покладеного і того, що слідує, якими Святий Дух – правдива премудрість, – у старому і новому завіті одним писанням явно сповіщає Христове божество. Бо апостол, що щедро, більше від інших, *удостоївся божої ласки, вживає слова пророків, коли переконує жидів, і це кладучи, як правдиве свідоцтво, говорить: До сина ж сказав: *Престіл твій, Боже, навіки-віків, – жезл праведності, жезл царства твого. Ти полюбив справедливість і зненавидів беззаконня. Тому помазав тебе, Боже, Бог твій олією радості понад спільників твоїх. І знову: Ти, Господи, *на початку заснував землю, і небеса є ділом твоїх рук. Вони згинуть, а Ти остаєшся, і все постаріється, наче одіж, і наче одіж ти їх згорнеш, і вони зміняться. Ти ж тим самим є, і тобі літа не зменшаться. Чи бачиш, що апостол, переконуючи жидів, послуговується словами пророків, і він багатьох наставив на пізнання правди. Чи не богоборцями є і рівними невіруючим жидам ті, що цьому протиставляться? Сам Син, будучи правдивим Богом, єдиносущним з Батьком і Святим Духом, ставлячи запитання учителям закону, каже: *Що вам здається про Христа, чий він син?

мат. 25
зач. 105
пс. 114

мат. 24
зач. 101

ів. 28!=8
зач. 31
і 32

кор1. 15
зач. 158

пс. 44
єв. 1
зач. 304

пс. 101
єв. 1
зач. 304

мат. 22
зач. 92
мат. 12
зач. 56
лук. 20
зач. 102

Вони так як і сьогоднішні богопротивники відповіли з писання по-тілесному, кажучи: Давидів. А Христос їх по-духовному випитує, бо так їм сказав: Як же Давид духом його, господом називає, коли каже: *Сказав Господь моєму Господеві: Сядь по моїй правиці доки не покладу твоїх ворогів, як підніжок твоїм ногам. Отже, якщо Давид його називає Господом, як він йому син? І ніхто не міг відповісти йому й слова. Тако і ти, православний читачу, відповідай по-духовному з божественного писання, *і заніміють всі обманливі уста, що з гордості говорять хули й образи проти праведного божого Сина; що син Давида є під роками і є створінням без божественної природи. Ви не бажаєте цього зрозуміти, ви горді, що повстаєте проти божого розуму, бо земний ум не знає божої таємниці, ані створіння не доходить до розуму Творця. Бо Господь, що народився від Діви перевищає людський ум, так як Він сам сказав: *Ніхто не знає Сина, лиш Батько, ані Батька, – лиш Син, і кому захоче син відкрити. Це ж і блаженний апостол, розуміючи не людським умом, взявши пророцтво Ісаї, каже: *Спаситель прийшов з Сіону і ведверне від Якова безчестя. І ось їм від мене завіт, коли Я відніму їхні гріхи. Тоді, як Він це вкладає і чинить, захоплений недослідимими божими присудами, заклич: *О глибина багацтва і премудрости, і божого розуму! Адже недослідимі його присуди і недослідимі його дороги. *Хто ж зрозумів господній ум, або хто був його радником, і далі. Хоч і багато іншого свідчення з божественного писання можна навести, тому що слово передмови звичайно не є довгим, тому по-можності коротко подано, і це дещо дивним вважається відносно діла представлення божественного писання обох завітів. Але тому що не знаю, чи комусь не є явним, що в цьому теперішньому останньому часі через недбання за гріхи і наше погане виховання, розгорівся великий полумінь підступних і багатоголових єресей, що поволі в часі, хульно виступають проти церковних передань з одного на друге, що аж і до самої голови Церкви прийшли, відновляючи всі давні єресі своїх начальників, і насмілилися торкнутися троїчного божества, що єдинстві славно по світі славиться. Але так як сіно вкидають в огонь і як нозі шкодить удар об камінь, так і вони цьо-

пс. 109

пс. 1

лук. 10
зач. 52

іс. 59
рим. 11
зач. 107

рим. 11
зач. 107

іс. 40
муд. 9
сир. 1
кор1. 2
зач. 127

ѿвѣщáша ѡ писáнїи телéсне, глюще. двдвъ. хс же йхъ дх҃овне йспытуётъ, сúце бо рече имъ· Како оубо двдъ дх҃омъ г҃а его нарицáетъ глá. *рече г҃ь гв҃и моемý сѣди одесную мене, ѱло҃ рд҃ дондеже положу враги твоà, подножїе ногáма твоúма. âще оубо двдъ нарицаетъ его г҃а, и какó снъ емý естъ. и никтóже можаше ѿвѣщáти емý словесè· Тáко и ты православный читателю дх҃овне ѿвѣщаи ѡ писáнїи бж҃твеныхъ. *и нѣмы будутъ вса оустны лстивыя, глющая на правéднаго сúна бжїа хулєнїе гордыúнею, ѱло҃ й и оуничиженїемъ, áко сúнъ двдвъ естъ по лѣты, и твáрь кромѣ существа бж҃твенаго· Сего не хотáще разумѣти, ѡ̂ само мнивїи, и превъзносáщеися на рáзумъ бжїи, áко земныхъ оумъ нб҃ныя тайны не совѣстъ. йи твáрь творча рáзума домыслитсá. прехóдитъ бо оума члча ѡ двы раждááсá гь. áкоже сá҃ рече, *никтоже вѣсть ктó естъ сúнъ тóкмо ѡц҃ъ. и ктó естъ ѡц҃ъ, тóкмо сúнъ. и емуже âще хóщетъ сúнъ ѡкрыúти· Се же и блáженный âплъ. не плóтскимъ оумомъ разумѣвáá ѡ îсайина прр҃чества прїемъ глетъ. *прїидетъ ѡ сїóна йзбавлááй, и ѡвратитъ нечéстїе ѡ îаковa. и се имъ ѡ менè завѣтъ êгдà ѡймý грѣхи йхъ. посéм же какó се оустраáетъ и твóритъ, неиспытанными судбá бжїимъ оудúвльсá возъпи. *ѡ̂ глубина богáтства, и премудрости, и рáзума бжїа. áко неиспытани судове его, и неиспытани путїе его. *ктó бо разумъ оумъ гн҃ь, йли ктó совѣтникъ емý бысть. и прва· Âще оубо î йнаго свѣдительства ѻ̂ семъ мнóго ѡ̂ писáнїи бж҃твеныхъ привести бы моглóсá. но понéже прѣсловное сказáнїе не óбычє длъготы словесъ въмѣщáти. сего рáди êлúко мóщно въскрáцѣ прѣложисá. и се áко бы нѣчто мнúтсá странно вéщи прѣлежáщеи, възвѣщенїю бж҃твены писанїи óбоего завѣта. но понéже не вѣмъ âще кому нѣсть áвно, áко в настоáщее се врема послѣднее, по грѣхомъ нерадéнїа, и ненаказáнїа нáшего, разгорѣсá велúй плáмень, злохúтрыхъ, и мнóгоглавныхъ ерéсеи, по мáлѣ по врéменехъ въстуáющихъ злохулно на предáнїа ц҃рковнаа, ѡ̂ êдúноа, на êдúну. дáже и до самыя главы ц҃ркве прїидóша. всá дрéвнаа óбновлáюще начáлникъ своúхъ êреси. тáже и въ êдúнствѣ свѣтозáрно по вселéннѣи славúмаго трисъстáвнаго бж҃ества, коснутисá дръзнуша. но áко сѣно óгню постоúтъ, и áко нога кáмень претыкáнїа вредúтъ. тáко и тїи сего гонзнути могутъ. йчезнутъ бо, и погúбнутъ по óбразу

ісаїа йд
кр҃й аі
зá р҃з

ісаїа м
мѵр҃о д
сир҃а а
й кр҃й в
зá рїз

начáлникъ свои́хъ. о҆бáче прежде намъ подобáетъ на҃вúтиса҃ и҆скусны́мъ, въ вѣрѣ и҆ добродѣтелѣ҆ по предáнїю цр҃ковному. на нáсъ бо нн҃ѣ в нерадéнїи сущихъ събы́стьса҃ а҆пл҃ьское
а҃ кр҃н а҃ı зд҃ рм҃н
сло́во, и҆же гл҃а. *подобаé и҆рéсемъ въ ва҃ бы́ти, да и҆скусні́и на҃вя́тса҃. Сего рáди православны́и читáтелю. ви́дяще толи́къ о҆блежáщь ны́ о҆блакъ ругáтелеи различны́хъ, и҆ мно́гохулны́хъ съпостáт҃. неи҆скусны́хъ же, и҆ неоу҆тверже҆ны́, пáче же незлобивы́хъ, мнá҃щихъ и҆стúнную вѣру о҆брѣсти, то́ль вели́ко поплъзновéнїе. и҆ сúцевыа҃ ради вины҄ сїе пр҃е҆ложúса҃. понеже врáчем҃ досто́итъ съ прилежáнїемъ прилага́ти плáстырь тáмо и҆деже е҆сть телéснаа҃ нá҃зва. воúном же въз҆двизáти о҆ружїе, и҆ о҆плъчатиса҃ крѣпко тáмо, и҆деже е҆сть съпостáнаа҃ брáнь. строи́телемъ же корáбльны҃и и҆ску́ство хúтрости своéа҃ показовати, въ врема҃ зимы҄, и҆ бурнаго противлéнїа. Тако и҆ намъ достои҆
вса҃ чювъствїа҃ наша о҆чúстивше. и҆ *о҆блéкшеса҃ въ вса҃ о҆ружїа҃ бж҃їа҃, зрѣти, и҆ о҆бращати тáмо, *ѿкуду дїаволъ рыкáа҃ нáко лéвъ
ѣ҃ф҃ѣ ѕ҃ зд҃ сл҃г
а҃ пр҃р ѣ҃ зд҃ ж҃г
прихо́дитъ и҆скúи цр҃ковь бж҃їю растерзáти, о҆полчáтиса҃, и҆ бранити мужествéнно. повинующеса҃ по҃ крѣпкую руку бж҃їю. и҆ ничто́же насъ вреди́ти мо́жетъ. Тебе же вторúцею молю҃ не прогнѣ́вайса҃ мои́ ѣ҃връстнику, ненаказаны́и добрѣ, и҆ неоу҆тверждены́и. рече бо бж҃твены́и пр҃рúкъ. *коль слáдка гр҃тани́ моѣ҃му словесà твоа҃, и҆ пáче меда оу҆стóмъ мои҃. ты́ же читáюще слáдость бж҃твены҃ писáнїи, блюди҆ оу҆дицы снѣсти самозако́нныа҃ прéлести. мно́ги бо гу҃ бѣсо́въскїа҃ ко́зни, и҆ прéлѣ҆ника со́блазны.
ѱл҃ѳ ѯ҃д
*оу҆маúчаютъ бо словесà своа҃ пáче е҆лéа҃ и҆ тà сутъ стрѣлы. Но помина́и сло́во хв҃о и҆же гл҃а,
*м҃а дı зд҃ о҃и
*ѣ҃ф҃ѣ д҃ зд҃ сѯд
а҃ кр҃н бı зд҃ р҃н
и҆ рн҃а
*кр҃н и҆ зд҃ чѕ
*могїи въмѣстúти да въмѣстúтъ. *не е҆дúно бо даровáнїе дх҃а ст҃аго всѣмъ дáстьса҃, но по мѣрѣ. ты́ же е҆лúко мóжеши въмѣщáи. пло́тьски же не высóко мудръствуи. *пло́тьское бо мудровáнїе смр҃ть е҆сть а҆ мудровáнїе дх҃овное живо́тъ и҆ мир҃. сутъ бо ѣ҆ писáнїахъ *неоу҆до́бъ рáзумна нѣкаа҃ на҃же ненаоу҆чéни, и҆ неоу҆тверждéни, развращаю҃ къ своéи҃ погúбели и҃мъ.
в҃ пѣр г҃ зд҃ ж҃и
но паче проси *ѿ даю҃щаго всѣмъ премудрость дх҃овную и҆ тебѣ дáстьса҃. то́кмо читáи прилѣ҆жно, ревнуа҃ оу҆чéнїю. *послé бъ филúппа
їа҃кѡ а҃ зд҃ и҃
дѣ҃в и҆ зд҃ ік҃
на҃коже и҃ногда сúлному е҆вну҃ху, въ наставлéнїе твое. цр҃ковнаго бл҃гочестїа҃, и҆ предáнїа҃ безъ сумнéнїа҃ крѣпко придръжиса҃ и҆ на҃же в нéи
ѱл҃ѳ ѓı прн҃ а҃
добродѣтели наслѣдúи. *начáло же всеи҃ премудрости, и҃мѣи вы́ну въ ср҃цы, и҆же е҆сть страхъ

го оминути не зможуть, бо зникнуть і згинуть так, як їхні начальники. Одначе потрібно нам раніше показатися досвідченими у вірі і чеснотах за церковним переданням, бо на нас, що сьогодні недбалі, сповнилося слово апостола, що каже: *Треба, щоб у вас були єресі, щоб виявити досвідчених. Тому, православний читачу, бачачи таку велику хмару різних кепкунів і дуже хульних ворогів, що нас оточує, і такий великий упадок недосвідчених та не утверджених, а також невинних, які вважають, що вони знайшли правдиву віру, задля того це подано. Адже лікарям треба уважно прикладати пластир на те місце де на тілі є рана, а вояки мають брати зброю і впевнено ставати до бою там, де йде війна з ворогами, а керманичам корабля дісвідчено за своїм вмінням провадити в часі морозів і лихої бурі. Так і нам потрібно, очистивши всі наші почуття *і зодягнувшись в усю божу зброю, глядіти і повернутися туди, *звідки приходить диявол, рикаючи, наче лев, і намагається роздерти божу Церкву, *потрібно* ставати до бою і сміливо боротися, підкоряючись під сильну божу руку, і ніщо не зможе нам пошкодити. Тебе ж вдруге прохаю не гнівайся, мій співмандрівнику, що не навчений як належиться і не утверджений. Бо божественний пророк сказав: *Які солодкі для мого горла твої слова, і вони *солодші* від меду для моїх уст. А ти, читаючи з насолодою божественні писання, вважай, щоб ти не схопив принаду, що на вудці обмани власних законів, бо багато бісівських затій, і обманливих згіршень. Та вони *пом'якшують свої слова понад олію, то є стріли. Однак згадуй слово христове, що каже: *Хто може вмістити, хай вмістить. *Всім не дано один дар Святого Духа, але за мірою, Ти ж, наскільки можеш, вміщай, а тілесно не носися думками високо, *бо тілесне мудрування – це смерть, а духовне – життя і мир. Бо в писаннях є *дещо нелегко зрозумілого, що ненавчені і неутверджені перекручують собі на власну погибель, то радше проси *у того, хто дає усім духовну премудрість, і тобі буде дано, лишень читай пильно, бажаючи навчитися. *Тоді* Бог *тобі* *пошле Филипа, так як колись *послав* сильному скопцеві, щоб він тебе настановив. Непохитно і сильно тримайся церковного навчання і передання, і наслідуй ті чесноти, що в них є. *Постійно держи в серці початок всієї премудрості, яким є страх господній і добрий розум всім, що за ним живуть; а в ньому зможеш ви-

кор1. 11 зач. 148
еф. 6 зач. 233
пет1. 5 зач. 63
пс. 118
*пс. 54
*мат. 19 зач.78
* еф. 4 зач. 224
кор1. 12 зач. 150
і 151
* рим. 8 зач. 96
* пет2. 3 зач. 68
як. 1 зач. 50
дія. 8 зач. 20
пс. 110 при. 1

як. 3
зач, 54

повнити всі заповіді. *Бо нечисленні повинні бути учителями, і їм приписано це раніше самим чинити, а тоді інших навчати. Бо сам голова

*лук. 4
зач. 14
* рим. 2
зач. 81

учителів сказав: *Лікарю вилікуй себе самого. *Також і не ті, що слухають закон, праведні перед Богом,

як. 1
зач. 51

а творці закону – вони оправдаються. І знову: *Будьте творцями закону, а не тільки слухачами, бо Хри-

лук. 11
зач. 58

стос блаженними назвав тільки *таких, що слухають боже слово і його зберігають. А пророк *передав клятві всіх, що відступають від господніх заповідей. І також знову каже: Я побачив нерозумних, я ослаб, бо вони не зберегли твоїх слів. Та сам, показуючи шляхетний образ і чинячи, мовить: Дай мені розуміння, і я досліджу твій закон, і збережу

пс. 102

його всім серцем моїм. І знову: *Господнє милосердя від віку і до віку на тих, що його бояться; і його справедливість на синах синів, що зберігають його заповіді і чинять їх. Також і сама природа нас навчає

лук. 12
зач. 68

і христовий наказ підсилює: *Якщо хтось знає бажання свого пана і не чинить, одержить більший осуд, ніж ті, що не знають. Спаситель сказав,

мат. 10
зач. 35
мат. 6
зач. 23

*що відрадніше буде содомянам і гоморянам в день суду, ніж тим, що не прийняли божого слова, а тим більше яка *може бути* відрада для всіх, що прийняли і не зберегли. Про це ревно дбай, адже верховний

пет1. 1
зач. 60

апостол наказав, *щоб ви завжди були готові відповісти з лагідністю та страхом кожному, що вас запитує про вашу надію, маючи добру совість, і т.д. Чи ти зможеш, якщо

як. 1
зач. 51

ти ненавчений? *Будь швидким слухати, а повільним говорити, однак прикладайся до науки наскільки можеш і проси у того, хто дає,

тим1. 2
зач. 294
тит. 3
зач. 302

мудрість і добру відповідь. *В особливий спосіб стережися безумних та нерозумних диспутів, знаючи, що вони породжують сварку. А господньому рабові не годиться сваритися, але в усьому бути тихим, повчальним і невинним, що лагідно картає противників. Нечистих

рим. 16
зач. 121

балачок цурайся, бо вони радше провадять до безчестя. *Треба стерегтися тих, що вводять сварки і роздори, бо такі не служать нашому Господеві, Ісусові Христові, але власному череву. Завжди слід стерегтися поганих розмов, бо вони

пс. 17

нищать добрі звичаї. Бо каже пророк: *З праведним будеш праведним, а з зіпсутим – зіпсутим. *Погані розмови нищать уми людей, і

тим1. 6
зач. 287

позбавляють їх правди. Ти ж пильно слухай божественне писання, і

гнь и разумъ благъ всѣмъ творящий и, в нем же вся заповѣди, исполнити можеши. *оучителемъ бо не многи подобаетъ бывати. и симъ прежде самѣмъ творити, таже иныхъ оучити заповѣдано. самъ бо оучителемъ началникъ рече. *врачу себѣ исцѣли. такоже, *и не слышателе закону праведни пред бмъ, и творци закону, сіи оправдаѣся. и паки, *бывайте творци закону, а не точію слышателе. сихъ бо токмо хс блженъствомъ почтѣ, *и слышатъ слово бжіе, и хранятъ ѣ прикъ же клятвѣ предастъ всѣхъ *оуклоняющихся ѿ заповѣди гнихъ, такоже и паки рече, видѣхъ неразумѣвающая, истаахъ, яко словесе твоихъ не съхрани. сам же благочестивыи образ показуя, и творя глетъ: разуми ма, і испыта закони твои, и съхраню и всѣмъ срцемъ моимъ. и паки, *мть же гня ѿ вѣка и до вѣка на боящихся его, и правда его на сохъ сновъ: хранящихъ завѣтъ его, и помнящихъ заповѣди его, творити а: такоже и самое естество оучитъ ны и повелѣніе хво понуждаетъ. *иже аще кто вѣсть волю гдина своего, и не творитъ, болшее осуждѣніе пріиметъ, нежели не вѣдущіи. *ѿрадиѣе оубо будетъ, сіи рече, содомляномъ, и гомораномъ въ дь судныи, нежели не пріемшій слова бжія. пріемшимъ же, и не съхрашимъ, кольми паче, или как ѿрада. и о семъ словесѣ приложеніе и попеченіе тщися творити, иже аповѣдавъ верховныи повелѣ, *готово быти прно къ ѿвѣту всякому въпрошающому вы, слово о вашемъ оупованіи съ кротостію, и страхо, совѣсть имуще благу, и прочая, можеши ли, аще ли не оумѣеши, *буди скоръ слышати, глати же косенъ. обаче оученію елико можеши прилежи, и проси ѿ даюшаго премудрость, и ѿвѣтъ благъ. Паче же, и наипаче *блюдися буйх, и неказаныхъ стазаній, вѣдыи яко раждаютъ свары. рабу же гню не подобаетъ сварити ся, но тиху быти къ всѣмъ, оучителну, и незлобиву. съ кротостію наказующу противныя. Сквернихъ же тщеглася ѿмѣтаися, наипаче бо преспѣютъ въ нечестіе. *блюсти же ся достойтъ ѿ творящихъ распра, и раздоры. таковіи бо гви нашему іс ху не работаю, но своему чреву. бесѣд же злыихъ о всѣмъ храниса поне тлатъ обычая благи. *съ прбныи бо прбенъ, гла прикъ, съ строптивым же развращенъ будеши. *бесѣды бо злы, растлѣваютъ чликомъ умы, и лишаютъ истинны. ты же буди оуверъденъ на послушаніе бжтвены писа-

нїи· и̂ сихъ гл҃ы на҆́ко водо́ю напаа́й свою дш҃у·
в тй̑ г зд҃ сѵ̑з
*всѧ́ко бо писа́нїе бг҃одх҃новє́нно, поле́зно є̂сть къ оу҃че́нїю, къ о̂бличе́нїю, къ и̂справле́нїю, къ наказа́нїю є̂же въ правду. да съвръшенъ бу́дє̂ чл҃къ бж҃їи, и̂ на всѧ́ко дѣ́ло бл҃го оу҃готова́нъ.
и̂ тщи́ся є̂ли́ко мо́щно по сихъ твори́ти.
прй̑ д
*симъ бо о́бразомъ мно́га поживе́ши лѣ́та, и̂ приложа́т҃ ти ся лѣта животу҃. на҆́коже и̂
ѱл҃ѳ й҃г
про҃рокъ рече, *кто̀ є̂ чл҃къ хотя́и живо́тъ, и̂ люба́и дни̑ ви́дѣти бл҃ги. оу҃дръжи на҆зы́ки свои ѿ зла́, и̂ оу҃стнѣ своѝ не гл҃ати лъсти оу҃клони́ся ѿ зла́ и̂ творѝ бл҃го· ве́лїе въ҆и́стинну о̂бращенїе, і̂ и҆̀зъмѣне́нїе. и̂ вѣ́чныхъ бл҃гъ прио́брѣтенїе. а҆̂ще кто̀ оу҃клони́ся ѿ зла́го въ бл҃гое. ѿ нечє́стїя въ бл҃гоче́стїе, ѿ прегрѣше-
лй҃ѵ ѳ҃і зд҃ о҃и
нїи въ покаа́нїе. *о̂ сем҃ бо и̂ мно́жество а҆̂гг҃лъ ра́дуютсѧ на́ нб҃сѣхъ, о̂ є̂ди́номъ въ҆зыска́ющи́ѧ ѿ поги́бели грѣховныѧ. ѿ см҃рти въ живо́тъ. ѿ и̂стлє́нїя въ нетлє́нїе. ѿ мно́го-
о́бразныхъ и̂ мно́горазли́чныхъ мꙋ́къ непре-
ста́нны҃· в неи̑згланныа, и̂ п҃рно пребыва́емаѧ
й кр҃й в зд҃ рі҃з
въ҆дворенїѧ ра́дости нб҃ныа. *и̂́же о́ко не ви́дѣ, и̂ оу҃хо не слыша̀, и на҆ с҃рце чл҃ку не взы́де, на҆́же оу҃готова́ бъ҆ любѧщимъ є̂го. се́ же вс҃е и̂ща̀ о̂бра́щеши, въ҆злю́бленныи̑ чита́телю, въ пр҃ележа́щихъ тѝ о̂́бое́го завѣта бж҃твены̑хъ кни́гахъ. є̂же всѣмъ твое́ю рꙋ́кꙋ твори́нїю да-
ры̀ получи́ти, ѿ̀ мно́го мл҃тиве, моли́мся приле́жно, вл҃ко чл҃колю́бче бе҃ на́шъ. на҆́ко твоѐ є̂сть бл҃говоленїе, всѣмъ чл҃комъ сп҃тисѧ. и̂ въ позна́нїе твое́ѧ и̂́стинны̑ прїи́ти.
а҆̂ми́нь·
ви́дѣхъ же мно́го разли́чно въ писа́нїѧ и̂́ноѧ ц҃р-
кве и̂ на҆зы́ка. в сѝцевыхъ пр҃есло́вїахъ, о̂ зацности и̂ пожи́тку слова бж҃їѧ пи́шꙋщихъ мно́-
го. а҆́ же мно̀гогрѣшныи̑, и̂ недосто́и̑ныи̑, сего̀ за́цности и̂ пожи́тку, сирѣчь вели́чїа и̂ по́лзы, и҆̑зрещи не могꙋ́. ни̑ пр҃есловному сказа́нїю въ-
мѣсти́ти непщꙋю. *на҆́коже бо о̂снова́нїѧ и̂́ного
й кр҃й г зд҃ ри҃ки
никто́же положити мо́жетъ па́че лежа́щаго, и̂́же є̂сть і҃с хр҃с. та́ко и̂ сего на нр҃ѣ зида́нїѧ съ-
стави́ти никто́же мо́жетъ, па́че съ҆ставлена-
го, и̂́же є̂сть бж҃твено́е писа́нїе, ветхаго завѣ-
та и̂ но́выа бл҃ги. подобно бо є̂сть мо́рю о̂-
блежа́щемꙋ всел҃е́нную, ѿ̀ негоже и̂́сходатъ вс҃а мо́ра. і̂ и̂стѣка́ютъ разли́чныа рѣки і̂ и̂́сточники, напаа́ти чл҃кы и̂ ско́ты, и̂ вс҃а
дви́жащаѧся по землѝ. та́ко и̂ с҃е мо́ре пꙋчи́-
ны неи̑сслѣ́димыа о̂бъе́млетъ, и̂ напаа́е́тъ, не то́кмо всел҃е́нную. но̀ и̂ вса̀ превы́спрꙋнаа,

його словами, наче водою, напоюй свою душу. *Бо всяке богом надхнен-
тим2. 3
зач. 297
не писання є корисне для навчання, оскарження, виправлення, наставлян-
ня до праведності, щоб божа людина була досконалою і готовою до всякого доброго діла. І ти старайся, наскільки можливо, так чинити, *бо так пожи-
при. 9
веш багато літ і додані будуть тобі роки життя. Адже так сказав пророк:
*Хто є та людина, що бажає мати жит-
пс. 33
тя і любить бачити добрі дні? Обережи свій язик від зла і свої губи, щоб не говорили обмани; відступи від зла і твори добро. Це поправді великий поворот і переміна і придбання вічних дібр, якщо хто перейде від зла до добра, від безбожності до побожності, від гріхів до покаяння. *Адже цим
лук. 15
зач. 78
на небі радіє і безмежне число ангелів – одним, що відвернувся від гріховної погибелі, від смерті до життя, від зітління до нетлінності, від різнородних і різновидних безперервних мук до невимовного і вічного перебування в небесній радості, того, *що
кор1. 2
зач. 127
око не бачило і ухо не чуло, і людині на серце не спало те, що Бог приготовив тим, що його люблять. Шановний читачу, шукаючи за цим всім, ти знайдеш в божественних книгах обох завітів, що перед тобою лежать. О Багатомилосрдний, ревно прохаємо, щоб ти дав це осягнути всім ділам рук твоїх, бо ти маєш бажання, щоб всі люди спаслися і прийшли до пізнання твоєї правди.

Амінь.

Я побачив багато різного в писаннях іншої церкви та мови в таких передмовах, що багато пишуть про шляхетність і пожиточність божого слова. А я многогрішний і недостойний, не спосібний подати виклад про його шляхетність і пожиточність, значить велич і користь, і вважаю, що слово передмови цього охопити не може.
кор1. 3
зач. 128
*Адже, так як ніхто не може покласти іншої основи за винятком існуючої, якою є Ісус Христос, також і на ньому збудованого ніхто не може поставити, за винятком існуючого, яким є божественне писання старого завіту і нової благодаті. Бо воно подібне до моря, що огортає світ, від нього виходять всі моря і витікають різні ріки та джерела, щоб напоювати людей і скотину, і все, що рухається по землі. Так і це море містить недослідимі глибини і не тільки напоює світ, але й всі вершини та преглибокі

безодні, і сягає до самого престолу величі на висотах, наскільки дозволяє Той, що сидить на ньому на свою прославу, а для нашого спасіння. А що Він мовчанням оповив людський ум зовсім збагнути не спроможний. Адже той, хто чув невимовні слова, він сказав, *що їх не можна людині вимовити. Для сіна дотик огня є страшним. І оскільки Він є Богом, *що духів робить своїми посланцями, і палаючий огонь своїми слугами, *тож і його слово є живим і діяльним, та гострішим від всякого обосічного меча, і проходить воно до поділу душі і тіла, членів та мозгів, і судить думки та задуми серця, і немає створіння невідомого йому. Все наге і явне перед його очима, воно дорожче від золота, срібла та дорогоцінного каміння, і солодше від солодості меду. Коротко сказавши, який пан, така й його будова. Це не потребує великої похвали, бо саме добро хвалить. Відкрий лежачі книги; і поглянь на них з божим страхом і покірною мудрістю, і досліди божественні писання з розумінням, а не недбайливо, і на кожній сторінці знайдеш велич і похвалу божественного писання, користь і правильну дорогу свого спасіння, і винагороду – одержання різнородних вічних благ. Бо сама правда виявляє правду і явно оскаржує тих, що їй противляться. Тільки, читаючи, розумій і ревно дякуй тому, що дав тобі це побачити, і не забувай про робітника, що гідний своєї нагороди, бо в раніших часах ніколи ніхто з царів і побожних князів не поспішився ні не удостоївся такого скарбу, що більший від тисячі різних скарбів цього світу; ввесь подати за порядком, так як сьогодні *дав* цей побожний князь, якого ім'я вгорі і вдолі звісне, який всі божественні писання обох завітів передав всім усюди православним християнам, як також і інші книги, які він вже видрукував і які має на меті видати. Треба ревно молитися до Бога, щоб і його ім'я було записане в книгах життя разом з його батьками і прабатьками, що раніше побожно відійшли, і також з благословенними нащадками з роду в рід на вічні часи.

Амінь.

Перейшовши цю передмову, мій пане – шановний читачу, прийми як бажаєш, тільки прохаю не зненавидтіти, ані не погордити мене, що недостойний через ненавченість, але

кор2. 12
зач. 194

пс. 103

єв. 4
зач. 310

й прейспѣ́нмаа. тѣ́ й самаго пр҃тла величествїѧ
касаѣ́сѧ на высо́кихъ, ѥли́ко бл҃говоли́тъ сѣдя́и
на немъ. въ славосло́вїе свое, въ сп҃нїе же на́ше·
ч҃ ѥ҆же ѥ҆ оу҆молча̀, о҆у́мъ чл҃чь никако́же дрѣзнути
мо́жетъ. и҆же бо слышà неизречѣ́ныа гл҃ы, се́и ре-
че *на́ко сѝхъ не лѣ́тъ ѥ҆сть чл҃ку гл҃ати. стра́но
бо сѣ́ну о҆́гньное приксновенїе. й на́коже бѣ́ъ
ѥ҆сть. *творя́и а҆гг҃лы своѧ̀ дх҃ы, й слуги своѧ̀
о҆́гнь па́лящ҃. *тако й сло́во ѥ҆го жи́во, й дѣ́йстве-
но. й о҆́стрѣйше паче всѧкаго мечà о҆бою́ду
о҆́стра. й проходѧ дя́же до раздѣленїѧ дш҃и й
дх҃у, членов же й мозговъ. й сѫдително помыш-
ленїе́мъ, й мы́сле҃ ср҃дчнымъ. й нѣ́сть тва́рь не
на́влена пр҃ѣ нимъ. всѧ же на́га, й о҆бънаѧ́влена
пр҃ѣ о҆́чима ѥ҆го. на҃ зла́то же й сребро, й ка́менїе
ч҃тно ѥ҆сть дража́йше. й сла҃ча́йше па́че меда й
всѧкоа сла́дости· Кра́тко же рещи, на́ко́ю госпо-
ди́нъ, такова й строе́нїѧ ѥ҆го. не требу́ѣтъ
мно́га похвале́нїѧ, ѥ҆ бо са́мо все бл҃гое хва́литъ.
разѕгни кни́ги пр҃ележа́щаѧ. й възри съ стра́-
хомъ бж҃їимъ, й съ смире́ною мудростїю, і йс-
пыта́и бж҃твенаѧ писа́нїѧ съ внима́нїемъ, не
нерадѝво. й о҆бра́щеши в коѐмждо ли́стѣ вели́-
чїѧ, и похва́лу бж҃твена̀ писа́нїѧ. по́лзу же, й
пу́ть пра́въ своѐго спсе́нїѧ. й мно́го разли́чно
вѣ́чны҃ѣ бл҃гъ въспрїа́тїѧ възда́нїе. сама бо
пра́вда на́вла́етъ йстинну̀. й о҆бли́ча́етъ йз-
вѣ́стно противя́щаѧсѧ е́й. то́кмо чтущε ра-
зумѣ́и· й бл҃годари прилѣ́жно йзволи́шаго тебѣ
ви́дѣти ѥ҆е. й не забыва́и досто́йна дѣ́лателѧ
мѕ́ды своѐа· йже бо николи́же никто́же ми́моше́-
ш҃й времен҃, ѡ҆ ц҃рех, й кня́зех бл҃гочести́выхъ
та́ково съкро́вище, па́че тысящь всѧчѐскихъ
съкро́вищь ми́ра сего, вс҃ѣ по чи́ну пр҃ѣложи́ти по-
тщя́ся, й сподоби́ся· на́ко в наста́ящее вре́ма,
се́и бл҃гочести́вый кня́зь· ѥ҆гоже йма го́рѣ й до-
лѣ, по достоя́нїю възвѣсти́ся. йже всѧ бж҃-
твенаѧ писа́нїѧ о҆бо́ѥго завѣта, вс҃ѣ повсю́ду
православ́нымъ хр҃тїа́номъ предаде· та́коже і и́-
ныѧ кни́ги, йхже напеча́та, й о҆ ни́х же ѥ҆щѐ
попеченїе и҆́мать· моли́тися бг҃у прилѣ́жно дос-
той́тъ, на́ко да й ѥ҆го и҆́ма напи́сано бу́детъ
въ кни́гах҃ жи́зни, кѵпно съ прежде бл҃гочтно оу҆-
сопшими роди́тельми, й прароди́тельми ѥ҆го,
та́кожде съ бл҃вены҃ми ѡ҆ра́сльми ѡ҆ ро́да в ро҃
въ вѣ́чное врема,

а҆ми́нь·

Сїе пр҃ѣдсло́вїице прозрѣ́въ мо́и господи́не чита́-
телю бл҃гочести́вый, пр҃їемлѝ на́коже хо́щеши.
то́кмо молю̀, менѐ недосто́инаго неѵ҆чѐнїѧ ра-
ди, не възненави́ди, и҆́ни поносѝ. но па́че на́ко пра́-

кор2. 12 зач. 194 — бл҃ гдⷭ҇и бы зⷣа рⷱд
пс. 103 — ѱлⷭ҇ъ ѓ҃г
єв. 4 зач. 310 — ѥврео҃ дⷣ зⷣа тⷱ

вѣ́нникъ, покажи мѧ́тїю, и ѻ́бличѝ. гото́въ є̂смь прїѧ́ти паче нежели́ грѣ́шникъ є̂ле́ѡ главу́ мою̀ масти́ѧща. вѣ́мъ у̂бо вънѝтиннѹ вѣ́мъ, я́ко сїѧ̀ вся̀ превъсходя́щаѧ ве́щь, требова́ше кратѣ́йшихъ гл҃ъ, множа́йша́ра́зѹма. Ѿ́з же съ̀ставихъ є̂ли́ко могохъ ѹ̂маленїе́мъ є̂и смы́сла, и̂́во ѹ̂чи́лища николи́же видѣ́хъ. но поне́же лю́дїе молча́тъ, ка́менїе вопи́ти понѹди́ѧ. и̂ а́ще свое́ю во́лею дръзнѹ́лъ бы́хъ на сїе́, безъѡ́вѣ́тенъ ѹ̂бо былъ бы́хъ. но повелѣ́нїѧ бл҃гоѹ́тиваго кня́зя ѡ́брещи́ся ѡ́нѹдъ не възмогохъ. о́ба́ же си́цевая ве́щь, и̂скѹсны́хъ понѹжда́етъ показа́ти о́бразъ лѹ́чша́. ненаказа́нныхъ же влечѐ къ ѹ̂чѐнїю, нерадѝвыхъ же и̂ самомни́выхъ ничтоже по́лзѹетъ.

радше, як праведник, повчи з милосердям і напімни; я готовий це прийняти радше ніж грішника, що олією намащує мою голову. Тож знаю, по-правді знаю, що це діло, що все перевищує, потребувало коротшого, розумнішого слова. Я ж склав, так як міг своїм малим розумом, адже школи я ніколи не бачив, та оскільки люди мовчать, каміння було вимушене закричати. І якщо б я з власного бажання на це відважився, я не мав би виправдання, але я аж ніяк не міг відмовитися від прохання шани гідного князя. Одначе це діло досвідчених спонукає показати образ кращого, ненавчених тягне до навчання, а недбалим і гордим ніякої користі не приносить.

Словесѐ хв҃а въ нача́лѣ, въ мѣ́сто ѻ́снова́нїѧ прѣ́ложе́нна, и́мѣй въ ср҃цы́ выну́. сѝрѣчь, писа́нїѧ и̂́спытѹи. могѹщаѧ въмѣ́сти́ти въмѣщаи, твори́ти прилѣ́жно не преста́и. довлѣе́шися ѹ̂бо симѝ, і̂ и́нымъ о́бразъ бл҃гъ пока́жеши. па́че же є̂ретикомъ, и̂ пога́номъ, ѻ́ни́ же видѣ́вше на́ша добраѧ дѣ́ла въ правосла́вной вѣ́рѣ. с на́ми прослáвѧ́ѡ́ц҃а на́шего и̂́же на нб҃сѣхъ, кѹ́пно съ̀ є̂ди́норо́дны́мъ є̂го сн҃омъ, и̂ всесты́мъ бл҃и́мъ и̂ животворя́щи́й̆ є̂го дх҃омъ, въ трѣхъ съ̀ставлѣ́хъ въ є̂ди́номъ же сѹ́ществе́. є̂мѹ́же бѹ́ди бл҃годаре́нїе по достоѧ́нїю, сла́ва че́сть и̂ дръжа́ва, нн҃ѣ и̂ всегда́ и̂ въ вѣ́ки вѣ́комъ,

а̂ми́нь.

трьох особах, а в одній природі. Йому хай буде належна подяка, слава, честь і влада сьогодні і завжди, і на віки віків.

Амінь

Сїѧ прѣ́сло́вная сказа́нїѧ, и́ двостро́чное съгла́сїе, мно́гогрѣ́шны́мъ гера́симомъ даниловичемъ съ̀ста́влено бы́сть.

Ця передмова і дволінійне слово було складене многогрішним Герасимом Даниловичем.

всѧ́каго чи́на правосла́вны́и чита́телю,
Гѹ҃ бц҃ѹ бл҃годаре́нїе въздаимо́ я́ко бл҃годателю.
Сподоби́лъ ѹ̂бо насъ а̂ще и̂ напослѣ́дѣ́ къ лѣ́томъ,

Познáти во́лю свою̀ съ̀ бл҃гим ѡ́вѣ́томъ.

въ се вре́мя лю́то и̂ плача досто́йно,
Ѹ̂жаса́ется сїе́ зрѧ̀ ср҃це бц҃обо́йно.

Я́кы́хъ мно́го съпоста́тъ, я́кы̆ хи́щны̆ во́лковъ,
Бѣсо́вскихъ наважде́нїи є̂ретѝческихъ по́лковъ.

Всякого сану православний читачу,
Добродієві Господеві Богові віддаймо подяку.
Адже він удостоїв нас, хоч і вкінці віків,

З доброю відповіддю пізнати його волю.

В цей лютий час і плачу гідний,
Жахається на вид цього серце богобійне

Які численні вороги та безпощадних вовки,
Бісами під'юджені єретиків полки.

Бог же поклав у серце благовірного князя,
щоб через нього показати нам душеспасенні стежки
Східної Церкви в руському народі,
Якої ясність сяє серед поганської незгоди.
Поглянув бо на дім цей Бог на початку,
Про це прочитай в *листі* до Римлян у 99-му початку.
Він покликав тих, кого раніше назначив,
А кого оправдав, цих Він і прославив.
Бо діє Бог, як сам Він знає,
Свого створення людський ум не пізнає.
Слово ж боже в нічому не зміниться,
Праведних рід в усьому благословиться
Слава і багатство в його домі браку не зазнає,
І по дочасних добрах він на вічні надію покладає.
З блаженного кореня виріс добрий плід,
Бо так Бог благословить православний рід.
Його раніше Великий Володимир хрещенням просвітив,
Всю Руську землю побожністю *віри* він просвітив.
І послав він вибраних послів, щоб пильно розвідали
В якій церкві правила для божої слави,
Щоб вміли вони за ними належно іти,
І на літа вічні їх потомству передати.
Вони, як досвідчені, пильно сприймали,
І добрим умом вивідавши, тому, хто послав, дали:
Східної Церкви, як дня, правило!
І богоподібними діями неабияке світило,
Західної Церкви, як правило ночі –
І збагнули, якого дерева овочі.

Бг҃ъ же положи҆ въ ср҃це бл҃говѣрна кнⷭзⷭа,
да и҆мъ нⷭви́тъ на́мъ дш҃е спⷭны сте́зⷭ.
Восто́чныⷭ ц҃р҃кве в рⷭсі҆и́скомъ наро́дѣ,
Є҆нⷭ́же свѣтлость сі҆ⷭ́етъ ѣ҆ пога́ноⷦ незго́дѣ.
Прозрѣвъ бо є҆сть до́мъ се́и ѡ҃ ба҃ в нача́лѣ,
ѡ҃ то́мъ чита́и до ри́млянъ въ ѵ҃д зача́лѣ.
Ѯ҆ѣхъ и҆ призва́, и҆хже пр҆е҆ѹ҆ста́ви,
ч҆ и҆хже о҆правда́ сихъ и҆ просла́ви.
Дѣиствуетъ бо бъ҃ нⷭ́коже са́мъ вѣ́сть,
Свои́мъ сѫзда́нїемъ оу́мъ чл҃чь не съвѣ́сть.
Сло́во бо бж҃ї҆е ни в то́мъ не мѣни́тсⷭ,
ро́дъ пра́выхъ въ всемъ бл҃ви́тсⷭ.
Сла́ва и҆ бога́тъство в домѹ҆ є҆го не о҆скѹдѣ́етъ,
и҆ по вре́менныхъ бл҃гахъ вѣчныхъ сⷭ надѣ́етъ.
ѡ҃ бл҃женна бо корене бл҃гїи прозⷭбе́ пло́дъ,
Ѯ҆ако бо бл҃вйсⷭ ѡ҃ ба҃ правосла́вный ро́дъ.
Прежде бо вели́кїи влади́меръ кр҃щенїемъ просвѣти́лъ,
всю҆ землю рⷭскую бг҃оразумі҆емъ о҆свѣти́лъ.
и҆ сла́лъ послы҆ и҆збра́нны да оу҆вѣдаⷮ нⷭ́вѣ,
в кое́и ц҃р҃кви оу҆ста́вы къ бж҃і҆и сла́вѣ.
Зразумѣ́ютъ досто́йны сихъ послѣдова́ти,
и҆ на лѣта вѣчныи потомъствѹ пода́ти.
ѡ҃ни нⷭ́коже и҆скусни прилѣ́жно внима́ли,
и҆ бл҃горазумно оу҆вѣдѣвши послⷭ́вшемѹ да́ли.
Восто́чныⷭ ц҃р҃кве нⷭ́коже дн҃еви нача́ло,
и҆ дѣ́ствы бг҃оподобными и҆зрⷭ́дно сі҆ⷭ́ло.
Западныⷭ же ц҃р҃кве нⷭ́коже нача́ло нощи,
и҆ поразумѣ́ли дре́во по҆е҆го о҆во́щи.

Нн҃нѣ же конъстантѝнъ о҆стро́зское кн҃жа,
Сьогодні ж Константин, князь Острога,

Є҆гоже бъ самъ и҆збра҆ нарѣ́ко вѣ́рна стра́жа·
Якого сам Бог вибрав, як вірного сторожа

Пра́щѹ́ѣ свои́хъ и҆зволе́нїю правосла́вныа вѣ́ры,
Любові своїх прабатьків до православної віри,

в немъ бо сѧ показа́ли бж҃твє́ныа дары·
В ній бо з'явилися божественні дари.

Нам же преславно нави́сѧ всеми́рнаа ра́дость,
А нам преславно з'явилася всесвітня радість –

всесвѣ́тлыхъ писа́нїи неи҆зглаа́ннаа сла́дость.
Всесвітлого писання невимовна солодість.

Влади́меръ бо свои нарѡ́ кр҃ще́нїемъ просвѣти́лъ,
Адже Володимир свій народ хрещенням просвітив,

Конъстаѝнтѝнъ же бг҃оразѹ́мїа писа́нїемъ о҆свѣти́лъ·
А Константин богорозумними писаннями освітив.

Тогда́ многобо́жїе оу҆празни́сѧ и҆дольскїа ле́сти,
Тоді зникла многобожність ідольської омани,

Нн҃нѣ же сла́витсѧ бж҃тво є҆ди́ноа вла́сти·
Сьогодні ж прославляється божество єдиної влади.

Є҆рослáвъ зида́нїемъ ц҃рковны҃и кїевъ и҆ черни́говъ оукрасѝ,
Ярослав церковними будовами Київ та Чернігів прикрасив,

Констаѝнтѝн же є҆ди́ну събо́рнѹю ц҃рковь писа́нїемъ вънзвысѝ·
А Константин єдину соборну церкву писанням прославив.

Болше о҆ семъ недооу҆мѣ́ю ниже дрънза́ю писа́ти,
Більше про це не вмію і не смію писати,

Ѡ҆ни бо о҆ семъ мно́жае могѹ́тъ и҆ лѹчше сказа́ти·
Бо інші про це можуть ще більше і краще сказати.

Паче же польска кронни́ка, и҆ рѹ́скїи лѣтопи́сецъ,
Особливо ж польська хроніка і руський літописець,

Свѣдителствѹ́ютъ домъ сеи нарѣ́ко побѣдоно́сецъ·
Свідчать про дім цей, що він побідоносець.

Нн҃а́вла́шесѧ преслáвно ѡ҆ нача́ла даже и҆ до нн҃нѣ,
Таким є він преславно від початку й до сьогодні,

ви́димыхъ бо вра́гъ и҆ невѝдимыхъ низлага́ грънъдынѣ·
Бо видимих і невидимих ворогів торощить він гордощі.

вѣ́чныи и҆ всесѝльныи бж҃е всѧкоа бл҃гти,
Вічний і всесильний Боже всякої благодаті,

Своѝмъ мл҃рдїемъ бл҃говолѝ намъ є҆е да́ти·
Своїм милосердям Ти зволь нам це дати.

да домъ се́и бога́но бл҃вится на мно́гїе лѣта,
Хай дім цей благословенним буде на численні літа,

И҆ да не о҆скѹдѣ́етъ слáва є҆го до сконча́нїа свѣта·
І слава його хай не зменшиться до кінця світу.

в де́нь же стра́шныи о҆десну́ю себе ста́ти,
Щоб у страшному дні вони праворуч тебе стали,

И҆ съ и҆збра́нными ра́достныи гл҃ оу҆слышá́ти·
І з вибраними вони голос радості почули.

Тут слідує список книг, поміщених у біблії, старого і нового завітів.

1. Перша книга Мойсея, Буття. глав 50
2. Друга книга Мойсея, Вихід. глав 40
3. Третя книга Мойсея, Левіт. глав 27
4. Четверта книга Мойсея, Числа. глав 36
5. П'ята книга Мойсея, Повторення Закону, глав 34
6. Ісус Навин. глав 24
7. Суддів ізраїльських. глав 21
8. Рут. глав 4
9. Царства 1 (Самуїла 1). глав 21
10. Царства 2 (Самуїла 2). глав 24
11. Царства 3 (Царства 1). глав 22
12. Царства 4 (Царства 2). глав 25
13. Паралипоменон 1 (Хроніка 1) глав 29
14. Паралипоменон 2 (Хроніка 2) глав 36
15. Ездра 1. глав 10
16. Неемія. глав 13
17. Ездра 2. глав 9
18. Ездра 3. глав 16
19. Товит. глав 14
20. Юдита. глав 16
21. Естира. глав 9
22. Йов. глав 42
23. Псалтир. псалмів 150
24. Притчі Соломона. глав 31
25. Еклезіяст (Проповідник) глав 12
26. Пісня пісень. глав 8
27. Премудрість Соломона глав 19
28. Ісус Сирах. глав 51
29. Ісая, пророк. глав 66
30. Єремія, пророк. глав 52
31. Плач Єремії. глав 5
32. Варух, пророк. глав 6
33. Єзекиїл, пророк. глав 52
34. Даниїл, пророк. глав 14
35. Йосія, пророк. глав 14
36. Йоіл, пророк. глав 3
37. Амос, пророк. глав 9
38. Авдій, пророк. глав 1
39. Йона, пророк. глав 4
40. Михея, пророк. глав 7

Послѣдуѣ сиѵце рѧдовыи

чинъ ѣгоже сѫдрѫжитъ кни́га библі́а. ве́тхаго и́ но́ваго завѣта·

а҃ Пр҃вые кни́ги мои҃сі́овы бытіѧ· гла́вѣ, и҃.
в҃ вторы́е кни́ги мои҃сі́овы и҃схо́дъ· гла́вѣ, м҃.
г҃ Трети́е кни́ги мои҃сі́овы леи҃тъ· гла́вѣ, к҃з.
д҃ Четве́ртые кни́ги мои҃сі́овы чи́сла· гла́вѣ, л҃з.
е҃ Пѧ́тые кни́ги мои҃сі́овы вторы́и зако́нъ, гла́вѣ, л҃д.
ѕ҃ Ісусъ наваи҃нъ · гла́вѣ, к҃д·
з҃ Суде́и и҃илевы҃ · гла́вѣ, к҃а·
и҃ Рѵдь гла́вѣ, д҃·
а҃ Пр҃вые цр҃твъ· гла́вѣ, к҃а·
і҃ вторы́е цр҃твъ· гла́вѣ, к҃д·
ѧ҃і Трети́е цр҃твъ· гла́вѣ, к҃в·
в҃і Четве́ртые цр҃твъ· гла́вѣ, к҃е·
г҃і Пр҃вые паралипоме́нонъ, и҃ли словесѧ дн҃ии· гла́вѣ, к҃д·
д҃і вторы́е паралипоме́нонъ, и҃ли словесѧ дн҃ии· гла́вѣ, л҃ѕ·
е҃і Пр҃вые е҃здра· гла́вѣ, і҃·
ѕ҃і Неемі́а· гла́вѣ, г҃і·
з҃і вторы́е е҃здра· гла́вѣ, д҃·
и҃і Трети́е е҃здра· гла́вѣ, ѕ҃і·
д҃і Товиѓъ· гла́вѣ, д҃і·
к҃ ю҃диѓъ· гла́вѣ, ѕ҃і·
к҃а Есѳі́ръ· гла́вѣ, д҃·
к҃в І҃о́въ· гла́вѣ, м҃в·
к҃г Ѱалты́рь· ѱалмовъ҃, р҃н·
к҃д Притчи соло́мони· гла́вѣ, л҃а·
к҃е Е҃клесіѧ҃ сн҃ѹ ц҃рковнѵ҃· г҃ла, в҃і·
к҃ѕ Пѣ́сни пѣ́снемъ· гла́вѣ, и҃·
к҃з Прѵ҃мѵ҃дрости соломони· г҃ла, д҃і·
к҃и Ісусъ сира́ховъ· гла́вѣ, н҃а·
к҃ѳ Ісаі́а пр҃рікъ· гла́вѣ, ѯ҃ѕ·
л҃ Іереміа пр҃рікъ· гла́вѣ, н҃в·
л҃а Плачъ іереміевъ· гла́вѣ, є҃·
л҃в Варѵ҃хъ пр҃рікъ· гла́вѣ, ѕ҃·
л҃г Іезекіи҃ль пр҃рікъ· гла́вѣ, н҃в·
л҃д Данії҃лъ пр҃рікъ· гла́вѣ, д҃і·
л҃е І҃о́сіѧ пр҃рікъ· гла́вѣ, д҃і·
л҃ѕ І҃о́иль пр҃рікъ· гла́вѣ, г҃·
л҃з ѳмо́съ пр҃рікъ· гла́вѣ, д҃·
л҃и ѳвдіѧ пр҃рікъ· глава҃, а҃·
м҃ Іѡна́ пр҃рікъ· гла́вѣ, д҃·
м҃а Міхе́а пр҃рікъ· гла́вѣ, з҃·

Наѡу́мъ прр҃ікъ·	гла́вы, г҃· м҃а	41. Наум, пророк. глав 3
Ч҃ѵ҃вакѵ́мъ прр҃ікъ·	гла́вы, г҃· м҃в	42. Аввакум, пророк. глав 3
Софо́нїа прр҃ікъ·	гла́вы, г҃· м҃г	43. Софонія, пророк. глав 3
Ч҃гге́и прр҃ікъ·	гла́вы, в҃· м҃д	44. Ангей, пророк. глав 2
Захарїа прр҃ікъ·	гла́вы, д҃і· м҃е	45. Захарія, пророк. глав 14
Ѱалахїа прр҃ікъ·	гла́вы, д҃· м҃ѕ	46. Малахія, пророк. глав 4
Пр҃вые маккаве́йскїе·	главъ, ѕ҃і· м҃з	47. Макавеї 1. глав 16
Вторы́е маккавеи́скїе·	главъ, е҃і· м҃и	48. Макавеї 2. глав 15
Трет҃їе маккаве́йскїе·	м҃д	49. Макавеї 3.
главъ, з҃·		глав 7

ѺГЛАВЛЕ́НЇЄ КНИГ҆ НО́ВАГО ЗАВѢТА·

Список книг нового завіту.

ПРЇИДЕ ѺБО И҃СТИ҃НА Г҃Ь НАШЪ І҃С Х҃С СН҃Ъ И СЛО́ВО БЖ҃ІЄ, НАЧИНАЕТ҆ Є҃ВЛЇЄ·

Прийшла бо правда Господь наш Ісус Христос, Син і Слово боже, починаються євангелія.

Є҃ѵ҃ліѕтъ мѳ҃	гла҃ їѳ҃и· за҃ рѕ҃і· й҃	50. Євангелист Матей. глав 28, п.116
Є҃ѵ҃ліѕтъ мр҃	гл҃а ѕ҃і· за҃ ѳ҃а· й҃а	51. Євангелист Марко. глав 16, п.71
Є҃ѵ҃ліѕтъ лѵ҃	гл҃а їд҃· за҃ рд҃і· й҃в	52. Євангелист Лука. глав 24, п.114
Є҃ѵ҃ліѕтъ і҃ѳ҃	гл҃а їа҃· за҃ ѯѕ҃· й҃г	53. Євангелист Іван. глав 21, п.67
дѣ҃а а҃пльскаѧ	гл҃а їѳ҃и· за҃ й҃а· й҃д	54. Діяння апостолів. глав 28, п.51
і҃аковле посла́нїе	гл҃а е҃· за҃ и҃· й҃е	55. Послання Якова. глав 5, п.8
Петрово пр҃ а҃	гл҃а е҃· за҃ ѕ҃· й҃ѕ	56. Послання Петра 1. глав 5, п.6
Петрово пр҃ в҃	гл҃а г҃· за҃ е҃· й҃з	57. Послання Петра 2. глав 3, п.5
І҃ѡа҃ново пр҃ а҃	гл҃а е҃· за҃ з҃· й҃и	58. Послання Івана 1. глав 5, п.7
І҃ѡа҃ново пр҃ в҃	гл҃а а҃· за҃ а҃· й҃д	59. Послання Івана 2. глав 1, п.1
І҃ѡа҃ново пр҃ г҃	гл҃а а҃· за҃ а҃· ѯ҃	60. Послання Івана 3. глав 1, п.1
І҃ѵ҃дино пр҃	гл҃а а҃· за҃ в҃· ѯа҃	61. Послання Юди. глав 1, п.2
Крі҃лѭ҃ѡ҃ посла҃е	гл҃а ѕ҃і· за҃ м҃д· ѯв҃	62. До Римлян. глав 16, п.44
Кіѕорѝ҃ посла҃е а҃	гл҃а ѕ҃і· за҃ м҃з· ѯг҃	63. До Коринтян 1. глав 16, п.47
Кіѕорѝ҃ посла҃е в҃	гл҃а г҃і· за҃ л҃в· ѯд҃	64. До Коринтян 2. глав 13, п. 32
Кгала҃ посла́нїе	гл҃а ѕ҃· за҃ д҃і· ѯе҃	65. До Галатів. глав 6, п.19
Кѣ҃фе҃ посла́нїе	гл҃а ѕ҃· за҃ їа҃· ѯѕ҃	66. До Ефесян. глав 6. п.21
Кфилѝ҃ посла҃е	гл҃а д҃· за҃ д҃і· ѯз҃	67. До Филип'ян. глав 4, п.14
Кіѕола҃ посла́нїе	гл҃а д҃· за҃ г҃і· ѯи҃	68. До Колосян. глав 4, п.13
Ксе҃лѵ҃ посла҃е а҃	гл҃а е҃· за҃ в҃і· ѯд҃	69. До Солунян 1. глав 5, п.12
Ксе҃лѵ҃ посла҃е в҃	гл҃а г҃· за҃ е҃· ѺѲ҃	70. До Солунян 2. глав 3, п.5
Ктимѳ҃ посла҃е а҃	гл҃а ѕ҃· за҃ д҃і· ѺѲа҃	71. До Тимотея 1. глав 6, п.14
Ктимѳ҃ посла҃е в҃	гл҃а д҃· за҃ і· ѺѲв҃	72. До Тимотея 2. глав 4, п.10
Ктѝтѵ҃ посла҃е	гл҃а г҃· за҃ д҃· ѺѲг҃	73. До Тита. глав 3, п.4
Кфилимо́ѵ҃ пр҃	гл҃а а҃· а҃· ѺѲд҃	74. До Филимона. глава 1, п.1
Кѣ҃врео҃ѳ҃ посла҃е	гл҃а г҃і· за҃ л҃в· ѺѲе҃	75. До Євреїв. глав 13, п.32
На концы́ же всѣхъ сі҃х а҃покали́ѱи҃·	ѺѲѕ҃	76. Вкінці цих всіх Апокаліпсис
гл҃а, і҃кв·		глав 22.

Коне́цъ ѺглавлЄ́нїа кни́гъ ве́тхаго и́ но́ваго завѣта

Кінець списка книг старого та нового завітів.

Перша Книга Мойсея
Буття

Глава 1

1 Спочатку Бог *створив небо і
землю. **2** Земля ж була без вигляду і
невпорядкована, і над пропастю *була*
темрява. І божий дух носився над
водою. **3** І сказав Бог: Хай буде світ-
ло, і повстало *світло. **4** І побачив Бог
світло, що *воно* добре. І розділив Бог
між світлом і між темрявою. **5** І
назвав Бог світло днем, а темряву
назвав ніччю, і був вечір, і був ранок,
перший день. **6** І сказав Бог: *Хай
буде твердь між водою, і *хай* буде по-
діл між водою і водою, і сталося так.
7 І створив Бог твердь, і розділив Бог
між водою, яка була під твердю, і
між водою, що була над твердю. **8** І
назвав Бог твердь небом. І побачив
Бог, що добре. І був вечір і був ра-
нок, другий день. **9** І сказав Бог: *Хай
збереться вода, що під небом, в один
збір, і хай з'явиться суша, і сталося
так. І зібралася вода, що під небом, у
свої збори, і з'явилася суша. **10** І
назвав Бог сушу землею, а збори вод
назвав морем, і побачив Бог, що
добре. **11** І сказав Бог: Хай видасть
земля зілля трави, що сіє насіння за
родом і за подобою, і плодовите де-
рево, що родить плід, якого насіння
його в ньому за родом на землі, і ста-
лося так. **12** І земля видала зілля тра-
ви, що сіє насіння за родом і за подо-
бою, і плодовите дерево, що родить
плід, якого насіння його в ньому за
родом на землі, і побачив Бог, що
гарне; **13** і був вечір і був ранок, тре-
тій день. **14** І сказав Бог: *Хай будуть
світила на небесній тверді, щоб осві-
чувати землю і розділяти між днем і
між ніччю. І хай будуть на знаки, і на
пори, і на дні, і на роки. **15** І хай бу-
дуть на світіння на небесній тверді,
щоб світити на землю, і так сталося.
16 І створив Бог два великі світила:
велике світило на володіння днем,
менше ж світило на володіння ніччю,
і зірки. **17** І поставив їх Бог на не-
бесній тверді, щоб світили на землю,
18 і володіли днем і ніччю, і розлу-
чали між світлом і між темрявою. І

сир. 18
дія. 14
пс. 145
і 135
апо. 14
йов. 38
єв. 11
пс. 88
єре. 10
і 51
пс. 32
і 135
і 148
пс. 135
пс. 135

побачив Бог, що добре; **19** і був вечір, і був ранок, четвертий день. **20** І сказав Бог: Хай виведуть води плазунів живих душ і птахів, що літають над землею по небесній тверді, і так сталося. **21** І створив Бог великих китів, і всяку живу душу плазунів, яких вивели води за їхнім родом, і всяку оперену птицю за родом. І побачив Бог, що добре. **22** І Бог поблагословив їх, кажучи: Ростіть, і множтеся і наповняйте води, що в морях, і птахи хай розмножаться на землі. **23** І був вечір, і був ранок, п'ятий день. **24** І сказав Бог: Хай земля виведе живу душу за родом: четверогоних, і плазунів, і диких звірів землі за родом; і сталося так. **25** І створив Бог диких звірів землі за родом, і скотину за їхнім родом, і всіх плазунів землі за їхнім родом. І побачив Бог, що добре. **26** І сказав Бог: *Створім людину за нашим образом і за подобою. І хай володіє рибами моря, і небесними птахами, і звірами, і скотиною, і всією землею, і всіма плазунами, що плазують по землі. **27** *І створив Бог людину. За божим образом створив її. Чоловіком і жінкою створив їх. **28** І поблагословив їх Бог, кажучи: Ростіть і множіться, і наповніть землю, і пануйте над нею. І володійте рибами моря, і звірами, і небесними птахами, і всією скотиною, і всією землею, і всіма плазунами, що плазують по землі. **29** І сказав Бог: Ось Я дав вам всяку траву з насінням, що сіє насіння, що є на всій землі. І всяке дерево, що має в собі плід насіння, що сіється – буде вам *на їжу; **30** і всім диким звірам землі, і всім небесним птахам, і всякому плазунові, що плазує по землі, що має в собі душу життя, і всяку зелену траву на їжу, і сталося так. **31** І побачив Бог все, що створив, і ось дуже добре. І був вечір, і був ранок, шостий день.

ниж. 5 і 4 муд. 2 сир. 17

мат. 19 кор1. 11 кол. 3 ниж. 8 і 9

ниж. 9

владѣти дне́мъ и̑ но́щїю· и̑ разлучи́ти ме́жду свѣто́мъ и̑ ме́жду тмо́ю· и̑ ви́дѣ бг҃ъ на́ко добро́· и̑ бы́сть ве́черъ, и̑ бы́сть у҆́тро дн҃ь четве́ртый· и̑ ре́че бг҃ъ, да и̑зведу́тъ во́ды, га́ды дш҃ъ живы́хъ, и̑ пти́цы лѣта́ющаа на землѝ по тве́рди нб҃ныѣи, и̑ бы́сть та́ко· и̑ сътворѝ бг҃ъ ки́ты вели́кїа, и̑ всѧ́ку дш҃у живо́тны́ѣ г҃а. на́же и̑зведоша во́ды по ро́ду и̑хъ, и̑ всѧ́ку пти́цу перна́ту по ро́ду· и̑ ви́дѣ бг҃ъ на́ко добро́· и̑ бл҃ви а҃ бг҃ъ гл҃а, расти́тесѧ и̑ множи́тесѧ, и̑ напо́лните во́ды на́же въ мо́рѣхъ, и̑ пти́цы да у҆мно́жатсѧ на землѝ· и̑ бы́сть ве́черъ и̑ бы́сть у҆́тро дн҃ь па́тый· и̑ ре́че бг҃ъ, да и̑зведе́т҃ земла̀ дш҃у живу́ по ро́ду, четверonóга и̑ га́ды, и̑ звѣра землѝ по ро́ду. и̑ бы́сть та́ко, и̑ сътворѝ бг҃ъ, звѣ́ра зе́мныа по ро́ду и̑ ско́ты по ро́ду [и̑хъ][7], и̑ вс҃а га́ды землѝ по ро́ду и̑̃· и̑ ви́дѣ бг҃ъ на́ко добро́ и̑ рече бг҃ъ, *сътвори́мъ чл҃ка по о҆́бразу на́шему, и̑ по подо́бїю· и̑ да о҆́бладаетъ ры́бами мо҆рски́ми, и̑ пти́цами нб҃ными, и̑ звѣ́рми и̑ ско́ты, и̑ всеѭ земле́ю, и̑ всѣ́ми га́ды пресмыка́ющимисѧ по землѝ. *и̑ сътворѝ бг҃ъ чл҃ка· по о҆́бразу бж҃їю сътворѝ е҆́го· мужа и̑ жену сътворѝ и̑̃х· и̑ бл҃ви и̑̃ бг҃ъ гл҃а, расти́тесѧ и множи́тесѧ и̑ напо́лните зе́млю, и̑ о҆́блада́йте е́ю· і҆ о҆́блада́йте ры́бами мо҆рски́ми (и̑ звѣ́рми) и̑ пти́цами нб҃ными, и̑ всѣ́ми ско́ты, и̑ всеѭ земле́ю, и̑ всѣ́ми га́ды пресмыка́ющимисѧ по землѝ· и̑ ре҃ бг҃ъ, се҆ да́хъ ва́мъ всѧ́ку траву̀ сѣмени́ную сѣю́щее сѣ́мя и̑же е҆́сть ве́рху (земла̀ всеа̀)[8]· и̑ всѧ́ко дре́во и̑же и̑́мать в себѣ пл҃о сѣмене сѣменна, ва́мъ бу́детъ *въ снѣдь· и̑ всѣ́мъ звѣремъ земны́ѣ, и̑ всѣ́мъ пти́цамъ нб҃ными, и̑ всѧ́кому га́ду пресмыка́ю́щемусѧ по землѝ, и̑́же и̑́мать в себѣ дш҃у живо́тну, и̑ всѧ́ку траву̀ зеле́ну въ снѣдь, и̑ бы́сть та́ко· и̑ ви́дѣ бг҃ъ всѧ̀ е҆ли́ка сътворѝ, и̑ се҆ добра̀ зѣ́ло· и̑ бы́сть вечеръ, и̑ бы́ у҆́тро дн҃ь шестый́·

мн҃ѣ и̑ дⷣ

мⷣр б҃ сирⷯ зі

мⷯ дⷣ

и̑ сирⷯ зі

и̑ кол҃а г҃

мн҃ѣ и̑ дⷣ

Глава 2

2 мой. 20 і 31 єв. 4

1 І довершені були небо і земля, і все їх упорядкування. **2** *І закінчив Бог в шостім дні свої діла, які зробив. І спочив у сьомім дні від всіх своїх діл, які створив. **3** І Бог поблагословив сьомий день і освятив його, бо в ньому спочив від всіх своїх діл, які Бог почав творити. **4** Це книга буття неба ж і землі. Коли сталося, в той день, в якому створив Господь Бог небо і землю, **5** і всю зелень поля раніше, ніж були на землі, і всю траву поля раніше, ніж посходила. Бо ані не дав

Гл҃а, в҃·

сътвери́шасѧ нб҃о и̑ земла̀, и̑ вс҃е о҆у҆кра́ше́нїе и̑́хъ. *и сътверѝ бг҃ъ въ дн҃ь шестыи́ дѣ́ла своа̀ на́же сътворѝ· и̑ препочѝ въ дн҃ь седмы́и ѿ всѣхъ дѣ́лъ свои́̑, и̑́же сътворѝ и̑ бл҃ви бг҃ъ, дн҃ь седмы́и, и̑ о҆́сти его, на́ко въ то́и почѝ ѿ всѣ́хъ дѣ́лъ свои́хъ, и̑́же нача́тъ бг҃ъ твори́ти· сїа̀ кни́га бы́тїю нб҃си же и̑ землѝ· е҆гда̀ бы́сть, въ́ньже дн҃ь сътворѝ [г҃ь][1] бг҃ъ нб҃о и̑ зе́млю, и̑ всѧ́ѭ̑ зла́къ се́льныи пре́жде да́же бы́ти на землѝ, и̑ всѧ́ку траву̀ се́льну пре́жде да́же прозя́бнути· ни бо о҆́до-

в҃ мⷯ ѳ҃ и̑ и̑ а҃а е҃врео҃ дⷣ

ждѝ бъ на́ землю, и҃ чл҃къ не бѣ́ше дѣ́лати [ю]2· И҃сто́чникъ же и҃схожда́ше и҃зъ землѝ, и҃ напаа́ше вс҃е лицѐ землѝ· И҃ сѣзда̀ бъ чл҃ка, пе́рсть [вѣзе́мъ]3 ѿ землѝ, и҃ вѣдоу́ну въ лицѐ ѥ҃го дыха́нїе жи́зни, *и҃ бы́сть чл҃къ въ дш҃у жи́ву· И҃ насадѝ (-)4 бъ ра́и [на восто́цѣхъ въ ѥ҃де́мѣ]5, и҃ въведѐ тм҃у чл҃ка ѥ҃гоже сѣзда̀· И҃ прозаѣ. бъ ѥ҃щѐ ѿ землѝ всѣ́ко дре́во, кра́сно въ видѣнїе, и҃ добро̀ въ снѣ́дь· И҃ дре́во жи́зни посредѣ ра́а. и҃ дре́во ѥ҃же вѣдѣти разоумно добро̀ и҃ лоукаво̀ рѣка́ же и҃схо́дитъ и҃зъ ѥ҃де́ма напаа́ти ра́и· Тамо разлоучи́тсѧ въ четы́ри нача́ла· И҃ма ѥ҃ди́ною фисѡ҃ сїѧ о҃бхо́дитъ вс҃ю зе́млю ѥ҃вила́тъскоу, тамо оу҃бо ѥ҃сть зла́то, зла́то же (о҃но̀ѧ землѝ)6 добро̀· [Тамо]7 ѥ҃сть а҃ндра́ѯъ и҃ ка́мень зелёный· (-)8 И҃ма рѣцѣ вторѣи ге҃о́нъ, сїѧ о҃бходя́щи вс҃ю зе́млю ѥ҃ѳїо́пьскоу· И҃ рѣка̀ тре́тїѧ тигръ, сїа и҃доущи пра́мо а҃сѵ҆рѣ́омъ· Рѣка́ же четвёртаѧ (-)9 ѥ҃фра́тъ· И҃ поа́тъ гь҃ бъ чл҃ка ѥ҃гоже сѣзда̀, и҃ въведѐ ѥ҃го въ ра́и [пи́ща]10, дѣ́лати ѥ҃го и҃ храни́ти· И҃ заповѣда̀ гь҃ бъ а҃да́му гл҃ѧ, ѿ всѣ́каго дре́ва и҃же въ раѝ снѣ́дїю снѣси. ѿ дре́ва же ѥ҃же разумѣти добро̀ и҃ лоукаво̀, не снѣ́сте ѿ него̀· во́нже оу҃бо дн҃ь а҃ще снѣ́сте ѿ него̀, сме́ртїю оу҃мрете· И҃ рече гь҃ бъ, не добро̀ бы́ти чл҃ку ѥ҃ди́ному, сътвори́мъ ѥ҃моу помо́щника по немоу· И҃ сѣзда̀ бъ ѥ҃щѐ ѿ землѝ, вс҃ѣ звѣри се́лныѧ, и҃ вс҃ѣ пти́цы нб҃ныѧ, и҃ приведѐ тѣ҃ къ а҃да́му ви́дѣти что̀ наречёт҃ тѣ҃ и҃ всѣ́ко ѥ҃же а҃ще наречѐ [-]11 а҃да́мъ дш҃у жи́ву, ѳе҃ и҃́ма ѥ҃моу· И҃ наречѐ а҃дам҃ и҃мена̀ всѣмъ ско́томъ, и҃ всѣмъ пти́цамъ нб҃ными, и҃ всѣмъ звѣремъ зе́мными· Ѳда́му же не о҃брѣте́сѧ помо́щникъ подо́бенъ ѥ҃моу· И҃ вложѝ бъ со́нъ въ а҃да́ма, і҃ оу҃сне. И҃ вѣзѧ́тъ ѥ҃ди́но ѿ ре́бръ ѥ҃го, і҃ и҃спо҃ни пло́тїю в҃ него̀ мѣсто· И҃ сѣзда̀ гь҃ [-]12, ребро̀ ѥ҃же вѣзѧ́тъ ѿ а҃да́ма, женоу, и҃ приведѐ ѭ҃ къ а҃да́му· И҃ ре҃ а҃да́мъ, *ѳе҃ нн҃ѣ кость ѿ костей мои҃х и҃ пло́ть ѿ пло́ти моеѧ, сїѧ наречёт҃ѧ жена̀, ѩ҃ко ѿ мужа́ своего̀ вѣзѧта̀ бы́сть [ѳи]13· *Сего̀ ра́ди о҃ставы́ чл҃къ ѿц҃а своего̀ и҃ мт҃рь, и҃ прилѣпи́тсѧ къ женѣ своеи́, и҃ бу́дета о҃ба въ пло́ть ѥ҃ди́ноу·

ѧ҃ корн҃ ѧ҃а

ѧ҃ корн҃ ѧ҃и

мѳ҃ ѧ҃д
м҃ ї
ѧ҃ корн҃ ѧ҃в
ѥ҃ф҃ ѕ҃

Гла, ѯ҃·

мудро̀ в

Вѣ́дѣста о҃ба на́га а҃да́мъ же и҃ жена̀ ѥ҃го ·и҃ не стыдѣ́стасѧ. *змїи же бѣ́ше мудрѣе́йши всѣ́хъ звѣ́рїи сѹ́щихъ на землѝ и҃же сътворѝ гь҃ бъ· И҃ рече́ змїй женѣ, что̀ ѩ҃ко рч҃ бъ, да не ѩ҃сте ѿ всѣ́каго

Бог дощу на землю, і не було людини, щоб її обробляти. **6** Джерело ж виходило з землі і напоювало все обличчя землі. **7** І створив Бог людину, взявши порох з землі, і вдихнув в її лице подих життя, *і людина стала живою душею. **8** І Бог насадив рай на сході, в Едемі, і ввів туди людину, яку створив. **9** І виростив Бог ще з землі всяке дерево гарне на вигляд і добре до їжі, і дерево життя посеред раю, і дерево пізнання добра і зла. **10** Ріка ж виходить з Едему, щоб напоїти рай. Звідти розділяється на чотири начала. **11** Ім'я одного Фісон: вона окружає всю Евілатську землю, отже там є золото, **12** золото ж тієї землі добре. Там є антракс і зелений камінь. **13** Ім'я другої ріки Ґеон: вона та, що окружає всю ефіопську землю. **14** І третя ріка Тигр: вона та, що пропливає напроти Ассирійців. Ріка ж четверта Евфрат. **15** І взяв Господь Бог людину, яку створив, і ввів її до раю їжі, щоб його обробляла і охороняла. **16** І заповів Господь Бог Адамові, кажучи: З усякого дерева, що в раю, з'їси як їжу, **17** з дерева ж пізнання добра і зла, не їстимите з нього. В тому ж отже дні, в якому з'їсте з нього, смертю помрете. **18** І сказав Господь Бог: Не добре, щоб чоловік був сам; створім йому помічника такого, як він. **19** І створив Бог ще з землі всіх пільних звірів, і всіх небесних птахів, і привів їх до Адама, щоб побачити, як їх назве, і всіляко, як лиш назвав Адам живу душу - це її ім'я. **20** І назвав Адам імена всім скотам, і всім небесним птахам, і всім земним звірам. Для Адама ж не знайшлося помічника подібного до нього. **21** І наклав Бог сон на Адама, і він заснув. І взяв одне з його ребер, і наповнив тілом замість нього. **22** І створив Господь ребро, яке взяв від Адама, в жінку, і привів її до Адама. **23** І сказав Адам: *Це сьогодні кість з моїх костей і тіло з мого тіла; вона назветься жінкою, бо з свого чоловіка вона взята була. **24** *Задля цього полишить чоловік свого батька і матір і пристане до своєї жінки, і обоє будуть одним тілом.

кор1. 15

кор1. 11

мат. 19
мар. 10
кор1. 6
еф. 5

Глава 3

2,25 І оба були нагі, Адам же і його жінка, і не соромилися. **1** *Змій же був найхитріший з усіх звірів, що є на землі, яких же створив Господь Бог. І сказав змій жінці: як то, що Бог сказав: Не їжте з усякого дерева, що

муд. 2

в раю? **2** І сказала жінка: З плоду дерева, що є в раю, можемо їх їсти, **3** з плоду ж дерева, що є посеред раю, сказав Бог: Не їжте з нього, ані не доторкайтеся до нього, щоб ви не померли. **4** І сказав змій жінці: Не помрете смертю; **5** бо знав Бог, що в тім дні, в якому з'їсте з нього, відкриються ваші очі, і будете як боги, що знають добро і зло. **6** І побачила жінка, що дерево добре до їжі, і що приємне очам на вид, і є гарним пізнати, і, взявши з його плоду, і з'їла, і дала його своєму чоловікові, що з нею, і їли. **7** І відкрилися обом очі, і пізнали, що були нагі. І пошили листя фіги, і зробили собі опаски. **8** І почули голос Господа Бога, що ходив в раю в полудне, і поховалися, Адам же і його жінка, від лиця Господа Бога посеред дерев раю. **9** І закликав Господь Бог до Адама, і сказав йому: Адаме, Адаме, де ти є? **10** І сказав: Я почув твій голос, як ти ходив в раю, і я злякався, бо я є нагий, і сховався. **11** І сказав йому Бог: Хто сповістив тобі, що ти є нагий? Хіба не від дерева, з якого я наказав, тобі з цього одинокого, не їсти з нього, ти їв? **12** І сказав Адам: Жінка, яку ти мені дав зі мною, вона мені дала з дерева, і я їв. **13** І сказав Бог жінці: Що це ти зробила? І сказала жінка: Змій мене обманув, і я з'їла. **14** І сказав Господь Бог змієві: Тому що ти це зробив, проклятий ти з-поміж всіх скотів і з-поміж всіх диких звірів землі, і на твоїх грудях і животі пересуватимешся, і їстимеш землю всі дні свого життя. **15** І покладу ворожнечу між тобою і між жінкою, і між твоїм насінням і між її; воно стерегтиме твою голову, і ти стерегтимеш його п'яту. **16** І сказав жінці: Множачи, помножу твої болі і твій стогін, в болях родитимеш дітей, і до твого чоловіка ти звертатимешся, *і він пануватиме над тобою. **17** І Адамові сказав: Тому що ти послухав голос твоєї жінки, і з'їв з дерева, з якого Я тобі заповів, з цього одинокого, не їсти з нього, ти їв – проклята земля в твоїх ділах, в болях їстимеш її всі дні твого життя. **18** І терня, і хабаз виростить тобі, і їстимеш траву поля, **19** і в поті твого лиця їстимеш твій хліб, доки не вернешся в землю, з якої ти був узятий, бо ти є земля і в землю відійдеш. **20** І назвав Адам ім'я своєї жінки Життя, бо вона матір всіх живих. **21** І Господь Бог зробив Адамові і його жінці шкіряну одіж і зодягнув їх. **22** І сказав Бог: Ось Адам став наче один з нас, що знає добро і зло. І

кор1. 4

дре́ва и҃же вⷮ раѝ. И҆ ре́че жена̀ [-][1] ѡ҆ плода̀ дре́ва сꙋ́щаго, вⷮ раѝ да на́мы (и҃). ѡ҆ плода̀ же дре́ва и҃же е҆сть посредѣ̀ ра́а рⷣ҃ бⷭ҇ъ, да не на́сте ѡ҆ него́ ни́же прикоснⷭ҇е́тесѧ е҆мꙋ̀ да не ѹ҆́мрете· И҆ ре́че змі҃и женѣ̀, не сме́рті҃ю ѹ҆́мрете, вѣ́дѧше бо бⷭ҇ъ на́ко вⷮ день а҆́ще сн҃ѣ́сте ѡ҆ него́, ѡ҆тве́рзꙋтсѧ [о҆́чи ваши][2], и҆ бꙋ́дете на́ко бⷭ҇и, вѣ́дѧще добро̀ и҆ зло̀· И҆ ви́дѣ жена̀ на́ко добро̀ дре́во вⷮ сн҃ѣдь, і҆ на́ко ѹ҆го́дно о҆́чи́ма ви́дѣти, и҆ кра́сно е҆сть е҆́же разꙋмѣ́ти, и҆ вⷮзѣ́ꙗ ѡ҆ плода̀ е҆го̀ (и҃) а҆́дѣ, и҆ да́сть (и҃)[3] мꙋ́жꙋ своемꙋ̀ сⷮ собо́ю и҆ на́до́ста· И҆ ѡ҆тверзо́стасѧ о҆́чи о҆́бѣма, и҆ разꙋмѣ́ша на́ко на́зи бⷭ҇ша· И҆ сꙗши́ста ли́стві҃е смоко́вное, и҆ сⷮворѝста сѣ́бѣ препоа҆са́ні҃а· И҆ слы́шаста гл҃а г҃а бⷭ҇а ходя́ща вⷮ раѝ вⷮ полꙋ́дне́, и҆ сⷦкры́стасѧ а҆́дамⷮ же и҆ жена̀ е҆го̀, ѡ҆ лица̀ г҃а бⷭ҇а посредѣ̀ дре́ва ра́йскаго· И҆ призва̀ [-][4] бⷭ҇ъ а҆́дама, и҆ ре́че е҆мꙋ̀. Ꙗ҆да́ме (а҆́да́ме), гдⷭ҇ь бⷭ҇ъ· И҆ ре́че [-][5] гла́са тво́его слы́ша҃ ходя́ща вⷮ раѝ и҆ ѹ҆боя́хсѧ, на́ко на́гⷮ е҆смь и҆ сⷦкры́хсѧ· И҆ ре́че е҆мꙋ̀ [бⷭ҇ъ][6], кто̀ вⷮзвѣ́сти҃ ті҃ебѣ на́ко на́гⷮ е҆́си, Ꙗ҆́ще не бы҃ ѡ҆ дре́ва е҆́гоже заповѣ́дахⷮ ті҃ебѣ, сего̀ е҆дѝнаго не на́сти ѡ҆ него́же на́лⷮ е҆́си· И҆ ре́че а҆да́мⷮ, жена̀ ю҆́же [ми][7] дастⷬ сⷮ мно́ю, та́ ми҃ да́дѣ ѡ҆ дре́ва и҆ ѣ́дѣ҃. И҆ ре́че бⷭ҇ъ женѣ̀, что̀ сі҃ сⷮворѝла е҆́сѝ· И҆ ре́че жена̀, змі҃и прельсти҃ мѧ и҆ а҆́до́хⷮ· И҆ рⷣ҃ь бⷭ҇ъ змі҃ю, на́ко сⷮворѝлⷮ е҆́си сі҃, проклѧ́тⷮ ты҃ ѡ҆ всѣ́хⷮ ско́тⷮ, и҆ ѡ҆ всѣ́хⷮ звѣрі҃и зе́мныхъ҃, (и҃) на пе́рсе́хъ҃ твои́хⷮ і҆ чре́вѣ҃ да пресмыка́е́шисѧ, и҆ зе́лю на́си всѧ дн҃и живота̀ своего́· И҆ вра́жду положꙋ́ по́средѣ ті҃ебѣ, и҆ посредѣ̀ жены҃і, и҆ посредѣ сѣмене́ ті҃ои҃мⷮ, и҆ посредѣ̀ (-)[8] тоа̀. то̀ ті҃ебѣ блюдѐ главꙋ́, и҆ ты҃ блюде́ши е҆мꙋ̀ пⷯ҇ꙋ́· И҆ женѣ̀ ре́че. ѹ҆мно́жа ѹ҆мно́жꙋ печа́ли тво́ѧ, и҆ вⷮздыха́ні҃а тво́ѧ, вⷮ болѣ́знех҃ роди́ши ча́да, и҆ кⷮ мꙋ́жꙋ твоемꙋ̀ вⷮзвраще́ні҃е тво́ѐ, *и҆ тои҃ тѧ̀ о҆́бладае́тⷮ· [И҆][9] а҆да́мꙋ ре́че, на́ко послꙋ́шалⷮ е҆́си гла́са жены҃і тво́ѧ, и҆ на́лⷮ е҆́си ѡ҆ дре́ва е҆го́же заповѣ́дахⷮ ті҃ебѣ сего̀ е҆дѝнаго не на́сти ѡ҆ него́же [на́лⷮ е҆́сѝ][10]. проклѧ́тⷯ҇ земла̀ вⷮ дѣ́лехⷮ твои҃, вⷮ печа́лехⷮ сн҃ѣ́си ті҃ꙋ всѧ̀ дн҃и живота̀ твоего́· [И҆][11] те́рні҃е и҆ влⷮчѐцⷮ вⷮзрасти҃ ті҃ебѣ, и҆ на́си траву̀ се́лнꙋю, [и҆][12] вⷮ по́тѣ лица̀ тво́его сн҃ѣ́си хлѣ́бⷮ тво́и, донели́же вⷮзвратѝшисѧ вⷮ зе́млю ѡ҆ не́же взѧ́тⷮ бы́сть, на́ко земла̀ е҆́си и҆ вⷮ зе́млю по́идеши· И҆ наречѐ а҆да҃ и҃ма женѣ̀ свое́и жи́знь, на́ко та̀ мт҃и всѣмⷮ живꙋ́щимъ҃· И҆ сⷮворѝ г҃ь бⷭ҇ъ а҆да́мꙋ и҆ женѣ̀ е҆го ризы ко́жаны, и҆ о҆́блече҃ и҃· И҆ ре́че бⷭ҇ъ, се҆ а҆да́мⷮ бы́сть на́ко е҆дѝнⷮ ѡ҆ на́сⷮ, е҆́же разꙋмѣва́ти добро̀ и҆ лꙋка́во· И҆ нн҃ѣ да не

когда́ простре́ рꙋ́кꙋ, и́ вꙗ́зметъ ѡ҆ дре́ва жи́зни и́ снѣ́сть, и́ жи́въ бꙋ́детъ въ вѣ́кы· (-)[13] И҆згна́ ег҃ъ бъ҃ъ и҆з ра́а пи́ща, дѣ́лати зе́млю ѡ҆ нея́же взѧ́т быстъ· І҆ и҆зга́тъ а҆да́ма, и́ всели́ ег҃о пра́мо ра́ю пи́ща· И҆ поста́ви херꙋви́мъ и́ пла́менно о҆ру́жїе, о҆бращаю́щееѧ храни́ти пꙋ́ть дре́ва жи́зни·

Гла, д·

А҆да́м же позна́ е҆ѣ́вꙋ жен҃ꙋ свою҆, и́ заче́нши ро҃ди́ка́ина. И҆ ре́че, прио́брѣто́хъ чл҃ка бг҃а ра҃· И҆ приложи́ роди́ти бра́та е҆мꙋ́ а҆́вела, І҆ бы́сть а҆́вель пастырь о҆вца́м҃· Ка́ин же бѣ дѣ́лаа зе́млю· И҆ бысть по́ дн҃ехъ, принесѣ́ ка́инъ ѡ҆ плодо́въ земла҆ же́ртвꙋ (бг҃ꙋ)· І҆ а҆́вель принесѣ́ и́ то́и, ѡ҆ перворо́дныхъ о҆ве́цъ е҆го́, и́ ѡ҆ тꙋ́ковъ и҆́хъ· И҆ *призрѣ (г҃ь)[1] на а҆́вела, и́ на да́ры е҆го́. на ка́ина же и́ на же́ртвы е҆го́ не вн҃ма́. и́ о҆скорбѣ́ ка́и҃н҃ зѣло́, и́ и҆спадѐ лице [е҆го́][2]· И҆ ре́че г҃ь бъ҃ъ ка́и҃н҃ꙋ, что о҆скорбле́нъ бы́сть, и́ вꙗ́скꙋю и҆спадѐ лице҆ твое҆. не (оу҆бо) а҆́ще пра́ведно принесе́ [ми][3], пра́вѣ же не приноси́ши· Съгрѣши́лъ е҆сѝ оу҆молкни, к тебѣ о҆браще́нїе е҆го́ и́ ты҆ [тѣ́мъ о҆блада́еши][4]. и́ рече҆ ка́и҃н҃ъ къ а҆́велю бра́тꙋ своем҃ꙋ, по́идевѣ оу҆бо на́ поле, і҆ бы́сть внегда́ бы́ти и́мъ на́ поли, и́ вꙗ́ста ка́и҃н҃ъ на а҆́вела бра́та своег҃о *и оу҆би́ е҆го́· И҆ ре́че [г҃ь][5] бъ҃ъ къ ка́инꙋ, гдѣ̀ е҆́сть а҆́вель бра́ твои́. о҆́н҃ же рече҆, не вѣ́дѣ, е҆да́ страж҃ъ бра́тꙋ моемꙋ е҆́смь а҆́зъ· И҆ рече҆ [г҃ь][6], что́ сътвори́лъ е҆си [е҆е][7], гла҆ кро́ве бра́та твое҆г҃о вꙗпїе́тъ къ мнѣ ѡ҆ земла҆, и́ нн҃ѣ проклѧ́тъ ты҆ на земли́, на́же разве́рзе оу҆ста҆ своа҆ прия́ти кро́вь бра́та твое҆г҃о ѡ҆ рꙋ́кꙋ твое҆ю́· (І҆) е҆гда́ дѣ́лае҆ши зе́млю (-)[8] не приложи́си́лы своея́ да́ти тебѣ́, стена҆ и́ трасы́ися бꙋ́деши на земли́· И҆ ре҆ ка́инъ къ [г҃ꙋ бг҃ꙋ][9], ва́ѡшаа винà моа҆ е҆же о҆ста́вити ми с҃а· [І҆][10] а҆́ще и҆зго́ниши ма҆ дне́сь ѡ҆ лица҆ земли, и́ ѡ҆ лица҆ твое҆г҃о съкры́юся, и́ бꙋ́ду стена҆ и́ трасы́ися на земли́, и́ бꙋ́детъ всѧ́къ о҆́брѣта́и ма҆ оу҆бї́е҆т҃ ма҆· И҆ ре́че е҆мꙋ г҃ь бъ҃ъ, не та́ко, всѧ́къ оу҆бива́ы ка́ина се́дмь ѡ҆мще́нїи прїи́метъ· И҆ положи́ г҃ь бъ҃ъ, зна́менїе на ка́инѣ, е҆же не оу҆би́ти е҆го́, всѧ́кому о҆́брѣта́ющемꙋ е҆го́. [І҆ и҆зы́иде][11] ка́инъ ѡ҆ лица҆ бж҃їа, и́ всели́ся въ землю наи́дъ, пра́мо е҆де́мꙋ· И҆ позна́ ка́инъ жен҃ꙋ свою҆, и́ заче́нши роди́ е҆но́ха· І҆ бѣ̀ и҆жда́ гра́дъ, І҆ и҆мено́ва и҆́ма гра́ду, въ и҆́ма҆ сн҃а своег҃о е҆но́хъ· Роди́ же ся҆ е҆но́ху гаи́да́дъ, И҆ гаи́да́дъ роди́ [малеле́ила][12]· И҆ [малеле́

ѥврео҆ и҆

мꙋдро҆ і мѣ҆ ік҃г а҆ і҆оа҆ ік҃г і҆ꙋда а҆

тепер, щоб часом не простягнув руки, і не взяв з дерева життя, і не їв, і не жив навіки. **23** Вигнав його Господь Бог з раю їжі, щоб обробляти землю, з якої був узятий. **24** І забрав Адама, і поселив його напроти раю їжі. І поставив херувимів, і полум'яний меч, що повертається, щоб стерегти дорогу до дерева життя.

Глава 4

1 Адам же пізнав Еву, свою жінку, і зачавши, породила Каїна. І сказала: Я придбала людину задля Бога. **2** І додала родивши йому брата Авеля. І Авель був пастирем овець. Каїн же був працівником на землі. **3** І сталося, що по днях приніс Каїн з плодів землі в жертву Богові. **4** І Авель приніс, і він з первородних своїх овець і з їх лою. І *споглянув Господь на Авеля і на його дари, **5** на Каїна ж і на його жертви не звернув уваги. І Каїн дуже засмутився, і спохмурніло його лице. **6** І сказав Господь Бог Каїнові: Чому ти став сумним, і чому спохмурніло твоє лице? же, **7** Чи не, отже, якщо правильно приніс мені – правильно ж не приносиш. Згрішив ти, замовкни, до тебе звертатиметься він, і ти над ним володітимеш. **8** І сказав Каїн до Авеля, свого брата: Підім, отже, на поле, і сталося, як були вони на полі, і наскочив Каїн на Авеля, свого брата, *і убив його. **9** І сказав Господь Бог до Каїна: Де є Авель, твій брат? Він же сказав: Не знаю: чи я є сторожем мого брата? **10** І сказав Господь: Що це ти зробив? Голос крові твого брата кричить до мене з землі, **11** і тепер проклятий ти на землі, яка відкрила свої уста, щоб прийняти кров твого брата з твоїх рук. **12** І коли оброблятимеш землю, не добавить своєї сили, щоб тобі дати, будеш стогнати і тремтіти на землі. **13** І сказав Каїн до Господа Бога: Дуже велика моя провина, щоб мені відпустити. **14** І якщо виганяєш мене сьогодні з лиця землі, і від твого лиця сховаюся, і буду стогнати і тремтіти на землі, і станеться, що кожний, хто знайде мене, уб'є мене. **15** І сказав йому Господь Бог: Не так: кожний, хто вб'є Каїна, одержить сім помст. І поклав Господь Бог знак на Каїні, щоб його не убив кожний, хто його знайде. **16** І відійшов Каїн від божого лиця, і поселився в землі Наїд напроти Едему. **17** І пізнав Каїн свою жінку, і, зачавши, породила Еноха. І будував місто, і назвав ім'я міста іменем свого сина Енох. **18** Народився ж Енохові Гаїдад. І Гаїдад породив Малелеїла. І Малелеїл породив Матуса-

єв. 11

муд. 10
мат. 23
ів1. 3
юда 1

ла, Матусал же породив Ламеха. **19** І взяв собі Ламех дві жінки: ім'я однієї Адда, а ім'я другої Селла. **20** Породила ж Адда Йовила: цей був батьком тих, хто живе в шатрах, що годують худобу. **21** Й ім'я його брата Йовал: цей був тим, хто винайшов псалтир і гуслі. **22** Селла ж породила Товела, цей був молотобійцем, ковалем міді і заліза. Сестра ж Товела – Ноема. **23** І сказав Ламех своїм жінкам: Адда і Селла, послухайте мій голос, жінки Ламеха, зважте на мої слова. Бо мужа забив я за мою рану і молодця за мій струп. **24** Бо сім разів відімститься за Каїна, за Ламеха ж – сімдесять разів по сім. **25** Пізнав же Адам свою жінку Єву, і зачавши, породила сина, і назвав йому ім'я Сиф, кажучи: Бо Бог воскресив мені інше насіння замість Авеля, якого забив Каїн. **26** У Сифа ж був син, і назвав його ім'я Енос. Цей надіявся прикликати ім'я Господа Бога.

илъ|[13] родѝ мадусáла. мадусáлъ (же)[14] родѝ ламéха· И̑ взя́тъ себѣ̀ ламéхъ двѣ̀ женѣ̀, и̑ма є̂дино́и а̑ддa, і̂ и̑ма второ́ѣи се́лла. роди (же)[15] а̑ддa и̂ѳови́ла, се́и бя́ше ѡ̑цъ живу́щихъ въ селе́нихъ скотопита́телныхъ. і̂ и̑ма бра́ту є̂го и̂ѳова́лъ се́и бя́ше показа́вый пѣ́вни́цу и̑ гу́сли· Се́лла же родѝ [-][16] дове́ла, [се́и][17] бя́ше мла́тобїйецъ ковáчъ мѣди и̑ желѣ́зу· Сестра́ же дове́лова, ное̂ма· [И̑ ре́че][18] ламе̃ свои́ма жена́ма а̑ддa и̑ се́лла, ѹ̑слы́шите [гла́съ мои́][19] жены̀ ламе́ховы вънуши́те моя̀ словесá· Я̑́ко мужа ѹ̑би́хъ въ а̑́зву себѣ̀ и̑ ю́ношу въ стру́пъ мнѣ̀· Я̑́ко се̃ми́цею ми́стится ѡ̑ ка́инa, ѡ̑ ламе́хѣ̀ седмьдеся́тъ се̃ми́цею· Позна́ же а̂да́мъ (жену̀ свою̀ є̂ву)[20], и̑ заче́нши родѝ сы́на і̂ и̑менова́ и̑ма є̂му си́фъ, глю́щи, въсїкри́ бо ми бъ сѣ́мa другóе въ мѣ́сто а̂́велa, є̂гоже ѹ̑би́ ка́инъ· Си́фу (же)[21] бы́вшю сы́нъ, [и̑ и̑менова́][22] и̑ма є̂му є̂но́съ· Се́и ѹпова́ призва́ти и̑ма гⷭ̑а бⷭ̑а·

Глава 5

1 Це книга буття людей: в якому дні Бог створив Адама, *за божим образом створив його, **2** чоловіком і жінкою створив їх, і поблагословив їх, і назвав йому ім'я Адам, в тім дні, в якому створив їх. **3** Пожив же Адам 130 літ і породив сина за своїм видом і за своїм образом, і назвав йому ім'я Сиф. **4** Були ж дні Адама, які пожив після того, як народив Сифа, 8 сот літ і породив синів і дочок. **5** І всі дні Адама, які пожив, були 9 сот і 30 літ, і помер. **6** Пожив же Сиф 205 літ і породив Еноса. **7** І пожив Сиф, після того як породив Еноса, 7 сот і 7 літ, і породив синів і дочок. **8** Були ж всі дні Сифа 9 сот і 12 літ, і помер. **9** Пожив же Енос 190 літ і породив Каїнана. **10** І пожив Енос, після того як породив він Каїнана, 7 сот і 15 літ, і породив синів і дочок. **11** І були всі дні Еноса 9 сот і 5 літ, і помер. **12** І пожив Каїнан 170 літ, і породив Малелеїла. **13** І пожив Каїнан, після того, як він породив Малелеїла, 7 сот 40 літ, і породив синів і дочок; **14** і були всі дні Каїнана 9 сот і 10 літ, і помер. **15** І пожив Малелеїл 165 літ, і породив Ареда. **16** І пожив Малелеїл, після того як породив Ареда, 7 сот і 30 літ, і породив синів і дочок. **17** І були всі дні Малелеїла 8 сот і 95 пять літ, і помер. **18** І пожив Ared 162 літа, і породив Еноха. **19** І пожив Ared, після того як породив Еноха, 8 сот літ і породив синів і дочок. **20** І були всі дні Ареда 9 сот і 62 літа, і

бут. 1
ниж. 9
муд. 2
сир. 17

Гл҃а, ѕ̃·

Ѻ̑ сѝ кни́га бы́тїа ч҃лчa, въ ѝже дн҃ь сътворѝ бъ а̂да́ма. *по ѻ̑́бразу бж̑їю сътворѝ є̂го, мужа и̑ жену̀ сътворѝ и̑̃, и̑ бл҃ви и̑̃мъ. и̑ наречѐ и̑̃ма [є̂му][1] а̂дa̾ въ́ниже дн҃ь сътворѝ и̑̃. Жи́тъ же а̂да́мъ лѣ́тъ, (гл)[2], и̑ родѝ [сы́на][3] по видѣ́нїю своє̂му и̑ по ѻ̑́бразу своє̂му, и̑ наречѐ и̑̃ма є̂му си́фъ, бы́вшe же дн҃ӥ а̂да́мовы̑ [и̑́же пожи́тъ][4] [ро́ды][5] си́фa лѣ́тъ, (и̑)[6], сѻ̑, и̑ родѝ сы́ны и̑ дщ҃е́ры· И̑ бы́сть всѣ́хъ дн҃ӥ а̂да́мовыхъ и̑́же пожи́вѣ лѣ́тъ, а̑̃, сѻ̑ и̑ л̃, и̑ ѹ̑мр҃ѣ́тъ· Пожи́вѣ же си́фъ лѣ́тъ, р̃е, и̑ родѝ є̂носа, и̑ пожи́вѣ си́фъ ро́ды (-)[7] є̂но́са, лѣ́тъ, з̃, со́тъ и̑ з̃, и̑ ро̃ сы́ны и̑ дщ҃е́ры· Бы́сть (же)[8] всѣ́хъ дн҃ӥ си́фовыхъ лѣ́тъ, а̑̃, сѻ̑ и̑, в̃і, и̑ ѹ̑́мр҃ѣ́тъ· [Пожи́вѣ же][9] є̂но́съ, лѣ́тъ, р̃ч̑, и̑ родѝ каи́на́на· И̑ жи́тъ є̂но́съ повнегда̀ роди́ти є̂му каи́на́на, лѣ́тъ, з̃, со́тъ [и̑][10] ѳ̃і, и̑ родѝ сы́ны и̑ дщ҃е́ры, и̑ бы́сть всѣ́хъ дн҃ӥ є̂но́совы̑, лѣ́тъ, а̑̃, сѻ̑ и̑ ѕ̃ и ѹ̑́мр҃ѣ́тъ· И̑ жи́тъ каи́на́нъ, лѣ́тъ ро̃, и̑ родѝ малеле́ила, и̑ пожи́вѣ каи́на́нъ повнегда̀ роди́ти є̂му малеле́ила, лѣ́тъ, з̃, со́тъ м̃, и̑ родѝ сы́ны и̑ дщ҃е́ры, и̑ бы́ша вс҃и дн҃ӥ каи́на́новы, лѣ́тъ, а̑̃ со́тъ [и̑][11] ѳ̃і, и̑ ѹ̑́мр҃ѣ́тъ· И̑ пожи́вѣ малеле́илъ лѣ́тъ рк̑ѕ̑, и̑ родѝ а̂́реда· И̑ жи́тъ малеле́илъ роди́въ а̂́реда, лѣ́тъ, з̃, со́тъ [и̑][12] л̃, и̑ родѝ сы́ны и̑ дщ҃е́ры· И̑ бы́сть всѣ́хъ дн҃ӥ малеле́иловыхъ, лѣ́тъ и̑, со́тъ и̑ ч҃е, и̑ ѹ̑́мр҃ѣ́тъ· И̑ пожи́вѣ а̂́редъ, лѣ́тъ, рк̑в, и̑ родѝ є̂но́ха, и̑ жи́тъ а̂́редъ ро́ды є̂но́ха лѣ́тъ, и̑ сѻ̑, и̑ родѝ сы́ны и̑ дщ҃е́ры· И̑ бы́сть всѣ́хъ дн҃ӥ а̂́редо-

сы́ и̑ дн҃ӥ и̑ мⷭ̑ѵ̑дро в̃ сирⷯ з̃і

вбї лѣтъ д҃, со҃ [и҃][13] зв҃, и҃ оу҃мре́тъ. И҃ пожи́вѣ ѣно́хъ, лѣтъ, рз҃е, и҃ роди́ мадусала́. оу҃годи́ же ѣноухъ бг҃у. [И҃ пожи́вѣ ѣно́хъ][14] по рожє́нїи мадусало́вѣ, лѣтъ, т҃, и҃ роди́ сы́ны и҃ дще́ри. И҃ бы́ша вс҃и дн҃їе ѣно́ховы, лѣтъ тз҃е. *И҃ оу҃годи́ ѣноухъ бг҃у, и҃ не о҃брѣта́шесѧ зане́ преста́ви є҃го бъ. И҃ жи́тъ мадусала́ъ, лѣтъ, [рп҃з][15], и роди́ ламе́ха. [Жи́тъ же][16] мадусала́ рожє́ ламе́ха, лѣтъ, з҃, со́тъ и҃ [пв҃][17], и҃ роди́ сы́ны и҃ дще́ры. И҃ бы́сть всѣхъ дн҃їи мадусало́выхъ на҃же жи҃ лѣтъ, д҃, со҃ и҃ зд҃, и҃ оу҃мре́тъ. И҃ жи́тъ ламе́хъ лѣтъ, рп҃и, и҃ роди́ сы́на, и҃ нарече́ и҃мѧ є҃му но́е, гл҃ѧ. Се́и поко́итъ на́съ ѡ҃ дѣла́ на́шихъ, и҃ ѡ҃ печа́ли рукъ на́шихъ, и҃ ѡ҃ земли́ ю҃же прокля́тъ гь бъ. І҃ жи́тъ ламе́хъ роди́въ но́ѧ, лѣт҃, т҃, со҃ [и҃][18] зе́, и҃ роди́ сы́ны и҃ дще́ры. І҃ бы́сть всѣ́хъ дн҃їи ламе́ховыхъ лѣтъ, з҃, со́тъ нг҃, и҃ оу҃мре́тъ.

Глава, е҃.

Ѳсѣ но́е лѣтъ, т҃, со҃ и҃ роди́ [-][1] [сы́ны три][2], сі́ма, ха́ма и҃а҃фе́та. И҃ бы́сть є҃гда́ нача́ша человцы мно́зи бывати на земли́, и҃ дще́ры роди́шасѧ и҃мъ. ви́дѣвше же сы́нове дще́ры роди́шасѧ и҃мъ. ви́дѣвше же сы́нове бж҃їи дще́ры человцы на҃ко добры суть, [и҃][3] поа҃́ша себѣ же́ны ѡ҃ всѣхъ на҃же и҃збра́ша. И҃ рече гь бъ, не и҃ма́тъ дх҃ъ мои́ пребыва́ти въ человцѣхъ си́хъ [-][4], зане́ суть [-][5] плъть. Бу҃дутъ же дн҃їе и҃хъ, [лѣтъ, рк҃][6]. и҃сполини́ же бо҃ху на земли́ въ дни́ о҃ни́. И҃ пото́ на҃коже вънхожа́ху сы́нове бж҃їи къ дще́ре́ человцы́мъ, и рожа́ху себѣ (сїи), (и҃) тїи бо҃ху и҃сполини́, и҃же ѡ҃ вѣка человцы и҃мени́ти. ви́дѣвъ же гь бъ, на҃ко оу҃мно́жишасѧ зло́бы человко́мъ на земли́, *и всѧ́къ ктѡ̀ помышлѧ́етъ въ ср҃цы своє́ прилѣ́жно всѧ́къ ктѡ̀ помышлѧ́етъ въ ср҃цы своє́ прилѣ́жно на зла́ всѧ̀ дни́. І҃ помы́сли бъ на҃ко сътвори́ человка на зе҃́ли, и҃ размы́сли. И҃ рече [-][7] да потреблю́ человка є҃гоже сътвори́хъ ѡ҃ [-][8] земли́, ѡ҃ человка да́же (и҃ до) ско́та, и҃ ѡ҃ га́дъ да́же (и҃) до пти́цъ нб҃ныхъ, на҃ко размы́слихъ и҃же сотвори́хъ (-)[9] Но́е же о҃брѣте блг҃ть пр҃е гмъ бг҃м҃. Сїѧ̀ же бытїѧ̀ но́ева. *но́е [бѣ][10] человкъ пра́веденъ, (и҃) съвръшенъ въ (вс҃е́) ро́дѣ своє́м҃, (и҃) (оу҃годи́ но́е бг҃у)[11]. Роди́ же но́е три сы́ны, сі́ма, ха́ма, и҃а҃фе́та. о҃скверни́ же сѧ земла пред҃ъ бм҃ъ, и҃ напо́лнисѧ [-][12] непра́вды. І҃ видѣ гь бъ зе́млю (и҃же)[13] бѣ о҃скверне́на, на҃ко о҃скверни́ вса́ка плъть пу҃ть сво́и на зе́мли. І҃ ре́че [гь][14] бъ

помер. **21** І пожив Енох 165 літ, і породив Матусала. **22** Вгодив же Енох Богові. І пожив Енох, після того як породив Матусала, 200 літ, і породив синів і дочок. **23** І були всі дні Еноха 365 літ. **24** *І вгодив Енох Богові, і не знаходився, тому що Бог його переставив. **25** І пожив Матусал 187 літ, і породив Ламеха. **26** Пожив же Матусал, після того як породив Ламеха, 7 сот і 82 літа, і породив синів і дочок. **27** І були всі дні Матусала, які пожив, 9 сот і 69 літ, і помер. **28** І пожив Ламех 188 літ, і породив сина, **29** і назвав йому ім'я Ной, кажучи: Цей дасть нам спочинок від наших діл, і від болів наших рук, і від землі, яку Господь Бог прокляв. **30** І пожив Ламех після того, як породив Ноя, 5 сот і 65 літ, і породив синів і дочок. **31** І були всі дні Ламеха 7 сот 53 літа, і помер.

сир. 49 св. 11

Глава 6

5,32 І мав Ной 5 сот літ, і породив трьох синів: Сима, Хама, Яфета. **1** І сталося, коли почали люди численними ставати на землі, і їм народилися дочки. **2** Побачивши ж божі сини людських дочок, що є гарні, і взяли собі за жінок з усіх, яких вибрали. **3** І сказав Господь Бог: Мій дух не перебуватиме в цих людях, бо вони є тілом. Будуть же їхні дні 120 літ. **4** Велетні ж були на землі в тих днях. І після того, як входили божі сини до людських дочок, і ці собі родили, і це були велетні, які від віку славні люди. **5** Побачив же Господь Бог, що розмножилося зло людей на землі *і кожний-хто роздумує пильно в своїм серці про зло всі дні, **6** і подумав Бог, що створив людину на землі, і роздумався. **7** І сказав: Знищу з землі людину, яку я створив: від людини і аж до скотини, і від плазунів і аж до небесних птиць, бо я розкаявся, що створив. **8** Ной же знайшов ласку перед Господом Богом. **9** Це ж покоління Ноя: *Ной був праведний чоловік і досконалий в усім своїм роді, і вгодив Ной Богові. **10** Породив же Ной трьох синів: Сима, Хама, Яфета. **11** Земля ж була опоганеною перед Богом, і наповнилася неправедністю. **12** І побачив Господь Бог землю, яка була опоганена, бо всяке тіло опоганило свою дорогу на землі. **13** І сказав Господь Бог Ноєві: Вік кожної людини прой-

ниж. 8 мат. 15

сир. 44

шов передімною, бо земля наповнилася неправедністю від них, і ось я знищу *землю*. **14** Ти ж, отже, зроби собі ковчег з негниючих чотирикутних дощок, зробиш в ковчезі переділки, і посмолиш всередині і зі зовні смолою. **15** І так зробиш ковчег: 300 ліктів в довжину ковчега, 50 в ширину, 30 йому в висоту; **16** і зібраним зробиш ковчег, закінчиш вгорі на один лікоть. Двері ж ковчега зробиш зі сторони: кімнати, і переділки з подвійними і потрійними поверхами зробиш в ньому. **17** І ось Я наведу потоп на землю, щоб знищити всяке тіло, в якому є дух життя під небом, і все, що є на землі, вимре. **18** І покладу мій завіт з тобою. Ввійдеш же до ковчега ти і твої сини, твоя жінка і жінки твоїх синів з тобою. **19** І з усієї скотини, і з усіх плазунів, і з усіх звірів, і з усякого тіла – два *і* два з усіх введеш до ковчега, і прогодуєш з собою: хай будуть чоловічого і жіночого роду, **20** з усіх птахів за родом і з усієї скотини за родом. І з усіх плазунів, що повзають по землі, за родом – два *і* два з усіх цих ввійдуть до тебе, щоб прогодуватись з тобою, чоловічого і жіночого роду. **21** Ти ж візьми собі з усякої їжі, яку будете їсти, і збереш до себе, і буде для тебе і для них їжа. **22** І зробив Ной все, що заповів йому Господь Бог, так зробив.

но҃ю, вре́мѧ всѧ́кого чл҃вка прїи́де пр҃е мѧ, ꙗ҆́ко напо́лнисѧ землѧ̀ непра́вды ѿ нн҃, и҆ се а҆́зъ раз҃сыплю (-)[15] [ты́ же [оу҆бо] сътворѝ]16 себѣ ковчего́мъ ѿ дре́въ [негнїю́щихсѧ]17 на четы́ри оу҆глы̀, предѣлы сътвори́ши въ ковчезѣ, и҆ посмо́ли҆ши [-][18] внꙋтрьоу҆́дꙋ и҆ вънѣоу҆́дꙋ смоло́ю, и҆ та́ко сътвер҃ши ковчего́мъ, т҃, лакто́мъ въ долготꙋ ковчего́ꙋ, н҃ (-)[19], въ широттꙋ, л҃ (-)[20], въ высоттꙋ е҆́мꙋ. и҆ оу҆зѧ̀, сътвори́ши ковчѣ (-)[21] въ е҆ди́нъ ла́коть сконча́еши (-)[22] съве́рхꙋ. двер҃и [ковчего́ꙋ]23 сътвори́ши въ странꙋ, пола́ти (и҆ предѣлы) съ стропы̀ сꙋгꙋбы и҆ трегꙋбы сътвори́ши въ н҃е҃· [и҆ се а҆́зъ]24 (пото́пъ наведꙋ)25 [-][26] на́ землю погуби́ти всѧ́кꙋ плътть въ не́иже е҆́сть дх҃ъ живо́тенъ по҃ нб҃се́мъ, и҆ е҆ли́ко е҆́сть на землѝ и҆зъмре́· и҆ поста́влю завѣ҃ мои́ к тебѣ҃· вънидеши́ въ ковчего́мъ ты̀, и҆ сн҃ве твоѝ, (-)[27] жена̀ твоѧ̀, и҆ жены̀ сн҃въ твои́хъ с тобо́ю. и҆ ѿ всѧ́кого ско́та, и҆ ѿ всѣхъ г҃а, и҆ ѿ всѧкого звѣ́ри, и҆ ѿ всѧкїѧ плъти двое́ двое́, ѿ всѣхъ въведе́ши въ ковчего́мъ, (и҆) да пита́еши съ собо́ю, мꙋжескїи́ по́лъ и҆ же́нескїи, да бꙋдꙋ́ ѿ всѣхъ пти́цъ (-)[28] по́ роду. и҆ ѿ всего̀ скота по́ родꙋ· и҆ ѿ всѣхъ га́дъ по́лзающихсѧ по землѝ по́ родꙋ [-][29], двое́ двое́ ѿ всѣхъ (сн҃), вънидꙋтъ к тебѣ҃ пита́тисѧ с тобо́ю мꙋже́скїи по́лъ и҆ же́нескїи· ты́ же вꙁмѝ себѣ҃ ѿ всѣхъ бра́шенъ ꙗ҆́же и҆́маете ꙗ҆́сти, и҆ събереши́ къ себѣ҃ и бꙋдꙋ́ тебѣ҃ и҆ о҆́нѣмъ бра́шно. і҆ сътворѝ но́е всѐ е҆ли́ко заповѣ҃да̀ е҆́мꙋ гь҃ бг҃ъ, та́ко сътворѝ·

Глава 7

1 І сказав Ноєві Господь Бог: пет2. 2 *ввійди до ковчега ти і ввесь твій дім, бо я побачив тебе праведним передімною в цім роді. **2** З скотини чистої ж введи до себе сім *і* сім, чоловічого і жіночого роду, з скотини ж нечистої — два *і* два, чоловічого і жіночого роду, **3** з птахів же небесних чистих — сім *і* сім, чоловічого і жіночого роду, з птахів же нечистих — два *і* два, чоловічого і жіночого роду, щоб прогодувати плем'я по всій землі. **4** Бо ще сім днів, і я наведу дощ на землю 40 днів і 40 ночей. І знищу все, що рухається, що я створив, з мат. 24 лук. 17 пет1. 3 лиця всієї землі. **5** *І зробив Ной все, що йому заповів Господь Бог. **6** Мав же Ной 6 сот літ, і був потоп на землі. **7** Ввійшов же Ной і його сини, його жінка і жінки його синів з ним в ковчег через води потопу. **8** І з чистих птахів, і з нечистих пта-

Глава, з҃·

ре́че гь҃ бг҃ъ но́еви, *вънїиди ты̀ и҆ ве́сь до҃ твои́ въ ковчего́мъ, ꙗ҆́ко (ви́дѣхъ тѧ̀)[1] пра́вѣ҃на предо мною́ въ ро́дѣ сем҃. ѿ ско́т҃ же чи́стыхъ въведѝ къ себѣ҃ се҃мерo се҃мерo, мꙋжескїи полъ и҆ же́нескїи. ѿ ско́т же нечи́стыхъ двое́ двое́ мꙋжескїи по҃ и҆ же́нескїи· [ѿ пти́цъ же][2] нб҃ныхъ [-][3] чи́сты҃, се҃мь се҃мь мꙋжескїи полъ и҆ же́нескїи. [ѿ пти́цъ же][4] нечи́стыхъ двое́ двое́ мꙋжескїи по́лъ и҆ же́нескїи, препита́ти племѧ̀ по всеи́ землѝ· е҆щ҃е́ бо дн҃їи се҃мь, [и҆][5] а҆́зъ наведꙋ́ до́ждь на́ землю м҃ дн҃їи, и҆ м҃ но́щїи· и҆ потреблю́ всѧ̀ дви́жꙋщамсѧ ꙗ҆́же сътвори́хъ ѿ лица̀ [всеѧ̀][6] землѧ̀· *і҆ сътворѝ но́е [-][7] е҆ли́ко заповѣ҃да̀ е҆́мꙋ гь҃ бг҃ъ. Но́е же бѣ҃ лѣ҃тъ ѕ҃ со҃, и҆ пото́пъ бы́сть [-][8] на землѝ· вънїиде же но́е, и҆ сн҃ве е҆го̀ (-)[9] жена̀ е҆го̀, и҆ же́ны сн҃въ е҆го̀ съ ни́мъ въ ковчего́мъ, воды̀ ра́ди пото́пныѧ. і҆ ѿ пти́цъ [чи́стыхъ, и҆ ѿ пти́

в҃ пр҃ѣ в҃

мѫ҃ їд
ѧ҃ѵ ѕ҃і
а҃ пр҃ѣ г҃

нечи́стыхъ][10], и҃ ѡ҃ [всѣхъ][11] ско́тъ чи́стыѣ, и҃ ѡ҃ ско́тъ нечи́стыхъ, (и҃ ѡ҃ звѣ́рей), и҃ ѡ҃ всѣхъ га́дъ [по́лъзаю́щихъ][12] по земли́ двое́ дво́е, вънидо́ша до но́а въ ковче́ѕ҃ мужескі́и по́лъ и҃ же́ньскі́и, ꙗ҆коже заповѣда́ є҆му́ бг҃ъ· [бы́сть же][13] по се́ми дн҃і́и [-][14] вода́ пото́пнаа (-)[15] на̀ зе́млю. въ ѕ҃ со́тное [а҆ є҆][16] лѣто жи́тіа но́ева вто́раго мц҃а въ кз҃ дн҃ь [-][17]· въ (сі́и дн҃ь)[18] разъверзо́шасѧ всѝ и҆сто́чницы безна́ыа и҃ хлябі нб҃ныа ѡ҃верзо́шасѧ, и҃ бы́сть дождь на̀ землю м҃ дн҃і́и и҃ м҃ но́щіи· въ (сі́и дн҃ь)[19] вънії́де но́е, [и҃ сн҃ве є҆го][20], симъ, ха́мъ, и҃афе́тъ, и҃ жена̀ но́ева, и҃ трі̀ же́ны сн҃въ є҆го съ ни́мъ въ ковче́гъ· і҆ всѧ́къ звѣ́рь по ро́ду и҃ всѣ ско́ти по ро́ду, и҃ всѧ́къ гадъ дви́жущіисѧ на землѝ по ро́ду. и҃ всѧ́ка [пти́ца][21] пе҃рна́таа по ро́ду вниде́ша къ но́еви въ ковче́гъ дво́е дво́е [мужескі́и по́лъ и҃ же́ньскі́и][22] ѡ҃ всѧ́кіа пло́ти, въ не́и же є҆́сть дх҃ъ живо́тенъ· і҆ въходя́ще (ѡ҃ всѧкіа пло́ти въни́доша мужє́скі́и по́лъ и҃ же́ньскі́и)[23], ꙗ҆коже заповѣда̀ (но́еви бг҃ъ)[24]. і҆ затворѝ гь҃ бг҃ъ внѣ́ѹ҆дꙋ [-][25] ковче́гъ и҃ бы́сть потопъ м҃ дн҃і́и и҃ м҃ но́щіи, на землѝ, и҃ оу҆мно́жисѧ вода̀ и҃ вѕ҃а̀ ковче́гъ, и҃ вѕ҃несе́сѧ ѡ҃ земла̀· і҆ о҆дръжа́шесѧ вода̀ и҃ множа́шесѧ зѣло̀ на землѝ, и҃ поша́шесѧ ковче́гъ ве́рхꙋ воды̀, вода́ же о҆дръжа́шесѧ зѣло [-][26] на землѝ, и҃ покры̀ всѧ̀ го́ры высо́кіа· ꙗ҆коже бѣ́ѧхꙋ по̀ нб҃се́мъ. ѳ҃і, лако́тъ ве́рхꙋ възнесе́сѧ вода̀, и҃ покры̀ всѧ̀ го́ры высо́кіа· *і҆ оу҆мре всѧ́ка пло́ть дви́жущаѧсѧ по землѝ пти́цъ (же) и҃ ско́тъ, и҃ звѣ́ри и҃ все (-)[27] движ҃ꙋщеє҆сѧ по землѝ, и҃ (всѣ̀ человѣ́цы)[28] и҃ всѣ̀ є҆́же и҃ма́ть дыха́ні́е живо́тно, и҃ всѣ̀ є҆ли́ко бы҆́ на̀ сꙋ́шѣ оу҆мре, и҃ потребѝ всѧ̀ движ҃ꙋщаѧ́сѧ и҃же бѣ́ѧхꙋ на лицы̀ всеѧ̀ земла̀. ѡ҃ человѣ́ка до ско́та га҃ (же)[29] и҃ пти́ць нб҃ны́ѣ, [-][30] потребѝшасѧ на землѝ. и҃ о҆ста̀ є҆ди́нъ но́е, и҃ сꙋщі̀ѝ съ ни́мъ въ ковче́зѣ, и҃ сто́ѧше вода̀ на̀ земле́ю (рн҃ дн҃і́и)[31].

хів, і з усієї чистої скотини, і з нечистої скотини, і з звірів і з усіх плазунів, що повзають по землі – **9** два *і* два, ввійшли до Ноя до ковчега, чоловічого і жіночого роду, так, як заповів йому Бог. **10** Після ж сімох днів була вода потопу на землю. **11** У 6 сот 1-у році життя Ноя, в другім місяці, в 27 дні. В цім дні відкрилися всі джерела безодні, і небесні загати відкрилися, **12** і був дощ на землі 40 днів і 40 ночей. **13** В цьому дні ввійшов Ной, і його сини Сим, Хам, Яфет, і жінка Ноя, і три жінки його синів з ним до корабля. **14** І всі звірі за родом, і вся скотина за родом, і всякий плазун, що просувається по землі, за родом, і всякий оперений птах за родом **15** ввійшли до Ноя в ковчег – два *і* два: чоловічий і жіночий рід з усякого тіла, в якому ж є дух життя. **16** І те, що входило з усякого тіла, ввійшло чоловічого і жіночого роду, так як заповів Ноєві Бог. І Господь Бог замкнув з зовні ковчег. **17** І був потоп 40 днів і 40 ночей на землі, і помножилася вода, і взяла корабель, і він піднявся з землі. **18** І вода набрала сили і дуже помножилася на землі, і ковчег носився по поверхні води. **19** Вода ж дуже дужчала на землі, і покрила всі високі гори, які були під небом. **20** Вода піднялася вгору *на* 15 ліктів, і покрила всі високі гори. **21** *І померло всяке тіло, що рухається по землі: птахів же, і скотини, і звірів, і всякий, що рухається по землі, і всі люди, **22** і все, що має дух життя, і все, що було на суші, померло; **23** і *вода* знищила все, що рухається, що було на лиці всієї землі: від людини до скотини, плазунів же і небесних птахів; вони були знищені на землі. І остався сам Ной і ті, що були з ним в ковчезі. **24** І вода стояла над землею 150 днів.

мар

муд. 10

Глава̀ и҃·

помяну́ бг҃ъ но́а, и҃ всѧ́къ звѣ́рь, и҃ всѧ́къ ско́тъ, и҃ всѧ̀ пти́ца, и҃ всѧ̀ га́ды, и҃же бѣ́ѧхꙋ с нн҃ъ въ ковче́зѣ. И наведе бг҃ъ вѣ́тръ на̀ землю и оу҆ста вода̀. и҃ заключи́шасѧ и҃сто́чницы бе́зна́ыа, и҃ хлябі нб҃ныа и҃ оу҆ста̀ до́ждь ѡ҃ нб҃си, и҃ въспа́ть по́иде вода̀ (-)[1] съ зе́лѧ. Начя́тъ са́кнꙋти и҃ оу҆быва́ти воды̀ по рн҃ дн҃і́и. И сѣ́де ковче́гъ въ м҃цѣ ѕ҃, въ кз҃ [дн҃ь][2], на гора́хъ а҆рарáтскихъ. вода́ же оу҆ходя́щи ма́лашесѧ

Глава 8

1 І згадав Бог Ноя, і всіх диких звірів, і всю скотину, і всіх птахів, і всіх плазунів, які були з ним в ковчезі. І навів Бог вітер на землю, і вода стала, **2** і замкнулися джерела безодні, і небесні загати, і перестав дощ з неба, **3** і спала вода з землі. Вода почала спадати і зменшуватися по 150 днях. **4** І сів корабель в 7 місяці, в 27 дні на Араратських горах. **5** Вода ж, ідучи, маліла до десятого місяця. В 11 місяці, в 1 дні місяця, з'явилися

шпилі гір. **6** І сталося, по 40 днях відкрив Ной віконце корабля, яке зробив, **7** і послав ворону, щоб побачити чи відступила вода з лиця землі, і полетівши, не повернулася, доки не висохла вода з землі. **8** І послав голубку після нього, щоб побачити чи відступила вода з лиця землі, **9** і голубка не знайшла спочинку для своїх ніг, і повернулася до нього в ковчег, бо вода була на лиці всієї землі, і простягнувши свою руку, взяв її і вніс її до себе до ковчега. **10** І почекавши ще 7 днів, знову випустив голубку з ковчега, **11** і повернулася до нього коло вечора, *і* мала галузку оливки з листям в своїх устах. І пізнав Ной, що вода відійшла з лиця землі, **12** і почекавши ще других 7 днів, знову випустив голубку, і більше не додала до нього повернутися. **13** І сталося в шістьсот і першому році життя Ноя, в 1 дні, 1 місяця, зійшла вода з лиця землі. І відкрив Ной покрівлю ковчега, якого зробив, і побачив, що вода уступила з лиця землі. **14** В другому ж місяці, в 27 дні місяця, висохла земля. **15** Сказав Господь Бог Ноєві, мовлячи: **16** Вийди з ковчега, ти і твої сини, твоя жінка і жінки твоїх синів з тобою. **17** І виведи з собою всяке тіло від птахів і до скотини, і всякого плазуна, що повзає по землі, ростіть *і множіться на землі. **18** І вийшов Ной і його сини, його жінка і жінки його синів з ним. **19** І всі дикі звірі, і вся скотина, і всякий птах, і все, що рухається, за своїм родом на землі, вийшли з корабля. **20** І збудував Ной жертовник Господеві, і взявши з усієї чистої скотини і з чистих птахів, і приніс на всепалення на жертовнику. **21** І понюхав Господь милий запах. І сказав Господь Бог: Більше не додам прокляти землю через діла людини, *бо задуми людини пильно звернені до зла від її молодості, і задля того не додам більше убити всяке живе тіло, так як я зробив **22** в усі дні на землі. Сівба і жнива, холод і спека, літо і осінь, день і ніч не перестануть.

бут. 1 ниж. 9

бут. 6 мат. 15

до десѧ́таго мⷱца· вⷴ (-)[3] а҃і мⷱцъ, вⷴ а̑ (дн҃ь) мⷱца, ѧ́вишасѧ ве́рси гора́мъ· и̑ бы́сть по м҃ дн҃їи ѡ҃ве́рзе но́е (ковче́гу о҃ко́це)[4] на́же сотворѝ, и̑ посла̀ вра́нъ ви́дѣти а́ще ѥ̑сть оу̑ступи́ло воды̀ [ѡ҃ лица̀ землѝ][5], и̑ ше́дъ не о́братѝсѧ до́ндеже и҃зсъхну́ вода̀ ѡ҃ земла̀· и̑ посла̀ голуби́цу по не́мъ, ви́дѣти а́ще ѥ̑сть оу̑ступи́ло воды̀ ѡ҃ лица̀ зе́мнаго, и̑ не о́брѣтѐ голуби́ца поко́ѧ но-га́ма свои́ма, (и̑) вⷴ҇звратѝсѧ ко҃ немоу̀ вⷴ ковче́гъ, вода̀ бо́ бѧ́ше на [-][6] лицы̀ всеѧ̀ земла̀, и̑ просте́ръ рⷦку̀ свою̀ на́тъ ю҃, и̑ вⷴнесе́ ю҃ ко҃ себѣ̀ вⷴ ковче́гъ· и̑ преме́ли́вⷴ ѥ̑ще, [з҃ дн҃їи][7], па́ки и҃спⷭти́вⷴ голуби́цу и҃с ковче́га, и̑ о́братѝсѧ ко҃ немоу̀ [-][8] ко҃ ве́черу, (-)[9] и҃мⷴѣ́ше су-че́цъ масли́ченъ сⷴ ли́ствїемъ вⷴ оу̑стѣ́хъ свои́хъ. и̑ разумѣ̀ но́е на́ко ѡ҃ступѝ вода ѡ҃ [лица̀][10] землѝ, и̑ оу̑держа́вⷴ ѥ̑ще [з҃ дн҃їи][11] дру-ги́хъ, па́ки и҃спⷭтѝ голуби́цу, и̑ не приложѝ (ко҃ немоу̀ о́братѝтисѧ)[12] пото́мъ· і̑ бы́сть вⷴ ѥ̑ди́но и̑ вⷴ шестьсо́тное лѣ̀то жи́тїѧ но́ева вⷴ а̑ дн҃ь [-][13], а̑ го мⷱца, и҃спъсѧ́че вода̀ ѡ҃ [лица̀][14] землѝ· и̑ ѡ҃кры̀ но́е покро́вⷴ ковче́гу и҃же сⷴтворѝ, и̑ видѣ̀ на́ко и҃спъсѧ́че вода̀ ѡ҃ лица землѝ· вⷴ мⷱцъ же вторы́и, вⷴ к҃з҃ [дн҃ь][15] мⷱца и҃спъше земла̀· [-][16] ре́че гⷭь бⷭъ но́еви гл҃ѧ, и҃зы́иди и҃с ковче́-га ты̀, и̑ [сн҃ве твоѝ, (-) жена твоѧ̀][17], и̑ же́ны сн҃вⷴ твои́хъ с тобо́ю· (-)[18] и̑ всѧ́ка пло́ть ѡ҃ пти́цъ (и̑) до ско́та, и̑ всѧ́къ га́дъ дви́жу-щїисѧ по землѝ и҃зведѝ сⷴ собо́ю, (-)[19] растѣте-сѧ *и̑ множи́тесѧ на землѝ· і̑ и҃зы́иде но́е [и̑ сн҃-ве ѥ̑го (-) жена̀ ѥ̑го][20], и̑ же́ны сн҃вⷴ ѥ̑го сⷴ ни́мъ. и̑ всѝ звѣрїѐ и̑ вси ско́ти, и̑ всѧ пти́ца, и̑ всѧ (-)[21] дви́жущаа̑сѧ (по ро́ду своѥ́му на землѝ)[22], и҃зы́идоша и҃с ковче́га и̑ сⷴ҇зда̀ но́е тре́бникъ гⷭ҃ви, и̑ вⷴзе́мъ ѡ҃ всѣ́хъ ско́тъ чи́стыѣ̑, и̑ ѡ҃ [-][23] пти́цъ чи́стыѣ̑ и̑ вⷴзнесѣ̀ всесъ҃жига́емое на тре́бникъ, ѝ о́бонѧ̀ гⷭь [-][24] воню̀ бл҃гооу̑ханѝѧ· и̑ ре́че гⷭь бⷭъ (-)[25], не приложу̀ ктому̀ прокла́сти зе́млю за дѣ́ла чл҃ка. *занѐ прилежи́ помышле́нїе чл҃ку̀ прилѣ́жно на зла́ ѡ҃ ю҃ности [ѥ̑го][26] (и̑ то-го ради) не приложу̀ (-)[27] ктому̀ оу̑би́ти всѧ́кїѧ пло́ти живы́ѧ, на́же сⷴтвори́хъ всѧ̀ дн҃и на землѝ· Сѣ́мтва и̑ жа́тва, зима̀, и̑ зно́и, лѣ́то, и̑ о҃́сень, дн҃ь и̑ но́щь не преста́нутъ.

бут. 1 ниж. 9

сбⷭ й нн҃ѣ

сбⷭ ѣ мⷭ҃ѣ ѥ̑

Глава 9

1 І Бог поблагословив Ноя і його синів, і сказав: *Ростіть і множіться, і наповніть землю, і володійте нею. **2** І страх, і ваше тремтіння хай буде на всіх диких звірах землі, і на всіх скотах, на всіх не-

бут. 1 і 8

Глава̀, а҃·

сбⷭ й и̑ и҃

Бл҃ви бⷭъ но́ѧ и̑ сн҃ы ѥ̑го, и̑ ре́че [-][1], *растѣте-сѧ и̑ множи́тесѧ, и̑ напо́лъните зе́млю, и̑ о҃блада́йте ѥ́ю· и̑ [стра́хъ и̑ тре́петъ ва́шъ][2] да бⷭ҃дет҃ на всѣ́хъ звѣ́рехъ зе́мныхъ, и̑ [на всѣ́хъ ско́техъ][3], на

всѣхъ птицахъ нб҃ныхъ, и҆ на всѣ́хъ дви́жу-
щихся по земли҆̀, и҆ на всѣ́хъ рыбахъ мо́рь-
скихъ, въ р҃ц҃ѣ ваши вѣ́даю҆̀ (а҆̀)· і҆ всѧ́къ [-][4]
и҆же е҆́сть живъ, ва́мъ бу́детъ въ снѣ́дь, ѩ́ко
г҃ мц҃ зи зе́лїе тра́вное да́хъ ва҃̀ всѐ, *то́чїю мя̀са въ
кро́ви (е҆́го) дш҃а да не снѣ́сте, [-][5] кро́ви бо̀ ва́-
шеи дш҃ъ ва́шїи҃ [-][6], ѡ҆ р҃цѣ̀ всѧ́кого звѣ́ри и҆-
мц҃ йѕ зыщу̀ (-)[7], и҆̀ ѡ҆ р҃цѣ̀ чл҃ѣ́ки бра́та и҆́зыщу̀ [е҆̀][8].
апокл҃ гі *Проли́ваѧи (бо̀) кро́вь чл҃ѣ́чу̀, въ неѧ́же мѣ́сто (-)[9]
вы҃ а҃ е҆́го проли́ѣтсѧ, *ѩ́ко въ о҆́бразъ бж҃їи сътво-
вы҃ а҃ ри́хъ чл҃ѣка· *вы́ же растите́сѧ и҆ множи́тесѧ, и҆
и҆ и҃ напо́лните зе́млю и҆ множи́тесѧ на не́и· і҆ ре́че
бг҃ъ но́е́ви и҆ сн҃о҆̂ е҆́го [-][10] гл҃ѧ, е҆́е а҆́зъ поста́влю
завѣ́тъ мо́и ва҃̀, и҆ сѣ́мени ва́шему по ва́съ, и҆
всѧ́кои дш҃и живу́щеи съ ва́ми, ѡ҆ пти́цъ до
ско́та, и҆ всѧ́кого звѣ́ри зе́мнаго [и҆же е҆́сть съ
ва́ми][11], ѡ҆ всѣ́хъ и҆зшє́дшихъ и҆̂с ковче́га, и҆̀
поставлю завѣ́тъ мо́и къ ва́мъ, и҆ не оу҆́мретъ
всѧ́ка пло́ть ксемѹ̀ ѡ҆ воды̀ пото́пныѧ, и҆ не
бу́детъ ([пото́]̂[12] ксемѹ̀)[13] на погубле́нїе все́и
їсаїа йд земли҆̀. і҆ ре́че бг҃ъ но́еви, е҆́е *зна́менїе завѣ́та, е҆́же
а҆́зъ даю̀, ме́жду мно́ю и҆ ва́ми, и҆ ме́жду всѧ́-
кою дш҃ею живо́ю ѩ́же е҆́сть съ ва́ми въ ро́ды
вѣ́чныѧ· дугу̀ мою̀ (на о҆́блацехъ поста́влю)[14],
и҆ бу́де́ зна́менїе завѣ́та [вѣ́чнаго][15], ме́жду
сѧр҃а йг мною́ (и҆̀) [ва́ми][16] и҆ земле́ю· *і҆ бу́детъ е҆гда по-
о҆́блачу̀ о҆́блаки землю, [и҆̀][17] а҆́вит҃сѧ дуга̀ моа̀
на о҆́блаце́̂, и҆ помяну̀ завѣ́тъ мо́и, е҆́же е҆́сть
ме́жу мно́ю и҆ ва́ми, и҆ ме́жу всѧ́кою дш҃ею жи-
во́ю, и҆ всѧ́кою пло́тїю· и҆̀ не бу́де́ по се́мъ вода̀
въ пото́пъ, ѩ́ко потреби́ти всѧ́ку плоть. и҆
бу́де́ дуга̀ моа на о҆́блаце́̂, и҆ оу҆́зрю и҆ помяну̀
завѣ́ вѣ́чныи, (и҆же поста́ви҃) ме́жу мно́ю [и҆
ме́жу зе́мле́ю][18], и҆ ме́жу всѧ́кою дш҃ею живо́ю, и҆
всѧ́кою пло́тїю и҆́же е҆́сть на земли҆̀· и҆̀ ре́че бг҃ъ
но́еви, е҆́е зна́менїе, завѣ́та ѩ́же [е҆̂][19] ме́жу
мно́ю, и҆ ме́жу всѧ́кою пло́тїю ѩ́же е҆́сть на
земли҆̀, бы́ша же сн҃ве но́евы, и҆зшє́ше и҆̂с ковче́га, сі҃мъ, ха́мъ, и҆а҆фе́тъ, ха́мъ [же][20] ба́ше
ѡ҆ц҃ъ ханаа́нь· (Сїи су́ть трїе)[21] сн҃ве но́евы, ѡ҆
сі҃ расплоди́шасѧ по все́и земли҆̀, и҆ начатъ но́е
чл҃ъ дѣлатель [бы́ти][22] земли҆̀ (-)[23] насади҆̀ ви-
ногра́, и҆ пи ѡ҆ вина̀, (-)[24] оу҆пи́сѧ [и҆ оу҆́спе][25]· і҆
о҆бнажи́сѧ въ дому̀ своє́мъ, и҆ видѣ̀ ха̀мъ
ѡ҆ц҃ъ ханаа́нь наготу̀ ѡ҆ц҃а своє́го, і҆ и҆зше́ во́нъ
повѣ́да о҆бѣ́ма бра́тома свои́ма [-][26], і҆ възе́мша
си́мъ [-][27] и҆а҆фе́тъ ри́зу [и҆][28] вѣ́зложи́ста ю҃ на
о҆бѣ́ рамѣ свои҆̀ і҆ и҆до́ста въспа́ть, и҆ покры́ста
наготу̀ ѡ҆ц҃а своє́го, и҆ лицѐ е҆́ю въспа́ть зра̀, и҆
наготы̀ ѡ҆ц҃а своє́го не ви дѣ́ста. и҆̀стрезви́ же
сѧ но́е ѡ҆ вина̀, и҆ разумѣ̀ е҆ли́ко сътвори҆̀ е҆́му

бесних птахах, і на всьому, що ру-
хається по землі, і на всіх рибах
моря; у ваші руки Я їх віддав. **3** І
все, що живе, вам буде на їжу. Так,
як зілля трави, Я дав вам все, **4**
*лиш м'яса в крові його душі не мой3. 17
їстимете, **5** бо вашу кров, душ
ваших, вимагатиму з руки всякого
дикого звіра. І з руки людини брата мат. 26
вимагатиму її. **6** *Бо, хто проливає апо. 13
людську кров, замість неї його
проллється, *бо на образ Божий Я вищ. 1
створив людину. **7** *Ви ж ростіть і вищ. 1
множіться, і наповняйте землю, і і 8
множіться на ній. **8** І сказав Бог Ноєві і його синам, мовлячи: **9** Ось Я
покладу мій завіт вам і вашому на-
сінню по вас, **10** і всякій душі, що
живе з вами, від птахів до скотини,
і всякому дикому звіру землі, що є
з вами, з усіх, що вийшли з
корабля. **11** І покладу мій завіт з
вами, і більше не помре всяке тіло
від води потопу, і більше не буде
потопу на вигублення всієї землі.
12 І сказав Бог Ноєві: Ось *знак іс. 54
завіту, який Я даю між мною і
вами, і між всякою живою душею,
яка є з вами, на вічні роди. **13**
Покладу на хмарах мою веселку, і
буде знаком вічного завіту між
мною і вами, і землею. **14** *І буде, сир. 43
коли Я наведу хмари на землю, і
з'явиться моя веселка в хмарах, **15** і
пригадаю мій завіт, який є між
мною і вами, і між всякою живою
душею, і всяким тілом. І після
цього вода не буде на потоп, щоб
знищити всяке тіло. **16** І моя
веселка буде на хмарах, і побачу, і
згадаю вічний завіт, який я по-
ставив між мною і між землею, і
між всякою живою душею, і усяким тілом, що є на землі. **17** І
сказав Бог до Ноя: Ось знак завіту,
який є між мною і між усяким
тілом, яке є на землі. **18** Сини ж
Ноя, які вийшли з корабля, були:
Сим, Хам, Яфет; Хам же був батько
Ханаана. **19** Це є три сини Ноя, від
цих розплодилися по всій землі. **20**
І Ной почав бути чоловіком-
рільником землі, насадив виноград
21 і випив вина, упився і заснув, і
обнажився у своїй хаті. **22** І
побачив Хам, батько Ханаана, на-
готу свого батька, і вийшовши
надвір, розповів двом своїм братам.
23 І взявши Сим і Яфет плаща, і
накинули його на оба рамена свої, і
пішли задом, і накрили наготу
свого батька, і їх обличчя дивилося
відвернене взад, і не побачили на-
готу свого батька. **24** Ной же витве-
резився від вина і впізнав, що
зробив йому його молодший син,

25 і сказав: Проклятий будь Ханаан – буде рабом своїм братам. **26** І сказав: Благословенний Господь Бог Сима, і Ханаан буде йому рабом, **27** і хай Бог розширить Яфета, і хай поселиться в мешканнях Сима, і хай буде Ханаан його рабом. **28** Ной же пожив після потопу 350 літ. **29** І всі дні Ноя були 9 сот і 50 літ, і помер.

сн҃ъ є҆гѡ ю҃нѣишїи҃· и҆̀ рє́че, прокла́тъ бу́ди ха-
наа҃, ра́бомъ҃ бу́дє҃ бра́тома свои҃ма. и҆̀ рє́че, бл҃вн҃ъ
гь҃ бг҃ъ сі́мовъ, и҆̀ бу́детъ ханане́ънъ ра́бъ є҆му́,
(и҆̀) да распростра́нитъ бг҃ъ а҆фе́та и҆̀ да вънсели҃-
тсѧ в села́ сі́мова, и҆̀ да бу́дє҃ ханане́ънъ ра́бъ [є҆гѡ][29]·
(Но́е же жи́тъ)[30] по потопѣ (лѣтъ҃, тн҃)[31]. и҆̀
бы́ша всѝ дн҃їе но́евы (лѣтъ҃ ѳ҃ со҃, и҆̀ н҃)[32]. и҆̀
у҆мрѣтъ҃·

Глава 10

1 Це ж є роди синів Ноя, Сима, Хама, Яфета, і народилися їм сини пар1. 1 після потопу. **2** *Сини Яфета: Ґемер, і Маґоґ, і Мадай, і Онан, і Елиса, і Товал, і Мосох, і Тирас. **3** Сини ж Ґемера: Асханаз, і Ривата, і Тормаґ. **4** Сини ж Йонана: Елиса і Тарсис Критський і Родійський. **5** З цих розділилися острови всіх народів в їхній землі, кожний за мовою і племенами і в їхніх народах. **6** Сини ж Хама: Хус і Месраїм, Фуд і Ханаан. **7** Сини Хуса: Сава, і Евила, і Савата, і Реґма, і Саватака. Сини ж Реґми: Сава і Дадан. **8** Хус же породив Неврода: цей почав бути великаном на землі. **9** Цей був великаном мисливцем перед Господом Богом. Задля цього говорять: Як Неврод великан перед Господом. **10** І початок його царства був Вавилон, і Орех, і Архад, і Халаан на землі Сенаар; **11** з землі ж тієї вийшов Ассур, і збудував Ниневгію **12** між Халахом, це є велике місто. **13** Месраїм же породив Людиїма, і Неталима, і Енеметиїма, і Лавиїма, 10,14 і Патросиніїма, і Хазмоніїма, звідти вийшов Филистим і Гафторіїм. **15** Ханаан же породив і Сидона первородного, і Хеттея, **16** і Евусея, і Аморея, і Гергесея, **17** і Евея, і Арукея, і Асенея, **18** і Арадия, і Самария, і Матию; і після цього розсіялися хананейські племена. **19** І хананейські границі були від Сидона і аж до Герари і Гази, доходячи до Содому і Гомори, і до Адами і Севоїма, і до Даси. **20** Це сини Хама в своїх племенах, і в своїх народах, і в своїх поселеннях, і в своїх країнах. **21** Сим, той що був батьком всіх синів Евера, брапар1. 1 том Яфета старшого. **22** *Сини Сима: Елам, і Асур, і Арфаксад, Люд, і Арам і Каїнан. **23** І сини Арама: Ос, і Ул, Ґатер, і Мосох; **24** Арфаксад породив Каїнана, Каїнан породив Салю, Саля ж породив Евера. **25** І народилися Еверові два сини, ім'я одному Фалек, бо в його

Гла҃ва, і҃·

И҆̀ же (сѹ҃тъ) бы́тїѧ сн҃въ но́евыхъ, сі́ма
ха́ма, и҆а҃фе́та, и҆̀ роди́шасѧ и҃мъ сн҃ве по
потопѣ· *Сн҃ве а҆фе́товы, (геме́ръ)[1], и҆̀ ма- й пара́ й
го҃ и мада́и, і҆ [о҆и҃а́нъ][2], и҆̀ є҆ли́са, и҆̀ (до-
ва́лъ)[3], и҆̀ мосо҃х, и҆̀ ди́расъ· (-)[4] Сн҃ве (же) геме́ровы
а҆схана́зъ, и҆̀ рива́дъ, и҆̀ (дорма́гъ)[5]· (-)[6] Сн҃ве (же)
(и҆о҃и҃а́ни)[7], є҆ли́са и҆̀ дарси́съ, (кри́тьстїи)[8], и҆̀
ро́дъстїи. ѿ сі́хъ раздѣли́шасѧ о҆́строви стра́нъ
(всѣ́хъ) въ землѝ и҃, ико́ждо по а҆́зыкомъ и҆̀ ро-
же́нїѧ҃ [-][9], и҆̀ въ страна҃ и҃хъ· Сн҃ве же ха́мовы,
хѹ́съ, и҆̀ месъраи́мъ, фу́дъ, и҆̀ ханаа́нъ· Сн҃ве
(-)[10] хѹ́совы, сава́, и҆̀ евила́, и҆̀ сава́та и҆̀ регма́, и҆̀
[савадда́ка][11]· Сн҃ве же регма́новы, сава́ и҆̀ дада҃,
хѹ́съ же роди́ неврóда, сі́и начатъ (гига́нтъ
бы́ти)[12] на землѝ, сі́и бѣ҆ и҃сполинъ, лове́цъ
пре́дъ гд҃ъ бг҃омъ· Сего́ ра́ди реку́тъ а҆́ко не-
вро́дъ и҃споли́нъ [-][13] предъ гд҃ъ· И҆̀ бы́сть на-
ча́ло ц҃рт҃ва е҆гѡ, вавило́, [и҆̀][14] о҆ре́хъ, и҆̀ а҆рхадъ, и҆̀
(халаа҃нь)[15], на землѝ сенаа́ръ. ѿ земла҃ (же)
тоа҃· И҃зы́де [а҆сѹ́ръ][16], и҆̀ създа́ (ни҃невги́ю)[17] (-)[18]
посредѣ́ [халахо́][17], є҆́же (є҆́сть) гр҃а вели́кїи· (-)[20]
Ѱесраи҃ (же) роди люди́и҃ма, (и҆̀ недали́ма и҆̀ є҆неме-
тии́ма, и҆̀ лавии҃ма)[21], и҆̀ (патросинїи҃ма)[22] и҆̀
[хазмонїи҃ма][23] ѿню́дѹже и҃зы́инде филисти́мъ, и҆̀
(гафдорї́и҃мъ)[24]· Ханаа́нь же роди́ (и҆̀) сидона пер-
вен҃ца́, и҆̀ хеттѣдє́а, и҆̀ є҆вусе́а, и҆̀ [а҆море́а][25], и҆̀
гергесе́а, и҆̀ є҆ве́а и҆̀ а҆рукі́а, и҆̀ [а҆сене́а][26], и҆̀ а҆ра-
ди́а, и҆̀ самари́а, и҆̀ (мади́ю)[27], и҆̀ посе́мъ разсѣ-
а҆́шасѧ племена́ ханане́йскаа҃· И҆̀ бы́ша предѣ́лы
ханане́истїи ѿ сидо́на да́же (и҆̀) (-)[28] до гера́ра, и҆̀
га́зы, дои҃дѹ́ще содо́ и҆̀ гомо́ръ [и҆̀][29] (до) а҆да́мы,
и҆̀ севои҃ма, да́же (и҆̀ до) (да́са)[30]. сі́и сн҃ве ха́мовы
въ племе́нѣ҃ свои҃хъ, [и҆̀][31] въ и҆́зы́цехъ свои҃хъ, и҆̀
въ се́лехъ свои҃хъ, и҆̀ въ странахъ свои҃хъ· (-)[32]
Си́му бы́вшу тому́ ѿц҃у всѣ́хъ сн҃въ є҆вро́вы҃х,
бра́ту а҆фе́тову старѣи́шему· *Сн҃ве си́мовы, й пара́ й
е҆ла́мъ, и҆̀ а҆сѹ́ръ, и҆̀ а҆рфаза҃, [-][33] лю́дъ, и҆̀ а҆ра́мъ,
и҆̀ каи҃нана́нъ· И҆̀ сн҃ве а҆ра́мли, о҆́съ, и҆̀ оу҃ль, [-][34] га-
те́ръ, и҆̀ мосо́хъ, (-)[35] а҆рфаза́дъ роди́ каи҃нана.
(-)[36] Каи҃нанъ роди́ са́лю, Са́ла же роди́ еве́ра· и҆̀
(роди́стасѧ є҆ве́ру)[37] два҃ сн҃а, и҃ма є҆ди́ному фа-

лéкъ, (въ дни ѳо)[38] ѣго раздѣлúся зéмля· (-)[39] Имя брáтъ ѣго Иекта̀, Иектáн же родú Ельмодáда, и [салéда][40] и Асармóда, (-)[41] Иарáха, и [Одóра][42], и [евúла][43], и дéкла, и авимеúла и совéва, и уфúра, і евúла, и Овáва вси сíи сúве Иектáновы· И бысть въселéнїе иѡ маси, даже идýще сафúра, горы̀ въсточныя· Сíи сúве сúмовы въ племенéхъ своѝхъ, по нáзыкомъ úхъ въ сéлехъ úхъ, и въ странá̀хъ úхъ. си племена сúвъ ноéвыхъ, по роду úхъ, по нáзыкомъ úхъ, (въ сéлехъ и и въ странá̀хъ úхъ,) ѡ сúхъ разсѣ̀шася óстровы странъ, на землѝ по потóпѣ·

Глава, аі·

И бѣ вся земля оустà ѣдúна и глáсъ ѣдúнъ всѣмъ. и бысть ѣгдà понтѝ úмъ ѡ востóкъ, (и) óбрѣтóша пóле въ землѝ сенаáръ, и въселúшася тý, и рéче члкъ къ дрýгу своемý, прїидѣте (и) да сотворимъ плúнды, и úспечéмъ а̀ óгнéмъ, и быúша úмъ плúнды въ кáмень, и брéнїе [-][1] (въ мѣсто) мѣлá· И рѣша прїидѣте да созúждѣ себѣ гра̀ и столпъ ѣмýже (бýдетъ вéрхъ)[2] до нб̃съ· И сътворú себѣ úма, прéжде даже не разúйдемся по лицý всеа̀ зéмля· И снúде гь видѣти гра̀ и столпъ, úже зидáша сúве члцы· И рéче гь, се рóдъ ѣдúнъ, и нáзыкъ ѣдúнъ всѣмъ, и се начáша творúти. и [-][3] не престáнутъ (дóндеже сконча́ютъ)[4] · Прїидѣте и úзшедше смѣсимъ [и тý][5] нáзыки (и), да не оуслы́шатъ кóждо [-][6] дрýга [своегó][7]· И разсѣя и (ѡтýдý гь)[8] по лицý всеа̀ землà, и престáша зúждуще гра̀ и столпъ· Сего рáди нарече́ся úма (мѣстý тому)[9] смѣшéнїе, нáко тý смúси гь оустà (всѣхъ нáзыкъ)[10]· И ѡтýдý разсѣя и гь [-][11] по лицý всеа̀ зéмля. [-][12] *Си бытїя сúмова, сúмý [бѣ][13] [-][14] р̃ лѣ̃, ѣгдà р̃ѡ̃ арфаѯáда, въ второе́ лѣто по потóпѣ· И жи̃ сúмъ рóдъ арфаѯáда [лѣтъ, тл̃е][15], и родú сны и дщéры, и оумрѣтъ· (-)[16] (Арфаѯáд (же) жúтъ)[17] лѣ̃ рл̃е, и родú каúнана, и жúтъ арфаѯáдъ рóдъ каúнана, лѣтъ тл̃, и родú сны и дщéры, и оумрѣтъ· И жúтъ каúнанъ лѣтъ, р̃л, и родú сáлу, и жи̃ каúнанъ рóждь сáлу, лѣтъ тл̃, и рóдú сны и дщéры, и оумрѣтъ· И жúтъ сáла лѣтъ рл̃, и родú ѣвéра, и жи̃ сала рóждъ ѣвера лѣтъ тл̃, и рóди сны и дщéры, и оумрѣтъ· И жúтъ *ѣвéра лѣтъ, рл̃д, и рóди фалéка, и жи̃ ѣвер̃ рóждь фалéка, лѣтъ тѻ̈, и родú сны и дщéры, и оумрѣтъ·

Глава 11

1 І вся земля була одними устами, і один голос в усіх. **2** І сталося, коли вони пішли зі сходу, і знайшли поле в землі Сеннаар, і поселилися там. **3** І сказав чоловік до свого друга: Прийдіть і зробім цегли, і випечім огнем. І цегла була їм замість каменя, і глина замість розчину. **4** І сказали: Ходіть, збудуймо собі місто і башту, якої вершок буде до неба. І зробім собі ім'я раніше, ніж розійдемося по лиці всієї землі. **5** І зійшов Господь побачити місто і башту, яку будували людські сини. **6** І сказав Господь: Ось рід один і мова одна в усіх, і ось зачали робити, і тепер не перестануть – доки не закінчать. **7** Ходіть, і зійшовши, помішаймо їм там їхні мови, щоб не почув кожний свого друга. **8** І Господь розсіяв їх звідти по лиці всієї землі, і перестали будувати місто і башту. **9** Задля цього названо ім'я того місця Змішання, бо там Господь змішав уста всіх народів. І звідти Господь розсіяв їх по лиці всієї землі. **10** *Це пар1. 1
роди Сима: Симові було 100 літ, коли породив Арфаксада: в другому році після потопу. **11** І пожив Сим після того, як породив Арфаксада, 335 літ, і породив синів і дочок, і помер. **12** Арфаксад же пожив 135 літ і породив Каїнана, **13** і пожив Арфаксад після того, як породив Каїнана, 330 літ, і породив синів і дочок, і помер. І пожив Каїнан 130 літ, і породив Салу, і пожив Каїнан після того, як породив Салу, 330 літ, і породив синів і дочок, і помер. **14** І пожив Сала 130 літ, і породив Евера, **15** і пожив Сала після того, як породив Евера, 330 літ, і породив синів і дочок, і помер. **16** І пожив *Евер 134 літа, і породив Фа- пар1. 1
лека, **17** і пожив Евер після того, як породив Фалека, 370 літ, і породив синів і дочок, і помер. **18** І пожив Фалек 130 літ, і породив Рагава, **19** і

пожив Фалек після того, як породив Раґава, 209 літ, і породив синів і дочок, і помер. **20** І пожив Раґав 132 літа, і породив Есеруха, **21** і пожив Раґав після того, як породив Есеруха, 207 літ, і породив синів і дочок, і помер. **22** І пожив Есерух 130 літ, і породив Нахора, **23** і пожив Есерух після того, як породив Нахора, 200 літ, і породив синів і дочок, і помер. **24** І пожив Нахор 79 літ, і породив Тару, **25** і пожив Нахор після того, як породив Тару, 129 літ, і породив синів і дочок, і
ic нав. 24 пар1. 1 помер. **26** *І пожив Тара 70 літ, і породив Аврама, і Нахора, і Арана. **27** Це ж роди Тари: Тара породив Аврама, і Нахора, і Арана. Аран же породив Лота. **28** І помер Аран перед своїм батьком Тарою в землі, в якій народився, в поселеннях халдійських. **29** І Аврам, і Нахор взяли собі жінок; ім'я жінки Аврама – Сара і імя жінки Нахора – Мельха, дочка Арана; він є батько Мельхи і батько Єсхи. **30** Була ж Сара
ic нав. 24 неплідною і не родила дітей. **31** *І взяв Тара Аврама, свого сина, і Лота, сина Арана, сина свого сина, і Сару, свою невістку, жінку Аврама, свого сина, і вивів їх з халдейської землі, щоб піти до ханаанської землі, і прийшли аж до Хари, і там поселилися. **32** Були ж всі дні Тари в Хараані 205 літ. І Тара помер в Хараані.

й жи҃тъ фалє҃ лѣтъ рл҃, й родѝ рага́ва, й жи҃тъ фале́ѥвъ ро́ждь рага́ва лѣтъ сд҃, и родѝ сн҃ы й дш҃е́ры, й оу҃мр҃тъ. Й жи҃тъ рага́въ, лѣтъ рл҃в, й родѝ (є҃серу́ха)[18], й жи҃тъ рага́въ ро́ждъ (є҃серу́ха)[18] лѣтъ҆, ѕ҃, й родѝ сн҃ы й дш҃е́ры, и оу҃мр҃тъ. Й жи҃тъ (є҃серу́хъ)[18] лѣтъ рл҃, й родѝ нахо́ра, й жи҃тъ (є҃серу́хъ)[18] ро́ждь нахо́ра лѣтъ҆ ѕ҃, й родѝ сн҃ы й дш҃е́ры, й оу҃мр҃тъ. Й жи҃тъ нахо́ръ лѣтъ҆ од҃, й родѝ да́ру, й житъ нахо́ръ ро́ждъ да́ру лѣтъ҆ р҃ѕд҃, й роди сн҃ы й дш҃е́ры, й оу҃мр҃тъ. *Й жи҃тъ да́ра лѣтъ҆ о҃, й ро́ди а҆вра́ма, й нахо́ра і҆ [а҆ра́на][19]. Си́ же бы҃тїѧ да́ры, да́ра родѝ а҆вра́ма, й нахѡ̀ра, й [а҆ра́на][20]. [Ѳ-ра́н же][21] р҃о҃ло́та. Й оу҃мре [а҆ра́нъ][22] предъ да́рою ѡ҆ц҃е́мъ свои́мъ, въ земли́ в нениже сѧ родѝ въ се́лехъ халдѣ́йскихъ. Й поѧ́ста а҆вра́мъ й нахо́ръ себѣ҆ же́ны, и҆мѧ женѣ҆ а҆вра́мли са́ра. І҆ и҆мѧ женѣ҆ нахо́ровѣ ме́льха дщи а҆ра́нѧ, (сѥ ѥ҆сть) ѡ҆ц҃ъ ме́лшинъ, й ѡ҆ц҃ъ (є҃́схи)[23] (-)[24] бѧ́ше (же) са́ра неплоды́, й не раждаше дѣте́и. *й поѧ́ да́ра а҆вра́ма сн҃а своего́, й ло́та сн҃а а҆ра́нѧ, сн҃а, сн҃а своє҃го й са́ру сно́ху свою҆ женѹ҆ а҆вра́млю сн҃а своє҃го, і҆ и҆зведе ѧ҆ и҆ѕ҃ земля҆ халдѣ́йски, и҆ти на́ зе҃́лю ханаа́ньскѹ, й прїидо́ша да́же й до [хары][25], й вселѝшасѧ т҃ѹ. (-)[26] бы́ша (же) [вс҃и][27] дн҃їе да́ры въ хараа́нѣ лѣ҆, ѕ҃е, й оу҃мр҃тъ, да́ра въ [хараа́нѣ][28].

Глава 12

1 І Господь сказав Аврамові:
дія. 7 *Вийди з твоєї землі, і з твого роду, і з дому твого батька, і йди до землі, до якої тобі покажу, **2** і зроблю тебе у великий народ, і поблагословлю тебе, і звеличу твоє ім'я і будеш благословенний, **3** і поблагословлю тих, що тебе благословлять, і проклену тих, що тебе проклинають, *і в тобі будуть благословенні
ниж. 8, 22, 26 гал. 3 всі племена землі. **4** І пішов Аврам, так як йому сказав Господь, і з ним ішов Лот. Аврам же мав 75 літ, коли вийшов з хараанської землі. **5** І взяв Аврам свою жінку Сару, і Лота, сина свого брата, і всі свої маєтки, які придбали, і всі душі, які придбали в Хараані, і ті вийшли до ханаанейської землі. **6** І обійшов Аврам всю землю до місця Сихем, до високого дуба. Хананеї ж тоді жили на тій землі. **7** І з'явився Господь Аврамові, і сказав йому: *Твому насінню дам цю землю
ниж. 13, 15, 26 мой5. 34 сію. Й създà т҃ѹ а҆вра́ т҃ре́бникъ г҃ѹ и҆́бльшемѹсѧ е҆мѹ. Й въстѹпи́ѡ́тѹдѹ въ го́рѹ на въстоко́ъ (лиц҃е́ пра́мо) бедиль, й поста́ви [-][9]

Глава҆, в҃і.

Рече́ г҃ь а҆вра́мѹ, *и҆зы́йди ѡ҆ ѕ҃е́лѧ твоегѧ҆, й ѡ҆ ро́да твоего́, й ѡ҆ до́мѹ ѡ҆ц҃а твоего́, [і҆ и҆ди][1] въ зе́млю ѩ҆ ню́же ти покажѹ, й съ҆творю҆ тѧ҆ въ ѩ҆зыкъ ве́лїи, й бл҃влю тѧ, й възвели́чю и҆мѧ҆ твоѐ, й бѹдеши бл҃вънъ, й бл҃влю бл҃вѧ́щаѧ тѧ҆, й клену́щаѧ тѧ҆ прокленѹ, *й бл҃ва́тсѧ о҆ тебѣ҆ всѧ племена҆ зе́мнаѧ. І҆ и҆де а҆вра́м и҆́коже гл҃а е҆мѹ г҃ь, (-)[2] и҆дя́ше с ни́мъ й ло́т҃. Ѳ҆вра́м же бѧше лѣ҆ ѳ҃е, е҆гда҆ и҆зы́йде ѡ҆ (земля҆) хараа́нѧ. Й поѧ҆ а҆вра́мъ (женѹ свою҆ сарѹ)[3], й ло́та сн҃а бра́та своего́, й всѧ и҆мѣ́нїа своѧ҆ е҆ли́ко приташа́, й всѧ҆ дш҃а и҆́же приташа́ въ хараа́ни, (-)[4] и҆зы́йдо́ша (й ти́и) (-)[5] въ зе́млю ханане́ю (-)[6]. І҆ ѡ҆́бы́йде а҆вра҆ зе́млю (всю҆) [-][7], до мѣ́ста, сихе́мска, и҆ѕ҃ дѹбѹ высо́кому, хананеи́ же тогда҆ живя́хѹ на ѕ҃е́ли [то́и][8]. Й а҆́вися҆ г҃ь а҆вра́мѹ, й рч҃е҆ е҆мѹ *сѣмени твоему҆ да҆ зе́млю сїю. Й създа҆ т҃ѹ а҆вра҆ тре́бникъ г҃ѹ и҆́бльшемѹсѧ е҆мѹ. Й въстѹпи́ѡ́тѹдѹ въ го́рѹ на въсто́ъ (лиц҃е́ пра́мо) бедиль, й поста́ви [-][9]

хра́мъ свои́ въ ведии́ль и҃ мо́рю [-][10] изъ востоко́мъ, и҆ созда́ тамъ трє́бникъ ҆гу, и҆ помоли́всѧ во и́мѧ ҆га. [и҆́вльшагосѧ є҆му][11]. И҆ въздви́жесѧ а҆вра́а҃мъ, і҆ и́де въ о҆ружїи сквозѣ пусты́ню, и҆ бы́сть гла́ на землѝ. И҆ прїи́де а҆вра́а҃мъ въ є҆гу́петъ, (хотѧ̀) жи́ти тамъ, и҆́ко соу́долѣлъ бѧше гла́ на землѝ. Бы́сть же є҆гда̀ приближи́сѧ а҆враа́мъ вни́ти въ є҆гу́петъ, ре́че а҆вра́а҃мъ сара́ѣ женѣ̀ своє́и, ви́жду а҆́зъ и҆́ко (добра̀ є҆си́ жена̀ ѣ̀ лицє̀)[12], бу́детъ оу҆́бо є҆гда̀ оу҆ви́дѧтъ тѧ̀ є҆гу́птѧне, (и҆) реку́тъ и҆́ко жена̀ (є҆́си є҆му)[13] и҆ оу҆бїю́тъ мѧ а҆ тебѐ поимоу́тъ, *рцы́ оу҆́бо и҆́ко сестра̀ є҆му є҆́смь, да (и҆) (мнѣ добро̀)[14] бу́детъ тебѐ ра́ди. и҆ бу́детъ жива̀ дш҃а моѧ̀ тебѐ ра́ди. Бы́сть же є҆гда̀ вънїи́де а҆вра́а҃мъ въ є҆гу́петъ, (и҆) видѣвше є҆гу́птѧне жену҆ [є҆го][15], и҆́ко добра̀ бѧ́ше зѣло̀. [-][16] ви́дѣша ю҆̀ кнзи фарао́ни, и҆ похвали́ша ю҆̀ изъ фарао́ну, и҆ въведо́ша ю҆̀ въ до́мъ фарао́новъ і҆ а҆враму добрѣ бѧ́ше є҆ѧ̀ дѣла. И҆ бы́ша (а҆враму)[17] о҆́вца (-)[18] говя́да и҆ о҆слата, рабы́ и҆ рабы́ни [и҆][19] мшата и҆и҆ вельблю́ди. И҆ мучи [ѣ҃ь][20] (му́ками вели́кими фарао́на)[21] и҆ домъ҆ є҆го, сары́ дѣла жены́ а҆враа́мла. възва́ же фарао́нъ а҆вра́ама, (и҆) речѐ [є҆му][22] что̀ сѐ сътвори́ ми, (-)[23] не повѣда́ [-][24] и҆́ко на ти є҆сть, почто́ ли ре́че и҆́ко сестра̀ ми є҆сть, (-)[25] поѧ́ хъ ю҆̀ себѣ в жену҆. И҆ нн҃ѣ сѐ жена̀ твоя̀ пр҃е тобо́ю поѐмъ [ю҆̀][26] ѡ҆йди. И҆ повелѣ фарао́нъ мужѣ҃ а҆враа́ма дѣла, проводи́ти є҆го и҆ жену҆ є҆го, и҆ вс҃е є҆ли́ко бѧ́ше є҆го, и҆ ло́тта с ни́мъ

ниж. 20

вищ. 12

ниж. 33

гла҃, гі҃.

Изы́йде же а҆вра́а҃мъ ѡ҆ є҆гу́пта са́мъ и҆ жена̀ є҆го, и҆ вс҃е є҆ли́ко є҆го (въ пусты́ню, и҆ ло́тъ с ни́мъ)[1]. Ѧ҆вра́а҃мъ же бѧ́ше богатъ зѣло̀, ско́тома́мъ, [-][2] зла́томъ, и҆ сребромъ. І҆ и́де ѡ҆ню́дуже отъ҆ прише́лъ, въ пусты́ню до веди́ла. до мѣста и҆дѣже бѣ (є҆му храмина)[3] пе́рвѣе ме́жду веди́лемъ, и ме́жду а҆́гге, въ мѣстѣ тре́бища, *идеже сътвори́лъ бѣ пе́рвѣе [храм҃][4], и҆ моли́ тамъ (и҆ма а҆враа́мъ)[5] ҆га. И҆ ло́тъ (же) и҆́же хожда́ше съ а҆враа́момъ бѧ́ху о҆́вца и҆ говя́да, и҆ [ско́та][6] (много), и҆ не въмѣщѧ́ше и҆́хъ земла̀ жи́ти вкупѣ, *и҆́ко (и҆мѣнїе и҆́хъ бѧ́ше)[7] мно́го, и҆ не можа́ху жи́ти вкупѣ. (-)[8] Бы́сть (же) сва́ръ между пастухи́ ско́та а҆враа́мла, и҆ между пастухи́ ско́та ло́това, ханане́и же, и҆ ферезе́и тогда̀ насе́лницы бѧ́ху въ зе҃ли (тои). Ре́че же а҆враа́мъ ло́тꙋ, да не бу́детъ

ро у Ветилі до моря, на сході, і збудував там жертовник Господеві, і помолився в ім'я Господа, що йому з'явився. **9** І піднявся Аврам, і пішов в зброї крізь пустиню, **10** і був голод на землі. І прийшов Аврам до Єгипту, бажаючи жити там, бо голод запанував на землі. **11** Сталося ж, коли приблизився Аврам, щоб ввійти до Єгипту, сказав Аврам Сарі, своїй жінці: Бачу я, що ти лицем є вродливою жінкою, **12** отже буде, коли тебе побачать єгиптяни і скажуть, що ти є його жінка, і уб'ють мене, а тебе візьмуть; **13** *отже, скажи, що: Я є його сестрою, щоб і мені добре було задля тебе, і живою буде моя душа задля тебе. **14** Сталося ж, коли ввійшов Аврам до Єгипту, і побачили єгиптяни його жінку, що була дуже вродлива. **15** Побачили її князі Фараона і розхвалили її перед Фараоном, і ввели її до дому Фараона. **16** І Аврамові було добре задля неї. І були в Аврама вівці, телята і осли, раби і рабині, і мули, і верблюди. **17** І мучив Господь Фараона і його дім великими муками через Сару жінку Аврама. **18** Покликав же Фараон Аврама і сказав йому: Чому це ти мені зробив – не звістив, що вона є твоєю жінкою? **19** Чому ти сказав, що: Є моєю сестрою? Я взяв її собі за жінку. І тепер ось твоя жінка перед тобою, взявши її, відійди. **20** І Фараон заповів мужам про Аврама, *щоб* провести його і його жінку, і все, що було його, і Лота з ним.

Глава 13

1 Вийшов же Аврам з Єгипту, сам і його жінка, і все, що його, до пустині, і Лот з ним. **2** Аврам же був дуже богатий скотиною, золотом і сріблом. **3** І він пішов звідки був прийшов: до пустині, до Ветилю, до місця, де він раніше мав шатро, між Ветилем і між Анґе, **4** до місця жертовника, *де поставив був перше шатро; і там призвав Аврам ім'я Господа. **5** І Лота ж, який ходив з Авраамом, були вівці, і телята, і багато скотини, **6** і земля не поміщала їх, *щоб* жити разом, *бо їх маєток був великий, і не могли жити разом. **7** Була ж бійка між пастухами скота Аврама і між пастухами скота Лота. Хананеї ж і Ферезеї тоді були поселені на тій землі. **8** Сказав же Аврам Лотові: Хай не буде бійки між

мною і тобою і між твоїми пастухами і між моїми пастухами, бо ми є собі чоловіки – брати. **9** Чи ось не вся земля перед тобою, відлучися ти від мене. Або ти на-ліво, а я на-право; або ти на-право, а я наліво. **10** І Лот, піднявши свої очі, і побачив усю околицю Йордану, що вона вся була наводнена водою, раніше від знищення Содоми і Гомори, наче божий рай, і наче єгипетська земля, і аж до Зоґора. **11** І вибрав собі Лот усю йорданську околицю, і відійшов Лот від сходу, і відлучилися оба брати від себе. **12** Аврам же поселився в ханаонській землі. Лот же поселився в місті околиці, і замешкав у Содомі. **13** Люди ж, що в Содомі, дуже погані й грішні перед Богом. **14** Сказав же Бог до Аврама, як Лот відлучився від нього: Підніми свої очі і глянь з місця, де ти тепер є, на північ, і на схід, і до моря, **15** *бо всю землю, яку ти бачиш, Я її дам тобі і твому насінню навіки. **16** І зроблю твоє плем'я, як пісок землі. І якщо хтось може почислити пісок землі, то й почислить твоє насіння. **17** Вставши, й пройди землю по її довжині і по ширині, бо дам її тобі і твому насінню навіки. **18** І відселився Аврам, і, прийшовши, поселився при мамврійському дубі, який був у Хевроні, і там збудував жертовник Господеві.

вищ. 2
ниж. 15, 26
мой5. 39

сва́рꙋ межд҃ꙋ мно́ю и҆ тобо́ю, и҆ ме҃жд҃ꙋ пастꙋхи́ твои́ми, и҆ [ме́жд҃ꙋ][9] пастꙋхи́ [мои́ми][10], ꙗ҆́ко чл҃ка бра́тта е҆́вѣ себѣ Не се́ ли всѧ̀ земл҃а̀ пр҃е тобо́ю [-][11], ѿлꙋчи́сѧ ты҆ ѿ менѐ, любо ты҆ на́ лѣво (а҆) а҆́зъ на́ десно, любо (-)[12] ты҆ на десно (а҆) а҆́зъ на́ лѣво· и҆ въꙁве́дъ ло́тъ о҆́чи свои́ (и҆) видѣ вре́съ предѣлъ и҆ѻ́рда́нескъ, ꙗ҆́ко вре́съ (наводне́нъ ба́ше)[13] (водо́ю), пре́же рассы́панїѧ (-)[14] содо́мска и҆ гомо́рска, ꙗ҆́ко ра́и бж҃їи, и҆ ꙗ҆́ко земл҃а е҆гꙋ́петска, да́же (и҆)[15] до зогора· І҆ и҆ꙁбра̀ себѣ ло́тъ вре́съ предѣлъ и҆ѻ́рда́нескъ, и҆ ѿи҆де ло́тъ ѿ въстоко́, и҆ разлꙋчи́стасѧ (о҆́ба бра́тта ѿ себе)[16]· а҆вра҃ же всели́сѧ в зе́млю ханаѡ́ньскꙋ· ло́т҃ же всели́сѧ въ гр҃а предѣлескъ, и҆ всели́сѧ в содо́мъ· ѯ҆́цы же и҆же в содо́мѣ зли́, и҆ грѣшни пр҃е бг҃ъ зѣло̀· ре́че же бг҃ъ кг҃ъ а҆вра́мꙋ, ꙗ҆́коже ѿлꙋчи́сѧ ло́тъ ѿ него, въздвиг҃ни о҆́чи свои́ (и҆) ви́ждь, ѿ мѣ҆ста и҆дѣже (ты҆ нн҃ѣ)[17] е҆́си, к҃ ст҃вер҃ꙋ и҆ (-)[18] (ко) въстоко҃ и҆ (къ) мо́рю, *ꙗ҆́ко всю зе́млю ю҆́же ты҆ ви́диши, тебѣ да́мъ ю҆̀, и҆ ст҃мени твоє́мꙋ въ вѣки, и҆ сътворю̀ плема̀ твоѐ ꙗ҆́ко пѣсо́къ зе́мныи· (и҆) а҆́ще (кто́ мо́жетъ)[19] и҆счестѝ пѣсо́къ зе́мныи, то̀ и҆ ст҃мѧ̀ твое и҆ꙁочт҃е· въста́въ (и҆) о҆́быди зе҃́лю въ длъготꙋ ем҃а̀ и҆ въ широтꙋ, ꙗ҆́ко тебѣ дам҃ ю҆̀, [и҆ ст҃мени твоє́мꙋ въ вѣки][20], і҆ ѿсели́сѧ а҆вра́мъ, (и҆) при҃ше҃ въсели́сѧ оу҆ дꙋба мам҃вр҃їа, и҆же ба́ше въ хевро́нѣ, и҆ сꙁда тꙋ трє́бникъ ґ҃ꙋ·

вій ѣ
нн҃ѣ ї҆і їѳ
ѣ мѡ҆ ѧ҆д

Глава 14

1 Сталося ж, в царство Марфала, царя Сеннаара, і Аріох, цар еласарский, і Ходологомор, цар еламерський, і Тарґал, цар народів, **2** і звели війну з Валаком, царем содомським, і з Варсавою, царем гоморським, і з Сеннааром, царем адаманським, і Симоворомъ, царем севоїмським, і царем Валаком, цей є Сигор, **3** і всі погодилися на долину ликію, це є море солі. **4** 12 літ служили Ходологомореві, тринадцятого ж року відкинули його. **5** І в 14 році прийшов Ходологомор і царі, що з ним, і вирубали велетнів, і тих, що в Настароті і в Канаїмі, і сильні народи разом з ними, і Соміїв, що в місті Саві, **6** і Хорреїв, що в сиірських горах, до терпетинного дерева фараона, що є в пустині. **7** І повернувшись, прийшли до джерела суду, що є Кадис, і вирубали князів Амалика і Аморреїв, що мешкали в Асан Тамарі. **8** Вийшов же цар содомський, і цар гоморський, і цар адаманський, і цар се-

г҃ла, д҃і·

и҆́сть же въ ц҃рт҃во [марфа́ле][1] ц҃р҃ѧ сенна-а́рьска, (и҆) ариѡ́хъ ц҃рь [е҆ласа́рескъ][2], и҆ [ходо́логоморъ][3] ц҃рь е҆ламе́рескь, и҆ даґалъ ц҃рь ꙗ҆́зы́ческїи· (и҆) сътвориша ра́ть, съ [вала́комъ][4] ц҃ремъ содо́мъскимъ, и҆ съ варса́вою ц҃ремъ [гомо́рскїмъ][5], и҆ [съ][6] сеннаа́ромъ ц҃ремъ а҆дама́ньскимъ, и҆ симово́ромъ ц҃ремъ севои́мскимъ· и҆ ц҃ремъ вала́комъ се́и е҆́сть сиго́ръ, (и҆) вс҃и (-)[7] совѣщава́шасѧ на де́брь (лꙋ҃кїю)[8], е҆́же [е҆́сть][9] море солѡ́ное в҃ї л҃ѣ, рабо́таша [ходологомо́рю][10]· тре́тїа-а́го же на́десѧть лѣта, ѿвергъго́шасѧ [е҆́го][11]· [и҆́][12] въ д҃і лѣто, прїи́де [ходологомо́ръ][13], и҆ ц҃ри и҆же с нн҃ѣ и҆ съсѣкоша гига́нты (і҆) е҆́же въ (настаро́дѣ)[14] [и҆][15] (въ) [канаи́ме][16], и҆ ꙗ҆́зы́цы кр҃тѣ́пки въскꙋ́пѣ с ни́ми. и҆ [съмѣ҆ѧ́][17] и҆же въ са́вѣ гра́дѣ и҆ хорре́ѧ и҆же въ гора҃ сꙋ́ръскꙋ҃. до терему́нда (фараѡ́на)[18], и҆же е҆́сть въ пꙋсты́ни· і҆ ѡ҆бративе́шесѧ прїидо́ша кг҃ъ и҆стѡ́чнику сꙋ́дному. е҆́же е҆́сть кади́съ, и҆ съсѣкоша [-][19] кнѧ҃ ама-ли́чески, і҆ а҆морре́ѧ живꙋщаѧ въ [а҆са҃][20] дама́рѣ, и҆зы́де же ц҃рь содо́ескїи и҆ ц҃рь [гомо́рскїи][21], и҆

цр҃ь а҆дама́ньскіи҃, и҆ цр҃ь севои́мскъ, и҆ цр҃ь [ва-
лаа҃][22] є҆и҃ є҆сть сиго́рскіи҃, и҆ въполчи́шасѧ на сѣ́-
чю въ ю҆до́лі҃и (лѵ̀кіи҃)[23] на [ходологомо́ра][24], цр҃ѧ
є҆ла́мска. и҆ дарга́ла цр҃ѧ на҃зы́ческа, і҆ а҆марфа́ла
цр҃ѧ сеннаа́рска. і҆ а҃рі҃о́ха цр҃ѧ [є҆ласа́рска][25], че-
ты́ри цр҃и на҃ є҆ ю҆. долина́ же алѵ̀кіѧ, (и҆ма́ше)
кла́дези [-][26] вѣ́верны· [и҆][27] побѣже́ цр҃ь содо́мъ-
скіи҃, и҆ цр҃ь гомо́рскіи҃ и҆ въпадо́ша в на҃, о҆ста́вльшіи҃ же (сѣжа́ша въ горѵ́)[28] (і҆ о҆держа́ша
ю҆)· [и҆][29] пла́ша [вс҃ѧ кона҃][30] содо́мскіи҃ и҆ [гомо́рскіи҃][31], и҆ вс҃е [о҆ружі҃е][32] и҆хъ и҆ ѡ҆и҆до́ша· Пла́ша же и҆ ло́та сы́на брата а҆вра́мова, і҆ и҆мѣні҃е
є҆го и҆ ѡ҆и҆до́ша· Бѣ бо҃ (въ содо́мѣхъ живыи҃)[33],
приш҃е́ же (є҆ди́нъ ѡ҆ и҆сцелѣвши҃и҃)[34] повѣда а҆вра́-
мѵ҆ прише́лцѵ҆· (а҆вра҃а҃)[35] же жи́тъ о҆҃ дѵ́ба мам-
рі҃ѧ· а҆мори́и҃ (же) бра́та є҆схо́ла, и҆ бра́та [є҆оу҃-
на́на][36], и҆же бѣша ро́тники а҆вра́мовы· оу҆слы́-
ша҃ же а҆вра́мъ, на҃́ко (плѣни́ша)[37] ло́та сн҃ѣца
є҆го, (и҆) събра҃ (вс҃ѧ) домоча҃ца (-)[39], тѳ҃ и҆ і҃и҃. и҆
гна́ша въ слѣдъ и҆х҃ до (до́на)[40], и҆ нападе҃ на҃
на но́щі҃ю, са҃ и҆ о҆́троцы є҆го [с нимъ][41]. и҆ по-
разѝ и҆хъ и҆ гони҃ и҆хъ до [сова́ла][42], на҃же є҆сть
о҆́шѵю҆ дама́ска· И҆ възвратѝ вс҃ѧ и҆ кони҃ со-
до́мъска и҆ ло́та [сы́на][43] бра́та своегѡ҃ возъвра́-
тѝ, и҆ [вс҃ѧ][44] и҆мѣні҃а є҆го и҆ жены҃ и҆ лю́ди·
И҆зы́де же цр҃ь содо́мскіи҃ въ стрѣтє́ні҃е є҆мѵ҆,
є҆гда҃ въ҃звратѝсѧ ѡ҆҃ сѣ́чѧ [ходологомо́ра][45] и҆
цр҃и сѵ҆щі҃и҃ с ни҃ въ о҆҃ду́ле са́винѣ, сі҃е ба́ше
поле цр҃во· И҆ *мелхиседе́къ цр҃ь сали́мскъ, и҆знесе҃
хл҃ѣ и҆ вино҃, ба́ше же сщ҃е́нни҃ бы҃ а҆ вы́шнего. и҆
бл҃ви а҆вра́ма и҆ рече, бл҃вен҃ а҆вра́мъ бг҃ѵ҆ вы́шнемѵ҆,
и҆же създа҃ нб҃о и҆ зе́млю, и҆ бл҃венъ бъ҃ вы́шні҃и,
и҆же преда҃ враги҃ твоѧ в рѵ́цѣ твои҃, и҆ да́сть
є҆мѵ҆ десѧтѝнѵ҆ [а҆вра҃а҃][46] ѡ҆҃ всего҃· Рече же цр҃ь со-
до́мскъ къ҃ а҆вра́мѵ҆. даи҃ ми҃ мужа, а҆ кона҃
вѣзми҃ себѣ҃. рече же а҆вра҃а҃ къ҃ цр҃ю содо́ск҃ѵ҆, вѣзд-
ви́гнѵ҆ рѵ́кѵ҆ мою҆ къ҃ [гг҃ѵ҆][47] бг҃ѵ҆ вы́шнемѵ҆, и҆же
сътвори҃ нб҃о и҆ землю, а҆ще ѡ҆҃ ве́рви до вѣзв-
ѵ́зы сапо́жныѧ, вѣзмѵ҆ ѡ҆҃ вс҃е҃ твоего҃, да не
рече́ши [-][48] о҆́богати҃ а҆вра́ма, ра́звѣ и҆же сѵ҆ть
и҆зъѧ́ли о҆́троцы, и҆ ча́сть мужі҃и, и҆же сѵ҆ть
ходи́ли со мно́ю, є҆схо́лъ і҆ (еоу҃на́нъ)[49] ма҃́вре, сі҃и
да во́змѵ҆тъ ча́сти [своѧ҃][50].

Гл҃а, е҃і·

По гл҃аніи҃ же се́м҃, бы́сть сло́во гн҃е къ҃
а҆вра́мѵ҆ въ видѣ́ні҃и [въ нощи҃][1] гл҃ѧ не
бо́исѧ а҆вра́ме а҆҃зъ защищѵ҆ тѧ҃ мз҃а
тѧ҃ (бѵ́детъ вѣлѡ҃ мно́га)[2]· Гл҃а же а҆
вра́мъ вл҃ко [гн҃и][3] что҃ ми дасѝ а҆҃з же ѡ҆҃пѵ҆щѵ-
ѧ҃ без ча́да. сы҃нъ же масе́ковъ домоча́дица

ев҃рє҃ѡ҃ з҃

воїмський, і цар Валак, це є сигорський, і отаборилися на битву в долині ликій **9** проти Ходологомора, царя еламського, і Тарґала, царя народів, і Амарфала, царя сеннаарського, і Аріоха, царя еласарського; чотири царі проти п'ятьох. **10** Долина ж аликія мала джерела смоли. І втік цар содомський і цар гоморський, і впали в них, а ті, що зосталися, втекли в гірську околицю і вдержали її. **11** І взяли всіх содомських і гоморських коней, і всю їхню зброю, і відійшли. **12** Взяли ж і Лота, сина брата Аврама, і його майно, і відійшли; бо він жив в Содомах. **13** Прийшовши ж, один з тих, що спаслися, сповістив Аврамові-приходькові. Аврам же жив при мамврійському дубі. Аморей же, брати Есхола і брати Еунана – вони були союзники Аврама. **14** Почувши ж Аврам, що взято в полон Лота, його братанича, і зібрав всіх, що народилися в домі, 300 і 18, і гнали вслід за ними до Дана; **15** і напав на них вночі сам і його слуги з ним. І побив їх, і гнався за ними до Сована, що є по лівиці Дамаску. **16** І повернув все: і содомські коні, і Лота, сина свого брата, повернув, і ввесь його маєток, і жінок, і нарід. **17** Вийшов же цар содомський йому назустріч, коли повернувся з битви Ходологомора і царів, що з ним, до долини Сави – це було царське поле. **18** І *Мелхиседек, цар салимський, виніс хліб і вино: був же священиком Бога вишнього; **19** і поблагословив Аврама, і сказав: Благословенний Аврам Богові вишньому, який створив небо і землю, **20** і благословенний Бог вишній, що передав твоїх ворогів у твої руки; і Аврам дав йому десятину з усього. **21** Сказав же цар содомський до Аврама: Дай мені мужів, а коней візьми собі. **22** Сказав же Аврам до царя содомського: Підніму мою руку до Господа Бога вишнього, який створив небо і землю, **23** якщо візьму з усього твого від шнурочка до ремінця обуви, щоб ти не сказав: Я збагатив Аврама, **24** за вийнятком того, що з'їли молодці, і часть мужів, які пішли зі мною: Есхол й Еунан Мамвре – ці хай візьмуть свої часті.

ев҃. 7

Глава 15

1 Після ж цієї мови було господнє слово до Аврама у видінні вночі, кажучи: Не бійся Авраме, Я тебе оборону, твоя винагорода буде дуже велика. **2** Сказав же даси? Аврам: Владико, Господи, що мені Я ж відійду бездітним. Син же Масека, що народився в моїм домі, він Да-

маск Еліезер. **3** І ще сказав Аврам: Оскільки ж мені ти не дав плоду, той, що народився в моїм домі, буде по мені наслідником. **4** І зараз до нього був господній голос, кажучи: Не буде цей твоїм наслідником, але той, що вийде з тебе, той буде тобі наслідником. **5** І вивів його надвір, і сказав до нього: Поглянь на небо і почисли зірки, якщо зможеш почислити, і сказав: *Так буде твоє насіння. **6** Повірив Аврам Богові і почислено йому за праведність. **7** І сказав до нього: Я є Бог, що вивів тебе з халдейської країни, щоби дати тобі цю землю одержати її. **8** І сказав: Владико, Господи, з чого це пізнаю, що маю її одержати? **9** Сказав же до нього: Візьми мені трилітню ялівку, і трилітню козу, і трилітнього барана, і голуба з горлицею. **10** Як взяв же він усе, і поділив їх пополам, *і поклав їх напроти себе; птахів же не розсік – **11** злетіли ж птахи на розтесані тіла і сів з ними Аврам. **12** Як же заходило сонце, захват напав на Аврама, і ось великий темний страх напав на нього. **13** І було сказано Авpамові: Знаючи, знай, *що мешканцем буде твоє насіння в не своїй землі, і будуть рабами, і заподіють їм зло, і упокорять їх чотириста літ. **14** Нарід же, якому будуть рабами, судитиму Я. Після того ж вийдуть з великим маєтком; **15** ти ж, поживши, з миром відійдеш до твоїх батьків в добрій старості. **16** *Четверте ж покоління повернеться сюди. Бо не сповнилися гріхи амореїв дотепер. **17** І коли сонце було на заході, був полумінь, і ось піч, що димілася, і огняні свічі пройшли між цими розрубаними. **18** В тому дні завіщав Господь Аврамові завіт, кажучи: Твоєму насінню дам цю землю, *від єгипетської ріки до великої ріки Евфрат. **19** Кенеїв, і Кенезеїв, і Кедмонеїв, **20** і Хеттеїв, і Ферезеїв, і Рафаїнів, **21** і Аморреїв, і Хананеїв, і Евеїв, і Енесеїв, і Евусеїв.

рим. 4
гал. 3
як. 2
єре. 34
дія. 7
мой2. 12
вищ. 12 і 13
ниж. 26
мой2. 34

моѣа, ѣи дамаскосъ ѣлиѣзеръ. Ї (ещѐ) рече авраѫ, ѣльмаже мнѣ не дастъ плода, домочадецъ мои наслѣдникъ будетъ по мнѣ. Ї абіе глас҃ъ [гнь][4] бысть къ немѹ гла, не будетъ [сеи наслѣдникъ твои][5], но иже изыдетъ ис тебѐ, тои будетъ наслѣдникъ тебѣ. (И) изведѐ (-)[6] и вонъ и рече къ немѹ, възрѝ на нб҃о и съчти звѣзды, аще можеши исчестѝ [-][7] и рече *такоже будетъ сѣма твое. (-)[8] вѣровa аврамъ бу и вмѣнисѧ ѣмѹ въ правдѹ. [И][9] рече къ немѹ азъ ѣсмь бъ изведыи тѧ ѿ страны халдѣискіѣа, ѩко дати тебѣ землю сію пріѧти [ю][10]. (И) рече (-)[11] вл҃ко ги по чесомѹ [ѣе][12] разумѣю, ѩко пріѧти ю и-мамъ. рече же къ немѹ. възми ми юницѹ трилѣтнѹ, и козѹ трилѣтнѹ і ов҃нъ трилѣтей, и (съ горлицею)[13] (-)[14] голѹбъ. възавшѹ же ѣмѹ всѣа (-)[15] и претесà ѧ на полы, *и положи ѧ ѣре ѵд различно прамо къ себѣ, птиц҃ же не претесà. сълетѣша же птица на телесà растесанаа [-][16], и сѣде съ ними аврам҃. Заходящѹ же слнцѹ оужасъ нападѐ на аврама, и ѣе страх҃ темен҃ ве-ліи нападѐ нань. И речено бысть аврамѹ вѣда вѣжды, *ѩко обыталницы будѹтъ сѣма твое дкѣ з ѣ землѝ не своеи, и порабо҃таютъ [-][17]и зазлаютъ и, и смирѧ ѧ четыристà лѣ ѩзыкѹ же ѣмѹже порабо҃таютъ сѹжду азъ. Посе҃м же изыдѹтъ [-][18] съ имѣніемъ мно҃гимъ, ты же ѿидеши къ ѿц҃ем твоимъ, [живъ съ миро҃][19] въ ста҃ро-сти добрѣ. *Четве҃ртое же колѣно обратитсѧ сѣ-мо. Не сѹть бо сконча҃лисѧ грѣси аморрѣи досе҃-лѣ. (Ї) ѩко (-)[20] бысть слнце на захо҃дѣ, пла҃мы бысть и ѣе пе҃щь кѹра҃шисѧ, и свѣщà о҃гнены прондо҃ша между по҃лотми сими. въ (тои дн҃ь)[21] завѣщà гь аврам҃ѹ завѣтъ гла, сѣмени твоѣмѹ да҃ землю сію, *ѿ рѣкѝ ѣгѹпе҃скіѧ, до рѣкѝ велиѝкіѧ [-][22] ѣфра҃тъ. кенеа, и кенезеа, и кѣмонеа и хеттѣа҃ и ферезеа, и рафаины, і аморреа и хананеа, і еоувеа, і (енесеа)[23], і евусеа.

вѣй ѵі
и гі
нѝй кѕ
ѵ мѳ ѵд

Глава 16

1 Сара ж, жінка Аврама, не родила йому. Була ж у неї рабиня, єгиптянка, якій ім'я Агар. **2** Сказала же Сара до Аврама: Ось мене замкнув Господь, щоб не родити, отже, ввійди до моєї рабині і породиш від неї. Послухав же Аврам мову Сари, **3** і взяла жінка Аврама свою рабиню Агар, єгиптянку, по 10-ох роках поселення Аврама у Ханаанській землі, і дала її за жінку Аврамові, своєму мужеві. **4** І він

Гла҃, ѕі.

Авра же женà аврамла, не раждаше ѣмѹ. Ба҃ше же рабà оу неà ѣгѹптѧныни, сеи имѧ агаръ, рече же сара къ аврамѹ, ѣе заключи ма гь не раждати, вънѝди оубо къ рабѣ моеи и роди҃ши ѿ неа҃. Послуша҃ же аврам҃ъ гланіѧ сарина, и поимши [-][1] женà аврамла, агаръ ѣгѹптѧныню [рабѹ своюѝ][2] по і мъ лѣтѣ всѣленіѧ аврамла въ зе҃млю ханаа҃ню, и дадѐ ю (въ женѹ аврам҃ѹ мужу своѣмѹ)[3]. И

вънии́де ісъ а҃гарѣ и҃ зача́тъ· И҃ вѣдѣ ѩ҃ко въ оу҃тро́бѣ и҃мать, и҃ въ оу҃кори́знѣ бысть гс҃а е҃а҃ предъ не́ю· (И҃) рече́ (-)[4] са́ра ісъ а҃вра́му, о҃би́да ми ѡ҃ тебѐ, (е҃е) а҃зъ да҃ рабу́ мою [въ рѹцѣ]5 твои҃· о҃на же ви́дѣвши ѩ҃ко въ оу҃тро́бѣ и҃мать, въ оу҃кори́знѣ бы́хъ ѡ҃ нея҃, сѹди́ бъ между мно́ю, и҃ тобо́ю· Рече же а҃вра́мъ ісъ са́рѣ, е҃е раба҃ твоа҃ въ рѹку твое́ю, твори́ е҃и ѩ҃коже а҃ще́ е҃сть го́дно· И҃ вѣ́дно е҃и сътвори́ са́ра и҃ пробѣже҃ ѡ҃ лица҃ е҃а҃· (І҃) о҃брѣте [-]6 ю҃ а҃гг҃лъ г҃а б҃а, оу҃ и҃сто́чника воды҃ въ пусты́ни [на земли́]7, на пѹти́ сѷ́ръ· И҃ рече́ и҃ а҃гг҃лъ г҃нь а҃га́ръ раба҃ са́рина ѡ҃кѹду и҃де́ши и҃ ка́мо гра҃де́ши· о҃на́ же ѡ҃вѣща҃ ѡ҃ лица҃ са́ры гс҃а мое́а҃, а҃зъ пробѣга́ю· Рече же [-]8 а҃гг҃лъ г҃нь, о҃бра́тиса҃ ісъ гс҃и свое́и, и҃ покори́са҃ по҃ рѹку е҃а҃· И҃ рече (-)9 а҃гг҃лъ г҃нь, мно́жа оу҃мно́жу сѣ́ма твоѐ, и҃ не съчтѐса҃ ѡ҃ мно́жества. И҃ рече е҃и а҃гг҃лъ г҃нь, е҃е ты҃ въ оу҃тро́бѣ и҃маши и҃ роди́ши сы́нъ и҃ нарече́ши и҃ма е҃му и҃зма́и́лъ· ѩ҃ко при́зрѣ г҃ь на смире́нїе твоѐ· Се́и́ бу́детъ по́лныи чл҃ісъ, рѹцѣ е҃го на вс҃ѣ и҃ рѹки вс҃ѣ на не́мъ, и҃ пр҃е҃ лице́мъ всеа҃ бра҃тїа свое́а҃ въсели́тса҃· И҃ призва҃ а҃га́ръ и҃ма г҃не гл҃ющаго ісъ не́и, ты҃ бъ и҃же при́зрѣ на́ ма҃, ѩ҃ко рекохъ е҃е (ви́дѣхъ пра҃́мо)10 мн҃ѣ ви́дящаго
ни҃ и҃д
и҃ма҃, *сего ради прозва҃ кла́дазь [то́и]11 кла́дазь и҃же пр҃е҃ ни́ми ви́дѣхъ е҃е межѹ̀ кади҃ и҃
гала́ д
межѹ̀ вара́дъ· *И҃ роди҃ а҃га́ръ (сы҃на а҃вра́мѹ)12, и҃ нарече҃ а҃вра́мъ и҃ма сы҃ѹ свое́мѹ и҃же роди҃ е҃му а҃га́ръ и҃зма́илъ а҃вра́м же бѣ [л҃ѣ п҃з]13, е҃гда҃ роди҃ а҃га́ръ [а҃вра́мѹ и҃зма́ила]14.

Гл҃а, з҃і·

Бы́сть же, а҃вра́мѹ л҃ѣ ч҃д· І҃ на҃ви́са҃ г҃ь а҃вра́мѹ, и҃ ре́че е҃му а҃зъ е҃смь бъ твои́, бл҃гооу҃годи҃ предо мно́ю, и҃ бѹди непоро́ченъ· И҃ положѹ̀ завѣ́тъ мои́ межѹ̀ мно́ю и҃ межѹ̀ тобо́ю, і҃ оу҃мно́жу тѧ҃ зѣ́ло· И҃ паде҃ а҃вра́мъ
сѷ́ра и҃д
на лицы҃ свое҃́· И҃ гл҃а е҃му бъ реки́ї, [-]1 *а҃зъ
рѷ́ и҃д
[и҃]2 завѣ́тъ мои́ с тобо́ю, и҃ бѹ́деши ѡ҃ц҃ъ мно́гимъ на҃зы́комъ· И҃ не прозове́тса҃ ктомѹ и҃ма твоѐ а҃вра҃́ но бѹ́детъ и҃ма твое а҃вра҃ам̀ъ· ѩ҃ко ѡ҃ц҃а мно́гимъ на҃зы́комъ положи҃́ тѧ҃, и҃ възра́щѹ тѧ҃ зѣ́ло зѣ́ло и҃ поста́влю тѧ҃ въ наро́ды, и҃ ц҃ри и҃с тебѐ изы́дѹтъ, и҃ поста́влю завѣ́тъ мои҃́ межѹ̀ мно́ю и҃ межѹ̀ тобо́ю, и҃ межѹ̀ сѣменемъ твои҃́, по тебѣ в҃ ро҃ и҃хъ, въ завѣ́тъ вѣ́чень· (И҃ бѹ́ду)3 тебѣ бъ, и҃ сѣмени твое҃́мѹ по тебѣ, и҃ да҃́ тебѣ и҃ сѣ́мени твое҃́мѹ [-]4, земл҃ю въ не́и҃же ты҃ о҃би-

ввійшов до Агар, і зачала. І побачила, що має в лоні, і її господиня була в упокоренні перед нею. **5** І сказала Сара до Аврама: Обида мені від тебе: ось я дала мою рабиню у твої руки, вона ж, побачивши, що має в лоні — я була упокорена перед нею; хай Бог судить між мною і тобою. **6** Сказав же Аврам до Сари: Ось твоя рабиня в твоїх руках, роби з нею, як тобі завгодно. І Сара завдала їй зла, і вона втекла від її лиця. **7** І знайшов її ангел Господа Бога при джерелі води в пустині, на землі, на дорозі Сир. **8** І сказав до неї господній ангел: Агар, рабине Сари, звідки ідеш і куди прямуєш? Вона ж відповіла: Я втікаю від лиця Сари, моєї господині. **9** Сказав же господній ангел: Повернися до своєї господині і впокорися під її руки. **10** І сказав господній ангел: Множучи, помножу твоє насіння, і не почислиться від великого числа. **11** І сказав їй господній ангел: Ось ти маєш в лоні, і породиш сина, і назвеш його ім'я Ізмаїл. Бо Господь споглянув на твоє упокорення. **12** Цей буде пільною людиною, його руки на всіх, і руки всіх на ньому, і перед лицем усіх своїх братів поселиться. **13** І Агар прикликала ім'я Господа, що говорив до неї: Ти Бог, що споглянув на мене, бо я сказала: Ось я побачила передімною того, що мене бачить. **14** *Задля цього прозвала ту криницю Криниця, де перед ними я побачила, ось, між Кадисом і між Варадом. **15** *І породила Агар сина Аврамові, і Аврам назвав ім'я свого сина, якого йому породила Агар, Ізмаїл. **16** Аврам же мав 86 літ, коли Агар породила Аврамові Ізмаїла.

ниж. 24

гал. 4

Глава 17

1 Було ж Аврамові 99 літ. І Господь з'явився Аврамові, і сказав йому: Я є Бог твій. Добре вгоди передімною і будь непорочним. **2** І покладу мій завіт між мною і між тобою, і дуже тебе помножу. **3** І впав Аврам на своє лице. І сказав йому Бог, мовлячи: **4** *Я і мій завіт з тобою, і будеш батьком великого числа народів. **5** І не називатиметься більше твоє ім'я Аврам, але твоє ім'я буде Авраам. Бо батьком численних народів Я тебе поставив, **6** і дуже, дуже тебе побільшу, і покладу тебе в народи, і з тебе вийдуть царі, **7** і покладу мій завіт між мною і між тобою, і між твоїм насінням після тебе в їхнім роді, на вічний завіт. І буду тобі Богом, і твому насінню по тобі, **8** і дам тобі і твоєму насінню землю, в якій ти жив, всю Ханаанську землю

сир. 44
рим. 4

на вічне посідання, і буду їм Богом.
дія. 7 **9** І сказав Бог до Авраама: *Ти ж
збережи мій завіт і твоє насіння з
тобою в їхньому роді. **10** Це є завіт,
який збережеш між мною і тобою, і
твоїм насінням по тобі в їхніх
мой3. 12 родах. *Обріжеться кожний з чоло-
лук. 2 вічого роду, **11** обріжете ваше тіло
ів. 7 на переді, і буде на знак завіту між
мною і вами, **12** і вашими дітьми. В
8 дні обріжете ввесь чоловічий рід
у вашім роді. Народжений в домі, і
куплений, і всякий, хто не є з твого
плоду. Обрізанням обріжеться ро-
джений у твоїм домі і куплений. **13**
І мій завіт буде на вашім тілі на
вічний завіт. **14** Необрізаний же з
чоловічого роду, який не обріже
собі тіла на своїм переді у вось-
мому дні, – та душа буде вигублена
зі свого роду, бо знищила мій завіт.
15 І сказав Бог Авраамові: Сара,
твоя жінка, не зватиметься більше
Сара, але Сарра хай буде її ім'я. **16**
І поблагословлю її, і дам тобі з неї
дитину, і поблагословлю її, і буде в
народи, і царі народів вийдуть з
нього. **17** Впав же Авраам на своє
лице, і засміявся, і подумав у своїм
умі, кажучи: Чи 100-літньому чоло-
вікові народиться син, чи ж і Сарра,
будучи 90-літньою, родитиме? **18** І
ниж. 18 сказав Авраам до Бога: Ізмаїл – цей
і 21 хай живе перед тобою. **19** Сказав
же Бог до Авраама: Хай буде, *і
лук. 1 ось Сарра, твоя жінка, породить то-
бі сина, і назвеш його ім'я Ісаак, *і
покладу мій завіт з ним на вічний
завіт, щоб бути йому за Бога, і його
насінню по ньому. **20** Ось я вис-
лухав тебе про Ізмаїла, і я побла-
гословив його, і побільшу його, і
дуже його розмножу. 12 Народів
породить, і зроблю його великим
народом. **21** І покладу мій завіт з
Ісааком, якого тобі породить Сарра
у цім часі в наступному році. **22**
Закінчив же Бог говорити до Авра-
ама, і піднявся Бог від Авраама. **23**
І взяв Авраам Ізмаїла, свого сина, і
всіх роджених в його домі, і всіх
своїх куплених, і кожного, і чоло-
вічий рід свого дому, і обрізав тіло
на переді в них в часі того дня, так
як йому сказав Бог. **24** Авраам же
мав 90 і 9 літ коли обрізав тіло в
себе на переді; в часі того дня обрі-
зався Авраам **25** **26** і Ізмаїл, його
син, **27** і всі мужі його дому, і всі
народжені в домі, і куплені з усіх
народів. Їх він обрізав.

талъ є҆сѝ, вс҃ю землю̀ хананѣ́йскую, въ ѻ҆дрьжа́нїе вѣ́чно, и҆ бу́ду и҃мъ бг҃ъ· И҆ рече бг҃ъ къ а҆враа́му, *ты́ же завѣтъ мои сънабдѝ, [-][5] и҆ сѣ́мя дв҃а з
твое с тобо́ю въ родъ и҃̑, [-][6] є҆е҆ (є҆̀) завѣ́тъ є҆гоже
съблюдеши межу́ мно́ю и҆ [тобо́ю][7], и҆ (-)[8]
сѣ́менемъ твои́̑ по тебѣ в ро́дѣхъ и҃хъ. *обр҃ѣжет҃ (же) ся (-)[9] всѣ́къ мужескъ полъ, [-][10] ѻ҆- г҃ мѳ҃ вї
бр҃ѣ́жете плоть конє́чную вашу, и҆ бу́детъ въ и҃̑ѵ е҃
зна́менїе завѣ́тъ, между̀ мно́ю и҆ вами. (и҆ мла- їоа҃ з
денцы ваши), (въ и҃ дн҃ь ѻ҆бр҃ѣжете)[11] весь му-
жескїи полъ въ ро́дѣ вашемъ· домоча́дець [-][12]
и҆ ку́пленыи (-)[13], (и҆ всѣ́къ) и҆же не҆сть ѡ҆ пло-
да твоє́го ѻ҆бр҃ѣза́нїемъ ѻ҆бр҃ѣ́жется, домоча́-
дець до́му твоє́го и҆ ку́пленыи· И҆ бу́детъ за-
вѣ́тъ мои на плоти ва́шеи въ завѣ́тъ вѣ́-
ченъ· (-)[14] Необр҃ѣ́заныи (же) мужескыи полъ,
и҆же не обр҃ѣжє́ї҆ сѝ плоти конє́ныа є҆му̀ въ дн҃ь
о҆́смыи погуби́тся дш҃а та ѡ҆ ро́да своє́го, на҆́ко
завѣ́тъ мои разорѝ· И҆ рече бг҃ъ а҆враа́му са́ра жена
твоа, не прозове́ся [к҃тому][15] [-][16] сара. но са́рра
бу́ди и҃ма є҆́й, [и҆][17] бл҃влю ю҃̀, и҆ дамъ тебѣ ѡ҆
нея ча́до, и҆ бл҃влю (є҆̀)[18], и҆ бу́де́ въ на҆́зы́кы. и҆
ц҃ри на҆́зы́комъ и҆з [него][19] [и҆зы́ндутъ][20]· (-)[21] Па-
де (же) а҆враа́мъ на лицы [своє́мъ][22], и҆ посмѣ-
а҆́ся и҆ помысли въ ѻ҆у҃мѣ [своє́̑][23] г҃ла. а҆ще, р҃.
лѣ́тъ (мужу) роди́ся сы́нъ, а҆ще же (и҆) са́рра, ч҃
лѣ́тъ сущи роди́· (И҆) рече [-][24] а҆враа́мъ къ бу҃.
и҆зма́илъ є҆̂и да живе́тъ пр҃е҃̀ тобо́ю· ре҃че҃̀ бъ къ нн҃ѣ и҃
а҆враа́му бу́ди, [*и][25] є҆е҆ са́рра жена твоа̀ роди́тъ й҃ка
тебѣ сы́нъ, и҆ нарече́ши и҃ма є҆му̀ і҃саа́къ, *и ѯу҃ а҃
положу̀ завѣ́тъ мои́̑ къ нему̀, въ завѣ́тъ вѣ́ченъ,
[бы́ти є҆му̀ въ бг҃ъ][26], и҆ сѣ́мени є҆́го по не҆́̑ и҆з-
ма́ила же ради́, є҆е послу́ша́ тебе. [и҆][27] бл҃вихъ
и҃̑, и҆ въздражу̀ и҃̑, и҆ ѹ҆мно́жу и҃̑ зѣ́ло. вї. на҆́зы́ка
роди́т҃. и҆ сътворю̀ и҃̑ въ на҆́зы́къ ве́лїи. (и҆) завѣ́тъ
[-][28] мои́̑ поста́влю къ і҃саа́ку є҆го́̑ роди́тъ тебѣ
са́рра, въ вр҃ѣма нн҃ѣшнѣ̀е҆. въ лѣ́то второ́е,
сконча же [бг҃ъ][29] г҃лъ къ (а҆враа́му)[30], и҆ възы́де
бг҃ъ ѡ҆ авраа́ма· И҆ поа̀ а҆враа́мъ. и҆зма́ила сы́на
своє́го, и҆ вс҃а домоча́ца своа̀. и҆ вс҃а ку́пленыа
[своа̀][31], и҆ ве́сь и҆ мужескъ полъ домы [своє́го][32],
и҆ ѻ҆бр҃ѣза́ пло́̑ конє́чную и҃̑, въ вр҃ѣма дн҃и того,
на҆́коже г҃ла є҆му̀ бъ· а҆враа́му же бы҃̀ [лѣ́тъ, ч҃ и
д҃][33]. є҆гда ѻ҆бр҃ѣза́ плоть конє́чную є҆му̀, (-)[34] въ
вр҃ѣма дн҃и того ѻ҆бр҃ѣза́ся а҆враа́мъ, і҆ и҆зма́илъ
сы́нъ є҆го, и҆ вс҃и мужи до́му є҆го, и҆ (вс҃и) домо-
ча́цы. и҆ ку́пленыи, ѡ҆ (всѣхъ)[35] наро́довъ. ѻ҆бр҃ѣ-
за а҃̀·

Гла, йи·

Явися* же сѧ ѥмȣ ѥ҃ъ оу҆ дȣба мамврїа, сѣдаю́щему пр҃ѣ дв҃е́ми храму ѥ҆го въ полȣдне́. възрѣвъ же о҆́чима свои́ма. (и҆) оу҆зрѣ, и҆ се трїе мȣжи стоа́хȣ прямо ѥмȣ, и҆ видѣвъ (и҆) притече́ въ срѣтѣ́нїе и҆́мъ ѿ дверїи хрtoма ѥ҆го, и҆ поклони́сѧ до землѧ̀, и҆ рече Гⷭ҆и а҆́ще о҆́брѣтохъ бл҃гть, пред (лицⷭ҆ твоимъ)[1], не минѝ раба своѥ́го, да сѧ принесетъ вода̀, и҆ о҆́мы́ютсѧ ноги ваша. и҆ прохлади́тесѧ по҃ (дȣбомъ)[2]. и҆ принесȣ̀ [хлѣбы][3] (-)[4] да ѣ́сте· И҆ посемⷭ҆ мине́те на пȣть свои ѥ҆го҃ ради съвратите́сѧ сѣмо ѩ҆ко рабȣ̀ своѥ́мȣ. и҆ рѣша та́ко сътвори, ѩ҆коже гл҃а· И҆ потъщава́сѧ а҆враа́мъ въ храминȣ ѩ҆ко сарръ и҆ рече ѥ҆й, оу҆скорѝ (-)[5] (взе́ти)[6] три спȣ́ды муки чисты, и҆ сътворѝ потре́бники· И҆ (тече а҆враа́мъ въ кра́вы)[7]. и҆ поѧ̀ телецъ мла̀ и҆ до́бръ, и҆ дастъ и҆̀ рабȣ̀, и҆ оу҆скорѝ пригото́вити ѥ̀, [И҆][8] взѧ масло, и҆ млеко, и҆ теле́, ѥ҆же пригото́ва, и҆ поставѝ пр҃ѣ ни́ми и҆ ѣ́до́ша, сам же стоа́ше пр҃ѣ ними. по҃ древомъ· (И҆) [реко́ста][9] ѩ҆ко немȣ̀ гд҃ь сарра жена твоѧ̀, о҆́н же ѿвѣщавъ рече ѥ҆ въ храми́нѣ· (*И҆) рече (ѥ҆)[10] о҆бращⷭ҆сѧ прїиду̀ к тебѣ, о҆́ вре́мени семъ въ часъ, и҆ родѝ сн҃ъ сарра жена твоѧ̀, сарра же оуслы́ша пр҃ѣ две́ри храмины сȣщи за нимъ· а҆враа́м же и҆ сарра стара (бѣста), жи́вши дн҃и (мно́гы), (и҆) минȣ́ла (-)[11] бѧше сарры женскаѧ̀ не́мощⷭ҆, [и҆ посмѣа́сѧ][12] сарра (гл҃ющи в себѣ)[13], не оу҆бо (бы́ло ми)[14] доселѣ, (*се)[15] мⷭ҆ мо҆̀ стⷭ҆а̀· И҆ рече гⷭ҆ь ѩ҆ко а҆враа́мȣ, что҆̀ сѐ ѩ҆ко посмѣа́сѧ сарра въ себѣ гл҃ющи, и҆ а́ще право рожду̀, а҆́зъ бо състарѣ́хсѧ. ѥ҆да немо́щно ѥ҆́стⷮ ѿ гⷭ҆а [всѧко][16] сло́во, въ (се врема)[17] възвращȣ́сѧ̀ [-][18] въ часъ. и҆ бȣдетⷭ҆ саррѣ сн҃ъ· (И҆) ѿвръжесѧ [-][19] сарра гл҃ющи, не посмѣ́хсѧ, оу҆боѧ бо сѧ, и҆ рече ѩ҆ко҆ нѣ҆ посмѣа́сѧ, въста́вши же [мȣжи ѿтȣ́ду][20] (и҆) (о҆брати́ша лица своѧ̀)[21] ѩ҆ко҆ содо́мѣ, и҆ ѩ҆ко҆ го́морѣ, а҆враа́м же и҆́дѧ́ше с ними проводѧ̀ ѧ̀· рече же гⷭ҆ь, не потаю́ а҆́зъ ѿ а҆враа́ма раба мо҆́его, ѥ҆же а҆́зъ творю̀, а҆враа́ же бȣдыѝ бȣдⷣе́ въ ѩ҆́зы́ вели́къ, и҆ многъ· *И҆ бл҃вѧтсѧ о҆́ нⷦ҆ вси ѩ҆́зы́цы земнїѝѧ̀, вѣмъ оу҆бо ѩ҆ко҆ сказⷭ҆тъ сн҃омъ свои́мъ, и҆ дому своѥ́мȣ по себѣ, [да съблюдя́тъ][22] (за́повѣди)[23] гⷭ҆а [бг҃а][24] твори́ти правдȣ и҆ сⷭ҆ȣ· до́ндеже сътвори́тъ гⷭ҆ь а҆враа́мȣ всѐ ѥ҆ли́ко гл҃а к немȣ· [И҆ рече][25] гⷭ҆ь вопль содо́мскїи, и҆ гомо́рскїи оумно́жисѧ [ико мнѣ][26] и҆ грѣсї и҆́хъ вели́цы зѣ́ло, съшⷭ҆ѐ оу҆бо да ви́ждȣ, а҆́ще по во́-

Глава 18

1 З’явився* ж йому Бог при мамврійському дубі, як сидів перед дверима свого шатра в полудень. **2** Поглянувши ж своїми очима, і побачив: і ось три мужі стояли напроти нього; і побачивши, і вибіг їм назустріч від дверей свого шатра, і поклонився до землі, **3** і сказав: Господи, якщо я знайшов ласку перед твоїм лицем, не мини свого раба; **4** хай принесеться вода, і вмиються ваші ноги, і прохолодіться під дубом, **5** і принесу хліби, і їстимете. І після цього підете своєю дорогою, задля якої звернули сюди до свого раба. І сказали: Так зроби, як ти сказав. **6** І поспішившись Авраам у шатро до Сарри, і сказав їй: Поспішися взяти три мірки чистої муки, і зроби паляниці. **7** І побіг Авраам до корів, і взяв молоде і гарне теля, і дав його рабові, і поспішився його приготовити. **8** І взяв масло, і молоко, і теля, яке приготовив, і поклав перед ними – і поїли. Він сам же стояв перед ними під деревом. **9** І сказали до нього: Де Сарра, твоя жінка? Він же, відповівши, сказав: Ось у шатрі. **10** *І сказав: Ось, повернувшись, прийду до тебе коло цього часу, у годину, і Сарра, твоя жінка, породить сина; Сарра же почула перед дверима шатра, будучи за ними. **11** Авраам же і Сарра були старі, поживши багато днів, і минула у Сарри жіноча неміч, **12** і засміялася Сарра, кажучи в собі: Отже, не було в мене дотепер, *ось мій чоловік старий. **13** І сказав Господь до Авраама: Чому то засміялася Сарра в собі, кажучи: І чи поправді народжу, бо я постарілася. **14** Чи безсильним у Бога є всяке слово? У цім часі повернуся, в годині, і в Сарри буде син. **15** І Сарра заперечила, кажучи: Я не засміялася, бо побоялася. І сказав: Ні, але ти засміялася. **16** Вставши ж мужі звідти, і звернули свої лиця до Содоми і до Гомори; Авраам же ішов з ними, супроводжаючи їх. **17** Сказав же Господь: Я не сховаю від Авраама, мого раба, те, що Я роблю, **18** Авраам же, будучи, стане великим і численним народом, *і благословенні будуть в ньому всі народи землі. **19** Знаю, отже, що скаже своїм синам і свому домові по собі, щоб зберегли заповіді Господа Бога, щоб чинити справедливість і суд, поки зробить Господь Авраамові все, що сказав до нього. **20** І сказав Господь: Крик содомський і гоморський збільшився до мене, і їхні гріхи дуже великі; **21** отже, зійшовши, погляну, чи згідно з їхнім криком, що приходить до мене, кінчаються або

дія. 13

вищ. 17
ниж. 21
рим. 9

пет1. 3

вищ. 12
ниж. 22

ні, щоб я знав. **22** І повернувшись мужі звідти, прийшли до Содому, Авраам же ще стояв перед Господом. **23** І приступивши, Авраам сказав: Чи знищиш праведника з неправедними і буде праведник, як неправедний? **24** Якщо є 50 праведників в місті, чи знищиш їх? Чи не відпустиш всякому містові задля 50 праведників, якщо є у ньому? **25** Зовсім не зробиш за цим словом: щоб убити праведника з неправедними, і будуть праведні, як неправедні. Зовсім ні: ти суддя всієї землі, чи не зробиш суд? **26** І Сказав Господь: Якщо знайдеться в Содомі 50 праведних – відпущу усій околиці задля них. **27** І відповівши, Авраам сказав: Тепер я почав говорити до мого Господа, я ж є земля і попіл; **28** якщо забракне з 50 праведників 5 – чи погубиш задля 45 праведних усе місто? І сказав: Не вигублю, якщо знайду там 45. **29** І додав ще говорити до нього, і сказав: Якщо знайдеться їх там 40? І сказав: Не вигублю, якщо знайдеться 40. **30** І сказав: Ще, Господи, заговорю. Якщо знайдеться їх 30? І сказав: Не вигублю задля 30. **31** І сказав: Що ще скажу, Господи, якщо знайдеться їх 20? І сказав: Не вигублю задля 20. **32** І сказав: Але, Господи, що коли заговорю ще раз. Якщо знайдеться їх там 10? І сказав: Не вигублю задля 10. **33** Відійшов же Господь, як закінчив говорити до Авраама, і Авраам повернувся до свого місця.

плю ѝ, приходя́щу къ мнѣ. конча́юся а҆ли а҆ни, да разумѣ́ю· ѝ о҆братившеся [мужѝ ѿтуду][27], прїи́доша въ содо́мъ а҆враа́м же ба́ше е҆ще стоя пр҃е гдⷭ҇ъ· ѝ приступивъ а҆враа́мъ рече, погуби́ши ли правѣ́наго съ нечестѝвыми, ѝ бу́детъ правѣ́ный а҆́ко нечестѝвый· ч҆ще е҆сть, ѝ, пра́вѣ́ныхъ въ градѣ погуби́ши ли а҃, не о҆ста́виши ли всѣ́кому гра́ду. ѝ. правѣ́ныхъ ради, а҆ще су́ть в немъ, никакоже съ҆твори́ши по словесѝ сему, е҆́же уб҃ити правѣ́наго, съ нечестѝвыми, ѝ бу́дутъ правѣ́нїѝ а҆́ко нечестѝвїѝ, никако́же ты судїа҃ (земли всеѧ́)[28], не съ҆твори́ти ду· [ѝ рече][29] гⷣь а҆ще о҆бращется въ содо́мѣхъ, ѝ. правѣ́ны [-][30], оставлю весь предѣлъ тѣхъ ради· ѝ ѿвѣщавъ а҆враа́мъ рече, нѣ́ нача҃ гла́ти къ гу моѣ́му [-][31], а҆́з же е҆смь земла҃ ѝ пе́пелъ, да а҆ще уб҃удетъ, ѿ ѝ, правѣ́ныхъ е҃. погуби́ши а҆ни, [ѧ́е][32], ради [правѣ́ныхъ][33] весь гра҃· ѝ р҃е не погублю, а҆ще о҆бря́щу ту, ѧ́е· ѝ приложѝ е҆ще гла́ти къ нему. ѝ р҃е, а҆ще [-][34] о҆бря́щется ѝ ту ѧ́· ѝ рече, не погублю, (а҆ще обрѧ́щуся). ѧ́. і҆ рече е҆лма҃ гⷭ҇и ѝма҃ гла́ти, а҆ще (-)[35] о҆бря́щется (ѝ)[36] л҃· ѝ рече не погублю л҃, [ради][37]· ѝ рече, да что́ е҆ще глю· (гⷭ҇и)[38], а҆ще (-)[39] обрѧ́щуся (ѝ)[40], к҃· ѝ р҃е не погублю. к҃ ради· ѝ рече, е҆да гⷭ҇и что́ а҆ще глю [е҆ди́ною е҆ще][41]· ч҆ще [-][42] обря́щ҆ется (ѝ) ту, і҃· ѝ рече не погублю і҃. ра҃ ѿйде же гⷭ҇ь, я҆́ко сконча гла҃ къ а҆враа́му, ѝ а҆враа́мъ о҆брати́ся на мѣсто свое҃·

Глава 19

1 Прийшли ж два ангели до Содому ввечері. Лот же сидів перед содомською брамою, і коли побачив їх Лот, встав і зустрів їх, і поклонився лицем до землі. **2** І сказав: Ось пани, заверніть до дому вашого раба, спочиньте і помийте ваші ноги, як же засвітає, вийдете на свою дорогу. Сказали ж: Ні, отже, спочинемо на вулицях. **3** І спонукав їх, і завернули до нього, і прийшли до його дому. І зробив їм прийом, і подав їм спечених опрісноків, і поїли **4** перед спанням. Мужі ж содомського міста окружили його дім, від молодих аж і до старих, увесь народ разом; **5** і викликали Лота, і говорили до нього: Де є мужі, які прийшли до тебе вночі? Виведи їх до нас, щоб ми були з ними. **6** Вийшовши же Лот перед двері до них, двері ж замкнув за собою, **7** і сказав їм: Зовсім ні, брати, не робіть, **8** бо є у мене дві доч-

гла҃, д҃і·

рїи́доста же два а҆ггла въ содо́мъ вечеръ, ло́тъ же сѣдя́ше пр҃е враты содомскыми, (ѝ) е҆гда҃ (-)[1] видѣ [ѝхъ][2] ло́ вста҃ (ѝ срѣте)[3] а҃, ѝ поклони́ся лицⷢ҇ до земли҃· ѝ рече е҆е гⷣи҃е оу҆клони́тесѧ въ домъ раба ва́шего, (да)[4] почи́еста ѝ о҆мы́еста ногѣ ваши, (-)[5] о҆ставѣ́тша (же) ѝзы́дета на пу́ть свой, рѣша же ѝи оу҆бо на сѣ҆гнаѫ́, почи́евѣ· ѝ нуждя́ше а҃, ѝ съ҆вратѝстася к немⷭ҇, ѝ прїи́доста въ домъ е҆го, ѝ съ҆твори ѝ́ма оу҆чрежде́нїе, ѝ о҆прѣ́сноки (спече́ны пр҃е́ставѝ)[6] ѝ́ма, ѝ ѩ́доста пр҃е спа́нїемъ· щⷭ҇ужїе [же][7] града [содо́мска][8] о҆́быдоша до́мъ (е҆го) ѿ ю҃ноⷭ҇ть даже ѝ до ста́рца, весь наро҃ въ҆купѣ̀ і҆ ѝ҆зъзыва́хⷭ҇у ло́та ѝ гла́хⷭ҇у къ немⷭ҇у, где е҆́ста мⷭ҇ужа ѩ́же прїи́доста к тебѣ но́щїю, ѝзведи а҃ к на́мъ, да бⷭ҇удемъ с ни́ми ѝзше҃ же лотъ (пр҃е две́ри къ нимъ)[9], двери же затвори҃ за собо́ю [ѝ][10] рече ѝмъ, никакоже братїа не дѣ́ите, е҆́ста бо ми (дщере́ дв҃ѣ)[11], ѝже

не знаѣста мужа ѝзведу ѝ къ вамъ. ѝ сътворѝта с нима, ꙗкоже годъ ѣстъ ва҃· точїю мужема сима не сътворѝте [-][12] зла, понеже прїидо́ста по́ кро́въ до́му моѣго· [ѝ][13] рѣша ѡ҃йди ѡ҃ттелѣ, прише҃ ѣси сѣмо, (оу҆ на҃) о҆бита́ти, (а҆) не (-)[14] сѹда҃ сѹди́ти· нн҃ѣ бо тѧ (бо́лее оу҆бїемъ)[15] нежели о҆ны· ѝ наси́лїе творѧхѹ [-][16] лотѹ вѣло, ѝ приступи́ша да разби́ютъ две́ри· ѝсѧ́гша [-][17] мужа рѹкама вънѣхитиста лота къ себѣ въ хра́минѹ, ѝ две́ри храмѹ заключи́ста *мужа же сѹща пре҃ две́рми домѹ поби́ста слѣпотою ѡ҃ мала до вели́ка, ѝ погибо́ша ѝ҆щѹщи две́рем· рѣ́ста же мужа (тїѝ) къ лотѹ. Ѣ҆ста ли кто́ здѣ твоѝ зѧ́тїе, ѝли сно́въ, ѝли дще́ри, ѝ҆ли кто ѝ҆нъ (-)[18] въ гра́дѣ, ѝзведї [ѧ̀][19] ѡ҃ мѣ́ста сего̀, ꙗ́ко погѹблѧ́емъ (-)[20] мѣсто ѣ҆. поне́же вънзвыси́сѧ вопль ѝ҆хъ пре҃ бг҃омъ, ѝ посла̀ (-)[21] гь потребити҃ ѧ҃· ѝзы́инде же лотъ́ ѝ гл҃а къ зѧ́темъ свои́мъ, поѧ́мъшемъ дще́ри ѣ҆го· ѝ рече, вънста́нѣте [-][22] ѝзыидѣте во҃ ѡ҃ мѣ́ста сего̀, ꙗ́ко погѹблѧ́е҃ гь гр҃а. [ѝ мнѣша][23] (зѧ́тѧ ѣ҆го ѝгра́юще к нн҃ѣ)[24]. ꙗ́коже оу҆́тро бысть тщѧ́хѹ а҆гг҃ли лота гл҃ще, вънста́вь поѧ́мѝ жену́ твою́ ѝ двѣ дще́ри [твоѝ][25] ꙗ́же ѝ҆́маши, і҆ ѝзы́йди да не ѝ ты̀ погибнеши въ безако́нїи града, ѝ оу҆жасо́шасѧ· ѝ е́мши а҆гг҃ли за рѹкѹ ѣ҆го, ѝ за́ рѹкѹ женѹ ѣ҆го, ѝ за́ рѹкѹ двѣ дще́ри ѣ҆го, помѹдро ї неже пощади́ (ѝ҆ гь)[26]. *ѝ бы́ егда̀ ѝзведоша ѧ҃ вонъ, ѝ рѣ́ста спасай (ѝ) спѣ́си (дш҃ѹ твою)[27], не о҆зира́йсѧ вънспѧть, ни́ посто́и въ всемъ предѣлѣ (семъ). (но҃) въ горѣ спсе́шисѧ, да и тѧ҃ сїе не о҆бы́идетъ· рече же лотъ къ ни́ма, молю́ тѧ гн҃и, ѣ҆лмаже о҆брѣ́сте рабъ твои блг҃ть пре҃ тобо́ю, ѝ оувели́чи правдѹ твою́ ю́же сътвори мнѣ, да живетъ дш҃а моа· ч҃з же не могѹ цѣлити до горы̀ ѣ҆гда̀ постиго́не҃ (-)[28] зло ѝ оу҆мрѹ, ѣ҆е (бли́й ѣ҆стъ гра́дъ, во́ньже оу҆бѣга́ю)[29], о́нже ѣ҆стъ малъ въ томъ спсѹ́сѧ, нѣ́сть бо́ малъ, но҃ живе́тъ дш҃а моа̀ [тебе ра́ди][30]. ѝ рече ѥ҆мѹ ѣ҆е чюдн҃сѧ [лицу́ твоему́][31], ѝ словѹ семѹ, да не погибнетъ гр҃а, о́ немже мудро ї гл҃еши· *Поспѣши́сѧ оу҆бо да сѧ спѣ́еши т҃ѹ. не могѹ бо сътвори́ти дѣтели, дондеже вни́деши тамо· Сего ра́ди прозва и́мѧ граду́ [тому́][32] сигóръ· (възы́инде (же) слн҃це)[33] на҃ зе́млю. ѣ҆ мѳ҃ йѣд їсаїа гг҃ ѣ҆рѣ́ѧ ѝ ѣ҆зѣ҃ ѕї ѧ҆мѳ҃ дн҃ ѧ҃ѹ ѕі їѡда а҆ ѣ҆ петр҃ ѣ [-][34] ло́тъ (же) вни́инде въ сигѳ҃. (-)[35] *гь (же) надожди́въ содомъ, ѝ гомо҃, ка҃мы горѧщїи (-)[36] о҆гнь ѡ҃ гл҃а съ нб҃си, ѝ превратн҃ грады [-][37] ѝ весь предѣ́л, (ѝ все вселенїе въ о҆гра҃дѣ). ѝ вс҃ѧ живѹщаѧ въ градѣ́хъ, ѝ вс҃е произрастъ-

ки, які не знають мужа, виведу їх до вас, і вчиніть з ними, як вам завгодно. Лишень цим мужам не зробіть зла, тому що прийшли під крівлю мого дому. **9** І сказали: Відійди звідси: ти прийшов сюди у нас жити, а не суд судити. Бо тепер тебе більше уб'єм ніж їх. І дуже чинили Лотові насильство, і приступили, щоб розбити двері. **10** Простягнувши *руки*, мужі руками схопили Лота до себе, до хати, і замкнули двері дому. **11** *Мужів же, які були перед дверима дому, побили сліпотою від малого до великого, і згинули, шукаючи дверей. **12** Сказали ж ті мужі до Лота: Чи є хтось тут з твоїх: зяті, чи сини, чи дочки, чи хтось інший в місті; виведи їх з цього міста, **13** бо вигублюємо це місто, бо їх крик піднявся перед Богом, і Господь послав вигубити їх. **14** Вийшов же Лот і сказав своїм зятям, які взяли його дочок. І сказав: Встаньте, вийдіть геть з цього міста, бо Господь вигублює місто. І зяті думали про нього, що він з ними жартує. **15** Коли настав ранок, ангели підганяли Лота, кажучи: Вставши, візьми твою жінку і дві дочки твої, які маєш, і вийди, щоб і ти не згинув в беззаконні міста; **16** і перелякалися. І ангели, взявши його за руку, і його жінку за руку, і його дві дочки за руку, тому що його пощадив Господь; **17** *і сталося, коли вивели їх геть, і сказали: Спасаючи, і спаси твою душу, не оглядайся назад, ані не останься в усій цій околиці. Але спасешся в горі, щоб і тебе це не захопило. **18** Сказав же Лот до них: Благаю тебе, Господи, **19** оскільки знайшов твій раб ласку перед тобою і звеличив ти твою справедливість, яку ти вчинив на мені, щоб жила душа моя. Я ж не можу спасатися до гори, коли захопить *мене* зло, і помру; **20** ось близько є місто, до якого втікаю, воно є мале, в ньому спасуся; бо чи не є мале? Але житиме моя душа задля тебе. **21** І сказав йому: Ось я зачудувався твоєму обличчю і цьому слову, щоб не згинуло місто, про яке ти говориш. **22** *Поспішися, отже, щоб ти там спасся. Бо не можу зробити діло доки ти не ввійдеш туди. Задля цього назвав ім'я того міста Сиґор. **23** Зійшло ж сонце на землю, Лот же ввійшов до Сиґору. **24** *Господь же зіслав дощ на Содом і Гомору, горіючу сірку, вогонь від Господа з неба, **25** і знищив міста, і всю околицю, і все поселення в огорожах, і всіх, що жили в містах, і все, що виростало з землі. **26** *І його жінка

муд. 19

мой5. 29
іс. 13
єре. 8
єз. 16
ам. 4
лук. 17
юда 1
пет2. 2

лук. 17

озирнулася взад, і стала стовпом соли. **27** *Вставши ж Авраам вранці на місці, де стояв перед Господом, **28** і поглянув до лиць Содоми і Гомори, і до лиць землі їхньої околиці, і побачив: і ось підносився полумінь з землі, наче дим з печі. **29** І сталося, що коли *Бог* знищив усі міста і їхні околиці, і згадав Бог Авраама, і випустив Лота з землі знищення, коли Господь знищив міста, в яких жив Лот. **30** Вийшов же Лот із Сиґору, і сів на горі і дві дочки його з ним, бо боявся жити в Сиґорі, і поселився в печері сам і його дочки з ним. **31** Сказала ж старша до молодшої: Наш батько старий і немає нікого на землі, хто ввійде до нас, за звичаєм всієї землі. **32** Ходи, отже, упоїмо нашого батька вином, і будемо з ним, і піднімемо від батька насіння. **33** Упоїли ж свого батька вином тієї ночі, і прийшовши, старша була з своїм батьком тієї ночі – він же не взнав, коли отверезів, що був з нею, і встав. **34** Сталося ж на другий день, і сказала старша до молодшої: Ось я вчора була з своїм батьком; отже, упиймо його вином і цієї ночі, і ввійшовши, будь з ним, і піднімемо насіння від свого батька. **35** Упоїли ж його вином – ввійшовши, молодша була з своїм батьком; і не взнав, коли витверезився, що був з нею, і встав. **36** І зачавши обі дочки Лота від свого батька, **37** і породила старша сина, і назвала його ім'я Моав, кажучи: Цей є від мого батька; і той батько Моавітів і до сьогоднішнього дня. **38** Породила ж і молодша сина, і назвала його ім'я Амман, кажучи: Син мого роду; він є батько аммонитів до сьогоднішнього дня.

вищ. 18

шее ѡ҃ землѧ· *и҃ ѡ҃зрѣсѧ жена ег҃о въспѧ́, и҃ бысть столпъ слан҃ъ. *свѣнꙋ́въ же а҃враа́ꙋ҃ заоу́тра, на мѣстѣ, и҃дѣже бѣ стоѧ́. пр҃е гдⷭ҃ъ и҃ вънзрѣ и҃ск҃ъ (содо́мъ и҃ гомо́ръ лицъ)[38], и҃ и҃ск҃ъ (земли́ ли́цъ)[39] предѣла (и҃хъ), и҃ видѣ и҃ е҃е вънсхождѧ́ше пламы ѡ҃ землѧ̀, ꙗ҃ки ды҃ пещны҃и· и҃ бысть е҃гда̀ превратѝ [-][40] вс҃ѧ гра́ды (и҃ предѣ́лы и҃)[41]· (и҃) поманоу҃ бг҃ъ а҃враа́ма, і҃ и҃споусти҃ ло́та ѡ҃ землѧ̀, превращѐныѧ, е҃гда превратѝ г҃ь гра́ды, въ ни҃́же жи҃тъ ло́тъ· вънзы́иде же лот҃ ѡ҃ сиго́ра и҃ сѣде въ горѣ и҃ дв҃ѣ дще́ри е҃го с ни҃́ бо́ѧше бо сѧ жи҃ти в сиго́рѣ, и҃ вънселѝсѧ въ пеще́рꙋ самъ, и [-][42] дще́ри е҃го с нимъ· рече же старѣ́ишаѧ къ ю҃нѣ́ишеи, ѡ҃ц҃ъ нашъ ста́ръ, и҃ (нѣсть ни҃стоже)[43] на землѝ, и҃́же вни́де к на҃́ по о҃бы́чаю вънсеѧ̀ землѧ̀· ѯ҃одѝ [оу҃во][44] оу҃поѝмы ѡ҃ц҃а нашег҃о̀ виномъ, и҃ бꙋ́демъ с нимъ́, и҃ вънставимо ѡ҃ о҃ц҃а (-)[45] сѣмѧ· оу҃поѝста же ѡ҃ц҃а своег҃о винóмъ на (тꙋ́ю нощъ)[46], и҃ приш҃е́ши старѣ́ишаѧ бы҃ съ ѡ҃ц҃е́ свои҃́, (тои҃ нощи)[47], (-)[48] о́нже не разꙋ́мѣ (е҃гда и҃стрезви́сѧ), и҃́же бы́въ с нею и҃ вънстѧ̀· бысть же наоу́трїе, и҃ рече старѣ́ишаѧ къ ю҃нѣ́ишеи, е҃е а҃́зъ быхъ вчера́ съ ѡ҃ц҃е́мъ [своѝмъ][49], оу҃поѝмъ (оу҃во) е҃го винóмъ, и҃ въ (сїю нощъ)[50] і҃ външ҃е́ши бꙋди с нимъ, и҃ вънставимо ѡ҃ о҃ц҃а своег҃о сѣмѧ· оу҃поѝста же и҃ (-)[51] винóмъ, (-)[52] външ҃е́ши ю҃нѣ́ишаѧ бысть съ ѡ҃ц҃емъ своѝмъ, и҃ не разꙋ́мѣ (е҃гда̀ и҃стрезви́сѧ) и҃́же бывъ с нею, и҃ вънстѧ̀· и҃ зачѐнши о҃бѣ дще́ри ло́товѣ ѡ҃ о҃ц҃а своег҃о, и҃ родѝ старѣ́ишаѧ сн҃ъ, и҃ прозва и҃мѧ е҃мꙋ моа́въ, [реꙗ҃ꙋщи][53] ѡ҃ о҃ц҃а моег҃о (сни҃́), (и҃) то́и҃ ѡ҃ц҃ъ моавитомъ, (и҃) до ни҃́ѣшнего дн҃е· роди же и҃ мѐншаѧ̀ сн҃ъ, и҃ прозва и҃мѧ е҃мꙋ ам҃́манъ, (реꙗ҃ꙋщи) сн҃ъ ро́да моег҃о, сни҃́ ѡ҃ц҃ъ, ам҃́монѝтомъ, до ни҃́ѣшнего дн҃е·

Глава 20

1 І пішов звідти Авраам на південну землю, і поселився між Кадисом і між Сиром, і замешкав в Герарах. **2** Сказав же Авраам про Сарру, свою жінку: Вона є моєю сестрою; бо побоявся сказати: Вона є моєю жінкою, щоб часом не убили його мужі міста через неї. Послав же Авимелех, цар герарський, і взяв Сарру, **3** і прийшов Бог до Авимелеха вночі у сні, і сказав йому: Ось ти вмираєш через цю жінку, яку ти взяв, бо вона жила з мужем. **4** Авимелех же не доторкнувся до неї. І сказав: Господи, чи вигубиш народ-невіжу і справедливий? **5** Сам мені сказав: Вона є моєю сестрою, і ця мені сказала: Він є моїм

Г҃ла, к҃·

поиде ѡ҃тꙋ́ду а҃враа́мъ на землю полꙋ́денноую. и҃ вселѝсѧ междꙋ́ кади́сомъ, и҃ междꙋ́ сꙋ́ромъ, и҃ о҃би́тѧ̀ въ гера́рехъ· рече же а҃враа́ о҃ саррѣ женѣ свое́и҃, [-][1] сестра́ ми е҃сть. оу҃боѧ́ бо сѧ рещи [-][2] жена ми е҃сть, е҃дѧ̀ побію́тъ мꙋ́жи гра́дніи е҃ѧ̀ ради· посла же а҃вимеле́хъ ц҃рь гера́рьскыи и҃ взѧ̀ са́рꙋ, и҃ прїи́де бг҃ъ къ а҃вимеле́хꙋ [нощїю въ сн҃ѣ][3] и҃ рече [е҃мꙋ][4]. се҃ ты҃ оу҃́мреши жены ради (сеѧ̀). ю҃́же поѧ̀, та бо е҃сть жила̀ съ мꙋ́жемъ. а҃вимеле́ѣ же не прикоснꙋ́сѧ е҃́и҃, и҃ рече г҃и на҃́зы҃ невѣ́дꙋщїи, и҃ пра́ве҃ныи погꙋби́ши. (-)[5] са́мъ ми вѣщà сестра ми е҃сть, и҃ сїа ми рече бра́тъ ми е҃сть, чи́стымъ ср҃цемъ и҃ праве҃ною рꙋко́ю

сътвори́ ѥ̂е· Рече же ѥ̂мꙋ бг҃ъ въ снѣ, и̂ а́зъ вѣмъ на̑ко чи́стымъ ср҃цемъ сътвори ѥ̂е, и̂ пощадѣ́хъ тѧ да не съгрѣшѝ къ мнѣ. сегѡ̀ ра́ди не да́хъ ти коснꙋ́тиса ѥ̂а̀· Нн҃ѣ же възвратѝ женꙋ̀ мꙋ́жꙋ, на̑ко прр҃ъ ѥ̂сть, и̂ мо́литъ за тѧ и̂ живе́ши. а̂ще ли не възврати́ши, вѣ́жь на̑ко ѹ̑мреши ты, и вс҃е твоѥ̀· (-)[6] Въста (же) (рано а̂вимелѣ́х҃)[7], [-][8] призва̀ вс҃а ѻ́троки́ своа̀, и̂ гл҃а (и̂мъ) словесà (сѝ вс҃а)[9] въ ѹ̑ши и̑, ѹ̑боя́ша же ся вс҃и чл҃цы вѣло· И̂ възва̀ а̂вимелѣ́х҃, а̂враа́ма, и̂ рече ѥ̂мꙋ. что̑ ѥ̂си сътвори́лъ намъ, ѥ̂да̀ что̑ съгрѣши́хѡ̑ тебѣ, да възложи на ма и̂ на ц҃рт҃во мо̀ѥ̀ гр҃ѣ вели́къ (вѣло)· (И̂) дѣ́ло ѥ̂гоже никто́же сътворѝ, ты сътвори мнѣ· (И̂) рече (-)[10] а̂вимеле́хъ къ а̂враа́мꙋ, что̑ ѹ̑мы́сливъ сътвори ѥ̂е· Рече же а̂враа́мъ, реко́х҃ (-)[11] ѥ̂да̀ нѣсть боа́зни бж҃їа въ мѣстѣ семъ, да ма ѹ̑бїю́тъ жены̀ ради
вй̑ бі моеа. (-)[12] *Пра́во бо сестра ми ѥ̂сть ѠЦ҃ѥмъ но̑ не мт҃рїю, (и̂) (поа̑хъ)[13] (-)[14] (ю̑) себѣ въ женꙋ̀· (И̂) бысть (-)[15] ѥ̂гда и̂зведе́ ма бг҃ъ Ѡ̑ до́мꙋ Ѡц҃а моѥ̂го, и̂ рѣ́х҃ ей (пра́вдꙋ сътворѝ съ мно́ю сїю̀)[16], въ всѣхъ мѣ́стехъ в нѧже прїидемъ, тамъ рцы (-)[17] бра́тъ ми ѥ̂сть· Взя же а̂вимелехъ тыс҃ѧщꙋ дидра́гмъ (сребра̀), о́вца, и̂ волы, рабы, и̂ рабы́ня, и̂ дасть а̂враамꙋ, и̂ възвратѝ (-)[18] са́ррꙋ женꙋ ѥ̂го· И̂ рече а̂вимеле́хъ къ а̂враа́мꙋ ѥ̂е земля̀ [-][19] пр҃ѣ тобо́ю, и̂дѣ́же ти ѥ̂сть годѣ ѹ̑селися· Са́ррѣ же рече. ѥ̂е дахъ тыс҃ѧщꙋ дидра́гмъ бра́тꙋ твоѥ̂мꙋ, что̑ да бꙋ́детъ [-][20] по́честь лицꙋ̀ твоѥ̂мꙋ, и̂ всѣмъ на̑же сꙋть с тобо́ю, и̂ [вс҃е][21] правдꙋ́и· Щоли́ же а̂враа́мъ бг҃а, і̂ и̑сцѣли́ бг҃ъ а̂вимеле́ха, и женꙋ ѥ̂го, и̂ рабы́ня [-][22], и̂ начаша раждати, заключа бо заключилъ гь҃ вн҃ѣ ѹ̑дꙋ всю роженицꙋ. въ домꙋ а̂вимеле́ха, са́рры ради жены̀ а̂враа́мля·

Гл҃а, к҃а·

вй̑ бі и̂ йі

дѣ҃а з кг҃а д ѥ̂вре҃ѡ̑ йі ма̑ й

гь҃ъ приснѣтѝ са́ррꙋ, на̑ко рече, *и сътворѝ гь҃ъ саррѣ, на̑коже гл҃а. *и заче́нши [са́рра. родѝ][1] а̂враа́мꙋ сн҃ъ въ старости въ врема на̑коже гл҃а ѥ̂мꙋ гь҃. И̂ наречѐ а̂враамъ и̂ма сн҃ꙋ своѥ̂мꙋ [-][2], и̂же родѝ [-][3] са́рра і̂саа́къ. Ѻ́брѣза же а̂враа́мъ. і̂саа́ка въ Ѻ́семыи
вй̑ зі дн҃ь, *на̑коже заповѣда ѥ̂мꙋ бг҃ъ. а̂враа́мъ же бѣ. (р҃. лѣтъ)[4]. ѥ̂гда бысть ѥ̂мꙋ і̂саа́къ сн҃ъ ѥ̂го· (И̂) рече (-)[5] са́рра ра́дость [сътворѝ мн҃ѣ][6] гь҃, и̑́же бо кто ѹ̑слы́шѝ Ѻ́брадꙋется ся съ мно́ю. и̂ рече, кто̑ възвѣсти́тъ а̂враа́мꙋ, (на̑ко роди́хъ сн҃ъ въ ста́рости (-)[7], и̂ на̑ко дои́тъ

Глава 21

1 І Господь відвідав Сарру, так як сказав, *і зробив Господь Саррі, так як сказав, **2** *і зачавши, Сарра породила Авраамові сина у старості, в часі, так як сказав йому Господь. **3** І назвав Авраам ім'я свого сина, якого породила Сарра, Ісаак. **4** Обрізав же Авраам Ісаака восьмого дня, *так як заповів йому Бог. 5 Авраам же був 100-літним, коли народився йому Ісаак його син. **6** І сказала Сарра: Господь зробив мені радість, бо той, хто почує, зрадіє зі мною. **7** І сказала: Хто звістить Авраамові, що я породила сина в старості, і що Сарра грудьми годує дитину. **8** І виросла дити-

вищ. 12

вищ. 16 і 18

дія. 7 гал. 4 єв. 11 мат. 1

вищ. 17

на, і була відлучена, і Авраам зробив велике прийняття в день, коли був відлучений Ісаак, його син. **9** Побачивши ж Сарра сина Агари, єгиптянки, який народився Авраамові, як грався з Ісааком, її сином,
гал. 4 **10** *і сказала до Авраама: Прожени цю рабиню і з її сином, бо не унаслідить син цієї рабині з моїм сином Ісааком. **11** Дуже жорстоким же здавалося це слово перед Авраамом задля його сина Ізмаїла. **12** І сказав Бог до Авраама: Хай не буде тобі жорстоким це слово перед тобою про дитину і про рабиню, все,
рим. 11 що тобі скаже Сарра, послухай її слів, *бо в Ісааку назветься тобі насіння. **13** Сина ж цієї рабині... у великий народ його зроблю, бо є твоє насіння. **14** Вставши ж Авраам вранці, і взяв хліби, і міх води, і дав Агарі; і завдав же на плечі їй і дитину, і відпустив її. Вона ж, пішовши, заблукала в пустині коло колодязя клятви. **15** Скінчилася ж вода в міху, і вкинула дитину під одну елію; **16** пішовши ж, сіла напроти нього здалека, як на постріл з лука. І сказала: Щоб я не бачила смерть своєї дитини, – і сіла напроти нього здалека. Закричала ж дитина і заплакала. **17** І почув Бог голос дитини з місця, де була. І закликав божий ангел до Агари з неба і сказав їй: Що є, Агар? Не бійся. Бог почув голос дитини з місця, де є. **18** Встань, візьми дитину і держи її за її руку, бо зроблю її великим народом, **19** І Бог відкрив її очі, і побачила колодязь живої води, і пішовши, налила в міх води, і напоїла дитину. **20** І Бог був з дитиною, і виріс він, і поселився в пустині, і став стрільцем, **21** і жив у пустині Фаран. І привела йому його матір жінку з Єгипту. **22** Сталося ж в тім часі, що сказав Авимелех і Хозаф, його друг, і Філох, воєвода війська і його округи, до Авраама, мовлячи: Бог з тобою є в усьому, що чиниш. **23** Тепер, отже, клянися мені Богом, що не вчиниш зла мені, ані моєму насінню, ані моєму імені; але за справедливістю, яку я вчинив з тобою, вчиниш і зі мною в землі, на якій ти замешкав, на ній. **24** І сказав Авраам: Я клянуся, **25** і заговорив Авраам у гніві Авимелехові про криницю води, яку відібрали раби Авимелеха. **26** І сказав йому Авімелех: Не взнав я хто зробив це діло, ані ти мені не сповістив, ані я не почув, аж до сьогодні. **27** І пригнав Авраам овець і телят, дав же Авімелехові, і оба склали завіт. **28** І оставив Авраам 7 ягниць окремо.

дѣтищь сáрра)[8]. и̂ възрастѣ̀ о́трочà, и̂ ѿдоѣ́но. и̂ сътворѝ âвраáмъ оу̑чрежде́нїе вели́е, въ дн҃ь е̂гда ѿдои́сѧ їсаáкъ сы́нъ е̂го. видѣ́вши же сáрра, сы́на âгарина егу̀птѧны́на, и́же бы́сть âвраáму, и́граю́ще съ їсаáкомъ сы́номъ свои́мъ· *и̂ речѐ къ âвраáму, ѿжени́ рабу̀ сїю́, и̂ съ сы́номъ е̂ѧ̀, не причасти́тъ бо сѧ сы́нъ рабы̀ сеѧ̀, съ сы́ѡ̀ мои́мъ їсаáкомъ. поро́ко же на́вѣ слово (е̂е) зѣ́ло, пре̂ âвраáмомъ сы́на ра́ди е̂го [и̂змаила][9]· (и̂) речѐ [-][10] бг҃ъ къ âвраáму, да не (бу́детъ (ти) поро́чно)[11] слово [е̂е][12] пр҃ъ тобо́ю, о̂ о́трочѣ, и̂ о̂ рабѣ̀. вс҃е е̂ли́ко ти рече́тъ сáрра, послу́шаи словесъ е̂ѧ̀, *на́ико въ їсаáцѣ прозове́ ти сѧ сѣ́мя. (-)[13] сы́на (же) рабы̀ [сеѧ̀][14], въ на́зы́къ вели́къ сътворю̀ и̂̀, на́ико сѣ́мя твоѐ е̂̀· въставъ же âвраáмъ заоу́тра, и̂ взѧ̀ хлѣ́бы, и̂ мѣ́хъ воды̀, и̂ дастъ âгарѣ̀, и̂ задѣ́ (же) за плещи́ (е́й) и̂ о́трокъ, и̂ пусти ю̀. о́на́ же ше́ѣ̆ши заблу́дисѧ въ пусты́ни, оу̑ кладѧзѧ клѧтвенаго. сконча же сѧ вода і̂з мѣха. и̂ пове́рже о́трока по̑ (е̂лїю е̂ди́ною)[15]. ше́дъши же сѣ́де пра́мо е̂му по́дали. на́ико [дострѣли́ти з лу́ка][16]. (и̂) речѐ (-)[17] да не ви́жду сме́рти дѣтища своего̂, и̂ сѣ́де пра́мо е̂му [здале́че][18]. въскрича же о́трокъ [и̂][19] въсплакасѧ. [и̂][20] оуслы́ша бг҃ъ гла̀ о́трока́те, ѿ мѣ́ста и̂дѣ́же сѣ́ѧше· и̂ възва âггла̀ бж҃ї и̂ âгарь съ нб҃си, и̂ рⷮ е́й, что̀ е̂сть. âгарь. не бо́исѧ. послу́ша [-][21] бг҃ъ гласъ о́трочища [-][22] ѿ мѣ́ста и̂дѣ́же е̂сть. въста́ни поимѝ о́трока, і̂ и̂ми (е̂го) [по рукꙋ̀ е̂го][23], въ на́зы́къ бо вели́къ сътворю̀ и̂̀, и̂ ѿве́рзе бг҃ъ о́чи е̂ѧ̀, и̂ оу̑зрѣ̀ кладѧзь воды̀ жи́вы. и̂ ше̂ѣ̆ши (-)[24] налїѧ̀ мⷯ҃ воды̀. и̂ напои́ о́трока, и̂ бѧше бг҃ъ съ о́трочатемъ, и̂ възрастѣ̀, и̂ въсели́сѧ въ пусты́ню, (и̂) бысть (-)[25] стрѣле́цъ. и̂ жи́тъ въ пусты́ни фаран. и̂ приведѐ е̂му мⷢ҇ти [е̂го][26] жену̀ ѿ (-)[27] е̂гу̀пта. сѣ́й же в (то̀ врема̀)[28], [-][29] речѐ авимелехъ, и̂ (хозафъ)[30] дрꙋгъ е̂го, и̂ [фило́хъ][31] воево́да во́и, (и̂ о́бласти) е̂го, къ âвраáму гла̀. бг҃ъ с тобо́ю (е̂сть) въ всѣ́мъ е̂же твори́ши. нн҃ѣ оу̑бо кленѝ ми сѧ бг҃ѡ̀, да не вреди́ши менѐ, и̂ни сѣме́ни мо̂его, и̂ни и́мени мо̂его. но̀ по правдѣ ю̀же сътворихъ с тобо́ю, сътворѝ, (и̂) съ мно́ю, (-)[32] въ земли́̀, ю̀же ты̀ о́бита на не́й· и̂ речѐ âвраáмъ, âзъ кленꙋ́сѧ, и̂ гла̀ въ гнѣ́вѣ âвраамъ âвимелѣ́ху, о̂ кладезь водны́и, на́же ѿня́ша рабѝ âвимелѣ́ховы. и̂ речѐ е̂му̀ âвимелѣ́хъ. не разꙋмѣ́хъ кто̀ сътворѝ вещь сїю́, и̂ни ты ми повѣ́да, и̂ни аз҃ъ слы́шахъ âже до днесь· и̂ приг҃на âвраамъ, о́вца, и̂ ю̀нца, (-)[33] дастъ (же) âвимелѣ́ху. и̂ завѣщаста о́ба завѣ́тъ. и̂ о̂ставѝ âвраамъ, з҃,

агнецъ [-][34] на єдинѣ. и рече авимелéхъ, авраамѹ. что сѹть, з, (сїи агнецъ óбчийхъ)[35], нáже поставиєдúны· И рече авраамъ, нáко, з, (сию агнецъ)[36] взмеши оу менѐ, да бѹдетъ ми въ послѹшествò. нáко азъ йскóпахъ кладязь сїй· Сегò ради прозваша нúма мѣстѹ томѹ кладязь клáтвеный, нáко тѹ клáстася óба, и завѣщаста [óба][37] завѣтъ оу кладязя клáтвенаго· въставъ же авимелéхъ, и óхозафъ другъ его, и [филóхъ][38] воєвóда вóй (и óбласти) его, и възвратúша ся въ зéмлю филистúйскѹ· И насѣдé авраамъ нúбы оу кладязя клятвенаго. и призва тѹ йма гда бга вѣчнаго. óбита же авраамъ в землѝ филистúйстѣи дни мнóги·

Гла, кв·

єврéомъ йи

Бысть по глагóли сéмъ, *бгъ йскѹшаше авраама. и рече къ немѹ, авраамe, авраамe, сéй же рече ѓе азъ. и рече, поми сна своегó възлюбленнаго, егó възлюбѝ йсаака, і йдѝ на землю высóкѹ, и възведи ѝ [тамо][1] въ трéбѹ, на єдúнѹ ѿ горъ юже ти [покажѹ][2]· въставъ же (заоу́тра авраамъ)[3], óсѣдла óсла свое, [и][4] пошѐ съ собóю два раба, і йсаака сна своегó, і йсцѣпúвъ дрова трéбѣ. [и][5] въставъ пóиде и прїúде на мѣсто, на нéже бѣ ѣмѹ реклъ бъ, [въ трéтїи днь][6]. и възрѣвъ авраамъ óчúма оу́зрѣ мѣсто йздалéче, и рече авраамъ рабóма своúма, сáдѣта тѹ съ óслáтемъ, áзъ же и дѣтищь дóидевъ до óнде, и поклонúвшася възвратúмъся къ вамъ· взáже авраамъ дрова трéбнаа, и задѣ йсаакѹ снѹ своемѹ· взáже и óгнь в рѹкѹ, и нóжь, і йдóста óба въ кѹпѣ· [И рече йсаакъ][7] къ авраамѹ ѻ́цѹ своемѹ, ѻ́че, óнже рече что ѣстъ чадо. (-)[8] ѓе óгнь и дрова, гдѣжъ ѣстъ óвча на трéбѹ. [и рече][9] авраамъ, бъ да оу́зритъ себѣ óвча ѣже на трéбѹ чадо. [і][10] йдóша óба кѹпно, прїидóста на мѣсто, на нéже бѣ ѣмѹ рéклъ бъ. и създа тѹ авраа́ трéбникъ, и възложѝ дрова и связа йсаака сна своегó, [и][11] възложѝ (-)[12] на требникъ, врьхѹ дрóвъ· (-)[13] Йзъся (жé) авраамъ рѹкѹ свою, взáти нóжь да закóлé сна своегó. и възва ѝ ѧгла гня съ нбси и рé (-)[14], авраамe авраамe, сéй же рече ѓе азъ, и рече не възложѝ рѹки твоéя на óтрóчищъ, ни сътворѝ ѣмѹ ничтоже. нн́ѣ бо разѹмѣ́хъ, нáко боúшися ты бга, и не пощадѣ сна своегó любúмаго менѐ ради. И възрѣвъ авраа́ óчима своúма (и) оу́зрѣ, и ѓе

29 І сказав Авімелех Авраамові: На що є цих 7 ягниць овечих, яких ти поставив осібно? 30 І сказав Авраам, що: 7 цих ягниць візьмеш від мене, щоб були мені на свідчення, що я викопав цю криницю. **31** Задля цього назвали ім'я того місця Криниця клятви, бо там оба клялися, **32** і оба склали завіт при Криниці клятви. Вставши ж, Авімелех і Охозаф, його друг, і Філох, воєвода війська і його округи, і повернулися до филистимської землі. **33** І посіяв Авраам ниву при Криниці клятви, і прикликав там ім'я Господа Бога вічного. **34** Проживав же Авраам у филистимській землі численні дні.

Глава 22

1 І сталося, що після цієї мови *Бог випробовував Авраама, і сказав до нього: Авраме, Авраме! Він же сказав: Ось я. **2** І сказав: Візьми свого улюбленого сина, якого ти полюбив, Ісаака, і йди до високої землі, і принеси його там у жертву на одній з гір, яку тобі покажу. **3** Вставши ж вранці, Авраам засідлав свого осла, і взяв з собою двох рабів й Ісаака, свого сина, і наколовши дров на жертву, і, вставши, пішов; і прийшов до місця, про яке йому сказав Бог, на третій день. **4** І поглянувши Авраам, очима побачив місце здалека. **5** І сказав Авраам своїм рабам: Сидіть тут з ослом – я ж і дитина підемо аж туди, і поклонившись, повернемось до вас. **6** Взяв же Авраам дрова на жертву і поклав на Ісаака, свого сина. Взяв же й вогонь в руку і ніж, і йшли оба разом. **7** І сказав Ісаак до Авраама, свого батька: Батьку. Він же сказав: Що є дитино? Ось вогонь і дрова – де ж є вівця на жертву? **8** І сказав Авраам: Хай Бог постарається собі вівцю, що на жертву, дитино. І йшли оба разом. **9** Прийшли до місця, на яке йому вказав Бог, і збудував там Авраам жертовник і поклав на ньому дрова, і зв'язав Ісаака, свого сина, і поклав на жертовник на дрова. **10** Простягнув же Авраам свою руку, щоб взяти ножа, щоб зарізати свого сина, **11** і закликав до нього господній ангел з неба, і сказав: Авраме, Авраме! Він же сказав: Ось я. **12** І сказав: Не накладай твоєї руки на дитину, і не вчини йому нічого, бо тепер я пізнав, що ти боїшся Бога, і не пощадив свого улюбленого сина задля мене. **13** І поглянувши Авраам своїми очима, і побачив, і ось один баран заплутався рогами в саді Савек. І пішов Авраам,

і взяв барана, і приніс в жертву замість Ісаака, свого сина. **14** І назвав Авраам ім'я того місця Господь побачив, і щоб сказали і до сьогодні: На горі Господь з'явився. **15** І закликав господній ангел вдруге до Авраама з неба, **16** кажучи: *Собою поклявся Я, каже Господь, тому що ти це вчинив і не пощадив свого улюбленого сина задля мене; 17 тому, благословляючи, поблагословлю тебе, і розмножуючи, розмножу твоє насіння як небесні зірки, і як пісок при березі моря, і твоє насіння одержить міста ворогів, **18** *і в твоїм насінні будуть благословенні всі народи землі, за те, що ти послухав мій голос. **19** І повернувся Авраам до своїх рабів, і вставши, відійшли до криниці клятви. І поселився Авраам при криниці клятви. **20** Сталося ж після цієї мови, сповістили Авраамові, кажучи: Ось породила Мелха, і вона, синів твоєму братові Нахорові: **21** Окса первородного, і Вакса, його брата, і Камуела, батька Сирійців, **22** і Хазада, і Назава, і Фалдаса, і Елдафа, і Ватуїла. **23** Ватуїл же породив Ревеку. Ці вісім – сини, яких породила Мелха Нахорові, братові Авраама. **24** І його наложниця, якій ім'я Реїма, породила і вона Тавека, Таама, і Тохоза, і Моха.

пс. 140
сир. 44
мак1. 2
лук. 1
єв. 6

вищ. 12
і 18
ниж. 26
сир. 44
дія. 3
гал. 3

ѻвенъ є҆динъ оу҃вазѣ (по́ рогъ в садѣ савеи́совѣ)[15], і҆ и́де а҃враамъ и҆ поа҃ ѻвн҃, и҆ положи (-)[16] тре́бу вмѣ́сто сн҃а своего́. и҆ прозва а҃враамъ и҃ма мѣ́сту тому́ гс҃ь видѣ́, и҆ да рекутъ́ (и҆ до) дне́ на горѣ́ гс҃ь ѩ҃ви́сѧ. И҆ вꙗзва а҃гг҃лъ гн҃ь [второ́е а҃враама][17] ѡ҆ нб҃си гл҃а, *собо́ю кла́сѧ гл҃е́ гс҃ь, поне́же сътвори́ѳ еси (-)[18] е҆е, (и҃же)[19] не пощадѣ сн҃а своего́, люби́маго менѣ ра́ди. мѣ́же бл҃гва бл҃гвлю тѧ, и҆ мно́жа оу҃мно́жу сѣ́ма твоѣ, ѩ҃ко звѣ́зды нб҃ныа, и҆ ѩ҃ко пѣ́сокъ по краю мо́рскоу. и҆ прїи́метъ сѣ́ма твое грады сѵ҃постатъ, *и҆ бл҃гва́тсѧ ѻ҆ сѣ́мени твоемъ вс҃и ѩ҃зы́цы земнїи, и҃же послу́шалъ е҆си [гласа моего́][20]. [И҆][21] вꙗзвратѝсѧ а҃враа́мъ къ рабо́ма свои́ма, и҆ вꙗста́вше о҆тыдо́ша [-][22], къ кладазю клтвеному, и҆ всели́сѧ а҃враа́мъ оу҃ кла́дазѧ клтвенаго. Бысть же по гл҃анїи семъ, повѣ́даша а҃враа́му гл҃ющи, е҆е родѝ ме́лха и҆ та сн҃ы (бра́тоу твоему́ нахо́ру)[23], ѻ҆́зъ пр҃ъвене́цъ, и҆ [ва́за][24]. брата е҆го и҆ камоу́ела ѡ҆́ца сѵ́рска, и [хаза́да][25], и҆ (наза́ва)[26], и҆ фалдаса и҆ (е҆лдафа)[27], и҆ вадои́ла. [вадоил же][28] роди реве́коу. ѻ҆смь сїи сн҃овъ ѩ҃же родѝ ме́лха нахо́ру бра́тоу а҃враа́млю. И҆ залóжница е҆го, е҆ѩ҃же и҃ма реи́ма, родѝ и҆ е҆и [таве́ка][29], [таа́ма][30], и҆ тохо́за, и҆ мо́ха.

Глава 23

1 Було життя Сарри 127 літ, **2** і померла Сарра в місті Авруці, яке є в долині, це ж є Хеврон в ханаанській землі. Прийшов же Авраам голосити по Саррі і ридати. **3** І вставши Авраам від свого мерця, і сказав хеттеовим синам, мовлячи: **4** Мешканець я, прийшов я до вас, дайте мені, отже, місце для гробу у вас, щоб я поховав мого мерця. **5** Відповіли хеттеові сини Авраамові, кажучи: **6** Ні, пане, послухай нас. Царем від Бога ти є в нас, в знатних наших гробівницях поховай твого мерця. Бо ніхто з нас не заборонить тобі свого гробу, щоб поховати свого мерця в ньому. **7** Вставши ж, Авраам поклонився народові землі, хеттеовим синам, **8** і заговорив до них Авраам, кажучи: Якщо маєте в умі вашім, щоб поховати мого мерця перед моїм лицем, послухайте мене, і заговоріть про мене до Ефрона Саорового, **9** хай дасть мені подвійну печеру, що є його, що є в части його поля, за відповідну ціну, і хай дасть мені її перед вами в посілість гробу. **10** Ефрон же сидів серед хеттеових синів. І відповівши, Ефрон хеттейский сказав до

ѱ҃ѧо ѓм
сн҃а м҃д
а҆ маха҃ в
ѣ҃у а҆
е҆вре҃о҃ в҃

вй вı
и҆ йи
нй йѕ
сн҃а м҃д
дв҃а ѓ
кг҃а ѓ

Гл҃а, ѯг҃.

Бы́сть жи҃тїѧ са́ррино, [л҃ѣ рѯ҃з][1], и҆ оу҃мре са́рра въ гра́дѣ авроу́цѣ, и҃же е҆сть въ раздо́лїи, се́ же е҆сть хевро́нъ въ землѝ ханаа́нстѣи. Прїи́де же а҃враа́мъ би́тисѧ, по сарръ́, и҆ пла́катисѧ. И҆ вꙗста́въ а҃враа́мъ ѡ҆ мертвеца своего́, и҆ рече сн҃омъ хетте́ово҃ гл҃а, о҆бита́лецъ, (прїидохъ)[2] а҃зъ е҆смь въ ва́съ, дади́те (ми оу҃бо)[3] мѣ́сто гробу́ въ васъ, (да)[4] погребу́ мр҃твецъ сво́и [-][5]. ѡ҆вѣщаша [-][6] сн҃ове хеттео́вы, къ а҃враа́му гл҃юще, и҃ни, гд҃не слоушаи [-][7] насъ ц҃рем ѡ҆ ба҃ (ты е҆́си)[8] в насъ, въ чт҃ныхъ гро́бехъ нашихъ погребѝ мр҃твеца̀ своа̀. Никтоже бо ѡ҆ насъ возбрани́тъ гро́ба своего́ тебѣ, погрести́ мр҃твеца̀ своа̀ в не́мъ. Вꙗста́въ же а҃враа́мъ поклони́сѧ народоу се́лному, сн҃омъ хе҃тте́овы҃мъ, и҆ рече къ ни҃ а҃враа́мъ гл҃а. А҆́ще и҃мате въ оу҃мѣ е҆и, ѩ҃ко погрести́ мр҃твецъ мои пре҃ лице́мъ мое҃и҃. Послоу́шаите менѐ, и҆ погли́те о҆́ мнѣ, е҆фрону (сао́рову)[9], (да)[10] да́стъ ми пеще́ру сугубоу́ю, и҃же е҆сть е҆го, е҆и е҆̀ на предѣ́лѣ села̀ е҆го, на цѣнѣ подобнѣ. (И҆) да дасть ми е҆̀ предъ ва́ми, въ и҃мѣ́нїе гробу. е҆фрон же сѣдя́ше посредѣ сн҃овъ хеттео́въ. [И҆ ѡ҆вѣщавъ][11] е҆фро́нъ хе҃тте́искыи къ

авраа́мꙋ гл҃ѧ, слы́шащимъ сн҃овомъ хетте́ѡ-
вомъ, и҆ всѣмъ прихожда́щимъ въ гра҃ рече· При-
ступи́ здѣ гд҃не, и҆ послꙋ́шаи менѐ. село́ и҆
пеще́рꙋ на́же в нем҃ тебѣ даю́ пре҃ всѣми граж-
даны мои́ми, (даю́)[12] тебѣ, [и҆][13] погреби́
мр҃твецъ свои· И҆ поклони́сѧ авраа́мъ пре҃ на-
ро́домъ насе́лнымъ, и҆ рече ефро́нꙋ въ слы́шанїе
пре҃ [всѣ́мъ][14] наро́домъ насе́лнымъ· Е҆́лма же
(е҆си по мнѣ)[15], послꙋ́шаи же менѐ, цѣ́нꙋ се́л-
нꙋю вꙁми́ ѡ҆ мене, и҆ погребꙋ́ мр҃тве҃ свои т҃ꙋ.
Ѿвѣщав же е҆фро́нъ авраа́ мꙋ гл҃ѧ, на҆и, гд҃не,
слы́шахъ бо ӱ. дидра́гмъ сребра̀· щежди мною
и҆ тобою. что́ ѹ҆́бо е҆́сть е҆, ты́ (ѹ҆́бо)[16] (погре-
би́ свои́ мр҃тве́ць)[17] (та́мъ)· *И҆ послꙋ́ша авраа́҃,
е҆фрона и҆ даде [-][18] (е҆мꙋ) сребро̀, е҆же гл҃а въ
слꙋхъ сн҃овъ хе҃тте́ѡвъ. ӱ, дидра́гмъ, сребра̀ чи́с-
та кꙋпе́чьска· И҆ бы́сть село́ е҆фро́ново. и҆́же бѣ
въ сꙋгꙋбѣ́и пеще́рѣ. е҆же е҆сть къ (ма́врїи ли-
цѣ́)[19], село́ и҆ пеще́ра на́же бѣ в немъ, и҆ всѐ са-
до́вїе е҆же бѣ в селѣ, и҆ е҆же е҆сть въ предѣлѣ́
е҆го ѻ҆кр҃т҃, авраа́мꙋ (бы́сть) въ и҆мѣ́нїе пре҃ сн҃ы
хе҃тте́ѡвыми, и҆ пре҃ всѣми прихожда́щими въ
гра҃· По се́м [же][20] погребѐ авраа́҃ са́ррꙋ женꙋ свою,
въ пеще́рѣ се́лнѣи сꙋгꙋбѣи, на́же е҆сть проти́-
вꙋ ма́врїи се́й е҆сть хевро́нъ въ землѝ ханаа́нь-
стѣи. и҆ ѹ҆тверждено́ е҆сть село́ и҆ пеще́ра на́же
[-][21] въ не́мъ авраа́мови въ и҆мѣ́нїе гробꙋ ѿ
сн҃овъ хетте́ѡвъ·

дѣ҃ѣ б
іс нн҃ йд
нн҃ йсе
и҆ н҃

Авраама, як слухали хеттеові сини, і всі, що приходили до міста, сказав: **11** Приступи сюди, пане, і послухай мене. Поле і печеру, що в ньому, тобі я даю, перед всіма моїми громадянами даю я тобі, і поховай свого мерця. **12** І поклонився Авраам перед народом землі, **13** і сказав Ефронові вголос перед всім народом землі: Оскільки ж ти є за мною, послухай же мене: Візьми у мене ціну за поле, і поховаю там свого мерця. **14** Відповів же Ефрон Авраамові, кажучи: **15** Ні, пане... Бо я чув, що 400 дидрахм срібла. Між мною і тобою, що, отже, є це? Ти, отже, поховай свого мерця там. **16** *І послухав Авраам Ефрона, і дав йому срібло, яке сказав вголос хеттеовим синам, 400 дидрахмів чистого купецького срібла. **17** І стало поле Ефрона, яке було з подвійною печерою, яке лицем є напроти Мамврії, поле і печера, що була в ньому, і все насаджене, що було на полі, і що є в границях його довкруги, **18** Авраамові було в посілість перед хеттеовими синами і перед всіма, що приходили в місто. **19** Після цього ж поховав Авраам Сарру, свою жінку, в подвійній печері поля, що є напроти Мамврії, це є Хеврон в ханаанській землі. **20** І затверджено поле і печеру, що в ньому, Авраамові в посілість гробу хеттеовими синами.

дія. 6 ic нав. 24 ниж. 25 і 50

Гл҃а, к҃д·

нн҃ м҃д

Авраа́мъ (-)[1] (же) бѧше ста́рецъ, [и҆][2]
бы́въ дн҃и (мно́гы), (-)[3] г҃ь (же) бл҃сви ав-
раа́ма въ всѣ҃· И҆ рѣ҃ авраа́мъ рабꙋ свое́мꙋ
старѣ́йшемꙋ до́мꙋ е҆го, ѻ҆блада́ющемꙋ
всѣмъ е҆го· *Положи́ рꙋкꙋ твою по҃ стегно́҃ ми́и,
и҆ заклену́ тѧ гм҃ъ бм҃ъ нб҃ны́мъ, и҆ бм҃ъ
землѧ̀, да не приведе́ши (сн҃ꙋ мое́мꙋ и҆саа́кꙋ
жены̀)[4] дще́рїи ханане́искъ, съ ни́миже а҆́зъ
живꙋ въ нихъ, но до землѧ̀ [-][5] и҆́дѣ҃ѣ а҆́зъ
бѣхъ, и҆́деши до племе́ни мое́го и҆ по́и҃меши
женꙋ сн҃ꙋ мое́мꙋ и҆саа́кꙋ, ѿтꙋ́дѣ. рече́҃ [рабъ к
немꙋ][6], а҆ е҆гда не восхо́щетъ [и҆ти́ жена][7] (въ
слѣ́дъ со мно́ю)[8] на землю̀ сїю̀, (то́) о҆́бращꙋ
ли сн҃а твое́го въ зе́млю ѿ нея́же и҆зы́де ты
[-][9]· Рече́ же к немꙋ авраа́мъ, блюдѝ са́мъ себѐ,
да не о҆́брати́ши сн҃а мо́е҃ та́мо, г҃ь бг҃ъ нб҃ны и҆
и҆ бг҃ъ земл҃ѧ, и҆́же поꙗ́ ма҃ ѧ҆з до́мꙋ ѻ҆́ц҃а мо-
е҆го, и҆ ѿ землѧ̀ в не́иже родѝсѧ, и҆́же гл҃а мн҃ѣ
и҆ кла́сѧ къ мн҃ѣ, гл҃ѧ, *тебѣ дам҃ зе́млю
сїю̀, и҆ сѣ́мени твоему́. (и҆ тои) по́слетъ а҆́г҃ла
своего́ предъ тобо́ю, и҆ по́и҃меши женꙋ сн҃ꙋ мо-

вй҃ бі
г҃і и҆ і҆
нн҃ йѕ

Глава 24

1 Авраам же був старим і мав багато днів, Господь же поблагословив Авраама в усьому. **2** І сказав Авраам своєму рабові, старшому над його домом, що володів усім його: *Поклади твою руку під моє стегно, **3** і заклену тебе Господом Богом небесним і Богом землі, щоб ти не привів моєму синові Ісаакові жінку з хананейських дочок, з якими я живу між ними, **4** але підеш до землі, де я був, до мого плем'я і візьмеш жінку моєму синові Ісаакові звідти. **5** Сказав же раб до нього: А коли не захоче жінка піти вслід за мною до цієї землі, то чи поверну твого сина до землі, з якої ти вийшов. **6** Сказав же до нього Авраам: Вважай на себе самого, щоб ти не повернув мого сина туди. **7** Господь Бог небесний і Бог землі, який взяв мене з дому мого батька і з землі, в якій я народився, що мені сказав і мені поклявся, мовлячи: *Тобі дам цю землю і твоєму насінню, і він пошле свого ангела перед тобою, і візьмеш жінку моєму синові Ісаакові звідти. **8** Якщо ж не

ниж. 44

вищ. 12 13 і 15 ниж. 26

бажає жінка прийти з тобою до цієї землі, будеш чистим від цієї клятви, тільки не поверни туди мого сина. **9** І поклав раб свою руку під стегно Авраама, свого пана, і поклявся йому про це слово. **10** І взяв раб 10 верблюдів з верблюдів свого пана і з усіх дібр свого пана взяв з собою, і вставши, пішов до межиріччя, до міста Нахора. **11** І поставив верблюдів поза містом під вечір коло криниці води, куди виходять черпати воду. **12** І сказав: Господи Боже мого пана Авраама, вчини передімною сьогодні: зроби милість з моїм паном Авраамом. **13** Ось же я стою біля криниці води, дочки ж тих, що живуть у місті, вийдуть зачерпнути води; **14** хай буде, щоб дівиця, якій же я скажу: Схили мені твоє відро, щоб я пив, і скаже мені: Пий ти і напою твоїх верблюдів, аж доки нап'ються, – цю ти приготовив твому рабові Ісаакові; і з цього пізнаю, що ти зробив милосердя моєму панові Авраамові. **15** І сталося, як ще не скінчив говорити в своїм умі; і ось виходила Ревека, яку породив Ватуїл, син Мелхи, жінки Нахора, брата Авраама, держачи відро на раменах. **16** Дівиця ж була дуже вродливою, була ж дівчиною, що не знала мужа. Приступивши ж до криниці, зачерпнула відро води і пішла. **17** Підбігши ж раб їй назустріч, і сказав: Дай мені пити трохи води з твого відра. **18** Вона ж сказала: Пий, пане. І поспішившись, зняла відро на свої руки і дала йому пити, доки не напився. **19** І сказала: Влию твоїм верблюдам, доки всі не нап'ються. **20** І поспішившись, влила відро до корита, і побігла знову до криниці, зачерпнула води, і влила всім верблюдам. **21** Чоловік же вивчав її, і мовчав, щоб пізнати, чи добре повів Бог його дорогу, чи ні. **22** Сталося ж, коли перестали всі верблюди пити, і взяв чоловік золоті кульчики, міркою драхми, і дві запинки на її руки, і 10 мір золота, **23** і питав її, і сказав: Чия ти дочка? Скажи мені, чи є у твого батька місце для нас завітати? **24** І сказала йому: Я дочка Ватуїла від Мелхи, якого породила Нахорові. **25** І сказала йому: І соломи, і сіна у нас є багато, і місце завітати. **26** Задоволений же був чоловік, і поклонився Господеві, **27** і сказав: Благословенний Бог мого пана Авраама, який не полишив справедливість і правду від мого пана Авраама; мене в дорозі Господь добре повів і завів до хати брата мого пана. **28** І побігши, дівчина сповістила своїй матері всі ці слова. **29** В Ревеки ж був брат, якому ім'я Лаван. І побіг Лаван до чоловіка

ємꙋ їсаа́кꙋ ѡ҃тꙋ́дꙋ, а҆ще же не хо́щетъ [прїи́тї жена̀][10] с тобо́ю въ зе́млю сїю̀, чи́стъ да бꙋ́деши ѡ҃ заклина́тїа сегѡ̀, то́чїю сн҃а моего́ не ѡ́братї тамо· и҆ положи́ ра҃ ру́кꙋ свою́, подъ стегно́ а҆враа́ма гн҃а своего́, и҆ кла́сѧ е҆мꙋ словеси ра҃ сегѡ̀· и҆ пошѧ̀ рабъ, ї҆, в҃е҆блѡ̀ ѡ҃ в҃е҆блѡ̀ гдн҃а своего́ и҆ ѡ҃ всего́ добра гдн҃а своего́ (взѧ́) съ собо́ю. и҆ въста́ и҆де въ междорѣ́чїе, въ гра҃ нахо́ровъ. и҆ поста́ви в҃е҆блю́ды вн҃ѣ града ѹ҆ кла́дязѧ во҃наго по҃ ве́черъ, гдѣ и҆схо́дятъ почерпа́ти водꙑ̀· и҆ рече́ ґи бо́же гн҃а моего́ а҆враа́ма, ѹ҆стро́и прѣ́до мно́ю днесь, (-)[11] съ-творѝ мл҃ть, съ (мои́ гн҃омъ)[12] а҆враа́момъ· се́ (же) а҆́зъ стою́ ѹ҆ кла́дязѧ во́днаго, дщере́ же живꙋ́щихъ, вы́ градѣ, и҆зы́дꙋтъ почерпа́ти водꙑ̀, да бꙋ́детъ дв҃ца, е́и҆ же а҆́зъ реку́ прѣ́клони́ ми вѣ́дро̀ твоѐ да пїю́, и҆ рече́тъ ми пїи́ тꙑ и҆ вельблю́ды твоѧ̀ напою́, до́ндеже напїю́тсѧ, тꙋ́ ѹ҆гото́валъ е҆си рабꙋ́ твоемꙋ́ и҆саа́кꙋ, и҆ по се́мъ ѹ҆вѣ́мъ, ꙗ҆́ко съ́творѝ е҆́си мл҃ть гн҃ꙋ моемꙋ а҆враа́мꙋ. и҆ бысть даже не конча̀ гл҃а въ ѹ҆́мѣ [е҆и][13], и҆ се́ ревека́ и҆схождаше, е҆ѧ́же роди́ вадꙋи́лъ сн҃ъ ме́лхинъ женꙑ̀ нахо́ровы, бра́та [-][14] а҆враа́мля, дръжа̀ вѣ́дро̀ на раму́, дв҃ца же бя́ше доброзра́чна ѕѣ́ло, дѣ́ва (же) сѣ́ и҆же мужа́ не зна́аше, съступи́вши же на кладязь начерпѐ (водꙑ̀ вѣ́дро)[15] и҆ и́де· ѓек же рабъ проти́вꙋ е́и҆ и҆ рече́, напои́ мѧ мало́ водꙑ̀ ѡ҃ вѣ́дра̀ твое́го. сиѧ́ же рече́ пи́и гдн҃е и҆ потщѧ́всѧ (-)[16] снѧ̀ вѣ́дро на ру́цѣ свои́, и҆ напои́ а҆̀ до́ндеже напи́сѧ. и҆ рече́ в҃е҆блю́домъ ти́ вълию̀, до́ндеже вс҃и напїю́тсѧ. и҆ потщѧ́всѧ [-][17] вълїѧ̀ вѣ́дро̀ въ пои́ло, и҆ течѐ па́кы на кла́дязь, почерпѐ [водꙑ̀][18] и҆ волїѧ̀ (вельблю́дѡ҃ в҃сѣ)[19]. мꙋ́жъ же вырозꙋмѣва́ше ю҆̀, и҆ помо́чеваше да ѹ҆разꙋмѣ́етъ, а҆ще ѹ҆стро́илъ (бг҃ъ)[20] пꙋть е҆мꙋ, и҆ли и҆́ни. бысть же ꙗ҆́ко престаа́ша всѝ вельблю́ѡ пию́ще, (и҆) взѧ̀ мꙋ́жъ ѹ҆се-ра́зи златы, въ мѣ́рѣ драхмы, и҆ два запа́стїа на ру́кꙋ е́и҆, (и҆) ї҆, (мѣ́рꙑ злата)[21] и҆ въпраша́ше а҆̀ и҆ рече́, чїѧ̀ е҆си дщѝ повѣ́ждь ми, а҆ще е҆́сть ѹ҆ ѡ҃ц҃а ти мѣ́сто намъ о́бита-ти· і҆ рече́ е҆мꙋ дщерь вадꙋи́лева е҆́смь мелхи́инa, е҆гоже роди́ нахо́рꙋ. и҆ ре҃ е҆мꙋ, и҆ плѣ́вы и҆ сѣ́на мно́го (е҆́сть) ѹ҆ насъ, и҆ мѣ́сто о́битати, (-)[22] бл҃говоли́ (же) мꙋ́жъ (и҆) поклони́сѧ гꙋ, и҆ ре҃, бл҃вен҃ъ [-][23] бг҃ъ гдн҃а моего́ а҆враа́ма. и҆́же не ѡ҃ста́ви пра́вды і҆ и́стинны гдн҃а моего́ [а҆враа́ма][24], менѐ на пꙋти́ ѹ҆строи́ г҃ь, и҆ въ до́мъ брата гдн҃а моего (въведѐ)· и҆ те́кши дв҃ца повѣ́да [мт҃ри][25] своей́ (в҃сѝ) гл҃ы сїѧ̀ ревѣ́цѣ же

[бѣаше бра̑][26], ѥмоу́же и҃ма лава́нъ· и҃ теченѣ лава́нъ ѡ҆ъ моужоу во́нъ на кла́дазь. и҃ бы́сть ѥгда̀ ви́дѣ ѡ҆серга́за и҃ запасті́а на роу́коу сестры̀ свое́а, и҃ на́ко слы́ша словеса̀ [-][27] ѡ҆ сестры̀ своеа гла́юща, сѝце гла̀ ѡ҆ъ мнѣ ма̑моу. и҃ прїи́де [лава́нъ][28] ѡ҆ъ моужоу стоа́щоу, ѡ҆ вельблю́дъ ѡ҆ кладаза [воды̀][29], и҃ рече ѥмоу ходѝ и҃ вни́ди, бл҃вено̀ гь, почто́ стои́ши вн҃ѣ а̑зъ [-][30] (клѣть ѡ҆гото́вахъ)[31], и҃ стаа̀нїе вельблю́домъ· (и҃) вѣни́де (-)[32] моужъ вѣ до́мъ и҃ (вельблю́ды вѣгна̀)[33], и҃ да́сть плѣ́вы и҃ сѣ́но вельблю́домъ, и҃ во́ду [ѡ҆мы́ти][34] нозѣ ѥмоу и҃ (-)[35] моужемъ, и҃же (бахоу) с нимъ. и҃ поста́ви и҃мъ хлѣбъ на́сти. и҃ рѣ̑, не а̑̀ до́ндеже не гла́ю бесѣ́ды своеа. и҃ ре́че гли· (-)[36] рече (же) рабъ а҃враа́мль ѥ҆смь а̑зъ [и҃ гь][37] бл҃вилъ ѥ҆сть гд҃на моѥ́го зѣло̀ и҃ вѣзвели́чисѧ. и҃ далъ ѥмоу о҆вца̀ и҃ вѣлы̀, [-][38] [зла́то, и҃ сре́бро][39]. [-][40] рабы̀ и҃ рабы́на, вельблю́ды и҃ о҆слы̀. и҃ родѝ са́рра жена̀ гд҃на моѥ́го сы́на (ѥ҆диноро́дна)[41] гд҃ноу моему, сѣста́рѣвшоуѧ, и҃ да́сть ѥмоу елѝко и҃мѣ. и҃ заклна́ ма гд҃нъ мои́ гла, не поѥ́мли жены̀ сы́ноу моему ѡ҆ дще́рїи ханна́о҆нскы̑, вѣ ни́хже а̑̀ о҆бита́хъ вѣ земли́ и҃хъ, но в до́мъ ѡ҆ц҃а моѥ́го и҃́деши (-)[42] вѣ племѧ̀ моѐ, и҃ поѝми женоу сы́ноу моему ѡ҆тоу́ду. рѣ̑ же а̑зъ гд҃ноу своему, ѥ҆да не [по́хощ҃е женà по мнѣ и҃тѝ][43]. и҃ рече ми гь [бъ][44], ѥмоуже оу҃годи́̑. пр҃е (лице́м) ѥ҆го, о́нже по́слетъ а҃гг҃ла своѥ́го с тобо́ю, и҃ оу҃стро́итъ пу́ть твои́, и҃ по́имеши женоу сы́ноу моему, ѡ҆ пле́мени моѥ́го, и҃ ѡ҆ до́му ѡ҆ц҃а моего, тогда̀ (бу́деши про́стъ)[45] ѡ҆ заклнна́нїа моего. ѥгда́ же до́идеши вѣ [племѧ̀ моѐ][46], и҃ не [дада́т҃ ти҃][47], [-][48] бу́деши про́стъ ѡ҆ заклнна́нїѧ моего. и҃ прише̑ днесь на̑ кла́дазь, реко́хъ, ги бж҃е гд҃на моѥ́го а҃враа́ма а̑ще оу҃стро́иши пу́ть мои́, во́нъже нн҃ѣ и҃ду́ [-][49], (и҃) ѥ҆ста́хъ на кла́дазѣ во́дѣмъ, дще́ри же гражданъ и҃зы́идоуть почрпа́ти воды̀, и҃ да бу́детъ дв҃ца е́иже реку́ напои́ма (воды̀ ма́ло)[50] (-)[51], и҃ да речетъ [-][52] (-)[53] (пїи ты̀)[54] и҃ вельблю́домъ твои́мъ вѣлїю̀, ѥ҆и (бу́детъ) женà и҃̑ оу҃гото́ва (бъ)[55] [рабоу своему][56] и҃саа́коу, и҃ по сѣ́мъ разумѣю ма́ко сътворилъ ѥ҆сть мл҃ть гд҃ноу моему а҃враа́му· и҃ бысть даже не конча́хъ (вѣ оу҃мѣ [своемъ][57] гла̀)[58] вѣнеза́а̑пу ревека́ и҃схожда́ше, дръжа́щи вѣдро̀ на ра́му, [-][59] вѣступи́вши же на кла́дазь, и҃ почрпѣ̀ (вѣдро̀ воды̀), [и҃ реко́хъ][60] е́и҃ напои́ма, и҃ потща́всѧ сна̀ вѣдро съ себѣ̀ и҃ рече [ми][61] пїи ты̀ и҃ вельблю́ды твоѧ̀ напою̀. и҃ напи́сѧ и҃ вельблю́ды моѧ̀ на-

надвір, до криниці; **30** і сталося, коли побачив кульчики і запинки на руках своєї сестри, і коли почув слова від своєї сестри, що говорила: Так сказав до мене чоловік, і прийшов Лаван до чоловіка, що стояв коло верблюдів при криниці води, **31** і сказав йому: Ходи й увійди, благословенний Господь, чому ти стоїш надворі? Я приготував кімнату і місце для верблюдів. **32** І увійшов чоловік до хати, і загнав верблюдів, і дав соломи і сіна верблюдам, і води, умити ноги йому і мужам, що були з ним. **33** І поклав їм хліби їсти. І сказав: Не їстиму доки не скажу своєї бесіди. І сказав: Говори. **34** Сказав же: Я є раб Авраама. **35** І Господь дуже поблагословив мого пана, і він прославився. І дав йому овець і волів, золото і срібло, рабів і рабинь, верблюдів і ослів. **36** І породила Сарра, жінка мого пана, одного сина моєму панові, коли він постарівся, і дав йому все, що мав. **37** І закляв мене мій пан, кажучи: Не візьмеш жінку моєму синові з ханаонських дочок, між якими я живу в їхній землі, **38** але підеш до дому мого батька, до мого племені, і візьмеш жінку моєму синові звідти. **39** Сказав же я своєму панові: Якщо жінка не захоче за мною піти? **40** І сказав мені: Господь Бог, якому я угодив перед його лицем, він пішле свого ангела з тобою, і добре поведе твою дорогу, і візьмеш жінку моєму синові з мого племені і з дому мого батька. **41** Тоді будеш вільний від моєї клятви. Коли ж дійдеш до мого племені і не дадуть тобі – будеш вільний від моєї клятви. **42** І прийшовши сьогодні до криниці, я сказав: Господи Боже мого пана Авраама, чи ти добре поведеш мою дорогу, по якій сьогодні я іду? **43** І ось я став при криниці води, дочки ж громадян вийдуть зачерпнути води, і хай буде, щоб дівчина, якій скажу: Дай мені пити трохи води, **44** і хай скаже: Пий ти, і налию твоїм верблюдам, – ця буде жінка, яку Бог приготовив своєму рабові Ісаакові, і з цього знатиму, що вчинив милосердя моєму панові Авраамові. **45** І сталося, що я ще не закінчив в своїм умі говорити, зразу виходила Ревека, держачи відро на раменах; підійшовши ж до криниці, і зачерпнула відро води, і я сказав їй: Дай мені пити. **46** І поспішившись, зняла відро з себе, і сказала мені: Пий ти, і напою твоїх верблюдів. І напився я, і напоїла моїх верблюдів. **47** І я питав її, і сказав: Чия ти дочка? Вона ж мені сказала: Я дочка Ватуїла, сина Нахора, якого йому породила Мелха. І я дав їй

кульчики і запинки на її руки, **48** і я став щасливий, я поклонився Господеві і поблагословив Господа Бога мого пана Авраама, який добре повів мене в цій дорозі правди, щоб взяти дочку брата мого пана його синові. **49** Якщо ж, отже, чините милосердя і справедливість моєму панові, скажіть мені, щоб я повернувся або направо, або наліво. **50** Відповівши ж, Лаван і Ватуїл сказали: Від Господа прийшла ця заповідь, не можемо тобі відповісти злого за добре; **51** і ось Ревека перед тобою, візьми її, і йди, і хай буде жінкою сина твого пана, так як сказав Господь. **52** Сталося ж, коли раб Авраама почув цю мову, поклонився до землі Господеві, **53** і раб, взявши золотий і срібний посуд і одяг, дав Ревеці, і дар її братові і її матері. **54** І поїли, і попили вони і мужі, що були з ним. І переспавши, вставши вранці, сказав: Відпустіть мене, щоб я ішов до мого пана. **55** Сказали ж її брати і матір: Хай дівчина перебуде з нами десять днів, і після цього підете. **56** І сказав до них: Не держіть мене, бо Бог добре повів мою дорогу. Відпустіть мене, щоб я пішов до мого пана. **57** Вони ж сказали: Покличмо дівчину і запитаємо її з уст. **58** І покликавши Ревеку, сказали їй: Чи підеш з цим чоловіком? Вона ж сказала: Піду. **59** І відпустили Ревеку, свою сестру, і її майно з рабом Авраама і тими, що були з ним. **60** І поблагословили Ревеку, і сказали їй: Ти є нашою сестрою, стань тисячами десятьох тисяч, і хай твоє насіння одержить міста ворогів. **61** І вставши, Ревека і її рабиня, і сіли на верблюдів, і пішли з чоловіком, і раб, взявши Ревеку, відійшов. **62** Ісаак же ходив крізь пустиню *коло криниці видіння. Він же жив у землі на півдні. **63** І вийшов Ісаак у поле пройтися під вечір, поглянувши ж очима, побачив верблюдів, що йшли. **64** І поглянувши ж, Ревека очима побачила Ісаака і зіскочила з верблюда. **65** І сказала до раба: Хто є цей чоловік, що іде по полю нам назустріч? Сказав же раб: То мій пан. Вона ж, взявши намітку, і зодягнулася. **66** Розповів раб Ісаакові слова, які зробив. **67** Прийшов же Ісаак до хати своєї матері і взяв Ревеку, і стала йому жінкою, і полюбив її, і потішився Ісаак по Саррі, своїй матері.

вищ. 16

поѝ, и̂ вънрашаѣ̑ еѧ̀, и̂ рекохъ, чиѧ̀ е̂си дще́рь. сїѧ̑ (ми) рѣ̑ дще́рь вадуѝлева е̂смь, сы́на нахо́рова, и̂же родѝ е̂му ме́лха· И̂ даѫ́ е́й оу̂серѧ́за и̂ запа́стїа на рукѹ̀ е́й, и̂ бл҃говъли́въ е̂смь полони́хсѧ гу̑, и̂ бл҃вихъ га̑ ба̑, гдна моего а̂врааѧ́ма и̂же оу̂строѝ мѝнѣ на пѹтѝ (семъ) и̂́стинны, поѧ́ти дще́рь бра́та гдна мо́ѣ сы́ну е̂го· Ч҃ще (же) оу̂бо творѝте мл҃ть и̂ пра́вду гдну моему, повѣ́дите мѝи (-)[62] да сѧ о́бращу, (и̂ли) на́ десно, и̂ли на́ лѣво. Ш҃вѣщаа́в же лава́нъ, и̂ вадуи̂ рекóста, ш҃ га̑ пришлà за́повѣдь сїà не мо́жѣ̑ [-][63] ти ш҃вѣщаѧ́ти зла́а за бл҃гаа (и̂) е̂е ревека пр҃ѣ̑ тобо́ю поѝми [ю̀][64] (і̂) йдѝ, и̂ да бу̑детъ женà сы́ну гдна твоего, ꙗ́коже гл҃а гь· Бы́сть же е̂гдà слы́ша раб̆ а̂врааѧ́мль, рѣ̆ [сїю̀][65], поклони́сѧ до землѧ̀ гу̑, и̂ вънзе́мъ рабъ съсу́ды [зла́ты и̂ сре́бреныѧ][66] и̂ ри́зы дасть реве́цѣ и̂ да́рь (-)[67] брату̑ ѐ, и̂ мт҃ри [ѐ][68]. и̂ ꙗ́до́ша и̂ пиша (о́ни)[69], и̂ мужѝ и̂же (бѧ́ху с нимъ)[70]· И̂ (прележа́въ)[71] (-)[72] вънста́вше заоу́тра, рече, ш҃пусти́те мѧ. да и̂ду̑ къ гдну мое́му· рѣша же бра́тїа ѐѧ и̂ мт҃ри, да пребу́детъ дв҃ца с нами [де́сѧть дн҃їи][73], и̂ по семъ да и́дете. [И̂ рече][74] к нимъ не дръжите мѧ, (-)[75] е̑ть (бо) оустроѝ пу̑ть мнѣ ш҃пусти́те мѧ, да и̂ду̑ къ гдну мое́му· Сѝи же рѣша да вънзове́мъ дв҃цу, и̂ вънпрошаѣ̑ ([еѧ̀ и̂з у̑сть][76])[77]. и̂ [вънзвáвше][78] ре́векꙋ [-][79] рѣша е́й, и̂деши ли̂ съ мужемъ сѝ, о́на же рече и̂ду̑, и̂ ш҃пусти́ша ревéкꙋ сестрꙋ̀ свою, і̂ и̂мѣнїѐ еѧ̀ (с рабо̑)[80] а̂врааѧ́млимъ, і̂ и̂же с нѝ̑ [бы́ша][81]· И̂ бл҃ви́ша ревекꙋ [-][82], и̂ рѣша е́й сестрà на́ша е̂си бу̑ди въ ты́сѧщи темъ, и̂ да прїи́метъ сѣмѧ твое гра́ды съпостá· [И̂ въставши][83] ревéка и̂ рабы́нѧ еѧ̀, [и̂][84] вънсѣдо́ша на вѣ́блюды, і̂ и̂до́ша с мужемъ, и̂ пои́мъ ра̑ ревéкꙋ о́тыде· Ісаа́къ же хожда́ше сквозѣ пусты́ню, *оу̯ кла́дазѧ видѣ́ннаго, се́й же жива́ше на землѝ на полу̑дне. і̂ и̂зы́иде і̂саа́къ поглумитисѧ на́ поле кꙋ ве́черу. (-)[85] вънзрѣвъ̆ (же) о́чима̀ вѣдѣ вѣ́блюды и̂дꙋщѧ. и̂ вънзрѣвше (же) ревéка о́чи́ма ви́дѣ і̂саа́ка, и̂ скочѝ со вельблю́да· И̂ ре̑ кꙋ рабꙋ̀ кт҃о̀ е̑ мужъ о́нъ, и̂же и́де̑ по́ полю противꙋ на̑· Рече̑ ра́бъ, т҃о [-][86] господи́чичъ мои сїѧ же взѣ̑ши. ризы оу̂творе́ныѧ (и̂) о́блечесѧ· (-)[87] И̂сповѣ́да ра̑ і̂саа́кꙋ (-)[88] словесá, ꙗ́же съ̀творѝ прїи́де же і̂саа́къ в домъ мт҃ри своеѧ̀, и̂ поѧ̀ ревéкꙋ, и̂ бы̀ е̂мꙋ жена̀, и̂ вънзлюби ю̀, и̂ оу̂тѣшисѧ, і̂саа́къ о̂ сȃрѣ, матери своéи̂·

Гл҃а, к҃е·

Глава 25

Приложи́вше (-)[1] а҆враа́м҃. пол҃ жену́ е́ю́же и́ма хетте́ова, (и҆) роди́ же е҆му́ земъвра-
ма, [-][2] [е҆кта́на]3, и҆ мада́на, и҆ мадїа-
ма, и҆ [е҆во́ка]4, и҆ сое́на· (Нектан҃ъ)5 же
а҆ пара҆ а родѝ саба́на, и҆ дема́на, и҆ дедда́на· *Сы́нове же де-
да́ни бы́ша, рагуи́лъ, и҆ навде́илъ, и҆ а҆сури́м҃, и҆
[латуріи́мъ]6, и҆ [лоо҆ми́мъ]7, сы́не же ма́дїамли,
(е҆фа́ръ)8, и҆ а҆фи́ръ, и҆ е҆но́хъ, и҆ [а҆ви́да]9, и҆ [е҆ль-
дага]10, сі́и҃ [же]11 бѣ́ша сы́не хетте́уріны· Дасть
же а҆враа́мъ вс҆е (свое҆ и҆мѣ́нїе)12 і҆саа́ку сы́ну свое҆-
му́, (-)13 сы́номъ (же) залóжниць свои́х҃ дасть а҆в-
раа́мъ да́ры, и҆ ѿпусти́ а҆ ѿ і҆саа́ка сы́на свое҆го,
е҆щѐ жи́въ сы́и҃, [-][14] до земли́ въстóчныа, сѝ же
(дн҃и и҆ лѣ́та)15 а҆враа́мля, е҆ли́ко жи́тъ, (ѧ҃ѣ, р҃,
о҃, е҆)16, и҆ сконча́въ оу҆́мре а҆враа́мъ въ ста́рости
до́брѣи, ста́рець [-][17] и҆спо́лненъ дн҃и, и҆ приложи́-
ся къ лю́демъ свои́мъ· И҆ погребо́ша е҆го і҆саа́къ
і҆ и҆змаи́лъ [два][18] сы́не е҆го, в пещере́ѣ, сугу́бѣи,
на селѣ́ е҆фро́новѣ сы́на саа́рова хетте́анина, е҆же
вй҆ йг е҆сть пра́мо мамѵ́рїи· *Село, и҆ пещеру́, ю́же при-
тажѧ́, а҆враа́ѳ ѿ сы́новъ хетте́о́въ, тý погребо́ша
а҆враа́ма и҆ жену́ е҆го сáррý[19]· Бы́сть же по оу҆-
мр҃твїи а҆враа́мли, блг҃ви бг҃ъ і҆саа́ка сы́на е҆го, и҆
оу҆селѝся і҆саа́къ *оу҆ кладязя̀ видѣ́ннаго· Сѝ же
вй҆ ѕі и҆ йд бы́тїа и҆змаи́ла сы́на а҆враа́мля, е҆го́ родѝ а҆гарь
раба са́ррина а҆враа́му· (-)[20] Сѝ и҆́мена сы́новъ и҆змá-
а҆ пара҆ а илевъ по и҆менѝ (и҆хъ, и҆ в) ро́дѣхъ и҆́хъ *первен-
не́ць и҆змаилевъ, навао́ѳъ, [-][21] кыда́ръ, и҆ нав-
деи́лъ, [маса́нъ]22, (масма́и)23, [-][24] и҆дyма, и҆
[масѝ][25], и҆ (ходa҃)26, [-][27] дема́нъ, (-)28не҆тyръ, и҆
нафесъ, и҆ кѣ́дма· Си сyть сы́нове и҆зма́или, и҆ е҆и
и҆́мена и҆́хъ в домѣ́хъ и҆́хъ. и҆ въ се́лѣхъ и҃, ѕ҃, кн҃зя, въ
на҃зы́цѣхъ и҆́хъ· (-)[29] (лѣ́та (же) е҆и)30
жи́тїа и҆змаи́ля, [лѣ́тъ, р҃, л҃з][31], (-)[32] конча́въ
оу҆́мре, и҆ приложи́ся къ рожденїю свое҆мý· въселѝ
же ся ѿ е҆оу҆ла́та, до сyр҃а, и҆́же е҆сть ли́цъ е҆-
гyптý, даже дохода́ще сyр҃їи, пр҃е҆ лицѣ́ (-)[33]
братїя́ своея́ оу҆селѝся· [Сѝи же][34] бы́тїа̀ і҆саа́-
кова сы́на а҆враа́мля, а҆враа́мъ роди и҆саа́ка, ба́ше
(-)[35] і҆саа́къ, (м҃, л҃ѣ)36 е҆гда̀ пол҃ реве́кy, дщере́
вадyи́левy, сyр҃ина [-][37] (въ женý себѣ)38· Щола́ше
же ся і҆саа́къ [-][39] реве́кы ради жены́ свое҆я́, на҃́ко
непло́ды ба́ше· Послyша́ же е҆го бг҃ъ, (-)[40] зачатъ
въ оу҆тро́бѣ реве́ка жена е҆го· И҆гра́ста же младе́н-
ца въ не́и҃, [и҆ рече][41] а҆ще (хо́щетъ сы́це [-][42])43
бы́ти, что̀ что̀ (се ми)44 (е҆сть)· (І҃) и҆де (-)45 въ-
к р҃и д прашати г҃а, и҆ рече (е́и҃ г҃ь)46, *два на҃зы́ка въ
оу҆тро́бѣ твое́и҃ е҆ста, и҆ двои́ лю́дїе, ѿ оу҆тро́бы
твое́я, разлyчатся, и҆ лю́дїе лю́дїи пр҃ѣспѣ-

Глава 25

1 І додавши, Авраам взяв жінку, якій ім'я Хеттура. **2** І породила ж йому Земврама, Єктана, і Мадана, і Мадіама, і Евока, і Соена. **3** Нектан же породив Савана, і Темана, і Дедана. *Сини ж Дедана пар1. 1
були: Рагуїл, і Навдеїл, і Асурим, і Латуріїм, і Лоомим. **4** Сини ж Мадіама: Ефар, і Афир, і Енох, і Авида, і Ельдага. Це ж були сини Хеттури. **5** Дав же Авраам всі свої маєтки Ісаакові, своєму синові; **6** синам же своїх наложниць Авраам дав дари, і відпустив їх до східної землі від Ісаака, свого сина, ще як він жив. **7** Це ж дні і літа Авраама, які він прожив, 175 літ. **8** І закінчивши, помер Авраам в гарній старості, старцем повним днів, і додався до свого народу. **9** І його поховали Ісаак і Ізмаїл, два його сини, в подвійній печері на полі Ефрона, сина Саарового, хеттеянина, що є напроти Мамврії; **10** *поле і печеру, яку придбав Авраам вищ. 23
у хеттеових синів, там поховали Авраама і його жінку Сарру. **11** Сталося ж, після смерті Авраама Бог поблагословив Ісаака, його сина. І поселився Ісаак *при кри- вищ. 16
ниці видіння. **12** Це ж роди Ізмаїла, і 24
сина Авраама, якого ж породила Авраамові Агар, рабиня Сарри. **13** Це імена синів Ізмаїла за їхніми іменами, і в їхніх родах: *первород- пар1.
ний Ізмаїла Наваоф, Кидар, і Навдеїл, Масан, **14** Масмай, Ідума, і Маси **15** і Ходан, Теман, Нетур, і Нафес, і Кедма. **16** Це є сини Ізмаїла, і це їх імена в їх домах і в їх поселеннях, 12 князів в їхніх народах. **17** Це ж літа життя Ізмаїла – 137 літ; скінчивши, помер і додався до свого роду. **18** Поселився ж від Еуалата до Сира, який є в лице Єгипту, як доходити до Сирії, поселився перед лицем своїх братів. **19** Це ж роди Ісаака, сина Авраама. Авраам породив Ісаака. **20** Ісаак був 40 літнім, коли взяв Ревеку, дочку Ватуїла, сирійця, собі за жінку. **21** Молився же Ісаак задля Ревеки, своєї жінки, бо була неплідною. Вислухав же його Бог – зачала в лоні Ревека, його жінка. **22** Скакали ж діти в ній. І сказала: Якщо так має бути, то навіщо це мені? І пішла питатися в Господа, **23** і сказав їй Господь: *Два народи рим. 9
є в твоїм лоні, і два народи розділяться з твого лона, і народ народ перевищить, і старший хай послу-

жить меншому. **24** І сповнилися її
дні родити, вони були близнята в її
лоні. **25** Вийшов же первородний
син ввесь рудий і волохатий, наче
кожух, і назвала його ім'я Ісав. **26**
йос. 12 дія. 7 *І по цьому вийшов його брат, його
ж рука держалася п'яти Ісава, і
назвала його ім'я Яків. Ісаак же мав
60 літ, коли йому породила Ревека.
27 І виросли юнаки. І був Ісав
чоловіком-мисливцем і орачем, Я-
ків же був нелукавим чоловіком,
що жив в хаті. **28** І полюбив Ісаак
Ісаву, бо його лов був його їжею;
Ревека ж любила Якова. **29** Зварив
же собі Яків варене, і прийшов же
Ісав з поля змучений, **30** і сказав до
Якова: Дай мені їсти з цього
вареного, щоб я підкріпився, через
це прозвано його ім'я Едом; **31** і
сказав Яків Ісаву: Віддай же сьо-
годні мені своє первородство. **32**
Сказав же Ісав: Ось я іду вмерти,
навіщо мені це первородство. **33** І
сказав йому Яків: Клянися мені
єв. 12 ниж. 27 сьогодні. І поклявся йому. *І віддав
Ісав Якову своє первородство. **34**
Яків же дав Ісаву хліб і зупу з
сочевиці, він з'їв же і випив, і
вставши, відійшов, і за ніщо вважав
собі Ісав первородство.

ютъ, и старѣ́йшїи да порабо́таетъ ме́ньше-
му· И́ кончашасѧ дн҃їе роди́ти е́й, (-)[47] сі́и бѣ́с-
та близна́та, въ оу҃тро́бѣ е́й· И́зы́де же сн҃ъ
первене́цъ чрътме́нъ ве́сь, [и́][48] на́ко ко́жа кос-
матъ, (и́) нарече (-)[49] и́ма ѥ́мꙋ и́савъ· *И́ по
се́мъ и́зы́де братъ ѥ́го (-)[50] рꙋ́ка (же) ѥ́го придер-
жасѧ пата́ сто́пою и́савлѧ, и́ нарече и́ма ѥ́мꙋ ї́а́ковъ·
И́саа́къ же и́ма́ше, [ѯ, лѣ́тъ][51], ѥ́гда роди [ѥ́-
мꙋ][52] [ревє́ка][53], (и́) възрасто́ста (-)[54] ю́ностїю· И́
бысть ї́савъ мꙋ́жь [ловє́ць][55] (и́) о́рачь, ї́а́ко́въ же
[бысть][56] мꙋ́жь нелꙋка́въ живы́и въ домꙋ· (И́)
възлюбѝ (-)[57] ї́саа́къ и́са́ва, на́ко лови́тва ѥ́го
[бѧше][58] бра́шно ѥ́го, ревє́ка же люблѧ́ше ї́а́кова·
звари́ же (себѣ) ї́а́ковъ варе́нїе. [и́][59] прїи́де же
и́савъ с по́ля, оу҃трꙋдн҃ѣ́сѧ, и́ рече [-][60] къ ї́а́ко-
вꙋ напита́и мѧ, варе́нїа [-][61] сего́, на́ко да ꙋ-
кръплю́сѧ, сего ра́ди прозва́ и́ма ѥ́мꙋ ѥ́до́мъ. [и́
рече][62] ї́а́ковъ ї́савꙋ. ѠдА́и (же) [-][63] дн҃е пръ-
вен҃ъство свое мнѣ́· Рече же ї́са́в ѥ́е а́зъ и́дꙋ
оу҃мрѣ́ти, [-][64] възꙗꙋ́ ми [первен҃ъство ѥ́е][65], и́
рече (ї́а́ковъ ѥ́мꙋ)[66] клени́ ми сѧ дн҃ь, и́ кла́сѧ
ѥ́мꙋ· [*И́ ѠдА́сть][67] ї́савъ, [ї́а́ковꙋ первен҃ъство][68]
[свое][69]· Ї́а́ковъ же да́сть ї́са́вꙋ хлѣ́бъ, и́ варе́нїе
сочє́вно, (-)[70] на́сть (же) и́ пи́тъ, и́ въста́въ
о́ты́де, и́ нивъчтоже вомени себѣ́, ї́савъ пер-
ве́н҃ьство·

Гл҃а, ѯѕ·

Бысть же гла́ на землѝ, по гла́дѣ, и́же
бы́ сѣ прьвѣ́е въ лѣ́та а҃враа́мла. О́ты́дѐ
ї́саа́къ къ а҃вимеле́хꙋ, къ цр҃ю филисти́-
мъскꙋ, въ гера́рꙋ· Я҃ви же сѧ ѥ́мꙋ гь, и́
ре́че не ходи́ въ ѥгу҃петъ, всели́сѧ [-][1] въ земли,
въ не́же ти реко́ꙋ, и́ о́бита́и въ землѝ то́й, и́
бꙋ́дꙋ с тобою. и́ бл҃влю тѧ· Тебѣ́ бо и́ сѣ́мени
твоє́мꙋ да́ꙋ, [-][2] землю сі́ю, *и оу҃ста́влю кла́тв-
ꙋ [-][3], ѥ́ю́же кла́хсѧ къ авраа́мꙋ Ѡцꙋ твоє́мꙋ·
И́ оу҃мно́жꙋ сѣ́мѧ твое, на́ко звѣ́зды нб҃ныѧ, и́
да́мъ сѣ́мени твоє́мꙋ вс҃ю землю сі́ю· *И́ бл҃-
ва́тсѧ о́ сѣ́мени твоє́мъ вс҃и на́зы́цы земнїи́,
понеже послꙋша́ [Ѡцꙋ твои а҃враа́мъ][4] [гла́са мо-
ѥ́го][5], и́ съблюде [всѧ][6] за́повѣ́ди моѧ́ и́ повелѣ́-
нїѧ моѧ́, и́ о́правда́нїѧ моѧ́, и́ зако́нъ мои·
[всели же][7] сѧ ї́саа́къ въ гера́ры [и́ въпраша́хꙋ
ѥ́го][8] мꙋ́жи тамо о́бита́ющїи, о́ [ревє́цѣ][9] женѣ
ѥ́го· И́ рече сестра́ мѝ ѥ́сть, оу҃боа́ бо сѧ рещи́ [-
][10] жена́ мѝ ѥ́сть, да не оубїю́тъ ѥ́го мꙋ́жи
о́бита́телнїи, [ревє́кы][11] ради [жены́ ѥ́го][12], поне́-
же (бѣ́ доброзра́чна (-)[13])[14]. Бысть же мно́га лѣ-
та тꙋ, преклони́въ же сѧ а҃вимелехъ цр҃ь гера́р-
скїи, о́кно́мъ, ви́дѣ ї́саа́ка и́гра́ющꙋ съ ревє́кою

вищ. 12 13 і 15 — вн҃ѣ бі ѓі и́ ѓа

вищ. 12 і 8 і 22 ниж. 28 — вн҃ѣ бі и́ и́ і ѩв нн҃ѣ ѩи

женою своéю, взъзва же âвимелéхъ îсаáка, и рече ємý нáко жена ти éсть, почто̀ [рече нáко][15] сéстра ми éсть· рече же ємý îсаáкъ· рéхъ бо да не оумрý ея̀ ради· рече́ же ємý áвимелéхъ что̂ сего̀ éси сътвори́лъ нам̑, мало, не бы̀, нéкто ѿ рода моегó съ женóю твоéю, и вънзложилъ бы на ны съблáзнъ· Заповѣда же âвимелéхъ [-][16] людемъ свои́м̑ глá, вънсáкъ йже прикоснéтсѧ мýжи сегó, йли́ женѣ его̀, (повинéнъ бýдетъ смр̑ти)[17]. Сѣя́ же îсаáкъ въ землѝ тои́, и прибрѣте въ (то лѣто)[18] стократныи плó̂ нáчменю, (нáко) блáви [-][19] его̀ [бг̑ъ][20] и вънзвыси́сѧ (-)[21], и (-)[22] оумножи́сѧ, даже (и́) вели́къ бывъ зѣло· Бысть же ємý ско́тъ óвчїи. и ско́тъ говя́жїи, и приложéниѧ многа· (и́) вънзрѣвнова́ша (-)[23] ємý филистимóве, и всѣ кладязѧ, нáже йскопа́ша рабй ѿчи ємý въ лѣта ѿц̑а его̀. насы́паша ѧ̀ филистимове, (плъны зл̑ѣ)[24] · (и́) рече (-)[25] âвимелехъ къ îсаáкý óтыдй ѿ насъ. нáко сúльнѣе (éси насъ)[26] (здѣ)· и́ óтыде ѿтýдý îсаáкъ, и óбита̀ въ дéбри герарьстѣи, и вселисѧ тм̑ý· (-)[27] Паκы (же) îсаáкъ йскопа клáдязѧ водны́а, нáже йскопáша рабй âвраáмли ѿчи ємý. (нáже)[28] сѣша насы́пали (-)[29] филистúмане· По оумр̑твїи âвраáмли ѿц̑а его̀. и прозва и́мъ и́мена̀ [-][30], нáкоже бѣ прозвалъ [âвраа̑][31] ѿц̑ъ его̀· [и́скопáше же][32] рабй îсаáкови въ дéбри герарьстѣи, и óбрѣто́ша же тм̑ý клáдязь вóды живы· и́ прáхуся пастýсй геráрьстѣи, съ пастýхы îсаáковыми глюще, (наша)[33] éсть вода, и прозва и́ма клáдязю [тому̑][34] óбúда óбúдахý бо ѝ· (и́) вънстáвъ (-)[35] ѿтýдý [îсаáкъ][36], йскопà кладязь другíи, прáхý же сѧ и́ о̀ томъ, [прозва же][37] и́ма ємý враждà· вънстав же ѿтýдý, йскопа (же) кладáзъ другíи, и не прáхуся о̀ томъ, и прозва и́ма ємý пространство глá· Нúко нн̑ѣ оу̂пространй г̑ь намъ, и вънстáви насъ на землѝ· (и́) вънзы́де (-)[38] ѿтýдý къ кладáзю клáтвеному, и явúся ємý г̑ь въ (тм̑ý но́щъ)[39], и рече [ємý][40], âз̌ éсмь бг̑ъ (ѿц̑а твоегó âвраáмль)[41], не бои́сѧ с тобою бо éсмь. и блáвлю тѧ и оумножу́ сѣмѧ твоѐ âвраáма ради ѿц̑а твоегó· и́ създа тý трéбнй̑, и призва и́ма гн̑е, и постáви тм̑ý, ѥ̑ý свой̑· и́скопаша же тм̑ý рабй îсаáкови [въ дебри герарьстѣи][42] клáдязь· (-)[43] Âвимелéх̑ (же) прїúде къ немý ѿ гераръ, и óхозадъ другъ его̀, и фихóлъ воевода людїи его̀, и рх̑ и́мъ îсаáкъ, вънскýю (къ мнѣ прїидóсте)[44], вы бо ненавúдѣсте менѐ, и ѿпустúсте мѧ ѿ себѐ· [óни же][45] рѣша вúдѣвше [тѧ][46] оу̂зрѣхо̑ нáко сѣ г̑ь с тобою, и глáхо̑ бýди клáтва

жінкою. **9** Покликав же Авимелех Ісаака і сказав йому: То вона є твоєю жінкою, чому ти сказав, що: Вона є моєю сестрою? Сказав же йому Ісаак: Бо я сказав, щоб я не вмер задля неї. **10** Сказав же йому Авімелех: Як це ти нам зробив? Мало що не був хтось з мого роду з твоєю жінкою, і наклав би на нас згіршення. **11** Заповів же Авімелех своєму народові, кажучи: Кожний, хто доторкнеться до цього чоловіка, чи його жінки, буде винен смерті. **12** Посіяв же Ісаак в тій землі, і одержав в тому році стократний плід ячменю, бо його поблагословив Бог, **13** і прославився, і помножився так, що й став дуже великим. **14** Був же в нього скот овець, і скот волів, і багато майна. І позаздрили йому филистими – **15** і всі криниці, які викопали йому раби батька в роки його батька, засипали їх филистими повними землі. **16** І сказав Авимелех до Ісаака: Відійди від нас, бо ти є сильнішим від нас тут. **17** І відійшов звідти Ісаак, і замешкав в герарській долині, і там поселився. **18** Знову ж Ісаак викопав криниці води, які викопали раби Авраама, його батька, які засипали филистими по смерті Авраама, його батька, і назвав їх іменами так, як був назвав Авраам, його батько. **19** Викопали ж раби Ісаака в герарській долині і знайшли ж там криницю живої води. **20** І билися герарські пастухи з пастухами Ісаака, кажучи, що вода є наша, і назвав ім'я тієї криниці Обида, бо його обидили. **21** І вставши звідти, Ісаак викопав другу криницю, змагалися ж і про неї, прозвав же її ім'я: Ворожнеча. **22** Вставши ж звідти, викопав же іншу криницю, і не билися за неї, і прозвав її ім'я: Широта, кажучи: Тому що нині Господь нам поширив і підняв нас на землі. **23** І вийшов звідти до криниці клятви, **24** і з'явився йому Господь в тій ночі, і сказав йому: Я є Бог твого батька Авраама; не бійся, бо я є з тобою, і поблагословлю тебе, і розмножу твоє насіння задля Авраама, твого батька. **25** І збудував там жертовник і прикликав господне ім'я, і там поставив своє шатро. Викопали ж там криницю раби Ісаака, в герарській долині. **26** Авімелех же прийшов до нього з Герар, і Охозат, його друг, і Фихол, воєвода його народу. **27** І сказав їм Ісаак: Чому ви до мене прийшли? Ви бо зненавиділи мене і відпустили мене від себе. **28** Вони ж сказали: Бачачи тебе, ми побачили, що Господь був з тобою, і ми говори-

ли: Хай буде клятва між нами і тобою, і завіщаймо між нами і тобою, **29** щоб ти не зробив з нами злого, так як і ми тебе не відкинули, і так як ми тобі зробили добро і відпустили тебе з миром, і тепер ти благословенний Господом. **30** І зробив їм гостину, поїли і попили, **31** і вставши вранці, поклялися друг другові; і відпустив їх Ісаак, і відійшли від нього з миром. **32** Сталося ж в тім дні: прийшли раби Ісаака, і звістили йому про криницю, яку викопали, і сказали: Ми не знайшли води; **33** і назвав її Клятвою. Через це назвав ім'я того міста Криниця клятви і до сьогоднішнього дня. **34** Ісав же мав 40 літ і взяв жінку Юдин, дочку Веїла, хеттеїна, і Васемат, дочку Елома Евсу, **35** *і ревнували Ісаакові і Ревеці.

межу нами и [-][47] тобою, и завѣщаимъ между (нами и) тобою (-)[48]. да не сътвориши с нами зла, якоже [и][49] мы тебе не ѡвргохомсѧ, и якоже сътворихомъ тебѣ добро, и ѡпустихъ тѧ съ миромъ, и нынѣ ты блвенъ ѡ гдⷭ. И сътвори имъ гоститвꙋ (-)[50] ядоша и пиша, и въстадъ заоутра клѧтсѧ (другъ)[51] къ другꙋ, и ѡпусти ѧ ісаакъ. и ѡидоша ѡ него съ [миромъ][52]. Бысть же въ (той день)[53] [-][54] пріидоша рабы ісааковы, [и][55] повѣдаша емꙋ о кладази еже ископаша, и рекоша не обрѣтохом водꙑ, и прозва и клятва. Сего ради прозва имѧ градⷭ [тои][56], кладазь клтвеный, (и) до днешнаго дне. Бѧше же исавъ, [м лѣт][57], и поѧ женꙋ іоудинъ дщерь [веиль][58] хеденна, и [васемаѳъ][59] дщерь еломлю (евсꙋ)[60], *и быша ревнующи ісаа- ниж. 27 ниж. 28 ковы и ревецѣ.

Глава 27

1 Сталося ж, коли постарівся Ісаак, і осліпли його очі до небачення, і покликав Ісава, свого старшого сина, і сказав йому: Сину мій. Як Ісав відповів до нього: Ось я. **2** Сказав же йому: Ось я постарівся і не знаю дня мого кінця. **3** Тепер, отже, візьми твою зброю, сагайдак же і лук, вийди на поле, і вполюй мені дикого звіра, **4** і зроби мені їжу, так як люблю, і принеси мені, щоб я їв, щоб тебе поблагословила моя душа раніше, ніж помру. **5** Ревека ж почула, як Ісаак говорив до свого сина Ісава. І пішов Ісав на поле вполювати дичину своєму батькові. **6** Сказала ж Ревека до Якова, свого меншого сина: Ось я почула твого батька, що говорив до Ісава, твого брата: **7** Принеси мені дикого звіра і зроби мені страву, щоб поївши, і поблагословив я тебе перед Богом раніше, ніж помру. **8** Тепер, отже, послухай мене, мій сину, як я тобі накажу: **9** Пішовши між овець, візьми з них двоє молодих і гарних козлят, і зроблю страву твоєму батькові, так як любить; **10** і внесеш твоєму батькові, і поїсть, і поблагословить тебе твій батько скорше, ніж помре. **11** Сказав же Яків Ревеці своїй матері: Мій брат є волохатим мужем, а я ж голий муж; **12** коли обмацає мене мій батько, і буду перед ним як обманець, і принесу на себе клятву, а не благословення. **13** Сказала ж йому матір: На мені твоя клятва, дитино, лиш послухай мого голосу, і пішовши, принеси мені. **14** Пішовши ж, взяв і приніс матері, і зробила йому матір страву, так як любив його батько.

Гла, ікз.

Бысть же яко състарѣсѧ ісаакъ, и ослѣпоста очи емꙋ въ [не][1] видѣніе. И възва исава (сына своего)[2] старѣишаго, и рече емꙋ сыне мои, ѡвѣщѧ [ися к немꙋ][3] ее азъ, [речѐ же емꙋ][4], ее а състарѣхсѧ, и не вѣмъ дни сконча́нїю моемꙋ, нынѣ оубо възми сосꙋдъ свои тул (же) и лукъ, (-)[5] изыди на поле, и оулови ми звѣрь, и сътвори ми ядь якоже люблю, и принеси ми да ямъ, да блвитъ тѧ дша моѧ прежде даже не оумрꙋ, [ревека][6] же слышавши глща ісаака къ (сынꙋ своемꙋ исавꙋ)[7], [и иде][8] исавъ на поле ловы лову ѡцꙋ своемꙋ. [Рече же [ревека][9]][10] къ іаковꙋ сынꙋ своемꙋ меншемꙋ, ее азъ слышѧ ѡца твоего [-][11] къ исавꙋ брату твоемꙋ глюща, принеси ми звѣрину, и сътвори ми ядь, да ядше [и][12] блвлю тѧ прежде бмъ прежде нежели оумрꙋ. Нынѣ оубо послꙋшаи мене [сыне мои][13], якоже (ти азъ)[14] повелю. (-)[15] шедъ въ овцѧ поими (-)[16] (ѡ нихъ)[17] два козлища юна, и добра и сътворю [-][18] ядь ѡцꙋ твоемꙋ, якоже любитъ, и вънесеши ѡцꙋ твоемꙋ и будетъ ясти, (и)[19] блвитъ тѧ ѡцъ твои прежде даже не оумре. Рече же іаковъ [ревекѣ][20] матери своей, ([-][21] братъ мои естъ)[22] мꙋжь косматъ, (а) аз же мꙋжь голъ егда обыщетъ мѧ оцъ мои, и будꙋ пред нимъ якоже обидливъ, и принесꙋ на сѧ клтвꙋ а не блвенїе. Ре же емꙋ матери на мнѣ клтва твоѧ чадо, точїю послꙋшаи гласа моего, и ше принеси ми, ше же поѧ и принесѐ матери, и сътвори (емꙋ) матери (-)[23] ядь, якоже люблѧше ѡцъ его. (-)[24] възе́мши (*) [ревека][25] ризы исавлѧ, сына своего ста-

рѣ́шаго кра́сны, на́же ба́хѹ оу҃ не҆а҃ в домѹ́, и҆ о҆блечѐ (сн҃а своего́ ме́ншаго і҆а́кова)[26], и҆ (козли́нама ко́зли҆цю)[27] о҆бвѝ (ємѹ рѹцѣ)[28]. и҆ нагóе ши́а его́. и҆ вда҃ а҆́дь, и҆ хлѣбы на́же сътворѝ, в рѹцѣ і҆а́кови сн҃а своего́· И҆ принесѐ ѡ҃цѹ своемѹ́, [и҆ рече][29] ѡ҃че, се́й же рече́ ѥ҆ вз҃ъ кто҃ е҆сѝ ты҃ ча́до, и҆ рече і҆а́ковъ ѡ҃цѹ вз҃ъ [е҆смь][30] и҆са́въ пръвене҃ твой, сътворѝ на́коже [ми гла][31], въста́вши са҆́ди, да на́си ловитвѹ мою, да бл҃ви ма҆ дш҃а твоа҃· Рв҃ же і҆саа҃ сн҃ѹ своемѹ́, что҆ ѥ҆ на́ко скоро́ о҆брѣте. ѡ҃ ча́до, се́й же рв҃, е҆же вда҃ гь б҃ъ твои пр҃е҆ (лиц҃е҆ мои҃)[32]. Рв҃ же і҆саа҃ къ і҆а́ковѹ, приступи́ (ча́до) ко мнѣ (да́)[33] (та҆ о҆са́жю)[34], (-)[35] а҆ще ты́ е҆сѝ сн҃ъ мо́й і҆са҃ и҆́ли нѝ. приступи́ і҆а́ко҃ къ [-][36] ѡ҃цѹ своемѹ́ и҆ о҆са́за ѝ, и҆ рв҃ ѥ҆ гла на́ко гласъ і҆а́ковль, рѹцѣ же (на́ко) рѹцѣ иса́овѣ, и҆ не позна е҆го, бы́ста бо рѹцѣ е҆го на́ко рѹцѣ и҆са́овѣ бра́та е҆го косма́тѣ· (-)[37] бл҃ви (же) ємѹ и҆ рв҃ ты́ ли е҆сѝ сн҃ъ мой и҆са҃, о́н же рв҃ а҆́зъ е҆смь. и҆ рв҃ принеси́ ми (да)[38] а҆́мъ ловѝтвѹ твою́ ча́до, да бл҃вить та҆ дш҃а моа҃, и҆ принесѐ ємѹ і҆ а҆́сть, и҆ принесѐ ємѹ вино҃ и҆ пи́· (-)[39] рече (же) ємѹ і҆саа́къ ѡ҃цъ е҆го, приступи́ къ мнѣ. (да)[40] (ма҆ лобыжеши)[41] ча́до, (-)[42] приступи́в (же и҆) лобза҃ нь· и҆ о҆бона҃ ѥврѣ҃ и҆ воню ри́зъ е҆го, *и҆ бл҃ви ємѹ и҆ рв҃ ѥ҆ вън҃а сн҃а моего́, на́ко вън҃а ни́въ по́льны҃, ємѹже бл҃ви гь, да да́сть тебѣ [гь][43] ѡ҃ росы҃ нб҃ны҃а, и҆ ѡ҃ влаги земны҃а· [-][44] ѿно́жество҃ пшени́чно и҆ ви́нно, и҆ да (тѝ рабо́таю́тъ)[45] на҃зы́цы, и҆ да покло́нат҃ ти са҆ кн҃зи, и҆ бѹ́ди гдⷭ҃ бра҃тѹ твоемѹ́, (да)[46] (ти са҆ покланя́ю́тъ)[47] сн҃ве ѡ҃ца твоего́, проклина҃ а҆ма҃ бѹ́дѣ про́кла҃, (и҆) бл҃вя́и҃ (-)[48] та҆ бѹ́детъ бл҃венъ· И҆ бы́сть на́ко сконча҃ и҆саа́къ бл҃ва҃ і҆а́кова сн҃а своего́ и҆ [-][49] на́ко о҆тыи́де і҆а́ко҃ ѡ҃ лица҃ і҆саа́ка ѡ҃ца своего́· [-][50] И҆са́въ бра҃тъ е҆го прїи́де з ловѝтвы, (-)[51] сътвори́ (же) и҆ се́и на́дь, и҆ принесѐ ѡ҃цѹ своемѹ́, и҆ рече [-][52] въста́ни ѡ҃че мой і҆ на́ждь ѡ҃ ловѝтвы сн҃а своего́, да бл҃ви́ть ма҆ дш҃а твоа҃, (-)[53] рече (же) ємѹ і҆саа́къ ѡ҃цъ е҆го, кто҃ е҆сѝ ты҃, (и҆са́въ)[54] же рече а҆́зъ е҆смь сн҃ъ твой пръве́нецъ и҆са́въ· І҆юди́ же са҆ і҆саа́къ чю́дѣ вельми зѣло [-][55], кто҃ оу҃бо (ловѝтвѹ)[56] принесѐ ми҃. и҆ на́до҃ ѡ҃ (него́)[57], пр҃е҆ прише́ствїе҆мъ твои́мъ, и҆ бл҃вихъ ємѹ, и҆ бл҃венъ е҆сть· Бы́сть же на́ко слы́ша и҆са́въ рѣчь і҆саа́ка ѡ҃ца своего́, и҆ възопи́ гласомъ велїе́мъ, и҆ го́рькымъ зѣло, и҆ рече бл҃ви и҆ менѐ ѡ҃че, рв҃ѣ҃ ємѹ приш҃е҆ братъ твой съ ле́стїю

15 Взявши ж Ревека гарну одіж Ісава, свого старшого сина, яка була в неї в хаті, і зодягнула свого молодшого сина Якова, **16** і шкурами козлів обвинула йому руки, і нагі часті його шиї, **17** і дала страву і хліби, які приготовила, в руки Якова, свого сина. **18** І приніс своєму батькові, і сказав: Батьку. Цей же сказав: Ось я! Хто ти є, дитино? **19** І сказав Яків батькові: Я є Ісав, твій первородний, я зробив так, як ти мені сказав; вставши, сядь, щоб їсти мою дичину, щоб мене поблагословила твоя душа. **20** Сказав же Ісаак своєму синові: Що це, що швидко ти знайшов, дитино? Цей же сказав: Те, що дав твій Господь Бог перед моїм лицем. **21** Сказав же Ісаак до Якова: Приступи до мене, дитино, щоб я тебе обмацав, чи ти є мій син Ісав, чи ні. **22** Приступив же Яків до свого батька, і обмацав його і сказав: Ось голос, наче голос Якова, руки ж, наче руки Ісава. **23** І не впізнав його, бо його руки були волохаті, як руки Ісава, його брата. Поблагословив же його, **24** і сказав: Чи ти є мій син Ісав? Він же сказав: Я є. **25** І сказав: Принеси мені, щоб я їв твою дичину, дитино, щоб тебе поблагословила моя душа. І приніс йому – і з'їв, і приніс йому вина – і випив. **26** Сказав же йому Ісаак, його батько: Приступи до мене, щоб мене поцілувати, дитино. **27** Приступивши ж, і поцілував його, і понюхав запах його одежі, *і поблагословив його, і сказав: Ось запах мого сина, як запах пільних нив, якого поблагословив Господь. **28** Хай дасть тобі Господь від небесної роси і від земної вологи, багато пшениці і вина, **29** і хай тобі служать народи, і хай тобі поклоняться князі, і будь паном твоєму братові, хай тобі покланяються сини твого батька. Хто тебе проклинає, буде проклятий, і хто тебе благословить, буде благословенний. **30** І сталося, коли скінчив Ісаак благословити Якова, свого сина, і як відійшов Яків від лиця Ісаака, свого батька: Ісав, його брат, прийшов з полювання. **31** Приготовив же і він страву, і приніс своєму батькові, і сказав: Встань, мій батьку, і їж з дичини свого сина, щоб мене поблагословила твоя душа. **32** Сказав же йому Ісаак, його батько: Хто ти є? Ісав же сказав: Я є твій первородний син Ісав. **33** Зачудувався ж Ісаак дуже великим дивом: Хто, отже, приніс мені дичину? І я з'їв з неї перед твоїм приходом, і я його поблагословив, і він є благословенним. **34** Сталося ж, коли почув Ісав мову Ісаака, свого батька, і закричав великим і дуже гірким голосом, і сказав: Поблагослови і мене, батьку. **35** Сказав же йому: Прийшовши, твій брат обманом взяв твоє благословення. **36** І сказав

ев. 11

Ісав: Справедливо названо його ім'я Яків, бо обманув мене ось вдруге. *І моє первородство забрав, і тепер забрав моє благословення. Сказав же Ісав своєму батькові: Чи не зосталося мені благословення, батьку? **37** Відповівши ж Ісаак, сказав Ісаву: Вже я його зробив паном над тобою, і всіх братів я зробив його рабами, я його закріпив пшеницею і вином, що ж тобі зроблю, дитино? **38** Сказав же Ісав своєму батькові: Чи є одне благословення у тебе батьку? Поблагослови, отже, і мене, батьку. Розжалобився же Ісаак, і закричав великим голосом Ісав, і заплакав. **39** Відповівши ж, Ісаак, його батько, сказав йому: *Ось від вологи землі хай буде твоє життя і від небесної роси зверху. **40** І житимеш своїм мечем, і своєму братові послужиш. Буде ж час, коли розіб'єш і скинеш його ярмо з своєї шиї. **41** *Противився же Ісав Яковові через благословення, яким батько його поблагословив, і сказав Ісав у своїм умі: Коби наспіли дні смерті мого батька, щоб я убив Якова, свого брата. **42** Звіщено ж було Ревеці слова її старшого сина, і пославши, покликала Якова, свого молодшого сина, і сказала йому: Ось Ісав, твій брат хоче тебе убити. **43** Тепер, отже, дитино, послухай мій голос, вставши ж, втечи до межиріччя, до Лавана, мого брата до Харану, **44** і будь з ним декілька днів, доки не мине лють і гнів твого брата на тебе, **45** і забуде те, що ти йому зробив, і пославши, приведу тебе звідти, щоб часом не стала я бездітною від вас обох в один день. **46** Сказала же Ревека до Ісаака: *Набридло мені моє життя задля дочок синів хеттеових, якщо візьме Яків жінку з дочок цієї землі, то навіщо мені жити?

вищ. 25 — св. 11 — ав. 1 — вищ. 26

взалъ бл҃вeнїе твоѐ· и̂ рече [їсаѵъ][58] поправдѣ прозва̀ и̑ма ѥ̂мѹ їа́ковъ, прельстѝ бо ма ѥ̂е вторы́цею, *и̂ пръве́ньство мое взѧ̀, и нн҃ѣ взѧ̀ бл҃вeнїе моѐ, [рече же][59] їса́ѵъ ѡ̑ц҃ѹ своемѹ, н҃ѣ ли о̑ста́ло мн҃ѣ (ѡ̑ц҃е бл҃вeнїа)[60]. ѡ̑вѣщава́въ же їсаа́къ рече їса́ву, [оу̂же][61] гдн҃а ѥ̂го сътвори́хъ тебѣ и̂ вс҃ю бра́тїю (-)[62] сътворі̑ (рабы̀ емѹ)[63], пшени́цею и̂ вино̑ оу̂тверді̑ ѥ̂го, тебѣ же что̀ сътворю̀ ча́до· рече же їса́въ ѡ̑ц҃ѹ своѥ̂мѹ, ѥ̂да̀ (ѥ̂ді́но е̂сть бл҃вeнїе оу̂ тебѐ)[64] ѡ̑ц҃е, бл҃ви оу̂бо и̂ менѐ ѡ̑ц҃е. сѣмили́ же ся̀ їсаа́къ, (и̂) вѣзопѝ гла́сомъ [вели́имъ][65] їса́въ, и̂ вѣсплака́ся. ѡ̑вѣщава́въ же їсаа́къ ѡ̑ц҃ъ ѥ̂го речѐ ѥ̂мѹ, *се ѡ̑ вла́ги земны́а бѹ́ди (тѝ всел҃е́нїе)[66], и̂ ѡ̑ росы̀ нб҃ны̀а сѣвы́ше, и̂ мечѐмъ своимъ жи́въ бѹ́ди, и̂ бра́тѹ своемѹ да поработа́е̂ши· бѹ́детъ же часъ ѥ̂гда̀ раз҃сы́плеши, и̂ ѡ̑трѣши́ши и̂ра́мъ ѥ̂го, ѡ̑ вы́а своеѧ̀· (-)[67] *Сѣпротивла́ше (же) ся̀ їса́въ їа́ковѹ, о̂ бл҃вéнїи и̂же бл҃вѝ [-][68] ѡ̑ц҃ъ ѥ̂го, [и̂ рече][69] їса́въ въ оу̂мѣ [своѐ][70], а̂ще бы́ша приспѣ́ли дн҃ї [сѐрти][71] ѡ̑ц҃а моѐго. да бы́хъ оу̂би́лъ їа́кова бра́та своѐго· вѣзвѣщена́ же бы́ша [ревє́цѣ][72] словеса̀ [-][73] сн҃а ся̀ ста́рѣ́йшаго, и посла̑ призва̀ їа́кова сн҃а своѐго ю́нѣ́йшаго, и̂ рече ѥ̂мѹ ѥ̂е їса́въ братъ твой [-][74] хощѐ оу̂би́ти тѧ̀· нн҃ѣ оу̂бо ча́до послу́шай [гла́са моѐго][75]. (-)[76] вѣста́въ (же) бѣ́жѝ в междорѣ́чїе, къ лава́ну бра́тѹ моѐмѹ въ хара́нъ, и̂ бѹ́ди с нимъ (нѣ́колико дн҃їи)[77], до́ндеже мин҃ѐ лю́тость и̂ гнѣ́въ бра́та твоѐго ѡ̑ тебѐ, и̂ забу́детъ ѥ̂же (ѥ̂мѹ сътвори́лъ ѥ̂си)[78], и̂ посла́въ приведу́ тѧ̀ ѡ̑ттѹ́ду, да не когда̀ бесча́дѹ бѹ́ду о̂бою̀ ва́ю въ ѥ̂ди́й дн҃ь. рече же [ревє́ка][79] къ їсаа́кѹ. *стужи́хъ ѓи жи́зн҃їю своє́ю, дще́рей ра́ди сн҃овъ хѣ́ѳе́овъ, а̂ще пои́метъ їа́ковъ женѹ ѡ̑ дще́рей земла̀ сеѧ̀, что̀ вѣ́скую ми е̂сть жи́ти·

и̑ дщерѣ̑й ѳ̑ѵ

Гл҃а, к҃и·

(ризва́)[1] же їсаа́къ їа́кова (и̂) благословѝ н҃, и̂ заповѣда ѥ̂мѹ гл҃ѧ, да не по́имеши жены̀ ѡ̑ дще́рїи ханане́йскїѧ, вѣста́въ [же][2] ѡ̑вѣ́жи въ междорѣ́чїе, въ домъ ваѳѹи́левъ ѡ̑ц҃а матере твоеѧ̀· (-)[3] (ѡ̑ттѹ́ду поймѝ)[4] себѣ женѹ ѡ̑ дще́рий лава́на бра́та мт҃ре твоеѧ̀, сеже е̑ѣ мо́и бл҃ви́тъ тѧ̀, (-)[5] вѣзрасти́тъ тѧ̀, и̂ оу̂мно́жи̑ тѧ̀, и̂ да бѹ́деши въ собо́рѣ нарі́ѕы́комъ· и̂ да́стъ тѝ бл҃вeнїе [ѡ̑ц҃а мо́е̂ а̂враа́ма]6, тебѣ и̂ сѣмени твоѐмѹ по тебѣ, прїа́ти землю̀ о̂битаа́нїѧ твоѐго, ю̀же дасть е̑ѣ а̂враа́мѹ· (-)[7] *Посла́ (же) їсаа́къ їа́кова, и̂ о̂тыи́де въ междорѣ́чїе къ лава́ну (-)[8] ваѳѹилеву сѝрїй-

йос. 12 — їосїа вї

ну, кѣ бра́ту же [ревекы][9] мт҃ре їа́кова і и́сава. ви́дѣвъ же їсавъ на́ко бл҃ви їсаа́къ їа́кова, і и́же о́тыи́де въ междорѣ́чіе сѵ̀рьско, пои́мти (ѡ҃тъ́ду себѣ)[10] жену. и̂ вънегда́ бл҃ви (-)[11] и̂ заповѣда̀ є̂му гл҃а, да не по́имеши жены́ ѡ҃ дще́рїи ханане́скъ, и̂ послу́ша їа́ковъ ѡ҃ц҃а и̂ мт҃ре своея̀, и̂ о́тыи́де въ межорѣ́чіе [сѵ̀рьско][12]. и̂ ви́дѣ їса́въ на́ко злы сѹ́ть дще́ри хананѣ́ы пре̂ї̀саа́комъ ѡ҃ц҃емъ є̂го, и̂ ше̂ї̀ їса́въ кѣ и̂зма́илу и̂ зва̀ маелед҃ъ дще́рь и̂зма́ила сн҃а а̂враа́мля̀. сестрѹ̀ навео́ѳову жену (предъ)[13] жена́ми свои́ми (-)[14]. и̂ отыи́де їа́ковъ ѡ҃ кла́дязя кла́твенаго, і и̂зыи́де в харра̂ и̂ обрѣтѣ́ мѣсто, и̂ оу̂спѣ̀ тѹ (слн҃це бо за́иде)[15], и̂ взя̀ ѡ҃ камені́а мѣ́ста [того][16], и̂ положѝ вънзгла́вїе себѣ, и̂ оу̂спе на мѣстѣ то҃, и̂ видѣ со́нъ. и̂ є̂ї̀ лѣ́ствица оу̂тверъжде́на на землѝ, е̂а҃ коне̂ї̀ досяза́ше до нб҃си, и̂ аг҃ли бж҃ї̀и вънхожда́хѹ, и̂ нисхожда́хѹ, по не́и, *гь же оу̂тверъжда́шесѧ на не́и, и̂ рече а́зъ бъ̀ а̂враа́мовъ ѡ҃ц҃а твоего́, и̂ бъ̀ їсаа́ковъ, не бо́исѧ земля̀ и̂дѣже ты̀ спиши на не́и, тебѣ да́мъ ю҆̀ и̂ сѣ́мени твоему́, и̂ бѹ-
дѣтъ сѣ́мя твое на́ко пѣ́сѡ зе̑ныи, *и распростраии́тсѧ до́ мора̀, и̂ до (вънстоко́ъ, и̂ запа̂, и̂ до сѣ́вера)[17]. *и̂ бл҃сло́вя́тсѧ о́ тебѣ вс҃и на́зы́-
ци земны́и въ сѣ́мени твое́мъ. [-][18] Се (же) а̂зъ с тобою, [съхраню́][19] т҃я̀, на [всемъ пѹтѝ][20] а́може и́деши, и̂ въ̀звращѹ т҃я̀ на землю сію́, на́ко не о́ста́влю (т҃я̀) до́ндеже сътворю̀ вс҃е є̂же гл҃а̂ тебѣ. и̂ вънста́въ їа́ковъ ѡ҃ сна̀ своего́, и̂ рече на́ко е̂сть гь̀ въ мѣ́стѣ се́мъ, а́з же не вѣ́дяхъ. (-)[21] оу̂боя́ (же) сѧ и̂ ре́че на́ко стра́шно мѣ́сто се̑, мѣ́сть се̑ но̂ до́мъ бж҃ї̀и, и̂ си̑ вра́та нб҃на. и̂ вънста́въ їа́ковъ заоу́тра, *и взя̀ ка́-
мень и́же є̂ѣ положи́лъ [-][22] вънзгла́вїе себѣ, и̂ поста́ви то҃ въ сто́лпъ, и̂ вънзлїя̀ е̂ле́й верхѹ̀ е̂го, и̂ прозва̀ їа́ковъ и́мя мѣ́сту тому́ до҃ бж҃ї̀и. (-)[23] (оу̂лимаоу́съ)[24] (же) бѣ и́мя граду̀ пр҃ьвѣе. и̂ моли́сѧ їа́ко҃ мл҃твою гл҃а, а̂ще гь̀ бъ̀ съ мно́ю и̂ да́ (мя снабди́т҃)[25] на пѹтѝ се́мъ, во́ньже а́зъ и́дѹ, и̂ да́сть ми хлѣ́бъ ѣ̑сти, и̂ ри́зы о́блещи́сѧ, и̂ вънзврати́тъ мя съ [ми-
ромъ][26] в до́мъ ѡ҃ц҃а моего́. и̂ да бѹдет҃ ми гь̀ въ бъ̀, и̂ ка́мень се́ѝ е̂гоже поста́вихъ въ сто́лпъ, бѹдетъ ми въ до́мъ бж҃ї̀и, и̂ ѡ҃ всего̀ на́же ми дасѝ, (и̂ли) (о̂десѧтьствѹ́ю тебѣ де-
сѧти́ну [-])[27])[28].

межиріччя, до Лавана Ватуїлевого, сирійця, до брата ж Ревеки, матері Якова й Ісава. **6** Побачивши ж Ісав, що Ісаак поблагословив Якова, і що відійшов до сирійського межиріччя взяти звідти собі жінку, і коли поблагословив його, заповів йому, кажучи: Не візьмеш жінки з хананейських дочок; **7** і послухав Яків батька і свою матір, і відійшов до сирійського межиріччя. **8** І побачив Ісав, що хананські дочки є поганими перед Ісааком, його батьком, **9** і пішовши Ісав до Ізмаїла, і взяв Маелет, дочку Ізмаїла, сина Авраама, сестру Навеота, як жінку перед своїми жінками. **10** І відійшов Яків від криниці клятви і вийшов до Харану. **11** І знайшов же місце, і заснув там, бо сонце зайшло; і взяв з каміння з того місця, і поклав собі під голову, і заснув на тому місці. **12** І побачив сон. І ось драбина закріплена на землі, якої верх досягав до неба, і божі ангели піднімалися і сходили по ній. **13** *Господь же закріплявся на ній, і сказав: Я Бог Авраама, твого батька, і Бог Ісаака. Не бійся, земля, де ти спиш на ній, тобі її дам і твоєму насінню. **14** І твоє насіння буде як пісок землі, *і поширіться до моря, і до сходу, і заходу, і до півночі. *І благословенні будуть в тобі всі народи землі, в твоєму насінні. **15** Ось же я з тобою, збережу тебе на всій дорозі, куди підеш, і поверну тебе до цієї землі, бо не покину тебе доки не зроблю все, що я тобі сказав. **16** І вставши Яків зі свого сну, і сказав, що: Є Господь на цьому місці, я ж не знав. **17** Злякався же, і сказав, що: Страшне це місце, це не є хіба дім божий і це небесні двері. **18** І вставши Яків вранці, *і взяв камінь, який був поклав собі під голову, і поклав його як стовп, і вилив олію на його верх. **19** І назвав Яків ім'я того місця Божий Дім, Улимаус же раніше було ім'я міста. **20** І помолився Яків молитвою, кажучи: Якщо Господь Бог зі мною, і хай мене оберігає на цій дорозі, по якій я іду; і дасть мені хліб їсти і одіж зодягнутися, **21** і поверне мене з миром до дому мого батька, і хай буде мені Господь за Бога, **22** і цей камінь, якого я поклав як стовп, буде мені за божий дім; і з усього, що мені даси, поправді дам тобі десятину.

ниі̑ їе и̂ ми̑ сира̑ мд

ниж. 35 і 48 сир. 44

ѥ мо҆ вы и̂ дѣ

мой5. 12 і 19

вѣ̑ їѳ

вищ. 26

ниі̑ їа

ниж. 31

Глава 29

1 І вставши Яків на ноги, пішов до східної землі, до Лавана Ватуїлевого, сирійця, до брата Ревеки, матері Якова і Ісава. **2** Поглянув же: і ось криниця на полі, і були там три стада овець, що спочивали при ній, бо з тієї криниці напували стада. Камінь великий же був над отвором криниці; **3** і збиралися туди всі стада, і відкочували камінь з отвору криниці, і напували стада, і знову клали камінь на отвір криниці, на своє місце. **4** Сказав же їм Яків: Браття, звідки ви є? Ці ж сказали: Ми є з Харану. **5** Сказав же їм: Чи знаєте Лавана, сина Нахора? Сказали йому: Знаємо. **6** Сказав же їм: Чи здоровий є? Ці ж сказали: Здоровий. І ось Рахиль, його дочка, йшла з вівцями. **7** І сказав Яків: Ще день довгий, ще не час збирати худобу, напоївши овець, відійшовши, пасіть. **8** Вони ж сказали: Доки не зберемося всі пастухи, не можемо відкотити камінь від отвору криниці, щоб напоїти овець. **9** Ще як він говорив до них і Рахиль, дочка Лавана, ішла з вівцями свого батька. Бо вона пасла вівці свого батька. **10** Сталося ж, як побачив Яків Рахиль, дочку Лавана, брата своєї матері, і вівці Лавана материного брата, і приступив Яків, відкотив камінь від отвору криниці, **11** і напоїв овець Лавана, брата своєї матері. І поцілував Яків Рахиль, і закричав своїм голосом, заплакав, **12** визнав Рахилі, що є братом її батька. Вона ж, побігши, сповістила своєму батькові за цими словами. **13** Сталося ж, як почув Лаван ім'я Якова, сина своєї сестри, і побігши йому назустріч, і взявши його, поцілував його, і ввів його до своєї хати. Він же визнав Лаванові всі свої слова. **14** І сказав йому Лаван: Ти є з моїх костей і з мого тіла. І був з ним дні місяця. **15** І сказав Лаван до Якова: Отже, не працюватимеш мені даром, тому що ти є моїм братом. Скажи мені, яка, отже, буде твоя винагорода. **16** У Лавана ж були дві дочки, ім'я старшої Лія, ім'я ж меншої Рахиль. **17** Очі ж Лії хворі, Рахиль же була вродлива і гарна на вид. **18** Полюбив же Яків Рахиль, і сказав: Працюватиму тобі сім літ за Рахиль, твою молодшу дочку. **19** І сказав йому Лаван: Краще мені тобі її дати, ніж віддати іншому мужеві, тільки живи зі мною. **20** І працював Яків за Рахиль сім літ, і були перед ним наче мало

Гл҃а, к҃д.

Вꙗ҆ста́вꙑ ꙗ҆ко́вль на́ ноз҃ѣ. и҆́де на землю вꙑсто́чнꙋю, и҆̀ лава́нꙋ (-)[1] ва҃дꙋ́илеву сѵ̀рину, и҆̀ бра́тꙋ [-][2] [рєвє́ки]ꙑ[3] матере ꙗ҆ковлѧ, і҆ и҆́савлѧ. (-)[4] Ѻ҆ꙋ́зрѣ (же) и҆ ѣ҆ кла́дазь на́ поли, (и҆) ба҃хꙋ (-)[5] т҃ꙋ три ста́да о҆вє́ць почива́юще при немъ, ѿ (того́ бо кла́дазѧ)[6] напоѭ́хꙋ ста́да. Ка́мень же (ве́лїи ба҃ше)[7] надъ ꙋ҆́стїѣ кла́дазѧ, и҆ съвира́хꙋсѧ т҃ꙋ вс҃ѧ ста́да, и҆ ѿвалѧ́хꙋ ка́мень, ѿ ꙋ҆́стїѧ кла́дазѧ, и напаѭ́хꙋ ста́да, и҆ [па́ки][8] полага́хꙋ ка́мень на ꙋ҆́стїи кла́дазѧ на мѣ́стѣ свое́. Рече́ же и҆̀мъ ꙗ҆ковъ бра́тїѧ ѿкꙋ́дꙋ ѣ҆сте вы. сїи́ же рѣ́ша ѿ хара́на ѣ҆смы҄ рѣ́ же и҆̀мъ, зна́сте ли лава́на сы҃на нахо́рова. рѣ́ша (ѣ҆мꙋ)[9] зна́емъ. рече́ же и҆̀мъ здра́въ ли ѣ҆сть. сїи́ же рѣ́ша здра́въ, и҆ ѣ҆ рахи́ль дщи҆̀ ѣ҆го и҆́дѧ́ше съ о҆вца́ми. И҆ рече ꙗ҆́ковъ ѣ҆щѐ (-)[10] дн҃ь до́лгъ не ꙋ҆̀ (съвира́ти ча́съ)[11] ско́тꙋ, напои́вше о҆́вцꙋ ша҃́ше пасе́те. сїи҃́ рѣ́ша не мо́жемъ до́ндеже събере́мсѧ вси҃ пастꙋси҃ [-][12] [ѿвали́ти][13] ка́мень ѿ ꙋ҆́стїѧ кла́дазю, да напои́мъ о҆́вцꙋ. Ѣ҆щѐ ѣ҆мꙋ гл҃ющꙋ и҆ ни́мъ, и҆ рахи́ль дщи҆̀ лава́на гра́дашє съ о҆вцами ѿцꙋ́ свое́го, она́ бо пасѧ́ше о҆вца́. ѿц҃а свое́го҆̀. Бы́сть же ꙗ҆́ко ꙋ҆́зрѣ ꙗ҆ковъ рахи́ль дще́рь лава́ню бра́тꙋ мт҃ре своеѧ̀, і҆ о҆́вцꙋ лава́нѧ бра́тꙋ ма́тернѧ, и҆ приступи́ ꙗ҆ковъ ѿвали҆̀ ка́мень ѿ ꙋ҆́стїѧ кла́дазю, и҆ напои́ о҆́вцꙋ лаванѧ бра́тꙋ мт҃ри своеѧ̀ и҆ цѣлова́ ꙗ҆ковъ рахи́ль, и҆ въ҃зопи́ гла́сомъ свои́мъ проплака́сѧ, (-)[14] и҆спове́сть҆да рахи́ли ꙗ҆́ко бра҃ ѿц҃а ѥ҆̀ е҆́сть. (-)[15] [сїѧ же][16] (пове́сть҆да те́кши)[17] ѿц҃ꙋ своѣ́мꙋ по словесе́мъ симъ. Бы́сть же ꙗ҆́ко ꙋ҆слы́ша лава́нъ и҆́ма ꙗ҆́кова сы҃на сестры҄ своеѧ̀ (и҆ те́кши)[18] протѝвꙋ ѣ҆мꙋ, и҆ прїи́мъ (и҆)[19] лобза́ [и҆̀][20], и҆ въведе́ и҆̀ в до҃́ свои҆́. (-)[21] и҆спове́сть҆да́ (же) лава́нꙋ вс҃ѧ словесѧ̀ своѧ̀. И҆ рече ѣ҆мꙋ лава́нъ, ѿ ко́стей мои́хъ и҆ ѿ пло́ти моеѧ̀ ѣси т҃ы и҆ бѣ с ни́мъ (дн҃и мц҃а)[22]. [И҆ рече][23] лава́нъ къ ꙗ҆́ковꙋ, ꙗ҆́ко ꙋ҆́бо бра́тъ мои҆ ѣси т҃ы, да не тꙋди́шисѧ мн҃ѣ тꙋ́не, повѣ́жь мѝ что҆̀ (ꙋ҆́бо) мѷ҆́здѧ твоѧ̀ бꙋдетъ. Ѻ҆ꙋ́ лава́на же бѣ́ста двѣ҆ дще́ри, и҆́ма старѣ́йшеи лі́а, (-)[24] и҆́ма (же) ме́ншеи рахи́ль, о҆́чи же лі́нѣ болѣ́знивѣ, рахи́ль же [бѣ҆][25] доброо҆бра́зна и҆ красна̀ въ҃зо́рꙋ. Вѣ҃злюби́ же ꙗ҆́ковь рахи́ль, и҆ рече да ти рабо́таю се́дмь лѣ́тъ за рахи́ль дще́рь твою҄ ме́ншꙋю. [И҆ рече][26] ѣ҆мꙋ лава́нъ ꙋ҆́не (мѝ тебѣ҆ да́ти ю҆̀)[27] не́жели (и҆но́мꙋ ѿда́ти мꙋже́ви)[28], (то́кмо) (со мно́ю живи҆̀)[29]. И҆ рабо́та ꙗ҆ковъ за рахи́ль [седмь лѣ҆т][30]. и҆ ба҃хꙋ пред ни́мъ ꙗ҆́ко

(мало дн҃їи)[31], занеже любашє ю҆̀· (и҆̂) рече (-)[32] і҆а́кѡ҆ къ лава́ну даждь [ми][33] жену́ мою́, поне́же съвръшишасѧ дн҃їе (съвръшани́ѧ)[34] да вниду́ къ не́и· Събра́ же лава́нъ вс҃а мужа насе́лники, и҆̂ сътвори҆̀ бра́къ и҆̂ [н҃а́ко][35] бы́сть ве́черъ [-][36] поимъ лава́нъ [дш҃е́рь свою́ ли́ю][37], [и҆̂][38] вънведѐ ю҆̀ къ і҆а́кову, и҆̂ вънии́де къ не́и і҆а́ковъ· Да́стъ же лава́нъ (зе́лфу рабу́ дш҃е́ри свое́и лїи҆̀)[39] (-)[40], [и҆̂][41] бы́сть же заоу́тра и҆ се҆ ба́ше ли́ѧ· [и҆̂ рече][42] і҆а́ковъ лава́ну что се҆ сътвори҆̂ е҆си [-][43] (а҆́зъ)[44] рахи́ли ради рабо́тѫ҆̀ оу҆̂ тебѐ, [-][45] вънскую́ (же) о҆́би́ди ма҆̀· г҃е҆̂ же лава́нъ нѣ́сть та́ко въ (на́шемъ мѣ́стѣ)[46], вда́ти ме́ншаа҆̀ прѣ́жде старѣ́йшеи҆̀ сконча́и оу҆̂бо (се́дмь дн҃їи)[47], и҆̂ да҆̃ти мѝ. (-)[48] сїю за (-)[49] не́же дѣ́лаеши оу҆̂ мене҆̀, (и҆̂) е҆ще҆̀ се́дь лѣ́тъ другу́ю, сътвори́ же і҆а́кѡ҆ тако и҆̂ сконча҆̀ седми́цу сїю, и҆̂ да́стъ [-][50] лава҆̃ рахи́ль дш҃е́рь свою́ е҆му́ въ жену́· да́стъ же лава́нъ рахи́ли дш҃е́ри свое́и ва́ллу рабу́ [-][51] [-][52], и҆̂ вънии́де [і҆а́ковъ][53] къ рахи́ли· вѣ҆злюби́ же рахи́ль паче, нежели ли́ю, и҆̂ рабо́тѫ е҆му́ се́дмь лѣ́тъ҆̃ другу́ю. ви́дѣвъ же г҃ь [бъ][54] н҃а́ко не люби́ лїи҆́, ѿ҆вр҃зе оу҆тро́бу е҆а҆̀, рахи́ль же бѧше непло́ды· и҆̂ (заче́нши)[55] лїа́ (-)[56] роди҆̀ [і҆а́кову сн҃ъ][57] [и҆̂ нарече҆̀][58] и҆́мѧ е҆̂му рувн҃́, сни́рѣчь н҃а́ко призрѣ́ (г҃ь на мое҆̀)[59] смире́нїе [и҆̂ даде́ ми сн҃ъ][60], нн҃ѣ́ мѧ вѣ҆злюби҆̀ мн҃́у мои҆́· и҆̂ (заче́ши)[61] паки лїа҆̀ и҆̂ роди҆̀ сн҃ъ вторы́и і҆а́кову, и҆̂ рече н҃а́ко оу҆слы́ша г҃ь н҃а́ко не люби́ма а҆́зъ и҆̂ прида́ ми и҆̂ сѐ [и҆̂ нарече҆̀][62] и҆́мѧ е҆̂му симео́нъ, и҆̂ зача҆̃ паки и҆̂ роди҆̀ сн҃ъ и҆̂ рече въ ны́нѣшнее вр҃ѣмѧ҆̀, оу҆̂ мене҆̀ бу́детъ мужь мои҆́, роди́хъ бо е҆му́ три сн҃ы, сего҆̀ ра́ди нарече и҆́мѧ е҆̂му левгі́и· и҆̂ заче́нши паки, (и҆̂) роди҆̀ сн҃ъ. и҆̂ рече нн҃ѣ́ е҆̂ще҆̀ [-][63] и҆сповѣ́мъ г҃у, сего҆̀ ра́ди нарече҆̀ и҆́мѧ е҆̂му *іоу́да. и҆̂ преста҆̀ раждати·

мт҃ й

Гл҃а, л҃·

И҆́дѣвши же рахи́ль н҃а́ко не роди́тъ і҆а́кову, и҆̂ вѣ҆зревнова҆̀ рахи́ль сестрѣ́ свое́и и҆̂ рече і҆а́кову даждь ми ча́да. а҆́ще ли ни҆̀ то҆̂ оу҆̂мру́ а҆́зъ· разгнѣва́ же сѧ і҆а́ковъ на рахи́ль, и҆̂ рече҆̀ [е҆́й҃][1], е҆̂да въ бз҃ъ [е҆̂смь а҆́зъ][2] мѣ́сто. (и҆̂ли҆̂)[3] лиши́х тѧ плода҆̀ оу҆тро́бнаго· рече́ же [рахиль][4] къ і҆а́кову, се҆ раба҆̀ моѧ ва́лла вънии́ди къ не́и и҆̂ да родѝтъ на [лоно҆̀][5] мое҆̀, (-)[6] сътворю́ (же) и҆̂ сн҃ъ, а҆́зъ ѡ҆̃ нея҆̀ и҆̂ да́стъ е҆̂му ва́ллу рабу́ свою́ [-][7] въ жену́·и҆̂ вни́де къ не́й і҆а́ковъ, и҆̂ зача́тъ ва́лла раба҆̀ рахи́лина и҆̂ роди҆̀ [сн҃ъ і҆а́кову][8]. и҆̂ рече҆̀ рахи҆̂ пра́во су́дѝ ми бъ. и҆̂ послу́ша гла́са мое҆́го, и҆̂ да́стъ ми сн҃ъ,

днів, тому що її любив. **21** І сказав Яків до Лавана: Дай мені мою жінку, бо сповнилися домовлені дні, щоб я увійшов до неї. **22** Зібрав же Лаван всіх мужів, жителів, і зробив весілля. **23** І як був вечір, Лаван, взявши свою дочку Лію, і ввів її до Якова, і Яків ввійшов до неї. **24** Дав же Лаван Зелфу, рабиню своїй дочці Лії. **25** І сталося ж вранці, і ось була Лія. І сказав Яків Лаванові: Чому це ти зробив? Я працював у тебе за Рахиль, чому ж ти мене обманув? **26** Сказав же Лаван: Не так є у нашому місці, щоб віддати молодшу раніше від старшої. **27** Отже, закінчи сім днів і дам тобі цю, за яку попрацюєш у мене іще других сім літ. **28** Зробив же Яків так, і закінчив той тиждень, і Лаван дав Рахиль, свою дочку, йому за жінку. **29** Дав же Лаван Рахилі, своїй дочці, Валлу, рабиню, **30** І ввійшов Яків до Рахилі. Полюбив же Рахиль більше ніж Лію, і працював йому других сім літ. **31** Побачивши ж Господь Бог, що не любить Лії, відкрив її лоно. Рахиль же була неплідною. **32** І зачавши, Лія породила Якову сина, і назвала його ім'я Рувим, значить що: Господь поглянув на моє впокорення, і дав мені сина, тепер мене полюбив мій муж. **33** І знову зачавши Лія, і породила другого сина Якову, і сказала, що: Почув Господь, що я не улюблена, і додав мені і цього, і назвала його ім'я Симеон. **34** І зачала знову, і породила сина, і сказала: В нинішний час у мене буде мій муж, бо я породила йому трьох синів, задля цього назвала його ім'я Левгій. **35** І зачавши знову, і породила сина, і сказала: Тепер ще визнаюся Господеві, задля цього назвала його ім'я *Юда. І перестала родити.

мат. 1

Глава 30

1 Побачивши ж Рахиль, що не родить Якову, і заревнувала Рахиль своїй сестрі, і сказала Якову: Дай мені дітей, якщо ж ні, то я помру. **2** Розгнівався ж Яків на Рахиль, і сказав їй: Чи я є замість Бога? Чи я тебе позбавив плоду лона? **3** Сказала же Рахиль до Якова: Ось моя рабиня Валла, ввійди до неї, і хай вродить на моє лоно, народжу ж і я сина від неї. **4** І дала йому Валлу, свою рабиню, за жінку. І ввійшов до неї Яків. **5** І зачала Валла, рабиня Рахилі, і породила сина Якову. **6** І сказала Рахиль: Правильно судив мені Бог, і вислухав мій голос, і дав мені сина, задля цього

назвала його ім'я Дан. **7** І зачала знову Валла, рабиня Рахилі, і породила Якову другого сина. **8** І сказала Рахиль: Підняв мене Бог, і я зрівнялася з моєю сестрою, і побідила, і назвала його ім'я Нефталим. **9** Побачивши ж Лія, що перестала родити, взяла Зелфу, свою рабиню, і дала її Якову за жінку. **10** І зачала Зелфа, рабиня Лії, і породила Якову сина. **11** І сказала Лія: Добро трапилося, і назвала його ім'я Ґад. **12** І зачавши знову Зелфа, рабиня Лії, породила Якову другого сина. **13** І сказала Лія: Я блаженна, бо блаженною зватимуть мене всі жінки, і назвала його ім'я Асир. **14** Пішов же Рувим в день жнив пшениці, і знайшов мандраґорове яблуко на полі, і приніс до Лії, своєї матері. Сказала ж Рахиль до своєї сестри Лії: Дай мені з мандраґорів свого сина. **15** Сказала ж Лія: Чи не досить тобі, що ти забрала мого мужа, але й мандраґори мого сина забереш? Сказала ж Рахиль: Не так, але хай буде цієї ночі з тобою за мандраґори твого сина. **16** І прийшов Яків з поля ввечері, і вийшла Лія йому назустріч, і сказала: Сьогодні ввійди до мене, бо я найняла тебе за мандраґори мого сина. Був же з нею тієї ночі **17** і Бог вислухав Лію, зачавши, породила Якову п'ятого сина. **18** І сказала Лія: Бог мені дав мою винагороду, тому що ж я дала мою рабиню моєму чоловікові, і назвала його ім'я Ісахар, що значить Винагорода. **19** І зачавши, Лія породила Якову шостого сина. **20** І сказала Лія: Мені мій Бог дав гарний дар в цьому часі. Мене полюбив мій муж, бо я йому породила шістьох синів. І назвала його ім'я Завулон. **21** І після цього породила йому дочку, і назвала її ім'я Діна. **22** Згадав же Бог Рахиль, і Бог її вислухав, і відкрив її лоно; **23** і зачавши, породила Якову сина, і сказала Рахиль: Господь відкрив моє лоно, відняв мою обиду, **24** і назвала його ім'я Йосиф, кажучи: Бог мені додасть другого сина. **25** Сталося ж, як Рахиль породила Йосифа, Яків сказав до Лавана: Пусти мене, щоб я пішов до мого місця і до моєї землі. **26** Дай мені моїх жінок і моїх дітей, задля яких я тобі працював, щоб я відійшов. Бо ти знаєш роботу, яку я для тебе робив. **27** Сказав же Лаван: Якщо я знайшов ласку перед тобою, треба мені дивитися, тому що знаю, що мене Бог поблагословив твоїм приходом. **28** Відлучи твою зарплату від мене, і дам тобі. **29** Сказав же Яків: Ти знаєш як я для тебе працював, і скільки твоєї худоби було у мене. **30** Мало твого було у мене, і виросло в множество, і тебе поблаго-

сего̀ ра́ди прозва̀ и҃ма ѥ̂му да́нъ. И҆ зача́тъ паки ва́лла раба̀ рахи́лина, и҆ роди҆ сы́нъ вторы́и їа́кову. и҆ речѐ рахи́ль подъа́ма бо́гъ и҆ съравни́сѧ съ сестро́ю мое́ю и҆ възмого́хъ, и҆ прозва̀ и҃ма ѥ̂ нефтали́мъ. ви́дѣвши же лі́а, ꙗ́ко преста́ла ѥ̂сть раждати, [-][9] поѧ̀ зе́лду рабу́ свою̀, и҆ да́сть ю҆̀ ї҆а́кову въ жену́, [-][10] и҆ зача́ зелфа раба̀ лїи́на, и҆ роди ї҆а́кову сы́нъ, и҆ ре́ лі́а бла́го случи́сѧ и҆ нарече и҃ма ѥ̂му га́дъ. И҆ (заче́нши)[11] (паки) зе́лда раба̀ ли́нна (-)[12] роди҆ [-][13] ї҆а́кову сы́нъ вторы́и҆, и҆ рече лі́а блаже́на а҆́, ꙗ́ко о҆блажа́тъ мѧ [вс҃а][14] жены̀, и҆ прозва̀ и҃ма ѥ̂му а҆си́ръ. И҆де же рувии́мъ въ дни́ жа́твы пшени́ца, и҆ о҆брѣ́тѣ ꙗ́блоко мандраго́рова на́ поли, и҆ принесѐ (-)[15] ко҆ лі́и ма́тери свое́и. Рече́ же рахи́ль [ко҆ сестрѣ̀ свое́и][16] лі́и, да́ждь ми ѡ҆ мандраго́ръ сы́на свое́го. рече же лі́а не довлѣ́ ли тѝ ꙗ́ко ѡ҆прии́сни мужа мое́го, но и҆ мандраго́ры сы́на мое́го во́змеши. ре́ же рахи́ль не та́ко [но][17] да бу́детъ (сеа́ но́щи с тобо́ю)[18], за мандраго́ры сы́на твое́го, [и҆ и́де][19] ї҆а́ковъ с по́ла въ ве́черъ, и҆ и҆зы́де лі́а проти́ву ѥ̂му. и҆ рече ко҆ мнѣ̀ въни́ди дне́сь наѧ́ла бо тѧ̀ ѥ̂смь, за мандраго́ры сы́на мое́го. [бы́сть же][20] с не́ю (той но́щи)[21] и҆ послу́ша бо́гъ лі́и, (-)[22] заче́нши роди҆ ї҆а́кову сы́нъ пя́тый. и҆ речѐ лі́а да́ [мѝ][23] бо́гъ мѕ́ду мою̀, зане́же да́ рабу́ мою̀ мужу́ мое́му, и҆ прозва̀ и҃ма ѥ̂му и҆саха́ръ, се́же ѥ̂сть мѕ́да̀, и҆ (заче́нши)[24] [-][25] лі́а (-)[26] роди҆ сы́нъ ше́стый, ї҆а́кову. и҆ рече лі́а дасть мѝ бо́гъ [мо́и҃][27] да́ръ до́бръ въ нѣ́мъ҃шнее҆ вре́мѧ. въ҃злюби́ мѧ мужь мои҃. роди́хъ бо̀ ѥ̂му (ше́сть сы́новъ)[28], и҆ прозва̀ и҃ма ѥ̂му завуло́нъ. и҆ посе́мъ роди҆ (ѥ̂му) дшере́ь, и҆ прозва̀ и҃ма е́и҃ дина́. Поманý же бо́гъ рахи́ль, и҆ ѹ҆слы́ша ѧ̀ бо́гъ и҆ ѡ҆тве́рзе [ѹ҆тро́бу ѧ̀][29] и҆ заче́нши роди҆ ї҆а́кову сы́нъ. [и҆ ре́][30] рахи́ль (ѡ҆тве́рзе бг҃ь ѹ҆тро́бу мою̀), (ѹ҆кори́зну мою ѡ҆ня́ть)[31], и҆ нарече и҃ма ѥ̂му ї҆о́сифъ, глю҆щи придаси́ть [мѝ бо́гъ][32] сы́нъ другїи́. Бы́сть же ꙗ́ко роди҆ рахи́ль ї҆о́сифа, рече ї҆а́ковъ ко҆ ла́ва́ну, пусти́ мѧ, да и҆ду́ на мѣ́сто моѐ, и҆ в зе́млю мою̀ да́ждь [мѝ][33] жены̀ моѧ̀ и҆ дѣ́ти [моѧ̀][34], и҃хже ра́ди. рабо́тахъ тебѣ̀, да ѡ҆тиду́, ты бо̀ вѣ́си рабо́ту ю҆́же рабо́тахъ тѝ. ре́че же [-][35] лава́нъ, а҆́ще ѥ̂смь о҆брѣ́лъ бл҃гть пред тобо́ю. да смотрю̀ поне́же бг҃ъ (ꙗ́ко) бл҃ви́ (-)[36] мѧ бо́гъ [прише́ствїе́мъ твои́мъ]37, ѡ҆лу́чи҆ мѕ́ду свою̀ ѡ҆ менѐ и҆ да́м [ти][38]. Рече же [-][39] ї҆а́ковъ ты вѣ́си ѥ̂же рабо́тѧ̀ тебѣ̀ и҆ коли́ко е҆́сть скота̀ твоего̀ ѹ҆ менѐ, ма́ло (-)[40] е҆́сть твоего̀ ѹ҆ менѐ, и҆ възрастѐ въ мно́жество. И҆ бл҃ви тебѣ̀ бг҃ь

[бъ][41] пришéствїемъ моймъ, нн҃ѣ оу҆бо да (і
а́зъ съ҆творю)[42] себѣ домъ· и҆ рече ісъ немоу̀ ла-
ва́нъ что҆̀ ти да҃. рече же і҆а́ковъ не да́ждь ми
ничто́же, а҆́ще съ҆творѝши [-][43] [сїе сло́во][44] (и҆)
па́ки да пасу̀ овца̀ твоа̀, и҆ съхраню̀. о҆́быдѝ
[вс҃а][45] о҆́вца̀ твоа̀ нн҃ѣ, и҆ разлучѝ ѿ҆тоу́ду
всѧ́кую о҆́вцу пелѣ́сую въ о҆́вца҃ и҆ всю бѣ́лу, и҆
пéстрое [оу҆ о҆́вна́хъ и҆][46] в козá҃ да бу́детъ ми
мѕ́да̀ [и҆ бу́детъ моѐ][47]. и҆ послу́шаѣтъ менѐ
пра́вда моа̀ въ (оу҆́трешнїи дн҃ь)[48], ꙗ҆́ко ѥ҆́сть
мѕ́да̀ моа̀ предъ тобо́ю· [и҆][49] всѐ ѥ҆́же не (-)[50]
пéстро ни бѣ́ло в козáхъ, и҆ не пелéсо въ о҆́вца́хъ
(ѿ҆лучéное), оу҆кра́дено да бу́дѐ мною· рече
же ѥ҆му̀ лава́нъ бу́ди ꙗ҆́ко҃ (глéши)[51], и҆ разлу́чи
въ (то́и дн҃ь)[52] ко́зы (бѣ́лыа̀ и҆ пéстрыа̀)[53], и҆
всѧ̀ ко́зы ѥ҆́же (бѣ́) (бѣ́ло и҆ пéстро)[54] (-)[55] в
нихъ, и҆ всѐ ѥ҆́же (-)[56] пелéсо въ о҆́вца́хъ, и҆ въ-
дастъ въ рꙋ́цѣ сы́номъ свои́мъ, и҆ распу́стѝ
(ѧ҆̀) (три́ дн҃и пу́тѝ)[57] между и҆́ми и҆ между
і҆а́ковомъ· и҆а́ковъ же пасѧ́ше о҆́вца̀ лабановы о҆́с-
тавшаа҃. взѧ́ же (і҆а́ковъ себѣ)[58] же́злъ стꙋраки́-
нинъ [-][59] и҆ о҆́рѣховъ и҆ репи́неңъ, и҆ о҆́бѣлѝ ѧ҆̀
і҆а́ковъ пестре́нїемъ бѣ́лымъ съ҆стрꙋгаа̀ кору̀
ꙗ҆́вла́ше же сѧ на же́злахъ бѣ́ло ѥ҆́же о҆́бѣлѝ
пéстрымъ· и҆ положѝ же́злы ꙗ҆́же о҆́бѣлѝ в ко-
рыи́тѣхъ по́лны҃ѣ водꙑ̀ да гдѣ҆ прїи́дꙋтъ о҆́вца̀
пи́ти, въ же́злы зрѧ́ть. (и҆) пришедши (о҆́в-
ца̀)[60] пи́ти (зрѧ́ще)[61] въ же́злы, и҆ раз҃ѧхꙋ о҆́в-
ца̀ бѣ́ло и҆ пéстро (-)[62]· ѡ҆́вны же разлꙋчѝ і҆а́-
ковъ, и҆ поста́ви прѧмо о҆́вцамъ, о҆́вне́мъ бѣ́лъ,
и҆ вéсь пéстръ въ о҆́вца́х, и҆ разлꙋчѝ [-][63] стадо
к себѣ, и҆ не смѣси́хъ съ о҆́вцами лава́новы-
ми· бы́сть же въ вре́мѧ въ не́же о҆́вца зачина́-
ющи въ҃ чревѣ, положѝ і҆а́ковъ же́злы предъ о҆́в-
цами в корыи́тѣхъ, да зачинаю́тъ зрѧ́ще въ
же́злы, ѥ҆гда̀ роди́ша о҆́вца̀ не положѝ· [и҆ бы-
ша][64] незна́меныа̀ лабанѧ҆ а҆ знáменыа і҆а́ковла҃. и҆ разбогатѣ҆ мꙋ́жъ зело зело, и҆ бы́сть
ѥ҆мꙋ сі́ѡ҃ мно́гъ (-)[65] въ҃ло́ве (-)[66] рабы̀ и҆ рабы-
нѧ, и вéблю́ды и҆ о҆́слы̀·

Гл҃а, л҃а·

(лы́шав)[1] же і҆а́ковъ рѣ́чь сы́новъ лава́новъ
гл҃ющихъ, взѧ҆ і҆а́ковъ вс҃е ѿ҆ц҃а нашего,
и҆ ѿ҆ц҃ѣмъ на́шꙋ҆, съ҆творѝ [себѣ][2] вс҃ю
сла́вꙋ (свою)[3]· и҆ оу҆зрѣ҆ і҆а́ковъ лицѐ ла́ванле,
и҆ ѓе не бѧ́ше ісъ немꙋ̀, ꙗ҆́ко вчера̀ и҆ тре́тїе-
мъ дн҃и· рече́ же гс҃ь ісъ і҆а́ковꙋ, въ҃звратѝсѧ
въ зе́млю ѿ҆ц҃а твоѥ҆́го в р҃ꙋ твои́ и҆ бꙋ́дꙋ с
тобо́ю· (посла́)[4] же і҆а́ковъ (и҆) въ҃звà лию̀ и҆ ра-
хи́ль на́ поле, и҆дѣ҆же стада [бѧ́хꙋ][5], и҆ рече

словив Господь Бог моїм приходом; тепер, отже, хай і я зроблю собі дім. **31** І сказав до нього Лаван: Що тобі дам? Сказав же Яків: Не давай мені нічого. Якщо зробиш це слово, і знову пастиму твої вівці і стерегтиму. **32** Обійди всі твої вівці сьогодні, і відлучи звідти кожну чорну вівцю між вівцями і кожну білу, і переполасу між вівцями і між козами; хай буде мені винагородою, і буде моїм. **33** І свідчитиме мені моя праведність у завтрашній день, бо моя винагорода є перед тобою. І все, що не переполасе і біле в козах, і не чорне в вівцях, відлучене, хай буде мною украдене. **34** Сказав же йому Лаван: Хай буде так, як говориш. **35** І в тому дні він розлучив білих кіз і переполасих, і всі кози: те, що було біле і переполасе в них, і все, що чорне в вівцях, і дав у руки своїх синів. **36** І розділив їх трьома днями дороги між ними і між Яковом. Яків же пас вівці Лавана, які осталися. **37** Взяв же Яків собі палицю з тополі, й горіхів, і з каштану, і оббілив їх Яків на білі паси, зістругуючи кору – показувалося ж на палицях біле, що обілив, пасастим. **38** І поклав палиці, які оббілив, в коритах повних води, щоб, де прийдуть вівці пити, дивилися на палиці. І вівці, прийшовши пити, дивилися на

Глава 31

1 Почув же Яків мову синів Лавана, що говорили: Забрав Яків все, що нашого батька, і нашим батьком зробив собі всю свою славу. **2** І Яків побачив лице Лавана, і ось не було до нього, як вчора і третього дня. **3** Сказав же Господь до Якова: Повернися до землі твого батька, до твого роду, і буду з тобою. **4** Послав же Яків і покликав Лію і Рахиль на поле, де були стада, **5** і сказав їм: Я бачу лице вашого батька, що не є

до мене, як учора і третього дня. Ось же Бог мого батька є зі мною, **6** і ви знаєте, що я всією силою попрацював на вашого батька. **7** Ваш батько ж обманув мене, бо переміняв мою винагороду десяти ягниць, але Бог мого батька не дав йому зло мені вчинити. **8** Якщо, отже, так сказав: Пасасте – хай буде винагорода твоя, – всі вівці родять пасасте. Якщо ж сказав так: Білі хай будуть твоєю винагородою, – всі вівці родять біле. **9** Відібрав Бог всю скотину вашого батька і дав її мені. **10** І сталося, коли вівці зачинали в лоні, я у сні побачив своїми очима: Ось козли ганяли за вівцями: і білі кози, і пасасті, і різної вовни. **11** І сказав мені божий ангел у сні: Якове. Я ж сказав: Що є? **12** І сказав: Поглянь твоїми очима і подивись на козлів, що гоняться за вівцями: і білі кози, і пасасті, і всі різнородні, бо я побачив скільки тобі зробив Лаван. **13** Бо я є твій Бог, що з'явився тобі в божому місці, *де ти мені помазав там стовп, і помолився до мене там молитвою. І нині, отже, встань і вийди з цієї землі, і йди до землі твого народження, і буду з тобою. **14** І відповівши, Рахиль і Лія сказали йому: Немає нам більше часті чи насліддя в хаті нашого батька. **15** Наче чужі ми йому стали. Бо продав нас і їдженням з'їв нашу ціну. **16** Усе багатство і славу, яку Бог забрав у нашого батька, буде нам і нашим дітям; тепер, отже, чини, що тобі сказав Бог. **17** Вставши ж, Яків взяв своїх жінок і своїх дітей, посадив обох на верблюдів, **18** і забрав ввесь свій маєток і все майно, що придбав у межиріччі, і все своє, щоб відійти до Ісаака, свого батька, до ханаанської землі. **19** Лаван же відійшов стригти своїх овець, і вкрала Рахиль ідоли свого батька. **20** Яків же затаїв від Лавана, сирійця, щоб не сповістити йому, що відходить. **21** Відійшов же Яків з усім своїм, і перейшов ріку, і вийшов на гору Галаад. **22** І сказали Лаванові, сирійцеві, третього дня, що Яків втік, **23** і взяв всіх своїх братів з собою. Гнався же у слід за його дорогою сім днів, і окружив його на горі Галаад. **24** Прийшов же ангел до Лавана, сирійця, вночі у сні, і сказав йому: Вважай на себе, щоб ти не заговорив до нього зле. **25** І наздогнав Лаван Якова. Яків же поставив своє шатро на горі. Лаван же розставив своїх братів в горі Галаад. **26** Сказав же Лаван до Якова: Що це ти зробив? Чому

вищ. 28

йма виждѹ азъ лицѣ ѡ҃ца вашего, ꙗко нѣ къ мнѣ, ꙗко вчера и трет҃їемъ дн҃и. Се же бъ ѡ҃ца моего съ мною (ѥсть)[6], и вы [-][7] вѣсте ꙗко всею силою (-)[8] работахъ ѡ҃цѹ вашемѹ. ѡ҃цъ же вашъ обиди ма, (-)[9] измѣни (бо) мъздѹ мою десѧть а҃гн҃е но не даст҃ емѹ бъ ѡ҃ца (моего) зла сътвори҃ти мнѣ. Аще оубо тако рече҃ пестрыа да бѹдѣ҃ твоа мзда (-)[10] родѧ҃т вся овца пестра. Аще ли речетъ тако бѣлыа да бѹдет҃ ти мзда. (-)[11] родѧ҃т вся овца бѣло (-)[12] ѡ҃на҃ бъ весь ско҃т ѡ҃ца вашего, и даст҃ъ мнѣ его. И бы҃ егда (овца зачинающи)[13] [въ҃ чревѣ]14, [-][15] видѣхъ (въ сн҃ѣ очима своима)[16] [-][17] (-)[18] (ѥе козли)[19] гонаѧхѹ овца и козы бѣлы и пестры и различны волны. И рече ми а҃гг҃лъ бж҃їи въ сн҃ѣ, іакове аз же рѣхъ что ѥсть. И рече вѣзри очима твоима и виждь. козлы (-)[20] гонаща овца и кѡлы бѣлыа и пестрыа, и вс҃ѣ разноличны, видѣхъ бо колико ти лаван҃ъ сътворѝ. Азъ [бо][21] ѥсмь бъ [твои][22] ꙗвивыисѧ тебѣ на мѣстѣ бж҃їи, *ѥже помаза ти ми тамо столпъ, и молисѧ мнѣ тамо мл҃твою. (И) нѣ оубо въстани. і изыди ѡ земла сеа, і иди в землю рожде҃нїа твоего, и бѹдѹ с тобою. И ѡвѣщавши рахиль и лиа рекосте емѹ. нѣ ли нама еще части ни прїатїа въ домѹ ѡ҃ца нашего (-)[23] ꙗко чѹжди быхомъ емѹ. Прода бо ны и (ꙗдение҃мъ сн҃ѣсть)[24] цѣнѹ нашѹ. вс҃е богатство и славѹ ѭже ѡ҃ѧтъ бъ ѡ ѡ҃ца нашего нама бѹдетъ и чадомъ нашѣ҃м, нѣ҃нѣ оубо ели҃ко (ти гла)[25] бъ твори ти. въставъ же іаковъ пожѧ҃ жены свои и дѣти своа [всади ѡ҃бѣ]26 на в҃ѣблюды, и забра вс҃е имѣнїе свое, и вс҃ѧ имѣнїа [-][27] ꙗже притажа въ междорѣчїи, и вс҃е своѥ ꙗкоже ѡ҃ит҃и къ ісаакѹ ѡ҃цѹ своему, въ землю ханаа҃скѹю. лаванъ же ѡ҃иде стрещи ѡвцъ свои҃х, (и) оукраде (-)[28] рахиль идолы ѡ҃ца своего, [іаковъ же потаи҃][29] лавану сѷрину, не повѣдати ему ꙗко ѡ҃хо҃дитъ. (-)[30] ѡ҃иде (же) (іаковъ)[31] (съ)[32] [вс҃ѣмъ свои҃м]33, и прейде рѣкѹ, и възыиде на горѹ галаадъ. [и повѣда]34 лавану сѷрину. [трет҃їи дн҃ь][35] ꙗко побѣже іаковъ, и (пои)[36] вс҃ю брат҃їю свою съ собою. Гна (же) въ сл҃ѣ (пути ѥго)[37] (седмь дн҃їи)[38]. и обыиде ѥго на горѣ галаа҃. Прїиде же [а҃гг҃лъ][39] къ лавану сѷрину (нощїю въ сн҃ѣ)[40], и рече ему сънабдисѧ самъ, да не възг҃леши [ему][41] зл҃ѣ. И постиже лаванъ іакова, іаковъ же поставѣ шатрѹ свою въ горѣ. лаван же расстави братїю свою въ горѣ галаадъ. Рече же лаванъ къ іаковѹ. что сѣ сътвори, въскѹю (-)[42] шти҃де и ѡкраде ма и

ѡ҃вѣдѣ дще́ри моѧ̀ ꙗ́ко плѣ́нъныиць о҆рѹжїе́мъ. и҆о ᾶ҃ще бы (ми повѣ́дѣ)[43] ѡ҃пѹсти́лъ тѝ ѧ быхъ съ весе́лїе́мъ, (-)[44] (съ) тимпаны и҆ гѹсльми. не бы́хъ лї а подо́бенъ цѣлова́ти дѣти (-)[45], и҆ни дще́рїю [моею̀][46]. Нн҃ѣ же несмы́сленъ сътвори́, [*нн҃ѣ бо][47] (рѹка моѧ̀ мо́жетъ)[48] вреди́ти тѝ ѧ. и҆о ѣ҆ъ ѡ҃ц҃а твоего̀ вчера̀ речѐ ко мнѣ гла сѧ храни́сѧ самъ, е҆гда́ вънзгла́еши ко ꙗ́кѡвѹ зла̀. Нн҃ѣ ѹ҆бо и҆ди́, помышле́нїе́мъ бо помы́сли ѡ҃и҆ти́ въ до́мъ ѡ҃ц҃а твоего̀, вънскѹю (же) ѹ҆кра́де бо́ги моѧ̀. ѡ҃вѣщ҃а́ же ꙗ́кѡвъ речѐ ко лава́нѹ, ѳ҃ъ бо да не ѡ҃и҆ме́ши дще́ри своѧ̀ ѡ҃ менѐ, и҆ всѧ моѧ̀. (-)[49] и҆ речѐ ꙗ́кѡвъ ѹ҆ негоже ᾶ҃ще о҆бра́щеши бо́ги твоѧ̀, да не бѹ́детъ ти живъ пре҃ бра́тїею на́шею. (сеже моѐ всѐ и҆щѝ и҆ познава́и, и҆ что̀ е҆сть твоего̀ ѹ҆ менѐ вънзмѝ. и҆ не позна ѹ҆ него̀ ничто́же,) не вѣ́дѣ бо ꙗ́кѡвъ ꙗ́ко рахи́ль жена̀ его̀ ѹ҆крадѐ ѧ҃. [вни́де][50] же лава́нъ [въ кѹщѹ̀ ли́нѹ и҆зыска̀][51] (и҆мѣнїѐ ѧ̀), и҆ не о҆брѣте. (-)[52] [и҆зъше́дъ][53] (же) ѡ҃ кѹщи ли́ны, (-)[54] и҆зыска̀ кѹщѹ̀ ꙗ́кѡвлю. и҆ кѹщѹ̀ о҆бою̀ рабы́ню и҆ не о҆брѣте. Прїи́де же въ кѹщѹ̀ рахи́лину, рахи́ль же (възе́мши)[55] и҆́долы, и҆ по҃ложї̀ е҆̀ по҃ сѣ́дло вельбѹ́же, и҆ сѣ́де връхѹ и҃. (-)[56] Речѐ ѡ҃ц҃ѹ свое́мѹ не (и҆мѣ́и҆ си мо́жика)[57] гд҃не не могѹ́ [бо][58] въста́ти пре҃ тобою̀ ꙗ́ко вещъ женьска̀ ми е҆сть. и҆ска же лава́нъ въ все́и кѹщи и҆ не о҆брѣте и҆́долъ. Разгнѣва́ же сѧ ꙗ́кѡ҃. и҆ сва́рѝ лава́нѹ. (и҆) ѡ҃вѣщ҃а́в же ꙗ́кѡвъ речѐ лава́нѹ, что̀ ли (пра́вда)[59] моѧ, [-][60] что̀ ли гр҃ѣ моѝ, ꙗ́ко (жене́ши)[61] въ сла̀ менѐ, и҆ ꙗ́ко и҆зыска̀ всѧ съсѹ́ды моѧ̀. что̀ о҆брѣте ѡ҃ всего̀ съсѹда до́мѹ твоего̀. Положѝ здѐ пре҃ бра́тїею твоею̀, и҆ бра́тїею моею̀, и҆ да разсѹ́дятъ между о҆бѣма нама е҆е, и҃к, лѣтъ ᾶ҃зъ е҆смь с тобо́ю о҆́вца твоѧ̀ и҆ ко́зы твоа̀ не бы́ша бес плода̀. о҆ве́нъ (твои҃ ста́дъ)[62] нѣсмь и҆зъѧ́лъ, звѣроя̃́дины не принесохъ к тебѣ. *ѷ҃зъ напо҃нихъ ти татьбины́ дн҃ьныѧ̀ и҆ [-][63] нощны́ѧ, бы́хъ дн҃ью жего́мъ зно́емъ, (а̃)[64] сѹдени́ю в нощѝ, и҆ ѡ҃хожа́ше со҃ ѡ҃ о҆чїю моею̀. Си мнѣ, и҃к. лѣтъ, ᾶ҃зъ [сѣхъ][65] въ домѹ твое́мъ рабо́тѧ̃ ти, ді, лѣтъ, двою̀ ради дще́рїю твоею. и҆ ѕ҃, лѣтъ за о҆́вца твоѝ, и҆ преобы́дѣ мзду̀ мою, ї, а̃гнецъ. а̃ще не бы̀ ѣ҆ъ ѡ҃ц҃а моего̀ а̃враа́ма [и҆ страхъ ї҆саа́кѡвъ не бысть мнѣ][66], нн҃ѣ ѹ҆бо тща бы мѧ ѡ҃пѹсти́лъ, на смире́нїе мое и҆ тр҃ѹдъ рѹкѹ моею̀ ѹ҆ви́дѣвъ ѣ҆ъ, и҆ наказа (мѧ)[67] вчера̀. ѡ҃вѣщ҃а́в же лава́нъ речѐ ко ꙗ́кѡвѹ, дщери дще́ри моѝ, и҆ сн҃ове. сн҃ове моѝ, [-][68] скоти, скоти мои, и҆ всѐ е҆ли́ко ви́диши моѐ е҆сть, и҆ дщерїю мои҃ что̀ сътвори́ти сѣго́дни ѡ҃ сихъ и҆ ѡ҃ сихъ сы́нѡвъ и҆хъ, ро́ди ѡ҃ ни́хъ. и҆ нн҃ѣ грядѝ ко мнѣ, да завѣщаю̀ ти завѣ́тъ ᾶ҃зъ и҆ ты̀, и҆ бѹ́детъ въ свидѣ́нїе ᾶ҃зъ и҆ ты̀. Взѧ̀ ѡ҃ц҃ъ ка́мень, и҆ воздви́же и҆̀ въ ста́мѧ. и҆ речѐ ѡ҃ц҃ъ ко бра́тїи свое́й, и҆ собра́ша ка́мень, и҆ сотвори́ша ѡ҃ни́ ка́менъ, и҆ ѧдо́ша ѡ҃ни́ ѡ҃ ка́мене. и҆ наречѐ ѡ҃ц҃ъ и҆мѧ̀ ка́мене и҃ѣгаса́ндѹ, а҆ ла́ванъ наречѐ и҆мѧ̀ ка́мене ґалаа́дъ. и҆ речѐ ла́ванъ, ка́менъ сей̀ свидѣ́тель ме́жду мно́ю и҆ тобо́ю дне҃сь, сегѡ̀ ра́ди и҆ наречѐ и҆мѧ̀ ка́мене ґалаа́дъ, и҆ ма́сфа, ꙗ́коже речѐ ла́ванъ, да ви́дитъ гд҃ь ме́жду мно́ю и҆ ме́жду тобо́ю, ко́гда ѿ҃и҆мѹ́тсѧ дрѹ́гъ ѿ҃ дрѹга̀. а҆ще ѕ҃ло̀ сотвори́ши дще́рема̀ моима̀, и҆ а҆ще поими́ши и҆на̀ ко дще́рема̀ моима̀, не и҆́маши ни ко́го же ви́дѣти съ на́ми, ви́ждь, бо́гъ свиде́тель ме́жду мно́ю и҆ ме́жду тобо́ю. и҆ речѐ ла́ванъ ко ꙗ́кѡвѹ, сѐ ка́менъ сей̀ и҆ сѐ ма́сфа, ю҃же а҆зъ положи́хъ ме́жду мно́ю и҆ ме́жду тобо́ю. свиде́тель ка́менъ сей̀ и҆ ма́сфа, а҆ще а҆зъ не и҆зы́ду ко тебѣ̀ ѡ҃ сегѡ̀ ка́мене, и҆ а҆ще ты̀ не и҆зы́деши ко мнѣ̀ ѡ҃ сегѡ̀ ка́мене и҆ ма́сфы сеѧ̀ на зло̀. Бо́гъ а҆враа́мовъ и҆ бо́гъ нахѡ́ровъ да сѹдитъ ме́жду на́ми, бо́гъ ѻ҃ц҃а и҆хъ. и҆ кля́сѧ ꙗ́кѡвъ стра́хомъ ѻ҃ц҃а своего̀ и҆саа́ка. и҆ ѯ҃ре́тъ ѯ҃ре́тъ на горѣ̀, и҆ наречѐ и҆мѧ̀ мѣ́сту ѯ҃ре́тъ, и҆ призва̀ ꙗ́кѡвъ бра́тїю свою̀ на ѯ҃ре́тъ, и҆ ѧдо́ша ѯ҃ре́тъ, и҆ ноща́ша на горѣ̀. и҆ ра́но въста̀ ла́ванъ, и҆ цѣлова́ сно́ве своѧ̀ и҆ дще́ри своѝ, и҆ бласло́ви и҆̀хъ, и҆ и҆дѐ и҆ возврати́сѧ ла́ванъ въ мѣ́сто свое́. ꙗ́кѡвъ же и҆дѐ на путь свои́, и҆ срѣто́ша его̀ а҆гг҃ли бж҃ии҆. и҆ ви́дѣвъ и҆̀хъ ꙗ́кѡвъ речѐ, ста́нъ бж҃ии҆ сей̀, и҆ наречѐ и҆мѧ̀ мѣ́сту ма́навъ. и҆ посла̀ ꙗ́кѡвъ вѣ́стники пред҃ собо́ю ко и҃саву̀ бра́ту своему̀ въ землю̀ сиирскѹю̀, въ страну̀ е҆дѡмскѹю̀. и҆ заповѣ́да и҆̀мъ ꙗ́кѡвъ, глаго́ля, сицева̀ рцы́те го́споду моему̀ и҃саву̀, сицева̀ глаго́летъ ра́бъ твоѝ ꙗ́кѡвъ, ко́ею ра́ди ѡ҃ц҃ю̀ моему̀ ла́ванѹ ѡ҃бита́хъ, и҆ ѕ҃ло̀ ѡ҃ сегѡ̀ не и҆мѣ́хъ, и҆ во́лы и҆ ѻ҃слы и҆ ѻ҃вцы и҆ ра́бы и҆ ра́бы́ни, и҆ посла́хъ ѡ҃вѣсти́ти го́споду моему̀, да ѡ҃брѣ́щю бла́годать пред҃ тобо́ю. и҆ возврати́шасѧ вѣ́стницы ко ꙗ́кѡвѹ, глаго́люще, и҆до́хомъ ко бра́ту твоему̀ и҃саву̀, и҆ то́й и҆дѐ на срѣ́тенїе тебѣ̀, и҆ четы́редесѧте мѹ́жи съ нимъ. и҆ ѹ҆боѧ́сѧ ꙗ́кѡвъ ѕ҃ѣло̀ зѣло̀, и҆ ско́рбѣ ду́шею, и҆ раздѣли́ лю́ди, и҆̀же съ нимъ, и҆ ѻ҃вцы и҆ во́лы и҆ ѻ҃слы на двѣ̀ ча́сти, и҆ речѐ, а҆ще и҆до́ть и҃савъ на е҆ди́ну ча́сть и҆ ѹ҆би́етъ ю҃, и҆ бу́детъ ѡ҃ста́вленїе въ ѕ҃ѣло̀ ча́сти. и҆ речѐ ꙗ́кѡвъ, бо́же ѻ҃ц҃а моего̀ а҆враа́ма и҆ бо́же ѻ҃ц҃а моего̀ и҆саа́ка, гд҃и҆ глаго́лѧй ко мнѣ̀, и҆дѝ въ зе́млю твою̀ и҆ въ ро́дъ твои́, и҆ ѡ҃благодѣ́ю тѧ̀, ѹ҆мали́хъ ѧ҃ ѿ҃ всѣ́хъ щедро́тъ твои́хъ и҆ ѿ҃ всѣ́хъ и҆сти́нъ твои́хъ, ю҃же сотвори́лъ е҆сѝ рабу̀ твоему̀, ꙗ́кѡ҃ съ жезло́мъ моим҃ и҆до́хъ чрезъ и҃ѳ҃ръ сей̀, и҆ нн҃ѣ двѣ̀ ча́сти сотвори́хъ. и҆змѝ ны̀ ѿ҃ рукѝ бра́та моего̀, ѿ҃ рукѝ и҃сава, ꙗ́ко ѕ҃ѣло̀ боюсѧ̀ ѧ҃ его̀, да не когда̀ прише́дъ ѹ҆би́етъ мѧ̀ и҆ ма́терь съ ча́ды. и҆ ты̀ рекы̀ ко мнѣ̀, ꙗ́ко ѹ҆блажа́ѧ ублажу́ тѧ̀, и҆ положу̀ сѣ́мѧ твоѐ ꙗ́ко пѣ́сокъ морскі҆й, и҆́же не и҆счести́тсѧ ѿ҃ мно́жества. и҆ ночева́ тѹ́ ѡ҃ нощѝ сегѡ̀, и҆ взѧ̀ ѿ҃ ѧ҃ще́й рѹкѹ̀ свое́й да́ры ꙗ́кѡвъ, и҆ посла̀ и҆̀хъ и҃саву̀ бра́ту своему̀, и҆ ѡ҃вцы и҆ ко́зы двѣ̀ сѹ́ты, и҆ ѻ҃вны двѣ̀ сѹ́ты, и҆ ѻ҃слы двѣ̀ сѹ́ты, и҆ ѻ҃слѧ̀ двѣ̀ сѹ́ты, и҆ ѻ҃вны тридесѧ́ть, и҆ ѻ҃слѧ̀ тридесѧ́ть, и҆ ѻ҃вны ше́стьдесѧте, и҆ ѻ҃слѧ̀ ше́стьдесѧте

моя скотина, і все, що бачиш, є моїм і моїх дочок. Що сьогодні зроблю їм і їхнім дітям, яких породили? **44** Тепер, отже, ходи і завіщай завіт, я і ти, і буде свідком між мною і тобою. І сказав йому: Ось з нами немає нікого, Бог побачив і є свідком між мною і тобою. **45** І взявши ж камінь, Яків поставив його як стовп. **46** Сказав же Яків своїм братам: Зберіть каміння – і зібрали каміння, і зробили могилу, і поїли ж там при могилі. Сказав же йому Лаван: Ця могила свідок між мною і тобою сьогодні. **47** І назвав Лаван: Могила свідчення; Яків же назвав: Могила – свідок. **48** Сказав же Лаван до Якова: Ця могила і стовп, який ти поклав між мною і тобою, ця могила є свідком, і свідком є і цей стовп, є свідком. Задля цього назвав: Могила свідчення **49** і Бачення, бо сказав: Хай бачить Бог між мною і тобою, якщо відречемося друг від друга, **50** і якщо упокориш моїх дочок, і візьмеш жінок над моїх дочок, – гляди; немає нікого з нами, хай бачить Бог і є свідок між мною і тобою. **51** І сказав Лаван Якові: Ось могила – свідок і цей стовп. **52** Отже, якщо я не перейду до тебе, то й ти не перейди до мене, цю могилу і стовпа, зі злобою. **53** Бог Авраама, Бог Нахора, хай судить між нами. І поклявся Яків за страхом свого батька Ісаака. **54** І Яків приніс жертву на горі, і закликав своїх братів, їли ж, і пили, і спали на горі. **55** Вставши ж Лаван вранці, поцілував своїх синів і своїх дочок, і поблагословив їх, і повернувся Лаван, пішов до свого місця.

творю̀ и҃ма дн҃ь и҆ чадомъ є҆а̀, на҃же роди́ста· Нн҃ѣ оу҆бо ходи́, [и҆][69] (завѣщава́)[70] завѣтъ а҆зъ и҆ ты̀. и҆ бу҃де҆ ѣ҆ послуша́нїе между мно́ю и҆ тобо́ю· [И҆ рече҆][71] є҆мꙋ є҆е҆ (нѣсть с нами никого́же)[72], ви́дѣ бг҃ъ (и҆) по́слухъ (е҆сть) между мно́ю и҆ тобо́ю· (И҆) вꙗзе́м же (камень їа́ковъ)[73] поствї и҃ въ сто́лпъ, рече҆ же їа́ковъ бра́тїи свое́и, събери́те ка́менїе, и҆ събра́ша каменїе и҆ сътвори́ша моги́лꙋ, и҆ на҆до́ша [-][74] (же) тꙋ оу҆ моги́лы· [Г҆е҆ же][75] є҆мꙋ лава҃ моги́ла сѝ [посл҃ꙋ][76] между мно́ю и҆ тобо́ю дн҃ь, и҆ прозва̀ [-][77] лава҃ моги́ла послꙋша́нїа, їа́ко҃ же прозва (-)[78] могила посл҃ꙋ· ре҆че же лава́нъ къ їа́ковꙋ, (-)[79] моги́ла сѝ и҆ сто́лпъ, и҆же [поста́вилъ е҆сѝ][80] междѝ мною и҆ тобо́ю, по́слухъ е҆сть моги́ла сѝ, и҆ [по́слух][81], и҆ сто́лпъ сѝ (по́слухъ)[82]. Сего ради (прозва̀) моги́ла [послꙋшна́а][83], и҆ видѣ́нїе е҆же рече҆ да ви́дитъ бг҃ъ между мно́ю и҆ тобо́ю· ѓ҆ще ѡ҃вратѣжевѣ́тсѧ другъ ѡ҃ дру́га, (и҆) а́ще съмени́шѝ дще́ри моѝ, [и҆][84] поимеши жены̀ надъ дще́ри мои, ви́ждь (нѣсть никогоже с нама)[85], [ви́ди][86] [бг҃ъ (и҆) по́слухъ (е҆сть) между мно́ю и҆ тобо́ю· И҆ рече҆ лава́нъ їа́ковꙋ е҆е҆ моги́ла (по́слухъ) и҆ сто́лпъ сѝ][87], а҆́ще оу҆бо а҆́зъ не минꙋ къ тебѣ, то҆ и҆ ты̀ не минѝ къ мнѣ могилы сеа̀, и҆ стлъпа̀ [-][88] съ зло́бою, бг҃ъ авраа́мль (-)[89] бг҃ъ нахо́ровъ сꙋдѝ между на́ма, и҆ кля́сѧ їа́ковъ по бо́язни ѡ҃ц҃а своє́го їса́ака· И҆ сътворѝ требꙋ їа́ковъ на горѣ. и҆ въꙁва бра́тїю свою (-)[90] на҆до́ша (же) и҆ пиша. и҆ спа́ша на горѣ· въста́въ же лава҃ заоу҆́тра, цѣлова̀ сны̃ своа̀ и҆ дще́ри своа̀ и҆ бл҃вї а҆, и҆ въꙁвратисѧ лава́нъ ѡ҃и́де на мѣсто свое·

Глава 32

1 Яків пішов своєю дорогою, поглянувши, і побачив божі полки, що вишикувалися в лави, і зустріли божих ангелів. **2** Сказав же Яків, коли їх побачив: Це божий полк. І назвав ім'я того місця: Полки. **3** Послав же Яків послів перед собою до Ісава, свого брата, до землі Сир, до околиці Едом, **4** і заповів їм, кажучи: Так скажіть моєму панові Ісаву: Так говорить твій раб Яків. Я жив у Лавана і забарився дотепер, **5** були в мене воли, і осли, і вівці, раби і рабині, і я послав сповістити моєму панові Ісаву, щоб твій раб знайшов ласку перед тобою. **6** І повернулися посли до Якова, кажучи: Ми ходили до твого брата Ісава, і сам іде тобі назустріч, і з ним 400 мужів. **7** Дуже злякався ж Яків, і був розгублений, і поділив свою челядь: волів, овець і верблюдів –

Гла҃, лв·

(-)[1] а́ковъ и҆́де на [сво́и пꙋть][2], (-)[3] въ-ꙁрѣвъ (и҆) ви́дѣ полкы бж҃їа вополъчи́шасѧ, и҆ срѣто́ша а҆гг҃ли бж҃їи· ре҆че же їа́ковъ е҆гда (и҆ ви́дѣ)[4] плъкъ бж҃їи сѝ, и҆ прозва̀ и҃ма мѣсту тому по́лкы· Посла́ же їа́ковъ послы̀ пр҃е҆ собо́ю, къ їса́ву бра́ту своє́му въ зе́млю сѝ́ръ, въ село̀ е҆до́мъ, и҆ заповѣ́да и҃ѩ гл҃а· Тако рецѣте гд҃ну мое́му їса́ву, тако гл҃етъ ра́бъ твои їа́ковъ, оу҆ лава́на о҆́битахъ и҆ оу҆ме́лѣхъ досе́лѣ. [-][5] быша мѝ воло́ве и҆ о҆́слы. і҆ о҆́вца [-][6] рабы̀ и҆ рабы́ня, и҆ посла҃ повѣ́дати гд҃ну мое́му їсаву, дабы̀ о҆́брѣ́лъ рабъ твои бл҃гъ предъ тобо́ю· И҆ въꙁвратѝшасѧ послы̀ къ їа́ковꙋ гла́ше, ходихомъ къ бра́ту твое́му їсаву. и҆ [самъ][7] и҆́детъ противꙋ тебѣ, и҆ ѹ҆ мужъ с нимъ· Оу҆боа́ же сѧ їа́ковъ зѣло, и҆ въ недоу҆мїи бысть, и҆ разлꙋчи́ челядь [свою][8] (-)[9] гова́да

(-)[10] ѻ҃вцы, [и҃ вельблю́ды][11] на дв҃а плъ҃ка· И҃ рече
і҆а́ковъ а҃ще прі҆и́детъ і҆са́въ на [є҆ди́нъ по́лкъ][12], і҆
и҃спъ҃сѣ́четъ и҃. [-][13] бу́детъ (вторы́и по́лкъ)[14]
въ сп҃нїи́· Рече же і҆а́ковъ бъ҃ ѡ҆ц҃а мое҆го а҃враа́ма,
и҃ бъ҃ ѡ҆ц҃а мое҆го і҆саа́ка [и҃ гі҃ бже҃][15] є҆же гла́вы
мнѣ́, и҃дѝ въ зе́млю рожде́нїа твое҆го и҃ бл҃га
т҃а сътворю́, довлѣ́етъ ми ѡ҆ всего́ пра́вды, и҃
ѡ҆ всего́ и҃стины, ю҆́же сътворѝ рабу́ своему́. Съ
же́злѡ бо [симъ][16] прei҃до́хъ і҆о́рданъ сїи́, нн҃ѣ же
сѣ́хъ въ дв҃а по́лка, и҃зба́ви ма ѡ҆ ру́ку бра́та
мое҆го і҆са́ва на́ко бою́ся е҆го, е҆гда́ прише́дъ оу҆би-
е҆тъ мя, и҃ мт҃ри с чады· Ты́ же рече до́брѣ
бл҃га тя сътворю́, и҃ поста́влю сѣ́мя твое҆ на́ко
пѣ́сокъ морскїи́ и҃же см҃ не и҃зо́чтетъ ѡ҆ мно́-
жества. И҃ спа т҃у (тои҃ ноще́)[17], и҃ взя́ даръ
[ѡ҆ него́же и҃мы́й][18] [в ру́цѣ сво́и][19], и҃ посла і҆сову́
бра́ту своему́, ко́зъ, ц҃, [и҃][20] ко́зловъ, к҃, о҆ве́цъ,
ц҃, [и҃][21] о҆́венъ, к҃, вельблю́довъ до́йныхъ (со)[22]
жребя́ты и҃хъ, л҃, воло́въ, м҃. бы́къ, і҆ (и҃) о҆́с-
лицъ, к҃, [-][23] жребе́цъ (и҃хъ), і҆, (и҃) и҃ дасть [и҃][24]
в ру́цѣ рабо́мъ свои́мъ кое҆́жде стадо кромѣ́· [И҃
рече][25] рабо́мъ свои́мъ и҃дѣ́те предо мно́ю и҃
между сътвори́те между́ ста́домъ, и҃ ста-
домъ· И҃ запо́вѣда старѣ́йшему гл҃а, а҃ще ли
т҃а ([-][26] бра́тъ мо́и сра́щетъ)[27], и҃ (а҃ще) въ-
проша́е́ т҃а гл҃а. чи́и е҆́си, (и҃ли)[28] ка́мо и҃́деши,
и҃ чіѣ́ е҆е҆ и҃же пред҃ъ тобо́ю и҃детъ, [ѻ҆цы][29] [е҆-
му́][30] раба́ твое҆го і҆а́кова да́ръ, посла́ г҃ду [сво-
е҆му́][31] і҆са́ву, и҃ се҆ самъ за нами [и҃детъ][32].
И҃ заповѣ́да пр҃ъвому́ (-)[33] второ́му и҃ тре́тїему
и҃ всѣ́мъ предѣ́и҃дущимъ (и҃) заднимъ (-)[34]. (И҃ ре-
че)[35] по (сему́ словесѝ)[36] гл҃ете і҆сову́, е҆гда дости-
же́е́ вы (-)[37] гл҃ите, се҆ рабъ твои і҆а́ковъ и҃детъ
за на́ми, вѣ́ща ѡ҆́бо ѡ҆́крощу́ лице е҆го, (да́-
ромъ)[38] [мои́мъ][39], прe҃и҃дущи́ е҆го и҃ по се҆́ ѡ҆́зрю
лице е҆го [и҃ да][40] прі҆и́метъ лице мое҆ лице е҆го· И҃
прe҃и҃да́ше даръ [прe҃][41] ни́мъ са́м же лежа́ тои҃
ноще́ въ полу́цѣ· въста́въ же (то́и҃ ноще́)[42] поя҃
о҆́бѣ женѣ́ [свои҃][43]. и҃ о҆́бѣ рабы́ни. и҃ о҆́ а҃і, сн҃въ
свои́хъ, и҃ прei҃де бро́дъ [а҃вво́дъ][44], и҃ (пои́мъ)[45]
а҃ мину́ водоте́чь, и҃ преведѐ вс҃е свое҆· О҆ста же
і҆а́ковъ е҆ди́нъ, и҃ бора́шеся [с нн҃ мужъ][46] до оу҆-
трїа́· ви́дѣвъ же на́ко не мо́жетъ противу́ е҆му́,
и҃ прина́ся [-][47] въ сѣ́тъгна е҆го. и҃ оу҆те́рпе пре-
сѣ́ча сѣ́тъгна і҆а́ковля́, е҆гда́ бора́шеся с нимъ·
(-)[48] Рече (же) е҆му́ пусти́ ма въ҃зы́де о҆́ бо
свѣ́тъ, се́и҃ же рече не [пущу́ тебе][49], а҃́ще не
[бл҃ви́ши мене][50]. (и҃) рече (-)[51] е҆му́ ка́ко (ти и҃-
ма)[52] е҆́сть, се́и҃ же рече і҆а́ковъ· Рече же е҆му́
нн҃ ѥ҃ (*николи́же) не прозове́тся и҃́ма твое҆ і҆а́ковъ, но
і҆и́ль бу́детъ и҃́ма твое҆, понеже оу҆кр҃пи́ся съ

на два полки. **8** І сказав Яків: Якщо прийде Ісав на один полк, і його вирубає, другий полк буде в спасінні. **9** Сказав же Яків: Боже мого батька Авраама, і Боже мого батька Ісаака, і Господи Боже, що сказав мені: Іди до землі твого народження і зроблю тобі добро, **10** вистачає мені з усієї справедливості і з усієї правди, яку ти вчинив своєму рабові. Бо з цією палицею я перейшов цей Йордан, тепер же я став двома полками. **11** Визволи мене з руки мого брата Ісава, бо боюся його, щоб прийшовши, не убив мене і матері з дітьми. **12** А Ти сказав: Добре, добро тобі вчиню і поставлю твоє насіння як морський пісок, що не почислиться через велике число. **13** І спав там тієї ночі, і взяв дар з того, що мав у своїй руці, і послав Ісавові, своєму братові: **14** 200 кіз і 20 козлів, 200 овець і 20 баранів, **15** 30 дійних верблюдів з їхніми жеребями, 40 волів, 10 биків, і 20 ослиць, 10 їхніх ослят. **16** І дав їх в руки своїм рабам, кожне стадо осібно. І сказав своїм рабам: Ідіть передімною, і зробіть відстань між стадом і стадом. **17** І заповів старшому, кажучи: Якщо тебе зустріне мій брат і якщо тебе запитає, кажучи: Чий є ти, або куди ідеш, і чиє це, що йде перед тобою? **18** Скажеш йому: Твого раба Якова, послав дар своєму панові Ісаву, і ось сам іде за нами. **19** І заповів першому, другому і третьому і всім, що випереджали, і тим, що позаду. І сказав: За цим словом промовите до Ісава, коли вас дожене, **20** скажіть: Ось твій раб Яків іде за нами. Сказав, отже: Умилостивлю його лице моїм даром, що йде перед ним, і після цього побачу його лице. І хай моє лице прийме його лице. **21** І йшли перед ним дари, він сам же спав тієї ночі в полку. **22** Вставши ж тієї ночі, взяв обі свої жінки і обі рабині і 11 своїх синів, і перейшов брід Явот, **23** і взявши їх, перейшов струмок, і перевів все своє. **24** Залишився же Яків сам, і боровся з ним чоловік до ранку. **25** Побачивши ж, що не може проти нього, і доторкнувся до його стегна, і затерпло в перебитті стегно Якова, коли з ним боровся. **26** Сказав же йому: Відпусти мене, бо зійшло світло. Він же сказав: Не пущу тебе, якщо не поблагословиш мене. **27** І сказав йому: Яке є твоє ім'я? Цей же сказав: Яків. **28** Сказав же йому: *Ніколи не назветься твоє ім'я Яків, але твоє ім'я буде Ізраїль, бо ти скріпився з Богом, і

ниж. 35

будеш же сильний з людьми. **29** Запитував же Яків, і сказав: Скажи мені твоє ім'я. І сказав: Навіщо питаєш моє ім'я? Бо є чудне. І поблагословив його там. **30** І назвав Яків ім'я того місця Божий Образ, бо я побачив Бога лицем в лице, і моя душа спаслася. **31** І зійшло сонце, коли відійшов Божий Образ. Він же кульгав своїм стегном. **32** Задля цього не мають їсти ізраїльські сини нерва, бо затерп в перебитті його стегна, і до нинішнього дня, тому що перебиті нерви його стегна, і *стегно* затерпло.

Глава 33

1 І поглянувши, Яків побачив, і ось Ісав, його брат, іде і 400 мужів з ним. І розділив Яків дітей Лії, і Рахилі, і двох рабинь; **2** і поставив дві рабині і їхніх синів першими, Лію ж і її дітей нижче, Рахиль же і Йосифа зізаду. **3** Сам же вийшов першим перед ними, і поклонився до землі сім разів доки не приблизився до свого брата. **4** І прийшов Ісав скоро йому назустріч, і обнявши, поцілував його, і припав йому до шиї, і оба заплакали. **5** Поглянувши ж, побачив жінок і дітей, і сказав: Хто є ці? Він же сказав: Діти, якими Бог помилував твого раба. **6** І приступили ж рабині і їх діти, і поклонилися; **7** приступила ж Лія і її діти, і поклонилися; після цього ж приступила Рахиль і Йосиф, і поклонилися. **8** І сказав: Що це є ці всі полки, які я зустрів? Він же сказав: Щоб твій раб знайшов ласку перед тобою, пане. **9** Сказав же йому Ісав: Вистачає мені, брате, ти ж твоє собі задержи. **10** І сказав Яків: Якщо я знайшов ласку перед тобою, прийми дар з моїх рук. Задля цього я побачив твоє лице, наче хто бачить боже лице; покажи мені любов, **11** і прийми моє благословення, яке я тобі приніс, як мене помилував Бог; я маю все. І змусив його, і взяв. **12** І сказав: Вставши, підемо по-простому. **13** І сказав Яків: Пане, знаєш, що мої діти малі, вівці ж і воли стомлені. Якщо, отже, пожену їх один день або два – вимре вся худоба. **14** Ти піди вперед, мій пане, перед своїм рабом; я, отже, скріплюся в дорозі за можливістю мого часу, що передімною, і як зможуть іти мої діти, доки не прийду до мого пана до Сиір. **15** І сказав Ісав: Чи оставлю з тобою з мужів, з тих, що є зі мною? Він же сказав: Навіщо це?

бг҃омъ, и҆ съ чл҃кы (же) сильнъ [бу҆деши][53]· въпрошаше же і҆а҃ковъ и҆ рече, повѣ́ждь ми и҃мѧ твоѥ̀, и҆ р҃ѣ въскую́ [-][54] въпрашаѥши и҃мени моѥ́го. (чюдно бо ѥ̂сть)[55]· И҆ бл҃ви ѥ̂го тоу́, и҆ прозва і҆а҃ковъ и҃мѧ мѣсту́ тому́ о҆́бразъ бж҃їи· ви́дѣхъ бо бг҃а лицѣ́ ко лицу́, и҆ спсе́ ми сѧ [дш҃а моѧ][56]. (и҆) вꙗзы́иде (-)[57] [-][58] сл҃нце ѥ̂гда҆ ѡ҆и́де о҆́бра҆ бж҃їи· Се́й же похрама стъгномъ своі́мъ сего́ ради не и҃мутъ ꙗ҆сти сѣ́вре і҆и́левы жилы, ꙗ҆́коже оу҆тръпѣ́ (-)[59] въ пресѣ́ченїѝ҆ стъгна (ѥ̂го и҆) до (дн҃ешнего дн҃и)[60], тогѡ̀ ради и҃же (пресѣче́ны)[61] (жилы)[62] стегна [ѥ̂го][63], и҆ оу҆терпѣ·

Гл҃а, л҃г·

(-) вꙗзрѣвъ (-)[1] і҆а҃ковъ, ви́дѣ и҆ ѥ̂е і҆са́въ бра҃тъ ѥ̂го и҃дыи́ и҆ ӳ, мужъ съ нимъ· И҆ разлучи́ і҆а҃ковъ дѣ́ти, ли́и и҆ рахи́ль и҆ дв҃ у҆ рабы́нь, и҆ поста́ви о҆́бѣ рабы́ни и҆ сы́ны ею́ въ пр҃ъвыѧ̀· (-)[2] лию́ (же) и҆ дѣ́ти ѥ̀ѧ̀ пони́же, [рахи́ль же][3] і҆ и҃ѡ́сифа съзади́. сам же и҆зыде пр҃ъвѣе пр҃ѣ ни́ми и҆ поклони́ѧ до земл҃ѧ̀ седмиждыі, до́ндеже приближи́ѧ ко бра́тоу своѥ́му· И҆ прїи́де і҆са́въ въскорѣ протии́ву ѥ́му, и҆ о҆́бъи́мъ [-][4] цѣлова́ [и][5], и҆ припадѐ ко выи́ ѥ̂го. и҆ пла́каста́ѧ о҆́ба· [вꙗзрѣ́в же][6] ви́дѣ жены́ и҆ дѣ́ти, и҆ рече что́ ѳ҃и сꙋ́ть. се́й же рече дѣ́ти и҃миже помѝлова бъ́ раба́ твоѥ́го· И҆ приступи́ста (же) рабы́ни и҆ дѣ́ти ѥ̀ѧ̀, и҆ поклони́шаѧ. (-)[7] приступи(᷉) лїѧ̀ и҆ дѣ́ти ѥ̀ѧ̀, и҆ поклони́шаѧ. (-)[8] посе́м (же) приступи́ рахи́ль і҆ и҃ѡ́сифъ, и҆ поклони́стаѧ· И҆ рече что́ (ѥ̂е)[9] сꙋ́ть (по́лцы ѳ҃и вс҃и)[10] и҃́же срѣ́тѣ, се́й же р҃ѣ да о҆́бра҆ѡ҆́ рабъ твои бл҃гть пр҃ѣ тобо́ю г҃дне· Рече же (ѥ̂мꙋ) і҆са́въ довлѣ́етъ ми бра́тє. ты же твоѐ собѣ съдержѝ· (И҆) рече (-)[11] і҆а҃ковъ, а҆́ще о҆́брѣто́хъ бл҃годать пр҃ѣ тобо́ю, прїими́ даръ ѡ҆ (рꙋку моѥ́ю)[12], сего̀ ради ви́дѣ лице твое, ꙗ҆́коже (ви́дѣтъ кто́)[13] лицѐ бж҃їе, (-)[14] покажи́ ми любо́вь. [и҆][15] прїими́ бл҃вѣ́нїе моѐ ѥ̀же принесо́хъ ти́, ꙗ҆́коже помѝлова мѧ бъ́, [-][16] и҃́мамъ вс҃е. и҆ приноудѝ ѥ̂го и҆ взѧ̀· И҆ рече въста́вше по́идемъ попросту́. (и҆) рече (-)[17] [-][18] [і҆а҃ковъ][19] господи́не (-)[20] [вѣ́си][21], ꙗ҆́ко дѣ́ти [моѝ][22] ю҃ны, (-)[23] о҆́вца (же) и҆ гова́да и҃стомлены̀, а҆́ще оу҆́бо пожену́ а҆́ ѥ̂ди́нъ дн҃ь, [и҆ли два][24] и҃змрет҃ь весь ско́тъ· Преди ты́ пойди г҃дне мои́ пр҃ѣ рабомъ [своі́мъ][25], а҆́зъ (оу҆́бо)[26] кр҃тїю на пꙋти́, по поможе́нїю го́да моѥ́го и҃же пр҃ѣ до мно́ю. и҆ ꙗ҆́ко да возмо́гꙋтъ и҃ти дѣ́ти [моѝ][27], до́ндеже прїи́ду ко г҃дну моѥ́мꙋ въ сїи́ръ· (И҆) рече (-)[28] і҆са́въ о҆́ставлю а҆́ (ѡ҆ мн҃ѣ с тобо́ю)[29] и҃же съ мно́ю (сꙋть). се́й же

рⷮ҃ вꙗсиꙋю ѣе довлѣѣтъ ми нⷯко ѻ҆брѣтⷯ҇ бл҃гⷮ҃ть предъ тобо́ю гⷣне· вꙁвратѝ же сѧ
Ісаⷯвъ в (то́мъ дⷯ́и)[30] (своⷯ́мъ пⷭтемъ)[31] в сїи́рѣ, [Іа́ковъ же][32] прїи́де въ (сохо́тъ)[33], и̂ поста́ви себѣ [-][34] хра́мину и̂ (разбѝ кⷭщу скоту (-)[35])[36], (и̂)[37] нарече и̑ма мѣсту тому (сохо́тъ)[38], (ѣирѣчъ станы)· [Прїи́де же][39] Іа́ковъ
въ салѝмъ гра҃ сикемъсіскъ и̑же е҆сть въ землѝ
хананѧньстѣи, е҆гда̀ прїи́де ѿ междорѣ́чїѧ
сⷳрьска, и̂ ста пре҃ лицемъ, града и̂ кⷭпѝ
часть села̀, въ не́мже поста́ви [хра҃ свои́ тⷯ҇][40]
ѿ е҆ммо́ра ѿц҃а сⷳхемля стомъ о҆вено҃. и̂ поста́ви тⷯ҇ о҆лта́рь, и̂ помоли ба҃ Іиⷯлева·

Гла҃, л҃д·

Ꙁыде же ди́на дщѝ ли́ина, ю҆́же роди Іа́кову, познати дщери о҆быта́телеи· (-)[1]
ви́дѣвⷭ (же) ю сихе́мъ сн҃ъ е҆ммо́ровъ. Хорѓрео́сть, кн҃зь тоѧ̀ земляѧ̀, и̂ поиⷯ́мъ ю҆
бысть с не́ю и̂ смирї еѧ̀. и̂ вꙁлюбѝ дш҃у ди́нину, дщере́ Іа́ковлю, и̂ вꙁлюбѝ дⷭцу и̂ гл҃и
(кⷮ не́и по мыслѝ дⷭца)[2]· Рече же сихе́мъ [сн҃ъ][3]
е҆ммо́ровъ ѿц҃у своему́ гл҃ѧ, поиⷯмѝ ми́ о҆троковиицу сїю въ жену́· Іа́ковъ же слышаⷯ нⷯко о҆скⷭ҇ве-
нѝ [ди́ну дщере́ъ его́ сн҃ъ е҆ммо́ровъ][4], сн҃ове же
его́ бѧ́ху ѿ ско́ты [-][5] на́ поли, премолчаⷯ же
Іа́ковъ до́ндеже прїидⷳ сі́и· Ѝзы́де же (самъ)
е҆ммо́ръ ѿц҃ъ сихе́мль кⷮ Іа́кову гл҃ати к немⷳ· Сн҃ове же Іа́ковли прїидоша с по́лѧ, (и̂) нⷯ́коже слы́шаше смⷳти́шасѧ мⷳжи, и̂ жа́лостно
(пре҃ ними бысть)[6] ѕѣло нⷯко не лⷮ́по сⷮтвори
Іиⷯ́ю бы́вши ѿ дщере́їю Іа́ковлею̀, и̂ не (бⷳдетъ сице)[7]· (-)[8] Рече (же) и̑мъ е҆ммо́ръ гл҃ѧ сихе҃ сн҃ъ мои и̑збра̀ дш҃и [своем][9] дщере́ъ вашу,
дади́те [оу҆бо][10] ю҆̀ (въ жену е҆мⷳ)[11], [и̂][12] сва́титесѧ с нами. дщери ваша дадите [сн҃омъ
на́шимъ][13], и̂ дщери наша поиⷯмите сн҃овомъ
своⷯ́мъ. и̂ оу҆ насъ оу҆селите́сѧ, и̂ землѧ̀ [-][14]
простра́нна пре҃ вами, оу҆селитесѧ, и̂ притажите на не́и, и̂ вꙁдⷮ́лаите на неи́· (Сихе́мъ же
рече)[15] ѿц҃у еѧ̀, и̂ бра҃тїи еѧ̀ гл҃ѧ, да о҆бра́щу бл҃гⷮ҃ть пре҃ вами. и̂ е҆́же а҆̂ще рецете дади́.
оу҆множи́те вⷮ́ино ѕѣло, и̂ [дади́мъ][16] (вам).
нⷯ́коже рецете [-][17], (-)[18] дади́те (же) ми о҆́троковицу сїю̀ въ жену́· ѿвⷮ҇щаша (-)[19] сн҃ве Іа́ковли сихе́му, и̂ е҆ммо́ру ѿц҃у его́, на лⷭка́вⷭтвѣ, и̂ гл҃аша к нимъ нⷯко о҆скⷭ҇вернѝ ди́ну
сестру и̑хъ· (-)[20] Рекоста́ (же) и̑мъ симео́нъ и̂
левїи бра҃та ди́нина сн҃ове ли́и. не вꙗзмо́же҃ сⷮтвори́ти словесѝ сего, дати сестру свою чⷯ́ку
и̑же и̑́мать конеⷱчну плоть нео҆брѣза́нну, е҆сть

Досить мені, що я знайшов ласку перед тобою, пане. **16** Повернувся же Ісав в тому дні своєю дорогою до Сиіра. **17** Яків же прийшов до Сохот, і поставив собі хату, і розставив шатро скотові, і назвав ім'я того місця Сохот, значить табір. **18** Прийшов же Яків до Салиму, сикемського міста, яке є в ханаанській землі, коли прийшов з сирійського межиріччя, і став перед лицем міста, **19** і купив частину поля, в якому поставив там свою хату, від Еммора, батька Сихема, стома баранами. **20** І поставив там жертовник, і помолився до Бога ізраїлевого.

Глава 34

1 Вийшла ж Діна, дочка Лії, яку породила Якову, запізнати дочок мешканців. **2** Побачивши ж її Сихем, син Еммора Хорреос, князь тієї землі, і взявши її, був з нею, і упокорив її. **3** І полюбив душу Діни, дочки Якова, і полюбив дівчину, і говорив до неї за задумами дівчини. **4** Сказав же Сихем, син Еммора, своєму батькові, мовлячи: Візьми мені цю дівчину за жінку. **5** Яків же, почувши, що син Еммора опоганив Діну, його дочку, сини ж його були з скотом в полі; промовчав же Яків доки вони не прийдуть. **6** Вийшов же сам Еммор, батько Сихема, до Якова, говорити до нього. **7** Сини ж Якова прийшли з поля, і як почули, мужі засмутилися; і дуже болісним було перед ними, бо негарно зробив Ізраїлеві, бувши з дочкою Якова, і так не буде. **8** Сказав же їм Еммор, мовлячи: Сихем, мій син, вибрав вашу дочку своїй душі, дайте, отже, її йому за жінку **9** і сватайтеся з нами; ваші дочки дайте нашим синам, і наших дочок беріть вашим синам. **10** І поселіться в нас, і перед вами широка земля. Поселіться, і придбайте на ній, і працюйте на ній. **11** Сихем же сказав її батькові і її братам, мовлячи: Хай знайду я ласку перед вами, і що тільки скажете, дамо. **12** Дуже помножіть віно — і дамо вам, як скажете; дайте ж мені цю дівчину за жінку. **13** Відповіли сини Якова Сихемові і Емморові, його батькові, з лукавством, і промовили до них, тому що опоганив Діну, їх сестру. **14** Сказали ж їм Симеон і Левій, брати Діни, сини Лії: Не зможемо вчинити це слово: дати свою сестру чоловікові, який має кінцеву скіру необрізану; отже, це є для нас зневагою. **15** Цим уподібнимося до вас, і поселимося у вас, якщо будете як і

ми, коли обріжете ввесь чоловічий рід, **16** і дамо наших дочок вам, і візьмемо собі з дочок наших за жінок, і поселимося серед вас, і будемо як один рід. **17** Коли ж не послухаєте нас, і не обріжетеся – взявши своїх дочок, відійдемо. **18** І вгодили ці слова перед Еммором і перед Сихемом, його сином; **19** і не забарився молодець зробити це слово, бо любив дочку Якова. Він же був найславніший з усіх, що в домі його батька. **20** Прийшли ж Еммор і Сихем, його син, перед браму їхнього міста, і сказали до мужів свого міста, мовлячи: **21** Ці чоловіки є мирні, хай з нами поселяться на землі, і хай придбають на ній, перед ними ж широка земля. І візьмім їхніх дочок, дочок же наших даймо їм. **22** Лиш в цьому уподібняться ці люди, щоб жити з нами, щоб стати одним народом, коли себе обріжемо, кожного з чоловічого роду, так як вони є обрізані. **23** І чи їх скотина, і їх маєтки не будуть наші? Тільки в цьому уподібнимося їм, і поселяться з нами. **24** Вислухали ж Еммора і Сихема, його сина, і всі, що виходили з брами їхнього міста, і обрізали тіло їхньої передньої шкіри в усього чоловічого роду. **25** Сталося ж третього дня, коли були в болі: і взяли два сини Якова, Симеон і Левій, брати Діни, кожний свій меч, і безпечно ввійшовши
ниж. 49 до міста, *і забили ввесь чоловічий рід. **26** Еммора ж і Сихема, його сина, забили вістрям меча, і взяли Діну з хати Сихема, і вийшли. **27** Сини ж Якова, ввійшовши на побитих, розграбували місто, в якому опоганили Діну, їхню сестру, **28** взяли вівці, і їхні воли, і осли, і все, що в місті, і все, що на полі, **29** і все ними поховане, і ввесь їхній посуд, і взяли в полон їхніх жінок, і пограбили все, що було в місті, і що було в хатах. **30** Сказав же Яків до Симеона і Левія: Ви мене зробили зненавидженим, так що я є злим для всіх, що живуть на землі, в хананеїв і в ферезеїв. Мене ж є мало числом, і зібравшись, вигублять мене, і згину я і мій дім. **31** Вони ж сказали: То чи матимуть нашу сестру за розпусницю?

(оу҃бо)[21] оу҃скорѝзна намъ· Сѝмъ сподобимсѧ къ вамъ, и҆ всели́мсѧ оу҃ ва҃, а҆́ще бу́дете на҃ко (и҆) мы̑ (-)[22], вънегда҆ о҆́брѣжете вє́сь мужескі҃и полъ, и҆ да́мы дщери наша вамъ. и҆ ѡ҆ дще́рі҃и нашихъ по́имемъ себѣ жены̀, и҆ оу҃селѝмсѧ оу҃ васъ и҆ бу́демъ на҃ко (е҆дѝнъ ро҃)[23], а҆́ще ли не послу́шаете насъ, [и҆ не][24] о҆́брѣ́жетесѧ, поѝмъше дщери своѧ̀ ѡ҆йдемъ· И҆ оу҃годѝша словесà (сѝ) пре҃ е҆ммо́ромъ, и҆ пре҃ сихе́момъ сы́номъ [е҆го][25], и҆ не преме́ли ю҆́ноша, сътвори́ти словесѝ сего, люблѧ́ше бо дще́рь їа́ковлю. се́и҃ же бѧше слáвнѣе всѣхъ, и҆же в домѹ̀ ѡ҆́ца е҆го· Прі҃идоста же е҆ммо́ръ и҆ сихе́мъ сы́нъ е҆го, пре҃ врата града и҆хъ, и҆ гл҃аста къ мужє́ гра́да своє́го реку́щи· І҆́ноплеменницы сі҃ мѝрни сѹ́ть, съ на́ми да сѧ оу҃селѧтъ на землѝ, и҆ да вънѣстажа́ на нея, земля же [-][26] простра́нна пре҃ ними· (И҆) дще́рі҃ и҆хъ да по́имемъ (-)[27]. (-)[28] дщери (же) наша дадѝмъ и҆́мъ. то́чі҃ю сі҃ да сподобѧтсѧ (-)[29] чл҃ци [сі҃][30]. жи́ти с нами е҆́же быти людемъ е҆дѝнѣмъ о҆́брѣзанї҃емъ на҃, всего̀ мужє́ска полу́, на҃коже [-][31] сі҃ сѹ́ть о҆́брѣ́зани, и҆ скоти́ и҆хъ, і҆ и҆мѣ́нї҃е и҆хъ, [-][32] не на́ше ли бу́детъ· Ѳочі҃ю симъ сподо́бимсѧ е҃ и҆ всела́тсѧ с нами· [Послу́шаше же][33] е҆ммо́ра и҆ сихе́ма сы́на е҆го, [и҆][34] вс҃и и҆сходѧ́щі҃и и҆з вра́тъ града е҃· И҆ о҆́брѣзаша плоть конє́чную и҆хъ, всего̀ мужє́ска полу́· Бы́сть же въ (тре́ті҃и дн҃ь)[35], е҆гда̀ бѣхѹ в боле́зни, (и҆) взѧ́ста (сы́на два)[36] їаковлѧ̀ симео́нъ, и҆ левї҃и, бра́тї҃а ди́ны. ко́ждо (сво́и мє́)[37]. и҆ въшє́ша въ́ градъ безъ събла́зна, (-)[38] *и съсѣкоста весь мужє́скъ полъ, е҆ммо́ра же и҆ сихе́ма сы́на е҆го оу҃сѣкнѹста о҆́стрі҃емъ о҆́ружі҃а̀, и҆ поѧ́ста ди́ну ѡ҆ до́му сихе́мля і҆ и҆зыидо́ста· Сы́нове же їа́ковли въшє́ше въ мр҃твеца (-)[39] разграбиша гра́ въ немже о҆́скверънѝша ди́ну сестрѹ̀ и҆хъ [-][40] о҆́вца [-][41] и҆ гова́да и҆хъ, и҆ о҆́слы̀. и҆ вс҃е и҆же въ градѣ и҆ (вс҃е) е҆́же на поли взѧша. и҆ вс҃е съпра́тані҃е и҆хъ, и҆ вс҃ѧ сосѹ́ды и҆хъ, и҆ же́ны и҆хъ плѣни́ша, и҆ разгра́биша, (вс҃е) е҆́же бѣ̀ въ градѣ, и҆ е҆́же бѣ̀ в домѣхъ· Рече́ же їа́ковъ къ симео́ну и҆ левї҃ѝ, не́навистна мѧ сътвори́сте, на҃ко злѹ̀ мнѣ̀. бы́ти всѣмъ живѹ́щимъ на землѝ въ хананеѝ и҆ въ фе́резе́и· Щене́ же е҆́сть мало число́мъ. и҆ събра́вшесѧ [-][42] погубѧ́т мѧ. и҆ погѝбну а҆́зъ и҆ до́мъ мои҃. о҆́ни́ же реко́ша, то ли на҃ко блѹ́дницѹ и҃мѹтъ сестрѹ̀ на́шу·

Гла, ѧ҃е·

вй йи

Рече (-)[1] (іа́кѡвꙋ бг҃ъ)[2], вꙑста́въ и҆́зыиди в мѣ́сто ведїи́лево (-)[3] живи тꙋ́, (-)[4] сътвори (же) [-][5] о҆лътарь бг҃ꙋ. *ꙗ҆вльшемꙋ́ сѧ тебѣ, е҆гда̀ бѣжа̀ ѡ҆ лица (бра́тра своего́ іса́ва)[6]· рече́ же іа́кѡ҆ до́мꙋ своемꙋ́, и҆ всѣмъ и҆́же с ни́мъ, повр҃ъзѣте (вы) богы чюжда́ѧ, и҆́же с ва́ми, (и҆) ѡ҆ сѣ́ды (и҃)[7] (-)[8] о҆чи́стите́сѧ, і҆ и҆змѣни́те ри́зы своѧ̀. и҆ вꙑста́въше и҆́дѣте въ ведеи́ль, да сотворю́ тꙋ́ о҆лта́рь бг҃ꙋ, и҆́же послꙋ́ша менѐ въ дн҃ь скр҃бѣ́нїа [моего́][9], и҆́же бѣ со мно́ю, и҆ снабдѣ́ мѧ на пꙋти́ воньже ходи́хъ· и҆ вꙑда́ша іа́кѡвꙋ богы чюжда́ѧ, и҆́же ба́хꙋ въ ꙋ҆́сѣхъ и҆́хъ, и҆ ѹ҆ше́рѧзи (ѹ҆ши́ѳъ)[10] и҆́хъ· и҆ сꙑкры ѧ҆̀, іа́кѡвъ по̀ дꙋбомъ, и҆́же въ сики́мѣ, и҆ погꙋбї ѧ҆̀ до дн҃ешнаго дн҃е· и҆ вꙑздви́жесѧ і҆́ль ѡ҆ сики́ма, и҆ бысть стра́хъ бж҃ї́и на гра́дѣхъ, и҆́же о҆́крестъ и҆́хъ, и҆ не гна́шасѧ въ сл҃ѣ сы́новъ і҆́левъ· Прїи́де же іа́кѡвъ в лю́зꙋ и҆́же е҆́сть в землѝ ханаа́ньстѣи҆̀, и҆́же е҆́сть (самъ веде́ль)[11], и҆ всѧ̂ че́лядь и҆́же ба́хꙋ с нимъ· и҆ създа̀ тꙋ́ о҆лта́рь, и҆ прозва̀ и҆́мѧ мѣ́стꙋ [тому́][12] виде́ль, тꙋ́ бо сѧ (е҆мꙋ и҆́вѝ)[13] бг҃ъ, е҆гда̀ бѣжа̀ ѡ҆ лица (бра́тра своего́ іса́ва)[14]· ѹ҆́мре же девѡ́ра дои́лица ревѐчина, [и҆ погребо́ша ю҆̀][15], ниже веделѧ, по̀ дꙋбомъ и҆ прозва̀ и҆́мѧ е҆мꙋ́ дꙋбъ пла́ченъ· ꙗ҆́ви́ же сѧ (г҃ь)[16] іа́кѡвꙋ, (и҆) е҆щѐ [сꙋщꙋ][17] в лю́зѣ, е҆гда̀ прїи́де ѡ҆ междорѣчїа сѷ́рска, и҆ бл҃ви е҆мꙋ́

вй йб

бг҃ъ· (-)[18] *рече (же) е҆мꙋ́ бг҃ъ и҆́мѧ тебѣ [-][19] не прозове́тсѧ іа́кѡвъ, но̀ і҆́ль бꙋдетъ и҆́мѧ тебѣ, [и҆ вꙑзва̀ и҆́мѧ е҆мꙋ́ і҆ли́ль][20]. [И҆ рече́][21] е҆мꙋ́ бг҃ъ, а҆́зъ [е҆́смь][22] бг҃ъ твои́ расти́ и҆ мно́жисѧ, ꙗ҆́зы́цы (бо мно́зи)[23] бꙋдꙋ́тъ ѡ҆ тебѐ, и҆ ц҃р҃и ѡ҆ чре́слъ твои́хъ и҆́зы́дꙋтъ. и҆ землю́ ю҆́же дахъ а҆враа́мꙋ, і҆ и҆саа́кꙋ, тебѣ (даю́)[24] (-)[25], [-][26] и҆ сѣмени твоемꙋ́, по тебѣ̀ дамъ землю сїю́ [въ р҃о҆ и҆́хъ][27]. вꙑзы́де же бг҃ъ [-][28] ѡ҆ мѣ́ста и҆́дѣже гл҃а съ нимъ, и҆ поста́ви іа́кѡвъ столпъ на мѣ́стѣ и҆́дѣже (с нѝ гл҃а)[29] столпъ ка́менный, и҆ [жра́ꙗ]хꙋ[30] на немъ (же́ртвы)[31], (-)[32] о҆бліѧ [-][33] (вино́мъ и҆) е҆лео́мъ, и҆ прозва̀ іа́кѡвъ и҆́мѧ мѣ́стꙋ [то́мꙋ][34], и҆́дѣже гл҃а [-][35] [бг҃ъ с нимъ][36] виде́ль· вꙑста́въ же іа́кѡвъ ѡ҆ виде́ниѧ, [и҆][37] поста́ви кꙋщꙋ свою́ недале́че сто́лпа гаде́ръ· [И҆ бысть][38] е҆гда̀ приближи́сѧ (хара́дѣи҆)[39] [преи҆ти́ до землѝ][40] е҆фра́да. роди́ (же) рахи́ль, и҆ вꙑзбѣ́дновà р҃о҆ствомъ· [И҆ бысть][41] е҆гда̀ болѣ́знено е҆́й роди́ти, рече е҆́й ба́ба не боисѧ (-)[42] (се бо)[43] тебѣ е҆́сть сы́нъ· Бысть҃ е҆гда̀ о҆ста́вляше свою́ дш҃ꙋ, ѹ҆́мираше бо, [и҆][44] прозва и҆́мѧ е҆мꙋ́ сы́нъ болѣ́зни мо-

Глава 35

1 Сказав Бог Якову: Вставши, вийди до місця Ветиль, жий там, зроби ж жертовник Богові, *що з'явився тобі, коли ти втікав від лиця свого брата Ісава. **2** Сказав же Яків свому домові і всім, що з ним: Ви викиньте чужих богів, що з вами, і очиститься зпосеред них, і зміните свою одіж, **3** і вставши, підіть до Ветиля, щоб ми там зробили жертовник Богові, що мене вислухав в день мого смутку, який був зі мною, і спас мене в дорозі, якою я ходив. **4** І дали Якову чужих богів, які були в їхніх руках, і кільця їхніх вух, і Яків заховав їх під дубом, що в Сикемі, і знищив їх до сьогоднішнього дня. **5** І піднявся Ізраїль, з Сикема, і божий страх був на містах, що довкруги них, і не гналися вслід за ізраїлевими синами. **6** Прийшов же Яків до Лузи, яка є в ханаанській землі, яка є самим Ветеїлом, і вся челядь, яка була з ним. **7** І збудував там жертовник, і назвав ім'я того місця Витель, бо там йому з'явився Бог, коли він втікав від лиця свого брата Ісава. **8** Померла же Девора, годувальниця Ревеки, і поховали її нижче Ветеїла, під дубом, і назвав його ім'я: Дуб Плачу. **9** З'явився ж Господь Якову, і як він ще був у Люзі, коли прийшов з сирійського межиріччя, і Бог його поблагословив. **10** *Сказав же йому Бог: Твоє ім'я не зватиметься Яків, але твоє ім'я буде Ізраїль, і назвав його ім'я Ізраїль. **11** І сказав йому Бог: Я є твій Бог; рости і множся, бо з тебе будуть численні народи, і царі вийдуть з твоїх стегон. **12** І землю, яку я дав Авраамові й Ісаакові, Я даю тобі і твоєму насінню після тебе, дам цю землю в їхній рід. **13** Піднявся же Бог з місця, де говорив з ним, **14** і Яків поставив стовп на місці, де з ним говорив, камінний стовп, і приніс на ньому жертви: злив вином й олією. **15** І назвав Яків ім'я того місця, в якому Бог говорив з ним, Витель. **16** Вставши ж, Яків з Витеїла, і поставив своє шатро недалеко від стовпа Ґадер. І було, коли приблизився до Харатії, щоб перейти до землі Ефрата, породила ж Рахиль, і тяжко їй було в родах. **17** І сталося, коли тяжко їй було родити, сказала їй повитуха: Не бійся, бо ось в тебе є син. **18** Сталося ж, коли відпускала свою душу, бо вмирала, і назвала його ім'я: Син мого болю. Батько ж назвав

вищ. 28

вищ. 32

ниж. 48 його Веніамин. **19** *Померла ж Рахиль, і поховали її в дорозі Ефрати, це є Вифлеом, **20** і Яків поставив стовп на її гробі. Це є стовп гроба Рахилі і до цього дня. **21** Вийшов же звідти Ізраїль, поставив шатра за стовпом Ґадер. **22** І сталося, коли
ниж. 49 Ізраїль поселився в тій землі: *пішовши Рувим, і спав з Валлою, наложницею свого батька. Почув же Ізраїль, поганим було перед ним. Синів же Якова було 12. **23** Сини Лії: Рувим, первородний Якова, Симеон, Левій, Юда, Ісихар, Заулон. **24** Сини ж Рахилі: Йосиф і Веніамин. **25** Сини Валли, рабині Рахилі: Дан і Неталим. **26** Сини ж Зелфи, рабині Лії: Ґад і Асир. Це є сини Якова, які йому народилися в сирійському межиріччі. **27** Прийшов же Яків до Ісаака, свого батька, і як ще він був живим в Мамврії, в місті на рівнині, і це є Хеврон в ханаанській землі, де жив Авраам й Ісаак. **28** Були ж дні Ісаака, які пожив, 180 літ, **29** і скінчившись, помер, і додався до свого роду старцем повним днів, і його поховали Ісав і Яків, два його сини.

ѧ. ѿ҃ц҃ъ же прозва и҆ веньѧмі́нъ· *0ѵ̂мре́ же ра- нн҃ мн
хи́ль. и҆ погребо́ша ю҆ на пѵ́ти ѥ̂фраѳы. сїи ѥ̂
(вифлео́мъ)[45], и҆ поставѝ іа́ко҃в стопъ на́ гробѣ
е́й си́и ѥ̂сть столпъ гро́ба рахи́лина (и҆) до сегоҀ
дне́. и҆зы́де же ѿѵ́ѵдѵ і҆ни́ль. [поставѝ кѵ́ѱи за
столпо́мъ гадер́ъ][46]. (и҆) бысть (-)[47] ѥ̂гда оу҆сели́-
ѧ і҆ни́ль в землѝ то́и, (*ш҃ѥ̂)[48] рѵ́вимъ и҆ спа́ съ нн҃ мд
ва́ллою, зало́жницею ѿ҃ц҃а своѥ̂го, (-)[49] слы́ша (же)
і҆ни́ль (-)[50] зл̂ѣ ѧ҆ви́ся пр҃ѣ нн҃· бѣ́ша же сы́нове і҆а́-
ковли, ѳ҃і, сы́нове ли́и (рѵ́ви́мъ пр҃ъвене́цъ і҆а́ковль)[51],
симео́нъ, левїи. і҆оу́да, (и҆сиха́р)[52] заоу́лонъ. Сы́но-
ве же рахи́ли, и҆о́сифъ, и҆ веніами́нъ. сы́нове [-][53]
ва́лли́ины рабыҀ рахи́ля да́нъ и҆ (недали́м)[54]. сы́нове
же зе́лды рабыҀ ли́ины га́дъ, и҆ а҆си́р· Сі́ (сѵ́ть)
сы́нове і҆а́ковли ѥ̂же бы́ша ѥ̂мѵ в междорѣ́чїи сѵ̀ры-
стѣи· Прїи́де же і҆а́ковъ къ і҆сааку́ ѿ҃ц҃ѵ своѥ̂мѵ,
(и҆) [ѥ̂ще жи́вѵ сѵ́щѵ ѥ̂мѵ][55] въ мамврїи, въ гра-
дѣ по́льно҃, (и҆) и҆́ сть хе́вро́нъ, въ землѝ, хана-
а́нъстѣи. и҆дѣ́же о́бита а҆враамъ і҆ и҆сааки́ъ· Бы-
ша же дн҃їе і҆ааковы, ѧ҆́же живъ, (г҃р, лѣ́тъ)[56],
и҆ сконча́въ ѹ҆мре́. и҆ приложи́ся къ рожде́нїю сво-
ѥ̂мѵ, старецъ испо́нъ дн҃їи. и҆ погребо́ста и҆ и҆-
савъ і҆ и҆а́ковъ [два][57] сы́нове ѥ̂го·

Глава 36

1 Це роди Ісава, він є Едом. **2** Ісав же взяв собі жінок з ханаанських дочок: Аду, дочку Елона-хеттея, Оливаму, дочку Анана, сина Севеґона Евія, **3** і Васемату, дочку Ізмаїла, сестру Навеота. **4** Породила ж Ада Ісавові Елифаса, і Васемат породила Раґуїла, 5 і Оливема породила Іуса, і Еґлома, і Корея. Це сини Ісава, що народилися йому в ханаанській землі. **6** Взяв же Ісав своїх жінок, і своїх синів, і своїх дочок, і все майно свого дому, і ввесь маєток, і ввесь скот, і все, що придбав, і все, що зробив в ханаанській землі, і відійшов з ханаанської землі від лиця Якова, свого брата. **7** Бо їхній маєток був великий і не було можливим їм разом жити, бо замешкана земля не могла їх помістити через численність їхнього маєтку. **8** Поселився же Ісав в горі Сир. Він є Ісав –
пар1. 1 Едом. **9** *Це є роди Ісава, батька Едома, в горі Сир, **10** це ж імена синів Ісава: Елифас, син Ади, жінки Ісава, і Раґуїл, син Васемати, жінки Ісава. **11** Сини ж Еліфаза були: Теман, Оман, Софар, Готом і Кенез. **12** Тамна ж була наложниця Елифаса, сина Ісава; породив же Елифас Амалика. Це є сини Ади, жінки

Г҃ла, л҃ѕ·

И҆́ї҆ [-][1] бытїа і҆савлѧ̀, сїи́ ѥ̂сть ѥ̂домъ, і-
сав же пожѧ̀ [себѣ жены̀][2] ѿ҃ дш҃ери́ї ханаа́ньскъ, а҆́ду дш҃ерь ѥ̂ло́ню хеттѣ́ин, (-)[3] о́-
ливаму дш҃е́рь а҆на́ню. сы́на севего́на ѥ̂вію,
и҆ [васемаду][4], дш҃е́рь и҆змаи́лю сестрѵ́ навео́довѵ.
Роди же а҆́да. і҆савѵ́, ѥ̂лифаса, и҆ [василе́а][5]· Родѝ
рагѵ́ила и҆ о҆ливе́ма родѝ и҆оу́са, и҆ ѥ̂гло́мъ, и҆
кореѧ̀, сїи́ сы́нове и҆савли ѥ̂же бы́ша ѥ̂мѵ̀ въ землѝ
ханаа́ньстѣи· Пожѧ́ же і҆са́въ жены̀ своѧ̀, и҆ сы́ны
[своа][6] и҆ дш҃е́ри [своѝ][7] и҆ вс҃е̂ съпра́ста́нїе до́мѵ
своѥ̂го, и҆ вс҃е̂ и҆мѣ́нїе и҆ ве́сь сѝ҃, и҆ вс҃е̂ ѧ҆́же
приташа, и҆ [вс҃е̂][8] ѥ̂же съ҃твори въ землѝ ха-
наа́стѣи и҆ ѿ҃и́де съ землѧ̀ ханаа́ѧскыа. ѿ҃ лица і҆а́ковля брата своѥ̂го· Бѧ́ше бо [и҆мѣ́нїе
и҆́хъ][9] мно́го, (и҆ не бѧше лз̂ѣ жити и҆́ма
высѵ́пѣ)[10], (-)[11] не можаше (бо) землѧ̀ о҆би́телнаа
[-][12] въмѣстити и҆́хъ ѿ҃ мно́жества, и҆мѣ́нїѧ
и҆́хъ оусели́ же ся і҆са́въ на горѣ́ (сѝ҃ръ)[13]. (сеи́̀
ѥ̂сть і҆са́въ ѥ̂до́мъ)[14]. *сїи́ ѥ̂сть рожде́нїѧ і҆са́вля, и҆ пара̂ и҆
ѿ҃ц҃а ѥ̂домля̀, на горѣ́ сѝ҃ръ· (-)[15] Сїи́̀ (же) и҆́мена
сы́новъ і҆са́вли҃. ѥ̂лифасъ, сы́нъ а҆́ды, жены̀ і҆савля̀ и҆
рагѵ́иль сы́нъ [василе́адъ][16] жены̀ і҆са́вля· Бы́ша же
сы́нове (ѥ̂лифасѵ́)[17], дема́нъ, [о҆ма́нъ][18], софа́ръ,
годо́мъ, и҆ кене́зъ, да́мна же бѧ́ше залóжница,
[елифа́са][19] сы́на і҆са́вля, [роди́ же][20] [ѥ̂лифасъ][21] а-
мали́ка, сїи́̀ (сѵ́ть) сы́нове, а҆́ды жены̀ і҆са́вля· ч҃

сїѝ (сѹтъ) сн҃ове рагѹи́левы, нахо́дъ, заре, со́ме, и̂ мозе́и. сїѝ бѣша сн҃ове [васема́дь][22] жены̀ їса́влѧ· и̂ сїѝ быша сн҃ове [е̂ливе́маши][23] дще́ри а̂нанѧ, сн҃а севего́нѧ жены̀ їсавлѧ. роди́ же їса́ву е̂ѹ́са, и̂ е̂гло́ма и̂ коре́ѧ сїѝ (сн҃ове) старѣ́шины сн҃ове їса́вли сн҃ове [е̂лифа́си][24]. Пргъвене́цъ їса́вль старѣ́шина, демаи̑, старѣ́шина, (о̂вмаръ)[25]. старѣ́шина, содаръ. старѣ́шина, кенеѕ́, старѣ́шина, коре́и. старѣ́шина годомъ. старѣ́шина, а̂мали́къ. сїѝ старѣ́шины [е̂лифаса][26], въ землѝ и̂думе́истѣ· Сїѝ сн҃ове а̂да́сы, (а̂)[27] сїѝ сн҃ове рагѹ́или. сн҃а їса́влѧ. старѣ́шина, нахо́дъ. старѣ́шина, за́ре. старѣ́шина, со́ме. старѣ́шина, мо́зе сїѝ, старѣ́шины, рагѹ́илевы, в землѝ е̂до́мъ. сїѝ сн҃ове, (а̂васема́ды)[28] жены̀ и̂са́влѧ· Сїѝ [-][29] сн҃ове, о̂ливе́масы жоны̀ їса́влѧ старѣ́шина е̂ѹ́съ. старѣ́шина е̂гло́мъ. старѣ́шина коре́и, сїѝ [же][30] старѣ́шины, о̂ливе́маши [дще́ри а̂на́на жены̀ и̂са́влѧ][31], сїѝ [сѹтъ][32] сн҃ве и̂са́вли и̂ їи старѣ́шины и̂хъ, їи ѓѹ сн҃ове е̂до́мли· и̂ сїѝ [сѹтъ][33] сн҃ове си́ръ хорре́овы е̂же жи́ша в землѝ (е̂до́мли). лота́нъ, съва́лъ севего́нъ, а̂на, и̂ дисо́нъ, и̂ а̂са́ръ, и̂ рисо́нъ. їи (ѓѹ сн҃ове) старѣ́шїи хорре́овы, сн҃а (сн҃р)[34] в землѝ е̂до́мъ· Бы́ша же сн҃ове лота́ни, хо́рри, и̂ е̂ма́нъ, сестра́ же лота́нѧ да́мна. (а̂) сі́и же сн҃ове (сава́ли)[35], (о̂гло́мъ)[36], и̂ (мана́и, ха́дъ)[37], и̂ геви́лъ, и̂ [содары̑][38], и̂ [о̂ма́нъ][39]· [-][40] Сїѝ сн҃ове севего́ни, (га́їе)[41], и̂ [о̂на́нъ][42], сїи̑ е́сть (и̂) [о̂на́нъ][43], и̂же о́брѣте їа́ми́нъ в пѹсты́ни е̂гда̀ паса́ше волы̀ севего́нѧ ѡ̑ц҃а своего́· Сі́и же сн҃ове а̂на́ни, дисо́нъ, и̂ о̂ливе́ма, дщи̑ а̂нанѧ. сїѝ же сн҃ове дисо́нъ, а̂ма́да і̂ (а̂зва́нъ)[44], і̂ (е̂сра́нъ)[45], и̂ ха̑рра́нъ· Сїи̑ сн҃ове а̂са́рь, [вала́мъ][46], и̂ зѹка́мъ, [-][47] [їоѝка́мъ][48], и̂ [оѹка́мъ][49]. а̂ сїѝ сн҃ове, рисо́ни, о́съ, и̂ [а̂ра́нъ][50]· Сїѝ [же][51] старѣ́шины хо̑рре́овы, старѣ́шина лота́нъ, старѣ́шина, (сово́ль)[52], старѣ́шина, севего́нъ, старѣ́шина, а̂нааи́нъ, старѣ́шина дисо́ старѣ́шина а̂са́ръ, старѣ́шина рисо́нъ, сїѝ старѣ́шины хо̑рре́овы въ о́бласти и̂хъ, въ землѝ едо́мли· (-)[53] Сїѝ (же) ц҃ри и̂же ц҃рствова́ша въ е̂до́мѣ прѣжде ц҃рствова́нїѧ ӥрей въ їи̑лѝ, и̂ ц҃рствова́ша въ е̂до́мѣ, [валаа́къ][54], сн҃ъ (бе́и̑)[55], (-)[56] и̑ма (же) гра́ду е̂го, деньна́ва· Ѹ̂мре же [валаа́къ][57], и̂ ц҃рь бы́и̑ по не́мъ, и̂о́ва́въ, сн҃ъ за́ринъ ѡ̑ [въсо́ры][58]· Ѹ̂мре́ же и̂о́ва́въ, и̂ ц҃рь, бы́сть по не́мъ, а̂со́мъ ѡ̑ землѧ̀, дема́нонъ· Ѹ̂мре же а̂со́мъ [е̂же (бы́и̑) съ дема́нонъ][59], и̂ ӥрь бы́сть по не́мъ а̂да́дъ сн҃ъ вара́ждъ, и̑же и̑ссѣчѐ мадїа́ма на́ поли моа́вли, (-)[60] и̑ма (же) граду е̂го (сетде́мъ)[61]· Ѹ̂мре же а̂да̑ и̂ ӥрь бы́сть по немъ [сама́да][62] ѡ̑ [масекасъ][63]· Ѹ̂мре́ же [сама́-

Ісава. **13** А це є сини Рагуїла: Нахот, Заре, Соме і Мозей. Це були сини Васемат, жінки Ісава. **14** А це були сини Еливеми, дочки Анана, сина Севеґона, жінки Ісава. Породила ж Ісавові Еуса, і Еглома, і Корея. **15** Це сини старшини, сини Ісава. Сини Еліфаза: first-born Ісава, старшина Теман, старшина Овмар, старшина Сотар, старшина Кенез, **16** старшина Корей, старшина Готом, старшина Амалик. Це старшини Елифаса в ідумейській землі. Це сини Ади. **17** А це сини Рагуїла, сина Ісава: старшина Нахот, старшина Заре, старшина Соме, старшина Мозе. Це старшини Рагуїла в землі Едом. Це сини Авасеммати, жінки Ісава. **18** Це сини Оливеми, жінки Ісава: старшина Еус, старшина Еглом, старшина Корей. Це ж старшини Оливеми, дочки Анана, жінки Ісава. **19** Це є сини Ісава, і це їхні старшини. Це є сини Едома. **20** А це є сини Сира Хоррея, що жили в землі Едома: Лотан, Совал, Севегон, Ана, **21** і Дисон, і Асар, і Рисон. Це є сини старшини Хоррея, сина Сира, в едомській землі. **22** Сини ж Лотана були: Хорри і Еман, сестра ж Лотана Тамна. **23** А це ж сини Совала: Оґлом і Манай, Хат і Ґевил, і Сотар, і Оман. **24** Це сини Севеґона: Гає і Онан. І це є Онан, що знайшов Яміна в пустині, коли пас воли Севегона, свого батька. **25** Це ж сини Анана: Дисон і Оливема, дочка Анана. **26** Це ж сини Дисона: Амада, і Азван, і Есран, і Харран. **27** Це ж сини Асара: Валам, і Зукам, і Іоікам, і Укам. **28** А це сини Рисона: Ос і Аран. **29** Це ж старшини Хоррея: старшина Лотан, старшина Совол, старшина Севегон, старшина Анан, **30** старшина Дисон, старшина Асар, старшина Рисон. Це старшини Хоррея в їхніх володіннях в землі Едом. **31** Це ж царі, що царювали в Едомі раніше, ніж царювали в Ізраїлі царі. **32** І царювали в Едомі: Валаак син Веіра, ім'я ж його міста Деннава. **33** Помер же Валаак і царем був після нього Йовав, син Зари з Восори. **34** Помер же Йовав, і царем був після нього Асом з землі Теманон. **35** Помер же Асом, що був з Теманон, і царем був після нього Адад, син Варада, що вибив Мадіама на полі Моава, ім'я ж його міста Сеттем. **36** Помер же Адад, і царем був після нього Самада з Масекас. **37** По-

мер же Самада, і царем був після нього Саул з Роговот, що є недалеко ріки. **38** Помер же Саул, і царем був після нього Валаенон, син Аховора. **39** Помер же Валаенон, син Аховора, і царем був після нього Аряд, син Варяда, ім'я його міста Фоґор, ім'я його жінки Метевеїл; а *(вона)*, дочка Матраїта, сина Мезова. **40** Це імена старшин Ісава в їхніх племенах, і в їхніх поселеннях, і в їхніх народах: старшина Фрамна, старшина Ґола, старшина Етар, **41** старшина Оливемас, старшина Ілас, старшина Финон, **42** старшина Кенез, старшина Теман, старшина Мазар, **43** старшина Маедил, старшина Зафой. Це старшини Едома, що жили в землі своєї посілості. Це Ісав, батько Едома. **37,1** Поселився же Яків в землі, де жив Ісаак, його батько, в ханаанській землі. **2** Це роди Якова.

Глава 37

Йосиф же мав 17 літ, він пас вівці свого батька з своїми братами будучи молодим: з синами Валли і з синами Зелфи – жінок свого батька. Нанесли на Йосифа погану хулу до Ізраїля, свого батька. **3** Яків же любив Йосифа більше від усіх своїх синів, бо син народився йому в старості, і зробив йому гарну одіж. **4** Побачивши ж його брати, що його любить батько більше від усіх своїх синів, і зненавиділи його, і не могли говорити до нього нічого мирного. **5** Побачив же Йосиф сон і розповідав своїм братам, **6** і сказав їм: Послухайте мій сон, який я побачив. **7** Мені здавалося, що ми серед поля в'язали снопи, і мій сніп встав прямо, ваші ж снопи, стоячи довкруги, покланялися моєму снопу. **8** Сказали ж йому його брати: Чи царюючи, царюватимеш над нами; чи пануючи, пануватимеш над нами? І додали ще більше його ненавидіти через сни і його мову. **9** І побачив другий сон, і розповідав своєму батькові і своїм братам, і сказав: Ось я побачив інший сон, наче сонце, і місяць, і одинадцять зірок мені поклонялися. **10** Заборонив же йому батько, і сказав: Що це за сон, цей, який ти побачив? Чи ж, прийшовши, я і твоя матір з твоїми братами, поклонимося тобі до землі? **11** Позаздрили ж йому його брати, а його батько зберіг це слово. **12** І пішли його брати пасти вівці свого батька до Сихему. **13** Сказав же Ізраїль Йосифові: Чи твої брати не пасуть в Сидa]⁶⁴, и҆ ц҃рь бы҃ по нѣ́мъ, саоу҆́лъ съ (рогово́дъ)⁶⁵ є҆́же (є҆́сть) недале́че рѣ́кѝ. 0у҆́мре́ же саоу҆́ и҆ ц҃рь бысть по нѣ́мъ, (валаѣ́нонъ)⁶⁶, сы́нъ а҆хово́ръ. оу҆мре же валаѣ́нонъ, сы́нъ а҆ховоръ, и҆ ц҃рь бы҃ по нѐ [а҆рѫ́]⁶⁷ сы́нъ варѧ́дъ, [-]⁶⁸ и҆́мѧ гра҆ду҆ є҆́го фого́ръ, и҆́мѧ [-]⁶⁹ жены҆ є҆́го метевеи́лъ, (а҆) дщє́ри матраи́дъ сы́а [мезо́въ]⁷⁰, сі҆и҆̀ и҆́менà стрѣ́шинъ и҆сáвль, въ племенѣ́хъ и҆́хъ, [-]⁷¹ (и҆) въ се́лѣхъ и҆́хъ, (и҆) въ нарица́ѣхъ и҆́хъ. старѣ́шинна (фра́мна)⁷², старѣ́шинна го́ла. старѣ́шинна [є҆да́ръ]⁷³. старѣ́шинна о҆ливема́съ. старѣ́шинна и҆ла́съ. старѣ́шинна фино́нъ. старѣ́шинна кене́зь. старѣ́шинна дема́н҃. старѣ́шинна маза́ръ. старѣ́шинна (ма́є҆дилъ)⁷⁴, старѣ́шинна (зафо́и҆̆)⁷⁵. Сі҆а̀ старѣ́шины є҆до́мли҆̀, (живу́щі҆и҆̀)⁷⁶ в землѝ прижа́нїа и҆́хъ, сі҆и҆̀ і҆сáвъ ѿ҆ц҃ъ є҆до́мль. 0усели же ся і҆а́ковъ в землѝ и҆дѣ́же о҆́бита̀ [і҆саа́къ]⁷⁷ ѿ҆ц҃ъ є҆го в землѝ ханаа́нѝ, є҆и҆ бытїà і҆а́ковлѧ.

Гла҃ лз҃.

О́сифъ же (бѧ́ше з҃і, лѣ)¹, пасы́и (о҆́вцà [ѿ҆ц҃а своє҆го]² съ бра́тїею своє҆ю)³, (ю҆́нъ сы́и)⁴, съ сы́нъмѝ ва́ллы, и҆ съ сы́нъмѝ зе́лдины (ѿ҆ц҃а своє҆го женъ)⁵. Приложи́ша на і҆о́сифа (зл҆у҆ хул҆у҆)⁶ къ і҆и҆́лю ѿ҆ц҃у҆ своє҆му́, і҆а́ковъ же люблѧ́ше і҆о́сифа паче всѣ́хъ сы́новъ свои҆́, на́ко сы́нъ въ ста́ростѝ (є҆му́ бысть)⁷, (и҆) сътвори (-)⁸ є҆му́ ри́зу красну́. ви́дѣвше же бра́тїа є҆го на́ко [лю́битъ є҆го ѿ҆ц҃ы]⁹ паче всѣ́хъ сы́новъ є҆го. (и҆) възненави́дѣша и҆̀, и҆ не можа́ху гла́тѝ к немý, ничто́же мирнаго. [ви́дѣ]¹⁰ же і҆о́сифъ со́нъ, [и҆]¹¹ повѣ́даше бра́тїи своє҆и҆́, и҆ рече и҆́мъ. послу́шаите сі҆а [моє҆го]¹² [-]¹³ и҆́же ви́дѣ. Чнѣ́хомсѧ (сре́дѣ по́ля, вѧ́жуще снопы̀)¹⁴. и҆ ста̀ мо́и сно́пъ простъ (ва́ши же снопо́ве о҆́крꙋтъ стоя́ще)¹⁵ (кла́нѧшесѧ)¹⁶ моє҆му́ снопу́. Рѣ́ша же є҆му́ бра́тїѧ [є҆го]¹⁷, є҆гда̀ ц҃рⷮствꙋ҆ѧ ц҃рⷮствовати бу́деши над на́ми. и҆́ли влады́и владѣ́ти бу́деши над на́ми, и҆ приложи́ша є҆щѐ ненави́дѣти (є҆го сно́въ ради)¹⁸ и҆ [-]¹⁹ рѣ́чи є҆го. (И҆) ви́дѣ (-)²⁰ сонъ дрyгїи и҆ повѣ́даше [-]²¹ ѿ҆ц҃у҆ своє҆му́, и҆ бра́тїи своє҆и҆́. и҆ рече є҆ѥ ви́дѣхъ (дрyгїи со́нъ)²² а҆́ки слн҃це и҆ мц҃ь, и҆ є҆ди́нънадесѧть звѣ́здъ покланя́хꙋ ми сѧ. (-)²³ Запрѣти (же) є҆му́ ѿ҆ц҃ь [-]²⁴, и҆ рече [-]²⁵, что́ (є҆сть) со́нъ се́и, и҆́же є҆си ви́дѣлъ. є҆да а҆́ли прии҆́дꙋ [-]²⁶ а҆́зъ и҆ мт҃и твоя̀ (съ)²⁷ бра́тиею твое҆ю̀. [покло́нимсѧ]²⁸ тебѣ̀ до землѝ. Възревнова́ша же є҆му́ бра́тїѧ є҆го, а҆ ѿ҆ц҃ъ є҆го съблюдѣ́ слово [є҆е]²⁹. (И҆) ѿ҆и҆до́ша (-)³⁰ бра́тїѧ є҆го пасти о҆́вца̀ ѿ҆ц҃а своє҆го въ сихе́мъ. (-)³¹ рече (же) і҆и҆́ль і҆о́сифу, є҆да а҆́ли бра́тїѧ твоя̀ не пасу́тъ въ

сихе́мъ. ходѝ да пошлю̀ тѧ къ ни́мъ. рече же [-][32] се а́зъ· [и̂ рече][33] є̂му ї҆и̂лъ ше́дъ ви́жь а̂ще ли (бра҇тїѧ твоѧ̀ здра́ви)[34] и̂ о҆́вца̀ и̂ повѣ́си мѝи· и̂ посла̀ (ї҆о́сифа)[35] ѿ разло́и хевро́на, и̂ при-ше́дъ в сихе́мъ. и̂ срѣ́тше и҃ мѫ́жь (-)[36] гл҃ѧ. что̑ и҆́щеши се́и же ре́че бра́тїѧ своє́ѧ и҆́щу, по-вѣ́жь ми гдѣ пасу́тъ· ре́че же є̂му мѫ́жь ѿ-и̂до́ша ѿсю́ду слы́шахъ бо (гла҇юща и̂хъ)[37]. по́и-демъ додаимъ· ї҆ иде ї҆о́сифъ въ сла҃ бра́тїа своє́ѧ и̂ о҆́брѣте ѧ̀ в додаи́мѣ· (и̂) оу҆́зрѣша (-)[38] и҃ и̂здале́че, пре́жде приближенїѧ є̂го къ нн҃ и̂ зло҃ѣ ѹмы́слиша (и҃ оу҆би́ти)[39], вѣща́ша бо ко́жде (и̂хъ) бра́ту своє́му. о҆̀ е҆е сновѝдецъ о҆́нъ и̂-детъ, нн҃ѣ оу҆бо̀ ходи́те, да оу҆бї́емъ и҃, и̂ въ-вр҃ъже́мъ и҃ въ є҆ди́нъ ровъ, и̂ рече́мъ звѣ́рь лю҃т҃ сънѣ́лъ и҃ е҆сть, и̂ да оу҆́зримъ что̑ бу́детъ сонъ є̂го· слы́шавъ же ру҇ви́мъ хотѧ̀ и҆зба́вити є̂го ѿ ру́кү и҃. и̂ рече не оу҆бї́емъ є̂го на дш҃ү.
нн҃ мв рече же и́мъ ру҇ви́мъ *не пролеите кровы. [но][40] вънвр҃ъзите и҃ въ ро́въ то́и̑ е҆́же е҆́сть въ пу҃-стыни. а̂ ру́кү не вънложите на́нь. (и̂ тщ҇а́ѧ) на́ко да и҆зба́витъ є̂го ѿ ру́кү и̂хъ. и̂ (ѿпу҃-ститъ)[41] (-)[41] къ ѻ҆́цу своє́му· бы҃сть же є̂гда̀ прїи́де ї҆о́сифъ къ бра҇тїи своє́и. съвлекоша съ ї҆о́сифа ри́зү кра́сну́ю и̂же на не́мъ (е҆сть). и̂ по-и́мше (вънвр҃ъго́ша и҃)[43] в ро́въ (въ не́мже)[44] (не е҆сть вода̀)[45]. [и̂ сѣдо́ша][46] ѣ́сти хлѣ́бъ· и̂ въ-зр҃ѣ́вше о҆́чи́ма, ви́дѣша и̂ е҆е пу҃тници и҆змаи́л-тѧне и̂дуть ѿ гала́да, и̂ вельблю́ди и̂хъ по́л-ны дми҇ї́а́на. и̂ смолы̀ ї҆ и҆́стакти и̂доша [-][47] въ є҆гу҃пе҃· ре́че же и҆́уда къ бра҇тїи́ своє́и что̑ потре́бно а̂ще (брата нашего оу҆бї́емъ)[48]. и̂ съ-кры́емъ кровь є̂го. (но) и̂дѣте (и̂) ѿдади́мъ и҃ и҆змаи́лтѧномъ симъ. а̂ ру́цѣ наши не бу́дета на немъ. на́ко бра́тъ нашь и̂ пло́ть наша
ѵ҃ѳ҃ ѳ҃а мудро҃ї е҆сть· послу́ша́ша же бра҇тїа є̂го. (-)[49] *мина́ша (же) мѫжи (мадїа́нѣ)[50] и̂ куп҃цы̀· ї҆ и҆звлеко́ша (вонъ)[51] ї҆о́сифа ѿ рова. и̂ ѿда́ша [и҃][52] [-][53] на двадесѧти зла́тника. и̂ поведо́ша ї҆о́сифа въ є҆гу҃петъ· вънзврати́ же сѧ ру҇вимъ ко ро́ву. (-)[54] не оу҆́зрѣ ї҆о́сифа в ровѣ. и̂ развѐрзе ризы своѧ̀. и̂ прїи́де къ бра҇тїи своє́и, и̂ рече, о҆́троч҃ица нѣ́сть, а́зъ бо ка́мо и̂ду̀ [-][55]· взе́мше же ризу
нн҃ мд ї҆о́сифову́, *закла́ша козлище (-)[56], и̂ пома́заша (кровїю. ризу)[57] (є̂го кра́сну́ю), и̂ посла́ша ри́зу (о҆́кровавле́ну)[58]· и̂ принесо́ша къ ѻ҆́цу своє́му и̂ реко́ша. (ризу) сїю о҆́брѣтохомъ познава́и (оу҆бо), а̂ще ли риза сна҃ твоє́го е҆сть (е҆е) и̂ли и̂ни· и̂ позна҃ ю҃, и̂ ре҃, риза сна҃ моє́го е҆сть е҆е звѣ́рь лю҃тъ и҆́зѣлъ е҆сть є̂го, звѣ́рь въсхитѝ ї҆о́сифа. [и̂ рас-терза̀][59] ї҆а́ковъ ри́зы своѧ̀. и̂ вънложѝ ризы вла-

хемі? Ходи, щоб я послав тебе до них. Сказав же: Ось я. **14** І сказав йому Ізраїль: Пішовши, подивися, чи здорові твої брати і вівці, і скажеш мені. І послав Йосифа з долини Хеврону. І як він прийшов до Сихему, **15** і зустрів його чоловік, кажучи: Що шукаєш? **16** Він же сказав: Шукаю своїх братів, скажи мені де пасуть. **17** Сказав же йому чоловік: Відійшли звідси. Бо я чув як вони говорили: Підемо в Дотаїм. І Йосиф пішов вслід за своїми братами, і знайшов їх в Дотаїмі. **18** І побачили його здалека, раніше ніж він наблизився до них, і зле задумали, його убити. **19** Бо кожний з них сказав до свого брата: О, ось іде той сновида, **20** тепер, отже, ходіть, уб'ємо його і вкинемо його в одну з ям, і скажемо: Жорстокий звір його з'їв, і побачимо, що буде з його сну. **21** Почувши ж, Рувим, бажаючи його спасти з їхніх рук, і сказав: Не уб'ємо його до душі. **22** Сказав же їм Рувим: *Не проливайте крові, але вкиньте його в цю яму, що є в пустині, а рук на нього не піднесіть. І старався, щоб спасти його з їхніх рук, і відпустити до свого батька. **23** Сталося ж, коли прийшов Йосиф до своїх братів, скинули з Йосифа гарну одіж, що була на ньому, **24** і взявши, вкинули його до ями, в якій не було води, **25** і сіли їсти хліб. І поглянувши очима, побачили, і, ось, мандрівники ізмаїлтяни ідуть з Ґаладу, і їхні верблюди повні ладану і смоли, й істакту; ішли до Єгипту. **26** Сказав же Юда до своїх братів: Яка користь, коли заб'ємо нашого брата і скриємо його кров? **27** Але ходіть і віддаймо його цим ізмаїлтянам, а наші руки хай не будуть на ньому, бо є нашим братом і нашим тілом. Послухали ж його брати. **28** *Проходили ж люди: мадіяни і купці. І витягнули Йосифа з ями, і віддали його за двадцять золотих, і повели Йосифа до Єгипту. **29** Повернувся ж Рувим до ями, не побачив Йосифа в ямі, і роздер свою одіж. **30** І прийшов до своїх братів, і сказав: Хлопця немає, я ж куди піду? **31** Взявши ж одіж Йосифа, *зарізали козла і замазали кров'ю його гарну одіж, **32** і послали окровавлену одіж, і принесли до свого батька, і сказали: Цю одіж ми знайшли, пізнавай, отже, чи це є одіж твого сина, чи ні. **33** І впізнав її, і сказав: Це є одіж мого сина, жорстокий звір його пожер, звір схопив Йосифа. **34** І роздер Яків свою одіж, і наклав на себе одіж з мішка, і опла-

ниж.42

пс. 104 муд. 10

ниж. 44

кував свого сина багато днів. **35** Зібралися ж всі його сини і його дочки, прийшли потішити його, і не бажав потішитися, кажучи, що: Коби я зійшов до мого сина до аду, плачучи. І плакав його батько. **36** Мадіяни ж віддали Йосифа до Єгипту Пентефрієві, евнухові фараона, воєводі його вояків.

Глава 38

1 Сталося ж, в тім часі відійшов Юда від своїх братів і пішов до одного чоловіка-оделамита, якому ім'я Ірас. **2** *І побачив там Юда дочку хананейського чоловіка, якій ім'я Сава, і взяв її, і ввійшов до неї. **3** І зачавши, породила сина, і назвала його ім'я Ір. **4** *І зачавши знову, і породила сина, і назвала його ім'я Аннан. **5** І додавши, ще породила третього сина, і назвала його ім'я Силом. Вони ж були у Хазві, коли їх породила. **6** І привів Юда жінку своєму первородному Ірові, якій ім'я Тамар. **7** Був же Ір, первородний Юди, злий перед господнім лицем, і Бог його забив. **8** Сказав же Юда Аніянові: Ввійди до жінки твого брата, і злучися з нею, і воскреси насіння твоєму братові. **9** Зрозумів же Аніян, що не йому буде його насіння. І сталося, коли він ввійшов до жінки свого брата, і вилив насіння на землю, щоб не було насіння його братові. **10** Поганим же виказався перед Богом, бо зробив це, і Він його забив. **11** Сказав же Юда до Тамари, своєї невістки, по смерті двох його синів: Сиди вдовою в домі твого батька доки Силом, мій син, не стане великим. Бо сказав у своїм умі: Щоб часом не помер і цей, так як його брати. І відійшовши, Тамара сіла в домі свого батька. **12** Помножилися ж дні і померла Сава, жінка Юди. Утішившись же, Юда пішов до стрижіїв своїх овець і Ірас, пастух його стад, оделамит – до Тамни з ним. **13** І сповістили Тамарі, його невістці, кажучи: Ось твій тесть входить до Тамни стригти свої вівці. **14** Вона ж, скинувши з себе одіж свого вдівства, і зодягнулася в гарну одіж, і прикрасилася, і сіла перед брамою Еннану, що є в дорозі до Тамни. Бо вона знала, що Силом став великим – він же не дав йому її за жінку. **15** Побачивши ж її, Юда подумав, що вона є розпусницею, бо покрила своє лице, і не впізнав її. **16** Повернув же до неї дорогою, і сказав їй: Дозволь мені ввійти до себе, бо не впізнав, що вона є його

сáныа на (сѧ)[60]. и̑ сѣтова сн҃а своегѡ дн҃и мно́ги· Събрáша же сѧ вси сн҃ове е̑гѡ и̑ дщéри [е̑гѡ][61] [-][62] прїидо́ша оу̑тѣши́ти е̑гѡ. и̑ не хотя́ше оутѣши́тиса гл҃а на̑ко да сни́ду къ сн҃у мо-ему̀ сѣтуа̀ въ а́дъ. и̑ пла́каса (-)[63] ѡ̑ц҃ъ е̑гѡ· (щадї а́не)[64] же ѡ̑даша їо́сифа въ е̑гу̀петъ пентефри́ю е̑вну̀хови фарао́нову̀ воево́дѣ во́и̑ (е̑гѡ)·

Гл҃а, а̑и·

Бысть же в (то вре́мя)[1] ѡ̑йде и̑оу́да ѡ̑ бра́тїа своего̀. і̑ и́де до мужа е̑дїнаго, (о́деламитина)[2] е̑муже и́ма и̑ра́съ. *И ви́дѣ тр҃у і̑оу́да дщéрь ча́ newа ханане́иска, е̑и̑же и́ма сава̀. и̑ поѧ̑ ю̀, и̑ въни́де къ не́и, и̑ заче́нши родѝ сн҃ъ. и̑ нарече и́ма е̑му и́ръ· *И̑ заче́нши паки (и̑) родѝ сн҃ъ, и̑ нарече и́ма е̑му [а̑нна́нъ][3] и̑ приложи́въ е̑щѐ роди сн҃ъ [тре́тїи][4], и̑ нарече и́ма е̑му сі̀ло́мъ. сіи же сѣ̀ша в ха́звѣ, е̑гда̀ роди сїа̀· И̑ приведѐ і̑оу́да жену̀ (пръ-ве́нцу̀ своему̀ и́ру)[5], е̑и̑же и́ма дама̑· Бы́сть же и́ръ пръвене́цъ і̑оу́динъ, зо́лъ пред҃ (лице́мъ гдⷭ-нимъ)[6], и̑ оу́бѝ е̑гѡ бг҃ъ. рече же і̑оу́да, (а̑нїа́ну)[7], въни́ди къ женѣ̀ бра́та твоего̀, и̑ съвокупи́са с не́ю, и̑ въста́ви сѣ̀ма бра́ту твоему̀. разумѣ̀ же (а́нїа́нъ)[8] на̑ко не себѣ̀ бу́дѐ (е̑гѡ) сѣ̀ма· (И̑) бысть е̑гда̀ въни́де къ женѣ̀ бра́та своего̀ (и̑) проліа̀ [сѣ̀ма][9] на̀ землю, да не бу́дѐ сѣ̀-мени бра́та е̑гѡ, зо́л же сѧ на̑вѝ пред҃ бг҃ъ, по-не́же сътворѝ е̑е і̑ оу̑бѝ [-][10] е̑гѡ· Рече же і̑оу́да къ дама́рѣ невѣ̀стѣцѣ своей̀ [по смр҃ти дв҃у сн҃ов҃ е̑-го][11], сѣ̀дѝ вдово́ю в дому̀ ѡ̑ц҃а твоего̀ до́ндеже вели́къ бу́детъ сило́мъ сн҃ъ моѝ, рече бо̀ [въ оу̑-мѣ̀ е̑и̑][12] е̑да̀ оу̑мр҃е̑ и̑ се́и на̑ко бра́тїа е̑гѡ· (И̑) ше̑ши [-][13] дама̑ сѣ̀де въ домѣ̀ ѡ̑ц҃а своего̀, оу̑-мно́жиша же сѧ дн҃їе. и̑ оу̑мрѐ сава̀ жена̀ і̑оу́-дина, (-)[14] оу̑тѣшивъ (же) сѧ і̑оу́да взы́де къ стрыгу́щимъ о́вца̀ е̑гѡ, (-)[15] і̑ и̑ра́съ пастыр҃ь ста́дъ е̑гѡ, (о́делами́тъ)[16] въ да́мну̀ [с ни́мъ][17]· И̑ повѣ̀да́ша дама́рѣ невѣ̀стце е̑гѡ, гл҃юще е̑е свек҃о̑ твой въхо́дитъ въ да́мну̀ стрыи́щи о́-ве́цъ е̑гѡ, (о́на́же)[18] съвры́гши ри́зы вдовъ̀ства̀ [своего̀][19] съ себѐ, (и̑) о́блече́са въ ри́зы лѣ̀пот-ныа и̑ оу̑краси́са, и̑ сѣ̀де пр҃е̑ вра́ты (е̑нна́ни)[20], на̑же су́т҃ на пу́тѝ дамни́нѣ, вѣ̀даше бо̀ на̑ко вели́къ бы́сть сило́мъ сы́н҃ же не да̀ [е̑му е̑и̑][21] въ жену̀· [ви́дѣвъ же][22] ю̀ і̑оу́да мни́ ю̀ (на̑ко) лю-бодѣ́ю̀ сущ҃а, покры̀ бо̀ лицѐ свое, и̑ не позна̀ е̑а̀, съврати́и̑ са̀ къ не́и пу́те́мъ, и̑ рече е́и̑. попу́с-тѝ ми̑ вни́ти къ себѣ̀, не разумѣ̀ бо̀, на̑ко не-вѣ̀стка е̑му е̑ сїа же р҃е̑ что̀ ми̑ дасѝ е̑же вни́-деши къ мнѣ̀ ѳ̑ же ѡ̑вѣщ҃а а̑зъ тебѣ̀ пошлю̀

ко́зли́ща (-)[23] ѡ̑ стадъ [свои́хъ][24]. Сїѧ же рече
а̑ще даси залог̑, до́нде́же при́шлеши. се́и же речѐ
кїи залого́ть тебѣ дамъ· о̑на же рече пръстень
твои и̑ гри́вну, и̑ жезлъ и̑же въ рукѹ́ твое́й,
и̑ дасть е́й, и̑ вънии́де къ не́й, и̑ (зача̀ въ оу̑тро́бѣ)[25], ѡ̑ него· (-)[26] въста́вши (же) ѡ̑и́де,
и̑ съвръ́же ризы лѣ́потныѧ съ себѐ, и̑ о́блечесѧ в ри́зы вдовѣ́ствà своего̑· Посла́ же ио̑ѹда ко́зличѧ ѡ̑ ко́зъ, рукою́ пастыра своего̑ [о́доломи́та][27], (и̑) взя́ти залого́ть ѡ̑ жены̀, и̑ не о́брѣте е́ѧ· въпроша же мѹже́и насе́лныхъ, [и̑ рече и̑мъ][28]. гдь е̑сть любодѣ́ѧвшаѧ е̑же ба́ше въ е̑на́нѣ на распѹтїи́. [си́ же][29] рѣша
нѣсть здѣ любодѣи́· (-)[30] възврати́сѧ къ ио̑ѹдѣ, и̑ рече не о́брѣтох̑, и̑ мѹжи́ насе́лнїи рѣша, не быва́етъ здѣ любодѣ́ица· Рече же ио̑ѹда
да и̑́мать то́, но е̑гда̀ когда посмѣю́тъ ны
сѧ, а̑зъ бо посла́ ко́зличѹ̑ [-][31] а̑ ты̑ не о́брѣте· Бысть же (тре́тїи мц̑ь)[32], (и̑) повѣ́даша
ио̑ѹдѣ глюще, съблѹдѝ дама̑ невѣ́стъка твоа, и̑ е̑е въ оу̑тро́бѣ и̑́мать ѡ̑ блѹда́. рече же
ио̑ѹда и̑зведи́те ю̑ да ю̑ со́жгѹтъ· Се́и же е̑гда
веду́мь, (и̑) посла̀ къ све́крѹ своему́ глюще, ѡ̑
негоже чл̑ка е̑сть е̑е (ѡ̑ того́же и̑) а́зъ (и̑́мамъ
въ оу̑тро́бѣ)[33], и̑ рече позна́и чи́и (е̑е) пръстень
и̑ гри́вна и̑ же́злъ сїи́. [и̑ позна][34] ио̑ѹда, и̑ рѣ́,
очи́стисѧ дамаръ паче мене́, і и̑же а́зъ не да
ѧ̀ сило́мѹ сы́ѹ своему́, и̑ не приложи́ посе́мъ
прилѣпа́тисѧ е̑ѧ̀· Бысть же е̑гда раждаше, и̑
сѣ́ста близна́та въ оу̑тробѣ е̑ѧ̀. бы́сть же
въ рожде́нїи ѧ̀, е̑ди́нъ извлечѐ рѹкѹ, възе̑́ши
же ба́ба навазà на рѹкѹ е̑го, чр̑ъвлень. глюще
се́й и̑зы́идетъ пр̑ъвѣе, іа́ко (-)[35] въвлечѐ рѹкѹ,
и̑ а́бїе и̑зы́де братъ е̑го· Сїѧ́ же рече что́ пре-
а̑ пара̑ в рѣза́сѧ тебѐ ради прегражде́нїе, и̑ прозва̀ *има
ѧ̀мѹ фаре́съ. и̑ по се́мъ и̑зы́инде братъ е̑го, е-
мѹже е̑сть на рѹцѣ е̑го чр̑ъвлень, и̑ прозва̀ и̑́ма
ѧ̀мѹ зара́·

невістка. Вона ж сказала: Що мені даси, якщо ввійдеш до мене? **17** Він же відповів: Я тобі пошлю козля з своїх стад. Вона ж сказала: Якщо даси залог доки не пришлеш. **18** Він же сказав: Який залог тобі дам? Вона ж сказала: Твій перстень, і ланцюжок, і палицю, що в твоїй руці. І дав їй і ввійшов до неї, і вона зачала в лоні від нього. **19** Вставши ж, відійшла і скинула гарну одіж зі себе, і зодяглася в одіж свого вдівства. **20** Послав же Юда козля з кіз рукою свого пастуха-одоломита, і щоб взяти залог від жінки, і не знайшов її. **21** Запитав же місцевих мужів, і сказав їм: Де є розпусниця, що була в Енані при дорозі? Вони ж сказали: Не було тут розпусниці. **22** Повернувся він до Юди, і сказав: Я не знайшов; і місцеві чоловіки сказали: Немає тут розпусниці. **23** Сказав же Юда: Хай має те, але щоб часом нас не висміяли. Бо я послав козеня, а ти не знайшов. **24** Був же третій місяць, і сповістили Юді, кажучи: Розпустилася Тамара, твоя невістка, і ось має в лоні від розпусти. Сказав же Юда: Виведіть її, хай її спалять. **25** Вона ж, коли провадили, і послала до свого тестя, кажучи: Від чоловіка, якого це є, від того і я маю в лоні. І сказала: Пізнавай чий це перстень, і ланцюжок, і ця палиця. **26** І пізнав Юда, і сказав: Тамара чистіша від мене, і тому що я не дав її Силомові, своєму синові. І не додав після цього приставати до неї. **27** Сталося ж, коли родила, і були близнята в її лоні. **28** Сталося ж, коли вона родила, один витягнув руку. Повитуха ж, взявши, нав'язала на його руку червону нитку, кажучи: Цей вийде першим. **29** І як він втягнув руку, і зараз вийшов його брат. Вона ж сказала: Як то перервано тобою перегородку? І назвала *його ім'я Фарес. пар1. 2
30 І після цього вийшов його брат, в якого була на його руці червона нитка, і назвала його ім'я Зара.

Гл҃а, л҃д·

О́сифа же приведо́ша въ е̑гѵ̀пе̑́, и̑ ку́пи
е̑го [пентефрѣи́][1] е̑вн̑ѹ фарао́новъ воево-
да вои́ м̑ѹ е̑гѵ̀петьскъ, ѡ̑ рѹкѹ̀ и̑змаи́тескѹ, и̑же приведо́ша тамо· И̑ бъ г҃ь
съ ио́си фомъ, и̑ ба́ше мѹжъ хѹдо́гъ, и̑
бысть (ѹ гд̑на в домѹ̀)[2] оу̑ е̑гѵ̀птенина, вѣ-
дѧше бо гд̑нъ е̑го и̑́ко г҃ь с ни́м [е̑сть][3], и̑ е̑-
ли́ко сътвори́, г҃ь оу̑стро́ѧше [в рѹкѹ̀ е̑го][4]· И̑ о́-
брѣте ио́сифъ бл̑гть предъ гд̑номъ своимъ,
[и̑ оу̑гожда́ше][5] е̑мѹ̀ и̑ приста́ви е̑го в домѹ̀ сво-
е̑мъ, и̑ въ все́мъ е̑ли́ка и̑́маше да́стъ в рѹцѣ

Глава 39

1 Йосифа ж привели до Єгипту, і його купив Пентефрій, євнух фараона, воєвода вояків, муж-єгиптянин, з руки ізмаїлітів, які привели туди. **2** І Господь був з Йосифом, і він був здібним чоловіком, і був у пана, у єгиптянина, в домі, **3** бо його пан знав, що Господь є з ним, і що він зробив; Господь добре провадив в його руках. **4** І Йосиф знайшов ласку перед своїм паном, і догоджував йому, і поставив його над своїм домом, і все, що мав, дав в руки Йосифа. **5** І ста-

лося, коли його поставив над всім своїм домом і над усім, що мав, і поблагословив Бог дім єгиптянина задля Йосифа. І Господнє благословення було на всьому його маєтку в домі і в полях, **6** і він передав все, що було його, в руки Йосифа, і не знав про своє майно нічого, хіба про хліб, який сам їв. І Йосиф був гарний на вид і дуже красивий лицем. **7** І сталося після цих слів, жінка його пана накинула очі на Йосифа, і сказала: Будь зі мною. **8** Він же не бажав. Сказав жінці свого пана: Хоча мій пан не знає через мене нічого, що в своїм домі, і все, що має, дав в мої руки, **9** і немає нікого вищого від мене в цій хаті, і нічого не забрано від мене, за вийнятком тебе, тому що ти є його жінкою; як вчиню це погане діло, і згрішу перед Богом? **10** Коли ж говорила день за днем Йосифові, і не слухав її, щоб лежати і бути з нею. **11** Сталося ж, що в один якийсь день Йосиф прийшов до дому робити свої діла, і в хаті не було домашніх, **12** і схопила його за його одіж, кажучи: Лягай зі мною. І оставивши свою одіж в її руках, і втік і вийшов геть. **13 14** І закликала до себе тих, що були в домі, і сказала їм, мовлячи: Глядіть, ввів раба-єврея, щоб насміявся з нас, прийшов до мене, кажучи: Будь зі мною – і я закричала великим голосом. **15** І коли він почув, що я підняла голос і закричала, залишивши свою одіж у мене, втік, і вийшов геть, **16** і залишив свою одіж у мене доки не прийде пан до свого дому. **17** І розповіла йому за цими словами, кажучи: До мене ввійшов раб-єврей, якого ти ввів до нас, щоб поглузувати з мене, бо сказав до мене: Щоб я був з тобою. **18** Коли ж почув, що я, піднявши свій голос, і закричала, залишив свою одіж, втік, і вийшов геть. **19** І сталося, як почув його пан слово своєї жінки, що казала: Так мені вчинив твій раб, і розгнівався злістю, **20** і взявши пан Йосифа, кинув його до в'язниці, до місця де держаться там в'язні царя, у в'язниці. **21** І Бог був з Йосифом, і пролив на нього милосердя, і дав йому ласку перед лицем сторожа в'язниці. **22** І старшина сторожі в'язниці дав в руки Йосифові всіх в'язнів, які у в'язниці, і все, що там чинили, чинив їм. **23** Старшина ж сторожі в'язниці не знав нічого, бо все було в руках Йосифа, тому що Господь був з ним, і все, що він чинив, Господь чинив його руками.

їосифовы· [и]⁶ бысть ѣгда постави ѣго на (всѣмъ) домомъ своимъ, и на всѣмъ ѣлико имѣаше. и бл҃ви (бг҃ъ)⁷ домъ ѣгу҃птянина, їосифа ради· и бысть бл҃вені҃е гд҃не на всемъ имѣнїи ѣго, въ дому҃, и в селехъ, и предасть все ѣлико бѣше ѣго в руцѣ їосифови, и не вѣдѣше въ своѐ (имѣнїи) ничтоже развѣ хлѣба, ѣже [самъ ѣдѣше]⁸. и бѣше їосифъ добра образу и лѣпа възору зѣло· и бысть по словесѣхъ сихъ, [-]⁹ положи жена господина ѣму҃ очи (-)¹⁰ на їосифѣ, и рече буди съ мною, сеи же не хотѣше· рече (-)¹¹ женѣ гд҃на своѐго, ѣко гд҃нъ мой не вѣсть менѐ ради ничтоже въ дому҃ своемъ, и все ѣлико имать вда в руцѣ мои, и нѣсть (никтожѐ выи҆ше менѐ ѣ дому҃ семъ)¹². и (ничтоже взѣто ѣсть ѿ менѐ)¹³, развѣ тебѐ, ѣиже жена [ѣси ѣму҃]¹⁴, [-]¹⁵ кѣкоже сътворю дѣло зло҆е сѐ, и съгрѣшу҃ прѐ бг҃омъ· Ег҃да же гл҃аше (дн҃ь дн҃е їосифу҃)¹⁶ и не послуша҆ше ѣѧ҆, лежа҆ти (-)¹⁷ (и) быти с нею· бы҆ же въ ѣдінъ нѣкіи дн҃ь прі҆иде їосифъ въ до҃ дѣлати дѣлесъ своихъ, и (не бѣше въ дому҃ домашнихъ)¹⁸, и похвати҆ и҆ за ри҆зы [ѣго]¹⁹ гл҃ающи, ля҆зи съ мною, и ѡстави҆въ ри҆зы [своѧ҆]²⁰ въ руку҃ ѣѧ҆, и ѿбѣжѐ, і и҆зы҆иде вонъ· [-]²¹ И въззва҆ (к себѣ) и҆же бѣху҃ въ дому҃, и рече и҆мъ гл҃ающе, ви҆дите привелъ ѣсть [-]²² ѻ҃трока жидовина наругати҆ся намъ, прі҆и҆де къ мнѣ гл҃а буди съ мною. и възпи҃ гласомъ великимъ· [и]²³ ѣгда҆ оуслы҆ша ѣко въздвигохъ гласъ (-)²⁴, и възопи҃ ѡстабль ризы своѧ҆ оу҃ менѐ ѿбѣжѐ, і и҆зы҆иде вонъ. и ѡстави ризы своѧ҆ оу҃ менѐ донде҆же прі҆идетъ гд҃нъ в до҃ свои. и повѣда ѣму҃ по словесі҆ семъ гл҃ающи· въні҆иде къ мнѣ ѻ҃трокъ жидови҆нъ, ѣго҆же ѣси въвелъ къ нам҃. поругати҆ся мнѣ. [рече бо]²⁵ ми ѣко да бу҃ду с тобою. ѣгда же слы҆ша, ѣко въздви҆гнувши гласъ свои҆, и възопи҆хъ. ѡстави ризы [своѧ҆]²⁶ (-)²⁷ ѿбѣжѐ. і и҆зы҆иде вонъ· [и]²⁸ бысть ѣко оуслы҆ша гд҃нъ ѣго гл҃ъ жены своѐѧ [гл҃ающа]²⁹. си҆це сътвори ми ѻ҃трокъ твои· и разгнѣвася ѣростію, и прі҆и҆мъ господинъ їосифа въвер҆же и҆ въ темни҆цу҃, въ мѣсто и҆дѣже оу҃жници ц҃рвы дръжа҆тъ. тму҃ въ тверди҆лѣ· и бѣше (бг҃ъ)³⁰ съ їосифо҃. и полїа҆ и҆ мл҃тію и даст҆ ѣму҃ бл҃гть. прѐ (лицѐ) [страѧ҆жа темници҆]³¹. и вдасть старѣ҆ишина стражеи҆ темницѣ въ руцѣ їосифу҃. (-)³² всѧ темъни҆чьници. ѣли҆кожде и҆хъ въ темни҆цы. и все ѣли҆ко творѧху тму҃ (твораше и҆мъ)· Старѣ҆ишина (же) страѧ҆жа темни҆ца. невѣдыи ничто҆же, всѣ бо бѣѧше въ руку҃ їосифову҃. и҆же ѥ҃ь [бѣше с ни҃]³³ и все ѣли҆ко твораше ѥ҃ь твораше въ руцѣ ѣго·

Г҃ла, м҃·

Бысть же по словесѣхъ сихъ, съгрѣшѝ старѣ́шинна винарьскъ. цр҃ѧ ег҃ѵ́петъска, и́ старѣ́шинна житарскъ (ег҃ѵхи́стъ). гд҃ну и́хъ цр҃ю ег҃ѵ́петъскоу· и́ разгнѣ́васѧ фараѡ́нъ на ѡ́ба рабѝчица своѧ̀. на старѣ́шиноу винарьска. и́ на старѣ́шиноу житарьска· и́ въвръже ѧ̀ въ темни́цоу. оу҃ страѫ́жа темни́ца въ оу҃́зницы въ мѣ́стѣ, и́дѣже іѡ́сифъ въвѣ́ренъ бѧше. тамо́же и́ съвъскоупѝ (ѧ̀ старѣ́шинна темни́ца къ іѡ́сифоу)[1]. и́ пр҃ѣстоѧ̀ [ем҃ѹ][2]· (и́) бѣ́ста (-)[3] (и́ма) дн҃и (нѣкіѧ̀) въ темни́ци. и́ ви́дѣста ѡ́ба (-)[4] ко́ѭждо и́хъ со́нъ, въ е҆ди́ноу нощь· видѣ́нїе сонное [-][5]. старѣ́шинны винарьска. и́ старѣ́шинны житарьска. нѧ́же бѣ́ста цр҃ѧ ег҃ѵ́пѣска. (і) и́же бѣ́ста въ темни́ци· вънїи́де же [іѡ́сифъ к нимъ][6] зоу҃́тра. (-)[7] ви́дѣ ѧ̀ (и́же)[8] бѣ́ста смѫще́нна, и́ въпраша́ше ег҃ѵхѹ, фараѡ́ню, нѧ́же бѣ́ста [въ темни́цы с ни́мъ][9] (всажена) ѿ гд҃на своего́ рекѫ́ще· чт҃о нѧ́ко лица̀ ва́ю оу҃ныла днесь, ѡ́на же (ем҃ѹ рекѡ́ста)[10] со́нъ ви́дѣховѣ, и́ разѹмѣва́ющаго нѣ́сть· рече́ же и́ма іѡ́сифъ е҆да̀ не на бо҃ѣ належи́тъ проповѣ́данїе е҆ю̀. повѣ́дѣста [ми оу҃бо][11]· и́ повѣ́да старѣ́шинна винарьскъ, [іѡ́сифѹ со́нъ свои][12], и́ рече. въ снѣ́ моемъ ба́ше виногра́дъ предо мно́ю, въ виногра́дѣ же три лѣторасли, (-)[13] сїи́ (же) прозѧбо́ша, ло́зїе принесо́ше зрѣ́лы. грозны́ вино́ѧ, и́ ча́ша фараѡ́нова в рѹцѣ моей́, (-)[14] и́ съжа́хъ (гро́зны)[15] в ча́шѹ, и́ вда́ ча́шѹ въ рѹцѣ фараѡ́нѹ· [-][16] рече́ ем҃ѹ іѡ́сифъ, е҆е ра́зѹмъ семѹ. три лѣторасли, три дн҃и сѹть, (и́) е҆ще три дн҃и. и́ помане́тъ фараѡ́нъ санъ твои, и́ пр҃ѣста́витъ тѧ старѣ́шинъствѹ винарьскѹ (-)[17]. и́ подасѝ ча́шѹ [в рѹцѣ фараѡ́ни][18] по санѹ [пр҃ьвомѹ ти][19], ѡ́ (винѣ и́ служа́ѣ)[20]· но поманѝ мѧ съ собо́ю, е҆гда̀ бл҃го ти бѹ́детъ. и́ сътворѝ съ мно́ю мл҃ть, и́ помане́ши [фараѡ́нѹ менѐ][21], і̀ и́зведе́ши мѧ ѿ твердыни сеѧ̀, нѧ́ко татьбо́ю оу҃крадо́ша мѧ, и҃з землѧ̀ жидо́въскїѧ. и́ здѣ нѣ́смь, сътвори́лъ ничто́же [зл҃о][22]. [и́][23] въвръго́ша мѧ в ро́въ се́й· и́ ви́дѣ старѣ́шинна житарьскъ, нѧ́ко пра́мо сказа̀. и́ рече іѡ́сифѹ. и́ а́зъ видѣхъ со́нъ. и́ мнѧ́хсѧ три ко́шница хлѣба [на главѣ моей́, и́ дръжа̀][24]. въ ко́шницы же ве́рхнеи ѿ всѣѧ твари. нѧ́же [-][25] фараѡ́нъ нѧ́сть дѣ́ло пекарьско, и́ пти́ца нб҃ны́ а҆ нѧ́дѧхѹ (-)[26] ѿ ко́шница нѧ́же на главѣ моей́· ѿвѣщава́въ же іѡ́сифъ рѣ́ ем҃ѹ. е҆е ра́зѹмъ томѹ. три ко́шница, три дн҃їе сѹть. [и́][27] е҆щѐ три дн҃їе. (и́) възметъ фараѡ́ главѹ твою̀, ѿ тебѐ. и́ повѣ́ситъ тѧ на́ древѣ, (-)[28] и҃зънѧдѧ́тъ

Глава 40

1 Сталося ж, після цих слів згрішив старшина-підчаший єгипетського царя і старшина-пекар євнух перед їхнім паном, єгипетським царем. **2** І розгнівався фараон на обох своїх рабів, на старшину-підчашого і на старшину-пекаря. **3** І кинув їх до в'язниці, до сторожа в'язниці, до в'язниці, до місця, куди кинено Йосифа, **4** і там причислив їх старшина в'язниці до Йосифа, і він служив йому. І були деякі дні у в'язниці **5** і оба побачили, кожен з них, сон в одній ночі. Сонне видіння старшини-підчашого і старшини-пекаря, які були при єгипетському царі, і які були у в'язниці. **6** Ввійшов же Йосиф до них вранці, побачив їх, що були стривожені, **7** і питав євнухів фараона, які були з ним посаджені до в'язниці від свого пана, кажучи: Чому то ваші лиця сьогодні занепалі? **8** Вони ж йому сказали: Ми побачили сон і немає пояснювача. Сказав же їм Йосиф: Чи не Богові належить їх пояснювання? Розповіжте, отже, мені. 9 І старшина-підчаший розповів Йосифові свій сон, і сказав: У моєму сні був виноград передімною. **10** У винограді ж три галузки, вони ж розрослися, видали галузки, дозрілі грона винограду. **11** І чаша фараона в моїй руці, і я видушив грона до чаші, і я дав чашу в руки фараонові. **12** Сказав йому Йосиф: Це значення цього: Три галузки – є три дні, **13** і ще три дні – і фараон згадає твоє становище, і поставить тебе старшиною-підчашим, і подаватимеш чашу в руки фараона за твоїм попереднім саном, як підчаший і служачий. **14** Але згадай мене з собою, коли тобі буде добре, і вчини зі мною милосердя, і згадаєш мене фараонові, і виведеш мене з цієї в'язниці, **15** бо крадіжжю мене викрали з єврейської землі, і тут я не зробив нічого злого, і кинули мене до цієї ями. **16** І побачив старшина-пекар, що прямо вияснив, і сказав Йосифові: І я побачив сон, і мені здавалося, що три коші хліба на моїй голові. **17** І я держав. У верхньому ж коші з усякого роду, що фараон їсть, пекарське діло, і небесні птахи їли з коша, що на моїй голові. **18** Відповівши ж, Йосиф сказав йому: Це пояснення того: три коші – є

три дні, **19** і ще три дні – і фараон забере в тебе голову твою, і повісить тебе на дереві, небесні птахи з'їдять твоє тіло. **20** Були же третього дня уродини фараона, він робив гостину усім своїм рабам, і згадав сан старшини-підчашого і старшини-пекаря серед своїх рабів. **21** І поставив старшину-підчашого на свій сан, і дав чашу в руки фараона. **22** А старшину-пекаря повісив на дереві, так як їм сказав Йосиф. **23** Старшина ж підчаший не згадав Йосифа, і забув про нього.

птица нєныа плоть твою [-][29]· Бысть же въ (трєтїи днь)[30] [-][31] рожєствà [-][32] фараона, [-][33] твораше пиръ всѣмъ отрокомъ своимъ. и помнѫ старѣишинъство, старѣишины винарьска и [-][34] старѣишины житарьска, посредѣ отрокъ своихъ· И постави старѣишины винарьска въ старѣйшинство своє, и вдà (в руцѣ фараони чашу)[35]· а старѣишину житарьска повѣси [на древѣ][36], якоже сказà има Іосифъ· Не помнѫ же старѣишина винарьскъ Іосифа (и)[37] забы его·

Глава 41

1 Сталося після цього, в другий рік днів, фараон побачив сон. Здавалося йому, що він стояв при березі ріки, **2** і ось, наче з ріки виходило сім корів, гарних на вид і вибраних тілом, і паслися при березі. **3** І інших же сім корів вийшли після цих з ріки, погані на вид і худі тілом, і паслися з коровами при березі ріки. **4** І з'їли сім, погані видом і худі тілом, сімох корів гарних на вид, вибраних; і цих не видно було, що ввійшли в їхні животи. Вставши ж фараон, **5** і побачив другий сон, і ось виходило сім колосків з одного стебла, вибрані і гарні, **6** другі ж сім колосків, тонкі, висушені вітром, виростали після них. **7** І пожерли сім, тонкі і висушені колоски, сім вибраних і повних колосків. Вставши ж фараон зі сну, **8** бо був ранок, і був стурбований своєю душею, послави ж, покликав усіх єгипетських пояснювачів і всіх їхніх мудреців, і розповів їм фараон сон; але не було нікого, хто пояснив би це фараонові. **9** І сказав старшина-підчаший до фараона, мовлячи: Я сьогодні згадав мій гріх. **10** Коли фараон розгнівався на своїх рабів, і кинув нас до в'язниці в домі воєводи вояків, мене і старшину-пекаря, **11** і ми оба побачили сон в одній ночі, я і він, кожний побачив свій сон. **12** І був там з нами молодець Пентефрія, хлопець-єврей, і ми йому розповіли, і він вияснив нам. **13** І було ж так, як нам вияснив, так і сталося, що я є у своїм старшинстві, а
пс. 104 його повішено. **14** *Послави ж, фараон покликав Йосифа, і вивели його з в'язниці, і підстригли його, і змінили його одіж, і він прийшов до фараона. **15** Сказав же фараон Йосифові: Я побачив сон, який коби мені хто його пояснив, такого немає, я ж чув про тебе, що кажуть, що послухавши, ти пояснюєш сни.

Гла, мa·

Бысть (-)[1] (посѣ въ второе)[2] лѣто дни. (видѣ фараонъ)[3] сонъ. мнашеся стоà [на брезѣ][4] рѣчнѣмъ, и ѣе âки ѿ рѣкы исхождàше сєдмь кравь добра взору і избранны телесьі, и пасàхуся по брегу· [И другїа]5 же [кравы седмь][6], (по сихъ изыдоша)[7] из рѣкы злы, образѡ и (телесьі худы)[8] и пасàхуся съ кравами по брегу рѣчному. і изындоша сѣмь [-][9] злыа [възоромъ][10], и худыа телесьі сѣмь кравы добрыхъ. образѡ (-)[11] избранныі. [и сїа невидими быша, иже вънидоша въ чреслà ѭ][12]· въстàв же фараонъ и видѣ сонъ вторыи, и ѣе сѣмь клà исхождàху ис стеблїа ѣдинаго избранїи и добры· [другàа же][13] сѣмь клàсъ тонцы (-)[14] истончєни вѣтромъ, изницàху по ними, и пожроша сѣмь клà тонцы (-)[15] истончени. сѣмь клàсъ избранныхъ и плъныі· въстàвъ же фараонъ [ѿ снà][16], (якоже) бы (-)[17] заоутра. и възмутися дша его. [-][18] послàвши (же) съзвà вса сказàтела ѣгѵпетъскы, и вса мудрыа ихъ. і исповѣда имъ фараонъ сонъ. (но)[19] не бàше никтоже сказàти то фараону· И рече старѣишина винарьскъ къ фараону глà, грѣхъ мои (помнѫхъ)[20] днесь. фараонъ (ѣгдà) разгнѣвася на рабы своà, и въвръже ны въ темницу, в домѹ воєводы вои менє и старѣишину житарьска· И видѣховѣ сонъ [ѻба][21] [ѣдиноѭ нощи][22], àзъ и ѻ кождо своѭ сонъ видѣховѣ· (И) бàше [-][23] тамъ с нама отрокъ, юноша жидовинъ (пентефриевъ)[24]. і исповѣдаховѣ ємѹ и сказà намъ· (И) бысть же якоже сказà намъ, такоже и случися мнѣ быти въ (своемъ старѣишинъствѣ)[25] а оного повѣсити· *Послàвши же фараонъ възвà іосифа і изведоша ѱ҃ѳ ѱ҃д
ѭ с твердила и остригоша ѭ. і измѣниша ризы ємѹ, и прїиде къ фараону· Рече же фараонъ іосифу. ѳ҃ видѣхъ (-)[26] иже бы ми кто сказалъ его, нѣсть сего, àзъ же слышахъ о тебѣ глюща, слышавшаа та сны проповѣдающа [-][27]·

Wвѣща́въ же їо́сифъ [рече фараво́нѹ][28], безъ бг̃а не wвѣща́ютсѧ (фараво́нови сп̃се́ныѧ вещи)[29]. р҃е же фараво́нъ, їо́сифѹ гл҃а, въ сн҃ѣ мое́мъ мнѧсѧ стоѧ на брезѣ рѣчнѣ́мъ и ѧ́ки wт рѣкы̀ и҃схожа́ше с҃е́мь кра́въ. и҃збра́нныхъ телесы̀ и добры̀ о҆́бразо҆̀ и пасѧ́хусѧ по́ брегѹ. и҃ ҃е (другїѧ) седмь кравъ и҃ны́хъ и҃схожда́хѹ въ сл҃ѣ и҃хъ, и҃з рѣкы̀, (и҃) злы̀ (-)[30] не добры̀ о҆́бразомъ и҃ ху́ды телесы̀, и҃ѩ́цѣ́хъ (же) нѣ́смъ ви́дѣлъ. тацѣ́хъ в (-)[31] землѝ е҆гу҆̀петъстѣи [-][32]. і҃ и҃зы́до́ша с҃е́мь кра҃ злыѧ и҃ не до́брыѧ (о҆́бразомъ) (-)[33] ху́дыѧ с҃е́мь (-)[34] пр҃ѣ́выхъ до́брыхъ і҃ и҃збранны҃̀. и҃ вънидо́ша въ оу҆́тро́бѹ и҃хъ и҃ не ѩ́ви́шасѧ. ѩ́ко вънидо́ша въ оу҆́тро́бѹ и҃хъ, и҃ о҆бли́чїѧ (же) и҃̀ зл҃а (быша) ѩ́ко и҃ спр҃ъва. въста́въ же [паки][35] легъ̃, и҃ ви́дѣхъ паки въ сн҃ѣ [-][36], (-)[37] ѧ̂ки с҃е́мь кл҃а и҃схожда́ше и҃зъ (е҆ди́наго сте́блїѧ)[38] по́лны и҃ добры. дрѹга́ѧ же седмь кла́съ то́нци и҃ тщи҃ вѣ́тромъ и҃стончѐни, и҃зница́хѹ въ слѣ́дъ и҃хъ. и҃ пожро́ша седмь кла́съ тщи, и҃ вѣтромъ и҃стончѐни. седмь кла́съ до́брыхъ и҃ по́лныхъ, [и҃ повѣ́дахъ][39] (҃е) сказа́телемъ, и҃ не бысть кт҃о повѣ́дыи (-)[40]. [рече же][41] їо́сифъ фараво́нѹ, со́нъ фараво́не е҆ди́но е҆́сть, е҆ли́ко бъ̃ творы́. оу҆́каза҃ фараво́нѹ седмь (сїю) кра́въ до́брыхъ, с҃е́мь лѣ́тъ е҆́сть. и҃ с҃е́мь кла́съ до́брыхъ се́дмь лѣ́тъ е҆́сть, со́нъ фараво́не е҆ди́но е҆́сть. (-)[42] С҃е́мь кра́вы̀ ху́ды́хъ ѩ́же и҃зыдо́ша по сихъ, се́дмь лѣ́тъ е҆́сть, и҃ седмь кла́съ тщы̃, (-)[43] и҃стончѐныхъ вѣ́тромъ. [се́дмь лѣ́тъ е҆́сть][44], [и҃][45] бу҆ду҃̀ се́дмь ѧ̀ть гла́дъ. С҃е́ же слово е҆́же реко́хъ фараво́нѹ е҆ли́ко бъ̃ твори́тъ оу҆́каза҃ фараво́нѹ. (и҃) ҃е, с҃е́мь лѣ́тъ прїи́детъ о҆би́лность [-][46], въ всю зе́млю е҆гу҆̀петъскѹю. Прїи́детъ же (по сих҃ъ с҃е́ми, се́дмь лѣ́тъ гла́дѹ)[47], и҃ забу́детъ (по всеи҃ землѝ е҆гу҆̀петъ́стѣи сы́тость)[48]. и҃ погуби́тъ гла́дъ зе́млю и҃ не бу́детъ зна́ти, о҆би́лїѧ земна́го, wт гла́да бу́дущаго по семъ, (и҃) вели́къ [-][49] бу́детъ зѣ́ло. сѡ вторы́ци же сна҃ фараво́не е҆́же дво́и́чно (видѣ́) ѩ́ко пра́во е҆́сть сло́во ҃е wт бг̃а, (-)[50] оу҆скори́тъ бъ̃ сло́во (҃е сътвори́ти)[51]. Нн҃ѣ оу҆́бо и҃щи́ чл҃ка му́дра и҃ смы́слена, и҃ приста́ви е҆́го [всеи҃][52] землѝ е҆гу҆̀петъстѣ́и. и҃ да сътвори́тъ фараво́нъ (-)[53] старѣ́шины по (всеи҃) землѝ и҃ да събира́ютъ всѧкъ пло́дъ житенъ [-][54] тыхъ се́дмь лѣ́тъ о҆би́лны҃̀ (е҆́же и҃́мутъ бы́ти). (-)[55] и҃ да събере҃̀ (пи́щѹ и҃) пшени́цѹ въ рѹцѣ́ фараво́ни, [и҃][56] пи́ща въ гра́дѣхъ да сѧ съблюдѐ, и҃ бу́детъ пи́ща съблюдѐна на землѝ. на се́дмь лѣ́тъ гла́дныхъ. е҆́же и҃́мутъ бы́ти в землѝ е҆гу҆̀петъстѣ (-)[57] да не поги́бнетъ земля҃ въ гла́дъ. О҆́дивѝша же сѧ словеса҃ пр҃е́ фараво́номъ. и҃ пр҃е́ всѣ́ми рабы̀ е҆́го. и҃ рече

16 Відповівши ж, Йосиф сказав фараонові: Без Бога не сповістяться фараонові діла спасіння. **17** Сказав же фараон Йосифові, мовлячи: В моїм сні мені здавалося, що я стояв при березі ріки, **18** і наче з ріки виходило сім корів, вибраних тілом і гарних видом, і паслися по березі. **19** І ось других сім корів інших виходили вслід за ними з ріки, і погані, недобрі видом і худі тілом, яких же не бачив я таких в єгипетській землі. **20** І сім корів, погані і негарні видом, худі, з'їли сімох перших, гарних і вибраних. **21** І ввійшли в їх черева, і не було видно, що ввійшли в їхнє черево, і вид же їхній був поганий, так як і спочатку. Вставши ж, я знову ліг, **22** і я знову побачив в сні, наче виходило з одного стебла сім повних і гарних колосків. **23** Інші ж сім колосків, тонкі і порожні, спалені вітром, виходили вслід за ними. **24** І сім порожніх колосків і спалених вітром пожерли сімох гарних і повних колосків, і я розповів це пояснювачам, і не було нікого, хто пояснив би. **25** Сказав же Йосиф фараонові: Фараоне, сон є один. Те, що Бог чинить, Він показав фараонові. **26** Ці сім гарних корів – є сім років. І сім гарних колосків – є сім років, фараоне; сон є один. **27** Сім худих корів, що вийшли після них, є сім літ, і сім порожних колосків, спалених вітром, є сім літ, – і буде сім літ голоду. **28** Це ж слово, яке я сказав фараонові: Бог показав фараонові те, що чинить. **29** І ось іде сім літ достатку в усій єгипетській землі. **30** Прийде ж, після цих сімох, сім літ голоду, і забудеться достаток в усій єгипетській землі, і голод знищить землю, **31** і не буде пізнати достатку на землі через голод, що буде після цього, і буде дуже великим. **32** Що ж до повторення сна, фараоне, що двічі ти побачив, бо це слово від Бога, є правдивим; Бог поспішить виконати це слово. **33** Тепер, отже, шукай мудрого і розумного чоловіка, і настанови його над всією єгипетською землею. **34** І хай фараон настановить старшин по всій землі, і хай збирають увесь урожай жита тих сімох літ достатку, які мають бути. **35** І хай збере їжу і пшеницю в руки фараона, і їжа хай буде збережена в містах, **36** і їжа буде збережена на землі на сім літ голоду, які мають бути в єгипетській землі, щоб

земля не згинула в голоді. **37** Подивугідними ж видалися слова перед фараоном і перед всіма його рабами. **38** І фараон сказав усім своїм рабам: Не знайдемо такої людини, яка має в собі божого духа. **39** Сказав же фараон Йосифові: Тому що ж тобі Бог показав все, і немає мудрішої ані розумнішої людини від тебе, **40** *ти будь над моїм домом, і хай ввесь мій народ слухається твоїх уст. Тільки престолом я буду більший від тебе. **41** Сказав же фараон Йосифові: Ось сьогодні настановляю тебе над усією єгипетською землею. **42** І фараон, знявши перстень зі своєї руки, і поклав його на руку Йосифові, і зодягнув його в червону одіж, і поклав золотий ланцюжок на його шию, **43** і посадив його на свою другу колісницю, і перед ним голосив проповідник, і поставив його над усією єгипетською землею. **44** Сказав же фараон Йосифові: Я фараон, без тебе ніхто не піднесе своєї руки в усій єгипетській землі. **45** І фараон назвав ім'я Йосифа Псонтомфаних. І дав йому Асенту, дочку Пентефрія, жерця міста Сонця, за жінку. **46** Йосиф же мав 30 літ, коли прийшов перед фараона, єгипетського царя. Відійшов же Йосиф від лиця фараона і пройшов увесь Єгипет. **47** І земля в сімох роках видала обильні жнива. **48** І він зібрав їжу в сімох роках, в яких був достаток в єгипетській землі, і поклав їжу в містах тих піль, поклав їх з довколішних міст. **49** І Йосиф зібрав багато пшениці, як морський пісок, дуже багато, доки не можна було почислити, бо була безчисленна. **50** *В Йосифа ж було двоє синів перед сімома роками голоду, яких йому породила Асента, дочка Пентефрія, жерця міста Сонця. **51** І Йосиф назвав ім'я первородного Манассій, кажучи: Бо мені Бог дав всі мої болі і все мого батька. **52** І другому назвав ім'я Ефрім, кажучи: Бо Бог виростив мене в землі мого упокорення. **53** Минули ж сім літ достатку, які були в єгипетській землі, **54** *і почали надходити сім літ голоду, так як сказав Йосиф. І був голод в усій землі, і в усій же єгипетській землі не було хліба. **55** І вся єгипетська земля зголодніла, закричав же народ до фараона за хлібами. Сказав же фараон усім єгиптянам: Ідіть до Йосифа, зробіть же те, що вам скаже. **56** І ось був голод на лиці всієї землі. Йосиф же відкрив усі шпихлірі і продавав всім єгиптянам, **57** і всі країни прийшли до Єгипту, до Йосифа, купувати, бо голод охопив всю землю.

пс. 104 мак1. 2 дія. 7

ниж. 47 і 48

пс. 104

фараѡ́нъ всѣ́мъ рабо́мъ свои́мъ, не ѡ҆брѧ́щ҃ѣ чл҃ка сицева́го, и҆́же и҆́мать дх҃ъ бж҃їи в себѣ· рече́ же фараѡ́нъ і҆ѡсифу́, е҆лма́же (тѝ показа́ бг҃ъ)[58] вс҃е (-)[59], [и҆́][60] нѣ́сть чл҃ка мудрѣ́иша, ни смыслене́йша тебѐ· *бы́ди вы́ вдомꙋ моемъ. и҆ ѡ҆́стъ твои́хъ да послꙋша́ютъ вс҃и лю́дїе мои́, ра́звѣ пр҃толомъ (а҆́зъ бо́лее тебѐ бу́ду)[61]. рс҃ же фараѡ́нъ і҆ѡсифу́. се҆ поставлю́ тѧ дне́ вы́ всеи́ земли́ е҆гу҃петстѣи· и҆ сънемъ фараѡ́нъ пр҃стень с рꙋки́ своеѧ, (и҆́) вы́зложи е҆го [і҆ѡсифу́ на́ рꙋку́][62]. и҆ ѡ҆блечѐ и҆̀ вы́ ри́зꙋ чрⷭвле́ну, и҆ вы́зложи́ гри́вну зла́тꙋ на выю́ е҆го. и҆ всади́ е҆го на колесни́цꙋ (своюѧ вторꙋ́ю)[63], и҆ проповѣ́даѧ пр҃е҆ ни́мь проповѣ́дателникъ, и҆ поста́ви е҆го всеи́ земли́ е҆гу҃петъстѣи· рс҃ же фараѡ́нъ і҆ѡсифу́, а҆́зъ фараѡ́нъ бс҃ тебѐ не вы́здвигнетъ (рꙋки своеѧ. и҆никтоже)[64] вы́ всеи́ земли́ е҆гу҃пе́стѣи· и҆ прозва́ фараѡ́нъ и҆́мѧ і҆ѡсифу́ ѱонътомъфанихъ. и҆ да́сть е҆мꙋ а҆се́нꙋ дщ҃е́рь пентефрїинꙋ, жерца́ (града со́лнечна)[65] [-][66] вы́ женꙋ́· і҆ѡсифъ же и҆мѣ́аше [л҃, лѣ́тъ][67]. е҆гда́ прїи́де пр҃е҆ фараѡ́на цр҃ѧ е҆гу҃петъска, ѿы́и́де же і҆ѡсифъ ѿ҆ лица́ фараѡ́ня, и҆ про́и́де весь (-)[68] е҆гу҃петъ· и҆ сътвори́ земля́ в се́дмь лѣ́тъ ѡ҆би́лнꙋ жатвꙋ, и҆ събра́ [-][69] пищꙋ в се́дмь лѣ́тъ. вы́ ни́хъже бѧ́ше ѡ҆би́лность, вы́ земли́ е҆гу҃петъстѣи, и҆ положи́ пища вы́ градѣ́хъ (-)[70] се́лъ тѣ́хъ и҆́з гра́дъ ѡ҆́крꙋтныхъ положи́ ѧ҆̀· и҆ събра і҆ѡсифъ пшени́цꙋ [мно́гꙋ][71], ня́ко пѣ́сокъ морьскы́и мно́го зѣ́ло, до́ндеже не можа́хꙋ и҆̀зчести́ бе҆з̀ числа́ бо вы́ бѣ́ше· *і҆ѡсифꙋ же вы́ста два сы́на, пр҃ѣ́жде е҆́мь лѣ́тъ, гла́дныхъ. ня́же роди́ е҆мꙋ (асе́нъѳа)[72], дщ҃е́рь пентефрїина, жр҃ца́ (града со́лнечна)[73]. [и҆́ нарече́][74] і҆ѡ́сифъ и҆́мѧ пр҃венцꙋ манасі́ѧ [гл҃ющ҃е][75], ня́ко (-)[76] мнѣ́ сътвори́ бг҃ъ вс҃ѧ болѣ́зни моѧ и҆ вс҃е ѡ҆́ц҃а моего́· [і҆ и́мѧ][77] (нарече́ второ́мꙋ)[78] е҆фр҃а҃ [гл҃ющ҃е][79], ня́ко вы́зрасти́ мѧ бг҃ъ вы́ земли́, смире́нїѧ моего́· щ҃инꙋ же се́дмь лѣ́тъ ѡ҆би́лныхъ, ня́коже бы́ша вы́ земли́ е҆гу҃петъстѣи· *и҆ нача́ша сѣ́мь лѣ́тъ гла́дныхъ прихожда́ти, ня́коже рече́ і҆ѡ́сифъ· и҆ бы́сть гла́дъ по всеи́ земли́, (и҆́) вы́ всеи́ же земли́ е҆гу҃петъстѣи [не][80] бѧ́ше хлѣ́ба, и҆ вы́зва́ле вс҃ѧ земля́ е҆гу҃пе́скаѧ, вы́зопи же наро́дъ къ фараѡ́ню ѡ҆ хлѣ́бехъ· рече́ же фараѡ́нъ всѣ́мъ е҆гу҃птѧномъ, и҆́дѣте къ і҆ѡсифу [-][81] е҆́же (бо) речетъ вамъ сътвори́те, и҆ (се҆) гла́дъ бѧ́ше на лицы́ всеѧ земля́· ѿвръзе же і҆ѡсифъ вс҃ѧ жи́тница, и҆ продаѧ́ше всѣ́мъ е҆гу҃птанѡ́, и҆ вс҃ѧ страны́ прїидо́ша вы́ е҆гу҃пе́, кꙋпова́ти къ і҆ѡсифу. ѡ҆бъдръжа́ше бо гл҃а вс҃ю зе́млю·

ѱа҃ѳ ѱа҃ а҃ мѳ҃ в дѣ҃ з҃

ѱа҃ѳ ѱа҃ а҃ мѳ҃ з҃ и҆ мѳ҃ и҆ дѣ҃

Гла, мв·

Глава 42

дѣа з

Ви́дѣвъ* же їа́ковъ ꙗ́ко [ку́пля ѥ́сть][1] [пшени́цы][2] въ ѥ́гу́птѣ рече сы́номъ свои́мъ. Почто́ нерадите́, ѥ́е (слы́шахомъ)[3] ꙗ́ко (пшени́ца ѥ́сть)[4] въ ѥ́гу́птѣ, и́дѣте та́мо [-][5] ку́пите намъ мало пи́ща да живи́ бу́демъ, и́ не умре́мъ· (І) и́до́ша [-][6] бра́тїа їо́сифля десять ку́пити пшени́цы [въ

ни́ мг

*ѥ́гу́пе́][7] вениами́на же брата їо́сифова не пусти́ съ бра́тїею ѥ́го, вѣща бо ѥ́гда́ случи́тся ([на пу́ти][8] ѥ́му зло)[9]· Прїидо́ша же сы́нове їи́лѣви, ку́пити съ приходя́щими, бя́ше бо гла́дъ въ [всеи́][10] земли ханаа́нѣстѣи́. Іо́сифъ же бя́ше кня́зь [всеи́][11] земли́, сїи́ продаю́ше всѣмъ лю́демъ насе́лнымъ· Прїидоша же бра́тїя їо́сифовы, [и́][12] поклони́шася ѥ́му ни́ць до земля́, ви́дѣвъ же їо́сифъ бра́тїю свою́, (и́) позна́ [я́][13] и́ ѡ́мета́шеся и́хъ, и́ гла́ше и́мъ поро́ко· [Рече же][14] и́мъ ѡ́ку́ду хо́дите, сїи же рѣша ѡ́ земля́ ханаа́нскїа, ку́пити пи́ща· Позна же їо́сифъ бра́тїю свою́, сїи же не позна́ша ѥ́го. и́ помяну́ їо́сифъ сны [своя́][15] ꙗ́же ви́дѣ, и́ рече и́мъ прелага́тая ѥ́сте́. съгляда́ти пу́тїи земля́ (сїя) прїи́досте· Сїи же рѣша ѝи гдне рабы́ твои́ (ку́пи́ти пища [прїидо́ша][16])[17], вси [бо][18] ѥ́смы́ сы́нове ѥ́ди́ного мужа ми́рницы ѥ́смы́, не ѥ́сть рабы́ твои́ прелага́таи́· Ре́ же и́ ѝи но пу́ти (съгляда́ти прїидо́сте и́з земля́ сея́)[19]· Сїи же рѣша два́надесе́ ѥ́смы [братїа, (и́) рабы́ твои́][20] въ земли́ ханаа́ни, и́ ѥ́е мнїи [насъ][21] оу́ ѡ́ца [-][22] днесь (ѥ́сть), а́ дру́га́го нѣсть. рече же и́мъ їо́сифъ ѥ́е ѥ́сть. ѥ́же реко́хъ вамъ гла́, ꙗ́ко прелага́таи́ ѥ́сте, сим ся ꙗ́ви́сте, тако́ ми здра́вїя фарао́ня, не и́зы́дете ѡ́сю́ду, а́ще не (прїидетъ бра́тъ вашъ ме́ншїи)[23] сѣмо· Пошлѣте ѡ́ себѣ ѥ́ди́наго и́ поимѣте бра́та ва́ю, а́ вы́ ждѣте до́ндеже ꙗ́вѣ́ѣ будетъ гла́ъ ва́ а́ще и́стинъствуете и́ли ни́, а́ще ли то́ тако́ ми здра́вїя фарао́ня оу́бо прелагата́и ѥ́сте, и́ дадѣ́ я́ по стра́жу, ѳ дни· Рече же и́мъ въ дь трети́и ѥ́е сътвори́те (да)[24] живи́ будете ѕа бо ся а́зъ бою́· Аще ми́рницы ѥ́сте братъ вашъ [-][25] да ся дрьжи́тъ в темни́цы, вы́ же [ше́ше][26]

ни́ мг

(-)[27] донеси́те ку́пленую пшени́цу (-)[28]. [*а́][29] брата ва́ю ме́ншаго приведѣте къ мнѣ, и́ вѣрна будетъ рѣ́чь ваша, а́ще и́ли ни́ то оу́мрете· Сътвори́ша же тако́, и́ вѣща ко́ждо къ бра́ту своему́, въ грѣсѣ бо ѥ́смы́ брата ради на́шего, ꙗ́ко презрѣхомъ скрьбь душа́ ѥ́го, ѥ́гда́ моля́шеся нам, и́ не послу́ша́хомъ ѥ́го. сего́ ра́ди,

1 Побачивши* ж Яків, що є купівля пшениці в Єгипті, сказав своїм синам: Чому ви не дбаєте, 2 ось ми почули, що є пшениця в Єгипті – підіть туди купіть нам трохи їжі, щоб ми жили і не померли. 3 І десять братів Йосифа пішли купити пшениці до *Єгипту. 4 Вениамина же, брата Йосифа, він не впустив з його братами. Бо сказав: Йому може трапитися в дорозі зло. 5 Прийшли ж сини Ізраїля купити з тими, що приходили, бо був голод в усій ханаанській землі. 6 Йосиф же був князем всієї землі, він продавав всьому народові землі. Прийшли ж брати Йосифа, і поклонилися йому лицем до землі. 7 Йосиф, побачивши ж своїх братів, і впізнав, їх і відсторонювався від них, і говорив до них жорстоко. Сказав же їм: Звідки ідете? Вони ж сказали: З ханаанської землі, щоб купити їжу. 8 Йосиф же впізнав своїх братів – вони ж його не впізнали. 9 І Йосиф пригадав свої сни, які побачив, і сказав їм: Ви є розвідники, ви прийшли розвідати дороги цієї землі. 10 Вони ж сказали: Ні, пане, твої раби прийшли купити їжу, 11 бо ми всі є синами одного чоловіка. Ми є мирні, твої раби не є розвідниками. 12 Сказав же їм: Ні, але ви прийшли підстежити дороги цієї землі. 13 Вони ж сказали: Ми є дванадцять братів, і твої раби в ханаанській землі, і ось наймолодший з нас сьогодні є з батьком, а іншого немає. 14 Сказав же їм Йосиф: Це є те, що я вам сказав, мовлячи, що: Ви є розвідниками, 15 ви цим виявилися, так мені здоров'я фараона, не вийдете звідси, якщо ваш наймолодший брат не прийде сюди. 16 Пошліть одного зпоміж себе і візьміть вашого брата; а ви чекайте доки ваша мова не стане явною, чи кажете правду, чи ні. Якщо ж ні, то так мені здоров'я фараона, отже, ви є розвідниками. 17 І дав їх під сторожу 3 дні. 18 Сказав же їм третього дня: Зробіть це, щоб ви жили, бо я боюся Бога. 19 Якщо ви є мирними, один ваш брат хай буде затриманий у в'язниці, ви ж, пішовши, донесіть куплену пшеницю, 20 *і приведіть до мене вашого найменшого брата, і ваша мова буде вірною, якщо ж ні – то умрете. Зробили же так. 21 І кожний сказав до свого брата: Бо ми є в грісі задля нашого брата, бо ми не зважали на біль його душі, коли нас благав, і

дія. 7

ниж. 43

ниж. 43

ми не вислухали його. Задля цього найшов на нас ввесь смуток. **22** Відповівши ж, Рувим сказав їм: вищ. 37 *Чи не сказав я вам, мовлячи: Не робіть дитині зла, і ви не послухали мене. І ось домагаються його крові. **23** Вони ж не знали, що Йосиф розуміє, бо не було між ними перекладача. **24** Йосиф же відвернувся від них і заплакав, і знову повернувся, промовив до них, взяв від них Симеона і зв'язав його перед ними. **25** І Йосиф наказав насипати в їхній посуд пшеницю і повернути їм ціну, кожному до свого мішка, і дав їм поживу на дорогу, і було їм. **26** Вони поклали пшеницю на своїх ослів і відійшли звідти. **27** Один же з них, розв'язавши свій мішок, щоб нагодувати своїх ослят там, де стали, побачив вузол своїх грошей при отворі мішка. **28** І сказав своїм братам: Мені повернено гроші, і ось є в моїм мішку. І їхнє серце жахнулося, і злякалися, кажучи: Що це Бог нам зробив? **29** Прийшли ж до Якова, свого батька, до ханаанської землі і розповіли йому все, що їм трапилося, кажучи: **30** Чоловік, пан мешканців, заговорив до нас жорстоко, і кинув нас до в'язниці, наче: Ви прийшли розвідати нашу землю. **31** Ми йому говорили: Ми є мирні, а ми не є розвідниками. **32** Ми є дванадцять братів, сини одного нашого батька. І одного немає, а найменший сьогодні є у батька в ханаанській землі. **33** Сказав же нам чоловік, пан місцевих: З цього пізнаю, що ви є мирними: оставте у мене одного брата, а взявши ваші ціни і пшеницю, підіть до вашого дому. **34** Приведіть же вашого найменшого брата до мене, і пізнаю, що ви не є розвідниками, але, що ви є мирними, і дам вам вашого брата, і робіть закупи в землі. **35** Сталося ж, коли висипали свої мішки, і вузол грошей був у мішку кожного. І побачивши вузли їхніх грошей, вони самі і їхній батько, і перелякалися. **36** І сказав їм Яків, їх батько: Ви мене зробили бездітним: Йосифа немає, Симеона немає, і візьмете Веніамина. На мене впало це все. **37** Рувим же сказав своєму батькові, мовлячи: Убий моїх двох синів, якщо його не приведу до тебе. Дай його мені в руки, я ж приведу його до тебе. **38** Він же сказав: Мій син не піде з вами, бо його брат помер. Цей же один остався. Коли йому трапиться зло в дорозі, якою лиш підете, і зведете старість мою зі смутком до аду.

прїиде на́ ны [вѣе][30] сікрꙋбѣ́нїе (-)[31], ѡ҃вѣщава́ же рꙋви́мъ рече и҃мъ, *не рекоⷯ ли ва́мъ гла҃. не вй йз
преⷭбиⷣѣ́те дѣтища. и҆ не послꙋша́сте менѐ, и҆ е҆ї кро́вь е҆го взы́скаⷭ́тсѧ, сїи́ же не вѣ́дахꙋ на́ко (іѡ́сифъ разꙋмѣ́етъ)[32] толмачѧ́ бо (не) (ба́ше межⷣꙋ и҃ми)[33]. ѡ҃врати́ же сѧ ѡ҃ ни́хъ (и҆) пропла́касѧ іѡ́сифъ, и҆ па́ки взвратѝсѧ [-][34] рече и҃мъ, (-)[35] поѧ́ симеѡ́на ѡ҃ ни́хъ и҆ сваза́ и҃ пред ни́ми. [и҆ повелѣ́][36] іѡ́сифъ насы́пати сꙋⷣы и҃хъ пшени́ца, и҆ взвратѝти цѣ́ну [и҃мъ][37], комꙋжⷣо взъ вре́тище своѐ и҆ взⷣа́стъ [бра́шно и҃мъ][38] на пꙋть, и҆ бы́сть и҃ (-)[39]. (взⷭложи́ша)[40] пшени́цꙋ на ѻ́слы своѧ́ [и][41] ѡ҃индо́ша ѡ҃тꙋⷣꙋ. ѡ҃рѣши́в же ([и҃хъ][42] е҆ди́нъ)[43], вре́тище свое, напитати ѻ́слѧ́та [своѧ́][44], и҆ⷣѣ́же ста́ша видѣ ѻ҆зо́лъ сребрà своегѡ, [-][45] взⷡерхꙋ ѻ҆стїа вре́тищнаго. и҆ рече братїи свое́и́, взвращено́ ми е҆́ сребрѡ́, и҆ се (е҆́сть) въ вре́тищи моемъ. и҆ ѻ҆ужасе́сѧ ср҃це и҃хъ и҆ взмато́шасѧ глюще, что̀ сѐ сътвори́ бг҃ъ намъ. прїиⷣо́ша же къ їа́кову ѡ҃цꙋ своемꙋ въ зе́млю ханаа́ню, и҆ повѣⷣа́ша емꙋ все слꙋчшееⷭ́сѧ и҃мъ глюще. гла́ мꙋжъ (насе́лникъ гн҃ь)[46] намъ поро́ко, и҆ взⷡрьже ны̀ в темни́цꙋ, ѩ́ко съгладаю́ще землѧ́ (на́ша прїиⷣо́сте). гла́хомъ (-)[47] емꙋ ми́рницы е҆́смы, (а҆) нѣ́смы прелага́таи́, двана́десѧть братїа е҆́смы сно́ве [е҆ди́на][48] ѡ҃ц҃а нашегѡ. (і) е҆ди́наго нѣ́сть, а҆ мнїи ѻ҆ ѡ҃ц҃а [-][49] е҆́сть днесь в землѝ ханаа́ни. рече же намъ мꙋжъ гн҃ь насе́лникъ, по семꙋ ѻ҆ꙋвѣ́мъ на́ко ми́рницы е҆́стѐ, брата е҆ди́наго ѻ҆ста́вите [-][50] ѻ҆ менѐ, а҆ цѣ́ны (ва́ша и҆ пшени́цꙋ взъе́мше до до́мꙋ вашегѡ)[51] и҆ⷣѣ́те. [-][52] Приведѣ́те (же) брата ва́шего меншаго къ мнѣ́, и҆ ѻ҆вѣ́мъ на́ко нѣ́сть прелага́таи́, но̀ [-][53] ми́рницы е҆́стѐ, и҆ брата ва́шего (вамъ дамъ)[54] и҆ (кꙋплю твори́те в землѝ)[55]. бы́сть же е҆гдà вы́сыпахꙋ вре́тища своѧ́, и҆ ба́ше ѻ҆ꙋ́золъ сребрà въ вре́тищи коегѡ́ждо. и҆ ви́ⷣѣвше ѻ҆ꙋ́злы сребрà и҃ сами и҆ ѡ҃ц҃ъ и҃хъ, и҆ ѻ҆ꙋбоя́шасѧ. [и҆ рече][56] и҃мъ їа́ковъ ѡ҃ц҃ъ и҃хъ, менѐ бесча́да сътвори́сте, іосифа нѣ́сть симеѡ́на нѣ́сть и҆ веніа́мина пои́мѣте, на́ ма бысть (е҆е всѐ)[57]. (рꙋви́м же рече)[58] ѡ҃ц҃ꙋ своемꙋ гла҃. (сн҃а моѧ́ о́ба)[59] ѻ҆бїи́, а҆́ще не приведꙋ е҆го к тебѣ́, даⷢ́ⷣь е҆го (мнѣ́ въ рꙋцѣ)[60] (а҆́з же)[61] приведꙋ и҃ к тебѣ́. Се́и же рече не́ идетъ сн҃ъ мои́ с вами, на́ко бра́тъ е҆мꙋ ѻ҆́мре. (сїи же)[62] е҆ди́нъ ѻ҆ста́, (е҆гда)[63] сѧ емꙋ лꙋчи́тъ зло̀ на пꙋти́, на́ньже а҆́ще пои́дете, и҆ прово́дите [ста́рость мою̀][64] съ печа́лїю въ а҆ⷣъ.

Гл҃а, м҃г·

Глава 43

Гла́д же съ҆до́лѣ҆ на земли́. (И҆) бы́сть (-)[1] є҆гда́ сі҆̈ча́ша (пшени́цꙋ на҃́дꙋщ҃е)[2], ю҆́же принесо́ша и҆́зъ є҆гу҆́пта, [-][3] рече́ (же) и҆́мъ ѡ҆́цъ и҆́хъ паки́ и҆́дѣ҆те кꙋпи́те на҃̂ (пи-ща ма́ло)[4]· (И҆́) рече́ (-)[5] є҆́мꙋ і҆оу҆́да гл҃а послꙋша́емъ ѡ҆́кръ҆пи́ на҃̂ под кла́твою мꙋ́жь [гн҃ь][6] гл҃а, не мо́жи́те ми са҆ пр҃е҆̂ лицемъ (-)[7], а҆́ще бра́ вашъ мнїи́ не (прїи́детъ) с҆ ва́ми (-)[8]. (И҆́) а҆́ще ли҆ [-][9] по́слеши бра́та нашего́ с҆ на́ми то҆́ и҆́демъ (кꙋпи́ти)[10] тебѣ҆ пи́ща а҆́ще ли҆ не по́слеши бра-та нашего́ с҆ на́ми, то҆́ не и҆́дѣ҆̈· щꙋ́жъ бо́ р҃е҆̂ на҃̂ гл҃а *нѣ́сть вамъ ви́дѣ҆ти [лица моє́го][11], а҆́ще бра́тъ вашъ мнїи́ не (прїи́детъ) с҆ ва́ми (-)[12]. (И҆́) рече́ (-)[13] і҆и҃ль что҆́ на́и҆ко зло сътвори́сте ми, повѣ҆да́вше мꙋ́жꙋ на́и҆ко е҆сть [намъ][14] бра́тъ. сі҆̈и же рѣ́ша вънпраша́а҆ вънпроси́ насъ мꙋ́ и҆ рода нашего́ гл҃а, и҆ е҆щѐ ли҆ ѡ҆́цъ вашъ жи҃в е҆сть, и҆ е҆сть ли вамъ бра́тъ (-)[15] повѣ҆да́хомъ є҆́мꙋ по вънпро́сꙋ семꙋ́, и҆́ли вѣ҆да́хомъ на́и҆ко речетъ намъ приведи́те бра́та вашего́, (И҆́) рече́ же і҆оу҆́да къ і҆и҃лю ѡ҆́цꙋ свое́мꙋ, пꙋсти́ ѻ҆́трочица съ мно́ю и҆ вънста́вше да и҆́демъ и҆ да живи́ бꙋ́демъ, (а҆̂)[16] не ѹ҆́мр҃е҆̂ и҆ мы́ и҆ ты́, *и҆ [вс҃е][17] и҆мѣ́нїе наше а҆́ же вънзмꙋ́ є҆́го, [и҆][18] ѡ҆ рꙋкꙋ́ мое́ю вънзы́щи є҆́го· а҆́ще не приведꙋ́ є҆́го к҆ тебѣ҆, и҆ поставлю и҆̀ предъ тобо́ю, грѣ́шенъ бꙋ́дꙋ к҆ тебѣ҆ вс҃а дн҃и. а҆́ще бо бы́хо не ѹ҆медли́ли, вънзврати́лиса҆ бы́-хомъ два́жды· рече́ же и҆́мъ і҆и҃ль ѡ҆́цъ и҆́хъ, а҆́ще та́и҆ко е҆сть, (-)[19] сътвори́те вънзмѣ́те ѡ҆́ плода҆ земна҃́ вънъ сосꙋ́ды своа҆̀ и҆ донеси́те мꙋ́жꙋ да҃́ смо́лꙋ, (-)[20] медъ, [и҆][21] димїа́ма і҆ и҆ста́кти, и҆ терев҃и́нꙋ і҆ ѻ҆рѣ́хїю и҆ сребро́ сꙋгꙋ́бо вънзмѣ́те в рꙋцѣ свои́· Сребро́ е҆́же (ѻ҆́брѣтесѧ҆)[22] вънъ вре́ти-щихъ ва́шихъ, ѻ҆́бра́ти́те съ собо́ю, е҆да҆ съ-блазнъ е҆сть, и҆ бра́та своего́ по́имѣ́те, и҆ вънста́вше и҆́дѣ҆те къ мꙋ́жꙋ ѣ҆́ъ же мои́ да́сть вамъ бл҃гть пр҃е҆̂ мꙋ́жемъ (-)[23] да ѡ҆пꙋ́ститъ бра́та вашего́ е҆ди́наго, и҆ вені҃ами́на а҆́зъ бесча́денъ бы́хъ и҆ бесча́денъ бꙋ́дꙋ. вънзе́мше же мꙋ-жи да́ры [-][24], и҆ сребро́ сꙋгꙋ́бое [-][25] вънъ рꙋцѣ свои́, и҆ вені҃амина, и҆ вънста́вше прїидо́ша вънъ є҆гу҆́пе҆̂ и҆ ста́ша пр҃е҆̂ і҆оси́фомъ, ви́дѣвъ же [а҆̀ і҆оси́фъ][26], и҆ вені҃ами́на бра́та своего́, и҆ ре́че строи́телю до́мꙋ своего́ вънве҆̀ мꙋ́жи [сі҆̈][27] в҃ до́мъ, и҆ заколи́ ѡ҆ ско-та҆ и҆ ѹ҆гото́ваи, съ мно́ю бо ѧ҆сти мꙋ́жемъ [сі҆́мъ][28] хлѣ́бъ вънъ полꙋ́дне· Сътвори́ же стро-и҆тель, на́и҆коже рече і҆оси́фъ, и҆ вънведе́ мꙋ́жа вънъ до҃́ і҆оси́фо҃· ви́дѣвше же мꙋ́жи, на́и҆ко вънведо́шаа҆̀ в до́мъ і҆оси́фовъ, рѣ́ша сребра҃́ ра҃̀ вънзвраще́ннаго

1 Голод же заволодів на землі. **2** І сталося, коли закінчили їсти пшеницю, яку принесли з Єгипту, сказав же їм їх батько: Знову підіть, купіть нам трохи їжі. **3** І сказав йому Юда, мовлячи: Свідчачи, потвердив нам під клятвою чоловік, пан, кажучи: Не з'явіться мені перед лицем, якщо ваш найменший брат не прийде з вами. **4** І якщо ж пошлеш нашого брата з нами, то підемо купити тобі їжу. **5** Якщо ж не пошлеш нашого брата з нами, то не підемо. Бо чоловік сказав нам, мовлячи: *Не можна вам побачити мого лиця, якщо ваш найменший брат не прийде з вами. **6** І сказав Ізраїль: Чому ви мені вчинили зло, сказавши чоловікові, що є у нас брат? **7** Вони ж сказали: Питаючи, запитав нас чоловік і про наш рід, кажучи: І чи ще живе ваш батько? І чи є у вас брат? Ми йому розповіли за цим запитом. Чи знали ми, що нам скаже: Приведіть вашого брата? **8** І сказав же Юда до Ізраїля, свого батька: Пусти хлопця зі мною, і вставши, підемо, і будемо живі, а не помремо: і ми, і ти, *і ввесь наш маєток. **9** Я ж його візьму, і домагайся його з моєї руки. Якщо не приведу його до тебе і поставлю його перед тобою, буду грішним перед тобою всі дні. **10** Бо якщо б ми не забарилися, повернулися б двічі. **11** Сказав же їм Ізраїль їхній батько: Якщо так є, зробіть: візьміть з плодів землі до вашого посуду і принесіть дари чоловікові: смолу, мед, і ладан, й істакт, і терпентину, й горіхи, **12** і візьміть в свої руки подвійні гроші. Гроші, що знайшлися у ваших мішках, поверніть з собою: чи часом не є помилка. **13** І візьміть свого брата, і вставши, підіть до чоловіка. **14** Бог же мій дасть вам ласку перед чоловіком: хай відпустить одного вашого брата і Веніамина. Я був бездітним і бездітним буду. **15** Взявши ж мужі дари, і подвійні гроші в свої руки, і Веніамина, і вставши, прийшли до Єгипту, і стали перед Йосифом. **16** Як же їх побачив Йосиф і Веніамина, свого брата, і сказав наглядачеві свого дому: Ввівши цих людей до хати, і заколи зі скота і приготов, бо зі мною мають їсти хліб в полудне ці люди. **17** Зробив же наглядач так, як сказав Йосиф, і ввів людей до хати Йосифа. **18** Побачивши ж люди, що ввели *їх* до хати Йосифа, сказали: Через гроші,

вий мв — вищ. 42

ний мд — ниж. 44

повернені раніше в наших мішках, вводять нас, щоб оскаржити нас, щоб взяти в рабство нас і наших ослів. **19** Приступивши ж до наглядача дому Йосифа, сказали йому перед брамою дверей, **20** мовлячи:
вищ. 42 Благаємо, пане, *ми прийшли передше купити їжу. **21** Сталося ж, коли ми прийшли на спочинок і відкрили свої мішки — і ось гроші кожного в його мішку. Наші гроші в міру, які ми взяли в наші руки, повертаємо, **22** і ось ми принесли з собою інші гроші, щоб купити їжу, бо не знаємо хто вклав гроші до наших мішків. **23** Сказав же їм: Мир вам, не бійтеся, ваш Бог і Бог вашого батька дав вам скарб у ваших мішках; гроші ж ваші добрі маю. І вивів до них Симеона. **24** І приніс воду, щоб помити їм ноги, і дав сіно їхнім ослам. **25** Приготовили ж дарунки, поки не прийде Йосиф в полудень, бо почули, що там їм обідати. **26** Прийшов же Йосиф до хати, і принесли йому дари, які мали в своїх руках з дому, і поклонилися йому лицем до землі. **27** І питав їх: Чи ви є здорові? І сказав: Чи є здоровим ваш батько, старець, про якого ви говорили? Чи ще є живим? **28** Вони ж сказали: Твій раб, наш батько, є здоровий і є ще живий. І сказав: Благословенний цей чоловік Богові. Схилившись же, поклонилися йому. **29** Поглянувши же очима, Йосиф побачив Веніамина свого одноматірного брата, і сказав: Чи цей є ваш найменший брат, про якого ви сказали, що приведете до мене? Сказав же: Хай Бог помилує тебе, дитино. **30** Зворушився же Йосиф, і його лоно ридало через свого брата, і хотів плакати; ввійшов же до кімнати, заплакав, **31** і помивши лице, і вийшов, здержувався, і сказав: Покладіть хліб; **32** і поклали йому самому і їм окремо, єгиптянам, що з ним їли, після них: бо єгиптяни не могли їсти хліб з євреями, бо єгиптянам огидний всякий пастух овець. **33** Сів же напроти нього первородний за своїм старшинством і найменший за своєю молодістю; і люди дивувалися, кожний до свого брата. **34** Взяли ж собі часть від нього, бо найбільшою була часть Веніамина понад всіх частей, п'ять разів більша від них; пили ж і повпивалися з ним.

вѣ врѣ́тищихъ нашихъ, прѣ́вѣѣ, (вѣво́дѧтъ ны)[29] ѡ҆болга́ти насъ, (-)[30] да ны҆ по́имутъ вѣ рабо́ту и҆ ѡ҆слы҆ наша· Приступи́вшій къ строи́телю до́му ҆Ио́сифова реко́ша ѥ҆мў пр҃е вра́ты две́рными гл҃ющи. Ѡ҆лости́тисѧ гд҃не, *прїидо́хомъ прѣ́вѣѣ купи́ти пи́ща, бысть же ѥ҆гда҆ прїидо́хомъ на ста́нъ, и҆ ѿрѣши́хѡ҃ вре́тища своѧ̀, и҆ ѥ҆ сребрѡ̀ ѥ҆го́ждо вѣ вре́тищи (ѥ҆го)[31]. (сребрѡ̀ наше мѣ́рно ѥ҆гоже взѧхомъ вѣ рў́ку свою вѣ́звращае́мъ,) и҆ (ѥ҆) сребрѡ̀ дрўго́е принесохѡ҃ съ собо́ю купити пища, не вѣ́мы (ѥ҆́о) кто҃ вложи҆ сребрѡ̀ вѣ вретища наша· Рече же и҆мъ ми́ръ вамъ не бо́итесѧ бг҃ъ вашъ, и҆ бг҃ъ ѿ҃ца вашего дадѐ ва҃ бога́тѣство вѣ врѣ́тищихъ вашѝ сребра же вашего бл҃говолѧщаго и҆ма҃ і҆ и҆звед҃ѐ к нимъ симео́на. и҆ принесѐ во́ду ѡ҆мы́ти ногѣ҆ и҆мъ, и҆ дасть сѣно ѡ҆сло́мъ и҆хъ· Ѹ҆готова́ша҃ да́ръ, до́ндеже прїидетъ ҆Ио́сифъ вѣ полу́дне, слы́шаша бо҆ на҆́ко та́мо (и҃) ѡ҆бѣдовати· Прїиде же ҆Ио́сифъ вѣ до́мъ, и҆ принесоша ѥ҆мў да́ры и҆же и҆мѣ́ѧхў в рў́ку своє́ю (и҆з дому)[32], и҆ поклони́шасѧ ѥ҆мў ни́цы до землѧ̀· (и҆) вѣпраша́ше (-)[33] ѧ҆̀ здра́ви ли ѥ҆стѐ, и҆ рече [-][34] здравъ ли ѥ҆сть ѿ҃цъ вашъ ста́рѣ҃ ѥгоже реко́сте ѥ҆ще ли живъ ѥ҆сть, сїи же рѣша здра́въ ѥ҆сть рабъ твой ѿ҃цъ нашъ, и҆ ещѐ живъ ѥ҆сть· И҆ рѣ҃ бл҃венъ чл҃къ сїи бг҃ъ, (-)[35] прекло́нша (же) сѧ, поклони́шасѧ ѥ҆мў· вѣзрѣвъ же о҆чи́ма [҆Ио́сифъ][36] ви́дѣ венїа҆мина брата своѥ́го ѥ҆дїномати́рнѧ. и҆ рече сей ли ѥ҆сть братъ вашъ ме́ншїи, ѥгоже реко́сте къ мнѣ҆ привести҆̀, (-)[37] рече (же), бг҃ъ поми́луетъ тѧ҆ ча́до. вѣзмути́ же сѧ ҆Ио́сифъ, [и҆][38] рыда́ше ѹ҆тро́ба ѥ҆го брата ра҃̀ своѥ́го, і҆ йиска́ше пла́катисѧ, вни́дѐ же вѣ кл҃ть пла́каѧсѧ [-][39], и҆ ѡ҆мы́въ лицѐ (і҆) и҆зы́дѐ, вѣздрѣжа́шесѧ, и҆ рече положи́те хл҃бъ, и҆ положи́ша ѥ҆мў ѥ҆ди́номў, и҆ сѝмъ ѻ҆со́бѣ, (-)[40] ѥгў҆птѧномъ ѥ҆же (с ни́мъ н҆да́ѧхў)[41] подлѣ нѝ, не можа́хў бо҆ ѥгў҆птѧне на҆́сти [хл҃ба съ ѥ҆вре́и][42], хў́лно бо҆ [-][43] ѥгў҆птѧномъ [всѧкъ пастўхъ ѻ҆́вчїи][44]· Сѣде же прѧмо ѥ҆мў прьвене́цъ по старѣ҆́йшинѣ҆́ствў своѥ́мў, и҆ ме́ншїи по ме́ньшествў своѥ́мў, [и҆ дивлѧ́хўсѧ][45] мўжи къждо къ бра́тў своѥ́мў· взя́ша же часть (къ себѣ҆ ѿ҃ него̀)[46] вя́ѡшши бо҆ бысть ча́сть венїа҆ми́нова, паче (всѣ҆хъ [ча́стїи][47])[48], пѧть кра́тъ съгў҆бѣ҆ишѝ ѻ҆нѣ҆хъ, пи́ша же и҆ ѹ҆пи́шасѧ с ни́мъ·

Гла, мд.

Заповѣда їосифъ домостроителю своемоу гла, напо́лните вре́тища мужъ пи́ща е́лико мо́гутъ въздвигнути, (-)[1] вложи́те же кътомоужде и̂ сребро̀ въ верхоу о̂ستїа вре́тищу, и̂ чашу [-][2] сребрану̀ю вложи́те въ (ме́шего вре́тище)[3], и̂ цѣ́ну пшени́чну̀ю [-][4]. Бы́сть же по словесѣхъ їо́сифовыхъ ма́коже гла, заоу́тра [же][5] на свита́нїи (-)[6] мужи ѡ̃пусти́шасѧ [-][7] и̂ о́слѧ́та и̂хъ [і̂ и̂зше́шим и́мъ][8] и̂з града, не ѡ̃и̂до́ша далече· И̂ [ре́ їо́сифъ][9] домострои́телю своемоу [гла][10], въста́въ и̂дѝ въ слѣ́дъ мужїи, и̂ постиги́ни а̀ и̂ (съ гнѣвомъ) рцы и̂мъ· Почто́ та́ко ми възда́сте зло̀ за добро̀, въскоу́ю оукрадо́сте (ча́шу ми̂и)[11] сре́брану̀ю, та̂ е̂ е̂же пїе́тъ гдⷭ̀ъ мои самъ (и̂)[12] влъхвова́нїемъ волхвоу́етъ въ не́и. зло̀ сконча́етесѧ е̂же съствори́сте· Постиго́ше же а̀ (мужъ) рече и̂мъ по словесе́мъ симъ· Сїи же рѣша [-][13] въскоу́ю гле́тъ гдⷭ̀ъ словеса̂ си. не бу́ди рабо́мъ твои́мъ съствори́ти (сего̀) по словесе̃̀ сим̃. поне́же сребро̀ е̂же о́брѣто́хомъ въ вре́тищихъ своихъ. възврати́хомъ къ тебѣ ѡ̃ земла̀ ханаа́нѧ. како оу̂бо да оукра́демъ (сребро̀ и̂ зла́тоу (ча́шу) ѡ̃ до́му гдⷭ̀а твоего̀)[14]· Оу̂ него́же о́бра́ще̃сѧ чаша ѡ̃ ра̃ твои̃ да оумре̃, [-][15] а̂ мы бу́де̃ рабѝ гдⷭ̀а (твоего)[16]· Се же рече (е́и̃), [-][17] ни̃нѣ ма́коже гле́те та́ко бу́детъ, оу̂ него́же сѧ о́бра́щетъ чаша. да бу́детъ (гдⷭ̀у моему̀ ра́бъ)[18], а̂ вы̀ бу́дете чи́сти· [И̂ потща́вшесѧ][19] съвръже ко́ждо вре́тище своѐ (-)[20], и̂ о́твори́ста ко́ждо (своѐ вре́тище)[21]. и̂зыска́ же, ѡ̃ старѣ́йшаго. заче́нъ до́ндеже прїи́де до ме́ншаго, и̂ [сконча́йше][22] о́брѣте ча́шу въ вре́тищи венїамини́ни· И̂ растръза́ша ри́зы своѧ̀, и̂ възложиша кожа̑ вре́тище своѐ на о́слы̀ своѧ̀, и̂ о́братйшасѧ въ̀ градъ· въни́де же їоу́да и̂ бра́тїѧ е̂го къ їо́сифу. е̂щѐ е̂му сущу тоу̃, и̂ припадо́ша прѣ̀д ни́мъ до земла̀· Рече же и̂мъ їо́сифъ что̀ дѣ́тель сїю [-][23] съствори́сте. не вѣ́сте ли ма́ко (нѣ́сть враже́ти)[24] чл҃къ ма́коже а̂зъ· Рече же їоу́да что̀ ѡ̃вѣща́емъ гдⷭ̀у, и̂лѝ что̀ ѡ̃гле́мъ, и̂лѝ чи́мъ о̂правди́мсѧ. ѥ̃ъ бо о́брѣте зло̀ рабовъ твои̃. (и̂) е̂е мы̀ рабѝ гдⷭ̀а на́шего, и̂ мы̀ и̂ оу̂ него́же о́брѣте ча́ша· Рече же їо́сифъ не (бу́ди ми)[25] съствори́ти словесы̀ сего, мужъ оу̂ него́же о́брѣтесѧ ча́ша (сїѧ̀), то́и да бу́детъ ми̂и ра́бъ, а̂ вы̀ да и́дете в цѣ́лости къ ѡ̃цу̀ своему̀· При ступи́въ же [-][26] їоу́да, (и̂) рѐ молю́сѧ гдⷭ̀не да рече́тъ рабъ твои́ [-][27] прѐ тобо́ю, и̂ не прогнѣ́-

Глава 44

1 І Йосиф заповів своєму наставникові, кажучи: Наповніть мішки людей поживою, скільки можуть підняти, вкладіть же кожному і гроші при отворі мішка, **2** і срібну чашу вкладіть в мішок найменшого, і ціну за пшеницю. Сталося ж за словами Йосифа, так як сказав. **3** Вранці ж, на світанку, були відпущені чоловіки і їхні осли. **4** І, як вони вийшли з міста, не відійшли далеко. І сказав Йосиф наставникові свого дому, мовлячи: Вставши, іди вслід за чоловіками, і дожени їх, і з гнівом їм скажеш: Чому ви так мені віддали: зло за добро? **5** Чому ви мені вкрали срібну чашу, це є та, з якої п'є сам мій пан, і ворожбою ворожить в ній. Зле закінчиться, тому що ви *це* зробили. **6** Догнавши ж їх, муж сказав їм за цими словами. **7** Вони ж сказали: Навіщо пан говорить ці слова. Хай не буде, щоб твої раби вчинили це за цими словами. **8** Якщо гроші, які ми знайшли в своїх мішках, ми тобі повернули з ханаанської землі, отже, як украдемо гроші і золоту чашу з дому твого пана? **9** У кого з твоїх рабів знайдеться чаша – хай помре, а ми будемо рабами твого пана. **10** Це ж сказав: Так! Так як тепер кажете, так буде. У кого знайдеться чаша, хай буде рабом моєму панові, а ви будете чисті. **11** І поспішившись, стягнули кожен свій мішок, і відкрили кожен свій мішок. **12** Пошукав же, почавши від старшого, доки не прийшов до наймолодшого, і закінчивши, знайшов чашу в мішку Веніамина. **13** І розірвали свою одіж, і поклали кожен свій мішок на свої осли, і повернулися до міста. **14** Ввійшов же Юда і його брати до Йосифа, ще як він був там, і припали перед ним до землі. **15** Сказав же їм Йосиф: Що це за діло ви вчинили? Чи не знаєте ви, що немає чоловіка ворожбита, як я? **16** Сказав же Юда: Що відповімо панові, або, що скажемо, або чим оправдаємося? Бо Бог знайшов зло твоїх рабів. І ось ми раби нашого пана, і ми, і той, у кого знайшлася чаша. **17** Сказав же Йосиф: Хай не буде мені, щоб я зробив це слово. Чоловік, у якого знайшлася ця чаша, він хай буде мені рабом, а ви ідіть цілими до свого батька. **18** Приступивши ж Юда, і сказав: Благаю, пане, хай твій раб заговорить перед тобою, і не прогнівайся на твого раба, бо ти

є по фараонові. **19** Володарю, пане,
вищ. 42 *ти запитав твоїх рабів, кажучи: Чи не маєте батька і брата? **20** І ми, пане, сказали: Є у нас старий батько, і наймолодша дитина на старість у нього, брат же його помер; цей же одним остався у своєї матері, батько ж його полюбив. **21** Ти ж сказав своїм рабам: Приведіть його до мене, щоб я його побачив. **22** І ми, пане, сказали: Дитина не може залишити батька, коли ж залишить батька, то він помре. **23** Ти ж відповів своїм
вищ.43 рабам: *Якщо не приведете сюди вашого наймолодшого брата, то не додасьте більше побачити моє лице. **24** Сталося ж, коли ми прийшли до твого раба, нашого батька, і розповіли йому мову пана. **25** Сказав же нам наш батько: Ідіть знову, купіть нам трохи поживи. **26** Ми ж сказали: Не можемо піти, але хіба, що наш наймолодший брат піде з нами, то підемо. Бо не можемо побачити лице чоловіка, якщо найменший брат не є з нами. **27** Сказав же твій раб, наш батько, до нас: Ви знаєте, що двох
вищ. 37 мені породила жінка. **28** *І один пішов від мене, і ви сказали, що його звір з'їв, і я не побачив його дотепер. **29** Якщо бо візьмете і цього з перед мого лиця і трапиться йому зло в дорозі, зведете мою старість зі смутком до аду. **30** Тепер, якщо підемо, отже, до твого раба, нашого батька, і з нами не буде дитини, бо його душа прив'язана до його душі; **31** і буде, коли сам побачить, що немає з нами дитини, – помре; і ось твої раби зведуть старість твого раба, нашого батька, з болем до аду. **32** Бо твій раб, наш батько, передав дитину в
вищ. 43 мої руки, і я сказав: *Якщо не приведу його до тебе і не поставлю його перед тобою, – буду грішним перед батьком всі дні. **33** І тепер, отже, я буду твоїм рабом на місце хлопця, рабом моєму панові, а дитина хай піде з братами. **34** Бо, як підемо до батька, як з нами немає дитини? Щоб я не побачив зло, яке має найти на мого батька.

вайсѧ на рабѣ̀ твоего̑. ѩ́ко ты е̑си по фараѡ́-
нѣ (властели́нъ) гд҃не, *ты̀ въпроша̀ ра́бъ вй мѳ
твои̑ гл҃ѧ, не и́мате ли ѡ҃ц҃а и̑ брата, и̑ рѣхомъ (гд҃не)[28], е̑сть ны̑ ѡ҃ц҃ъ стара́ъ. и̑ о-
тро́чищъ на ста́рость мнїи е̑му. (-)[29] бра́тъ (же) е̑му ѹ҆мр҃ѐ, се́и же е̑ди́нъ о́ста̀ ѹ҆ мт҃ре
своей̑ѧ, ѡ҃ц҃ъ же [възлюби́ и̑][30]. ты̀ же рече ра-
бо́мъ свои́мъ приведѣте е̑го ко мнѣ (да)[31] (и̑
ви́жду)[32]. и̑ рѣхомъ (гд҃не)[33] не мо́жетъ (о́с-
та́вити о́тро́чищъ)[34] ѡ҃ц҃а. а҆ще ли о́ста́вит ѡ҃ц҃а, то̀ ѹ҆́мретъ. ты̀ же ѡвѣща̀ рабо́мъ сво-
и́мъ, *а҆́ще (не приведе́те)[35] брата ва́шего ме́н- вй мг
шего (сѣмо)[36], (то̀) не приложи́те ктомѹ̀ ви́-
дѣти лица̀ мое̑го̀. бы́сть же е̑гда̀ прїидо́хомъ
ко рабѹ̀ твоемѹ̀ ѡ҃ц҃ѹ (-)[37] на́шемѹ, (и̑) повѣ-
дахомъ е̑мѹ рѣ́чь гд҃на. ре́че же на̑ ѡ҃ц҃ъ
нашъ. и̑дѣте па́ки ку́пи́те намъ мало пи́-
ща, мы же реко́хомъ не мо́жемъ и̑ти. [а́́-
ще ли][38] братъ на́ш̑ мнїи и́детъ с нами.
(то̀) и́демъ, не мо́жемъ бо ви́дѣти лица̀ му-
жѹ̀. братѹ̀ ме́ншемѹ не сѹщѹ̀ с нами. гл҃е̑ же
ра́бъ твои́ ѡ҃ц҃ъ нашъ ко на́мъ, вы вѣ́сте
ѩ́ко двѣ̀ ми̑ е̑сть породи̑ жона̀ *и и̑зы́иде е̑- вй йз
ди́нъ ѡ҃ менѐ и̑ реко́сте [-][39] звѣ́рь и̑зъе̑лъ и̑
е̑сть, и̑ не ви́дѣхъ е̑го досе́лѣ. ч҃ще бо по́име-
те и̑ сего̀ ѡ҃ лица̀ мое̑го. и̑ слу́чи́тсѧ е̑мѹ зло
на пѹтѝ [-][40] спрово́дите [ста́рость мою][41] с
печа́лїю въ а́дъ. ни́нѣ [-][42] а҆́ще и́демъ (ѹ҆́бо)
ко рабѹ̀ твое̑мѹ ѡ҃ц҃ѹ [-][43] на́шемѹ. и̑ о́тро́чища не бѹ́детъ с на́ми, дш҃а бо е̑го свѧ́за-
на е̑сть съ [дш҃ею сего̀][44]. и̑ бѹ́детъ ѩ́ко ѹ҆́зритъ самъ. не сѹща̀ о́тро́чища съ на́ми. ѹ҆́-
мретъ, и̑ (е̑е) прово́дятъ рабы̀ твои̑ ста́рость
раба̀ твоего̑ ѡ҃ц҃а (-)[45] на́шего съ болѣ́знїю въ
а́дъ. ра́бъ бо твои́ [ѡ҃ц҃ъ нашъ][46] вда̀ о́тро́ка
(в рѹцѣ̀ мои̑. и̑ а҆́зъ реко́хъ[47] *а҆ще не приведѹ вй мг
е̑го к тебѣ. и̑ не поста́влю е̑го пр҃ѐ тобо́ю
грѣшенъ бѹ́дѹ ко ѡ҃ц҃ѹ вс҃ѧ дни̑. (и̑) ни́нѣ ѹ҆́бо
бѹ́дѹ а҆́зъ [рабъ твои][48] въ о́тро́чища мѣ́сто
ра́бъ гд҃ну [моемѹ̀][49]. ч҃ о́тро́чишь да и́детъ
съ бра́тѣею. ка́ко бо [и́демъ][50] ко ѡ҃ц҃ѹ ѡ-
тро́чищѹ не сѹщѹ̀ с нами. да не ви́жѹ зла́ е́же
и́мать быти на ѡ҃ц҃а моего̑.

Глава 45

1 І Йосиф не міг здержатися, бачачи всіх, що стояли перед ним, і сказав: Відступіть всі від мене. І ніхто не стояв перед Йосифом, коли об'являвся своїм братам, **2** і підняв голос з плачем. Почули ж усі єгиптяни, і було чути в домі фараона. **3** І сказав

гл҃а, мѳ̀

не можа́шесѧ і҆ѡ́сифъ ѹ҆дръжа́ти. (зр҃ѧ)
всѣ́хъ пр҃ѐстоа́щихъ е̑мѹ. [и̑][1] ре́че [ѡ́-
стѹпите][2] (ѡ҃ менѐ [вс҃и][3])[4]. и̑ не стоа́-
ше никто́же [-][5] пр҃ѐ і҆ѡ́сифѡ̑, е̑гда̀ поз-
на́вшесѧ братїи свое́и, и̑ въздви́же гласъ съ
пла́чемъ. слы́шаша же вс҃и е̑гу̀пта́не. и̑ ѹ҆̑-

слы́шано бысть въ домꙋ фараѡ́ни· [и̑ рече][6] ї҆ѡ́сифъ
братїи своéи. а̑зъ е̑смь ї҆ѡ́сифъ. а̑ще ли
ѡ̑ц҃ъ мо́и живъ· [-][7] Не можа́хꙋ бра́тїа [е̑го][8]
ѡ̑вѣщава́ти (словесѝ) е̑мꙋ оу҆страши́ша бо сѧ· Рече
же ї҆ѡ́сифъ братїи своéи. приступи́те къ мнѣ.
дв҃а з и̑ приступи́ша· *и̑ рече а̑зъ е̑смь ї҆ѡ́сифъ бра́тъ
вашъ. е̑гоже вы прода́сте въ е̑гу҃пе́· Нн҃ѣ оу҆бо не
пецѣтесѧ. ни порѡ́ко вы бꙋди. и̑же прода́сте
вй и мѧ сѣмо. *на жи́знь бо пусти́ мѧ бг҃ъ пр҃е̑ ва́-
ми. е̑е бо дв҃ѣ лѣтѣ гла́дъ на землѝ. и̑ е̑щѐ
(пать лѣ҇ ѡ҆ста̀)[9] въ нихже не бꙋдетъ ѡ҆ра́-
твы (и̑)[10] жа́твы· Пустѝ бо мѧ бг҃ъ пр҃е̑ ва́ми
(ѡ҆ста́ноикъ вамъ ѡ҆ста́вити)[11] на землѝ. и̑ пре-
кръми́ти васъ ѡ҆ста́вленїе вели́ко· Нн҃ѣ оу҆бо не
вы̀ [посла́сте мѧ][12] сѣмо. но бг҃ъ, и̑ сътворѝ
мѧ на́ко ѡ̑ц҃а фараѡ́ну. и̑ властели́на всемꙋ до́-
мꙋ е̑го, и̑ кнѧза всея̀ землѝ е̑гу҃петъстѣи· По-
тщава́вшесѧ [-][13] и̑дѣте къ ѡ̑ц҃ꙋ моемꙋ, и̑
рцѣте е̑мꙋ· Та́ко гл҃тъ сн҃ъ твои́ ї҆ѡ́сифъ. съ-
творѝ мѧ бг҃ъ г҃дна всея̀ землѝ е̑гу҃петъстѣи·
пріи́дѝ оу҆бо къ мнѣ, и̑ не преме́дли, и̑ оу҆се-
ли́шисѧ въ землѝ гесе́ми въ а̑равїи. и̑ бꙋдеши
близъ мнѣ, ты̀ и̑ сн҃ове твоѝ, и̑ сн҃ове сно́въ твоѝ
и̑· (и̑) о҆вца̀ твоѧ̀. и̑ воло́ве твоѝ, и̑ [вс҃е][14] е̑ли́ко-
же ти е̑сть. и̑ прекоръмлю тѧ тꙋ· (и̑) е̑щѐ бо
пать лѣтъ гла́дъ [бꙋдетъ на землѝ][15]. и̑ да
не поги́бнеши ты̀ и̑ сн҃ове твоѝ. и̑ вс҃е и̑мѣ́нїе
твоѐ. [и̑][16] е̑е (о҆́чима видита)[17], і̑ о҆́чи веніа-
ми́на бра́та мое̑го. на́ко оу҆ста̀ моѧ̀ гл҃ю к҃ а҃
повѣ́дите оу҆бо ѡ̑ц҃ꙋ моемꙋ вс҃ю сла́вꙋ мою̀. на́же
въ е̑гу҃птѣ. и̑ е̑ли́ко ви́дѣсте. и̑ потщѫ́шесѧ,
приведѣте ѡ̑ц҃а мое̑го сѣмо· И̑ припа́ на выю
веніа́ми́на бра́та своего̀ пла́каса҃ о҆̑ нем҃· и̑ ве-
ніа́ми́нъ пла́каса҃ о҆́бы̑й выю̀ е̑го. и̑ цѣлова̀ вс҃ю
бра́тїю свою̀. [и̑][18] пла́каса҃ о҆̑ ни́хъ. и̑ посе́мъ
гл҃аша бра́тїа҃ е̑го къ нему̀· И̑ пронесе́сѧ рѣчь
до до́мꙋ фараѡ́на гл҃ющε. пріи́доша бра́тїа҃
і̑ѡ́сифова. (и̑) въ҆зра́довасѧ (-)[19] фараѡ́нъ и̑ рабѝ
е̑го· Рече же фараѡ́нъ къ і̑ѡ́сифꙋ, рцы̀ бра́тїи
своéи е̑е сътвори́те. напо́лните съсꙋ́ды ваша, і̑
и̑дѣте в зе́млю ханаа́ню. (-)[20] пои́мше (же) ѡ̑ц҃а
ва́шего і̑ и̑мѣ́нїе ваше. (и̑) пріи́дѣте къ мнѣ·
И̑ да́мъ вамъ ѡ̑ всего̀ добра̀ е̑гу҃петъска. и̑ да
на́сте бл҃готꙋ земнꙋ́ю· Ты̀ же заповѣ́ждь (и̑̃)[21]
да вѣ́змꙋтъ ко́ла ѡ̑ земла̀ е̑гу҃петъски дѣ-
темъ (и̑хъ)[22] и̑ женамъ (и̑хъ). и̑ пои́мше ѡ̑ц҃а
своего, (да и̑̀ приведꙋ́тъ)[23]. (-)[24] не пощади́те (же)
о҆́чи́ма съсꙋ́дъ свои̑, всѐ бо до́бро е̑гу҃петъ́ско
вамъ бꙋдѐ· Сътвори́ша же (сн҃ове і̑и̑левы та́-
ко)[25]. да́сть же [и̑мъ і̑ѡ́сифъ][26] ко́ла. по повелѣ́-
нїю фараѡ́на ц҃ра҃ [е̑гу҃петъска][27] и̑ да́сть и̑мъ

Йосиф своїм братам: Я є Йосиф. Чи ще мій батько живий? Не могли його брати відповісти йому слово, бо перелякалися. **4** Сказав же Йосиф своїм братам: Приступіть до мене, і приступили. *І сказав: Я є дія. 7
Йосиф, ваш брат, якого ви продали в Єгипет. **5** Тепер, отже, не журіться, ані хай вам не видається поганим, що ви мене сюди продали, *бо мене послав Бог перед ва- вищ. 8
ми на життя. **6** Бо ось два роки голод на землі і ще зосталося п'ять літ, в яких не буде оранки, ані жнив. **7** Бо мене Бог послав перед вами, щоб залишити вам останок на землі, і перегодувати вас, великий останок. **8** Тепер, отже, не ви мене сюди послали, але Бог, і зробив мене, наче батьком, фараонові і володарем всього його дому, і князем всієї єгипетської землі. **9** Поспішившись, підіть до мого батька, і скажіть йому: Так говорить твій син Йосиф: Бог зробив мене паном всієї єгипетської землі. Отже, прийди до мене і не барися, **10** і поселишся в землі Ґесем, в Аравії, і будеш близько мене, ти і твої сини, і сини твоїх синів, і твої вівці, і твої воли, і все те, що є твоє, **11** і там тебе годуватиму. Бо іще п'ять літ буде голод на землі, і щоб не згинув ти, і твої сини, і ввесь твій маєток. **12** І ось очима бачите, і очі Веніамина, мого брата, що мої уста до вас говорять. **13** Сповістіть, отже, моєму батькові всю мою славу, що в Єгипті, і те, що ви побачили, і поспішившись, приведіть сюди мого батька. **14** І припавши на шию Веніамина, свого брата, заплакав на ньому, і Веніамин плакав, обнявши його шию. **15** І він поцілував усіх своїх братів і заплакав на них, і після цього заговорили до нього його брати. **16** І понеслася чутка до дому фараона, кажучи: Прийшли брати Йосифа. І зрадів фараон і його раби. **17** Сказав же фараон до Йосифа: Скажи твоїм братам: Це зробіть: Наповніть ваш посуд і підіть до ханаанської землі, **18** взявши ж вашого батька і ваше майно, і прийдіть до мене. І дам вам з усього добра Єгипту, і їстимете доброту землі. **19** Ти ж заповідж їм, щоб взяли вози з єгипетської землі для їхніх дітей і їхніх жінок, і взявши свого батька, хай їх приведуть. **20** Не щадіть же очима свій посуд, бо все єгипетське добро буде для вас. **21** Зробили ж ізраїльські сини так. Дав же їм Йосиф вози згідно з приказом фараона, єгипетського царя, і дав

їм харчі на дорогу, **22** і всім дав дві одежі. Веніаминові ж дав 300 золотих і п'ять одежей на зміну. **23** Своєму батькові послав так само: і 10 ослів, що везли з усього єгипетського добра, і десять ослиць, що везли хліб на дорогу їхньому батькові, **24** і відпустив своїх братів, і відійшли. Сказав же їм: Не гнівайтеся в дорозі. **25** Вийшли ж з Єгипту і прийшли до ханаанської землі, до Якова, свого батька, **26** і розповіли йому, кажучи, що: Твій син Йосиф є живий, і панує по всій єгипетській землі. І Яків здивувався у своїм умі, бо не вірив їм. **27** Сказали ж йому всі ці слова, які сказав їм Йосиф, все, що сказав їм. Побачивши ж Яків вози, які Йосиф послав, щоб узяти його, і ожив дух Якова, їхнього батька. **28** І сказав Ізраїль: Велике мені є це, якщо мій син Йосиф є живий; пішовши, побачу його, поки я ще не помер.

брашно на путь. и всѣмъ дасть сугубы ризы· веніамину же дасть. т, златнѝ и патеры [ризы измѣненыа][28], [-][29] ѡцу своемѹ посла такожде, и і, оселъ, носяще ѡ всегѡ добра егѵптьска. и десять мъскъ носяще хлѣбъ (на путь ѡцу [ихъ][30])[31], [и ѡпусти][32] братію свою· и ѡидоша. (-)[33] рече (же) имъ не гнѣваитеся на путѝ· (-)[34] Изыдоша (же) изъ егѵпта, и пріидоша в землю ханаанѹ, къ іакову ѡцу своемѹ, и повѣдаша емѹ глюще, яко сынъ твои іосифъ живъ естъ, и [-][35] владѣетъ въ всеи земли егѵптьстѣи· И вѣчюдисѧ въ оумѣ си іаковъ, не вѣроваше бо имъ, глаша же емѹ вся [словесà][36] си, яже гла имъ іосифъ, елико (же) рече имъ· Оузрѣвъ же кола (іаковъ) яже посла іосифъ, яко възвигнути ѝ (и) ожи дхъ іаковль ѡца ихъ· [И рече][37] їйль велико ми естъ (се) аще (-)[38] естъ [іосифъ сынъ мои][39] живъ, шедъ да виждѹ его дондеже не оумрѹ·

Глава 46

1 Вставши ж, Ізраїль і все його прийшов до криниці клятви і приніс жертву Богові свого батька Ісаака. **2** Сказав же Бог до Ізраїля в видінні вночі, мовлячи: Якове, Якове. Він же сказав: Що є? **3** Він же сказав: Я є Бог твоїх батьків, не бійся піти до Єгипту, бо зроблю тебе там великим народом; **4** і Я піду з тобою до Єгипту, Я ж тебе виведу до кінця, Йосиф покладе свої руки
дія. 7 на твої очі. **5** *Вставши ж Яків від криниці клятви, і взяли сини Ізраїля, свого батька, і їхнє майно, і їхніх жінок на вози, які послав Йосиф, щоб їх взяти, **6** і взявши своє майно і все придбане, що придбали
йос. 24 в ханаанській землі, і *прийшов же
пс. 104 Яків до Єгипту, і все його насіння з
іс. 52 ним, **7** і його сини, і сини його синів з ним, і його дочки, і дочки його дочок, і все його насіння з ним
мой2. 1 ввійшло до Єгипту. **8** *Це імена синів Ізраїля, які прийшли до Єгипту
мой2. 1 і 6 з Яковом, їхнім батьком. Це ж його
мой4. 26 сини: *первородний Якова Рувим.
пар1. 5 **9** Сини ж Рувима: Енох, і Фалюс,
пар1. 4 Асрон, і Ахармій. **10** *Сини ж Симеона: Емуїл, і Амін, і Аод, і Ахин,
пар1. 6 і Саар, і Саул, син ханаанейки. **11**
мой2. 6 *Сини ж Левгія: Герсон, Кат і Ме-
мой4. 3 рари. 12 *Сини ж Юди: Ір, і Аннан,
вищ. 38 Силом, і Фарес, і Зара. Померли же
пар1. 2 і 4 Ір і Аннан в ханаанській землі. Сини ж Фареса були: і Асрон, і
пар1. 7 Емуїл. **13** *Сини ж Ісахара: Толя, і Фуа, і Асув, Замвран. **14** Сини ж

Гла, ѳ

Иста́въ же їйль, [-][1] и всѣ его пріиде къ кла́дязю кла́твеному, и положи́ же́ртвѹ ѳѹ ѡца своего́ їсаа́ка· Рече́ ѳ̃ъ къ їйлю, въ видѣ́нїи в нощѝ гла. їа́кове їа́кове, се́й же рече что̀ е́сть, [о́н же рѐ][2]· Азъ е́смь ѳ̃ъ ѡцъ твои́, не бо́йсѧ йтѝ въ егѵ́петъ, въ
язы́къ бо вели́й сътворю тѧ тамо, и азъ идѹ́ с тобо́ю въ егѵ́петъ, (-)[3] а̀з (же) възведѹ тѧ до коне́цъ. [-][4] іо́сифъ возложи́тъ рѹцѣ [своѝ][5] на о́чи твоѝ· *въста́въ же іа́ковъ ѡ кла́дязѧ кла́твенаго, и взя́ша сы́не [-][6] їйля ѡца своего́ и стажа́нїе [ѝ][7] и же́ны ѝхъ на ко́ла, я́же посла̀ іо́сиф вѣздвигнѹти (ѝ)[8], и вѣзе́мше ѝмѣнїе своѐ, и всѣ притажа́нїе ѐже притажа́ша в землѝ ханаа́ньстѣи· И *пріиде (же) [іа́ковъ въ егѵ́петъ][9], и всѣ сѣмя его с ни́мъ (и) сы́не [его][10] и сы́не сы́новъ его с ни́̀, и дще́ри [его][11], и дще́ри [дще́рїи][12] его и всѣ сѣмя его (с ни́мъ) вѣни́де въ егѵ́петъ· *Сѝ [-][13] и́мена̀ сы́нъ їйлевъ прише́шихъ въ егѵ́петъ [съ іа́ковомъ ѡ-цемъ ѝхъ][14]. [Си же][15] сы́нове его· *Прѣвене́цъ іа́ковль рѹви́мъ, сы́нове же рѹви́мли ено́хъ ѝ [фа́люсъ][16], а̀сро́нъ, и (а̀хармїи)[17], *сы́нове же симео́ни, емѹи́лъ, и (а̀ми́нъ)[18], и а̀о́дъ, и а̀хи́нъ, и са́ръ, и саоу́лъ. сы́нъ ханаа́нитаны. *сы́не же левгѝни, герсо́нъ, ка́дъ, и мера́ри. *Сы́нове же їоу́дины, ѝръ, и [а̀нѣна́нъ][19], [-][20] сило̀, и фаре́съ, и за́ра. оумро́ша же ѝръ и [а̀нѣна́нъ][21] в землѝ ханаа́ни· Бы́ша же сы́нове фаре́сѹ, (і) а̀сро́нъ, и емѹи́лъ· *Сы́нове же [ѝсаха́ри][22], до́ла, и фѹа́, и

[âсѵвъ][23], (-)[24] (замвра)[25]· Сн҃ове же (заоу̑лони)[26], сере́дъ, [-][27] âлло́нъ, и̂ [е̂и́ль][28], сїи сн҃ове лїи́ни и҃́же родѝ їа́кову̀ въ междорѣчїи сѵ̀рьстѣмъ, и̂ ди́ну̀ дш҃е́рь е̂го. всѣхъ (же) дш҃ъ [сн҃овъ и̂ дш҃ерїи][29] л҃г· Сн҃ове же га́лъ, сафо́нъ, и̂ (âннъги́съ)[30], и̂ [санъниссъ][31] (-)[32] дасованъ, (-)[33] âйдисъ и̂ (âди́съ,) (їо́ди́съ)[34] и̂ (âреи́лисъ)[35]· [*Сїѝ же сн҃ове][36] âси́ровы, е̂мна̀, і̂ е̂сѵа́, и̂ е̂оу́ль, и̂ варїа̀, и̂ [са́рра][37] сестра и̂хъ. сн҃ове же варїи́ни, ховоръ, мелхїи́лъ· Сїѝ сн҃ове зе́лфины, и҃́же далъ лава́нъ [дш҃е́ри свое́и лїи][38], е̂же родѝ [-][39] їа́кову̀ (дш҃ъ, з҃ы)[40]· сн҃ове же рахи́лини жены, їа́ковлѧ, їо́сифъ и̂ вениа̂ми́нъ· *Бы́ша же сн҃ове їо́сифли, въ землѝ е̂гѵ̀петскѣи, и҃́же роди е̂мѵ̀ (âсе́нда)[41], дш҃ѝ пентефрїина жрьца̀ (града сла̑чна)[42], [манасїю][43], и̂ [е̂фрѣма][44]· Бы́ша же сн҃ве [манасїины][45] и҃́же родѝ е̂мѵ̀ зало́жница сѵ̀ра, махи́ръ, махи́ръ же родѝ галаа̂да, сн҃ове же [е̂фрѣмли][46], брата [манасїина][47], [сѵталамъ][48], и̂ тама́мъ сн҃ове же [сѵталаа̑ли][49] е̂де́мъ· *Сн҃ове же венїа̂мини ва́ла и̂ ховоръ, и̂ (асфи̑)[50]. Бы́ша же сн҃ове ва́ла, ги́ра, и̂ ноема̑ и̂ (нъхи́мъ)[51], и̂ ро́съ, и̂ мамъфи́нъ, и̂ [о́фими́мъ][52]· Ги́ра же роди âра́да· сїѝ [же][53] сн҃ове рахи́ли, и҃́же роди їа́кову̀ всѣхъ дш҃ъ, и҃ї· Сн҃ове же да́новы, âсо́мъ, и̂ сн҃ове (же) (недали́мли)[54], и̂âсилъ, [-][55] [гони̑и][56], [-][57] [и̂сахар́ъ][58], и̂ [сили́мъ][59], (-)[60] сн҃ове (же) ва́ллины, ю҃́же дасть лава́нъ рахи́ли дш҃е́ри своей̆, [и̂][61] роди [-][62] їа́кову̀ всѣхъ дш҃ъ, з҃· всѣхъ [-][63] дш҃ъ и҃́же при̑ндо́ша съ їа́ковомъ, въ е̂гѵ̀петъ̆, и҃́же и̂зыдо́ша йс чре́слъ е̂го, развѣ же̑. сн҃овъ їа́ковль, всѣ̑хъ дш҃ъ, з҃, и̂ ѕ҃, сн҃ове же їо́сифли е̂же быша е̂мѵ̀ въ земли́ е̂гѵ̀петъскыѣи [-][64]· (и̂) всѣ̑хъ [же][65] дш҃ъ дому̀ їа́ковлѧ, и҃́же при̑ндо́ша [с ни́мъ][66] въ е̂гѵ̀петъ, ѳ҃е· їоу̑дѵ̀ же (посла́ша)[67] предъ собо́ю къ їо́сифу̀, срѣсти̑ и̂̀, оу̑ и̂ромо́ска града в землѝ (рацѣсїинѣ)[68]. въпра́гъ же їо́сифъ колесницу̀ свою̀, (і̂) и̂зы́де противу̀ їи̑лѧ ѡ҃ц҃а своего̀, к (афиро́ну̀)[69] граду̀, (показа́ же сѧ)[70] е̂мѵ̀ (самъ). (и̂) припадѐ на выю̀ е̂го, и̂ плака́сѧ (-)[71] много· (Рече̑)[72] їи̑ль къ їо́сифу̀, да оу̑мру̀ по семъ, е̂лмаже ви́дѣхъ лице твоѐ, е̂ще бо̀ ты̀ е̂си жи́въ· Рече же їо́сифъ къ брати̑и своей̆ шедъши повѣмъ фарао́ну̀, и̂ реку̀ е̂му̀ брати̑а моа̀, и̂ до́мъ ѡ҃ц҃а моего̀, и҃́же бѣша въ землѝ ханаа́ни. при̑ндоша ко мн҃ѣ. сїи же (сѵ̀ть мѵ̀жи)[73] пастѵ́сѝ, (скотопита́телницы)[74]. (-)[75] ско́тъ (же) и̂ воло́ве и̂ вс҃е̑ и̂хъ е̂же и҃мѣша привели сѵ̀ть (съ собо́ю)· ѳ҃ще [-][76] възове́тъ вы фарао́нъ, и̂ рече́тъ вамъ, что̀ дѣло ва́ше е̂сть, рцѣте (-)[77] скотопи та́телницы е̂смы̀, (и̂здѣтъска раб̀ твоѝ)[78] [и̂][79] досе́лѣ [-][80] мы̀, и̂ ѡ҃ц҃ы наши. да въселя́тсѧ въ зе́млю госе́млю

Заулона: Серед, Аллон і Еіль, **15** Це сини Лії, яких породила Якову в сирійському межиріччі, і Діну, його дочку. Всіх же душ синів і дочок, тридцять три. **16** Сини ж Гала: Сафон, і Аннгис, і Саннис, Тасован, Айдис, і Адис, Йодис, і Ареілис. **17** *Це ж сини Асира: Ємна, і Єсуя, і Єуль, і Варія, і Сарра, їхня сестра. Сини ж Варії: Ховор, Мелхіїл. **18** Це сини Зелфи, яку Лаван дав своїй дочці Лії, яка породила Якову 16 душ. **19** Сини ж Рахилі, жінки Якова: Йосиф і Веніамин. **20** *Були ж сини Йосифа в єгипетській землі, яких йому породила Асента, дочка Пентефрія, жерця міста Сонця: Манасія і Ефрім. Були ж сини Манасії, яких йому породила наложниця Сира: – Махир, Махир же породив Галаада. Сини ж Ефріма, брата Манассії: Суталам і Таам. Сини ж Суталама: – Едем. **21** *Сини ж Веніамина: Вала, і Ховор, і Асфил. Сини ж Вали були: Гира, і Ноеман, і Нхим, і Рос, і Мамфин, і Офимим. Гира ж породив Арада. **22** Це ж сини Рахилі, яка породила Якову. Всіх душ 18. **23** Сини ж Дана: Асом. **24** І сини ж Неталима: Ясил, Гоній, Ісахар, і Силим. **25** Сини ж Валли, яку дав Лаван Рахилі, своїй дочці, і породила Якову; всіх душ 7. **26** Усіх душ, які прийшли з Яковом до Єгипту, які вийшли з його бедер, за винятком жінок синів Якова, всіх душ 60 і 6. **27** Сини ж Йосифа, які народилися йому в єгипетській землі, і всіх же душ дому Якова, які прийшли з ним до Єгипту, 75. **28** Юду ж послали перед собою до Йосифа, щоб зустріти його у місті Іромску, в землі рацисійній. **29** Запрягши же Йосиф свою колісницю, і вийшов назустріч Ізраїлю, своєму батькові до міста Афірона. Показався ж йому сам. І припав на його шию, і плакав багато. **30** Сказав же Ізраїль до Йосифа: Хай помру по цім, бо ж я побачив твоє лице, бо ти ще є живим. **31** Сказав же Йосиф до своїх братів: Пішовши, сповіщу фараонові, і скажу йому: Мої брати і дім мого батька, які були в ханаанській землі, прийшли до мене, **32** вони ж є мужі-пастухи, скотарі скотів і волів, і все своє, що мали, привели з собою. **33** Якщо вас покличе фараон і скаже вам: Яка є ваша праця? **34** Скажете: Ми, твої раби, є скотарі від дитинства і дотепер, ми і наші батьки, щоб ви

й пара̂ з

вй ѵ҃а

й пара̂ з й й

пар1. 7

вищ. 41

пар1. 7 і 8

поселилися в землі Ґесем, в Аравії, бо єгиптянам огидний є кожний пастух овець.

Глава 47

1 Прийшовши ж, Йосиф сповістив фараонові, і сказав: Мій батько, і мої брати, і скот, і воли, і все їхнє прийшли з ханаанської землі; і ось є в землі Ґесем. **2** З братів же своїх взяв 5 мужів, поставив перед фараоном. **3** І сказав фараон до братів Йосифа: Яка ваша праця? Вони ж сказали фараонові: Ми, твої раби, є пастухи овець, ми і наші батьки, від дитинства і дотепер. **4** Сказали ж фараонові: Ми прийшли жити в *твоїй* землі, бо немає пасовиська для скота твоїх рабів, бо голод заволодів на ханаанській землі. Тепер, отже, хай твої раби поселяться в землі Ґесем. **5** Сказав же фараон Йосифові, мовлячи: Твій батько і твої брати прийшли до тебе. Ось же єгипетська земля є перед тобою. Посели ж твого батька і братів на добрій землі, і хай живуть в землі Ґесем. Якщо ж знаєш, що в них є сильні мужі, то постав їх старшинами мого скоту. І Яків, і його сини прийшли до Єгипту, до Йосифа, і почув фараон, єгипетський цар. **6 7** Ввів же Йосиф Якова, свого батька, і поставив його перед фараоном, і Яків поблагословив фараона. **8** Сказав же фараон до Якова: Скільки літ дні твого життя? **9** Сказав же Яків фараонові: Дні літ мого життя, які живу, 130 літ. Малі і погані були дні літ мого життя, бо не досягли днів літ життя моїх батьків, які дні вони жили. **10** І Яків поблагословив фараона, і відійшов від нього геть. **11** І Йосиф поселив батька і своїх братів, і дав їм посілість в єгипетській землі на добрій землі, і в землі Рамеси, так як заповів фараон. **12** І Йосиф виділяв пшеницю своєму батькові, і своїм братам, і всьому домові свого батька: кожному за числом осіб. **13** Пшениці ж не було в усій землі, бо панував голод на землі, бо єгипетська земля і ханаанська земля гинули від голоду. **14** Зібрав же Йосиф всі гроші, які знайшов в єгипетській землі і в ханаанській землі, за пшеницю, яку купували, і оцінював їм. І Йосиф вніс всі гроші до дому фараона. **15** І закінчилися всі гроші в єгипетській і ханаанській землі. Прийшли ж всі єгиптяни до Йосифа, кажучи: Дай нам хліб, навіщо ми вмираємо перед тобою? Бо

вѣ а҃равїи, хꙋлно бо [ѣгꙋптѧномѣ ѣсть][81], (пастꙋхѣ всѧкѣ)[82] о҃вчїи·

г҃ла, ѯ҃з·

Рише́дѣ же їо́сифѣ, повѣда фарао́нꙋ, (и҆ рече)[1]. ѿц҃ѣ мои҆ и҆ бра҇тїа моа҆ и҆ ско́ти и҆ воло́ве [-][2] и҆ вс҃е и҃хѣ прїидо́ша и҃зѣ земл҃а ханаа́нѧ, и҆ ѥ҆ сꙋть в҃ землѝ гесе́мли. ѿ бра҇тїа же своеѧ҆ поѧ҆, ѥ҆, мꙋжїи, (-)[3] поста́ви [-][4] пр҃ѣ фарао́нѡ҃· И҆ рече фарао́нѣ ко҆ бра́тїи їо́сифли, что҃ дѣло ва́ше, сїи҆ же рѣша фарао́нꙋ, пастꙋсѝ о҃вчїи рабѝ твоѝ [ѣсмы][5], (-)[6] мы, и҆ ѻ҃ц҃ы на́ши, [ѡ҃ дѣтꙋ́ска и҆ досе́лѣ][7]· Реко́ша же фарао́нꙋ, о҃бита́ти вѣ землю прїидохомѣ нѣсть бо па́ствы скоту рабѣ твои҃хѣ, съо҃долѣ бо гла҃ на землѝ ханаа́ни, нн҃ѣ ꙋ҆бо да вѣселѧ́тсѧ раби твоѝ, в҃ зе́млю гесе́млю. рече҃ фарао́нѣ їо́сифꙋ [гла҃][8] [ѡ҃ц҃ѣ твои҆ и҆ бра҇тїа твоа҆ прїидо́ша к҃ тебѣ. се҆ (же) земла҆ ѣгꙋпе҃тскаѧ пр҃ѣ тобо́ю ѣсть. на до́брѣи (же) землѝ (ѡ҃ц҃а твоѥ́го и҆ бра́тїю (-)[9] ꙋ҆ѯелѝ)[10][11], [и҆][12] да живꙋть вѣ земли гесе́мли· ч҃ше ли вѣ́си на҃́ко сꙋть (мꙋжи в нихѣ)[13] сильнїи, (что҃) поста́ви ѧ҃ ста҃рѣишины [скотѡ́мѣ мои҃мѣ][14]. (И҆) прїидо́ша (-)[15] вѣ ѣгꙋптѣ ко҆ їо́сифꙋ їа́ковѣ и҆ сно҃ве ѣго, и҆ слы́ша фарао́нѣ ц҃рь ѣгꙋпе҃тскыи [-][16]. вѣведе же їо́сифѣ їа́кова ѡ҃ц҃а своѥ́го, и҆ поста́ви ѥ҆го предѣ фарао́номѣ, и҆ бл҃ви їа́ковѣ фарао́на рече же фарао́нѣ ко҆ їа́ковꙋ, колн҃́ко лѣтѣ дн҃и житїа твоѥ́го. (-)[17] рече (же) їа́ковѣ фарао́нꙋ, дн҃їи лѣтѣ житїа҆ моѥ́го на҃́же о҃бита́хѣ, ѵ҃л, лѣтѣ, ма́ли и҆ зли бы́ша дн҃їе лѣтѣ житїа҆ моѥ́го, не постигоу́ша (бо) дн҃їе лѣт҃ житїа ѡ҃ц҃ѣ мои҃хѣ, на҃́же дн҃їи о҃бита́ша· И҆ (бл҃ви)[18] їа́ковѣ фарао́на, (и҆) ѡ҃и҃де ѡ҃ него (вонѣ)· И҆ ꙋ҆ѯелѝ їо́сифѣ ѡ҃ц҃а и҆ бра́тїю свою҃, и҆ дасть и҃ о҃бдрѣшанїе в землѝ ѣгꙋпе҃тѣи, на до́брѣи землѝ, (и҆) в землѝ [рамессїи́нѣ][19]. на҃коже повелѣ фарао́нѣ· И҆ дѣла́ше їо́сифѣ пшени́цꙋ ѡ҃ц҃ꙋ [своѥ́мꙋ][20] и҆ бра́тїи своеи҃́ и҆ всемꙋ до́мꙋ ѡ҃ц҃а своѥ́го (-)[21] (ко҆ѥ́мꙋждо) по числꙋ ли́цѣ· Пшени́ца же не бѧше вѣ все́и земли҆, съо҃долѣва́ше бо гла҃ (-)[22] [на земли҆][23], сконче́ва́ше бо сѧ҆ землѧ҆ ѣгꙋпе҃тскаѧ, и҆ землѧ҆ ханаа́нѧ ѡ҃ гла́да· Съ҃бра же їо́сифѣ вс҃е сребро҆, ѥ҆же о҃брѣте в҃ землѝ ѣгꙋпе҃тѣсти҃, и҆ в҃ землѝ ханаа́ни, за пшени́цꙋ ѥ҆же ку҆пова́хꙋ и҆ ц҃ѣна́ше и҃мѣ· И҆ внесе҆ їо́сифѣ вс҃е сребро҆ вѣ до́мѣ фарао́новѣ, и҆ сконча́ѧ [вс҃е][24] сребро҆ ѡ҃ земл҃а ѣгꙋпе́скїа и҆ (-)[25] ханаа́ньскїа· Прїидо́ша же вс҃и ѣгꙋптѧне, ко҆ їо́сифꙋ глюще, да́ждь намѣ хлѣбѣ, [-][26] вѣскꙋю мы ꙋ҆мираемѣ пр҃ѣ тобою, сконча́ бо

ѧ сребро̀ на́ше· ре́че же и҃ ӏо́сифъ, приженѣте
ско́тъ свои́, (да)[27] да҃ вамъ за ско́тъ вашъ
хлѣбъ, а҆́ще ѧ скончáло сребро̀. пригнáша҆ скотъ
къ ӏо́сифу҃, и҆ дастъ и҃ ӏо́сиф хлѣбы за кони́ и҆ за
о҆́вцы, и҆ за говя́да, и҆ за о҆́слы. и҆ прекорми а҃
хлѣбы за [-][28] скотъ и҆́хъ в [томъ лѣтѣ][29].
И҆зы́де же (то̀ лѣто)[30], (-)[31] (прише́ши)[32] [же][33]
[-][34] въ (второ́е лѣто)[35] (-)[36] реко́ша е҆́му, е҆да̀ по-
ги́бне҆́ ѡ҆̀ г҃дна нашего, е҆гда̀ бо̀ скончи́шася
сребро̀ і҆ и҆мѣнїе и҆ скотъ к тебѣ г҃дне. и҆
нѣсть о҆́стало намъ предъ [тобо́ю][37] (г҃дне
нашъ)[38], но̀ то́чїю (-)[39] тѣло и҆ земля̀ наша,
да [-][40] (-)[41] оу҆́мремъ предъ тобо́ю, и҆ земля̀ о҆́-
пустѣетъ, куплѝ на҃, и҆ зе́млю нашу хлѣбы, и҆
да бу́демъ мы̀ и҆ земля̀ наша рабо́на фарао́ну,
даждь [намъ][42] сѣмя, да въсто́имъ и҆ жи́ви бу-
демъ, (да)[43] не оу҆́мремъ и҆ земля̀ не о҆́пустѣ-
етъ· И҆ куплѝ (всю зе́млю е҆гу҃пе́тскую ӏо́сифъ)[44]
фарао́ну, [и҆ поѡ҃дава́ше][45] е҆гу҃птяне [всю][46] зе́-
млю [-][47] фарао́ну, съо҆́долѣ бо и҆мъ гла́дъ, и҆
бысть земля̀ фарао́ну· И҆ люди поработи е҆́му в
рабы, ѡ҆̀ кра́я предѣлъ е҆гу҃петъскъ до кра́я
[е҆го][48], развѣ земля̀ жре́чески (-)[49], [тоя̀ бо̀][50] не
куплѝ ӏо́сиф да́нь бо дастъ [-][51] жрѣцемъ фара-
о́нъ. и҆ на҃да́ху дань ѭже дастъ и҆мъ фарао҃
сего̀ ради не ѡ҆́даша земля̀ своея̀· ре́че же ӏо́-
сифъ всѣмъ е҆гу҃птѣномъ҆ се куплю́ хъ васъ и҆
(всю) зе́млю вашу (фарао́ну дн҃ь)[52]. вѣзмѣте
(-)[53] сѣмена и҆ сѣ́йте на ни́вахъ, (а҆)[54] и҆же бу-
дутъ жи́тца по нихъ, да да́сте па́тую
часть фарао́ну, четыре (-)[55] части бу́дутъ
вамъ, сѣмена ни́вамъ, и҆ на препита́нїе вамъ,
и҆ всѣмъ домо́мъ вашимъ, и҆ реко́ша о҆́живи́лъ
ны е҆си о҆́брѣто́хѡ҃ бл҃года́ть пре҆́ [тобо́ю][56], госпо-
диномъ нашимъ, (да)[57] бу́демъ раби́ фарао́ни·
И҆ оу҆ста́ви и҆мъ [за́повѣдь ӏо́сифъ][58], до [дне-
шняго дн҃е][59] на землѝ е҆гу҃пе́стѣи, пя́тую
ча́сть давати фарао́ну, кромѣ земля̀ же́рческы
(-)[60], (тя̀ бо̀ то́чїю) не бя́ше фарао́ня· всели́ же
ся҃ и҆́ль в землѝ е҆гу҃пе́стѣи, на землѝ гесе́мли,
и҆ прїя́ша ю҆̀ и҆ расплоди́шася и҆ оу҆мно́жишася
(на не́и) зѣло̀, живе́ же ӏа́ковъ в землѝ е҆гу҃-
петъстѣи, зи҃, лѣтъ· [Бысть же][61] дн҃їи ӏа́ковлѣ
лѣтъ жи́зни е҆го. ѯ҃м҃ (и҆) з҃· [И҆ приспѣша][62]
же дн҃їе и҆ма҆ оу҆мрѣти. и҆ призва̀ [ӏо́сифа сн҃а
своего̀][63], и҆ рече е҆́му. а҆́ще е҆сть о҆́брѣлъ бл҃гть
пре҆́ тобо́ю *положи рукỳ твою по̀ стегно моѐ,
(да)[64] сътвори́ши со мно́ю мл҃ть, і҆ и҆стинну҃, да
не [погребе́ши менѐ][65] въ е҆гу҃птѣ. но̀ (положи́ши
ма҆)[66] съ ѡ҆́цы мои́ми, і҆ и҆знесе́ши ма҆ и҆҆з҃ е҆гу҃п-
та и҆ погребе́ши ма҆ въ (гро́бѣ)[67] и҆́хъ. Се́и҃ же

вий мд
ний й

скінчилися наші гроші. **16** Сказав же їм Йосиф: Приженіть свою скотину, щоб я дав вам хліб за вашу скотину, якщо скінчилися гроші. **17** Пригнали ж скотину до Йосифа, і Йосиф дав їм хліби за коней, і за овець, і за волів, і за ослів, і прогодував їх хлібами за їхню скотину в тому році. **18** Вийшов же той рік, прийшовши ж в наступному році, сказали йому: Чи маємо загинути перед нашим паном? Бо, якщо не стало грошей, і маєтку, і скотини перед тобою, пане, і не остало нам перед тобою, наш пане, але тільки тіло і наша земля. **19** Хай помрем перед тобою і запустіє земля, купи нас і нашу землю хлібами, і будемо ми і наша земля підчинені фараонові. Дай нам насіння, щоб ми посіяли, і були живими, щоб не померли, і земля не запустіла. **20** І Йосиф купив фараонові усю єгипетську землю, і єгиптяни повіддавали всю землю фараонові, бо над ними заволодів голод. І земля стала фараона. **21** І поставив народ йому в рабів від краю єгипетської границі до її краю, **22** за винятком землі жерців, бо тієї Йосиф не купив, бо даром дав жерцям фараон; і їли дар, який дав їм фараон. Задля цього не віддали своєї землі. **23** Сказав же Йосиф всім єгиптянам: Ось я купив вас і всю вашу землю сьогодні фараонові. Візьміть насіння і сійте на нивах, **24** а той врожай, що буде по них, дасьте п'яту часть фараонові, чотири частини будуть вам на насіння для нив і для прогодування, вам і всім вашим домам. **25** І сказали: Ти дав нам життя, ми знайшли ласку перед тобою, нашим паном, щоб ми були рабами фараона. **26** І Йосиф постановив їм заповідь до сьогоднішнього дня: в єгипетській землі давати п'яту частину фараонові, за винятком землі жерців, бо тільки вона не була фараоновою. **27** Поселився ж Ізраїль в єгипетській землі, в землі Ґесем, і одержали її, і розплодилися, і дуже розмножились на ній. **28** Пожив же Яків у єгипетській землі 17 літ. Були ж дні Якова, літ його життя, 140 і 7. **29** І приблизилися ж дні Ізраїлю померти, і прикликав Йосифа, свого сина, і сказав йому: Якщо я знайшов ласку перед тобою, *поклади твою руку під моє стегно, щоб ти зробив зі мною милосердя і правду, щоб ти мене не поховав в Єгипті; **30** але покладеш мене з моїми батьками, і винесеш мене з Єгипту, і поховаєш мене в їхніх гробах. Він же сказав:

вищ. 44
ниж. 50

Зроблю за твоїми словами. **31** Сказав же йому: Поклянися мені. І поклявся йому. І поклонився Ізраїль на кінець своєї палиці.

Глава 48

1 Сталося ж, після цієї мови сповістили Йосифові, що: Твій батько знемагає. І взявши ж обох своїх синів, Манасію і Ефрема, і прийшов же до Якова. **2** Сказали ж Якову, мовлячи: Ось твій син Йосиф прийшов до тебе, і скріпившись Ізраїль, і сів на ліжку. **3** Сказав же Яків Йосифові: *Мій Бог з'явився мені в Люзі, в ханаанській землі, поблагословив же мене, **4** і сказав мені: Ось Я побільшу тебе, і розмножу, і зроблю тебе в збір народів, і дам цю землю тобі і твому насінню по тобі у вічне наслідя. **5** *Тепер, отже, оба твої сини, які народилися в єгипетській землі перед моїм приходом до тебе до Єгипту, моїми є, Ефрім і Манасія, як Рувим і Симеон, моїми будуть. **6** Сини ж, якщо народиш після цього, твоїми будуть в імені твоїх братів, і прозвуться в їхній части. **7** Бо коли я йшов з сирійського межиріччя, *померла Рахиль, твоя матір, в ханаанській землі, як я був близько до іподрома Хаврата, в землі, як я входив до Ефрати; і я її поховав в дорозі іподрома, і це є Вифлеом. **8** Побачивши ж Ізраїль синів Йосифа, і сказав: Хто є ці тобі? **9** Сказав же Йосиф своєму батькові: Це мої сини, яких Бог мені тут дав. Сказав же Яків: Приведи мені їх, і поблагословлю їх. **10** Очі ж Ізраїля не бачили від старости, і не міг дивитися. Привів же їх до нього, і поцілував їх, і прийняв їх, **11** і сказав Ізраїль до Йосифа: Ось я побачив твоє обличчя, і Бог мені показав і твоє насіння. 12 Відвів же Йосиф *їх* від його колін, і поклонився йому лицем до землі. **13** Взявши ж Йосиф обох своїх синів, Ефріма в правицю, напроти лівиці Ізраїля, Манасію ж в лівицю, напроти правиці Ізраїля, і привів їх до нього. **14** Простягнувши ж Яків правицю, і поклав на голову Ефрімову – цей же був молодший, – а лівицю – на голову Манасії, перехрестивши руки, **15** *і поблагословив їх, і сказав: Бог, якому вгодили мої батьки, Авраам, Ісаак, перед ним, Бог, що мене прогодував від молодості і до сьогоднішного дня, **16** *і ангел, що мене спасає від усякого зла, хай поблагословить цих дітей. І хай прикличеться моє ім'я й ім'я моїх бать-

вищ. 28 вищ. 41 вищ. 35 єв. 11 вищ. 11

речѣ сътворю по словесѝ твоемѹ. рече же [емѹ][68], клени́ ми сѧ, и́ клѧ́тсѧ емѹ, и́ поклони́сѧ їи́ль конє́цъ жезла́ его·

Гла́, ми́·

Бы́сть же по гла́ѣ се́мъ, (-)[1] повѣ́даша їо́сифѹ, на́ко ѿ́цъ тѝ йзнемога́етъ. и́ пой (же) о́ба сы́на своѧ [манасі́ю][2] и́ [е́фрема][3]. [и́][4] прїи́де (же) къ їа́ковѹ· Повѣ́даша же їа́ковѹ глю́ще, е́е сы́нъ твои́ їо́сифъ прїи́де к тебѣ, и́ ѹ́крѣпи́всѧ їи́ль и́ сѣ́де на о́дрѣ· [е́е же][5] їа́ковъ їо́сифѹ. *бъ мои́ на́вы́сѧ мнѣ́ в лю́- вй йи
зѣ въ земли́ ханаа́ни, (-)[6] благослови́ (же) мѧ и́ рече ми. е́е а́зъ въ́зращѹ тѧ и́ ѹ́мно́жѹ [-][7] и́ сътворю тѧ въ собо́ръ на́зы́комъ. и́ да́мъ ти землю́ сі́ю, и́ сѣмени твоемѹ по тебѣ, въ прїа́тїе вѣ́чное· *Нн́ѣ ѹ́бо о́ба сы́на твоа, на́же вй мѧ
быста [-][8] въ [земли][9] е́гу́петъстѣи, прѣ́жде пришє́ствїа мое́го [въ е́гу́петъ к тебѣ][10]· щоѧ е́стѧ [е́фрѣмъ][11] и́ [манасі́ѧ][12], ѧ́ки рѹви́мъ и́ симео́нъ, бѹ́дета мѝ· Сы́ны же [ѧ́ще][13] роди́ши посемъ [бѹ́дѹтъ тѝ][14] въ и́мѧ бра́тїа твоѧ́, [и́][15] прозовѹ́тсѧ къ (причаще́нїю о́нѣ́)[16]. ѿ́зъ бо е́дѧ и́дѧ́ ѿ́ междорѣ́чїа сѹ́рьска, *ѹмре вй йе
рахи́ль мт҃и твоѧ́, въ земли́ ханаа́ни близъ сѹ́щѹ ми и́подро́ма, хавра́ѳа, земля́ е́гда вхождаху́ъ до ефра́ѳы, и́ погребохъ ю́ на пѹ́ти и́подрома, (и́) то е́сть вифлео́мъ· ви́дѣвъ же їи́ль сы́на їо́сифля (и́) рече, что́ (е́сть сі́ѧ тебѣ)[17]. рече же їо́сифъ ѿ́цѹ своемѹ сы́на ми е́сть сі́ѧ, на́же дастъ ми бъ здѣ́· [рече же][18] їа́ковъ приведи ми ѧ́ [и́][19] бл҃вю и́хъ, о́чи же (їи́лю)[20] невиде́ста ѿ ста́рости, и́ не можа́ше гляда́ти. (-)[21] приведе (же) ѧ́ к немѹ и́ лобза́ и́, и́ прїѧ́ ѧ́, и́ рече їи́ль, къ їо́сифѹ е́е лице твое (-)[22] (ви́дѣхъ)[23], и́ [-][24] показа ми бъ и́ сѣмѧ твое· (-)[25] ѿ́веде́ (же) їо́сифъ ѿ́ колѣ́нѹ е́го, и́ поклони́сѧ е́мѹ ни́ць до земли́· Поѧ́ же їо́сифъ о́ба сы́на своѧ (е́фрѣма)[26] въ десни́цѹ прямо леви́цы (-)[27] їи́лѧ. [манасі́ю][28] же в лѣ́вую прямо десни́цы [-][29] їи́лвы [и́][30] приведе ѧ́ к немѹ· Просте́ръ же (їа́ковъ)[31] десни́цѹ (и́) возложи́ на главѹ́ [е́фрѣмлю][32], се́и́ же бѣ́ше мнїи, а́ лѣ́вицѹ на главѹ [манасі́инѹ][33] премѣни́въ рѹцѣ, *и́ бл҃вї ѧ́ и́ е҃вр҃е ѧі
рече. бъ е́мѹже ѹ́годи́ша ѿ́цы мои́. пр҃е́ нимъ а҃враа́ѧ҃, (-)[34] їсаа́къ бъ и́же (мѧ кормѝ)[35] и́з млада (и́) до (дне́шнаго дне)[36], [*и́][37] а́г҃гълъ и́же вй йи
(мѧ и́збавля́етъ)[38] ѿ всего зла, бл҃ви дѣ́тиця сі́ѧ· И́ да прозове́тсѧ (-)[39] и́мѧ мое, і и́мѧ ѿ́цъ мои́хъ. а҃враа́ма, (-)[40] їсаа́ка, (да)[41] сѧ (ѹ́множи́тъ)[42] въ мно́жество вели́ко на земли́· ви́-

дѣвъ же їѡсифъ нáіко вънзложи́ ѿ́ц҃ъ [є́го][43] десни́цу свою на главу́ [є́фрѣмлю][44], [и́][45] тáжко є́му бысть, и́ прїáтъ їѡсифъ ру́ку ѿ́ц҃а своє́го ѿáти [-][46] ѿ главы́ є́фрѣмлѧ на главу́ манасі́и́ну. [и́ рече][47] їѡсифъ ѿ́ц҃у своє́му, не тáіко ѿ́ц҃е, се бо́ [е́][48] пр҃ъвенецъ, вънзложи́ [ру́ку][49] десну́ю [-][50] на главу́ є́го и́ не хотáше· (и́)[51] рече́ вѣ҃ чадо вѣмъ, и́ то́й бу́детъ въ лю́дѣхъ и́ то́й вънзнесе́тъ сѧ, но́ братъ є́го мнїи [бу́детъ бо́лїи є́го][52], и́ сѣ́мѧ є́го бу́детъ въ мно́жество нáзы́комъ, и́ бл҃вї а҃ въ (томъ дн҃и)[53] гл҃ѧ, въ васъ бл҃вится їна́ль гл҃ѧ сътвори́ тѧ бъ́ нáіко [є́фрѣма][54] и́ [-][55] [манасі́ю][56], и́ поста́ви (є́фрѣма)[57] выше [манасі́и][58]· г҃е́ же їна́ль їѡсифу. [-][59] а҃зъ оу҃мира́ю. (-)[60] бу́ди (же) бъ́ съ вами, и́ вънзврати́тъ҃ вы [-][61] ѿ земла сеѧ, на́ землю ѿ́ц҃ъ ва́ш҃и́, *азъ же даю тѝ (сикемъ)[62] и́збранъ и́злиха братїа твоеѧ ю́же взѧ҃ и́з ру́ки [аморі́йскы][63], мечемъ свои́мъ (-)[64].

йосна їѝ їоа́ ѧ

г҃ла, м҃д·

Ризва же їа́ковъ сы́ны своѧ́, и́ р҃е́ [и҃][1] събери́тесѧ да повѣ́м҃ вамъ чему́ быти въ васъ в послѣдняѧ дн҃и, съвокупи́тесѧ и́ послу́ша́йте [менѐ][2], сы́нове їа́ковли, послу́ша́йте [-][3] ѿ́ц҃а вашего· рувы́м҃ первене́цъ мои, ты́ крѣпость моѧ́ и́ зача́ло ча҃ моѝ́ поро́къ бысть, и́ поро́къ лютъ (и́) оу҃кори́въ (и́) а҃ки вода (расплыне́шисѧ)[4]. *взы́де бо на ло́же ѿ́ц҃а своє́го, тогда́ о҃скверна́ви постелю́, и́дѣже въниде, симео́нъ и́ левгї́и братїа сконча́ста о҃бидý во́лею своею́. (не прїи́ди дш҃е моа въ съвѣтъ и́хъ)[5], и́ въ оу҃ста҃ и́хъ, да не прелепи́тсѧ внутренѣ́а моѧ́, на́іко гнѣвомъ (-)[6] и́збиста чл҃ы́кы и́ по́мысломъ свои́мъ прерѣ́заста жилы воло́вы. проклѧ́та лю́тость и́ на́іко лю́та (быста), и́ гнѣвъ и́хъ, на́іко поро́къ раздѣлю́ и́хъ въ їа́ковѣ, и́ разъсѣ́ю и́хъ въ їи́ль. їу҃до тебе похвали́ша братїа твоа́ ру́цѣ твоѝ на плещу́ враг҃ъ твои́хъ, покло́нѧ҃т тѝ сѧ сы́нове ѿ́ц҃а твоє́го. (*сы́нъ їоу҃да ски́менъ)[7], ѡ҃ лѣторасли сы́не мои възы́де, възле́гъ (и́) поспа́ на́іко левъ и́ на́іко ски́менъ, кто́ възбу́дитъ и́· (*і҃) не сконча́е́сѧ кн҃зь ѡ҃ їоу҃ды [ни][8] старѣ́йшина ѡ҃ чре́слъ є́го. дондеже прїи́дет҃ намѣне́нїе є́му, и́ то́и чаа́нїе на́зы́комъ привѧза́ѧ къ виногра́ду о҃сла҃ своє, и́ ви́нничїю о҃сли́чицѧ свои, и́спере́тъ (ризы своѧ вино́мъ)[9], и́ во крови гро́зновѣ о҃де́жду свою, ве́селы о҃́чи є́му ѡ҃ винà, и́ сѣ́лы зубы є́го паче мле́ка· Завулѡ҃ на бре́гу

вй ѥ́ ѧ парѣ́ ѥ́

ѡ҃сна ѥ́ї ѡ҃а́ ѧ

Глава 49

1 Прикликав же Яків своїх синів, і сказав їм: Зберіться, щоб я сказав вам, що має статися у вас в останніх днях. **2** Зберіться і послухайте мене, сини Якова, послухайте вашого батька. **3** Рувим, ти мій первородний, моя сила і початок моїх дітей: вадою ти був, і поганою вадою, **4** і впокорюючим – і наче вода розплинешся. *Бо ти ввійшов на ліжко свого батька, тоді ти забруднив постелю, куди ввійшов. **5** Симеон і Левгій: брати сповнили обиду своєю волею. **6** Не прийди, моя душе, на їхню раду, і до їхніх рішень хай не пристане моє нутро, бо в гніві вигубили мужів, і в своїм замислі перерізали жили биків. **7** Проклятий їхній гнів, бо вони були жорстокими, і їхня лють; наче ваду, розділю їх в Якові і розсію їх в Ізраїлі. **8** Юдо, тебе похвалили твої брати. Твої руки на раменах твоїх ворогів, тобі поклоняться сини твого батька. **9** *Син Юда – левеня; мій сину, ти вийшов з трави, лігши, і ти поспав, як лев і як левеня; хто його розбудить? **10** *І не забракне князя з Юди, ані старшини з його лона, доки не прийде йому призначене. І той, очікування народів, **11** що прив'язує своє ослятко до винограду і свого осла до лози, випере свою одіж у вині і свій одяг в крові лози. **12** Веселі в нього очі від вина, і його зуби білі більше, ніж молоко. **13** Завулон при березі моря хай поселиться і при

йос. 28 ів. 4

вищ. 35 пар1. 5

пар1. 5

ів. 1 і 5

пристані кораблів, і простягнеться до Сидону. **14** Ісахар же задумав добро, спочиваючи серед наслідя. **15** І побачивши спочинок, що добрий, і землю, що добра, схилив свої рамена на працю, і став чоловіком-працівником. **16** Дан хай судить свій народ, бо є одне плем'я в Ізраїлі. **17** І хай буде Дан змією на дорозі: сидячи на дорозі і хапаючи за п'яту коня, – **18** і впав кіннотчик назад. Він очікує господнє спасіння. **19** Ґад випробовуванням випробує те саме, щоб випробувати і за п'яти. **20** Асир, добрий його хліб, бо цей дасть їжу князям. **21** Нетталим, наче вітка випущена, що додає, ростучи, красу саду, галузці. **22** Йосиф, син дорослості, завидний син дорослості, мій наймолодший син, і до мене повернувся. **23** До нього, змовляючись, обмовлять його; і противилися йому пани, знавець стріляння, **24** і силою знищені були їхні луки, і охляли нерви їхніх правиць рукою сильного Якова – звідти скріпив тебе Ізраїль від Бога твого батька. **25** І тобі поможе мій Бог, і поблагословить тебе небесним благословенням згори і благословенням землі; маючи всі благословення задля грудей і лона, **26** благословення твого батька і твоєї матері, скріпився в благословенні вічних гір і в благословенні вічних вершків, що будуть на голові Йосифа, і на його версі, який став старший над братами. **27** Веніамін – вовк, що схоплює вранці, що їсть ще і на вечір сховає їжу. **28** Це всі сини Якова – 12; це сказав їм їхній батько, і благословлячи кожного з них благословенням, за своїм благословенням, **29** і сказав їм: Я переставляюся до свого народу, поховайте мене з моїми батьками в печері, яка є в полі Ефрона-хеттея, **30** в подвійній печері, що напроти Мамврії, в ханаанській землі; печера, яку купив Авраам у Ефрона-хеттея, щоб зробити гроби, **31** там поховали Авраама і Сарру, його жінку, там поховали й Ісаака і Ревеку, його жінку, і там поховали Лію, **32** в купленім полі і печері, що є в ньому, у синів хеттея. **33** І Яків замовк, заповідаючи своїм синам, *і Яків витягнув ноги на ліжку, і помер, і переставився до свого народу.

дія. 7

моря да ся вселитъ и [-][10] на пристанищи корабле́и, и продолжитсѧ до сидо́на· Исахар́ (же) доброе помы́сли, почиваѧ посредъ предѣлъ. и ви́дѣвъ поко́и ѥ́ко до́бръ и зе́млю ѥ́ко бл҃гу, преклонѝ рамѧ свои́ на дѣ́ло и бысть, мы҃ у стажа́тель· да́нъ да су́дитъ [людемъ своимъ][11] ѥ́ко [-][12] е̂ди́но (е̂сть) племѧ въ їи҃ли, и да бу́детъ данъ змїѧ̀ на распу́тїи сѣдя̀ на путѝ [и][13] хаплива́ пяту коньску, и спаде́тсѧ ко́нникъ въспять сѣсенїѧ жды́и гд҃на. га́дъ искусомъ и́скуситъ (-)[14], тоже (и́скуси́ти)[15] и за пя́ти· ч̂си́ръ бл҃гъ е̂го хл҃бъ (-)[16] се́и (бо) да́сть пищу кн҃зе́м· [Недталим][17] (ѥ́ко) лѣторасль пу҃ще́ придаѧ растущи (доброту садо́вныа вѣтвь)[18]. [Ио́сифъ сы́нъ во́зрасли][19] сы́нъ възрасли завидънын, сы́нъ мои́ юнѣ́йшїи, (и) ко мнѣ ся возвратѝ до него́же завѣщаю́ще о́болгахуть (и), и спротивлаху́ся е́му господи́е о҃мѣтель стрѣланїа, и състро́шася о́долѣ́нїемъ лу́ки и, и раслабиша жилы мы́шца [-][20] и́хъ. рукою́ сильнаго і҃аковля ѿ-ттуду о҃кормѣпѝ [тѧ̀][21] їи҃ль ѿ бг҃а ѿ҆ц҃а твое́го. и помо́же́ ти бг҃ъ мой, и бл҃ви тѧ бл҃вени́е́мъ нб҃ны́мъ съвы́ше. и бл҃ве́нїе земно́е и́мущи вн҃ бл҃вени́ѧ ра́ди со҆цу и о҃тро́бы. бл҃ве́нїе ѿ҆ц҃а твое́го, и мт҃ре твое́ѧ, прест҃ѣ́въ бл҃вени́ѧ го́ръ пребыва́ющи́х. и въ бл҃ве́нїи холмо́въ вѣ́чныхъ [е̂же][22] бу́дутъ на гла́вѣ і҃осифовѣ, и на версе (е̂го) и҃же бысть старїѝ братїѧ̀. веньями́нъ, во́лкъ, восхищаѧ заоу҃тра, и҃́дыи е̂ще и на ве́черъ соскры́е́тъ пищу· вн҃ (сы́нове е̂и)[23] їа́ковли, вы҃, (-)[24] е̂е гл҃а и́мъ ѿ҆ц҃ъ и҃хъ, и бл҃вя́ а ѥ́коже́гождо (и҃хъ) по бл҃вени́ю своему́ (бл҃вени́а)[25] и рече и́мъ· ѿ҆зъ прилага́юся къ [лю́демъ свои́мъ][26], погребѣ́тте мѧ съ ѿ҆ц҃ы мои́ми въ пеще́рѣ, и҃же е̂сть в селѣ е̂фро́новѣ, хеттдеа́нина въ пещерѣ сугубѣи прямо мамвріѝ въ землѝ ханаа́ни, ю҃же прикупѝ а҃враа́м҃ пеще́ру, о҃ е̂фро́на хеттдеа́нина на съствореніе гробо́мъ, та́мо погребо́ша а҃враа́ма, и са́рру жену́ е̂го. (-)[27] та́мо погребо́ша (і҃) и҃саа́ка. и ревѣ́ку жену́ е҆̂ и (лїю та́може погребо́ша)[28], въ прикупле́нїемъ села̀ и пещеры и҃же е̂сть въ не́мъ, о҃ сы́новъ хеттде́о́вѣхъ, и о҃молча̀ їа́ковъ заповѣ́дя сы́номъ своимъ, *и възложѝ [їа́ковъ][29] но́зѣ на о́дръ (и) о҃у҃мре, и приложисѧ къ лю́демъ своимъ· *дѣа з

Глава 50

1 І Йосиф припав до лиця свого батька, і гірко плакав по нім, і поцілував його. **2** І наказав Йосиф своїм рабам, що хоронили, похоронити свого батька; похоронили ж

Гл҃а, н҃·

(припадѣ̀)[1] їо́сифъ на лицѣ ѿ҆ц҃а своего́, (и) пла́кася [го́рко][2] по немъ, и лобыза̀ е̂го и повелѣ їо́сифъ рабо́мъ своимъ и҃же погрѣба́ху, погрестѝ ѿ҆ц҃а своего́. погребо́ша (же)

погребáтели їѝлѧ и̑ сконча́сѧ ѥ̂мꙋ, м̑, дн̑їи. тáко бо оу҆читáютсѧ дн̑и погребáныѧ. и̑ плáкахꙋсѧ по нéмъ [ѥ̂гу̀птѧне][3], о̑ дн̑їи· Ꙗ҆́коже минꙋшáѧ дн̑и плáчꙋ, рече [же][4] їо́сифъ къ велмо́жамъ фараóновꙣмъ гл҃ѧ, а҆́ще ѥ̂смь о҆́брѣлъ бл҃гть пред вáми гл҃ите въ оу҆ши фараóнꙋ гл҃юще, ѡ҆́цъ *мой заклѧ̀ мѧ гл҃ѧ [прежде нежели оу́мре][5], въ гро́бѣ и̑же и̑скопà себѣ. въ землѝ хананáни, тáмо мѧ погребѝ. нн̑ѣ оу҆́бо ша̑ да погребꙋ ѡ҆́ца моѥ̂го, и̑ пакы же сѧ о҆́бращꙋ [и̑ рекóша фараóнꙋ по словесѝ їо́сифовѣ][6], и̑ рече фараóнъ [къ їо́сифꙋ][7] и̑дѝ [и̑][8] погребѝ ѡ҆́ца своѥ̂го ꙗ҆́коже заклѧ̀ тѧ. ї и̑де їо́сифъ погребъстѝ ѡ҆́ца своѥ̂го. ї и̑дóша с нимъ вс̑ѧ слꙋги фараóни и̑ стар҃ѣ́йшины до́мꙋ ѥ̂го и̑ вс̑и стáрцы землѧ̀ ѥ̂гу̀петъскїѧ и̑ вéсь дóмъ їо́сифовъ, и̑ бráтїа ѥ̂го и̑ вéсь домъ ѡ҆́ца ѥ̂го. и̑ сердобóлѧ [ѥ̂го][9] (скóт же весь) [волы̀ и̑ óвца][10] о҆́стà в землѝ гесéмли, (-)[11] и̑дóша (же) с нимъ [-][12] колесни́ца и̑ кóнницы, и̑ бысть пóлкъ велѝкъ зѣ́ло. и̑ прїидóша на гꙋмнò а҆тáдово ѥ̂же ѥ̂ сóбꙋ странꙋ (рѣ́ки) їо́рданá, и̑ плáкашасѧ ([тамо][13] по немꙋ)[14] плачéмъ велѝкимъ (-)[15] зѣ́ло, и̑ плакáхꙋ по ѡ҆́цы ѥ̂го, з̑ дн̑їи· и̑ видѣ́ша насéлницы землѧ̀ хананáѧ, плáчь на гꙋмнѣ̀ а҆тáдовѣ, и̑ рѣ́ша плáчь велѝкъ ѥ̂сть [-][16] ѥ̂гу̀птѧномъ, сегò рā҃ прозвáша и̑мѧ мѣ́стꙋ [томꙋ][17] плáчь ѥ̂гу̀петъскъ нáже ѥ̂сть о҆́бо о́нꙋ странꙋ їо́рданá· и̑ сътвори́ша ѥ̂мꙋ (сн̑ове ѥ̂го тáко)[18] нáкоже запове́дѣ̀ и̑мъ (-)[19]. и̑ взѧ́ша ѥ̂го [-][20] до землѝ хананáни, *и̑ погребóша нѣ̀ въ пещéрѣ сꙋгꙋбѣ́и, *ѥ̂же прикꙋпѝ а҆враáмъ, [-][21] на сътворéнїе гробóмъ, (пещéрꙋ) оу҆ ефро́на (хеттде́анина)[22], прямо мамврїи· и̑ въ҆звратúсѧ їо́сифъ въ ѥ̂гу̀петъ самъ и̑ бráтїа ѥ̂го ї и̑же бѣ́ша шлѝ погрестѝ ѡ҆́ца ѥ̂го. видѣ́вше же бráтїа їо́сифовы нáко оу҆́мре ѡ҆́цъ и̑хъ, [и̑][23] рѣ́ша ѣ̂дà какo въспомáнетъ злобꙋ нашꙋ їо́сифъ. и̑ ѡ҆мщéнїе ѡ҆мстúтъ на̑ вс̑е злò ѥ̂же сътворúхомъ ѥ̂мꙋ· и̑ [прїидóша къ їо́сифꙋ гл҃ющe][24], ѡ҆́цъ твой заклà [тѧ][25] пре́жде оу҆́мртвїа ѥ̂го гл҃ѧ· Ꙗ҆́ко рцúте їо́сифꙋ простѝ (-)[26] (непрáвости грѣ́хà)[27] и̑хъ, нáко злò (сътворúша тебѣ)[28], и̑ нн̑ѣ о҆ста́ви крúвинꙋ рáбъ бо҃а ѡ҆́ца твоѥ̂го· и̑ проплáкасѧ їо́сифъ ѥ̂гда гл҃ахꙋ ѣ҆́и к немꙋ, и̑ [-][29] рекóша ѥ̂е ѥ̂смы твои̑ рабѝ, (-)[30] рече (же) к ни́мъ їо́сифъ, не бóитесѧ бж̑їи бо҃ ѥ̂смь а҆́зъ, *вы сътвѣ́стe на́ мѧ злáѧ. а҆ бо҃ъ (претворѝ)[31] мн̑ѣ на дóбраѧ да бꙋдетъ а҆́ки днесь, да сѧ прекóрмлатъ лю́дїе мнóзи, [рече же][32] и̑мъ не бóитесѧ а҆́зъ прекор҃-

вй̑ м̑з

дѣ́ѣ з̑

вй̑ їг

вй̑ м̑е

погребники Ізраїля, **3** і йому сповнилося 40 днів, бо так начисляються дні похорону. І єгиптяни оплакували його 70 днів. **4** Коли ж минули дні плачу, сказав же Йосиф до вельмож фараона, мовлячи: Якщо я знайшов ласку перед вами, заговоріть у вуха фараона, кажучи: **5** *Мій батько мене закляв раніше, ніж він помер, кажучи: У гробі, який я собі викопав в ханаанській землі, там мене поховай. Тепер, отже, пішовши, поховаю мого батька і знову ж повернуся. І сказали фараонові за словами Йосифа. **6** І сказав фараон до Йосифа: Іди і поховай твого батька, так як тебе закляв. **7** І пішов Йосиф поховати свого батька, і з ним пішли всі слуги фараона, і старшини його дому, і всі старшини єгипетської землі, **8** і ввесь дім Йосифа, і його брати, і ввесь дім його батька, і його кревні; скотина ж уся, воли і вівці, залишилася в землі Ґесем. **9** Пішли ж з ним колісниці і вершники, і був дуже великий полк. **10** І прийшли до току Атада, що є на другому боці ріки Йордан, і там його оплакували дуже великим голосінням. І голосили 7 днів по його батькові. **11** І побачили мешканці ханаанської землі голосіння на току Атада, і сказали: Це велике голосіння для єгиптян. Через це назвали ім'я того місця Єгипетський плач, що є на другому боці Йордана. **12** І його сини зробили йому так, як їм заповів, **13** і взяли його до ханаанської землі, *і поховали його в подвійній печері, *яку купив Авраам, щоб зробити гроби, печеру в Ефрона-хеттея, напроти Мамврії. **14** І повернувся Йосиф до Єгипту, сам і його брати, і ті, що були, пішли поховати його батька. **15** Побачивши ж брати Йосифа, що помер їх батько, і сказали: Щоб часом Йосиф не згадав нашу злобу і помстою не відімстив нам все зло, яке ми йому зробили. **16** І прийши до Йосифа, кажучи: Твій батько закляв тебе перед його смертю, кажучи: **17** Так скажіть Йосифу: Прости несправедливість їхнього гріха, бо зробили тобі зло, і тепер прости кривду рабів Бога твого батька. І заплакав Йосиф, коли вони говорили до нього, **18** і сказали: Ось ми є твої раби. **19** Сказав же до них Йосиф: Не бійтеся, бо я є божий. **20** *Ви змовилися проти мене на зло, а Бог перетворив мені на добро, щоб сталося, так як сьогодні, щоб прокормився численний народ. **21** Ска-

вищ. 47

дія. 7

вищ. 23

вищ. 45

зав же їм: Не бійтеся, я прогодую вас і ваші доми, і потішив їх, говорячи їм до серця. **22** І поселився Йосиф в Єгипті, сам і його брати, і ввесь маєток його батька. Пожив
мой4. 32 же Йосиф 110 літ, **23** і Йосиф побачив Ефраїмових дітей до третього роду, і *сини Махира, сина Манасії, народилися при бедрах Йосиф
єв. 11 фа. **24** *Сказав же Йосиф своїм братам, мовлячи: Я вмираю. Відвідинами ж відвідає вас Бог і виведе вас з цієї землі до землі, яку обіцяв нашим батькам: Авраамові, Ісаакові, Якову. **25** І Йосиф заклявши синів Ізраїля, кажучи: У відвідинах, якими
мой2. 13 йос. 24 вас відвідає Бог, *винесете звідси з собою мої кості. **26** І Йосиф помер, маючи 110 літ, і поховали його в єгипетській труні.

Кінець першої з книг Мойсея,
і має в собі 50 глав.

млю вы и домы ваша, и оутѣши а, (гла)[33] и
приспѣдно, и оуселисѧ іосифъ въ єгуптѣ самъ
и братїа єго, и все имѣнїе щца его· (-)[34] живе
(же) іосифъ лѣтъ, рі, и видѣ іосифъ, [ефрѣмлѧ]35 дѣти, до трéтїаго рóда, и *сйнове махи-
ровы, сйа [манасїина][36], родишасѧ при бéдрѣ іо- д мѳ йв
сифовѣ· (-)[37] *рече (ѳ) іосиф братїи своéи, гласѧ,
а́зъ оумираю, посѣщéнїемъ же присѣтитъ ѣврѣ йг
васъ бъ, и изведé вы щ землѧ сїа въ зéмлю
юже óбѣща [-][38] щцемъ нашйм, авраáму. [-][39]
исаáку, (-)[40] іакову· и заклѧ іосифъ сйы ілвы
глѧ. посѣщенїемъ имже посѣтитъ васъ бъ,
(*да)[41] изнесéте кости моѧ щсюдý съ собóю, и
скончáсѧ іосифъ [бывъ][42] лѣтъ, рі, и погребóша в мѳ гі
и [-][43] в рацѣ [єгуптѣстѣи][44]. іосіа йд

Конецъ, а, книгъ моусїóвыхъ.
и маютъ в себѣ, гла, йм·

ДРУГІ КНИГИ МОЙСЕЯ - ВИХІД

Глава 1

мой1. **1** Це* імена синів Ізраїля, які входили до Єгипту разом з їхнім батьком Яковом. Кожен ввійшов з
мой1. ниж. 6 усім своїм домом: **2** *Рувим, Симеон, Левій, Юда, **3** Ісахар, Завулон і Веніямин, **4** Дан і Неталім, Ґад і Асир. **5** Йосиф же був у Єгипті. Було ж усіх душ, що вийшли з Якова, 75 **6** Помер же Йосиф і всі йо-
дія. 7 пс. 104 го брати і ввесь той рід. **7** *Сини ж Ізраїля побільшилися і розмножились. і стали численними, і ставали сильними, дуже-дуже; земля ж розмножилася від них. **8** Повстав же в Єгипті інший цар, який не знав Йосифа. **9** І сказав до свого народу: Ось рід синів Ізраїля – велике число, стає сильнішим від нас. **10** Ходіть, отже, перехитрім їх, щоб часом не розмножилися; і коли лиш трапиться нам війна, і ті приста-
нуть до наших ворогів, і, перемігши нас, вийдуть з нашої землі. **11** І він наставив наглядачів над роботами, щоб їх гнітили в роботах.

Глава 1

и* имена сйомъ іилевимъ въходáщй въ а мѳ мѕ
єгуптъ, въкупѣ съ іáковомъ щтцемъ дѣа гі
йхъ, кождо съ всѣмъ домóмъ своймъ вни-
дóша· *рувйм, симеóнъ, левїи, іýда, йса- а мѳ мѕ
хáръ, завулóнъ: и венїамúнъ, данъ, и недалй, нй ѕ
гáдъ и асúръ· іóсйф же бѧше въ єгуптѣ. бѣ
же всѣхъ дшъ [изшéшихъ][1], изъ іáкова, ѓе, оу-
мрѣтъ же іосифъ, и вся братїа єго, и вéсь
родъ óнъ· *сйнове же илевы възрастóша, и оу- дѣа з
мнóжишасѧ, и мнóзи быша· и кръплáхусѧ ѱао гд
зѣло зѣло, оумнóжи же сѧ землѧ щ них· въ-
стáв же цръ йнъ въ єгуптѣ, йже не знáше
іосифа· [и рече][2] къ людемъ своéй ѓе народ сйовъ
илевыхъ. велúко множество (-)[3] оукрѣплáется
пáче насъ· пріидѣте оубо премудримъ йхъ, да
не когдà оумнóжатсѧ, и внегдà âще приклю-
чúтсѧ намъ брáнь, приложáтсѧ и тїи к су-
постáтомъ (нашимъ). и óдолѣвше нáс йзы-
дýтъ, йз землѧ [нашегѧ][4], и пристави (-)[5] нас-
тоáтела дѣломъ, да óзлобáтъ а в дѣлѣ. и

оу҃зиждáша грады твръды, фараóну. (пи́до)[6], и҆ |рамéси|[7], і҆ óнъ, ѓе ѐ слн҃нъ гра҃. По є҆лúку же и҆хъ смирáху, толúко множáиши бываху, и҆ оу҃кръплáхуся |велмú зѣло|[8]. И҆ гнушахуся є҆гу҃птяне ѡ҆ сн҃овъ і҆и҃левъ, и҆ насúльствоваху є҆гу҃птяне сн҃омъ і҆и҃левымъ нуждею. И҆ болѣ́знену жúзнь творáху и҆мъ въ дѣ́лехъ жéстокыихъ брені҆емъ, и҆ плúнѣ҆дами, и҆ всѣ́ми дѣ́лы є҆же в по́лехъ въ всѣ́хъ (-)[9] и҆хже порабощáху и҆хъ съ нуждéю. И҆ рече цр҃ь є҆гу҃петъскыи бабáмъ є҆вреúскимъ, и҆́ма є҆дúноѝ сепфóра, (-)[10] муд҃ро ии и҆́ма вторóи фуа, и҆ гла |и҆мъ|[11]. *Є҆гда̀ бáбите є҆врѣáнына, и҆ сyть къ рожéнію, а҆́ще оу҃́бо мужескыи полъ бyдетъ, оу҃бїúте и҆̀, а҆́ще ли женъскїи соблюдѣ́те и҆̀. оу҃боя́вше же ся бáбы ѓа, и҆ не съ҆творúша, ꙗ҆́коже повелѣ́ и҆мъ цр҃ь є҆гу҃петъскыи, и҆ живлáху мужескыи полъ. Призва же цр҃ь є҆гу҃петъскыи бáбы, и҆ рече и҆мъ, что҃ ꙗ҆́ко съ҆твори́сте вещь сїю, и҆ о҆живля́сте мужéскїи полъ. Реко́ша҃ бáбы фараóну, не тáко жены̀ є҆гу҃пта́нына, ꙗ҆́ко жены̀ є҆врѣáнына (ѓу) раждаю́т҃ бо прежде. є҆гда же не вніúти къ ни́мъ бáбамъ. И҆ раждáху (и҆ того ра҃) бо́лго [-][12] творáше бъ бáбамъ. И҆ множахуся лю́дїе и҆ крѣпляхуся зѣло, є҆льмá же боя́хуся бабы ѓа, съ҆твори́ша себѣ́ хлѣ́вины. Заповѣ́да же фараóнъ всѣ́мъ лю́демъ свои҆́ гла, весь мужéскїи полъ, и҆же ся роди́тъ є҆врѣóмъ, въвръ́зѣте (и҆̀) в рѣку, и҆ весь же́ньскїи полъ снабди́те и҆̀ живо̀.

Гла, в҃.

И҆́ше же є҆дúнъ ѡ҆ колѣ́на левїина, и҆же поя́тъ ѡ҆ дщерїи левїиныхъ. і҆ и҆мѣ́ ю҆̀. *и҆ зача́тъ въ чревѣ, и҆ роди́ мужéскыи полъ. видѣ́вше же є҆го добрà (и҆ лѣ́па), ша є҆го трu҃ мц҃ы. Є҆гда же не можáху (-)[1] оу҃крыúти є҆го, (и҆) взя́тъ мтн҃и є҆го, ковчéжецъ сúтовыи и҆ посмоли и҆̀ клїе́м҃ и҆ смолóю, и҆ вложѝ о҆́трочà вóнь, и҆ положѝ є҆го в лyцѣ, при брéгу рѣкѝ. |блюдя́ше же|[2] сестрà є҆го и҆здалéча да ви́дитъ что҃ бyдетъ є҆мy. *И҆зыде же (тогдà) дщéрь фараóнова. и҆зъмы́тисѧ в рѣцѣ, и҆ рабы́ня ея҆̀. (И҆) хождáху по́ брегy рѣкѝ, (-)[3] оу҃зрѣ́вши (же) ковчежецъ в лyцѣ, (посла)[4] рабы́ню (и҆) взя́тъ и҆̀, (и҆) ѡ҆връ́зши (-)[5] видѣ́ о҆́трочà плáчющесѧ въ ковчежцѣ, и҆ пощадѝ є҆̀ дщéрь фараóня, и҆ рече. ѡ҆ дѣте́и є҆врѣúскыихъ (є҆сть) є҆е҆. И҆ рече сестра є҆го дщéри фараóновѣ, хóщеши ли призовỳ тu҃ жены̀ доúлицy ѡ҆ є҆врѣи, и҆ въздои́тъ (и҆̀ въскóрмитъ) тu҃ о҆́тро-

І будували фараонові сильні міста: Пітo і Рамеси, і Он, яке є Місто Сонця. **12** На скільки ж їх впокоряли, настільки ставали численнішими і ще більше ставали дуже сильнішими. І єгиптяни мали огиду до синів Ізраїля. **13** І єгиптяни силою чинили насильство синам Ізраїля. **14** І чинили їх життя заболеним в тяжких роботах глиною і цеглою, і всіма ділами, що на полях, згідно з усім, чим їх уярмували силою. **15** І єгипетський цар сказав єврейським повитухам, – ім'я однієї Сепфора, ім'я другої Фуа, – **16** і сказав їм: *Коли услуговуєте євреям, і як вони при родах: якщо ж буде чоловічого роду – забийте його, якщо ж жіночого – збережіть його. **17** Злякалися ж повитухи Бога, і не зробили так, як їм наказав єгипетський цар, і оставляли чоловічий рід при житті. **18** Прикликав же єгипетський цар повитух і сказав їм: Чому то ви зробили це діло і оставляєте чоловічий рід при житті? **19** Сказали ж повитухи фараонові: Жінки-єгиптянки не є такі, як жінки-єврейки, бо вони родять раніше; поки не прийдуть до них повитухи – і вродили. **20** І задля того Бог чинив добро повитухам, і народ множився і ставав дуже сильним. **21** А томущо повитухи боялися Бога, збудували собі доми. **22** Заповів же фараон всьому своему народові, кажучи: Кожного з чоловічого роду, який народиться євреям, вкиньте його в ріку; і кожну з жіночого роду оставте її живою.

Глава 2

1 Був же один з племені Левія, який взяв з дочок Левія, і мав її. **2** *І вона зачала в лоні, і породила дитину чоловічого роду. Побачивши ж, що він гарний і красивий, і скривали його три місяці **3** Коли ж не могли його скрити, його матір і взяла кошик з тростини, і посмолила його клеєм і смолою, і вклала до нього дитину; і поклала його в очерет при березі ріки. **4** Його ж сестра стежила здалека, щоб побачити, що з ним буде. **5** *Вийшла ж тоді дочка фараона і рабині її помитися в ріці, і ходили по березі ріки. Побачивши ж кошик в очереті, вона послала рабиню і взяла його; **6** і відкривши, побачила дитину, що плакала в кошику; і пощадила його дочка фараона, і сказала: Воно є з єврейських дітей. **7** І сказала його сестра дочці фараона: Як хочеш, покличу тобі жінку-годувальницю з єврейок; і тобі вигодує і викормить дитину? **8** І сказала їй дочка фараона:

ниж. 8
мой4. 26
пар1. 23
дія. 7
єв. 11

муд. 18

дія. 7

Іди. Пішовши ж, дівчина покликала матір дитини. **9** Сказала ж до неї дочка фараона: Припильнуй мені цю дитину, і мені її вигодуй; я ж тобі дам твою винагороду. Жінка ж взяла дитину й годувала її. **10** Як же хлопчина змужнів, вона і впровадила його до дочки фараона; і став їй за сина. І назвала його ім'я Мойсей, кажучи:
єв. 11 Що з води я його забрала. **11** *Сталося ж по багатьох тих днях, коли Мойсей став великим, і вийшов же
дія. 7 до своїх братів, синів Ізраїля. *Пізнавши ж їхнє терпіння, побачив чоловіка-єгиптянина, що б'є якогось єврея з його братів, синів Ізраїля. **12** Оглянувшись же сюди і туди, і не побачив нікого – і вбивши єгиптянина, і
дія. 7 сховав його в піску. **13** *Вийшовши ж і на другий день, побачив двох мужів-євреїв, що билися; і сказав тому, що кривдить: Чому ти б'єш ближнього? **14** Він же сказав: Хто тебе наставив володарем і суддею над нами? Чи ти не хочеш забити мене, так як ти забив вчора єгиптянина? Злякався ж Мойсей і сказав: Хіба таким явним стане це слово? **15** Почувши ж фараон цю мову, шукав забити Мойсея. Мойсей же відійшов від лиця фараона, і поселився в мадіямській землі. І коли прийшов до мадіямської землі, і сів при криниці. **16** У мадіямського ж священика було сім дочок, що пасли вівці свого батька Йотора. І прийшовши, черпали, доки не наповнили корита, щоб напоїти вівці свого батька Йотора. **17** Прийшовши ж, пастухи відігнали їх. Вставши ж, Мойсей визволив їх, і налив їм, і напоїв їхніх овець. **18** Прийшли ж вони до свого батька Йотора, а він сказав їм: Що це ви сьогодні поспішилися прийти? **19** Вони ж сказали: Чоловік-єгиптянин спас нас від пастухів; і набрав нам води, і напоїв наших овець. **20** Цей же сказав до своїх дочок: Де він? І чому ви так оставили чоловіка? Отже, покличте його, щоб їв хліб. **21** Поселився ж Мойсей у чоловіка, і він дав Мойсеєві за жінку Семфору,
ниж. 18 пар1. 23 свою дочку. **22** *Зачавши ж в лоні, жінка породила сина, і Мойсей назвав його ім'я Гирсем, кажучи: Бо я є приходьком в чужій землі. І знову зачавши, породила другого, і назвав його ім'я Елиезер, кажучи: Бог мого батька мені помічник; Він визволив мене з руки фараона. **23** А після багатьох тих днів помер єгипетський цар. І сини Ізраїля застогнали від робіт, і закричали; і їхній крик від робіт піднявся до Бога. **24** І Бог почув їхній стогін, і згадав Бог свій завіт, що з Авраамом, Ісааком, Яковом. **25** І

чà· [Й̂ рече][6] е́и дще́рь фарао́нова, и̂ди. ш҃е́ши же о̂трокови́ца призва̀ мт҃рь о̂трача́те· ре́ч҃ѐ к҃ не́и дще́рь фарао́нова, съблюдѝ мѝ о̂трача́ сїе́, и̂ вънздо́ѝ мѝ е̂́, а̂́з же да́мъ тѝ мѷ́здѹ̀ [твою̀][7]· взя́т же (о̂трочà женà)[8], и̂ доа́ше е̂го, вънмужавшѹ же о̂трочати, (и̂) вънведе и̑̀ къ дще́ри фарао́новѣ, и̂ бысть е́и̑̀ въ сы́на· [Й̂ нарече][9] и́ма е̂мѹ мо҃ѷсїи, гл҃ющи, на́ко ѿ воды̀ [взя́хъ е̂го][10]·
*Бысть же въ дн҃и мно́гиа о́ны̀ е̂гда̀ вели́къ ѥ҃вр҃е̑ и̑ бывъ мо҃ѷсїи, (і̂) и̑зы́де (же) къ бра́тїамъ свои́мъ сн҃омъ ї҃илевы́ї҃, *разѹмѣвъ же болѣ́знь ихъ, дѣ҃а̑ з ви́дѣ чл҃ка е̂гѵ̀пт҃анина, бію́ща нѣ́коего е̂вр҃ѣа́нина ѿ [бра́тїа е̂го][11] сн҃овъ ї҃илевы́ї҃· о̂зрѣ́въ же са̀ та́мо, и̂ са́мо, (и̂) не ви́дѣ никогоже, и̂ оу̂би́въ е̂гѵ̀пт҃анина, (и̂) скры̀ е̂го в пе́сцѣ· *И̑зшѐ дѣ҃а̑ з же (и̂) въ вторы́и дн҃ь, ви́дѣ два мѹ́жа е̂вр҃ѣа́нина. пра́ша̀ся, и̂ гл҃а, къ о̂би́дящемѹ, что̀ радѝ ты̀ бї́еши и̑скренѧго· о́н҃ же речѐ кто̀ тѧ̀ поста́ви кн҃зѧ и̂ сѹ́дїю на̀ на́ми, е̂гда̀ оу̂би́ти мѧ̀ ты̀ хо́щеши, на́коже оу̂бі̀ вчера̀ е̂гѵ̀пт҃анина, оу̂боа́въ же са̀ мо҃ѷсїи и̂ речѐ, а́ще сѝце на̀бле́нъ бѹ́детъ гл҃ъ сїѝ· (0оу̂слы́шав)[12] же фарао́нъ рѣ́чь сїю̀, (-)[13] и̑ска́ша оу̂би́ти мо҃ѷсїа̀. ѿйде́ же мо҃ѷсїи ѿ лица̀ фарао́нова, и̂ вънселѝся въ землѝ [мадїа́мъстѣи][14]· (Й̂ е̂гда) же прише́дъ въ зе́млю [мадїа́мъскѹю][15], [и̂][16] сѣ́де при кла́дязи· Сѡ̑ѥ́нникѹ же [мадїа́мъскомѹ][17] бѣ́ша, з҃, дщере́ї и̑ пасѹ́ще о́вца ѡ̑́ц҃а своего́, [но́дора][18]· (Й̂) приш҃е́ше [-][19] черпа́хѹ до́нде же напо́лънища корыі́та, напои́ти о́вца ѡ̑́ц҃а своего́ [и̂о́дора][20], приш҃е́ше же па́стырїе и̑згна́ша а҃̂· вънста́въ же мо҃ѷсїи и̑зба́ви и̑хъ, и̂ налїà и̑мъ, и̂ напоѝ о́вца и̑хъ· Прїидо́ша же къ [і̂о́дорѹ][21] ѡ̑́ц҃ѹ своего́мѹ́, се́и̑̀ же речѐ и̑мъ, что̀ на́ко оу̂скорѝсте прїитѝ дн҃ь· о́н҃и̑̀ рекоша, чл҃къ е̂гѵ̀пт҃анинъ и̑зба́ви насъ ѿ па́стырей, и̂ начерпà на҃̂, и̂ напоѝ о́вца [наша][22]· Сей̑̀ речѐ къ дще́ремъ свои́мъ, [-][23] гдѣ̀ е̂сть (о́нъ) и̂ вънскѹю сѝце о̂ста́висте чл҃ка, вънзовѣ́те оу̂бо е̂го да а́сть хлѣ́бъ· вънсели́ же са̀ мо҃ѷсїи оу̂ чл҃ка, и̂ дадѐ [семъфо́рѹ][24] дще́рь свою̀, мо҃ѷсїю̀ въ женѹ́· (*Заче́нши же въ оу̂тро́бѣ)[25] женà родѝ сы́на, и̂ наречѐ [и́ма е̂мѹ мо҃ѷсїи][26], [гирсе́мъ][27] гл҃а, на́ко пришле́цъ е̂смь [а̂́][28] въ землѝ чѹ́жде́и· [(Й̂) па́ки (-)[29] зачетъ породѝ (-)[30] дрѹгїи и̂ наречѐ и́ма е̂мѹ̀ е̂лиѣ́зеръ [гл҃а][31], бъ̀ (-)[32] ѡ̑́ц҃а моего́, помощникъ мнѣ̀, (-)[33] и̑зба́ви ма̀ и̑з ру́кы̀ фарао́новы][34]· По дн҃ехъ же мно́гыхъ тѣ́хъ, оу̂мр҃ѣ́тъ ц҃рь е̂гѵ̀пе́скыи̑̀, и̂ вънстена́ша сы́нове ї҃илевы ѿ дѣ́лъ, и̂ вънзопи́ша, и̂ вънзы́де во́пль и̑хъ къ бг҃ѹ ѿ работъ· Й̂ оу̂слы́ша бъ̀ стена́нїе и̑хъ. и̂ помяну́ бъ̀

завѣтъ свои, йже къ авраа́му, їсаа́ку, їа́кову. и̂ взрѣ́ вѣ на сны́ їи́левы, и̂ взвѣстисѧ и̂мъ·

Гла, ѓ·

[ови̑и же][1] ба́ше, пасы́и о́вцы їѡ́дора тѣ́стѧ своего́, сщенника [мадїа́ска][2], и̂ гнаше о́вцы въ пусты́ню. и̂ прїиде въ го́ру [бжїю][3] хорі̑в· *ѓ̑ви́ же сѧ е̂му а̑ггла̀ гн̃ь въ пла́мени о́гнены̀и и̂з кѹпи́ны, и̂ ви́дѣ на́ко кѹпи́на гора́ше о́гнемъ, [и̂ не съгара́ше][4]· ѓ̑е̂ же мови̑и момоше̑ (и̂) ви́жду (что̑) ви́дѣнїе вели́кое се̑е, [-][5] на́ко не съгара́ше кѹпи́на· (и̂) е̂гда̀ (-)[6] видѣ г̃ь на́ко приступа́етъ ви́дѣти, (и̂) възва̀ е̂го г̃ь и̂з кѹпи́ны гл҃а· щови̑и, мови̑и, о́н же рече [се̑е а̑зъ г̃и][7]· [ре́че̑][8] [г̃ь][9] не приближа́йсѧ сѣ́мо, и̂зу́и сапогы̀ ѡ̑ ногъ твои̑хъ, мѣсто бо́, на не́мже ты̀ стои́ши земла̀ ст҃а е̑̀ и̂ рече е̂му, *азъ е̂смь бъ ѡ̑ц҃а твоего́, бъ а̂враа̀мовъ, (-)[10] бъ їсаа́ковъ, (-)[11] бъ їа́ковль. ѡ̑вратилъ же (лице своѐ мови̑и)[12], не смѣ́ше бо взрѣти пре̑ ба· [и̂ рече][13] г̃ь къ мови̑и, ви́дѧ ви́дѣхъ сѣ́ду, людїи мои̑хъ и̂же въ е̂гу̑пте, и̂ во́пль и̂хъ оу̑слы́шахъ ѡ̑ дѣ́лъ настоа́те̑. (и̂) ви́дѣхъ (-)[14] болѣзни и̂хъ, и̂ сънидо́хъ и̂зати и̂хъ ѡ̑ рукы̀ е̂гу̑петскы̀, і̂ и̂звести а̑̀ и̂з̑ земла̀ тоа̀, и̂ вѣвести и̂хъ въ зе́млю бл҃гу̀ и̂ мно́гу, въ зе́млю кипа́щу̀ мле́ко̑ и̂ меду̑· въ мѣсто ханане́йско, и̂ хеттеѧ́нско, и̂ а̂морре́йско, и̂ ферезе́йско, (-)[15] и̂ гергесе́йско, и̂ е̂вѹсе́йско· (-)[16] нн̃ѣ (бо)[17] во́пль сы́новъ їи́левы̑ї прїиде къ мнѣ, и̂ а́зъ ви́дѣхъ тугу̀ [и̂хъ][18], йже е̂гу̑птане стужа́ютъ и̂мъ· (*ты̀ же)[19] ходи́ да (тѧ послю̀)[20] къ фарао́ну ц҃рю̀ егу̑пе̑скому̀, да и̂зведе́ши лю́ди моа, сы̀ї їи́левы, ѡ̑ земла̀ е̂гу̑пе̑скы̀· [рече же][21] мови̑и къ бг҃у, кто̀ е̂смь [а́зъ][22], на́ко да и̂ду̀ къ фарао́ну ц҃рю̀ е̂гу̑петскому̀, [-][23] да и̂зведу̀ сы̀ї їи́левы, ѡ̑ земла̀ е̂гу̑петскы̀· [и̂ ре̑][24] бъ къ мови̑и гл҃а бу́ду̀ с тобо́ю, (-)[25] се (же) ты̀ зна́менїе, на́ко а̂́з тѧ посыла́ю, и̂звести лю́ди моа̀. и̂зъ е̂гу̑пта. (да́)[26] сѧ помо́лятъ бг҃у въ горѣ се́й· (-)[27] рече (же) мови̑и, къ бг҃у, се а̂́з и̂ду̀ и̑̀ сы́номъ їи́левы̑ї, и̂ реку̀ и̑̀ ни́мъ· бъ ѡ̑ц҃ъ [на́шихъ̑][28] посла̀ мѧ къ ва́мъ. [а̑́ще же][29] въпра́шати начнутъ мѧ, ка́ко (е̂му е̂сть и̑́мѧ)[30], (и̂) что̀ ѡ̑вѣщю́ и̑̀ къ ни́мъ· и̂ рече бъ къ мови̑и *азъ е̂смь е̂же е̂смь, и̂ рече та́ко гл҃и сы́номъ їи́левымъ сы̑й [мѧ посла̀][31] къ ва̑ бъ· и̂ рече [паки бъ][32] мови̑ю, тако гл҃и сы́номъ їи́левымъ. г̃ь бъ ѡ̑ц҃ъ [на́шихъ̑][33] бъ, а̂враа́мовъ, [-][34] бъ їсаа́ковъ, (-)[35] бъ їа́ковль посла̀ мѧ къ ва́мъ. се̑ мі̀ (-)[36] и̑́мѧ вѣ́чное и̂ па́мять ѡ̑ рода въ ро̑· Пришедши

Бог, поглянувши на синів Ізраїля, і дав себе їм знати.

Глава 3

1 Мойсей же пас вівці свого тестя Йотора, мадіямського священика, і гнав овець до пустині, і прийшов на божу гору Хорив. **2** *З'явився ж йому господній ангел у вогнянім полум'ї з куща; і він побачив, що кущ горів огнем, і не згоряв. **3** Сказав же Мойсей: Пройшовши, й подивлюся, що це за велике видіння: що кущ не згаряв. **4** І коли Господь побачив, що він приходить подивитися, і закликав до нього Господь з куща, кажучи: Мойсеє, Мойсеє. Він же сказав: Ось я, Господи. **5** Сказав же Господь: Не приближайся сюди; визуй обуву з твоїх ніг, бо місце, на якому ти стоїш, – є свята земля. **6** І сказав йому: *Я є Бог твого батька, Бог Авраама, Бог Ісаака, Бог Якова. Мойсей же відвернув своє лице, бо не смів поглянути перед Богом. **7** І сказав Господь до Мойсея: Бачачи, Я побачив біду мого народу, що в Єгипті, і Я почув їхній крик від наставлених над роботами, і Я побачив їхні болі; **8** і Я зійшов вирвати їх з руки єгиптян і вивести їх з тієї землі, і ввести їх до доброї і великої землі, до землі, що кипить молоком і медом, до місця хананеїв і хеттеїв, і амореїв, і ферезеїв, і гергесеїв, і євусеїв. **9** Бо тепер крик синів Ізраїля прийшов до мене, і Я побачив їхню тугу, якою єгиптяни їх гноблять. **10** *Ти ж ходи, щоб Я тебе послав до фараона, єгипетського царя, щоб ти вивів мій народ, синів Ізраїля з єгипетської землі. **11** Сказав же Мойсей до Бога: Хто є я, що маю піти до фараона, єгипетського царя, щоб я вивів синів Ізраїля з єгипетської землі? **12** І мовив Бог до Мойсея, кажучи: Я буду з тобою. Це ж тобі знак, що Я тебе посилаю вивести мій народ з Єгипту, щоб помолилися Богові на цій горі. **13** Сказав же Мойсей до Бога: Ось я піду до синів Ізраїля і скажу до них: Бог наших батьків послав мене до вас; якщо ж зачнуть мене питати: Як йому на ім'я, – і що відповім їм. **14** І сказав Бог до Мойсея: *Я є той, що є. І сказав: Так скажеш синам Ізраїля: Той, що є, послав мене до вас, Бог. **15** І сказав знову Бог Мойсеєві: Так скажеш синам Ізраїля: Господь Бог наших батьків, Бог Авраама, Бог Ісаака, Бог Якова, послав мене до вас. Це моє вічне ім'я і пам'ять з роду в рід.

16 Прийшовши ж, збери старшин синів Ізраїля, і скажеш до них: Господь Бог наших батьків мені з'явився, Бог Авраама, Бог Ісаака, Бог Якова, кажучи: Відвідинами Я вас відвідав – і те, що вам трапилося в Єгипті. **17** І сказав: Виведу вас з землі і від гніту єгиптян до землі хананеїв і хеттеїв, і евеїв, і аморреїв, і ферезеїв, і ґерґесеїв, і євусеїв до землі, що кипить молоком і медом. **18** І послухаються твого голосу. І ввійдеш ти і старшини Ізраїля до фараона, єгипетського царя, скажеш же до нього: *Господь Бог єврейський покликав нас; і підемо дорогою три дні в пустиню, і принесемо жертву нашому Господеві Богові. **19** Я ж знаю, що фараон, єгипетський цар, не відпустить вас, щоб піти, хіба рукою сильною. **20** І простягнувши свою руку, вигублю єгиптян всіма моїми чудами, які зроблю в них. *Після цього ж відпустить вас, **21** і дам ласку цьому народові перед єгиптянами. Коли ж відходите, не відходіть порожні. **22** Але хай жінка випросить у сусідки срібний і золотий посуд і одіж, і прикрасите ваших синів і ваших дочок – і обманите єгиптян.

ниж. 5 і 8

ниж. 11 і 12

(же)[37] съберѝ старца сѡновъ їїлевъ. и рцы҃ ко нимъ· гс҃ бг҃ѡ҃ць [нашихъ][38] явѝ ми ся, бг҃ъ авраамовъ, [-][39] бг҃ъ їсааковъ, (-)[40] бг҃ъ їаковль, глѧ· Приставѧ́ѥмъ. приставлѝхъ васъ, и елѝко случѝся вамъ въ ѥгѵ̀птѣ. и рече изведѹ́ вы [ѡ҃ земл҃ѧ][41] (и) ѡ҃ работы ѥгѵ̀петъскїѧ въ зе́млю ханане́йскѹ и хеттде́йскѹ, и еве́йскѹ, і амо҃рре́йскѹ, и ферезе́йскѹ, и гергесе́йскѹ, и евусе́йскѹ, въ зе́млю кипѧ́щѹ мле́комъ и ме́домъ, и послѹша́ютъ [гласа твоѥ́го][42]· И̑ вни́деши ты҃. и старѣ́йшины їлѣвы ко фарао́нѹ цр҃ю ѥгѵ̀петскомѹ, (-)[43] глѣши (же) ко немѹ̀· [*гс҃ь][44] бг҃ъ ѥврѣ́йскїи възва̀ насъ (и) да йдемъ [-][45] пѹте́мъ тр҃и дн҃и въ пѹстыню, [и][46] положи́мъ трѣбѹ гс҃ѹ бг҃ѹ нашемѹ· Ѱзъ же вѣмъ ꙗ́ко не ѡ҃пѹститъ васъ фарао́нъ цр҃ь ѥгѵ̀петскїи йтѝ, до҃ѯе рѹко́ю крѣпко́ю, и простре́тъ рѹкѹ [свою][47] погѹблю ѥгѵ̀птѧны, всѣ́ми чюдесы̀ мои́ми ꙗ̀же сътворю̀ в нихъ̀· (-)[48] *По се́м (же) ѡ҃пусти́тъ вы, и дамъ бл҃гть лю́демъ сѝмъ предъ ѥгѵ̀птѧны· Є҆гда же ѡ҃хо́дите не ѡ҃ходи́те тщѐ. но да йспро́ситъ жена ѡ҃ сѹсѣ́ды (-)[49], съсѹ́ды сре́брены и зла́ты, и ри́зы и (оу҆краси́те)[50] сы́ны ва́ша, и дщери ва́ша, и (прелести́те)[51] ѥгѵ̀птѧны·

ниꙋ̑ ѥ̑ и и

ниꙋ̑ ꙗ̑ и ѣ̑

Глава 4

1 Відповівши, Мойсей і сказав: Якщо, ж не повірять мені, ані не вислухають мого голосу, бо скажуть, що Бог мені не з'явився; що їм скажу? **2** І сказав йому Господь: Що є в твоїй руці? Він же сказав: Палиця.**3** І сказав йому: Вкинь її на землю. І вкинув її на землю – і стала гадиною; і Мойсей втік від неї. **4** І Господь сказав до Мойсея: Простягни руку і візьми її за хвіст. І Мойсей простягнув руку і взяв її – і стала знову палицею в його руці. **5** І сказав йому: Щоб тобі повірили, що тобі з'явився Господь Бог твоїх батьків, Бог Авраама, Бог Ісаака, Бог Якова. **6** Сказав же йому знову Господь: Вложи твою руку за твою пазуху. І він вложив свою руку за свою пазуху, і вийняв її з-за своєї пазухи – і його рука стала прокажена і біла, наче сніг. **7** І знову сказав йому Господь: Вложи твою руку за твою пазуху. І він вклав свою руку за свою пазуху, і вийняв її з-за своєї пазухи – і знову була в нього рум'яною, як його тіло. **8** І, отже, якщо тобі не повірять і не послухають голосу першого чуда, то повірять *через* голос другого чуда. **9** Якщо тобі не повірять через ці два чуда, ані не послухають твого голо-

гл҃а, д҃·

Ѿвѣща́въ (-)[1] моѵ̀сїи и рече, а҆́ще ли҆ не оу҆вѣ́рѹютъ ми, ни҃ послѹша́ютъ гла́са моего, рекѹтъ бо ꙗ́ко нѣ́сть (бг҃ъ. ꙗ̑ви́лъ ми ся)[2] что҃ рекѹ к нм҃ѹ· [и҃ р҃ек҃][3] к немѹ̀ гс҃ь, что҃ ѥ҆ въ рѹцѣ твое́й, сей же р҃ек҃ же́злъ· и҃ рече [ѥмѹ][4] поврьзи ѥ҆го на́ землю, и҃ вѣ҃же и҃ на зе́млю, и҃ бы҃ змїи, и҃ ѡ҃бѣ҃же моѵ̀сїи ѡ҃ него· и҃ р҃ек҃ гс҃ь къ моѵ̀сїю, простри҃ рѹкѹ, і҃ ѩми (и҃) за хво́стъ, [и҃ (простре҃)[5]][6] [моѵ̀сїи][7] рѹкѹ (и҃) ꙗ́тъ (ѥ҆го)[8] и҃ бысть (па́кы) же́злъ в рѹцѣ ѥ҆го· [и҃ рече ѥмѹ̀,][9] да оу҆вѣ́рѹютъ т҃и, ꙗ́ко ꙗ̑ви́ т҃и ся ѥ҆сть гс҃ь бг҃ъ ѡ҃ц҃ъ (твои҃)[10] бг҃ъ а҆враа́мовъ, [-][11] бг҃ъ їса-а́ковъ, (-)[12] бг҃ъ їа́ковль· Рече же ѥмѹ гс҃ь паки. вложи҃ рѹкѹ твою ѣ҆ на́дра твоа, и҃ вложи҃ рѹкѹ (свою) въ на́дра своѧ̀, і҃ и҃зѧ́ [еа̀][13] ѡ҃ на́дръ своихъ, и҃ бысть рѹка̀ ѥ҆го (прокажѐнна и҃ бѣ҃ла) ꙗ́ко снѣгъ· и҃ р҃ек҃ па́кы [ѥмѹ гс҃ь][14], вложи҃ рѹкѹ твою въ на́дра твоѧ, и҃ вложи́лъ рѹкѹ [свою][15] въ на́дра своѧ̀, і҃ и҃зя́ть ю҆̀ ѡ҃ на́дръ своихъ, и҃ (бы́сть паки)[16] рѹмя́нїа ѥмѹ пло́ти своѐѧ· (і҃) а́ще оу҆́бо не оу҆вѣ́рѹютъ т҃и и҃ не послѹшаютъ гла́са чюда пе́рваго, (что҃) вѣ́рѹютъ (-)[17] гла́сѹ чюда [вто́раго][18]· (-)[19] Ѱ҆́ще не вѣ҃рѹютъ т҃и, (си́ма дв҃ѣма́ чю́дома)[20], ни҃ послѹша́ю гла́са твоѥ́го. да вѣ҃зме́ши ѡ҃ водꙑ̀ рѣ҃чныѧ́. и҃ пролие́ши

на́ сухо, и́ бу́детъ вода́ ю́же вѣ́змеши ѡ҃ рѣ́кы
кро́вїю, на́ су́шѣ· ре́че же мои҃сїи къ ѳ҃у, молю́
ти сѧ ѳ҃и, (на́ко) нѣ́смь рѣчи́стъ ѡ҃ вчера́шнаго (и́)[21] третїа́го дне́ и́ни поне́лиже начатъ
гла́ти рабу́ твоему́ ху́догла́сенъ, и́ косноя́зы́-
ѵ҃ѳ҃ ч҃д ченъ а́зъ е́смь· (и́) рече (-)[22] ѳ҃ь къ мои҃сїю *кто́
дастъ оу҃ста́ чло́ку. (-)[23] кто́ ли съ҃твори́лъ е́сть
нѣ́ма и́ глу́ха, [и́ сля́па, и́ ви́дѧща][24]. не а́зъ
мн҃ї ѵ҃у ѩ҃ ли, ѳ҃ь бъ· (-)[25] (и́ди нн҃ѣ)[26], (-)[27] *а́зъ (бо) ѡ҃-
верзу́ оуста́ тво́а, и́ оу҃стро́ю тѧ, е́же ти бу́де́
гла́ти· [ре́че же][28] мои҃сїи, молю́ ти сѧ ѳ҃и, и́з-
бери́ могу́ща и́ного е́гоже по́слеши· и́ [разгнѣ́-
васѧ][29] на́ростїю ѳ҃ь на мои҃сїа, [и́][30] рече· Нѣ́сть
ли е́е бра́тъ твои́ а҃а҃ро́нъ левѵ́тинъ, вѣ́мъ (бо)
на́ко гла́ сво҃ѧ вѣ́зглаго́летъ (-)[31]. (-)[32] се́ (же) се́и и́зы́-
детъ проти́ву тебѣ́, и́ оу҃зрѣ́въ тѧ вѣ́зра́ду-
спр҃а́ мѣ ется́ въ себѣ́· *и́ рече́ши е́мѹ, и́ вѣ́даси́ (е́мѹ)
словеса́ моа́ въ оу҃ста́ е́го. (-)[33] а҃зъ (же) ѡ҃вр҃ѣ́зу
оу҃ста́ твоа́, и́ оу҃ста́ е́го, и́ оу҃стро́ю вамъ е́же
и҃мате твори́ти· (-)[34] Се́и (же) [гла́голетъ ѡ҃ те-
бе][35] къ лю́демъ. и́ се́и (же оу҃бо) да бу́детъ
(оу҃ста́ твоа́)[36] ты́ же (бу́ди е́мѹ)[37] вѣ́ъ ѳ҃а· и́
же́злъ се́и и́спровѣ́ргїисѧ вѣ́ъ змїю́. вѣ́зми́, вѣ́ъ
ру́ку твою́, си́мъ (бо) съ҃твори́ши [-][38] чюдеса́·
и҃де же мои҃сїи, и́ вѣ́звратисѧ къ і҃о҃до́ру те́-
сту своему́, и́ рече и́ду [-][39] вѣ́звращу́сѧ къ
бра́тїи свое́и е́же су́ть въ е҃гу҃пте́, (да)[40] ви́ж-
ду, е҃ще́ ли живи· [ре́че же][41] і҃о҃до́ръ къ мои҃сїю.
и́ди здра́въ· по днех же [о҃ны́ї мно́гихъ][42], оу҃мре
ц҃рь е҃гу҃пе҃тскїи· (и́) рече (-)[43] ѳ҃ь къ мои҃сїю въ
[земли́][44] мадїа́мстѣи, ходи́, [і҃][45] и́ди (паки) въ е҃гу҃пе҃, и́змро́ша бо вси́ и҃щу́щии [дш҃а твоя][46]· Поа́т же мои҃сїи жену́ [свою́][47], и́ о҃трача́-
та [и́][48] всади́ и҃ на о҃сла́та, и́ о҃брати́сѧ въ
е҃гу҃петъ· (и́) взя́тъ (-)[49] мои҃сїи же́злъ и҃же
(и́мѣ) ѡ҃ ѳ҃а в ру́ку своею́· ре́че же ѳ҃ь къ мои҃-
сїю, и́ду́щу тебѣ́, и́ вѣ́звраща́ющуся вѣ́ъ е҃гу҃-
петъ, смотри всѣ́хъ чюдее́съ а҃ да́х въ ру́цѣ
твои́, да съ҃твори́ши а҃ предъ фарао́номъ· а҃зъ
же о҃же́щу с҃рце е́го, (на́ко не и҃спусти́ти)[50] лю-
дїи· Ты́ же гла́еши фарао́ну, си́це гла́етъ ѳ҃ь [ѳ҃ъ
е҃вре́искїи][51], (и́) сн҃ъ [мои пр҃вене́ц҃ъ][52] і҃и҃ль. рѣ́х же
тебѣ́ ѡ҃пусти́ люди моа́ да ми́ требу́ поло-
жа́тъ, не хо́щеши ли ѡ҃пусти́ти и́хъ, блюди́
е́е а́зъ оу҃бїю́ (пр҃вене́цъ сн҃ъ твои́)[53]· Бы́сть же
на пу́ти́, на стану́, срѣ́тѣ и҃ а҃г҃лъ г҃нь, (-)[54]
и҃ска́ше е́го оу҃бити и́ вѣ́земши семфо́ра, [камень
несѣко́мъ и҃зощренъ][55]· (и́) обрѣ́за коне́чьную
плоть, сн҃а своего́. и́ (припа́ши)[56] к ногама́ъ и́ ре-
че, бы́сть кро́вь о҃брѣ́занїа сн҃а мое́го· [-][57] ре́че
же ѳ҃ь къ а҃а҃ро́ну и҃зы́ди противу́ мои҃сїю вѣ́ъ пу-

су – візьми води з ріки і вилиєш на сушу; і стане вода, яку візьмеш з ріки, на суші кров'ю. **10** Сказав же Мойсей до Господа: Прохаю тебе, Господи, бо я не є промовистим від вчорашнього і третього дня: ані від коли ти почав говорити твоєму слузі. Я є гикавим і повільної мови. **11** І сказав Господь до Мойсея: *Хто пс. 94
дав людині уста? Хто ж створив німого і глухого, і сліпого і видючого? Чи не я, Господь Бог? **12** Тепер
мат. 10 іди, *бо Я відкрию твої уста, і Я то-
лук. 21 бі дам те, що ти маєш говорити. **13** Сказав же Мойсей: Прохаю тебе, Господи, вибери іншого, спосібного, якого пошлеш. **14** І Господь розгнівався гнівом на Мойсея, і сказав: Чи ось не Аарон Левіт є твій брат? Знаю бо, що, говорячи, заговорить. Ось же він вийде тобі назустріч, і
сир. 45 побачивши тебе, зрадіє в собі. **15** *І скажеш йому, і даси йому мої слова в його уста. Я ж відкрию твої уста і його уста, і дам вам, що маєте робити. **16** Цей же говоритиме від тебе до народу, і цей же, отже, хай буде твоїми устами; ти ж будь для нього за Бога. **17** І цю палицю, що змінилася в гадину, візьми в твою руку, бо нею зробиш чуда. **18** Пішов же Мойсей і повернувся до свого тестя Йотора, і сказав: Піду, повернуся до своїх братів, що є в Єгипті, щоб подивитися, чи ще живі. Сказав же Йотор до Мойсея: Іди здоровий. **19** А по багатьох тих днях помер єгипетський цар. І сказав Господь до Мойсея в мадіямській землі: Ходи і піди знову до Єгипту, бо вимерли всі, що шукають твоєї душі. **20** Взявши ж Мойсей свою жінку і дітей, і посадив їх на ослята, і повернувся до Єгипту. І Мойсей взяв палицю, яку мав від Бога, в свої руки. **21** Сказав же Господь до Мойсея: Як ти будеш іти і повертатимешся до Єгипту, гляди, щоб всі чуда, які я дав в твої руки, ти їх зробив перед фараоном. Я ж зроблю його серце твердим, щоб він не відпустив народу. **22** Ти ж говоритимеш фараонові: Так говорить Господь Бог єврейський й Ізраїль мій первородний син: **23** Сказав же я тобі: Відпусти мій народ, щоб мені принесли жертву. Якщо не бажаєш їх відпустити – гляди, ось я уб'ю твого первородного сина. **24** Сталося ж в дорозі, на спочинку: зустрів його господній ангел – шукав його убити. **25** І Семфора, взявши вигострений несікомий камінь, і обрізала передню шкіру свого сина; і припавши до ніг, і сказала: Була кров обрізання

мого сина. **26**, **27** Сказав же Господь до Аарона: Вийди назустріч Мойсеєві до пустині. І він пішов, і зустрів його на божій горі; і поцілували один одного. **28** І Мойсей розповів Ааронові всі господні слова, які послав, і всі знаки, які йому заповів. **29** Пішовши ж, Мойсей і Аарон зібрали всіх старшин синів Ізраїля. **30** І Аарон сказав їм всі ці слова, які Господь сказав Мойсеєві; і він зробив чуда перед всім народом. **31** І народ повірив їм і зрадів, що Бог відвідав синів Ізраїля, і що поглянув на їх скорботу; і народ схилився, поклонився.

стыню, і иде· И срѣте и҃ въ горѣ бжїи и цѣловастаса о҃ба. и҃ повѣда моусїи ааро́ну всѧ словеса гн҃а ѩ́же посла́ и҃ всѧ чюдеса̀ ѩ́же заповѣда ѥ́му· (шедше)[58] же моусїи і ааро́нъ, (-)[59] събраста [всѧ][60] ста́рца сы́новъ їи́левыихъ. и҃ гла [и҃мъ][61] ааро́нъ всѧ словеса сїѧ ѩ́же гла [гь][62] моусїо́ви, и҃ сътворѝ чюдеса̀ пр҃е [всѣми][63] людмь̀· И вѣ́роваша [и҃мъ][64] лю́дїе, и҃ възра́довашасѧ. ѩ́ко посѣтѝ бъ сы́ны їи́левы, і ѩ́ко призрѣ на и҃хъ скорбѣнїе, [и҃ преклони́шасѧ][65] лю́дїе, поклони́шасѧ·

Глава 5

1 Після цього ж ввійшов Мойсей і Аарон до фараона і сказали йому: Так говорить Господь Бог Ізраїля: Відпусти мій народ, щоб мені принесли жертву в пустині. **2** Сказав же фараон: Хто Він є, якого голос я вислухаю, щоб відпустити ізраїльських синів. Не знаю Господа – не відпущу
вищ. 3 Ізраїля. **3** *Сказали йому: Єврейський Бог наказав нам, щоб ми пішли дорогою три дні в пустиню, і принесли жертву нашому Господеві Богові; щоб часом не трапилась нам смерть чи війна. **4** Сказав же їм єгипетський цар: Навіщо мені, Мойсею і Аароне, відвертаєте мій народ від їхніх робіт; ідіть же кожний з вас до своєї роботи. **5** І сказав фараон: Ось тепер цей народ став дуже численним на землі – не полегшимо їм робіт. **6** Приказав же фараон наставникам над роботами людей і писарям, кажучи: **7** Відтепер не можете давати народові соломи на творення цегли так, як вчора, і третього дня, і нині. Але самі, пішовши, хай збирають солому. **8** І кількість виробленої цегли, яку виробляють, хай роблять всі дні. Додайте – а нічого не відніміть, бо вони є бездільні, і задля цього кажуть: Підім і принесім жертву нашому Богові. **9** Тяжчими зробіть роботи цьому народові, щоб дбали за них, і не вигадували своїми думками марноти. **10** Приспішували ж наставники і писарі, і говорили народові, кажучи: Так каже фараон: Відтепер не дам вам соломи, **11** але, пішовши, самі собі збирайте солому, де знайдете; і норму виготовлення щоб ви дали, бо не відніметься від вашого обов'язку анітрохи. **12** І ввесь народ розійшовся по всій єгипетській землі, щоб зібрати тростину на солому. **13** Наставники ж змушували їх, кажучи: Кінчайте ваші роботи за нормою кожного дня так, як і коли ми вам давали

Гла, ѥ·

(о сѣм же)[1] въни́де моусїи, і ааро́нъ, къ фарао́ну, и҃ рекоста ѥ́му· Сѝце гл҃етъ гь бъ їи́левъ. Ѿпустѝ лю́ди моѧ, да [тре́бу положа́ ми҃][2] въ пусты́ни· [Рече же][3] фарао́нъ кт҃о (то́и) е҃сть ѥ҃гоже а҃зъ послу́шаю гла́са [-][4],ѩ́ко ѿпусти́ти и҃ма́ сы́ны їи́левы, не вѣмъ га (-)[5] їи́ля не ѿпущу· [-][6] *Рекоста ѥ́му. бг҃ъ ѥ҃вре́искїи, повелѣ намъ, да и҃де́мъ (-)[7] пу҃темъ три днѝ въ пусты́ню, (и҃)[8] положи́мъ тре́бу [гу][9] бу нашему, да не когда̀ случи́тсѧ на́мъ смертоно́сїе и҃ли ра́ть· [Рече же][10] и҃ма цр҃ь ѥгу҃петскїи, въскую (ми҃), моусїи, і ааро́нъ, о҃бращае́та лю́ди моѧ ѿ дѣлъ [и҃хъ][11], и҃дѣта (же) кождо ва́съ на дѣло свое· И рече фарао́нъ, ѓе нн҃ѣ оу҃мно́жишасѧ лю́дїе [сїи][12] [на][13] землѝ, не (-)[14] полегчи́мъ и҃мъ дѣлесы̀· Заповѣда же фарао́нъ приста́вникомъ дѣлесъ лю́дъскыихъ и҃ кни́гочїамъ гл҃ѧ. ѿсе́лѣ не мози́те дава́ти плѣ́въ лю́демъ къ зда́нїю пли́нъдомъ ѩ́коже вчера̀ и҃ тре́тїего дн҃е [и҃ нн҃ѣ][15]. [Но][16] сами (ша́ше)[17] да събира́ю (-)[18] плѣ́вы, и҃ заро́къ зда́нїѧ плинъде́ннаго ѩ́же [-][19] сътвора́тъ, [да твора́][20] всѧ дн҃и· [Приложи́те][21] (-)[22], (а҃) не [оу҃емли́те][23] ничто́же, празныѧ бо дѣю́тъ, [и҃][24] сего ради (гл҃ютъ)[25] да и́демъ и҃ положимъ требу бу нашему. о҃тлагчи́те дѣ́ла людемъ симъ, (-)[26] да сѧ (и́ми пекоу́тъ)[27], и҃ не помы́слятъ мы́слми (свои́ми) съесло́вїѧ· Ѯша́ху же сѧ приста́вницы, и҃ кни́гочїѧ, и҃ гла́ху людемъ рекоу́ще· Се гл҃етъ фарао́нъ, ѿсе́лѣ не дамъ ва҃ѣ҆ плѣ҆ вы [но][28] (ша́ше са́ми себѣ)[29] събира́йте (-)[30] плѣвы, и҃деже о҃бра́щете. (и҃ заро́къ зда́нїѧ да дае́те,) не оу҃имет҃ бо сѧ ѿ завѣта ва́шего, ни ма́ложе· И разыдо́шасѧ [всѧ][31] лю́дїе по всеи́ [землѝ][32] ѥгу҃петъстѣи, да съберу́тъ тро́стїе на плѣвы· Приста́вницы же нужда́ху и҃хъ, гл҃юще, скончева́йте дѣ́ла [ваша][33] заро́чнаа на всѧ́къ

дн҃ь на́ікоже и҆ ѣ҆гда҆ плѣ́вы дана́хо҃ вамъ· и҆ дана́ше (же) раны кни́гочїа наро́ду сы́новъ і҆и́левыхъ, и҆же бѣ́ша приста́вленїи и҆хъ ѿ пристава́никъ фарао́новыхъ глю́ще, почто́ не сконча́сте. зарóка вашего плинде́ннаго на́ікоже вчера҆ и҆ трети́его дн҃е та́ікоже и҆ дн҃е· външе́ше же кни́гочїа сы́новъ і҆и́левъ, възопи́ша ко фарао́ну глю́ще, почто́ тако твори́ши (рабо́мъ твои́мъ)[34] плевелъ не дада́тъ рабомъ твои́мъ (-)[35] [вела́т (же) намъ плѝнды твори́ти][36]. (-)[37] се (же) рабѝ твои́ му́чими су́ть, кри́вду твори́ши [-][38] людемъ свои́мъ· и҆ рече и҆мъ (на́ікоже) пра́здныа дѣ́сте пра́здныа [-][39] (и҆ глете), [и҆][40] сего ради глете, на́ікоже да и́демъ [и҆][41] положи́мъ тре́бу бу҆ нашему· нн҃ѣ оу҆́бо (дѣ́ланите ше́ше)[42], а҆ плѣ́въ не (дамъ)[43] вамъ, (-)[44] зарóк (же) зда́нїа плинде́ннаго да дае́те· вида́ху же кни́гочїа сы́новъ і҆и́левыхъ себе (бы́ти) въ зл҃ѣ, глще не [съста́нетса][45] плинду зарóка дн҃и. Стрѣмо́ста же (и҆хъ) мо҆ѷсїи, і҆ а҆а҆ро҃ [-][46] и҆дуща ѿ фарао́на, и҆ рѣ́ша и҆ма, ви́жды [вамъ бг҃ъ][47], и҆ су́дѝ [ва́ма][48], на́ікоже о҆гнусисте (насъ)[49] пре҃ фарао́номъ. и҆ пре҃ мужми҆ ѣ҆го, дати ме́чъ въ ру́цѣ (-)[50] оу҆би́ти насъ·

Гла, ѕ·

ъзвра́ти же са҆ мо҆ѷсїи къ гу҃, и҆ рече҃. [молю́ ти са҆][1] ги, почто҆ вреди҆ лю́ди сїа҆, (-)[2] въскую҆ (же) (ма҆ посла҆)[3]. ѿнели́же [бо][4] [въхожду҆][5] къ фарао́ну. глати твои́мъ и҆́менемъ, о҆́нъже вреди҆ лю́ди [твоа҆][6]. и҆ не и҆зба́ви людїи твои҆хъ· [рече же][7] гь къ мо҆ѷсїю, ѣ҆е оу҆́зриши что҆ сътворю҆ фарао́ну, рукою бо крѣ́пкою и҆спусти́тъ и҆хъ, и҆ мы́шцею высо́кою и҆зжене́тъ а҆ ѿ земли́ свое́а҆· гла же гь къ мо҆ѷсїю, и҆ рече҃ емѹ. а҆́зъ гь [-][8] (на́вле́нса)[9] а҆враа́мѹ, і҆ и҆саа́кѹ, (-)[10] і҆а́ковѹ, бг҃ъ сы́и и҆хъ, (-)[11] и҆ма҆ (же) ми гь, [сегѡ̀][12] не на́ви́хъ и҆мъ· (-)[13] По ста́вихъ (же) завѣ́тъ мои к ни́мъ, на́ікоже да́ти и҆мъ зе́млю ханаа́ньскѹ, зе́млю пришествїа и҆хъ на не́иже о҆бита́хѹ (-)[14]· (-)[15] ч҃зъ (же) оу҆слы́шахъ стена́нїе сы́новъ і҆и́левыхъ, и҆́мже ѣ҆гу҆́птане порабо́тиша и҆хъ. и҆ помаѧ́ѹ завѣ́тъ [мои][16], и҆дѝ [и҆][17] рцы҆ѝ сы́номъ і҆и́левы҆ѝ гла҆· ч҃зъ гь [бъ][18] [-][19] и҆зведу́ васъ ѿ наси́лїа ѣ҆гу҆́петъска, і҆ и҆зба́влю васъ ѿ рабо́ты [и҆хъ][20], и҆ ѿи́мѹ ва҆ мы́шцею высо́кою, и҆ су́до́мъ вели́кимъ. и҆ прїи́мѹ вы (себѣ въ лю́ди)[21], и҆ бу҆ду вам҆ бъ. и҆ вразумѣ́сте на́ікоже а҆ [ѣ҆смь][22] гь бъ вашъ, и҆зведы́и васъ ѿ [земла҆ ѣ҆гу҆́петъски. и҆][23] ѿ наси́лїа ѣ҆гу҆́пѣска· и҆ въведу́ васъ въ зе́млю на ню́же простро҃ ру́кѹ мою да́ти ю҆ а҆враа́мѹ, [-][24] і҆саа́кѹ, (-)[25] і҆а́ковѹ, и҆

солому. **14** І завдавали ж ран писарям народу синів Ізраїля, які були настановлені над ними наглядачами фараона, кажучи: Чому ви не закінчили вашої норми цегли, так як вчора і третього дня, також і сьогодні? **15** Увійшовши ж, писарі синів Ізраїля закричали до фараона, кажучи: Навіщо так чиниш з твоїми рабами? **16** Соломи не дадуть твоїм рабам, велять же нам робити цеглу – ось же твої раби карані; чиниш кривду своєму народові. **17** І сказав їм: Тому що ви байдикуєте – ви бездільні; і говорите, і задля цього кажете, що: Підім і принесім жертву нашому Богові. **18** Тепер, отже, пішовши – працюйте; а соломи вам не дам, а норму виготовленої цегли давайте. **19** Бачили ж писарі синів Ізраїля, що вони є в біді, кажучи: Не зменшиться денна норма цегол. **20** Зустріли ж їх Мойсей і Аарон, як ішли від фараона, **21** і сказали їм: Хай на вас гляне Бог і хай вам судить: бо ви нас зробили огидними перед фараоном і перед його слугами, щоб дати меч в руки, щоб нас забити.

Глава 6

22 Повернувся ж Мойсей до Господа і сказав: Благаю тебе, Господи: чому ти вчинив зло цьому народові? **23** Чому ж ти мене послав? Бо відколи я входжу до фараона говорити твоїм іменем: він же вчинив зло твоєму народові, і не визволив твій народ. **6,1** Сказав же Господь до Мойсея: Ось побачиш, що зроблю фараонові; бо сильною рукою відпустить їх, і високим раменом вижене їх з своєї землі. **2** Заговорив же Бог до Мойсея і сказав до нього: Я Господь, **3** що з'явився Авраамові й Ісаакові, і Якову, будучи їхнім Богом, а моє ім'я Господь; цього я їм не об'явив. **4** Я ж поклав з ними мій завіт, щоб дати їм ханаанську землю, землю, куди вони прийшли, на якій жили. **5** Я ж почув стогін синів Ізраїля, яким єгиптяни їх пригнобили. І Я згадав мій завіт; **6** іди і скажи ізраїльським синам, мовлячи: Я Господь Бог; виведу вас від єгипетського насильства і визволю вас від їхнього рабства, і відберу вас високою рукою і великим судом, **7** і візьму вас собі за народ, і буду вам Богом; і пізнаєте, що Я є ваш Господь Бог, що вивів вас з єгипетської землі і з єгипетського насильства. **8** І введу вас до землі, на яку Я простягнув мою руку, щоб

ії дати Авраамові, Ісаакові, Якову; і дам її вам в спадщину. Я Господь. **9** Заговорив же Мойсей так до ізраїльських синів, і не вислухали Мойсея через насильство душ і гнітючі роботи. **10** І сказав Господь до Мойсея, мовлячи: **11** Ввійди і заговори до фараона, єгипетського царя, щоб відпустив ізраїльських синів з своєї землі. **12** Сказав же Мойсей перед Господом, мовлячи: Ось сини Ізраїля не вислухали мене, і як мене вислухає фараон? Я ж є некрасновний. **13** І сказав Господь до Мойсея і Аарона: Ідіть і скажіть фараонові, єгипетському цареві, щоб відпустив ізраїльських синів з єгипетської землі. **14** Це ж старшини домів їхнього роду. *Сини Рувима, первородного Ізраїля: Енох і Фалус, Асрон і Хармі; це рід Рувима. **15** *Сини ж Симеона: Емуїл і Амин, і Аод, і Ахин, і Саар, і Саул, що з Тинисина. Це роди синів Симеона. **16** *Це імена синів Леві за їхніми родами: Ґирсон, Каат і Мерарі. Роки ж життя Леві 137. **17** *Це ж сини Ґирсона: Ловені і Семени. Це доми їхніх родин. **18** Сини ж Каата: Амврам і Саар, і Хеврон, і Оезіїл. Роки ж життя Каата 130. **19** Сини ж Мерарі: Моолі, і Омусі. Це доми родин Леві за їхніми родинами. **20** *Взяв же Амврам Йохавету, дочку брата свого батька, собі за жінку; породила ж йому Аарона і Мойсея, і Маріяму, їхню сестру. Роки ж життя Амврама 137. **21** Сини ж Ісаара: Коре, Нефек і Зехрі. **22** Сини ж Йозеіла: Місаїл, Елисафан, Сегри. **23** Аарон же взяв Елисавету, дочку Аминадава, сестру Нассона, собі за жінку. Породила ж йому *Надама, і Авиюда, і Елиазара, і Отамара. **24** Сини ж Коре: Асир і Елкана, і Аваасар. Це роди Коре. **25** Елиазар, син Аарона, взяв дочку Футина, собі за жінку; вона ж йому породила Финееса. Це старшини Левітів за їхніми родами. **26** Це Аарон і Мойсей, яким же сказав Бог вивести з Єгипту ізраїльських синів з їхньою силою. **27** Це є ті, що говорили до фараона, єгипетського царя, щоб вивести ізраїльських синів з єгипетської землі. Це Мойсей і Аарон; **28** в дні, в якому Господь заговорив до Мойсея в єгипетській землі. **29** І сказав Господь до Мойсея, мовлячи: Я Господь; скажи фараонові, єгипетському цареві, те, що я до тебе говорю. **30** Сказав же Мойсей перед Господом: Ось я є гикавий, і як мене може вислухати фараон?

мой1. 46 мой4. 26 пар1. 5 — пар1. 4 — пар1. 6 і 23 мой4. 3 1 26 — мой4. 3 пар1. 6 — вищ. 2 мой4. 26 пар1. 3 і 23 — мой4. 3

дамъ (ю҆ вамъ)[26] въ причастіе. а҃зъ гь. Глаголаше моусіи такожде сномъ їйлевымъ, и҆ не послушаша моусіа насилія ради дшъ и҆ работъ жестокихъ. [и҆ рече][27] гь къ моусію глаголя въниди (и҆) гли къ фараону црю єгупетскому да и҆спуститъ сны їйлевы со҃ земла своеа. Рече же моусіи пре҆ гмъ глаголя, се сновє їйлевы не послушаша менє, (да)[28] како послушати (фараону менє)[29], а҃зъ же не оумиленъ есмь. [и҆ рече][30] гь къ моусію, и҆ ааронў, (и҆дѣте и҆ завѣщаите)[31], къ фараону црю єгупетскому, да со҃пуститъ сны їйлевы со҃ земла єгупетскія. (-)[32] Сіа (же) старѣишины дому роду и҆хъ. *сновє рувимовы. пе҆рвенца їйлева, єнохъ, и҆ [фалусъ][33], асронъ, и҆ харми, се племя рувимово. (-)[34] *Сновє (же) симеоновы, емуилъ, и҆ [амиинъ][35], и҆ (аодъ)[36], и҆ [ахи҃н][37], и҆ сааръ, и҆ саоулъ, иже со҃ дининсина. сіи рожє҆нія снокъ симеоновы҃. [-][38] *Си и҆мена снокъ левіинныхъ по сродствў и҆хъ, [гирсонъ][39], [-][40] каадъ, и҆ мерари. (-)[41] Лѣтъ (же) житія левіина, рлз. (-)[42] *Си҆ (же) сновє [гирсони][43], ловєни, и҆ [семєни][44]. сі домове рожденія и҆хъ. (-)[45] Сновє (же) каадовы, [амврамъ][46], и҆ (сааръ)[47], [и҆][48] хевронъ, и҆ [оезіи҃ль][49]. (-)[50] Лѣ (же) житія каадова, рл [-][51]. (-)[52] Сновє (же) мерари, моолѣ, и҆ омусі. сі домове со҃ рожєнія левіина. по сродствў и҃. (-)[53] *Поа҃тъ (же) [амврамъ][54], [и҆охавє҆дъ][55] дшєрь брата со҃ца своего, себѣ въ женў. (-)[56] роди (же) е҆му ааронa, и҆ моусіа, и҆ маріа҃мъ сестрў и҆хъ. лѣтъ же житія [амѷврамова][57], [рлз][58]. (-)[59] Сновє (же) и҆саароны, кореа, [-][60] [нефі҃к][61], и҆ зехри. (-)[62] Сновє (же) (іоезіи҃ловы)[63], мисаилъ, [-][64] елисафанъ, [-][65] [сегри][66]. Поа҃тъ же ааронъ, [елисавєдъ][67], дшерь аминадавовў, сестрў нассоновў, себѣ в женў. (-)[68] Породи (же) е҆му, [*нада҃][69], и҆ авиоўда, и҆ [елиазара][70], [-][71] [и҆ѳамаръ][72]. Сновє же кореовы, асиръ, и҆ елїкана, и҆ (аваасаръ)[73]. сі рождєнія кореова. [-][74] Елиазаръ, сиъ аароновъ, поа҃тъ [дшєрь][75], [футиина][76], себѣ въ женў. (-)[77] породи (же) е҆му финееса. Сіи старѣишинъства (-)[78] левитскаа по сродствў и҆хъ. Се ааронъ, и҆ моусіи, и҃ма (же) рє҆ (-)[79] ѣ҆ъ, и҆звести сны їйлвы, [со҃][80] е҆гупта въ кровєпости и҆хъ. Си суть и҃же гласта къ фараону црю єгупетскому, [и҃ако и҆звести][81] сны їйлвы со҃ [земла][82] єгупетскія. Се [моусіи и ааронъ][83], въ и҃нъже дн҃ь глаа гь къ моусію въ земли єгупетстѣи. И҆ рече гь къ моусію глаголя, а҃зъ гь, глаи къ фараону црю єгупетскому. елїкоже а҃зъ глаю к тебѣ. (-)[84] Рече (же) моусіи пре҆ гмъ, се а҃зъ худорѣчивъ есмь (да)[85] какожде послушати мене и҃мать фараонъ.

Гла, з·

Рече Гь кть моусїю гла. Се дахъ тѧ бг фараѡну. (-)[1] (Бра (же) твои ааронъ)[2], бу-детъ тебѣ прркъ· Ты же глеши [-][3] все елиико ти (заповѣдахъ)[4]. ааронъ е братъ твои, да глетъ кть фараѡну, да ѿпусти сны їйлевы ѿ земл҃ѧ его· Азъ же ожещу сре фараѡну, и оумножу знамениа [-][5] и чюдеса [моѧ][6] въ земли егусцѣи· И не послуша васъ фараѡнъ, и вьзложю роуку мою на егусцѣ, і изведу съ силою моею люди моѧ, сны їйлевы ѿ земл҃ѧ егусцѣскїѧ, съ ѿмщениемъ велиимъ· И оувѣдатъ вси егусцѧне ако азъ есмь Гь простираѧ роуку на егусцѣ, [-][7] [изводѧ][8] сны їйлевы ѿ среды ихъ· Сътвориста же моусїи, і ааронъ, ако заповѣда имъ Гь [-][9]. Моусїи же бѣ (тогда), (и, лѣтъ)[10]. ааронъ (-)[11] [-][12], (иг, лѣтъ)[13]. егда гласта кть фараѡну·

Ѵ̈ѳ ї̈ѧ И рече Гь кть моусїю і ааронъ гла, [-][14] *аще речетъ фараѡнъ кть вами гла, покажите намъ знамениѥ или чюдо. и речеши брату твоему (ааронъ), вьзми желъ и повержи [-][15] [-][16] пре фараѡномъ, и пре мужми его, и будѣ змїи. [Вни-идоста][17] же моусїи і ааро пре фараѡна и [пре][18] мужи его, и сътвориста тако ако заповѣда има Гь· (-)[19] Поверже ааронъ желъ пре фараѡно, и пре мужми его, и бысть змїи· Съзва же фараѡнъ [вса][20] мудрьца егусцѣскїѧ, и влъхвы.

ѣ тїй ѓ (-)[21] *сътвориша (же)[22] влъхвы егусцѣстїи, чарованиемъ своимъ такожде. и повергоша кождо желъ свои, и быша змиеве. и пожре желъ аароновъ онѣхъ желъі· И оукрѣпи сре фараѡнъ, (да)[23] не послушаетъ ихъ, ако гла има Гь· [И рече][24] Гь кть моусїю, отагчиса сре фараѡну (и не хощетъ ѿпусти)[25] людїи, иди кть фараѡну, заоутра, се (бо) той исходитъ на воды, (-)[26] буди (же) срѣта его на брезѣ рѣчнѣмъ, и (вьзми желъ въ роуку твою иже бѣ испровергласа въ змїю)[27], и речеши кть немоу· Гъ бг еврѣискїи посла ма к тебѣ гла, ѿпусти люди моѧ, да ми помолатса въ пустыни, (ты же)[28] не послушалъ досель· Се глетъ Гь по сему оувѣси, ако а҃ [есмь][29] Гь. Се азъ оударю желомъ, иже в роуцѣ моей въ водоу рѣчноую, и спроверже-тса въ кровь, и рыбы иже в рѣцѣ измроуть, и вьсмердитса рѣка, и не вьзмогоуть егусцѧне пити воды ѿ рѣкы· [И рѣ][30]

ѩ̈ й Гь кть моусїю. *рцы ааронъ брату твоему. вьзми желъ твои и простри роуку [твою][31] на воды егусцѣскїѧ. и на рѣки и, и на вса кла-

Глава 7

1 І сказав Господь до Мойсея, мовлячи: Ось я тебе дав, як бога для фараона, а твій брат Аарон буде тобі пророком. **2** Ти ж скажеш все, що Я тобі заповів, а брат твій Аарон хай говорить до фараона, щоб відпустив ізраїльських синів з його землі. **3** Я ж вчиню серце фараона твердим і помножу мої знаки і чуда в єгипетській землі. **4** І фараон не вислухає вас, і Я накладу мою руку на Єгипет, і моєю силою виведу мій народ, синів ізраїльських, з єгипетської землі з великою помстою. **5** І всі єгиптяни пізнають, що Я є Господь, що простягає руку над Єгиптом, виводячи зпосеред них ізраїльських синів. **6** Зробили ж Мойсей і Аарон, так як їм заповів Господь. **7** Мойсей же тоді був вісімдесятилітнім, Аарон 83-літнім, коли говорив до Фараона. **8** І сказав Господь до Мойсея й Аарона, мовлячи: **9** *Якщо фараон скаже до вас, промовляючи: Покажіть нам знак, чи чудо; і скажеш твоєму братові Ааронові: Візьми палицю і кинь перед фараоном і перед його слугами – і буде змією. **10** Ввійшли ж Мойсей і Аарон перед фараона і перед його слуг, і зробили так, як Господь їм заповів. Аарон вкинув палицю перед фараоном і перед його слугами – і стала змією. **11** Прикликав же фараон всіх єгипетських мудреців і ворожбитів – *а єгипетські ворожбити зробили своїми чарами так само. **12** І вкинули кожний свою палицю – і стали зміями; і палиця Аарона пожерла їхні палиці. **13** І фараон скріпив серце і не послухав їх, так як їм сказав Господь. **14** І сказав Господь до Мойсея: Серце фараона стало твердим і не хоче відіслати народ. **15** Іди вранці до фараона, бо ось той виходить на воду; зустрінь же його на березі ріки, і візьми у свої руки палицю, яка була обернулася в змію; **16** і скажеш до нього: Господь Бог єврейський послав мене до тебе, кажучи: Відпусти мій народ, щоб мені помолилися в пустині. Ти ж не вислухав дотепер. **17** Ось говорить Господь: З цього пізнаєш, що Я є Господь. Ось я ударю палицею, що в моїй руці, по воді ріки – і перетвориться в кров; **18** і риби, що в ріці, вимруть, і ріка засмердиться, і єгиптяни не зможуть пити води з ріки. **19** *І сказав Господь до Мойсея: Скажи Ааронові, твоєму братові: Візьми твою палицю і простягни

пс. 104

тим2. 3

ниж. 8

твою руку на єгипетські води, і на їхні ріки, і на всі їхні колодязі, і на їхні мочари, і на всю їхню питну воду – і хай будуть кров'ю в усій єгипетській землі, у дерев'яних і кам'яних посудинах. **20** Зробили ж так Мойсей і Аарон, так як їм наказав Господь. *Аарон же, взявши свою палицю, і вдарив по воді ріки перед фараоном і перед усіма його слугами – *перетворив всю воду ріки у кров. **21** І риби, що були в ріці, вимерли, і ріка засмерділася, і єгиптяни не могли пити води з ріки, і була кров по всій єгипетській землі. **22** *Зробили ж і єгипетські ворожбити своїми чарами так само; і серце фараона стало твердим, і він їх не вислухав, так як їм сказав Господь. **23** А фараон, повернувшись, і прийшов до своєї хати, не поклав собі цього в ум. **24** Викопали ж усі єгиптяни по березі ріки, щоб пити; бо не могли пити води ріки. **25** І сповнилося сім днів після того, як Господь ударив ріку.

ниж. 17

пс. 78

муд. 17

дазѧ ѝхъ, ѝ на дебри ѭ, ѝ на вс҃ѧ (воды питїѧ)[32] ѝхъ, ѝ да бꙋдꙋ въ кровь, (-)[33] по всеи землѝ ѥгꙋптѣи въ сѣсꙋдѣхъ древаныѣ ѝ каменныѣ. (-)[34] Сътвориста (же) тако мовсїи, і ааронъ, ꙗкоже повелѣ ѥма гь. (*възе́мъ же)[35] ааро́нъ жезлъ свои, (ѝ) оудари въ во́ду рѣчнꙋю пр҃е фарао́номъ. ѝ пр҃е [всѣми][36] людми ѥго, (-)[37] *ѝспровѣрже всю во́ду рѣчнꙋю въ кро́вь, ѝ рыбы ꙗ҃же (быша) в рѣцѣ ѝзмро́ша. ѝ въсмердѣ́ѧ рѣкы, ѝ не можа́хꙋ ѥгꙋптане пити воды ѡ рѣкѝ. ѝ бѧше кро́вь, по всеи землѝ ѥгꙋпѣ́стѣи. *Сътвори́ша же (ѝ волхвы ѥгꙋпѣ́стїи волхвова́нїемъ своимъ та́кожде)[38]. ѝ о́жесточѣ ср҃це фарао́нꙋ, ѝ не послꙋшаше ѝхъ, ꙗкоже (ѝмъ) ре́клъ гь. о́бративъ же ся фарао́нъ. (ѝ) прїиде въ до́мъ свои, (-)[39] не положѝ (себѣ сего́ въ оу́мѣ)[40]. Ископа́ша же вс҃и ѥгꙋптане (по́ брегꙋ)[41] рѣкѝ да пїютъ (-)[42], (-)[43] не можа́ше (бо) (воды рѣчныѧ пити)[44]. ѝ сконча́ся се́дмь дн҃їи по оударе́нїи гдни в рѣкꙋ.

Глава 8

26 І Сказав Господь до Мойсея: Ввійди до фараона і скажи йому: Так говорить Господь: Відпусти мій народ, щоб мені помолився. **27** Якщо ж не відпустиш – ось я поб'ю всі твої границі жабами. **28** І ось ріка видасть жаби, і вилізши, ввійдуть до твоїх домів, і до твоїх спалень, і на твої ліжка, і в доми рабів, і твого народу, і в твої тіста, і в твої печі. **29** І на тебе, і на твоїх слуг, і на твій народ вилізуть жаби.

вищ. 7

пс. 77 і 104

муд. 17

Гл҃а, ѝ.

Рече][1] гь къ мовсїю, въниди къ фарао́нꙋ, ѝ рцы ѥмꙋ. сѝце гл҃етъ гь, ѡпꙋстѝ лю́ди моѧ да ми помо́лятъсѧ. ч҃ще ли не (ѡпꙋ́стиши)[2], ѥ҆ а́зъ (побїю́)[3] (предꙋ́лы твоѧ вс҃ѧ)[4] жа́бами. ѝ (ѥ҆) ѝзве́рже рѣка жа́бы, і ѝзлѣзꙋ́ще въніидꙋтъ въ домы твоѧ ѝ въ клѣти о҆́дръ твоихъ, ѝ ѣ҆ постела́ твоѧ. ѝ в домы рабо́въ (-)[5] ѝ людїи твоихъ, ѝ въ тѣ́ста твоѧ, ѝ въ пе́щи твоѧ, ѝ на́ тѧ. ѝ на мꙋжа твоѧ. ѝ на́ люди твоѧ вѣзлѣ́зꙋ жабы. [*Ѝ рече][6] гь къ мовсїю. рцы ааро́нꙋ бра́тꙋ твоемꙋ. простри рꙋкꙋ [твою][7], (ѝ) же́злъ твои на рѣки, ѝ на ѝсто́чники ѝ на де́бри. і ѝзжени́ жа́бы [на́ землю ѥгꙋпетъскꙋю][8]. (Прострѣтъ же)[9] ааро́нъ рꙋкꙋ на́ воды ѥгꙋпетъскїѧ, *і ѝзгна жа́бы, і (ѝзлѣзо́ша жа́бы)[10] [на́ землю ѥгꙋпетъскꙋю][11], ѝ покры́ша [вс҃ю][12] зе́млю ѥгꙋпе́скꙋю. *Сътвори́ша же сѝце ѝ въла́хвы ѥгꙋпе́стїи, въла́хвова́нїемъ свои́мъ, (-)[13] ѝзгна́ша жа́бы на́ землю ѥгꙋпе́скꙋю. Призва́ же фарао́нъ мовсїѧ і ааро́на, и рече [ѝма][14]. моли́тесѧ (гл҃а за мѧ)[15], (да)[16] ѡжене́тъ (ѡ менѐ жа́бы)[17], ѝ ѡ [людїи моихъ][18], ѝ ѡпꙋщꙋ лю́ди, [да][19] тре́бꙋ гꙋ положа́тъ. Рече же мовсїи къ фарао́нꙋ. завѣщава́ѝ съ мно́ю кѣгда́ молю́ за́ тѧ, ѝ за рабы твоѧ, ѝ [за́][20] люди твоѧ, да погѝбнꙋтъ жа́бы ѡ тебѐ, ѝ ѡ людїи твои́, ѝ ѡ домо́въ вашѝ. Но́ то́чїю въ рѣцѣ да о҆ста́нꙋтъ. се́и же рече оу҆́тро (ѝ) рече (-)[21] ꙗ҃ко

ты глеши (буди). (но) да оувѣси иако нѣсть иного развѣ га. И оженутсѧ жабы у тебе, и у домовъ ваших, и у селъ, и у рабовъ твоихъ. и у людїи твоихъ, точїю в рѣцѣ да останутъ. (і) изыде (-)[22] мовсїи і ааронъ у фараона. и възопи мовсїи къ гу, о заречении жабъ, иакоже съвѣща съ фараономъ. Сътвори же гь, иакоже рече мовсїи, і изъмроша жабы у домовъ [ихъ][23], и у селъ (их), и у нивъ (ихъ), и събраша ѧ въ стоги (и) стоги. И въсмердѣсѧ земла. видѣвъ же фараонъ иако бысть покои. ожесточа (же) сръце его, и не послуша ею, иакоже рекъ гь. [И рече][24] гь къ мовсїю, рцы ааронү простри рукою жезлъ твои, и оудари в персть земную, и да будутъ скнипы въ чѣлѣхъ, и въ скотѣхъ. и [на фараонѣ и домү его и рабохъ его, и весь пѣсокъ земныи станетъ скнипами][25] въ всеи земли егупетъстѣи, [и простеръ][26] ааронъ рукою жезлъ и оудари в персть земныи, и бысть скнипы въ чѣлѣхъ въ скотѣхъ, и на всѧкомъ пѣску земномъ бысть скнипы, въ всеи земли егупетъстѣи. (и) твориша (-)[27] такожде въхвы своимъ ізвести скнипы и не възмогоша. и быша скнипы въ чѣлѣхъ и [-][28] скотѣхъ. [И][29] рѣша (-)[30] волъсвы фараону пръстъ божїи [се естъ][31]. [ожесточа же][32] сръце фараоново, и не послуша их, иакоже ([имъ][33] въ рекъ)[34] гь. [И рече][35] гь къ мовсїю, (въстанетъ)[36] заоутра, (-)[37] стани прѣ фараона, се (во) онъ изыдетъ на [воды][38], и речеши ему, сице глетъ гь. Упусти люди моа да ми помолятсѧ [въ пустыни][39]. аще ли не (упустиши)[40] людїи моихъ. се азъ [пущу][41] на тѧ и на рабы твоа, и на люди твоѧ, и на домы ваша песїѧ мухи, и напълънятсѧ домове егупетъстїи песїихъ мухъ, и в земли на неиже суть (-)[42]. И сътворю в (тои дни)[43] дивну землю гесемску, на неиже людїе мои сташа (-)[44], на неиже (тү не будетъ)[45] песїѧ мухи. (и) да оувѣси, иако азъ гьствуѧ [-][46] всеи земли. И положу разлученїе между [людми моими][47], и [-][48] (людми твоими)[49]. въ оутрѣи же да будетъ знамениѥ се на земли. Сътвори же гь тако *и прїидоша песїа мухи многы въ домы фараоновы, и въ домы рабовъ его, и въ всю землю егупетъскү, и погыбе земла у песїѧ мухи. Възва же фараонъ мовсїѧ і ааронъ, гла. (поидѣте)[50], положите требу [гу][51] бгу вашему в тои земли. [Рече же][52] мовсїи не можетъ се (тако быти)[53], (хулно бо се)[54] егуптѧномъ, [не положимъ требу][55] гу бгу нашему. аще бо поло-

але щоб ти знав, що немає іншого за вийнятком Господа. **7** І жаби будуть прогнані від тебе, і від ваших домів, і від поселень, і від твоїх рабів, і від твого народу; хай остануться тільки у ріці. **8** І вийшов Мойсей і Аарон від фараона; і Мойсей закликав до Господа про пошесть жаб, так як погодив з фараоном. **9** Зробив же Господь так, як Мойсей сказав – і жаби вимерли з їхніх домів, і з їхніх поселень, і з їхних піль: **10** і зібрали їх на купи і купи, і засмерділася земля. **11** А як фараон побачив, що був спокій – ствердло ж його серце; і не вислухав їх, так як сказав Господь. **12** І сказав Господь до Мойсея: Скажи Ааронові: Простягни рукою твою палицю і вдар в порох землі, і хай будуть блохи на людях, і на скотині, і на фараоні, і його домі, і його слугах, і ввесь пісок землі стане блохами в усій єгипетській землі. **13** Й Аарон, простягнувши рукою палицю, і вдарив в порох землі – і були блохи на людях, на скотині, і на всякому поросі землі, були блохи в усій єгипетській землі. **14** І ворожбити робили так само своїми чарами, щоб вивести блохи, – і не змогли. І були блохи на людях і скотині. **15** І сказали ворожбити фараонові: Це є палець божий. Ствердло ж серце фараона, і не послухав їх, так як їм сказав був Господь. **16** І сказав Господь до Мойсея: Вставши вранці, стань перед фараоном: бо ось він вийде на воду; і скажеш йому: **17** Так каже Господь: Відпусти мій народ, щоб мені помолився в пустині. Якщо ж не відпустиш мій народ – ось Я нашлю на тебе, і на твоїх рабів, і на твій народ, і на ваші доми псячі мухи; і єгипетські доми наповняться псячими мухами, і земля, на якій вони є. **18** І в тім дні подиву гідною зроблю Ґесемську землю, на якій є мій народ на ній: там не буде псячої мухи. І щоб ти знав, що я паную всією землею. **19** І поставлю поділ між моїм народом і твоїм народом. Завтра ж хай буде цей знак на землі. **20** Зробив же Господь так, *і прийшли численні псячі мухи до домів фараона і до домів його рабів, і на всю єгипетську землю; і згинула земля від псячої мухи. **21** Закликав же фараон Мойсея й Аарона, кажучи: Підіть, принесіть жертву вашому Господеві Богові в тій землі. **22** Сказав же Мойсей: Не може це так бути, бо це огидне єгиптянам; не принесемо жертви нашому Господеві Богові. Бо якщо

муд. 16 пс. 104

мудро бі ѹ҃ѻ ѓд

принесемо жертву за єгипетськими гидотами перед ними, поб'ють нас камінням. **23** Але, пішовши в пустиню, три дні дороги, принесемо жертву нашому Господеві Богові, вищ. 3 *так як нам сказав. **24** І сказав фараон: Я відпущу вас, щоб ви принесли жертву вашому Господеві Богові в пустині, але не простягнетеся іти далеко, помоліться ж і за мене до Господа. **25** Сказав же Мойсей: Так, то я вийшовши від тебе, помолюся за тебе до Бога, щоб псячі мухи відійшли від фараона, і від слуг, і від його народу завтра. Але не додай більше ще нас обманути, щоб не відпустити народ і принести жертву Богові. **26** Вийшовши ж Мойсей від фараона, і помолився до Бога. **27** Зробив же Господь так, як сказав Мойсей: і відігнав псячі мухи від фараона, і від його рабів, і від його народу, і не осталося ані одної. **28** І фараон твердим вчинив же серце в цьому часі, і не захотів відпустити народ.

жи́мъ тре́бу по хуле́нїю є҆гу҃петъску, пр҃е ними, каменїе́мъ побію́тъ на҃ы· ([на҃]56 три дн҃и пу́ть)57 (ш҃е́ше)58 въ пусты́ню, (-)59 положи́мъ тре́бу ѓ҃у бу҃ нашему, *на҃коже є҆сть рекъ намъ· на҃ ре́че фараѡ́нъ, а҆́зъ ѿпущу вы, (да)60 положи́те тре́бу ѓ҃у бу҃ вашему въ пусты́ни. но не дале́че сѧ протя́гнете и҃ти҆, моли́те (же)61 сѧ [и҃]62 за́ мѧ къ ѓ҃у· ре́че же мѡ҆сїи, та́ко а҆́зъ (и҃зъш҃е́)63 ѿ тебе҆́, (-)64 молю́сѧ [за тѧ]65 къ бу҃, да ѿи҆́дутъ пе́сїа мухи [ѿ фараѡ́на]66, и҆ ѿ мужи́ (-)67, и҆ ѿ люде́й [є҆го]68 ѹ҆́тро. (на҃) не приложи҆́ є҆щѐ [-]69 прельсти́ти (насъ ктомꙋ) не ѿпусти́ти людїи, и҆ положи́ти требу [бу҃]70· (и҃зш҃е́ же)71 мѡ҆сїи ѿ фараѡ́на, и҆ помолисѧ бу҃· сътвори́ же гь на҃коже рече мѡ҆сїи, и҆ ѿгна҆ пе́сїа мухи ѿ фараѡ́на, и҆ ѿ рабо́въ є҆го, и҆ ѿ людїи є҆го, и҆ не ѡ҆ста҆ ни є҆ди́на· и҆ ѿтагчи́ (же) [с҃рце фараѡ́нъ]72 [-]73 в (сїе вре-ма)74, и҆ не хотѣ ѿпусти́ти лю́дїи·

Глава 9

1 І сказав Господь до Мойсея: Ввійди до фараона і скажи йому: Так каже Господь Бог єврейський: Відпусти мій народ, щоб мені помолився. **2** Якщо ж не хочеш відпустити мій народ, але й ще його задержиш **3** – ось господня рука на твоїй скотині в полях, і на конях, і на ослах, і на верблюдах, і на рогатій худобі, і на вівцях – дуже велика смерть. **4** І Я зроблю себе подиву гідним в тім часі між єгипетською скотиною і між скотиною синів Ізраїля. І ані одне ж не помре з усього скота ізраїльських синів. **5** І Господь Бог дав час, кажучи: У завтрішнім дні Господь Бог зробить це слово на землі. **6** І Господь зробив це слово на другий день – і вимер ввесь єгипетський скот, а з скота ізраїльських синів не померло ні одне. **7** Побачивши ж фараон, що з скотини ізраїльських синів не померло ні одне – затвердло серце фараона, і не відпустив народ. **8** І Сказав Бог до Мойсея й Аарона, мовлячи: Візьміть собі повні руки попелу з печі: хай посипле його Мойсей до неба перед фараоном і перед його слугами. **9** І хай буде порох по всій єгипетській землі. І хай будуть на людях і на скотині великі загноєні струпи, на людях і на скотині, і по всій єгипетській землі. **10** І Мойсей взяв попіл з печі перед фараоном і висипав до неба – і були загноєні струпи, що пекли, на людях і

Гла҃ а҃·

[ре́че]1 гь къ мѡ҆сїю, въни́ди къ фараѡ́ну, и҆ рцы҃ є҆му· Си́це гла҃ть гь бъ є҆вре́йскїи ѿпусти҆ лю́ди моѧ, да ми҆ помо́лятсѧ· ѱ҆́це ли (-)2 не хо́щеши ѿпусти́ти лю́дїи мои҆хъ, но [и҆]3 е҆щѐ (и҆хъ ѹ҆держи́ши)4, є҆е рꙋка́ гн҃ѧ. (-)5 на ско́ты твоѧ в по́лахъ, и҆ на ко́ни, и҆ на о҆́слы҃, и҆ на вельблю́ды и҆ на говя́да, и҆ на о҆́вца, смр҃ть вели́ку зѣло· и҆ дн҃ева сътворю́ себѐ а҆́зъ [в (той҆ часъ)6]7 между ско́ты є҆гу҃петъскими, и҆ между ско́ты сн҃овъ і҆и҃левыхъ. (и҆) ни҆ (є҆ди́но же) ѹ҆мретъ ѿ всѣхъ скотъ сн҃овъ і҆и҃левыхъ (-)8· и҆ даде [гь]9 бъ зарѡ́къ гла҃ѧ, въ ѹ҆тръ҃нїи дн҃ь сътвори́тъ гь [бъ]10 сло́во є҆е на земли҆· и҆ сътвори҆ гь (є҆е сло́во)11 на ѹ҆трїи, [-]12 и҆змре вре́сь скотъ є҆гу҃петъскыи, а҆ ѿ скота́ же сн҃овъ і҆и҃левѣхъ не ѹ҆мре ни҆ є҆ди́но· ви́дѣвъ же фараѡ҃ на҃ко (ѿ ско́тъ сн҃овъ і҆и҃левыхъ не ѹ҆мре)13 ни҆ є҆ди́но, ѡ҆тяжча҆ с҃рце фараѡ́ну, и҆ не ѿпусти҆ лю́дїи· [и҆ ре́че]14 (бъ)15 къ мѡ҆сїю і҆ а҆а҃рѡ́ну гла҃· възми́те себѣ по́лны рꙋцѣ пе́пела пе́щнаго, (да)16 въсы҃плетъ (и҆) мѡ҆сїи, къ нб҃си пр҃е фараѡ́номъ, и҆ пр҃е мужьми҆ є҆го· и҆ да бу́детъ пра҃ по всей҆ земли҆ є҆гу҃петъстѣи· и҆ да бу́детъ на чл҃цѣ҃х и҆ на скотѣхъ, (гно́йныѧ стру́пы, вели́кы)17 на чл҃цѣхъ, и҆ на скотѣхъ, и҆ по всей҆ земли҆ є҆гу҃петъстѣи· и҆ взя́тъ пе́пелъ пе́щныи пр҃е фараѡ́номъ, и҆ всы҃па (-)18 мѡ҆сїи къ нб҃си, и҆ бы́ша гно́йныѧ стру́пы, (горя́-щїи)19. на чл҃цѣхъ и҆ на скотѣхъ· и҆ не можа́ху

волѣхвы стоа́ти пр҃е́ мое҆ѵ҆сі҆ѡ҃̃ струпо́вѣ ради· Бы́ша бо струпы́ на во́лѣхвѣхѣ, и҆ на всеи́ земли҆̀ е҆гу҆петѣстѣи· ѡ҃жесточи́ же г҃ь ср҃це фарао́ново, и҆ не послу́ша и҆хѣ, ка́коже повелѣ г҃ь мое҆ѵ҆сі҆ю· [и҆̀ рече]20 г҃ь кѣ мое҆ѵ҆сі҆ю (вѣстава́вѣ)21 заѹ́тра, (-)22 ста́ни пр҃е́ фарао́номѣ, и҆ рцы и҆ немѹ̀· Си́це гла́етѣ г҃ь бг҃ъ е҆вре́йскыи· ѿпу́сти҆̀ лю́ди моа̀ да (ми сѧ помо́лѧ́т)23 в сіи́ бо часѣ· ѵ҆зѣ [и҆спу́щѹ]24 вс҃ѧ ка́зни моѧ̀ вѣ ср҃це твое, и҆ рабовѣ твои҆хѣ, и҆ лю́дїи твои҆хѣ, да ѹ҆вѣ́си, ка́ко нѣ́сть ([и҆́нѣ бг҃ъ]25 ка́коже а҆́зѣ)26 по всеи́ земли҆̀· И҆ ны҃нѣ ѹ҆́бо (пу́щу)27 ру́ку мою (и҆) побїю́ тѧ, и҆ лю́ди твоа̀ [и҆змрю́ мо́ро́м҃и]28, и҆ потребѝшисѧ ѿ земляѧ̀· *И сего́ (бо) ради пощадѣ́сѧ [досе́лѣ]29, да покажу́ тобо́ю кр҃пость мою· И҆ ка́ко проповѣ́стьсѧ и҆́мѧ моѐ по всеи́ земли́· Ѵ҆ще ѹ҆́бо ты҃ е҃ творѝши лю́демѣ мои́мѣ, и҆ не ѿпу́стиши и҆̃· Се҃ а́зѣ и҆спу́щѹ в то́и (же) часѣ ѹ҆́тро гра́дѣ мно́гѣ зѣ́ло· [Ѵ҆́ковѣ]30 (же) нѣ́сть былѣ вѣ е҆гу҆́птѣ, ѿ него́же дн҃е ка́ко сѣтвори́сѧ и҆ до дн҃е· Ны҃нѣ ѹ҆́бо потщѝсѧ сѣбра́ти [вс҃е́сь]31 ско́тѣ свои́, и҆ (все) е҃же ти е҃сть на́ поли. вси́ бо ч҃лцы и҆ ско́ти, (і҆) и҆́же (сѹ́тьѕ)32 на́ (поли)33, (а҆́ще)34 не вни́дѹтѣ вѣ домы̀. паде́тѣ же ли на ня гра́дѣ и҆́змрѹтѣ· Ѹ҆́боа́вши же сѧ сло́ва г҃на̀ ѿ мѹ́жїи фарао́новы. вѣгна́ша ско́ты своа́ вѣ домы́, а и҆́же не прїа́ша (сло́ва г҃на̀ вѣ ѹ҆́мѣ)35, (сі҆и) о҆ста́виша ско́ты [своа̀]36 на́ поли· [И҆ рече]37 г҃ь кѣ мое҆ѵ҆сі҆ю, простри́ ру́ку [-]38 на нб҃о, и҆ да бу́детѣ гра́дѣ по всеи́ земли҆̀ е҆гу҆петѣстѣи, на ч҃лкы, и҆ на ско́ты, и҆ на всю̀ траву́ (земну́ю)39· *Простре́ же мое҆ѵ҆сі҆и ру́ку на нб҃о, [г҃ь же]40 дасть гла҆̂ гро́ма, и҆ гра́дѣ, и҆ (о́гнь течѧ́ше)41 по земли́. и҆ нажднѝ г҃ь гра́дѣ, по всеи́ земли҆̀ е҆гу҆пе́стѣй· Бѣ же гра́дѣ и҆ о́гнь горѧ́ше вѣ гра́дѣ, (и҆) гра҆̂ же мно҃ зѣ́ло зѣ́ло, ка́ковѣ (же) (не бысть си́цевѣ)42 вѣ е҆гу҆́птѣ. понелико́, (и҆) бы́ша (лю́ди в немѣ)43. И҆збѝ же гра҆̂ [вс҃ю зе́млю]44 е҆гу҆петѣскую, ѿ ч҃лка (и҆) до ско́та, и҆ вс҃е (-)45 и҆́же бѧ́ше на́ поли, (и҆ вс҃ю траву́ земну́ю) и҆́збилѣ гра҆̂· И҆ вс҃е дре́во по́льное, сѣтре гра́дѣ, ра́звѣ земляѧ̀ гесе́мѣски и҆дѣ́же бѧ́ху сн҃ове і҆и҃левы не бысть гра҆̂· [Посла́]46 же фарао́нѣ, [и҆]47 призва̀ мое҆ѵ҆сі҆ѧ, і҆ ааро́на. и҆ рече и҆́ма, сѣгрѣшихѣ до ны҃нѣ, г҃ь пра́ведени҃ѣ, а҆́зъ же и҆ лю́дїе моѝ безако́нни, моли́тесѧ [-]48 за мѧ кѣ г҃ѹ (-)49 дабы̀ преста́ли гро́ми бж҃їи, и҆ гра҆̂, и҆ о҆́гнь [на землѝ]50, и҆ ѿпу́щу вы и҆ ктомѹ̀ не приложи́те премѣ́лити· Рече же е҆мѹ̀ мое҆ѵ҆сі҆и, ка́ко и҆́зы́ду и҆́зѣ града, [и҆]51 вѣздви́гну ру́цѣ [-]52 ([на нб҃о]53 кѣ гв҃и)54, и҆ гро́ми о҆ста́нѹтѣ, (-)55 гра́да и҆ дожда не бу́детѣ ктомѹ· (*И҆) да ѹ҆вѣ́си, ка́ко

на скотині. **11** І чародії не могли стояти перед Мойсеєм через струпи; бо були струпи на чародіях і на всій єгипетській землі. **12** Твердим же зробив Господь серце фараона, і не вислухав їх, так як приказав Господь Мойсеєві. **13** І сказав Господь до Мойсея: Вставши вранці, стань перед фараоном і заговори до нього: Так говорить Господь Бог єврейський. Відпусти мій народ, щоб мені помолився, **14** бо в цьому часі Я випущу всі мої кари у серце твоє і твоїх рабів, і твого народу: щоб ти знав, що немає іншого Бога, такого як Я, в усій землі. **15** Тепер, отже, пущу мою руку і поб'ю тебе, і твій народ виморю мором, і будеш знищений з землі. **16** *Бо і задля цього рим. 9
Я тебе пощадив дотепер, щоб Я виказав на тобі мою силу, і щоб моє ім'я було розголошене по всій землі. **17** Отже, якщо ти це робиш моєму народові: і не відпустиш їх, **18** ось Я випущу в ту ж годину завтра дуже великий град, якого не було в Єгипті від того дня, коли його створено, і до сьогодні. **19** Тепер, отже, поспішися зібрати всю твою скотину і все те твоє, що є на полі, бо всі люди, і скотина, і те, що є на полі, якщо не ввійдуть до домів, а впаде на них град, вимруть. **20** Дехто з
рабів фараона, злякавшись же господнього слова, вгнали свою скотину до домів; **21** а хто не сприйняв господнього слова в умі – ці оставили свою скотину на полі. **22** І сказав Господь до Мойсея: Простягни руку до неба – і хай буде град по всій єгипетській землі; на людей, і на скотину, і на всю траву землі. **23** *Простягнув же Мойсей руку до неба, а Господь дав голос муд. 16
пс. 77
і 104
грому і град, і огонь пробігав по землі, і Господь послав град на всю єгипетську землю. **24** Був же град, і огонь горів в граді, і град же дуже-дуже великий, якого ж не було, такого, в Єгипті відколи і був у ньому народ. **25** А град побив всю єгипетську землю від людини і до скотини, і все, що було на полі, і всю траву землі побив град. І град знищив всі дерева на полях. **26** Тільки в Ґесемській землі, де були ізраїльські сини, не було граду. **27** Післав же фараон і покликав Мойсея й Аарона і сказав їм: Я згрішив дотепер. Господь справедливий, я ж і мій народ беззаконні. **28** Помоліться за мене до Господа, щоб перестали божі громи, і град, і огонь на землі; і відпущу вас, і більше не додасьте забаритися. **29** Сказав же йому Мойсей: Як вийду з міста й підніму ру-

ки до неба, до Господа – і громи перестануть, граду й дощу більше не буде. *І ти щоб знав, що земля є господня. **30** Ти ж і твої раби, знаю, що зовсім ви не побоялися Господа. **31** Льон же й ячмінь побиті, ячмінь, отже, видавав колоски, а льон же цвів. **32** Пшениця ж і жито не пропали: бо були пізні. **33** Вийшовши ж Мойсей від фараона, з міста, й підняв свої руки до Господа, і перестали громи і град, і дощ більше не падав на землю. **34** Побачивши ж фараон, що перестав дощ, і град, і громи – і додав ще згрішити, і зробив твердим своє серце і його слуг; **35** ствердло ж його серце і його рабів – і не відпустив ізраїльських синів, так як Господь сказав до Мойсея.

пс. 24

Глава 10

1 І сказав Господь до Мойсея, мовлячи: Ввійди до фараона. Бо я тяжким вчинив серце його і його слуг, щоб іще сталися на них ці знаки. **2** Щоб ви визнали в уха своїм дітям і своїм внукам скільки Я наглумився над єгиптянами, і мої знаки, які Я в них зробив, і щоб ви пізнали, що Я Господь. **3** Ввійшовши ж Мойсей і Аарон перед фараона, вони і сказали йому: Так говорить Господь Бог єврейський: Доки не бажаєш засоромитися переді мною? Відпусти мій народ, щоб мені помолилися. **4** *Якщо ж не хочеш відпустити мій народ, ось Я завтра наведу велику саранчу на всі твої границі, **5** і вона покриє все лице землі, і не зможеш побачити землі. І вона поїсть весь останок, що остався від граду, і з'їсть всяке дерево, що виростає з землі. **6** І наповняться твої доми, і доми твоїх слуг, і всі доми по всій єгипетській землі таким, чого ніколи ж не побачили твої батьки ані їхні прадіди від того дня, коли були на землі, і до сьогоднішнього дня. І сказавши це, він вийшов від фараона. **7** Сказали ж слуги фараона до нього: Доки нам цей є мукою, відпусти відпусти народ, щоб помолився своєму Господеві Богові. Якщо ж ні, то знай, що Єгипет згине. **8** І повернули Мойсея і Аарона перед фараона. І сказав їм фараон: Ідіть моліться вашому Господеві Богові. Хто і хто є ті, що підуть? **9** Сказав же Мойсей: Підемо з нашими дітьми і з старцями, з синами і дочками, і з вівцями, і нашим скотом, бо буде великий день нашого Господа Бога. **10** І сказав їм фараон: Хай так буде Господь з вами, як я вас відпущу з

пс. 104

гнѣ [ѥсть][56] землѧ. (-)[57] ты́ (же) и рабы́ твои, вѣмъ ѩ́ко николи́же оубоѧ́стесѧ га· ле́н же и ѩ́чме́нь поби́тъ ѥ́сть, ѩ́чмень (оубо)[58] и́спущаше кла́сы, (а) ле́н же (процвѣташе)[59]. пшеница же и жито не и́згыбнета по́зн҃ы бо ба́ше· (и҃сше҃)[60] же мои҃сїи ѿ фарао́на и́з гра́да, и въздви́же рѹцѣ [свои́][61] къ гу, и [преста́ша гро́мове][62], и гра҃, и дождъ не оуѥка́ну (на́ землю бо́лее)[63]· ви́дѣвъ же фарао́нъ, ѩ́ко преста до́ждъ, и гра́дъ, и гро́ми, [и][64] приложи́ (съгрѣши́ти [ѥ҆ще][65])[66], и о́тмагча [ср҃це ѥ҆мѹ][67]. и мѹжїи ѥ҆го, (-)[68] о́жесточа́ (же) ср҃це [ѥ҆го, и рабо́въ ѥ҆го][69], и не ѿпусти́ сы́новъ и҆и́левыхъ, ѩ́коже гла гь къ мои҃сїю·

Гла҃ ї·

[рече][1] гь къ мои҃сїю гла҃, вънии́ди къ фарао́ню· ч҃зъ бо о́тмагчи́хъ [ср҃це ѥ҆го][2], и мѹжїи ѥ҆го, да (и) ещѐ пребѹ́дѹтъ зна́менїа сїа на ни́хъ· ѩ́ко дабы́ и҆сповѣ́дали ѥ҆сте (ча́домъ свои́мъ въ оу҃ши)[3], и (вну́комъ свои́)[4], ели́ко сѧ нарѹга́хъ ѥ҆гу́птѧномъ· и҆ зна́менїа моѧ ѥ҆же (в ни́хъ съторѝхъ)[5], и да оувѣ́сте ѩ́ко (-)[6] (гь [ѥ҆смь][7])[8]· (въше҃)[9] же мои҃сїи, и ааро́нъ пред҃ фарао́на, и рѣ́ста ѥ҆мѹ, сѝце гла́етъ гь бг҃ъ є҆вре́йскыи҃· доко́лѣ не хо́щеши оу҃срамла́тисѧ мене҃, ѿпусти́ лю́ди моѧ҃. да [ми́ помо́лѧтсѧ][10]· ч҃ще ли не хо́щеши ѿпусти́ти лю́ди моѧ, *се а́зъ (заоу҃тра (-)[11] пѹщѹ)[12] пру́ги мно́ги на вс҃ѧ предѣ́лы твоѧ, и покры́ютъ [вс҃е][13] лице҃ земно́е, и не възмо́жеши ви́дѣти землѧ҃· и҃ пои҃да́тъ вс҃ѣ́ сто́ѧнїкъ, и҃же о҆ста҃ (ѿ гра́да)[14], и҆ и҆зъи҃да́тъ вс҃ѧко дре́во растѹщее [-][15] и҆з҃ землѧ҃· и҃ напо́лнѧтсѧ [до́мове твои҃][16] и до́мове мѹжїи твои҃хъ, и вс҃и до́мове по все́и земли҃ ѥ҆гу́петъстѣи҃· ѥ҆го́же не ѕ҃ ни́когда́ же ви́дѣли ѿц҃и твои҃ ни пра́дѣди и҃хъ. ѿ него́же дн҃е бы́ша на земли҃, (и) до [днешня́го дн҃е][17], и (сїѧ ре́кши)[18] и҆зы́де ѿ фарао́на· [ре́кошѧ же][19] мѹжи фарао́новы к немѹ, доколѣ (намъ (ѥ҆сть)[20] сїѧ҃)[21] мѹ́ка, ѿпусти́ лю́ди, да помо́лѧтсѧ гу бг҃у своѥ́мѹ а҃ще ли и҃ни, т҃о да вѣ́сти. ѩ́ко поги́бнѣ ѥгу́петъ· и҃ о́братиша мои҃сїѧ и҆ ааро́на, предъ фарао́на· и҃ рече и҃ма [фарао́нъ][22], и҃дѣте молѝтасѧ гу бу҃ вашему. кт҃о (-)[23] и҃ кт҃о сѹть и҃дѹщїи· [ре́че же][24] мои҃сїи, съ ю҃ности́ [нашими][25], и [съ][26] ста́рцы, да и҃дем҃ъ, съ сы́нми, и дще́рми, и [съ][27] о҆вца́ми, и говя́ды нашими. бу́детъ бо́ велиѝкъ дн҃ь гѧ

ѓа нашегѡ· и̑ рⷱ̃ (и̑ма [фараѡ̃][28])[29]. да бꙋдетъ та́ко ѓь с вами, на́коже (васъ [пꙋщꙋ][30])[31] [сⷮ][32] [-][33] стажа́нїемъ вашїмъ· ви́дите (на́ковѡ)[34] лꙋка́вьствїе ѻ́брѣта́ется въ ва̑. не та́ко, но̑ да и́дꙋтъ (точїю) мꙋжи и̑ да ся помо́лятъ ѓꙋ, сего́ бо вы̀ са́ми про́сите, [і̑ и̑згнаша][35] и̑хъ ѿ лица̀ фараѡ́нова· [и̑ рече][36] ѓь мо҃сїю, прострѝ рꙋкꙋ [твою][37] на зе̑лю е̑гѵ̀петьскꙋю, и̑ да и̑злѣзꙋ прꙋзи на зе́млю [е̑гѵ̀пе̑скꙋ][38], и̑ да сънѣ́дятъ вс̑ю травꙋ земнꙋю и̑ весь плодъ древный е̑же ѻ́ста̀ ѿ града· и̑ въздви́же мо҃сїи. же́злъ на нб̑о, (-)[39] ѓь (же) наведѐ вѣтръ (въсточный)[40] на (всю̀ зе́млю)[41], въ (то́и дн̑ь)[42] и̑ (тои̑)[43] ночи· (бысть (же) заоу́тра)[44] [-][45] вѣтръ (въсто́чный)[46] (зави́мъ)[47] прꙋги, (-)[48] наведѐ [-][49] на всю̀ зе́млю е̑гѵ̀-
ѱ҃ѳ ѳѕ пе̑скꙋ, *и̑ налага́ша на вс̑а предѣлы е̑гѵ̀пе̑ски мно́ги зѣло, прежде (бо) сихъ не бы́ша сицевїи прꙋзи (на земли̑̀), [ниже][50] по се́мъ бꙋдꙋтъ (-)[51].
ѱ҃ѳ ѕ҃а и̑ покрыша лицѐ земно́е, і̑ и̑стлѣ землѧ̀, *и̑ сънѣда́ша вс̑ю травꙋ земнꙋю, и̑ ве́сь плодъ дре́вный, (і̑) е̑ли́ко (же) бѣ ѻ́ста́ло ѿ гра́да· (и̑) не ѻ́ста̀ зеле́но ничт̑о на́ древѣхъ и̑ въ всеи́ травѐ е̑же на́ поли, по всеи́ земли̑ е̑гѵ̀петьстѣи· (Потщ҃а́въ)[52] же ся фараѡ́нъ, (възва̀)[53] мо҃сїа і̑ ааро́на гл̑а, съгрѣшихъ къ ѓꙋ ѳ̑ꙋ вашемꙋ и̑ к ва́мъ, простѣте мои̑ грѣхъ· (і̑) еще нн̑ѣ. да моли́тесѧ ѓа ѳ̑а вашего, дабы ѿнѧ́лъ (сме́рть сїю ѿ менѐ)[54]. (и̑зшедъ)[55] же мо҃сїи ѿ фараѡ́на и̑ моли́сѧ къ [ѓꙋ][56]. и̑ прѣмени́ ѓь [ѿ моръ вѣтръ веліи́къ][57], и̑ (зави́мъ)[58] прꙋги и̑ въгна̀ и̑хъ въ [мо́ре чермно́е][59]. и̑ не ѻ́ста [ни][60] (е̑дин прꙋгъ)[61] на всеи́ земли̑ е̑гѵ̀петьстѣи· (-)[62] ѻ́жесточи́ (же) ѓь ср̑це фараѡ́ново, и̑ не ѿпꙋсти̑ сн̑овъ і̑и̑левѣхъ· [и̑ рече][63] ѓь мо҃сїю прострѝ рꙋкꙋ [твою][64] на́ нб̑о, и̑ да бꙋдетъ (-)[65] [тма̑ ѻ́сѧжи́ма по всеи́ земли̑ е̑гѵ̀пе̑стѣи][66]. Простре
ѱ҃ѳ ѕ҃а же мо҃сїи [на́ нб̑о рꙋкꙋ][67] [свою][68], и̑ *бысть тма̑, мгла̀ (и̑) ды́мъ по всеи́ земли̑ е̑гѵ̀петь-
мꙋдро зі и̑ йі стѣи, три дн̑и· и̑ *не видѣ никто́же брата своего́. и не въста̀ никто́же ѿ ѻ́дра̀ своего три дн̑и· всѣм же сн̑омъ і̑и̑левымъ бѣ́ше свѣтъ [въ всѣхъ предѣлехъ][69], в ни́хже пребыва́ху· [Призва же][70] фараѡ́нъ, мо҃сїѧ, і̑ ааро́на гл̑а· И̑дѣте помоли́тесѧ ѓꙋ ѳ̑ꙋ вашемꙋ, развѣ ѻ́вцы̀ и̑ говѧ̑ (-)[71], (-)[72] стажа́нїе (же) (все)[73] да и̑детъ с вами· (-)[74] рече (же) мо҃сїи [никако́же][75]. но̑ [-][76] ты ли (намъ даси)[77] [тре́бꙋ, и̑ всесъжже́нїе][78], (да)[79] положи́мъ ѓꙋ ѳ̑ꙋ нашемꙋ, (но̑) да и̑ скотъ нашъ и̑детъ с нами, (да)[80] не ѻ́ста́вимъ и̑ копы́та· ѿ сих̑ же (възе́мше, положи̑ треꙋ)[81] ѓꙋ ѳ̑ꙋ нашемꙋ, (и̑) мы̀ (-)[82] не вѣмы

вашим маєтком. Бачите, яке лукавство знаходиться у вас. **11** Не так! Але хай підуть тільки мужі, і хай помоляться Богові, бо цього ви самі просите, і вигнали їх з-перед лиця фараона. **12** І Господь сказав Мойсеєві: Простягни твою руку на єгипетську землю, і хай саранча вилізе на єгипетську землю, і хай виїсть всю траву землі, і ввесь плід дерев, який залишився від граду. **13** І Мойсей підняв палицю до неба, а Господь навів східний вітер на всю землю в тім дні і тієї ночі. Сталося, що вранці східний вітер, взявши саранчу, **14** навів на всю єгипетську землю, *і дуже багато її насунулося на всі околиці Єгипту. Перед цим не було такої саранчі на землі, ані після цього не буде. **15** І вона покрила лице землі, і земля зітліла. *І вона поїла всю траву землі, і ввесь плід дерев, і те, що осталося було від граду. І не зосталося нічого зеленого на деревах і на всякій траві, що на полі, в усій єгипетській землі. **16** А фараон, поспішившись, покликав Мойсея і Аарона, кажучи: Я згрішив перед вашим Господом Богом і проти вас. **17** Простіть мій гріх, і ще тепер благайте вашого Господа Бога, щоб забрав від мене цю смерть. **18** А Мойсей, вийшовши від фараона, й помолився до Господа. **19** І Господь повернув сильний вітер з моря, і схопивши саранчу, загнав її в Червоне море, і не осталося ні одної саранчі в усій єгипетській землі. **20** Господь же твердим вчинив серце фараона і він не відпустив ізраїльських синів. **21** І Господь сказав Мойсеєві: Простягни твою руку до неба і хай буде відчутна темрява по всій єгипетській землі. **22** Простягнув же Мойсей свою руку до неба – і *була темрява, і мла, і дим по всій єгипетській землі три дні. **23** І *ніхто не побачив свого брата, і ніхто не встав зі свого ліжка три дні. А для всіх ізраїльських синів було світло в усіх околицях, в яких вони були. **24** Покликав же фараон Мойсея й Аарона, кажучи: Ідіть, помоліться вашому Господеві Богові без овець і скота, а все майно хай іде з вами. **25** Сказав же Мойсей: Зовсім ні! Але чи ти нам даш жертву і всепалення, щоб ми принесли нашому Господеві Богові? **26** Хай з нами піде і наш скот, не оставимо й копита. А з них, взявши, принесемо жертву нашому Господеві Богові. І ми не знаємо, що принесемо нашому Господеві Богові, доки не прийдемо

пс. 76

пс. 104

пс. 104

муд. 17 і 18

туди. **27** Твердим же стало серце фараона і він не забажав їх відпустити. **28** І сказав йому фараон: Відійди від мене! Вважай на себе далі, щоб ти не додав побачити моє лице. Якщо ж ні, то в тому дні, в якому з'явишся мені, помреш. **29** Сказав же Мойсей: Так як ти говориш, не покажуся тобі перед лицем.

Глава 11

1 І Сказав Господь до Мойсея: Я наведу на фараона і на Єгипет ще одну кару, і після цього вас відпустить. Коли ж вас відпустить, то й вижене вас з усім майном. **2** Скажи, отже, потайки в вуха народу: хай випросять у сусіда і жінка у своєї сусідки золотий і срібний посуд і одіж. **3** *Бо Господь дав ласку своєму народові перед єгиптянами – і дали їм. *А чоловік Мойсей став дуже великим перед єгиптянами, і перед фараоном, і перед його слугами, і перед очима всього народу. **4** І сказав Мойсей: Так говорить Господь. Опівночі Я пройду посеред Єгипту **5** *і помре кожний первородний в єгипетській землі, від первородного фараона, який сидить на престолі, аж до первородного рабині, що при жорнах, і до первородного всієї скотини. **6** І буде великий крик по всій єгипетській землі, якого не було, і такого більше не буде. **7** А між всіма ізраїльськими синами ані пес не заїнчить своїм язиком, від людини і до скотини, щоб ти побачив наскільки прославиться Господь між єгиптянами й ізраїльськими синами. **8** І всі ці слуги закричать до мене і поклоняться мені, кажучи: Відійди ти і ввесь твій народ, якого ти провадиш. А після цього відійду. Вийшовши же Мойсей від фараона з гнівом. **9** І сказав Господь до Мойсея: Фараон не вислухає вас, щоб я помножив знаки і чуда в єгипетській землі. **10** Мойсей же й Аарон вчинили знаки і всі ці чуда перед фараоном. І Господь твердим вчинив серце фараона, і він не забажав відпустити ізраїльських синів з єгипетської землі.

Глава 12

1 І сказав Господь до Мойсея й Аарона в єгипетській землі, мовлячи: **2** Цей місяць для вас - початок місяців, буде для вас першим в місяцях року. **3** Промов до всього збору ізраїльських синів, кажучи: В

што́ принесе́мъ ѓу бу нашему. дондеже до́йдѣ́ тамо· ѡ́жесточа́ же (-)[83] ср҃це фарао́ново, и́ не хо-
тѣ ѡ҃пусти́ти и́хъ· и́ [рече́ е́му][84] фарао́нъ, ѡ́йди́ ѡ҃ мене. блюди́ (же) ся кто́му, да не
приложи́ши ви́дѣти [лица́ мое́го][85]. (а́ще ли ни), то́ бо́нже дн҃ь на́вишися мнѣ оу́мреши. гла́ же
моу҃се́и [на́ко][86] гле́ши не на́влю́ ти ся предъ ли-
цемъ·

Гла҃ а҃і·

[рече][1] ѓь къ моу҃се́ю, (и́) е́ще е́ди́ вредъ
приведу́ на фарао́на, и́ на е́гу҃петъ, и́ по
семъ ѡ҃пуститъ вы (-)[2]· Е́гда же ѡ-
пуститъ вы, (то и́) съ вс҃ѣ [(и́мѣнїемъ)[3]
и́зженетъ вы][4]· Гла́и оу҃бо о́тма́и въ оу҃ши лю́-
демъ, (-)[5] да [и́спро́сятъ][6] (-)[7]. оу҃ сусѣда, и́
жена́ оу҃ сусѣды [свое́и][8], съсу́ды (златы, и́ сребрены)[9] и́ ри́зы, *ѓь бо далъ бл҃гть лю́демъ сво- вй ѓ
и́мъ, пред҃ е́гу҃пта́ны, и́ да́ша и́мъ· (-)[10]
*ї҃и́скъ (же) моу҃се́и велѝкъ бысть зѣло предъ сирй́ мѣ
е́гу҃пта́ны, и́ предъ фарао́номъ, и́ предъ [-][11]
мужми́ е́го, [и́ пр҃е о́чи́ма всѣхъ люде́и][12]· И́ рече
моу҃се́и си́це гле́тъ ѓь. въ полу҃нощи а́зъ прїи-
ду́ посредѣ е҃дгу҃пта, *і и́змретъ ве́сь прьвене́цъ мудро́ и
въ земли́ е́гу҃пе́стѣи ѡ҃ прѣ҃въенца́ фарао́нова е́же
сѣди́тъ на пр҃то́лѣ, даже до прьвенца́ рабы́ня
на́же оу҃ же́рновъ, и́ до прьвенца́ всего ско́тта́· И
бу҃детъ въпль велѝкъ по все́и земли́ е́гу҃петъ-
стѣи. на́ко́въ (же)[13] не бѣ, и́ си́цевъ кто́му не
бу҃детъ· ч҃ въ всѣхъ сы́нѣхъ и҃и҃левѣхъ. не въс-
ко́млетъ ни песъ на́зы́ко́мъ свои́мъ ѡ҃ чл҃ка. (и́)
до ско́тта́, да оу҃зриши е́ли́ко просла́витъ ѓь,
между е́гу҃пта́ны, и́ [сы́нъми][14] и҃и҃левы́ми. и́ въс-
кли́кнутъ вс҃и о҃́троцы [-][15] с҃и къ мнѣ. и́ по-
кло́нятся мнѣ гл҃юще, ѡ҃йди́ ты́ и́ вси лю́дїе
твои́, и́хже ты́ во́диши. (-)[16] по се́мъ (же) ѡ҃йду́· И́зшед же моу҃се́и ѡ҃ фарао́на съ гнѣвомъ·
[и́ рече][17] ѓь къ моу҃се́ю, не послу́ша́е́тъ васъ
фарао́нъ, да оу҃мно́жу [-][18] зна́менїа и́ чюдеса́
въ земли́ е́гу҃петъстѣи· моу҃се́и же і҃ а҃а҃ро́нъ,
сътвори́ша [зна́менїа и́ вс҃и][19] чюдеса сїи [-][20]
пр҃е фарао́номъ [и́ о҃жесточи́][21] ѓь с҃рце фарао́ново,
и́ не хо́тѣ ѡ҃пусти́ти сы́новъ и҃и҃левѣхъ ѡ҃ земли́ е́гу҃петъскїа·

Гла҃ в҃і·

[рече][1] ѓь къ моу҃се́ю, і҃ а҃а҃ро́ну, въ земли́
е́гу҃пе́стѣи гл҃а. мц҃ь се́и вамъ нача́ло
мц҃е́мъ. пр҃вы́и бу҃детъ вамъ въ мц҃ехъ
лѣту· рцы́ къ всему со́нму сы́новъ и҃и҃-
левъ гл҃а. въ, і҃, мц҃а сего да прїи́метъ ко́ждо

ѡ҃вча҆ на до́мъ, въ ѡ҃чество [своѥ]2. ѡ҃вча҆ на до́мъ· ч҃ще ли же ма́ло и҆хъ ѥ҆сть въ домꙋ́, на҆и́ко не дово́лномъ бы́ти на ѡ҃вча҆, да прі҆и́метъ съ собо́ю сꙋсѣ́да бли́жнего своѥ́го, по числꙋ́ д҃ш҃ь, ко́ждо до-во́лное себѣ, [съчтѣ́тъ]3, на [-]4 ѡ҃вча҆ съверше́но, мꙋ́жеска полꙋ [непоро́чно]5 (и҆) ѥ҆дино́лѣтно (-)6, ѡ҃ а́гнецъ, и҆ (ѡ҃) ко́злищъ прі҆и́мѣте· и҆ да бꙋ́дѣ вамъ съблюде́но, даже до четверта́го на́десѧть дне́ мц҃а сего́, и҆ заколю́ т҃о, все мно́жество събо́ра сы́нъ і҆и́левыхъ къ ве́черꙋ· и҆ прі҆и́мꙋтъ ѡ҃ кро́ви, и҆ помаа́жꙋтъ на ѡ҃бою́ подво́ю и҆ на пра́гъ, [и҆]7 въ домѣ́хъ, (ѥ҆го́же съѣдѧтъ в нихъ)8 (сѣ́ѧ но́щи мѧса)9 (т҃а) пече́на ѻ҆гне́мъ. и҆ ѻ҆прѣ́сноки съ желтанн́цею, съѣдѧтъ· [и҆]10 не съѣ́сте ѡ҃ нихъ сꙋ́рово, ниже съвареное въ водѣ́, но пече́но ѻ҆гне́мъ. (съ главо́ю)11 съ ноги́, и҆ съ оу҆тро́бою· [і҆]12 не ѻ҆ста́вите ѡ҃ него́. (ничто́же) на заоу҆́тріе. и҆ ко́сти не съкрꙋши́те ѡ҃ него́, (въ оу҆́трѣи) же ѻ҆ста́ніи сꙋщаѧ ѡ҃ него́ ра́но, ѻ҆гне́мъ съжже́те· (и҆) та́ко (-)13 на҆́сти бꙋ́дете [ѡ҃ него́]14, чресла́ ва́ша препоѧ́сана, и҆ сапози́ [ва́ши]15 на ногу́ҳ ва-шихъ, и҆ же́злы [ва́ши]16 въ рꙋка́хъ вашихъ· и҆ съѣ́сте (-)17 съ тщаніе́мъ ско́ро, па́сха ѥ҆сть [гн҃а]18. и҆ пройдꙋ́ землю ѥ҆гу҆петъскꙋю. (сѣ́ѧ но́щи)19 (оу҆бива́ѧ)20 всѧ́къ пръвене́цъ въ землѝ ѥ҆гу҆петъстѣи, ѡ҃ чл҃ка до скота́. и҆ въ всѣ́хъ бо́гѣхъ ѥ҆гу҆петъскихъ сътворю́ ѡ҃мще́нїе а҃зъ г҃ь· и҆ (да) бꙋ́дѣ кро́вь вамъ въ зна́менїе на домо́хъ. в ни́хъ (же) ѥ҆вы [бꙋ́дете]21 тамо, и҆ (оу҆зр҃ѣ)22 кро́вь (-)23 покры́ю ѥ҆вы, и҆ не бꙋ́детъ въ ва҃ вре́да погꙋбꙋ́ти, ѥ҆г҃а оу҆бі҆ю́ зе́млю ѥ҆гу҆петъскꙋю· и҆ (да) бꙋ́детъ [вамъ дн҃ь се́й]24 въ па́мать, и҆ чтѣ́те [-]25 пра́зн҃ъ гу҃ въ ро́дѣхъ вашихъ, зако́нно [и҆]26 вѣ́чно, пра́зн҃ꙋите [-]27 з҃ дн҃їи ѻ҆прѣ́сноки, да на҆́сте· ѡ҃ (-)28 [пр҃ъваго дн҃е]29 и҆змѣ́тте квасъ, ѡ҃ домо́въ ва-шихъ· всѧ́къ бо́ и҆же съ҆ѣ́сть кі҆село, погꙋ́бнетъ дш҃а та ѡ҃ і҆и́лѧ· ѡ҃ дн҃е пе́рваго, [и҆]30 до дн҃е седма́го· (-)31 [Пе́рвыи (же) дн҃ь]32 да сѧ прозове́тъ сты́и, (а҆)33 (сѣ́мы́и дн҃ь)34 наро́читъ ст҃ъ да бꙋ́детъ ва҃· всего́ дѣ́ланїѧ рабо́тна да не сътвори́те в о́нь, ра́звѣ ѥ҆ли́ко (съѣ́сть), сътвори́тсѧ всѧ́кои дш҃и, (то́чїю сїѧ)35 да сътво́рятсѧ вамъ· (-)36 Сънабди́те (же) за́повѣди сїѧ, в (сїи бо́ дн҃ь)37 и҆зведꙀ сы́лꙋ вашꙋ ѡ҃ землѧ́ ѥ҆гу҆петъскїѧ, и҆ да сътвори́те въ сїи дн҃ь въ ро́ды ваша, зако́нно (и҆) вѣ́чно начина́ющее· *въ, дi, дн҃ь. [пе́рваго мц҃а]38 съ ве́чера да на҆́сте ѻ҆прѣ́сноки, до (два́десѧти, и҆ ѥ҆ди́наго дн҃е)39 мц҃а до ве́чера. се́дмь дн҃їи ква́съ да сѧ не ѧвитъ въ домѣ́хъ ва-шихъ· всѧ́къ и҆же а҆́ще на҆́сть ква́сно, погꙋби́тсѧ дш҃а та ѡ҃ со́нма [сн҃овъ]40 і҆и́левыхъ. и҆ въ

г҃ мѡ іі҃г
д҃ мѡ і҆и҃н

10 дні цього місяця хай кожний візьме вівцю на дім, для свого роду, вівцю на дім. **4** Якщо ж мало їх є в домі, так що немає досить на вівцю, хай візьме з собою свого близького сусіда за числом душ. Кожний для себе вичислить: скільки вистачає **5** на вівцю без вади, чоловічого роду; непорочну і однолітну візьмете з ягнят і з кіз. **6** І хай буде вам збереженою аж до чотирнадцятого дня цього місяця, і заріжуть його все множество збору синів ізраїлевих увечері. **7** І візьмуть з крові, і помажуть на обох одвірках, і на порозі, і в хатах, в яких їстимуть там **8** цієї ночі те м'ясо, печене огнем, і їстимуть опрісноки з гіркими зелами. **9** І не їстимете його сирим ані вареним в воді, але печеним на вогні, з головою, з ногами і з нутрощами. **10** І не оставите з нього нічого до ранку, і кості в ньому не зломите. А вранці останки, що є з нього, рано огнем спалите. **11** І так його будете їсти: стан ваш підперезаний, і ваша обува на ваших ногах, і ваші палиці у ваших руках. І їстимете з поспіхом, скоро: це господня пасха. **12** І Я пройду цієї ночі по єгипетській землі, вбиваючи кожного первородного в єгипетській землі, від людини до скотини, і вчиню помсту на всіх єгипетських богах. Я Господь. **13** І хай кров буде вам на знак на домах, в яких ви там будете; і як Я побачу кров – покрию вас, і не буде у вас пошесті знищення, коли поб'ю єгипетську землю. **14** І хай цей день буде вам на пам'ять; і святкуватимете празник Господеві у ваших родах, святкуватиме за законом і вічно. **15** – 7 днів їстимете опрісноки, з першого дня заберіть квас з ваших домів. Бо кожний, хто з'їсть квашене, з першого дня і по сьомий день, та душа буде вигублена з Ізраїля. **16** Перший день хай назветься святим, а сьомий, святковий день, хай буде вам святий. Всяке робоче діло не робитимете в ньому, лише те, що їсться, зробиться кожною душею; тільки це хай вами робиться. **17** Збережіть же ці заповіді, бо в цьому дні Я виведу вашу силу з єгипетської землі, і в цьому дні у ваших родах чинитимете за законом, і вічно; **18** починаючи *в 14 дні першого місяця з вечора, їстимете опрісноки до двадцять першого дня місяця до вечора. **19** Сім днів квас хай не знайдеть-

мой3. 23
мой4. 28

ся у ваших домах. Кожний, хто з'їсть квашене, вигубиться та душа зі збору ізраїльських синів і з приходців землі. **20** Не їстимете ніякого квасу, а в усіх домах їстимете опрісноки. **21** Мойсей же скликав усю ізраїльську старшину і сказав їм: Пішовши, візьміть собі вівцю за родом вашим і
єв. 11 жертвуйте пасху. **22** *Візьміть же в'язанку іссопу, а замочивши в крові, помажете кров'ю пороги дверей і оба одвірки, що є при дверях. А ви не виходьте ніхто до ранку з дверей свого дому. **23** І Господь, коли проходитиме вигублюючи єгиптян, побачить кров на порозі і на обох одвірках, і Господь мине двері, і не дозволить нищителеві ввійти до ваших домів, щоб убивати. **24** Збережіть же це слово як закон собі і вашим синам навіки. 25 Коли ж увійдете до землі, яку Господь дасть вам, так як сказав, збережете цю службу, **26** щоб було, коли ваші сини скажуть вам: Що це за служба? **27** То скажете їм: Це жертва пасхи Господеві, який покрив доми ізраїльських синів в Єгипті, коли побив єгиптян, а наші доми спас. І народ, схилившись, поклонився. **28** А ізраїльські сини, пішовши, зробили так як Господь заповів Мойсеєві і Ааронові, так ці зробили. **29**
пс. 77 і 135 і 104 і 134 *Сталося ж, що опівночі Господь побив кожного первородного в єгипетській землі, *від первородного фараона, що сидить на престолі, до первородного полоненої, що в ямі, і кожного первородного зі скотини. **30**
муд. 18 Встав же вночі фараон, і всі його слуги, і всі єгиптяни, і був великий крик по всій єгипетській землі. І не було дому, в якому не було мерця. **31** Покликав же фараон вночі Мойсея й Аарона та сказав їм: Вставши, вийдіть з мого народу; і ви, й ізраїльські сини ідіть помолитися вашому Господеві Богові, так як ви сказали. **32** І взявши овець і вашу скотину, ідіть; поблагословіть же й мене. **33** І єгиптяни силкувались скоро випустити народ з землі, бо сказали, що: Всі вимремо. **34** Взяв же народ муку перед викисненням їхнього тіста і зав'язавши в одежі, поклали на свої рамена. **35** І вони зробили так, як заповів їм Мойсей. І випросили в
вищ. 3 пс. 104 єгиптян срібний і золотий посуд і одежу. **36** *А Господь дав своєму народові ласку у єгиптян – і дали їм; і
мой4. 33 20 і 24 пс. 135 вони пограбували єгиптян. **37** *Ізраїльські сини піднялися з Рамеси до Сокхоту, до шістьсот тисяч піших мужів без челяді, 38 і численні приходьки вийшли з ними, і дуже багато овець, і худоби, і скотини. **39** І випекли тісто – муку, яку винесли з

пришéльцѣхъ (-)[41] землѝ, всѧкого квáса да не нáсте. въ всѣ́хъ (же) (домѣ́хъ)[42] [-][43] да нáсте опрѣ́сноки. Съзвá же моѷ̑сїи вс҃ѧ стáрца, їйлевы. и̂ рéче и̂мъ. ш҃е́ше поймѣ́те себѣ́ а́гнѣца по сро́ствꙋ вашемꙋ, и̂ жéртвꙋйте пасхꙋ· *вѣ́змѣте жé кúсть и̂ссóпа (-)[44] о́мочúвши (же) въ кро́вь, двéрныѧ [-][45] помáжете прáги, и̂ о́бою подво́ю ѿ кро́ви на́же е́сть блúзꙋ двереи́. а̂ вы да не и̂сходúте, никто́же ѿ двéрїи до́мꙋ своего́ до заоу́трїѧ· И̂ минáѧ гь̃ и̂збивáѧ е̂гу̑́птяны, и̂ оу́зритъ кро́вь на прáзѣ, и̂ на о́бою подво́ю, и̂ минéтъ гь̃ двéри, и̂ не попꙋ́ститъ оу́бивáющемꙋ вънúти въ домы̀ ва́ша оу́бивáти· (-)[46] Снабдúте (же) сло́во, е̂е закóнно себѣ́, и̂ сы́номъ ва́шимъ до́ вѣ́ка· Ч҃ще же вънúдете въ зéмлю ю́же да́сть гь̃ ва̃, на́коже гл҃а. снабдúте слꙋжéнїе е̂е· (да)[47] бꙋ́детъ е̂гда̀ вѣ́зглюютъ ва̃ сы́нове ва́ши, что̀ (е̂сть) слꙋжéнїе е̂е, (что̀)[48] речéте и̂мъ, жéртовнаѧ пасха (е̂сть)[49] гꙋ. и̂́же покры̀ до́мы сы́новъ їйлевы́х въ е̂гу̑́птѣ· Е̂гда̀ поби́ е̂гу̑́птяны, а̂ до́мы наша и̂зба́ви· И̂ прекло́ншесѧ (поклони́шасѧ лю́дїе)[50]. (-)[51] ш҃е́ше (же) [сы́нове їйлеви сътвори́ша][52] на́коже заповѣ́да гь̃ моѷ̑сїю, і̂ а̂а́рóнꙋ та́коже сътвори́ша (сїи)· *бы́сть же въ полꙋ́ночи, (-)[53] гь̃ и̂зби́ всѧ́къ первенéцъ въ землѝ е̂гу̑́петъстѣи, *ѿ первенцà фараóнова. сѣдя́щаго на пр҃то́лѣ, до первенца̀ плѣ́нника. на́же въ до́лѣ· и̂ [всѧ́къ первенéцъ][54] ско́тїи· [въста́ же][55] фараóнъ но́щїю, и̂ всѧ мꙋ́жи е̂го́, и̂ вс҃и е̂гу̑́птяне, и̂ бы́сть во́пль вели́ по всéи землѝ е̂гу̑́петъстѣи, (и̂) не (-)[56] бы́ до́мъ в нéмъже не бѣ мр҃твцà· [вѣ́зва же][57] фараóнъ моѷ̑сїа, і̂ а̂а́рóна вънощи́, и̂ рече и̂мъ. (вста́вше)[58] ѿи́дѣте ѿ людїи мои́хъ, и̂ вы и̂ сы́нове їйлевы, и̂дѣ́те да сѧ помо́лите, гꙋ бг҃ꙋ вашемꙋ, на́коже [гл҃асте][59]. и̂ о́вца и̂ говя́да ваша пои́мше, и̂дѣ́те, бл҃ви́те же и̂ мене· И̂ нꙋ́жахꙋ е̂гу̑́птяне (ѿпусти́ти люди ско́ро)[60] [-][61] ѿ землѧ̀, реко́ша бо́ на́ко вс҃и и̂́змр҃е́· взя́ша же лю́дїе мꙋкꙋ́ пре́жде вънскисе́нїѧ тѣ́стꙋ и̂́хъ, [и̂ вънвазя́вше][62] в ри́зы (-)[63] [вънложи́ша][64] на ра́мы [своѧ̀][65]. (и̂)[66] сътвори́ша на́коже заповѣ́да и̂мъ моѷ̑сїи· І̂ и̂спроси́ша ѿ е̂гу̑́птянъ сѣсꙋ́ды, сре́бряны, и̂ злáты, и̂ ри́зы, [*гь же][67] да́сть блг҃ть лю́демъ свои́м пр҃е́ е̂гу̑́птяны, и̂ да́ша и̂мъ, и̂ плѣни́ша е̂гу̑́птяны, *вѣ́здвиго́ша же сѧ сы́новe їйлевы, ѿ рамéси въ соскхóдъ до шестѝ со́тъ ты́сꙋщъ, пѣ́шихъ мꙋ́жїи ра́звѣ чéлядѝ, и̂ пришéлцы (же) мнози и̂́зындо́ша с ни́ми, и̂ о́вца и̂ волы̀ и̂ ско́тїи мно́зи зѣ́ло· І̂

йспекóша тѣ́сто (мукý) êже йзнесóша йз̑ êгу̀пта, (-)[68] ôпрѣ́сноки не вкъскиснýша бо· йзгна́ша же йхъ êгу̀птяне, и̂ не могóша пребы́ти ни бра́шна сътвори́ша (-)[69] на пу́ть· *ôбита́нїа же сы́новъ їи́левѣхъ. êже обита́ша въ землѝ êгу̀петстѣи, и̂ въ землѝ ханане́йстѣи, [сїи̑, и̂ ѡ́ц҃ы йхъ][70], ѧ́ѣ, ѵ̑, (и̂) л̑· Й бы́сть по четы́рехъ стѣхъ, [и̂][71] тр̂идесати лѣтѣхъ, йзыйде вс̑а сила гн̃я ѡ̑ землѧ̀ êгу̀пе́скїа, в нощь̀ страже́ба̀ е̂сть гу̑· Йзвести йхъ ѡ̑ землѧ̀ êгу̀пе́тскїа, (и̂) сїа но́щь (-)[72] страже́ба̀ гу̑, ма́ко всѣ́мъ сы́номъ їи́левымъ, бу́детъ въ ро́дѣхъ йхъ· [Й рече][73] гь къ мове́сїю, і̂ а̂а́рону̀, сей зако́нъ па́схи. всѧ́къ йноплеме́нникъ да не ма́сть ѡ̑ нея̀, и̂ всѧ́кого раба̀ (-)[74] купленаго ôбрѣ́жеши [-][75], и̂ тогда̀ да ма́сть ѡ̑ нея̀, прише́лецъ [и̂][76] купле́нъ да не ма́сть ѡ̑ нея̀· въ хра́мѣ є̂дїномъ да съне́стьсѧ· (ѿ́ще же оста́нетъ мас̑ъ на оу́трїа, и̂) не йзноси́те (ма́с̑ вонъ йз̑ хра́ма)[77], *й ко́сти не сокрушѝте ѡ̑ него. вре́сь со́нмъ сы́новъ їи́левы̑ сътвори́тъ сїа· ѿ́ще ли кто̀ прїи́детъ (пришле́цъ к ва́мъ)[78], [и̂ сътвори́][79] па́сху гу̑· ôбрѣ́жеши е̂го всѧ́къ мужескїи̑ полъ, и̂ тогда̀ да прїи́детъ сътвори́тїю, и̂ да бу́детъ а̂ки [-][80] съжи́тель [-][81]. всѧкъ [же][82] неôбрѣ́заный да не ма́сть ѡ̑ нея̀· Зако́нъ є̂дїнъ да бу́де, (и̂) съжи́телю и̂ прише́лцу прише́шему въ ва̑· Й сътвори́ша сы́новѣ їи́левы, ма́коже заповѣ́да гь мове́сїю і̂ а̂а́рону̀ [-][83], тако́ сътвори́ша. и̂ бы̑ въ (иже дн̃ь)[84] йзведе гь сы́ны їи́левы ѡ̑ землѧ̀ êгу̀пе́скїа съ си́лою и̑̃·

Гла, ѵ̑і·

[рече][1] гь къ мове́сїю гла, *ôсвяти́те ми всѧ́къ первене̑ первороже́ный ѡ̑верза́я (бо) оу́тробу вс̑ю, въ сы́нохъ їи̑левыхъ, ѡ̑ чл҃ка до скота̀, ([да бу́детъ][2] мо́и̑)[3]· Рече же мове́сїи къ лю́демъ, *по́мните дн̃ь се́и̑. въ нем же йсхо́дите ѡ̑ [землѧ̀][4] êгу̀петскы, ѡ̑ дому рабо́тнаго. рукою́ [-][5] крѣпкою. йзведе васъ гь ѡ̑ттуду̀. и̂ не ма́дите кваснa, поне́же въ днешнїи дн̃ь йсхо́дите въ мѣсяцѣ жи́тъ новыхъ· Й бу́детъ êгда̀ въведет тѧ гь бъ твои̑, въ зе́млю ханане́йскую, и̂ хе́тте́йскую, (і а̂море́йскую, і е̂ве́йскую, і евусе́йскую, и̂ гергесе́йскую, и̂ ферезе́йскую)[6], êюже кля́тсѧ къ ѡ̑ц҃е́ твое̑й да́ти тебѣ зе́млю точа́щую мле́ко и̂ ме́дъ· Й сътвори́ши (оу́бо) слу́жбу сїю [сего мц҃а][7]. шесть дн̃їи да ма́сте ôпрѣ́сноки, въ (се́мыи же дн̃ь)[8] пра́зне̑ гу̑. ôпрѣ́сноки да ма́сте се́дмь дн̃їи, да сѧ не ма́ви́тъ тебѣ кваснo. и̂ да не бу́детъ [-][9] ква́съ

Єгипту – на опрісноки, бо не викисли. А єгиптяни вигнали їх, і вони не змогли остатися ані не приготовили харчів на дорогу. **40** *А перебування ізраїльських синів, яке прожили в єгипетській землі і в ханаанській землі, вони і їхні батьки, було 430 літ. **41** І сталося, що після чотириста і тридцятьох років вийшла вся господня сила з єгипетської землі вночі. **42** Це сторожа Господеві, щоб їх вивести з єгипетської землі. І ця ніч – сторожа Господеві, щоб була для всіх ізраїльських синів в їхні роди. **43** І Господь сказав до Мойсея і Аарона: Це закон пасхи. Жодний чужинець хай з неї не їсть; **44** і всякого купленого раба обріжеш, і тоді хай з неї їсть. **45** Приходько і куплений – хай з неї не їсть. **46** Хай з'їсться в однім покою. Якщо ж зостане м'ясо до ранку, не винесете м'ясо надвір з хати, *і кістки не зломите в ньому. **47** Це зробить ввесь збір ізраїльських синів. **48** Якщо ж хто прийде приходьком до вас і зробить пасху Господеві – обріжеш в нього кожного з чоловічого роду; і тоді хай прийде її зробити, і хай буде так, як місцевий мешканець; а всякий необрізаний хай з неї не їсть. **49** Один закон хай буде і для місцевого жителя, і для приходька, що до вас прийшов. **50** І зробили ізраїльські сини так, як Господь заповів Мойсеєві і Ааронові, так вони зробили. **51** І так було в тому дні, в якому Господь вивів ізраїльських синів з єгипетської землі з їхньою силою.

мой1. 15

мой4. 9 ів. 19

Глава 13

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** *Освятіть мені кожного первородного, що першим народився; бо те, що відкриває всяке лоно між ізраїльськими синами, від людини до скоту, хай Мені буде. **3** Сказав же Мойсей до народу: *Запам'ятайте цей день, в якому виходите з єгипетської землі, з дому неволі. Господь вивів вас звідти сильною рукою, і не їжте квашене, **4** тому що виходите в сьогоднішнім дні, в місяці нового збіжжя. **5** І буде, коли твій Господь Бог введе тебе до хананейської, і хеттейської, і аморейської, і евейської, і євусейської, і ґерґесейської, і ферезейської землі, яку поклявся твоїм батькам тобі дати, до землі, що тече молоком і медом; і принесеш цю службу в цьому місяці. **6** Шість днів їстимете опрісноки, а в сьомім дні – празник Господеві. **7** Їстимете о-

ниж. 22 і 34 мой3. 27 мой4. 3 і 8 єз. 44 лук. 2

ниж. 23

прісноки сім днів. Хай не появиться в тебе закваска, і хай не буде закваски в усіх твоїх границях. **8** І розкажеш твому синові в тому дні, кажучи: Задля цього зробив мені Господь Бог, коли я виходив з Єгипту. **9** І хай буде в тебе знак на твоїй руці, і пригадка перед твоїми очима, щоб господній закон був у твоїх устах. Бо Господь вивів тебе з Єгипту сильною рукою. **10** І зберігатимеш цей закон у належному часі, з року до року. **11** І буде, коли твій Господь Бог введе тебе до хананейської землі, так як поклявся твоїм батькам, і її тобі дасть: **12** відлучиш *Господеві кожного з чоловічого роду, що відкриває лоно. Кожний, що відкриває лоно зі стад і з твоєї скотини, і яке буде чоловічого роду, освятиш Господеві. **13** Все, що відкриває лоно ослиці, заміниш вівцею. Якщо ж не заміниш, то викупиш його. Кожного первородного людини, з твоїх синів, викупиш. **14** Якщо ж запитає тебе твій син після цього, кажучи: Що це? То скажеш йому, що: Господь сильною рукою вивів нас з єгипетської землі, з дому неволі. **15** Бо коли фараон зробився затверділим, щоб нас не відпустити, Господь вигубив всіх первородних в єгипетській землі, від первородного людини до первородного скотини. Задля цього я приношу в жертву Господеві кожного, хто відкриває лоно чоловічого роду, – він Господеві, і кожного первородного з моїх синів викуплю. **16** І хай буде на знак на твоїй руці, і непорушним перед твоїми очима, бо сильною рукою Господь нас вивів з Єгипту. **17** А коли фараон відпустив народ – Господь не попровадив їх дорогою филистимської землі, хоч близько було. Бо Господь сказав: Щоб часом народ, побачивши бій, не розкаявся і не повернувся до Єгипту. **18** *І Бог обвів народ дорогою до пустині, до Червоного моря. В п'ятому поколінні вийшли ізраїльські сини з єгипетської землі. **19** І Мойсей взяв з собою *кості Йосифа. Бо Йосиф клятвою закляв був ізраїльських синів, кажучи: У відвідинах, коли вас відвідає Господь Бог, винесіть з собою звідси мої кості. **20** *Піднялися ж ізраїльські сини з Сокхота і отаборилися в Отомі при пустині. **21** *А Бог провадив їх в дні стовпом хмари, щоб показати їм дорогу, а вночі стовпом огня, щоб світити їм. **22** І не забракло стовпа хмари в дні і огняного стовпа вночі перед всім народом.

ниж. 22 і 34 єз. 44

пс. 77

мой1. 50 ic нав. 24

мой4. 33

ниж. 14 мой5. 1 і 4 пс. 77 і 104 ез2. 9

въ вс҃ѣхъ предѣлеⷯ твоⷯхъ· и̂ повѣси сы҃ѹ твоемѹ въ дн҃ь о́нъ гл҃а. сего ради сътвори́лъ г҃ь бг҃ъ мн҃ѣ ѣгда̀ и̂схожда́хъ ѡ҃ ѣгу́пта· и̂ да бу́детъ тебѣ зна́менїе на рѹцѣ твое́и, и̂ помина́нїе пр҃е о́чи́ма твоⷯма. и̂́ако да бу́детъ зако́нъ г҃нь въ ѹ̂стѣхъ твоⷯхъ, рѹко́ю бо крѣпкою и̂звелъ тⷯа г҃ь и̂ ѣгу́пта· и̂ [снабди́ши][10] зако́нъ сей. въ врема подо́бно. ѡ҃ дн҃е до дн҃е, и̂ бу́детъ ѣгда̀ вънведетъ тⷯа г҃ь бг҃ъ твои въ зе́млю ханане́иску, и̂́коже е҆сть кла́лсѧ ѡ҃цемъ твоⷯмъ, и̂ да́сть (ю҆ тебѣ)[11]· [-][12] ѡ҃лучи́ши вс҃ь ѡ҃верза́ющъ ѹ҆тро́бу, *мужескъ полъ г҃ѹ, вс҃ь ѡ҃верза́ющїи ѹ҆тро́бу, ѡ҃ ста́дъ [и̂][13] ѡ҃ ско́тъ твоⷯхъ, (и̂) ели́коже бу́детъ [-][14] мужеска полу о҆́стⷭ҃иши г҃ѹ· вс҃ь ѡ҃верза́а ѹ҆тро́бу о҆́слю, и̂змѣни́ши о҆́вцею. а҆ще ли не и̂змѣни́ши, (то҆) и̂збавитⷭ҃ (и̂)[15] вса́къ первене́цъ чл҃чь сы҃овъ твоⷯхъ да и̂збави́ши· ч҃ще же въпраша́етⷭ҃ тⷯа сы҃ъ твои по семъ гл҃а, что҆̀ е҆́ (е҆сть). то҆ речеши къ немѹ, и̂́ако рѹко́ю крѣпкою, и̂зведе насъ г҃ь, ѡ҃ земла̀ ѣгу́петски. ѡ҃ до́мѹ рабо҃наго· Е҆гда̀ бо о҆́жесточѣ фарао́нъ. не ѡ҃пусти́ти насъ, и̂збы́ [г҃ь][16] вс҃а первенца̀ в землѝ ѣгу́петстѣи, ѡ҃ первенца̀ чл҃ча до первенца̀ ско́тїа. Сего ради а҆́зъ покладаю́ требѹ г҃ѹ. вс҃ь ѡ҃верза́ѧ ѹ҆тро́бу мужескъ полъ [г҃ѹ][17] (да)[18] вс҃ь первене́цъ сы҃овъ моⷯхъ и̂збавлю· и̂ да бу́детъ въ знаменѝ на рѹцѣ твое́и, и̂ не о҆́слабле́но пр҃е о҆́чи́ма твоⷯма· рѹко́ю бо крѣпкою и̂звед҃ѐ [насъ][19] г҃ь и̂зъ ѣгу́пта· Е҆гда же ѡ҃пустѝ фарао́нъ люди, не веде и̂хъ (г҃ь)[20] пѹте́мъ, земла̀ филистимскїа, и̂́ако бли́зь бѧше. ре҆че бо [г҃ь][21], да не когда̀ раскаю́сѧ лю́дїе ви́дѣвше ра́ть и̂ възвраща́тсѧ въ ѣгу́пе҃· *и̂ о҆́вед҃ѐ бг҃ъ люди пѹтемъ, въ пусты́ню къ чрьмно́мѹ морю. па́того же колѣна и̂зыдо́ша сы҃ове і҆и́левы ѡ҃ земла̀ ѣгу́петъскїа· и̂ взя́ть мо҃ѷїи *ко́сти і҆ѡ́сифовы съ собо́ю, кла́твою бо бѣ закла̀ і҆ѡ́сифъ сы҃ы і҆и́левы гл҃а. въ приставле́нїи, и̂́мже посѣти́тъ васъ г҃ь (бг҃ъ), (да)[22] и̂знесете (ѡ҃-тѹ́дѹ ко́сти моⷯ)[23] съ собо́ю· (*въздвигоша)[24] же сѧ сы҃ове і҆и́левы, ѡ҃ сокъхо́да, (и̂) о҆́полчи́шасѧ въ о҆́до́мѣ при пусты́ни. *бг҃ъ же въжда́ше и̂хъ въ дн҃ь столпо҃́, о҆́блачномъ, показа́ти и̂мъ пѹть. но́щїю же столпомъ о҆́гненымъ [свѣтити и̂мъ][25]. [и̂][26] не о҆́скѹдѣ сто́лпъ о҆́блачныи въ дн҃е, и̂ сто́лп҃ о҆́гненыи но́щїю, пр҃е вс҃ѣми людмѝ·

ѱа҃о о҃з

а҃ мѳ҃ и҃ і҃с на҃ і҃д

д҃ мѳ҃ йг

нн҃ѣ д҃і д҃ мѳ҃ д҃і е҃ мѳ҃ а҃ и д҃

ѱа҃о о҃з и҃ ѓ҃д б҃ ѣ҃зр҃а д҃

Г҃ла, д҃і·

Рече ѓ҃ь ісъ моу҃сі́ю гл҃а, рцы҃ сі́омъ і҃йлевымъ, (-)[1] о҆бративше́сѧ да о҆полча́тсѧ пра́мо придво́рію, посредѣ магда́лы, и҆ посредѣ мо́рѧ. прамо веельсепфо́ну, пред ни́ми [о҆полчи́тесѧ][2] при́ мори· и҆ речетъ фараѡ҃ лю́демъ свои́мъ [о҆ сі́охъ][3] і҃йлевыхъ. блу́дятъ ѓ҃и по земли́, затвори́ бо и҆хъ пусты́нѧ· а҃зъ же о҆же́сточю ср҃це фараѡ́ново, и҆ пожене́тъ съза́ди ихъ, и҆ просла́вюсѧ о҆ фараѡ́нѣ, и҆ о҆ всѣхъ во́ехъ є҆го, и҆ разумѣю́тъ вси҃ є҆гу҃птѧне ꙗ҆́ко а҃зъ є҆смь ѓ҃ь, и҆ (съ҆творивы́и)[4] сици́е· (-)[5] въ҃звѣще́но (же) бы҃і цр҃ю є҆гу҃петъскому҃, ꙗ҆́ко бѣжа́ша лю́дїе. и҆ преврати́сѧ ср҃це фараѡ́ново, и҆ слу́гъ є҆го на́ люди. и҆ реко́ша, что҆̀ се сътвори́хомъ, є҆же ѿпусти́ти сы҃ны і҃йлевы, да не порабо́таютъ намъ· (и҆) вънпрѧжѐ (-)[6] фараѡ́нъ колесница своѧ, и҆ вс҃ѧ лю́ди своѧ събра́ съ собо́ю, и҆ пойа́ть, х҃, колесни́цъ и҆збра́нныхъ, и҆ вс҃ѧ конѧ̀ є҆гу҃пе́тска, и҆ триста́ты на́ всѣми· і҃ ожесточи́ ѓ҃ь ср҃це фараѡ́на ц҃рѧ є҆гу҃петска, и҆ погна̀ съза́ди сы҃новъ і҃йлевыхъ. сы҃нове же і҃йлевы, и҆схожда́ху, рукоу́ высо́кою· *и҆ погнаша є҆гуптѧне въ слѣдъ и҆хъ, и҆ о҆брѣто́ша и҆хъ. о҆полчи́вшисѧ при́ мори. и҆ (-)[7] конѧ. и҆ колесни́ца фараѡ́новы, (и҆ во́инъство є҆го (-)[8] конни́цы)[9] пра́мо придво́рію, проти́ву веельсепфо́ну. и҆ фараѡнъ приближа́шесѧ· (въ҃зрѣ́вше же)[10] сы҃нове і҃йлевы о҆чи́ма, ви́дѣша, і҃ (ѓ҃е)[11] є҆гу҃птѧне о҆полчи́шасѧ въ слѣдъ и҆хъ, и҆ оу҃бои́шасѧ зѣло· (и҆ въ҃зопиша)[12] сы҃нове і҃йлевы ісъ ѓ҃у, и҆ рекоша ісъ моу҃сі́ю, зане (лу́чши ли бы́ти)[13] гробомъ (нашимъ) въ є҆гу҃пті, и҆зве́лъ є҆си насъ оу҃мрѣти въ пусты́ни. что҆̀ се сътвори́лъ є҆си намъ, (и҆зве́лъ є҆си на҃)[14] и҆зъ є҆гу҃пта· не се́й ли бѣше гл҃ъ и҆же реко́хомъ (въ҃ є҆гу҃пті. к тебѣ)[15] гл҃юще. о҆ста́ви насъ рабо́тати є҆гу҃птѧномъ, лу́чше бо̀ (бѣ́ше)[16] намъ рабо́тати є҆гу҃птѧномъ, не́жели оу҃мрѣти въ пусты́ни се́й· ре́че же моу҃сі́и ісъ лю́дѣ҃ держа́йте сто́йте, и҆ зрѣ́йте спсні́е є҆же ѡ҃ ѓ҃а, є҆же сътвори́тъ на҃ днесь ꙗ҆́коже (-)[17] оу҃зрѣ́сте є҆гу҃птѧны днесь, не приложи́те ктому҃ ви́дѣти и҆хъ въ вѣ́чное лѣто, ѓ҃ь (бо)[18] побо́ритъ҃ по (на҃)[19] (-)[20] вы́ (же) оу҃мо́лкнѣте· (и҆ рече)[21] ѓ҃ь ісъ моу҃сі́ю что҃ вънпи́еши ісъ мнѣ, рцы҃ сі́омъ҃ і҃йлевымъ (-)[22] да съберу́тсѧ. (-)[23] ты (же) вѣзмѝ же́злъ твои҃, и҆ простри́ ру́ку твою на́ мо́ре, и҆ раздѣли́ е҆̀. и҆ да вънидутъ сы҃нове і҃йлевы посредѣ мо́рѧ по́ суху· и҆ є҆ а҃зъ о҆же́щу ср҃це

ї҃с на҃ їѣд а҆ маха҃ д҃

Глава 14

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, щоб повернувшись, отаборилися перед селом, між Маґдалом і між морем, напроти Веельсепфона. Перед ними отаборитеся при морі. **3** І фараон скаже своєму народові про ізраїльських синів: Вони блукають по землі, бо їх замкнула пустиня. **4** Я ж вчиню серце фараона твердим і гнатиметься за ними, і Я прославлюся над фараоном і над усіма його воями, і всі єгиптяни пізнають, що Я Господь, і що Я так зробив. **5** Сповіщено ж було єгипетському цареві, що народ утік. І серце фараона і його слуг повернулося проти народу, і вони сказали: Що це ми зробили, що відпустили ізраїльських синів, щоб не працювали на нас? **6** І фараон запряг свої колісниці, і зібрав з собою ввесь свій народ, **7** і взяв 600 вибраних колісниць, і всіх єгипетських коней, і тристатів над усіма. **8** І Господь твердим вчинив серце фараона, єгипетського царя, і він погнався вслід за ізраїльськими синами. А ізраїльські сини виходили рукою сильною. **9** *І єгиптяни погнали вслід за ними, і знайшли їх отабореними при морі. І коні і колісниці фараона, і його військо, і кіннотники – перед селом, напроти Веельсепфона; **10** і фараон наближався. А ізраїльські сини, поглянувши, побачили очима: і ось єгиптяни отаборилися вслід за ними, і вони дуже налякалися. І закричали до Господа ізраїльські сини, **11** і сказали до Мойсея: Чи томущо наші гробниці в Єгипті кращі, ти вивів нас умерти в пустині? Що це ти нам зробив і вивів нас з Єгипту? **12** Чи не це було слово, яке ми тобі сказали в Єгипті, мовлячи: Остав нас служити єгиптянам. Бо краще нам служити єгиптянам, ніж померти в цій пустині. **13** Сказав же Мойсей до народу: Будьте мужні! Стійте і дивіться на спасіння, що від Господа, яке Він зробить нам сьогодні. Так, як ви сьогодні побачили єгиптян, більше їх не побачите на вічний час. **14** Бо Господь воюватиме за нас, ви ж замовчіть. **15** І Господь сказав до Мойсея: Чому ти до мене кричиш? Скажи ізраїльським синам, щоб зібралися. **16** А ти візьми твою палицю і простягни твою руку над морем, і розділи його, і хай ізраїльські сини ввійдуть посеред моря по суші. **17** І ось Я твердим вчиню серце фараона і всіх єгиптян, і вони ввійдуть вслід за ними; і Я прославлюся над фараоном,

ісх нав. 24 мак1. 4

і над всіма його вояками, і над колісницями, і над його кіньми. **18** Хай впізнають всі єгиптяни, що Я Господь, що прославляється над фараоном, і над колісницями, і над
вищ. 13 його кіньми. **19** *І божий ангел, що йшов перед полком ізраїльських синів, піднявся і пішов позаду них, піднявся і стовп хмари з-перед їхнього лиця і став зізаду них. **20** І він увійшов між єгипетський полк і між полк ізраїльських синів. І була темрява і мряка, і прийшла ніч, і не
пс. 77 і 105 зійшлися один з одним усю ніч. **21** *А Мойсей простягнув руку над морем, і Господь відігнав море потужним південним вітром всю ніч,
ic нав. 4 пс. 113 і зробив море сушею, *і вода розступилася. **22** *І ввійшли ізраїльські сини посеред моря по суші, і вода була їм стіною справа і стіною
пс. 78 юдт. 5 кор1. 10 єв. 11 зліва. **23** Погналися ж єгиптяни і ввійшли вслід за ними, і всі коні фараона, і колісниці, і кіннотники – посеред моря. **24** Сталося ж, що в ранішню сторож Господь поглянув на єгипетський полк з вогняного стовпа і хмари, і послав замішання в їхній табір. **25** І Він зв'язав колеса їхніх колісниць, і провадив їх з трудом. І сказали єгиптяни: Втікаймо від лиця ізраїльтян, бо Господь їм помагає проти єгиптян. **26** І Господь промовив до Мойсея: Простягни твою руку над морем, і розірви його, щоб вода злучилася, і хай покриє єгиптян, колісниці і вершників. **27** Простягнув же Мойсей руку над морем, і вода повернулася на дно, на своє місце, перед днем. Єгиптяни ж втекли під водою, і Господь стряс єгиптян посеред моря.
пс. 105 і 135 **28** *І вода, повернувшись, покрила колісниці, і вершників, і всю силу фараона, що йшла вслід за ними у море. І не остався ні один з них. **29** Сини ж ізраїльські пройшли по сухому посеред моря, а вода була їм стіною справа і стіною зліва. **30** І Господь в тому дні визволив Ізраїль з єгипетської руки, й ізраїльські сини побачили мертвих єгиптян при березі моря. **31** А коли побачили велику руку, те, що Господь вчинив єгиптянам, і злякався народ Господа, і повірив Богові й Мойсеєві, його угодникові. **15,1** І тоді заспівав Мойсей та ізраїльські сини цю пісню Господеві, і сказали, мовлячи:

фараѡ́ново и̂ [всѣ́хъ е̂гу́птянъ]^{24}, и̂ вънии́дутъ въ слѣ́дъ и̂хъ, и̂ просла́вльюсѧ ѻ̑ фараѡ́нѣ, и̂ ѻ̑ всѣ́хъ во́ехъ е̂го, и̂ ѻ̑ колесни́цахъ, и̂ ѻ̑ ко́нѣхъ е̂го. (да)^{25} ѹ̂вѣ́дятъ вс҃и е̂гу́птѧне, ꙗ́ко а́зъ е̂смь гⷭ҇ь прославлѧ́ющїисѧ ѻ̑ фараѡ́нѣ и̂ ѻ̑ колесни́цахъ и̂ ѻ̑ ко́нех҃ е̂го· [*и̂]^{26} вънъздвиже́сѧ а҃гг҃лъ бж҃їи ходя́и пр҃е по́лкомъ сн҃овъ і҃илевыхъ, и̂ по́иде сзади [и̂хъ]^{27}, вънезе́сѧ [-]^{28} и̂ сто́лпъ о́блачныи ѿ лица̀ и̂хъ и̂ ста̀ сзадѝ и̂хъ, и̂ вънии́де посредѣ по́лка е̂гу́пе́ска, и̂ посредѣ по́лка [сн҃овъ]^{29} і҃илевы҃х҃· и̂ бысть тма̀ и̂ мгла̀, и̂ прїи́де нощь и̂ не съвоскупи́шасѧ другъ другу вс҃ю но́щь· *простре́ же мѡ́сїи рукѹ на́ море, и̂ вънз҃гна̀ гⷭ҇ь мо́ре вѣ́тромъ ю́жнымъ нѹ́жнымъ вс҃ю но́щъ, и̂ сътворѝ мо́ре сѹ́шѹ, *и̂ раздѣлѹ́сѧ вода̀, *и̂ вниго́ша сн҃овые і҃илевы посредѣ мо́ра по сѹ́хѹ. и̂ вода̀ и́мъ стѣ́на (бысть) о́десную, и̂ стѣ́на̀ о́шюю́· гна́ша же е̂гу́птѧне и̂ вниго́ша в слѣ́дъ и̂хъ, [и̂]^{30} всѧ́къ ко́нь фараѡ́новъ, и̂ колесни́ца, и̂ всѧ́ници посредѣ мора. бысть же въ стра́жѹ ѹ̂тренюю́, и̂ вънзрѣ гⷭ҇ь на по́лкъ е̂гу́петскїи, въ столпѣ о́гненомъ и̂ о́блачномъ, и̂ смѧте по́лкъ [и̂хъ]^{31}, и̂ свѧза̀ кола колесни́ца̀ и̂хъ. и̂ вода́ше а҃ съ нѹ́ждею и̂ реко́ша е̂гу́птѧне. бѣ́жи́мъ ѿ лица і҃илева, гⷭ҇ь бо пособѣ́ствѹетъ по ни́хъ. на е̂гу́пты· (и̂) рече (-)^{32} гⷭ҇ь къ мѡ́сїю, прострѝ рукѹ твою на́ море, [и̂ раста́гни е̂]^{33}, (-)^{34} да съвоскупи́тсѧ вода̀, и̂ да покры́етъ е̂гу́пты. на колесни́ца же и̂ вса́дники· простре́ же мѡ́сїи рукѹ на́ море, и̂ ѹ̂стро́исѧ вода̀ (ко днꙋ [на мѣ́сто своѐ]^{35}. предо дн҃емъ)^{36}. е̂гу́птѧне же бѣжа́ша по̀ водо́ю, и̂ сътрасе́ гⷭ҇ь е̂гу́пты посредѣ мо́ра, *и̂ о́бративи́шисѧ вода̀ покры̀ колесни́ца и̂ вса́дникы, и̂ всю̀ си́лѹ фараѡ́новѹ, и́дѹщую въ слѣ́дъ и̂хъ въ мо́ре, [и̂]^{37} не о́ста̀ ѿ ни́х҃ ни е̂ди́нъ· сн҃овые же і҃илевы пройдо́ша по̀ сѹ́хѹ посредѣ мо́ра, вода́ же и̂ стѣ́на̀ [бысть]^{38} о́десную́, и̂ стѣ́на̀ ошю́ю, і҃ и́збави гⷭ҇ь і҃илѧ въ дн҃ь о҃ и̂з рукѝ е̂гу́петски· и̂ [видѣ́вша сн҃овые]^{39} і҃илевы е̂гу́пты и̂зме́рша при кра́и мо́ра, (ви́дѣвше)^{40} же (-)^{41} рукѹ вели́кѹю, ꙗ́же сътворѝ гⷭ҇ь е̂гу́птяномъ [и̂ оубоꙗ́шесѧ]^{42} лю́дїе гⷭ҇а, и̂ вѣ́ровааша бг҃ѹ, и̂ мѡ́сїю ѹ̂го́дникѹ е̂го· [и̂]^{43} тогда̀ вънзопѝ мѡ́сїи, и̂ сн҃овые і҃илевы пѣ́снь сїю [гв҃и]^{44}, и̂ реко́ша гл҃ющε·

Глава 15

Заспіваймо Господеві, бо й славно прославився. Коня і вершника Він скинув у море. **2** *Він був мені помічником і покровителем на
пс. 117 ic. 12 спасіння. Він Бог, і я його прослá-

г҃ла, е҃і·

они́мъ гв҃и сла́вно бо̀ (и̂) просла́висѧ, коня̀ и̂ вса́дники вънве́рже въ мо́ре· *помо́щни́ и̂ покровѝтель бысть мнѣ̀ въ спсе́нїе· [Се̂]^{1} (-)^{2} бъ̀ и̂ просла́влю ѝ, бъ̀ ѿц҃а моего̀ и̂

вънзнесѹ и҃, ѓь сътрѹша́а бра́ни, ѓь и́ма є҆мѹ· Колесни́ца фараѡ́новы, и҆ си́лу є҆го вътве́рже въ мо́ре, и҆збра́нъныа всадники триста́ты, потопи́ въ чрьмнемъ мо́ри, пучи́ною покры́и и҆хъ, погразо́ша въ глубинѣ а҆́ко ка́мень. десни́ца твоа ѓи прослáвисѧ въ крѣпости. десна́а ти рука ѓи сътрѹши врагы́, и҆ мно́жествѡ҆ сла́вы твоеѧ сътре́лъ є҆си сопоста́ты, (посла́)[3] гнѣвъ свои, пои́сть и҆хъ а҆́ко стéблїе, и҆ дх҃омъ а҆́ростии твоеѧ растѹпи́ся вода́. ѡ҆гѹстѣша а҆́ко стѣна́ во́ды, ѡ҆гѹстѣша во́лны посредѣ мо́ря· рече вра́ гна́въ постиго́у раздѣлю́ кори́сть, и҆спо́лню дш҃ѹ мою, ѹ҆тнѹ́ мечемъ мои́мъ, по҆бладаетъ рука́ моа· Послáлъ є҆си дх҃ъ твои́, покры́ и҆хъ мо́ре. погразо́ша а҆́ко о́лово въ водѣ зе́лнѣи· Кто́ подо́бенъ тебѣ въ бо́зѣхъ ѓи, кто́ подо́бенъ тебѣ, прослáвленъ въ сты́хъ ди́венъ, въ сла́вѣ творя́и чюдеса· (Простр҃ѣ)[4] десни́цу свою́, пожрѣт҃ и҃ земла́· Настáвилъ є҆си пра́вдою твое́ю лю́ди твоа сїа, а҆́же и҆зба́ви. ѹ҆тѣшы́и҃ є҆си крѣпостїю свое́ю, въ оби́тель сты́ю твою́· Слы́шаша (же) а҆́зыцы и҆ прогнѣ́вашасѧ, болѣзни прїа́ша живѹщаа въ филисти́мѣ· Тогда́ потщáшасѧ вл҃ки є҆до́мскїа, и҆ кнáзи моа́ви́тстїи҃, прїа́тъ и҆хъ трепетъ· Растаю́шасѧ вс҃и живѹщїи въ ханаа́нѣ, [нападе́][5] на на страхъ и҆ тре́петъ· велѝчїемъ мы́шца твоеѧ да ѡ҆каменѣтсѧ· дондеже проидо́ша лю́дїе твои ѓи, дондеже проидо́ша лю́дїе твои сїи, и҆хъже стажа́· въведъ́ насади а҃ въ го́ру достоа́нїа твоего́. въ гото́вое жи́лище твое, е҆́же сътвори́ла ѓи, сты́ню ѓи, е҆́же ѹ҆гото́вастѣ ру́цѣ твои Гс҃ цр҃ствуѧ вѣки, и҆ на вѣкъ, [-][6] е҆ще а҆́ко вънúде ко́нь фараѡ́новъ, съ колесни́цами, и҆ вса́дники въ мо́ре, и҆ наведе́ на ни́хъ ѓь воду мо́рскѹю· Сы́нове же і҆и́левы проидо́ша по́ сухѹ посредѣ мора· (-)[7] Поѧтъ моѷсїи сы́ны і҆и́левы ѿ мо́ря чрьми́наго, и҆ вънесе́ и҃ въ пустыню сѷ́ръ. і҆ и҆до́хѹ три дни въ пустыни́, и҆ не ѡ҆брѣта́хѹ воды́ (-)[8] пи́ти· Прїидо́ша же въ ме́рру, и҆ не можа́хѹ пи́ти воды́ ѿ ме́рры, горка́ бо бѣ. сего́ ра́ди нарече́ся и҆́ма мѣсту тому́ го́ресть, и҆ ропта́хѹ лю́дїе на моѷсїа глюще, что҃ пїемъ· възопи́ же моѷсїи къ гс҃ѹ, и҆ показа́ є҆му ѓь дре́во, и҆ вложи́ и҃ въ во́ду *и ѹ҆сладѝся [-][9]· Тѹ (бо) положи́ є҆му ѡ҆правда́нїа и҆ сѹдбы́, и҆ тѹ [є҆го и҆скѹси́][10], и҆ рече. а҆ще слухѡ҆ ѹ҆слы́шиши гласъ (-)[11] бг҃а твоего́, и҆ ѹ҆го́дна пред нимъ сътвори́ши, и҆ внуши́ши заповѣдем҃ его́, и҆ съхрани́ши вс҃а ѡ҆правда́нїа его́. всáкѹ болѣ́знь е҆ма́же

влю, Бог мого батька, і я його піднесу. Господь, що нищить війни, Господь йому ім'я. **4** Колісниці фараона і його силу він кинув у море, потопив у Червоному морі вибраних вершників, тристатів. **5** Морем Він їх покрив, вони потонули в глибині, як камінь. **6** Твоя правиця, Господи, прославилася в силі, твоя права рука, Господи, знищила ворогів, **7** і величчю твоєї слави Ти розгромив противників. Ти послав твій гнів, він пожер їх, як тростину, **8** і духом твого гніву розступилася вода. Води згусли, наче стіна, згусли хвилі посеред моря. **9** Сказав ворог: Погнавши, я наздожену, розділю здобич, наповню мою душу, зарубаю моїм мечем, пануватиме моя рука. **10** Ти послав твій дух, море їх покрило, вони потонули, наче олово, у глибокій воді. **11** Хто подібний до тебе між богами, Господи? Хто подібний до тебе, прославлений у святих, подиву гідний у славі, Ти, що твориш чуда? **12** Ти простягнув свою правицю – їх пожерла земля. **13** Ти твоєю справедливістю наставив цей твій народ, якого Ти визволив, Ти потішив твоєю силою до твого святого помешкання. **14** Почули ж народи й розгнівалися. Болі охопили тих, що живуть у Филистимі. **15** Тоді поспішилися едомські володарі й моавітські князі, їх охопило тремтіння; розтанули всі, що живуть у Ханаані. **16** На них напав страх і тремтіння. Від величі твоєї руки хай закаменіють, доки не пройшов твій народ, Господи, доки не пройшов цей твій народ, якого Ти придбав. **17** Ввівши, насади їх в горі твого насліддя, у твому приготованому помешканню, яке Ти зробив, Господи, у святині, Господи, яку приготовили твої руки. **18** Господь царює на віки і на віки, і ще, **19** бо ввійшов кінь фараона з колісницями і вершниками в море. І Господь навів на них морську воду, а ізраїльські сини пройшли по сухому посеред моря. **22** Мойсей взяв ізраїльських синів від Червоного моря і запровадив їх у пустиню Сир. І вони ходили три дні в пустині і не знаходили води пити. **23** Вони прийшли до Мерри і не могли пити води з Мерри, бо гірка була. Задля цього прозвано ім'я того місця Гіркота. **24** І народ нарікав на Мойсея, і Господь показав йому дерево, і він кинув його у воду – *і стала со- сир. 38
сир҃ и҃н лодкою. **25** Там же Він поклав йому оправдання і суди, і там його випробував. **26** І Він сказав: Якщо слухом послухаєшся голосу твого Бога, і зробиш те, що миле перед ним, і сприймеш його заповіді, і збережеш всі його оправдання – не наведу на тебе

усі хвороби, які Я навів на єгиптян. Бо Я адже Господь, що тебе оздоровляє. **27** *І вони прийшли до Елиму, і було там 12 джерел води і 70 пальмових дерев. І вони отаборилися там при воді.

мой4. 33

наведо́хъ ѣгу̀птѧномъ, не наведу́ на́ тѧ. а҆зъ бо̀ е҆смь гдь и҆сцѣлѧ́й тѧ. *и̓ прї́доша въ е-
ли́мъ, и҆ сѣ ту, ві, и҆сто́чника во́ды, и҆ о́, сте́бліи фи́никѡ, [и҆ о҆полчи́шасѧ][12] тѹ при водѣ̀.

Глава 16

гла, зі.

муд. 11 дія. 7 і 13

1 Вони ж піднялися з Елиму, *і ввесь збір ізраїльських синів прийшов до пустині Син, що є між Елимом і між Синаєм. А в п'ятнадцятім дні другого місяця, після того, як вони вийшли з єгипетської землі, **2** ввесь збір ізраїльських синів почав нарікати на Мойсея і Аарона. **3** І сказали до них ізраїльські сини: Краще було, щоб ми були померли побиті Господом в єгипетській землі, коли ми там сиділи при котлах м'яса, і ми їли хліби досита, ніж щоб ви нас вивели у цю пустиню, щоб голодом виморити цей збір. **4** І сказав Господь до Мойсея: Ось Я вам дам хліб з неба, і народ вийде, і хай збере кожного дня, щоб Я їх випробував чи вони підуть за моїм законом, чи ні. **5** І буде в шостому дні, що приготують те, що винесуть, і те, що зберуть; хай буде подвійним в порівнанні до кожного дня. **6** Сказав же Мойсей і Аарон до всього народу ізраїльських синів: У цьому вечорі пізнаєте, що Господь – Той, хто вивів вас з єгипетської землі. **7** Вранці побачите господню славу, тому що Господь почув ваше нарікання проти Бога. Отже, чим є ми, що ви нарікаєте на нас? **8** І сказав Мойсей: Коли Господь дасть вам ввечері м'ясо їсти і хліби вранці до сита, зрозумієте; бо Господь почув ваше нарікання, яким ви нарікаєте проти нас. А чим є ми? Отже, ваше нарікання не проти нас, але проти Бога. **9** І сказав Мойсей до Аарона: Скажи до всього збору ізраїльських синів: Прийдіть перед Бога, бо він почув ваше нарікання. **10** Коли ж Аарон говорив до всього збору ізраїльських синів, і вони повернулися до пустині, господня слава з'явилася на хмарах. **11** І Господь заговорив до Мойсея, кажучи: **12** *Я почув нарікання ізраїльських синів. Промов же до них, кажучи: Ввечері їстимете м'ясо, а вранці насититеся хлібом, щоб ви пізнали, що Я ваш Господь Бог. **13** Настав же вечір, *і прийшли перепилиці та покрили ввесь табір. Вранці ж, як випала роса довколо табору: **14** *і ось на лиці пустині наче біле насіння, наче лід на землі. **15** А ізраїльські сини, побачивши, сказав один

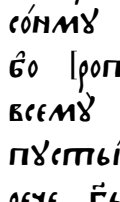

муд. 11 дія. 7 і 13

сир. 45

мой4. 11 пс. 77 і 104

мой4. 11 пс. 77 муд. 16

за́ша же сѧ ѡ҆ е҆ли́ма, *и҆ прїи́де ве́сь
сонмъ сы́новъ і҆и́левъ въ пусты́ню сѝнъ. на́же е҆сть между̀ е҆ли́мъ, и҆ между̀ сина́ю·
въ па́тыи же надесѧтыи дн҃ь, (второ́го мц҃а)[1], и҆зше́шимъ ѡ҆ земла̀ е҆гу̀петъски. въз-
ропта́ша ве́сь събо́ръ сы́новъ і҆и́левыхъ, на мои̯сі́ѧ, и҆ а҆а́рона· и̓ реко́ша к нимъ сы́нове і҆и́левы, о҆у-
не҆ бы̀хомъ да бы́хомъ, и҆зме́рли оу҆на́зве́ни ѡ҆ гдⷭ҇а в землѝ е҆гу̀петъсте́и, е҆гда̀ сѣда́хомъ (тамъ), на̀
котлы̀ мѧсны́ми, и҆ ѣда́хомъ хлѣбы до сы́тости, не́жели на́ко и҆зведо́сте на́ы въ пусты́ню сі́-
ю, оу҆мори́ти [-][2] со́нмъ се́и гла́домъ. (и̓) рече (-)[3]
гдь къ мои̯сі́ю, се а́зъ о҆до́ждю вамъ хлѣ́бъ съ
нб҃се, і҆ и҆зы́идутъ лю́дїе, и҆ да съберу́тъ на
вса́къ дн҃ь на́ко да и҆скуше́ ѧхъ, а҆́ще и́дутъ
въ законѣ̀ мое́мъ или ни́. и̓ бу́детъ въ дн҃ь
шесты́и, (да)[4] оу҆гото́ватъ, и҆же и҆знесу́тъ и҆ да
бу́детъ сугу́бо, на́же съберу́тъ ѡ҆ дн҃и (всего)[5]
дн҃е· рече же мои̯сі́и и҆ а҆а́ронъ къ всему̀ [наро́ду][6]
сы́новъ і҆и́левыхъ. въ ве́черъ (се́и) оу҆вѣ́сте, на́ко гдь
(и҆звед́ы́и)[7] вы̀ ѡ҆ земла̀ е҆гу̀петъски, [-][8] заоу́т-
ра оу҆зри́те сла́ву гн҃ю, поне́же ([гдь][9] оу҆слы́ша)[10]
ропта́нїе ваше на́ бг҃а, мы̀ (оу҆бо)[11] что̀ е҆смы̀,
да ро́пщете на́ ны· и̓ рече мои̯сі́и, е҆г҃а̀ да́сть гдь
вамъ ве́черъ мⷭ҇ѧ ѣ҆сти, и҆ хлѣ́бы заоу́тра до
сы́тости. поне́же (гдь слы́ша)[12] ропта́нїе ва́ше,
и҆же [-][13] ро́пщете на́ ны, а҆ мы̀ что̀ е҆смы̀, не
(на́ ны (оу҆бо)[14])[15] ропта́нїе ваше [-][16], но̀ на́ бг҃а·
(и̓) рече (-)[17] мои̯сі́и къ а҆а́рону, глѝ къ всему̀
со́нму сы́новъ і҆и́левъ, прїидѣ́те пр҃ѐ ба, оу҆слы́ша
бо̀ [ропта́нїе ваше][18]. е҆гда́ же гла́ше а҆а́ронъ,
всему̀ со́нму сы́новъ і҆и́левъ, и҆ о҆брати́шасѧ въ
пусты́ню, и҆ сла́ва гн҃ѧ ѩ҆ви́сѧ на о҆́блацѣхъ· и̓
рече гдь къ мои̯сі́ю гл҃ѧ, *слышахъ ропта́нїе сир҃а́ ме
сы́новъ і҆и́левы҃, рцы̀ (же) к ни́мъ гл҃ѧ. на́ вечеръ
да ѣ́сте мѧ́са, (а҆)[19] заоу́тра насыти́тесѧ хлѣ-
ба. и҆ да оу҆вѣ́сте, на́ко а́зъ [е҆смь][20] гдь бг҃ъ
вашъ· бы́сть же ве́черъ, (-)[21] *прїидо́ша кра́сте́-
ли, и҆ покры́ша [ве́сь][22] по́лкъ. заоу́тра же (-)[23]
о҆сѧзаю́щи рось о҆́коло по́лка, *и҆ се на лицы̀ пу-
сты́ни (-)[24], на́ко сѣ́мѧ бѣ́ло а҆́ки ледъ на землѝ·
оу҆зрѣ́вше же [-][25] сы́нове і҆и́левы, рече др҃у къ
дру́гу, что̀ (се́ е҆сть)[26]. не вѣ́дѧхъ бо что̀ (се́)
[е҆сть][27]. рече же мои̯сі́и к ни̓, *се хлѣ́бъ, и҆же

дáсть ѓь (нáсти вáмъ)[28], [и҃][29] ѣ҆е слóво ѣ҆же (обѣщà)[30] ѓь, съберѣ́те ѿ негò кóждо вá҃, въ (свóи)[31] гомóръ, на главý по числý дш҃ъ вáшихъ, кóждо (васъ). съ домáшними своúми събирáйте· [и҃ сътворúша][32] тако сн҃овє їи҃левы, и҃ събрáша óбъ мнóго (-)[33] óв҃ (же) мáло, (в мѣрý кóждо гомóръ свои)[34], (*и҃) не и҃збы́сть оу҃ негóже мнóго, и҃ (недостà оу҃ негóже мáло)[35], кóждо (ѣ҆лúкоже бѣ ѣ҆мý)[36] събрà· [и҃ рече][37] моѵ҆сїи к нн҃, никтóже да óставитъ на оу҃трїа ѿ него, и҃ не послýшáша моѵ҆сїа, нò óстáвиша друзїи ѿ негò на оу҃трїа, и҃ сгнúасѧ чрьвúми и҃ въсмердѣ́сѧ. (-)[38] óскорби́ (же) сѧ [нáнасѧ моѵ҆сїи][39], и҃ забрà [-][40] рáно рáно кóждо достáточное ѣ҆мý, и҃дѣ́же óгрѣ́ашє слн҃це, растáашє· бы́сть же въ дн҃ь шесты́и, [и҃][41] събрáша достáточное сугýбо два гомора въ ѣ҆дино, (комýждо,) прїидóша же вс҃и кн҃зи сóнмъма, и҃ повѣ́даша моѵ҆сїю· рече же моѵ҆сїи к нимъ, ѣ҆е ѣ҆сть слóво ѣ҆же гл҃а ѓь, сýбóта покóи ст҃ъ ѓу҃· оу҃тро ѣ҆лúко âщє и҃спечéте, пецѣ́те, и҃ ѣ҆лúко âщє свáрите, сварúте, (-)[42] все (же) и҃збы́точное óстáвите въ скрóвь, на оу҃трїа· и҃ óстáвиша (-)[43] до оу҃трїа, нáкоже заповѣ́да и҃м моѵ҆сїи. и҃ не въсмердѣ́сѧ, и҃ чéрвь не бы́сть въ нéмъ· рече же [и҃мъ][44] моѵ҆сїи нáдúте дн҃ь. ѣ҆сть бо сýбóта [покóище][45] [ѓу дн҃ь][46]. не óбрáщете нá поли. шéсть бо дн҃їи да събирáете, â въ седмы́и дн҃ь сýбóта. не [óбрáщете][47] в немъ· бы́сть же въ [седмы́и дн҃ь][48], и҃дóша нѣцыи (-)[49] събирáти, и҃ не óбрѣтóша· рече же ѓь моѵ҆сїóви, докóлѣ не хóщете послýшати заповѣ́дей мои́хъ, и҃ закóна моѣ́го (блюсти́)[50]. ѓь бо далъ вамъ (сїи дн҃ь)[51] сýбóту, сегò рáди далъ вамъ въ дн҃ь шесты́и хлѣ́ба на два дн҃и, да сѣдúте кóждо васъ въ домý своѣ́мъ [ѻ҆ сѣ́мъ][52], [и҃][53] да никтóже [вá҃][54] и҃схóдитъ [кóжѳ][55] ѿ мѣ́ста своѣ́го, въ дн҃ь седмы́и· и҃ (сýботьствýа)[56] лю́дїе въ дн҃ь сѣ́мы́и. и҃ прозвáша сн҃ове їи҃левы и҃мѧ ѣ҆го [мáнна][57]. [óнá же бѣ́ше][58] нáко сѣмѧ кориáндръдрово. (и҃ нáко мýкà) бѣ́ло, â вкýшéнїе ѣ҆ѧ́ âки мýкà с мéдомъ· рече же [и҃мъ][59] моѵ҆сїи, ѣ҆е слóво ѣ҆же вѣщà ѓь, напóлните гомóръ ѿ [мáнны][60] въ кровь роженїи вашихъ. да вѣ́дятъ хлѣ́бъ ѣ҆гóже ѣ҆сте нáли [-][61] въ пусты́ни, ѣ҆гдà и҃звéдѣ вы ѓь ѿ землѧ́ ѣ҆гѵ҆петъски· и҃ рече моѵ҆сїи къ ааро́ну, вѣзми съсýдъ златы́и ѣ҆дúнъ, и҃ вложú в негò (гомóръ пóлныи)[62] ѿ [мáнны][63], и҃ положúши тóе пр҃е (гм҃ъ)[64], въ снабдѣ́нїе рожéнїю вáшему. нáкоже заповѣ́да ѓь моѵ҆сїю. и҃

до одного: Що це? Бо не знали, що це є. Сказав же Мойсей до них: *Це хліб, який Господь дав вам їсти. **16** І це слово, яке обіцяв Господь. Зберіть з нього кожний з вас до свого гомора, по одному на голову, за числом ваших душ; кожний з вас збирайте з своїми домашніми. **17** І зробили так ізраїльські сини, і зібрали один багато, а один мало. **18** За мірою, кожний свій гомор, *і у кого багато, він не мав понад міру, і у кого мало, не мав браку. Кожний, скільки було йому належно, зібрав. **19** І Мойсей промовив до них: Хай ніхто не залишить з нього до ранку. **20** І вони не послухали Мойсея, але деякі оставили з нього до ранку, і воно зігнило від червяків і засмерділося. А Мойсей засмутився на них. **21** І кожний рановранці взяв собі скільки потрібно, а де гріло сонце, воно топилося. **22** А в шостому дні сталося: що зібрали подвійно за потребою, два гомори на одного в кожного. Прийшли ж усі князі збору і розповіли Мойсеєві. **23** А Мойсей сказав їм: Це слово, яке Господь сказав: Субота - це святий відпочинок Господеві, завтра. Те, що печете – печіть, і що варите – варіть. А все, що зостанеться, залишіть в посудині на завтра. **24** І вони оставили на завтра, так як їм заповів Мойсей, і воно не засмерділося, і не було в ньому хробака. **25** Сказав же їм Мойсей: Їжте сьогодні, бо це субота, сьогодні спочинок Господеві, не знайдете нічого на полі. **26** Бо шість днів будете збирати, а в сьомому дні – субота, в ній не знайдете. **27** Сталося ж, що деякі пішли збирати в сьомому дні, і не знайшли. **28** Промовив же Господь до Мойсея: Доки не хочете слухати мої заповіді і зберігати мій закон? **29** Бо Господь дав вам цей день в суботу, задля цього Він дав вам у шостому дні хліби на два дні, щоб ви сиділи, кожний з вас, у своїм домі самі, і щоб ніхто з вас не виходив з свого місця у сьомому дні. **30** І народ у сьомому дні зберігав суботу. **31** І прозвали ізраїльські сини йому ім'я Манна. Вона була, наче насіння коріандра і наче біла мука, а її смак, наче мука з медом. **32** Сказав же їм Мойсей: Це слово, яке сказав Господь: Наповніть гомор манною, щоб сховати для ваших поколінь, щоб знали про хліб, який ви їли в пустині, коли Господь вивів вас з єгипетської землі. **33** І сказав Мойсей до Аарона: Візьми одну золоту посудину, і вклади до неї повний гомор манни; і покладеш те перед Господом на зберігання для ваших поколінь, **34** так як Господь заповів Мойсеєві; і Аарон

кор1. 10 ів. 6

кор1. 8

поклав її перед свідченням на збе-
рігання. **35** А ізраїльські сини їли
манну сорок літ, доки не прийшли
до заселеної землі. І вони їли ман-
ну, поки не прийшли до финикій-
ського краю. **36** А гомор був де-
сятою частиною трьох мірок.

положи [ю][65] ⁂ароне҃, пре҃ свѣдѣнїемъ, въ снабдѣнїе. Сѝвше же їѝлевы на҆до́ша [манну][66], ѧ҆ко четы́ридесѧтъ до́нъдеже прїидо́ша въ зе́млю о҆битаю́щую, [и҆][67] (на҆до́ша [манну][68])[69] до́ндеже прїидо́ша къ краю́ финичному, гомо́ръ же деса́тая часть тре҃ мѣръ бѧше.

Глава 17

1 І ввесь збір ізраїльських си-
нів, піднявшись з пустині Син за
своїми полками, за Господнім сло-
вом, стали в Рафиді. І не було пит-
мой4. 20 ної води для народу. **2** *І народ ху-
мой5. 32 лив Мойсея, кажучи: Дай нам води,
щоб ми пили. Промовив же Мой-
сей: Чому хулите на мене, і чому
спокушаєте Господа? **3** А народ
там був спрагнений води і нарікав
на Мойсея, кажучи: Навіщо ти нас
вивів з Єгипту, щоб спрагою замо-
рити нас, і наших дітей, і нашу ху-
добу? **4** Закричав же Мойсей до
Господа, кажучи: Що зроблю з цим
народом? Іще трохи й поб'ють мене
камінням. **5** І Господь промовив до
Мойсея: Піди перед народ, і візьми
з собою старшин народу, і візьми в
твою руку палицю, *якою ти вда-
вищ. 7 рив море, і піди. **6** *А Я стану там,
пс. 80 перед твоїм приходом, при скелі, в
Хориві. *І вдариш в скелю, і з неї
мой4. 20 вийде вода, щоб народ пив. Зробив
пс. 77 же так Мойсей перед синами Ізраїля. **7** І назвав ім'я місця, того місця
і 104 Спокуса і Хула, через хулу ізраїль-
муд. 11 ських синів і тому що спокусили
кор1. 10 Господа, кажучи: Чи є в нас Гос-
мой5. 27 подь, чи ні? **8** *Прийшов же Ама-
юдт. 4 лик і воював проти Ізраїля в Рафи-
муд. 11 дині. **9** А Мойсей сказав до Ісуса:
Вибери собі сильних мужів, і, пі-
шовши, ополчися завтра проти А-
малика. А ось я стану на верху го-
ри, і палиця божа в моїй руці. **10** І
зробив Ісус так, як сказав йому
Мойсей, і ополчився проти Амали-
ка. Мойсей же, й Аарон, і Ор вий-
шли на верх гори. **11** І сталося, що
коли Мойсей піднімав руки, – пе-
ремагав Ізраїль, коли ж опускав ру-
ки, – перемагав Амалик. **12** А руки
Мойсея стали тяжкі, і взявши ка-
мінь, підклали йому, і він сидів на
ньому. Аарон же й Ор піддержува-
ли його руки, один звідси а один
звідти. І руки Мойсея були скріпле-
ні до заходу сонця. **13** І розгромив
Ісус Амалика, і порубав ввесь на-
род мечем. **14** І сказав Господь до
Мойсея: Запиши це на пам'ять до
книги, і дай у вуха Ісуса, що: Зни-
щенням знищу пам'ять Амалика з
землі. **15** І Мойсей збудував жер-
товник Господеві, і назвав його ім'я

Гла҃ зі.

(въста́вше)[1] весь со́нмъ сы́нъ їѝлевъ, ѡ҆ пусты́ня сѝнъ. по полко́мъ и҆хъ, словесе́мъ гн҃и҃, и҆ ста́ша в рафи́дѣ, [и҆ не ба́ше][2] воды҆ [пити людє҃][3], *и хула́ху лю- д҃ мѡ и҃
дїе мое҃ї҆а глюще, да҃ждь намъ во́ду да пїемъ. е҃ мѡ ѣѵ
[рече же][4] [-][5] мое҃ї҆и, что҆ хули́те ма҆. и҆ что҆ и҆скуша́сте гда҃. жажда́ша же тѹ҆ лю́дїе воды҆, и҆ ропта́ху [-][6] на мое҃ї҆а глюще. въскую҆ (на҆ и҆зведе҆)[7] и҆з҆ е҆гѵ́пта. ѹмори́ти насъ, и҆ ча́да наша, и҆ скоты҆ [наша][8] жа́ждею. возъпи́ же мое҃ї҆и къ гу҃ гла҃. что҆ сътворю҆ лю́демъ симъ, (и҆) е҆щѐ мало и҆ побїю́тъ ма҆ ка́менїемъ. и҆ рече гь къ мое҃ї҆ю, поидѝ пре҃ людми, [и҆ поими҆][9] съ собо́ю ѡ҆ ста́рецъ лю҃дскихъ, и҆ же́злъ *имже пребѝ мо́ре възми҆ в ру́ку твою, и҆ поидѝ. вв҃і з҃
[*азъ же][10] [ста́ну тѹ҆][11] пре́же҃ прише́ствїа ѱ҃ко҃ и҃
твое҆го ѹ҆ ка́мени въ хори́вѣ. *и ѹ҆да́риши въ д҃ мѡ и҃
ка́мень, і҆ и҆зы́детъ ѡ҆ него вода҆, (да)[12] пїю́тъ ѱ҃ко҃ ѻ҃з
людїе. Сътвори́ же [тако мое҃ї҆и][13] пре҃ сны҆ и҃ ѣѵ
їѝлевыми. и҆ прозва҆ и҆ма҆ мѣ́сту тому и҆скусъ, мѵ҃дро҃ а҃ї
и҆ поху́ле́нїе хулы҆ ради сы́новъ їѝлевъ. і҆ и҆скуше́нїа ради гда҃ гла҃вѣ, а҃ще҆ е҆сть в насъ гь, и҆ли и҆ни. *Прїи́де же а҃малѝ, и҆ въ҆е҆ва҆ на їѝла҆ въ рафидѝнѣ, рече же мое҃ї҆и къ і҆су҃, и҆зберѝ себѣ мужа сѝлны҆. и҆ ше҃ ѡ҃полчи́ся къ а҃малѝку, ѹ҆́тро҃ъ, (-)[14] е҆е҆ (же) а҃зъ [ста́ну][15], на верху҆ горы҆, и҆ же́злъ (же) бжі҃и в ру́цѣ моеи҃. и҆ сътворѝ і҆су҃съ, ка́коже рече е҆му҆ мое҃ї҆и, и҆ ѡ҃полчи́ся къ а҃малѝку, [мое҃ї҆и же][16], і҆ а҃а҃ро́нъ, і҆ о҃ръ, възыидо́ша въ ве́рхъ горы҆. и҆ бы́сть е҆гда҃ въздвиза́ше мое҃ї҆и ру́цѣ, ѡ҃долѣва́ше їѝль, е҆гда́ же пригина́ше ру́цѣ, ѡ҃долѣва́ше а҃малѝ. ру́цѣ же мое҃ї҆ѡ҃вѣ тя́жцѣ бѣ́ша, и҆ възе́мше ка́мень по҃ложи́ша е҆му҆, и҆ сѣ҆да́ше на не́мъ. а҃а҃ро́нъ же і҆ о҃р҃, по҃держа́ста ру́цѣ е҆му҆, (е҆ди́нъ ѡ҆сю́ду)[17] (а҆ дру́гїи ѡ҆тѹ́ду)[18], и҆ бы́ша (мое҃ї҆ѡ́вѣ ру́цѣ)[19] ѹ҆кре҆пле́ни, до заха́да слн҃цу, и҆ ѡ҃долѣ і҆су҃съ а҃малѝку, и҆ всѧ҆ лю́ди (посѣчѐ мече́мъ)[20]. [и҆ рече][21] гь къ мое҃ї҆ю въпиши҆ се҆ на память въ кни́ги, и҆ въда́и въ ѹ҆́ши и҆су҃у на҆́ко па́губою погублю҆ па́мять а҃малѝкову҆ ѡ҆ (земля҆)[22]. и҆ създа҆ мое҃ї҆и о҃лта́рь гу҃, и҆ прозва҆ и҆ма҆ е҆му҆ гь мои, прибѣ́жище [мое҆][23]. на҆́ко рукою҆ кре҆пкою

бо́ретъ ѓь на а҃малі́ка, ѡ҆ рода въ ро́дъ·

Мій Господь – моя охорона, **16** бо сильною рукою воює Господь проти Амалика з роду в рід.

Г҃ла, и҃·

Глава 18

Оуслы́ша же і҆о́доръ і҆ерев҃и мадіа́мъскіи. те́сть моѵ҆сіо́въ, вс҃е є҆лі́ко сътвори҆ ѓь і҆и҃лю своі́мъ лю́демъ. (и҆) [на҃ко и҆звед҃е]1 ѓь і҆и҃ла и҆ҙ є҆гѵ҆пта· [и҆ пож҃е]2 і҆о́доръ, те́сть моѵ҆сіо́въ, (сепфи́рѹ)3 женѹ моѵ҆сіо́вѹ, съ и҆мен҃і-
вбї ѣ емъ є҆ѧ, и҆ съ двема сы́нома є҆го. *има є҆ди́номѹ, герса́мъ, гл҃а пришле́ць [є҆смь]4 въ землѝ чюжде́и. (-)5 и҆ма второ́мѹ є҆лиє҆зе́ръ, [гл҃а]6, бг҃ъ [-]7 ѡ҆ц҃а моє҆го помо́щникъ мои, (-)8 и҆зба́ви ма и҆ҙ рѹкѝ фараѡ́на· и҆ прі҆и҃де і҆о́доръ. те́сть моѵ҆сі-
ѡ́въ, и҆ сы́нове и҆ жена҃ къ моѵ҆сію въ пѹсты́ню, и҆деже стоа́хѹ (въ пѹсты́ни) при горѣ бж҃іи· вѣзвѣсти́ша же моѵ҆сію гл҃ющіе, (се́и҆)9 і҆о́доръ те́сть твои и҆де́тъ к҃ тебѣ, и҆ жена҃ [твоа҃]10, и҆ о́ба сы́на твоа҃ с҃ ни҃· и҆зы́де же моѵ҆сіи проти-
вѹ те́сту своє҆мѹ, и҆ поклони́ся є҆мѹ, и҆ цѣлова и҆̀, и҆ пыта́лъ дрѹгъ дрѹга здра́вія, и҆ вѣведѐ и҆̀ [моѵ҆сіи]11 въ кѹщѹ, і҆ и҆сповѣда моѵ҆сіи те́сту [своє҆мѹ]12, вс҃е є҆лі́ко сътвори҆ ѓь фараѡ́нѹ, и҆ є҆-
гѵ҆птяно҃ї҆ и҆ла ради. и҆ вс҃ю трѹдъ и҆мъже бы҃ї (-)13 на пѹти҃. и҆ на҃ко и҆зба́ви и҆хъ ѓь ѡ҆ рѹкѝ фараѡ́на, и҆ ѡ҆ рѹкѝ є҆гѵ҆петъски· ѣюдѝ же сѧ і҆о́доръ всі́и бл҃гти, на҃же сътвори҆ [ѓь съ ни-
ми]14, на҃ко и҆зба́ви [ѓь]15 и҆хъ ѡ҆ рѹкѝ є҆гѵ҆-
петъски и҆ ѡ҆ рѹкѝ фараѡ́на· и҆ рече и҆ѡ́доръ бл҃гве́нъ ѓь [и҆же]16 и҆зба́ви лю́ди (-)17 и҆ҙ рѹкѝ є҆гѵ҆пт҃е́скіа, і҆ и҆ҙ рѹкѝ фараѡ́на· нн҃ѣ оу҆вѣдѣ҃ на҃ко велі́къ (є҆сть) ѓь, паче вс҃ѣ бговъ, сего ра́ди на҃ко налего́ша на нихъ (вѣзда҃ и҆мъ ѓь). и҆ положѝ і҆о́доръ те́сть моѵ҆сіѡ́въ, вс҃есъжженіа и҆ же́ртвы (-)18· прі҆и҃де же а҃а҃ро́нъ, и҆ вс҃и ста́рцы і҆и҃левы на҃сти хлѣба съ те́стемъ моѵ҆сіѡ́вымъ, пр҃е
бг҃омъ· и҆ бы́сть [по с҃ѐ]19 на оу҆́трі҆е. свѣ́де моѵ҆-
сіи, сѹди́ти люди. стоа́хѹ же пр҃е [моѵ҆сіѡ́мъ вс҃и лю́діе]20, ѡ҆ оу҆́тра и҆ до ве́чера. [ви́дѣвъ҃ же]21 ([те́сть моѵ҆сіѡ́въ]22 і҆о́доръ)23, вс҃е є҆лі́ко твора́-
ше лю́демъ· [и҆]24 рече что҆ сѣ̀ ты творѝши лю́демъ, почто҆̀ ты (є҆ді́нъ сѣдѝши)25, а҆ вс҃и лю́-
діе пр҃естоа́ тебѣ, ѡ҆ оу҆́тра до ве́чера· [рече же]26 моѵ҆сіи те́сту, поне́же прихо́дятъ [лю́діе къ мнѣ]27, вѣпраша́юще сѹда́ ѡ҆ бг҃а, є҆гда́ же сѹ́детъ и҆мъ пра҃, и҆ прі҆и́дѹтъ къ мнѣ, разѣсѹ́ждѹ комѹ́ждо. и҆ наказѹ́ а҆̀, по повелѣ́нію бж҃ію, и҆ зако́ну є҆го· рече же те́сть моѵ҆сіѡ́въ къ немѹ, непра́ведно твори́ши сло́во є҆е, (сѣ̀ бо) разсы́панію́мъ разсы́плеши [-]28 ты и҆ вс҃и лю́діе сіи, и҆же с҃ тобо́ю. тя́жко тебѣ сло́во є҆е, (и҆) не

1 Почув же Йотор, мадиямський священик, тесть Мойсея, все, що зробив Господь для свого народу Ізраїля, і що Господь вивів Ізраїль з Єгипту. **2** І тесть Мойсея Йотор взяв Сепфиру, жінку Мойсея, з її маєтком **3** і з двома його синами. *Ім'я одного Герсам, кажучи: Я є приходьком в чужій землі. **4** Ім'я другого Елиезер, кажучи: Бог мого батька – мій помічник; Він визволив мене з руки фараона. **5** І прийшов тесть Мойсея Йотор, і сини, і жінка до Мойсея в пустиню, де стояли, в пустині при божій горі. **6** Сповістили ж Мойсеєві, кажучи: Ось Йотор, твій тесть, приходить до тебе, і твоя жінка, і оба твої сини з ним. **7** Вийшов же Мойсей назустріч своєму тестеві, і поклонився йому, і поцілував його, і випитував один одного про здоров'я; і Мойсей ввів його до шатра. **8** І Мойсей визнав своєму тестеві все, що Господь зробив фараонові і єгиптянам задля Ізраїля, і ввесь труд, який був в дорозі, і що Господь визволив їх з руки фараона і з руки єгиптян. **9** Здивований же був Йотор всім добрим, яке вчинив Господь з ними, бо Господь визволив їх з руки єгиптян і з руки фараона. **10** І сказав Йотор: Благословенний Господь, що визволив народ з руки єгиптян і з руки фараона. **11** Тепер я пізнав, що Господь великий, понад всіх богів; задля цього, що на них налягли, Господь їм віддав. **12** І Йотор, тесть Мойсея, приніс всепалення і жертви. Прийшов же Аарон і всі ізраїльські старшини їсти перед Богом хліб з тестем Мойсея. **13** І сталося після цього, натупного дня, Мойсей сів судити народ. А увесь народ стояв перед Мойсеєм від ранку й до вечора. **14** Тесть же Мойсея Йотор, побачивши все, що він робив для народу, й сказав: Що це ти чиниш для народу? Чому ти сам сидиш, а ввесь народ стоїть перед тобою від ранку до вечора? **15** Сказав же Мойсей тестеві: Тому що народ приходить до мене, просячи суду від Бога. **16** Коли ж буває в них спір і приходять до мене, я розсуджую кожному, і повчаю їх за божим приказом і його законом. **17** Сказав же тесть Мойсея до нього: Неправильно чиниш це слово, **18** бо ось знесилишся знесиленням ти і ввесь цей народ, що з тобою. Тяж-

вищ. 2

ке тобі це слово, і не зможеш ти сам один виконати. **19** Тепер же послухай мене, щоб я тобі порадив, і буде з тобою Бог. Ти будь для народу в тому, що відноситься до Бога, і донесеш їхні слова до Бога. **20** І засвідчуй їм Божі заповіді і його закон, і звістиш їм його дороги, якими підуть, і діла, які чинитимуть. **21** А ти вибери собі з усього народу сильних мужів, що бояться Бога, праведних мужів і що ненавидять звеличування. Постав же над ними тисяцькими, і сотниками, і п'ятдесяцькими, і десяцькими, **22** і писарями, щоб судили їх в усі години. А надмірно тяжку справу принесуть до тебе, малі ж суди хай вони судять; і зменшать тобі труд, і поможуть тобі. **23** Якщо виконаєш це слово, Бог тебе скріпить; і зможеш служити, і ввесь народ прийде на своє місце, кожний з миром. **24** Послухав же Мойсей голос свого тестя і вчинив все, що він сказав йому. **25** І Мойсей вибрав сильних мужів з усього Ізраїля, і зробив їх над ними тисяцькими, і сотниками, і п'ятдесяцькими, і десяцькими, **26** і писарями; і вони судили народ кожної години. Кожну ж надмірно важку справу приносили до Мойсея, а малу судили самі. **27** Відпустив же Мойсей свого тестя, і він відійшов до своєї землі.

Глава 19

1 А в третьому місяці, після виходу ізраїльських синів з єгипетської землі, в цьому дні вони прийшли до синайської пустині, **2** і піднялися з Рафидина, і прийшли до синайської пустині. І там став Ізраїль напроти Гомори, **3** *а Мойсей вийшов на божу гору, і Бог покликав його з гори, кажучи: Так скажеш домові Якова. І скажи ізраїльським синам: **4** *Самі бачите, що Я зробив єгиптянам; і Я взяв вас, наче на крилах орла, і Я привів вас до себе. **5** *І тепер, якщо слухом послухаєте мій голос і збережете мій завіт, будете мені особливим народом з усіх народів. *Бо вся земля моя. **6** *Ви ж будьте мені царським священством і святим народом. Ти скажеш ці слова ізраїльським синам. **7** А Мойсей, прийшовши, покликав всіх старшин народу, і сказав, і визнав їм всі ці слова, які Бог їм заповів. **8** Відповів же ввесь народ разом і сказав: Все, що сказав Бог, зробимо і слухатимемось. А Мойсей доніс ці слова до Бога. **9** І сказав Господь до Мойсея: Ось я

дія. 7
мой5. 29
мой5. 5
пс. 23
пет1. 2

възмо́жеши твори́ти ты̑ е̂ди́нъ· Нѝнѣ (же)[29] послу́шаи менѐ, (да)[30] съвѣ́тую тебѣ, (-)[31] бу́детъ бг̑ъ с тобо́ю. бу́ди ты людемъ на́же къ бг̑у. и̂ донесе́ши словеса̀ и̂хъ къ бг̑у· И̂ възвѣщаи́̆ и̂мъ повелѣ́нїа бо́жїа, и̂ зако́нъ е̂го. и̂ повѣ́си и̂мъ пу́ти е̂го, в на́же по́идутъ [-][32], и̂ дѣлеса̀ на́же съ́творя́тъ, (а̂)[33] ты̑ [и̂зберѝ себѣ][34] ѿ всѣ́хъ люде́и мужа́ си́лны, бг̑а боя́щихъся. мужа́ пра́ведны. [и̂][35] ненави́дящаа̀ велича́нїа· (Поста́ви же)[36] [-][37] над ни́ми ты́сящники, и̂ сотники, и̂ пѧтьдеся́тъники, и̂ деся́тники, [и̂ кни́гочїа̀][38], (да)[39] су́дятъ (а̀)[40] по вс̑а̀ часы̀, а̂ рѣчь оу̑си́лнаа̀, донесу́тъ до тебѐ малыа̀ же су́ды да су́дятъ о́нѝ, и̂ оу̑ма́лѧ̑тъ ти тру́да̀. и̂ по̑помо́гутъ ти̑а̀· Ч̑ще (съ́творѝши сло́во е̂е)[41], оу̑крѣпи́̆ ти̑а̀ бг̑ъ. и̂ възмо́жеши служи́ти, и̂ вс̑и лю́дїе [-][42] прїи́дутъ въ своѐ мѣ́сто (ко́ждо) с ми́ромъ· Послу́ша же моу̑сїи гласа тѣ́ста̀ [свое̂го][43], и̂ съ́творѝ [вс̑е][44] е̂ли́ко [рг̑е̂ е̂му̀][45]· І̂ и̂збра̀ моу̑сїи мужа́ си́лны ѿ всего̀ ї̑ила̀. и̂ съ́творѝ а̑̀ на̑̀ ни́ми ты́сящники и̂ со́тники, и̂ пѧ̑деся́тники и̂ деся́тники, [и̂ кни́гочїа̀][46], и̂ су̑дя́̑ху лю́демъ по вс̑а̀ часы̀. (всю̀)[47] же рѣчь оу̑си́лную приноси́ша къ моу̑сїю, (а̂ ма́лую же)[48] (сами су̑дя́̑ше)[49]· ѿпусти́ же моу̑сїи тѣ́ста̀ свое̂го, и̂ ѿи́де въ (свою̀ зе́млю)[50].

Гл҃а, д҃і·

Ч̑а же тре́тїаго и̂̆шествїа сы̑новъ ї̑илевъ ѿ земла̀ е̂гу̑петъскїа̀, в (сїи дн̑ь)[1], прїидо́ша въ пусты́ню сина́йскую, и̂ въздвиго́шася̀ ѿ рафидѝна, и̂ прїидо́ша въ пусты́ню сина́йскую. и̂ ста̀ ти̑̀ ї̑иль пра́̀мо гомо́рѣ. [*Щоу̑сїи же][2] възы́иде на гору̀ бо́жїю, и̂ възва̀ и̂̀ бъ ѿ горы̀ гл҃а. сѝце гл҃еши до́му̀ ї̑а́ковлю, и̂ повѣ́ждь сы̑номъ ї̑илевы̑мъ. *са́ми ви́дите е̂ли́ко съ́твори́хъ е̂гу̑пта̀номъ, и̂ взя̑̀ вы̑ на́̀ко на крилѣ̀ о̑́рли, и̂ приведо̑̀ вы̑ к себѣ̀· *И̂ нѝнѣ а́̀ще послу́ша́нїемъ послу́ша́сте (гла́са моего̀)[3], и̂ снабди́те завѣ́тъ мои̑. бу́дете ми лю́дїе су̑ще́ ѿ всѣ́хъ на́зы́ікъ, *моа̀ бо е̂сть вс̑а̀ земла̀. *вы̑ же бу́дѣте ми̑ цр̑ьско́е сщ̑е́нїе, и̂ на́зы́ікъ сты̑̀. е̂си словеса̀ да гл҃еши сы̑номъ ї̑илевы̑мъ· (Пришедъ)[4] же моу̑сїи (-)[5] възва̀ вс̑а̀ ста́рца лю́дъски, [и̂ рече][6], і̂ и̂сповѣ́да и̂мъ вс̑а̀ словеса̀ е̂и, на́̀же завѣща̀ [и̑̀][7] бъ· ѿвѣща́ша же вс̑и лю́дїе ку̑пно и̂ реко́ша. вс̑е е̂ли́ко ре́кла̀ бъ, сътворю̑̀, и̂ послу́шаемъ. доне́съ же моу̑сїи словеса̀ [е̂и][8] къ бг̑у· [И̂ рече][9] гь къ моу̑сїю е̂е а́зъ прїидо́̀ к тебѣ̀ въ столпѣ о̑́блачнѣ. да оу̑-

слы́шатъ лю́дїе гл҃ющаго мѧ к тебѣ, и̂ да тебѣ вѣру́ютъ въ вѣки. повѣ́да же мои҃сїи, словесà лю́дїи къ гу҃· [и̂ рече][10] гь моу҃сїю сънии́ди, вънзвѣстити лю́демъ, и̂ о҆чи́сти а҃ днесь и̂ ѹ҆́трѣ. и̂ да и̂сперу́тъ ри́зы, и̂ да бу́дутъ гото́ви, въ дн҃ь трети́и, въ [тре́тїи бо дн҃ь][11] сни́детъ гь на гору́ синаи́скую, пред҃ лицемъ всѣхъ людїи, и̂ ѹ҆стро́иши лю́ди о҆бонѧ́мо гл҃ѧ, вънемли́те себѣ не вънсходи́ти на го-
ѥ҆вре҃ѣ ві рý и̂ (ничи́мже коснѹ́тисѧ)[12] е҃а, *всѧ́къ [бо][13] прикоснѹ́вый҆сѧ горѣ сме́ртїю ѹ҆́мретъ. (прие́мшаѧ́сѧ е҃и рукà)[14] ка́менїемъ [-][15] побїе́тсѧ, и̂лѝ стрѣло́ю ѹ҆стрѣли́тсѧ. любо звѣ́рь, любо чл҃къ, не бу́детъ жи҃ ѥ҆гда́ (же) гласъ (-)[16] трубы́ и̂ о́блакъ ѡ҆и́де҃ ѡ҆ горы́, сїѝ да вънзы́ндутъ на гору́· и҆зы́де же моу҃сїи съ горы́ къ лю́демъ и̂ о҆чи́стї а҃, і̂ испра́ша ри́зы [своѧ][17], (-)[18] рече (же) лю́демъ, бу́дите гото́ви три дн҃и (и̂) не ходи́те къ жена́мъ· бы́сть же въ [тре́тїи дн҃ь][19], къ свита́нїю, [и̂][20] бы́ша гла́си, и̂ мо́лнїѧ, и̂ о́блакъ мо́лнїанъ на горѣ сина́истѣи [и̂][21] гла́съ трубны́и. глаша́ше си́лно (зѣло), и̂ ѹ҆бонѧ́шасѧ вс҃и лю́дїе въ по́лцѣ· (-)[22] и҆зведе́ (же) моу҃сїи, лю́ди проти́ву бу҃, ѡ҆ полѧ́ ѥ҆ мѡ д҃ и̂ ста́ша подъ горо́ю. *гора́ же синаи́скаѧ кѹра́шесѧ всѧ. схожде́нїѧ ради бж҃їѧ на нюѧ, въ о́гнѝ. и̂ схожда́ше [же][23] дымъ, и̂́ко дымъ пе́щны҆и. и̂ ѹ҆жасо́шасѧ вс҃и лю́дїе зѣло· бы́ша же гла́си трубнїи, сходя́ще кърѣпцѣ зѣло. *моу҃сїи [же][24] гл҃аше, а҆ бъ ѡ҆вѣща-
дв҃ѣ з ва́ше е҃му гласомъ· Сни́де же гь на гору́ синаи́скую, на ве́рхъ горы́, и̂ вънзва́ гь моу҃сїѧ на ве́рхъ горы́, и̂ вънзы́де моу҃сїи· (-)[25] рече (же) бъ к [нему́][26] гл҃ѧ. (съни́ди, и)[27] вънзвѣстѝ лю́демъ. да не когда́ приступлѧ́ [къ горѣ][28], къ бу҃ разумѣти, и̂ падутъ ѡ҆ нихъ мно́зи, и̂ жерцы́ [же][29] приступа́ѧи къ гу҃ бу҃ да сѧ о҆стѧ́т҃. да не когда́ и҆змѣни́тъ ѡ҆ нихъ гь· [рече же][30] моусїи къ бу҃, не возмо́гутъ лю́дїе вънзы́ти на гору́ синаи́скую, ты бо завѣща́лъ е҆си насъ гл҃ѧ. предѣли́ти, оу҃ горы́, и̂ о҆сти́ти ю҃· [и̂ рече][31] е҃му гь. и̂дѝ съни́ди, и̂ вънзы́ди ты́, і̂ а҆а́ро́нъ с тобо́ю. жерцы́ же и̂ лю́дїе да сѧ не ну́дятъ вънзытѝ къ бу҃. да не когда́ погуби́тъ ѡ҆ ни҃ гь. сни́де же моу҃сїи, къ лю́демъ и̂ рече и҃·

прийду до тебе в стовпі хмари, щоб почув народ, як Я розмовляю з тобою, і щоб тобі повірили навіки. Сповістив же Мойсей слова народу Господеві. **10** І повелів Господь Мойсеєві: Зійди, сповісти народові, і очисть їх сьогодні і завтра; і хай виперуть одіж, **11** і хай будуть готові на третій день. Бо в третьому дні Господь зійде на Синайську гору перед лицем усього народу. **12** І поставиш народ довкола, кажучи: Вважайте на себе, щоб не виходити на гору і нічим не доторкнутися до неї. *Бо кожний, хто єв. 12
доторкнеться до гори, смертю помре. **13** Та рука, що доторкнеться до неї, буде побита камінням або буде застрілена стрілою, чи то звір, чи то людина; не буде живою. Коли ж від гори відійде голос труби і хмара, вони хай вийдуть на гору. **14** Зійшов же Мойсей з гори до народу і очистив їх, і вони випрали свою одіж. **15** А він сказав народові: Будьте готові три дні, і не входіть до жінок. **16** Сталося ж в третьому дні на світанку: і були голоси, і блискавки, і хмара з блискавками на Синайській горі, і голос труби лунав дуже сильно, і ввесь народ в таборі перелякався. **17** А Мойсей вивів народ назустріч Богові з табору, і вони стали під горою. **18** *Та Синайська гора вся курилася, мой5. 4
тому що на неї зійшов Бог в огні. І дим підносився, наче дим з печі, і ввесь народ дуже перелякався. **19** Були ж дуже сильні голоси труби, що сходили. *А Мойсей говорив, та Бог дія. 7
відповідав йому голосом. **20** Зійшов же Господь на Синайську гору, на вершок гори, і покликав Господь Мойсея на вершок гори, і Мойсей вийшов. **21** Сказав же Бог до нього, кажучи: Зійди і сповісти народові, щоб часом не приступив до гори, до Бога, щоб поглянути, і впаде багато з них. **22** І священики, як хто наближається до Господа Бога, хай освятяться, щоб часом не відступив від них Господь. **23** Сказав же Мойсей до Бога: Народ не зможе вийти на синайську гору, бо Ти завіщав нам, кажучи: Відділити гору і освятити її. **24** І сказав йому Господь: Іди, зійди і вийди ти і Аарон з тобою. А священики і народ хай не намагаються вийти до Бога, щоб часом не погубив Господь декого з них. **25** Зійшов же Мойсей до народу і сказав їм.

Глава 20

мой5. 5
пс. 80

1 І промовив Господь всі ці слова до Мойсея, кажучи: **2** *Я є Господь Бог твій, який вивів тебе з єгипетської землі, з дому рабства. **3** Ти не матимеш інших Богів, окрім мене. **4** *Ані не зробиш собі ідола і будь якої подоби, яка на небі, – вгорі, і яка на землі, – вдолі, і яка в водах і під землею. **5** Не поклонишся їм, ані не послужиш їм. Бо Я є Господь Бог твій, Бог ревнивий, який віддає гріхи батьків на дітях до третього і до четвертого покоління, тим, що ненавидять мене, **6** *а що чинить милосердя в тисячі, тим, що люблять мене, і бережуть мої заповіді. **7** *Не бери ім'я Господа Бога твого надаремно, бо Господь не очистить тих, що беруть його імя надаремно. **8** *Пам'ятай про день суботи, щоб його святити. **9** Шість днів працюй, і робитимеш в них всі твої діла; **10** а сьомий день, субота Господеві Богові твому. Не зробиш ніякого діла в ньому ти, і твій син, і твоя дочка, і твій раб, і твоя рабиня, і твій віл, і твоє осля, і вся твоя скотина, і твій приходько, що живе в тебе. **11** *Бо в шістьох днях Господь створив небо і землю, море і все, що в них, і спочив у сьомому дні. Задля цього Господь поблагословив сьомий день і освятив його. **12** *Шануй твого батька і твою матір, щоб тобі було добре, і ти був довголітнім на добрій землі, яку тобі дасть твій Господь Бог. **15** *Не убий, **13** не чини перелюбу, **14** не кради, **16** не свідчи на твого ближнього ложним свідченням. **17** Не жадай жінки твого ближнього. *Не жадай дому твого ближнього, ані його поля, ані його раба, ані його рабині, ані його вола, ані його осла, ані будь якої його скотини, ані всього, що твого ближнього. **18** А ввесь народ дивився на голос і блискавки, і голос труби, і гора курилася; і ввесь народ перелякався та став здалека. **19** І вони сказали Мойсеєві: *Ти говори з нами, хай не говорить до нас Бог, щоб часом ми не померли. **20** Сказав же їм Мойсей: Майте надію, не бійтеся, бо задля випробування прийшов до вас Бог, щоб його страх був у вас, щоб ви не грішили. **21** А ввесь народ стояв здалека, Мойсей же ввійшов у мряку, де був Господь. **22** І сказав Господь до Мойсея: Це скажеш домові Якова, і сповісти ізраїльським синам: Ви побачили, що Я з неба заговорив до вас, **23** щоб ви самі собі не зробили срібних богів, і самі собі не зробите золотих богів. **24** А зробіть мені жертов-

мой5. 5
пс. 96

ниж. 34
мой5. 5

мой3. 19
мой5. 5
мат. 5

мой5. 5
єз. 20
ниж. 31
мат. 12

мой1. 2
ниж. 31
єв. 4

мой5. 5
мат. 15
еф. 6
мар. 7
сир. 3

мой5. 5
мат. 5
і 19
мар. 10

мой5. 5
рим. 7
і 13

мой5. 18
єв. 12

Гла, ѯ·

Глагола бо всѣмъ словесѣхъ сими [ико моусіюю][1] глаголя. *Азъ есмь Господь Богъ твои, изведыи тя отъ земля египетскыя, отъ дому работнаго· да не будутъ тебѣ бози иніи развѣ мене. *Ни сътвори себѣ кумира, и всякого подобія, еже на небеси горѣ, и елико на земли низу, и елико въ водахъ и подъ землею. да ся не поклонишиши имъ· ни да послужишиши имъ, азъ бо есмь Господь Богъ твои. Богъ ревнивъ, отдая грѣхы отцъ на чада, до третіаго и до четвертаго рода, ненавидящихъ мене. (-)[2] *творя (же) милость въ тысящахъ любящимъ мя, и снабдящимъ заповѣди моя· *Не пріемли имене Господа Бога твоего всуе, не очистиши бо Господь, прилагающихъ имя его тщне· *Помни день субоный, стити его шесть дни дѣлаи и сътвориши (в нихъ) вся дѣла твоа. а день седмыи субота Господу Богу твоему· да не сътвориши [всего дѣла воне][3]. ты и сынъ твои, и дщерь твоа, [и][4] рабъ твои, и раба твоа, и волъ твои, и осля твое, и весь скотъ твои, и пришелець [твои][5] обитая оу тебе, *зане в шести днехъ сътвори Господь небо и землю, [-][6] море и вся яже на ни. и почи въ день седмыи. сего ради блъви Господь день седмыи и освти его· *чти отца твоего, и матерь [твою][7], да блго ти будетъ. и (-)[8] долголѣтенъ будеши на земли блазѣ, юже Господь Богъ твои да тебѣ· [*Не оубіи не любодѣи не оукради][9], не послушествуи на друга своего свѣдѣтельства ложна· Не пожелаи жены искренего твоего, *не пожелаи дому ближнего твоего, ни села его, ни раба его, ни рабыни его, ни вола его, ни осла его, ни всего скота его, ни (всѣ) елико ближнего твоего· [Вси же людіе][10] смотряхоу гласа и свѣщъ, и гласа трубнаго, и гороу куращуся, (и оубоашася)[11] вси людіе сташа подалѣ· И рекоша моусію *глаголи ты с нами, да не глетъ къ на Богъ да не когда оумрем· (-)[12] [Рече][13] (же) имъ моусіи оуповаите не боитеся искушенія [-][14] бо ради. пріиде Богъ къ вамъ, наіко да будетъ страхъ его въ васъ, да не съгрѣшаете· Стоаху же [вси][15] людіе подалѣ. моусіи же вниде въ мглу, идѣже бяше (Господь)[16]· [И рече][17] Господь къ моусію. се рцы дому іаковлю. и възвѣсти сыномъ ізиилевымъ. вы видѣсте, наіко с небесе глахъ къ ва. да не сътворите себѣ сами богова сребреныхъ, и богова златыхъ не сътворите сами себѣ· Олътара отъ земля сътворите ми. и

мой5. 5
пс. 80

мой3. 26
мой5. 5
пс. 96

ниж. 34
мой5. 5

мой3. 19
мой5. 5
мат. 5

мой5. 5
єз. 20
ниж. 31
мат. 12

мой1. 2
ниж. 31
єв. 4

мой5. 5
мат. 15
еф. 6
мар. 7
сир. 3

мой5. 5
мат. 5
і 19
мар. 10

мой5. 5
рим. 7
і 13

мой5. 18
єв. 12

положи́те на не́мъ, всесъжже́нїа и̂ сп҃се́нїа ва-
ша. о҆́вца, и̂ те́лца ваша, на всѣ́комъ мѣ́стѣ.
и̂дѣ́же нарекꙋ̀ и҃ма́ мое, тꙋ́ и̂ прїи́дꙋ к тебѣ́,
ѥ҆ мѡ҆ ꙗ҆кз ꙗ҆ко и҃ и҃ и благосло́влю тѧ̀. *а҆́ще же о҆лта́рь ѡ҆̀ ка́менїа
съ҃творѝши мѝ, да не гла́диши е҆го̀ сѣ́чивомъ,
сѣ́чиво бо̀ [свое][18] а҆́ще вꙑ҆зложѝши на̀, то̀ о҆с-
квернꙑ́ши [и҆̀][19]. да не вꙑ҆схо́диши на стоѧ́ла
о҆лътаря́ моего̀, ѩ҆́ко да не ѩ҆́вѝши о҆́скверънéнїѧ
своего̀ на немъ.

Гл҃а, ї҃а.

ѥ҆ мѡ҆ ѥ҆ї ѥ҆р҃е́а ѧ҆д
сїѧ о҆́правда́нїа (и̂ сꙋ́ды) [-][1] положи́ пр҃ѐ
ни́ми, *а҆́ще прита́жеши ра҃ е҆вре́ина, шесть лѣ́т да (ти работа́етъ)[2]. а҆̂ въ
[с҃е́мое лѣ́то][3] [ѡ҆пꙋсти́ши е҆го̀ свобо́дъ][4]
тꙋнѐ. а҆́ще са́мъ е҆ди́нъ вни́детъ то̀ е҆ди́нъ (и̂)
и҆зы́детъ, а҆́ще ли [и҆̀][5] жена̀ вни́детъ с нимъ,
то̀ и̂ жена̀ ѡ҆и́детъ с нимъ. а҆́ще ли господи́н
да́стъ е҆мꙋ̀ женꙋ̀, и̂ роди́тъ е҆мꙋ̀ сы́нъ и҆̀ли
дще́рь, жена̀ и̂ дѣ́ти да бꙋ́дꙋтъ господи́нꙋ
е҆го̀, а҆̂ самъ е҆ди́нъ. да ѡ҆и́детъ. а҆́ще ли ѡ҆вѣ-
щавъ [рабъ речетъ][6], вꙑ҆злюби́ г҃дна моего̀ и̂ же-
нꙋ̀ [мою̀][7] и̂ дѣ́ти [моѝ][8]. не ѡ҆́хождꙋ свобо́-
денъ. да приведе́ и҆̀ господи́н е҆го̀ пр҃ѐ сꙋди́ще
бж҃ї́е. (-)[9] тогда (же) приведе́ е҆го̀ пр҃ѐ две́ри на
стоѧ́ла, и̂ да проврѣ́титъ е҆мꙋ̀ (оу҆́хо г҃дне
[е҆го̀][10])[11] ши́ломъ, и̂ да работа́етъ е҆мꙋ̀ вы҆̀ вѣ́ки.
а҆́ще кто̀ прода́стъ свою̀ дще́рь в рабыню̀,
(и̂) да не ѡ҆и́детъ, ѩ҆́коже ѡ҆́хождꙋтъ рабыѧ.
а҆́ще же не оу҆годи́тъ [пред҃ о҆́чима][12] господи́на
своего̀ ѩ҆́же е҆мꙋ̀ помы́сливъ о҆́бѣщала, да ѡ҆пꙋ́стит
ю҆̀. ѩ҆зы́кꙋ же чюже́мꙋ (г҃дне да не прода́стъ)[13]
е҆ѧ̀, понеже погордѣ́ ею̀. а҆́ще ли сы́нꙋ своему̀ о҆́бе-
щалъ е҆ѧ̀, по о҆́правле́нїю дще́рню да съ҃твори́тъ
е҆́й. а҆̂ще ли и҃ну̀ по́имет себѣ́, (и̂) по-
тре́бныа и̂ ри́зы и̂ вѣ́но е҆ѧ̀ (да́стъ е҆́й.) не оу҆-
меншитъ, а҆́ще ли (сего̀ трое́го)[14] не твори́тъ
ѓ мѡ҆ ꙗ҆д е҆́й, да ѡ҆и́детъ (бес цѣ́ны тꙋнѐ)[15]. (*и҆̀) а҆́ще (-)[16]
(кого кто̀ оу҆да́ритъ)[17] и̂ оу҆́метъ, см҃рт҃ї́ю да
оу҆мре́е [и̂ то́и][18]. а҆́ще ли не хотѧ̀, но̀ бо̀ бꙋ-
ѕ҃ мѡ҆ ѧ҆ѕ҃ детъ предалъ въ рꙋцѣ́ е҆го̀, *то да́мъ тѝ
мѣ́сто, в неже бѣжи́тъ тамо оу҆би́вый. а҆́ще ли
кто̀ приложи́тъ (оу҆би́ти бли́жнего своего̀)[19] о҆́-
тѧ́и, [-][20] прибѣгнетъ [къ о҆лта́рю][21], [и҆̀][22] ѡ҆̀
о҆лта́ря моего̀ вꙑ҆зметсѧ (-)[23] оу҆мрѣ́ти. и҆́же
би҃е ѡ҆́ц҃а своего̀, и҆̀ли мт҃рь [-][24], см҃рт҃ї́ю да оу҆-
ѓ мѡ҆ и҃ пр҃и и҃ ѧ҆ѕ҃ ѧ҆ѕ҃ ѕ҃ мре́тъ, *иже а҆́ще кто̀ злорѣ́читъ ѡ҆́ц҃ꙋ и҆̀ли
мт҃ри [-][25] см҃рт҃ї́ю да оу҆мре́е. (и҆̀) (ащe кто̀ оу҆
кого̀ оу҆кра́детъ)[26] сно́въ і҃и́левъ, и̂ съ҃до́лѣетъ се-
мꙋ̀ прода́сть [и҆̀][27], и̂ ѩ҆ви́тсѧ нань, см҃рт҃ї́ю да
сконча́етсѧ. а҆́ще же сварѧ́тсѧ два мꙋ́жа. и̂

ник з землі, і принесете на ньому цілопалення і за ваше спасіння, ваші вівці й телята, в кожному місці, де назву там моє ім'я; і прийду до тебе, і поблагословлю тебе. **25** *Якщо ж зробиш мені жертовник з каміння, щоб ти його не вигладжував знаряддям, бо якщо прикладеш до нього своє знаряддя – то його опоганиш. **26** Щоб не виходив ти на сходи мого жертовника, щоб ти не відкрив на ньому твого сорому.

мой5. 27 іс нав. 8

Глава 21

1 І покладеш перед ними ці оправдання і суди. **2** *Якщо придбаєш раба-єврея – хай тобі служить шість літ, а в сьомому році даром відпустиш його свобідним. **3** Якщо сам один ввійде, то один і вийде. Якщо ж з ним ввійде і жінка, то і жінка вийде з ним. **4** Якщо ж пан дасть йому жінку – і народить йому синів чи дочок, жінка і діти хай будуть його пана, а він сам один хай відійде. **5** Якщо ж, відповівши, раб скаже: Я полюбив мого пана, і мою жінку, і моїх дітей, не відходжу на свободу. **6** Хай його приведе його пан до божого судилища, тоді приведе його перед двері, до одвірка; і хай проколе йому шилом вухо його пан, і він хай служить йому навіки. **7** Якщо хтось продасть свою дочку в рабиню, і хай не відійде, так як відходять рабині. **8** Якщо ж не догодить перед очима свого пана, в тому, що для неї задумавши, обіцяв, хай її відпустить. А чужому народові хай пан її не продасть, бо він погордив нею. **9** Якщо ж обіцяв її своєму синові, за правилами дочок хай вчинить з нею. **10** Якщо ж візьме собі іншу, і дасть їй потрібне: й одежі, й її віно не зменшить. **11** А якщо ці три речі не робить їй, хай вона відійде даром без грошей. **12** *І якщо когось хто ударить і він помре, хай смертю помре і той. **13** Якщо ж це нехотячи, але Бог його видав в його руки, *то дам тобі місце, до якого втече вбивця туди. **14** Якщо ж хто додасть підступно убити свого ближнього і прибіжить до жертовника, і буде забраний від мого жертовника, щоб вмерти. **15** Хто б'є свого батька або матір – смертю хай помре. **16** *Той, хто проклинає батька або матір, хай помре смертю. **17** І якщо хто у кого вкраде ізраїльських синів і, заволодівши ним, продасть його, і докажеться йому – хай смертю помре. **18** Якщо ж сперечаються два чоло-

мой3. 24

мой5. 19

мой3. 20 при. 20 мат. 15 мар. 7

мой5. 15 єре. 34

віки, і один одного вдарить каменем або п'ястуком, і не помре, але цей ляже на ліжко; **19** якщо ж чоловік, вставши, ходитиме з палицею, той, хто його вдарив – невинний, лише хай дасть за втрату його праці і на лікування. **20** Якщо ж хто палицею б'є свого раба або свою рабиню, і помре від його руки – судом хай мститься на смерть. **21** Якщо ж проживе день або два, не буде йому помсти, бо цей – його гроші. **22** Якщо б'ються два чоловіки і вдарять вагітну жінку, і вийде її дитина не вповні сформована, хай заплатить кару, яку накладе чоловік жінки; з оцінкою хай віддасть ціну. **23** Якщо ж буде вповні сформована, хай дасть душу за душу, **24** *око за око, руку за руку, зуб за зуб, ногу за ногу, **25** опік за опік, рану за рану, удар за удар. **26** Якщо ж хто виб'є око своєму рабові або око своїй рабині, і осліпить, хай їх відпустить свобідними задля їхнього ока. **27** Якщо виб'є зуб своєму рабові або зуб своїй рабині, хай відпустить їх свобідними задля їхнього зуба. **28** Якщо віл рогами поколе чоловіка або жінку, і помре, той віл хай буде побитий камінням, і хай не їдять його м'яса; а пан вола буде чистий. **29** Якщо ж віл коле рогами передучора і третім днем, і говорять його панові, і він не вигубить його, і рогами заколе чоловіка або жінку, хай віл буде вигублений, і його пан хай помре. **30** Якщо ж накладуть на нього викуп, хай дасть викуп за свою душу, згідно з тим, що накладуть на нього. **31** І якщо заколе рогами сина або дочку, то за цим же приписом хай з ним зроблять. **32** Якщо ж віл заколе рогами раба або рабиню, хай дасть їхньому панові тридцять дідрахм срібла, а віл хай буде побитий камінням. **33** Якщо хто відкриє колодязь чи викопає яму, і її не закриє, і до неї впаде теля або осля, **34** пан ями віддасть панові скотини оплату; а те, що згинуло, хай буде йому. **35** Якщо чийсь віл заколе рогами вола свого сусіда, і він помре, хай живого вола продадуть і розділять його ціну, і хай поділять вола, що згинув. **36** Якщо ж про вола відомо, що він коле рогами, раніше, відучора і третього дня, і говорили його панові, і той його не охороняє, або його не уб'є, хай дасть вола за вола; а мертвий хай йому буде.

мой3. 24
мой5. 19
мат. 5

Ѳ мѳ їд
ѣ мѳ ді
ма ѣ

оу҃да́рить҃ ѥ҆ди́нъ (дрyга́го)[28] ка́менемъ, и҆ли па́стїю, и҆ не оу҃мре́тъ, но (сей) ля́жетъ на о҆́дрѣ, а҆́ще [же][29] вста́въ мyжь. [и҆][30] похо́дитъ҆ [-][31] о҆́ жезлѣ, чистъ (-)[32] (ѥ҆го) оу҃да́ривый, то́чїю на дѣ́ланїе ѥ҆го да да́стъ и҆ на цѣлбy· а҆́ще же кто́ би́етъ раба҆ своѥ́го, и҆ли рабý свою жезло́мъ, и҆ оу҃мре́тъ ѿ рyки ѥ҆го, сyдо́мъ да сѧ мще́нитъ (оу҃би́ти). а҆́ще ли пребyдѣ́ дн҃ь и҆ли два҃, да не мще́нитсѧ (ѥ҆мy), сребро́ бо ѥ҆го ѥ҆мy ѥ҆сть· а҆́ще сѧ би́ютъ два҃ мyжи, и҆ оу҃рази́тъ жены́ непра́зднyю, [-][33] и҆зы́детъ младе́нецъ ѥ҆ѧ не о҆бли́ченъ желѣ́здою да жьлѣ́детъ, на́коже задѣ́жетъ мyжъ жены́ (с подобо́ю да ѿда́стъ цѣнy)[34]. а҆́ще ли о҆бли́ченъ бyдетъ, да да́стъ дyшy за́ дyшy· *о́ко вмѣ́сто о҆́чесе҆ мѣсто. (рyкy вмѣ́сто рyкy мѣсто, зyбъ вмѣ́сто зyба мѣсто)[35]. нога҆ вмѣ́сто ноги́ мѣсто. и҆́жеиїе вмѣ́сто и҆́жеиїа мѣсто. вре҃ вреда мѣсто, на́звy вмѣ́сто на́звy мѣсто· а҆́ще ли кто́ и҆стыкне́тъ о́ко рабy своѥ́мy, и҆ли о҆́ко рабы́ни своеи҃, и҆ о҆слѣпи́тъ. свободѣ да ѿпyститъ а҆̀ вмѣ́сто о҆́ка мѣсто е҃̀· а҆́ще [-][36] зyбъ рабy [своѥ́мy][37], и҆ли зyбъ рабѣ своеи҃, и҆зби́етъ҆, свобо҃ да ѿпyсти́ а҆̀ вмѣ́сто зyба мѣсто и҆́хъ· а҆́ще [-][38] (во́лъ оу҃бодетъ)[39] мyжа, и҆ли женy, и҆ оу҃мре́тъ, ка́менїемъ да сѧ поби́етъ во́лъ (то́и҃), и҆ да не на́да҃ ма́са ѥ҆го. а҆ господи҃ вола҆ чи́стъ бyдетъ· а҆́ще во́лъ бодли́въ бyдетъ пр҃тъвѣе вчера́шнего и҆ третїа́го дн҃е, и҆ гла́ютъ гд҃ну ѥ҆го, и҆ не и҆згyбитъ ѥ҆го, (и҆) оу҃бодетъ (-)[40] мyжа и҆ли женy во́лъ да сѧ погyби́тъ. а҆ гд҃нъ ѥ҆го, да оу҃мре́· а҆́ще ли винy задѣ́жетъ ѥ҆мy, да да́стъ винy за дyшy свою, ѥ҆лико задѣ́жетъ ѥ҆мy· (и҆) а҆́ще (-)[41] сн҃а [и҆ли дщ҃е́рь оу҃бодетъ][42], (то) по (семyже о҆пра́вленїю)[43] да сътвора́тъ ѥ҆мy· а҆́ще ли раба҆, (и҆ли рабý, оу҃бодетъ во́лъ)[44], сребра҆, л҃ дидра́гмь, да да́стъ гд҃ну и҆́хъ, (а҆)[45] во́лъ ка́менїемъ да сѧ поби́етъ· а҆́ще [-][46] кто҃ ѿвре́зетъ кла́дязь, и҆ли и҆скопа́етъ а҆́мy, и҆ не покры́етъ ѥ҆ма҆̀ и҆ впаде́тсѧ (в ню)[47] тела҃, и҆ли о҆сла҆̀, гд҃нъ на́мы ѿда́стъ (гд҃ну ско́тїю цѣнy)[48], а҆ оу҃мрътшее ѥ҆мy да бyдет҃· а҆́ще [-][49] (чїи҃ во́лъ оу҃бодетъ)[50] вола҆ по́дрyга [своѥ́го][51] и҆ оу҃мре́тъ, да прода́стъсѧ во́лъ живы́и, и҆ раздѣли́та цѣнy ѥ҆го и҆ во́ла оу҃мрътшего да раздѣли́та· а҆́ще же зна́ютъ вола҆ на́ко бодли́въ ѥ҆́ прежде вчера́шнего, и҆ третїа́го дн҃е и҆ сyть гла́ли гд҃ну ѥ҆го, и (то́и҃ не бре҃же́ нѣ҆ и҆ли) не оу҃бїетъ ѥ҆го, да да́стъ во́лъ вмѣ́сто вола мѣсто, мр҃твыи же ѥ҆мy да бyдетъ·

Гла, кв·

Аще [-][1] кто оукра́детъ телѧ̀ и҆ли о҃вцу, и҆ заколе́тъ и҃, и҆ли продасть па́теро теля́̀ да въздастъ въ теля́те мѣсто. (*а҆)[2] четы́ри о҃вцы въ о҃вцы҄ мѣсто· а҆ще (-)[3] в҃ подкопа́нїи застане́тсѧ тать, и҆ ра́звенъ оу҃мре́, нѣсть е҆му (вины҄ кро́ви е҆го)[4]. а҆ще же възы́детъ сл҃нце нань повине́нъ е҆́ оу҃мрѣти (за него)· а҆ще ли не и҃ма́, да ѧ҆ продаю́ въ та́бы мѣсто· а҆ще ли ѧ҆ бу́де́ и҆ о҃бра́щетсѧ (тать-бы о҃бра́̀ въ ру́ку е҆го)[5] ѿ о҃сла́те до о҃вцы҄ жи́во сугу́бъ [-][6] да ѿда́стъ. а҆ще [-][7] [кто и҆спусти́тъ скотъ е҆го і҆ и҆спасетъ ниву (дружаго), и҆ли виногра́дъ]8 (дружа своего҄) да да́стъ цѣну ѿ ни́вы своего҄ (и҃) ѿ жи́та своего҄· а҆ще (-)[9] всю ни́ву и҆спасе́тъ оу҃не́е ни́вы своего҄, [и҃][10] оу҃ни́е виногра́да своего҄ да та́житъ· а҆ще (-)[11] и҆шедъ о҃гнь, [и҃][12] о҃бра́щетъ тръне́, и҃ запа́литъ гумно, и҆ли ст҃о, и҆ли ни́ву, (и҃) та́жи҃, и҃же [въ-згнѣщъ о҃гнь][13]· а҆ще же кто́ дастъ дружу сребро, и҆ли сосу́дъ съкрыи́ти, и҃ оу҃кра́детсѧ, и҆з дому мужа̀ (того), (и҃) а҆́ще о҃бра́щетсѧ оу҃кра́-дыи, да въздаетъ сугубо. а҆́ще ли не о҃бра́-щѣ́сѧ та́ть. да прїидетъ г҃дь҃ дому҄ пр҃е бг҃а (-)[14] да сѧ клене́тъ, а҆́ще самъ е҆го (не коры́стовалъ и҃) не лукавъствова, на вс҃е положе́нїе дру-же́не· По сему҄ словесѝ въ крывину҄, о҃ телѧ́ти, и҃ о҃сла́ти, и҃ о҃вцы҄, и҃ о҃ ри́зѣ, и҃ о҃ всѣ́и погибели е҆́же и҆мену́етъ (свое́ю прѣ́нїе оу҃бо да е҆́сть)[15] пр҃е бг҃мъ, да прїидетъ су́дъ о҃бо́ю, (кого су́дїа повини́тъ҄)[16] да та́жи҃ сугубо оу҃ бли́жнего· а҆ще же кто́ дастъ дружу о҃сла̀, (и҆ли те́лецъ, и҆ли о҃вцу)[17], и҆ли вс҃ако скотъ, снабдѣти. и҃ оу҃мретъ, и҆ли погибнетъ, и҆ли плѣнитъ е҆́, и҃ никто́же не вѣсть, кла́тва да бу́детъ бж҃їа между҄ ни́ма. а҆́ще самъ нѣсть слукавствовалъ, до всего҄ (дружнего положе́нїѧ)[18], и҃ та́ко прїе-мле́тъ҄ господи́нъ е҆го· и҃ да не та́житъ [г҃дну҄ е҆го][19]. *а҆́ще [-][20] оу҃кра́детсѧ ѿ него, да та́-житъ г҃дну҄· а҆́ще [-][21] звѣръ съне́лъ, да ве-детъ (и҃хъ)[22] на звѣроя́дину, и҃ да не та́-жетъ· а҆́ще же [кто и҆спроси́тъ]23 оу҃ друга и҃ погибнетъ, и҆ли оу҃мретъ, [и҆ли плѣни́тсѧ][24], а҆ г҃дь҃ [е҆го][25] не бу́детъ с ни҃́, (то́е) да та́-житъ, а҆́ще [-][26] г҃дь҃ [е҆го][27] бу́детъ с ни́мъ, (то) да не та́житъ. а҆́ще ли нае́мни҃́ е҆́сть, да бу́детъ҄ е҆му҄ въ мзду҄ е҆го· *а҆́ще же (кто́ прель-сти҃́ не о҃бѣща́ну҄ деви́цу҄)[28], и҃ бу́детъ с нею вѣ́номъ да вѣ́нитъ е҆а̀, (и҃ пои́метъ е҆а̀) себѣ въ жену҄· а҆́ще въ҆зграна́ а҆ въ҆зграни́тъ, и҃ не хо́-

ѣ чр҃ ѣı

ѣ мѡ ѣа

ѣ мѡ ѣв

Глава 22

37 Якщо хто вкраде теля або вівцю, і їх заріже або продасть, хай за теля віддасть п'ять телят, *а за вівцю чотири вівці. **22,1** Якщо в розбої застануть злодія, і він зранений помре, немає йому вини за його кров. **2** Якщо ж на нього зійде сонце, він є винним, щоб за нього вмерти. Якщо ж він не має вкраденого, хай буде проданий за вкрадене. 3 Якщо ж його зловлять, і в його руці знайдеться образ крадіжі живим: від осла до вівці, хай віддасть подвійно. **4** Якщо хто випустить свою скотину і випасе чуже поле або виноград свого друга, хай віддасть ціну з свого поля і з свого зерна. Якщо випасе усе поле, хай віддасть найкраще свого поля і найкраще свого винограднику. **5** Якщо вогонь, вийшовши, знайде терня і запалить тік, або стіг, або ниву – віддасть той, хто запалив вогонь. **6** Якщо ж хто дасть другові срібло або посуд на зберігання, і буде викрадене з хати тієї людини, і якщо знайдуть хто вкрав, він хай віддасть подвійно. **7** Якщо ж не знайдуть злодія, хай прийде пан дому перед Бога, хай поклянеться, якщо сам цим не скористався і не вчинив лукавства, відносно всього даного другом на зберігання. 8 За цим словом, відносно несправедливості до теляти, і осла, і вівці, і плаща, і всякої втрати, яку називає своєю; отже, хай спір буде перед Богом, хай буде суд обом, і кого суддя визнає винним, хай віддасть подійне ближньому. **9** Якщо ж хто дасть другові осла, або теля, або вівцю, або будь яку скотину на зберігання, якщо помре, або згине, або його візьмуть в полон, і ніхто не знає; **10** хай між ними буде божа клятва, якщо він сам не вчинив зло щодо всього повіреного другом. І так прийме його пан, і хай не віддасть його панові. **11** *Якщо украденим буде у нього, хай віддасть панові. **12** Якщо з'їв звір, нехай веде їх до розшматованого, і хай не заплатить. **13** Якщо ж хто попросить у друга, і воно згине, або помре, або попаде в полон, а його пана з ним не було – те хай віддасть. **14** Якщо його пан буде з ним, то хай не віддає. Якщо ж це найманий, нехай буде йому за його наєм. **15** *А якщо хто обманить незаручену дівчину і буде з нею, віном хай її вивінує, і візьме її собі за жінку. **16** Якщо, забороняючи, заборонить і

црс2. 12

мой1. 31

мой5. 22

не захоче батько віддати її йому за жінку, дадуть ціну грошей батькові, згідно з віном дівчат. **17** Чародій хай не живе. **18** І потім кожного, що буває з скотом, смертю уб'єте. **19** А хто приносить жертву богам, але хіба що одному Господеві, того вигубите. **20** *І не шкодьте приходькові, ані не засмутіть його, бо ви були приходьками в єгипетській землі. **21** *І ніякій вдові і сироті не чиніть шкоди, **22** бо якщо зашкодите їм зі злобою і ті, застогнавши, закричать до мене; Я слухом вислухаю їх голос, **23** і розніваюся гнівом, і поб'ю вас мечем, і ваші жінки будуть вдовами, і ваші діти сиротами. **24** Якщо ж даси гроші в позичку бідному братові, що є у тебе, не спіши його, не накладеш на нього лихву, **25** і якщо в залог дасть твій друг одіж, віддаси йому до заходу сонця. **26** Бо це його одяг, одиноке покриття його встиду, в якому йому спати. Бо якщо закличе до мене – слухом вислухаю, бо Я милосердний Бог. **27** Не говоритимеш зла, *ані володарям твого народу не скажеш зла. **28** А первоплоди твого току і точила мені принесеш, *первородних твоїх синів мені даси. **29** Так вчиниш з твоїм телям і тим, що від твоєї вівці і від твоєї ослиці. Сім днів хай буде при матері, а в восьмому дні віддаси його мені. **30** *Будьте для мене святим народом. І роздертого звірами не їжте, псам же хай віддасться.

мой3. 19 · зах. 7 · дія. 23 · вищ. 12 · лук. 2 · єз. 44 · мой3. 22 · єз. 44 · мой1. 46

Глава 23

1 Не сприймай безглуздих чуток. Не приставай з неправедними, щоб стати неправедним свідком. **2** Не будеш з багатьма на зло. Не пристанеш з багатьма, щоб часто сваритися, щоб відхилити суд. **3** І не помилуєш бідного на суді. **4** *Якщо ж зустрінеш скотину твого ворога, або коли його осля заманрувавши, блукає – повернувши, віддаси йому. **5** Якщо ж, побачиш осла твого ворога, що впав під своїм тягарем, не минеш його, але підведеш його з ним. **6** Не зміниш вирок бідного на його суді. **7** Відступиш від всякого несправедливого слова. Не уб'єш невинного і праведника, ані не виправдаєш неправедного задля хабарів. **8** І *не візьмеш хабарів, бо хабар засліплює очі видючих і нищить справедливі слова. **9** На приходька не ворогуйте, ані не докучайте йому, бо ви знаєте душу приходька, тому що і ви були *приходьками в єгипет-

мой5. 22 · мой5. 16 сир. 20 · мой1. 46

щетъ ѡ҃цъ ѣ҆а да́ти [-][29] ѣ҆мꙋ въ женꙋ, [цѣнꙋ дадѧ́тъ сребра̀][30] ѡ҃цꙋ, на́коже е҆сть вѣ́но дѣ́вьско· волхвъ да не живе́т҃. (и҆ пото́мъ) всего (съ скотто́м҃ быва́ющa)[31], смр҃тїю оу҆би́ета [-][32]. (ч҃) и҆же требꙋ кладе́т҃ бг҃ꙋ҆ да потребите (и҆), но то́чїю г҃ꙋ ѣ҆ди́номꙋ *и пришелца не вреди́те, ни сжа́лите ѣ҆мꙋ, [пришелцы бо бѣсте][33] въ землѝ ѣ҆гѵ҆петъстѣи· (*и҆) всѧ́коѧ вдовы́, и҆ сироты́ не вреди́те, а҆́ще бо зло́бою вредите ѧ҆, и҆ (тїи) въстена́вше възопію́тъ къ мнѣ, слꙋ́хомъ оу҆слы́шꙋ гла҆ и҆хъ, и҆ разгнѣваюсѧ на́ростїю и҆ побїю вы мече́мъ, и҆ бꙋ́дꙋтъ жены́ ваша вдовы́, и҆ ча́да ваша сироты́. ч҃ще же даси́ сребро̀ взае́мъ брату ни́щемꙋ и҆же оу҆ тебе҆ е҆́, не бꙋ́ди [тщали́въ ѣ҆мꙋ][34] ни зажеди́ ѣ҆мꙋ ли́хвы въ зало́гъ, (и҆) а́ще (-)[35] [-][36] [зало́житъ][37] ризꙋ другъ [твои́][38] до за́хода сл҃нцꙋ ѡ҃да́ждь ѣ҆мꙋ е҆́сть бо (о҆де́жда ѣ҆мꙋ҆ и҆)[39], ѣ҆ди́на (-)[40] ри́за стыдє́нїемъ е҆́го, въ чемъ ѣ҆мꙋ҆ спа́ти, а҆́ще [бо][41] възопїе́тъ къ мнѣ [слꙋ́хомъ҃][42] оу҆слы́шꙋ, мл҃тивъ бо е҆́смь богомъ да не гл҃еши зла҆· (*ни кнѧзю)[43] людїи твои́хъ [не рцы зла҆][44]. Нача́т҃о (же) ѡ҃ гꙋмна̀ и҆ ѡ҃ точи́ла твоего́ (да ми принесе́ши)[45]. *прьвенца сн҃овъ твои́, да ми дасѝ· тако́жде съ твори́ши ѡ҃ телца твоего́, и҆ ѡ҃ о҆́вцы твоеѧ̀, и҆ ѡ҃ о҆сла́т҃е твоего́ е҆́смь дн҃їи да бꙋ́де҆ оу҆ матери, ѧ҆ [въ о҆́смыи же дн҃ь][46] ѡ҃даси [ѧ҆ мнѣ][47]. [-][48] *лю́ди ст҃и да бꙋ́дете ми́ и҆ звѣроѧ́дины да не ѣ҆сте, (ѱо́мъ)[49] (же) (да дастъсѧ)[50].

г҃ мѳ̀ їѳв · ѣ҆зе́ мд

г҃ мѳ̀ дї

зах҃ з҃

ѣ҆ мѳ̀ їѳв

дѣ҃ѧ їѳг

ѣ҆ мѳ̀ ѳы · сирѧ́ ї҃к

ѧ҆ мѳ̀ мѕ

г҃ мѳ̀ їѳг

Глава, їѳг·

Ꙗ не прїи́меши слы́шанїѧ сꙋ́ѧ, да не приложи́шисѧ съ строптивы́ми быти. по́слꙋхъ непра́веденъ. да не бꙋ́деши съ мно́гими на зло́е. да не приложи́ши съ мно́жествѡ҃ (свари́тисѧ)[1] мно́гажды, на́ко превратити сꙋ́дъ. и҆ ни́щаго да не ми́лꙋеши на сꙋдѣ҆· *ч҃ще же сра́щеши гова́до врага̀ твоего́, и҆ли о҆́сла е҆́го (блꙋдитъ зашє́дъше)[2]. о҆́бративъ дасѝ ѣ҆мꙋ҆· ч҃ще же оу҆́зриши о҆́сла̀ врага̀ твоего́ па́дъшесѧ съ бре́менемъ е҆́го, да не минє́ши е҆́го, но да въздви́гнеши е҆́го с ни́мъ· да не превратѝши сꙋда̀ ни́щаго въ сꙋдѣ҆ е҆́го. ѡ҃ всѧ́кого сло́ва непра́ва да ѡ҃стꙋпиши· і҃ста и҆ правди́ва да не оу҆бїе́ши. ни о҆́правдиши нечт҃и́ваго, мъздꙑ҆ ра́ди· и҆ *да (не въземеши мъздꙑ҆)[3], мъздà бо ослѣпля́етъ о҆́чи ви́дѧщимъ, и҆ разсыпа́етъ словесà пра́ведна. [-][4] пришѣ́цꙋ [не вражꙋ́ите, ни стꙋжи́те ѣ҆мꙋ҆][5], вы бо вѣ́сте дꙋ́шю пришє́лчю, (поне́же и҆ вы)[6] (вѣ́сте *пришелцы)[7] въ землѝ е҆гѵ҆петъстѣѝ, ѕ҃, *лѣтъ да сѣ́еши зе́млю

твою, и да съберéши плóды êѧ. въ седмóе же óставлéніе да сътворúши, и пýстиши ю̀. (да)[8] нáдѧтъ оу҃бóзіи нáзы҃ка твоегó. óстáноікъ же да нáдѧтъ звѣрíе дúвїи. тáко да сътворúши (и) виногрáду твоемý, и мáсличїю твоемý.

вбї їк *шесть дні҃и да сътворúши дѣлó твоè, въ [седмы҃и же дні҃ь][9], да почúеши, да почúетъ вóлъ твои, и óсéлъ твои. (-)[10] да почúетъ сы҃нъ рабы҃ твоегѧ, и пришлéцъ: вѣе êлúко гл҃ахъ вамъ снабдúте, (-)[11] имéн (же) богóвъ инѣхъ не поминáите, ни да слы҃шатсѧ изъ оу҃стъ вáшихъ. По три крáты в лѣтѣ (сътворúте)[12]

вбї їг мúр *велúкъ дні҃ь. óпрѣсноіки, снабдúте [-][13], сéдмь дні҃и. (и) нáдите óпрѣсноіки, нáкоже заповѣдáхъ [вáмъ][14], по врéмени новомѣсячїа, въ

сирѣ їе тóи бо [изы҃дóсте][15] изъ êгúпта, *да не нáвúшисѧ предо мнóю тóщь. *И велúкъ дні҃ь въ

нн҃ї їд ї҃ мѡ ѕы [прьвы҃хъ, жáтвъ жúтъ][16] [твоúхъ][17] (-)[18] нáкоже сѣéши на нúвѣ твоéм. И велúкъ дні҃ь сконча́нїѧ преходѧщу лѣту, въ събрáнїе дѣлéсъ [-][19] ѡ҃ нúвъ твоúхъ. въ три времена̀ лѣтны҃ѧ да сѧ нáви҃тъ всѣкъ мужéскъ пóлъ твой пр҃е гм҃ъ бг҃омъ твоúмъ. êгда же ѡ҃женý нáзы҃ки ѡ҃ лицà твоегó, и разширю̀ предѣлы твоѧ, (и) [(никтѡ̀ не пожадáе)[20] землѝ твоéй][21]. да не положúши на квáсъ крóви (и) жрьтвы моегѧ, и да не долежúтъ тукъ велúка дні҃е моегó на оу҃трїѧ. Начáтоікъ прьвы҃х житъ землѧ̀ твоегѧ, да

нн҃ї їд ї҃ мѡ ді внесéши въ дѡ̀ г҃а бг҃а твоегó. *да не сварúши нáгнáте въ млецѣ мт҃ре êго. (-)[22] Сé (же) áзъ пошлю̀ áггл҃а моегó пр҃е лицéмъ твоúмъ, да (тѧ снабдúт)[23] на пýтѝ, нáко да въведéтъ тѧ въ землю, ю̀же оу҃готóвахъ тебѣ. вонмѝ себѣ и послýша́и êго и не óслýша́исѧ êго, не (-)[24] óпýститъ тѧ, имá бо моè êсть на нéмъ. Чѧ̀ще слýхомъ послýша́еши гласа моегó, и сътворúши [-][25] êлúко áз҃ [заповѣдáхъ][26] тебѣ, враги҃ъ бýду врагóмъ твоúмъ, и съпротúвлюсѧ

нн҃ї їг ї҃ мѡ ѕ ї҃ нн҃ї їд съпротúвникомъ твоúмъ *пóидетъ бо áггл҃ъ мои (пр҃е тобóю)[27], и въведéтъ тѧ въ аморр҃éѧ, и хетт҃éѧ, и ферезéѧ, и хананéѧ, и гергесéѧ, и êввéѧ, и евусéѧ, и потреблю̀ ѧ҃ [ѡ҃ лицà вáшего][28]. Не (поклонáитесѧ)[29] богѡ̀ ихъ, и не послýша́ите ихъ. да не сътворúте по дѣлóмъ ихъ. но óчищéніѧ [ихъ][30] разорúши, и съкрýша́ѧ съкрýшиши столпы̀ ихъ, и послýжúши г҃у бг҃у твоемý. и бл҃влю хлѣбъ твои, и винò твоè, и вóду твою, и ѡ҃вращý разслáбленїа (твоѧ̀)[31]. [*И][32] не (бýдете)[33] бесчадны, ни неплоды на землѝ твоеи, (и) числò дні҃и твоúхъ [съвр҃ша́ѧ][34] съвр҃шý, и стрáхъ пошлю̀ вéдýщи

ській землі. **10** 6 *літ засіватимеш твою землю і збереш її плоди; **11** а в сьомому зробиш відпущення і облишиш її, хай їдять бідні твого народу, останок же хай їдять дикі звірі; так зробиш і з твоїм виноградником і з твоїми оливками. **12** *Шість днів робитимеш твоє діло, а в сьомому дні спочинеш, щоб спочив твій віл і твій осел, щоб спочив син твоєї рабині і приходько. **13** Збережете все, що Я вам сказав. А імена інших богів не згадаєте, ані не почується з ваших уст. **14** По три рази в році святкуватимете мені *великий день. **15** Зберігайте опрісноки сім днів, і їжте опрісноки, так як Я вам заповів, за часом новомісяччя; бо в ньому ви вийшли з Єгипту. *Не з'явишся переді мною порожнім. **16** І великий день в перших жнив твого хліба, якого сієш на твоїй ниві. *І великий день закінчення, як минає рік на зібрання діл з твоїх нив. **17** В три часи в році з'явиться кожний з твого чоловічого роду перед твоїм Господом Богом. **18** Коли ж вижену народи з-перед твого лиця, і поширю твої границі, і ніхто не пожадатиме твоєї землі – не принесеш кров і мою жертву в квасі, і не лежатиме лій мого великого дня до ранку. **19** Первоплоди перших жнив твоєї землі принесеш до дому твого Господа Бога. *Не звариш ягня в молоці його матері. **20** Ось же Я пошлю мого ангела перед твоїм лицем, щоб тебе стеріг в дорозі, щоб ввів тебе до землі, яку Я тобі приготовив. **21** Вважай на себе і слухайся його, і не будь непослушний йому; він не відступить від тебе, бо на ньому є моє ім'я. **22** Якщо слухом почуєш мій голос, і зробиш те, що Я тобі заповів, буду ворогом для твоїх ворогів, і противитимуся твоїм противникам. **23** *Бо мій ангел піде перед тобою і введе тебе до Аморрея, і Хеттея, і Ферезея, і Хананея, і Ґергесея, і Еввея, і Євусея, і знищу їх з-перед вашого лиця. **24** Не поклоняйтеся їхнім богам, і не слухайтеся їх, щоб ви не вчинили за їхніми ділами; але знищиш їхнє очищення, і нищачи, знищиш їхні стовпи. **25** І послужиш твоєму Господеві Богові, і поблагословлю твій хліб, і твоє вино, і твою воду, і відверну хвороби від тебе. **26** *І не буде бездітного ані неплідної на твоїй землі. І завершуючи, завершу число твоїх днів **27** і, ведучи тебе, пошлю страх і перелякаю всі народи, до яких ти входиш, до них. І зроблю твоїх против-

мой3. 23
вищ. 20
вищ. 13
сир. 35
ниж. 34
мой5. 16
ниж. 34
мой5. 14
ниж. 33
мой5. 7
ic нав. 24
мой1. 7

мой5. 7
ic нав. 24

ників втікачами, **28** *і пущу шершнів перед тобою; і вижену Аморрея, і Еввея, і Євусея, і Хананея, і Хеттея від тебе. **29** Не вижену їх в одному році, щоб земля не була пусткою, і численними не стали проти тебе дикі звірі. **30** Помало – помало вижену їх від тебе, доки не побільшишся і не забереш землю. **31** І покладу твої границі від Червоного моря до Филистимського моря, від пустині до великої ріки Євфрат. І віддам у ваші руки тих, що сидять на землі, і віджену їх від
ниж. 34
мой5. 7
тебе; **32** *щоб ти не змішався з ними, і щоб ти не уклав завіту з їхніми богами, **33** і щоб вони не осталися на твоїй землі, щоб не привели тебе до гріха проти мене. Бо, якщо послужиш їхнім богам, вони будуть тобі на спотикання.

тебѣ, и̂ оу̑страшу̀ вс̑а на̑зы́ки, в на̑же ты̑ вхо́диши к нимъ· и̂ вда̑ [-][35] съпроти́вники твоа̀ в сѣгоу̀ны̀, *и пу̑щу̀ ше́ршены пр̑е тобо́ю, и̂ [ѡ̑жену̀][36] а̂морре́а, и̂ хе̑ве́а, [и̂ е̂вусе́а][37], и̂ хана-
є мѡ ѕ
їс на̑ їѣд
не́а, и̂ хетте́а ѡ̑ тебѣ̀. не и̂зже́ну̀ и̂хъ въ лѣ-
тѣ е̂ди́номъ, да не бу́детъ земла̀ пуста̀· и̂ мно́зи бу́дутъ на та звѣ́рїе (дивїи)[38], пома́-
лу̀ пома́лу̀ ѡ̑жену̀ а̀, ѡ̑ тебѣ̀, до́и̑деже възраstéши, и̂ прїи́меши зе́млю. и̂ положу̀ предѣ́лы твоа̀ ѡ̑ чрьмна́го мора. до мо́ра филисти́м-
ла, (-)[39] ѡ̑ пусты́на до рѣкѝ вели́кїа е̂фра̀· и̂ преда́мъ в рѫцѣ ваши сѣда́ѩла на землѝ, и̂
нн̑ ѵ̀д
є мѡ ѕ
ѡ̑жену̀ а̀ ѡ̑ тебѣ̀, *да не смѣ́сишися с ними, и̂ бого́мъ и̂хъ да [не завѣща́еши][40] завѣта, и̂ да не о̂ста́нутъ на землѝ твое́и, да (тебѣ не сътвора́тъ съгрѣши́ти)[41] къ мнѣ, а̑ще бо ра-
бо́таеши бого́мъ и̑, си бу́дутъ тебѣ на събла́знъ·

Глава 24

1 А до Мойсея сказав: Вийди до Господа ти, й Аараон, і Надав, і Авиюд, і 70 старшин Ізраїля – хай поклоняться здалека Господеві. **2** І приступив Мойсей сам до Бога. І вони хай не приступають та народ,
ів. 7
що з ним, не вийде. **3** *Прийшов же Мойсей, визнав народові всі Божі слова і суди. Відповів увесь народ гучним голосом, кажучи: Всі слова, які Господь сказав, зробимо і послухаємось. **4** І Мойсей написав всі господні слова. А Мойсей, вставши вранці, збудував жертовник під горою і 12 каменів за 12 ізраїльських племен. **5** І розіслав молодь ізраїльських синів, і принесли всепалення, і принесли телят в жертву спасіння
єв. 9
Господеві Богові. **6** *А Мойсей, взявши половину крові, налив до чаші, а половину крові вилив на жертовник. **7** Взявши книги завіту, він прочитав народові до ух; і всі сказали: Зробимо все, що сказав Господь, і послухаємося. **8** А Мойсей, взявши кров, покропив народ і сказав: Ось кров завіту, який заповів Господь з вами про всі ці слова. **9** І вийшов Мойсей, і Аарон, і Надав, і Авиюд, і 70 з старшин ізраїльських **10** і побачили місце, де стояв ізраїльський Бог, і під ногами його, наче діло каменя сапфіра, і світле, наче вигляд небесної тверді; **11** і з вибраних з Ізраїля ні один не заперечив, а з'явилися на Божому місці, і їли, і пили. **12** І сказав Господь до Мойсея: Вийди до мене на гору і стань там, і дам тобі кам'яні таблиці: закон і заповіді, які Я на-

г̑ла, їд·

о̀всїю (же)[1] р̑ѐ вънзы́ди къ г̈у, ты̑ и̂ а̂а́ро́нъ, и̂ нада́въ, и̂ а̂вию́дъ, и̂ ӧ, ста́-
рецъ ӥи̑левъ, (да)[2] с̑а покло́нятъ и̂здале-
ча г̈у· и̂ приступѝ мо̀всїи е̂динъ къ
бг̈у, (и̂) о́нии (-)[3] да не приступа́ютъ, (и̂) людїе
(-)[4] (е̂же с нимъ) не взы́дутъ (-)[5]· *прїиде же
їѡа̑ ѕ
мо̀всїи, (-)[6] и̑сповѣ́да лю́демъ вс̑а словеса̀ бж̑їа,
и̂ су́ды̀· ѿвѣща́ша (-)[7] вс̑и людїе гла́со̑ [вели́-
кимъ][8], гл̑ающе, вс̑а словеса̀ на̑же гл̑а г̈ь, сътво-
ри́мъ и̂ послу́ша́ем̑. и̂ напи́са̀ мо̀всїи вс̑а словеса̀
гн̑а· о̂бу́тр̑ѣвъ же мо̀всїи заоу́тра, създа̀ о̂л-
тарь по̑ го́рою, и̂ ѵ̈и, ка́менїи, въ ѵ̈и, племе́нъ
ӥи̑левъ. и̂ распу́стѝ ю̑ноты сы̑новъ ӥи̑левъ, и̂ при-
несо́ша вс̑есъжене́на̑, и̂ положи́ша требу̀ спсе́-
нную [г̈у][9] бг̈у телца̀· *вънземъ же мо̀всїи полъ
єврѡ̑ а̑
кро́ви вълїа̀ въ ча́шу, по́лъ же кро́ви вънзлїа
на о̂лта́рь, (-)[10] вънзе́мъ кни́ги завѣтныа почь-
тѣ̀ [лю́демъ въ оу̑ши][11]. и̂ рекоша (вс̑и), вс̑е е̂же
гл̑а г̈ь сътвори́мъ и̂ послу́ша́емъ· вънзе́мъ же
мо̀всїи кро́вь о̂кропѝ лю́ди, и̂ рече, си кро́вь завѣ-
та е̂же завѣща̀ г̈ь къ вамъ, о̂ всѣ́хъ словесе́хъ
сихъ· и̂ вънзы́ди мо̀всїи, и̂ а̂аро́нъ, и̂ нада́въ, и̂
а̂вию́дъ, и̂ ӧ, ѿ ста́рець ӥи̑левъ, и̂ видѣша
мѣсто и̂деже сто̀а̑ [-][12] бг̈ъ ӥи̑левъ, и̂ под нога́-
ма е̂го на̑ко дѣло камени сапди́ра, и̂ на̑ко видѣ-
нїе тверди нб̑ныа свѣтлы̑, і̂ избра́нныхъ ӥи̑-
левъ не разъгласѝ ни̂ е̂ди́н же, [-][13] на̑ви́шася на
мѣстѣ бж̑їи і̂ а́ша, и̂ пи́ша· и̂ рече г̈ь къ
мо̀всїю, вънзы́ди къ мнѣ на гору̀ и̂ ста́ни т̑у,
и̂ да̑ ти до́сцѣ ка́менны, зако́нъ и̂ заповѣ́ди,
на̑же писа́хъ зако́нъ положи́ти и̑мъ· и̂ въста́въ

моу҃сїи, і҆ и҃е (предъстоа́ше)[14] є҆моу҃, (вънѣ́еше же)[15] на горѣ҆ бж҃їю, и҆ ста́рцемъ рѣ́ша. пождите́ въ молча́нїи т҃ѵ, до́ндеже възвратя́тсѧ к вамъ, (-)[16] а҆ѕ (же) а҆аро́нъ и҆ о́ръ, с ва́ми, а҆ще комоу случи́тсѧ пра҃, да и́дѹтъ к нима· и҆ взы́де моу҃сїи [-][17] на горѣ҆ и҆ покры҃ о҆́блакъ горѣ҆, и҆ сни́де слава бж҃їа на горѣ҆ сина́йскоую и҆ покры҃ є҆а҃ о҆́блакъ, шесть дн҃їи· и҆ въ҃зва҃ гь моу҃сїа҃ въ дн҃ь седмы́и. ѡ҆ средѣ҆ о҆́блака о҆бли́чїе же славы гн҃а҃ а҆́ко о҆́гнь пламенѹ́а҃, верхѹ́ горы҃ пр҃е сы҃ и҆їлевы. и҆ вни́де моу҃сїи, въ средѹ о҆́блака, и҆ въступи҃ на горѹ́. *и҆ бѣ т҃ѵ на горѣ, м҃, дн҃їи, и҆ м҃, но́щїи·

ни҃ а҆в є҃ мо҃ д҃ и҆ и҃и

г҃ла, и҃е·

ни҃ а҆е

Г҃ла гь къ моу҃сїю, рекїи, *рцы҃ сы́номъ и҆їлевымъ, (да)[1] [принесѹтъ][2] мѝ нача́тки ѡ҆ всего҃ и́мже възлюби́сѧ въ с҃рцы [и҆хъ][3]. [-][4] възмѣ́те нача́тки моа҃· (-)[5] Се (же) е҆́сть нача́тки, и҆́же возмете ѡ҆ ни́хъ зла́то, сребро҃ мѣдь, [и҆][6] синетѹ́, [и҆][7] багра́ни́цѹ [и҆][8] чрьвлени́цѹ, сѹгѹ́бо пра҃де́нѹю, и҆ виссо́нъ тка́ны҃и, и҆ во́лнѹ ко́зїю, и҆ ко́жа о҆́вна, о҆́чрьмне́ны, (-)[9] кожа си́на, и҆ дре́во негнію́щее· (-)[10] Ка́мени сардоно́нъскїа҃, [и҆ еле́и къ свѣ́тилом҃ дмїа҃ма́мъ (о҆ма́занъ въ а҆еле́и)[11], въ сложе́нїе дмїа҃ма́мъ][12]. и҆ ка́мени въ важа́нїе, є҆пими́да (о҆кри́нѹ), и҆ подѷ́ра· и҆ да сътвори́ши мѝ о҆с҃ще́нїе, и҆ на҃блю́сѧ въ васъ, и҆ сътвори́ши мѝ по всемѹ́ є҆ли́ко *а́ѕъ [покажѹ тебѣ][13] на горѣ҆ о҆́бразъ храмѹ́, и҆ о҆́бразъ (сѹдъ є҆го҃ в҃ѣ)[14]. сице да сътвори́ши· и҆ сътвори́ши кио́тъ свѣдені҃а ѡ҆ др҃е негнію́щихъ двою лакті҃и, и҆ по́лъ въ длъготѹ. (-)[15] лакти (же), и҆ по́лъ въ широтѹ. (-)[16] ла́кти (же) и҆ по́лъ въ высотѹ, и҆ позлати́ши и҆̀ зла́томъ, чи́стымъ вънѹтроу҆́дѹ, и҆ вн҃ѣоу҆́дѹ, позлати́ши и҆̀· и҆ сътвори́ши (на в҃ѣ҆хѹ є҆го вѣ́нецъ, зла́томъ о҆́боюдѹ)[17], и скѹе́ши є҆мѹ, (о҆́боди четы́ри)[18] зла́ты, и҆ въ҃зложи́ши на четы́ри оу҆́глы҃ [є҆мѹ][19] дв҃ѣ о҆́боди на (є҆ди́нъ оу҆́голъ)[20], (-)[21] дв҃ѣ (же) [-][22] на (вторы́и оу҆́голъ)[23]. Сътвори́ши же носи́ла ѡ҆ древа негнію́ща и҆ позлати́ши и҆̀ зла́томъ [чи́сты҃и][24], и҆ въста́ви҃ши носи́ла въ о҆́боди на҃́же (сѹть) на оу҆́глѣхъ кио́тѹ, да носи́тсѧ (и҃ми кио́тъ [завѣта][25])[26], (и҆ да)[27] бѹ́дѹтъ носи́ла незы́блющисѧ, и҆ положи́ши въ кио́тъ завѣ́тъ, на҃́же дамъ тебѣ· и҆ да сътвори́ши покро́въ о҆цы҃ще́нїю зла́томъ, чи́стымъ, двою лакті҃и (-)[28] по́лъ въ долготѹ. (-)[29] ла́кти, и҆

писав щоб покласти їм закон. **13** І Мойсей, вставши, вийшов на Божу гору, й Ісус служив йому. **14** І старшинам сказали: Почекайте в мовчанці тут, доки не повернемося до вас. А ось з вами Аарон і Ор; якщо кому трапиться суперечка, хай ідуть до них. **15** І Мойсей вийшов на гору, і хмара покрила гору. **16** І Божа слава зійшла на синайську гору та її покрила хмара, шість днів. І покликав Господь Мойсея в сьомому дні з-посеред хмари. **17** А вид господньої слави наче палаючий огонь на верху гори перед ізраїльськими синами; **18** і Мойсей ввійшов у середину хмари, і піднявся на гору, *і був там на горі 40 днів і 40 ночей.

ниж. 34 мой5. 9 і 18

Глава 25

1 І Господь заговорив до Мойсея, кажучи: **2** *Скажи ізраїльським синам: Хай принесуть мені первоплоди з усього, що сподобалося їхньому серцю. Візьміть мої первоплоди. **3** Це ж є первоплоди, які візьмете в них: золото, срібло, мідь, **4** і синє полотно, і багряницю, і подвійно прядений кармазин, і тканий виссон, і козячу вовну, **5** і шкіри баранів забарвлені на червоно, сині шкіри, і негниюче дерево, **7** сардійський камінь, і олію для світел, ладан помазаний в олії на виготовлення ладану, і каміння для різьби нагрудника, для бедр, і довгий одяг. **8** І зробиш мені освячення, і Я з'явлюся у вас, **9** і зробиш мені згідно з усім, що *Я тобі покажу на горі: образ храму і образ всього його посуду. Так зробиш. **10** І зробиш кивот свідчення з негниючого дерева: два лікті і пів в довжину, та лікоть і пів в ширину, та лікоть і пів у висоту. **11** І позолотиш його щирим золотом, позолотиш його всередині і ззовні. І на його верху зробиш вінець з золота довкруги, **12** і викуєш йому чотири золоті перстені, і покладеш йому на чотири кути: два перстені на одну сторону, а два на другу сторону. **13** А зробиш носилки з негниючого дерева, і його позолотиш щирим золотом. **14** І вкладеш носила в перстені, що є по боках кивоту, щоб носити ними кивот завіта; **15** і хай носила будуть непорушні. **16** І покладеш до кивоту завіта те, що Я тобі дам. **17** І зробиш покриття очищенню з щирого золота: два і пів ліктів у довжину, лікоть і пів у ширину. **18** І зробиш два золоті, ковані херувими, і покладеш їх з сторони обох боків очищення. **19** Хай один херувим буде зроблений з однієї сторони, а другий з другої сторони очищення. Також

ниж. 35

ниж. 26

зробиш двох херувимів з обох сторін **20** з простягненими крилами зверху, що отінюють очищення своїми крилами, а їх лице до себе, до очищення; **21** і покладеш очищення на кивот згори, а до кивоту вкладеш свідчення, які Я тобі дам. **22** І звідти Себе дам тобі пізнати, і говоритиму до тебе з-над очищення, між двома херувимами, що є над кивотом свідчення, і згідно з усім, що Я тобі заповів для ізраїльських синів. **23** І зробиш трапезу з негниючого дерева: два лікті в довжину, а лікоть в ширину та лікоть і пів у висоту, **24** і позолотивши щирим золотом, зробиш йому золоте покриття, вповні округле. **25** І зробиш вінець в долоню довкруги, і зробиш окружаючі вінці довкруги. **26** І зробиш 4 золоті перстені, і покладеш 4 перстені на боки її ніг, **27** що піднімають вінцями; і хай будуть перстені на вкладання, щоб підносити на них трапезу. **28** І зробиш її носилки з негниючого дерева, і позолотиш чистим золотом, і носитимуть на них трапезу. **29** І зробиш посудини, і кадильницю, і потрібний посуд, і чаші, до яких вливаєш, зробиш їх зі щирого золота. **30** І на трапезу покладеш хліби предложення переді мною завжди. **31** І зробиш світильник зі щирого золота, кованим зробиш світильник. І його стебло, його галузки, і його чашки, і його кружки, і його квіти хай будуть з нього. **32** Шість галузок, що виходять з боків свічника: три галузки з одного боку свічника, а три галузки свічника з другого боку свічника, **33** і три чашки на вид горіха на кожній галузці, кружок і квітка, так само на шістьох галузках, що виходять з свічника. **34** А в свічнику по три чашки на вид горіха на кожній галузці, її кружки і квітки: **35** кружок під двома галузками з нього і кружок під його чотирма галузками, так само і для шістьох галузок, що виходять з свічника, і в свічнику чотири чаші на образ горіха; **36** галузки і кружки з нього хай будуть ковані з одного, з щирого золота. **37** І зробиш сім світел, і вставиш його світла, щоб світили з одного лиця. **38** І йому зробиш його щипці та його підставки зі щи-

полъ въ широту. и сътвориши два херувима злата, изваяна, и възложиши а на полы (оугълу обою)[30] очищения. да сътворится херувъ единъ отъ оугла (единаго, а другїи)[31] отъ оугла втораго очищению· (такоже)[32] сътвориши два херувима отъ обою оугълъ. (-)[33] [-][34] раскрылающися врьху осеняюще крылы своими очищение, (-)[35] лице (же) ею к себѣ къ очищению (-)[36], и да възложиши очищение, на кивотъ врьху, (-)[37] въ кивотъ (же) да вложиши свѣдѣнїа, яже дамъ тебѣ· и възвѣщуся тебѣ отуду, и глю тебѣ съвыше очищения, между двѣма херувимома, яже суть на кивотомъ свѣдѣнїа, и по всему елико заповѣдахъ тебѣ къ сѣмъ їилевымъ· и сътвориши трапезу [отъ древа негниюща][38] двою лактїи въ долготу, (-)[39] лакти (же) в широту, (-)[40] лакти же и полъ въ высоту [и позлативши (-)[41] златом чистыи][42], и сътвориши ему (покровъ златъ. осязающи обоима)[43], и сътвориши (-)[44] вѣнецъ пади обоима, и сътвориши (осязающа)[45] (обоима вѣнца)[46]· и сътвориши, д, ободи златы, и възложиши, [д][47], ободи на (-)[48] оугълы ногъ ея. (подобъемлющим)[49] вѣнцемъ, и да будутъ ободи въ обнатїе (-)[50], якоже въздвизати на ни трапезу· и сътвориши носила [ея][51], отъ древа негниюща, и позлатиши (-)[52] златомъ чистымъ, и възвдвигнется на нихъ трапеза· и сътвориши блюда [-][53], и димїамикъ, и съсуды требныа, и чаша в нюже ливаеши (-)[54], отъ злата чиста. да сътвориши а, и положиши на трапезѣ хлѣбы преложенїа предо мною прно· и да сътвориши свѣтилникъ отъ злата чиста, вамно сътвориши свѣтилникъ, и стебліе его, (-)[55] вѣтви его, и чаша [его][56], и кругви [его][57], и цвѣцыи [его][58] отъ него да будутъ· шесть (-)[59] вѣтвїи, исходящи отъ страну [свѣтилную][60]. три вѣтви свѣтилныа, отъ страны [-][61] единоа, (-)[62] три (же) вѣтви свѣтилныа отъ страны второиа, и три чаши въ образъ орѣха въ единои вѣтви кругъ и цвѣтецъ, такоже по шести вѣтвїи исходящихъ, отъ свѣтила· (-)[63] въ свѣтилѣ (же) по (три)[64] чаши въ обра орѣха, (въ единои вѣтви) кругви и цвѣтцы его, кругъ по двѣма вѣтвѣма отъ него. и кругъ по четырма вѣтви ея, такоже [и][65] по шести вѣтвемъ исходящимъ отъ свѣтила, [и въ свѣтилѣ четыри чаши въ обра орѣха][66], вѣтви и кругви отъ нея, да будутъ оувая, отъ единаго злата чиста· и да сътвориши свѣтилъ [-][67] седмь, и възставиши свѣтила [его][68], (да)[69] свѣтятъ.

ѡ҆ є҆ди́наго лица҃ [є҆мꙋ][70] и҆ чипцы҇ є҆го, и҆ по҆ста́вы є҆го ѡ҆ злата чиста сътвори́ши. (тала́нтъ҆ злата чиста, [сътвори́ши][71] вс҆а҆ съсꙋ́ды сі́а)[72]. *Смотри́, да сътвори́ши по (-)[73] ѹ҆каза́нномꙋ тебѣ на горѣ·

дв҃а҆ з є҃вре҃о҆ и҆

Гл҃а҆, к҃з·

ра́мъ (же)[1] да сътвори́ши ѡ҆ десати҇ о҆по́нъ, ѡ҆ баграни́ца пра́дены, и҆ ѡ҆ синеты҇, (-)[2] и҆ ѡ҆ чрьвлени́ца пра́дены, и҆ (мно́жествомъ) херꙋви́мъ дв҃ломъ швѣ́нныи҃ да сътвори́ши а҃̀, въ долготꙋ о҆по́ны є҆ди́ноа, [к҃. и҆ и҃, ла́кті҆и]·[3]. (а҆)[4] широта҃ (є҆и҃̆), д҃, ла́кті҆и. (и҆ да бꙋдетъ о҆по́на є҆ди́ноа мѣры)[5]. (та́коже)[6] (всѣмъ о҆по́намъ да бꙋдѣ҃)[7]· Па́ть же о҆по́нъ, да бꙋдꙋтъ вкꙋпѣ съдрьжа́щиса, дрꙋга о҆́ дрꙋзѣ. и҆ па́ть о҆по́нъ съдрьжа́щиса дрꙋга о҆́ дрꙋзѣ· И҆ сътвори́ши [-][8] пе́тлѣ съ синеты҇, ѹ҆̀ кра́а о҆по́ны (-)[9] є҆ди́наго конца҃ въ сложе́ні҆е, (-)[10] си́це (же) сътвори́ши на кра́и о҆по́ны вы́шнеа, къ сложе́ні҆ю второ́мꙋ, и҆ же [сътвори́ши пе́тлеи҃̆][11], (є҆ди́ноя о҆по́ны)[12], (-)[13] к҃. пе́тлеи да сътвори́ши ѡ҆ кра́а о҆по́ны, по сложе́ні҆ю второ́мꙋ лицꙋ҃̀ къ лицꙋ сътоа́щаасѧ к҃ себѣ ка́ажде· И҆ сътвори́ши, (к҃. крючко́въ)[14] зла́тыихъ, и҆ съвокꙋпи́ши опо́ны дрꙋгъ ко́ дрꙋзѣ крючка́ми, и҆ бꙋдетъ храмъ є҆ди́нъ· И҆ сътвори́ши о҆по́нъ, (а҃і,) ѡ҆ во́лны въ покро́въ храмꙋ (-)[15], длъготаҁ҃ о҆по́ны є҆ди́ноа, да бꙋдетъ, а҃̈, лако́тъ, (-)[16] д҃ (же) ла́кти широта҃ о҆по́ны є҆ди́ноа, (и҆) во є҆ди́нꙋ мѣрꙋ, (та́ко) да бꙋдетъ, а҃̈і, о҆по́нъ· И҆ съвокꙋпи́ши, ѕ҃̈, о҆по́нъ въкꙋпѣ, и҆ ше́сть о҆по́нъ въкꙋпѣ, и҆ пригне́ши о҆по́нꙋ шестꙋ́ю въ вхо́дъ храма· И҆ да сътвори́ши пе́тлеи҃̆. к҃, на кра́и о҆по́ны є҆ди́ноа, сре́дняа по сложе́ні҆ю, (-)[17] к҃ [да сътвори́ши пе́тлеи҃̆][18] на кра́и о҆по́ны по съвокꙋпле́ні҆ю второ́а· И҆ (та́ко) сътвори́ши крючко́ мѣдѧ҃ к҃, (-)[19] съвокꙋпи́ши крючки с петлѧми [ве́рхними][20], и҆ да совъкꙋпи́ши о҆по́ны, и҆ бꙋдетъ є҆ди́но· И҆ да положи́ши (-)[21] и҆збыва́ющее (-)[22] о҆по́нъ хра́мныхъ, (закры́ти)[23] за́дняа храмꙋ, лакти є҆ди́наго ѡ҆ сего҆̀ (-)[24] ла́кти (же) ѡ҆ (дрꙋга́го)[25], ѡ҆ и҆збыва́ющихъ (-)[26] в долготꙋ о҆по́нъ хра́мныхъ, (и҆) да бꙋдетъ покрыва́а съ странꙋ храма, ѡ҆́ю́дꙋ и҆ ѡ҆́о҆нꙋдꙋ, да покры́етъ· И҆ да сътвори́ши покро́въ храмꙋ, ко́жами о҆́бнами, черве́ными, и҆ (све́рхꙋ покро́въ ко́жами си́нами)[27]· И҆ да сътвори́ши столпы҇ хра́мꙋ, ѡ҆ дре́въ негнію́щихъ, ї҆, ла́кті҆и [-][28] (въ высотꙋ҃̀) сто́лпъ є҆ди́нъ, (-)[29] ла́кти (же) є҆ди́наго и҆ по́лъ. въ ширинꙋ столпꙋ҃̀ є҆ди́номꙋ. два҃ ла́кти столпа҃̀ є҆ди́наго, ѡ҆́тищаа́щꙋ дрꙋгъ ѡ҆

рого золота. **39** З таланту щирого золота зробиш ввесь цей посуд. **40** *Гляди, щоб ти зробив за вказаним тобі на горі.

дія. 7 єв. 8

Глава 26

1 А храм зробиш з десяти завіс, з пряденої багряниці, і з синього полотна, і з пряденого кармазину, і з багатьма херувимами, вишиваним ділом зробиш їх. **2** Довжина однієї завіси – 28 ліктів, а її ширина – 4 лікті, і хай завіса буде однакової міри. Так само хай буде з усіма завісами. **3** Нехай же п'ять завіс будуть злучені разом одна до одної, і п'ять завіс злучені одна до одної. **4** І зробиш петлі з синього полотна на краю завіси з одного кінця на злуку; так же зробиш на краї горішньої завіси на злуку другій. **5** Зробиш же 50 петельок одній завісі; 50 петельок зробиш з краю завіси на другу злуку; лицем до лиця собі співпадаючими кожна. **6** І зробиш 50 золотих кілець і злучиш завіси одну з одною кільцями, і буде один храм. **7** І зробиш 11 завіс з вовни на покриття храму. **8** Довжина однієї завіси хай буде 30 ліктів, а ширина однієї завіси – 4 лікті; і так хай буде: 11 завіс на одну міру. **9** І злучиш 5 завіс разом і шість завіс разом. І пригнеш шосту завісу на вході храму. **10** І зробиш 50 петельок на краю однієї, – середньої завіси, по злуці. Зробиш 50 петельок на краю завіси по другій злуці. **11** І так зробиш: 50 мідяних кілець, злучиш перстені з верхніми петельками, і злучиш занавіси, і буде одне. **12** І покладеш надмір занавіс храму, щоб закрити зад храму: **13** один лікоть – з цього, а лікоть – з другого, з надміру – в довжину занавіс храму, і хай покриває зі строни храму, звідси і звідти хай покриє. **14** І зробиш покриття храму зі шкір баранів, забарвлених на червоно, і зверху покриття синіми шкірами. **15** І зробиш стовпи храму з негнию чого дерева: **16** 10 ліктів в висоту один стовп, а один і пів ліктів у ширину одного стовпа, **17** два лікті одному стовпові, відповідно один до одного. Так зробиш всі стовпи храму. **18** І зробиш 20

стовпів храму з північної сторони. **19** А зробиш їм 40 срібних стояків для двадцятьох стовпів: два стояки для одного стовпа на оба його кінці і два стояки одному стовпові на оба кінці. **20** З другої сторони, до півночі, – 20 стовпів; **21** а для них 40 срібних стояків: два стояки для одного стовпа, на оба його кінці, два стояки для одного на оба його кінці. **22** І зізаду храму, на стороні що до моря (=західній), зробиш шість стовпів. **23** Два стовпи зробиш в куті храму зізаду, **24** і хай будуть однакові з долу і до верху на один вид, так зробиш з обома, хай мають рівні кути. **25** І буде 8 стовпів, і їхніх 16 срібних стояків: два стояки для одного стовпа і два стояки для стовпа другого, на обі його сторони. **26** І зробиш поперечки з негниючих дерев: 5 поперечок для одного стовпа з одного боку храму, **27** а 5 поперечок стовпові для другої сторони храму, 5 же поперечок для стовпа з задньої сторони храму, що до моря (=заходу). **28** Середня ж між стовпами: два проходять від однієї сторони до другої сторони. **29** А стовпи позолотиш золотом, перстені ж зробиш золотими, до яких вкладеш поперечки, і позолотиш поперечки золотом. **30** *І поставиш шатро, за образом, показаним тобі на горі. **31** Зробиш завісу з синього полотна, і порфіри, і кармазину, і пряденого виссону. Ділом тканим – витканим зробиш в ньому херувимів. **32** І розтягнеш на чотирьох негниючих і позолочених золотом стовпах. І їхні верхи золоті, і їхні 4 стояки срібні. **33** І повісиш занавісу на стовпах. Внесеш туди, до середини, за завісу, кивот свідчення. І хай розділяє завіса, між святим і між святим, святих. **34** І завісою закриєш кивот свідчення в святому святих. **35** І покладеш трапезу ззовні завіси і світило перед трапезою, на боці храму, що до полудня, а трапезу поставиш зі сторони храму, що до півночі. **36** Зробиш закриття в дверях з синього полотна, і порфіри, і пряденого кармазину, і тканого виссону, діло вишите. **37** І зробиш для завіси п'ять стовпів з негниючого дерева, і позолотиш їх золотом, і їхні верхи золоті, і їм зробиш 5 мідяних стояків.

вищ. 25

другꙋга, таꙗко [сътвори]30 всѣмъ столпо́мъ храмнымъ. И да сътвориши столпы храмꙋ, ѥ [-]31, ѡ оу҃гла сѣверна. (-)32 ѧ, (же) стоа́лъ (имъ) сре́бранъ да сътвориши двѣма десатма столпо҃ двѣ стоа́лѣ (ѥдино́мꙋ столпꙋ)33, на о҆бою концꙋ емꙋ. и҆ двѣ стоа́лѣ (ѥдино́мꙋ столпꙋ)34 на о҆бою концꙋ (-)35 (въ оу҃глѣ второмъ)36, къ [сѣверꙋ]37, ѥ, столпо҃, (-)38 ѧ. (же) стоа́лъ имъ сре́бреныхъ, двѣ стоа́лѣ столпꙋ ѥдино́мꙋ, на о҆бою концꙋ емꙋ, (-)39 двѣ (же) стоа́лѣ ѥдино́мꙋ на о҆бою концꙋ емꙋ. И съ за҃ храмꙋ по странѣ и҆́же къ мо́рю, да сътвори́ши ше́сть столпо́въ. (-)40 два (*) столпа сътвори́ши в оу҃глꙋ храма ѡ҃ запада, и҆ да бꙋдꙋтъ ра́вна, ѡ҃ до́лꙋ и҆ (до верха́, въ состо́въ ѥди́нъ)41, таꙗко сътвори́ши [-]42 о҆бѣма оу҃глома [ра́вна]43 да бꙋдꙋтъ. И бꙋдетъ, и҆. столпо́въ, и҆ стоа́ла и҆хъ сребра́на, ѕ҃і, двѣ стоа́лѣ столпꙋ ѥдино́мꙋ, и҆ двѣ стоа́лѣ столпꙋ ѥдино́мꙋ. на о҆бою концꙋ емꙋ. И да сътвори́ши развóры, ѡ҃ древе́съ негнию́щихъ, ѕ҃, [развóръ]44 [столпꙋ ѥдино́мꙋ]45, ѡ҃ ѥдино́а страны храма, (-)46 ѕ҃ (же) развóръ столпꙋ (второ́мꙋ оу҃глꙋ храма)47, (-)48 ѕ҃ (же) развóръ столпꙋ заднемꙋ оу҃глꙋ храма, и҆́же къ мо́рю. (-)49 Сре́дняа (же) межи столпы, два прохо́дятъ ѡ҃ ѥди́наго оу҃гла, въ другїи оу҃голь. (-)50 Столпы (же), да позлати́ши зла́томъ, (-)51 о҆́боди (же) сътвори́ши зла́ты, в на҃ вложи́ши развóры. [-]52 позлати́ши, (и҆) развóры зла́томъ, *и҆ съста́виши храмъ по о҆́бразꙋ показа́нномꙋ тебѣ на горѣ. (-)53 Сътвори́ши завѣсꙋ ѡ҃ синеты и҆ порфи́ры, и҆ червлени́ца (-)54 и҆ висси́ноу пра́денаго дѣломъ тка́номъ (влачѐно). да сътвори́ши е҆́, херꙋвы́, и҆ распростре́ши [-]55 на четы́рехъ столпѣ҃хъ негнию́щихъ, [и҆]56 позлащѐныхъ зла́томъ и҆ верхи́ и҆хъ зла́ты, и҆ стоа́ла и҆хъ, д҃. сре́брена, и҆ повѣ́сиши завѣсꙋ на столпѣ́хъ. (-)57 внесе́ши тꙋ внꙋтрь завѣсы кио́тꙋ свѣдѣнїа, и҆ да раздѣла́етъ завѣса (-)58 междꙋ сты́на, и҆ междꙋ ста́а сты́хъ. и҆ закры́еши завѣсою, кио́тъ свѣдѣнїа въ ста́а сты́хъ. И поста́виши трапезꙋ вн҃ѣоу҃дꙋ завѣсы, и҆ свѣти́ло пра́мо трапе́зы, на странѣ хра́ма на҃́же къ ю́гꙋ. (-)59 трапезꙋ (же) поста́виши на странѣ хра́мꙋ, на҃́же къ сѣверꙋ. (да)60 сътвориши закро́въ въ две́рехъ, ѡ҃ синеты, и҆ порфи́ры, и҆ червлени́ца съпра́дены, и҆ висси́ноу тка́наго, дѣломъ пестра́шаго. И да сътвори́ши завѣсѣ па́ть столпъ (ѡ҃ дре́въ негни ю́щи҃), и҆ позлати́ши и҆хъ зла́то҃, и҆ верхи҃ и҆́ зла́ты, и҆ да съдѣ́лаеши и҆́, ѥ столъ мѣдянъ.

Гла, їз·

нй йи Да сътвори́ши *олтарь ѡ҃ дре҃ негнию́щихъ, е҃, лако́тъ въ долготу́, (-)[1] е҃ же лако́тъ в широту́, на д҃, оу҃глы, да бу́детъ о҆лта́рь, (-)[2] г҃, ла́кти высота̀ е҆го. и҆ да сътвори́ши ро́ги, на четы́рехъ оу҃глѣ́хъ, и҆з него̀ да бу́дутъ ро́ги, и҆ покры́еши є҆̀ мѣ́дїю. и҆ да сътвори́ши вѣне́цъ о҆лтару́, и҆ покро́въ е҆го, и҆ па́нвица е҆го, и҆ ви́лицы е҆го, (кади́лники)[3] е҆го, и҆ вс҃ѧ съсу́ды е҆го, да сътвори́ши (е҆му́) мѣ́дяны· И҆ да сътвори́ши [-][4] о҆́гнище въ подо́бїе мре́жи (-)[5], и҆ сътвори́ши о҆́гнищу, д҃, о҆́боди мѣ́дяны, на д҃ оу҃глы, и҆ подложи́ши (-)[6] по҃ о҆́гнище о҆лта́рѧ, ни́же. (и҆) бу́детъ (-)[7] о҆́гнище до среды̀ о҆лта́рѧ· И҆ да сътвори́ши [о҆лтарю носи́ла][8], (по странѣ́), ѡ҃ дре́весъ негнїю́щихъ, и҆ о҆кую́еши и҆̀ мѣ́дїю. и҆ вложи́ши носи́ла въ о҆́бо-
нй йи ды, и҆ да бу́дутъ носи́ла (о҆лтарю, на дв҃у стра́нахъ)[9] по҃держа́ти е҆го, (*и) (сътвори́ши е҆го вну́трьоу҃ду то́щъ съ до́ски)[10] по оу҃каза́нному тебѣ́ на горѣ́, та́ко сътвори́ши [и҆][11]· И҆ да сътвори́ши притво́ръ храму́ на оу҃глы, и҆́же на въстто́къ, къ сѣ́веру, [и҆][12] (да бу́дутъ) о́поны притво́ру́ съ биссо́ну тка́наго. долгота̀, сто лако́тъ, [оу҃глу е҆ди́ному][13], и҆ столпо́въ и҆́хъ, к҃, и҆ стоа́лъ и҆́хъ, к҃. мѣ́дяныхъ (-)[14] крючкѝ и҆́хъ, и҆ о́боди [и҆][15] сре́бренъ· Сице́ (же) въ оу҃глѣ къ [ю҃гу][16] о҆по́ны, р҃. лако́тъ въ долготу́, и҆ столпо́въ е҆му́, к҃, и҆ стоа́ла е҆му́, к҃. мѣ́дяны. (-)[17] о҆́боди и҆ верхѝ сто́лпнїи, и҆ [вс҃ѧ][18] стоа́ла посре́брена сребро́мъ· широта́ же притво́ру ѩ҆́же (е҆́сть) къ мо́рю о҆по́ны, ѵ҃, лако́тъ. столповъ е҆го ї҃, и҆ стоа́ла и҆́хъ, ї҃· [-][19] И҆ е҃і лако́тъ [высота̀ о҆по́нъ][20] оу҃глу е҆ди́ному, столпы̀ и҆́хъ, г҃, и҆ стоа́ла и҆́хъ, г҃· (-)[21] оу҃глу (же) второ́му (о҆по́нъ, е҃і, лако́)[22], высота̀, столпы̀ и҆́хъ, г҃. и҆ стоа́ла и҆́хъ, г҃, (-)[23] вратомъ притворнымъ завѣ́са, к҃, лако́тъ высота̀, ѡ҃ синеты̀, и҆ порфи́ры, и҆ червлени́ца [-][24], и҆ биссо́ну пра́деная, пестре́нїемъ швенны́мъ. столпы̀ е҆ѧ̀, д҃. [-][25] стоа́ла е҆ѧ̀, д҃, вс҃и столпы̀ притво́рные о҆боа́мо о҆ко́вано сребро́мъ, и҆ верхѝ и҆́хъ сре́брени, и҆ стоа́ла и҆́хъ мѣ́дяны, долгота́ же притво́ру́, р҃, до, р҃, (-)[26] широта́ (же), ѵ҃. до, ѵ҃, (-)[27] высота́ же, е҃, лако́тъ ѡ҃ биссо́ну пра́деная, (-)[28] стоа́ла (же) и҆́хъ мѣ́дяны и҆ вс҃ѧ оу҃́тварь и҆ вс҃и съсу́ды и҆ колкѝ притво́ру мѣ́дяны, [и҆ сътвори́ши ризы, съ синеты̀, и҆ порфи́ры, и҆ червлени́цы, и҆ да слу́жиши в ни́хъ въ сты́и][29]· (-)[30] сы́ (же) заповѣ́ждь сно́мъ і҆и́левымъ (да)[31]

Глава 27

1 І зробиш *жертовник з не нижч. 38
гниючого дерева: 5 ліктів в довжину та 5 ліктів в ширину; хай чотирокутним буде жертовник, 3 лікті його висота. **2** І зробиш роги на чотирьох кутах. З нього хай будуть роги. І покриєш його міддю.**3** І зробиш вінець для жертовника і його покривало, і його казани, і його вилки, його кадильники, і зробиш йому ввесь його посуд мідяним. **4** І зробиш посуд на вогонь подібний до сітки, і зробиш посудині на вогонь 4 мідяні обручки на 4 кутах. **5** І покладеш їх під посудину на вогонь вдолі жертовника. І посудина на вогонь буде до половини жертовника. **6** І зробиш жертовникові носилки збоку, з негниючого дерева, і окуєш їх міддю. **7** І вкладеш носилки до каблуків, і хай будуть носилки жертовника на двох сторонах,
нй йи щоб його піддержувати. **8** *І зро- нижч. 38
биш його всередині порожнім, з дощок, за взором показаним тобі на горі, таким його зробиш. **9** І зробиш притвір храмові на сторонах, що до сходу, до півночі; і хай будуть завіси притвору з тканого виссону: довжина однієї сторони сто ліктів, **10** і до них 20 стовпів, і до них 20 мідяних стояків; їхні кільця і їхні защіпки – зі срібла. **11** Так же на стороні до півдня. Завіси – 100 ліктів в довжину, і для них 20 стовпів, і для них 20 мідяних стояків, кільці, і вершки стовпів, і всі стояки посріблені сріблом. **12** Широта ж притвору, що є до моря (=заходу), завіси – 50 ліктів, для них 10 стовпів і 10 їхніх стояків. **14** І 15 ліктів висота завіс однієї сторони. Для них 3 стовпи і для них 3 стояки. **15** А на другій стороні завіси – 15 ліктів висоти; для них 3 стовпи і для них 3 стояки. **16** Для дверей притвору завіса – 20 ліктів в висоту, з синього полотна, і порфіри, і кармазину, і пряденого виссону, діло вишите. Стовпи її – 4, стояки її – 4. **17** Всі стовпи притвору довкола оковані сріблом, і їхні верхи з срібла, і їхні стояки з міді. **18** А довжина притвору – 100 на 100, ширина ж – 50 на 50, а висота – 5 ліктів; з пряденого виссону, а їхні стояки з міді. **19** І ввесь посуд, і все знаряддя, і кілки притвору з міді. І зробиш одіж з синього полотна, і порфіри, і кармазину, і служитимеш в них в святині. **20** Ти ж за повіж ізраїльським синам: хай візь-

муть собі для світла олію з оливок, чисту, биту, і хай постійно світить в храмі свідчення **21** ззовні завіси, що висить над моїм завітом. Хай його запалює Аарон і його сини, з вечора до ранку, перед Господом. В закон вічний, на роди ваші, між ізраїльськими синами.

възмѹтъ себѣ їелéй ѡ̑ масличїа, чи́сто съмлéно въ свѣти́ла, (и̑) да свѣтитъ (-)[32] въ храмѣ свѣдѣ́нїа. (всегда̀) ви́нѣоу́дѹ завѣсы, и́же (ви́ситъ) оу̑ завѣта (моегѡ̀) да въжизáетъ е̑а̀, ааро́нъ, и̑ сы́нове его̀ съ вéчера до заоу́трїа пр̃е гдⷭ̃ъ въ зако́нъ вѣ́чныи, въ ро́ды ва́ша оу̑ сы́новъ їи́левъ·

Глава 28

1 Ти ж приведи до себе твого брата Аарона і його синів, з синів Ізраїля, щоб мені приносили жертви: Аарона, і Надава, й Авиюда, й Елиазара, і Фамара, синів Аарона. **2** І зробиш святу одіж для твого брата Аарона на честь і славу. **3** Ти ж скажи всім мудрим, умним, яких Я наповнив духом мудрості і хистом, і хай зроблять святу одіж для Аарона, в якій хай приносить мені жертви у святому. **4** Ці ж ризи хай зроблять: нагрудник, її верхню ризу, і довгу ризу, і мережану ризу, і мітру, і пояс. І хай зроблять святі ризи для Аарона і його синів, щоб мені приносили жертви. **5** Вони ж хай візьмуть золото, і синє полотно, й порфіру, і кармазин, і виссон. **6** І хай зроблять верхню ризу з пряденого виссону, діло шите, митця. **7** Дві верхні ризи хай будуть злучені одна з одною, простягнені на обі сторони. **8** А тканина верхних риз, що є на ній, хай буде за її ділом зі щирого золота і з синього полотна, й багряниці та тканого кармазину і пряденого виссону. **9** І візьмеш два камені, смарагдові камені, і вкарбуєш на них імена синів Ізраїля: **10** шість імен – на одному камені, а шість імен – на другому камені, за їхніми родами. **11** Діло митця в камені: карбування печаті, оба камені з іменами синів Ізраїля. **12** І покладеш оба камені на оба рамена наплечника. Камені в пам'ять синів Ізраїля; й Аарон носитиме імена синів Ізраїля перед Господом на обох своїх раменах, в пам'ять від них. **13** І зробиш два щити зі щирого золота, **14** і зробиш два ланцюжки зі щирого золота, перемішані з цвітами, діло плетіння, і покладеш плетені ланцюжки на щити, злучиш їх при раменах. **15** І зробиш судове слово, діло мистецьке. За складом ризи зробиш його: з золота і синього полотна й багряниці та кармазину, пряденими і з тканого виссону зробиш. **16** А хай буде чотирокутним, подвійним: долоня в довжину, долоня ж в ширину. **17** І нашиєш на ній шви,

Гла, їки·

Ты́ же[1] приведи́ к себѣ, ааро́на бра́та твоегѡ̀ и̑ сы́ны его̀, ѡ̑ сы́новъ їи́левъ, жре́ти мн̾ѣ, ааро́на, и̑ нада́ва, и̑ авиоу́да, и̑ е̑лиа̂за́ра, и̑ (фама́ра)[2], сы́ны ааро́на· И̑ да съ-творѝши ри́зы ст̾ы, ааро́ну бра́ту твоемѹ̀ на честь и̑ сла́ву· (-)[3] Ты́ (же) гл̾и къ всѣмъ премѹ́дрымъ оу̑мнымъ, а̑̃ напо́лнихъ дх̾а [мѹ́дрости, и̑][4] смышле́нїа, и̑ да съ-твора́̑ ри́зы ст̾ы, ааро́нѹ (въ ни́хже въ ст̾о́мъ)[5] да жре́тъ мн̾ѣ· (-)[6] Сѝа (же) ри́зы (-)[7] (да) съ-твора́тъ на пе́рси (е́и̑)[8] ри́зѹ ве́рхнюю, и̑ до́лгую ри́зѹ, и̑ ри́зѹ тресновѝтѹ. и̑ наглáвїе, и̑ по́ясъ. и̑ да съ-твора́т̑ ри́зы ст̾ы а̂а̂ро́нѹ, и̑ сы́номъ его̀, жрⷮти мн̾ѣ· (-)[9] Сїи (же) да во́змѹтъ зла́то, и̑ синетѹ́, и̑ порфи́рѹ и̑ червленѝцѹ, и̑ виссо́нъ. и̑ да съ-твора́тъ ризѹ ве́рхнюю ѡ̑ виссо́ну съпра́денаго дѣ́ло швéнно пестра́̑ще. двѣ ри́зы ве́рх̆нїа да бѹ́дета [-][10]. съдержа́щисѧ, дрѹ́га дрѹзѣ. на о́бѣ страны́ и̑сходя́̑ще· (-)[11] Наволоче́нїе (же) ри́зъ ве́рхнѝ е̑же е́сть на не́й по съ-творе́нїю е̑а̀, да бѹ́детъ ѡ̑ зла́та [чи́ста][12], и̑ ѡ̑ синетѣ̀, и̑ багрѧни́ца, и̑ червленѝца, съткáныѧ, и̑ виссо́нѹ пра́денаго· И̑ воз́меши (ка́мени) два̀ ка́мена змара́гда, і̑ и̑зва́еши на ни́х̆ и̑мена̀ сы́новъ їи́левъ. е̑́, и̑ме́нъ на ка́мени е̑ди́номъ, (-)[13] е̑́ (же) и̑ме́нъ [-][14] на ка́мени дрѹго́мъ. по ро́дѹ и̑ дѣ́ло ка́менныѧ хи́тростѝ, ва́нїе зна́менїа (-)[15] о̑́ба ка́мена и̑мене́мъ сы́новъ їи́левъ· И̑ положѝши о̑́ба ка́мена, на (о̑́бѣ) ра́мѣ ра́мныхъ ри́зъ ка́мена, въ па́мать [-][16] сы́новъ їи́левъ. и̑ въздвѝгнетъ а̂а̂ро́нъ, и̑мена̀ сы́новъ їи́лев̆ пр̃е гдⷭ̃ъ, на о̑́бѣ ра́мѣ свои̑ въ па́мать ѡ̑ ни́хъ· И̑ да съ-творѝши (два̀) щита̀, ѡ̑ зла́та чи́ста, и̑ да съ-творѝши двѣ̀ тресно́вици ѡ̑ зла́та чи́ста, съмѣшéнїе цвѣтѹ, дѣ́ло плѣтéнїа, и̑ положѝши тресновѝца плетéнїи на щи́тѹ, на ра́мѹ е̑̃ъ съпражѐ· И̑ да съ-творѝши сло́во сѹ́дное, дѣ́ло пестра́̑щаго, по съста́вѹ ри́зы, съ-творѝши е̑е ѡ̑ зла́та, и̑ синетѣ̀ и̑ багрѧни́ца, и̑ червленѝца съпра́дены, и̑ виссо́нѹ тка́наго. съ-творѝши (же)[17] на четы́ри оу̑́глы, да бѹ́детъ сѹгѹбъ. па́ди въ долготѹ́, (-)[18] па́ди (ᵕ̃) въ широтѹ́· И̑ нашѝеши на не́й

швы҃ по ка́мени, четы́рми ра҃ды, ра́дъ ка́мені҃и да бу́детъ, сардіи҃ топазіо́нъ змара́гдъ, ра҃дъ е҆ди́нъ. (-)[19] ра́дъ (же) вторы́и, а҆ндра́ксъ, и҆ (санфи́ръ)[20] и҆ а́списъ. (-)[21] ра́дъ (же) тре́тіи лигріо́нъ и҆ а҆ха́тъ и҆ а҆мети́стъ· (-)[22] ра́дъ (же) д҃, хрисолидо́съ и҆ ви́риллію́нъ, и҆ о҆ніхіо́нъ, о҆бра́та зла́томъ, (и҆) съплете́на въ зла́тѣ, да бу́детъ по́ ра҃ду и҆хъ· (-)[23] Ка́мени (же) да бу́дутъ ѡ҆ име́нъ, (вы҃, сно҃въ і҆и҃левъ)[24], [пр҃е гдⷭ҃ъ на дв҃ѣ ра́мѣ е҆го, вы҃,][25] по и҆мене҃хъ и҆хъ, [и҆ по́ ро҃дѣхъ и҆хъ][26], въ ваа҃нїи҃ зна́менїи, ко́ждо и҆ме́немъ да бу́ду вы҃, племе́нъ, и҆ да съ҆твори́ши въ сло́ву тре́сни плете́ны, и҆ о҆бли́чїе́мъ вѣри҃жнымъ ѡ҆ зла́та чи́ста· и҆ вънзметъ а҆аро́нъ и҆мена҆ сно҃въ і҆и҃левъ, на сло́вѣ су́дѣмъ на пе́рсехъ входа́ѧще, въ (сщ҃е́нїе) ст҃о́е, на па́мать пр҃е бг҃ꙋ· и҆ да положи́ши на словесѣ су́дѣмъ тре́сны плѣте́нїа, на о҆́ба оу҆́гла слове́сна҃а възложи́ши. и҆ о҆́ба цѣпа҆ възложи́ши на о҆́бѣ ра́мѣ, ри́зъ съпра́женїа (-)[27], [-][28] възложи́ши на сло́во су́дное, проповѣ́данїе, і҆ и҆сти́ну. и҆ да бу́детъ на пе́рсехъ а҆аро́ну. е҆гда҆ (вни́детъ)[29] въ ст҃о́е предъ бг҃а. и҆ да но́ситъ а҆аро́нъ, су́ды сно҃въ і҆и҃левъ на пе́рсехъ пр҃е (лице́мъ гн҃имъ)[30] всегда҆· и҆ да съ҆твори́ши ри́зу (оу҆́трьнюю) до земла҆ си́ню, и҆ да бу́детъ оу҆́стїе [-][31] посредѣ, (и҆ о҆жере́лїе ѡ҆ него҆,) о҆́метъ и҆мѣ́а о҆бою́ду о҆же́релїа҃ дѣло шве́нно, съста́въ шве́нъ ѡ҆ него҆ да не раскрила҃е́тсѧ· и҆ да съ҆твори́ши на о҆́метѣ ри́знѣмъ до́лѣ, а҆ки (ши́пка цвѣтущ҃а)[32], пу҃гвица съ синето́ю и҆ багряни́цею, и҆ червленицею съпра́деною и҆ ви҆́ссону тканаго на о҆́метѣ ри́зы о҆бою́ду· в то́и же о҆́бра҃ пу҃гвичьныи҃, [и҆ златы][33] звонца, ме҃жду си́ми о҆бою́ду, при пу҃гвицы зла́тъ звоне́цъ, и҆ цвѣтъ на о҆́метѣ ри́знѣмъ, о҆бонѧ́мо. *и҆ да бу́детъ а҆аро́ну, е҆гда҆ слу҃житъ. оу҆слы́шитсѧ гла́съ е҆го входа́ѧщи въ сщ҃енїе пр҃е гдⷭ҃ъ, і҆ и҆схода́ѧщи да не оу҆́мретъ· и҆ да съ҆твори́ши доскꙋ зла́тꙋ чи́стꙋ, и҆ да съ҆твори́ши в не́и о҆́бразъ зна́менїа о҆сщ҃енїа гн҃а· и҆ да възложи́ши е҆а҆ на синету́ съпра́дену. и҆ да бу́детъ на оу҆ва҃слѣ, съ предн҃и оу҆ва҃сла да бу́детъ. и҆ да бу́детъ на челѣ а҆аро́ну, и҆ да ѡ҆и́метъ а҆аро́нъ съгрѣше́нїа҃ [и҆хъ][34], е҆ли́коже да о҆ста́нетъ сно҃ве і҆и҃левы всего҆ (дѣа҃нїа҃)[35] ст҃ыхъ (-)[36]. и҆ да бу́детъ на челѣ а҆аро́ну всегда҆, прїа҃тно и҆м҃ предъ гдⷭ҃ъ· (-)[37] тре́сновы ри́зъ, ѡ҆ черьвлени́ца, и҆ да съ҆твори́ши клобу́къ черве́нъ, и҆ по́ясъ да съ҆твори́ши дѣ́ла пестра҃щаго. и҆ сно҃мъ а҆аро́новымъ, да съ҆твори́ши ри́зы, и҆ по́асы, и҆ клобу́кы, да съ҆твори́ши и҃ въ ч҃е и҆

наче каміння, чотирма рядами. Хай ряд каміння буде сардія, топаза, смарагда, – перший ряд. **18** А другий ряд – антракс, і сапфир, і аспис. **19** Ряд же третій – ліґурій і ахат та аметист. **20** А 4 ряд – хризоліт і вириллій та оних. Вони окружені золотом і заплетені в золоті, хай будуть у своїм ряді. **21** Камені ж хай будуть від імен 12 синів Ізраїля перед Господом, на двох раменах у нього: 12 за їхніми іменами, і за їхніми рядами в карбуванні печатей, кожний за іменем хай буде для 12 племен. **22** І зробиш на слові плетені мережки і на вид ланцюжка, зі щирого золота. **29** Й Аарон візьме імена синів Ізраїля на суднім слові, на грудях, як він входить до священого святого, на пам'ять перед Богом. І покладеш на суднім слові плетені мережки, на обох сторонах слова покладеш, і покладеш два щити, на обох раменах риз, – злука. **30** На суднім слові покладеш проповідь і правду. І хай буде на грудях Аарона, коли він увійде до святого, перед Бога. І хай носить Аарон суди синів Ізраїля на грудях, перед господнім лицем, завжди. **31** І зробиш доземну синю ранню ризу. **32** І хай буде отвір посередині, і рубець з нього, що має мережку довкола отвору; діло плетене, злука шита з нього, щоб не роздиралася. **33** І зробиш на рубці ризи, вдолі: наче цвітучий ґранат, ґранатові яблука з синьої тканини і пряденим з багряниці та кармазину і з тканого виссону на рубці одежі, довкола. На такий же вид ґранатових яблук – і золоті дзвіночки між ними, довкруг. **34** При ґранатовім яблуку золотий дзвіночок і цвіток на рубці ризи, довкруг. **35** *І хай буде для Аарона, коли служить, і чути буде його звук, коли він входить до святого, перед Господа, і коли виходить, щоб не помер. **36** І зробиш чисту золоту дошчину, і зробиш на ній образ печаті, господнє освячення. **37** І покладеш її на прядену синю тканину, і хай буде на мітрі, хай буде на переді мітри. **38** І хай буде на чолі Аарона, і хай забере Аарон їхні гріхи, все, що освятять сини Ізраїля, з всякого діла святих. І хай буде на чолі Аарона завжди, прийнятне для них перед Господом. **39** Рубці одежі з кармазину, і зробиш червоний клобук, і зробиш пояс, діло вишите. **40** І для синів Аарона зробиш одежі й пояси та клобуки; зробиш їм на честь і славу. **41** Вбери ж у них Аарона, твого брата, і його синів з ним, і пома-

сир. 45

жеш їх, і сповниш їхні руки, і освятиш їх, щоб мені приносили жертви. **42** І зробиш для них льняні штани, щоб покрити встид їхнього тіла: від бедр аж до стегон. **43** І їх матимуть Аарон і його сини, коли входять до храму свідчення, і коли приходять служити до жертовника святині, щоб не навели на себе гріх, щоб не померли. Це хай буде на вічний закон йому і його насінню після нього.

слáвУ. (-)[38] ѻблецы (же) в йѧ âарóна брáта твоегó, й сы́ны егó с ни́мъ, й помáжеши ѧ̀, і йсполниши [рУцѣ йхъ][39], й ѻстáвиши ѧ̀, да (мѝ жертвУютъ)[40]. Й да сътворúши и́мъ надрáгы полотня́ны, покрывáти стыдѣнїа плоти йхъ, ѿ бе́дръ даже до сте́гнъ [-][41] й да (ѧ̀ и́мать âарóнъ)[42], й сы́нове егó, егдà вънхóдятъ въ хрⷭ̃ свѣдѣнїа· (І)[43] егдà прихóдятъ служúти, къ жертвенúкУ сты́ни. да не възложáтъ на ся грѣхà да не оУ́мрУтъ. въ закóнъ вѣчный емУ, (да бУдетъ ѣе) й сѣмени егó по нéмъ·

Глава 29

1 Це ж є те, що зробиш їм, і освятиш їх, щоб вони мені приносили жертви. *Візьмеш одне теля з скота і двох чистих баранів, **2** і прісні хліби, вимішені в оливковій олії й опрісноки вимішені з олією. Зробиш їх з пшеничної муки. **3** І покладеш їх до одного кошика, понесеш, і віднесеш в кошику це теля і двох баранів. **4** Та Аарона і двох його синів приведеш перед двері храму свідчення, і помиєш їх водою. **5** І взявши святі ризи, зодягнеш Аарона, твого брата, в доземну ризу і ранню ризу, і слово. Прикріпиш йому слово до ранньої ризи. **6** І покладеш клобук на його голову, і покладеш дошку освячення на мітру. **7** І візьмеш олію помазання, і злиєш на його голову, і помажеш їх. **8** І приведеш його синів, і зодягнеш їх в ризи, **9** і підпережеш їх поясами, і покладеш їм клобуки. І хай вони приносять мені жертви навіки. І завершиш руки Аарона і руки його синів. **10** *І приведеш теля перед двері храму свідчення, й Аарон та його сини покладуть свої руки на голову теляти, перед Господом, при дверях храму свідчення. **11** І заколеш теля перед Господом, при дверях храму свідчення. **12** І візьмеш з крові телята, і покладеш на головах жертовника твоїм пальцем, а осталу кров вилиєш при ногах жертовника. **13** *І візьмеш ввесь жир, що на нутрощах, і чепець печінки, і дві нирки, і жир, що на них, і покладеш на жертовник. **14** А м'ясо теляти й шкіру, і кал спалиш на вогні, поза табором: бо це за гріх. **15** Візьмеш же одного барана, й покладе Аарон та його сини руки на голову барана, **16** і заколеш його; та взявши кров, вилиєш перед жертовником довкруг. **17** А барана розшматуєш на

мой3. 9 мой3. 1 мой3. 3

Гла, їкд·

é (же)[1] ѣстъ ѣже сътворúши и̃ [й][2] [ѻстáвиши][3] ѧ̀ нáйко жрéти (йм̃ мнѣ)[4]. *да пóимеши телéцъ [ѣдúнъ ѿ говя́дъ][5], й ѻвнà [дв҃а чúста][6], й хлѣбы прѣсны смѣшены с мáсломъ древаны͂. й ѻпрѣсноκы помáзаны ѣлéомъ. с мУκѝ пшенúчны сътворúши ѧ̀· Й да възложúши ѧ̀ в кóшъ ѣдúнъ, [понесéши][7], й ѿнесéши ѣе в кошѝ (-)[8] телéцъ, й ѻ́ба ѻвна· (-)[9] âарóна (же) й [ѻ́ба][10] сы́на егó приведéши (ѧ̀) пр҃е двéри храму свѣдѣнїа, і йзмыéши ѧ̀ водóю, й взéмъ рúзы стыя, [й][11] ѻблечéши âарóна брáта твоегó, (-)[12] до земл҃и рúзою й рúзУ оУ́тренюю, й слóво (-)[13] съвоκУпиши емУ, слóво къ оУ́тренїи рúзѣ· Й възложúши (на главУ егó клобУκъ)[14], й възложúши доскУ ѻсщенїа на оУвя́сло, й да вóзмеши ѿ їелеѧ помазаннаго, й да възлїéши [-][15] на главУ егó, й мáжеши и̃· Й сы́ны егó приведéши, й ѻблечéши ѧ̀ въ рúзы, й ѻпоя́шеши ѧ̀ пóясы, й възложúши йма клобУκà, й да бУдетъ йма жрéти мнѣ въ вѣκы. й съвершúши рУцѣ âарóни й рУцѣ сы́новъ егó· *Й да възведéши телéцъ, пр҃е двéри храму свѣдѣнїа, й възложúтъ âарóнъ й сы́нове егó рУцѣ свои́ на главУ телцУ, пр҃е гⷭ̃ъ оУ́ двереїи храма свѣдѣнїа. й да заκóлеши телéцъ предъ гⷭ̃ъ оУ́ двереїи храма свѣдѣнїа· Й да вóзмеши ѿ крóви тéлча, й положúши на (главáхъ)[16] ѻлтарю́, пáльцемъ твои́м ѻстáноκъ же [-][17] крóви пролúеши, оУ́ стоя́ла ѻлтарю́· *Й да возмеши весь тУκъ, йже на оУ́трóбѣ й повразъ нáтренїи, й óбѣ йстéсѣ, й тУκъ йже на нею́, й възложúши на óлтарь мя́са же тéлча, й κóжУ, й мотылá да съжежéши на ѻгнѝ. въниѣ полκà грѣ́хъ бо ѣсть. (-)[18] ѻвéн (же) да пóимеши ѣдúнъ, й да [възложúтъ][19] âарóнъ, й сы́нове егó рУцѣ [-][20] на главУ ѻвню, й (закóлетъ)[21] и̃. й възéмъ крóвь пролúеши предъ ѻлтаремъ ѻбоюдУ, (-)[22] ѻвéн (же) да расплáтеши на оУ́ды. (-)[23] йзмыéши оУ́трóбУ, й нóги въ водѣ· (Й вóзмеши оУ́ды й главУ)[24]. й

вꙗзложи́ши [вéсь ѻ̑вѣ̑][25] на ѻ̑лтарь, вꙗ вѣ̑сꙗжежéнїе (ѣ̑у)[26] вꙗ ѻ̑вонѧ́нїе бл҃гоѹ̑хáнїѧ жéртва
ѓ мѡ й ѓу̑ є̑сть· *и̑ да по́имеши (вторы́и ѻ̑вéнꙗ)[27], и̑ вꙗзложи́тꙗ а̑аро́нꙗ и̑ сн҃ове є̑го, рꙋ́цѣ на главꙋ́ ѻ̑вню, и̑ заколе́ши и̑̀, и̑ во́змеши ѡ̑ кро́ви є̑го, (-)[28] вꙗзложи́ши на слꙋ́хꙗ, оу̑шесѝ а̑ароно́ѧ деснáго, и̑ на коне́цꙗ [рꙋкѝ десны́ѧ][29], и̑ на коне́цꙗ ногѝ десны́ѧ, и̑ на слꙋ́хꙗ оу̑шесѝ сн҃овꙗ є̑го десну́ю, и̑ на коне́ч рꙋ́кꙋ и̑хꙗ десну́ю, и̑ на коне́цꙗ но́гу и̑̃ десну́ю· и̑ да возмеши ѡ̑ кро́ве на́же на ѻ̑лтари, и̑ ѡ̑ є̑ле́ѧ пома́занаго, и̑ да вꙗскропи́ши на а̑ароно́ѧ, и̑ на ри́зу є̑го и̑ на сн҃ы є̑го, и̑ на ри́зы сн҃овꙗ є̑го, сꙗ ни́мꙗ, и̑ ѻ̑стꙋпитсѧ са́мꙗ, и̑ ри́зы є̑го, и̑ сн҃ы є̑го и̑ ри́зы сн҃овꙗ є̑го сꙗ ни́мꙗ. кро́вь же ѻ̑вню да проліе́ши оу̑
ѓ мѡ й ѻ̑лтарѧ ѻ̑вокрꙋ́ дꙋ· *и̑ да возмеши ѡ̑ ѻ̑вна́ тꙋ́кꙗ є̑го, и̑ тꙋ́кꙗ и̑́же (на оу̑тро́бѣ є̑мꙋ)[30], и̑ повразꙗ на́трении, и̑ о́бꙗ и̑стесѣ и̑ тꙋ́кꙗ, и̑́же на ни́хꙗ и̑ ра́мо десное. є́сть бо сꙗвершéнїе то·
и̑ хлѣбꙗ є̑ди́нꙗ ма́сличенꙗ, и̑ ѻ̑прѣснокꙗ є̑ди́нꙗ ѡ̑ коша, ѻ̑прѣсноковꙗ. положе́ныхꙗ предꙗ гм҃ꙗ, и̑ вꙗзложи́ши вс҃е на рꙋ́цѣ а̑ароно́ѣ, и̑ на рꙋ́цѣ сн҃овꙗ є̑го, и̑ нарече́ши а̑̀ наро́кꙗ предꙗ гм҃ꙗ, [и̑ положи́ши вс҃е на рꙋ́цѣ а̑а̑роно́вы][31]· (посе́м же)[32] во́змеши ѡ̑ рꙋкꙋ и̑х̑, и̑ вꙗзложи́ши на ѻ̑лта́рь вꙗ всѣ̀сꙗжежéнїе (пред҃ гм҃ꙗ, вꙗ воню̀ бл҃гоѹ̑ха́нїѧ)[33] жертва є̑сть ѓу̑· и̑ да во́змеши гру́ди ѡ̑ ѻ̑вна́ сꙗвершенаго, (і) и̑́же є̑сть а̑ароно́ꙋ. и̑ нарече́ши є̑мꙋ наро́кꙗ предꙗ гм҃ꙗ, и̑ да бꙋ́детꙗ тебѣ вꙗ ча́сть· и̑ ѻ̑стꙋпи́ши гру́ди ѻ̑сꙋ́щенны, и̑ ра́мꙗ ѡ̑лꙋчéнїѧ (нарече́тсѧ)[34], и̑́же ѡ̑лꙋчи́сѧ ѡ̑ ѻ̑вна́ сꙗвершéнаго, ѡ̑ а̑ароно́ва и̑ ѡ̑ сн҃овꙗ є̑го [-][35] да бꙋ́детꙗ а̑ароно́ꙋ и̑ сн҃омꙗ є̑го, зако̑ вѣ̑чный, ѡ̑ сн҃овꙗ і̑и̑левꙗ· є̑сть оу̑́бо ѡ̑лꙋчéнїе є̑е, и̑ нарече́нїе да бꙋдѐ ѡ̑ сн҃овꙗ і̑и̑левы́хꙗ, ѡ̑ требꙗ спсе́ны̑ ѡ̑лꙋчéнїе ѓу̑· (-)[36] ри́зы (же) посщ̑ены, на́же сꙋть а̑ароно́вы, да бꙋдꙋ́ сн҃омꙗ є̑го по немꙗ. пома́затисѧ и̑̃мꙗ вꙗ ни́хꙗ, и̑ сꙗверши́ти рꙋ́цѣ и̑́хꙗ, седмь дн҃ї́и, да сѧ ѻ̑блачи́тꙗ в и̑̀ѧ і̑ерéи [вели́кїи][37], и̑́же (є̑сть) в него̀ мѣ̀сто ѡ̑ сн҃овꙗ є̑го, и̑́же вꙗни́детꙗ вꙗ хра́мꙗ свѣдéнїѧ слꙋжи́ти, вꙗ сты́ни· і̑ ѻ̑вéнꙗ сꙗверше́нꙗ да [возмеши][38], и̑ да сварѝши ма́са вꙗ мѣ̀стѣ сты́мꙋ, и̑ да и̑̀да́стꙗ а̑ароно́ꙗ, и̑ сн҃ове є̑го, ма́са ѻ̑вна́, *и̑
ѓ мѡ й и̑ к҃д м҃а в҃ы м҃а в҃ ѧ̑у ѕ̑ хлѣбꙗ и̑̀же в кошѝ, оу̑ двéрїи хра́ма свѣдéнїѧ и̑̀да́ сі́и, и̑ми же сѧ ѻ̑стꙋпи́ши в ни́хꙗ, сꙗверши́ти рꙋ́цѣ и̑́хꙗ, (и̑) ѻ̑стꙋпи́ти а̑̀ (-)[39] и̑ноплеме́ннико̑ да не а̑́сть ѡ̑ ни́хꙗ (сты́ бо сꙋть)[40]. ч̑ще же ѻ̑ста́нетꙗ ѡ̑ ма́са тре́бнаго. сꙗверше́нїѧ и̑ ѡ̑ хлѣбовꙗ на оу̑трїе да сꙗжже́ши

частини, помиєш нутрощі й ноги в воді. І візьмеш частини й голову; **18** та покладеш цілого барана на жертовник, на цілопалення Богові, на милий запах – це жертва Господеві. **19** *І візьмеш другого барана, і по- мой3. 1
кладе Аарон та його сини руки на голову барана, **20** і заколеш його; і візьмеш з його крові – покладеш на кінець правого вуха Аарона, і на кінець правої руки, і на кінець правої ноги, і на кінці правого вуха його синів, і на кінці їхніх правих рук, і на кінці їхніх правих ніг. **21** І візьмеш з крові, що на жертовнику, і з олії намащення, і покропиш на Аарона і на його ризу, і на його синів, і на ризи його синів з ним. І освятиться він сам і його ризи, і його сини, і ризи його синів з ним. А кров барана вилиєш при жертовнику, довкруг. **22** *І візьмеш з барана його жир і жир, мой3. 1
що на його нутрощах, і чепець печінки, і обі нирки, і жир, що на них, і праве рамено: бо це завершення, **23** і один хліб з олією, і один опріснок, з коша опріснків, що покладені перед Господом, **24** – і покладеш все на руки Аарона і на руки його синів, і назвеш їх: Відділене перед Господом. І покладеш все на руки Аарона. **25** Після цього ж візьмеш з їхніх рук і покладеш на жертовник, на всепалення перед Господом, як приємний запах – це жертва Господеві. **26** І візьмеш груди барана, завершення, і це є для Аарона, і назвеш йому: Відділене перед Господом, і хай буде тобі, як частка. **27** І освятиш освячені груди, і назветься раменом відділення, те, що було відділене від барана, – завершення від Аарона і від його синів. **28** Хай воно буде для Аарона і для його синів на вічний закон від синів Ізраїля. Отже, це відлучення, і хай буде названим: від синів Ізраїля, з жертв спасіння, відлучене для Господа. **29** А посвячені ризи, які є Аарона, хай будуть для його синів по ньому, щоб помазати їх в них, і завершити їхні руки. **30** Сім днів хай їх зодягає великий священик, з його синів, що є замість нього, який ввійде до храму свідчення, щоб служити у святині. **31** І візьмеш барана-завершення – і звариш м'ясо на святому місці. **32** І хай їдять Аарон і його сини м'ясо барана *і хліб, що в коші мой3. 8
і 24
мат. 12
мар. 2
лук. 6
при дверях храму свідчення. **33** Їстимуть ці, якими освятишся в них, щоб завершити їхні руки, і освятити їх. Чужинець хай не їсть з них, бо це святе. **34** Якщо ж останеться з м'яса жертви завершення і з хлібів до ранку – спалиш те, що осталося, вогнем, щоб не їлося, бо воно освячене. **35** А

зробиш Ааронові та його синам так за всім, що Я тобі заповів. В сімох днях завершиш їхні руки. **36** А теля за гріх принесеш на очищення, і очистиш жертовник, коли освячуєш на ньому, і помажеш його, щоб він був освячений. **37** В сімох днях очистиш жертовник і освятиш його, і жертовник буде святе-святих. Кожний, хто доторкнеться до жертовника освятиться. **38** Це ж те, що
мой4. 28 принесеш *на жертовнику. Двох однолітних чистих ягнят, кожного дня принесеш жертву, завжди. **39** Одне ягня принесеш вранці, а друге ягня принесеш ввечері **40** і десяту частину пшеничної муки, вимішеної в олії: в мірі – четверта часть іна, й напиток: четверту часть іна вина, для одного ягнати. **41** А друге ягня принесеш звечора, так як ранню жертву, і принесеш його напиток – на милий запах, постійна жертва Господеві; **42** на вислухання і у ваші роди, перед дверима храму свідчення, перед Господом, в яких Я тобі об'явлюся звідти, щоб говорити з тобою. 43 І там заповім ізраїльським синам і освячу їх у моїй славі. 44 І освячу храм свідчення і жертовник, і Аарона та його синів, освячу, щоб мені приносили жертви. 45 І прикликуватимуся в синах Ізраїля, і буду їм Богом, 46 і впізнають, що Я є їхній Господь Бог, що вивів їх з єгипетської землі, щоб бути прикликаний ними, і бути для них Богом.

ѡстанѣ ѡгнемъ, да не нѧстьсѧ, ѡсщенїе бо ѥсть· (-)[41] Сътвориши (же) ѧарону, и сномъ ѥго тако по всему ѥлико заповѣда́хъ тебѣ, седмь днїи съверши́ши |руцѣ йхъ|[42]· (-)[43] Телец (же) грѣхѧ рд̃, да сътвориши въ (-)[44] ѡчищенїе. и да ѡчистиши олтарь вънегда ѡсщаеши на немъ, и помажеши ѥго да будетъ посщенъ. седмь днїи ѡчистиши олтарь и ѡстиши ѥго и будетъ олтарь свт̃ѧ свтыѧ· всякъ прикоснувыисѧ олтарю ѡститсѧ. (-)[45] се (же) ѥсть ѥже сътвориши *на олтарѣ ѧгньца ѥдїнолѣтна |два, д мо йи
чиста|[46] [-][47] на всякъ днь (жертвуеши прно)[48]. ѧгнецъ ѥдинъ да сътвориши рано, (-)[49] (вторыи (же) ѧгнецъ)[50] да сътвориши въ вечерь, и десятую часть мукы пшеничны въ масли вмѣшены въ (мѣру) четвертую часть йна, и пролїанїе четвертую часть йна. винѣ |ѥдиному ѡбну|[51]. (-)[52] Ѳгнецъ (же) вторыи да сътвориши ѿ вечера, якоже (ѹтренюю требу)[53], и пролїанїе ѥго, сътвориши въ ѡбонанїе благоуханїѧ требу ѓу. (всегда въ послушанїѧ)[54], (и) в роды ваша, прд̃е двермы храму свѣдѣнїѧ предъ гмъ, въ нр̃ (же) явлюсѧ тебѣ ту, якоже глати тебѣ· и завещаю ту сномъ їилевымъ, и ѡсщу (ѧ) въ славѣ моеи, и ѡсщу храмъ свѣдѣнїѧ, и олтарь, и ѧарона, и сны ѥго, ѡсщу жрѣти мнѣ· и прозовуся въ сохъ їилевыхъ, и буду имъ бъ, и оувѣдѧт̃ яко ѧзъ ѥсмь гь бъ йхъ, изведыи ѧ ѿ земля ѥгупетски, прозватисѧ имъ, и (быти и̃ бъ)[55].

Глава 30

1 І зробиш мені кадильний жертовник для ладану, з негниючого дерева його зробиш. **2** Лікоть в довжину і лікоть в ширину, квадратним хай буде, а два лікті в висоту; з нього хай будуть його роги. **3** І позолотиш щирим золотом: його вогнище, і його стіна довкруг, і його роги. І зробиш йому золотий вінець довкруг, **4** і по два обводи зі щирого золота йому зробиш під його вінцем довкруг на обох кутах, зробиш йому по обох сторонах; і будуть носила і шнури, щоб ними держати. **5** І зробиш носила з негниючого дерева, і позолотиш їх золотом. **6** І положиш їх перед занавісою, що є перед кивотом свідчення, в яких Я об'явлюся тобі, звідти. **7** І хай кадить над ним Аарон зложеним запашним кадилом рано в ранці, коли готує світила, щоб кадити на ньому; **8** коли Аарон запалює світила з вечора, хай ка-

гл̃а, л̃·

Да сътвориши [ми][1] олтарь кадилень, (димїамъ,) ѿ древа негниющѧ· [-][2] Сътвориши и̃ лакти в долготу. (-)[3] лакти (же и) въ широту, на д̃, оуглы да будетъ, (-)[4] двою (же) лакти въ высоту, ѿ самого да будутъ роги ему· и позлатиши [-][5] златомъ чистымъ, ѻгнище ему, и стѣну ѥго ѻколо и роги ѥго· и да сътвориши ему [-][6] вѣнецъ златъ ѻколо, и по двѣ ѻбоди злата чиста, да сътвориши ему, по̃ [-][7] вѣнцемъ ѥго (ѻколо) на обою оуглу, да сътвориши (ему), по обѣма странама, и будутъ носила и верви яко держати (-)[8] има· и да сътвориши носила ѿ древесъ негниющихъ и позлатиши ѧ златомъ, и да положиши ѧ прямо завѣсѣ, яже ѥсть оу кивота свѣдѣнїѧ, в нихже явлюсѧ тебѣ ѡтуду· и да кадитъ на̃ нимъ ааронъ димїамомъ сложено̃ благовонномъ рано рано, ѥгда потворитъ свѣтила кадити оу него, [-][9] ѥгда

вънжига́етъ а҃а́ронъ. свѣтила́ с ве́чера, да кади́ло
о҆у҃ него̀, димїа́мъ всегда̀ пр҃но предъ г҃мъ въ
ро́ды и҆́хъ. и҆ да не [принесе́тсѧ][10] к немоу̀ димї-
а́мъ и҆́нъ. прино́съ, [и҆][11] тре́ба и҆ прилива́нїѧ.
еврео҃ и҃ да не пролїе́ши нань. *и҆ да о҆чи́ститъ [о҆у҃ не-
го̀][12] а҃аро́нъ, о҆у҃ рого́въ е҆го̀ е҆ди́ною лѣтомъ, ѡ҃ кро́-
ви о҆цы́ще́нїѧ грѣхъ о҆у҃моле́нїѧ е҆ди́ною лѣта,
о҆чи́стити е҆̀ въ ро́ды и҃, ст҃аа ст҃ы́хъ е҆́сть г҃у.
д҃ мѡ̀ и҃ и҆ гл҃а г҃ь къ моу҆̀сїю рекїи, *а҆ще вънѣ́млеши
смышле́нїе сно҃въ і҆и́левъ, въ присѣще́нїе и҆́хъ, и҆
дада́тъ ко́ждо и҆збавле́нїе за дш҃а и҆́хъ г҃у, и҆
не бу҃детъ (паде́нїе между и҃ми)[13] въ посѣще́нїе
и҆́хъ. (-)[14] Се́ (же) е҆́сть е҆ли́ко дада́тъ (и҆́хъ)[15],
е҆гда̀ прихо́дятъ, въ присѣще́нїе полъ ди-
е҃ мѡ̀ їѕ дра́гмъ, е҆́же е҆́сть *дидра́гму ст҃ому, к҃, ца́тъ
д҃ мѡ̀ г҃ е҃ѕе и҃е (-)[16] полъ дидра́гма да́нь г҃у, всѣ́мъ въходя́и
въ присѣще́нїе ѡ҃, к҃, лѣтъ и҆ вы́ш҃е да-
дутъ да́нь г҃у. бога́тыи да не приложи́тъ, и҆
ни́щїи да не о҆у҃мни́тъ, ѡ҃ полъ дидра́гмы. е҆̂г-
да̀ даю́тъ да́нь г҃у [ѡ҃ сно҃въ і҆и́левыхъ][17], о҆у҃мо-
ле́нїѧ о҆̀ дш҃ахъ ва́ши҃, и҆ да во́змеши сребро̀ да́-
ни ѡ҃ сно҃въ і҆и́левыхъ, (-)[18] даси́ (же) (-)[19] на съ-
дѣла́нїе хра́му свѣде́нїѧ, и҆ да бу҃детъ сно҃мъ
і҆и́левымъ па́мать предъ г҃мъ, о҆у҃моле́нїѧ о҆̀
дш҃ахъ вашихъ. и҆ рече г҃ь моу҆̀сїю гл҃а, сътворѝ
о҆у҃мыва́нницу мѣ́дяну, и҆ стола́ е҆и мѣ́дяна,
и҆́коже о҆у҃мыва́тисѧ. и҆ да поста́виши ю҆̀ между
хра́момъ свѣде́нїѧ, и҆ (-)[20] о҆лта́ремъ, и҆ да
вліе́ши в н҃ю во́ду, и҆ о҆у҃мыва́етъ а҃аронъ, и҆ сно҃ве
е҆го̀, ру́ки [свои҆̀][21], и҆ но́ги [-][22], е҆гда̀ хо́дятъ въ
хра́мъ свѣде́нїѧ, да сѧ о҆́мыва́ютъ водо́ю, и҆
не о҆у҃́мрутъ. и҆̀ли е҆гда̀ прихо́дат҃ъ къ о҆́лтарю̀
служи́ти, и҆ [прино́сатъ][23] [тре́бы][24] г҃у, о҆у҃мы́-
ютъ҃ ру́цѣ и҆ но́зѣ водо́ю. [е҆гда вхо́дятъ въ
хра́мъ свѣде́нїѧ][25] да не о҆у҃́мрутъ, и҆ да бу-
детъ (е҆му́)[26] (е҆е) въ зако́нъ вѣ́чныи, [-][27] и҆
[сно҃мъ][28] (е҆го) [въ ро́ды и҆́хъ][29] по не́м҃. и҆̂ рече г҃ь
къ моу҆̀сїю гл҃а, (-)[30] ты́ (же) възмѝ вона̀, цвѣ-
та ми́рра и҆збра́нна, пать со҃ си́кле҃ и҆ цыномону
бл҃гово́нна полъ сего̀, е҃, [и҆][31] и҃, (-)[32] ма́ты бл҃го-
во́нны, е҃ и҃ и҆ ере́о, пать со҃ си́клевъ. ст҃го (-)[33]
ма́сла древана́го и҃́и҃ (-)[34] сътвори́ши е҆е҆ еле́и по-
ма́занїе ст҃у воню̀, хи́трости вара́ш҃аго вона̀
(и҆) еле́и, (ст҃ое пома́занїе)[35] бу҃детъ. и҆ да пома́-
жеши ѡ҃ него хра́мъ свѣде́нїѧ, и҆ кїо́тъ свѣ-
де́нїѧ, [и҆ вс҃а (е҆го съсу́ды)[36]][37] и҆ свѣщни́къ и҆
вс҃а съсу́ды е҆го, и҆ о҆́лтарь кади́лныи, и҆ о҆́лта́рь
всесъжже́нїѧ и҆ вс҃а е҆го съсу́ды, и҆ трапе́зу и҆
вс҃а [е҆а̀ съсу́ды][38], и҆ о҆у҃мыва́лницу и҆ (вс҃а) сто-
а́ла е҆а̀. і҆ ости҃ши (-)[39] и҆ бу҃дутъ ст҃аа
ст҃ы́хъ, [и҆][40] всѣ́мъ прикоснувыисѧ (-)[41], о҆с-

дить на ньому; кадило постійно, завжди перед Господом, в їхні роди. **9** І не принесеться до нього іншого кадила в принос і в жертву, і проливання не пролиєш на ньому. **10** *І Аарон очистить його роги раз в році від крові очищення гріхів, молитви раз у році, щоб очистити його в їхніх родах – це святе-святих Господеві. **11** І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **12** *Якщо візьмеш перечислення синів Ізраїля в їхніх відвідинах, і кожний дасть викуп за свою душу Господеві, – і не буде погиблих між ними в їхніх відвідинах. **13** Це ж є те, зі свого, що дадуть, коли прийдуть у відвідини: пів дідрахми згідно з *святою дідрахмою. Пів дідрахми – дань Господеві. **14** Кожний, що приходить у відвідини, від 20-літних і вище, дадуть дань Господеві. **15** Багатий хай не додасть і бідний хай не зменшить від пів дідрахми, коли дають дань Господеві від синів Ізраїля, щоб помолитися за ваші душі. **16** І візьмеш гроші данини у синів Ізраїля та даси на діла храму свідчення, і хай буде синам Ізраїля на пам'ять перед Господом, щоб помолитися за ваші душі. **17** І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **18** Зроби мідяну вмивальницю і мідяні ноги для неї, щоби вмиватися. І поставиш її між шатром свідчення і жертовником, і влиєш до неї води. **19** І Аарон та його сини вмиють свої руки і ноги, **20** коли входитимуть до храму свідчення; хай миються водою – і не помруть. Або, коли приходять до жертовника служити, і приносять жертви Господеві; **21** помиють руки і ноги водою, коли входять до храму свідчення, щоб не померли. І хай це йому буде на вічний закон і його синам, в їхні роди після нього. **22** І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **23** Ти ж візьми пахощі: цвіту вибраної смирни, пятсот сиклів і запашного циннамону пів цього – 250, пахучої м'яти – 250, **24** та ірея п'ятсот сиклів, ін святої олії з оливок. **25** З цього зробиш святу запашну олію помазання – діло виробника миру. І олія буде святим помазанням. **26** І помажеш нею храм свідчення і кивот свідчення, і ввесь його посуд, **27** і свічник і ввесь його посуд, і кадильний жертовник, **28** і жертовник цілопалення і ввесь його посуд, і трапезу і ввесь її посуд, і вмивальницю і всі її ноги. **29** І освятиш, і будуть святе-святих. І кожний, хто доторкнеться, освятиться. **30** Аарона ж і його

синів помажеш і освятиш їх, щоб мені приносили жертви. **31** І синам Ізраїля скажеш, мовлячи: Олія - масть святого помазання – хай це буде вам у ваші роди. **32** Тіло людини хай не буде помазане нею, і за цим складом не зробите самі собі іншої в такий спосіб. Вона є святою і буде для вас святою. 33 Якщо ж хтось так зробить, або якщо хто дасть з неї чужинцеві – хай буде вигублений зі свого народу. **34** І сказав Господь до Мойсея: Візьми собі пахощі: стакту, і ониха, і запашного й білого халвану, і чистого ладану – все те хай буде в рівну міру. **35** І зробиш ладан, запашну суміш; діло того, що виготовляє запахи, вимішане, чисте і святе діло. **36** І це роздробиш намілко і покладеш перед свідченням в храмі свідчення, звідки Я тобі об'явлюся, звідти, і цей ладан буде для вас святе-святих. **37** А за цим складом не зробите собі самим. Бо воно хай буде вам на освячення, для Господа. **38** Якщо ж хтось зробить так, щоб ним кадити, – та душа згине зі свого народу.

тѝтсѧ· (-)[42] ѳарѡ́на же и҃ сы́ны є҆гѡ̀ помаѧ́еши, и҃ ѡ҆сти҃ши а҆̀, жрѣ́ти мн҃ѣ· и҃ сно́мъ і҃и́левымъ да гла́еши реки́ї. є҆ле́и ма́сть помаза́нїѧ сто́го да бу́детъ сі҃е вамъ, въ ро́ды ва́ша. пло́ть чл҃ка да сѧ непомаже́тъ и҃мъ, и҃ по ѡ҆́бразу сего̀, да не сътвори́те сами себѣ (и҃но́го) сице. сто́ е҆́сть, и҃ сто́ бу́дѣ ва҃̀· ѳ҆́ще (же) кто́ (сице́ сътвори́тъ)[43], (и҃ли)[44] а҆́ще кто́ да́стъ ѡ҃ сего̀, и҃ноплеме́нникѹ да потребѝсѧ ѡ҃ людїи свое́ѝ· и҃ рече гдь къ мѡ҆́сїю, вѣзми́ себѣ вона̀, стакти, [и҃][45] ѡ҆ни́ха, [и҃][46] халва́ну, галгово́нна (и҃ гвѣла), и҃ димїа́мъ чи́стыи҃. всѐ то́ в равну́ мѣ́ру да бу́дѣ и҃ да (сътвори́ши)[47] димиа́мъ, во́нно дѣ́ло варѧ́щаго вона̀, смѣшѐно (дѣ́ло чи́сто (и҃) сто́)[48], и҃ сѣдроби́ши (то́нко ѡ҃ сего̀)[49], и҃ положи́ши пра́мо свѣдѣ́нїю, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ ѡ҃ нѹ́дуже на҃влю́ѧ тебѣ, ѡ҃тѹ́ду ста́ѧ сты́хъ (и҃) бу́детъ вамъ димїа́мъ (се́и҃)· По сложе́нїю (же) семѹ́, да не сътвори́те себѣ са́ми, въ ѡ҆сщенїе (во) да бу́детъ вамъ гдь. а҆́ще же кто́ сътвори́тъ сице́ ѡ҆бонева́ти ѡ҃ него̀, поги́бнетъ [дш҃а та҃][50] ѡ҃ людїи свои́хъ·

Глава 31

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** *Ось Я назвав по імені Веселеїла, що є син Урі, сина Ора, з племені Юди. **3** І Я його наповнив божим духом і мудрістю, і розумом, і хистом в усякому ділі, **4** щоб почати працювати проєктуванням в золоті, і сріблі, і міді, і синій тканині, і багряниці, і пряденому кармазині, і тканому виссоні, **5** і ділі з каменів, і різне столярство, в усіх ділах. **6** Бо Я дав йому Ахимасового Еліава, з племені Дана; і цьому Я дав розумне серце і розуміння, і хай вони роблять і творять все, що Я тобі заповів: **7** Храм свідчення і кивот завіту і очищення, що над ним, посуд храму **8** і жертовники, і трапезу та ввесь її посуд, і чистий світильник та ввесь його посуд, **9** і умивальницю і її ноги, **10** і священні ризи Аарона і ризи його синів, щоб мені приносили жертви, **11** й олію помазання; і зроблять складений ладан в святині за всім, що Я тобі заповів. **12** І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **13** Ти ж скажи синам Ізраїля, *мовлячи: Глядіть і дотримуйте мої суботи, бо вони є знаком між мною і вами у ваші роди; щоб ви знали, що Я Господь, Який вас освячує. **14** І зберігайте суботу, бо вона є свята для Господа і для вас. Бо хто осквернить – смертю помре. І хто в

Гла҃ ла҃·

ниж. 35

вищ. 20
єз. 20

рече гдь къ мѡ҆́сїю гла҃, *се҆ нарекохъ, и҃менемъ, веселеи́ла е҆́же е҆́сть ѹ҆́ри сна҃ ѡ҆́рова, с племене҆̀ і҃ѹ́дина· и҃ напо́лнихъ и҃̀ дх҃а бж҃їа, (и҃) премѹ́дрости и҃ смышле́нїѧ, и҃ ѹ҆́мѣнїѧ. въ всѧ́комъ дѣ́лѣ, (начѧ́ти древодѣ́льствомъ дѣ́лати)[1]· зла́то и҃ сребро̀ и҃ мѣ́дь, и҃ синетѹ́, и҃ багрѧни́цу, и҃ червленѝцу сътпра́денѹ, и҃ виссо́нъ тка́ныи҃, и҃ ка́менное дѣ́ло, и҃ (разли́чное древодѣ́льство)[2] въ всѣхъ дѣ́лехъ· (-)[3] ѳ҆́зъ (во) дахъ [е҆мѹ][4] [-][5] е҆лїа́ва а҆хисама́хова, ѡ҃ племене҆̀ да́нова. и҃ (семѹ́)[6] смы́слено ср҃це, дахъ (и҃) смы́слъ и҃ да дѣ́лаютъ (и҃ твора́тъ) вс҃е е҆ли́ко [заповѣда́хъ тебѣ]7· хра́мъ свѣдѣ́нїѧ, и҃ кїѡ́тъ завѣта и҃ ѡ҆́чище́нїе е҆́же верхѹ е҆́го, [-][8] ѹ҆́тварь храма, и҃ потре́бники и҃ трапезѹ, и҃ вс҃ѧ сѣсѹ́ды е҆́го, и҃ свѣтни́лникъ чи́стыи҃, и҃ вс҃ѧ сѣсѹ́ды е҆́го. и҃ ѹ҆́мывалницу и҃ стоа́ла е҆̀. и҃ ри́зы жрчески́ѧ, а҆арѡ́на и҃ ри́зы сно́въ е҆́го жрѣ́ти мн҃ѣ. и҃ ма́сло помаза́нїѧ, и҃ димїа́мъ сложе́нїѧ въ сты́ни, по всемѹ е҆ли́ко повелѣ́хъ тебѣ сътвора́тъ· и҃ рече гдь къ мѡ҆́сїю гла҃, (-)[9] ты́ (же) [гли][10] сно́мъ і҃и́левымъ, *реки́ї смотри́те, и҃ сѹботы моа сънабди́те, е҆́сть во знаменїе҆̀ между мно́ю и҃ ва́ми. въ ро́ды ваша, да вѣ́сте на҃́ко а҆́з гь, ѡ҆сщаа́ вы· и҃ да сънабди́те сѹбо́тѹ, на҃́ко ст҃а [-][11] е҆́сть [гѹ и҃][12] вамъ. ѡ҆скверни́выи (во) [-][13] см҃рті҃ю ѹ҆́мретъ· (і҃)[14] иже сътвори́тъ

ѡ҃ни҃ же
вы҃ и҃
е҆зе҃ и҃

в ню дѣло, потребится дша тa ѡ средѣ людїи своихъ, ѕ, днїи да (сътворите)[15] дѣлеса, въ днь же седмыи суббота. покои стъ гу, всѧ иже сътворитъ дѣло, въ (седмыи днь)[16], смр-тїю оумретъ· и да сънабдатъ сново їйлевы субботы, держати [-][17] въ роды ихъ, въ завѣтъ вѣчен въ мнѣ, и въ сноихъ їйлевыихъ. знамение естъ вѣчное. *наіко въ ѕ, днѣ сътвори гь нбо и зе́млю, (-)[18] въ (ѣ́мыи (же) днь)[19] преста и почи· (-)[20] даст (же ѥтъ) моусїю ѣгда преста гла ему, на горѣ синаистѣи двѣ досцѣ свѣдѣнїа досцѣ каменнѣ написанѣ, прстомъ бжїимъ·

ѧ мѳ ѕ вы и ѥврєѳ д

гла, лв·

[идѣвше же][1] людїе наіко оумедли моусїи сними съ горы, въсташа людїе на аарона, и глаша ему, въстани *и сътвори намъ бги, иже поидутъ пред ами. моусїи бо сїи члкъ (і) иже изведе нас [ѡ][2] єгупта не вѣмы что (ему бысть)[3]. (-)[4] [рече][5] (же) имъ аарѳ измѣте оусрзя злата, [изъ][6] ушїю женъ вашихъ и дщерїи, и принесѣте къ мнѣ· (-)[7] Изимаша (же) вси людїе, оусрзи златы, иже въ ушесѣхъ [женъ ихъ и дщерїи][8], и принесоша, къ аарону· *и взя ѡ рукъ ихъ, и (сълїавъ)[9] [-][10] образъ, и сътвори [имъ][11] телецъ лїанъ. и [рекоша][12] си бози твои їйлю, иже [та изведоша][13] из земля егупетьски· (-)[14] видѣвъ (же) ааронъ създа олтарь прамо ему, и проповѣда аарону гла вели, днь гнь, оутрѣ· и обутривъ наоутрїа, и възнесе [и][15] съжеженїа, и принесе требу спсенїа *и сѣдоша людїе ѣсти и пити, и въсташа и играти· и рече гь къ моусїю гла [-][16] *съними скоро ѡсюду, беззакониша бо людїе твои, ихже изведъ ѥси из зла егупетьски· Преступиша (с пути скоро)[17], иже (заповѣда имъ ѥси)[18] им, [и][19] сътвориша себѣ телецъ, и поклонишася ему, и жертвоваша (глюще)[20] *си бози твои їйлю иже изведоша та из земля егупетьски· (-)[21] *Нынѣ (же) не дѣй мене, (да)[22] възънарився гнѣвомъ на на потреблю а, и сътворю та въ языкъ великъ· и молися (пре гмъ бмъ своимъ моусїи)[23], и рече *въскую ги ариши ся гнѣвом на люди твоа ихже изведъ ѥси из земля егупетьски. крѣпостїю великою, и мыцею [твоею][24] высокою· *да не когда рекутъ ѣгуптане глюще, на лукавъствѣ изведе а погуби ти в горахъ, [-][25] сътреби ти а ѡ земля. оустави гнѣвъ ростви твоѣа, и млтивъ буди до злобы людїи твоихъ, *пома-

ѱлѳ ѵѣ

ѱлѳ ѵѣ

ѧ кори ї

ѣ мѳ д

ѣ ѿ ѕ

дѣа ѕ

ѣ мѳ д

ѱлѳ ѵѣ

ѣ ѿ ѕ

ѱлѳ ѵѣ

ѣ мѳ д

ѱлѳ ѵѣ

ѧ мѳ ѕ
и ѣі
и мн

ѱлѳ ѵд

ній ѵг

ѣ мѳ д

ѱлѳ ѵѣ

ѣ ц҃р ѕі

ній ѵг

мой1. 12 і 15 і 48 пс. 104

є лю́ті і будь милосе́рдним до зло́би твого́ наро́ду, **13** *згада́вши твої́х рабі́в, Авраа́ма й Ісаа́ка та Я́кова, яки́м Ти поклявся Собо́ю, сказа́вши до них: Дуже розмно́жу ваше наси́ння, як небе́сні зві́зди множе́ством, і всю цю зе́млю, про яку́ ти сказа́в, що Ти її даси́ їхньому́ наси́нню, і що одержа́ть її навіки́. **14** І очи́стив Госпо́дь зло́бу, яку́ сказа́в, що зробить цьо́му наро́дові. **15** І Мойсе́й зійшо́в з го́ри, і дві таблиці́ запові́ту в його́ руках, кам'яні́ таблиці́ написа́ні з обо́х свої́х сторі́н; вони́ були́ записа́ні звідси́ і звідти́. **16** І таблиці́ були́ – бо́же ді́ло, і письмо́ – бо́же письмо́ викарбо́ване на таблиця́х. **17** А Ісус, почу́вши го́лос наро́ду, що кричав, то сказа́в до Мойсе́я: В таборі́ го́лос ві́йни. **18** А Мойсе́й ка́же: Я чую не го́лос тих, що зачина́ють перема́гати ані́ го́лос тих, що зачина́ють знема́гати, але́ го́лос тих, що упива́ються ви́ном. **19** Коли́ ж наближа́вся до та́бору, і поба́чив теля́ та хороводи́, Мойсе́й, розлю́тившись гні́вом, кину́в зі свої́х рук обі́ таблиці́ і розби́в їх під го́рою. **20** І взя́вши теля́, яке́ зроби́ли, він спали́в вогне́м і роздроби́в намі́лко; і розсипа́в його́ по воді́, і напої́в нею́ синів Ізраї́ля. **21** І сказа́в Мойсе́й до Ааро́на: Що зроби́в тобі́ наро́д, що ти навів на них вели́кий гріх? **22** Промо́вив же Ааро́н до Мойсе́я: Не гні́вайся, пане́, бо ти зна́єш нагліст ць́ого наро́ду. **23** Бо він мені́ говори́в: Зроби́ нам бо́гів, які́ йтиму́ть перед на́ми, бо цей чолові́к, Мойсе́й, що вивів нас з Є́гипту, – не зна́ємо, що з ни́м сталося́. **24** Я ж сказа́в їм: Хто ма́є золото́ – зніміть. І вони́ його́ зня́ли і да́ли мені́. І я його́ кину́в у вого́нь, і вили́то це теля́. **25** А Мойсе́й, поба́чивши, що наро́д розді́лився, бо їх розді́лив Ааро́н, на поті́ху їхні́м ворога́м, **26** Мойсе́й став у бра́мах та́бору і сказа́в: Я́кщо хто є Госпо́да, хай іде́ до ме́не. І прийшли́ всі сини́ Левві́. **27** Тож він сказа́в їм: Так говори́ть Госпо́дь Бог Ізраї́ля: Підпережі́ть кожни́й свій меч на бе́дра й ідіть, і поверні́ться від бра́ми до бра́ми, крізь та́бір, та уби́йте кожни́й свого́ бра́та, і кожни́й свого́ дру́га, і кожни́й свого́ сусі́да. **28** І сини́ Леві́ зробили́ так, як сказа́в їм Мойсе́й, і у тому́ дні упа́ло з наро́ду до трьо́х тися́ч чолові́к. **29** І сказа́в до них Мойсе́й: Сьогодні́ ви посвяти́ли ва́ші ру́ки Госпо́деві, кожни́й у сині́ своє́му і у бра́ті своє́му, і вам да́но благословення́. **30** І сталося́ наступ-
ного ра́нку, що Мойсе́й сказа́в до наро́ду: Ви згрі́шили вели́ким гріхо́м. Тепе́р же я піднімуся́ до Бо́га, щоб надолужи́ти за ваш гріх. **31** І по-
вернувся Мойсе́й до Госпо́да, і про-

нꙋвъ авраа́ма, і ісаа́ка, і ꙗ́кова, твоѧ̀ рабы̀, ѩ́мже сѧ ѓесѝ клѧ́лъ собо́ю, (рекло́мъ)[26] къ ни́мъ гл҃а. сѣ́мя оу҆мно́жꙋ сѣ́мѧ ваше, ꙗ́ко звѣ́зды нб҃ныѧ мно́жествомъ, и҆ всю̀ (сїю землю)[27] ѿ҆ре́че, да́ти (ю҆) сѣ́менни ѩ́, и҆ да прїи́мꙋтъ ю҆̀ въ вѣ́кы. и҆ о҆чи́сти гь҃ зло́бꙋ ю҆́же ре́че творѝти лю́демъ (сѝ)[28]. и҆ [-][29] [сънии́де мо҃сїи][30] со горы̀, и҆ дв҃ѣ до́сцѣ свѣ́дѣнїѧ в рꙋкꙋ є҆го́. до́сцѣ каме́нѣ напи́саны о҆́бѣ странѣ̀ є҆ю́, сю́дѣ, и҆ о҆нꙋ́дѣ. бы́ша напи́саны, и҆ до́сцѣ (бжїе дѣ́ло)[31] сѣ́ста, и҆ напи́сано́. писа́нїѧ бжїѧ (-)[32], вънꙋ́трѣ въ доскаѫ̑. (-)[33] ѹ҆слы́шав (же) і҆с҃ъ гласъ людїи кричю́щихъ. (и҆) [ре́че][34] къ мо҃сїю, гласъ ра́нын въ полцѣ. (-)[35] [ре́че (же) мо҃сїи][36], нѣ́сть гласъ начина́ющихъ си́лою, ни гла҃ побѣжда́емыхъ о҆́долѣнїе́мъ. но̀ гласъ напива́ющїѧ сѧ вино́ а҆́зъ слы́шꙋ. є҆гда́ же приближа́шесѧ къ по́кꙋ, [и҆ ꙋ҆́зрѣ][37] теле́цъ и҆ ли́цы, и҆ възъ҆ѧ́рѝвсѧ гнѣ́вомъ мо҃сїи, повре́же и҆̀ рꙋкꙋ своє́ю о҆́бѣ до́сцѣ. и҆ сѣкрꙋшѝ а҆̀ подъ горо́ю. и҆ взе́мъ теле́цъ, ѩ́же сътвори́ша. сѫжежѐ [-][38] на о҆́гнѝ, и҆ сѣтрѣ́ [-][39] по́ тонькꙋ, и҆ разсы́па ѩ́ по водѣ́, и҆ напо́и є҆ю́ сы́ны і҆и́левы. и҆ ре́че мо҃сїи къ ааро́нꙋ. что̀ сътвори́ша (лю́дїе тебѣ)[40] [-][41], да приведѐ на́ на грѣ́хъ вели́къ. (-)[42] ре́че (же) ааро́нъ къ мо҃сїю не гнѣ́вайсѧ гд҃не, ты̀ бо вѣ́си (людїи сихъ нра́вы)[43], (гла҃ше)[44] бо мѝ, сътвори́ на́мъ бо́гѝ, ѩ́же по́идꙋтъ предъ на́ми. мо҃сїи бо сего́ чл҃ка ѩ́же и҆́зведе ны̀ [ѡ҆̃][45] є҆гꙋ́пта, не вѣ́мы что̀ (є҆мꙋ бысть)[46] (-)[47] рекохъ (же) ѩ́мъ ѩ́же ѩ́мать зла́то и҆́змѣ́тте, [і҆ и҆́зма́ша][48], и҆ да́ша а҆̀ мнѣ̀ и҆ въ҆вергохъ [ѩ́][49] въ о҆́гнь, и҆ ꙋ҆лїа́сѧ теле́цъ сїи. (-)[50] ви́дѣвъ (же) мо҃сїи людѝ ꙗ́ко раздѣли́шасѧ, раздѣли́ бо ѩ́хъ ааро́нъ, въ пора́дованїе сꙋпоста́то́̑ ѩ́хъ. (ста́въ)[51] же мо҃сїи въ вратѣ́хъ полкꙋ́, и҆ ре́че. [а҆́ще][52] кто̀ е҆́сть гн҃ь, да и҆́детъ къ мнѣ̀, [и҆ снидо́шасѧ][53] [-][54] вс҃и сы́нове левви, и҆ [ре́че][55] ѩ́мъ. сѐ гл҃тъ гь҃ бг҃ъ і҆и́левъ, преполо́шитесѧ ко́ждо своѩ́мъ мечемъ̀ по бедрѣ́, и҆ по́идѣте, и҆ въ҆звратѝтесѧ, ѡ҆̃ вра́тъ до вра́тъ сквозѣ полкъ, і҆ ꙋ҆бїе́те ко́ждо брата своє́го, и҆ ко́ждо дрꙋга своє́го, и҆ ко́ждо сꙋсѣда своє́го. и҆̀ сътвори́ша сы́нове левїинѣ, ꙗ́коже гла҃ ѩ́мъ мо҃сїи, и҆ падѐ ѡ҆̃ людїи, въ [то́и дн҃ь][56] до трехъ ты́сѧщъ мꙋжїи. и҆̀ ре́че ѩ́мъ мо҃сїи, посто́йсте рꙋкы̀ ваша днесь гс҃ꙋ ко́ждо въ сн҃ꙋ [своемъ][57] и҆ въ бра́тѣ [своє́мъ][58], (и҆ дастьсѧ)[59] на вы̀ бл҃венїе. и҆̀ бысть на ꙋ҆́тріе, ре́че мо҃сїи къ лю́демъ, вы̀ сътворѣ́стесте грѣ́хъ вели́къ. (-)[60] нн҃ѣ̀ (же) възы́ду къ гс҃ꙋ. да о҆́чи́щꙋ о҆́ грѣ́хѣ

вашемъ· [Й вꙗзвратúсѧ][61] моѷсїи къ Гу, и рече молю́ ти сѧ Ги, съгрѣшúша лю́дїе сїи грѣхъ велúкъ, (съ)творúвше[62] сами себѣ, бози злáты. (-)[63] нн҃ѣ а҆́ще о҆стáвиши и҃мъ г҃рѣ [и҃хъ][64], то о҆стáви, а҆́ще ли ни, и҃зложѝ мѧ и҃с (кни́гъ)[65] на́же вꙗпúсѧ· (-)[66] Рече (же) Гь къ моѷсїю, и҃же ко҆́то съгрѣшúлъ къ мнѣ, и҃зве́ргу и҄ ѡ҆ (кни́ гсвои҃хъ)[67]. нн҃ѣ же и҃дѝ [и҃ сни́ди][68], и вꙗзведѝ лю́ди [-][69] на мѣсто е҆́же е҆́смь реклъ тебѣ, е҆́ а҆гг҃лъ мои пр҃еи́детъ пр҃е лице́мъ твои́мъ, во́нже дн҃ь присѣщу́ (и҃), [и҃][70] вꙗзложу́ на́ на мѧ грѣхъ и҃хъ· И побѝ Гь люди, сътворе́нїѧ ради те́лча, и҃же сътворѝ а҆аро́нъ·

Гл҃а, а҃г·

Рече Гь къ моѷсїю, и҃дѝ [и҃][1] вꙗзы́ди ѡ҆сю́ду ты, и люди твоѧ̀, и҃хже и҃зведѐ ѡ҆ земляѧ̀ е҆гѵ́петъски, на зе҃́лю е҆ю́же кляхсѧ къ а҆враа́му, і҆ и҃саа́ку, і҆ и҃а́кову гл҃а сѣмени (твое́му)[2], да́мъ ю҃· *Й послю̀ а҆гг҃ла моего предъ тобо́ю, и [ѡ҆же́ши][3] [ханане́ѧ][4], а҆мморе́ѧ, и хетде́а, и ферезе́ѧ, и гергесе́ѧ, і҆ еве́ѧ, е҆вусе́ѧ. и [вꙗведу][5] тѧ въ зе́млю теку́щую мле́комъ, и ме́домъ. (и҃ са́мъ) же не пойдý с тобо́ю, *а҆́ко лю́дїе же́стоковыи́ суть, да не оу҃бїю тебѐ на пу́ти· (-)[6] О҆у҃слы́шавше (же) лю́дїе слово [-][7] е҆́е, (бо҆́зимено) вꙗскорбѣша, (и вꙗстужи́ша)[8]· Й рече Гь [къ моѷсїю][9], [гл҃и][10] сн҃омъ і҆и҃левымъ, вы лю́дїе же́стоковыи́ блюдѣтесѧ, да не вре́дъ другїи вꙗзложу́ на вы, и потреблю̀ вы, (и҃) нн҃ѣ оу҃бо съи́мѣте ри́зы сла́вы вашеѧ, и оу҃твари, и покажу́ [-][11] е҆́же сътворю̀ тебѣ· І҆ ѡ҆а҆́ша сн҃овле і҆и҃левы оу҃тварь и҃хъ, и ри́зы ѡ҆ горы̀ хори́ва· (-)[12] Вꙗзе́мъ (же) моѷсїи, [свои́ хра́мъ][13], поста̀ [и҃][14], вн҃ѣ полка́, (и҃) подалѣ ѡ҆ по́ка, и прозва́сѧ хра́мъ свѣдѣ́нїѧ· Й вы҃ всякъ вꙗзыщаи́ Га, и҃зы́де въ хра́ и҃же вн҃ѣ покла̀· Е҆гда же [и҃схожда́ше][15] моѷсїи (ѡ҆ полка́)[16], стоа́ху вси люди́е смотра́ще ко́ждо пр҃е две́рми храму своего́, и разумѣва́ху ѡ҆ходя́щу моѷсїю, а҆́коже вни́ти е҆му въ хра́· (І҆) а҆́ко (-)[17] вꙗхожда́ше моѷсїи въ храмъ, снѝде (же) сто́лпъ о҆́блачныи, и ста̀ пр҃е две́рми хрома, и гл҃а [Гь][18] моѷсїю· (-)[19] ви́дяху (же) вси люди́е, столпъ о҆́блачныи стоя́щъ пр҃е две́рми храму. и ста́вше вси люди́е поклони́шасѧ ко́ждо ви, з две́рїи храма своего́· Й гл҃аше Гь къ моѷсїю, лицемъ къ лицу́, а҆́коже кто́ вꙗзг҃летъ, (другъ къ другу своему́)[20], и посыла́ше (и҃) въ по́лкъ. слу́га́ же і҆сѵ́ сн҃ъ на́винъ ю҃ноша, не и҃схожда́ше и҃з хра́ма· (-)[21] Рече(ѫ) моѷсїи къ Гу, е҆́е ты̀ мнѣ гл҃еши, и҃зведѝ

вй їг їсу нв҃ їд ѣ мѡ ꙁ

вбї їв

мовив: Благаю Тебе, Господи. Цей народ згрішив великим гріхом, зробивши самому собі золотих богів. **32** Тепер, якщо відпускаєш їм їхній гріх, то відпусти. Якщо ж ні – викресли мене з книги, в яку ти вписав. **33** А Господь сказав до Мойсея: Той, хто згрішив переді мною, його Я викреслю з своїх книг. **34** Тепер же іди й зійди, та поведи народ до місця, про яке Я тобі сказав. Ось мій ангел ітиме перед твоїм лицем. В той день Я навідаюся до них і наведу на них їхній гріх. **35** І Господь побив народ за те, що зробили теля, яке зробив Аарон.

Глава 33

1 І сказав Господь до Мойсея: Іди і піди звідси ти і твій народ, якого вивів з єгипетської землі до землі, про яку Я клявся Авраамові й Ісаакові та Якову, кажучи: Я дам її твоєму насінню. **2** *І Я пошлю мого ангела перед тобою, і вижену хананея, амморея, і хеттея, і ферезея, і ґергесея, і евея, євусея; **3** і Я тебе введу до землі, що пливе молоком і медом. А сам же не піду з тобою, *томущо це народ твердошийний, щоб Я не забив тебе в дорозі. **4** А народ почувши це слово, засумував зі страхом і засмутився. **5** І промовив Господь до Мойсея: Скажи ізраїльським синам: Ви твердошийний народ. Вважайте, щоб Я не навів на вас іншу пошесть, і не винищив вас. І тепер, отже, зніміть одіж вашої слави й прикраси; і покажу, що тобі зроблю. **6** І зняли ізраїльські сини їхню прикрасу й одіж з гори Хориву. **7** А Мойсей, взявши своє шатро, поставив його поза табором і подальше від табору, і воно назване було храмом свідчення. І було, що кожний, хто шукав Господа, вийшов до храму, що поза табором. **8** Коли ж Мойсей виходив з табору, увесь народ стояв, дивлячись, кожний перед дверима свого шатра, і стежили як відходив Мойсей, доки він не ввійшов до храму. **9** І як входив Мойсей до храму, то сходив стовп хмари і ставав перед дверима храму; й Господь говорив до Мойсея. **10** А ввесь народ бачив стовп хмари, що стояв перед дверима храму, і ввесь народ, ставши, поклонився сам, кожний від дверей свого шатра. **11** І говорив Господь до Мойсея, лицем до лиця, так, як якийсь друг говорить до свого друга, і Він посилав його до табору. А

вищ. 23 ic нав. 24 мой5. 7

вищ. 32

молодий слуга Ісус, син Навина, не виходив з храму. **12** Промовив же Мойсей до Господа: Ось ти мені кажеш: Виведи цей народ. Ти же не сказав мені кого посилаєш зі мною. Ти ж мені сказав: Знаю тебе понад всіх, і маєш у мене ласку. **13** Якщо ж я знайшов ласку перед тобою, покажися мені сам, явно і зрозуміло, щоб я тебе побачив, оскільки я знайшов ласку перед тобою, щоб я пізнав, що цей народ є твоїм народом. **14** І сказав йому Господь: Я сам піду, перед тобою, і заспокою тебе. **15** А він сказав до нього: Якщо Ти сам не йдеш з нами, то не виводи нас звідси. **16** Як же, поправді, явним буде, що я знайшов ласку перед тобою, я і народ твій; але Ти іди з нами, і прославлюся я і твій народ понад всі народи, які є на землі. **17** І сказав Господь до Мойсея: Це слово, яке Я тобі сказав; і зроблю, бо ти знайшов ласку переді мною, і Я знаю тебе понад всіх. **18** Сказав же: Покажи мені твою славу. **19** І сказав Господь до Мойсея: Я піду перед тобою з моєю славою і назву моє ім'я перед тобою, Господь, і помилую, кого лиш помилую, і змилосерджуся, над ким лиш змилосерджуся. **20** І сказав: Не зможеш побачити моє лице, бо людина, якщо побачить моє лице, не може живою бути. **21** І сказав Господь: Ось місце коло мене, і станеш на камені. **22** Коли ж прийде моя слава, і Я покладу тебе до кам'яної печери і покрию моєю рукою над тобою, доки не мину. **23** І Я заберу мою руку – тоді побачиш Мене ззаду; а моє лице тобі не покажу.

людѝ сїѧ, ты́ же не повел҃ѣ́да мнѣ҃, кого посылаѐши съ мно́ю, ты҃ мнѣ҃ рече вел҃ѣ́да т҃ѧ, па́че всѣхъ, и̑ бл҃гть и̑маши ѡ̑ менѐ, а́ще (же)[22] о҆брѣто́хъ бл҃гть предъ тобо́ю, на́ви ми ся̀ са́мъ, (на́вѣ и̑) разумно да ви́жду т҃ѧ. на́коже о҆брѣто́хъ бл҃гть предъ тобо́ю [-][23] да познаю́, на́ко лю́дїе твои̑, на́зы́къ сїи̑. И̑ [рече е̑мꙋ г҃ь][24], а́зъ самъ пойдꙋ предъ тобо́ю, и̑ оу҆ста́влю т҃ѧ. (-)[25] [Рече][26] (же) к немꙋ, а́ще са́мъ ты не и́деши с на́ми, то не [и̑зводѝ насъ][27] ѡ̑сю́ду, (-)[28] ка́ко ли на́вѣ бꙋдетъ и̑́стинною на́ко о҆брѣто́ бл҃гть предъ тобо́ю, а́зъ и̑ лю́дїе твои̑. но̀ (и̑дѝ)[29] ты с на́ми, и̑ просла́вленъ бꙋдꙋ а́зъ и̑ лю́дїе твои̑, паче всѣхъ на́зы́къ е̑ли́ко на землѝ е̑сть. [И̑ рече][30] г҃ь къ мои̑сїю, (-)[31] е̑е (-)[32] сло́во е̑же (вѣщаѭ́хъ)[33] (тебѣ, и̑) сътворю́. о҆брѣ́лъ бо̀ е̑си бл҃гть предо мно́ю, и̑ вѣмъ т҃ѧ паче всѣхъ. (-)[34] [Рече][35] (же) покажѝ ми̑ [славꙋ твою̀][36]. И̑ рече [г҃ь къ мои̑сїю][37], а́зъ и̑дꙋ предъ тобо́ю съ сла́вою моеѭ̀, и̑ прозовꙋ и̑́мѧ мое (предъ тобо́ю г҃ь)[38]. и̑ поми́лꙋю, е̑го́же а́ще поми́лꙋю, и̑ оу҆ще́дрю, е̑го́же а́ще оу҆ще́дрю. И̑ рече, не въ҆змо́жеши ви́дѣти [лица̀ моего̀][39]. нѣсть бо̀, (а́ще) ви́дитъ ч҃лк҃ъ лицѐ мое, (-)[40] жи́въ бы́ти. И̑ рече г҃ь е̑е мѣсто оу҆̑ менѐ, [и̑ ста́неши][41] оу҆̑ ка́мене, е̑гда́ же прїи́детъ [сла́ва моѧ̀][42], и̑ поста́влю т҃ѧ оу҆̑ пеще́ры ка́менны. и̑ покры́ю рꙋко́ю моеѭ̀ надъ тобо́ю, до́ндеже мину́. и̑ ѡ̑и́мꙋ рꙋку̀ [мою][43]. (-)[44] тогда̀ оу҆̑зриши за́дняѧ моѧ̀. лице̑ мое не на́вѝтъ ти ся̀.

Глава 34

1 І сказав Господь до Мойсея: *Витеши собі дві кам'яні таблиці, такі як були й раніше; і вийди до мене на гору, хай напишу на таблицях слова, які були на перших таблицях, які ти розбив. **2** Будь же готовий вранці, щоб вийти на Синайську гору, і станеш там на версі гори. **3** І хай з тобою ніхто не вийде ані хай хто не покажеться в усій горі. І вівці, й скотина хай не пасуться близько тієї гори. **4** І він витесав всі кам'яні таблиці такими, як же й перші, і Мойсей, вставши вранці, вийшов на Синайську гору, так як йому заповів Господь. І Мойсей взяв з собою дві кам'яні таблиці. **5** І Господь зійшов у хмарі і став перед ним там; і закликав Господнім іменем. **6** І Господь пройшов перед його лицем. І закликав: Господи, Господь *Бог щедрий і милосердний, терпеливий і правдивий, **7** Він держить справедливість *і чи-

мой5. 10

пс. 85
йон. 4
йоі. 2
вищ. 20
мой5. 5
єре. 32

Гл҃а, л҃д.

рече г҃ь къ мои̑сїю, *и̑стешѝ себѣ̀ дв҃ѣ до́сцѣ ка́менныѣ, на́цѣ (бы́ста) и̑ (пе́рвѣе)[1], и̑ въ҆зы́ди къ мнѣ҃ на гор҃ꙋ. (да)[2] въ҆пишꙋ [словеса̀ на до́ску][3], на́же бѣ́ша на (пе́рвую до́ску)[4], на́же е̑си съкрꙋши́лъ. (-)[5] бꙋди (же) гото́въ заоу҆́тра, (да)[6] въ҆зы́деши на гор҃ꙋ синаи́скую, и̑ ста́неши [-][7] мнѣ҃, на ве́рсѣ горы̀. и̑ да никто́же въ҆зы́детъ с тобо́ю, ни да ся̀ на́вѝтъ (кто̀) в (сем)[8] горѣ, и̑ о҆́вца и̑ говя́да, да ся̀ не пасꙋтъ, близь горы̀ тоѧ̀. І и̑стеса̀ дв҃ѣ до́сцѣ ка́менны, на́цѣ (же) и̑ прѣ́вѣи, и̑ (оу҆ра́ни)[9] мои̑сїи заоу҆́тра, (и̑) въ҆зы́де на гор҃ꙋ синаи́скую, на́коже завѣщà е̑мꙋ г҃ь. и̑ въ҆зя́тъ мои̑сїи съ собо́ю дв҃ѣ до́сцѣ ка́менныѣ. И̑ съни́де г҃ь въ҆ о҆́блацѣ, и̑ ста̀ пред ни́мъ т҃ꙋ, и̑ въ҆звà и̑́менемъ г҃нимъ. и̑ минꙋ̀ г҃ь предъ лице́мъ е̑го. И̑ призва̀ (г҃а)[10], *г҃ь бъ҆ щедро́ть, и̑ мл҃тивъ, терпели́в (-)[11] і̑ и́стинень, [-][12]

ѣ мѡ ї

ѱа̀о ѥ
і҆ѡна д
і҆ѡи̑ в

вы҃ їѳ
ѣ мѡ ѣ
ерѣ ѧв

пра́вду снабда́ *и̂ твора́и мл҃ть въ тыс҃а-
щахъ, ѡ҃мщаа безако́нїа и̂ непра́вды, и̂ гр҃ѣхѝ,
и̂ не потребѝтсѧ винà е̂го, вънзлага́а гр҃ѣхѝ
ѡ҃ц҃ъ на ча́да, и̂ на сы҃ны сы҃новъ, до тре́тїаго и̂
до четве́ртаго ро́ду. и̂ потщáвсѧ мо҃ѵ҃сїи, (пре-
клони́сѧ)[13] до землѧ̀, (и̂) поклони́сѧ [бу҃][14], и̂ ре-
че. а҃ще о҆бр҃то́хъ бл҃гть предъ тобо́ю (молю̀
ти сѧ г҃и) да (и́деши)[15] с на́ми, лю́дїе бо̀ же́-
стоковыѝ сѹть, (да)[16] о҆ста́виши [-][17] гр҃ѣхѝ и̂
непра́вости наша, и̂ да бу҃демъ твоѝ· и̂ рече г҃ь
къ мо҃ѵ҃сїю, е̂е а́зъ полага́ю тебѣ завѣтъ, пр҃е
всѣ́ми людмѝ твои́ми, сътворю̀ [велѝкаѧ и̂][18]
сла́внаѧ, ѧ҃коваже не бы҃ша по всеѝ землѝ. (и̂и
въ всѣ́хъ страна́хъ,) и̂и въ всѣ́хъ ѧ҃зы́цехъ, и̂
оу҃зрѧтъ вс҃и лю́дїе в ни́хже [сѹть][19] дѣла г҃ня,
ѧ҃коже чю́дна сѹть, ѧ҃же сътворю̀ а҃зъ тебѣ.
вънми (же) ты҃ вс҃е е̂ли́ко а҃зъ запов҃ѣ́даю тебѣ·
Се а҃зъ [ѡ҃женѹ̀][20] предъ лице́мъ вашѝ, а҃морре́ѧ,
и̂ ханане́ѧ, и̂ хетте́ѧ и̂ ферезе́ѧ, и̂ еве́ѧ, и̂ гер-
гесе́ѧ, и̂ евусе́ѧ· во́ними себѣ самъ, да не когда̀
завѣщáеши завѣтъ сѣда́щи̂ на землѝ. в нюже
вни́деши (-)[21], да не бу҃детъ събла́знъ въ
васъ· [и̂][22] о́лтаря̀ и̂хъ разсы́плете, и̂ кѹми́ры
и̂ да сѣкрѹши́те, и̂ сады̀ и̂хъ да посѣчéте и̂
вама́нїа бо́гъ и̂, да съжежéте на о́гнѝ· да сѧ
не поклони́те богѹ и̂но́мѹ, (-)[23] г҃ь бъ ревно
и̂́мѧ. бъ ревны̀и̂ е̂сть, *да не когда̀ завѣщáеши
завѣ҃ѣ сѣда́щимъ на землѝ, и̂ съвратѧ́сѧ въ
слѣ́дъ бого́въ и̂хъ, и̂ тре́бѹ положа́тъ бого́мъ
г҃ ц҃р҃ ѧі и̂хъ, и̂ вънзовѹтъ́ тѧ, і҃ ѧ́си (тре́бѹ)[24] и̂хъ. *и̂
по́имеши дще́ри и̂хъ сы҃номъ твои́мъ, и̂ дще́ри
твоѧ̀, дасѝ сы҃номъ и̂хъ, и̂ съвратя́тсѧ дще́ри
твоѧ̀ въ слѣ́дъ бого́въ и̂хъ, и̂ (сы҃нове твоѝ
съвратя́сѧ)[25] въ слѣ́дъ бого́въ и̂хъ· и̂ бо́гъ
съліѧ́нъ да не сътвори́ши себѣ, [-][26] пра́з-
днико҆ъ о҆прѣ́сночныи снабди́ши. ѕ҃, дн҃їи да ѧ́си
о҆прѣ́сноки, ѧ҃коже (тѧ̀ заповѣ́дахъ)[27] (вс҃а)[28]
лѣта в но́выи мц҃ъ, въ мц҃ъ бо̀ новы́и. и̂зше́лъ
вы҃ г҃і
и̂ в҃і и̂ їѳв
ѥѕ҃е мѧ
ѧ҃ѵ ѣ
е̂си ѡ҃ [землѧ̀][29] е̂гѵ҃петскы· *всѧ́къ ѡ҃верза́ѧй
ложесна мн҃ѣ мѹжеска полѹ (да бу҃детъ) первен-
не́цъ те́лца, и̂ первене́цъ а҃гньца, (-)[30] первене́цъ
о҆сла́тте и̂змѣни́ши о҆вцею́, а҃ще ли не и̂змѣни́-
ши [-][31], (тѡ) ц҃ѣ́ну [е̂го][32] дасѝ. [и̂][33] всѧ́къ пер-
ве́нецъ сы҃новъ твои́хъ и̂змѣни́ши, да сѧ не ѧ̂в-
ви́ши предо мно́ю то́щъ· в ше́сть днїи дѣ́лаѥ̂-
ши. въ [седмы́и же дн҃ь][34] да почїе́ши, сѣ́ж-
твы, и̂ жа́твы преста́неши. и̂ вели́къ дн҃ь не-
дѣ́ленъ да сътвори́ши ми̂, нача́ла жа́твъ пше-
ни́ца. и̂ вели́къ дн҃ь съвокѹпле́нїа посредѣ лѣ-
вы҃ їѳг
та· *въ тр҃и времена̀ в лѣтѣ, да сѧ ѧ҃ви́тъ
всѧ́къ мѹжескъ полъ твои́, предъ г҃мъ б҃мъ

нить милосердя в тисячах, мстить беззаконня і неправди, й гріхи, і його вина не буде усунена. Він кладе гріхи батьків на дітей і на синів синів, до третього й до четвертого покоління. **8** І Мойсей, поспішивши, прихилився до землі і поклонився Богові, **9** і сказав: Якщо я знайшов ласку перед тобою, благаю тебе, Господи, щоб Ти йшов з нами. Тому що народ є твердошийний, відпусти наші гріхи і беззаконня, і щоб ми були твої. **10** І Господь сказав до Мойсея: Ось Я кладу тобі завіт; зроблю перед усім твоїм народом велике і славне, якого не було в усій землі, ані в усіх країнах, ані в усіх народах; і увесь народ, в яких вони є, побачить, бо подиву гідними є господні діла, які Я тобі вчиню. **11** Вважай же ти на все, що Я тобі заповідаю. Ось я вижену перед вашим лицем аморрея, і хананея, і хеттея, і ферезея, і евея, і гергесея, і євусея. **12** Вважай на себе самого, щоб часом ти не уклав завіт з тими, що живуть на землі, до якої ввійдеш; щоб у вас не було спотикання. **13** І знищите їхні жертовники і розіб'єте їхніх бовванів, і вирубаєте їхні гаї, та образи їхніх богів спалите на вогні, **14** щоб ви не поклонилися іншому богові. Господь Бог – ревниве ім'я, Він ревнивий Бог; **15** *щоб часом ти не уклав завіт з тими, що живуть на землі, і ви не повернулися вслід за їхніми богами, і не принесли жертву їхнім богам, і вони не покликали тебе, і ти не їв їхню жертву; **16** *і ти не взяв їхніх дочок для твоїх синів, і ти не дав твоїх дочок їхнім синам, і щоб твої дочки не зверули вслід за їхніми, і щоб твої сини не звернули вслід за їхніми богами. **17** І не зробиш собі вилитих богів. **18** Зберігатимеш празник опрісноків: 7 днів їстимеш прісне так як Я тобі заповів, в усі пори в новий місяць, бо в новому місяці ти вийшов з єгипетської землі. **19** *Все чоловічого роду, що відкриває лоно, мені хай буде: первородне з телят і первородне з овець. **20** Первородне з ослят заміниш вівцею. Якщо ж не заміниш, то даси його ціну. І заміниш кожного первородного з твоїх синів, щоб ти не з'явився переді мною порожнім. **21** Впродовж шістьох днів працюй, а в сьомому дні, щоб ти спочив. В часі сівби і жнив спочинеш **22** і великий день тижнів Мені святкуватимеш, початок жнив пшениці і великий день збору посеред року. **23** *Три рази в році хай кожний в тебе чоловічого роду з'явиться пе-

вищ. 23 мой5. 7

црс3. 11

вищ. 13 і 12 і 22 єз. 44 лук. 2

вищ. 23

ред Господом Богом Ізраїля. **24** Бо коли прожену народи зперед твого лиця і поширю твої границі – бо ніхто не задумає чогось проти твоєї землі, коли ж прийдеш з'явитися перед твоїм Господом Богом три рази в році. **25** Не заколиш з квасом кров моєї жертви і не зостане до ранку жертва великого дня пасхи. **26** Первоплоди зерна твоєї землі внесеш до
вищ. 13 дому твого Господа Бога. *Не звариш
мой5. 15 ягнати в молоці його матері. **27** І сказав Господь до Мойсея: Запиши собі ці слова, бо в цих словах у-
мой5. 9 кладаю тобі завіт, Ізраїле. **28** *І Мойсей був там перед Господом, 40 днів і 40 ночей. Хліба він не їв ані води не пив. І Мойсей записав на плитах ці слова завіту, 10 слів. **29** Як же Мойсей сходив з синайської гори, і дві таблиці були в руках Мойсея. А як він сходив з гори, Мойсей же не знав, що прославився вид шкіри його лиця, коли він говорив з ним. **30** І побачив Аарон та всі сини Ізраїля Мойсея, що був прославлений вид шкіри його лиця, і побоялися до нього приступити. **31** І закликав їх Мойсей, і повернулися до нього Аарон і всі князі збору. І Мойсей до них промовив; **32** і після цього вони прийшли до нього, всі ізраїльські сини, і він їм заповів все, що сказав до нього Господь на Синайській горі. **33** Коли ж він
кор2. 3 перестав до них говорити, *він поклав покривало на своє лице. **34** Коли ж Мойсей входив перед Господа, щоб говорити до нього, він знімав покривало, доки не виходив. І вийшовши же, говорив до всіх синів Ізраїля те, що йому заповів Господь. **35** І побачили сини Ізраїля, що прославилося лице Мойсея, і Мойсей клав покривало на своє лице, доки не приходив говорити до них.

Глава 35

1 І зібрав Мойсей усю громаду синів Ізраїля, і сказав до них: Це слова, які Господь сказав,щоб їх чинити. **2** Працюй шість днів, а в сьомому дні відпочинеш, він святий, субота, спочинок Господеві. Кожний, хто чинить діло в ній, хай помре. **3** Не запалите вогонь в усіх ваших домах у день суботи. Я Господь. **4** І промовив Мойсей до всього збору синів Ізраїля кажучи: Це слово, яке Господь заповів, кажучи: **5** Візьміть в себе самих
вищ. 25 часть Господеві. *Кожний за бажанням свого серця хай дасть на часть Господеві: золото і срібло, і мідь, **6** і синю тканину, і багряницю, і подвійний прядений кармазин, і тканий виссон, і козячу вовну, **7** і на червоно

їйлевымъ· Єгда̀ бо ѡ҃жену҃ нарóды ѡ҃ лица̀ твоегó, и̂ разширю̀ предѣлы твоя̀, нѣсть (бо) помы́слити никомýже на зéмлю твою̀· Єгда (же) а҆́ще прїи́деши на҃ви́тися предъ гдмъ бмъ твои́мъ, въ трѝ времена̀ лѣта, да не заколе́ши съ квáсомъ крови трéбы моегó, и̂ да не прележи́тъ на ѹ҃трїа, заколе́нїа вели́ка дн҃и пасхи· Начáла житъ землѧ̀ твоегó, да внесе́ши въ до́мъ г҃а б҃а твоегó, *да не свари́ши а҆́гньца въ мле́цѣ ма́тере его̀· И̂ рече гь къ мои҃сїю, пишѝ себѣ словесà сѝ, въ словесѣхъ бо сѝхъ полага́ю тебѣ завѣтъ [-][35] їйлю· *И̂ бѣ тамо мои҃сїи предъ гмъ, м҃, днї, и̂ м҃, но́щїи, хлѣба не на҃дыѝ нѝ воды̀ пїѧ̀, и̂ въписа (мои҃сїи) [въ до́сцѣ словесà сѝ][36] завѣта, ї҃, словéсъ· Сходя́щꙋ мои҃сїю съ горы̀ [синáиски][37], и̂ о҆́бѣ до́сцѣ въ рꙋ́кꙋ (бѣста) мои҃сїинꙋ. сходя́щꙋ же емꙋ̀ съ горы̀, мои҃сїи же не вѣ́дѧше, на҃ко прослáвисѧ о҆бли́чїе пло́ти лица̀ его̀, егдà глаше с нн҃и· Ї ѹ҃зрѣ ааро́нъ, и̂ вси [сно́ве][38] їйлевы мои҃сїѧ, (-)[39] бѧ́ше (бо) прослáвлено о҆бли́чїе пло́ти лица̀ его̀. и̂ ѹ҃боя́шасѧ приступи́ти ко немꙋ́, и̂ възва̀ ѧ҆ мои҃сїи, и̂ възвратѝшасѧ к немꙋ́, ааро́нъ, и̂ вси князи со́нма· И̂ гла (мои҃сїи къ нимъ)[40], и̂ посемъ прїидо́ша к немꙋ́ вси сно́ве їйлевы, и̂ заповѣ́да и҃мъ всѣ елѝко гла [к немꙋ́ гь][41] на горѣ синáистѣи· (-)[42] Єгда́ (же) преста̀ гла къ нимъ, *възложѝ на лице свое покро́въ. егда̀ же въхождáше мои҃сїи предъ г҃а глати к немꙋ́, снимáше покро́въ, до́ндеже схождáше· И̂ съ҆́шеши (же) глаше къ всѣмъ сно́мъ їйлевымъ елѝко заповѣ́да емꙋ̀ гь· И̂ видѣша сно́ве їйлевы, [на҃ко прослáвисѧ лицè мои҃сїо́во][43]. и̂ възложѝ мои҃сїи покро́въ на лицè своè, до́ндеже прїидетъ глати (к нимъ)[44]

Гла, ле·

събра̀ мои҃сїи вéсь со́нм сно́въ їйлевъ, и̂ рече к нимъ, сѝ словесà на҃же гла гь твори́ти ѧ҆· ше́сть дн҃ї дѣлай, а̂ въ дн҃ь седмы́и почі́еши. ст҃а сꙋбо́та поко́и г҃ꙋ, всѧ́къ творя́и дѣло в ню̀ да ѹ҃мре́тъ. да не възгнѣти́те о҆́гнѧ, въ всѣхъ домѣ́хъ ва́шихъ. въ дн҃ь сꙋбо́тныи, а҆́зъ гь· И̂ рече мои҃сїи къ всемꙋ́ со́нмꙋ сно́въ їйлевъ, гла сѐ сло́во, є҆́же завѣщà гь гла, възмѣ́те ѿ҆ себè сáми ѹ҃части́е г҃ꙋ, *всѧ́къ по во́ли сéрдца [своегó][1]. да
вщ. 25 да́стъ на ѹ҃части́е г҃ꙋ, зла́то [и̂][2] сребрò, [и̂][3] мѣдь, [и̂][4] синетꙋ́, [и̂][5] багрáни́цꙋ, [и̂][6] червлени́цꙋ, сꙋгꙋ́бъ съпрáденꙋ, и̂ виссо́ну тканаго, и̂ (ко́злію волнꙋ)[7], и̂ ко́жа о҆́вна червлéны, и̂

ко́жа сѝна, и̂ древеса̀ негнию́ща, и̂ ка́мени сардо́ниискы· И̑ ка́мени въ ваа̑нїе ризѣ̀, ве́рхнеи, и̂ а̑ до земла̀. и̂ всѧ́къ прему́дрыи ѹ̑мо̑ въ ва́съ, пришедъ да дѣ́лаѣ́тъ, вс҃е є̂ли́ко заповѣ́да гь҃. Хра́мъ [-][8] о̑по́ны, и̂ покро́вы, и̂ развѡ́ры, и̂ затво́ры, и̂ столпы̀. и кїѡ́тъ свѣтѣнїѧ и̂ носи́ла є̂го и̂ о̑цѣще́нїе є̂го, и̂ завѣсу· и̂ опо́ну притвора, и̂ столпы̀ є̂го, [-][9] ка́мени и̂змарагдовы· И̑ димиа̑ и̂ ма́сло древа́но́е пома́занное [и̂ ма́сло свѣтѝльное, и̂ а̂рома́ты на и̑е̂ле́и пома́занїѧ, и̂ димїа́мъ слѹже́нїѧ][10]· И̑ трапезу́, и̂ вс҃ѧ съсу́ды є̂го и̂ свѣщникъ свѣще́нїѧ, и̂ вс҃ѧ съсу́ды є̂го, [и̂ димїамъ слѹже́нїѧ, и̂ опо́ну ѹ̑ две́ри хра́му][11]. и̂ о̑лта́рь, и̂ вс҃ѧ съсу́ды є̂го и̂ ри́зы сто҃ѧ а̂аро́на жерца̀, и̂ ри́зы в ни́х (же слѹжатъ)[12] въ (сты҃ни)[13], и̂ ри́зы сн҃омъ а̂аро́новы̑ жре́чески̑ѧ [-][14]· (-)[15] И̑зы́де (же) весь со́нмъ сн҃овъ і̑и̑левъ, ѡ̑ мо҃ѷсе́ѡѧ, и̂ принесо́ша ко́ждо (и̑хъ), на́ко (е̑р҃це и̑хъ о̑блюбѝ)[16], и̂ на́коже помы́сли дш҃а є̂го, (наро́къ и̂) принесо́ша ѹ̑ча́стїе гу҃. на вс҃е дѣ́ло храму свѣтѣ́нїѧ, и̂ на вс҃ѧ съсу́ды є̂го, и̂ на вс҃ѧ ри́зы сты҃ѧ. (-)[17] принесо́ша (же не то́чїю) мужѝ (но и̂)[18] же́ны, ко́ждо, на́коже помы́сли ѹ̑мо̑· Принесо́ша печа́ти, и̂ ѹ̑серга́ѕа, и пе́рстени пленѝца, и̂ монѝста, [и̂][19] всѧкѹ кѹзнь зла́тѹ. (-)[20] вс҃и є̂ли́ко принесо́ша ѹ̑ча́стїе [-][21] гу҃· И̑ [всѧ́къ][22] ѹ̑ него́же сѧ о̑брѣ́тте виссо́нъ, [и̂ (всѧ́къ ѹ̑ него́же сѧ о̑брѣ́тте) ко́жи о̑вни чрьвле́ны, и̂ ко́жа сѝна][23]. (-)[24] вс҃е (же) ѹчащаѧ ѹ̑ча́стїе, сребро̀ и̂ мѣдь. принесо́ша ѹ̑ча́стїе гу҃, и̂ в ни́хже сѧ о̑брѣто́ша древеса̀ негнию́ща, на вс҃е съдѣлова́нїе съсу́довъ принесо́ша· и̂ всѧ́ка жена̀ мѹ́дра ѹ̑мо́мъ, (и̂) рѹ́кама [пряде][25], принесо́ша пря́дєнїе синетѹ́, и̂ багряни́цѹ, и̂ червлени́цѹ, и̂ виссо́нъ, и̂ вс҃ѧ же́ны, и̑́мже любовь въ ѹ̑мѣ и̑хъ, хи́тростїю, съпрадо́ша во́лнѹ ко́злїю· [Кнѧ́зи же][26] принесо́ша ка́мени и̂змара́гдовы, и̂ ка́мени на соверше́нїе. ри́зѣ врь҃хнеи, и̂ на сло́во и̂ зложе́нїѧ, и̂ дре́вано ма́сло пома́занїѧ, и̂ сложе́нїѧ димиа́ма· И̑ всѧ́къ мѹ́жь и̂ жена̀, и̑́мже разѹмѣва́ше ѹ̑мъ и̑хъ. въше́дше твори́ти вс҃ѧ дѣ́леса̀, є̂ли́ко заповѣда гь҃ [-][27] мо҃ѷсе́ѡмъ, [и̂][28] принесо́ша сн҃ове і̑и̑левы ѹ̑ча́стїе гу҃· (-)[29]

вбї ѩа *Рече (же) мо҃ѷсе́и сн҃омъ і̑и̑левымъ, сѥ нарече́ бъ и̑менемъ весели́ила ѹр҃ї́ина сн҃а о́рова ѡ̑ племенѐ іѹ́дина, и̂ напо́лни и̑ дх҃а бж҃ї́ѧ. премѹдрости, и̂ ра́ѕѹма, ѹ̑мѣнїѧ всего̀ древа дѣ́ланїѧ. въ вс҃ѣ дѣлесѣхъ древодѣлныхъ твори́ти зла́то, и̂ сребро̀, [-][30] мѣдь, и̂ ва́ати, ка́мени, и̂ дѣлати дре́во, и̂ твори́ти по всемѹ дѣ́лѹ премѹ-

забарвлені шкіри баранів і на синьо забарвлені шкіри, і негниюче дерево, **9** і камені сардія, і камені на карбування для верхньої ризи, і те, що для доземної. **10** І кожний мудрий умом у вас, прийшовши, хай робить усе, що Господь заповів: **11** храм, занавіси, і покриття, і поперечки, і засуви, і стовпи; **12** і кивот свідчення, і його носила, і його очищення, і занавісу; і занавісу притвору, і його стовпи; смарагдові камені, і ладан, і олію з оливок на помазання, і олію для світла, й аромати для олії помазання, і ладан для служіння, **13** і трапезу, і ввесь її посуд; **14** і свічник світла, і ввесь його посуд, і ладан для служіння, і занавісу при дверях храму; **16** і жертовник, і ввесь його посуд; **19** і святі ризи священика Аарона, і ризи, в яких він служить у святині, і ризи священичі для синів Аарона. **20** Вийшов же увесь збір синів Ізраїля від Мойсея. **21** І вони принесли, кожний з них, як сподобалося їхньому серцю, і вибране, як задумала його душа; і принесли дар Господеві на кожне діло храму свідчення і на ввесь його посуд, і на всі святі ризи. **22** А принесли не тільки мужі, але й жінки, кожний, як задумав умом. Принесли печаті, й кульчики, і перстені, ланцюжки, і каблучки, і всяку ковану золоту річ: всі, що принесли, – дари Господеві. **23** І кожний, у кого знайшовся виссон, і кожний, у кого знайшлися шкіри баранів забарвлені на червоно, і шкіри забарвлені на синьо. **24** Все, що відносилося до дару: срібло і мідь – принесли в дари Господеві. І ті, у кого знайшлося негниюче дерево на всі діла посуду, принесли. **25** І кожна жінка, мудра умом і руками, пряла і принесла прядиво: синє полотно, і багряницю, і кармазин, і виссон. **26** І всі жінки, в яких була любов в їхньому умі, вміло випряли козлячу вовну. **27** Князі ж принесли камені смарагду і камені на виконання для верхньої ризи і для слова, **28** складники і олію помазання з оливок, і складники ладану. **29** І кожний чоловік і жінка, в яких сприймав їх ум, прийшли робити всі діла, які заповів Господь Мойсеєм; і принесли сини Ізраїля дар Господеві. **30** *Сказав же Мойсей до синів Ізраїля: Ось назвав Бог по імені Веселеїла, сина Урія, сина Ора, з племені Юди; **31** і наповнив його божим духом, мудрістю і розумом, хистом всякого **32** виду виробів в усіх виробничих ділах: щоб опрацьовувати золото і срібло, і мідь, **33** і обробляти камінь, і робити столярку; і працювати в кожному мудрому ділі. **34** І до-

вищ. 31

дати ж в умі, дав цьому і Еліаву, синові Ахисамаха, з племени Дана; **35** і наповнив їх мудрістю і розумом, і умом, щоб усе розуміти, чинити діла для святині: ткане, шите, виткати кармазин і багряницю, і виссон, робити всяке мистецьке діло уміння.

Глава 36

1 Зробив Веселиїл і Еліав, і кожний мудрий умом, якому дано мудрість і вміння розуміти і чинити всі гарні діла, що є для святині за всім, що Господь заповів. **2** І Мойсей покликав Веселеїла та Еліава і всіх, що мали мудрість, яким Бог дав розум і хист у серці, і всі, що свобідно приходили на діла, щоб завершити їх. **3** І вони взяли в Мойсея всі дари, які принесли сини Ізраїля на все діло святині, щоб їх чинити; ці ж далі приймали після цього все те, що приносили від тих, хто приносив рано-вранці. **4** І приходячи, всі мудрі, які виконували діла святині, кожний за своїм ділом самі робили. **5** І сказали Мойсеєві, що народ приносить багато для всіх діл, які Господь заповів зробити. **6** І Мойсей приказав, і проголосили у таборі, кажучи: Чоловік і жінка більше хай не приносять на дари для святині, і після цього народ перестав приносити. **7** А праці було їм багато, щоб робити потрібне; і вони закінчили. **8** І зробив кожний мудрий і між працівниками святі ризи, які є для Аарона, священика, так як заповів Господь Мойсеєві. **9** Зробили ж ризу верхню з золота, і синього полотна, і багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону. **10** І вони розділили золото по волоску, щоб зішити з синім полотном, і з багряницею, і з пряденим кармазином, і з виссоном; зробили його досконалим ділом. **11** Ризу ж верхню – злучену з обох сторін: **12** діло шите одне з одним, сплетене само від себе зробили за його ділом, з золота, з синього полотна, й багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону, так як Господь заповів Мойсеєві. **13** Зробили ж оба камені смарагду защіплені брошкою і обложені золотом, викарбовані кабруванням печаті з іменами синів Ізраїля. **14** І поклали на оба рамена верхньої ризи камені, – це память синів Ізраїля, так як Господь заповів Мойсеєві. **15** І зробили слово, діло шите з вишиттям, на діло верхньої ризи з золота, і синьо-

дрости· и приложи́ти же, (въ оу҃мѣ дастъ сему)[31], [-][32] і елиа́въ а҆хисама́ховъ, ѡ҃ племени́ да́нова, и҆ напо́лни а҆̀ премудрости, и҆ ра́зума, оу҃мо́мъ вс҃а разумѣти. творити дѣло ст҃ыни (-)[33] тика́нїа и҆ спестре́нїа, и҆стика́ти червленицу (и҆ багряни́цу), и҆ виссо́нъ, твори́ти вс҃е дѣло древодѣ́ли худо́жна·

Гл҃а, л҃ѕ·

[въ]творили́ъ[1] веселеи́лъ, і҆ елиа́въ, и҆ всѧ́къ му́дрыи оу҃мо́мъ, є҆муже дана҆̀ е҆сть премудрость, и҆ хи́тростъ разумѣти. творити вс҃а дѣлеса҆̀ лѣпотна, [и҆́же ст҃ыни][2] по всему҆ є҆ли́ко заповѣда гс҃ь· и҆ вьзва҆̀ моѷ҆̀сїи веселеи́ла, і҆ елїа́ва, и҆ вс҃а и҆мущаѧ премудрости. [и҆́мже][3] дастъ бг҃ъ [ра́зумъ и҆][4] хи́тростъ въ ср҃цы, и҆ вс҃а во́лею приходя́ща҆ѧ къ дѣлесѣ́, и҆́ко съвърши́ти є҆̀· и҆ взя́ша ѡ҃ моѷ҆̀сїѧ вс҃а приношє́нїа и҆́же принесо́ша сы́нове і҆и́левы на вс҃е дѣ́ло ст҃ыни твори́ти а҆̀, (-)[5] си́ (же) прїима́ху. посе́мъ бо́лее вс҃а приноси́маа, ѡ҃ приноса́щихъ заоу҃́тра, заоу҃́тра· и҆ [приходя́ще][6] вс҃и мудрїи, и҆́же твора́ху дѣлеса҆̀ ст҃ыни, ко́ждо по своє́мў дѣлў [сами][7] дѣлаху. и҆ реко́ша моѷ҆̀сїю, и҆́ко мно́го принесе́тъ лю́дїе (вс҃а)[8] дѣлеса҆̀, є҆ли́ко же заповѣда гс҃ь съ҆твори́ти· и҆ повелѣ моѷ҆̀сїи [проповѣдати][9] въ по́лцѣ гл҃а, мужъ и҆ жена҆̀, ктомў не принеси́тѣ, въ прино́съ ст҃ыни, и҆ престаа́ша лю́дїе посе́мъ принести. (-)[10] дѣлеса́ (же) бѧхў и҆мъ (мно́га)[11], на съ҆твореніе твори́ти, и҆ сѡ҃чаа́ша· и҆ съ҆твори҆̀ всѧ҃ премудрыи, (и҆) въ дѣ́лающихъ ри́зы ст҃ыѧ, и҆́же сѹ́ть а҆аро́ню жерцў, и҆́коже заповѣда гс҃ь моѷ҆̀сїю· (-)[12] Съ҆твори́ша (же) ри́зу ве́рхнюю, ѡ҃ зла́та, и҆ синеты҆̀, и҆ багряни́ца, и҆ червлени́ца съпра́дены, и҆ виссо́ну тика́наго. и҆ раздѣли́ша (зла́то)[13] по вла́су, и҆́коже съшити съ синето́ю, и҆ багряни́цею, и҆ съ червлени́цею пра́деною, и҆ съ виссо́но҃ [-][14] дѣло (съвърше́ное)[15] съ҆твори́ша [в н҃е҆̀][16]· ри́зу (же) ве́рхнюю съдрьжа́щуѧ, съ о҆́боюѡ҆̀ страну҆, дѣ́ло шве́нно и҆ себѣ съплете́но, са́ми ѡ҃ себе҆̀ съ҆твори́ша, по е҆гѡ҆̀ тва́ри ѡ҃ зла́та, ѡ҃ синеты҆̀, и҆ багряни́ца, и҆ червлени́ца съпра́дены, и҆ виссо́ну тика́наго, и҆́коже заповѣда гс҃ь моѷ҆̀сїови· (-)[17] Съ҆твори́ша(҃) о҆́ба ка́мени и҆змара́гдова съ҆тѣ-сана сво́рою, и҆ о҆́бложена зла́то҃. (-)[18] и҆звая́но и҆зва́нїемъ зна́менїѧ, ѡ҃ и҆ме́й сы́новъ і҆и́левъ, и҆ въ҆зложи́ша (-)[19] на [о҆́бѣ][20] рамѣ ри́зы ве́рхнаа. ка́менїе па́мать [е҆ста҆̀][21] сы́новъ і҆и́левъ, и҆́коже заповѣда гс҃ь моѷ҆̀сїю· и҆ съ҆твори́ша сло́во дѣ́ло шве́нно пестротою́ на дѣ́ло ри́зы ве́рхнаа, ѡ҃

зла́та и̑ синеты̀, и̑ багряни́ца, и̑ червлени́ца съпра́дены, и̑ биссо́ну тка́наго четвероуго́лно (же), сугубо съ́творишa сло́во. па́ди в долготу́, (-)[22] па́ди (же) в широту́ сугубъ· и̑ съши́ста в не̑ше́нїемъ (по три ка́мени)[23] четы́рми ра́ды, ра́дъ ка́менїи сардїо́нъ, топазїо́нъ, и̑ смарагдъ, (си́ми е̑ди́й ра́дъ)[24]. (-)[25] ра́д (же) второ́и̑ а̑нъдра́ксъ и̑ сапфи́ръ і̑ а́списъ. (-)[26] ра́д (же) тре́тїи, лигурїо́нъ, і̑ а̑хати́съ, і̑ а̑мединто̑, (-)[27] ра́д (же) четве́ртыи хрисоли́дъ, и̑ ирилїо́нъ і̑ о̑никїо́н. о̑кова́нъ о̑́коло зла́томъ, і̑ осаже́но въ зла́тѣ· (-)[28] Ка́мени (же) баху, ѿ и̑ме́нъ сно́въ їи̑левъ, ѵ̈і, по и̑менемъ и̑хъ и̑зва́а̑но зна́менїа ко́е̑жо свои́мъ и̑мене̑, въ, ѵ̈і. племе́нъ· и̑ съ́творишa о̑́коло. слова тре́сны съплете́ны, дѣло плетени́чно ѿ зла́та чи́ста. и̑ съ́творишa два́ щита̀ зла́та, и̑ дв҃ѣ о̑́бодѣ зла́тѣ, и̑ вънзложи́ша (-)[29] на о̑́ба конца̀ сло́ва· и̑ вложи́ша плетени́ца зла́ты въ [о̑́бѣ][30] о̑́бодѣ, съ о̑́бою концу́ слова. [-][31] въ о̑́бѣ сложе́нїи дв҃ѣ плетени́ца. и̑ вънзложи́ша на о̑́ба щита̀, и̑ вънзложи́ша на [о̑́бѣ][32] ра́мѣ ри́зы ве́рхнѧа, съпроти́въ лицемъ [е̑го][33]· и̑ съ́творишa дв҃ѣ о̑́бодѣ зла́тѣ, и̑ вънзложи́ша на о̑́ба (-)[34] оу̑́гла сло́ва до конца̀ съза́ди ри́зѣ, внутрьоу̑́ду (ри́зѣ ве́рхнеи)· и̑ съ́творишa дв҃ѣ о̑́бодѣ зла́тѣ, и̑ положи́ша въ о̑́бѣ ра́мѣ ри́зѣ ве́рхнеи ни́же (-)[35] на лицы̀ по съставле́нїю, вы́ше съста́ва ри́знаго, и̑ стагнуша слово о̑́бодми, и̑же на немъ. въ о̑́бодѣ ри́зныа съдръжа́щиса, синето́ю съпра́дены, въ шве́нїи ри́зны̑ѣ, да не спаде́тъ сло́во ѿ ри́зы, ка̑́коже заповѣда гь моу̑сїю· и̑ съ́творишa подо́лну ри́зу е̑же подъ ве́рхнею. дѣ́ло (шве́но) плете́но все́ синето́ю· о̑́жерелїе же внутренеи ризѣ, на средѣ шве́нно, съплете́но. о̑ме́ты, и̑мущи о̑́коло о̑́жере́лїе нера̑лучено́· и̑ съ́творишa о̑ме́ты, ризѣ оу̑́тренеи до́лѣ ка̑́ко процвѣта́ющa ши́пка пу́гви, ѿ синеты̀, и̑ багряни́ца. и̑ червлени́ца, съпра́дены, и̑ биссо́ну тка́наго· и̑ съ́творишa звонца̀ зла́ты, и̑ вънзложи́ша звонца̀ на о̑ме́ты ризы внутренѧа, о̑́крѣтъ между пу́гвами, звонца̀ зла́ты. таже пу́гви на о̑ме́тахъ ри́зы о̑́крѣтъ въ слу́жбу, ка̑́коже повелѣ гь моу̑сїю· и̑ съ́творишa ризы съ биссо́ну дѣ́ло тка́но а̑аро́ну, и̑ сно́мъ. е̑го, и̑ клобукѝ съ биссо́ну, и̑ оу̑вя́сло съ биссо́ну, и̑ надра́гы со биссо́ну тка́наго и̑ по́ясы и̑ съ биссо́ну, и̑ синеты̀ и̑ багряни́ца, и̑ червлени́ца [-][36] дѣ́ло пестра́щаго, ка̑́коже заповѣда гь моу̑сїю· и̑ съ́творишa до́ску зла́ту (въ о̑́сщенїе)[37] стыни. ѿ зла́та чи́ста. и̑ вънписа́ша на не́и писмена̀ вънва́нные зна́менїа о̑́сще-

го полотна, і багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону. **16** Чотирикутним, подвійним зробили слово: долоня в довжину, долоня ж у ширину, подвійним. **17** І нашили в ньому шиттям по три камені в чотири ряди; ряд каменів: сардій, топазій і смарагд – з цих один ряд. **18** А другий ряд: антракс, і сапфір, і яспис. **19** Ряд же третий: лігурій, і ахат, і аметист. **20** Та четвертий ряд: хризоліт, і верилій, і оних. Вони кругом оковані золотом і всаджені в золото. **21** Камені ж були за іменами синів Ізраїля, 12 за їхніми іменами викарбовані як печать, кожний за своїм іменем, на 12 племен. **22** І зробили довкруги слова плетені мережки, діло плетене з чистого золота. **23** І зробили два золоті щити і два перстені, і поклали на обох кінцях слова. **24** І поклали золоті плетінки на оба перстені з обох кінців слова, **25** на двох припинках дві плетінки; і поклали на оба щити, і поклали на оба рамена верхньої ризи, навпроти, його лицем. **26** І зробили два золоті перстені, і поклали на обох кутах слова: на кінці, зізаду ризи, всередині верхньої ризи. **27** І зробили два золоті перстені, і поклали на обох раменах верхньої ризи: нижче – на лиці, після припинки, вище – від злуки ризи; **28** і стягнули слово перстенями, які на ньому в перстені ризи, що прикріплені з синього полотна, спрядені в шитті ризи; щоб не відпало слово від ризи, так як Господь заповів Мойсеєві. **29** І зробили доземну ризу, що під верхьою: діло шите, плетене, усе з синього полотна. **30** А отвір у внутрішній ризі на середині, шитий, сплетений, що має мережки довкола отвору нерозлучно. **31** І зробили мережки на ранній ризі вдолі, наче квітучого гранату, ґранатові яблука з синьої тканини, і багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону. **32** І зробили золоті дзвіночки, і поклали дзвіночки на рубці внутрішньої одежі довкруги, між ґранатовими яблуками; **33** золотий дзвінок і ґранатові яблука на рубцях одежі довкруги – для служіння, так як Господь заповів Мойсеєві. **34** І зробили ризи з виссону, діло ткане, для Аарона і його синів, **35** і клобуки з виссону, і мітру з виссону, і штани з тканого виссону, **36** і їхні пояси з виссону, і синього полотна, і багряниці, і кармазину, діло вишите, так як Господь заповів Мойсеєві. **37** І зробили золоту дощину на освячення святині, з чистого золота; і вписали

на ній викарбовані слова, як на печаті: Освячення Господеві. **38** І поклали її на синє тло, щоб лежало на мітрі зверху, вгорі, так як Господь заповів Мойсеєві. **37,1** І зробили для храму 10 занавіс: **2** 28 ліктів – довжина однієї занавіси. Такими ж були всі. А чотири лікті – ширина кожної занавіси. **3** І зробили занавісу з синьої тканини, і багряниці, і пряденого кармазину, і тканого виссону; діло шите, херувим на занавісі, херувим нашитий шиттям. **4** І поклали її на 4 негниючі позолочені золотом стовпи, і їхні верхи золоті, і їхні 4 стояки срібні. **5** І зробили занавісу для дверей храму свідчення з синьої тканини, й багряниці, та пряденого кармазину, і тканого виссону: херувим – діло вишите. **6** І для неї п'ять стовпів; і їхні каблуки, і їхні запинки, і їхні вершки позолотили золотом, і 5 їхніх стояків з міді. **7** І зробили притвір до сходу і до півдня; широта притвору з виссону тканого – 100 на 100. **8** І їхніх стовпів – 20, і їхніх стояків – 20 з міді. **9** І сторона до півночі 100 на 100 і їхніх стовпів 20, і їхніх стояків 20 – з міді. І сторона до півночі 100 на 100, його стовпів – 20, і їхніх стояків 20 – з міді. **10** І сторона до моря (=заходу) завіси – 50 ліктів, її стовпів – 10 і їхніх стояків – 10. **11** І сторона до сходу – 50 ліктів; **12** занавіси – 50 ліктів до півдня, їх стовпи три, і їхні стояки три; і на другій, до півдня, звідси і звідти при дверях притвору, занавіси на 15 ліктів **13** і їхні стовпи три, і їхні стояки три. **14** Всі ж занавіси храму з тканого виссону, **15** і їхні стояки для стовпів мідяні, і їхні краї срібні, і їхні верхи посріблені сріблом, і їхні стовпи посріблені сріблом, всі стовпи притвору. **16** І занавіса дверей притвору – діло шите з синьої тканини, і порфіри, і пряденого кармазину, і тканого виссону, – 20 ліктів довжина і висота, а ширина – п'ять ліктів; рівні до занавіс притвору. **17** І їхні 4 стовпи, і їхні 4 стояки з міді, і їхні краї срібні, і їхні верхи посріблені сріблом. **18** І всі колики притвору довкруги з міді. **19** І це будова храму свідчення, так як Господь заповів Мойсеєві, щоб було на служіння левітам через Ітамара, сина Аарона, священика **20** і Веселеїла, сина Урія, з племені Юди; зроблене було так, як Господь заповів Мойсеєві; **21** і Еліява, сина Ахісамаха, з племені Дана, який творив ткані речі і шиті, оздоблені, з кармазину і висону.

нїѥ ѓу. и̂ вънзложи́ша (ю̑) на по̂метъ сѝнь, ѩ̀коже лежа́ти, на оу̑ва́слѣ верхꙋ свы́ше ѩ̀коже заповѣ́да ѓь моу̑сїѡ́ви· И̂ сътвори́ша храмꙋ, ї, о̂по́нъ, (ѯ̑. и̂, и̑)[38]. лакѡ́тъ долготѣ̀ (ѥ̂ди́ноа о̂по́ны)[39], [(-)[40] сѝце (же) бѣ́ша вс̑и, (-)[41] четы́рѣ̃ (же) лакѡ́ широтѣ̀ (ѥ̂коѥ̂ждо̀ о̂по́нии)[42]][43]. И̂ сътвори́ша завѣ́сꙋ ѡ̑ синеты̀ и̂ багрѧни́ца, и̂ черв҃лени́ца спра́дены, и̂ виссо́ну тѝка́наго, дѣ́ло шве́нно (на завѣ́сѣ) херꙋви́мъ, (шве́нїемъ навлачє́нъ херꙋви́мъ)· И̂ вънзложи́ша ю̑ на д҃, столпы̀ негнїю́ща позлащє́ны зла́томъ. и̂ верхѝ и̂хъ зла́ты. и̂ стоѧ́ла и̂хъ. д҃, сре́бряны, и̂ сътвори́ша (две́ремъ запо́ну)[44] храмꙋ свѣ́дѣнїѧ, ѡ̑ синеты̀ и̂ багрѧни́ца. и̂ червленѝца спра́дены. и̂ виссо́ну тѝка́наго, дѣ́ло шве́нно херꙋви́мъ и̂ столпы̀ ѥ̂ѧ пѧ́ть. и̂ о́боди и̂хъ, и̂ развѡ́ры и̂хъ, и̂ верхѝ и̂хъ позлати́ша зла́томъ, и̂ стоѧ́ла и̂хъ, ѥ̀ мѣ́дяна. и̂ сътвори́ша притворъ ѥ̑ (востѡ́кꙋ і̂ ю̑гꙋ)[45]. простра́нство притво́ра съ виссо́ну тѝка́наго, р̑. до р̑ и̂ столпы̀ и̂хъ, к̑, и̂ стоѧ́ла и̂х̑, к̑ [мѣ́дяна][46], і̂ оу̑гло̀ ѥ̑ сѣ́веру, р̑ до р̑ и̂ столпы̀ и̂хъ, к̑, и̂ стоѧ́ла и̂х̑, к̑ [мѣ́дяны][47]. (і̂ оу̑гло̀ ѥ̑ сѣ́веру, р̑ до р̑ столпы̀ ѥ̂го. к̑, и̂ стоѧ́ла и̂хъ. к̑ мѣ́дяна,) і̂ оу̑гольѥ̑ ѥ̑ мо́рю, попо́ны, и̑, ла́ктїи, столпы̀ ѥ̂го·, ї, и̂ стоѧ́ла и̂хъ, ї, і̂ оу̑гольѥ̑ ѥ̑ востѡ́кꙋ, и̑, ла́ктїи. о̂по́ны. (и̑)[48], ла́ктїи ѥ̑ ю̑гꙋ. [-][49] столпы̀ (ѥ̂го)[50] тр҃и. и̂ стоѧ́ла и̂хъ тр҃и. и̂ на (второ́мъ оу̑ ю̑га)[51] ѡ̑сю́дꙋ и̂ о́бꙋдꙋ. оу̑ две́рїи притво́рꙋ о̂по́ны, ѳ̈і, ла́ктїи. и̂ столпы̀ и̂х̑ тр҃и, и̂ стоѧ́ла и̂хъ тр҃и, всѧ́ (же) о̂по́ны храмꙋ съ виссо́ну тѝка́наго. и̂ стоѧ́ла столпо́вѣ [и̂хъ][52] мѣ́дяны и̂ кра́ѧ и̂хъ сре́бряны. и̂ верхѝ и̂хъ посре́брены сре́бромъ, и̂ столпы̀ [и̂хъ][53] посре́брены сре́бром. вс̑и столпы̀ притво́рꙋ, и̂ покрыва́ло две́рїи притво́рꙋ, дѣ́ло шве́нно ѡ̑ синеты̀ и̂ порфи́ры и̂ червленѝца пра́дены, и̂ виссо́ну тѝка́наго. ѯ̑, ла́ктїи долготѣ̀ и̂ высотѣ̀. (-)[54] широта́ (же) пѧ́ть ла́ктїи ра́вны о̂по́намъ притво́рꙋ. и̂ столъпы̀ и̂хъ, д҃. и̂ стоѧ́ла и̂хъ. д҃, мѣ́дяны, и̂ кра́ѧ и̂хъ сре́бряны, и̂ верхѝ и̂хъ посре́брены сре́бром, [-][55] и̂ вс̑и колѝкъ притво́рꙋ о̂ѥ̑коло мѣ́дяны. и̂ сїѥ́ ѕижде́нїѥ хра́мꙋ свѣ́дѣнїѧ ѩ̀коже заповѣ́да [ѓь][56] моу̑сїю̀ въ слꙋже́нїѥ бы́ти левѝтомъ. чрезъ и̂дама́ра сн҃а а҃ро́на же́рца̀, и̂ весе-леи́ла оу̑рїѧ́нна ѡ̑ племенѐ і̂оу́дина сътворе́но бѣ́ ѩ̀ко заповѣ́да ѓь моу̑сїю̀. і̂ ѥ̂лиа́ва а҃хисама́хова ѡ̑ племенѐ да́нова, ѩ̀же съзида́ше тѝка́ныѧ ве́-щи и̂ швеныѧ (-)[57] пестрѧ̀ [-][58] с̀ червлени́цы и̂ виссо́ну·

Гла, ѧз·

Сътворѝ веселеи́лъ кїо́т, и̂ позлатѝ и̑ зла́томъ чи́стыи̃, внутр҃ьоу́ду и̂ вн҃ѣшноу́ду. (-)[1] сътворѝ ѥ̂му (злат҃ о̂бво́дъ)[2] о́бою́ду, и̂ сътворѝ ѥ̂му, д҃ о́бо́ды зла́ты, [на, д҃, страны̀ ѥ̂го][3] два̀ (ѥ̂дино́му оу́глу)[4], и̂ два̀ (дру-го́му оу́глу)[5] широкѝ носи́лам҃ъ на̑ко носи́ти ѥ̂го и́ми. и̂ сътворѝ о́цы҇ще́нїе надъ кїо́томъ ѡ̃ зла́та чиста. и̂ два̀ херувима̀ зла́ты, херувы́ ѥ̂ди́нъ ѡ̃ оу́гла (ѥ̂ди́на̃ о́цы҇ще́нїѧ)[6]. и̂ херувы́ [дрyгїи][7] ѡ̃ (втора̃ оу́гла)[8] о́цы҇ще́нїѧ о́сѣня́-ю҇ще крыла̀ми и̑хъ на̃ о́цы҇ще́нїемъ. и̂ сътворѝ тр҃апе́зy п҃реложе́нїѧ ѡ̃ зла́та чиста. и̂ сътворѝ е́и̃, д҃, о́бо́ды зла́ты, два̀ [о́бо́ды][9] (ѥ̂ди́номy оу́-глy)[10], и̂ два̀ о́бо́ды (оу́глy второ́му)[11] широ́ки на̑ко подноси́ти носи́лами ѥ̂ѧ. и̂ носи́ла кв҃о́тy и̂ тр҃апе́зъ (-)[12] позлатѝ зла́то҃. и̂ сътворѝ съсý-ды тр҃апе́зъ блю́да, и̂ ѯмі҃ӓни́к и̂ ча́ша (зла́-ты), (-)[13] в ни́хже проліа́нїе въліа́ти (-)[14]. и̂ сътворѝ свѣтильникъ на̑же свѣти́ти зла́тыѝ крѣпкїѝ [і̂][15] (-)[16] и̂ сте́блїе по о̂бо́ю страну̀ ѥ̂го. [и̂][17] ѡ̃ сте́блїи ѥ̂го вѣтви (и̑схожда́хy)[18], тр҃и ѡ̃ (ѥ̂ди́нѧ)[19]. и̂ тр҃и ѡ̃ (вторы́ѧ)[20] (страны̀) ра́вны кyпно. и̂ свѣти́ла и̑хъ на̑же (-)[21] на верхy [и̑хъ][22] въ о́бразъ о́рѣха ѡ̃ ни҃х, и̂ цвѣтцы ѡ̃ ни҃х, (и̂ крyзи и̑хъ,) (и̂) да бýдyтъ (свѣти́ла на ни҃)[23]· и̂ кругъ седмы́и на кра́ю свѣти́ла, на верхỳ крѣпкїѝ ве́сь златъ, и̂ седмь свѣти́лъ на нем҃ъ зла́тыхъ, и̂ щипцы̀ ѥ̂го зла́тыи. (-)[24] п҃о-ста́вы ѥ̂го зла́ты, си́це (же) посредѣ̀ столпы̀, и̂ сътворѝ столпо́мъ о́бо́ды зла́ты. [и̂ съвершѝ][25] и̂ позлатѝ разво́ры зла́томъ. и̂ (посрѣдѣ̀)[26] столпы̀ завѣсе зла́тыѝ· и̂ сътворѝ лyкоты̀ зла́ты. Си́це сътвори о́бо́ды хра́ма зла́ты, и̂ о́бо́ды о̂понѣ, и̂ о́бо́ды на роспростре́нїе о̂по́ны сверхỳ мѣдяны. та́ко сътворѝ [ча́ши][27] сре́бреныхра́ма, и̂ верхѝ мѣдяны две́рїи хра́ма, и̂ две́рїи притво́ра· и̂ лyкоты̀ сътворѝ сребряны на̃ столпы̀, си́це посредѣ̀ и̑ та́коже сътворѝ и̂ ко҃ѣкы̀ хра́ма и̂ ко҃ѣкы̀ притво́ра мѣдяны·

Гла, ѧи

вы̑ и҃з в̀ пара̃ а̀

Сице* сътворѝ о̂лта́рь мѣдя̃ (и̂)[1] о́гнище мѣдяно на̑же бы̑ лю́демъ стоа́щимъ (со́нмища коре́о́ва)[2], [и̂][3] та́ко сътворѝ вс҃а съсyды о̂лта́ра и̂ стоа́ла ѥ̂го, и̂ о́гнищѐ (ѥ̂го) и̂ ча́ши, и̂ ви́лицы (ѥ̂го)[4]. си́це сътворѝ о̂лтарю̀, о́кре́стъ положе́нїе дѣло҃, мрежны́и̃ о́гнище, под ни҃ до среды̀ ѥ̂го. и̂ положѝ на немъ, д҃. о́бо́ды ѡ̃ четырехъ стра̃ положе́нїѧ

Глава 37

38,1 І Веселеїл зробив кивот, **2** і позолотив його щирим золотом всередині і зізовні, і зробив йому золотий вінець довкруги. **3** І він зробив йому 4 золоті перстені на його 4 сторонах: два на одній стороні і два на другій стороні; **4** широкі для носил, щоб носити його ними. **5** І він зробив очищення над кивотом зі щирого золота, **6** і два золоті херувими: **7** один херувим з одного боку очищення і другий херувим з другого боку очищення, **8** що отінювали їхніми крилами над очищенням. **9** І він зробив трапезу предложення зі щирого золота. **10** І він зробив для неї 4 золоті перстені: два перстені з одного боку і два перстені з другого боку; широкі, щоб підносити її носилами. **11** І носила кивоту, і трапези він позолотив золотом. **12** І він зробив посуд трапези: полумиски, й кадильницю, й золоті чаші, якими зливати виливання. **13** І він зробив світильник, щоб світити, золотий, сильний; **14** і рамена з обох його сторін, **15** і галузки, що виходять з його рамен: три з одного і три з другого боку, рівні, однакові; **16** і їхні лампи, які наверху в них, на вид горіха, з них і квіти, з них і їхні круги, і щоб були на них світила, і сьомий круг на краю світильника наверху – сильний, увесь золотий. **17** І на ньому сім золотих світил, і його золоті щипці, його золоті підставки. **18** Він так же посріблив стовпи і зробив для стовпів золоті перстені, і завершив, і позолотив палиці золотом, і посріблив стовпи, золоті занавіси, і зробив золоті запинки. **19** Він так зробив: золоті перстені храму, і перстені притвору, і мідяні перстені зверху для розвішання завіси. **20** Так зробив він срібні чаші храму, і мідяні вершки дверей храму і дверей притвору. І він зробив срібні запинки над стовпами, так їх посріблив. **21** Так само зробив він і колики храму, і мідяні колики притвору.

Глава 38

вищ. 27 пар2. 1

22 Так* зробив він мідяний жертовник та мідяне вогнище, які були для мужів з громади Корея, що стояли. **23** І так він зробив ввесь посуд жертовника, і його стояки, і його вогнище, і чаші, і його вилки. **24** Він зробив так для жертовника: довкруг додаток мереженим ділом, під ним вогнище до його половини. І він поклав на ньому 4 мідяні пер-

стені з чотирьох сторін додатку жертовника, широкі, для носил, щоб на них носити жертовник. **25** І так він зробив святу олію помазання і склав ладан, діло чисте запашне. **26** Він так зробив і мідяну умивальницю, і її мідяний стояк, дзеркала тих, що постили, які постили при дверях храму свідчення; в тому дні він його поставив. **27** І він зробив умивальницю, щоб у ній умивали Мойсей і Аарон, і його сини їхні руки і ноги, коли вони входили до храму свідчення, чи коли приходили служити до жертовника; щоб умивалися в ньому, так як Господь заповів Мойсеєві. **39,1** А все золото, яке було вжите на діла за кожною роботою з первоплодів святих, було з золота первоплодів: 29 талантів і 720 сиклів за святим сиклем. **2** І срібло - це дар від переписаних чоловіків, зі збору 100 талантів і 1775 сиклів: **3** одна драхма на голову, пів сикля за святим сиклем; і кожний, що приходив до перепису від 20 літ і вище, до 60 *літ* 10,000 і 3,550. **4** І було 100 талантів срібла на завершення, 100 вершків храму і завітного вершка, 100 вершків по 100 талантів і талант на вершок. **5** А тисячу сімсот і 75 сиклів вони вжили на запинки стовпів, і позолотили їхні вершки, і їх прикраси. **6** А мідь дару: 70 талантів і 2,400 сиклів; **7** і з неї вони зробили стояки дверей храму свідчення, **8** і стояки храму довкруги, і стояки дверей притвору, колики храму і колики притвору довкруги, **9** і мідяний додаток довкруг жертовника, і ввесь посуд храму свідчення. **10** І сини Ізраїля зробили так, як Господь заповів Мойсеєві, так вони зробили. **11** А з зосталого золота дару вони зробили посуд, щоб служити в ньому перед Господом.

Глава 39

12 А з зосталої синьої тканини, й багряниці, й кармазину, і виссону вони зробили ризи для служби для Аарона, щоб він служив в них у святині. **13** І вони до Мойсея принесли ризи, і храм, і ввесь його посуд, і його підставки, і стовпи, і його стояки, **14** і кивот завіту, і його підпори, **15** і жертовник, і ввесь його посуд, і олію помазання, і зложений ладан, **16** чисте світило, і світильники для палення, і олію для світла, **17** і трапезу предложення, і ввесь її посуд, і хліб предложення, **18** і святі ризи, в яких служ-

ѻлтаря́ мѣдяны широ́кы носи́ламъ носи́ти ѻлтарь на нихъ. сѝце (же) сътвори́ (и) еле́и помаза́нїа ст҃ы и сложе́нїе дими́а́ма (дѣло чи́стое)[5] (бл҃гоую҃хани́а)[6]· Сице сътвори́ (и) ою҃мыва́льницу мѣдяну и стоа́ло ея̀ мѣдяно смотре́нїа поста́вшихъ а҃ поста́шасѧ ою҃ двери́и хра́ма свѣдѣнїа, во́нже дн҃ь поста́ви и҃. и сътвори́ ою҃мыва́льницу (на́же)[7] ою҃мыва́хусѧ ѡ҃ нея̀, моу҃сїи и ѧа҃ро́нъ и сы́нове е҃го, ру́цѣ и҃хъ и но́зѣ входа́ющимъ и҃мъ въ хра́мъ свѣдѣнїа. и҃ли когда́ прихожда́ху къ ѻ҃лтарю слу́жити ѻмыва́хусѧ ѡ҃ него̀, на́коже заповѣ́да г҃ь моу҃сїю. всѧ́кое (же) зла́то е҃же дѣлано бы́сть в дѣлѣ по всѧ́кому дѣла́нїю [первы́чества][8], сты́хъ. ба́ше зла́та первенъства̀. к҃д, тала́нътовъ, и сѐмь со́тъ. и (к҃)[9]. сы́клевъ по сы́клю сто́му. и сребра ою҃ча́стнаго ѡ҃ смотре́нїа людїи со́нму, р҃, тала́нтовъ. и а҃, и се́дмь с҃о, и седмьдеся́тъ и пать сы́клевъ, драхма е҃ди́на на главѣ полъ сы́кла, по сы́клю сто́му. [и҃][10] всѧ́къ прихожда́и къ присѣще́нїю. ѡ҃ к҃ лѣтъ. и вы́шшей, на ѯ҃ те́мъ, и на г҃ пать со́тъ, и н҃ и быша р҃ тала́нтъ сребра̀, на съверше́нїе [р҃][11] (до́скъ)[12] храму и (до́ски)[13] (завѣ́тныѧ)[14], р҃ (до́скъ)[15] р҃ тала́нтъ. и тала́нтъ (до́скъ)[16]. (а҃)[17] ты́сѧщу [-][18] сѐмьсо́тъ, и о҃е сы́кль, сътвори́ша на лы́котꙑ сто́лпныѧ. и позлати́ша (до́ски)[19] и҃хъ и ою҃кра-си́ша а҃· (ѳ҃)[20] мѣдь ою҃ча́стнаѧ, о҃, тала́нтъ, и в и҃ у҃ сы́клевъ. и сътвори́ша ѡ҃ него стоа́ла две́рнаѧ хра́му свѣдѣнїа, и стоа́ла хра́му о҃́крꙋтъ. и стоа́ла две́рїи притвору. колѝ храму и колѝ притвору о҃́крестъ, и о҃бложе́нїе мѣдяно [о҃́крꙋтъ][21] о҃лтаря и вс҃ѧ съсу́ды (-)[22] хра́му свѣдѣнїа. и сътвори́ша сно́ве і҃йлеви, на́коже заповѣ́да г҃ь моу҃сїю, та́ко сътвори́ша. И҃збыва́ющим же зла́томъ ою҃ча́стїа створи́ша съсу́ды, слу́жити в нихъ пр҃е҃ г҃мъ·

Гл҃а, л҃д

И҃збыва́ющаѧ (же)[1] синеты̀, и багряни́ца и черве́ни́ца [и҃ биссо́ну][2] сътвори́ша ри́зы слу́жебныѧ ѧа҃ро́ну, на́коже слу́жити в ни́хъ въ сты́ни. и принесо́ша ризы къ моу҃сїю. и хра́мъ и [вс҃ѧ][3] съсу́ды е҃го. [и҃ разворы е҃го и столпы и стоа́ла е҃го][4]. и кио́тъ завѣ́та, и по҃поръ е҃го. и о҃лтарь и вс҃ѧ съсу́ды е҃го, и еле́и помаза́нїа, и ди҃ми́а́мъ сложе́нїа, свѣти́ло чт҃ое. и (-)[5] свѣти́ла въжига́нїа, и ма́сло свѣще́нїа. и трапе́за пр҃е҃лага́нїа и [вс҃ѧ съсу́ды е́ѧ][6], и хл҃ъ пр҃е҃ложе́ный, и ри́зы сты́ѧ на́же слу-житъ ѧа҃ро́нъ, и ри́зы сно́въ е҃го въ жре́чество· И

ѻ҆пóны притвóру и҆ стѷпы̀ и҆ стоа́ла є҆гѡ, и҆ завѣ́са двéрїй хра́му, и҆ двéрїй притвóру. и҆ вс҃а сосу́ды хра́ма, и҆ вс҃а дѣ́ла є҆гѡ, и҆ (-)[7] кóжи ѻ҆вна́ ѻ҆червлéны и҆ покрóвы кóжа сѝна. и҆ (всѣхъ)[8] ѻ҆пóнъ, и҆ колы́скѡвъ и҆ вс҃а дѣ́ла на сѣдѣ́ланїе хра́ма свѣдѣ́нїю, є҆лѝко (же) (завѣ́да)[9] ѓ҃ь мѡ́сїю, та́ко сътвори́ша сѝнове їи҃лєви вс҃е схожде́нїе. и҆ ви́дѣ мѡ́сїи вс҃а дѣ́ла (иже)[10] сътвори́ша є҆̀, ѩ҆коже заповѣ́да ѓ҃ь мѡ́сїю, та́ко сътвори́ша є҆̀, и҆ бл҃ви а҆̀ мѡ́сїи.

Гл҃а, м҃.

Рече ѓ҃ь къ мѡ́сїю гл҃а. въ (пръвыи дн҃ь)[1] мц҃а пр҃ваго (-)[2] постáвиша храмъ̀ свѣдѣ́нїа, и҆ да положи́ши кивóтъ свѣдѣ́нїа. и҆ да покры́еши їс҃ѻ҆ завѣ́сою, и҆ да принесе́ши трапе́зу, и҆ пр҃ложи́ши пр҃ложе́нїе є҆а҆̀, и҆ да внесе́ши свѣтúлникъ, и҆ да въста́виши свѣти́ла є҆гѡ. и҆ зложи́ши ѻ҆лта́рь зла́тыи въ ка́ждéнїе пр҃е кїѻ́томъ [свѣдѣ́нїа][3], и҆ да положи́ши закрóвъ завѣ́сы, ѹ҆ двéрїи хра́ма свѣдѣ́нїа и҆ ѻ҆лта́рь приношéнїа, поста́виши ѹ҆ двéрїи хра́ма свѣдѣ́нїа. и҆ да поста́виши храмъ [и҆ вс҃е є҆́же в нéмъ, и҆ да ѻ҆с҃тúши][4] (и҆̀) ѻ҆кр҃тъ. и҆ вóзмеши мáсло помаза́нїа, и҆ да помáжеши хра̃ и҆ вс҃е є҆́же в немъ, и҆ ѻ҆с҃тúши и҆̀, и҆ вс҃а сосу́ды є҆гѡ, и҆ да бу́детъ с҃тъ. и҆ да помáжеши ѻ҆лта́рь, приношéнїи, и҆ вс҃а (сосу́ды є҆гѡ)[5], и҆ ѻ҆с҃тúши ѻ҆лта́рь, и҆ да бу́детъ ѻ҆лта́рь с҃та́а с҃тыхъ. и҆ да приведе́ши а҆ара́она, и҆ сы́ны є҆гѡ, пр҃е двéри хра́му свѣдѣ́нїа и҆ да и҆змы́еши а҆̀ водóю, и҆ да ѻ҆блечéши а҆а҆ара́она, в ри́зы с҃ты́а, и҆ помáжеши и҆̀ и҆ ѻ҆с҃тúши и҆̀, и҆ да жр҃е́ мн҃ѣ и҆ сы́ны є҆гѡ да приведе́ши (и҆̀), (-)[6] ѻ҆блечéши а҆̀ в ри́зы, и҆ да помáжеши а҆̀, ѩ҆коже помáза ѡ҆ц҃а и҆̀мъ, и҆ да жрѹ́тъ мн҃ѣ, и҆ да (бу́дутъ)[7], ѩ҆коже бы́ти и҆̀мъ в помáзанїе жрéчествѹ въ вѣ́кы в рд҃ъ и҆хъ. и҆ сътворѝ мѡ́сїи вс҃е є҆лѝко заповѣ́да є҆мѹ́ ѓ҃ь сѝце сътворѝ. и҆ бы́сть въ (пр҃выи мц҃ъ)[8] въ вторóе лѣ́то и҆сходя́щимъ и҆̀мъ ѡ҆ є҆гѵ́пта, [въ пр҃выи (дн҃ь) мц҃а][9] ста̀ хра́мъ. и҆ поста́ви мѡ́сїи хра́мъ, и҆ въложѝ (доски)[10], и҆ въвéрзе развóры, и҆ поста́ви столпы̀, и҆ прострѣ̀ ѻ҆пóны ѻ҆коло хра́ма, и҆ възложѝ ѻ҆пóны хра́ма на́нь горѣ́, ѩ҆коже заповѣ́да ѓ҃ь мѡ́сїю. и҆ взе́мъ свѣдѣ́нїа вложѝ ѣ҆̀ кивóтъ, и҆ поста́ви но́ги по̀ кїѻ́томъ, и҆ внесѣ̀ кїѻ́тъ въ хра́мъ и҆ вложѝ покрóвъ, (и҆ завѣ́сы)[11] и҆ закры̀ кивóтъ свѣдѣ́нїа ѩ҆коже

жить Аарон, і ризи священства для його синів, **19** і занавіси притвору, і стовпи, і його стояки, і завісу дверей храму і дверей притвору, і ввесь посуд храму, і все його приладдя, **20** і на червоно забарвлені шкіри баранів, і покривала з шкіри забарвленої на синьо, і всі покривала, **21** і колики, і все приладдя для діл храму свідчення; **22** все, що Господь заповів Мойсеєві; так зробили сини Ізраїля, зробили все, що потрібно. **23** І побачив Мойсей всі діла, які зробили; так як заповів Господь Мойсеєві, так їх зробили. І Мойсей поблагословив їх.

Глава 40

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** В першому дні першого місяця поставили храм свідчення. **3** І поставиш кивот свідчення, і закриєш кивот занавісою, **4** і принесеш трапезу, і покладеш її предложення, і внесеш свічник, і поставиш його світила, **5** і зложиш золотий жертовник для кадження перед кивотом свідчення, і покладеш покриття завіси на дверях храму свідчення. **6** І поставиш жертовник дарів при дверях храму свідчення. **8** І поставиш храм та все, що в ньому, й освятиш його довкруг. **9** І візьмеш олію помазання, і помажеш храм і все, що в ньому; й освятиш його та ввесь його посуд; і хай буде святим. **10** І помажеш жертовник дарів та ввесь його посуд, і освятиш жертовник; і хай буде жертовник святеє-святих. **12** І приведеш Аарона та його синів перед двері храму свідчення, й умиєш їх водою. **13** І зодягнеш Аарона у святі ризи, і помажеш його, й освятиш його; і хай мені приносить жертви. **14** І приведеш його синів, і зодягнеш їх в ризи, **15** і помажеш їх, так як ти помазав їхнього батька; і хай приносять мені жертви, і хай буде, щоб вони були на помазання священства навіки в їхні роди. **16** І Мойсей зробив все, що йому Господь заповів, так він зробив. **17** І сталося, що в першому місяці, в другому році після того, як вони вийшли з Єгипту, в першому дні місяця поставлено храм. **18** І Мойсей поставив храм, і поклав вершки, й поставив поперечки, та поставив стовпи; **19** й розтягнув занавіси довкруги храму, й поставив на них згори покривала храму, так як Господь заповів Мойсеєві. **20** І взявши свідчення, він вклав до кивоту, й поставив під кивот ноги; **21** та вніс кивот до храму, і поклав покриття й занавіси та закрив кивот свідчення, так як Господь заповів Мойсеєві. **22** І він поставив трапезу в

храмі свідчення, поклав його на стороні храму свідчення, що до півночі, поза занавісою храму; **23** і поклав на ній хліби предложення перед Господом, так як Господь заповів Мойсеєві. **24** І він до храму поклав свічник свідчення, і на боці храму, що до півдня; **25** і поклав його світила перед Господом, так як йому заповів Господь. **26** І він поставив золотий жертовник в храмі свідчення перед занавісою, **27** і покадив його зложеним ладаном, так як Господь заповів Мойсеєві. **29** І він поставив жертовник дарів при дверях храму свідчення, **33** і поклав занавісу довкола храму й жертовника. І Мойсей закінчив все діло. **34** *І хмара покрила храм свідчення, і храм наповнився господньою славою. **35** І Мойсей не міг ввійти до храму свідчення, бо хмара його отінила; і храм наповнився господньою славою. **36** Отже ж, коли відступала хмара з храму, сини Ізраїля піднімалися зі своїм майном. **37** Якщо б не відступила хмара, не піднімалися б аж до дня, в якому піднялася хмара. **38** Бо хмара була над храмом вдень, а вогонь був над ними вночі, перед усім Ізраїлем в усіх їхніх подорожуваннях.

мой4. 9
црс3. 8

заповѣда ѓь моѷсїю· Й постáви трапе́зу въ хрáмѣ свѣдѣнїа, (вложѝ) на оу҃голъ хрáму свѣдѣ́нїа, йже къ сѣверу, вънѣоу҃дꙋ завѣсы хрáму, и̂ възложѝ на́ ню хлѣбъ пр҃ложе́ный пр҃е гмъ, ѩ́коже заповѣда ѓь моѷсїю· Й постáви свѣтúло въ хрáмѣ свѣдѣнїа и̂ на оу҃голъ хрáму ѭже къ ю҃гу, и̂ възставѝ свѣтила е̂го пр҃е гмъ, ѩ́коже заповѣда [е̂мꙋ][12] ѓь· Й постáви о̂лтáрь злáтыи въ хрáмѣ свѣдѣнїа протꙋ̀ завѣсѣ, и̂ о̂кадѝ ѝ дїмнѫ́момъ сложе́нымъ, ѩ́коже заповѣ́да ѓь моѷсїю, и̂ о̂лтáрь приноше́нїа постáви оу҃ двéрїи хрáму свѣдѣнїа и̂ положѝ опону о̂́крестъ хрáма и̂ о́лтаря, и̂ сконча̀ моѷсїи вс҃е дѣло· *Й покры҃ о̂́блакъ хрáмъ свѣдѣнїа, и̂ слáвы гн҃я напóлнися хр҃а. и̂ не можáше (внїити моѷсїи)[13], въ хр҃а свѣдѣнїа, ѩ́ко о̂сѣня́ше ѝ о̂́блакъ, и̂ слáвы гн҃я напóлнися хрáмъ· е̂гда же оу҃бо възступлáше о̂́блакъ (въ)[14] хрáмъ въздвигáхуся сн҃ове їи̂леви съ и̂мѣнїе́ свои̂· а҆ще бы не възступи́лъ о̂́блакъ не въздвúгнулибыся а҆жъ до дн҃е, во́нже възступѝ о̂́блакъ. о̂́блакъ бо бáше на̂ хрáмѣ̂ въ дн҃ь, (-)[15] о̂́гнь бáше на̂ ни́ми в нощѝ пр҃е всѣмъ їи̂лемъ, въ всѣхъ пошéствїи и́хъ·

мой2. 29

ТРЕТІ КНИГИ МОЙСЕЯ - ЛЕВІТІВ

Глава 1

1 І Господь покликав Мойсея, і промовив до нього з шатра свідчення, кажучи: **2** Говори до ізраїльських синів, і скажи їм: Коли з вас чоловік принесе дар Господеві, приносіть ваші дари: від скотини, і від волів, і від овець. **3** Якщо ж його дар цілопалення, хай принесе з волів, чоловічого роду, непорочне. *І хай принесе його до дверей шатра свідчення, прийнятним перед Господом. **4** І хай покладе руку на голову дару, воно прийнятне для нього, щоб за нього помолитися. **5** І хай заріжуть бичка перед Господом, і сини Аарона - священики хай принесуть кров і хай вилиють кров довкруг на жертовник, що у дверях шатра свідчення. **6** І здерши шкіру з цілопалення, хай розділять його на частки. **7** І хай сини Аарона – священики покладуть вогонь на жертовник, і хай накладуть дрова на вогонь; **8** і

ѓ҃ла, а҃·

Й възва̀ [ѓь][1] моѷсїа и̂ рече [-][2] е̂мꙋ и̂с хрáма свѣдѣ́нїа гл҃а, гл҃и сн҃омъ їи̂левы҃, и̂ рцы҃ и̂ ни́мъ. чл҃къ ѿ васъ а҆ще принесе́ darъ ѓꙋ ѿ скотà, и̂ ѿ говѧ̂ и̂ ѿ о̂вѣ́, да принесе́те дары ва́ша· ч҃ще [же][3] съ҆ѫ́женїа darъ е̂го ѿ го́вѧ̂, мꙋ́жескъ по̂ непоро́ченъ, да принесе́тъ пр҃е̂ двери хрáма свѣдѣнїа, [*и̂][4] да принесе́ѥ̀ ѐ прїáтно пр҃е̂ гмъ, и̂ да възложи́ꙋ рꙋкꙋ на главꙋ̀ приноше́нїю, прїáто е̂мꙋ молúтисѧ о̂ нн҃ѣ̂· Й да заколю́ ю҃не́цъ пр҃е̂ гмъ, и̂ да принесꙋ́тъ сн҃ове а҆а҃ро́нови, жерцы҃ кро́вь и̂ да пролію́ кровь на о̂лтáрь о̂́кр҃тъ, йже оу҃ двéрїи хрáма свѣдѣ́нїа· Й о̂дрáвши всѣ҆съ҆ѫ́же́нїе, да раздробѧ́ѥ̀ ѐ на оу҃ды· Й да възложа́ сн҃ове а҆а҃ро́ни жерцы҃ о́гнь на о̂лтáрь, и̂ да възскладꙋ́тъ дрова̀ на о̂́гнь, и̂ да възскладꙋ́тъ сн҃ове а҆а҃ро́ни жерцы҃, ра҃здроблéное, и̂ главꙋ̀ и̂ тꙋкъ, на дрова̀ (го-

рáщa)[5] нáже [-][6] на ѻлтáри· оу҃тробу́ же и̂ но́ги да и̂змы́ютъ водо́ю, и̂ да вънзложи́тъ жре́цъ вс҃а на ѻлта́рь, приношенїа (жрътва е̂стъ)[7] вонѧ бл҃гоу҃хáнїа гу҃. а҆́ще ли же ѿ ѻ-вецъ дар҃ свои гв҃и [принесе́тъ][8] ѿ а҆́гнецъ, (и̂-ли)[9] ѿ ко́зличъ, въ всѣсожже́нїе, мужéскъ полъ чи́стъ да принесе́тъ и̏, и̂ да вънзложи́тъ ру́ку на главу́ е̂го. и̂ да зако́лютъ ѐ въ странѣ ѻлта́рѧ къ сѣ́веру пр҃е гл҃ъ· И̂ да проли́ютъ сы́новe а҆а҃рони жерцы̀ кро́вь е̂го оу҃ ѻлъ-тарѧ [-][10]. и̂ да раздроба́тъ е̂го на оу҃́ды, и̂ главу́, и̂ тукъ [е̂го][11] [-][12] да вънскладу́ ѐ жертъцы̀ (на ѻлта́рь на дрова̀ нáже на о́гни)[13]. 0оу҃тро́бу [же][14] и̂ но́ги и̂змы́ютъ водо́ю. и̂ при-несе́тъ жре́цъ вс҃е, и̂ да вънзложи́тъ на ѻлта́рь, принесе́ное ѐ жр҃тва вонѧ бл҃гоу҃хáнїа гу҃· а҆́ще ли ѿ птицъ даръ приноситъ (-)[15] гу҃, и̂ принесе́тъ ѿ го́рлицъ, и̂ли ѿ го́лубовъ, даръ сво́и, и̂ да принесе́ жре́цъ къ ѻлта́рю, и̂ да оу҃то́ргнетъ главу́ [е̂го][16], и̂ да вънзложи́тъ жре́цъ на ѻлта́рь. і̂ и̂сцѣ́дитъ кровь оу҃ стоѧ́ла ѻл-тарѧ̀. и̂ да ѿлу́чи́ горта́нь с пе́рїемъ. и̂ да и̂знесетъ (-)[17] ѿ ѻлта́рѧ на восто́къ, на мѣ́сто попела, и̂ да и̂зломитъ е̂го ѿ крилъ и̂ да не раздѣ́литъ. и̂ да вънзло́житъ ѐ жре́цъ на ѻлта́рь, на дрова̀ (горя́щаѧ)[18], принесеное е̂стъ жр҃тва вонѧ бл҃гоу҃ханїа гу҃.

г҃ла, в҃·

А҆́ще ли (безъ) дш҃а принесе́тъ даръ гу҃, му-ка̀ пшени́чна да бу́детъ даръ е̂го. и̂ да вънлїетъ на ню е̂ле́и, и̂ да вънзло-жи́тъ на ню̀ дїмїа́м бѣ́лыи жр҃тва е̂стъ, и̂ да несе́тъ [ю̀][1] къ сы́номъ а҆а҃ро́нимъ жер-цемъ· И̂ [вънзметъ][2] ѿ нея̀ по́лну го́рсть мукѝ пшени́чны съ е̂лео́мъ, и̂ весь дїмїа́ бѣ́лыи ея̀, и̂ да вънзложи́тъ жре́цъ въ па́мать е̂го на ѻл-та́рь, жр҃тва вонѧ̀ бл҃гово́нїа гу҃· *И̂ ѻста́нокъ ѿ жр҃твъ а҆а҃ро́ну и̂ сы́номъ е̂го, стаѧ стыхъ, ѿ жертвъ гн҃ь· а҆́ще же принесе́ да́ръ тре́бу пече́ну в҃ пещѝ ѿ мукѝ пшени́чны, (жр҃тву) хлѣбы прѣ́сны спражены со е̂ле́ѡ и̂ ѻпрѣ́сноки, помазанны е̂ле́ѡ· а҆́ще ли тре́ба ско-вра̂на да́ръ твои, мука̀ пшени́чна спражена со е̂лео́мъ прѣ́сна да бу́детъ. и̂ да сла́млеши ю̀ на оу҃кру́хи, и̂ да вънлїе́тъ на ня̀ е̂ле́и. жр҃тва е̂стъ гу҃· а҆́ще ли жр҃тву ѻгни́чную (съ твори)[3] ѿ мукѝ пшени́чны съ е̂лео́мъ да ю̀ съ҃твори́тъ, и̂ да принесе́тъ тре́бу ю̀же а҆́ще твори̂ ѿ си́хъ гу҃· И̂ да принесе́тъ къ жерцу́,

хай сини Аарона – священики покладуть розчленоване: і голову, і жир на горіючі дрова, що на жертовнику; **9** а нутрощі та ноги хай помиють водою і хай священик покладе все на жертовнику. Принос – це жертва, приємний запах для Господа. **10** Якщо ж Господеві принесе свій дар на цілопалення – хай його принесе з овець, з ягнят, або з козенят, чоловічого роду, без вади; і хай покладе руку на його голову. **11** І хай його заріжуть з північної сторони жертовника, перед Господом. І хай сини Аарона – священики вилиють його кров при жертовнику. **12** І хай розділять його на члени; і його голову та жир – хай їх священики покладуть на жертовник, на дрова, що на вогні. **13** А нутрощі і ноги хай помиють водою. І священик принесе все, і хай покладе на жертовник. Принесене – це жертва, приємний запах для Господа. **14** Якщо приносить Господеві дар з птахів, і принесе свій дар з горлиць або з голубів; **15** і хай священик принесе до жертовника, і хай скрутить йому голову; і хай священик покладе на жертовник і злиє кров при ногах жертовника. **16** І хай забере воло з пір'ям, і хай віднесе від жертовника до сходу, на місце попелу; **17** і хай розломить його при крилах, і хай не розділить, і хай покладе його священик на жертовник, на горіючі дрова. Принесене - це жертва, милий запах для Господа.

Глава 2

1 Якщо ж бездушне принесе в дар Господеві, хай буде його дар – пшенична мука. І хай полиє на неї олію, і хай покладе на неї білий ладан – це жертва; **2** і хай несе її до синів Аарона – священиків. І він візьме з неї повну пригорщу пшеничної муки з олією і ввесь її білий ладан, і хай священик покладе на його пам'ять на жертовник, жертва – милий запах для Господа. **3** *І останок з жертви є для Аарона та його синів, святе-святих з жертов Господніх. **4** Якщо ж хто принесе в дар жертву печену в печі з пшеничної муки, жертва – прісні хліби замісені в олії і прісні пляцки помазані олією. **5** Якщо ж твій дар жертва з сковороди – пшенична мука замісена в олії, хай буде прісною. **6** І розломиш її на шматки, і полиєш на них олію. Це жертва для Господа. **7** Якщо ж він зробив жертву печену на вогні, зробить її з пше ничної муки з олією; **8** і хай принесе жертву, яку лиш з цих приносить, до Господа. І хай принесе до священика, і приступить до жертовника. **9** І свя-

мой4. 18
сир. 7

щеник хай візьме з жертви в пам'ять її, і хай священик покладе на жертовник – це дар на милий запах для Господа. **10** А що зостало з жертви – для Аарона і його синів. Святе-святих з жертов для Господа. **11** Всяка жертва, яку лиш приносите Господеві, хай не буде зроблена з квасом, бо всякий квас і всякий мід – хай з нього не приноситься в дар Господеві. **12** Тільки дар первоплодів принесете Господеві. А на жертовник же хай не приноситься в милий запах для Господа. **13** *І всякий дар ваших жертов
мар. 9
сіллю посолите. І хай не забракне солі господнього завіту на ваших жертвах, на кожнім дарі принесете сіль. **14** Якщо ж принесеш Господеві жертву первоплодів твого хліба: нове зерно, спечене, розмелене – для Господа; і принесеш жертву первоплодів, **15** і полиєш на неї олію, і покладеш на неї білий ладан – це жертва. **16** І хай принесе священик в пам'ять її зі спеченого з олією і ввесь її білий ладан – це дар Господеві.

Глава 3

1 Якщо ж жертва спасіння – буде його дар для Господа; якщо ж її принесе з волів, чи чоловічого чи жіночого роду, хай принесе його чистим перед Господом. **2** І покладе свої руки на голову дару, і хай заріжуть його при дверях шатра свідчення. І хай сини Аарона – священики вилиють кров на жертовник довкруг, **3** і хай принесуть з жертви! спасіння дар
мой2. 29
Господеві. *І жир, що покриває нутрощі, і ввесь жир, що є у нутрощах, **4** і обидві нирки, і жир, що на них і що на стегнах, і чепець печінки хай забере з нирками. **5** І хай сини Аарона – священики принесуть це до жертовника на всепалення, на горіючі дрова на жертовнику; дар – милий запах для Господа. **6** А якщо його дар з овець – жертва спасіння для Господа – чоловічого або жіночого роду, без вади хай його принесе. **7** Якщо ж ягня принесе як свій дар, хай принесе його перед Господом; **8** і хай покладе руки на голову його дару, і хай заріже його при дверях шатра свідчення, і хай сини Аарона – священики вилиють кров довкруг жертовника, **9** і хай принесуть з жертви спасіння дар Господеві: жир і задню частину, хай її чисто відлучить від хребта, і ввесь жир, що покриває нутрощі, і ввесь жир, що у нутрощах, **10** і обі нирки, і жир, що на них і що на стегнах, і чепець печінки хай забере з нирками. **11** Хай принесе священик до жертовника на милий запах для Господа,

и [приступитъ]4 къ олтарю [и]5 да ѡ҃имѣ́ жре́цъ ѡ҃ тре́бы па́мать ея̀. и̂ да възложи́тъ жре́цъ на о҆лта́рь, приносъ въ воня̀ бл҃говоні́я г҃у. о҆ста́нокъ же о҆ тре́бы а҃а҃ро́ну и̂ сы́номъ е̂го ст҃аа҃ ст҃ыхъ, ѡ҃ прино́съ г҃у· вс҃ю тре́бу ю҆́же а҃ще приноси́те г҃у, да ся̀ не сътвори́тъ кваснá, всѧ́къ бо ква́съ и̂ всѧ́къ мѣ́, да не принесе́тся ѡ҃ него̀ прино́съ г҃у· (жи́ро) даръ начáтковъ да принесе́те (-)6 г҃у. на о҆лта́ри же да не принесе́тся въ воню̀ бл҃говоні́я г҃у· *и̂ мм ѣ
мар. 9
всѧ́къ даръ тре́бъ вашѝ со́лію да со́литсѧ, [и̂]7 да не о҆ста́нетсѧ со́ль завѣ́та гн҃а ѡ҃ тре́бъ вашѝ, въ всѧ́комъ да́рѣ [-]8, да [ся̀ принесе́тъ]9 [-]10 со́ль· а҆́ще ли принесе́ши тре́бу нача́тки житъ (твои҃) г҃у, но́во спражены кла́сы и̂стла́чены г҃у, и̂ принесе́ши тре́бу нача́ки, и̂ да ѹ҃зліе́ши на ню̀ е̂ле́и, и̂ да възложи́ши на ню̀ бѣ́лыи ѳ҃и҃мїа́мъ, тре́ба е̂сть· и̂ да принесе́ жрецъ па́мать ея̀, ѡ҃ спражены́хъ съ е̂лео́мъ, и̂ весь ѳ҃и҃мїа́мъ бѣ́лыи ея̀ приносъ е̂сть г҃у·

г҃л҃а, г҃·

А҆́ще ли жр҃тва спс҃е́нїа (бу́дѣ) даръ е̂го г҃у. а҆́ще оу҆́бо ѡ҃ говадъ ѐ принесе́, а҆́ще мужéскъ полъ и̂́ли же́нескъ, чи́стъ (и̂) да принесе́тъ ѐ пр҃е́ г҃ь. и̂ възложи́тъ руцѣ [свои҃]4 на главу́ да́ру. и̂ да (заколю́тъ)1 и̂̀, оу҆ две́рїи хра́ма свѣ́тынѣ́ї, и̂ да възлїю́тъ сы́нове а҃а҃ро́ни жерцы̀ кро́вь на о҆лта́рь [-]2 о҆кр҃тъ, и̂ да принесу́тъ ѡ҃ тре́бы спс҃е́нїа прино́съ г҃у. [*и̂]3 т҃у (же) покрыва́ющїи оу҆тро́бу, и̂ весь ѳ҃ мѡ̀ йд
тукъ и̂же е̂сть въ оу҆тро́бѣ, и̂ о҆бѣ́ и̂стéси, и̂ тукъ́ и̂же на нею̀, [и̂]4 е̂же на стегна́хъ, и̂ повразъ на́трéнїи, съ и̂стесами да ѡ҃и҃мѣ́ся. и̂ да принесу́тъ сїѧ̀ сы́нове а҃а҃ро́ни же́рцы̀ къ о҆лта́рю, въ вс҃есъжже́нїе на дрова̀ (горя́щаѧ)5 [на о҆лта́рь]6, приносъ воня̀ бл҃говоні́я г҃у· а҆́ще ли ѡ҃ о҆вца́ даръ е̂го тре́ба спс҃нїа г҃у, мужескъ по҃ и̂ же́нескъ, непоро́чена да принесе́ ѐ· а҆́ще ли а҃гнеца принесе́тъ даръ е̂го, да принесе́тъ н҃ пр҃е́ г҃ь, и̂ да възложи́ рукý на главу́ да́ра е̂го, и̂ да заколе́тъ е̂го оу҆ две́рїи хра́ма, свѣ́тынѣ́ї и̂ да пролію́ сы́нове а҃а҃ро́ни жерцы̀ кро́вь (о҆́кр҃тъ о҆лта́ря)7, и̂ да [принесу́тъ]8 ѡ҃ тре́бы спс҃е́нїа приносъ [г҃у]9. т҃у (же) и̂ чресла̀ чи́сто ѡ҃ хребта̀ да ѡ҃лучи́ и̂̀, и̂ [вс҃е́сь]10 тукъ покрыва́ющїи оу҆тро́бу, и̂ [весь]11 тукъ и̂же въ оу҆тро́бѣ, и̂ о҆бѣ́ и̂стеси и̂ тукъ и̂же на ни҃, [и̂]12 и̂же на стегна́, и̂ по́вразъ на́трéнїи, съ и̂стесеми да [ѡ҃лучитъ]13. да принесе́тъ жре́цъ къ о҆лта́рю, въ воню̀ бл҃говоні́я (г҃у) прино́съ г҃в· а҆́ще

ли ѡ҆ козе́лъ да́ръ є҆го́ г҃у, и҆ да принесе́тъ предъ г҃а и҆ възложи́тъ ру́ку на главу́ є҆го́, и҆ да заколю́тъ є҆̀ пр҃ѐ гл҃ъ, оу҆ две́рїи хра́ма свѣдѣ́нїа и҆ да пролію́ сы́нове а҃а҃рони жерцы́ кро́вь (о҆́коло о҆лта́ра)[14], и҆ да принесу́тъ ѡ҆ него̀ прино́съ г҃у, тукъ (и҆же)[15] на оу҆тро́бѣ, и҆ ве́сь т҃укъ и҆же въ оу҆тробѣ, и҆ о́бѣ и҆стеси, и҆ ве́сь тукъ и҆же на ни҃, [и҆][16] є҆же на стегна́̀, и҆ по́враз҄ на҃тре́нїи съ и҆стесема да ѿлу́чи́, и҆ да принесе́̀ жре́цъ къ о҆лта́рю, прино́съ вона̀ бл҃гово́нїа г҃у. ве́сь (во҆) тукъ г҃у, зако́нъ въ вѣкы, в ро́ды ва́ша въ все́мъ, о҆бита́нїи ва́шемъ всего̀ тука, и҆ всеа̀ кро́ви да не ѣ́сте·

гл҃а, д҃·

Рече г҃ь къ моу҆сїю гл҃а, гл҃и къ сы́номъ і҆и́левымъ, рекїи дш҃а а҆́ще съгрѣши́тъ предъ гл҃ъ, не хота́щи ѡ҆ [всѣхъ][1] повелѣ́нїи г҃ни́хъ, и҆́же не лѣпо твори́ти, и҆ съ҆твори́тъ (ѡ҆ сихъ є҆ди́но что́)[2]· а҆́ще ли оу҆́бо а҆рхїе́реи пома́занныи съгрѣши́тъ, и҆́же и҆ лю́дїе грѣша́тъ. и҆ да приведе́̀ грѣха ради своє́го, є҆́же є҆́сть съгрѣшилъ, ю҃нецъ ѡ҆ воло́̀ непороче́̀ г҃ви, грѣха ра́ди [-][3] и҆ да приведе́̀ ю҃нецъ къ две́ре́̀ хра́ма свѣдѣ́нїа пр҃ѐ г҃а, и҆ да възложи́тъ ру́ку свою̀ на главу́ ю҃нцу́ [-][4], и҆ да заколе́тъ ю҃нца̀ пр҃ѐ гл҃ъ· и҆ въземъ жре́цъ пома́занныи є҆му́же съвръшенѣ ру́цѣ, ѡ҆ кро́ви ю҃нца, [-][5] да принесе́тъ ю҃̀ въ хра́мъ свѣдѣ́нїа, и҆ да о҆мо́читъ жрецъ пе́рстъ въ кро́ви и҆ да о҆кро́питъ кро́вїю се́ми́жды, пе́стомъ пр҃е гл҃ъ, оу҆ завѣ́сы ст҃ыни· и҆ да възложи́тъ жре́цъ ѡ҆ кро́ви ю҃нча на (оу҆глы)[6] о҆лта́ра а҃ромї́а́ма сложе́наго и҆же пр҃е гл҃ъ. и҆же є҆́сть, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа. (-)[7] всю̀ (же) кро́вь ю҃нчю да проліе́тъ, оу҆ стола́ о҆лтара̀ (прино́снаго)[8], є҆же є҆́сть оу҆ две́рїи хра́ма свѣдѣ́нїа· и҆ ве́сь тукъ ю҃нца грѣхо́внаго, да възме́̀ ѡ҆ него тукъ и҆же (на)[9] оу҆тро́бѣ· и҆ ве́сь тукъ и҆же въ оу҆тро́бѣ, и҆ о́бѣ и҆сте́си и҆ тукъ и҆же на нихъ, (і҆) и҆же є҆́сть на стегна́̀, и҆ повразъ на҃тре́нїи съ и҆стесема да възметъ [-][10], на҃коже възметъ и҆ оу҆ ю҃нца тре́бы сп҃сенїа· и҆ да възложи́тъ жре́цъ на о҆лта́рь прино́сныи (-)[11] ко́жу ю҃нчу и҆ вс҃е є҆го тѣло съ главо́ю, и҆ с ноги́ми, и҆ съ оу҆тро́бою, и҆ съ мотылы и҆ да и҆знесу́тъ всего̀ ю҃нца и҆с по́лка на мѣ́сто чи́сто, и҆дѣ́же и҆ссы́пываю́тъ по́пелы. и҆ да сожгу́тъ и҆̀ дро́вы на о҆гни́, на (мѣ́сте) просы́панїа по́пела да са̀ съ҆жже́тъ· а҆́ще ли не хотя́щи ве́сь со́нмъ [сн҃овъ][12] і҆и́левъ

дар для Господа. **12** А якщо з козлів його дар для Господа, і хай принесе перед Господа, **13** і покладе руки на його голову; і хай заріжуть його перед Господом при дверях шатра свідчення, і хай сини Аарона – священики вилюють кров довкруг жертовника **14** і хай принесуть з нього дар Господеві: жир, що на нутрощах, і ввесь жир, що у нутрощах, **15** і обі нирки, і ввесь жир, що на них і що на стегнах, і чепець печінки хай відлучать з нирками; **16** і хай принесе священик на жертовник дар – милий запах для Господа. Бо ввесь жир для Господа. **17** Закон навіки в роди ваші: в кожнім вашім поселенні не їстимете ввесь жир і всю кров.

Глава 4

1 І промовив Господь до Мойсея, кажучи: **2** Промов до синів Ізраїля, кажучи: Якщо душа згрішить перед Господом несвідомо проти однієї з усіх господніх заповідей, яких не личить робити, і зробить щось одне з цих; **3** якщо ж, отже, архиєрей помазаний згрішить те, що і народ грішить, і хай приведе за свій гріх, яким згрішив, теля з волів, без вади, Господеві за гріх. **4** І хай приведе теля до дверей шатра свідчення, перед Господом, і хай покладе свою руку на голову теляти, і хай заріже теля перед Господом. **5** І помазаний священик, в якого були посвячені руки, взявши з крові теляти, хай принесе її до шатра свідчення. **6** І хай священик замочить палець в крові, і хай покропить кров'ю сім разів пальцем перед Господом, напроти занавіси святині. **7** І хай священик покладе з крові теляти на кути жертовника складеного ладану, що перед Господом, який є в шатрі свідчення. А всю ж кров теляти хай пролиє при ногах жертовника приношення, який є у дверях шатра свідченя. **8** І ввесь жир теляти, що за гріх, хай забере в нього: жир, що на нутрощах, і ввесь жир, що у нутрощах, **9** і обі нирки, і жир, що на них, і той, що на стегнах, і хай забере чепець печінки з нирками, **10** так як забирає його в теляти жертви спасіння. І хай священик покладе на жертовник приношення **11** шкіру теляти і все його м'ясо: з головою, і з ногами, і з нутрощами, і з калом; **12** та хай винесуть ціле теля за табір, на чисте місце, де висипають попіл. І хай його спалять на дровах, на вогні. Хай буде спалене на місці, де висипається попіл. **13** Якщо ж несвідомо згрішить увесь збір синів Ізраїля, і слово затаїться перед лицем збору, і

вчинять одну з усіх господніх заповідей, яку не личить творити, і згрішать, **14** і відомим стане їм гріх, яким згрішили, то хай збір приведе теля з волів, без вади, за гріх. І приведуть його перед двері шатра свідчення. **15** І старці збору хай покладуть свої руки на голову теляти перед Господом, і хай заріжуть теля перед Господом. **16** І помазаний священик хай внесе з крові теляти до шатра свідчення. **17** І хай священик замочить свій палець у крові теляти, і хай покропить сім разів перед Господом, перед занавісою святині. **18** І хай священик покладе з крові на кути жертовника складеного ладану, який є перед Господом, що є в шатрі свідчення. Всю ж кров хай вилиє при ногах жертовника приношення, що є при дверях шатра свідчення. **19** І з нього хай візьме ввесь його жир і покладе на жертовник; **20** і з цим телям зробить, так як зробив з телям, що за гріх, так буде зроблено. І хай священик помолиться за них, і їм будуть відпущені гріхи. **21** І хай винесуть ціле теля за табір, і хай спалять теля, так як спалили перше теля за гріх, бо це гріх збору. **22** Якщо ж згрішить князь, і несвідомо вчинить одну з усіх заповідей свого Господа Бога, яку не личить чинити, і зробить; **23** і йому гріх, яким згрішив, стане відомий, хай за гріх принесе свій дар: козеня з кіз, чоловічого роду, без вади. **24** І покладе свою руку на голову козеняти, і хай заріжуть його на місці, де ріжуть цілопалення за гріх перед Господом, бо це за гріх. **25** І хай візьме священик з крові, що за гріх, пальцем *покладе* на кути жертовника цілопалення, а всю його кров хай пролиє при ногах жертовника цілопалення. **26** І ввесь його жир покладе на жертовник, так як і жир жертви спасіння. І хай помолиться за нього священик за його гріх, і буде йому відпущений. **27** Якщо ж несвідомо згрішить одна душа з народу цієї землі, і зробить одну з усіх господніх заповідей, яку не годиться робити, і згрішить, **28** і відомим стане йому гріх, яким згрішив, хай принесе свій дар: козу з кіз, жіночого роду, без вади, хай принесе за свій гріх, яким згрішив. **29** Хай покладе свою руку на голову кози, і заріже її, що за гріх, на місці, на якому ріжуть цілопалення. **30** І хай священик візьме з її крові пальцем, і хай покладе на кути жертовника цілопалення, а всю її кров хай пролиє довкруг ніг жер-

съгрѣшй и оутаи́тсѧ сло́во ѡ҃ лица҆ со́ѥма, и҆ съ҇творѧ́тъ е҆ди́ну ѡ҃ всѣхъ за́повѣдїй гн҃ихъ, е҆ѧ́же нѣ́сть лѣпо҃ твори́ти, и҆ съгрѣша́тъ, и҆ а҆ви́тсѧ и҆мъ грѣ́хъ и҆́же съгрѣши́ша в҆ нем҃ъ· и҆ да приведе́тъ со́мъ, ю҆нецъ ѡ҃ воло́въ чистъ грѣха ради, и҆ приведу́тъ и҆̀ пр҃е две́ри храма свѣдѣнїа҆. и҆ да въ҆ложа́тъ стари҆ со́ма ру҃ки своѧ на главу́ ю҆нца пр҃е гм҃ъ, и҆ да заколю́тъ ю҆нца пр҃е гм҃ъ. и҆ да въ҆несе́тъ жре́цъ пома́занный, ѡ҃ кро́ви ю҆́нца въ хра́мъ свѣдѣ́нїа· и҆ да о҆мо́читъ жре́цъ пе́рстъ [сво́и][13] въ кро́ви ю҆́нчи и҆ да покропи́тъ седми́жды пр҃е гм҃ъ, пр҃е завѣсою ст҃ыни· и҆ ѡ҃ кро́ви да въ҆ложи́тъ жре́цъ на (оу҆глы)[14] о҆лтаря҆̀, димїа́ма сложе́наго и҆́же е҆сть пр҃е гм҃ъ, и҆́же е҆сть въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа· (-)[15] всю (же) кровь да проліе́тъ оу҆ сто́ла о҆лтаря҆̀ прино́наго, и҆́же е҆сть оу҆ две́рїи хра́ма свѣдѣ́нїа· и҆ весь тукъ [е҆го][16] да въ҆зме́тъ ѡ҃ него и҆ въ҆ложи́тъ на о҆лта́рь, и҆ съ҇твори́тъ ю҆́нцу (сему), ꙗ҆́коже съ҇твори҆̀ ю҆́нцу е҆́же о҆ грѣсѣ, та҆ко съ҇твори́ѧ. и҆ да помо́литсѧ о҆ них҃ъ жре́цъ, и҆ о҆ста́вѧтсѧ и҆мъ грѣсѣ̀· и҆ да и҆знесу́тъ ю҆́нца всего́ вн҃ѣ полка҆̀, и҆ да съ҇жгу́тъ ю҆́нца, ꙗ҆́коже сожго́ша ю҆́нца пе́рваго [о҆ грѣсѣ][17] грѣ́хъ (бо) сонма҆̀ е҆сть. ѷ҆ще ли кн҃зь съгрѣши́тъ, и҆ съ҇твори́тъ е҆ди́ну ѡ҃ всѣхъ за́повѣдїи г҃а б҃а своего́ не хотѧ҆ е҆́же нѣ́сть лѣпо҃ твори́ти (-)[18] (и҆ съ҇твори́й)[19], и҆ оу҆вѣ́стьсѧ е҆му҆ грѣхъ, и҆́мже съгрѣши́ в҆ не́мъ. (да)[20] принесе́тъ даръ свои, козе́лъ, ѡ҃ ко́зъ мужескъ полъ чистъ [грѣха ра́ди][21]· и҆ въ҆ложи́тъ ру҃ку [свою][22] на главу́ козла҆̀, и҆ да заколю́тъ и҆̀ на мѣ́стѣ, и҆дѣ́же заклаю́тъ всесъжже́нїа (грѣха҆̀ ра́ди) пр҃е гм҃ъ, [о҆ грѣсѣ][23] бо е҆сть· и҆ да въ҆зме́тъ жре́цъ ѡ҃ кро́ви е҆́же о҆ грѣсѣ перстомъ на (оу҆глы)[24] о҆лтаря҆̀, всесъжже́нїа҆, (-)[25] всю (же) кро́вь е҆го да проліе́тъ оу҆ сто́ла о҆лтаря҆̀ в҆есъжже́ныхъ· и҆ ве́сь тукъ е҆го въ҆ложи́тъ на о҆лтарь, ꙗ҆́коже (и҆) тукъ тре́бы спсенїа· и҆ да помоли́тсѧ о҆ немъ жре́цъ грѣхъ е҆го ра́ди, и҆ о҆ста́вится е҆му҆· ѷ҆ще ли дш҃а е҆ди́на (презрѣ́въ съгрѣши́тъ)[26] ѡ҃ люди и҆з҃ земля҆̀ (сея҆̀), (и҆ съ҇твори́й)[27] е҆ди́ну ѡ҃ [за́повѣдеи всѣхъ][28] гн҃ихъ, е҆́же нелѣпо҃ твори́ти, и҆ съгрѣши́й, и҆ оу҆вѣ́ститсѧ е҆му҆ грѣхъ и҆́же съгрѣши́ в҆ не́мъ· [-][29] да принесе́тъ [да́ръ свои][30] козу҆ ѡ҃ ко́зъ же́нескъ полъ непоро́чну҆, да принесе́тъ грѣха ра́ди [своего́][31] и҆мъже съгрѣши́· (да)[32] въ҆ложи́ру҃ку [свою][33] на главу́ (козѣ)[34], и҆ заколе́тъ (ю҆)[35], и҆́же грѣха҆̀ ра́ди, на мѣ́стѣ, на не́мже заклаю́тъ всесъжже́нїа· и҆ да въ҆зме́тъ жре́цъ ѡ҃ кро́ви е҆ѧ҆̀ пе́рстомъ и҆ да въ҆ложитъ на (оу҆-

глы)[36] ѻ̀лтарѧ̀, вс҃есъжже́нїѧ, и̂ всю (же) кро́вь
ѥѧ̀ пролїе́тъ ѻ́кр҃тъ стоѧ́ла ѻ̀лтарѧ̀ [вс҃есъ́жже́-
нїа][37]· и̂ весь тукъ да ѿи́метъ (и̂) ꙗ́коже [ѿ-
е́млетъ][38] тукъ ѿ трёбы сп҃нїѧ, и̂ да възло-
жи́тъ жрецъ на ѻ̀лта́рь, въ воню̀ бл҃гово́нїѧ
г҃ѹ, и̂ да помо́литсѧ [жре́ц҃ ѻ̀ нем҃ъ][39] и̂ ѻ̀ста́-
витсѧ ѥ̂мѹ· а҆ще ли ѻ̀вцѹ̀ принесетъ да́ръ свои
грѣхѹ̀ ради же́нескъ по҃, непоро́ченъ да принесе́тъ
ю҃· и̂ да възложи́тъ рукѹ [свою][40] на главу̀ ѥ̂же
ѻ̀ грѣсѣ, и̂ да зако́лютъ ю҃ [грѣха ра́ди][41], на
мѣстѣ на немже заклала́ютъ вс҃есъ́жже́нїѧ [на
мѣстѣ сп҃ѣ][42]. и̂ вземъ жре́цъ ѿ кро́ви ѥ̂же ѻ̀
грѣсѣ пе́рстомъ [свои́мъ][43] [и̂][44] да възложи́тъ
на (оу҆́глы)[45] ѻ̀лтарѧ̀ вс҃есъ́жже́ныхъ, и̂ всю [кро́вь
ѥѧ̀][46] да пролїе́тъ оу҆ стоѧ́ла ѻ̀лтарѧ̀ вс҃есъ́жже́-
нїѧ, и̂ весь [ѿ҃ ѥѧ̀][47] да ѿлучи́, ꙗ́коже ѿе́м-
летъ тукъ ѻ̀вцы̀ ѿ трёбы сп҃нїѧ. и̂ да въз-
ложи́тъ [-][48] жре́цъ на ѻ̀лта́рь на вс҃есъ́жже́нїе
г҃не, и̂ да помо́литсѧ ѻ̀ нем҃ъ жре́ц҃, ѻ̀ грѣсѣ [ѥ̂-
го][49] и̂же съгрѣшѝ, и̂ ѻ̀ста́витсѧ ѥ̂мѹ·

Гл҃а, ѕ҃·

А҆ще ли дш҃а съгрѣшитъ, (слы́шащи)[1]
гл҃а кля́твеный и̂ (по́слухъ сего́ бу҆́дѹ-
ще)[2], а҆ще ѥ̂сть видѣ́лъ, и̂ли совѣ́сть, (и̂)
а҆ще не повѣ́сть, прїи́метъ грѣхъ· и̂ли
дш҃а и̂́же а҆ще прикоснѣ́сѧ къ вс҃а́кои ве́щи не-
чи́стѣи, и̂ли ме́ртвечинѣ, и̂ли звѣроѧ́динѣ не-
чи́стѣи, и̂ли ме́ртвечинаѫ̀ и̂ли гнѹ́сѣ́ нечи́стыхъ
(и̂ли) мертвечины сі҃ѡ́ нечи́стыѣ҃, (и̂ мертвечине
гадъ нечи́стыѣ҃ и̂ забывъ и̂хъ ѻ̀скверни́тсѧ,) и̂-
ли прико́снетсѧ нечи́стотѣ чл҃чи, ѿ вс҃а́коѧ не-
чистоты̀ ѥ̂го, и̂́же прикоснѹ́всѧ ѻ̀скверни́всѧ, и̂
забу́дѣ́ (-)[3]. посем же оу҆вѣ́сть повинѣ́ грѣхѹ· (-)[4]
дш҃а и̂́же а҆́ще ѻ̀бѣща́етъ (-)[5] оу҆стна́ма [свои́-
ма][6] зло҆ѣ и̂ли до́бро҆ъ сътвори́ти, по всемѹ̀ ѥ̂ли́ко
намѣни́тъ чл҃къ съ кля́твою, и̂ забу́детъ [-][7]
[-][8], (а̀ потомъ)[9] оу҆вѣ́сть (и̂́же)[10] съгрѣши́тъ ѥ̂-
ди́но ѿ си́хъ, і̂ и̂сповѣ́сть грѣхъ, ѥ̂гоже дѣ́лма
съгрѣши̂ ѥ̂сть в немъ· и̂ да принесе́тъ (г҃ѹ ѻ̀
грѣсѣ и̂́мже съгрѣшѝ)[11], же́нескъ по҃ ѿ ѻ̀ве́цъ,
а́гницѹ, и̂ли козѹ̀ ѿ кѡ́ грѣха̀ ра́ди, и̂ да помо́-
литсѧ ѻ̀ нс҃ѣ́ жре́цъ грѣха̀ ра́ди и̂́мже съгрѣшѝ
и̂ ѻ̀ста́витсѧ ѥ̂мѹ [-][12]· а҆́ще ли не мо́жѣ́ рукà
ѥ̂го спости́гнѹти съ ѻ̀вцѹ, да принесе́тъ грѣхà
ра́ди своѥ́го и̂́мже съгрѣшѝ, дв҃ѣ го́рлицы и̂ли
дв҃а птенца̀ голѹбина г҃ѹ, ѥ̂ди́нъ грѣхà ра҃̀ и̂ ѥ̂-
ди́нъ въ вс҃есъ́жже́нїе. и̂ да принесе́тъ а҃̀ къ
жерцѹ̀, и̂ възме́тъ жре́ц҃ ѥ̂же за грѣхъ пре́же. и̂
да оу҆грѣже́тъ жре́цъ главу̀ ѥ̂го, съза́ди но҃ да не
перерѣже́тъ, и̂ да покро́питъ ѿ кро́ви и̂́же за

товника цілопалення. **31** І хай забере ввесь жир, так як забирає жир з жертви за спасіння, і хай священик покладе на жертовник – на милий запах для Господа. І хай священик помолиться за нього, і йому відпуститься. **32** Якщо ж в дар принесе вівцю за свій гріх, жіночого роду, без вади, хай її принесе. **33** І хай покладе свою руку на голову її, що за гріх, і хай заріжуть її за гріх на місці, на якому ріжуть цілопалення, на святому місці. **34** І священик, взявши своїм пальцем з крові її, що за гріх, хай покладе на кути жертовника цілопалення, і всю її кров хай вилиє при ногах жертовника цілопалення. **35** І ввесь її жир хай забере, так як забирає жир вівці за жертву спасіння. І священик хай покладе на жертовнику на всепалення Господеві, і хай за нього помолиться священик за його гріх, яким згрішив, і йому відпуститься.

Глава 5

1 Якщо ж душа згрішить, чуючи голос клятви, і будучи свідком цього: чи побачив, чи знає, і якщо не звістить – візьме на себе гріх. **2** Або душа, яка лиш доторкнеться до будь-якої нечистої речі, або мертвечини, або нечистого, розшарпаного звірами, чи мертвечин, чи огидних нечистих, чи мертвечин нечистих звірів, **3** і мертвечини нечистих гадів, і забувши про них, стала нечистою; чи доторкнеться до нечистоти людини, з усякої нечистоти її, яка доторкнулася – стане нечистою і забуде, *а* після цього ж пізнає, що вчинила проступок; **4** душа, яка лиш поклянеться своїми устами, щоб чинити зло чи добро в усьому, що намітить людина з клятвою, і забуде, а потім дізнається, що згрішила в одному з цих, **5** і визнає гріх, який вчинком згрішила у ньому. **6** І хай принесе Господеві за гріх, яким згрішила, жіночого роду з овець, ягня чи козеня з кіз за гріх; і хай помолиться за неї священик, за гріх, яким згрішила, і відпуститься їй. **7** Якщо ж не спроможеться рука її на вистарчальне для вівці, хай принесе за свій гріх, яким згрішила, дві горлиці чи два пташенята голубині Господеві: одне за гріх і одне на всепалення. **8** І хай принесе їх до священика, і візьме священик те, що за гріх, перше. І хай надріже священик голову його ззаду, але хай не переріже; **9** і хай

покропить кров'ю того, що за гріх, на стіну жертовника, зосталу ж кров хай зцідить при ногах жертовника; бо є за гріх. **10** З другим же хай зробить всепалення, так як має бути. І хай помолиться за неї священик, за гріх, яким згрішила, і відпуститься їй. **11** Якщо ж не знайде її рука пару горлиць чи двох пташенят голубиних, хай принесе свій дар за гріх: десяту частину міри ефи пшеничної муки за гріх; і хай не налиє на неї олії, ані хай не покладе на неї білого ладану, бо є за гріх; **12** але хай принесе її до священика, і хай візьме священик з неї повну пригорщу в пам'ять її, і хай покладе на жертовник господнього всепалення, бо є за гріх. **13** І хай помолиться за неї священик, за гріх, яким згрішила в одному з цих; і відпуститься їй, остале ж буде для священика, так як жертва пшеничної муки. **14** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **15** Душа, якщо несвідома буде через забуття, і згрішить несвідомо в святих речах господніх, і хай принесе за свій проступок Господеві барана без вади – з овець, якого оцінка два сиклі срібла, за сиклем святим, – за те, в чому згрішила **16** у святих речах, хай віддасть, і п'яту частину додасть до нього, і дасть це священикові. Священик же хай помолиться за неї перед Господом за проступок її, і відпуститься їй. **17** І душа, яка лиш згрішить, і зробить одне з усіх заповідей господніх, яких не годиться чинити, і не знає; згрішить і пізнає свій гріх. **18** Хай принесе до священика барана без вади, з овець, оціненою сріблом за гріх. І хай помолиться за нього священик за його незнання, в якому несвідомий був, і відпуститься йому; **19** і сам, бо несвідомий був, бо зробив через забуття гріх перед Господом.

гр҃хъ, на ст҃ѣну ѻ҆лтарѧ̀. ѻ҆стáноикъ же кр҃ови да и҆сцѣдитъ ѹ҆ стоя́ла ѻ҆лтарѧ̀, ѻ҆ гр҃сѣ бо є҆сть, (-)[13] вторы́м (же) да сътворитъ всесъ҃жєнїе, ꙗ҆́коже є҆сть· и҆ да помо́литсѧ ѻ҆ немъ жре́цъ, гр҃хà ради [-][14] и҆́же съгр҃ши҆̀ и҆ ѻ҆ста́витсѧ є҆мꙋ· ч҆́це ли не ѻ҆бря́щетъ [ꙋ҆ка̀ є҆го][15] сꙋпрꙋга го́рлицъ, и҆лѝ двою̀ (-)[16] голꙋбичищꙋ, (да)[17] принесетъ да́ръ свои за гр҃хъ, деся́тую ча́сть мѣры є҆фи мꙋкѝ пшени́чны за гр҃хъ, (и҆) да не вълива́етъ на ню̀ є҆ле́ѧ, и҆ни да въложи́тъ на ню̀ дїмїа́ма бл҃аго, понеже ѻ҆ гр҃сѣ є҆сть, (и҆о)[18] да принесетъ ю҆̀ къ жерцꙋ̀, и҆ да въземетъ жре́цъ ѿ неѧ̀ по́лнꙋ го́сть в па́мать є҆го, [и҆][19] да въложи́тъ на тре́бникъ всесъ҃жже́нїѧ гн҃ѧ, [ѻ҆ гр҃сѣ бо є҆сть][20]· и҆ да помо́литсѧ ѻ҆ не҆́ жре́цъ, гр҃хà ра́ди [-][21] и҆мже съгр҃ши҆̀ ѿ є҆дина́го сихъ и҆ ѻ҆ста́витсѧ є҆мꙋ, ѻ҆ста́ноикъ же бꙋдетъ жерцꙋ̀, ꙗ҆́коже тре́ба мꙋкѝ пшени́чны· и҆ рече гн҃ь къ мои҃сїю гл҃ѧ дш҃а а҆́ще забы́вшисѧ забве́нїемъ, и҆ съгр҃ши҆́тъ не хотѧ̀ ѿ ст҃ыни гн҃ь, и҆ да принесе́тъ ѻ҆ престꙋпле́нїи своє҆́ гн҃ꙋ, ѻ҆вне́цъ непоро́ченъ ѿ ѻ҆вне́цъ, (є҆мꙋже) цр҃на̀ сребрà си́клевъ (два), по си́клемъ ст҃ымъ, ѻ҆ ни́хже съгр҃ши, (-)[22] ѿ ст҃ыхъ да ѿдасть, и҆ па́тꙋю ча́сть приложи́тъ на́нь, и҆ да҆̀ є҆̀ жерцꙋ̀· (-)[23] жре́ц (же) да помо́литсѧ ѻ҆ немъ [пр҃е гн҃ъ][24] престꙋпле́нїѧ є҆го, и҆ ѻ҆ста́витсѧ є҆мꙋ· и҆ дш҃а ꙗ҆́же а҆́ще съгр҃шитъ и҆ съторы́й є҆дина́ѹ ѿ всѣхъ за́повѣдїи гн҃ь, и҆́хже не лѣпо твори́ти, и҆ не ѹ҆вѣ́сть, (-)[25] съгр҃ши҆́тъ, и҆ ѹ҆вѣсть гр҃хъ свои́· (да)[26] принесе́тъ ѻ҆вне́цъ непороченъ ѿ ѻ҆вне́цъ цр҃но́ю сребрà, гр҃хà ради къ жерцꙋ̀. и҆ да помо́литсѧ ѻ҆ немъ жре́цъ ѻ҆ невѣ́дении є҆го є҆гоже невѣ́да (и҆ ѻ҆ста́витсѧ є҆мꙋ, и҆ са́мъ (бо) невѣдаше)[27], съторы̀ бо забве́нїемъ гр҃хъ пр҃е гн҃ъ·

Глава 6

20 І сказав Господь до Мойсея, і незглядаючись, не зважила на господні заповіді, і обманить ближнього в позиченому, чи в спільному, кажучи: **21** Душа, якщо згрішить, чи в пограбуванні, чи зло вчинив чимось ближньому, **22** чи знайшла, що згублене, і обманить в цьому, і клястиметься неправедно *в одному з усіх, з яких лиш зробить людина, тому що в них гріх; **23** і буде, коли згрішить, і вчинить проступок, і віддасть забране, яке забрала, чи зло, яке вчинила, чи позичине, яке передане було, чи згубу, яку лиш знайшла – **24** з усіх речей,

гл҃а, ѕ҃·

Р҃е҆ гн҃ь къ мои҃сїю гл҃ѧ, дш҃а а҆́ще съгр҃ши҆́тъ, и҆ презр҃въ пре́зритъ за́повѣди гн҃ѧ, и҆ съла́жетъ къ дрꙋгꙋ ѻ҆ вда́нїи, и҆́ли ѻ҆ ѻ҆бщинѣ, и҆́ли ѻ҆ хище́нїи, и҆́ли пре҆ѻ҆би́дилъ чи҃ дрꙋга, и҆́ли ѻ҆бр҃тлъ что҆̀ погꙋбле́на҃ и҆ съла́жетъ ѻ҆ не́мъ, и҆ клене́тсѧ въ непра́вдꙋ, *є҆дина́го ради ѻ҆ всѣхъ, ѿ ни́хже а҆́ще съторы́ритъ чл҃къ, ꙗ҆́ко съгр҃ше́нїе в ни́хъ, и҆ бꙋдетъ є҆гда̀ съгр҃ши҆́тъ и҆ престꙋпитъ, и҆ ѿда́стъ ѿнаѧ́тїе є҆же є҆сть ѿна҃, и҆́ли ѻ҆би́дꙋ є҆ю́же преѻ҆би́дѣ, и҆́ли вда́нїе є҆мꙋже є҆сть вдано̀, и҆́ли погѷ́бшее и҆́же а҆́ще ѻ҆бр҃тлъ ѿ всѣхъ ве́щїи є҆гоже ради кла́сѧ въ непра́вдꙋ, [-][1] да ѿда́стъ

мой4. 5

д҃ мо҃ є҃

самóе тѝо йстое, и пáтую чáсть [свою][2] приложи́тъ к тому́, êгоже êсть тому́ да ѿдáстъ· вóньже дн҃ь óбличится, (-)[3] ó престýплéніи своêмъ, да принесéтъ г҃у óвéнъ ѿ óвéцъ непорóченъ, цѣны́ по рассýждéнію престýплéнїа, и да помóлйсѧ (жрéцъ ó немъ)[4] пр҃е г҃мъ, и óставйсѧ êму́ (всѧ́къ грѣ́хъ)[5] êгоже сътворѝ (престýплéніемъ)[6]· И́ рече г҃ь къ моѷ̀сїю гл҃а, заповѣ́жъ ааро́ну и сы́номъ êго реки́и сїи́ зако́нъ всесъжже́нїа· Сїе всесъжже́ніе (-)[7] êго, оу́ óлтáря всю но́щь до заоу́тра [-][8] óгнь óлтаря да гори́тъ оу́ негѡ̀ [и][9] не оугасáетъ, и да óблечéтсѧ жрéцъ въ срачи́цу лнá́ну, и надраги лнáны да вꙗзвлечéтъ на тѣло своé· и да и҃знесетъ принѡ̑ йже áще йжже́тъ óгнь. всегосъжженїа, ѿ óлтáря, и да постáвитъ [-][10] подлѣ óлтáря· И́ да съблечéтъ ри́зы своѧ, и да óблечéтсѧ в ри́зы йны, и да и҃знесéтъ принóсъ внѣ̀ полкà на мѣ́сто чи́сто· (*ч҃)[11] óгнь оу́ óлтáря да гори́тъ на нéмъ и не оугасáетъ, и да йжже́тъ (оу́ негѡ жрéцъ)[12] дровà по всѧ̀ ѹ́тра, и да въсскладéтъ на́нь, всесъжже́ніе, и да вꙗзложи́тъ на на тѹ́къ ó мирѣ, (-)[13] óгнь (же) по всѧ̀ часы́ да гори́тъ ([и][14] не оугасáетъ на óлтари)[15]· [И́][16] сїи́ зако́нъ трéбы ю́же принесу́тъ êѧ̀ сы́нове ааро́ни [ѡ҆́цы̀][17] (прáмо óлтáря пр҃е г҃мъ)[18]· и да вꙗзметъ [-][19] [жрéцъ][20] [горъсть][21] мꙋки пшеничны, (ѿ óлтáря)[13], съ êлеóмъ [-][23] и съ дїмїáмомъ вѣлымъ êѧ̀ сущимъ съ трéбою, (да)[24] принесéтъ къ óлтáру приносъ въ воню̀ бл҃говóніѧ, въ пáмать êѧ̀ г҃у· (И́) ѿ йзбы́тка (-)[25] êѧ̀ да ꙗ́стъ ааронъ и сы́нове êго, прѣснá да ꙗ́дáтсѧ въ мѣ́стѣ сты́мъ, въ притвóрѣ хрáма сѣдѣ́нїа да ѧ́дꙋ ѧ̀, да не йспечéтсѧ квáсна, зане чáсть еѧ̀ далъ êсмь имъ ѿ принóсъ г҃нь, стаѧ (бо) сты́хъ êсть· Ꙗ́коже грѣ́ха ради, [тáко и́][26] престýплéніѧ всѧ̑ мꙋжéскъ по́ жрéческъ да ѧ́сть ѧ̀, закóнно вѣ́чно въ ро́ды ва́ша. (И́) ѿ принóсъ г҃нь, всѧ́къ йже áще прикóснетсѧ йхъ óстúтсѧ· И́ рече г҃ь къ моѷ̀сїю гл҃а, сїе даровáніе ааро́ну и сы́номъ êго, йже принесу́тъ г҃у. въ дн҃ь въ́нже áще помáжеши йхъ, десáтую чáсть мѣры êфѝ мꙋкѝ пшени́чны въ трéбу всегдà, по́л ѐа заоу́тра, по́лъ же еѧ̀ ѿ вéчера, въ сковрадѣ въ êлéю да съ҇творúтсѧ, съпрáжену да принесетъ ю҆̀, [-][27] трéбу ѿ оукрꙋ́хъ, трéбу въ воню̀ бл҃говóніѧ г҃у· Жрéцъ помáзаный йже въ негѡ̀ мѣ́сто ѿ сы́новъ êго, да съ҇творúтъ ю҆̀ закóнно вѣ́чно, всегдà да съверши́тсѧ· И́ всѧка жéр-

про що клялася неправедно, хай віддасть саме власне те і п'яту частку від себе додасть до того, кого є, тому хай віддасть. В тому дні, в якому оскарженою буде, **25** хай принесе за свій проступок Господеві барана, з овець без вади, оціненого за мірою проступку; **26** і хай помолиться священик за неї перед Господом, і відпуститься їй всякий гріх, який вчинила проступком. **6,1** І сказав Господь до Мойсея кажучи: **2** Заповіси Ааронові і його синам кажучи: Це закон цілопалення. Це його цілопалення на жертовнику: цілу ніч до ранку вогонь жертовника хай горить на ньому, і не загасає; **3** і хай вдягне священик льняну одіж, і льняні штани хай зодягне на своє тіло. І хай винесе приношення, які лиш спалив вогонь всепалення від жертовника, і хай покладе під жертвоником. **4** І хай стягне одіж свою, і хай зодягнеться в іншу одіж, і хай винесе принос за табір, на чисте місце. **5** *А вогонь на мак2. 1
ѣ мā й жертовнику хай горить, на ньому, і не згасає; і хай палить на ньому священик дрова кожного ранку, і хай накладає на ньому цілопалення, і хай покладе на ньому жир за мир; **6** вогонь же на всі часи хай горить і не згасає на жертовнику. **7** І це закон жертви, яку принесуть, її, сини Аарона – священики напроти жертовника, перед Господом. 8 І хай візьме священик пригорщу пшеничної муки з олією з жертви і з її білим ладаном, що є з жертвою, хай принесе на жертовник приношення – на запах милий, в пам'ять її Господеві. **9** І з осталого з неї хай їсть Аарон і його сини, прісним хай їдять на святім місці, в притворі шатра свідчення хай їдять їх, **10** хай не спечеться квашене. Тому що її частку дав я їм з приношень господніх, бо є святе-святих. Так, як те, що за гріх, так і те, що за проступок; **11** кожний чоловічого роду, з священиків, хай їсть їх, законно, вічно в роди ваші. І від господніх приношень кожний, хто лиш доторкнеться до них, освятиться. **12** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **13** Це дар Ааронові і його синам, який принесуть Господеві. В день, в якому лиш помажеш їх, десяту частину міри ефи пшеничної муки в жертву постійно: половина її вранці, половина ж її ввечері, – **14** на скороводці в олії хай буде зроблена, замісеною хай принесе її, жертву з кусків, жертву на милий запах Господеві. **15** Помазаний священик, який замість його, з його синів, хай принесе її законно, вічно, завжди хай буде звершена. **16** І всяка священича жертва

хай буде цілопаленою, і хай не їсться. **17** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **18** Скажи Ааронові і його синам, і це закон гріха: в місці, на якому ріжуть всепалення, хай заріжуть його, те, що за гріх, перед Господом, бо є святе-святих. **19** Священик же, що приносить її, хай їсть її, на місці святому хай їсться, в притворі шатра свідчення. **20** Кожний, що доторкнеться до її м'яса, освятиться. На кого покапає її кров, на одіж, на кого лиш покапає, на неї, – хай випраною буде на святому місці. **21** І всякий глиняний посуд, в якому вариться, хай буде розбитий. Якщо ж в мідяному посуді буде вареним, хай його випалить і вимиє водою. **22** Кожний *з* чоловічого роду, в священиках, хай їсть її, бо є святе – святих Господеві. **23** *Приношення ж, яке за гріх, з якого кров вноситься до шатра свідчення на очищення, в святому хай не їсть, але на вогні хай спалиться.

вищ. 4 єв. 13

тва жрéчєска, вєєспъжжéнїа да бýдутъ, и̂ да не ѣ́стсѧ· И̂ рече гь̃ къ моу̑сїю глѧ, глѝ а̂а́рóну и̂ сн̃омъ є̂го (-)[28], (и̂) сїи закóнъ съгрѣшéнїѧ, на мѣ́стѣ, на немже закалáютъ вєєспъжжéнїѧ· да закалáютъ (и̂) є̂же грѣха ради пр̃е гм̃ъ стѧа (є̂о) стыхъ є̂сть. жрéц (же) приносѧ́й ю̑ да ѣ́стъ ю̑, въ мѣ́стѣ стѣ, да ѣ́стсѧ, въ притвóрѣ храма свѣдѣ́нїѧ, всѧ́къ прикасáйсѧ мя́сѣ ѥ̀ѧ о̂стнтсѧ· Є̂мýже сѧ въскропи́т ѡ̑ кро́ви ѥ̀ѧ на ри́зу, є̂мýже сѧ а̂́ще въскропи́тъ на ню̀ да сѧ и̂сперéтъ на мѣ́стѣ стѣ. и̂ (всѧ́къ) съсýдъ глинѧ́нъ в не́мже сѧ вари́ [-][29] да разбїéтсѧ. а̂́ще ли в (мѣ́данѣ съсýдѣ)[30] сѧ сварúтъ, да (и̂ пожжè)[31] и̂ о́мыéтъ водóю. всѧ́къ мýжескъ полъ въ жерцѣхъ да ѣ́стъ ю̑ стѧа (є̂о) стыхъ є̂ гу̃· (*Приношéнїѧ же)[32] є̂же грѣха ради ѡ̑ негоже (кро́вь вно́ситсѧ)[33] въ хра́мъ свѣдѣнїѧ, къ о̂чищéнїю въ стыни да сѧ не ѣ́стъ (и̂о)[34] на о́гни̑ да съжжéтсѧ·

вбї ѝ ѥ̂врéѡ гі

Глава 7

1 І це господній закон про проступок, що є святе-святих. **2** На місці, на якому ріжуть всепалення, хай заріжуть барана, що за проступок перед Господом, а кров хай вилюють довкруг ноги жертовника; **3** і ввесь його жир хай принесе з нього, і задню частину, і жир, що покриває нутрощі. І ввесь жир, що у нутрощах, **4** і обі нирки, і жир, що на них і що на стегнах, і чепець печінки з нирками – хай забере їх **5** і принесе їх священик до жертовника – принос на милий запах Господеві, бо є за проступок. **6** Кожний *з* чоловічого роду, з священиків, хай їсть їх на святому місці; хай їдять їх тому що є святе-святих. **7** Так як за гріх, так і за проступок – один закон має; священик, який молиться за нього, для нього хай буде. **8** І священик, що приносить людські всепалення, шкіра всепалення, яку він приносить, йому хай буде. **9** І кожна жертва, яку зроблять в печі, і кожна, яку роблять на вогні чи на скороворідці, для священика, який її приносить, для нього хай буде. **10** І всяка жертва замісена на олії і яка не замісена, для всіх синів Аарона: кожному порівну хай буде. **11** Це закон мирної жертви, яку принесуть Господеві. **12** Якщо, отже, її принесуть на похвалу: і хай принесе з жертвою похвали хліби з пшеничної муки, замісені на олії, і прісні пляцки помазані олією, і пшеничну муку, замісену в олії; **13** з прісними хлібами хай принесе дар свій; з жертвою жертви –

Гла, з·

Є̂е закóнъ гн̃ь о́ прєстýплéнїи, (и̂же) (є̂сть стѧа стѣ)[1]· На мѣ́стѣ на не́мже закалáютъ вєєспъжжéнїе, да закóлютъ о̂вéнъ и̂же прєстýплéнїѧ ради пр̃е гм̃ъ, а̂ кро́вь да [пролию́тъ][2] о̂кр̃тъ стоѧ́ла о̂лта-рѧ, и̂ вéсь тýкъ є̂го да принесéтъ ѡ̑ негѡ̀. и̂ чресла̀ и̂ [-][3] тýкъ покрывáющїи оу̑тробу̑· І вéсь тýкъ и̂же въ оу̑тробѣ и̂ о́бѣ и̂стéси и̂ тýкъ и̂же на не́ю, (і) и̂же на стегнý. и̂ по-вразъ нутрéнїи съ и̂стéсами да ѡ̑и́метъ а̀, и̂ принесе́т а̀ жрéцъ къ о̂лтарю, приносъ въ [воню̀ бл̃говóнїа][4] гу̃ прєстýплéнїа (є̂о) ра́ди є̂сть· всѧ́къ мýжескъ по́лъ ѡ̑ жрéцъ да ѣ́стъ а̀ на мѣ́стѣ стѣ да ѣ́да́тъ ю̀ [по-не́же][5] (є̂о) стѧа стѣ є̂· Ꙗ̑коже грѣхà ра́ди, та́ко и̂ прєстýплéнїа ра́ди закóнъ, є̂ди́нъ (и̑ма́тъ)[6], жрéцъ и̂же мóлитсѧ о̂ не́мъ, є̂мý да бýдетъ· І жрéцъ приносѧ́и всѧспъжжéнїѧ чл̃ча, ко́жа вєєспъжжéнїѧ, є̂же [прино́ситъ о́нъ][7] є̂мý да бýдетъ· И̂ всѧ́ка трéба ѣ́же съ̀твори́тсѧ в пещѝ, и̂ всѧ́ка є̂же твори́тсѧ на о́гнищи, и̂ли въ сковрадѣ, жерцý и̂же прино́сѧ ю̑, томý да бýдетъ· И̂ всѧ трéба съпражена съ є̂-лéомъ, и̂ ѣ́же не съпражена, всѣмъ сн̃омъ а̂а́рóнимъ (комýжѡ рáвно да бýдетъ)[8]· Сїи закóнъ трéбы мúрны, ю̑же принесýтъ гу̃. а̂́ще оу̑во похвалéнїѧ ра̀ принесýтъ ю̑. и̂ да принесе́тъ съ трéбою похвалéнїѧ хлѣбы, ѡ̑ мýкѝ пше-ни́чны пражены въ їелéю, и̂ о̂прѣ́сноки пома́-заны є̂лéомъ. и̂ мýкꙋ̀ пшени́чнꙋ̀ съ є̂лéомъ

съ хлѣбы прѣсными. да принесе́тъ да́ръ є̂го, съ
тре́бою тре́бы похвале́нїа спсе́ннаго и̂ да при-
несе́тъ (ѡ̑ него̀ є̂ди́нъ)[9] ѡ̑ всѣ́хъ да́ръ свой ѹ̑-
ча́стїе гу̑, жерцу̀ вънзлива́ющему кро́вь же́ртвы
спсе́ныа тому̀ да бу́детъ, и̂ ма́са тре́бы
похвале́нїй [ми́рныхъ][10] тому̀ да бу́де̑· [-][11]
во́нже дн̃ь принесе́тсѧ, да и̂зъна́стъсѧ, да не
о̂ста́не̑ ѡ̑ нея̀ на ѹ̑трїа· (-)[12] а̑ще ли мл̃тву
во́лную (да́ръ свои́ принесе́тъ)[13], во́нже дн̃ь (же́р-
тву свою̀ принесе́тъ)[14] (въ то́и) да ѧ́ и̂з-
на́стъ и̂ на ѹ̑трїе, и̂ о̂ста́вшее ма̑ (о̂лтарь-
ны́ї)[15] до (дн̃е тре́тїаго)[16] на о́гни да съжже́-
ѧ. а̑ще ли на́дыи на́сть ѡ̑ ма́съ, въ дн̃ь
третїи не прїи́ме́ѧ приноса́щему ю̀, не [и̂][17]
въмѣни́тсѧ є̂му̀, о́скверне́нїе (бо) є̂сть. [и̂][18]
дш̃а на́же а́ще на́стъ ѡ̑ ни̑ гр̃ь прїиметъ, и̂
ма́са на́же а̑ще ѧ́ притнкнѹ́тъ къ всему̀ не-
чи́сту̀, да ѧ́ не на́да́̑, [но][19] на о́гнѝ да съ-
жгу́тсѧ, (и̂) вса́къ чи́стыи да (не) на́стъ
ма́са· И̂ дш̃а на́же а̑ще на́стъ ѡ̑ ма́са тре́бы
спсе́ныа на́же є̂сть гу̑, и̂ нечистота̀ є̂го на
не́мъ, погѹби́тсѧ дш̃а о́на̀ ѡ̑ людїи свои́хъ·
І̂ дш̃а на́же а̑ще притнкне́ѧ къ вса́кои ве́щи
нечи́стѣи. и̂ли ѡ̑ нечистоты̀ чл̃ча, и̂ли ѡ̑
четверonóгихъ нечи́стыѣ̑, и̂ вса́кои о̂скверне́нѣи
нечистоты́, и̂ на́стъ ѡ̑ ма́са тре́бы спсе́нїа
и̂же є̂сть гна̑, погѹби́тсѧ дш̃а та̑ ѡ̑ людїи
свои̑· І̂ рече гь̃ къ моу̑сїю гл̃а, рц̑ы сно́мъ
їи̑левы̑ї рекїи, всего̀ тѹ́ка гова́жа, и̂ о́вча, и̂
ко́зїа, да не на́сте, и̂ тѹ́къ мертвечи́неиъ и̂
звѣрона́дныи да сътворѧ́ѧ на всѣ̀ дѣ́ло, въ
на́де́нїихъ [же][20] да ѧ́ не на́стъ. вса́къ
на́дыи тѹ́къ ѡ̑ скота̀, и̂же [принесе́те][21] ѡ̑
ни̑ да́ръ гу̑, погѹби́тсѧ дш̃а та̑ ѡ̑ людїи
свои̑, [и̂][22] всеа̀ кро́ви да не на́сте, въ всѣ́хъ
селе́нїи̑ ва́шихъ, [и̂ ѡ̑ скота̀ и̂ ѡ̑ пти́цъ][23].
[и̂][24] вса̑ дш̃а а̑ще на́стъ кро́вь погѹби́тсѧ
дш̃а та̑ ѡ̑ людїи свои̑· І̂ рече гь̃ къ моу̑сїю
гл̃а, [-][25] (да ре̑ши сно́мъ їи̑левы̑ї)[26] рекїи. при-
носа́и тре́бы спсе́нїа гу̑, да принесе́тъ да́ръ
свои гу̑, ѡ̑ тре́бы спсе́нїѧ· ру̑цѣ (же) є̂го да
принесе́тта прино́съ гу̑, тѹ́къ и̂же на́ грѹдехъ,
и̂ по́вразъ на́трении, да да принесе́ ѧ̑, на́коже
(въ̀зложи ѧ̑)[27] пр̃е̑ гь. и̂ да въ̀зложи́тъ жре́цъ
тѹ́къ [и̂же на́ грѹдехъ][28], на о́лтарь, (а̑)[29]
(грѹди да бу́дѹ)[30] а̑а́рону̀ и̂ сно́мъ є̂го, и̂ ра́мо
десно́е (да ѧ́ даст̑)[31] оу̑ча́стїе же́рцу̀, ѡ̑
тре́бъ спсенїи ва́шихъ· [И̂][32] приносѧщему (же)
кро́вь спсенѹ̑ю и̂ тѹ́къ, ѡ̑ сно́въ а̑а́рóновы̑ї то-
му̀ да бу́детъ ра́мо десно́е оу̑ча́стїе. грѹди [-][33]
въ̀зложе́нїѧ, (-)[34] ра́мо (же) оу̑ча́стїѧ взя́хъ ѡ̑

похвали спасіння. **14** І хай принесе від нього один з усіх своїх дарів, як частку Господеві, священикові, що зливає кров жертви спасіння, для нього хай буде; **15** і м'ясо мирної жертви похвали йому хай буде. В тому дні, в якому принесеться, хай з'їсться, хай не зостане з неї до ранку. **16** Якщо ж принесе свій дар – добровільну молитву – в якому дні принесе свою жертву, в тому хай з'їсть, і на наступний; **17** і останки з м'яса жертви до третього дня хай спаляться на вогні. **18** Якщо ж, ївши, з'їсть з м'яса в третьому дні – не прийметься тому, що її приносить, і не припишиться йому, бо є нечистотою. І душа, яка лиш їсть з нього, гріх одержить; **19** і м'ясо, якщо якесь доторкнеться до всього нечистого, хай не їдять, але на вогні хай спалиться, і кожний чистий хай не їсть м'ясо. **20** І душа, яка лиш їсть з м'яса жертви спасіння, яке є Господеві, і її нечистота на ній – вигубиться та душа зі свого народу. **21** І душа, яка лиш доторкнеться до всякої нечистої речі, чи з людської нечистоти, чи з чотироногих нечистих, і всякої нечистої огиди, і з'їсть з м'яса жертви спасіння, яке є господнім, – вигубиться душа та зі свого народу. **22** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **23** Скажи ізраїльським синам, кажучи: Ввесь жир рогатої худоби, і овець, і кіз не їстимете, **24** і жир мертвечини, і убитого звірами хай вжиється на всяке діло, а їжею ж хай не їсться. **25** Кожний, хто їсть жир з скота, якого принесете, з них, дар Господеві, вигубиться та душа зі свого народу; **26** і всю кров: і з скотини, і з птахів не їстимете в усіх ваших поселеннях. **27** І всяка душа, якщо з'їсть кров, вигубиться та душа зі свого народу. **28** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **29** Скажи синам ізраїльським, кажучи: Хто приносить жертву спасіння Господеві, хай принесе свій дар Господеві з жертви спасіння. **30** Руки ж його хай принесуть принос Господеві: жир, що на грудях, і чепець печінки – хай їх принесе, щоб покласти їх перед Господом. **31** І хай покладе священик жир, що на грудях, на жертовник, а груди хай будуть Ааронові і його синам, **32** і праве рамено хай дасться, як частка, священикові з ваших жертв спасіння. **33** І тому ж з синів Аарона, хто приносить кров спасіння і жир, тому хай буде праве рамено, як частка. **34** Груди принесеного і рамено жертви взяв я в ізраїльських синів з ваших жертв спасіння, і дав я їх Ааронові-священикові і його синам в закон вічний

від ізраїльських синів. **35** Це помазання Аарона і помазання його синів від господніх жертв в той день, коли приведе їх приносити жертви Господеві, **36** так як заповів Господь їм дати. В тому дні, коли помазав їх з-поміж ізраїльських синів – закон вічний в їхні роди. **37** Це закон цілопалення і жертви за гріхи, або за проступок, або завершення жертви спасіння; **38** так як заповів Господь Мойсеєві на Синайській горі. В тому дні, коли заповів ізраїльським синам приносити свої дари перед Господом, у Синайській пустині.

сн҃овъ їи҃лвъ, ѡ҆ трє́бъ сп҃сены́хъ ва́шихъ, и҆ да́хъ а҆҃ ааро́ну жє́рцу и҆ сн҃омъ є҆го̀ въ зако҃ вѣ́чныи, ѡ҆ сн҃овъ їи҃лвъ· Сїѥ̀ пома́занїѥ ааро́ну, и҆ помаза́нїѥ сн҃омъ є҆го̀ ѡ҆ прино́сть гн҃ь, во́нже дн҃ь приведе́тъ а҆҃ жрѣти гу, ꙗ҆́коже заповѣда́ гь, да́ти и҃мъ· во́ньже дн҃ь помаза́ а҆҃ ѡ҆ сн҃овъ їи҃лвъ, зако́нъ вѣ́чныи҆ в ро́ды и҃хъ· Се́и зако́нъ вс҃есожже́ныѣ и҆ тре́бы [-][35] за грѣхи҃. (и҃ли)[36] за прест҃упле́нїѥ, (и҃ли)[37] съвершє́нїю [-καὶ][38] тре́бы сп҃сенїа, ꙗ҆́коже заповѣда́ гь мои҃сїю, на горѣ синаи҃стѣи҆҃· во́ньже дн҃ь заповѣда́ сн҃омъ їи҃лвымъ, приноси҃ти да́ры свои҃ пр҃е гу, въ пу҃стыни҆ синаи҃стѣи҆҃·

Гл҃а, и҃·

Рече гь къ мои҃сїю гл҃ѧ, пои҃ми ааро́на и҆ сн҃ы є҆го̀ и҆ ри́зы є҆го̀, и҆ є҆ле́и пома́занїа· И҆ ю҆́нецъ и҃же за грѣхъ и҆ два ѻ҆́вна, и҆ кошницу ѻ҆прѣсно́чную. и҆ весь со́ньмъ [цр҃кви ꙗ҆́же вѣ]ѣ[1] пр҃е двє́ри храма свѣдѣнїа, и҆ сътвори҃ мои҃сїи ꙗ҆́коже повелѣ є҆́му гь, и҆ зв҃е сонмъ пр҃е двє́ри храма свѣдѣнїа҆ И҆ р҃е мои҃сїи къ с҃о҃мѹ, се є҆́сть сло́во и҃же завѣща́ гь творити҃. и҆ приведѐ мои҃сїи ааро́на и҆ сн҃ы є҆го̀, і҆ и҃змы҆ а҆҃ водо́ю и҆ ѻ҆блечѐ є҆го̀, въ сра҃чицу, и҆ ѻ҆поа́са є҆го̀ по́ѧсомъ и҆ ѻ҆блечѐ и҆҃ в ри́зу, и҆ възвлечѐ на́нь верхнюю ри́зу, и҆ ѻ҆поа́са є҆го̀ поѧ́сомъ ефу́дным҃ъ и҆ стисн҃у́ є҆го̀ въ нє҃̀. и҆ възложи҃ нань сло́во, и҆ възложи҃ на сло́во (проповѣ́данїе и҃стинны)[2] и҆ възложи҃ оу҆вя́сло на главу́ є҆го̀, и҆ възложи҃ на оу҆вя́сло проти́въ лица҆ є҆го̀, дьскъ златую ѻ҆с҃ѡ҃нную сты́м҃ ꙗ҆́коже повелѣ гь мои҃сїю· И҆ взя҆ мои҃сїи ѡ҆ є҆ле́а пома́занїа, и҆ възкропи҃ ѡ҆ него на ѻ҆лта́рь седми́жды, и҆ пома́за ѻ҆лта́рь и҆ ѻ҆с҃ти҃ и҆҃ и҆ вс҃а сосу́ды є҆го̀, и҆ оу҆мывалницу, и҆ стоя́ла є҆҃ѧ, [-][3] ѻ҆с҃ти҃ а҆҃. и҆ пома́за храмъ и҆ вс҃а [съсу́ды є҆го̀][4] и҆ ѻ҆с҃ти҃ а҆҃· И҆ възлїа҆ мои҃сїи є҆ле́и пома́занїа на главу́ ааро́ню, и҆ пома́за и҆҃ и҆ ѻ҆с҃ти҃ и҆҃· И҆ приведѐ мои҃сїи сн҃ы ааро́ня҆ и҆ ѻ҆блечѐ а҆҃ въ сра҃ни́ца҆, и҆ ѻ҆поа́са а҆҃ по́ѧсы, И҆ възложи҃ на́ на клобу́кы, ꙗ҆́коже повелѣ гь мои҃сїю· И҆ приведѐ мои҃сїи теле́цъ и҃же за грѣхъ, и҆ възложи҃ша ааро́нъ и҆ сн҃ове є҆го̀ ру́ки на главу́ те́лцу и҃же за грѣхы҃, и҆ заклà є҆го̀ (мои҃сїи· И҆ взя҆)[5] ѡ҆ крови, (пе́рстѡ҃ є҆го̀), и҆ възложи҃ на (оуглы)[6] (ѻ҆́кр҃тъ ѻ҆лтаря҆)[7] (-)[8], и҆ ѻ҆цы́сти ѻ҆лтарь, и҆ кро́вь проліа҆ оу҆ стоя́ла ѻ҆лтаря҆, и҆ ѻ҆с҃ти҃ и҆҃ є҆же моли҃тиса҆ оу҆ него· И҆ взя҆ мои҃сїи весь тукъ и҃же въ оу҆тро́бѣ и҆ по́вразъ на́тре́нїи, и҆ о́бѣ и҃стє́си, и҆ тукъ и҃же на нею, и҆ принесѐ мои҃сїи къ ѻ҆лтарю· (ϡ)[9] теле́цъ и҆ ко́жу є҆го̀, и҆ ма́са є҆го̀ и҆ мотылы є҆го̀,

Глава 8

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Візьми Аарона, і його синів, і його одіж, і олію помазання, і теля, яке за гріх, і двох баранів, і кошик опрісноків, **3** і ввесь збір церкви, який був перед дверима шатра свідчення. **4** І зробив Мойсей так, як наказав йому Господь, і зібрав збір перед двері шатра свідчення. **5** І сказав Мойсей до збору: Це є слово, яке заповів Господь чинити. **6** І привів Мойсей Аарона і його синів, і помив їх водою, **7** і зодягнув його в сорочку, і підперезав його поясом, і зодягнув його в одіж, і поклав на нього верхню ризу, і підперезав його поясом ефуда, і стягнув його на ньому. **8** І поклав на нього слово, і поклав на слово проповідь правди, **9** і поклав мітру на його голову, і поклав на мітру, спереду його, золоту плитку освячену святим, так як наказав Господь Мойсеєві. **10** І взяв Мойсей олію помазання, **11** і покропив нею на жертовник сім разів, і помазав жертвник, і освятив його, і ввесь його посуд, і умивальницю, і її стояки, освятив він їх. І помазав шатро, і ввесь його посуд і освятив його. **12** І злив Мойсей олію помазання на голову Аарона, і помазав його, і освятив його. **13** І привів Мойсей синів Аарона, і зодягнув їх в сорочки, і підперезав їх поясами, і поклав на них клобуки, так як заповів Господь Мойсеєві. **14** І привів Мойсей теля, що за гріх, і поклав Аарон і його сини руки на голову теляти, що за гріхи, **15** і зарізав його Мойсей. І взяв з крові пальцем своїм, і поклав на роги довкруг жертовника, і очистив жертовник. І кров вилив у ногах жертовника, і освятив його, щоб молитися на ньому. **16** І взяв Мойсей ввесь жир, що у нутрощах, і чепець печінки, і обі нирки, і жир, що на них, і приніс Мойсей до жертовника. **17** А теля: і шкіру його, і м'ясо його, і кал його спалив на вогні поза табором,

сѣжже [-][10] на ѻгнѝ вн҃ѣ полка҆, ѩкоже повелѣ҆, ѓ҃ь мое҆сїю· и҆ приведѐ мое҆сїи ѻ҆вена҃, йже въ всѣ-
сѣжже́нїе· и҆ вѣзложѝ а҆а҃ро́нъ и҆ сы́нове є҆го рѹцѣ свои́ на главу́ ѻ҆вню. и҆ заклà мое҆сїи ѻ҆вена҃, и҆
проліà мое҆сїи кро́вь [ѻ҆́кр҃тъ ѻ҆лта́ра҆][11], (а҆)[12]
ѻ҆вена҃ раздроби́ на оу҆́ды [є҆го][13]. и҆ вѣзà мое҆сїи
главу́ и҆ оу҆́ды и҆ тѹ́къ, и҆ оу҆тро́бу и҆ но́ги (і҆)
ѩзмы́и (а҆) водо́ю· и҆ вѣзложѝ мое҆сїи вѣ́сь ѻ҆́-
вена҃ на ѻ҆́лтарь въ всѣсѣжже́нїе, (ѩже є҆сть)[14]
вонà бл҃гово́нїа҆, прино́съ є҆сть ѓ҃ѹ ѩкоже запо-
вѣ҆дà ѓ҃ь мое҆сїю· и҆ приве́дѣ мое҆сїи ѻ҆́вена҃
вторы́и, ѻ҆́вена҃ съверъше́нїа. и҆ вѣзложѝ а҆а҃ро́нъ
и҆ сы́нове є҆го рѹцѣ свои́ на главу́ ѻ҆́вню, и҆ заклà
и҃· и҆ взà мое҆сїи ѿ҆ кро́ви є҆го и҆ вѣзложѝ на
ѻ҆́бушїе оу҆́ха а҆а҃ро́на десна́го, и҆ на кон҃е҆ ру́ки
[є҆го][15] десныà, и҆ на коне́цъ ногѝ [є҆го][16] десны́а҆·
и҆ приведѐ мое҆сїи сы́ны а҆а҃ро́на, и҆ вѣзложѝ мо-
сїи ѿ҆ кро́ви на ѻ҆́бушїе оу҆́шесу [и҆][17] десну́ю, и҆
на коне́цъ рѹку́ и҃хъ десну́ю и҆ на коне́цъ но́гу
и҃хъ десну́ю· и҆ проліà мое҆сїи кро́вь (ѻ҆́кр҃тъ
ѻ҆лта́ра҆)[18]. и҆ взà [мое҆сїи][19] тѹ́къ и҆ чресла҃ и҆
тѹ́къ йже на оу҆тро́бѣ, и҆ повра́зъ ѩтренїи и҆
ѻ҆бѣ йстéси и҆ тѹ́къ йже на не́ю, и҆ ра́мо дес-
но́е (-)[20] ѿ҆ ко́шницы съверше́нїю йже є҆́сть пр҃е
гм҃ъ· [и҆][21] взà хлѣбъ є҆ди́нъ прїѧны́и, и҆ хлѣбъ
є҆леѧнъ є҆дⷭ҃ и҆ ѻ҆прѣ́снокъ є҆ди́нъ, и҆ вѣзложѝ на
тѹ́къ, и҆ ра́мо десно́е· и҆ вѣзложѝ вс҃е на рѹцѣ
а҆а҃ро́ни, и҆ на рѹцѣ сы́новъ є҆го, и҆ приведѐ а҃ оу҆-
части́е пр҃е ѓ҃ь· и҆ взà [и҆][22] мое҆сїи ѿ҆ рѹку́ и҃,
и҆ принесе а҃ [-][23] къ ѻ҆́лтарю къ всѣсѣжже́нїю
съверъше́нїа҆, є҆́же є҆сть вонà бл҃гово́нїа҆, при-
но́съ (бо) є҆сть ѓ҃ѹ· и҆ [взà][24] мое҆сїи грѹди ѡ҆́-
лучѝ а҃ положе́нїа пр҃е гм҃ъ. ѿ҆ ѻ҆вна҃ съверше́-
нїа, и҆ бы́сть мое҆сїю оу҆части́е, ѩкоже повелѣ҆
ѓ҃ь мое҆сїю и҆ взà мое҆сїи ѿ҆ є҆ле́а҆ пома́занїа. и҆
ѿ҆ кро́ви ѩ҆же на ѻ҆́лтарѹ· и҆ вѣскропѝ на а҆а҃ро́на
и҆ на ри́зы є҆го, и҆ на сы́ны є҆го и҆ на ри́зы сы́новъ
є҆го с ни́мъ· и҆ ѻ҆сти́ а҆а҃ро́на, и҆ ри́зы є҆го, и҆ сы́ны
є҆го и҆ ри́зы сы́новъ є҆го с ни́мъ· и҆ рече́ мое҆сїи а҆а҃-
ро́ну и҆ сы́номъ є҆го. свари́те ма́са оу҆ две́реи хра́-
ма свѣ҆дѣ́нїа. въ мⷭ҃тѣ сто҃мъ, *и та́мо да
и҃зъѧ́сте а҃, и҆ хлѣбы йже въ ко́шницы съвер-
ше́нїа (да ѩ҆да́тъ а҃, а҆а҃ро́нъ и҆ сы́нове є҆го,
ѩкоже заповѣ҆да́ мн҃ѣ (ѓ҃ь) гл҃а)[25]. и҆ ѻ҆ста́ноикъ
ма́съ и҆ хлѣ́бовъ на ѻ҆гнѝ [да сѣжже́те][26] (-)[27]
и҃з двє́рїи хра́ма свѣ҆дѣ́нїа, да не и҃схо́дите. ѕ҃,
дн҃їи, до́ньдеже (сконча́ется дн҃ь дн҃е)[28] съверше́нїа҆ вашего· въ се́дмь бо́ дн҃їи да съверше-
ши́те рѹцѣ ва́ши, ѩкоже сътворѝ въ дн҃ь сїи,
бо́нже заповѣ҆да҃ ѓ҃ь твори́ти, ѩкоже моли́тиса҆ ѻ҆
васъ· и҆ да оу҆ две́рїи хра́ма свѣ҆дѣ́нїа, сѣди́те

в҃ мѡ їд
м҃а в҃ы
м҃а в҃
лу҃ в҃
нн҃ї їд

так як заповів Господь Мойсеєві. **18** І привів Мойсей барана, що на цілопалення. І поклав Аарон і його сини свої руки на голову барана. **19** І зарізав Мойсей барана, і вилив Мойсей кров довкруг жертовника; **20** а барана розділив на його части. І взяв Мойсей голову, і частки, і жир, **21** і нутрощі, і ноги, і помив їх водою. І поклав Мойсей всього барана на жертовник на цілопалення; що є запах милий – це принос Господеві, так як заповів Господь Мойсеєві. **22** І, привівши Мойсей другого барана, барана посвячення. І поклав Аарон і його сини свої руки на голову барана, **23** і зарізав його. І взяв Мойсей з його крові і поклав на кінець правого вуха Аарона, і на кінець його правої руки, і на кінець його правої ноги. **24** І привів Мойсей синів Аарона, і поклав Мойсей з крові на кінці їхніх правих вух, і на кінці їхніх правих рук, і на кінці їхніх правих ніг. І вилив Мойсей кров довкруг жертовника. **25** І взяв Мойсей жир, і задню частку, і жир, що на нутрощах, і чепець печінки, і обі нирки, і жир, що на них, і праве рамено **26** з кошика посвячення, що є перед Господом. І взяв один прісний хліб, і один хліб з олією, і один пляцок, і поклав на жир і праве рамено. **27** І поклав все на руки Аарона і на руки його синів, і привів їх, як частку, перед Господом. **28** І взяв їх Мойсей з їхніх рук, і приніс їх до жертовника на цілопалення – посвячення, що є милий запах, бо є принос для Господа. **29** І взяв Мойсей груди барана посвячення, відділив їх, щоб покласти перед Господом, і було Мойсеєві часткою, так як заповів Господь Мойсеєві. **30** І взяв Мойсей з олії помазання і з крові, що на жертовнику, і покропив на Аарона, і на його одіж, і на його синів, і на одіж його синів з ним. І освятив він Аарона, і його одіж, і його синів, і одіж його синів з ним. **31** І сказав Мойсей до Аарона і його синів: Зваріть м’ясо в дверях шатра свідчення, на святім місці, *і там з’їсьте його і хліби, що в коші посвячення. Хай їдять їх Аарон і його сини, так як заповів мені Господь, кажучи. **32** І зостале з м’яса і хлібів на вогні спаліть. **33** Від дверей шатра свідчення не відходьте сім днів, доки скінчиться день за днем вашого посвячення. В сімох бо днях посвятите ваші руки, **34** так як зроблено в цьому дні, в якому заповів Господь чинити, щоб молитися за вас. **35** І сидіть при дверях шатра свідчення сім днів, день і ніч, і збережіть господні накази, щоб ви не померли. Так

мой2. 29
мат. 12
мар. 2
лук. 6
ниж. 24

бо мені наказав Господь. **36** І зробив Аарон і його сини всі слова, які Господь заповів Мойсеєві.

Глава 9

1 І сталося в восьмому дні, і прикликав Мойсей Аарона, і його синів, і старших Ізраїля. **2** І сказав Мойсей до
мой2. 29 Аарона: *Візьми собі теля, зі скоту, за гріх і барана без вади на цілопалення, і принеси їх перед Господом. **3** І старшим Ізраїля скажеш, кажучи: Хай візьмуть одного козла, з кіз, за гріх, і барана, і теля, і однолітнє ягня без вади для приносу. **4** І теля, зі скотини, і барана для жертви спасіння перед Господом, і пшеничну муку, замісену в олії, бо сьогодні Господь з'явиться у вас. **5** І взяли, так як заповів Мойсей, перед шатром свідчення. І прийшов ввесь збір, і став перед Господом. **6** І сказав Мойсей: Це слово, яке сказав Господь, зробіть, і з'явиться у вас господня слава. **7** І сказав Мойсей Ааронові: Приступи до жертовника, і зроби те: що за гріх свій – цілопалення своє; і помолися за себе і за дім твій. І принеси дар народу, і помолися за них, так як заповів Господь. **8** І приступив Аарон до жертовника, і зарізав теля, що за гріх його. **9** І принесли сини Аарона до нього кров, і замочив свій палець в крові, і поклав на роги жертовника, а кров вилив при ногах жертовника. **10** Жир же, і обі нирки, і чепець печінки, що за гріх, поклав на жертовник, так як заповів Господь Мойсеєві. **11** М'ясо ж і шкіру спалив на вогні поза табором. **12** Зарізав же для цілопалення, і принесли сини Аарона до нього кров, і вилив довкруг жертовника, **13** і принесли до нього цілопалення, і ті частки, і голову, і поклав на жертовник, **14** і помив нутрощі і ноги водою, і поклав на цілопалення на жертовнику. **15** Приніс же і дар народу, і взяв козла, що за гріх народу, і зарізав його, і очистив його, так як попереднього; 16 і приніс цілопалення, і зробив, як належиться. **17** Приніс же і жертву, опріч ранішнього цілопалення, і наповнив нею руки, і поклав на жертовник. **18** Зарізав же теля і барана з жертви – спасіння народу. І принесли сини Аарона до нього кров, і вилив довкруг жертовника. **19** Жир же теляти і барана, і задню частку, і жир, що покриває нутрощі, і обі нирки, і жир, що на них, і чепець печінки; **20** і поклав жир на груди, і приніс жир на жертовник. **21** Груди ж і праве ра-

сє́дмь дн҃їи, дн҃ь и҆ но́щь, и҆ съхрани́те повелѣ́нїа гн҃а, да не ѹ҆мре́те та́ко бо҆ (ми повелѣ)[29] гь҃. И҆ сътвори́ а҆а́ро́нъ и҆ сы́нове є҆го, вс҃а словеса́, є҆ли́ко повелѣ гь҃ мѡ́сїю.

Гл҃а, д҃.

И҆бы́сть въ дн҃ь о́смы́и, [и҆][1] призва́ мѡ́сїи а҆а́ро́на и҆ сы́ны є҆го и҆ ста́рцы їи҆лвы. И҆ рече́ мѡ́сїи къ а҆а́ро́ну. *поими́ себѣ те- в҃ мѳ̀ їд҃.
лцъ ѿ говѧ̀, гр҃ѣха́ ра҃ѝ и҆ о́венъ (непороченъ въ всѣ̀съжже́нїе)[2] и҆ принеси́ а҆̀ пр҃е гл҃а. И҆ ста́рцемъ їи҆левымъ. рече́ши гл҃а, (да възмѹ́тъ)[3] козе́лъ ѿ ко́зъ є҆ди́нъ гр҃ѣха́ ра́ди, [и҆ о́ве́нъ][4] и҆ теле́цъ и҆ а҆́гнецъ є҆ди́ноле́тныи́, (непоро́чныи́, въ прино́сы)[5]. И҆ теле́цъ [ѿ говя́дъ][6], и҆ о́ве́й на же́ртвѹ спсенїа пр҃е гь҃, и҆ мѹ́кѹ пшени́чнѹ съпражену́ съ є҆ле́ѡмъ занѣ̀ дн҃ь гь҃ я҆ви́тсѧ въ ва́съ, и҆ полѣ́ша я҆́коже заповѣ́да мѡ́сїи пр҃е хра́момъ свѧ́тѣ́нїа. И҆ прїиде́ весь сонмъ и҆ [ста́][7] пр҃е гн҃ъ. И҆ ре́че мѡ́сїи, сїе́ сло́во и҆́же, рече́ гь҃ сътвори́те, и҆ а҆́ви́тсѧ въ ва́съ сла́ва гн҃а. И҆ рече мѡ́сїи а҆а́ро́ну, приступи́ къ о҆́лтарю. и҆ сътвори́ гр҃ѣха́ ра́ди своє́го (-)[8] вс҃ѣсъжже́нїе свое, и҆ помоли́сѧ ѻ҆ себѣ, и҆ ѻ҆ до́мѹ твое́мъ. и҆ сътвори́ да́ръ лю҃скїи, и҆ помоли́сѧ ѻ҆ ни́хъ я҆́коже заповѣ́да гь҃ [-][9]. И҆ приступи́ а҆а́ро́нъ къ о҆́лтарю, и҆ закла́ теле́цъ и҆́же гр҃ѣха́ ра́ди [є҆го][10]. И҆ принесо́ша сы́нове а҆а́ро́ни кро́вь к немѹ, и҆ ѻ҆мочи́ пръ́стъ [свои́][11] въ кро́вь, и҆ възложи́ на (ѹ҆́глы)[12] о҆́лта́рѧ, (а҆̂)[13] кро́вь проли́ї ѹ҆̀ стоя́ла о҆́лта́рѧ. (-)[14] Жѹ́къ (же) и҆ [о́бѣ][15] и҆стѣ́сн, и҆ повра́зъ на́трє́нїи и҆́же гр҃ѣха́ ра́ди, възложи́ на о҆́лта́рь, я҆́коже заповѣ́да гь҃ мѡ́сїю. (-)[16] Ща́со (же) и҆ ко́жѹ съ҆̀жѐ [-][17] на о҆́гни ви҃нѣ полїа́ (-)[18] закла́ (же) въвсѣ̀съжже́ное, и҆ принесо́ша сы́нове а҆а́ро́ни кро́вь к не́мѹ. и҆ проли́ѧ (о҆́кр҃тъ о҆́лта́рѧ)[19], и҆ вс҃ѣсъжже́нїе принесо́ша к немѹ, [и҆][20] ѹ҆́ды о҆́ны и҆ главѹ́, и҆ възложи́ на о҆́лта́рь і҆̂ и҆́змы́ ѹ҆́тро́бѹ и҆ но́ги водо́ю, и҆ възложи́ въ вс҃ѣсъжже́нїе на о҆лта́рь. (-)[21] Принесе́ (же) (и҆) да́ръ лю҃скїи, и҆ взѧ̀ козла̀ и҆́же гр҃ѣха́ ра́ди лю҃ска, и҆ закла̀ и҆̀, и҆ о҆́цысти и҆̀ я҆́коже [-][22] пе́рвыи́, и҆ принесѐ вс҃ѣсъжже́нїе и҆ сътворѝ (-)[23] я҆́коже досто́итъ. (-)[24] Принесе́ (же и҆) тре́бѹ и҆ напо́лни ру́цѣ ѿ неѧ̀, и҆ възложи́ на о҆́лта́рь, кромѣ̀ съжже́нїѧ заѹ҆́тренаго. (-)[25] Закла̀ (же) теле́цъ и҆ о҆́ве́нъ тре́бы спсенїа лю҃ска. и҆ принесо́ша сы́нове а҆а́ро́ни кро́вь к не́мѹ, и҆ проли́ѧ (о҆́кр҃тъ о҆́лта́рѧ)[26]. (-)[27] Жѹ́къ (же) теле́чїи и҆ о҆́вни́и (и҆) чресла̀, и҆ мѹ́къ покрыва́ющїи ѹ҆́тро́бѹ. и҆ о҆́бѣ и҆стѣ́сн, і҆̂ мѹ́къ и҆́же

на нею, и повразъ нетрѣнїи, и възложи тѹки на грѹди. И принесе тѹки на олтарь, (-)[28] грѹди (же) и рамо десноє. раздѣливъ ароньъ оучастїе пре гмь, якоже повелѣ [-][29] [моусїи][30]. И въздвигъ ароньъ рѹцѣ к людемъ [и][31] блъвиа и снїиде [сътвори-ти][32] [приношенїе][33] грѣха ради, и всесъжженїе, и еже о сѣсенїи. И вьшедъ моусїи и ароньъ въ храмъ свѣдѣнїа, и изшеше блъвиста вси люди, и явися слава гня всѣмъ людемъ.

мѳа бі *И изыиде огнь ѿ га, и съже еже на олтари, и всесъжженїе и тѹ, И видѣша вси людїе и оужасошася, и падоша на лица.

Гла, і.

[Възяста][1] оба сна ароня надавъ, и авиоудъ, кождо (свою кадилницѹ)[2], [*и][3] възложиста в ня огнь. и възложиста нань дїмїа, и принесоста пре га огнь чюжь егоже не повелѣ [има гь][4]. (-)[5] Изыиде (же) огнь ѿ га и потреби а, и оумроста пре гмь. И рече моусїи къ ароню ѹ се есть иже рече гь гла. въ приближаюшихъся мнѣ осѧюся, и въ всемь сонмѣ прославлюся. (Оубоа же ся) (ароньъ и опечалися)[6] и възва моусїи мисаила, и елисафана. сны озиилевы, сны брата оца ароня, и ре има приступита и възмѣта брата своа ѿ (мѣста ста)[7] вньѣ полка. И приступиша и взаша [ихъ][8] в ризы своа, (і изнесоша) вньѣ полка (якоже рече моусїи). И рече моусїи къ ароню и елеазару и [дамару][9], сима его остався. главъ вашихъ не ѿкрываите, и ризъ вашихъ не раздираите, да не оумрете, и на весь сънмъ бѹдетъ гнѣвъ. Братїа же ваша весь домъ їилевъ да ся плачютъ запалє-нїа, имже запалишася ѿ га, і из двереи храма свѣдѣнїа не исходите, да не оумрете. Елеи бо помазанїа еже (есть) ѿ га на васъ [есть][10] и сътвориша по словесн моусїова. И гла гь къ ароню реки, винаи сикера не [пїи][11] ты и сынове твои с тобою. Егда вьходите въ храмъ свѣдѣнїа. или приступающимъ вамъ къ олтарю, (да)[12] не оумрете, (и бѹдетъ се) въ законъ вѣчныи въ родѣхъ вашихъ. [Ѿлучите][13] между вещьми стыми, и между скверныими, и между нечистыми, и между чистыми. и да оустроите сно їилевы все законное еже гла гь к ними рѹкою моусїова. И рече моусїи къ ароню, и елиазару, и [дамару][14] сима [его][15] остався шима. възмѣте требѹ остався ѿ приноса гня. и ади опрѣсноки оу олтаря, [яко][16] ста стыхъ есть, и да аите а в мѣсте стѣ. Законно бо тебѣ есть, и законно

мено відняв Аарон – частка перед Господом, так як заповів Мойсей. **22** І, піднявши Аарон руки до народу, і поблагословив їх, і зійшов, щоб зробити приношення за гріх, і цілопалення, і те, що за спасіння. **23** І ввійшовши, Мойсей і Аарон, до шатра свідчення, і вийшовши, поблагословили ввесь народ; і господня слава з'явилася всьому народові. **24** *І вийшов вогонь від Господа, і пожер те, що на жертовнику: і цілопалення, і жир. І побачив ввесь народ, і жахнувся, і припав до землі. мак2. 12

Глава 10

1 І взяли два сини Аарона – Надав і Авіюд, кожний свою кадильницю, *і вклали до них вогонь, і кинули на нього ладан, і принесли перед Господом вогонь чужий, який не заповів їм Господь. **2** Вийшов же вогонь від Господа і знищив їх, і вмерли перед Господом. **3** І сказав Мойсей до Аарона: Це є те, що сказав Господь, кажучи: В тих, що приближаються до мене, освячуся, і в усьому зборі прославлюся. Злякався ж Аарон і засмутився. **4** І покликав Мойсей Мисаїла і Елісафана, синів Озіїла, синів брата батька Аарона, і сказав їм: Приступіть і візьміть своїх братів зі святого місця за табір. **5** І приступили, і взяли їх в своїй одежі, і винесли поза табір, так як сказав Мойсей. **6** І сказав Мойсей до Аарона, і Елеазара, і Тамата, його осталих синів: Голів ваших не відкривайте і одежу вашу не роздирайте, щоб ви не померли, і на всьому зборі не було гніву. Брати ж ваші, ввесь дім Ізраїля, хай оплакують спалення, яким спалені були від Господа. **7** І від дверей шатра свідчення не відходьте, щоб не померли ви. Бо олія помазання, що є від Господа, є на вас; і зробили за словами Мойсея. **8** І сказав Господь до Аарона кажучи: 9 Вино і кріпкий напій не пий ти і твої сини з тобою, коли входите до шатра свідчення чи ви приступаєте до жертовника, щоб не померли; і буде це у вічний закон у ваші роди. **10** Відлучіть між речами святими і між опоганеними, і між нечистими і між чистими. **11** І наставте ізраїльських синів на все законне, що сказав Господь до них рукою Мойсея. **12** І сказав Мойсей до Аарона, і Елеазара, і Тамара, його осталих синів: Візьміть жертву, що осталася з господніх дарів, і їжте прісне при жертовнику, бо це святе-святих, **13** і їжте їх на святому місці. За законом, бо є для тебе, і за законом для твоїх синів – це з гос- мой4. 3 і 26

подніх приносів. Так бо мені заповів Господь. **14** І груди участі, і плече участі їжте на святім місці, ти, і твої сини, і твій дім з тобою. Бо за законом тобі і за законом твоїм синам дано із жертв спасіння ізраїльських синів. **15** Рамено участі, і груди участі, з жертв жиру – хай принесуть участь, яку приносять перед Господом. І хай буде тобі, і твоїм синам, і твоїм дочкам з тобою у вічний закон, так як заповів Господь Мойсеєві.
мак2. 2 *Після цього **16** ж Мойсей, шукаючи, шукав за козлом, що за гріх, – він же був спалений. І розгнівався Мойсей на Елеазара і Тамара, осталих синів Аарона, кажучи: **17** Чому не їли ви на святім місці те, що за гріх, бо є святе-святих. Це вам дано їсти, щоб ви відняли гріх збору, і помолилися за них перед Господом. **18** Бо не внесено з його крові до святого. Перед лицем, всередині їжте його, на святім місці, так як мені заповів Господь. **19** І сказав Аарон до Мойсея, кажучи: Хіба сьогодні принесуть за їхній гріх і їхнє цілопалення перед Господом? І трапилося мені це, і їстиму сьогодні те, що за гріх, чи буде миле Господеві? **20** І почув Мойсей, і було йому до вподоби.

сн҃ома твои́ма, ѣ҆е ѡ҆ прино́сѣ гн҃ь. си́це бо [ми заповѣ́да]17 [г҃ь]18. и҆ гръ́ди оу҆ча́стїа, и҆ ра́мо оу҆ча́стїа. да а҆ди́те в мѣ́стѣ ст҃ѣ́мъ ты и҆ сн҃ове твои́ и҆ до́мъ твои, с тобо́ю· зако́нно бо тебѣ́ и҆ зако́нно сн҃ома твои́ма, да́стъся (и҆) ѡ҆ тре́бы сп҃се́нныа сно́вѣ їи҆ле́вѣ· ра́мо оу҆ча́стїа и҆ гръ́ди оу҆ча́стїа, вѣ прино́сехъ тучныхъ да принесу́тъ, оу҆ча́стїа (и҆же прино́сѧтъ)19 пр҃е г҃ь· и҆ да бу́детъ тебѣ́ и҆ сн҃омъ твои́мъ, и҆ дше́ремъ твои́мъ с тобо́ю, вѣ зако́нъ вѣ́чныи, ѩ́коже повелѣ́ г҃ь мои҃сїю· (*Посем же)20 (мои҃сїи вѣ- ѣ мл ѣ
зыска́а вѣзыска́ козла́, и҆́же гр҃ѣха́ ра́ди)21, (-)22 се́иже съжже́нъ ба́ше· и҆ разгнѣва́ся мои҃сїи на ѥлиаза́ра, и҆ (дама́ра)23 сн҃ы а҆а́рона о҆ста́вшаа, гла́· Почто не а҆́сте (вѣ мѣ́стѣ ст҃ѣ́мъ, е҆́же гр҃ѣха́ ра́ди)24. ꙗ́ко [-]25 ст҃аа ст҃ы́хъ е҆́сть· Се да́стъся вамъ ꙗ́сти. да ѡ҆вре́жете гр҃ѣхъ сънма́, и҆ помоли́тесѧ о҆́ нн҃ѣ пр҃е г҃мъ· Не внесе́ бо сѧ ѡ҆ кро́ви е҆́го вѣ ст҃о́е. на лице внѹтрь да а҆́сте е҆̀, вѣ мѣ́стѣ ст҃ѣ́мъ, ꙗ́коже [повелѣ́ мнѣ г҃ь]26. и҆ рече а҆а́рону къ мои҃сїю гла́, а҆́ще дне́ принесу́тъ гр҃ѣха́ ра́ди и҆ и҆ вѣ́сѣжже́нїе и҆́хъ пр҃е г҃а· и҆ лу́чи́тъ ми сѧ та́ко, и҆ а҆́мъ е҆́же гр҃ѣха́ ра́ди дне́. бу́дет ли го́де г҃ѹ. и҆ слы́ша мои҃сїи и҆ оу҆годно е҆̀- мѹ бы́сть·

Глава 11

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Скажіть ізраїльським синам, кажучи: *Це звірі, яких
мой4. 14 їстимете, з усіх звірів, що на землі. **3** Кожного звіра, що ділить на два копито, і роздвоює на два копита, що румиґає між звірами, цих їстимете. **4** Тільки з цих не їстимете, які не румиґають, і які на два ділять копита, а не роздвоюють. Верблюда, бо румиґає, але копито не ділить на два – нечистий він вам. **5** Хирогрил, бо не румиґає і копита не ділить – нечистий він вам. **6** І заяць, бо румиґає, але копита не ділить на два – нечистий він
мак2. 2 вам. **7** *І свиня, бо ділить на два копито і копито розділює, але не румиґає – нечиста вона для вас. **8** З м'яса їх не їстимете і мертвечини їхньої не доторкнетеся – нечисті вони для вас. **9** І це їстимете з усього, що у водах. Все, що має плавники і луску в водах, і в морях, і в озерах, це їстимете. **10** І все, що не має плавників і луски в водах, і в морях, і в озерах, з усього цього, що виносить вода. І всяка душа, що живе в воді, є нечиста, **11** і гидотою хай буде для вас. З їхнього м'яса не їжте і гидуйте їхньою мертвечиною. **12** І все, що не має плавників і луски, що в водах, – нечисте це є для вас; **13** і цим гидуйте. І з

г҃ла, а҃і·

Рече г҃ь къ мои҃сїю і҆ а҆а́рону гла́, глите сн҃омъ їи҆ле́вїи҃ реку́ще. *сїи ско́ты и҆́же ꙗ́сте а҃ мѳ а҃ı
ѡ҆ всѣ́хъ ско́тъ и҆́же на земли́· всѧ́къ ско́тъ на двое дѣла́ па́зноготь, и҆ копы́то копыта́ на́ двое, (-)1 ѡ҆ржа́и жва́нїе, вѣ ско́тѣхъ сїа̀ да а҆́сте· ра́звѣ ѡ҆ сих҃ъ да не а҆́сте, и҆́же [не]2 ѡ҆ры́жутъ жва́нїе· і҆ и҆́же на́ двое дѣ́лятъ па́зногти, (а҆)3 [не]4 копы́тятъ. вельблу́да, ꙗ́ко и҆зно́ситъ жва́нїа [-]5 но па́зногти не дѣ́литъ на́ двое, нечи́стъ сїи ва́мъ· [[-]6 Хирогри́ль ꙗ́ко [не]7 и҆зноси́ жва́нїа [-]8 и҆ па́зногти не дѣ́литъ нечи́стъ сїи ва́мъ· и҆ заа́цъ (и҆́же)9 ѡ҆ры́жетъ жва́нїе [-]10 [но]11 па́зногти не дѣ́ли на́ двое, нечи́стъ сїи ва́мъ]12. *и҆ свинїа ꙗ́ко дѣ́литъ па́зногти на двое [-]13, ѣ мл ѣ
и҆ копы́то копытитъ, (но)14 [-]15 не ѡ҆ры́же҆ жва́нїа, нечи́ста сїа̀ вамъ. ѡ҆ ма́сѣ и҆́хъ да не а҆́сте, и҆ мертвечи́не и҃ да не прикаса́етесѧ нечи́ста сїа вы҃, и҆ сїа̀ да а҆́сте ѡ҆ всѣ́хъ ꙗ́же вѣ водаⷯ· всѣ́мъ и҆́миже сѹть [-]16 пера̀ и҆ чешѹа̀ вѣ вода́хъ и҆ вѣ мори́хъ, и҆ вѣ е҆́зерехъ. сїа̀ да а҆́сте· и҆ всѣ́мъ и҆́миже нѣ́сть [-]17 пера̀ и҆ чешѹа̀. вѣ вода́хъ [и҆]18 вѣ мо́рѣ҆ и҆ вѣ е҆́зерѣ҆, ѡ҆ всѣ́хъ (и҆́хъ) ꙗ́же и҆зъно́сѧтъ воды· и҆ всѧ́- ка дша̀ живѹщаа̀ вѣ водѣ́. сквє́рна е҆́сть, и҆

сквéрна да бу́дутъ вамъ ѡ̀ ма́съ йхъ да не а́сте, и̂ мертвечи́ны йхъ гнуша́йтеся· и̂ всѣмъ
йме́же нѣ́сть (-)[19] пера̀ и̂ чешуа̀ йже въ вода́хъ
сквéрна сїа̀ е̂сть вамъ, и̂ сихъ гнуша́йтеся·
ѡ̀ пти́цъ, и̂ да не [а́сте йхъ][20] гнуси суть.
О̂рла̀ и̂ но́га, и̂ морьска́го О̂рла̀ и̂ неа́сыти, и̂
(кти́на)[21], и̂ е́же к сѣ̀ подо́бна. (враб҃їа, и̂ вра́на,
и̂ совы̀ и̂ подо́бнаа ймъ)[22]. и̂ выпелица, и̂ сухо-
ла́пла, і̂ йже ймъ подо́бнаа, и̂ а́стреба йже
подо́бно к немꙋ, и̂ вра́на нощнаго, и̂ лили́ка і̂
и́вина и̂ порфурио́на. [-][23] пелика́на (-)[24], и̂ (О̂ро-
дио́на)[25], и̂ харадрио́на, и̂ е́же подо́бна [симъ][26],
и̂ вдо́да и̂ но́щна нетопыра̀, и̂ всà га́ды пти́-
чїа, йже хо́дятъ на четырехъ сквéрны [вамъ
да бу́дутъ][27]· Но сїа (же) да а́сте, ѡ̀ [всѣхъ][28]
гадъ пти́чныхъ йже хо́дятъ четверон҃ѡ̀ йже и́-
мꙋтъ го́лени выше пле́снꙋ йхъ скака́ти и́ми
ѡ̀ землà· и̂ сїа̀ да [не][29] а́сте, ѡ̀ сихъ, оу҃́се-
ница и̂ е́же подобно е̂сть е́и. Сверче́къ и̂ е́же по-
до́бно к семꙋ, и̂ пръ́ги (-)[30] йже подо́бно к нѣ̀ и̂
сꙋпротивлающагося змиà, и̂ е́же подо́бно к не-
мꙋ· (и̂) всѧ́къ е̂ѧ ѡ̀ пти́цъ йме́же суть четы-
рино́гы. сквернáво вамъ е̂́сть, и̂ в сѝхъ да [не][31]
О̂сквернавитеся, [и̂][32] всѧ́къ йже прикаса́ѧся мер-
твечи́нѣ йхъ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера· и̂
всѧ́къ носѧ́и мертвечи́нꙋ йхъ да йспере́тъ ри-
зы [своà][33], и̂ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера· [-][34]
въ всѣ́хъ сквоттѣхъ, йме́же дѣ́лится на́ двое па́з-
ноготь, и̂ копы́то копы́титъ и̂ жва́нїа не жу-
е́тъ нечи́сти да бу́ду вамъ. всѧ́къ прикаса́ѧ-
ся мертвечи́нѣ йхъ нечи́стъ бу́детъ (і̂) и̂ всѧ̂
йже хо́дитъ на ла́пахъ. въ всѣ́хъ звѣрехъ и̂́же
хо́дятъ на четы́рехъ нечи́сто е̂сть вамъ· всѧ́къ
прикаса́ася мертвечи́нѣ йхъ нечи́стъ бу́детъ
до́ вечера, и̂ носѧ́и мертвечинꙋ йхъ да йспере́тъ
ри́зы [своà][35] [-][36] нечи́стъ бу́детъ до́ вечера, нечи́-
ста сїа [бу́дутъ вамъ][37]· и̂ сїа вамъ нечи́ста
ѡ̀ е̂ѧ плѣжꙋщихъ по землѝ. ла́сица, (черепа́ха,)
и̂ мы́шь, [-][38] кокодри́лъ (земны́и), пѧ́вица (е̂́жь)
мигалѝ, хамалео́нъ, (сѣ́лка), и̂ калавотисъ, и̂ а́-
щеръ, и̂ кроторы́ѧ· Сїѝ нечи́сти ва́мъ, ѡ̀ всѣхъ
га́дъ [плѣжꙋщихся][39] по землѝ. всѧ́къ прикаса́-
ѧся [мертвечи́нѣ йхъ][40], нечи́стъ бу́детъ до́
вечера· и̂ всѧ́къ [йже][41] а́ще впаде́тъ ѡ̀ нихъ в
нѣчто, ѡ̀ мертъвечи́ны йхъ нечи́сто бу́детъ·
въ всѧ́къ сѣсꙋдъ дре́вянъ, и̂ли въ ризу, и̂ли въ
мѣхъ, и̂ли въ вре́тище [и̂ли][42] въ всѧ́кїи со-
сꙋдъ в не́мже твори́тся дѣ́ло (-)[43]. въ водѣ да
и̂змо́чится, и̂ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера, и̂
(паки) чи́стъ бу́детъ· и̂ всѧ́къ сѣсꙋдъ гли-
нен҃ъ во́ньже а́ще впаде́тъ ѡ̀ сѐ внꙋтрь (а̂) е́же
(е̂́сть в не́мъ)[44]. нечи́сто бу́детъ, и̂ (сосꙋдъ)[45]

птахів, не їжте їх, гидотою є: орел, і
шуліка, і морський орел, **14** і кі-
бець, і сокіл, і те, що подібне до
них. **15** Горобець, і ворона, і сова, і
подібне до них. **16** І страус, і су-
холапля, і те, що подібне до них. І
яструб, і те, що подібне до нього.
17 І нічна ворона, і лилик, й івин,
18 і порфиріон, пелікан, **19** і оро-
дион, і харадрион, і те, що подібне
до них. І вдод, і кажан, **20** і всі
птичі гади, що ходять на чотирьох,
– нечистими для вас хай будуть. **21**
Але ці ж їстимете з усіх птичих
гадів, які ходять на чотирьох, які
мають коліна над стопами їхніми,
щоб ними відскакувати від землі.
22 І ці, не їстимете з них: гусеницю
і те, що подібне є до неї, цвіркуна і
те, що подібне до нього, і саранчу і
подібне до неї, і богомольця і те,
що подібне до нього. **23** І всякий
плазун з птиць, який має чотири
ноги, – нечистим є для вас; **24** і
цими не знечиститесь. І кожний,
хто доторкається до їхньої мертве-
чини, буде нечистий до вечора. **25** І
кожний, що носить мертвечину їх-
ню, хай випере одіж свою; і нечис-
тий буде до вечора. **26** В усіх ско-
тах, в яких ділиться надвоє копито,
і розділюють копита, і не румиґа-
ють – нечисті хай будуть для вас.
Кожний, хто доторкається до їхньої
мертвечини, нечистим буде, **27** і
кожний з усіх звірів, що ходить на
лапах, що ходить на чотирьох, не-
чистим буде для вас. Кожний, що
доторкається до їхньої мертвечини,
нечистим буде до вечора; **28** і хто
несе їхню мертвечину – хай випере
свою одіж – нечистим буде до ве-
чора. Нечистим буде це для вас. **29**
І це для вас нечисте: з плазунів, що
повзають по землі. Ласиця, черепаха, і миша, крокодил, що на суші,
30 пнявиця, що є мигали, хамелеон,
білка, і калавотис, і ящірка, і кріт.
31 Ці нечисті для вас з усіх плазунів, що повзають по землі. Кожний, хто доторкається до їхньої мертвечини, нечистим буде до вечора. **32** І кожний, хто тільки впаде, з них в що – будь, з їхніх мервечин, нечистим буде – від всякого дерев'яного посуду, чи одежі, чи шкіряного міха, чи мішка, чи кожна посудина, в якій робиться діло, – в воді вимочиться і нечистим буде до вечора, і знову буде чистим **33** І кожний глиняний посуд, до якого лиш впаде з цього всередину, а те, що всередині, в ньому, нечистим буде, і посуд хай буде розбитий; **34** і всяка їжа, яку їсьте, до якої лиш полиється вода і впаде з їх мертвечини, нечистою буде вам; і вся-

кий напиток, який п'єте, в кожній посудині, нечистим буде для вас; **35** і все, куди лиш впаде, до нього з їхньої мертвечини, нечистим буде. Печі хай будуть розбиті, бо є нечисті, і нечистими хай будуть для вас. **36** Тільки джерела вод, і потоків, і збірників води, хай будуть чистими. А хто доторкається їхньої мертвечини, нечистим буде; **37** і якщо впаде з їхньої мертвечини на всяке насіння, що сіється, яке засівається, чистим буде; **38** якщо ж злиється воду на всяке насіння, і впаде з їх мертвечини на нього– нечистим буде для вас. **39** Якщо ж згине скот, який вам *можна* їсти, а хтось доторкнеться до його мертвечини – нечистим буде до вечора. **40** І хто їсть з їх мертвечини, хай випере свою одіж, – нечистим буде до вечора. І хто носить їхню мертвечину, хай випере свою одіж, – нечистим буде до вечора. **41** І всякий плазун, що плазує по землі, огидним є це для вас; хай не їсть. **42** Кожний, що ходить на животі, і кожний, що ходить на чотирьох, і всяке, що має багато ніг, в усіх плазунів, які плазують по землі, не їжте їх, бо нечистим для вас є; **43** *і не знечистите ваших душ в усіх плазунах, що повзають по землі. Не осквернитеся в них, і не будете нечистими в них. **44** Бо Я є Господь Бог ваш, – і освятитеся, і будете святими, – бо святим є Я, Господь Бог ваш. І не знечистите ваших душ в усіх плазунах, що рухаються по землі, **45** бо Я є Господь, що вивів вас з єгипетської землі, щоб бути для вас Богом; і будете святі, бо Я є святий. **46** Це закон про скотину, і про птахів, і всяку душу, що рухається в воді, і всяку душу, що плазує по землі, **47** щоб розділити між нечистими і між чистими, щоб навчити синів Ізраїля *розрізняти* між тваринами, що їдяться і між тваринами, що не їдяться.

пет1. 1 ниж. 19

да разбіе́тсѧ, и̂ всѧ́кꙋ на́дь ю́же на́сте. на ню́же а́ще вꙑзлие́тсѧ (-)[46] вода̀, [и̂ впаде́тъ ѿ мертвечи́ны и̑хъ][47] нечи́сто бꙋ́детъ [ва̑][48] и̂ вс҃е пи҇тїе е́же пїе́те въ всѧ́комъ сосꙋдѣ, нечи́сто бꙋ́детъ [вамъ][49], и̂ вс҃е е́же а́ще въпаде́тъ (в не́ ѿ мертвечи́ны и̑хъ)[50] нечи́сто бꙋ́детъ· Ле́щи (-)[51] ѻ҆гнища да сꙑкꙋша́тсѧ нечи́сты [бо][52] [-][53] сꙋтъ, и̂ нечи́сты [-][54] [да бꙋ́дꙋтъ вамъ][55] ра́звѣ и̑сто́чникъ водны́хъ, и̂ пото́ и̂ сне́мъ водны́̑, да бꙋ́дꙋтъ чи́сты· ч҃ и́же прикаса́етсѧ мертвечи́намъ и̑хъ нечи́стъ бꙋ́детъ, (и̂) а́ще (-)[56] впаде́ ѿ мертвечи́ны и̑хъ на вс҃е сѣ́мѧ сѣ́мѧнное е́же сѣ́етсѧ чи́сто бꙋ́детъ, а́ще ли возлие́тсѧ вода̀ на вс҃е сѣ́мѧ, и̂ въпаде́тъ ѿ мертвечи́ны е̑̀ на нѐ, нечи́сто бꙋ́детъ вамъ, а́ще ли оу҃мре́тъ ѿ ско́тꙋ, и́же ва́мъ [-][57] на́сти, (а̂) прикаса́ѧсѧ мертвечи́нѣ (е̂го)[58], нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера. и̂ на́дꙑи ѿ мертвечи́нъ и̑хъ, да и̑спере́тъ ри́зы [своѧ̀][59], (-)[60] нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера. и̂ носѧ́и мертвечи́нꙋ и̑хъ, да и̑змꙑе́тъ ри́зы [своѧ][61] [-][62] [-][63] нечи́стъ бꙋ́детъ до вечера· и̂ вс҃ѣ̑ га́дъ плѣ́жꙋщїисѧ по землѝ, сѣверна́во [ва́мъ][64] [е̂сть е̂е][65] да ся не а́стъ· [-][66] всѧ́къ ходя́и чре́вѡ̑ и̂ всѧ́къ ходя́и на четвере́хъ, (и̂ всѧ́ко)[67] многоно́жное, въ всѣ́хъ га́дѣхъ, и́же плѣ́жꙋтъ по землѝ. да не а́сте и̑хъ, я̀ко сѣ́верна́во вамъ е́сть, и̂ да не ѻ҆сквернави́те дш҃ъ ва́шихъ· въ всѣ́хъ га́дѣхъ плѣ́жꙋщихсѧ на землѝ, (да)[68] не ѻ҆сквернѧ́витесѧ в ни́̑х̀ и̂ да не (бꙋ́дете нечи́сти)[69] в ни́̑. я̀ко а̂зъ е̂смь гⷭь бⷭъ ва́шъ, и̂ да ѻ҆стои́тесѧ и [бꙋ́дете сⷭ҇ти][70], я̀ко сⷭ҇тъ е̂смь а̂зъ гⷭь бⷭъ вашъ· *и̂ да не ѻ҆сквернави́те дш҃ъ вашихъ въ всѣ́хъ га́дѣхъ, дви́жꙋщихсѧ по землѝ, я̀ко а̂зъ е̂смь гⷭь, и̑зведы́и васъ и̑ земла̀ е̂гу҃петскїѧ да бꙋ́дꙋ вамъ бⷭъ, и̂ бꙋ́дете сⷭ҇ти, я̀ко (а̂зъ е̂смь сⷭ҇тъ)[71] [-][72]· Се̂ зако́̑ ѻ҆ ско́тѣхъ, и̂ ѻ҆ пти́цахъ и̂ всѧ́кои дш҃и дви́жꙋщеисѧ въ вода́хъ, и̂ всѧ́кои дш҃и дви́жꙋщеисѧ по землѝ· ра҃злꙋчи́ти ме́ждꙋ нечи́стыми и̂ ме́ждꙋ чи́стыми. [ѩ҆ наоу҃че́нїю сно́вꙑ їи̑лѣ́ѣ̑][73] (-)[74] ме́ждꙋ ѻ҆живла́ющими, на́домыми и̂ ме́ждꙋ ѻ҆живла́ющими неа̂до́мыми·

Глава 12

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам і скажеш до них, кажучи: *Жінка, яка лиш зачне і вродить чоловічого роду, нечистою буде сім днів, і за днями природного відлучення її нечистоти нечистою буде. **3** *І в дні восьмому хай обріже його кінцеве тіло, **4** і хай сидить тридцять і три дні в крові її

лук. 2

мой1. лук. 2 ів. 7

гл҃а, в҃і·

Рече гⷭь ѩ҆ мои҇сїю гл҃а. гл҃и сно́мъ їи̑лѣ́ѣ̑мъ, и̂ речеши и̑ ни́мъ гл҃а. *жена̀ и́же а̂́ще за́чне́̑ и̂ роди́тъ мꙋ́жескъ полъ [-][1] нечи́ста бꙋ́детъ з̑ дн҃ї̈и, [и̂][2] по дн҃ехъ е̂стествено́наго разлꙋче́нїѧ сквёрны е̂̀ нечи́ста бꙋде́̑· *и̂ въ дн҃ь ѻ҆́смыи да ѻ҆брѣ́жетъ пло́ть коне́чнꙋю е̂го, и̂ да (сѣди́тъ, л҃, и̂ г҃ дн҃и)[3], въ кро́ви [ѻ҆чище́нїа][4] е̂̀, [и̂][5] всѧ́кои ве́щи сⷭ҇тѣи да

а̂ петр҃ а̂ нн҃ а̂і

лꙋ в҃

лꙋ в҃ їоа̂ з҃

не прикаса́ется, и̂ въ ст҃илище да не вънхо́дитъ, до́ньдеже сконча́ются дн҃їе о҆чище́нїю є҆̀. а҆́ще ли же́нескъ полъ родитъ. [-][6] нечи́ста бу́де́тъ ді дн҃їи. по є҆стествено҆мꙋ сквє́рнѣ [є҆̀][7], (-)[8] [ѕ҃, и̂ ѕ҃ дн҃їи][9] да сѣди́тъ въ кро́ви нечистоты́ є҆̀. И̂ є҆гда̀ сѧ сконча́ютъ дн҃їе о҆чище́нїѧ є҆̀. о҆ сн҃ꙋ и̂ли дще́ри да принесе́тъ а҆́гнецъ [непороче́нъ є҆ди́нолѣте́нъ][10], въ всесъжже́нїе. И̂ голꙋби́ницꙋ, и̂ли го́рличицꙋ грѣха̀ ра҃, пр҃е две́ри хра́ма свѣдѣнїа къ жерцꙋ, и̂ да принесе́тъ є҆̀ пр҃е г҃ь. и̂ помо́лится сѧ о҆ не́и жре́цъ, и̂ да о҆чи́ститъ ю҆̀ ѡ҃ вре́да кро́ви є҆̀. Се́и зако́нъ ража́ющеи мꙋже́скъ полъ [и̂][11] же́нескъ, а҆́ще ли не [постиго́нетъ] рꙋка̀ є҆̀ (-)[12] съ а҆́гнеца, и̂ да вънзме́тъ двѣ го́рлицѣ и̂ли два голꙋби́ницꙋ. Є҆ди́нъ на всесъжже́нїе (а҆́ дрꙋгїи)[13] грѣха̀ ра́ди, и̂ помо́лится сѧ о҆ не́и жре́цъ, и̂ о҆цы́стится сѧ.

Гла҃ ѕ҃і.

Гла҃ г҃ь къ мов҃сїю і҆ а҆а҃ро́нꙋ реки́и. чл҃кꙋ є҆мꙋже а҆́ще бꙋдетъ на ко́жи плоти є҆го ст҃рꙋ зна́менїа, (и̂ли нача́ло) прока́жє́нїю, и̂ бꙋдетъ на ко́жи плоти є҆го бле́скъ прока́жє́нїѧ. [-][1] да прїведе́тся къ а҆а҃ро́нꙋ жрѣцꙋ, и̂ли къ є҆ди́номꙋ ѡ҃ сн҃овъ є҆го жрѣцꙋ, и̂ оу҆зрѝ жре́цъ бле́скъ на ко́жи плоти є҆го, и̂ влас҃ъ въ бле́скꙋ и̂зме́нилъ сѧ бꙋдетъ в сѣ́ло· и̂ взо́ръ бле́скꙋ оу҆мала́ется ѡ҃ ко́жа плотныа [є҆го][2]. бле́скъ прока́жє́нїѧ є҆́сть и̂ оу҆зритъ жрѣ́цъ, и̂ о҆сквернѝтъ и҆̀· а҆́ще ли прока́жє́нїе сѣ́ло є҆́сть на ко́жи пло́тнѣи [є҆го][3], и̂ не хꙋдѣе бꙋдетъ взо́ръ (плоти) є҆го ѡ҃ ко́жа (пло́тныа), и̂ влас҃ъ є҆го нѣ́сть сѧ и̂зме́нилъ в [сѣ́ло][4], (и̂) сїе (-)[5] є҆́сть темень и̂ ѡ҃лꙋчи́тъ жре́цъ бле́скъ на ѕ҃ дн҃їи и̂ оу҆зритъ жре́цъ бле́скъ въ дн҃ь се҆дмы́и· И̂ сѣ́ бле́скъ пребыва́етъ пр҃е ни́мъ, [и̂][6] не и̂зме́нѝ сѧ бле́скъ в ко́жи и̂ ѡ҃лꙋчи́тъ є҆го жре́цъ [на дрꙋгꙋю ѕ҃, дн҃їи][7], и̂ оу҆зритъ є҆го жре́цъ в [се҆дмы́и дн҃ь][8] вторы́цею, и̂ сѣ́ (бле́скъ потемне́)[9] [и̂][10] не и̂зме́нилъ сѧ бле́скъ в ко́жи, и̂ о҆чи́ститъ є҆го жре́цъ зна́менїе бо є҆́сть· (-)[11] И̂спра́въ ризы [своѧ][12] чи́стъ бꙋдетъ. а҆́ще ли и̂зме́нѧ́ющи и̂зме́нѝтсѧ зна́менїе в ко́жи. по видѣнїи є҆го же́рцꙋ и̂ о҆цы́ститъ є҆го, и̂ на́ви́тсѧ второ́е жрѣцꙋ. и̂ оу҆зритъ є҆го жре́цъ, и̂ се и̂зме́нѝсѧ зна́менїе в ко́жи, и̂ да о҆сквернѝтъ и҆̀ жре́цъ прока́жє́нїе бо є҆́сть· И̂ бле́сѣ прока́жє́нїѧ а҆́ще бꙋдетъ на чл҃цѣ, и̂ прїиде къ жерцꙋ и̂ оу҆зрѝ [и̂][13] жре́цъ и̂ се струпъ сѣ́лъ на ко́жи. (-)[14] сїи (же) и̂зме́нилъ бꙋдетъ вла́сы въ сѣ́лы· И̂ ѡ҃ здра́вїѧ пло́ти живы́ѧ въ струпѣ прока́жє́нїѧ, ве́тхо є҆́сть въ ко́жи плоти

очищення, і хай не доторкається до всякої святої речі, і хай не входить до святого місця, доки не закінчаться дні її очищення. **5** Якщо ж вродить жіночого роду, нечистою буде **14** днів за природною її нечистотою, **60** і **6** днів хай сидить в крові її нечистоти. **6** І коли закінчаться дні її очищення по сині чи дочці, хай принесе однолітнє ягня без вади в цілопалення. І пташеня голубине або горлиці за гріх перед двері шатра свідчення, до священика; **7** і хай принесе його перед Господом. І помолиться за неї священик, і хай очистить її від нечистоти її крові. Такий закон тієї, що родить чоловічого і жіночого роду. **8** Якщо ж не спроможеться її рука на ягня, і хай візьме дві горлиці або два пташенята голубині. Одне для цілопалення, а друге за гріх, і помолиться за неї священик, і очиститься.

Глава 13

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Людину, в якої лиш буде в шкірі її тіла знак струпа або початок прокази, і буде на шкірі її тіла блеск прокази, хай буде приведена до Аарона-священика або до одного священика з його синів; **3** і побачить священик блеск на шкірі її тіла, і волос в блеску змінився набіло. І поле блеску нижче від шкіри її тіла – це блеск прокази. І побачить священик, і проголосить її нечистою. **4** Якщо ж є біла проказа на шкірі її тіла і не гіршим буде вигляд її тіла від шкіри тіла, і її волос не змінився набіло, і ось є темний – і відлучить священик блеск на сім днів, **5** і побачить священик блеск в сьомому дні. І ось блеск остається перед ним, і не змінився блеск в шкірі – і відлучить її священик на других сім днів. **6** І побачить її священик в сьомому дні вдруге: і ось блеск потемнів, і не змінився блеск в шкірі; і очистить її священик, бо це знак, виправши свою одіж, чистою буде. **7** Якщо ж, міняючись, зміниться вигляд в шкірі після того, як оглянув її священик, і очистить її; і з'явиться вдруге перед священиком. **8** І побачить її священик: і ось змінився вид в шкірі; і хай священик проголосить її нечистою, бо це проказа. **9** І якщо буде на людині блеск прокази, і прийде до священика, **10** і огляне її священик: і ось на шкірі білий струп, він же змінив волоски на білі. І з здорового тіла, живого в струпі прокази, **11** старим є в шкірі його тіла, – і священик проголосить його нечистим і відлучить його, бо є нечистим. **12** Якщо ж, процвітаючи, зацвіте проказа в

шкірі, і покриє проказа всю шкіру блеском, від голови до його ніг, – по всьому виду священика; **13** і побачить священик: і ось проказа покрила всю шкіру його тіла; то хай очистить священик блеск, бо ввесь змінився набіло, він чистий. **14** І в той день, коли в ньому з'явиться живе тіло, – проголоситься нечистим. **15** І побачить священик здорове тіло, і нечистим проголосить його здорове тіло: він нечистим є, це проказа. **16** Якщо ж обновиться здорове тіло і зміниться на біле, – і прийде до священика; **17** і побачить священик: і ось блеск змінився набіло – і хай очистить священик блеск, він чистий. **18** І тіло, якщо ж буде на його шкірі загноєна болячка, і виздоровіє, **19** і буде на місці болячки білий струп або проказа, що біліє або червоніє, – і з'явиться перед священиком. **20** І побачить священик: і ось вигляд гірший від шкіри, і волос його змінився набіло, і священик проголосить його нечистим – це блеск прокази, вона на болячці зацвіла. **21** Якщо ж побачить священик: і ось немає в ньому білого волоска, і не є гіршим від шкіри тіла, і він же є темний – і відлучить його священик на сім днів. **22** Якщо ж, розходячись, розійдеться в шкірі – хай священик проголосить його нечистим, – це блеск прокази, в гної зацвів. **23** Якщо ж в тілі остається проказа і не розходиться, це струп болячки, – хай очистить його священик. **24** І тіло, якщо в його шкірі буде вогняне запалення, і в його шкірі буде оздоровлення: біле або червоне запалення прокази, що блещить або білієть; **25** і побачить його священик: і ось змінився волос на блещачий, і вид його гірший від шкіри – це проказа. В запаленні процвіло. І хай священик нечистим його проголосить – це блеск прокази. **26** Якщо ж огляне його священик: і ось немає в блеску білого волоска, і не є гіршим від шкіри, сам же він темний, – хай відлучить його священик на сім днів. **27** І огляне його священик у сьомому дні. І якщо, розходячись, розійдеться в шкірі, хай проголосить його священик нечистим, – це блеск прокази, він зацвів з загноєнням. **28** Якщо ж в тілі останеться блеск і не розійдеться в шкірі, він же є темним, – це струп запалення. Хай очистить його священик, бо це знак запалення. **29** Чоловік же або жінка, в яких лиш буде, в них, блеск прокази на голові або на бороді. **30** І огляне священик (ѣго)[15], и ѡсквернáвитъ и҃ жрецъ и ѡлучитъ и҃ нáко нечúстъ ѣстъ· ѷще ли же процвѣтáѧ процвѣтéтъ прокажéнїе въ кóжи, и покрыéтъ прокажéнїе всю кóжу блескомъ, ѡ҃ главы҆ до ногу҆ [ѣго][16], по всемý взóру жерьцóву· и҃ оу҆зритъ жрéцъ. и҃ ѣе покрыло прокажéнїе всю кожу плóти [ѣго][17], и҃ да ѡчúстъ и҃ [-][18] жрéцъ блéскъ. нáко весь и҃змѣнúсѧ ѣстъ въ бѣло, чúстъ ѣстъ· и҃ бо́ иже дн҃ь а҃ще нáвитсѧ в немъ плóть живà ѡсквернáвитсѧ, и҃ оу҆зритъ жрéцъ плоть цѣлу, и҃ ѡсквернáвитъ ю҆ плоть здрáва [-][19] нечúста ѣстъ, прокажéнїе ѣстъ· ѷще ли състáвитсѧ плоть здрáваѧ, і҆ и҃змѣнитсѧ въ бѣ́ло, и҃ прїúдетъ къ жéрцу. и҃ оу҆́зритъ жрéцъ, и҃ ѣе и҃змѣнúлъсѧ блéскъ въ бѣло, и҃ да ѡчúститъ жрéцъ блéскъ чúстъ ѣстъ· и҃ тѣло а҃ще ли бу́детъ на кóжи ѣго болáчка гнóина, і҆ и҃сцѣлѣéтъ, и҃ бу́детъ на мѣстѣ болáчки струпъ бѣлъ, и҃ли прокажéнїе бѣлуáсѧ и҃ли рдáсѧ и҃ áвитсѧ жрьцу. и҃ оу҆зритъ жрéцъ и҃ ѣе взоръ худѣ́е кожи, и҃ влáсъ ѣго и҃змѣнилъсѧ въ бѣ́ло, и҃ ѡсквернáвъ ю҆ жрéцъ [блéскъ прокажéнїѧ][20] ѣстъ, на болáчки процвéлъ· ѷще ли ви́дѣ жрéцъ, и҃ сѐ нѣстъ в нѣ́ влáсъ бѣлъ и҃ не худѣи ѣстъ ѡ҃ кóжа плóтныа· и҃ сїи (же) ѣстъ тéменъ, и҃ ѡлучúтъ ѣго жрéцъ на з҃. дн҃їи· ѷще ли рáсы́панїемъ разсы́плетсѧ в кожи [-][21] да ѡсквернáвитъ и҃ жрéцъ блéскъ прокажéнїѧ ѣстъ, въ гнóи процвелъ· ѷще ли в тѣ́ле пребывáетъ прокажéнїе и҃ не разсыпáетсѧ, струпъ болáчки ѣстъ, [-][22] да ѡчúститъ и҃ жрéцъ· и҃ плоть а҃ще бу́детъ в кóжи ѣго и҃жжéнїе о҆́гнено, и҃ бу́детъ въ кóжи ѣго немощь и҃сцѣлѣвши, и҃жжéнїе блескуáсѧ прокажéнїѧ бѣ́ло [и҃ли][23] червлéно, и҃ли пробѣлу́етсѧ и҃ оу҆зритъ и҃ жрéцъ и҃ ѣе премѣнúлсѧ ѣстъ влáсъ въ блещáнїе. и҃ взóръ ѣмý худѣ́е ѡ҃ кóжа. прокажéнїе ѣстъ, въжжéнїю процвелò, и҃ да ѡсквернúтъ и҃ жрéцъ, блéскъ прокажéнїѧ ѣстъ. ѷще ли оу҆ви́дитъ и҃ жрéцъ, и҃ сѐ нѣстъ въ блещáнїю влáса бѣлá, и҃ не худѣе ѣстъ ѡ҃ кóжа, сáмо же тéмно. [-][24] да ѡлучитъ и҃ жрéцъ на, з҃, дн҃їи, и҃ оу҆́зритъ и҃ жрéцъ въ дн҃ь е҃дмыи. [и҃ а́ще][25] разсыпанїемъ разсы́плетсѧ в кóжи. [-][26] да ѡсквернáвъ и҃ жрéцъ блéскъ прокажéнїѧ ѣстъ, съ гнóемъ процвéлъ· ѷще ли в тѣ́лѣ пребудетъ блещáнїе, и҃ не разсы́паѣтсѧ в кожи. сїе же [тéмно ѣстъ][27], струпъ съжжéнїѧ ѣстъ. [-][28] да ѡчúстъ и҃ жрéцъ, ѡ́бразъ бо съжжéнїа ѣстъ· (-)[29] чюжу (же) [и҃ли][30] женѣ, [ѣмуже][31] а҃ще будетъ в нихъ прокажéнїѧ, на главѣ, и҃ли на брадѣ· и҃ оу҆́зр҃и жрéцъ блéскъ. и҃ ѣе ѡбличїе ѣго ху-

дѣ́е ко́жа, в не́мже вла́съ желтѹ́а́сѧ то́ноѥъ, и ѻ́скверна́витъ и҃ жре́цъ вре́дъ е҆́сть, прокажѐ-нїе главы̀, и҆́ли прокажѐнїе брады̀ е҆́сть· и҃ а҆́ще оу҆ви́дитъ жре́цъ бле́скъ вре́дныи и҃ е҆е не [бѹ́детъ][32] ѻ́бли́чїе хѹдѣ́е ко́жа, и҃ вла́съ желтѹ́а́сѧ не бѹ́детъ в не́мъ, и҃ да ѿлѹчитъ жре́цъ бле́скъ вре́дныи на з҃, дн҃їи· и҃ оу҆зритъ жре́цъ бле́скъ въ дн҃ь се́дмыи́, и҃ [-][33] не разсы́пасѧ вре́дъ, и҃ вла́съ съжелтѹ́а́сѧ нѣ́сть в не́, и ѻ́бли́чїе вре́да нѣ́сть хѹдѣ́е ко́жа, и҃ ѻ́стрижетъ ко́жѹ. а҆ вре́дъ да сѧ не бро́снетъ, да ѿлѹчи́тъ жре́цъ вре́ на з҃, дн҃їи второе, и҃ оу҆́зритъ жре́ вре́дъ въ дн҃ь седмы́и, и҃ е҆е не разсы́пасѧ вре́ въ ко́жи по ѻ́бросне́нїю е҆́го, и҃ ѻ́бли́чїе вре́да нѣ́сть хѹдѣ́е ко́жа, и҃ да ѻ́цы́ститъ и҃ жре́цъ, і҆ и҃спра́въ ри́зы чи́стъ бѹ́детъ· ч҃ще ли разсы́панїе́мъ разсы́плетсѧ вре́дъ въ ко́жи по ѻ́цы́щенїю е҆́го. и҃ оу҆́зритъ и҃ жре́ и҃ е҆е разсы́пасѧ вре́дъ въ ко́жи, да не присѣщѧ́етъ жре́цъ ѻ́ вла́сѣ желтѹю́щемсѧ, [-][34] нечи́стъ е҆́сть· ч҃ще ли (-)[35] пребѹ́детъ [в тѣ́ле вре́дъ][36], и҃ вла́съ че́рнъ на́ви́тсѧ в не́мъ, (і҆) и҃сцѣли́тъ вре́ чи́стъ е҆́сть, и҃ ѻ́цы́ститъ и҃ жре́цъ· (-)[37] щѹ́жѹ и҆́ли же́нѣ [е҆́мѹже][38] а҆́ще бѹ́детъ на ко́жи плоти е҆́го блещѧ́нїѧ блещѧ́сѧ бѣлѹю́щее́сѧ, и҃ оу҆ви́дитъ жре́цъ, и҃ е҆е на ко́жи пло́ти е҆́го бле́скъ, (и҃) блещѧ́сѧ бѣлѹе́тсѧ, вла́га е҆́сть, [-][39] процвела̀ ко́жа пло́ти е҆́го чи́стъ е҆́· ч҃ще [-][40] комѹ́ ѻ́ползе глава̀ [-][41] плѣ́шѝ е҆́сть чи́стъ е҆́сть. а҆́ще ли съ предѝ ѻ́пѡ́зе глава̀ (-)[42] въ́злы́съ е҆́сть, чи́стъ е҆́сть. а҆́ще ли бѹ́детъ на плѣ́ши е҆́го, и҆́ли на въ́злы́синѣ е҆́го, бле́скъ бѣ́лъ, [и҆́ли][43] червленѹ́ѧсѧ, прокажѐнїе процвита́ющее [-][44] на плѣ́ши е҆́го, (и҃)[45] на въ́злы́синѣ е҆́го· и҃ оу҆ви́дитъ и҃ жре́цъ и҃ е҆е ѻ́бли́чїе бле́ска бѣ́ла, [и҆́ли][46] черве́на, на плѣ́ши е҆́го, и҆́ли на въ́злы́синѣ е҆́го на́ко ѻ́бли́чїе прокажѐнїа на ко́жи пло́ти е҆́го· ѿ́ѧ́ко прокажѐнъ е҆́сть, ѻ́скверне́нїе́мъ ѻ́скверна́витъ (-)[47] жре́цъ на главѣ́ е҆́го бле́скъ (е҆́сть)[48]· и҃ прокажѐнъ на неме́же е҆́сть бле́скъ, ри́зы е҆́го да бѹ́дѹтъ взо́ты, и҃ глава̀ е҆́го непокровена, и҃ ѻ́коло оу҆́стъ е҆́го да ѻ́бвї-е́тсѧ, (-)[49] нечи́стъ прозове́тсѧ. вс҃ѧ дн҃и в на́же бѹ́детъ в не́мъ бле́скъ нечи́стъ [е҆́сть][50], [и҃][51] нечи́стъ бѹ́детъ ѿлѹченъ кромѣ́ да сѣ́дитъ вн҃ѣ́ по́ле́чища да бѹ́детъ е҆́мѹ пребыва́нїе· и҃ ри́за а҆́ще бѹ́детъ на не́и бле́скъ прокажѐнїа, на ри́зѣ сукна́нѣ, и҆́ли на (-)[52] и҃згре́бнѣ и҆́ли на прѧ́денѣ, и҆́ли на кло́ках҃ъ, и҆́ли на лнѣ́х҃ъ, и҆́ли на во́лнѣ, и҆́ли на ко́жи, и҆́ли на всѧ́кои (ко́жи ква́шенѣ)[53]· и҃ на́ви́т

ник блеск: і ось вид його гірший від шкіри, в ньому ж тонкий волосок, що жовтіє, – і нечистим проголосить його священик: це хворе *місце*, це проказа голови або проказа бороди. **31** І якщо побачить священик блек хвороби: і ось не буде вид гіршим від шкіри, і волосок в ньому не буде жовтуватим – і хай відлучить священик блек хворого на сім днів. **32** І огляне священик блеск в сьомому дні: і не розійшлася хвороба, і в ньому немає волоска, що жовтіється, і вид хворого не є гіршим від шкіри, **33** і обстриже шкіру, а хворе хай не обстриже. Хай вдруге відлучить священик хворе *місце* на сім днів. **34** І огляне священик хворе *місце* в сьомому дні: і ось не розійшлася хвороба в шкірі після її обстриження, і вид хворого *місця* не є гіршим від шкіри – і хай очистить його священик, і виправши одіж, чистим буде. **35** Якщо ж, розходячись, розійдеться хворе *місце* в шкірі після того, як його очищено, **36** і огляне його священик: і ось хвороба розійшлася в шкірі – хай не дивиться священик за волоском, що жовтіє, він нечистий. **37** Якщо ж зостане в тілі хворе місце і в ньому з'явиться чорний волос – і виздоровіло хворе місце, він чистий, і очистить його священик. **38** Чоловік або жінка, в яких, якщо будуть на шкірі тіла їх блески, що блещать біліючись; **39** і огляне священик: і ось на шкірі тіла його блеск і блещачи біліється – лишаєм є, процвіла шкіра його тіла, чистим є. **40** Якщо кому облисіє голова – лисим є, чистим є. **41** Якщо ж спереду облисіє голова – лисим є спереду, чистим є. **42** Якщо ж буде на його лисині або на його лисині спереду білий блеск, або який червоніє – проказа, що процвітає на його лисині, і на його лисині спереду. **43** І огляне його священик: і ось вид блеску білий або червоний, на його лисині, або на його лисині спереду, наче вид прокази в шкірі його тіла. **44** Чоловік є прокаженим. Проголошуючи нечистим, нечистим проголосить священик: на його голові є блеск. **45** І прокажений, на якому є блеск, – його одіж хай буде забрана, і голова його непокрита, і хай завинеться довкруг його уст – назветься нечистим. **46** Всі дні, в яких буде на ньому блеск, він нечистим є і нечистим буде: відлучений хай сидить окремо, хай поза табором буде йому перебування. **47** І одіж, якщо буде на ній блеск прокази: в одежі сукняній, чи на повздовжній, **48** чи на прямовистій, чи на поземній нитці, чи на лляних, чи на вовняних, чи на шкірі, чи на всякій

виправленій шкірі. **49** І з'явиться зелений або червонявий блеск на шкірі, або на одежі, або на прямовистій, або на поземній нитці, і на усякій посудині з виправленої шкіри, – це блеск прокази. І покаже священикові, **50** і огляне священик блеск, – хай відлучить священик блеск на сім днів; **51** і хай огляне священик блеск в сьомому дні. Якщо розійшовся блеск по одежі і по прямовистій або по поземній нитці, або по шкірі, за всім, що робиться виправленням зі шкіри, – поправді є прокаженим, блеск є нечистим. **52** Хай спалить одіж і прямовисту чи поземну нитку, або на вовняному, або на льняному, або на усякому шкіряному посуді, на якому лиш буде проказа: бо це поправді проказа, – хай буде спалене на вогні. **53** Якщо ж огляне священик: і не розійдеться блеск по одежі або по прямовистій і по поземній нитці, або по усякому посуді шкіряному – **54** хай прикаже священик: хай виперете, на чому буде блеск, хай відлучить священик блеск на других сім днів; **55** і хай побачить священик після прання його блеск. І якщо блеск не змінив свій вигляд і блеск не розійшовся – він нечистий, на вогні хай спаленим буде або те, що на одежі, або на прямовистій, або на поземній нитці. **56** І огляне священик: і блеск буде темнішим після його випрання, – хай відкине його з одежі, або з прямовистої, або з поземної нитки, або зі шкіри. **57** І якщо появиться знову на одежі, або на прямовистій, або на поземній нитці, або на усякому шкіряному посуді, проказа, що цвіте,– на вогні хай буде спалене те, на чому є блеск. **58** А одіж, і прямовиста, і поземна нитка, і всякий шкіряний посуд, який випереться, і відійде від нього блеск, і випереться вдруге – і чистим буде. **59** Це є закон блеску прокази шерстяної чи сукняної одежі, чи прямовистої і поземної нитки, і всякого шкіряного посуду на його очищення або на неочищення.

сѧ блéскъ зеленъ йли червленоуѧсѧ на кóжи, йли на ризѣ, йли на прáденехъ, йли на клóкахъ, й на всéмъ съсудѣ квáшенѣ (-)[54] блéскъ прокажéнїа éсть. Й покáжетъ жерцу, й оувúдитъ жрéцъ блéскъ (да)[55] шлучитъ жрéцъ блéскъ на ӟ, дн̃їи й да оувúдитъ жрéцъ блéскъ въ дн̃ь седмыи áще (-)[56] сѧ разсыпалъ блéскъ по ризѣ, (й)[57] по прáденоу йли по клóкаѫ йли по кóжи. по всемоу éлико творúтсѧ кóжа квáшенїемъ. прокажéно йсто éсть, блéскъ нечúстъ éсть. да съжжéтъ ризу (й)[58] прáденїѧ, (й)[59] клóки, (йли) на вóлнѣ, йли на лнѣ, йли на всѧкомъ сосудѣ кóжанѣ. на нéже áще будетъ (прокажéнїе)[60], понéже прокажéнїе йсто éсть на óгнй да сожжéтсѧ. áще ли оузритъ жрéцъ, й не разсыплетсѧ блéскъ по ризѣ, йли по прáденоу, (й)[61] по клóкѣ, йли по всѧкомоу сосудѣ кóжанѣ [-][62] да повелúтъ жрѣ (-)[63] да йсперетъ, на нéмже будетъ (-)[64] блéскъ, (да)[65] шлучúтъ жрéцъ блéскъ на (другую седмь дн̃їи)[66], й да вúдй жрѣ по йспрáнїй éго блéскъ. Й áще не будетъ (блéскъ йзмѣнúлъ лица)[67] [своéго][68] й блéскъ не разсыпалъсѧ нечúстъ éсть, на óгнй да сѧ съжжéтъ, (йли)[69] на ризѣ, йли на прáденѣ. Йли на клóкахъ, й (-)[70] вúдитъ жрéцъ. й будѣ темнѣе блéскъ по йспрáнїи éго, да шверженъ é ш ризы, (йли ш прáдена йли ш кóжа)[71], йли ш клóкъ. (Й) áще (-)[72] сѧ оувúдитъ éщє на ризѣ, йли на прáденѣ, йли на клóкахъ, йли на всѧкомъ съсудѣ кóжанѣ. прокажéнїе процвѣтáѧ [-][73], на óгнй да сѧ сожжетъ на нéмже éсть блéскъ. (â)[72] ризá [й][75] прáдено (й)[76] клóки, [й][77] всѧкъ сосудъ кóжѣ йже йсперéтсѧ, й да шúдетъ ш негѡ блéскъ, і йсперéтсѧ вторóе, й чúстъ будетъ. Сїи (éсть) закóнъ блéскꙋ, прокажéнїѧ ризѣ сукнáнѣ йли згрéбнѣ, йли прáденѣ, (й)[78] клóкѣ (й)[79] всѧкомꙋ съсудꙋ кóжанꙋ на óчыщéнїе éмꙋ, йли не на óчыщéнїе [-][80].

Глава 14

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Це закон прокаженому, в тому дні, коли очиститься *і приведеться до священика. **3** Хай вийде священик поза табір і огляне священик: і ось виздоровів блеск прокази з прокаженого. **4** І накаже священик, і хай візьмуть очищеному дві живі чисті курки, і кедрове дерево, і тканий кармазин, і іссоп. **5** І накаже священик, і хай заріжуть одну курку до святого: у глиняний посуд над

мат. 8
мар. 1
лук. 5
і 17

Гл҃а, д҃і.

Рече гⷭь къ моусїю гл҃а, сe закóнъ прокажéномꙋ, вóйже дн̃ь áще óчыститсѧ, *й приведéтсѧ къ жерцꙋ. [-][1] да йзыúдетъ жрéцъ вóнъ полка, и оузритъ жрéцъ, й сe йсцѣлѣ блéскъ прокажéнїѧ ш прокажéннаго. й повелúтъ жрéцъ (да)[2] [сѧ вóзметъ][3] óчыщéномꙋ двѣ кꙋрати живѣ чúстѣ й дрéво кедровo, й сосканꙋ червленицꙋ і йссопъ. Й повелúтъ жрéцъ. (да)[4] закóлютъ кꙋра éдіно (въ сто́е), въ сосꙋдъ глúнанъ, на̀ водóю жи-

м҃а й
м҃а а
ѧꙋ е
й зы

во́ю (-)[5] (живо́ ѣ́же кꙋ́ра)[6] да вꙁмет҇ъ [-][7] и̂ дре́во кедрово и̂ соскáнꙋ червленицꙋ і̂ и̂ссопъ, и̂ да о̂мо́читъ и̂хъ и̂ кꙋ́ра живо́е въ кро́ви (закла́наго) кꙋ́рати, ѣ́же са закла̀ на̀ водо́ю живо́ю, и̂ да вꙁкропи́тъ на о̂цыстившагоса ѡ̑ прокаже́нїа, ⷭ̃миждꙑ, и̂ чи́стъ бꙋ́детъ· И̂ да ѡ̑пꙋститса кꙋ́ра живо́е на̀ поле, и̂ да и̂сперетъ о̂цыстивꙑиса ри́зы своа̀ и̂ да о̂бро́снетъ [вѣ́а власы̀ его̀]8, и̂ да и̂змꙑетса водо́ю, и̂ чистъ бꙋ́детъ· и̂ по семъ да вни́детъ въ полкъ, и̂ да хо́дитъ в полчищи, (ⷤ, дн҃ї, кромѣ до́мꙋ своего̀)9, и̂ бꙋ́детъ въ дн҃ь седмꙑи́, да о̂бро́снꙋтса вѣ́и власы̀ его̀ главꙋ́ его̀, и̂ брадꙋ́, и̂ бро́ви, и̂ всѧ́къ вла́съ его̀, да о̂бро́снетса, и̂ да и̂спере́тъ ри́зы [своа̀]10, и̂ да о̂мꙑе́тса пло́ть его̀ водо́ю, и̂ чи́стъ бꙋ́дѣ (-)11 въ дн҃ь (же) о̂семꙑи́ да вꙁметъ два̀ а̑́гньца ѣдино́лѣтна непоро́чна, и̂ о̂вцꙋ ѣди́нꙋ ѣдино́лѣтнꙋ непоро́чнꙋ· И̂ три́десѧте части́ мꙋки пшенꙑ́ны въ тре́бꙋ съпрѧ́женꙋ съ ѣлео́мъ, и̂ ча́шꙋ ѣлеа̀ ѣди́нꙋ· И̂ да поста́витъ жре́цъ о̂цыща́ѧ чл҃ка о̂цыща́емꙋ, (-)12 се (же) пр҃е гд҃ъ оу̑ две́рїи хра́ма свѣ́тꙋнїа. и̂ да вꙁметъ жре́цъ, а̑́гнец ѣди́нъ. и̂ да приведетъ его̀ престꙋпле́нїа ради и̂ ча́шꙋ ѣле́а, и̂ да ѡ̑лꙋчитъ его̀ [жрецъ]13 ѡ̑лꙋче́нїѣ пр҃е гд҃ъ. и̂ заколю́тъ а̑́гнецъ на мѣ́стѣ, и̂дѣ́же закала́ютъ вссожже́нїе, [-]14 ѣ́же грѣ́ха ради на мѣ́стѣ сты́мъ, ѣ̂ бо ѣ́же грѣ́ха ради ꙗ̑́коже [и̂]15 престꙋпле́нїа ра́ди да бꙋ́детъ жрьцꙋ, сты́а сты́хъ е̂сть, и̂ вꙁметъ жре́цъ ѡ̑ крови ꙗ̑́же престепле́нїа ра́ди· И̂ вꙁложи́тъ жре́цъ на о̂бꙋ́шїе оу̑́ха (десна́го о̂цища́емаго)16 , и̂ на коне́цъ рꙋкѝ [ѣ̂го]17 десны́а, и̂ на коне́цъ ногѝ ѣ̂го десны́а· И̂ вꙁе́метъ жрецъ ѡ̑ ча́ши ѣле́а, да вꙁлїе́тъ (жре́цъ на̀ рꙋкꙋ̀ лѣ́вꙋю свою̀)18, и̂ да о̂мо́читъ [жре́цъ]19 прꙑстъ [свои]20 десны́и, въ ѣле́и ѣ̂же е̂сть въ рꙋцѣ [ѣ̂го]21 лѣ́вѣи· И̂ да вꙁкро́питъ [ѡ̑ ѣле́а]22 [прꙑстомъ̀, ⷤ жды]23, пр҃ѣ̀ гд҃ъ (и̂) и̂збꙑ́вшеѣ̀ (-)24 ѣле́а ѣ̂же е̂сть въ рꙋцѣ [ѣ̂го]25 да вꙁложи́тъ жре́цъ, на о̂бꙋ́шїе оу̑́ха, о̂цыща́емаго десно́е, и̂ на коне́цъ рꙋки [ѣ̂го]26 десны́а, и̂ на коне́цъ ноги [ѣ̂го]27 десны́а, [и̂]28 на мѣ́сто кро́ви ѣ̂же престꙋпле́нїа· о̂ста́вшееѣ̀ же ѣле́а, ѣ̂же въ рꙋцѣ жрьцꙋ да вꙁлїе́тъ̀ жре́цъ на главꙋ́ о̂цыще́номꙋ, и̂ да помо́литса о̂ не́мъ жре́цъ пр҃ѣ̀ гд҃ъ, и̂ да сътвори́тъ жре́цъ ѣ̂же грѣ́ха̀ ра̀ и̂ да о̂цы́ститъ жре́цъ о̂цыщающагоса ѡ̑ грѣ́ха̀ его̀· (-)29 По се́м (же) заколе́ жре́цъ вссожже́нїе, и̂ да вꙁнесе́тъ̀ жре́цъ вссожже́нїе, и̂ тре́бꙋ на о̂лтарь пр҃ѣ̀ гд҃ъ· (да)30 помо́литса о̂ нѐ жре́цъ, и̂ о̂цы́ститса, а̑́ще ли оу̑богъ е̂сть и̂ рꙋка ѣ̂го не

живою водою. **6** І хай візьме курку, що є живою, і кедрове дерево, і тканий кармазин, і іссоп; і хай замочить їх і живу курку в крові зарізаної курки, яка була зарізана над живою водою; **7** і хай покропить на очищеного з прокази сім разів – і буде чистим. І хай відпустить живу курку на поле, **8** і хай очищений випере свою одіж, і хай обголить все своє волосся, і хай помиється водою, – і буде чистим. І після цього хай ввійде до табору, і хай ходить в таборі сім днів поза своїм домом. **9** І буде в сьомому дні: хай обголене буде все його волосся, його голова, і борода, і брови, і все його волосся хай обголить, і хай випере свою одіж, і хай помиє своє тіло водою – і буде чистим. **10** В день же восьмий хай візьме два однолітні ягнята без вади, і одну однолітню вівцю без вади, і три десяті частини пшеничної муки, вимісені з олією, на жертву, і одну чашу олії. **11** І хай поставить священик, що очищує, чоловіка, який очищується, і це ж перед Господом, при дверях шатра свідчення. **12** І хай візьме священик одне ягня, і хай приведе його і чашу олії за переступ, і хай відлучить його священик, як відлучення перед Господом. **13** І заріжуть те ягня, що за гріх, на місці, де ріжуть цілопалення, на місці святім, бо те, що за гріх, є так, як і за переступ, – хай буде для священика, воно святе-святих. **14** І візьме священик з крові того, що за переступ, і покладе священик на кінчик правого вуха того, що очищується, і на кінець його правої руки, і на кінець його правої ноги. **15** І священик, взявши з чаші олії, хай священик вилиє на свою ліву руку, **16** і хай священик замочить свій правий палець в олії, що є в його лівій руці. І хай пальцем покропить олією сім разів перед Господом. **17** І зосталу олію, що є в його руці, хай покладе священик на правий кінчик вуха очищуваного, і на кінець його правої руки, і на кінець його правої ноги, і на місце крові, що за переступ. **18** Осталу ж олію, що в руці священика, хай вилиє священик на голову очищуваного, і хай священик помолиться за нього перед Господом, **19** і хай зробить священик те, що за гріх, і хай священик очистить очищуваного від його гріха. Після цього ж заріже священик цілопалення; **20** і хай принесе священик цілопалення і жертву на жертовник перед Господом. Хай помолиться за нього священик – і о

чиститься. **21** Якщо ж є бідним і його рука неспроможна, хай візьме однолітнє ягня одне за те, що переступив, на відлучення, щоб очиститися за нього, і десяту частину пшеничної муки, замісеної в олії, на жертву, і одну чашу олії, **22** і дві горлиці або дві пташини голубині: наскільки спроможеться його рука; і хай буде одна за гріх, а друга на цілопалення. **23** І хай принесе їх в восьмому дні, щоб очистити його, до священика перед двері шатра свідчення, перед Господом. **24** І хай візьме священик ягня, що за переступ, і чашу олії, і покладе їх, як дар, перед Господом. **25** І заріже ягня, що за переступ; і хай візьме священик з крові того, що за переступ, і хай покладе на правий кінчик вуха очищуваного, і на кінець його правої руки, і на кінець його правої ноги. **26** І священик вилиє з олії на свою ліву руку **27** і хай покропить своїм правим пальцем олією, що в його лівій руці, сім разів перед Господом. **28** І з олії, що є в руці священика, хай покладе на правий кінчик вуха очищуваного, і на кінець його правої руки, і на кінець його правої ноги, на місці крові, що за проступок. **29** Остале ж з олії, що є в руці священика, хай вилиє на голову очищуваного, і хай помолиться за нього священик перед Господом. **30** І хай зробить одну з горлиць або пташенят голубиних, так як спромоглася його рука: **31** одну за гріх, а другу на цілопалення з жертвою; і хай помолиться священик за очищуваного перед Господом. **32** Це закон, в якому є блеск прокази, і не спроможний він рукою на своє очищення. **33** І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **34** Як лиш ввійдете до ханаанської землі, яку Я даю вам в посілість, і дам блеск прокази в хаті, в усіх землях придбаних вами; **35** і прийде до якогось їхнього дому, і сповістить священикові, кажучи: Наче блеск являється у моїй хаті. **36** І хай зарядить священик: випорожнити посуд дому раніше ніж ввійде, і побачить священик блеск; і якщо не буде нечистим – є все, що в хаті. Після цього ж ввійде священик поглянути на хату, **37** і огляне священик блеск: і ось блеск на стінах хати, заглиблення наче зеленкуваті або червоніються, і вид їх гірший від стін. **38** Вийде ж священик з хати до дверей дому – хай відлучить священик дім на сім днів. **39** Хай повернеться священик сьомого дня і огляне хату: і ось розійшовся блеск по стінах хати;

постиґнетъ да поиметъ аґнéцъ [єдиноль҃тенъ][31] єдінъ, воньже єстъ преступилъ на ѡлучéніе, ѩко оцыститися о нем҃. И десять частіи мукѝ пшеничны спражены съ єлéѡ҃ въ трéбу, и чашу єлéа єдіну, и два горличица, йли два голубичица, ѩко постиґнетъ рукà єго, и да бу҃детъ єдінъ грѣхà рáди, (а другїи)[32] въ вєсъпожженіе. И да принесéтъ а҃ въ дн҃ь осмыи, въ єже оцыстити єго къ жрецу, пр҃е двéри храма свѣдѣнїа пр҃е г҃ь, и (да поиметъ)[33] жрéцъ аґньца єже преступленїа рáди, и чáшу єлéа възложѝ єà, ѩко възложéніе пр҃е гм҃ъ, и закóлетъ аґньца преступленїа, и да възметъ жрéцъ ѡ крóви преступленїа. И да възложитъ на обу҃шіе оу҃ха оцыщаемаго десноé, и на конé҃ руки [єго][34] деснyа, и на конéцъ ногѝ [єго][35] деснyа. И ѡ єлéа възліетъ жрéцъ на рукý [свою][36] лѣвую, и да възкропитъ прьстомъ [своймъ][37] деснымъ ѡ єлéа єже въ рукѣ єго лѣвѣи, седмижды пр҃е гм҃ъ. И [ѡ єлéа сущаго въ рукѣ жрецу, да възложитъ][38] на обу҃шіе оу҃ха оцыщаемаго дéсное, и на конé҃ руки єго деснyа, и на конéцъ ногѝ єго деснyа на мѣстѣ крóви ѩже преступленїа. Остáвши же ѡ єлéа єже єстъ въ рукѣ жрецу. да възліétъ на главу оцыстившемусѧ, и да помолитсѧ о немъ жрецъ пр҃е гм҃ъ. И да сътворитъ єдіну ѡ горлицъ, йли голубичищъ, ѩкоже постиґнула [рукà єго][39], єдінъ грѣхà рá҃, (а другїи)[40] въ вєсъпожженіе съ трéбою, и да помóлитсѧ жрéцъ о оцыщаемѣмъ пр҃е гм҃ъ, сїи закóнъ въ нéмже єстъ блéскъ прокажéніѧ, и не обрѣтаю҆ще рукою оцищéніѧ своєго. И рече г҃ь къ моѷсїю і ааронý глà, ѩко а҃ще внѝдете въ зéмлю (ханаоньскy)[41] ѩже а҃зъ даю̀ вáмъ въ притажáніе, и дамъ блéскъ прокажéнїа въ домý въ вс҃ѣхъ землáхъ притажáнныхъ ва҃ и прїидетъ къ котóромý (домý и҃)[42], и повѣстъ жрецу глà аки блéскъ ѩвлаєтсѧ [въ домý моємъ][43], и да велѝ жрéцъ йспразнити сосýды домý. Преже внѝтїа и видѣнїа жрецу блéска и а҆ще не не бу҃детъ, нечѝсто єстъ вс҃е єже въ домý. (-)[44] По сéм (же) внѝдетъ жрéцъ съгладáти домъ, и оу҃зрѝ [жрéцъ][45] блéскъ, [и се блéскъ][46] на стѣнá҃ домý, оу҃долѝ ѩко зеленýющасѧ, йли червленýющасѧ, и обличїе йхъ хýдѣе стѣнъ. (-)[47] [Йзыѝде][48] (же) жрéцъ йс домý къ двéремъ домý, да ѡлучѝ жрéцъ домъ на з҃, дн҃їи, (да)[49] обратитсѧ жрéцъ въ (з҃ дн҃ь)[50], и оу҃зрѝтъ домъ, и се разсыпалсѧ блéскъ по стѣнáхъ домý, и да повелѝтъ жрѣ [-][51] да йзмýтъ камыки на ниихъже єстъ блéскъ, и да йзнесýтъ (-)[52] вонъ и҃ градá на мѣсто

нечи́сто· И̂ да постружꙋ́ (и̂з внꙋтри до́мъ)[53] о҆́кр҃тъ, и̂ да просы́плютъ прысть [посострога́нꙋю][54] вн҃ѣ гра́да на мѣ́стѣ нечи́стѣ· И̂ да възмꙋтъ ка́мыки [и҃ны о҆стро́ганы][55], и̂ да вложа́тъ (а҆) въ ка́мыкъ мѣ́сто и̂ пе́рсть и҃ну да възмꙋтъ, да и҃стреба́тъ до́мъ· Аще ли [па́ки наи́детъ][56] бле́скъ, и̂ а҆вѝтсѧ в до́мꙋ, по и҃знесе́нїю ка́мыкъ, и̂ по строга́нїю до́мꙋ и̂ по и҃стребле́нїѝ, и̂ вънѝдетъ жре́цъ, и̂ оу́зритъ а҆́ще разсы́палсѧ бꙋ́детъ бле́скъ по до́мꙋ, въ прокаже́нїе пребываетъ въ до́мꙋ, нечи́стъ е҆́сть, и̂ да (разори́тъ)[57] до́мъ, и̂ дре́ва е҆́го и̂ ка́менїе е҆́го, и̂ всю пе́рсть [до́мꙋ][58] и҃звн҃ѣ гра́да на мѣ́сто нечи́сто, и̂ входа́и въ до́мъ всѧ дн҃и, в на́же (е҆́сть ѿлꙋче́нъ)[59] нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера· (а҆)[60] лежа́и въ домꙋ́ да и҃спере́тъ ри́зы своѧ̀, и̂ нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера, и̂ ꙗ́дыи въ домꙋ, да и҃спере́тъ ри́зы своѧ̀, и̂ нечи́стъ бꙋ́детъ до́ вечера, а҆́ще ли пришедыи́ вни́детъ жре́цъ, и̂ ви́дитъ, и̂ е҆́ разсы́панїемъ не разсы́палсѧ е҆́сть бле́скъ въ домꙋ́· По строга́нїѝ до́мꙋ, [-][61] да о҆́чи́ститъ жре́цъ до́мъ, ꙗ́ко и҃цѣлѣлъ е҆́сть бле́скъ и̂ да възметъ о҆́чи́стити до́мъ два кꙋ́рати жи́вѣ чи́стѣ· И̂ дре́во ке́дрово и̂ соскано́ червлени́цꙋ, і҆ и́ссопъ и̂ да заколе́тъ кꙋ́ра е҆́ди́но, въ сосꙋ́дъ гли́нанъ на҆ водо́ю живо́ю· И̂ да възметъ дре́во ке́дрово, и̂ съскани́е черъвле́ное, і҆ и҃ссопъ, и̂ кꙋ́ра живо́е, и̂ да о҆́мочитъ а҆̀ въ кро́въ (заколе́наго кꙋ́рати)[62] на҆ водо́ю живо́ю, и̂ да о҆́кро́питъ и́ми въ домꙋ з҃ жды, и̂ о҆́чи́ститъ до́мъ кро́вию кꙋ́рачїю, и̂ водо́ю живо́ю, и̂ кꙋ́ратемъ живы́мъ, и̂ дре́во́ ке́дровомъ і҆ и́ссопомъ и̂ соскано́ю червленицею, и̂ да ѿпꙋ́ститъ кꙋ́ра живо́е вонъ и҃з гра́да на́ поле (о҆́чистѝ)[63] о҆́ домꙋ и̂ чи́стъ бꙋ́детъ, сїи зако́нъ о҆́ всѣ́мъ бле́скꙋ прокаже́нїѧ (-)[64]· И̂ прокаже́нїѧ ри́зы и̂ до́мꙋ и̂ ꙗ́звы и̂ зна́менїѧ [-][65] блещѧ́щагосѧ, [-][66] и҃сповѣ́дати воньже дн҃ь нечи́сто и̂ во́ньже дн҃ь (о҆́чи́стите)[67], сїи законъ прокаже́нїѧ·

Гл҃а, е҃і·

Рече гс҃ь къ моу҃сїю і҆ а҆а́рону гл҃а, гл҃и сы́номъ і҆и҃лвымъ и̂ рече́ши к нимъ, мꙋ́жꙋ мꙋ́жꙋ е҆́муже а҆́ще бꙋ́детъ и҃злїа́нїе ѿ тѣ́ла е҆́го, и҃злїа́нїе е҆́го нечи́сто е҆́сть· (-)[1] Сїи (же) зако́нъ нечи́стоты (е҆́сть)[2] и҃зливаа́й сѧ́ма ѿ тѣ́ла е҆́го, ѿ и҃злїа́нїѧ и҃мже съста́влено е҆́сть тѣ́ло е҆́го, въ и҃злїа́нїе· Сїѧ нечистота̀ е҆́го (е҆́сть) [3], всѧ дн҃и и҃злїа́нїе тѣ́ла е҆́го, и҃мже съста́влено е҆́сть тѣ́ло е҆́го

40 і хай прикаже священик: хай виберуть каміння, на яких є блеск, і хай викинуть їх геть з міста на нечисте місце. **41** І хай зішкребуть зсередини хату довкруг, і хай висиплять порох зіструганого поза містом, на нечисте місце. **42** І хай візьмуть інше обстругане каміння, і хай покладуть їх на місце каміння, й іншу глину хай візьмуть, хай обліплять хату. **43** Якщо ж знову прийде блеск і з'явиться в хаті після того, як вибрано каміння, і після того, як обшкрябано хату, і після того, як обліплена, **44** і ввійде священик, і побачить. Якщо розійшовся блеск по хаті – в проказі перебуває хата, нечистою є; **45** і хай знищить хату: і її дерево, і її каміння, і всю глину дому винесуть поза місто на нечисте місце. **46** І хто входить до хати всі дні, в яких є відлученою, – нечистим буде до вечора. **47** А хто спить в хаті, хай випере свою одіж, і нечистим буде до вечора, і хто їсть в хаті, хай випере свою одіж, і нечистим буде до вечора. **48** Якщо ж, прийшовши, ввійде священик і побачить: і ось, розходячись не розійшовся блеск в хаті після того, як обшкрябано хату, – хай очистить священик хату, тому що вилікувався блеск. **49** І, щоб очистити хату, хай візьме дві живі чисті курки, і кедрове дерево, і тканий кармазин, й іссоп. **50** І хай заріже одне курча до глиняної посудини над живою водою. **51** І хай візьме кедрове дерево, і тканий кармазин, і іссоп, і живе курча; і хай замочить їх в крові курчати заколеного над живою водою; і хай покропить ними в хаті сім разів; **52** і очистить хату кров'ю курчати, і живою водою, і курчам живим, і деревом кедровим, і іссопом, і тканим кармазином. **53** І хай відпустить живе курча геть із міста, на поле, і очистить хату – і чистою буде. **54** Це закон, про всякий блеск прокази: **55** і прокази одежі, і хати, **56** і струпа, і знаку, що блистить, **57** щоб визнавати, в якому дні нечисте і в якому дні очистите. Це закон прокази.

Глава 15

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Чоловік, в якого лиш буде вилив з його тіла, його вилив є нечистим. **3** Це ж є закон нечистоти: хто виливає насіння з його тіла, з виливу, з якого складається його тіло, у виливі. Це є його нечистота всі дні вилиття його тіла, з якого складається його тіло, у його вилитті, це його нечистота. **4** Всяке

ліжко, на якому лиш спатиме той, хто виливає насіння, нечистим буде, і всякий посуд, на якому лиш, на ньому, сяде той, хто проливає насіння, нечистим буде. **5** І людина, яка лиш доторкнеться до його ліжка, хай випере свою одіж хай помиє своє тіло водою – і нечистим буде до вечора. **6** І хто сідає на посуд, на якому лиш, на ньому, сяде той, хто проливає насіння, хай випере свою одіж і хай помиється водою – і нечистим буде до вечора. **7** І хто доторкнеться до тіла того, хто проливає насіння, хай випере свою одіж і хай помиється водою – і нечистим буде до вечора. **8** І якщо до чистого доторкнеться той, хто проливає насіння, хай випере свою одіж і хай помиється водою – і нечистим буде до вечора. **9** І хай кожне осляче сідло, на яке лиш сяде той, хто проливає насіння, нечистим буде до вечора. **10** І кожний, хто доторкнеться, – з усього, що лиш є під ним, – нечистим буде до вечора. І хто підносить їх, хай випере свою одіж і помиється водою – і нечистим буде до вечора. **11** І кого доторкнеться той, хто проливає насіння, і не обмив своїх рук водою, хай випере свою одіж і помиє собі тіло водою – і нечистим буде до вечора. **12** І посуд глиняний, до якого лиш доторкнеться той, хто проливає насіння, хай буде розбитий, а посуд дерев'яний хай буде обмитий водою, і чистим буде. **13** Якщо ж очиститься той, хто проливає насіння зі свого проливу, хай почислить собі сім днів на своє очищення, хай випере свою одіж і хай помиє своє тіло живою водою – і буде чистим. **14** І в восьмий день хай візьме дві горлиці, або два пташенята голубині, і хай принесе їх перед Господа, до дверей шатра свідчення, і дасть їх священикові; **15** і хай зробить з ними священик, – один за гріх, а другий на цілопалення. І хай помолиться за нього священик перед Господом за його проливання. **16** І чоловік, в якого лиш вийде з його ложа насіння, і хай помиє водою все своє тіло,– і буде нечистим до вечора. **17** І всяка одіж, і всяка шкіра, на яких же лиш буде ложе насіння, хай випереться водою, – і нечистим буде до вечора. **18** І якщо спатиме чоловік зі своєю жінкою ложем насіння, хай помиються оба водою – і нечистими будуть до вечора. **19** І жінка, якщо матиме сплив крові, і її сплив буде в її тілі – сім днів хай буде в її відлученні. І кожний, хто дотор

вѣ ѝзлїа́нїе [ѣго]4 нечи́стота ѣго ѣ́сть, всѧ́ко ло́же на немже а́ще ля́жетъ [-]5 ѝзлива́й сѧ́ма нечи́сто бу́детъ, ѝ всѧ́къ сосу́дъ на не́мже а́ще са́детъ ве́рхъ ѣго ѝзлива́ѧ сѧ́ма, нечи́стъ бу́детъ· ѝ чл҃къ ѝ́же а́ще прикоснетсѧ ло́жа ѣго, да ѝспере́тъ ри́зы своѧ̀, ѝ да о҃мы́етъ [тѣ́ло свое]6 водо́ю, ѝ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера, ѝ сѣдя́ѝ на сосу́дѣ на не́мже а́ще са́детъ ве́рхъ ѣго ѝзлива́ѧ сѧ́ма, да ѝспере́тъ ри́зы своѧ, ѝ да о҃мы́етсѧ водо́ю, ѝ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера, ѝ прикоснувыисѧ ѩ҆ко плоти ѝзлива́ющаго сѧ́ма да ѝспере́тъ ри́зы [своѧ̀]7, ѝ да о҃мы́етсѧ водо́ю ѝ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера, (ѝ) а́ще (-)8 прикоснетсѧ ѝзлива́ѧй сѧ́ма ѩ҆ко чистому́ да ѝспере́тъ ри́зы [своѧ̀]9, ѝ да ѝзмы́етсѧ водо́ю ѝ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера· ѝ на всѧ́ко сѣдло о҃слее на неже а́ще всѧ́детъ [-]10, ѝзлива́ѧ сѧ́ма, нечи́сто бу́детъ до́ вечера, ѝ всѧ́къ прикоснувыисѧ ѡ҃ всѣ́хъ и҃же суть по҃ ни́мъ, (ѝ) нечи́стъ бу́детъ до́ вечера· і҃ ѝ́же вѫ҆здви́жетъ а҃, да ѝспере́тъ ри́зы своѧ ѝ о҃мы́етсѧ водо́ю, ѝ нечи́стъ бу́дѐ до́ ве́чера· і҃ ѝ́же сѧ прикоснетъ ѝзлива́ѧ сѧ́ма, ѝ ру́къ свои́хъ не о҃мы́ѣ [водо́ю]11, да ѝспере́тъ ри́зы [своѧ̀]12 ѝ о҃мы́етъ (ѓи) тѣ́ло водо́ю, ѝ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера· ѝ сосу́дъ гли́нѫ҆ ѥ҆му́же а́ще прикоснетсѧ ѝзлива́ѧ сѧ́ма, да разби́етсѧ (а҆)13 сосу́дъ древа́ный да сѧ ѝзмы́етъ водо́ю, ѝ чи́стъ бу́детъ· а҆́ще ли о҃чи́ститсѧ ѝзлива́ѧ сѧ́ма, ѡ҃ ѝзлива́нїѧ своѥ́го, да сѫ҆чтетъ себѣ̀ се́дмь дн҃їи на о҃цы́щени́е ѣго, да ѝспере́тъ ри́зы своѧ̀, ѝ да о҃мы́етъ тѣ́ло [свое водо́ю живо́ю]14 ѝ чи́стъ бу́детъ· ѝ въ дн҃ь о҃смы́и да вѫ҆зметъ [-]15 два го́рличища, и҃ли два голуби́чища, ѝ да принесе́тъ а҃ пр҃е гь, ѩ҆ко двере́мъ хра́ма свѣдѣ́нїѧ ѝ дастъ а҃ жрьцу́, ѝ да сѫ҆твори́тъ а҃ жре́цъ, ѣ́дино҃ грѣхà ра́ди, (а҆ другїѝ)16 въ вѣ́сѣмѫ҆же́нїе· ѝ да помо́литсѧ о҃ не́мъ жре́цъ пр҃е гм҃ъ, о҃ ѝзлиа́нїѝ ѣго· ѝ чл҃къ ѥ҆му́же а́ще ѝзы́детъ ѡ҃ (ло́жа ѣго)17 сѧ́ма, ѝ да о҃мы́етъ водо́ю вѣ́е тѣ́ло своѐ, ѝ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера, ѝ всѧ́ка ри́за, ѝ всѧ́ка ко́жа на ни́хъ же а́ще бу́дѐ (-)18 ло́же сѣмѧ́нное, [-]19 да ѝспере́тсѧ водо́ю, ѝ нечи́сто бу́дѐ до́ вечера· ѝ (-)20 а́ще ля́жетъ мужъ съ (женою своею)21 ло́жа сѣмени, [-]22 да ѝзмы́ю҆тсѧ (о҃ба) водо́ю ѝ нечи́сты бу́дутъ до́ вечера, ѝ жена́ а́ще бу́детъ (кро́вь точа́щи)23, [ѝ]24 бу́детъ тече́нїе ѣ҆ въ тѣ́леси ѣ҆ ѕ҃ дн҃їи, да бу́детъ въ сквє́рнѣ ѣ҆· [ѝ]25 всѧ́къ прикаса́ѧйсѧ ѣи нечи́стъ бу́детъ до́ вечера, ѝ всѣ́ на не́мже а́ще сѣ́дитъ [-]26 въ тече́нїю ѣ҆

нечи́сто бу́детъ, и̂ всѧ́ко на не́же а̂́ще присѧ́детъ (о́на̀)[27] нечи́ста бу́дѣ и̂ всѧ́къ и́же а̂ще прикоснетсѧ ло́жа е̂ѧ̀ да и̂спере́тъ ри́зы своѧ̀ и̂ да о́мы́е́тъ (водо́ю тѣ́ло своѐ)[28], и̂ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера· И̂ всѧ́къ прикасаа́йсѧ всѧ́кому съсу́ду, на не́мже а̂́ще сѣ́дитъ (-)[29], да и̂спере́тъ ри́зы своѧ̀, и̂ да и̂змы́етсѧ водо́ю и̂ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера· Ѡ̆́ще же (и̂) на ло́жи (су́щи е́и)[30], и̂́ли на сосу́дѣ на не́мже а̂́ще (сѣ́дитъ о́на̀)[31] (-)[32], е̂льма же прикоснетсѧ е́и, нечи́стъ бу́детъ до́ вечера, а̂́ще а̂́и (кто̀ бу́дѣ на ло́жи с не́ю)[33] и̂ бу́детъ нечистота̀ е̂ѧ̀ на нем̃ [-][34] нечи́стъ бу́детъ з̃ дн̃ї́и, и̂ всѧ́ко ло́же на не́мже а̂́ще ля́жетъ (-)[35] нечи́сто бу́детъ· И̂ жена̀ а̂́ще тече́тъ, тече́нїе кро́ви, дн̃и мно́ги не въ вре́мѧ сквёрны е̂ѧ̀, и̂ а́ще тече́тъ по сквёрненїѝ е̂ѧ̀, всѣ́ дн̃и тече́нїѧ нечистоты̀ е̂ѧ̀. Ѩ́коже въ дн̃и сквёрны [е̂ѧ̀][36], нечи́ста бу́детъ· И̂ всѧ́ко ло́же на не́мже а̂́ще лежи́тъ (-)[37] всѣ́ дн̃и тече́нїе (е̂ѧ̀) Ѩ́коже (сквёрны е̂сть)[38], и̂ всѧ́къ съсу́дъ на не́мже сѧ́детъ (-)[39] нечи́стъ бу́детъ· По нечистотѣ́ сквёрны [е̂ѧ̀][40], [и̂][41] всѧ́къ прикасаа́йсѧ е́и нечи́стъ бу́детъ, [-][42] да и̂спере́тъ ри́зы [своѧ̀][43], и̂ о́мы́етъ (водо́ю тѣ́ло [своѐ][44])[45], и̂ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера, а̂́ще а̂́и о́чи́ститсѧ ѿ тече́нїѧ [е̂ѧ̀][46], [-][47] да съчте́тъ себѣ́ з̃ дн̃ї́и, и̂ по сѝ да о́чи́ститсѧ. и̂ въ [о́смы́и дн̃ь][48] да възме́тъ [-][49] два го́рличища, и̂́ли два птенца̀ голу́бина и̂ принесе́тъ а̂̀ къ же́рцу, къ две́рем̃ хра́ма свѣдѣ́нїа, и̂ да сътвори́тъ жре́цъ е̂ди́нъ грѣ́хъ ра́ди, (а̂ другїи)[50] въ всесъжже́нїе, и̂ да помо́литсѧ о́ не́и жре́цъ пр̃е гд̃ъ, о́ тече́нїѝ нечистоты̀ е̂ѧ̀, и̂ бл̃гобо́знены сътвори́тъ сы́ны и̂и́левы· ѿ нечисто́тъ и̃ (-)[51] да не у҆́мру́тъ нечистоты̀ ра́ди и̃, вънегда̀ о́скверни́ти и̂мъ хра́мъ [свѣдѣ́нїа][52] собо́ю· Сїи зако́нъ и̂зливаю́щему сѣ́мѧ, [-][53] а̂́ще кому́ и̂зы́идѣ́ и̂з него̀ ло́же сѣ́менное, и̂́коже о́скверна́витисѧ в нем̃, и̂ точа́щеи кро́вь въ сквёрнѣ е̂ѧ̀· [-][54] И̂злива́й сѣ́мѧ и̂злиа́нїемъ свои́м̃ мужескы́ по́лу и̂ же́нскы́, и̂ му́̃ и̂же а̂́ще бу́дѣ́ съ сквёрна́вою·

Гл̃в, з̃і·

И̂гла́ гь къ мо҃сїю по у҆́мрътвїѝ дв҃у (а҃а҃ро́нихъ сы́новъ)[1], вънегда̀ принесо́ста о́гнь чю́жд пр̃е гь, и̂ скончастасѧ и̂ ре́че гь къ мо҃сїю. гл̃и а҃а҃ро́ну бра́ту твоему́, [-][2] *да не вни́дѣ́ по всѣ́ часы̀ въ ст̃о́е, внутрь завѣ́сы, пр̃е лицѣ̀ о́цы́щени́ю, и́же е̂сть пр̃е кио́томъ свѣдѣ́нїѧ (-)[3] да не у҆́мрѣ́, въ о́блацѣ бо҃ явлю́сѧ у҆̂ о́цы́щени́ї, кнеться до неї, буде нечистим до вечора, **20** і все, на чому лиш сидить в її спливі, нечистим буде, і все, на що лиш сяде вона, нечистим буде, **21** і кожний, хто тільки доторкнеться до її ложа, хай випере свою одіж, і хай помиє водою своє тіло – і буде нечистим до вечора. **22** І кожний, хто доторкається до всякого посуду, на якому лиш сидить, хай випере одіж свою і хай помиється водою – і нечистим буде до вечора. **23** Якщо ж і на ложі є вона або на посудині – на якому лиш сидить вона – як тільки ж доторкнеться до неї – нечистим буде до вечора. **24** Якщо ж хто буде на ложі з нею, і її нечистота буде на ньому – нечистим буде сім днів, і всяке ложе, на якому лиш ляже, нечистим буде. **25** І жінка, якщо тече сплив крові багато днів, не в часі її нечистоти, і якщо тече після її нечистоти, – всі дні спливу її нечистоти, так як в дні її нечистоти, буде нечистою. **26** І всяке ложе, на якому лиш лежить всі дні її спливу, – так як *дні* нечистоти є, і кожний посуд, на який сяде, буде нечистим, за нечистотою її відлучення; **27** і кожний, хто доторкається до неї, нечистим буде; хай випере свою одіж і помиє водою своє тіло – і нечистим буде до вечора. **28** Якщо ж очиститься від її спливу, хай почислить собі сім днів, – і після цих хай очиститься. **29** І в восьмому дні хай візьме дві горлиці або два пташенята голубині, і принесе їх до священика, до дверей шатра свідчення; **30** і хай зробить священик – одного за гріх, а другого в цілопалення,– і хай помолиться за неї священик перед Господом за сплив її нечистоти. **31** І побожними зробить синів ізраїльських від нечистот їхніх, хай не помруть через їхню нечистоту, коли занечищують вони шатро свідчення собою. **32** Це закон тому, хто проливає насіння, – якщо комусь вийде з нього *в* ложе насіння, – щоб занечиститись в ньому, **33** і кровоточивій в її нечистоті; хто виливає насіння виливанням своїм, чоловічого роду і жіночого, і чоловікові, який лиш спатиме з нечистою.

Глава 16

1 І сказав Господь до Мойсея після смерті двох Ааронових синів, коли принесли чужий вогонь перед Господом, і померли, **2** і сказав Господь до Мойсея: Скажи Ааронові, твоєму братові, *хай не входить кожної години до святого, всередину занавіси, перед лице очищення, що є перед кивотом свідчення, щоб не помер, бо в хмарі Я появлюся на очи-

ѣ мѡ й
ѣврео҃ д

мой2. 30
єв. 9

щенні. **3** Так ввійде Аарон до святого: з телям, з волів, за гріх а з бараном на цілопалення. **4** І хай зодягнеться в освячену полотняну одіж: полотняні штани хай будуть на його тілі, і хай підпережеться полотняним поясом, і хай поклаладе полотняний клобук – це святі ризи; і хай помиє водою все своє тіло, і хай зодягнеться в них. **5** І від збору ізраїльських синів хай візьме два козли, з кіз, за гріх і одного барана на цілопалення. **6** І хай приведе Аарон теля, що за його гріх, і хай помолиться за себе і за свій дім, **7** і хай візьме двох козлів і поставить їх перед Господом, при дверях шатра свідчення. **8** І хай кине Аарон на обох козлів жереби, один жереб – Господний, а другий жереб – відпущення. **9** І хай приведе Аарон козла, на якого випав жереб Господеві, і хай принесе за гріх. **10** А козла, на якого випав жереб відпущення, хай його поставить живим перед Господом, щоб помолитися над ним і щоб відпустити його у відпущення. І хай відпустить його в пустиню, **11** і хай візьме козел на себе їхній гріх у непрохідну землю; і хай приведе Аарон теля, що за його гріх, і хай помолиться за себе і за свій дім, і хай заріже теля, що за його гріх. **12** І хай візьме кадильницю повну жевріючого вугілля з жертовника, що перед Господом, і хай наповнить руки чистим складеним ладаном. І хай принесе до середини занавіси, **13** і хай покладе ладан на вогонь, перед Господом, і покриє дим ладану очищення, що є над їхнім свідченням, і хай не помре. **14** І хай візьме з крові теляти, і хай покропить пальцем на очищення до сходу, перед лицем очищення хай покропить сім разів кров'ю своїм пальцем. **15** І хай заріже козла, що за гріх, що за народ, перед Господом, і хай внесе його кров до середини занавіси, і хай зробить з кров'ю його так, як зробив з кров'ю теляти, і хай покропить його кров'ю на жертовник перед лицем очищення. **16** І хай очистить святесвятих від нечистот ізраїльських синів і від їхньої неправди, за всі їхні гріхи; і так зробить з шатром
лук. 1 свідчення, *тому, що зроблене в них, посеред їхньої нечистоти. **17** І ніяка людина хай не буде в шатрі свідчення, як входить молитися в святе, аж доки не вийде, і хай помолиться за себе, і за свій дім, і за ввесь збір ізраїльських синів. **18** І вийде до жертовника, що є перед Господом, і хай помолиться за нього. І хай візьме з крові теляти, і з

сиⷰце вниⷣдетъ ⷗ⷭⷬⷪнъ въ сⷮⷪе, съ телцемъ Ѡ̀ гобѧдъ грⷯхⷭ рⷭди, (ⷭ̂)[4] ѻ̂венъ въ вⷭесъжⷤжⷭнїе, и̂ въ ризⷭ платнⷭгⷭ ѻ̂сⷳенноⷭ да сѧ ѻ̂блечⷱ· (-)[5] Надрⷭги платнⷭны да бⷭдутъ на тⷯло е̂го, и̂ пожⷭсомъ платнⷭнымⷬ да сѧ ѻ̂пожⷭшетъ, и̂ клобⷭкъ платнⷭнъ да вⷴзложитъ, ризы сⷮы сⷭть, и̂ да ѻ̂мыетъ водою вⷭе тⷯло свое, и̂ да ѻ̂блечⷱется в и̂ѧ, и̂ Ѡ̀ соньма сⷬновъ їⷢлⷯвъ, да вⷴзметъ два кⷪла Ѡ̀ кⷪзъ грⷯхⷭ рⷭди, и̂ ѻ̂венъ е̂динъ въ вⷭесъжⷤжⷭнїе· И̂ да приведетъ ⷗ⷭⷬⷪнъ телⷱ̂ и̂же грⷯха рⷭди своⷱго и̂ да помⷪлитсѧ ѻ̂ себⷯ, и̂ ѻ̂ дⷪму своⷱмъ, и̂ да вⷴзметъ два козла, и̂ постⷭвитъ ⷭ̂ пр҃е гⷬ, оу̂ двⷱрїи храма свⷯдⷯнїѧ, и̂ да вⷴзложитъ ⷗ⷭⷬⷪнъ на ѻ̂ба козла жрⷱбїѧ, жрⷱбїи е̂динъ гⷬь, (ⷭ̂)[6] жрⷱбїи (другїи)[7] Ѡ̀пⷳщⷭнїю, и̂ да приведетъ ⷗ⷭⷬⷪнъ козла на нⷱмже пⷭлъ е̂сть [-][8] жрⷱбїи ѓⷳ, и̂ да принесетъ грⷯхⷭ рⷭди· (ⷭ̂)[9] козла на нⷱмже пⷭлъ е̂сть [-][10] жрⷱбїи Ѡ̀пⷳщⷭнїа да постⷭвитъ и̂̀ [пр҃е гⷬ жива][11], ѩ̀ко помолитсѧ ѻ̂ немъ (и̂) ѩ̀ко Ѡ̀пⷳстити е̂го въ Ѡ̀пⷳщⷭнїе· [И̂][12] да пⷳститъ е̂го въ пⷳстыню, [и̂ да вⷴзметъ козⷱлъ на сѧ безакⷪнїѧ и̂хъ въ зⷭмлю непроходимⷳ,][13] и̂ да приведⷱ ⷗ⷭⷬⷪнъ телца и̂же грⷯха рⷭди своⷱго и̂ да помⷪлитсѧ ѻ̂ себⷯ и̂ ѻ̂ дⷪму своⷱ, и̂ да заколетъ телца и̂же грⷯхⷭ рⷭди своⷱго, и̂ да вⷴзметъ кадилникъ полнъ оу̂глѧ ѻ̂гнена Ѡ̀ ѻ̂лтарѧ и̂же пр҃е гⷬ, и̂ да напⷪлнитъ рⷳцⷯ димїⷭма сложⷱнаго чⷦста· И̂ да принесетъ внⷳтрьоу̂дⷳ завⷯсы, и̂ да вⷴзложитъ димїⷭма на ѻ̂гнь пр҃е гⷬ, и̂ покрыетъ дымъ димⷭмⷬныи ѻ̂цⷳщⷱнїѧ е̂же (е̂сть) на свⷯдⷯнїи (и̂хъ), и̂ да не оу̂мретъ, и̂ да вⷴзметъ Ѡ̀ крⷪви телца, и̂ да вⷴскропи̂ пⷱрⷴстомъ на ѻ̂цⷳщⷱнїю на вⷴстⷪки пр҃е лицⷱмъ ѻ̂цⷳщⷱнїю, да вⷴскропи̂ седмижды, Ѡ̀ крⷪви пⷱрстⷫ̂ [свои][14]· И̂ да заколетⷬ̂ козⷱлъ и̂же грⷯхⷭ рⷭди е̂же зⷭ люди пр҃е гⷬ, и̂ да внесетъ Ѡ̀ крⷪви е̂го внⷳтрь завⷯсы, и̂ да сⷮворитъ крⷪвь е̂го, ѩ̀коже сⷮворѝ крⷪви телчи, и̂ да вⷴскропи̂ крⷪвїю е̂го на ѻ̂лтⷭрь пр҃е лицⷱ̂ ѻ̂чⷳщⷱнїю· И̂ да ѻ̂цⷳститъ [Ѡ̀ сⷮыхъ сⷮое][15], Ѡ̀ нечистⷪтъ сⷬновъ їⷢлⷯвъ, и̂ Ѡ̀ непрⷭвды и̂хъ, ѻ̂ всⷯхъ грⷯсⷯхъ и̂хъ, и̂ тⷭко сⷮвори̂ храмⷳ свⷯдⷯнїѧ· *Сⷮворенⷳ в нⷱхъ посредⷯ нечистотⷳ и̂хъ, и̂ лу 1 всⷭкъ чⷣкъ да не бⷳдетⷬ̂ въ храмⷯ свⷯдⷯнїѧ, е̂гдⷭ вⷴхⷪди̂ молⷱтисѧ въ сⷮое. донде же и̂зыⷣдетъ, и̂ да помⷪлитсѧ ѻ̂ себⷯ, и̂ ѻ̂ дⷪму своⷱмъ и̂ ѻ̂ всⷱмъ сⷴнмъ сⷬновъ їⷢлⷯвъ· І̂ и̂зыⷣдетъ къ ѻ̂лтⷭрю, и̂же ⷱсть пр҃е гⷬ, и̂ да помⷪлитсѧ ѻ̂ немъ, и̂ да вⷴзмⷱ Ѡ̀ крⷪви телца и̂ Ѡ̀ крⷪви козла, и̂ да вⷴзложитъ на оу̂глы

ѻлта́рѧ ѻ҆́кр҃тъ, и҆ да вꙗ҆скропи́тъ (пръ҃стомъ [свои́мъ][16] нань седьмиждꙑ, ѿ҆ крови)[17], и҆ ѻ҆чи́ститъ и҃, и҆ ѻ҆с҃ти́тъ [-][18] ѿ҆ нечистоты сы́нъ їи́левъ, и҆ съверши́тъ ѻ҆цы́щаѧ с҃тое и҆́хъ, и҆ хра́мъ свѣтлѣ́нїѧ, и҆ ѻлта́рь, и҆ ѻ҆ жерцы́хъ ѻ҆цы́ститъ. И҆ да приведе́ козла̀ жива́го, и҆ да вꙗ҆зложитъ а҆а҃ро́нъ [ѻ҆бѣ][19] рꙋцѣ свои, на главꙋ̀ козла̀ жива́го, и҆ да и҆сповѣ́стъ на не́мъ вс҃а беззако́нїѧ сы́нъ їи́левъ. и҆ вс҃а непра́вдꙑ и҆́хъ, и҆ вс҃а грѣхи́ и҆́хъ, и҆ вꙗ҆ҙложи́тъ а҆̀ на главꙋ̀ козла̀ жива́го, и҆ да ѿ҆пꙋсти́тъ рꙋко́ю чл҃ка ѹ҆готѡ́ваннаго, въ пꙋсты́ню и҆ вꙗ҆ҙме́тъ козе́лъ на́ с҃а непра́вдꙑ и҃, въ зе́млю непроходи́мꙋ, и҆ да ѿ҆пꙋсти́тъ козла̀ (жива́го) въ пꙋсты́ню, и҆ да вни́детъ а҆а҃ро́нъ въ хра́мъ свѣтлѣ́нїа, и҆ да съблече́тъ ри́зы платна́ны в на́же ѻ҆болче́нъ вꙗ҆хода́шꙋ е҆́мꙋ въ с҃тое, да положи́тъ а҆̀ та́мъ, (да)[20] ѻ҆мы́етъ тѣ́ло свое҆̀ водо́ю на мѣ́стѣ с҃тѣ́мъ, и҆ да ѻ҆блече́тсѧ в ри́зы свои҆̀ і҆ и҆зше́дъ да сътвори́тъ вс҃есъжже́нїе свое҆̀ и҆ (-)[21] лю́дское, и҆ да помо́литсѧ ѻ҆ себѣ́ и҆ ѻ҆ до́мꙋ свое́мъ, и҆ ѻ҆ лю́дехъ ꙗ҆́коже и҆ ѻ҆ жерце́хъ. (ѳ҃)[22] тꙋ́къ и҆́же грѣхо̀ ра́ди да вꙗ҆зложи́ на ѻлта́рь, (-)[23] ѿ҆пꙋстивы́и (же) козла̀ ѿ҆пꙋще́наго, въ ѿ҆пꙋще́нїе, да и҆спе́ре и҆́зы [своѧ̀][24], и҆ да ѻ҆мы́етъ пло́ть свою҆̀ водо́ю, и҆ посе́мъ да и҆́детъ въ по́лкъ. *И҆ те́лца̀ и҆́же грѣхо̀ ра́ди и҆ козла̀ и҆́же грѣхо̀ ра́ди, и҆́хже кро́вь вънесе́сѧ ѻ҆цы́стити въ (мѣсто) с҃тое да и҆знесꙋ́тъ а҆̀ вн҃ѣ полка̀, и҆ да съжгꙋ́тъ а҆̀ на ѻ҆гни, и҆ ко́жи и҆́хъ и҆ ма́са и҆́хъ, и҆ мотꙑ́ла и҆́хъ. И҆ жгїи (-)[25] ꙗ҆́же (жетъ) да и҆спере́тъ ри́зы [своѧ̀][26], и҆ да ѻ҆мы́етъ тѣ́ло свое҆̀ водо́ю, и҆ по се҆̀ да вни́детъ в҃ полкъ, и҆ да бꙋ́детъ се ва́мъ зако́нъ вѣ́чныи҆, *въ мц҃ѣ з҃ (и҆) въ і҆, (дн҃ь) мц҃а, покори́те дш҃а ва́ша, и҆ всѧ́кꙋ дꙋ́ла да не сътвори́те ни҆ мꙋзе́мецъ ни҆ прише́лецъ прилежа́и҆ въ ва́съ. въ (то́и҆ бо дн҃ь)[27] мо́литсѧ ѻ҆ ва́съ, [и҆][28] (ѻ҆чи́ститесѧ)[29] вы҆ ѿ҆ (-)[30] грѣхъ вашихъ, пр҃е гд҃ѣ, и҆ чи́сти бꙋ́дете. Сꙋббота сꙋбо́тъ поко́и (да бꙋ́детъ сі҃ѧ)[31] ва́мъ, [-][32] покори́те дш҃а ва́ша, зако́нъ вѣ́чныи҆. [И҆][33] да помо́литсѧ (за нѧ) жре́цъ, е҆гоже а҆́ще помажꙋ́тъ (и҃мъ)[34], [-][35] е҆мꙋже съвръше́нѣ рꙋцѣ е҆го, жре́ти [е҆мꙋ][36] по ѿ҆цы́ свое҆́, и҆ да ѻ҆блече́тсѧ в ри́зы платна́ны [е҃][37], ри́зы с҃ты́, и҆ да ѻ҆цы́стиⷭ с҃тое с҃того и҆ хра́мъ свѣтлѣ́нїѧ, и҆ ѻлта́рь да ѻ҆цы́ститъ, и҆ ѻ҆ жрецѣ́хъ и҆ ѻ҆ все́мъ сонмѣ да ѻ҆цы́ститъ, и҆ да бꙋ́детъ се҆̀ ва́мъ зако́нъ вѣ́чныи. Щолни́тисѧ ѻ҆ сы́нѣхъ їи́левыхъ, ѻ҆ всѣ́хъ грѣсѣ́хъ и҆́хъ, е҆ди́ною въ лѣто да сътвори́те ꙗ҆́коже заповѣ́да гь҃ мои҆̑сі҃ю.

крові козла, і хай покладе на роги жертовника довкола; **19** і хай покропить своїм пальцем на нього сім разів кров'ю, і очистить його, і освятить від нечистоти ізраїльських синів. **20** І очищаючи, завершить їхнє святе: і шатро свідчення, і жертовник, і очистить за священиків. І хай приведе живого козла, **21** і хай Аарон покладе обі свої руки на голову живого козла, і хай визнає над ним всі беззаконня ізраїльських синів, і всі їхні неправди, і всі їхні гріхи, і покладе їх на голову живого козла, і хай відпустить в пустиню рукою приготовленої людини. **22** І козел візьме на себе їхні неправди в непрохідну землю, і хай відпустить живого козла до пустині. **23** І хай ввійде Аарон до шатра свідчення, і хай скине полотняну одіж, якою зодягнений був, коли він входив до святого, хай покладе її там, **24** хай помиє своє тіло водою на святім місці, і хай зодягнеться у свою одіж, і вийшовши, хай зробить своє цілопалення і народу, і хай помолиться за себе, і за свій дім, і за народ так, як і за священиків; **25** а жир, що за гріх, хай покладе на жертовник. **26** Той же, хто відпустив козла відпущення у відпущення, хай випере свою одіж, і хай помиє своє тіло водою, і після цього хай іде до табору. **27** *І теля, що за гріх, і козла, що за гріх, яких кров внесена була в святе місце, щоб очистити, хай винесуть їх поза табір, і хай спалять їх на вогні, і їхні шкіри, і їхнє м'ясо, і їхній кал. **28** І хто спалює, той, що спалює, хай випере свою одіж і хай помиє своє тіло водою, і після цього хай ввійде до табору. **29** І хай це буде вам вічним законом, *в **7**-му місяці і в **10**-му дні місяця, упокорите ваші душі і ніякого діла не чинитимете ви, ані туземець, ані приходько, що проживає у вас. **30** Бо в тому дні молиться за вас, і ви очиститеся з ваших гріхів перед Господом, і будете чисті. **31** Субота субот – спочинок хай буде вона вам, упокорите ваші душі – це вічний закон. **32** І хай помолиться за них священик, якого лиш їм помажуть, якому наповнять його руки, щоб бути йому священником після свого батька, і хай зодягнеться в його полотняну одіж, святу одіж; **33** і хай очистить святе-святого, і шатро свідчення, і хай очистить жертовник, і хай очистить за священиків і за ввесь збір, **34** і хай буде це вам вічним законом. Моліться за ізраїльських синів, за всі їхні гріхи; раз у році зробите так, як заповів Господь Мойсеєві.

ἑβρ҃ѻ҃ ѓ҃ і

св. 13

ниж. 23

ѝѝ ѓ҃г

Глава 17

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи Ааронові і його синам, і до всіх ізраїльських синів, і скажеш до них: Це слово, яке заповів Господь, кажучи: **3** Чоловік з ізраїльських синів або з приходьків, що живуть у вас, який лиш заріже теля, чи вівцю, чи козу в таборі, хто заріже за табором – **4** і хай не принесе перед двері шатра свідчення, щоб принести його в цілопалення чи за спасіння Господеві, як прийнятне в милий запах. Хто лиш заріже поза – і хай не принесе його перед двері шатра свідчення, щоб принести в дар Господеві перед шатром свідчення. Кров зарахується тому чоловікові, він кров пролив – хай вигубиться та душа зі свого народу; **5** щоб принесли ізраїльські сини жертви свої. Що ж лиш вони ріжуть на полі, і хай принесуть його до дверей шатра свідчення, до священика, – і принесуть жертву спасіння Господеві. **6** І хай пролиє священик кров на жертовнику, довкола, перед Господом, при дверях шатра свідчення, і хай принесе жир – на милий запах Господеві. **7** І після цього хай не приносять своїх жертов марним *богам*, за якими вони самі підуть, услід за ними. Це буде вічний закон вам у ваші роди. **8** І скажеш до них: Людина: з ізраїльських синів і з синів приходьків, що мешкають у вас, яка лиш зробить цілопалення чи жертву – і хай не принесе до дверей шатра свідчення, щоб зробити її Господеві. Вигубиться та душа зі свого народу. **10** І людина: з ізраїльських синів чи з приходьків, що мешкають у вас, яка лиш їсть всяку кров, – то покладу моє лице проти душі, що їсть кров, і вигублю її зі свого народу. **11** *Бо душею всякого тіла є його кров – Я ж дав її вам, щоб на жертовнику очищати за ваші душі, бо їх кров за душі очищує. **12** Через це сказав Я ізраїльським синам: Всяка душа з вас хай не їсть крові а також приходько, що мешкає у вас, не їстиме крові. **13** І людина: з ізраїльських синів або з приходьків, що мешкають у вас, хто лиш зловить звіра чи птаха, що їсться, і пролиє він кров їх, і покриє її землею, – **14** бо його кров є душею всякого тіла. І Я сказав ізраїльським синам: Не їстимете кров всякого тіла, бо його кров є душею всякого тіла; кожний, хто їсть її, вигубиться. **15** І кожна душа з місцевих чи з приходьків, яка їсть мертвечину чи розірване звірами, хай випере свою одіж, і

мой1. 9

Гла, зі·

Рече гь къ моусїю гла, гли ааро́ну и сно́мъ его́, и къ всѣ́мъ сно́мъ їи́левымъ, и рече́ши къ нимъ. се́ сло́во е́же заповѣ́да гь гла, чла́къ [-][1] ѡ сно́въ їи́левъ, [и́ли ѡ] прише́лецъ и́же прилежа́тъ въ васъ][2]· И́же а́ще зако́лѣ́тъ теле́цъ, и́ли о́вцу́ и́ли козу́, въ полку́· (-)[3] И́же зако́летъ вн҃ѣ полка́, и пр҃е две́ри хра́ма свѣ́тѣ́нїа да не принесе́тъ, на́коже (сътвори́тъ)[4] е́ въ всесъжже́нїе, и́ли сне́сенїе гу прїа́тно въ воню́ бл҃гово́нїа· (-)[5] И́же а́ще зако́летъ вн҃ѣ и пр҃е две́ри хра́ма свѣ́тѣ́нїа да не принесе́тъ е́го, на́ко принести́ даръ гу, пр҃е хра́мъ [свѣ́тѣ́нїа][6] [-][7]· [Кро́вь въмѣни́тсѧ чла́ку тому́][8] кро́вь проли́ѧ, да потреби́тсѧ дша́ о́на ѡ людїи свои́хъ, на́ко да принесу́ сно́ве їи́лвы тре́бы своѧ́· Е́ли́ко же а́ще сїи заколаю́тъ на́ поли и да принесу́тъ (е́)[9] къ две́ремъ хра́ма свѣ́тѣ́нїа къ жерцу́, и положа́тъ тре́бу сне́сенїа гу [-][10], и да възли́е́тъ жре́цъ кро́вь на о́лта́рь о́кр҃тъ, пр҃е гмъ, оу́ две́рїи хра́ма свѣ́тѣ́нїа· И да възнесе́тъ тукъ, въ воню́ бл҃гово́нїа гу, и посе́мъ да не полага́ютъ тре́бъ свои́хъ, су́е́тнымъ. и́мже са́ми [и́зы́ндутъ][11] въ слѣ́дъ и́хъ, зако́нъ вѣ́чный бу́детъ вамъ в рожени́и и́хъ ва́шихъ, и да рече́ши къ ни́мъ· чла́къ [-][12] ѡ сно́въ їи́лвъ, и ѡ сно́въ прише́лецъ и́же прилежитъ въ васъ, и́же а́ще сътвори́тъ въсесъжже́нїе, и́ли тре́бу и къ две́ремъ хра́ма свѣ́тѣ́нїа, да не принесе́тъ сътвори́ти е́ гви. потре́битсѧ [дша́ та ѡ людїи свои́хъ][13]· И чла́къ ѡ сно́въ їи́лвъ, и́ли ѡ прише́лецъ, прилежа́щихъ въ ва́съ, и́же а́ще на́сть всѧ́кую кро́вь, то́ о́прꙋ лице́ мое на дша́ на́дꙋщеи кро́вь, и погꙋблю ю҆ ѡ людїи свои́хъ· *Зане́же дша́ всѧ́кїѧ плоти кро́вь е́го е́сть, (-)[14] а҃з (же) дахъ ю҆ вамъ оу́ о́лта́рѧ о́цища́ти о дша́хъ ва́шихъ, кро́вь бо и́хъ въ дша́ мѣ́сто о́цыща́етсѧ· Сего́ ра́ди реко́хъ сно́мъ їи́лвымъ, всѧ́ка дша́ ѡ васъ да не ѧ́сть кро́ви, (и́ли)[15] прише́лецъ прилежащїи въ васъ не на́сть кро́ви· И чла́къ [-][16] ѡ сно́въ їи́лвъ [и́ли][17] ѡ прише́лецъ прилежа́щихъ въ васъ, и́же а́ще оу́лови́тъ [-][18] звѣ́рь, и́ли пти́цꙋ, е́же сѧ на́сть, и (проли́ю)[19] кро́вь [е́ѧ][20] и́ покры́ютъ ю҆ землею· дша́ бо всѧ́кїѧ пло́ти кро́вь е́ѧ е́сть. и рекохъ сно́мъ їи́лвымъ кро́ви всѧ́кїѧ пло́ти да не ѧ́сте, на́ко дша́ всѧ́кїѧ пло́ти кро́вь е́ѧ е́сть, всѧ́къ на́ды́и ю҆ потребитсѧ· И всѧ́ка дша́ на́же на́сть мертвечины и́ли звѣроѧ́дину ѡ тозе́мецъ, и́ли ѡ прише́лецъ, да и҆спере́тъ ри́зы своѧ́, и да о́мы́етъ [тѣ́ло][21]

водо́ю, и̂ нечи́стъ бу́детъ до́ вечера, (-)[22] [посе́м][23] (же) чи́стъ бу́детъ· а̂ще ли не и̂спере́тъ ри́зъ [свои́хъ][24], и̂ли (о̂мы́етъ тѣ́ла)[25] водо́ю, то̀ прїи́метъ безако́нїе своѐ·

гла̑, и̑г·

Речѐ гь̀ къ мовѐсїю гла̀, глѝ сы́номъ їи̑лвымъ, и̂ рцы̀ къ нимъ, а̂зъ гь̀ бъ̀ ва́шъ· По тваре́нїемъ земла̀ е̂гу́петъскїа̀ в не́иже о̂бита́сте [-][1] да не сътвори́те. [-][2] по тваре́нїе̑ земла̀ ханане́искїа̀ в нюже а̑ веду́ вы та́мъ да не сътвори́те, и̂ по зако́но̑ и̂хъ да не ходи́те· Су́ды̀ моа̀ да сътвори́те, и̂ повелѣ́нїа моа̀ снабди́те, *да ходи́те в нихъ, а̂зъ гь̀ бъ̀ ва́шъ· И̂ снабди́те вс̑а̀ повелѣ́нїа моа̀, и̂ вса̀ су́ды̀ моа̀ (да)[3] сътвори́те а̑̀, (а̂) сътвори́вый а̑̀ чл̑къ жи́въ бу́детъ в нихъ, а̂зъ гь̀ бъ̀ ва́шъ· Ѵ̑лкъ [-][4] (свое̂му̀ бли́жнему̀)[5] да не престѹ́питъ о̑̀крыти стыдѣ́нїе, а̂зъ гь̀· Стыдѣ́нїе о̑̀ца̀ твое̂го, и̂ стыдѣ́нїе ма́тери твое̂а̀ да не о̑̀крые́ши, мт̑и̑ бо̀ твоа̀ е̂сть. [-][6] да не о̑̀крые́ши стыдѣ́нїа е̂а̀· *Стыдѣ́нїа жены̀ о̑̀ца̀ твое̂го да не о̑̀крые́ши, стыдѣ́нїе [бо][7] о̑̀ца̀ твое̂го е̂сть· Стыдѣ́нїе сестры̀ твое̂а̀ [и̑же][8] о̑̀ о̂̑ца̀ твое̂го (и̂)[9] матѣ́ри твое̂а̀ рожде́ное о̑̀ нихъ, и̑̀ли рожде́ное вн̑ѣ, да не о̑̀крые́ши стыдѣ́нїа [и̑][10]· Стидѣ́нїа дще́ри сн̑а̀ твое̂го, и̑̀ли дще́ри дще́ри твое̂а̀ да не о̑̀крые́ши стыдѣ́нїа и̂хъ, я̑́ко твое стыдѣ́нїе е̂сть· Стыдѣ́нїа дще́ри жены̀ о̑̀ца̀ твое̂го, не о̑̀крые́ши е̂дина́ко рожде́ны о̑̀ о̂̑ца̀ твое̂го, сестра̀ (бо) тѝ е̂сть, да не о̑̀крые́ши стыдѣ́нїа е̂а̀· Стыдѣ́нїа сестры о̑̀ца̀ твое̑ да не о̑̀крые́ши, и̂з до́му бо̀ о̑̀ца̀ твое̑ е̂сть· Стидѣ́нїа сестры матѣ́ри твое̂а̀ да не о̑̀крые́ши, оу̑́жика бо̀ матѣ́ри тѝ е̂сть· Стыдѣ́нїа бра́та о̑̀ца̀ твое̑ да не о̑̀крые́ши и̂ къ женѣ̀ е̂го да не вни́деши, сро́дни̑ бо̀ тѝ е̂сть· Стидѣ́нїа невѣ́стки твое̂а̀ да не о̑̀крые́ши, жена̀ бо̀ сн̑а̀ твое̂го е̂сть, да не о̑̀крыи́ стыдѣ́нїа е̂а̀· Стидѣ́нїа жены̀ бра́та твое̂го да не о̑̀крые́ши, стыдѣ́нїе бра́та твое̑ е̂сть, стыдѣ́нїе жены̀ и̂ дще́ри е̂а̀ да не о̑̀крые́ши, дще́ри сн̑а̀ е̂а̀ и̂ дще́ри дще́ри е̂а̀ да не по́имеши о̑̀крыти стыдѣ́нїа̀ и̂хъ бли́жнїи̑ бо̀ тѝ сѹ́ть, бесче́стїе е̂сть. Жены̀ сестры̀ е̂а̀, не приводѝ на ню̀, ре́вности, о̑̀крыти стыдѣ́нїе е̂а̀ пре̑ не́ю е̂же жи́вѣ сѹ́щи е́и· И̂ къ женѣ̀ о̑̀лѹче́ною въ нечистотѐ е̂а̀, да не вни́деши о̑̀крыти стыдѣ́нїа̀ е̂а̀· И̂ къ женѣ̀ дрѹ́га своего́ да не дасѝ ло́жа сѣ̑мени твое̂го о̑̀скверни́тиса̀ къ не́и. *и о̑̀ сѣ̑мени твое̂го да не дасѝ работа́ти *кна́зю (и̂долу̀). (да)[11]

ѣ̑зѣ̑ и̑к
кр̑и ї
гала̀ г̑
неемина д̑

й кр̑и ѣ

ни̑ и
д̑ ч̑р̑ и̑г

молохѹ

хай помиє тіло водою – і нечистим буде до вечора; після цього ж буде чистим. **16** Якщо ж не випере своєї одежі ані не помиє тіло водою, то візьме він своє беззаконня.

Глава 18

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Я Господь Бог ваш. **3** За звичаями єгипетської землі, в якій ви жили, не чиніть, за звичаями ханаанської землі, до якої Я вводжу вас, туди, не робіть, і за законом їхнім не ходіть. **4** Чиніть мої суди і зберігатимете мої накази, *щоб ви ходили в них, – Я Господь Бог ваш. **5** І зберігатимете всі мої накази, і будете чинити всі мої суди, а коли хто вчинить їх, – людина живою буде в них; Я Господь Бог ваш. **6** Людина хай не приступить до свого ближнього, щоб відкрити встид, – Я Господь. **7** Встид твого батька і встид твоєї матері не відкриєш, бо є твоя матір; не відкриєш встид її. **8** *Встид жінки твого батька не відкриєш, бо встид є твого батька. **9** Встид твоєї сестри, що від твого батька і твоєї матері, що народилася від них чи народилася поза, не відкриєш встиду їх. **10** Встид дочки твого сина чи дочки твоєї дочки, не відкриєш їхнього встиду, бо є твоїм встидом. **11** Встид дочки жінки твого батька не відкриєш, що від одного батька народжені, від твого батька, бо є тобі сестрою, не відкриєш її встид. **12** Встид сестри твого батька не відкриєш, бо є з дому твого батька. **13** Встид сестри твоєї матері не відкриєш, бо тобі є кревною матері. **14** Встид брата твого батька не відкриєш і до його жінки не ввійдеш, бо є тобі кревним. **15** Встид твоєї невістки не відкриєш, бо є жінкою твого сина, не відкриєш її встид. **16** Встид жінки твого брата не відкриєш, це є встид твого брата. **17** Встид жінки і її дочки не відкриєш, не візьмеш дочки її сина і дочки її дочки, щоб відкрити їхній встид, бо тобі є кревними, – це безбожне. **18** Жінку – її сестру не приводи до неї, задля ревнощів, щоб відкрити встид її перед нею, як ще вона є живою. **19** І до жінки, відлученої в її нечистоті не ввійдеш, щоб відкрити її встид. **20** І жінці твого ближнього не даси ложа твого насіння, щоб занечиститися з нею. **21** *І з твого насіння не даси на службу *володареві – ідолові – не опоганиш святе ім'я, – Я Господь. **22** І з чоловіком не спатимеш жіночим

єз. 20
рим. 10
гал. 3
нее. 9

кор1. 5

ниж. 8
црс4. 23

молохові

ложем, бо є нечистим. **23** І всякому чотироногому не даси твого ложа для насіння, щоб опоганитися з ним, і жінка хай не стане перед всяким чотироногим, щоб опоганитися, – нечистим є. **24** Не опоганитеся, бо всіма цими опоганилися народи, які Я вижену з – перед вашого лиця. **25** І земля занечистилася, і Я віддав їм за їхню неправедність через це, і земля зогиділа тих, що живуть на ній. **26** І зберігатимете всі мої закони і всі мої накази: і ви не зробите з усіх цих гидот, туземець і приходько, що прийшов між вас. **27** Бо всі ці гидоти зробили люди землі, що були перед вами, і земля опоганилася. **28** І щоб не зогиділа вас земля, коли ви її занечищуєте таким чином, як засмутилася народами, що *були* перед вами. **29** Бо кожний, хто лиш вчинить з усіх цих гидот, вигублені будуть зі свого народу ті душі, що це чинять. **30** І зберігатимете мої накази: щоб не чинити усі огидні закони, які були перед вами, – не опоганитеся в них – бо Я Господь Бог ваш.

не ѻсквернѝши ѝмени стагѡ, а҃зъ гь҃. и҃ с мужемъ да не лаа҃жеши (жѣньска лѡ́жа)[12], ѻсквернѣ́нїе бѡ ѥ҆стъ. и҃ къ всѣ́кому четверонѡ́гому да не да́си лѡ́жа своѥ́го, въ сѣмені́е, ѻсквернѝтиса҃ в нн҃ѣ, и҃ жена да не ста́нѣ къ всѣ́кому четверонѡ́гому, ѻсквернѝтиса҃, нечи́сто [-][13] ѥ҆стъ. да не ѻсквернѧ́итеса҃ [-][14]. въ всѣхъ бѡ сі́и ѻсквернѝшаса҃ на҃зы́цы, ѝхже а҃зъ [ѡжену҃][15] пр҃е лицемъ ва́шимъ. и҃ ѻсквернѝса҃ земла҆ и҃ въздо́хъ непра́вду ѝ҃ ѥ҆а҆ ра́ди, и҃ възненавѝдѣ земла҆ сѣда́ющихъ на не́и. и҃ да съхрани́те вс҃а҃ законы моа҆, и҃ вс҃а҃ повелѣ́нїа҃ моа҆, и҃ да не съ҆твори́те ѡ҃ всѣхъ гнꙋсъ сі҃и҃ тꙋзе́мецъ и҃ прибы́вшихъ пришеле́цъ въ васъ. вса҆ бѡ (сїа҆ гнꙋсы)[16] съ҆творѝша чл҃цы зе́мнїи, бы́вшїи҆ преже васъ и҃ ѻсквернѝса҃ земла҆. и҃ да не ѻпеча́литса҃ вами земла҆ внегда҆ ѻсквернѝти вамъ ю҃, ѝмиже о҆́бразѡ҃ ѻпеча́лиса҃ на҃зы́ками, ѝже прежде васъ на҃и҃ко вс҃а҃ ѝже а҃ще съ҆твори́тъ ѡ҃ всѣхъ гнꙋсъ сихъ̀ потребѧ́тса҃ дш҃и твора́ща҃ [ѓе][17] ѡ҃ людїи҆ свои҆. и҃ да съхрани́те повелѣ́нїа҃ моа҆. на҃и҃ко да не съ҆твори́те ѡ҃ всѣхъ̀ зако́нъ гнꙋсныхъ̀, ѝже бѣ́ша прежде҃ васъ. (да)[18] не ѻсквернѝтеса҃ в нн҃ѣ, ꙗко а҃зъ гь҃ бъ҃ вашъ.

Глава 19

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи всьому зборові ізраїльських синів, і скажеш до них: *Святими будете, бо Я є святий, Господь Бог ваш. **3** Кожний хай боїться свого батька і своєї матері, і берегтимете мої суботи – бо Я Господь Бог ваш. **4** Не ідіть вслід за ідолами, і не зробите собі вилитих богів – Я Господь Бог ваш. **5** І якщо принесете Господеві жертву спасіння, принесете вашу прийнятну *жертву*. **6** В якому лиш дні принесете, в тому дні хай з'їдять їх і на другий день. І якщо останеться до третього дня – на вогні хай буде спалене. **7** Якщо ж їдою з'їсться в третьому дні – не жертвованим є, і не прийметься; **8** і хто їсть його – гріх прийме, бо опоганив господні святощі; і вигублена буде з народу свого та душа, що їсть. **9** *І як жнете ви жнива ваших нив, і не закінчуйте жнива ваші – життя твоєї ниви і те колосся, що паде з твоїх жнив, не збиратимеш. **10** І не обриватимеш вдруге твого виноградника, ані грона винограда твого не збереш. Бідному і приходькові оставиш їх. Я Господь Бог ваш. **11** Не крастимете, не говоритимете неправди, і не свідчитимете неправдиво – кожний проти ближнього, **12** *і не клястиметься іменем моїм на неправду, і не опоганите святе

вищ. 11
пет1. 1
ниж. 23
мой2. 20
мой5. 5
і 20
мат. 5

Гла҃, ѳ҃і

ре҆че гь҃ къ моѷ́сію гл҃а҃, гл҃и [всемꙋ][1] сы́нѡмъ сн҃въ їи҃левъ и҃ рече́ши к ни́мъ, *ст҃и бꙋ́дете, на҃и҃коже а҃зъ ст҃ъ [е́смь][2] гь҃ бъ҃ ва́шъ. Ко́ждо ѡ҃ц҃а своѥ́го и҃ мт҃ри своѥ́а҃ да бои́тса҃, и҃ сꙋбо́ты моа҆ да съхрани́те [на҃и҃ко][3] а҃зъ гь҃ бъ҃ ва҃, не послѣ́дꙋите и҃́доломъ, и҃ бо́гъ съли́анъ не съ҆твори́те себѣ, а҃зъ гь҃ бъ҃ вашъ, и҃ а́ще положи́те же́ртвꙋ спсенї́а҃ гꙋ҃, прїа́тнꙋ ва́шꙋ да положи́те. во́нже дн҃ь а҃ще положи́те (въ то́и҃ дн҃ь) да и҃зъ҆ѧ́да́тъ а҆҃, и҃ наоу҃трїа҃. и҃ а́ще ѻста́нетса҃ до (тре́тїаго дн҃е)[4], на ѻгни҃ да съжже́тса҃. ч҃ще ли҃ на҃де́нїемъ съ҆а́стъса҃ въ дн҃ь тре́тїи нетре́бно е҆́сть, (и҃) не прїи́метса҃, (і҃) ѝже на҃стъ а҆҃ грѣхъ прїи́ме҃. на҃и҃ко ст҃а҃ гн҃а҃ ѻсквернѝ, и҃ потреби́тса҃ дш҃а҃ ѝ҃ на҃дꙋща҃ ѡ҃ людїи҆ свои҆. *и҃ пожина́ющимъ вамъ жа́твꙋ нивъ вашихъ, (и҃) да не сконча́ва́ете жа́твы ва́ша҃, ни́вы (твоѥ́а҃) пожина́нїа҃, и҃ ѡ҃па́дающ҃ѣ кла́сь жа́твы ва́ша҃, да не побира́еши. и҃ винограда́ твоѥ́го да не ѻбира́еши, и҃ зе́рно виногра́да твоего да не събира́еши, ни҃щемꙋ и҃ прише́лцꙋ да ѻста́виши е҆҃. ч҃зъ [-][5] гь҃ бъ҃ вашъ, да не оу҃кра́дете, ни҃ сълже́те (и҃) не [ѻболже́те][6] ꙗ҃ко́ждо подрꙋга, *и҃ не кленѝтеса҃ ѝ҃менемъ моѝмъ на непра́вдꙋ, и҃ да не ѻсквернѝте ѝ҃мени [ст҃го][7] ба҃ ва́шего. а҃зъ [-][8] гь҃ бъ҃ вашъ. *да не ѻбѝдиши бли́жнаго, и҃ да не ѡ҃-

вбї ѧі
а҃ петр҃ а҃
нн҃ѣ їкг
ѣ мѡ їѣ
ѣ мѡ ѣ҃
и҃ їѣ
м҃а ѣ҃
снр҃ї ї
ѣ мѡ їѣд
товна д҃

ймеши, й да не прележи́тъ мѣзда нае́мника [твоего́][9] оу҃ тебѐ до оу҃трїа зла да не рече́ши глухо́му, й пре҃д слѣпы́мъ да не положи́ши пре-
по́ны, й да оу҃боя́шися гда ба твоего́, а҃зъ [-][10] гь бъ ва́шъ· (й҃) да не сътвори́те непра́вды въ
ё мѳ й й ѣы сиро҃й мѵ прй їсд їа́ісѡ ѣ
сѹдѣ. *не пре́зри лица́ ни́щаго, ни́ възри́ лица́ могу́щаго, по пра́вдѣ да сѹ́диши бли́жнему твоему́, да не хо́диши ле́стїю въ (своемъ ѧ҃зы́-
ѧ҃ ѣ҃ ѳ҃ ѵ҃ ѕ҃ ї҃ ѕ҃ ѳ҃ ѕ҃ ї҃ ѕ҃ ѳ҃ ѕ҃ ї҃ ѕ҃ ѳ

теся в них. Я Господь Бог ваш. **32** Перед лицем сивого встань і пошануй лице старця, і боятимешся Господа Бога твого. Я Господь Бог ваш. **33** І якщо хто прийде до вас, – приходько у вашу землю, – не докучайте йому, **34** буде між вами, як туземець. мой2. 22 *Приходька, що прийде до вас, полюбиш його, як себе самого, бо і ви були приходьками в єгипетській землі. Я Господь Бог ваш. **35** Не чинитимете несправедливості на суді, в мірках, і в вагах, і в мірилах, – **36** справедливі ваги і праведний суд хай завжди будуть у вас. Я є Господь Бог ваш, що вивів вас з єгипетської землі. **37** Зберігайте ж мої свідчення і ввесь мій закон, і чиніть всі мої накази, бо Я Господь.

ва́шъ· (и̑) а̂ще (-)[38] кто̑ прїи́детъ [к вамъ прише́лецъ]39 въ зе́млю ва́шу да не стужи́те е̂му, ꙗ́ко тꙋзе́мецъ [бꙋ́детъ въ ва́съ]40. *Пришелецъ и̑же прїи́детъ къ ва́мъ, [-]41 да лю́биши и̑ ꙗ́ко са́мъ себѐ, ꙗ́ко [и̑ вы]42 прише́лцы (въ землѝ е̑гу́петъстѣѝ)43 е̂гу̀петъстѣѝ, а́зъ [-]44 гь е̑съ ва́шъ, да не сътвори́те непра́вды въ су́дѣ, въ мѣрилехъ, и̑ въ стоꙗ́лехъ и̑ въ превѣсе̑х (пр̑но правди́вы мѣ́ры, и̑ су́дъ праведенъ)45 да бꙋ́детъ въ ва́съ. а́зъ е̂смь гь е̑съ ва́шъ, и̑зведы́и вы̑ ѡ̑ земла̀ е̂гу̀петскїа, (-)46 снабди́те (же) (свѣдѣ́нїа моа̀ и̑) ве́сь зако́нъ мои и̑ вс̑а̀ повелѣ́нїа моа̀ [-]47 сътвори́те [-]48, [ꙗ́ко]49 а́зъ [-]50 гь [-]51. *и̑ 2 мѡ їѣв

Глава 20

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, кажучи: вищ. 18 црс4. 23 *Якщо хтось з ізраїльських синів чи народжених в Ізраїлі приходьків, – хто лиш дасть своє насіння молохові *князеві – ідолові, – смертю хай помре; народ землі хай поб'є його камінням. **3** Я ж покладу моє лице проти того чоловіка і вигублю його з молохові його народу, тому що дав *князеві – ідолові своє насіння, щоб опоганити мої святощі і щоб опоганити ім'я мною освячених. **4** Якщо ж незважанням незважатимуть тубільці землі своїми очима щодо того чоловіка, молохові – коли він дасть насіння *князеві – ідолові, – щоб його не вбити; **5** і покладу моє лице проти того чоловіка і проти його кревних, і вигублю його і всіх однодумців з ним, тому що розпуствували вони з ідолом, з їхнього народу. **6** І душа, яка лиш піде за ворожбитами чи до чародіїв, щоб повернутися вслід за ними, поверну моє лице проти тієї душі і вигублю її з її народу. пет1. 1 вищ. 11 і 19 **7** *І будете святі, бо Я Господь Бог ваш – святий. **8** Зберігайте ж мої заповіді і чиніть їх, бо мой2. 21 при. 20 мат. 15 мар. 7 Я Господь, що вас освячує. **9** *Людина, людина, яка лиш зло говоритиме до свого батька чи до своєї матері, хай смертю помре. Хто сказав зло своєму батькові і своїй матері – винний буде. мой5. 22 ів. 8 **10** *Чоловік, чоловік, який лиш чинить перелюб з заміжньою жінкою чи який чинить перелюб з жінкою свого ближнього, хай смертю помруть перелюбодій і перелюбодійка. **11** І той, хто лиш буде з жінкою свого батька, відкрив встид свого батька, – смертю хай помруть обоє, вони винуваті. **12** І якщо хто буде з своєю невісткою, – смертю хай помруть обоє, нешляхетне вчинили, вони винні. **13** І якщо хто буде з чо-

Гла, к̑·

Рече гь къ моу̑сїю гла, [рцы сномъ їнлвымъ гла][1]. *а̂ще кто̑ ѡ̑ сновъ їнлвъ, и̑ли роди́вшихсѧ прише́лецъ въ їнли· и̑же а̂ще (кто̑) дастъ сѣмени своего̑ *кна́зю (и̑долу), сме́рттїю да ѹ́мретъ, лю́дїе земла̀, да побію́тъ и̑ ка́менїемъ. (-)[2] а́зъ (же) о̑пру́ лицѐ мое на чла́ка того̀ и̑ погублю̀ и̑ ѡ̑ людїи е̂го, ꙗ́ко сѣмени своего̑ да́стъ *кна́зю (и̑долу). да о̑скверни́тъ и̑ма о̑ще̑нїа̑ мо̀ѣ· а̂ще ли презрѣ́нїемъ пре́зра̑ тꙋзе́мцы земла̀ о̑чи́ма свои́ма, [ꙗ́же][3] ѡ̑ чла́ка того̀ вънегда̀ дати е̂мꙋ ѡ̑ сѣмени *кна́зю (и̑долу), е̂же не ѹ̑би́ти е̂го. и̑ о̑пру́ лицѐ моѐ на чла́ка того̀, и̑ на сро́дники е̑, и̑ погублю̀ и̑ и̑ вс̑и смыслꙗ́ющїи е̂дина́ко с ни́мъ, ꙗ́коже съблꙋжа́ти и̑мъ къ и́долу ѡ̑ людїи и̑хъ. и̑ дш̑а ꙗ́же а̂ще послѣ́дꙋе̂тъ ѹ̑тро́бнымъ ба́снемъ, и̑ли къ волъхвованы̑, ꙗ́ко о̑бра́титисѧ въ слѣ́дъ и̑. о̑пру́ лицѐ моѐ на дш̑ꙋ тꙋ, и̑ погублю̀ ю̀ ѡ̑ людїи е̂ѧ̀. *и да бꙋ́дете сти̑, ꙗ́ко (а́зъ сть̑)[4] гь е̑съ ва́шъ· (-)[5] Снабди́те (же) повелѣ́нїа моа̀ и̑ сътвори́те ѧ̀, [ꙗ́ко][6] а́зъ гь о̑ще̑ѧ вы· *ѷ́лкъ чла́къ и̑же а̂ще зло̀рѣчи́й, ѡ̑ц̑ꙋ своему̑, и̑ли мт̑ри своеѝ сме́рттїю да ѹ́мре́, ѡ̑ц̑а своего̑ и̑ мт̑рь свою̀ злорѣ́чивъ повине́нъ бꙋ́детъ· *ѷ́лкъ [чла́къ][7] и̑же а̂ще прелюбы̀ дѣ́етъ с мꙋ́жескою жено́ю, и̑ли кто̑ прелюбы̀ дѣ́етъ̀ съ жено́ю по́друга [своего̑][8], сме́рттїю да ѹ́мрета, прелюбодѣи̑ и̑ прелюбодѣ́ица· ї и̑же а̂ще кто̑ бꙋ́детъ съ жено́ю ѡ̑ц̑а своего̑, стыдѣ́нїе ѡ̑ц̑а своего̑ ѡ̑кры́лъ е̂сть, сме́рттїю да ѹ́мрета о̑ба повѣ́нна сꙋть. и̑ а̂ще кто̑ бꙋ́детъ с мꙋ́жескимъ по́ломъ ло́же же́ньско гнꙋ́сть

вьї ѝи ѧ̀ ц̑р̑ ї̑г

молохꙋ

молохꙋ

молохꙋ

ѣ мѡ їѣв

ѧ̀ петр̑ ѧ̀ вьї ѧ̀ и̑ ѧ̀ і

ѣ мѡ їѣа прѝ ї̑с ма ѣ̑ ма з̑

ѣ мѡ їѣв їоа̑ и̑

сътвори́ли о҆́ба, съмертїю да оу҆́мрета, повѣ́нна суть· [і҆]10 и҆́же а҆́ще по́имет҃ъ жену҆ и҆ мт҃рь е҆̀ безако́нїе е҆́сть въ о҆́гнь да съжгу́т҃ е҆́го і҆ и҆́хъ, и҆ да не бу́детъ безако́нїе въ ва́съ· і҆ и҆́же а҆́ще дастъ ло́же свое҆̀ четверonóжному сме́рт҃їю да оу҆́мрета (-)11 четверonóжное (же) да [побїе́ма]12. и҆ жена̀ и҆́же (а҆́ще) приступи́т҃ къ всему скоту быти с ни́мъ, (да побію́тъ)13 жену҆, и҆ ско́тъ сме́рт҃їю да [оу҆́мретъ]14, повинни суть· [і҆]15 и҆́же а҆́ще кт҃о по́имет҃ъ сестру҆ свою҆ ѡ҆̀ о҆́ц҃а своего҆ и҆̀ли ѡ҆̀ мт҃ри своеа̀, и҆ оу҆ви́дитъ стыдѣ́нїе е҆̀, и҆ о҆́на оу҆ви́дитъ стыдѣ́нїе е҆́го, оу҆кори́зна (бо е҆́му) е҆́сть, да потребу́ма пр҃е сы́ны ро́да и҆́хъ, стыдѣ́нїе сестры҆̀ своеа̀ ѡ҆́кры́лъ грѣ́хъ [себѣ]16 прїе́млю. и҆ мужъ и҆́же бу́дет҃ съ жено́ю сквернавою и҆ ѡ҆́кры́етъ стыдѣ́нїе е҆̀, тече́нїе е҆̀ ѡ҆́кры, и҆ о҆́на ѡ҆́кры҆̀ тече́нїе кро́ви своеа̀, да потребу́тся о҆́ба ѡ҆̀ ро́да и҆́хъ· (-)17 Стыдѣ́нїа (же) сестры҆̀ ѡ҆́ц҃а твоего҆, и҆ сестры҆̀ мт҃ри твоеа̀ да не ѡ҆́кры́еши, оу҆́жичьство бо ѡ҆́кры҆̀ грѣ́хъ ѡ҆́несутъ. и҆́же а҆́ще бу́дет҃ съ сро́дницею свое́ю, стыдѣ́нїе ср҃ства е҆̀ ѡ҆́кры҆̀, без чадъ да и҆змру́тъ· [и҆ чл҃къ]18 и҆́же а҆́ще поимет҃ жену҆ бра́та своего҆ нечи́ст҃ е҆́сть, стыдѣ́нїе бра́та своего҆ ѡ҆́кры́лъ е҆́сть бе҆з ча҆ и҆змру́т҃· и҆ снабди́те вс҆а повелѣ́нїа моа, и҆ [вс҆а]19 су́дбы҆ моа̀, и҆ сътвори́те а҆̀· и҆ (а҆́ще ли и҆ни,) да не о҆́печа́литсѧ ва́ми земла̀, в ню́же а҆́зъ вънесу҆ вы҆̀, та́мо вселитесѧ на не́и, и҆ да не ходи́те въ зако́ны стра́ньскїа и҆́же а҆̀ ѡ҆́гоню҆ ѡ҆̀ ва́съ, ꙗ҆́ко сїа҆ вс҆а сътвори́ша, и҆ гнуси́ бы́ша мн҃ѣ. и҆ рѣ́хъ къ ва́мъ вы҆ наслѣ́дите зе́млю и҆́хъ, и҆ а҆́зъ да҆̀ вамъ е҆̀ въ притажа́нїе· Земла̀ и҆з не́а҆же те҆́ч҃е [ме́д҃ и҆ мле́ко]20, а҆́зъ гь҃ бг҃ъ ва́шъ, ѡ҆́лучи́выи ва́съ ѡ҆̀ всѣ́х҃ стра́нъ· и҆ да ѡ҆́лучи́те себѣ̀ межи҆ ско́томъ чи́стымъ, и҆ межи҆ [-]21 нечи́стымъ, и҆ межи҆ пти́цами чи́стыми и҆ нечи́стыми· и҆ да не о҆́сквернити́те дш҃ь ва́шихъ, въ ско́тѣхъ и҆ въ пти́цахъ, и҆ въ всѣ́хъ га́дехъ земли҆̀, ꙗ҆́же а҆́зъ раздѣли́х҃ [а҆̀]22 въ нечистоте҆̀, и҆ да бу́дете ми ст҃и ꙗ҆́ко а҆́зъ ст҃ъ [е҆́смь]23 гь҃ бг҃ъ ва́шъ· и҆́же ѡ҆́лучи́хъ вы҆ ѡ҆̀ всѣ́хъ ꙗ҆́зы́къ бы́ти моимъ, *и҆ мужъ (и҆)24 жена̀, и҆́же а҆́ще бу́детъ в нихъ въ оу҆тро́бѣ ба́сни и҆̀ли въплъшвленїе, сме́рт҃їю да оу҆́мрета о҆́ба. ка́менїе́мъ да побїе́те а҆̀ повини́ни суть·

а҆ ср҃ ѩи е҆ мѡ и҆и

ловіком ложем жінки, – огиду зробили оба, смертю хай помруть, вони винні. **14** І хто лиш візьме жінку і її матір – це беззаконня, в вогні хай спалять його і їх; і хай не буде у вас беззаконня. **15** І хто лиш дасть своє ложе чотириногому – смертю хай помруть, чотириногого ж хай уб'ють. **16** І жінка, яка лиш приступить до всякої скотини, щоб бути з нею, – хай уб'ють жінку і скотину на смерть хай уб'ють, вони винні. **17** І той, хто лиш візьме свою сестру від свого батька чи від своєї матері, і побачить її встид, і вона побачить його встид, – це ж зневагою йому є, хай вигублені будуть перед синами їхнього роду – він відкрив встид своєї сестри – вони беруть на себе гріх. **18** І чоловік, який буде з нечистою жінкою і відкриє її встид, – відкрив її джерело і вона відкрила тік своєї крові, – хай вигублені будуть обоє з їхнього роду. **19** Встид же сестри твого батька і сестри твоєї матері не відкриєш, бо відкрив ти кревність – гріх понесуть. **20** Хто лиш буде зі своєю кревною, – відкрив встид її кревності, – хай помруть бездітними. **21** І чоловік, який лиш візьме жінку свого брата, нечистим є, – відкрив встид свого брата, – бездітними вимруть. **22** І зберігайте всі мої накази, і всі мої суди, і чиніть їх. І якщо ж ні, хай не засмутиться вами земля, до якої Я вас введу, там ви поселитеся, на ній. **23** І не ходіть в законах сторін, яких Я виганяю від вас, бо це все вони вчинили, і огидними мені стали. **24** І сказав Я до вас: Ви унаслідите їхню землю, і Я вам дам її в посілість. Земля, з якої пливе мед і молоко. Я Господь Бог ваш, що вилучив вас з-поміж усіх народів. **25** І відлучіть собі :між скотом чистим і між нечистим, і між птахами чистими і нечистими. І не занечистите ваших душ скотом, і птахом, і всіма плазунами землі, яких Я, їх, відділив до нечистоти. **26** І будете мені святі, так як Я є святий – Господь Бог ваш, Той, хто відлучив вас з-поміж всіх народів, щоб бути моїм. **27** *І чоловік, і жінка, що лиш буде в них ворожіння чи чарування, – смертю хай помруть обоє. Камінням їх закаменуєте, вони винні.

црс1. 28
мой5. 18

Гл҃а, к҃а·

ре҆́че гь҃ къ мов҃сїю [-]1, гл҃и жерце́мъ сы́номъ а҆а҆ро́немъ, и҆ рцы҆̀ и҆́мъ, *въ дш҃ахъ да сѧ не о҆́сквернѧ́ите в лю́дехъ (-)2. но развѣ̀ въ домѹ҆̀ бли́жнего ва́шего, къ ѡ҆́ц҃у и҆̀ли къ

е҆́зе҆ мд

Глава 21

1 І сказав Господь до Мойсея: Скажи священникам, синам Аарона, і скажи їм: *Хай за душі не опоганяться в народі, **2** але хіба в хаті вашого ближнього: за батька і за

єз. 44

матір, і за синів і за дочок, і за брата **3** і за свою сестру – дівчину, що є кревною йому, яка не віддана чоловікові, – в цих хай занечистяться. **4** Хай не занечиститься нагло у своєму народі, в його опоганенні. **5** І хай не оголять голови за мерця, і хай не оголять вид бороди. І на їхньому тілі хай не чинять нарізів, **6** хай будуть святими їхньому Богові, хай не опоганять ім'я їхнього Господа Бога. Бо самі принесуть господні жертви, – дар їхньому Богові, – і будуть святі. **7** Жінку – розпусницю, опоганену, не візьмуть і жінку, відпущену від її мужа, не візьмуть, – бо святими є своєму Господеві Богові. **8** І освятиш його, бо дари вашого Господа Бога цей приносить. Будуть святими, бо святим є Я Господь Бог ваш, що освячує їх. **9** І якщо дочка чоловіка – священика опоганиться, вчинить розпусту, – вона опоганює ім'я свого батька, – хай буде спалена вогнем. **10** І великий священик, з його братів, на якого вилито, на голову, олію помазання і освячено, – що зодягнеться в одіж, – хай не відкриє голови і свою одіж хай не розідре, **11** і хай не ввійде до всякої душі, що померла, ані до його батька, ані до матері, хай не занечиститься. **12** Зі святих хай не вийде і хай не опоганить імені свого святого Бога, бо на ньому свята олія помазання його Бога. Я Господь. **13** *Цей

єз. 44

хай візьме жінку – дівицю з роду свого народу. **14** Вдову ж, і відпущену, і розпусницю – цих хай не візьме. Але дівицю з свого роду хай візьме за жінку. **15** Хай не опоганить своє насіння в своїм народі. Я Господь Бог, що його освячує. **16** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **17** Скажи до Аарона, кажучи: Чоловік,з твого роду, в роди ваші, і якщо в когось буде порок на ньому, хай не приходить приносити дар свого Бога. **18** Кожний чоловік, в якого лиш буде порок в ньому, хай не приходить: чоловік сліпий, чи кульгавий, чи з носом несформованим, чи з вухом відрізаним, **19** чи чоловік, в якого є зломана рука чи зломана нога, **20** чи горбатий, чи має гнійні очі, чи в нього більмо на оці, чи чоловік, на якому є дивні струпи чи лишай, чи з одним ядром; **21** кожний з насіння Аарона – священика, в якого лиш буде на ньому порок, хай не приступить принести жертви твоєму Богові, бо на ньому порок, хай не принесе божі дари; **22** дари його Бога – святе-святих. А з святих хай їсть. **23** Лиш до занавіси хай не приступить і до жертовника хай не приблизиться, бо має порок, і хай не опоганить імені свого святого Бога, – бо Я Господь, що освячує їх. **24** І

матери, и къ сыномъ, и къ дщере́мъ, [и]3 къ бра́тү, и къ сестрѣ [свое́и]4 дв҃ци, є҆же є҆сть бли́жнаа є҆мү не да́ною мүжеви в си́хъ да [о҆скверна́тсѧ]5· да не о҆скверна́тсѧ внезаа́пү в людех҃ свои́хъ, въ о҆скверне́нїи҃ є҆· и҆ да не о҆бросны́ѹсѧ главы по мр҃твѣмъ, и҆ о҆бли́чїе брады҆ да не о҆бро́снүтъ· и҆ на пло́ти и҆хъ да не сътвора́тъ на́звы, ст҃и да бүдүтъ бү҃ и҆хъ, (-)6 да не о҆скверна́ и҆́мени [г҃а]7 бо҃а и҆хъ. тре́бы бо҃ гн҃и да҃ бо҃а и҆хъ, са́ми принесүт҃, и҆ бүдүт҃ ст҃и, жены҆ блүдни́ца (-)8 о҆скверне́ны да не пое́млютъ, и҆ жены҆ ѡ҃гна́ныѧ ѡ҃ мүжа є҆а҆ [да не пое́млют҃]9, ꙗ҆́ко [ст҃и сүть]10 г҃ү бү҃ своє́мү· и҆ да о҆ст҃ши є҆го, да́ры [бо]11 г҃а бо҃а ва́шего сїи да принесу́тъ [ст҃и бүдүтъ]12, ꙗ҆́ко ст҃ъ а҆́зъ є҆смь г҃ь [бъ ва́шъ]13, о҆сщаѧ и҆хъ, и҆ дши чл҃ка жрьца҆, а҆ще о҆скверни́тсѧ проблүди́тъ и҆́ма ѡ҃ц҃а своє́го сїѧ о҆скверна́ютъ, о҆гне́м҃ да съжже́тсѧ и҆ жре́цъ вели́кїи ѡ҃ бра́тїѧ є҃, є҆мүже возлїе́нъ на главү҃ є҆ле́и пома́занїѧ, и҆ съверше́нны҃и. є҆же о҆блачи́тсѧ в ри́зы· главы҆ да не ѡ҃кры́ютъ, и҆ ри́зъ [є҆го]14 да не раздре́т҃, и҆ на всю҆ дш҃ү оу҆ме́ршү да не вни́детъ, [ни]15 на҃ о҆ц҃а є҆го ни на҃ мт҃ръ [-]16, да не о҆скверна́витсѧ· (-)17 ѡ҃ ст҃ыхъ да не и҆зы́идетъ, и҆ да не о҆скверни́тъ [и҆́мени]18 ст҃го бо҃а своє́го, ꙗ҆́ко ст҃ыи є҆ле́и пома́занїѧ бг҃а [є҆го]19 на не́мъ, а҆́зъ г҃ь· *се́и женү҃ дв҃вою ѡ҃ ро́да (людїи) свои҃ да по́им҃е́· вдови́цы же, и҆ пүщени́цы, (-)20 и҆ блүдницы, си́хъ да не по́имет҃ъ· но дв҃ви́цү ѡ҃ племе́ни своє́го да по́имет҃ъ въ женү҃. [-]21 да не о҆скверни́тъ сѣме́ни своє́го в лю́дехъ свои́хъ, а҆́зъ г҃ь [бъ]22 о҆сщаѧ́и҃ є҆· и҆ рече г҃ь къ мои҃сїю гл҃ѧ рцы҆ къ а҆а҆ро́ну [гл҃ѧ]23. чл҃къ ѡ҃ ро́да твоє́го в рожє́нїѧхъ ва́ши҃, (и҆) а҆ще кое́мү бүдетъ на немъ поро́къ, да не прихо́дитъ приноси́ти да́ръ бо҃а своє́го, всѧ́къ чл҃къ є҆мүже а҆ще бүдет҃ на не҃ поро́къ, да не прихо́дит҃ чл҃къ [слѣпъ и҆́ли хро́мъ]24 и҆́ли корнъ, и҆́ли оу҆́хомъ оу҆рѣза́номъ и҆́ли чл҃къ є҆мүже є҆сть (-)25 сѣкрүше́нїе рүцѣ, и҆́ли сѣкрүше́нїе нозѣ, и҆́ли горба́т҃, и҆́ли гноето́чи҃ о҆́чима, и҆́ли бѣлмо на́ оцѣ [є҆мү]26. и҆́ли чл҃къ на немже сүть (-)27 кра́сты дивна҆, и҆́ли лиша́и, и҆́ли о҆ є҆ди́номъ и҆стѣ́сѣ, всѧ́къ є҆мүже а҆ще бүдетъ на немъ поро́къ, ѡ҃ сѣме́ни а҆а҆ро́на жерца҆, да не пристүпит҃ принести тре́бъ бү҃ твоему҃, зане҆ поро́къ на не҃ да́ровъ бж҃їихъ да не [-]28 принесе́т҃, да́ры бо҃а [є҆го]29 ст҃аѧ ст҃ыхъ· [ꙗ҆]30 ѡ҃ ст҃ыхъ да на҃стъ ра́звѣ къ завѣсѣ да не пристүпитъ, и҆ къ о҆лтарю҆ да не приближитсѧ ꙗ҆́ко поро́къ и҆́мать, и҆ да не о҆скверни́тъ [и҆́мени]31 ст҃го бо҃а своє́го, ꙗ҆́ко

а́зъ [-][32] гь о҆сщаѧ и҆хъ· и҆ гла мов҃сїи къ ааро́ну и҆ сы́момъ е҆го, и҆ къ всѣ́мъ сы́момъ і҆и́лвымъ·

гла, кв·

Рече гь къ мов҃се́ю гла. рцы́ ааро́ну и҆ сы́момъ е҆го да ся блюду́тъ ѡ҆ (прино́съ) ст҃ы́хъ е҆же ѡ҆ сы́въ і҆и́лвыхъ, и да не о҆скверна́тъ и҆́мени [мо҆е́ ст҃го][1] е҆ли́ка о҆ни́ сщаю́тъ ми а́зъ гь. рцы́ и҆мъ в рожде́нїѧ ваша, всѧ́къ чл҃къ и҆же а҆́ще (и҆) приступи́тъ ѡ҆ всего҆ (племе́ни)[2] ва́шего къ ст҃ы́мъ е҆ли́ко ст҃а́тъ сы́вє і҆и́лвѣ гу. и҆ нечистота҆ е҆го на не́мъ, потребя́ѧ дш҃а (е҆го)[3] ѡ҆ мене҆, а́зъ гь [-][4], и҆ чл҃къ ѡ҆ сѣмени ааро́на жерца҆ (-)[5] прокаженъ и҆ли сѣма и҆злива́ѧ, ѡ҆ ст҃ы́хъ да не ѣ́стъ до́ндеже о҆чи́стится, [-][6] прикаса́ѧся всѧ́кои нечистоты́ дш҃а и҆ли чл҃къ е҆муже а҆́ще и҆зы́детъ ѡ҆ е҆го ло́жа сѣма, (і҆)[7] и҆же а҆́ще кто҆ прико́снется всѧ́кому ѣ́ду нечи́сту [о҆скверни́тся][8]· и҆ли ѡ҆ чл҃ка и҆же е҆сть о҆скверне́ныи по всѧ́кои нечи́стоты́ е҆го дш҃а и҆же а҆́ще прико́снется и҆хъ, нечи́ста бу́детъ до́ вечера, да не ѣ́стъ ѡ҆ ст҃ы́хъ· а҆́ще (-)[9] о҆мы́етъ пло́ть свою́ водо́ю, и҆ за́идетъ сл҃нце [-][10] чи́стъ бу́детъ, и҆ тогда҆ да ѣ́стъ ѡ҆ ст҃ы́х҃, ѣ́ко хлѣ́бъ [е҆го е҆сть][11], *мертвечины и҆ звѣроя́ди-ны да не ѣ́стъ, о҆скверна́витъся въ ни́хъ. а́зъ гь, и҆ да [снабди́те][12] [свѣдѣ́нїѧ моѧ҆][13] да не прїи́мутъ сѝхъ ра́ди грѣха́, [-][14] и҆змру́тъ за ни҃ а҆́ще о҆скверна́тъ и҆́хъ· а҆зъ гь [-][15] о҆сщаѧ и҆хъ, и҆ всѧ́къ и҆ноплеме́нникъ да не ѣ́стъ ст҃ы́хъ, [и҆][16] се́лникъ (и҆ли нае́мникъ е҆ре́евъ)[17] да не ѣ́стъ ст҃ы́· а҆́ще же жре́цъ притя́житъ дш҃у. притяжа́нїемъ сребра́ сїи да ѣ́стъ хлѣ́бъ е҆го, и҆ домоча́децъ е҆го [-][18] да ѣ́стъ хлѣ́бъ е҆го· и҆ дщи чл҃ка жрца҆ а҆́ще посѧ́гнетъ къ мужу и҆ноплеменнику, сїѧ ѡ҆ прино́съ ст҃ы́хъ да не ѣ́стъ· и҆ дщи́ жрца҆ а҆́ще бу́детъ вдова҆ и҆ли ѡ҆пу́ще́на, [и҆ плода҆][19] не бу́де ѡ҆ неѧ҆, ѣ́же възврати́тся въ до́мъ ѡ҆ц҃а [е҆ѧ҆][20], (-)[21] въ ю́ности е҆ѧ҆, ѡ҆ хлѣ́бъ ѡ҆ц҃ь (-)[22] да ѣ́стъ, и҆ всѧ́къ и҆ноплеме́нникъ да не ѣ́стъ ѡ҆ ни́х҃· и҆ чл҃къ и҆же а҆́ще ѣ́стъ ст҃аѧ не разумѣ́въ, и҆ да приложи́тъ пя́тую е҆го ча́сть къ и҆стово-му и҆ да да́стъ (ѓе) жрцу ст҃ое· и҆ да не о҆скверна́ватъ (прино́съ ст҃ы́хъ)[23] е҆же ѡ҆ сы́въ і҆и́лвъ, ѣ́же о҆ни прино́сатъ гу, и҆ да (не) приведу́тъ на ни́хъ безако́нїе престу́пле́нїѧ, въ-негда҆ ѣ́дѧ́ ст҃ыня и҆, ѣ́ко а҆́зъ гь о҆сщаѧ и҆х҃· и҆ рече гь къ мов҃сїю гла, гли ааро́ну и҆ сы́момъ е҆го, и҆ всему со́ньму і҆и́лву, и҆ рече́ши к нимъ. чл҃къ чл҃къ ѡ҆ сы́въ і҆и́лвъ, и҆ли ѡ҆ прише́лец҃

сказав *це* Мойсей до Аарона і його синів, і до всіх ізраїльських синів.

Глава 22

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи Ааронові і його синам, хай стережуться від приносів святих, що від ізраїльських синів, і хай не опоганять моє святе ім'я в тому, що вони освячують мені. Я Господь. **3** Скажи їм: У родах ваших кожна людина, яка лиш прийде з усього вашого племені до святого, – те, що освятять ізраїльські сини Господеві, і на ньому його нечистота – вигубиться його душа від мене. Я Господь. **4** І чоловік з насіння Аарона – священика, що прокажений чи виливає насіння, хай не їсть з святого, доки не очиститься. Хто доторкнеться до всякої нечистоти душі чи чоловік, в якому лиш вийде, з нього, *в* ложе насіння, **5** і той, хто лиш доторкнеться до всякого нечистого плазуна і опоганиться, або, хто є опоганений від людини за всією її нечистотою, **6** душа, яка лиш доторкнеться їх, – нечистою буде до вечора, хай не їсть з святого. Якщо помиє своє тіло водою, **7** і зайде сонце – чистим буде; і тоді хай їсть з святого, бо є його хліб. **8** *Мертвечини і вбитого звірем хай не їсть, щоб *не* осквернитися в них. Я Господь. **9** І збережіть мої свідчення, щоб не одержали через них гріх, не померли через них, якщо опоганять їх. Я Господь, що освячує їх. **10** І жодний чужинець хай не їсть святого, і мешканець чи наймит священика хай не їсть святого. **11** Якщо ж священик придбає душу придбанням грошей, цей хай їсть його хліб, і його домашній хай їсть його хліб. **12** І дочка чоловіка-священика, якщо вийде заміж за чоловіка іншого племені, вона хай не їсть з святих дарів. **13** І дочка священика, якщо буде вдовою чи відпущеною, і не буде від неї плода, яка повернеться до дому її батька, як в її молодості, хай їсть з хлібів батька; і жодний чужинець хай не їсть з них. **14** І чоловік, який лиш з'їсть святе з незнання, і хай додасть п'яту його частину до нього, і хай дасть це святе священикові. **15** І не опоганять святих дарів, що від ізраїльських синів, які вони приносять Господеві. **16** І хай не наведуть на них беззаконня переступу, коли їдять їхні святощі, – бо Я Господь, що їх освячує. **17** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **18** Скажи Ааронові і його синам, і всьому ізраїльському зборові, і скажеш до них: Людина, людина з ізраїльських синів чи з приходьків, що мешкають у вас в Ізраїлі,

ѣ мѡ їкв ѣзѣ ѧд

мой2. 22
єз. 44

мой5. 15
сир. 35

*хто лиш принесе дар, за всім їхнім визнаванням чи за всім їхнім бажанням, те, що лиш принесуть Господеві в цілопалення, – **19** в прийнятне від вас чоловічого роду – непорочне з стад волів, або з овець, або з кіз. **20** Все, що лиш має на собі ваду, хай не приноситься Господеві, бо не буде прийнятим від вас. **21** І людина, яка лиш принесе жертву спасіння Господеві, вимовивши моління за вибором чи в празники ваші, і з стад волів чи з овець, непорочне хай буде в прийняте, хай не буде ніякої вади на ньому. **22** Сліпе, чи побите, чи ранене, чи з болячками, чи з струпами, чи з лишаями– хай не приносять їх Господеві, і в цілопалення хай не дасться з них на жертовник Господеві. **23** Коли ж маєш теля чи вівцю зі скорченими членами, заріжеш за бажанням; в молитву ж твою хай не приведеться. **24** Оскоплене ж і пошкоджене: і те, що з вадами, і оскоплене, - цих не принесете Господеві, і в вашій землі не зробите. **25** З руки ж чужинця не принесете дари вашому Богові, з усіх цих, бо на них є ушкодження і на них вада – це не прийметься від вас. **26** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **27** Теля, чи ягня, чи козеня, як народиться, хай буде сім днів при своїй матері, а з восьмого дня і пізніше принесеться в дар, дар Господеві. **28** Теля ж і ягня разом з матір'ю не заріжете в одному дні. **29** Якщо ж принесеш - жертву молитви радості Господеві, щоб було прийняте від вас, принесете її. **30** Це в тому дні хай з'їсться, хай не зостане з м'яса до ранку. Я Господь. **31** І збережете мої заповіді, і зробите їх – Я Господь. **32** І не опоганите святого ім'я, і Я освячуся посеред ізраїльських синів. Я Господь, що вас освячує, **33** що вивів вас з єгипетської землі, щоб бути вам Богом. Я Господь.

прилежащій въ [васъ][24] въ їнѣи, *їже аще принесетъ даръ [-][25], по всему исповѣданію їхъ, їли по всему изволенію їхъ, елико аще принесутъ [гу][26], на всесъжженіе въ пріатіе ѡ васъ мужескъ пола непорочень, ѡ стада волова [їли][27] ѡ овецъ, (їли)[28] ѡ козе. всако иже аще имать порокъ на себѣ, да не (приносится)[29] гу, понеже непріатно будетъ ѡ васъ· и чакъ елико аще принесетъ требу спсенія гу, разлучій молбу по избранію їли въ празники ваша, (и) ѡ стада волова їли ѡ овецъ, непорочно да будетъ въ пріатіе, (да не будетъ никоего порока)[30] на немъ, слѣпо їли скрушено, їли язвено їли червиво, їли краставо, (-)[31] їли лишаво, да не приносятъ тѣхъ [гу][32], и въ всесъжженіе да не дастся ѡ нѣ на олтарь гви· (-)[33] телецъ (же) їли овцу (-)[34] їли слаки оуды имѣа, въ заколенія сътворивши (по изволенію)[35], въ молбу же твою да не приведется· ѣницено (же) и требенаго, и врежена, и скопца, да не принесете сихъ гу, и въ земли вашеи да не сътворите· (-)[36] ѡ руки (же) иноплеменникъ да не принесете даровъ бу вашему ѡ всѣхъ сихъ, яко врежена ѣсть на нихъ [и][37] порокъ на нихъ не пріимется сіа ѡ васъ· и рече гь кть моусію гла, телчя или овча или козла ѣгда ся родитъ, [-ai][38] да будетъ седмь дній по митрію [своею][39], а ѡ дне осмаго и далеи принесется въ даръ приносъ гу· (-)[40] телца (же) и овчате, (въкупѣ съ митрію)[41] да не [заколете][42] въ (ѣдинъ день)[43], аще ли положивши требу милтву радованія гви, въ пріатіе вамъ да положите ю· [сіа][44] въ день тои да изъядятъся, да не [останетъ][45] ѡ маса наоутріа. азъ [-][46] гь, и да снабдите заповѣди моа, и сътворите а [а гь][47] и не осквернитe имени стго и осящуся посредѣ сновъ їилевъ, азъ гь осящаа вы изведыи вы и зѣла ѣгупетьскіа иакоже быти вамъ бу азъ гь

Глава 23

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і промовиш до них: Празники господні, що їх назвете святими зібраннями, це є мої празники. **3** *6 днів чинитимеш діла, а в сьомому дні – субота – спочинок, названий святим, Господеві; ніяке діло не вчиниш – це субота Господеві. В усьому поселенні вашому **4** це празники Господеві, названі святі, так як назвете їх в їхніх порах. **5** *В 1-му місяці: у 14-му дні місяця, між вечорами, – пасха Господеві. **6** І в

мой2. 20
мой5. 5
єв. 4

мой2. 12
мой4. 20

гла, їкг·

рече гь кть моусію гла, гли сномъ їилевымъ, и речеши кть нимъ, празники гна, якоже прозовете сіа нарены стымъ, се суть празницы мои, *ѕ днїи да сътворишн дѣла· [ѯ][1] въ (ѣдмыи день)[2] суботы покои нареченыи стъ гви, всакого дѣла да не [творите][3] субота ѣсть гви· въ всемъ обитанїи вашемъ, сіи празницы гу [-][4] нарѣчены сты, яко нарѣчете сіа въ времена ихъ· *въ а. мца, дѣ, и день мца, между вечерными паска гу· и въ еі, день, мца [а го][5], празникъ опрѣсноикъ гу·

Сéдмь дн҃їи да (нáсте ѻ҆прѣсноки)[6], (-)[7] (прѣ-
вый (же) дн҃ь)[8] нарече́нъ ст҃ъ бу́детъ ва́мъ.
всáкого дѣ́ла слу́жна да не твори́те, и̂ да
принесе́те вс҃есъжже́нїе гу́, з҃, дн҃їи, (-)[9] [седмы́и
(же) дн҃ь][10] нарече́нъ ст҃ъ бу́детъ ва́мъ, всá-
кого дѣ́ла слу́жна да не твори́те· И̂ рече гь
къ мои҃сїю гл҃а, гл҃и сы́номъ їи҃лвымъ, и̂ рече́ши
къ ни́мъ, є҆гда̀ вни́дете въ зе́млю ю҆же а҆́зъ
даю̀ вамъ, и̂ пожнѣ́те жа́тву є҆̀, и̂ да при-
несе́те пе́рвыа снопы̀ жа́твы ва́шеа, къ жре́-
цу, и̂ принесе́тъ сно́пъ пр҃е гь прїа́тенъ вамъ·
На заоу́трїе перваго [дн҃а суботы][11], да възне-
се́тъ и҃ жре́цъ, и̂ да сътвори́те въ дн҃ь вонже
а҆́ще принесе́те сно́пъ, ѻ҆вча̀ непоро́чно є҆дино́лѣтно,
въ вс҃есъжже́нїе гу́, и̂ требу́ є҆го, два деса́-
тые ча́сти мукы̀ пшени́чны, спра́жены въ є҆-
ле́ю, тре́бу гу́ въ воню́ бл҃говоні́а гу́, и̂ възли́ anнїе є҆го четвертую́ ча́сть и҃нъ вина̀, (-)[12]
хлѣ́бъ (же) и̂ пра́жены кла́сы но́вы да не нáсте,
дажъ до того̀ дн҃и само́, донде́же принесе́те вы
да́ры бу́ вашему, зако́нъ вѣ́чныи в рожде́нїа
ва́ша въ все́мъ всели́нїи ва́шемъ и̂ сочтете
себѣ́, ѿ наоу́трїа суббо́ты (до)[13] дне́ во́ньже а҆́ще
принесе́те сно́пы̀ възложе́нїа се́мь недель цѣ́лы́х·
[да сочте́ши][14] даже до наоу́трїа послѣ́днїа
недели, да сочте́те, и҃, дн҃їи, и̂ да принесе́те
тре́бу но́ву гу́. ѿ всели́нїа ва́шего, да принесе́-
те хлѣ́бы· възложе́нїа, в҃, хлѣ́ба, з҃ двоу́ деса́-
тыхъ ча́стеи мукы̀ пшени́чны, да [бу́детъ
хлѣ́бъ є҆ди́нъ][15] (ква́шеный)[16]. да сѣ́ испекутъ
с пе́рвыхъ жи́тъ гу́, и̂ да принесе́те съ хлѣ́-
бы з҃, а҆́гнецъ, непоро́ченъ є҆ди́нолѣтныхъ, (и̂
ѻ҆вна̀ два непоро́чна, и̂ теле́ є҆ди́нъ ѿ ст҃а)[17],
[и̂][18] да бу́дутъ въ вс҃есожже́нїе гу́, и̂ тре́бы
и҃хъ и̂ възлїа́нїа и҃, тре́ба вона̀ бл҃говоні́а
гу́· И̂ да сътвори́те козелъ ѿ ко́зъ є҆ди́нъ
грѣха̀ ра́ди и̂ два а҆́гньца є҆ди́нолѣтна въ
тре́бу спн҃їа съ хлѣ́бы прьвы́ жи́, и̂ да возло-
жи́ а҆̀ жр҃е. съ хлѣ́бы пе́рвы́ жи́, възложе́нїе пр҃е
гмъ, съ ѻ҆бѣ́ма а҆́гньцема. ст҃а бу́ду гу́ (и̂)
жрьцу́ и҃же прино́си а҆̀ тому́ да бу́де́· И прозо-
ве́те сїи дн҃ь, наро́чи ст҃ъ да бу́детъ ва҃, всá-
кого дѣ́ла слу́жна да не твори́те вонь·
Зако́ вѣ́чныи в рожде́нїа ва́ша, въ все́мъ въсе-
ле́нїѝ ва́шемъ, (-)[19] *є҆гда̀ пожнете жа́тву зе-
млѧ̀ ва́шеа, да не потребите ѻ҆стáника жа́т-
вы (-)[20] своє́а̀, внегда̀ жнете, и̂ ѿпадающаа̀
жа́твы (ва́шеа̀)[21], да не [побира́ете][22], ни҃ще-
му (и̂ чюжему) и̂ пришелцу́ да ѻ҆ста́вите а҆̀
а҆́зъ гь бъ ва́шъ· И̂ рече гь къ мои҃сїю гл҃а,
гл҃и сы́номъ їи҃лвымъ рекїи *мц҃а се́дмаго, въ а҃,
дн҃ь мц҃а да бу́детъ ва́мъ поко́и, па́мать

вбї дї
ѣ мѡ їкд

вбї бї

15-му дні 1 го місяця– празник прісних Господеві. Сім днів їстемете прісне. **7** Перший же названий день буде вам святий. Ніякого діла служіння не вчините, **8** і приноситимете цілопалення Господеві 7 днів, а сьомий день буде називатися вам святим, – ніякого діла служіння не вчините. **9** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **10** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Коли ввійдете до землі, яку Я даю вам, і пожнете її жнива, то принесете перші снопи ваших жнив до священика; **11** і він принесе сніп перед Господа, як прийнятний від вас. Вранці першого дня суботи хай принесе його священик, **12** і зробите в дні, в якому лиш принесете сніп: непорочне однолітнє ягня в цілопалення Господеві; **13** і його жертву: дві десятини пшеничної муки замішеної в олії, – жертву Господеві, на запах милий Господеві, і його дар напитку: четверту частину іна вина. **14** Хліб же і зв'язані нові колоски не їстимете аж до того самого дня, доки ви не принесете дари вашому Богові, – закон вічний у ваші роди, в усім вашім поселенні. **15** І почислите собі: від ранку суботи до дня, в якому лиш принесете снопи покладення, сім цілих тижнів. **16** Почислиш аж до ранку останнього тижня, почислите 50 днів, і принесете нову жертву Господеві. **17** Від вашого поселення принесете хліби предложення. **2** Хліби з двох десятин пшеничної муки, – один хліб хай буде квасний, – хай будуть спечені з перших жнив Господеві. **18** І принесете з хлібами: 7 непорочних однолітних ягнят, і два непорочні барани, і одне теля зі стад, і будуть на цілопалення Господеві; і їхні жертви, і їхні дари – напитки – жертва, милий запах Господеві. **19** І зробите одного козла, з кіз, за гріх і два однолітні ягнята в жертву спасіння з хлібами первоплодів жнив. **20** І священик покладе їх з хлібами первоплодів жнив, як предложення перед Господом, з двома ягнятами. Святими будуть Господеві, і священикові, що їх приносить, тому хай буде. **21** І назвете цей день славним – святим хай буде для вас. Всяке діло служіння не зробите в ньому. Закон вічний у ваші роди, в усьому вашому поселенні. **22** *Коли пожинаєте жнива вашої землі – не зберете останку ваших жнив, коли жнете, і те, що з ваших жнив впаде, не збирайте – бідному, і чужинцеві, і приходькові оставите їх. Я Господь Бог ваш. **23** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **24** Скажи ізраїльським синам, кажучи: *Сьомого місяця, в 1-й день місяця, хай буде вам спочинок, – па-

вищ. 19 мой5. 24

вищ. 16

м’ять труб – назване святим Господеві. **25** Ніяке діло служіння не чинитимете, і принесете цілопалення Господеві. **26** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **27** В 10-му дні цього, 7-го місяця, – день очищення, названий святим, хай вам буде. І впокорите ваші душі, і принесете цілопалення Господеві. **28** Ніяке діло не чинитимете в цьому дні, бо він є днем очищення для вас, щоб очистити за вас перед вашим Господом Богом. **29** Бо всяка душа, яка не впокориться в тому дні, вигубиться зі свого народу, **30** і всяка душа, яка чинить діло в цьому дні, вигубиться та душа зі свого народу. **31** Ніяке діло не чинитимете – закон вічний у ваші роди, в усіх ваших поселеннях; **32** празником празників хай вам буде; і впокорите ваші душі, від 9 го дня місяця, ввечері, аж до десятого дня місяця, до вечора, святкуйте ваш празник. **33** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **34** Скажи ізраїльським синам, кажучи: В **15**-
ів. 7 му дні цього, 7-го місяця, *празник шатер 7 днів – Господеві. **35** І перший день хай буде названий святим, ніякого діла служіння не чинитимете. **36** 7 днів приноситимете цілопалення Господеві, восьмий же день хай буде названий святим вам: принесете цілопалення Господеві; він вихідним є, ніякі діла служіння не чинитимете. **37** Це господні празники, які назвете славними й святими, щоб Господеві принести дар: і цілопалення, і їхні жертви, і їхні жертви – напитки на кожний день, удень, **38** за винятком господніх субот, і за винятком ваших дарів, і за винятком всіх ваших молитов, і за винятком ваших добровільних жертов, які дасьте Господеві. **39** В 15–му дні цього, 7 го місяця, коли закінчите жнива землі, святкуйте Господеві **7** днів. В перший день – спочинок і в 8-й день – спочинок. **40** І візьмете собі в 1-й день: гарний плід дерева, і гілки пальм, і галузки дерева з густим листям, і верби з потоку – і звеселитеся перед вашим Господом Богом 7 днів в році. **41** Закон вічний у ваші роди, в 7-му місяці святкуватимете його: **42** житимете в шатрах 7 днів. Кожний туземець в Ізраїлі хай живе в шатрах, **43** щоб бачили у ваші роди, що Я в шатрах поселив ізраїльських синів, коли виводив Я їх з єгипетської землі. Я Господь Бог ваш. **44** Переказав Мойсей ізраїльським синам всі Господні празники.

(трéбъ)[23] наречéна сти҃а [гдⷭ][24], всѧ́каго дѣ́ла слу́жна да не твори́те, и҆ да принесе́те вⷭесъжже́нїе гдⷭ҇. И҆ рече гдⷭь къ мⷪ҇сїю гл҃а, (-)[25] въ і҃ и, дн҃ь, (з҃, мц҃а)[26] сего дн҃ь о҆цыще́нїѧ, наречéнъ сти҃ъ, да бу́детъ ва́мъ. И҆ да покори́те дш҃а ва́ша, и҆ да принесе́те вⷭесъжже́нїе гдⷭ҇, всѧ́каго дѣ́ла да не твори́те в сїи дн҃ь, е҆́сть бо́ дн҃ь о҆цыще́нїѧ сїи ва҃ о҆чи́стити о҆ ва́съ, пр҃е гм҃ъ бг҃ъ ва́шимъ, всѧ́ка [бо́][27] дш҃а на҃же не покори́тсѧ въ то́й дн҃ь, да потреби́тсѧ ѿ людїи свои́хъ, и҆ всѧ́ка дш҃а на҃же твори́тъ дѣ́ло в сїи дн҃ь, погибне́т҃ дш҃а та҃ ѿ людїи свои́хъ. всѧ́каго дѣ́ла да не твори́те, зако́нъ вѣ́чныи҃ в роже́нїѧ ва́ша, въ всѣ́хъ селе́нїи҃хъ ва́шихъ, пра́зни҃къ пра́зни҃ковъ да бу́детъ ва́мъ, и҆ да покори́те дш҃а ва́ша, ѿ а҃ го, дн҃е мц҃а, ѿ вече́ра даже до [деса́таго дн҃е мц҃а][28] до ве́чера пра́зну́ите пра́зни҃къ ва́шъ. И҆ рече гдⷭь къ мⷪ҇сїю гл҃а, гл҃и сы́номъ і҃и҃лѣ́вы҃ї рекїи, въ і҃ѣ, дн҃ь, мц҃а з҃ го сего, *пра́зни҃къ кⷭу́шныи, з҃, дн҃їи гдⷭ҇, и҆ (первыи дн҃ь)[29] наречéнъ сти҃ъ [да бу́детъ][30] всѧ́каго дѣ́ла слу́жна да не твори́те з҃, дн҃їи да приноси́те вⷭесъжже́нїѧ гдⷭ҇, (-)[31] (о҆́смыи҃ (же) дн҃ь)[32] наречéнъ сти҃ъ да бу́детъ ва́мъ, (да)[33] принесе́те вⷭесъжже́нїе гдⷭ҇, и҆схо́дно е҆́сть, всѧ́каго дѣ́ла слу́жна да не твори́те. се пра́зни҃цы гдⷭ҇ня҃ же нарече́те наро́читы сты́, на҃коже (принесе́те)[34] прино́съ гдⷭ҇, (и҆) вⷭесъжже́нїѧ, и҆ тре́бы и҆́хъ, и҆ възлїа́нїѧ и҆́хъ ѿ дн҃е до дн҃е, ра́звѣ сⷭу́ботъ гдⷭ҇нь, и҆ ра́звѣ да́ръ ва́шихъ и҆ ра́звѣ всѣ́хъ моле́нїи ва́шихъ, и҆ развѣ бл҃говолны҃хъ ва́шихъ, на҃же да́сте гдⷭ҇, (-)[35] въ і҃ѣ, дн҃ь мц҃а, з҃ го сего, е҆гда́ сконча́сте жи́тна землѧ̀, да пра́зну́ете гдⷭ҇, з҃, дн҃їи, въ дн҃ь первы́и поко́и, и҆ дн҃ь и҃, поко́и, (и҆) и҆ да възме́те [себѣ][36] въ дн҃ь а҃, пло́дъ дре́ва краси́на, и҆ вѣ́твь финѝчесκую и҆ вѣ́твь дре́ва ча́стаго ли́стїѧ, и҆ ве́рби [-][37] [-][38] ѿ водоте́чи, [и҆ възвеселя́тесѧ][39] пр҃е гм҃ъ бг҃ъ ва́шимъ, з҃, дн҃їи въ лѣ́тѣ зако́нъ вѣ́чныи҃, в роже́нїѧ ваша, въ мц҃ѣ, з҃. пра́зну́ите [-][40], [и҆][41] въ кⷭу́шаѫ̀, да пребу́дете, з҃, дн҃їи всѧ́кⷪ҇ тⷭу́зе́мецъ въ і҃и҃лѝ, да пребу́детъ въ кⷭу́шахъ на҃ко ви́дѧтъ в роже́нїѧ ва́ша, на҃ко въ кⷭу́шахъ всели҃ сы́ны і҃и҃левы. Е҆гда́ и҆звожу́ а҃ѧ̀ и҆́хъ, и҆з землѧ̀ е҆гу́петы́скїѧ. Чⷭъ гдⷭь бг҃ъ ва́шъ, (-)[42] и҆сповѣ́дꙗ мⷪ҇сїи (всѧ̀) пра́зни҃ки гдⷭ҇ня сы́номъ і҃и҃левы́мъ.

Гла, їкд·

Рече гь къ моусїю гла, заповѣжды сномъ їи҃лвымъ, (да)[1] принесу ти ѣлеи ѡ древа чиста, (и) цѣжена въ свѣтѣнїе. да горитъ свѣтило всегда. вн҃ѣоудоу за вѣсы въ храмѣ свѣдѣнїа, и да жгутъ ѥ, ааро҃нъ и сновε его, ѡ вечера до заоутра пр҃е гм҃ъ, не престающε законъ вѣчныи в рожε҃нїа ваша, на свѣтилѣ чистѣ҃ да [жжетъ][2] въ свѣтилѣ пр҃е гм҃ъ до заоутра, и да вѣзмете мукы пшеничны, и да сътворите ѡ нεа, ві хлѣбовъ. двоу десатинъ да бѹдет хлѣбъ ѣдинъ, и възложите йхъ на два положε҃нїа· По ѕ, хлѣбовъ (-)[3] на трапезѣ чистѣ пр҃е гм҃ъ. и да възложите на [ѣдино][4] положε҃нїε димиа҃ чистъ и соль, и да бѹдутъ хлѣбы въ памать прѣлежащїи пр҃ѣ гм҃ъ, въ дн҃ь сѹбо҃ты, да прѣлежитъ пр҃е гм҃ъ всегда ѡ сновъ їи҃лвъ, завѣт вѣчныи, *и да бѹдет ааро҃ноу и сномъ его, и да ѣдатъ а҃ въ мѣстѣ стѣ сѹть бо стаа стыхъ. ѣε [и҃][5] ѡ трεбы гѹ закѡ вѣчныи· Ї изы҃де сн҃ъ жены їи҃льтεски, и се же сѣаше сн҃ъ ѣгу҃птѧнина въ сн҃ѣхъ їи҃лвыхъ, и [которожашесѧ][6] въ полчищи, йже ѡ їи҃льтεнына (-)[7] мужъ їи҃льтанинъ [-][8] нарε҃къ сн҃ъ жены їи҃льтанынни йма [гн҃ε][9] проклѧ· И привεдо҃ша ѥ҃ къ моусїю, (-)[10] йма (же) мтри ѣго саломи҃дъ. дщи давріина ѡ племεни данова, и въвергоша ѥ҃ въ темни҃цу ѻсѹди҃ти ѥ҃ по велѣ҃нїεмъ гн҃имъ· И рече гь къ моусїю гла, и҃зведи҃те клѧвшаго вн҃ѣ полчища, и да възложа҃ вси слы҃шавшїи рѹцѣ свои на главу ѣго, и да побию҃тъ ѥ҃ каменїεмъ вε҃сь со҃нм҃· И сномъ їи҃лвы҃ї гли, и речε҃ши к ни҃мъ, чл҃къ чл҃къ йже ащε проклене҃тъ ба [своѣго][11] грѣх҃ прїиметъ· Клены҃и же йма гн҃ε, см҃ртїю да оу҃метъ камεнїεмъ да побию҃тъ ѥ҃ весь со҃ньмъ [-][12], ащε ли [земецъ и҃ли пришε҃лецъ][13], внегда҃ проклене҃тъ, йма гн҃ε да оу҃метъ· *И чл҃къ йже ащε оу҃бїетъ [всѧ҃ку][14] дш҃у чл҃чу см҃ртїю да оу҃метъ, йже ащε кт҃о оу҃бїетъ гова҃до и оу҃мрет҃, да тажет҃ дш҃у въ дш҃и мѣсто, и ащε кт҃о сътвори҃тъ поро҃къ блиҗнему, ѥ҃коже сътворѧ҃ ѣму тако҃же (и҃) (ему сътвора҃тъ)[15], и҃зломлε҃нїε въ и҃зломлε҃нїа мѣсто, *о҃ко въ о҃ка мѣсто, зѹбъ въ зѹба мѣсто. ѥ҃коже сътвори҃лъ поро҃къ чл҃ку тако҃же сътвора҃ (и҃) ему, йже ащε кт҃о оу҃дарит҃ чл҃ка и оу҃мрет҃ [и҃ то҃и][16] см҃ртїю да оу҃мр҃ѣ· О҃правлε҃нїε ѣдино ѣсть, пришε҃лцу и насε҃лнику, ѥ҃ко ѧзъ [-][17] гь бъ ваш, и гла моусїи къ сномъ їи҃лвымъ, Ї и҃зведо҃ша

ѣ мѡ їкд
вы҃ и
м҃и ві
м҃а ѣ

Глава 24

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Заповіси ізраїльським синам, хай візьмуть тобі чисту і ціджену олію з *оливкового* дерева, щоб світити. Хай горить світило завжди **3** ззовні занавіси, в шатрі свідчення, і хай запалюють його Аарон і його сини, з вечора до ранку, перед Господом, безупинно – закон вічний у ваші роди. **4** На чистому світилі хай запалює, в світилі перед Господом, до ранку. **5** І візьмете пшеничну муку, і зробите з неї **12** хлібів: дві десятини хай буде в одному хлібі; **6** і покладете їх у два ряди по **6** хлібів на чистій трапезі перед Господом. **7** І покладете на один ряд чистий ладан і сіль, і хай будуть хліби на пам'ять, хай лежать перед Господом. **8** У суботній день – хай лежать перед Господом завжди від ізраїльських синів – завіт вічний; **9** *і хай буде Ааронові і його синам, і хай їдять їх на святому місці, бо це святе-святих. Це їм з жертвуваного Господеві – закон вічний. **10** І вийшов син жінки-ізраїльтянки, і він же був сином єгиптянина, між ізраїльськими синами, і билися в таборі, той чоловік, що від ізраїльтянки, і ізраїльтянин; **11** *і* прикликавши, син жінки-ізраїльтянки, господнє ім'я, прокляв. І привели його до Мойсея, ім'я ж матері його Саломіт, дочка Дабрі з племені Дана, **12** і кинули його до в'язниці, щоб судити його за господнім приказом. **13** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **14** Виведіть поза табір того, що прокляв, і хай покладуть усі, хто чув, свої руки на його голову, і хай ввесь збір поб'є його камінням. **15** І скажи ізраїльським синам, і промовиш до них: Людина, людина, яка лиш проклене свого Бога, одержить гріх. **16** Хто ж проклинає господнє ім'я, хай смертю помре, хай ввесь збір поб'є його камінням: чи приходько, чи туземець, як проклене господнє ім'я; хай помре. **17** *І людина, яка лиш уб'є всяку душу людини, смертю хай помре. **18** Той, хто лиш уб'є худобу, – і помре, хай віддасть душу за душу. **19** І якщо хто вчинить ваду ближньому, так як зробив тому, так само і йому зроблять. **20** Злом за зло, *око за око, зуб за зуб. Так, як зробив ваду людині, так зроблять і йому. **21** Той, хто лиш вдарить людину, і вона помре, і той хай смертю помре. **22** Закон один є приходькові і місцевому, бо Я Господь Бог ваш. **23** І промовив Мойсей до ізраїльських синів, і ви-

мой2. 29
вищ. 8
мат. 12
мар. 2

мой2. 21

мой2. 21
мой5. 19
мат. 5

вели того, що прокляв, поза табір, і ввесь збір ізраїльських синів побив його камінням; зробили те, що Господь заповів Мойсеєві.

Глава 25

1 І сказав Господь до Мойсея на Синайській горі, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Коли ввійдете до землі, яку Я вам даю, хай спочине
мой2. 23 даю, – суботи Господеві. **3** *6 літ засіватимеш твою ниву і 6 літ різатимеш твій виноград, і збереш його плід. **4** А в 7-му році субота, – хай буде спочинок землі, – субота Господня: не сіятимеш твоєї ниви, не різатимеш твій виноград, **5** і те, що само від себе *вирасте* на твоїй ниві, не жатимеш, і винограду твого відлучення не збиратимеш – буде землі рік спочинку. **6** І будуть суботи землі їжею тобі, і твоїй дитині, і твоєму рабові, і твоїй рабині, і твоєму наємникові, і тубільцеві, що проживає з тобою, **7** і твоїй скотині, і звірам, що на твоїй землі, – хай буде всякий плід його *(=поля)* в їжу. **8** І вичислиш 7 літ спочинку, це є **7** літ по сім; і будуть тобі цих **7** літ спочинку – 49 літ; **9** і сповістите трубним голосом по всій вашій землі в **7**-му місяці, в 10-му дні місяця, в день очищення сповістите трубою по всій вашій землі, **10** і освятите цей рік, рік 50-ий. І розголосите відпущення всім, що живуть на ній, рік відпущення, це буде вам знаком; і хай кожний з вас відійде до своєї власності, і всі відійдете до своєї батьківщини. **11** І відпущення, хай це буде вам знак: рік 50 ий, рік хай вам буде – не сіятимете ані не жатимете те, що саме зійде на ній, і не збереш оставленого на ній, – **12** бо це знак, хай буде вам відпущення святе. З нив їстимете її плоди, **13** і в році відпущення – знак їх, хай прийде кожний до своєї посілості. **14** Якщо продажжю віддаси ближньому твоєму, якщо ж купиш у твого ближнього, хай не засмучує людина ближнього. **15** За числом років, після знаку, хай купить у ближнього, за числом років жнив хай дасть тобі. **16** Як лиш є більше років – побільшить *вартість* його посілості, як менше років – зменшить *вартість* його посілості, так і хай тобі віддасть число жнив. **17** Хай не засмутить людина ближнього, і боятимешся Господа Бога свого. Я Господь Бог ваш. **18** І зробите всі мої оправдання і всі мої суди, їх збережете і зробите, і поселитеся

клѧ́вшаго вн҃ѣ по́лчища и҆ побѝша и҃ [ка́менїемъ вре́сь соньмъ][18] (сн҃въ і҆и҃лвъ)[19], сътвори́ша є҆́же заповѣ́да гⷭ҃ь мои҆сі́ю·

Гл҃а, і҃е·

Гла гⷭ҃ь къ моу҆сі́ю на горѣ̀ синаи́стѣи рекїи, гл҃и сн҃омъ і҆и҃лвымъ, и҆ рече́ши къ нн҃ѣ вънегда́ вънидете въ зе҃́лю ю҆́же а҆́зъ даю́ вамъ, да почі́етъ земла̀ ю҆́же а҆́зъ даю́ ва́мъ сѹботы гⷭ҃у, *з҃, лѣтъ да сѣ́еши ни- в мѡ їгг
вы́ твою, и҆ з҃, л҃ѣ, да рѣ́жеши виногра́дъ твои и҆ о҆́бъе҆́млеши пло́дъ є҆́го· ч҃ въ [з҃ е лѣто][1] сѹбо́та поко́и да бу́детъ землѝ, сѹбота гн҃ѣ, ни́вы свое́ѧ не сѣ́еши, (-)[2] ви́нограда свое́ да не рѣжеши, и҆ никнѹ́ща о҆́ себѣ, ни́вы твое҆́ѧ̀ да не жне́ши, и҆ виногра́да ѡ҆́лученїѧ твое҆́го да не о҆́бъе҆́млеши, лѣто поко́ѧ бу́де҆ зе҃́ли· и҃ бу́дутъ сѹбо́ты земли́ на҃дь тебѣ и҆ дѣтищу твое҆́мѹ, и҆ рабу́ твое҆́мѹ и҆ рабыни твое́и, и҆ нае́мнику твое҆́мѹ и҆ о҆́бита́лнику прилежащемѹ тебѣ и҆ ско́тѹ твое҆́мѹ, и҆ звѣри сѹщемѹ въ землѝ твое́и, да бу́детъ всѧ́ко пло́дъ є҆́го въ на҃дь· и҃ сочте́ши (-)[3] з҃, (лѣтъ поко́ю)[4] (гⷣе е҆́сть) з҃, лѣтъ седьми́жды, и҆ бу́дутъ тебѣ, з҃, (-)[5] л҃ѣ (сѝхъ поко́ю), мⷣ лѣтъ, и҆ да расповѣ́сте трубны́мъ гла́сомъ въ все́и землѝ ва́шеи· ѱ҃ца з҃ го, і҃ го дн҃ѧ мц҃а, въ дн҃ь о҆́чище́нїѧ, да расповѣ́сте трубо́ю въ все́и землѝ ва́шеи и҆ да о҆́свѧтите сі҃е лѣто, (лѣто н҃ е)[6], и҆ да просла́вите о҆́ставле́нїе (-)[7] всѣ́мъ живѹщимъ на не́и, лѣто о҆́ставле́нїѧ, знаме́нїе се бу́детъ ва́мъ, и҆ да ѿи́детъ ко́ждо (ва́съ) въ притѧ́жанїе свое, и҆ ко́ждо въ ѿ҃чтво свое ѿи́детъ· (и҃) о҆́ставле́нїе, зна́менїа (да бу́детъ) є҆е (ва́мъ), лѣто, н҃ е, лѣто бу́ди ва́мъ, да не сѣ́е҆те ни҆ не́те є҆́же са́мо и҆зни́кнетъ на не́и и҆ да не о҆́бъе҆́млеши о҆́ставленыѫ̆, на неи, ꙗ҆́ко зна́менїе е҆́сть, (о҆́ставле́нїѧ) сто да бу́детъ ва́мъ· ѿ ни́въ да а҆́сте жита е҆̀, [и҃]8 въ лѣто ѡ҆́ставленїѧ зна́менїѧ и҃хъ, да прїи́детъ ко́ждо въ притѧ́жа́нїе свое, а҆́ще (-)[9] ѿда́си кѹплю бли́жнемѹ твое҆́мѹ а҆́ще ли притѧ́же́ши ѿ бли́жнаго твое҆́го да не о҆́скорбля́етъ чл҃ка бли́жнаго· по числѹ лѣтъ по зна́менїю да притѧ́житъ ѿ бли́жнаго по числѹ л҃ѣ жи́тъ да да́сть тѝ, ꙗ҆́коже а҆́ще бо́лїи лѣтъ, оу҆мно́житъ притѧжа́нїе є҆́го, [-][10] ꙗ҆́коже мнѣ́е лѣтъ, оу҆ме́ньшитъ притѧжа́нїѧ є҆́го· ꙗ҆́ко (и҃) числѡ̀ житъ [-][11] да (ти ѿда́сть)[12], да не о҆́скорби́тъ чл҃къ бли́жнаго, и҆ да оу҆бои́шисѧ̀ гⷣа бⷣа своє҆́го, а҆́зъ [-][13] гⷭ҃ь бⷭ҃ъ ва́шъ и҆ да сътворите вс҃ѧ о҆́правда́нїѧ моѧ̀ и҆ всѧ̀ сѹды́ моѧ̀, [-][14] снабди́те и҆ сътвори́те а҆̀, и҆ вселите́сѧ на зем-

лѝ, оу҆повáюще· И҆ дáстъ землѧ̀ плóдъ свои, и҆ нѧ́сте в сы́тость, и҆ вселúтесѧ (на нéи оу҆повáющеи)[15], ѧ҆ще [-][16] глаголите что́ ны́ нѧ́сти бу́детъ, въ [седмóе лѣто][17], ѧ҆ще не сѣ́емъ, и҆ни събира́емъ жúтъ своúхъ, [-][18] послю́ бл҃гословéнїе моѐ вáмъ, въ лѣто ѕ҃ е, и҆ сътворúтъ жита ѥ҆ѧ̀, въ г҃ лѣта [-][19] да сѣ́сте (до) лѣта о҆́смаго, и҆ да нѧ́сте ѡ҆ жúтъ вéтхѣ҃ дáже до лѣта ѳ҃ го, дóндеже прúспѣю́тъ жита ѥ҆ѧ̀, да нѧ́сте вéтхаѧ̀ вéтхиѫ҆̀, (-)[20] землѧ́ (же) не предáсте въ о҆́скверненїе, моѧ̀ бо́ ѥ҆́сть землѧ̀, нѧ́ко прише́лцы и҆ о҆́битáтели вы ѥ҆́сте предо мно́ю (-)[21] по всéи землѝ о҆́дръжáнїѧ вáшего, и҆́скупъ да дадúте землѝ, ѧ҆ще ли ни́щѹе́тъ бráтъ твои́ и҆́же с тобо́ю, и҆ ѡ҆́дастъ ѡ҆ о҆́дръжáнїѧ своегѡ̀ (-)[22] да прїúдетъ, оу҆́жикъ блúжнїи ѥ҆мѹ̀ и҆ да и҆́скупúтъ̀ проданїѧ̀ бráта своегѡ̀, ѧ҆ще ли не бу́детъ ѥ҆мѹ̀ оу҆́жикъ, и҆ възмóжетъ̀ рѹ́ка (ѥ҆гѡ̀) (постúгнути)[23] довóлныи и҆́скѹ ѥ҆гѡ̀, и҆ да съчтѹ́тсѧ лѣта кѹ́пли ѥ҆гѡ̀ и҆ да въздáстъ̀ ѥ҆́же и҆́мать чл҃ку ѥ҆мѹ́же долженъ бѣ́, и҆ възвратúтсѧ въ о҆́дръжáнїе ѥ҆го· ѱ҆ще ли не постúгнетъ рѹ́ка ѥ҆гѡ̀ довóлное нѧ́коже ѡ҆́дати ѥ҆мѹ̀ [-][24] да бу́детъ̀ притѧжáнїе продавшемѹ сїѧ, до лѣта о҆́ставлéнїѧ· (ѳ҃гда́)[25] и҆́зыи́де (лѣто о҆́ставлéнїѧ)[26] и҆ прїúдетъ̀ въ о҆́дръжáнїе ѥ҆го, ѧ҆ще ли кто́ продастъ домъ вселéнїѧ (о҆́граждéнїѧ въ градѣ́)[27], [-][28] да бу́детъ и҆́скуплéнїе ѥ҆гѡ̀, дóндеже сконча́ютсѧ лѣта́ дн҃и. (и҆) да бу́детъ̀ и҆́скуплéнїе ѥ҆гѡ̀, ѧ҆ще ли не и҆́скупúтъ̀ дóндеже сконча́ѥтсѧ лѣто всѥ́, да о҆́дръжúтсѧ до́ сущїи въ гра́дѣ, и҆мѹ́щемѹ о҆́граже́нїе, въ твéрдь притѧжáвшемѹ ѥ̀, (и҆) в рожéнїѧ ѥ҆гѡ̀, и҆ да не възвратúтсѧ въ о҆́ставлéнїе· дóми же и҆́же на сéлеѣ҃ и҆мѧ́же нѣ́сть (о҆́коло и҆́хъ о҆́граже́нїѧ)[29], ѥ҆́ко селу́ землѝ да сѧ приложа́т̀, и҆́скупи (ѥ҆гѡ̀) всегдà да бу́дутъ, и҆ въ о҆́ставлéнїе да сѧ възвратѧтъ· (-)[30] Гра́ди (же) левúтъскїѧ̀ [и҆][31] дóмы (-)[32] о҆́дръжинїѧ (и҆̃) и҆́скупи (да бу́дутъ̀, пр҃но)[33] левúтомъ· И҆́но и҆́же а҆́ще ѥ҆́сть и҆́скупитъ ѡ҆ левúтъ да и҆́зы́детъ продáнїе [-][34] дворовъ гр҃аныхъ о҆́дръжанїѧ и҆́хъ, въ о҆́ставлéнїе, нѧ́ко дворóве гра́дъ левúтъскихъ, о҆́дръжáнїѧ и҆́хъ посреди сн҃въ і҆и҃лвъ, и҆ сéла нарéченїѧ въ градéхъ и҆́хъ, да сѧ не продадѹтъ нѧ́ко о҆́дръжáнїе (и҆́хъ вѣ́чное (-)[35] ѥ҆́сть)[36], а҆́ще ли же ни́щѹетъ бráтъ твои, [и҆же с тобо́ю][37] и҆ зне́можетъ (оу҆ тебѐ рѹка́ми)[38], по́дъи҆ми ѥ҆гѡ̀. нѧ́ко прише́лца и҆ о҆́битáлника· (да)[39] пожúветъ бráтъ твои с тобо́ю не възме́ши ѡ҆ негѡ̀ ли҃хѹ, и҆́же сѹгѹ́бины и҆ оу҆бои́шисѧ ѕ҃а твоегѡ̀, а҆́зъ г҃ь, (да)[40] пожúветъ бráтъ твои́ с тобо́ю. сребрà

впевнено на землі. **19** І земля дасть свій плід, і їстимете до ситості, і поселитеся на ній впевнено. **20** Якщо скажете: Що нам буде їсти в сьомому році, якщо не сіємо ні не збираємо своїх плодів? **21** Я пошлю вам моє благословення у 6-му році, і вона дасть свої плоди на 3 роки, **22** щоб ви сіяли до восьмого року, і їстимете з плодів старих аж до 9-го року, поки не настануть її жнива, їстимете старе-старих. **23** Землю ж не передасьте на опоганення, бо моя є земля, ви є переді мною так, як приходьки і мешканці **24** по всій землі вашої посілості; дасьте викуп за землю. **25** Якщо ж бідним є твій брат, що з тобою, і віддасть з своєї посілості, хай прийде близький йому родич і хай викупить продаж свого брата. **26** Якщо ж не буде у нього родича, і спроможеться його рука роздобути досить для його викупу, **27** і хай почисляться роки його продажі, і хай віддасть те, що має, людині, якій був винен, і повернеться в його посілість. **28** Якщо ж не роздобуде рука його досить, щоб віддати йому, хай посілість буде того, що продав його, до року відпущення. Коли ж закінчиться рік відпущення, – і відійде до його посілості. **29** Якщо ж хто продасть дім мешкання з мурами в місті, хай буде його викуп, доки не сповниться рік днів, і хай буде його викуп. **30** Якщо ж не викупить, поки не скінчиться повний рік, хай підтверджений буде дім: що є в місті, що має мури, на постійно тому, що вкупив його, і в його роди; і хай не повернеться в відпушення. **31** Доми ж, які на селах, в яких немає довкруг їх муру, хай причисляться до поля землі. Його викуплення хай завжди будуть *можливі*, і хай повернуться в відпущення. **32** Міста ж левітів і хати їхньої посілості – хай завжди будуть до викуплення для левітів. **33** Інше, що хто лиш викупить у левітів, – хай вийде продажа хат в місті їхньої посілості в відпущення, бо доми в місті левітів – це їх посілість серед ізраїльських синів, **34** і поля, відділені в їхніх містах, хай не продадуть, бо є їхньою вічною посілістю. **35** Якщо ж бідним є твій брат, що з тобою, підупаде у тебе руками, підніми його, як приходька і мешканця; хай твій брат живе з тобою. **36** Не візьмеш у нього надмірних відсотків ані подвійних відсотків, і боятимешся твого Бога. Я Господь. Хай твій брат живе з тобою. **37** Не даси йому твоє

срібло під відсотки і твою їжу не даси йому за подвійні відсотки. **38** Я Господь Бог ваш, що вивів вас з єгипетської землі, щоб дати вам ханаанську землю, щоб бути мені вашим Богом. **39** І якщо збіднієтвій брат у тебе, і продасться тобі, хай не служить тобі службою раба, **40** хай буде тобі, як найманий чи місцевий до року відпущення, щоб працювати у тебе. **41** І хай вийде від тебе і його діти з ним в рік відпущення, і хай іде до свого роду, і хай іде до його батьківської посілості, **42** тому що вони є мої раби, яких Я вивів з єгипетської землі; – хай не буде проданий продажжю раба. **43** Не гнітитимеш його роботою, боятимешся Господа Бога твого. **44** Раб же твій і рабиня, які лиш будуть у тебе, з народів, які навколо тебе є, з них купите раба і рабиню. **45** І з синів поселенців, які є у вас, з цих купите, і від їхніх кревних; всі, що лиш будуть у вашій землі, хай будуть вам в посілість, **46** і розділите їх вашим дітям по вас, і хай будуть вам в посілість на-віки; братів же ваших – ізраїльських синів, ніхто свого брата хай не гнітить роботою. **47** Якщо спроможеться рука приходька і поселенця, що з тобою, і збіднівши, твій брат, і продасться приходькові чи поселенцеві, що у тебе, чи тому приходькові, що тут народився, – **48** після продажі йому, хай йому буде викуп. Один з братів хай його викупить: **49** брат його батька чи син брата його батька, хай його викупить, або з кревних по тілі, з його племені, викупить його. Якщо ж спроможеться його рука викупити себе, **50** хай розчислиться з тим, хто його купив від року, в якому продав себе йому, аж до року відпущеня. І хай буде срібло його купівлі, як день найманця, від року до року хай буде з ним. **51** Якщо ж в кого є більше років, згідно з цим, віддасть свій викуп зі срібла купівлі. **52** Якщо ж зостанеться мало років до року відпущення, і хай почислить йому за його роками, і хай віддасть його викуп; **53** як і найманець з року до року, хай буде з ним. Не гнітитимеш його працею перед тобою. **54** Якщо ж не викупиться після цього, хай вийде в році відпущення сам і його діти з ним, **55** бо ізраїльські сини – мої раби, вони є мої раби, яких Я вивів з єгипетської землі.

твоего не даси ємў въ лихвў· и (пища твоя не даси ємў въ сугубинў)[41], азъ гь бъ вашъ, изведыи вы изъ земля єгўптьскїа, дати вамъ зємлю ханананьскў. ꙗко быти (мнѣ бў ва́шемў)[42]· (и) аще (-)[43] оубожаѣ братъ твои оу тебє. и продастъсѧ тебѣ, да не работаѣтъ тебѣ работы рабїа, аки наємникъ, или насєльникъ да бўдетъ ти до лѣта ѡставлєнїа, да дѣлаетъ оу тебє, и да изыидетъ [-][44] [ѡ тебє][45] и дѣти єго с нимъ въ (лѣто ѡставлєнїа), и да идетъ в рожєнїе своє, и въ одръжанїе ѡчества єго да идетъ· Понеже рабы (суть сїи мои)[46], ꙗже изведохъ изъ земля єгўптьски, да сѧ не продастъ проданїемъ рабїем, да не стўжиши ємў трудомъ, [-][47] да оубоишисѧ гa бa твоего, (-)[48] рабъ (же твои) и раба иже аще бўдетъ оу тебє ѡ ꙗзыкъ, иже окрестъ тебє суть ѡ тѣхъ, да приташитсѧ рабъ и рабына, и ѡ сѣвъ насельныхъ иже суть въ васъ ѡ сихъ да приташите, и ѡ рожєнїа ихъ. єлицы иже аще бўдутъ в земли вашеи да бўдетъ вамъ въ одръжанїе и да раздѣлите а дѣтемъ вашимъ по васъ, и да бўдетъ вамъ во одръжанїе въ вѣки, братїа же вашеа сѣвъ iйлвъ кожиждо брата своего, да не стўжитъ [-][49] трудомъ, аще (-)[50] постигне рука пришелцў и обитаника иже оу тебє, и оугожалъ братъ твои (и) продастьсѧ къ пришєцў, или къ обиталнику иже оу тебє, или родившемусѧ ту пришелцў по продании и немў, искўпъ да бўдетъ ємў, єдиномў ѡ братїа [-][51] да искупитъ єго братъ ѡца [єго][52], или сѣнъ брата ѡца [єго][53], да искупитъ єго или ѡ своиственыа плоти [-][54] рода єго, искупитъ єго, аще ли возможетъ рука єго искупити себе (да)[55] съчтется съ приташавшиѣ єго, ѡ лѣта иже вдасѧ ємў, даже до лѣта ѡставлєнїа· И да бўдетъ сребро продаанїа єго, аки днь наємьника, ѡ лѣта до лѣта да бўдетъ с нимъ, аще ли комў болїи лѣ єсть, протиѣ тому ѡдастъ искупъ свои· ѡ сребра продаанаго (-)[56], аще ли мало останется ѡ лѣтъ, до лѣтъ ѡставлєнїа, и да съчтетъ ємў по лѣтѣ єго, и да ѡдастъ искупъ єго аки наємникъ ѡ года до года, да бўдетъ с нимъ· да не стўжиши ємў трудѣ пре тобою, аще ли не искўпитсѧ, посемъ да изыидетъ въ лѣто ѡставлєнїа, самъ и дѣти єго с нимъ, ꙗко мои (рабы сѣнове iйлвы)[57], рабы мои си суть, ихже изведохъ изъ земля єгўпєскїа (-)[58].

Гла, ѩѕ·

Глава 26

1 *Не зробите собі образа: зробленого руками, ані різьблених, ані не поставите собі стовпа, і не поставите собі камінного різьбленого божка у вашій землі, і не поклонитеся їм, – Я є Господь Бог ваш, – **2** зберігайте суботи мої, і бійтеся моїх святощів. Я є Господь. **3** *Якщо ходитимете за моїми наказами, і збережете мої заповіді, і виконаєте їх – **4** і дам вам дощ у час свій, і земля дасть свій плід, і пільні дерева дадуть свої плоди. **5** І захопить вас молотіння жнив і збір винограду, збір же винограду захопить час посіву, і їстимете хліб ваш до ситості, *і поселитеся без страху на вашій землі, **6** і війна не перейде через вашу землю; і дам мир у вашій землі, і спатимете, і не буде нікого, хто страшитиме вас, і вигублю лютих звірів з вашої землі, і війна не перейде через вашу землю; **7** і поженете ваших ворогів, і впадуть перед вами вигубленням. **8** І 5-ть з вас поженуть 100, а 100 з вас пожене десять тисяч; і ваші вороги впадуть перед вами від меча. **9** І погляну на вас, і поблагословлю вас, побільшу вас, і розмножу вас, і покладу мій завіт з вами. **10** І їстимете старе і старе старих, і винесете старе з – перед лиця нових, **11** і покладу мій завіт у вас, і не зогидить вас моя душа. **12** *І ходитиму у вас, і буду для вас Богом, а ви будете мені народом. **13** Я Господь Бог ваш, що вивів вас з єгипетської землі, як ви були рабами, і розбив Я кайдани вашого ярма, Я вивів вас з владою. **14** *Якщо ж не послухаєтесь мене, і не зробите цих моїх наказів, **15** і будете мені противитися, і ваша душа зневажить мої суди, щоб не чинити вам всі мої заповіді і щоб знівечити мій завіт, **16** і Я так з вами зроблю: і наведу на вас бідноту, і рани, і хвороби, і те, що нищить ваші очі і сушить вашу душу, і надармо посієте ваше насіння, бо його з'їдять ваші противники. **17** І покладу моє лице проти вас, і впадете перед вашими ворогами, і поженуть вас ті, що вас ненавидять, і втікатимете, хоч ніхто не женеться за вами. **18** І якщо до цього не послухаєте мене, і додам карати вас 7-ма пошестями за ваші гріхи, **19** і знищу зарозумілість вашої гордості, і покладу вам небо, як залізне, і вашу землю, як мідяну. **20** І даремною буде ваша сила, і ваша земля не дасть свого насіння, і дерева вашого поля не

мой2. 20
мой5. 5
пс. 96
мой2. 28
йов. 11
кор2. 6
мой5. 28
пл.єр. 2
мал. 2
вар. 2

дадуть свого плоду. **21** І якщо після цього заблудите на сторони, і не забажаєте мене послухатися, додам проти вас сім пошестей, за вашими
муд. 11 гріхами. **22** І *пошлю на вас лютих звірів землі, і пожеруть вас, і вигублять вашу скотину, і зроблю вас нечисленними, і ваші дороги запустіють. **23** І якщо цим не будете направлені, але підете до мене в неправді, **24** і піду і Я проти вас в моїм гніві, з розгоном, і поб'ю вас Я всемеро за ваші гріхи. **25** І наведу на вас меч, що мстить суд завіту, і як втечете до ваших міст, пошлю на вас смерть, і впадете в руки ваших ворогів. **26** Коли ви будете пригнічені голодом хліба, тоді десять жінок спечуть ваші хліби в одній печі, і віддадуть ваші хліби в міру, і їстимете, і не насититеся. **27** Якщо ж і цим не послухаєтеся мене, але підете до мене боком, **28** і Я піду проти вас в гніві з розпалом, і Я вас покараю всемеро за ваші гріхи. **29** І їстимете тіла ваших синів, і їстимете тіла ваших дочок. **30** І зроблю ваші храми запустілими, і винищу ваші дерев'яні ручні вироби, і покладу ваші трупи на трупи ваших ідолів, і вас зненавидить моя душа. **31** І зроблю ваші міста пустими, і розсиплю ваші святощі, і не нюхатиму запах ваших жертов. **32** І
Я зроблю запутілою вашу землю, і здивуються з неї ваші вороги, які живуть на ній; **33** і розсію вас поміж народи, і вигубить вас надходячий мечем, і ваша земля буде пустою, і ваші міста стануть пустими. **34** І ви будете в землі ваших ворогів, і тоді земля святкуватиме і милуватиметься її празниками в усі дні її опустіння, **35** святкуватиме те, чого не святкувла у ваші празники, коли ви на ній жили. **36** І на ваш останок наведу страх в їхні серця, в землі їхніх ворогів, і гнатиме їх голос листка, що паде, і втечуть так, як ті, що втікають від бою, і впадуть, хоч ніхто не жениться. **37** І знехтує брат братом, так як в бою, – ніким не переслідувані, – і не зможете протиставитися вашим ворогам. **38** І згинете в країнах, і пожере вас земля ваших ворогів. **39** І осталі з вас зітліють через їхні гріхи і за гріхи їхніх батьків, зітліють в землі їхніх ворогів. **40** І вони визнають свої гріхи і гріхи своїх батьків, бо переступили і знехтували мною, і тому що ходили переді мною в неправді, **41** і Я піду проти них в гніві, в люті, боком, і введу їх до землі їхніх ворогів. Тоді упокориться їхнє непокірне серце, і тоді

плода̀ своє́го· И́ а́ще посе́мъ соблу́дите на страны̀, и́ не и́зво́лите послу́шати мене, приложю̀ на вы вре́дъ се́дмь по грѣхо́мъ ва́шимъ· И́ *напу- муд. 11
щу́ на вы звѣри лю́тыа земны́а, і̂ и́зъмо́ю вы, и́ потребя́т скоту́ ва́шъ, и́ ма́ли [сътворю̀][19] вы, и́ пу́сты бу́дутъ пу́тіе ва́ши, і̂ а̂ще си́мъ не наказа́етеся, но по́идете къ мнѣ [в непра́вдѣ][20], (и́) пойду́ и́ а́зъ противу́ ва́мъ во ѧ́рости (мое́и) съ рве́нїе́ и́ погублю̀ вы (-)[21] а́зъ се́дмижды грѣхъ ра́ди ва́шихъ· И́ наведу́ на вы мечъ мьстя́и су́да̀ завѣтнаго, и́ възбѣгнете ли въ гра́ды ва́ша, [-][22] пущу (на вы сме́рть)[23], и́ въпаде́те въ ру́цѣ врагъ [ва́шихъ][24]. Вънегда̀ сокрушити ва́мъ пи́ща хлѣ́бовъ. (тогда̀)[25] и́спекутъ де́сять же́нъ хлѣ́бы ва́ша, въ (е́дино́и пе́щи)[26], и́ ѡ́дадя́т хлѣ́бы ва́ша въ мѣру́, и́ я́сте и́ не насыти́теся. А́ще же [и́][27] симъ не послу́шае́те менѐ, [и́][28] по́идете къ мнѣ стра- но́ю и́ а́зъ пойду́ проти́ву ва́мъ въ ѧ́рости съ рве́нїемъ и́ накажу́ вы а́зъ се́мижды грѣхъ ра́ди ва́шихъ· И́ я́сти бу́дете плоти сы́нъ ва́шихъ, и́ пло́ти дще́ре ва́шихъ ѣ́сте· И́ съ́творю̀ пу́стыа ка́пища ва́ша, и́ потреблю̀ древена́а рукотворе́нїа ваша, и́ положу́ тру́пы ваша на тру́пѣхъ кумі́ ва́шихъ, и́ възненавиди́ (васъ дша̀ моа̀)[29]. И́ сотворю̀ гра́ды ва́ша пу́сты и́ разсы́плю ста̀а ва́ша, и́ не о́боня́ю вона̀ тре́бъ ва́шихъ· И́ съ́творю̀ пу́сту а́зъ зе́млю вашу́, и́ въздивя́тся о́ не́и врази́ ваши живу́щеи на не́и, и́ разсы́плю вы въ ѧ́зы́ки и́ потреби́тъ вы приходя́и мече́мъ, и́ бу́детъ земла̀ ва́ша пу́ста̀, и́ гра́ди ва́ши бу́дутъ пусты· (-)[30] И́ вы бу́дете въ земли́ враго́въ ва́шихъ, (и́) тогда̀ пра́зну́етъ земла̀, (и́ бла́говоли́тъ) пра́зника е̂а̀, въ вса̀ дни́ о́пу́стѣнїа е̂а̀, пра́зну́етъ ѧ́же не пра́знова въ пра́зницѣхъ ва́шихъ, е̂гда живя́сте на не́и· И́ о́(с)та́вльшїи ѡ̑ васъ вложу́ стра́хъ въ сръ̑ца и́хъ, въ земли́ враго́въ и́хъ, и́ пожене́тъ и́ гла́съ листа летя́ща и́ пробѣгнутъ а̑ѧко бѣжа́щїи ѡ̑ ра́ти, и́ падутъ и́ни- ки́мже гони́ми. и́ пре́зритъ бра̑ бра́та а̂ки на ра́ти ники́мже гони́ми и́ не възмо́жете супроти́витися врагъ̑ ва́шимъ· И́ поги́бнете въ страна̑, и́ съ́трепи́тъ вы земла̀ вра̑ вашѝ. и́ о́ставшїѝ ѡ̑ ва̑ и́стлѣю̀ за грѣхѝ и́ [и́ за грѣхѝ ѡ̑ц̑ъ и́хъ][31], въ земли́ вра̑ и́хъ и́стлѣ- ютъ· І̂ и́сповѣ́дятъ грѣхѝ своя̀ и́ грѣхѝ ѡ̑ц̑ъ свои̑, ѧ́ко престу́пи́ша и́ презрѣша мя̀, и́ ѧ́ко ходи́ша предо мно́ю (в непра́вдѣ)[32], и́ а́з̑ [пой- ду́][33] противу́ и́мъ въ гнѣ́вѣ (въ ѧ́рости) страно́ю и́ (въведу́)[34] а̑ въ земли́ враго́въ и́хъ. тогда̀ смири́тся сръ̑це и́хъ непокори́вое, и́ тогда̀

познаю́тъ грѣхъ и́хъ, и́ вънспомяну́ завѣтъ̀ ї҆аковль, и́ завѣтъ̀ї҆саа́кова, и́ завѣтъ̀ а҆враа́мль помяну́, и́ зе́млю помяну́· (-)[35] [земла́ (же) о҆ста́нетсѧ][36] ѡ҃ ни́хъ, тогда́ прїи́метъ земла̀ пра́зники своѧ̀, вънегда́ о҆пу́стѣти ѥ́ю и́хъ ра́ди, и́ о҆ни прїи́мутъ своѧ̀ безако́нїѧ, сего́ ра́ди и́же (презрѣ́ша су́ды̀ моѧ̀)[37], и́ повелѣ́нїи мои́хъ вънзнегодова̀ дш҃а ѥ́ѧ· и҆ на́ко не бѧ́ху ли въ земли́ вра́гъ свои́хъ (и́) не призрѣ́хъ и́хъ, ни́же вънзнегодова́хъ и́хъ, на́ко потреби́ти ѧ̀, (и́) разсы́пати завѣтъ мои́ и́же с ни́ми, а҆́зъ [-][38] ѥ҆́мь бъ҃ъ и́хъ. и́ помяну́хъ [-][39] на завѣтъ̀ (мо́и) пръвы́и, на́ко и҆зведа́хъ и́хъ и҆́зъ земла̀ ѥ҆гу́петъскїѧ̀, ѡ҃ до́му рабо́ты пр҃е страна́ми ѥ҆́же (бы́хъ)[40] и́мъ бг҃ъ а҆́зъ [-][41] ѥ҆́мь· Се су́ды, и́ повелѣ́нїѧ и́ зако́, и́же да́лъ ѥ҆́мь, между собо́ю, и́ ме҃жу сы́ны і҆и҃левы въ горѣ̀ синаи́стѣи, рукоу́ моу́сїе́вою·

Гла҃в, к҃з·

Рече́ ѥ҆́мь ісъ моу́сїю гл҃а, гл҃и сы́номъ і҆и҃левымъ, и́ рече́ши и҆мъ ни҃ [гл҃а][1], чл҃ікъ и́же а҆́ще мо́литсѧ молбо́ю, за и҆зъмѣ́ну дш҃а своѥ́ѧ̀ ѥ҆́му, да бу́дутъ цѣна̀ мужеска́ по́лу, ѡ҃, к҃, лѣ́тъ, до́ в҃, лѣ́тъ, да бу́детъ [цѣна ѥ҆го][2], и́, дидра́гмъ сребра̀ мѣ́рою сто́ю· ч҃ жє́ньска по́лу да бу́детъ цѣна̀, л҃, дидра́гмъ. а҆́ще же ѡ҃ ѕ҃ лѣ́тъ, до́ к҃, лѣ́тъ. да бу́детъ цѣна̀ мужеску́ по́лу к҃, дидра́гмъ, жє́ньску же по́лу і҆, дидра́гмъ· ѡ҃ мц҃а же ѥ҆ди́наго до, ѕ҃, лѣ́тъ. да бу́детъ цѣна̀ мужеска́ по́лу ѕ҃, дидра́гмъ сребра̀. а҆ жє́ньска по́лу, г҃, дидра́гмы [сребра̀][3], а҆́ще ли ѡ҃ в҃, лѣ́тъ и́ вы́ше, а҆́ще ли (е҆́сть) мужескъ по́лъ да бу́детъ цѣна̀ [ѥ҆го][4], ѕ҃і, дидра́гмъ сребра̀, а҆ жє́ньска полу і҆, дидра́гмъ· ч҃ще ли оу҆бо́гъ е҆́сть цѣною [ѥ҆го][5] да ста́нетъ пр҃е жерце́мъ, и́ да о҆цѣни́тъ ѥ҆го жре́цъ на́коже мо́жетъ рука̀ о҆бѣщава́вшагосѧ, та́ко о҆цѣни́тъ ѥ҆го жре́цъ· ч҃ще ли ѡ҃ скота̀, приноси́маго ѡ҃ ни҃ да́ръ ѥ҆́му, и́же а҆́ще да́стъ ѡ҃ сі́хъ ѥ҆́му, бу́детъ сто́· да не и҆зъмѣни́ши [-][6] добра̀ за зло̀, а҆́ ни зла̀ за добро̀, а҆́ще ли и҆змѣна́ѧ и҆змѣни́ши ѥ҆ скотъ скотомъ, да бу́детъ (и́ то́и)[7] и҆змѣне́нїе сто́· ч҃ще ли всѧ́къ ско́ нечи́стъ (е҆́сть), ѡ҃ ни́хже не прино́ситсѧ (-)[8] да́ръ ѥ҆́му. да поста́витъ ско́тъ пр҃е жрьце́мъ, и́ о҆цѣни́тъ и҆̀ жре́цъ между до́брымъ и́ между злы́мъ, [-][9] на́коже о҆цѣни́тъ жре́цъ та́ко да бу́детъ· ч҃ще ли и҆скоу́плаѧ̀ и҆скоупи́ и҆̀ да приложи́ пѧ́тоую ча́сть къ цѣнѣ̀ ѥ҆го· и́ чл҃ікъ [а҆́ще][10] сто́итъ до́мъ свои́ сты́нею ѥ҆́му, [-][11] да о҆цѣни́тъ и҆̀ жре́цъ между до́брымъ и́ между злы́мъ. на́коже о҆цѣни́тъ и҆̀ жре́цъ, та́ко да ста́нетъ· ч҃ще ли о҆сщ҃аѧ ѥ҆го

пізнають їхній гріх; **42** і Я згадаю завіт Якова і завіт Ісаака, і згадаю завіт Авраама, і згадаю землю. **43** Земля ж останеться без них. Тоді земля одержить свої празники, коли вона запустіє через них, і вони одержать свої беззаконня через те, що знехтували моїми судами, і їхня душа погордила моїми наказами. **44** І тому що – чи не були в землі своїх ворогів – і не погордив Я ними, ані не знехтував я ними, щоб вигубити їх, і щоб розірвати мій завіт, що з ними. Я Господь Бог їхній. **45** І згадав Я мій перший завіт, бо Я вивів їх з єгипетської землі, з дому рабства, перед народами, щоб бути їхнім Богом. Я Господь. **46** Це суди, і накази, і закон, який Господь дав між собою і між ізраїльськими синами, на Синайській горі рукою Мойсея.

Глава 27

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них, кажучи: Людина, яка лиш помолиться молитвою, по вартості своєї душі, Господеві, **3** – хай буде ціна чоловічого роду від 20 літ до 60 літ, хай буде його ціна 50 дідрахм срібла за святою міркою. **4** А жіночого роду – хай буде ціна 30 дідрахм. **5** Якщо ж від 5 літ до 20 літ – хай буде ціна чоловічого роду 20 дідрахм, жіночого ж роду 10 дідрахм. **6** Від одного ж місяця до 5 літ – хай буде ціна чоловічого роду **5** дідрахм срібла, а жіночого роду 3 дірахми срібла. **7** Якщо ж від 60 літ і вище, якщо ж є чоловічого роду, – хай буде його ціна 15 дідрахм срібла, а жіночого роду 10 дідрахм. **8** Якщо ж є забідний для його ціни, хай стане перед священиком, і хай священик його оцінить. Згідно з тим, як спроможна рука того, що дав обітницю, так оцінить його священик. **9** Якщо ж зі скотини, що з них приноситься дар Господеві, як хто дасть з цих Господеві – воно буде святим. **10** Не заміниш доброго на погане ані погане на добре. Якщо ж, міняючи, заміниш його: скот скотом, хай і його заміна буде святою. **11** Якщо ж це всякий нечистий скот, з яких не приноситься дар Господеві, хай поставить скотину перед священиком, **12** і її оцінить священик між добрим і між поганим; так як оцінить священик, так хай буде. **13** Якщо ж викуповуючи, викупить її, хай додасть п'яту частину до її ціни. **14** І людина, якщо освятить свій дім, як святощі для Господа,

хай її оцінить священик між добрим і
між злим. Так, як його оцінить свя-
щеник, так хай буде. **15** Якщо ж хто
освятив його – він викупить свій дім,
хай додасть до цього п'яту частину
срібла його ціни, і хай йому буде. **16**
Якщо ж з нив її посілості освятить
людина Господеві, і хай буде ціна її
за її посівом: міра ячменю – 50 дід-
рахм срібла. **17** Якщо ж від року від-
пущення освятить свою ниву, за її ці-
ною хай стане. **18** Якщо ж після від-
пущення освятить свою ниву, хай йо-
му священик почислить срібло, 7 зо-
сталих літ до літа відпущення, і хай
відчислить від його ціни. **19** І якщо
викупить свою ниву той, хто освятив
її, хай додасть п'яту частину срібла
до її ціни, і хай буде йому. **20** Якщо ж
не викупить ниви, хай віддасть ниву
іншій людині; після цього хай не
викупить її, **21** але хай буде нива,
коли мине відпущення, свята і схва-
льна Господеві, так як відлучена зем-
ля, хай буде для священика в його
посілість. **22** Якщо ж придбає з ниви,
яка не є з поля його посілості, і ос-
вятить Господеві, **23** хай почислить
йому священик остаточну ціну від
року відпущення, і хай віддасть ціну
в тому дні у святе Господеві. **24** І в
році відпущення хай віддасть поле
людині, від якої його придбав, якої
була посілість землі. **25** *І вся ціна
хай буде за святою мірою: 20 мір хай
буде дидрахма. **26** *Кожний перво-
родний, який лиш народиться в твоїм
скоті, хай буде Господеві, і хай не ос-
вятить його ніхто – чи теля, чи вівця
– воно є Господеві. **27** Якщо ж з не-
чистих чотироногих, хай виміняє за
його ціною, і хай додасть 5-ту його
частину до цього, і хай буде йому.
Якщо ж не викупиться, хай продасть-
ся за його ціною. **28** Всякий же обіт,
який лиш обіцяє Господеві людина з
усього, що є його,– від людини до
скотини, і від поля його посілості, –
не віддасться ані не викупиться вся-
кого обіту, буде святе – святих Гос-
подеві. **29** І з всякого обіту, що лиш
обіцяє людина, не викупиться, хай
смертю помре. **30** Всяка десятина
землі – від насіння землі і від плоду
дерева – є Господеві; святе – Госпо-
деві. **31** Якщо ж, викуповуючи, ви-
купить людина його десятину, – 5-у
його частину хай додасть до нього, і
хай йому буде. **32** І всяка десятина
волів, і овець, і все, що лиш прийде в
число під палицю, хай буде десятина;
святе – Господеві. **33** Не заміниш
гарне поганим ані злого добрим; як-
що ж, замінюючи, заміниш його, тоді
те і його заміна буде святим, хай не
викупиться. **34** Це є заповіді, які Гос-

мой2. 30
мой4. 3
і 18
єз. 45

мой2. 13
мой4. 3

йскоупитъ храмъ свои, да приложитъ на сѣ
пятую часть сребра цѣны [его][12] и да бу-
детъ емоу. аще ли ѡ нивъ одрѣжанїа его,
остатъ члкъ гу, и да будетъ цѣна его по
цѣанїю его, спудъ ячмене ѩ, дидрагмъ
сребра аще ли ѡ лѣта остаблѣнїа, остатъ
нивоу своею, по цѣнѣ ея да станетъ. аще ли
послѣди остаблѣнїа остатъ нивоу его, да
съчтетъ емоу [сребро жрѣцѣ][13], [з][14], лѣтъ ос-
тавшаа до лѣта остаблѣнїа, и да оуимет
ѡ цѣны его. [и аще][15] йскоупитъ нивоу свою
осщаа ю да приложи, пятую часть сребра,
къ цѣнѣ его и да будетъ емоу. аще ли не
искоупитъ нивы да ѡдастъ нивоу [иномоу
члкоу][16] по семъ да не йскоупитъ ю. но да
будетъ нива минувшаго остаблѣнїа, ста [и
хвална][17] гу, аки зела ѡлученаа жрѣцу, да
будетъ въ одрѣжанїе [его][18]. аще ли ѡ нивы
[-][19] притажетъ, иже нѣсть ѡ села одрѣ-
жанїа его остиитъ гу, да съчтетъ емоу жре
съврѣшенїе цѣны, ѡ лѣта остаблѣнїа, и
да ѡдастъ цѣну въ тои днь въ стыню
гу. и въ лѣто остаблѣнїа да са ѡдастъ
нива члкоу ѡ негоже естъ притажалъ ю,
егоже въ одрѣжанїе земное. *и вса цѣна да
будетъ въ мѣру сту ѳ, мѣръ да будетъ
дидрагмъ. [-][20] *вса прьвенѣ иже аще роди-
тса въ скотѣ твоемъ да будет гу, и да не
остит [его никтоже][21], аще теле аще овча
гу естъ. аще ли ѡ четвероножныхъ не-
чистыхъ да изменитъ по цѣнѣ его, и да
приложитъ е ю часть [его][22] къ семоу, и да
будетъ емоу. аще ли не йскоупитса. да са
продастъ по цѣнѣ его. вса же обѣтъ иже
аще обѣщаетъ члкъ гу, ѡ всего елико емоу
естъ ѡ члка до скота, и ѡ нивъ одрѣ-
жанїа его, не ѡдастъ ниже йскоупи вса
обѣта ста стыхъ будет гу. и ѡ вса
[обѣта][23] иже аще обѣщаетъ члкъ, не йс-
коупитса, [-][24] смрти ю да оумретъ. вса
десатина земна ѡ сѣмене земнаго и ѡ
плода древна, гу естъ, сто гу. аще ли йс-
купа йскоупитъ члкъ десатину его е ю
часть [его][25] да приложи къ немоу, и да бу-
детъ емоу. и вса десатина волъ и о-
вецъ, и вса иже аще прїидетъ въ число по
жезлъ десатое да будетъ сто гу. не йз-
мѣни добраго злымъ (а ни добрымъ зла-
го), аще ли измѣнѣнїемъ йзмѣниши е (тогда
то) и измѣнѣнїе его будетъ сто, да са не
йскоупитъ. се [суть][26] заповѣди, ѩже запо-

в мѡ ѧ
д мѡ г
и ѩи
єзѣ мѣ

в мѡ гі
д мѡ г

вѣда҃ гь моу҃сїю (и҃) къ сно́мъ їи҃лвымъ въ горѣ синаи́стѣи·

подь заповів Мойсеєві й ізраїльським синам на Синайській горі.

Коне́цъ кни́гамъ тре́тимъ моу҃сїо́вымъ· и҃ма́тъ в себѣ гл҃а, кз·

Кінець третих книг Мойсея.
Має в собі 27 глав.

Четвертыкни́гиїсїевы́чсла

ЧЕТВЕРТІ КНИГИ МОЙСЕЯ - ЧИСЛА

Гл҃а, а҃·

Глава 1

Гл҃а гь къ моу҃сїю, въ пустыи́ни синаи́стѣи, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа, въ а҃ дн҃ь, мц҃а втора́го, [втора́го лѣта][1], по и҃зъше́ствїи и҃, ѡ҃ земла҆ е҆гу҃петьскїа· *гл҃а вѣзмѣ́тте съчтенїе всего со́ньма сно́въ їи҃лвъ по рожє́нїа҆м҃ и҃хъ, [и҃][2] по домо́мъ о҃ц҃ьства и҃хъ, (и҃) по числу҃ и҃ме́нъ и҃хъ, [всѧ́къ мужескъ полъ][3], по глава́мъ и҃хъ· [-][4] ѡ҃ двою́десѧтиѧ лѣтъ҃ и҃ вы́ше, (и҃) всѧ҆ и҃дыи́ съ сно́ю їи҃лвою, [съгладѧ́ти][5] и҃хъ по сно́ле и҃хъ, ты҃, і҆ а҆а҆ро́нъ, съзира́йте и҃хъ· и҃ с вами да бу҃дутъ҃ [по сно́ле и҃хъ ко́ждо][6] (и҃хъ). кождо по племе́ни, ка́ждого ѡ҃ кнѧзи, по домо́мъ ѡ҃ц҃ьства да бу҃детъ· и҃ сїѧ҆ и҃мена҆ мужє́и, и҃же ста́нутъ с ва́ми. ѡ҃ рувѝма, е҆лису́ръ, сн҃ъ седиоу҃́ровъ· [и҃][7] ѡ҃ симео́на, саламиѝль, сн҃ъ сурисада́и· [и҃][8] ѡ҃ і҆ю́ды, наа҆ссо́нъ, сн҃ъ а҆минада́вль· [и҃][9] ѡ҃ и҃саха́ръ, надана́ѝль, сн҃ъ сога́ровъ· [и҃][10] ѡ҃ заоу҃ло́на, елиа҃́, сн҃ъ хело́нь· ѡ҃ сно́въ и҃о́сифль (и҃) ѡ҃ е҆фрѣ́мль, е҆лиса́мъ, сн҃ъ [семиоу҃́довъ]11. [и҃][12] ѡ҃ манасі́ѧ гамали́ѝлъ, сн҃ъ фадасу́ровъ· [и҃][13] ѡ҃ веньа҆ми́на, а҆вида́нъ, сн҃ъ гедео́но҃· [и҃][14] ѡ҃ да́на а҆хезе́ръ сн҃ъ [а҆мми́сада҃е́][15]. [и҃][16] ѡ҃ а҆си́ра, [фага́и҃лъ][17], сн҃ъ е҆хра́новъ· ѡ҃ га́да е҆лиса́фъ, сн҃ъ рагуи́ловъ· [и҃][18] ѡ҃ недали́ма, а҆хире́и сн҃ъ е҆на́нь· Сїи҃ нарече́нїи со́ньма, кнѧзи ѡ҃ племе́нъ, по ѡ҃ц҃ьства́хъ и҃хъ, тысу҃щницы їи҃лвы суть· и҃ пола҆ моу҃сїи і҆ а҆а́ро́нъ мужа сїѧ҆ нарече́ныѧ и҃менемъ· (-)[19] вє́сь (же) со́ньмъ събра́ша въ а҃ дн҃ь мц҃а, втора́го, [втора́го][20] лѣта· и҃ съгла́даша (а҆) по рожє́нїа҆хъ и҃хъ, [и҃][21] по ѡ҃ц҃ьства́хъ и҃хъ, (и҃) по числу҃ и҃мени и҃хъ ѡ҃ к҃ лѣтъ и҃ вы́ше, всѧ́къ мужескъ полъ по гла-

в мо й

мой2. 30

1 І сказав Господь до Мойсея в синайській пустині, в храмі свідчення, в 1-му дні другого місяця, другого року, після їхнього виходу з єгипетської землі, *кажучи: **2** Візьміть перелік всього збору ізраїльських синів за їхніми родами і за домом їхніх батьків, і за числом їх імен, кожного, з чоловічого роду, за їхніми головами. **3** Від дванадцятилітніх і вище, і кожного, що йде з ізраїльською силою, *щоб* почислити їх за їхньою силою. Ти і Аарон почислите їх. **4** І з вами хай будуть за їхньою силою, кожний з них; кожний за племенем кожного, від князів, за домом батьків, хай будуть. **5** І це імена мужів, які стануть з вами: з Рувима: Елисур, син Седиура; **6** і з Симеона: Саламиїл, син Сурисадая; **7** і з Юди: Наассон, син Аминадава; **8** і з Ісахара: Натанаїл, син Согара; **9** і з Завулона: Елиав, син Хелона; **10** з синів Йосифа – і з Ефріма: Елисам, син Семиуда; і з Манасії: Гамалиїл, син Фадасура; **11** і з Венямина: Авидан, син Гедеона; **12** і з Дана: Ахезер, син Аммисадая; **13** і з Асира: Фагаїл, син Ехрана; **14** з Гада: Елисаф, син Регуїла; **15** і з Неталима: Ахирей, син Енана. **16** Це назначені збору, князі з племен за їхніми батьківщинами. Вони тисяцькі ізраїльські. **17** І взяв Мойсей і Аарон цих мужів, названих по імені. **18** Ввесь же збір зібрали в 1-му дні другого місяця, другого року, і переписали їх за їхніми родами, і за їхніми родинами, і за числом імені їх, від 20 літ і вище, кожний з чо-

ловічого роду, за їхніми головами, **19** так, як наказав Господь Мойсеєві. Ці почислили в синайській пустині. **20** І було синів Рувима, первородного Ізраїля: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхньої родини, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всі чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **21** – перепис їх з племені Рувима – 40000, *і* 6000, і 5 сот. **22** Синів же Симеона: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, кожний з чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **23** – перепис їх з племені Симеона – 50000, *і* 9000, і 300. **24** Синів Юди: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всякий з чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, – **25** перепис їх з племені Юди – 70000, *і* 4000, і 600. **26** І з Синів Ісахара: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхншого роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **27** – перепис їх з племені Ісахара – 50000, *і* 4000, і 400. **28** І з синів Завулона: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх з чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, – **29** перепис їх з племені Завулона – 50000, *і* 7000, і 400. **30** І з синів Йосифа, і синів Ефріма: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **31** – перепис їх з племені Ефріма – 40000 *і* 5 сот. **32** І з синів Манасії: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх з їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **33** – перепис їх з племені Манасії – 30000, і 2000, і 200. **34** І з синів Венямина: за їхніми родами, за їхніми зборами, за домами їхнього роду, за числом їхніх імен, за їхніми головами, всіх їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **35** – перепис їх з племені Венямина – 30000, і 5000, і 400. **36** І з синів Гада: за їхніми родами, за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх з їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, – **37** перепис їх з племені Гада – 40000, *і* 5000, і

вáмъ йхъ, ꙗ҆коже повелѣ́ гⷭь моѷ́сїю, (-)[22] съгладáша сїѝ въ пⷭтыни синáистѣи· и҆ бы́ша сн҃ове рⷭвимли прⷭве́нца, і҆ѡ́ва, по рожéнїю йхъ, (и҆) по соньмо́мъ йхъ, [и҆][23] по домо́мъ ѡ҆́чьства йхъ, (и҆) по числ҃ йме́н҃ йхъ, [и҆][24] по погла́вїю йхъ, всѧ́къ мⷭжескъ полъ ѡ҆ к҃ лѣтъ и҆ вы́ше, всѧ́къ йдыи съ си́лою съгладáнїѧ и҆ ѡ҆ племе́ни рⷭвимля· ѧ҃м, ѕ҃, и҆ е҃, со́тъ· Сн҃овъ (же) симеѡ́новыхъ, по рожéнїю йхъ [и҆][25] по соньмо́мъ йхъ, [и҆][26] по домо́мъ ѡ҆́чьства и҆́, [и҆][27] по числ҃ и҆менъ и҆́, [и҆][28] по погла́вїю йхъ, всѧ́къ мⷭжéскъ полъ ѡ҆ к҃, лѣт҃ и҆ вы́ше, всѧ́къ йдыи съ си́лою съгладáнїе и҆́ ѡ҆ племе́ни симеѡ́ня. ѧ҃и, ѧ҃д, и҆ м҃· Сн҃овъ і҆ю́диныхъ по рожéнїю йхъ, [и҆][29] по соньмо́мъ йхъ, [и҆][30] по домо́ ѡ҆́чьства йхъ, [и҆][31] по числ҃ и҆ме́нъ и҆́, [и҆][32] по погла́вїю йхъ, всѧ́къ мⷭжескъ полъ, ѡ҆ к҃ лѣтъ и҆ вы́ше, всѧ́къ йдыи съ си́лою, съгладáнїѧ йхъ, ѡ҆ племе́ни і҆ю́дина ѧ҃ѳ, ѧ҃д, и҆ ѯ҃· [И҆][33] ѡ҆ сн҃овъ йсахáровъ, по рожéнїю и҆́, [и҆][34] по соньмо́мъ йхъ, (и҆) по домо́мъ ѡ҆́чьства йхъ, (и҆) по числ҃ име́нъ йхъ, [и҆][35] по погла́вїю йхъ, всѧ́къ мⷭжескъ полъ, ѡ҆ к҃ лѣтъ и҆ вы́ше, всѧ́къ йдыи съ си́лою, съгладáнїе йхъ ѡ҆ племе́ни йсахáрова, ѧ҃и, и҆ ѧ҃д, и҆ ѱ҃· [И҆][36] ѡ҆ сн҃овъ заоу́лонь по рожéнїю йхъ, (и҆) по со́ньмомъ и҆ѯ҃, [и҆][37] по домо́ ѡ҆́чьства и҆́ по числ҃ име́нъ йхъ, [и҆][38] по погла́вїю йхъ, всѧ́къ мⷭжескъ полъ, ѡ҆ к҃, лѣт҃ и҆ вы́ше, всѧ́къ йдыи съ си́лою съгладáнїе и҆́, ѡ҆ племе́нъ ефрѣ́мль, ѧ҃м, и҆ е҃ со҃· [И҆][39] ѡ҆ сн҃овъ манасі́инъ по рожéнїю и҆́, [и҆][40] по соньмо́мъ йхъ, [и҆][41] по домо́мъ ѡ҆́чьства йхъ, [и҆][42] по числ҃ име́нъ йхъ, (и҆) по погла́вїю йхъ всѧ́къ мⷭжескъ полъ, ѡ҆ к҃, лѣт҃ и҆ вы́ше всѧ́къ йдыи съ си́лою съгладáнїе и҆́, ѡ҆ племе́нъ ефрѣ́мль, ѧ҃м, и҆ е҃ со҃· [И҆][43] ѡ҆ сн҃овъ манасі́инъ по рожéнїю и҆́, [и҆][44] по соньмо́мъ йхъ, [и҆][45] по домо́мъ ѡ҆́чьства йхъ, [и҆][46] по числ҃ име́нъ йхъ, [и҆][47] по погла́вїю йхъ всѧ́къ мⷭжескъ по҆ [и҆йхъ][48], ѡ҆ к҃, лѣтъ и҆ вы́ше, всѧ́къ йдыи съ си́лою съгладáнїе йхъ ѡ҆ племе́ни манасі́ина, ѧ҃л, и҆ ѧ҃в, и҆ ѕ҃· [И҆][49] ѡ҆ сн҃овъ веньа́минъ, по рожéнїю и҆́ по соньмо́мъ йхъ, по домо́м҃ о҆́чьства йхъ по числ҃ име́нъ йхъ, по погла́вїю҃ йхъ, всѧ́къ мⷭжескъ полъ [и҆́][50], ѡ҆ к҃ лѣтъ и҆ вы́ше, всѧ́къ йдыи съ си́лою, съгладáнїе йхъ ѡ҆ племе́ни веньа́мина, ѧ҃л, и҆ ѧ҃е и҆ ѱ҃· [И҆][51] ѡ҆ сн҃ов҃ га́довъ по рожéнїю йхъ, по соньмо́мъ йхъ, [и҆][52] по домо́мъ ѡ҆́чьства йхъ, [и҆][53] по числ҃ име́нъ йхъ, (и҆) по погла́вїю йхъ, всѧ́къ мⷭжескїи полъ [йхъ][54], ѡ҆ к҃, лѣтъ, и҆ вы́шеи,

всѧ́кꙋ ѝдыи́ꙗ сꙋ сѝлою сꙋглаѧда́нїе ѝхъ ѿ племе́ни га́дова, ѧ҃м, ѧ҃е, и҃ х҃, и҃ н҃· [ѝ][55] ѿ сн҃въ да́новꙋ по рожде́нїю ѝхъ, [и҃][56] по сонмо́мꙋ ѝхъ, [и҃][57] по домо́мꙋ о҃т҃чьства ѝхъ, по числꙋ̀ и҃ме́нъ ѝхъ, [и҃][58] по погла́вїю ѝхъ, всѧ́кꙋ мꙋ́жескꙋ полъ [ѝхъ][59], ѿ к҃ лѣтъ̀ и҃ вы́ше, всѧ̑ ѝдыи́ꙗ сꙋ сѝлою, сꙋглаѧда́нїе ѝхъ, ѿ племе́ни да́нова, ѧ҃в, и҃ в҃, и҃ з҃ со҃· [ѝ][60] ѿ сн҃въ а҃си́ровꙋ по рожде́нїю ѝхъ, [и҃][61] по сонмо́мꙋ ѝхъ, [и҃][62] по домо́мꙋ ѡ҃т҃чьства ѝхъ, [и҃][63] по числꙋ̀ и҃ме́нъ ѝхъ, по погла́вїю ѝхъ, всѧ́кꙋ мꙋ́жескꙋ полъ [ѝхъ][64] ѿ к҃ лѣтъ ѝ҃ вы́ше, всѧ̑ ѝдыи́ꙗ сꙋ сѝлою сꙋглаѧда́нїе ѝхъ, ѿ племе́ни а҃сі́рова ѧ҃м, и҃ ѧ҃, и҃ е҃ со҃· [ѝ][65] ѿ сн҃въ нефалимль по рожде́нїю ѝхъ [и҃][66] по сонмо́мꙋ ѝхъ, [и҃][67] по домо́мꙋ ѡ҃т҃чьства ѝхъ, [и҃][68] по числꙋ̀ и҃ме́нъ ѝхъ, [и҃][69] по погла́вїю ѝхъ, всѧ́кꙋ мꙋ́жескꙋ полъ [ѝхъ][70] ѿ к҃ лѣтъ ѝ҃ вы́ше, всѧ́кꙋ ѝдыи́ꙗ сꙋ сѝлою сꙋглаѧда́нїе ѝхъ, ѿ племе́ни нефали́мля, н҃, и҃ ѧ҃, и҃ ѵ҃· Сїѧ сꙋглаѧда́нїѧ ѥ҆́же гладаша моѷ̑сїи (съ)[71] ѧ҆а҃ро́номъ, и҃ ис҃нзи і҃и҃лвы, ві мꙋ́жїи. мꙋ́жъ е҆ди́нъ ѿ племе́ни е҆ди́наго, ѿ племе́ни до́мꙋ ѡ҃т҃чьства ѝхъ [-][72]. и҃ бы́сть всего сꙋглаѧда́нїѧ, сн҃въ і҃и҃лвъ, сꙋ сѝлою ѝхъ, ѿ к҃ лѣ и҃ вы́ше, всѧ́кꙋ ѝсходѧ́и вꙋполча́тисѧ вꙋ і҃и҃лви, х҃, ты́сꙋщь и҃ ѧ҃, и҃ е҃ со́тъ, и҃ н҃· левѝти же отъ племе́ни о҃т҃чьства ѝхъ, не сꙋглаѧда́шасѧ вꙋ сн҃охъ і҃и҃лвыхъ· и҃ рече г҃ь ис҃ъ моѷ̑сїю (-)[73] вѣ҆ждь племѧ̀ (левгі́но)[74], да не сꙋглаѧда́еши е҆̀, и҃ числа̀ ѝхъ да не прїи́меши средѝ сн҃овъ і҃и҃лвъ· (-)[75] ты́ (же) приста́ви левѝты ис҃ъ храму̀ свѣ҆дѣ́нїѧ, и҃ ис҃ъ всѣ҆мъ сꙋдомъ е҆го̀ и҃ ис҃ъ всемꙋ̀ е҆ли́коже е҆́сть в҃ не́мъ· [да вꙋздвиже́тъ сїѝ][76] хра́мъ, и҃ вс҃ѧ̑ сꙋды̀ е҆го̀, и҃ (-)[77] да слꙋ́жатъ вꙋ немъ, и҃ о҃к҃р҃тъ̀ хра́ма да сѧ̑ вꙋполча́тъ· и҃ вꙋнегда̀ вꙋздвиже́нꙋти хра́мъ, да разрꙋша́тъ [-][78] левѝты, и҃ вꙋнегда̀ поста́вити хра́мъ да поста́вѧтъ, (а҃)[79] и҃ноплеме́нн҃ѝ прикасаѧ́сѧ да оу҃мр҃е́· и҃ да вꙋполча́тсѧ сн҃ове і҃и҃лвы, мꙋ́жь̀ вꙋ своем҃ъ чинꙋ́, и҃ мꙋ́жъ вꙋ своем҃ъ старѣ́йшинꙋствѣ, сꙋ сѝлою своем҃ъ· левѝти же да сѧ̑ вꙋполча́тъ сꙋпротивъ о҃к҃р҃тъ̀ хра́ма свѣ҆дѣ́нїѧ, и҃ да не бꙋ́детъ сꙋгрѣше́нїѧ вꙋ сн҃охъ і҃и҃лвыхъ, и҃ да снабдѧ́тъ левѝти са́ми, снабдѣ́нїе хра́ма свѣ҆дѣ́нїѧ· и҃ сꙋтвориша̀ сн҃ве і҃и҃лвы по всемꙋ̀, е҆ли́коже заповѣ҆да̀ г҃ь моѷ̑сїю [-][80], та́ко сꙋтвориша̀·

600, і 50. **38** І з синів Дана: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **39** – перепис їх з племені Дана – 60000, і 2000, і 7 сот. **40** І з синів Асира: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, за їхньою головою, всіх їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **41** – перепис їх з племені Асира – 40000, і 1000, і 5 сот. **42** І з синів Неталима: за їхніми родами, і за їхніми зборами, і за домами їхнього роду, і за числом їхніх імен, і за їхніми головами, всіх з їхнього чоловічого роду від 20 літ і вище, кожний, що іде з силою, **43** – перепис їх з племені Неталима – 50, і 3000, і 400. **44** Це перепис, який почислили Мойсей з Аароном та ізраїльські князі – 12 мужів: один муж з одного племені, з племені дому їхнього роду. **45** І був ввесь перепис ізраїльських синів з їхньою силою від 20 літ і вище, кожний, що іде ставати в лави в Ізраїлі, **46** – 600 тисяч, і 3000, і 5 сот, і 50. **47** Левіти ж: з племені їхнього роду не були почислені між ізраїльськими синами. **48** І сказав Господь до Мойсея: **49** Гляди, племені Леві – не почислиш його і числа їхнього не візьмеш між ізраїльськими синами. **50** Ти ж пристав Левітів до храму свідчення, і до всього його посуду, і до всього, що є в ньому. Хай ці несуть храм і ввесь його посуд, і хай служать в ньому, і хай отаборяться довкруг храму. **51** І коли треба нести храм, хай Левіти складуть, і коли треба поставити храм, хай поставлять, а чужинець, що доторкнеться, – хай помре. **52** І хай отаборяться ізраїльські сини: муж – за своїм чином і муж – за своїм старшинством, зі своєю силою. **53** Левіти ж хай отаборяться навпроти і довкруг храму свідчення, і хай не буде гріха в ізраїльських синах, і хай зберігають Левіти самі сторожу храму свідчення. **54** І зробили ізраїльські сини за всім, що заповів Господь Мойсеєві, так зробили.

гл҃а, в҃·

Рече г҃ь ис҃ъ моѷ̑сїю і҆ а҆а҃ро́ну гл҃ѧ, чл҃ѣ҆къ дрꙋжа́ѧсѧ [по чинꙋ̀ своем҃ꙋ][1], [и҃][2] зна́менїю [и҃][3] по домо́мъ ѡ҃т҃чьства ѝхъ, да сѧ̑ вꙋполча́ютъ сн҃ве і҃и҃лвы [пр҃е г҃мъ][4], о҃к҃р҃тъ

Глава 2

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Людина, що держиться за своїм чином, і за знаком, і за домом їхньої родини, – *так* хай отаборяться ізраїльські сини перед

Господом, довкруг храму свідчення хай отаборяться ізраїльські сини. **3** Ті, що отаборяться першими на сході – чин табору Юди з їхньою силою, і князь, з синів Юди, – Наассон, син Аминадава. **4** Його почислена сила: 70000, і 4000, і 600. **5** І отабориться з ним плем'я Ісахара, князь же синів Ісахара – Натаїл, син Соґара. **6** Його почислена сила: 50000, і 4000, і 400. **7** І отабориться плем'я Завулона, князь же синів Заулона – Еліяв, син Хелона. **8** Його почислена сила: 50000, і 7000, і 400. **9** Всі ж почислені з табору Юди: сто тисяч, і 80000, і 6000, і 400 – з їхньою силою. Вони першими хай ставлять **10** чини полку. Рувим – до півдня, з його силою; князь же синів Рувима – Елисур, син Седиура. **11** Його почислена сила: 40000, і 6000, і 5 сот. **12** І отаборитьсяся з ним плем'я Симеона, князь же синів Симеона – Саламіїл, син Сурисадая. **13** І його почислена сила: 50000, і 9000, і 300. **14** І отабориться плем'я Гада, князь же синів Гада – Елисат, син Раґуїла. **15** Його почислена сила: 40000, і 5000, і 600, і 50. **16** Всіх же почислених з табору Рувима: 100000, і 50000, і 1000, і 400, і 50 – з їхньою силою. Вони другими хай поставлять чини полка. **17** І хай піднімається шатро свідчення з табором Левітів посеред таборів. Так, як отаборяться, так і хай підведуться: кожний держачись свого чину, під знаком свого чина. **18** Знак же табору Ефріма – до моря *(=заходу),* з їхньою силою; князь же синів Ефріма – Елисама, син Аміюда. **19** Його почислена сила: 40000 і 5 сот. **20** І отабориться з ним плем'я Манасії, князь же синів Манасії – Гамалиїл, син Фаддасура. **21** Його почислена сила: 30000, і 2000, і 200. **22** І отаборяться ті, що держаться племені Вениямина, князь же синів Вениямина – Авидан, син Ґадеона. **23** Його почислена сила: 30000, і 5000, і 400. **24** Всіх же почислених з табору Ефріма: 100000, і 8000, і 100 – з їхньою силою. Вони третіми хай поставлять **25** чини табору. Дан – до півночі, з їхньою силою; князь же синів Дана – Ахиєзер, син Амисадая. **26** Його почислена сила: 60 тисяч, і 2000, і 7 сот. **27** Отаборяться же ті, що держаться його, з ним :плем'я Асира, князь же племені Асира – Фаґена, син Ехрана. **28** Його почислена сила: 40000, і 1000, і 5 сот. **29** І отабориться плем'я Неталима, князь же синів Неталима – Ахирей, син Енана. **30** Його почислена сила: 50000, і 3000, і 400. **31** Всі ж почислені табору Дана: 100 тисяч, і 50000, і 7000, і 600 – з їхньою силою. Вони останні ж кладуть чини табору

храма свѣдѣнїа, да сѧ вꙗполчаютъ сїнове їи҃лвы· (-)[5] вꙗполчающїисѧ пе́рвїи, на вꙗстоцѣ чи́на по́лка їю́дина, съ си́лою и҃хъ, и҃ кнзь ѡ҃ сїновъ їю́динъ наассо́нъ, сїнъ а҃минада́вль, си́ла е҃го съглѧда́наѧ, ѯ҃о, и҃ ѯ҃д, и҃ ѯ҃х· И҃ (вꙗполчитсѧ)[6] с ни́мъ племѧ и҃сахаро́во, (-)[7] кнзь (же) сїновъ и҃сахаро́въ надда́иль сїнъ согаро́въ, си́ла е҃го съгладда́наѧ, ѯ҃и, и҃ ѯ҃д, и҃ ѯ҃у· И҃ (вꙗполчи́тсѧ)[8] племѧ̀ заоу҃ло́не, (-)[9] кнзь (же) сїновъ заоу҃ло́нь, е҃лїа́въ сїнъ хело́нь си́ла е҃го съгладда́наѧ ѯ҃и, ѯ҃з, и҃ ѯ҃у· вс҃ѣхъ (же) съчте́ни ѡ҃ по́лка їю́дина, ѯ҃р, тысѹ́щъ, ѯ҃и, ѯ҃з, и҃ ѯ҃у, съ си́лою и҃хъ· Прꙗвыи да поставлѧ́ютъ чи́ны по́лка, рꙋви́мъ къ [ю́гꙋ][10] съ си́лою е҃го, (-)[11] кнзь (же) сїновъ рꙋви́мль, е҃лисꙋ́р сїнъ седиоу҃ровъ, си́ла е҃го, съгладда́наѧ ѯ҃м, и҃ ѯ҃з, и҃ ѯ҃е ѯ҃о· И҃ (вꙗполчи́тсѧ)[12] с ни́мъ, племѧ́ симео́не (-)[13] кнѧ҃ (же) сїновъ симео́нь салами́иль, сїнъ сꙋрисада́инъ, [и҃][14] си́ла е҃го съчита́наѧ, ѯ҃и, и҃ ѯ҃д, и҃ ѯ҃т· И҃ (вꙗполчи́тсѧ)[15] племѧ́ гадово (-)[16] кнзь (же) сїновъ га́довъ, е҃лиса́фъ, сїнъ рагꙋи́ль, си́ла е҃го съгладда́наѧ ѯ҃м, и҃ ѯ҃е, и҃ ѯ҃х, и҃ ѯ҃и· вс҃ѣхъ (же) съчтенїи полка рꙋви́мла, ѯ҃р, ѯ҃и, и҃ ѯ҃а, и҃ ѯ҃у, и҃ ѯ҃и, съ си́лою и҃хъ· вторы́и да поставлѧ́ютъ (чи́ны полка), и҃ да вꙗздвизае҃тсѧ хра́мъ свѣдѣ́нїа, (съ)[17] по́лкомъ левиитьскимъ средѣ по́лковъ, ꙗ҃коже [-][18] вꙗполчаютсѧ, та́же и҃ да вꙗста́ю ко́ижде держа́сѧ (по чинꙋ свое҃мꙋ) по҃ знамени҃е҃мъ (чи́на своимъ)· Знамени҃е (же) по́лка е҃фрѣмлѧ, подле мо́ре съ си́лою ѯ҃и, (-)[19] кнзь (же) сїновъ е҃фрѣмль, е҃лиса́ма сїнъ а҃мїю́довъ, си́ла е҃го съчета́наѧ ѯ҃м, и҃ ѯ҃е ѯ҃о· И҃ (вꙗполчи́тсѧ)[20] с ни́мъ племѧ́ манасси́но (-)[21] кнзь (же) сїновъ манасси́инъ, гамали́илъ сїнъ фа҃дасꙋ́ровъ, си́ла е҃го, съгладда́наѧ, ѯ҃л, и҃ ѯ҃в, и҃ ѯ҃е· И҃ (вꙗполчи́тсѧ иже дрꙋжа́тсѧ)[22] племѧ́ вениа҃мино́во (-)[23] кнзь (же) сїновъ веньа҃ми́нь а҃вида́нъ сїнъ гадео́нинъ, си́ла е҃го съчета́наѧ ѯ҃л, ѯ҃е, и҃ ѯ҃у,· вс҃ѣх (же) съчтенїи полка е҃фрѣмлѧ ѯ҃р, и҃ ѯ҃и, и҃ ѯ҃р, съ си́лою и҃хъ· Трети҃и да поставлѧ́ютъ чины по́лка, да́нъ, къ сѣ́веру съ си́лою и҃хъ (-)[24] кнзь (же) сїновъ да́новъ, а҃хиезе́ръ сїнъ а҃мисада́и, си́ла е҃го съгладда́наѧ ѯ҃ѯ, тысꙋ́щъ, и҃ ѯ҃в, и з ѯ҃о· (вꙗполчи́т же сѧ иже дрꙋжа́тсѧ е҃го с ни́мъ)[25] племѧ́ а҃си́рово, (-)[26] кнзь (же) (племе́ни)[27] а҃си́рова [фаге́на][28], сїнъ е҃хра́новъ, си́ла е҃го съгладда́наѧ ѯ҃м, и҃ ѯ҃а, и҃ ѯ҃е ѯ҃о· И҃ (вꙗполчи́тсѧ)[29] племѧ́ недали́мле, (-)[30] кнзь (же) сїновъ недали́мль, а҃хире́и сїнъ е҃на́нь си́ла е҃го съгладда́наѧ, ѯ҃и, и҃ ѯ҃г, и҃ ѯ҃у· вс҃ѣх (же) съчтенїи по́лка данова ѯ҃р тысꙋ́щъ, и҃ ѯ҃и, и҃ ѯ҃з, и҃ ѯ҃х, съ си́лою и҃хъ. послѣдни҃и да поставлѧ́ю (чины по́лка) по знамени҃ю и҃хъ· Сїе съчита́нїе сїновъ

їи҃лвъ, по домо́м ѡ҃чьства и҃хъ вс҃а съгла-
да́нїа по́лковъ съ силами и҃хъ, ѯ҃, тысѫщь, и҃
г҃, и҃ є҃ со҃, и҃ ѕ҃· левити же не съгладда́шасѧ,
средѣ [сн҃овъ їи҃лвъ][31], ꙗкоже заповѣда́ гь мои҃-
сїю· и҃ сътвори́ша сн҃ове їи҃лвы вс҃е є҃ли́ко запо-
вѣда гь моу҃сїю· та́ко въполча́хусѧ по́ чинехъ
и҃хъ, и҃ та́ко въстава́ху є҃ди́ныи кои́ждо и҃
дръжа́щесѧ по со́ньмў и҃, [и҃][32] по домѡ́ ѡ҃чь-
ства и҃·

Гла, г҃·

[1]Сїѧ же рожде́нїа [моу҃сїѧ і а҃рона][2], въ
дн҃ь во́нже гла гь моу҃сїю на горѣ синаи-
стѣи· (-)[3] Сїѧ (же) и҃мена́ сн҃овъ а҃а҃ро́нь
в мѡ ѕ
а пара҃ їд
*пръвене́цъ, нада́въ, и҃ а҃виоу́дъ, є҃лиа҃-
за́ръ. (-)[4] и҃дама́ръ· Сїи҃ и҃мена́ сн҃овъ а҃а҃ро́нь (жрець
г мѡ і
нн҃ їкв
г цр҃ їд
пома́заныѧ)[5], и҃мже съвершиша́сѧ рѫцѣ и҃ жрѣ-
ти, *и҃ сконча́сѧ нада́въ, і а҃виоу́дъ, пр҃е гм҃ъ,
приноса́щи и҃мъ о҃гнь чю́ждъ пр҃е гм҃ъ, въ
пѫстыни синаистїи, (-)[6] ча́дъ (же) (оу҃ нихъ)
не бы́сть и҃мъ и҃ жре́чествоваху, є҃лиа҃зо҃ (-)[7] и҃-
дамаръ, съ а҃а҃рономъ о҃ц҃емъ и҃· и҃ рече гь къ
а ѥ҃зра ѕ
моу҃сїю гла, *поими племѧ̀ левїино, и҃ поста́-
ві ѧ предъ а҃а҃ро́номъ жерце́мъ, и҃ да слѫжатъ
є҃мў· и҃ да стрегѫтъ стра́жбы є҃го и҃ стра́жбы
сн҃овъ їи҃лвъ предъ хра́мѡ҃ свѣдѣ́нїа, слѫжи́ти
слѫжбў хра́мо҃ву҃ю· и҃ да снабдя́т вс҃а сосѫды хра́-
ма свѣдѣ́нїа, и҃ стра́жбы сн҃овъ їи҃лвъ по
всѣмъ дѣломъ храма, и҃ да дасѧ̀ леви́ты а҃а҃-
ро́ну [бра҃тў твоє́мў][8], и҃ сн҃омъ є҃го жерцемъ
да́ни, дани бо суть (є҃мў) сїѧ̀ (-)[9] ѡ҃ сн҃овъ їи҃-
лвъ· (-)[10] а҃а҃рона(҃) и҃ сн҃ы є҃го, пристави въ
хра́мѣ свѣдѣнїѧ̀ и҃ да снабдя́тъ жре́чество
и҃хъ. и҃ вс҃е є҃же оу҃ о҃лтаря и҃ внѫтре́нѧѧ̀ завѣ-
сы, (-)[11] и҃ноплеме́ницъ (же) прикаса́а҃сѧ да оу҃-
мретъ· и҃ рече гь къ моу҃сїю гла, [с҃е а҃зъ][12]
взѧхъ леви́ты, ѡ҃ средѣ сн҃овъ їи҃лвъ, въ мѣс-
то всего҃ пръвенца̀, ѡ҃връзаю́шаго оу҃тро́бў ѡ҃
сн҃овъ їи҃лвъ, [-][13] и҃ да бу҃дутъ мнѣ леви́ты·
ѯ҃мнѣ бо всѧ́къ пръвене́цъ во́нже дн҃ь побихъ
всѧ́къ пръвенецъ въ землѝ є҃гу҃петъстѣи, (и҃)
г мѡ ї
нн҃ їкв
г цр҃ їд
*ости́хъ себѣ всѧ́къ первене́цъ въ їи҃ли, ѡ҃
ча́ка до скота̀ мнѣ да бу҃дутъ, а҃зъ гь· и҃ ре-
че гь къ моу҃сїю въ пѫстыни синаистѣи
гла, съгладди сн҃овъ леви́инъ по домо́мъ ѡ҃-
ч҃ьства и҃хъ, (и҃) по со́ньмў и҃хъ, [и҃][14] по рожде́-
нїю и҃хъ, всѧ́къ мужескъ полъ ѡ҃ мц҃а (є҃дина-
го) и҃ вы́ш҃ше, съгладаѣ́ши и҃хъ· и҃ съчтѐ и҃хъ
а҃ мѡ мѵ҃в
б мѡ ѕ
моу҃сїи [-][15] по велѣ́нїемъ г҃нимъ ꙗкоже повеле
в мѡ ѕ
а пар҃ ѕ
(є҃мў)[16] гь· (-)[17] *бѣ҃ѧхў (же) сїѧ̀ сн҃ове леви-
и҃ їг
нн҃ їкв
ни ѡ҃ име́нъ и҃хъ, [г҃е́сонъ][18], каа҃дъ, и҃ мера́-

Глава 3

1 Це ж роди Мойсея і Аарона в дні, в якому заговорив Господь до Мойсея на Синайській горі. **2** Це ж імена синів Аарона: *первородний Надав, і Авиуд, Елиазар і Тамар. **3** Це імена синів Аарона, помазаного на священика, в яких їхні руки сповнені, щоб служити. **4** *І помер Надав і Авиуд перед Господом: як вони приносили чужий вогонь перед Господом в Синайській пустині; у них же дітей не було їм, і служили Елиазор і Тамар з Аароном, їхнім батьком. **5** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **6** *Візьми плем'я Левія, і постав їх перед Аароном – священиком, і хай служать йому. **7** І хай стережуть його сторожі і сторожі ізраїльських синів

мой2. 6
пар1. 24

мой3. 10
ниж. 26
црс3. 24

ез1. 6

перед храмом свідчення, щоб служити службу храму. **8** І хай зберігають ввесь посуд храму свідчення і сторожі ізраїльських синів, за всіма ділами храму, **9** і даси левітів Ааронові, твоєму братові, і його синам – священикам. В дар бо дані є йому ці з-поміж ізраїльських синів. **10** Аарона ж і його синів настанови в храмі свідчення, і хай зберігають їхнє священство і все, що у вівтарі і всередині занавіси. Чужинець же, що доторкається, хай помре. **11** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **12** Ось Я взяв левітів з-посеред ізраїльських синів замість кожного первородного з ізраїльських синів, що відкриває лоно, і хай мої будуть левіти. **13** Моїм бо – кожний первородний. В тому дні, коли вигубив Я кожного первородного в єгипетській землі, *і освятив Я собі кожного первородного в Ізраїлі – від людини до скотини. Моїми хай будуть. Я Господь. **14** І сказав Господь до Мойсея в Синайській пустині, кажучи: **15** Почисли синів Левія за домами їхніх родин і за їхнім збором, і за їхніми родами. Кожного з чоловічого роду: від одного місяця і вище – почислиш їх. **16** І почислив їх Мойсей за наказом господнім, так як наказав йому Господь. **17** *Ці ж були сини Левія за їхніми іменами: Герсон, Каат і Мерарі.

мой2. 13
22 і 34
мой3. 27
ниж. 8
єз. 44
лук. 2

мой1. 46
мой2. 6
пар1. 6
і 23
ниж. 26

18 Це ж імена синів Ґерсона за їхнім збором: Ловеній, Семеї. **19** Сини ж Каата за їхніми племенами: Амврам, і Сагар, і Хеврон, і Озіїл. **20** Сини ж Мерарі за їхніми племенами: Мули і Мусил – це є збори Левітів за домом їхніх родин. **21** Від Ґерсона – збір Ловені і збір Семеї. Це є збори Ґерсона, **22** почислені вони за числом всіх чоловічого роду: від одного місяця і вище, число їх – 7 тисяч і 5 сот. **23** Сини ж Ґерсона хай отаборяться за храмом, до моря *(=заходу)*. **24** Князь же дому їхньої родини, збору Ґерсона – Елисаф, син Даіла. **25** Сторожа ж синів Ґерсона в храмі свідчення: храм, і його покривало, і покривало дверей храму свідчення, **26** і завіси дверей, і завіса дверей притвору, що є при храмі, і всі його діла. **27** Від Каата: збір Амврама – один, і збір Ісаара – один, і збір Хеврона – один, і збір Озієла – один. Це є збори Каата: **28** за числом кожний, кожний чоловічого роду від одного місяця і вище – 8 тисяч і 600, що стережуть сторожі святих. **29** Збори синів Каата хай отаборяться зі сторони храму до півдня, **30** князь же дому їхньої родини, збору Каата – Елисафан, син Озіїла. **31** Сторожа ж їх: кивот, і трапеза, і світило, і жертовник, і посуд святого, все, що в них служать, і покривало, і всі їхні діла. **32** Князь же над князями у левітів – Еліазар, син Аарона – священика, що сторожать сторожі святих. **33** Від Мерара ж: збір Мули, і збір Мусиїла. Це є збори Мерарі, **34** і почислені вони за числом: кожний чоловічого роду від одного місяця і вище – 6000 і 200. **35** Князь же дому їхньої родини, племені Мерарі, – Суриїл, син Авихея. Хай отаборяться з боку храму до півночі. **36** Нагляд сторожі синів Мерарі: дошки храму, і його поперечки, і його стовпи, і їхні підставки, і ввесь його посуд, і всі його діла, **37** і стовпи притвору, що довкруг, і їхні підставки, і їхні кілки, і їхні шнури. **38** Вони отаборяться перед храмом зі сходу. Мойсей же й Аарон, і його сини стережуть сторожі святого на сторожах синів ізраїльських. А чужинець, що доторкнеться, хай помре. **39** Все число левітів, яких почислив Мойсей і Аарон за наказом господнім: за їхніми племенами, кожний чоловічого роду від одного місяця і вище, – 20000 і 2000. **40** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: Почисли всіх первородних, чоловічого роду, ізраїльських синів від одного місяця і вище, і візьми число їхнє по їхньому імені. **41** І візьмеш мені левітів, замість всіх первородних синів Ізраїля, – Я Господь, – і їхню скотину, замість всіх первородних в скотини си-

ри· (-)[19] Сїѝ (же) и҃мена сн҃овъ [геръсо́нь][20] по сонь́мꙋ и҃хъ ловенїи (симе́и)[21]· (-)[22] Сн҃ове (же) ка́а҃довы по племе́ни и҃хъ, [а҃мъвра́мъ][23], и҃ [сагга́ръ][24], и҃ хевро̑, и҃ о҆зїиль· (-)[25] Сн҃ове (же) мера́рины по племе́ни и҃хъ, (мꙋли)[26], и҃ (мꙋси́лъ)[27], сїѝ сꙋть со́ньми левъвїстїи, по до́момъ ѡ҆чьства и҃хъ. ѡ҆ [герсо́на][28] со́ньмъ ловенїинъ, и҃ соньм҃ симеи́нь, сїѝ [сꙋть][29] со́ми герсо́новы съгла҆да́нїе и҃хъ по числꙋ всего̀ мꙋжеска полꙋ, ѡ҆ мц҃а (е҆ди́наго) и҃ вы́ше, съгла҆да́нїа и҃хъ, з̑ тысꙋщъ, и҃ е҆̑ со̑· (-)[30] [-][31] Сн҃ове (же) [геръсо́новы][32] за хра́момъ (да въполча́ютсѧ къ мо́рю)[33]. (-)[34] кн҃зь (же) до́мꙋ ѡ҆чьства (и҃хъ) со́ньма [геръсо́на][35], е҆лисафъ сн҃ъ [даи́лъ][36]. (-)[37] Стража҆ (же) сн҃овъ [геръсо́новъ][38], въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа, хра́мъ и҃ покро́въ [е҆го][39], и҃ покро́въ две́рїи хра́ма свѣдѣнїа, и҃ о҆по́ны две́рныа, и҃ завѣ́са две́рнаа притво́ра, и҃же е҆сть оу҆ хрmaма, и҃ (-)[40] всѧ дѣла е҆го· ѡ҆ ка́а҃да соньмъ [а҃мъврамль][41] (е҆ди́нъ), и҃ со́ньмъ и҃саа́ровъ (е҆ди́нъ), и҃ со́ньмъ хевро́нь, (е҆ди́нъ) и҃ со́ньмъ о҆зіе́ль (е҆ди́нъ), сїѝ сꙋть со́ньми ка́а҃довы по числꙋ, всѧ̑ (всѧ̑) мꙋжескъ по̑, ѡ҆ мц҃а (е҆ди́на̑) и҃ вы̑ше и҃ тысꙋщъ, и҃ х҃, стрегꙋщїѝ, стра́жбы сты̑х҃· Соньми сн҃овъ ка́а҃довъ да въполча́ютсѧ по странѣ хра́ма къ [ю́гꙋ][42]. (-)[43] кн҃зь (же) до́мꙋ ѡ҆чьства (и҃хъ) со́ньма ка́а҃дова, е҆лисафа́нъ, сн҃ъ о҆зіи́ль· (-)[44] Стра́жба (же) и҃хъ, ковче́гъ и҃ трапе́за, и҃ свѣтило́, и҃ о҆лта́рь и҃ сосꙋ́ды стго̑, е҆ли́ко (в ни́хже слꙋжа́̑)[45] и҃ покро́въ, и҃ всѧ дѣ́ла и҃̑· (-)[46] Кн҃зь (же) на̑ кн҃зи левитъскими, е҆лїазаръ, сн҃ъ а҃а҃ро́на жерца̀, стрегꙋщїи стра́жбы сты̑хъ· ѡ҆ мера́ра (же) соньмъ [мꙋлинь][47], и҃ со́ньмъ мꙋсїилинь, сїѝ сꙋть со́ньми мера́ринн, [и҃][48] съгла҆да́нїе и҃хъ, по числꙋ всѧ́къ мꙋжескъ полъ, ѡ҆ мц҃а (е҆ди́наго) и҃ вы́ше, ѕ̑, и҃ [з̑][49]· (-)[50] Кн҃зь (же) домꙋ ѡ҆чьства (и҃хъ), племени мера́рина, [и҃сꙋрїи́ль][51], сн҃ъ а҃вихеѡ́въ, ѡ҆ странѣ хра́ма, да сѧ въполча́ютъ къ сѣ́веру· Съгла҆да́нїе стра́жбы сн҃овъ мера́ринъ, дъски хра́ма, и҃ розво́ры е҆го, и҃ столпы̀ е҆го и҃ стоѧ́ла и҃хъ, и҃ всѧ̀ съсꙋды е҆го, и҃ всѧ дѣ́ла е҆го, и҃ столпы̀ притворъныѧ, и҃же о҆́кр҃тъ, и҃ стоѧ́ла и҃хъ, и҃ колнкѝ [и҃хъ][52], и҃ ве́рви и҃хъ [-][53] въполча́ю҆щисѧ съ пре́ди хра́ма [-][54] на въстоки· Щоу҆̀сїи (же) і а҃а҃ро́нъ и҃ сн҃ове е҆го, стрегꙋще стра́жбы стго̑. въ стра҆̀жбаѫ̑ сн҃овъ і҃и҃лвъ, (а҃)[55] и҃ноплеме́нникъ прикоснꙋвыисѧ да оу҆́мретъ· Все съгла҆да́нїе леви́тъско, и҃же съгла҆да̀ моу҆̀сїи, і а҃а҃ро́нъ по велѣ́нїемъ҆ гн҃имъ҆ по племе́ни и҃хъ. всѧ́къ мꙋжескъ полъ, ѡ҆ мц҃а (е҆ди́наго) и҃ вы́ше, ѯ̑, и҃ ѯ҃в̑· И҃ рече гь҃ къ моу҆̀сїю глѧ съгла-

дан вс҃а первенца҆ мужескїй по́лъ сн҃въ їи҃лвъ ѡ҆ мц҃а (є҆дино́го) и҆ вы́ше, и҆ возми҆ число҆ и҆хъ по и҃мени [и҆хъ][56], и҆ да пои҃меши (мнѣ леви́ты за вс҃а первенцы сно҃въ їи҃лвъ, а҆зъ г҃ь)[57]. И҆ скоты (и҆хъ)[58] за вс҃а первенцы въ скотѣхъ сно҃въ їи҃лвъ (ѡ҆лучи́ши мнѣ). (-)[59] Сътлада́ (же) мо҆ѷсїи, ꙗ҆коже заповѣ́да [є҆мꙋ][60] г҃ь, всѧ́къ первене́цъ въ сн҃ѣхъ їи҃лвыхъ, и҆ вы́ша вс҃и первенцы̀ мужескаго полꙋ, по числꙋ и҃ме́й ѡ҆ мц҃а (є҆дино́го), и҆ вы́ше ѡ҆ сътлада́нїѧ и҆хъ ѕ҃к҃, тысꙋщъ и҆ ѕ҃в҃, и҆ ѕ҃г҃, и҆ ѳ҃г҃. И҆ рⷱ г҃ь къ мо҆ѷсїю гл҃ѧ, пои҃ми леви́ты за вс҃а первенцы̀ сн҃въ їи҃лвъ, и҆ скоты левитскы въ скота҆ мѣ́сто и҆хъ, и҆ бꙋ́дꙋтъ мнѣ леви́ты, а҆зъ г҃ь. (-)[61] И҆скꙋпъ (же) ѡ҆ двꙋ сотъ, ѳ҃г҃, ѡ҆ и҆збыва́ющихъ (пръвенцъ сн҃въ їи҃лвъ на҆ леви́ты)[62] (да)[63] возме́ши по ѵ҃, сикль на главꙋ, по сикле́ю сто҃мꙋ [-][64], (и҆ да бꙋдетъ) к҃, пѧ́тьдесѧтъ сикль. И҆ дасѝ сребро҆ а҆а҆ро́нꙋ, и҆ сно́мъ є҆го, и҆скꙋпъ ѡ҆ и҆збыва́ющихъ надъ ни́хъ. И҆ взѧ мо҆ѷсїи сребро҆, и҆скꙋпное ѡ҆ и҆збыва́ющи [на҆ ни́хъ][65], на и҆скꙋпъ леви́то҃. ѡ҆ первене́цъ (же) сно́въ їи҃лвъ, взѧ сребро҆, а҃, тѣ́же сикле́въ, по сикле́ю сто҃мꙋ. И҆ даде мо҆ѷсїи о҆скꙋпное сребро҆, и҆збы́вшихъ а҆а҆ро́нꙋ и҆ сно́мъ є҆го по велѣ́нїемъ г҃нимъ, ꙗ҆коже заповѣ́да г҃ь мо҆ѷсїю.

нів Ізраїля, відлучиш мені. **42** Почислив же Мойсей, так як заповів йому Господь: всіх первородних між ізраїльськими синами. **43** І були всі первородні: чоловічого роду, за числом імен, від одного місяця і вище, за їхнім почисленням – 20 тисяч, і 2000, і 200, і 73. **44** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **45** Візьми левітів, замість всіх первородних ізраїльських синів. І скотину левітів, замість їхньої скотини, – і будуть мені левіти. Я Господь. **46** Викуп же від двох сот – 73 від тих, що перевищує число первородних ізраїльських синів, – *число* левітів. **47** Візьмеш по 5 сиклів за голову, за святим сиклем, і хай буде 20 мідяків до сикля. **48** І даси срібло Ааронові і його синам як викуп від тих, що числом перевищають їх. **49** І взяв Мойсей срібло – викуп від тих, що числом перевищають їх, – на викуп левітам. **50** Від первородних же ізраїльських синів взяв срібло: 1000 і 365 сиклів, за святим сиклем. **51** І дав Мойсей викуп – срібло, за тих, що перевищували числом, Ааронові і його синам за господнім наказом, так як заповів Господь Мойсеєві.

Гла҃, д҃

Рече г҃ь къ мо҆ѷсїю і҆ а҆а҆ро́нꙋ гл҃ѧ, пои҃ми стар҃ѣ́йшинꙋство сн҃въ каа́довъ ѡ҆ средꙋ сно́въ леві́инъ по со́ньмꙋ и҃, [и҆][1] по домо́мъ ѡ҆́чьства и҆хъ, ѡ҆ к҃, и҆ ѵ҃, лѣтъ и҆ вы́ше, да́же до҆ и҃, лѣтъ, всѧ́къ въходѧ́и служи́ти сътвори́ти вс҃а дѣ́ла, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ. (-)[2] Сїѧ (же) дѣлеса҆ сно́въ каа́довъ, [ѡ҆ средꙋ сно́въ леві́инъ, по соньмꙋ и҆хъ, (и҆) по домо́мъ ѡ҆́чьства и҆хъ][3], въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ сто҃го сты́хъ. И҆ да [въни́дꙋтъ][4] а҆а҆ро́нъ и҆ сы́ є҆го, є҆гда̀ въздви́гнетъсѧ по́лкъ, и҆ да сни́мꙋтъ завѣ́сꙋ о҆сѣнѧ́ющꙋю, и҆ да о҆бовью́т҃ в ню ковче́х҃ свѣдѣ́нїѧ, и҆ да покры́ютъ є҆го покро́вомъ ко́жанымъ сни́нимъ, и҆ да възложа́тъ на́нь о҆де́ждꙋ вс҃ю сине́тънꙋю съверхꙋ, и҆ да вложа́т҃ носи́ла. (-)[5] На трапе́зѣ (же) пр҃ело҆же́нїѧ да положа́тъ на не́и, о҆де́жꙋ вс҃ю багра́нꙋю и҆ блю́да и҆ кади́лница и҆ ча́ша, і҆ и҆злива́лница и҃миже възлива́ютъ, и҆ хл҃ѣ (на не́и въсегда̀)[6] да бꙋдꙋтъ. И҆ да възложа́тъ на ню҆ о҆де́ждꙋ черве́нꙋ, и҆ да покры́ютъ є҆ѧ̀ покро́вомъ ко́жаны҃ї сни́нимъ, и҆ да въложа́ [-][7] носи́ла [є҆ѧ̀][8]. И҆ да възмꙋтъ о҆де́ждꙋ багра́нꙋ, и҆ покры́ютъ свѣти́ло свѣтѧ́щее҆, и҆ свѣщи́ є҆го, и҆ щипцы̀ є҆го, и҆ о҆цыщала є҆го и҆ вс҃а съсꙋды ма́сла [є҆го][9], и҃миже слꙋжатъ (є҆мꙋ)[10].

Глава 4

1 І сказав Господь до Мойсея й Аарона, кажучи: **2** Візьми старшинство синів Каата, з-посеред синів Леві, за їхнім збором і за домами їхніх родин: **3** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ, кожний, що входить служити, чинити всі діла в храмі свідчення. **4** Це ж діла синів Каата, з-посеред синів Левія, за їхнім збором і за домами їхньої родини, в храмі свідчення – святе-святих. **5** І хай ввійдуть Аарон і його сини, коли підведеться табір, і хай зніму́ть занавісу, що покриває, і хай обвинуть в ній кивот свідчення, **6** і хай покриють його синім шкіряним покривалом, і хай покладуть на нього зверху одіж – всю синю, і хай вкладуть носила. **7** На стіл же предложення хай покладуть, на нього, одіж – всю багряну, і полумиски, і кадильниці, і чаші, і посудини, з яких лиють; і на ньому хай завжди будуть хліби. **8** І хай накладуть на нього одіж кармазинову, і хай покриють його шкіряним синім покривалом, і хай вкладуть до нього носила. **9** І хай візьмуть багряну одіж і покриють світило, що світить, і його світла, і його щипці, і його наливачі, і ввесь посуд його олії, якими служать йому.

10 І хай вкладуть його і ввесь його посуд до шкіряного синього покривала, і хай покладуть його на носила. **11** На золотий же жертовник хай положать багряну одіж, і хай покриють його шкіряним синім покривалом, і хай вкладуть його носила. **12** І хай візьмуть ввесь посуд для служіння, в якому служать у святих, і вкладуть до синьої одежі, і хай покриють їх шкіряним синім покривалом, і хай покладуть на носила. **13** І хай покладуть покривало на жертовник і покриють його одежею – всією багряною, **14** і хай покладуть на нього ввесь його посуд, яким служать в ньому: і кадильниці, і вилки, і чаші, і покриття, і ввесь посуд жертовника. І хай накинуть на них шкіряне синє покриття, і хай вкладуть його носила. І хай візьмуть багряну одіж, і хай покриють умивальник і його стояки, і хай вкладуть його до шкіряного синього покривала, і хай покладуть на носила. **15** І коли закінчать Аарон і його сини покривати святе і ввесь святий посуд, і коли підноситься табір, тоді ж хай ввійдуть сини Каата нести, *хай не доторкнуться святих, щоб не померли. І це є служіння синів Каата в храмі свідчення. **16** Наглядачем же є Еліазар, син Аарона – священика. І олія світила, і ладан складений, і жертва, що на всі дні, і олія помазання – нагляд всього храму і того, що є в ньому, в святому, і в усіх ділах. **17** І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **18** Не вигубіть збору племені Каата з-посеред Левітів. **19** Це ж вчините їм, і будуть живими, і не помруть, коли вони приходять до святого-святих – Аарон і його сини хай ввійдуть, і хай настановлять їх, кожного за його ношенням; **20** хай не ввійдуть нагло, щоб побачити святе, і не помруть. **21** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **22** Візьми старшинство синів Ґерсона і тих, що за домами їхньої родини, і за їхніми зборами, і за їхнім племенем: **23** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ, почисліть їх: кожного, що входить служити службу і чинити
пар1. 15 діла в храмі свідчення. **24** *Це служба збору Герсона – служити і носити. **25** Хай носять завіси храму, і храм свідчення, і його покривало, і покривало синіх шкір, що є зверху, і покривало дверей при храмі свідчення, **26** і завіси притвору, і завісу дверей притвору, що при храмі свідчення, і те, що довкруг вівтаря, і їхні шнури, і ввесь посуд служіння, і все, чим служать в них,

Й да вѣложа́тъ и҃ и҆ вс҃а сѣсу́ды є҆го́, вѣ покро́въ ко́жанъ сине́ѥ, и҆ да вѣзложа́тъ є҆го́ на носи́ла· (-)[11] На о҆лта́рь (же) златы́и да положа́тъ, о҆де́жу (багря́ну)[12], и҆ да покры́ютъ є҆го́ покро́вомъ ко́жанымъ сине́имъ, и҆ да вѣложа́тъ носи́ла є҆го́· Й да вѣзмо́утъ вс҃а сосу́ды служе́бныа. (-)[13] (в не́мже служа́тъ)[14] вѣ ст҃ы́хъ, и҆ вѣложа́тъ вѣ о҆де́жу (багря́ную)[15], и҆ да покры́ютъ и҆́хъ покро́вомъ ко́жанымъ сине́имъ, и҆ да возложа́тъ на носи́ла· Й покро́въ да [вѣзложа́тъ][16] на о҆лта́рь, и҆ покры́ютъ є҆го́ о҆де́жею все́ю багря́ною, и҆ да вѣзложа́тъ на́нь вс҃а сосу́ды [є҆го́][17] и҆́же служа́тъ вѣ не́и҃, и҆ кадильники и҆ ви́лицы, и҆ ча́ша, и҆ покро́въ, и҆ вс҃а сосу́ды о҆лтаря́, и҆ да вѣзложа́тъ на́ на покро́въ ко́жанъ сине́, и҆ да вѣложа́тъ носи́ла є҆го́· Й да вѣзмо́у҃ о҆де́жу багря́ну, и҆ да покры́ютъ оу҃мыва́льницу и҆ стоя́ла є҆я́, и҆ да вѣложа́тъ ю҆ в поволо́ку ко́жану сине́ю, и҆ да вѣзложа́тъ на носи́ла· Й (егда́) сверша́тъ а҆а́рово́нъ и҆ сы́нове є҆го́, покрыва́юще ст҃аа, и҆ вс҃а сосу́ды ст҃аа, (и҆) вѣнегда́ вѣста́ютъ по́лкъ· (-)[18] Тогда́ (же) да вни́дутъ сы́нове каа́довы вѣздви́гнути, * (да)[19] ся не прико́сну́у҃ ст҃ы́хъ, да не оу҃мру́тъ, (и҆) се (е҆́сть служе́ніе)[20] сы́нъ каа́довъ҃ вѣ хра́мѣ свѣдѣ́нїа· Смотри́тель (же) є҆лїа́за́ръ сы́нъ а҆а́рона́ жерца́, (и҆) еле́и свѣтильныи, и҆ демїа́мъ сложе́ныи, и҆ тре́бу҃ на́же вс҃а дн҃и, и҆ еле́и пома́занїа смотре́нїе всего́ хра́ма, і҆ ели́коже е҆́сть в не́мъ вѣ ст҃о́мъ, [и҆][21] вѣ всѣхъ дѣлехъ· Й рече́ г҃ь къ мои҃сїю і҆ а҆а́рону г҃лм҃а, да не потребите́ со́ньма племе́ни каа́дова, ѡ҃ среды́ левите́хъ· Се (же) да сѣтвори́те и҆́мъ, и҆ живи бу́дутъ и҆ не оу҃мру́тъ, прихода́щим҃ и҆́мъ, къ ст҃ы́мъ ст҃ы́хъ, а҆а́ронъ и҆ сы́нове є҆го́, да вни́дутъ, и҆ да оу҃стро́ятъ и҆́хъ, ко є҆го́ждо по ношенїю є҆го́ (да)[22] не вни́дутъ [внезапу́ видѣти][23] ст҃ое и҆ оу҃мру́тъ· Й рече́ г҃ь къ мои҃сїю г҃лм҃а. пони́ми старѣ́йшинѣ́ство сы́новъ [гершсо́нь][24], і҆ и҆́же по домо́мъ ѡ҃чьства и҆́хъ, и҆ по со́ньмомъ и҆́хъ, [и҆][25] по племе́немъ и҆́хъ, ѡ҃ и҃е, и҆ е҃ ѧ҆ѣ и҆ вы́ше, да́же до и҃, лѣтъ, сѣгляда́йте а҆́, всѧ́къ вѣходя́и служити службу҃ и҆ твори́ти дѣлеса́ вѣ хра́мѣ свѣдѣ́нїа· *Сїа служба соньма [герсо́нова][26], служи́ти и҆ вѣздвиза́ти (да)[27] вѣздви́жутъ о҆по́ны хра́ма, и҆ хра́ма свѣдѣ́нїа, и҆ покро́въ є҆го́, и҆ покро́въ (кожъ) сы́нь сущїи све́рху, и҆ о҆по́ну две́ри оу҃ хра́ма свѣдѣ́нїа, и҆ о҆по́ну притво́рну҃ю, и҆ завѣсу҃ вра҃ притво́рныхъ, е҆ли́коже оу҃ хра́ма свѣдѣ́нїа, і҆ (и҆́же о҆кр҃тъ о҆лтаря́ и҆ ве́рви и҆́хъ)[28], и҆ вс҃а сосу́ды служе́нїа и҆ вса́ е҆ли́ка служатъ в не́и҃хъ· да сѣтвора́тъ по сло́ву а҆а́рона и҆ сы́нъ є҆го́, [и҆][29] да бу́детъ [вс҃а][30], по всѣмъ служба́мъ҃

йхъ, и̂ по всѣмъ дѣ́лесемъ йхъ, и̂ да съгла-
да́еши йхъ по и̂ме́немъ вс҃а дѣ́леса на́же в нн̃·
Сїа слу́жба со́ньма сн̃овъ [геръсо́новъ][31], по всѣмъ
слу́жбамъ̀ йхъ, и̂ по всѣмъ дѣ́лесемъ йхъ, и̂ да
съгладда́еши йхъ по и̂ме́немъ вс҃а дѣ́леса на́же
в нн̃· Сїа слу́жба со́ньма сн̃овъ [геръсо́новъ][32], въ
хра́мѣ свѣдѣ́нїа, и̂ стра́жба йхъ въ рꙋцѣ [да-
ма́ра][33], сн̃а а҃а҃ро́на жерца̀· Сн̃ове (же) мерарїи́ны
по племе́ни йхъ, [и̂][34] по домо́мъ ѡ҃тьства йхъ
съгладда́йте йхъ ѡ҃ к҃, и̂ е҃, лѣтъ и̂ вы́ше
да́же до̀ н̃, лѣтъ, (и̂) съгладда́йте н̃, всѧ́къ
входя́и слу́жи́ти, въ дѣ́ла хра́ма свѣдѣ́нїа· (-)[35]
Сїа снабдѣ́нїа въздви́женыихъ и́ми, по всѣмъ
дѣлесе́мъ н̃, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа· дъски хра́м-
ныа и̂ забо́ры е҃го, и̂ столпы е҃го, и̂ стоа́ла е҃го,
[и̂ запо́ны две́рїи хра́ма][36], (и̂ покро́въ е҃го)· (-)[37]
Столпы (же) притворны́а (-)[38] и̂ стоа́ла н̃, [и̂
столпы̀ завѣ́сныа вра́тъ притво́ра и̂ стоа́ла
йхъ][39], и̂ колкѝ йхъ и̂ ве́рви йхъ, и̂ вс҃а съсꙋ́ды
йхъ, и̂ вс҃а слу́жба йхъ, по и̂ме́немъ [йхъ][40],
съгладда́йте йхъ, и̂ вс҃а съсꙋ́ды стра́жбы въз-
движе́мыихъ и́ми· Сїа слу́жба племе́ни сн̃въ ме-
ра́ринъ въ всѣхъ дѣлесѣхъ йхъ, въ хра́мѣ свѣ-
дѣ́нїа въ рꙋцѣ [дама́ра][41], сн̃а а҃а҃ро́на жерца̀ и̂
съгладà моѷ҃сїи і̂ а҃а҃ро́нъ, и̂ кн̃зи і҃и҃лвы, сн̃ы
кааѳовы по племе́ни н̃, [и̂][42] по домо́м҃ ѡ҃тьства
н̃, ѡ҃ к҃, и̂ е҃, лѣ и̂ вы́ше да́же до̀, н̃, лѣтъ,
всѧ́къ въходя́и слу́жити и̂ сътвори́ти дѣлесà,
въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа· И̂ бы́сть съгладда́нїе йхъ,
по племе́немъ, йхъ, в҃, з҃, со́тъ и̂ н̃· Сеѐ съчте́-
нїе соньма, кааѳова, всѣхъ служа́щихъ въ хра́-
мѣ свѣдѣ́нїа, на́коже съгладà моѷ҃сїи і̂ а҃а҃-
ро́нъ, по велѣ́нїемъ г҃нимъ, въ рꙋцѣ моѷ҃сїйни· (-)[43]
[Съгладда́нїе][44] (же) сн̃овъ [геръсо́новъ][45], по пле-
ме́немъ йхъ, [и̂][46] по домо́мъ ѡ҃тьства йхъ, ѡ҃
к҃, и̂ е҃, лѣтъ и̂ вы́ше, даже до̀ н̃, лѣтъ, всѧ́къ
въходя́и слу́жи́ти и̂ твори́ти дѣлесà въ хра́-
мѣ свѣдѣ́нїа· И̂ бы́сть съгладда́нїе йхъ, по
соньмо́мъ йхъ, по домо́мъ ѡ҃тьства йхъ, в҃
ты́сꙋщи, и̂ х҃, и̂ л҃· Сїа съгладда́нїа, со́ньма
сн̃въ [геръсо́новъ][47], всѣхъ служа́щихъ въ хра́мѣ
свѣдѣ́нїа, на́же съгладда́ша моѷ҃сїи і̂ а҃а҃ро́ по
гл҃ꙋ г҃ню (-)[48] [Съгладда́нїе][49] же [-][50] (-)[51] сн̃овъ
мерарѝнъ, по племе́немъ йхъ, [и̂][52] по домо́мъ
ѡ҃тьства йхъ, ѡ҃ к҃, и̂ е҃ лѣтъ и̂ вы́ше, да́же
до̀ н̃ лѣтъ, всѧ́къ входя́и слу́жи́ти на слу́же-
нїе хра́ма свѣдѣ́нїа· И̂ бы́сть съчте́нїе йхъ
[по племе́немъ йхъ][53], по соѝмо́мъ йхъ, [и̂][54] по
домо́мъ ѡ҃тьства йхъ, г҃. и̂ з҃· (Сїѝ чи́сла)[55]
со́ньма сн̃въ мерарѝнъ, на́же съгладà моѷ҃сїи і̂
а҃а҃ро́нъ, по гл҃ꙋ г҃ню (-)[56]· всѣх (же) съгладда́нїи
(левѝтовъ) на́же съгладà моѷ҃сїи і̂ а҃а҃ро́нъ, и̂

– хай зроблять **27** за словом Аарона і його синів, і хай буде вся служба синів Ґерсона, за всіма їхніми службами, і за всіма їхніми ділами, і наглядатимеш за ними по іменах, – всі діла, що в них. **28** Це служба збору синів Ґерсона в храмі свідчення, і їхня сторожа під рукою Тамара, сина Аарона – священика. **29** Сини ж Мерарі: за їхніми племенами і за домами їхньої родини – почисліть їх. **30** Від 20 і 5 літ і вище, аж до 50, літ, і почисліть їх: кожного, що входить служити в діла храму свідчення. **31** Це оберігання того, що носять вони, за всіма їхніми ділами, в храмі свідчення: дошки храму, і його поперечки, і його стовпи, і його стояки, і завіси дверей храму, і його покриття, **32** стовпи ж притвору, і їхні стояки, і стовпи завіси дверей притвору, і їхні стояки, і їхні кілки, і їхні шнури, і ввесь їхній посуд, і вся їхня служба – почисліть їх по їхніх іменах і ввесь посуд сторожі того, що ними несеться. **33** Це служба племені синів Мерарі, в усіх їхніх ділах, в храмі свідчення під рукою Тамара, сина Аарона – священика. **34** І почислив Мойсей і Аарон, й ізраїльські старшини синів Каата: за їхніми племенами і за домами їхньої родини, **35** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ, – кожного, що входить служити і творити діла в храмі свідчення. **36** І було число їх за їхніми племенами – 2000, і 7 сот, і 50. **37** Це перечислення збору Каата, всіх, що служать в храмі свідчення, так як почислив Мойсей і Аарон за наказом господнім під рукою Мойсея. **38** Почислення ж синів Ґерсона: за їхніми племенами і за домами їхньої родини, **39** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ – кожний, що входить служити і чинити діла в храмі свідчення. **40** І було число їх за їхніми зборами, за домами їхньої родини – 2 тисячі, і 600, і 30. **41** Це число збору синів Ґерсона, всіх, що служать в храмі свідчення, яких почислили Мойсей і Аарон за словом господнім. **42** Почислення ж синів Мерарі: за їхніми племенами і за домами їхньої родини, **43** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ – кожного, що входить служити на служіння храму свідчення. **44** І було число їх, за їхніми племенами, за їхніми зборами і за домами їхньої родини – 3000 і 200. **45** Це число збору синів Мерарі, яких почислив Мойсей і Аарон за словом господнім. **46** Всі ж почислені левіти, яких почислив Мойсей і Аарон, і князі ізраїльських синів: за

їхнім збором і за домами їхньої родини, **47** від 20 і 5 літ і вище, аж до 50 літ – кожний, що іде на діло, працювати за ділами ношення в храмі свідчення. **48** Було ж число їх 8000, і 5 сот, і 80 – **49** за наказом господнім. І почислили їх рукою Мойсея, мужа за його служінням, за його ділами, і тим, що ці несли, і почислені були так, як наказав Господь Мойсеєві.

кнзи [сн҃въ][57] їи҃лвъ (-)[58] по сво҃ьмоу и҆хъ, [и҆][59] по домо҃мъ ѡ҃чьства и҆хъ, ѡ҃ і҃, и҆ ѕ҃, лѣтъ, и҆ вы҃ше, да҆же до҆, н҃, лѣтъ, всѧ́къ и҆дыи́ на дѣло (дѣ́лати)[60], [по][61] дѣлесе́хъ вънъ҆движе́нїѧ, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ· (-)[62] бы́ша (же) съгладани́ѧ [и҃][63], и҃, ѕ҃ со҃, и҆ п҃, по велѣ́нїемъ гн҃имъ· (и҆) [съгладаша][64] и҆хъ рукою моу҆сїевою, (мужа по служе́нїи е҆го)[65], по дѣлесе́мъ е҆го, и҆ е́же вънъ҆двизаху сїи҃, и҆ съгладани́ суть, ꙗ́коже повелѣ гь моу҆сїю·

Гла, ѕ҃·

Рече гь къ моу҆сїю гла, повели҃ сн҃омъ їи҃лвымъ, и҆ да вы́гонѧтъ и҆з полка҆ всѧ прокаже́ныѧ, и҆ всѧ проливаю́щїѧ сѣмѧ, и҆ всѧ нечи́стыѧ дш҃ею, ѡ҃ мужеска по́лу до же́ньска, [и҆][1] да и҆зго́нитє во́нъ полка (да)[2] не о҆сквернѧ́тъ по́лкъ свои҆хъ, в ни҆хже а҃зъ бываю [-]3· И҃ съ҆творѝша (сн҃ове їи҃лвы тако)[4], [-][5] и҆згнаша и҆хъ во́нъ полка҆, ꙗ́коже гла гь моу҆сїю, тако съ҆творѝша сн҃ове їи҃лвы· И҃ рече гь къ моу҆сїю гла, гли сн҃омъ їи҃лвымъ реки҃и мужъ, и҆ли жена҆, (и҆ жена)[6] а҆ще съ҆творѝтъ, *ѡ҃ [вс҃ѣхъ][7] г мѳ ѕ҃ грѣхъ чл҃къ, и҆ презрѣвъ пре́зритъ [въ гѣ][8], и҆ прест҃упитъ дш҃а тѧ· да и҆сповѣ́стъ гр҃ѣ и҆же (съ҆творѝша)[9], и҆ да ѡ҃да́стъ прест҃упле́нїе глáвное, и҆ пато́ю ча́сть е҆го, да приложи́тъ к немоу, и҆ да ѡ҃да́стъ е҆моуже съгрѣши [-][10]· ч҃ще ѥ҆сть чл҃ку оу҃жикы ꙗ́ко ѡ҃да́ти е҆моу прест҃уплéнїе [-][11], (да ѡ҃даетъ прест҃уплéнїе гу҃), прест҃уплéнїе (же) ѡ҃да҆емое гу҃, жерцꙋ҆ да бу҃детъ, ра́звѣ о҆вна҆ о҆цыщéнїѧ, и҆же помо́литсѧ о҆ немъ (грѣха҆) е҆го ра́ди· И҃ всѧ́къ нача́токъ, и҆ всѧ́ка сщ҃аема въ сн҃ѣхъ, їи҃левѣхъ, е҆ли҃ко а҆ще приносѧтъ гу҃ жерцꙋ҆ [-][12] да бу҃детъ· И҃ ко҆е́го́ждо о҆сщ҃енїе, тому҆ да бу҃детъ, и҆ мужъ (а҆ще)[13] да́стъ жерцꙋ҆ тому҆ да бу҃детъ· И҃ рече гь къ моу҆сїю гла, гли сн҃омъ їи҃лвымъ, и҆ рцы҃ къ нимъ. мужу҆ [-][14] а҆ще прест҃упи́тъ жена҆ е҆го, и҆ [презира́ѧ пре́зритъ е҆го][15], и҆ бу҃детъ кто҃ с не́ю ло́же сѣмени, и҆ оу҃таи́тъ ѡ҃ о҆чїю мужа своего҆, и҆ оу҃кры́ется, а҆ о҆на́ же бу҃де́тъ о҆сквернена́, и҆ по́слуха не бу҃детъ҃ на не́ѧ, и҆ сїѧ ѥ҆сть на҃ста· И҃ прїи́детъ на него дх҃ъ ревнова́нїѧ, и҆ въ҆зревну́етъ жен҃ѣ своеи҃, о҆на́ же бу҃детъ о҆сквернена́, и҆ли прїи́детъ е҆му҆ дх҃ъ ревнова́нїю (да)[16] въ҆зревну҃е жен҃ѣ своеи҃, а҆ о҆на же бу҃детъ нео҆сквернена· И҃ да приведе́тъ мужъ жену҆ свою къ жерцꙋ҆, и҆ да принесе́тъ да́ръ за ню, деся́тую ча́сть мѣры ефи҃ ячны҃ѧ, [и҆][17] да не влїетъ на́ ню е҆ле́ѧ ниже да въ҆зложи́тъ на ню сѣ́лаго дмїа́ма. [тре́ба бо ревнова́нїѧ е҆сть][18], тре́ба па́мати, помина́ющи грѣхъ· И҃ да приведе́тъ ю҆

Глава 5

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Накажи ізраїльським синам, і хай проженуть з табору всіх прокажених і всіх, що виливають насіння, і всіх нечистих душею. **3** Від чоловічого роду до жіночого. І виженіть геть з табору, хай не опоганюють свої табори, в яких Я перебуваю. **4** І зробили ізраїльські сини так: прогнали їх геть з табору. Так, як сказав Господь Мойсеєві, так зробили ізраїльські сини. **5** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **6** Скажи ізраїльським синам, кажучи: Чоловік чи жінка, і жінка, якщо вчинить *з усяких гріхів людських, мой3. 6 і незваживши, незважить в Господі, і та душа зробить проступок, **7** хай визнає гріх, який вчинила, і хай віддасть за проступок приписане і п'яту його частину хай додасть до нього, і хай віддасть тому, проти кого згрішила. **8** Якщо немає в чоловіка кревних, щоб віддати йому за проступок, хай віддасть проступок Господеві. Проступок же, який віддається Господеві, хай буде священикові, за винятком барана очищення, яким помолиться за нього задля його гріха. **9** І всі первоплоди, і все, що освячується в ізраїльських синів, що лиш приносять Господеві, хай буде священикові. **10** І освячене кожного йому хай буде, і якщо чоловік дасть священикові, йому хай буде. **11** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **12** Говори до ізраїльських синів і скажи до них: Коли проти чоловіка вчинить проступок його жінка і, не зважаючи, не зважатиме на нього: 5,**13** і буде хто з нею ложем насіння, і вона скриє від очей свого чоловіка, і сховається, а вона ж буде опоганена, і свідка не буде проти неї, і вона не схоплена, **14** – і найде на нього дух ревнощів, і буде ревнувати своїй жінці, – вона ж буде опоганена; чи найде на нього дух ревнощів, щоб ревнувати своїй жінці, а вона ж буде не опоганеною, **15** – і хай приведе чоловік свою жінку до священика, і хай

жре́цъ, и̂ поста́витъ ю҆̀ пре́дъ гдⷭ̃мъ. и̂ да во́зметъ жрецъ во́ду [жи́ву чи́сту][19] въ сосу́дъ гли́нанъ и̂ персти земли́ сущїа оу҆̂ [-][20] хра́ма свѣдѣ́нїа, и̂ (да во́зметъ)[21] жре́цъ да въсы́плетъ въ во́ду, и̂ да поста́витъ жре́цъ жену̀ пре́дъ гдⷭ̃мъ, и̂ да ѡ҆́кры́етъ главу̀ женѣ, и̂ да да́стъ в рукѣ [-][22] тре́бу памати, тре́бу ревнова́нїа, а̂ в рукѣ жерцу̀ да бу́детъ вода̀ о҆́бличе́нїа, кленóмаа е҆̂и· И̂ да заклене́тъ ю҆̀ жре́цъ, и̂ рече́тъ женѣ, а̂ще не бы́сть никто́же с тобо́ю, и̂ нѣси́ ли приступи́ла о҆́скверънити́ся ѡ҆̃ мужа своего́, невинна бу́ди ѡ҆̃ воды̀ о҆́бличе́нїа кленóмыа сеа̀· А̂ще ли преступи́ла е҆̂си мужа́та сущи и̂ли о҆́скверне́на е҆̂си, и̂ да́стъ кто̂ (тебѣ ло́же свое)[23], ра́звѣ мужа твоего́· И̂ да заклене́тъ жре́ц҃ жену̀ кла́твами кла́твы своеа̀, и̂ да рече́тъ жре́цъ женѣ, да да́стъ [тⷯ҃а ѓь][24] въ кла́тву, и̂ проукла́тїе средѝ людїи твои̋, вънегда̀ да́стъ ѓь (и̂ бу́ди) стегно твоѐ ѡ҆̃па́дше, и̂ чре́во твоѐ ѡ҆̃па́дше, (и̂ о҆́те́кше)· И̂ да вни́детъ вода̀ кленóмаа е҆̂и, въ чре́во твое, (и̂) [надыша́етъ][25] (тⷯ҃и) оу҆тро́бу, и̂ [ѡ҆̃паде́тъ][26] стегно̀ твоѐ. и̂ ѡ҆̃вѣщае́тъ жена̀ (тⷯ҃а). бу́ди то бу́ди то· И̂ да въпи́шетъ жре́цъ кла́твы сїа въ кни́ги, и̂ да о҆́мо́читъ въ водѣ о҆́бличе́нїа кленóмыа, (да)[27] напои́тъ жену̀ водо́ю о҆́бличе́нїа, (и̂) проукла́тїа и̂ да вни́детъ в нїю вода̀ кла́таа о҆́бличе́нїа· И̂ да во́зметъ жре́цъ ѡ҆̃ рукѝ женьски тре́бу ревнова́нїа. и̂ да во́зложи́тъ тре́бу пр҃е гдⷭ̃мъ, и̂ да приведе́тъ ю҆̀ къ о҆́лтарю̀· И̂ да въ́зметъ жр҃е го́рънстїю тре́бы па́мати е҆̂а̀, и̂ да принесе́тъ ю҆̀ [жр҃е][28] на о҆́лта́рь, (-)[29] посе́м (же) напои́тъ (водо́ю жену̀)[30] (тⷯ҃у)· И̂ бу́детъ а̂ще е҆̂сть о҆́скверне́на, и̂ а́ще та́тбою, оу҆таи́лася е҆̂сть мужа своего́, и̂ да ви́дѧ҆ в нїю вода̀ кла́таа о҆́бличе́нїа, и̂ да надме́тъ чре́во [е́и][31], и̂ да ѡ҆̃паде́ стегно̀ е҆̂а̀, и̂ да бу́детъ жена̀ въ проукла́тїе въ лю́дехъ своихъ· А̂ще ли не бу́детъ о҆́скверне́на жена, и̂ чта̂ е҆̂сть, и̂ невина̃ бу́детъ, и̂ да прїи́метъ въ чре́вѣ и̂ всѣ́етъ сѣ́ма· Сїи зако́нъ ревнова́нїа (е҆̂сть) е҆̂же а̂ще преступитъ жена̀ мужа́та сущи, и̂ о҆́скверни́тсѧ· И̂ли чл҃къ е҆̂муже а̂ще наи́детъ на́нь дх҃ъ ревнова́нїа, и̂ въ́зревну́етъ женѣ свое́и да поста́витъ жену̀ свою̀ пр҃е гдⷭ̃мъ· И̂ да сътвори́тъ е҆́и жре́цъ ве́сь зако̃ сїи, и̂ чт̃ъ бу́детъ чл҃къ ѡ҆̃ грѣха̀. (-)[32] жена́ (же) тⷯ҃а въ́зметъ грѣхъ свои́·

принесе за неї дар: десяту частину міри ефи ячмінної муки, і хай не полиє на неї олію ані хай не покладе на неї білого ладану, – бо це жертва ревнощів, жертва пам'яті, що згадує гріх. **16** І хай приведе її священик і поставить її перед Господом, **17** і хай священик візьме живу чисту воду в глиняну посудину і пороху землі, що є при храмі свідчення, і хай візьме священик, і хай всипає до води. **18** І хай поставить священик жінку перед Господом, і хай відкриє голову жінки, і хай дасть в руки жертву пам'яті, жертву ревнощів, а в руці священика хай буде вода оскарження цього прокляття. **19** І хай закляне її священик, і скаже жінці: Якщо не був ніхто з тобою і ти не переступила, щоб опоганитися, від свого мужа – будь невинною від води оскарження цього прокляття, **20** хіба що ж ти переступила, будучи заміжньою, чи є опоганена, і дав хто тобі своє ложе, за винятком твого мужа. **21** І хай закляне священик жінку клятвами своєї клятви, і хай скаже священик жінці: Хай дасть тебе Господь на клятву і прокляття посеред твого народу, коли дасть Господь, і хай стегно твоє відпаде, і твій живіт відпаде і витече. **22** І хай ввійде ця вода проклята в твій живіт і роздує тобі лоно і відпаде твоє стегно. І та жінка відповість: Хай буде те, хай буде те. **23** І хай священик напише ці клятви в книгу, і хай замочить у воду оскарження, прокляття, **24** хай напоїть жінку водою оскарження і прокляття, і хай в неї ввійде проклята вода оскарження. **25** І хай священик візьме з руки жінки жертву ревнощів, і хай покладе жертву перед Господом, і хай приведе її до жертовника. **26** І хай візьме священик пригорщу жертви на пам'ять її, і хай принесе її священик до жертовника, – після цього ж напоїть водою ту жінку. **27** І буде, якщо вона є опоганеною і якщо скриванням скрилася від свого мужа: і хай ввійде в неї проклята вода оскарження і хай роздує її живіт, і хай відпаде її стегно, і хай буде жінка на прокляття у своєму народі. **28** Якщо ж не буде жінка опоганеною, і є чистою, і буде невинною – і хай прийме в лоні і засіє насіння. **29** Це є закон ревнощів, коли переступить жінка, що є заміжня, і опоганиться **30** чи чоловікові, на якого лиш найде на нього дух ревнощів, і заревнує своїй жінці – хай поставить свою жінку перед Господом. І хай зробить їй священик за всім цим законом **31** – і невинним буде чоловік від гріха, а та жінка візьме свій гріх.

Глава 6

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Чоловік чи жінка, що лиш сильно обіцяється молитою до Господа, хай очиститься чистотою, **3** і здержиться від вина і п'янкого напитку, і винного оцту і оцту з п'янкого напитку хай не п'є, і хай не п'є те, що робиться з винограду. І свіжого, і сухого винограду хай не їсть **4** в усі дні їх молитви. З усього, що буде з винограду і вина, з кісточок і до шкіри, хай – не пийте ані не їжте з усього. **5** І в усі дні його молитви о-
суд. 13 чищення *бритва хай не підніметься на його голову, – доки не скінчаться дні, які обіцяв Господеві, – буде святим, вирощуючи волосся своєї голови. **6** І в усі дні його молитви Господеві хай не ходить до всякої душі, що померла: **7** до батька, і до матері, і до брата, і до сестри, – хай не опоганиться від них, коли вони помруть, бо молитва його Бога на його голові, **8** всі дні його молитви він святим є Господеві. **9** Якщо ж хто смертю нагло помре зразу при ньому, хай опоганиться голова його молитви, хай остриже волосся своєї голови. В тому дні, в якому очиститься, в дні 7-му хай острижеться, **10** а в дні 8-му хай принесе дві горлиці або два голуби до священика перед двері храму свідчення. **11** І хай священик зробить: одне – за гріх, а друге – на цілопалення, і хай помолиться священик за нього, за душу, задля гріха, і хай освятить його голову. В тому дні, **12** в якому освятиться Господеві, в дні його молитви, і хай приведе однолітнє ягня за проступок, а попередні дні хай не будуть йому почислені, тому що опоганена була голова його молитви. **13** Це ж закон молитви, в якому дні скінчить день своєї молитви, хай принесе сам до дверей храму свідчення. **14** І хай принесе дар свій Господеві: одне однолітне ягня, без вади, – на цілопалення і однолітню ягницю, без вади, – за гріх, і одного барана, без вади, – за спасіння, **15** і кіш опрісноків – хлібів з пшеничної муки, замісеної в олії, і опрісноки, помазані олією, і їхню жертву, і їхнє поливання. **16** І хай священик принесе перед Господом, і хай зробить: те, що за його гріх і його цілопалення. **17** Барана же – хай зробить в жертву спасіння Господеві над кошем опрісноків, і хай зробить священик
дія. 21 жертву і його поливання. **18** *І хай той, що обіцявся, остриже перед дверима храму свідчення голову його молитви, і хай покладе волосся на вогонь, що є під жертвою спасіння.

Гла, ѕ·

Рече гь къ мойсію гла, гли сномъ їй-
лвымъ, и рече́ши къ ни́мъ, мужъ и́ли
жена́ иже а́ще (о́бещае́тсѧ вѣло)[1] мол-
бо́ю къ (гу· да о́чи́ститсѧ чисто-
то́ю)[2], (и́) (вънздержи́тсѧ ѿ ви́на и сикера)[3] (-)[4],
и о́цта ви́нна, и о́цта о́ловинна, да не пїе-
тъ, и е́ли́коже съдѣла́етсѧ ѿ гро́здъ ви́н-
ныхъ да не пїетъ· И́ винà свѣжа́го и сухо́го
да не на́стъ, въ вса дни моли́твы его, ѿ
всего̀ е́же бу́детъ ѿ ви́нничины [и́][5] винà, ѿ
ко́сти [и́][6] до скорълу́пы да [не (пїете)[7], ниже
(на́сте)[8] ѿ (всего̀)[9]][10]· (И́) въ вса дни молвы̀
о́цыще́нїа [его][11], *бричь да не възы́де на
главу́ его, до́ндеже сконча́ютсѧ дни́е, е́ли́коже
о́свѧща́лъ е́сть гу, стъ бу́детъ расти́
вла́сы главы̀ [своа][12]· (И́) въ вса дни молвы̀
[его][13] гу. на всею дшею сконча́вшеюсѧ, да не
хо́дитъ. надъ ѿца, и на мтръ, и на бра́та
и на сестру́, да сѧ не о́скверни́тъ ѿ ни́ оу-
ме́ршимъ и́мъ. ако́ мольба̀ ба его [-][14] на
главѣ его, вса дни мольвы̀ его, стъ е́сть гу·
чще ли кто̀ смр́тїю внеза́пу оумретъ оу негò
а́бїе, да о́скверни́тсѧ глава̀ мольвы̀ его, (да)[15]
о́брїе́тъ (вла́сы) главы̀ своѧ. во́ньже днь о́чи-
титсѧ, въ днь ѕ да о́бросне́тъсѧ, (а)[16] въ
днь, и, да принесе́тъ два го́личища и́ли два
голу́бичища, къ жрцу пре двери хра́ма свѣ-
дѣ́нїа· И да сътвори́тъ жре́цъ е́дину́ грѣхà
ра́ди, (а)[17] (другую)[18] въ всесожже́нїе, и да по-
мо́литсѧ [жре́цъ о́ не́мъ][19] съгрѣше́нїѧ ра́ди
о́ дши, и да о́ститъ главу́ его· в то́и днь
во́ньже о́ститсѧ гу въ дни молвы̀ [его][20], и
да приведе́тъ а́гнецъ е́дино́лѣтенъ въ пре-
ступле́нїе, [дни́е же][21] пре́жнїй, да не бу́дутъ
е́му въ число̀, поне́же о́скверни́сѧ глава̀ мольвы̀
его· (-)[22] Сїи (же) зако́нъ моле́нїѧ, въньже днь
сконча́етъ, днь мольвы̀ своа̀, да принесе́тъ
са́мъ къ две́ремъ хра́ма свѣдѣ́нїѧ· И да при-
несе́тъ да́ръ свои гу, а́гнецъ е́дино́лѣтенъ, [е́-
ди́нъ непороченъ][23] въ всесъжже́нїе, и а́гницу е́-
дино́лѣтну непоро́чну [-][24] грѣхà ра́ди, и о́вена
е́ди́нъ непороченъ спсенїѧ· И ко́шъ о́прѣсно́чныи
(хлѣбовъ ѿ мукы̀ пшени́чны)[25], въмѣшены̀ съ
е́лео́мъ и о́прѣсноки пома́заны е́лео́мъ и тре́-
бу и́хъ и възлїа́нїе и́хъ· И да принесе́тъ жре
пре гь, и да сътвори́тъ е́же грѣхà ра́ди его,
и всесъжже́нїе его· (-)[26] о́вен (же) да сътво-
ри́тъ тре́бу спсенну гу на ко́шницѣ о́прѣ́-
ночнѣй, и да сътвори́тъ жре́цъ тре́бу [-][27], и
възълїа́нїе его· *И да о́бро́снетсѧ о́бѣща́вый, дѣа ік

пр҃е двє́рми храма̀ свѣдѣнїѧ главà молбы̀ є̂го, и да вънзложи́т҃ власы̀ на о̂гнь, и́же є̂сть оу̑ тре́бы сп҃сеныѧ· и̂ да вънзмет҃ же́рцъ ра́мо варе́но ѡ̑ о́вна̀, и̂ хлѣбъ є̂ди́нъ (принесе́нъ)[28] ѡ̑ ко́шницы, и̂ о́прѣснокъ є̂ди́нъ, и̂ да вънзложи́тъ на рꙋцѣ о́бѣщава́вшемꙋѧ, по о́бросновє́нїѝ [главы̀][29] є̂го· и̂ да принесе́тъ а̀ же҃, вънзложе́нїе пре́дъ г҃ь. (є̂е) сто̀ да бꙋдетъ жерцꙋ̀ къ грꙋдемꙋ̀ вънзложе́нїѧ и̂ къ ра́мꙋ оу̑ча́стїѧ, (-)[30] по се́м (же) (о́бѣщавы́ѧ, да пїетъ)[31] винò. сїи зако̑ о́бѣщавшемꙋѧ, и́же а̂ще о́бѣща́е̂тъ [-][32] да́ръ [-][33] г҃ꙋ о̂ молбѣ [своє́и][34], [-][35] и́же а̂ще о́бра́щетъ рꙋка̀ є̂го, по си́лѣ молбы̀ є̂го, ю́же а̂ще о́бѣща́етъ, [є̂е да принесе́т҃][36] по зако́ну о́цѣще́нїѧ [є̂го][37]· и̂ рече г҃ь къ мои̑сі́ю гл҃ѧ, гл҃и а̂а́ро́ну и̂ сы́номъ є̂го рекїѝ *си́це· бл҃ови́т҃е сы̑ы і҃и̑лвы гл҃ющи и́мъ, и̂ (вънзложи́т҃е)[38] и́мѧ моѐ на сы̑ы і҃и̑лвы· и̂ а́зъ г҃ь бл҃влю и̂хъ, [гл҃ющи и́мъ][39], [и̂][40] [бл҃вит҃ъсѧ][41] [-][42] г҃ь, и̂ снабди́т҃ъ т҃ѧ [и̂][43] просвѣти́т҃ъ г҃ь лицє̀ своѐ на́ т҃ѧ, и̂ поми́лꙋетъ т҃ѧ· вънздви́гнетъ г҃ь лицє̀ своѐ на́ т҃ѧ, и̂ да́ст҃ т҃и ми́ръ [и̂ да вънзложа́тъ и́мѧ моѐ на сы̑ы і҃и̑лвы (-)[44] а́зъ г҃ь, бл҃влю а̀][45].

19 І хай священик візьме варене рамено з барана, і один хліб принесений з коша, і один опріснок, і хай покладе на руки того, що обіцявся, по обстриженні його голови. **20** І хай принесе їх священик, як принос, перед Господа. Це святе – хай буде священикові в додатку до грудей приносу і до рамена відлучення. Після цього ж, той, що обіцявся, хай п'є вино. **21** Це закон тому, що обіцяв, хто лиш обіцяє дар Господеві за свою молитву, те, що лиш знайде його рука, за силою його молитви, яку лиш обіцяє, це хай принесе за законом його очищення. **22** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **23** Скажи Ааронові і його синам, кажучи *так: Поблагословіть ізраїльських синів, кажучи їм, і покладіть ім'я моє на ізраїльських синах. І Я, Господь, поблагословлю їх, кажучи їм: **24** І благословенний буде Господь, і обереже тебе, **25** і просвітить на тебе Господь своє лице, і помилує тебе, **26** підніме Господь своє лице до тебе, і дасть тобі мир. І хай покладуть моє ім'я на ізраїльських синів. Я Господь поблагословлю їх.

сир. 36

сирꙋ̑ ѧ̑в

гл҃а, з҃·

в҃ мѡ́ и́

Глава 7

*бы́ст҃ъ въ дн҃ь вонже сконча̀ мои̑сі́и, на́коже поста́вити храмъ и̂ помаза́ и̑, и̂ о́ст҃и и̑, и̂ вс҃ѧ сосꙋ́ды є̂го, (-)[1] о́лт҃арь, и̂ вс҃ѧ сосꙋ́ды є̂го, и̂ пома́за а̀ и̂ о́ст҃и а̀· и̂ приведо́ша кн҃зи і҃и̑лт҃ьстїѝ, вы, кн҃зь до́мꙋ ѡ̑чьства и̂хъ, сїѝ кн҃зи ко̑е̂гождо племе́ни, сїи (же) пр҃ѣстоя́т҃ъ на́дъ съгляда́нїи· и̂ приведоша [да́ры][2] своѧ̀ пре́дъ г҃мъ ѕ҃, колесни́цъ, ц҃рьскыхъ, и̂ вы, воло́въ, [и̂][3] [колесни́ца є̂ди́на][4] ѡ̑ двою̀ кн҃зю, и̂ теле́цъ ко́ждо (и̂хъ), и̂ принесо́ша пр҃ѣ хр҃а̑· и̂ рече г҃ь къ мои̑сі́ю гл҃ѧ. вънзмѝ ѡ̑ ни́хъ, и̂ да бꙋ́дꙋтъ на дѣлесà слꙋже́бнаѧ хра́ма свѣдѣ́нїѧ, и̂ даждь а̀ левѝтомъ ко́ждо (и̂хъ), по [дѣлꙋ и̑][5]· и̂ пои́мъ мои̑сі́и колесни́цы и̂ волы, [и̂][6] да́ст҃ъ а̀ левѝтомъ· двѣ̀ колесни́цы, и̂ д҃, волы̀, да́ст҃ъ сы́номъ [герѕо́нимъ][7] по слꙋжбамъ и̂хъ, (-)[8] четы́ри (же) колесни́цы, и̂ и̑ воловъ, даст҃ъ сы́номъ мера́риномъ, по слꙋжбамъ и̂хъ [и̂][9] (по̑ рꙋкꙋ)[10] [дамара][11] сы́на а̂а́ро́на жерца̀· (-)[12] Сы́ном (же) каа́довымъ не да́ст҃ъ, на́ко слꙋжбы с҃т҃го и́мѣѧхꙋ, на рамꙋ [и̂хъ][13] да вънздви́жꙋт҃· и̂ принесо́ша кнѧ́зи на о̂сщ҃е́нїе о̂лт҃а́рѧ, въ дн҃ь во́нже пома́за є̂го, и̂ принесо́ша кн҃зи [да́ры][14] своѧ̀ пр҃ѣ о̂лт҃а́рь· и̂ рече г҃ь къ мои̑сі́ю кн҃зь є̂ди́и̑ на́ дн҃ь, [и̂][15] кн҃зь въ дн҃ь (дрꙋгїи), да принесе́т҃ъ [да́ры][16] своѧ̀, на о̂сщ҃е́нїе о̂лт҃а́рѧ̀· (-)[17] ба́ше (же) приносѧ́и̑ ([да́ры своѧ̀][18], въ

1 І *сталося в тому дні, коли закінчив Мойсей ставити шатро, і помазав його, і освятив його і ввесь його посуд, і жертовник і ввесь його посуд, і помазав їх, і освятив їх. **2** І принесли *дари* ізраїльські старшини, 12 князь дому їхнього роду. Це старшини кожного племені, вони стоять, як наглядачі. **3** І принесли свій дар перед Господа: 6 царських колісниць і 12 волів, і одна колісниця від двох князів, і теля від кожного з них, і привели до шатра. **4** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **5** Візьми від них і будуть на діла служебні шатра свідчення, і даси їх левітам: кожному з них за ділом їх. **6** І взявши Мойсей колісниці і волів, і дав їх левітам. **7** Дві колісниці і 4 воли дав синам Ґерсона за служінням їхнім, **8** а чотири колісниці і 8 волів дав синам Мерарі за служінням їхнім, під руку Тамара, сина Аарона – священика. **9** Синам же Каата не дав, бо служіння святого мали, на раменах хай носять. **10** І принесли князі на посвячення жертовника в дні, в якому помазав його, і принесли князі свої дари до жертовника. **11** І сказав Господь до Мойсея: Один князь – на день, князь, щодень інший, хай принесе свої дари на посвячення жертовника. **12** А приніс свої дари в першому дні Наассон,

мой2. 40

син Аминодава, князь юдиного племені. **13** І приніс свій дар: одне срібне блюдо, а міра його – 100 і 30 сиклів, і одну срібну чашу – 70 сиклів, згідно з сиклем святим – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – на жертву. **14** І одну кадильницю – 10 золотих – повну ладану. **15** І 1 теля, з волів, барана – 1, 1 однолітнє ягня на цілопалення. **16** І 1 козла, з кіз, – за гріх. **17** На жертву ж спасіня: 2 телички, 5 баранів, 5 козлів, 5 однолітніх ягниць – це дар Наассона, сина Аминодава. **18** І в 2-й день приніс Натанаїл, син Согара, князь племені Іссахара. **19** І приніс свій дар: 1 срібне блюдо, а його міра – 100 і 30 сиклів, і одну срібну чашу – 70 сиклів, за святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – на жертву. **20** І одну кадильницю – 10 золотих – повну ладану. **21** І 1 теля, з волів, і 1 барана, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **22** і 1 козла, з кіз, – за гріх,. **23** на жертву. На жертву ж спасіння: 2 телички, 5 баранів, 5 козлів, 5 однолітніх ягниць – це дар Натанаїла, сина Согора. **24** І в 3-му дні – князь синів Завулона Еліяв, син Хелона. **25** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, одну срібну чашу – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **26** І одну кадильницю – 10 золотих – повну ладану, **27** і 1 теля, з волів, і 1 барана, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **28** і 1 козла, з кіз, – за гріх. **29** На жертву ж спасіння: 2 телички, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Еліява, сина Хелона. **30** І в 4-му дні – князь синів Рувима Елісур, син Сеудира. **31** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і 1 срібну чашу – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **32** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **33** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 ягня однолітне – на всепалення. **34** І 1 козел, з кіз, – за гріх. **35** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Елисура, сина Седеура. **36** І в 5-му дні – князь синів Симеона Саламіїл, син Сурісадая. **37** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і 1 срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замі-

а дн҃ь)[19] наассо҃, сн҃ъ аминодавль, кн҃зь племени іюдина, и҆ принесѣ даръ свои блюдо сребрано є҆дино, (а҆) (мѣра є҆го, р҃, и҆ л҃)[20], (сикль), [и҆][21] чашу є҆дину сребряну, о҃, сикль, по сиклю стому, ѻ҆боѣ полны мукы пшеничны, спражены съ є҆лео҆мъ на требу· [и҆][22] димїамникъ є҆динъ і҆ златникъ полны каденїа· [и҆][23] телецъ а҃, ѡ҃ волъ, [и҆][24] ѻ҆венъ а҃, [и҆][25] агнецъ а҃, є҆динолѣтенъ. въ вс҃есъжжєніе· и҆ козелъ ѡ҃ козъ а҃, грѣха ради· (-)[26] На требу (же) сп҃сеную, юница в҃, [и҆][27] ѻ҆венъ є҃, [и҆][28] козелъ є҃, агнецъ є҆динолѣтенъ є҃, сїи даръ наассона сна аминодавля· [и҆][29] въ (в҃, дн҃ь)[30] принесѣ наданаилъ сн҃ъ согаровъ кн҃зь, племени [и҆сахара][31], и҆ принесѣ даръ свои блюдо сребрано а҃, (а҆) (мѣра є҆го р҃, и҆ л҃)[32] (сикль), [и҆][33] чашу є҆дину сребряну о҃ сикль, по сиклю стому, ѻ҆боѣ полны мукы пшеничны, спражены съ є҆леомъ на требу· [и҆][34] димиамникъ є҆динъ, і҆, златникъ, полнъ каденїа· [и҆][35] телецъ а҃ ѡ҃ волъ [и҆][36] ѻ҆вѣ҃, а҃, [и҆][37] агнецъ, а҃, є҆динолѣтѣ҃ въ вс҃есъжжєніе· и҆ козелъ ѡ҃ козъ, а҃ грѣха ради· (-)[38] На требу (же) сп҃сеную юнъца, в҃, [и҆][39] ѻ҆вѣ҃, є҃, [и҆][40] козѣ҃, є҃, [и҆][41] агнѣ҃ є҆динолѣтенъ, є҃, сїи даръ наданаилѣ҃ сна согорова· [и҆][42] въ (г҃ дн҃ь)[43] кн҃зь сновъ заоу҆лонь елїавъ сн҃ъ хелоновъ, да҃ є҆го блюдо сребрано, а҃, (мѣра є҆го р҃ и҆ л҃)[44] (сикль) [и҆][45] чашу є҆дину сребряну о҃, сикль, по сиклю стому ѻ҆боѣ полно мукы пшеничны спражены съ є҆леѻ҃ на требу· [и҆][46] дїамникъ є҆дн҃, і҆, златникъ полнъ каденїа, [и҆][47] телецъ, а҃, ѡ҃ воло҃ [и҆][48] ѻ҆венъ, а҃, [и҆][49] агнѣ҃ а҃ є҆динолѣтенъ въ вс҃есъжжєніе· и҆ козелъ ѡ҃ козъ а҃ грѣха ради· (-)[50] На требу (же) сп҃сеную, юнца в҃. [и҆][51] ѻ҆венъ є҃, [и҆][52] козелъ, є҃. [и҆][53] агнецъ є҆динолѣтенъ, є҃. сїи даръ єліавль, сна хелонова· [и҆][54] въ (д҃, дн҃ь)[55], кн҃зь сновъ рувимль єлису҆ръ, сн҃ъ (сеоу҆дировъ)[56]. даръ є҆го блюдо сребрано. а҃, (мѣра є҆го. р҃, и҆ л҃)[57], (сикль), [и҆][58] чашу є҆дину сребряну. о҃, сикль по сиклю стму, ѻ҆боѣ полны мукы пшеничны, спражены съ є҆леѻ҃мъ на требу· [и҆][59] димїамникъ є҆динъ. і҆, златникъ, полнъ каденїа· [и҆][60] телецъ а҃ ѡ҃ воло҃, [и҆][61] ѻ҆венъ а҃, [и҆][62] агнецъ а҃, є҆динолѣтенъ, въ вс҃есъжжєніе· [и҆][63] козелъ ѡ҃ козъ а҃ грѣха ради· (-)[64] На требу (же) сп҃сеную юнца, в҃, [и҆][65] ѻ҆венъ, є҃, [и҆][66] козелъ. є҃, [и҆][67] агнецъ є҆динолѣтѣ҃, є҃, сїи даръ є҆лису҆ровъ сна (сседеоу҆рова)[68]. [и҆][69] въ. (є҃, дн҃ь)[70] кн҃зь сновъ симеоня, саламиль, сн҃ъ сурисадаиль. даръ є҆го блюдо сребрано. а҃, (мѣра є҆го. р҃, и҆ л҃)[71], (сикль), [и҆][72] чашу є҆дину сребряну. о҃, сикль по сиклю стому, ѻ҆боѣ полны мукы пшеничны, спражены съ є҆леомъ на требу· [и҆][73] димїамникъ є҆дінъ, і҆, златникъ полнъ каденїа· [и҆][74] телецъ а҃ ѡ҃ воло҃, [и҆][75] ѻ҆венъ а҃, [и҆][76] агнецъ а҃ є҆динолѣтеи҆ въ вс҃есъжж-

жéнїе· Й̂ козéлъ ѡ̑ ко́зъ а̑ грѣхà рáди· (-)[77] На трéбꙋ (же) сп҃сенꙋю ю҃нца в̑, о̂вéнъ. ѓ, козéлъ. ѓ, а́гнецъ ѐдинолѣтенъ, ѓ, сїи дáръ саламїи́лъ, сн҃а сꙋрисадáйлѫ· [Й̂][78] въ (ѕ̑ дн҃ь)[79], кн҃зь сн҃овъ гáдовъ, ѐлисаáфъ сн҃ъ рагꙋи́левъ. дáръ ѐго блю́до срéбрѧно, а̑, (мѣ́ра ѐго, р̑, и̂ л̑)[80], (сикль), [и̂][81] чáшꙋ ѐди́нꙋ срéбрѧнꙋ. ѳ̑, сикль по сиклю сщ҃ꙋ, о̂бóе по́лны мꙋкѝ пшенúчны, спрѧ́жены съ ѐлéо̂мъ на трéбꙋ· [Й̂][82] димїáмникъ ѐди́нъ. ї, злáтникъ по́лнъ кадéнїѧ· [Й̂][83] телéцъ а̑ ѡ̑ волóвъ, [и̂][84] о̂вéнъ а̑, [и̂][85] а́гнецъ а̑ ѐдинолѣтенъ, въ всесъжжéнїе· [Й̂][86] козéлъ ѡ̑ ко́, а̑, грѣхà рàди· (-)[87] На трéбꙋ (же) сп҃сенꙋю ю҃нцà. в̑, [и̂][88] о̂венъ. ѓ. [и̂][89] козéлъ. ѓ, [и̂][90] а́гнецъ ѐдинолѣтенъ ѓ, сїи дáръ ѐлиса́фль сн҃а рагꙋилева· [Й̂][91] въ (ѕ̑, дн҃ь)[92], кн҃зь сн҃овъ ѐфрѣмль, ѐлиса́ма сн҃ъ семиоу́́довъ. дáръ ѐго, блю́до срéбрѧно. а̑, (мѣ́ра ѐго. р̑, и̂ л̑)[93] (сикль), [и̂][94] чáшꙋ ѐди́нꙋ срéбрѧнꙋ. ѳ̑, сикль, по сиклю сщ҃ꙋ, о̂бóе по́лны мꙋкѝ пшенúчны, съпрѧ́жены съ ѐлéо̂мъ на трéбꙋ· [Й̂][95] димїáмникъ ѐди́нъ. ї, злáтникъ, по́лнъ кадéнїѧ· [Й̂][96] телéцъ а̑ ѡ̑ волóвъ, [и̂][97] о̂вéнъ а̑, [и̂][98] а́гнецъ а̑ ѐдинолѣтенъ, въ всесъжжéнїе· Й̂ козéлъ ѡ̑ ко́зъ а̑ грѣхà рáди· (-)[99] На трéбꙋ (же) сп҃сенꙋю ю҃нца в̑, [и̂][100] о̂вéнъ. ѓ, [и̂][101] козéлъ ѓ, [и̂][102] а́гнецъ ѐдїнолѣтенъ ѓ, сїи дáръ ѐлисамáновъ. сн҃а семиоу́́дова· [Й̂][103] въ (и̂, дн҃ь)[104], кн҃зь сн҃ъ манасїúль, гамалїúль, сн҃ъ (фа̂дасꙋ́ровъ)[105]. дáръ ѐго блю́до срéбрѧно. а̑, (мѣ́ра ѐго. р̑, и̂ л̑)[106] (сикль). [и̂][107] чáшꙋ ѐди́нꙋ срéбрѧнꙋ. ѳ̑, сикль, по сиклю сщ҃омꙋ, о̂бóе по́лны мꙋкѝ пшенúчны. съпрѧ́жены съ ѐлео̂мъ на трéбꙋ· [Й̂][108] димїáмнй̑ ѐди́нъ. ї, злáтникъ, по́лнъ кадéнїѧ· [Й̂][109] телéцъ а̑ ѡ̑ волóвъ, [и̂][110] о̂вéнъ а̑, [и̂][111] а́гнецъ а̑ ѐдинолѣтѣ̑, въ всесъжжéнїе· Й̂ козéлъ ѡ̑ ко́зъ а̑ грѣхà рáди· (-)[112] На трéбꙋ (же) сп҃сенꙋю ю҃нца в̑, [и̂][113] о̂вéнъ ѓ, [и̂][114] козéлъ ѓ, [и̂][115] а́гнецъ ѐдинолѣтенъ ѓ. сїи дáръ гамалїúль. сн҃а фа̂дасꙋ́рова· [Й̂][116] въ (д̑, дн҃ь)[117], кн҃зь сн҃овъ венїамúнь, а̂видáнъ сн҃ъ гадеóнинъ. дáръ ѐго, блю́до срéбрѧно. а̑, (мѣ́ра ѐго. р̑, и̂ л̑)[118]. (сикль), [и̂][119] чáшꙋ ѐдинꙋ срéбрѧнꙋ ѳ̑, сикль, по сиклю сщ҃ꙋ, о̂бóе по́лны мꙋкѝ пшенúчны. съпрѧ́жены съ ѐлéо̂мъ на трéбꙋ· [Й̂][120] димїáмнй̑ ѐди́нъ. ї, злáтникъ, по́лнъ кадéнїѧ· [Й̂][121] телéцъ, а̑, ѡ̑ воло̑, [и̂][122] о̂вéнъ а̑, [и̂][123] а́гнецъ а̑ ѐдинолѣтенъ въ всесъжжéнїе· [Й̂][124] козéлъ ѡ̑ ко́зъ а̑, грѣхà рáди· (-)[125] На трéбꙋ (же) сп҃сенꙋю. ю҃нца в̑, [и̂][126] о̂вéнъ ѓ, [и̂][127] козелъ ѓ, [и̂][128] а́гнецъ ѐдинолѣтенъ. ѓ, сїи дáръ а̂видáновъ сн҃а гадеóнїина· [Й̂][129] въ. (ї, дн҃ь)[130] кн҃зь сн҃овъ дановъ, (а̂хеѣ́зéръ)[131], сн҃ъ а̂мисадáи. дáръ ѐго блю́до срéбрѧно, а̑. (мѣ́ра ѐго. р̑, и̂ л̑)[132],

seною в олії, – для жертви. **38** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану. **39** І 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 ягня однолітнє – на всепалення, **40** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **41** На жертву ж спасіння: 2 телиці, 5 баранів, 5 козлів, 5 однолітніх ягниць – це дар Саламіїла, сина Сурісадая. **42** І в 6-му дні – князь синів Ґада Елісааф, син Раґуїла. **43** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, одна срібна чаша – 70 сиклів, за святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **44** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **45** і 1 теля, з волів, і 1 козел, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **46** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **47** На жертву ж спасіння: 2 телиці, 5 баранів, 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Елисафа, сина Раґуїла. **48** І в 7-му дні – князь синів Ефріма Елисама, син Семиуда. **49** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **50** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **51** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 однолітнє ягня – для цілопалення, **52** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **53** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Елісами, сина Семиуда. **54** І в 8-му дні князь синів Манасії Гамаліїл, син Фаддасура. **55** Дар його: 1 срібне блюдо, його міра – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **56** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **57** і 1 теля, з волів, і 1 барана, і 1 однолітнє ягня – для цілопалення, **58** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **59** На жертву ж спасіння: 2 телички, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Гамаліїла, сина Фаддасура. **60** І в 9-му дні – князь синів Веніямина Авидан, син Ґадеона. **61** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – для жертви. **62** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **63** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **64** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **65** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Авідана, сина Ґадеонія. **66** І в 10-му дні князь синів Дана Ахеєзер, син Амісадая.

67 Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – на жертву. **68** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **69** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **70** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **71** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Ахеєзера, сина Мисадая. **72** І в 11-му дні князь синів Асира Фаґель, син Ехрана. **73** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і 1 срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – на жертву. **74** І 1 кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **75** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **76** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **77** На жертву ж спасіння: 2 телички, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Фаґеїла, сина Ехрана. **78** І в 12-му дні князь синів Неталима Ахира, син Енана. **79** Дар його: 1 срібне блюдо, його мірка – 100 і 30 сиклів, і одна срібна чаша – 70 сиклів, згідно з святим сиклем, – оба повні пшеничної муки, замісеної в олії, – на жертву. **80** І одна кадильниця – 10 золотих – повна ладану, **81** і 1 теля, з волів, і 1 баран, і 1 однолітнє ягня – на цілопалення, **82** і 1 козел, з кіз, – за гріх. **83** На жертву ж спасіння: 2 телиці, і 5 баранів, і 5 козлів, і 5 однолітніх ягниць – це дар Ахіра, сина Енана. **84** Це освячення жертовника від князів ізраїльських синів в тому дні, коли помазав його: 12 срібних блюд, і 12 срібних чаш, і 12 золотих кадильниць, **85** по 100 і 30 сиклів в кожному блюді, і по 70 сиклів в одній чаші, – в усіх посудинах срібла – 2000 400 сиклів, за святим сиклем. **86** І 12 золотих кадильниць, повні ладану, по 10 золотих в кожній кадильниці. Всього ж золота в кадильницях -100 і 20 золотих. **87** Ввесь скот на цілопалення: 12 телят, 12 баранів, 12 однолітніх ягнят, – їхні жертви, і 12 козлів, з кіз, – за гріх. **88** Всіх волів на жертву спасіння: телиць – 24, і 60 баранів, і 60 однолітніх козлів, і 60 однолітніх ягниць без вади, – це освячення жертовника, по наповненні їхніх рук і по його помазанні. **89** *Коли входив Мойсей до шатра свідчення, говорити до Нього, і почув господє слово, що говорило до нього згори очищення, що є над кивотом свідчення, між двома херувимами. І говорив до нього.

мой3. 1

(сикль). [и]133 чашу єдину сребряну. о, сикль, по сиклю стому, обоє полны мукы пшеничны съпражены съ єлеомъ на трєбу· [и]134 димїамникъ єдинъ. і, златникъ, полнъ каденїа· [и]135 телєцъ а ѡ волобъ, [и]136 овенъ а, [и]137 агнецъ а, єдинолѣтенъ въ вєсъжженїє· [и]138 козелъ ѡ козъ а грѣха ради· (-)139 На трєбу (же) сѣсеную. юнца в, [и]140 овенъ є [и]141 козелъ є, [и]142 агнецъ єдинолѣтенъ є. сїи даръ ахєєзєровъ сна [мисадаинa]143. [и]144 въ (аі, днь)145 кнѧзь сновъ асировъ, (фагєль)146 снъ єхрань. даръ єго блюдо сребряно а, (мѣра єго. р, и л)147 (сикль), [и]148 чашу єдину сребряну. о, сикль, по сиклю стому, обоє полны мукы пшеничны, съпражены съ єлеѡ на трєбу· [и]149 димїамникъ єдн. і, златникъ, полнъ каденїа· [и]150 телєцъ а ѡ волобъ, [и]151 овенъ а, [и]152 агнецъ, а, єдинолѣтє, въ вєсъжженїє· и козелъ ѡ кѡ, а, грѣха ради· (-)153 На трєбу (же) сѣсеную. юнца в, [и]154 овенъ є, [и]155 козелъ є, [и]156 агнецъ єдинолѣтенъ є, сїи даръ фагєиль сна єхрана· [и]157 въ (ві, днь)158, кнѧзь сновъ (недалимль)159, ахира снъ єнань. даръ єго блюдо сребряно а, (мѣра єго р, и л)160 (сикль), [и]161 чашу єдину сребряну. о, сикль по сиклю стому, обоє полны мукы пшеничны. съпражены съ єлеомъ на трєбу· [и]162 димїамникъ єдинъ. і златникъ, полнъ каденїа· [и]163 телєцъ а, ѡ волобъ, [и]164 овенъ а, [и]165 агнецъ а, єдинолѣтє въ вєсъжженїє· и козелъ ѡ козъ а грѣха ради· (-)166 На трєбу (же) сѣсеную юнца в, [и]167 овенъ є, [и]168 козелъ є, [и]169 агнецъ єдинолѣтенъ є, сїи даръ ахировъ, сна єнана· Сє осщенїє олтарѧ, воньже днь помаза и, ѡ кнѧзеи сновъ ізіилевъ, блю сребряны ві, [и]170 чашъ сребряны ві, [и]171 димїамникъ златы ві, по р, и л сикль (въ коєиждомъ блюдѣ)172 и по о сикль чаши єдїноя, (въ всѣхъ же съсудѣхъ сребра)173 в, [-]174 у, сиклевъ по сиклемъ стымъ· [и]175 димїамникъ златы ві, полны каденїа, (по і златникъ въ коєиждо димїамнику,) всего же злата въ димїамницѣ, р, и іс, златникъ· всѣхъ (же) говядъ въ вєсъжженїє. телєцъ ві, овенъ ві, агнецъ єдїнолѣтенъ ві, требы ихъ [-]176. и козелъ ѡ козъ ві, грѣха ради. всѣ (же) волобъ, на трєбу сѣсеную, юнєцъ їкд, [и]177 овенъ зв, [и]178 козелъ [єдинолѣтенъ]179 зв, [и]180 агнецъ [єдинолѣтенъ непорочны, зв]181. Сє осщенїє олтарѧ по исполненїю рукъ [ихъ]182, и по помазанїи єго· *внегда вѣхождаше моусїи въ храмъ свѣдѣнїа, глати ємў. и оуслыша (гнь глъ)183, глющъ къ немў, съвыше оуѣщенїа. єже єсть оу ковчега свѣдѣнїа. межу двѣма херувимома, и гла к немў·

ѓ мѡ й

Гла, й·

Глава 8

Глагола ѣ къ моусїю глагол, глаи ааро́ну [рекїи][1] к немý. ѣгда̀ въста́виши свѣтила̀ по́ радý, съпредъ свѣтила, да свѣтитъ. з, свѣщнй· й сътворѝ та́ко ааро́нъ, ѡ ѣдино́мъ страны̀, съ прѣдѣ свѣтила, ѥ́же свѣщѝ ѣго, на́коже повелѣ ѣ моусїю· (-)[2] Се(же) творе́нїе свѣтильное. съліа́но зла́то (й) сте́блїе ѣго, й цвѣтци ѣго съліа́ны вс̑и, по о́бразу, на́ко показа̀ ѣ моусїю, та́ко сътворѝ свѣщнй· й рече ѣ къ моусїю гл. поими левиты ѡ посрⷣ сйовъ їйлевъ, й да о́чистиши а̑· (-)[3] Сице (же) да сътвори́ши и̑мъ, о́цыщенїе (-)[4] да покропи́ши на нй во́ду о́цѣщенїа, й да възыи́детъ бри́чь на всѣ тѣ́ло и̑хъ, і и̑сперу́тъ ри́зы своа̀, й чисты бу́дутъ· й да по́имутъ (-)[5] ѣди́нъ ѡ волу́ъ, й (-)[6] тре́бу мукы̀ пшени́чны съпра́жены съ ѣле́омъ, й теле́цъ (второ́и) ѣдинолѣтенъ [-][7], да по́имеши грѣха̀ ра́ди· й *да приведе́ши левиты пр̑ѣ хра́мъ свѣдѣ́нїа. й да (й) събере́ши вéсь со́ньм сйвъ їйлвъ· й приведе́ши левиты пр̑ѣ ѣ, й да възложа́ сйве їйльстїи, рукы̀ своа̀ на левиты, й да ѡслу́житъ ааро́нъ левиты ѡда́нїе пр̑ѣ ѣ ѡ сйвъ їйлвъ, й да слу́жатъ слу́жбу гви· левиты же да възложа́тъ ру́ки на главы̀ телцемъ, й да [сътвори́ши] ѣди́нъ грѣха̀ ра́ди. (а̑)[9] [второ́и][10] въ вс̑есъжже́нїе ѣ, о́чи́стити о́ нихъ· (-)[11] Поста́виши (же) левиты [-][12] пр̑ѣ ааро́номъ й пр̑ѣ сйномй ѣго. й да ѡда́си а̑ ѡда́нїе [-][13] ѣ· й да ѡслу́чиши левиты, ѡ среды̀ сйвъ їйлвъ, й да бу́дутъ мнѣ· (-)[14] Посе́мъ (же) да вни́ду левиты служи́ти слу́жбу, [въ хра́мѣ][15] свѣдѣнїа, й да о́чи́стиши и̑, й да ѡда́си а̑ [ѡда́нїе][16] пр̑ѣ гмъ. на́ко ѡда́нїа ѡда́ны сїи мнѣ суть, ѡ среды̀ сйвъ їйлвъ. въ ѡврерза́ющихъ мⷭто, вс̑а́ка ложесна̀ первене́цъ вс̑ѣ ѡ сйвъ їйлвъ, прїа́хъ а̑ себѣ· *я́ко мнѣ (ѥ́сть) весь прывене́цъ ѡ сйвъ їйлвъ. ѡ чл́ка до ско́та, въ дн̑ь во́нже поби́хъ вéсь первене́цъ, в землй ѣгу̑петьстей, о́стихъ а̑ себѣ· й поа́хъ левиты въ мⷭто вс̑а́каго прывенца̀ сйовъ їйлвъ· (-)[17] ѡда́х (же) левиты ѡда́нїе· (-)[18] ааро́ну й сйомъ ѣго, ѡ среды̀ сйовъ їйлвъ, служи́ти слу́жбу сйвъ їйлвъ въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа. й да мо́лятсѧ о́ сйѣхъ їйлвыхъ. на́ко да не бу́детъ (гнѣвъ) на сйѣхъ їйлвыхъ. ѣгда̀ (приступи́ти и̑мъ)[19] къ сты̑мъ· й сътворѝ моусїи й ааро́нъ й вéсь соньмъ сйовъ їйлвъ, левитомъ на́коже заповѣда̀ ѣ моусїю о́ левитѣ. та́ко сътвори́ша и̑мъ сйве їй лви· й о́чи́стишасѧ левити. і и̑спра́ша ри́зы

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: 2 Скажи Ааронові, кажучи до нього: Коли поставиш світила – за порядком перед світильником хай світять 7-ми свічник. 3 І зробив так Аарон: з однієї сторони, спереду світильника, запалив світила його, так як наказав Господь Мойсеєві. 4 Це твориво світильника: вилитий золотий, і стебла його, і квіти його – вилиті всі за образом, так як показав Господь Мойсеєві, так зробив світильник. 5 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: 6 Візьми левітів з-поміж синів ізраїльських, і очистиш їх. 7 Так же зробиш їм очищення: покропиш на них воду очищення, і хай підведеться бритва на все їхнє тіло, і виперуть свою одіж, і будуть чистими. 8 І хай візьмуть: одне – з волів, і жертву муки пшеничної, замісеної в олії, і друге – однолітнє теля – візьмеш за гріх. 9 І *приведеш левітів перед шатро свідчення, і збереш усю громаду ізраїльських синів. 10 І приведеш левітів перед Господа, і покладуть ізраїльські сини свої руки на левітів, 11 і відлучить Аарон левітів перед Господом, як дар від ізраїльських синів, – і хай служать служіння Господеві. 12 левіти ж хай покладуть руки на голови телят, і зробиш: одне – за гріх, а друге – на цілопалення Господеві, щоб надолужити за них. 13 Поставиш же левітів перед Аароном і перед його синами, і віддаси їх, як дар, Господеві. 14 І відлучиш левітів з-поміж ізраїльських синів, і хай будуть мені. 15 Після цього ж хай ввійдуть левіти служити служіння в шатрі свідчення, і очистиш їх, і віддаси їх в дар перед Господом. 16 Бо в дар віддані є ці мені, з-поміж синів ізраїльських, замість тих, що розкривають всі лона; первородного з усіх ізраїльських синів взяв Я, їх собі. 17 *Бо моїм є кожний первородний з ізраїльських синів, від людини до скотини; в дні, в якому Я побив кожного первородного в єгипетській землі, я освятив їх собі. 18 І взяв Я левітів замість кожного первородного з ізраїльських синів. 19 Віддав же Я левітів, як дар, Ааронові і його синам, з-поміж ізраїльських синів, щоб служили служіння ізраїльських синів в шатрі свідчення; і хай моляться за ізраїльських синів, і щоб не був гнів на ізраїльських синах, коли вони приступлять до святого. 20 І зробив Мойсей і Аарон, і ввесь збір ізраїльських синів з левітами так, як заповів Господь Мойсеєві за левітів, так зробили з ними ізраїльські сини. 21 І левіти очистилися і випрали свою одіж, і віддав їх Аарон

ез1. 6

вищ. 3

в дар перед Господом, і помолився за них Аарон, щоб очистити їх. **22** Після цього ввійшли левіти служити їхні служіння в шатрі свідчення перед Аароном і перед його синами. Так, як Господь заповів Мойсеєві про левітів, так вони вчинили. **23** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **24** Це про левітів: від **25** літ і вище хай ввійдуть служити служіння до шатра свідчення; 25 від 50 же літ хай відійдуть від служіння, і хай не служать після цього. **26** І хай служать його брати в шатрі свідчення, щоб зберігати сторожі, а діла хай не роблять. Так зробив він з левітами в сторожах їхніх.

Глава 9

1 І сказав Господь до Мойсея в Синайській пустині в другому році *після того*, як вони вийшли з єгипетської землі, в 1-му місяці, кажучи: **2** Скажи хай зроблять ізраїльські сини пасху за часом її. **3** В 14-му дні 1 місяця, під вечір. І зробиш її в її часі, за її законом і за її правилами зробиш її. **4** І сказав Мойсей ізраїльським синам: Зробите пасху. **5** І зробили пасху, як починався 1 місяць, в 14-му дні, в Синайській пустині, так як Господь заповів Мойсеєві, так зробили ізраїльські сини. **6** І прийшли мужі, які були нечисті через душу людини, і не могли зробити пасху в тому дні, і прийшли перед Мойсея і Аарона в тім дні, **7** і сказали до нього: Ми є нечисті через душу людини, задля чого нам не годиться принести дар Господеві в часі його посеред ізраїльських синів. **8** Сказав же Мойсей до них: Стійте тут, хай послухаю, що Господь заповість про вас. **9** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **10** Скажи ізраїльським синам, кажучи: Людина, людина, яка лиш буде нечистою через душу людини, чи в дорозі далеко, чи у вас, чи у ваших родах, і хай зробить пасху Господеві. **11** В другому місяці, в 14-му дні місяця, під вечір, хай її зроблять, з опрісноками, з гірким зіллям хай її їдять. **12** Не оставлять же з неї до ранку, *і кістки хай не розломлять з неї, за всім законом пасхи хай її зроблять. **13** Людина ж, яка лиш чистою буде і не є в дорозі далеко, і полишить зробити пасху – вигубиться та душа зі свого народу, бо не принесла дар Господеві у своїм часі, та людина одержить свій гріх. **14** Якщо ж прийде до вас приходько, у вашу землю, і зробить пасху Господеві, за законом пасхи і за її приписами, так її зробить. Один закон хай буде вам, і

[своѧ]^{20}, и ѡ҆да́стъ а҃ ааро́нъ ѡ҆да́нїе пр҃е гдⷭ҇ъ. и҆ помоли́ѧ ѻ҆ ни́хъ ааро́нъ ѻ҆чище́нїѧ ра́ди и҆хъ· (-)^{21} Посе́мъ вни́доша леви́ти. слу́жити слу́жбы и҃ въ хра́мѣ свѣдѣ́нїѧ. пр҃е ааро́номъ и҆ пр҃е сы́ны е҆го. ꙗ҆коже повелѣ́ ѓь моу҃сїю ѻ҆ леви́техъ та́ко сътвори́ша [-]^{22}· и҆ рече ѓь къ моу҃сїю гл҃ѧ, ѓе е҆сть ѻ҆ леви́техъ, ѡ҆, ѓе, лѣтъ и҆ вы́ш҃ше. да [вни́дутъ]^{23} слу́жити слу́же́нїе, въ хра́мъ свѣдѣ́нїѧ. (-)^{24} ѡ҆ и҆ (же) лѣтъ да [ѻ҆ста́нутъ]^{25} слу́же́нїѧ, и҆ да не [слу́жатъ]^{26} по се́мъ· и҆ да (слу́жатъ)^{27} бра́тїѧ е҆го, въ хра́мѣ свѣдѣ́нїа стрѣщи́ стра́жбу. а҆ дѣ́ла да не дѣ́лаю́. та́ко (сътвори́)^{28} леви́тѡ҆ въ стра́бѣ и҃·

Гл҃а, а҃·

Гл҃а ѓь къ моу҃сїю въ пусты́ни сина́истѣи, въ (второ́е лѣто)^{1}, и҆зше́шимъ и҆мъ и҆з земла҆ е҆гу҃пе́тскїа въ, [а҃, мц҃а]^{2} гл҃а· рцы҃ [-]^{3} да сътвора́тъ сы́не і҆и́льстїи па́сху въ҃ врема е҆а҆· въ дⷣ, дн҃ь, мц҃а, а҃, къ ве́черу. [и҆]^{4} сътвори́ши ю҆ҳ҃ въ҃ врема [е҆а҆]^{5}, по зако́ну е҆а҆, и҆ по сѹ́ду е҆а҆ сътвори́ши а҆· и҆ р҃е моу҃сїи сы́номъ і҆и́льскі҃мъ, [сътвори́те]^{6} па́сху· [и҆ сътвори́ша па́сху]^{7}, начина́ющѹ ѧ, (а҃, мц҃ѹ, въ дⷣ дн҃ь)^{8}. въ пусты́ни сина́истеи, ꙗ҆коже повелѣ́ ѓь моу҃сїю, та́ко сътвори́ша сы́не і҆и́льви· и҆ прїи́до́ша мѹ́жи и҆же бѣ́хѹ нечисти ѻ҆ дш҃и чл҃чи, и҆ не можа́хѹ сътвори́ти па́схи, въ [то́и дн҃ь]^{9}, и҆ прїидо́ша пр҃е моу҃сїа и҆ а҃а́рона въ то́и дн҃ь, и҆ рекоу́ша [-]^{10} к немѹ, мы нечи́сты [е҆смы]^{11} ѻ҆ дш҃и чл҃чи, (чесо҆ ра́ди)^{12} намъ не досто́итъ принести҆ да́ръ ѓѹ въ҃ вре́ма е҆го, посредѣ сы́нъ і҆и́лвъ· (-)^{13} Рече (же) [моу҃сїи к ни́мъ]^{14} ста́ните т҃ѹ, (да)^{15} слы́шѹ (ѓь ѻ҆ ва҆ что҆ повели́тъ)^{16}. и҆ рече ѓь къ моу҃сїю гл҃ѧ, гл҃и сы́номъ і҆и́лвымъ рекїи· ѯ҆лкъ чл҃къ и҆же а́ще бѹ́дѣ нечи́стъ ѻ҆ дш҃и чл҃чи. и҆ли на пѹти҆ дале́че, [и҆ли]^{17} въ васъ, и҆ли в рожє́нїи ва́шемъ, и҆ да сътвори́тъ па́схѹ ѓѹ· въ мц҃ъ вторы́и. въ дⷣ дн҃ь мц҃а къ ве́черу, да сътвора́тъ ю҆ҳ҃, съ ѻ҆прѣ́сноки (съ)^{18} горчи́цами, да ꙗ҆да́тъ ю҆ҳ҃· Не ѻ҆ста́вѧтъ (же) ѡ҆ нем҆а҆ наоу҃трїа, *и҆ ко́сти да не сѯкрѹша́тъ ѡ҆ нем҆а҆, по всемѹ зако́ну па́схи да сътвора́ю҆ҳ҃· (-)^{19} ѯ҆лкъ (же) и҆же а́ще чи́стъ бѹ́детъ и҆ на пѹти҆ дале́че нѣ́сть, и҆ ѻ҆ста́нетъ сътвори́ти па́схѹ, потре́бится҆ дш҃а т҃а ѡ҆ людїи́ свои́хъ, ꙗ҆ко да́ра гн҃а не принесе́тъ въ҃ вре́ма е҆го, грѣ́хъ свои́ прїи́метъ чл҃къ то́и· ч҃ще ли прїидѣ́ к ва́мъ пришє́лецъ въ зе́млю вашѹ, и҆ сътвори́тъ па́схѹ ѓѹ, по зако́ну па́схи, и҆ по́ чинѹ е҆а҆, та́ко сътвори́тъ е҆а҆· Зако́нъ е҆ди́нъ да бѹ́детъ вамъ, и҆ пришє́лцѹ и҆ т҃ѹземцѹ (-)^{20}· и҆ въ дн҃ь во́нже

мой2. 12 ів. 19

ѣ мѡ҆ ѣі їоа҆ ді

в мо й поста́висѧ хра́мъ, *покры́лъ о́блакъ хра́мъ, [и][21] до́мъ свѣдѣ́нїѧ, (-)[22] ѡ̑ вече́ра (же) бѣ́ше на хра́мѣ а̑ки зара̀ о́гнена до заоу́трїа. та́ко бы́сть всегда̀, о́блакъ̀ покрыва́ше е̑го въ дн҃ь, а̑ зара̀ о́гнена но́щїю· [е̑гда же][23] ѡ̑ступа́ше о́блакъ̀ ѡ̑ хра́ма, [-][24] по сѝхъ въздвиза́хусѧ сы́не і̑ѩ̀ильтестїи, [-][25] на мѣ́сто на не́мѣже стоя́ше о́блакъ. та́мо въполча́хусѧ сы́не і̑ѩ̀лви· По повелѣ́нїю гн҃ю да въста́ютъ сы́не і̑ѩ̀лви. и̑ по велѣ́нїемъ гн҃имъ ста́нутъ въ всѧ́ дн҃и, в на́же о̑сѣнѧ́етъ о́блакъ на хра́мѣ да въполчаю́сѧ сы́не і̑ѩ̀лви· (-)[26] *е̑гда́ (же) премедлитъ о́блакъ на хра́мѣ дн҃и мно́ги. [-][27] да снабдѧ́ сы́не і̑ѩ̀ильтестїи снабдѣ́нїе [гн҃е][28], и̑ да не въста́ютъ· И̑ бу́детъ е̑гда̀ покры́етъ о́блакъ дн҃и чте́ныѧ на хра́мъ, гла́момъ гн҃и̑ да ста́ютъ, и̑ по велѣ́нїемъ гн҃имъ да подвижу́тсѧ· (-)[29] бу́детъ (же) е̑гда̀ бу́дет̑ о́блакъ ѡ̑ ве́чера до заоу́трїа, и̑ [а́ще][30] въздви́гнетсѧ о́блакъ заоу́тра, [-][31] да въздви́гнутсѧ дн҃ї́ю, и̑ли но́щїю. и̑ (а́ще) подви́гнетсѧ о́блакъ [и̑][32] да по́идутъ· [И̑ли][33] дн҃ь, и̑ли мц̑ъ, [и̑ли][34] дн҃ї̀и оу̑множитъ о́блакъ о̑сенѧ́ющъ на не́мъ· да ста́нутъ сы́нове і̑ѩ̀лви, и̑ да не въздвиза́ютсѧ. [въ ѡ̑ступле́нїи е̑го, въздвизашесѧ][35] · [И̑ѩ̑коже по велѣ́нїемъ гн҃имъ въполча́ютсѧ, и̑][36] по велѣ́нїемъ гн҃имъ да ѡ̑и́дутъ, снабдѣ́нїе гн҃е да снабдѣша по повеле́нїи гн҃и, в рꙋцѣ мѡ̀ѷсі̑инѣ·

Гла́, ї·

Рече гь къ мѡ̀ѷсі̑ю гла́. сътворѝ себѣ дв҃ѣ трꙋбы̀ сре́бряны кова́ны сътвори́ши а̑̀ и̑ да бу́дета ти̑ на съзва́нїе со́ньмꙋ, и̑ въставля́ти по́лки· И̑ да трꙋбиши и́ма, и̑ да събере́тсѧ [к тебѣ][1] ве́сь со́ньмъ пр҃е̑ две́рми хра́ма свѣдѣ́нїѧ· Ч̑ще ли е̑ди́ною [трꙋбо́ю][2] въстрꙋбятъ, да прїи́дꙋт̑ к тебѣ вс҃и кн҃зи [и̑ ты́сѧщники][3] і̑ѩ̀ильтестїи· И̑ да трꙋби́те въ зна́менїе. и̑ да въздви́жꙋтсѧ по́лцы въполча́ющїисѧ на въсто́ки· И̑ да въстрꙋби́те въ зна́менїе вто́рое, и̑ да въ҃звиго́ꙋсѧ по́лцы въполча́ющїисѧ ѡ̑ ю́га· И̑ да въстрꙋби́те въ зна́менїе тре́тїе, и̑ да сѧ въздви́гнꙋтъ по́лцы, въполча́ющїисѧ ѡ̑ мо́рѧ· И̑ да въстрꙋби́те въ зна́менїе четве́ртое, и̑ въздви́гнутсѧ по́лцы въполча́ющїисѧ ѡ̑ сѣ́вера. зна́менїѧ (же) да въстрꙋбятъ въ воздви́женїе и̑̀· (-)[4] Е̑гда́ (же) (събере́те)[5] со́нмъ, да въстрꙋби́те (-)[6] не въ зна́менїе. [сы́не же][7] а̑а́рони жерцы да трꙋбятъ трꙋба́ми, и̑ да бу́детъ ва́мъ зако́нъ вѣ́чныи

приходькові, і тубільцеві. **15** І в день, в якому поставлено шатро, *хмара покрила шатро і дім свідчення, звечора ж над шатром був наче полумінь вогню – до ранку. **16** Так було завжди: хмара покривала його вдень, а полумінь вогню – вночі. **17** Коли ж підносилася хмара від шатра, після цього підводились ізраїльські сини; на місці, на якому стояла хмара, там отаборювалися ізраїльські сини. **18** За заповіддю Господа хай підводяться ізраїльські сини, і за заповіддю Господа стануть. В усі дні, в яких отінює хмара на шатрі, хай отаборюються ізраїльські сини, **19** *хоч ще зостається хмара над шатром багато днів. Хай зберігають ізраїльські сини господню сторож, і хай не піднімаються. **20** І буде: коли отінюватиме хмара багато днів шатро, за голосом господнім хай встають, і за заряджанням господнім хай рухаються. **21** Буде ж: коли буде хмара з вечора до ранку, і якщо піднесеться хмара вранці, хай підведуться вдень або вночі, і якщо піднесеться хмара, і хай підуть. Або день **22** чи місяць, чи дні – примножить хмара, що отінює на ньому, хай стоять ізраїльські сини, і хай не підводяться. Коли відступала вона – піднімався. **23** Так, як за господнім зарядом отаборюються, і за господнім зарядом хай відійдуть; сторож господню хай зберігають, за господнім зарядом, під рукою Мойсея.

мой2. 40

кор1. 10

Глава 10

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Зроби собі дві срібні труби, зробиш їх кованими, і хай будуть тобі, щоб скликати збір і підводити табір. **3** І затрубиш ними, і хай збереться до тебе ввесь збір перед дверима шатра свідчення. **4** Якщо ж однією трубою затрублять – хай прийдуть до тебе всі князі і тисячні Ізраїля. **5** І затрубите на знак, і хай підведуться полки, що отаборюються на сході. **6** І затрубите на другий знак, і хай підведуться полки, отаборені на півдні. І затрубите на третій знак, і підведуться полки, отаборені до моря *(=заходу)*. І затрубите на четвертий знак, і підведуться полки отаборені на півночі. Хай же затрублять знак, щоб вони підвелися. **7** Коли ж зберете збір, затрубите не на знак. **8** Сини ж Аарона, священики, хай трублять трубами, і хай буде вам вічним законом у ваші роди. **9** Якщо ж вийдете на бій, у вашій землі, проти воро-

гів, що вам протиставляться, і затрубите, і дастьте трубами знак – і будете згадані перед Господом, і спасетеся від ваших ворогів. **10** В дні же вашої радості, і у ваших празниках, і у ваших новомісяцях затрубите трубами – і на цілопалення, і на ваші жертви спасіння, і хай будуть вам на згадку перед вашим Богом. Я Господь Бог ваш. **11** І сталося: в другому році, в другому місяці, в 20-му *дні* місяця піднялася хмара від шатра свідчення, **12** і підвелися ізраїльські сини зі своїми полками з Синайської пустині, і хмара стала в пустині Фаран. **13** І підвелися перші, за господнім голосом, рукою Мойсея. **14** І перші підняли знамено полку сини Юди зі своєю силою, над силою же їхньою – Наасон, син Амінодава. **15** Над силою ж племені синів Ісахара – Натанаїл, син Соґара. **16** Над силою ж племені синів Завулона – Еліяв, син Хелона. **17** І хай складають шатро; і піднялися сини Ґерсона і сини Мерарі, що носять шатро. **18** І піднято знак полка Рувима з силою своєю; над його ж силою – Єлисур, син Седиюра. **19** Над силою ж племені синів Симеона – Саламіїл, син Сурисадая. **20** Над силою ж племені синів Ґада – Елисаф, син Рагуїла. **21** І хай підведуться сини Каата, що носять святе, і хай поставлять шатро, поки ці прийдуть. **22** І хай підведеться знак полку Ефраїма зі своєю силою; над силою ж його – Елисама, син Семиюда. **23** Над силою ж племені синів Манасії – Ґамалеїл, син Фадасура. **24** Над силою ж племені синів Веніямина – Авидан, син Ґадеона. **25** І хай підведеться знак полка синів Дана, – останні з усіх полків зі своєю силою, – а над їхньою силою Ахиєзер, син Амисадая. **26** Над силою ж племені синів Асира – Фаґеєл, син Ехрана. **27** Над силою же племені синів Нефталі – Ахир, син Енана. **28** Це полки ізраїльських синів з їхньою силою, і так вони підвелися. **29** Сказав же Мойсей Оваву, сину Рагуїла Мадіяніта, тестеві Мойсея: Підводимося ми до місця, про яке Господь сказав: Дам його вам! Ходи з нами, зробимо тобі добро, бо Господь гарно заговорив про Ізраїля. **30** Він відповів до нього: Не піду, але піду до моєї землі і до мого роду. **31** І сказав: Не остав нас, тому що ти був з нами в пустині, і будеш між нами старцем. **32** І буде, якщо підеш з нами: з цього добра, яке Господь нам вчинить, вчинемо добро й тобі. **33** Пішли ж від Господньої гори дорогою три дні, і кивот

в рожéнїѧ ваша· ч҃ще ли ѝзыи́дете на́ брань въ землѝ ва́шеи ѥ҃ъ сѹпоста́т҃о сѹпротиⷷваѫщимсѧ вамъ, [и҆ во҃трѹби́те][8], и҆ съзнамено́ѹитесѧ трѹба́ми, и҆ въспомане́тесѧ пр҃е гм҃ъ· і ѝзба́витесѧ ѡ҃ враго́въ ва́шихъ· (-)[9] въ дн҃ь (же) весе́лїа ва́шего и҆ въ пра́зднисахъ ва́шихъ, и҆ въ новомⷭ҃сечїа́хъ ва́шѝ, да въстрѹбите трѹба́ми. [и҆][10] на вⷭ҃ъжже́нїе и҆ на тре́бы спсе́нїи ва́шѝ, и҆ да бѹ́дѹ ва҃ на въспомина́нїе пр҃е бг҃ъ ва́шѝ, а҆́зъ гь҃ бъ ва́шъ· И҆ бы́сть въ (второ́е лⷭ҃то)[11] въ (второ́и мц̑ъ)[12], въ і҃ мц̑а, възнесе́сѧ о҃бла҃ ѡ҃ хра́ма свⷭ҃дⷭ҃не́ѥ. и҆ въ҃звигоша́сѧ сн҃ове і҆и́леви, съ со́нмы свои́ми [ѡ҃][13] пѹстыни синаи́скїа, и҆ ст҃а о҃бла́къ въ пѹстыни фара́ни· И҆ въздви́гнѹшасѧ первїи съ гла́сомъ г҃ни́мъ, рѹко́ю моѷ҃сїе҃вою. и҆ въздвиго́ша зна́менїе по́лка сн҃въ і҆ю́динъ, пе́рвыи съ си́лою своею, (-)[14] на҃ си́лою (же) и҆ наа҃ссо́н, сн҃ъ а҆минода́вль· (-)[15] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃въ і҆саха́ровъ наданаи́лъ, сн҃ъ сога́ровъ· (-)[16] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃въ заоу҃ло́нь, е҆лїа́въ сн҃ъ хело́нь· И҆ да слага́ютъ хра́мъ и҆ въздвиго́шасѧ сн҃ве [герсо́ни][17], и҆ сн҃ве мерарино҃ѵ, носѧ́щи хра́мъ· И҆ въздви́жесѧ зна́менїе по́лка рѹви́мле, съ си́лою своею, (-)[18] на҃ си́лою (же) е҆го (и҆е҃лисѹ́ръ)[19] сн҃ъ седиоу҃́ровъ· (-)[20] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃овъ симео́нь саламїи́лъ сн҃ъ сѹрисада́евъ· (-)[21] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃ѣ га́довъ, е҆лиса́фъ сн҃ъ рагѹи́левъ· И҆ да въздви́гнѹтсѧ сн҃ве каа́довы, въздвизаю́щїи ст҃аѧ, и҆ да поста́вятъ хра́мъ до́ндеже (сїи) прїи́дѹ· И҆ да въздви́гнетсѧ зна́менїе по́лка е҆фрⷭ҃ма съ си́лою своею҆, (-)[22] на҃ си́лою (же) [е҆го][23] е҆лиса́ма сн҃ъ [семиоу҃́довъ][24]· (-)[25] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃овъ [манасїинъ][26] гамалеи́лъ сн҃ъ фадасѹ́ровъ· (-)[27] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃овъ венїамино҃ѵ а҆ви́да҃нъ сн҃ъ гадео҃́новъ· И҆ да въздви́гнетсѧ зна́менїе по́лка сн҃овъ да́новыхъ, послⷭ҃днїи всⷭ҃хъ по́лкъ съ си́лою своею҆, (-)[28] на҃ си́лою (же) и҆ а҆хие҃зе́ръ сн҃ъ а҆мисада́евъ· (-)[29] На҃ си́лою (же) племе́ни сн҃овъ а҆сиⷬ фагее҃́, сн҃ъ е҆хра́нь· (-)[30] На҃ си́лою (же) пле́мени сн҃о҃ недали́миль, ахи́ръ сн҃ъ е҆на́нь· Сїи полки сн҃овъ і҆и́лвъ, [съ си́лою и҆хъ и҆ (та́ко) въздвиго́шасѧ][31]· (-)[32] Рече (же) моѷ҃сїи [и҆о҃ва́ѵ][33] сн҃ѵ рагѹи́левѵ мадїа́нинѵ, те́стю моѷ҃сїо҃ѵ, въста́емъ мы на мⷭ҃сто о҃ не́мже (гь҃ рекїи. дамъ е҆́ вамъ)[34], пои҆ди҆̀ с на́ми (-)[35] (съ҃творимъ тебѣ добро̀)[36], та́ко гь҃ (до́брⷭ҃ гла)[37] о҃ і҆и́ли· (-)[38] (ѡ҃вⷭ҃ща̀)[39] к немѵ не иду҆, но въ зе́млю мою̀, и҆ в рожéнїе моѐ [и҆ду҆][40]· И҆ рⷮ҃е, не о҃ста́ни насъ поне́же е҆́сⷭ҃ с на́ми въ пѹстыни, и҆ бѹ́деши в на҃ ста́рецъ· И҆ бѹ́детъ а҆́ще и҆́деши с на́ми, [-][41] ѡ҃ бла́га сего̀ е҆́же (гь҃ намъ съ҃творимъ)[42], (бла́го съ҃творим҃ъ и҆ тебѣ)[43]· (-)[44] ѡ҃и҆-

дóша (же) ѿ горы̀ гн҃а въ пути́ три дни́. и̂ ковче́гъ завѣта гн҃а преди̂ йдя́ше пр҃е̂ ни́ми въ пути́ три дни́ съгладáти и̂ ста́на. И̂ бы́сть е̂гда̀ въздвизáхѹ ковче́гъ, [-][45] рéче мѡ҃сїи, *въста́ни ги̃, да разсы́плютсѧ вразѝ твоѝ, [и̂][46] (вси̂ ненави́дѧщїи тебѣ̀ да побѣгнѹ́тъ)[47] [ѿ лица̀ твоего̂][48]. И̂ въ поста́вленїи (ковчéга) рече́: възвращáй ги̃ тмы́ѧща тм҃ѣ̂ въ їи́ли. (-)[49] Ѻ҆блакъ (же) [гн҃ь][50] бы́сть (-)[51] на нѝ̂ въ дн҃ь е̂гда̀ въздвизáхѹсѧ с по́лка.

Гл҃а, а҃і.

Бы́ша людїе ропщѹ́ще злá пр҃е̂ гм҃ъ. и̂ слы́ша гь и̂ разгнѣ́вася гнѣ́вомъ, и̂ разгорѣ́ся в нѝ̂ о҆́гнь ѿ г҃а, и̂ потребѝ часть е̂ди́ну ѿ по́ка. (-)[1] възопи́ша(же) лю́дїе къ мѡ҃сїю, и̂ помоли́ся мѡ҃сїи къ г҃у, и̂ о҆у҆стáвися о҆́гнь. и̂ прозвáся и́ма мѣ́сту тому̀ запале́нїе, и̂ко разгорѣ́ся в нѝ̂ о҆́гнь ѿ г҃а. (Прїидо́ша же и̂же)[2] в нѝ̂, пожадáша похотѣ́нїе. И̂ сѣ́дше плáкахуся [-][3] сно҃ве їи́лви. и̂ реко́ша, *кто̀ на҃ы напита́етъ мя́съ. Помянѹ́хѡ̂ [бо][4] ры́бы на҃ше на҃до́хомъ въ [землѝ е̂гу́пе́стѣ][5], тѹ́не. И̂ смо́квы и̂ ды́ни, лѹ́къ, и̂ черве́ный лѹ́къ, и̂ чесно҃. Ч҆ нн҃ѣ дш҃а на́ша и̂схлá, ничто́же то́чїю ма́нна пр҃е̂ о҆́чима на́шима. Щáнна же [бя́ше][6] а҆́ки сѣ́мя кориа́ндрово е̂сть, (-)[7] о҆бли́чїе е̂го [на҃ко][8] о҆бли́чїе бисера чи́ста. [-][9] *Йсхождáхѹ лю́дїе, и̂ събираáхѹ, и̂ мелáхѹ [-][10] в жéрновна҃, и̂ толцáхѹ въ ступáхъ, и̂ вараáхѹ [-а҃][11] въ горшкáхъ, и̂ творáхѹть е̂ю̀ потре́бники, и̂ бя́ше вкѹше́нїе е̂го, на҃ко вкѹше́нїе мукы̀ съ е̂ле́ѡ҆мъ. (-)[12] Е҆́гда́ (же) схождáше роса̀ на по́лкъ но́щїю, схождáше (же) ма́нна на́ на. И̂ оу҆слы́ша мѡ҃сїи плáчющихся и̂хъ въ со́нмѣ свое҃мъ, ко́ждо (и҃) пр҃е̂ (свои́ми две́рми)[13], и̂ разгнѣ́вася [гь гнѣ́вомъ][14] зѣ́ло, и̂ пр҃е̂ мѡ҃сїѡ҃ зѣ́ло злѡ҃. (-)[15] Гс҃ мѡ҃сїи къ г҃у, *въскýю заслѝ рабу́ своемý, [-][16] почто̂ не о҆́бр҃ѣтѡ҃ бл҃гти пр҃е̂ тобо́ю, е̂же възложи́ти напáсть людїи сихъ на́ ма. Е҆́да̀ áзъ е̂смь въ оу҆тро́бѣ зачáлъ вс҃а лю́ди сїа, и̂ли́ áзъ е̂смь роди́лъ а҆̀, на҃ко да глеши́ ми̂ вънзмѝ и̂хъ на ра́му твою̀, на҃коже (дои́лица носитъ)[17] доимыа, въ зе́млю е̂ю́же кля́ся ѿ҆цемъ и̂хъ. ѿкýду мнѣ̀ мя́са да́ти всѣ́мъ лю́демъ симъ, на҃ко плáчютъ на́ ма глюще, да́ждь на҃мы. Не могу́ áзъ е̂дѝ вестѝ людїи сихъ, на҃ко тяжча́ши менѐ е̂сть [-][18]. Ч҆́ще ли̂ та́ко твори́ши мнѣ̀, побїѝ мя побїе́нїе́мъ, а҆́ще ли̂ е̂смь о҆́бр҃ѣлъ бл҃гть пр҃е̂ тобо́ю, да не ви́жу [завлѣ́нїя моего̂][19]. И̂ рече гь къ мѡ҃сїю, съберѝ ми̂, ѳ, мужъ ѿ ста́рецъ їи́лвъ, на́же (ты̀ са҃)[20]

господнього завіту ішов попереду, перед ними, дорогою трьох днів, щоб розвідати їм місце спочинку. **34** І було, коли підносили кивот, сказав Мойсей: *Підведися, Господи. Хай розсипляться твої вороги, і всі, що тебе ненавидять, хай повтікають від твого обличчя. **35** І як ставили кивот, сказав: Поверни, Господи, тисячі десятьох тисяч в Ізраїлі. **36** Хмара ж господня була на них в дні, коли підводилися з табору.

пс. 67

Глава 11

1 І народ дуже нарікав перед Господом, і почув Господь і розгнівався гнівом; і розгорівся між ними вогонь від Господа і пожер одну частину табору. **2** Закричав же народ до Мойсея, і помолився Мойсей до Господа, і вогонь спинився. **3** І названо ім'я того місця Запалення, бо між ними розгорівся вогонь від Господа. **4** Прийшли же ті, що між ними пожадали пожаданням, і, сівши, плакали ізраїльські сини, і сказали: *Хто нас нагодує м'ясом? **5** Бо ми згадали риби, які ми їли в єгипетській землі даром, і фіги, і дині, цибулю, і червону цибулю, і часник. **6** А тепер наша душа висохла, *немає* нічого, за винятком манни перед нашими очима. **7** Манна ж була, наче насіння коріандра, а вид її, наче вид чистої перлини. **8** *Виходив народ і збирав, і молов на жорнах, і товк в ступах, і варив в горшках, і робив з нього пляцки, і був його смак, наче смак муки з олією. **9** Коли ж вночі сходила роса на табір, сходила ж манна на них. **10** І почув Мойсей, як вони плакали у своїх спільнотах, кожний з них перед своїми дверима, і дуже розгнівався Господь гнівом, і поганим було перед Мойсеєм. **11** Сказав Мойсей до Господа: *Навіщо засмутив ти свого слугу, навіщо не знайшов я ласку перед тобою, щоб покласти на мене напасть цього народу? **12** Чи я в лоні зачав увесь цей народ, чи я їх породив, що кажеш мені: Візьми їх на твої рамена, так як годувальниця носить дитину, до землі, якою Я поклявся їхнім батькам? **13** Звідки у мене м'ясо, щоб дати всьому цьому народові? Бо плачуть на мене, кажучи: Дай нам м'ясо, щоб ми їли. **14** Не можу я сам вести цей народ, бо мені є дуже тяжким. **15** Якщо ж так чиниш мені, побий мене побиттям, якщо ж я знайшов ласку у тебе, щоб я не побачив моє засмучення. **16** І сказав Господь до Мойсея: Збери мені

мой2. 16
пс. 76
муд. 16
ів. 6
кор1. 10

муд. 16

70 мужів з ізраїльських старшин, яких ти сам знаєш, що вони є старшини народу і їхні книжники, і приведеш їх до шатра свідчення, і хай стануть там з тобою. **17** І зійду, і заговорю там з тобою, і візьму з духа, що на тобі, і покладу на них, хай піднімуть з тобою вони кару народу, хай ти сам не провадиш. **18** Народові ж скажеш: Очистіться на завтра, щоб їли ви м'ясо, бо плакали ви перед Господом, кажучи: Хто нас нагодує м'ясом? Бо краще нам було в Єгипті. І Господь дасть вам м'ясо їсти, і їстимете м'ясо. **19** Не один день їстимете, ані два, ані 5 днів, ані 10 днів, ані 20 днів. **20** Але ввесь місяць їстимете, доки не вийде з ніздрів ваших, і буде вам, як гидота, бо ви не підкорилися Господеві, який є між вами, і заплакали перед ним, кажучи: Навіщо було нам виходити з Єгипту? **21** Сказав же Мойсей: 600 тисяч цього народу, між якими ж я є. Ти ж сказав: Дам їм м'ясо, щоб їли місяць днів? **22** Чи овець, або волів заріжуть для них, щоб їм вистало? Чи вся морська риба буде зібрана для них і їм вистачить? **23** І сказав Господь до Мойсея: *Чи господня рука не осягне цього? Тепер же пізнаєш чи осягне моє слово, чи ні. **24** І вийшов Мойсей і сказав народові господні слова, і зібрав 70 мужів, зі старшин народу, і поставив їх довкола шатра. **25** І Господь зійшов у хмарі і заговорив до нього. І взяв з духа, що на ньому, і поклав на 70 старшин, а як спочив на них дух, і пророкували, і після цього не перестали. **26** І зосталися два мужі в таборі, ім'я одного Елдад, ім'я другого Модад, і спочив на них дух; і ці ж були з тих, що записані, але не прийшли до шатра, і пророкували в таборі. **27** І прибіг юнак, сповістив Мойсеєві і сказав, кажучи: Елдад і Модад пророкують в таборі. **28** І відповів Ісус Навин, що служив Мойсеєві, вибраний в нього, і сказав: Пане мій, Мойсеє, заборони їм. **29** Сказав же йому Мойсей: Чи не ревнуєш ти за мене? То хто би дав всьому народові пророків, коли Господь дасть на них свій дух. **30** І пішов сам Мойсей до табору й ізраїльські старшини, **31** і *вийшов дух від Господа, і вивів перепелиці від моря, і навів на табір – день ходу звідси і день ходу звідти – довкруг табору, яких два лікті від землі. **32** І вставши, увесь народ – день і всю ніч, і увесь наступний день – і зібрав перепелиць. Хто мало зібрав – 10 мірок, і насушили собі сушенців довкруг табору. **33** І м'ясо було

ic. 8 і 59

мой2. 16 пс. 76 і 104 муд. 19

вѣси, ꙗ҆́ко тїи сꙋ́ть ста́рцы лю́стїи, и҆ кни́чїꙗ и҆́хъ. и҆ да приведе́ши а҆̀ въ хра́мъ свѣдѣ́нїа, и҆ да ста́нꙋтъ та́мо с тобо́ю· и҆ сни́ду, и҆ гл҃ю та́мо с тобо́ю и҆ ѡу҆́мꙋ ѿ дх҃а и҆́же при тебѣ, и҆ вꙑзложꙋ на́ ꙗ҆ (да)[21] подо́имꙋтъ с тобо́ю, наказа́нїе лю́дїе (тїи), да не во́диши [-][22] тꙑ̀ є҆ди́нъ· (-)[23] лю́демъ (же) рече́ши ѡ҆чи́ститесꙗ до заоу҆́трїа (да)[24] ꙗ҆сте мꙗ́са, ꙗ҆́ко пла́кастесꙗ пр҃ѐ гд҃мъ, гл҃ющε, кто҆̀ на́ꙑ напита́етъ мясъ, ꙗ҆́ко добрѣ́е [на́ꙑ бꙑ́сть]25 въ є҆гу́птѣ, и҆ да́стъ гь҃ ва҃̀ мꙗ́са ꙗ҆́сти, и҆ ꙗ҆сте мꙗ́са· не [є҆ди́нъ дн҃ь]26 да ꙗ҆сте на́и два̀, на́и е҃, дн҃ї, на́и і҃ дн҃ї, на́и к҃ дн҃ь· (но҆̀ вє́сь мц҃ь)27 ꙗ҆́сте, до́ндеже и҆зꙑ́детъ и҆з но́здрїи ва́шихъ, и҆ бꙋ́детъ ва҃̀ в ме́рзость, ꙗ҆́ко не покори́стесꙗ гу҃, и҆́же є҆́сть въ ва҃̀. и҆ пла́кастесꙗ пр҃ѐ нн҃ѣ гл҃ющε, вꙑскꙋ́ю бѣ на́мъ и҆зꙑ́ити и҆̀ѕ̀ є҆гу́пта· (-)[28] рече (же) мо҆ѷ̀сїи, х҃, тꙑ́сꙗщъ (-)[29] людїи [сихъ в҃], в ни́х (же) а҆́зъ є҆́смь [-][30], (-)[31] тꙑ (же) рече ма́сть [и҆мъ да́мъ]32, (да)[33] на́дѧ мц҃ъ дн҃ї· є҆́да о҆вча́та, и҆ли воло́ве, и҆ско́лютсꙗ и҆мъ, (да)[34] (и҆ дости́гнетъ)[35]. и҆ли вс҃ꙗ ры́бы морскїа, съберꙋ́тсꙗ и҆мъ и҆ дости́гнетъ и҆мѝ· и҆ рече гь҃ къ мо҆ѷ̀сїю. *є҆да рꙋка г҃нꙗ не постигнетъ (ее҃), нн҃ѣ (же) въразꙋмѣ́еши а҆̂ще постиѓнетъ сло́во мое и҆ли ни· і҃ изꙑ́нде мо҆ѷ̀сїй, и҆ гла́ люде́ сло́веса г҃нꙗ. и҆ събра̀, о҃, мꙋ́ ѿ ста́рецъ лю́дскихъ. и҆ поста́ви ѧ҆̀ о҆́крꙋтъ хра́ма· и҆ сни́де гь҃ въ о҆́блацѣ и҆ гл҃а къ немꙋ. и҆ оу҆ѧ҆̀ ѿ дх҃а и҆́же на не́мъ, и҆ вꙑзложѝ на о҃ [-][36] ста́рецъ, ꙗ҆́коже пре́почи дх҃ъ на нн҃ѣ и҆ прр҃и́коваша, и҆ посл҃ѣ̀ не преста́ша· и҆ оста́ста два мꙋ́жа в по́лцѣ, и҆́мꙗ є҆ди́номꙋ є҆лда́дъ (-)[37] и҆́мꙗ второ́мꙋ moда́дъ, и҆ пре́почи на нн҃ѣ дх҃ъ, и҆ сі҃а (же) бѣ́ста ѿ в҃пи́саны҃і, но҆ не прїи́до́ста къ хра́мꙋ, и҆ прр҃и́коваша въ по́лцѣ· и҆ (прибѣ́же)[38] ю҆́ноша и҆сповѣ́да мо҆ѷ̀сїю, и҆ рече. гл҃ꙗ є҆лда̀ и҆ moда́дъ прр҃и́кꙋютъ въ по́лцѣхъ· и҆ ѿвѣщꙗ̀ и҆сꙋ́съ на́винъ пр҃ѐстоа́и мо҆ѷ̀сїю и҆збра́нныи [є҆мꙋ]39, и҆ р҃ѐ г҃и [мои́]40 мо҆ѷ̀сїю запретѝ и҆мъ· (-)[41] рече (же) є҆́мꙋ мо҆ѷ̀сїи. є҆да̀ ревнꙋ́еши ли тꙑ̀ менѐ ра́ди, то҆ кто҆̀ бы да́лъ всѣмъ лю́дѣ̀ прр҃ы҆, є҆да̀ да́стъ гь҃ дх҃ъ сво́и на́ ꙗ҆· і҃ иде мо҆ѷ̀сїи (са́мъ въ по́лкꙑ)[42], и҆ ста́рцы і҃ѩльтестїи, и҆ дх҃ъ *и҆зꙑ́нде ѿ г҃а і҃ и҆звед҃ѣ̀ кра́стели и҆̀ѕ̀ мо́ра, и҆ навед҃ѣ̀ на по́лкъ (дн҃ь хо́дꙋ)[43] ѿсю́дꙋ, и҆ (дн҃ь хо́дꙋ)[44] ѿ о҆́бꙋдꙋ о҆́крꙋтъ полка̀, ꙗ҆́ко два ла́кти ѿ землѧ̀· и҆ въста́вше лю́дїе вє́сь дн҃ь и҆ всю но́щъ, и҆ вє́сь дн҃ь наоу́трїа, и҆ събра́ша кра́стели, и҆́же ма́ло събра̀ кто҆̀ і҃, спꙋ́ды, і҃ и҆́ссꙋши́ша себѣ сꙋшани́ца о҆́крестъ по́кѣ̀· (и҆) ма́са (бѧ́хꙋ и҆мъ) є҆щѐ въ зꙋ́бѣхъ и҆́хъ, прежде о҆́скꙋдѣ́нїа, и҆ гь҃ разгнѣ́васꙗ [зѣ́ло]45 на́ люди, и҆ поразѝ

ісаїа й й йд

ѣ мо҆ ѣі ѱа҃о о҃з й ґд мꙋдро й҃і

ѓь людѝ врéдомъ велѝкимъ зѣло. и прозвáся (мѣ́сто мо)[46] гробъ похотѣ́нїа, ꙗ́ко мѵ̀ погребóша людѝ похотѣ́вшаꙗ· *и (вꙁдвигóшасѧ людѝ ѿ гробъ похотѣ́нїа)[47] въ ѧсирóдъ, и бы́ша людїе въ ѧсирóдѣ·

ний ѓі и ѯг

Гла, ві·

Вꙁгласта марїа̀ і ѧа́ронъ. на моѷ̀сїа жены̀ ради мѵ́ранина ю́же поꙗ̀ моѷ̀сїи, зане (сѐ) женѵ̀ (поꙗ мѵ́ринину)[1], и рекóста, ѣдинѣ̀ ли моѷ̀сїю ѣдіномѵ гла ѓь· ѹ́бо и намъ глалъ ѣсть, и ѹслы́ша ѓь· [ꙗ́къ же][2] моѷ̀сїи кро́токъ ѣсть зѣло, паче всѣ́хъ чл҃къ сѵ́щихъ на землѝ· и рече ѓь внезáпу къ моѷ̀сїóви і [ааро́нѵ, и къ марїа́ми][3] и҃зы́дите вы трїе въ храмѣ̀ свѣдѣнїꙗ, и и҃зы́идоша трїе ѣ хра̀ свѣдѣнїꙗ· и сни́де ѓь въ столпѣ о҃блачнѣ, и ста ѹ̀ двéрїи храма свѣдѣнїꙗ, и вꙁва̀ ааро́на и марїа́мъ, і и҃зыдо́ста о҃ба· и рече и҃мъ послѵ́шаите слове́съ мои́хъ, ащe бѵ́детъ̀ въ [ба̀ прр҃ка][4] [гнь][5] въ видѣнїи ѣмѵ̀ познáюсѧ, и въ снѣ возгла́ю ѣмѵ̀· (ꙗ) не та́ко [ꙗ́ко][6] рабѵ̀ моѣ́мѵ моѷ̀сїю. въ всѣ́мъ домѵ̀ моѣ́мъ вѣ́ренъ ѣсть· (и) ѹ̀стꙑ̀ къ ѹ̀стóмъ гла́ю ѣмѵ̀. въ видѣнїи, (а)[7] не гадáнїемъ, и слáвѵ гнюю ви́дѣ. и почто́же не ѹ̀боа́стесѧ глати на рабà моѣ́го моѷ̀сїа, и гнѣ́въ ꙗ́ростїи гнѧ [бысть][8] на ни҃ и ѿи́де· и о҃бла̀ ѿступи́ ѿ храма. (-)[9] *сѐ (же) марїа̀ прокажéна (бѧше) ꙗ́ко снѣ́гъ, и вꙁрѣ ааро́нъ на марїа́мъ. и ѣ прокажéна· и рече ааро́нъ къ моѷ̀сїю, молю́ [тѧ][10] ѓи, не въ злага́и на́ ны грѣхà, поне́же невѣ́дахомъ (-)[11] съгрѣши́хомъ. да не бѵ́детъ (сїѧ) ꙗ́ко мр҃тва ꙗ́ко и҃звръгъ ѣже и҃звéрженъ и҃з ложе́снъ мт҃рнь, (ѣе ѹ́же)[12] поꙗ́дѣ полъ пло́ти ѣѧ̀· и вꙁопѝ моѷ̀сїи къ ѓу гла́ѧ. ѣе молю́ ти сѧ и҃сцѣлѝ ю· и рече ѓь къ моѷ̀сїю, ащe ѿц҃ъ ѣѧ̀ плю́ѧ заплю́етъ въ лицѣ̀ ѣѧ̀, [и҃][13] не срами́тсѧ ꙁ дн҃ь да ѿлѵчи́тсѧ [-][14] вн҃ѣ полка̀, и по сѝхъ да вни́детъ· и ѿлѵчи́ся марїамъ вн҃ѣ полка́ ꙁ дн҃їи· (-)[15] лю́дїе (же) не вꙁдвигó́шасѧ до́нде же о҃чи́стисѧ марїа́мъ·

вѣ҃ ѯі ний ѯг

Гла, ѓі·

*По семъ вꙁдвигóшасѧ лю́дїе ѿ (ѧсирóда)[1]. и въполчи́шасѧ въ пѵ́стыни дрáнѣ· и рече ѓь къ моѷ̀сїю гла́ѧ. послѝ ѿ себе мѵ́жи, [-][2] да съгладаю́тъ зе́млю хананѣ́ыскѵ, ю́же ѧзъ даю́ сы́номъ і҃ѩлевомъ въ дрѣꙁжáвѵ, мѵ́жа ѣ́дінаго ѿ племéни, по соньмѣ́ ѿчѣ́ства и҃. да послеши ѿ и҃ всѧ ста-

в них, ще в їхніх зубах, скорше, ніж полишило, і Господь дуже розгнівався на народ, і Господь побив народ дуже великою пошестю. **34** І названо те місце Гріб пожадання, бо там поховали людей, що пожадали. **35** *І підвівся народ від Гробівців пожадання до Асироту, і був народ в Асироті.

ниж. 13 і 33

Глава 12

1 І заговорили Маріям і Аарон проти Мойсея, через жінку-муринку, яку взяв Мойсей, бо взяв жінку-муринку, **2** і сказали: Чи ж до одного Мойсея говорив Господь? Отже, і до нас говорив! І почув Господь. **3** Чоловік же, Мойсей, є дуже лагідний, більше від всіх людей, що є на землі. **4** І сказав Господь нагло до Мойсея й Аарона, і до Маріями: Вийдіть ви три до шатра свідчення. І вийшли три до шатра свідчення. **5** І зійшов Господь в стовпі хмари і став при дверях шатра свідчення, і покликав Аарона і Маріяму, і обоє вийшли. **6** І сказав їм: Послухайте мої слова: Якщо буде у вас господній пророк, у видінні об'являюся йому, і в сні до нього заговорю. **7** А не так, як до мого раба Мойсея. В усьому моєму домі він є вірним. **8** І устами до уст заговорю до нього, в видінні, а не в притчах, і він побачив господню славу. І чому ви не побоялися говорити проти мого раба Мойсея? **9** І на них був гнів господньої люті, і Він відійшов. **10** І хмара відійшла від шатра, – *ось Маріям була прокажена, наче сніг; і поглянув Аарон на Маріям, і ось вона прокажена. **11** І сказав Аарон до Мойсея: Благаю тебе, пане, не накладай на нас гріх, бо ми згрішили з незнання. **12** Хай не стане ця, наче мертва, наче недоношена, що вийшла з лона матері, ось вже пожерло половину її тіла. **13** І закликав Мойсей до Господа, кажучи: Боже, благаю тебе, оздорови її. **14** І сказав Господь до Мойсея: Якщо б батько її, плюючи, плюнув би в її лице, і чи не встидалася б 7 днів? Хай буде відлучена за табором, і після цього хай ввійде. **15** І відлучена була Маріям за табором 7 днів. Народ же не підвівся, доки Маріям не очистилася.

мой5. 24

Глава 13

16 І *після цього підвівся народ з Асироту і отаборився в пустині **13,1** І заговорив Господь до Мойсея, кажучи:Фаран. **2** Пішли від себе мужів, хай оглянуть Ханаанську землю, яку я даю ізраїльським синам в посілість: одного мужа за племенем, за спільнотами їхніх батьків вишлеш їх, кожний з них – старшина. **3** *І вислав

вищ. 11 ниж. 33

мой5. 1

їх Мойсей з пустині Фаран за господнім голосом. Всі мужі – вони старшини ізраїльських синів. **4** І це їхні імена: з племені Рувима – Самиїл, син Закхуса. **5** З племені Симеона – Сафат, син Сурія. **6** З племені Юди – Халев, син Єфоннія. **7** З племені Ісахара – Іґад, син Йосифа. **8** З племені Ефраїма – Авсис, син Навина. **9** З племені Веніямина – Фалтій, син Рафуїла. **10** З племені Завулона – Ґудиїл, син Судія. **11** З племені Йосифа, з синів Манасії, – Ґадді, син Сусія. **12** З племені Дана – Аміїл, син Ґамали. **13** З племені Асира – Сатур, син Михаїла. **14** З племені Нефталі – Наавій, син Сави. **15** З племені Ґада – Ґудиїл, син Махіїла. **16** Це ж імена мужів, яких Мойсей послав оглянути Ханаанську землю. І назвав Мойсей Авсія, сина Навина, Ісусом. **17** І послав їх Мойсей з пустині Аарона оглянути Ханаанську землю. І сказав до них: Підіть цією пустинею і вийдіть на гору. **18** І погляньте на землю, якою є вона, і народ, що на ній сидить. Чи сильний є, або слабий, чи їх є мало, або багато. **19** Або, яка є земля, на якій ці сидять, чи є гарною, або поганою. І які міста, в яких ці живуть, чи є обведені мурами, або не обведені мурами. **20** І яка земля, чи багата, або бідна, чи є в ній посаджені дерева, або немає; і підкріпившись, візьміть з плодів землі – дні ж днів весняні, – перед дозріванням винограду. **21** І пішовши, вони оглянули землю, від пустині Син аж до Орова, до приходу до Ематy. **22** І пішли в пустиню, і прийшли до Хеврона, і там жив Ахіман, і Сесій, і Телами – нащадки Енака, Хеврон же був заселений сім літ перед Єгипетським містом Танин. **23** *І прийшли до Долини Винограду, і оглянули її, і вирубали там гіллю з китицею винограду, одну з них, і поклали її на палицю, і ґранати, і фіги. **24** І його назвали – те місце – Долина винограду, через виноград, який там вирубали ізраїльські сини. **25** І, оглянувши землю, повернулися звідти по 40 днях. **26** І пішовши, прийшли до Мойсея і до Аарона, і до всього збору ізраїльських синів, в пустиню Фаран, в Кадис. І відповіли їм і всьому зборові слово, і показали їм плід землі. **27** І розповіли їм, і сказали: Ми ходили до землі, до якої нас ви послали, земля ж та кипить молоком і медом, і це її плід. **28** Але сильним є народ, що на ній живе, і укріплені міста, обведені муром, і дуже великі, і ми там бачили нащадків Анака, **29** і

мой5. 1 ниж. 32

рѣ҃шины ѳ҃· *и҃ посла҆ а҃ моу҃сїи. ѡ҆ пустыня ѵ҃ мѳ҃ а҃ дараѧ, глаголъ гн҃ѣ҃. вс҃и мужи старѣ҃шины сн҃овъ їи҃лѣ҃ сїи· и҃ сїа имена҆ ѳ҃. ѡ҆ племени рувимлѧ [самїи́лъ][3] сн҃ъ [заккхусовъ][4]· ѡ҆ племе́ни сїмеѡ́нѧ, сафатъ сн҃ъ [сѵ́ринь][5]· ѡ҆ племе́ни їѡ́дина, хале҃ѣ҃, сн҃ъ иефо́нинъ· ѡ҆ племе́ни [и҃саха́рѧ][6] (и҃гаа҃ѳ҃)[7] сн҃ъ їѡсифль· ѡ҆ племе́ни ефрѣ҃млѧ авси́съ сн҃ъ на́винъ· ѡ҆ племе́ни веньа́минѧ фалтїи сн҃ъ рафуи́левъ· ѡ҆ племе́ни заоу҃ло́нѧ, гудїиль сн҃ъ судїи· ѡ҆ племе́ни їѡсифлѧ сн҃овъ манасїи́нъ, гаа҃ди сн҃ъ сусии́нъ· ѡ҆ племе́ни да́нова а҃мїиль сн҃ъ гама́ли· ѡ҆ племе́ни а҃сирова, садѵ́ръ, сн҃ъ михаи́ль· ѡ҆ племе́ни нефдали́млѧ. [наа҃вїи][8], сн҃ъ [са́ви][9]. ѡ҆ племе́ни га́дова гудїи́ль, сн҃ъ [махїи́ль][10]· сїа (же) и҃мена҆ мужъ, и҃же посла҆ моу҃сїи, съглада́ти землѧ҆ [ханаа́ньски][11]· и҃ прозва҆ моу҃сїи а҃всїа сн҃а на́вина їсу҃съ· и҃ посла҆ а҃ моу҃сїи [ѡ҆ пусты́ни (а҃а҃ро́на)[12]][13] съглада́ти землѧ҆ ханаа́ньскїѧ· и҃ рече и҃ ни́мъ взыи́дите (пусты́нею се́ю)[14], и҃ да взъзыи́дите на гору· и҃ съглада́йте зе́млю. каково҆ е҃сть, и҃ лю́ди сѣда́ющѧ на не́и, си́лни ли суть, и҃ли не́мощни. ма́ло ли и҃хъ е҃сть, и҃ли много· [и҃ли][15] каково҆ [е҃сть][16] землѧ҆, на не́иже сїи сѣда́тъ (-)[17], добрѧ҆ ли е҃сть и҃ли зла. и҃ каковы гра́ди в нихъ (же) (живу́тъ сїи)[18] [-][19], о҃граждены ли [суть][20] и҃ли нео҃граждены· и҃ каково҆ землѧ҆ и҃зоѡ́билна ли, и҃ли неизоѡ́билна, суть ли на не́и саже́ни садо́вїе, и҃ли не суть, и҃ оу҃крѣпи́вшесѧ, взъмѣ҃те ѡ҆ плода҆ земли҆, (-)[21] дн҃и (же) дн҃ей лѣ҃тнихъ пр҃е҃ спева́ющимъ на҃годамъ· и҃ шеда́ше съглада́ша землѧ҆, ѡ҆ пусты́ни сы́нь, да́же до (о҃ровъ)[22], до и҃схо́дищъ е҃ма́дъ· и҃ взъзыи́доша въ пусты́нѧ, и҃ прїидо́ша до хеврона́, и҃ та́мо (жива́ше) а҃хима́нъ и҃ сесїи, и҃ дела́ми, рожде́нїа е҃накова, (-)[23] хеврѡ́н҃ (же). (вселисѧ с҃е́мь лѣ҃тъ)[24] прежде танинемъ (градомъ) е҃гу҃петьскы҃· *и прїидо́ша до де́бри гро́здныѧ, и҃ съглада́ша ю҃, и҃ оу҃рѣзаша ѡ҆тѵ́ду ви́ничину [-][25] съ грезновени́емъ е҃ди́ну ѡ҆ ни́хъ, и҃ взъздвигоша ю҃ на же́рдь, и҃ ѡ҆ ши́покъ и҃ ѡ҆ смо́ковъ· [и҃ назва́ша][26] (и҃) мѣсто о҃но де́бръ грезно́вная грезна҆ дѣла҆ и҃же оу҃рѣза́ша ѡ҆тѵ́дѣ сн҃овье їи҃льтестїи· и҃ взъвратѝшасѧ ѡ҆тѵ́дѣ. съглада҃ше землю, въ м҃ дн҃їи· и҃ ходи́вше прїидо́ша къ моу҃сїю и҃ къ а҃а҃ро́ну, и҃ къ всему҆ со́нму сн҃овъ їи҃лвъ, въ пусты́ню дара́ню въ кади́съ. и҃ ѡ҆повѣ́даша и҃мъ сло́во и҃ всему҆ со́нму, и҃ показа́ша [и҃м҃][27] пло́дъ зе́мный· и҃ повѣ́даша [и҃м҃][28], и҃ рекоша. ходи́хо҃ на́ землю на нюже (и҃ы [посыла́сте][29])[30], землѧ҆ (же тѣ҃а) кипа́щи мле́комъ и҃ ме́домъ, и҃ се҃ пло҃ е҃а҆· но́ сильни лю́ди и҃же (на не́и живу́)[31], и҃ гра́ди оу҃тверже́ни граждени́емъ, и҃ велицы ѕѣ́ло. и҃ рожде́-

ѵ҃ мѳ҃ а҃ нн҃ ѧѣ

нїе а҃наковo, и҃дѣхомъ тамо· и҃ амалиkъ [та-
мо][32] живе́тъ въ землѝ ѡ҆ ю҃га. и҃ хет҃е́и, и҃
е҃ве́и, и҃ е҃вусе́и, и҃ а҃морѵ́и живу́тъ въ гора́хъ,
(а҃)[33] ханане́и живу́т҃ ѡ҆ мо́ра (-)[34] подо́лгъ рѣкѝ
і҃ѻрда́на· и҃ [поста́ви][35] хале́въ лю́ди пр҃е́ мо҃ѵ̀сїѳ-
о҃мъ и҃ [реkо́ша][36] е҃мѵ, и҃наkа́коже но̀ въста́вишu
да и́дем҃ъ, и҃ прїи́мемъ ю҃̀. на҃kо сѝлни мы̀ съпро-
тиви́тисѧ и҃мъ· и҃ чл҃цы ходи́вшїи с ни́мъ ре-
kо́ша. не идем҃ъ, на҃kо не мо́жемъ и҃зы́ти проти-
вѵ (и҃)[37], на҃kо kрѣ́пцы сѵ́ть паче насъ бѣ́ло· і҃
и҃знесо́ша оу҃жасова́нїе на́ землю, и҃же съгляда́ша
ю҃̀, kъ сн҃омъ і҃и҃лвы҃̀ гл҃юще. зе́млю ю҃же проидо́-
хомъ съгляда́юще, землѧ̀ (е҃сть пожира́ющи жи-
вѵ́щїѧ на не́и)[38], [и҃][39] вс҃и лю́ди и҃хже ви́дѣхѡ҃ на
не́и, мѵ́жи высо́цы сѵ́щїи· и҃ та́мо ви́дѣхомъ
ч҃ѵ́ды. [сн҃ы е҃на́ковы][40], и҃ бг҃ѣхѡ҃ пр҃е́ ни́ми на҃kо
прѵ́зи, [-][41] и҃ та́ко преидо́хомъ пр҃е́ ни́ми·

гл҃а, д҃і·

Амалик там живе, в землі з півдня, і Хеттей, і Евей, і Євусей, і Аморей живуть в гірських околицях, а хананеї живуть від моря, вздовж ріки Йордан. **30** І поставив Халев народ перед Мойсеєм, і сказали йому: Ні… Але, вставши, підім і візьмім її, бо ми спроможні їм протиставитися. **31** І чоловіки, що пішли з ним, сказали: Не підемо, бо не можемо вийти проти них, бо вони є дуже сильніші від нас. **32** І навели жах на землю ті, що її оглядали, на ізраїльських синів, кажучи: Земля, яку ми пішли оглянути,це земля, що пожирає тих, що на ній живуть, і кожний народ, якого ми в ній побачили, – є дуже високі мужі. **33** І там ми побачили великанів, синів Енака, і ми були перед ними наче саранча, і так ми перейшли перед ними.

Глава 14

1 І піднявшись, ввесь збір видав голос, і плакав народ усю ту ніч. **2** І нарікали на Мойсея й Аарона всі ізраїльські сини, і сказали до них, ввесь збір: Краще було померти нам в єгипетській землі, ніж у цій пустині. **3** *Навіщо ввів нас Господь до тієї землі, щоб впасти від меча? Наші ж жінки і наші діти будуть на розграбунок. І тепер, отже, краще є нам повернутися до Єгипту. **4** І сказав один до одного: Настановім собі провідника, щоб ми повернулися до Єгипту. **5** І впали Мойсей і Аарон на лице перед всім збором ізраїльських синів. **6** *Ісус же, син Навина, і Халев, син Єфонії, з тих, що оглядали землю, роздерли свою одіж **7** і сказали до всього збору ізраїльських синів, кажучи: Земля, яку ми оглянули, є дуже-дуже добра. **8** Якщо нас Господь любить, введе нас до тієї землі, і дасть її нам, земля ж кипить медом і молоком. **9** Але не будьте відступниками від Господа. Ви ж не лякайтеся народу тієї землі, тому що, наче в їжу нам вони є, бо від них відступив час, з нами ж Господь, не бійтеся їх. **10** І сказав ввесь збір: Закаменуймо їх камінням. Слава ж господня з'явилася в хмарі над шатром свідчення всім ізраїльським синам. **11** І сказав Господь до Мойсея: Доки цей народ мене гнівитиме і доки не віритиме мені в усіх знаках, які Я вчинив в них? **12** Поб'ю їх смертю, і знищу їх, і зроблю тебе і дім твого батька у великий і численний народ, більший ніж ці. **13** І сказав Мойсей до Господа: *Почують єгиптяни, що

д҃ е҃вр а҃ — 1 въ пѵ́стыни се́и [-][1]· (-)[2] *въскѵ́ю (въведѐ на҃
г҃ь)[3] въ зе́млю т҃ѵ́, па́сти (мече́м҃)[4], же́ны (же)
на́ша и҃ дѣ́ти [на́ша][5] бѵ́дѵтъ въ разграбле́-
нїе. (и҃) нн҃ѣ оу҃бо оу҃нее е҃̀ [на́мъ][6] възврати́тисѧ
въ е҃гѵ̀пе́т҃· и҃ [рече][7] дрѵ́гъ kъ дрѵ́гѵ. поста́вимъ
[себѣ][8] старїѣшинѵ́, (да)[9] сѧ о҃братимъ въ е҃-
гѵ̀петъ· и҃ падо́ста мо҃ѵ̀сїи и҃ а҃а́ро́нъ ниць пр҃е́
всѣ́мъ со́нмомъ сн҃въ і҃и҃левъ· *і҃ѵсъ же сн҃ъ на-
вѵ̀нъ, и҃ хале́въ сн҃ъ и҃е҃фо́нинъ, ѡ҆ съгляда́в-
шихъ зе́млю, разтерза́ста ри́зы своѧ̀· и҃ рекоста
kъ всемѵ со́нмѵ сн҃овъ і҃и҃лвъ, гл҃юще. зе́млю ю҃́же
съгляда́хѡ҃ [-][10], бл҃га е҃сть зѣ́ло зѣ́ло· а҃ще лю́-
битъ на҃̀ г҃ь, въведе́тъ на҃̀ въ зе́млю т҃ѵ́, и҃
да́стъ ю҃̀ на́мъ. зе́мля (же)[11] е҃сть кипа́щи
[ме́дѡ҃ и҃ мле́кѡм҃][12]· ра҃звѣ ѡ҆ г҃а не бѵ́дите ѡ҆-
стѵ́пницы, вы́ же не оу҃бо́итесѧ люде́и землѧ̀
[тоѧ̀][13], поне́же на҃̀ко въ пи́щѵ на҃̀ е҃сть, ѡ҆стѵ-
пи́ло бо вре́мя ѡ҆ н҃и҃, г҃ь же с на́ми, не бо́итесѧ
и҃хъ· и҃ р҃ѣ́ ве́сь со́нмъ да побїе́мъ и҃̑ ка́менїе́мъ·
(-)[14] Сла́ва (же) г҃нѧ на҃ви́сѧ въ о҃́блацѣ въ хра́-
мѣ свѣтлѣ́нїѧ, въ всѣ́хъ сн҃ѣхъ і҃и҃лвыхъ· і҃ рече
г҃ь kъ мо҃ѵ̀сїю, доkо́лѣ разгнѣ́ваютъ мѧ̀ лю́дїе
сїи, и҃ доkо́лѣ не вѣ́ру́ютъ мн҃ѣ, въ всѣ́х҃ чюде-
сѣ́хъ, на҃же сътвори́хъ в н҃и҃· Пораже́ю и҃хъ смер-
тїю и҃ погѵ́блю и҃̑, и҃ сътворю́ тѧ̀ и҃ до́мъ ѡ҆-
ц҃а твоего́ въ лю́ди вели́ки и҃ мно́ги па҃̀ не́жели
в҃ мѡ҃ ѷв — сїѧ· и҃ рече мо҃ѵ̀сїи kъ г҃ѵ, [-][15] *оу҃слы́шатъ е҃гѵ̀п-
тане, на҃̀ко възведѐ kрѣ́постїю своею́ лю́ди твоѧ̀

сир҃ѣ мѕ
ѧ҃ мр҃ѣ в

сир. 46
мак1. 2

мой2. 32

ти вивів від них своєю силою цей, твій народ. **14** І всі, що живуть на цій землі, почули, що ти є Господь, що ти милосердний, що з'являєшся очима до очей, Господи; *і твоя хмара мой2. 13
стала над ними, і в стовпі хмари ти ідеш перед ними вдень, і в стовпі вогня вночі. **15** Коли ж і вигубиш цей народ, до однієї людини, і скажуть всі країни, які почули твоє ім'я, кажучи: мой5. 9
16 *Тому що Господь не може ввести свій народ до землі, про яку клявся їм, він і вигубив їх в пустині. **17** І тепер хай прославиться твоя рука, Господи, так, як ти сказав, кажучи: пс. 102
18 *Господь терпеливий і многомилосердний, правдивий, що мстить за беззаконня і гріхи, і неправди, і мой2. 10
очищенням не очистить винного, мой5. 5
*що віддає гріхи батьків на дітях, до єре. 32
третього і четвертого роду. **19** Відпусти гріх цьому народові за великим твоїм милосердям, так, як милосердним був ти їм в Єгипті, – й дотепер. **20** І сказав Господь до Мойсея: Милосердним до них Я є за твоїм словом. **21** Але живу Я і завжди живе моє ім'я, і господня слава наповнить всю землю. **22** Бо всі мужі, що бачать мою славу і чуда, які Я вчинив в Єгипті і в цій пустині, випробували мой5. 1
мене ось в десятий раз, і не послухались моїх слів. **23** *І хай не побачать єв. 3
землю, якою клявся Я їхнім батькам, але їхні діти, які є тут, зі мною, які не знають добра і зла. Кожний юнак, що не знає, – цим Я дам землю, всі ж, що ic нав. 14
мене розгнівили, її не побачать. **24** мак1. 2
*Раб же мій Халев, тому що був при суд.
ньому інший дух, і він пішов вслід за мною, його введу до землі, до якої входить, туди, і його нащадки її унаслідують, **25** і Амалика, і Хананея, що живуть у долині. Завтра повернетеся і підете до пустині шляхом Червоного моря. **26** І сказав Господь до пс. 105
Мойсея і Аарона, кажучи: **27** *Доки цей поганий збір нарікатиме проти мене, бо нарікання ізраїльських синів, яким нарікали на вас, Я почув. **28** ниж. 26
і 32
Скажи їм: *Живу Я, – каже Господь, мой5. 1
– так, як ви сказали до моїх вух, так зроблю вам. **29** В цій пустині впадуть ваші тіла і *все ваше число, і ваші, ниж. 26
переписані від 20 літ і вище, – всі, які нарікали проти мене. **30** Невже ввійдете до землі, над якою Я простягнув мою руку, щоб на ній вас поселити, за винятком Халева, сина Єфтинія, *й* Ісуса, син Навина. **31** Дітей же ваших, про яких ви сказали, що будуть на розграбування, їх введу Я до землі, і вони одержать землю, від якої ви сьогодні відвернулися. **32** Тіла ж ваші впадуть у цій пустині. **33** Сини ж ваші будуть живитися в цій пустині 40 літ, і віднімуть вашу розпусту, до-

сїѧ ѡ̑ нихъ· [-][16] і̂ вс҃и живу́щіи на землѝ се́и.
слы́шаша на́ко ты̑ е̂си гс҃ь въ (мл҃ти сы́и)[17].
йже о́чима пр҃е̂ о́чима на́вла́ешисѧ гс҃и, *и̂ о́бв҃ мѳ̀ гі
лакъ твои̑ ста̀ на̀ ни́ми, и̂ столпо̑ о́блачнымъ (и̂́деши ты̑)[18] пр҃е̂ ни́ми въ дн҃ь. и̂
столпо́мъ о́гнено̑ в но́щи· (є̂гда же) и̂ потребы́ши лю́ди сїа, а̂́ки (е̂ди́наго чл҃ка)[19]. и̂ рекѹ
[вс҃и][20] (стра́ны)[31], йже слы́шаша и̑ма твое гл҃ющε· *занѐ не мо́же гс҃ь (людїи свои̑ въ҃вестѝ)[22] гі мѳ̀ д҃
въ зе́млю, о̀ не́йже кла́тсѧ и̑мъ. [и̂][23] погубѝ
и̑хъ въ пусты́ни· і̂ нн҃ѣ да сѧ вън҃есе́тъ
[рѹка][24] твоѧ̀ гс҃и, на́коже гл҃алъ е̂си рекїи· *гс҃ь ѱа҃о ѱв
терпѣли́вы̑, и̂ многомл҃тивъ, (-)[25] и̑стине̑. ѡ̑-
мы̑ѷа̀ безако́нїе, и̂ грѣхѝ, и̂ непра́вды, и̂ о́чи- в҃ мѳ̀ ї
щє́нїемъ не о́чи́ститъ повины́наго. *ѡ̑даѧ̀ грѣхѝ г҃ мѳ̀ ѣ
ѡ̑ц҃а на ча́да, до тре́тїаго и̂ четве́ртаго [ро́- е҃вре́а ѧв
да][26]· о́ста́ви (грѣхѝ)[27] лю́демъ сы́мъ, по вели́-
цеи мл҃ти твое́и, на́ко мл҃тивъ [е̂сѣ][28] и̑мъ (въ
е̂гу́птѣ)[29] [и̂][30] досе́лѣ· и̂ ре̂ гс҃ь ко моу̑сїю.
мл҃тивъ и̑мъ е̂смь, по словесѝ твое́му· но жи-
ву́ а́зъ и̂ пр҃но живе́тъ и̑ма моѐ. и̂ напо́лнитъ
сла́ва гс҃ня вс҃ю зе́млю· ра́ко вс҃и мужи ви́дащїи
сла́ву мою, и̂ чюдеса̀ на́же сътвори́хъ въ е̂гу́п-
тѣ, и̂ въ пусты́ни сеи̑, [-][31] и̑скуси́ша ма е̂е
деся́тое, и̂ не послу́ша́ша [гл҃ъ мои̑хъ][32]. [*и̂][33] ѕ҃ мѳ̀ а̀
е҃вре́ѡ ѓ
да не оу́зра́тъ земла̀ е̂ю́же кла́тсѧ ѡ̑ц҃емъ
и̑хъ. но ча́домъ и̑хъ, на́же сѹтъ съ мно́ю
зла̑ѣ, и̑же не вѣ́дятъ добра̀ [и̂][34] зла̀· всѧ̑ ю̑-
ноша невѣ́дыи сы́мъ да́мъ зе́млю, вси́ же раз- і҃сѹ на̀ ді
гнѣвавшїи ма̑ не оу́зра́̑ е̂а̀· *ра́бъ же мои а̀ ма̀ в҃
хале́въ. на́ко бы́сть дх҃ъ и̑нъ при не́мъ, и̂ въ- сѹдѝ а̀
слѣ́дова мн҃ѣ· [-][35] въ҃ведѹ ѝ въ зе́млю в нюже
(вхо́дѝ)[36] та́мо, и̂ племя̀ е̂го прїиметъ ю̀,
[и̂][37] а̂мали́ка и̂ ханане́ѧ живу́щихъ въ оу̑до́-
лїи· оу́тро̀ въ҃звратитесѧ и̂ подви́гнетесѧ въ
пусты́ню пѹте́мъ мо́ря чрьмна́го· и̑ рече гс҃ь
ко моу̑сїю и̂ а̂а́рону гл҃ѧ. *доко́лѣ со́нмъ (сїи ѱа҃о ѓе
злы́и)[38], (-)[39] ро́пщѹтъ проти́ву мн҃ѣ, ропта́-
нїе (во̀) сы́новъ і̂и̑левъ и̑мже въ҃ропта́ша о̂ ва̂ нн҃ѣ ѩѕ
слы́шахъ· рцы̀ и̑мъ, *живу́ а́зъ гл҃етъ гс҃ь, на́- и̂ ѧв
коже гл҃асте въ оу́ши моѝ, та́ко сътворю ѕ҃ мѳ̀ а̀
ва́мъ· въ пусты́ни се́и падѹтъ телеса̀ ва́ша,
и̂ *вс҃и съгла́да́нїи ва́ши, и̂ съчте́ныи ва́ши, нн҃ѣ ѩѕ
ѡ̑ к҃, лѣтъ и̂ вы́ше, (вс҃и) йже ропта́ша до
менѐ· а̑ще [-][40] вни́дете въ зе́млю. на нюже
простро́хъ ру́ку мою, всели́ти васъ на не́и, ра́з-
вѣ хале́въ сы́нъ (е̂фѳннѣ и̑нъ)[41], [-][42] и̑сусъ сы́нъ
нави̑нъ· (-)[43] ча́да (же) ваши и̑хже рѣ́сте въ
разгра́бленїи бы́ти, въ҃ведѹ а̀ въ зе́млю и̂ прї-
имѹтъ зе́млю, ѡ̑ неа́же вы (и̑нѣ) ѡ̑верго́сте-
сѧ [-][44]. (-)[45] телеса́ (же) ваша падѹтъ въ пу-
сты́ни се́и· сы́нове же ва́ши бу́дѹтъ пасо́мїи

въ пустыни [сей][46], и лѣтъ, и ѡ҃ни҃мъ слу҃же-
нїе ваше, до́ндеже потребя́тся телеса̀ ва́ша въ
пустыни· По числу́ дн҃ї и в нїже съглада́сте
ѱ҃л҃о ч҃д землю *м҃ дн҃ї, дн҃и лѣта (є҆ди́наго) понесе́те
грѣхѝ ва́ша м҃, лѣтъ, и ѹ҆вѣ́сте на́рость гнѣ-
ва моє́го· ѿ҆зъ гь глаго́лахъ (вамъ), та́ко съ҆творю́
со́нму [сему́ зло́му][47], въста́вшему на́ ма, въ
пустыни (сѐ) сей, потребя́тся, и т҃у и҃зъмрутъ· (-)[48] щу҃жа (же) на́ше посыла̀ моѷ҆сїи съ-
гладати землѧ̀, и ходи́вшеи, сропташа о҆́ не́и
а҃ кр҃и ї҆ къ со́нму. (и҆ глаша)[49] словесà зла̀ о҆́ (не́и)[50]. *і҆
є҆врео҃ г҃ и҆зомро́ша мужи́ глаголавшїи о҆́ землѝ зло̀ вре́до҃ пр҃е
і҆удѣ а҃ гм҃ъ· (-)[51] і҆сусъ (же) сн҃ъ на́вѷ҆нъ, и хале́въ сн҃ъ
и҆ефо́ниинъ, жива́ бы́ста ѡ҃ мужъ тѣ́хъ хо-
ди́вшѝ съгладати землѧ̀· И гла моѷ҆сїи слове-
сà ѥ҆и, къ всѣмъ сы́номъ і҆и́левымъ, и въскорбѣ-
ша лю́дїе зѣло· И въста҃ше заѹ҆́тра. взы́до́ша
ѣ мѳ҃ а҃ на ве́рхъ горы̀ глюще. *ѥ҆е мы̀ да взы́идемъ на
мѣсто, є҆же рѣ҃ гь, ꙗко съгрѣшихо҃́· И рѣ҃ моѷ҆сїи
въскую́ вы престу́паете сло́во гн҃е, не ѹ҆годи́тся
вамъ· Не въсходи́те, нѣсть бо́ гь с ва́ми,
и паде́те пр҃е лицемъ врагъ ва́ш҃ъ· Занѐ а҆малѝкъ
и҆ ханане́и та́мо пр҃е ва́ми, и паде́те ме-
че́мъ. и҆же у҆́бо о҆́братитѣ́ся, непокаря́ющїисѧ
гу҃, (сего ради нѣ́сть)[52] гь с ва́ми· И ѡ҃ходя́-
ѿ҆и възыидо́ша на верхъ горы, ковчегъ же за-
вѣта г҃нѧ, и моѷ҆сїи не приступа́ше ѡ҃ среды̀
полкà· И сни́де а҆малѝкъ и҆ ханане́и, сѣдя́и в
горѣ то́и, і҆ и҆́ссѣкоша и҆́хъ, і҆ и҆́ссѣкоша и҃ да́же
до е҆рмà, и възвратѝшася въ по́лкъ·

Гл҃а, ѕ҃і·

Рече гь къ моѷ҆сїю гл҃а, гл҃и сы́номъ і҆и́л-
вымъ, [рекїи къ ни́мъ][1]. е҆гда̀ вѣни́де-
те въ зе́млю вселе́нїя ва́шего, ю҆́же а́зъ
даю̀ ва́мъ· И да [съ҆твори́те][2] прино́съ
гу҃, въ в҆сесъжже́нїе, и҆́ли тре́бу҃, (и҆́ли) вели́ку҃
мольбу҃, и҆́ли бл҃гово́льну҃, и҆́ли въ празники ва́ша
[-][3] въ воню̀ бл҃гово́нїа гу҃· ѿ҆́це у҆́бо ѡ҃ воло́въ,
и҆́ли ѡ҃ о҆́ве́цъ, и да принесе́тъ приноса́и да́ръ
свои гу҃. (да принесе́тъ и҆) тре́бу҃ мукѝ пше-
ни́чны десѧ́тую часть е҆фи, мѣ́ры, вмѣшены
въ е҆ле́ю четве́ртые ча́сти и҆́ны мѣ́ры· (-)[4] вина́
(же) на възлїа́нїя четве́ртую ча́сть и҆́ны
мѣ́ры, да съ҆твори́те въ в҆сесъжже́нїе, и҆́ли въ
тре́бу҃ а҃гньцу҃ е҆ди́ному да (съ҆твори́те)[5] толи́-
ко, (прино́)[6] вонѝ бл҃гово́нїа гу҃· и҆ о҆́вна е҆гда̀
творите е҆го въ в҆сесо҃же́нїе и҆́ли въ тре́бу҃· да
съ҆твори́те тре́бу҃ мукѝ пшени́чны, и҃, ча́стїи
вмѣшаныхъ въ е҆ле́ю тре́тїю ча́сть и҆́ны
мѣ́ры· (-)[7] вина́ (же) на възлїа́нїе, тре́тїю
ча́сть и҆́ны мѣ́ры да принесе́те въ воню̀ бл҃гово́-

ки ваші тіла не будуть вигублені в
пустині. **34** За числом днів, в яких ви
оглядали землю: *40 днів, – день за пс. 104
один рік, – понесете ваші гріхи, 40
літ, і пізнаєте лють мого гніву. **35** Я
Господь сказав вам, так зроблю цьо-
му поганому зборові, що повстав
проти мене, бо в цій пустині будуть
вигублені, і тут помруть. **36** Чоловіки
ж, яких послав Мойсей оглядати
землю, і що ходили, нарікали проти
неї до збору і говорили про неї погані кор1. 10
слова. **37** *І померли від пошесті єв. 3
перед Господом чоловіки, що гово- юда 1
рили погане проти землі. **38** Ісус же,
син Навина, і Халев, син Єфтонна,
зостали в живих – з тих чоловіків, що
пішли оглянути землю. **39** І сказав
Мойсей ці слова до всіх ізраїльських
синів, і народ дуже засмутився. **40** І,
вставши вранці, пішли на верх гори,
кажучи: *Ось ми підемо до місця, мой5. 1
про яке сказав Господь, бо ми згрі-
шили. **41** І сказав Мойсей: Навіщо ви
переступаєте господнє слово? Не
благополучним вам буде. **42** Не
йдіть, бо Господь не є з вами, і ви
впадете перед лицем ваших ворогів.
43 Бо Амалик і Хананей там, перед
вами, і впадедете, отже, від меча ви,
що повернетеся, не підкоряючись
Господеві, задля цього Господь не є з
вами. **44** І ті, що відходили, пішли на
верх гори, кивот же господнього
завіту і Мойсей не зрушилися з-по-
серед табору. **45** І зійшов Амалик і
Хананей, що сидів на тій горі, і стер-
ли їх, і вирізали їх аж до Ерми, і вони
повернулися до табору.

Глава 15

1 І сказав Господь до Мойсея,
кажучи: **2** Скажи ізраїльським синам,
кажучи до них: Коли ввійдете до зем-
лі вашого поселення, яку Я вам даю,
3 і зробите дар Господеві, – в цілопа-
лення чи жертву, чи велике моління,
чи добровільно, чи в ваші празникии
– в милий запах Господеві. Якщо, от-
же, з волів чи з овець, **4** і хай принесе
той, що приносить свій дар Господе-
ві, хай принесе і жертву пшеничної
муки, десяту частину міри ефи, заміс-
еної в олії, четверта частина міри
іна. **5** Вино ж на поливання, четвера
частина міри іна, зробите на цілопа-
лення чи на жертву одному ягняті,
зробите стільки – дар, милий запах
Господеві. **6** І коли робите барана на
цілопалення чи на жертву, зробите
жертву пшеничної муки: 20 частин,
замісених в олії, в третій частці міри
іна. **7** Вино ж на поливання – прине-
сете третю частину міри іна – на ми-
лий запах Господеві. **8** Якщо ж робі-
те з волів: на цілопалення, чи на жер-

тву, чи на звеличування молитви, чи на спасіння Господеві, **9** і принесете з телям жертву: 1 частину пшеничної муки, замісеної в олії, половини міри іна. **10** Вино ж на поливання – дар – половина міри іна – в милий запах Господеві. **11** Так зробите одному теляті, чи одному баранові, чи одному ягняті, чи вівці, чи козі. **12** За їхнім числом зробите, також зробите кожному, за його числом. **13** І кожний тубілець хай так це зробить, щоб принести дари на милий запах Господеві. **14** Якщо ж у вас буде приходько, у вашій землі, чи, коли перебуватиме між вами, у ваших родах, і хай зробить дар на приємний запах Господеві, так як ви робите, також хай зробить і цей Господеві. **15** Закон один вам і приходькам, що є між вами, закон вічний у ваші роди, як ви, так і приходько хай буде перед Господом. **16** Один закон хай буде і одна заповідь хай буде вам і приходькові, що є між вами. **17** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **18** Скажи Ізраїльським синам і скажи до них: Коли ввійдете до землі, до якої Я вас, туди, введу. **19** І буде: коли їстимете з хлібів тієї землі, відложите частину Господеві. **20** Верх вашого тіста, хліб, відлучите в частку йому, як відлучене від току, так йому відлучите хліб, **21** з верху вашого тіста, і дасьте Господеві частину в родах ваших. **22** Коли ж згрішите і не чинитимете всіх цих заповідей, які сказав Господь Мойсеєві, **23** так як заповів Господь Бог вам рукою Мойсея, – від дня, в якому заповів Господь вам, і пізніше у ваші роди. **24** Коли ж перед очима збору станеться, що несвідомо згрішить, і хай зробить увесь збір одне теля без вади, з волів, на цілопалення, – на милу жертву Господеві. І його жертву, і його поливання – за його наказом, і одного козла, з кіз, – за гріх. **25** І хай помолиться священик за ввесь збір ізраїльських синів, і хай відпуститься їм, бо є несвідоме. Вони ж принесли свій дар Господеві в дар за свої гріхи перед Господом, за їхнє несвідоме. **26** І відпуститься всьому збору ізраїльських синів і приходькові, що є між вами, бо несвідоме всьому народу. **27** Якщо ж одна душа згрішить несвідомо, хай принесе однолітню козу за гріх. **28** І хай помолиться священик за душу, що несвідома і згрішила несвідомо перед Господом, і хай помолиться за неї, і відпуститься їй. **29** І тубільцеві землі ізраїльських синів, і приходькові, що є між ва-

нїѧ ѓу· ѿ҆ще ли [твори́те ѡ҆ воло́вѣ][8] вѣ вс҆е-
съжженїе, и҆ли вѣ тре́бу, (и҆ли) вѣзвеличе́нїе мол-
бы̀, и҆ли вѣ спсе́ную ѓу· и҆ да (принесе́те)[9] съ
телце́мъ прино҃ мукы̀ пшени́чны (а҃)[10], части
вмѣшаны вѣ є҆ле́и, по҃ и҃ны мѣ́ры· (-)[11] вина́ (же)
на вѣзлїа́нїе, по҃ и҃ны мѣ́ры прино́сѣ вѣ воню
бл҃гово́нїа ѓу· та́ко да [съ҆твори́те][12], телцу̀ є҆ди́-
ному. и҆ли о҆вну̀ є҆ди́ному, и҆ли а҆гньцу̀ є҆ди́ному,
[и҆ли][13] о҆вцѣ и҆ли козѣ· По числу̀ и҆ѫ́же съ҆твори́-
те. та́коже да съ҆твори́те є҆ди́ному по числу̀
и҆хъ· (и҆) всѧкъ то҆зе́мецъ да съ҆творитъ та́ко.
сицева̀ принестѝ приноше́нїѧ, вѣ воню̀ бл҃гово́нїа
ѓу· ѿ҆ще ли прише́лецъ вѣ ва́съ пребу́детъ вѣ
землѝ ва́шеи, и҆ли а҆́ще пребу́детъ вѣ ва́съ в
рожде́нїи ва́шихъ, и҆ да съ҆твори́тъ прино́сѣ вѣ
во́ню бл҃гово́нїа ѓу, ѩ҆́коже твори́те вы̀ та́коже
да съ҆твори́тъ (и҆ се́и)[14] ѓу· Зако́нъ є҆ди́и҃ вамъ,
и҆ прише́лцемъ прилежа́щимъ вѣ ва́съ, зако́нъ
вѣ́чныи, вѣ рожде́нїа ваша, ѩ҆́коже вы̀ та́ко и҆
прише́ле҃ да бу́детъ пр҃е́ гм҃ъ· Зако́нъ є҆ди́и҃ да
бу́детъ, и҆ о҆правле́нїе є҆ди́но да бу́детъ ва́мъ,
и҆ прише́лцу̀ прилежа́щему вѣ ва́съ· И҆ рече ѓь къ
мои҆̑сїю гл҃ѧ. гл҃и сы́номъ і҆и́левымъ, (і҆) и҆ рцы̀ к
ни́҃, вънегда̀ вни́дете вѣ зе́млю, в ню́же (вы̀
а́зъ вѣведу̀)[15] та́мо· и҆ да бу́детъ є҆гда̀ ѩ҆́сте
ѡ҆ хлѣ́бовъ землѝ [тоѧ̀][16], да ѡ҆ложи́те оу҆ча́-
стїе [-][17] ѓу· вѣ́рхъ тѣ́ста вашего, хлѣбъ да
ѡ҆длучи́те. (и҆) [оу҆ча́стїе][18] є҆го, ѩ҆́коже оу҆ча́стїе ѡ҆
гумна̀, та́коже да ѡ҆длучи́те [є҆му̀][19] [хлѣ́бъ][20]. ѡ҆
верха̀ тѣ́ста ва́шего, и҆ да́сте ѓу оу҆ча́стїе в ро-
жде́нїѧ ваша· Є҆гда́ же съгрѣши́те, и҆ не съ҆твори́те
(за́повѣди всѣ҃)[21] сиѫ̆, и҆ѫ́же гл҃а ѓь мои҆̑сїю·
ѩ҆́коже повелѣ ѓь [бъ][22] къ ва́мъ. рукою́ мои҆̑сїе-
вою, ѡ҆ дне҃ ѡ҆ него́же повелѣ ѓь къ ва́мъ, и҆ по-
то́мъ в рожде́нїѧ ваша· (-)[23] [-][24] Є҆да̀ ли а҆́ще
пр҃е о҆чи́ма со́нмъ бу́детъ не хотя́щеи съгрѣ-
шы̆, и҆ да съ҆твори́тъ вє́сь со́нмъ теле́цъ є҆-
ди́нъ, (непороче҃ ѡ҆ воло́вѣ)[25] вѣ вс҆есъжже́нїе, вѣ
воню̀ бл҃гово́нїа ѓу. и҆ тре́бу є҆го и҆ возлїа́нїе є҆го,
по повелѣ́нїю [є҆го][26]. и҆ козе́лъ (є҆дї҃ ѡ҆ ко́зъ)[27]
грѣха̀ ра́ди· и҆ да помо́лѧтсѧ жре́цъ о҆ всѣ́мъ со́-
мѣ сы́новъ і҆и́левъ. и҆ да о҆ста́вится и҆́мъ, ѩ҆́ко
нехотѣ́нїе є҆сть· (-)[28] Сїи (же) принесо́ша да́ръ
свои принесе́нїе ѓу, грѣхъ ра́ди свои҆̑ пр҃е ѓь, нехо-
тѣ́нїи ради и҆хъ· и҆ о҆ста́вится всему̀ со́му̀,
сы́новъ і҆и́левъ, и҆ пришелцу̀ прилежа́вшему̀ вѣ
ва́съ, ѩ҆́коже всѣ́хъ людїи нехотѣ́нїю· ѿ҆ще ли
дш҃а є҆ди́на [нехотя́ще съгрѣши́т҃][29]. да приве-
де́тъ козу̀ [-][30] є҆ди́нолѣтну грѣха̀ ра́ди· и҆ да
помо́лится жре́цъ, о҆ дш҃и нехотѣ́вшеи, и҆ съ-
грѣши́шеи нехотѣ́нїемъ пр҃е гм҃ъ, (и҆ да помо́-
лится о҆ не́и, и҆ о҆ста́вится)[31] е҆́и҃· [и҆][32] насе́лнику

(зе҃ла̀) сн҃овъ їи҃левъ, и҆ приш҆е́лцу прилежа́вшему
въ [ва́съ][33], зако́нъ є҆ди́нъ да бу́детъ (въ ва́съ)[34],
и҆же а́ще съ҇творит҃ нехотѧ́щи· и҆ дш҃а и҆же а́-
ще съ҇творитъ рукою го́рдости ѡ҆ т҃озе́мецъ, и҆-
ли ѡ҆ приш҆е́лец҃, сїа разгнѣва́е҃, [и҆][35] да по-
требѝтсѧ дш҃а т҃а ѡ҆ люді҃и свои҃· ꙗ҆́ко сло́во гн҃е
о҆́болга̀, и҆ за҃повѣ́ди є҆́го ра҃зсы́па, съ҇тре́нїемъ да
съ҇тре́тсѧ дш҃а т҃а, [и҆][36] гр҃ъ є҆̀ на не́и· и҆
бѣѧ́ху сн҃ове їи҃левы въ пу́стыни, и҆ о҆́брѣто́ша
мужа съ҇бира́юща дрова̀, въ дн҃ь суббо́тныи· и҆
приведо́ша є҆́го и҆же о҆́брѣто́ста [-][37] беру́ща дрова̀
къ мои҃сі҃ю, и҆ а҆а҃ро́ну, и҆ къ всему́ со́нму сн҃овъ
їи҃левъ, и҆ въ҇верго́ша и҃ въ темни́цу. не съ҇вѣ-
ща́ша бо҆ что̀ съ҇творѧ́тъ є҆́му· и҆ рече гь҃ къ
мои҃сі҃ю гл҃а смерті́ю да ѹ҆́мретъ чл҃къ [се́и][38],
да побї́ютъ и҃ ка́менїемъ ве́сь со́нмъ [вн҃ѣ
полка̀][39]· и҆ вы́ведоша є҆́го ве́сь со́нмъ вн҃ѣ по҃чища
и҆ поби́ша є҆́го [ка́менїемъ ве́сь со́нмъ][30] вн҃ѣ пол-
чища, ꙗ҆́коже гл҃а гь҃ мои҃сі҃ю· и҆ р҃е гь҃ къ мои҃сі҃ю
гл҃а. гл҃и сн҃омъ їи҃левымъ и҆ рцы̀ и҃мъ, (да)[41]
съ҇творѧ́тъ себѣ повразки на ѹ҆́глехъ ри́зъ свои҃
в рожени҃и҃ свои҃хъ. и҆ да [въ҇зложа́][42] на кра́а ѹ҆́гле҃
(ри҃ свои҃), пра́дені҃е си́нее· и҆ да бу́детъ вамъ на
кра́ехъ, *и҆ (є҆гда̀) ѹ҆́зрите и҃хъ, и҆ въ҇спомане́те
вс҃а за҃повѣ́ди гн҃а, и҆ съ҇твори́те а҃· и҆ не въ-
слѣ́дите въ слѣ́дъ (с҃рцъ)[43] свои҃хъ, и҆ въ
слѣ́дъ о҆́чїю ва́шею, и҃мже вы съ҇блуди́сте въ
слѣ́дъ и҃хъ· ꙗ҆́ко да помане́те и҆ съ҇твори́те
вс҃а за҃повѣ́ди мо҃а̀, и҆ бу́дите сті҃и бу̀ ва́шему·
ѧ҆́зъ гь҃ бъ҃ъ вашъ. и҆зведы́и вы и҃̀ земла̀ є҆гу́-
петъски быти вамъ бъ҃ъ а҆́зъ гь҃ бъ҃ъ ва́шъ·

мой5. 22
мат. 23

гл҃а, ѕ҃і·

ни҃ї і҃ѵ
сира҃ ме
і҃юдн҃ и

Глава 16

ниж. 26
сир. 45
юда 1

Г҃ла *коре́и сн҃ъ (а҆саха́ровъ)[1], сн҃ъ каа́довъ,
сн҃ъ левї҃инъ и҆ дафа́нъ, і҆ а҆вироно́въ сн҃ове
[є҆лиа́мли][2] і҆ [а҆в҃на́нь][3] сн҃ъ [фале́ховъ][4], сн҃овъ
рувíмль· и҆ въ҇ста́ша пр҃е҆ мои҃сі҃емъ. и҆ му-
жи сн҃овъ їи҃левъ с҃, и҆ и҃, старѣ́шины со́нму, при-
ча́стницы совѣ́ту, и҆ мужи и҃менити· (и҆̀) въ҇ста́ша
на мои҃сі҃а и҆ а҆а҃рона и҆ реко́ста [к ни́ма][5],
ѹ҆ста́висѧ въ ва҃̀ ꙗ҆́коже вс҃и со́нми вс҃и сті҃и и҆ в
нихъ гь҃, то̀ что̀ ради въ҇ста́е́те на со́нмъ гн҃ь· и҆
слы́ша҃̀ мои҃сі҃и падѐ ни́цъ. и҆ гл҃а коре́ю, и҆ къ
всему́ [со́ньму є҆́го][6] рекїи, съ҇гла́да̀ и҆ позна̀ [гь҃][7]
сущ҃и҃ є҆́го, и҆ сті҃ыхъ (и҃хже)[8] приведѐ к себѣ. і҆
и҃хже [не][9] и҃збра̀ себѣ (си́хъ и҆) [не][10] приведѐ къ
себѣ· сі҃е съ҇твори́те, въ҇змѣ́те себѣ сами кади́л-
ницы. коре́и и҆ ве́сь со́ньмъ тво́и. и҆ вложи́те
[о҆́гнь в и҃ѧ][11], и҆ вложи́те в и҃ѧ дїмна́мъ пр҃е҆
гн҃ъ ѹ҆́трѣ· и҆ бу́детъ мужь є҆́гоже а҆́ще и҃збе-
ретъ гь҃, сі҃и сті҃ъ, да довлѣ́ютъ вамъ сн҃ове
левї҃и́ны· и҆ рече мои҃сі҃и до коре́ѧ, послу́шаите менѐ

1 І промовив *Корей, син Асахара сина Каата, сина Леві, і Дафан, і Авірон – сини Елиама, і Авнан, син Фалеха, з синів Рувима. **2** І встали перед Мойсеєм, і 200 і 50 мужів з ізраїльських синів, старшин збору, учасники ради і мужі славні. **3** І повстали проти Мойсея і Аарона, і сказали до них: Достатнім хай буде вам, що ввесь збір – всі святі і в них Господь, то чому ви повстаєте проти господнього збору? **4** І почувши, Мойсей впав ниць **5** і сказав Кореєві, і до всього його збору, кажучи: Перевірив і пізнав Господь тих, що є його, і святих, яких привів до себе, і яких не вибрав собі, цих і не привів до себе. **6** Це вчиніть: Візьміть самі собі кадильниці, Кореє, і ввесь твій збір, **7** і вкладіть до них вогонь, і покладіть до них ладан вранці перед Господом. І буде, що муж, якого лиш вибере Господь, цей святий, хай

досить буде вам, сини Леві. **8** І сказав Мойсей до Корея: Вислухайте мене, сини Леві. **9** Чи це малим вам є, що вас Бог відлучив від ізраїльського збору і привів вас до себе, щоб служити служби в шатрі свідчення, і стояти перед господнім збором, і служити йому? **10** І він привів тебе і всіх твоїх братів, синів Леві з тобою, і так шукаєте бути жерцями? **11** Задля цього ти і ввесь твій зібраний збір змовилися проти Бога. Аарон же хто є, що нарікаєте на нього? **12** І послав Мойсей покликати Дафана і Авирона, синів Елиява – і сказали: Не прийдемо. **13** Чи не мало й цього, що ти нас вивів з землі, що кипить молоком і медом, щоб вигубити нас в пустині, і що пануєш над нами – є князем? **14** І чи до землі, що кипить медом і молоком, ввів ти нас і дав нам частину поля і виноградники? І очі тих людей ти виколов – не підемо. **15** І дуже тяжким став Мойсей від гніву, і сказав до Господа: Не прийми їхніх жертов, бо пожадання нікого від них я не прийняв, і не вчинив зла я нікому ж з них. **16** *І сказав Мойсей до Корея: Освяти твій збір, і будьте готові перед Господом, – ти і Аарон, і вони, – вранці. **17** І візьміть, кожний свої кадильниці, і накладіть до неї ладан, і принесіть перед Господа, кожний з вас свою кадильницю, – 200 і 50 кадильниць, – ти і Аарон свою, кожний з вас кадильницю. **18** І взяли, кожний свою кадильницю, і поклали до них вогонь, і поклали до них ладан, і поставили перед дверима шатра свідчення Мойсей і Аарон. **19** І піднялися проти них Корей і ввесь збір його, перед дверима шатра свідчення, і з'явилася слава господня всьому зборові. **20** І заговорив Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **21** Відступіть, кожний з вас, з-посеред того збору, і враз вигублю їх. **22** І впали ниць, і сказали: Боже, Боже батьків і всякого тіла, якщо одна людина згрішила, і чи на ввесь збір господній гнів? **23** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **24** Скажи зборові, кажучи: Відступіть довкруг від збору Корея, і Дафана, і Авирона. **25** І підвівшись, Мойсей пішов до Дафана і Авирона, і пішли з ним всі ізраїльські старшини. **26** І сказав до збору, кажучи: Відступіть від шатер людей цих непокірних, і не доторкайтеся до всього, що є їхнє, щоб ви не загинули в усьому їхньому грісі. **27** І відступили довкруг від шатер Корея, і Дафана, і Авирона, довкруг. Дафан же й Авирон вийшли і стали перед дверима покою своїх шатер, і їхні жінки, і їхні діти, і їхній маєток. **28** І сказав Мойсей: З цього пізнаєте, що Господь послав мене

сн҃ове левїи́ны. ѣ҆даҀ (҃ее мало вамъ ѣ҆сть)[12], на́ко ѡ҆лу́чиҀ васъ бг҃ъ ѡ҆ со́ньма і҆и́лева, и҆ приведѐ васъ к҃ себѣ҆ слу́жити сл҃у́бы въ хра́мѣ [свѣ҆тѣ҆и҃а]́[13], и҆ стоа́ти пр҃е҆ со́нмомъ [гн҃имъ][14], (и҆) слу́жити [ѣ҆му҆][15]. и҆ приведе т҃а и҆ вс҃ю бра́тїю твоюҀ, сн҃ы левїи́ны с тобо́ю, и҆ проси́те жрѣ́ти (сице)· Сего́ ра́ди т҃ы и҆ весь со́ньмъ твои́ собранный совѣ҆щасте кг҃ъ бг҃у҆, (-)[16] а҆а҃ро́нъ (же) кто́ ѣ҆сть, на́ко пороптаа́сте на́нь· и҆ послаҀ мо҃ѷсїи призва́ти дафа́на, и҆ а҃вирона, сн҃ы ѣ҆лиа́ваҀ, и҆ реко́ста не вы҃и́демъ· Не ма́ло (и҆) сегоҀ, на́ко и҆зведѐ на́ы, ѡ҆ землаҀ кипа́щую млекомъ и҆ медомъ, ѣ҆же погуби́ти наҀ въ пусты́ни, (и҆) на́ко владѣ҆е́ши нами кна́зь ѣ҆си· и҆ тыҀ ли в зе́млю кипа́щую ме́домъ и҆ мле́комъ вы҃ведѐ на́ы. и҆ да́лъ ѣ҆си намъ ча́сть селаҀ и҆ винограда́, (и҆) о́чи чл҃ка т҃ѣ҆ и҆зы҃тикнулъ ѣ҆си, не и҆зы́демъ· и҆ ѡ҆тажаҀ мо҃ѷсїи гнѣ҆вомъ зѣ҆ло, и҆ рече кг҃ъ г҃у҆. не прїими́ тре́бъ и҆хъ, ни ѣ҆ди́наго (ѕ҃о) похотѣ҆нїа ѡ҆ нихъ прїа́хъ, и҆ ниже зазли́хъ ни ѣ҆ди́ному же и҆хъ· *и҆ р҃е҆ мо҃ѷсїи кг҃ъ коръ҆ве́ю. О҆стиҀ сонмъ твои́ и҆ бу҆дете гото́ви пр҃е҆ г҃мъ, т҃ы [и҆ а҃а҃р҃ъ и҆ о҆нѝ][17] ѹ҆́тро· и҆ вы҃змѣ҆те ко́ждо (кадѝлники своѐ)[18] и҆ вы҃зложи́те наҀ дими́а́мъ, и҆ принеси́те пр҃е҆ г҃ь, ко́ждо (ва҃) кадѝлникъ свои, ѕ҃, и҆ н҃, кадѝлникъ. [-][19] тыҀ и҆ а҃а҃р҃ъ (свои́ ко́ждо ва҃ю кадѝлни҃й)[20]· и҆ [взя́ша][21] ко́ждо (свои кадѝлникъ)[22] и҆ вложи́ша на́ наҀ о҆гнь, и҆ вложи́ша наҀ ѳи҃ми́аҀмъ, и҆ поста́виша пр҃е҆ две́рми хра́ма свѣ҆тѣ҆ни́аҀ, мо҃ѷсїи и҆ а҃а҃ро́нъ· и҆ въста́ша на́ наҀ коре́и [и҆][23] весь [со́ньмъ ѣ҆го][24], пр҃е҆ две́рми хра́ма свѣ҆тѣ҆ни́а, и҆ на҃ви́сяҀ слава г҃н҃а всему́ со́ньму́· и҆ рече г҃ь кг҃ъ мо҃ѷсїю и҆ а҃а҃ро́ну́ гл҃аҀ, ѡ҆стѹпи́та [ко́ждо][25] (ва҃) ѡ҆ среды́ со́нма того, и҆ потреблю а҃ ѣ҆ди́ницею· и҆ припадо́ста ни́цъ и҆ реко́ста, бе҃ бе҃ ѡ҆ц҃ъ, (-)[26] и҆ всѣ҆ко́аҀ плоти· ч҃ше чл҃ка ѣ҆ди́нъ съгрѣ҆шѝ, и҆ на вс҃е҆сь аҀ́ни со́нмъ гнѣ҆въ г҃нь· и҆ рече г҃ь кг҃ъ мо҃ѷсїю гл҃аҀ. рцыҀ со́нму́ гл҃аҀ, ѡ҆стѹпи́те о҆́кр҃тъ ѡ҆ ко҃ма коре́ева, [и҆ дафа́наҀ, и҆ а҃виронаҀ][27]· и҆ [въста́въ][28] мо҃ѷсїи (-)[29] и҆де кг҃ъ дафа́ну́ и҆ а҃ви́рону́, і҆ и҆до́ша с ни́мъ вс҃и старцы і҆и́льтестїи· и҆ гл҃а кг҃ъ со́нму́ реки́и, ѡ҆стѹпи́те ѡ҆ кѹҀщъ чл҃къ непокори́выхъ си́хъ, и҆ не прикоснетесяҀ кг҃ъ всемѹ҆ ѣ҆лико́же ѣ҆сть и҆хъ да не погѝбнете въ все́мъ грѣ҆сѣҀ и҆хъ· и҆ ѡ҆стѹпи́ша (о҆́кр҃тъ) кѹҀщъ коре́а, [и҆ дафа́на, и҆ а҃виронаҀ][30] о҆́кр҃тъ· (-)[31] дафа́нъ (же), и҆ а҃ви́ронъ, и҆злѣ҆зо́ста и҆ ста́ста пр҃е҆ две́рїи хра́ма кѹҀщъ своѝхъ. и҆ жены и҆хъ и҆ дѣ҆ти и҃, і҆ и҆мѣ҆нїе и҃· и҆ рече мо҃ѷсїи, о҆ семъ да ѹ҆вѣ҆сте на́ко г҃ь послаҀ маҀ сътвори́ти вс҃аҀ дѣ҆лесаҀ сїаҀ на́ко не о҆ себѣ҆ (а҃зъ творю́ сїаҀ). а҃ще см҃ртїю

мудро и҃

муд. 18

всѣхъ людїи оу҃мрꙋтъ сїи· и̂ а́ще по приставше́нїю всѣхъ человѣкъ, приставленїе бꙋдетъ е҃, то нѣсть ѓ҃ь посла̀ менѐ· но̂ а́ще въ новомъ̀ сотворе́нїи покаже́тъ ѓ҃ь. *и҆ ѿвръзши зе́мля оу҃ста̀ своа̀ и̂ пожретъ а҃̀, и̂ до́мы е҃ и̂ кꙋща̀ и̂хъ, и̂ всѧ̀ ѣ̂лика̀ сꙋть и̂хъ и҆ сънидꙋтъ живѝ въ а҆дъ. и̂ да оу҃вѣ́дятъ на̂ко разгнѣ́ваша человѣцы сїи ѓ҃а· (и̂ бысть) на̂ко (-)[32] преста̀ глѧ [-][33] словесà ѣ̂и, (и̂) разсѣ́десѧ земля̀ по̀ нога́ми и̂хъ и̂ ѿ-връзесѧ земля̀ и̂ пожре а҃̀, и̂ до́мы е҃, (-)[34] всѧ̀ люди сꙋщѧ̀ съ корео́мъ, и̂ скоты и̂хъ, (сни-до́ша и̂)[35] сїи и̂ [всѧ̀][36] ѣ̂лико́ бѧше и̂хъ, живѝ во а҃̀, и̂ покры̀ и̂хъ земля̀, и̂ погибо́ша ѿ сре-ды̀ полка̀· и̂ весь і҃ль (і҃) и̂же о҆кр҃тъ и̂хъ ѿбѣ-го́ша ѿ во́пля и̂хъ, занѐ [реко́ша][37] глю́ще, да не жретъ на́съ земля̀· (-)[38] о́гнь (же) и҆зы́де ѿ ѓ҃а, і҃ и̂жде́же ѣ҃, и̂ и҃, мꙋжѣ́въ, принесе́шѧ ди-мїа́мъ· и̂ рече ѓ҃ь къ моу҃сїю. [рцы̀][39] ѣ̂лїаза́рꙋ, сы́ꙋ ааро́новꙋ жерцꙋ̀. да (соберетъ)[40] кади́лници мѣ́деныѧ ѿ сре́ды и҆зго́рѣвшихъ, и̂ о́гнь чю́ждїи сїи раа҃сыпли́те тамо· и̂́бо о҆стѧ́шасѧ кади́лницы грѣ́шныхъ сі҃ въ дꙋша́хъ и̂хъ. и̂ (сътвори́те)[41] а҃̀ на па́мять о҆кова́ны, о҆бло-же́нїе оу҃ о҆лта́ря на́ко принесо́ша пр҃ѣ̀ ѓ҃ь и̂ о҆с-тѧ́шасѧ, и̂ бысть въ зна́менїе сы́номъ і҃ꙗвы҃.· и̂ взѧ̀ ѣ̂лїаза́ръ сы́нъ ааро́новъ жерца̀ кади́лници мѣ́деныѧ, ѣ̂лико́ принесо́ша и҆зго́рѣвшеи, и̂ о҆бло-жи́ша (-)[42] въ о҆бложе́нїе о҆лтаря̀· въ па-мять сы҃̀ і҃ꙗвымъ, на̂ко да не прі҃идѣ̀ ни-кто̀ и̂ноплеме́нникъ, и̂же нѣсть ѿ плода̀ ааро́на, ѣ̂же възложи́ти димїа́мъ пр҃ѣ̀ гм҃ъ. и̂ да не бꙋдетъ на̂ко (и̂) коре́и, и̂ совѣ́тницы ѣ̂го, на̂коже глѧ (ѣ̂мꙋ) ѓ҃ь [-][43] моу҃сїо́мъ· и̂ възроп-та́ша сы́нове і҃ꙗвлитестїи, наоу҃трїе на моу҃сїа и̂ ааро́на глю́ще, вы и҆зби́ста люди гн҃а· и̂ бысть ѣ̂гда̀ възврати́сѧ по́лкъ на моу҃сїа и̂ ааро́на и̂ въ҆о́ружи́шасѧ къ хра́мꙋ свѣ́тѣнїа. (хра́мъ же)[44] покры̀ [-][45] о́блакъ, и̂ на̂ви́сѧ сла-ва гн҃а. и̂ вниде моу҃сїи і҃ ааро́нъ съпредѝ хра́-ма свѣ́тѣнїа· и̂ рече ѓ҃ь къ моу҃сїю і҃ ааро́нꙋ глѧ, оу҃ступи́те ѿ сре́ды со́ньма сегѡ̀ и̂ потре-блю̀ а҃̀ ѣ̂ди́ницею и̂ па́доста ница· и̂ рече моу҃-сїи къ ааро́нꙋ възмѝ кади́лникъ и̂ вложи́ же вонь о́гнь ѿ о҆лта́ря, и̂ възложѝ на́нь димїа́мъ, и̂ несѝ ско́ро въ полкъ и̂ помоли́сѧ о҆ ни́хъ, съшелъ бо̀ ѣ̂сть гнѣ́въ ѿ лица̀ гн҃а, (и̂) нача̀ гꙋби́ти люди· и̂ взѧ̀ ааро́нъ на̂коже глѧ ѣ̂мꙋ моу҃сїи, и̂ течѐ въ со́ньмъ. (-)[46] оу҃же (бо̀) пришла̀ ба́ше па́гꙋба на́ люди. и̂ възложѝ димїа́мъ и̂ помоли́сѧ о҆́ людѣ́х· и̂ ста̀ между мр҃твыми и̂ живы́ми, и̂ преста̀ па́гꙋба· и̂ бы́сть оу҃ме́рътвшихъ въ па́гꙋбѣ ѯ҆д҃и и҃ з҃ со҃, кро-

нй҃ і҃кз ѣ҃ мѡ҃ а҃і ꙋ҃а҃о ѓ҃е

вчинити всі ці діла, що не від себе самого я це чиню. **29** Якщо смертю всіх людей ці помруть, і коли за відвідинами всіх людей будуть їхні відвідини, то Господь не послав мене. **30** Але, якщо явно покаже Господь, *і земля, відкривши свої уста, пожере і їх, і їхні доми, і їхні шатра, і все, що є їхнє, і зійдуть живими до аду, і пізнають, що ці люди розгнівили Господа. **31** А сталося, коли він перестав говорити ці слова, і розірвалася земля під їхніми ногами, **32** і відкрилася земля, і пожерла їх, і їхні доми, всіх людей, що були з Кореєм, і їхню скотину. **33** Зійшли і ці, і все, те, що було їхнє, живими до аду, і їх покрила земля, і згинули з-посеред збору. **34** І ввесь Ізраїль, і ті, що довкруг них, втекли від їхнього крику, бо сказали, кажучи: Щоб не пожерла нас земля. **35** Вогонь же вийшов від Господа і спалив 200 і 50 мужів, що принесли ладан. **17,1** І сказав Господь до Мойсея: **2** Скажи Еліазарові, синові Аарона, священникові, хай збере мідяні кадильниці з-поміж спалених, і розсипте там цей чужий вогонь, бо освятилися **3** кадильниці цих грішників в їхніх душах. І зробите їх, на пам'ять, кованим покриттям при жертовникові, бо принесені були перед Господом, і освятилися, і було на знак ізраїльським синам. **4** І взяв Еліазар, син Аарона, священика, мідяні кадильниці, скільки їх принесли, спалені, і обклали, як обкладку вівтаря, **5** на пам'ять ізраїльським синам, щоб не приступив ніхто з іншого племені, який не є з насіння Аарона, щоб покласти ладан перед Господом, і щоб не було так, як і з Кореєм і радниками його, так, як сказав йому Господь Мойсеєм. **6** І вранці нарікали ізраїльські сини проти Мойсея і Аарона, кажучи: Ви вигубили господній народ. **7** І сталося, коли повернувся збір проти Мойсея і Аарона, і озброїлися проти шатра свідчення, то шатро покрила хмара, і з'явилася господня слава. **8** І ввійшов Мойсей і Аарон з переду шатра свідчення. **9** І заговорив Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **10** Відійдіть з-поміж цього збору, і вигублю їх враз, – і впали ниць. **11** І сказав Мойсей до Аарона: Візьми кадильницю і вклади ж до неї вогонь з жертовника, і вклади до неї ладан, і неси швидко у табір, і помолися за них, бо зійшов гнів від господнього лиця, і почав вигублювати народ. **12** І взяв Аарон, так як сказав йому Мойсей, і побіг до табору, бо вже прийшло було вигублення на народ. І поклав ладан, і помолився за народ, **13** і став між мертвими і живими, і спинилося вигублення. **14** І було

ниж. 27 мой5. 11 пс. 105

тих, що померли в вигублені 14000 і 7 сот, за винятком тих, що померли через Корея. **15** І повернувся Аарон до Мойсея, до дверей шатра свідчення, і спинилося вигублення.

Глава 17

16 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **17** Скажи ізраїльським синам і візьми у них по одній палиці: палицю, палицю від усіх їхніх князів, за домом їхніх батьків, **12** палиць; ім'я ж кожного напиши на його палиці. **18** Ім'я ж Аарона напиши на палиці Левія, бо є одна палиця, за їхнім племенем, за домом їхніх батьків. **19** І покладеш їх в шатрі свідчення перед свідченнями, в яких же дам пізнати себе тобі, там. **20** І хай буде, що чоловік, якого лиш виберу, – його палиця розквітне, і відніму від мене нарікання ізраїльських синів, скільки ці на вас нарікають. **21** І сказав Мойсей ізраїльським синам, і дали йому всі князі їхні палиці, кожний князь – палицю, князь за домом їхніх батьків – 12 палиць, і палиця Аарона між їхніми палицями. **22** І поклав Мойсей палиці перед Господом в шатрі свідчення. **23** І сталося вранці, й ввійшов Мойсей і Аарон до шатра свідчення, і ось зацвіла палиця Аарона, з дому Левія, видала галузки і зацвіла квітками і видала горіхи. **24** І виніс Мойсей всі палиці з – перед господнього лиця до всіх ізраїльських синів, і побачили, і кожний взяв свою палицю.

єв. 9 **25** *І сказав Господь до Мойсея: Поклади палицю Аарона перед свідченням на зберігання і на знак непослушним синам, і хай зупиниться їхнє нарікання проти мене, і не помруть. **26** І зробив Мойсей і Аарон так, як заповів Господь Мойсеєві, так зробили. **27** І сказали ізраїльські сини до Мойсея, кажучи: Ось ми побиті, і вигублені, і винищені. **28** Кожний, що доторкнеться до шатра господнього свідчення, згине, і чи зовсім вимремо, вмираючи?

Глава 18

1 І сказав Господь до Аарона, кажучи: Ти і твої сини і дім батька з тобою – візьмете первородності гріхів святих; ти ж і твої сини візьмете гріхи вашого священства, **2** і твоїх братів, плем'я Левія, громаду твого батька, і приведи до себе, і хай стоять перед тобою, і хай послужать тобі, і тобі і твоїм синам з тобою перед шатром свідчення. **3** І хай зберігають твої сторожі і сторожі шатра, лише до святого посуду і до жертовника хай не приступають, хай не помруть і ці, і ви. **4** І пристануть до тебе, і хай збе-

мнѣ оумéршихъ корегѧ рáди· И̑ возвратúсѧ ааро́нъ къ моѷ̑сїю, къ двéремъ хрáма свѣдѣнїа, и̑ оуста́ пáгуба·

Гла, зі·

Рече гь къ моѷ̑сїю глѧ. глú сно́мъ їйлевымъ, и̑ возми́ ѿ нихъ по є̑дúномѹ жезлѹ́ жéзлъ, [-][1] (жéзлъ) ѿ всѣхъ кнѧзь и̑хъ, по домо́мъ ѿ́чествá и̑хъ вї жезлá, (-)[2] (и́мѧ (же) коегождо)[3] напиши на жезлѣ є̑го· (-)[4] И́мѧ (же) ааро́не напиши́ на жезлѣ левѹ́инѣ, є̑сть бо жéзлъ є̑дúнъ по племе́ни (и̑хъ) до́мѹ ѿ́чествá и̑хъ [-][5]· И̑ да положи́ши и̑ въ хрáмѣ свѣдѣнїѧ прáмо свѣдѣнїю, в нѣ́ (же) ѧ́влюсѧ тебѣ тѹ́· И̑ да бѹ́детъ чл҃къ є̑гоже а́ще и̑зберѹ́ [-][6] жéзлъ є̑го прозя́бнетъ, и̑ ѿвръгѹ́ ѿ [тебє̀][7] ропта́нїе сно́въ їйлевыихъ, є̑лúко сїи ро́пщѹтъ на́ вы· И̑ гла моѷ̑сїи сно́мъ їйлевы́. и̑ даша є̑мѹ вси кнѧзи и̑хъ жéзлъ, кнѧзю є̑дúномѹ жéзлъ, кнѧзя по до́мѹ ѿ́чествá и̑хъ. вї, жезло́въ, и̑ жезлъ ааро́нь посредѣ жéзлъ и̑· И̑ положи́ моѷ̑сїи жезлы̀ пр҃е̑ гмъ, въ хрáмѣ свѣдѣнїа· И̑ бы́сть наѹ́трїе и̑ вни́де моѷ̑сїи і̑ ааро́нъ, въ хрáмъ свѣдѣ́нїа, и̑ є̑е прозя́бє̀ жéзлъ ааро́нь, въ домѹ́ левѹ́инѣ, (-)[8] и̑зрасти вѣтвїю, и процвѣте цвѣтѣ́, і̑ и̑зрасти о҃рѣхи· І̑ и̑знесѐ моѷ̑сїи всѧ жезлы̀ ѿ лица гнѧ къ всѣмъ сно́мъ їйлевымъ, и̑ видѣша, и̑ взѧ ко́ждо жéзлъ свои́· *И̑ рече гь къ моѷ̑сїю, положи́ жéзлъ ааро́нь пр҃е̑ [свѣдѣнїѣ̑][9], въ сохране́нїе, [и̑ въ][10] зна́менїе, сно́въ о҃слѹшлúвы̑, и̑ да о҃ста́нѣ̑ ропта́нїе и̑ ѿ менѐ, и̑ не змр҃ѹ́· И̑ сътвори́ моѷ̑сїи і̑ ааро́, є̑лúко повелѣ гь моѷ̑сїю та́ко сътвори́ша· И̑ рекоша сно́ве їйлеви къ моѷ̑сїю глю́ще, є̑е потребúхомсѧ, [и̑][11] погибо́хо̑ [і̑][12] и̑счезо́хо̑· всѧ̑ присезаи къ хрáмѹ [свѣдѣнїа][13] гнѧ оу́мретъ (и̑) до конца ли (оу́мира́юще) погúбнѣ̑·

Гла, їі·

Рече гь къ ааро́нѹ глѧ, ты̀ и̑ сно́ве твоѝ и̑ до̑ ѿ́ца твоє́го [с тобо́ю][1], да во́змете [пр҃е̑вены́ства̀][2] грѣхъ сты́хъ. (-)[3] ты (же) и̑ сно́ве твоѝ да прїи́мете грѣхѝ жрéчества ва́шего· И̑ бра́тїю твою̀ племѧ̀ левѹ́ино со́ньма ѿ́ца своє́го, (и̑) приведѝ къ себѣ, и̑ да пр҃еста́нѹтъ тебѣ, и̑ да послѹ́жатъ тебѣ, и̑ тебѣ и̑ сно́мъ твои́ѳ с тобо́ю пр҃е̑ хрáмомъ свѣдѣнїа· И̑ да блюдѹтъ стражбы̀ твоа, и̑ стра́жбы̀ хрáма [-][4]. ра́звѣ къ сосѹ́домъ стымъ и̑ ко о҃лтарю да не приступа́ю, (да)[5]

не и҃змрꙋтъ, и҆ сі҃и, и҆ вы҃· и҆ прилѡ́жатсѧ к тебѣ, и҆ да блюдꙋтъ стражбы̀ хра́ма свѣдѣ́нїа, [и҆][6] всѧ̀ слꙋ́жбы хра́ма. (а҆)[7] и҆ноплеме́нникъ да не приступа́етъ къ (ва́мъ)[8], и҆ да съблюде́те стражбы̀ сты́хъ, и҆ стра́бы̀ о҆лтарѧ̀, и҆ не бꙋдетъ [ктомꙋ][9] гнѣ́ва на сы́нѣхъ і҆и҃левы̀· [*а҆́зъ бо҃][10] взѧ́хъ бра́тїю ва́шꙋ левѵ́ты, ѡ҆ среды сы́новъ і҆и҃левъ, [ва́мъ][11] в да́ръ вда́ныи, г҃ꙋ слꙋжи́ти слꙋ́жбы хра́ма свѣдѣ́нїа· (-)[12] ты́ (же) и҆ сы́нове твои҆ с тобо́ю, съхрани́те жречество ва́ше, по всемꙋ дѣ́лꙋ о҆лтарѧ̀, и҆ внꙋтрьнѧѧ завѣ́сы. и҆ да слꙋ́жите сл҃ꙋ́бы в данїа (дахъ ва҃) жречество ва́ше, (-)[13] и҆ноплеме́нникъ (же) приступа́ѧ да ѹ҆́мретъ· и҆ рече г҃ь къ а҆аро́нꙋ, [сі҃е а҆́зъ][14] да҃ вамъ снабдѣ́нїе приносъ [мои҆хъ][15], (и҆) ѡ҆ всѣхъ сщ҃енныхъ мои҆хъ, ѡ҆ сы́новъ і҆и҃левъ, тебѣ дахъ а҃ вѣ стари҃шинꙋ́ство, и҆ сы́момъ твои҆мъ по тебѣ законо́мъ вѣ́чныи· *и҆ сі҃е да бꙋ́детъ ва҃, ѡ҆ [всѧ́каго][16] сщ҃енна҃ сты́хъ (-)[17]. ѡ҆ всѣхъ даро́въ и҆хъ, и҆ ѡ҆ всѣ҃ треб҃ъ и҃, и҆ ѡ҆ всѧ́каго преступленїѧ и҃, и҆ ѡ҆ всѣ҃ грѣхъ [и҃][18], є҆ли́ка ѡ҆даю́ мои҆мъ ѡ҆ всѣхъ сты́хъ. тебѣ да бꙋдꙋтъ и҆ сы́момъ твои҃· въ сто́мъ сты́хъ да ѣ́сте а҃. вѣ́сь мꙋжескъ полъ да ѣ́сте а҃, ты́ и҆ сы́нове твои҆ сто́а да бꙋдꙋтъ тебѣ· (-)[19] се́ (же) да бꙋдетъ вамъ ѡ҆ нача́ка данїа и҆хъ, ѡ҆ всѣхъ возложе́нїи сы́новъ і҆и҃левъ, тебѣ да́хъ а҃ и҆ сы́момъ твои҃, и҆ дщере́мъ твои҃ с тобо́ю, зако́но вѣ́чно. всѧ́къ чи́стыи въ домꙋ твое́мъ да ѣ́сте а҃· вѣ́сь нача́токъ е҆леи́ныи, и҆ всѧ́къ нача́токъ ви́нныи, и҆ пшени́чныи, нача́тки и҆хъ, е҆ли́ко а҆́ще ѡ҆дада́ г҃ꙋ тебѣ дахъ а҃· Перворо́дна҃ [-][20] е҆ли́ка въ земли́ и҆хъ, е҆ли́ка а҆́ще принесꙋтъ г҃ꙋ тебѣ да бꙋдѣ́, всѧ́къ чи́стъ в домꙋ твое́мъ да ѣ́стъ а҃· всѧ́ко наро́чное въ сы́нѣхъ і҆и҃левы̀, тебѣ да бꙋдетъ· *и҆ всѧ́къ ѡ҆враъза́мы̀ [всѧ́ка][21] ложесна̀ ѡ҆ всѣ҃ плоти, е҆ли́ко принесу́тъ г҃ꙋ, ѡ҆ ч҃ла́ка до скота̀, тебѣ да бꙋдетъ. но҃ и҆скꙋплені҃емъ и҆скꙋпа́тсѧ, (сно҃ве)[22] ч҃лчїи, и҆ пръвенцы̀ скота̀ нечи́стаго да и҆скꙋпа́тсѧ· (-)[23] И҆скꙋпъ (же) [и҆хъ][24] ѡ҆ (е҆ди́наго) мц҃а, и҆же съцѣне́нїе, е҃, сикль, *по си́клю сто́мꙋ, и҃к, мѵ́дницъ е҆сть· ра́звѣ первене́цъ те́лчїи, и҆ первене́цъ о҆́вчїихъ, и҆ первене́цъ, козы́и҆хъ да не и҆скꙋпа́тсѧ, сті҃и (бо҃) сꙋть, и҆ кро́вь и҆хъ проліе́ши ѹ҆ о҆лтарѧ̀, и҆ ло́и принесе́ши приносъ въ воню́ бл҃говоне́нїѧ г҃ꙋ· (ч҆)[25] маса (тебѣ да бꙋдꙋ)[26], и҆коже и҆ гръ́ди възложенїа, и҆ ра́мо десно́е тебѣ да бꙋдꙋтъ· всѧ́ко ѹ҆ча́стїе сты́хъ, е҆ли́коже а҆́ще ѡ҆лꙋча́ сы́новѣ і҆и҃льтестїи г҃ꙋ, тебѣ дахъ е҆́смь, и҆ сы́момъ твои҆мъ (с тобо́ю, и҆ дщере́мъ твои҆мъ)[27]. законо́мъ вѣ́чныи, завѣ́тъ соли (лю҃скъ) вѣ́чныи (пр҃е г҃мъ тебѣ е҆сть)[28], и҆ племе́ни

рігають сторожі шатра свідчення і всі служіння шатра, а чужинець хай не приступає до вас, **5** і хай збережете сторожі святих і сторожі жертовника, і не буде більше гніву на ізраїльських синах. **6** *Я бо взяв ваших братів Левітів з-поміж ізраїльських синів вам в дар, даний Господеві, щоб служити служби шатра свідчення. **7** Ти ж і твої сини з тобою – зберігатимете ваше священство, згідно з усіма ділами жертовника, і внутрішнє занавіси, і будете служити служби, – в дар дав Я вам ваше священство; чужинець же, що приступає, – хай помре. **8** І сказав Господь до Аарона: Ось я дав вам зберігання моїх приношень, і з усього освяченого – мені ізраїльськими синами; тобі дав я їх на честь і твоїм синам після тебе, – закон вічний. **9** *І це хай буде вам – з усякого освяченого, зі святих, з усіх їхніх дарів, і з усіх їхніх жертов, і з усякого їхнього проступку, і з усіх їхніх гріхів, те, що віддають мені з усього святого, – тобі хай буде і твоїм синам. **10** В святому – святих з'їсьте їх. Кожний чоловічого роду хай їсть їх, ти і твої сини, – святим хай тобі буде. **11** Це ж хай буде вам від первоплодів їхніх дарів. З усіх дарів ізраїльських синів – тобі дав я їх і твоїм синам, і твоїм дочкам з тобою – законно, вічно. Кожний чистий в твоїм домі хай їх їсть. **12** Всі первоплоди олії і всі первоплоди вина і пшениці, їхні первоплоди, те, що лиш віддадуть Господеві, тобі Я їх дав. **13** Первородних, що в їхній землі, те, що лиш принесуть Господеві, тобі хай буде; кожний чистий в твоїм домі хай їх їсть. **14** Все посвячене в ізраїльських синів – тобі хай буде. **15** *І кожний, з кожного тіла, що відкриває всяке лоно, що приносять Господеві, від людини до скотини, тобі хай буде. Але викупом викупляться людські сини, і первородні нечистої скотини хай викупляться. **16** Викуп же їх – від одного місяця, їхня оцінка 5 – сиклів, *за святим сиклем, це 20 мідяків. **17** Лише первородний телят, і первородний овець, і первородний кіз – хай не викупляться, бо є святими; і їхню кров вилиєш при жертовнику, і жир принесеш, як дар на милий запах Господеві. **18** А м'ясо тобі хай буде, так як і груди дару, і праве рамено, тобі хай будуть. **19** Всяке, відлучене з святих, що лиш відлучать ізраїльські сини Господеві, тобі дав Я і твоїм синам з тобою, і твоїм дочкам в закон вічний. Вічний завіт людської солі перед Господом тобі є і твоєму родові пі-

мой5. 10
і 18
ів нав. 13
і 33
єз. 44
єв. 7

сля тебе. **20** І сказав Господь до Аарона: В їхній землі не успадкуєш, частки тобі не буде між ними, *бо Я є твоя частка і твоє насліддя посеред ізраїльських синів. **21** Синам же Левія – ось дав Я всю десятину в Ізраїлі, в насліддя за їхні служби, які вони служать, службу в шатрі свідчення. **22** І хай більше не приступають ізраїльські сини до шатра свідчення, щоб одержати смертоносний гріх. **23** Але хай самі левіти служать службу шатра свідчення, і ці візьмуть їхній гріх, у вічний закон в їхні роди. І посеред ізраїльських синів хай не успадкують насліддя, **24** бо десятину ізраїльських синів, які лиш відлучать Господеві, як відлучене, дав я левітам в насліддя. Через це сказав Я їм: Посеред ізраїльських синів не успадкують насліддя. **25** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **26** Скажеш левітам, кажучи до них: Якщо візьмете десятину в ізраїльських синів, яку Я дав вам від них в насліддя, візьмете ви з неї частку Господеві, десятину з її десятини. **27** Хай вважається вам вашою часткою, як пшениця з току і як частка з чавила. **28** Так візьмете і ви з усіх часток – Господеві, з усіх ваших десятин, які лиш візьмете в ізраїльських синів, і дасьте з них частку Господеві, Ааронові – священикові. **29** З усіх ваших дарів і візьмете частку Господеві, з усіх дарів ним освячених. **30** І скажи до них: Коли відділите дар від них, – і вважатиметься левітів, так як жито з току і як плоди з чавила. **31** І з'їсьте це в усякому вашому місті ви і ваші сини, і ваші доми, бо це є ваша винагорода за ваші служби, що в шатрі свідчення. **32** І не матимете через це гріх, коли відкладаєте частину її з них. І святе ізраїльських синів не зневажите, і не помрете.

Глава 19

1 І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: **2** Це розклад закону, наскільки заповів Господь, кажучи: Скажи ізраїльським синам, і хай приведуть до тебе рижу теличку без вади, яка не має на собі вади, і на якій не було ярма. **3** І даси її до Елиазара – священика, і хай виведуть її поза табір, на чисте місце, і хай заріжуть її перед ним. **4** І
єв. 9 *хай візьме Елиазар з її крові, і хай покропить перед шатром свідчення з її крові сім разів. **5** І хай спалять її перед ним, і її шкіру, і її м'ясо, і її кров з її калом хай спалять. **6** І хай візьме священик кедрове дерево і

твоємꙋ по тебѣ· и̂ рече гдь кѣ а̂а̂ро́нꙋ вѣ землѝ
и̂хъ, да не причастѝши, (-)[29] ча́сти (тебѣ да
не бꙋдетъ)[30] в ни́хъ· *я̆́ко а̂́зъ часть (е̂смь)
твоа̀, и̂ причáстїе твое, средѝ сы́новъ ї̂и̂левъ, (-)[31]
сы́ном (же) левѵ̀номъ, е̂е да́лъ е̂смь вс̑ю десатѝ-
нꙋ вѣ їи̂ли вѣ причáстїе вѣ слꙋ́бы мѣсто
и̂хъ. е̂лѝко [слꙋжа́ сїи][32] слꙋже́нїе, вѣ храмѣ
свѣдѣнїа· и̂ да не пристꙋпаютъ по се́мъ, сы́-
ве їи̂льтестїи кѣ храмꙋ свѣдѣнїа, прїа́ти
грѣха̀ см̑ртнаго· (но)[33] да [слꙋжа́ левѵ̀ти сами][34]
слꙋжбꙋ храма свѣдѣнїа, и̂ сїи возмꙋтъ грѣхъ
и̂хъ, вѣ закóнъ вѣчныи в рожéнїа и̂хъ, и̂ средѝ
сы́новъ їи̂левъ да не причастѧ́ причáстїѧ· я̆́ко
десатѝнꙋ сы́новъ їи̂левъ, е̂лѝко а̂́ще ѡ̑лꙋчáтъ
гꙋ, оу̂частїе далъ е̂смь левѵ̀т̑ѡ̑ вѣ причáстїе,
сего ради рекохъ̑ и̑ средѝ сы́̑ѡ̑ їи̂лев̆, да не причас-
тѧ́ причáстїѧ· и̂ рече гдь кѣ моѵ̑сїю глѧ [-][35]
левѵ̀томъ да глéши (рекїи)[36] к нр̑и̑, а̂́ще во́зме-
те (десатѝнꙋ, ѡ̑ сы́новъ їи̂левъ)[37], на́же дахъ ва̑
ѡ̑ нихъ вѣ причáстїе, [-][38] да оу̂́мете вы ѡ̑
неѧ̀ оу̂частїе гꙋ десатѝнꙋ, ѡ̑ десатѝны [еѧ̀][39].
(да)[40] оу̂мнѝтсѧ вамъ оу̂частїе ваше. на́ко пше-
ни́ца ѡ̑ гꙋмна̀, и̂ на́ко оу̂частїе ѡ̑ точи́ла· я̆́ко
да оу̂имѣте и̂ вы ѡ̑ [вс̑ѣхъ][41] оу̂частїи гꙋ, ѡ̑
всѧ́кїа десатѝны своеѧ̀ е̂лѝко а̂́ще во́змете ѡ̑
сы́новъ їи̂левъ, и̂ дадѝте ѡ̑ нихъ оу̂частїе гꙋ
а̂а̂ро́нꙋ жерцꙋ̀· ѡ̑ всѣхъ да́нїи вашихъ, (и̂) да
оу̂имѣте оу̂частїе гꙋ, ѡ̑ всѣхъ начáковъ ѡ̑свѧ́-
ныхъ ѡ̑ него· и̂ рцы̀ к нр̑и̑ е̂да̀ оу̂и̂мете прино̑
ѡ̑ [нр̑и̑][42], и̂ пременѝтсѧ левѵ̀т̑ѡ̑, а̂́ки жи́то ѡ̑
гꙋмна̀, и̂ на́ко оу̂частїе ѡ̑ точи́ла· и̂ да на́сте
т̑а вѣ вс̑е̑ мѣстѣ, вы [и̂ сы́нове ва́ши][43], и̂
домове ваши на́ко мзда̀ ѓи ваша е̂ вѣ слꙋже́бѣ
мѣсто ва́ше̑и̑, на́же вѣ храмѣ свѣдѣнїа· и̂ не
прїи́мете и̑ ради грѣха̀, на́ко ѡ̑лꙋчи́те (тꙋкъ
е̂ѧ)[44] ѡ̑ [нихъ][45]. но сты́ї сы́новъ їи̂ле̑ да не о̑с-
квернавите, (и̂) да не оу̂́мрете·

Гла, ѳі·

Рече гдь кѣ моѵ̑сїю і а̂а̂ро́нꙋ глѧ. е̂е раз-
лꙋче́нїе закóна е̂лико заповѣ́да гдь глѧ,
глѝ сы́номъ їи̂левымъ, и̂ да приведꙋтъ к
тебѣ ю̑ницꙋ рыжꙋ непоро́чнꙋ, на́же не и̑-
мать на себѣ пороѕа, и̂ на не́иже мѣсть было
и̑го· и̂ даси ю̑ѣ кѣ е̂лиа̂за́рꙋ жерцꙋ̀ и̂ да вѣзведꙋ
ю̑ѣ вн̑ѣ по̑чища на мѣсто чи́сто, и̂ да зако-
лютъ ю̑ѣ пр̑е̑ нимъ· и̂ *да во́зме̑ е̂лїаза́ръ ѡ̑ єврéѡ̑ ѳ
кро́ви еѧ̀, и̂ да вѣскропи́тъ сѣпредѝ храма свѣ-
дѣнїа ѡ̑ кро́ви еѧ̀ се̑миждꙋ· и̂ да сожѣгꙋтъ
ю̑ѣ пр̑е̑ нимъ, и̂ ко́жꙋ [еѧ̀][1], и̂ мѧ́са еѧ̀, и̂ кровь
еѧ̀ с мотꙑ́лы еѧ̀ да со̑гꙋтъ· и̂ да во́зметъ
жре́цъ древо кѣ́дрово і и́ссопъ. и̂ сосканїе черве́ное

и да сложи́т среди́ сожже́ныя ю́ницы. И да и́сперу́т ри́зы своя́ жре́цъ, и да о́мыетъ тѣ́ло свое́ водо́ю, и пото́мъ да вни́детъ въ по́лкъ, и нечи́стъ бу́детъ жре́цъ до́ вечера. И и́же сожига́етъ ея́ да и́сперетъ ри́зы его́. И да о́мыетъ тѣ́ло его́ [водо́ю][2], и нечи́стъ бу́детъ до́ вечера, и да собере́т чи́къ (по́пелъ чи́стъ)[3] ю́ницы, и да и́знесетъ вонѣ по́лчища, на мѣсто чи́сто. И да бу́детъ со́ньму сы́номъ і҃и́левымъ въ снабдѣ́нїе, вода́ о́кропле́нїя о́чище́нїе е́сть. И [собира́и по́пелъ ю́ницы, да и́сперу́т ри́зы его́][4], и нечи́стъ бу́детъ до́ вечера. И да бу́детъ сы́номъ і҃и́левымъ, и [прише́цемъ прилежа́щимъ][5] [посредѣ́ васъ][6], зако́нно вѣ́чно. [*И][7] приказа́ни къ мр҃тво́му всѣ́кїя ду҃ши чл҃чи, нечи́стъ бу́детъ з҃ дн҃ї́и. Сїи да о́чи́стится (сею́ водо́ю) въ дн҃ь г҃, и въ дн҃ь з҃, [-][8] чи́стъ бу́детъ. Е҆́же ли не о́чи́стится (сею́) въ дн҃ь г҃, и въ дн҃ь з҃, нечи́стъ бу́детъ. всѣ́къ прикаса́ася мр҃тво́му ѡ҃ [всѣ́кїя][9] ду҃ши чл҃чи. Е҆́же оу҃мретъ, (не о́чи́стится)[10] (сїи) хр҃а гн҃ь о́сквернави́лъ, [и][11] потреби́тся ду҃ша та́ ѡ҃ і҃и́ля, я҆́ко вода́ о́кропле́нїя не въскропи́ся на́нь нечи́стъ е́сть, я҆́ко и на потомъ нечистота́ его́ на не́мъ (бу́детъ)[12]. [-][13] Сїи зако́нъ, чл҃къ а҆́ще оу҃мретъ въ хра́мѣ, всѣ́къ входя́и въ хра́мъ. и е҆́лико е́сть въ храмѣ, нечиста бу́детъ з҃ дн҃ї́и. И вре́сь сосу́ непокрове́нъ, е҆́ли́ко а҆́ще покрыва́ла не и҃́мать на себѣ, нечистъ е́. И всѣ́къ и҃́же а҆́ще прикаже́т къ лицу́ [о́трочати][14] струпи́ва и҃́ли мр҃тва, и҃́ли ко́сти чл҃чи, и҃́ли гро́бу з҃ дн҃ї́и, нечи́стъ бу́детъ. И да во́змутъ нечи́стому ѡ҃ по́пела съжже́нїя, (и҃) о́чище́нїя, и да возлїю́ на́нь во́ду живу́ въ сосу́. И да во́зме́т и҃́ссопъ, и о́мо́читъ (и҃) въ во́ду мужъ чи́стъ, и да кропи́тъ на хра́, и на сосу́ды, и на ду҃ша и҃́же а҆́ще суть ту́. И [прикаго́шїи][15] ко́сти чл҃чїи, и҃́ли струпли́ву и҃́ли мр҃твечи́нъ, и҃́ли гро́бу. (да)[16] въскропи́т чи́стыи на нечи́стаго, въ дн҃ь г҃. и въ дн҃ь з҃, и о́чи́стится (е҆́мо́го дн҃я)[17], и да и́сперу́т ри́зы своя́, и да о́мыетъ [тѣ́ло его́][18] водо́ю, и нечи́стъ бу́детъ до́ вечера, (и въ ве́черъ чистъ бу́детъ). И чл҃къ и҃́же а҆́ще о́скверни́ся. и не о́чи́стит себе́ потреби́ся ду҃ша та́ ѡ҃ среды́ со́ньма, я҆́ко ст҃а гн҃я о́скверна́ви, я҆́ко вода́ о́кропле́нїя не въскропи́ся на́нь, нечи́стъ е́. И да бу́детъ вамъ зако́нъ вѣ́чныи. И о́кропла́я водо́ю о́кропленїя. да и҃́сперу́т ри́зы своя, и прикаса́яи водѣ о́кропленїя, нечистъ бу́детъ до́ вечера. И всѣ́кому е҆́муже а҆́ще ся прикосне́т нечистыи нечи́сто бу́детъ, и ду҃ша прикаса́ющаяся нечи́ста е́ до ве́ра.

иссоп, і червоне прядиво, і хай покладе посеред спаленої телиці. **7** І хай випере священик свою одіж і хай помиє своє тіло водою, і після цього хай увійде до табору, і священик буде нечистим до вечора. **8** А той, що її спалює, хай випере його одіж і хай помиє його тіло водою, і нечистим буде до вечора. **9** І хай чоловік збере чистий попіл телички, і хай винесе поза табір, на чисте місце, і хай буде зборові ізраїльських синів на зберігання вода покроплення – це очищення. **10** І хто збирає попіл телички, хай випере його одіж, і буде нечистим до вечора. І хай буде ізраїльським синам і приходькам, що мешкають посеред вас, законним, вічним. **11** *І хто доторкається до мертвого усякої людської душі, буде 7 днів нечистим. **12** Цей хай очиститься цією водою в 3-му дні й в 7-му дні, *і* чистим буде. Якщо ж не очиститься нею в 3-му дні і в 7-му дні, буде нечистим. **13** Кожний, хто доторкається до мертвого з усякої людської душі, якщо помре, не очистившись, цей господнє шатро занечистив; і вигубиться та душа з Ізраїля, бо вода покроплення не покроплена на нього, нечистим є так, що і на пізніше його нечистота буде на ньому. **14** Цей закон: Якщо людина помре в хаті, кожний, що входить до хати, і те, що є в хаті, нечистим буде 7 днів. **15** І ввесь відкритий посуд, який лиш не має на собі покриття, є нечистим. **16** І кожний, хто лиш доторкнеться до лиця дитини, що має струпи, чи мертвої, чи людської кості, чи гробівця, 7 днів буде нечистим. **17** І хай візьмуть нечистому, з попелу спаленої й очищення, і хай полиють на нього живу воду, до посуду. **18** І хай візьме іссоп, і замочить його до води чистий чоловік, і хай покропить на хату і на посуд, і на душі, які лиш там будуть, і на тих, що торкнулися людської кості, чи струпливого, чи мертвечини, чи гробівця. **19** Хай чистий покропить на нечистого в 3-му дні і в 7-му дні – і він очиститься сьомого дня; і хай випере свою одіж, і хай помиє його тіло водою, і нечистим буде до вечора, і в ввечері буде чистим. **20** І людина, яка лиш стане нечистою, і не очиститься – вигубиться та душа з-серед збору, бо занечистила господнє, святе, бо воду покроплення не покроплено на неї, вона є нечистою. **21** І хай буде вам вічним законом. І хто кропить водою покроплення, хай випере свою одіж, і хто доторкнеться до води покроплення – буде нечистим до вечора. **22** І до всього, до чого доторкнеться нечистий, буде нечистим, і душа, що доторкається, є нечистою до вечора.

сир. 34

Глава 20

1 І прийшли ізраїльські сини, ввесь збір, до пустині Сін в 1-му місяці, і перебував народ у Кадисі. І померла там Маріям, і похована там. **2** І не було води для збору, і зібралися
пс. 105 проти Мойсея і Аарона. **3** *І хулив народ на Мойсея, кажучи: Краще було б нам, щоб ми вимерли в погибелі
мой2. 17 мой5. 9 наших братів перед Господом. **4** *Чому привели ви господній збір до цієї пустині, щоб вигубити нас і наш скот? **5** Чому нас вивели ви з Єгипту і прийшли до цього поганого місця? Місце, в якому не сіється: ані фіги, ані виноградники, ані ґранати, ані немає води пити. **6** І прийшовши Мойсей і Аарон, від лиця збору, перед двері шатра свідчення, і впали ниць, і з'явилася над ними Господня слава. **7** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **8** Візьми твою палицю і склич збір ти і Аарон, твій брат, і говоріть до каменя перед ними – і дасть свою воду; і виведеш їм воду з каменя, і напоїте
мой2. 17 мой5. 8 збір і їхню скотину. **9** І взяв Мойсей палицю, що перед Господом, так як
пс. 76 і 104 нее. 9 іс. 48 муд. 11 ез3. 1 кор1. 10 заповів Господь. **10** *І скликав Мойсей і Аарон збір перед камінь, і сказав до них: Послухайте мене, непокірні. Чи з цього каменя виведемо вам воду? **11** І піднявши Мойсей свою руку, і палицею вдарив в камінь двічі, і вийшло багато води, і напився
мой5. 1 ввесь збір і їхня скотина. **12** *І сказав Господь до Мойсея і Аарона, кажучи: Тому що ви не повірили, щоб мене освятити перед ізраїльськими синами, через це ви не введете цей збір до землі, яку Я їм дав. **13** Це вода суперництва, бо похулили ізраїльські сини перед Господом, і він освятився в них. **14** І послав Мойсей послів з Кадиса до едомського царя, кажучи: Так сказав твій брат Ізраїль: Ти знаєш ввесь труд, що найшов на нас. **15** І зійшли наші батьки до Єгипту, і ми жили в Єгипті багато днів, і єгиптяни гнітили нас і наших батьків. **16** І ми закликали до Господа, і вислухав Господь наш голос, і пославши ангела, і вивів нас з Єгипту, і тепер є ми в Кадисі, місті, що на краю твоїх границь. **17** Хай перейдемо крізь твою землю, не пройдемо через поля, ані через виноградники, ані не питимемо води з твоїх потоків, але царською дорогою пройдемо, не звернемо ані направо, ані наліво, доки не перейдемо твої границі. **18** І сказав до них Едом: Не перейдеш через мене. Якщо ж ні, то війною вийдемо тобі назустріч. **19** Сказали ж до них ізраїльські сини: Під горою минемо, і якщо з твоєї води питимемо ми і наша скотина, дамо тобі ціну. Немає

Гла, ік.

Прїидо́ша сы́нове їи́льтестїи́ весь со́ньмъ, въ пустыню сѝнъ, въ мц̑ъ, а, и̑ прибыва́ху лю́дїе въ кадѝсѣ, и̑ сконча́сѧ тр̑у маріа́мъ и̑ погребе́сѧ тр̑у. И̑ не бѣ́ше водꙑ со́ѭму. и̑ събра́шасѧ на мѡ́ѷсїѧ, і ааро́на. *И̑ хула́ху лю́ди на мѡ́ѷсїѧ глю́ще, оу́нее бы было̀ намъ да бы́хомъ и̑зме́рли въ погѝбели бра́тїѧ на́шеѧ пр̑е гдⷭ̑ъ, [-][1] *вънесѣ́ вънесе́сте со́ньмъ гдⷭ̑ь въ пустыню сїю, погуби́ти ны̑ и̑ ско́ты наша. [-][2] Вънесѣ́ю́тъ [-][3] (ны̑ и̑зведо́сте)[4] и̑зъ е̑гѵ̑пта, (и̑ прїидо́сте)[5] въ мѣсто [е̑е зло́е][6], мѣсто в немже не сѣ́ѣтсѧ ни смо́кви. ни̑ виногра́да, ниже ши́покъ, ниже водꙑ е̑сть пи́ти. И̑ (прише̑)[7] мѡ́ѷсїи і ааро́нъ ѿ лица̀ со́ньму. пр̑е две́ри хра́му свѣдѣнїѧ, и̑ паде́ша ни̑, и̑ ѩ́ви́сѧ сла́ва гдⷭ̑ня на нею. И̑ рече гдⷭ̑ь ікъ мѡ́ѷсїю глⷭ̑ѧ, въземи̑ же́злъ [свои̑][8] и̑ съзови̑ со́ньмъ тр̑ы, і ааро́нъ бра́тъ твои̑, и̑ глⷭ̑ѣта ікъ ка́мену пр̑е ни̑ми, и̑ да̑ во́ды своѧ. і и̑зведе́ши и̑мъ во́ды и̑з ка́мени, и̑ напои́ши со́нмъ, и̑ ско́ты и̑хъ. И̑ взѧ́ мѡ́ѷсїи же́злъ е̑же пр̑е гдⷭ̑ъ, ѩ́коже повелѣ́ гдⷭ̑ь. *И̑ съзва̀ мѡ́ѷсїи і ааро́нъ со́нмъ пр̑е ка́мень. и̑ рече к ни́мъ, послу́ша́йте мене, непокорнвїи, е̑да̀ ли ѿ ка́мени сего, и̑зведе́мъ ва̑ во́ду. И̑ въздви́гъ мѡ́ѷсїи ру́ку свою. (и̑) оу́да́ри въ ка́мень жезломъ два́жды, і и̑зыдѐ вода̀ мно́га и̑ напи́сѧ со́нмъ [весь][9], и̑ ско́ты и̑хъ. *И̑ рече гдⷭ̑ь ікъ мѡ́ѷсїю і ааро́ну [глⷭ̑ѧ][10]. ѩ́ко не вѣ́ровасте ѡ́стити мѧ пр̑е сы̑ньми їи́льтескими, сего̀ ради не въведе́те вы̑ соньма̀ сего̀ ѣ́ зе́млю ю́же да́хъ и̑мъ. Си вода̀ сопе́рнаѧ. ѩ́ко похули́ша сы̑нове їи́льтестїи пр̑е гдⷭ̑ъ, и̑ ѡ́стисѧ в ни̑. И̑ посла̀ мѡ́ѷсїи послы̑ ѿ кади́съ ікъ е̑ю̑ е̑до́мъскому глⷭ̑ѧ, та́ко рече бра́тъ твои̑ їи́ль, тр̑ы вѣси вѣ́сь тр̑удъ дошѣ̑ши̑и насъ. И̑ сни́до́ша ѿц̑ы наши въ е̑гѵ̑пет̑. и̑ жи́хомъ въ е̑гѵ̑птѣ дн̑и мно́ги, и̑ съзли́ша намъ е̑гѵ̑птѧне, и̑ ѿц̑емъ нашѝ. И̑ възопи́хѡ̑ ікъ гⷭ̑у. и̑ оу́слы́ша гдⷭ̑ь гла́съ нашъ, и̑ посла́въ а̑гглⷭ̑а [i][11] и̑зведѐ ны̑ и̑зъ е̑гѵ̑пта, и̑ нн̑ѣ е̑смы̀ въ кади́сѣ гра́дѣ, на конец̑ предѣлъ твои̑хъ. да пре́идем̑ сквозѣ зе́млю твою̀, не про́идемъ сквозѣ се́ла, ни̑ сквозѣ виногра́ды, ни̑ пїе̑ водꙑ, въ пото́цѣхъ твои̑хъ. [Нѡ̀][12] пу́тем̑ ц̑рьскимъ про́идемъ, не съвраще́мсѧ, ни̑ на́ десно, ни̑ на́ лѣво, до́ндеже про́идемъ предѣлы твоѧ. И̑ рече ікъ [ни́мъ][13] е̑до́м̑ не про́деши сквозѣ мѧ, а̑ще ли нѣ то̀ ра́тїю [и̑зы́демъ][14] проти́ву тебѐ. (-)[15] [Рекоша][16] (же) к ни́мъ сы̑нове їи́леви, по̑ горо́ю мине́мъ, [и̑ а́ще][17]

ѡ̀ водꙑ̀ твоеѧ пїе́мъ [мы]18 и̂ ско́ты [на́ша]19 [да́мы]20 цѣнꙋ̀ тебѣ, (-)21 и̂но́го нѣсть никоего́же дѣла, по̀ горо́ю да мине́мъ. Се́и же рече, не мине́ши сквозѣ мѧ. і̂ и̂зы́де (проти́ву [и̂мъ]22 е̂до́мъ)23 с наро́домъ тѧ́жкым, и̂ рꙋко́ю крѣпко́ю. И̂ не вѣсхощетъ е̂до́мъ (минꙋти і̂и̂лю)24 посредѣ предѣлъ свои̂хъ, и̂ оу̂клони́ся і̂и̂ль ѡ̀ него.
*И̂ вꙁдвигошасѧ ѡ̀ кади́съ, и̂ прїидо́ша сно́ве і̂и̂льтесттїи весь со́нмъ, вꙁ о́ръ го́рꙋ. И̂ рече гдь кѣ моу̀сїю і̂ ааро́ну вꙁ о́ръ горꙁ оу̂ предѣлъ земла̀ е̂до́мла гл҃ѧ. да сѧ приложи́ ааро́нъ кѣ людемъ̀ свои́м, на́ко не вни́дете вꙁ зе́млю ю̀же да́мь сно́мъ і̂и̂левымъ [вꙁ наслѣдїе]25. понеже разгнѣвасте мѧ оу̂ водꙑ̀ похꙋле́нїа. *возмѝ ааро́на [брата твоего́]26, и̂ е̂лиа́зара сна̀ е̂го, и̂ вꙁведѝ а̀ на о́ръ горꙋ прѐ всѣмъ со́ньмо̀. И̂ сꙗвлечѝ ааро́ну ри́зы ѐ, и̂ о́блечѝ е̂лиа́зара сна̀ е̂го, (-)27 ааро́н (же) приближи́вшѧ да оу́мрѐ тꙋ. И̂ сътворѝ моу̀сїи на́коже повелѣ [е̂мꙋ]28 гдь. и̂ вꙁведѐ а̀ на о́ръ го́рꙋ, прѐ всѣмъ со́ньмомъ. И̂ сꙗвлечѐ ааро́ну ри́зы е̂го, и̂ о́блечѐ в на̀ѧ е̂лиа́зара, сна̀ е̂го. *И̂ оу́мре ааро́нъ [тамо]29 на вр҃ѣсѣ горꙑ̀. и̂ сни́де моу̀сїи и̂ е̂лиа́заръ, съ горꙑ̀. И̂ ви́дѣ ве́сь соньмъ на́ко оу́мре ааро́нъ, и̂ пла́кашасѧ (лю́дїе) на̀ ааро́номъ л҃ дн҃їи, (и̂) весь до́мъ і̂и̂левъ.

ниж. 33

1 *І Ханаан, цар Араду, що жив при пустині, до півночі, почув, що прийшов Ізраїль дорогою Атарім. І воював з Ізраїлем, і взяв з них в полон полонених. **2** І помолився Ізраїль обітом до Господа, і сказав: Якщо мені передаси цей народ під руку, посвячу його і його міста. **3** *І вислухав Господь молитву Ізраїля, і він спустошив його і його міста, і назвав ім'я того місця – спустошення. **4** І підвелися з гори Ор дорогою, що до Червоного моря, і обійшли землю Едома, і знемігся народ в дорозі. **5** І народ нарікав на Бога й на Мойсея, кажучи: Навіщо ти нас вивів з Єгипту, щоб убити нас в пустині? Бо немає хліба ані води, і наша душа гидує цим порожнім хлібом. **6** *І послав Господь на народ гадюк, що вбивають, і кусали народ, і вбивали багатьох з ізраїльських синів. **7** І прийшовши народ до Мойсея, і сказав: Ми згрішили, тому що ми нарікали на Господа і на тебе. Помолися, отже, до Господа, хай прожене від нас гадюк; і Мойсей помолився за народ. **8** І сказав Господь до Мойсея: Зроби собі мідяну гадюку, і постав її на знак, і буде, що коли гадюка вкусить людину, і кожний вкуше-

ниж. 33
мой5. 32
мой5. 10

Глава 21

Гла, їѳ.

Оуслы́шавъ* же)1 ханаа́нь цр҃ь. ара́довъ, живы́и при пꙋстыни (кѣ сѣ́веру) на́ко прише́лъ е̂сть і̂и̂ль, пꙋтемъ а̂дарїски́мъ, и̂ би́сѧ съ і̂и̂ле́мъ, и̂ плѣни́ша ѡ̀ нѝ плѣнникы. И̂ о́бѣщасѧ і̂и̂ль о́бѣтомъ гдⷭ. и̂ рече, а́ще мнѣ предаси лю́ди сїѧ, по̀рꙋчницы нарекꙋ (и̂хъ)2 и̂ грады (и̂хъ)3. *И̂ оу̂слыша гдь (молбꙋ)4 і̂и̂левꙋ, и̂ преда [ханаа́на]5 по̀рꙋчницы е̂мꙋ, и̂ о́пꙋстошѝ е̂го, и̂ гра́ды е̂го. и̂ прозва̀ и́мѧ мѣстꙋ тому̀ пꙋсто́шъ. И̂ вꙁдвигошасѧ ѡ̀ о́ра горꙑ̀ пꙋте́мъ и̂же кѣ мо́рю чермно́мꙋ. [и̂]6 о́бындо́ша землю е̂до́млю, і̂ и̂знемого́ша лю́дїе ѡ̀ пꙋтѝ. І̀ роптаѧ́хꙋ лю́дїе на́ бга̀ и̂ на моу̀сїѧ рекꙋще, вꙁскꙋю и̂зведѐ на̀ы и̂зъ е̂гу̀пта, оу̂би́ти на̀ вꙁ пꙋстыни, на́ко нѣ́сть хлѣ́ба нѝ водꙑ̀, (и̂) дш҃а (-)7 наша недꙋгꙋетъ о̀ хлѣ́бѣ [семъ тщ҃ѐ]8. *І̀ пустѝ гдь на́ люди змїа оу̂морающа, и̂ оу̂на́даѧхꙋ лю́дїи. и̂ оу̂мораѧ́хꙋ (-)9 мно́ги ѡ̀ сно́вѣ і̂и̂левѣ. И̂ приш҃е́ше лю́дїе кѣ моу̀сїо́ви [и̂]10 глаша. [-]11 съгрѣши́хомъ на́ко роптаѧ́хомъ на́ бга̀ и̂ на́ тѧ, моли́ся оу̂бо кѣ гдⷭ, [-]12 да ѡ̀жене́тъ ѡ̀ на̀ змїа̀, и̂ молѝ моу̀сїи [-]13 о́ людѐ. И̂ рече гдь кѣ моу̀сїю. сътворѝ себѣ змїю [мѣда́нꙋ]14, и̂ положѝ ю̀ вꙁ зна́менїе, и̂ бꙋдетъ а̂ще оу̂ꙗ́стъ змїа̀ чл҃ка, [и̂]15 вса́къ оу̂на-

ніж. 33
кор1. 10

ний, подивившись на неї, житиме. **9** *І зробив Мойсей мідяну гадюку, і поставив її на знак. І було, коли гадюка вкусила людину, і вона поглянула на мідяну гадюку, і вижи-
црс4. 18 ів. 3
вала. **10** І підвівшись, ізраїльські сини отаборилися в Ети. **11** *І підвівшись з Ета, отаборилися в Ахелєй,
ниж. 33
з другої сторони пустині, що є перед лицем Моава, на схід сонця. **12** І підвівшись звідти, й отаборилися в долині Заред. **13** І підвівшись звідти, отаборилися на другому боці Арнона, в пустині, що виходить з
суд. 11
границь Амореїв, *бо Арнон є границею Моава, між Моавом і між Амореєм. **14** Через це кажеться в книзі Господньої війни, що зробив в Червоному морі, так зробив, і струмки Арнона **15** лишив, щоб поселив Ір, і лежить при границях Моава. **16** І звідти ж підвелися до криниці. Це ж є криниця, про яку сказав Господь до Мойсея: Збери народ і дай їм воду пити. **17** Тоді Ізраїль заспівав цю пісню при криниці: Зачинайте йому **18** криницю, бо копали її князі, і їй границю поклали царі народів в царствах, коли володіли ними. І від криниці ж підвелися до Мантанаїла, **19** і від Мантанаїла до Наадіїла, і від Наадіїла до Вамота, **20** і від Вамота до Напина, що є на рівнині Моава, від розколеного вершка, що глядить на лице пустині. **21** *І послав Мойсей по-
мой5. 2 суд. 11 нее. 9
слів до Сіону, аморейського царя, кажучи мирні слова: **22** Пройдемо через твою землю. Дорогою пройдемо, не звернемо ані на поле, ані на виноградники, ані не питимемо води з твоїх криниць. Підемо царською дорогою, доки не перейдемо твої околиці. **23** І не дав Сіон Ізраїлеві пройти через свої околиці, і зібрав Сіон ввесь його народ, і вийшов до пустині воювати з Ізраїлем, і прийшов до Ясан, і вишикували військо проти Ізраїля. **24** *Ізраїль вигубив їх січем меча, і вони заволоділи його землею: від Арнона до Авока, до синів Аммона, бо Азир – це границі синів Аммона. **25** І взяв Ізраїль собі всі ті міста, і поселився Ізраїль в усіх аморейських містах, в Есевоні і в усіх їм підвладних. **26** Бо Есевон – це місто Сіона, аморейського царя; і так воювали: перше – з царем Моава, і взяли усю його землю від Ароіра і до Арнона. **27** Через це кажуть ті, що говорять загадками: Ходіть до Есевона, щоб збудувалося, і повстав місто Сіон. **28** Бо вогонь вийшов з Есевона і полумінь з міста Сіона. І пожер – до Моава, і пожер стовпи Арнона.
црс3. 11
29 *Горе тобі, Моаве; погибнеш на-

дéныи видѣвъ ю҃ ѡ҃живéтъ· *и҃ сътворѝ моѷсїи
а҃ ч҃ и҃ іоа҃ г҃
змїю мѣдяну, и҃ постáви ю҃ на знáменїи· и҃
бысть ѣгдà оу҃ѧдáше змїѧ чл҃ка и҃ [вънзирáше][16] на змїю мѣдяну и҃ ѡ҃живáше· и҃ (вънздвúгнувшесѧ)[17] сн҃ове їи҃леви, (-)[18] ѡ҃полчúшасѧ въ
ниж. 33
(éди)[19]· *и҃ вънздвúгшесѧ ѡ҃ (éда)[20]. вънполчúшаи҃ и҃ й҃г
сѧ въ (ѧхелъѣи)[21] ѡ҃въ ѡ҃нóѧ страны пусты́ня,
ѧ҃же ѣстъ пр҃ѣ лицемъ моавúтъскимъ, на въстóкъ сл҃нца· [и҃][22] ѡ҃тудý вънздвúгшесѧ (и҃) вънполчúшасѧ въ дéбри зарéдъ· и҃ ѡ҃тудý вънздвúг҃шесѧ вънполчúшасѧ ѡ҃б óну страну ѧрнóна
суд. 11
въ пустыíни, ѧ҃же и҃сходúтъ ѡ҃ предѣлъ ѧморéискихъ, *ѣ́сть бо ѧрнóнъ предѣлъ моáвль, межи҃ а҃ суд й҃
ду моáвомъ, и҃ между ѧморéѡ́м· Сегѡ рáди гл҃ется въ книзѣ [рáти][23] г҃нѣ, (ѧ҃ко сътворѝ въ мори чермн҃ѡ̀, тако сътворѝ)[24], и҃ водотéчи ѧрнони, [-][25] ѡ҃стà населúти и҃̈ръ, и҃ прилежитъ (же) предѣлѣхъ моáвлихъ· и҃ ѡ҃тудý (же) [вънздвигошасѧ][26] къ кладязю. Сїи (же) ѣстъ кладязь
и҃же рече г҃ь къ моѷсїю. сънберѝ люди и҃ (дáи)[27]
и҃мъ пити воду· Тогдà вънспѣ їи҃ль пѣснь сїю
оу҃ кладязѧ. начинáите ѣмý кладязь, копаша (бо) и҃ кнáзи, [и҃][28] пределиша и҃ ц҃рїе ѧ҃зычесскїи (въ ц҃рквїихъ)[29], вънегдà ѡ҃бладати и҃ми· і҃ ѡ҃ кладязѧ҃ [вънздвигóшасѧ][30] въ [манъданаилъ][31]. і҃ ѡ҃ [манданаúла][32] въ [наа҃дїилъ][33], и҃ ѡ҃ [наа҃дїила][34] въ вамóдъ· і҃ ѡ҃ вамода въ нáпинъ. ѣ́же ѣстъ нá поли моáвли, ѡ҃ вéрха просвѣчéнаго
ѣ҃ мѡ̀ в҃ суд й҃ неемїя д҃
зраѧщаго пр҃ѣ лицѐ пустыня· *и҃ послà моѷсїи послы́, къ сїóну ц҃рю ѧморéиску. словесà мúрны гл҃ѧ· да прóидемъ сквозѣ землю твою путемъ
прóидемъ. не оу҃клонúмсѧ ни на села, ни на виноградúы, ниже пїемъ водꙑ ѡ҃ кладязь твоѧ҃. путемъ ц҃рúскимъ поидемъ дондеже проидѐ предѣлы твоѧ̀· и҃ не дастъ сиóнъ їи҃лю минути
сквозѣ предѣлы своѧ̀, и҃ сънбрà сїóнъ вс҃ѧ людии҃ ѣго, і҃ и҃зы́иде сѣщисѧ съ їи҃лемъ въ пустыíню, и҃ прїи҃де въ (и҃ѧсáнъ)[35] и҃ вънполчúшасѧ къ їи҃лю· (-)[36] *и҃збѝ [ѧ҃][37] їи҃ль сѣчéнїе҃ мéчны҃, и сънладѣша землéю ѣгѡ, ѡ҃ ѧрнóна до (ѧвóка)[38], до сн҃овъ [ѧ҃ммóны][39], ѧ҃ко [ѧзиръ][40] предѣлѝ сн҃овъ [ѧ҃ммóны][41] сꙋть· и҃ прїѧ̀ їи҃ль вс҃ѧ тїи грáды ѣи. и҃
вселúсѧ їи҃ль въ всѣ́хъ грáдѣ́х҃ [ѧморéискихъ][42], въ ѣсевóнѣ, и҃ въ вс҃ѣ́ власте́хъ сꙋщихъ в [нн҃][43]. Ѣ́сть бо ѣсевóнъ грáдъ сїóна ц҃рѧ ѧморéиска, и҃
сúце повоѣвáша (пр҃вое ц҃рѧ моáвлѧ)[44], и҃ взѧ̀ вс҃ю
зéмлю ѣгѡ ѡ҃ ѧрóира, (и҃) до ѧрнóна· Сегѡ̀ рáди рекꙋтъ прúточницы прїидите въ ѣсевóнъ. да
сънградúтсѧ и҃ сътворúтсѧ гр҃а сїóн҃· Ꙗ҃ко óгнь
и҃зы́иде ѡ҃ ѣсевóна [и҃][45] плáмень ѡ҃ грáда сїóна. и҃ попалѝ до моáва, и҃ пожрѐ столпы́, ѧрнóнѧ· *лю-
ѣ҃ ч҃ а҃и
тъ тебѣ моáве, погúбните людїе хамóсовы.

ѿдáшасѧ сн҃ове є҆го снабдѣнїа рáди и҆ дщéри є҆го, плѣ́нница ц҃рю [а҆морéйскоу][46] сїóну· и҆ сѣмá и҆хъ. погибáетъ є҆севóнъ даже до девóна, и҆ жéны [и҆хъ][47] є҆щѐ разожгóша óгнь на моáва· [и҆][48] всели́ же сѧ і҆и҃ль въ вс҃ѧ грáды (а҆морéйскиѧ)[49]. и҆ послà моѷсїи съглада́ти и҆а҃зи́ра, и҆ взѧша и҃, и҆ сéла є҆го, і҆ и҆згнáша (а҆морéа)[50] сущаго тоу́· *и҆ възвратúшасѧ прїидóша пути́мъ въ васáнь, і҆ и҆зы́йде (и҆óгъ)[51] ц҃рь васáньскїи противу́ и҃мъ, и҆ вс҃и лю́дїе є҆го на́ брань въ є҆драи́нъ· и҆ рⷮ҃ гⷭ҃ь къ моѷсїю не бóисѧ є҆го на́ко в рꙋцѣ твоѭ предáхъ и҃, и҆ вс҃и лю́дїе є҆го, и҆ вс҃ю зéмлю є҆го, *и҆ сътвори́ши є҆мꙋ, на́коже сътвори́ сїóну ц҃рю [а҆морéйскоу][52], и҆же жи́лъ во є҆севóнѣ· и҆ оу҆би́ша є҆го, и҆ сн҃ы є҆го и҆ вс҃ѧ лю́ди є҆го. да́ждь не óстà в ни́хъ живы́и. и҆ прїáша землю и҆хъ·

ѵ҃ мѡ г҃ и҆ к҃д

ѵ҃ѳ рѧд

Гл҃а, к҃в·

(въздви́гнꙋшасѧ)[1] сн҃ве і҆ль тестїи, [и҆][2] въполчи́шасѧ на запáде, моáва оу҆ і҆óрданá, къ є҆рихóну· и҆ видѣвъ валáкъ сн҃ъ (є҆фóровъ)[3] вс҃е є҆лико сътвори́ і҆и҃ль [а҆морéю][4]· и҆ оу҆боáсѧ моáвъ ѿ людїи зѣ́ло на́ко мнóзи бáху, и҆ óскорбѣ моáвъ ѿ лица сн҃овъ і҆и҃левъ· и҆ рече моáвъ старцѣ́ мадїáлй нн҃ѣ съ-
требѧ́т сонм сїи вс҃ѧ и҆же óкрестъ на, на́коже сътреблѧ́е телецъ злакъ на́ поли· (-)[5] валáкъ (же) сн҃ъ сепфóровъ, (бѧ́ше ц҃рь моáвль)[6] въ (то вре́мѧ)[7]· *и҆ посла́ (-)[8] къ валаа́му сн҃ꙋ (воо́рово)[9] фадꙋ́ра и҆же є҆сть оу҆ рекѝ землѧ́ (-)[10] люди́ є҆го, възва́ти є҆го гл҃ѧ· Сѐ лю́дїе и҆зы́доша и҆зъ є҆гу́пта. и҆ є҆е покры́ша лицѐ земли́, и҆ сїи сѣдя́т при о҆держанїи моéмъ· (-)[11] нн҃ѣ оу҆бо прїиди (и҆ прокляни́)[12] мнѣ люди сїѧ, на́ко крѣпля́йшїи сꙋть паче на́, а҆́ще възможе́т (сихъ и҆збити)[13], и҆ да и҆зженꙋ и҃ и҆҃з земли́· на́ко вѣдѣ. и҆же а҆́ще бл҃ви́ши [-][14] бл҃вѧ́сѧ, і҆ и҆же а҆́ще проклене́ши [-][15] (то) прокленꙋ́тсѧ· І идо́ша старцы моáвли и҆ старцы [мадїамли][16], и҆ влъхвова́нїа въ рꙋка́ и҃хъ, и҆ прїидоша къ валаа́му, и҆ гл҃аша є҆мꙋ словесà валáкова· и҆ рече и҆ мн҃ѣ прилежи́те тоу́ ночь [сїю][17], и ѿвѣщáю вам҃ дⷭ҃ва́нїа, на́же а҆́ще гл҃етъ гⷭ҃ь ко мнѣ, и҆ прилежаша кн҃зи моáвли оу҆ валаа́ма· и҆ прїиде [гⷭ҃ь][18] къ валаа́му, и҆ рече є҆мꙋ. что́ (сꙋть) чл҃цы сїи оу҆ тебѐ· (-)[19] рече(ѡ҆) валаа́мъ къ бу҃. валáкъ сн҃ъ сепфоровъ, ц҃рь моáвль, послалъ а҆́ є҆сть ко мнѣ рекїи· Сѐ лю́дїе и҆зъшлѝ сꙋть и҆зъ є҆гу́пта, и҆ [-][20] покры́ша лицѐ земли́, и҆ є҆е сѣдя́тъ при о҆держа́нїи моéмъ· (-)[21] нн҃ѣ (же) прїиди (и҆ прокляни́)[22] и҆хъ. а҆́ще кля́твою воз-

Глава 22

1 І підвелися ізраїльські сини, і отаборилися на заході Моава, коло Йордану, напроти Єрихона. **2** І побачивши Валак, син Сепфора, все, що вчинив Ізраїль Амореєві. **3** І Моав дуже побоявся народу, бо були численні, і засмутився Моав від лиця ізраїльських синів. **4** І сказав Моав старшині Мадіяма: Тепер цей збір пожере всіх, що довкруг нас, так як пожирає теля зелень на полі. Валак же, син Сепфора, був царем Моава в тім часі. **5** *І послав до Валаама сина Воора Фатура, який є при ріці землі його народу, щоб покликати його, кажучи: Ось з Єгипту вийшов народ, і ось покрив лице землі, і він сидить при моїй посілості. **6** Тепер, отже, ходи і прокляни мені цей народ, бо є сильніший від нас, може зможемо цих побити, і викину їх з землі. Бо взнав я, що кого лиш поблагословиш, поблагословлені будуть, і кого лиш проклянеш, то прокляті будуть. **7** І моавська старшина, і мадіямська старшина пішла, – і чаклунства в їхніх руках, – і прийшли до Валаама, і сказали йому слова Валака. **8** І сказав до них: Спочиньте тут цю ніч, і відповім вам справу, що лиш Господь до мене скаже; і князі Моава зосталися у Валаама. **9** І прийшов Господь до Валаама, і сказав йому: Чого ці люди є у тебе? **10** Сказав же Валаам до Бога: Валак, син Сепфора, цар Моава, послав їх до мене, кажучи: **11** Ось з Єгипту вийшов народ і покрив лице землі, і ось сидить близько моєї посілості. Тепер же ходи і прокляни його, може клятвою зможу його розбити і відігнати його з землі. **12** І сказав Господь до Валаама: Не підеш з ними ані не проклянеш наро-

мой5. 3 і 29

пс. 134

мой5. 23 іс нав. 24

ду, бо є благословенний. **13** І вставши вранці, Валаам сказав князям Валака: Поверніться до свого пана – не дозволив мені Бог іти з вами. **14** І вставши, князі Моава прийшли до Валака і сказали йому: Не хоче Валаам з нами прийти. **15** І додав Валак послати більше князів і шляхетніших від цих. **16** І прийшли до Валаама, і сказали йому: Ось говорить Валак, син Сепфора: Благаю тебе, не полінуйся прийти до мене. **17** Бо тебе славно пошаную; за всім, що лиш мені скажеш, тобі зроблю, але прийди і прокляни мені цей народ. **18** *І відповів Валаам, і сказав князям Валака: Хоч дасть мені Валак повний його дім золота і срібла, не можу переступити слова Господа Бога, і вчинити, відносно них, мале чи велике в своєму умі. **19** І тепер ви потерпіть цю ніч, хай пізнаю, що додасть Господь, – говорити до мене. **20** І прийшов Бог до Валаама у сні, вночі, і сказав йому: Якщо ці люди прийшли покликати тебе, вставши, піди за ними, але слово, яке лиш тобі скажу, те зробиш. **21** І вставши вранці, Валаам осідлав своє осля, і пішов з князями Моава. **22** І Бог розлютився гнівом за те, що цей пішов до нього, і ангел божий встав, щоб йому протиставитися в дорозі. Цей же сидів на своєму осляті, і два його раби з ним. **23** *І побачило осля божого ангела, що стояв напроти, в дорозі, і оголений меч в його руці, і звернуло осля з дороги, пішло на поле, і Валаам бив осля палицею, щоб наставити його на дорогу. **24** І стояв ангел божий на стежках виноградників – огорожа звідси і огорожа звідти. **25** І побачило осля божого ангела, притиснулося до плоту, і ушкодило ногу Валаама об пліт, і він додав ще більше його бити. **26** І прийшов божий ангел, і пішовши, став на вузькому місці, з якого не було можливо звернути ані направо, ані наліво. **27** І побачило осля божого ангела, і лягло під Валаамом, і розлютився Валаам і бив осля палицею. **28** І відкрив Бог уста осляті, і сказало Валаамові: Що тобі вчинив я, що це втретє ти мене б'єш? **29** І сказав Валаам осляті: Тому що накпився ти з мене, і коли б я мав меч в моїй руці, прошив би я тебе. **30** І сказало осля Валаамові: Чи ось я не твоє осля, на якому ти їздиш від своєї молодості до сьогоднішнього дня? Чи незважанням незважив же я вчинити тобі це? Він же сказав: Ні. **31** Відкрив же Бог очі Валаама, і він побачив ангела божого, що стоїть в дорозі, і оголе-

ниж. 24

пет2. 2
юда 1

могу́ и҃зби́ти и҃хъ, и҃ [ѿгна́ти][23] а҆̀ ѿ земла̀· и҃ рече [гь][24] къ балаа́му да не и҃деши с ни́ми, ниже́ кленеши лю́дїи. су́ть бо бл҃вены· и҃ въста́въ балаа́мъ заоу́тра, рече кн҃земъ бала́ковы҃мъ. възвратитеса̀ къ гс҃у̀ своему́, не о҃ста́ви ми бъ и҃тѝ с вами· и҃ въста́вше кн҃зи моа́ви прїидоша къ бала́ку· и҃ рекоша [ему́][25], не хощетъ балаа́мъ прїитѝ с нами· и҃ приложѝ [-][26] бала́къ посла́ти кн҃зи множа́йша и҃ чтнѣйша сн҃· и҃ прїидоша къ балаа́му, и҃ [гла́ша][27] ему́ е҆е гла́етъ бала́къ сн҃ъ сепфо́ровъ, молю́ ти са̀ не о҃бленися̀ прїити ко мнѣ· чтнѣ бо [та̀ почту́][28] [по][29] [всему́][30] е҆лика а҆́ще рече́ши [ми][31] сътворю́ ти, (но)[32] прїидѝ (и҃ проклени)[33] ми лю́ди сїа̀· *и҃ ѡ҃вѣща балаа́мъ и҃ рече кн҃земъ нн҃ѣ кд
бала́ковымъ, а҆́ще [ми дастъ][34] бала́къ по́лнъ храмъ е҆го зла́та и҃ сребра̀, не могу́ преступи́ти сло́ва гн҃а бг҃а, (и҃) сътвори́ти о҃ нн҃ѣ мало и҃ли вели́ко в разу́мѣ свое҃̀· и҃ нн҃ѣ (вы потрьпи́те)[35] но́щь сїю, (да)[36] оу҆вѣ́дте что́ приложи́тъ гь гла́ти ко мнѣ· и҃ прїиде бъ къ балаа́му (во сно́) но́щїю и҃ рече ему́. а҆́ще зовуще та̀ пришли́ суть чл҃ци сїи въста́въ и҃дѝ въ сл҃ѣ и҃хъ, но слово и҃же а҆́ще гла́ю тебѣ, то̀ да сътворѝ· и҃ въста́въ балаа́ѳ̀ заоу́тра, о҃сѣдла̀ о҃сла̀ свое, і҆ и҃́де съ кн҃зи моа́ви· и҃ ра҃гнѣвася̀ на҃ростїю бъ на҃́ко и҃́де сїи [к немъ][37]. и҃ въста́ а҆́гг҃лъ бж҃їи на сопротивле́нїе ему́ [на путѝ][38]. (-)[39] сїи (же) сѣдя́ше на о҃сля́ти своему́, и҃ два раба̀ е҆го с нн҃ѣ· *и҃ оу҆́зрѣ о҃сла̀ а҆́гг҃ла бж҃їа суупроти́въ стоя́ща на путѝ, и҃ мечь и҃звлеченъ в ру́цѣ ему́, и҃ съвратися̀ о҃се́лъ с путѝ (-)[40] и҃дя́ше на́ поле, и҃ (би́въ)[41] [балаа́мъ][42] о҃сла̀ жезло́мъ, е҆же направи́ти е҆̀ на пу́ть· и҃ стоа̀ а҆́гг҃лъ бж҃їи, на стезѣ̀ виногра́дныхъ, о҃гражде́нїе ѡ҃сю́дѣ, (-)[43] гражде́нїе и҃ о҃вуду́· и҃ оу҆́рѣ о҃сла̀ а҆́гг҃ла бж҃їа, приложи себѐ къ о҃гра́де и҃ съкрушѝ но́гу балаа́му [о҃ о҃граду][44], и҃ приложи е҆щѐ (множа́е) би́ти е҆̀· и҃ приш҃ѐ а҆́гг҃лъ бж҃їи, и҃ шѐ прѐста̀ въ мѣ́стѣ оу҆́зцѣ, в не́мже не бя́ше оу҆клони́тися̀ (ни) на́ десно́ ни на́ лево· и҃ (оу҆́зрѣ)[45] о҃сла̀ а҆́гг҃ла бж҃їа, (и҃) ля́же по̀ балаа́момъ, и҃ разгнѣва́ся̀ балаа́мъ и҃ би́я́ше о҃сла̀ жезло́мъ· и҃ ѡ҃верзе́ бъ оу҆́ста о҃сла̀ти. и҃ [рече][46] балаа́му, что̀ (тѝ е҆смь сътвори́лъ)[47] на҃́ко (се҆ трети́е би́е́ши ма̀)[48]. и҃ рече балаа́ѳ̀ о҃сла́ти. на҃́ко наругаѳ̀ ми са̀ е҆си, (да)[49] а́ще бы҃ мечь и҃мѣ́лъ в ру́ку мое́ю проболъ́ тѝ бы́хъ· и҃ [рече][50] о҃сла̀ балаа́му. не се҆ ли а҆́зъ о҃сла̀ твое, на не҃́же ты е҆здеши, ѡ҃ ю́ности свое҃а, до дне́шняго дн҃я, е҆смь ли презо́ромъ презрѣ́лъ сътвори́ти тебѣ сїе, се́й же рече и҃ни. ѡ҃вра́ѕ же бъ о҃чи балаа́му, и҃ оу҆́зрѣ а҆́гг҃- е пет҃ е іюдѝ а

ла бжїа прѣстоа́ща на пу́ти, и́ ме́чъ и́звлече́нъ в рукѣ є́го, и́ приклони́въ поклони́сѧ (є́му ли-цѣ́)[51]. (-)[52] рече є́му а́гг҃лъ бжїи. почто́ би́ѥши о́слѧ свое сїе трет҃їе, (-)[53] се́ (же) а́зъ прїи́дѡ на погубленїе твое на́ко не прїа́тенъ пу́ть твои предо мно́ю. и́ оу́зрѣвъ ма́ о́слѧ съвратисѧ (-)[54] [сѥ тре́т҃їе][55]. [-][56] а́ще бы не оу́конѧ́сѧ [ѡ менѐ][57], нн҃ѣ ма́ оу́бо оу́бїи бы́, а сїю о́живи́лъ бы́хъ. и́ рече валаа́ къ а́гг҃лу гн҃ю, съгрѣшы́ не оу́вѣдѣ́хъ бо, на́ко ты мнѣ прѣстаѥ́ши проти́ву (мнѣ̀) на пу́ти [-][58], и́ нн҃ѣ а́ще ти нѐѣ го́дѣ о́бращусѧ. и́ рече а́гг҃лъ бжїи къ валаа́му. и́дѝ ты съ чл҃ки о́ба́ч҃ѣ слово, є́же а́ще реку̀ тебѣ̀, сїе снабдѝ глати, і́ и́де валаа́мъ съ кн҃зи вала́-ковы. и́ оу́слы́шавъ вала́къ на́ко прихожди́ валаа́мъ, (і) и́зы́де проти́ву є́му во́ гра̀ моа́вль. и́же є́сть въ предѣ́лехъ а́рно́нѣхъ, и́же є́сть на кра́и предѣ́лъ. (-)[59] рече (же) вала́къ къ валаа́му, не посла́хъ а́ли (пре́жде) [-][60] зва́ти тебѐ. почто́ не прїи́де къ мнѣ, и́ли не вѣзмого́хъ почти́ти тебѐ. и́ рече валаа́мъ къ вала́ку. ѥ҆ прихожу̀ къ тебѣ, [и́][61] нн҃ѣ мо́щенъ бу́ду гл҃ати нѣ́кое сло́во, є́же а́ще вложи́тъ [г҃ь][62] въ оу́ста̀ моа̀ сїе реку̀. і́ и́де валаа́мъ съ вала́комъ, и́ внидо́ша въ́ градъ се́лныи. и́ (събра̀)[63] вала́ѣ тельца̀, и́ о́вца̀, и́ посла̀ валаа́му и́ кн҃земъ, и́же с ни́мъ. и́ бы́сть заоу́тра, и́ поа̀ вала́къ валаа́ма и́ въ-зведѐ є́го на сто́лпъ вала́овъ, и́ показа̀ є́му ѡ̀-ттуду́ ч҃а нѣ́кую людїи.

ний меч в його руці, і схилившись, поклонився йому лицем. **32** Сказав йому божий ангел: Чому ти ось втретє б'єш своє осля? Ось же я прийшов на твоє вигублення, бо немилий твій шлях переді мною. **33** І осля, побачивши мене, звернуло вже втретє. Якщо не звернуло б від мене, тепер, отже, я забив би тебе, а його оставив. **34** І сказав Валаам до господнього ангела: Я згрішив, бо я не знав, що ти став проти мене, мені в дорозі, і тепер, якщо тобі не подобається, повернуся. **35** І сказав божий ангел до Валаама: Іди ти з людьми, лише слово, яке лиш тобі скажу, це стережись говорити. І пішов Валаам з князями Валака. **36** І Валак, почувши, що приходить Валаам, і вийшов йому назустріч, до міста Моав, яке є в околицях Арнона, що є на границі околиць. **37** Сказав же Валак до Валаама: Чи я раніше не послав, щоб тебе покликати? Чому ти не прийшов до мене? Чи не зміг я тебе вшанувати? **38** І сказав Валаам до Валака: Ось приходжу до тебе, і тепер буду спроможний сказати якесь слово, яке лиш вкладе Господь до моїх уст, – це скажу. **39** І пішов Валаам з Валаком, і ввійшли до поселеного міста. **40** І зібрав Валак телят і овець, і послав Валаамові і князям, що з ним. **41** І вранці сталося, і взяв Валак Валаама, і вивів його на стовп Ваала, і показав йому звідти якусь частину народу.

гл҃а, к҃г.

Глава 23

Рече валаа́мъ къ вала́ку. съградѝ мѝ здѣ, з҃, тре́бищѣ, и́ оу́гото́ваи мѝ здѣ з҃, теле́цъ, и́ з҃ о́ве́нъ. и́ сътворѝ вала́къ на́коже повелѣ̀ є́му валаа́мъ, и́ вѣзложѝ теле́цъ и́ о́вены на тре́бищѥ. и́ рече валаамъ къ вала́ку стани оу́ тре́бы своеѧ̀, и́ да и́ду̀ а́ще ми сѧ на́вить бг҃ъ въ срѣ́тенїе, и́ слово є́же мѝ оу́каже́ и҆сповѣ́мъ тѝ. и́ ста̀ вала́къ оу́ тре́бы своеѧ̀. (-)[1] валаамъ (же) и́де вѣпроси́ти бг҃а, (-)[2] и́де же пра́мо. и́ на́ви́сѧ бг҃ъ валаа́му. и́ рече к немоу̀ валаа́мъ. з҃, тре́бищѣ съгото́ва́ѝ, и́ вѣзложи́̀ теле́цъ, и́ о́ве́нъ на тре́бища. и́ вложѝ бг҃ъ сло́во, въ оу́ста̀ валаа́му и́ рѐ, [вѣзврати́сѧ][3] къ вала́ку [и́][4] та́ко гл҃и. и́ (вѣзврати́вс҃ѧ)[5] к немоу̀, [-][6] сѥ́же стоа́ше оу́ вс҃ѣсъжже́нїи своихъ, и́ вс҃и кн҃зи моа́вли с ни́мъ. и́ бы́сть дх҃ъ бжїи на не́мъ. и́ вѣспрїи́ притча є́го (и́) рече (и́мъ), ѡ̀ межурѣ́чїа приведѐ ма́, валакъ ц҃рь моавль, ѡ̀ горъ вѣсточныхъ гл҃а, ходѝ да (мѝ прокле-неши)[7] і҆акова, и́ ходѝ да (мѝ прокленеши)[8] і҆и́лѧ.

кого Бог не проклинає? І як вчиню зло тому, кому Бог не вчинив зло? **9** Бо з верху гір бачу його, і від вершків споглядаю на нього, а ось народ сам отаборений, і між народами не змішаються. **10** Хто почислив плем'я Якова або хто почислить ізраїльські громади? Хай помре душа моя в праведних душах, і хай моє плем'я буде як їхнє плем'я. **11** І сказав Валак до Валаама: Що ти мені зробив? На проклинання моїх ворогів я тебе покликав, і ось ти благословенням їх поблагословив. **12** І сказав Валаам до Валака: Ось те слово, що Бог вклав у мої уста, – стерегтиму сказати. **13** І сказав до нього Валак: Ходи ще зі мною на інше місце, звідки його побачиш, звідти, але частину його побачиш, а всіх не побачиш, і проклянеш його мені там. **14** І взяв його до поля сторожі, на вершок тесаної скелі, і збудував там 7 вівтарів, і поклав на вівтар теля і барана. **15** І сказав Валаам до Валака: Стань при своїй жертві, я ж піду запитати Бога. **16** І зустрів Бог Валаама, і вклав слово в його уста, і сказав: Повернися до Валака, і скажеш це ж. **17** І повернувся до нього, цей же стояв при своїх цілопаленнях, і з ним всі князі Моава. І сказав йому Валак: Що сказав Господь? **18** І взявши свою притчу, і сказав: Встань, Валаче, і послухай! І послухай но свідчення, сину Сепфора! **19** Бог не вагається, як людина, ані не міняється, як людський син. Чи колись сказав, але не вчинив? Чи й, обіцявши, не дотримає? **20** Ось почав я їх благословити – благословитиму, і не заверну. **21** І не буде клопоту в Якові ані не побачиться терпіння в Ізраїлі. Бо з ним їхній Господь Бог. І на них царська слава. **22** *Бог, що вивів їх з Єгипту, наче сила однорога в них. **23** Бо немає ворожбитства в Якові ані чаклування в Ізраїлі. В часі скажеться Якову й Ізраїлю, що довершив Бог. **24** Ось народ підведеться, наче левеня, піднесеться наче лев. Не спатиме, доки не з'їсть здобич, і питиме кров побитих. **25** І сказав Валак до Валаама: Ані не кляни мені його прокляттями, ані не благослови його благословенням. **26** Відповів же Валаам, сказав до Валака: Чи я тобі не сказав, кажучи: Слово, яке лиш скаже Бог, – те чинитиму? **27** І сказав Валак до Валаама: Ходи, візьму тебе до іншого місця, може сподобається Богові, і проклянеш мені їх звідти. **28** І взяв Валак Валаама на верх Фоогора, що простягається до пустині. **29** І сказав Валаам до Валака: Збудуй мені тут 7 вівтарів, і приготов мені тут 7 телят і 7 баранів. **30** І зробив Валак так, як ска-

ниж. 24

Ѥ҃же проклену҆ ѣ҆гоже не кленетъ [бг҃ъ][9]. [и҆] что҃[10] зло҃блю ѣ҆гоже не о҆зло҃би бг҃ъ· и҆҃ко ѡ҆ верхъ горъ вижю ѣ҆го, и҆ ѡ҆ холмъ прозираю ѣ҆го. (а҆) ѣ҆е людн ѣ҆дины (вополчаютсѧ)[11], и҆ къ н҃азыкомъ не примѣшаютсѧ· Кто҃ и҆считаѣ҆ сть (племѧ)[12] і҆аковле, [и҆ли][13] кто҃ и҆зочтетъ сонмы і҆и҃лѧ, да оу҆҃мретъ дша҃ моѧ въ дша҃х праведныхъ, и҆ бу҆ди (племѧ)[14] мое н҃а҆коже (племѧ)[15] и҆хъ· И҆ рече валакъ къ балаа҃му что҃ сътвори҆ ми, на клятїе врагъ мои҃ взвахъ тѧ, и҆ ѣ҆ бл҃ви [ѧ҃][16] бл҃вени҆емъ· И҆ рече балаа҃мъ къ валаку. ѣ҆е ѣлико вложи҆ бг҃ъ (слово), въ оу҆ста҆ моѧ҆ (-)[17] снабжу҆ глати· И҆ рече к немѹ҆ валакъ, поиди҆ ѣ҆ще со мною на мѣсто и҆но, ѡ҆ню҆дуже [-][18] оу҆зриши (и҃)[19] ѡ҆ттуду҆, но часть (и҆хъ)[20] оу҆зриши, а҆ всѣхъ не оу҆зриши, и҆ прокленеши ([и҃][21] мнѣ)[22] тамо· И҆ поѧ҆ ѣ҆го на страж҃бы селныѧ. на верху҆ и҆стесанъ и҆ съгра҃ѧ҆ тѹ҆, з҃. требиши, и҆ възложи҆ телца҆ и҆ овна на требище· И҆ рече валаамъ къ валаку. стани оу҆ требы своеѧ, а҆з же и҆ду҆ възпрашати бг҃а· И҆ срѣте бг҃ъ валаама. и҆ вложи҆ слово въ оу҆ста҆ ему҆, и҆ рече възвратисѧ къ валаку и҆ да (глеши сїѧ же)[23]· И҆ възвратисѧ к немѹ҆, (-)[24] сеи҆ же стоаше оу҆ всесъжежени҆и своихъ. и҆ вси кнѣзи моавли с нимъ, И҆ рече ему҆ валакъ что҃ гла гь· И҆ възпрїимъ прито҃чи ѣ҆го [и҆][25] рече, възстани валаче и҆ послушай, [и҆][26] вънуши҆ си свѣдѣтельство сѹ҆ сепфоровъ· Не н҃а҆ко чл҃къ (преставлаетъ бг҃ъ)[27]. ниже н҃а҆ко сн҃ъ чл҃чьскиї и҆зменаетъ. ѣ҆гда҆ глаше и҆ но не сътвори҆ ли [и҆][28] обещавыи҆ (-)[29] не даст҃ ли ѣ҆е бл҃вити ѧ҆ почахъ бл҃влю и҆ не възъвращусѧ· Не будетъ трудà въ і҆аковѣ ниже оу҆зриться болѣзнь въ і҆и҃лѣ, гь (бо) бг҃ъ (и҆хъ)[30] с ними҆ъ, и҆ слава цр҃ьскаѧ на ни҆хъ· *бг҃ъ и҆зведыи и҆҃ нй҃ йд
ӣ҃ и҆зъ ѣгу҆пта. н҃а҆ко сила ѣ҆дінорога в нихъ· Нѣсть бо вражбы въ і҆аковѣ, ниже въл҃хвованїѧ, въ і҆и҃лѣ, въ҆ врема нарече҆тсѧ і҆аковъ (-)[31] і҆и҃лю что҃ съвръши҆ бг҃ъ· ѣ҆е люди н҃а҆ко львичищи въстанутъ. (-)[32] н҃а҆ко левъ възнесе҆тсѧ, не лажетъ до҆ндеже н҃аст҃ пи҆щу҆ и҆ кро҃вь сѣ҃ченыхъ, и҆зъпиї҆етъ· И҆ рече҆ валаа҃мъ къ валаа҃му. и҆и҃ клятвами (мнѣ клени҆)[33] (и҆хъ)[34], ниже бл҃вени҆емъ бл҃сви҆ (и҆хъ)[35]· [ѡ҆вѣщаа҃ же][36] валаа҃мъ рече къ валаку, не глахъ ли тѝ реки҆и, сло҃во ѣ҆же а҆ще гл҃етъ бг҃ъ то҃ сътворю҆· И҆ рече валакъ къ валаа҃му и҆ди҆ поиму҆ тѧ҆ на мѣсто и҆но. а҆ще го҃дѣ҆ будетъ бу҆, и҆ прокленеши мѝ (и҆҃)[37] ѡ҆ттуду҆· и҆ поѧ҆ валакъ валаама. на врѣхъ фоо҃гора приходѧщего въ пустыню. И҆ рече валаамъ къ валаку, съгра҃ѧ҆ ми здѣ, з҃. требищъ, и҆ оу҆гото҃ваи мѝ здѣ, з҃, телецъ, и҆ з҃, ове҆нъ·

И сътворѝ балаа́къ ꙗ́коже речѐ є̂мꙋ балаа́мъ. и̂ вънзложѝ теле́цъ, и̂ о́вне́нъ на о́лтарь·

зав йому Валаам, і поклав теля і барана на вівтар.

Гла, кд·

Ви́дѣвъ балаа́мъ ꙗ́ко добро̀ е̂сть предъ гмъ. бл҃ословити їи҃л҃ь, не и́де по зако́ну е̂го (и̂) въ срѣтє́нїе влъхова́нїе̂, и̂ вънзвратѝ лицѐ своѐ въ пꙋсты́ню· И̂ (вънзведѐ)[1] балаа́мъ о́чи своѝ и̂ оу҃зрѣ їи҃л҃ь вънполча́ющасѧ съ племенемъ, и̂ бы́сть дх҃ъ бж҃їи на немъ· И̂ вънспрїимъ прито́ча е̂го (и̂) рече. гл҃етъ балаа́мъ сн҃ъ воо́р҃о гл҃етъ чл҃къ и҃стинны (-)[2], гл҃етъ слꙋха́й словеса [кр҃ѣпкихъ][3] (ви́дѧи е̂ли́ко)[4] (ви́дѣ, видѣ́нїе бж҃їе)[5] въ снѣ о҃ткрове́нѣ о́чи е̂го· Ко́ль добро̀ [до́мове твоѝ][6] ꙗ́кове. [и̂][7] кꙋща твоѧ їи҃л҃ю· Ꙗ́ко раздо́лы о҃сѣнѧ́ющесѧ. и̂ ꙗ́ко са́ди при рѣка́хъ, и̂ ꙗ́ко кꙋща ꙗ́же потикнꙋ г҃ь, ѧ̂ки ке́дръ подлъгъ воды̀· И҆зы́детъ чл҃къ и҆с (племе́ни твое̂го)[8]. и̂ съвладѣ́етъ (страна́ми)[9] мно́гими, и̂ вънзне́сесѧ го́гъ ц҃рьство е̂го, и̂ вънзрасте́тъ [-][10]· *бъ (и҆зведы́и)[11] [и̂хъ][12] и҆зъ е̂гу́пта. ѧ̂ки сла́вꙋ е̂дїнорога [е̂го][13], и҆зъѧ́стъ (страну)[14] врагъ свои̂хъ. и̂ толстотꙋ и̂хъ и҆змождѝтъ, и̂ стрела́ми свои̂ми застрѣ́литъ вра́га· [*и̂][15] вънзлегъ почѝ ѧ̂ки левъ и̂ ѧ̂ки лвѝщъ, кто̀ вънста́витъ и҆̀. бл҃ва́щїи тѧ бл҃вени, (а̂)[16] клену́щїи тѧ проклѧ́сти· И̂ ра҃гнѣвасѧ бала́къ на балаа́ма, и̂ плёснꙋ́ рꙋка́ма свои́ма. И̂ рече бала́къ къ балаа́мꙋ, кла́сти (тѧ вра́га мое̂го призва́хъ)[17], (-)[18] се́ (же) бл҃ва́ѧ бл҃вишн (и҃) тре́тїе [-][19]· Нн҃ѣ оу҃бо бѣжѝ на мѣ́сто свое. реко́хъ чтїю тебѣ почтвова́сти, и̂ нн҃ѣ ѡ҃нѧ́лъ (г҃ь ѡ҃ тебе)[20] чтъ· И̂ рече балаа́мъ къ бала́ку, не (-)[21] послѣ̀ ли твои́мъ, и̂хже посла̀ къ мн҃ѣ гл҃ахъ рекїи· *а҆ще мн҃и да́стъ бала́къ [хра҃ е̂го по́лнъ][22] сребра̀ и̂ зла́та. не могꙋ́ прествпи́сти сло́ва бж҃їѧ, (не) сътвори́сти е̂мꙋ зло̀ и̂лѝ добро о҃ себѣ̀, е̂ли́ко а҆́ще рече [мн҃и][23] бъ мо҃ глю· И̂ нн҃ѣ (-)[24] и̂дꙋ до мѣ́ста свое̂го. ходѝ да (тѧ съвѣщаю)[25] что̀ сътвора́тъ лю́дїе сїи, лю́демъ твои́мъ, въ послѣ́днѧѧ дн҃и· *И̂ вънспрїимъ прито́ча своа рече. гл҃етъ балаа́мъ, сн҃ъ веоро́въ гл҃етъ чл҃къ и҃стинны· ви́дѧи [и̂][26] слы́шаи словеса̀ бж҃їѧ. оу҃мѣѧ оу҃мѣнїе вы́шнѧго, и̂ видѣ́нїе бж҃їе ви́дѣ въ снѣ о҃ткрове́ни о́чи е̂го· Покажꙋ́ е̂мꙋ и̂ не нн҃ѣ оу҃блажꙋ́, и̂ не (приближꙋ́сѧ)[27], вънсїа́етъ (во) звѣзда̀ ѡ҃ ꙗ́кова, и̂ вънста́нетъ чл҃къ ѡ҃ їи҃л҃ѧ и̂ погꙋби́тъ кнѧ́зѧ моа́вля, и̂ плени́тъ вс҃ѧ сн҃ы си́довы· И̂ бꙋ́детъ е̂до́мъ наслѣ́дїе, и̂ бꙋ́детъ наслѣ́дїе и҃са́въ врагъ е̂го, (-)[28] їи҃л҃ѧ сътвори́лъ е̂сть кр҃ѣпостїю· И̂

Глава 24

1 І Валаам, побачивши, що добрим є: перед Господом благословити Ізраїль, не пішов за його звичаєм і назустріч ворожбитству, і повернув лице своє до пустині. **2** І підвів Валаам свої очі і побачив Ізраїля, розташованого за племенами, і на ньому був дух божий. **3** І взявши свою притчу, і сказав: Говорить Валаам, син Воора, говорить правдомовний чоловік, **4** говорить той, що чує слова сильних, що бачить те, що побачив видіння боже – в сні відкриті його очі. **5** Які гарні твої доми, Якове, і твої шатра, Ізраїлю. **6** Наче отінені садки, і наче сади при ріках, і наче шатра, які розбив Господь, наче кедри вздовж води. **7** Вийде людина з твого племені і пануватиме численними країнами, і піднесеться Ґоґ, його царство, і побільшиться *Бог, **8** що вивів їх з Єгипту, як славу однорога свого. Поїсть країну своїх ворогів і виссе їхню товщину, і своїми стрілами застрілить ворога. **9** *І лігши, спочив, наче лев і наче левеня. Хто його розбудить? Ті, що тебе благословлять, будуть благословенні, а ті, що тебе проклинають, будуть прокляті. **10** І розгнівався Валак на Валаама, і сплеснув своїми руками. І сказав Валак до Валаама: Я тебе покликав прокляти мого ворога. Ось же, благословляючи втретє, ти їх поблагословив. **11** Тепер, отже, втікай до свого місця. Сказав я: Почестю тебе вшаную, і тепер Господь позбавив тебе почесті. **12** І сказав Валаам до Валака: Чи не сказав я твоїм послам, яких ти до мене вислав, кажучи: **13** *Якщо мені дасть Валак його дім, повний срібла і золота, не зможу переступити боже слово, щоб вчинити йому погане чи добре від себе. Те, що лиш сказав мені Бог, те говорю. **14** І тепер іду до свого місця. Ходи, хай тобі пораджу, що зробить цей народ твоєму народові в останніх днях. **15** *І взявши свої притчі, сказав: Говорить Валаам, син Веора, говорить людина правдомовна, провидець **16** і який чує божі слова, що знає знання Вишнього, і побачив боже видіння, в сні відкриті його очі. **17** Покажу йому, і не тепер блаженним вчиню, і не приближуся, бо засяє звізда з Якова, і встане чоловік з Ізраїля, і вигубить моавських князів, і візьме в полон всіх синів Сита. **18** І буде Едом насліддям, і буде насліддям Ісав, його ворог. Ізраїля він зробив силою. **19** І встане з Якова, і знищить тих, що спасаються з

вищ. 23

мой1. 49

апо. 2

міста. **20** І побачивши Амалика, і взявши свої притчі, і сказав: Амалик – початок народів, і їхнє насіння згине. **21** І побачив Кенеона, і взявши свої притчі, сказав: Сильний твій труд і хоч покладеш на камені твоє шатро. **22** І якщо буде у Веора шатро хитрості, Ассирійці тебе полонять. **23** І побачив Оґа, і продовживши свої притчі, і сказав: Горе, горе. І хто виживе, коли Бог
дан. 11 це покладе? **24** *І вийде з рук китейських, і зло вчинять Асарові, і зло вчинять євреям, і ті разом згинуть. **25** І вставши, Валаам відійшов, повернувся до свого місця, і Валак відійшов до себе.

вѣстáнѣ ѿ їáкова, и погýбитъ [спсáемыхъ][29] ѿ грáда· И вúдѣвъ âмалúкъ. и поúмъ прúтча своа (и) рече. начáло нáзыíковъ âмалúкъ и сѣма йхъ погúбнетъ· И (вúдѣ)[30] кенеóна, и пой прúтча êго рече, сúлно (оýсилїе)[31] твое, и áще положúши на кáмени (кущу)[32] твою· Î áще бýдетъ веóру кýща ковáрьства. âсѵрїи [пленáтй тма][33]. И (вúдѣ)[34] óгъ и вѣспрїимъ прúтча ê (и) рече гóре гóре (и) кто жúвъ бýдетъ êгдà положúтъ (ѣ сïа)[35]· *Î йзы́детъ йз рукъ китéискихъ. и спзлáтъ (âсáру)[36], и спзлáтъ êврéóмъ, и тïи вѣкýпѣ погúбнутъ· И вѣстáвъ валаáмъ ѿúде, вѣзвратúса на мѣсто своè, и валáк ѿúде к немý·

дан. йи

Глава 25

кор1. 10 **1** І жив Ізраїль *в Сатгімі, і народ опоганився розпустою з дочками Моава. **2** І покликали їх до жертов своїх ідолів, і взяв народ їхні жертви, і поклонилися їхнім ідолам. **3** І послужив Ізраїль Веелфеґорові – і гнівом розлютився Господь на Ізраїля. **4** І сказав Господь до
мой5. 4 Мойсея: *Візьми князів народу і
іс нав. 22 оскарж їх Господеві перед сонцем – і відвернеться гнів господньої люті від Ізраїля. **5** І сказав Мойсей до ізраїльських племен: Вбийте, кожний свого друга, що служив Веелфеґорові. **6** І ось чоловік, з ізраїльських синів, прийшовши, привів свого брата до мадіянки, перед Мойсеєм і перед всім збором ізраїльських синів, ці ж плакали перед дверима
пс. 105 шатра свідчення. **7** *І побачив Фінеес, син Еліазара, внук Аарона – священика, встав з – посеред збору, і взявши свого списа в руки, **8** і ввійшов, вслід за чоловіком – ізраїльтянином, до печери і проколов обох – чоловіка – ізраїльтянина і жінку – мадіянку крізь її лоно. І спинилася пошесть від ізраїльських
кор1. 10 синів. **9** *І було ж 20000 і 4000 тих, що померли від тією пошесті. **10** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **11** Фінеес, син Елеазара, внук Аарона – священика, спинив мій гнів з ізраїльських синів, коли заревнував на них моєю ревністю, і Я не вигубив ізраїльських синів у своїх
сир. 45 ревнощах. **12** Так сказав я: *Ось я
мак1. 2 даю йому мій мирний завіт. **13** І буде йому і його племені по ньому вічний завіт священства, за те, що заревнував за своїм Богом і надолужив за ізраїльських синів. **14** Ім'я ж чоловіка – ізраїльтянина, якого він вбив з мадіянкою, Замврій, син Салона, князь дому племені синів Симеона. **15** Ім'я проколеної жінки

Гла, їѕе·

жúлъ îйлѣ *въ (сатъгúме)[1], и óсквернúшаса людїе блужéнїемъ, съ дщéрми моáвли· И вѣзваша а въ трéбы кумúръ свойхъ, і ѣ́ша людїе трéбы йхъ. и поклонúшаса кумúромъ йхъ· И послужѝ îйлѣ веельфеґóру, и разгнѣваса нáростїю ѓь на îйлѣ· И рече ѓь къ моѷсїю, *поúмѝ кнáзи людскы и óбличѝ а ѓу прáмо слн҃цу, и ѿвратúса гнѣвъ нáрости гн҃а ѿ îйлѣ· И рече моѷсїи къ племéнемъ îйлѣскымъ йзбїйте кóждо оýжика своéго слýжúвшаго веельфеґóру· И ѕе чл҃къ ѿ сн҃овъ îйлéвъ прúдѣ приведѐ брáта своéго (съ)[2] мадїáнúтынею прѣ моѷсїа. и прѣ весь сóнмъ сн҃овъ îйлéвъ, сїи же плáкахуса прѣ двéрми хрáма свѣдн҃ыа· *И (вúдѣ)[3] финеéсъ, сн҃ъ êліáзáровъ (внýкъ)[4] ааронá жерцà, вѣстà йзъ среды сóнма, и взéмъ сулúцу (свою) в рукѣ· [И][5] внúде въ слѣдѣ чл҃ка îйлѣтанúна въ пещéру, и прободѐ óба чл҃ка îйлѣтанúна, и женý [мадїáнúтынею][6] сквозѣ ложеснà êа, и оýстà врéдъ ѿ сн҃овъ îйлéвъ· *И бы́ша (же) оýмроша врéдомъ (мѣ), ѯк. и д· И рече ѓь къ моѷсїю гл҃а, финеéсъ сн҃ъ êлїáзарóв. (внýкъ)[7] ааронá жерцà оýстáви гнѣвъ мой ѿ сн҃овъ îйлéвъ, êгдà вѣзревновà (вѣзревновáнїе моè)[8] в нихъ, и не потребúхъ сн҃овъ îйлéвъ, въ рвенїи своéмъ· Тáко рѣхъ, *ѕе âзъ даю êму завѣтъ [мой][9] мúрныи· И бýдетъ êму и (племéни)[10] êго по немъ, завѣтъ жречéства вѣчныи. понеже вѣзревновà по бз҃ѣ своéмъ, и оýмлр҃дова о сн҃ѣхъ îйлéвѣхъ· Има же чл҃ку îйлѣтанúну [-][11], êгоже оýби съ мадїáнúтынею, замврїи сн҃ъ салóнь кн҃зь дóму ѿчествá [сн҃овъ][12] симеóнь· (-)[13] Има женѣ мадиáнúтыни, прободéною. хáзви, дщѝ сѵрова кн҃зя (страны)[14] [семóдовы][15] дóму ѿчествá êсть мадїáмла· И рече ѓь къ моѷсїю гл҃а. гли

ѓ мѳ д їсу на їѳ

сирă ме й ма в

нн҃ ѧа сн҃омъ їи҃лв҃ымъ рекїи, *съвраждꙋ́ите мадїа́нѧ́томъ, и҆ бїи́тте а҃. Занѐ съвражднова́ша [ва́мъ сїи]16 лꙋка́вьствы е҆ли́ко лꙋка́вствꙋ́ютъ вами фегѡ́ро҃, и҆ хазе́вѣю дщере́їю кн҃зѧ мадїа́млѧ, сестрою́ и҆хъ прободе́ною, въ дн҃ь мо҃́зве́ныи фогѡ́ра ра́ди·

Гл҃а, к҃з·

Бы́сть по ѡ҆би́тїи. и҆ рече г҃ь къ мои҃сїю и҆ е҆лїа́зарꙋ жерцꙋ́ гл҃а· [Пои́мѣ҇тте]1 нача́ла всегѡ̀ со́нма сн҃ов҃ їи҃лвъ ѿ к҃, лѣ҇тъ и҆ вы҃ше, по домо́мъ ѿ҆чьства и҆хъ, ве́сь и҆дыи́ въѡ́ружи́тисѧ въ їи҃ли· и҆ гл҃а мои҃сїи и҆ е҆лїа́зарꙋ жре́цꙋ къ ни́мъ въ (а҆рамѡ́дѣ)2 моа́вли, при і҃ѡда́ни ѡ҆ е҆ри́ха гл҃а ѿ к҃, лѣ҇тъ. и҆ вы҃ше, (сочтете), мо҃́коже повелѣ̀ г҃ь мои҃сїю· (-)3 Сн҃ове (же) їи҃льтестїи и҆зше́ѣшїи и҆зъ е҆гѵ́пта. *рꙋви́мъ пръвене́цъ їи҃лвъ (и҆) сн҃ове (-)4 рꙋви́мли е҆но́хъ. и҆ со́ньмъ е҆но́ховъ, [фа́лꙋи]5, [и҆]6 со́ньмъ [фа́лꙋевъ]7 а҆съро́нь, [и҆]8 со́ньмъ а҆сро́новъ ха́рми, [и҆]9 со́ньмъ хармїи́нъ· Сїи со́ньми рꙋви́мли, и бы́сть съгладни́е и҆хъ. ѧ҆м҃. ѧг҃. и҆ (х҃)10. и҆ л҃· (-)11 Сн҃ове (же) [фа́лꙋ]12, е҆лїа́въ и҆ сн҃ове е҆лїа́вли, намꙋи́лъ, и҆ дафа́н и҆ а҆вирѡ́нъ, сїи наро́читїи со́нмꙋ· *Сїи сꙋть въста́вше на мои҃сїа҆ і҆ а҆а́рѡна. въ со́нмѣ коре́инѣ въ ра҆́стоанїи пр҃ѐ г҃мъ· и҆ ѿве́рзъши земла̀ ѹ҆стà своѧ пожрѐ и҆хъ. и҆ коре́и въ сме́рти со́ньма е҆го, е҆гда попали́ о҆́гнь. ѯ҃ и҆ н҃, и҆ бы́ша ѫ҃ зна́менїе· Сн҃ове же коре́инни не и҆́мро́ша· и҆ сн҃ве симеѡ́ни, со́ньмъ (же) симеѡ́нь, намꙋи́ль, [и҆]13 со́ньмъ намꙋи́левъ. и҆а́ми́нь, [и҆]14 со́ньмъ и҆а́ми́нь. [а҆хи́нь]15. [и҆]16 со́ньмъ [а҆хїи́нь]17 за́ра, [и҆]18 со́ньмъ зара́и҃нъ. саѹ́и́лъ, со́ньмъ саѹ́иль. сїи со́ньми симео́ни ѿ согладни́їѧ и҆хъ. ѧ҃кв, и҆ ѯ҃· Сн҃ове же і҆ѹ́дини *иръ, и҆ [а҆на́нъ]19, [и҆ сило́мъ, и҆ фарессъ и҆ за́ра]20· и҆ ѹ҆́мре и҆́ръ. и҆ [а҆на́нъ]21, въ землѝ хананѣ́ни· (и҆) бы́ша (-)22 сн҃ове і҆ѹ́дини. по со́ньмомъ и҆хъ. [сило́мъ]23, со́ньмъ [сило́мль]24. фаре́ссъ, [и҆]25 со́ньмъ фаре́сови. за́ра, [и҆]26 со́ньмъ за́ри҃· и҆ бы́ша сн҃ове фаре́сови [а҆сро́мъ]27. [и҆]28 со́ньмъ [а҆сро́мль]29, и҆а́мꙋи́лъ, [и҆]30 со́ньмъ и҆а́мꙋи́ль· Сїи со́ньми і҆ѹ́дины. по согладни́їю и҆хъ. ѳ҃. ѕ҃, и҆ ѯ҃ ѕ҃· (-)31 [И҆саха́ръ]32. по со́ньмомъ и҆хъ, до́ла, [и҆]33 со́ньмъ доли́и, фꙋа, [и҆]34 со́ньмъ фꙋа́и́ль, и҆а́сꙋвъ, [и҆]35 со́ньмъ и҆а́сꙋвль, [а҆мъвра́мль]36, (и҆) со́ньмъ [а҆мъвра́мль]37· Сїи со́ньми и҆саха́рови по согладни́їю и҆хъ. ѕ҃, и҆ ѧд҃, и҆ [ѹ҆]38· [И҆]39 сн҃ове заѹ́лони по со́ньмомъ и҆хъ, саре́дъ. [и҆]40 со́ньмъ саре́довъ, а҆ѳѳло́нъ, [и҆]41

– мадіянки, Хазві, дочка Сира, князя країни Сомота, дому мадіянського племені. **16** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **17** *Майте ворожнечу з мадіянцями і бийте їх, **18** тому що ці підступно ворогували з вами, оскільки обманюють вас Феґором і Хазевеєю, дочкою мадіянського князя, їхньою проколеною сестрою в дні пошесті через Фоґора. ниж. 31

Глава 26

1 І було після пошесті, і заговорив Господь до Мойсея і Елеазара – священика, кажучи: **2** Візьміть перелік всього збору ізраїльських синів від 20 літ і вище, за домами їхніх батьків, кожного, що виходить стати в лави в Ізраїлі. **3** І заговорив Мойсей і Елеазар – священик до них в Арамоті Моавському, при Йордані, коло Єрихону, кажучи: **4** Почислите від 20-літніх і вище, так як заповів Господь Мойсеєві. Сини ж ізраїльські, які вийшли з Єгипту: **5** *Рувим, первородний Ізраїля, і сини Рувима – Енох і рід Еноха, Фалуй і рід Фалуя, **6** Асрон і рід Асрона, Харми і рід Харми. **7** Це роди Рувима. І їхнє число було – 40000, 3000, і 600, і 30. **8** Сини ж Фалуя – Еліяв. **9** І сини Еліява: Намуїл, і Дафан, і Авирон – це шляхетні збору. *Це є ті, що повстали проти Мойсея і Аарона в зборі Корея, в повстанні перед Господом. **10** І земля, відкривши свої уста, пожерла їх, і Корей – в смерті його збору, коли вогонь спалив 200 і 50 – і стали знаком. **11** Сини ж Корея не померли. **12** І сини Симеона, рід же Симеона: Намуїл і рід Намуїла, Ямин і рід Ямина, Ахин і рід Ахина, **13** Зара і рід Зари, Сауїл, рід Сауїла. **14** Це роди Симеона, за їхнім переписом – 22000 і 200. **15** Сини ж Юди: *Ір, і Анан, і Силом, і Фарес, і Зара. І помер Ір і Анан в ханаанській землі. **16** І були сини Юди за їхніми родами: Силом, рід Силома, Фарес і рід Фареса, Зара і рід Зари. **17** І були сини Фареса: Асром і рід Асрома, Ямуїл і рід Ямуїла. **18** Це роди Юди, за їхнім переписом – 70000, 6000 і 5 сот. **19** Ісахар за їхніми родами: Тола і рід Толи, Фуа і рід Фуая, Ясув і рід Ясува, Амврам і рід Амврама. **21** Це роди Ісахара, за їхнім переписом – 60000, і 4000, і 400. **22** І сини Завулона, за їхніми родами: Саред і рід Сареда, Аллон і рід Аллона, Аллил і рід Аллила. **23** Це роди Завулона, за їхнім переписом – 60000 і 5 сот. **24** І сини ж Ґада, за їхніми родами: Сафон і рід Сафона, Ангин і рід Ангина, Суні і рід Сунія, **25** Азені і рід Азенія, Адді і рід

мой1. 46 мой2. 6 пар1. 5

вищ. 16 пар1. 24

мой2. 36

Аддія, **26** Ароаді і рід Ароадія, Аріїл і рід Аріїла. **27** Це роди Ґада, за їхнім переписом – 40000, і 4000, і 5 сот. **28** І Сини Асира, за їхніми родами: і Амин і рід Амина, Єсуї і рід Єсуїя, Варія і рід Варія, **29** Хевер і рід Хевера, Мелхіїл і рід Мелхіїла. **30** Ім'я ж дочки Асира – Сара. **31** Це роди Асира, за їхнім переписом – 40000, *і* 3000, і 400. **32** І Сини Йосифа, за їхніми родами: Манасія і Ефрім. **33** І сини Манасії: Махір і рід Махіра. І Махір породив Ґалаада, і Ґалаад рід Ґалаада.
ic нав. 17 **34** *І це сини Ґалаада: Ехієзер і рід Ехієзера, Хелек і рід Хелека, **35** Есріїл і рід Есріїла, Сихем і рід Сихема, **36** Симаер і рід Симаера, і Офер і рід Офера. **37** Салпад же, син Офера, не мав синів, але дочки; це ж імена дочок Салпада: Маала, і Ну а, і Егла, і Мелха, і Ферса. **38** Це роди Манассії, за їхнім переписом – 50000, і 2000, і 600. **39** І це сини Ефріма: Сутала і рід Суталая, Танах і рід Танаха. **40** Це сини твої: Еден рід Едена. **41** Це роди Ефріма, за їхнім переписом – 30000, *і* 2000, *і* 5 сот. І це роди синів Йосифа, за їхніми родами. **42** І сини Веніямина, за їхніми родами: Вале і рід Валея, Асивир і рід Асивира, Ахиран і рід Ахирана, **43** Софан і рід Софана. **44** І були сини Валея: Адер і Ноеман. В Адера – і рід Адера і в Ноемана – і рід Ноемана. **45** Це сини Веніамина, за їхніми родами і за їхнім переписом – 40000, *і* 5000, і 600. **46** І сини Дана, за їхніми родами: Саме, рід Самея. Це роди Дана, за їхніми родами. **47** Всі роди Самія, за їхнім переписом – 60000, *і* 4000, і 400. **48** І сини Неталима, за їхніми родами: Асіїл, рід Асіїла, Ґоіни і рід Ґоіна, **49** Єсри і рід Єсрина, Селим і рід Селима. **50** Це роди Неталіма, за їхнім переписом – 40000, *і* 5000, і 400. **51** Це перепис ізраїльських синів – 600000, і 1000, і 600, і 30. **52** І заговорив Господь до Мойсея, кажучи: **53** Цим хай розділится земля, щоб унаслідували за числом їхніх імен. **54** Численним – помножиш наслідця і малим – зменшиш їхнє наслідця. Кожному – за переписом дасться їхнє наслідця. **55** За жеребом хай розділиться їхня земля, за іменами, племенами їхніх батьків хай одержать наслідця. **56** За жеребом розділиш їхнє наслідця, між численними і малими. Це є перепис Левія. **57** І сини Левія, за їх-

сóньмъ а҃лло́нь, а҃лли́лъ, [и҃][42] сóньмь а҃лли́ль· Сїи сóньми. заоу҃ло́ни. по съгла҆да́нїю и҃хъ. ѕ҃. и҃ є҃. со҃· [И҃][43] сн҃ове [же][44] га́дови. по сóнмомъ и҃хъ· сафо́нъ [и҃][45] сóнмъ сафо́ний. (а҃ггани́нъ)[46], [и҃][47] со҃мъ а҃ггїни́нъ. сунѝ. [и҃][48] сóнмъ сунїи́нъ. а҃зе́ни. [и҃][49] сóнмъ а҃зене́инъ. а҃ддѝ. [и҃][50] сóнмъ а҃ддїи́нъ. а҃роа҃ди. [и҃][51] сóнмъ а҃роа҃дїи́нъ. а҃рїи́лъ. [и҃][52] сóньмь а҃рїи́ль, сїи сóнми га́довъ· По соглада́нїю и҃х҃, ѧ҃м҃. [и҃ ѧ҃д҃][53], и҃ є҃, со҃· [И҃][54] сн҃ове а҃си́рови. по сóнмомъ и҃хъ, и҃а҃мь҃, [и҃][55] сóнмъ [а҃мїи́нь][56]. и҃е҃су́и. [и҃][57] сóнмъ, и҃е҃су́инь. варїа҆́, [и҃][58] сóнмъ варїа́ний (хеве́ръ)[59], [и҃][60] сóнмъ (хеве́ровъ)[61]. мелхи́йлъ. [и҃][62] сóнмъ мельхїи́ль· (-)[63] Имѧ (же) дщ҃е́ри а҃си́рови са́ра, сїи сóнми а҃си́рови по соглада́нїю и҃. ѧ҃м҃[64]. ѧ҃г҃, и҃ ѹ҃· [И҃][65] сн҃ове и҃о́сифли. по сонмомъ и҃хъ. манасїи и҃ е҃фрѣ́мъ. [и҃][66] сн҃ове манасии́ни, махи́ръ, [и҃][67] сóнм҃ махи́ринь. и҃ махи́ръ роди҃ галаа́да. [и҃][68] (галла́дь)[69] сóнмъ [галадїи][70]. *и҃ сїи сн҃ове (галаа́дїи)[71] (е҃хї е҃зе́ръ)[72], [и҃][73] сóнмъ (е҃хи е҃зе́ровъ)[74], хелеи́къ, [и҃][75] сóнмъ хелеи́ковъ. е҃срїи́ль [и҃][76] сóнмъ е҃срїи́ль. сихе́мъ, [и҃][77] сóнмъ сихе́мль. симае́ръ [и҃][78] сóнм҃ симае́р҃. и҃ офе́ръ, [и҃][79] сóнмъ (и҃о҃фе́ровъ)[80]. (-)[81] салъпа́дъ (же) сн҃ъ о҃фе́ровъ. не бы́сть [-][82] сн҃въ и҃о дщ҃е́ри, (-)[83] се́ (же) и҃мена҃ дщ҃е́ремъ, салпа́довымъ. маа́ла, и҃ ну́а, и҃ егла҃, и҃ ме́льха, и҃ фе́рса. сїи сóнми манасі́и по соглада́нїю и҃хъ, ѧ҃и, и҃ ѧ҃в҃, и҃ (х҃)[84]· И҃ сїи сн҃ове е҃фрѣ́мовы, судала́, [и҃][85] сóнм҃ судала́инъ танаа́хъ. [И҃][86] сóнмъ танахїинъ, сїи сн҃ове (твои҃)[87] е҃де́нъ, сóнмъ е҃де́нинъ. сїи сóнми е҃фрѣ́мли. по соглада́нїю и҃хъ. ѧ҃а҃, ѧ҃в҃, є҃ со҃· [И҃][88] сїи сóнми сн҃овъ і҃о́сифль по сóнму и҃хъ· [И҃][89] сн҃ове вениа҆ми́ни, по со҃му и҃хъ. ва́ле, [и҃][90] сонмъ вале́инъ. а҃сивѝ́ръ, [и҃][91] сонмъ а҃сивѝ́ровъ. а҃хира́нъ, (и҃) сонмъ а҃хира́нинъ. софа́нъ, [и҃][92] сонмъ софа́нинъ· И҃ бы́ша сн҃ове ва́ле а҃́деръ, и҃ ное҃ма́нъ, [а҃дерѹ (и҃) сонмъ а҃де҃а́ринъ][93]. [и҃][94] ное҃ману [и҃][95] сонмъ ное҃ма́нинъ. сїи сн҃ове венїа҆ми́ни. по сонму и҃хъ (и҃) по соглада́нїи и҃хъ, ѧ҃м҃, ѧ҃є҃. и҃ х҃· И҃ сн҃ове дановы, по сонму и҃хъ. [сама́][96], сонмъ (самеи́нъ)[97]. сїи сóнми да́новы. по сóнмо҃ и҃хъ· Вс҃и сóнми [самеи́ни][98], по соглада́нїю и҃хъ. ѧ҃ѕ҃, ѧ҃д҃, и҃ ѹ҃. [и҃][99] сн҃ове недали́мли по сóнму и҃х҃. а҃сїи́ль. сóньмъ а҃сїи́левъ. [го́ини][100], [и҃][101] сóнмъ [го́и҃нинъ][102], [и҃е҃рѝ][103], [и҃][104] сóнмъ [и҃е҃ри́новъ][105] (селѝ́мъ)[106], [и҃][107] сóнмъ (селѝ́мль)[108], сїи со҃ми недали́мли по соглада́нїи и҃хъ, ѧ҃м҃, ѧ҃є҃, и҃ ѹ҃. сїи съгла҆да́нїа҆ сн҃овъ і҃и҃ле́въ. ѧ҃х҃, и҃ ѧ҃а҃. и҃ [х҃][109]. и҃ л҃· И҃ рече гь҃ къ моу҃сїю гла҆, сѝмъ да са҆ раз҃дѣли́тъ земла҆̀ причастѝ́тиса҆ по числу҃ и҃ме́нъ [и҃хъ][110]. Цно́гимъ оу҃мно́жиши прича́стїе. и҃ ма́лымъ оу҃ма́ли прича́стїе и҃хъ. Коемужѳ҃ а҃́ще сѹть съгла҆дани да са҆ да́сть прича́стїе и҃́, по жре́бїю. да са҆ ра҃́дѣли́тъ земла҆̀ (и҃хъ). на и҃мена҆̀

племенéмъ ѡ҃чествїѧ ѧ҃. да причастѧ҃· ѡ҃ жребїѧ, да раздѣлúши причáстїе ѝхъ. между мнóгими, и̂ малы́ми (сїи сýть съглáданїѧ левѵ̑ни)· и̂ сн҃ве левѵ̑ни. по сóнмѵ ѝхъ. [*герсóнъ]111, [и̂]112 сóнмъ [герсóновъ]113. каáдъ, [и̂]114 сóнмъ каáдовъ. мерáри, [и̂]115 сóнмъ мерáрѝ сїи сóнми сн҃овъ левѵ̑ни. (и̂) сóнмъ ловéнинъ, [и̂]116 сóнмъ хевронúнъ. [и̂ сóнмъ мѵси, [и̂]117 сóнмъ корїúнъ]118. и̂ каа́дъ (же) родѝ, [а̂мѵ́рáма]119, і̂ и́ма женѣ̀ [а̂мѵ́рáмли]120 ѝохавéдъ дщѝ левѵ̑ина, сїѧ (же) роди́ сѧ левѵ̑ѣви въ е̂гѵ̑птѣ (-)121 *роди́ (же) [а̂мѵ́рáмѵ]122. а̂а̂рóна, и̂ моѵ̑сїа и̂ марїáмъ, сестрѵ̀ ѧ҃· и̂ роди́ же сѧ а̂а̂рóну надáвъ. и̂ а̂виоу́дъ, и̂ елеáзáръ, и̂ [дамáръ]123· *и̂ оу́мре надáв, и̂ авиоу́дъ, е̂гда принесóсста óгнь и́нъ пр҃е гн҃ъ, въ пѵсты́ни синáистѣи· и̂ бы́ша же ѡ҃ соглáданїи ѧ҃, ѯ҃, ѓ҃, вéсь мѵ́жескъ полъ ѡ҃ (е̂дúнаго) мц҃а, и̂ вы́ше, *не соглáдаша бо сѧ съ сн҃ы і̂и҃левыми, на́ко не дастъсѧ и́мъ жребїи, ѡ҃ средѣ̀ сн҃ов і̂и҃лвъ· [-]124 Сїе съглáданїе моѵ̑сїино, и̂ е̂лїазарово, жрѣцово, на́же съглáдаша сн҃ы і̂и҃лвы, въ а̂рводѣ, моáвли и̂ оу́ óрдана, при е̂рихонѣ· и̂ в нихъ не бѧ́ше (-)125 ѡ҃ соглá́даныхъ (прежде) моѵ̑сїóмъ и̂ а̂а̂рóномъ на́же съглáдаша сн҃ы і̂и҃лвы, ѣ̀ пѵстыúни синаистѣи· я҃́коже рече [и̂ ѓь]126, смр҃тїю и̂змр҃ѵ, въ пѵстыúни. и̂ не óстà ѡ҃ нихъ ни̂ е̂дúнъ, развѣ халéка сн҃а е̂фонина, (-)127 і̂ѵ̑са, сн҃а навѵ̑на·

ний ѧ҃в
ѧ҃ мѣ ѧ҃ѳ
ѣ҃ мѣ ѣ҃
вы҃ ѓ
а҃ пара҃ ѣ҃
и̂ їѓ

ѣ҃ мѣ ѣ҃
и̂ ѣ҃
а҃ пара҃ їѣ

вы҃ ѓ
ѓ҃ мѣ ї
а҃ пара҃ їѓ

вы҃ ѯ҃і
нй҃ їѓ
ї҃ мѣ а҃
ѱ҃ло ѓе
а҃ кр҃н ї

німи родами: *Ґерсон і рід Ґерсона, Каат і рід Каата, Мерарі і рід Мерарія. **58** Це роди синів Левія: і рід Ловенія, і рід Хевронія, і рід Мусія, і рід Корея. І Каат же породив Амврама, **59** й ім'я жінки Амврама Йохавет, дочка Левія, ця ж народилася Левію в Єгипті. *Породила ж вона Амврамові Аарона і Мойсея, і їхню сестру Маріяму. **60** І народилися ж Ааронові Надав, і Авіюд, і Елеазар, і Тамар. **61** *І помер Надав і Авіюд, коли принесли інший вогонь перед Господом в Синайській пустині. **62** І були ж, за їхнім переписом – 20000 *і* 3000, кожний з чоловічого роду, від одного місяця і вище; *адже вони не були переписані з ізраїльськими синами, тому що не дасться їм наслідя посеред ізраїльських синів. **63** Це перепис Мойсея і Елеазара – священика, які переписали ізраїльських синів в Арвоті Моавському і коло Йордана, при Єрихоні. **64** І між ними не було *нікого* з тих, що були раніше переписані Мойсеєм і Аароном, сини ізраїльські, яких переписали в Синайській пустині. **65** Бо сказав їм Господь: Смертю помруть в пустині! І не осталося з них ані одного, за винятком Халева, сина Етони, *й* Ісуса, сина Навина.

мой1. 46
мой2. 6
вищ. 3
пар1. 6
і 23

мой2. 2
і 6
пар1. 22

вищ. 3
мой3. 10
пар1. 24

вищ. 14
ниж. 23
мой5. 1
пс. 105
кор1. 10

Гла, їз·

*прїидóша дщерú салпаáдовы сн҃а (óфóрова)1. сн҃а галаáдова, сн҃а махúрова, сóньма [манасїина]2, сн҃овъ і̂ѡ́сифль· и̂ сїа (же) и̂мена̀ ѧ҃· маáла, и̂ нѵ́а, и̂ е̂гла, и̂ мéлха, и̂ фéрса· и̂ [стáша]3 пр҃е моѵ̑сїóмъ, и̂ пр҃е е̂леа̂зáромъ жерцéмъ. и̂ пр҃е кнáзи, и̂ пр҃е всѣмъ сóнмомъ, оу́ двéрїи храáма свѣдѣнїа, [въпїю́ща]4· ѡ҃цъ нашъ оу́мре въ пѵстыúни. *и̂ сéи не бѣ̀ средѣ сóнма състáвльшагосѧ на҃ ѓа. въ сóнмѣ коръвóвѣ, на́ко грѣхà ради своéго оу́мре, [сн҃ове же]5 не бы́ша е̂мѵ· да не погúбнетъ и́ма ѡ҃ц҃а на́шего, ѡ҃ средѣ̀ сóнма е̂го. на́ко нѣсть [сн҃овъ е̂мѵ]6, дадúте ны́ часть средѝ брáтїѧ ѡ҃ц҃а на́шего· и̂ принесѐ моѵ̑сїи рáсѵ́ждéнїе и́хъ пр҃е ѓь· и̂ р҃е ѓь къ моѵ̑сїю глѧ, правѣ (глаша дщерú (салпáдовы)7)8. данїе да дáси ѧ҃ [и̂]9 óдержáнїе причáстїа средѝ братїа ѡ҃ц҃а и́хъ, и̂ да възложúши жребїи ѡ҃ц҃а и́хъ на́ на· і̂ сн҃омъ (же) і̂и҃левы҃ да речéши глѧ. *чл҃къ а̂ще оу́мр҃е, и̂ (не бѵ́детъ сн҃а)10 е̂мѵ. да възложúте причáстїе е̂го на дщéрь е̂го· а̂ще ли (дщерú не бѵ́детъ)11 е̂мѵ. да дáсте часть [е̂го]12 брáтѵ е̂го· а̂ще ли не бѵ́детъ ([брáта]13 е̂мѵ)14, да дáсте часть брáтѵ ѡ҃ц҃а е̂го· а̂ще ли не бѵ́детъ

ний ѧ҃в
ѧ҃ мѣ ѧ҃ѳ
вы҃ ѳ҃і

ѣ҃ мѣ ѣ҃
и̂ ѣ҃
а҃ пара҃ їѣ

ѣ҃ мѣ ѣ҃
и̂ ѣ҃
а҃ пара҃ їѣ

товїа ѕ҃

Глава 27

1 І *прийшли дочки Салпаада, сина Офора, сина Ґалаада, сина Махіра, з роду Манасії, з синів Йосифа; і це ж їхні імена: Маала, і Ня, і Еґла, і Мелха, і Ферса. **2** І стали вони перед Мойсеєм і перед Елеазаром – священиком, і перед князями, і перед всім збором при дверях шатра свідчення, кличучи: **3** Наш батько помер у пустині, *і він не був серед збору, що збунтувався проти Господа, в зборі Корея, бо помер за свій гріх, синів же він не мав. **4** Хай не згине ім'я нашого батька з-посеред його роду, бо він не має синів. Дайте нам частку посеред братів нашого батька. **5** І приніс Мойсей їхній суд перед Господа. **6** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **7** Правильно сказали вони, дочки Салпада. Дар даси їм і посілість насліддя поміж синами їхнього батька, і покладеш жереб їхнього батька на них. **8** І синам же ізраїльським скажеш, кажучи: *Якщо помре людина, і в нього не буде сина, перекладете його насліддя на його дочку. **9** Якщо ж

ниж. 36

вищ. 16

тов. 6

в нього не буде дочки, дасьте його частку його братові. **10** Якщо ж в нього не буде брата, дасьте частку братові його батька. **11** Якщо ж не буде брата у його батька, дасьте частку його кревному або його найближчому з його племені, щоб унаслідувати це; і хай буде це ізраїльським синам рішенням суду, так як заповів Господь Мойсеєві.

мой5. 32 **12** *І сказав Господь до Мойсея: Вийди на гору, що на другім боці гори Наван, і поглянь на ханаанську землю, яку Я даю ізраїльським синам в посідання. **13** І поглянь на неї, і перестався до свого народу і ти, так як переставився і

мой5. 32 Аарон, твій брат, на горі Ор, **14** *тому що ви переступили моє слово в пустині Сін, коли збір спротивився, щоб освятити мене. І ви не освятили мене при воді перед ними, це вода спротиву Кадиса в пустині Сін. **15** І сказав Мойсей до Господа: **16** Хай вибере Господь Бог духа всякого людського тіла в цьому зборі, **17** який вийде перед ними, і який ввійде перед їхнім лицем, і який виведе їх, і який введе їх, і хай господній збір не буде, так як вівці, що не мають пастиря. **18** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: Візьми з собою Ісуса, сина Навина, чоловіка, який має в собі духа, і покладеш твої руки на нього. **19** І поставиш його перед Еліазаром – священиком, і заповість йому перед усім збором, і заповіси про нього перед ними. **20** І даси славу свою на нього, щоби слухалися його всі ізраїльські сини. **21** Хай стане перед Еліазаром – священиком, і хай запитають за нього суд явний *(=Urim)* перед Господом. За його мовою хай вийдуть, і за його мовою хай ввійдуть, сам й ізраїльські сини, і ввесь збір разом. **22** І Мойсей зробив, так як заповів йому Господь Бог, і взявши Ісуса, і поставив його перед Еліазаром – священиком і перед усім збором. **23** І поклав свої руки на нього, і поставив його, так як заповів Господь Мойсеєві.

брáта ѡ҃ц҃а є҆гѡ, да дáсте чáсть оу҃жицы [є҆го][15]. [и҆лѝ][16] блúжнемоу є҆гѡ ѿ племéни є҆гѡ причастúтїи а҃, и҆ да бyдéт҃ є҆ѧ сн҃омъ їи҃лéвымъ ѻ҆правлéнїе сyдá, нáкоже заповѣ́да г҃ь моусе́ѡ҃ви. *и҆ рє҃ г҃ь кг҃ъ моусе́ю вꙁы́ди на горý, нáже ѻ҆бонý странý [горы́][17], навáни. и҆ ви́ждь зéмлю хананáню, ю҆́же а҆ꙁъ даю́ сн҃омꙋ їи҃лéвы҃, въ ѻ҆держáнїе. и҆ оу҃ꙁри ю҆̀, и҆ приложúшисѧ кг҃ъ людéмъ своúмъ и҆ ты҃. нáкоже приложúсѧ, [и҆][18] а҆а́рѡнъ братъ твои на (горѣ́ ѻ҆́ри)[19]. *понéже прест҃упи́сте слово моѐ въ пyстыни́ сúнѣ. вънегдá сyпротивúтисѧ соньмy ѻ҆с҃тúти мѧ, (и҆) не ѻ҆с҃тúсте менѐ оу҃ воды҃ пр҃е́ нúми, є҆́же є҆́сть водá сyпротивнаѧ кадúсъ, въ пyстыни́ синѣ. и҆ рече моусе́ѡ кг҃ъ г҃у. да и҆ꙁберет҃ъ г҃ь бг҃ъ дх҃а [-][20] всѣ́и плоти чл҃чи, въ сóнмѣ сѣ́мъ. и҆́же и҆ꙁы́идет҃ъ пр҃е́ (нúми)[21], и҆ кт҃о вни́дет҃ъ пр҃е́ лицемъ и҆́хъ, и҆ кт҃ѡ̀ (а҃ и҆ꙁведет҃ъ)[22] и҆ кт҃ѡ̀ (а҃ вънесе́дет҃ъ)[23]. и҆ да не бyдyт҃ъ сонмъ г҃нь, нáкѡ ѻ҆вцá не и҆мyщи пáстыра. и҆ рече г҃ь кг҃ъ моусе́ю гл҃а. поѝмѝ сѧ собою и҆сyса сн҃а навѵ̀на. чл҃ка и҆́же и҆́мать (в себѣ дх҃ъ)[24], и҆ да вънложúши рyцѣ своѝ нáнь. и҆ да поставúши и҆̀ пр҃е́ є҆лїаꙁáромъ жерцéмъ. и҆ да заповѣ́сть є҆мý, пр҃е́ всѣмъ сóнмомъ, и҆ да заповѣ́ждь ѻ҆ немъ пр҃е́ нúми. и҆ да дáси слáвy свою̀ нань. нáкѡ да послyша́ютъ є҆гѡ (всѝ) сн҃овє їи҃лéви. [-][25] пр҃е́ є҆лїаꙁáромъ жерцé҃, да стан҃е́. и҆ да вънпрашáютъ є҆гѡ сyдá, нáвленїе҃ пр҃е́ г҃мъ, реченїемъ є҆гѡ да и҆ꙁы́дyт҃, и҆ речéнїемъ є҆гѡ да вни́дyт҃ъ, самъ и҆ сн҃овє їи҃лéвы, (и҆ весь сонмъ вы́кyпѣ)[26]. и҆ сънтворѝ моусе́ѡ҃ви, нáкоже повелѣ́ є҆мy г҃ь [бг҃ъ][27]. и҆ поѝмъ и҆сyса, (и҆) поставú є҆гѡ, пр҃е́ є҆лїаꙁáромъ жерцемъ, и҆ пр҃е́ всѣмъ сóнмомъ. и҆ вънложѝ рyцѣ своѝ нань. и҆ оу҃ставú и҆̀ нáкоже повелѣ́ г҃ь моусе́ю.

Глава 28

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **2** Заповіси ізраїльським синам, і скажи до них, кажучи: Дари мої, і дарунки мої, і жертовні мої дари – на милий запах зберігатимете, щоб приносити мені в усі мої празники. **3** І скажеш до них: Це дари, які принесете Господеві – *двоє однолітніх ягнят, без вади,

мой2. 29 – на день, в цілопалення, постійно. **4** Одне ягня принесете вранці і друге ягня принесеш ввечері. **5** І принесете в жертву десяту частину міри ефи пшеничної муки, замісеної в олії, в четвертій частці міри іна. **6** Всепалення – постійне, так як було на Синайській горі, – на милий запах Господеві. **7** І

гл҃а, їѳ҃и.

Рече г҃ь кг҃ъ моусе́ю гл҃а, заповѣ́ждь сн҃омъ їи҃лéвымъ, и҆ гл҃и к нúмъ реки́ї. дарóве мои́ [и҆][10] данїá моѧ̀, [и҆][2] принó́си мои́, въ воню́ бл҃овонї́ѧ, да снабди́т҃е приноси́т҃и мнѣ́ на(всѣ́ѧ) праꙁдники моѧ̀. и҆ да речéши к нúмъ, сїа дáры нáже принóсите г҃у, *а҆́гнецъ є҆дїнолѣ́тнúй непорóчны҃й два на дн҃ь. в҃ мѡ їѳ҃д
въ всесъжже́нїе вы́ну. ч҃гнецъ є҆дúнъ да [сънтвори́т҃е][3] рáно. и҆ а́гнецъ вторы́и да сънтвори́ши въ вечеръ. и҆ да (сънтвори́т҃е)[4] десáтую чáсть є҆фи мѣ́ры, мyки́ пшенúчны на трéбу, вмѣшéну въ є҆лéю. четвéртую чáсть мѣ́ры и҆́нъ. всесъжже́нїе вы́ну, нáкоже бы́сть въ горѣ

синаи́стѣи. въ воню бл҃говоніа г҃у· и҆ возліа́ніе
е҆го четве́ртую ча́сть мѣ́ры и́нъ. а҃гнцу е҆ди́но-
му, въ с҃то́мъ. да возліе́ши возліа́ніе сике́ру
г҃у· і҆ а́гнцу второ́му сътвори́ши къ вечеру по
тре́бѣ е҆го. и҆ по возліа́нію е҆го да [сътвори́-
ши][5], въ воню бл҃говоніа г҃у· и҆ въ дн҃ь суббо́тъ,
да приведе́те два́ а́гнца е҆дїнолѣтна, непороч́на,
и҆ два́ десатины́ мукы̀ пшени́чны [въ всесъ-
жже́нїе, вмѣшены въ е҆ле́ю][6], и҆ возліа́нїа [е҆го][7],
всесъжже́нїа суббо́ты суббо́тамъ на всесъжже́нїе
всегда́шнее и҆ возліа́нїа е҆го· и҆ въ нача́лехъ
мц҃емъ да принесе́те въ всесъжже́нїе г҃у, телца̀
(два́ ѡ҃ говя̀дъ)[8]. и҆ о́венъ е҆ди́нъ, [и҆][9] а́гнецъ е҆-
дїнолѣтнихъ з҃ непороч́ныхъ· з҃ри десатины́ мукы̀
пшени́чны вмѣшены въ е҆ле́ю, телцу̀ е҆ди́ному, и҆
два́ десатины́ мукы̀ пшени́чны вмѣшены въ
е҆ле́ю о́вну̀ е҆ди́ному· [и҆ десатины́ну][10] (е҆ди́ну) мукы̀
пшени́чны вмѣшены въ е҆ле́ю, а҃гнцу е҆ди́ному,
на тре́бу въ воню бл҃говоніа· Прино́съ (же) г҃у,
возліа́ніе и҆хъ по́лъ мѣ́ры и́нъ, да бу́детъ
телцу̀ е҆ди́ному. (а҆)[11] тре́тіа ча́сть мѣ́ры и́нъ
да бу́де́ о́вну̀ е҆ди́ному· (а҆)[12] четве́рта ча́сть
мѣ́ры и́нъ, да бу́детъ а҃гнцу е҆ди́ному, ѡ҃
вина̀ е҆е въ всесъжже́нїе, ѡ҃ мц҃а до мц҃а въ
мц҃ы лѣта· и҆ козе́лъ (е҆ди́нъ ѡ҃ ко́з)[13] грѣха̀ ра́-
ди, г҃у на всесъжже́нїе прі́сное, да [сотвори́те][14]
и҆ возліа́ніе е҆· (-)[15] *въ мц҃ѣ (же) а҃, въ дѣ́ дн҃ь
мц҃а, па́сха г҃у· и҆ въ е҃і дн҃ь мц҃а сего, пра́з-
никъ. з҃ дн҃їи о҆прѣ́сноки да ѣ́сте· и҆ (а҃ дн҃ь)[16]
наро́читъ с҃тъ да бу́детъ вамъ. всего дѣ́ла
слу́жна да не сътвори́те· и҆ да принесе́те все-
съжже́нїа прино́съ г҃у. телца̀ ѡ҃ воло́въ два́,
[и҆][17] о́венъ е҆ди́нъ. [и҆][18] [а́гнецъ е҆дїнолѣтнихъ,
з҃][19], непороч́ны да бу́дутъ вамъ· и҆ тре́бы и҆хъ
мукы̀ пшени́чны, вмѣшены въ е҆лею три де-
сатины́ телцу̀ е҆ди́ному, (а҆)[20] два́ десатины́
о́вну̀ е҆ди́ному, да сътвори́те· десатину́ деса-
тины́ сътвори́ша а҃гнцу̀ е҆ди́ному, (и҆) се́ми а҃г-
нцемъ· и҆ козла̀ (е҆ди́наго ѡ҃ ко́з)[21] грѣха̀ ра́ди, о́-
чы́стити о҆ ва́· ра́звѣ всесъжже́нїа. е҆же всегда̀
е҆ о҆у҆́тренего, е҆же е҆сть тре́ба всегда́шна, [сът-
вори́те][22] сїа· По сему̀ да сътвори́те дн҃ю. за
з҃ дн҃їи да́ръ всесъжже́нїа въ воню бл҃говоніа г҃у,
на всесъжже́нїе прі́сное сътвори́ши возліа́нїе е҆-
го· и҆ дн҃ь (же) се́мы́и наро́читъ с҃тъ да бу́-
детъ вам҃. всего̀ дѣ́ла слу́жна да не сътво-
ри́те во́нь· и҆ дн҃ь новы́хъ (пло́ недѣ́лны́хъ) е҆гда̀
принесе́те тре́бу нову̀ г҃у (-)[23], наро́читъ (и҆)
с҃тъ да бу́детъ вамъ, всего̀ дѣ́ла слу́жна да
не сътвори́те· и҆ да прино́сите всесъжже́нїа въ
воню бл҃говоніа г҃у. теле́цъ ѡ҃ воло́въ два́, о́-
венъ е҆ди́нъ, [а́гнецъ е҆дїнолѣтни́й з҃][24] непороч́ны·

б҃ мо҆ бі
г҃ мо҆ їи

його поливання – четверта частина міри іна одному ягняті, в святому полиєш поливання сікера – Господеві. **8** І другому ягняті принесеш ввечері, за його жертвою і за його поливанням принесеш, – в запах милий Господеві. **9** І в дні субот приведете двох однолітніх ягнят, без вади, і дві десятини пшеничної муки, замісеної в олії, на всепалення і його поливання, **10** цілопалення суботи – в суботи, на постійне всепалення і його поливання. **11** І на початку місяців принесете у цілопалення Господеві: двох телят, з волів, і одного барана, і 7 однолітніх ягнят, без вади, **12** три десятини пшеничної муки, замісеної в олії – одному теляті і дві десятини пшеничної муки, замісеної в олії, – одному баранові. **13** І одну десятину пшеничної муки, замісеної в олії, – одному ягняті – в жертву, приємний на запах. Дар же Господеві **14** їхнє поливання: пів міри іна буде одному теляті а третя частина міри іна буде одному баранові, а четверта частина міри іна вина буде одному ягняті. Це на цілопалення, з місяця до місяця, на місяці року. **15** І одного козла, з кіз, за гріх – Господеві, на постійне цілопалення принесете і його поливання. **16** *В місяці ж 1-му, в 14-му дні місяця, пасха Господеві. **17** І в 15-му дні цього місяця – празник. 7 днів їстимете прісне. **18** І 1-й день буде вам святим празником, не чинитимете ніякого діла служіння. **19** І принесете цілопалення – дар Господеві: два телята, з волів, і одного барана, і 7 однолітніх ягнят, без вади, – вам будуть; **20** і їхні жертви пшеничної муки, замісеної в олії: три десятини – одному теляті, а дві десятини – одному баранові, принесете: **21** десятину десятини принесли одному ягняті і сімом ягнятам. **22** І одного козла, з кіз, – за гріх, щоб надолужити за вас. **23** Опріч постійного ранішнього цілопалення, що є постійною жертвою, принесете це. **24** Так чинитимете щодня, на 7 днів – дар цілопалення на милий запах Господеві. З постійним цілопаленням принесеш його поливання. **25** І день же восьмий – святочний, святий хай буде вам, не чинитимете ніякого діла служіння в ньому. **26** І в дні нових плодів, в тижнях, коли принесете нову жертву Господеві, святковим і святим хай він буде вам, не чинитимете ніякого діла служіння. **27** І принесете всепалення – на милий запах Господеві – двох телят, з волів, одного барана, 7 однолітніх ягнят, без ва-

мой2. 12
мой3. 28

ди. **28** Їхня жертва – пшенична мука, замісена в олії: три десятини – одному теляті а дві десятини – одному баранові, **29** а десятина десятини одному ягняті і сімом ягнятам. **30** І одного козла, з кіз, – за гріх, щоб надолужити за вас. **31** Опріч цілопалення новомісяців, і їхні жертви, і постійного цілопалення. І принесете мені їхню жертву, хай будуть вам без вади, і їхні напитки.

Трéба ѝ мукà пшенúчна вмышена въ êлéю· трú десатúны телцỸ êдíному. (â)[25] двá десатúны óвнỸ êдíному· (ѕ̂) десатúна десатúны âгньцỸ êдíному, (и̂) сéми âгньцемъ· Ѝ козлà (êдíнаго ѿ кóзъ)[26] грѣхà рáди óцыстити ó ва̑· рáзвѣ всесъжжéнїа новомѣсячнаго и̂ трéба ѝ и̂ всесъжжéнїе]27 всегдáшнее и̂ жертвỸ и̂хъ сътворúте мнѣ. непорóчны да бỸдутъ вамъ, и̂ въ и̂злїáнїа и̂хъ·

Глава 29

1 І сьомого місяця, 1-го дня місяця, – святочний, святий хай буде вам, не чинитимете ніякого діла служіння, день знаку хай буде вам. **2** І принесете цілопалення – на милий запах Господеві. Одне теля, з волів, і одного барана, і 7 однолітніх ягнят, без вади, **3** і їхні жертви пшеничної муки, замісеної в олії: три десятини – одному теляті а дві десятини – одному баранові, **4** а десятина десятини – одному ягняті і сімом ягнятам. **5** І одного козла, з кіз, – за гріх, щоб надолужити за вас. **6** Опріч цілопалення новомісяччя, і їхніх жертв, і їхніх поливань. І повсякчасне цілопалення, і їхні жертви, і їхні поливання, за їхніми приписами, – на милий запах Господеві. **7** І десятий день цього місяця – святочний, святий хай буде вам; і упокорите ваші душі, і не зробите жодне діло служіння. **8** І принесете цілопаленя на милий запах Господеві, дар. Одне теля, з волів, і одного барана, і 7 однолітніх ягнят, без вади, хай вам будуть, **9** І їхня жертва пшеничної муки, замісеної в олії: три десятини – одному теляті а дві десятини – одному баранові, **10** і десятина десятини – одному ягняті і 7-мом ягнятам. **11** І одного козла, з кіз, – за гріх, щоб надолужити за вас, опріч того, що за гріхи надолуження і повсякчасного цілопалення, і його жертва, і його напиток за його приписом – на милий запах, дар Господеві. **12** І 15-й день цього, 7-го місяця, – святочний, святий хай буде вам, не чинитимете ніякого діла служіння, і святкуйте в ньому 7 днів празник Господеві. **13** І принесете цілопалення – дар на милий запах Господеві. В 1-му дні – 13 телят, з волів, і два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади, хай вам будуть. **14** А їхні жертви пшеничної муки, замісеної в олії: три десятини – одному теляті, так само і 13-ти телятам, і дві десятини – одному баранові, також і другому баранові, **15** і десятина десятини – одному ягняті, також і

Гла, ѯд·

[сéмому мцỸ][1], а̑, днь мцà нарóчитъ, стъ̑ да бỸдетъ̑ вамъ. всегò дѣла служнà да не сътворúте. днь знáменїю да бỸдетъ вамъ· Ѝ да сътворúте всесъжжéнїа, въ воню бл̑говóнїа гỸ· Телéцъ (ѿ волỸ êдíнъ)[2], [и̂][3] óвенъ êдíнъ, [и̂][4] áгнецъ êдїнолѣтнихъ, ѕ̑, непорóчны· [Ѝ][5] трéбы и̂хъ, мукѝ пшенúчны вмѣшены въ êлéю. трú десатúны телцỸ êдíному. (â)[6] двá десатúны óвнỸ êдíному· (ѕ̂) десатúна десатúны âгньцỸ êдíному. (и̂) сéми âгньцемъ̀· Ѝ козлà ѿ кóзъ êдíнаго грѣхà рáди óцыстити ó васъ· рáзвѣ всегòсъжжéнїа. новомѣсячнаго и̂ трéбы ѝ и̂ възлїáнїа и̂хъ· Ѝ всесъжжéнїе всегдáшнее. и̂ трéбы ѝ и̂ възлїáнїа ѝ, по рас̑ýждéнїю и̂хъ въ воню бл̑говóнїа гỸ· Ѝ десáтый днь мцà сегò нарóчи̑ стъ̑ да бỸдетъ ва̑. и̂ да óзлóбите дш̑а ваша, и̂ всегò дѣла [служнà][7] да не сътворúте· Ѝ да принесéте всесъжжéнїе въ воню бл̑говóнїа [гỸ, принóсъ][8]· Телéцъ êдíнъ ѿ говáдъ, [и̂][9] óвенъ êдíнъ, [и̂][10] áгнецъ êдїнолѣтнúи̑ ѕ̑ непорóчны, да [бỸдетъ][11] вамъ· Ѝ трéба и̂хъ мукѝ пшенúчны. вмѣшены въ êлéю, трú десатúны, телцỸ êдíному, â двá десатúны óвнỸ êдíному· [Ѝ][12] десатúна десатúны âгньцỸ êдíному, (и̂) ѕ̑ ми, óвномъ· Ѝ козлà (êдíнаго ѿ козъ)[13] грѣхà ради оцыстити ó ва̑· развѣ êже грѣхà ради óцыщенїе, и̂ всесъжжéнїе всегдашнее, (и̂) треба êа̀ и̂ възлїáнїе еà, по рас̑ýженїю êà, въ воню бл̑говонїа, принóсъ гỸ· Ѝ ѓі днь, (ѕ̑ го, мцà)[14] сегò нарочúтъ стъ̑ да бỸдетъ ва̑. всегò дѣла служнà да не сътворúте, и̂ праздноуúте вонь праздникъ гѣи ѕ̑ дн̑їи· Ѝ принесéте всесъжженїа принóсъ въ воню бл̑говонїа гỸ· въ [â, днь][15], телецъ ѿ говáдъ, ѓі, [и̂][16] óвна̀ два. áгнецъ êдїнолѣтнихъ. ді. непорóчни да бỸдутъ [вамъ][17]· Трéбы (же) и̂хъ мукѝ пшенúчны вмѣшены въ êлею. трú десатúны телцỸ êдíному, (такóже и̂) ѓі, телцé· Ѝ двá десатúны óвнỸ êдíному (такó и второму óвнỸ)[18]· [Ѝ][19] десатúна десатúны âгньцỸ êдíному (такóже и̂) ді âгньцемъ. Ѝ козлà (êдїнаго

ѡ҃ ко҃зъ)[20] грѣха̀ ради. разв҃ѣ вс҃ѣсъ҃жженїа всегдашнаго. тревы йхъ, и҂ вз҃лїанїа йхъ· и҂ въ дн҃ь вторыи телецъ в҃ы, (а҂) ѻ҃вна̀ в҃, а҃гнецъ є҃дїнолѣтнихъ д҃і, непорочны҃· жрѣба йхъ и҂ вз҃лїа́нїа йхъ, телцемъ и҂ ѻ҃вно́мъ, и҂ а҃гньцемъ по числ҃ѹ и҃, по разс҃ѹжде́нїю йхъ· и҂ козла̀ (є҃ди́наго ѡ҃ ко́зъ)[21] грѣха ра́ди· ра́звѣ вс҃ѣсъ҃же́нїа всегда́шнаго, тре́бы и҃ и҂ вз҃лїа́нїа йхъ· и҂ въ дн҃ь г҃, теле́цъ а҃і, [и҂][22] ѻ҃вна̀ два. [и҂][23] а҃гнецъ є҃дїнолѣтнихъ, д҃і, непоро́чныхъ· [жре́бы][24] йхъ и҂ вз҃лїа́нїа йхъ, телцѣ҃ и҂ ѻ҃вно́мъ, и҂ а҃гньцемъ по числ҃ѹ йхъ по разс҃ѹжде́нїю йхъ· и҂ козла̀ ѡ҃ ко҃ є҃ди́наго грѣха̀ ра́ди, ра́звѣ вс҃ѣсъ҃же́нїа всегда́шнаго. тре́бы йхъ и҂ вз҃лїа́нїа йхъ· [и҂][25] въ дн҃ь д҃, теле́цъ і҃. ѻ҃вна̀ два. а҃гнецъ є҃дїнолѣтнихъ д҃і, непоро́чны҃· жре́бы йхъ и҂ вз҃лїа́нїа йхъ, телцемъ и҂ ѻ҃вно́мъ. и҂ а҃гньцемъ по числ҃ѹ и҃. [и҂][26] по раз҃с҃ѹжде́нїю йхъ· и҂ козла̀ ѡ҃ ко҃ є҃ди́наго грѣха̀ ради. ра́звѣ вс҃ѣсъ҃же́нїа всегда́шнаго. тре́бы йхъ и҂ вз҃лїа́нїа йхъ· и҂ въ дн҃ь ѕ҃, теле́цъ д҃. ѻ҃вна̀ два, а҃гнецъ є҃дїнолѣтни҃ д҃і, непоро́чныхъ· жре́бы йхъ и҂ вз҃лїа́нїа йхъ, телцемъ и҂ овно҃. и҂ а҃гньцемъ по числ҃ѹ йхъ. [и҂][27] по раз҃с҃ѹжде́нїю и҃· и҂ козла̀ ѡ҃ ко́зъ є҃ди́наго грѣха̀ ра́ди. ра́звѣ вс҃ѣсъ҃же́нїа всегда́шнаго. тре́бы йхъ и҂ вз҃лїа́нїа йхъ· и҂ въ дн҃ь ѕ҃, телецъ и҃. [и҂][28] ѻ҃вна̀ два. а҃гнецъ є҃дїнолѣтни҃, д҃і. непорочныхъ· жребы йхъ и҂ вз҃лїанїа йхъ. телцемъ и҂ ѻ҃вно҃, и҂ а҃гньцемъ. по числ҃ѹ йхъ, [и҂][29] по раз҃с҃ѹжде́нїю йхъ· и҂ козла ѡ҃ ко҃ є҃ди́наго грѣха̀ ради. разв҃ѣ вс҃ѣсъ҃жженїа всегда́шнаго, требы йхъ и҂ вз҃лїанїа йхъ· и҂ въ дн҃ь ѕ҃, телецъ ѕ҃. и҂ ѻ҃вна̀ два, а҃гнецъ є҃дїнолѣтни҃ д҃і, непорочны҃· жребы йхъ и҂ вз҃лїанїа йхъ. телцемъ и҂ ѻ҃вномъ и҂ агньцѣ҃, (и҂) по числ҃ѹ йхъ. [и҂][30] по расс҃ѹжденїю и҃, и҂ козла̀ ѡ҃ козъ є҃ди́наго грѣха̀ ради. разв҃ѣ вс҃ѣсъ҃женїа всегдашнаго. требы йхъ и҂ вз҃лїанїа йхъ· [и҂][31] въ дн҃ь и҃, и҃схо́дныи да бу҃детъ вамъ, всего̀ дѣла слу҃жна да не сътворите вонь. и҂ да принесете въ вс҃ѣсъ҃женїе въ воню҃ бл҃говонїа [-][32] г҃ѹ, телецъ є҃ди́н, ѻ҃венъ є҃ди́нъ, а҃гнецъ є҃дїнолѣтни҃ ѕ҃, непорочны҃· жребы йхъ, и҂ вз҃лїанїа йхъ, (телцемъ, и҂ ѻ҃вно҃)[33], и҂ а҃гньцемъ, по числ҃ѹ йхъ [и҂][34] по раз҃с҃ѹжденїю и҃· и҂ козла̀ ѡ҃ козъ є҃ди́наго грѣха̀ ради. разв҃ѣ вс҃ѣсъ҃же́нїа всегда́шнаго. тре́бы и҃, и҂ вз҃лїа́нїа йхъ· Сїа да сътвори́те г҃ѹ, въ пра́здники ва́ша· ра́звѣ ѻ́бѣщанїи ваши҃, и҂ во́лныхъ ва́шихъ, и҂ вс҃ѣсъ҃женїи ва́шихъ. и҂ требъ ваши҃, и҂ вз҃лїанїи ваши҃, и҂ сп҃сены҃ вашихъ·

14 ягнятам. **16** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **17** І в другому дні: 12 телят а 2 барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **18** Їхня жертва і їхнє поливання телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом, за їхнім приписом. **19** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякденного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **20** І в 3-му дні: 11 телят, і два барани, і 14 однолітніх ягнят, без вади. **21** Їхня жертва і їхнє поливання телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом, за їхнім приписом. **22** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні напитки. **23** І в 4-му дні: 10 телят, два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **24** Їхні жертви і їхні поливання телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом і за їхнім приписом. **25** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **26** І в 5-му дні: 9 телят, два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **27** Їхні жертви і їхні поливання телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом і за їхнім приписом. **28** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **29** І в 6-му дні: 8 телят і два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **30** Їхні жертви і їхні напитки телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом і за їхнім приписом. **31** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **32** І в 7-й день: 7 телят і два барани, 14 однолітніх ягнят, без вади. **33** Їхні жертви і їхні поливання телятам, і баранам, і ягнятам, і за їхнім числом, і за їхнім приписом. **34** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного всепалення, їхні жертви і їхні напитки. **35** І 8-й день – вихідний хай буде вам. Не чинитимете ніякого діла служіння в ньому. **36** І принесете в цілопалення на милий запах Господеві: одне теля, одного барана, 7 однолітніх ягнят, без вади. **37** Їхні жертви і їхні поливання – телятам, і баранам, і ягнятам, за їхнім числом і за їхнім приписом. **38** І одного козла, з кіз, – за гріх, опріч повсякчасного цілопалення, їхні жертви і їхні поливання. **39** Це принесете Господеві у ваших празниках, опріч ваших обіцянок, і ваших добровільних жертов, і ваших цілопалень, і ваших жертов, і ваших поливань, і того, що за ваше спасіння.

Глава 30

1 І сказав Мойсей ізраїльським синам за всім, що Господь заповів Мойсеєві. **2** І заговорив Мойсей до князів племен ізраїльських синів, кажучи: Це слово, яке заповів Господь: **3** Людина, людина, яка лиш помолиться молитвою Господеві, чи закляне клятву, чи зв'яжеться зобов'язанням за свою душу, хай не опоганить своє слово. Все, що вимовить з його уст, хай вчинить. **4** Якщо ж жінка помолиться обіцянкою Господеві чи зв'яжеться зобов'язанням в домі свого батька у своїй молодості, **5** і почує її батько її обіт і її зобов'язання, якими зобов'язалася за свою душу, і промовчить її батько, і хай будуть всі її молитви і всі її зобов'язання, якими зобов'язалася за свою душу, хай зостануть їй. **6** Якщо, забороняючи, заборонить їй її батько в тому дні, коли почує всі її обіти і її зобов'язання, якими зобов'язалася за свою душу, і не встояться, і Господь її очистить, тому що заборонив батько її. **7** Якщо ж вийде за чоловіка, то її обіт на ній за відлученням з її уст, якими зобов'язалася за свою душу. **8** І почує її чоловік, і промовчить їй в тому дні, коли почує, так хай встояться всі її обіти і її зобов'язання, якими зобов'язалася за свою душу, хай встояться. **9** Якщо ж, забороняючи, заборонить чоловік її в тому дні, коли почує всі її обіти і її зобов'язання, якими зобов'язалася за свою душу, хай не встояться, бо її чоловік заборонив їй, і Господь її очистить. **10** І обіт вдови і відпущеної, які лише обіцяють за свою душу, хай зостануться їм. **11** Якщо ж в домі свого чоловіка її обіт чи зобов'язання, що за її душу з клятвою. **12** І почує її чоловік і промовчить їй, не заборонить їй, хай встояться всі її обіти, і всі її зобов'язання, якими зобов'язалася за свою душу, хай стоять за нею. **13** Якщо ж, відлучаючи, відлучить її чоловік, в тому дні, коли почує все, що лиш вийшло з її уст за її обітом і за її зобов'язанням, що за її душу, не останеться їй, бо її чоловік відлучив, і Господь її очистить. **14** Всякий обіт і всяка клятва, що сковує, щоб вчинити зло душі, і її чоловік поставить їй, і її чоловік відлучить. **15** Якщо ж, мовчачи, промовчить їй, з дня на день, хай зостануть їй всі її обіти і все зобов'язання, що до неї, встояться їй, бо промовчав їй в цьому дні, в якому почув. **16** Якщо ж, відлучаючи, відлучить її чоловік після дня, в якому почув, то візьме на себе її гріх. **17** Це правила, які Господь заповів Мойсеєві, між чоловіком і його жінкою, між батьком і його дочкою, що молода в домі свого батька, і між батьком і його дочкою, що вдова, і все, що вимовить з її уст.

Гла, л·

Глагола моусїи снома їилевы по всему елико заповѣда гь моусїю. и глагола моусїи кнзе племенъ сновъ їилевыхъ глл, се слово еже повелѣ гь· ликъ чликъ иже аще помолѝтсѧ обѣщанїе гу. или закленетсѧ клтвою. или нарече нарокомъ, о дши своеи, да не осквернавитъ словесъ своего, все елико изрече изъ оустъ его, да сътвори· чще ли [помолитсѧ жена]1 обѣщанїе гу. или нарече нарокъ в дому шца своего въ юности своеи· и оуслыши шцъ ѧ обѣтъ ѧ и наречена ѧ, ѥже нарекла есть на дшу свою. и помолъчитъ [шцъ ѧ]2, и да будутъ вса моленїа ѧ. и вса нареченїа ѧ, ѥже нарекла есть на дшу свою, да пребудутъ е· чще (-)3 вѣзбраненїе вѣзбранитъ (е) шцъ ѧ, воньже дь оуслышитъ вса обѣты ѧ, и нареченїа [ѧ]4, ѥже нарекла есть на дшу свою. (и) не станутъ, и гь очыститъ ю ико вѣзбрани шцъ ѧ· чще ли посагне за мужь, (то)5 обѣ ѧ на не. по шлученїи ш оустъ ѧ, ѥже нарекла есть на дшу свою· и оуслыши мужь ѧ, и помолчи е. воньже дь оуслыши, [-]6 тако да стану вси обѣты ѧ и нареченїа ѧ ѥже нарекла е на дшу свою да стану· чще ли вѣзбраненїе вѣзбрани мужь ѧ. воньже дь оуслышитъ вса обѣты ѧ, и нареченїа ѧ ѥже нарекла есть на дшу свою да не пребудетъ, ико мужь [ѧ]7 вѣзбранитъ ш не. и гь очыститъ ю· и обѣтъ вдовичь и пущеница. елико аще обѣщаетъ на дшу свою да пребудетъ имъ· чще ли в дому мужа своего, обѣтъ ѧ [и]8 нарокъ, иже на дшу ѧ съ клтвою· и оуслышитъ мужь ѧ, и помолчи е, [-]9 не вѣзбранитъ е. [-]10 да станутъ вси обѣты ѧ, и вса нареченїа ѧ, ѥже нарекла есть на дшу свою да станутъ е· чще ли шлуча шлучи мужь ѧ, воньже дь оуслышитъ. все елико аще изошло есть, изъ оустъ ѧ, по обѣтому ѧ, и по наречени [ѧ]11, же на дшу ѧ, не пребудетъ е, мужь (го) ѧ шлучилъ есть. и гь очыстиї ѧ· всикъ обѣтъ и всика клтва сооуза заза дши. (и) мужь ѧ станетъ е, и мужь ѧ шлучи· чще ли молча помочитъ е, ш дне до дне [-]12 да останутъ е вса обѣти ѧ. и [вса]13 нареченїа ѥже до не, станутъ е, ико молчалъ е есть сїи дь воньже слыша· чще ли шлуча шлучи [мужь]14 ѧ, по дни воньже слышалъ есть, и прїиметъ себѣ грѣхъ ѧ· Сїи

оу҃правлєнїа ѣлинѡ заповѣ́да гь мовсїю, между
мужє҃ и҃ [между][15] женою҆ ѣго, и҃ между ѡц҃є҃ и҃
дщерїю въ ю҆ности (ѣѧ҆) в домꙋ ѡ҃чи·

Гл҃а, л҃а·

вы҃ їє

Рече гь къ мовсїю гл҃ѧ, *мсти҆ ме́сть
ѡ҃ сн҃овъ їи҃лє҃, ѡ҃ мадїанитовъ. и҃ по-
том҆ приложи́ся к людемъ свои҃· И҃ рече
мовсїи къ лю́дє҃ гл҃ѧ. въѻ҆ружитеся (на
бра́нь)[1], [и҃ въполчи́теся][2] пр҃ѣ гм҃ъ на мадї-
а́ма, wтда́ти ѡ҃мщє́нїе ѡ҃ гa мадїа́мꙋ· Ты́-
сꙋщꙋ ѡ҃ племе́ни. [и҃][3] тысꙋща ѡ҃ племе́ни, ѡ҃
всѣхъ племе́нъ, [сн҃овъ] [4] їи҃лєвъ. послите въ-
полчи́тися и҃ сочто́ша ѡ҃ тысꙋщъ їи҃левыхъ.
тысꙋщꙋ ѡ҃ племе́ни, [и҃ бысть][5] в҃і тысꙋщъ,
въѻ҆ружены́хъ на бра́нь· И҃ посла҆ ѧ҆ мовсїи
тысꙋщꙋ ѡ҃ племе́ни, [и҃][6] тысꙋща ѡ҃ пле-
мени, съ си́лою и҆хъ. и҃ фїнеє҃съ сн҃ъ ѣлїаза́ровъ,
сн҃а ѧа҃ро́на жрецъ и҃ сосꙋды ст҃ыа, и҃ трꙋбы
зна́м҃ены́а, в рꙋкꙋ ѣго· И҃ въполчи́шася на ма-
дїа҃ма. ѩ҆коже повелѣ гь мовсїю, і҆ и҆зби́ша весь
їсꙋ нн҃ гі мужескъ по҃· *И҃ цр҃ѧ мадїа́мля и҃ оу҃би́ша въ-
скупѣ съ ѩ҆звены́ми и҃҃. и҃ (не́вина)[7], (и҃ рокома и҃
сꙋ҃ръ)[8]. и҃ оу҃ра, и҃ (ревока)[9], (и҃) [всѣхъ][10] цр҃еи
мадїа́мли. и҃ валаама сна воо́рова оу҃би́ша о-
рꙋжїе́м҃ съ ѩ҆звены́ми и҃҃. И҃ плениша жены
мадїа́мля, і҆ и҆мѣнїа и҃ и҃ скоты и҆хъ и҃ вс҃ѧ
притежа́нїа и҆хъ и҃ си́лꙋ и҆хъ плениша· И҃ вс҃ѧ
грады и҆хъ. и҆же въ ѻ҆бита́нїи и҆хъ, и҃ дворы
и҆хъ, пожг҃оша ѻ҆гнє҃· И҃ пола́ша вє́сь плѣнъ
[и҆хъ][11] и҃ вс҃ѧ притежа́нїа и҆хъ, ѡ҃ чл҃ка до
ско́та· И҃ приведо́ша до мовсїа и҃ ѣлїаза́ра жер-
ца҆, и҃ къ всѣмъ сн҃омъ їи҃левы҃, плѣнъ и҃ ко-
ри́сти і҆ и҆мѣнїе (и҆хъ) въ по́лчищє. въ ѧра҃ѧвѡ҃
моа́вль и҆же є҆сть оу҃ і҆о́рдана при ѥрихо́нѣ· І҆ и҆зы́-
де мовсїи і ѣлїаза́ръ жрецъ, и҃ вс҃и кн҃зи со́нма
проти́ву и҆мъ, внѣ по́лчища· И҃ ра҃гнѣвася
мовсїи на строи́тела си́лы тысꙋщники и҃
сотники, пр҃ѣ по́лка ходящма҃· И҃ рече и҃ мовсїи
въскꙋю живи́сте (же́нескъ полъ весь)[12]. Тїи бо
бы́ша сн҃омъ їи҃левымъ, по словесѣ валаа́млю.
ѡ҃ступле́нїе и҃ презрѣнїе словꙋ гн҃ю. [вельфего́-
ра][13] ради. и҃ бы҃ вр҃ѣ въ со́нмѣ гн҃и· (-)[14] Нн҃ѣ
(же) и҆збе́йте вся́къ мꙋжескъ по́лъ въ всемъ
съвѣ҃шенїи. и҃ вся́кꙋ женꙋ и҆же позна́ ло́же мꙋ-
жеско побїи́те· вся́ко ра҃лꙋче́нїе же́нско. (а҃) ѩ҆же
не зна́етъ мꙋжеска полꙋ живи́те ю҃· (-)[15] Вы́
(же) ста́ните вн҃ѣ по́лчища з҃ дн҃їи, вся́къ оу҃-
би́вый [дшꙋ][16] и҃ прися́гїи оу҃бїе́ному, да ѻ҃-
чи́стйся, въ [г҃ дн҃ь][17], и҃ въ дн҃ь се҃мый вы и҃
плѣнъ вашъ· И҃ вс҃ѧ ѻ҃дежда, и҃ вся́къ сосꙋдъ
ко́жане҃, и҃ вс҃е съдѣланое ѡ҃ козли́чины, и҃ вс҃ѧ

ком і між його жінкою, і між батьком і дочкою в її молодості, в домі батька.

Глава 31

1 І заговорив Господь до Мойсея, кажучи: **2** *Мсти помсту ізраїльських синів на мадіянітах, і тоді перестався до твого народу. **3** І сказав Мойсей до народу, кажучи: Озбройтеся на війну і станьте в лави перед Господом проти Мадіяма, щоб віддати Мадіямові помсту від Господа. **4** Тисячу, з племені, і тисячу, з племені, з усіх племен ізраїльських синів пошліть, щоб стали в лави. **5** І почислили, з ізраїльських тисяч, тисячу з племені, і було 12 тисяч озброєних до бою. **6** І послав їх Мойсей: тисячу – з племені, і тисячу – з племені, з їхньою силою; і Фінеес, син Еліазара, сина Аарона – священика, і священний посуд, і труби, що дають знак, в його руках. **7** І стали в лави проти Мадіяма, так як заповів Господь Мойсеєві, і вибили кожного, з чоловічого роду. **8** *І забили мадіямських царів, і разом з їхніми раненими і Невина, і Рокома, і Сира, і Ура, і Ревока, і всіх мадіямських царів. І Валаама, сина Воора, забили зброєю, з їхніми раненими. **9** І забрали в полон мадіямських жінок, і їхній маєток, і їхню скотину, і ввесь їхній здобуток, і їхню силу взяли в полон. **10** І всі їхні міста, що в їхніх поселеннях, і їхні двори спалили вогнем. **11** І взяли ввесь їхній полон і все, що вони придбали, від людини до скотини, **12** і привели до Мойсея і Еліазара – священика і до всіх ізраїльських синів полон і здобич, і їхній маєток, до табору, до Аравота Моавського, який є коло Йордану, при Єрихоні. **13** І вийшов Мойсей і Еліазар – священик, і всі князі з табору їм назустріч, поза табір. **14** І розгнівався Мойсей на проводирів сили, тисячників і сотників, що йшли перед полком. **15** І сказав їм Мойсей: Навіщо оставили ви живими ввесь жіночий рід? **16** Бо ті були ізраїльським синам, за словом Валаама, на відступлення і зневаження господнього слова через Вельфеґора, і була пошесть в господнім зборі. **17** Тепер же вибийте всіх чоловічого роду в усьому полоні, і забийте кожну жінку, яка пізнала ложе мужчини, **18** ввесь полон жінок, а яка не знає ложе можчини, оставте її живою. **19** Ви ж станьте поза табором 7 днів, кожний, хто вбив душу і доторкнувся до вбитого, хай очиститься в 3-му дні і в сьомому дні, ви і ваш полон. **20** І кожну одіж, і кожний шкіряний посуд, і все зроблене з козячої

вищ. 25

іс нав. 13

шкіри, і всякий дерев'яний посуд очистьте. **21** І сказав Еліазар – священик до мужів сили, що приходили з різні бою: Це припис закону, який приказав Господь Мойсеєві. **22** Опріч срібла, і золота, і міді, і заліза, і свинцю, і олова, **23** – всяка річ, яка пройде через вогонь, випробується вогнем, але очиститься водним очищенням. І все, що не перейде через вогонь, хай пройде через воду. **24** І виперете вашу одіж в сьомому дні, і хай очиститься, і тоді хай ввійде до табору. **25** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **26** Візьміть початок з здобичі полону, від людини до скотини, ти і Еліазар – священик, і князі племен збору. **27** І розділіть здобич між вояками, що вийшли на бій, і між всім збором. **28** І відлучіть данину Господеві з людей – вояків, що вийшли на війну: одну душу з п'ятисот людей, а *й* зі скотини, і волів, з овець, і з ослів. **29** І з їхньої ж половини візьмете і дасьте Еліазарові – священикові – дань Господеві. **30** І з половини ізраїльських синів візьмеш, одного з 50 людей, і з волів, і овець, і з ослів, і усієї скотини; дав він їх Левітам, що зберігають сторожі в шатрі Господньому. **31** І зробив Мойсей і Еліазар – священик так, як Господь заповів Мойсеєві. **32** І було множество полону, якого взяли в полон мужі – вояки: з овець 675 – тисяч, **33** волів же – 72 тисячі, **34** ослів же – 61 тисячу, **35** душ же людських, з жіночого роду, які не були з чоловіком, всіх душ – 32 тисячі. **36** І половина була часткою тих, що вийшли на війну: з числа овець – 337 тисяч і п'ятьсот. **37** І була данина Господеві: від овець – 670 і 5 **38** і волів – 30000 і 6000, данина ж Господеві – 70 і два; **39** і ослів – 30000 п'ятьсот, данина ж Господеві – 61; **40** душ же людей – 16000, данина ж, з них, Господеві – 32 душі. **41** І дав Мойсей данину Господеві, відлучене для Бога, Еліазарові – священикові, так як заповів Господь Мойсеєві. **42** З половини ж ізраїльських синів, яких розділив Мойсей, від мужів – вояків, **43** і була половина з збору овець – 300000, і 37000, і п'ятьсот, **44** і волів же – 36000, **45** і ослів – 30000 і п'ятьсот, **46** і людських душ – 16000; **47** і взяв Мойсей з половини ізраїльських синів – одне з 50, від людини і звірини, і дав їх Левітам, що сторожать сторожі в господньому шатрі, так як заповів Господь Мойсеєві. **48** І прийшли до Мойсея всі, поставлені над тисячниками сили і сотників сили, **49** і сказали до Мойсея: Твої слуги взяли число, з мужів – вояків, що є у нас, і ніхто з них не згинув. **50** Ось же, принесли ми дар Господеві, що хто знайшов: золотий посуд, ручну обручку і ланцюжки, перстені і каблуки, і золоті

сосѹ древѧнъ да очи́стите· и̂ рече е̂лїа́заръ жрецъ, къ мужє́ сѝлы, приходя́щимъ съ сѣча ра́тныа. сїе о̂правле́нїе зако́на е̂же заповѣда гь мои̯сїю· ра́звѣ сребра̀ и̂ зла́та, и̂ мѣди и̂ желѣза, и̂ коситера, и̂ о́лова. всѧ́ка вещь и̂же прои́де́ сквозѣ о́гнь (о́гнемъ и̂скѹси́тсѧ)[18], но во́нѣ̀ о́чищенїе́ о̂цы́ститсѧ· и̂ вс̑е е̂же не прои́детъ сквозѣ о́гнь, да прои́де́ сквозѣ водѹ· і̂ и̂спере́те ризы ваш̑ въ дн̑ь се́мыи и̂ да о̂цы́ститсѧ, и̂ пото́̑ да вни́детъ въ по́лчище· и̂ рече гь къ мои̯сїю гл҃ѧ, [возмѣ́тте][19] нача́токъ ѿ кормы́сти плѣ́ннаго ѿ чл҃ка до скота̀. ты̑ і̂ е̂лїа́заръ жр҃е̑, и̂ кн҃зи племе́нъ со́нма· и̂ да раздѣли́те кормы́сти между во́ины ходи́вшими на сѣчь, и̂ между всѣмъ со́нмомъ· и̂ да ѿлꙋчи́те да́нь гѹ, ѿ людїи вои̑ ходи́вшихъ на сѣчь. е̂ди́нѹ дш̑ѹ, ѿ пѧть со́тъ чл҃къ (а̂)[20] ѿ скота̀, и̂ воловъ, ѿ о̂ве́цъ и̂ ѿ о̂сла́тъ· и̂ ѿ полови́ны (же) и̂хъ да во́змете и̂ да [дадите][21] е̂лїазара́ѹ жерцꙋ. да́нь гѹ· и̂ ѿ полови́ны сы́новъ і̂и̑лє̑, да во́̑меши е̂ди́но ѿ, и҃, чл҃къ, и̂ ѿ воло́̑, и̂ о̂ве́̑, и̂ ѿ о̂сла́тъ, и̂ всего скота̀, (даде)[22] а̂̀ левѵ̀томъ, и̂же стрегꙋтъ стра́̑бы̀ въ хра́мѣ гн҃и· и̂ сътворѝ мои̯сїи, і̂ е̂лїа́заръ жрецъ, и̂́коже повелѣ гь мои̯сїю· и̂ бы́сть мно́жество полонꙋ, и̂же полони́ша мужи вои́нѣстїи ѿ о̂ве́̑, х҃ о̑е ты́сѧщь· (-)[23] воло́в (же), ѳ̑в ты́сѧщи. (-)[24] о̂сло́̑ (же) ѯ̑а ты́сѧща· (-)[25] дш̑ъ (же) чл҃къ ѿ же́нъска по́лꙋ а̂̑ не ба́ше прилѣпна мужѣ́хъ, вс̑ѣ дш̑ъ, л҃в ты́сѧщи· и̂ бы́сть половинна̀ часть ходи́вшихъ на сѣ́чь. ѿ числа̀ о́вна, т҃л҃з ты́сѧщь, и̂ пѧть со̑· и̂ бы́сть да́нь гѹ ѿ о̂ве́цъ, х҃о̑ и̂ е҃. и̂ воловъ, ѯ̑л и̂ ѯ̑з, (-)[26] да́нь (же) гѹ, о̑ и̂ в҃. и̂ о̂словъ, ѯ̑л пѧть со̑, (-)[27] да́нь (же) гѹ ѯ̑а. (-)[28] дш̑ь (же) чл҃чь ѯ̑і, (-)[29] да́нь (же) [ѿ сн̑][30] гѹ л҃в дш̑и· и̂ даде мои̯сїи да́нь гѹ оу̂частїе́ бѹ, е̂лїа́зарꙋ жерцꙋ, и̂́коже повелѣ гѹ мои̯сїю· ѿ половинѣ̀ (же) сно́в і̂и̑левъ, е̂же раздѣли мои̯сїи. ѿ мужеи вои́ски̑· и̂ бы́сть половина ѿ со́нма, о̂вецъ, т̑ и̂ ѯ̑з и̂ пѧть со̑. и̂ воло́в же ѯ̑з. и̂ о̂се́лъ ѯ̑л и̂ пѧть со̑. и̂ (чл҃чихъ дш̑ъ)[31] ѯ̑і· и̂ поѝ̯ мои̯сїи ѿ половинъ сно́въ і̂и̑левъ е̂ди́нъ ѿ и̂ ѿ чл҃ка и̂ скота. и̂ дасть а̂̀ левѵ̀то̑, стрегꙋщи̑ стражбы̀ въ хра́мѣ гн҃и, и̂́коже повелѣ гь мои̯сїю· и̂ прїидо́ша къ мои̯сїю вси поставле́нїи на̑ ты́сꙋщами сѝлы. (-)[32] и̂ сотницы (сѝлы)· и̂ рекоша къ мои̯сїю о̂троцы твоѝ взаша сочте́нїе ѿ мужь вои́ски̑ и̂же сꙋть оу̂ на̑, и̂ никтоже поги́бе ѿ ни̑· се́ же принесо́х̑о̑ даръ гѹ. (е̂же кто̀)[33] о̂брѣ́лъ е̂сть

сѡ҃у зла́тъ, ѻ҆бручи и҆ гривны, пр҃стьни и҆ ѹ҆серѧзи и҆ чѣпи зла́ты, ѻ҆цы́стити ѻ҆ на҃ пр҃е гм҃ь· И҆ взѧ̀ мѡ́сїи і҆ є҆лїа́заръ [-][34], зла́то ѿ ни́хъ весь сосѹдъ съдѣла́нъ· И҆ бы҃ всего̀ злата, ѹ҆ча́стїе є҆же ѿлучи́ся гу҃, ѕі ты́сѧщь и҆ (х҃)[35] и҆ и҃, сѝкль, ѿ тысѧщникъ и҆ ѿ со́тникъ. (-)[36] мужі́е во́инстїи плѣни́ша ко́ждо себѣ· И҆ взѧ̀ мѡ́сїи і҆ є҆лїа́заръ жрецъ зла́то, ѿ тысѧщникъ, и҆ со́тникъ. и҆ внесо́ша и҆̀ въ хра́мъ свѣдѣ́нїа, па́мать сы́номъ і҆и҃левымъ пр҃е гм҃ь·

Гл҃а, л҃в·

Ѕ҆ко́тѡ мно́жество бѧше, сы́момъ рѹви́млимъ. и҆ сы́мъ га́дово҆ мно́го зѣ́ло, и҆ ви́дѣша село̀, и҆а҃зи́рово, и҆ село̀ галаа́дово. и҆ бѧ́ше мѣ́сто мѣ́сто, ско́тное· И҆ (прїидо́ша)[1] сы́мове рѹви́мли. и҆ сы́мове гадовы рекоша къ мѡ́сїю, и҆ къ є҆лїа́зарѹ жерцѹ́. и҆ къ кн҃земъ со́нма гл҃юще· ѳ҆таро́дъ, и҆ девѡ́нъ, и҆ [а҃зи́ръ][2], и҆ (нама́мра̀)[3] и҆ а҆сево́нъ, и҆ є҆леа́ли, и҆ сева́ма, и҆ нава҃, и҆ (валїа́нъ)[4]· Зе́млю ю҆́же преда́лъ є҆̀ гь пр҃е сы́ны і҆и҃левы. земла̀ (же) ско́топи́чна є҆́сть, (-)[5] рабо́м (же) твои҃ ско́тъ є҆́сть· И҆ гл҃ахѹ а҆́ще є҆́смы ѻ҆брѣ́ли бл҃гть пр҃е тобо́ю. да да́сть намъ зе́млю тѹ҆ рабо́мъ твои҃, въ ѻ҆дръжа́нїе. и҆ не преводи́ на҃ чресъ і҆о́рда҃нъ· И҆ рече мѡ́сїи сы́момъ га́довомъ и҆ сы́мъ рѹви́млимъ. бра́тїа ва́ша пойдѹ́ на сѣ́чь, и҆ вы҆ ѵ҆ли седи́те тѹ҆· [-][6] въскую развращаѥ́те [ср҃це][7] сы́мъ і҆и҃лев҃ не прейти́ на́ зе́млю ю҆́же (даѥ́тъ гь)[8] и҃· Не та́ко ѵ҆ли сътвори́ша ѻ҆́цы ва́ши. *є҆гда̀ посла́ а҆̀ ѿ кади́са варни съгляда́ти зе́млю· И҆ взыйдо́ша до де́бри гризновїю, и҆ соглада́ша землю, и҆ ѿврати́ша ср҃це сы́мъ і҆и҃левъ, на́ко не внити въ землю ю҆́же да́лъ є҆́сть гь и҆мъ· *И҆ разгнѣ́вася на́стїю гь въ дн҃ь о҆́нъ, и҆ кля́тся гл҃а. а҆́ще оу҆́зрятъ чл҃цы сїи. и҆зшедъше и҆зъ є҆гу́пта, ѿ и҃ лт҃ь, и҆ вы҃ше. вѣ҆дущей [добро̀ и҆ зло̀][9]· Земла̀ є҆ю́же кля́хся, а҆враа́му, і҆ и҆саа́ку, і҆ и҆а́кову. не въслѣ́доваша бо̀ въ слѣ̀дъ менѐ. ра́звѣ хале́въ сн҃ъ и҆е҆фо́ниинъ, ѿлуче́ный. і҆ и҆сусъ сн҃ъ навѹ́нъ, на́ко въслѣ́доваша въ слѣ̀дъ га· И҆ ра҃гнѣ́вася на́стїю гь на і҆и҃ля. и҆ потомѝ а҆̀ въ пѹсты́ни, и҃ лѣ́тъ, до́ндеже потреби́ся вс҃е рожє́нїе творѧще зло̀ пр҃е гм҃ъ· Сѐ въста́сте въ мѣ́сто ѻ҆́цъ свои́хъ съгрѣше́нїе чл҃къ зл҃ы҃, приложи́ти є҆щѐ. къ на́стви гнѣ́ва гн҃ѧ на і҆и҃ля· И҆́ко ѿврати́сте ѿ не҃ приложити є҆щѐ. ѻ҆ста́вити є҆го̀ въ пѹсты́ни, и҆ събезако́нѹете въ всем҃ со́нмѣ се́мъ· И҆ прише́ше к немѹ́ и҆ гл҃аша, ѻ҆гра́ды ѻ҆вца҃ да согради́м҃ здѣ̀ ско́тѡ҃ своі́мъ. и҆ ѻ҆гра́ды и҆мѣнїе́мъ на́ши҃. (а҆) мы̀ въѻ҆ружє́ни пойдє́҆ на стра́бу пр҃ьвїи, сы́момъ і҆и҃ле-

гребінці, щоб надолужити за нас перед Господом. **51** І взяв Мойсей і Еліазар в них золото, всякий створений посуд. **52** І було всього відділеного золота, яке відлучили Господеві, – 16 тисяч, і 600, і 50 циклів – від тисячників і від сотників. **53** Мужі ж вояки взяли здобич, кожний собі. **54** І взяв Мойсей і Еліазар – священик золото від тисячників і сотників, і внесли його до шатра свідчення на пам'ять ізраїльських синів перед Господом.

Глава 32

1 І було багато скота у синів Рувима і у синів Ґада, дуже багато. І побачили околицю Язира, і околицю Ґалаада, і місце було, місце для скота. **2** І прийшли сини Рувима і сини Ґада, сказали до Мойсея і до Еліазара – священика, і до князів збору, кажучи: **3** Атарот, і Девон, і Азир, і Наммра, і Асевон, і Елеали, і Севама, і Навав, і Валіан: **4** Землю, яку передав Господь перед ізраїльськими синами, – земля ж є для схову скота, а в твоїх рабів є скот. **5** І говорили: Якщо ми знайшли ласку перед тобою, хай дасть ту землю нам, твоїм рабам, в насліддя, і не переводи нас через Йордан. **6** І сказав Мойсей синам Ґада і синам Рувима: Брати ваші підуть в бій – і ви ж сидітимете тут? **7** Навіщо завертаєте серце ізраїльських синів, щоб не перейти до землі, яку їм дає Господь? **8** Чи не так вчинили ваші батьки, *коли я їх послав з Кадиса Варни обстежити землю? **9** І пішли до Долини Грона, і обстежили землю, і відвернули серце ізраїльських синів, щоб не ввійти до землі, яку Господь їм дав. **10** *І розгнівався гнівом Господь в тому дні, і поклявся, кажучи: **11** Хіба побачать ці люди, що вийшли з Єгипту, від 20 літ і вище, які знають добре і зло, землю, якою Я поклявся Авраамові і Ісаакові, і Якову, – бо не пішли вслід за мною? **12** За винятком Халева, сина Єтонія, – відлучений, і Ісус, син Навина, – бо пішли вслід за Господом. **13** І розгнівався Господь гнівом на Ізраїля і стомив їх в пустині 40 літ, доки не вигублено ввесь рід тих, що чинили зло перед Господом. **14** Ось ви встали, замість своїх батьків, щоб ще додати гріх злих людей до господнього гніву, люті на Ізраїля. **15** Бо відвернулися ви від нього, щоб додати, ще оставити його в пустині, і згрішите проти всього цього збору. **16** І прийшовши до нього, й говорили: Збудуємо тут огорожі вівцям, своїй

вищ. 13

вищ. 14 і 26

скотині, і огорожі нашим маєткам, **17** а ми озброєними підемо першими, з ізраїльських синів, на сторож, доки не введемо їх до їхнього місця. І хай наші маєтки поселяться в закріплених містах через тих, що живуть на землі. **18** І не повернемося до наших домів, доки не розділяться ізраїльські сини, кожний в своє насліддя. **19** Ми, отже, хай не успадкуємо між ними, з другого боку Йордану, і далі, бо ми одержали наше насліддя – цю околицю Йордана, на сході. **20** І сказав до
ic нав. 1 них Мойсей: *Якщо зробите за цим словом, якщо озброїтеся перед Господом на війну **21** і перейде, кожний ваш озброєний, Йордан перед Господом – на бій, доки не буде вигублений його ворог від його лиця **22** – буде опанована земля перед Господом; і після цього повернетеся, і будете невинними перед Господом, і від Ізраїля; і вся ця земля буде вам в посідання перед Господом. **23** Якщо ж так не зробите – згрішите перед Господом, і пізнаєте свій гріх, коли вас зло захопить. **24** Збудуєте ви собі огорожі для вашого маєтку, і огорожі для вашого скота, вчинете те, що вийшло з ваших уст. **25** І сказали сини Рувима і сини Ґада до Мойсея, ка-
жучи: Твої раби вчинять так, як наш Господь наказав. **26** Наш маєток, і наші жінки, і ввесь наш скот – хай будуть в містах Ґалааду; **27** і твої раби ж перейдуть, всі в озброєнні і бойовій готовості, перед Господом – на
ic нав. 1 війну, так як каже Господь. **28** *І поставив їм Мойсей Еліазара – священика й Ісуса Навина, і князів родів племен ізраїльських синів. **29** І сказав до них Мойсей: Якщо перейдуть сини Рувима і сини Ґада з вами через Йордан, і кожний озброєний на війну, – перед Господом, і заволодієте землею перед собою, тоді дастьте їм Ґалаадську землю в насліддя. **30** Якщо ж не перейдуть, озброєні з вами на війну, перед Господом, переведете їхній маєток, і їхніх жінок, і їхню скотину перед вами в ханаанську землю, і хай унаслідять з вами в ханаанській землі. **31** І відповіли ж сини Рувима і сини Ґада, кажучи: Те, що каже Господь своїм рабам, так вчинемо! **32** Ми перейдемо озброєні перед Господом до ханаанської землі, і дасьте нам в насліддя цю околицю
мой5. 3 Йордана. **33** *І Мойсей дав їм, синам
ic нав. 13 Ґада і синам Рувима, і половині племені Маннасії, синам Йосифа, царство Сіона, царя Амореїв, і царство Оґа, царя Васана, землю і міста і з їхніми околицями, і міста довколишньої землі. **34** І закріпили сини Ґада Давот, і Астарот, і Ароір, **35** і Софан, і Азир, і підвели їх, **36** і Намрама, і

вымъ. дóндеже вънведéмъ а҃ в [мѣстo ѻ҃][10]. и̂ да вселя́тсѧ и̂мѣнїа на́ша въ гра́ды оу҃тверженыѧ насе́лнїи р҃а҃ земла́· [и̂][11] не о҆бра́тїтсѧ въ до́мы наша дондеже раздѣлѧ́тсѧ сно҃ве і̂и҃льтестїи. кождо въ причáстїе свое· (щы оу҃бо)[12] да не причáтїтсѧ в ни́хъ, о҆бо́ну стра́ну і̂орда́на. и̂ да́леи, ꙗ҆́ко прїа́хомъ причáстїе на́ше сїю страну́ і̂орда́на на восто́ки· и̂ рече к нимъ мо҃ѷсїи. *а҆́ще сътвори́те по словесѝ сему́. а҆́ще вънѹ ꙗ҆ и̂
въо҆ру́жи́тесѧ пр҃е гн҃ъ на́ брань· и̂ пре́идѣ [всѧкъ о҆ру́жникъ ва́шъ][13] і̂о҆рда́нъ, пр҃е гн҃ъ, [на сѣчь][14]. до́ндеже потребúтсѧ вра́ е҆го. ѿ лица́ е҆го· и̂ съо҆бладáѣ́ землéю пр҃е гн҃ъ. и̂ по сéмъ о҆братитéсѧ, и̂ бу́дете безъ вины́, предъ гн҃ъ, и̂ ѿ і̂и҃лѧ. и̂ бу́детъ землá (всѧ́) е҆́и вамъ, въ о҆дръжáнїе предъ гн҃ъ· а҆́ще ли не сътвори́те тако́, съгрѣши́те пр҃е гн҃ь. и̂ оу҃вѣ́сте гр҃ѣ свои е҆гда́ вы постúгнетъ зло́, (да)[15] съградите вы себѣ́ о҆гра́ды и̂мѣнїю ва́шему. и̂ о҆гра́ды скотóмъ вашúм, [-][16] и҆звѣщенїе и҆́зъ оу҃стъ ва́шихъ да сътвори́те· и̂ реко́ша сно҃ве рувúмли и̂ сно҃ве га́довы къ мо҃ѷсїю глю́ще, рабѝ твоѝ сътворя́тъ ꙗ҆́ко гь на́шъ повелѣ́лъ е҆́сть· и̂мѣнїе наше и̂ же́ны
наша. и̂ весь ско́тъ на́шъ, да бу́дутъ въ гра́дѣхъ галаа́довыхъ· (и̂) рабú же твоѝ минýтъ вс҃и въ о҆ру́жїи, и̂ оу҃гото́вани пр҃е гн҃ь на бра́. ꙗ҆́коже (глетъ гь)[17]· *и̂ приста́ви ѻ҃ ѻ҃ѕ ꙗ҆ и̂
мо҃ѷсїи, е҆лїаза́ра жерца́, і̂ и҃сѹса навѹ́на. и̂ кнзѧ ѿчьствъ племе́ни [сно҃въ][18] і̂и҃левъ· и̂ рече к нн҃ъ мо҃ѷсїи, а҆́ще ли пре́идутъ сно҃ве рувúмли и̂ сно҃ве га́довы. с ва́ми чресъ і̂о҆рда́нъ (и̂) всѧ́къ въо҆ру́же҃нъ на́ брань пр҃е гн҃ъ, и̂ съо҆бладáете землéю пр҃е собо́ю. (тогда́)[19] дадите ѻ҃ зе́млю галаа́довѹ. въ о҆дръжáнїе· а҆́ще ли не преидѹ въо҆ру́же́ни с ва́ми на́ брань пр҃е гн҃ъ [-][20] да препѹ́стите и̂мѣнїе и҃хъ. и̂ же́ны и҃хъ, и̂ ско́ты и҃хъ. прежде васъ на землю ханаа́ню. и̂ да причастѧ́тсѧ с вами на землѝ ханаа́ни· и̂ ѿвѣщаа́ша (же) сно҃ве рувúмли и̂ сно҃ве га́довы глще, е҆лúко [глетъ гь][21] рабомъ своúмъ та́ко сътворѝ мы, пре́идемъ въо҆ру́жени пр҃е гн҃ъ. в землю ханаа́ню. и̂ дастѐ [на҃ въ о҆дръжáнїе][22] (страну́ сїю)[23] і̂о҆рда́на· *и̂ дастъ ѻ҃ мо҃ѷсїи е҃ мѡ҃ г҃ ѻ҃ѕ ꙗ҆ г҃ı
сно҃мъ га́довомъ. и̂ сно҃мъ рувúмлемъ. и̂ полѹ племе́ни манасїинѹ, сно҃въ і̂о҆сифль, цр҃тво сїо́на цр҃а [а҆мморе́ска][24] и̂ цр҃тво о҆́гово, цр҃а васа́на, зе҃́лю и̂ грады. (и̂) съ предѣлы е҆́ѧ. [и̂][25] гра́ды (о҆́кр҃тъныѧ землѧ)[26]· и̂ съградúша сно҃ве га́довы, дабо́ѳъ, и̂ [а҆стар҃о][27], и̂ а҆ро́иръ, и̂ [съфа́нъ][28], и̂ [а҆зúръ][29] и̂ вънесоша и҃хъ, и̂ на [а҆мъвра́ма][30], и̂ веддара́на грады тве́рды, и̂

ѻ́грады ѻ́вцамъ· (-)[31] Сы́нове (же) рувѝмли, съградѝша ѣсевѻ́на и̂ ѣлеа́ли, и̂ (каа̂риѳе́ма)[32] [и̂ навѻ́на][33], и̂ веѣльмеѻ́на ѻ́градиша ѻ́кр҃тъ, и̂ севама· И̂ прозваша по и̂менемъ свои́̀, и̂мена градо́м
а̀ мѡ и̂ на́же съградиша· *И̂ ше̂ (оу́ръ) сы́нъ махи́р҃ѡ, (внукъ)[34] манасі́евъ въ галаа́дъ, и̂ взѧ̀ ѣго и̂ погуби́ [амморе́ѧ][35] живу́щаго в немъ· И̂ дастъ моу̀сі́и галаа́дъ махи́ру, сы́у манасі́инуу и̂ ѣсели́ся т҃у· И̂ (а̂е́ръ)[36] сы́нъ манасі́евъ, и̂́де и̂ прі́ѧ̀ се́ла и̂хъ, и̂ прозваша ѧ̀ се́ла и̂а̂е́рова· И̂ нава́нъ
(ше̂)[37] прі́ѧ̀ канада, и̂ се́ла ѣго, (-)[38] и̂менова́ ѧ̀ [навань][39] ѡ̀ и̂мени своѣго·

Ветаран – сильні міста і огорожі вівцям. **37** Сини ж Рувима збудували Есевон, і Елеали, і Кааритема, **38** і Навон, і Веелмеон, загородили довкруг, і Севаму. І назвали за своїми іменами імена міст, які збудували. **39** *І пішовши Ур, син Махі- мой1. 8
ра, внук Манасії, до Ґалааду, і взяв його, і вигубив амморея, що жив в ньому. **40** І дав Мойсей Ґалаад Махірові, синові Манасії, і поселився там. **41** І Аер, син Манасії, пішов і захопив їхні села, і назвали їх Села Яера. **42** І Навав, пішовши, захопив Канат і його села, назвав їх Наван, від імені свого.

Гл҃а, л҃г·

Ї́и]̀[1] станове сы́новъ і҃и́лвъ. (на́же)[2] и̂зыдо́ша и̂з҃ земл҃а̀ ѣгу̀петскі́ѧ, съ си́лою и҃. рукѻ́ю моу̀сі́ѻ́вою, і̂ а̂а̂ро́нею· И̂ вънисà моу̀сі́и
в҃ мѡ в҃і вы́здвиженіѧ и̂хъ. и̂ ста́нове и̂хъ, по словесѝ г҃ню· (-)[3] Сі́и (же) ста́нове ше́ствіѧ (путѝ)
и̂хъ· [*И̂][4] вы́здвиго́шасѧ ѡ̀ рамесі́сы. въ м҃ц҃ъ, а̀. въ е҃і. дн҃ь, (а̀. м҃ца) [5], наоу́трі́ѧ па́схи и̂зыдо́ша сы́нове і҃и́льтестіѝ, рукѻ́ю высѻ́кою пре̂ всѣми ѣгу̀птѧны· (-)[6] Ѣгу̀птѧне (же) погрѣба́ху
[оу́мерша ѧ̀ ни́хъ][7] вс҃ѧ, на́же и̂зби́ г҃ь весь первене́цъ в землѝ ѣгу̀пет҃стѣи, и̂ въ бо́гѣхъ и̂хъ, сътворѝ ѡ̀мще́нііе г҃ь. И̂ вы́здви́гше (же)
ся сы́нове і҃и́лви ѡ̀ рамесі́сы, въполучи́шасѧ въ [сохо́дѣ][8]· *И̂ вы́здвиго́шасѧ ѡ̀ [сохо́да][9] [-][10] въ- в҃ мѡ г҃і
получи́шасѧ въ вуда́нѣ, и̂же ѣ҃сть ча́сть нѣ́каѧ пу́стынѝѧ· И̂ вы́здвиго́шасѧ ѡ̀ вуда́на. и̂ въполучи́шасѧ въ оу́сті̀и (ро́дѣ)[11], и̂же ѣ҃сть пра́мо веѣльсе̂фо́ну· И̂ въполучи́шасѧ пра́мо магда́ду· И̂
вы́здвиго́шасѧ пра́мо (хиро́ду)[12], и̂ пройдо́ша средѝ моря въ пу́стыню. і̂ и̂до́ша пу҃т҃е̂ тр҃и дн҃и, въ пу́стыни то́и и̂ въполучи́шасѧ въ го́р- в҃ мѡ г҃і
кость· И̂ вы́здвиго́шасѧ ѡ̀ го́рькости, *и̂ прі̀и̂до́ша въ ѣли́мъ. (-)[13] въ ѣли́мѣ (же) [сѣ́ста][14]. в҃і, и̂сто́чника. во́дъ. и̂ о҃, ѡ̀расли фи́никъ, и̂ въполучи́шасѧ (оу́ водꙑ̀ та́мо)[15]· И̂ (вы́здви́гше- в҃ мѡ г҃і
сѧ)[16] ѡ̀ (еле́ма)[17], (-)[18] въполучи́шасѧ оу́ мо́ра чр҃мнаго· И̂ вы́здвиго́шасѧ ѡ̀ мо́ра чр҃мнаго.
в҃ мѡ д҃і *и̂ въполучи́шасѧ въ пу́стыни си́нъ· И̂ (вы́- в҃ мѡ е҃і
двѝшесѧ)[19] ѡ̀ пу́стыни си́нъ, и̂ въполучи́шасѧ въ рафа́ка· И̂ (вы́здви́гшесѧ)[20] ѡ̀ рафа́ка, и̂ въполучи́шасѧ въ ѣлу́сѣ и̂ (вы́здви́гшесѧ)[21] ѡ̀ ѣлу́- в҃ мѡ з҃і
са. *и̂ въполучи́шасѧ въ рафиди́нѣ, и̂ не бысть (та̀ водꙑ̀ лю́демъ пи́ти)[22]· И̂ (вы́здви́гъшесѧ)[23] в҃ мѡ д҃і
вѝ а̀і
и̂ г҃і ѡ̀ рафиди́на. *и̂ въполучи́шасѧ въ пу́стыни си́нъ· И̂ (вы́здви́гшесѧ)[24] ѡ̀ пу́стыни си́й, (-)[25] въполучи́шасѧ въ гро́бѣхъ похоті҃и́ѧ· И̂ (вы́здвѝшесѧ)[26] ѡ̀ гр҃ѡ̂ похоті҃и́ѧ, и̂ въполу́чи́шасѧ

Глава 33

1 Це місця табору ізраїльських синів, які вийшли з єгипетської землі, з їхньою силою, *під* рукою Мойсея й Аарона. **2** І написав Мойсей їхні походи і місця їхнього табору, за Господнім словом. Це ж місця табору, походу їхньої дороги. мой2. 12
3 *І підвелися з Рамесси в 1-му місяці, в 15-му дні 1 місяця, наступного дня по пасці; ізраїльські сини вийшли рукою високою перед всіма єгиптянами. **4** Єгиптяни ж ховали всіх своїх мертвих, яких вигубив Господь, кожного первородного в єгипетській землі, і зробив Господь помсту в їхніх богах. **5** І піднявшись з Рамесси, ізраїльські сини отаборилися в Сохоті. **6** *І підве- мой2. 13
лися з Сохоту, отаборилися в Вутані, який є якоюсь частина пустині. **7** І підвелися з Вутану, і отаборилися при гирлі Роти, що є напроти Веелсепфону. І отаборилися напроти Маґдаду. **8** І підвелися напроти Хироту, і пройшли посеред моря, до пустині; і пішли дорогою трьох днів через ту пустиню, і отаборилися в Гіркотах. **9** І підвелися з Гіркоти, *і прийшли до Елима. В мой2. 15
Елімі ж було 12 джерел вод і 70 пальмових стовбурів, і отаборилися там, при воді. **10** І підвелися з Елима, отаборилися при Червоному морі. **11** І підвелися від Червоного моря, *і отаборилися в пустині Сін. мой2. 16
12 І підвівшись з пустині Сін, і отаборилися в Рафака. **13** І підвівшись з Рафака, і отаборилися в Елусі. **14** І підвівшись з Елуса, *і отаборилися в Рафидині; і не було там води мой2. 17
для народу пити. **15** І підвівшись з Рафидина, *і отаборилися в пустині мой2. 19
Сін. **16** І підвівшись з пустині Сін, вищ. 11
отаборилися в Гробівцях пожадання. і 13
17 І підвівшись з Гробівців пожадання, і отаборилися в Асироті. **18** І підвівшись з Асирота, і отаборилися в Ратамі. **19** І підвівшись з

Ратами, і отаборилися в Ревоні Фареса. **20** І підвелися з Ревону Фареса, отаборилися в Лемвоні. **21** І підвівшись з Лемвона, отаборилися в Рессані. **22** І підвелися з Рессана, отаборилися в Макелоті. **23** І підвелися з Макелоту, отаборилися в Арсафаті. **24** І підвелися з гори Арсафату, і отаборилися в Харадаті. **25** І підвелися з Харадату, і отаборилися в Македоті. **26** І підвелися з Македоту, і отаборилися в Катааті. **27** І підвівшись з Катаату, і отаборилися в Тараті. **28** І підвівшись з Рату, і отаборилися в Матеку. **29** І підвівшись з Матеку, і отаборилися в
мой5. 10 Аселмоні. **30** *І підвівшись з Аселмони, і отаборилися в Масуроті. **31** І підвелися з Масурота, і отаборилися в Накані. **32** І підвелися з Ванакана, і отаборилися в горі Ґаддад. **33** І підвівшись же з гори Ґаддад, і отаборилися в Етеваті. **34** І підвелися з Етевати, і отаборилися в Емрвоні. **35** І підвівшись з Емрвону, і отаборилися в Ґетсіоні – Ґавер. **36** І підвівшись же з Ґетсіон – Ґавера, і отаборилися в пустині Сін. І підвівшись з
вищ. 20 пустині Сін, і отаборилися в пустині Фаран, що є Кадис. **37** *І підвелися з Кадиса, і отаборилися в горі Ор, поблизу землі Едом. **38**
вищ. 20 мой5. 32 *І вийшов Аарон – священик на гору Ор за приказом Господнім, і там помер в 40-му році виходу ізраїльських синів з єгипетської землі, 5-го місяця, в 1 день місяця. **39** Аарон же був 123 – літний, коли помер на горі Ор. **40**
вищ. 21 *І почув Хананей, цар Ароду, цей же жив в ханаанській землі, коли входили ізраїльські сини. **41** І підвівшись з гори Ор, і отаборилися в Селмоні. **42** Підвівшись же з Селмону, і отаборилися в Фіноні. **43** *І підвівшись же з Финону,
вищ. 21 і отаборилися в Овоті. **44** І підвівшись же з Вооту, і отаборилися в Ґаї, на другій стороні границь Моава. **45** І підвівшись же з Ґаї, і отаборилися в Девоні – Ґад. **46** І підвівшись з Девону – Ґад, отаборилися в Ґелмоні – Девлатем. **47** І підвівшись з Ґелмона – Девлатема, і отаборилися в горах Аваріма, напроти Навава. **48** І підвівшись з гори Аваріма, і отаборилися на заході Моава, при Йордані, коло Єрихону. І підвелися з заходу Моава, **49** і отаборилися при Йордані, між Симофом, до Велсатима, на заході Моава. **50** І заговорив Господь до Мойсея на заході Моава, при Йордані, коло Єрихону, кажучи:

вѣ҃ ѣсиро́дѣ· и҃ (вꙗздви́шесѧ)[27] ѡ҃ ѣсиро́да, и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ радда́мѣ· и҃ (вꙗздви́гшесѧ)[28] ѡ҃ радда́ма и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ [ревонꙑ]̀[29] фаре́са· и҃ вꙑздвигóшасѧ ѡ҃ (ревонꙑ)[30] фаре́са, (-)[31] вꙗполчи́шасѧ в [лемѵ́во́нѣ]̀[32]· и҃ (вꙗзꙗздви́гшесѧ)[33] ѡ҃ [лемѵ́во́на]̀[34]. (-)[35] вꙗпо҃чи́шасѧ вꙑ [ресса́нѣ]̀[36]· и҃ вꙑздвигóшасѧ ѡ҃ [ресса́на]̀[37]. (-)[38] вꙗполчи́шасѧ в (макело́дѣ)[39]· и҃ вꙑздви́гнѹлисѧ ѡ҃ (макело́да)[40], (-)[41] вꙗполчи́лисѧ вꙑ (ѣрꙗсафа́дꙑ)[42]· и҃ вꙑзꙗздвигóшасѧ ѡ҃ [ѣрꙗсафа́дꙑ]̀[43] (горы̀), и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ харада́де· и҃ вꙑзꙗздви́гнѹшасѧ ѡ҃ харада́да, и҃ вꙗполꙗчи́шасѧ вꙑ [македо́дѣ]̀[44]· и҃ вꙑздви́гнѹша ѡ҃ [македо́да]̀[45], и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ катаа́дѣ· и҃ (вѣздви́гшесѧ)[46] ѡ҃ катаа́да. и҃ вꙗплчи́шасѧ вꙑ дара́де· и҃ (вꙗздви́гшесѧ)[47] ѡ҃ (ра́да)[48], и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ (маѣ́кѹ)[49]· и҃ (вꙗздви́гшесѧ)[50] ѡ҃ [маде́ка]̀[51]. и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ ѣселꙗмо́нѣ· *и҃ (вꙗздви́гшесѧ)[52] ѡ҃ ѣ мѳ ї ѣселмо́на и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ [масѵро́дѣ]̀[53]· и҃ вꙑздви́гошасѧ ѡ҃ [масѵро́да]̀[54], и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ (наска́не)[55]· и҃ вꙑздви́гошасѧ ѡ҃ [ванаска́на]̀[56], и҃ вꙗполчи́шасѧ в горѣ [га҃да́дове]̀[57]· и҃ (вꙗздви́гшеѣ́сѧ)[58] ѡ҃ горы̀ [га҃да́довы]̀[59], и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ ѣтева́де· и҃ вꙑздвигóшасѧ ѡ҃ ѣтева́да и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ (ѣмѵ́рво́нѣ)[60]· и҃ (вꙗздви́гшесѧ)[61] ѡ҃ (ѣмѵ́рво́на)[62], и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ (гедꙗсїо́нѣ)[63] гаве́рꙗ· и҃ (вꙑздви́гше же сѧ)[64] ѡ҃ [гедꙗсїо́нꙑ]̀[65] гавера, и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ пѵстыи́ни си́нꙗ· и҃ (вꙗздви́гшесѧ)[66] ѡ҃ пѵстыи́ни си́нꙗ, и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ пѵстыи́ни фаранѣ̀ и҃же ѣ҃сть кадѵ́· *и҃ вꙑздвигóшасѧ ѡ҃ ка- вѣ҃ ї҃ дѵ́са, и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ [горѣ о҃ры̀]̀[67] близѵ землѝ ѣдо́мли· *и҃ вꙑзыи́де ѣа҃ро́нꙑ жре́цꙑ [на горѵ̀ вѣ҃ ї҃ ѣ мѳ ѵ҃в о҃ры̀]̀[68], повелѣвѣ́ѣмꙑ гн҃имꙑ, и҃ оу҃мре мѵ҃, вꙑ м҃, лѣтꙑ, и҃зшѣ́ствїа сно́вꙑ і҃и҃ле҃вꙑ, и҃з земла҃ ѣгѵ҃петскѝ, мц҃а ѣ҃ го, вꙑ а҃ дн҃ь, мц҃а· (-)[69] ч҃а҃ро҃ (же) ба́ше р҃, к҃, г҃, лѣтꙑ. ѣгда҃ оу҃мре вꙑ [горѣ о҃ры̀]̀[70]. *и҃ оу҃слы́шавꙑ хананеи҃ цр҃ь а҃родо́вꙑ, (-)[71] сїи (же) вѣ҃ ї҃а живѣ́ше в землѝ ханаа́нѣ. ѣгда҃ вхожда́ху сно́ве і҃и҃лвы· и҃ (вꙑздви́гшесѧ)[72] ѡ҃ (горы̀ о҃ры̀)[73]. и҃ вꙗполчи́шасѧ в селмо́нѣ· (вꙑздви́гше же сѧ)[74] ѡ҃ селмо́на, и҃ вꙗпо҃чи́шасѧ вꙑ фино́нѣ· *и҃ (вꙑздви- вѣ҃ ї҃а ше҃сѧ)[75] ѡ҃ фино́на, и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ о҃водѣ· и҃ (вꙑздви́гше)[76] же сѧ ѡ҃ (воо҃во́да)[77]. и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ га́и о҃в о́ну̀ страну̀ предѣ́лꙑ моа́вль· и҃ (вꙗзꙗздви́гше)[78] (же) сѧ ѡ҃ га́и, и҃ вꙗполчи́шасѧ вꙑ девоно́нѣ га́дꙑ· и҃ (вꙑздви́гшесѧ)[79] ѡ҃ девона га́да. (-)[80] вꙗполчи́шасѧ вꙑ гелмо́нѣ девладе́мꙑ· и҃ (вꙑздви́ѣ҃шесѧ)[81] ѡ҃ гелмо́на девладе́ма, и вꙗполчишасѧ в гора́хꙑ а҃варимлаѧхꙑ пра́мо навао́вѵ· и҃ (вꙑздвигшесѧ)[82] ѡ҃ горы̀ а҃вари́мла. и вꙗполчи́шасѧ на за́пади моа́вли оу҃ і҃о́рда́на прїе ѣрихо́нѣ· [и҃ во҃двиго́шасѧ ѡ҃ за́пада моа́вла]̀[83], и вꙗпо҃чишасѧ оу҃ і҃о҃да́на межѵ̀ [симо́ф҃о҃]̀[84] до (в҃есади-

ма)[85] на запады моава и глаголи къ моусїю въ западѣ моава, оу іордана. при ерихонѣ реки: 51 Скажи ізраїльським синам, і скажеш до них: Ви переходите Йордан до ханаанської землі. 52 І вигубите всіх, що живуть в землі, перед вашим лицем, і знищите їхні сторожі і всі їхні вилиті *та* вирізблені ідоли, знищите їх, і всі їхні святині знищите, 53 *і вигубите всіх, що живуть на землі, і поселитеся в ній. Бо вам дав Я їхню землю довкруг, за жеребом 54 унаслідите їхню землю, в насліддя за вашими племенами. Численним помножите їхню посілість, і малим зменшите їхню посілість. На що вийде його жереб, там хай буде його, за племенем ваших родів унаслідуєте. 55 Якщо ж не вигубите тих, що живуть на землі, від лиця вашого, і буде, що ті, кого залишите з них, *стануть* колькою у ваших очах і раною у ваших ребрах, і ворогуватимуть з вами на землі, на якій же поселитися. 56 І буде, так як задумав Я зробити з ними, то зроблю з вами.

мой5. 7
ic нав. 11

*є мо̀ з
їсу на йи

сїна: сице повелѣваетъ господь сынома израилтескыма, и речеши къ нима: вы входите въ землю ханаанѣ. [и][1] сїа (же) будетъ вамъ, въ причащенїе земла ханаана. съ предѣлы ѣа: *и да будетъ вамъ оугола. наже оу ливана оу пустыни сина даже до ѣдома. и да будутъ ва предѣлы даже до ливана. оу краа мора слънчнаго оу въстока: и да обыидутъ ва предѣлы. оу ливана до въшествїа (йкровина)[2], и да проидетъ до [ѣнака][3], и да будетъ ходъ йсходъ ѣго на ливанъ, кадиѕ варїи: и да йзыидетъ на село̀ араадово. и да проидетъ до [селмона][4], и да обыидетъ предѣлы оу [селмона][5], водотечь ѣгупетьскоу. и да будетъ йсхо мо̀ре [велиикое][6]: и предѣлы морстїи да будутъ ва. мо̀ре велиикое да оулучи. ѣе да будетъ ва предѣлъ морскїи: и ѣе да будетъ [ва предѣлъ][7] къ свѣверу оу мора велиикаго. йзмѣрите сами себѣ оу горы, горою. [-][8] йзмѣрите сами себѣ. въходаще въ ѣмаѳъ, и да будутъ прехода ѣго предѣлы (асадада)[9]. и да идутъ предѣлы зьѣфрона: и да будетъ йсходъ ѣго [арсенаинъ][10], ѣе да будутъ предѣлы оу свѣвера: (-)[11] йзмѣрите (же) сами себѣ (и) предѣлы въсточныа. оу [арсенаина][12] до сепфама. и да сидутъ предѣлы оу сепфам аргъвила оу въстока на истоичники. и да сидутъ предѣлы вилы, (и да проидутъ)[13] на море хенереѳъ, оу въстока: и да сидутъ предѣлы на іордана. и да будетъ предѣлъ [ѣго][14]

Глава 34

1 І сказав Господь до Мойсея, кажучи: 2 Заповіси ізраїльським синам, і скажеш до них: Ви входите до ханаанської землі, і вона ж буде вам в насліддя – ханаанська земля з її границями. 3 *І хай буде вам сторона, що до півдня: від пустині Сін аж до Едома; і хай будуть вам границі аж до півдня, від частини Солоного моря, зі сходу. 4 І хай обійдуть вас границі: з півдня – до височини Ікровин, і хай пройде до Енака, і хай буде хід – прохід його на південь Кадис-Варси. І хай вийде до села Араада, і хай пройде до Селмону, 5 і хай обійде границі, від Селмону, потоку єгипетского, і хай виходом буде Велике море. 6 І границі моря *(=заходу)* хай будуть вам: Велике море хай буде границею, це хай буде вам границею моря *(=заходу)*. 7 І це хай буде вам границя на півночі: від Великого моря відміряєте самі собі, від гори, горою. 8 Відміряєте самі собі до входу, до Емату, і хай буде її перехід – границі Асадада; 9 і хай ідуть границі з Ефрона. І хай буде її вихід *(=кінець)* – Арсенаїн, – це хай будуть границі з півночі. 10 Відміряєте ж самі собі і границі східні: від Арсенаїна до Сепфами. 11 І хай зійдуть границі від Сепфами: Арвила – зі сходу, до джерел, і хай зійдуть границі Ви-

їсу на йи
ic нав. 15

ли, і хай пройдуть на захід Хенерета – зі сходу. **12** І хай зійдуть границі до Йордану, і хай буде вихід *(=кінець)* його – Солоне море. Це буде вам земля і її границі довкруг. **13** І заповів Мойсей ізраїльським синам, кажучи: *Це земля, яку одержите в насліддя, за жеребом, так як заповів Господь: дати її дев'ятьом племенам і половині племені Манасії; **14** оскільки взяло плем'я синів Рувима і плем'я синів Ґада, за домами їхніх батьків, і половина племені Манассії одержали своє насліддя. **15** Два племені і пів племені одержали своє насліддя за Йорданом, при Єрихоні, до полудня, на сході. **16** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **17** Це імена мужів, які розділять вам землю: Еліазар-священик, Ісус Навин, **18** і по одному з князів, з племені, візьмете, щоб поділити вам землю. **19** Це ж імена мужів: з племені Юди – Халев, син Єгефтонія. **20** І з племені Симеона – Саламіїл, син Семіюда. **21** І з племені Веніяміна – Елдас, син Хаслона. **22** І з племені Дана – князь Вокеров, син Еклина. **23** І з синів Йосифа, з племені синів Манасії – князь Аніїл, син Суфида. **24** І з племені синів Ефріма – князь Камуїл, син Сафтана. **25** І з племені Завулона – князь Елисафан, син Харнаха. **26** І з племені синів Ісахара – князь Фаїтіїл, син Ози. **27** І з племені синів Асира – князь Ахіор, син Селемія. **28** І з племені синів Нефталі – князь Фадіїл, син Ямиуда. **29** Це ті, яким Господь заповів поділити ізраїльським синам в ханаанській землі.

ік нав. 14
дія. 13

море сланое. тꙗ бꙋдетъ (землѧ вѫ)[15]. и предѣлы ѥѧ ѻ҃кр҃тъ· и заповѣда моусїи сномъ їилевымъ гла, *си землѧ юже пріимете съ причащенїемъ [-][16] по жребїю. ꙗкоже повелѣ г҃ь, дати ѥѧ. девѧтиѣ племе҃. и полꙋ племени манасїинꙋ· ꙗкоже взѧша племѧ снвъ рувимль, и племѧ сновъ гадовъ. по домѡ҃ ѡ҃чьствъ ихъ. и полъ племени манасїина, взѧша причастїа своѧ· двѣ племени и полъ племени пріѧша причастїа своѧ оу҃ їѻрдана, при ѥрихонѣ ѡ҃ полꙋдня на въстоки· и рече г҃ь къ моусїю гла, си имена мꙋжь иже разделити вамъ землю. ѥлиазаръ жрецъ исꙋсъ навинъ· и кнзѧ ѥдинаго ѡ҃ племени да поимете разделити вамъ землю· (-)[17] Сїи (же) имена мꙋжемъ племени їꙋдина. халевъ снъ (игефдонинъ)[18]· [и҃][19] племени симеона, саламїиль снъ (семиоу҃довъ)[20]· [и҃][21] племени веніамина, [ѥлдас]ъ[22] снъ хаслонновъ· [и҃][23] племени данова кнзь (вꙑкерось)[24], снъ [ѥклининъ]ъ[25]· [и҃][26] сновъ иосифль, племени сновъ манасїинь. кнзь ѧнїиль, снъ [сꙋфидовъ]ъ[27]· [и҃][28] племени сновъ ефрѣмль. кнзь камꙋиль, снъ [сафтановъ]ъ[29]· [и҃][30] племени заоу҃лона кнзь ѥлисафанъ снъ [харънаховъ]ъ[31]· [и҃][32] племени снвъ [исахаровъ]ъ[33], кнзь [фаи҃тїиль]ъ[34], снъ ѻ҃заинь· [и҃][35] племени сновъ ѧсриевъ, кнзь ѧхиоръ снъ селемїи· [и҃][36] племени сновъ (недалимль)[37]. кнзь [фадїи҃л]ъ[38], снъ [иамиоу҃довъ]ъ[39]· Сїи имже заповѣда г҃ь. пречастити сѡ҃ їилевы҃. въ землѝ ханаани·

ꙋ҃ мѡ҃ д҃ꙋ нꙋ҃ їꙋ

Глава 35

1 І сказав Господь до Мойсея на заході Моава, коло Йордану, при Єрихоні, кажучи: **2** *Заповіси ізраїльським синам, і дадуть левітам, з насліддя їхньої посілості, міста на поселення і прилеглі околиці, міста довкруг них дадуть левітам, **3** хай будуть міста їм на поселення, і відділене їм хай буде, їхній скотині і всім їхнім чотироногим. **4** І околиці міст, які дасьте левітам, від стіни міста, ззовні – дві тисячі ліктів довкруг. **5** І відміряєш сторону, ззовні міста, що до сходу, – дві тисячі ліктів. І сторона, що до півночі, – дві тисячі ліктів. І сторона, що до моря *(=заходу)*, – дві тисячі ліктів. І сторона, що до заходу, – дві тисячі ліктів. І хай будуть вам міста ж, посеред цього, і околиці міст. **6** *І міста, які дасьте левітам, – 6 міст хай будуть на сховок, які дасьте, щоб втік до них вбивця, і до цих же – 40 і 2 міста. **7** Всіх міст, які дасьте левітам, – 40 і 8 міст і їхні околиці. **8** Це ж і міста, які дасьте їм

ік нав. 21

мой5. 4
ік нав. 21

Г҃ла, л҃е·

Рече г҃ь къ моусїю на запади моава, оу҃ їѻрдана при ѥрихоне гла· *Заповѣждь сномъ їилевымъ. и дадѧ҃ левѵ҃то҃ ѡ҃ причастїа ѻ҃дръжанїа ихъ. грады вселитеса, и хлѣвины. града ѻ҃кр҃тъ ихъ дадѧтъ левѵ҃томъ· [-][1] да бꙋдꙋтъ [грады ихъ][2] вселѧтиса, и оучастїа ихъ да бꙋдꙋтъ скотомъ и҃, и всемꙋ четверонѻжномꙋ ихъ· и ѻ҃бдержанїе градо҃ ихже дасте левѵ҃томъ ѡ҃ стены града [-][3] вн҃ѣ, двѣ тысѧщи лакѡ҃ ѻ҃кр҃т҃· и да измѣриши (страну вн҃ѣ града)[4], ꙗ҃же на востоки҃. двою тысѧщꙋ лакоть҃· и страна иже къ (сѣверꙋ)[5] двою тысѧщꙋ лакоть҃. и страна ꙗ҃же къ морю двою тысѧщꙋ лакоть҃. и страна ꙗ҃же ко (западꙋ)[6] двою тысѧщꙋ лакоть҃. и грады (же) посредѣ сего҃ да бꙋдꙋтъ вамъ, и съдръжанїа градовъ· *и грады ꙗ҃же дасте левѵ҃то҃ ѕ҃, гра҃ (да бꙋдꙋтъ) оубѣжны҃. иже дасте бѣгати в нѧ оубившимъ. и къ сѝ҃ же, м҃ и ѕ҃, грады· всѣхъ гра-

ѣ мѡ҃ д҃ꙋ нꙋ҃ їꙋ

довъ йхже дасте левѵтѡ̀ мѝ и̂ ӥ градѡ̀. [-][7] и̂ хлѣвины̀ ӥ· (Сїа же) и̂ грады̀ ӥже дасте [ӥ][8], ѡ̀ о̂дрьжанїа сно̀въ їӥлѣ̀ ѡ̀ многихъ мно́го, (-)[9] ѡ̀ малыхъ ма́ло. ко́ждо по причастїю своемѵ, е̂же пречастатъ, да дадѧтъ ѡ̀ гра̀ левѵтомъ· И̂ рече гь къ моѵсїю гл҃ѧ. *гл҃и сно̀мъ їӥлевымъ [рекїи][10] къ нѝ. вы минѵете їо̂рда́нъ въ зе́млю ханаа́ню. и̂ разлѵчи́те са́ми себѣ̀ грады (и̂) ѹ̂бѣженїа да бѵдѵтъ ва́мъ. ѹ̂бѣжати в ѧ̂ ѹ̂бо́инику, всѧ̀ ѹ̂бива́ый дш҃ю не хотѧ̀· И̂ да бѵдѵтъ [вамъ гра́ди][11] ѹ̂бѣжа́нїа, ѡ̀ сердобо́лныѧ крови. (да)[12] не ѹ̑мретъ ѹ̂бива́ыи. дон̆деже ста́нетъ пр҃ѐ сонмо́м̆ на сѵдъ. И̂ гра́ды и̏же дасте, ѕ̀, гра̀ ѹ̂бѣжны̀хъ да бѵдѵтъ ва̀. г̀, гра́ды, дасте о̂бо́ну страну̀ їо̂рда́на. И̂ трѝ грады дасте въ землѝ ханаа́ни, ѹ̂бѣжище да бѵдѐ· Сно̀мъ їӥлевы̀ и̂ прише́лцу, и̂ о̂бита́лнику, и̏же въ ва́съ. да бѵдѵтъ гра́ди сїй въ ѹ̂бѣжа́нїе ѹ̂бѣга́ти та́мо всѧ́кому, ѹ̂бива́ющемѵ дш҃ѵ нехотѧ́нїемъ, ѧ̑ще ли сосѵ́домъ желѣзны̀ ѹ̂бїетъ й и̂ ѹ̑мр҃ѐ. ѹ̂бі́ица е̂сть, смр҃тїю да ѹ̑мретъ ѹ̂бі́ица· ѧ̑ще ли ка́менемъ и̂з ручѝ (-)[13], ѹ̂бїетъ й, (и̂ е̂же ѹ̑мрети ѡ̀ него), и̂ ѹ̑мретъ, ѹ̂бі́ица е̂сть, смр҃тїю да ѹ̑мр҃ѐ ѹ̂бі́ица· ѧ̑ще ли сосѵ́домъ дре́вянымъ, и̂з ручѝ е̂гоже ради ѹ̑мрети, и̂ тѣмъ ѹ̂бїетъ й и̂ ѹ̑мр҃ѐ, ѹ̂бі́ица е̂сть, смр҃тїю да ѹ̑мретъ ѹ̂бі́ица· ѳѵ́жикъ кровн тоѧ̀ да ѹ̂бі́етъ ѹ̂бива́шаго, е̂гда̀ ѹ̂сре́тѧщетъ й тогда̀ ѹ̂бїетъ й· ѧ̑ще вражды̀ ради [-][14] (-)[15] вр҃ьжетъ на́нь, всѧ́къ сосѵ́дъ с хи́тростїю и̂ ѹ̑мретъ· И̏ли съ гнѣ́вомъ ѹ̂би́лъ й ручко́ю и̂ ѹ̑мретъ, смр҃тїю да ѹ̑мретъ ѹ̂бива́ый, ѹ̂бі́ица (бо) е̂сть. смр҃тїю да ѹ̑мр҃ѐ ѹ̂бива́ѧ (й)· ѳѵ́жикъ кровн, да ѹ̂бїетъ, ѹ̂бїицѵ, е̂гда̀ стрѣтитсѧ с нѥ̀· *ѧ̑ще ли внезапѵ [и̂][16] не вражды̀ ради, [-][17] вр҃ьжѐ на́нь всѧ́къ сосѵ́, [и̂][18] не съ вра́жду́ю· И̏ли всѧ́кимъ ка́мыкомъ и̏мже (вр҃ьжетъ)[19] невѣ́дыи и̂ па́детъ на него и̂ ѹ̑мрет̆, сїи же врагъ е̂го не бѣ̀, ни̏же хотѧ́и зла̀ е̂мѵ творити· И̂ да сѵ́дѧ̆ сонмъ между̀ ѹ̂бива́шимъ, и̂ межи ѹ̑жикою кро́ви, по ра̑сѵ́дженїю о̑но́мѵ· [-][20] да и̏зба́витъ со́нмъ ѹ̂бива́шаго (й), ѡ̀ ѹ̑жика кро́ви. и̂ да ѹ̂ста́вй (-)[21] со́нмъ̆ въ градѣ ѹ̂бѣжне̑ [-][22] во́ньже ѹ̂бѣжй, [-][23] да живетъ тѵ̀. до́ндеже ѹ̑мретъ жре́цъ вели́кїи· е̂гоже пома́заша [-][24] е̂ле́омъ сты́мъ· ѧ̑ще ли и̏сходомъ и̏зы́ндѐ ѹ̂бива́ый, вн҃ѣ предѣлъ гра́да во́ньже ѹ̂бѣглъ та́мо, и̂ о̂бра́щетъ й ѹ̑жика кро́ви, вн҃ѣ предѣлъ гра́да ѹ̂бѣжа̑шаго е̂мѵ, [-][25] ѹ̂бїетъ ѹ̑жикъ кро́ви. ѹ̂бивша́го, нѣсть повинѐнъ· въ гра́дѣ бо ѹ̂бѣжа́нїа да живе́тъ, до́ндеже ѹ̑мретъ жре́цъ вели́кїи· [-][26] По ѹ̂мр҃твїи жреца̀ вели́каго да е̂ѧ о̂брати́тъ ѹ̂бива́ый, въ зе́млю

ѣ мѡ дї їсѵ нн҃ѧ їс

ѣ мѡ дї

з насліддя ізраїльських синів: від багатьох – багато, від малих – мало. Кожний, за своїм насліддям, яке унаслідують, хай дадуть, з міст, левітам. **9** І сказав Господь до Мойсея, кажучи: **10** *Скажи ізраїльським синам, кажучи до них: Ви переходите Йордан до ханаанської землі, **11** і відділите самі собі міста, і міста-схрони хай будуть вам, щоб утекли до них убивці, кожному, хто вбив душу ненавмисно. **12** І хай будуть вам міста-схрони від кревного по крові, хай не помре вбивця, доки не стане перед збором на суд. **13** І міста, які дасьте, 6 міст, сховком хай будуть вам. **14** Міста: 3 дасьте на другій стороні Йордану і три міста дасьте в ханаанській землі. **15** Сховком хай буде для ізраїльських синів і приходька, і тому, хто живе, що між вами; хай ці міста будуть на сховок, щоб втекти туди кожному, що вбив душу ненавмисно. **16** Якщо ж заб'є його залізним знаряддям, і він помре – убивцею є; смертю хай помре убивця. **17** Якщо ж каменем з руки уб'є його, і помре від нього, і помре – убивця є; смертю хай помре убивця. **18** Якщо ж від дерев'яного знаряддя, з руки, через нього і ним помре, вб'є його і помре – вбивця є; смертю хай помре убивця. **19** Кревний тієї крові хай уб'є вбивцю, коли зустріне його, тоді його уб'є. **20** Якщо, з ворожнечі, кине на нього всяке знаряддя з засідки, і помре **21** чи через гнів вдарив його рукою, і помре, смертю хай помре той, хто вбив, бо вбивцею є. Смертю хай помре його вбивця. Кревний крові хай уб'є вбивцю, коли зустрінеться з ним. **22** *Якщо ж нагло і не через ворожнечу кине на нього всяке знаряддя і не з ворожнечі **23** чи всяким каменем, яким кине, незнаючи, і впаде на нього, і він помре – цей же не був його ворогом ані не бажав йому вчинити зла, **24** і хай судить збір: між тим, хто вбив, і між кревним крові за тим судом. **25** Хай збір визволить того, хто його вбив, від кревного крові, і хай віддасть збір до міста-схрону, куди втече, хай живе там, доки не помре великий священик, якого помазали святою олією. **26** Якщо ж виходом вийде вбивця за границі міста, до якого втік, туди, **27** і знайде його кревний крові, поза границями міста, до якого він втік, вб'є кревний крові вбивцю – не буде винним. **28** Бо хай живе в

мой5. 19 іс нав. 20

мой5. 19

місті-схроні, доки не помре великий священик. Після смерті великого священика хай повернеться вбивця до
мой5. 19 землі свого насліддя. **29** *І хай це буде вам в правило суду, у ваші роди, в усіх ваших поселеннях. **30** Кожного, хто вб'є душу, суддя, по справі, через свідків, хай уб'є убивцю; свідок же один хай не свідчить на смерть душі. **31** І не візьмете викупу за душу від убивці; хто винний є за вбивство – отже, смертю хай помре. І не візьмете викупу за душу від убивці, що є винний за смерть, бо хай смертю помре. **32** І не візьме викупу, щоб утік до міста-схрону, щоб знову жити на землі, доки не помре великий священик. **33** І хай вбивством не згине земля, на якій ви живете, бо ця кров поб'є землю, і земля не очиститься від крові, пролитої на неї, хіба лиш кров'ю того, хто пролив. **34** Не опоганите землю, на якій живете, на якій Я вселяюся між вами. Я бо є Господь, що вселяється поміж ізраїльськими синами.

ѻ́дрѣжа́нїа своє́го· *И̑ да бу́детъ ре вамъ въ ѻ́правле́нїе су́да, в рожє́нїа ва́ша, въ всѣ́хъ се́ле́нїихъ ва́шихъ· всѧ́каго оу́бивша́го дш̑у, (су́дїа по словесе́мъ) пр̑е по́слухомъ да оу́бїетъ оу́бива́ю́щаго. (-)[27] по́слух (же) є́дінъ да не послу́шествуе́т (на́ сме́рть дш̑и)[28]· И̑ да не во́зме́те и̑скупа на дш̑и, ѡ̑ оу́бивша́го. повѣ́ну сущу є́му оу́бїенїю сме́ртїю оу́бо да оу́́мретъ· (И̑ да не во́зме́те и̑скупа, за́ душу ѡ̑ оу́бивша́го ви́нна́го сущаго на оу́бїенїе, сме́ртїю бо да оу́́мретъ·) [И̑][29] да не во́зметъ и̑скупа, на оу́бѣже́нїе во́ гр̑а оу́бѣженїа, да па́ки живе́тъ на землѝ, до́нде́же оу́́мретъ жре́цъ вели́кїи· И̑ да не поги́бне́ земла̀ оу́бїе́нїемъ на не́иже вы ѻ́бита́е-те. кро́вь бо сїа побїетъ зе́млю, и̑ не ѻ́чи́-стится земла̀ ѡ̑ кро́ви проли́а́нныа на не́и, толи́ко ѡ̑ кро́ви прослива́ю́щаго· [-][30] да не ѻ́скв-рънѝте земла̀, на не́иже живе́те [-][31]. на не́и-же а́зъ вселя́юся посредѣ ва́, а́зъ бо є́смь гь, вселя́ѧся средѣ сы́новъ і̑и̑левъ·

Глава 36

1 І прийшовши, князі родів синів Ґалаада: сина Махіра, сина Манасії, з племені синів Йосифа, і сказали перед Мойсеєм і перед Еліазаром-священиком, і перед князями домів родів ізраїльських синів, **2** і сказали: Нашому панові Господь заповів віддати землю, насліддя за жеребом, і
вищ. 27 ізраїльським синам; *і нашому панові заповів Господь дати насліддя Салпаада, нашого брата, його дочкам. **3** І будуть же: одному, з племені ізраїльських синів, жінками іншого племені; і забереться їхнє насліддя з насліддя наших батьків і додасться до насліддя племені, яким стануть жінками, – і відніметься з жеребу нашого насліддя. **4** Коли буде відпущення ізраїльських синів, і додасться їхнє насліддя до насліддя племені, яким лиш стануть жінками; і від насліддя племені нашого роду відлучиться їхнє насліддя. **5** І заповів Мойсей ізраїльським синам, за господнім наказом, кажучи: Так, праведно говорить плем'я синів Йосифа. **6** Це слово, яке Господь за-
тов. 1 повів дочкам Салпаада, кажучи: *Де лиш миле їм, хай будуть жінками, лише в племені батька свого хай будуть жінками. **7** І хай не зміниться насліддя ізраїльським синам: з племені до іншого племені. Бо кожний в насліддї племені свого роду – *так*
тов. 6 хай женяться ізраїльські сини. **8** *І кожна дочка, що є кревною, що держить насліддя, з племен ізраїльських синів, хай буде жінкою одному з пле-

ѓ̑ла, л̑з·

прїи́до́ша кн̑зи (ѡ̑чьствъ)[1], сы́нъ галаа́-довы́, сы́на махи́рова, сы́на манасі́ина, ѡ̑ племе́ни сы́новъ і̑ѻ́сифль. и̑ гл̑аша пр̑е моѷ̑сі́ѻ́мъ и̑ пр̑е є̑лїа́за́ромъ жерцѣ́, и̑ пр̑е кн̑зи домо́въ ѡ̑чьства, сы́новъ і̑и̑ле вы́· И̑ реко́-ша гс̑ю на́шему, повелѣ́ гь ѡ̑да́ти зе́млю, причастїа по жре́бии (и̑) сы́момъ і̑и̑левымъ. *и̑ вы́ їз
гс̑ю [на́шему][2] заповѣ́да гь. да́ти причастїе, са́лпаа́да бра́та на́шего дш̑е́ремъ є̑го· И̑ бу́ду̀ ли є̑ди́ному, ѡ̑ племени сы́новъ і̑и̑лев̑ (и̑на́го пле-ме́ни) в̑ же́ны, и̑ ѡ̑лу́чи́ѧ причастїе и̑хъ, ѡ̑ ѻ́дрьжа́нїа ѡ̑цъ на́ши́х. и̑ приложи́тся къ при-частїю племе́ни, и̑мже бу́ду̀ в̑ жены̀, и̑ ѡ̑ жребїа причастїа на́шего ѡ̑лу́чи́ѧ· ч̑ще бу-ду́тъ оу̑ ѡ̑на́тїе сы́новъ і̑и̑левъ, и̑ приложи́ѧ причастїе и̑, къ причастїю племе́не. и̑мже а́ще бу́ду́тъ в̑ жены. и̑ ѡ̑ причастїа племе́ни ѡ̑чьства ва́шего, ѡ̑лу́ча́ѧ причастїа и̑хъ· И̑ заповѣ́да моѷ̑сі́и сы́момъ і̑и̑левы́ по повелѣ́нїю гс̑ю гл̑а, сице (племе́ни сы́момъ і̑ѻ́сифлѐ гл̑ющи и̑́стинно)[3]· Сѐ слово є̑же заповѣ́да гь дш̑е́рѐ салпаа́довы́ гл̑ющи, *и̑дѣже а̑ще го́дѣ и̑ да товїа и
бу́ду̀ въ жены, ра́звѣ ѡ̑ сѐма ѡ̑чьства своє́го да бу́ду̀ въ же́ны· И̑ да не и̑зменится причастїе сы́новъ і̑и̑левъ, ѡ̑ племе́не въ плема̀ (и̑но)· И̑́ко ко́ждо въ причастїи племе́ни ѡ̑чьства свое́. да ѧ̑ же́на́ сы́нове і̑и̑леви· *И̑ всѧ́ка товїа ѕ
дш̑и оу̑жика сущи дръжа́ще причастїе ѡ̑ племе́ни сы́новъ і̑и̑левъ. є̑ди́ному ѡ̑ со́ньма ѡ̑чества

ѣ҃ да бꙋдꙋ́ жена̀, да оу҆жичествꙋю́тъ сы́нове і҃и҃леви, ко́ждо причáстїе ѡ҆ц҃а свое҃го. И҆ да не и҆зменꙋ́ѥтсѧ причáстїе ѡ҆ племе́ни, въ племѧ̀ и҃но. но́ ко́ждо въ причáщенїе свое да сѧ поѣ́млю́ сы́нове і҃и҃леви, ꙗ҆́коже повелѣ̀ г҃ь мои҃сі́ю, та́ко сътвори́ша дще́ри салпаа́довы. И҆ бы́ша [маа́ла, и҆][4] ферса и҆ е́гла, и҆ мі҃ха, и҆ нꙋѧ̀, [-][5] дще́ри салпаа́довы, бра́тїй сы́но҃ (-)[6] ѡ҆ со́нма манасі́и́на, сы́новъ і҃ѡсифль бы́ша же́ны, и҆ бы́сть причáстїе и҆хъ ѣ҆ племе́ни со́нма ѡ҆ц҃а и҆̀. Сі́и за́повѣди и҆ о҆правле́нїа и҆ сꙋды̀. ꙗ҆́же заповѣ́да г҃ь рꙋко́ю моисі́евою, на за́пади моа́ва, на і҃ѻрда́нѣ ѡ҆̀ ѥ҆рихо́на.

Коне́цъ, четвёртымъ кни́гамъ моисі́овымъ. И҆́маетъ в себѣ г҃ла, л҃з.

Кінець четвертих книг Мойсея. Має в собі 36 глав.

ПЯТЬ КНИГ МОИСЕЕВЫХ

П’ЯТІ КНИГИ МОЙСЕЯ ВТОРОЗАКОННЯ

Г҃ла, а҃

Глава 1

Сі́и словеса̀ и҆́хже г҃ла моисі́и всемꙋ і҃и҃лю, о҆́бонꙋ страну̀ і҃ѻрда́на. въ пꙋсты́ни на за́пады, бли҃ чрьмна́го [мо́ра][1] междꙋ фарáномъ [и҆][2] тофо́ломъ, и҆ лово́номъ и҆ а҃вло́номъ, и҆ злáтникомъ. Е҆ди́нъна́десѧть дн҃ї ѡ҆ хори́ва пꙋть до горы̀ сеи́ра. да́ждь до кадисва́рни. И҆ бысть въ м҃ѕ҃ е҃ лѣто, въ а҃і мц҃ѣ. въ а҃ дн҃ь мц҃а. г҃ла моисі́и къ вс҃ѣ сы́номъ і҃и҃левы҃мъ, по всемꙋ ели́ко заповѣ́да [ѥ҆мꙋ г҃ь][3] к нн҃. *По оу҆бі́е́нїи сі́о́на ц҃ра [а҃ммо́ррѣ́йска][4], жи́вшаго въ (а҃сево́не)[5]. і҃ (и҆о́га)[6] ц҃ра васа́нска, жи́вшаго въ а҃старо́ѳѣ, и҆ во е҆драѝ. Ѡ҆бо́ну (же) страну̀ і҃ѻрда́на въ землѝ моа́вли, нача̀ моисі́и проповѣ́дати зако́нъ сі́и г҃ла. Г҃ъ бг҃ъ на́шъ г҃ла на́мъ въ хори́вѣ г҃ла, довлѣ́ѥтъ ва҃ жи́ти въ горѣ сі́и҃. Ѡ҆брати́тесѧ, и҆ възда́игнетесѧ вы, и҆ вни́йдѣте въ гору а҃ммо́ррѣ́йскꙋ. и҆ къ всѣ́мъ насе́лникомꙋ҆, а҃ра́вы въ гору̀ и҆ полѧ́ну, и҆ на восто́къ, дꙋбра́вы, и҆ подо́лгъ мо́ра землѝ ханаа́йски. и҆ сꙋпротивꙋ дꙋбравы до рѣ́кы̀ вели́кїѧ ѥ҆ѵ҃фра́тъ. (И҆) [ѥ҆е][7] преда́ пр҃ѣ ва́ми зе́млю вше҃ше о҆́дрьжите (ю҆)[8], ѥ҆́же клѧ́хсѧ ѡ҆ц҃емъ ва́шимъ, а҃враа́мꙋ, (-)[9] і҃саа́кꙋ, (-)[10] і҃а́кововꙋ, да́ти [ю҆][11] и҃м҃ и҆ сѣмени и҃̑ по нн҃. И҆ рекохъ къ ва҃ во́ врема о҆́но г҃ла. не [могꙋ][12] [а҃зъ][13] е҆ди́нъ води́ ти ва҃. Г҃ъ бг҃ъ ва́шъ

1 Це слова, які сказав Мойсей всьому Ізраїлю по другій стороні Йордану, в пустині, близько Червоного моря, між Фараном, і Тофолом, і Ловоном, і Авлоном, і Златником. 2 Одинадцять днів з Хориву, дорога до гори Сиір, аж до Кадис-Варни. 3 І сталося в 40-у році, в 11-у місяці, в 1-у дні місяця: заговорив Мойсей до всіх ізраїльських синів за всім, що йому заповів Господь до них. 4 *Після того, як побили Сіона, амморейського царя, що жив в Асевоні, і Йоґа, васанського царя, що жив в Астароті і в Едраї. 5 На другому ж боці Йордану, в землі Моава, почав Мойсей проголошувати цей закон, кажучи: 6 Господь Бог наш заговорив до нас в Хориві, кажучи: Хай вистане вам жити в цій горі. 7 Поверніться і підведіться ви і ввійдіть до гори амореїв, і до всіх поселенців Арави, в гору і рівнину, і на схід долини, і вздовж моря Ханаанської землі, і Антилівану, до великої ріки Евфрат. 8 І ось Я передав перед вами землю – ввійшовши, унаслідуйте її, якою поклявся Я вашим батькам, Авраамові, Іссакові, Якову, її дати їм і їхньому насінню після них. 9 І сказав я до вас

мой4. 21

у тому часі, кажучи: Не можу я сам провадити вас. **10** Господь Бог ваш розмноживши вас, і ось ви сьогодні є так, як небесні зорі, кількістю. **11** Господь Бог ваших батьків додав вам так, що є ви тисяча раз помножені, і поблагословив вас, так як сказав Він вам. **12** Як можу я сам зносити ваші труди, і ваші тягарі, і вашу непокірливість? **13** Виберіть собі мудрих і второпних і розумних мужів у ваших племенах, і поставлю їх над вами вам старшинами. **14** І відповіли ви мені, і сказали: Добре слово, яке ти сказав вчинити. **15** І взяв я, з вас, мудрих і второпних, і розумних мужів; і настановив я їх, щоб владарювали над вами: тисяцькими, і сотниками, і п'ятдесятськими, і десятськими, і писарями суддям вашим. **16** І заповів я вашим суддям в тому часі, кажучи: Розсуджуйте між своїми братами, *і судіть по справедливості між чоловіком і між його братом, і між приходьком. **17** *Не зглядайтеся на обличчя на суді: судитимеш у малому і у великому, *не уступатимеш обличчю людини, бо суд є божий. Ця справа, яка лиш затяжкою буде у вас, принесете до мене, і послухаю її. **18** І я вам заповів у тому часі всі слова, які чинитимете. **19** І піднявшись з Хориву, ми пройшли всю ту велику і страшну пустелю, яку ви бачили в дорозі аморрейської гори, так як нам заповів Господь Бог наш, і ми прийшли до Кадис-Варни. **20** І сказав я вам: Прийдіть до аморрейської гори, яку Господь Бог ваш дає вам. **21** Гляньте, Господь Бог ваш передав перед вашим лицем землю, ввійшовши, візьміть, так як і вам сказав Господь Бог ваших батьків, не бійтеся ані не жахайтеся. **22** І прийшли ви всі до мене, і сказали мені: *Пошлемо мужів перед нами, хай простежать землю, і дадуть нам відповідь і дорогу, якою дійдемо до неї, і міста, до яких нам треба ввійти. **23** І сподобалося мені це слово, і я взяв з вас 12 мужів: одного мужа з кожного племені. **24** *І повернувшись, піднялися на гору, і прийшли до долини грона, і обстежили її. **25** І взяли в руки свої з плодів землі, і принесли до нас, і говорили: Добра земля, яку нам дає Господь Бог. **26** І ви не забажали ввійти, і ви не послухали слів Господа Бога вашого. **27** І ви нарікали у своїх шатрах, і сказали: Задля ненависті вивів нас Господь з єгипетської землі, щоб видати нас в руки амореїв, щоб вигубити нас. **28** Куди ми підемо? Брати ж наші відвернули наші серця, кажучи: Народ є численний і сильніший від нас, і великі міста оточені муром до неба, але ми там побачили й синів

ів. 7 пет1. 1 мой3. 19 при. 19 сир. 42 як. 2 мой4. 13 мой4. 13

оумножилъ ва̑ и ѓе ѣстѣ днє̑, ѩко звѣзды нєбныа множествомъ. Гъ бъ ѡц҃ъ ва̑шихъ приложѝ ва̑мъ, ѩко ѣстѣ тысѹща кра̀тъ (оумно̀жени) и блви васъ, ѩкоже глалъ ѣсть ва̑. Ка̀ко могѹ самъ носи́ти трѹдьı̀ ваша, и тя́жести ваша и пра̀ ваша, изберѝте себѣ мужа мѹдры и оумѣтела и смыслены, въ племе́нехъ вашй. и да поста́влю ихъ [на̑ ва́ми][14] стрѣшины ва́мъ. И ѿвѣщасте ми и рекосте добрѡ сло́во ѣже глалъ ѣси сътвори́ти. И поа̑ ѿ ва̑ мужи мѹдры, и оумѣтелны и смыслены. и поста́вихъ ихъ владѣти на̑ вами тысѹщники, и со́тники и пѧтьдеся́тники, и деся́тники, и кни́гочїа, сѹдїа́мъ вашй. И заповѣ́дахъ сѹдїа́мъ вашим в то̀ вре́ма глѧ ра̑сѹжда́йте между бра́тїею своє̀ю, *и сѹди́те по пра́вдѣ межѝ мужемъ и ме́жду бра́томъ [его̀][15], и между прише́лцемъ [-][16]. *Не зри́те лица̀ въ сѹдѣ, по ма́лу и по вели́ку сѹдиши *не сумня́ѧ лица̀ чл҃ча сѹдъ бо̀ бжїи ѣсть. ѣи рѣчь ѩже а̑ще жестока бѹдетъ ѡ̀ васъ, принесѝте [-][17] до менє̀ и да слы́шѹ ю̑. И заповѣ́дахъ ва́мъ въ вре́ма о̑но вс҃а словеса̀ ѩ́же сътвори́те. И воздвигшеся ѿ хори́ва пройдо́хо̑ всю пѹсты́ню вели́кѹю, и стра́шнѹю о̑нѹ, ю̑же ви́дѣсте. въ пѹтѝ горы̀ (а̑ммо́рреиски)[18], ѩко заповѣда [на́мъ гь бъ на́шъ][19], и прїидохо́м до кадисва́рнїи. И рекохъ ва̑, прїидѣте до горы̀ [а̑ммо́рреиски][20], (на̑же) гь бъ нашъ да́етъ ва̑ ви́дите, преда̑ ѣсть [-][21] гь бъ вашъ, пре̑ лице́мъ вашй зе́млю, вше́дше прїимѣте. ѩкоже глѧ гь бъ ѡц҃ъ ва́шихъ (и) вамъ, не бо́итеся ни оужаса́йтеся. И прїидосте къ мнѣ вси и рекосте [мѝн][22]. *да по́слемъ мужа пре̑ на́ми [-][23] да соглада́ю̑ [-][24] зе́млю. и повѣ́дятъ ны ѡц҃ѣтъ [и][25] пѹть имже доидемъ ѥ̀, и гра́ды в на́же (ны) ѣсть вни́ти (-)[26]. И оугѡно̀ бысть (слово (сѣ) предо мно́ю)[27]. и поа̑хъ ѿ ва̑, ѣ, мужа. мужа ѣди́наго ѿ (коѣгождо) племе́ни. *И ѡбратившеся възыдо́ша на́ гору, и прїидоша до (бе́ри)[28] грезно́вныа, и соглада́ша ю̑. И взя́ша в рѹцѣ своѝ ѿ плода̀ землѝ, и принесо́ша к на̑. и глахѹ бл҃га́ѧ земла̀ ю̑же (вда́етъ гь бъ (-)[29] на̑)[30]. И не въсхотѣ́сте вни́ти, ни́же послѹшасте гл҃ъ га ба ва́шего. И възроптя́сте в кѹщахъ свои́хъ и рекосте, (ненави́сти ради)[31] изведѐ ны [гь][32] и(з) земла̀ ѣгѵ̀петскїа, преда́ти насъ в рѹцѣ [а̑мморе́истѣ][33], потребѝти на̑. Ка́мо мы възыдем, братїа (же) наша ѡбрати́ша [ср҃ца наша][34] глюще. ѩзы̑ мно́гъ [-][35] и кр҃пча́йши насъ, и гра́ди вели́цѣ [-][36] оутврьжены до

нб҃си. и҆̂ о҆ и҆̂ сн҃ы гига́нъстовы ви́дѣхъ̀ та́мо. и҆̂
гл҃ахъ къ ва҃ не оу҆жаса́йтеся и҆̂ не бо́йтеся ѡ҆̀
ни́хъ· г҃ь б҃ъ на́шъ пр҃е҆хода́и пр҃е҆ лицемъ
ва́шимъ то́й повою́етъ и҆̂хъ с ва́ми, по всемоу
е҆ли́ко сътвори҆̀ ва́мъ, въ земли҆̀ е҆гу҆́петъстѣи
|пр҃е҆ о҆́чима ва́шима|[37]· и҆̂ въ пустыни се́й ю҆́же
ви́дѣсте ꙗ҆́ко въспита́ тебѐ г҃ь б҃ъ тво́и,
ꙗ҆́коже мѣ́кіи |чл҃къ пита́е҆́|[38] сн҃а своего҆̂, по всемоу
пути҆̀ во́ньже ходи́сте. дондеже прі҆и́до́сте до
мѣ́ста сего҆̀, (и҆̂о)[39] въ словесѝ се́мъ не вѣ́роваасте
г҃ви б҃у ва́шемоу. и҆́же пр҃е҆ходитъ пр҃е҆ ва́ми въ
поу҃ть, и҆збра́ти вамъ мѣ́сто. *водѧ҆̀ васъ
о҆́гне́мъ но́щіею, показа́ѧ ва҃ поу҃ть и҆́мже и҆́ти҆̀ по
немъ. и҆̂ о҆́блакомъ дн҃ію· и҆̂ оу҆слы́ша г҃ь |б҃ъ|[40]
гла҃ словесъ ва́ш҃и. и҆̂ (разгнѣ́вася и҆̂)[41] кля́тсѧ
г҃ѧ· *а҆́ще оу҆́зритъ кт҃о ѡ҆̀ мужъ сихъ зе́млю
бл҃гую сію. е҆ю́же |а҆́зъ|[42] клахсѧ ѡ҆̀ц҃е҆̂ и҆́хъ.
развѣ хале́ва сн҃а |е҆фдо́нина|[43] сіи оу҆́зритъ ю҆̀. (-)[44]
семоу (же) да҃ зе́млю на нюже вострупи́лъ е҆́сть,
и҆̂ сно́мъ е҆́го, понеже прилежа́ г҃ви· *и҆̂ на́ ма р҃а҆̂
гнѣ́вася г҃ь ва҃ ра́ди рекі҆и, ни́же ты ви́деши
та́мо· |и҆̂о|[45] і҆сусъ сн҃ъ навѹ̀нъ и҆́же стои́тъ
пр҃е҆ тобо́ю, сіи ви́детъ та́мо |в и҆́ю|[46], сего҆̀
оу҆́кѣпи҆̀ ꙗ҆́ко сіи причаститъ ю҆̀ і҆̈а҃ію· |и҆̂ о҆́тро-
ча́та ва́ши и҆́хже гл҃асте въ плене́нїи бу҆-
дутъ|[47], и҆̂ вса́́ко о҆́трока мла́до е҆́же не вѣ́сть
дне҆̂ добра҆̀ |и҆̂|[48] зла҆̀, сіи ви́дѹ та́мо, и҆̂ си́мъ
дамъ ю҆̀ и҆̂ сіи причаста́тъ ю҆̀· (-)[49] вы́ (же)
о҆́бративъшися въполъчи́стеся въ пустыню
поу҃т҃е҆̂ къ чермно́моу мо́рю· *и҆̂ гл҃асте (ре́кѹще)[50]
къ мнѣ̀ съгрѣшихомъ, пр҃е҆ г҃мъ б҃мъ на́шимъ
мы. (-)[51] ш҃е҆́ше да ся҃ свѣче́мъ, по всемоу е҆ли́ко
заповѣ́да г҃ь б҃ъ на́шъ на҃· и҆̂ възе́мъ ко́ждо
со҃ю҆ |сво́и ра́тныи|[52], и҆̂ собра́вшеся в҃зыидо́сте
на гоꙋ· и҆̂ рече г҃ь къ мнѣ̀ рцы҆̀ и҃ да не вы-
хо́дятъ ни́же секу҆тся, нѣ́смь бо с (ни́ми)[53].
и҆̂ да не пробѣгнутъ пр҃е҆ врагѝ ва́шими· и҆̂
гл҃ахъ къ ва҃ (-)[54] не послѹша́сте менѐ, и҆̂ пре-
ступи́сте сло҃во г҃не҃. и҆̂ възнѹди́вшеся възыи-
до́сте на гоꙋ· и҆̂ (сш҃е҆́)[55] |а҆́мо҃рѣи|[56] живы́и на
горѣ̀ то́й проти́ву ва́мъ, и҆̂ прогна҆̀ вы ꙗ҆́ко
(пчела́й творя́тъ)[57], і҆ и҆́зби́ша вы ѡ҆̀ сеи́ра до
е҆́рмы, (тогда҆̀ възврати́стеся)· и҆̂ сѣ́дше пла́-
каасте пр҃е҆ г҃мъ и҆̂ не послѹша г҃ь гла́са ва́шего,
и҆̂ не вня҃ ва́мъ· и҆̂ сѣ́дѣсте в кади́си дн҃и
мно́ги е҆ли́ко дн҃іи тогда҆̀ сѣ́дѣ́сте·

ґіґантів. **29** І я сказав до вас: Не лякайтеся і не бійтеся їх. **30** Господь Бог наш, що йде перед вашим лицем, він з вами воюватиме проти них за всім, що вчинив вам в єгипетській землі, перед вашими очима. **31** І в цій пустелі, як бачили ви, як кормив тебе Господь Бог твій, так, як яка людина кормить свого сина, по всій дорозі, по якій ви ходили, доки не прийшли ви до цього місця. **32** Але в цій справі ви не повірили Господеві Богові вашому, **33** який іде перед вами в дорозі, щоб вибрати вам місце, *провадячи вас огнем вночі, показуючи вам дорогу, по якій іти, по ній, і вдень у хмарі. **34** І почув Господь Бог голос ваших слів, і розгнівався, і поклявся, кажучи: **35** *Невже побачить хто з цих мужів цю добру землю, якою я поклявся їхнім батькам? **36** За винятком Халева, сина Єфтони; цей побачить її, цьому ж дам землю, до якої ввійшов, і його синам, тому що він пристав до Господа. **37** *І на мене Господь розгнівався через вас, кажучи: Ані ти туди не ввійдеш. **38** Але Ісус, син Навина, що стоїть перед тобою, цей туди ввійде, до неї; його підкріпи, тому що він унаслідує її Ізраїлеві. **39** І ваші діти, про яких ви сказали: В полоні будуть, і кожна молода дитина, яка сьогодні не знає добро і зло – ці туди ввійдуть, і цим її дам, і ці її унаслідують. **40** Ви ж, повернувшись, пішли лавами в пустиню, дорогою до Червоного моря. **41** *І відповіли ви, кажучи до мене: Згрішили ми перед Господом Богом нашим; ми, піднявшись, воюватимемо згідно з усім, що заповів нам Господь Бог наш. І кожний, взявши своє воєнне знаряддя і зібравшись, піднялися ви на гору. **42** І Господь сказав до мене: Скажи їм хай не виходять ані не воюють, бо Я не є з ними, і хай не втечуть перед своїми ворогами. **43** І я сказав до вас, *та* ви мене не послухали, і ви переступили Господнє слово, і силою піднялися ви на гору. **44** І амморей, що жив на тій горі, зійшовши проти вас, і прогнав вас, так як чинять бджолам; і вибили вас від Сиіра до Ерми, тоді ви повернулися; **45** і сівши, плакали ви перед Господом, і Господь не вислухав вашого голосу і не прислухався до вас. **46** І ви сиділи в Кадісі багато днів. Скільки днів тоді ви сиділи?

в҃ мѳ҃ г҃і

мой2. 13

д҃ мѳ҃ д҃і и҆̈ і҆̈в е҆́вре҃о҃ г҃

мой4. 14 і 26 єв. 3

д҃ мѳ҃ і҆̈ нн҃ѣ г҃ д҃ и҆̈ а҆̈л

мой4. 20 ниж. 3 4 і 32

д҃ мѳ҃ ѕ҃і

мой4. 16

Глава 2

1 І повернувшись, підвелися ми до пустині дорогою Червоного моря, так як сказав Господь до мене, і ми обходили гору Сиір багато днів. **2** І сказав Господь до мене: **3** Вистане вам обходити цю гору, повернiться, отже, на північ. **4** І заповіси народові, кажучи: Ви пройдете через кордони ваших братів, синів Ісава, які живуть в Сиірі, і побояться вас, *і* дуже жахаються. **5** Не вчините з ними війни, бо Я не дав вам з землі їхньої ані стопу ноги, бо Я дав гору Сиір в наслiддя синам Ісава. **6** Сріблом купите собі їжу в них і їстимете; в міру візьмете воду в них, за гроші, щоб пити. **7** Бо Господь Бог твій поблагословив тебе в кожному ділі твоїх рук. Пізнай, як ти пройшов цю велику і страшну пустелю. Ось 40 літ Господь Бог твій з тобою, і не забракло вам нічого. **8** І ми пройшли попри братів своїх, синів Ісава, що живуть в Сиірі, при арадській дорозі, від Елона і від Гасіон-Гавера. І повернувшись, ми пройшли дорогою в моавську
пар2. 20 пустелю. **9** *І Господь сказав до мене: Не ворогуйте з моавітами, і не зробите з ними війни, бо Я не дав вам з їхньої землі в наслiддя, бо синам Лота дав Я унаслідувати Ароір. **10** І омини ж раніше сиділи на ній, і великий і численний народ, і сильний, так як і енакини, **11** рафаїнами вважаються і ці, так як енакини, і моавіти називають їх йоминами. **12** І в Сиірі раніше сидів Хорей, але сини Ісава знищили їх і викорінили їх від лиця *їхнього,* і поселилися замість них – таким чином повівся Ізраїль з землею його наслiддя, яку Господь дав їм. **13** Тепер, отже, ви встаньте і підведіться, і перейдете долину Зарефа. **14** І *дні*, в які відійшли ми з Кадис-Варни, доки не перейшли долину Зарефа, 30 і 8 літ, доки не впало все покоління мужів-вояків з табору, так як клявся їм Господь. **15** І Божа рука була на них, щоб вигубити їх з табору, доки не впали. **16** І сталося, коли впали всі мужі-вояки, умираючи з-посеред народу, **17** і промовив Господь до мене, кажучи: **18** Ти сьогодні ж перейдеш границями Моава і Ароіра. **19** Прийшовши близько до синів Аммана, не ворогуйте з ними, і не зробите з ними війни, бо не дам тобі в наслiддя землі синів Аммона, бо синам Лота дав Я в наслiддя, **20** Вона називається землею рафаїнів. Бо на ній раніше жили рафаїни, амонитяни ж називають їх зоминами, **21** вели-

Гл҃а, в҃·

Ѡ҆бъзвратившесѧ въздвигохомсѧ въ пустыню путь мора чермнаго, ꙗкоже гл҃а гь ко мнѣ. и҆ ѡ҆быходихом҆ гору, сеиръ, дни многи. и҆ рече гь ко мнѣ, довлѣетъ ва҃ ѡ҆бъхождати гору сію, возвратистесѧ оу҆бо къ сѣверу· и҆ людемъ заповѣжды гл҃а, вы проидѣте по предѣлѡ҃ братїа вашеа сѡновъ ѡ҆савовыхъ живущихъ въ сеирѣ. и҆ оу҆боѧтсѧ ва҃, (-)[1] оу҆жаснутсѧ сѣло· не съставите с ними рати, не (дахъ)[2] бо вамъ ѡ҆ земла҆ ихъ, ниже стопы ноги҆, ꙗко въ причастїе дахъ [сѡмъ ѡ҆савовы҃]ѡ҃[3] гору сеиръ· [Сребромъ]ѡ҃[4] пищу купите (себѣ) оу҆ нихъ и҆ ѧдите, (-)[5] воду въ мѣру возмете ѡ҆ нихъ, на цѣнѣ (да)[6] піете· гь бо ѥ҆ст҃ъ [твои]ѡ҃[7] бл҃вилъ ѥ҆стъ тебѣ въ всѣ҃ дѣло рукы твоею. разумѣи ꙗко проиде пустыню велику҃ю и҆ страшную сію. ѕе҃ м҃, лѣтъ гь ѥ҆ст҃ъ твои с тобою, [и҆]ѡ҃[8] не проси словесы҆· и҆ минухомъ братїю свою сѡны ѡ҆савла҆, живущаа҆ в сеирѣ оу҆ пути҆ (а҆раѳскаго)ѡ҃[9] ѡ҆ ѥ҆лона, и҆ ѡ҆ гасїона гавера, и҆ възвратившесѧ преидохомъ путь въ пустыню моавлю· *и҆ рече ѕ҃ в҃ пара҆ і҃ѳ҃
гь къ мнѣ, не совраждутесѧ моавитомъ, и҆ не съставите с ними рати, не (дахъ)[10] бо вамъ ѡ҆ земла҆ и҆ въ причастїе, сѡмъ бо лотовомъ далъ ѥ҆смь ароиръ причастити· [и҆]ѡ҃[11] ѻ҆мины (бо) прѣже сѣдахў в неи҆ (и҆ чадь)[12] велика и҆ много и҆ крѣпка, ꙗкоже (и҆) ѥ҆наки҆нъ рафаинъ, гл҃ютсѧ и҆ сіи, ꙗкоже [ѥ҆наки҆ни]ѡ҃[13] и҆ моавитѣ прозываю҃ а҆ (и҆) (ѻ҆мины)ѡ҃[14]· и҆ въ сеирѣ сѣдаше [хорѣи]ѡ҃[15] прежде. (но)ѡ҃[16] сѡнове ѡ҆савовы, потребиша а҆, і҆ искорениша а҆, ѡ҆ лица҆ (-)[17] и҆ вселишасѧ въ ихъ мѣста. и҆мѥже ѻ҆бразомъ съставѝ їи҃ль на земли҆ причастїа ѥ҆го, ꙗже далъ ѥ҆стъ гь и҆мъ· Нын҃ѣ оу҆бо (вы) въстанете и҆ въздвигнитесѧ [-]ѡ҃[18], и҆ проидете дебрь [зарефову҃]ѡ҃[19] [-]ѡ҃[20]. и҆ (ни)ѡ҃[21] ꙗже ѡ҆и҆дохом҆ ѡ҆ кадис варніи҆ дондеже преидохомъ дебрь зарефову҃, л҃ и҆ и҆, лѣт҃ъ. дондеже паде҆ вѣ҃ рожденїе мужь воинскы҆ ѡ҆ полка. ꙗкоже клаⷭтсѧ [и҆мъ гь]ѡ҃[22]· и҆ рука҆ бжїа бѧше на ни҆хъ, погубити а҆ ѡ҆ полка. дондеже падоша· и҆ бысть вънегда҆ падоша вси҃ мужи воинстїи оу҆мирающе ѡ҆ средѝ людїи· и҆ рече гь къ мнѣ гл҃а. ты҃ преидеши днесь (же) предѣлы моавлими, (и҆) ароировыми· (Пришѣ҃ше)ѡ҃[23] блі҃ сѡновъ а҆ммановыхъ не съвраждутесѧ ы҆, и҆ не съставите с ними рати, не [да҃]ѡ҃[24] бо [тебѣ]ѡ҃[25] ѡ҆ земла҆ сѡновъ а҆ммоновыѫ҆ [-]ѡ҃[26] во причастїе. ꙗко сѡмъ лотовымъ да҃ (-)ѡ҃[27] во причастїе· Земла҆ рафаинъска҆ именуетсѧ. (-)ѡ҃[28] (рафаины бо на неи҆ прежде живахў)ѡ҃[29], (-)ѡ҃[30] [а҆монитане]ѡ҃[31] (же)

прозыва́ютъ и҃хъ (зомии́мъ)[32]. и҃зы́къ вели́й (-)[33] мно́гъ и҃ кръпо́къ. и҃коже [и҃][34] є҃наки́мы, и҃ погубѝ а҆̀ гь ѡ҃ лица҃ и҃хъ, и҃ прїа́ша причасти́а и҃ всели́шасѧ въ и҃хъ мѣсто, (и҃) [до (сего́ дн҃ѧ)[35]][36]. и҃́коже [сътвори́][37] сѝомъ їса́вовы҃ї живу́щи҃ в сеи́рѣ. и҃́же о҆́разо҃ потреби́ша [хоре́ѧ][38] ѡ҃ лица҃ свое҃́. и҃ причасти́шасѧ [в ни҃][39] и҃ всели́шасѧ въ и҃̀ мѣсто, (и҃) до (сего́ дн҃е)[40]. и҃̀ є҃вє́и живу́щїа, въ (а҆ро́дѣ)[41] до га́зы, (-)[42] [кападокїи́][43] ше҃́ше и҃зъ [кападокїи́][44] потреби́ша а҆̀, и҃ всели́шасѧ во и҃́хъ мѣсто· нн҃ѣ оу҆́бо въста́нѣте (вы)[45] въздви́гнѣтесѧ и҃ пройдѣте вы дє́брь а҆рно́ню, є҃е преда҃́ в рꙋ́цѣ твою҃ сїо́на ц҃рѧ є҃сево́на, (и҃) [а҆мморре́иска][46]. и҃ зе҃́лю є҃го начни҃ причаща́ти. сътвори҃ с ни́ми ра́ть дн҃е́шнїи дн҃ь· (нн҃ѣ) начну҃ дати тре́петъ [-][47] и҃ стра҃́ твои́ пре҃́ лице҃́ всѣмъ (страна́м҃)[48] и҃же (сꙋ́ть) по҃ нб҃с҃́. о҆́ни (же) слы́шавшеи и҃́ма твоѐ възъмату́тсѧ. и҃ болѣзнь прїимꙋ́тъ ѡ҃ лица҃ твоє҃́го· *и҃̀ послахъ послы҃ ѡ҃ пусты́ня кедемо́дъ къ сїо́ну ц҃рю (а҆сево́ню)[49], словесы҃ ми́рны гл҃ѧ· да́ прои́ду сквозѣ зе́млю твою҃ по пꙋти҃̀ прои́ду и҃ не съвраща́ꙋсѧ и҃̀ни на́ десно и҃̀ни на́ лѣво· пи́щу на цѣнѣ да (мы҃ї)[50] даси, и҃ ѩ҆́мъ. и҃ во́ду на цѣнѣ даси҃̀ (-)[51] и҃ пїю, ра́зѣ то́чїю (нога́ма [мои́ма][52] прои́ду)[53]. и҃́коже сътвори́ша мѝ сѝве їса́вови живу́щїи въ сеи́рѣ, и҃ моа́вити живу́щїи въ (и҃ро́рѣ)[54]. до́ндеже прои́ду ї҆о҆рда́нъ на́ зе́млю на҃́же гь бг҃ъ нашъ да́етъ на҃̀. и҃ не вѣсхо́тѣ сїо́нъ ц҃рь а҆сево́нь да мин҃е҃́ сквозѣ ю҃̀, на҃́ко о҆́жесточи҃̀ гь бг҃ъ нашъ дх҃ъ є҃го, и҃ оу҆́кръпи҃̀ ср҃це є҃го да преда́стъ в рꙋ́цѣ твою҃ въ [-][55] [-][56] (дн҃е́шнїи дн҃ь)[57]· и҃̀ рече гь къ мн҃ѣ *се начна́хъ, предаа́ти пре҃́ лицемъ твои́мъ сїо́на ц҃рѧ (а҆сево́нѧ)[58] [и҃][59] [а҆мморе́иска][60] и҃ зе́млю є҃го, [и҃][61] начина́и причаща́ти зе́млю є҃го· (-)[62] и҃зы́де сїо́нъ [ц҃рь (а҆сево́нь)[63]][64] проти́ву на҃̀ самъ и҃ вс҃и лю́дїе є҃го на́ брань, въ я҃́су· и҃̀ предалъ и҃̀ гь бг҃ъ нашъ пре҃́ лицемъ нашимъ [въ рꙋ́цѣ наши][65], и҃ оу҆би́хо҃̀ є҃го и҃ сн҃ы є҃го, и҃ вс҃ѧ лю́ди є҃го· и҃̀ о҆́дръжа́хомъ вс҃ѧ гра́ды [є҃го][66] во (о҆́но вре́мѧ)[67], и҃ поби́хомъ [вс҃ѧ грады][68] и҃ногда҃ и҃ же́ны и҃̀х и҃ дѣти҃̀ и҃̀ не о҆ста́вихомъ живы· ра́зѣ ско́тъ плѣнихо҃̀ [себѣ][69] і҆ и҃мѣнїа гра҃́ны взя́хо҃̀· ѡ҃ а҆ро́нра. и҃́же є҃сть оу҆́стїе водотеча а҆рно́нѧ и҃ гра҃́ и҃́же є҃сть в дє́бри, и҃ до горы҃ї (гала́довы҃)[70]. [и҃][71] не бы҃сть гра҃́ оу҆целѣ́вы҃и на҃̀, вс҃ѧ преда҃́ гь бг҃ъ нашъ в рꙋ́цѣ наши· ра́зѣ вѣ земли҃̀ сн҃овъ а҆мма́нихъ, не приступа́хо҃̀, (и҃) вс҃ѧ съдръжа́щаасѧ ѣ҆ водоте́чею (и҃а҃ва́ковою)[72], и҃ гра́ды и҃́же въ гора҃́. на҃́ко҃̀ повелѣ [-][73] гь бг҃ъ на́шъ·

кий, численний і сильний народ, так як і енакими; і вигубив їх Господь з-перед їхнього лиця, і взяли насліддя, і поселилися замість них, і до цього дня. **22** Так як зробив синам Ісава, що мешкають в Сиірі, таким видом, яким вигубив Хорея з-перед свого лиця, і унаслідували в них, і поселилися замість них, і до цього дня. **23** І евеї, що живуть в Ароті, – до Ґази, *і* Кападокії, що вийшли з Кападокії, – вигубили їх і поселилися замість них. **24** Тепер, отже, встаньте ви, підведіться, і пройдіть ви долину Арнона. Ось Я передав в твої руки Сіона, царя асевонського і амморрейського, і його землю. Починай успадковувати, зроби з ними війну в сьогоднішньому дні. **25** Тепер почну давати тремтіння і твій страх перед лицем всіх країн, які є під небом; вони ж, почувши твоє ім'я, жахатимуться, і болі охоплять від твого лиця. **26** *І я послав послів з пустині Кедемот до Сіона, асевонського царя, з словами мирними, кажучи: **27** Перейду через твою землю, пройду по дорозі і не зверну ані направо, ані на-ліво. **28** Їжу нам даси за срібло і їстиму, і воду даси за срібло і питиму. Тільки моїми ногами пройду, **29** так як зробили зі мною сини Ісава, що живуть в Сиірі, і моавіти, що живуть в Ірорі; доки не перейду Йордан до землі, яку Господь Бог наш дає нам. **30** І не забажав Сіон, асевонський цар, щоб пройшли ми через неї, бо твердим вчинив Господь Бог наш його дух, і скріпив його серце, щоб видати в твої руки в сьогоднішньому дні. **31** І сказав Господь до мене: *Ось Я почав передавати перед твоїм лицем Сіона, царя асевонського і амморейського, і його землю; і починай унаслідувати його землю. **32** Вийшов Сіон, цар асевонський, нам назустріч, сам і ввесь його народ на війну до Яси. **33** І передав його Господь Бог наш перед нашим лицем, у наші руки; і ми вбили його, і його синів, і ввесь його народ. **34** І ми заволоділи всіма його містами в тому часі і вигубили кожне місто, також і їхніх жінок, і їхніх дітей, ми не зоставили живого. **35** Тільки ми забрали собі в полон скот, і взяли ми маєток міст: **36** від Ароіра, що є гирло потоку Арнона, і міста, що є в долині, і до гори Ґалада. І не було міста, що уціліло від нас, всі передав Господь Бог наш у наші руки. **37** Лише до землі синів Аммана ми не приступали, і до всього, що разом з потоком Явок, і до міст, що в гірській околиці, так як заповів нам Господь Бог наш.

Глава 3

мой4. 21 ниж. 29

1 І *повернувшись, ми вийшли дорогою, що до Васану. І вийшов Іоґ, цар васанський, нам назустріч, сам і ввесь його народ з ним на війну до Адраїна. **2** І сказав Господь до мене: Не бійся його, бо в твої руки передав Я його і ввесь його народ, і всю його землю. І зробиш йому так, як ти вчинив Сіонові, цареві амморрейському, який жив в Асевоні. **3** І передав його Господь Бог наш у наші руки і Оґа, царя васанського, і ввесь його народ; і ми вигубили його, доки не осталося з них плем'я. **4** І ми заволоділи всіма їхніми містами в тому часі, і не було міста, якого ми у них не взяли: 60 міст і всі околиці Аргова, царя Оґа в Асані. **5** Всі кріпкі міста з високою охороною, брами і засуви, за винятком дуже численних ферзейських міст. **6** І ми вигубили їх так, як ми вчинили Сіонові, цареві асевонському. І ми вигубили всі їхні міста разом і їхніх жінок, і дітей. **7** Ввесь же їхній скот і здобич міст взяли ми собі в полон. **8** І ми взяли в тому часі землю з рук двох амморрейських царів, які були на цій стороні Йордану: від потоку Арнона до гори Аермона, **9** – фінікійці ж називають Аермон Санііром, амморреї же називають його Санир, – **10** всі міста Мисорова і всього Ґалаада, і всього Васана, аж до Елхи і до Йордану, всі міста царства Оґа в Васані. **11** Бо лишень Іоґ, місто царя Васана, осталося з Рафаїна. Ось його ліжко, залізне ліжко, ось воно є на краю синів аммановых: 9 ліктів – його довжина і 4 лікті – його ширина, ліктем людини. **12** *І ту землю ми одержали в тому часі: від Ароіра, який є при гирлі потоку Арнона, і пів гори Ґалаад, і їхні міста дав я Рувимові і Ґадові. **13** І остале Ґалааду, всього царства Васана і Оґа, дав я половині племені Манассії, і всю околицю довкруги Аргова, ввесь Васан, їхньою вважатиметься земля Рафаїна. **14** І Аїр же, син Манасії, взяв всю околицю Аргова, до границь ґаргасинських. І Махетей назвав його – Яир, за іменем своїм Васан і Авот, до цього дня. **15** Махірові ж дав я Ґалаад. **16** І Рувимові і Ґадові дав я від Ґалааду аж до потоку Арнона, посеред потоку границь, і до Явока, потоку границі синів Амана; **17** і Рава ж, і Йордан, границя від Махенерету до моря Аравського і моря Солоного, до Асидоха-Фазґи, зі сходу. **18** І я заповів вам у тому часі, кажучи:

мой4. 32

Гл҃а, г҃.

Обративше́сѧ* вꙑзыдо́хѡ̀ пꙋте́мъ и҆же и҆съ васа́ну. І҆ и҆зы́де, (и҆̀) о́гъ цр҃ь васа́нь проти́ву намъ, са́мъ и҆̀ вс҃и лю́дїе є҆го̀ [с ни́мъ]1 на́ брань въ [а҆драи́нъ]2. И҆̀ речѐ г҃ь и҆съ мн҃ѣ не бо́йсѧ є҆го̀ ꙗ҆ко въ рꙋцѣ твое҆̀ преда́ѭ є҆го̀ и҆̀ вс҃ѧ лю́дїе є҆го̀ и҆̀ всю̀ зе́млю є҆го̀. И҆̀ сътвори́ши є҆мꙋ ꙗ҆коже сътворѝ сїо́ну цр҃ю [а҆мморре́йскꙋ]3, и҆же жи҆̀ въ [а҆сево́нѣ]4. И҆̀ преда̀ и҆̀ г҃ь бг҃ъ нш҃ь въ рꙋцѣ на́ши, и҆̀ о́га цр҃ѧ васа́на и҆̀ вс҃ѧ лю́дїе є҆го̀ і҆ и҆зби́хѡ̀ є҆го̀ до́ндеже не о҆ста̀ ѡ҆̀ (ни҆̀ плема)5. И҆̀ взѧ́хомъ вс҃ѧ гра́ды и҆̀хъ вꙑ҆ врема о҆́но. [и҆̀]6 не бы́сть гра́да є҆гоже не взѧ́хомъ ѡ҆̀ ни́хъ, ѯ҃, гра́дъ· [и҆̀]7 вс҃ѧ предѣ́лы а҆́ргобы цр҃ѧ о҆́гова, въ (а҆са́нѣ)8. Вс҃ѧ̀ гра́ды тве́рды граждє́нїемъ вы́сокимъ, вра́та и҆̀ заско́вы, ра́звѣ гра́ды (ферзе́йски)9 мно́ги зѣ́ло· [и҆̀]10 потребля́хомъ и҆̀ѫ̀, ꙗ҆коже сътвори́хомъ сїо́ну цр҃ю (а҆сево́ню)11. И҆̀ потребля́хомъ вс҃ѧ гра́ды (и҆̀) вꙑкꙋпи́хомъ и҆̀ же́ны и҆̀ и҆̀ ча́да· (-)12 вс҃ѧ (же) ско́ты [и҆̀]13, и҆̀ кори́сти гра́ныѧ плѣни́хѡ̀ себѣ̀· И҆̀ взѧ́хомъ в҃ то҆̀ вре́ма зе́млю ѡ҆̀ рꙋкꙋ двою̀ цр҃ю [а҆мморре́йскꙋ]14. и҆же бы́ша о҆̀ сію̀ стра́нꙋ и҆о҆рда́на. ѡ҆̀ водотє́ча а҆рно́на до горы́ а҆е́рмони· финикѣ́и же. прозыва́ютъ [е҆рмона]15 (сани́ръ)16· (-)17 [ѱ҆мморрѣ́и]18 (же) (прозываю)19 и҆̀ сани́ръ· вс҃и грады мисо́ровы и҆̀ всего галаа́да, и҆̀ всего васа́на, да́жды до [е҆лхи]20. И҆̀ (до і҆о҆рда́на)21 (вс҃ѧ) гра́ды цр҃твїа о҆́гова въ васа́нѣ· ꙗ҆ко точїю (и҆̀) о҆́гъ (гра҃) цр҃ь васа́нь о҆ста̀ ѡ҆̀ [рафаи́ма]22. є҆е о҆́дръ є҆го̀ о҆́дръ желѣ́зенъ, є҆е то́и (є҆сть) на краи сн҃овъ а҆мма́новы҃, д҃, лакто́ть длъгота̀ є҆го̀, и҆̀ д҃, ла́кти широта̀ є҆го̀. ла́ктемъ мꙋжє́скимъ· *И҆̀ зе́млю тꙋ҆ прїа́хомъ въ (о҆́но д҃ мѳ ѣв врема)23 ѡ҆̀ а҆рои́ра. и҆же є҆сть оу҆ оу҆стїа водотє́чїа а҆рнона, и҆̀ полъ горы̀ галаа́довы, и҆̀ гра́ды и҆̀хъ дахъ рꙋви́мꙋ, и҆̀ га́ду· И҆̀ о҆ста́вшее галаа́ду всего (цр҃тва васа́на (и҆̀) о҆́гова)24 дахъ полꙋ племе́ни манасі́и́нꙋ. и҆̀ вс҃ѧ се́ла о҆́кр҃тъ а҆ргова, ве́сь васа́нь и҆̀хъ землѝ рафаи́ни примѣ́нитсѧ· (-)25 И҆а́и́ръ (же) сн҃ъ манасі́инъ вз҃ѧ вс҃ѧ предѣ́лы (а҆ргоговы)26, до предѣ́лъ гаргасе́йскихъ· И҆̀ [махедей]27 прозва̀ и҆̀, (и҆а́и́ръ) по и́мени своє҆́мꙋ васа́нъ (и҆̀) а҆во́дъ [-]28, до (сего дн҃и)29· (-)30 Махи́рови (же) дахъ галаа́дъ. и҆̀ рꙋви́мꙋ и҆̀ гадови дахъ ѡ҆̀ галаа́да даже до водотє́чи а҆рно́на, ср҃ѐ водотє́чи предѣ́лъ. и҆̀ до и҆а́во́ка водотє́чи предѣ́лъ сн҃овъ а҆мма́нихъ· И҆̀ (ра́ва)31 (же) і҆ и҆о҆рда́нъ предѣ́лъ ѡ҆̀ [махенере́да]32 [-]33 (до а҆си́доха)34 фа҃ги ѡ҆̀ восто́ка· И҆̀ повелѣ́хъ вамъ вꙑ҆ врема о҆́но г҃ль г҃ь бг҃ъ ва́шъ далъ є҆сть ва́мъ зе́млю сію̀ въ прича́стїе. въо҆рꙋже́ни по́идите пр҃ѐ лицемъ

бра́тїѧ ва́шеѧ сы́новъ їи҃лєв҃, всѧ́къ могїи́ (на ра́ть)· ѳ҃о́чїю же́ны ва́ша и҆ дѣ́ти ва́ша и҆ ско́ти ва́ша. вѣ́де на҃́ко [ско́тъ мно́]35 (є҆́стъ) ва́мъ да пребу́дутъ въ гра́дєхъ ва́шихъ, на҃́же да́хъ ва́мъ· до́нъдеже оу҆поко́итъ гь҃ бг҃ъ нашъ бра́тїю ва́шу. на҃́ко и҆ ва́съ. и҆ да причастѧ́т и҆ сїѝ зе́млю, ю҆́же гь҃ бг҃ъ ваш҆ [да́стъ]36 и҃мъ. о҆бо́ну страну́ і҆о́рда́на. и҆ о҆бра́тѧтсѧ ко́ждо [ва́]37 въ причаа́стїе своѐ ѥ҆́же да́хъ ва́мъ· (-)38 і҆сусъ заповѣ́дахъ въ врема о҆́но гл҃ѧ, о҆́чи ва́ши ви́дѣша вс҃ѧ ѥ҆ли́ко сътвори́ гь҃ бг҃ъ вашъ, о҆́бѣма цр҃ема сѝма. та́ко сътвори́т гь҃ [бг҃ъ нашъ]39 всѣ́мъ цр҃тво́мъ сквозѣ́ на҃ ты́ про́идеши та́мо. да не оу҆бо́итесѧ ѿ ни́хъ на҃́ко гь҃ бг҃ъ ва́шъ са́мъ побо́ретъ по ва́съ· и҆ моли́хсѧ гв҃и въ (о҆́но вре́мѧ)40 гл҃ѧ. гь҃ гь҃ ты́ нача́ показа́ти твоє́му рабу́ кр҃по́сть твою́ и҆ (си́лну)ю твою. и҆ ру́ку кр҃пку́ и҆ мы́шцу высо́ку, кто́ бо є҆́сть бг҃ъ на нб҃си и҆́ли на земли́, (и҆́ли) кто҃ сътвори́тъ на҃́коже [сътвори́ ты́]42 и҆ (-)43 кр҃по́сть твоѧ· щинувъ оу҆бо да ви́жу зе́млю бла́гую сїю. на҃́же о҆бону́ страну́ і҆о́рда́на гору́ сїю бла́гу и҆ кра́сну дубра́ву· *и҆ презрѣ́т [мѧ гь҃]44 васъ ра́ди и҆ не послу́ша́ мене҃. и҆ рече гь҃ ко мнѣ́ доволѣ́етъ ти́, не приложи́ к сему́ гл҃ати словесе́ сего́· взы́иди на ве́рхъ (горы́) сѣ́чены҃ѧ и҆ [взрѝ]45 о҆чи́ма [свои́ма]46 къ мо́рю и҆ сѣ́веру и҆ ю́гу и҆ на восто́ки· и҆ ви́ждь о҆чи́ма свои́ма на҃́ко нѣ́сть ти́ мину́ти і҆о́рда́на сего́· и҆ заповѣ́ждь і҆сусу́ и҆ оу҆кр҃пи́ ѥ҆го́ и҆ оу҆тѣ́шѝ ѥ҆го́ на҃́ко сему́ є҆́сть мину́ти пр҃е҆ лицемъ людїи́ сѝхъ. и҆ се́и да раздѣли́тъ и҃мъ вс҃ю зе́млю, ю҆́же є҆си ви́дѣлъ· и҆ пребы́хо҃ на де́бри близь до́му фого́рова·

гл҃а, д҃·

и҃ньмъ* і҆и҃лю послу́ша́и о҆́правда́нїи и҆ су́довъ, на҃́же а҃зъ оу҆чю́ ва҃ днесь дѣ́лати да поживе́те. и҆ вше҃́ше вы прїи́мѣте зе́млю ю҆́же гь҃ (-)1 ѡ҃ц҃ъ ва́шихъ да́етъ ва́мъ, [в наслѣдїе]2· *да не приложи́те къ (словесе҃́)3 ѥ҆́же а́зъ зповѣ́даю ва҃. ниже да ѡ҃и́мѣте ѡ҃ (ни҃́)4, снабди́те за́повѣди гь҃ бг҃а [нашего]5, на҃́же (заповѣ́даю вамъ а҃зъ)6 дне́сь. *о҆́чи ваши ви́дѣста вс҃ѧ ѥ҆ли́ка сътвори́ гь҃ бг҃ъ нашъ въ (ѥ҆льфего́рѣ)7· ꙗ҆́ко всѧ́къ чл҃къ и҃же (послу́жи́)8 (ѥ҆льфего́ру)9, погуби́ ѥ҆го́ гь҃ бг҃ъ на́шъ ѡ҃ васъ· вс҃ѣ́ прилежа́щїи гв҃и бг҃у [на́шему]10 живе́те вс҃и до дне́сь· [ви́дѣсте]11 (на҃́ко) оу҆ка́за҃ вамъ о҆́правле́нїѧ и҆ су́ды, на҃́коже заповѣ́да [-]12 гь҃ [бг҃ъ мо́й]13 твори́ти. сѝце [вы]14 на земли́ в ню́же вы и҆́дете та́мо наслѣ́дити ѥ҆́. (-)15

земл҃ю в наслідя; озброєні підете перед лицем ваших братів, синів ізраїльських, кожний спроможний до війни. **19** Лишень ваші жінки і ваші діти, і ваша скотина, знаю, що багато є у вас скотини, хай зостануть у ваших містах, які я вам дав; **20** доки *не* дасть спочинок Господь Бог наш вашим братам, так як і вам; і хай унаслідують і ці землю, яку Господь Бог ваш дасть їм на другій стороні Йордану; і повернетеся, кожний з вас, до свого насліддя, яке я вам дав. **21** Ісусові заповів я в тому часі, кажучи: Ваші очі бачили все, що вчинив Господь Бог ваш цим двом царям. Так само вчинить Господь Бог наш всім царствам, через які ти, туди, перейдеш. **22** Не бійтеся їх, бо Господь Бог ваш сам воюватиме за вас. **23** І благав я Господа в тому часі, кажучи: **24** Господи, Господи, Ти почав показувати твоєму рабові твою кріпость, і твою силу, і сильну руку, і високу правицю; бо хто є Бог на небі чи на землі, чи хто вчинить так, як вчинив ти і твоя сила. **25** Перейшовши, отже, побачу цю добру землю, що є на другій стороні Йордану, цю добру гору і гарну долину. **26** *І не зважив на мене Господь через вас, і не вислухав мене. І сказав Господь до мене: Досить тобі, не додаси ще говорити це слово. **27** Вийди на вершок гори різаного каменя і поглянь своїми очима до моря *(=заходу),* і півночі, і півдня, і до сходу. І поглянь своїми очима, бо ти не перейдеш цей Йордан. **28** І заповіси Ісусові, і підкріпи його, і потіш його, бо він перейде перед лицем цього народу, і він розділить їм всю землю, **29** яку ти побачив. І перебули ми в долині, близько дому Фогора.

вщ. 1 ниж. 4

Глава 4

1 І *тепер, Ізраїле, послухай оправдання і суди, що їх я навчаю вас сьогодні чинити, щоб ви жили, і, ввійшовши, ви прийняли землю, яку Господь ваших батьків дає вам в насліддя. **2** *Не додасьте до слів, які я вам заповідаю, і не віднімете від них. Бережіть заповіді Господа Бога нашого, які я вам сьогодні заповідаю. **3** *Ваші очі бачили все, що вчинив Господь Бог наш в Ельфеґорі. Бо кожну людину, яка послужила Ельфеґорові, вигубив її Господь Бог наш з-поміж вас. **4** Ви, що належите Господеві Богові нашому, всі живете до сьогодні. **5** Ви бачили, що я вам вказав оправдання і суди, так як заповів Господь Бог мій чинити. Так ви *чиніть* на землі, до якої ви ідете, туди, унаслідувати її. **6** *Бережіть же і чи-

ниж. 12
ниж. 12 при. 1
мой4. 25 ic нав. 22
ез3. 14

ніть,бо це ваша мудрість і розум перед всіма країнами, які лиш почують ці всі оправдання, і скажуть: Цей народ мудрий і розумний, це великий народ. **7** Бо який народ такий великий, в якого є Господь Бог, що приближається до нього, як Господь Бог наш в усьому, в чому лиш попросимо його, *і* вчинить. **8** І який народ *такий* великий, в якого є справедливі оправдання і суди за всім цим законом, якого я даю перед вами сьогодні? **9** Вважай на себе і дуже бережи твою душу, і не забудь усіх слів, які твої очі побачили. І хай не відступлять від твого
ниж. 11 серця всі дні твого життя. І *настанови своїх синів і своїх внуків, не
езз. 3 забувай. **10** *В день, в якому ви стояли перед Господом Богом вашим на Хориві, в день збору, коли сказав до мене Господь: Збери до мене народ і хай послухає мої слова, щоб навчився боятися Мене всі дні, які він живе на землі, і хай навчать своїх синів. **11** І ви прийшли і стали під горою, гора ж палала вогнем до неба, темрява, і чорнота, і дим, і великий голос. **12** І заговорив
мой2. 19 Господь до вас на горі, і з-посеред
нее. 9 вогню голос його слів ви почули *і
ів. 5 подоби не побачили, але *лиш* голос. **13** І Він заповів вам свій завіт, який заповів вам чинити, 10 слів, і записав їх на двох кам'яних таблицях.
езз. 6 **14** *І мені заповів Господь у тому часі навчити вас оправдань і судів, щоб ви їх чинили на землі, до якої ви ідете, туди, унаслідувати її. **15** І дуже бережіть свої душі, бо ви не побачили ніякої подоби в дні, в якому Господь заговорив до вас на горі Хориві з-посеред вогню. **16** Не чиніть беззаконня, не робіть собі самим різьбленої подоби, всякий образ чоловічого чи жіночого роду; **17** і подоби всякого скота, що є на землі, подоби всякого птаха, що під небом летить, **18** подоби всякого плазуна, що плазує по землі, подоби всякої риби, яка в водах, під землею. **19** І поглянувши на небо, і побачивши сонце і місяць, і зірки, і всю окрасу неба, обманувшись, не поклонишся ти їм і *не* послужиш їм, яких створив Господь Бог твій всім країнам, що під небом. **20** Вас же
сир. 17 взяв *Господь Бог, і вивів вас з залізної печі, з Єгипту; будете йому
мой4. 20 народом і насліддям, так як є в сьо-
вищ. 1 і 3 годнішньому дні. **21** *І Господь Бог
ниж. 13 розгнівався на мене за ваші слова, і поклявся, щоб я не перейшов цей Йордан, і щоб я не ввійшов до землі, яку Господь Бог дає вам в насліддя. **22** Я, отже, помру в цій землі, а не перейду цей Йордан. А ви

*Снабдѝте (же) и҃ да сътворѝте. ꙗ҆́ко сі́ꙗ премоу́дрость ваша и҃ смышлéныꙗ пр҃е҆ вс҃ѣ́ми страна́ми. е҆ли́цы а҃ще оу҃слы́шатъ вс҃ѧ̀ о҃правлéнїꙗ сі́ꙗ, и҃ рекоу́тъ. сі́и лю́дїе премоу́дри и҃ оу҃мѣ́тели. племанà велѝкое е҆ѐ. Кі́и бо ꙗ҆́зы́цы та́къ ве́лїи е҆моу́же е҆сть (-)[16] (г҃ь) бг҃ъ, приближа́ꙗсѧ (е҆го)[17]. ꙗ҆́ко г҃ь бг҃ъ на́шъ, въ всѣ́мъ о҃ немже а҃ще (помо́лимъ е҆го)[18] (сътворѝтъ). и҃ ко҆ѐ племà велѝкое е҆моу́же сѹ́ть оу҃правлéнїꙗ и҃ сѹ́ды҆. пра́вы по всемоу́ зако́ну семоу. е҆́же а҃̀ даю́ пр҃е҆ вами днéсь· во́нми себѣ́, и҃ снабдѝ дш҃оу свою҆ зѣ́ло, [и҃][19] не забоу́ди всѣ́хъ слове́съ ꙗ҆́же ви́дѣ́ста о҃́чи твои҆· И҃ да не ѡ҃стоупа́тъ ѡ҃ ср҃ца твоего҆ вс҃ѧ̀ дн҃и живота҆ твоего҆. и҃ *да наста́виши сы́ны своѧ̀. и҃ (вноу́ки своѧ̀)[20] (да не забоу́деши)· *въ дн҃ь во́ньже стоа́сте пр҃е҆ г҃мъ бг҃мъ вашимъ в хори́вѣ, въ дн҃ь зва́нїꙗ е҆гда̀ рече г҃ь ко҆ мнѣ҆. съберѝ ко҆ мнѣ҆ лю́ди, и҃ да слы́шатъ словесà моѧ̀. да наоу́чатсѧ боа́тисѧ мене вс҃ѧ̀ дн҃и, ꙗ҆́же сі́и живу́тъ на земліѝ· И҃ сы́ны своѧ̀ да наоу́чатъ· И҃ прїи́до́сте и҃ ста́сте по҃ горо́ю, (-)[21] гора́ (же) пла́ше о҃гнемъ до нб҃си, тма́, [и҃][22] мгла̀, [и҃][23] дымъ, (и҃) [г҃ла велѝкоу][24]· И҃ г҃ла г҃ь ко҆ ва́мъ [на горѣ҆][25] (и҃) е҆ среды҆ о҃гнѧ̀. г҃ла словесъ [е҆го][26] вы слы́шасте, *и҃ о҃́браза не ви́дѣ́сте, но гла́· И҃ заповѣ́да ва҃̀ завѣ́тъ е҆го. е҆́же заповѣ́да ва́мъ, творити, і҆, слове҆ѐ. и҃ въписà а҃̀ на двою҆ дъскоу ка́меноу· *И҃ мнѣ҆ заповѣ́да г҃ь въ врема о҃́но наоу́чи́ти вы о҃правле́нїꙗ и҃ сѹ́ды҆ твори́ти вамъ а҃̀ на земліѝ, в нюже вы и҃́дете, та́мо причасти́ти ѥ҆̀· И҃ да снабди́те (дш҃а своѧ̀ зѣ́ло)[27] ꙗ҆́ко не ви́дѣ́сте (всѧ́каго) о҃́браза, въ дн҃ь во́ньже г҃ла г҃ь ко҆ ва́мъ, в [горѣ҆ хори́вѣ][28] и҃зъ среды҆ о҃гнѧ̀· Не безако́нноу́ите (-)[29] да не сътвори́те себѣ҆ са́ми [о҃́браза ваа́нна][30]. всѧ́каго о҃бли́чїꙗ̀ [-][31] мужеска полоу́ и҃ли женьска· [И҃][32] о҃́браза всѧ́каго ско́та, и҃же е҆сть на земліѝ. о҃́браза всѧ́кїꙗ пти́ца [-][33] и҃же (по҃ нб҃семъ пара́щїꙗ)[34]· о҃́браза всѧ́каго га́да и҃же плѣ҆же́тъ по земліѝ. о҃́браза всѧ́кїꙗ ры́бы и҃̑ въ вода́хъ по҃ внѹ́трь земліѝ· И҃ да не когда возрѣ́въ на нб҃о и҃ ви́дѣ́въ слн҃це и҃ мц҃ъ и҃ звѣ́зды, и҃ всю твоу́ нб҃ноую прельсти́въ шисѧ поклони́шисѧ и҃мъ и҃ послоужи́ши и҃мъ, ꙗ҆́же сътвори́лъ г҃ь бг҃ъ твои́ [-][35] всѣ́мъ (страна́мъ)[36]. ꙗ҆́же по҃ нб҃семъ· ва҃̀ же ѣ҆зѧ̀ *[г҃ь][37] бг҃ъ і҆ и҃зведе ва́съ ѡ҃ пещи желѣ́зны и҃зъ е҆гѵ́пта да бѹ́дете е҆моу́ лю́дїе [и҃ причáстїе][38]. ꙗ҆́коже (е҆сть) въ (дн҃ешнїи дн҃ь)[39]· *И҃ г҃ь [бг҃ъ][40] ра́згнѣ́васѧ на мѧ о҃ словесѣ́хъ ва́шихъ, и҃ кла́сѧ да не миноу́ і҆о́рдана́ сего, и҃ да не прейдоу́ до земліѝ ю҆́же г҃ь бг҃ъ да́е҆т҃ [вамъ][41] въ причастїе· Ѿ҆зъ оу҃бо (оу҃м-

ру)[42] в (сéи землѝ)[43], (а̑)[44] не перейду̀ їѻ́рдана сего̀· ч̑ вы минуете и̑ пріи́мете землю бл̑гую сію· воньмите вы да не забу́дите завѣта г̑а б̑а вашего̀ и̑же завѣща къ ва́мъ. и̑ да не сътвори́те са́ми себѣ [ѻ́браза и̑звая́нна][45] всѣхъ
ѣврео̑ вы
на́же заповѣда [-][46] г̑ь б̑ъ твои́· *а̑́ко г̑ь б̑ъ твой, о́гнь потребля́а (и̑) е̑сть, б̑ъ ревни́въ· ч̑ще же роди́ши сы́ны и̑ (вну́ки)[47], и̑ оу̑медли́те на землѝ, и̑ собезако́нну́ете. и̑ сътворите и̑зва́нъ ѻ́бразъ всѧкъ, и̑ сътвори́те зло́е пр̑е г̑мъ б̑мъ ва́шим (раздражни́те)[48] е̑го· и̑звѣсту́ю вам̑ днесь нб̑семъ и̑ земле́ю, я̑́ко па́губою поги́бнете съ землѧ̀. на нюже вы̀ минуете чрезъ їѻ́рда́нъ та́мо наслѣдити [ю̀][49], [и̑][50] не пребу́дете мно́го дн̑їи на не́и. но потребле́нїе̑ потреби́тесѧ· и̑ разъсы́плетъ [вы г̑ь][51] въ в̑сѣ̑ языцѣ̑. и будете ма́ли число́ въ я̑́зыцѣхъ. в на́же въведе̑ [вы г̑ь][52] та́мо· и̑ послужи́те та́мъ бого́мъ и̑́нѣмъ, дѣ́лу р̑укъ человѣ̑ческъ древу, и̑ ка́менїю и̑же не оу̑зрѧтъ, и̑ не оу̑слы́шатъ. ни ꙗ́дя́тъ, ни ѻ́боня́ютъ· и̑ взы́щете ти̑ г̑а б̑а ва́шего, и̑ на́идете [и̑][53]. е̑гда̀ възы́щете е̑го ѿ всего ([ва́шего][54] с̑рца)[55] и̑ ѿ всѣѧ дш̑а [ва́шеѧ][56]· (и̑) въ ско́рбь твою (-)[57] постиго́ша тѧ вся̀ (сѝ словеса̀)[58] въ послѣ́днѧа дн̑и, и̑ ѻ́бративши́сѧ къ г̑ви б̑у твоему̀, и̑ оу̑слы́шитъ гла̀ е̑го· а̑́ко б̑ъ ще́дръ [и̑ милосе́рдъ][59] г̑ь б̑ъ твои́· [и̑][60] не ѻ́ста́витъ тебѐ и̑ ниже потреби́тъ тебѐ, не забу́детъ завѣта ѻ̑ц̑ъ твои́хъ, и̑мже кля́сѧ и̑мъ· въпраша́йте дн̑їи пр̀ьвыхъ бы́вшихъ пре́жде [ва̑][61], ѿ дне́ во́нже сътвори б̑ъ чл̑ка на землѝ· и̑ ѿ кра́я нб̑у до кра́я нб̑у, а̑ще бы́ї по словесѝ вели́кому сему̀. а̑ще е̑сть слы́шано сѝце· [і̑][62] а́ще (коѐ) (племя̀ слы́ша)[63] гла̀ б̑а жи́ва глю́ща средѝ о́гня̀ и̑мже о́бразомъ слы́ша ты̀ и̑ жи́въ бы́сть. а̑ще и̑скусѝ (когда̀ вы) [-][64] б̑ъ взя́ти себѣ я̑́зы́къ ѿ среды̀ (стра̑)[65] и̑скусомъ, и̑ зна́менїи, и̑ чюдесы̀, и̑ бра́нїю, и̑ р̑уќою си́лною и̑ мы́шцею высо́кою, и̑ видѣ́нїи вели́кими. по всему̀ е̑ли́ко сътвори́ г̑ь б̑ъ на́шъ въ е̑гу́птѣ пр̑е тобою· вѣ́дущу (тебѣ). я̑́коже да разумѣ́еши ты я̑́ко г̑ь б̑ъ твои́ сѐи б̑ъ [твои́][66] е̑сть и̑ нѣ́сть ра́звѣе сего̀· ѿ нб̑си слы́шанъ сътвори́ти (тебѣ) гла̀ свои́ наказати тѧ и̑ на землѝ (и̑ показа́ти)[67] тебѣ ѻ́гнь свои вели́кїи, и̑ гла́нїа е̑го слы́ша и̑з̑ среды̀ о́гня̀· зато́го ра́ди я̑́ко възлюбѝ ѻ̑ц̑ъ твои́хъ. и̑ (ва̑) и̑збра̀ сѣ́мя и̑хъ послѣ и̑хъ ва̑,
ѣ мо̀ г̑ь
*и̑ вы́велъ тебѐ си́лою своею́, вели́кою и̑зъ е̑гу́пта· [и̑ потребѝ][68] страны вели́кїѧ и̑ крѣпча́йшаѧ тебѐ съ лица̀ твоего̀, въвестѝ тѧ,

перейдете і одержите цю добру землю. **23** Вважайте на себе, не забудьте завіт Господа Бога вашого, який заповів до вас, і не зробите самі собі різбленої подоби всього, що заповів Господь Бог твій. **24** *Бо Господь Бог – твій вогонь, що його пожирає, Бог ревнивий. **25** Коли ж народиш синів і внуків, і перебудете час на землі, і згрішите, і зробите всяку різблену подобу, і вчините зло перед Господом Богом вашим, – розгнівите його. **26** Свідчу я вам сьогодні небом і землею, що знищенням будете вигублені з землі, до якої ви переходите через Йордан, туди, унаслідувати її; і не перебудите багато днів на ній, але знищенням будете вигублені. **27** І розсіє вас Господь між всіма народами, і будете малі числом між народами, до яких, туди, введе вас Господь. **28** І там послужите іншим богам, ділам людських рук, дереву і камінню, які не побачать і не почують; ані не їдять, ані не нюхають. **29** І шукатимете там Господа Бога вашого, і знайдете його. Коли шукатимете його з усього вашого серця і з усієї вашої душі, і в твоїй скорботі, **30** найдуть на тебе всі ці слова в кінці днів, і повернешся до Господа Бога твого, і він почує його голос. **31** Бо Бог щедрий, і милосердний Господь Бог твій, і не зоставить тебе, і не вигубить тебе; не забуде завіт твоїх батьків, яким
єв. 12
мой2. 13
поклявся Я їм. **32** Дослідіть перші дні, що були перед вами: від дня, в якому створив Бог людину на землі, і від кінця неба до кінця неба; чи було за цим великим словом, чи чути було таке. **33** І чи якийсь народ почув голос Бога живого, що говорив з-посеред огню таким видом, як ти почув, і зостався живим. **34** Чи випробував коли вас Бог, щоб взяти собі народ з-поміж країн випробуванням, і знаками, і чудами, і війною, і сильною рукою, і високим раменом, і великими видіннями – за всім, що вчинив Господь Бог наш в Єгипті перед тобою, так як ти бачив, **35** щоб пізнав ти, що Господь Бог твій, Він Бог твій, і немає *іншого,* опріч цього. **36** Він з неба дав почути тобі свій голос, щоб нагадати тобі і на землі, і показав тобі свій великий вогонь, і щоб його мову почув ти з-посеред вогню. **37** Бо задля того Він полюбив твоїх батьків і вас вибрав, вас – їхнє насіння після них, – *і вивів тебе своєю великою силою з Єгипту. **38** І Він вигубив великі країни і сильніші від тебе з перед твого лиця, щоб ввести тебе і дати тобі їхню землю в насліддя, так як маєш сьогодні. **39** І пізнай сьогодні, і повернися умом, бо Господом Богом твоїм є цей Бог на небі, вгорі,

і на землі, вдолі; і немає *іншого* опріч нього. **40** І берегтимеш його оправдання і суди, які я тобі сьогодні заповідаю; щоб добре було тобі і твоїм синам після тебе; щоб ви були довгоденними всі дні на землі, яку Господь Бог твій тобі
ниж. 19 дає. **41** *Тоді відділив Мойсей три міста на другій стороні Йордану, на
мой4. 35 сході сонця, **42** *щоб утікав туди вбивця, який лиш уб'є ближнього не-навмисно, – цей же не ненавидів його ані учора, ані третього дня, – і хай втече до одного з цих міст, і
ic нав. 20 житиме: **43** *Восор – в пустині, в заселеній землі Рувима, і Рафомот – в Ґалааді Ґадида, і Ґавлон – в Васані Манассії. **44** Цей закон сказав Мойсей перед ізраїльськими синами. **45** Це свідчення і оправдання, і суди, які сказав Мойсей ізраїльським синам в пустині, як вийшли вони з єгипетської землі **46** на цей бік Йордану, в долині, близько дому Фоґора, в землі Сіона, царя амморрейського, який живе в Асіоні, якого вигубив Мойсей та ізраїльські сини, як вони вийшли з єгипетської землі; **47** і взяли землю його і землю Ога, царя васанського, двох амморрейських царів, які були на цім боці Йордану, на сході сонця, **48** від Ароіра, який є при гирлі потока Арнона, і до гори Сіона, яка є Ахермон, **49** і всю Аравію, з другої сторони Йордану, на сході сонця, від Асидота тесаного.

дати тебѣ земл҃ю їхъ причастїе ꙗ҆коже и҃маши днесь· и҆ оу҆вѣси днесь и҆ обрати҃шисѧ оу҆момъ, ꙗ҆ко г҃ь б҃ъ твои (е҆сть) сей бъ на нб҃си горѣ и҆ на землѝ долѣ и҆ нѣсть [-][70] развѣ е҆го, и҆ да снабди҃ши оправле҃нїѧ (-)[71] и҆ (сѹды)[72] е҆ли҃коже (ти҃ а҆зъ заповѣдаю)[73] днесь, да (тѝ бл҃го)[74] бѹдетъ, и҆ сн҃омъ твоѥ҆ по тебѣ. да (бѹдете мно҃ги дн҃и)[75] на землѝ ꙗ҆же г҃ь б҃ъ твои҃ даѥ҆ тебѣ вс҃ѧ дн҃и· *Тогда раздѣлѝ моѷ҆сїи три
нн҃ и҃ гра҃ды обо҃ю страню҆ і҆ордан҃а, на востоки҃ сл҃нца·
*вѣсѣгати тамо оу҆бї҃цы. и҆же а҆ще оу҆бї҃етъ
д҃ мѳ҃ і҆е
по҃дрѹга не вѣдыи. (-)[76] се (же) не ненави҃дѧ е҆го ни вчера҆ ни трет҃їемъ дн҃и. и҆ да вѣсѣгнетъ
їѳ҃ ѕ҃ і҃к
въ е҆ди҃нъ гра҆ сиѵ҆хъ и҆ жи҃въ бѹдетъ· *въсо́ру въ пѹсты҃ни въ землѝ се҃лнеи, рѹви҃му и҆ (рафомо́дъ)[77] въ галаа҃дѣ (гадыи҃ди)[78], и҆ гаоу҆ло́нъ въ васа҃нѣ манасїю· Сїи зако́н҃ (-)[79] сказа҆ моѷ҆сїи пр҆е҆ сн҃ы їи҃льтескими· Сїѧ свѣдѣ҃нїѧ и҆ оправле҃нїѧ, и҆ сѹды҃, ꙗ҆же гл҃а моѷ҆сїи сн҃омъ їи҃левымъ [въ пѹсты҃ни][80], и҃зше҆шимъ и҃ и҃ѕ҃ землѧ҆ е҆гѵ҆петъскїѧ· о҆ сїю страню҆ і҆ордана въ де҃бри бли҃зъ до́му фого́рова. в землѝ сїо́на ц҃рѧ [а҆мморре҃иска][81]. и҃ живе въ (а҆сїо́нѣ)[82]. [е҆гоже][83] и҃зби҃ моѷ҆сїи и҆ сн҃ове їи҃лви и҃зше҆шимъ и҃ и҃ѕ҃ зе҃лѧ҆ е҆гѵ҆петъски, и҆ прїа҃ша зе҃млю е҆го, и҆ зе҃млю о҆́гову ц҃рѧ васа҃нѧ двою ц҃рю [а҆мморре҃иску][84] ꙗ҆же бѣста о҆ сїю страню҆ і҆ордан҃а на востоки҃ сл҃нца· ѿ а҆рои҃ра е҆же е҆сть въ оу҆стїи водоте҃чи а҆рно́нѧ· и҆ оу҆ горы҃ сїо́нѧ ꙗ҆же е҆сть (а҆хермо́)[85]. [и҃][86] вс҃ю а҆равїю о҆бо́ну страню҆ і҆ордан҃а. на въсто́ сл҃нца ѿ а҆сидо́да те҃санаго·

Глава 5

1 І сказав Мойсей всьому Ізраїлеві, і промовив до них: Послухай, Ізраїле, оправдання і суди, які я кажу до ваших вух в сьогоднішньому дні, щоб ви навчилися їх і берегли
мой2. 19 чинити їх. **2** *Господь Бог ваш заповів вам завіт в Хориві, **3** не од ним батькам вашим заповів цей завіт, але і вам; ви ж, отже, тут усі сьогодні живі. **4** Лицем до лиця заговорив Господь до вас в горі з-поміж вогню, – **5** я ж стояв між Господом і вами в тому часі, щоб сповістити вам господнє слово, бо ви злякалися від лиця вогню і не
мой2. 20 пс. 80 ез1. 14 вийшли на гору, – кажучи: **6** *Я є Господь Бог твій, що вивів тебе з єгипетської землі, з дому рабства. **7** І хай не будуть в тебе інші боги перед моїм лицем. **8** *Не зробиш собі
мой2. 20 мой3. 26 пс. 96 різьбленого ані ніякої подоби, що на небі, вгорі, і що на землі, вдолі, що в водах, під землею. **9** Не поклонишся їм, і не послужиш їм, *бо Я є
мой2. 20 і 34 єре. 32 Господь Бог твій, Бог ревнивий, що віддає гріхи батьків на дітях до

Г҃ла, е҃·

[г҃ла][1] моѷ҆сїи всемѹ і҆и҃лю и҆ рече и҃мъ. послѹша҃и і҆и҃лю оправле҃нїѧ и҆ сѹды҃, е҆ли҃ко а҆зъ г҃лю въ оу҆ши ва҃ши въ (дн҃ешнїи дн҃ь)[2], (да)[3] сѧ наоу҆чи҃те и҃ и҆ снабди҃те твори҃тїи а҆̀. *Г҃ь б҃ъ вашъ завѣщà вамъ завѣ҃ вѣ хори҃вѣ, не (о҆́дными҃ъ) о҃ц҃емъ ва҃шимъ завѣщà [-][4] за҃вѣтъ сеи, но и҆ ва҃мъ, вы҃ [же][5] (оу҆бо) здѣ вс҃и жи҃ви днесь· лицемъ и҃ъ лицѹ҆ г҃ла г҃ь и҃ъ вамъ, на горѣ и҃ѕ҃ средыѝ о҆́гнѧ҆, (-)[6] а҆̀ (же) стоа҆́хъ между г҃и҃мъ и҆ ва҃ми. въ врема о҆́но и҃звѣсти҃ти вамъ г҃лъ г҃нь ꙗ҆ко оу҆боа́стесѧ ѿ лицà о҆́гню, и҆ не вѣзыидо́сте на гору г҃лаи· *Ѳ [е҆смь][7] г҃ь б҃ъ твои҃ и҃звед҃ыи ти҃ѧ и҃ѕ҃ землѧ҆ е҆гѵ҆пе҃тски ѿ до́му рабо́ты· [и҃][8] да не бѹдѹтъ тебѣ бози и҃ны҃, пр҆е҆ лицемъ мои҃мъ. *да не сотвори҃ши себѣ ва҃нїѧ, и҆ никое҆́гоже о҃браза, е҆ли҃ко на́ нб҃си горѣ и҆ е҆ли҃ко на землѝ до́лѹ, е҆ли҃ко въ водѣ по҆ земле́ю· да сѧ не покло́ниши и҃мъ, [и҆ да не послѹжи҃ши][9] и҃мъ, *ꙗ҆ко а҆́зъ е҆смь г҃ь б҃ъ твои҃. б҃ъ ревни҃въ, ѿдаа҃и грѣхѝ ѿц҃евы на дѣти,
б҃ мѳ҃ і҃к
б҃ мѳ҃ і҃к г҃ мѳ҃ і҃кѕ ѱ҃ло҃ чѕ
б҃ мѳ҃ і҃к и҆ а҃д е҆ре҃а а҃в

б мо ік
й ѧд
ѣ҃рѣа ѧв

до трє́тїаго и̂ четвє́ртаго ро́да, ненави́дѧщимъ менѐ· *и̂ творѧ́и мл҃ть в тысѹ́щахъ |ро́довъ|[10] любѧ́щимъ менѐ, и̂ снабдѧ́щимъ повелѣ́нїе моѐ· *да не прїи́меши и̑мени г҃а б҃а твоє́го вꙗсѹе. не о҆чи́ститъ бо г҃ь [бъ твои̑][11]

б мо ік
г мо дѕ
м҃а ѕ҃

прилага́ющѣ и̑̀ма ѣ̂го къ сѹ́емѹ· *[Снабди́те][12] дн҃ь сѹбо́тныи (о҆сщѧ́нте)[13] ѣ̂го, ꙗ҆ко̀ заповѣ́да тебѣ г҃ь бъ твои̑. *ѕ́, дн҃ь да дѣ́лаеши и̂ да сътвори́ши вс҃а дѣ́ла твоѧ̀· *ѯ́ дн҃ь ѕ́, сѹбо́та г҃ѹ б҃ѹ твоє́мѹ. да не сътвори́ши во́нь всего дѣ́ла, ты̀ и̂ сы́нъ твои, и̂ дщ҃ѐ твоѧ̀, [и̂][14] рабъ твои̑ и̂ раба̀ твоѧ̀, во́лъ твои и̂ о҆се́лъ твои̑, и̂ всѧ́къ ско́тъ твои. и̂ прише́лецъ и̑же пр҃ѐ вра́ты твои̑ми· да почїе́тъ рабъ твои, и̂ раба̀ твоѧ̀ |и̂ о҆се́лъ твои|[15] ꙗ́коже и̂ ты̀· и̂ да помѧне́ши. ꙗ́ко (и̂ ты̀) ра́бъ бы́лъ в землѝ ѣгѵ̑пе́тстѣи. (-)[16] и̑зведе тѧ̀ г҃ь б҃ъ [-][17] ѡ̑тсю́ду. рꙋко́ю крѣ́пкою и̂ мы́шцею высо́кою, сего ра́ди повелѣ́ тѝ г҃ь бъ твои, ꙗ́ко снабдѣ́ти тебѣ дн҃ь сѹбо́тныи и̂ о҆сщѧ́ти ѣ̂го· *ѵ̑ти ѡ̑ц҃а твоє́го и̂ мт҃рь твою̀, ꙗ́коже оу҆ка́за̀ тебѣ г҃ь бъ твои̑ да бл҃го тѝ бу́детъ. (сего ра́ди)[18] мно́га лѣ́та̀ бу́деши на землѝ, ꙗ́же г҃ь бъ [-][19] да́сть тебѣ̀· *(не оу҆бї́и· не любодѣ́и)[20]· не оу҆кра́д҃е· не послѹ́шествѹ́и на бли́жнаго своє́го [-][21] лжа̀· не помы́сли на жену́ по́дрѹга твоє́го. не помы́сли на до́мъ по́дрѹга твоє́го, и̂ни на селò ѣ̂го, и̂ни на раба̀ ѣ̂го, и̂ни на рабу́ ѣ̂го, и̂ни на во́ ѣ̂го, и̂ни на о҆сла̀ ѣ̂го, и̂ни на всѧ́каго ско́та̀ ѣ̂го, и̂ни на вс҃е ѣ̂ли́коже бли́жнѧ̀ тебѣ (-)[22]. |Сїи словеса̀|[23] г҃ла г҃ь къ всемѹ со́нмѹ ва́шемѹ на горѣ̀, средѝ о҆гнà, тм҃а |и̂|[24] мг҃ла̀ ды́мъ, гла́съ вели́къ и̂ не престà· и̂ вꙗ́писа ѣ̀ въ двѣ̀ до́сцѣ ка́мен҃нѣ, и̂ дадѐ мнѣ̀· и̂ бысть ꙗ́ко слы́шасте, г҃ла и̑ж҃ с҃рѐ о҆гнà. (-)[25] гора́ (же) горѧ́ше о҆гнемъ, и̂ прїидо́ста къ мнѣ̀ вс҃а старѣ́йшины по племе́немъ ва́шїй и̂ ста́рцы ва́ша· и̂ рѣ́ста ѣ̂е показа̀ намъ г҃ь бъ нашъ сла́вѹ свою̀, и̂ г҃ла ѣ̂го̀ слы́шахомъ и̑ж҃ среды̀ о҆гнà. въ (дне́шнїи дн҃ь)[26] ви́дѣхомъ ꙗ́ко г҃летъ бъ ч҃ло́вѣкѹ и̂ жи́въ бу́детъ· и̂ нн҃ѣ да не и̑ж҃мремъ, ꙗ́ко потребѝ на̀ о҆гнь вели́кїи сѐи. а҆ще приложи́мъ мы слы́шати г҃ла г҃а б҃а на́шего, и̂ семѹ́ [-][27] да и̑ж҃мр҃ѐ· Ка́ѧ (-)[28] пло́ть (ѣ̂сть) ꙗ́же слы́ша г҃ла б҃а жи́ва г҃лющѧ и̑ж҃ среды̀ о҆гнà ꙗ́коже мы̀ и̂ живе́· Приступѝ ты̀ и̂ послу́ша̀и |вс҃е|[29] ѣ̂ли́ко (и̂ тебѣ̀) рече́тъ г҃ь б҃ъ нашъ. (-)[30] сътвори́мъ и̂ послѹ́ша́емъ· и̂ послѹ́ша г҃ь г҃ла словесѐ ва́шего, глющ҃и̑ |вс҃а|[31] къ мнѣ̀ и̂ рече г҃ь ко мнѣ̀ слы́шахъ г҃ла словѐ лю҆дїи̑ сихъ ѣ̂ли́ко г҃лаша к тебѣ̀ пра́во (г҃лаша вс҃е)[32]· Кто̀ да́сть (с҃рцѐ и̑хъ бы́ти)[33] в нихъ ꙗ́коже бо҆ѧ́тисѧ

третього і четвертого роду тим, що Мене ненавидять, **10** *і хто чинить милосердя – в тисячу родів, тим, що Мене люблять і зберігають мою заповідь. **11** *Не візьмеш імені Господа Бога твого надаремно, бо Господь Бог твій не очистить того, що кличе ім'я його надаремно. **12** *Зберігайте день суботній, освячуйте його, так як заповів тобі Господь Бог твій. **13** *6 днів працюй, і зробиш всі твої діла. **14** *А день 7 – субота Господеві Богові твоєму. Не чинитимеш в ньому ніякого діла ти, і твій син, і твоя дочка, і твій раб, і твоя рабиня, твій віл, і твій осел, і вся твоя скотина, і приходько, що перед твоєю брамою; щоб відпочив твій раб, і твоя рабиня, і твій осел, так як і ти. **15** І пам'ятатимеш, що і ти був рабом в єгипетській землі. Тебе вивів звідти Господь Бог сильною рукою і високим раменом. Через це заповів тобі Господь Бог твій, щоб ти зберігав день суботній, і освячував його. **16** *Шануй твого батька і твою матір, так як тобі заповів Господь Бог твій, щоб добре тобі було; задля цього багато літ будеш на землі, яку Господь Бог тобі дасть. **17** *Не убий. **18** Не чини перелюб. **19** Не кради. **20** Не свідчи ложне проти свого ближнього. **21** Не пожадай жінки твого ближнього. Не пожадай хати твого ближнього, ані його поля, ані його раба, ані його рабині, ані його вола, ані його осла, ані всякого його скоту, ані все те, що твого ближнього. **22** Ці слова сказав Господь до всього вашого збору на горі з-посеред вогню, темряви, і чорноти, *і* диму, великий голос, і не перестав. І Він записав їх на двох кам'яних таблицях і дав мені. **23** І сталося, як ви почули голос з-посеред вогню, гора ж палала вогнем, і прийшли до мене всі старшини, за племенами вашими, і ваші старші. **24** І сказали: Ось нам показав Господь Бог наш свою славу, і голос, який ми почули з-посеред вогню; в сьогоднішньому дні ми побачили, що заговорить Бог до людини, і вона буде живою. **25** І тепер, щоб ми не померли, бо нас вигубить цей великий вогонь, якщо ми далі додамо слухати голос Господа Бога нашого, і помремо. **26** Яке є тіло, яке, так як ми, почуло голос живого Бога, що говорить з-посеред вогню, і живе? **27** Піди ти і послухай все, що до тебе скаже Господь Бог наш, ми чинитимемо і послухаємось. **28** І почув Господь голос вашого слова, як ви говорили до мене, і сказав Господь до мене: Почув я голос слова цього народу, що заговорив до тебе, правильно заговорив все. **29** Хто дасть серце їхнє, щоб було в них, щоб боя-

мой2. 20 і 34 єре. 32
мой2. 20 мой3. 19 мат. 5
мой2. 20 і 31 єз. 20
мой3. 23 мой2. 20
мой2. 20 мой3. 2 і 3 єв. 4
мой2. 20 сир. 3 мат. 15 мар. 7 еф. 6
мой2. 20 мат. 5 рим. 7

лися Мене і зберігали всі заповіді мої, і в усі дні, щоб добре було їм і їхнім синам навіки? **30** Іди і скажи їм: Поверніться ви до ваших домів. **31** Ти ж стань зі мною, щоб Я сказав до тебе всі заповіді, і оправдання, і суди, які заповіси їм; і хай чинять так в землі, яку я їм даю в насліддя. **32** І берегтимете чинити так, як заповів Господь Бог твій. І не звернеш ані направо, ані наліво. **33** *Ходіть* за всякою дорогою, яку заповів тобі Господь Бог твій, ходити по ній; щоб тобі дав спочинок, і добре тобі було, і ви були довгоденними на землі, яку одержите.

Глава 6

1 Це ж заповіді, і оправдання, і суди, які заповів Господь Бог наш навчити вас: чинити так в землі, до якої ви ввійдете, туди, щоб її унаслідувати, **2** щоб ви боялися Господа Бога свого, і зберігали всі його оправдання і його заповіді, які я заповідаю тобі сьогодні, ти і твої сини, і твої внуки, всі дні життя твого, щоб багато днів були ви. **3** І послухай, Ізраїле, і бережись чинити, щоб добре тобі було, і щоб розмножилися ви дуже, так як сказав Господь Бог батьків ваших; щоб дати тобі землю, що кипить молоком і медом. **4** Це ж оправдання і суди, які заповів Господь Бог ізраїльським синам в пустині, як вони вийшли з єгипетської землі. Послухай Ізраїле. Господь Бог твій є одинокий Господь. **5** *І полюбиш Господа Бога твого з усього серця твого, і з усієї душі твоєї, і з усієї сили твоєї. **6** *І хай будуть тобі ці слова, які я заповідаю тобі сьогодні, в твоїм серці, в твоїй душі. **7** *І навчиш їх твоїх синів, і говоритимеш їх, сидячи в хаті, і ходячи дорогою, і лежачи, і встаючи. **8** І поклади їх на знак на твої руки, і хай буде непорушним перед твоїми очима. **9** І напишеш їх на одвірках своєї хати і на своїх брамах. **10** І хай буде, коли введе тебе Господь Бог твій до землі, яку поклявся твоїм батькам Авраамові, Ісаакові, Якову дати тобі: великі і гарні міста, які ти не збудував, **11** і хати, повні всякого добра, яких ти не наповняв, і викопані криниці, яких ти не викопав, і виноградники та оливкові сади, яких ти не насадив. І поївши, і наповнившись всього, **12** вважай на себе, щоб не поширилося твоє серце і *не* забуло Господа Бога твого, що вивів тебе з єгипетської землі, з дому рабства. **13** *Господа Бога твого бійся, і йому одному послужиш, і

мат. 22
мар. 12
лук. 10
ниж. 11
пс. 77
ниж. 10
црс1. 7
мат. 4
лук. 4

менѣ, и снабдѣти вся заповѣди моя. (и) въ вся дни да блго будетъ имъ, и сномъ ихъ въ вѣки· Гради [и][34] рцы имъ, Обратитеся вы въ домы своя· Ты же стани со мною, [-][35] да глю ти тебѣ [вся][36] заповѣди и оправленїя и суды. елико заповѣсти имъ и да сътворятъ [сице][37] въ земли юже азъ даю имъ въ причастїе· И да снабдите творити, якоже заповѣда гь бъ твой, [и][38] да не съвратишися ни на десно ни на лѣво· По всему пути елико заповѣда [тебѣ][39] гь бъ твои ходити воньже, да (тя покоитъ)[40] и блго ти будетъ, и многи дни будете на земли юже прїимете·

Гла, ѕ·

[Їа же][1] заповѣди і исправленїя и суды, елико заповѣда гь бъ ваш. наоучити васъ творити тако. на земли в нюже вы входите тамо причастити [ея][2]· да ся боитеся га ба своего, [и снабдите][3] вся оправленїя е и заповѣди его, яже азъ заповѣдаю тебѣ дн. ты и снове твои и (внуцы)[4] твои, вся дни живота твоего, да многи дни пребудете· И послушаи йю, и снабди творити да блго ти будетъ. и да оумножитеся зѣло якоже гла гь бъ отцъ (ваших)[5], дати тебѣ землю кипящу млекомъ и медомъ· (-)[6] Сїа (же) оправленїя и суды, елико заповѣда гь [бъ][7] сномъ йлевымъ въ пустыни. йшешимъ имъ и земля егупетски· Слыши йлю гь бъ [твои][8] гь единъ есть· *И да любиши га ба твоего, отвсего [срца][9] твоего, и отвсея дша своея, и отвсея силы твоея· *И да будутъ [ти][10] словеса ѩ, яже азъ заповѣдаю ти дн. въ срцы твоемъ, (-)[11] въ дши твоей· *И да накажеши ими сны твоя, и да глеши в ихъ сѣдя въ дому, і идыи путемъ, и лежа, и въстая· И възложи а въ знаменїе на руку твою. и да будетъ невъсколѣблема пред очима твоима· И да [въпишеши][12] а на празѣхъ (храмины своея)[13], и на вратѣхъ свои· И да будетъ егда въведетъ тя гь бъ твои в землю ею же кляся отцемъ твоимъ, аврааму, [-][14] исааку, (-)[15] іакову дати тебѣ грады велики, и добры, йже не сѣси съградилъ ты· [И][16] домы полны всего блга, йже не сѣси напълнилъ. [и][17] потоки ископаны, йже не сѣси копалъ, [и][18] виногради, и маслины йже не насадилъ, и ядыи и насытився· вонми себѣ да не [разширится срце твое, и][19] забудетъ га ба твоего, изведшаго тебе из земля егупетски, отдому работнаго· *Га ба твоего боися, и тому [единому][20] да служиши. и ему

мѧ їѕв
мѧ бі
лу ї
нй йі
ѱлѳ ѳз
нй ї
й чѱ ѕ
мѧ д
лу д

прилепи́шися, і́ и́менемъ ѣ́го клене́шися· да не [хо́диши]21 въ слѣ́дъ бго҃ и́ныхъ, [ѿъ бго҃]22 (стра́нъ)23 на́же о҆́кр҃тъ васъ· Я́ко бъ ревни́въ гь бъ твои посредѣ тебѣ. да не разгнѣ́вавъся на́ростїю гь бъ твои на́ та, [и́ потреби́тъ]24 та съ лица́ [всегѡ̀]25 зе҃ма́го· *да не и҆скуша́еши га ба своѣ́го на́коже и҆скуша́сте въ и҆скуше́нїи· Снабда́ да снабди́ши за́повѣ́ди га ба своѣ́го, [и́]26 свѣ́дѣ́нїа [ѣ́го]27, и́ о҆правле́нїа [ѣ́го]28, ѣ҆ли́ко заповѣ́да тебѣ· И́ да сътвори́ши оу҆го́дное и́ бла́го́е пр҃ѣ гм҃ъ бго҃мъ твои́мъ, да бла́го (бу́детъ тебѣ)29· И́ вни́деши и́ прїи́меши зе҃́лю бла́гую, ѣ҆ю́же кла́тся [-]30 ѡ҆ц҃емъ [на́шимъ]31· ѡ҆гна́ти вс҃а супоста́ты твоа̀ съ лица́ твоѣ́го, на́коже ѣ́сть гла [гь]32· И́ бу́детъ ѣ́гда̀ въпраша́етъ та сн҃ъ твои оу҆́тр҃ъ гла. коа̀ суть свѣ́дѣ́нїа и́ о҆правле́нїа и́ су́ды ѣ҆ли́ко заповѣ́далъ ѣ́сть гь бъ нашъ на́мъ· И́ рече́ши сн҃у (своѣ́мў)33, рабы́ бѣ́хомъ фараѡ́ну въ ѣ́гѵ́птѣ [-]34 и҆́зведѐ насъ гь [бъ]35 ѡ҆́тў дѣ. рукоѭ́ крѣ́пкою, и́ мы́шцею высо́кою· И́ да́стъ гь [бъ]36 зна́менїа и́ чюдеса̀ вели́ка и́ зла́а въ ѣ́гѵ́птѣ оу҆ фараѡ́на, и́ въ домў ѣ́го [и́ въ си́лѣ ѣ́го]37 пр҃ѣ на́ми· И́ на҃ и҆́зведѐ (гь бъ) ѡ҆́тў дѣ, да въведе́тъ на҃ да́ти намъ зе́млю сїю. ѣ҆ю́же кла́тся [гь бъ нашъ]38 ѡ҆ц҃емъ на́шимъ [да́ти (ю᷑) намъ]39· И́ заповѣ́да намъ гь твори́ти, вс҃а о҆правле́нїа сїа бо́ятися га ба на́шего (бла́го да бу́детъ намъ)40, вс҃а дн҃и да живе́мъ, на́коже и́ дне҃· И́ милосе́рдїе да бу́детъ намъ, а҆́ще снабдѝ сътвори́ти вс҃а за́повѣ́ди [зако́на сего̀]41, пр҃ѣ гм҃ъ бм҃ъ на́ш҃и, на́коже заповѣ́да намъ·

Гла, з҃·

ѱа҃о ѱе

Бу́детъ* ѣ́гда̀ въведе́тъ та гь бъ]1 твои въ зе́млю в ню́же вхо́диши та́мо

ни҃ а҃а

прїа́тї [ю᷑]2. *і и҆згна́ти (страны̀)3 вели́кїа и́ мно́гїа с҃ лица̀ твоѣ́го. (хе҃ѳе́а)4, герьгесе́а, и́ [а҆мморре́а]5, и́ ханане́а, и́ ферезе́а, и́ е҃вѵ́е҃а, и́ е҃ѹ́се́а. з҃, (стра́нъ)6 [вели́кiи҃ и́]7 мно́-

д҃ мѡ҃ а҃г

ги҃, и́ крѣпча́е ва҃· *И́ преда́стъ и҆́хъ гь бъ твои въ рѹцѣ твоѝ, і и҆́збїе́ши а҃. па́губою

в҃ мѡ҃ і҃г и҃ а҃д

погуби́ши а҃, *да не завѣща́еши и҆м҃ъ завѣта, ни поми́луеши и҆́хъ· Ниже сва́тьства сътвори́ши с ни́ми, дще́ри своѣ́а не да́си сн҃у ѣ́го. [ни́же]8 дще́ри ѣ́го да не пое́млеши, сн҃у своѣ́му· ѡ҆врати́тъ бо́ сн҃а твоѣ́го ѡ҆ менѐ. и́ послу́житъ бого́мъ и҃ны́мъ, и́ разгнѣ́вается (гь гнѣ́вомъ)9 на́ вы, и́ потреби́тъ та въскорѣ́· Но́ сице́ да сътвори́те и҃. тре́бища и҃ рассы́плете, и́ столпы̀ и҆́хъ да сокруши́те. и́ дубра́вы

до нього пристанеш, і його іменем клястимешся. **14** Не ходи вслід за іншими богами, до богів країн, які довкруги вас. **15** Бо Бог – ревнивий Господь Бог твій посеред тебе. Щоб не розгнівавшись гнівом Господь Бог твій на тебе, *не* вигубив тебе з лиця всієї землі. **16** *Щоб не спокусив ти Господа Бога свого, так як спокушали ви в Спокусі. **17** Бережачи, берегтимеш заповіді Господа Бога свого, і його свідчення, і його оправдання, які тобі заповів. **18** І зробиш миле і добре перед Господом Богом твоїм, щоб добре тобі було; і ввійшов ти, і одержав ти добру землю, якою поклявся батькам нашим, **19** щоб прогнати всіх твоїх ворогів з-перед твого лиця, так як сказав Господь. **20** І буде, коли запитає тебе завтра твій син, кажучи: Чиї є свідчення, і оправдання, і суди, які заповів Господь Бог наш нам? **21** І скажеш своєму синові: Ми були рабами фараона в Єгипті, *та* вивів нас Господь Бог звідти сильною рукою і високим раменом. **22** І дав Господь Бог знаки і великі, і погані чуда перед нами в Єгипті на фараона, і на його дім, і на його військо. **23** І нас вивів Господь Бог звідти, щоб ввести нас, дати нам цю землю, якою поклявся Господь Бог наш батькам нашим, щоб дати її нам. **24** І заповів нам Господь чинити всі ці оправдання, боятися Господа Бога нашого, щоб добре було нам всі дні, щоб ми жили так, як і сьогодні. **25** І милосердя хай буде нам, якщо зберігатимемо чинити всі заповіді цього закону перед Господом Богом нашим, так як Він нам заповів.

мой2. 17
мой4. 21
мат. 4
лук. 4

Глава 7

1 І *буде, коли введе тебе Господь Бог твій до землі, до якої входиш, туди, взяти її, *і вигубить великі і численні країни з-перед твого лиця: Хеттея, і Гергесея, і Амморрея, і Хананея, і Ферезея, і Евуея, і Євусея – 7 великих і численних країн і сильніших від вас. **2** *І передасть їх Господь Бог твій до твоїх рук, і вигубиш їх, згубою їх вигубиш. *Не складеш з ними завіту ані не помилуєш їх, **3** ані не посвоячитесь з ними. Твоєї дочки не даси його синові ані його дочки не візьмеш своєму синові. **4** Бо відверне твого сина від Мене, і послужить іншим богам. І розгнівається Господь гнівом на вас, і вигубить тебе швидко. **5** Але так вчините з ними: знищите їхні жертовники, і розіб'єте їхні стовпи, і вирубаєте їхні сади, і вогнем спалите різблення їхних богів. **6** *Бо ви є святим народом Господеві

пс. 105
ниж. 31
мой4. 33
мой2. 23 і 34
ниж. 14 і 26

Богові вашому, і тебе вибрав Господь Бог твій; і щоб ви були йому вибраним народом понад всі країни, які на всій землі. **7** Не тому що ви є найчисленніші понад всі народи, вас вийняв Господь і вас вибрав Господь, – бо ви є найменші з-поміж всіх народів, – **8** але тому що полюбив вас Господь і додержує клятву, якою поклявся вашим батькам; і вивів вас Господь сильною рукою і високим раменом, і визволив тебе з дому рабства, і з руки фараона, єгипетського царя. **9** *І пізнаєш, що Господь Бог твій, Він Бог, Бог вірний, що зберігає свій завіт і милосердя тим, що його люблять і зберігають його заповіді, в тисячі родів. **10** І Він віддає тим, що його ненавидять, в лице, щоб їх вигубити; і не забариться тим, що ненавидять, щоб в лице віддати їм. **11** Зберігатимеш заповіді, і оправдання, і ці суди, які я тобі сьогодні заповідаю чинити. **12** І буде, коли почуєте всі ці оправдання і збережете, щоб чинити їх, і збереже Господь Бог твій і тобі завіт і милосердя, так як поклявся вашим батькам. **13** І Він полюбить тебе, і поблагословить тебе, і помножить тебе, і поблагословить плід твого лона, і плід твоєї землі, і твою пшеницю, і твоє вино, і твою олію, і стадо твоїх волів, і стадо твоїх овець на землі, якою поклявся батькам, щоб їх тобі дати. **14** І благословенним будеш понад всі народи, і *не буде в вас без потомства ані безплідної в твоїй скотині. **15** І забере Господь Бог твій від тебе всяку хворобу і всі погані єгипетські пошесті, які ви побачили, і які пізнав ти; не накладе на тебе, але покладе їх на всіх, що тебе ненавидять. **16** І їстимеш всі здобичі країн, які Господь Бог тобі дає. Хай твої очі їх не пощадять, і не послужиш їхнім богам, бо тобі це шкідливе. **17** Якщо ж говориш в твоєму умі що: Народ цей численніший, ніж я, як зможу я їх вигубити? **18** Не бійся їх. Пам'яттю згадай, що вчинив Господь Бог твій фараонові і всім єгиптянам. **19** Великі біди, які побачили твої очі, ті великі знаки і чуда, і сильну руку, і високе рамено, як вивів тебе Господь Бог твій. Так зробить Господь Бог ваш всім країнам, яких ти боїшся з-перед їхнього лиця. **20** *І пошле на них шершнів Господь Бог твій, доки не будуть вигублені ті, що осталися і ховаються від тебе. **21** *Неушкоджений будеш від їхнього лиця, бо Господь Бог твій в тобі, Бог великий і сильний. **22** *І вигубить Господь Бог твій ці

ів. 7 — *І пізнаєш, що Господь Бог твій, Він Бог,

мой2. 23 — будеш понад всі народи, і *не буде

мой2. 23 і 33 ic нав. 24 — боїшся з-перед їхнього лиця. **20** *І

ниж. 31 — **21** *Неушкоджений будеш від їхнього лиця, бо

муд. 12 — тобі, Бог великий і сильний. **22** *І

йхъ да посѣчéте и҃ вамѝнїа бóгъ йхъ да йзожжéте на о҆гнь· *Й҃ко людѝ сты҃ (вы ѥстѐ)[10] гв҃и бу҃ твоемý, и҆ тебѐ йзбрáлъ ѥстъ гь҃ бъ҃ твóи. (и҆) да бу҃дете ѥмý людѝ йзбрáнни, пáче всѣхъ (странъ)[11] ѥлúко (ѥстъ) на [-][12] [всéи][13] землѝ· Не и҆мже мнóзи ѥсте пáче всѣхъ (странъ)[14] йзм҃ [ва҃ гь҃][15], і҆ йзбрà ва҃ (гь҃)· вы҆ бо ѥсте мéншѣи ѡ҃ всѣхъ странъ· Но йѥ҃ възлюбѝ гь҃ ва҃, и҆ снабдѧ клáтву ѥже клáтсѧ ѡ҃цемъ вáшимъ. [і҆][16] йзведе гь҃ ва҃ рукóю крѣпúкою и҆ мы҆шцею высóкою, і҆ йзбáвилъ тѧ ѡ҃ дóму рабóты, [и҆][17] ѡ҃ рукѝ фараóна цр҃ѧ ѥгу҃пéтска· *Й҃ да оу҃вѣ́сти нáко гь҃ бъ҃ твóи, сéи бъ҃. бъ҃ вѣ́рныи, снабдѧ́и завѣтъ [своѝ][18], и҆ мл҃ть любя́щй҃ ѥго. и҆ снабдя́щимъ [завѣтъ][19] ѥго въ ты҆сѧщъ рождéнїи· Й҃ ѡ҃дѧ́ ненавúдящимъ [ѥго][20] в лицѐ потребúти ѧ̀. и҆ не оу҃мéдлитъ ненавúдящимъ в лицѐ [ѡ҃дáти][21] и҆мъ· (-)[22] да снабдúши запóвѣди, и҆ о҆правлéнїѧ и҆ сýды сїѧ. ѥлúко а҃зъ заповѣ́даю тебѣ (сътворúти днéсь)[23]· Й҃ бу҃детъ ѥгдà послýшаете вс҃ѧ о҆правлéнїа ѥи и҆ снабдúте (сътворúти)[24] ѧ̀· Й҃ снабдúтъ гь҃ бъ҃ твои (и҆) тебѣ, завѣ́ и҆ мл҃ть нáкоже клáсѧ ѡ҃цемъ [вáшимъ][25]· Й҃ възлюбúтъ тѧ и҆ бл҃вúтъ тѧ, и҆ оу҃множúтъ тѧ. и҆ бл҃вúтъ плóдъ чрéва твоегó, и҆ плóдъ землѧ̀ твоеѧ. [и҆][26] пшенúцу твою, и҆ винò твоѐ и҆ ѥлéи твóи, [и҆][27] стáдо волóвъ твоúхъ· и҆ пáствы о҆вéцъ твоúхъ на землѝ ѥю҆ же клáсѧ [-][28] ѡ҃цемъ и҆ дати тебѣ· [Й҃][29] бл҃вены̀ бу҃деши пáче всѣхъ нáзы҃, [и][30] *не бу҃детъ въ вáсъ бес племéнни, ниже неплóды (-)[31] въ скóтѣхъ твоúхъ· Й҃ ѡ҃и҆метъ гь҃ [бъ҃ твои][32] ѡ҃ тебе вс҃е раслабленїе. и҆ [всю нáзю][33] ѥгу҃петъскую [злую][34], (ю҆же)[35] ви́дѣете Й҃ ѥлúко съвѣси не възложú на тѧ, [и҆но][36] възложú ѧ̀ на вс҃ѧ ненавúдящаѧ тебѐ· Й҃ нáсти бу҃деши весь плѣмѧ (странъ)[37], йже гь҃ бъ҃ [-][38] даéтъ тебѣ да не (пощадя́ ѻ҆чи твоѝ)[39] ѡ҃ нихъ, и҆ да не послужúши бóгомъ и҆х҃, нáко вредъ (тебѣ ѥстъ ѥ)[40]· Ч҃ще ли глеши въ оу҃мѣ ѥи нáко (страна ѥи многá́иши паче мене)[41]. нáко възмогу̀ а҃зъ потребити ѧ̀, не възбóисѧ и҆х҃· Пáмятїю да помнéши ѥлúко сътворѝ гь҃ бъ҃ твоѝ фараóну и҆ в҃сѣ ѥгу҃птáномъ· Бѣ́ды велúкїа нáже ви́дѣста ѻ҆чи твоѝ. знáменїа [ѻ҆на][42] и҆ чюдеса̀ велúкаѧ [-][43]. [и҆][44] рукóю крѣпúкою, и҆ мы҆шцею высóкою, нáко йзведѐ тѧ гь҃ бъ҃ твои. тáко сътворѝ гь҃ бъ҃ [вашъ][45], всѣмъ (странáмъ)[46] йхже ты҆ бои́шисѧ ѡ҃ лица̀ йхъ· *Й҃ шéршни пóслетъ гь҃ бъ҃ твои на нúхъ дóндеже҃ потребáтсѧ ѻ҆стáвленїи и҆ сътирове́нїи ѡ҃ тебѐ· *Не вредúшисѧ ѡ҃ лица̀ йхъ. нáко гь҃ бъ҃ твои в҃ тебѣ, бъ҃ велúкїи и҆

мудро бі
крѣпкіи· *И̑ погубі́й г҃ь б҃ъ твои̑ на́зыіки сі́а, с
лица̀ твоего̑ по ма́лу до ма́ла, не возмо́жеши
погуби́ти и̑хъ вскоро́ѣ да не бу́детъ земла̀
пуста̀, (да совокупа́тся) и̑ ро́множа́ся (звѣрі́е
дивіи на́ та)[47]· И̑ предастъ (ѐ)[48] г҃ь б҃ъ твои в
руцѣ твою̀ и̑ погуби́ и̑хъ, погубле́нїемъ вели́кі́и̑,
до́ндеже и̑скорени́ши и̑̃· И̑ преда́стъ ц҃ри и̑хъ в
руцѣ [твою̀][49]. и̑ погуби́те и̑ма и̑хъ ѡ̑ мѣста
сего̀. [и̑][50] не постои̑ ни́же е̑ди́нъ пре̑ лице̑ твое̑̃,
в ма бі
до́ндеже погуби́ши и̑хъ· *[И̑][51] вая́нїа боговъ и̑̃
(и̑жже́ши)[52] на о́гни̑, да не похо́щеши [зла́та и̑
сребра̀][53] (взя́ти себѣ) ѡ̑ (него)[54], (-)[55] да не
когда̀ съгрѣшиши того̀ ради. я́ко ху́лно (е̑сть
г҃ви б҃у твоему̀)[56]· (-)[57] Не вноси̑ похулы̀ въ (свои́
до́мъ)[58], и̑ [прокля́ бу́деши][59] я́ко [и̑][60] то́,
[но][61] прокля́тїе́мъ прокленеши [о́но][62], и̑ похулени̑̃
похули̑ши [ѐ][63] я́ко прокля́та̀ (-)[64].

народи з-перед твого лиця потрохи – потрохи. Не зможеш вигубити їх швидко, щоб земля не стала пустою, щоб *не* зібралися і *не* розмножилися дикі звірі проти тебе. **23** І видасть їх Господь Бог твій у твої руки, і вигубить їх великою згубою, доки не викориниш їх. **24** І передасть їхніх царів у твої руки, і вигубите їхнє ім'я з цього місця, і не встоїться ані один перед твоїм лицем, доки їх не вигубиш. **25** *І різьблення їхніх богів спалиш вогнем. Не пожадатимеш золота і срібла, щоб взяти собі з нього; щоб часом не згрішив ти через це, бо це огидне Господеві Богові твоєму. **26** Не вноси огидного до свого дому, а то проклятим будеш так, як і воно, але прокляттям прокленеш його, і хулою похулиш його, бо воно прокляте.

мак2. 12

Г҃ла, и̑·

Глава 8

прй г҃
д е҃р҃ з

е̑а *запове́дѣди я́же (заповѣда)[1] ва̑ дн̑ь,
да (снабдѝ)[2] твори́ти [и̑][3] да живе́те, и̑
ѹмно́житеся, и̑ вни́дѣте и̑ прїимѣте
зе́млю [бл҃гую][4]. е҃ю́же кля́тся г҃ь [б҃ъ][5]
ний кд
ѡ̑ц҃емъ ва́шимъ· И̑ *да помане́ши весь пу́ть,
и̑́мже прове́лъ тебѣ̀ г҃ь б҃ъ твои̑, в̀ пу́стыни.
мудро г҃
*да и̑скусѝ тя и̑ зазри̑ тя, и̑ ѹ҆разумѣе́тся
е҃же въ с҃рцы твое̑мъ, а҆́ще снабди́ши запове́дѣди
е҃го и̑̀ли нѣ· И̑ зазрѝ тебѣ̀, и̑ гла́домъ заморѝ
тя, и̑ (посе̑̃) пита тя ма́нною, е҃же (ты не ѹ҆̑-
вѣдѣ и̑ни)[6] ѡ̑ц҃ы твоѝ, (и̑) да я́ви́тъ тебѣ̀.
ма д
ла д
*я́ко не о́ хлѣбѣ е̑ди́не̑̃ живъ бу́детъ чл҃къ но
о́ вся́комъ словесѝ и̑̆зходящи̑̃ и̑зъ ѹ҆стъ бж҃и̑̃
живъ бу́детъ чл҃къ· [И̑][7] ри́зы твоя̀ не раздра́-
шася на тебѣ̀. но́зи твои не я́звится, е҃е̑ мѣтъ· И̑ (сего̀ ради) разумѣ́еши с҃рцемъ твои́мъ
я́ко ко́то [чл҃къ наказа́етъ][8] сы́нъ свои. Я҆́ко г҃ь
б҃ъ твои наказуетъ тя. и̑ да снабди́ши за́-
повѣди г҃а б҃а твое́го, ходи́ти во пу́тѝ е҃го и̑
боя́тися е҃го· Г҃ь бо́ б҃ъ твои̑ вънесѐ тя въ
зе́млю бл҃гую и̑ мно́гу, и̑дѣже водоте́чи во̑ны́я
[і][9] и̑сто́чници глубо́ки. и̑сходящеи по по́лемъ и̑
гора̑· въ зе́лю пшени́цы и̑ я́чме́ни, виногра̑ [и̑][10]
смо́кви [и̑][11] ши́пцы, въ зе́млю ма́сличїю (и̑) е҃ле́ю
и̑ ме́ду. въ зе́млю на не́иже не с нището́ю и̑зъ-
я́си хлѣ́ба твое́го. и̑ не про́сиши ничто́же на
не́и. в̀ зе́млю в̀ не́иже ка́менїе [-][12] желѣ́зно, и̑ ѡ̑
горъ и̑хъ (и̑сто́чи́ся)[13] мѣдь· И̑ я́си и̑ насыти́-
шися и̑ бл҃гви́ши г҃а б҃а твое́го, на землѝ бла́сѣи
ю҆́же е̑сть да́лъ тебѣ̀· во́ньми себѣ не забу́дѝ
г҃а б҃а своего̑, снабдѣти запове́дѣди е҃го, и̑ су́до́въ
и̑ о҆́правле́нїи е҃го. е҃ли́ко а҆́зъ заповѣ́даю тебѣ
дн̑ь, да не когда̀ я́дыи [-][14] насыти́вся и̑ хра́мы

1 Всі *заповіді, які я вам сьогодні заповів, стерегтимешся творити; і щоб ви жили, і помножилися, і вийшли, і одержали добру землю, якою поклявся Господь Бог вашим батькам. **2** І *пам'ятай про ввесь шлях, яким попровадив тебе Господь Бог твій в пустині, *щоб ви пробувати тебе, і зло вчинив тобі; і зрозумілим стане те, що в серці твоїм, чи зберігатимеш заповіді його, чи ні. **3** І зло вчинив тобі, і голодом морив тебе, і після цього нагодував тебе манною, чого не знав ти ані твої батьки; і щоб виявити тобі, *що не самим хлібом житиме людина, але всяким словом, що виходить з уст Бога, житиме людина. **4** І одіж твоя не роздерлася на тобі, ноги твої не зранені були ось 40 літ. **5** І задля цього розумієш твоїм серцем, що так, як якась людина картає свого сина, так Господь Бог твій картає тебе. **6** І берегтимеш заповіді Господа Бога твого, щоб ходити в його дорогах і його боятися. **7** Бо Господь Бог твій введе тебе до доброї і великої землі, де потоки вод і глибокі джерела, що виходять по рівнинах і горах; **8** до землі пшениці і ячменю, виноградників, і фіґів, і ґранатових яблук; до землі оливок, і олії, і меду; **9** до землі, на якій не в нужді з'їси твій хліб, і не проситимеш на ній нічого; до землі, в якій каміння залізне, і з їхніх гір видобудеться мідь. **10** І з'їси, і наситишся, і поблагословиш Господа Бога твого на добрій землі, яку тобі дав. **11** Вважай на себе, щоб ти не забув Господа Бога свого, щоб зберігати його заповіді, і суди, і

при. 3
ез3. 7
ниж. 29
муд. 3
мат. 4
лук. 4

його оправдання, які я тобі сьогодні заповідаю; **12** щоб часом, з'ївши, наситившись, і збудувавши гарні хати, і поселившись в них, **13** і коли помножаться тобі твої воли, і твої вівці, і срібло, і золото, коли помножиться тобі; і коли помножиться тобі все, що твоє є, **14** і після цього, щоб не згордів ти твоїм серцем; і не забув ти Господа Бога твого, що тебе вивів з єгипетської землі, з дому рабства, **15** і що попровадив тебе через ту велику і страшну пустелю, в якій змій, що кусає, і скорпіон, і спрага, в якій не було води; *що вивів тобі з нетесаного каменю джерело води. **16** *І що годував тебе манною в пустелі, чого не знав ти ані не знали твої батьки; щоб зло вчинити тобі, щоб випробувати тебе; і добро тобі вчинити в твоїм кінці. **17** Щоб не сказав ти в твоїм серці: Моя сила і міць моєї руки вчинили мені оцю велику силу. **18** Щоб пам'ятав ти Господа Бога твого, бо Той дає тобі силу і міць чинити; і що поклав він до сьогодні завіт свій, яким поклявся твоїм батькам. **19** І буде, коли, забуваючи, забудеш Господа Бога твого, і підеш вслід за іншими богами, і послужиш їм, і поклонишся їм; свідчу вам сьогодні небом і землею, що знищенням згинете, **20** так як і інші народи, яких Господь Бог вигублює перед вашим лицем; так само ви згинете через те, що ви не послухали голосу Господа Бога вашого.

мой2. 17
мой4. 20
мой2. 16
пс. 78
муд. 16
ів. 6
кор1. 10
муд. 12

Глава 9

1 Послухай, Ізраїле: Ти сьогодні переходиш Йордан, щоб піти одержати великі народи і сильніші від вас, міста великі і огороджені мурами до неба, **2** народ великий і численний і високий, синів Енака, яких ти знаєш, і *про яких* почув ти. Хто протиставитиметься синам Енака? **3** І пізнаєш сьогодні, що Господь Бог твій, Він попереду піде, перед тобою, бо Він пожираючий огонь; він їх вигубить, і він їх відверне з-перед вашого лиця, і швидко знищить їх, так як сказав тобі Господь. **4** *Не говори в своїм серці, коли вигубить Господь Бог твій ці народи з-перед твого лиця, кажучи: Задля моїх праведностей ввів мене Господь унаслідувати цю добру землю, а через безбожність цих народів Господь вигубив їх з-перед твого лиця. **5** Але не через твою праведність ані через преподобність твого серця ти входиш, щоб одержати їхню землю, але через беззаконня і за беззаконня цих народів Господь вигубив їх з-перед твого лиця; і щоб поставити завіт, яким Господь поклявся ва-

добры съградимъ, и вселимсѧ в нѧ, и волы твои и ѻцы твои оумножатсѧ тебѣ, [и][15] сребро и злато оумножитсѧ тебѣ. и все елико ти есть оумножитсѧ тебѣ· (и посем) възнесешисѧ сръцем [твоим][16] и забудеши гда бга твоего. извешаго тѧ из земла егупетски ѿ дому работы. [и][17] проведшаго тѧ сквозѣ пустыню велику, и страшную ону. въ ней змиа хапающиа и скорпиа, и жажа в неиже не бѣше воды, *иже ивед тебѣ ис камыка нестскома источны водны· *и питаи тѧ манною въ пустыни. егоже не [вѣдеше ты ниже][18] вѣдахѹ ѻцы твои, да заслитъ ти (да)[19] искуситъ тѧ и блго ти сътворитъ напослѣдокъ твои· да не речеши въ сръцы твоемъ крѣпость моа и сила роуки моеа сътвори мнѣ силу велику сию· [-][20] да поманеши гда бга твоего. яко то (дастъ тебѣ)[21] крѣпость (и силу) творити (-)[22], и да оустави завѣтъ свои. имже клсѧ ѻцемъ твоимъ до днесь· и будеши аще ли забвениемъ забудеши гда бга твоего, и поидеши въ слѣдъ богъ иныхъ, и послужиши имъ и поклонишисѧ имъ, засвѣдѣтелъствоую вамъ днесь [небесемъ и земле][23] яко погубою погибнете· якоже и прочиа языцы, яже гь [гъ][24] погублаетъ ѿ лица ваше·го· такоже погибнете ихже ради не послушасте гласа гда бга ваше·го·

Гла, д·

Послуша ийлю ты минуеши [іѻрдан днесь][1]. внити приати (страны)[2] великиа, и крѣпчаиша паче васъ. грады велики и оуграждены до нбсе· люди велики и многи и предолжены, сны енаковы яже ты вѣси. и слышалъ еси. кто противу станетъ [-][3] сномъ енаковымъ· и оувѣси днесь яко гь бгъ твои сеи преди поидетъ [прѣ тобою][4]. ѻгнь (во) попалаи есть сеи потребитъ а, и сіи оуклонитъ ихъ ѿ лица (вашего)[5] и [потребитъ][6] а въскоре, якоже рекълъ есть тебѣ гь· *не рцы въ сръцы своеи егда потребитъ гь бгъ твои страны сіа ѿ лица твоего гла [правдъ][7] ради моихъ въведе ма гь причастити землю блгую сію, но безчестіа ра (страномъ)[8] сихъ гь потребитъ а ѿ лица твоего· ч не правды ради твоеа, ниже преподобіа ради сръца твоего, ты ходиши приати землю ихъ, но нечестіа ради [и безаконіа ради][9] (страномъ)[10] сихъ, гь (ѿ лица твоего потребіи а)[11]. и да оустави завѣтъ имже клятсѧ

ѣ мѡ дї
ѕї и ѕї
д мѡ їѳ

ѣ мѡ їѳд
и їд

ѣ мѡ їла

ѣ мѡ їлв
и їг

ѣ мѡ їлд
и їе

ѣ мѡ їлѕ

ѣ мѡ їм

ѣ мѡ їмд

ѣ мѡ їмѕ

ѣ мѡ їн

ѣ мѡ їѳ

ѣ мѡ їѳа

ѣ мѡ їѳв

ѣ мѡ їѳг

ѣ мѡ їѳд

ѣ мѡ їѳѕ

ѣ мѡ їѳѕ

ѣ мѡ їѳз

ѣ мѡ їѳи

ѣ мѡ їѳѳ

ѣ мѡ їѳї

ѣ мѡ їѳк

ѣ мѡ їѳл

ѣ мѡ їѳм

ѣ мѡ їѳн

ѣ мѡ їѳѯ

ѣ мѡ їѳѻ

ѣ мѡ їѳп

ѣ мѡ їѳр

ѣ мѡ їѳс

ѣ мѡ їѳт

ѣ мѡ їѳѹ

ѣ мѡ їѳф

ѣ мѡ їѳх

ѣ мѡ їѳѱ

ѣ мѡ їѳѿ

ѣ мѡ їѳѵ

див з гори. **22** І в Спаленні, Спокушуванні, і в Гробівницях жадоби розгнівали ви Господа Бога вашого. **23** І коли вас послав Господь з Кадис-Варни, кажучи: Підіть і візьміть землю, яку Я даю вам, і ви спротивилися словам Господа Бога вашого, і ви Йому не повірили, і не послухалися ви Його слів. **24** І ви не підкорялися Господеві від дня, в якому Він об'явився вам. **25** І я молився перед Господом – 40 днів і 40 ночей, які молився я, бо Господь сказав вигубити вас. **26** І помолився я до Бога, і сказав: Господи, Господи, царю країн, не вигуби свій народ і своє наслідля, яке ти визволив твоєю великою силою, яких ти вивів з єгипетської землі твоєю великою силою і сильною рукою, і своїм високим раменом. **27** Згадай своїх рабів Авраама, Ісаака, Якова, яким поклявся Ти Собою. Не гляди на впертість цього народу, і на його безбожність, і на його гріхи, **28** щоб часом не сказали ті, що живуть на землі, звідки ти нас вивів, кажучи:
мой4. 14 *Господь, не змігши ввести їх до землі, яку їм обіцяв, і ненавидячи їх, Господь вивівши, і вигубив їх в пустині. **29** Вони ж твій народ і твоя часточка, яких Ти вивів з єгипетської землі своєю великою силою і високим раменом.

да (вы, пусти)[43] гь ѡ кадисварніи гла, вьзыдите, и пріимьте землю юже азъ даю вамъ и съпротивистеся глому га ба вашего, и не вѣровасте ему, и не послушасте словесе его· [и][44] не покоряшеся вѣсте гу ѡ дне в оньже явихся вамъ· И молихся пре гми, м, дніи. и м, ношіи, яже молихся, рече бо гь погубити васъ· И молихся [гви][45] и реко́хъ, ги ги, црю [страна́мъ][46] не погубі людіи своихъ и причастіа своего еже извадви крѣпостію твоею великою яже изведе изъ земля егупетьски крѣпостію твоею великою и рукою [-][47] сильною и мышцею своею высокою· Помани (рабы своя авраама, [-][48] ісаака, (-)[49] іакова)[50], имже са кла собою. не призирай на жестокосердіе людіи сихъ, и на безчестіе [ихъ][51], и на грѣхи ихъ, да не когда реку живущіи на земли, ѡнюдуже [изведе][52] насъ (-)[53] глюще. *не могіи гь въвести ѡ мѳ ѓ
ихъ въ землю юже (имъ [обѣща][54])[55], и ненавидя ихъ гь изведъ (и погуби ихъ)[56] въ пустыни· (-)[57] Сіи (же) люді твои и причастіе твое. ихже изведе изъ земля егупетьски крѣпостію своею великою, и мыцею (-)[58] высокою·

Глава 10

ѓла, і·

мой2. 34 **1** В *тому часі сказав Господь до мене: Витеши собі дві кам'яні таблиці, такі як і перші, і вийди до мене на гору, і зроби собі дерев'яний кивот. **2** І напишу на таблицях слова, скільки їх було на перших таблицях, які ти розбив, і вкладеш їх до кивота. **3** І я зробив кивот з негниючого дерева, і я витесав дві кам'яні таблиці, такі ж, як і перші. І вийшов я на гору, обидві ж таблиці *були* в обох моїх руках. **4** І Він написав на таблицях, за першим письмом, 10-ть слів, які до вас сказав Господь на горі з-посеред вогню, і дав їх мені Господь. **5** І повернувшись, зійшов я з гори, і вклав я таблиці до кивота, який я зробив, і були там, так як заповів мені Господь. **6**
мой4. 33 *Сини ж ізраїльські підвелися з Ви-
мой4. 20 рота синів Якім-Місадай. Там *помер Аарон, і похований був там, і священиком став Еліазар, син Аарона, замість батька. **7** Звідти ж підвелися до Ґадґад, і з Ґадґада до Єтавата, землі потоку вод. **8** В тому часі відлучив Господь плем'я Леві, щоб носили кивот господнього завіту, і стояли перед Господом, служили і приносили молитви, і благословили в ім'я
мой2. 18 ниж. 18 Його до сьогоднішнього дня. **9** *Через це немає левітам частки ані же-
єз. 44

гъ *оно времѧ рече гь къ мнѣ. йстеши ѳ мѳ ѓа
себѣ двѣ дъсцѣ каменны цѣ же [и][1] пѣрвіи, и вьзыди къ мнѣ на гору и да сътвори́ши себѣ ковчегъ древанъ, и вьпишу на дъсцѣ словеса. еликоже и бѣ на [первыи дъсках][2], ихже сътроушн, и да вложи́ши а въ ковчегъ· И сътвори́хъ ковчегъ ѡ древъ негніющъ. і йстеса́хъ двѣ дъсцѣ каменны цѣ (же и) пѣрвіи. и вьзыдо́хъ на гору, (-)[3] о́бѣ (же) дъсцѣ въ [обою][4] руку мою· И вьписа на дъскы по писа́нію пѣрвому, і, слове, яже гла гь к ва́мъ, на горѣ ѡ среды о́гня, и вда́сть а гь мнѣ· И обрати́вся снидо́хъ съ горы, и вложи́хъ дъсцѣ въ ковчегъ йже сътвори́хъ. и бѣ́ста тѹ якоже повелѣ ми гь· (-)[5] *Сйнове ѳ мѳ їг
(же) іиѳлеви вьздвигошася ѡ виро́да, сйновъ йаки́мль, мисадай· тѹ *оумре ааро́нъ, и ѳ мѳ їк
погребе́нъ бы тѹ, и бысть жрецъ елиазаръ сйнъ (ааро́нь въ ѡца мѣсто)[6]· ѡттуду (же) вьздвигошася въ гагадъ, и ѡ гагада до [йетавада][7] земли водотечь водъ· въ о́но времѧ, ѡлучи гь племя левѵино, носи́ти ковчегъ завѣта гня. [и][8] прѣстоя́ти пре гми служи́ти, и моли́ти [и бла́ви́ ти][9] (йма)[10] его, до

(дн҃ешнаго дн҃е)[11]. *Сего̀ ради нѣ́сть левѵ̀томъ ча́сти [и҃и][12] жребі́а въ братіѝ и҆́хъ, г҃ь (бо́) са́мъ причáстіе и҆́хъ, на҆́коже е҆́сть ре́клъ [и҃][13]. (-)[14] ч҃зъ (же) стоѧ́̀ на горахъ̀, м҃, дн҃і́и. и҆̀ м҃, но́щіи, и҆̀ послу́ша г҃ь менѐ (вс҃е вре́мя)[15], и҆̀ не въсхо́тѣ г҃ь погуби́ти васъ. И҆̀ речѐ г҃ь ко҃ мнѣ̀ градѝ въздвиг҃нися пр҃ѐ лю҃мѝ си́ми, и҆̀ да вни́дѵтъ и҆̀ причастя́̀ зе́млю е҆́юже кля́хся ѡ҃ц҃емъ и҆̀ да́ти [ю҆̀ си́мъ][16]. И҆̀ нн҃ѣ̀ і҆и҃лю что́ (про́сить г҃ь б҃ъ тво́и)[17] оу҆̂ тебѐ, то́чію да ѳа҆ бои́ти г҃а б҃а твоего́, [и҆̀][18] ходити въ вся̀ пу́тѝ е҆́го и҆̀ люби́ти е҆́го, и҆̀ служи́ти г҃ѵ̀ б҃ѵ̀ твоему́, ѡ҃ всего̀ се́рца твоего́, и҆̀ ѡ҃ всея̀ дш҃и твоея̀. Снабдѣ́ти запове́ди г҃а б҃а твоего́, и҆̀ о҆правле́нія е҆́го, е҆́лико а҆́зъ заповѣ́даю (-)[19] дн҃е да (ѳи҆̂ бл҃го)[20] бѵ́дѣ̀ Сѣ̀ г҃а б҃а твоего́ нб҃о, и҆̀ нб҃о нб҃си, земля̀ и҆̀ вс҃я е҆́лико е҆́сть на не́м. О҆́баче ѡ҃ц҃а ва́ша пожа̀ пре҃жѐ г҃ь люби́ти а҆̀. І҆ и҆́збра̀ (племя̀)[21] и҆́хъ по ни́хъ ва́съ, па́че всѣ́хъ (стра́нъ)[22] до (дн҃ешнаго дн҃е)[23]. И҆̀ да прест҃ѣчѐте жесто́чь се҃рцъ ва́шихъ, и҆̀ выю вашѵ̀ не жесточи́те по сѣ̀. Г҃ь бо́ бъ ва́шъ сі́и бъ бм҃ъ, и҆̀ г҃ь гм҃ъ. Б҃ъ вели́кіи (и҆̀) крѣ҃пкіи и҆̀ стра́шныи *и҆́же не зри́̀ лица̀, ни во́зметъ да́ра. Творя́и сѵ́дъ, прише́лцѵ, и҆̀ сиро́тѣ̀ и҆̀ вдови́це. и҆̀ [люби́ти][24] прише́лца да́ти е҆́мѵ̀ хлѣ́бъ, и҆̀ ри́зѵ. И҆̀ люби́те прише́лца, прише́лцы бо́ бѣ́сте въ землѝ е҆гѵ̀пе́стѣи. *Г҃а б҃а твоего́ бо́исѧ, и҆̀ тому́ да служи́ши, и҆̀ к҃ тому́ прилѣ́пи́сѧ, (-)[25] и҆́менемъ е҆́го кленися̀. [И҆̀][26] то́и хвала̀ твоя̀, и҆̀ то́и бъ твои́, и҆́же сътворѝ тебѣ̀ ве́лія и҆̀ сла́вная сі́я, на҆́же ви́дѣста о҆́чи твоѝ *о҃, [и҆̀ е҃ ю҆][27], дш҃ъ вниде́ша ѡ҃ц҃ы твоѝ въ е҆гѵ̀петъ, (и҆̀) нн҃ѣ̀ же сътворѝ ті҃а е҆́сть г҃ь б҃ъ твои́, на҆́ко звѣ́зды нб҃ныя мно́жествомъ.

бѣ кр҃и ді їѳ҃ а҃д мѵ́рр҃о б҃ сира́ ле дѣ҃ї кр҃й б҃ гала́́ б҃ ѣф҃е́ б҃ кола́ г҃ а҃ пр҃е а҃

вбї б҃ ма҃ д҃ лѵ́ д҃

кор2. 19 йов. 34 муд. 6 сир. 35 дія. 10 рим. 2 гал. 2 еф. 6 кол. 3 пет1. 1

вищ. 6 мат. 4 лук. 4

мой1. 46

ребу між їхніми братами. Бо сам Господь їхнє насліддя, так як їм сказав. **10** Я ж стояв на горах 40 днів і 40 ночей, і вислухав мене Господь кожного часу, і не захотів Господь вигубити вас. **11** І сказав Господь до мене: Іди, підведися цим перед народом; і хай ввійдуть і унаслідують землю, якою Я поклявся їхнім батькам, дати її цим. **12** І тепер, Ізраїле, чого просить Господь Бог твій від тебе, хіба щоб ти боявся Господа Бога твого, і ходив в усіх Його дорогах, і любив Його, і служив Господеві Богові твоєму з усього серця твого і з усієї твоєї душі; **13** зберігав заповіді Господа Бога твого і Його оправдання, які я сьогодні заповідаю, щоб тобі добре було. **14** Ось Господа Бога твого небо і небо небес, земля і все, що є в ній. **15** Лише ваших батьків першими вибрав Господь, щоб їх любити, і вибрав їхнє плем'я після них – вас понад всіх народів – до сьогоднішнього дня. **16** І обріжте твердість ваших сердець, і більше твердою не чиніть вашу шию. **17** Бо Господь панів, Бог великий і сильний, і страшний, *який не зглянеться на лице ані не візьме дару. **18** Він чинить суд приходькові, і сироті, і вдові, і любить приходька, щоб дати йому хліб і одіж. **19** І любіть приходька, бо ви були приходьками в єгипетській землі. **20** Бійся *Господа Бога твого, і Тому служи, і до Того пристань, Його іменем клянися. **21** І Він – твоя похвала, і Він – твій Бог, який вчинив тобі велике і славне це, що побачили твої очі. **22** З *70 і 5-ма душами ввійшли твої батьки до Єгипту, і нині ж зробив тебе Господь Бог твій численністю, наче небесні зорі.

Г҃ла, а҃і.

Глава 11

Да люби́ши г҃а б҃а твоего́, и҆̀ снабди́ши снабдѣ́нія е҆́го, и҆̀ о҆правле́нія е҆́го, и҆̀ запове́ди е҆́го, и҆̀ сѵ́ды̀ е҆́го вс҃я дн҃и. И҆̀ да оу҆вѣ́сте дне́сь на҆́ко не дѣ́темъ ва́шимъ (гл҃ю) на҆́же не свѣ́дятъ ни ви́дѣша наказа́нія г҃а б҃а твоего́, и҆̀ велі́чества е҆́го, и҆̀ рѵ́кѵ си́лнѵю, и҆̀ мы́шцѵ высо́кѵю. (Ни҆̀)[1] знаме́нія е҆́го, (и҆̀и)[2] чюдеса̀ е҆́го, е҆ли́ка сътворѝ посредѣ̀ е҆гѵ̀пта фараѡ́нѵ ц҃рю е҆гѵ̀петьскѵ и҆̀ всей̀ землѝ е҆́го. И҆̀ е҆ли́ко сътворѝ си́ле е҆гѵ̀петьстѣи [и҆̀][3] о҆рѵ́жі́я и҆́хъ, и҆̀ ко́ни и҆́хъ. ка́ко потопѝ вода [чермна́го моря̀][4] пр҃ѐ лицѣ̀ и҆́хъ женѵщи́мъ и҆́мъ по ва́съ, и҆̀ погуби́ и҆́хъ г҃ь [б҃ъ][5] до дн҃ешнаго дн҃е. И҆̀ *е҆ли́ко сътворѝ ва́мъ въ пусты́ни до́ндеже прі́идо́сте на

1 І полюбиш Господа Бога твого, і зберігатимеш Його рішення, і Його оправдання, і Його заповіді, і Його суди всі дні. **2** І пізнаєте ви сьогодні, що не говорю вашим дітям, які не знають ані не бачили напоумлення Господа Бога твого, і Його величні діла, і сильну руку, і високе рамено, **3** ані Його знаки, ані Його чуда, які вчинив посеред Єгипту фараонові, єгипетському цареві, і всій його землі; **4** і те, що зробив єгипетській силі, і їхній зброї, і їхнім коням, як вода Червоного моря затопила перед *вашим* лицем їх, коли вони гналися за вами, і вигубив їх Господь Бог до сьогоднішнього дня. **5** І *що вчи-

бѣ҃ ѵ҃ ѱ҃ѡ҃ ѷ҃ре

мой4. 16 пс. 105

нив вам в пустині, доки ви не прийшли до цього місця. **6** І що вчинив Дафанові і Авиронові, синам Еліява, сина Рувима, яких земля, відкривши свої уста, пожерла їх, і їхні доми, і їхні шатра, і ввесь їхній маєток з ними посеред усього Ізраїля. **7** Бо ваші очі побачили всі великі Господні діла, які Він вам вчинив сьогодні. **8** І зберігатимете всі Його заповіді, які я вам заповідаю сьогодні, щоб ви жили і помножилися, і ввійшли, і одержали землю, до якої ви, туди, переходите через Йордан, щоб унаслідувати її; **9** щоб численні дні ви були на землі, яку поклявся Господь вашим батькам дати їм і їхньому насінню по них, землю, що кипить молоком і медом. **10** Бо земля, до якої ви входите, туди, унаслідувати її, не є такою, як єгипетська земля, звідки ви виходите, звідти, коли сіють насіння і наводнюють її водою, як город зеленини. **11** Земля ж, до якої ти входиш, туди, унаслідувати її, земля гірська і з долинами, напоювана небесним дощем. **12** Земля, яку Господь Бог твій, над нею, наглядає, постійно на ній очі Господа Бога твого, від початку року і до кінця року. **13** Якщо ж слухом послухаєте всі Його заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю, щоб любити Господа Бога твого і служити Йому з усього твого серця і з усієї твоєї душі, **14** і дасть дощ твоїй землі в час ранній і пізній; і збереш твоє жито, і твоє вино, і твою олію; **15** і даси поживу на полях твоїй скотині. Наївшись же і наситившись, **16** стережись, щоб не згорділо твоє серце, і, приступивши, не послужили ви іншим богам і *не* поклонилися їм; **17** і гнівом не розлютився Господь на вас, і *не* замкнув небо; і не буде дощу, і земля не дасть свого плоду, і згинете швидко з доброї землі, яку Господь дав вам. **18** *І вложіть ці слова у ваші серця і у вашу душу. І покладете їх на знак на ваших руках, хай будуть на чолах між вашими очима. **19** *І навчите своїх дітей говорити їх, сидячи в хаті і ходячи в дорозі, і лежачи, і встаючи. **20** І напишите їх на одвірках свого дому і на своїх брамах, **21** щоб помножилися ваші дні і дні ваших синів на землі, якою поклявся Господь вашим батькам дати її, так як дні неба на землі. **22** І буде, коли слухом послухаєте всі ці заповіді, які я вам заповідаю сьогодні творити, щоб любити Господа Бога вашого, ходити в усіх Його заповідях і пристати до Нього, **23** – тоді прожене Господь ці народи з-перед вашого лиця, і унаслідуєте народи великі і дуже сильні, понад вас. **24** *Всі місця, в яких стане стопа ва-

вищ. 6

вищ. 4

ic нав. 1

мѣ́сто сїѐ· и̂ є̂лиκо сътвори, дафа́ну и̂ а̂вироу́ сы́ома є̂лїа́влема сы́на рувима. и̏же ѡ̀вре҃зши земла̀ ѹ̂ста̀ своа̀ пожрѐ и̏ и̂ домы и̂хъ, и̂ кѹща и̂хъ, и̂ вс҃е и̂хъ и̂мѣ́нїе с ни́ми средѣ̀ всего̀ їи҃ла. и̏ко о́чи ваши ви́дѣста вс҃а дѣ́ла гн҃а, вели́каа, є̂лиκо сътворѝ ва҃ днесь· и̂ да снабди́те вс҃а за́повѣди є̂го є̂лиκо а́зъ заповѣ́даю [вамъ][6] дн҃е. да живе́те и̂ ѹ̂множе́итесѧ, и̂ вънии́дѣте и̂ прїи́мѣте зе́млю, на нюжѐ вы минѹ́ете чрезъ їѻ̂рда́нъ та́мо причасти́ти ю̏· да мно́ги дн҃и бѹ́дете на земли́, є̂юже кла́тсѧ гь ѡ̏ц҃емъ вашимъ. да́ти и̂мъ и̂ сѣ́мени и̏ по ни̏. зе́млю кипа́щу мле́комъ и̂ ме́дѡ̏· (земла̀ бо є̂сть)[7] на нюжѐ вы и̏дете та́мо причасти́ти є̂ѧ̀· не и̏́ко земла̀ є̂гѵ̀петъска є̂сть, ѡ̏нюдѹже ѡ̏хо́дите та́мо, є̂гда̀ сѣю́тъ сѣ́ма, и̂ напаа́ютъ (и̂) поє́нїемъ, и̏́ко о́гра́ду зе́льнуѭ· земла̀ же в нюжѐ ты вхо́диши та́мо причасти́ти ю̏, земла̀ го́рна и̂ ра́вна, ѡ̏ дождà нб҃наго напаа́етсѧ· земла̀ ю̏же гь бъ твои́ снабди́тъ (-)[8] всегда̀. о́чи га ба твоє́го на не́и въ нача́ло лѣ́тѹ· и̂ до конца̀ лѣ́тѹ· ч҃ще же слу́хомъ послѹша́ете всѣ́хъ заповѣ́дей его, є̂лиκо а҃ заповѣ́даю тебѣ̀ дн҃е· люби́ти га ба твоє́го, и̂ служи́ти є̂мѹ ѡ̏ всего̀ с҃рца твоє́го, и̂ ѡ̏ всеа̀ дш҃а твоє́а· и̂ да́стъ до́ждь землѝ твое́и по вре́мени ра́нный и̂ по҃зный. и̂ събере́ши жи́тта твоа̀. и̂ вино̀ твоѐ и̂ є̂ле́и твои· и̂ [да́си][9] пищѹ на се́лѣхъ [-][10] ско́томъ твои́мъ, (-)[11] на́дъ (же) и̂ насыти́шисѧ· блюдѝ себѐ, да не развелича́етсѧ с҃рце твоѐ. и̂ (приступи́вше)[12] послѹжите бого́мъ и̂нѣ́мъ, и̂ поклоните́сѧ и̂мъ· и̂ на́ростїю ра́гнѣ́ваетсѧ гь на́ вы, и̂ затвори́тъ нб҃о. и̂ не бѹ́детъ дождà и̂ земла̀ не да́стъ плода̀ своє́го, и̂ поги́бнете въскоро́ѣ съ земла̀ бл҃гїа ю̏же [гь да́стъ][13] ва́мъ· *и̂ да вложи́те словеса̀ сі҃и въ с҃рца ва́ша и̂ въ дш҃ѹ ва́шѹ. и̂ да възложи́те а̀ въ зна́менїе на́ рѹкѹ вашѹ (-)[14] да бѹ́дѹтъ (на челѣ́хъ) междѹ о́чи́ма ва́шима· *и̂ да наѹ́чи́те ча́да своа̀ гл҃ати сі҃ сѣ́дѧще въ домѹ́, і̂ и̂дѹ́ще въ пѹть, и̂ лежа́ще и̂ въста́ющє· и̂ въпиши́те а̀ на пра́зѣхъ хра́ма своє́го, и̂ на вра́тѣхъ своихъ· да ѹ̂мно́жатсѧ дн҃и ва́ши, и дн҃и сы́новъ ва́шихъ. на землѝ є̂ю̏же кла́тсѧ гь ѡ̏ц҃емъ ва́шимъ да́ти (ю̏)[15] и̏́ко дн҃їе нб҃ѹ на землѝ· и̂ бѹ́детъ а̂ще слу́хомъ послѹша́ете всѣ́хъ за́повѣдей сихъ, и̏же а̀ заповѣ́даю ва́мъ дн҃е твори́ти. люби́ти га ба ва́шего, ходи́ти въ вс҃а [за́повѣди][16] є̂го и̂ прилепла́тисѧ къ немѹ́· (ѯогда̀)[17] ѡ̏жене́ гь [-][18] (страны)[19] сі҃а ѡ̏ лица ва́шего, и̂ ѻ̀дръжи́те

(страны)[20] великіа и крѣпкіа вѣло паче васъ·
ѳу на й *всѣ мѣста на нихже станетъ стопа ногъ вашихъ, ва̑ будетъ, ѿ пустыня, и ѿ дубра̑, и ѿ рѣкы̀ велиѣ̀ка [-][21] (ефра̑т)[22], и до мора, еже на запады будутъ предѣли ваши· Не станетъ никтоже пре̑ лицемъ вашимъ, [и][23] трепетъ вашъ и страхъ вашъ вънзложитъ гь бъ вашъ на лицѣ всеѧ̀ земляѧ̀ на нюже а̑ще ѹзыидете [-][24] якоже гла гь къ вамъ· Се̑ азъ даю пре̑ вами дне̑, блвенїе и клтвѹ. блвенїе а̑ще послѹшаете заповѣдїи га ба вашего, елиѣ̀коже азъ заповѣдаю вамъ дне̑· (-)[25] [Клтвы][26] (же) а̑ще не послѹшаете заповѣди га ба вашего, йже (заповѣ̀дахъ)[27] вамъ дне̑· И съвратитеся с пѹтѝ йже заповѣдахъ вамъ, йдѹще послѹжити богомъ инѣмъ йхже не вѣсте· И бѹдетъ егда̀ вънведетъ тебѣ гь бъ твои, вънь земл̀ю вънь нюже (минѹете)[28] тамо причастити ея̀· И да даси блвенїе на горѣ гаризиню, (а̑)[29] клтвѹ на горѣ гевалю. [еже естъ] ѻбону страну ѿрдана за пѹте̑ йже на запады слнца вънь землѝ ханане̑йстеи, ѻбитающиѩ̑ на запады слнца близъ голгола (высокаго)[31]· вы̑ бо минѹете ѿрданъ външе̑ прїа̑ти землѧ̀, юже гь бъ вашъ даетъ вамъ вънь причастїе всѣ дни, и прїимете ю̀ и вселитеся в ню· И да съхранитe творити всѣ заповѣди [его][32], и сѹды̀ [его][33] якоже азъ даю (вамъ)[34] дне̑·

Гла, вѣ·

Сїи (же)[1] заповѣди и сѹды̀ яже снабдите творити на зе̑лѝ юже гь бъ ѿцъ вашихъ дае̑ вамъ вънь причастїе всѣ дни яже вы живете на землѝ· Лгубою погубите всѣ мѣста, *вънь нихъ же слѹжиша тѹ странымъ богомъ своимъ, яже вы прїимете [-][2] на горахъ высокихъ и холмехъ, и по̑ древомъ сѣнны̑· И да раскопаете трѣбища ихъ, и съкрѹшите столпы̀ ихъ, и сады̀ ихъ съсѣчете, и ваѧнїа бого̑ ихъ ѡжжете на ѻгнѝ, и погибнете имена ихъ ѿ мѣста того̀· да не сътворите тако гу бу вашему. *но на мѣстѣ йдѣже изберетъ гь бъ нашъ. (всѣмъ племенемъ вашемъ)[3] призвати има е̑го тѹ [-][4]. и взыщете и вънидете тамо· И принесете тѹ всесъжженїа ваша и трѣбы ваша и приношенїа ваша. и мл̑твы ваша и волнаа ваша. [(-)[5] исповѣданїа ваша][6], и первенца̀ волобъ вашихъ, и ове̑цъ вашихъ· И да ясте тамо пре̑ гмъ бмъ вашимъ. и вънвеселитеся ѻ всемъ, на неже вънзложите рукы̀ [ваша][7] вы и домове ваши, якоже (тѧ блвилъ естъ)[8] гь бъ твои· да не сътво-

ів. 4 — пар2. 7

Глава 12

1 Це ж приписи і суди, які берегтимете чинити на землі, яку Господь Бог ваших батьків дає вам в насліддя на всі дні, які ви живете на землі. **2** Знищенням вигубите всі місця, *в яких, там, служили народи своїм богам, яких ви унаслідували: на високих горах, і на вершках, і під тінистим деревом. **3** І розвалите їхні жертовники, і знищете їхні стовпи, і вирубаєте їхні гаї, і різьблене їхніх богів спалите вогнем, і знищите їхні імена з того місця. **4** Не зробите так Господеві Богові вашому. **5** *Але на місці, де вибере Господь Бог наш всім ваших племенам, – прикликати Його ім'я там; і пошукаєте, і ввійдете туди. **6** І принесете туди ваші цілопалення, і ваші жертви, і ваші приноси, і ваші молитви, і ваше добровільне, ваші визнавання, і ваших первородних волів, і ваших овець. **7** І їстимете там перед Господом Богом вашим, і зрадієте усім, на що покладете ваші руки, ви і ваші хати, так як тебе поблагословив Господь Бог твій. **8** Не чинитимете там за всім,

що чините сьогодні тут, кожний – що вгодне перед ним. **9** Бо тепер ви *ще* не прийшли до спочинку, у насліддя, яке Господь Бог ваш вам дає. **10** Але коли перейдете Йордан, і замешкаєте на землі, яку Господь Бог ваш дає вам в насліддя, і Він дасть вам спочинок від усіх ваших ворогів, які довкруги вас, і поселитеся впевнено. **11** *І буде місце, де вибере Господь Бог ваш, – прикликати там Його ім'я, там принесете все, що я вам сьогодні заповідаю: ваші цілопалення, і ваші жертви, і ваші десятини, і первоплоди ваших рук, і кожний ваш вибраний дар, який обіцяєте Господеві Богові вашому. **12** І зрадієте перед Господом Богом вашим ви, і ваші сини, і ваші дочки, і раби, і ваші рабині, і левіти, що при вашій брамі, бо немає їм частки ані насліддя з вами. **13** Стережись, не приноси свого цілопалення в кожному місці, де лиш сподобається, **14** але на місці, яке вибере Господь Бог твій в одному з твоїх міст; там принесеш твоє цілопалення і там зробиш все, що я тобі сьогодні заповідаю. **15** Але за всім бажанням твоєї душі принесеш у жертву, і їстимеш м'ясо за благословенням Господа Бога твого, який дав тобі в кожному місті твоєму. І нечистий в тобі, і чистий – разом їстиме він його, як серну і оленя. **16** *Лишень кров не їстимете, на землю виливайте її, як воду. **17** Не зможеш їсти в твоїх містах десятину твоєї пшениці, і твого вина, і твоєї олії, своїх первородних волів, і своїх овець, і всі обіти, які обіцяєш, і ваші визнавання, і приноси ваших рук. **18** Але з'їси їх перед Господом Богом своїм на місці, де вибере Господь Бог твій Собі, ти, і твій син, і твоя дочка, і твій раб, і твоя рабиня, і левіт, і приходько, що в твоїх містах; і радітимеш перед Господом Богом твоїм за все, на що покладеш твою руку. **19** Бережись сам, не остав левіта в усьому часі, поки живеш на землі. **20** *Якщо ж розширить Господь Бог твої границі, так як тобі сказав, і скажеш: Їстиму м'ясо. Їстимеш м'ясо, доки забажає твоя душа їсти м'ясо, за всім бажанням твоєї душі. **21** Якщо ж далеко від тебе місце, яке вибере Господь Бог твій, щоб прикликати там Його ім'я; і принесеш жертву з своїх волів і з своїх овець, яких дасть тобі Бог твій, так як заповів я тобі, – їстимеш в твоїх містах за бажанням твоєї душі. **22** Так, як їсться серну і оленя, так їстимеш їх, нечистий в тобі і чистий, однаково їстиме. **23** Стережись ду-

рите [тѵ][9] [по][10] всемѹ ѣликоже [творите][11] здѣ дн҃ь, кожѳ оуѳно прѣ собою· Нѣсте бо пришли до нын҃ѣ въ покои. [-][12] въ причастіе ѥже гь бъ вашъ даетъ вамъ· (Но ѥгда)[13] преидете іѳр-данъ и вселитеса на земли юже гь бъ вашь причаститъ вамъ, и покоитъ вас҃ ѡ҃ всѣхъ враговъ вашихъ іже окрестъ (ва), и вселитеса безъ съблазна· *И бѹдет҃ мѣсто идѣже изберетъ гь бъ вашъ призвати има ѥго тѵ· Тѹ принесете вс҃е ѣлико азъ заповѣдаю вамъ дн҃е. всесъжженіа ваша, и требы ваша. и десятины ваша, и начатки рѹкъ вашихъ, (-)[14] и всѣкъ избранъ даръ вашъ. ѣлико обѣщаете [гви][15] бѹ вашемѹ· И възвеселитеса прѣ гмъ бмъ вашимъ, вы и сн҃ове ваши, и дщери ваши, и рабы [-][16], и рабына ваша, и [левѵти иже][17] оу братъ вашихъ, ихже нѣсть [и҃][18] части ни жребіа с вами· Блюди себѣ самъ не приноси всесъжженіа своѥго въ всѣкомъ мѣстѣ ѥгоже аще възлюбиши· Но в мѣсте ѥже изберетъ гь бъ твои [-][19] въ ѥдиномъ [гра][20] твоихъ. тѵ да принесеши всесъжженіе твое, и тѵ сътвориши вс҃е ѣлико азъ заповѣдаю тебѣ дн҃ь· Но вс҃ѣ хотѣніемъ [дша твоѥа][21]. да жертвуеши и ѩжь мяса, по глаголю га ба твоѥго иже даде тебѣ въ (вс҃ѣ градѣхъ твоихъ)[22], нечисты и тебѣ, и чистыи въкѹпѣ да ѩстъ а҃, ѩко серну и ѣлень· *Развѣ крови да не ѩсте, на землю проливайте ю҃ аки воду. Не възможеши ѩсти въ градѣ своихъ десятины, пшеница твоѥа и вина твоѥго, и ѣлеа твоѥго. первенца волова своихъ, и овецъ своихъ, и вс҃а обѣти ѥже (обѣщаеши)[23], и исповѣданіа ваша, и приносъ рѹкъ вашихъ· Но прѣ гмъ бмъ своимъ да ѩси а҃ въ мѣсте идѣже изберет҃ гь бъ твои себѣ· Тьі и сн҃ъ твои и дщери твоа [и][24] рабъ твои и раба твоа, [и левѵти][25], и пришелецъ, иже въ градѣ твоихъ, и възвеселишаса прѣ гмъ бмъ твоимъ ѡ всѣ҃ на неже возложиши рѹкѹ твою· Блюди себѣ самъ да не оставлаеши левѵтинина въ вс҃е врема донеже ѥси живъ на земли· *Аще же разширитъ гь бъ [-][26] предѣлы твоа, ѩкоже (ти ѥсть гла)[27] и речеши да ѩмъ мяса. аще възхощетъ дша твоа ѩко ѩсти мяса. въ всемъ похотѣнію дша твоѥа да ѩси мяса· Аще же подале (мѣсто ѡ тебѣ)[28] ѥже изберетъ гь бъ твои, призывати имя ѥго тѵ· и требѹ положиши ѡ҃ волова своихъ, и ѡ҃ овецъ своихъ ѩже дастъ тебѣ бъ твои. ѩкоже заповѣдах҃ тебѣ, да ѩси въ градѣхъ твоихъ по похотѣнію дша твоѥа· Ѩкоже са ѩстъ серна и ѣлень. такоже да ѩси а҃, нечистыи тебѣ и чистыи такожде

црс3. 8 црс4. 21 пар2. 33 єре. 32

ѳ чр й
д чр іка
в пара їг
єрѳа їв

црс1.14

ѧ чр дѵ

мой1. 28 ниж. 19

ѧ мѳ їѳн
нѣ дѵ

да не ѣдя́тъ· во́ньми кр҃пце да не ѣ́си кро́ви, кро́вь бо (є҆сть) [дш҃а є҆го][29]. да не ѣ́стьсѧ дш҃а с ма́сы· да не ѣ́сте (є҆а, и҆о) на́ земл҃ю проли́ва́йте а҆̀ а҆́ки во́ду, да не ѣ́си ю҆̀. да бл҃го тебѣ бу́детъ и҆ сн҃омъ твои́мъ по тебѣ [въ вѣ́ки][30]. и҆̑же сътвори́ши є҆́, є҆́же добро̀ и҆ оу҆̂гоно (є҆сть) пр҃е̂ гдⷭ҇мъ бг҃мъ твои́мъ· ра́звѣ ст҃а́ѧ твоѧ̀ и҆́же [бу́дѣ́ тебѣ][31], и҆ о҆́бѣты твоѧ̀ вꙗзе́мъ да прі҃и́деши на мѣ́сто, и҆́дѣже и҆збере́тъ г҃ь б҃ъ твои (о́но) себѣ, призва́ти и҆́ма є҆го т҃ꙋ· и҆̀ да сътвори́ши вс҃а́сѣжже́нїѧ твоѧ̀, ма́са (же) [и҆ кровь][32] вꙗзнесе́ши на о҆́лтарь г҃а б҃а твоє́го. кровь же тре́бъ твои́х҃. да пролїе́ши пр҃е̂ степе́ни о҆́лта́ра (-)[33] б҃а твоє́го, а҆̂ ма́са да ѣ́си· Снабдѝ и҆̀ послꙋ́ша́и и҆ да сътвори́ши вс҃а́ слове́сна̀ ѣ́же а҆̂зъ заповѣ́даю тебѣ [дн҃ь][34]. да бл҃го т҃и бу́дѣ́ и҆̀ сн҃омъ твои́ [по тебѣ][35] въ вѣ́ки· и҆̑же сътвори́ши добро̀ и҆̀ оу҆го́дно пр҃е̂ гдⷭ҇мъ твои́мъ· и҆̑же же потребѝ (-)[36] б҃ъ (-)[37] (страны)[38], в нѧ́же вхо́диши т҃ы та́мо прі҃а́ти зе́млю и҆́хъ ѡ҆̀ лица твоє́го, и҆̀ прі҃имеши ю҆̀ и҆ всели́шисѧ въ зе́млю и҆́хъ· бл҃юдѝ себѣ са́мъ не вꙗзы́щи въ слѣ́дъ и҆́хъ т҃и́ и҆́хъ, по потребле́нїю и҆́хъ ѡ҆̀ лица̀ твоє́го. не вꙗзыщѝ бг҃а̀ и҆́хъ гл҃а. ка́ко твора́тъ (страны)[39] сі҃а бго́мъ свои́мъ, сътворю̀ и҆̀ а҆̀· да не сътвори́ши [г҃ꙋ б҃ꙋ своє́мꙋ та́ко][40], похꙋ́лено бо (є҆сть) [є҆го́же г҃ь][41] ненави́дѣ́. сътвори́ша бго́мъ свои́мъ. и҆́ко сы́ны своѧ̀ и҆ дщери своѧ̀ жгꙋ́тъ о҆́гнⷣ бго́мъ и҆́мъ· *вс҃е сло́во є҆́же а́зъ заповѣ́даю тебѣ дн҃ь, є҆́е снабдѝ твори́ти. *да не приложи́ши к семꙋ́ и҆́ни оу҆́ймеши ѡ҆̀ него̀·

вбї д
прй и
вбї д

же пильно, щоб не їсти крові, бо кров – це його душа. Хай не їсться душа з м'ясом. **24** Не їстимете її, але на землю її виливайте, як воду. **25** Не з'їси її, щоб добре було тобі і твоїм синам після тебе, навіки, якщо вчиниш те, що добре і миле перед Господом Богом твоїм. **26** Лише твоє святе, яке буде тобі, і твої обіти, взявши, прийдеш до місця, яке вибере Господь Бог твій його Собі, щоб призвати там Його ім'я. **27** І зробиш твої цілопалення. М'ясо ж і кров принесеш на жертовник Господа Бога твого, кров же твоїх жертов вилиєш перед сходинками жертовника Бога твого, а м'ясо з'їси. **28** Збережи і послухай і вчини всі слова, які я сьогодні тобі заповідаю, щоб добре було тобі і твоїм синам, по тобі, навіки, якщо вчиниш добре і миле перед Господом твоїм. **29** Якщо ж вигубить Бог від лиця твого народи, до яких ти входиш, туди, щоб одержати їхню землю, і одержиш її і поселишся в їхній землі, **30** бережися сам; не шукай іти вслід за ними після того, як Він їх вигубив з-перед твого лиця. Не шукай їхніх богів, кажучи: Як чинять ці народи своїм богам, вчиню і я. **31** Не чинитимеш Господеві Богові своєму так, бо огидним є те, що Господь ненавидить: вони зробили своїм богам, бо своїх синів і своїх дочок спалюють в огні їхнім богам. **13,1** *Кожне слово, яке я тобі сьогодні заповідаю, це бережи творити. *Не додаси до нього ані не віднімеш від нього.

вищ. 4

при. 30
вищ. 4

гл҃а, г҃і·

А҆̑же въста́не́ѣ́ въ тебѣ пр҃рⷦ и҆̀ли видѧ̀ со́нъ, и҆ да́стъ тебѣ зна́менїѧ и҆ чюдеса̀· и҆ прі҃и́деи знамени́е и҆̀ли чю́до є҆́же бу́детъ гл҃ати (-)[14] реки́и, и҆́демъ да послꙋ́жи́мъ бо́гⷭ҇ и҆́нѣмъ, и҆́хже не вѣ́сте· да не послꙋ́шаете гл҃ъ пр҃рка̀ того̀, и҆̀ли ви́дѧщаго со́нъ то́и. и҆́ко и҆скꙋша́етъ г҃ь б҃ъ васъ оу҆вѣдѣ́ти а҆́ще лю́бите г҃а б҃а ва́ше́ всѣ́мъ ср҃цемъ ва́шимъ и҆ все́ю дш҃е́ю ва́шею· По г҃ѣ бз҃ѣ ва́шемъ, да хо́дите и҆ того бои́тесѧ, и҆ заповѣ́ди є҆го снабдите. и҆ гла́са є҆го да послꙋша́е́те [и҆ тому послꙋ́жите][2], и҆ к немꙋ́ прилепи́тесѧ· и҆̑ пр҃рⷦ то́и и҆̀ли ви́дѧи со́нъ [-][3] да оу҆́мр҃е́· Гл҃алъ бо є҆сть прельсти́ти тѧ ѡ҆̀ г҃а б҃а твоє́го и҆зве́ша́го тѧ и҆̑ земл҃а є҆гу҆пе́тскїа и҆збавльшаго тѧ и҆̑ рабо́ты· Хотѧ́ще сътврати́ти тѧ с пꙋти́, и҆́же заповѣ́да тебѣ г҃ь б҃ъ твои́ ходи́ти во́нь. (сего̀ ра́ди)[4] [погꙋби́те][5] (сами) зло́е ѡ҆̀ васъ· А҆̑ще

Глава 13

2 Якщо повстане в тебе пророк чи той, що бачить сон, і дасть тобі знак чи чуда; **3** і сповниться знак чи чудо, про яке буде говорити той, хто говорить: Підім, послужимо іншим богам, яких не знаєте. **4** Не послухаєте слів того пророка чи того, що бачить той сон, бо випробовує вас Господь Бог, щоб дізнатись чи любите Господа Бога вашого всім вашим серцем і всією вашою душею. **5** За Господом Богом вашим ходіть, і того бійтеся, і заповіді його бережіть, і його голосу слухайтеся, і тому послужіть, і до нього пристанете. **6** І той пророк чи той, хто бачить сон, хай помре. Бо заговорив, щоб відвернути тебе від Господа Бога твого, що вивів тебе з єгипетської землі, що викупив тебе з рабства, бажаючи звести тебе з дороги, яку заповів тобі Господь Бог твій, ходити нею. Задля цього

самі вигубите з вас зло. **7** Якщо ж просить тебе твій брат, син твоєї матері, чи твій син, чи твоя дочка, чи жінка твого лона, чи твій приятель, що милий твоїй душі, потайки кажучи: Ідім і послужім іншим богам, яких не знав ти ані твої батьки, **8** з богів народів, що довкруги нас, що близькі до тебе чи далеко від тебе, від краю землі до краю землі. **9** Не побажай піти з ним ані не послухай його, і хай твоє око не пощадить його, і не полюби його, і не прикривай його. **10** Сповіщаючи, сповістиш про нього, і твоя рука хай буде на ньому найперше, щоб його убити, і руки всього народу пізніше. **11** І поб'єте його камінням, і він помре, бо шукав відвернути тебе від Господа Бога твого, що вивів тебе з єгипетської землі, з дому рабства. **12** І ввесь Ізраїль, почувши, побоїться, і не додадуть після цього чинити за цим злим словом, що у вас. **13** Якщо ж почуєш в одному з міст, яке Господь Бог тобі дає, щоб там жити, що кажуть: **14** Вийшли беззаконні мужі з нас і відвернули тих, що живуть у їхніх містах кажучи: Підім, послужім іншим богам, яких ви не знаєте. **15** І дослідиш, і випитаєш, і дуже дослідиш, і ось явно слово правдиве, і є у вас хула. **16** Ось, убиваючи, уб'єш всіх, що живуть у тому місті, вбивством меча, і прокляттям прокленете їх і все, що в ньому. **17** І збереш всю його здобич на його роздоріжжях, і вогнем вповні спалиш місто і всю його здобич перед Господом Богом твоїм; і буде незаселеним навіки, більше не буде відбудоване. **18** Ніщо з проклятого не пристане до твоєї руки, щоб Господь відвернув свою лють гніву і дав тобі милосердя, і змилосердився над тобою, і розможив тебе, так як сказав тобі і так як поклявся Господь вашим батькам, **19** якщо послухаєшся голосу Господа Бога твого і зберігатимеш всі його заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю, щоб чинити добро і миле перед Господом Богом твоїм.

же молй̑ тѧ бра̀ твои (сн҃ъ мт҃ри твоеѧ̀)[6] и҆ли сн҃ъ твои и҆ли дщѝ твоа̀, и҆ли жена̀ ло́на твоего́, и҆ли дрyгъ [твои]́[7] то́ченъ дш҃и твое́й̑, о҆тма́и гл҃а. и҆́демъ и҆ послyжимъ бо́гомъ и҆нѣ́мъ, и҆хже не ви́дѣ ты̑ и҆ни о҆́цы твоѝ· о҆́ бого́въ (странъ)[8] ѩже о҆́кр̾тъ [наспъ]́[9], приближа́ющй̑ся тебѣ, и҆ли да́лнй̑ о҆́ тебѐ, о҆́ конца̀ землѝ до конца̀ землѝ· Не восхощѝ и҆тѝ с нй̑, [ни́же][10] послyша́и е҆го. и҆ да не пощади́тъ о҆́ко твое на него, (и҆) не възлюбѝ е҆го [и҆ да не][11] прикры́еши е҆го· возвѣщда́ѧ возвѣ́стиши о҆́ немъ. и҆ [рyка твоа̀ да бyде́]́[12] на не́мъ въ пр̀ывыхъ побитї и҆̀, и҆ рyкѝ всѣхъ людїи послѣжды· И҆̀ (побї́ете)[13] е҆го ка́менїемъ и҆ оу҆́мретъ, ѩ́ко възыска́лъ е҆́сть о҆брати́ти тебѐ о҆́ г҃а б҃а твоего́, и҆звe҆́шаго тѧ и҆зъ земл҃а̀ е҆гу҆пе́ски о҆́ до́му рабо́ты· И҆̀ вe҆́сь їи́ль оу҆слы́шавъ оу҆бои́тсѧ и҆ не приложи́тсѧ посемъ сътвори́ти по словеси [семy̑ зло́мy̑]́[14] и҆же въ ва̑· Ч҆́ще ли оу҆слы́шиши въ е҆ди́номъ о҆́ гра̑ ѩ́же г҃ь б҃ъ [-][15] да́етъ тебѣ веселй̑тисѧ тѧ̑ гл҃ющихъ· И҆зыидо́ша мyжѝ безѕаконїи о҆́ [на̑]́[16], и҆ о҆́братй̑ша [-][17] живyщ҃а въ [гра́дѣхъ]́[18] и҆хъ гл҃юще. и҆́демъ [-][19] да послyжи́мъ бого́мъ и҆нѣ́мъ, и҆хже не вѣ́сте· И҆̀ да възы́щеши и҆̀ вопраша́еши и҆̀ о҆́бы́щеши сѣло. и҆̀ се̑ ли и҆́стинно (сло́во бы́сть ѩ́вѣ)[20], (и҆) похyле́нїе (е҆́сть)[21] въ ва̑· (Се̑) оу҆бива́ѧ оу҆бї́е́ши вс҃ѧ живyщ҃аа въ гра́дѣ о҆́но̑ оу҆бо́емъ ме́чнымъ. [и҆̀][22] възложе́нїе́мъ да възложи́ши и҆́хъ и҆̀ вс҃ѧ ѩ́же в нй̑· И҆̀ вe҆́сь пл҃ѣнь е҆го събере́ши и҆̀ в распyтїихъ е҆го. и҆̀ да запали́ши гра̑ о҆́гне̑ и҆̀ всю̀ коры́сть е҆го всѧ́ческы пр̀е̑ г҃мъ б҃мъ твои́мъ, и҆̀ бyдетъ пyстъ въ вѣ́ки, не възгра́дитсѧ посе́мъ· да приложи́сѧ (ничто́же о҆́ положенїѧ в рyцѣ твоѝ)[23]. да о҆́вратй̑ (е҆́мъ)[24] о҆́ ѩ́ростн гнѣ́въ свои́, и҆̀ да́сть тѧ̑ мл҃ть и҆̀ помилyетъ тѧ̑ и҆̀ оу҆мно́жй̑ тѧ̑ ѩ́ко̑ [е҆́сть гл҃а тебѣ, и҆̀][25] ѩ́коже сѧ е҆́сть кл҃ѧ̀ г҃ь о҆́ц҃емъ ва́шимъ· Ч҆́ще послyша́е̑ши гласа г҃а б҃а твоего́, [и҆̀ снабди́ши][26] вс҃ѧ за́повѣ́ди е҆го, ѩ́же а҃зъ заповѣ́даю тебѣ дне́сь. твори́ти добро̀ и҆̀ оу҆го̑но пр̀е̑ г҃мъ б҃мъ твои̑̀

Глава 14

1 Тому що ви сини Господа Бога вашого – не зробите нарізів і не чинитимете лисини між вашими очима за мертвих. **2** *Бо ти є святим народом Господеві Богові вашому. Бо тебе вибрав Господь Бог твій, щоб ти був йому особливим народом зпоміж всіх народів, які на лиці землі. **3** Не їстимете нічого нечистого. **4** *Це в скотах їжте: теля,

вищ. 7
ниж. 26

мой3. 11

г҃ла, дї·

Ѩ҆́ новое (бо́ вы̀)[1] г҃а б҃а ва́шего да не [рѣ́жетесѧ]́[2], [и҆̀][3] не возложи́те пл҃ѣши межѝ о҆́чи́ма ва́шима на ме́ртвемъ· *Ч҆́ко лю́дїе сты̑ е҆́сте гв҃и б҃у ва́шему. (-)[4] тебѣ̀ (бо́) и҆збра́лъ е҆́сть г҃ь б҃ъ твои быти е҆мy̑ себѣ людемъ преподобны̑ї о҆́ всѣхъ (страно́въ)[5] ѩ́же на лицы̀ землѝ. да не ѩ́сте всего̀ сквернава· *Се въ ско́тѣхъ да ѩ́сте, теле́цъ о҆́ говѧ̑ [-][6] а҆гнецъ

вбї з
нй̑ йѕв

г҃ мѳ а҃и

ѡ҃ о҆вцѣ҃, и҆ козе́лъ ѡ҃ кѡ҃. є҆ле́на и҆ се́рну и҆ бу҃волицу, и҆ ла́на, зу҃бръ, и҆ о҆нагръ, сайга́къ, [и҆][7] всѧ҃ ско́тъ на́ двое дѣ́ла па́зногти, и҆ копы́то (на́ двое копы́тѧ)[8]. и҆ вънзосѧ҆ жва́нїе во ско́тѣ сїѧ҆ да на҃сте· и҆ сѝ҃ да не на҃сте ѡ҃ вънзосѧ́щихъ жва́нїе, и҆ ѡ҃ дѣлѧ́щихъ па́зногти на́ двое, (но҆)[9] копы́та (не) копы́тѧщѝ, велблю́да и҆ за́ѧца (-)[10] на҃ко вънзосѧ҆ жва́нїа сїи (но҆)[11] копы́та не копы́тать нечи́сто є҆сть вамъ (-)[12]. и҆ свинїа҆ на҃ко на́ двое дѣ́лѧ҆ па́зногти, и҆ копы́та копы́тѝ (-)[13] сїѧ (же) жва́нїа не жу҃е́тъ нечи́ста є҆сть ва́мъ [є҆сть][14] ѡ҃ ма́са и҆хъ да не на҃сте и҆ мр҃тве́чи́не и҆хъ да не прикаса́тесѧ· и҆ сїѧ҃ да на҃сте ѡ҃ всѣ҆х҃ и҆же въ водѣ҆, [-][15] є҆мужде є҆сть пе́рїе и҆ чешуѧ҆ [тыи́][16] да на҃сте. и҆ всемꙋ҆ є҆мужде нѣ҆сть пе́рїа (ни)[17] чешуѧ҆ да не на҃сте нечи́ста тѣ҆ ва҃ (-)[18]. (и҆) вс҃ю пти́цу чи́сту да на҃сте· и҆ сѝ҃же да не на҃сте ѡ҃ ни҃ о҆рла҆, и҆ но́га, и҆ о҆рла҆ мо́рскаго, и҆ неѧ́сыти, [-][19] и҆кти́на и҆ подо́бныа [сѝ҃][20]· и҆ (-)[21] вра́на (-)[22], и҆ врабїѧ҆. и҆ выпелица. и҆ сухола́пла и҆ на҃стреба и҆ подо́бныа (сѝ҃)[23], (и҆ вра́на но́щнаго, и҆ лилика, и҆ подо́бнаѧ симъ)· и҆ є҆родїо́на, и҆ ле́бедь і҆ и́вин҃ъ, и҆ катара́кта, и҆ вдо́да· и҆ но́щнаго нетопыра, (и҆ сыча҆,) и҆ теслоно́са, и҆ харадрїо́на и҆ подо́бныа [сѝ҃][24], и҆ порфирїо́на (-)[25]. [и҆][26] вс҃ѧ га́ды пти́чскїа нечи́ста сїѧ [-][27] ва́мъ, да не на҃сте ѡ҃ нихъ· вс҃ѧку пти́цу чи́сту да на҃сте. [-][28] все на҃же мр҃тве́чины да не на҃сте о҆бита́ющику и҆же въ гра́дѣ҆ (-)[29] да да́сте и҆ да ѣ҃стъ, и҆ли да ѡ҃да́сте стра́нни́ку, на҃ко лю́дїе сті҃и є҆сте гв҃и бу҃ ва́шему, *да не свари́ши ѣ҃гнѧте въ мле́цѣ ма́тери є҆го· десѧти́ны да (на҃си)[30] ѡ҃ всего҆ пло́да сѣ҆мени своє҆го, пл҃о (ни҃)[31] твоѧ҆хъ ѡ҃ го́да до го́да· [-][32] да на҃си а҆҃ пр҃е҆ гс҃ъ бг҃ъ твои҆мъ на мѣ҆стѣ и҆дѣ҆же и҆збере́тъ є҆ѣ҆ бг҃ъ твои, призыва́ти и҆мѧ є҆го тр҃у. [тѧ́мо][33] да принесе́ши десѧти́ну пшени́ца твоє҆ѧ и҆ вина҆ твоє҆го, і҆ є҆ле́а твоє҆го, [и҆][34] прьвене́цъ воло́въ твои҆ и҆ о҆ве́цъ твои҆, да сѧ наоу҃чи́ши боа́тисѧ гс҃а бг҃а твоє҆го вс҃ѧ дн҃и· а҆҃ще ли дале́че бу҃де҆ [пу҃т҃е҆ ѡ҃ тебѐ][35] и҆ не возмо́жеши донести҆ и҆хъ, на҃ко дале́че (мѣ҆сто ѡ҃ тебѐ)[36], є҆же и҆збере́тъ є҆ѣ҆ бг҃ъ твои, призывати и҆мѧ є҆го тр҃у, на҃ко бл҃ви тѧ҆ є҆ѣ҆ бг҃ъ твои· (тогда҆)[37] ѡ҃даси҆ сїе на цѣнѣ҆ и҆ во́змеши цѣ҆ну в ру҃ку свою҆, и҆ да и҆деши въ мѣ҆сто є҆же и҆збере́тъ є҆ѣ҆ бг҃ъ твои себѣ҆· и҆ да́си цѣ҆ну на всѐ на не́же тѧ҆ помы́слѝ дш҃а твоѧ҆ на волы҆ [и҆][38] о́вцы [и҆ли][39] на вино҆, и҆ли на о҆ло́вину҆ и҆ли на вс҃е на не́же помышлѧ҆ѐ дш҃а твоѧ, и҆ да на҃си тр҃у пр҃е҆ гс҃ъ бг҃ъ твои҆мъ. (-)[40] да вънзвесели́шисѧ тꙑ и҆ до́мъ твои· (-)[41] левѵ҆тинъ (же) и҆же въ гра́дѣ҆хъ твои҆хъ, [не

з волів, ягня, з овець, і козла, з кіз, **5** оленя, і серну, і буйвола, і дику козу, зубра, і онагра, сайгака, **6** і всяку скотину, що надвоє ділить ратиці, і на два ділить копито, і румиґає між скотами, цих їжте. **7** І цих не їжте, з тих, що румиґають, і з тих, що на два ділять ратиці, але копита не ділять: верблюда і зайця, бо ці румигають, але на два копита не ділять, ці вам нечисті. **8** Також свиня, бо на два ділить ратиці і ділить копита, вона ж не румигає, нечиста вона є для вас. З їхніх м'ясив не їжте, і їхньої мертвечини не доторкайтеся. **9** І це їжте з усього, що у воді, те що має плавники і луску, тих їжте. **10** І все, що не має плавників ані луски, не їжте, воно для вас нечисте. **11** І їжте кожного чистого птаха. **12** І цих же не їжте, з них: орла, і перебийнога, і морського орла, **13** і неясити, і ктина, і подібне до цих; **14** і ворону, **15** і горобця, і випелицю, і сухолаплю, і яструба, і подібне до цих; **16, 17** і нічну ворону, і лилика, і подібне до цих; і еродіона, і лебедя, й івина, і катаркта, і вдода, і нічного нетопира, **18** і сича, і теслоноса, і харадріона, і подібне до цих; і порфиріона, і всі гади, з птахів, **19** – ці вам нечисті, не їжте з них. **20** Кожного чистого птаха їжте, **21** все, що з мертвечини, не їжте. Мешканцеві, що в містах, дасьте і хай їсть, або віддасьте чужинцеві. Бо ви є святим народом Господеві Богові вашому. *Не звариш ягняти в молоці його матері. **22** Їстимеш десятини з усякого плоду свого насіння, плід твоїх нив, з року до року. **23** Їстимеш їх перед Господом Богом своїм на місці, де вибере Господь Бог твій, щоб прикликати там його ім'я. Тут принесеш десятину твоєї пшениці, і твого вина, і твоєї олії, і первородне твоїх волів, і твоїх овець, щоб ти навчився боятися Господа Бога твого всі дні. **24** Якщо ж далеко буде дорогою від тебе, і не зможеш донести їх, бо далеко від тебе місце, яке вибере Господь Бог твій, щоб прикликати там його ім'я, бо поблагословив тебе Господь Бог твій. **25** Тоді віддаси це за ціну, і візьмеш ціну в свої руки, і підеш на місце, яке собі вибере Господь Бог твій. **26** І даси ціну за все, на що тобі загадає твоя душа: на воли і вівці, або на вино чи на сильний напиток, чи на все, про що задумає твоя душа; і з'їси там, перед Господом Богом твоїм, щоб розвеселився ти і твій дім. **27** Левіта ж, що в твоїх містах, не оставиш його, бо немає йому часті ані наслідця з тобою.

в мѡ їгг и ѣд

мой2. 23 і 34

28 По трьох роках винесеш всю десятину твого жита, в тому ж році покладеш його в своїх містах. **29** І прийде левіт, бо немає йому часті ані наслідця з тобою, і приходько, і сирота, і вдова, яка в твоїх містах; хай їдять і наситяться, щоб тебе поблагосло вив Господь Бог твій в усіх твоїх ділах, які лиш чинитимеш.

Ѻстáвиши ѥго][42] нáіко нѣсть ѥмȣ чáсти, ни жрéбїа с тобóю· По трéхъ лѣтехъ да йзнесéши вс҃ю десатúнȣ жúтъ своúхъ в то лѣто ѻ҃но да положúшїй ю҃ въ грáдѣхъ своúхъ· И҃ прїúдетъ левѵ̀тинъ нáіко нѣсть ѥмȣ чáсти, ни жрéбїа с тобóю и҃ пришéлецъ и҃ сиротà и҃ вдовà, нáже въ грáдѣхъ твоúхъ. [-][43] да нáдатъ и҃ насы́тятсѧ (и҃)[44] бл҃вúй тѧ гⷭь бⷭъ твóи въ всѣхъ дѣлехъ [твоúхъ][45] нáже а҆ще сътвориши·

Глава 15

1 В сьомому році зробиш відпущення. **2** Це ж припис відпущення: відпустиш всякий довг свій, який винен тобі ближній, і від свого брата не вимагатимеш повернення, бо названо – відпущення Господеві Богові твоєму. **3** Від чужинця вимагатимеш звороту того, що тобі
сир. 4 належиться від нього, *а своєму братові зробиш відпущення твого довгу, **4** бо не буде бідолахи. Задля цього слова благословенням поблагословить тебе Господь Бог твій в землі, яку тобі Господь Бог дає; її одержали ви в наслідця, **5** якщо ж слухом послухаєтесь голосу Господа Бога вашего, щоб берегти і чинити всі ці заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю. **6** Бо Господь Бог твій поблагословив тебе, так як тобі сказав – і позичатимеш багатьом народам; ти ж не братимеш позички, і пануватимеш ти над багатьма народами, над тобою ж ніхто не пануватиме. **7** Якщо ж брат, з твоїх братів, буде в тебе бідолахою в одному з твоїх міст, в землі, яку Господь Бог твій дає тобі, – не відвернеш твоє серце ані не замкнеш твоєї руки перед твоїм братом, що просить. **8** Відкриванням відкрий йому твої руки, і даси йому позичку: скільки просить і скільки йому потрібно. **9** Вважай на себе самого, щоб не було заховане слово беззаконня в твоєму серці, кажучи: Наближається сьомий рік – відпущення. І злим буде твоє око до твого брата, що просить, і не даси йому, і
мат. 5 закричить проти тебе до Господа, і
лук. 6 буде тобі великий гріх. **10** *Даванням даси йому і позичкою позичиш йому: скільки лиш просить у тебе; не пожалкуй собі в твоєму серці, як ти йому даєш. Бо через це слово тебе поблагословить Господь Бог твій в усіх твоїх ділах і в усьому, на
мат. 26 що покладеш твою руку. **11** *Адже незабракне бідолахи на твоїй землі. Через це я заповідаю це слово, кажучи: Відкриваючи, відкрий твої
мой2. 21 руки твоєму бідному братові, і що
єре. 34 просить на твоїй землі. **12** *Якщо ж

Глава, ѳ҃і·

Бъ сⷣмóе лѣто да сотворúши ѿпȣщéнїе. (-)[1] сú (же) заповѣдь ѿпȣщéнїа, да Ѻстáвиши вéсь дóлгъ свои йѭже дл҃жⷭ҃е (ближнїи тебѣ)[2]. и҃ брáта своⷭ҃ не стажи нáіко наречéсѧ ѿпȣщéнїе гⷭ҃у бⷭ҃у твоⷭ҃му· ѿ страńника да стáжеши, ѥлúко (ти ѥсть)[3] оу҃ негò. *(а҆) брáтȣ своⷭ҃му ѿпȣщéнїе да сътворúши стр҃а ѕ҃ дóлга твоⷭ҃го нáіко нѣсть достáточенъ· [Сегò ради словесú][4] (бл҃вéнїⷭ҃е)[5], бл҃вúтъ тѧ гⷭь бⷭъ твои. въ земли́ ю҃же (ти гⷭь бⷭъ (-)[6] даéтъ)[7] въ причáстїе прїáти ю҃· ч҃ще же слȣхомъ послȣшáете глáса гⷭ҃а бⷭ҃а вáшего, снабдѣти и҃ творúти вс҃а заповѣди сїѧ, нáже а҆́зъ заповѣдаю тебѣ днесь· нч҃іко гⷭь бⷭъ твои бл҃вúлъ тѧ ѥсть нáіко҃ (ти ѥсть гл҃алъ)[8]. и҃ въ заúмъ дáси странáмъ мнóгимъ, ты́ же не заúмеши. и҃ Ѻбладáеши ты (странáми)[9] мнóгами, тобóю же не Ѻбладáютъ (нúкто)· ч҃ще ли (|брáтъ ѿ][10] брáтїа твоегѡ̀ бȣ́детъ тебѣ недостáточⷭ҃е)[11], въ ѥдúномъ грⷣ̀ твоⷭ҃м въ земли́ ю҃же гⷭь бⷭъ твóи дáетъ тебѣ. да не ѿвратúши сⷣца твоⷭ҃го, ни съжмú рȣкú твоⷭ҃ѧ прⷣ̀ брáтомъ твоúмъ прося́щимъ· (Прострѣнїемъ)[12] прострú [рȣкȣ][13] твою ѥмȣ. [и҃][14] взáимъ да дáси ѥмȣ ѥлúко прóсⷭ҃и. [и҃][15] ѥлúко ѥмȣ недостáнетъ· Блюдú себѣ сⷯ҃ да не бȣ́детъ слово тáйно въ сⷣцы твоⷭ҃м безакóнїа гл҃ѧ. приступѣ́тъ (сⷣмое лѣто)[16], [-][17] ѿпȣщéнїа· И҃ съзло́битъ ѻ́ко твоѐ брáтȣ твоⷭ҃му прося́щемȣ, и҃ не дáси ѥмȣ, и҃ вѕопїетъ на́ тѧ къ гⷭ҃и, и҃ бȣ́детъ тѝ грѣхъ велúⷭ҃· *данїⷭ҃мъ дáси ѥмȣ, и҃ занáтїⷭ҃мъ заúмеши ѥмȣ, ѥлúкоже а҆ще прóсⷭ҃и [оу҃ тебѐ][18], [-][19] не съжáли ѝ въ сⷣцы своⷭ҃, даю́щȣ тѝ ѥмȣ· Нч҃іко сегò ради слóва бл҃вúтъ тѧ гⷭь бⷭъ твóи въ всѣхъ҃ дѣлехъ твоúхъ, и҃ на вс҃е на нéже въсложúши рȣкȣ твою· *Нⷱ҃о не Ѻскȣдѣ́ⷭ҃ ндостáточⷭ҃е въ земли́ [твоéи][20], сегò ради а҆́ [-][21] заповѣ́даю [-][22] слово с҃е гл҃ѧ. Ѿвръзáѧ [Ѿвéрзи][23] рȣцѣ своѝ брáтȣ твоⷭ҃му нúщемȣ, и҃ прося́щемȣ на земли́ твоéи· *ч҃ще ли продáстъсѧ к тебѣ брⷣ̀ твóи ѥврѣáнинъ и҃лúи ѥврея́нынѧ да тѝ рабóтаⷭ҃тъ ѕ҃ лѣтъ. (-)[24] въ сⷣмóе (же) да

ѡпу́стиши є҆го свобо́на ѡ҆ себѣ́· ѳ҆́ще же пу́стиши є҆го свобо́на ѡ҆ себѣ́, да не ѡпу́стиши є҆го тща́. па́мятное [є҆му́ да оу҆гото́виши][25] ѡ҆ о҆вне́цъ свои́хъ и҆ ѡ҆ пшени́ца свое́а и҆ ѡ҆ вина́ твое́го, и҆́коже (тѧ (бл҃ви́)[26])[27] г҃ь б҃ъ твои́ (и҆) да да́си є҆му́· и҆ помяни́ и҆́ко ра́бъ [и҆ ты҃][28] е҆сѣ, въ землѝ є҆гѵ́пе́стѣи и҆ свободи́ тѧ г҃ь б҃ъ твои́ ѡ҆ттуду́· Сего́ ра́ди (и҆) а҃зъ [запове́даю тебѣ][29] твори́ти сло́во є҆е· ѳ҆́ще же гл҃етъ к тебѣ не ѡ҆йду́ ѡ҆ тебе́ и҆́ко [вънелюби́т][30] тѧ и҆ до҃ твои. [и҆][31] и҆́ко лю́бо [є҆му́ е҆сть][32] оу҆ тебе́· да прїи́мѣ ши́ло, и҆ проверъти́ши [є҆му́ оу҆́хо][33] пре҃ две́ри [оу҆ степе́ни][34]. и҆ бу́дѣ ти рабъ вѣ́ки, и҆ рабѣ твое́и да сотвори́ши та́коже· [и҆][35] да не [бу́дѣ же́сточа][36] пре҃ тобо́ю ѡ҆пѫща́емы҃ (ѡ҆ тебе́ свобо́но)[37]. и҆́ко и҆стаже́ную мзду́ рабо́та҃ тѝ е҆сть, ѕ҃, лѣтъ. и҆ бл҃ви́т тѧ г҃ь б҃ъ твои́ въ всѣ́ е҆же твори́ши· [и҆][38] вса́къ первене́цъ рожде́нный ѡ҆ воло́ твои́хъ и҆ о҆вне́цъ твои́. мужескъ по҃ да о҆сти́ши г҃ви б҃у твое́му, [и҆][39] да не дѣ́лаеши первенце́мъ ѡ҆ ю҆нцевъ [-][40], и҆ да не стриже́ши прьвенца́ въ о҆́вцахъ твои́хъ· Пре҃ гдмъ б҃мъ твои́мъ да и҆́си а҃ ѡ҆ лѣта до лѣта, въ мѣ́сте и҆́дѣже и҆збере́тъ г҃ь б҃ъ твои, ты и҆ до́мъ твои́· *ѳ҆́ще а҆́ще (на не́мъ бу́дѣ)[41] порече́нїе, храмота́, и҆́ли слѣпота́ и҆ вс҃е порече́нїе зло́е да не положи́ши и҆ тре́бы г҃у б҃у твое́му· въ гра́дѣхъ твои́хъ да и҆́си а҃, нечи́стыи (и҆ чи́стыи оу҆ тебе́)[42]. та́кожде да и҆́сте и҆́ко (и҆) серну́ (и҆)[43] е҆ле́а, ра́звѣ кро́ви да не и҆́си, на́ землю проли́ва́и и҆ а҃ки во́ду·

мой3. 22
сир. 35

Гл҃а, ѕ҃і·

Наблюда́й мц҃ъ но́выихъ, и҆ да твори́ши. па́сху г҃ви б҃у твое́му. и҆́ко въ мц҃ъ но́выи (и҆зведы́и тѧ)[1] и҆зъ е҆гѵ́пта но́щїю· и҆ да жрѣ́тву́еши па́сху г҃ви б҃у твое́му. о҆́вца и҆ гова́да, въ мѣ́сте е҆же и҆збере́тъ г҃ь б҃ъ твои́ себѣ́ призыва́ти и҆́ма е҆го тм҃у· да не и҆́си҆ в҃ ню кваса́. ѕ҃, дн҃ї. да и҆́си в҃ нѧ о҆прѣ́сноки хлѣ́бъ зло́бныи и҆́ко съ тщани́емъ и҆зыидо́сте и҆зъ е҆гѵ́пта да помина́сте дн҃ь и҆схо́да ва́шего. ѡ҆ землѧ̀ е҆гѵ́петъски, вс҃а дн҃и жи́тїѧ ва́шего· да не и҆́вится тебѣ́ кваснo въ всѣ́хъ предѣ́лѣхъ твои́хъ. ѕ҃. дн҃ї. и҆ да не о҆бъвечерѣ́етъ ѡ҆ ма́съ и҆́же пожре́те къ ве́черу. въ [а҃. дн҃ь][2]. до оу҆тр҃їа· Не возмо́жеши требова́ти па́схи нѝ въ е҆ди́номъ же гра́дѣ твои́хъ и҆́же г҃ь б҃ъ твои́ да́е҆тъ тебѣ́· Но́ въ мѣ́сте е҆же и҆збере́тъ г҃ь б҃ъ твои, призыва́ти и҆́ма е҆го тм҃у. [тм҃у][3] требу́еши па́сху въ ве́черъ

г҃ мѳ҆ їѳв
стр҃а ѧ҆е

продасть себе тобі твій брат єврей чи єврейка, хай тобі служить 6-ть літ, в сьомому ж відпустиш його свобідним від себе. **13** Якщо ж відпустиш його свобідним від тебе, не відпустиш його порожнім. **14** На дорогу йому приготуєш з своїх овець і з своєї пшениці, і з твого вина, так як тебе поблагословив Господь Бог твій, і даси йому. **15** І запам'ятаєш, що і ти був рабом в єгипетській землі, і що тебе освободив звідти Господь Бог твій. Через це і я заповідаю тобі чинити це слово. **16** Якщо ж він скаже до тебе: Не відійду від тебе, бо я полюбив тебе і твій дім, і тому що добре йому є у тебе. **17** Візьмеш шило і проколеш йому вухо перед дверима на східцях, і буде тобі рабом навіки. І з твоєю рабинею зробиш так само. **18** І хай не буде перед тобою тяжким, коли їх відпускаєш вільними від тебе, бо приписану винагороду відпрацював тобі за 6-ть літ. І поблагословить тебе Господь Бог твій в усьому, що чиниш. **19** І кожного первородного, що народився з твоїх волів і твоїх овець, чоловічого роду, освятиш Господеві Богові твоєму. І не робитимеш первородним з телят, і не острижеш первородне з твоїх овець. **20** Перед Господом Богом твоїм їстимеш їх, з року до року, на місці, де вибере Господь Бог твій, ти і твій дім. **21** *Якщо ж в ньому буде сказ, кульгавість чи сліпота, і всякий поганий сказ – не жертвуватимеш його Господеві Богові твоєму. **22** В твоїх містах з'їси їх, нечистий і чистий у тебе. Так само з'їсьте, як і серну і оленя, **23** лише кров не з'їси, пролий її на землю, як воду.

Глава 16

1 Зберігай місяць нових, і зробиш пасху Господеві Богові твоєму, бо в місяці новому Він тебе вивів з Єгипту, вночі. **2** І жертвуватимеш пасху Господеві Богові твоєму: вівці і телята на місці, де вибере собі Господь Бог твій, прикликувати там його ім'я. **3** Не з'їси в ній квашене. 7 днів – їстимеш в них прісний хліб злоби, бо ви поспіхом вийшли з Єгипту; щоб ви згадували день вашого виходу з єгипетської землі всі дні вашого життя. **4** Не появиться в тебе квашене, в усіх твоїх околицях, 7 днів, і не перележить, з м'яса, яке принесете в жертву при вечорі, в 1-му дні – до ранку. **5** Не зможеш жертвувати пасху в ніякому з твоїх міст, які Господь Бог твій тобі дає, **6** але *тільки* на місці, яке вибере Господь Бог твій; щоб там прикликати його ім'я, там жертвуватимеш пасху ввечері, до заходу сонця, в часі, в якому ви вийшли з

єгипетської землі; **7** і звариш, і спечеш, і з'їси на місці, яке собі вибере Господь Бог твій, і повернешся вранці, і підеш до свого дому. **8** 6-ть днів їстимеш прісне, в сьомому ж дні – вихід, празник Господеві Богові твоєму. Не чинитимеш у них ніякого діла. **9** І 7 повних тижнів собі вичислиш, а 1-й – на початок твого серпа, в жнива, почни числити 7 тижнів. **10** І зробиш празник 7 тижнів – Господеві Богові твоєму, так як тобі спроможеться рука і наскільки ж тобі дасть, так як тебе поблагословив Господь Бог твій. **11** І зрадієш перед Господом Богом твоїм ти, і твій син, і твоя дочка, і твій раб, і твоя рабиня, і левіт, що в твоїх містах, і приходько, і сирота, і вдова, яка у вас, в місці, де собі вибере Господь Бог твій, там прикликати його ім'я. **12** І згадаєш, що і ти був рабом в єгипетській землі, і зберігатимеш, і чинитимеш його заповіді. **13** І зробиш собі празник шатер – 7 днів, коли збереш з твоєї ниви і з твого точила. **14** І звеселишся в твоєму празнику ти, і твій син, і твоя дочка, і раб, і твоя рабиня, і левіт, і приходько, і сирота, і вдова, що в твоїх містах. **15** 7 днів святкуватимеш – Господеві Богові твоєму – на місці, де собі вибере Господь Бог, там прикликати його ім'я. Якщо ж тебе поблагословить Господь Бог твій в усіх твоїх житах і в усякому ділі твоїх рук, – і будеш веселитися. **16** *І тричі в році з'явиться кожний, чоловічого роду, перед Господом Богом твоїм. На місці, де вибрав Господь Бог твій, – в празник прісних, і в празник тижнів, і в празник шатер. *І не з'явишся перед Господом Богом твоїм порожнім. **17** Кожний – за спроможністю своєї руки, за благословенням Господа Бога свого; те, що тобі дав. **18** Настановиш собі суддів і писарів в усіх твоїх містах, які Господь Бог тобі дасть, за племенами; хай судять народ справедливим судом. **19** *Хай не схиблять суд *ані хай не зглядають на лиця, ані хай не візьмуть хабарів. Адже хабар засліплює очі мудрих і відкидає слова праведних. **20** Справедливо шукатимете справедливе, щоб ви жили, і ввійшовши, одержали землю, яку Господь Бог твій вам дає. **21** Не насадиш собі гаїв ані дерево неподалік жертовника Господа Бога твого, який собі зробиш. **22** І не поставиш собі храму, який зненавидів Господь Бог твій.

мой2. 23 і 34

сир. 35

мой2. 23

мой5. 19 вищ. 1 при. 24 сир. 22 ів. 7 як. 2

до заѓода сл҃нца, въ врема в неже [йзыидо́сте][4] [йзъ земл҃а][5] ѣгу҃петїски, й съва рйши ѝ йспече́ши й на́си на мѣ́сте йдѣже йзбере́тъ гс҃ бг҃ъ твои [себѣ][6], й възвратй́шисѧ заоу́тра ѝ йдеши въ [до҃мъ][7] свои· з҃ дн҃їи да на́си о҆прѣ́сноки, (-)[8] въ [седмы́и (же) дн҃ь][9] йсхо́дныи пра́здни҃й гв҃и бг҃у твоемѹ, да не съ҆твори́ши в нѧ всѧ́каго дѣ́ла [-][10]. (й҆) з҃, недѣ́ль йспо́лненыхъ да сочте́ши себѣ, (а҆ въ нача́ло же твоего)[11] се́рпа на жи́тѣ. начни чѣ́сти з҃. недѣ́ль, й да съ҆твори́ши пра́здникъ недѣ́лныи гв҃и бг҃у твоемѹ. на́коже (ти҃ доспѣ́етъ рѹка́)[12], [й҆][13] ѣли́ко же да́сть ти҃. на́коже (ти҃ бл҃ви́)[14] гс҃ бг҃ъ твои́· й҆ възвеселй́шисѧ пр҃е҆ г҃мъ б҃мъ твои́мъ, ты́ й сн҃ъ твои́ й дщ҃и́ твоѧ, [й҆][15] ра́бъ твои́ й раба́ твоѧ́, й левѹ́тинъ йже въ гра́дѣхъ твои́хъ, й прише́лецъ й сиротá, й вдова́ на́же въ ва́съ, въ мѣ́сте йдѣже йзбере́тъ гс҃ бг҃ъ твои́ [себѣ][16], призыва́ти и҆́ма ѣго ты́· й҆ помане́ши на́ко рц҃а҆ бг҃ъ (й҆ ты́) въ земли ѣгу҃пе́тстей, й҆ снабдй́ши й҆ съ҆твори́ши запове́ди [ѣго][17]. [й҆][18] пра́здни҃й кѹщ҃ныи да съ҆твори́ши себѣ, з҃ дн҃їи, ѣгда́ съ҆бере́ши ѿ ни́вы твоеѧ и҆ ѿ точи́ла твоего. й да́ сѧ възвеселй́ши о҆ пра́зднице твое҃, ты́ й сн҃ъ твои. й дщ҃и́ твоѧ́, [й҆][19] ра́бъ (-)[20] й раба́ твоѧ́ й левѹ́ти҃ й прише́лецъ й сиротá й вдова́, йже въ гра́дѣхъ твои́хъ· з҃ дн҃їи да пра́здноу҃еши гв҃и бг҃у твоемѹ, въ мѣ́сте йдѣже́ йзбе́ретъ гс҃ бг҃ъ (-)[21] [себѣ][22] [призыва́ти и҆́ма ѣго ти҃][23]. ѵ҆́ще же бл҃вит҃ ти҃ гс҃ бг҃ъ твои въ всѣ҃хъ жи́тїе҃ твои́хъ, й въ всѣ҃ дѣ́ле рѹкъ твоѧ́, й҆ бу҃деши весела́сѧ· *(й҆) три́жды въ лѣ́то да ѩвла́ется всѧ́къ мужескъ по́лъ [-][24] пр҃е҆ г҃мъ б҃мъ твои́мъ· на мѣ́стѣ ѣже (йзбра́)[25] [-][26] гс҃ [бг҃ъ твои́][27], въ пра́здникъ о҆прѣ́сночныи, й҆ въ пра́здникъ недѣ́лныи, й҆ въ праз҃ни҃й кѹщ҃ныи. *[й҆][28] да не ѩви́шисѧ пр҃е҆ г҃мъ б҃мъ твои́мъ то́щъ. ко́ждо по постиже́нїю [рѹкы̀][29] [своѧ́][30], по бл҃вено́ви҃ гв҃а бг҃а своего́ йже да́лъ е҆́сть тебѣ· Сѹдїа́ й кни́гочїа поста́виши себѣ въ всѣ́хъ гра́дѣхъ твои́хъ ѩ́же гс҃ бг҃ъ [-][31] да́стъ тебѣ по племенемъ, [-][32] да сѹдятъ лю́демъ сѹдъ пра́ведныи. *да не оу҃клоня́тъ сѹда́. *ниже да зра́тъ на лица́ ниже да во́змѹтъ мз҃ды̀. мз҃да́ бо о҆слепля́етъ о҆́чи мѹ́дрыхъ, й ѿме́щетъ словеса пра́ведныхъ· Пра́вѣ҃не пра́веднаго [взыщытѐ][33], да поживетѐ. й ше҃́ше прїи́мѣте зе́млю, ю҆́же гс҃ бг҃ъ твои дае́тъ [ва́мъ][34]. да не насади́ши себѣ садо́въ (ниже)[35] дре́ва подлѣ о҆лта́ря гв҃а бг҃а твоего́ йже съ҆твори́ши себѣ (й҆) да не поста́виши себѣ ка́пища е҆го́ възненави́дѣ гс҃ бг҃ъ твои́·

в҃ мѳ їг й҆ ѧ҆д

сирр҃а їе

в҃ мѳ їг

ѕ҃ мѳ дї вбї й҆ при їд сирр҃а їкв їѡа҆ з҃ їаиѳ҃ в҃

Гла, зі·

[да][1] не приведе́ши гви бу твоє́му телца̀ и҆ли о҆вча́те на не́мже е҆сть поречє́нїе, (и҆) вс҃е сло́во зло́, и҆́ко ху́дно гви бу твоє́му е҆сть (е҆е)· а҆́ще же са о҆бра́щетъ оу҆ тебє̀ въ є҆ди́номъ ѡ҆ гра́ твои́хъ, и҆́же гь бъ [-][2] да́етъ тебѣ. мужъ и҆ли жена̀ и҆̀ сътвори́тъ зло́ пре҆̀ гмъ бмъ твои́мъ (и҆ прести́пи)[3] завѣтъ е҆го. и҆ ше҆́ше (послужи́тъ)[4] бого́мъ и҆́нѣмъ, и҆ покло́нитса и҆̀мъ. слнцу (-)[5] и҆ли всему ѡ҆ (-)[6] нб҃ны́мъ е҆гоже нѣ́сть. [повелѣлъ ти҆̀][7] (гь)· и҆̀ повѣда́тъ ти҆̀ (е҆е е҆же оу҆слы́шиши), и҆ да взы́щеши зѣ́ло, и҆ (а҆́ще) е҆е и҆́стиннѡ гу́детъ сло́во и҆́ко хуле́нїе е҆е гу́дѣ въ и҆̀ли. [-][8] да и҆зведе́ши чл҃ка, того̀ и҆ли женѹ̀ ти҆̀ [и҆́же сътвори́ста дѣ́ло зло́е е҆е, при двере́хъ][9] и҆ побїе́те [и҆̀][10] ка́менїемъ, *и҆ да (оу҆́мретъ)[11]. пре҆̀ двема̀ послухома. и҆ли пре҆̀ трима̀ [-][12] да оу҆́мретъ оу҆мира́и да не оу҆мира́етъ е҆ди́нѣмъ послухо́ѡ· (-)[13] *рука́ (же) послухъ гу́детъ на немъ пе҃рвое оу҆би́ти и҆̀. и҆ рука́ (же) всѣ́хъ люде́и послѣ́дь. и҆ да [и҆зве́ржете][14] зло́е ѡ҆ ва҃ самѣхъ· *а҆́ще ли и҆знемо́жетъ [сло́во оу҆ тебє̀][15] въ су́дѣ, между кро́вїю [и҆ кро́вїю][16]. и҆ ме́жду суде́ѡ (и҆ су́дом)[17], и҆ ме́жду вна́тїемъ вна́тїе, и҆ ме́жди прѣ́нїемъ прѣ́нїа· (е҆гда) словеса̀ су́дна въ гра́дѣхъ твои́хъ (гу́детъ), (то)[18] въста́въ взы́идеши на мѣ́сто, е҆же и҆збере́ гь бъ твои́ призва́ти и҆́ма е҆го ти҆̀. и҆ да вше҆́ши къ жерце́мъ [и҆][19] левѵ́томъ и҆ къ су́дїи и҆́же гу́детъ въ [ты́и дн҃и][20] и҆ взыска́вше взвѣста́тъ тебѣ су́дъ· и҆ сътвори́ши по словесѐ е҆же (ти҆̀ взвѣста́)[21]. (и҆) ѡ҆ мѣ́ста и҆́же (ти҆̀) и҆збере́тъ гь бъ твои́ призыва́ти и҆́ма е҆го ти҆̀· и҆ да снабди́ши зѣ́ло твори́ти въ все́мъ е҆ли́ко зако́нъ положи́тса тебѣ· по зако́ну и҆ по су́ду и҆́же реку́тъ тебѣ (сътвори́ти)[22] да са не оу҆кло́ниши ѡ҆ словесѐ е҆же и҆звѣста́ тебѣ, и҆ни на́ десно и҆ни на́ лѣво· и҆ чл҃къ и҆́же сътвори́тъ презрѣ́нїе не послу́шати жерца̀, пре҆́стоа́щаго слу́жити во и҆́ма га ба твоє́го и҆̀ли су́дїа и҆́же (въ ты́и дн҃и гу́детъ)[23]. [-][24] да оу҆мре́ чл҃къ то́и. и҆ да и҆зве́ржеши зло́е ѡ҆ и҆̀ла· и҆ вс҃и лю́дїе оу҆слы́шавше оу҆боа́тса и҆ не беществую́тъ посе́мъ· а҆́ще же вни́деши въ зе́млю ю҆́же гь бъ да́етъ тебѣ [въ причастїе][25] и҆ прїи́меши ю҆̀, и҆ всели́шиса на не́и, и҆ рече́ши поста́влю (кн҃зя себѣ)[26] и҆́ко (-)[27] и҆́ныи (страны̀)[28], и҆́же о҆́крстъ (на́сть)[29]. Поста́вя да поста́виши себѣ кн҃зя е҆гоже и҆збе-ретъ гь бъ [твои][30] [-][31] ѡ҆ бра́тїа твоє́а да поста́виши себѣ кн҃зя, да не възмо́жеши (себѣ поста́вити)[32] [кн҃зя][33] чл҃ка чюждаго, [е҆же][34] нѣ́сть

Глава 17

1 І не приведеш Господеві Богові твоєму теля чи вівцю, в якій є сказ, і всяке погане слово – бо це є огидним Господеві Богові твоєму. **2** Якщо ж знайдеться у тебе, в одному з міст, які Господь Бог тобі дає, мужчина чи жінка, що вчинить зло перед Господом Богом твоїм, і переступить його завіт; **3** і пішовши, послужить іншим богам, і їм поклонитьсяся, сонцеві чи всьому, що з небесних, чого не заповів тобі Господь, **4** і тобі розкажуть; це, що почуєш, і дуже дослідиш; і коли, ось, правдивим буде слово – то це буде огидним в Ізраїлі. **5** Виведеш ту людину чи ту жінку, які вчинили це зле діло, і поб'єте їх камінням при дверях, *і хай помре. **6** Перед двома чи перед трьома свідками хай помре той, хто має вмерти. Хай не помре із-за одного свідка. **7** *Рука ж свідків на ньому буде першою, щоб його убити, і рука ж всього народу – пізніше; і відкинете зло від вас самих. **8** *Якщо ж знеможе у тебе слово на суді: між кров'ю і кров'ю, і між судом і судом, і між сприйняттям сприйняття, і між доказом доказування; коли в твоїх містах *не* буде слова суду – то вставши, підеш на місце, яке вибере Господь Бог твій, там прикликати його ім'я. **9** І пішовши до священиків і левітів, і до судді, який буде в тих днях; і прослідивши, вони сповістять тобі суд. **10** І вчиниш за словом, яке тобі сповістять з місця, де тобі вибере Господь Бог твій, там прикликувати його ім'я. І дуже подбаєш чинити за всім, що тобі припишеться законом. **11** За законом і за судом, який тобі скажуть, вчиниш, не звернеш від слова, яке тобі сповістять, ані направо, ані наліво. **12** І людина, яка вчинить зневажливо, щоб не послухатися священика, що стоїть, щоб служити в ім'я Господа Бога твого, чи суддя, який в тих днях буде, хай помре та людина, – і видалиш зло з Ізраїля. **13** І ввесь народ, почувши, злякається, і після цього не буде безчесним. **14** Якщо ж ввійдеш до землі, яку Господь Бог тобі дає в наслідя, і одержиш її, і поселишся на ній, і скажеш: Наставлю князя над собою, так як інші країни, що довкруги нас. **15** Ставлячи, наставиш над собою князя, якого вибере Господь Бог твій. З твоїх братів наставиш над собою князя, не зможеш над собою наставити князя — чужу людину, що не є твоїм братом. **16** І хай не

ниж. 19
мат. 18
ів. 8
кор2. 13
єв. 10
вищ. 13
пар2. 19

розмножить собі коня, і хай не поверне народ до Єгипту, щоб не розмножити собі коня; бо Господь сказав вам: Не додасьте більше
црс3. 11 звернути з дороги. **17** *І хай не розмножить собі жінок, хай не зверне його серце, і не розможить собі дуже срібло і золото. **18** І буде, коли сяде на престолі своєї влади, напише собі цей закон в книги від священиків і від левітів. **19** І хай буде з ним, і хай читає всі дні свого життя, щоб навчився боятися Господа Бога свого; і хай зберігає всі ці заповіді і ці оправдання, щоб їх творити. **20** І хай не підноситься його серце над його братами, щоб не відступив від заповідей ані направо, ані наліво, щоб був багато літ при своїй владі він і його сини з ним, між ізраїльськими синами.

брáтъ твои· (и̑ да)[35] не оу̑мнóжитъ себѣ конь
и̑ да не възвратúтъ людїи въ є̂гу̀петъ, и̑́ко
да [не][36] оу̑мнóжиши себѣ конь. гⷣь бо̀ рече вáмъ
не приложúте възвратúтиса̀ (възпáтъ)[37] по-
сéмъ· *и̑ да не оу̑мнóжитъ себѣ же̑ да не съвра- гⷣ цⷬ аⷧ
тúтса̀ [ср҃це є̂го][38], и̑ сребрà и̑ злáта не оу̑мно-
житъ себѣ зѣ́ло· и̑ бу́детъ є̂гдà сáдетъ на
столѣ власти своє̂а. [-][39] да въпúшетъ себѣ
закóнъ сїи въ книги ѿ жрéцъ [и̑][40] ѿ левѵ̀тъ·
и̑ да бу́де̑ є̂му и̑ да чтéтъ (-)[41] по вса̀ дни жи-
тїа̀ своє̂го да са̀ наоу̑читъ боа́тиса̀ гⷣа бⷣа
своє̂го, (и̑ да снабдúтъ)[42] вс҃а̀ запóвыди сїа̀ и̑
о̀правлéнїа̀ сїа̀ твори́ти а҃· (и̑) да са̀ не възвы́ситъ
ср҃це є̂го ѿ брáтїа̀ є̂го да не прес-
ту́питъ ѿ запóвѣди и̑и на́ десно и̑и на́ лѣво
и̑́ко да бу́детъ мнóги лѣта въ власти своéи
той и̑ сы́ны є̂го [с ни́мъ][43] въ сы́нѣхъ і҃и̑левы̑·

Глава 18

1 Хай не буде священикам і левітам – цілому племені ні часті, ні жеребу в Ізраїлі. Адже господній дар – їхня частка, хай їх їдять. **2** Наслідця ж хай не буде йому між
мой4. 18 його братами, *бо сам Господь його
вищ. 10 наслідця, так як йому сказав. **3** *Це
кор1. 9 ж суд священиків від людей, від тих, що приносять жертву. Якщо теля чи вівця – хай дасть священикові рамено і щелепу, і нутрощі. **4** Первоплоди ж твоєї пшениці, і твого вина, і твоєї олії, і первоплоди вовни твоїх овець – йому даси. **5** Бо його вибрав Господь Бог твій з усіх твоїх племен, щоб стояв перед Господом Богом твоїм, служив і благословив в господнє ім'я, він і його сини, в усі дні. **6** Якщо ж прийде левіт, з одного з твоїх міст, від усіх ізраїльських синів, де перебував, – так як забажає його душа, до місця, яке вибере Господь; **7** хай служить імені Господа Бога вашого, так як і всі його брати левіти, що стоять там перед Господом. **8** Відділену частку їстиме, за винятком продажі, що в батьківщині. **9** Якщо ж ввійдеш до землі, яку Господь Бог тобі дає, – не навчишся чинити за огидами тих народів. **10** Не знайдеться у тебе той, хто очищає свого сина і свою дочку вогнем, хто ворожить ворожбитством і чарує чарами, нашіптує нашіптуванням, **11** *і віщує на кишках, і оглядає відпадки, і викликає мертвих. **12** Бо огидним Господеві Богові твоєму кожний, хто чинить ці гидоти. Адже через ці гидоти вигубить їх Господь Бог твій з-перед твого лиця. **13** І будеш досконалим

гⷣла, и̑і·

а̀ не бу́детъ жерцéмъ [и̑][1] левѵ̀томъ все-
му́ племéни, части ниже жрéбїа съ їи̑-
лемъ. прино̀ (бо̀) гⷭⷩ часть и̑хъ, да на́-
да́тъ а҃· жрéбїи же да не бу́де̑ є̂му въ
брáтїи є̂го. *гⷣь (бо̀) са̀ наслѣдїе є̂го, и̑́ко же и̑ мⷪ и̑і
гⷣлалъ [и̑][2]· (-)[3] *сеже су́дъ жрéческъ ѿ людїи ѿ вѣ ї
кладу́щихъ трéву· чⷯе телéцъ, а҂ше о̀вцу́ да и̑ кр҃и д҃
дасѧ̀ жерцу́, рáмо и̑ чéлюсти и̑ оу̑трóбу· (-)[4] На-
чáтки (же) пшени́ца [твоеа̀][5] и̑ винà [твоє̂го][6] и̑
є̂лéа̀ [твоє̂го][7], и̑ начáтокъ стриже́нїа̀ о̀вéцъ
[твои̑хъ][8] да дасѧ̀ є̂му. и̑́ко того̀ и̑збра́лъ є̂сть
гⷣь [бⷣъ твои̑][9], ѿ (всего̀ племéни)[10] твоє̂го, пр҃е-
стоа́ти пр҃е̑ гⷣмъ бⷣмъ твои̑мъ, служи́ти и̑
бл҃вити во и̑ма̀ [гⷩе][11], то́и и̑ сы́нове є̂го въ вс҃а̀
дни· чⷯе же прїиде̑ левѵ̀тинъ ѿ є̂дінаго гра́дъ
[твои̑хъ][12]. ѿ всѣхъ сы́новъ і̑и̑левъ, и̑дѣже є̂сть
о̀бита́лъ. и̑́ко похо́щетъ дш҃а̀ є̂го в мѣсте є̂же
и̑збере́тъ гⷣь. да слу́житъ и̑́мени гⷣа бⷣа (ваше-
го)[13] и̑́коже (и̑) вс҃а̀ бра́тїа̀ є̂го левѵ̀ти предъ-
стоя́щеи та́мо пр҃е̑ гⷣмъ· ча́сть раздѣле́ную да
я́стъ, ра́звѣ продажа̀ и̑же въ ѿчествѣ· чⷯе же
вни́деши въ зе́млю ю̀же гⷣь бⷣъ [-][14] да́е̑тъ
тебѣ· да не навы́кнеши твори́ти по похуле́нї-
емъ (страно́мъ)[15] тѣ́хъ. да не о̀бра́щетса̀ въ
тебѣ о̀чища́а сы́на своє̂го, и̑ дщери своє̂а о̀г-
не́мъ. въла́хвуа́ въла́хвова́нїе, (и̑ чару́а́и чарова́-
нїе)[16]· о̀бава́а о̀бава́нїа, *[и̑][17] въ оу̑трóбѣ волъ- ѳ мⷪ и̑і
хвуа́и и̑ смотра́а̀й ко́би, и̑ въпраша́а̀й мр҃- а҃ чⷬ и̑и
твы́хъ· е̂сть бо̀ похуленъ гⷭⷪ бⷣу твоему. вс҃а̑
твора̀и (похуле́нїа̀) сїа̀, си́х бо̀ ра́ди похуле́нїи,
(потребй а҃ гⷣь бⷣъ твои)[18] ѿ лица̀ твоє̂го· (и̑)
да бу́деши съвершенъ пр҃е̑ гⷣмъ бⷣмъ твои̑мъ,
(съ страна́ми же си́ми да не причасти́шиса̀)[19].

дв҃а г
и з

сїи (бо) чарова́нїи, и̂ волъхвова́нїи послу́шаютъ, а̂ тебѣ не та́ко да̂ е̂сть гь бъ твои· *Прр҃ка
ѡ̑ средѣ бра́тїю твое́ю (въста́витъ тебѣ гь бъ твои́. я̆́ко менѐ)[20] того̀ послу́шайте· По
всемꙋ̀ е̂ли́ко проси́лъ е̂си га̀ ба̀ твое́го в хори́вѣ,
в мѡ и
е҆врео҃ вы
въ дн҃ь зва́нїю глюще. *да не приложи́мъ посл҃ ѣ
слы́шати гла̀ га̀ ба̀ на́шего, и̂ о҆гнь̀ вели́каго
сего̀ не ви́димы посе́мъ да не и̂зъмре́мъ· И̑
іѡа̀ и
и ѣ
рече гь къ мнѣ пра́вмо вс҃е е̂ли́ко гла́хꙋ· *Прр҃ка
въста́влю и̑ ѡ̑ средꙋ̀ бра́тїю и̑хъ. я̆́ко [и̑][21]
тебѣ̀, [-][22] въда́мъ сло́во мое въ ꙋ̑ста̀ е̂го, и̂
гла́етъ и̑мъ я̆́коже заповѣ́даю е̂мꙋ· (-)[23] Ѹ̑лкъ
(же) [тои][24] и̑же не послу́шаетъ словесъ е̂го,
е̂ли́коже гла́етъ прр҃къ въ и̑мя моѐ, [а̂][25] а́зъ
мщꙋ̀ ѡ̑ него· Ра́звѣ е̂же прр҃къ е̂ли́ко, а̂ще бес-
че́ствꙋетъ гла́ти (въ и̑мя моѐ сло́во)[26], е̂гоже
не повелѣ́хъ [е̂мꙋ][27] гла́ти, і̀ и̑же а̂ще въз҃-
гла́етъ въ и̑мя бо́гъ и̑нѣ́хъ, да ꙋ̑мре́тъ
прр҃къ то́и· Ч҃ще же рече́ши въ ср҃цы свое́мъ,
я̆́ко позна́емъ сло́во е̂гоже нѣ́сть гла́лъ гь· Е̂-
ли́коже а̂ще гл҃е́ прр҃къ въ и̑мя гн҃е. и̂ не ꙋ̑-
лꙋ́чится слово (е҆е) (-)[28] е̂гоже нѣ́сть гла́лъ гь,
въ бесче́стїе гл҃а̂ прр҃къ той не попꙋсти́те
живота̀ е̂мꙋ, (и̂о да ꙋ̑бі́ете е̂го)·

дія. 3
і 7

й мо и
е҆врео҃ вы

мой2. 20
єв. 12

ів. 1
і 5

перед Господом Богом твоїм. **14** Не унаслідуєш з цими народами, бо вони слухають чародіїв і ворожбитів, а тобі не так дав Господь Бог твій. **15** *Пророка з-посеред твоїх братів тобі піднесе Господь Бог твій, так як мене, того слухатиметесь. **16** За всім, що ти просив Господа Бога твого в Хориві, в день збору, кажучи: *Не додамо більше слухати голосу Господа Бога нашого, і цей великий вогонь більше не побачимо, щоб ми не померли. **17** І сказав Господь до мене: Правильне все, що сказали: **18** *Я їм піднесу пророка з-посеред їхніх братів, так як і тебе – дам моє слово в його уста, і він говоритиме до них, так як Я йому заповідаю. **19** Людина ж та, яка не послухає його слів, які говорить пророк в моє ім'я, я помщуся на ньому. **20** Тільки, коли пророк, який лиш буде безбожним, щоб говорити в моє ім'я слово, яке Я не заповів йому говорити, і який лиш говоритиме в ім'я інших богів, хай помре той пророк. **21** Якщо ж скажеш у своїм серці: Як пізнаємо слово, яке не сказав Господь? **22** Те, що лиш скаже пророк в господнє ім'я, – і не збудеться; це слово, яке не сказав Господь, – в безбожності заговорив той пророк; не пощадите життя його, але його уб'єте.

Гл҃а, дѳ·

Глава 19

негда́ же погꙋби́тъ гь бъ твои (страны̀)[1] я̆́же [гь] [2] бъ твои даетъ тебѣ
зе́млю и̑хъ. и̂ [причасти́ши][3] [ю̀][4], и̂
[всели́шися][5] въ гра́ды и̑хъ и̂ въ домы̀
и̑хъ· *Три гра́ды да ѡ̑лꙋчи́ши себѣ̀ средѣ̀ зем-
лѧ̀ свое́ѧ, ю̑ гь бъ [твои][6] даетъ тебѣ (въ
причáстїе), ꙋ̑гото́ви себѣ̀ пꙋть, и̂ на́ трое
раздѣлѝ предѣ́лы зе̑лѧ̀ твое́а, ю̀же раздѣля́-
етъ тебѣ гь бъ твои, и̂ да бꙋдетъ ꙋ̑бѣ́-
жище та́мо всѣ́комꙋ ꙋ̑бі́йцы· Се́ же да бꙋ-
детъ заповѣ́данїе ꙋ̑бі́йцы, и̑же а́ще ꙋ̑бѣ-
жи́тъ та́мо и̂ жи́въ бꙋдетъ. и̑же а́ще ꙋ̑бі́е
бли́жнаго [свое́го][7] не хотѧ̀, (-)[8] си́ (же) не не-
нави́дѣ е̂го пре́жде вчера́шнѧ (дн҃и) и̂ тре́тїяго·
І̀ и̑же а̂ще по́идѣ с по́дрꙋгомъ [е̂го][9] въ лѣ́съ
събира́ти дрова̀, и̂ попо́лъзнетъ рꙋка̀ е̂мꙋ съ
секи́рою сѣкꙋщи дрова̀, и̂ спа̂ секи́ра с топори́-
ща лꙋ́читъ по́дрꙋга [е̂го][10] и̂ ꙋ́мретъ· (И̑)
сїи да ꙋ̑бѣжи́тъ въ е̂ди́нъ ѡ̑ гра́ сі́и̑ и̂ да
бꙋдетъ жи́въ· да не (го́нитъ)[11] ꙋ̑жика кро́ви
въ сл҃ѣ ꙋ̑би́вшаго, я̆́ко ра̑горѣ́ся ср҃це [е̂мꙋ][12] и̂
постиґнетъ и̑· Ч҃ще (бꙋдетъ надолзѣ)[13] пꙋть
[е̂го][14] и̂ ꙋ̑бі́е (-)[15] дшꙋ̀ и̂ ꙋ́мре́· (-)[16] [Сїе][17] (же)
нѣ́сть сꙋ́дъ сме́ртныи, поне́же не (е҆сть ненави-
дѧ)[18] е̂го пре́жде вчера́шняго и̂ тре́тїяго [дн҃и][19].

1 Коли ж Господь Бог твій вигубить народи, яких землю, їхню, Господь Бог твій дає тобі; і унаслідиш її, і поселишся в їхніх містах і в їхніх домах; **2** *три міста відлучиш собі посеред своєї землі, яку Господь Бог твій дає тобі в наслідя. **3** Приготов собі дорогу, і на три розділи границі твоєї землі, яку розділяє тобі Господь Бог твій; і хай буде там схованка для кожного вбивці. **4** Це ж хай буде припис убивці: хто лиш втече туди – і житиме. Хто лиш поб'є свого ближнього ненавмисно: цей же не ненавидів його перед учорашнім днем і третім. **5** І хто лиш піде з його ближнім до лісу збирати дрова, і сховзнеться рука його, коли сокирою рубає дрова, і зіскочивши сокира з топорища, вдарить його ближнього, і він помре. І цей хай втече до одного з цих міст, і хай буде живим, **6** щоб не гнався кревний крові вслід за вбивцею, бо розгориться серце його, і наздожене його; якщо буде довгою його дорога – і уб'є душу, і помре. Ось же немає присуду смерті – бо він не ненавидів його перед вчорашнім і третім днем. **7** Через це я заповідаю тобі це слово, кажучи: Три міста собі відлучиш. **8** *Якщо ж розширить Господь Бог твої границі, так як поклявся твоїм бать-

мой2. 21
мой4. 35
вищ. 4
ic нав. 20

мой1. 28
вищ. 12

кам, і дасть тобі Господь всю землю, яку сказав, що дасть твоїм батькам. **9** Якщо послухаєшся, щоб чинити всі ці заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю: любити Господа Бога свого, і ходити в
ів нав. 8 усіх його дорогах всі дні. *І додаси собі ще три міста до цих трьох міст. **10** І хай не пролиється невинна кров на твоїй землі, яку Господь Бог твій тобі дає в насліддя, і хай не буде в тобі винної
мой4. 35 крові. **11** *Якщо ж буде людина, що ненавидить свого ближнього, і зробив на нього засідку, і повстане проти нього, і уб'є його душу, і він помре, – і втече до одного з цих міст; **12** хай пошлють старшини того міста, і хай схоплять його і там, і хай видадуть його в руки кревному крові, і хай помре. **13** Хай його не пощадить, отже, твоє око – і очистиш невинну кров з Ізраїля, і добре тобі буде. **14** І не переставиш границі свого ближнього, які поставили твої батьки у твоєму наслідді, яке
мой4. 35 ти унаслідив в землі, яку Господь
вищ. 17 Бог дає тобі в твоє насліддя. **15** *І хай не буде один свідок на свідчення проти людини за всякою
вищ. 17 провиною і за всяким проступком, яким лиш згрішить.
мат. 18 *Але при устах двох або трьох свідків
ів. 8 хай стане кожне слово. **16** Якщо ж встане неправедний свідок про-
кор2. 13 ти людини, закидаючи йому про-
єв. 10 вину, **17** хай стануть два чоловіки, які мають незгоду, перед Господом і перед священиками, і перед суддями, які будуть в тих днях. **18** І хай пильно дослідять їх судді – ось неправедний свідок свідчив неправедно і повстав
при. 19 проти свого брата; **19** *зробите йому так, як і він задумав проти свого брата, – відкинете зло з вас самих. **20** І позосталі, почувши, злякаються, і не додадуть більше чинити у вас за цим поганим словом. **21** Хай його не пощадить
мой2. 21 твоє око, *але душа за душу, око
мой3. 24 за око, зуб за зуб, рука за руку,
мат. 5 нога за ногу. За всяким скаліченням, яке лиш хто завдасть своєму ближньому, так йому віддасться.

Сегѡ ради (заповѣ́даю а҆́зъ)[20] тебѣ̀ сло́во є҆́же гл҃а, тр҃и гра́ды да ѡ҆лу́чиши себѣ̀· *ѿ҆́ще а҆ли разши́ритъ гь҃ бг҃ъ предѣ́лы твоя̀, ꙗ҆коже кля́сѧ ѡ҆́тцемъ твои́мъ, и҆ да́стъ тебѣ̀ [гь҃][21] всю́ зе́млю ю҆́же ре́клъ (ѡ҆́тцемъ твои́мъ да́ти)[22]. ѿ҆́ще послу- і҆с нав. 8 шаєши твори́ти всѧ̀ за́повѣди сі́а, ꙗ҆́же а҆́зъ заповѣ́даю тебѣ̀ дне́сь. люби́ти гл҃а бг҃а своє́го, и҆ ходи́ти въ всѣ́хъ пу́тех҆ є҆́го всѣ́мъ дн҃и· *и҆ да прило- і҃у ꙗ҆́ и жи́ши себѣ̀ є҆́щѐ тр҃и гра́ды к҃ сі́м҃ тріе́̀ (-)[23] мой4. 35 [гра́домъ][24]. и҆ да не проліе́тсѧ кро́вь бе́зви́нна въ земли́ твое́и. ю҆́же гь҃ бг҃ъ тво́и да́етъ тебѣ̀ въ причасті́е. и҆ да не бу́детъ на тебѣ̀ кро́ви повин- ны· *ѿ҆́ще же бу́детъ чл҃къ ненави́дѧ по́дружа [своє́го][25]. и҆ по́сѧ́ду сътвори́ на́нь, и҆ въста́нетъ на́нь и҆ оу҆бі́е҆́ [дшу̀ є҆́го][26] и҆ оу҆́мретъ, и҆ вѣгнетъ въ є҆́ди́нъ гра́дъ сихъ· [-][27] да по́слютъ ста́рцы гра́да того́, и҆ да поима́ютъ є҆́го (и҆) ѡ҆тдаду́тъ, и҆ да предада́тъ є҆́го в рꙋ́цѣ оу҆́жицы кро́ви, и҆ да оу҆́мре́е҆́· да не пощади́тъ (оу҆́бо) (є҆́го о҆́ко твоѐ)[28], и҆ да о҆́чи́стиши кровь безꙁлобну ѡ҆ і҆и- ꙗ҆ѧ, и҆ бл҃го бу́детъ тебѣ̀· (и҆) да не прелꙋчи́ши предѣ́ла по́дружа [своє́го][29], ꙗ҆́же поста́виша ѡ҆́цы твои́ въ причасті́и [твое́мъ][30]. и҆́мже причасти́лсѧ є҆́си въ земли́ ю҆́же гь҃ бг҃ъ [-][31] да́етъ тебѣ̀ [въ причасті́е][32] (твоѐ)· *(и҆) да не пребꙋдѐ по́слухъ є҆́ди́нъ въ послꙋше́ствѡ̀ на чл҃ка по всѧ́кои о҆́биде́ и҆ [-][33] по всѧ́кому грѣ́ху, и҆́же а҆́ще съгрѣши́тъ. *[но҃][34] при ѹ҆стѣхъ двою̀ свѣдѣтель [и҆ли҃][35] тріе́х҆ъ [-][36], да ста́нетъ всѧ́ко сло́во. ѿ҆́ще ли ста́- нетъ по́слухъ непра́вдивъ на чл҃ка гл҃а до него̀ без- че́стіе· да ста́нета о҆́ба чл҃ка и҆́ма (же) є҆́сть пра̀ пре́̀ г҃мъ, и҆ пре́̀ жерцы, и҆ пре́̀ сꙋдїа́ми и҆́же бу́- дꙋтъ въ (ты́и дн҃и)[37]· и҆ да и҆спыта́ютъ (и҆́хъ) сꙋдїѧ̀ прилѣ́жно. (-)[38] се(же) по́слухъ непра́веденъ послꙋшествова́ше непра́вдꙋ (и҆) сꙋпротивла́сѧ на бра́та своє́го. [-][39] *да сътворите є҆́мꙋ ꙗ҆коже (и҆ прн҃ дц҃ о҆́нъ) оу҆́мы́сли сꙋпроти́въ [-][40] на бра́та своє́го, (-)[41] да [ѡ҆вре́жете][42] [зло́е][43] ѡ҆ ва̀ самѣ́хъ, да и҆ про́чїи оу҆слы́шавше оу҆бои́тсѧ, и҆ не приложа́тъ къ семꙋ̀ твори́ти словесѝ зла́го сегѡ̀ въ ва̀· да не в҃ мѡ҃ ꙗ҆ пощади́тъ (и҆ о҆́ко твоѐ)[44]. *(но҃) дшу̀ въ дшу̀ и҆ г҃ мѡ҃ ѥ҆д мѣ҃ ѥ҆ мѣ́сто, о҆́ко въ о҆́ко мѣ́сто, зꙋбъ въ зꙋба мѣ́- сто, рꙋка̀ въ рꙋкѝ мѣ́сто, нога̀ въ ногѝ мѣ́сто. [по всемꙋ̀ и҆́же а҆́ще [кто҃][45] да́стъ поро́къ на по́- дружа своего, сѝце вꙁда́стсѧ є҆́мꙋ][46].

Глава 20

1 Якщо ж вийдеш на війну проти твоїх ворогів, і побачиш коней і вершників, і народ численніший від тебе, не бійся їх. Бо з тобою Господь Бог твій, що ви вів тебе з єгипетської землі. **2** І

Гл҃а, к҃·

ѿ҆́ще ли и҆зы́идеши на́ брань къ враго́мъ твои́м҃, и҆ [ви́дѣ][1] ко́ни и҆ вса́дники и҆ лю́ды мно́жаиши тебѐ да не оу҆бои́шисѧ и҆́хъ· ꙗ҆́ко гь҃ бг҃ъ твои́ с тобо́ю, и҆зведы́и тѧ и҆́ꙁ земл҃ѧ̀ є҆гꙋ́петскиѧ· и҆ бу́детъ є҆гда̀ прибли́жи-

шисѧ к рáти. и̑ приступи́въ жрецъ да гл҃етъ к лю́демъ (рекїи)[2] къ ни́мъ· Послу́шаи їи̑лю, вы̑ вы̑хо́дите днесь на рáть къ врагóмъ ва́шимъ. да не ѻ̑слабѣ́етъ с҃рце ва́ше и̑ни ѻ̑у́бо́итесѧ, и̑ниже ѻ̑у́страши́тесѧ, и̑ не ѻ̑уклони́тесѧ ѿ̑ лица и̑хъ· Ꙗ̑ко гд҃ь бг҃ъ вашъ и̑дыи пр҃е̑ ва́ми (способъствуе́тъ)[3] на врагѝ ва́ши (и̑) (сп҃се̑)[4] васъ· *И̑ да гл҃ютъ кни́гочїѧ къ лю́демъ рекýще, (ѳ̑гда̀) кт҃о̑ (е̑сть) чл҃къ създа́выи хра́минý но́вý и̑ нѣ́сть ѻ̑бнови́лъ е̑ѧ, да и̑детъ и̑ да вы̑звра-ти́тсѧ въ до́мъ свои, да не ѻ̑у́мре́тъ на рáти, и̑ чл҃къ и́нъ да не ѻ̑бнови́тъ е̑ѧ̀· И̑ (ѳгда̀)[5] чл҃къ и̑же насади́лъ е̑сть виногра́дъ и̑ нѣ́сть сѧ весе-ли́л҃ ѿ̑ него, да и̑детъ и̑ вы̑звратѝтсѧ въ до́мъ свои, да не ѻ̑у́мретъ на рáти. и̑ чл҃къ и́нъ вы̑звеселѝтсѧ ѿ̑ него· И̑ (е̑гда̀) чл҃къ и̑же ѻ̑бручи́лъ е̑сть женý и̑ нѣ́сть понѧ́лъ е̑ѧ̀, да и̑детъ и̑ вы̑звратѝтсѧ въ до́мъ свои (и̑) да не ѻ̑у́мре́тъ на рáти· Ї [и́нъ чл҃къ][6] по́ими̑ ю̑· И̑ да приложа́тъ кни́гочїѧ гл҃ати къ лю́демъ и̑ да рекýтъ· *(и̑ ѳгда̀) кт҃о̑ чл҃къ страшли́въ и̑ сла́бъ с҃рцемъ, да и̑детъ и̑ вы̑звратѝтсѧ въ до́мъ свои, да не ѻ̑у́стра́шитъ с҃рца бра́та сво-е̑го а̑ки [с҃рце][7] своѐ· И̑ бýдетъ е̑гда̀ ѻ̑у́мо́лы́кнýтъ кни́гочїѧ гл҃ющe къ лю́демъ, и̑ да по-ста́вѧтъ воево́ды (лю́демъ)[8], и̑ пр҃е̑вожда (во́-емъ)[9]· Ꙗ̑щ҃е̑ прїидеши къ гра́дý воева́ти на́нь, и̑ вы̑звове́ши а̑҃ с ми́ромъ· Ꙗ̑ще ѻ̑у́бо ми́рное ѿ̑вѣща́-ютъ ти̑, и̑ ѿ̑вры́зý тебѣ̀ (гра́дъ и̑) вс҃и лю́дїе ѻ̑бр҃ѣ́шїисѧ въ гра́дѣ, да бýдýтъ ти̑ да́нь даю́щи, и̑ послýшающїи тебѐ· Ꙗ̑ще ли же не покора́тъ ти сѧ, и̑ сътворѧ̑ с тобо́ю ра́ть, и̑ ѻ̑бсѧ́деши а̑҃. и̑ [е̑гда̀][10] преда́стъ а̑҃ гд҃ь бг҃ъ твои̑ въ рýцѣ твои̑. (-)[11] да и̑збїе́ши всѧкъ мýжескъ по́лъ (и̑хъ)[12], (в немъ) ѻ̑у́бїенїе́мъ ме́ч-нимъ. развѣ жéнъ (-)[13] и̑мѣ́неи (всѣ́хъ), и̑ [-][14] скотъ и̑ всего́ е̑лико́же е̑сть въ (гра́дѣ́хъ и̑)[15], и̑ все стяжа́нїе да плѣни́ши себѣ̀, и̑ да ѩ̑си весь плѣ́нъ вра́ свои̑хъ, и̑́же гд҃ь бг҃ъ да́е́ тебѣ̀· Ꙗ̑ко да сотвори́ши всѣ́мъ (вра́го́)[16] и̑же (сýть дале́че)[17] ѿ̑ тебѐ зѣ́ло, и̑же не сýть ѿ̑ (стра́нъ гра́дъ)[18] сѝхъ· (Но̀ и̑)[19] ѿ̑ (сихъ гра́дъ)[20], и̑хже гд҃ь бг҃ъ [-][21] даéтъ тебѣ̀ прїа́ти зе́млю и̑хъ, (ѿ̑ нѣ́ (бо) да не ѻ̑живи́те)[22] всѧ́каго дыха́нїѧ, но̀ (и̑) проклѧ́тїе́мъ прокляни́те и̑хъ (хетте́ѧ)[23], и̑ (а̑мморре́ѧ)[24], и̑ ханане́ѧ, и̑ (ферезе́ѧ)[25]. и̑ [е̑ве́ѧ][26], и̑ еѹ̑се́ѧ, и̑ гергесе́а и̑́коже (ти̑ е̑сть заповѣ́да)[27] гд҃ь бг҃ъ твои̑. да не наѹ̑чѧ́ [сътвори́ти вы̑][28] всѧ́кїѧ нечистоты̀ и̑хъ, е̑же твори́ша бого́мъ свои̑мъ. и̑ съгрѣши́те пр҃е̑ гд҃ь бг҃ъ (свои̑)[29]· Ꙗ̑-ще же ѻ̑бсѧ́деши гр҃а дни̑ мно́ги воева́нїи въ прина́тїе е̑го, да не посѣче́ши садо́вїѧ е̑го,

буде, коли наблизишся до бою, і приступивши, священик хай скаже до народу, **3** промовляючи до них: Слухай Ізраїле! Ви сьогодні ідете на війну проти ваших ворогів, хай не послабне ваше серце ані не злякайтеся, ані не жахніться, і не відверніться від їхнього лиця. **4** Бо Господь Бог ваш, що іде перед вами, помагає *вам* проти ваших ворогів, і вас спасе. **5** *І хай скажуть писарі до народу, кажучи: Коли хто є чоловіком, що збудував нову хату, і не посвятив її, хай іде і хай повернеться до своєї хати, хай не помре на війні, та інший чоловік хай не освятить її. **6** І коли є чоловік, який насадив виноградник і не повеселився з нього, хай іде і повернеться до своєї хати, щоб не помер на війні, та інший чоловік не повеселився з нього. **7** І коли є чоловік, який заручив жінку і не її взяв, хай іде і повернеться до своєї хати, і хай не помре на війні, і інший чоловік не візьме її. **8** І хай додадуть писарі говорити до народу, і хай скажуть: *І коли хто є людиною, що боїться і слабий серцем, хай іде і повернеться до своєї хати, хай не нажене страх на серце свого брата, так як у своє серце. **9** І буде, коли писарі перестануть говорити до народу, і хай настановлять народові воєвод і провідника воякам. **10** Якщо підеш проти міста, щоб воювати проти нього, і викличеш їх з миром. **11** Якщо, отже, мирно відповідять тобі, і відкриють тобі місто, і ввесь народ, що знаходиться в місті, хай буде тобі данинником, і підвладним тобі. **12** Якщо ж не підкоряться тобі, і вчинять з тобою війну, і окружиш їх; **13** і коли передасть їх Господь Бог твій у твої руки, в ньому виб'єш, в них, кожного, чоловічого роду, убивством меча, **14** за винятком жінок, маєтку всіх і скотини, і всього, що є в їхніх містах; і ввесь маєток візьмеш собі в полон, і з'їси ввесь полон твоїх ворогів, яких Господь Бог тобі дає. **15** Так зробиш зі всіма ворогами, що є дуже далеко від тебе, з тими, що не є з країн цих міст. **16** Але *не* з цих міст, які Господь Бог дає тобі, взяти їхню землю, – бо з них не зоставите при житті все, що дише, **17** але й прокляттям прокленете їх: хеттея, і амморрея, і хананея, і ферезея, і евея, і євусея, і гергесея, – так як тобі заповів Господь Бог твій, – **18** щоб не навчили вас чинити всю їхню нечистоту, яку чинили своїм богам, і ви *не* згрішили перед Господом Богом своїм. **19** Якщо ж зробиш облогу містові багато днів, воюючи, щоб забрати його, – не вирубаєш його сади, при-

мак1. 3

суд. 7

клавши до них залізо, але їстимеш плід з них, а самого *дерева* не зрубаєш. Чи те дерево, що в полі, людина, щоб піти від лиця твого на частокіл? **20** Але всяке дерево, про яке знаєш, що не їсться його плід, це знищ; і порубай, і збудуй драбини проти міста, яке зробить проти тебе війну, доки себе тобі не видадуть.

Глава 21

1 Якщо ж знайдеться вбитий, що лежить на полі, в землі, яку Господь Бог дає тобі одержати, і не знають хто його убив. **2** І хай прийдуть твої старшини і судді, і хай відміряють до міст, довкруги убитого; **3** і буде, що місто, яке найближче до убитого, – то хай візьмуть старшини того міста з стада ялівку, якою не працювали, ані не була в ярмі. **4** І хай старшини того міста виведуть ялівку до сухої долини, в якій неорано ані несіяно, і хай переріжуть жили ялівки в долині. **5** І хай приступлять священики і левіти, бо тих вибрав Господь Бог твій, щоб стояли перед ним і благословили в його імені; і в устах їх хай будуть всі слова і всякий спір. **6** І всі ж старшини того міста, що наближаються до вбитого, хай вмиють руки в крові ялівки, якій перерізано жили в долині. **7** І відповівши, хай скажуть: Наші руки не пролили цю кров, і наші очі не бачили її. **8** Милосердним будь до свого народу Ізраїля, яких Ти, Господи, вивів з єгипетської землі; і не поклади невинної крові на твій народ Ізраїля, але визволи їх від тієї крові. **9** І так віднімеш невинну кров з-посеред себе, якщо вчиниш добре і миле перед Господом Богом твоїм. **10** Якщо вийдеш на війну проти твоїх ворогів, і передасть їх Господь Бог твій у твої руки; і з них візьмеш в полон, **11** і побачиш в полоні гарну обличчям жінку, і полюбиш її, і візьмеш її собі за жінку; **12** тоді введеш її до своєї хати, і обстрижеш її голову, і обріжеш її нігті, **13** і забереш з неї одіж її полону; і хай сяде в твоїй хаті, і хай оплакує свого батька і свою матір місяць днів; і після цього ввійдеш до неї, і житимеш з нею, і буде тобі жінкою. **14** І буде, якщо її незабажаєш, відпустиш її вільною, продажем же не продаси її за гроші, і не покинеш її, тому що ти її упокорив. **15** Якщо ж буде в чоловіка дві жінки: одна йому люба, а друга нелюба; і народить йому люба і нелюба, і первородний син буде від

[вꙗзложи́вꙋ]30 (желѣзо на́нь)31. а҆ще (да на́си (пло́дъ) ѡ҆ нихъ)32, а҆ самаго да не посѣчеши. є҆гда́ чл҃къ дре́во є҆же въ дꙋбра́вѣ сни́ти ѡ҆ лица́ твоего́ въ забра́ла. а҆ще дре́во (вс҃е) и҆же вѣси на́ко не на́стꙑсѧ плодъ є҆го́ е҆е потребѝ и҆ посѣчѝ. и҆ сътвори́ риствица на́ градъ. и҆же (сътвора́тъ)33 на́ тѧ ра́ть до́нде́ ти сѧ въдада́тъ.

Гла҃ їка҃

А҆ще ли сѧ ѻ҆бра́щетъ ѹ҆бі҃е҆ (лежа́ на́ поли. в҃ зе҃лѝ ю҆́же г҃ь е҃ъ [-]1 даѥ́тъ тебѣ прина́ти)2 и҆ не вѣ́датъ и҆же (е҆го) ѹ҆би́лъ· [и҆]3 да прі҃и́дꙋтъ ста́рцы и҆ сꙋдіи҃ [твои́]4. и҆ да и҆змѣ́ратъ до гра́дъ ѻ҆́кр҃тъ ѹ҆бі҃е́наго. и҆ бꙋде́ гра́дъ приближа́ѧсѧ ѹ҆бі҃е́ному. и҆ да и҆мꙋтъ ста́рцы гра́да того́ ю҆́ницꙋ ѡ҆ говя́дъ, е҆ю҆́же не дѣ́лано (и҆и)5 (въ а҆́рмѣ не тежа́)6. и҆ да и҆зведꙋтъ ста́рцы гра́да того́ ю҆́ницꙋ в҃ де́брь сꙋ́хꙋ. в҃ не́иже нѣ́сть ѻ҆́рано ниже наса҆́но, и҆ да пресѣкꙋтъ жи́лы ю҆́ница ѣ҆ дебрѝ. и҆ да приступа́тъ жерцы́ [и҆]7 левѵ҆́ти, на́ко тїи҃ и҆збра́ е҆́ г҃ь е҃ъ [твои́]8 пр҃е҆стоа́ти е҆мꙋ, и҆ бл҃ви́ти въ и҆́ма е҆го́, и҆ въ ѹ҆стѣ́хъ и҆́хъ да бꙋдꙋ вс҃а гла́нїа, и҆ всѧ́ка пра́· и҆ вси́ (же) ста́рцы гра́да того́ и҆же приближа́ютсѧ ѹ҆бі҃е́ному да ѹ҆́мыю́ рꙋцѣ (въ кро́ви)9 ю҆́ница е́иже пресѣ́чены сꙋть жи́лы въ дебрѝ· и҆ ѡ҆вѣща́вше да реку́тъ рꙋцѣ на́ши не проліѧ́ша кро́ви сеѧ҆ и҆ о҆́чи на́ши не ви́дѣли [е҆ѧ҆]10. м҃лт҃ивъ бꙋди люде́ свои́мъ, і҃и҃л҃ю, и҆́хже и҆зведѐ г҃и [и҆ землѧ҆ е҆гѵ҆петъски]11, (и҆ не возложи́)12 кро́ви непови́нны среде́ люде́и твои́х і҃и҃л҃ѧ (и҆о)13 и҆збавы́ и҆́хъ ѡ҆ кро́ви (тоѧ҆) [и҆]14 (та́ко) ѡ҆и҆́меши кро́вь непови́ннꙋ ѡ҆ среды себѐ, а҆ще сътвори́ши до́брое и҆ ѹ҆го́дное пр҃е҆ г҃и́ъ бо́ъ твои́мъ· а҆ще (-)15 и҆зы́идеши на́ брань проти́вꙋ врагу́ твои́мъ и҆ преда́стъ (ѧ҆)16 г҃ь е҃ъ твои ѣ҆ рꙋцѣ твоѧ҆, и҆ плѣни́ши плѣ́нъ ѡ҆ ни҃. и҆ ѹ҆зри́ши въ плѣ́не жену́ до́брꙋ ѻ҆блича́емꙋю, и҆ възлю́биши е҆ѧ҆, и҆ по́имеши ю҆ѣ҆ себѣ въ жену́. (тогда)17 въведе́ши ю҆ѣ҆ въ до́мъ свои́, и҆ да ѻ҆бро́снеши главꙋ е҆ѧ҆ и҆ да ѣ҆рѣ́жеши но́гти е҆ѧ҆, и҆ да сѣ́блечѐши ри́зы плѣнны́ѧ е҆ѧ҆ с҃ неѧ҆. и҆ да сѧ́детъ ѣ҆ домꙋ твое́мъ и҆ да сѧ пла́четъ ѡ҆ц҃а [своего́]18, и҆ ма́тери [своеѧ҆]19, м҃цъ дн҃ї. и҆ посл҃е҆ вънѝдеши к҃ не́и и҆ съвокꙋпишисѧ с҃ не́ю и҆ бꙋдетъ ти҃ жена҃· и҆ бꙋдетъ а҆ще не въсхо́щеши е҆ѧ҆ да ѡ҆пꙋ́стиши ю҆ѣ҆ свобо́дꙋ, (-)20 прода́жею (же) да не продасѝ е҆ѧ҆ на цѣнѣ, [и҆]21 да не ѻ҆ста́виши е҆ѧ҆ поне́же ѻ҆бидѣлъ ю҆ѣ҆ е҆сѝ· а҆ще ли бꙋде мꙋжꙋ двѣ женѣ, е҆дина [е҆мꙋ]22 люба҃ (а҆ дрꙋга́ѧ)23 [-]24 не люба҃, и҆ породи́тъ е҆мꙋ люба҃ и҆

не любà, и̂ бу́детъ сы́нъ прьворожде́ный ѡ̑ не любимыѧ· и̂ бу́детъ воньже дн҃ь разде́лѝ сы́номъ [своѝмъ]25, и̂мѣнїе свое. (и̂) да не бо́мо́жетъ прьвенцѣ̑ быти сы́нъ любимыѧ презрѣ́вши [-]26 не любимыѧ прьвенцà· но̀ (сы́на нелюбимыѧ въ прьвенецъ)27 прїи́метъ, [и̂ дастъ]28 е̂мꙋ сугꙋбо ѡ̑ всегѡ̀ на́же о́бра́щетсѧ е̂мꙋ, на́ко се́и̂ е̂сть нача́ло ча̑ е̂го, и̂ семꙋ достои́тъ прьвенство̀· ѿ̑ще ли комꙋ бу́детъ сы́нъ непокори́въ, и̂ гꙋби́тель непослꙋшаѧй гла́са ѡ̑ц҃а [своего]29 и̂ гла́са мт҃ре [своѐѧ]30 и̂ наказа́ютъ е̂го, и̂ не послꙋша́етъ и̂хъ· [-]31 да (по́имт҃)32 е̂го ѡ̑ц҃ъ е̂го и̂ мт҃и е̂го, и̂ да и̂зведꙋтъ е̂го пр҃е̑ ста́рцы гра́да своѐго, и̂ пр҃е̑ вра́та [мѣста]33 своѐго· и̂ да реку́тъ къ мꙋже̑ гра́да своѐго, сы́нъ на́шъ сїи непокори́въ е̂сть и̂ гꙋби́тель [и̂]34 непослꙋжаѐ рѣ́чи на́шеѧ, вѣтꙋа́ пїа́нствꙋе̑· и̂ да побїю́тъ и̂̀ мꙋжи гра́да сего̀ ка́менїе́мъ и̂ да ѹ̑мретъ. (-)35 да [и̂змѣте]36 зло́е ѡ̑ себѣ̀ са́ми, да и̂ дрꙋгїи слы́шавше оу̑боа́тсѧ· ѿ̑ще ли бу́детъ в комъ грѣсѣ сꙋдъ смр҃тныи̂ и̂ оу̑мерт҃вїе и̂ повѣ́сити є на́ древѣ. да не преме́длитъ тѣло е̂го на́ древѣ, но̀ въ гро́бъ погреби́те и̂̀ въ (то́иже дн҃ь)37· *ѿ̑ко проклѧ́ (е̂сть) ѡ̑ бо̀ всѧ́къ висѧ́и̂ на́ древѣ, (-)38 да не [ѡ̑скверна́виш҃и]39 зе́мла ю̑же гь̀ бо̀ъ твои̂ да́етъ тебѣ̀ въ прича́стїе·

гал҃ а̑ 1

нелюбої. **16** І буде, що в тому дні, *в якому* розділить своїм синам свій маєток, і не зможе стати первородним син улюбленої, зневажаючи первородного неулюбленої; **17** але признає сина нелюбої, як первородного, і дасть йому подвійно з усього, що знайдеться у нього; бо цей є початок його дітей, і цьому належиться первородство. **18** Якщо ж в когось буде непокірний і войовничий син, що не слухається голосу свого батька і голосу своєї матері; і покарають його, і не послухається їх; **19** хай його візьме його батько і його матір, і хай виведуть його перед старшин свого міста, і перед брами свого міста. **20** І хай скажуть до мужів свого міста: Цей наш син є непокірний і войовничий, і не слухається нашої мови, будучи гультіпакою, впивається. **21** І хай його мужі цього міста поб'ють камінням, і хай помре. Заберете зло від себе самих, й інші, почувши, злякаються. **22** Якщо ж буде в якомусь грісі – смертний суд; і смерть, і забиття на дереві; **23** хай не зостане його тіло на дереві, але в гробі поховаєте його в тому ж дні. *Бо проклятий Богом є кожний, що висить на дереві; не опоганиш землю, яку Господь Бог твій тобі дає в наслідля.

гал. 3

Гл҃а, їкв·

Глава 22

а̑ мѳ̀ їг

[ѿ̑ще* ви́диши]1 телцà бра́та своѐго, и̂̀ли о́вцꙋ е̂го блꙋда́ѧщꙋ на пꙋтѝ [не]2 минѝ и̂̀, [но]3 ѡ̑бращéнїемъ, (ѡ̑братѝ)4 и̂̀хъ бра́ту своемꙋ· ѿ̑ще ли не҃сть бли́зꙋ [тебѣ̀ бра́ твои]5· и̂ не оу̑вѣси е̂го, (займѝ)6 [е̂го]7 внꙋтрь до́мꙋ твоѐго, и̂ да бу́детъ оу̑ тебѣ̀ до́ндеже взыщетъ [и̑ бра́тъ тво́и]8, и̂ ѿ̑да́си [и̑ е̂мꙋ]9· та́кожде сътвори́ши (и̂) ѡ̑слати е̂го, и̂ (-)10 ри́зе е̂го, и̂ та́ко да сътвори́ши всемꙋ погꙋбле́номꙋ бра́та твоѐго, е̂ли́коже и̂збѣгнетъ е̂мꙋ. и̂ ѡ̑бра́щеши [ѧ̀]11, да не возмо́жеши минꙋти [ѧ̀]12· (ни́же)13 пре́зри ѡ̑слáти бра́та своѐго. и̂̀ли телцà е̂го па̑шагосѧ на пꙋтѝ да не мине́ши (е̂го)14, въста́вѧ [ѧ̀]15 да въста́виши с нѧ̑· [и̑]16 да не бу́детъ оу̑тварь мꙋжеска на женѣ̀. и̂̀ни да ѡ̑блачи́тсѧ мꙋжь в ри́зꙋ же́ньскꙋ, на́ко гнꙋсенъ (е̂сть гв҃и̑ бо̀ тѝвоемꙋ)17, всѧ́къ творя́и̂ сїѧ· ѿ̑ще ли (гд҃ь) лучи́ши гнѣздо пти́чїе пр҃е̑ (о́чи́ма своѝма)18 на пꙋтѝ и̂̀ли на (дре́вѣ [нѣкоѐ]19)20, и̂̀ли на землѝ, (и̂ в не̑) пт҃ца и̂̀ли ня́ща и̂ мт҃и сѧ́дѧ̑ на пт҃енцы̀ и̂̀ли ня́йцѣхъ, да не во́змеши ма́тере съ пт҃енцы̀· [но̀]21 ѿ̑пꙋстомъ ѿ̑пꙋстѝши ма́терь, а̂ пт҃енà во́змеши себѣ̀, да (ти бл҃го)22 бу́детъ. и̂ мно́ги

мой1. 23

1 *Якщо бачиш теля твого брата чи його вівцю, що блукає в дорозі, не мини її, але повертанням поверни їх своєму братові. **2** Якщо ж твій брат не є близько до тебе, і не знаєш його, забери його всередину до твоєї хати, і хай буде у тебе – доки шукатиме їх твій брат, і віддаси їх йому. **3** Так само зробиш і з його ослям і його одежею, і так зробиш з усякою згубою твого брата, що лиш він згубить, а ти їх знайдеш; не зможеш їх минути. **4** Ані не не зглядайся на осла твого брата чи його теля, що впало в дорозі; не минеш його. Підносячи їх на ноги, піднесеш з ним на ноги. **5** І хай не буде чоловічого убору на жінці ані хай не вбереться чоловік у жіночу одіж, бо огидний Господеві Богові твоєму кожний, що це чинить. **6** Якщо ж десь зустрінеш пташине гніздо перед своїми очима в дорозі чи на якомусь дереві, чи на землі, і в ньому пташенята чи яйця, і матір сидить на пташенятах чи яйцях, – не візьмеш матір з пташенятами. **7** Але відпускаючи, відпустиш матір, а пташенята візьмеш собі, щоб тобі добре було, і багато днів ти існував. **8** Якщо ж збудуєш нову хату, зро-

биш і поруччя своїй хаті, і не зробиш вбивства в твоїй хаті, коли, падаючи, хто впаде з неї. **9** І не засієш твого виноградника різним зерном, щоб неосвяченим був плід і насіння, яке насієш з плодом виноградника. **10** І не оратимеш телям і ослом разом. **11** І не зодягнешся в одіж з різної тканини: разом ткану з льоном і вовною. **12** *І китиці собі зробиш на чотирьох краях своєї одежі, в яку лиш зодягнешся. **13** І якщо хто візьме жінку, і буде з нею, і зненавидить її, **14** і висловить на неї образливі слова, і рознесе на неї погане ім'я, і скаже: Цю жінку я взяв і, прийшовши до неї, не знайшов я її дівчиною. **15** І взявши, батько дівчини і матір, хай винесуть дівоцтво дівчини перед старшин до брами. **16** І скаже батько дівчини до старшини: Цю мою дочку дав я цьому чоловікові за жінку, і тепер же, зненавидівши її, **17** витикає їй образливі слова, кажучи: Я не знайшов твоєї дочки дівчиною. А ось дівоцтво моєї дочки. І хай розгорнуть одіж перед старшинами того міста. **18** І хай старшини того міста візьмуть того чоловіка, і покарають його. **19** І хай покарають його на 100 сиклів, і дадуть батькові дівчини, бо проніс погане ім'я про ізраїльську дівчину. І знову хай буде йому жінкою, і не зможе її відпустити всі роки. **20** Якщо ж це слово буде правдивим, і не знайдеться дівоцтво дівчини, **21** хай виведуть дівчину перед браму дому її батька, хай чоловіки міста поб'ють її камінням; і хай помре, бо вчинила безумство в ізраїльських синах – довела до розпусти дім свого батька. І заберете зло від себе самих. **22** *Якщо ж чоловік допуститься лежати з жінкою, що має чоловіка, хай уб'ють обох: ту, що має чоловіка, і того, що лежав з нею; хай заберуть зло з Ізраїля. **23** Якщо ж дівчина буде заручена чоловікові, і намовивши її, інший чоловік в місті буде з нею, **24** виведете обох перед браму міста, і поб'єте обох камінням, і помруть. Дівчину – тому що не кричала в місті, а чоловіка – тому що упокорив жінку свого ближнього; і заберете зло від себе самих. **25** Якщо на полі чоловік знасилує заручену дівчину, і силою упокорить її – заб'єте чоловіка, що був з нею; **26** а дівчині не зробите нічого, бо дівчина не має смертельного гріха; це наче хто повстав би проти свого ближнього і убив би його душу. Так само є і це діло. **27** І коли хто на полі знасилував її – закричала заручена дівчина, і не бу-

мой4. 15
мат. 23

мой3. 20
ів. 8

д мѡ ѣі
ма їєг

ґ мѡ їй
їѡа й

дн҃и бꙋ́деши· ч҃ше ли̑ сътради́ши хра̑ но́въ, да сътвори́ши (и̑) ѻ̑граждє́нїе хра́мови своє́мꙋ. и̑ да не сътвори́ши оу҃бо́ю въ домꙋ̀ твое́мъ, а̑ще паде́тъ падыи́ ѿ него· [и̑][23] да не сѣ́еши виногра́да твоє́го разли́чь, да сѧ не ѡскверни́тъ пло̑. и̑ сѣ́мѧ є̑же насѣ́еши съ плодо́мъ ви́нномъ [-][24]· [и̑][25] да не ѻ̑ре́ши ю҆нце́мъ и̑ ѻ̑сла́темъ вꙑкꙋпѣ. [и̑][26] да сѧ не ѻ̑блече́ши въ ри́зꙋ ра̑нолѝчнꙋ, (солнꙋ̀ и̑ во́лны)[27] вꙑкꙋпѣ (тка́нꙋ)· *[и̑][28] повра́зки да сътвори́ши себѣ на четы́рехъ кра́ехъ ѻ̑дежа своє́ѧ, в нюже а̑ще ѻ̑блече́шисѧ· (и̑) а́ще (-)[29] кто́ по́имет҃ъ женꙋ̀ и̑ бꙋ́дет҃ъ с не́ю, и̑ вънзенави́дитъ є̑ѧ· и̑ приложи́т҃ е́и̑ ви́нна словеса̀, и̑ возложи́т҃ на́ ню и̑́ма зло́е. и̑ вънзе́глет҃ъ, женꙋ сїю поѧ́хъ, и̑ приш҃е̑ к не́и не ѡбрѣто̑ ю҆̀ дв҃цею· и̑ вънземши ѿ҆ц҃ъ дв҃цы и̑ мт҃ри да и̑знесꙋтъ девичьство ѻ̑троковицꙋ, пр҃е̑ страи́ца къ врато̑· и̑ рече́ ѿ҆ц҃ъ ѻ̑троковицꙋ къ страи́цѣ̑, дше́рь мою сїю да́хъ мꙋжꙋ семꙋ̀ въ женꙋ̀. и̑ (нн҃ѣ же) вънзенавидѣ́ ѣ̑ѧ· [-][30] прилага́етъ е́и̑ ви́нна словеса̀ глѧ, не ѡбрѣто́хъ дше́ри твое́ѧ дѣ́вою. (а̑)[31] е̑е дѣ́вьство дше́ри мое́ѧ, и̑ да ра̑зн҃ꙋ ри́зы пр҃е̑ старцы гра́да [ѻ̑ного][32]· и̑ да по́имꙋтъ ста́рцы гра́да ѻ̑ного мꙋжа того̀ и̑ накажꙋтъ и҃· и̑ да ѻ̑бвинѧ́тъ и҃, р҃, сикль, и̑ дадꙋ́т҃ ѿ҆ц҃ꙋ ѻ̑троковицы, и҆́ко проне́слъ е̑ и̑́ма зло́ на дв҃цꙋ їи҃льтескꙋ, и̑ (паки) да (бꙋ́детъ е̑мꙋ)[33] жена̀, [и̑][34] не возмо́же҃ ѿпꙋсти́ти е̑ѧ̀, по всѧ̀ лѣта· ч҃ше ли̑ (бꙋ́детъ вънистинꙋ)[35] сло́во е̑е. и̑ не и҆́вится дѣ́вьство ѻ̑троковицы· [-][36] да и̑зведꙋт҃ дѣ́вицꙋ пр҃е̑ вра́та хра́ма ѿ҆ц҃а е̑ѧ̀, (-)[37] да побїю́ ю҆̀ ка́менїе́мъ, мꙋжи гра̑стїи [-][38], и̑ да ꙋ҃мр҃е́. и҆́ко сътворѝ безꙋмїе въ [сн҃ѣхъ їи҃лев҃ѣ̑][39]. (проблудѝ)[40] до́мъ ѿ҆ц҃а своє́го. і̑ [изми́те][41] зло́е ѿ҆ себѐ са́ми· *ч҃ше ли̑ (мо̑ꙋ допꙋсти́тисѧ лежа́ти)[42] съ женою мꙋжа́тою, да ꙋ҃бїю́тъ ѻ̑ба, (мꙋжа́тую и̑ лежа́щаго с не́ю)[43], (-)[44] да (ѿи́мꙋтъ)[45] зло́е ѿ҆ і̑и҃ля· ч҃ше же бꙋ́детъ дв҃ва съвѣща́на мꙋжꙋ̀ и̑ (ꙋ҃ласкавъ)[46] ю҆̀ мꙋжь (дрꙋгїи) въ гра́де [и̑][47] бꙋдѐ с не́ю· да и̑зведе́те ѻ̑ба пр҃е̑ вра́та гра̑на̀ [-][48], и̑ да (побїе́те)[49] [ѻ̑ба][50] ка́менїе̑́, и̑ ꙋ҃мр҃ꙋ́. ѻ̑троковицꙋ, поне́же не въпи́ла въ гра́дѣ (а̑)[51] мꙋжа поне́же е̑сть ѻ̑би́дилъ женꙋ̀ по́дрꙋга [своє́го][52], и̑ [ѿи́мѣте][53] зло́е ѿ҆ себѐ са́ми· ч҃ше (-)[54] на́ поли (понасѝлитъ)[55] мꙋжь дв҃ꙋ съвѣща́нꙋю, и̑ нꙋ́ждею ѻ̑би́дѝ ю҆̀ да ꙋбїе́те мꙋжа бꙑ́вшаго с не́ю [-][56]· (ч҃)[57] ѻ̑троковицы не сътвори́те ничто́же, нѣсть [бо][58] дѣ́вѣи грѣхà см҃ертнаго. а̑ки кто̑ въста́нетъ (-)[59] на по́дрꙋга [своє́го][60] и̑ ꙋ҃бїе́тъ [дш҃ꙋ е̑го][61]· ꙗ́коже (е̑сть) [и̑][62] (е̑е дѣ́ло)[63], (и̑ е̑гда кто̑)[64] на́ поли (понасилѝ)[65] ю҆̀, вънзопѝ ѻ̑троковица съвѣща́ннаѧ и̑ (не бꙑ́сть

ктѡ помога́ай)[66] е́й· Ѿще ли ктѡ (посила́й)[67] дв҃у
на́же нѣсть съвѣща́на, и нужде́ю бу́детъ с не́ю,
в҃ мѡ їѳв и ѻбличи́тсѧ· *да да҆ мужь (то́й)[68] ѡ҃цу ѡ-
роковѝцы, и҃, дидра́гмъ сребра́ и тому́ бу́детъ
жена́, поне́же ѻби́дилъ ю҆ е҆сть, [и҃][69] не возмо́же҆
ѡ҃пусти́ти ю҆ въ вре́ѧ· [и҃][70] да не
поемлетъ чл҃къ жены҆ ѡ҃ца своего́, и да не ѡ-
кры́етъ покрове́нїа ѡ҃ца своего́·

Гл҃а, і҃г·

Да не вънхо́дитъ ка́женикъ. и скопе́цъ. въ
со́нмъ гн҃ь· (Ни́же)[1] да въни́детъ блудорѡ́-
ныи въ со́нмъ гн҃ь [до деса́таго пле-
нее́мїа гі мене́ни][2]· *да не вни́детъ [а҆монити́нъ][3], и
моа҆ви́тѧнъ въ со́нмъ гн҃ь. и деса́таго племе́ни
да не вхо́дитъ въ хра́ гн҃ь (да́жде и҃)[4] до вѣка· По-
не́же не срѣто́ша ѻни васъ съ хлѣбы и водо́ю
на пути́, и҃схода́щимъ вамъ и҃зъ [земла҆][5] е҆гу-
д мѡ їѳв пе́ски· *и҃ (к сему́)[6] нажа́ша на́ тѧ валаа́ма сы́на
веѻ́рова, ѡ҃ средорѣчїа да (тѧ проклене́тъ)[7]· и҃
не въсхоти́тъ гь бъ твои́, слы́шати валаа́ма, и
възврати́т гь бъ твои́ кля́твы въ [бл҃вене́нїе][8],
на́ко възлюби́ тѧ гь бъ твои́· да не съвѣ-
ща́еши ми́ра къ ни́мъ и поспѣшнаго и҃мъ (не
да́и) вс҃а дн҃и [-][9] въ вѣ́ки· да не гнуша́ешисѧ
и҃думе́анномъ, на́ко бра́ твои́ е҆сть да не гну-
шае́шисѧ е҆гу́птѧнина, на́ко ѻбита́лецъ бы́лъ
е҆си въ земли́ [и҃хъ][10]· Сн҃ове а҆́ще рода́тсѧ и҃мъ
племя́ тре́тїе да [въни́детъ][11] въ со́нмъ гн҃ь·
Ѿще же и҃зы́деши въполчи́тисѧ на враги́ твоа
да сѧ снабди́ши ѡ҃ всего́ [зла҆ сло́ва][12]· (и҃) а́ще
бу́детъ въ тебѣ҆ чл҃къ (нечи́стъ)[13] ѡ҃ и҃зліѧ́-
нїѧ [-][14] но́щїю, да и҃зы́детъ ва҆нѣ҆ по́лчища и
да не въхо́дитъ въ по́лчище. и (е҆гда́) бу́детъ
къ ве́черу, [и҃][15] да ѻмы́етъ тѣло свое҆ водо́ю, и
на́ко зае́тъ сн҃це да въни́детъ въ по҆́лчище· и҃
мѣсто (тебѣ҆ да бу́детъ)[16] ва҆нѣ҆ по́лчища, и
да и҃зы́деши та́мо во́нъ· (-)[17] лопа́тъ (же) да
бу́детъ [-][18] за́ поѧ́сомъ твои́мъ, и бу́детъ
е҆гда́ сѧ́деши ва҆нѣ҆, [-][19] да въскопа́еши и҃мъ
(на́му) и (посе́мъ) наврати́въ да покры́е҆́ши сты-
дѣнїе свое в не́и. на́ко гь бъ твои прехо́дитъ
въ по́лчищи твое҆́. и҃збавла́ти тѧ, и преда́ти
[врагы́][20] твоѧ́, [въ ру́цѣ твои́][21] пре҆́ лицемъ
твои́мъ и да бу́детъ по́лчище твое сто́, и да
не на́ви́тсѧ оу҆́ тебе стыдѣ́нїѧ ве́щъ, и ѡ҃вра-
ти́тсѧ ѡ҃ тебе҆́. да не предаси́ раба́ гн҃у [е҆го][22],
и҃же прїи́детъ къ тебѣ҆ ѡ҃ гн҃а своего́· С тобо́ю
да всели́тсѧ (-)[23] въ всемъ мѣстѣ҆ и҃дѣже го́-
дѣ бу́детъ е҆́мѹ, да не стужи́ши е҆го. [и҃][24] да не
бу́де҆́ блу́дница ѡ҃ дще́рей и҃и҃лвъ, и да не бу́детъ

ло *нікого* хто поміг би їй. **28** Якщо ж хтось знасилує дівчину, яка не заручена, і силою буде з нею – і буде оскаржений: **29** *хай дасть той мой2. 22
чоловік батькові дівчини 50 дидрахм срібла; і буде йому жінкою, тому що її упокорив, і не зможе відпустити її за ввесь час. **23,1** І хай не візьме чоловік жінку свого батька, і хай не відкриє покриття свого батька.

Глава 23

2 Хай оскоплений і скопець не входить до господнього збору. **3** Ані хай роджений від розпусниці не ввійде до господнього збору, до десятого племені. **4** *Хай не ввійде а- нее. 13
моніт і моавіт до господнього збору, і до десятого покоління, хай не входить до господнього храму і аж до віку; **5** тому що вони вас не зустріли з хлібами і водою в дорозі, коли ви виходили з єгипетської землі. *І до того – вони найняли мой4. 22
проти тебе Валаама, сина Веора, з середньоріччя, щоб тебе прокляв. **6** І не забажав Господь Бог твій послухатись Валаама, і повернув Господь Бог твій прокляття на благословення; бо тебе полюбив Господь Бог твій. **7** Не зробиш з ними мир, і помічного їм не дай всі дні, навіки. **8** Не гидуватимеш ідумейцем, бо є твоїм братом. Не гидуватимеш єгиптянином, бо ти був мешканцем в їхній землі. **9** Коли їм народяться сини – третє покоління хай ввійде до господнього збору. **10** Якщо ж вийдеш, щоб стати до бою з твоїми ворогами, стережись усякого поганого слова. **11** І якщо буде в тебе чоловік, нечистий від виливання вночі, – хай вийде поза табір і хай не входить до табору. **12** І коли буде при вечорі, хай він помиє водою своє тіло; і як зайде сонце, хай ввійде до табору. **13** І хай тобі буде місце поза табором, і вийдеш туди геть. **14** Лопата ж хай буде за твоїм поясом, і буде, коли сядеш поза, викопаєш нею яму; і після цього, накинувши *землі*, покриєш в ній свій сором. **15** Адже Господь Бог твій проходить у твоєму таборі, щоб визволити тебе, і видати твоїх ворогів у твої руки перед твоїм лицем; і хай твій табір буде святий, і хай не з'явиться в тебе діло встиду, – і *не* відвернеться від тебе. **16** Не видаси його панові раба, який прийде до тебе від свого пана. **17** З тобою хай поселиться в усякому місці, де йому сподобається, не засмутиш його. **18** І хай не буде розпусниці, з ізраїльських дочок, і хай

не буде розпусників, з ізраїльських синів. **19** Не даси винагороди розпусниці, ані ціни пса до дому Господа Бога твого на всяку молитву, бо оба є огидні Господеві Богові твоєму. **20** Не побільшиш твоєму братові відсотків грошей, і відсотків їжі, і відсотків всякої речі, яку лиш позичаєш. **21** Чужинцеві побільшиш відсотки, а братові твоєму не побільшиш; щоб поблагословив тебе Господь Бог твій в усіх твоїх ділах на землі, до якої, туди, вхо-
сир. 5 диш її одержати. **22** *Якщо ж даси обіт Господеві Богові твоєму – не зволікатимеш віддати його; бо, вимагаючи, вимагатиме Господь Бог твій від тебе, і буде на тобі гріх. **23** Якщо ж не бажаєш скласти обіту – немає тобі гріха. **24** Стережися того, що виходить з уст твоїх, і вчини таким видом, яким ти дав обіт Господеві Богові твоєму, – дар, що висмат. 12 мар. 2 лук. 6 казав ти твоїми губами. **25** *Якщо ввійдеш на ниву свого ближнього, і візьмеш в руки свої колоски, а серпа не приклади до ниви свого ближнього. **26** Якщо ввійдеш до виноградника свого ближнього – можеш їсти виноград, щоб наситити свою душу, а до посудини не вкладеш.

блудя́щихъ ѡ҃ сн҃овъ їи҃лвъ [-][25]· да не дасѝ мѕ́ды блу́дницы, ниже ѝзмене́нїа ѱа̀ въ до́мъ г҃а б҃а твоего́ въ всѧ́кую мо́лтву на́ко гнуше́нїе [сѹть г҃ви б҃у твоемѹ][26] [-][27] ѻ҆божа̀· да не расти́ши бра́тѹ твоемѹ ли́хвы сребре́ныа ѝ ли́хвы пи́щныа ѝ ли́хвы всѧ́кїа ве́щи ѥ҆мѹ́же а҆́ще ѣ҆ заи́мъ дасѝ· ю҆ждемѹ да расти́ши ли́хвѹ, бра́тѹ же твоемѹ да не расти́ши. да бл҃ви́т тѧ̀ г҃ь б҃ъ твои́ въ всѣ́хъ дѣлехъ твои́хъ въ землѝ в нюже́ ѝ́деши та́мо приѧ́ти ѥ́ѧ̀· *а҆́ще же ѻ҆бѣ- стр҃ѣ ѣ́
щаѣ́ши ѻ҆бещани́ѥ г҃ви б҃у твоемѹ. да не ѹ҆ме́длиши въздава́ти его́, на́ко взы́щѧ̀ взы́щетъ г҃ь б҃ъ твои́ ѡ҆ тебѣ̀, ѝ бѹ́детъ на тебѣ̀ грѣ́хъ· а҆́ще ли́ не хо́щеши ѻ҆бѣщава́тисѧ нѣ́сть ти́ грѣ́хѧ̀· ѝсходя́щаѧ ѝзъ ѹ҆стъ твои́хъ снабди́ ѝ сътвори́. ѥ҆ли́же ѻ҆́бразомъ ѻ҆бещѧ̀ г҃ви б҃у твоемѹ да҆́ ѥ҆же ѥ҆си гл҃алъ ѹ҆стна́ми твои́ми· *а҆́ще [-][28] вни́деши на ни́вѹ мѣ҆ ѣ҆ мѣ҆ ѣ҆ ѧ҆ѹ ѣ҆
по́дрѹга своего́ ѝ да събере́ши в рѹцѣ свои́ кла́сы, (а҆́)[29] се́рпа не задѣ́ти на ни́вѹ по́дрѹга своего́. а҆́ще (-)[30] въни́деши въ виногра́дъ по́дрѹга своего́ да зо́блеши вино́, ѥ҆ли́ко [насыти́ши дш҃ѹ][31] свою, а҆́ въ сосѹ́дъ не вложи́ши·

Глава 24

мат. 5 і 19 мар. 10 лук. 16 кор1. 7

1 *Якщо ж хтось візьме жінку і живе з нею, і буде, коли не знайде ласку перед ним задля якогось соромного діла, – хай напише їй книги відпущення, і дасть в руки їй, і хай її відпустить зі своєї хати; **2** і пішовши, хай буде жінкою іншому чоловікові. **3** І коли зненавидить її другий чоловік, і напише їй книжку відпущення, і дасть їй в руки її, і відпустить її з своєї хати, або помре її другий чоловік, який був її взяв собі за жінку, **4** – і не зможе перший чоловік, що її відпустив, повернутися і взяти її собі за жінку після того, як вона осквернена, бо це огидне перед Господом Богом твоїм. Не опоганите землю, яку Господь Бог ваш дає вам в наслідя. **5** І якщо хтось візьме жінку недавно – хай не іде на війну, і хай не накладуть на нього ніякого діла; і він є невинним. І хай буде в своїй хаті один рік, і хай веселить свою жінку, яку взяв. **6** І не візьмеш в заклад верхній і долішній жорновий камінь, бо він дає свою душу в заклад. **7** Якщо виявиться якогось чоловіка, що вкрав душу своїх братів, ізраїльських синів; і насильно *бере* і продає її – хай помре такий злодій; і заберете зло від себе самих. **8** І

г҃ла, ѳ҃д·

мѧ ѣ҆ ѝ ѧ҆ѕ мѧ́ ї ѧ҆ѹ ѕ҃ ѧ҆ кр҃ѝ ѕ҃

А҆́ще* же кто́ по́имет҃ъ жен҃ѹ ѝ живе́т҃ъ с не́ю. ѝ бѹ́дет҃ъ а҆́ще не ѻ҆бра́щет҃ъ бл- г҃т҃ъ пр҃е́ ни́мъ (нѣ́кое́го ра́ди срамна дѣ- ла)[1] [-][2] да напи́шет҃ъ е́й кни́ги Ѡпѹщѐ- нїа ѝ вда́ст҃ъ в рѹцѣ е́й. ѝ да Ѡпѹстѝ ю҆̀ ѝз до́мѹ своего́. ѝ Ѡшѐдши да бѹ́дет҃ъ (жена̀) мѹ- жѹ ино́мѹ· ѝ (е҆гда̀) възненави́дит҃ъ ю҆̀ мѹжъ (второ́ѝн)[3], ѝ въпи́шет҃ъ е́й кни́гѹ Ѡпѹщѐнїа ѝ да́ст҃ъ [е́й][4] в рѹцѣ е҆̂а̀, ѝ Ѡ пѹстит҃ ю҆̀ ѝз до́- мѹ своего́. ѝ҆ли ѹ҆мре́т҃ъ мѹжъ [е҆̂а̀][5] [второ́ѝн][6] е҆́ѣ ю҆̀ поа́лъ себѣ̀ въ женѹ́, (ѝ) не възмо́жет҃ъ мѹжъ пр҃вы́ѝ Ѡпѹстѝ́вый ю҆̀. [ѻ҆брати́тисѧ][7] [ѝ][8] поа́ти ю҆̀ себѣ̀ въ женѹ́, по ѻ҆скверне́нїи е҆̂а̀ на́ко гнусно е҆́ст҃ъ пр҃е́ г҃мъ б҃мъ твои́мъ (-)[9] да не ѻ҆скверна́ите земла̀ ю҆́же г҃ь б҃ъ [ва́ш҃ъ][10] да- е́т҃ъ [ва́мъ][11] въ насл҃дїе· (ѝ) а҆́ще (-)[12] кто́ бу- дет҃ъ женѹ́ поа́лъ въ но́вѣ да не и́дет҃ъ на́ брань, ѝ да не заде́жет҃ъ ѧ҆ѕ ника́ же ве́щь, (ѝ) без вины̀ е҆́ст҃ь· [ѝ да бѹ́дет҃ъ][13] въ домѹ́ своем҃ъ лѣ҃то е҆́ди́но, [ѝ][14] да весели́ женѹ́ свою ю҆́же е҆́ст҃ь поа́лъ· (ѝ) да не възе́млеши в зало́ же́рнова (ѝ)[15] же́рновицы, на́ко дш҃ѹ свою да́е т҃ъ в зало́. а҆́- ще (кто́) на́йдет҃ъ ч҃лкъ кра́дыи дш҃ѹ ѡ҆ бра́тїа своего́ сн҃овъ їи҃левъ, ѝ (наси́лїемъ ѝ продае́т҃ъ ю҆̀)[16], да ѹ҆́мрет҃ъ та́т҃ь таковы́ѝ, ѝ [Ѡнѧмѣ́те][17]

злóе ѿ себѣ сáми· [и]18 блюди́ себѣ сáмъ, въ блéскъ прокажéнїа. [и]19 снабди́ сѧ́ло твори́ти по всемý закóну, и́же повелѣ́тъ [тебѣ]20 жерцы́ [и]21 левѵ̑ты ꙗ́коже є́смь заповѣ́дѣ (и́мъ)22 [снабдѣ́ти]23 [и]24 твори́ти. *по́мните коли́ко сотворѝ гь бъ [твои́мъ]25 марїа́ми въ и́сходе и́сходя́щимъ ва̑ и́зъ є́гѵ̑пта· ч̑е [-]26 до́лгъ є́сть ([-]27 како́въ лю́бо на по́друзѣ [твое́мъ]28)29, да не вни́деши въ хра́мъ є́го взѧ́ти заложе́нїа [но]30 вн҃ѣ ста́неши· [и҃ны́й же]31 той на не́мже [є́сть до́лгъ твои́]32 (-)33 и́знесе́тъ (са́мъ)34 заложе́нїе во̑· ч̑е ли́ чи́стъ оу̑бо́гъ є́сть, да не о́блежи́ши в зало́зѣ є́го· [но]35 ѿда́нїе̑ ѿда́си ри́зу є́го до за́хода слн҃ца, и да лѧ́жетъ въ ри́зе свое́и, и бл҃ви́тъ тѧ. и бу́детъ ти ми́лть пре̑ гмъ бмъ твои̑· *да не лиши́ши мзды́ оу̑бо́гаго и проси́ща въ бра́тїи твое́и, и́ли ѿ пришеле́̑ въ гра́де твое̑· въ то́и дн҃ь да ѿда́си мзду́ є́му, да не зайдетъ сл҃нце є́му ꙗ́ко оу̑бо̑ є́сть и в то́мъ и́мать наде́жду· и да не възопи́етъ на тѧ къ гв҃и и бу́детъ тебѣ грѣ́хъ· *[и]36 да не оу́мрутъ ѿцы́ за сы́ны, и сы́нове да не оу́мрутъ за ѿцы́. [но]37 ко́ждо за свои́ грѣхъ да оу́метъ· (и) да не оукло́ниши су́да прише́лцу и сироте̑ и вдовѣ̑· и да не възе́млеши въ зало́гъ ри́зы вдовичѧ· (но)38 помяне́ши ꙗ́ко рабъ (и ты) бѣ въ земли́ є́гѵ̑петъстѣи и свободи́ тѧ гь бъ твои ѿту́ду. сего́ ра́ди а҆зъ тебѣ запо-
г҃ мѳ ві
д мѳ ві
г҃ мѳ дї
твоїа д
сн҃а л҃д
д ч҃р д҃і
в пар їѳе
є҃зе҃а їи
г҃ мѳ їѳг
вѣ́даю твори́ти (є҃е сло́во)39. *ч̑е [-]40 по́жнеши ни́ву на селѣ̑ своє́мъ, и забу́деши снопы́ на ни́вѣ своє́и да не възврати́ши сѧ взѧ́ти и́хъ прише́лцу, и [оу̑бо́гу, и]41 сироте̑, и вдовѣ̑ да бу́детъ, да (тѧ бл҃ви́тъ)42 гь бъ твои въ всѣ́хъ дѣлѣ́̑ ру́ку твое́ю· (і) а́ще же ма́сличїе бере́ши. да сѧ не възврати́ши о҆бира́̑ твори́ти за собо́ю· (но) прише́лцу и сироте̑, и вдовѣ̑ да бу́детъ· и въспомяне́ши ꙗ́ко ра́бъ (и ты) бѣ въ земли́ є́гѵ̑петъстѣи· Сего́ ра́ди а҆зъ тебѣ повелѣ́ваю твори́ти слово є҃е· ч̑е же о҆бъе́млеши виногра́дъ свои́, да не събира́еши о҆бира́ємъ за собо́ю. (но) прише́лцу и сироте̑ и вдовѣ̑ да бу́детъ· и помяне́ши ꙗ́ко ра́бъ бы́лъ є́си въ земли́ є́гѵ̑петъстѣи· Сего́ ра́ди а҆́зъ тебѣ заповѣ́даю твори́ти (є҃е сло́во)43.

стережися сам в блеску прокази, і дуже стережися чинити за всім законом, який сповістять тобі священики і левіти; так як я їм заповів дбати і творити. **9** *Згадайте: скільки зробив Господь Бог твій Маріямі в дорозі, як ви виходили з Єгипту. **10** Якщо є будь – який борг у твого ближнього – не ввійдеш до його хати взяти заклад, **11** але ззовні станеш. Чоловік же, той, в якого є твій борг, сам винесе заклад надвір. **12** Якщо ж чоловік є бідний – не спатимеш в закладеному ним, **13** але, віддаючи, віддаси його одіж до заходу сонця; і хай ляже в своїй одежі, і поблагословить тебе, і буде тобі милосердя перед Господом Богом твоїм. **14** *Не затримаєш винагороди бідного і прошака з твоїх братів чи з приходьків в твоїм місті. **15** В тому дні віддаси йому винагороду, хай не зайде сонце над ним, бо бідним є, і на те поклав надію. І хай не закричить проти тебе до Господа, і буде тобі гріх. **16** *І хай не помруть батьки за синів, і сини хай не помруть за батьків, але кожний хай помре за свій гріх. **17** І не відхилиш суд приходькові, і сироті, і вдові. І не візьмеш в заклад одіж вдови. **18** Але згадаєш, що і ти був рабом в єгипетській землі, і звідти освободив тебе Господь Бог твій. Через це я тобі заповідаю чинити це слово. **19** *Коли пожнеш ниву на своїм полі, і забудеш снопи на своїм полі, не повернешся взяти їх, – хай буде приходькові, і убогому, і сироті, і вдові; хай тебе поблагословить Господь Бог твій в усіх ділах твоїх рук. **20** І коли ж збираєш оливки – не повернешся збирати за собою. Але хай буде приходькові, і сироті, і вдові. І згадаєш, що і ти був рабом в єгипетській землі. Задля цього я тобі заповідаю чинити це слово. **21** Коли ж оббираєш свій виноград – не збирай недібране за собою, але хай буде приходькові, і сироті, і вдові. **22** І згадаєш, що ти був рабом в єгипетській землі. Через це я тобі заповідаю чинити це слово.

мой4. 12

мой3. 19
тов. 4
сир. 34

црс4. 14
пар2. 25
єз. 18

мой3. 23

Гл҃а, к҃е·

Глава 25

Ч̑е же бу́детъ пра́ве между ч҃ловѣ́ка, и прїи́дутъ на су́дъ и да суда́̑ [и]1 и да о҆́правдаютъ пра́ваго. и да о҆суда́̑ нечести́ваго· і [-]2 е҆гда́ [бу́детъ досто́инъ]3 ра́нъ нечести́вый, [-]4 да поста́виши и҆̑ пре̑ су-
дїа́ми и да бїю́тъ е҆́го пред ни́ми по нече́стїю

1 Якщо ж буде спір між людьми, і прийдуть на суд; і хай судять їх, і хай оправдають праведного, і хай засудять неправедного; **2** і коли безбожний буде гідним биття – поставиш його перед суддями; і хай б'ють його перед ними, згідно

кор2. 11 з його безбожністю, *за числом: **3** хай б’ють його 40-а ударами його безбожності, хай не додасться до цього. Якщо ж додадуть понад ці
кор1. 9 тим1. 5 сир. 7 удари, щоб його більше бити – це негідне братові твоєму перед тобою. **4** *І не зав’яжеш уст вола, що молотить. **5** *І якщо разом живуть
мат. 22 мар. 12 лук. 20 брати, і один з них помре, і не буде йому плоду, – хай жінка з дому померлого не буде іншому чоловікові, що не є кревним. Але брат її чоловіка хай ввійде до неї, хай візьме її собі за жінку, і хай живе з нею. **6** І буде, що первородний, який народиться, хай буде поставлений в ім’я померлого, і не згине його ім’я з Ізраїля. **7** Якщо ж чоловік не бажає взяти жінку свого брата – хай жінка прийде до брами
рут 4 перед старшин *і скаже: Брат мого чоловіка не бажає воскресити ім’я свого брата в Ізраїлі. **8** І хай покличуть його старшини того міста, і хай говорять йому; і якщо, ставши, скаже: Не хочу її взяти. **9** То приступивши до нього, жінка його брата перед старцями хай визує одну його обуву з його ноги і хай плюне в його лице; і відповівши, хай скаже: Так хай зроблять чоловікові, який не будує дім свого брата. **10** І назветься його ім’я в Ізраїлі: Дім того, що скинув обуву. **11** Якщо ж разом б’ються два чоловіки: чоловік з своїм братом; і прийшовши, жінка одного з них, щоб відібрати свого чоловіка з руки того, що б’є, і простягнувши свою руку, схопить за його мужські части – **12** відрубаєш їй руку, не пощадиш твого ока на неї. **13** І хай не буде в мішку твоєму мірка і мірка, велика і мала. **14** І хай не буде в твоїй хаті мірило і мірило, велике і мале. **15** Але правдиве і справедливе мірило хай буде у тебе, і рівна і правдива мірка буде у тебе, щоб ти був багато днів на землі, яку Господь Бог твій тобі дає в наслідя. **16** Бо огидний є Господеві Богові твоєму кожний, що це робить, кожний, що чинить не-
мой2. 17 справедливе. **17** *Згадай скільки тобі зробив аммалик в дорозі, як ти йшов з Єгипту. **18** Як протиставився тобі на дорозі, і вигубив твою сторож, що стерегла за тобою; ти ж був голодний і струджений, і він не побоявся Бога. **19** І буде, коли спочити тобі дасть Господь Бог твій від усіх твоїх ворогів, що довкруги тебе, в землі, яку Господь Бог тобі дає в наслідя, щоб поселитися на ній, – вигубиш ім’я аммалика, що під небом, і не забудеш.

ѥго *въ числѡ (да бїю́тъ и҃, м҃ (раи҃))[5], (бесчє́стїѧ ѥго) да не [приложи́]́[6] (к семѹ)· ч҃ще ли́ прилоѕ в҃ кр҃н а҃м
жа́тъ (паче ра́нъ сихъ. би́ти ѥго)[7] мо́жае безл҃по́тно ѥ̑сть бра́тѹ твоє́мѹ пр҃е̑ тобою· *(и҃) а҃ кр҃н д҃
а т҃и҃ ѥ
сира҃ з
да не о̑бороти́ши волѧ верхѹ́ш҃аго жи́тъ· *(і҃) ег- м҃а їсв
да҃ (-)[8] живѹтъ бра́тїѧ вꙗкупѣ. и҆ оу́мретъ ѥ- ма҃ ві
ди́нъ ѡ̑ ни́хъ, [и҆ пло́да][9] не бѹдетъ ѥ̑мѹ да лѹ҃ їс
не бѹдетъ жена҃ оу҆ме́ршаго ѡ̑ до́мѹ (и҆но́мѹ)
мѹ́жѹ, и҆же нѣ́сть оу҆́жика· (но) бра́тъ мѹжа
ѥ̑ѧ̀ да вни́детъ къ не́и (-)[10] да по́имет҃ ю҆̀ (въ
женѹ̀ себѣ)[11], и҆ да живе́тъ с не́ю· и҃ бѹ́детъ
первене́цъ и҆же ѧ̑ родитъ да оу҆ста́витсѧ въ
и҃ма оу҆мершаго и҆ не поги́бнетъ и҃ма ѥ̑го ѡ̑
їи҃ле· ч҃ще ли́ не хо́щетъ чл҃къ пои҃ма́ти жены̀
бра́та своѥ̑го [-][12] да прїи́детъ жена҃ къ бра́- р҃ѹ д҃
томъ пр҃е̑ ста́рцы, *и҆ речетъ не хо́щетъ
бра́тъ мѹжа моѥ̑го въставити и҃́мени бра́та
своѥ̑го въ їи҃ли [-][13]. и҃ да призовѹ́т҃ и҆̀ ста́рцы
гра́да того̀ и҆ да гл҃ютъ ѥ̑мѹ. и҆ [а́ще][14] ставъ
рече́тъ не хощѹ̀ поа҃ти ѧ̑̀· и҃ приступи́вши
жена҃ бра́та ѥ̑го къ немѹ̀ пр҃е̑ ста́цы, и҆ да и҃̆зѕѹетъ сапогъ ѥ̑го ѥ̑дїнъ ѡ̑ ногѝ ѥ̑го, и҆ да заплюетъ на лицѐ ѥ̑го, и҆ ѡ̑вѣщава́въ да речетъ,
сице да сътвори́т҃ чл҃кѹ, и҆же не [созида́е́][15] домѹ
бра́та своѥ̑го· и҃ прозоветсѧ и҃ма ѥ̑го въ їи҃ли
домъ и҃̆зѕѹвшаго сапогъ· ч҃ще же бїю́тсѧ чл҃ка
[два][16] вꙗкупѣ, мѹжъ съ бра́то̑ свои҃мъ, и҆
приш҃е́ши жена҃ ѥ̑дїнаго ею ѡ̑а҃́ти мѹжа своѥ̑го
ѡ̑ рѹкѝ бию́щаго (-)[17] и҆ простере́ рѹкѹ [свою̀][18]
и҃ме́ за лоно̀ ѥ̑го да ѡ̑сѣче́ши рѹкѹ е҃и҃, да не
пощади́ши о́ка твоѥ̑го на ню̀· [и҃][19] да не бѹдетъ въ вре́тищи твоє́мъ мѣ́рило, и҆ мѣрило
вели́кое [и҆][20] малое· [и҃][21] да не бѹдет҃ в домѹ
твоє́мъ мѣ́ра, и҆ мѣ́ра вели́ка [и҆][22] ма́ла· [но̂][23]
мѣрило пра́во, и҆ пра́ведно да бѹ́детъ тебѣ и҆
мѣра ра́вна і҆ и́стина бѹ́дет҃ тебѣ· да мно́ги
дн҃и бѹ́деши на землѝ ю҆́же г҃ь б҃ъ твои҃ даетъ
тебѣ въ причастїе· и҃́ко гнѹ́сенъ (ѥ̑сть) г҃ви
[б҃у твоє́мѹ][24], всѧ́къ творѧ́и сїѧ. всѧ̑ творя́и непра́вдѹ· *Помнѝ колико́ [тѝ сътворѝ][25] в҃ мѡ҃ з҃і
(а҆м҃мали́къ)[26] на пѹтѝ, и҆сходя́щѹ тѝ и҃зъ
[-][27] ѥгѵ̀пта· Ка́ко съпроти́вися (на пѹтѝ тебѣ)[28]. і҆ и҃̆сѣчѐ твою стражѹ стрѣгѹщую за
тобо́ю. ты́ же а҆́ченъ бѣ́ше и҆ тр҃ѹдѣ́ и҆ не
възбоа́ся б҃а· и҃ бѹ́детъ ѥ̑гда̀ поко́итъ тѝѧ
г҃ь б҃ъ твои́ ѡ̑ всѣхъ вра́гъ твои́хъ, и҆же о́коло тебѐ въ землѝ ю҆́же г҃ь б҃ъ даетъ тебѣ въ
причастїе, вселитисѧ [на не́и][29]· да погѹби́ши
и҃ма (а҆м҃мали́ково)[30] и҆же по̑ нб҃семъ, и҆ да не
забѹ́деши·

Гла, ѯѕ·

Бу́детъ ѣгда̀ вни́деши въ зе́млю ю́же гь
бъ твои́ да́етъ тебѣ въ причастіе, (-)[1]
и̂ вселѝшися въ не́й· И̂ да во́змеши на-
ча́тки [-][2] ѿ зе̑ла твоего̀, и̂же гь бъ
твои́ да́е тебѣ [въ о́дръжа́нїе][3], [-][4] да вложи́-
ши въ ко́шницу. и̂ да и́деши въ мѣсто и̂дѣ-
же и̂збере́е (тебѣ) гь бъ твои́ призыва́ти и́ма
ѣго т҃у· И̂ да прїи́деши къ жерцу̀ и̂же бу́де́ в
(ты дн҃и)[5], и̂ рече́ши къ нему̀, и̂сповѣ́даюся дн҃е
гв҃и бу̀ своѣ́му. на̂ко (вниду́хомъ)[6] въ зе́млю,
ѣ́юже кла́тся гь ѿ҃ѣмъ на́шимъ да́ти [ю̀][7]
намъ· И̂ да во́зме́ жре̑ (ѿ ру́ку твоѣ́ю ко́шни-
цу)[8]. и̂ да положи́ ю̀ пра́мо о̂лтарю̀ га ба твоѣ́го· И̂ ѿвѣщава́ѣ глеши пре̑ гм҃ъ бм҃ъ твои́м҃. сирїю
о̂ста́ви ѿ҃ѣ мои́, и̂ сни́де въ ѣгу̀петъ, и̂ о́бита̀ ту̀ число́мъ ма́лы́ и̂ бы́сть т҃у въ лю́ди
мно́ги, и̂ въ мно́жество [-][9] (-)[10] вели́ко· И̂
завли́ша на̑ ѣгу̀птане и̂ прео́би́дѣша на́ы, и̂
вѣзложи́ша на́ ны дѣла та́жка· И̂ вѣзопи́хомъ
къ гу̀ бу̀ ѿ҃ѣ на́шихъ, и̂ оу̂слы́ша гь во́пль
нашъ, и̂ ви́дѣ смире́нїе на́ше и̂ тр҃дъ на́шъ,
и̂ ско́рбь на́шу· (-)[11] И̂зведѐ на́ы гь и̂зъ ѣгу̀пта
са́мъ крѣ́постїю [своѣ́ю][12] вели́кою, и̂ ру́ко́ю си́л-
ною и̂ мы́шцею высо́кою. и̂ въ оу̂дивле́нїи вели́ѣ
и̂ въ зна́менїи и̂ въ чюдесе́хъ· И̂ вѣведѝ на́ы въ
мѣсто ѣ́е, и̂ да́сть на̑ зе́млю сїю· зе́млю кипя́-
щу мле́комъ и̂ ме́до̑· И̂ нн҃ѣ ѣ́е принесо́х̑ нача́т̑-
ки ѿ҃ плода̀ земла̀ ю́же да́лъ ѣси мн҃ѣ ги [-][13].
И̂ о̂ста́виши ѐ пре̑ гм҃ъ бм҃ъ твои́м҃ъ, и̂ поклони́шися [т҃у][14] предъ гм҃ъ бм҃ъ твои́м҃ъ·
И̂ весели́шися о̂ всѣхъ бл҃гостехъ на̂же да́лъ
ѣсть тебѣ гь бъ твои, и̂ дому̀ твоѣ́му, и̂
левѵ̀тину̀ и̂ прише́лцу̀ и̂же оу̂ тебѐ· Ѐгда́ же
съверши́ши о̂десати́ти вс҃ю десати́ну̀ жи́т-
ну̀ю [земла̀][15] твоеа̀ въ лѣто тре́тїе, (въ лѣ-
то в неже десатѝствуютѝ десати́ну. и̂)[16] да
дасѝ левѵ̀тину̀ и̂ прише́лцу̀ и̂ сироте̑ и̂ вдовѣ̑
[-][17] да на̑да́тъ въ градѣхъ твои́хъ, и̂ насы́-
тятся· И̂ речеши пре̑ гм҃ъ бм҃ъ твои́м҃ъ о̂чи́-
ти́ѝ ст҃аа и̂з до́му моѣ́го, и̂ да́хъ а̑ левѵ̀ту̀ и̂
прише́лцу̀ и̂ сироте̑, и̂ вдовѣ̑, по всѣ́мъ за́повѣ-
демъ [твои́][18] и̂хже заповѣ́да мн҃ѣ· Не прест҃у-
пи́хъ за́повѣди твоѣ́а, и̂ не забы́хъ· И̂ не и̂-
зъна́х̑ въ болѣ́знь мою ѿ҃ ни́хъ, [и̂][19] не да́хъ
ѿ҃ ни́хъ въ нече́стїе, (и̂) не да̑ ѿ҃ ни́хъ оу̂-
ме́ршему· Послу́ша́хъ гла́са га ба моѣ́го. съ-
твори́хъ на̂коже заповѣ́да мн҃ѣ· *При́зри (же) (съ
нб҃си ѿ҃ хра́ма ст҃аго твоѣ́го)[20], и̂ бл҃ови лю́ди
своа̀ їи̑л҃а, и̂ зе́млю ю́же ѣси да́лъ и̑, на̂коже са
ѣси кла́лъ ѿ҃ѣмъ на́шим҃ дати на́мъ зе́млю

ісаі҃а дв҃ї
ва́р҃у в҃

Глава 26

1 І буде, коли ввійдеш до землі, яку Господь Бог твій тобі дає в насліддя, і поселишся в ній. **2** І візьмеш первоплоди з твоєї землі, яку Господь Бог твій тобі дає в насліддя, вкладеш до кошика і підеш до місця, де тобі вибере Господь Бог твій, там прикликати його ім'я. **3** І прийдеш до священика, який буде в тих днях, і скажеш до нього: Сповіщаю сьогодні Господеві Богові моєму, що я ввійшов до землі, якою поклявся Господь нашим батькам: дати її нам. **4** І хай священик візьме кошик з твоїх рук, і хай покладе його перед жертовник Господа Бога твого. **5** І відповівши, скажеш перед Господом Богом твоїм: Мій батько покинув Сирію і прийшов до Єгипту; і замешкав там малий числом, і стався там численним народом, і великий численністю. **6** І зло вчинили нам єгиптяни, і нас впокорили, і наклали на нас тяжкі діла. **7** І ми закликали до Господа Бога наших батьків, і Господь вислухав наш плач, і побачив наше пригноблення, і наш труд, і нашу скорботу. **8** Вивів нас Сам Господь з Єгипту своєю великою силою, і сильною рукою, і високим раменом, і в великому подиві, і в знаках, і в чудах. **9** І Він ввів нас до цього місця, і дав нам цю землю, землю, що кипить молоком і медом. **10** І тепер ось приніс я первоплоди з плоду землі, яку ти мені дав, Господи. І оставиш його перед Господом Богом твоїм, і поклонишся там перед Господом Богом твоїм. **11** І веселитимешся за всі добродійства, які дав Господь Бог твій тобі, і твоєму домові, і левітові, і приходькові, що в тебе. **12** Коли ж закінчиш давати всю десятину жита твоєї землі в третьому році, в році, в якому дають десятину, і даси левітові, і приходькові, і сироті, і вдові; хай їдять в твоїх містах і наситяться. **13** І скажеш перед Господом Богом твоїм: Я очистив святе з моєї хати, і дав їх левітові, і приходькові, і сироті, і вдові, за всіма твоїми законами, які Ти мені заповів. Я не переступив твою заповідь і не забув. **14** І я не з'їв в болю моїм з них, і не дав я з них на нечисте, і не дав я з них померлому. Послухався я голосу Господа Бога мого, я зробив, так як Він мені заповів. **15** *Поглянь же з неба, з твого святого помешкання, і поблагослови свій народ Ізраїля, і землю, яку ти їм дав, так як ти поклявся нашим батькам: дати нам землю, що кипить

ic. 63 вар. 2

молоком і медом. **16** В тому дні, – заповідає тобі Господь Бог твій, – чинити всі ці оправдання і суди. І зберігайте, і чиніть їх з усього вашого серця і з усієї вашої душі. **17** Господа ти сьогодні вибрав, щоб був тобі Богом; і ти ходив в усіх його дорогах, і зберігав всі його оправдання і накази, і його суди; і ви слухалися його голосу. **18** І Господь вибрав вас сьогодні, *щоб ви були йому окремим народом, так як тобі сказав, щоб зберігати всі його заповіді. **19** І будь вище понад всі народи, перед якими Він дасть тобі славне ім'я, і похвалу, і славу, щоб бути святим народом Господеві Богові вашому, так як Він сказав.

вищ. 7 і 14

ікипа́щу мле́ко҃ и҆ ме́домъ. въ (то́и дн҃ь)[21] [заповѣ́да́ѣ тебѣ гь бъ твои][22], сътвори́ти вс҃а о҆правле́нїа сїа, и҆ су́ды. и҆ да снабди́те и҆ сътвори́те а҃ ѡ҃ всего҆ ср҃ца вашего, и҆ ѡ҃ всеа҃ дш҃а ва́шеа. [г҃а][23] и҆збра́лъ е҆си днесь бы́ти тебѣ бу. и҆ ходи́ти въ [вс҃а][24] пути҆ е҆го, и҆ снабдѣти́ [вс҃а][25] о҆правле́нїа [е҆го][26] [и҆ повелѣнїа][27] и҆ су́ды е҆го и҆ послу́шати гла́са е҆го. и҆ гь и҆збра́ (ва́съ)[28] днесь, *да бу́дете е҆му лю́ди пр҃бнїи, и҆́коже [ти][29] е҆сть рекълъ снабдѣти вс҃а за́повѣди е҆го. и҆ да бу́деши вы́ше на҃ всѣ́ми (страна́ми)[30], (и҆́мже сътвори́тъ)[31] т҃а и҆ме́нна, и҆ хвала́, и҆ сла́вна. бы́ти [-][32] лю́дѣ҃ ст҃ы҃и гу бу ва́шему и҆́ко҃ гла҃.

вбы́ з и҆ дї

Гла҃, їкз҃.

Заповѣ́да мо҃ї҆сїи [ста́рцеи҆́][1] [сн҃овъ][2] да́етъ [вамъ][3] [въ причаст҃їе][4], [-][5] да поста́виши себѣ ка́мыки вели́ки, и҆ да о҆мѣ́лиши а҆ мѣ́ломъ. и҆ да въпи́шеши на ка́мыцехъ вс҃а словеса҃ зако́на сего҆. и҆́коже пре́идете і҆о҆рда҃нъ, [и҆][6] вни́дете въ землю ю҃же гь бъ [-][7] тво́и да́етъ тебѣ, зе́млю ікипа́щую [ме́домъ и҆ мле́комъ][8], и҆́коже е҆сть ре́кълъ гь бъ ѡ҃цъ твои҆ тебѣ. и҆ бу́детъ и҆́ко преидете і҆о҆рда́нъ, да поста́вите ка́мыки сі҃и҆ же҆ а҃зъ повелѣва́ю ва́мъ дне҃ въ горѣ (а҃ева́лѣ)[9]. и҆ помѣ́лиши и҆̃ мѣло҃. *и҆ да съгради́ши му о҆лта́рь гви бу твоему҆. о҆лта́ ѡ҃ ка́мена, да не възложи́ши на́нь желѣ́за. Ка́менїе҃ цѣ́лы҃и да съгради́ши о҆́тарь гви бу твоему҆. и҆ да во҃ложи́ши на́ на вс҃есъжже́нїе гви бу твоему҆, и҆ положи́ши тре́бу сп҃сенїа, (-)[10] да и҆́си (-)[11] насыти́шися му, и҆ во҃весели́шися пр҃е҆ гмь бмъ твои҆, и҆ въпиши҆ на камыцѣ҃ [сі҃][12] ве́сь зако҃ сїи (зѣло на҃вѣ)[13]. и҆ гла҃ мо҃ї҆сїи (жерце́и҆́ и҆ левѵ҃томъ и҆)[14] въсему҆ і҆и҆́лю реку҆щи (молча҆)[15] послу́ша҆и і҆и҆́лю, въ дн҃ь (во҃) сїи бы́сть въ лю́ди гви бу твоему҆. и҆ да послу́ша́еши гла́са га҃ ба своего҆, и҆ да сътвори́ши вс҃а за́повѣди е҆го и҆ о҆правле́нїа е҆го, и҆́же а҃зъ заповѣ́даю тебѣ днесь. и҆ заповѣ́да мо҃ї҆сїи лю́демъ въ (то́и дн҃ь)[16] гла҃. сїи да ста́нутъ бл҃ви́ти лю́ди на горѣ гаризи́нъ, приш҃е҃ши і҆о҆рда́нъ симео́нъ, левѵ҃и, і҆юда, [и҆саха́ръ][17]. і҆о҆сифъ, и҆ веньа́минъ. (-)[18] Сїи (же) да ста́нутъ оу҃ кла҃твы на горѣ гева́лѣ, рувимъ, [и҆][19] га҃ [-][20] а҃си́ръ, заоу҃ло́нъ, да́нъ, и҆ (неддали́мъ)[21]. и҆ ѡ҃вещава́вше [да рекутъ левѵ҃ти][22] всему҆ і҆и҆́лю гла́сомъ вели́кимъ. *Прокла́тъ чл҃къ и҆́же сътвори́ и҆̃ звава́нїа, [и҆ли][23] солїа́нїа сквѣ́рно гви. дѣло ручное҆ (и҆) хи́траго и҆ положи́тъ [а҆][24] въ покро́вѣ. и҆ да

ї҃су на҃ и ѣ мѡ҃ и҃

ік нав. 8 мой2. 20

дани҃ и҃

Глава 27

1 І заповів Мойсей старшинам ізраїльських синів, кажучи: Зберігайте всі ці заповіді, які я вам сьогодні заповідаю. **2** І буде, що того в дня, в якому перейдете Йордан, до землі, яку Господь Бог дає вам в наслідя, поставиш собі великі каміння, і обліпиш їх глиною. **3** І напишеш на камінних всі слова цього закону, коли перейдете Йордан, і ввійдете до землі, яку Господь Бог твій тобі дає, землю, що кипить медом і молоком; так як сказав тобі Господь Бог твоїх батьків. **4** І буде, як перейдете Йордан: поставите ці каміння, які я вам сьогодні запові даю, на горі Аевал, і обліпиш їх глиною. **5** *І збудуєш там жертовник Господеві Богові твоєму, жертовник з каміння; хай не накладеш на них заліза. **6** Цілим камінням збудуєш жертовник Господеві Богові твоєму; і принесеш на ньому цілопалення Господеві Богові твоєму, **7** і принесеш жертву спасіння: з'їси – наситишся там, і зрадієш перед Господом Богом твоїм; **8** і запиши цих на каміннях – ввесь цей закон дуже явно. **9** І сказав Мойсей священикам, і левітам, і всьому Ізраїлеві, кажучи: Мовчки послухай Ізраїле. Бо в цьому дні ти став народом Господеві Богові твоєму. **10** І послухаєшся голосу Господа Бога свого, і чинитимеш всі його заповіді і його оправдання, які я тобі сьогодні заповідаю. **11** І в тому дні Мойсей заповів народові, кажучи: **12** Ці, перейшовши Йордан, хай стануть бла гословляти народ на горі Ґарізін: Симеон, Леві, Юда, Ісахар, Йосиф і Веніямин. **13** Ці ж хай стануть для прокляття на горі Ґевал: Рувим, і Ґад, Асир, Завулон, Дан, і Неталим. **14** І відповіда-

ѡвѣща́вше вс҃и лю́дїе реку́тъ гу́ди то҃· Про́клт҃ а҃ иже злорѣ́читъ ѡ҃ц҃а своє҃го и҃ли ма́тери своє́и, и҃ реку́тъ вс҃и лю́дїе гу́ди· Про́клтъ иже претворя́етъ предѣ́лы по́дружа [своє҃го][25] и҃ да реку́ вс҃и лю́дїе гу́ди· Про́клт҃ прельща́и слѣпаго въ пу́ти, и҃ реку́ вс҃и лю́дїе гу́ди· Про́клт҃ иже оу҃клоне́й су́д прише́ц҃у и҃ сироте́ и҃ вдове́ и҃ реку́ вс҃и лю́дїе гу́ди· Про́клт҃ лежа́и съ жено́ю ѡ҃ц҃а сво҃е и҃́ко ѡ҃кры҃ е҃сть ѡ҃кровє́нїе ѡ҃ц҃а своє҃го, и҃ реку́ вс҃и лю́дїе гу́ди· Про́клт҃ лежа́и съ всѧ́кимъ҃ ско́томъ҃, и҃ реку́тъ вс҃и лю́дїе гу́ди· Про́клт҃ лежа́и съ сестро́ю [своє́ю][26] дще́рїю ѡ҃ц҃а своє҃го, и҃ли (дще́рїю) ма́тери своє҃ѧ, и҃ реку́т҃ вс҃и лю́ди гу́ди· Про́клтъ лежа́и с тє́щїю своє́ю, и҃ реку́тъ вс҃и лю́дїе гу́ди· Про́клтъ иже бїе́т҃ по́дружа съ лестїю, и҃ да реку́тъ вс҃и лю́ди гу́ди· Про́клтъ иже во́зметъ мзду҃. на оу҃бо́и дш҃а кро́ви невинны́а и҃ реку́тъ вс҃и лю́дїе гу́ди· *Про́клт҃ всѧ́къ чл҃къ иже не пребу́детъ въ всѣ́хъ словесѣ́хъ зако́на сего҃ѡ҃ е҃же твори́ти ѧ҃, и҃ реку́тъ вс҃и лю́ди гу́ди· [И҃ бу́детъ е҃гда҃ пре́идете і҃ѻрда́нъ, въ зе́млю ю҃же г҃ь б҃ъ ва҃ да́е ва҃][27].

гала́ ѓ

юючи, хай скажуть левіти всьому Ізраїлеві великим голосом: **15** *Проклята людина, яка зробить різьблене або лите – гидота Господеві – діло рук і митця; і покладе їх в схованому місці. І відповівши, ввесь народ хай скаже: Хай буде так. **16** Проклятий, хто зле говорить на свого батька чи свою матір. І ввесь народ скаже: Хай буде. **17** Проклятий, хто переставляє межі свого ближнього. І ввесь народ хай скаже: Хай буде. **18** Проклятий, хто зводить сліпого з дороги. І ввесь народ скаже: Хай буде. **19** Проклятий, хто відкладе суд приходькові і сироті, і вдові. І ввесь народ скаже: Хай буде. **20** Проклятий, хто спить з жінкою свого батька, бо відкрив покривало свого батька. І ввесь народ скаже: Хай буде. **21** Проклятий, хто спить з всякою скотиною. І ввесь народ скаже: Хай буде. **22** Проклятий, хто спить з своєю сестрою, дочкою свого батька чи дочкою своєї матері. І ввесь народ скаже: Хай буде. **23** Проклятий, хто спить з своєю тещею. І ввесь народ скаже: Хай буде. **24** Проклятий, хто підступно б'є ближнього. І ввесь народ хай скаже: Хай буде. **25** Проклятий, хто візьме плату, щоб побити душу невинної крові. І ввесь народ скаже: Хай буде. **26** *Проклята кожна людина, яка не перебуватиме в усіх словах цього закону, щоб їх чинити. І ввесь народ скаже: Хай буде. **28,1** І буде, коли перейдете Йордан, до землі, яку Господь Бог ваш дає вам.

дан. 9

гал. 3

Гла́, ки҃·

ѓ мѳ҃ ки҃з

Ѧ҃ще* слу́хомъ [послу́ша́ете][1] гла́са г҃а б҃а ва́шего, [и҃ снабди́те][2] [-][3] твори́ти вс҃ѧ за́повѣ́ди е҃го. и҃́же а҃ заповѣ́даю т҃и дн҃ь, и҃ дастъ т҃и г҃ь б҃ъ тво́и на҃ всѣ́ми (страна́ми)[4] земл҃а· И҃ прїи́ду на҃ т҃ѧ вс҃ѧ бл҃вє́нїа сїѧ́. и҃ ѻ҃бра́ща́тъ т҃ѧ· Ч҃ще [слу́хомъ][5] послу́шаеши слове́съ г҃а б҃а твоє҃го. бл҃вє́нъ т҃ы въ гра́дѣ [-][6] бл҃вє́нъ т҃ы на селѣ́· Бл҃вє́на племена́ оу҃тро́бы твоє҃ѧ и҃ пл҃о́ земл҃а́ твоє҃а, [и҃][7] ста́да воловъ твои́хъ, и҃ па́ствины ѻ҃ве́цъ твои́· Бл҃вены гу́мна твоѝ (и҃ про́чаѧ твоѧ́· Бл҃вє́на ко́шница твоа) и҃ ѻ҃ста́нцы твоѝ. бл҃вє́нъ ты е҃гда́ вънѣ́хо́диши, и҃ бл҃вє́нъ т҃ы е҃гда́ и҃схо́диши· Предаста́тъ (бо) г҃ь б҃ъ [-][8] врагѝ твоа́ съпротива́ющаасѧ тебѣ́, съкруше́ны пр҃е́ лице́ твои́мъ пу́темъ е҃ди́немъ (прїи́ду)[9] к тебѣ́, и҃ се҃мїю пу́тїи пробѣ́гнут҃ ѡ҃ лица́ твоє҃го· По́слетъ г҃ь на́ т҃ѧ бл҃вє́нїе въ дом҃ѣ́ твои́хъ, и҃ на вс҃ѧ на на́же вънзложи́ши ру́ку твою́ за земли́, ю҃́же г҃ь б҃ъ твои да́етъ тебѣ́· въста́витъ т҃ѧ г҃ь [б҃ъ тво́и][10] себѣ́ лю҃ с҃тъ, и҃́ко҃ сѧ е҃сть

Глава 28

мой3. 26

1 *Якщо слухом послухаєтеся голосу Господа Бога вашого, і збережете чинити всі його заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю, і дасть тобі Господь Бог твій над всіма на родами землі. **2** І прийдуть на тебе всі ці благословення, і знайдуть тебе, якщо слухом послухаєшся голосу Господа Бога твого. **3** Благословенний ти в місті, благословенний ти в полі. **4** Благословенні нащадки твого лона, і плід твоєї землі, і стада твоїх волів, і стада твоїх овець. **5** Благословенні твої токи і все твоє. Благословенний твій кошик і твої рештки. **6** Благословенний ти, коли входиш, і благословенний ти, коли виходиш. **7** Бо Господь Бог видасть твоїх ворогів, що тобі протиставляться, розбитими перед твоїм лицем. Однією дорогою прийдуть до тебе, і сімома дорогами втечуть від твого лиця. **8** Пошле Господь на тебе благословення в твоїх домах і на все, на що покладеш твої руки на землі, яку Господь Бог твій тобі дає. **9** Хай підніме тебе Господь Бог твій собі в народ святий, так як поклявся твоїм батькам; якщо послухаєшся голосу Господа Бога твого, і підеш його дорогами. **10** І

побачать тебе всі народи землі, бо ім'я Господа Бога твого покликано на тебе, і побояться тебе. **11** І помножить тебе Господь Бог твій на добро, на потомство твого лона, і на потомство твого скота, і на плодах твоєї землі, на землі, яку поклявся Господь твоїм батькам: тобі її дати. **12** Відкриє тобі Господь свій добрий скарб: небо дасть дощ твоїй землі у час свій, щоб поблагословити всі діла твоїх рук; і даси позичку багатьом народам – ти не матимеш довгу. І ти заволодієш багатьма народами, над тобою ж не володітимуть. **13** І поставить тебе Господь Бог твій попереду, а не вкінці, і будеш тоді вгорі, а не вдолі. Якщо послухаєшся заповідей Господа Бога свого, які я тобі сьогодні заповідаю зберігати і чинити. **14** І не переступиш *ніякого* з усіх слів, які я тобі сьогодні заповідаю, ні направо ані наліво; не ходіть вслід за чужими богами, щоб служити їм. **15** *І буде, коли не послухаєшся голосу Господа Бога твого, щоб зберігати і чинити всі його заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю: на тебе прийдуть всі ці прокляття, і тебе охоплять. **16** І проклятий будеш ти в місті, і проклятий ти й на полі. **17** Прокляті твої токи і все твоє. **18** Прокляті нащадки твого лона, і жита твоєї землі, і стада твоїх волів, і стада твоїх овець. **19** І проклятий ти, коли входиш, і проклятий ти, коли виходиш. **20** І пошле тобі Господь нестатки, і голод, і знищення на все, на що покладеш свої руки і що лиш чинитимеш; доки не вигубить тебе, і доки не знищить тебе швидко через твої погані вчинки, тому що ти його полишив. **21** Приставить Господь до тебе смерть, доки не вигубить тебе з землі, до якої ти, туди, входиш, щоб її одержати. **22** Господь поб'є тебе біднотою, і блискавкою, і зимою, і спекою, і вбивством, і вітрами, що вигублюють, і блідістю, і прожене тебе, доки не вигубить тебе. **23** *І небо над твоєю головою буде мідне, і земля під тобою залізна. **24** Господь дасть твоїй землі порох *замість* дощу, і порох з неба зійде на тебе – доки не зламає тебе і доки не знищить тебе. **25** Господь дасть тебе на вирізання перед твоїми ворогами. Однією дорогою вийдеш до них, а сімома, як поб'єш, втечеш від їхнього лиця. І будеш на розсіювання в усіх царствах землі. **26** І ваші мерці будуть їжею для небесних птахів і звірів землі, і не буде того, хто віджене. **27** Він поб'є тебе єгипетською

мой3. 26 пл.єр. 2 мал. 2 вар. 1

мой3. 16

Ѓ мѳ їѕ пла̑ ѕ̈ мала̑ ѕ̈ ва̑ру ӓ

клⷭ̑ ѡ̑цемъ̀ твоⷩ̑. а̑ще послу́шаѣши гла́са ѓа ѕ̈а твоⷺ́, и̂ хо́диши въ пу́тїи ѣ̂го· и̂ оу́зрⷭ̑ та всѧ̀ (страны̀)[11] земныа, ꙗ́ко и́ма ѓа [ѕ̈а твоѣ́го][12] призва́ⷭ̑ на́ та, и̂ оу́боⷭ̑ тебѐ· и̂ оу́мно́жⷣ та ѓь ѕ̈ъ тво́и въ бл̑го. о́ племене́хъ оу́тро́бы твоѣ́ѧ, и̂ о́ плⷪ́дⷯ сково́ⷣ твоⷩ̑ и̂ о́ плⷪ́дⷯ землѝ твоѣ́ѧ на́ земли. ꙗ́же клⷭ̑ѧ ѓь ѡ̑ц̑ѣ̑ твоⷩ̑ дати (ю) тебѣ· ѡ̑кры́етъ тебѣ ѓь сѯкро́вище своѐ бл̑го́е. нѕ̈о (да́стъ)[13] до́ждь землѝ твое́и въ вре́ма свое, бл̑ви́ти вс̑ѧ дѣлеса̀ ру́кү твоѣ́ю. и̂ възда́си въ за́емъ (стра́намъ)[14] мно́гимъ ты́ же не о́должи́шисѧ· и̂ о́блада́еши ты (мно́гими страна́ми)[15], тобо́ю же не о́бладаю́· [и̂][16] поста́витъ тⷭ̑ѧ ѓь ѕ̈ъ твои въ нача́ле (а̂)[17] не въ концы̀, и бу́деши тогда̀ вы́ше, и̂ не (-)[18] ни́же· ѱ̑ще послу́ша́еши за́повѣ́ди ѓа ѕ̈а своѣ́го ѣ̂ли́ко а̂зъ заповѣ́даю тебѣ дн̑ь снабдѣти и̂ твори́ти· [и̂][19] да не прⷭ̑тⷭ̑пиши ѡ̑ всѣхⷯ слов�hе̑ ꙗ́же а̂зъ заповѣ́даю тебѣ дн̑ь, на́ десно ни́же на́ лѣво, да не хо́дите въ сл̑ѣ бо́гъ (чюжди́хъ)[20] служити и̑̀· *и̂ бу́детъ а̂ще не послу́ша́еши гла́са ѓа ѕ̈а твоѣ́го, снабдѣти и̂ твори́ти вс̑ѧ за́повѣ́ди ѣ̂го, ѣ̂ли́ко а̂зъ заповѣ́даю тебѣ дн̑ь· [-][21] Прїи́дутъ на́ та вс̑ѧ кля́твы сїѧ, и̂ постиго́ⷭ̑ тⷭ̑ѧ, [и̂][22] про́клⷭ̑ (бу́деши) ты̑ въ гра́де, и̂ про́клятъ ты̑ и̂ на селѣ· Про́клаты гу́мна твоѝ, и̂ прочаѧ твоа· Проклѧ́та племе́на оу́тро́бы твоѣ́ѧ, и̂ жи́та землѧ̀ твоѣ́ѧ, [и̂][23] ста́да воло̑ твоⷩ̑, и̂ па́ствы о́ве́цъ твоⷩ̑· [и̂][24] про́клⷭ̑ ты̑ ѣ̂гда̀ въхо́диши, и̂ про́клⷭ̑ ты̑ въ̀негда̀ и̑̀хо́диши· [и̂][25] [посл̑ѣ̑][26] [тебѣ ѓь][27] недоста́то̑, и̂ а̂л̑кне́нїе, и̂ потребле́нїе, на вс̑е на не̑же возложи́ши ру́кү свою, [и̂][28] ѣ̂ли́ко а̂̑ще сѯтвори́ши до̑деже потреби́тъ тⷭ̑ѧ, и̂ до̑и̑деже погуби́ⷭ̑ тⷭ̑ѧ въскорѣ. зл̑ы̑ ради дѣ̀ твоⷩ̑, поне́же о́ста́ви [ѣ̂го][29]· Прилѣпи́тъ ѓь к тебѣ смⷬ́рть до́и̑деже потреби́ⷭ̑ тⷭ̑ѧ ѡ̑ землѧ̀, в нюже ты̑ въхо́диши та́мо прїа́ти ю̑· Побїе́ тⷭ̑ѧ ѓь неймⷣ́нїе́мъ и̂ мо́лнїею и̂ зимо́ю, и̂ ва́ромъ, и̂ оу́боемъ и̂ вѣтры тлⷣ́нными, и̂ блⷣ́достїю и̂ пожене́ тⷭ̑ѧ до́ндеже [погуби́ⷭ̑][30] тⷭ̑ѧ· *и̂ бу́де́ [-][31] нѕ̈о на̑ главо́ю твоѣ́ю мⷣ́дяно. и̂ землѧ̀ под тобо́ю желⷣ́зна· да́стъ ѓь до́ждь землѝ твоѣ́и пра̑. и̂ пры́сть сѣ нѕ̈еси сни́де́ на́ тⷭ̑ѧ, до́ндеже сѯкрⷭ̑ши тⷭ̑ѧ, и̂ до̑и̑деже погуби́ⷭ̑ тⷭ̑ѧ· да́стъ тⷭ̑ѧ ѓь на и̑̏ссѣче́нїе пре̑ враги твои́ми. пу́тⷬ̑ ѣ̂ди́нⷬ̑ и̑̀зы́идеши к ни̑, (а̂)[32] се̑мїю (-)[33] да прогⷣ́неши ѡ̑ лица̀ и̑. и̂ бу́деши в раи̑ссы́панїе въ вс̑ѣ цⷬ̑рⷭ̑твⷯ земны̑ѣ· и̂ бу́ду мⷬ̑ртвецы ваши пи́ща птица̑ нⷭ̑бны̑м, и̂ звⷬ́рємъ земны̑ѣ и̂ не бу́де́ ѡ̑гона́ющаго· Побїе́ тⷭ̑ѧ [-][34] вре́до̑ ѣ̂гⷤ̀петⷭ̑кимъ въ седа́лехъ, и̂ кра́стами дивїими, и̂ гноⷩ̑. ꙗ́ко

не мощи тебѣ їсцѣлитисѧ· Побїе́тъ тѧ гь неїстовьствомъ смятенїе́мъ ср҃ца, и невѣдѣнїемъ и оужасне́нїе́ ра́зума· И да бу́деши о҆сеза́и въ полу́дни ѩ́коже о҆слѣпы́и въ тмѣ, и не оу҆спѣ́ши пути́и свои́хъ. и бу́деши тогда́ о҆би́дѣ́нъ, и расхита́емъ въ вс҃ѧ дн҃и. и не бу́детъ (помага́ѧ тебѣ)[35]. Же́ну о҆бручи́ши [-][36] (и҃нъ мужь)[37] по́ими́ ю҆. до́мъ съгради́ши и не поживе́ши въ немъ. виногра́д насади́ши и не о҆бъе́млеши его· во́лъ твои́ заколе́нъ пр҃е́ тобо́ю, и не ѩ́си ѿ него [и҃][38] о҆сли́ твое ѿня́то ѿ тебѣ̀, и не възврати́тсѧ к тебѣ, о҆вца твоѧ̀ ѿда́ны бу́дутъ врагѡ́ твои́хъ. и не бу́детъ тебѣ помага́ющаго· Сы́нове твои́ и дще́ри [твоя̀][39] ѿда́ны бу́дутъ ѩ́зы́ку и҃ному и о҆чи твои́ зра́ще и҃зы́дутъ в ни҃ѧ, и не возмо́же́ рука́ твоа· во́зрастъ земли́ твое́а, и всѧкъ тр҃у твои́, и҃зъѩ́стъ (страна̀)[40] е҆ѩ́же не вѣ́си. и бу́деши о҆би́дѣ́нъ и съкруше́нъ въ вс҃ѧ дн҃и· И бу́деши и҃сполне́нъ печа́ли, видѣнїа ради о҆чїю твое́ю, ѩ́же оу҆зриши· Побїе́тъ тѧ гь вредѡ́ зды́мъ на колѣнохъ и҆ на го́ленехъ, ѩ́ко не́ мощно (и҃сцѣлити тебѣ)[41], ѿ стопы̀ но́гу твое́ю даже до ве́рху (главы̀) твое́а· [И҃][42] ѿведе́ [тѧ гь][43] и кнѧ́зи твоѧ̀ ѩ́же поста́виши себѣ. въ (страну)[44] ю҆же не вѣ́дѧше ты [ниже][45] ѿцы твои́, и послу́жиши та́мо бого́ и҃нѣмъ древу́ и ка́мєнїю· И бу́деши та́мо въ позо́ръ и въ при́чю, и по́вѣсть всѣмъ (страна́мъ)[46], в ня́же [въведе́тъ][47] тѧ гь (бъ) та́мо· *Сѣ́ма мно́го и҃знесе́ши на по́ля, (а҆)[48] ма́ло внесе́ши. ѩ́ко пожда́тъ а҆̀ пру́зи· [И҃][49] виногра́ды насади́ши, и во́дѣла́еши, и вина̀ не пїе́ши, и не възвесели́шисѧ ѿ него, ѩ́ко пожре́тъ а҆̀ че́рвь· Щаслины бу́дутъ тебѣ въ всѣхъ предѣ́лех҃ твои́хъ, (-)[50] е҆ле́е́ (же) не помажешисѧ. ѩ́ко и҆стече́тъ ма́сли́ца твоа· Сы́ны и дще́ри роди́ши и не бу́дутъ пр҃е́ тобо́ю, ѿи́дутъ бо въ плѣ́нъ· вс҃ѧ дре́вана твоа̀ и вс҃ѧ жи́та земли́ твое́а, потребѝ ржа̀· И прише́лецъ и҃же е҆сть оу҆ тебѣ̀, възы́детъ на́ тѧ вы́ше вы́ше, ты же съступи́ши ни́зу ни́зу· То́й въ зае́мъ да́стъ тебѣ, ты́ же е҆му́ не зае́мствуеши. (и҃) се́и бу́детъ въ нача́ло, а҆ ты бу́деши на концы̀· И прїи́дутъ на́ тѧ вс҃ѧ кля́твы сїѧ. и пожену́тъ тѧ, и постигну́тъ тѧ. до́ндеже потреба́тъ тѧ, и дондеже погуба́тъ тѧ, ѩ́ко не послу́ша гла́са гѧ бга своего́. сна́бдѣти за́повѣди е҆го́, и оу҆правле́нїа е҆го́, е҆ли́коже е҆сть заповѣ́да тебѣ· И бу́дутъ тебѣ зна́менїа и чюдеса̀, и во племе́ни твое́мъ до́ вѣка· Поне́же не послу́жи гви бу твое́му, съ весе́лїе́мъ и блгы́мъ ср҃цем҃ мно́жества ра́ди всѣхъ (бл҃гихъ)

мн҃ѣ ѕ
а҆ѣ҃гєи а҆

пошестю на сідницях, і поганою болячкою, і гноєм, щоб ти не міг вилікуватися. **28** Господь поб'є тебе безумством, переляком серця, і незнанням, і жахом ума. **29** І будеш ти навпомацки ходити в полудень, так як навпомацки ходить сліпий в темряві; і нещаститиме в твоїх дорогах, і будеш тоді скривдженим і розграбованим в усі дні, і не буде тобі помічника. **30** Заручиш жінку – інший чоловік її візьме. Збудуєш хату, і не мешкатимеш в ній. Насадиш виноградник, і не збиратимеш з нього. **31** Твій віл забитий перед тобою, і не їстимеш з нього; і твій осел забраний в тебе, і не віддасться тобі. Твої вівці будуть віддані твоїм ворогам, і не буде тобі помічника. **32** Твої сини і твої дочки будуть віддані іншому народові; і твої очі, дивлячись, повилізають геть, і не матиме сили твоя рука. **33** Плоди твоєї землі і всі твої труди з'їсть народ, якого незнаєш, і будеш скривдженим і пораненим в усі дні. **34** І будеш переповнений болем видіння, задля твоїх очей, якими побачиш. **35** Поб'є тебе Господь поганою болячкою на колінах і на голінках, так щоб неможливо було тобі вилікуватися: від стопи твоїх ніг аж до вершка твоєї голови. **36** І Господь відведе тебе і твоїх князів, яких собі поставиш, до країни, якої не знав ти ані твої батьки; і послужиш там іншим богам, дереву і камінню. **37** І будеш там на насміх і на притчу, і байку всім народам, до яких, туди, введе тебе Господь Бог. **38** *Винесеш на поле багато насіння, а мало внесеш, бо пожере його саранча. **39** І насадиш виноградники, і обробиш; і вина не питимеш, і не розвеселишся ним, бо пожере його черв'як. **40** Оливні сади будуть в тебе в усіх твоїх околицях, олією ж не помажешся, бо витече твоя олія. **41** Народиш синів і дочок, і не будуть перед тобою, бо відійдуть в полон. **42** Всі твої дерева і всі жита твоєї землі вигубить іржа. **43** І приходько, що є в тебе, піднесеться над тобою високо – високо, ти ж зійдеш низько – низько. **44** Той – позичатиме тобі, ти ж йому не позичатимеш. І він буде на висоті, а ти будеш вкінці. **45** І найдуть на тебе всі ці прокляття, і переслідуватимуть тебе, і охоплять тебе, доки не вигублять тебе і доки не винищать тебе; бо не послухався ти голосу Господа Бога свого, щоб зберігати його заповіді і його оправдання, які тобі заповів. **46** І будуть тобі знаки і дива, і в твоїх нащадках довіку, **47** тому що ти не послужив Господеві Богові твоєму з веселістю

мих. 6 анг. 1

і добрим серцем задля численності всього добра; **48** але послужиш твоїм ворогам, яких пошле Господь Бог твій на тебе з голодом і спрагою, і наготою, і з всякою потребою. І Він покладе залізне ярмо на твою шию – доки не розіб'є тебе. **49** І наведе Господь на тебе народ здалека, від кінця землі, як політ орла, народ, якого мови не розумітимеш, **50** народ безсоромний лицем, який не посоромиться лиця старця, і не помилує молодого. **51** І пожиратиме нащадків твого скота і плоди твоєї землі, доки не зостанеться тобі ні зерна, ні вина, ні олії, ні стада твоїх волів і стада твоїх овець, доки не знищить тебе. **52** І вигубить тебе в усіх твоїх містах, доки не будуть викорінені твої високі і сильні стіни, на які ти надію покладаєш в усій твоїй землі; і пригнобить тебе в усіх твоїх містах, які дав тобі Господь Бог твій. **53** І з'їси нащадків твого лона, – м'ясо твоїх синів і дочок, яких дав тобі Господь Бог твій, – в твоїм пригнобленні і в болі, який завдаватимуть тобі твої вороги. **54** Молодший у вас і дуже немічний вречe своїм оком свого брата, і жінку, що на його лоні, і позосталих дітей, які лиш зостануть йому, **55** щоб дати одному з них з м'яса їхніх синів, яких їстимите, щоб не зостало йому нічого в гнобленні і в твоїм болі, яким служать тобі твої вороги в усіх твоїх містах. **56** Дуже молода ж у вас і тендітна жінка, в якої не звикла, її, нога ступати по землі через тендітність і молодість, урече своїм оком свого чоловіка, що в її лоні, і свого сина, і дочку. **57** І свою породільну плівку, що вийшла з її лона, і її дитину, яку народить; з'їсть їх потайки через все своє пригноблення, і в тузі, і в своїй скорботі, якою пригнобить тебе твій ворог в усіх твоїх містах. **58** Якщо не послухаєтеся чинити всі слова цього закону, записаного в цих книгах, щоб боятися святого і подиву гідного імені Господа Бога твого, **59** то помножить Господь твої кари і кари твоїх нащадків, великі і подиву гідні кари, і погані і певні хвороби. **60** І поверне на тебе ввесь поганий єгипетський біль, якого ти боявся від їхнього лиця, і пристане до тебе. **61** І всяку хворобу, і всяку кару незаписану, і всяку записану в книгах цього закону наведе Господь на тебе, доки не вигубить тебе. **62** І зостане вас мало числом, – ви ж були, наче небесні зорі, чисельністю, – бо не послухались голосу Господа Бога вашого. **63** І буде, так як радів Господь вами, чинячи вам добро і помножуючи вас, так зрадіє Господь вами, вигублюючи

(ѝо)[51] послужиши врагѡ̀ твоймъ ѩ́же послетъ ѓь [ѓъ твои][52] на̀ тѧ, съ гла́домъ и̂ жа́ждею и̂ нагото́ю, и̂ съ о̂скуди́вніємъ всѣмъ. и̂ вѣзложи́т ѩ́рёмъ желѣзѣ́ на выю твою̀, до́ндеже съкруши́т тѧ. [и̂][53] наведе́т ѓь на̀ тѧ, (страну̀)[54] и̂здале́ча ѡ̑ кра́я землѝ а̂ки воо́ружє́нїе о̑рле (страну̀)[55] є̂ѧ́же не разумѣ́еши [гла][56] (-)[57]. (страну̀)[58] бе́ѕ сра́ма лицемъ, и̂же не посрами́тсѧ лица̀ ста́рча, и̂ ю́на не помилуетъ. и̂ пои́тъ пло̀ скоти́ твоихъ, и̂ жита землѝ твоє́ѧ. (ѩ́же не о̂ста́вѧ́т)[59] тебѣ пшени́ца, [ѝи][60] вина̀ [ѝи][61] є̂ле́ѧ. [и̂][62] ста́да воло́въ твои́х и̂ па́ствины о̂ве́цъ твои́х, до́ндеже потребѧ́т тѧ. и̂ погубѧ́т тѧ въ вѣ́сѣ гра́дѣхъ твои́х. до́ндеже и̂скорена́тсѧ стѣ́ны твоѝ вили́кїе и̂ кръпки́кїе, въ ни́хже ты̀ оу̂пова́еши (-)[63], въ всеѝ землѝ твое́и. и̂ зазлѧ́т тѧ въ всѣ́хъ гра́дѣ́хъ твои́хъ, ѩ́же є̂сть далъ тебѣ ѓь ѓъ твои́. і̂ и̂зъѩ́си племѧ̀ оу̂тро́бы своє́ѧ, пло́ть сы́новъ [-][64] и̂ дще́реи твои́х. и̂хже да́лъ тебѣ ѓь [ѓъ твои́][65] въ тузѣ твое́и, и̂ въ скорбѣ́нїи [-][66], и̂́же (стужа́т тебѣ вра́зи)[67] твоѝ. ю́ныи въ (ва́съ)[68] и̂ млады́и зѣ́ло, вѣзрѣвнуе́тъ о̑ко́ [свои́][69] бра́ту [своє́му][70], и̂ жены̀ ѩ́же во лонѣ є̂го, и̂ о̂ставшѣ́ чада̀, ѩ́же а̂ще о̂ста́нѹ [є̂му][71]. ѩ́ко да́ти є̂ди́ному и̂ ѡ̑ пло́ти ча̀ свои́х, и̂́же и̂ѩ́сти, поне́же нѣ́ о̂ста́ло є̂му ничто́ѡ̀ въ тузѣ и̂ въ скорбѣ́нїи твое́ѧ. и̂́же служа́т тебѣ вра́зи твоѝ, въ вѣ́сѣ гра́дѣ́хъ твои́х. (-)[72] ю́наѧ (же) въ ва̀ (жена̀) и̂ млада зѣ́ло. є̂и́же нѣ́сть о̂бы́кла нога̀ ея̀ ступа́ти по землѝ ю́ности ради и̂ мла́дости. за́зрѣ́т о̑ко́ свои́ мужу̀ своє́му и̂́же въ лонѣ̀ є̂ѧ̀, и̂ сы́ну и̂ дще́ри своє́и. і̂ и̂звергъ сво́и съшє́ѕшеи ѡ̑ ло́на ея̀, и̂ ча́до [ея̀][73] є̂же породи́т и̂зъѩ́тъ (а̀ оу̂бо)[74] (о̂та́и всего̀ недоста́ка ра́ди)[75] (своє́го). (и̂) въ тузѣ и̂ въ скорбѣ́нїи (своє́мъ). и̂ми́же стужи́т тебѣ вра́ги твои́, въ [вѣ́сѣ][76] гра́дѣ́хъ твои́х. ѧ́ще не послу́ша́є́те творити вѣ́сѣ словесъ зако́на сего̀, напи́саннаго въ (кни́гѣ́ си́хъ)[77], боа́тиса и̂́мени сто̑го и̂ чюде́снаго [-][78] ѓа ѓа твоє́го. (ѕѳ)[79] оу̂мно́жи́т ѓь на́звы твоа̀, и̂ на́звы племе́ни твоє́го на́звы вели́кїа и̂ ди́вныа и̂ болѣзни злыи́ и̂ совѣ́дены. и̂ вѣзврати́т на̀ тѧ вѣ́ю болѣзнь є̂гу̀пе́ску злу́ю, є̂ѧ́же ты̀ боа́шесѧ ѡ̑ лица̀ и̂́, и̂ прилепи́тсѧ к тебѣ. и̂ вѣ́е раслабле́нїе и̂ вѣ́ю на́звѹ не напи́санную, [и̂ вѣ́ю пи́санѹю][80] въ (кни́гѣ́)[81] зако́на сего. напусти́т ѓь на̀ тѧ, до́ндеже потребѧ́т тѧ. и̂ о̂ста́нетъ васъ въ число̀ ма́ло. въ того̀ мѣ́сто и̂́же бѣ́сте на̀ко звѣ́зды нѣ́ныѧ мно́жествѡ̀, на̀ко не послу́ша́сте гла́са ѓа ѓа ва́шего. и̂ бу́детъ на̀ко весели́тсѧ ѓь о̂ ва̀ бл҃готворя̀ ва́мъ. и̂ мно́жа ва̀.

тáко вънзвеселúтсѧ гⷭь ѻ̑ вáсъ, потреблáтї вⷭ̃. і̂ ѝзгúбнете ѡ̑ землѧ̀, в нюже вы вънхо́дите тá-мо принáтї ѥ̀. и̂ рⷭ̃сы́плетъ [вáсъ][82] гⷭь бгъ (вáшъ)[83] въ всѣ (страны̀)[84], ѡ̑ крáѧ землѝ до крáѧ [ѥ̂ѧ][85]. и̂ [послу́жите][86] тáмо богⷭ̃ ѝнѣмъ дрéву и̂ кáменїю. ѝхже не вѣ́си ты̀ [ни][87] ѡ̑ц҃ы твоѝ. [-][88] и̂ во (странѣ̂)[89] тебѣ́хъ не поко́итъ тебѣ̀. и̂ не бу́детъ оу̑ставлéнїѧ плéснома (-)[90] твои́ма. и̂ да̂ тебѣ̀ гⷭь тáмо ср̑це горю́ще и̂ (о́чи ску́дни)[91], і̂ ѝ̑схнущу́ дш̑у. и̂ бу́деⷮ̀ жúтїе твое ѧ̀ко ви́сѧ пр̑ѐ очи́ма твои́ма. и̂ оу̑боѝшисѧ въ дн̃и и̂ в но́щи, и̂ не бу́детъ тѝ ѝзвѣ́сто (жотїе)[92] твоѐ. заоу́тра рече́ши ка́ко бы́ти ве́черу, и̂ въ ве́черъ рече́ши ка́ко бы́ти заоу́тра ѡ̑ бо́ѧзни ср̑ца твоѥ́го (бо́ѧ же сѧ)[93] оу̑боѝшисѧ. (-)[94] ѡ̑ [видѣнїѧ][95] о̑ч҃ію твоѥ́ю. ѝхже зри́ши. и̂ о́брати тѝ гⷭь бгъ въ ѥ̂гу̑петъ въ ко-раблѝ и̂ въ пу́ть ѥ̂гоже реко́хъ не приложи́те ѥ̑мý ви́дѣти ѥ̂го. и̂ преда́тесѧ тáмо врагóмъ вашѝ. въ рабы̀ и̂ въ рабы́нѧ и̂ не бу́детъ при-тажáвшаго.

Гл҃а, і̑д҃.

Ї̈и словесà завѣтà ѝже завѣщà гⷭь моу̑-сїю постáвити сн̑омъ і̂и̑левымъ въ зем-лѝ моáвли. на̂ завѣтъ ѝже положѝ ѝмъ въ хорúвѣ. и̂ призвà моу̑сїи вс̑ѧ сн̑ы
в мѡ дⷭ и̂ рⷣ̃ к нимъ. *вы ви́дѣсте вс̑е ѥ̂ли́ко сътворѝ гⷭь въ землѝ ѥ̂гу̑петъстей пр̑ѐ вами, фараóну и̂ [всѣмъ][1] слугá̃ ѥ̂го, и̂ всéи землѝ ѥ̂го. І̑сп҃ы҃тва велúка ѧ̀же ви́дѣста о́чи твои́. [и̂][2] знáменїа и̂ чюдесà велúкаа о́на, [рукóю крⷭ̃пúкою и̂ мы́шцею высóкою][3]. (Но̂)[4] не дáстъ гⷭь бгъ вамъ ср̑ца разу-мѣ́ти, (ниже)[5] о̑ч҃ію прозрѣ́ти. (ни)[6] оу̑шїю слы́шати, до (днéсь)[7]. *и̂ [водúхъ][8] вⷭ̃, мⷭ̃, ѯⷭ̃ сквозѣ̀ пустыны̀ѧ. [и][9] не о̑бѣ́шáша ри́зы вáша, (ниже)[10] спозѝ вáши (-)[11] състарѣ́шасѧ на но́гу вашу. хлѣ́ба не ѧ̀до́сте, (ниже) винà и̂ сикéра (-)[12] пи́сте. да познáете ѧ̀ко сéи гⷭь бгъ вáшъ. и̂ прїидо́сте до (сегѡ̀ мѣ́ста)[13]. *і̂ ѝзы́иде ї̈о́нъ цр̑ь êсеѳо́ньскїи, и̂ о́гъ цр̑ь васáньскїи, противу̀ на̂ на рáть, і̂ ѝзбúхомъ ѧ̀ [на рáти][14]. и̂ прї-ѧ́хѡ̃ зéмлю ѝхъ. и̂ дахъ ю̀ въ причáстїе рувúму и [гáду][15] и̂ полу̀ племéни [манасїúну][16]. (-)[17] Снабди́те (же) [-][18] вс̑ѧ словесà закóна сегѡ̀ [твори́ти ѧ̀][19]. да разумѣ́ете вс̑е ѥ̂ли́ко съствори́те. вы̀ стои́те вс̑и дн̃ь пр̑ѐ гⷭ̃мъ бⷭ̃мъ вашúм, (и̂) старѣ́шины плⷮ̀мéнъ вáшихъ. и̂ стáрцы вáши, и̂ сⷣ̃їѧ̀ вáша, и̂ кнúгочїѧ вáша, [и̂][20] всѧ́къ мужъ і̂и̑льтескъ. [и̂][21] жéны вáша и̂ дѣ-ти вáша, и̂ пришéлецъ ѝже посредѣ̀ по̑чища вá-шего, ѡ̑ древосѣ́чца вáшего и̂ до водонóсца

вас; і згините з землі, до якої ви, туди, входите її унаслідити. **64** І розсіє вас Господь Бог ваш в усі народи: від краю землі до краю її. І послужите там іншим богам, дереву і камінню, яких не знаєш ти ні твої батьки. **65** І в тих народах не дасть тобі спочинку, і не буде спокою твоїм стопам. І дасть тобі Господь там тліюче серце і очі, що згасають, і душу, що всихає. **66** І твоє життя буде наче висіти перед твоїми очима; і страхатимешся вдень і вночі, і не буде тобі відомо про твоє життя. **67** Вранці скажеш: Як буде на вечір? І в ввечері скажеш: Як буде вранці? Від страху твого серця, боячись, боятимешся видінь твоїх очей, які бачиш. **68** І поверне тебе Господь Бог до Єгипту в кораблі і дорогою, якою я сказав. Не зможете більше його побачити. І продані будете туди, вашим ворогам, за рабів і за рабинь, і не буде купця.

Глава 29

69 Це слова завіту, які заповів Господь Мойсеєві поставити ізраїльським синам в моавській землі, опріч завіту, який поклав їм в Хориві. **29,1** І покликав Мойсей всіх
мой2. 19 синів, і сказав до них: *Ви побачили все, що зробив Господь в єгипетській землі перед вами, фараонові і всім його слугам, і всій його землі. **2** Великі випробуванння, які побачили твої очі, і знаки, і ті великі дива сильною рукою і високим раменом. **3** Але до сьогодні не дав Господь Бог вам серця – знати, і очі – бачити, ні вуха – чути. **4** *І водив я вас
вищ. 8 40 літ крізь пустиню, і не постарілася ваша одіж ані не постарілося ваше взуття на ваших ногах. **5** Хліба ви не їли ані вина і п’янкого напою не пили, щоб ви знали, що Він Господь Бог ваш. **6** І ви прийшли до цього місця, *і вийшов Сіон, есевонський цар, і Ог, васанський цар, проти нас на бій, і ми їх побили у бою.
вищ. 3 мой4. 21 **7** І ми забрали їхню землю, і я дав її в наслідця Рувимові і Ґадові, і половині племені Манасії. **8** Бережіть же всі слова цього закону, щоб чинити їх, щоб ви розуміли все, що чинитимете. **9** Ви всі сьогодні стоїте перед Господом Богом вашим: і старшини ваших племен, і ваші старшини, і ваші судді, і ваші писарі, і кожен ізраїльський чоловік; **10** і ваші жінки, і ваші діти, і приходько, що посеред вашого табору, від того, що у вас рубає дерево, і до того, що у вас

носить воду; **11** перейдеш в завіті Господа Бога вашого і в клятві його, які ж заповідає Господь Бог твій тобі сьогодні, **12** щоб тебе поставити собі в народ; і Він буде тобі Богом, так як тобі сказав і так як поклявся твоїм батькам Авраамові, Ісаакові, Якову. **13** Не вам же самим я заповідаю цей завіт і клятву. **14** Але і цим, що є тут з вами перед Господом Богом вашим, і не є з вами тут сьогодні. **15** Бо ви знаєте, як ми жили в єгипетській землі і як перейшли посеред народів, через які ви перейшли. **16** І ви побачили їхні гидоти і їхні ідоли, дерево і камінь, срібло і золото, які є у них. **17** Чи є хто у вас, чоловік чи жінка, чи рід, чи плем'я якесь, яке відвернуло серце від Господа Бога вашого, щоб ходити і служити богам тих народів? Чи є у вас хтось коренем догори, що проростає жовчю і гіркотою? **18** І буде, коли він почує слова цієї клятви, і скаже в своїм серці, промовляючи: Добре хай мені буде, бо ходитиму в схибленні мого серця, щоб грішник з собою не погубив негрішного. **19** Не забажає Бог бути до нього милосердним, але тоді запалає господній гнів і його ревнощі на того чоловіка. І пристануть до нього всі клятви цього завіту, записані в книзі цього закону. І Господь вигубить його ім'я з-під неба. **20** І Господь відлучить його на зло з усіх ізраїльських синів, за всіма клятвами завіту, записаного в книзі цього закону. **21** І скаже інший рід, ваші сини, що настануть після вас, і чужинці, які прийдуть здалека, і коли побачать кари твоєї землі і її хвороби, які Господь послав на неї: **22** камінь сірки і сіль спалили всю його землю – не буде засіяна ані не виростить, ані не зійде на ній всяка зелень; так як *знищив Содому, і Ґомору, і Адаму, і Севоїм, яких Господь знищив в гніві своєї люті. **23** *І скажуть всі народи: Чому Господь так вчинив цій землі? Який це великий гнів люті! **24** І скажуть: Тому що вони покинули завіт Господа Бога своїх батьків, який Він заповів їхнім батькам, коли вивів їх з єгипетської землі; **25** і пішовши, послужили іншим богам, і поклонилися їм, яких не знали; і ані один нічого їм не поміг. **26** І розлютився Господь на ту землю, і навів на неї за всіма прокляттями завіту, записаними в книгах цього закону. **27** І вигубив їх Господь з їхньої землі гнівом люті і дуже великою розлюченістю, і вигнав їх до іншої землі – і до нині. **28** Сховане Господеві Богові нашому, явне ж нам і нашим

мой1. 19

црс3. 9
єре. 22

ва́шего· пре́деши въ завѣтъ ѓа ѳа [ва́шего][22], и̂ въ (кла́твѣ)[23] е̂го. е̂ли́ко (же) (завѣща́етъ ѓь ѳъ тво́и)[24] къ тебѣ дн҃ь· да (тѧ оу̂ста́витъ)[25] себѣ въ лю́ди. и̂ то́и бу́де́ тебѣ ѳъ, на̑коже (тѧ е̂сть ре́клъ)[26]. И̂ на̑коже са̀ е̂сть кла́лъ ѡ̈ѣмъ твои̑ а̂врама́ [-][27] и̂саа́ку. [-][28] и̂а́кову· [-][29] Не ва̑ (же) е̂дінѣмъ а̂зъ (завѣтъ сїи, и̂ кла́тву завѣща́ю)[30]· Но̂ и̂ си́мъ и̂же (съ ва́ми сутъ зд҃ь)[31] (-)[32], пр҃е̂ гдмъ бмъ [ва́шимъ][33]· И̂ не сущимъ (с [ва́ми][34] зд҃ь)[35] дн҃ь. вы̀ бо вѣ́сте ка́ко жи́хомъ въ землѝ е̂гу̑петъстѣи, и̂ ка́ко проидо́хомъ сквозѣ (страны̀)[36], и̂хже преидо́сте· И̂ ви́дѣсте гну́сы и̂хъ, и̂ кумиры̀ и̂хъ. дре́во и̂ ка́менїе сребро̀ и̂ зла́то е̂же е̂сть оу̂ ни̑· Е̑гда̀ кто̀ е̂ въ ва̑ мужъ и̂ли жена̀, и̂ли ѡ̈чьство и̂ли племя̀ нѣ́кое. е̂же (е̑рце)[37] ѡ̈вратѝ ѡ̈ ѓа ѳа [ва́шего][38]. и̂тѝ [и̂][39] служи́ти бого́мъ (стра́нъ)[40] тѣ́хъ· е̂да̀ кто̀ е̂сть въ ва́съ ко́рень горѣ прораста́я же́лчь и̂ го́ресть· И̂ бу́детъ а̂ще оу̂слы́шй словеса̀ кла́твы сея̀. и̂ размы́слитъ въ е̑рцы своёмъ гля· Прⷭбно мнѣ бу́ди. на̑ко въ прельще́нїи е̑рца мое́го пойду́. да не погуби́тъ грѣшникъ не грѣшника (съ собо́ю)· Не вънехо́щетъ ѳъ мл҃тивъ бы́ти ёму. но̂ тогда̀ разгори́тсѧ гнѣ́въ гн҃ь и̂ рве́нїе е̂го на чл҃ка того̀· И̂ прилѣ́пнутъ ёму вс҃а кла́твы завѣта сего̀. вънпи́саныа ѣ̑ (кни́ги)[41] зако́на сего̀· И̂ потребй ѓь и̂ма е̂го ѡ̑ по́нѣ́ныхъ· И̂ ѡ̑лу́читъ е̂го ѓь на зло̀, ѡ̑ всѣхъ сно́въ и̂и̑лвъ. по всѣмъ кла́твамъ завѣта [вънпи́саного][42] въ (кни́ги)[43] зако́на сего̀· И̂ (рече́тъ)[44] (дру́гїи ро́дъ)[45] сно́ве ва́ши (по ва́съ быва́ющїи)[46]. і̂ (и̂ноплеме́нницы и̂же прїи́дутъ)[47] и̂здале́ча и̂ (е̂гда̀) оу̑зра́тъ вр҃е̂ землѧ̀ (твоея̀)[48]. и̂ на̑за е̂ѧ, ѡ̑же посла̀ ѓь на́ ню· Ка́мыи̑. жу́пелъ и̂ со́ль (съ̑же)[49] вс҃ю землѝ е̂го, не насѣ́тсѧ ни̂ прозя́бнетъ, ни̂ возни́кне́ на не́и вс҃а́къ зла́къ, на̑коже *испровр҃же содо́ма и̂ [гомо́ра][50], [и̂][51] а̑дма и̂ севои́ма, на̑же и̂спровр҃же ѓь въ на̑рости (гнѣ́ва)[52] [своего̀][53]. *И̂ реку́тъ вс҃а (страны̀)[54], почто̀ съ̑творѝ ѓь сїце, землѝ се́и, ка́а на̑рость гнѣ́ва вели́каго сего̀· И̂ реку́тъ на̑ко о̂ста́виша завѣтъ ѓа ѳа ѡ̑ѡ̈ъ своѝ̑, и̂же завѣща̀ ѡ̑ѡ̈емъ и̑, е̂гда̀ и̂звед҃ѣ а̀ ѡ̑ земла̀ е̂гу̑петъски· И̂ ше̑ше служи́ша бого́мъ и̂нѣ́мъ, и̂ поклони́шасѧ и̂мъ, и̂хже не вѣ́дахъ, и̂ не да́стъ и̂мъ (ничто́же ни̂ е̂дїнъ)· И̂ разгнѣ́васѧ (-)[55] ѓь на́ землю тѧ. [и̂ наведѣ̀][56] на ню̀ по всѣмъ кла́твамъ. [завѣта][57] [пи́санаго][58] ѣ̑ (кни́га̑)[59] [зако́на сего̀][60]· И̂ потребѝ а̀ ѓь ѡ̑ земла̀ и̑ на̑рости̑ю [гнѣ́ва][61], и̂ прогнѣ́ваніемъ вели́кимъ зѣ́ло. і̂ и̂згна̀ и̑ въ зе́млю и́ну [и̂][62] до нн҃ѣ· Та́инаа гв҃и ѳу̀ на́шему, на̑вле́нна на̑же

а̀ мѡ д҃і

ѓ чр҃ д҃
е̑рѣа їѳв

на́мъ и҃ ча́домъ на́шимъ въ вѣ́ки. твори́ти вс҃а словеса̀ зако́на сего̀·

дітям навіки, щоб чинити всі слова цього закону.

Гл҃а, л҃·

Глава 30

Бу́детъ ꙗ́коже прїи́дутъ на́ тя вс҃а словеса̀ сі҃и бл҃вено́вїе (и҃)[1] кля́тва, ю́же да́хъ пр҃е лицемъ̀ твои́мъ· И҃ прїи́меши (е҃) въ ср҃цы своемъ въ вс҃ѣ (страна́хъ)[2]. в ня́же тя разсы́плетъ г҃ь [бъ твои]3 та́мо· *И҃ обрати́шися къ г҃у бу҃ твоему̀ и҃ послу́шаеши гласа е҃го, по всему̀ е҃ли́ко а҃зъ заповѣ́даю тебѣ дн҃ь, [ты̀ и҃ сы́нъ твои]4, ѡ҃ всего̀ ср҃ца твоего̀, и҃ ѡ҃ всеѧ̀ дш҃и твое́ѧ· И҃ о҆чи́ститъ г҃ь грѣхѝ твоѧ̀, и҃ поми́луетъ тѧ, и҃ па́ки събере́тъ тѧ. ѡ҃ вс҃ѣ стра́нъ, в ня́же разсы́па тѧ г҃ь (бъ) та́мо· *а҃ще бу́детъ разсы́панїе твоѐ, ѡ҃ кра́ѧ нб҃наго до кра́ѧ нб҃си· [и҃]5 ѿту́дѣ събере́тъ тѧ г҃ь бъ твои, *и҃ ѿту́ду въспрїи́мѐ тѧ· И҃ въведе́ тѧ [-]6 на зе́млю ю́же прїѧ́ша ѻ҃цы твоѝ. и҃ прїи́меши ю҆̀, и҃ бл҃го тѧ сътвори́тъ. и҃ оу҆мно́житъ тѧ па́ ѻ҃цъ твои́хъ· И҃ о҆чи́ститъ г҃ь ср҃це твоѐ и҃ ср҃це племе́ни твоего̀. любити г҃а бо҃а твоего̀ ѡ҃ всего̀ ср҃ца твоего̀, и҃ ѡ҃ всеѧ̀ дш҃и твоеѧ, да живе́ши ты̀· И҃ да́стъ г҃ь бъ твои́ (сі҃ѧ кля́твы)7 на врагѝ твоѧ̀, и҃ на ненави́дѧщаѧ тебѐ, и҃же (тѧ ѡ҃гна́ша)8· (-)9 ты̀ (же) о҆бра́тишися и҃ послу́ша́еши гласа г҃а бо҃а твоего̀. и҃ сътвори́ши за́повѣди е҃го, е҃ли́ко а҃ заповѣ́даю тебѣ дн҃ь· И҃ оу҆мно́житъ тѧ г҃ь бъ твои, въ всѣ́ дѣ́ла рукы̀ твое́ю, [и҃]10 въ пло́дѣхъ оу҆тробы̀ твоеѧ, [и҃ въ плодѣ́хъ ско́тъ твои́. и҃ въ житѣхъ земла̀ твое́а]11· Ꙗ҆́ко о҆братитсѧ г҃ь бъ твои, и҃ възвеселѝтсѧ о҆ тебѣ бл҃гостїю, ꙗ҆́коже възвесели́тсѧ о҆ ѻ҃цѣхъ твои́хъ· а҃ще послу́шаеши гласа г҃а бо҃а твоего̀. снабдѣти [и҃ твори́ти вс҃а]12 за́повѣди е҃го, и҃ о҆правленїѧ [-]13, и҃ су́ды̀ е҃го, напи́саныѧ въ (кни́гѣ)14 зако́на сего̀· а҃ще о҆бра́тишися къ г҃у бу҃ твоему̀ и҃зъ всего̀ ср҃ца твоего̀, (-)15 и҃зъ всеѧ̀ дш҃и твоеѧ· Ꙗ҆́ко (за́повѣди сі҃ѧ)16 ꙗ҆́же а҃зъ заповѣ́даю тебѣ дн҃е. не съкры́ты суть ни далече [е҃сть ѡ҃ тебѐ]17· *Нѣ́сть на нб҃си, да рече́ши кто̀ вънзы́де ѡ҃ на́ на нб҃о, и҃ принесе́тъ [ю҆̀ на́мъ]18. и҃ слы́шавше ю҆̀ сътвори́мъ· Ни҃ о҆бо́нуду̀ стра́нуду̀ мора́ е҃сть да гл҃еши кто̀ (-)19 принесе́ [ю҆̀ на́мъ]20 (ѿту́ду), и҃ [слы́шавше ю҆̀]21 [-]22 сътвори́мъ· Бли́ тебѐ е҃сть сло́во зѣ́ло, въ оу҆стѣ́хъ твои́хъ и҃ въ ср҃цы твое́, и҃ въ рукы̀ твое́ю [твори́ти е҃]23· Се҃ да́хъ пр҃е лицемъ̀ твои́мъ дне́сь, жи́знь и҃ сме́рть, бл҃го и҃ зло́· а҃ще [-]24 послу́шаеши за́повѣди г҃а бо҃а твоего̀. (ю҆́же)25 а҃зъ заповѣ́даю тебѣ дне́сь люби́ти г҃а бо҃а твоего̀, [и҃]26 ходи́ти въ [вс҃ѣ]27 пу́тѝ е҃го, [и҃]28 храни́ти

1 І буде, коли прийдуть на тебе всі ці слова благословення і прокляття, які я дав перед твоїм лицем, і приймеш його до твого серця в усіх народах, до яких тебе, туди, розсіє Господь Бог твій. **2** *І повернешся до твого Господа Бога, і слухатимешся його голосу за всім, що я тобі сьогодні заповідаю, ти і твій син, з цілого твого серця і з усієї твоєї душі. **3** І Господь очистить твої гріхи, і помилує тебе, і знову збере тебе з усіх народів, до яких, туди, розкинув тебе Господь Бог. **4** *Хоч твоє розсіяння буде від краю неба до краю неба, і звідти тебе збере Господь Бог твій, *і звідти тебе забере. **5** І введе тебе до землі, яку одержали твої батьки, і одержиш її; і добре тобі вчинить, і розмножить тебе понад твоїх батьків. **6** І Господь очистить твоє серце і серце твоїх нащадків, щоб любити Господа Бога твого з усього твого серця і з усієї твоєї душі, щоб ти жив. **7** І Господь Бог твій дасть ці прокляття на твоїх ворогів і на тих, що тебе ненавидять, які тебе прогнали. **8** Ти ж повернешся і послухаєшся голосу Господа Бога твого, і чинитимеш його заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю. **9** І Господь Бог твій розмножить тебе в кожному ділі твоїх рук, і в нащадках твого лона, і в нащадках твого скота, і в житах твоєї землі. Бо повернеться Господь Бог твій і звеселиться тобою на добро, так як розвеселився батьками твоїми. **10** Якщо послухаєшся голосу Господа Бога твого, щоб берегти і чинити всі його заповіді, і оправдання, і його суди, записані в книгах цього закону; якщо повернешся до Господа Бога твого з усього твого серця, з усієї твоєї душі. **11** Бо ці заповіді, які я тобі сьогодні заповідаю, не є скриті ані не є далеко від тебе. **12** *Не на небі, щоб ти сказав: Хто підніметься з нас до неба і принесе її нам, і почувши, її чинитимемо? **13** Ані *не* є на другому боці моря, щоб ти говорив: Хто її нам звідти принесе, і почувши її, чинитимемо? **14** Дуже близько до тебе є слово, в твоїх устах, і в твоїм серці, і в твоїх руках, щоб його чинити. **15** Ось я сьогодні дав перед твоїм лицем життя і смерть, добро і зло. **16** Якщо послухаєшся заповіді Господа Бога твого, яку я тобі сьогодні заповідаю: любити Господа Бога твого, і ходити в усіх

пс. 105

ез3. 1

мой2. 1 і 2

рим. 10

його дорогах, і зберігати всі оправдання, і його заповіді, і його суди. І оживеш, і розмножишся, і тебе поблагословить Господь Бог твій на землі, до якої ти ввійдеш, туди, її одержати. **17** Якщо ж відступить твоє серце, і не послухаєшся, і заблукавши, поклонишся чужим богам, їм і послужиш, **18** заповідаю вам сьогодні, що знищенням згинете, і не помножите днів на землі, яку Господь Бог тобі дає, куди ідеш, туди через Йордан, її одержати. **19** Свідком ставлю проти вас сьогодні небо і землю – дав я перед вашим лицем життя і смерть, благословення і прокляття. Прийми ж собі життя, щоб жив ти і твоє насіння, **20** щоб любив ти Господа Бога твого, слухався його голосу, і пристав до нього. Бо Той – є твоє життя і довготриваліть твоїх днів, щоб жив ти на землі, якою поклявся Господь Бог твоїм батькам Авраамові, Ісаакові, Якову, їм дати.

Глава 31

1 І пішов Мойсей, говорячи всі ці слова до всіх ізраїльських синів. **2** І сказав до них: 100 і 20 літній я є сьогодні, і не зможу більше входити і виходити. Господь же сказав до мене: *Не перейдеш цей Йордан. **3** Господь Бог твій, що йде перед твоїм лицем, *Той вигубить ці народи з-перед твого лиця, і їх унаслідуєш. Ісус же – той, що йде перед твоїм лицем, так як сказав Господь. **4** І зробить з ними Господь, *так як зробив Сіонові і Огові, двом амморрейським царям, які були по другому боці Йордану, і їхній землі. Бо вигубив їх, **5** і видав їх Господь у ваші руки. І вчините їм так, як я вам заповів. **6** *Будь мужнім і сильним, не бійся ані не жахайся, ані не відхилися з-перед їхнього лиця, бо Господь Бог твій – цей ітиме перед вами і не відступить від тебе ані не покине тебе. **7** І закликав Мойсей Ісуса, і сказав йому перед усім Ізраїлем: Будь мужній і підкріпися, бо ти ввійдеш перед лицем цього народу до землі, якою поклявся Господь вашим батькам, їм дати її; і ти її унаслідуєш їм. **8** Сам же Господь – той, хто йде з тобою; не оставить тебе і не відступить від тебе. Не бійся ані не жахайся. **9** І записав Мойсей всі слова цього закону до книги, і дав її священикам, синам левіїним, що несуть кивот господнього завіту, і старшинам ізраїльських синів. **10** І заповів їм Мойсей в тім дні, кажучи: По сімох роках, в часі року, – відпущення в празник шатер, **11** коли сходиться ввесь Ізраїль, щоб з'явитися перед Господом Богом твоїм на місці, що вибере, читай цей закон перед усім Ізраїлем, в їхні вуха.

вищ. 1 3 і 4

мой4. 21

вищ. 7

вищ. 7

[вс҃а][29] о҆правлєнїа [-][30] и҆ запов҃ѣди є҆го, и҆ с҃уды҆ є҆го· и҆ (о҆живе́ши и҆ ѹ҆мно́жишися)[31], и҆ бл҃вй т҃а ѓь б҃ъ твои на [-][32] землѝ, в нюже вънидеши (прїа́ти є҆а҃ та́мо)[33]. [а҆ще ли][34] о҆бра́тится ср҃це твоѐ, и҆ не послу́шае́ши, и҆ блудя́щи поклонишися бого́мъ чюждн҃мъ, и҆ послу́жи́ши и҆м҃· Заповѣ́даю (ва́мъ)[35] дн҃е, ꙗ҆́ко поги́белїю поги́бнете. и҆ не ѹ҆мно́жите дн҃їи на земли҆ [ю҆́же ѓь б҃ъ даѥ́тъ тебѣ]́[36], и҆дѣ́же (и҆́де́ши)[37] чр҃е҆ і҆о҆рда́нъ та́мо прїа́ти є҆а҃· Свѣдѣ́тель поставлю́ на ва҃ дне́сь, нб҃о и҆ зе́млю. живо́тъ и҆ см҃рть, да́лъ є҆сми пр҃е҆ лице́мъ ва́шимъ, бл҃вє́нїе и҆ кля́тву· [-][38] Прїими (же себѣ) живо́тъ да живе́ши ты́ и҆ плема҆ твоѐ, люби́ти ѓа б҃а твоѥ́го послу́шати гла́са є҆го, и҆ прилѣпи́тиса҆ къ немѹ· (сѐ и҆)[39] со҆ є҆сть живо́т твои, и҆ долгота҆ дн҃їи твоѝ жи́ти на землѝ, ю҆́же кля́сѧ ѓь [б҃ъ][40] ѡ҆ц҃емъ твои҃мъ а҆враа́мѹ [-][41] і҆саа́кѹ (-)[42] і҆а́кѡвѹ да́ти и҆мъ·

Гл҃а, л҃а·

(ш҃е҆)[1] мѡ҃сїи гл҃а, вс҃а словеса҆ сі къ в҃сѣ сн҃омъ і҆и҃левы҃· и҆ р҃е҆ къ нимъ, р҃, и҆ і҃к, л҃ѣ, а҆зъ є҆смь дне́сь, [и҆][2] не вънзмогѹ ксемѹ вънходи́ти, і҆ и҆сходи́ти, ѓь же гл҃а къ мнѣ, *не пре́идеши і҆о҆рда́на сегѡ· ѓь б҃ъ твои и҃же пр҃е҆йдетъ пр҃е҆ лице́мъ твои҃мъ. *то́и потребѝ (страны)[3] сїа́ ѡ҃ лица҆ твоѥ́го. и҆ причасти́ши и҆хъ. (-)[4] і҆сѹсъ (же) и҆дыи́ пр҃е҆ лице́мъ тво́имъ, ꙗ҆́коже гл҃алъ є҆сть ѓь· и҆ сътвори́тъ [и҆мъ ѓь][5], *ꙗ҆́коже сътвори҆ сїо́ну и҆ о́гу дв҃ема ц҃рема [а҆м҃морр҃е́йскима][6]. ꙗ҆́же ви҃ста обо́ну страну і҆о҆рда́на. и҆ земли и҃· ꙗ҆́ко потребѝ и҆хъ, и҆ пре́да́стъ а҃ ѓь [въ рѹцѣ ва́ши][7]. и҆ да сътвори́те и҆мъ ꙗ҆́коже заповѣ́дахъ вамъ· *вънзмѹжа́и и҆ ѹ҆кръпи́сѧ, и҆ни бо́исѧ и҆ни ѹ҆жаса́исѧ, и҆ни ѹ҆клони́сѧ ѡ҃ лица҆ и҆хъ. ꙗ҆́ко ѓь б҃ъ твои́ се́и (пр҃е҆йдетъ)[8] вамъ [-][9], [и҆][10] не [ѡ҃стѹпитъ ѡ҃ тебѐ][11], ниже [о҆ста́вит҃ т҃а][12]· и҆ призва҆ мѡ҃сїи і҆сѹса, и҆ р҃е҆ є҆мѹ пр҃е҆ всѣмъ і҆и҃лемъ, вънзмужа́и и҆ ѹ҆кръпи́сѧ. ты́ бо вни́деши пр҃е҆ лицемъ людїи́ сихъ, въ зе́млю є҆ю́же сѧ кл҃ѧ ѓь ѡ҃ц҃емъ [ва́ш҃и][13] да́ти [ю҆][14] и҆мъ. и҆ ты҃ (ю҆ причасти́ши)[15] и҆мъ· (-)[16] ѓь (же) са́мъ и҆дыи́ с тобо́ю не о҆ста́вит҃ т҃а, и҆ не ѡ҃стѹпитъ ѡ҃ тебѐ. не бо́йсѧ и҆ни ѹ҆жаса́исѧ· и҆ въписа҆ мѡ҃сїи [вс҃а][17] словеса҆ зако́на сегѡ въ (кни́ги)[18], и҆ въда́стъ [и҆][19] жерц҃е҆ сн҃омъ левѵ҃и҃нѡ҃, въздви́жущимъ ковчє́гъ завѣта гн҃а. и҆ ста́рцемъ сн҃овъ і҆и҃левы҃· и҆ заповѣ́да и҆мъ мѡ҃сїи въ (то́и дн҃ь)[20] гл҃а. по с҃е́ми лѣтъ въ҃ врема лѣта о҆ставле́нїа, въ празн҃и҃ кѹщныи· въне́гда

сѣхо́дитсѧ вре́сь їи҃ль, ꙗ҆ви́тисѧ пр҃е гд҃ь бг҃ъ твоі́мъ, вѣ мѣ́стѣ ѥ҆́же и҆збере́ѥ гь. почита́йте зако́нъ сі́и, пр҃е всѣ́мъ їи҃лемъ вѣ ꙋ҆ши и҃· [Сѣзови́те][21] лю́ди, мꙋ́жа и҆ же́ны и҆ дѣ́ти и҆ прише́лца [твоего́][22], и҆́же вѣ гра́дѣхъ [ва́шихъ][23]. да (слы́шй)[24] и҆ [-][25] наоу́чи́тсѧ боа́тисѧ (и҃мени) гда ба ва́шего, и҆ послꙋша́ютъ твори́ти вс҃ѧ словеса̀ зако́на сего̀· и҆ сно́ве и҃ и҆́же не вѣ́дѧтъ ꙋ҆слы́ша́, и҆ наоу́ча́сѧ боа́тисѧ гда ба ва́шего, вѣ вс҃ѧ дн҃и ѥ҆ли́коже сꙋть жи́ви на земли́, на ню́же вы минꙋ́ете і҆о́рда́нъ тꙋ причасти́ти ю҃· и҆ р҃е гь ісъ моѷ҆сі́ю ѥ҆е приспѣ́ша дн҃ї́е сме́рти твоѥ́ѧ. призови і҆сꙋ́са и҆ ста́нета пр҃е две́рми хра́ма свѣ́тѣнїѧ, и҆ запове́ѣ ѥ҆мꙋ· і҆ и́де моѷ҆сі́и і҆ и҆сꙋ́съ вѣ хра́мъ свѣ́тѣнїа. и҆ ста́ста пр҃е две́рми хра́ма свѣ́тѣнїа· и҆ сни́де гь вѣ [столпѣ][26] о҆́блачнѣ. и҆ ста̀ (сто́лпъ о҆́блачный) ꙋ҆ две́рїи хра́ма свѣ́тѣнїа (-)[27]· и҆ р҃е гь ісъ моѷ҆сі́ю. ѥ҆е ты̀ почи́еши сѣ ѻ҆́ц҃ы твои́ми. и҆ вѣста́вше лю́дїе сі́и сѣблꙋ́дятъ вѣ слѣ́дъ бо́гъ чю́ждихъ, [вѣ земли́][28] в ню́же (по́идꙋтъ сі́и)[29] та́мо [-][30]. и҆ о҆ста́вятъ мѧ, и҆ раѧ҆ссы́плютъ завѣ́тъ мо́и, и҆́же завѣща́хъ и҃мъ· и҆ разгнѣ́ваюсѧ ꙗ҆ростїю на́ ня ѣ҆ [мо́и дн҃ь][31], и҆ о҆ста́влю ѧ҆̀ и҆ ѻ҆́вращꙋ̀ лицѐ моѥ́ ѻ҆́ и҃. и҆ бꙋ́дꙋтъ вѣ и҃ѧде́нїе, и҆ о҆бра́ще́ꙋ ѧ҆̀ зла мно́га и҆ скорби. и҆ рече́тъ ѣ҆ (мо́и дн҃ь)[32], не сего́ ли ради и҆́же нѣ́сть гда ба [-][33] вѣ [ня҃][34], постиго́ꙋша мѧ зла́ѧ сі́а· ч҃зъ же ѻ҆́вращенїе́мъ ѻ҆́вращꙋ̀ лицѐ моѥ́ ѻ҆́ ни́хъ вѣ (мо́и дн҃ь)[35], (зло́бъ ради всѣ́хъ)[36] на́же сътвори́ша. на́ко о҆́братѝшасѧ кѣ бого́мъ чюждн҃· и҆ нн҃ѣ вѣпиши́те словеса̀ пѣ́сни сеѧ̀. и҆ наоу́чи́те ѥ҆ѧ̀ сы́ны і҆и҃левы. и҆ да вѣложи́те ю҃ вѣ ꙋ҆ста̀ и҆́хъ. да бꙋ́детъ мѝ пѣ́снь ѥ҆и вѣ послꙋшествѣ̀ вѣ сы́нѣхъ і҆и҃левыхъ· вѣведꙋ́ бо ѧ҆̀ вѣ зе́млю бл҃гꙋю, ѥ҆ю́же сѧ кла́ѧхъ ѻ҆́ц҃емъ и҃, [да́ти и҃мъ][37] зе́млю кипа́щꙋ мле́комъ и҆ ме́домъ. и҆ на́да́тъ, и҆ насыти́вшесѧ вѣзбꙋа́ютъ· и҆ о҆бра́тѧ́сѧ кѣ бого́мъ чюждимъ, и҆ послꙋжа́́ и҃мъ и҆ разгнѣ́ваютъ мѧ· и҆ раѧ҆ссы́плютъ завѣ́тъ мои҃, [и҆́же завѣща́́ и҃мъ][38]. [(Ꙋогда́ же)[39] на́идетъ на́нь зло́ба различна и҆ скорбь][40], и҆ сꙋпротивитсѧ [и҃][41] пѣ́снь сі́а противꙋ лица̀ [и҆́хъ][42]. (вѣ свѣ́тѣ́ство) и҆звѣ́ствꙋющи на́ко не забы́стисѧ ѻ҆́ ꙋ҆́стъ племе́ни и҆́х. (зане́ же) бо ѧ҆зъ вѣ́дѣ зло́бы и҆́хъ, ели́ко твора́тъ (дне́сь здѣ)[43]. пр҃ьвѣе вѣведе́нїѧ и҆́хъ вѣ зе́млю бл҃гꙋю, ѥ҆ю́же сѧ кла ѻ҆́ц҃емъ и҆́хъ. и҆ вѣписа моѷ҆сі́и пѣ́снь сі́ю вѣ то́и дн҃ь, и҆ наоу́чи ѥ҆ю сы́ны і҆и҃левы· и҆ заповѣ́да (гь) і҆сꙋ́сꙋ [сн҃ꙋ на́вѷ҆нꙋ][44]. и҆ р҃е [ѥ҆мꙋ][45]. вѣзмꙋжа́и [-][46] ꙋ҆́крѣпи́сѧ, ты́ бо вѣведе́ши сы́ны і҆и҃левы вѣ зе́млю ѥ҆ю́же кла́ѧхъсѧ [-][47] и҃мъ, и҆ (ѧ҆̀ бꙋ́дꙋ)[48] с

ці, яке вибере Господь; прочитаєте цей закон перед усім Ізраїлем у їхні вуха. **12** Зберіть народ: чоловіків, і жінок, і дітей, і твого приходька, що в ваших містах, щоб послухав і навчився боятися імені Господа Бога вашого, і послухались чинити всі слова цього закону. **13** І їхні сини, які не знають, почують і навчаться боятися Господа Бога вашого в усі дні, які ви є живі на землі, до якої ви, туди, переходите Йордан, щоб її унаслі дувати. **14** І сказав Господь до Мойсея: Ось наблизилися дні твоєї смерті. Поклич Ісуса, і станьте перед дверима шатра свідчення, і заповім йому. І пішов Мойсей і Ісус до шатра свідчення, і стали перед дверима шатра свідчення. **15** І зійшов Господь у стовпі хмари, і став стовп хмари при дверях шатра свідчення. **16** І сказав Господь до Мойсея: Ось ти спочинеш з твоїми батьками; і вставши, цей народ вчинить розпусту вслід за чужими богами в землі, до якої ці, туди, підуть, і зоставлять мене, і знищать мій завіт, який я їм заповів. **17** І розгніваюся на них гнівом в тім дні, і покину їх, і відверну від них моє лице, і будуть на поїдання; і спіткають їх численні зла і смутки, і скаже в тому дні: Чи не задля цього, що немає Господа Бога в нас, спіткали мене ці зла. **18** Я ж відверненням відверну моє лице від них в тому дні, через усе зло, яке вчинили, бо повернулися до чужих богів. **19** І тепер запишіть слова цієї пісні, і навчіть її ізраїльських синів; і вкладете її в їхні уста, щоб мені пісня ця була за свідка між ізраїльськими синами. **20** Бо введу їх до доброї землі, якою Я поклявся їхнім батькам: дати їм землю, що кипить молоком і медом; і їстимуть, і наситившись забувають. І повернуться до чужих богів, і послужать їм, і розгнівають мене, і знищать мій завіт, який я їм заповів. **21** Тоді ж найде на них різна злоба і скорбота, і проти них стане ця пісня, проти їхнього лиця на свідчення, доказуючи, що не забудеться з уст їхнього племені. Бо тому що Я знаю їхні злоби, які тут сьогодні чинять, скоріше, ніж введені будуть до доброї землі, якою Я поклявся їхнім батькам. **22** І записав Мойсей цю пісню в тому дні, і навчив її ізраїльських синів. **23** І заповів Господь Ісусові, синові Навина, і сказав йому: Будь мужнім, стань кріпким, бо ти введеш ізраїльських синів до землі, якою Я їм поклявся, і Я буду з тобою. **24** І коли ж закінчив Мойсей писати всі слова цього закону до

книги аж до кінця, **25** і заповів левітам, що носять кивот господнього завіту, кажучи: **26** Взявши книги цього закону, покладіть їх з боку кивоту завіту Господа Бога вашого, і хай буде там для вас на свідчення. **27** Бо я знаю твою бунтівничість і твою тверду шию. Ще бо як я сьогодні живу з вами – ви розгнівили Господа, і скільки більше – по моїй смерті? **28** Покличте до мене старшин ваших племен: і ваших старшин, і ваших суддів, і ваших писарів, щоб я заговорив до їхних уш всі ці слова, і засвідчив я вам небом і землею. **29** Бо знаю, що по моїй смерті беззаконням вчините беззаконня і звернете з дороги, яку я вам заповів; і зустріне вас зло в останні дні, бо ви вчинили погане перед Господом Богом, щоб його розгнівити в усіх ділах ваших рук. **30** І сказав Мойсей в уші всього збору всі слова цієї пісні і аж до кінця.

тобо́ю· (и̑) і҆гда́ же сконча́ мои́сїи пиша́. в҃с҃а словеса́ зако́на сего́ въ (кни́ги)[49] даже до конца́. и̑ заповѣ́да леві́томъ, вѣздвижу́щимъ ковче́гъ завѣта гн҃а гла́· възе́мше (кни́ги)[50] зако́на сего́. положи́те а̑ въ страну́ ковче́га завѣта г҃а б҃а ва́шего, и̑ да бу́детъ т҃у (вамъ)[51] въ свѣдѣ́нїе· я̑́ко а҆́зъ вѣ́мь разгнѣ́ванїе твое, и̑ выю твою же́стокую. е҆́ще бо мн҃ѣ жи́ву сущу съ ва́ми дне́сь, разгнѣ́вали е҆́сте [г҃а][52] [и̑][53] на́ко (па́че по)[54] смерти мое́й· Призови́те ко мн҃ѣ старѣ́йшины племе́нъ ва́шихъ, и̑ ста́рца ва́ша. и̑ су́дїи ваша. и̑ кни́гочїи ва́ша да гла́ю въ оу́ши и̑́хъ в҃с҃а словеса́ сїа, и̑ засвѣдѣтельствую̀ [в҃а̃][55] нб҃семъ и̑ зе̑лею· вѣмь бо на́ко по сконча́нїи мое́мъ безаконїе́мъ съ безаконі́ните. и̑ скло́нитеся с путѝ, и̑же а҆́зъ заповѣ́дах҄ вамъ· и̑ о҆́бращетъ вы зло въ после́днїа дн҃и, на́ко сътвори́сте зло пр҃е́ г҃мъ б҃мъ разгнѣ́вати е҆го̀ въ (всѣ́хъ) дѣ́лехъ ру́кү ва́шею· и̑ гла́ мои́сїи въ оу́ши всему́ сонму́ (в҃с҃а) словеса̀ пѣ́сни сеа̀ да̃ и̑ до конца̀·

Глава 32

1 Послухай, небо, і заговорю, і хай земля почує слова моїх уст. **2** Хай очікує моє просвітління, як дощ, і мої слова зійдуть, як роса. Наче зливний дощ на зелень, наче іній на сіно. **3** Бо я прикликав Господнє ім'я – дайте велич Богові нашому. **4** Бог – правдиві його діла, і всі його дороги – суд; Бог вірний, і немає несправедливості в ньому. Справедливий і праведний Господь. **5** Згрішили не того – діти сплямлені, рід звихнений і розбещений. **6** Це ж Господеві віддаєте, цей дурний і немудрий народ? Чи не сам цей твій батько придбав тебе, і створив тебе, і зліпив тебе? **7** Згадайте вічні дні, пізнайте ж літа роду родів. Запитай твого батька – і сповістить тобі, твоїх старшин – і скажуть тобі. **8** Коли Всевишній ділив народи, як розсіяв синів Адама, поклав народам границі за числом божих ангелів. **9** І господньою часткою, його народом, став Яків, частиною його наслідя – Ізраїль. **10** Він підтримав його в безводній – в пустині, в спразі спеки окружив його, і повчав його, і оберігав його, наче зіницю ока. **11** Наче орел, щоб прикрити своє гніздо, і вболіває над своїми пташенятами, розпустив свої крила і прийняв їх, і підняв їх на свої рамена. **12** Господь єдиний провадив їх, і не було з ними чужого бога. **13** Він навів їх

г҃ла, ѵ҆в·

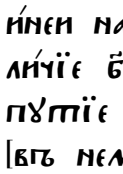

о́нми нб҃о, и̑ вѣзг҃лю, и̑ да слы́шитъ земла̀ гла́ы оу́стъ мои́хъ· да ча́етъ на́ко до́ждь просвѣще́нїе мое и̑ сни́ду на́ко (рода̀)[1] гли моѝ· я̑́ко тучa на́ трoскотъ, (-)[2] на́ко и́неи на сѣно· я̑́ко и́ма г҃не призва́хъ, дади́те велі́чїе б҃у на́шему· б҃гъ и̑́стинна дѣ́ла е҆го, и̑ в҃с҃и пу́тїе е҆го су́дъ, бъ вѣ́ренъ, и̑ нѣ́сть непра́вды [въ немъ][3]. пра́веденъ и̑ прп҃бенъ г҃ь· Съгрѣши́ша не того́ ча́да поро́чнаа. ро́дъ стропти́въ и̑ развраще́нъ· Сїа (а҆́ли) гв҃и вѣ́здаете [сїи][4] лю́дїе бу́и, и̑ нему́дри. не са̑ а҆́ли се́и [ѡ҃цъ твои́][5], стажа̀ т҃а и̑ съ́твори т҃а, и̑ съ́зда т҃а· Ломани́те дн҃и вѣ́чныа. разумѣ́йте [же][6] лѣта ро́да ро́до҃в. въпроси́ ѡ҃ца твоего́ и̑ възвѣсти́т҃ тебѣ, ста́рца твоа̀ и̑ рекутъ тебѣ· е҆гда̀ раздѣля́ше вы́шнїи на́зыки на́коже разсѣ́а сы́ны а҆да́мовы. положѝ предѣ́лы на́зыкомъ, по числу́ [а҆г҃ла̀][7] бж҃їихъ· и̑ бы́сть ча́сть г҃на, лю́дїе е҆го, і҆а́ковъ. ча́сть насле́дїа е҆го і҆и̑ль· Оу҆до́вли е҆го въ (пусты́ни безво́дн҃ѣ)[8]. въ жа́жди зно́а (-)[9] о҆́бы́иде е҆го и̑ наказа̀ е҆го. и̑ съхранѝ е҆го на́ко зѣ́ницу о҆́ка· я̑́ко о҆ре́лъ покры́ти гнѣздо̀ своѐ, и̑ на пти́нца своа̀ въжделѣ. просте́ крылѣ свои, [и̑][10] прїа́тъ и̑̃, и̑ по҃а́тъ и̑́хъ на ра́му свое́ю· г҃ъ е҆ди́нъ въжда́ше и̑́хъ, и̑ не бѣ с ни́ми бъ чюжь· възведѐ а̑ на си́лу землѝ, насытѝ и̑́хъ жи́тъ се́лныхъ. съ҆ссаша ме́дъ и҆з ка́мене, и̑ е҆ле́и ѡ҃ твє́рда ка́мене· щасло кра́вїе, и̑ мле́ко о҆́бчее, съ ту́комъ а҆́гньчи̑ и̑ о҆́внимъ, сыно́въ ю҆́нчихъ и̑ ко́злы̑ съ ту́комъ (пшени́чномъ)[11]. и̑ кро́вь гро́здову пїа́ху вино̀· И҆ ѣдѐ і҆а́ковъ и̑ насыти́ся. и̑

ѡ́вержеⷭ҇а вꙗзлю́бленныи. оу҃ты҃ оу҃толꙗ́стѣ, (и҃) ра́ширѣ. и҃ о҆ста́ви бг҃а сътвоⷬ́шаго и҃, и ѡ́стꙋпи҇ ѡ҆ бг҃а спⷭ҇а своⷬ́го· 14 Прогнѣ́ваша мⷬ҇а о҆ чюжди́ѫ, вꙗ ме́рзостⷬ҇ свои́хꙗ прегорчи́ша мⷬ҇а· Пожро́ша бⷭ҇овомꙗ (а҆)[12] не бг҃у. бого́мꙗ, и҃же не вѣ́даша. новїи ѓеѕра́тꙗ, прїи́ до́ша, и҃же не вѣ́даша ѡ҆цы́ и҃ѫ҆· 15 Бг҃а ро́ждьшаго тⷬ҇а о҆ста́ви, и҃ забы҇ бг҃а пита́ющаго тⷬ҇а· И҃ ви́дѣ г҃ь и҃ вꙗзревнова҇· и҃ раздражи́ⷭ҇а, за гнѣ́вꙗ сно́вꙗ [и҃][13] и҃ дщерїи· И҃ рече, ѡ҆вращꙋ́ лицѐ моѐ ѡ҆ ни́хꙗ, и҃ покажꙋ́ что́ бꙋ́детꙗ и҃мꙗ на послѣ́докꙗ на́ро ро́дꙗ разꙗвраще́нꙗ ѓе́сть. сы́не и҃же нѣ́сть вѣ́ры вꙗ ни́хꙗ· *7ї́и раздражи́ша мⷬ҇а не о҆ бз҃ѣ, прогнѣ́ваша мⷬ҇а вꙗ и́долѣхꙗ своихꙗ, [а҆з҃][14] раздражꙋ́ и҃ не о҆ [на҃зыцⷬ҇ѣ][15] о҆ [на҃зыцⷬ҇ѣ][16] (же) неразꙋ́мливы҇ прогнѣ́ваю и҃· 22 Я҆́ко о҆́гнь вꙗзгори́тⷭ҇а ѡ҆ на́рости моеѧ҇, раждьже́тⷭ҇а до а́да преи҃спо́днаго. снѣ́сть зе́млю, и҃ жита ѓⷬ҇а, попа́литꙗ о҆сновани́ⷬ҇а гора́мꙗ· Събе́рꙋ на ни́хꙗ зла́ⷬ҇а, и҃ стрѣ́лы моⷬ҇а сконча́ю вꙗ ни́хꙗ· 7аю́ща гла́домꙗ. и҃ снѣ́дь пти́цꙗ, и҃ гръ́бꙗ неи҃сцⷬ҇ѣ́ⷬ҇. зꙋ́бы звѣ́рїи пошлю́ в нⷯ҇, сꙗ на́ростїю пресмыка́ющимиⷭ҇а по земли́· ѡ҆ вне́ безча́дитꙗ и҃хꙗ мечь, и҃ ѡ҆ хра҃ [и҃хꙗ][17] стра́хꙗ. ю́ноша сꙗ дв҃ою. сꙗ с҃сы́н. сꙗ о҆́тро́комꙗ старцемꙗ· 26 Рꙗхꙗ, разсѣ́ю и҃хꙗ, оу҃ста́влю же ѡ҆ чла́кꙗ па́мать и҃хꙗ· 7окмо за гнѣ́вꙗ вра́гꙗ, на́ко да не долголѣтꙗствꙋ́ютꙗ, и҃ да не налага́ютꙗ сꙋпоста́ти. да не реку́тꙗ, рꙋка҇ на́ша высо́ка. и҃ не г҃ь сътвори҇ сїⷯ҇ вс҃ⷯ҇· Я҆́ко на҃зы́кꙗ погꙋ́бль совѣ́тꙗ ѓе́сть и҃ нѣ́сть в ни́хꙗ художьства. не смы́слиша разꙋмѣ́ти, сїⷯ҇ [вс҃ⷯ҇][18]. да прїимꙋ́тꙗ вꙗ грⷯ҇дꙋ́щее вре́мⷯ҇а. ка́ко пожене́тꙗ ѓди́нꙗ ты́сⷭ҇ащꙋ, и дв҃а дви́гнета тмы́. а҆́ще не бꙗ ѡ҆да́стꙗ и҃хꙗ и҃ г҃ь преда́стꙗ и҃хꙗ· Нѣ сꙋ́ть бо҆ [бо́зи и҃хꙗ на́ко бꙗ на́шꙗ][19] вра́зи же на́ши неразꙋ́мливи· ѡ҆ виногра́дꙗ бо҆ содомꙗ́скихꙗ виногра́ⷣ и҃хꙗ, и҃ лоза҇ и҃хꙗ ѡ҆ [гоморы][20]. гроздꙗ и҃хꙗ, гроздꙗ желчи, гроздꙗ горести ихꙗ· Я҆́рость зми́и, вино҇ и҃ и҃ на́рость а҆спидꙗ неи҃сцⷬ҇ѣ́лна· 33 Не сїⷯ҇ (ли҃)[21] [вс҃ⷯ҇][22] събрашасⷯ҇а о҆́ мене҇, и҃ запечатлѣ́шасⷯ҇а вꙗ съкровищи́ⷯ҇ мои́хꙋ *вꙗ дн҃ь ѡ҆мще́нїⷯ҇а вꙗзда́мꙗ, вꙗ врⷯ҇ма вꙗнегда҇ съблазни́тⷭ҇а нога҇ и҃хꙋ на́ко близь дн҃ь поги́бели и҃хꙗ, и҃ пре҃ста́ша гото́вⷯ҇а ва́мꙗ· Я҆́ко сꙋ́дитꙗ г҃ь люде́мꙗ свои́мꙗ, и҃ о҆ рабѣхꙗ свои́хꙗ оу҃моле́нꙗ бꙋ́детꙗ. видѣ́ бо҆ [и҃ разслабле́ны][23], і҃ и҃ста́вша вꙗ врⷯ҇ма і҃ и҃зне́могоша· И҃ рече г҃ь гд҃ь сꙋ́ть бо҆зи и҃хꙗ, и҃же оу҃пова́ша на нⷯ҇· И҃же тꙋ́кꙗ жро́ꙗтвꙗ и҃ на҃да́сте, и пїна́сте вино҇ треⷡ҇ꙗ и҃хꙋ· да вꙗскр҃ну́ и҃ помо́г҃ꙋ ва҃ и҃ бꙋ́дꙋ ва҃ покровителе·

ѓ҃ре҃а ѣ҃и кр҃и і҃

сиⷬ҇а҃ и҃ки кр҃и вы ѣ҃вре҃о҆ і҃

на силу землі, наситив їх житами поля; вони ссали мед з каменя і олію з твердого каменя; **14** масло коров і молоко овець з жиром ягнят і баранів; синів бичачих і козлячих з жиром пшеничним, і пили кров винограду – вино. **15** І їв Яків, і наситився, і відкинув улюблений; згрубів, потовстів і поширився, і покинув Бога, що його створив, і відступив від Бога, свого спасителя. **16** Розгнівали мене чужими *богами*, засмутили мене своїми гидотами. **17** Принесли жертви бісам, а не Богові, богам, яких не знали. Нові, свіжі прийшли, яких не знали їхні батьки. **18** Ти оставив Бога, що тебе породив, і забув Бога, що тебе кормить. **19** І побачив Господь, і заревнував, і розгнівався через гнів їхніх синів і дочок. **20** І сказав: Відверну від них моє лице, і покажу що буде їм вкінці. Бо це рід розгнузданий, сини, яким немає віри, в них. **21** *Ті роздратували мене не богом, прогнівили мене своїми ідолами. Я роздратую їх не народами, народами ж нерозумними розлючу їх. **22** Бо вогонь загориться від мого гніву, розгориться до преглибокого аду, пожере землю і її жита, попалить основи гір. **23** Зберу на них зло, і мої стріли закінчу в них. **24** Будуть танути від голоду, і *стануть* їжею птахів, і *матимуть* невиліковний горб. Пошлю на них зуби звірів зі злістю тих, що плазують по землі. **25** Ззовні бездітними зробить їх меч, і з їхніх домів страх. Молодий – з дівчиною, той, що ссе – з хлопцем, старцем. **26** Сказав я: Розсію їх, заберу ж від людей їхню пам'ять. **27** Тільки через гнів ворогів, щоб недовго жили, і щоб не налягали вороги, щоб не сказали: Наша рука висока, і не Господь вчинив це все. **28** Бо він народ, що згубив пораду, і немає в них розуміння. **29** Не мали вони розуму це все пізнати. Хай одержать в майбутньому часі. **30** Як прожене один тисячу, і два зрушать десятки тисяч, якщо Бог їх не видасть, і Господь їх *не* передасть? **31** Бо їхні боги не такі, як Бог наш, а наші вороги нерозумні. **32** Бо їхній виноградник з содомського виноградника, і їхня лоза з Ґомори. Їхня китиця – китиця жовчі, китиця їхньої гіркоти. **33** Їхнє вино – гнів зміїний і невиліковний гнів гадючий. **34** Чи не це все зібралося у мене і запечатане в моїх скарбах? **35** *В день помсти віддам, в часі, коли спіткнеться їхня нога. Бо близький день їхньої погибелі, і є вам готові. **36** Бо судить Господь свій народ, і за своїх рабів дасть себе ублагати. Бо побачив їх спаралізованими і ослабленими в часі, і стали безсилі. **37** І сказав Господь: Де їхні боги, на яких вони надіялися, на них, **38** які жир

єре. 15 рим. 10

сир. 28 рим. 12 єв. 10

жертов їхніх їли ви, і пили вино їхніх жертов? Хай воскреснуть і поможать вам, і будуть вам покровителями. **39** Гляньте, гляньте, що Я є, і немає Бога
црс1. 2 тов. 13 муд. 16
за винятком мене. *Я заб'ю і живим вчиню, поб'ю і Я вилікую; і немає нікого, хто вийме з моїх рук. **40** Бо піднесу до неба мою руку і поклянуся моєю правицею, і скажу: Живу Я навіки. **41** Бо вигострю мій меч, наче блискавку, і суд візьме моя рука, і віддам помсту ворогам, і віддам тим, хто ненавидить мене. **42** Запаморочениями вчиню мої стріли в крові, і мій меч з'їсть м'ясо: від крові ранених і полону, від голів князів народів. **43** Розвеселися небо разом з ним, і хай йому поклоняться всі Божі ангели. Зрадійте народи з його народом, і хай
мак2. 7
скріпляться в ньому всі божі сини. *Бо мстить кров своїх синів, і відомстить, і віддасть помсту ворогам, і віддасть тим, що його ненавидять; і Господь очистить землю свого народу. **44** І Мойсей записав цю пісню в тому дні і навчив її ізраїльських синів. І ввійшов Мойсей до народу і сказав всі слова цього закону до вух народу, він сам та Ісус Навин. **45** І закінчив Мойсей говорити ці слова всьому Ізраїлеві. **46** І сказав до них: Прийміть до вашого серця всі ці слова, які я вам сьогодні сповіщаю, які заповісьте своїм синам, щоб зберігали і чинили всі слова цього закону. **47** Бо це слово недаремне для вас, але ваше життя, і через це слово будете багато днів на землі, до якої ви, туди, переходите Йордан, щоб її
мой4. 27
унаслідувати. **48** *І сказав Господь до Мойсея в цьому дні, кажучи: **49** Вийди на гору Аварім, гора Наварія, яка є в Моавській землі, напроти Єрихону, і поглянь на ханаанську землю, яку я даю в наслідля ізраїльським синам. **50** І
мой4. 20 і 33
помри там, на горі, на яку виходиш, і додайся до свого народу; *так як помер Аарон, твій брат, на горі Ор, і додався
мой4. 20 і 27
до свого народу; **51** *тому що ви не
мой2. 17
підкорилися моєму слову між ізраїльськими синами, при воді спротиву Кадису, в пустині Сін, і тому що ви мене не освятили в ізраїльських синах. **52** Бо перед собою побачиш землю, яку Я даю ізраїльським синам, але туди не ввійдеш.

ви́дите ви́дите, ꙗ́ко а́зъ є́смь, и̂ нѣ́сть бо́гъ ра́звѣ менѐ. *а́зъ оу҃бїю̀ и̂ жи́ти сътворю̀. поражу́, и̂ а́зъ и̂сцѣлю̀. и̂ нѣ́сть и̂же и̂зме́ ѡ҃ рукы́ моє́ю· ꙗ́ко вънъздвиго́у на́ нб҃о рукы́ мою, и̂ клену́сѧ десни́цею моє́ю. и̂ реку́, жи́ву а́зъ въ вѣ́къ· ꙗ́ко поо́стрю ꙗ́ко мо́лнїю ме́чь мои, и̂ прїи́метъ сѹ́дъ рука моѧ̀. и̂ въздаю́ мсти́ сѹ́щымъ врагомъ, и̂ ненави́дѧщи҃мъ ѧ̀ въздаю́· оу҃пою̀ стрѣ́лы моа̀ ѡ҃ кро́ви, и̂ ме́чь мо́и снѣ́сть мѧ́са. ѡ҃ кро́ве ꙗ́звеныхъ и̂ плѣне́нїа, ѡ҃ гла҃ кнѧзь [ꙗзы́ческихъ][24]· възвеселѝтесѧ нб҃са кѹпно́ с нѧ҃, и̂ да покло́нѧтсѧ є́мѹ вс҃и [а҃гг҃ли][25] бж҃їи· възвеселѝтесѧ ꙗзы́цы съ лю҃ми є́го, и̂ да оу҃крѣпя́тсѧ є́мѹ вс҃и [сы́новѣ][26] бж҃їи· *ꙗ́ко кро́вь сы́нъ своі́хъ мщ҃а́етъ, и̂ ѡ҃мсти́тъ и̂ воздаю́тъ мсти́ сѹ́щымъ врагомъ, и̂ ненави́дѧщи҃мъ [є́го][27] въздаю́тъ. и̂ о҆чи́ститъ гь҃ зе́млю людїи своі́хъ· и̂ въписа̀ моѷ̑сїи пѣ́снь сїю́ въ то́й дн҃ь, и̂ наоу҆чѝ є́ю сы́ны і҆и́лѧ. и̂ въни́де моѷ̑сїи [ісъ лю́дѣ҃][28]. и̂ гла҃ вс҃ѣ словеса̀ зако́на сего̀ въ оу҃ши лю́демъ, са҃ і҆ и́сѹсъ навѷ̑нъ· и̂ сконча̀ моѷ̑сїи гла҃ [словеса̀ сїи][29] вс҃ему҃ і҆и҃лю· и̂ рече и҃ ни́мъ възнемли́те ср҃цемъ [ва́шимъ][30] вс҃ѣ словеса̀ сїи. ꙗ́же а҃зъ и̂звѣщю́ ва҃ дн҃е· ꙗ́же да заповѣ́сте сы́номъ свои҃. снабдѣти и̂ творити вс҃ѣ словеса̀ зако́на сего̀· ꙗ́ко нѣ́сть сло́во [є́е сѹ́е][31] ва҃ (но)[32] (-)[33] жи́знь ваша, и̂ сего ра́ди сло́ва долгы дн҃и бѹ́дете на землѝ. на нюже вы минѹ́ете і҆о́рда́нъ та́мо причастити [ю̀][34]. *и̂ рече гь҃ ісъ моѷ̑сїю̀ въ дн҃ь сїи гла҃. възы́ди на горѹ̀ ава́рїм҃ [-][35]. гора [навара́їѹ̀][36] ꙗ́же є́сть въ землѝ моа́вли пра́мо є҆рїхѹ́. и̂ виждь зе́млю ханаа́ню, ю̀же а́зъ да́ю сы́номъ і҆и҃левымъ въ о҆дръжа́нїе· и̂ сконча́ися (тамо на горѣ̀ на нюже възхо́диши), и̂ приложи́ся ісъ людемъ свои҃мъ. *ꙗ́ко оу҃мре а҆а́ро́нъ бра́тъ тво́и на [горѣ̀ о҆́рѣ][38], и̂ приложи́ся къ людемъ свои҃мъ· *поне́же не покори́стесѧ сло́вѹ моє́мѹ въ сы́нѣхъ і҆и҃левѣхъ оу҃ водꙑ̀ сѹпротивныа кади́съ, въ пѹстыни́ сы́ни. (и̂) понеже не о҆́стисте менѐ въ сы́нѣхъ і҆и҃левыхъ· ꙗ́ко съпрама́ во́зриши зе́млю. (но)[39] тамо не въни́деши, (є҆ѧ́же даю̀ сы́номъ і҆и҃левымъ)·

Глава 33

сир. 3
1 Це* ж благословення, яким Мойсей, божий чоловік, поблагословив ізраїльських синів перед своєю смертю. **2** І сказав: Господь прийшов з Сіона, і з'явився нам з Їїру, і поспішив з гори Фаран, і прийшов з десятками тисяч святих по його правиці – огонь закону для них. **3** І Він пощадив свій народ, і в
муд. 3
його руках *всі святі і ті, що пристали

Гла҃, ѧ҃г·

[є* же][1] бл҃вени́емъ и̂же бл҃ви моѷ̑сїи ч҃ла́ъ бж҃їи сы́ны і҆и҃левы прежде сконча́нїа своє́го· и̂ рече, гь҃ ѡ҃ сїо́на прїи́де, и̂ ꙗви́ся ѡ҃. [їи́ра][2] намъ и̂ приспѣ ѡ҃ горы̀ фара́на (и̂ прїи́де) со т҃ма́ми (с҃тыхъ)[3] о҆дес҃ную є́го (о҆́гнь зако́ну и̂мъ)[4]. и̂ пощадѣ лю҃ди своа, и̂ *вс҃и с҃тїи въ рѹка́ [є́го][5] (сѹ́ть),

(и̂ приставшїи ногамъ е̂го прїа́ша ѡ̑ словесъ е̂го)[6]· Законъ, и̂же заповѣ́да намъ моу̑сїи. [и̂][7] причастїе со́нма і̂а́ковлѧ· И̂ бу́детъ правѣ́наго цр̑ь вънегда̀ собирахусѧ кнѧзи лю́стїи вънупе (и̂) племена (сѣ́овъ) і̂и̑левыхъ· да живетъ̀ ру-ви́мъ, да не оу́мретъ, (и̂ бу́детъ въ мало число̀). и [симео́нъ][8] да бу́детъ мно́гъ число̑· (ѳ̑)[9] е̂е і̂ю́дѣ. [и̂ рече][10] послу́шай г̑и гла́са і̂ю-дина и̂ въ люди е̂го вънведи́. (рукѝ)[11] е̂го (о́-би́лна)[12] е̂му, и̂ помо́щникъ на враги е̂го да бу́дешѝ· И̂ левѵ̑и речѐ, дадите левѵ̑и страшли́-выѧ е̂го, і̂ и̂стинну е̂го мужу̀ пр̑бну, е̂гоже и̂скусн во и̂скушенїи (и̂) о́блъгаше и̑̀ оу̑ водꙑ̀ супротивныа· Глаи̑ ѡ̑ц̑у [своему̀][13] и̂ мт̑ри [своего̀][14], не ви́дѣхъ тебѣ̀. и̂ братїѧ своѧ̀ не позна̀. и̂ сѣ́овъ своихъ не оу̑видѣ. снабдѣ̀ словеса̀ твоѧ̀ и̂ завѣ̀ твои̑ снабдѣ̀· Повѣ́дятъ о́-правле́нїа твоѧ̀ і̂а́кову̀ и̂ зако́нъ твои̑ і̂и̑лю. вънложа́тъ димїа́мъ въ гнѣ́вѣ твое̂мъ (прино́съ)[15] на о́лтарь твои̑· Бл̑ви г̑и крѣ́пость е̂го, и̂ дѣ́ла рукꙋ̀ е̂го прїими. побїи чресла̀ вѣ̀ста-вшн̑ (на́нь) вра́гъ е̂го, и̂ ненави́дящн̑ е̂го, да не въскр̑нутъ· И̂ веньѧми́ну р̑е̂ вънлюбленныи г̑мъ [оу̑повалѧ̀ всели̑ся][16] (в немъ) и̂ б̑ъ о́кри́литъ е̂го, вс̑ѧ дн̑и. и̂ посредѣ ра́менъ е̂го почі̑е̂· І̂ о́сифови р̑е̂ съ бл̑ве́нїемъ г̑нимъ земл-ѧ̀ е̂го, ѡ̑ (высоты̀ нб̑ныѧ)[17] росы̀, и̂ ѡ̑ бе̑зн̑ъ и̂сто́чники ни́зу· И̂ въ врема жи́тта со́лнечны̑ъ преме́нѣнїи, и̂ ѡ̑ сне́мъ мѣ́сѧчныхъ· И̂ ѡ̑ ве́р-ха горъ нача́ло. и̂ ѡ̑ ве́рха холмовъ ве̑на́о́ньс-кихъ· И̂ по времени землѧ̀ съверше́нїа· и̂ прїа́-
в мо̀ г̑ тенъ *нави́вшемусѧ въ кѵпи́нѣ. да прїи-дѵтъ на главу̀ о́сифу. и̂ на ве́рхъ, (да про-сла́вн̑ѧ)[18] въ бра́тїи [е̂го][19]· (ѡ̑ко) перворо̑нагo телцѧ̀ доброта̀ е̂го. [и̂][20] (ѡ̑ко) (рогъ)[21] и̂норо́га ро́зи е̂го. мѣ́ми (страны̀)[22] прободе́тъ вѣкѵпѣ до кра́ѧ землѧ̀. сїѧ тмы̑ е̂фр̑емовы. и̂ сїѧ тысѵщи манасси́ина· И̂ заоу̑ло́ну р̑е̂. вѣзвесели́ся заоу̑ло́нъ въ и̂схо́дѣ твое̂мъ. (-)[23] [и̂саха́р][24] въ домѣ́хъ е̂го· [Страны̀][25] (на горѵ̀)[26], и̂ [при-зовѵтъ][27] (-)[28], и̂ [положа̑][29] [т̑ѵ][30] тре́бѵ пра́вд-ѣ. [и̂][31] бога́ство морско́е [вѣздоа́т̑][32]. и̂ (прї-имѵтъ) сѣкро́вища (сѣкровѣ́нныѧ въ песцѣ)[33]. И̂ га́дѵ р̑е̂ бл̑ве́нъ разшира́ѧсѧ г̑а̂. ѡ̑ко ле́въ почѝ сѣкрѵши́вын мы́шцу̀ [-][34] кн̑зѧ· И̂ оу̑ви́дѣ нача́ткы своѧ̀ ѡ̑ко та́мо раздѣли́ся землѧ̀, кн̑зи сѣбра́нн̑ъ вѣкѵпѣ (въ нача́ло змлѝ)[35] лю̑с-кїѧ. пра́вдѵ (сѣтвори́тъ г̑ѵ)[36], и̂ сѵ́дъ свои̑ съ і̂и̑лемъ· И̂ да́нѵ р̑е̂ да́нъ лви́чищ̑ [-][37] ско́-читъ ѡ̑ васа́на· И̂ недали́мѵ р̑е̂. недали́мъ на-сыще́нїе прїа́тно. и̂ насы́титсѧ бл̑ве́нїа ѡ̑ г̑а. мо́ре и̂ ю́гъ наслѣ́дитъ· И̂ а̂си́рѵ р̑е̂, бл̑ве́нъ

до його ніг, прийняли його слова, **4** – закон, який заповів нам Мойсей, і насліддя збору Якова. **5** І буде царем праведного, коли разом збиралися князі народу і племена ізраїльських синів. **6** Хай живе Рувим, хай не помре, і буде малий числом. І Симеон хай буде великий числом. **7** А це Юді, і сказав: Вислухай, Господи, голос Юди, і введи його до народу, йому щедра його рука, і будь помічником проти його ворогів. **8** І левієві сказав: Дайте левієві перестрашених його і його правду праведному чоловікові, якого випробував у пробі, і на нього наговорили при воді спротиву. **9** Він, що каже своєму батькові і своїй матері: Я тебе не бачив, і не пізнав своїх братів, і не побачив своїх синів. Він зберіг твої слова, і дотримав твій завіт. **10** Скажуть твої оправдання Якову і твій закон Ізраїлеві. Покладуть ладан в твоєму гніві – принос на твій жертовник. **11** Поблагослови, Господи, його силу і прийми діла його рук. Розбий крижі тих, що повстали проти нього, його ворогів, і тих, що його ненавидять; хай не воскреснуть. **12** І Веніяминові сказав: Улюблений Господом, впевнено в ньому поселився, і Бог отінюватиме його всі дні, і спочине між його раменами. **13** І Йосифові сказав: Його земля з господнім благословенням: від висоти небесної роси і від джерела безодні вдолі. **14** І в пору жита: за перемінами сонця і за зміною місяців, **15** і початок – з вершка гір і з вершка аенаонських шпилів. **16** І в пору повнота землі, і сприйнятний *тому, хто з'явився в кущі, – хай прийдуть на голову Йосифа і на верх; хай він прославиться між його братами. **17** Бо його краса – первородного теляти, і його роги, як ріг іншорога. Тими проколе народи разом – до краю землі. Це десятки тисяч Ефраїма, і це тисячі Манасії. **18** І Завулонові сказав: Радій, Завулоне, у твоєму виході, Ісахаре – в його домах. **19** Країни на горах – і покличуть і принесуть тут жертву справедливості; і доїтимуть морське багатство, і одержать скарби, сховані в піску. **20** І Ґадові сказав: Благословенний Ґад, що поширюється. Він – наче спочив лев, що розбив рамено князя. **21** І він побачив свої первоплоди, що там: розділилася земля князів, зібраних разом на початку землі народів. Справедливість вчинить Господеві і суд свій з Ізраїлем. **22** І Данові сказав: Дан – левеня, він скочить з Васана. **23** І Нефталімові сказав: Нефталім – мила ситість; і насититься благословенням від Господа, унаслідує море і південь. **24** І Асирові сказав: Благословенний Асир від дітей і буде милий

мой2. 3

своїм братам. Замочить ногу свою в олії. **25** Залізо і мідь – буде його обува, і сила твоя, як твій день. **26** Бо немає такого улюбленого, як Бог, що йде на небо, – поміч тобі, і пре-
гарний на тверді. **27** І тебе покриє Боже начало і під силою завжди-
сущне рамено віджене ворогів від
єре. 23 і 33 твого лиця, кажучи: Вигублю. **28** *І поселиться Ізраїль впевнено сам на землі Якова з вином і пшеницею, і небо йому покрите хмарами для роси. **29** Блаженний є ти Ізраїле. Хто подібний до вас – народ спасенний Господом. Щит – твоя поміч і зброя – твоя хвала. І улещуватимуть тобі вороги твої – ти ж наступиш на їхню шию.

ѡ̑ чадъ а҆сиро҃въ. и҆ бꙋ́детъ прїа́тенъ бра́тїи своє́й. о҆мо́читъ въ є҆леи́ но́гꙋ свою҆· желѣ́зо и҆ мѣ́дь сапо́гъ є҆го бꙋ́детъ. и҆ а҆́ки дн҃ь твои кр҃пость твоа҆· нѣ́сть (бо) на҆́ко бъ҃ люб҃е́наго. въсходя́и на не҃бо помощь тебѣ. и҆ великолѣпыи въ твердилѣ· и҆ [покры́е]38 [тма҆]39 бж҃ї́е начало. и҆ по҆ кр҃пости҃ю мышца пр҃носꙋщыа҆, (-)40 ѡ̑же́е ѡ̑ лица҆ твое́го [враги҆]41. гла҆ погꙋблю· *и҆ все-
литсѧ і҆и҃ль оу҃пова҆ е҆ди́нъ на землѝ і҆а҆ковли. ви-
но́мъ и҆ пшени́цею. и҆ не҃бо е҆мꙋ о҆бла́чно росо́ю· ѣ҆лже́нъ (е҆си)42 і҆и҃лю. кт҃о подо́бенъ (ва́мъ)43. лю-
дїе сп҃нїи ѡ̑ гд҃а. щи́тъ по́мощъ твоа҆. и҆ (о҆рꙋ-
жїе)44 хвала твоа҆, и҆ сѣ́лжютъ тебѣ врази твои҃. (-)45 ты́ (же) на выю҆ и҃ наступиши·

Глава 34

1 І вийшов Мойсей з Аровота Моавського на Моавську гору, на вершок Фасґи, яка є напроти Єри-
мак2. 2 хону; *і Господь показав йому всю Ґалаадську землю до Дана; **2** і всю землю Нефталіма, і Ефраїма, і Манасії; і всю землю Юди – до останнього моря; **3** і пустиню, і довколішні місцевості, і Єрихон, місто пальм, до Сиґора. **4** І сказав Гос-
мой1. 12 13 і 18 і 26 подь до Мойсея: *Це земля, якою Я поклявся Авраамові, Ісаакові, Якову, кажучи: Дам її вашому племені. І Я показав її твоїм очам, але туди не ввійдеш. **5** І помер там Мойсей, раб господній, в моавській землі, за словом господнім. **6** І поховали його в моавській землі, близько дому Фоґора; і ніхто не взнав його гробу – аж до сьогодні. **7** Мойсей же був 100 і 20-літнім, коли помер; і не потемніли його очі ані не зотліли його повіки. **8** І сини ізраїльські оплакували Мойсея в Равоті Моавському, при Йордані, коло Єрихону, 30 днів; і скінчилися дні плачу, жалоби за Мойсеєм. **9** Та Ісус, син Навина, наповнився духом мудрості, бо поклав був Мойсей на нього свої руки. І послухались його ізраїльські сини, і зробили так, як заповів Господь Мойсеєві. **10** І після цього не повстав в Ізраїлі такий пророк, як Мойсей; якого пізнав Господь лицем в лице **11** з усіма знаками і чудами, з якими послав його Господь, чинити їх в усій єгипетській землі фараонові і його слугам, і його землі; **12** великі чуда сильною рукою і високою правицею, що вчинив Мойсей перед всім Ізраїлем.

Кінець п’ятої книги Мойсеєвої.
І має в собі 34 глави.

гл҃а, а҃д·

взы́де мѡ́ѵсїи ѡ̑ а҆ровода моа́ва. на гору́ [моа́ву]1, на ве́рхъ (дазга)2, е҆́же е҆́сть пра҃мо і҆ери́хꙋ. *и҆ показа҆ е҆мꙋ гь҃ всю зе́м- б̑ мн̑ б̑
лю галаа́дскꙋ до да́на· и҆ всю зе́млю (нед-
ли́млю)3 и҆ (-)4 е҆фре́мовꙋ, и҆ манасїи́нꙋ. и҆ всю́ землю і҆ю́динꙋ до мо́ра послѣ́днаго· и҆ пꙋстыню́ и҆ о҆́кр҃тная села҆· і҆е́рихона гра́да финн҃чьскаго, до
сиго́ра· и҆ р҃е́ гь҃ къ мѡ́ѵсїю. *сїа҆ земла҆ е҆ю́же
кла́сѧ, а҆враа́мꙋ, [-]5 і҆саа́кꙋ, (-)6 і҆а҆ковꙋ гл҃а. пле-
мени ва́шемꙋ да́мъ ю҃. [и҆]7 показа́ (ю҃) о҆чи́ма твои́ма, [но та́мо]8 не внидеши· и҆ сконча́сѧ тꙋ мѡ́ѵсїи рабъ гн҃ь въ землѝ моа́ви сло́во҃ гн҃и· и҆ погребо́ша е҆го [-]9 въ землѝ моа́ви, бли́зъ до́мꙋ
дого́рова. и҆ не свѣ́де и҃никтоже погребенїа е҆го, да-
же (и҆) до дн҃е· мѡ́ѵсїю же бѣ҃, р҃, и҆ к҃, лѣ́тъ, въне́гда сконча́сѧ. [и҆]10 не о҆темнѣ́стъ о҆́чи е҆мꙋ и҃ни и҃стлѣ́ста [вѣ́жди е҆го]11· и҆ плака́шесѧ сн҃ове і҃и҃леви мѡ́ѵсїа въ [равожде]12 моа́ви оу҃ і҆о́рда́на близъ е҆рихона. л҃, дн҃їи. и҆ сконча́шасѧ дн҃їе пла́ча
желѣ́нїа҆ мѡ́ѵсїина· і҆ и҃сꙋсъ сн҃ъ навѵ́инъ напо́л-
нисѧ дх҃а смыслена. възложи бо мѡ́ѵсїи рꙋцѣ свои҃ на́нь. и҆ послꙋшаша е҆го сн҃ове і҃и҃леви, и҆ сътвори́ша а҆́коже заповѣ́да гь҃ мѡ́ѵсїю· и҆ не въста́ по семъ прр҃ъ въ і҃и҃ли а҆́коже мѡ́ѵсїи. е҆гоже позна҆ гь҃ лицемъ къ лицꙋ· въ всѣ́хъ знаме-
нїихъ и҆ чюдесѣ́хъ, и҃же посла҆ е҆го гь҃ сътвори́ти а҆̀ [всеи́]13 землѝ е҆гѵ́пе҃стеи. фараѡ́нꙋ и҆ слꙋга́̀ е҆го. и҆ [-]14 земли е҆го [-]15 чюдеса҆ вели́ка. рꙋкою кр҃п-
скою [и҆ мы́шцею высо́кою]16, е҆́же сътвори҆ мѡ́ѵсїи пр҃е҆̀ всѣ́мъ і҃и҃лемъ·

Конецъ пѧтыѧ̑ кни́гамъ мѡ́ѵсїовыѧ̑.
и҆ маю́тъ в҃ себѣ гл҃а, а҃д·

КНИ҃Г҃А ІС҃У҃СА СН҃А НАВИНА Г҃Л҃А·А҃

КНИГА ІСУСА, СИНА НАВИНА

Глава 1

Ѥ мѡ ѧі нн҃ ѧ҃і

Ѥ҆бы́сть по сконча́нїи мѡ҆сі́ѡ́вѣ (раба̀ г҃на̀. и҃) речѐ г҃ь і҆сусу̀ сы́ну навѵ́инѹ рабѹ̀ мѡ҆сі́ѡ́ву г҃л҃а· ѿмѡ҆сі́и ра́б҃ мо́й сконча́сѧ. нн҃ѣ ѹ҆́бо въста́вь преидѝ і҆о́рда́нъ ты́ и҆ вс҃и лю́дїе сі́и въ зе́млю ю҆́же даю̀ (ва҃)[2]· *все мѣ́сто по немѹ́же пре́идете сто́пою но́гъ ва́шихъ ва́мъ да҃ ю҆̀ ꙗ҆́коже мѡ҆сі́ю· (ѿ҃ сеѧ̀ пѹсты́ня)[3] и҃ супроти́вь дубра́въ, даже до рекѝ вели́кїѧ (-)[4] е҆фра́та, и҃ до́ мора̀ послѣ́днѧго. (и҆́же) ѿ҃ за́пада сл҃н҃ца да бѹ́дѹ предѣ́лы ва́ши· Не супроти́вится̀ (вамъ) чл҃къ пре҆́ ва́ми, въ вс҃ѧ дн҃и живота̀ (ва́шего)[5]. *і҆ ꙗ҆́коже бѣхъ съ мѡ҆сі́ѡ́мо, та́кожде бѹ́дѹ и҃ с тобо́ю (-)[6] не о҆ста́влю тебѐ и҃ не пре́зрю тѧ̀· О҆́крепи́ (же) сѧ и҃ бѹ́ди си́ленъ ты̀ во҆ раздѣли́ши людемъ сі҃и зе́млю, е҆ю́же сѧ кла́хъ ѿ҃ц҃емъ [и҆́хъ][7] да́ти (ю҆̀) и҃̀· Толи́ко о҆́крѣпи́сѧ и҃ възмѹ́жа́и (ѕѣ́ло), снабдева́ти и҃ твори́ти, ꙗ҆́коже (тебѣ̀ заповѣ́да)[8] мѡ҆сі́и ра́бъ мо́и. и҃ не съврати́сѧ ѿ҃ ни́хъ (ни) на́ десно̀ и҆́ли на́ лѣ́во, да смы́слиши въ все́мъ о҆̀ ни́хже а҆́ще дѣ́еши· *и҃ да не (ѿ҃ступлѧтъ кни́ги)[9] зако́на сего̀ ѿ҃ ѹ҆́стъ твои́хъ, (но҃)[10] да поо҆́чѧ́ешисѧ в (ни́хъ)[11] дн҃ь и҃ нощь҃. да смы́слиши сътвори́ти вс҃е пи́саное. тогда̀ о҆́годи́ть ти сѧ и҃ о҆́годи́ши пѹтѝ своа и҃ тогда̀ смы́слиши, е҆́ [заповѣ́даю][12] тебѣ̀· О҆́крѣпи́сѧ и҃ возмѹ́жа́и не ѹ҆́жаса́сѧ и҆́ли возбо́исѧ. ꙗ҆́ко с тобо́ю (а҆́зъ) г҃ь бг҃ъ тво́и, ꙗ҆́мо́же а҆́ще по́идеши· и҃ заповѣ́да і҆сусъ кни́гочїѧмъ лю҆́дскымъ҃ г҃л҃а. вни́дѣте посредѣ̀ по́лчища лю҆́дска, и҃ заповѣ́дите лю́дє҃ гл҃ющe. ѹ҆гото́ва́йте бра́шна, ꙗ҆́ко е҆щѐ тр҃и дн҃и [-][13] (-)[14] да мине́те і҆о́рда́нъ сі҃и. (и҃) вше҆́ше (прїимѣ́те)[15] зе́млю, и҆́же г҃ь бг҃ъ ѿ҃ц҃ъ ва́шихъ (да́стъ)[16] ва́мъ (ю҆̀ въ прича́стїе)· (-)[17] Рѹви́мѹ (же) и҃ га́ду, и҃ полѹ̀ племе́ни (манасі́и́нѹ)[18]. рє҆́ і҆сусъ (г҃л҃а) помани́те сло́во [-][19], е҆́же заповѣ́да ва҃ мо́сі́и ра́бъ г҃нь, г҃л҃а. *г҃ь бг҃ъ ваш҃ поко́и ва҃, и҃ да́стъ ва҃ зе́млю сі́ю· Же́ны ваша и҃ дѣ́ти ваша, и҃ ско́ти ваши да живѹ́тъ въ землѝ ю҆́же да́стъ вамъ (мѡ҆сі́и ѹ҆̀ і҆о́рда́на). вы҃ да пре́идете въо҆́ружѐни пре҆́ бра́тїею ва́шею всѧ́къ кр҃пкъ и҃ побо́рете по ни́хъ· до́ндеже поко́итъ г҃ь бг҃ъ ва́шъ бра́тїю зе́млю ю҆́же г҃ь бг҃ъ [ва́шъ][21] да́стъ и҃мъ. и҃ ва́-

Ѥ҆҃о ѧ҃ Д мѡ҆ ѧ҃в

Глава 1

1 І сталося, що по смерті Мойсея, господнього раба, й сказав Господь Ісусові, синові Навина, рабові Мойсея, кажучи: **2** Мойсей, перейди Йордан ти і ввесь цей народ, до землі, яку Я вам даю. **3** *Кожне місце, на яке перейдете стопою ваших ніг, вам його дам, так як Я сказав Мойсеєві: **4** від цієї пустині і напроти долин аж до великої ріки Евфрат, і до останнього моря, що від заходу сонця; хай вони будуть вашими границями. **5** Вам не протиставлятиметься людина перед вами в усі дні вашого життя, *і так як Я був з Мойсеєм, так буду Я і з тобою: не покину тебе, і не нехтуватиму тобою. **6** Скріпися ж, і будь сильний, бо ти поділиш цьому народові землю, якою клявся Я їхнім батькам, дати їм її. **7** Тільки скріпися і будь дуже мужнім, щоб зберігати і чинити так, як тобі заповів Мойсей, мій раб; і не звернеш від них ані направо, ані наліво, щоб ти був розумний в усьому, що лише чиниш. **8** *І хай не відійдуть книги цього закону від твоїх уст, але повчайся в них день і ніч, щоб ти розумів чинити все написане. Тоді добре тобі поведеться, і добрими вчиниш свої дороги, і тоді будеш розумним. **9** Ось Я тобі заповідаю. Скріпися і будь мужнім, не жахайся ані не бійся, бо з тобою Я, Господь Бог твій, куди лиш підеш. **10** І заповів Ісус писарям народу, кажучи: **11** Ввійдіть посеред людського табору і заповічте народові, кажучи: Приготовте їжу, бо ще три дні, поки перейдете цей Йордан; і входячи, одержите землю, яку Господь Бог ваших батьків дасть, її, вам в насліддя. **12** Рувимові ж і Ґадові, і половині племені Манасії сказав Ісус, мовлячи: **13** Пригадайте слово, яке вам заповів Мойсей, господній раб, кажучи: *Господь Бог ваш дав вам спочинок і дав вам цю землю. **14** Ваші жінки, і ваші діти, і ваша скотина хай живуть в землі, яку вам дав Мойсей при Йордані. Ви перейдіть озброєні, кожний сильний перед вашими братами; і вою-

пс. 1

мой5. 11

св. 13

мой4. 32

ватимете за них – **15** аж доки Господь Бог ваш *не* дасть спочити вашим братам, так як і вам; хай і ці одержать землю, яку Господь Бог ваш їм дає. І тоді відійдете – кожний до свого насліддя, яке вам дав Мойсей на другому боці Йордану, на сході сонця. **16** І відповівши, сказали Ісусові: Все, що ти нам заповів, зробимо, підемо до кожного місця, куди нас пошлеш. **17** За всім, як ми слухалися Мойсея, і тебе слухатимемось, тільки хай з тобою буде Господь Бог наш, так як був з Мойсеєм. **18** Людина ж, яка тобі не підкориться ані не слухатиметься твоїх слів, так як ти їм наказав, хай помре, – тільки скріпися і будь мужнім.

Глава 2

1 І послав Ісус, син Навина, з Сатина двох юнаків потайки розвідати, кажучи: Підіть, огляньте землю Єрихон. І пішовши, два юнаки прийшли до Єрихону, *і ввійшли до хати жінки-розпусниці, якій ім'я Раав, і замешкали там. **2** І сповістили єрихонському цареві, кажучи: Ось сюди в цю ніч ввійшли два мужі, з ізраїльських синів, дослідити землю. **3** І єрихонський цар послав до Раави, кажучи: Виведи двох мужів, що ввійшли вночі до твоєї хати; бо прийшли дослідити землю. **4** *Жінка ж, взявши мужів, заховала їх, і сказала їм, кажучи: Прийшли до мене два мужі, але не знаю звідки були. **5** І коли в сутінки замикали браму, два мужі вийшли, і не знаю куди пішли. Женіться скоро вслід за ними, і наздоженете їх. **6** Вона ж вивела їх на горище, і заховала їх в льняне клоччя, що було зібране в неї. **7** Мужі ж гналися вслід за ними дорогою до переходів Йордану, а браму замкнули. І сталося, як вийшли ті, що гналися вслід за ними, **8** а вони ще не поклалися спати, вона ж вийшла до них на горище, **9** і сказала до них: Знаю, що Господь видав вам цю землю, бо ваш страх напав на нас, і до цього ті, що живуть на всій землі, наповнилися страхом від вашого лиця. **10** Бо ми почули, що Господь Бог висушив Червоне море перед вашим лицем, коли ви виходили з Єгипту; *і те, що ви зробили двом амморейським царям, які були на другому боці Йордану, – Сіону і Йогу, яких ви вигубили, їх. **11** І ми це почули, і жахнулися у своїм серці, і немає більше душі ані в одному з нас від вашого лиця, бо Господь Бог ваш – Бог на небі високо і на землі, вдолі. **12** І тепер покляніться мені Господом Богом вашим, тому що я чиню милосердя вам; вчинете і ви милосердя в

єв. 11
як. 2
ниж. 6
мой4. 21

шу, ꙗ҆́коже и҆ ва́съ (-)[20] да прїи́мутъ и҆ сїи́ (тогда́) (ѡ҆йдѣ́)[22] ко́ждо въ причасти́е свое҆ и҆же да́стъ ва́мъ мо҆ѷсе́и, о҆бо́ну страну҆ і҆о҆рда́на, ѡ҆ восто́ка сл҃нцу҆. и҆ ѡ҆вѣща́вше і҆су҆су҆ рѣ́ша все҆ е҆ли́ко заповѣ́да на҆́ да сътвори́т҃ (-)[23] въ вс҆е҆ мѣ́сто. а҆́може пу҆сти́ши насъ и҆́демъ. По всему҆ е҆ли́ко послу҆́шахомъ мо҆ѷсе́а, (и҆) (тебе҆ послу҆́шаемъ)[24]. толи́ко да бу҆́детъ г҃ь б҃ъ на́шъ с тобо́ю, ꙗ҆́коже бы́сть съ мо҆ѷсе́емъ҆. ѥ҆́лкъ же и҆же не покори́тсѧ тебѣ́ (и҆и)[25] послу҆́шаетъ слове҆́ твои́, ꙗ҆́коже [заповѣ́да (и҆мъ)[26]][27]. да у҆́мретъ толи́ко у҆́кръпи́сѧ и҆ възмужа́и҆.

Гла, в҃.

посла҆ і҆сусъ сы́нъ навѷ́нъ ѡ҆ (сатти́на)[1] дв҃ѣ ю҆́ноши съгла́дати (въта́и҆) г҃ла, възы́дѣте (-)[2] съгла́да́йте зе́млю (-)[3] і҆ерихо́нъ. и҆ ше҆́ша [два ю҆́ноши прїидо́ста][4] въ і҆ерихо́нъ. *и҆ внидо́ша в до҆́ (бл҃ѷница жены҆)[5], е҆́йже и҆́ма раа́вь, и҆ о҆бита́ста ту҆́. и҆ повѣ́даша ц҃рю і҆ерихо́скому г҃люще. [се҆ мужа внидо́ста сѣ́мо][6] (в сїю но́щь) ѡ҆ сы́новъ і҆и҆́левъ съгла́да́ти земла҆̀. и҆ посла҆̀ ц҃рь і҆ерихо́ньскъ (-)[7] къ раа́вѣи г҃ла, и҆зведи́ мужа въше҆́ша в до҆́ твои́ но́щїю, съгла́да́ти бо҆ земла҆̀ прїидо́ста. (-)[8] *Поимши (же) жена҆̀ мужи́ съкры҆̀ а҆̀, и҆ ре́че и҆̃ г҃люще. прїидо́ста къ мнѣ́ мужа (но҆ не вѣ́мъ ѡ҆ку҆ду бы́ша. и҆) ꙗ҆́коже враа́та затворя́ху҆ в сумра́ки, (-)[9] мужа и҆зыидо́ста (и҆) не вѣ́дѣ ка́мо и҆до́ста. женѣ́те (ско́ро) въ сл҃ѣ и҆хъ (и҆)[10] постиго́нете а҆̀. Си́ же възведе҆̀ а҆̀ на хра҆́ и҆ съкры҆̀ а҆̀ въ па́здере и҆лна́нѣ и҆же бе҆́ше съвоку҆́плено о҆у҆ нея҆̀ (-)[11]. (-)[12] Мужи (же) гна́ша въ сл҃ѣ и҆̃ пу҆тѣ҆́ къ і҆о҆рда́ну҆ прихо́домъ, (-)[13] враа́та (же) затвори́ша. и҆ бысть ꙗ҆́ко и҆зыидо́ша женую҆щїи въ сл҃ѣ и҆хъ, (-)[14] си́а же пре́во лежа́нїа и҆́ма. [о҆на́ же][15] (въше҆́ши)[16] [к ни́ма на҆ хра́мъ][17], и҆ ре҆̃ к ни́ма. вѣ́дѣ ꙗ҆́ко преда́лъ е҆́сть (г҃ь зе́млю (сїю) ва́мъ)[18]. напа́лъ бо҆ е҆́сть стра҆̃ ва́шъ на҆́ ны (и҆ ксемѹ҆ о҆у҆жасо́шасѧ о҆бита́ющїи все́и земли҆̀ ѡ҆ лица҆̀ ва́шего). Слы́шахомъ бо҆ ꙗ҆́ко посу҆ши҆̀ г҃ь б҃ъ [мо́ре че҆́рмно́е][19] пре҆̃ лице́мъ ва́шимъ, е҆гда и҆схожда́сте и҆зъ е҆гу҆́пта, *и҆ е҆ли́ко (сътвори́сте)[20] дв҃ѣма ц҃рема (а҆́мморре́йскима)[21], ꙗ҆́же бѣ́ста о҆бо́ну страну҆ і҆о҆рда́на сїо́ну, і҆ (йогу)[22]. ꙗ҆́же потребиста и҆хъ. и҆ (слы́шахомъ е҆е҆ и҆)[23] о҆у҆жасну҆́хомсѧ въ ср҆цы свое҆̃, и҆ нѣ́сть кто́му҆ дш҃и и҆́и въ е҆ди́номъ на́съ ѡ҆ лица҆̀ ва́шего. ꙗ҆́ко г҃ь б҃ъ ва́шъ, б҃ъ на́ нб҃си горѣ и҆ на земли҆̀ до́лѣ. и҆ нн҃ѣ кленѣ́ста

ѥврео҆̃ и҆́ и҆ꙗ́ко в҃

нн҃ѣ в҃

д҃ мо҆ и҆ка

ми сѧ гⷭ҃ь бⷭ҃ь (ва́шимъ), ꙗ҆ко а҆зъ творю́ (мл҃ть ва́ма)[24]. (-)[25] [да сътвори́те][26] и҆ вы мл҃ть в домꙋ ѡ҆ц҃а мое́го, и҆ (дадѣте ми́ зна́менїе и҆сти́нно· ꙗ҆ко) живи́те до҃ ѡ҆ц҃а мое́го и҆ мт҃ре мое́ѧ, (-)[27] бра́тїю мою [и҆ се́стры][28] мо҃ѧ и҆ всѣ є҆ли́ко е҆сть в (на҃)[29]. и҆ ѡ҆и́мете дш҃ꙋ на́шꙋ ѡ҆ смр҃ти· И҆ рекоста е́й мꙋжа дш҃и на́ю въ ва҃ мѣсто на смр҃ть (дади́мъ а҆ще нѣ҆ не о҆бꙑ́ва́ши на҃)· и҆ (бꙋдетъ)[30] ꙗ҆ко преда́сть (на́мъ гⷣь)[31] гра҃ (се́й) (сътвори́ с тобо́ю)[32] мл҃ть і҆ и҆стинꙋ· И҆ свѣси а҃ о҆кно́мъ и҆ ре́че и҆́ма ([ѡ҆идѣта])[33] въ го́рꙋ)[34] да не сра́мꙋтъ ва́ю и҆́щꙋщїи. и҆ скры́ита́ѧ та́мо три дни до́ндеже о҆бра́тѧтсѧ (въ сл҃ѣ ва́ю гна́вшїи)[35], (-)[36] пото҃ (же) да и҆́дете на пꙋть сво́и· И҆ рекоста [ік неи мꙋжи][37] чи́ста є҆сть кла́твы (сеѧ҆ твое́ѧ)[38] (є҆ю́же заклаѧ҆ на҃)· Се҆ мы (є҆гда҆ вни́де҃)[39] въ (гра҃ се́й)[40], и҆ да поста́виши зна́менїе вервь червленꙋ (-)[41], (и҆) о҆бважеши оу҆ о҆кна҆, и҆мже и҆спꙋсти҆ ны посредѣ, ѡ҆ц҃а же твое́го и҆ мт҃рь твою́, и҆ бра́тїю твою́ и҆ весь до́мъ ѡ҆ц҃а твое́го да съвокꙋпиши къ себѣ в до҃ свои́· И҆ бꙋдетъ вс҃ѧкъ и҆́же а҆ще и҆зы́детъ и҆з двє́рїи до́мꙋ твое́го во́нъ, (са́мъ себѣ грѣшенъ)[42] бꙋдетъ, а҆ мы чи́сти (бꙋдемъ) кла́твы (сеѧ҆ твое́ѧ)[43]. и҆ є҆ли́цы а҆ще (с тобо́ю бꙋдꙋтъ)[44] в домꙋ твое́мъ, мы (бꙋдемъ грѣшни)[45] (а҆ще рꙋцѣ бꙋдꙋтъ на ни́хъ)· Є҆гда́ же (-)[46] (словеса҆ є҆и на́ша (о҆бы́вши)[47])[48], бꙋдѐ чи́сти кла́твы (сеѧ҆ твое́ѧ)[49] (є҆ю́же заклаѧ҆ на҃)· И҆ ре́че и҆́ по сло́вꙋ ва́ю тако бꙋди. і҆ и҆спꙋсти҆ ѧ҆ и҆ ѡ҆и́до́ста (и҆ оу҆вѧза҆ вервь червле́нꙋ оу҆ о҆кна· И҆ ѡ҆и́до́ста,) и҆ прїидо́ста въ го́рꙋ, и҆ пребы́ста тꙋ три дн҃и (до́и҃деже възвратишасѧ гна́вшїи), (-)[50] (гна́вшїи (же по нею) и҆зыска́ша)[51] по вс҃ѣ пꙋтемъ, и҆ не о҆брѣто́ша, и҆ възврати́стасѧ (є҆и). два ю҃ноши (-)[52] снидо́ста съ горы҆ (-)[53] прейдо́ста (і҆о́рда҃) къ і҆сꙋсꙋ сн҃ꙋ навꙋ́нꙋ и҆ повѣ́даста є҆мꙋ вс҃е слꙋчи́вшееѧ и҆́ма· И҆ рекоста къ і҆сꙋсꙋ, ꙗ҆ко преда҆ гⷣь (бъ нашъ) [в рꙋцѣ на́ши вс҃ю зе́млю][54]. (-)[55] оу҆боа́ша бо сѧ вс҃и живꙋщїи на земли҆ то́й ѡ҆ насъ·

Гл҃а, г҃·

И҆ о҆бꙋтрѣвъ (заоу҆́тра і҆сꙋсъ)[1] и҆ въздвиго́шасѧ ѡ҆ (сити́мъ)[2] (-)[3] прїидо́ша до і҆о́рда́на, (то́й и҆ вс҃и сн҃ове і҆и҃левы.) и҆ ста́ша тꙋ пре́жде не́жели прейдо́ша· И҆ бы́сть по́ трехъ дн҃ехъ. проидо́ша кни́гочїѧ сквозѣ по́лчище. И҆ заповѣ́даша лю́демъ гл҃ющє, є҆гда҆ оу҆́зрите кїо́тъ завѣта гⷣа ба҃ на́шего. и҆ жерца҆ наша, и҆ левы҆ты въздвиза́ющє (ѧ҆)[4]. (и҆) да въздвигнетесѧ (и҆ вы) ѡ҆ мѣстъ своихъ, и҆ да по́идете въ

домі мого батька, і дасьте мені правдивий знак. **13** Бо живим оставите дім мого батька і моєї матері, моїх братів і моїх сестер, і все, що є в нас – і вирвете нашу душу від смерті. **14** І сказали їй мужі: Наші душі дамо за вас на смерть, якщо тепер нас не видаш, і буде, коли видасть нам Господь це місто, – вчинемо з тобою милосердя і правду. **15** І вона спустила їх вікном, **16** і сказала їм: Відійдіть до гори, щоб вас не зустріли ті, що шукають; і сховаєтеся там три дні, доки не повернуться вслід за вами ті, що гналися, потім же підете вашою дорогою. **17** І сказали до неї мужі: Чисті є ми в цій твоїй клятві, якою ти закляла нас. **18** Ось, коли ми ввійдемо до цього міста, і поставиш знак – червоний шнурок, і зав'яжеш у вікні, яким ти нас спустила, посередині; батька ж твого і твою матір, і твоїх братів, і ввесь дім твого батька збереш до себе, до своєї хати. **19** І буде, що кожний, хто лиш вийде надвір через двері твоєї хати, – сам собі буде винним, а ми будемо невинні в цій твоїй клятві. І *за тих*, які лиш будуть з тобою в твоїй хаті, ми будемо винні, якщо на них будуть руки. **20** Якщо ж виявиш ці наші слова – будемо невинні в цій твоїй клятві, якою ти нас закляла. **21** І сказала їм: За вашим словом хай так буде. І випустила їх, і вони відійшли, і вона прив'язала червоний шнурок у вікні. **22** І вони відійшли і прийшли до гори, і зостались там три дні, доки не повернулися ті, що гналися. Ті ж, що гналися за ними, обшукали по всіх дорогах і не знайшли, **23** і повернулися до себе. Два юнаки зійшли з гори, перейшли Йордан до Ісуса, сина Навина, і розповіли йому все, що їм трапилося. **24** І сказали до Ісуса, що: Видав Господь Бог наш в наші руки всю землю, бо страху від нас набрався кожний, що живе на тій землі.

Глава 3

1 І встав Ісус вранці, і підвелися з Ситиму, прийшли до Йордану він і всі ізраїльські сини; і стали там скоріше, ніж перейшли. **2** І сталося, що після трьох днів перейшли писарі через табір, **3** і заповіли народові, кажучи: Коли побачите кивот завіту Господа Бога нашого і наших священиків, і левітів, що його несуть, то підведіться і ви зі своїх місць, і підіть вслід за ним. **4** Але

хай буде між нами і ними відстань на дві тисячі ліктів; станете і не приблизитеся до нього, щоб ви взнали дорогу, по якій підете; бо ви не ходили тією дорогою ані учора, ані третього дня. **5** І сказав Ісус до народу: Очистіться на завтра, бо завтра вчинить у вас Господь чуда. **6** І сказав Ісус до священиків, мовлячи: Підніміть кивот господнього завіту і ідіть перед народом. І взяли священики кивот господнього завіту, і пішли перед народом. **7** І сказав Господь до Ісуса: В цьому дні починаю прославляти тебе перед всіма ізраїльськими синами, щоб пізнали, що так як Я був з Мойсеєм, так буду з тобою. **8** Ти ж заповіси священикам, що несуть кивот завіту, кажучи: Як ввійдете в частину води Йордану, то в Йордані станете. **9** І сказав Ісус ізраїльським синам: Приступіть сюди, почуйте слово Господа Бога вашого. **10** В цьому пізнаєте, що Господь живе у вас, і нищачи вигубить від нашого лиця хананея, і хеттея, і ферезея, і евея, і ґергесея, і амморея, і євусея. **11** Ось же кивот завіту Господа всієї землі переходить Йордан. **12** Виберіть же собі 12-ть мужів, з ізраїльських синів, одного з кожного племені. **13** І буде, коли у воді йорданській спочинуть ноги священиків, що несуть кивот завіту Господа всієї землі, тоді йорданська вода пропаде,
пс. 113 *вода ж, що тече, стане. **14** І було, коли підвівся народ зі своїх шатер,
дія. 7 щоб перейти Йордан, *священики ж підняли кивот господньнього завіту перед народом. **15** Як же до Йордану ввійшли священики, що несли кивот господнього завіту, і ноги священиків, що несли кивот господнього завіту замочилися в плиткій йорданській воді; бо Йордан був повний в усім його руслі, оскільки *це* було в
пс. 104 дні жнив; **16** *і стали води, що текли згори, і одна – стала купа, відлучившись дуже – дуже далеко, від Адами аж до околиці Каритіярима; і та, що текла, вона потекла до Аравського моря, до Солоного моря, доки зовсім *не* відплила. Народ же стояв напроти Єрихону. **17** І стали священики, що несли кивот господнього завіту на суші, посеред Йордану. І всі ізраїльські сини переходили по суші, доки не закінчив ввесь народ переходити Йордан.

сѧть ѣго· Но̂ подалѣ да бу́детъ между [нами][5] и̂ (о́нѣхъ)[6] дво́ю тысѧщїю лакоть станете. (и̂) не приближи́тесѧ к немȣ̀, да оу́вѣ́сте пȣть по немȣ́же по́идете, не ходи́сте бо̀ пȣтѣ̂ (тѣмъ) (и̂и)[7] вчера̀, (и̂и)[8] тре́тїаго дн҃е· И̂ рѣ̂ їсȣсъ къ лю́демъ, о́чи́ститесѧ наоу́трїе. на́ко оу́тро сътвори́тъ въ ва̂ гь чюдеса̀· И̂ рече їсȣсъ къ жерце́мъ (глѧ). възди́гнете ковъчє́гъ завѣта гн҃ѧ, и̂ по́идѣте пр҃ѣ лю̂мѝ. и̂ взѧ́ша жерцы̀ ковч҃е̂ завѣта гн҃ѧ, и̂ поидо́ша пр҃ѣ лю̂мѝ· И̂ рѣ̂ гь къ їсȣсȣ, в (се́и дн҃ь)[9] начина́ю възвыша́ти тѧ пр҃ѣ всѣ́ми сн҃ьми їи҃левы́ми. да оу́вѣ́дятъ на́коже б҃ъ съ мо҃ѷсїо҃ тако́же бу́ду (-)[10] с тобо́ю· (сы́ же)[11] заповѣ́ждъ жрⷮце́мъ възди́зающѝ ковч҃е́гъ завѣта (гн҃ѧ)[12]. на́ко̂ вни́дете на ча́сть воды̀ їо̂рда́на, и̂ въ їо̂рда́нѣ стане́те· И̂ рѣ̂ їсȣсъ сн҃омъ їи҃левымъ, приступи́те сѣмо (-)[13] да слы́шите сло́во гⷭа ва (ва́шего)[14]· По семȣ́ оу́вѣ́сте на́ко (гь)[15] живѣ̀ въ ва̂, и̂ потребля́а потребы́ѡ̀ лица̀ на́ше̂. ханане́а, и̂ (хеттде́а)[16], и̂ ферезе́а, и̂ е̂вѣ́ѧ, [и̂ гергесе́ѧ, и̂ (а̂мморре́а)[17]][18], и̂ е̂оу́се́а· Се́ (же) ковч҃е́гъ завѣта, гⷭа всеѧ̀ землѧ̀ прехо́дитъ їо̂рда́нъ· Събери́те (же) себѣ, вы. мȣ́жъ ѡ̀ сн҃ѡ̂ їи҃левъ, е̂ди́нъ ѡ̀ коего́ждо племе́ни· И̂ бу́детъ на́ко почїе́та но́зѣ жрⷮцы̀ възди́зающихъ ковч҃е́гъ завѣта, гⷭа всеѧ̀ землѧ̀ въ водѣ їо̂рда́нѣ· (тогда̀) вода̀ їо̂рда́на о̂скȣдѣ́е̂ *вода́ же текȣщїѧ ста́нетъ· И̂ (бы̀ на́ко) възди́гнȣшасѧ лю́дїе ѡ̀ кȣщъ свои́хъ, прейтѝ їо̂рда́нъ, *жрⷮцы̀ възди́го́ша ковч҃е́гъ завѣта гн҃ѧ пр҃ѣ лю̂ми· Є̂гда̀ же внѝи́до́ша жрⷮцы̀ възди́жȣще ковч҃е́гъ завѣта (гн҃ѧ) въ їо̂рда́нѣ, и̂ но́ги жре́чески възди́зающѝ ковч҃е́гъ завѣта гн҃ѧ, о̂мочи́шасѧ въ малѣ воды̀ їо̂рда́на. їо̂рда́̂ бо̀ наполня́шесѧ въ всѧ̀ кра́ѧ е̂мȣ́, на́ко (бы́сть) въ дн҃и жа́твы (-)[19]· *И̂ ста́ша во́ды текȣщїѧ съ горы̀, (и̂) ста̀ гȣстина̀ е̂ди́на ѡ̀лучившисѧ подале́че зѣ́ло зѣ́ло (ѡ̀ а̂да́ми), да́же до страны̀ каридїа́рима, (и̂)[20] текȣщи́, (на́же) и̂стечѐ въ мо́ре а̂ра́вѣ́ско, ӗ мо́ре солицное, до̂дже до конца̀ о̂скȣдѣ́. (-)[21] лю́дїе (же) стоа́хȣ пря́мо їе̂рихо́ну· И̂ ста́ша жрⷮцы̀ възди́зающи ковч҃егъ завѣта гн҃ѧ на́ сȣ́сѣ средѝ їо̂рда́на. и̂ вс҃и сн҃ове їи҃леви прехождахȣ по́ сȣ́хȣ. до́ндеже сконча́ша, вс҃и людїе прехода́̀ще їо̂рда́нъ·

Г҃ла, д҃.

Ꙗ҆гда҆ сконча́ша вс҃и лю́дїе прехода҆ ї҆ѻр-да́нъ и҆ рⷮ҃ гⷣ къ і҃сусу гла҆. (Пои́ми)[1] [дв҃анадесе́ⷨте][2] мужа ѿ людїи (мужа) є҆ди́на҃ ѿ коⷭ҃гожддо племе́ни· Повели҆ и҆̃ гла҆ (взе́ⷨти)[3] ѿ среды҆ ї҆ѻрда́на (ѿ мⷭ҃та и҆дⷭ҃же ста́ша ногⷭ҃ жрецⷭ҃тⷭ҃), (-)[4] в҃і, ка́мыкъ. і҆ (и҆зне-сете а҆)[5] съ собою, (и҆) да поста́вите а҆̀ въ по́л-чищи ва́шемъ· И҆дⷭ҃же ста́нете (-)[6] на (сїю) но́щъ. и҆ (призва́)[7] і҃сусъ в҃і мужа (и҆хже и҆збра́)[8] ѿ сн҃овъ і҆и҃левъ, є҆ди́нъ ѿ коⷭ҃гожддо племе́ни· (И҆) рече и҆̃ и҆дⷭ҃те пр҃е (кїѻ́томъ)[9] гн҃имъ посредⷭ҃ ї҆ѻрда́на. и҆ вⷴземъ [вⷴзложи́ ѿтꙋ́дꙋ][10] (ка́мы҃ є҆ди́нъ кождо)[11] на ра́ма своа҆. по числꙋ́ [-][12] пле-менъ (сн҃овъ) і҆и҃левыхъ· да бꙋ́дутъ (-)[13] сїи въ зна́менїе (посредⷭ҃ васъ) лежа́ще всегда҆. да є҆гда҆ вⷴпраша́етъ тебѐ (ѹ҆́тро сн҃ъ твои҆̆)[14] гла҆, что҆ є҆стⷭ҃ ка́менїе сїе ва́мъ· (-)[15] Ты́ (же) повⷭ҃си сн҃ови твоемꙋ гла҆, ꙗ҆́ко посо́хнꙋ ї҆ѻрда́нъ рⷭ҃ка҆ ѿ лица҆ ковчега завⷭ҃та, г҃а всем҆ земла҆ є҆гда҆ пре-хожда́ше и҆̀ (і҆ и҆схно́ша во́ды ї҆ѻрда́новы), и҆ бꙋ-дутъ [в҃а҆̃ ка́мыки є҆и҃][16] памать въ сн҃ⷭ҃хъ і҆и҃-левыхъ да́ждь до́ вⷭ҃ка· И҆ сътвори́ша та́ко сн҃ове і҆и҃левы, ꙗ҆́коже заповⷭ҃да г҃ь і҃сусꙋ. и҆ въ-земꙋ́ши, в҃і, ка́мыкъ ѿ среды҆ ї҆ѻрда́на, ꙗ҆́коже за-повⷭ҃да г҃ь і҃сусꙋ, (по числꙋ́ племе́нъ)[17] сн҃овъ і҆и҃-левъ. и҆ принесо́ша (и҆̃) съ собо́ю въ по́лчище (на мⷭ҃то), и҆ положиша [и҆хъ][18] тꙋ́· Поста́ви же і҃сусъ и҆ другїа҆, в҃і, ка́мыкъ (посредⷭ҃) ї҆ѻрдана на (мⷭ҃те́ и҆дⷭ҃же стоа́сте)[20] ногⷭ҃ жрецⷭ҃ки, вⷴздвиза́ющꙋ҆̃ ковчегъ завⷭ҃та гн҃а, и҆ сꙋтⷭ҃ тамо да́же и҆ до (-)[21] дне· Стоа́хꙋ же (и҆) жрⷮ҃цы҆ вⷴздвиза́ющи ковчегъ завⷭ҃та (гн҃а) въ ї҆ѻр-да́нⷭ҃. до҃̃дежⷣе ско҃̃ча і҃сусъ вс҃е є҆же заповⷭ҃да г҃ь [і҃сусꙋ][22] повⷭ҃дати люде҃̃, и҆ (потща́вшесѧ)[23] лю-дїе (-)[24] прои҆до́ша· И҆ бы́стⷭ҃ ꙗ҆́ко сконча́ша вс҃и лю́дїе прехода҆́ще (ї҆ѻрда́нъ). (-)[25] пре́иде (же) (и҆) ковче҃̃ завⷭ҃та гн҃а и҆ ка́мыки пр҃е ними· И҆

д҃ мѳ҃ лв *прейдоша сн҃ове рꙋви́мли, и҆ сн҃ове га́довы и҆ полъ племе́ни (манасїина)[26]. оу҆краше́ни пр҃е сн҃ы і҆и҃левы-ми. ꙗ҆́коже҃̃ заповⷭ҃да и҆м҆̀ моу҆̀сїи· ѯ҃. воо́руже́ни на ра́тⷭ҃ пре́идоша пр҃е гм҃ъ на бо́и, къ (гра́ду і҆е҃рихо́ньскꙋ)[27]· въ то́и҆̆ дн҃ь вⷴзвели́чи г҃ь і҃сꙋса пр҃е всⷭ҃мъ наро́домъ і҆и҃левымъ. и҆ боа́хусѧ є҆го ꙗ҆́коже҃̃ [боа́хусѧ][28] моу҆̀сїа, є҆ли́коже бⷭ҃ жи҃· И҆ рече г҃ь къ і҃сусꙋ гла҆ заповⷭ҃ждь же҃̃це́мъ вⷴздвиза́ющꙋ҆̃ ковче́гъ завⷭ҃та свⷭ҃дⷭ҃нїа (-)[29], и҆стꙋпи́ти ѿ ї҆ѻр-да́на· И҆ заповⷭ҃да і҃сусъ жрⷮ҃це́мъ гла҆, и҆зы́де съ ї҆ѻрда́на· И҆ бы́стⷭ҃ ꙗ҆́ко и҆зыидо́ша жрⷮ҃цы҆ вⷴздвиза́ющи ковче́гъ завⷭ҃та гн҃а, ѿ [среды҆][30] ї҆ѻрда́на. и҆ поста́вита но́гы на́ сꙋтⷭ҃, [и҆][31]

Глава 4

1 І коли ввесь народ закінчив переходити Йордан, і сказав Господь до Ісуса, кажучи: **2** Візьми дванадцять чоловік з народу: одного чоловіка з кожного племені. **3** Прикажи їм, кажучи взяти з – посеред Йордану, з місця, де стали ноги священників, 12-ть каменів, і винесете їх з собою, і поставите їх у вашім таборі, де станете в цю ніч. **4** І прикликав Ісус 12-ть чоловік, яких вибрав з ізраїльських синів: одного з кожного племені. **5** І сказав їм: Ідіть перед господнім кивотом посеред Йордану; і взявши звідти камінь, кожний покладе на свої рамена, за числом племен ізраїльських синів; **6** щоб ці були на знак, лежачи завжди посеред вас; щоб, коли запитає тебе завтра твій син, кажучи: Що є вам це каміння? **7** Ти ж скажеш твоєму синові, кажучи: Тому що висохла ріка Йордан перед лицем кивота завіту Господа всієї землі, коли він його переходив, і висохли йорданські води. І буде вам це каміння на пам'ять між ізраїльськими синами аж до віку. **8** І вчинили так ізраїльські сини, так як заповів Господь Ісусові; і взявши 12-ть каменів з-посеред Йордану, так як заповів Господь Ісусові, за числом племен ізраїльських синів, і принесли їх з собою до табору на місце, і поклали їх там. **9** Поклав же Ісус і інших 12-ть каменів посеред Йордану на місці, де стояли ноги священників, що несли кивот господнього завіту, і вони є там аж і до дня. **10** Стояли ж і священики, що несли кивот господнього завіту в Йордані, аж доки не завершив Ісус все, що заповів Господь Ісусові сповістити народові, і поспішившись, народ перейшов. **11** І сталося, як закінчив весь народ переходити Йордан, перейшов же і кивот господнього завіту, і камені перед ними.

мой4. 32 **12** *І перейшли сини Рувима, і сини Гада, і пів племені Манасії озброєними перед ізраїльськими синами, так як їм заповів Мойсей. **13** 40000 озброєних до війни перейшли перед Господом на бій до міста Єрихону. **14** В тому дні прославив Господь Ісуса перед всім ізраїльським народом, і вони боялися його, так як боялися Мойсея, скільки жив був. **15** І сказав Господь до Ісуса, кажучи: **16** Заповіси священикам, що несуть кивот завіту свідчення, вийти з Йордану. **17** І заповів Ісус священикам, кажучи: Вийдіть з Йордану. **18** І сталося, коли вийшли священики, що несли кивот

господнього завіту з-посеред Йордану, і поклали ноги на сушу, то потекла вода Йордану на місце; і пливла, так як вчора і третього дня по всьому руслі. **19** І народ пішов від Йордану в 10-му дні першого місяця. І отаборилися ізраїльські сини в Ґалґалах, в околиці, що на сході сонця від Єрихону. **20** 12-ть же цих каменів, яких взяв з Йордану, поставив Ісус в Ґалґалах; **21** і сказав до ізраїльських синів, кажучи: Коли вас запитають ваші сини, кажучи: Що є це каміння? **22** То сповістите вашим синам, що: По суші перейшов Ізраїль цей Йордан. **23** Бо Господь Бог ваш висушив йорданську воду перед ними – доки не перейшли, *так як вчинив Господь Бог ваш і з Червоним морем, якого висушив перед нами, доки ми не перейшли; **24** щоб всі народи землі пізнали, що господня рука є кріпкою, і щоб ви почитали Господа Бога вашого в усякому часі.

мой2. 14
пс. 77
і 113

потечѣ водà їѻрда́нова на мѣ́сто. и́ по́инде ꙗ́ко вчерà и́ третїемъ дн҃и по всемꙋ дн҃ꙋ· и́ лю́дїе вꙁыидо́ша ѿ їѻрда́на, въ і̀ (дн҃ь), (пр҃ьваго м҃ца)[32]. и́ ѻ҃полчи́шасѧ сн҃ове їи҃леви в галъга́лѣхъ, на странѣ ꙗ́же на (восто҃ слн҃ца)[33] ѿ їерихо́на, (-)[34] ѣ҆ (же) ка́мыка сїѧ́ ꙗ́же (взѧ́ша)[35] ѿ їѻрда́на поста́ви їс҃ъ въ галга́лѣхъ, (и́ рк҃ъ сн҃омъ їи҃левы҃) гл҃ѧ· Є҆гда̀ вънрашаю́тъ ва҃ сн҃ве ва́ши гл҃ющε что҃ сꙋть ка́менїе ѣе, (что҃) вънзвѣстите́ сн҃омъ вашѝ. ꙗ́ко по́ сꙋхꙋ ѣ́сть минꙋ́лъ їи҃ль їорда́нъ [сѐи][36]. и҃сꙋшѝ бо҃ гь҃ вънъ (ва҃)[37] во́ду їѻрда́ню пр҃ѣ ними до́ндеже преидо́ша, *ꙗ́коже сътвори́ гь҃ вънъ (ва́шъ)[38] (и́) чрънмно́мꙋ морю, ѣго́же и҃сънсꙋшѝ (-)[39] пр҃ѣ на́ми, до́ндеже преидо́хомъ. да ꙋ҃вѣ́дѧ҇ вс҃а (страны́)[40] зе́мныа. ꙗ́ко (рꙋка̀)[41] гн҃ѧ кръ́пка ѣ́сть, и́ да (чтете́ вы́)[42] гл҃а ва́шего во вс҃е вре́мѧ·

мꙋ дн҃ꙋ ѿ҃ бо҃ и́ рг҃ı

Глава 5

1 І сталося, як почули амморейські царі, які були на другому боці Йордану, і ханаанські царі, що були коло моря, що Господь Бог висушив ріку Йордан перед ізраїльськими синами, задля їхнього переходу, і похитнулися їхні помисли, і вони жахнулися; і не було в них розуму зовсім ніякого від лиця ізраїльських синів. **2** В цьому часі сказав Господь Ісусові: Зроби собі камінні ножі з твердого каменя, і сівши, обріж вдруге ізраїльських синів. **3** І зробив Ісус собі камінні гострі ножі, і обрізав ізраїльських синів на місці, що називається Могила обрізання. **4** З цієї ж причини обрізав Ісус ізраїльських синів: ввесь народ, який вийшов з Єгипту, чоловічого роду, народ військовий вимер в пустині, в дорозі. І обрізаним був ввесь народ, що вийшов з Єгупту. Але ввесь народ, що народився в пустині, в дорозі, коли вийшли з Єгипту, був необрізаним, **5** – всіх цих Ісус обрізав. **6** Бо 40 літ ходив Ізраїль по пустині, доки не вимер ввесь рід, що вийшов з єгипетської землі, ті, що не послухались господніх заповідей; яким сказав Господь, що вони не побачать землю, якою поклявся Господь їхнім батькам – дати нам землю, що кипить молоком і медом. **7** Замість же них поставив їхніх синів, яких Ісус обрізав, бо у них був кінець плоті, тому що в дорозі були необрізаними. **8** Як же вони обрізалися, держали тут мовчання, сидячи в таборі, доки не виздоровіли. **9** І сказав Господь до Ісуса: В сьогоднішньому дні забрав Я від вас єгипетське впо-

Гл҃а, ѕ҃·

Бы́сть ꙗ́ко слы́шаша цр҃їе (а҆мморїе́йстїи)[1], и́же бѧхꙋ ѻ҃бо́ну страну́ їѻрда́на. и́ цр҃и (ханаа́ни)[2], и́же (бѧ́хꙋ) бли́зь мо́ра. ꙗ́ко посꙋшѝ гь҃ вънъ їѻрда́нъ рѣкꙋ́, пр҃ѣ сн҃ы їи҃левыми прехо́да и́хъ ра́ди· и́ ꙋ҃клони́шасѧ [мы́сли и́хъ][3] и́ ꙋ҃жасо́шасѧ. и́ не бѧ́ше вънъ ни́хъ смышле́нїѧ и҃ни ѐдинаго ѿ лица̀ сн҃овъ їи҃левъ· вънъ ѻ҃но́же вре́мѧ ре́че гь҃ їс҃ꙋ, сътвори́ себѣ ножà ка́мены ѿ ка́мыка тве́рда и́ сѣ́дъ ѻ҃брѣжи́ сн҃ы їи҃левы, [второ́е][4]· и́ сътвори́ їс҃ъ (себѣ) ножà ка́мены ѻ҃стры. и́ ѻ҃брѣ́за сн҃ы їи҃левы на (мѣ́сте нарече́номъ)[5] могила́ ѻ҃брѣ́занїа. сїѧ́ же ра́ди вины̀ ѻ҃брѣ́за їс҃ъ сн҃ы їи҃левы, (вс҃и лю́дїе и҃же и҃зыдо́ша и҃зъ ѣ҆гу́пта мꙋ́жеска по́лꙋ лю́дїе ра́нїи, и҃зомро́ша вънъ пꙋстыни на пꙋтѝ· и́ ѻ҃брѣ́зани бы́ша вс҃и лю́дїе и҃зше́шїи и҃зъ ѣ҆гу́пта· но̀ всѝ лю́дїе и҃же роди́шасѧ вънъ пꙋстыни на пꙋтѝ, ѣ҆гда и҃зыдо́ша и҃зъ ѣ҆гу́пта, неѻ҃брѣ́зани бѧ́хꙋ)[6], вс҃а сїѧ (їс҃ъ ѻ҃брѣ́за)[7]· м҃ бо (-)[8] лѣтъ ѻ҃бхожда́ше їи҃ль вънъ пꙋстыни (до́ндеже сконча́сѧ весь ро́дъ)[9] и҃зше́шїи ѯ҆ земла̀ ѣ҆гу́пе́ски, не послꙋша́вшїи за́повѣди (гн҃ѧ)[10] и́мже наречѐ [гь҃][11] не ви́дѣти и́ земла̀ ѣ҆ю́же кла́тсѧ гь҃ ѿ҃ц҃емъ и́хъ да́ти нам҃ ѕе́млю кипа́щꙋ мле́ко҃ и́ ме́до҃· вънъ ни́хже мѣ́сто поста́ви сн҃ы и́хъ, ꙗ́же їс҃ъ ѻ҃брѣ́за. ꙗ́ко (сконча́ныа пло́ти бѧ́хꙋ и́мъ). поне́же (на пꙋтѝ неѻ҃брѣ́зани бы́ша)[12]· ѻ҃брѣ́завше҃ же сѧ и́мъ молча́нїе и́маху тр҃ꙋ сѣда́ше вънъ по́лчищи. до́ндеже и҃сцѣли́шасѧ· и́ рече гь҃ къ їс҃ꙋ [-][13] вънъ дн҃е́шнїи дн҃ь, ѿри́нꙋхъ

оу҃корѝзну ѣгу҃петъскy ѡ҃ ва́съ. и҆ прозва́ (мѣсто
то́)[14] галга́ла (даже до сего дне҃. И҆ ста́ша сы́нове
їи҃левы въ галга́лѣхъ). и҆ сътвори́ша (-)[15] па́сху
въ четве́ртыи на́десѧтъ дн҃ь мц҃а (сего) съ ве́-
чера на за́па҃ їе҃рихо́ну [-][16] на́ поли. И҆ ѣдо́ша ѡ҃
пшени́ца земла҆ (о҆но́ѧ) о҆прѣсноки, и҆ но́ваѧ в
то́иже дн҃ь. (И҆) о҆скyдѣ ма҃на ѣ҆́ко ѣдо́ша ѡ҃
пшени́ца земла҆. и҆ по се́мъ не бы́сть сы́момъ
їи҃левы҃ї ма҃ны ѝо ѣдо́ша ѡ҃ плодо́въ земли҆ (хана-
а́ньскїѧ)[17] в (то́ лѣто)[18]. И҆ бы́сть ѣ҆гда бѧ́ше
і҃сyсъ оу҃ ѣ҆рихо́на. и҆ възрѣвъ о҆чи́ма [свои́ма][19],
(и҆) *видѣ чл҃ка стоѧ́ща пр҃е҆ ни́мъ, и҆ ме́чь (е҆го)
о҆бнаже́нъ въ рyцѣ е҆го. и҆ приступи́въ і҃сyсъ ре́че
к҃ нему на́шъ лѝ е҆си ѝлѝ ѡ҃ сопоста́ (на́шихъ)·
Се́и же рече е҆мy ѧ҃зъ воево́да сѝлы гн҃ѧ и҃нѣ
прїи҆до҃ (сѣмо)· (-)[20] і҃сyсъ (же) (па́дъ)[21] ни́цъ на́
землю (и҆ поклони́сѧ е҆мy). и҆ рече (-)[22] Гн҃и что́ ве-
ли́ши (рабy҃ твое҆мy)[23]. (-)[24] [Рече][25] (же) воево́да
гн҃ь къ і҃сyсy и҃зyи сапо́гъ с но́гy твое҆ю мѣсто
во на не́мже ты҃ стои́ши сто́ е҆сть, (и҆) сътвори҆
і҃сyсъ та́ко)· (-)[26] Е҆рихо́ (же) заключенъ и҆ о҆гра-
денъ и҆ никтоже (и҆з него не и҆схожда́ше)[27] ни
въхожда́ше·

Гла, ѕ·

Рече гь҃ къ і҃сyсy, е҆е ѧ҃зъ предаю҆ (тебѣ въ
рyцѣ) е҆рихонъ, и҆ цр҃ѧ е҆го, (и҆) (сyщаѧ в
немъ силны҃ кр҃постїю)[1]· (вы҃ же о҆бхо́ди-
те гра҃ о҆́кр҃т҃ вс҃и мyжи кр҃пкїѧ е҆дїною
на дн҃ь· и҆ та́ко сътворите седмь дн҃їи· Седмь
же жрецъ да вѣзмyт҃ седмь трyбъ рожа́ныхъ
пр҃е҆ кїѡ́томъ. и҆ седма́го дн҃ѧ о҆бы́дете гра҃
седми́жды, жрецы҆ же да трyбя́т҃ въ трyбы҆)[2]·
И҆ бyдетъ ѣ҆́ко въстрyбя́тъ трyбо́ю (превла-
ча́ѧ), да въскли́кн҃y вс҃и лю́дїе (гла́сомъ ве́лї-
имъ)[3]. и҆ ѣ҆́кѡ҃ въскли́кнyтъ падyтсѧ са́ми
стѣны гра́да, и҆ вни́дyтъ вс҃и лю́дїе (пря́мо се-
бѣ ко́ждо)[4] въ гра҃· И҆ вниде і҃сyсъ [сн҃ъ][5] на-
вы҃нъ къ жерце́м҃ (сн҃ом҃ і҃и҃левымъ), и҆ рече и҃мъ
гл҃ѧ. (вѣзмѣте кїѡ҃ завѣта гн҃ѧ. се́дмь же
жрецъ да вѣзмyтъ се́дмь трyбъ ст҃ыхъ· По-
сем же рече лю́демъ, и҆дѣте и҆ о҆бы́идѣте)[6] гра҃,
(-)[7] во́ини (же) да и҆́дy въо҆рyжени пр҃е҆ (кїо́то҃
гн҃им҃)[8]· (Е҆гда же сїѧ рече і҃сyсъ, тогда́)[9] седмь
жрецъ (взя́ша)[10] се́дмь трyбъ (-)[11] (пр҃е҆йдyще)[12],
и҆ въстрyби́ша добрѡгла́сно. (а҆)[13] ковчегъ завѣта
гн҃ѧ въ слѣдъ по них҃ да и҆́детъ· воини же
(въо҆рyжени и҆дя́хy пр҃е҆)[14] жрецы҆ (с трyбящими
въ трyбы҆ и҆ вс҃и лю́дїе и҆дя́хy)[15] въ слѣ ковче́-
га, завѣта гн҃ѧ. (і҆) и҆дyще (трyби́ша трyба́-
ми)[16]· лю́дем҃ же заповѣ́да і҃сyсъ гл҃ѧ не воспи́те
ни да не слы́шѝ никто́же [гла҃ вашѝ][17] до́ дн҃е

корення. І назвав те місце Ґалґала – аж до цього дня. **10** І стали ізраїльські сини в Ґалґалах. І вони зробили пасху в чотирнадцятому дні цього місяця, звечора, на заході Єрихону, на рівнині. **11** І їли з пшениці тієї землі прісне і нове в цьому дні. **12** І перестала бути манна, бо їли вони з пшениці землі; і після цього не було ізраїльским синам манни, а їли з плодів ханаанської землі в тому році. **13** І сталося, коли Ісус був коло Єрихону, і поглянувши своїми очима, і *побачив мой2. 23
чоловіка, що стояв перед ним, і його меч оголений в його руці. І приступивши, Ісус сказав до нього: Чи ти є нашим, чи від наших ворогів? **14** Цей же сказав йому: Я воєвода господньої сили, тепер прийшов сюди. Ісус же, впавши ниць до землі, і поклонився йому, і сказав: Пане, що наказуєш твоєму рабові? **15** Сказав же господній воєвода до Ісуса: Визуй обуву з твоїх ніг, бо місце, на якому ти стоїш, є святим. І зробив Ісус так. **6,1** Єрихон же замкнений і укріплений, і ніхто з нього не виходив ані *до нього* не входив.

Й҃ мѡ йг

Глава 6

2 І сказав Господь до Ісуса: Ось я передаю тобі до рук Єрихон і його царя, і тих, що є в ньому сильних кріпостю. **3**, **4** Ви ж обходьте місто довкруги, всі військові чоловіки, раз на день; і так зробите сім днів. Сім же священиків хай візьмуть сім труб з рога перед кивотом, і сьомого дня обійдете місто сім разів, священики ж хай трублять в труби. **5** І буде, як дуже голосно затрублять трубою, хай закричить ввесь народ великим голосом. І як закричать – впадуть від себе стіни міста і ввесь народ ввійде, кожний перед собою до міста. **6** І ввійшов Ісус, син Навина, до священиків, ізраїльських синів; **7** і сказав їм, мовлячи: Візьміть кивот господнього завіту. **8** Сім же священиків хай візьмуть сім святих труб. Після цього ж сказав людям: Ідіть і обійдіть місто, вояки ж хай ідуть озброєними перед господнім кивотом. Коли ж це сказав Ісус, тоді сім жерців взяли сім труб, ідучи попереду, і затрубили милозвучно; а кивот господнього завіту хай іде вслід за ними. **9** Озброєні ж вояки ішли перед священиками, що трублять в труби, і ввесь народ ішов вслід за кивотом господнього завіту; і йдучи, трубили трубами. **10** Народові ж заповів Ісус, кажучи: Не кричіть ані хай не почує ніхто ваш голос до

дня, в якому накажу вам закричати, тоді закричите. **11** І раз обнісши кивот божого завіту довкола міста, зараз пішов до табору і спочив там. **12** В другий же день Ісус встав вранці, і взяли священики кивот господнього завіту. **13** А сім священиків, що несли сім труб, ішли перед господнім кивотом і трубили трубами; народ же, всі озброєні вояки, ішли перед ними; осталий же народ ішов вслід за кивотом господнього завіту, коли трубіли трубами з рога. І раз обійшли місто в другому дні, **14** і знову пішли до табору; так же зробили до 6-ти днів. **15** Сталося ж: у 7-му дні встали в час вставання, вранці, і в тому дні обійшли місто сім разів. **16** І сталося: в сьомому обході священики затрубіли трубами, і сказав Ісус до ізраїльських синів: Закричіть, бо Господь видав нам місто. **17** І це місто буде проклятим, все ж, що в ньому, – Господеві сили. Тільки Рааву, розпусницю, оставите при житті; її і все, що є в її домі, вищ. 2 *бо вона сховала підглядачів, яких ми посилали. **18** Ви ж стережіться прокляття, і ніколи не задумайте ви взяти з проклятого – бо наведете на табір ізраїльських синів прокляття, і вигубите нас. **19** Все ж золото і срібло, мідь і залізо – хай буде святим Господеві, хай внесеться до господнього скарбу. **20** І затрубіли священики трубами. Як почув народ голос труб, закричав ввесь народ великим і сильним голосом. *І єв. 11 мак2. 12 впали мури міста довкола, і ввійшов ввесь народ до міста, кожний перед собою, і взяли місто. **21** І прокляв його Ісус, все, що було в місті, від чоловічого роду і до жіночого, від молодого і до старого, і до теляти, до вівці, і до осла – все під меч. **22** Двом же юнакам, що розвідували землю, вищ. 2 *сказав Ісус: Ввійдіть до хати жінки – розпусниці і єв. 11 виведіть звідти її і все, що є її, так як ви їй поклялися. **23** І ввійшли два юнаки, які розвідували місто, до хати жінки, і вивели Рааву, розпусницю, і її батька, і її матір, і її братів, і все, що було її; і вивели ввесь її рід, і поставили її поза ізраїльським табором. **24** Місто ж спалили вогнем з усім, що в ньому за винятком золота, і срібла, міді і заліза; віддали *його* до господньої скарбниці, щоб внести Господеві. **25** Рааву ж, розпусницю, і ввесь її батьківський дім оставив; і Ісус оставив при житті, і дав мешкати в Ізраїлі, і аж до сьогоднішнього дня, тому що заховала розвідників, яких послав Ісус дослідити Єрихон. **26** І

во́йже [повелю̀ ва́мъ][18] кли́кнути, (-)[19] тогда̀ кли́кнете· и̂ о́бне́сше кїѡ́ завѣта бжїа, о́кр҃тъ гра́да (е́ди́ною) а́бїе и́де въ по́лчище и̂ ста̀ тꙋ· (-)[20] въ (второ́и (же) дн҃ь)[21] (въста́въ)[22] і҃сꙋсъ заоу́тра, и̂ въздвиго́ша жерцы̀ ковч҃е завѣта гн҃а· жре́цъ же се́мь йже дръжа́хꙋ [се́дмь тꙋ́бъ][23] пре́йдяхꙋ пре́ (кїо́томъ) гн҃имъ, (и̂ тꙋби́ша тꙋба́ми, лю́дїе же вс҃и)[24] во́инн (въо́ружени́ и̂дя́хꙋ пре́ ни́ми)· (-)[25] Про́чїи (же) лю́дїе въ слѣдъ ковч҃ега завѣта гн҃а (и̂дя́хꙋ, е̂гда̀ тꙋби́ша рожа́ными тꙋба́ми· и̂)[26] о́бындо́ша гра́дъ (въ дн҃ь, второ́и, е̂ди́ною)[27], і и̂до́ша па́ки въ по́лчище, сицѐ (же) (сътвори́ша)[28]. до̂ ѕ҃ дн҃їи· (бы́сть же)[29] въ (ѕ҃ дн҃ь)[30], въста́ша въ воста́нїе оу́тренее, и̂ о́бындо́ша гра̂ (в то́и дн҃ь) [седми́жды][31]· и̂ (бы́сть) въ о́бхожде́нїи се́мо́мъ въстꙋби́ша жрцы̀ (тꙋба́ми). и̂ рече і҃сꙋсъ къ сн҃омъ і҃ꙗ́левомъ кли́кнѣте преда̂ бо̀ е̂сть г҃ь (на́мъ)[32] гра́дъ· и̂ бꙋдетъ гра̂ (сїи) про́клятъ, (-)[33] все́ (же) е̂же в не́мъ гв҃и [си́лъ][34]. ра́звѣ раа́въ блꙋдницꙋ снабди́те ю̀ и̂ вс҃е е̂же е̂сть в домꙋ е҆а̀, *(на́ко сꙑкры̀ прелага- вбї в таа̀ на́же посыла́хѡ̑) вы́ же снабди́теся [-][35] ѿ кла́твы, (и̂) да никогда̀ помы́слите вы взя́ти ѿ кла́твы. и̂ сътвори́те по́лчище ѿ сн҃овъ і҃ꙗ́левъ кла́тва, и̂ потреби́те ны́· (-)[36] (Зла́то (же) вс҃е [и̂][37] сребро̀)[38] (-)[39] мѣ́дь [и̂][40] желѣ́зо сто̀ да бꙋдетъ гв҃и, въ сокро́вище г҃не да ся̀ внесе́тъ· и̂ въстꙋби́ша (жрцы̀ тꙋба́ми)[41] на́коже оу́слы́шаша лю́дїе гла́ тꙋ́бныи, кли́кнꙋша вс҃и лю́дїе (-)[42] гла́сомъ вели́кимъ и̂ си́лнымъ. *и̂ ёвр҃е йи в ма҃ бы падо́ша [-][43] (градꙋ) стѣ́ны о́кр҃тъ, и̂ вниде́- ша вс҃и лю́дїе въ (гра̂ ко́ждо проти́вꙋ себѐ, и̂ прина́ша гра̂)· и̂ проклѧ̀ и̂ і҃сꙋсъ, (-)[44] вс҃е е̂ли́ко бя́ше въ гра́дѣ ѿ мꙋжеска по́лꙋ и̂ до же́ньска. ѿ ю̑ноша и̂ до ста́рца и̂ (ѿ)[45] телца̀ [до о́вцы̀][46], и̂ (до) о́сля́ти (вс҃е по̂ ме́чь)[47]· (-)[48] двѣма́ (же) ю̑ношама сътлада́вшема (зе́млю). *рече ёвр҃е йи і҃сꙋсъ вни́дѣте въ до́мъ жены̀ (блꙋдница) і и̂зведѣ́те и̂ ѿтꙋдѣ, и̂ вс҃е е̂же е̂сть е҆а̀ (на́коже кля́стася е́й)· и̂ вниде́ста два ю̑ноши съгля- да́вшїи гра́дъ въ до́мъ жены̀. і и̂зведе́ста ра- а́въ блꙋдницꙋ и̂ ѿц҃а е҆а̀, и̂ мт҃рь е҆а̀, и̂ бра́- тїю е҆а̀. и̂ вс҃е е̂же (е҆а̀ бы́сть)[49], и̂ вс҃е рожде́нїе е̂а̀ (и̂зведе́ста), и̂ поста́виша и̂ вн҃ѣ по́лчища і҃ꙗ́лева· (-)[50] Гра̂ (же) запали́ша о́гне́мъ съ всѣ́мъ е̂же бѣ̀ в не́мъ. ра́звѣ (зла́та и̂ сребра̀)[51] (-)[52] мѣ́ди и̂ желѣза, ѿда́ша въ (до̑)[53] г҃нь внестѝ (гв҃и)· (-)[54] Раа́в (же) блꙋдницꙋ и̂ весь до́мъ (е̂а̀ ѿ҃ческїи)[55] (о́ста́ви и̂) живѝ (и̂) і҃сꙋсъ. и̂ о́бита́ти сътворѝ въ і҃ꙗ́ли, а̂жъ (и̂) до дн҃ешняго дн҃и поне́же сꙑкры̀ прелага́тая на́же

посла҆ і҃сусъ съгла҃да́ти і҃ерихо́на· и҆ проkла҃ kлъ і҃сусъ въ (то́и дн҃ь)[56] [-][57] гл҃а, про́kлятъ чл҃kъ (пр҃е гд҃ъ) [и҆же поста́витъ и҆][58] съгради́тъ гра҃ сїи (і҃ерихо́нъ) на прьвенцы҄ свое҆мъ, о҆снове́тъ и҃. и҆ на ме́ншемъ свое҆мъ поста́витъ вра́та е҆го· и҆ сице́ сътвори҆ [а҃за́нъ][59] и҆же ѡ҆ веди́ла, на а҃вирона прьве́нца (е҆го) о҆снова҆ и҃. и҆ на ме́ншемь сп҃сеномь поста́ви вра́та е҆го·

прокляв Ісус в тому дні, кажучи: Проклята перед Господом людина, яка поставить і відбудує це місто – Єрихон. За свого первородного – закладе його основу, і за свого найменшого – поставить його браму. І так зробив Азан, що з Ветилю: і за Аавирона, його первородного, поклав його основи; і за найменшого, що остався, поклав його брами.

гл҃а, з҃·

ни҃ йв

Бы́сте бо҆ съ і҃сусомъ, и҆ бч҃ и҆́ма е҆го по всеи҆ земли҆. и҆ прегрѣши́ша сн҃ове і҃и҃левы прегрѣше́нїемъ вели́кимь, и҆ оу҆лучи́ша ѡ҆ kлятвы, (-)[1] *взя҆ (бо҆) а҃ха́ръ сн҃ъ хармїи́нъ сн҃а замврїи́на, сн҃а зарїи́на, ѡ҆ племе́ни і҃оу́дина ѡ҆ kла҃твы, и҆ разгнѣва́сѧ (гь на҃ростїю)[2] на сны҄ і҃и҃левы· (-)[3] Посла́ (же) і҃сусъ мужа҆ (ѡ҆ і҃ерихо́на) въ га́и, и҆же е҆сть проти́ву [вида́нъ][4] (на восто́къ веди́ла), (и҆ рече и҆мъ) гл҃а. (ше҃ше) соглада́йте [зе́млю][5]. і҆ и҆до́ша мужи и҆ съгла҃да́ша га́и· и҆ вънзвратѝшасѧ kъ і҃сусу и҆ реко́ша е҆мѹ, да не҆ и҆дутъ вс҃и лю́ди. но на҃ко дв҃ѣ ты́сѧщи и҆ли҆ три҃ ты́сѧща мужи҆ да и҆́дутъ, и҆ да бою́ютъ (га́и)[6]. да не ведеши та́мо (всѣ́хъ люде́и)[7], ма́ло бо҆ е҆сть (и҆хъ та́мо)· і҆ и҆до́ша (ѡ҆ люде́и) [та́мо][8] а҃ки три҃ ты́сѧща мужь, и҆ проѕѣгнѹ́ша ѡ҆ лица҆ мѹже́и га́йскиѧ и҆ оу҆би́ша ѡ҆ ни́хъ мужи га́и, на҃ко л҃, и҆ з҃, мужъ. и҆ ѡ҆гна́ша и҆хъ ѡ҆ вра҃. (до́ндеже)[9] съкрѹши́ша а҆҃ до kатафарѹса, и҆ оу҆жасе́сѧ ср҃це лю́дїи и҆ бы́сть на҃ко вода҆· и҆ растерза҆ і҃сус҃ ри́зы своа҆, и҆ паде҆ (-)[10] на земли҆ на лице҆ (свое) пр҃е гд҃ъ. а҃жъ до вечера са́мъ и҆ ста́рцы і҃и҃левы, (-)[11] всы́паша пры҄сть на главы҄ своа҆· и҆ рече і҃сусъ моля́сѧ, г҃и [г҃и][12] вънсклю҆ю преведе҆ ра́бъ тво҆й люди сїѧ чрезъ і҃ерда́нъ, преда́ти а҆҃ (а҃мморре́ом҃ь)[13] на погублені҆е (-)[14]. (-)[15] а҃ще бы́хомъ пребы́ли (-)[16] вселѝлисѧ бы҄хомъ подолгъ і҆о҆рда́на· (г҃и)[17] что реку҆ е҆лмаже и҆змѣнѝ і҃и҃ль вы́ю (свою҆) пр҃е (врагѝ свои҆ми)[18]· (-)[19] о҆у҆слы́шавши (же) ханане́ни и҆ вс҃и живу́щїи на земли҆ о҆́бындутъ (-)[20], потреба́тъ насъ съ земла҆. (-)[21] что҆ (же) сътвори́ши и҃мени тво҆е́мѹ вели́комѹ· и҆ рече г҃ь kъ і҃сусу вънста́ни вънскю҆ е҆е (оу҆ны́ло е҆сть)[22] лице҆ тво҆е҆ съгрѣши́ша лю́дїе, и҆ преступи́ша завѣтъ [мои][23] е҆же завѣщя́хъ к҃ ни́мъ, и҆ оу҆кра҃ше ѡ҆ kла҃твы (и) скры́ша вънсоѹдѣхъ свои҆хъ· (Сего ра́ди) не (вънзмогутъ)[24] сн҃ове і҃и҃левы ста́ти пр҃е лицемъ вра́гъ свои҆· но хребетъ о҆́братя́тъ пр҃е врагѝ свои҆ми, на҃ко (kла҃твою сташа)[25], (и҆) не приложѹ҆ ксемѹ бы҄ти с ва́ми, а҃ще не и҆змете kла҃твы ѡ҆ себе҆ са́ми· вънста́вънъ о҆чи́сти лю́ди, и҆ ри҄цы҆ о҆чи́сти-

Глава 7

27 І Господь був з Ісусом, і його ім'я було по всій землі. **7,1** І згрішили ізраїльські сини великим гріхом, і затримали, з проклятого. *Бо взяв Ахар, син Хармія, сина Замврія, сина Зарії, з племені Юди, – з проклятого, – і Господь розгнівався гнівом на ізраїльських синів. **2** Послав же Ісус мужів з Єрихону до Ґай, що є напроти Ветиля, на сході Ветиля; і сказав їм, кажучи: Пішовши, розвідайте землю. І мужі пішли і розвідали Ґаї. **3** І повернулися до Ісуса, і сказали йому: Хай не іде ввесь народ, але яких дві тисячі чи три тисячі мужів хай підуть, і хай воюють проти Ґай. Не провадь туди ввесь народ, бо їх там є мало. **4** І з народу пішло туди яких три тисячі мужів, і втекли від лиця мужів Ґай. **5** І вбили, з них, мужі Ґай яких 30 і 6 мужів, і прогнали їх від брами, доки не знищили їх, до Катафаруса; і жахом наповнилось серце народу, і стало наче вода. **6** І роздер Ісус свою одіж, і впав на землю, на своє лице, перед Господом – аж до вечора він сам та ізраїльські старшини насипали порох на свої голови. **7** І сказав Ісус, молячись: Господи, Господи, навіщо твій раб перевів цей народ через Йордан, щоб видати його амореям на вигублення. Коби ми зосталися були, ми поселилися б були вздовж Йордану. **8** Господи, що скажу, бо ж повернув Ізраїль свою шию перед своїми ворогами. **9** Почувши ж, хананеї і всі, що живуть на землі, оточуть, вигублять нас з землі. Що ж зробиш *в* твоєму великому імені?. **10** І сказав Господь до Ісуса: Встань. Навіщо, ось, осунулось твоє лице. **11** Народ згрішив і переступив мій завіт, який я їм заповів; і вкравши, з проклятого, і сховали до своїх скринь. **12** Через це не зможуть ізраїльські сини встояти перед лицем своїх ворогів, але повернуть хребет перед своїми ворогами, бо стали прокляті. І не додам більше бути з вами, якщо не заберете прокляття від себе самих. **13** Вставши, освяти народ, і скажи: Очистіться на зав-

ниж. 22

тра, бо ось каже Господь Бог ізраїльський: Прокляття є у вас, не зможете встояти перед вашими ворогами, доки не усунете від себе самих прокляття. **14** Хай зберуться всі вранці, за вашими племенами, і буде: плем'я, на яке вкаже Господь, приведете за родами; рід же, на який вкаже Господь, приведете за домами; дім же, на який вкаже Господь, приведете за чоловіком. **15** І той, який буде оскаржений, хай згорить вогнем сам і все, що є його, бо переступив господній завіт, і вчинив беззаконня в Ізраїлі. **16** І вранці, удосвіта, встав Ісус і привів народ за племенами, – і оскаржено плем'я Юди. **17** І приведено за родами, – і оскаржено рід Зарани; і приведено рід Зарани за домом, – і оскаржено дім Замврія. І приведено його дім за мужами, **18** – і оскаржено Ахара, сина Хармія, сина Замврія, сина Зарая, з племені Юди. **19** І сказав Ісус Ахарові: Сину мій, дай сьогодні славу Господеві Богові ізраїльському і признайся йому, визнай мені, що ти зробив, і не затаїш від мене. **20** І відповів Ахар Ісусові, і сказав: Поправді, я згрішив перед Господом Богом Ізраїля: так і так я зробив. **21** Я побачив в полоні гарну і якісну одіж, і 200 дидрагм срібла, і одну золоту посудину, 50 дидрагм; я їх забажав і взяв; і все те я сховав в землі, в моїм шатрі, срібло сховав я під ними. **22** І послав Ісус послів, і пішовши до шатра в табір, – це ж було сховане в шатрі, і срібло під ними. **23** І винесли їх з шатра, і принесли до Ісуса і до ізраїльських старшин, і поклали їх перед Господом. **24** І взяв Ісус Ахара, сина Зарана, і срібло, і одіж, і золоту посудину, завів їх до долини, до Ахара; і його синів, і його дочок, і його худобу, і його ослів, і всіх його овець, і його шатро, і ввесь його маєток, і ввесь Ізраїль – за ним. І вивів їх з усім до Емекахора. **25** І сказав Ісус Ахарові: Чому ти нас вигубив? Сьогодні тебе вигубив Господь. І ввесь Ізраїль побив його камінням, і спалили все його вогнем, і закидали камінням. **26** Насипали над ним велику могилу каміння, – і Господь спинив лють свого гніву. Задля цього названо ім'я того місця Емекахор, і аж до цього дня.

тєсА до оу҃тра, (нАі҃ко) є҆е гл҃етъ ґ҃ь б҃ъ їи҃левъ. клА҃тва [є҆сть въ вА҃]26 не възмо́жете ста́ти пр҃е҆ врагѝ вашими, до́ндеже и҃змете (сѧ҆ себе са́ми]27 клА҃тву)28. (-)29 да съберетесА вс҃и заоу҃тра, по племенома҃ъ (ва́шимъ) и҃ бу́детъ племА҃ є҆же пока́жетъ ґ҃ь. да приведетѐ до сонму́, (-)30 сонмъ (же) и҃же покажетъ ґ҃ь. да приведете по домо҃ (-)31 до́м (же) и҃же покажетъ ґ҃ь. да приведетѐ по мужемъ. і҆ и҃же сА о҆бличи́ да и҃згори́тъ о҆гне́мъ (самъ) и҃ вс҃е є҆ли́коже є҆сть є҆го, нАі҃ко престу́пи҃ завѣ́тъ гн҃ь. и҃ съ҃творѝ безаконі҃е въ їи҃ли. и҃ о҆бу҃трѣ і҆су́ѣ заоу҃тра и҃ приведѐ лю҃ по племе́ни, і҆ о҆бличи́сА племА҃ іоу́дино. и҃ приведесА по с҃о҃момъ, и҃ о҆бличи́сА сонмъ зарА́и҃. (и҃ приведесА со́нмъ зарА́иимъ по до́му и҃ о҆бличи́сА до́мъ замврі҃и.) и҃ приведе́сА (до́мъ є҆го) по́ мужемъ, и҃ о҆бличисА а҃хА́ръ сн҃ъ (хармі҃и́нъ, сн҃а) за҃врі҃ина, сн҃а зарА́на, (сѧ҆ племе́ни іоу́дина). и҃ рече і҆сусъ а҃хА́ру (сн҃у мо҃и҃) дА́ждь слА́ву дн҃е, гв҃и б҃у їи҃леву. и҃ дА́ждь ѥ҃му и҃сповѣ́дані҃е, и҃сповѣ́ждь мѝ что҃ є҆си съ҃творили҃ъ и҃ не потаи҃ сѧ҆ менѐ. и҃ сѧ҆вѣ́щА а҃хА́р і҆сусу и҃ рече (пои҃стиннѣ) съгрѣ́шихъ. пр҃е҆ гн҃ъ б҃ъ їи҃левымъ, сѝце и҃ сѝце съ҃творѝхъ. ви́дѣхъ въ плѣ́нѣ ри́зу. кра́сну (и҃) добру́, и҃ с҃ дидра́гмъ сребрА҃ и҃ съсу́дъ є҆ди́нъ зла́тъ. н҃. дидра́гмъ, (помы́слихъ)32 на́ нА҃ (и҃) взА́хъ, и҃ (всѐ)33 что҃ съкры́хъ в землѝ въ кѫ҃ши мое́и, (-)34 сребрѡ́ съкры́хъ по҃ ни́ми. и҃ послА҃ і҆сусъ послы́ и҃ (ше҃ше)35 въ кѫ҃шу въ по́лчище. (-)36 сі҃е (же) бА́ше съкрове́нно въ кѫ҃ши, и҃ сребрѡ́ по҃ ни́ми. і҆ и҃знесо́ша и҃ѧ҆ кѫ҃ша и҃ принесо́ша къ і҆сусу и҃ къ ста́рцемъ їи҃левы҃ и҃ положи́ша а҃ пр҃е҆ гн҃ъ. и҃ полА҃ і҆сусъ а҃хА́ра сн҃а зарА́на. и҃ (сребрѡ́ и҃ ри́зу и҃ съсу́дъ зла́тый) вѣ҃зведѐ и҃ѧ҆ въ де́брь (къ а҃хА́ру)37 и҃ сы҃ны є҆го и҃ дщере́и є҆го, и҃ говА́да є҆го и҃ о҆сла́та є҆го и҃ вс҃и о́вцА҃ є҆го и҃ кѫ҃шу є҆го, и҃ вс҃е и҃мѣ́ні҃е є҆го. и҃ весь [їи҃ль]38 по не́мъ, и҃ вѣ҃зведѐ а҃ѧ҆ (съ всѣ́мъ) въ є҆мекахо́ръ. и҃ рече і҆сусъ а҃хА́ру почто҃ потребѝ на́съ. потреби҃ т҃а҃ ґ҃ь днє́сь и҃ побѝ́ша и҃ѧ҆ ка́мені҃ѣ҃ весь їи҃ль. и҃ (съжго́ша є҆го вс҃е о҆гне҃, и҃ наметА́ша ка́мені҃ѥмъ.) и҃ссы́паша на не́мъ могилу́ ка́мені҃ѥмъ вели́ку. и҃ оу҃ста́ви ґ҃ь ѧ҃рость гнѣ́ва своє҆го. сего́ ра́ди прозва́сА (и҃мА҃ мѣ́сту тому́)39 є҆мекахо́ръ, дАжъ и҃ до (сего́ дн҃е)40.

Глава 8

1 І сказав Господь до Ісуса: Не бійся ані не жахайся. Візьми з собою всіх військових мужів, вставши ж, піди до Ґай. Ось даю в твої руки царя Ґай, і його землю, і його

ґ҃лА҃, и҃·

р҃е҆ ґ҃ь къ і҆сусу́ не бо́исА и҃ни оу҃жаса́исА пои҃мѝ съ собо́ю [вс҃ѧ҆ мужа́]1 бо́иснї҃а, (-)2 въста́вь (же) взыи҃ди въ га́и. є҆е҆ (даю́)3 въ ру҃цѣ твоѝ ц҃рА҃ га́иска и҃ зе́млю є҆го,

(и҆ лю́ди є҆го и҆ гра́дъ є҆го)· И҆ да сътвори́ши га́ю (и҆ ц҃рю є҆го), ꙗ҆́коже сътвори́ і҆є́рихо́ну и҆ ц҃рю є҆го. (-)[4] поло҃ (же и҆) ско́ты (є҆го) да плѣ́ниши себѣ, оу҆стро́и же себѣ по҃саду́ гра́да за собо́ю· И҆ (въста́въ)[5] і҆сꙋ́съ и҆ вс҃и мꙋ́жи во́иньстїи, да вънидꙋ́тъ въ га́и. [і҆ и҆збра́]ⷯ[6] і҆сꙋ́съ, л҃, тысѧщѫ мꙋ́жъ во́инъскиѧ си́лы кр҃по́стїю, и҆ посла́ (-)[7] но́щїю· И҆ заповѣ́да и҆мъ гл҃ѧ, вы сꙑкры́итесѧ за гра́домъ. да не (бꙋдете дале́че)[8] гра́да (вѣ́ло). и҆ да бꙋдете вс҃и гото́ви· (-)[9] ч҃з҃ (же) и҆ вс҃и [людїе][10] и҆же съ мно́ю. приступи́мъ къ гра́ду, и҆ да бꙋ́детъ є҆гда́ и҆зы́идꙋтъ живꙋщїи въ га́и, въ стрѣтє́нїе на́мъ ꙗ҆́коже и҆ пре́жде· (-)[11] Побѣгнѣ́ѭ ѿ҆ лица́ и҆хъ и҆ ꙗ҆́коже и҆зы́идꙋтъ въ слѣ́дъ на҃, да ѿба́вимъ ѧ҆̀ ѿ҆ гра́да, и҆ рекꙋ́тъ бѣжа́тъ сі҃и ѿ҆ лица́ на́шего ꙗ҆́коже и҆ пре́жде· вы҃ же (въста́вше)[12] ѿ҆ кро́ва да вни́дете въ гра́дъ, (и҆ преда́стъ и҃ г҃ь б҃ъ на́шъ в҃ рꙋцѣ ва́ши· Бꙋ́ди же и҆ ꙗ҆́коже во́зметъ гра҃ да запали́те и҃ о҆гне́мъ) по словесѝ (г҃ню)[13] сътвори́те, є҆е (заповѣ́даю)[14] ва҃· И҆ посла́ ѧ҆̀ і҆сꙋ́съ, і҆ и҆до́ша въ заста́вы и҆ сѣдо́ша межꙋ̀ веди́лемъ, и҆ ме́жду га́и҃, ѿ҆ мо́ря га́иска· И҆ о҆бꙋтрѣ́въ і҆сꙋ́съ заоу҆́тра съгла́да́ лю́ди. и҆ (възы́иде)[15] самъ̀ и҆ ста́рцы [і҆и҃льтестїи][16] пр҃е҆ (людми)[17] въ га́и· И҆ вс҃и лю́дїе во́инстїи с нимъ възыидо́ша, і҆ и҆ду́ши прїидо́ша сꙋпротивъ гра́да ѿ҆ въсто́ка. (и҆ о҆по҃чи́ишасѧ ѿ҆ сѣ́вера въ га́и, и҆ бы́сть де́бр҃ и҆ є҆҆ра а межꙋ̀ ни́ми и҆ межꙋ̀ га́и҃мъ· *И҆ вз҃ѧ ꙗ҆́ко, ѧ҆̈, мꙋжїи, и҆ положѝ и҆хъ на по҃са́ду междꙋ̀ веди́лемъ и҆ ган҃ѣ́мъ ѿ҆ за́пада гра́да· И҆ приближи́шасѧ лю́дїе вс҃ѣ́ по́лкъ ѿ҆ сѣ́вера гра́да, а҆ о҆ста́тки є҆го ѿ҆ мо́ря гра́да, и҆ по́ иде і҆сꙋ́съ но́щи о҆но́ѧ посредѣ́ дебри)[18]· И҆ бы́сть ꙗ҆́ко ви́дѣ ц҃рь га́искїи, поспѣша́сѧ (заоу҆́тра и҆зы́ити)[19] (и҆ мꙋжи гра҃стїи) проти́ву и҆мъ прямо· (И҆ бы҃ є҆гда́ оу҆ви́дѣ є҆е ц҃рь га́искїи, а҆́бїе въста́въ ра́но, і҆ и҆зыдо́ша мꙋжїе га́истїи) на́ брань, са́мъ и҆ вс҃и лю́дїе (є҆го)[20]. (въ҃ врема́ пр҃е҆ лиц҃ѣ́ заста́въ,) (-)[21] сі҃и (же) не вѣ́дѧша ꙗ҆́ко по҃са́да є҆сть за гра́до҃ (є҆го)· И҆ (оу҆ви́дѣвъ ѧ҆̀)[22] (-)[23] (і҆сꙋ́съ ѿ҆и́де)[24] и҆ [вѣ́сь][25] (лю́дъ)[26] ѿ҆ лица́ и҆хъ, (и҆ бего́ша пꙋте́мъ въ пꙋстꙑ́ню· И҆ премо́гъ же вѣ́сь лю́дъ гна́ти по ни҃, и҆ прельсти́шасѧ.) и҆ погна́ша въ слѣ́дъ сн҃овъ і҆и҃левъ, и҆ (-)[27] ѿ҆стꙋпи́ша ѿ҆ гра́да· (И҆) не о҆ста́ никто́же въ га́и (и҆ веди́ль, но гна́ша вс҃и)[28] въ слѣ́дъ і҆и҃лѧ. и҆ о҆ста́виша гра́дъ ѿ҆вѣ́ръстъ, и҆ гна́ша въ слѣ́дъ і҆и҃лѧ· И҆ р҃е҆ г҃ь къ і҆сꙋ́су простри́ рꙋ́кꙋ свою́ (и҆)[29] копїѣ́ и҆же в рꙋцѣ твое́и҆ на гра́дъ, ꙗ҆́ко в рꙋ́кꙋ твою́ преда́ ѧ҆̀ (-)[30]. И҆ прострѣ́ і҆сꙋ́съ рꙋ́кꙋ свою́ (и҆) копїѣ́ на градъ, и҆ заста́вы въста́ша ско́ро ѿ҆ мѣ́ста своє́го. і҆ и҆-

народ, і його місто. **2** І зробиш з Ґаєм і його царем так, як ти вчинив Єрихонові і його цареві; полон же і його скотину візьмеш в полон собі. Приготов же собі засідку міста за собою. **3** І встав Ісус і всі військові мужі, щоб ввійти до Ґай. І вибрав Ісус 30 тисяч сильних військових мужів в кріпості, і послав вночі. **4** І заповів їм кажучи: Ви сховайтеся за містом. Не будьте дуже далеко від міста, і будьте всі готові. **5** Я ж і ввесь народ, що зі мною, підійдемо до міста; і буде, коли вийдуть ті, що живуть в Ґаях нам назустріч, так як і перед тим, втечемо від їхнього лиця. **6** І як вийдуть вслід за нами, відтягнемо їх від міста, і скажуть: Ці втікають від нашого лиця, так як і перед тим. **7** Ви ж, вставши зі сховку, ввійдете до міста, і Господь Бог наш видасть їх у ваші руки. Буде ж, і як візьмете місто, запалите його вогнем, **8** зробите за господнім словом; ось я вам заповідаю. **9** І послав їх Ісус, і вони пішли до засідки, і засіли між Ветилем і між Ґаями, з заходу Ґай. **10** І вставши вдосвіта, Ісус провірив народ, і пішов сам та ізраїльські старшини перед народом до Ґай. **11** І ввесь військовий народ пішов з ним, і йдучи, прийшли проти міста зі сходу, **12** і стали полками з півночі, в Ґаю, і була долина між ними і між Ґаєм. *І він взяв яких 5000 мужів, і послав їх в засідку між Ветилем і Ґаєм, зі заходу міста. І наблизився народ, ввесь полк, з півночі міста, а його осталі – з заходу міста; і пішов Ісус в тій ночі посеред долини. **14** І сталося, як побачив цар Ґаю, поспішився вдосвіта вийти: він і мужі міста прямо проти них. І сталося, коли це побачив цар Ґаю, зразу встав рано, і вийшли мужі ґайські на бій: сам він і ввесь його народ в часі перед лицем засідки – ці ж не знали, що за його містом є засідка. **15** І побачивши їх, відійшов Ісус і ввесь народ від їхнього лиця, і бігли дорогою в пустиню. І пустився ж ввесь народ гнатися за ними, – і були обманені. **16** І погналися вслід за ізраїльськими синами – і вони відступили від міста. **17** І не зостався ніхто в Ґаю і Ветилі, але гналися всі вслід за Ізраїлем. І оставили місто відкрите, і погналися вслід за Ізраїлем. **18** І сказав Господь до Ісуса: Простягни свою руку і списа, що в твоїй руці, проти міста, бо в твої руки передав я його. І простягнув Ісус свою руку і списа проти міста; **19** і засідки швидко встали зі свого місця і вийшли, коли він простягнув руку; і ввійшли до міста, і

еɜ. 1

взяли його, і поспішившись, запалили його вогнем. **20** І місцеві мешканці Ґаю, оглянувшись позад себе, побачили дим, що підносився з міста до неба, і після цього не мали куди втекти, ані сюди ні туди. Народ же, що відбіг в пустиню, повернувся на переслідувачів. **21** Ісус же і ввесь Ізраїль, побачивши, що засідки взяли місто і що піднімається дим міста до неба, і повернулись, і вибили мужів Ґай. **22** Ці ж вийшли з міста їм назустріч, і звідусіль оточили їх ізраїльтяни: ці – з цієї сторони, а інші – з другої сторони; і вибили їх, доки не остався ні один з них живий, ані не втік. **23** Царя ж Ґай взяли живим і привели його до Ісуса. **24** І сталося, як перестали ізраїльські сини вбивати мешканців Ґаю на полях, в горі, на схилі, на якому за ними гналися, де впали всі від леза меча; і повернувся ввесь Ізраїль до Ґаю, і побив їх мечем. **25** І були всі ті, що впали в тому дні, з чоловічого і до жіночого роду, – 12-ть тисяч, всіх, що жили в Ґаю. Ісус же не повернув руки, яку простягнув зі списом на землю, доки не прокляв всіх, що мешкали в Ґаю, **27** за винятком їхнього скота і маєтку, що в тому місті взяли в полон собі ізраїльські сини за господнім наказом, так як наказав Ісусові. **28** І спалив Ісус місто вогнем, і є незаселеним навіки, і є запустілим, і аж до цього дня. **29** Царя ж Ґаю він повісив на дереві, і був на дереві до вечора; як заходило ж сонце, Ісус заповів – і зняли його тіло з дерева, і кинули його до потоку перед брамою міста, і насипали над ним велику могилу каміння, і до цього дня. **9,2a** *Тоді Ісус збудував жертовник Господеві Богові Ізраїля на горі Ґайвал. **2b** Так як був заповів Мойсей, господній раб, ізраїльським синам; так як написано в законі Мойсея: *жертовник з нетесаного каміння, до яких не прикладено заліза; і приніс там цілопалення Господеві, жертву спасіння. **2c** І написав Ісус на камінних другий закон, закон Мойсея, який написав перед ізраїльськими синами. **2d** Ввесь же Ізраїль: і їхні старшини, їхні судді, і їхні писарі проходили по обох боках, по боках кивота, перед священиками і левітами, що несли кивот господнього завіту; приходько ж і тубілець, що були: половина їх коло гори Ґавал і половина їх коло гори Евал, так як був заповів Мойсей, раб господній, щоб благословити ізраїльський народ вперше. **2e** Після цього ж так прочитав всі слова цього закону:

мой2. 20
мой5. 27
мой2. 20

зыидо́ша ѣ́гда̀ прострѣ́ рꙋ́кꙋ и̂ вънидо́ша въ гра́дъ и̂ взя́ша и̑. и̂ потꙑ́ща́вшася запали́ша (е̂го)[31] о̂гне́мъ· и̂ о́зрѣвшеся о̂баватели (насе̑ни-цы) га́истїи въспа́ть и̂хъ (-)[32] оу̂зрѣ́ша дыи́мъ въсходя́ще ѡ̑ гра́да до нб̃се. и̂ (посе́мъ) не и̂-мѣ́ша ка́мо побѣ́гнꙋти ни̂ сѣ́мо ни̂ о̂ва́мо. (лю́дїе же ѡ̑бѣ́гшїи въ пꙋстꙑ́ню възвратя́ша-ся на гонѧ́щели)· (-)[33] і̂сꙋсъ (же) и̂ весь і̂и̑ль (ви́-дѣвше)[34], ꙗ́ко взя́ша заставы гра́дъ. и̂ ꙗ́ко (въсходитъ)[35] дымъ гра́дныи до нб̃се, и̂ о̂бра-тившеся. (і̂) и̂збыша мꙋ́жи га́искїи· (-)[36] Сїи (же) и̂зыдо́ша и̂з града проти́вꙋ (и̂мъ), и̂ (о̂-бъя́ша и̂хъ ѡ̑всюдꙋ і̂и̑льтане)[37]. сїи ѡ̑ сїю страноу̀, (а̂)[38] и́нїи о̂бо́ноу̀ страноу̀, і̂ и̂збиша [ѧ̀][39]. дондеже не о̂ста̀ (ни̂ е̂ди́нъ) ѡ̑ нихъ цѣлъ ни̂ оу̂-бѣ́жа· (-)[40] Цр҃ь (же) га́иска ꙗ́ша жи́ва и̂ приведо́-ша и̑ къ і̂сꙋсꙋ· и̂ (бы́сть) ꙗ́ко преста́ша сн̃ове і̂и̑левы сѣкꙋщи́и (насе̑ники)[41] га́искихъ. на́ полехъ (-)[42] въ горѣ̀ до и̂схо́да. на не́мъже (и̂хъ гони́-ша)[43] (и̂дѣ́же падо́ша вс̑и о̂стрїе̑ мечо́м̀)[44]· и̂ о̂б-рати́ся (вéсь і̂и̑ль)[45] въ га́и и̂ посѣ́че (ѧ̀ ме-че́мъ)[46]· и̂ бы́ша (вс̑и) па̑шїи въ (то́и дн̃ь)[47] ѡ̑ мꙋже́ска по́лꙋ и̂ до же́ньска, ѩ̑ ты́ся́щь, всѣ́хъ живꙋщи̑ въ га́и· (і̂сꙋсъ же не о̂братѝ рꙋ́кꙋ ꙗ́же простре̑ копїе́мъ на землю̀. до́ндеже проклѧ̀ всѣхъ о̂бита́ющи̑ въ га́и·) ра́звѣ скота̀ (и̂хъ) і̂ и̂мѣ́нїа и̂же въ градѣ̀ (о́нѡ̑)[48] плени́ша [себѣ][49] сн̃ове і̂и̑левы, по повелѣ́нїю гн̃ю ꙗ́коже повелѣ̀ (-)[50] і̂сꙋсꙋ· и̂ запалѝ (гра́дъ і̂сꙋсъ)[51] о̂гне́мъ, (и̂ е́сть)[52] бе̑з оу̂селе́нїа въ вѣ́къ, (и̂ е̂сть о̂пусте-нѣ́нїемъ)[53] даже (и̂) до (сего̀ дн̃е)[54]. (-)[55] Цр҃ь (же) га́иска повѣ́си на́ древѣ̀ (-)[56], и̂ бѧ́ше на́ древѣ̀ до́ вечера. (-)[57] заходя́щꙋ (же) слн̃цꙋ, повелѐ і̂сꙋсъ. и̂ снѧ́ша [тѣло е̂го][58] съ дре́ва и̂ по-вергоша́ и̑ въ (пото́цѣ)[59], (пре̑ враты града,) і̂ и̂ссыпа́ на̑ ни̑ моги́лꙋ (вели́кꙋ) камені̑е̑ (и̂) до се-го̀ дн̃е· *[Тогда̀ съградѝ і̂сꙋсъ о̂лта́рь, гв̃и бꙋ і̂и̑левꙋ въ горѣ̀ гаивалѣ̀· Ꙗ́коже е̂ѣ заповѣ́да моусе̑и раб҃ъ гн̃ь сн̃омъ і̂и̑левымъ. ꙗ́коже пи́-шетъ въ законѣ моусе̑и о̂вѣ, *о̂лта́рь ѡ̑ ка́ме-нїи нетёсаныхъ. на нихъже нѣсть ся̑ вънзложи-ло желѣзо, и̂ вънесѐ тꙋ̀ всесъжже́нїе гв̃и (-)[60] требꙋ спсе́нїа· и̂ вънписа̀ і̂сꙋсъ на камыцѣхъ, вторы́и законъ, законъ моусе̑и о̂въ. и̂же напися̀ пре̑ сн̃ы і̂и̑левыми· (-)[61] весь (же) і̂и̑ль и̂ старцы и̂хъ (-)[62] сꙋдїѝ [и̑][63] и̂ книгочїа и̑, преходяхꙋ о̂ба полы съ странꙋ ковчего́. пре̑ (-)[64] жерцы̀ и̂ левсо̀ти (вънзвиза́ющими)[65] ковчегъ завѣта гн̃я. (-)[66] пришелецъ (же) и̂ тꙋземецъ и̂же бяхꙋ полъ (и̂хъ) близъ горы̀ (гава́лъ)[67], и̂ (-)[68] пол҃ (и̂хъ) близъ горы̀ (е̂вало́мъ)[69]. ꙗ́коже е̂ѣ заповѣ́да моусе̑и раб҃ъ гн̃ь. (бл҃вѧще)[70] люди і̂и̑левы въ

первы́и· (-)[71] По сему́ же тако́ почтѐ [-][72] вс҃а слове́сна̀ закона сего̀, бл҃вени́а и҆ кля́твы. по всему́ писа́нїю въ зако́нѣ мои҃сїо́вѣ· (и҆) не бы́сть слове́сн҃ь о҆ вс҃ѣхъ и҆же заповѣ́да мои҃сїи (-)[73]. є҆гоже не почтѐ і҃сусъ въ оу҃ши всему́ сону́ сно́вѣ і҆и҃левѣ, мужє҃ и҆ жена҃ и҆ дѣтемъ, и҆ пришелцемъ, (ходя́щимъ посредѣ и҆хъ)[74][75].

Гла҃ а҃·

(бы́сть) на́ко (-)[1] оу҃слы́шаша [вс҃и][2] цр҃и (а҆мморре́истїи)[3], на́же о҆бо́ну страну́ і҆о҆рда́на. (і҆) и҆же въ го́рѣсти і҆ и҆же въ ра́вни, і҆ и҆же (-)[4] подолгъ мора́ великаго. і҆ иже въ супроти́вни дубравѣ, и҆ (хет҃е́и)[5], [и҆ а҆мморре́и, и҆ гергесе́и, и҆ ханане́и, и҆ ферезе́и, и҆ є҆вее́и, и҆ є҆оу҃се́и][6]· Снидо́шася вкупѣ сѣщися съ і҆сусомъ и҆ съ і҆и҃лемъ є҆дїномы́сленно· [-][7] И҆ живу́щимъ (же въ хо́лъмѣ) въ гавао́нѣ. слы́шаша є҆лни́ко сътвори҆ гь҃ і҆ерихо́ну, и҆ га́и· (-)[8] Сътвори́ша же и҆ сїи съ лука́вьствомъ҃· (-)[9] приш҃е́ше (оу҃бо и҆) (съдѣ́лаша себѣ послы̀)[10], взе́мше вре́тища ве́тха на о҆слы свои҃, и҆ мѣ́хи (ве́тхи вино́вы)[11], и҆ разодра́ншася завя́заны· (-)[12] И҆ сапозѝ (-)[13] ве҃хи, и҆ запла́чены на но́гу и҃. и҆ ри́зы (-)[14] повета́ны на ни҃хъ, и҆ хлѣ́бъ (и) (бра́шна и҆хъ)[15] (сѣша) пресхлѝ (съдробе́ни и҆ съплеснѣ́ли)[16]· И҆ прїидо́ша къ і҆сусу въ по́лучище і҆и҃лево въ галга́лу. и҆ реко́ша (є҆му́)[17] и҆ [всему́][18] і҆и҃лю ѡ҃ земла҃ да́лнїа прїидо́хомъ, и҆ нн҃ѣ завѣща́йте намъ завѣтъ҃· И҆ реко́ша сно́ве і҆и҃леви къ (хоре́ю)[19]. вѣ́дѣ (на́ко ты)[20] посредѣ (на҃)[21] жевеши, (-)[22] ка́ко [завѣща́ю тебѣ][23] завѣтъ҃· И҆ реко́ша къ і҆сусу рабы̀ (є҆смы̀ твои҃)[24]. и҆ рє҃ к ни́мъ і҆сусъ ѡ҃ку́ду є҆стѐ, (и҆ли)[25] ѡ҃ку́ду хо́дите· И҆ реко́ша [къ нему́][26] ѡ҃ (да́лнаа земла҃)[27] вѣ́ло (прїидо́хомъ)[28] рабы̀ твои҃, въ и҃мя гн҃а бг҃а твоє҃го. слы́шахомъ бо и҃мя є҆го и҆ вс҃е є҆лни́ко сътвори въ є҆гу́птѣ· И҆ (вс҃е) є҆лни́ко сътвори [двѣма][29] цр҃ема (а҆мморре́искома)[30]. и҆же бг҃ѣ́ху о҆бо́ну страну́ і҆о҆рда́на, *сїо́ну цр҃ю (сево́ньску)[31]. і҆ (и҆о́гу)[32] цр҃ю васа́ньску, и҆же живя́ше въ а҆старо́дѣ, и҆ въ (дра́нѣ)[33]· (-)[34] [-][35] Реко́ша къ на́мъ ста́рцы наши, и҆ вс҃и живу́щїи на земли́ на́шеи гл҃юще. вѣзмѣ́тте себѣ бра́шно на пу́ть, і҆ и҆дѣ́тте проти́ву и҃мъ, и҆ рцѣ́тте къ ни́мъ рабы̀ (є҆смы̀ [ва́ши][36])[37], и҆ нн҃ѣ завѣща́йте на́мъ завѣтъ҃· Сїи́ хлѣ́бы (на́ши) тє́плыа взя́хомъ (ѡ҃ домо́въ на́шихъ҃)[38]. во́ньже дн҃ь и҆зыдо́хомъ прїи́ти къ ва́мъ, нн҃ѣ же пресхо́ша и҆ бы́ша и҆стощє́ни· И҆ сїи́ мѣ́хи вино́вы (но́вы и҆же налїя́хомъ)[39], и҆ сі҃ разсѣдо́шася. и҆ ри́зы на́ша (сїа́) и҆ о҆бу́вища на́ша [о҆бе҃ша́ша][40], ѡ҃ до́лга пу́ти҃ вѣ́ло· И҆ взя́ша кнзѝ бра́шно и҆хъ, (а҆)[41]

й мѡ їа

благословення і прокляття за всім записаним в законі Мойсея. **2f** І Не було слова з усіх, які заповів Мойсей, якого не прочитав Ісус в вуха всього збору ізраїльських синів: мужам і жінкам, і дітям, і приходькам, що ходили посеред них.

Глава 9

1 І сталося, як почули всі аморейські царі, що на другій стороні Йордану, і що в гірській околиці, і що на рівнині, і що вздовж великого моря, і що в протилежній долині, і хеттеї, і амореї, і ґергесеї, і хананеї, і ферезеї, і евеї, і євусеї. **2** Зібралися вони разом, щоб одностайно воювати з Ісусом і з Ізраїлем. **3** І ті, що жили ж на вершку, в Ґаваоні, почули, що вчинив Господь Єрихонові і Ґаєві. **4** Зробили ж і ці похитрому. Прийшовши, отже, і поставили собі послів, взявши на своїх ослів старі мішки, і старі бордюги вина, і подерті онучі, **5** І стару і сходжену обуву на їхні ноги. І на них стара одіж, і хліб, і їхня їжа були пересохлі, подроблені і сплісняві́лі. **6** І вони прийшли до Ісуса, до ізраїльського табору до Ґалґал, і сказали йому і всьому Ізраїлеві: Ми прийшли з далекої землі, і тепер завіщайте з нами завіт. **7** І сказали ізраїльські сини до хорея: Знаю я, що ти живеш посеред нас, як завіщаю з тобою завіт? **8** І сказали до Ісуса: Раби ми є твої. І сказав до них Ісус: Звідки є ви, або звідки приходите? **9** І сказали до нього: Твої раби прийшли з дуже далекої землі в імені Господа Бога твого. Бо ми почули Його ім'я і все те, що він вчинив в Єгипті, **10** і все те, що він вчинив двом амморейським царям, які були на другому боці Йордану – *Сіонові, цареві севонському, і Йогові, цареві васанському, який жив в Астароті і в Драїні. **11** До нас сказали наші старшини і всі, що живуть у нашій землі, кажучи: Візьміть собі їжу на дорогу, і підіть їм назустріч, і скажіть до них: Ми є вашими рабами, і тепер завіщайте з нами завіт. **12** Ці наші хліби теплими взяли ми з наших домів в тому дні, в якому вийшли, щоб до вас прийти, – тепер же висохли і стали подробленими. **13** І це нові бордюги вина, до яких ми налили, і вони роздерлися. І ця наша одіж і наша обува постарілася від дуже довгої дороги. **14** І князі взяли їхню їжу, а Господа не запитали. **15** І зробив Ісус з ними мир, і завіщав з ними

мой4. 21

завіт для їхнього збереження, і їм поклялися князі збору. **16** І сталося, по трьох днях після того, як склали з ними завіт, і почули, що близько до них є, і що між ними живуть. **17** І вставши, ізраїльські сини прийшли до їхніх міст на третій день, їхні ж міста були Ґаваон, і Кефира, і Вирой, місто Ярим. **18** І не звели з ними війни Ісус та ізраїльські сини, бо поклялися їм князі збору Господом Богом Ізраїля; і ввесь ізраїльський збір нарікав до князів. **19** І сказали всі князі всьому зборові: Ми їм поклялися Господом Богом ізраїльським, і тепер не можемо до них доторкнутися. **20** Це зробім, щоб їх лишити при житті, – і влаштуємо їх; і не буде на нас гніву через клятву, якою ми їм поклялися. **21** І сказали їм князі: Хай ці живуть, і будуть носити дерево, і носити воду всьому зборові. І зробив ввесь збір так, як сказали їм князі. **22** І закликав їх Ісус, і сказав їм, мовлячи: Чому ви нас обманули, кажучи що: Дуже далеко ми є від тебе. Ви ж є тубільці, що живете між нами. **23** І тепер ви є прокляті, і не забракне у вас раба, що носить дерево і носить воду мені і моєму Богові. **24** І відповіли Ісусові, кажучи: Тому що нам, твоїм рабам, сповіщено те, що обіцяв Господь Бог твій Мойсеєві, своєму рабові: дати вам всю цю землю і вигубити нас і всіх, що живуть на ній, з-перед вашого лиця; задля цього і ми дуже налякалися за наші душі від вашого лиця, *тому* ми вчинили це діло. **25** І тепер, ось ми в твоїй руці – вчини з нами так, як вам подобається і як вам здається чинити. **26** І зробили їм так, і спас їх Ісус в тому дні з рук ізраїльських синів, які їх не побили. **27** І поставив їх Ісус в тому дні носити дерево і носити воду всьому зборові і божому жертовникові. Через це стали ці, що живуть в Ґаваоні, носити дерево і носити воду божому жертовникові – і до сьогоднішнього дня до місця, яке вибере Господь.

ѓа не вънрашáша. и̂ сътвори ї҃сУсъ с нимú мúръ, и̂ оу҆стáви кънимъ завѣ҃ть, ради снабдѣнїа и̂хъ. и̂ клáшасѧ и̃ кн҃зи сóньма· И̂ бы́сть по трѣ̃ дн҃ехъ по завѣщáнїи кънимъ завѣта. (и̂) слы́шаша нáїко блúзи и̂хъ сУть, и̂ нáїко посредѣ и̃ живУтúхъ· И̂ (вънстáвше)[42] сн҃овε ї҃иллεви (-)[43] вънзыидóша вънá градъ и̃, (вънтрéтїи дн҃ь). грáди же ихъ (бáхУ) гаваóнъ, и̂ кефúра, и̂ (вирои)[44] (-)[45] грáдъ и̂арúмъ· И̂ не сътворúша сънимú рáти (ї҃сУсъ и̂) сн҃овε ї҃иллεви. нáїко клáшасѧ и̂мъ (-)[46] кн҃зи сóньма гмúъ бг҃омъ ї҃иллεвымъ, и̂ роптáхУ вéсь сóнмъ (ї҃иллεвъ) до кн҃зεй· И̂ рекóша [вс҃и][47] кн҃зи всемУ сóньмУ, мы клáхомсѧ и̂мъ гмúъ бг҃омъ ї҃иллεвомъ. и̂ нн҃ѣ не мóжем҃ коснУтисѧ и̂хъ· Сε̂ да сътворúм҃ да ѧ҆ жúвимъ и оу҆строúмъ ѧ҆ и̂ не бУдетъ на на̂ гнѣ́въ клáтвы рá҃ ѣ̂юже клáхомсѧ и̂мъ· (И̂ рекóша и̃ кн҃зи) да живУтъ (с҃и). и̂ бУдУтъ древоносцы и̂ водоносцы всемУ сонмУ, (и̂ сътворú҃ весь сонмъ) нáїкоже рекóша и̂мъ кн҃зи· И̂ съзва̀ и̂хъ ї҃сУсъ и̂ рε̃ и̂мъ (гл҃ѧ), почто̀ прельстúсте (нас҃ъ)[48] гл҃ще. (нáїко) далече [ѣ̂сми ѿ тебѣ̀][49] зѣ҃ло, вы же насéлницы ѣ̂стѣ̀ живУщїи в на̂· И̂ нн҃ѣ проклáти (вы)[50], (и̂) не о҆скУдѣетъ ѿ васъ рабъ [-][51] древоно́сецъ (и̂ водоносецъ) мн҃ѣ, и̂ бг҃и моε̂му· И̂ ѿвѣщаша ї҃сУсУ гл҃ющε, (понеже) възвѣстúсѧ намъ (рабомъ твои̃м҃), ѣ̂лúко о҆бѣщà г҃ь бг҃ъ твои моУ҆сїю рабУ своε̂му дати вамъ (вс҃ю) (сїю зéмлю)[52]. и̂ потребúти нас҃ъ, и̂ вс҃ѧ живУщаѧ на нем҃ ѿ лица вáшего. (сегò ради) и̂ оу҆боѧ́хо҆̃сѧ зѣ҃ло о҆ дш҃ахъ нашúхъ ѿ лицà вáшего (-)[53] сътворúхомъ дѣ҃ло ѣ̂е· И̂ нн҃ѣ ѣ̂е мы̀ въ рУцѣ (твоен)[54], нáїкоже (вы ѣ̂стѣ годѣ)[55] и̂ нáїко ѧ҆ вамъ мнúтъ (твори́ти)[56] нам҃ (сътвори)· И̂ сътворúша имъ сице, і̂ и̂збави ѧ҆ ї҃сУсъ въ (тóи дн҃ь)[57] ѿ рУкУ сн҃овъ ї҃иллεвъ, (и̂же)[58] не оу҆биша и̂хъ· И̂ постави ѧ҆ ї҃сУсъ въ (тóи дн҃ь)[59] древоносца и̂ водоносца, всемУ сонмУ и о҆лтарю бж҃їю. сегò рá҃ быша живУщε, въ гаваóнѣ древонóси, и̂ водоноси о҆лтарю бж҃їю (и̂) до дн҃ешнаго дн҃е, (-)[60] на мѣстε ѣ̂же изберетъ г҃ь·

Глава 10

1 Після цього, як почув Адонивезок, цар Єрусалиму, що Ісус взяв Ґай, і вигубив його; так як зробив з Єрихоном і його царем, так зробив і Ґаєві і його цареві, і що самі здалися Ісусові і Ізраїлеві ті, що живуть в Ґаваоні, **2** і були в них. Злякалися дуже самі в собі, бо знали, що Ґаваон – було велике місто, як одне з великих міст, і що всі мужі в ньому сильні. **3** І послав Адонивезок, царь Іерусалимский, к Аѳаму царю Хевронскому, и к Пираму царю Іармутскому, и к Іафиѳу царю Лахисскому, и к Давиру царю Еглонскому, глаголя: Пріидите ко мнѣ, и помогите мнѣ, и поразимъ Гаваонъ, яко сотвориша миръ со Іисусомъ и со сынми Израилевыми.

Глава ї҃

(осéмъ) нáїкоже оу҆слы́ша (â҃донивезóкъ)[1] ц҃рь ї҃ерли́мъскъ нáїко взя̀ ї҃сУсъ гáи, и̂ потребú ѣ̂го нáїкоже [сътворú҃][2] ї҃рихóнУ и̂ ц҃рю ѣ̂го· тáїко [сътворú҃][3] (и̂) гáю, и̂ ц҃рю ѣ̂го· И̂ нáїко сáми сУть въдáлисѧ живУщїи въ гаваóнѣ къ ї҃сУсУ и̂ къ ї҃иллю, и̂ бы́ша въ нн҃ѣ· (-)[4] О҆убоя́шасѧ сами в себѣ зѣ҃ло, [вѣдяхУ][5] бо нáїко (грáдъ (бяше) велúкъ)[6] гаваонъ. нáїко ѣ̂дúнъ ѿ велúкихъ г҃ра, и̂ вс҃и мужи (и̂же въ нéмъ)[7]

кртѣпцы· и̂ посла̀ (а̂донивезо́екъ)[8] цр҃ь і҆ер҃лі҃скъ, къ е̂ла́му цр҃ю хевро́ньскому, и̂ къ [фераа́ну][9] цр҃ю е̂римудьскому, и̂ къ [а̂фі҃ю][10] цр҃ю лахи́скъ, и̂ къ (давѣ́ру)[11] цр҃ю (о́долл҃а́скому)[12] глю́ще· (-)[13] вънзыи́дѣте къ мнѣ̀ и̂ помозѣте ми̂ (-)[14] да повою҃ѣ̂ гавао́нъ· вда́ли бо сѧ суть (са́ми) къ і҆су́су, и̂ къ сн҃о́мъ і҆и҃ле́вымъ· (и̂ събра́шасѧ) и̂ вънзыидо́ша, ѥ̈, цр҃и е̂вусѣ́искъ, (и̂) цр҃ь і҆ер҃ли́мъскъ, и̂ цр҃ь хевро́нскъ, и̂ цр҃ь (е̂рму́дъскъ)[15], и̂ цр҃ь лахи́скъ, и̂ цр҃ь (а̂гло́нъскъ)[16]. сі҃и са́ми и̂ вс҃и лю́дїе и̂хъ, и̂ о́бъсѣ́дше гавао́нъ, и̂ вънѣва́ху на́нь· и̂ посла́ша живу́щїи въ гавао́нѣ къ і҆су́су въ по҃чи҃ще і҆и҃ле́во въ галга́лу глю́ще, не ѡ҃ста́ви (ру́ку)[17] свою҃ ѡ҃ ра́бъ свои́хъ. вънзы́иди къ на҃ ско́ро, (и̂ помозѝ на́мъ, и̂ ѡ҃и́ми на҃)[18], я̂ко съ҆бра́ны суть на́ ны вс҃и цр҃и (а̂мморре́истїи)[19] живу́щеи въ го́рстѣи· и̂ вънзы́инде і҆су́съ ѡ҃ галга́лъ самъ и̂ вс҃и лю́дїе во́инъствїи с ни́мъ, (и̂) вѣ́сь (мужь҃) си́лныи (и̂)[20] кртѣпкїи· и̂ рⷮ҃ гⷭ҃ къ і҆су́су не бо́иса҆ и̂ я̂́ко в руцѣ твоѝ преда҃ а҆҃. (и̂) не о́ста́нетъ ѡ҃ ни́хъ и̂и е̂ди́нъ пр҃е ва́ми· и̂ прїи́де на ни́хъ і҆су́съ внеза́пу. вс҃ю (бо) но́щь и́де ѡ҃ галга́лъ· и̂ ѡ҃ужасѝ а҆҃ гⷭ҃ ѡ҃ лица̀ [-][21] і҆и҃ле́ва, и̂ съкрушѝ а҆҃ съкруше́нїемъ вели́кимъ въ гавао́нѣ. и̂ прогна́ша а҆҃ пу́те́м҃ въсхо́да [видоро́ньска][22], и̂ сѣча́ху и̂хъ даже до а̂зи́ка, и̂ до маки́да· въне́гда́ же бѣжа́ху сі҃и ѡ҃ лица̀ сн҃овъ і҆и҃ле́вѣ, до въсхо́да [ведоро́ньска][23]· и̂ гⷭ҃ просы́па на́ на҆ ка́менїе (вели́кое)[24] съ нб҃се даже до а̂зи́ка, и̂ бы́сть мно́жаише оу҃ме́ршихъ ѡ҃ (гра́да ка́менна)[25], не́же оу҃бі҃е́ныхъ, ѡ҃ сн҃овъ і҆и҃ле́выхъ мече́мъ на сѣ́чи· тогда̀ гла і҆су́съ къ гⷭ҃у во́нже дн҃ь преда̀ [гⷭ҃ь][26] бⷭ҃ъ (а̂ммореа́)[27] по҃ ру́ку і҆и҃ла҆, во́ньже съкрушѝ а҆҃ въ гавао́нѣ. и̂ съкруши́шасѧ ѡ҃ лица̀ [-][28] і҆и҃ле́ва, и̂ рⷮ҃ і҆су́съ. *да ста́не́ сл҃нѐ пра҆́мо гавао́ну. и̂ м҃ць пра҆́мо де́бри (а̂лио́нъ)[29]· и̂ ста̀ сл҃нѐ, и̂ м҃ць ста̀ до҃де́же (лю́дїе і҆и҃ле́вы) ѡ҃мсти́ша (-)[30] врагомъ свои́мъ, (не се́ ли е̂сть пи́сано въ кни́гахъ пра́вед҃наго.) и̂ ста̀ сл҃нѐ средѣ нб҃си, (и̂) не скорѝ и҆тѝ на за́па҃ въ совершенїе дн҃и е̂ди́наго. и̂ не бы́сть дн҃ь таки́и, ниже прежде и̂ниже по то́мъ. да послу́ша́етъ бⷭ҃ъ (та́ко гла́са чл҃ча)[31], я̂́ко гⷭ҃ь поборѝ по і҆и҃лю· [и̂ възврати́сѧ і҆су́съ и̂ вс҃ь і҆и҃ль с ни́мъ въ по́лчище галга́лъ][32]· и̂ ѡ҃бѣго́ша, ѥ̈, цр҃и е̂и̂ и̂ съкры́ишасѧ въ пеще́рѣ на҃́же въ маки́дѣ· и̂ (повѣда́ша)[33] і҆су́су глю́ще. о҃бр҃ѣто́шасѧ, па́ть, цр҃ь, съкры́вшихъсѧ въ пещ҃е́рѣ маки́да· и̂ рече і҆су́съ завала́йте ка́менїемъ (ве́лїемъ) оу҃стїе пещ҃е́рѣ, и̂ приста́вите (на҃ ни́ми) мужа стрещѝ и̂хъ· вы́ же не о҃ставаи́те женущи въ сл҃ѣ врагъ ва́шихъ· и̂ сечѣте о҃ста́но҃ и̂хъ, и̂ не дади́те вънии́ти (и̂мъ) въ гра́ды

зок, цар Єрусалиму, до Елама, хевронського царя, і до Фераана, єримутського царя, і до Афія, царя Лахіса, і до Давера, одоламського царя, кажучи: **4** Прийдіть до мене і поможіть мені, щоб ми воювали проти Ґаваона, бо вони самі здалися Ісусові й ізраїльським синам. **5** І зібралися, і пішли 5-ть євусейських царів, і цар Єрусалиму, і хевронський цар, і єрмутський цар, і цар Лахіса, і аглонський цар – вони самі і ввесь їхній народ; і окруживши Ґаваон, і воювали проти нього. **6** І послали ті, що жили в Ґаваоні, до Ісуса, до ізраїльського табору до Ґалґалу, кажучи: Не відпускай своєї руки від своїх рабів. Піди скоро до нас і поможи нам, і визволи нас, бо проти нас зібралися всі амморейські царі, що живуть в гірській околиці. **7** І пішов Ісус з Ґалґал, він сам і ввесь військовий народ з ним, і кожний сильний і кріпкий муж. **8** І сказав Господь до Ісуса: Не бійся їх, бо в руки твої Я їх передав, і ані один з них не останеться перед вами. **9** І прийшов Ісус на них нагло, бо цілу ніч він ішов з Ґалґал. **10** І Господь нагнав на них страх від лиця Ізраїля, і розбив їх великим знищенням в Ґаваоні; і прогнали їх дорогою підйому виторонського, і рубали їх аж до Азика і до Макида. **11** Коли ж ці втікали від лиця ізраїльських синів до входу до Ветерона, і Господь посипав на них велике каміння з неба – аж до Азика; і було більше мертвих від кам'яного граду, ніж забитих ізраїльськими синами мечем у битві. **12** Тоді сказав Ісус до Господа, в тому дні, коли видав Господь Бог амморея в руки Ізраїля, в якому розбив їх в Ґаваоні, і були знищені з-перед ізраїльського лиця, і сказав Ісус: *Хай стане сонце напроти Ґаваону і місяць напроти долини Алиону. **13** І стало сонце і місяць в стоянні, доки Ізраїльський народ не помстив своїм ворогам. Чи це не є написане в книгах праведного? І стало сонце посеред неба, і не поспішилося іти на захід, на закінчення одного дня. **14** І не було такого дня ані раніше, ані пізніше, щоб Бог так вислухав людський голос, як Господь воював з Ізраїлем. І повернувся Ісус і ввесь Ізраїль з ним до полку в Ґалґал. **16** І втекли ці 5-ть царів, і сховалися в печері, що в Макиді. **17** І сповістили Ісусові, кажучи: Знайшлися п'ять царів, що сховалися в печері Макида. **18** І сказав Ісус: Заваліть камінням великим отвір печери і поставте над ними мужів, стерегти їх. **19** Ви ж не покидайте

ісаіа ѩн
сир҃ а҃ мѕ

іс. 28
сир. 46

гнатися вслід за вашими ворогами, і рубайте їхній останок, і не дайте їм ввійти до їхніх міст, бо Господь Бог наш їх передав в наші руки. **20** І сталося, як перестав Ісус і всі ізраїльські сини їх рубати дуже великим побиттям і аж до кінця, ті, що спалися ж від них, і ввійшли до сильних міст. **21** І повернувся ввесь народ до табору, до Ісуса, до Макиди здоровим, і не кивнув ніхто з них на ізраїльських синів своїм язиком. **22** І сказав Ісус: Відкрийте отвір печери, виведіть до мене цих 5-ть царів з печери. **23** І ці зробили, і вивели до нього 5-ть царів з печери: єрусалимського царя, хевронського царя, єрмутського царя, і лахіського царя, і аглонського царя. **24** І сталося, коли їх вивели до Ісуса, і скликав Ісус ввесь Ізраїль і військових старшин, що йшли з ним, кажучи до них: Приступіть і станьте своїми ногами на шиї цих царів. І приступивши, стали своїми ногами на їхні шиї. **25** І сказав до них Ісус: Не бійтеся їх ані не жахайтеся, але будьте мужні і кріпіться, бо так вчинив Господь всім вашим ворогам, з якими ви воюватимете. **26** І забив їх Ісус, і повісив їх на 5-ти деревах, і висіли до вечора. **27** І сталося при заході сонця: заповів Ісус – і зняли їх з дерев, і кинули їх до печери, в якій вони сховалися; там їх закинули великим камінням в отворі печери – до сьогоднішнього дня. **28** Взяли ж і Макидан в тому дні; і він вигубив *його* зброєю, і вигубили його царя, і все, що дише в ньому, і не остався ніхто в ньому уцілілим. І зробили з македанським царем так, як зробили з єрихонським царем. **29** І пішов Ісус і ввесь Ізраїль з ним з Македана до Лемни, і обложили їх. **30** І Господь видав і цих в руки Ізраїлеві, і її царя; і вбили його лезом меча і все, що дише в ній. І не зосталося ані одного уцілілого в ній. І зробив він з її царем так, як зробив він з єрихонським царем. **31** І пішов Ісус, і з ним ввесь Ізраїль з Левни до Ляхиса, і окружив їх, і воювали проти нього. **32** І видав Господь Ляхис в руки Ізраїля, і взяв його в дні 2-а; і вигубив його лезом меча і все, що дише в ньому, і вигубив його, так як зробив він з Левною. **33** Тоді пішов Орам, ґазерський цар, на поміч Ляхисові – і вбив його Ісус лезом меча і його народ, аж доки не остався з них ні один, ні втікач. **34** І відійшов Ісус і з ним ввесь Ізраїль з Ляхиса до Аґлона. І оточив його, і воювали проти нього. **35** І видав його Господь в руки Ізраїлеві – і взяв його в тому дні; і вибив його лезом меча, і все, що дише, що було в ньому, він вигубив, і зробив він з ним так, як з Ляхісом.

ѝхъ. предà бо а҃ гь бг҃ъ на́шъ въ рꙋцѣ на́ши· ѝ бысть ꙗ́ко престà їсꙋсъ, ѝ [вс҃и сн҃ове][34] їѝлевы сѣкꙋщε ѝхъ сѣчéнїемъ велѝкимъ зѣ́ло, дажъ (ѝ) до конѣцà, (-)[35] оу҃цѣлѣвшїи (же ѡ҃ нихъ, ѝ) (вни́доша)[36] въ гра́ды твéрды· ѝ възвратѝшася вс҃и лю́дїε (въ по҃чище) къ їсꙋсꙋ въ макѝда здра́ви ѝ не движꙋвъ никто́же (ѝхъ) на сн҃ы їѝлевы ꙗзы́комъ свои́мъ· ѝ рече їсꙋсъ ѡ҃вры́зите (оу҃стїε пещéръ)[37], (-)[38] ѝзведи́те (къ мнѣ) (сїѧ, е҃. ц҃рε)[39]. ѝ́хъ пещеры· (ѝ сътвори́ша сїѧ,) ї ѝзведо́ша (к немꙋ), е҃, ц҃рε. ѝ́хъ пещéры ц҃рѧ їерли́мска, (-)[40] ц҃рѧ хеврóнъска, ц҃рѧ (е҃рѝмꙋ́ѳъска)[41], ѝ ц҃рѧ лахїѝска, ѝ ц҃рѧ (а҃глóнъска)[42]· ѝ (бы́сть) ꙗ́ко ѝзведо́ша ѝхъ къ їсꙋсꙋ. ѝ сѣзвà їсꙋсъ. весь їѝль, ѝ старѣ́шины во́искїѧ ходя́щаѧ съ ни́мъ гл҃ѧ къ ни́мъ. пристꙋпѣ́те ѝ въступи́те нога́ми свои́ми на вы́ѧ (ц҃рε) сѝхъ. ѝ пристꙋпи́вше въступи́ша нога́ми свои́ми на вы́ѧ ѝхъ· ѝ рече къ ни́мъ їсꙋсъ не бо́итесѧ ѝхъ, ни оу҃жаса́итесѧ. (но) возмꙋжа́йте, ѝ крѣпи́тесѧ. ꙗ́ко сѝце (сътворѝ)[43] гь всѣмъ врагомъ ва́шимъ ѝхже вы повою́ете· ѝ оу҃бѝ а҃ їсꙋсъ ѝ повѣси а҃, на е҃ древѣ́ ѝ бѣша ви́сѧще (-)[44] до́ вечера· ѝ бысть на (заходѣ сл҃нцю)[45], повелѣ їсꙋсъ ѝ снмѧ́ша а҃ съ древесъ ѝ въвергóша а҃ в пещéрꙋ в нюѣ сѧ бѣша сѣкрыли, та́мо (ѝхъ)[46] завалѝша ка́мењемъ (велѝкѝй ѡ҃ оу҃стїѧ) пещéры, до днешнягo дне· (взя́ша (же) ѝ [макида́нъ][47])[48] въ (то́и дн҃ь)[49]. і (ѝзбѝ)[50] (о҃ружїемъ)[51], ѝ потребѝша (ц҃рѧ е҃го, ѝ) вс҃е дышꙋщее в нем҃ъ. ѝ не о҃ста́ [никто́же в нем҃ъ][52] цѣлъ (-)[53]. ѝ сътворѝша ц҃рю македа́нскꙋ ꙗ́коже сътворѝша ц҃рю їерихо́нъскꙋ· ї и́де їсꙋсъ ѝ весь їѝль с нѥ́, ѡ҃ македа́на въ (лѥ́нꙋ)[54] ѝ о҃блегó́ша (а҃)[55]· ѝ предà (-)[56] гь (ѝ сѝхъ) в рꙋцѣ їѝлю (-)[57] ѝ ц҃рѧ е҃го. ѝ оу҃бѝ́ша е҃го о҃стрїемъ меча, ѝ вс҃е дышꙋщее въ нем҃ъ· ѝ не о҃ста́ (цѣло в нем҃ъ ни е҃ди́но)[58] (-)[59]. ѝ [сътворѝ][60] ц҃рю е҃го, ꙗ́коже [сътворѝ][61] ц҃рю їерихо́ньскꙋ· ї и́де їсꙋсъ ѝ вс҃ь їѝль с нѥ́ ѡ҃ ле́вна, въ лахѝсъ, ѝ о҃блеже а҃, ѝ (воева́ша)[62] на́нь. ѝ предастъ гь лахѝсъ, в рꙋцѣ їѝлевы ѝ взя́ е҃го въ дн҃ь е҃, ї [ѝзбѝ][63] е҃го о҃стрїе́ меча, (ѝ вс҃е дышꙋщее в нем҃ъ,) ѝ [потребѝ][64] е҃го, ꙗ́коже [сътворѝ][65] (ѝ) ле́внѣ· тогда́ възы́де (о҃ра́)[66] ц҃рь газе́рскъ, помага́ѧ лахѝсꙋ. ѝ оу҃бѝ е҃го їсꙋсъ о҃стрїемъ меча ѝ лю́ди е҃го, до́ндеже не о҃ста́ ѝ҃ (ни е҃ди́нъ ни)[67] оу҃бѣгнꙋвъ· ѝ шти́де їсꙋсъ, ѝ вс҃ь їѝль с нѥ́ ѡ҃ лахѝсъ, въ (а҃глóнъ)[68]. ѝ о҃блеже ѥ́ ѝ воева́ша на ня· ѝ предà ѥ́ гь е҃ рꙋцѣ їѝлю ѝ взя́ ѥ́ въ (то́и дн҃ь)[69] ї ѝзби ѥ́ о҃стрїе́ меча, ѝ вс҃е дышꙋщее (е҃ли́ко) в

не́мъ (оу҃бѝ)[70], (и҆ сътвори҆ ѣ́мꙋ) та́кожде на҃́ко (и҆)[71] лахи́сꙋ· И҆ ѡ҃и҆де і҃сꙋсъ и҆ вре́сь і҃и҃ль с нн҃ъ въ хевро́нъ, и҆ о҆бсѣдѐ н҃. (и҆ взѧ҆ ѣ́го) і҆ и҆зби҆ ѣ́го о҆стрїе́мъ мечѧ́, (и҆ вс҃и гра́ды ѣ́го) и҆ вс҃е дыи́шꙋщее ѣ́ли́ко (же) бѣѧ́ше в не́мъ. (и҆) не о҆ста҆ (н҃и҃ ни ѣ́ди́нъ)[72] (та́ко сътвори) на҃́коже (и҆ а҆гло́ну)[73], потребиша н҃ (-)[74] ѣ́ли́коже (в нн҃ѣ҃ бѧ́ше)[75]. И҆ о҆братисѧ і҃сꙋсъ и҆ вресь і҃и҃ль (с нн҃), ѣ҆ дави҃. и҆ о҆бѣ҃ѣ҃ше н҃ взя́ша н҃ и҆ цр҃ѧ ѣ́го и҆ [вс҃ѧ][76] гра́ды ѣ́го і҆ и҆зби҆ши н҃ (мечѣ҃)[77], и҆ потребиша н҃ и҆ вс҃е дыи́шꙋщее в нн҃ѣ҃. и҆ не о҆ставиша ни҆ ни҆ ѣ́ди́наго оу҃цѣлѣ́вша. на҃́ко сътвориша хевро́ну и цр҃ю ѣ́го, та́кожѣ҃ сътвориша (вавѝрꙋ)[78] и҆ цр҃ю ѣ́го. (и҆) [на҃́ко сътвориша (и҆) лев҃ну и҆ цр҃ю ѣ́го][79]· І҆ и҆зби҆ і҃сꙋсъ вс҃ю зе́млю го́рскꙋю, и҆ нагев҃, и҆ рабнꙋю, и҆ а҆сидо́да и҆ (вс҃ѧ) цр҃ѧ (и҆хъ)[80]. (и҆) не о҆ста҆ в ни҆хъ (ни҆ ѣ́ди́нъ) оу҃цѣлѣвъ и҆ вс҃е дыи́шꙋщее потребиша на҃́коже запов҃ѣ́да гь бъ і҃и҃лю· [І҆ и҆зби҆ и҆хъ і҃сꙋсъ][81] ѡ҃ кадисва́рни, даже до га́зы (и҆) вс҃ю [зе́млю][82] (гесс҃ѣ҃)[83] до гавао́на· И҆ вс҃ѧ цр҃ѧ сїѧ҆, и҆ зе́млю н҃ѣ҃ [взѧ҆][84] і҃сꙋсъ ѣ́ди́ною на҃́ко гь бъ і҃и҃левъ помага́ше і҃и҃лю· (И҆ возврати́сѧ і҃сꙋсъ, и҆ вре́сь і҃и҃ль с нн҃ъ въ получи́ще въ галга́лъ·)

36 І відійшов Ісус і ввесь Ізраїль з ним до Хеврону, і окружив його. **37** І взяв його, і вигубив його лезом меча, і всі його міста, і все, що дише, що ж було в ньому; і не зостався з них ні один, так зробили, як і з Аґлоном, вигубили його, те, що в ньому було. **38** І повернувся Ісус і з ним ввесь Ізраїль до Давира. І оточивши його, **39** взяли його, і його царя, і всі його міста; і побили його мечем, і вигубили його і все, що дише в ньому, і не оставили в ньому ані одного уцілілого. Так як вчинили з Хевроном і з його царем, так вчинили з Вавиром і його царем, і так як вчинили і з Левною, і з її царем. **40** І побив Ісус всю гірську землю, і Наґев, і рівнину, і Асидот, і всіх їхніх царів; і не зосталося в них ні одного уцілілого; і все, що дише, вигубили, так як заповів Господь Бог Ізраїлеві. **41** І вигубив їх Ісус: від Кадис-Варни аж до Ґази, і всю землю Ґесем аж до Ґаваона. **42** І всіх цих царів, і їхню землю взяв Ісус за одним разом, бо Господь Бог ізраїльський помагав Ізраїлеві. І повернувся Ісус і ввесь Ізраїль з ним до табору в Ґалґал.

Гла́, а҃і·

Глава 11

Ікоже оу҃слы́ша и҆а҃вѝнъ цр҃ь а҆со́рскъ. послѧ҆ къ (і҃ѡа́ву)[1] цр҃ю [мадо́нъскꙋ][2], и҆ къ цр҃ю (емеро́ньскꙋ)[3], и҆ къ цр҃ю (а҆хна́фъскꙋ)[4], и҆ къ цр҃ю и҆же в сидонѣ҃ вели́комъ (и҆) въ го́рстѣи. (-)[5] въ рабадъ пра́мо (хенере́фꙋ)[6], и҆ на полѧ́нѣ҃ и҆ въ (нафедо́ре)[7] и҆ въ предѣ҃лехъ (до́рскѣ҃ ѡ҃ за́пада)· Ханане́ѧ (ѣ́же) ѡ҃ въстоки́ (и҆ за́пада), и҆ въ (-)[8] (а҆м҃моу҃рре́а)[9], и҆ [хе҃де́а][10]. [и҆ ферезе́ѧ. и҆ ѣ҃оу҃се́ѧ][11] и҆же въ горѣ҃, и҆ [ѣ҃ве́ѧ][12] и҆же по҃ а҆ѣ҃рмо́номъ, въ земли҆ (маси́фа)[13]· (-)[14] И҆зыидо́ша ѣ҃и и҆ цр҃и и҆хъ с ни́ми (лю́ди мно́зи). на҃́ко пѣсо́къ [и҆же подо́лгъ кра́ѧ][15] мо́рьска мно́жествѡ҃, (-)[16] ко́нїи (же) и҆ о҆ру́жїа мно́го зѣ҃ло· И҆ снидо́шасѧ вс҃и цр҃и сїи́ и҆ прїидо́ша въкупѣ҃. и҆ ста́ша подо́лгъ воды҆ (мо́рскїа)[17] воѣ҃ва́ти на і҃и҃ля҆· И҆ рѣ҃ гь къ і҃сꙋсꙋ не оу҃бо́исѧ ѡ҃ лица҆ и҆хъ, на҃́ко оу҃тро в сїи́ ча́съ а҃зъ преда́мъ [ѧ҆ въ трꙋпъ][18] пре҃ [сны҃][19] і҃и҃левы҃. (и҆) ко́немъ и҆хъ жи́лы пресѣчѐши, и҆ о҆ру́жїе н҃ да съжже́ши о҆гне́мъ· И҆ прїиде і҃сꙋсъ и҆ вс҃и лю́ди во́инствїи (с ни́мъ) на ни́хъ къ водѣ҃ (мироньствѣи)[20] внеза́пꙋ, и҆ нападо́ша на́ на҃ въ го́рстѣи· И҆ предастъ ѧ҆ гь по҃ рꙋцѣ҃ і҃и҃леви. и҆ сѣкꙋщїѧ҆ и҆хъ прогна́ша [и҆хъ][21] до сидо́на велѝкаго. и҆ до [масрефо́ѳъ маи́мъ][22], и҆ до по́ль (маси́фескъ)[23] на въстоки́· И҆ сѣко́ша и҆хъ до́ндеже не оу҃цѣлѣ҃ в ни҆хъ (ни҆ ѣ́ди́нъ ни оу҃бѣжа́въ)· И҆ сътвори҆ н҃ і҃сꙋсъ на҃́коже запов҃ѣ́да ѣ́мꙋ

1 Як почув Явин, асорський цар, послав до Йоава, мадонського царя, і до ємеренського царя, і до ахіафського царя, **2** і до царів, що у великому Сидоні, і в гірській околиці, в Рават, напроти Хенерефу, і на рівнині, і в Нафедорі, **3** і в дорських околицях на заході; хананея, що на сході і заході, і до амморея, і хеттея, і ферезея, і євусея, що в горах, і євея, що під Аермоном, в землі Масифа. **4** Вийшли ці їхні і царі з ними, багато людей, наче пісок, що вздовж морського берега, кількістю, коней же і зброї дуже багато. **5** І зібралися всі ці царі, і прийшли разом, і отаборилися вздовж морської води, щоб воювати проти Ізраїля. **6** І сказав Господь до Ісуса: Не бійся їхнього лиця, бо завтра в цій годині Я їх видам, як трупів, перед ізраїльськими синами. І їхнім коням переріжиш жили, і їхню зброю спалиш вогнем. **7** І прийшов Ісус і ввесь військовий народ з ним проти них до миронської води несподівано, і напали на них в гірській околиці. **8** І передав їх Господь Ізраїлеві в руки, і рубаючи їх, прогнали їх аж до великого Сидону, і до Масрефота-Маїм, і до полів Масифека, на сході. І рубали їх – аж доки не остався в них ні один, ані втікач. **9** І зробив з ними Ісус, так як заповів йому Господь. Їхнім коням перері-

зав жили і їхню зброю спалив на вогні. **10** І повернувся Ісус в тому часі і взяв Асор, і його царя забив мечем. Адже раніше Асор володів
мой4. 33 усіма цими царствами. **11** *І він забив все, що дише, що було в ньому, лезом меча; і вигубили всіх, і не остався в ньому ніхто, що дише. І
мой4. 33 мой5. 7 Асор спалили вогнем. **12** *І всі міста їхніх царів, і всіх їхніх царів взяв Ісус; і вигубив їх мечем, і вигубив їх, так як заповів їм Мойсей, раб божий. **13** Всі ж сильні міста Ізраїль не спалив, лише тільки одного Асора спалив Ісус. **14** Всю ж їхню добич і всю їхню скотину взяли собі в полон ізраїльські сини. А ввесь народ вигубили мечем; і вигублювали їх – доки не вигубили їх; і не оставили з них ані одного, що
мой2. 34 дише; **15** *так як заповів Господь Мойсеєві, своєму рабові, так Мойсей заповів Ісусові; і так вчинив Ісус, і не переступив ані одного ж з усього, що Господь заповів Мойсеєві. **16** І взяв Ісус всю гірську землю і всю землю Наґет, і всю ґосомську землю, і рівнину, і ту, що на заході; й ізраїльську гору і її поля, **17** що від гори Ахир, з якої іде до Сіира, аж до Валґата; і поле рівнини під горою Аермон; і всіх їхніх царів взяв і вигубив. **18** І численні дні провадив Ісус бої з цими царями. **19** І не було ані одного міста, якого Господь не видав ізраїльським синам, за винятком хивеїв, що поселені в Ґаваоні, всіх взяли мечем. **20** Бо це сталося через Господа, щоб скріпити їхнє серце вийти на бій з Ізраїлем; щоб їх вигубили, не виказавши їм милосердя; але щоб були вигублені, так як сказав Господь до Мойсея. **21** І прийшов Ісус в тому часі і вигубив: всіх енакімів з гірських околиць, з Хеврона, і з Давира, і з Анова, і з усієї ізраїльської гори, і з усієї юдиної гори, з їхніми містами; їх Ісус вигубив. **22** І не остався ні один енаким в землі ізраїльських синів, за винятком лише – *яких* оставили в Ґазиві і в Ґеті, і в Асдоті. **23** І взяв Ісус усю землю, так як заповів Господь Мойсеєві, і дав її в наслідя Ізраїлеві жеребом за їхніми племенами. І спочила земля, на якій воювали.

ѓь, ко́немъ ѝ жи́лы пресѣ́че, и҆ о҆ру́жїе и҆́хъ (на о҆гни҂ сѣ́жже҂)[24]· и҆ о҆брати́ сѧ і҆сꙋ́съ въ (то҇ вре́мѧ)[25] и҆ прїѧ҂ а҆со́ръ и҆ цр҃ѧ е҆го́ (оу҆би҂ мече́мъ). (а҆со́ръ бо҆ бѣ)[26] пре́жде о҆бладаю́щїи всѣ́ми ц҃рⷭ́твы си́ми· *і҆ и҆зби҂ вс҃е дыша́щее, (е҆́же) в не́мъ (бы́сть) [о҆́стрїемъ меча҂][27] и҆ потреби́ша вс҃ѧ, и҆ не о҆ста҂ в немъ (всѧ́кꙋ) дыша́щїи. и҆ а҆соръ запали́ша о҆гнемъ· *и҆ вс҃ѧ гра́ды ц҃рⷭ́и (и҆́хъ), и҆ всѣ́ ц҃ри и҆́хъ поа҂ і҆сꙋ́съ. і҆ и҆зби҂ а҆̀ (мечемъ)[28], и҆ потреби҂ и҆́хъ, на҆́коже повелѣ́ (и҆мъ) мⷬ҃сїи раб бжїи҂· всѣ́ же гра́ды крⷭ́пки не запали҂ і҆и҃ль. ра҃вѣе а҆соръ е҆ди́нъ то́чїю запали҂ і҆сꙋ́съ· (-)[29] всѧ (же) коры́сти и҆́хъ (и҆ вс҃и ско́ты и҆́хъ) плѣни́ша себѣ́ сно́ве і҆и҃леви· (лю́дїе)[30] же вс҃и поби́ша (мечⷬ҃)[31] (и҆ погꙋби́ша а҆̀) дондеже (потреби́ша)[32] а҆̀. (и҆) не о҆ста́виша ѡ҃ них҂ ни е҆ди́наго дыша́щаго· *на҆́коже повелѣ́ ѓь мⷬ҃сїю рабꙋ свое́мꙋ, (-)[33] (та́ко мⷬ҃сїи)[34] заповѣ́да і҆сꙋ́сꙋ, и҆ та́ко сътвори҂ і҆сꙋ́съ. (и҆) не прести́пи҂ ни е҆ди́наго (же) ѡ҃ всѣ́хъ на҆́же заповѣ́да ѓь [мⷬ҃сїю][35]. и҆ прїѧ҂ і҆сꙋ́съ вс҃ю зе́млю го́рꙗскꙋю и҆ вс҃ю [зе́млю][36] (наге́дъ)[37] и҆ вс҃ю зе́млю госомꙗ́скꙋ, и҆ рабнꙋ́ю и҆ на҆́же на западъ́ и҆ горꙋ́ і҆и҃левꙋ и҆ [по́лѧ][38] (е҆ѧ҂)· и҆́же ѡ҃ горы҂ (а҆хи́рѣ)[39] (и҆з не́ѧже)[40] вы҃сходитъ сі҃и́ръ, (-)[41] даждь да (ваа҃лгада)[42]. и҆ по́ле дꙋбра́вы по҃ горо́ю а҆̂ермо҃, и҆ вс҃ѧ ц҃рⷭ́ѧ и҆́хъ взѧ҂ і҆ и҆зби҂ [-][43] (-)[44]. и҆ множа́ша дн҃и сътвори і҆сꙋ́съ съ ц҃ри сими бра́ни. и҆ не бы́сть и҆́и е҆ди́нъ гра́дъ е҆го́же не [преда́ (ѓь) сно́мъ][45] і҆и҃левы҃ї (ра҃вѣ хиве́и о҆бита́ющихъ въ гавао́нѣ) [вс҃ѣ][46] вы҃зѧ́ша (мече́мъ)[47]. я҆́ко гд҃ъ (сътворена) бысть (сі҃ѧ), оу҆крⷭ́пити [се҃рце и҆х҃][48] съпротивити́сѧ на ра́ти къ і҆и҃лю. да потребя́тъ и҆х҃, (не сътвори́вше мл҃ти)[49], но да сѧ потребя́тъ, на҆́ко гл҃а ѓь къ мⷬ҃сїю· и҆ прїи҂де і҆сꙋ́съ в (то҇ врема҂)[50], и҆ порте́би (вс҃ѧ) е҆наки́ми ѡ҃ горскїа ѡ҃ хеврона и҆ ѡ҃ давира и҆ ѡ҃ [а҆нова][51], и҆ ѡ҃ всеѧ҂ [горы҂][52] і҆и҃левы, и҆ ѡ҃ всеѧ҂ горы҂ і҆ꙋ́дины. съ грады ѝ҃ (-)[53] потреби а҆̀ і҆сꙋ́съ· (и҆) не о҆ста҂ (ни҂ е҆ди́нъ) е҆наки́мъ (въ земли҂)[54] сно́вꙋ і҆и҃левы҃хъ. ра́звѣ то́чїю въ [гази́ве][55] и҆ въ гедѣ́, и въ а҆съдо́дѣ о҆ста́виша· и҆ взѧ҂ і҆сꙋ́съ вс҃ю зе́млю на҆́коже заповѣ́да ѓь мⷬ҃сїю. и҆ да́сть [ю҆̀][56] (-)[57] въ причаⷭ́тїе і҆и҃лю, жребїе́мъ по племе́ни и҆́хъ и҆ (престо҂ земла҂)[58] воюема·

Глава 12

1 Це є царі землі, яких вигубили ізраїльські сини, і успадкували їхню землю: на другому боці Йордану, зі сходу сонця, від аронської долини до гори Аермона, і всю землю Арави, зі сходу **2** – Сіона, амморейського царя, який жив в Есеоні, що

гл҃а, ві·

(и҆ сꙋ́ть)[1] ц҃рїе земла҂ на҆́же и҆̀збиша сно́ве і҆и҃леви. и҆ причаⷭ́тиша зе́млю ѝ҃, о҆́бонꙋ страну҂ і҆о҆рда́на, ѡ҃ (восто́ка слн҃цꙋ)[2], ѡ҃ дебри (а҆ро́ньски)[3] до горы҂ а҆̂ермо́нъ и҆ вс҃ю зе́млю. а҆ра́вꙋ ѡ҃ восто́къ· сі҃о́на ц҃рⷭ́ѧ (а҆мморⷬ҃ска)[4] и҆́же живаⷭ́ше въ (е҆сео́нѣ)[5]. о҆блады́и ѡ҃

аро҃й на҆́же є҆сть въ (дебри а҆ро́йстѣи и҆)[6] сре́ды де́бры. и҆ по҃ (земли҆) галаа́да до навои́ка, (и҆́дѣ) предѣли сн҃въ а҆ммонь· (ѡ҃)[7] а҆ра́ва (же) до мо́ра хенере́дъ на (высои́ки)[8], (-)[9] да́же до мо́ра а҆ра́ва, мо́ра соли́цнаго. (на)[10] въстои́къ пу҃темъ ко (висимо́ѳу)[11] (и҆) [по҃][12] дема́нь, на҆́же по҃ (сидода си́га)[13]. (Предѣл же)[14] (и҆ога)[15] ц҃ра васа́нъска, о҆ста́вшїи ѡ҃ ѱу҃до́въ и҆́же о҆бита҆ въ а҆старо́ѳѣ, и҆ въ (і҆о҆рда́нѣ)[16]. о҆бладыи́ (же) ѡ҃ горы҆ а҆ермонъ и҆ ѡ҃ се́лха, и҆ всю (зе́млю) васа́нь до предѣлъ гесу҃ри́нъ и҆ (маха́ѳи)[17], и҆ полъ галаа́да, (и҆́дѣже) предѣлъ сі҃о́на ц҃ра е҆сево́ньска· щоу҃сїи рабъ г҃нь и҆ сн҃ове і҆и҃леви, и҆зби́ша а҆̀. и҆ дасть ю҆̀ моу҃сїи (ра́бъ бж҃їи) въ о҆дръжа́нїе ру҃ви́му и҆ га́дови и҆ полъ племе́ни манасі҃инѹ· (-)[18] Сі҃и (же) ц҃ри (а҆мморрѣ́истїи)[19] на҆́же и҆збы҆ і҆су҃съ и҆ сн҃ове і҆и҃левы, о҆бо́ну страну҃ і҆о҆рдана. подо́лгъ мо́ра (валса́дова)[20], на҆ поли ду҃бра́вы (-)[21] до горы҆ [а҆ло́и҃къ][22] е҆́же и҆́де въ сини́ръ, и҆ да́стъ ю҆̀ і҆су҃съ племе́номъ і҆и҃левомъ, [причастїе][23] по жребїи (е҆го)[24]· въ горѣ и҆ на҆ поли, и҆ въ а҆ра́вь, и҆ въ (а҆сида́ѳѣ)[25], и҆ въ пустыни и҆ въ (а҆ге́ѳѣ)[26]. (хеттде́а)[27]. и҆ (а҆ммоу҃ре́а)[28]. и҆ ханане́а. и ферезе́а, и҆ е҆ве́а, и҆ е҆ѹ҃се́а· ц҃ра і҆ерихо́ньска, и҆ ц҃ра га́инa на҆́же є҆сть бли́зъ веди́ли· ц҃ра і҆ерли́мъска, (и҆) ц҃ра хевро́нска· ц҃ра е҆ри́му҃фе́ска, (и҆) ц҃ра лахи́съ· ц҃ра [е҆гло́мъска][29], (и҆) ц҃ра газе́рска· Ц҃ра дави́ръска, (и҆) ц҃ра гаде́рска· ц҃ра (е҆́рмъска)[30], (и҆) ц҃ра [а҆де́ръска][31]· ц҃ра ле́вна, (и҆) ц҃ра (о҆дале́мъска)[32]. ц҃ра макида́. (и҆ ц҃ра веди́ла·) ц҃ра (а҆пъфу҃)[33], (и҆) ц҃ра о҆фе́ръска· ц҃ра а҆фе́ка (-)[34]. (и҆) ц҃ра (херъсаро́ньска)[35]· ц҃ра [самъвро́нъ][36], (и҆) [ц҃ра фу҃га][37]· ц҃ра [маро́ньска][38]. (и҆ ц҃ра а҆хъса́ѳъ·) [ц҃ра дана́хъска, (и҆) ц҃ра магедо́ньска· ц҃ра (кедо́ньска)[39] А][40], (и҆) ц҃ра и҆̂еконама́мъска (е҆рме́ла)[41]· ц҃ра [а҆доръска][42], (нафедо́ръ)[43]. (и҆) ц҃ра гои҃мъска. [гельа҆ге́ла][44]· ц҃ра [дерса][45], (си́хъ вс҃ѣ҆́хъ)[46] ц҃реи, а҃ла·

Г҃ла, г҃і·

І҆су҃съ (же)[1] състарѣ́вса пре҆ше҃ дн҃и. и҆ ре҃ г҃ь къ і҆су҃у, т҃ы състарѣ́са дн҃ьми. (а҆̂)[2] зе҃ла҆̀ о҆ста҆̀ мно́га въ причащє́нїе· (-)[3] Си́ (же) земла҆̀ о҆ста́вленаа҆ предѣ́лы филисти́ми. (ѡ҃)[4] [гесу҃ри][5] и҆ хананеа́нъ· ѡ҃ (рѣки҆ си́хра)[6] на҆́же (и҆́дѐ) ѡ҃ лица҆̀ е҆гѵ҆́птови. даждь до предѣ́лъ а҆къкаро́ньскъ къ (сѣ́веру)[7] хананеи́, намѣни́тса па́ть о҆́бластїи филисти́мъскъ. газе́ву и҆ а҆зотїю и҆ (а҆сколони́тѹ)[8], и҆ (гедоде́ю)[9] и҆ а҆къкаро́нитѹ. и҆ е҆ѵ҆́ю ѡ҃ дема́нъ· (ѡ҃ ю҆га же)[10] вс҃а земла҆̀ ханаа́ньска пра́мо ѡ҃ га́зы. и҆ сидо́нъ даждь до а҆фе́ка, до предѣ́лъ

панував від Арона, що є в аройській долині і посеред долини, і половиною землі Ґалаада, до Явока, де границі аммонських синів; **3** від Арави ж до моря Хенерет, на висотах, аж до моря Арави, Соленого моря, на сході, дорогою до Висимота і під Теман, що під Сидотом-Сиґа. **4** Границі ж Йоґа, васанського царя, що остався з ґіґантів, що жив в Астароті і в Йордані, **5** будучи ж володарем від гори Аермона і від Селхи, і всієї землі Васана аж до ґесуринських границь, і Махати, і половини Ґалаада, де границя Сіона, есевонського царя. **6** Мойсей, господній раб, та ізраїльські сини вигубили їх; і дав її Мойсей, раб божий, в наслідя Рувимові і Ґадові, і половині племені Манассії. **7** Це ж аморейські царі, яких вигубив Ісус та ізраїльські сини на другому боці Йордану, вздовж валсадового моря, на полі долини до гори Алок, що йде до Сиіра; і дав Ісус унаслідувати її ізраїльським племенам за його жеребом. **8** В горі і на рівнині, і в Аравім, і в Асидатім, і в пустині, і в Аґеті – хеттея, і амморея, і хананея, і ферезея, і євея, і євусея. **9** Єрихонського царя, і ґайського царя, що є коло Ветиля, **10** єрусалимського царя, і хевронського царя, **11** єримуфейського царя, і царя Лахіса, **12** егломського царя, і ґазерського царя, **13** давирського царя, і ґадерського царя, **14** ермського царя, і адерського царя, **15** царя Левни, і одалемського царя, **16** царя Макида, і царя Ветиля, **17** царя Апфу, і оферського царя, **18** царя Афека, і херсаронського царя, **19** самвронського царя, і царя Фуґа, маронського царя, і царя Ахсат, **21** танахського царя, **22** і маґедонського царя, кедонського царя, і царя єконамського Єрмеля, **23** царя адорського Нафедора, і царя ґоїмського Ґелягеля, **24** царя Терсу, всіх цих царів – 31.

Глава 13

1 Ісус же старим став, проминули йому дні, і сказав Господь до Ісуса: Ти постарівся днями, а багато землі осталося до унаслідування. **2** Це ж земля, що осталася: околиці филистимські, від Ґесури, і хананеян, **3** від ріки Сихра, що іде від лиця Єгипту аж до границь аккаронських, на північ хахахейян; вважається п'ятьма володіннями филистимськими: Ґазева, і Азота, і Асколонита, і Ґетота, і Аккаронита. І Евея, **4** з Теман, з півдня ж – вся ханаанська земля: напроти від Ґази, і Сидон аж до Афека, аж до амморейських границь. **5** І вся фи-

листимська земля: Ґавли і ввесь Ливан, від сходу сонця, від Ґалґал, під горою Аермон, до входу до Емата. **6** І всі, що жили в гірських околицях: від Ливана і до Мастефот-Маїма. *Всіх сидонців Я вигублю від лиця Ізраїля, тільки роздай жеребом Ізраїлеві в насліддя, так як Я тобі заповів. **7** І тепер розділи цю землю в насліддя 9-тьом племенам і половині племені Манассії. **8** А *другій половині племені дав Мойсей часть з синами Рувима і Ґада на другій стороні Йордану, на схід сонця. Так як дав їм Мойсей, господній раб: **9** від Рор, і що є при устях потоку Арнона, і місто, що посеред долини, і всю рівнину від Мадавана. **10** Всі міста Сіона, амморейського царя, який царював в Есевоні, аж до границь аммонових синів, **11** і Ґалаад, і околиці Ґесури і Маґати, всю гору Аермон, і всю Васанитиду до Елхи; **12** все царство Йоґа в Васанитиді, який царював в Астароті і в Едаїні. Цей одинокий остався з ґігантів, і побив його Мойсей, і вигубив його. **13** Але ізраїльські сини не вигубили Ґесуру і Махату, і хананеїв, тому що живе цар Ґесури і Махати між ізраїльськими синами до сьогоднішнього дня. **14** *Лише племені Левія не дано насліддя; Господь Бог ізраїльський сам їхнє насліддя, так як сказав їм Господь. І це розподіл, який розмірив Мойсей ізраїльським синам за їхніми племенами в Аравоті і в Моаві, на другому боці Йордану, коло Єрихону. **15** І дав Мойсей племені синів Рувима за їхніми родами. **16** І були їм границі: від Раоіра, що при березі долини Арнона, і місто, що є в арнонській долині, і вся мисорська земля. **17** Есевон, всі міста, що є в Мисорі і Деворі, і Вамот, Ваал, і велмонські доми, **18** і Асса, і Кедемот, і Мифаат, **19** і Каріятем, і Севама, і Сартови, і Сиорови, в околиці Енака, **20** і Ветфоґор, і Асидотфатсґа, і Виисимут; **21** і всі мисорські міста, і все царство Сіона, амморейського царя, *якого убив Мойсей, його самого і мадіямських старшин Аевія, і Рокома, і Сура, і Ура, і Ровека, сіонських князів, які жили в тій землі. **22** І ворожбита веорського Валаама вбили мечем ізраїльські сини в полоні. **23** Були ж границі Рувима – йорданські околиці. Це насліддя синів Рувима, за їхніми родами і їхніми містами, і їхніми селами. **24** Дав же Мойсей і синам Ґада, за їхніми родами; **25** і були ж їхні границі: Язир, всі міста Ґалаада, і половина землі амонських синів, до

пс. 77
мой4. 32
ниж. 22
мой4. 18
єв. 7
єз. 44
мой4. 31

(âмморре́искъ)[11]· и̑ вс҃ю зе́млю (га́мъвли)[12], филистиимлю. и̑ вс҃ь лива́нъ ѡ̑ въстоко́мъ сл҃нца, ѡ̑ га҃га́лъ по҃ горо́ю âермо́нъ до вхо́да е̂ма҃· (и̑) вс҃и о҆бита́ющіи въ го́рьстѣи ѡ̑ ливана (и̑) до (масрефо́ѳъ)[13] маи́ма· *вс҃а сидо́нскіа а҃ (-)[14] потреблю̀ ѡ̑ лица̀ і҃и҃лв. (толи́ко) разда́и (-)[15] жре́біемъ і҃и҃лю (въ причастіе), ѩ́коже [заповѣ́дѣ҃ тебѣ]·[16] и̑ нн҃ѣ раздѣли́ зе́млю сію въ причастіе. ѧ҃ тѝ, племене́мъ и̑ по҃ племе́ни манассіи́ну· (-)[17] (ꙗ)[18] по́лъ племе́ни *(второ́му дадѐ моѷ҃сіи ча́сть), (съ сн҃ъми) рувимли и̑ га́довыми (-)[19] о҆бо́ну страну̀ іо҆рда́на на въстоко́мъ сл҃нца· (ѩ́коже) да́стъ (и̑мъ)[20] моѷ҃сіи ра́въ г҃нь, ѡ̑ (роръ)[21] (и̑) ѩ́же е̂сть ѡ̑ оу҃стіа водотечи âрноне́а. и̑ гра҃ и̑же между̀ де́брею, и̑ вс҃ю (ра́внуѭ)[22] ѡ̑ (мадава́на)[23] (-)[24]· вс҃а гра́ды сіо́на ц҃ра (âмморре́иска)[25], и̑же ц҃рствова въ е̂севоне́ѣ, даждь до пре́дѣ҃ сн҃овъ âммо́нь· и̑ галаа́дъ, и̑ преды҃лы [гесу́ри][26]. и̑ [мага́ди][27] вс҃ю гору̀ âермо́нь, и̑ вс҃ю васани́тскую до [е̂ха][28]· вс҃е ц҃рство (и̑о́гово)[29] въ васаниитиди и̑же ц҃рствова, въ âстаро́ѳѣ и̑ въ (е̂даи́и)[30]· сіи о҆ста̀ (е̂ди́нъ) ѡ̑ ꙗ҆ѵ҃довъ, и̑ оу҃би̑ е̂го моѷ҃сіи, и̑ потреби̑ (и̑)· (но)[31] не потреби́ша сн҃ове і҃и҃левы гесу́ри. и̑ маха́ди и̑ ханане́овъ. (зане́же)[32] живе́тъ ц҃рь [гесу́ри][33] и̑ [маха́ди][34]. въ сн҃ѣхъ і҃и҃левъ, до сего̀ дн҃е· *ра́звѣ племе́ни левѵ҃ину не да́стсѧ причастіе. г҃ь б҃ъ і҃и҃левъ са́мъ (причастѝ сѝхъ)[35], ѩ́коже рⷮ҃ е̂мъ г҃ь· и̑ сіе раздѣле́ніе е̂же раздѣли̑ моѷ҃сіи сн҃омъ і҃и҃левым҃ (по племене́мъ и̑хъ)· въ âраво́ѳѣ, (и̑ въ) моа́вѣ о҆бо́ну страну̀ іорда́на оу҃ е̂рихо́на. и̑ да́стъ моѷ҃сіи племе́ни (сн҃овъ) рувимлимъ по со́ньму и̑хъ· и̑ бы́ша и̑мъ предѣ́ли ѡ̑ (раоу҃́ръ)[36], и̑же (при бре́гу)[37] де́бри âрно́нъскіа. и̑ гра́дъ и̑же (е̂сть) въ де́бри âрно́нстѣи, и̑ вс҃ю (зе́млю) мисо́рскую· (-)[38] е̂сево́нъ (-)[39] вс҃а гра́ды и̑же суть въ мисо́рѣ и̑ [девѳо́рѣ][40] и̑ вамо́ѳъ. ваа́ль, и̑ [до́мы][41] [велмо́на][42]. и̑ (а́сса)[43] и̑ кедимо́ѳа, и̑ [мифаа́ѳъ][44]. и̑ каріаѳе́мъ и̑ се́вама и̑ [сарѳо́вы][45] и̑ сио́ровы, въ преды҃ле [е̂на́ка][46] и̑ (ведъфаго́ра)[47]. и̑ âсидофа҃сга, и̑ [висиму́да][48]. и̑ вс҃а гра́ды мисо́ровы. и̑ вс҃е ц҃рствіе сіо́на ц҃ра (âмморре́иска)[49], *е̂гоже оу҃би̑ моѷ҃сіи самого и̑ старѣ́йшины мадіа́мля. (-)[50] (âве́вія)[51] и̑ рокома́ и̑ сура и̑ оу҃ра и̑ (ровека)[52]· кн҃зи сіо́на (-)[53] и̑же о҆бита́ху на землѝ той҃. и̑ балаа́ма ве́о҆рова волхва оу҃би́ша мечемъ (сн҃ове і҃и҃левы въ плѣнѣ)· бы́ша же предѣли рувинѣ йо҆рда́нь предѣлъ· сіе причастіе сн҃овъ рувимовъ по сонмомъ и҃҃, (и̑) гра҃ и̑хъ и̑ села и̑хъ· дадѐ же моѷ҃сіи и̑ сн҃омъ гадовымъ по сонмомъ и̑хъ. и̑ бы́ша (же) (и̑мъ предѣ́ли)[54] и̑зи́ръ вс҃и гради галаа́ди. и̑ полъ земля̀ сн҃овъ (âмо́нь)[55] да âро-

ѧ҃ мѳ҃ и҃в
ѩ́вре з
ѩ́зе мд
ѧ҃ мѳ҃ и҃и
ѧ҃ мѳ҃ и҃а

йра йже ѣсть пр҃ѣ лицемъ (раввада)[56]· и҆ ѡ҆ ѣсевона до рамо́да, по (ма́сфе)[57] и҆ въ (йтаними́ѣ)[58]. и҆ ѡ҆ [манаи́ма][59], до предѣ́лъ давиро́въ· и҆ въ (ѣсме́-кѹ)[60] видара́мъ, и҆ [видна́мъ][61]. и҆ (съхо́да)[62] и҆ [сафо́на][63], и҆ о҆ста́нокъ ц҃рьства сїо́на (и҆) ц҃рѧ ѣсево́ньска· [-][64] їо́рда҃ (и҆ е́же на҃ ни́мъ)[65] да́ждь до ча́сти (и҆) мо́ре хенере́дъ о҆бо́ѹ страню҆ їо҆рда́на ѡ҆ въсто́къ· Сїе причастїе сно́вомъ га́да҃ по соньмо́мъ йхъ, (и҆) по гра́дохъ йхъ и҆ по се́ла҃ йхъ· И҆ дадѐ мо҆ѷсїи (и҆) по́лѹ племе́ни манасїи́ню҆, по соньмо҃ ихъ҃· и҆ бы́ша предѣ́ли йхъ ѡ҆ (маййа́и́ма)[66], и҆ вѣ́е ц҃рство васа́ново, и҆ вѣ́е ц҃рство йо́гово ц҃рѧ васа́ньска. и҆ вѣ́ѧ вѣ́си йаи́ра йже сѹть въ васанитии́ди ше́стьдесѧ́тъ гра́довъ· И҆ по́лъ галаа́да и҆ въ ѣстаро́дѣ, и҆ въ (ѣнадраи́нъ)[67]. гра́ды ц҃рства о҆́гова въ васанитии́ди. и҆ да́шасѧ сно́мъ махи́ровымъ҆, (и҆) сно́ѹ манасїи́ню҆ и҆ по́лѹ сно́мъ махи́ровы҆ (-)[68], по соньмо́мъ йхъ· Сїѧ (же сѹть) йже (раздѣ́ли)[69] мо҆ѷсїи о҆бо́ѹ страню҆ їо҆рда́на въ ѣрабо́де (-)[70] пра́мо їе҆рихо́на на вѣстоко҆́· (Племе́ни же левѵ҆́ню҆ не дадѐ мо҆ѷсїи причастїа. *поне́же са́мъ г҃ь б҃ъ їи҃левъ причасти сего ѣсть ка́коже г҃ла и҃·)

Ароіра, що є перед лицем Раввата. **26** І від Есевона до Рамота, за Масфою і в Ітанимі, і від Манаїма до границь Давира; **27** і в Есмеку-Витарам, і Витнам, і Сохота, і Сафона, і зосталу часть царства Сіона, есевонського царя; Йордан і те, що над ним, аж до частини і моря Хенерет, на другому боці Йордану, на сході. **28** Це насліддя синів Ґада, за їхніми родами і за їхніми містами, і за їхніми селами. **29** І дав Мойсей і половині племені Манассії, за їхніми родами. **30** І були їхні границі: від Манаїма, і все васанське царство, і все йогове царство, васанського царя, і всі села Яіра, що є в Васанитиді, шістдесят міст, **31** і половина Ґалаада, і в Астароті, і в Енадраїні, міста огового царства в Васанитиді, – і були дані синам Махіра і синові Манасії, і половині синів Махира, за їхніми родами. **32** Це ж є *mi*, яким розділив Мойсей на другому боці Йордану, в Аравоті, напроти Єрихону, на сході. Племені ж Левія Мойсей не дав насліддя, *тому що сам Господь Бог ізраїльський є його насліддям, так як сказав їм.

мой4. 18

Г҃ла, ѳ҆·

д҃ мѳ ѱ҃д

И* (же)[1] (причастїа)[2] сно́вомъ їи҃лѣ́ въ землѝ ханананьстѣи, и҆́мже [разделиша][3] (ю҆)[4], ѣлїа́за҃ жре҃. і҆ и҆сѹсъ сн҃ъ навѵ҆́нъ, и҆ кнѧ́зи ѡ҆́чествъ племе́и҆ сно́въ їи҃левъ· *По жре́бїемъ причастїа (своѧ́) взѧ́ша. ка́коже заповѣ́да г҃ь [-][5] (мо҆ѷсїѳ҃ да́ти)[6], д҃ ти, племе́ѣ и҆ по҃ племе́ни (манасїи́ню҆)· (И҆ дадѐ бо мо҆ѷсїи двема́ племе́нѣ҃ и҆ по́лъ племе́ни причастїе,) о҆бо́ѹ страню҆ їо҆рда́на. (-)[7] левѵ҆́том (же) не дадѐ причастїа в ни҆́, зане́ (же) бѣ́ахѹ сно́ве їо́сифли. два племе́ни манасїи, и҆ ѣфремли. и҆ (сего҆́ ради) не да́стъ ча́сти землѝ левѵ҆́тѳ҃ но по градо́мъ вселе́нїа, и҆ пр҃ѣгра́дїа (сикоѳ҃ и҆хъ҃)[8] (-)[9]· Ка́коже заповѣ́да г҃ь, мо҆ѷсїю҆. тако сътвори́ша сно́ве їи҃леви, и҆ разделѝша зе́млю· И҆ прїидо́ша сно́ве їоу҆́дини къ їсѹсѹ, въ га҃га́лы. и҆ ре҃ къ немѹ хале́въ, и҆ѣфо́нѣ҃ кенезе́и, ты́ съвѣ́си сло́во, ѣ҆же г҃ла г҃ь къ мо҆ѷсїю҆ ч҃лкѹ бж҃їю҆, о҆ мнѣ́ и҆ о҆ тебѣ́ въ кадисва́рнїи· м҃, бо лѣ́тъ сѣ́хъ ѣгда҃ посла́ ма мо҆ѷсїи ра́бъ [г҃нь][10], ѡ҆ кадисва́рнїи съгляда́ти зе́млю. и҆ ѡ҆вѣщаа́хъ ѣ҆му҆ (словеса́)[11] по (всему҆ ѣ҆же бы́сть въ ср҃цы моѣ́мъ)[12]. Бра́тїа же моа҆ ходи́вшїи со мно́ю, превратиша́ ср҃це людїи. а҆́з же прелоѫ҆́сѧ въ сѧ҆́ѣ г҃ви б҃ѹ моѣ́мѹ· И҆ кла́сѧ мо҆ѷсїи въ то́и҆ дн҃ь г҃ла. *землѧ҆ на ню́же ѣси взъ҆ше́лъ тебѣ́ бу҆́детъ въ причастїе, и҆ ча́до҃ твоѥ҆ въ вѣ҃. ка́ко приложѝ слѣди́ти по г҃ѣ б҃ѣ [моѣ́мъ][13]. И҆

д҃ мѳ ѱ҃д

вѣ҃ а҆

Глава 14

1 *Це ж насліддя ізраїльських синів в ханаанській землі, яким її розділили священик Еліазар та Ісус, син Навина, і володарі родів, племен ізраїльських синів. **2** *Вони одержали свої насліддя за жеребами, так як Мойсеєм заповів Господь дати 9-тьом племенам і половині племені Манасії. Бо і Мойсей дав двом племенам і половині племені Манасії **3** з другого боку Йордану; Левітам же не дав між ними насліддя, **4** бо ж сини Йосифа були два племені – Манасій і Ефраїм; задля і цього не дав частини землі левітам, але по містах – на поселення і передмістя – для їхнього скота. **5** Так як заповів Господь Мойсеєві, так вчинили ізраїльські сини, і поділили землю. **6** І прийшли юдині сини до Ісуса, до Ґалґал; і сказав до нього Халев Єфонин, Кенезей: Ти знаєш слово, яке Господь сказав до Мойсея, божого чоловіка, про мене і про тебе в Кадис-Варні. **7** Бо 40 років мав я, коли мене послав Мойсей, господній раб, з Кадис-Варни розвідати землю; і відповів я йому слова за всім, що було в моїм серці. **8** Брати ж мої, що пішли зі мною, відвернули серце народу, я ж приклався вслід за Господом Богом моїм. **9** І поклявся Мойсей в тому дні, кажучи: *Земля, до якої ти пішов, тобі буде в

мой4. 34

мой4. 34 дія. 13

вищ. 1

наслідця і твоїм дітям навіки, бо ти приклався іти вслід за Господом Богом моїм. **10** І тепер перекормив мене Господь, так як сказав; ось 40 і 5 років відколи сказав Господь це слово до Мойсея, бо ще ходив Ізраїль в пустині, і тепер ось мені сьогодні 80 і 5 літ. **11** І сьогодні я є таким сильним, так як і коли мене послав Мойсей, так і тепер маю силу вийти на війну і ввійти. **12** І тепер прошу в тебе цю гору, так як сказав Господь в той день, бо ти почув це слово в той день; там же є Вакими, сильні і великі міста, та ж якщо є Господь зі мною – вигублю їх, так як сказав Господь. **13** І поблагословив його Ісус, *і дав Хеврон в наслідця Халеві, синові Єфтонія, синові Ханезея. **14** Через це став Хеврон Халева Єфонії, Хенезея, в наслідця – до сьогоднішнього дня, тому що він пішов вслід за наказами Господа Бога ізраїльського. **15** Ім'я ж Хеврона раніше було Кариатарва-Арба, бо чоловік великий посеред Воакимін був; і спочила земля від війни.

суд. 1
мак1. 1
мой4. 14

нн҃ѣ прекорми҃й мѧ ѥ҆сть г҃ь, ѩ҆коже ѥ҆сть рекл҃ъ ѳ҆е, м҃, и҆ є҃, лѣтъ ѡ҆нелиѥ г҃ла г҃ь [ѳе сло́во][14] к моѷ҆сі́ю. (ѩ҆ко ѥ҆ще хожда́ше)[15] і҆ї҆ль въ пусты́ни, и҆ нн҃ѣ сѐ (мѝн)[16] дн҃ь, п҃, и҆ є҃, лѣтъ· (и҆) та́ко ѥ҆смь дн҃е могїи ѩ҆ко́ (и҆) ѳ҆гда҃ посла мѧ моѷ҆сі́и. тако́ (и҆) (нн҃ѣ могу́)[17] входя́ще (на́ брань і҆ и҆сходя́ще)[18]· и҆ нн҃ѣ прошу́ оу҆ тебѐ (горы́ сі́ѧ)[19], ѩ҆ко́ рѣ҆ г҃ь въ дн҃ь о́нъ, ѩ҆ко ты́ слы́ша сло́во ѳ҆е въ дн҃ь о́нъ, (въ)[20] (ѳ҆кимѣ)[21] же тамо суть гра́ды тве́рды и҆ вели́цы, (и҆) ѳ҆ще бо (ѥ҆сть г҃ь со мно́ю)[22] потреблю҃ и҆ ѩ҆коже ѥ҆сть ре́кл҃ъ (-)[23] г҃ь· и҆ бл҃ви ѥ҆го і҆сусъ, *и҆ дастъ хевро́на, хале́ву сн҃у (и҆ѳфонѣи́ну)[24], сн҃у [ханезеи́ну][25], въ причастіе· Сего ради бы́сть хевро҃ хале́ву (и҆ѳдо́ни)[26] (хенезе́инну)[27], въ причастіе до [дне́шняго дн҃я][28], поне́же вълѣ́дова по велѣнію г҃а бг҃а і҆и҃лева· И҆мя же хевро́ну (пе́рвое бы́сть)[29] (кариа҆рва́)[30], (а҆рба бо́ мужъ ве́лїи средѣ воа́кимъ бы́сть)[31], и҆ (преста҃ земля҃)[32] ѡ҆ бра́ни·

судїи а҆
а҆ мц҃а҆
д҃ мѡ҆ дн҃

Глава 15

мой4. 34

1 І *жереб синів Юдиних, за їхніми родами був: від границь Ідумеї, від пустині Син до Ливану, аж до Кадиса, на півдні. **2** І були їхні границі: від сходу до часті й лукійського моря, і від вершка, що клониться на південь **3** і переходить напроти виходу Акраввим, і відходить від Сини, і піднімається від півдня до півдня, що до Кадис-Варни, і заходить в Еврон, і піднімається до Агдари, і виходить на захід від Кадиса, **4** і йде до Акарки. Виходить же до Асемона і входить до долини єгипетської; і хай буде його вихід і його границя до моря. Це є їхні границі з півдня. **5** Границі зі сходу: і все Солоне море до частини Йордану. І їхні границі з півночі: і від горішнього моря, і від частини Йордану; **6** піднімаються ті границі до Ветаґли, і проходять на північ до Вефтара; і йдуть ці границі до каменя Веора, сина Рувима; **7** і піднімаються ці границі до Девира, долини Ахора; виходять же до Ґалґали, що є напроти сходу, до Домин, що є до півдня долини; і піднімається ця границя до води джерела сонця, і кінці його є в джерелі Роґил. **8** І піднімається границя до Еномлевої долини на південь, до Єус, з півдня, [це є Єрусалим]; і виходить ця границя на вершок гір, що є перед лицем Еномлевої долини, до моря, яке є з частини рафаїнської землі, до півночі. **9** І виводить границі на верх гори, до джерела води Нафто, і виводить до ефронської гори; і йдуть ці

Г҃ла, ѕ҃і·

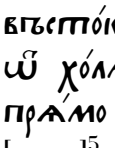

бы́сть* (жре́бїи)[1] (сн҃овъ)[2] і҆оу҆дн҃ по со́нмомъ и҆хъ, ѡ҆ предѣ҆ и҆думе́искъ ѡ҆ пусты́ня сі́нъ (и҆съ лива́ну), да́ждь до кадн҃ и҆съ ю҆гу. и҆ бы́ша (предѣ҆ли н҃)[3] ѡ҆ вътто́къ до ча́сти морьскїа (и҆) лукїискїа҆, (и҆) ѡ҆ хо́лмическїа клоня́щаго и҆съ ю҆гу· и҆ прохо́дн҃ пра́мо вътхожде́нію, [а҆кравві́мъ][4]. і҆ и҆схо́дн҃ ѡ҆ [сина][5], и҆ вътхо́дитъ ѡ҆ ю҆га, до (ли́вы и҆же) и҆съ кадисва́рни· и҆ захо́дитъ въ (е҆вро҃)[6], и҆ вътхо́дитъ въ (а҆гъда́ру)[7], і҆ и҆схо́дн҃ на запады кади́сѣ, і҆ и́детъ (въ а҆ка҃ки· И҆зхо́дитъ҃ же) въ а҆семо́ну, и҆ вътхо́дитъ до де́бри е҆гу҆петъ҃ски. и҆ да бу́дѐ (и҆сх҃о е҆го)[8] (и҆) предѣ҆ (е҆го) и҆съ мо́рю. сі́а суть (предѣ҆ли н҃)[9] ѡ҆ ю҆га· (-)[10] Предѣ҆ли ѡ҆ востто́къ (и҆) вѣ҆е мо́ре сла́ное, до (части) і҆о҆рда́на. и҆ предѣ҆лы и҆хъ и҆съ сѣ҆веру, и҆ ѡ҆ холми́чнаго мо́ра и҆ ѡ҆ ча́сти і҆о҆рда́ньски· вътхо́дятъ предѣ҆ли (тїи) въ видаглу, и҆ прехо́дн҃ ѡ҆ сѣ҆вера и҆съ (вефда́ра)[11]. и҆ вътхо́дѧ҃ предѣ҆ли (сі́и) и҆съ ка́мени (веѡ́ру)[12], сн҃а рувимл҃а· и҆ вътхо́дятъ предѣ҆ли (сі́и) и҆съ (девиру)[13] де́бри а҆хо́ровы, (-)[14] и҆схо́дѧ҃ (же) до и҆ галга́лы и҆же ѥ҆сть пра́мо схожде́нію҃ (додомн҃)[15], ѩ҆же ѥ҆сть и҆съ ю҆гу дебри. и҆ вътхо́дн҃ (предѣ҆лъ сі́и) и҆съ водѣ и҆сто́чника со́лнечна, и҆ (и҆концы҆ ѥ҆му суть)[16] оу҆ и҆сто́чникъ рогн҃лъ· и҆ вътхо́дн҃ предѣ҆лъ в де́брь [ѥно́млю][17] и҆съ ю҆гу в еоу҆съ ѡ҆ ливо́са, сі́а ѥ҆сть і҆е҆рли́мъ. і҆ и҆схо́дн҃ предѣ҆лъ (сі́и) и҆съ ве́рху го́ръ, ѩ҆же ѥ҆сть пр҃ѣ лице́мъ де́бри [ѥно́мли][18] оу҆ мора҃, ѩ҆же ѥ҆сть

ѡ̑ ча́сти землѝ рафаи́ма къ сѣ́веру· и̂ вывóдъ
предѣлы на вр̑ъ горы̀, къ и̂сто́чнику̀ воды̀ нафъ-
до. и̂ вывóдитъ къ горѣ̀ е̂фро́ни, и̂ о́и̑ръ̑тъ и̑-
дутъ (сїи) предѣ́ли въ ваа̂, е̂е е̂сть гра̂ и̂а́рі̑· и̂
да о́бхо́дитъ предѣлъ ѡ̑ ваа́ла къ мо́рю, и̂ да
прихо́дитъ во́ (гра̂)[19] [сїиръ]̑[20]. (и̂ да преходи̂) къ
ю́гу̀ гра́да и̂а́римъ ѡ̑ сѣ́вера, е̂е е̂сть [хасало́нъ][21]
и̂ да сни́детъ къ граду̀ слн̑чну̀, и̂ да прїи́детъ
къ ю́̑гу̀· и̂ да и̂зведе̑ предѣлъ къ ю́̑гу̀ (а̂ікъке-
а̂рану̀)[22] до сѣ́вера. и̂ да и̂зведе́тъ предѣ́лы въ
(а̂ікъхорана)[23], (-)[24] да прейдетъ гору̀ [землѝ][25] ва-
лаа́ни. і̂ и̂зведе̑ къ (а̂и̂вѣнїю)[26], и̂ да бу́детъ
(предѣ́ломъ и̂сха̂)[27] къ мо́рю· и̂ предѣ́ли и̂хъ
запа̂нїи, море вели́кое (-)[28]. сїи предѣ́ли сн̑о̂ і̂оу́̑-
динъ о́и̑ръ̑тъ по сномо́мъ и̂хъ· и̂ (дадѐ і̂сусъ) ха-
ле́ву сн̑у̀ (о̂фонїи́ну̀)[29] (-)[30] ча́сть средѣ̀ сн̑овъ і̂оу́̑-
динъ, повеле́нїа ради бж̑їа (къ і̂сусу̀). и̂ да́сть е̂-
му̀ і̂сусъ гра̂ (а̂рво́нъ)[31] (ѡ̑ц̑а)[32] е̂на́кова, е̂и е̂сть
судіи̂ 1 хевро́нъ· *и̂ потребѝ ѡ̑тудъ хале́въ сн̑ъ (и̑е̂фдонї-
и́нъ)[33]. тр̂и сн̑ы ена́ковы. (і̂) сусїи́ и̂ [фолма́н][34] и̂
а̂хима́на. и̂ вы́зыде ѡ̑тудъ хале́въ на живу-
ш̑ихъ въ давире. и̑ма же (пре́жде бѣ́ше да-
виру̀)[35] гра̂ писме́нъ· и̂ рече хале́въ и̑же а̂ще во́з-
метъ (кто̂) [-][36] гра̂ писме́нъ. и̂ совладѣе̑ и̑
да́мъ е̂му̀ а̂схань дщере́ мою̀ въ жену̀· и̂ пои̂ ю̀
гофонїилъ, сн̑ъ кенезе́овъ бра́та хале́вова ю̀нѣйши-
ї. и̂ да́стъ е̂му̀ а̂схань дщере́ свою̀ [-][37] въ
жену̀· и̂ бы̑ въ нѣгда̀ ѡ̑ходѧщи е́и̑ (-)[38] совѣщà с
ни́м̑ глю̑щи, попрошу̀ оу̂ ѡ̑ц̑а моего̂ села̀. и̂ (въс-
кочѝ)[39] съ о̂сла́ти, и̂ рече е́и̑ хале̑ что̂ (тѝ
е̂сть)[40]. и̂ ре̑ е̂му̀ да́жды ми̂ бл̑вени̂е, ня̑ко въ зе́м-
лю (полу́денну̀ю)[41] ѡ̑да мѧ. да́жды ми̂ (галафъ-
маи̑)[42], и̂ дасть е́и̑ хале́въ (галафъмаи́мъ)[43], (и̂)
вы́ш̑шую и̂ (до́лнюю [гала́да][44])[45]. Се̑ причастїе
(-)[46] сн̑овъ і̂оу́̑динъ, (и̂ племе́ни и̂хъ)· Бы́ша же
гра́ди и̂хъ, гра̂ старѣ́ишїи племе́нъ сн̑овъ і̂оу́̑дѣ̑,
къ предѣлѡ̑ е̂до́млѣ̑ (къ ю́̑гу̀)· Къ пустыни кавсе-
и́лъ и̂ е̂драи и̂ (а̂вуръ)[47]. (-)[48] Кина (же) и̂ дѣ̑мо́на
и̂ а̂да́да. и̂ кеде́съ и̂ (е̂днази́фъ)[49] и̂ теле́мъ· и̂
(е̂вало́дъ)[50] и̂ гра̂ а̂серо́нъ. (и̂ а̂со́ръ но́вый и̂ вс̑и
гра́ди е̂серо́ни.) сїи (же е̂сть) а̂со́ръ а̂ма́мъ и̂ се́ме
и̂ (демаа́ма)[51] и̂ [мода́да][52] (и̂ а̂са́ръсу̀). и̂ а̂се́ръ
(га̂да́лъ)[53] (и̂ а̂семѣ̑) и̂ (вадфеле̑)[54]. и̂ а̂сарсу̀ла и̂
вирсавїи (е̂везудїа́), и̂ села и̂хъ и̂ дворы̀ и̑̑· (ва-
а̂ла́на)[55] и̂ (е̂вѣ̑)[56] и̂ а̂семъ· и̂ е̂льдода̑ и̂ (хесѣ̑)[57] и̂
е́рма· и̂ сикилѐгъ и̂ (махари́мъ)[58], и̂ (сеѣ̑наикъ)[59]· и̂
(ламо́дъ)[60] и (сеикеле́нъ)[61] (и̂ а̂ни́нъ) и̂ (е̂рмо́нъ)[62],
(вс̑ѣхъ) гра̂, и̑̑ и̂ д̑, и̂ се́ла и̑̑· На равни (же)
е̂сдао́ль и̂ (саа̂ра́икъ)[63] и̂ (а́зра)[64]. и̂ рами̑ и̂ за́но, и̂
(гоу̑нни̂мъ дафъфу́нъ)[65] і̂ и̂на́имъ· и̂ (е̂рму́дъ)[66]
и̂ (о̂дола́мъ)[67], и̂ не́мра и̂ со́хо и̂ а̂зи́ка· и̂ (сара-
и́мъ)[68] (и̂ дї̂аге̑дани́мъ) и̂ (гада́ра)[69], (-)[70] села е̂ѧ.

границі довкруги до Ваала, це є місто Ярим. **10** І хай обійде границя від Ваала до моря, і хай приходить до міста Сиір; і хай переходить на південь міста Ярим, з півночі, це є Хасалон; і хай зійде до міста сонця, і хай прийде на південь. **11** І хай виведе границю на південь Аккеарана –на північ, і хай виведе границі до Акхорана; хай перейде гору валаанської землі і виведе до Айвінії; і хай буде границею вихід до моря. **12** І їхні західні границі – Велике море. Це границі юдиних синів довкруги, за їхніми родами. **13** І дав Ісус Халевові, синові Офонія, часть серед юдиних синів, через божий наказ до Ісуса; і дав йому Ісус місто Арвон, енакового батька, – це є Хеврон. **14** *І звідти вигубив Халев, син Єфонії, трьох енакових синів: Ісусія і Фолмана, і Ахимана. **15** І пішов звідти Халев проти тих, що жили в Давирі, раніше ж ім'я Давіра було Місто писарів. **16** І сказав Халев: Хто лиш візьме Місто писарів і ним заволодіє, дам йому за жінку Асхань, мою дочку. **17** І взяв його Ґофоніїл, син Кенезея, молодший брата Халева. І дав йому за жінку Асхань, свою дочку. **18** І сталося, коли вона відходила, договорилася з ним, кажучи: Попрошу у мого батька поле, – і зіскочила з осла; і сказав їй Халев: Що тобі є? **19** І сказала йому: Дай мені благословення, бо ти мене віддав до південної землі; дай мені Ґалафмаїм. І дав їй Халев Ґалафмаїм і верхній і нижній Ґалат. **20** Це наслідля юдиних синів і їхнього племені. **21** Були ж їхні міста – перше місто племен юдиних синів при едомових границях, до півдня, до пустині – Кавсеїл, і Едрай, і Авур, **22** Кина ж, і Димона, і Адада, **23** і Кедес, і Етиазиф, **24** і Телем, і Евалот, **25** і місто Асерон, і новий Асор, і всі есеронські міста. Це ж є: Асор, **26** Амам, і Семе, і Темаама, і Модада, і Асарсу, **27** і Асер, Ґаддал, і Асемон, і Ватфелет, **28** і Асарсула, і Вирсавій, Евезутія, і їхні села, і їхні двори; **29** Ваалана, і Евим і Асем, **30** і Ельтодад, і Хесид, і Ерма, **31** і Сикилеґ, і Махарим, і це – Еннак, **32** і Ламот, і Секелен, і Аїн, і Ермон; всіх міст 20 і 9, і їхні села. **33** В рівнині ж: Естаоль, і Саарак, і Азра, **34** і Рамин, і Зано, і Ґонніїм, Таффун, і Інаїм, **35** і Єрмут, і Одолам, і Немра, і Сохо, і Азика, **36** і Сараїм, і Діягетаїм, і Ґадара, її села; і 14-ть

міст, і їхні села. **37** Сенань, і Даса, і Малґадад, **38** і Далаань, і Масита, і Ехтаель, **39** і Ляхис, і Васкат, і Аґлом, **40** і Хаввань, і Ламас, і Хаталис, **41** і Ґадирот, і Витдаґонь, і Наама, і Макида – 16-ть міст і їхні села. **42** Етер, Лена, і Аасарн, **43** і Єфта, і Асенна, і Келай, **44** і Несита, і Ахим, і Мариса, і Малом – 9-ть міст і їхні села. **45** Аккаронь і їхні села, і їхні двори. **46** Від Акороня – Ямнай і села, що є близько Аздота, і їхні села, **47** і їхні двори. Ґаза і її села, і її села до єгипетського потоку, і Велике море, і границя. **48** І в гірській околиці: Сафир, і Етер, і Сохо, **49** і Едена, і місто писарів, це є Давер. **50** І Анав, і Ґестем, і Анев, **51** і Ґосом, і Хилуон, і Силон – 11-ть міст і їхні села. **52** І Ерев, і Рума, і Есань, **53** і Анум, і Витапфут, і Афака, **54** і Емата, і Каріатарба, це є Хеврон, і Сіор – 9-ть міст і їхні села. **55** Маон, і Хирмель, і Зит, і Еттай, **56** і Зураель, і Екдаам, і Зано, і Аким, і Едни, **57** і Ґаваа, і Тамна – 10-ть міст і їхні села. **58** Елул, і Витсур, і Хедур, **59** і Маарот, і Витанот, і Елтекен – 6-ть міст і їхні села. **60** Теко, і Ефрата, це є Вифлеєм, і Фаґор, і Етам, і Кулом, і Татамі, і Сорис, і Карем, і Ґаліїм, і Витир, і Манохо – 11-ть міст і їхні села. Каріятваал, це місто Ярим, і Арваа в Еримовиті, – 2-а міста і їхні села. **61** І Витарава, і Мадона, і Охохан, **62** і Нефсан, і соляні міста, і Інґади – 6-ть міст і їхні села. **63** І евусів, що мешкали в Єрусалимі, сини юдині не змогли вигнати; і поселилися евусеї з Юдиними синами в Єрусалимі – до сьогоднішнього дня.

(и) гра, ѣі, и вєси ѳ· (Сенань)[71] и (даса)[72] и (малгада)[73]· И далаань и (масида)[74], и ѣхдаель. и лахисъ и васкадъ и (агломъ)[75]· И хаввань и ламасъ и (хадалисъ)[76]· И гадиродъ и видъдагонь и (наама)[77] и макида, гра, ѕі, и вси йхъ· (-)[78] (Ѣдер)[79] (лена и ааасарнъ). і йѣфда и асенна (и (келаи)[80] и (несида)[81])[82]· и (ахѳ)[83] и мариса и (малѳ)[84] гра, д, и вєси ихъ· Ѳйкаронь и села (ѳ)[85] и селенїа (ѳ)[86]. (-)[87] ѡ (акороно)[88] (йамнаи)[89], и (вєси)[90] йже сутъ блй (аздодъ)[91], и вєси (йхъ)[92] и селенїа (ѳ)[93]. Газа и вєси ѣѧ и села ѣѧ, до водотечи ѣгѵпєски, и море велиское (и предѣ)[94]· И въ горстѣи сафирь и ѣдер и сохо и (ѣдена)[95]· (И) гра писмена, сеи есть (давер)[96]· И (анавъ)[97] и (гесте)[98] и (ане)[99]· И госомъ и хилуонъ и (силонъ)[100], гра [ѣдинънадесѧть][101] и вєси йхъ· (И) ѣревъ (и рума и (аса)нь)[102][103]· И (анумъ)[104] и (видапъфудъ)[105] и афака· И (ѣмата)[106] и (кариатарба)[107], сеи ѣсть хеврон, и сиоръ, градъ. д, и села йхъ· маонъ и хирмель и зидъ, и еттаи· И (зураель)[108] и ѣкдаамъ и (зано· И акимъ)[109] (и ѣдни) и гаваѧ и фамна, гра, ѳі)[110]. и вєси йхъ· (Ѣлулъ)[111] и видсуръ и (хедуръ)[112]· И (маарода)[113] и видаподъ и ѣлдекенъ, градъ, ѕ. и вєси ѳ· деко и ѣдрадда, ѣе ѣсть видлеемъ, и дагоръ и ѣтамъ и (куломъ)[114] и татами и сърисъ и карем и (галиимъ)[115] и видиръ и манохо, гра, аі. и вєси ѳ· Карїадъваалъ, сіи градъ ѳарима и (аръва)[116] (въ ѣримовиде), грады. в. и села ею (-)[117]· (-)[118] И видараба и мадона и (охохаиъ)[119]· И (нефъсаиъ)[120], и грады слйчные, і (ингъгади)[121] грады, (ѕ)[122]. и вєси йхъ· И ѣвуси йже обитающй въ іерлимѣ. (-)[123] не възмогоша сйове йоудины (йзгнати)[124]. и вселисѧ ѣвусеи (съ сйъми іоудиными) въ іерлимѣ, до (дйешнѧго дйе)[125].

Глава 16

1 І жереб синів Йосифа був від Йордану, що в Єрихоні, до єрихонських вод, на схід, до пустині, що виходить від Єрихону до гірської околиці, до Ветиля. **2** І виходить із Ветиля до Люзи; і хай прийде до границь Архиатарота; **3** і хай іде до моря, до ветелимських границь, до границь долішнього Веторона; і хай буде їхній кінець при морі. **4** І так одержали свої насліддя Йосифові і Єфремові, і Манасіїні сини. **5** І були границі синів Єфремових за їхніми родами. І границі їхнього насліддя були від сходу Атарота і Адара до верхнього Ветарона і Ґазари; **6** і ці границі переходять при морі до Махтота, з півночі, і йдуть на схід, і до Тинат – Силом; і хай

Гла, ѕі·

Бысть (жребїи)[1] сйовъ іосифль ѡ іордана йже въ ѣрихонѣ. (до водъ ѣрихоньскихъ) на востоке (въ пустыню), (-)[2] (йсходѧщую)[3] ѡ ѣрихона въ горскую (-)[4] въ [ведиль][5]· І (йсходитъ)[6] [ѡ][7] ведила (въ) [люзу][8]. и да прїидетъ къ предѣломъ [архиатародъ][9]· И да йдетъ къ морю къ предѣломъ (веделимъскомъ)[10], до предѣлъ ведорон нижнѧго, и да будетъ йсходъ йхъ къ морю· И (тако) прїѧша причастїѧ (своѧ), сйве йосифли (и) ефремли и манасїинни· И бысша предѣли сйовъ ѣфремль по сймомъ йхъ· И бысша предѣли причастїѧ йхъ ѡ востоке, атародъ и [ададъ][11] до (ведарона)[12] вышнѧго и газары, и прехождатъ предѣли (сїи) къ морю въ [махдодъ][13] ѡ сѣвера [-][14]. [і][15]

и́дутъ на въстоко́къ и̂ въ [дина́дъ]16 (-)17 [сило́мъ]18, и̂ да пре́идутъ ѡ̑ въстоко́ка въ [и̂ано́дъ]19 (ѡ̑ во и̂ано́дъ же)20 (и́де) въ (-)21 а̂тарѡ́дъ и̂ (въ нара́да)22, и̂ приходитъ ко і̂ерихо́ну, и̂ и̂сходитъ къ і̂о́рда́ну· И ѡ̑ (а̂дафу́дъ)23, да пои́дутъ предѣли къ мо́рю къ [водотёчи ка́на]24. и̂ да бу́детъ и̂схо́дъ и̂хъ къ мо́рю, сіе причасті́е (-)25 [сно́вомъ]26 ефре́мль племе́немъ и̂хъ· (-)27 Гра́ды (же) ѡ̑лучёныа сно́мъ ефремли̑ посредѣ причасті́а сно́въ манасі́ини̑, вс҃и гра́ды и̂ вс҃и и̂хъ· (Но̂)28 не (и̂згна́ша)29 ханане́а живу́щаго въ газе́ре. и̂ о́бита́ше хананеи́ средѣ ефрема (даю́ще е̂му да́ни) до (дне́шняго дне)30. до́ндеже вы́де фараѡ́нъ цр҃ь е̂гу̀пе́скіи, и̂ взя̀ [гра́дъ]31 и̂ запалѝ е̂го о́гне́мъ. и̂ ханане́а, и̂ ферезе́а и̂ живу́ща въ газе́рѣ (-)32, и̂ да́стъ и̂̀ фараѡ́нъ въ вѣ́но дще́ри свое́и̑·

Гла, зі·

Вы́ша (жре́біи)1 сно́въ манасі́и̑ на́ко сіи прьвене́цъ и̂о́сифу махи́рови прьвенцу́ манасии́ну, ѡ̑ц҃у галаа́дову. (се́и) (во̀ бы́сть мужъ хра́бръ)2, (и̂ бы́сть причасті́е е̂го)3 галаа́дъ и̂ васа́̑ *И бы́сть (вторы́мъ) сно́мъ манасі́инномъ о̂ста́вшимъ по сонмо́мъ и̂̑, (причасті́е) сно́мъ [а̂хіезе́ровымъ]4, и̂ сно́мъ (хале́ковымъ)5, и̂ сно́мъ [е̂сриі́левымъ]6, и̂ сно́мъ [е̂хе́мовымъ]7, (и̂ сно́мъ (е̂фе́ровымъ)8, и̂ сно́мъ [семераі́ловымъ]9)10, сіа̀ суть (сно́ве манасі́ини сна̀ и̂о́сифла̀) мужескъ по́лъ по племе́немъ свои́мъ· (-)11 Салпа́дъ (же) сну̀ (е̂фе́ровъ)12 (сна̀ галаа́дова сна̀ махи́рова сна̀ манасі́ина) не ба́ше сно́въ и̂о дще́ри· (-)13 Си́ (же) и́мена̀ дще́ремъ салпаа́довымъ, мала́а, и̂ ну́а̀, и̂ е̂́гла, и̂ ме́лха, и̂ де́рса· (о̂ни́ же)14 ста́ша пр҃е̂ е̂леа́зо́ромъ жрцъце́мъ и̂ пр҃е̂ и̂су́сомъ [сно́мъ на́вѵ̀нымъ]15, и̂ пр҃е̂ кнѧзи глю́ще. бъ̀ заповѣ́да руко́ю моѵ̀сі́инною, да́ти намъ причасті́е посредѣ бра́тіа на́шеа̀. и̂ да́с҃а̀ и́мъ (причасті́е) повелѣ́нія ради гн҃а̀ жре́біи въ бра́тіи ѡ̑ц҃а и̂хъ· И падѐ жре́біи [манасі́ю]16 по́ле (лава́дово)17 кромѣ [земла̀ галаа́довы. и̂ васа́нь]18 на́же е̂́сть о̂бо́ну́ страну̀ і̂о́рда́на· (Сно́въ манасі́инъ, дще́ри бо̀)19 причасти́ша причасті́е средѣ бра́тіа̀ и̂̑ земла́ же галаа́дова бысть (вторы́м҃) сно́мъ манасі́инымъ о̂ста́вшій̑· И бы́ша предѣли сно́въ манасі́инъ ѡ̑ [а̂си́ра махѫ̑до́дъ]20 (и̂) (дана́дъ)21, на́же е̂́сть пр҃е̂ лице́мъ [сихе́мовымъ҃]22. і̂ и́де къ предѣ́ломъ и̂̑аминовымъ и̂ (а̂си́мовымъ)23· (И вы́шеи) къ и̂сто́чнику (дадо́дъ)24· Манасі́ю же да́е̂тъсѧ (зе̑́ла̀) и̂ дапдѵ́дова (са́м же дапдѵ́дъ) (за)25 предѣ́ломъ манасі́инымъ сно́мъ е̂фре́млимъ· И (ѡ̑тѵ́дѵ) и́де (сіи) предѣлъ къ де́бри [ка́не]26. на ю́гъ дебри [наи́ри́ни]27. теревинъдѵ· (Гра́ди сіи)

перейдуть зі сходу до Янота; **7** від Воянота ж пішла до Атарота і до Нарада, і приходить до Єрихону, і виходить до Йордану. **8** І від Адафута хай підуть границі до моря, до потоку Кана, і хай буде їхній кінець при морі. Це насліддя Єфремових синів для їхніх родів. **9** Міста ж відлучення Єфремовим синам посеред насліддя синів Манасії, всі міста і їхні села. **10** Але не прогнали ханаана, що жив в Ґазері; і жив хананей посеред Єфрема, даючи йому данину до сьогоднішнього дня, доки не прийшов фараон, єгипетський цар, і взяв місто, і спалив його вогнем, і хананея і ферезея і тих, що жили в Ґазері; і дав його фараон у віно своїй дочці.

Глава 17

1 І були границі синів Манасії, оскільки цей первородний Йосифа: Махіра, первородного Манассії, батька Ґалаада, бо цей був хоробрим чоловіком, і його насліддя було – Ґалаад і Васан. **2** *І других синів Манасії, що остались, було насліддя за їхніми родами: синам Ахієзеровим, і синам Хелековим, і синам Єсриілевим, і синам Єхемовим, і синам Еферовим, і синам Семераїловим – це є сини Манасії, сина Йосифового, чоловічий рід за своїми родами. **3** В Салпада ж, сина Еферового, сина Галадового, сина Махірового, сина Манасіїного, не було синів, але дочки. Це ж імена дочок Салпаадових: Малаа, і Нуя, і Ерла, і Мелха, і Терса. **4** Вони ж стали перед священиком Елеазаром і перед Ісусом, сином Навина, і перед князями, кажучи: Бог рукою Мойсея заповів нам дати насліддя посеред наших братів. І дано їм насліддя через господнє зарядження, жереб між братами їхнього батька. **5** І впав жереб Манасії на Левадове поле, за винятком ґалаадової землі, і Васан, що є на другому боці Йордану. **6** Адже дочки синів Манассії унаслідували жереб посеред їхніх братів. Земля ж ґалаадова була іншим, осталим синам Манассії. **7** І границі синів Манасії були: від Асира – Махтот і Даната, що є перед лицем Сихема; і пішла до границь яминових, ясимових, і вгору до джерела Татот. **8** Манасії ж дається і таптутову землю, сам же Таптут за границями Манасії, – синам Ефремовим. **9** І звідти ця границя йде до долини

д мѡ їѳ в мой4. 26

Кане, на південь наіринової долини, Теревинта. Це є Ефремові міста посеред міст Манасії. Границі ж Манасії на півночі – до потока, і були їхні кінці до моря. **10** На півдні ж – Ефремові, і на півночі – Манасії. І море було їм границею. І до Асира хай злучать її на півночі, і до Ісахара – на сході. **11** І було Манасії: в Сахарі і в Асирі, і Ветсан, і їхні села; і ті, що живуть в Дорі, і його села; і ті, що живуть в Танаці, і його села; і ті, що живуть в Магеддо, і її села; третинна частина Нафети і її села, – три сторони. **12** І не змогли сини Манасії вигубити ці міста, бо мило було ханаанові жити в цій землі. **13** І сталося, коли закріпилися ізраїльські сини, вони й зробили ханаана підвладними, вигубленням же не вигубили їх. **14** І відповіли сини Йосифа Ісусові, кажучи: Чому ти нам дав одне наслідля і одну міру, я є численний народ, і поблагословив мене Бог аж дотепер? **15** І сказав їм Ісус: Якщо і народом численним ти є, піди до долини і вичисть собі там місце в землі ферезинів і великанів, якщо тобі тісною є ефремова гора. **16** І сказали сини Йосифа: Не вистачає нам ефремової гори, і є добірний кінь і залізні колісниці в усіх хананеїв, що живуть з нами в Вефсамі і в його селах, і в ізраїльських поділах. **17** І сказав Ісус до Йосифових синів, кажучи Єфремові і Манасії, кажучи: Якщо народом ти є численним і маєш велику силу – не буде тобі одне наслідля. **18** Задля цього гора хай буде твоя, і ця долина є *тобі*, даю тобі. І вичистиш і її краї – тобі хай будуть, коли вигубиш хананея, хоч же і в нього є добірний кінь; і сам ти сильний, адже будеш сильнішим від нього.

ѣфремли (сутъ) средѣ градовъ манасїи́нъ. (-)[28] предѣ́ли (же) манасїинъ къ сѣверу до водотёчи, и́ бы́ша (-)[29] и́схо́ди (и́) къ мо́рю· Ко ю́гу же ѣфремови, и́ къ сѣверу манасїю. и́ (бы́сть)[30] море предѣлъ и́мъ, и́ къ а̂си́ру да совокупа́тъ (и́) ѡ̀ сѣвера, и́ къ и́саха́ру ѡ̀ восто́къ· И́ (бы́сть)[31] манасїи в (саха́рѣ)[32] и́ во а̂си́рѣ. (и́) видса́не и́ вёси и́, и́ живу́ща въ до́рѣ и́ вёси ѣго. [и́ живу́ща въ тана́це и́ вёси ѣ̀ѧ][33], и́ живу́ща въ маге́ддѣ и́ вёси ѣ̀ѧ, (-)[34] тре́тїю ча́ нефе́та и́ вёси ѣ̀ѧ, (три страны̀). и́ не възмогоша сі̑ове манасїини потребити́ градовъ сихъ, (на́ісо)[35] оу̂годно бы́сть ханане́ю жити въ землѝ сей И́ бы́сть (-)[36] ѣ̂гда оу̂крѣпишасѧ сі̑ове ї̑и̑леви, и́ сътвориша ханаа́на послу́шны. потребленїем же (не потребиша и́хъ)[37]· (И́) ѡ̀вѣщаша (-)[38] сі̑ове и̑о́сифли їсу́су гл҃юще, почто́ причасти́ насъ жребїемъ е̂ди́немъ, и́ мѣрою е̂ди́ною а̂зъ (-)[39] л҃ю̀ многъ е̂смь, и́ (бл҃ви мѧ б҃ъ)[40] (даждь доселѣ)· И́ рече и́мъ їсу́съ, а̂ще (и́) лю́дъ мно́гъ е̂си взы́ди въ дубра́ву и́ о́требѝ себѣ (та́мо мѣсто въ землѝ ферези́нѣ и́ ѱудовъ), а̂ще (тѧ оу̂тесня́етъ)[41] горà ѣ̂фрѣмля· И́ рѣша (сі̑ове и̑о́сифли). не дово́лно намъ горы̀ ѣ̂фрѣмля, и́ ко́нь прейзбра́нный и́ (колесни́) желѣзныхъ въ (всѣхъ) ханане́и живу́щихъ (съ на́ми)[42] въ (вефъса́мѣ)[43] и́ въ вёсехъ ѣ̀ѧ, (и́) въ раздѣле́нїихъ [ї̑и̑лвы̑][44]. И́ рече їсу́съ къ сі̑омъ їо́сифлимъ [гл҃ющи][45], (ѣ̂фрему́ и́ манасїю гл҃юще). а̂ще лю̀ мно́гъ е̂си, и́ си́лу вели́ку и́́маши, не бу́детъ тѝ жре́бїи е̂ди́й (сего́ ра́ди горà)[46] (твоѧ̀ да бу́детъ)[47], (и́ сїѧ)[48] дубра́ва е̂сть (тебѣ даю̀)· И́ съсѣчёши (и́ концы̀ ея̀)[49] (тебѣ да бу́дутъ)[50], (-)[51] ѣ̂гда потреби́ши ханаа́на. (а̂ще же и́)[52] ко́нь прейзбра́нный е̂сть ѣ̂му (и́ сі̑ѧ си́ленъ), ты̀ бо пресѝлиши ѣ̂го·

Глава 18

1 І зібрався ввесь збір ізраїльських синів до Силома, і поставили там шатро свідчення, коли ними земля була закріплена. **2** І синів ізраїльських, які не унаслідували свого наслідця, зосталось сім племен. **3** І сказав Ісус ізраїльським синам: Доки ви зволікатимете, не бажаючи унаслідувати землю, яку дав вам Господь Бог ваших батьків? **4** Дайте від себе по трьох мужів з племені, і пошлю їх, і вставши, і хай обійдуть землю; і хай спишуть її, так як належиться, щоб її поділити, і прийдуть до мене; **5** і розділю їм за їхнім наслідцям на сім частей. Юда хай прокладе свою границю від Ливана, і сини Йосифа

Гл҃а, и҃і·

Събра́сѧ ве́сь со́нмъ сі̑овъ ї̑и̑левъ в [сило́мѣ][1], и́ потыкну́ша та́мо хр҃а̀ свѣдѣ́нїѧ. (ѣ̂гда̀)[2] земла оу̂держа́сѧ ѡ̀ нихъ· И́ о́ста́ша сі̑овъ ї̑и̑левъ[3] и́же не причасти́ша (прича́стїѧ своѣ́го) седмь племе́нъ· И́ рече їсу́съ сі̑омъ ї̑и̑левымъ, доко́ле вы расслабля́ете́сѧ. (не хотя́ще) причасти́ти зе́млю ю̀же дадѐ [вам̀][3] г҃ь б҃ъ [ѡ̀ц҃ъ ва́шихъ][4]· да́йте ѡ̀ себѣ̀ по три мужа ѡ̀ племе́ни (и́ пошлю̀ и́̀), и́ въста́вше (и́) да про́идутъ землю, и́ да препи́шу́ ю̀̀ (-)[5], на́ікоже е̂сть мѣ̀по раздѣли́ти ю̀̀. и́ прїидутъ къ (мнѣ́)[6] и́ (раздѣлю̀)[7] и́́мъ (по прича́стїю и́хъ) на седмь ча́стїи· (Іоу́да да поста́вѝ предѣлъ свои́ ѡ̀ лива́на. и́ сі̑ове и̑о́сифли

да постáвлтъ предѣлъ свой ѿ сѣвера· вы́ же раздѣли́те зе́млю на седмь ча́стїи.) и̂ принесе́те къ мнѣ сѣмо, (-)[8] и̂знесу́ вы жребїи пр҃е гдⷭ бⷭ (ва́шимъ)[9]· Нѣсть бо́ ча́сти (оу̯̂ ва́съ сн҃омъ левѵ̑номъ)[10], зане́ же жре́чество гдⷭ ча́сть [и̂мъ][11]. (-)[12] Га́д (же) и̂ рувѝмъ, и̂ по́лъ племе́ни манасїина. взѧ́ша причáстїе свое о̂бо́ну страну̀ і̂ѻрда́на на восто́ки, и̂же дадѐ и̂мъ моѵ̑сїи ра́бъ гдⷭ· И̂ (вⷴста́ша)[13] мужи (і̂) и̂до́ша и̂ заповѣда і҃сусъ мужемъ и̂дущемъ о̂бходи́ти зе́млю (гн҃ю)[14]. и̂дѣте и̂ о̂бходи́те зе́млю (и̂ препишѣте е҃ѧ), и̂ прїидѣте къ мнѣ, (-)[15] и̂знесу́ ва́мъ жре́бїи пр҃е гдⷭ в (сило́мѣ)[16]. І̂ и̂до́ша (мужи) и̂ и̂сходи́ша зе́млю, (-)[17] съглⷭда́ша ю҃ и̂ преписа́ша ю҃. съ гра́ды е҃ѧ на седмь ча́стїи въ кни́ги, и̂ принесо́ша къ і҃сусу [въ сило́мъ]̑[18]. И̂ вры́же и̂мъ і҃сусъ жре́бїи (пр҃е гдⷭ въ (сило́мѣ)[19])[20]. (И̂ ра́дѣли́ тáмо зе́млю і҃сусъ сн҃омъ і̂и̂ле́вымъ по жре́бїю и̂хъ·) І̂ и̂зы́де жре́бїи племе́ни (сн҃овъ) веніами́новыхъ, прывыи по со́номъ и̂хъ. і̂ и̂зыдо́ша предѣли жре́бїю и̂хъ, средѣ (сн҃овъ) і҃ю́дѣ и̂ посредѣ сн҃въ і҃оси́фль· И̂ бы́ша (предѣ́ли и̂)[21] ѿ сѣ́вера ѿ і̂ѻрда́на. (и̂) вⷴзы́ду предѣ́ли ѿ ю́жную страну̀ і̂ерихо́на къ сѣверу̀ и̂ да вⷴзы́дѣ къ горѣ к морю, и̂ (бы́сть)[22] (и̂схо́дъ е̂го)[23] въ (мармари́ты веданї́ины)[24]. И̂ да про́идутъ ѿтуду̀ предѣли в лю́зу ѿ страны̀ лю́зы къ ю́гу (-)[25], и̂ да сни́дутъ предѣли (сїи) ѿ [а̂тарѡ́да, е̂ддара̑ъ][26] го́рⷭти и̂́же е̂сть къ лива́ну, ветеро́ни ниж́ней· И̂ да пре́идутъ предѣли и̂ о̂бы́идутъ къ страни҃ зра́щи къ мо́рю ѿ ливы, (и̂) ѿт горы̀ пр҃е лицемъ ведоро́нь лива́новы· И̂ да бу́детъ (и̂схо́дъ е̂го)[27] въ (карїа́ѳъ)[28], е̂и е̂сть карїа̂ѳїа́рим҃ъ гра̂ сн҃овъ і҃оу́динъ. е̂е е̂сть ча́сть и̂́же къ мо́рю· И̂ ча́сть и̂́же къ лива́ну, ѿ ча́сти карі̂а́дъваа́ль. и̂ да про́идутъ предѣли (морскїѧ) въ [гаи́нъ][29], на исто́чникъ воды̀ (надо́новы)[30]· И̂ да сни́дутъ предѣли на страну̀ горы̀ е҃же е̂сть пр҃е лицемъ на́пи, [сн҃а е̂но́мля]̑[31] е҃же е̂сть ѿ ча́сти е̂ме́къ. рафаи́нъ ѿ сѣвера, и̂ да сни́детъ къ [геному̀][32] на ю҃ѓ и̂е̂вусу̀ (-)[33], да сни́дутъ (ѿ ю́га) на исто́чникъ рогиль· (-)[34] да про́идутъ на исто́чникъ [самесовъ][35]. и̂ да про́идутъ на (гали́ло́мъ)[36], и̂́же е̂сть пря́мо вⷴшествїю [е̂додимо́ну][37], (-)[38] да сни́дутъ на ка́мень [ваа́на][39], сн҃а рувѝмля· (-)[40] да про́идутъ на ю́жную страну̀ витара́бы (-)[41], и̂ да сни́детъ (-)[42] къ ю́гу вида́глы ѿ сѣ́вера· И̂ да бу́детъ и̂схо́дъ предѣ́лъ на хлⷭмницы мо́ря со́лицынаго ѿ сѣ́вера, въ страну̀ і̂ѻрда́нову ѿ ли́вы, сі́а предѣ́ли [-][43] ю҃ныя· (-)[44] І̂ѻрда́нъ (же) предѣля́етъ (ѧ҃) ѿ

хай прокладуть свою границю з півночі. **6** Ви ж розділіть землю на сім частей, і принесете сюди до мене – винесу вам жереб перед Господом Богом вашим. **7** Немає бо у вас частки синам Левія, тому що ж господнє священство – їм частка. Ґад же і Рувим, і половина племені Манасії взяли своє насліддя на другому боці Йордану, на сході, яку дав їм Мойсей, господній раб. **8** І встали мужі, і пішли; і заповів Ісус мужам, що йшли, обійти господню землю: Ідіть і обійдіть землю, і спишіть її, і прийдіть до мене – винесу вам жереб перед Господом в Силомі. **9** І пішли мужі, і пройшли землю, обстежили її, і описали її з її містами на сім частин до книги, і принесли до Ісуса, до Силому. **10** І кинув їм Ісус жереб перед Господом в Силомі. І там Ісус розділив землю ізраїльським синам за їхнім жеребом. **11** І першим випав жереб племені синів Веніямина, за їхніми родами; і вийшли границі їхнього жереба між Юдиними синами і між Йосифовими синами. **12** І були їхні границі з півночі від Йордану, і підуть границі на південну сторону Єрихона, до півночі; і хай піднесеться до гори, до моря, і буде її кінець в Мармариті Ветаніїні. **13** І хай звідти перейдуть границі до Люзи, з боку Люзи, з півдня; і хай зійдуть ці границі від Атарота, Еддар – гірська околиця, що є до Ливана, Веторона – вдолі. **14** І хай перейдуть границі, і обійдуть до частки, що глядить до моря, з півдня, і від гори, перед лицем Веторона Ливанського. І хай буде його кінець в Каріяті, це є Каріяфіярим, місто Юдиних синів. Це є частка, що до моря. **15** І частка, що до півдня від частки Каріятваала; і хай перейдуть морські границі до Ґаїн, до джерела натонової води. **16** І хай зійдуть границі до частини гори, яка є перед лицем Напи, Еномового сина, що є з частини Емека. Рафаїн – з півночі; і хай зійде до Ґенома, на південь Євуса, хай зійдуть з півдня до джерела Роґила. **17** Хай пройдуть до самесового джерела, і хай пройдуть до Ґалилома, що є напроти едодимонського підходу, хай зійдуть до каменя Ваана, рувимових синів. **18** Хай пройдуть на південну сторону Витарави, і хай зійде **19** до півдня Витаґли, з півночі. І хай буде кінець границь на хребті Солоного моря, з півночі, до частини Йордану, з півдня. Це південні границі. **20** Йордан же розділяє їх зі східної частини. Це насліддя синів Венія-

мина, його границі довкруги, за їхніми родами. **21** І міста племені синів Веніямина, за їхніми родами, були: Єрихон, і Вифаґла, і Амеккасис, **22** і Вифарава, і Семрим, і Ветил, Феди, **23** і Авм, і Офра, і Атрата, **24** і Екарем, і Катирамин, і Афони, і Ґаваа – 12-ть міст і їхні села. **25** Ґаваон, і Етикион, і Рамат, і Вирот, **26** і Сворфот, і Мата, і Хетира, і Моса, Рекем, і Ерфаїл, і Ферала **27** і Сералеткеля, Елеф, і Еус, це є Єрусалим, і Ґаваат, і місто Яримаї – 14-ть міст і їхні села. Це насліддя Веніяминових синів, за їхніми родами.

Глава 19

1 І другий жереб вийшов Симеонів і племені Симеонових синів. І їхнє насліддя було серед насліддя синів Юди. **2** І їхнє насліддя було: Вирсавія, і Савея, і Моладам, **3** і Асерсуал, і Ватоул, і Вола, і Асон, **4** і Ерма, **5** і Секола, і Ветмар, і Хазвот, і Асерсула, **6** і Вивлават – 13-ть міст і їхні села. **7** Аїн, і Керемон, і Етер, і Асан – 4 міста і їхні села, **8** і всі села, що довкруги цих міст, аж до Валет – Вирамота, коли йти до Ямета, на південь. Це є насліддя Симеонових племен, за їхніми родами. **9** Від Юдиного жеребу насліддя племені Симеонових синів; бо частина Юдиних синів була більша від їхньої. І унаслідували Симеонові сини посеред їхнього насліддя. **10** І 3-й жереб вийшов і *був* Завулонових синів, за їхніми родами. І границі їхнього насліддя були до Сирида. **11** І піднялася їхня границя до заходу Маралада, і дійшла до Давастея і до долини, яка є напроти лиця Якми. **12** І повертається від Сарида, напроти сходу, до атасалотових і фаворових границь, і перейдуть до Даврата, і хай піднесеться до Аяфія. **13** Звідти ж хай обійдуть напроти, на схід до Ґотаефтови, до міста Касим, і хай перейде до Реммона, друнуанського Аммаданна. **14** Тоді ця ж границя іде, з півночі, до Енавота. Хай буде їх кінець у єфтаільському гаю, **15** і Каттаті, і Налоті, і Семроні, і Ядилі, і Вефлеемі – 12-ть міст і їхні села. **16** Це є насліддя Завулонових синів, за племенами і за їхніми родами. **17** Асахарові ж і його синам, за їхнім родом, вийшов 4-й жереб. **18** І їхні границі були: Ізраїл, і Ахаселот, і Суним, **19** і Аферарим, і Сиан, і Ренат, **20** і Равдот, і Кесіон, і Аеме, **21** і Рамай, і Інганим, і Інадда, і Вефтасис. **22** І вийшла ця границя до Тавора і до Сасима, до

странꙑ вꙑстóка. сїѐ причáстїе сн҃овъ венїа҃минóвъ, предѣ́ли ѥ҆мꙋ́ ѻ҆́кр҃тъ по сонмóмъ [и҃х҃]45. И҃ бꙑ́ша грáди племéни сн҃овъ венїа҃минь, по сонмóмъ и҃хъ. и҃ерúхо и҃ вифáгла, и҃ а҃мекǩасúсъ. И҃ вифарáва и҃ семрúмъ и҃ ведúлъ. (фéди) и҃ (а҃вѡ́мъ)46 и҃ (офра)47 и҃ (а҃дрáда)48 и҃ (екарéмъ)49. И҃ кадирамúнъ (и҃ а҃фóни) и҃ гавáа. грáдъ, в҃і. и҃ вéси и҃хъ. Ґаваóнъ (и҃ ѐтникиóнъ) и҃ (рамáдъ)50 и҃ вирóдъ. (И҃ сворфóдъ) и҃ (мáда)51 и҃ хеднúра и҃ (моса҃)52. (-)53 реикéмъ и҃ ѐрфанúль и҃ (ферáла)54 и҃ (сералéдъкѝéлѧ ѐлéфъ)55. И҃ ѐоýсъ, сїа ѐсть їер҃лимъ. и҃ гавáдъ, и҃ грáдъ (и҃а҃риманú)56. грáдъ. (д҃і)57, и҃ вéси и҃хъ. сїѐ причáстїе сн҃овъ венїаминúнь по сонмѡ́ и҃хъ.

Гл҃а, д҃і.

Ізы́де (вторы́и жре́бїи)1 симеóнь, (и҃ племéни сн҃овъ симеóнь). и҃ бы́сть причáстїе и҃̑ средѣ́ причáстїа сн҃овъ їоýдинъ. И҃ бы́сть причáстїе и҃̑ (вирсавíа)2 и҃ савéа и҃ [моладáм҃]3. И҃ а҃серъсýаль и҃ (ваѳоýль)4 и҃ вóла. и҃ (а҃сóнъ)5 (-)6 и҃ ѐрма и҃ (секóла)7 и҃ [ведъмáръ и҃ хаа҃вóѳъ]8 и҃ (а҃серсýла)9. И҃ (вивлавáтъ)10 (-)11 грáдовъ г҃и, и҃ вéси и҃хъ. а҃инъ и҃ (керемóнь)12 и҃ ѐдéрь і҃ а҃сáнь, грады д҃, и҃ вéси и҃хъ (и҃ вс҃а вéси). наже ѻ҆́кр҃тъ гра҃ сихъ, даждь до [валéдъ вирамóда]13, и҃дущ҃и҃ на и҃а҃мéдъ до лúвы. їи (ѐсть) причáстїе (племéнъ)14 симеóнь по сонмѡ́ и҃̑. ѡ҃ жре́бїа їоýдина причáстїа племéни сн҃овъ симеóнь. наíко бы́сть чáсть сн҃овъ їюдинъ бóлши сѝ҃. и҃ причастиша сн҃ове симеóни, средѣ́ причáстїа и҃хъ. І҃ ꙁы́де жре́бїи, г҃, (и҃ сн҃овъ) заоýлóнь по сонмóмъ и҃хъ. и҃ (бы́ша)15 предѣ́ли причáстїа и҃хъ, до сирида. (И҃ вꙑ́зыде) предѣ́лъ и҃хъ (ико́ зáпадꙋ)16 (маралáда)17, и҃ дóиде ко҃ (давáстѣ)18, (и҃) въ дéвръ на҃́же ѐсть ко҃ лицꙋ́ (и҃а҃ймы)19. И҃ возвращáется ѡ҃ сарида сꙋпротивъ востóкъ (-)20. на предѣ́лы (а҃дасалодовы, и҃ фавóровы)21. и҃ проидꙋ́ ко҃ давраду, и да вꙑ́зыдѣ́ въ (а҃і҃а҃фїю)22. (-)23 ѡ҃тꙋ́ду (же) да ѻ҆́бы́идутъ сꙋпротúвъ на востóки, на (годаéфдовы)24 въ гра҃ касúмъ. и҃ да прóидетъ на реи҃мона (а҃и҃маданна друнуа́иньска)25. (Посѣ́ сїи же)26 (предѣ́ль) и҃́де (ѡ҃)27 сѣвергъ въ (ѐнавъѳ́)28. (-)29 да бꙋ́детъ и҃сх҃о̑ и҃̑ на гáю и҃́ефдаи҃льскꙋ и҃ каи҃тта́дъ и҃ (налодъ)30 и҃ семрóнъ и҃ (а҃дила)31 и҃ видлеѣ́ (гра҃, в҃ы, и҃ вси и҃̑). Сѐ (ѐсть) причáстїе (-)32 сн҃овъ заоýлóнь по племéни (и҃ по сонмóмъ) и҃хъ (-)33. (Ісаха́рꙋ же и҃ сн҃омъ ѐго по родꙋ и҃̑)34 и҃ꙁы́де жребїи д҃ и҃. и҃ бы́ша предѣ́лъ и҃хъ (и҃и҃ль)35, и҃ а҃хаселóдъ и҃ (сꙋни́мъ)36. И҃ (а҃ферарúи҃)37 и҃ сиáнъ и҃ ренáдъ (-)38 и҃ (равдóдъ)39. И҃ кесїóнъ и҃ а҃́ме и҃ (рамáи҃)40. І҃ и҃нъганúмъ і҃ и҃на҃́да и҃ (вефдасúи҃)41. І҃ и҃ꙁы́иде (сїи) (предѣ́лъ)42

на дабо́ръ. и на сасима́ къ мо́рю, и ведъсма́сть, да бу́детъ и҃схо́дъ предѣ́лъ и҃хъ і҃о́рда́нъ, (г҃ра ѕ̄. и҃ се́ла и҃хъ)· С҃е́ (е́сть) причасти́е (-)[43] сы́новъ и҃-сахаро́вѣ (по племе́ни и҃) по сонму́ и҃хъ· І҃ изы́иде жре́бїи, е҃ и, (и҃аси́ровъ)[44] по сонмо́мъ и҃хъ· И҃ бы́-ша (предѣ́лъ)[45] и҃хъ, хелъка́дъ и҃ (о́ли)[46] и҃ ва́тне и҃ (а҃са́фъ)[47]· [И҃ а҃лимеле́хъ][48] и҃ а҃ма́дъ и҃ ма-а́лъ, і҃ изы́иде въ кармі́лъ къ мо́рю и҃ (сио́-о́рови)[49] и҃ лавана́ду· И҃ да о҃бращ́тсѧ на въ-то́къ сы́ца, (и҃) виддаго́нь· и҃ до́иде къ заоу́ло́ну и҃ въ га́ю (и҃ѣда́иль)[50], (и҃ да и́детъ подо́нее къ ве́рре) на сѣ́веръ (вѣкупе)· (-)[51] да вни́детъ въ предѣ́лы (сафда́на видаѣ́мѣ)[52], и҃ да и́детъ по доли́не а҃нїи́ла, (-)[53] да про́идетъ въ хаво́лъ на лѣ́во и҃ а҃хра́на и҃ роо́ва и҃ (а҃ммо́на)[54] и҃ кана́и, до сидо́ны вели́кїѧ· (-)[55] да въ҃звратй́ предѣ́лы въ (рама́дъ)[56] (-)[57] до гра́да тве́рда, тирио́нь. да въ҃звратй́тъ предѣ́лы до (со́сы)[58], и҃ да бу́детъ и҃схо́дъ е҃го мо́ре (-)[59] ѿ мѣ́ры а҃хъзи́флѧ· И҃ (иссему́) а҃́мъма, и҃ (а҃деи́къ)[60] и҃ (роо́въ)[61], гра́ды, к҃, (и҃) ѕ̄, (и҃ ве́си и҃̄)· С҃е́ (е́сть) причасти́е племе́ни сы́новъ а҃си́ровъ по сонмо́мъ и҃̄ гра́ды и҃хъ и҃ ве́си и҃хъ· И҃ нефдали́му (же) изы́иде жре́бїи, ѕ̄ и· И҃ бы́ предѣ́лъ и҃хъ ме́елефъ и҃ (мило́мъ)[62] и҃ весе-нани́мъ и҃ а́рме и҃ (наве́къ)[63] і҃ (и҃а́вни)[64], даже́ до лаи́ско́нъ· И҃ бы́ша и҃схо́ди (и҃хъ)[65] і҃о́рда́нъ· (-)[66] да въ҃звратй́тъ (предѣ́лъ)[67] (сїи) на за́па҃. а҃за-но́дъ дабо́ръ. и҃ да про́идѣ́ ѿтуду́ въ и҃ско́и́· И҃ да притъкне́ къ заоу́ло́ну ѿ ю́га, и҃ а҃си́ръ да съвъкупитъ къ мо́рю, и҃ (къ і҃оу́де) на і҃о́рда́нъ ѿ въ-то́ сы́ца· (-)[68] Гра́ди (же) о҃граждени (суть) тирио́ньстїи. (а҃съндй̄) тиро́съ и҃ (а҃м-ма́дъ)[69] и҃ реи́ка́дъ и҃ ханере́дъ· и҃ а҃да́ми и҃ рама́ и҃ а҃со́ръ· И҃ кедесъ и҃ е҃дра́и, і҃ и҃сто́чникъ а҃со́ровъ· И҃ (рео́нъ)[70] и҃ магдалїи́лъ (и҃) (о҃ра́нъ)[71] и҃ вида-на́дъ и҃ дасму́съ, гра́довъ, ѓі. (и҃ ве́си и҃̄)· Сѝ (е́сть) причасти́е (-)[72] сы́номъ нефдали́мль, (по рожде́нїемъ и҃̄)· (-)[73] да́нови (же) изы́иде жре́бїи, ѕ̄ и. и҃ бы́ша предѣ́ли и҃хъ (сара́)[74] и҃ е҃сдао́ль, и҃ гра́дъ саме́сь· И҃ салави́нь и҃ (вало́)[75] и҃ е́дла· И҃ е҃ло́нь и҃ да́мна и҃ а҃ѣкаро́нь· И҃ е҃лде́ко и҃ гава́донъ и҃ (ваа҃ло́дъ)[76]· І҃ йоу́дъ и҃ ванивара́къ и҃ гедремъ-мо́нъ· И҃ ѿ мо́рѧ и҃ера́ко́ньска предѣ́лъ бли́зъ и҃о́п̆пы, (г҃ра, е҃и)· (ч҃ здѣ́ не до́иде въ съверше́нїе предѣ́лъ сы́номъ да́новы́)[77]· И҃ (сего́ ради) изыдо́-ша сы́нове (да́нови)[78], и҃ воева́ша на (лесе́мъ)[79] и҃ взя́ша е҃го, і҃ изби́ша е҃ (мече́мъ)[80] и҃ всели́шасѧ в нѣ́· И҃ прозва́ша (и҃)[81] (лесенъда́нъ)[82] (по и́мени да́на ѿца своего́. с҃е е҃сть причасти́е сы́новъ да́но-выхъ, по племе́немъ и҃̄. с҃и гра́ды и҃ ве́си и҃хъ)[83]· И҃ (та́ко сконча́ста дели́ти зе́млю въ предѣ́лѣ̄ е҃ѧ)[84]. и҃ да́ша сы́нове і҃и́левы причасти́е і҃суу́су сы́ну

моря, і Ветсмас; кінець їхніх границь хай буде Йордан; 6-ть міст і їхні села. **23** Це є наслідля Ісахарових синів, за племенами і за їхніми родами. **24** І вийшов жереб 5-ий Ясирів, за їхніми родами. **25** І їхні границі були: Хелкат, і Оли, і Ватне, і Асаф, **26** і Алимелех, і Амад, і Масал; і вийшов до Кармила, до моря, і Сиосорови, і Лаваната. **27** І хай повернуться на схід сонця і Витдагона, і дійде до Завулона, і в Ґаї Єфтаїл; і хай іде в долині до Верри, на північ, разом. Хай ввійде до границь Сафтана Витаемек, і хай іде по долині Аніїла, хай перейде до Хавола, наліво, **28** і Ахрана, і Роова, і Аммона, і Канай, до великого Сидона. **29** Хай повернуться границі до Рамад, до сильного тирионського міста, хай повернуться границі до Соси; і хай буде його кінець море від ахзифльських помірів. **30** І до цього Амма, і Атек, і Роов – 20 і 2-а міста і їхні села. **31** Це є наслідля племені Асирових синів, за їхніми родами; їхні міста і їхні села. **32** І Нефталімові ж вийшов 6-ий жереб. **33** І їхні границі були: Меелеф, і Милом, і Весенаним, і Арме, і Навек, і Явни аж до Лаккона. І їхні кінці були – Йордан. **34** Хай повернуться ці границі на захід, Азанот Тавор, і хай перейде звідти до Ікок. І хай дійде до Завулона, з півдня, до Сира; і хай злучиться до моря і до Юди – на Йордан – зі сходу сонця. **35** Міста ж обведені муром є тирионські: Ассидим, Тирос, і Аммат, і Реккат, і Ханерет, **36** і Адами, і Рама, і Асор, **37** і Кедес, і Едраї, і асорське джерело, **38** і Реон, і Магдаліїл, і Оран, і Витанат, і Тасмус – 19-ть міст і їхні села. **39** Це є наслідля Нефталімових синів, за їхніми родами. **40** Данові ж вийшов 7-ий жереб. **41** І їхні границі були: Сара, і Естаол, і місто Самес, **42** і Салавин, і Валон, і Єтла, **43** і Елон, і Тамна, і Аккарон, **44** і Елтеко, і Ґаватон, і Ваалот, **45** і Ют, і Ванівараk, і Ґетреммон, **46** і від єраконського моря границя близько до Йоппи – 15-ть міст. **47** А тут границя не дійшла до кінця Данових синів. **48** І задля цього Данові сини пішли і воювали проти Лесема; і взяли його, і вигубили його мечем, і поселилися в ньому. І назвали його Лесендан, за іменем Дана, свого батька. Це є наслідля Данових синів, за їхніми племенами. Це міста і їхні села. **49** І так закінчили ділити землю, її в границях. І дали ізраїльські сини жереб Ісусові, синові Навина, за господнім наказом, між собою. **50** І

дали йому місто, яке просив, – Тамнатсарай, яке є в горі Ефраїма; і збудував місто, і поселився в ньому. **51** Це є насліддя, які розділили священик Елеазар і Ісус Навин, і князі родів, в ізраїльських племенах, за жеребами в Силомі, перед Господом, при дверях шатра свідчення. І закінчили ділити землю.

навꙋ҇нꙋ (повелѣ́нїемъ (гн҃имъ)[85] средѣ̀ себѐ)[86]· и҆̂ да́ша є҆́мꙋ гд҃а є҆го́же проси́ [тамна́ѳсарах҃]́[87] и҆́же е҆́сть в горѣ̀ є҆фраи́млѣ, и҆ съгради́ гра́дъ и҆̂ всели́ся вонь· Сі́и (сꙋ́ть) (причастїа́)[88] на҆́же (раздѣли́ша)[89]. є҆леа́заръ жрецъ, і҆̂ и҆̀сꙋсъ навꙋ҇нъ, и҆̂ кн҃зи ѡ҆́чествъ въ племенехъ і҆и҃лихъ по жребїемъ в силоме пр҃ѐ г҃мъ ѡ҆̂ двери҄и хра́ма свѣ́дѣнїа· и҆̂ (сконча́ста дели́ти) земла̀·

Глава 20

1 І сказав Господь до Ісуса, кажучи: 2 Скажи ізраїльським синам, кажучи: Дайте міста для втечі, *про які Я сказав до вас через Мойсея; **3** хай туди втече той, що вбив душу ненавмисно; і хай будуть вам міста на перехування; і хай не помре вбивця від того, що шукає крові, доки поставить перед збором на суд. **4** І якщо хто втече до одного міста, з цих, і хай стане в брамі того міста, і визнає в вуха старшин того міста свої слова, і приймуть його до себе, до міста, і дадуть йому місце жити з ними. **5** І коли прибіжить вслід той, що шукає його крові, хай не дадуть убивцю до його рук; бо з незнання він убив свого ближнього, і не ненавидів його від учора і третього дня. **6** І хай поселиться в тому місті – доки не стане перед лицем збору на суд, або доки не помре великий священик, який буде в ті дні. Тоді хай повернеться убивця, і прийде до свого міста, і до своєї хати, і до міста, звідки втік, туди, від крові
мой5. 19 кревного. **7** *І відлучили на це Кедес в Галилеї – в Нефталімській горі, і Сихем – в Єфремовій горі, і місто Арвол, це є Хеврон, – в Юдиній горі. **8** І на дрогому боці Єрихона,
мой5. 4 на сході Йордану, *дали Восор, в пустині, на рівнині, – з Рувимового племені, і Рамот в Ґалааді – з Гадового племені, і Ґавлан в Санитиді – з Манасіїного племені. **9** Ці міста були вибрані всім ізраїльським синам, і приходькові, що живе в них, щоб втекти туди кожному, що уб'є душу ненавмисно; щоб не вмер від рук кревного по крові, доки не стане перед збором на суд.

г҃ла҃ а҃·

Рече҆ г҃ь къ і҆сꙋсꙋ гл҃а, гл҃и сы́номъ і҆и҃левымъ реки́ї. дади́те гра́ды ѡ҆̂бѣже́нїа *на҆́же реко́хъ къ вамъ мо҆̀сино́мъ· да ѡ҆̂бежи́тъ (та́мо) ѡ҆̂бива́ющаго дꙋ҇ше не вѣ́да, и҆̂ да бꙋ́дꙋтъ вамъ гра́ди ѡ҆̂бѣжища. и҆̂ да не ѡ҆́мретъ ѡ҆̂бї́ица ѿ҆ взыска́ющаго кро́ве, до́ндеже поста́витъ пред҃ со́нмомъ на сꙋ́дѣ· [и҆̂ (а́ще кто҃) вънѣ́гнетъ въ є҆ди́нъ гра́ дихъ, и҆̂ да ста́нетъ въ вра́тѣхъ гра́да (є҆го) і҆̂ и҆спове́сть въ ꙋ҆́ши ста́рцꙋ҇ гра́да того҆̀ словесà (своѧ)[1], и҆̂ прїи́мꙋтъ є҆го (въ гра́дъ)[2] къ себѣ́, и҆̂ дада́тъ є҆́мꙋ мѣ́сто (жити)[3] с ни́ми· и҆̂ на҆́ко прибѣ́же въ слѣ́дъ взыска́ѧ кро́ве є҆го. (-)[4] да не дадꙋ́тъ ѡ҆̂бива́шаго въ рꙋцѣ̀ є҆го на҆́ко невѣ́дыи ѡ҆̂бивъ бли́жнѧго є҆го, и҆̂ не ненави́дѧи є҆го ѿ҆ вчера̀ и҆̂ трети́ѧго (дн҃и)· и҆̂ да всели́тсѧ въ (то́и гра́)[5] до́ндеже ста́нетъ пр҃ѐ лице́мъ сонми́ща на сꙋ́дѣ. (и҆и҃ли) до́ндеже ѡ҆́мретъ вели́кїи, и҆́же бꙋ́детъ въ (ты́и дн҃и)[6]. тогда̀ да ѧ҆ ѡ҆́братя́тъ ѡ҆̂бї́ица, и҆̂ прїи́детъ въ гра́ свои́ и҆̂ въ до́мъ свои́ и҆̂ въ гра́ ѿ҆нюдꙋ́же е҆́сть и҆́збѣглъ та́ (ѿ҆ ѡ҆́жики кро́ве·)][7] *и҆̂ [ѿ҆лꙋчи́ста][8] (на се) [ѥдине́сть][9], въ галиле́и, въ горѣ̀ неффали́мли· и҆̂ сихе́мъ въ горѣ̀ є҆фр҃ѳѣли и҆̂ гра́ (а҆рво́ль)[10]. сі́и е҆́сть хевро́нь въ горѣ̀ і҆ꙋ́динѣ· и҆̂ ѻ҆бо́ну страну́ [і҆ерихо́на і҆о́рда́на на восто́кѣ][11]. *даша восо́ръ въ пꙋ҇сты́ни в ра́вни ѿ҆ племе́ни рꙋви́мля. и҆̂ [рамо́ѳъ][12] въ галаа́дѣ ѿ҆ племе́ни га́дова. и҆̂ (гава́нь)[13] въ (санити́дѣ)[14] ѿ҆ племе́ни манасі҄ина· Сі́и гра́ди и҆̀збра́ни (бы́ша) всѣ́мъ сы́номъ і҆и҃левымъ· и҆̂ прише́лцꙋ прилежа́щꙋ є҆́мꙋ въ нихъ, ѡ҆̂бѣжа́нїе тамо всемꙋ ѡ҆̂бива́ющемꙋ дꙋ҇ше невѣ́да. да не ѡ҆́мретъ ѿ҆ рꙋкꙋ ѡ҆̂жи́цѣ кро́ви до́ндеже ста́нѣ пр҃ѐ со́нмо҃ на сꙋ́дѣ·

Глава 21

1 І прийшли старшини родів синів Левія до священика Елеазара і до Ісуса, сина Навина, і до старшини племен родів синів Ізраїля. **2** І вони сказали до них в Силомі, в ханаанській землі, кажучи: Господь заповів рукою Мойсея дати нам

г҃ла҃ і҃а·

Прїидо́ша старѣ́йшины ѿ҆чествъ сы́новъ левꙋ҇и҃, къ є҆леа́заꙋ жерцꙋ, и҆̂ къ і҆сꙋсꙋ сы́ навꙋ҇нꙋ, и҆̂ къ старѣйшинамъ племе́нъ ѿ҆чества [сы́новъ][1] і҆и҃левъ· и҆̂ рѣ́ша къ нимъ въ сило́мѣ въ землѝ ханаа́ни (о҆́ни) гл҃юще. заповѣ́да г҃ь рꙋко́ю мо҆̀сино́вою да́ти намъ

грáды кѣ пребывáнїю, и ѻ҆кр҃тныа (ихъ) пр҃е-
д мѡ ѣ грáдїа скотóмъ нáшимъ· *И дáша сн҃овє і҆и-
лєви левѵ̀томъ ѿ причáстїи [своѥ][2] повелѣ-
нїємъ гн҃имъ грáды и ѻ҆кр҃тныа пр҃еградїа
ихъ· І҆ изы́де жрє́бїи кѣ сóнму кѣадóву, и
бы́сть сн҃о ааро́немъ жрѣцемъ левѵ̀томъ ѿ
племéне іоу́дина, и ѿ племéне сїмеѻ́на, и ѿ
племéне венїами́на. жрє́бїе҆ гра҃. г҃і· (-)[3] Сн҃омъ
(же) кааду́вымъ ѻ҆ста́вшїй ѿ племéне є҆фрéмова,
и ѿ племéне данова и ѿ полу́ племéне мана-
сїина, (бы́) жрє́бїе҆ гра҃. ї· (-)[4] Сн҃ом҆ (же) [герсо́н҃е][5]
ѿ племéне (исахáрова)[6], и ѿ племéни аси́рова и
ѿ племене (неффалимова)[7], и ѿ полу́ племéне
манасїина (е҆) въ васáнь, (бы́) [жрє́бїе҆][8] гра҃, г҃і·
(ѳ)[9] сн҃омъ мерáрин҃о по сóнм҃о и҆хъ ѿ племéне ру-
вїина, и ѿ племéне гадова, и ѿ племéне за-
оу́лóна (-)[10] гра҃ ві· И дáша сн҃овє і҆и́левi, левѵ̀-
томъ грáды, и҆ дѣли ѻ҆кр҃тныа и҆хъ. ѩ҆́ко за-
повѣда г҃ь моѵ̀сїóви по жрє́бїю· И (даша ѿ
племéне)[11] сн҃овъ іоу́динъ, и҆ (ѿ племéне)[12]
сн҃овъ, сїмеóнь, и҆ ѿ племéне сн҃овъ венїами́нь
грáды [сїа][13] (и҆́же здѣ)[14] нарекóша· И (бысть)
сн҃омъ ааро́новым҆ ѿ племéни кааду́ва сн҃овъ ле-
вѵ̀инъ· ѩ҆́ко сѝмъ бысть жрє́бїи (прьвыи)· И
дáша и҆мъ (а҆кариа́дáръ)[15] (ѠѾ҆а)[16] є҆на́кова
(старѣ́и гра҃) си є҆сть хеврóн҃. въ горѣ іоу́динѣ,
ä пара҃ ѕ (и҆)[17] ѻ҆кр҃тныа дѣли є҆го· *И села грáда (сего), и
вéси є҆го (дáша)[18] [халéвѵ сн҃ѵ][19] и҆є҆фонїинѵ въ
ѻ҆держáнїе (є҆го)· (-)[20] Сн҃ом (же) аарóна [жерца][21]
(дáша) гра҃ оу҆гѣженыи оу҆би́вшемѵ хеврóнъ, и
Ѡлучéнїе є҆го· И [лéвна][22], и Ѡлучéнїе є҆го· І҆ [е-
фéръ][23], и Ѡлучéнїе є҆го· (-)[24] [Є҆сфемѵ́съ][25], и
Ѡлучéнїе є҆го· І҆ [и҆лóнъ][26], и Ѡлучéнїе є҆го И да-
ви́ръ, и Ѡлучéнїе є҆го· И [наи́н҃][27] и Ѡлучéнїе
є҆го· І҆ [є҆ммѵ́нна][28], и Ѡлучéнїе є҆го· И ведѳсa-
мѵ́съ, и Ѡлучéнїе є҆го, гра҃. ѳ҃, ѿ двою (сею
племе́н҃)[29] и ѿ племéне венїами́на, гаваóнъ, и
Ѡлучéнїе є҆го· И [гра҃][30] и ѻ҆кр҃тныа дѣли є҆го. и
а҆нанóѳъ и ѻ҆кр҃тныа дѣли є҆го· І҆ [а҆лмóна][31] и
ѻ҆кр҃тныа дѣли є҆го, гра҃, ѳ҃· Всѣ҆ (же) гра҃ сн҃овъ
ааро́на жерца҃. гра҃, (ѳ҃і)[32], [и ѻ҆кр҃тнаа дѣ́ль н҃][33].
(-)[34] (Племѧ)[35] (же) сн҃овъ кааду́въ левѵ̀томъ
ѻ҆ста́вльшїй ѿ сн҃овъ кааду́въ. (бы́ша гра҃)[36]
(жрє́бїе҆)[37] н҃ ѿ племéне є҆фрéмова· И дáша н҃ гра҃
оу҆гѣжище оу҆би́вшемѵ сихе́҃, и ѻ҆кр҃тныа дѣли
є҆го· (въ горѣ є҆фремли) и [газе́ръ][38], [и ѻ҆кр҃тныа
дѣли є҆го][39]. И кавсаи́м҆, и ѻ҆кр҃тныа дѣли є҆го·
И [-][40] (вефороно́ь)[41], и ѻ҆кр҃тныа дѣ́ли є҆го, гра҃ ѳ҃·
І҆ ѿ племéне дáнова [є҆льфе́ка][42], и ѻ҆кр҃тныа
дѣли є҆го. и [гавефóнъ][43], и ѻ҆кр҃тныа дѣли
є҆го· И (а҆гилóнъ)[44] и ѻ҆крєстныа дѣли є҆го. и
[гедремóнъ][45], и ѻ҆кр҃тныа дѣли є҆го гра҃, ѳ҃· И

міста для перебування, і їхні околиці,
передмістя – нашому скотові. **3** *І мой4. 35
дали ізраїльські сини левітам зі свого
насліддя, за господнім зарядженням,
міста і околиці, їхні передмістя. **4** І
випав жереб родові Каата, і був си-
нам Аарона, священикам, левітам:
від Юдиного племені, і від Симеоно-
вого племені, і від Веніяминового
племені жеребом 13-ть міст. **5** Синам
же Каатовим, що осталися: з Ефрімо-
вого племені, і з Данового племені, і
з половини Манасіїного племені було
жеребом 10-ть міст. **6** Синам же
Герсоновим: з Ісахарового племені, і
з Асирового племені, і з Нефталимо-
вого племені, і з половини Манасії-
ного племені, що в Васані, було же-
ребом 13-ть міст. **7** А синам Мера-
риним, за їхніми родами: з Рувимово-
го племені, і з Гадового племені, і з
Завулонового племені 12-ть міст. **8** І
дали ізраїльські сини левітам міста і
їхні довколишні околиці за жеребом,
так як заповів Господь Мойсеєві. **9** І
дали з племені Юдиних синів, і з пле-
мені Симеонових синів, і з племені
Веніяминових синів ці міста, які тут
назвали. **10** І були Аароновим синам,
з Каатового роду синів Левія, бо цим
випав перший жереб. **11** І дали їм А-
каріятар, старе місто Енакового бать-
ка – це є Хеврон в Юдиній горі, і дов-
колишні його околиці. **12** *І поля пар1. 6
цього міста, і його села дали Халево-
ві, синові Єфтонія, йому в насліддя.
13 Синам же Аарона, священика, да-
ли місто схоронок для того, що убив:
Хеврон і відлучене з ним, і Левну і
те, що вілучене з ним, і Ефер, і те, що
відлучене з ним, Есфемус і те, що
відлучене з ним, **14** і Ілон і йому від-
ділене, **15** і Давир і йому відділене,
16 і Нани і йому відділене, і Етґуїн і
йому відділене, і Ветсамус і йому
відділене – 9-ть міст від цих двох
племен. **17** І від племені Веніямина –
Ґаваон і йому відділене, і Ґав і його
довколишні околиці, **18** і Ананот і
його довколишні околиці, і Алмон і
його довколишні околиці – 4 міста.
19 Всіх же міст синів Аарона, свяще-
ника, – 14-ть міст і їхні довколишні
околиці. **20** Рід же синів Каата: леві-
там, що осталися з каатових синів,
були міста їхнім жеребом з Ефрімо-
вого племені. **21** І дали їм місто схо-
ронок для вбивці Сихем і його довко-
лишні околиці в Ефремовій горі, і Ґа-
зер і його довколишні околиці, **22** і
Кавсаїм і його довколишні околиці, і
Вефорон і його довколишні околиці –
4 міста. **23** І з Данового племені –
Ельфек і його довколишні околиці, і
Ґавефон і його довколишні околиці,
24 і Аґилон і його довколишні около-
ці, і Ґетремон і його довколишні око-

лиці – 4 міста.**25** І з половини Манасіїного племені – Наах і його довколишні околиці, Ветсам і його довколишні околиці – 2-а міста. **26** І всіх же цих міст – 10-ть і їхнє довколишнє, за родами синів Каафових, що осталися. **27** І синам Герсоновим, левітам, – з половини Манасіїного племені відлучені міста для вбивців: Ґолан в Васанитиді і його довколишні околиці, і Веестра і його довколишні околиці – 2-а міста. **28** І з Ісахарового племені – Кисіон і його довколишні околиці, і Даавват і його довколишні околиці, **29** і Ірмот і його довколишні околиці, і Джерело Письма і його довколишні околиці – 4 міста. **30** І з Асирового племені – Маслаал і його довколишні околиці, і Авдон і його довколишні околиці, **31** і Хелкат і його довколишні околиці, і Роав і його довколишні околиці – 4 міста. **32** І з Нефталимового племені відлучені міста для вбивці: Кедес в Галилеї і його довколишні околиці, і Еманор і його довколишні околиці, і Ноеммон і йому відлучене, і Кардан і йому відлучене – 3 міста. **33** Всіх Герсонових міст, за їхніми родами, – 13-ть міст і їм відлучене. **34** І з роду синів Мерарі – осталим левітам; з племені Завулонових синів – Екилам і його довколишні околиці, і Картан і його довколишні околиці, **35** і Дамна і його довколишні околиці, і Далол і його довколишні околиці – 4 міста. **36** І на другому боці Йордану, до Єрихону, – з Рувимового племені дали міста схороноки для вбивці: Восор в мисоровій пустині і його довколишні околиці, і Язир і його довколишні околиці, **37** і Ґедсон і його довколишні околиці, і Масфа і його довколишні околиці – 4 міста. **38** І з Гадового племені міста схороноки для вбивці: Рамот в Ґалааді і його довколишні околиці, і Манаїм і його довколишні околиці, **39** і Есовон і його довколишні околиці, і Азир і його довколишні околиці – 4 міста. **40** Всі міста – Мерариним синам, за їхніми родами, що осталися з племені Левія. І було їм – 12-ть міст. **41** Всі ж міста левітів посеред наслідя ізраїльських синів – 40 і 8 міст. **42** І ці міста були – кожне по собі, і їхні назви довкруги них, і довкруги кожного міста, з цих міст. **42a** І закінчив Ісус ділити землю в їхніх границях. **42b** І дали ізраїльські сини частку Ісусові, за господнім наказом; дали йому місто, яке просив, – Тамнатсарай, що є в ефремовій околиці. **42c** І збудував Ісус місто, яке випросив, і поселився в ньому. **42d** І взяв Ісус кам'яні ножі, якими обрізував ізраїльських синів, що були в дорозі, в пустині, бо не було обрізання в пус-

ѡ̀ полѹ̀ племе́не манасі́и́на (наа́)[46], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го. [ведъса́][47], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го, гра́ в̃· (и̂) вс̑ь (же сѝ) гра́ ї, и̂ о́́крестныа и̃, по сонмѡ̀ сно́въ каа́фовъ о́ста́вшій· и̂ сно̀ [герсо́ни̃][48] левѵ̀тѡ̀ ѡ̀ полѹ̀ племе́ни манасі́и́на, гра́ды наре́че́ныа оу̂би́вшій [гола́нъ][49] въ васанити́де, и̂ о́́кр̀тъныа дв̀ли е̂го. и̂ [вее́съдра][50], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го, гра́ в̃. и̂ ѡ̀ племе́не (и̂саха́рова)[51] [кисі́о́нъ][52], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го· и̂ [даа̂вва́дъ][53], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го. і̂ [и̂ръмо́дъ][54], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го. і̂ и̂сто́ника̀ писме́нъ, и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го гра́ д̃· и̂ ѡ̀ племе́не а̂си́рова [масаа́][55], и̂ о́́кр̀тъныа дв̀ли е̂го. и̂ [а̂вдо́нъ][56], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го· и̂ хелыка́дъ, и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го. и̂ (роа́)[57], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го гра́ д̃· и̂ ѡ̀ племе́не нефдали́мова, гра́ды наре́че́ныи оу̂би́вшему̀, [кеде́][58] въ галиле́и и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го. и̂ [е̂маддо́][59], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го· и̂ [ное̂ммо́][60] и̂ ѡ̀лѹче́нїе е̂го (и̂ кардаа́, и̂ ѡ̀лѹче́нїе е̂го), гра́ды, г̃· всѣхъ гра́, [ге̂со́новыхъ][61] по сонмѡ̀ и̂хъ, гра́ г̃і, (и̂ ѡ̀лѹче́нїе и̂хъ)· и̂ ѡ̀ со́нмѹ сно́въ мерарі́инъ, левѵ̀томъ о́ста́вшій, ѡ̀ племене сно́въ заоу̂ло́нь, [е̂икнаа́][62], и̂ о́́кр̀тъныа дв̀ли е̂го. и̂ [кардаа́нъ][63], и о́́кр̀тъныа дв̀ли е̂го· и̂ [да́мна][64], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го. и̂ (дало́лъ)[65], и̂ о́́кр̀тъныѧ дв̀ли е̂го гра́ды д̃· и̂ о̂бо́ну̀ страну̀ і̂о̂да́на къ і̂ерихо́ну̀, ѡ̀ племе́ни рѹви́нова, (да́) (гра́ды)[66] оу̂бѣжені́а оу̂би́вшему̀. восо́ръ въ пѹсты́ни мисо́рове, и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го. і̂ и̂а́зи́ръ, и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го· и̂ [гѣсо́нъ][67], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го, и̂ [ма́фа][68] и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го гра́ды д̃· и̂ ѡ̀ племе́ни га́дова, (гра́ды)[69] оу̂бѣжені́а оу̂би́вшему̀. рамо́дъ въ галаа́де. и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го. и̂ [манаи́][70], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го. и̂ (е̂сова̀)[71], и̂ о́́кр̀тыа дв̀ли е̂го. и̂ (а̂зи́ръ)[72], и̂ о́́кр̀тныа дв̀ли е̂го (-)[73] гра́ды д̃· вс̑и гра́ сно̀ мерарі́инѡ̀. по сонмѡ̀ и̃· о̂ста́вшій ѡ̀ племе́ни левѵ̀ина· и̂ бы́ша (и̂)[74] гра́, в̃ы· вси(е᷍) гра́ды левѵ̀тъскі́а посредѣ о̂дръжа́нї́а сно́въ і̂и̂ле́въ. м̃, (и̂) и̃, гра́· (и̂ бы́ша гра́ди сі́и кождо о̂ себѣ,) и̂ наре́че́нї́ѧ и̂хъ, (о́́кр̀тъ и̃, и̂) о́́кр̀тъ кое̂го́ждо (-)[75] гра́да ѡ̀ (-)[76] градо́въ сѝхъ· и̂ сконча̀ і̂сѹсъ раздѣлѧ́ти зе́млю, въ предѣле̂ и̂хъ· и̂ да́ша сно́ве і̂и̂ле́вы ча́сть і̂сѹсѹ, повелѣні́емъ гн̃и̃, даша е̂мѹ гра́ е̂гоже просѝ (тамна́дъсараѝ)[77] (и̂же е̂сть) в̀ предѣле е̂фрѣмове· и̂ созда̀ і̂сѹсъ гра́, (е̂гоже просѝ) и̂ въселѝсѧ в не́мъ. и̂ възѧ̀ і̂сѹсъ ножѝ ка́менныѧ, и̂́миже о̂брѣзо́ва сны̑ і̂и̂ле́вы, бы́вшихъ на пѹтѝ въ пѹсты́ни· (и̂́ко нео̂брѣзова́шесѧ въ пѹсты́ни). и̂ положи ѧ̀, въ (тамна́дъсараѝ)[78]· и̂ (та́ко)

дадѣ гь їйлю всю зе́млю êюже кла́сѧ дати wцемъ йхъ. И причастѝша ю, и вселѝшасѧ въ неи. И оу̂покои́ [гь йхъ][7] о́кр҃тъ по всемоу, ѩкоже кла́сѧ wцѣ̂ йхъ. (и) не въста̀ никто́же проти́ву имъ, wт всѣхъ вра́гъ йхъ. (И) всѣ врагóвъ йхъ предà (и) гь в рoуцѣ ихъ. (и) не оу̂бы́сть (сло́во ни êди́но) wт всѣхъ глаго́лъ бл҃гихъ, йхже рече гь сно҃мъ їйлевымъ. (но) всà събы́шасѧ.

гла҃, їкв.

Тогдà съзвà їсоусъ сновъ рувѝновы҃. и сновъ га́довы҃. И по́лъ племени манасі́йна и рече имъ вы снабдѣ́сте вс҃е êлѝко заповѣ́да (-)[1] моусі́и ра́бъ гнь и послоушасте рѣ́чи моеѧ, по всемоу êлѝко заповѣ́дахъ ва҃. (И) не о́стависте бра́тїѧ ва́шеѧ сїѧ дни и множа́ши до днéшнаго дне. снабдѣ́сте (стра́бу) за́поведи га ба (на́шего)[2]. Нынѣ же покои́ гь бъ (ва́ш)[3] бра́тїю (вашу)[4], ѩкоже рече й. нынѣ оу̂бо възвратѝвшесѧ wйдéте въ до́мы ваша. И въ землѝ о̂дръжа́нїѧ ва́шего, *юже дадѣ ва҃ моусі́и (ра́бъ гнь). о̂бо́ну страну îорда́на. Но̂ храни́те [ѣло творѝти][5] за́поведи и зако́нъ, êго́же заповѣ́да ва҃ (-)[6] моусі́и ра́бъ гнь. да лю́бите га ба ва́шего, ходи́ти въ всѧ путѝ êго, снабдѣ́ти за́поведи êго и прилежа́ти (имъ)[7]. и слоужи́ти êмоу wт всего [сэ҃рца][8] ва́шего, и wт всеѧ дша ва́шеѧ. И бл҃ви ѧ̀ їсоусъ, и wпоусти ѧ̀. и wйдо́ша въ до́мы своѧ̀. И полу племе́ни манасі́инoу въдадѣ моусі́и (о̂держа́нїе) въ васа́нѣ. и (второ́му) полу (племе́ни) дадѣ їсоусъ съ бра́тїею (йхъ)[9], оу̂ îорда́на къ за́паду. и (-)[10] (сн҃ wпустѝ)[11] їсоусъ въ до́мы йхъ, и бл҃ви йхъ. И (рече къ ни́мъ гл҃ѧ,) съ и҃мѣ́нїемъ мно́гы҃ (възвратѝстесѧ)[12] въ до́мы своѧ̀. и ско́тъ мно́гъ зѣло, и сребрò и зла́то [и мѣ́дь][13] и желѣ́зо, и ри́зы мно́ги [зѣло][14]. (раздѣли́те)[15] плѣ́нъ вра́гъ (ва́шы҃) съ бра́тїею (ва́шею)[16]. И (възвратѝвшесѧ) wйдо́ша сновe рувѝмли, и сновe га́дови, и по́лъ племе́ни манасі́инa, wт сновъ їйлевъ. wт сило́мъ êже въ землѝ ханаа́ньстѣ, да йдоу въ зе́млю галаа́дoву въ зэ҃лю прїа́тїа своего̂, ю҃же причастѝша повелѣ́нїе҃ гнимъ въ рoуцѣ моусі́инѣ. (-)[17] Прїидо́ша въ [галило́дъ][18] îорда́ньскъ, йже е̂сть въ землѝ ханаа́ни. и съгради́ша (тоу) [сновe рувѝмли, и сновe га́дови][19] и по́лъ племе́ни манасі́инa (-)[20] о̂лта́рь, оу̂ îорда́на о̂лта́рь ве́лїи видѣ́нїе҃. И оу̂слы́шаша (êе) сновe їйлевы, гл҃ющи, êе съгради́ша [сновe рутин; і поклав їх в Тамнатісараю. **43** І так Господь дав Ізраїлеві всю землю, яку поклявся дати їхнім батькам. І унаслідували її, і поселилися в ній. **44** І Господь дав їм спочинок довкруги, в усьому, так як поклявся їхнім батькам; і ніхто не повстав проти них з усіх їхніх ворогів. І всіх їхніх ворогів видав їм Господь в їхні руки. **45** І не згинуло ні одне слово з усіх добрих слів, які сказав Господь ізраїльським синам, але все збулося.

Глава 22

1 Тоді сликав Ісус Рувимових синів і Гадових синів, і половину племені Манассії, **2** і сказав їм: Ви дотрималися усього, що заповів Мойсей, господній раб, і послухалися моєї мови, за всім, що я вам заповідав. **3** І ви не оставили ваших братів цими днями, і що більше, до сьогоднішнього дня. Ви зберегли сторож заповіді Господа Бога нашого. **4** Тепер же Господь Бог ваш дав спочинок нашим братам, так як їм сказав. Тепер, отже, повернувшись, відійдіть до ваших домів і до землі вашого насліддя, *яку вам дав Мойсей, господній раб, на другому боці Йордану. **5** Але дуже зберігайте чинити заповіді і закон, так як вам заповів Мойсей, господній раб; щоб ви любили Господа Бога вашого, ходили в усіх його дорогах, зберігали його заповіді і придержувалися їх, і служити йому з усього вашого серця і з усієї вашої душі. **6** І поблагословив їх Ісус, і відпустив їх, і відійшли до своїх домів. **7** І половині племені Манассії дав Мойсей насліддя в Васані, і другій половині племені дав Ісус з їхніми братами за Йорданом, на заході. І цих відпустив Ісус до їхніх домів, і поблагословив їх. **8** І промовив до них, кажучи: З великими маєтками ви повернулися до своїх домів, і багато дуже скота, і срібла, і золота, і міді, і заліза, і дуже багато одежі. Поділіть полон ваших ворогів з вашими братами. **9** І повернувшись, відійшли Рувимові сини і Гадові сини, і половина племені Манасії від ізраїльських синів, з Силома, що в ханаанській землі, щоб піти до ґаладської землі, до землі свого насліддя, яку унаслідували господнім наказом, рукою Мойсея. **10** Вони прийшли до Ґалилоота Йорданського, що є в ханаанській землі, і там Рувимові сини і ґадові сини і половина племені Манассії збудували жертовник при Йордані, жертовник великий на вид. **11** І почули це ізраїльські сини, і сказали: Ось Рувимові сини і Гадові сини, і половина племені Манассії збудували жертов-

*д мо йв вбї гі

мой4. 32
вищ. 13

ник напроти ханаанської землі, в Ґалилоо́ті при Йордані, на другому боці ізраїльських синів. **12** І зібралися всі ізраїльські сини до Силома, щоб, пішовши, воювати проти них. **13** І послали ізраїльські сини до Рувимових синів і до Гадових синів, і половини племені Манасії, до ґалаадської землі Фінееса, Елеазарового сина, сина Аарона, священика, **14** і з ним 10-ть князів – один князь з дому роду – з усіх племен ізраїльських синів; чоловіки і князі їхніх батьківських домів, які є ізраїльськими тисячниками. **15** І прийшли до Рувимових синів і до Гадових синів, і половини племені Манасії, до ґалаадської землі, і говорили до них, кажучи: **16** Так гворить ввесь господній збір: Що це за переступ, яким ви згрішили перед Господом ізраїльським; щоб сьогодні відвернутися від Господа Бога ізраїльського ви збудували собі вівтар-жертовник, щоб ви стали сьогодні відступниками від Господа? **17** Чи не малий для нас *фоґорський гріх, що ми не очистилися від нього до цього дня, і була кара на господньому зборі. **18** І ви сьогодні відвернулися від Господа, і буде, коли сьогодні відступите від Господа, – і завтра на всьому Ізраїлі буде господній гнів. **19** І тепер, коли мала земля вашого наслідця, прийдіть до землі господнього наслідця, де є господне шатро, і унаслідуйте серед нас, і не будете відступниками від Господа, ані від нас не відступайте, будуючи собі жертовник, опріч жертовника Господа Бога нашого. **20** *Чи ось Ахар, Зарановий син, не згрішив гріхом – від прокляття і на всьому ізраїлевому зборі був гнів, хоч і одинокий він був, але не сам помер через свій гріх. **21** І відповіли Рувимові сини і Гадові сини, і половина племен Манасії, і сказали ізраїльським тисячникам: **22** Бог Богів є Господь, і Бог Богів, Господь, сам знає: Ізраїль сам пізнає світло. Якщо відступленням ми згрішили перед Господом, хай не спасе нас Бог в цьому дні. **23** Якщо ми собі збудували жертовник, щоб відступити нам від Господа Бога нашого, або принести нам на ньому жертву в цілопалення чи щоб принести на ньому жертву спасіння, – сам Господь хай допитає. **24** Але задля справи побожності ми це зробили, кажучи: Щоб завтра не сказали ваші діти нашим дітям, мовлячи: Що нам і Господеві Богові ізраїльському! **25** Бо Господь поставив границі між вами і нами, Рувимові сини і Ґадові сини, – Йордан, і немає вам господньої частки. І відкинуть ваші сини наших синів, щоб не почитати Господа. **26** Задля цього ми сказали: Збудуймо собі, і нехай буде не для цілопалення і не для жертви,

мой4. 25
мой5. 4

вищ. 7

ви́мли. и̂ сы́ гда́довѣ][21], и̂ по́лъ племе́ни мана-
сі́ина о̂лта́рь, (пра́мо)[22] земла̀ ханаа́на, въ
(галилоо́дѣ)[23] оу̑ і̂о́рдана· о̂бо́ну страну́ сы́новъ
і̂и̑левъ· и̂ съвъскупи́шасѧ вс҃и сы́нове і̂и̑леви в си-
ло̃, ꙗ́коже възше́ше воева́ти на́ на· и̂ посла́ша
сы́нове і̂и̑левы, къ сы́момъ рувѝнемъ, и̂ къ сы́момъ
га́довомъ, и̂ по́лу племе́ни манасі́инѹ, в зе́млю
галаа́довѹ. финее́са сы́на е̂леа́за́рова, сы́на а̂а́ро́на
(жрѣца̀)[24]. и̂ ї. кн҃зь с нн̃. кн҃зь е̂ди́нъ ѡ̑ до́мѹ
ѡ̑ч҃ьства, ѡ̑ вс҃ѣ племе́нъ (сы́новъ) і̂и̑лев҃. (мѹжѝ
и̂) кн҃зи домо́въ ѡ̑ч҃ьствъ (и̂хъ), и̂же сѹть
ты́сѧщьницы і̂и̑левы· и̂ прїи́до́ша къ [сы́момъ
рувѝмлимъ, и̂ къ сы́момъ га́довымъ][25], и̂ по́лѹ
племе́ни манасѝнѹ, въ зе́млю галаа́довѹ. и̂
гл҃аша къ ни́мъ гл҃юще· т҃а́ко гл҃тъ вс҃ь
со́нмъ гн҃ь. что̀ (сі҃е прегрѣше́нїе)[26] и̂же съгрѣ-
ши́сте пр҃е̂ [гм҃ъ][27] (-)[28] і̂и̑левомъ. ѡ̑врати́ти-
сѧ дне́сь ѡ̑ г҃а (бо҃а і̂и̑лева), (съгради́сте)[29] себѣ
о̂лта́рь тре́бище, ѡ̑стѹпи́никовъ ва̀ бы́ти
(дне́сь) ѡ̑ г҃а. е̂да̀ ма́лъ вамъ грѣ́хъ *фого́- д҃ мⷭ їе
ровъ, ꙗ́ко не о̂чи́стихо̃сѧ ѡ̑ него̀ до (сего е҃ мⷭ д҃
дн҃е)[30], и̂ бы́сть вре́дъ въ со́нмѣ г҃ни· и̂ вы
ѡ̑врати́стесѧ дне́сь ѡ̑ г҃а. и̂ бѹдетъ е̂гда̀
ѡ̑стѹпите дне́сь ѡ̑ г҃а, и̂ ѹ̑тро на всѣмъ
і̂и̑лю бѹдетъ гнѣ́въ (гн҃ь)· и̂ нн̃ѣ а̂ще ма́ла
(-)[31] земла̀ прїа́тї́а ва́шего, прїидѣте въ
зе́млю прїа́тї́а гн҃я. и̂дѣ́же пребыва́етъ хр҃а̂
гн҃ь, и̂ пѹ?ничастѝте средѣ на̀, и̂ не (бѹдете
ѡ̑стѹпницы ѡ̑ [г҃а][32])[33]. [и̂и ѡ̑ на̀ не ѡ̑стѹ-
пи́те][34]. съграждаю́ще себѣ о̂лта́рь кромѣ о̂л- вс҃ї з
тарѧ̀ г҃а бо҃а на́шего· *не се ли а̂харъ сы́нъ зара́-
новъ, прегрѣшенїе прегрѣшѝ ѡ̑ проклатї́а, и̂
(бысть на весь сонмъ і̂и̑левъ)[35] гнѣ́въ. (а̂ще и̂
е̂ди́нъ сїи)[36] бѣ́аше, но не самъ оу̑́мре (грѣ-
хомъ своѝмъ)[21]. и̂ ѡ̑вѣща́ша сы́нове рувѝмли, и̂
сы́нове га́дови, и̂ по̂ племе́ни манасі́инна, и̂ гл҃а-
ша ты́сѧщьникомъ і̂и̑левымъ (-)[37]· бъ бг҃омъ
[г҃ь е̂сть][38], и̂ бъ бг҃омъ г҃ь самъ вѣсть. (-)[39]
і̂и̑ль са́мъ позна́етъ (свѣтъ). а̂ще въ ѡ̑стѹ-
пле́нїе прегрѣшихо̃ пр҃е̂ гм҃ъ. да не и̂зба́ви на̀
(бъ) въ (дн҃ешнїи)[40] [дн҃ь][41]. (-)[42] а̂ще съгради-
хомъ себѣ о̂лта́рь, ꙗ́ко ѡ̑стѹпи́ти на̀ ѡ̑ г҃а
бо҃а нашего. (и̂ли)[43] възнести намъ на́нь тре́бѹ
въ всѣ̀съжже́нїи. и̂ли ꙗ́коже сътвори́ти на
не́мъ тре́бѹ сн҃сенїа, (самъ) г҃ь взыщетъ. но
бл҃гоче́стїа гл҃ъ ради (сі҃е сътворихомъ)[44] гл҃ю-
ще· да не реку́ ѹ̑тро чада ваша чадомъ на-
шимъ гл҃юще· что̀ на̀ (и̂) гв҃и бѹ і̂и̑левѹ· (-)[45]
Предѣ́лы (бо̀) поста́ви г҃ь между [ва́ми и̂ на́-
ми][46], (сы́нове рувѝми и̂ сы́нове га́дови) і̂о́рда́на. и̂
нѣсть вамъ ча́сти гн҃я и̂ ѡ̑вре́гѹтъ сы́нове
ва́ши сы́новъ на́шѝ (-)[47] боѧ́тисѧ г҃а· (Сего ра́-

ди)[48] рекóхомъ сътвори́ти сúце. сограждéнїе ѻ̑лтарѧ̀ (-)[49], не приношéнїи ради, ниже трⷪ̀ ради· Но да бу́детъ [свѣдѣ́нїе ѓе][50] между [ва́ми и̑ нами][51], и̑ между рождéнїи на́шими (и̑ ва́шими), по на́съ слу́жи́ти слу́жбу гⷭ́и прⷪ̀ (ни́ми)[52]. въ приношéнїихъ на́шихъ, и̑ въ тре́бахъ (-)[53] сн҃сены́хъ на́шихъ, (въ тре́бахъ сн҃овъ нашихъ), (-)[54] да не рекýтъ ча́да ваша (ѹ̑тро ча́домъ нашⷩ̀)[55]. нѣ́сть вамъ ча́сти гⷭ́ѧ· И̑ рекóхо҃ а̑ще (ѓе) бу́детъ ѓда (-)[56] възгля́ютъ къ на́мъ, [и̑ли][57] рождéнїемъ на́шимъ ѹ̑тро. и̑ (рече́мъ)[58] зри́те на (сїе) подо́бїе ѻ̑лтарѧ̀ гⷭ́ѧ, и̑́же сътвори́ша ѻ̑ц҃ы на́ши. не приношéнїѧ ра́ди ниже тре́б ради, но въ свѣдѣ́нїе е̑́сть между [на́ми, и̑ между ва́ми][59], и̑ между сн҃ы на́шими· (И̑) не бу́ди ѹ̑бо на́мъ ѿступи́ти ѿ гⷭ́а, (и̑́коже ѿврати́тисѧ въ дне́шнїи дⷩ́нь)[60] ѿ гⷭ́а и̑́коже сътвори́ти намъ ѻ̑лта́рь приношéнїемⷬ́, (-)[61] и̑ тре́бы сн҃сенїѧ, ра́звѣ ѻ̑лтарѧ̀ гⷭ́а [бг҃а на́шего][62], и̑́же е̑́сть прⷪ̀ хра́момъ е̑го· И̑ (ѹ̑слы́ша)[63] фини́е́съ жре́цъ, и̑ вс҃и кн҃зи со́нма (ты́сѧщники) і̑и̑́левы и̑́же бѣ́ша с нимъ словесà и̑́же гла́ша сн҃ове рувúмли, и̑ сн҃ове га́дови, и̑ по҃ племéни манасі́инна, и̑ го́дѣ и̑мъ бы́сть (ѓе)· И̑ рече фини́е́съ жре́цъ сн҃омъ рувúмлимъ, и̑ сн҃омъ га́довымъ, и̑ по́лу племéни манасі́и́ну. дн҃е познáхомъ и̑́ко с на́ми (е̑́сть) гⷭ́ь. и̑́же не погрѣши́сте прⷪ̀ гⷭ́мъ прегрѣшéнїѧ, и̑ но (днесь) и̑зба́висте сн҃ы і̑и̑́левы ѿ рукѝ гⷭ́ѧ· И̑ възврати́сѧ фини́е́съ жре́цъ, и̑ кн҃зи [ѿчествъ][64] ѿ сн҃овъ рувúмль, и̑ ѿ сн҃овъ га́довъ и̑ ѿ по́лу племéни манасі́и́на, ѿ землѝ галаа́довы. въ зéмлю ханаа́ню къ сн҃омъ і̑и̑́левомъ, и̑ ѿвѣщáша и̑мъ словесà (ѓи)· И̑ го́дѣ бы́сть (слово ѓе) сн҃омъ і̑и̑́левомъ. (-)[65] и̑ бл҃виша бг҃а (сн҃ове і̑и̑́левы)[66], и̑ не рекóша къ семý да не и̑зы́демъ къ нимъ ра́тїю, потребити зéмлю сн҃овъ рувúмль, и̑ сн҃овъ га́довъ, и по́лъ племéне манасі́инна, (и̑́же)[67] вселишасѧ на не́и· И̑ (прозва́ша)[68] (сн҃ове) рувимли, и̑ (сн҃ове) гадови, и̑ по́лъ племéне манасі́инна (ѻ̑лта́рь сі́и)[69] свѣдѣ́нїе е̑́сть между (на́ми)[70], и̑́ко гⷭ́ь (тои са́мъ е̑́сть бг҃ъ)[71].

зали так вчинити: будову жертовника не задля приношень ані не задля жертов. **27** Але щоб це було свідком між вами і нами, і між нашими і вашими родами по нас; щоб перед ними приносити службу Господеві в наших дарах і в наших жертвах спасіння, в жертвах наших синів; щоб ваші діти завтра не сказали нашим дітям: Немає вам господньої частки. **28** І сказали ми: Якщо це буде, тоді завтра скажуть до нас або наших родів, і ми скажемо: Гляньте на цю подобу господнього жертовника, який зробили наші батьки не щоб приносити дари ані задля жертов, але є на свідчення між нами і між вами, і між нашими синами. **29** І хай не буде, отже, щоб ми відступили від Господа, щоб виступити в цьому дні від Господа, щоб зробити собі жертовник на приношення дарів і жертов спасіння, за винятком жертовника Господа Бога нашого, що є перед його шатром. **30** І почув священик Фінієс і всі князі збору, ізраїльські тисячники, які були з ним, слова, які сказали Рувимові сини і Ґадові сини, і половина племені Манасії – і це милим їм було. **31** І сказав священик Фінієс Рувимовим синам і Ґадовим синам, і половині племені Манасії: Сьогодні ми пізнали, що з нами є Господь, тому що ви не згрішили перед Господом гріхом, і тому що сьогодні ви спасли ізраїльських синів від господньої руки. **32** І повернувся священик Фінієс і князі родів від Рувимових синів і від Ґадових синів, і від половини племені Манасії, з ґалаадської землі до ханаанської землі, до ізраїльських синів, і відповіли їм ці слова. **33** І милим було це слово ізраїльським синам, і поблагословили Бога ізраїльських синів, і не говорили більше, щоб іти на них війною, щоб вигубити землю Рувимових синів і Ґадових синів, і половини племені Манасії, які на ній поселилися. **34** І Рувимові сини і Ґадові сини, і половина Манасіїного племені назвали цей жертовник: Свідченням між нами є, бо Господь – Він сам є Бог.

Гл҃а, і҃г·

Бы́сть по́ днехъ мнозѣ́хъ и̑́ко ѹ̑поко́и гⷭ́ь [бг҃ъ][1] і̑и̑́лѧ ѿ вс҃ѣ́хъ враго́въ и̑́хъ и̑же о҃́крⷭ́тъ. (-)[2] і̑сⷭ́ъ (же) състарѣ́сѧ прешⷪ̀ дн҃и· И̑ съзва̀ і̑сⷭ́ъ вс҃ѧ сн҃ы і̑и̑́левы, и̑ старца и̑́хъ. и̑ кн҃зѧ и̑́хъ, и̑ сⷭ́дїѧ и̑́хъ, и̑ книгочїѧ и̑́хъ и̑ рече къ нимъ, [ѓе][3] а̑́зъ състарѣ́хсѧ и прейдо́хъ дн҃и· вы́ же ви́дѣсте (вс҃е) е̑́лико сътвори гⷭ́ь бг҃ъ ва́шъ вс҃ѣ́мъ (страна́мъ)[4]

Глава 23

1 І сталося, по багатьох днях після того, як Господь Бог дав спочинок Ізраїлеві від усіх їхніх ворогів, що довкруги, – Ісус же старий, постарілий днями, **2** – і скликав Ісус всіх ізраїльських синів, і їхніх старшин, і їхніх князів, і їхніх суддів, і їхніх писарів, і сказав до них: Ось я постарівся і постарівся днями. **3** Ви ж побачили все те, що вчинив Гос-

подь Бог ваш всім цим народам перед вашим лицем, бо Господь Бог наш Той, що нам поміг. **4** Ви явно бачили, що я вам розділив ці народи, які осталися, в наслідця вашим племенам: від Йордану на всі околиці, в яких я вигубув народи, від великого моря, від заходу сонця. **5** Господь же Бог ваш, Він вигубить їх з-перед вашого лиця, аж доки *не* згинуть; і хай нашле на них диких звірів, аж доки *не* вигубить їх і їхніх царів з-перед вашого лиця; і унаслідуєте їхню землю так же, як сказав вам Господь Бог ваш. **6** Будьте, отже, дуже кріпкі, щоб зберігати і чинити все, що написане в книгах Мойсейового закону, щоб ви від нього не звернули направо ні наліво. **7** Щоб ви не ввійшли до цих народів, що осталися, щоб не іменувалися в вас імена їхніх богів ані щоб не клялися ви ними, щоб ви їм не служили ані ви їм не поклонилися. **8** Але до Господа Бога вашого пристанете, так як ви чинили до цього дня. **9** Задля цього вигубив Господь з-перед вашого лиця великі і сильні народи, так що ніхто не повстав, щоб протиставитися вам до цього дня. **10** Один з вас прогнав тисячі, бо Господь Бог ваш поборював їх за вас, так як вам сказав. **11** І так зберігатимете, щоб дуже любити Господа Бога вашого. **12** Бо якщо відступите, і пристаните до цих осталих народів, що з вами, і пожените ся з ними, і змішаєтеся з ними, і будете ходити до них, і вони до вас, **13** – знаючи, знайте, що не додасть більше Господь вигубити ці народи з-перед вашого лиця, але будуть вам в засідку і на згіршення, і цвяхами у ваших п'ятах, і терниною у ваших очах, аж доки *не* згинете з землі цієї доброї, яку вам дав Господь Бог ваш. **14** Я ж сьогодні відходжу в дорогу, так як і всі, що на землі; ви ж знаєте всім вашим серцем і всією вашою душею, що не відпало ані одне слово з усіх добрих слів, які до вас сказав Господь Бог ваш; все остається у нас, і не втрачено з них ні одне слово. **15** Але після цього буде, що так як прийшли на нас всі добрі слова, які сказав Господь Бог щодо вас, так наведе Господь на нас всі погані слова, аж доки *не* вигубить нас з цієї доброї землі, яку вам дав Господь Бог ваш. **16** І коли переступите господній завіт Бога вашого, який вам заповів, і пішовши, послужите іншим богам і їм поклонитеся, і Господь на вас розгнівається люттю, і скоро згинете з цієї доброї землі, яку Господь вам дав.

сѝмъ, ѿ лицà вáшего. занѐ ѓь ѐсть [нáшъ][5] йже поможе нáмъ· видѣ́сте ны́нѣ нѣ́кто раздѣли́хъ вáмъ (странꙑ̀)[6], ѡ́ставшаѧ (-)[7] сїѧ въ причáстїе племе́нѣ̂ вашимъ· ѿ і҆ѡ́рдана (на вс҃ѧ странꙑ̀)[8] нѣ́же потребихъ (нáзꙑіки), (-)[9] ѿ мо́ра велѝкаго ѿ зáпада сл҃нца· ѓь же ѐсть вáшъ то́и потребѝтъ йхъ ѿ лицà вáшего, до́ндеже погѝбнꙋтъ. и҆ да пꙋстѝтъ на на звѣ́ри лю́ты, до́ндеже потребитъ а҆̀, и҆ ц҃ра йхъ, ѿ лицà вáшего. и҆ причастите зе́млю йхъ. нѣ́кто (же) гл҃а (вáмъ ѓь ѐсть вáшъ)[10]· ѡ҆ꙋкрѣпи́тесѧ ѹ҆́бо зѣ́ло, снабдѣ́ти и҆ твори́ти вс҃ѧ писа́нїа въ (кни́гѣ̂)[11] зако́на мѡ̀сїѡ́ва. да не ѹ҆клони́тесѧ (ѿ него̀) на́ десно̀ и҆ на лѣ́во· нѣ́кто да не вни́дете въ страны̀ ѡ́ставшаѧ сїѧ. (-)[12] и҆мена̀ бого́въ и҃ да не и҆менꙋ́ютсѧ въ ва҃, (ни́же да клене́тесѧ и҆ми,) да не слꙋ́жите и҃, ни́же покло́нитесѧ и҆мъ· но́ ѓꙋ ѐꙋ вáшему прильпѣ́тесѧ, нѣ́коже твори́сте до (сегѡ̀ дн҃е)[13]· (Сего ради)[14] потребѝ (-)[15] ѓь ѿ лицà вáшего, (странꙑ̀)[16] велѝки и҆ сѝлны. (нѣ́кто)[17] никто́же въста̀ съпротивѝсѧ вáмъ до (сегѡ̀ дн҃е)[18]· є҆ди́нъ ѿ ва҃ прогна̀ ты́сѧщи, нѣ́кто ѓь ѐсть вáшъ сѧ҆̀ побѣжда́ѧ (и҆) ѿ ва҃, нѣ́коже гл҃а ва҃· и҆ (та́кѡ) да снабди́те зѣ́ло люби́ти ѓа ѐа вáшего· ѿ҆ще ѡ҆́ бы ѡ҆́братитесѧ и҆ приложите́сѧ къ ѡ҆ста́вшимъ (страна́мъ)[19] симъ нѣ́же с вáми. и҆ бра́ки съ҆твори́те с ни́ми, и҆ смеси́тесѧ с ни́ми, (и҆ ходи́ти бꙋ́дете к ни́мъ) и҆ ѡ҆нѝ къ вáмъ· [вѣ́дѧ][20] вѣ́дѣте, нѣ́кто не приложи́ и҆семꙋ ѓь, потреби́ти стра҃ сихъ ѿ лицà вáшего, (но́)[21] бꙋ́дꙋтъ ва҃ въ сѣ́ть и҆ въ собла́знь. и҆ гво́здїѧ въ пата́хъ вашихъ, и҆ тр҃нїе́мъ въ о҆́чїю вашею. до́ндеже погѝбнете ѿ землѧ̀ бл҃гїа сїѧ, ю́же да́лъ ва҃ ѓь ѐсть ва҃· ѿ҆з же (дне́) ѿ҆хождꙋ́ въ пꙋ́ть нѣ́коже и҆ вс҃и йже на землѝ, (вы́) (же)[22] вѣ́сте (всѣ́мъ) ср҃цемъ вáшимъ и҆ (все́ю) дш҃ею вáшею. нѣ́кто не ѿ҆падѐ [сло́во йи҆ є҆ди́но][23] ѿ всѣ́хъ слове́съ (бл҃гъ), йѫ́же речѐ ѓь ѐсть вáшъ (къ вáмъ)[24], вс҃е пребываѐтъ на ва҃ (и҆) не ѡ҆ста̀ ѿ нихъ [йи҆ є҆ди́но сло́ва][25]· (Но́ посѝ)[26] бꙋ́детъ нѣ́кто йи҆же ѡ҆́бразомъ прїи́де на вáсъ вс҃ѧ словеса̀ до́бра҃ нѣ́же гл҃а ѓь (ѐсть) на́ вы· ѩ҆́коже приведѐ ѓь [-][27] на́ вы, вс҃ѧ словеса̀ зла́ѧ. до́ндеже потребѝ вы ѿ землѧ̀ бл҃гїа сїѧ, ю́же є҆́сть далъ [ва҃ ѓь ѐсть вашъ][28]· (и҆) въ҆негда̀ преступи́те завѣ́тъ гн҃ь ѐа вáшего, йже заповѣ́да вамъ. и҆ ша҃ше послꙋ́жите бого́мъ и҆нѣ́мъ, и҆ покло́нитесѧ и҃. [и҆ ра҃гнѣ́ваетсѧ нѣ́ростїю ѓь на́ вы, и҆ погѝбнете ско́ро ѿ землѧ̀ бл҃гїѧ сїѧ ю́же да́стъ (ѓь) ва҃][29].

Глава 24

1 І зібрав Ісус всі ізраїльські племена до Сихему, і скликав ізраїльських старшин, і їхніх князів, і їхніх суддів, і їхніх писарів; і стали перед Господом Богом. **2** І сказав Ісус до всього народу, мовлячи: Так говорить Господь Бог ізраїльський: *На другому боці ріки жили мой1. 11
ваші батьки від початку: Тара, батько Авраама і батько Нахара; і служили іншим богам. **3** І Я взяв вашого батька Авраама з тієї країни і ріки, і Я його провів крізь усю ханаанську землю, і Я розмножив йо- мой1. 21
го плем'я, *і Я дав йому Ісаака, **4** *і мой1. 25
Ісаакові ж дав Я Якова і Ісава. *І Я мой1. 36
дав Ісавові гору Сіир, щоб поселитися в ній. *Яків же і його сини зійшли до Єгипту; і він став там великим і сильним і численним народом. **5** І їм зло вчинили єгиптяни. *І мой1. 46
мой2. 3
Я послав Мойсея і Аарона, і Я побив Єгипет в знаках, які Я вчинив в них, *і після цього Я вас вивів з мой2. 12
Єгипту. **6** І Я вивів ваших батьків з Єгипту, і ви ввійшли до Червоного моря. *І погналися єгиптяни вслід мой2. 14
за вашими батьками зі зброєю на конях в Червоне море. **7** І ми закричали до Господа – і він дав хмару і туман між нами і між єгиптянами, і навів на них море, і воно покрило їх; і наші очі побачили, що вчинив Господь єгипетській землі. І ви були в пустині багато днів. **8** *І Я мой4. 21
вас привів до землі амореїв, що мешкали на другому боці Йордану; і вони стали до бою проти вас, і Я їх передав у ваші руки; і ви унаслідили їхню землю, і Я вигубив їх з- мой4. 22
перед вашого лиця. **9** *Після цього встав Валак сепфорів, моавський цар; і став до бою проти Ізраїля, і пославши, покликав Валаама, сина Воорового, щоб вас прокляти. **10** І Я не забажав послухати Валаама, і благословенням поблагословив Я вас, і спас вас з його рук. **11** Після цього ви перейшли Йордан і прийшли до Єрихону; *і воювали з вами вищ. 6
ті, що жили в Єрихоні: і ферезей, і 11
хананей, хеттей, і амморрей, гергесей, і евей, і евусей. І Я їх видав у мой5. 7
ваші руки. **12** *І наслав раніше вищ. 11
шершнів, і вони прогнали з-перед мой2. 23
вашого лиця двох амморейських і 33
царів, не твоєю зброєю ані твоїм луком. **13** І Я дав вам землю, про яку ви не трудилися, на ній, і міста, які ви не збудували; і ви поселилися в них, і виноградники і оливки, яких ви не насадили, ви їли їх. **14** І тепер бійтеся Господа, і служіть йому справедливістю і правдою, і відкиньте чужих богів, яким слу-

Г҃ла҃ к҃д҃

Ⱝсъбра҆ ї҆сꙋсъ вс҃ѧ племена҆ їи҃лева въ (сихе́мъ)[1]. и҆ съзва҆ [стара́ца їи҃левы, и҆ кнѧ́зѧ][2] и҃ (и҆ сꙋдїа и҆хъ, и҆ кни́гочїа и҃)[3], и҆ [ста́ша][4] пр҃е҃ (гдⷭ҇ъ) бо́гъ. И҆ рече ї҆сꙋсъ къ всѣмъ лю́демъ [гла҃][5], ѓе гла́етъ гⷭ҇ь бо́гъ їи҃левъ.
а҃ мѳ҃ а҃і *о҆бо́ну страну рѣкы́ жи́ша ѡ҆цы ва́ши и҆спр҃ьва, да́ра ѡ҆цъ а҆враа́мль, и҆ ѡ҆цъ (на҆харь)[6] и҆ слꙋжи́ша бг҃ѡ҃ и҃нѣ҄мъ. И҆ поⷯ҇ ѡ҆ца вашего а҆враа́ма ѡ҆ о҆́ноа страны҄ (и҆) рекы́, и҆ превед҃ѣ҃ и҃ чр҃е҃ всю҆ землю
а҃ мѳ҃ і҃а҃ (ханаа́ню), и҆ оу҆множ҃и҃ [племⷯ҇ ѓго][7]. *и҆ да҃ ѥмꙋ
а҃ мѳ҃ і҃е҃ ї҆саа́ка, і҆ *и҆саа́кꙋ [же][8] (да҃) ї҆а́кова і҆ и҆сава. *и҆ да҃
а҃ мѳ҃ і҃ѕ҃ и҆савꙋ гору сі҆ю҆ всели́ти҃ в҃ ню҆. (-)[9] *ї҆аковъ (же), и҆
а҃ мѳ҃ к҃и҃ѕ҃ сы́нове ѓго сни́до́ша въ ѓгⷭ҇пе҃. И҆ бы́сть та́мо въ на҃зы́ицѣ вели҃ и҆ (кр҃ѣпокъ и҆ мно҃)[10]. и҆ завли́ша и҃
в҃ мѳ҃ г҃ ѓгⷭ҇пты҃. *(И҆ посла҃ моⷭ҇сїⷯ і҆ а҆а́рона), и҆ (поби҃)[11]
в҃ мѳ҃ в҃і ѓгⷭ҇пе҃ въ (знамены҄и҃), и҆́хже сътвори҆ в҃ ни҃. *и҆
посе҃ (и҆звед҃ѣ҃)[12] васъ и҆зъ ѓгⷭ҇пта. [І҆ и҆звед҃ѣ҃ ѡ҆цы
ваши и҆зъ ѓгⷭ҇пта], и҆ внидо́сте въ мо́ре чрьмное. *и҆ погнаша ѓгⷭ҇птѧне въ сл҃ѣ ѡ҆цы҄ ва́шы҃
в҃ мѳ҃ д҃і во о҆ру́жїи (-)[14] на ко́не҃ в҃ мо́ре чр҃ное. И҆ възопи́хо҃
къ гⷭ҇у, и҆ дастъ о҆́блакъ и҆ мглу между на́ми,
и҆ ме́жду ѓгⷭ҇пты҃ны, и҆ наведѣ҆ на҆ на мо́ре и҆
покры҆ ѧ҆. и҆ видѣ҄сте о҆́чи [наши][15] ѓли҃ко сътвори гⷭ҇ь землѝ ѓгⷭ҇пе҃стѣи, и҆ сѣ҄сте въ пꙋсты́ни
д҃ мѳ҃ і҃а дн҃и мно́ги. *И҆ (приведохъ)[16] вы҆ въ зе́млю (а҆мморре́йскꙋ)[17], живꙋщихъ о҆бо́ну страну ї҆о́рда́на.
и҆ въ҆полчишасѧ на҆ вы, и҆ (предахъ)[18] ѧ҆ (-)[19] в
рꙋцѣ ва́ши, и҆ причасти́сте землю и҆хъ. и҆ (по-
д҃ мѳ҃ і҃в҃ треб҃и҃)[20] ѧ҆ ѡ҆ лица ва́шего. *(Посемъ)[21] въста҆
вала́къ сепфо́ровъ ц҃рь моа́вль, и҆ въ҆полчисѧ про-
ти́въ їи҃лю. и҆ послав҃ъ призва҆ валаа́ма (сы҃на воо҃-
рова) кля́сти васъ. И҆ не въ҆схо҃тѣ҃ (послꙋшати
валаа́ма)[22]. и҆ бл҃вени҃ѥ҆мъ бл҃ви҃ вы, и҆ (ѡ҆мы́хъ)[23]
васъ ѡ҆ рꙋкꙋ (ѓго)[24]. (Посе́мъ)[25] преидосте ї҆о҃р-
вы҃ і҃ д҃а́нъ, и҆ прїидо́сте въ ї҆ерихонъ. *и҆ би́шасѧ с
и҆ а҃і вами живꙋщїи въ ї҆ерихо́нѣ҄, (-)[26] и҆ [ферезе́и (-)[27]
хананеѝ][28] (-)[29] (хет҃деи и҆ (а҆мморе́и҃) гергесеи҃ и҆
ѓвеи, и҆ ѓо҆ꙋсеи)[30]. и҆ (предахъ)[31] ѧ҆ (-)[32] въ рꙋцѣ
ѕ҃ мѳ҃ з҃ ваши. *И҆ посла҆ первѣе шершъни, и҆ ѡ҆гна́ша
вы҃ а҃і (-)[33] ѡ҆ лица҆ вашего (два)[34] ц҃ра҆ (а҆мморе́йска)[35].
в҃ мѳ҃ і҃г не о҆ру́жїе҃ твое҃ѭ, ниже лꙋкомъ твое҃ѭ. И҆ (даxъ)[36]
и҆ а҃г вамъ зе́млю о҆ не́иже не трꙋдисте҆сѧ на не́и. и҆
гра́ды и҆́хже не съгради́сте, и҆ пребысте в ни҃х. И҆
виногра́ды и҆ масли́чїе, и҆́хъже не сѣ҄сте насадили
вы҆ ѥ҃сте (ѧ҆). И҆ нн҃ѣ оу҆бои́тесѧ гⷭ҇а и҆ слꙋжи́те
ѥмꙋ правдо́ю і҆ и҃стинною. и҆ ѡ҆вр҃зите бо҃ги чю-
ж҃а и҃мⷯ҇же слꙋжи́ша ѡ҆цы҄ ва́ши, о҆бо́ну страну
рекы́. и҆ въ ѓгⷭ҇пте҃, и҆ слꙋжи́те гⷭ҇ви҃. а҆ѡ҆ще҃
неоу҆го́дно ва҃ слꙋжи́ти гⷭ҇ви҃, и҃збере́те са́ми себѣ҄
дне́сь ко҃ѥмꙋ слꙋжи́ти. а҆ще҃ бого́мъ (тѣ҄мъ и҃-

жили ваші батьки на другому боці ріки і в Єгипті, і служіть Господеві. **15** Якщо не вгодно вам служити Господеві, виберіть самі собі сьогодні кому служити – чи тим богам, яким служили ваші батьки, що були на другому боці ріки, чи амморейським богам, між якими ви живете на їхній землі. Але Я ж і мій дім будемо служити Господеві, бо є святий. **16** І відповівши ввесь народ, і сказав: Хай не буде, щоб ми покинули Господа, щоб служити іншим богам. **17** Бо наш Господь Бог – він є Бог. Він вивів нас і наших батьків з єгипетської землі, з дому рабства; який зробив перед нашими очима великі чуда і оберіг нас в усій дорозі, якою ми ходили, і в усіх народах, крізь які ми пройшли задля нього. **18** І Господь вигнав всі народи і аморея, що жив в тій землі, з-перед нашого лиця. Але і ми служимо Господеві. Бо Він є нашим Богом. **19** І сказав Ісус до народу: Не зможете служити Господеві Богові – бо є святим Богом і є гнівливим, не відпустить вам ваших гріхів і ваших проступків. **20** Коли ж оставите Господа і послужите чужим богам, і прийшовши, Він знищить і вигубить вас вкінці, так як добро вам зробив. **21** І сказав ввесь народ Ісусові: Ні, але Господеві служимо. **22** І сказав Ісус до народу: Ви самі свідки проти себе, бо ви вибрали служити самому Господеві, і сказали: Ми – свідки. **23** І тепер відкиньте чужих богів, які є у вас, спрямуйте ваші серця до Господа Бога ізраїльського. **24** І сказав ввесь народ до Ісуса: Послужимо Господеві Богові нашому, і слухатимемось його голосу. **25** І заповів Ісус завіт народові в тому дні, і дав йому закон і суд в Сихемі перед шатром Господа Бога ізраїльського. **26** І записав Ісус ці слова до книги божого закону. І взяв великий камінь, і поставив його в Теревийті, що є перед Господом. **27** І сказав до народу: Ось цей камінь хай буде вам свідком, бо він почув все сказане про Господа, що сказав до вас сьогодні. І він хай буде свідком до останніх днів, коби лиш не збрехали ви Господеві Богові
суд. 2 вашому. **28** *І відпустив Ісус народ, кожного до свого місця. **29** І послужив Ізраїль Господеві в усіх днях Ісуса і в усіх днях старшин, які були в часі після Ісуса, які побачили всі господні діла, які Він вчинив в Ізраїлі. **30** І сталося після цього, що помер Ісус, син Навина, господній раб, проживши 100 і 10 літ. **31** І його поховали в границях його наслідля в Тамиасахарі, в ефремовій горі, на півночі гори Ґааса. **31а** І поклали там з ним до гробівця, в якому його похо-

маже служи́ша ѡ҃цы ва́ши)[37], и҆же (бы́ша) о҆бо́ну страну́ реки́ и҆ли богомъ (а҆ммо́ррѣ́йскѡ҃)[38] въ ни́хже вы живе́те на земли́ и҆́хъ· но̀ а҆́зъ же и҆ до́мъ мо́и служи́ти бу́дѣ҃ гд҃ви, я҆́ко сто́ъ е҆́сть· и҆ ѡ҃вѣща́вше (вс҃и) лю́дїе (и҆) рѣ́ша, не бу́ди нам҃ о҆ста́вити г҃а. я҆́коже служи́ти богомъ и҆́нѣмъ҆· г҃ъ [бо][39] въ на́шъ се́и бъ҃ е҆́сть се́и и҆зведе на́съ и҆ ѡ҃цы на́ша ѡ҃ [земла̀][40] е҆гу҃петъскїа̀. (ѡ҃ до́му рабо́тнаго и҆же сътворѝ пр҃е҆ о҆чи́ма на́шима чюдеса̀ ве́лїа̀.) и҆ снабдѣ на҃ въ все́мъ пу́ти во́нже и҆до́хомъ, и҆ въ всѣ́хъ (страна́хъ)[41] сквозѣ на́же мину́хомъ (ра́ди е҆го)[42]· и҆ ѡ҃гна̀ г҃ь (вс҃а҆ на҃зы́ки. і҆ а҃̀моррѣ́а҆)[43] живу́ща҆го въ (то́и) землѝ ѡ҃ лица̀ на́шего. но̀ и҆ мы̀ служимъ гд҃ви, се́и бо̀ (е҆сть бъ҃ на́шъ)[44]· и҆ рече і҆сусъ къ лю́демъ не въ-змо́жете служи́ти гд҃ви [бу́][45] я҆́ко бъ҃ сто́ъ е҆́сть. и҆ гнѣ́венъ (е҆сть)[46], не о҆ста́ви ва́мъ грѣ́хъ (ва́шихъ) и҆ безако́нїи ва́шихъ· е҆́гда́ же о҆ста́вите г҃а и҆ послужите бого́мъ чю́ждимъ, и҆ прише҆дъ сътруши́тъ (-)[47] и҆ потреби́тъ ва҆̀, напослѣ́ди и҆́мже бл҃го сътворѝ ва҆̀· и҆ рекоша (вс҃и) лю́дїе і҆сусу, ни. но гд҃ви служимъ· и҆ рече і҆сусъ къ лю́демъ по́слуси вы сами на́ са҆, я҆́ко (и҆збра́сте вы)[48] (служи́ти гд҃ви само́му)[49]. (и҆ рекоша по́слуси мы·) и҆ нн҃ѣ ѡ҃врьзи́те бо́ги чюждаа҆ и҆же (су́ть) въ ва҆̀ (-)[50] и҆спра́вите (се҆́рца ва́ша)[51] къ г҃у бу҃ и҆и҃лево́у· и҆ рекоша (вс҃и) лю́дїе къ і҆сусу. гд҃ви (бу́ нашему) послужимъ и҆ гласа е҆́го послушае҆мъ· и҆ завѣща̀ і҆сусъ завѣтъ къ лю́демъ въ дн҃ь о҆́нъ. и҆ да́сть и҆мъ о҆правда́нїа҆ и҆ су́дъ въ (сихе́ме)[52] пр҃е҆ хра́момъ (г҃а) ба҃ и҆и҃лева· и҆ въписа̀ (і҆сусъ) словеса̀ си въ (кни́ги)[53] зако́на бж҃їа҆. и҆ взя̀ ка́мень ве́лїи, и҆ поста́ви е҆́го (-)[54] въ теревии́ѭде, е҆́же е҆́сть пр҃е҆ г҃мъ· и҆ рече (-)[55] къ лю́демъ се҆ камень сїи да бу́детъ вам҃ въ свѣдѣ́нїе. я҆́ко се́и слы́ша вс҃е гла҃нное [-][56] ѡ҃ г҃а е҆ли́ко гла̀ къ [ва́мъ][57] дне́сь, и҆ [си да бу́детъ][58] (-)[59] въ свѣдѣ́нїе до кончи́ны дн҃їи, я҆́ко да не со́лжете гд҃ви бу҃ [ва́шему][60]. *и҆ ѡ҃пустѝ і҆сусъ лю́ди [ико҆е҆го́ждо][61] въ мѣ́ста своа̀· и҆ служѝ и҆и҃лю гд҃ви, въ вса̀ дн҃и і-сусовы и҆ въ вс҃а дн҃и ста́рецъ, и҆же пребы́ша вре́ма по і҆сусѣ. и҆же ви́дѣша вс҃а дѣ́ла г҃на҃ е҆ли́ко сътворѝ въ и҆и҃ли· и҆ бы́сть по си́хъ, (-)[62] оу҃́спе і҆сусъ сн҃ъ навѵ҃и҃ ра҆̀ гн҃ь, жи́въ (лѣ, р҃, (и҆))[63]· и҆ погребо́ша е҆́го въ предѣ́лехъ причастїа҆ е҆́го въ (дамиасаха́рѣ)[64] въ горѣ҆ е҆фре́мли. ѡ҃ сѣ́вера горы̀ гаа́совы· и҆ положи́ша (та́мо) с нимъ въ гро́бѣ. въ не́мже погребо́ша е҆́го (-)[65], ножа̀ ка́меныа҆ и҃́миже о҆брѣ́за сн҃ы и҆и҃левы ѣ҆̀ галга́лѣхъ (і҆сусъ)· е҆́гда̀ и҆зведѐ и҆́хъ и҆зъ е҆гу҃п-

суд. 6

та ѩ́коже повелѣ̀ (-)[66] гь. и̂ тѹ̀ сѹ́тъ да́ждь
ѧ мѡ̀ и̂ до (дне́сь)[67]. *И̂ ко́сти ӏѡ́сифовы и̂знесо́ша сы́нове
ѧ мѡ̀ ѩг дв҃а ѕ̀ ӏи̂ле́ви и̂ѕ̀ е̂гѵ́пта. и̂ вы̀копа́ша ѩ̂хъ ѵ҃ (сихе́мѣ)[68] въ ча́сти села̀, *ѩ́же приташа̀ ӏа́ко҃в ѡ҃
(а҃мморре́и)[69] живѹ́щїи в (сихе́мѣхъ)[70]. (ѵ҃, сѝклевъ сре́бра, и̂ бы́ша сы́номъ ӏѡ́сифлимъ)[71] при-
ча́стїемъ. И̂ бы́ посе́мъ ӏ е̂леа́за́ръ сы́нъ а҃а́рѡ́нь (же́рецъ)[72] сконча́сѧ. и̂ погребо́ша е̂го въ (гава́-
ѳѣ)[73] финее́са сы́на своего̂, ѩ́же да́нъ бы́ е̂мѹ̀ въ горѣ̀ е̂фре́мовѣ. въ то́и дн҃ь вы̀зе́мши сы́нове
ӏи̂ле́вы ковче́г бж҃ї и̂ ѡ҃бноша́хѹ съ собо́ю, и̂ фи-
нїе́съ же́чествова. въ е̂леа́за́ра мѣ́сто ѡ҃ц҃а сво-
е̂го до́ндеже ѹ҃́мре. и̂ погребе́сѧ въ (галаа́фѣ)[74]
своемъ. Сы́нове же ӏи̂ле́вы ѡ҃и̂до́ша ко́ждо въ
мѣ́ста своѧ̀ и̂ въ сво́и гра̀. И̂ чтѧ́хѹ сы́нове
ӏи̂ле́вы. а҃стартѝса, и̂ а҃старо́да, (-)[75] бого́въ
стра́ньскы̀ ѩ́же о҃́крѣстъ ѩ̂х̀. И̂ преда́стъ а҃̀ гь
въ рѹ́цѣ (е̂хло́мовы)[76] ц҃рѧ моа́вля. и̂ съвлада́-
ше и̂ми (лѣ́тъ, и҃і)[77].

Коне́цъ кни́гъ, ӏсѹ́са сы́на навѵ̀и́на.
и̂ма́ть в҃ себѣ̀, г҃ла, к҃д.

вали, кам'яні ножі, якими Ісус обрізав ізраїльських синів в Ґалґалах, коли вивів їх з Єгипту, так як заповів Господь; і там є аж до сьогодні. **32** *І мой1. 50
кості Йосифа винесли ізраїльські сини з Єгипту і закопали їх в Сихемі, в частині поля, *яке придбав Яків від мой1. 23
амореїв, що жили в Сихемі, *за* 400 дія. 7
сиклів срібла; і стало Йосифовим синам в насліддя. **33** І сталося після цього: і Елеазар, син Аарона, архиєрей, помер; і поховали його в Ґаваді Финееса, свого сина, який даний був йому в ефремовій горі. **33a** В тому дні ізраїльські сини, взявши божий кивот, носили поміж себе; і Финієс був священиком замість Елеазара, свого батька, доки не помер. І був похований в Ґалаафі своєму. **33b** Сини ж ізраїльські пішли: кожний до свого місця і до свого міста. І почитали ізраїльські сини Астарту і Астароту, чужих богів, що довкруги них. І передав їх Господь в руки Ехлома, моавського царя, і панував над ними 18-ть літ.

Кінець книги Ісуса, сина Навина.
Має в собі 24 глави.

КНИ́Г А СЫ́ДЕ́НІ ӀЗРАИ́ЛЬ ГЛАВА̀ А҃

КНИГА СУДДІВ ІЗРАЇЛЬСЬКИХ ГЛАВА 1

1 Бы́сть по сконча́нїи ӏсѹ́совѣ, (-)[2] въпроша́хѹ сы́нове ӏи̂ле́ви е̂гда̀ гл҃юще. кто̀ взы́йдѐ
съ на́ми к ханане́ю вънача́ло̀ю сразѝтсѧ с
ни́ми. И̂ рече̂ гь, ӏю́да взы́йдетъ, се̂ да́хъ
зе́млю в рѹ́цѣ е̂го. И̂ рече ӏю́да ко̀ симео́ну бра́-
тѹ своему̂. взы́ди со мно́ю (свобожда́ти жре́бїи
мои)[3], (-)[4] да сразѝмсѧ съ ханане́омъ. (да и̂
а́зъ пойдѹ́)[5] с тобо́ю (свобожда́ти жре́бїи
твой)[6]. І̂ и̂дѐ с нимъ симео́н̆. И̂ взы́йде ӏю́да
и̂ да́стъ гь хана́ана, и̂ ферезе́а в рѹ́цѣ е̂го, і
и̂зби́ша (-)[7] в҃ везе́цѣ. І, тысѹ́щъ мѹ́жъ. І̂
о҃брѣто́ша а҃дониведзе́ка в҃ везе́цѣ и̂ сразѝко́шасѧ с
ни́ми. і и̂зби́ша ханане́а и̂ ферезе́а. И̂ ѡ҃бѣжѐ
а҃дониведзе́къ. и̂ гна́ша въ слѣ̂ е̂го и̂ постѝгнѹ-
ша и̂̀. и̂ ѡ҃сѣкоша па́сти рѹ́кѹ е̂го, и̂ [плѐ-

нивезек: Сімдесятьом царям я відрубав руки і ноги, і збирали дробини під моїм столом. Отже, так як я зробив, так і віддав мені Бог. І привели його до Єрусалиму, і він там помер. **8** І Юдині сини воювали проти Єрусалиму, і взяли його, і вигубили його мечем, і спалили місто вогнем. **9** Після цього ж зійшлися Юдині сини воювати проти хананея, що жив в гірській околиці, на півдні і на рівнині. **10** І пішов Юда проти ханаана, що жив в Хевроні, *раніше ж ім'я Хеврона було Каріятар-Восефер, і вбили Сесина, і Ахимана, і Теломія, з роду енаків. **11** І пішли звідти до тих, що жили в Давирі, раніше ж ім'я Давира було Місто Писарів. **12** І сказав Халев: Той, хто поб'є Місто Писарів, і його забере, дам йому Асхану, мою дочку, за жінку. **13** І забрав його Ґотоніїл, син кенексів, молодший брат Халева. І дав йому Халев Асхану, свою дочку, за жінку. **14** І сталося, коли відходила, і намовив її Ґотоніїл просити в свого батька поле; і зідхала, сидячи на осляті, і закричала на осляті: До південної землі ти мене віддав. І сказав їй Халев: Що тобі є? **15** І сказала йому Асхань: Дай мені благословення, бо ти мене віддаєш до південної землі, дай мені і водні джерела. І дав їй Халев, за її серцем, джерела верхніх і джерела долішніх. **16** Сини ж Киневлеві, тестя Мойсея, пішли з фінікового міста до Юдиних синів, до пустелі, що є на півдні, при виході Ареда, пішли і поселилися з народом. **17** І пішов Юда з Симеоном, своїм братом, і вигубив хананея, що жив в Сефеті, і вигубили його, і назвали ім'я міста Вигублення. **18** Після цього Юда взяв Ґазу і її околиці, і Аскалон і його околиці, і Акарон і його околиці, і Азатон і його околиці. **19** І був Господь з Юдою – і він взяв гору, але не змогли взяти тих, що жили на рівнині, бо Рихав її розділив, мав залізні колісниці. **20** *І дали Халевові Хеврон, так як сказав Мойсей; і він там унаслідував три міста Енакових синів; і вигнав звідти трьох Енакових синів. **21** Але євусея, що жив в Єрусалимі, не вигнали Веніамінові сини; і жили євусеї з Веніяминовими синами в Єрусалимі, і до сього дня. **22** І пішли Йосифові сини, і вони, до Ветиля; і Господь був з ними. **23** І підглядали сини Йосифові Ветиль, раніше ж ім'я міста було Люза. **24** І побачили сторожі чоловіка, що виходив з міста, і схопили його, і сказали йому: Покажи нам вхід до міста, і вчинемо з тобою милість. І показа

ніс нав. 15

мой4. 14 ніс нав. 14 і 15

нцѣ]8 ноу҃ гоу҃ · и҃ рече а҃донивезе́къ, с҃е҃ми десе́ти цр҃емъ (о҃бсеко́хъ руцѣ и҃ но́зѣ)9 · (и҃ бы́ша) собира́юще ѡ҃ (кру҃пи҃)10 по҃ трапе́зою мое҃ю на҃ко́же оу҃бо сотвори҃ т҃а́ко҃ (и҃) ѡ҃да҃ ми бг҃ъ · и҃ приведо́ша и҃ѧ въ і҃ерли́мъ, и҃ оу҃мре т҃у · и҃ воева́ша сы́нове і҃ю́дини на і҃ерли́, и҃ взя́ша и҃ѧ · и҃ погуби́ша и҃ѧ (мече́мъ)11 · и҃ гра҃ запали́ша о҃гне́мъ · (-)12 Посе́м (же) снидо́шасѧ сы́нове і҃ю́дини, воева́ти на ханане́ѧ, живу́щаго в го́рѣстѣи (-)13 ко ю҃гу, и҃ в раѳнѣи · І и́де і҃ю́да на ханаа́на живу́щаго в хевро́нѣ (-)14 . *и҃мѧ же (бѣ хевро́ну)15 преже (кариі҃а҃ра҃ѳвъсефе́ръ)16 . и҃ оу҃би́ша сесі́на, и҃ а҃хима́на · и҃ [доломі́ѧ]17 . ро҃ е҃на́ковъ · и҃ вънзыидо́ша ѡ҃ттуду҃ кѣ живу́щимъ в давиръ . (-)18 и҃мѧ (же) давиру҃ бѣ пре́же гра҃ писме́ныи · и҃ рече хале́вѣ и҃же кто҃ и҃збі҃е҃ гра́ды писме́ныи, и҃ во́зметъ е҃го . да́мъ е҃му а҃схань дщи́ръ мою въ жену҃ · и҃ взѧ҃ е҃го годоні́илъ сы́нъ кенезо́въ бра́тъ хале́ова мнїи · и҃ да҃ е҃му [хале́въ]19 а҃схань дщи́ръ свою҃ въ жену҃ · и҃ бы́сть внегда҃ ѡ҃хожда́ше, и҃ подви́же ю҃ [годоні́илъ]20 , проси́ти оу҃ ѡ҃ц҃а своего҃ села҃ . и҃ вънздыха́ше (сѣда́ѧи) на о҃сла́ти . и҃ вънзопи҃ на о҃сла́ти, на҃ землю ю҃жескоу҃ ѡ҃да҃ мѧ е҃си . и҃ рече е҃и҃ хале́въ что҃ (т҃и е҃сть)21 · и҃ рече е҃му а҃схань, да́ждь ми бл҃вені҃е на҃ко на҃ землю ю҃жескоу҃ ѡ҃даеши мѧ . (да ми даси҃)22 (і҃) и҃схо́дища во҃ныѧ . и҃ да҃ е҃и҃ хале́въ по с҃рцу҃ еѧ҃ . и҃схо́дища вы́шнихъ, і҃ и҃схо́дища нижнихъ · Сы́нове же (кинеѵли)23 за́тѧ моусі҃ї о҃ва, взыидо́ша ѡ҃ града финиі҃ческа, кѣ сы́номъ і҃ю́диномъ въ пустыню҃ сущую҃ на ю҃гъ . кѣ и҃схо́ду҃ (а҃ре́довоу҃)24 . (-)25 (и҃до́ша)26 и҃ [вселиша-сѧ]27 съ лю҃ми · І и́де і҃ю́да съ сі҃ме́о́номъ бра́томъ свои҃мъ . і҃ и҃зби҃ ханане́ѧ живу́щаго в сефе́ѳѣ . [-]28 и҃ потреби́ша и҃ѧ . и҃ прозва́ша и҃мѧ гра́ду҃ потребле́нї҃е · (Посе́мъ взя҃)29 і҃ю́да га́зу҃ и҃ о҃кр҃тныѧ е҃го . и҃ а҃скало́на . и҃ о҃кр҃тныѧ е҃го . и҃ (а҃каро́нъ)30 , и҃ предѣлы е҃го . и҃ (а҃зато́нъ)31 , и҃ предѣлы е҃ · и҃ бѧ́ше гь со і҃ю́дою . и҃ прі҃ѧ҃ гору҃, (но)32 не вънзмого́ша прі҃а́ти живу́щихъ в раздо́лі҃и, зане рихаѵъ раздѣли҃ ю҃ [колесни́цы желѣ́зны и҃мѣѧ́ше]33 · *и҃ да́ша хале́ву҃ хевро́нъ, на҃коже гл҃а моусі҃и . и҃ причасти҃ т҃у҃ три гра́ды [сы́новъ е҃на́ковъ]34 . і҃ и҃згна҃ ѡ҃ттуду҃ три сы́ны е҃на́ковы · (Но)35 е҃вусе́ѧ живу́щаго въ і҃ерли́мѣ, не и҃гна́ша сы́нове веніі҃ами́нови . и҃ (жива́хуу҃ и҃евусе́и)36 , съ сы́нъми веніі҃ами́ни [въ і҃ерли́мѣ]37 (и҃) до (сего҃ дне)38 · и҃ взыидо́ша сы́нове і҃о́сифли, и҃ сі҃и въ ведиль и҃ [гь бѧ́ше]39 с ни́ми · и҃ [соглада́ли быша]40 (сы́нове і҃о́сифовы)41 ведиль · и҃мѧ же (бѣ пре́же граду҃)42 лю́за · и҃ ви́дѣша стрегу́щіи мужа сходя́щаго и҃з гра́да . и҃ ѧ́ша и҃ѧ и҃ реко́ша е҃му҃ покажи҃ ны вхо҃ въ гра҃, и҃ сътворі҃ с тобо́ю мл҃ть · и҃ показа҃

д҃ мо҃ д҃і і҃су҃ на҃ д҃і и҃ ѣі҃

ѝмъ вхо̀ гра́дныи, ѝ посѣкоу́ша гра̀ (ѝхъ) (мечє́мъ)[43], а҆ мужа́ ѝ сорѡ̀ство є҆го, ѠпУстиша́, ѝ Ѡ҆и́де мужъ сі́и въ зе́млю (гедиѝмскУ)[44]. ѝ сътзи́жде тУ гра̀, ѝ прозва̀ ѝ҆ма҆ є҆мУ лю́за, є҆е ѝ҆ма҆ є҆мУ до днѐ (-)[45]. (Но)[46] не [ѝзгна̀]47 манасі́ѧ. (вефса́нь)[48] є҆же є҆сть скидо́нскъ гра̀, (-)[49] ѝи о҆́кр҃тныхъ предѣ́лъ є҆го. ниже (є҆кдана́хъ)[50], (ни о҆́кр҃тны҃ѧ предѣ́ѣ є҆го)[51]. ѝи живУщѝ ѣ̆ дорѣ, (ниже о҆́кр҃тны҃ѧ є҆го)[52]. [ни́же][53] живУща҆а въ (є҆ла́мѣ)[54], [ѝи о҆́кр҃тны҃ѧ є҆го. ни][55] живУща҆ѧ въ (мее҆до́нїи)[56] [ни о҆́кр҃тны҃ѧ є҆го][57], (-)[58] (понеже възлюбѝ)[59] ханаа҃ жити на землѝ се́и· ѝ҆ бы҃ є҆гда̀ оу҆крепи́ѧ ї҆и҃ль, ѝ сътворѝ ханане́а да҃ника (ѝзгна́нїѣ̃ же)[60] не ѝ҆гна̀ є҆го· І҆ є҆фре́мъ не ѝзгна̀ ханане́а живУщаго въ газе́рѣ. (но)[61] живѧ́ше ханаа́нъ средѣ ѣ̃ въ газе́рѣ. ѝ бы́сть (емУ) ѣ̆ дан҃ника̀· ѝ҆ заоу҆ло́нъ не ѝзъгна̀ живУщихъ въ (хедроніѣ)[62], ѝ живУщихъ въ [а҆ма́нѣ][63]. ѝ всели́ѧ ханаа҃ средѣ ѝхъ, ѝ бы́сть (є҆мУ) да́нниѣ̆· І҆ а҆сѝро́ъ не ѝзгна̀ живУща҆ѧ въ (а҆схоре́и)[64] (-)[65], (ни)[66] живУща҆ѧ въ до́рѣ. (ни)[67] живУща҆ѧ ѣ̆ сидо́нихъ, (ни)[68] живУща҆ѧ в (дала́дѣ)[69]. ѝ (въ а҆хази́и)[70]. ѝ (въ є҆́лвє)[71], ѝ (въ надее́кУ)[72]. ѝ (въ роо́̆дѣ)[73]· ѝ всели́ѧ а҆сѝро́ъ средѣ ханане́ѧ живУщаго на землѝ (то́и). занѐ не възмо́же ѝзгна́ти є҆го· ѝ (недали́мъ)[74] не ѝзъгна̀ живУщихъ ѣ̆ ведсамУсѣ. ниже живУщѝ ѣ̆ [ведана́хУ][75]. ѝ всели́ѧ [нефдали́ѝ][76], средѣ ханаа́на живУщаго на землѝ (се́и), живУщїи же въ (є҆дсамУсѣ)[77]. ѝ ѣ̆ (ведана́хУ)[78], бы́ша є҆мУ да́ннице҃ы· ѝ҆ вънгна̀ а҆ѝморе́и сы҃ны да́новы в горУ. на҃́ко не попУстѝ (ѝмъ)[79] сни́ти на равнинУ· ѝ҆ (възлюбѝ)[80] а҆́морре́и жи́ти ѣ̆ горѣ [в ка́менѣ. ѣ̆ (мерсіо́нѣ)[81], ѝ в (салави́не)[82]][83], (-)[84] ѝ о҆тажча̀ рУка̀ до́мУ ї҆о́сифла҆ на а҆́морре́ѧ. ѝ бы́сть (є҆́мУ) да́нниѣ̆· (Предѣ́ли же)[85] а҆ѝморре́нстїи ѝдУме́осъ свы́ше [Ѡ҆ восхода][86] (а҆кра́лина)[87] [Ѡ҆][88] ка́мы́ка (-)[89] вы́ше·

Г҃ла, в҃·

Возы́де а҆́г҃лъ гн҃ь Ѡ҆ галга́а҃, (-)[1] къ веди́лю. к домУ ї҆и҃лвУ. ѝ рече к ни́мъ [-][2]. [сѝце гл҃етъ г҃ь][3] (ѝзведы́и)[4] ва́съ ѝзъ є҆гу́̃пта. ѝ (въведы́и)[5] въ зе́млю є҆ю́же кла́сѧ къ Ѡ҆ц҃ема̀ ва́шима̀ да́ти ва́мъ. ѝ рече не раа҃ссы́плю завѣта мое́го [ѝже][6] с ва́ми въ вѣ́ки· (-)[7] вы́ (же) не завѣща́ите завѣта къ сѣда́щимъ на землѝ се́и, ниже бого҃ѝхъ да поклони́тесѧ, но ѝзважна҆ѧ ѝхъ да сѣкрУши́те. (-)[8] (о҆́лтарь)[9] ѣ̃ да раскопа́ите, ѝ не послУшасте гла́са мое́го. (ѝ)[10] є҆е сътвори́сте· (-)[11] ч҃з (же) ѳ҃ѣ не приложУ (ѝзгна́ти)[12] ѝхъ Ѡ҆ лица̀ ва́шего ѝ

бою милосердя. **25** І він показав їм вхід до міста, і побили їхнє місто мечем, а чоловіка і його рід відпустили. **26** І пішов цей чоловік до ґеттіїмської землі, і збудував там місто; і назвав його ім'я Люза – це його ім'я до *цього* дня. **27** Але не вигнав Манасис Вефсана, що є скидонським містом, ані його довколішні околиці, ані Ектанах, ані його довколішні околиці, ані тих, що жили в Дорі, ані його довколішніх, ані тих, що жили в Еламі, ані його довколішніх, ані тих, що жили в Меедонії, ані його довколішніх, тому що ханаан полюбив жити в цій землі. **28** І сталося, коли сильним став Ізраїль, і зробив хананея данинним, виганянням же його не вигнав. **29** І Ефрем не вигнав хананея, що жив в Ґазері, але жив ханаан посеред них в Ґазері, і був йому даниником. **30** І Завулон не вигнав тих, що жили в Хедроні, і тих, що жили в Амані; і поселився ханаан посеред них, і був йому данинником. **31** І Асир не вигнав тих, що жили в Акхореї, ані тих, що жили в Дорі, ані тих, що жили в Сидонах, ані тих, що жили в Далаті, і в Ахазії, і в Елві, і в Натеку, і в Рооті. **32** І поселився Асир посеред хананея, що жив у тій землі, бо не зміг його вигнати. **33** І Нефталім не вигнав тих, що жили в Ветсамусі, ані тих, що жили в Ветанаху. І поселився Нефталім посеред ханаана, що жив в цій землі; ті ж, що жили в Етсамусі і в Ветанаху, були йому данинниками. **34** І загнав амморей Данових синів на гору, бо не попустив їм зійти на рівнину. **35** І полюбив амморей жити в горі, в камені, в Мерсионі і в Салавині; і затяжіла рука Йосифового дому на аммореєві; і він став йому данинником. **36** Границі ж амморейські: Ідумеос – вгорі від підйому Акралина – від каменя вгорі.

Глава 2

1 І пішов господній ангел з Ґалгал до Ветилю, до дому Ізраїля, і сказав до них: Так говорить Господь, що вивів вас з Єгипту і ввів до землі, якою клявся до ваших батьків, дати вам, і сказав: Не знищу навіки мого завіту, що з вами. **2** Ви ж не робіть завіту з тими, що живуть на цій землі, ані з їхніми богами, щоб поклонитися, але їхнє різблене знищіть, їхній жертовник хай розіб'єте. І ви не послухалися мого голосу, і ви це вчинили. **3** Я ж сказав: Не додам вигнати їх з-перед вашого лиця, і будуть вам терням, і

їхні боги будуть вам на згіршення. **4** І сталося, як сказав господній ангел ці слова до всіх ізраїльських синів, і піднявши свій голос народ, і заплакав. **5** І через це прозвано ім'я того місця Плач. І принесли там жертву
ic нав. 24 Господеві. **6** *І відпустив Ісус народ, і пішли ізраїльські сини, кожний до свого дому, і кожний до свого насліддя, щоб ту унаслідувати землю. **7** І послужив народ Господеві в усіх днях Ісуса і в усіх днях старшин, скільки їх жило довгі дні по Ісусі і скільки з них розуміли Господнє велике діло, яке зробив Ізраїлеві. **8** І помер Ісус, господній раб, син Навина, проживши 100 і 10 літ. **9** І поховали його в околиці його насліддя, в Тамнітаресі, в Ефремовій горі, з півночі гори Ґаата. **10** Після цього ввесь той рід переставився до їхніх батьків, і повстав інший рід після цих, які не пізнали Господа і діла, які вчинив в Ізраїлі. **11** І зробили ізраїльські сини погане перед Господом тим, що послужили Ваалові. **12** І покинули Господа Бога своїх батьків, що вивів їх з єгипетської землі; і пішли вслід за іншими богами, за богами народів, що довкруги них, і поклонилися їм, – і розгнівили Господа. **13** І покинули Господа, і послужили Ваалові і Астарті. **14** І люттю розгнівався Господь на Ізраїля, і видав їх в руки того, що їх грабував, і взяли їх в полон. І Він віддав їх в руки їхніх ворогів, які довкруги них; і вони не змогли встояти перед лицем своїх ворогів. **15** І в усьому, в чому вони ходили, господня рука була їм на зло, так як сказав Господь і так як дуже поклявся їм Господь. **16** Після цього ж підняв їм Господь суддів, і спасали їх з руки тих, що брали їх в вполон. **17** Одначе ж, і суддів не послухалися, але чинили розпусту вслід за іншими богами, і поклонилися їм, і розгнівили Господа, і швидко звернули з дороги, по якій ходили їхні батьки, щоб господніх слухатися заповідей, так не вчинили. **18** І коли підняв їм Господь суддів, і був Господь з суддею, і спас їх з руки їхніх ворогів в усіх днях судді; бо Господь змилосердився над їхнім стогоном перед лицем тих, що воювали проти них і їм чинили зло. **19** І було, що помер суддя, і і знову відверталися, псувалися більше від своїх батьків, ідучи вслід за іншими богами, щоб їм служити і їм поклонитися. Не покинули своїх творінь, і не відступили від своєї поганої дороги. **20** І люттю розгнівався Господь на Ізраїля, і сказав: Тому що цей рід залишив мій завіт, який Я заповів їхнім батькам, і не послухалися мого голосу, **21** і Я не до-

бꙋдꙋтъ вамъ тѣрнїемъ. и бози имъ бꙋдꙋтъ ва въ соблазнь и бꙑстъ акѡ гла агглъ гн҃ь словесà си къ [всѣмъ сн҃омъ їи҃лвымъ][13]. и (вꙁдвигше)[14] людїе гла҃ свои, и въсплакаша· [и҃][15] сего ради прозвася има мѣстꙋ томꙋ плачь. и положиша тꙋ требꙋ гв҃и· *и ѡпꙋстѝ їсꙋсъ людѝ. и ѡйдоша сн҃ове їи҃леви кождо в (домы своѧ)[16]. и (кождо) въ причастїе свое, причастити землю (тꙋ)· и работаша людїе гв҃и въ всѧ дни їсꙋсовы, и въ всѧ дни старчески, елико имъ пожиша моги дни по їсꙋсѣ. (и) елико имъ разꙋмѣша дѣло гн҃е велико. еже сътвори їи҃лю· и скончася їсꙋсъ (рабъ гн҃ь сн҃ъ навꙋинъ)[17], (жи҃)[18], р҃. (и) і҃. лѣтъ· и погребоша и҃ въ (предѣлехъ)[19] причастїѧ его въ дамнѣ дарезѣ в горѣ ефремли, ѡ сѣвера горы (гаада)[20]. (Посе҃)[21] весь родъ о҃нъ приложишася къ ѡц҃емъ имъ. и въста р҃ъ другїи по сихъ иже не позна га, и дѣла иже сотвори [въ їи҃ли][22]. и сътвориша сн҃ове їи҃леви зло҃е пр҃е гмъ. (иже)[23] [послꙋжиша][24] (ваалꙋ)[25]. и ѡставиша га ба ѡц҃ь своихъ. извеша҆го имъ изъ земля҆ егѵптѧнски. і идоша въ слѣдъ бога инѣхъ. ѡ богъ (страи҃скъ)[26] иже о҃кр҃тъ имъ. и поколнишася им҃. и разгнѣваша га· и ѡставиша га. и послꙋжиша ваалꙋ. и (астартови)[27]· и рагнѣвася ѧростїю гь на їи҃ля, и преда҆ и҃, в рꙋкꙋ плѣнающего (а҆). и плѣниша а҆ и ѡдасть а҆ в рꙋцѣ врагъ имъ иже о҃кр҃тъ (имъ). и не възмогоша стати пр҃е лицемъ врагъ своихъ· (и҃) въ всѣхъ в нихже (прохождахꙋ)[28] рꙋка гн҃я бѧше имъ на зло. ѧкоже гля гь, и ѧко кляся (имъ) гь (-)[29] зѣло· (Посе҃м же)[30] въстави имъ гь сꙋдїѧ, і (избавлахꙋ)[31] имъ, из рꙋки плѣнающихъ а҆· (обаче же и҃)[32] сꙋдеи [-][33] не послꙋшаша (но)[34] соблꙋдиша въ слѣдъ богъ инѣхъ. и поклониша имъ и разгнѣваша га. и склониша (с пꙋти скоро)[35], вонже ходиша ѡц҃ы имъ· послꙋшати заповѣдїи гн҃ь не сътвориша тако· і ѧко въстави и҃ гь сꙋдїѧ. и бѧше гь съ сꙋдїею. и спсе а҆ ѡ рꙋкѝ враговъ имъ, въ всѧ дни сꙋдїи, ѧко ѡмилися гь вꙁдыханїа имъ, ѡ лица҆ воюющихъ на ня, и врежающихъ а҆· и бꙑстъ ѧко (ѡмре)[36] сꙋдїи, и (ѡвращахꙋся)[37]. и паки раззꙑпахꙋся паче ѡц҃ъ своихъ [идꙋще][38] въ слѣдъ богъ инѣхъ. служити имъ, и поклонитися имъ. не ѡставиша твареи своихъ, и не ѡступиша ѡ пꙋти своего жестокаго и҃ разгнѣвася ѧростїю гь на їи҃ля. и рече, понеже ѡстави р҃ъ сїи завѣтъ мои. иже заповѣдахъ ѡц҃емъ и҃, и не послꙋшаша гласа моего· і азъ не

приложꙋ ѡ҃гна́ти (кого̀)[39] ѡ҆ лица̀ и҆хъ ѡ҃ (сихъ) (ро́довъ)[40] на́же о҆ста́ви і҆сꙋсъ [навꙋ҆и́нъ на земли]41 и҆ (ѹ҆́мрѣтъ)[42]· (да и҆скꙋшꙋ)[43] и҆ми і҆и҃ла. а҆́ще снабда́тъ пꙋть гн҃ь ходи́ти во́нь на́коже снабдѣша ѡ҃цы и҆хъ. и҆ли нѣ· и҆ о҆ста́ви гь (страны)[44] сїа не съгна́ти и҆хъ въскоро́ѣ. и҆ (ниже)[45] преда́стъ и҆хъ в рꙋкꙋ і҆сꙋсовꙋ·

гл҃а, г҃·

И҆ (же)[1] (страны̀)[2] [на́же о҆ста́ви гь][3]. да и҆скуси́тъ и҆ми і҆и҃ла вс҃а невѣ́дꙋшаа [-][4] ра́ти, ханаа́ньски· (но҃́ко да ѹ҆вѣ́стъ се наслѣ́дникъ)[5] сн҃овъ і҆и҃левъ, (и҆) да ѹ҆чи́тъ а҃ ра́ти. о҆ба́че и҆же прежде (сего̀)[6] не ѹ҆вѣ́дше (-)[7]· па́ть воево́дъ и҆ноплеме́нничестъ, (кназе́и) и҆ всего̀ ханане́а, и҆ сидо́нина и҆ е҆ѹ҆е́а живꙋщаго в лива́нѣ, ѡ҃ горы̀ (ваа́лъ е҆рмо́на)[8]. (да ла́вꙑвема́да)[9]· и҆ бы́стъ на́коже и҆скуси́ и҆ми і҆и҃ла. да ѹ҆вѣ́стьсѧ послꙋша́ютъ ли (запо́вѣдь)[10] гн҃ю, на́же заповѣ́да ѡ҃цемъ и҆хъ рꙋко́ю мо҃и҃сі҃ино́ю· и҆ (вселишасѧ сн҃ове і҆и҃леви)[11] средѣ ханане́а. и҆ (хеттде́а)[12]. і҆ (а҆мморре́а)[13]. и҆ ферезе́а. и е҆вве́а. (и҆ гергесе́а), и҆ е҆ѹ҆се́а· и҆ поа҃ша дще́ри и҆хъ себѣ́ въ жены̀, и҆ дще́ри свои́ да́ша сн҃омъ и҆хъ. и҆ послꙋжи́ша бого́мъ и҆хъ· и҆ съ҃творя́ша сн҃ове і҆и҃леви зло҃ пр҃е (бг҃ъ)[14] и҆ забы́ша га҃ ба҃ своего̀. и҆ послꙋжи́ша (ваа́лꙋ)[15] и҆ (а҆́лсꙋ)[16]. и҆ разгнѣ́васѧ на́ростїю гн҃ь на і҆и҃ла, и҆ преда́стъ а҃ в рꙋкꙋ [хꙋсарсаде́мꙋ][17] ц҃рю сꙋ҃рскꙋ ѣ҆ междорѣчїе и҆ рабо́таша е҆мꙋ, (лѣтъ и҃)[18]. и҆ въꙁопи́ша сн҃ове і҆и҃леви къ гꙋ. и҆ въста́ви гь (спсенїе)[19] і҆и҃лю. и҆ спсе а҃ годонии́лъ, сн҃ъ кене́зовъ бра́тъ хале́во҃ мнїи (-)[20], и҆ бы́стъ на не́мъ дх҃ъ гн҃ь и҆ сꙋдѝ і҆и҃ла. і҆ и҆зы́де на ратъ къ [хꙋсарсаде́мꙋ][21] (ц҃рю) и҆ преда̀ гь в рꙋцѣ е҆го (-)[22] ц҃ра сꙋ҃рска, и҆ ѹ҆кр҃пи́сѧ рꙋка̀ е҆го на҃ (хꙋсарсаде́мо҃)[23] (сꙋ҃рскимъ)· и҆ бы́стъ въ поко́и землѧ̀, [и҃][24], лѣтъ. и҆ (посе́мъ) ѹ҆́мре годонии́лъ сн҃ъ кене́зо҃. и҆ приложи́ша сн҃ове і҆и҃леви сотвори́ти зло҃ пр҃е гм҃ъ. и҆ ѹ҆кр҃пи́ гь е҆гло́ма ц҃ра моа́вла на і҆и҃ла занеже (съ҃творѝ)[25] зло́е пр҃е гм҃ъ· и҆ съ҃бра̀ къ себѣ́ вс҃а сн҃ы а҃мо́ня. и҆ а҃малики́вы, і҆ и́де и҆ поби́ і҆и҃ла, и҆ прїа̀ (гра́ды)[26] дини́чески· и҆ рабо́таша сн҃ове і҆и҃лви е҆гло́мꙋ ц҃рю моа́влю, лѣтъ, и҃· и҆ въꙁопи́ша сн҃ове і҆и҃леви къ гꙋ. и҆ въста́ви и҃мъ гь (спсенїе)[27] а҃о́да сн҃а (гара́на)[28], сн҃а (е҆мїи́на)[29] мꙋжа е҆же (не владѣ́ десни́цею)[30]. и҆ посла́ша сн҃ове і҆и҃леви дары рꙋко́ю е҆го, е҆гло́мꙋ ц҃рю моа́влю· и҆ съ҃творѝ себѣ́ а҃о́дъ но҃ о҆бою́дꙋ о҆́стръ, на́ пядь е҆ди́ну долгота̀ (е҆го). и҆ пожса́сѧ и҃мъ (-)[31] по бедрѣ десно́и своей́· [і҆ и́де][32] и҆ принесѐ дары е҆гло́мꙋ

дам вигнати кого-будь з-перед їхнього лиця, з цих родів, які оставив Ісус Навин на землі, і помер, **22** щоб Я ними випробував Ізраїля: чи зберігатимуть господню дорогу, щоб по ній ходити, так як зберегли їхні батьки, чи ні. **23** І оставив Господь ці народи, щоб не вигнати їх швидко, і ані не видав їх в руки Ісуса.

Глава 3

1 Ці ж народи, які оставив Ісус, щоб випробувати ними Ізраїля, всіх, що не знали ханаанських воєн, **2** щоб це пізнав наслідник ізраїльських синів, і щоб навчити їх війни, однак вони цього раніше не пізнали: **3** П'ять володінь чужинських князів і всього хананея, і сидонця, і евея, що живе в Ливані, від гори Ваал-Ермона до Лаввемата. **4** І сталося, як випробовував ними Ізраїля, щоб знаним стало: чи послухаються господньої заповіді, яку Він заповів їхнім батькам Мойсеєвою рукою; **5** і поселилися ізраїльські сини посеред хананея і хеттея, і амморея, і ферезея, і еввея, і ґергесея, і євусея. **6** І взяли їхніх дочок собі за жінок, і своїх дочок дали їхнім синам, і послужили їхнім богам. **7** І ізраїльські сини вчинили погане перед Богом, і забули свого Господа Бога, і послужили Ваалові і Алсові. **8** І гнівом розгнівався Господь на Ізраїля, і передав їх в руки Хусарсатема, сирійського царя, в межиріччя, і послужили йому 8 літ. **9** І закричали ізраїльські сини до Господа, і Господь підняв Ізраїлеві спасіння, і спас їх Ґотониїл, син кенезів, молодший брат халевів, **10** і на ньому був господній дух, – і судив Ізраїля; і вийшов на війну до царя Хусарсатема, і Господь передав в його руки сирійського царя, і його рука скріпилася над Хусарсатемом, сирійським. **11** І була в спокою земля 40 літ, і після цього помер Ґотониїл, син кенезів. **12** І додали ізраїльські сини чинити погане перед Господом. І Господь скріпив Еґлома, моавського царя, проти Ізраїля, тому що він вчинив погане перед Господом. **13** І він зібрав до себе всіх аммонових і амаликових синів, і пішов і побив Ізраїля, і взяв фінікійські міста. **14** І послужили ізраїльські сини Еґломові, моавському цареві, 18-ть літ. **15** І закричали ізраїльські сини до Господа. І підняв їм Господь спасіння – Аода, Ґаранового сина, Еміїнового сина, мужа, що не володів правицею. І послали ізраїльські сини дари його рукою Еґломові, моавському цареві. **16** І зробив собі Аод ножа, обабіч острого, в одну долоню його довжина, і

підперезав його на своїм правім бедрі. **17** І він пішов, і приніс дари Еґломові, моавському цареві. Еґлом же був муж дуже слабий. **18** І сталося, коли закінчив Аод приносити дари, і відіслав тих, що несли дари; **19** і Еґлом повернувся від ідолів, що в Ґалгалах, і сказав Аод: Таємне слово в мене є до тебе, царю. І сказав Еґлом всім, що прислугували перед ним, щоб вийшли геть – і вийшли всі, що йому прислугували. **20** Аод же ввійшов до нього – а цей сам сидів у горішньому літньому покою. І сказав Аод: Слово боже у мене до тебе, царю. І встав Еглом з престола, і прийшов до нього. **21** І сталося, коли він встав: зразу Аод простягнув свою ліву руку і витягнув ножа, що над його правим стегном, і встромив в Егломовий живіт. **22** І втиснув і рукоять під шкіру, і рану закрило сало, бо не витягнув ножа з його живота, але вийшов боком. **23** І вийшов Аод до передпокою, і замкнув двері його горішнього покою, і замкнув його. **24** І коли цей вийшов, прийшли його раби, побачили: і ось двері верхнього покою замкнені, і сказали: Чи часом не сидить на горнці, чинячи собі полегшення, відійшовши від ліжка. **25** І перечикали в мовчанці, і ось не було нікого, хто відкрив би двері горішнього покою. І взявши ключ, відкрили – і ось їхній пан лежить на землі мертвий. **26** Аод же втік, поки вони здогадалися, і пройшовши попри ідолів, ввійшов до Роти. **27** І сталося, коли прийшов Аод до ізраїльської землі, і затрубів в ріг в Ефремовій горі, і зійшли з ним з гори ізраїльські сини, цей же перед ними. **28** І сказав до них: Ідіть вслід за мною, бо Господь Бог видасть наших ворогів моавлян в наші руки. І пішли вслід за ним, і захопили переходи Йордану і Моава, і не дали нікому перейти. **29** І вибили з Моава в тому часі яких 10 тисяч мужів: всіх вояків, що в них, і всякого військового мужа, – і не спасся ні один. **30** І перейшов Моав в тому дні під ізраїльські руки, і земля була в спокою 80-ть літ; і судив їм Аод – доки не помер. **31** По ньому ж встав Самеґар, Анатовий син, – цей вибив 600 мужів – чужинців ралом плуга, – і спас і цей Ізраїля.

Глава 4

1 І додали ізраїльські сини чинити зло перед Господом, коли помер Аод.
црс1. 12 **2** *І Господь віддав їх в руки Явинові, ханаанському цареві, який царював в Асорі. І його сильний воєвода був Сисара. Цей жив в Асароті народів. **3** І закричали ізраїльські сини

цр҃ю моа́влю. (-)[33] ѣ҆гло́м (же) мужь о҆сла́бле҆ (бѣ) зѣ́ло. и҆ бы́сть на́ко сконча҆ а҆о́дъ приноса҆ дары. и҆ вы́слалъ носа́щаа да́ры. и҆ ѣ҆гло́мъ о҆брати́са҆ ѡ҆ і҆до́лъ и҆же въ галга́лѣхъ. и҆ рѣ҆ а҆о́дъ сло́во мн҃ѣ (е҆сть) (к тебѣ та́йно)[34] цр҃ю, и҆ рече ѣ҆гло́мъ всѣ́мъ (пр҃е҆стоа́щимъ пред ни́мъ). (да и҆зы́дутъ во́нъ)[35], і҆ и҆зыдо́ша (-)[36] вс҃и пр҃е҆стоа́щіи ѣ҆го. (-)[37] а҆о́дъ (же) вні́инде к немѹ. (-)[38] сѣ́и (же) сида́ше на восхо́дницы лѣтнїи ѣ҆ди́и҃ и҆ рече а҆о́дъ сло́во бж҃їе мн҃ѣ къ тебѣ цр҃ю. и҆ въста҆ (ѣ҆гло́мъ съ стола҆)[39] (и҆ прїи́нде) к немѹ. и҆ бысть ѣ҆гда въста҆ (а҆гїе), прострѣ а҆о́дъ рѹкѹ лѣ́вую ѣ҆и і҆ и҆звлечѣ но́жъ (и҆же) [на҆ стегно́мъ ѣ҆го дѣ́сным҆]́[40], и҆ вонзѣ҆ (-)[41] во чре́во ѣ҆гло́мово. и҆ по҆тѣсну́ и҆ чр҃е҆ по҆ ко́жѹ, и҆ затвори́ (на҆́звѹ тѹ́къ)[42], на́ко не и҆звлечѣ ножа҆ и҆с чре́ва ѣ҆го (но и҆зы́де лайно҆). і҆ и҆зы́де а҆о́дъ во па́перть. и҆ затвори́ двери вхо́дницы го́рнеи ѣ҆го, и҆ заключи́ (ѣ҆го) і҆ (ѣ҆гда) сїи и҆зы́де (-)[43] (прїидо́ша раби́ ѣ҆го)[44] (-)[45] оу҆зрѣ́ша, и҆ се҆ две́ри въсхо́дницы затво́рены. и҆ рѣ́ша, ѣ҆да в за́дѣ сѣ́дѝ оу҆го́дна҆ себѣ҆ твора҆ ѡ҆́шедъ ѡ҆ ло́жа. и҆ прежда́ше (оу҆мо́лкше)[46]. и҆ се не бы́сть ѡ҆вры́за҆и двере́и въсхо́дницы, и҆ (взе́мше)[47] ключь (-)[48] ѡ҆вры́зоша, и҆ се҆ господи́нъ и҆хъ лежи́тъ на зе҃́ли мр҃твъ. (-)[49] а҆о́дъ (же) оу҆бѣжа҆ до́ндеже о҆бозрѣ́ша (-)[50], и҆ (мину́въ)[51] і҆до́лы (вни́де въ ро́дѹ)[52]. и҆ бы́сть ѣ҆гда прїи́нде [а҆о҃ въ зе́млю і҆и҃левѹ][53], и҆ въструбѝ ро́го҃ в горѣ ефре́мли, и҆ снидо́ша с нимъ [(съ горы́ сно́ве і҆и҃леви)][54], (-)[55] сѣ́и (же) пр҃е҆ ни́ми. и҆ рече к ни́мъ, и҆дѣ́те въ сл҃ѣ҆ мене҆, на́ко предаси́ть гь҃ бг҃ъ врагы́ [на́ша][56] моа́влане в рѹцѣ҆ [на́ши][57]. і҆ и҆до́ша въ слѣ́дъ ѣ҆го, и҆ пр҃е҆взя́ша прехо́ды ѹ҆ і҆о́рда́на (и҆) моа́вла҆, и҆ не да́ша (никомѹ́же)[58] минѹ́ти. і҆ и҆зби́ша моа́ва в (то҆ вре́ма҆)[59] на́ко, і҃, ты́сѧ҆ мѹжъ вс҃а҆ во́ины, и҆же в ни́хъ, и҆ вса́къ мужъ си́ленъ и҆ не оу҆бѣже (и҆ни ѣ҆ди́нъ)[60]. и҆ прем҃ѣни́ся҆ моа́въ в (то́и дн҃ь)[61] по҆ рѹкѹ і҆и҃левѹ, и҆ бысть в поко́и҃ земла҆, п҃, лѣ́тъ и҆ сѹди́ и҆мъ а҆о҃ до́ндеже оу҆мре́. (-)[62] По не́м (же) въста҆ самега́ръ сн҃ъ а҆на́довъ, (сѣ́и *kai*)[63] изби́ и҆ноплеме́нникъ, х҃, мужъ, [радлицею плужно́ю][64] (-)[65] и҆ сїе [и҆][66] сѣ́и і҆и҃ла҆.

Гла҃ а҃.

И҆ приложи́ша сно́ве і҆и҃леви съ҆твори́ти зло́ пр҃е҆ гм҃ъ ѣ҆гда а҆о҃ оу҆мре́. *и҆ ѡ҆да́стъ а҆ а҃ цр҃ѣ҆ бг҃ъ в рѹцѣ҆ и҆а́винѹ цр҃ю ханаа́нню, и҆же цр҃ствова въ а҆со́рѣ. и҆ воево́да (ѣ҆го си́лный)[1] (бы́сть) сиса́ра. (-)[2] Сі҆ жива́ше въ (а҆саро́дѣ)[3] страны́. и҆ възопи́ша сно́ве і҆и҃леви къ гу҃.

нáіко д, сóтъ колесни́цъ желѣзны́ѣ сѣá́ше є̂мꙋ, и̂ сїи стꙋжи́мъ їӥ́леви сѣ́ло. (лѣтъ, к)[4]· (-)[5] (дѣвóра)[6] (же) пророчи́ца, женà лафидóдова. сїа сꙋ́ди їӥ́леви в (тѣ́о врѣмя)[7]· И̂ сїа́ живáше по̑ фꙋни́комъ (девóриномъ)[8], между рамо̑. и̂ ме́ждꙋ веди́лемъ в горѣ є̂фрѣмовѣ. и̂ вънсхожáхꙋ (сы́нове їӥ́леви, к не́и)[9] тáмо [на сꙋ́дъ][10]· И̂ (послáвше)[11] (девóра)[12], призвà варáка сы́на (а̂винеáмля)[13], ѿ (племе́ни недали́мова)[14]. и̂ рцѣ̂ к немꙋ не (заповѣ́да ли тебѣ̀)[15] гдь бъ їӥ́левъ, да и́деши въ горꙋ́ (фавóровꙋ)[16]. и̂ да поймéши съ собóю, їи, тысѧщь мꙋжеи. ѿ сы́новъ (недали́мль)[17] и̂ ѿ сы́новъ заꙋлóнь· (ѳзъ же)[18] [приведꙋ́][19] к тебѣ̀ ѣ̆ водотéчь, кисóнъ, сисáрꙋ воє̂вóдꙋ си́лы (а̂вúнѧ)[20]. и̂ колесни́ца є̂го и̂ мнóжество (вóи) є̂го, и̂ предáмъ и̑ в рꙋ́кꙋ твою· И̂ рцѣ̂ к не́и варáкъ, а̂ще и́деши со мнóю, (тѣ́о) и́дꙋ, (а̂ще ли)[21] не и́деши со мнóю, (тѣ́о) не и́дꙋ (-)[22]. И̂ рцѣ̂ ((девóра)[23] к немꙋ)[24], и́дꙋщи и́дꙋ с тобóю. ѻ́бѣ̑ сѣ́ждъ нáіко не бꙋ́детъ (тѣ́и съ слáвою)[25] пꙋть (сїи) вóньже (-)[26] и̂́деши. понéже въ рꙋ́кꙋ же́ньскꙋ предáстъ гдь сисáрꙋ. и̂ (въстáвши)[27] (девóра)[28] їӥ и́де с варáкомъ до [кадúсъ][29]. И̂ вънзвà варáкъ заꙋлóна, и̂ (недали́ма)[30]. и̂ (повелѣ̀ въ сл҃ѣ себѣ̀ и́ти)[31]. їӥ ти, тысѧщи мꙋжі̑. їӥ [и́де с (ни́ми девóра)[32]][33]· (-)[34] бли́жнїи (же) кинéи. [ѿлꙋчúлсѧ бы́сть ѿ кéны][35] (и̂же бы́сть) ѿ сы́новъ (и̂ѻа̂вакóвы)[36] зѧ́тѧ моусїѻ́ва. и̂ постꙋкнꙋ́ кꙋ́щꙋ свою̀, по̑ дꙋ́бомъ почивáющимъ, нáже (въ кадúсѣ)[37]. И̂ вънзвѣстúша сисáрѣ нáіко вънзы́иде варáкъ сы́нъ (а̂виноéмль)[38], на горꙋ́ давóръ· И̂ съзвà сисáра вс҃ѧ колесни́ца своѧ̀. [д, сѻ́ колесни́цъ желѣ́зныхъ][39]. и̂ всѧ̀ лю́ди и̂же с ни́мъ. ѿ а̂рисóда страньска. въ водотéчь кисóнь И̂ рцѣ̂ (девóра)[40] къ варáкꙋ. вънстáни нáіко сїи дн҃ь. вóньже предáстъ гдь сисáрꙋ в рꙋ́кꙋ твою̀. [занѐ][41] гдь и̂зы́иде прѣ̂ тобóю. и̂ сни́де варáкъ с горы̀ давóръ. и̂ їӥ, тысѧщъ мꙋжъ
ѱа҃ѳ ѩв въ слѣ́дъ є̂го *и̂ съпрѐ гдь сисáрꙋ. и̂ всѐ ѻ́рꙋжїе є̂го. и̂ вéсь пóлкъ є̂го ѻ́стрїе̑ мечà прѣ̂ варáкомъ. и̂ сни́де сисáра съ колесни́цы своє̂ѧ, и̂ пробѣ́же (пѣ҃ь)[42]· (ѳ҃)[43] варáкъ жены́и въ слѣ́дъ колесни́цъ (є̂го), и̂ въ слѣ́дъ пóлка. дáже до дꙋбрáвы страньски. и̂ падѐ вéсь пóлкъ сисáринъ ѻ́стрїемъ мечà, не ѻ́стà (же) ни̂ є̂ди́нъ· (ѳ҃)[44] сисáра оубѣ́же (пѣ҃ш)[45] въ кꙋ́щꙋ (и̂а̂ви́лю)[46]. хевéра (кенéинна)[47]. нáіко ми́ръ (бѣ́а̂ше) межꙋ и̂а̂винемъ цр҃ѣ̑ а̂сровѣ̑. и̂ ме́ждꙋ домѣ̑ хавéровомъ· (кенéйномъ)[48]· І̂ и̂зы́иде и̂а̂и́ль противꙋ сисáрѣ, и̂ рече к немꙋ, съвратúсѧ господúне мóи съвратúсѧ ко мнѣ не бóисѧ. и̂ съвратúсѧ къ не́и в кꙋ́щꙋ. и̂ покры̀ и̑ [ѻ́дéждею][49] своє̂ю·

до Господа, бо 9-ть сот залізних колісниць було в нього, і цей дуже дошкулив Ізраїлеві *за* 20-ть літ. **4** Девора ж, пророчиця, Лафидодова жінка, – ця судила Ізраїля в тому часі. **5** І ця жила під Девориною пальмою, між Рамом і між Ветилем, в Ефремовій горі; і ходили ізраїльські сини туди, до неї на суд. **6** І послявши, Девора покликала Варака, Авинемлевого сина, з Нефталімового племені, і сказала до нього: Чи не заповів тобі Господь Бог ізраїльський, щоб ти пішов до Таворської гори і щоб ти взяв з собою 10-ть тисяч мужів, з Нефталимових синів і з Завулонових синів? **7** Я ж до тебе, до потоку Кисона, приведу Сисара, воєводу Авинової сили, і його колісниці, і множество його вояків, і передам його в твої руки. **8** І сказав до неї Варак: Якщо підеш зі мною – то піду, якщо ж не підеш зі мною – то не піду. **9** І сказала Девора до нього: Ідучи, піду з тобою; лише знай, що не буде тобі зі славою ця дорога, по якій підеш, бо до жіночих рук Господь передасть Сисара; і вставши Девора, й пішла з Вараком до Кадиса. **10** І закликав Варак Завулона і Нефталіма, і наказав іти вслід за собою 10-ти тисячі мужам; і пішла з ним Девора. **11** Кревні ж Кінея відлучилися від Кени, що був з Йоавових синів, Мойсеєвого тестя; і поставив своє шатро під дубом спочиваючих, що в Кадисі. **12** І сповістили Сисарі, що пішов Варак, Авиноємовий син, на гору Тавор. **13** І скликав Сисара всі свої колісниці – 9-ть сот залізних колісниць, і ввесь народ, що з ним, з Арисота народів, до кисонського потоку. **14** І сказала Девора до Варака: Встань, бо це день, в якому Господь видасть Сисара в твої руки, бо Господь вийде перед тобою. І зійшов Варак з гори Тавор, і 10-ть тисяч мужів вслід за ним. пс. 82
15 *І знищив Господь Сисара і всю його зброю, і ввесь його полк лезом меча перед Вараком. І зійшов Сисара зі своєї колісниці, і втік пішки. **16** А Варак гнався вслід за його колісницями і вслід за полком аж до гаю народів; і впав ввесь Сисарин полк лезом меча, не остався ж ані один. **17** А Сисара втік пішки до Явилевого шатра Хавера Кінея, бо мир був між Явином, асровським царем, і між Хаверовим домом Кінея. **18** І вийшла Яіля назустріч Сисарі, і сказала до нього: Зверни, мій пане, зверни до мене, не бійся. І звернув до неї, до шатра; і вона покрила його своєю одежею. **19** І сказав Сисара до неї: Дай мені пити трохи води, бо я спраглий. І вона відв'язала бурдюк з мо-

локом, і дала йому пити, і знову його покрила. **20** І сказав до неї Сисара: Стань в дверях шатра, і буде, коли хто прийде до тебе і запитає тебе, кажучи: Чи є тут хто? І скажеш: Немає. **21** І взяла Яїла, Хаверова жінка, кілок шатра, і взяла молот в свої руки, і ввійшла до нього потихо, і приклала кілок до мізгів його голови, і вдарила молотом, і пробила аж до землі, – цей же змучений спав, і віддав духа. **22** І ось Варак, що гнався за Сисарою. І вийшла Яїла йому назустріч, і сказала йому: Ходи, хай покажу тобі чоловіка, якого ти шукаєш. І ввійшов до неї – і ось Сисара лежав мертвий, а кілок в мізгах його голови. **23** І упокорив Господь Бог в тому дні Явина, ханаанського царя, перед ізраїльськими синами. **24** І пішла рука ізраїльських синів, і скріпилася, дошкуляючи на Явині, ханаанському цареві, – доки його не вигубили.

Й рⷴ сисара к неи. напои ма мало воды, ѩкоже вжадаⷭа. и ѿрѣшѝ мѣ млечныи и напои его, и (паки покры)[50] его· Й рⷴ к неи [сисара] стани ѣ двери кущи. и да бꙋдетъ аще кто приидⷴ к тебѣ и въпрашаетъ тⷯ (рекущи)[51]. ѣсть ли здѣ (кто)[52], и да речеши нѣсть [-][53]· Й взⷯ иаиль жена хеверова колъ кущный. и взѧ мламъ в рꙋку свою. и вниде к немꙋ тихо. и приложи колъ въ обочье главы его (и оудари мламъ.) и проби (даже) до земла. (-)[54] сеи (же) [оутружⷣьсⷯ спаше. і ѩздѣше][55]· Й ѣе бараⷦ женыи сисарꙋ. і ѩзыиде иаиль протиꙋ емꙋ, и рⷴ емꙋ ходи (да)[56] покажꙋ ти мужа егоже ты ищеши. и въниде к неи, и ѣе сисара (лежаше)[57] мртⷾ. (а)[58] колъ въ обочьи главы его· Й покори ѓь ѕъ [в (тои дни)[59]. иавина цра ханаана][60], прⷴ сны иилевыми· Й поиде рука сновъ иилевъ. (и оукрѣписⷯ)[61] стужающи. на иавина цра ханаона. доидеже истребиша и·

Глава 5

1 І заспівала Девора і Варак, Авинеємів син, в тому дні, і сказали: **2** Коли ж віддасть помсту тим, що кривдять Ізраїля, за вибором народу, – благословіть Господа. **3** Послухайте царі, і сприймі́ть князі, я заспіваю Господеві, і хвалитиму Бога ізраїльського. **4** Господи, в твоєму виході з Сиіру, коли Ти підводився з Едомового поля, земля затряслася і небо замутилося, і хмари викапали воду, **5** гори зрушилися перед господнім лицем, і гора Сіон перед лицем Господа Бога ізраїлевого. **6** В днях Самеґарових, Енатового сина, в днях ізраїлевих забракло стежок; і пішли без порядку, пішли збоченими шляхами. **7** Не стало жителів в Ізраїлі, не стало, аж доки не встала я, Девора, матір в Ізраїлі. **8** Коли забажали нових богів, як ячмінний хліб, тоді він мав ворогів у брамах; і завойовували їхні міста, і не видно було пращі ані списа в 40-а тисячах в Ізраїлі. **9** Серце моє в заповідженому Ізраїлеві – сильні з народу, благословіть Господа, **10** о ви, що їздите на білих ослах, і йдете на суд ради. **11** Видайте голос тих, що плетуть між тими, що веселяться. Там хай дадуть справедливість Господеві, – закріпиш праведних в Ізраїлі; тепер хай розійдеться до своїх міст господній народ. **12** Встань, встань, Деворо, встань, встань – говори з піснею, встань і Вараче, і полони твій полон, Авинеємовий сину. **13** Тепер звеличений буде той,

Гла, ѥ·

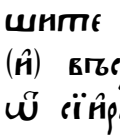

възопи (девора)[1] и варакъ снъ авинеемовъ. в (тои дни)[2]. и (рѣста)[3]· внегда (же) (ѿдастъ ѿмщениѥ обидащи ииⷧ)[4], въ изволениѥ людⷴ. блⷭвите гⷭ· Слышите цри [и внушите кнзи][5], ⷭзъ гⷭи въспою. (и) въсхвалю ѣⷭ іилева· Гⷭи въ исходѣ твоемъ ѿ сиира. внегда въздвижашесⷯ ѿ села едомова. земла сⷯ потресе, и нѣо възмутисⷯ. и облаци прокапаша воду, горы подвизашасⷯ ѿ лица гⷭⷯ. (и гора сиона)[6] ѿ лица гⷭ ѣⷭ іилева· въ дни самегаровы, сна (енадова)[7], въ дни (иилевы)[8]· (оскудѣша пути)[9] і идоша [бⷴ чину][10]. идоша ѣ пути кривы· (оскудѣша живущии)[11] въ іилⷭ. (оскудѣша)[12] дондеже (въста ⷭзъ)[13] девора (-)[14] мти въ іилⷭ· (Егда) изволиша богы новы, ѩко хлⷦ ѩченъ. (тогда имѣаше врагы въ вратѣхъ и въѥваша грады ихъ, и не ѩвлⷯшесⷯ праща, ани копиѥ)[15]· въ м. тысⷯщахъ [въ іилⷭ][16]. Сⷣце мое къ заповѣданымъ іилевы. (сильнымъ в людⷴ)[17] блⷭвите гⷭ· (о) ездящии на ослатахъ (сѣлыхъ и на сꙋдѣ идущии совѣта. провѣщайте)[18]· (Гла плетущиⷨ)[19] средѣ веселящиⷨсⷯ· тамо да дадятъ правду гⷭи правенїи (да оукрѣпиши)[20] въ іилⷭ. (нын)[21] (да разыдⷣⷭ)[22] въ грады своⷯ людїе гⷭи· въстани въстани (девора)[23], [-][24] въстани въстани гли съ пѣснїю. [въстани (и) варакꙋ. и][25] плѣни плѣнь твои сне (авинеень)[26]· (Нын)[27] възвеличитсⷯ (остався въ вельможⷯ людїи)[28]. гⷭь сми (намъ)[29] крѣпльшаⷯ (на)[30]. люди ефремъ-

ѧ оу҃томи́ша и҃хъ в долине́· Братъ твои́ веніами́нъ (послѣдніи) в лю́дехъ (свои́хъ)[31]. (бы́сть) ѡ҃ менѐ махи́ръ (сни́де)[32] взыска́ющіи (тебѣ̀). и҃ ѡ҃ заоу҃ло́на (оу҃крѣпля́ющіисѧ)[33] въ скипе́тре (оу҃казу́юще писа́ніе)[34]. (Нача́лніи) въ (и҃саха́рѣ)[35] съ (дево́рою)[36] [и҃ варако҃· такоже (и҃) варакъ][37] ѡ҃пусти҆ пѣшца своѧ̀ ѣ҆ полину́ (-)[38]. прострѐ нога́ма свои́ма оу҃ раздѣле́нія рувимова. вели́ка и҃спытанія ср҃ца· (и҃ варакъ) вѣ́скую ми сѣ́сти средѣ (мосдеда́ма)[39]. послу́шати звизда́нїе вѣ́ставаю́щій проити въ рувію ве́лїѧ. и҃спыта́нїа ср҃ца· Галаа́дъ о҃бону́ страну́ і҃ордана, вселисѧ и҃ да́нъ. вѣ́скую о҃бита́еши въ (мно́гихъ)[40]. аси́ръ о҃бита̀ в помо́рїихъ мо́рскихъ. и҃ в лу́зѣхъ свои́х вселисѧ заоу҃ло́нъ. лю́дїе оукори́ша дш҃у е҃го на см҃рть. и҃ недали́мъ на высотѣ̀ села̀· (и҃) прїидо́ша (до него̀) ц҃ри, и҃ въполчи́шасѧ, тогда̀ воева́ша ц҃ри ханаа́ни въ [данаа́ху][41], оу҃ воды̀ (маге́довы)[42]. (и҃) мно́жества сребра̀ не взѧ́ша· ѡ҃ нб҃си воева́ша звѣ́зды ѡ҃ чину́ и҃хъ. воева́ша съ сиса́рою· въ водоте́чїи кі҃сса҃. и҃згна̀ ѧ҆ водоте́чь, кадими́нъ, въ водоте́чь кі҃сса́нъ. попере́тъ ѧ҆ дш҃а моѧ̀ си́льно· Тогда̀ ѡ҃сѣкоша копы́та ко́ньски, (и҃ оу҃макче́ны ѡ҃ потопта́нїѧ)[43] си́лныхъ е҃го· Проклина́йте [мазо́ра][44]. (и҃) рⷮ҃ ѧ҆гг҃лъ гн҃ь, прокла́тїемъ клени́те живу́щаѧ в не́и. и҃́ко не прїидо́ша въ помо́щь гн҃ю. [въ помо́щь][45] гн҃ю [на си́лныхъ][46]. Бл҃вена ѣ҆ женахъ (і҃ѣ́левѣ҃)[47], жена̀ хаве́рова кинїина ѡ҃ же҃ ѣ҆ кущи, бл҃вена бу́ди· воды̀ проси оу҃ неѧ, и҃ (да́стъ е҃му́ мле́ко)[48] въ ча́ши си́лны҃. принесѣ̀ ма́сло· р҃ку́ свою́ лѣ́вую до кола́. прострѐ десни́цу свою до [мла́та работа́ющихъ][49]. и҃ оу҃бѝ сиса́ру. (и҃) разбѝ главу́ е҃го, и҃ (ѡ҃лу́чѝ че́люсть)[50] е҃му́, (и҃ оу҃бѝ) ме́жу нога́ма е҃ѧ̀, преклони́въ, паде́сѧ (оу҃тружде́нъ и҃) оу҃мре посредѣ но́гъ е҃ю́ (и҃)[51] т҃у падѣ̀ нечести́вне. о҃коно́цѣ҃ призира́ше ма́ти сиса́рина. (о҃кно́мъ) средѣ ре҃шѣ́ки (-)[52]. что̀ премедлѝ колесни́ца е҃го прїити въ́скую оу҃медлѣ́ша стопы̀ (о҃ружі҃ѧ)[53] е҃го· Мудрыѧ нача́лства е҃ѧ̀, ѡ҃вѣща́ша е́ѧ҃. и҃ сама̀ ѡ҃вѣщава́ше словеса своѧ̀ (к себѣ)· Не о҃бря́щутъ е҃го раздѣля́юща користь, дружа́ѧ дру́ги на главу́ (мужа́) си́лна користь, ри́зы разноли́чныѧ сиса́ръ користь. разли́чна ри́зъ оу҃крашє́нныхъ. (и҃) разли́чнаѧ шве́нїѧ на выи́ е҃го (-)[54]· Та́ко да погибну́тъ вс҃и вра́зи твои҃ г҃и. и҃ люба́щіи е҃го и҃́ко въсто́къ сл҃нца въ си́лѣ своє́и҃. и҃ бы́сть въ поко́и земла̀, м҃, лѣ́тъ·

хто остався з вельмож народу. Господь присмирив нам сильніших від нас. **14** Народ Ефремовий – втомили їх в долині. Брат твій, Веніямин, останній в своїх народах; пішов від мене Махир, зійшов шукаючи тебе; і з Завулона – той, що кріпився в скипетрі, вказуючи на писання. **15** Головні в Ісахарі з Деворою і Вараком так само й Варак відпустив своїх піших до долини. Простягнув свої ноги в Рувимових поділах – великі пошуки серця. **16** І Варак – навіщо мені сидіти між Мостетами, щоб вислухувати свистіння тих, що встають, щоб пройти до великого Рувія, – пошуки серця. **17** Ґалаад – на другому боці Йордану; поселився і Дан – навіщо живеш між численними. Асир поселився при морських берегах, і на своїх луках поселився Завулон. **18** Народ пригнітив його душу до смерті; і Нефталім – на висоті поля. **19** І прийшли до нього царі, і стали до бою, – тоді воювали ханаанські царі в Танааху, при маґедовій воді – і багато срібла не взяли. **20** З неба воювали зорі, з їхнього чину, воювали з Сисарою **21** в кисоновім потоці. Прогнав їх кадимінський потік до потоку Киссона. Сильно потопче їх моя душа. **22** Тоді відрубали кінські копита, і вони зм'якшені від топтання його сильних. **23** Проклинайте Мазора, – і сказав господній ангел, – прокляттям проклинайте тих, що живуть в ній, бо не прийшли на господню поміч, на господню поміч в сильних. **24** Благословенна між ізраїльськими жінками Хаверова жінка Кінея; з жінок в шатрах, будь благословенною. **25** Попросив в неї води, і дала йому молока в чаші сильних, принесла масло. **26** Свою ліву руку простягнула до кілка, свою правицю до молота робітників – і забила Сисару, і розбила його голову, і відбила йому челюсть, **27** і забила; між її ногами, схилившись, він впав струджений, і помер між її ногами, і там нещасно упав. **28** Крізь віконце дивилася Сисарина матір, крізь віконце, крізь решітку, – чому забарилася прибути його колісниця? Чому забарилися стопи його зброї? **29** Мудрі, з її начальства, їй відповіли, і сама відповідала собі своїми словами: **30** Чи не знайдуть його, як ділить здобич? Як миле чинить друзям – на голову сильного чоловіка різнобарвна одіж – здобич Сісарі, різнобарвна одіж – здобич прикрашених, і різнородне пошиття на його шиї. **31** Так хай згинуть всі твої вороги, Господи, і ті, що люблять його, такі, як схід сонця, в своїй силі. І земля була в спокою 40 літ.

Глава 6

1 І вчинили ізраїльські сини погане перед Господом, і Господь передав їх в Мадіямські руки на 7 літ. **2** І закріпилася Мадіямська рука на Ізраїлі, і зробили собі ізраїльські сини від Мадіямового лиця загорожі в горах, в печерах і в кріпостях. **3** І було, коли сіяв ізраїльський чоловік, і приходив Мадіям і Амалик, і східні сини, і приходили на нього, **4** і ставали до бою проти них, і нищили плоди землі аж до приходу до Ґазани, і не оставляли потрібного для життя в Ізраїлі, ані стад телят, ані ослів. **5** Бо приходили самі і їхня скотина, і приносили їхні шатра, і приходили, наче саранча, кількістю. Самим же їм і їхнім верблюдам не було числа, і приходили на ізраїльську землю, щоб її нищити. **6** І дуже збіднів Ізраїль від Мадіямського лиця, і закричали ізраїльські сини до Господа. **7** І сталося, коли ізраїльські сини закричали до Господа через Мадіяма, **8** і послав Господь чоловіка – пророка ізраїльським синам, і сказав їм: Так говорить Господь Бог ізраїльський: Я є той, хто вивів вас з Єгипту, і Я вивів вас з дому рабства. **9** І Я визволив вас з єгипетської руки і з руки всіх, що вас гнобили, і Я прогнав їх з-перед вашого лиця, і Я дав вам їхню землю. **10** І Я сказав вам: Я є Господь Бог ваш, не бійтеся амморейських богів, між якими живете, в їхній землі. Але ви не послухалися мого голосу. **11** І прийшов господній ангел, і сів під дубом, що є в Ефраті, що був Йоаса, Єсримового батька. І Ґедеон, його син, молотив пшеницю на його току, щоб втекти з нею з-перед Мадіямського лиця. **12** І з'явився йому господній ангел, і сказав: Господь з тобою, сильний чоловіче. **13** І сказав до нього Ґедеон: Мій пане, якщо є Господь в нас, то чому нас охопили всі ці зла? І де є всі його чуда, про які нам розповіли наші батьки, кажучи: Чи не Господь вивів нас з Єгипту? І тепер Господь нас відкинув, і видав нас в
црс4. 12 Мадіямські руки. **14** *І поглянув на нього господній ангел, і сказав йому: Іди в цій своїй силі – і спасеш Ізраїля від Мадіямських рук; і ось я тебе пошлю. **15** І сказав до нього Ґедеон: Пане, чим спасу Ізраїля? Ось моя тисяча, найсмирніша в Манасії, і я найменший в домі мого батька. **16** І сказав до нього Господь: Тому що Я буду з тобою, і вигубиш Мадіяма, як одного чоловіка. **17** І сказав до нього Ґедеон: Якщо я знайшов ласку перед твоїми очима, вчини мені знак, що ти є, хто говориш зі мною. **18** Не зрушся звідси, доки не прийду до тебе і при-

Гла, ѕ·

Сътвориша сынове Израилеви зло пред Господем. И предасть я Господь в руку Мадиамлю, [ѕ, лѣтъ]1. И укрѣпися рука Мадиамля на Израиля. И сътвориша себѣ сынове Израилеви из лица Мадиамля огради въ горахъ (-)2 въ пещерахъ и въ твердехъ· И бысть егда сѣяше Израиль, и възхождаше, Мадиамъ, и Амалик и сынове въстокъ. и възхождаху на ня· И въполчахуся на ня. и раскыповаху плоды земныя, дондеже вниди въ Газану. и не оставляху быти жизненаго въ Израили. (ни стадъ)3 (-)4 телецъ (ни ослятъ)5· Яко сами и скоти его въсхождаахуся. и кущи ихъ принесоша, и приидоша яко прузи множествомъ· (-)6 самѣмъ (же) и вельблюдомъ ихъ не бяше числа. и прихождаху (бо) на землю Израилеву раскыпати ю· И оубозѣ Израиль зѣло из лица Мадиамля· И възопиша сынове Израилеви къ Гу· И бысть егда възопиша сынове Израилеви къ Гу. Мадиама ради. и посла Гь мужа пророка сномъ Израилевомъ. и рече имъ се глетъ Гь Богъ Израилевъ. Аз есмь изведыи ва изъ Егупта. и изведо васъ из дому работы· І избавихъ ва из руки Егупетскыя. и из руки всѣхъ стужающихъ вамъ, и прогна аз из лица ващего. и дахъ вамъ землю ихъ· И реко къ вамъ азъ (есмь) Гь Богъ вашъ. не оубоитеся бога (аммореискъ)7. къ нихже (-)8 живете въ земли ихъ. (но)9 не послушасте гласа моего· И приинде агѣлъ Гнь, и сѣде подъ дубомъ, иже есть въ Ездраде иже (бысть) Иоаса Уѣа [Есримова]10. и Гедеонъ сынъ его млачаше пшеницу на гумнѣ (его). да сбѣжитъ (с нею) из лица Мадиамля· И явися ему агѣлъ Гнь, и рече (-)11 Гь с тобою (мужу сильным)12· И рече к нему Гедеонъ. (Ги мои)13, аще есть Гь в насъ. (что) възискую (ны обрѣтоша)14 вся зла си. и гдѣ суть вся чюдеса его. елико повѣдаша на Уѣы наши глюще. не изъ Егупта ли изведе насъ Гь, и нынѣ Уврыже на (Гь). и предастъ на в руку Мадиамлю· *И възрѣвъ нань агѣлъ Гнь и рече ему. иди въ крѣпости своей сеи. и спасеши Израиля [из руку Мадиамлю]15, и се (пошлю)16 тя· И рече къ нему Гедеонъ. (-)17 Ги. чим спсу Израиля. се тысяща мя худѣиша въ Манасии. и азъ (-)18 мний в дому Уѣа моего· И рече к нему (Гь)19 (понеже ащъ будуу)20 с тобою. і избиеши Мадиама яко (единаго мужа)21· И рече к нему Гедеонъ. (-)22 аще есмь обрѣлъ благть пред очима твоима. да сътвориши ми знамение, яко ты еси иже глеши со мною· Не поступи

ѡсю́ду до́йдеже прїи́ду к тебѣ, и принесу́ тре́бу свою и положу́ пре́д тобо́ю, и рⷰ а҃зъ пре-
медлю́ до́ндеже о҆брати́шися. (-)[23] Гедео́нъ
(же), ѣ́ни́де и сътвори́ ко́зличе ѡ̀ ко́зъ, и
(че́тверть ефи́)[24] муки́ о҆прѣ́сноковъ, и (вложи́ с
ма́сомъ)[25] въ кро́шницу, и ю́ху ѣ́лїа́ въ гор-
не́цъ, і и҃знесе́ к нему́ по́дъ дубъ́, и (поста́ви)[26]. И
рече к нему́ а҆гг҃лъ гн҃ь возми́ ма́са и хлѣ́бы
прѣ́сныя, и положи́ оу҆ ка́мене о́ного, и ю́ху
ли́й проліи́, и сътвори́ та́ко. И простре́ а҆гг҃лъ
гн҃ь коне́цъ жезла́ и҃же въ ру́цѣ е҆го, и прикосну́-
ся ма́сѣхъ и хлѣ́бехъ прѣ́сныхъ, и възгорѣ́-
ся о́гнь ѡ̀ ка́мене, и съ҆же́ ма́са и о҆прѣ́сно-
ки, (-)[27] а҆гг҃лъ (же) гн҃ь ѡ̀и́де ѡ̀ о́чїю е҆го. И
ви́дѣ гедео́нъ, я҆́ко а҆гг҃лъ (е҆сть гн҃ь)[28], и рече
гедео́, ѡ̀ (-)[29] г҃и г҃и (сего́ ли ра́ди)[30] ви́дѣхъ
а҆гг҃ла гн҃я лице́мъ къ лицу́. И рече е҆му́ г҃ь,
ми́ръ тебѣ не бо́йся, не оу҆́мреши. И съгради́
та́мо гедео́нъ о҆́лтарь гв҃и, и прозва́ и҃̀ ми́ръ
гн҃ь до (сего́ дн҃е)[31], (и) е҆щѐ (сущу́ е҆му́)[32] въ
е҆дра́дѣ ѡ̀ѿ́а (е҆зрїи́на)[33]. И бы́ в (ту́ но́щь)[34] и
рⷰ е҆му́ г҃ь, поими́ теле́ц҃ оу҆пита́нный (ѡ̀
ско́тъ) ѡ̀ѿ́а твоего́, теле́цъ (и) [дрyгїи́][35], въ
з҃, лѣтъ, и разори́ о҆́лтарь вааль, и҃же е҆сть ѡ̀-
ѿ́а твоего́, и са́дъ и҃же оу҆ него́ да посѣче́ши. И
да съгради́ши о҆́лтарь гв҃и бу́ твоему́, я҆́ви-
ши ти ся е҆му́ на верху́ горы́ (-)[36] сеа́, въ
прⷱчнїю, и да по́имеши теле́цъ [вторы́и][37] и
възнесе́ши въ всесъжже́нїе, на́ дрⷷвѣ сада и҃же
посѣче́ши. И пошѐ гедео́нъ [і҃][38], мужь ѡ̀ ра́бъ
свои́хъ, и сътвори́ я҆́коже (заповѣ́да)[39] е҆му́ г҃ь,
и бы́сть я҆́ко ся оу҆́боа́ до́му ѡ̀ѿ́а свое́го, и
мⷭ҃у гра́ныхъ, сътвори́ти сего́ въ дн҃е, и съ-
твори́ но́щїю. (о҆бу́трѣвше же)[40] мужи́ гра́-
стїи заоу҆́тра, (ви́дѣша) и҃̀ се раскопанъ о҆́л-
тарь вааль, и са́ и҃же оу҆ него посѣче́нъ, и те-
ле́цъ оу҆пита́ный възнесе́нъ на вⷭ҃есъжже́нїе на
о҆́лтарь (но́во) съгражде́ный. И (реко́ша дрyгъ)[41]
къ дрyгу (-)[42] кт҃о со́твори ве́щь сїю и въ-
праша́ху і҃ и҃ска́ху, и реко́ша (я҆́ко) гедео́нъ сн҃ъ
(и҃оа́совъ)[43] сътвори́лъ е҆сть ве́щь сїю. И реко́ша
мужи́ гра́стїи къ и҃оа́су и҃зведи́ сн҃ъ твои́, и
да оу҆́метъ, я҆́ко раскопа́ о҆́лтарь вааль, и я҆́ко
посѣче́ са́дъ и҃же оу҆ него́. И рⷰ и҃оа́съ къ му-
же́мъ въста́вшимъ на́нь, вы̀ ли нн҃ѣ прⷱю гл҃е-
те ѡ̀ вааа́ла, и вы̀ ли (е҆го спⷭ҃сете́)[44], (но а҆́ще)
кт҃о сътвори́лъ е҆му́ е҆сть кривину́, да оу҆́м-
ретъ до заоу҆́трїа, а҆́ще (бо́гъ е҆сть)[45] (-)[46] да
мⷭ҃ти́тъ себѐ (кт҃о)[47] раскопа́ (е҆го о҆́лтарь)[48]. И
(прозва́ша)[49] и҃̀ в (то́и дн҃ь)[50] прⷱтели вааа́ла
(рекyще да ѡ̀мⷭ҃ти́тъ на не́мъ вааль. кт҃о)[51]
раскопа́ о҆́лтарь е҆го. (Тогда́)[52] вⷭ҃ь мадїа́мъ и

несу свою жертву, і покладу перед тобою. І сказав: Я побуду, доки не повернешся. **19** Ґедеон же ввійшов і приготував козля, з кіз, і четвертину ефи муки опрісноків; і поклав з м'ясом до коша, і юшку влив до горнця; і виніс до нього, під дуб, і поставив. **20** І сказав до нього господній ангел: Візьми м'ясо і прісні хліби і поклади коло того каменя, і поблизу вилий юшку. І вчинив так. **21** І простягнув господній ангел кінець палиці, що в його руці, і доторкнувся до м'яса і прісних хлібів; і загорівся вогонь з каменя, і спалив м'ясо і опрісноки, ангел же господній відійшов з-перед його очей. **22** І побачив Ґедеон, що це господній ангел, і сказав Ґедеон: Ох, Господи, Господи, чи задля цього я побачив господнього ангела лицем в лице? **23** І сказав йому Господь: Мир тобі, не бійся, не помреш. **24** І збудував там Ґедеон жертовник Господеві, і назвав його Мир господній – аж до цього дня, і ще, як був він в Ефраті, Езріїного батька. **25** І сталося в ту ніч, і сказав йому Господь: Візьми годоване теля з стада твого батька, і друге теля 7-милітне, і знищ Вааловий жертовник, що є твого батька, і вирубай сад, що коло нього. **26** І збудуй жертовник Господеві Богові твоєму, що тобі з'явився, йому, на верху цієї гори, в назначеному місці; і візьми друге теля, і принеси в цілопалення на дровах саду, якого вирубаєш. **27** І взяв Ґедеон 10-ть мужів, з своїх рабів, і вчинив так, як йому заповів Господь. І сталося, що побоявся дому свого батька і мужів міста, щоб зробити це під час дня, і вчинив вночі. **28** Коли ж встали вранці мужі міста, побачили: і ось Вааловий жертовник рознесений і сад, що коло нього, вирубаний, і годоване теля принесене в цілопалення на новозбудованому жертовнику. **29** І сказали один до одного: Хто вчинив це діло? І допитувалися, і шукали, і сказали, що Ґедеон, Йоасів син, вчинив це діло. **30** І сказали мужі міста до Йоаса: Виведи твого сина – і хай помре, бо розніс Вааловий жертовник, і тому що вирубав сад, що коло нього. **31** І сказав Йоас до мужів, що повстали на нього: Чи ви тепер судитимете за Ваала? І чи ви його спасете? Але, якщо хто зробив йому кривду, хай помре до світанку, якщо є богом, хай себе мстить на тому, хто розніс його жертовник. **32** І прозвали його в тому дні Чи судите за Ваала, кажучи: Хай відомстить на ньому Ваал, на тому, хто розніс його жертовник. **33** Тоді весь Мадіям і Амалик, і східні сини зібралися разом, і перейшли ріку, і спинилися в долині Ізраїль. **34** Дух

же божий скріплював Ґедеона, і він затрубів в ріг, і закричав Авієзер вслід за ним. **35** Послав же послів до всього Манасії, і закликано і цього вслід за ним; після цього послав послів до Асира і до Завулона, і до Нефталіма, – і пішли протиставитися їм. **36** І сказав Ґедеон до Бога: Якщо поправді спасаєш Ізраїля моєю рукою, так як Ти сказав, **37** ось я покладу вовняний кожух на току, і якщо буде роса тільки на кожусі, а по всій землі *буде* сухо, то знатиму, що спасаєш Ізраїля моєю рукою, так як Ти сказав. **38** І сталося так. І вставши вранці, Ґедеон викрутив кожух, і з кожуха витекла роса, і наповнив чашу водою. **39** І сказав Ґедеон до Бога: Хай твоя лють не розгнівається на мене, хай заговорю ще раз і випробою ще раз в цьому кожусі: хай тільки на кожусі буде сухо, а по всій землі хай буде роса. **40** І зробив Бог в ту ніч так, і було сухо тільки на кожусі, а по всій землі роса.

âмалиⷯкъ, и сѝнове въстѫ́ снидо́шасѧ вскѹ́пѣ, и прейдо́ша (реκѹ) и ста́ша в долинѣ (їиⷧь)[53]. (-)[54] дх҃ъ (же) бж҃їи бы́сть оу҆крѣпля́а гедео́на и въстрѹби ро́гомъ, и възпѝ âвїезе́ръ въ слѣ́дъ є҆го̀. (посла же послы̀)[55] къ всемѹ̀ манасїю, и съзва́сѧ и се́и въ слѣ́дъ є҆го̀, (посе́мъ)[56] посла̀ послы̀ въ âси́ръ, и въ заоу҆ло́нъ, и въ нефдали́мъ, и взыидоша (сѹпротиⷡ́витисѧ)[57] [и҃мъ][58]. И рⷰ҇ гедео́нъ къ бⷭ҇у, âще (и҆́стинно) спа́сеши рѹко́ю мое́ю їи҃ⷧ, ка́коже гⷧ҇а. Сⷭ҇ âзъ положѹ́ рѹно во́лнано на тоцѣ, и âще роса̀ бѹ́детъ на́ рѹнѣ то́чїю, (â)[59] по всеи зⷭ҇лѝ сѹша, (то́ оу҆ви́дѣ)[60] ка́ко спа́еши рѹко́ю мое́ю їи҃ⷧ, ка́коже гⷧ҇а. И бы́сть та́ко, и (о҆бѹтрѣвъ)[61] гедео́нъ наоу҆́трїа, (-)[62] и҆зби рѹно і҆ и҆ска́па (и҆з рѹна роса̀)[63], (и напо́лни ча́шѹ)[64] воды̀. И рⷰ҇ гедео́нъ къ бⷭ҇у, да не разгнѣ́вается на́рость твоа̀ на́ ма, (-)[65] да гⷧ҇лю є҆́щѐ є҆дино́ю, і҆ и҆скѹшѹ́ є҆щѐ є҆дино́ю, в рѹнѣ (се́мъ), (-)[66] да бѹ́детъ (в рѹнѣ то́чїю сѹша)[67], â по всеѝ землѝ (роса̀ бѹ́детъ)[68]. И сътворѝ бⷭ҇ъ (ѣ҆ тѹ но́щь та́ко)[69], и бысть сѹхо на рѹнѣ то́чїю, â по всеѝ землѝ роса̀.

Глава 7

1 І встав Ровоал, це є Ґедеон, і ввесь народ, що з ним, отаборилися коло джерела Аред. Табір же Мадіямський і Амаликовий був йому з півночі, на горі Мосе, Ґавада, в аморейській долині. **2** І сказав Господь до Ґедеона: Численний народ, що з тобою, – задля цього не передам Мадіяма в їхні руки, щоб часом не похвалився Ізраїль переді мною, кажучи: Моя рука мене спасла. **3** І тепер, отже, скажи до вух народу, кажучи: *Хто боязливий і лякливий, хай повернеться, і вранці іди з Ґалаадової гори. І повернулося 22000, з народу, а 10-ть тисяч осталося. **4** І сказав Господь до Ґедеона: Ще є багато народу. Поведи їх до води, хай їх там випробую; і буде, що того, кого лиш тобі назву, цей хай піде з тобою, а того, кого лиш не назву, хай не піде з тобою. **5** І він повів народ до води. І сказав Господь до Ґедеона: Кожний, хто питиме воду своїм язиком, так як п'є собака, – поставиш його окремо, і кожний, хто клякне на коліна і п'є воду, – відлучиш його окремо. **6** І було число тих, що пили язиком з долоні – 300 мужів; і ввесь же останий народ клякнули на їхні коліна, щоб пити воду. **7** І сказав Господь до Ґедеона: Трьома сотнями чоловік, що пили воду, спасу вас, і передам Мадіяма в твої руки, і ввесь народ хай іде до свого місця. **8** І взяли

мой5. 20

Гⷧ҇ла, з҃.

О҆бѹтрѣ (ровоа́ль)[1]. Є҆сть гедео́нъ. и вс҃и люди и҆́же с нⷯ҇, [въполчи́шасѧ][2] оу҆ и҆сто́чника (âр҃е)[3]. (-)[4] полкъ (же) мадїа́мль и âмалиⷯкоⷷ бѣ́аше є҆мѹ̀ с сѣ́вера на хо́лмѣ (мо́се) [гава́довѣ, âммо҆рреѡ́вы][5] ѣ҆ доли́не. И рече гⷭ҇ь къ гедеѡ́ну. мно́зи людїе и҆́же с тобо́ю. сего̀ ра́ди не преда́ мадїа́ма в рѹкы҃ и҃. да не когда̀ похва́лится їи҃ⷧь на́ ма гⷧ҇ла, рѹка моа̀ спасѐ ма. [И нⷯ҇ѣ гⷧ҇и][6] оу҆́бо въ оу҆ши люде́мъ рекыи. *кто̀ бо҆а́зливъ, и оу҆жасти҃ да ѡ҆́братйⷭ҇а. и҃ мⷭ҇ и҃ и (заоу҆́тра) (и҆дѝ)[7] ѿ горы̀ галаа́довы. и ѡ҆брати́шасѧ ѿ людїи. ѯ҃в, (â)[8] і҃ тисѧ҃ ѡ҆ста̀. И рⷰ҇ гⷭ҇ь къ гедеѡ́ну, є҆щѐ людїе мно́зи сѹть съведѝ а҃ на́ воду (да)[9] (тїа҃ и҆скѹшѹ́)[10] (-)[11] тⷯ҇у. и да бѹ́дѣ҃ є҆гоже âще нарекѹ́ тебѣ. се́и҃ да и҆́дѣ҃ с тобо́ю (-)[12]. (â)[13] є҆гоже âще (не) нарекѹ́ (-)[14] да не и҆́детъ с тобо́ю (-)[15]. И сведѐ людѝ на́ воводу. И рече гⷭ҇ь къ гедеѡ́ну вс҃а и҆́же ло́четъ ꙗ҆зы́комъ свои́мъ ѿ воды̀, ꙗ҆́коже ло́четъ пе́съ. да поста́виши и҃ ѡ҆ є҆дину́. и весь и҆́же (на колѣ́ну паде́)[16] (-)[17] (и пїе́тъ во́ду)[18] ѿлучи и҃ ѡ҆ є҆дину́ И бы҃ [-][19] число̀ (в го́рстехъ) лока́вшиⷯ҇ ꙗ҆зы́ко҃ (-)[20]. тⷯ҇ мужь, и вс҃и (же) ѡ҆ста́вшїи лю́дїе преклони́шасѧ на колѣ́ну и҆́хъ пи́ти во́ду. И рече гⷭ҇ь къ гедеѡ́ну, тре́ми сты҃ мужь лока́вшими (во́ду) спсⷭ҇у вы, и преда́ мадїа́ма в рѹкы҃ твою. и вс҃и лю́дїе да и҆́дѹ (на мѣ́ста своа̀)[21]. И взя́ша (сѣ́мъ) бра́шно ѿ людїи в рѹкы҃ своє́ю. (-)[22] ро́гы

своѧ̀ (-)[23] вѣ́сего (же) (-)[24] їи҃лѧ ѡ҃пусти҂ (-)[25] въ хра́мы своѧ̀. а҆ т҃, м҃у ѹ҆дръжа. по́лкъ же мадїа́мль бѣ́ше ни́же є҆го̀ в долине́. (-)[26] бы́сть в (т҃у но҃)[27]. (-)[28] рече́ к немꙋ гс҃ь. [въста́въ][29] (и҆) сни́дь (ѡ҃сꙋ́дь сконро)[30], вѣ́ полкъ на҃́ко преда́ (и҆хъ)[31] в рꙋ́кꙋ твою҄· ч҆́е ли сѧ (ты́ бои́ши)[32] сни́ти. (то҃) сни́дь ты́ и҆ (дара)[33] ра́бъ твои́ въ по́лкъ· и҆ послꙋ́шаи да что҃ глю́тъ, и посе́мъ ѹ҆крѣпѣ́ю рꙋцѣ твои҆̀ и҆ сни́деши вѣ́ полкъ, и҆ сни́де са́мъ, и҆ (дара)[34] ра́бъ є҆го̀ в ча́сть. и҃, тьниковъ вѣ́ по́лкъ· (-)[35] мадїа́м (же) и҆ ама́ли́къ и҆ вс҃и сы́нове, въсто́кꙋ стоа́хꙋ в поли́нѣ. на҃́ко пръ́зи мно́жествомъ. и҆ вельблю́домъ и҃ не бѣ́ше чи́сла. ѡ҃но бѣ́хꙋ на҃́ко пѣ́съ҃ на кра́и мо́ремъ мно́жествомъ· и҆ вни́де (тамо) гедео́нъ. и҆ є҆ (є҆ди́нъ)[36] повѣ́даше (сѣ҃ по́дрꙋгꙋ своемꙋ)[37]. и҆ рече́ (се́и҃)[38] со́нъ є҆гоже ви́дѣхъ. и҆ є҆ тѣ́сто хлѣ́ба ячна, вала́ѧсѧ въ полкъ мадїа́мль. и҆ прибали́сѧ въ кꙋщи мадїа́мъ. и҆ поби҆ ю҃, и҆ преврати҂ ю҃. и҆ паде́сѧ кꙋща· и҆ ѡ҃вѣща по́дрꙋгъ є҆го̀ и҆ рече. нѣ́сть то҃ (тѣ́сто) ѡ҃но ко́пїе гедео́ново, сы́на (ѡ҃со́ва)[39] мꙋ́жа їи҃лева. преда́стъ гс҃ь в рꙋ́кꙋ є҆го̀ мадїа́ма, и҆ вс҃е́ полкъ· и҆ бы́сть на҃́ко ѹ҆слы́ша гедео́нъ повѣ́данїе сна̀ и҆ разꙋже́нїе є҆го̀. (-)[40] поклони́сѧ гви҃ и҆ ѡбратисѧ̀ въ полкъ їи҃левъ. и҆ рече́ въста́нѣте на҃́ко преда́ гс҃ь в рꙋ́цѣ [наши][41] полкъ мадїа́мль. и҆ раздѣли́ т҃, мꙋ́жь на три нача́ткы. и҆ вда́сть ро́гы в рꙋцѣ всѣ́мъ. и҆ водоно́сы (скꙋде́лны) тѫ҆щи҃, и҆ свѣща средѣ водоно́совъ· и҆ рече́ и҃мъ мене смотри́те (на҃́ко а҆́ творю̀, та́коже и҆ вы́)[42] сътвори́те, (є҆гда)[43] а҆́зъ (вни҃ду)[44] въ (ча́сть)[45] по́лка. и҆ да бꙋ́детъ на҃́коже а҆́ще сътворю̀, та́коже да сътвори́те· и҆ (є҆гда̀ а҆́зъ) вѣ́струблю ро́гомъ҆ (-)[46], и҆ вс҃и и҃же со мно́ю (-)[47] да вѣ́стрꙋбите (и҆ вы в ро́гы)[48] ѡ҃кр҃тъ по́лка. и҆ да речетѣ̀ (ко́пїе) ѥ҃ꙋ и҆ гедео́ну· и҆ вни́де гедео́нъ, и҆ р҃, мꙋ́жъ [и҃же][49] с нр҃и҃. вѣ́ ча́сть по́лка въ нача́стїе стра́жи сре́днее, [и҆][50] ѹ҆бꙋже́нїемъ вѣ́ста́виша стрежа́щихъ, и҆ вѣ́стрꙋбиша ро́гы, и҆ сѣ́крꙋшиша водоно́сы и҃же в рꙋка́хъ и҆́хъ. и҆ вострꙋби́ша (въ) три нача́ки в ро́ги (сокрꙋша́ющ҃е)[51] водоно́сы, и҆ вѣ́зма́ша в (лѣ́вую рꙋкꙋ)[52] (-)[53] свѣщи, и҆ въ (десне́и рꙋцѣ)[54] и҆́хъ ро́гы (в нѫ́же трꙋби́ша)[55]. и҆ вѣ́зопи́ша (ко́пїе)[56] гв҃и и҆ гедео́ну· *и҆ ста́ша коиждо ѻ҆ себѣ ѡ҃кре́стъ по́лка. и҆ [смате́сѧ][57] вс҃е́ полкъ и҆ (ѹ҆жасо́шасѧ)[58] и҆ побѣго́ша· (сїи же)[59] трꙋби́ша, [въ, т҃, р҃][60]. и҆ положи҆̀ гс҃ь (на́ на) ме́чь (ко́ждо)[61] по́дрꙋгъ своего́ [-][62] въ вс҃е́мъ по́лцѣ, и҆ побѣже́ полкъ до (видасе́ры)[63]. и҆ (-)[64] даже до (-)[65] (а҆вельмаоу́ла)[66] и҆ к (тави́ду)[67]· и҆ созва́ша-

ѱ҃ѳ̃ ѱ҃в

собі їжу від народу в свої руки, свої роги, – ввесь же Ізраїль він відпустив до своїх домів, а 300 чоловік затримав. Табір же Мадіямський був під ним, в долині. **9** Сталося, що в тій ночі сказав до нього Господь: Встань і скоро зійди звідси до табору, бо Я їх передав в твої руки. **10** Якщо ж ти боїшся зійти, то зійди ти і Тара, твій раб, до табору. **11** І послухай, хай щось заговорять, і після цього скріпляться твої руки і зійдеш в табір. І зійшов він сам і Тара, його раб, до табору в частину 50-тників. **12** Мадіям же і Амалик, і всі східні сини стояли в долині, як саранча кількістю; і їхнім верблюдам не було числа, але чисельністю були, наче пісок на морському березі. **13** І ввійшов туди Ґедеон – і ось один розповідав своєму другові сон, і сказав: Це сон, який мені приснився: і ось тісто ячмінного хліба котиться в Мадіямський табір, і вдарило в Мадіямське шатро, і побило його, і розбило його, і шатро впало. **14** І відповів його друг, і сказав: Не є то тісто, але спис Ґедеона, Йоасового сина, ізраїльського мужа. Передав Господь в його руки Мадіяма і ввесь табір. **15** І сталося, як почув Ґедеон розповідь сна і його пояснення, він поклонився Господеві і повернувся до ізраїльського табору, і сказав: Встаньте, бо Господь передав в наші руки Мадіямський табір. **16** І він розділив 300 мужів на три частини, і дав роги всім в руки, і порожні глиняні відра, і свічі посеред відер. **17** І сказав їм: Дивіться на мене, так як я чиню, так само і ви вчиніть, коли я ввійду до частини табору; і хай буде, що так як лиш зроблю, так само ви зробіть. **18** І коли я затрублю в ріг, і всі, що зі мною, затрубите і ви в роги довкруги табору, і скажете: Спис Богові і Ґедеонові. **19** І ввійшов Ґедеон і 100. чоловік, що з ним, в частину табору на початку середньої сторожі, і будячи, збудили сторожів, і затрубили в роги, і розбили відра, що в їхніх руках, **20** і затрубили в три частини в роги, розбиваючи відра, і взяли в ліву руку свічі, і в їхній правій руці роги, в які трубили, і закричали: Спис Господеві і Ґедеонові. **21** *І стали, кожний сам, довкруги табору, і ввесь табір попав в замішання, і перелякалися, і втекли. **22** Ці ж трубили в 300 рогів, і поклав Господь на них меч, кожного з друзів його в цілому таборі; і втік табір до Витасепи, і аж до Авельмаула і до Тавита. **23** І скликано ізраїльських чоловіків з Нефталіма і з Асира, і з всього Манасії, і погналися вслід за Мадіямом. **24** І Ґедеон послав послів до всіх Ефрімо-

пс. 82

вих околиць, кажучи: Зійдіть назустріч Мадіямові, і випередіть їх при воді до Ветира, Йордана. І скликано всіх Ефремових чоловіків, і наперед взяли воду до Ветира, Йордана. **25** *І взяли 2-х мадіямських князів, Орива і Зива, і забили Орива в Сурі, а Зива забили в Екеві. І погналися за Мадіямом, і принесли Оривову і Зивову голову до Ґедеона з тамтого боку Йордану.

пс. 82
іс. 10

сѧ мужи їи҃лѣстїи ѿ (недали́ма)[68], и҆ ѿ а҆сна́ра, и҆ ѿ всегѡ̀ манасі́ина. и҆ погна́ша въ слѣ҆ мадїа́ма· и҆ (послѣ̀ послы̀)[69] гедео҃ въ вє́сь предѣлъ ефре҃мль гл҃а, сни́дѣте въ срѣтє́нїе мадїа́му. и҆ варите и҃ во́ду до [ведни́ра][70] (-)[71] і҆ордана́· и҆ созва́шасѧ вс҃и мужїе ефре҃мовы, и҆ пр҃е҆ѡ҆на́ли во́ду, до [ведни́ри][72], (-)[73] і҆ордана́. *и҆ а҆́ша, в҃, кнаѕа мадїа́мла. ѻ҆ри́ву, и҆ зи́ву, и҆ оу҆би́ша ѻ҆рива въ сурѣ, (а҆)[74] зи́ву оу҆би́ша въ (е҆кевѣ)[75]. и҆ погна́ша мадїа́ма. и҆ главу҆ ѻ҆ри́вову, и҆ зи́вову. принесо́ша къ гедео́ну ѿ ѻ҆но́а страны і҆ордана́.

ѱа̀о ѩв і҆саі́а і҆

Глава 8

1 І сказали до нього Ефремові чоловіки: Що це ти нам вчинив, що ти нас не покликав, коли ти пішов воювати проти Мадіяма? І сильно змагалися з ним. **2** І сказав до них Ґедеон: Чи не так вчинив я тепер, так як і ви? Чи не кращим є останній Ефремовий збір від збору Авієзерового вина. **3** У ваші руки передав Господь мадіямських князів Орива і Зива, і що я зміг вчинити такого, як ви? Тоді утихомирився їхній дух супроти нього, коли він їм сказав це слово. **4** І прийшов Ґедеон до Йордану, і перейшов сам і ті, що з ним, 300 чоловік, голодні і струджені в погоні. **5** І сказав сокхотським мужам: Дайте, отже, хліба чоловікам, що зі мною, бо вони є голодні, бо я женуся вслід за Зевеем і Салмоном, мадіямськими царями. **6** І сказали сокхотські князі: Чи голова Зевея і Салмона тепер в твоїй руці, щоб ми дали хліб твоїм воякам? **7** І сказав Ґедеон: Не так. Але, коли Господь передасть Зевея і Салмона в мої руки, я натру ваші тіла терням і ziллям в пустині. **8** І пішов звідти до Ватануїла, і сказав до них за цим же, і відповіли йому тануїлові мужі, так як йому відповіли сокхотські мужі. **9** І сказав Ґедеон тануїльським мужам, мовлячи: Коли повернуся – з миром рознесу цю вежу. **10** Зевей же і Салмон були в Каркарі, і з ними їхній табір до 15-ти тисяч мужів, що осталися в усьому таборі східних синів, а тих, що померли, було 100 і 20 тисяч мужів, що носили спис. **11** *І пішов Ґедеон дорогою тих, що жили в шатрах на сході Анавай, напроти Нави, і розбив табір, табір же був самовпевнений. **12** І втекли Зевей і Салмон, і він гнався вслід за ними, і схопив обох мадіямських царів, Зевея і Салмона, і розбив ввесь їхній табір. **13** І повернувся Ґедеон, Йоасів син, з бою перед сходом сонця. **14** І схопив хлопчи-

йос. 10

Гл҃а, и҃.

[рекоша][1] к немꙋ (мꙋжи)[2] ефре҃мли что҆̀ (-)[3] с҃е сътвори́ на́мъ (на҃и́ко не позва̀)[4] на҆ е҆гда по́иде воева́ти на мадїа́ма. и҆ пра́хусѧ с ни́мъ си́льно· и҆ рече к нему҆ гедео́нъ, (не та́ко ли)[5] сътвори́хъ нн҃ѣ на҃и́коже (и҆) вы҃. не лꙋ́чшее ли собра́нїе послѣ́днее ефре҃мле, нежели собранїе вина̀ а҆вїезе́рова· в рꙋкꙋ ва́шꙋ, преда́ бг҃ъ кнаѕа мадїа́мла. ѻ҆ри́ва, и҆ зи́ва. и҆ что́же а҆́зъ могѫ́ сътвори́ти на҃и́коже вы҃. [-][6] тогда̀ почи́ дх҃ъ и҃ ѿ него̀, вънегда̀ гл҃а (и҃) сло́во с҃е· и҆ прїи́де гедео́ къ і҆ѻ́рдану́. и҆ пре́инде са҆̀ і҆ (и҆же) (с нн҃, т҃, м҃у) а҆́лчни и҆ оу҆трꙋжде́ни [гона́ще][8]· и҆ рⷮ҃ мꙋ́жⷮ҃ сокхо́дскыⷣ҃. дадите оу҆́бо (мꙋ́жⷮ҃ хлѣ́бы)[9] и҆же со мно́ю на҃и́ко а҆́чни ѻ҆у҃. а҆̀ бо҃ жену҆ въ слѣ҆ зе-

ве́а, и҆ (салмона)[10] ц҃ра мадїа́ла· и҆ рекоша кнаѕи съıсходе́нїски е҆гда̀ (глава̀)[11] зеве́а и҆ (салмо́на)[12] нн҃ѣ въ рꙋцѣ твое́и, на҃и́ко да дамы̀ воⷮ҃мъ твои́мъ хлѣ́бы· и҆ рⷮ҃ гедео́нъ не та́ко (но) вънегда̀ преда́стъ бг҃ъ зеве́а и҆ (салмо́на)[13] въ рꙋ́кꙋ мою. (-)[14] а҆́зъ сотрꙋ́ пло́ти ва́ша те́рнїемъ въ пꙋстыни́ и҆ (побы́лью)[15]. и҆ вънзы́де ѿтꙋ́ду въ (ваданꙋи́лъ)[16], и҆ гл҃а к нему҆ по се́мꙋ (же). и҆ ѿвѣща́ша е҆мꙋ мꙋ́жи (данꙋи́ли)[17], на҃и́коже ѿвѣща́ша е҆мꙋ мꙋжїе сокхо́дъстїи· и҆ рⷮ҃ [гедео́нъ][18] мужемъ (данꙋи́льскимⷭ҃)[19] рекꙋ́ще, внегда̀ о҆́бращꙋсѧ с ми́ромъ. раскопа́ю столпъ се́и· (-)[20] Зеве́и (же) и҆ (салмо́)[21], (бы́ша) в҃ карка́рѣ и҆ по́лкъ и҃ с ни́ми, до е҃і, тысѧщъ (мꙋ́жеи) о҆ста́вшихⷭ҃ ѿ всего по́лка сно́въ въсто́чныхъ. (а҆)[22] оу҆ме́ршихⷭ҃ бѣ́ше, р҃, и҆ к тысѧщъ мꙋ́жь (дрꙋжащихⷭ҃ ко́пїе)[23]. *и҆ вънзы́де гедео́нъ пꙋте́мъ живꙋ́щихъ въ кꙋщахъ. ѿ восто́къ (а҆нава́и)[24] пр҃а́мо (на́вы)[25]. і҆ и҃зби́ по́лкъ. по́лкъ же бѣ́ше оу҆пова́ющъ· и҆ прогнꙋ́ста зеве́и, и҆ (салмо́на)[26]. и҆ гна̀ въ слѣ҆ и҃хъ и҆ а҆̀ о҆́ба ц҃ра мадїа́мла. зеве́а, и҆ (салмо́на)[27]. и҆ весь по́лкъ е҆ю̀ раꙗ҃сыпа· и҆ ѻ҆брати́сѧ гедео́нъ сн҃ъ и҆ѡа́совъ ѿ ра́ти, (пре́жде въсхо́да сл҃нца)[28]. и҆ [а҆̀][29] ѻ҆тро́чищꙋ ѿ мꙋже́и съıхо́дъ, и҆ въпраша е҆го. и҆ въписа̀ ѿ [него̀][30] кнаѕа сокъ-

хо́дскы. и̂ ста́рца и̂хъ, о́, (и̂) се́мь му́жь· И̂ прїи́де гедео́нъ къ [мужемъ][31] сокхо́дъ. и̂ рⷮ е̂мъ се зеве́и и̂ (салмо́нъ)[32], и̂хже ради оу̂користе мѧ гл҃юще. е̂да̀ (глава̀)[33] зеве́а и̂ (салмо́на)[34], (И̂) нн҃ѣ въ ру́цѣ твое́и. да дадн҃ мужемъ твои́мъ· ѡ̑ оу̂тру́ждъшимсѧ хлѣ́бы· И̂ поѧ̀ кнѧ́зи и̂ ста́рца гра̂ныѧ, и̂ [-][35] (те́рнїе, ѡ̑ пусты́ни)[36] и̂ наказа̀ и̂мъ му́жа сокхо́дски. и̂ сто́лпъ (дану́иль)[37] раскопа̀. і̂ и̂зби́ му́жа гра̂ныѧ· И̂ рⷮ къ зеве́ю и̂ (салмо́ну)[38]. (на́ко вы)[39] мужи на́же и̂зби́сте въ дабо́рѣ. и̂ рѣ́ша на́ко̑ ты (таковїи о́нн҃)[40]. подо́бен҃ (ты е̂си) и̂мъ. (ко́ждо бо и̑) (о́бразомъ на́ко сно́ве цр҃ьски)[41]· И̂ рⷮ гедео̑ бра́тїа моа и̂ сно́ве мтре моеѧ̀ ст҃у. [-][42] жи́въ гь҃ а̂ще бы́сте живи́ли и̂хъ. не оу̂билъ бы́хъ ва́съ· И̂ рⷮ е̂де́ру пръвенцу̀ своему̀ въста́въ оу̂би́и и̑, и̂ не и̂звлечѐ о́тро́чищь [-][43] мечà своего́, (-)[44] оу̂боѧ́сѧ мла̂ бо бѣ́ше· И̂ рⷮ зеве́а и̂ (салмо́на)[45]. въста́ни оу̂бо ты и̂ съпротиви́сѧ на́ю, на́ко́въ бо му́жъ та́ко (и̂) си́ла е̂го. *и̂ (въста́въ)[46] гедео̑ (-)[47] оу̂бѝ зеве́ѧ и̂ (салмо́на)[48]. и̂ взѧ̀ мо́хры на́же на вы́ѧхъ вельблю́домъ и̂хъ· И̂ [реко́ша][49] (мужи́)[50] їи҆и҃льстїи къ гедео́ну. владѣ́и ты в на̂ и̂ сно́ве (сно́въ) твои́, на́ко ты спсе на̂ ѡ̑ ру́ку мадїа́млю· И̂ рⷮ и̂м҃ гедео́нъ не владѣ́ю а̂́зъ ва́ми. и̂и҃ возвладѣ́етъ сн҃ъ мои́ ва́ми. (и̂о) гь҃ да владѣ́етъ ва́ми· И̂ рⷮ и̂м҃ гедео̑ прошу̀ оу̂ васъ е̂ди́ноѧ вещи. (-)[51] да мѝ дастъ му́жь оу̂серѧ́зь ѡ̑ полона̀ своего́, на́ко оу̂серѧ́зи зла́ты мно́зи бѧ́ху и̂мъ. зане́же и̂зъмалтѧне бѧ́ху· И̂ реко́ша даю́ще да́мы и̂ (простроша)[52] ри́зу (-)[53]. и̂ (възверго́ша)[54] тм҃ (мужи́)[55] оу̂серѧ́зь зла̂ полона̀ своего́· И̂ бы́сть мѣра оу̂серѧ́зь зла́тыихъ, и̂хже оу̂просѝ (ты́сѫща, и̂ з҃ с҃, сикль)[56] зла́та ра́звѣе плени̑, и̂ о́дѣнїи (е̂мидовы́)[57]. и̂ ри́зъ багряны́ихъ на́же на цр҃ихъ мадїа́млихъ· (-)[58] ра́звѣе гри́венъ златыихъ, на́же на вы́ѧхъ вельблю́ и̂хъ· И̂ сътвори ѡ̑ нихъ гедео́нъ на́ко ри́зу жре́ческу, и̂ поставн҃ и̑ въ гра́дѣ своемъ [-][59] е̂фрада и̂ съблудѝ ве́сь їи҆и҃ль въ сл҃ѣ е̂го та́мо и̂ бы́сть гедео́ну и̂ (всему̀) (е̂го до́му)[60] въ собла́знь· И̂ премѣни́сѧ мадїа́мъ пр҃е̂ сны̑ їи҆и҃левы. и̂ не приложи́ша въздви́гнути гла́вы своеѧ̀, и̂ бы́сть въ поко́и землѧ̀, [м҃, л҃ѣ][61]. въ дни̑ гедео́новы· І̂ и̂де (е̂рова́ль)[62] сн҃ъ и̂оа́со̑ и̂ сѣ́де в домѹ̀ своемъ· (-)[63] Гедео́ну (же) бѣ́ше, о́, сно́въ, и̂зше̂шїи ѡ̑ чре́слъ е̂го. на́ко же́ны (бѣ́ху мно́гы)[64] е̂му· И̂ подло́жница е̂го на́же в сикси́мѣ (и̂ е̂и родѝ е̂му)[65] сн҃ъ. и̂ нарече и̑ма е̂му а̂вимеле́хъ· И̂ оу́мре гедео́нъ сн҃ъ и̂оа̂ссо́въ. въ ста́ростн

ну з чоловіків Сокхота, і допитав його, і списав від нього сокхотських князів і їхніх старшин – 70 і сім чоловік. **15** І прийшов Ґедеон до чоловіків Сокхота, і сказав їм: Ось Зевей і Салмон, через яких ви мене зневажили, кажучи: Чи голова Зевея і Салмона і тепер в твоїй руці, щоб ми дали ослаблим твоїм мужам хліб? **16** І взяв князів і міських старшин, і терня з пустині, і покарав ними сокхотських мужів. **17** І розніс тануїльську вежу, і вигубив міських чоловіків. **18** І сказав до Зевея і Салмона: Отже, ви мужі, які вигубили в Таворі? І сказали: Так як ти, такі вони. Ти є подібний до них, бо кожний з них видом, як сини царські. **19** І сказав Ґедеон: Брати мої і сини моєї матері це. Живе Господь. Якщо б ви були живими їх оставили, не забив би я вас. **20** І сказав Етерові, своєму первородному: Вставши, забий їх. І хлопець не витягнув свого меча, злякався, бо був молодим. **21** І сказав Зевей і Салмон: Встань, отже, ти і протистався нам, бо який чоловік, така і його сила. *І встав Ґедеон, забив Зевея і Салмона, і взяв прикраси, що на шиях їхніх верблюдів. **22** І сказали ізраїльські мужі до Ґедеона: Пануй в нас ти і сини твоїх синів, бо ти нас спас з Мадіямових рук. **23** І сказав до них Ґедеон: Не пануватиму я над вами, ані не пануватиме над вами мій син, але Господь хай панує над вами. **24** І сказав до них Ґедеон: Прошу я у вас одну річ: хай мені дасть чоловік кульчик зі своєї здобичі, бо в них було багато золотих кульчиків, бо були ізмаїлітами. **25** І сказали: Даючи дамо. І розстелили одіж, і туди чоловіки кинули золотий кульчик зі своєї здобичі. **26** І була вага золотих кульчиків, які випросив, тисяча і 7 сот сиклів золота, опріч полоненого і емтотової одежі, і багряної одежі, що на мадіямських царях, опріч золотих нашийників, що на шиях їхніх верблюдів. **27** І з них Ґедеон зробив, наче священичу, ризу, і поставив її в своєму місті, в Ефраті; і привів до блуду ввесь Ізраїль вслід за ним, там; і було Ґедеонові і всьому його домові на згіршення. **28** І перемінився Мадіям перед ізраїльськими синами, і не додали піднести своєї голови, і земля була в спокою 40 літ в Ґедеонових днях. **29** І пішов Єровал, Йоасів син, і осів в своїм домі. **30** В Ґедеона ж було 70 синів, що вийшли з його стегон, бо в нього було багато жінок. **31** І його наложниця, яка в Сикимі, і ця породила йому сина, і назвав його ім'я Авимелех. **32** І помер Ґедеон, Йоасів син, в доброй старості, і був похований в Йоасовій горі його бать-

ѱ҃ѳ ѩв

пс. 82

ка, в Вефраті, Ездрієвого батька. **33** І сталося, коли помер Ґедеон, відвернулися ізраїльські сини, і вчинили розпусту вслід за Ваалами, і поставили собі Ваальверита в завіт, щоб їм був Богом. **34** І не згадали ізраїльські сини Господа Бога свого, що визволив їх з руки всіх їхніх ворогів довкруги. **35** І не вчинили милосердя з домом Єровоаловим, він є Ґедеон, за всім його милосердям, що вчинив з Ізраїлем.

Глава 9

1 І пішов Авімелех, Єровоамовий син, до Сикема, до братів своєї матері, і сказав до них і до всього племені дому батька своєї матері, мовлячи: **2** Скажіть це в уха всім сикимським мужам: Що краще вам: чи це, щоб вами володіли 70 чоловік, всі Єровоамові сини, чи щоб вами володів один чоловік? І згадайте, що я є ваша кість і ваше тіло. **3** І говорили брати його матері про нього в уші всіх сикемських чоловіків всі ці слова, і повернулося їхнє серце вслід за Авімелехом, бо сказали, що є нашим братом. **4** І дали йому 70 срібляків з дому Ваала Ферита, і ними Авімелех найняв молодих і гарних чоловіків, і вони ходили вслід за ним. **5** І прийшов він до хати свого батька, до Ефрати, і вигубив своїх братів, Єровоамових синів, 70 чоловік на одному камені, тільки остався Йоатам, найменший Єровоамовий син, бо сховався. **6** І зібралися всі сикемські чоловіки і ввесь дім маалів, і пішовши, і поставили Авімелеха царем у валанському таборі, що в Сикемах. **7** І розповіли це Йоатамові, і він, пішовши, став на вершку гори Ґазирин, і підняв свій голос, і закликав, *і* сказав їм: Послухайте мене, сикимські мужі, і хай вас послухає Бог. **8** *Ідучи, пішли дерева собі вибрати царя, і сказали оливці: Будь нам царем. **9** І сказала їм оливка: Чи оставивши свою ситість, яку в мені прославили Бог і люди, піду панувати над деревами? **10** І сказали дерева фізі: Ходи і царюй над нами. **11** І сказала їм фіґа: Чи полишивши свою солодість і свій добрий плід, піду панувати над деревами? **12** І сказали дерева до виноградної лози: Ходи і будь нам царем. **13** І сказала їм *виноградна лоза: Чи оставивши своє вино і людську веселість, піду панувати над деревами? **14** І після цього всі дерева сказали тернині: Ходи і будь нам царем. **15** І сказала тернина до дерев: Чи по правді ви собі вибиєз3. 4

пс. 103

бла́зѣ. и̂ погребе́сѧ вѣ (горѣ)[66] і҆ѡа́сса ѡ҃ц҃а е҆г҃о вѣ (ведра́ѳе)[67]. ѡ҃ц҃а (е҆здрые́ва)[68]· и̂ бы́сть ꙗ́ко ѹ҆́мре гедео́нъ, (-)[69] съвратѝшасѧ сы́нове і҆и҃лєви, и̂ съблꙋдѝша вѣ слѣ́дѣ ваалѝма. и̂ сътворѝша себѣ̀ ваа́льверѝда вѣ за́вѣтѣ, да и҃мѣ бꙋ́детъ бг҃ъ· и̂ не вѣспомѧнꙋ́ша сы́нове і҆и҃лєви г҃а бг҃а своє́го, и҃зба́вльшаго а҃ и҃з рꙋ́кы всѣ́хъ вра́гъ и҃хъ ѻ҆́крѣтныхъ· и̂ не сътворѝша милости съ домо́мъ (і҆е҆роа́ловы)[70], [сі҃и е҆́сть][71] гедео́нъ по всѣ́и мл҃ти (е҆г҃о) и҃же сътворѝ съ і҆и҃лемъ·

Гл҃а, д҃·

І́де а҆вимеле́хъ сы́нъ (і҆е҆роваа́мль)[1] вѣ [сикемъ][2], ꙗ́кѣ бра́тіи мт҃ре своє́ѧ. и̂ рече и҃мъ и̂ ꙗ́кѣ всемꙋ́ племе́ни до́мꙋ ѡ҃ц҃а мт҃ри своє́ѧ гл҃ꙋще· Г҃лите (е҆е)[3] вѣ ѹ҆́ши [всѣмъ҆][4] мꙋ́жемъ҆ сикі҃йскимъ, что́ бл҃жі҃е [вамъ][5] (е҆е лѝ) и҃же владѣ́ти ва́ми, ѻ́, мꙋ́жь вс҃и сы́нове і҆е҆роваа́мли, и҃ли владѣ́ти ва҆́ мꙋ́жꙋ е҆дино́мꙋ, и̂ помѧни́те ꙗ́ко ко́сть ва́ша и̂ пло́ть ва́ша (е҆́смь а҆́зъ)[6]· и̂ гл҃аша (бра́тіа мт҃ри е҆г҃о ѻ҆ немъ)[7], вѣ ѹ҆́ши всѣ́хъ мꙋ́жь (сикі҃е́йскъ)[8], вс҃ѧ словесà е҆г҃и. и̂ ѹ҆клони́сѧ се҆́рце и҃х҃ вѣ слѣ́ а҆вимеле́ха, реко́ша бо̀ (ꙗ́ко) бра́тъ на́шъ е҆́сть· и̂ даша е҆́мꙋ ѻ́, сребре́никъ ѡ҃ до́мꙋ [ваа́ла, ферида][9]. и̂ наѧ̀ и҃ми а҆вимеле́хъ мꙋ́же́вѣ мла́дыіхъ и̂ лѣ́пыхъ. и̂ хожда́хꙋ вѣ слѣ́ е҆г҃о· и̂ прі҃и́де в до̀ ѡ҃ц҃а своє́го вѣ (е҆́драдꙋ)[10], і҆ изби́ бра́тію свою́ сы́ны (е҆роваа́левы)[11], ѻ́, мꙋ́жѣ на ка́мени е҆дино́мъ. (толи́ко)[12] ѻ҆ста̀ і҆ѡа́ддамъ сы́нъ (і҆ѡроваа́ль)[13] мнїи съкры́ бо сѧ· и̂ собра́шасѧ вс҃и мꙋ́жи (сикі҃е́йстіи)[14]. и̂ весь до́мъ (маа́ловѣ)[15]. и̂ (ш҃е́ше)[16] и̂ поста́виша а҆вимеле́ха ц҃ре́мъ, ѻ҆ў валáна стáнꙋ [и҃же][17] в сикі҃и́мехъ· и̂ повѣ́даша (е҆е) и̂ѡа́ддамꙋ. и̂ (ш҃е́)[18] ста̀ на вр҃ѣ́хъ горы̀ (газири́нѣ)[19]. и̂ вѣздви́же гла́съ свои и̂ вѣзва̀ (-)[20] рече и҃мъ. послꙋша́йте менѐ мꙋ́жи сикі҃и́йстіи, да и̂ (васъ ѹ҆слы́шитъ)[21] бг҃ъ· *и҃дꙋщи и҃до́ша дре́ва і҆и҃збра́ти себѣ̀ ц҃ра. и̂ рѣ́ша маслѝчинѣ бꙋ́ди на́̀ ц҃рь· и̂ рече и҃мъ маслѝчина. [и҃ли][22] ѻ҆ста́вивши сы́тость свою̀, е҆́же вѣ мнѣ̀ просла́ви бг҃ъ и̂ чл҃цы. да и҃дꙋ́ владѣ́ти древа́ми· и̂ реко́ша древа̀ смо́кви, прі҃иди (и̂) ц҃рствꙋи на́̀ на́ми· и̂ рече и҃̂ смо́кви, ѻ҆ста́вивши (свою сладость)[23] и̂ пло́̀ сво́и бл҃гы́и, да и҃дꙋ́ владѣ́ти древа́ми· и̂ реко́ша древа̀ к҃ виногра́ дꙋ. прі҃иди (и̂) бꙋ́ди на́̀ ц҃рь· и̂ рече и҃̂ *виногра́̀ ѻ҆ста́вивши (л҃и) вино̀ свое (и̂) весе́лі҃е [-][24] чл҃ко. да и҃дꙋ́ владѣ́ти древа́ми· и̂ (посл҃е́) реко́ша [вс҃и][25] древа̀ те́рнїю. прі҃иди (и̂)[26] бꙋ́ди намъ ц҃рь· и̂ рѣ́ те́рнїе вѣ древа́̀. а҆ще по и҃́стиннѣ (-)[27] и҃збира́ете (себѣ̀ ц҃ра менѐ)[28]. (то̀) прі҃идѣте (и̂) [вні́йдѣте по̀][29] сѣ́нь мою̀. (-)[30] а҆ще ли (же) и҃ни

(т҃о) и҆зы́де о҆́гнь и҆зъ тє́рнїа и҆ попали́ (вс҃а) кє́дры ливáнъскыа. И҆ нн҃ѣ а҆́ще по и҆́стинѣ и҆ по съвръшє́нїю твори́тѐ, (поставлáю҆ще)[31] а҃вимелє́ха ц҃рємъ. и҆ а́ще є҆́сте добрѡ̀ сътвори́ли съ (і҆ѡро́воáмѡ̀)[32] и҆ з домомъ є҆́го. и҆ а́ще по ѡ҆́дáнїи рукы̀ є҆́го сътвори́сте є҆мꙋ. Понє́же воє́вà ѡ҆́цъ мои́ по ва҃ и҆ (дава́ше)[33] дш҃ꙋ свою́ противꙋ. і҆ и҆зба́ви ва҃ ѡ҆ рукы̀ мадїáмлѧ. (-)[34] вы (же) въста́сте на до́мъ ѡ҆́ц҃а моє́го днє́сь, (-)[35] и҆зби́сте сы́нове є҆́го. о҆́, мꙋжъ на (є҆дино́мъ ка́мени)[36], и҆ поста́висте ц҃рем҃ а҃вимелє́ха, сы́на рабы̀ є҆́го на҃ мꙋжи сикимскы́ѧ нáко бра́тъ ва́шъ є҆́сть. І а́ще по и҆́стинѣ (є҆е) и҆ по совершє́нїи сътвори́сте, съ (и҆є҃роволо́момъ)[37] и҆ до́мѡ̀ є҆́го (днє́сь)[38], бл҃вени вы бꙋ́дете и҆ весе́ли, о҆́ а҃вимелє́хѣ (-)[39] и҆ тои́ о҆́ ва́съ. (-)[40] а҆́ще ли (же) и҆ни да и҆зы́йде о҆́гнь и҆ѯ҃ а҃вимелє́ха и҆ попали́тъ мꙋжа сикимскы́, и҆ до́мъ (маа҃ло́нь)[41] и҆ (посе́м҃) [да и҆зы́йде о҆́гнь ѡ҆ мꙋжъ сикимскы́, и҆ ѡ҆ до́мꙋ (моа҃ло́нѧ)[42]][43], и҆ попалѝ а҃вимелє́ха. И҆ (ѡ҆́йде)[44] и҆о҆а҃да́мъ (и҆ пробѣ́же), і҆ и́де въ [вирꙋ́][45], и҆ вселѝсѧ тꙋ́, ѡ҆ лица̀ а҃вимелє́ха бра́та своє́го. И҆ о҆бладà а҃вимелє́хъ въ і҆и҃лѝи, г҃ лѣ́та. И҆ послà бг҃ъ дх҃ъ зо҃ межꙋ а҃вимелє́хѡ̀, и҆ междꙋ мꙋжи сикимскы́ми. и҆ погордѣ́шѧ мꙋжѝ сикимстїи (-)[46] (а҃вемелє́хомъ)[47]. И҆́ко да вꙁы́детъ ѡ҆мще́нїе. о҆́, сы́новъ и҆є҃роваи́ль. и҆ кро́ви и҃ да вꙁложатъ на а҃вимелє́ха бра́та и҆́хъ, и҆́же оу҆би́въ и҆́хъ. и҆ на мꙋжа сикимскы́ и҆́же оу҆крѣпи́ша рꙋцѣ̀ є҆́го. оу҆би́ти бра́тїю свою́. И҆ поста́виша на́нь мꙋжи сикимстїи по҃са́ды. на вр҃ъсѣ́хъ го́рскы́. и҆ разграбля́хꙋ вс҃а и҆дꙋщаѧ и҆ни́мъ на пꙋти́. и҆ повѣ́даху (є҆е) а҃вимелє́хꙋ. И҆ (по сє́мъ) прїи́де гаа́лъ сы́нъ а҃вє́довъ и҆ бра́тїа є҆́го. [и҆ прїидо́ша в҃ сикимꙋ]. и҆ оу҆пова́ша на́нь мꙋжѝ сикимстїи. І и҆зыдо́ша на село̀. и҆ о҆бъи҆ма́ша виногра́ды своѧ̀. і҆ и҆ꙁгнета́хꙋ и҆ сътвори́ша ли́ки. и҆ ходи́ша въ хра́мъ (бого́въ)[49] свои́хъ. и҆ на́ша и҆ пи́ша, (клену́ще)[50] а҃вимелє́ха. И҆ рече (гаа́дъ)[51] сы́нъ а҃вє́довъ. что҃ є҆́сть а҃вимелє́хъ. (и҆а҃ли)[52] что҃ є҆́сть сы́нъ сухє́мовъ, на́ко да рабо́таѥ́мъ є҆мꙋ. нѣ́сть а҆ли сє́и сы́нъ (и҆є҃рова́ль)[53], и҆ (зеоу́ль)[54]. и҆́же є҆́сть стра҃ є҆́го (да слꙋжи́м҃ лꙋ́чше)[55] мꙋже́ є҆мо́ра ѡ҆́ц҃а сухє́мля. и҆ почто́ и҆ма́мы рабо́тати є҆мꙋ (-)[56]. И҆ кто҃же (є҆е) да́сть да бꙋ́дꙋтъ лю́дїе сїи въ рꙋкꙋ мое́ю. и҆ пре́ставлю̀ а҃вимелє́ха, и҆ (рече́)[57], къ а҃вимелє́хꙋ оу҆мно́жи си́лꙋ твою́, і҆ и҆зы́йди. И҆ оу҆слы́ша (є҆е) (зеоу́ль)[58] кнѧ́зь гра́да, словесà гаа́ла сы́на а҃вє́дова. и҆ разгнѣ́васѧ на́ростїю. И҆ послà послы̀ къ а҃вимелє́хꙋ (съ ле́стїю)[59] г҃лѧ. є҆е (гаа́дъ)[60] сы́нъ а҃вє́довъ, и҆ бра́тїа є҆́го прїидо́ша в҃ сикимꙋ. и҆

раєте мене царем? То ходіть і ввійдіть під мою тінь, якщо ж ні, то вийде вогонь з тернини і попалить всі ліванські кедри. **16** І тепер, якщо по правді і в досконалості ви чините, ставлячи Авімелеха на царя, і якщо ви добро вчинили з Єровоамом і з його домом, і якщо за віддачею його руки ви йому вчинили, **17** бо мій батько за вас воював і віддавав душу свою за *вашу*, і вирятував вас з Мадіямської руки. **18** Ви ж сьогодні повстали проти дому мого батька, вигубили його синів, 70 чоловік на одному камені; і поставили царем Авімелеха, сина його рабині, над сикимськими чоловіками, бо він є вашим братом. **19** І якщо ви це сьогодні вчинили по правді і в досконалості з Єровоалом і його домом, – благословенні ви будете і веселі в Авімелеху, і той у вас. **20** Якщо ж ні – хай вийде вогонь з Авимелеха і попалить сикимських чоловіків і Мааловий дім; і після цього хай вийде вогонь від сикимських чоловіків і від Маалового дому і попалить Авимелеха. **21** І відійшов Йоатам, і втік, і пішов до Вири, і поселився там від лиця Авимелеха, свого брата. **22** І володів Авімелех над Ізраїлем 3 роки. **23** І послав Бог злого духа між Авимелехом і між сикимськими чоловіками, і погордили сикимські мужі Авимелехом, **24** щоб прийшла помста за 70 Єровоамських синів, і щоб поклали їхню кров на Авимелеха, їхнього брата, що забив їх, і на сикимських чоловіків, що скріпили його руки, щоб убити своїх братів. **25** І поклали йому сикимські мужі засідки на гірських вершках, і грабували всіх, що йшли до них по дорозі, і сповіщено це Авимелехові. **26** І після цього прийшов Ґаал, Аведів син, і його брати, і прийшли до Сикима, і на нього надіялися сикимські чоловіки. **27** І пішли в поле, і збирали свій виноград, і витискали, і зробили забаву, і ходили до храму своїх богів, і їли, і пили, проклинаючи Авимелеха. **28** І сказав Ґаад, Аведів син: Що є Авимелех, або що є сихемів син, щоб ми йому служили? Чи цей не є син Єровоалів і Зеулів, що є його сторожем? Послужім краще чоловікам Емора, сихемського батька. І чому маємо йому служити? **29** І хто це дасть, щоб був цей народ в моїх руках. І усуну Авимелеха. І сказав до Авимелеха: Помнож твою силу і вийди. **30** І почув це Зеул, князь міста, слова Ґаала, Аведового сина, і розгнівався люттю. **31** І підступно послав послів до Авимелеха, кажучи: Ось Ґаад, Аведів син, і його брати прийшли до Сикиму, і ці бунтують проти тебе місто. **32** І тепер

встань вночі ти і ввесь твій народ, що з тобою, і зроби засідку до світанку в полі. **33** І коли буде дано, що зійде сонце, встань і піди до міста; і якщо він сам і народ, що з ним, вийдуть до тебе, то вчиниш з ним так, як лиш спроможеться твоя рука. **34** І встав Авимелех і ввесь народ, що з ним, вночі, і зробили задіску в Сикимі на 4 сторони. **35** І сталося вдосвіта: і вийшов Ґаал, Аведів син, і став перед брамами міста, і встав Авимелех і народ, що з ним, із засідки. **36** І побачив Ґаал, Аведів син, народ, і сказав до Зевула: Ось народ людей виходить з вершин гір. І сказав до нього Зевул: Ти бачиш лісову тінь, як людей. **37** І додав ще Ґаал говорити, і сказав: Ось народ сходить від висоти землі, і один полк іде з лісової дороги видючих. **38** І сказав до нього Завул: Де є тепер твої уста, що говорять: Чим є Авимелех, щоб ми йому служили? Чи це не є народ, якого ти зневажив? Вийди, отже, тепер і воюй з ним. **39** І вийшов Ґаад перед сикимськими мужами, і став проти Авимелеха. **40** І прогнав його Авимелех, а він втік з-перед його лиця, і багато впало раненими до міських брам. **41** І поселився Авимелех в Аримі. Зевул же вигнав Ґаала і його братів, щоб не жили в Сихемі. **42** І сталося вранці: вийшов народ на поле – і сповістили Авимелехові. **43** І він взяв народ, і розділив на три частини, і зробив засідку на полі, і побачив: і ось народ виходив з міста, – і повстав проти них, і вигубив їх. **44** Авимелех же і старшини, які з ним, пішли і стали при брамі міста, а дві частини кинулися на всіх, що в полі; і він вигубив їх. **45** Авимелех же добивав місто цілий той день, і взяв місто, і вигубив народ, що в ньому, і знищили місто, і посіяв в ньому сіль. **46** І почули це всі чоловіки сихемської башти, і ввійшли до кріпості дому бога Ветиля Верит. **47** І сповістили Авимелехові, що там зібралися всі чоловіки сикимської башти. **48** І пішов Авимелех до Елмонової гори сам і ввесь народ, що з ним, і взяв Авимелех сокиру в свою руку, і нарубав в'язку галузок з дерева, і підняв її, і поклав на свої рамена, і сказав народові, що з ним: Що побачили ви, що я чиню, чиніть і ви скоро так, як і я. **49** І нарубав ввесь народ гілок, і взяли, і пішли вслід за Авимелехом, і поклали під кріпостю, і запалили їхню кріпость вогнем. І вимер ввесь народ сикимської башти – до 1000 чоловік і жінок. **50** І після цього Авимелех пі-

сїи въставлаю҃тъ (на҃ та гра҃)[61]. и҆ нн҃ѣ въстани но҃щїю ты, и҆ (вс҆и) лю҃дїе (тво҃и) с тобо҃ю. и҆ по҃сѣдѝ (до заоу҃трїа) оу҆ селѐ. и҆ (є҆гда҃) бу҃детъ (да҃но)[62], ꙗ҆́ко възы́дѣ сл҃нце, (о҆бу҃трѣ́ю)[63] и҆ протагни́ся къ гра́ду. и҆ (а҆ще)[64] то́и са́мъ и҆ лю҃дїе и҆же с нн҃ѣ и҆зы́дутъ къ тебѣ. (что҃)[65] сътвори́ши є҆мꙋ ꙗ҆́коже а҆ще возмо́же рꙋка́ твоа҃. и҆ въста҃ авимелѐ҃ и҆ вс҆и лю҃дїе и҆же с ни́мъ но҃щїю. и҆ по҃сѣдоша в сики́мѣ, на д҃, ча́сти. и҆ бы́сть заоу҃тра і҆ и҆зы́де гаа́лъ сн҃ъ авѐ́довъ. и҆ ста҃ пр҃е҃ (вра́ты)[66] гра́ду. и҆ въста҃ авимеле́хъ и҆ лю҃дїе и҆же с нн҃ѣ ѡ҆ по҃са́ды. и҆ видѣ гаа́л сн҃ъ авѐ́до҃ лю҃ди. и҆ рече къ҃ (зеоу҃́лю)[67]. ѥ҆ наро҃ лю҃дїи [и҆схо́дятъ][68] съ ве́рхъ го́рскихъ. и҆ рече к немꙋ (зеоу҃́ль)[69], стѣ́ню дꙋбра́вы ты҃ ви́диши ꙗ҆́ко мꙋ́жа. и҆ приложи҃ є҆ще҃ гаа́лъ гла҃ти. и҆ рече се лю҃ди (и҆схо́дятъ)[70] (ѡ҆ высоты҃)[71] земла҃. и҆ по҃ꙗ҆ тъ є҆ди́нъ и҆де́тъ ѡ҆ пꙋти҃ дꙋбра́вска ви́дящимъ. и҆ рече к немꙋ (зеоу҃́ль)[72] гдѣ сꙋтъ нн҃ѣ оу҆ста҃ твоа҃ гла҃ша҆ что҃ ѥ҆сть авимеле́хъ да рабо́та҆ѥ҆мъ є҆мꙋ. не се ли҃ (-)[73] сꙋть лю҃дїе ꙗ҆́же ты҃ оу҆́коры҃. и҆зы́ди (оу҆́бо) нн҃ѣ и҆ въполчи́ся проти́ву є҆мꙋ. і҆ и҆зы́де (гаа́дъ)[74] [пр҃е҃][75] мꙋжи сикѝйски, и҆ [ста҃ проти́ву][76] авимеле́ху. и҆ прогна҃ и҃ѧ҆ авимеле́х҃, (о҆́ꙗ҆же)[77] пробѣгнꙋ ѡ҆ лица҃ є҆го. и҆ падо́ша ꙗ҆звѐ́нїи мно́зи до вра́тъ гра҃ны҃. и҆ о҆бита҃ авимеле́хъ въ а҆ри́мѣ. (-)[78] (зеоу҃́ль (же) и҆згна҃)[79] гаа́ла и҆ бра́тїю є҆го да не живꙋтъ ѧ҃ [сихе́мꙋ][80]. и҆ бы́сть наоу҃трїа҆ и҆зыдо́ша лю҃дїе на҃ поле. и҆ повѣ́даша авимеле́ху. и҆ поа҃ лю҃дїе и҆ раздѣли́ (-)[81] [на три҃ ча́сти][82] и҆ заста́ви по҃саду҃ [на селѣ][83] и҆ ви́дѣ. и҆ є҆ле҃ лю҃дїе (и҆схожда́ху)[84] и҆з гра́да. и҆ въста҃ на҃ ꙗ҆ і҆ и҆зби́ и҆хъ. (-)[85] а҆вимелѐ҃ (же) и҆ старѣ́шины ꙗ҆́же с ни́мъ протагоша́ся, и҆ ста́ша оу҆ вра́тъ гра́да. (а҆)[86] двѣ ча́сти проліа́шася на вс҆а ꙗ҆́же на селѣ і҆ и҆зби҃ ѧ҃. (-)[87] а҆вимеле́х (же) добыва́ше гра́да ве́сь дн҃ь то́и, и҆ взѧ҃ гра́дъ и҆ лю҃ди и҆же в не́мъ. и҆зби҃ и҆ [разори́ша гра́дъ][88] и҆ посѣ́ꙗ҆ ѧ҃ не́мъ со́ль. и҆ оу҆слы́шаша (є҆е) вс҆и мꙋ́жи столпа҃ сихе́мля҆ и҆ внидо́ша въ тве́рдь до́мꙋ (бога) [вединь верѝдъ][89]. и҆ повѣда́ша а҆вимеле́ху, ꙗ҆́ко събра́шася (та́мо) вс҆и мꙋ́жи столпа҃ сики́мска. и҆ взы́де авимеле́хъ в горꙋ҃ [ѥ҆ламоновꙋ][90]. са́мъ и҆ вси лю҃дїе и҆же с ни́мъ. и҆ взѧ҃ авимеле́хъ сѣкиру҃ в рꙋку҃ свою҃ и҆ оу҆сѣче сно́пъ вѣтвїа҆ (ѡ҆ дре́ва). и҆ воздви́же ѧ҃ и҆ положи҃ на ра́мꙋ свою҃. и҆ рече лю҃дѣ҃ и҆же с ни́мъ. что҃ ви́дѣсте мѧ҃ твора́ща. (сътвори́те (и҆ вы҃) ско́ро)[91] ꙗ҆́коже і҆ а́зъ. и҆ оу҆сѣкоша́ (вс҆и лю҃дїе вѣтвїа҆)[92], и҆ взя́ша и҆ пойдо́ша въ слѣ́дъ авимеле́ха. и҆ възложи́ша на тверди́ль. и҆ запали́ша о҆́нѣхъ тверди́ль о҆гне́мъ. і҆ и҆змро́ша вс҆и лю҃дїе

столпа̀ сикимі́ска до, ѧ̈. мужє́и и̂ женъ· и̂ (посе́мъ) и́де а̂вимелє́хъ въ [дивнѣ̃]93, и̂ о̂бса́де є̂го и̂ взѧ̀ є̂го· (-)94 Сто́лпъ (же) бѣ̀ тве́рдъ сре́дѣ града и̂ вбѣгнуша тѹ̀ вс̑и мужа и̂ же́ны, и̂ вс̑ѧ старѣ́йшины гра́да. и̂ заключи́шасѧ сами (же) и̂ взыидо́ша на възгражде́нїе столпа̀· и̂ прїи́де а̂вимелє́хъ до столпа̀. и̂ сѹпротиви́стасѧ є̂мѹ. и̂ приступѝ а̂вимелє́хъ до вра́тъ столпѹ, запали́ти є̂го хотѧ̀ о̂гнемъ· *и̂ све́рже жена̀ є̂ди́на и̂зло́мо̑ жерно́вныи, на главѹ̀ а̂вимелє́хѹ. и̂ сты́кѹши (є̂мѹ тѣ́мѧ)95· и̂ възопѝ ско́ро (а̂вимелє́хъ) къ о́́трокѹ носѧ́щемѹ сосѹ́ды є̂го. и̂ рече є̂мѹ и́звлецѝ ме́чь твои́ и̂ оу́бїи мѧ. да не рекѹ́тъ̀ (нѧ́ко) жена̀ оу́бѝ є̂го. и̂ прободѐ ѝ о́́трокъ є̂го, и̂ оумре (тѹ̀)96· и̂ (ви́дѣша мужи)97 їи̑ли́сти нѧ́ко (оу́же) оу́мре а̂вимелє́̑. и̂ (ѿи́де ко́ижде)98 на (свое мѣ́сто)99· и̂ ѿда̀ бъ зло̀ а̂вимелє́хѹ нѧ́же сътворѝ ѿцѹ̀ своє́мѹ. и́же оу́би́въ, о̑. бра́тїѧ своє́ѧ· (ѯа́коже) и̂ (вс̑ѧ зло́бы)100 мужїи [сихе́мль]101, (и) ѿда̀ бъ на главѹ̀ и̂хъ. и̂ взы́иде на́ на кла́тва. (и̂о̂а́дє́ма)102, сы̑на (їє̂рова́ла)103.

Гла, ї·

И̂ въста̀ по а̂вимелє́сѣ сп̑ти (сы̑ны) їи̑ла. до́ла сы̑нъ (дѹа)1 сы̑нъ бра́та ѡ̑ча є̂мѹ, мужь ѡ̑ (и̂саха́ра)2. (-)3 се́и (же) живѧ́ше в (семарѣ)4 в горѣ є̂фре́мовѣ· и̂ сѹдѝ їи̑лєви. (ѯлѣ, ѩг)5. и̂ оу́мре, и̂ погребе́нъ бы́сть в (сема́рѣ)6· и̂ въста̀ по не́мъ и̂а́и́ръ галаа́ди́тинъ. и̂ сѹдѝ їи̑лєви. (ѯлѣ, ѩв)7· и̂ бы́сть є̂мѹ (сы̑новъ, а̑)8, є̂здѧ́щихъ. на. (а̑)9 о̂слехъ. (гра́ди же и́мъ. а̑)10, (и́же прозыва́хѹ)11 ѧ̀ (-)12 и̂а́и́ровы да́же до дн̑е (-)13, и́же сѹть в̀ землѝ галаа́довѣ· и̂ оу́мре и̂а́и́ръ. и̂ погребе́нъ бы́сть въ [и̂камо́нѣ]14· и̂ приложи́ша сы̑не їи̑лви творити́ зло́е пр̑е̂ гдмъ. и̂ послѹжи́ша ваа́лимѹ и̂ а̂старо́дѹ [и̂ бого́мъ сѷ̑рскимъ]15. и̂ бого́мъ сидо́ньскимъ. и̂ бого́мъ моа́вльскимъ. и̂ бого́мъ сы̑новъ а̂́мо́нь, и̂ бго̑ и̂ноплем̑е́нн̑. и̂ о̂ста́виша г̑а, и̂ не рабо́таша є̂мѹ· и̂ разгнѣва́сѧ (г̑ь на́ростїю)16 на їи̑ла. и̂ въда́сть ѧ̀ в̀ рѹкѹ дилисти́мѹ. и̂ в̀ рѹкѹ сы̑новъ а̂́мо́нь· и̂ заблиша. и̂ о̂печали́ша сы̑ны їи̑левы в (то̀ вре́мѧ)17. и̑, лѣтъ. вс̑ѣхъ сы̑новъ їи̑левыхъ [и́же]18 о́бону страну їо̂рда́на в̀ землѝ а̑мо̑рре́истеи, [и́же в галаа́дѣ]19· и̂ (посе̑́) прои́до́ша сы̑нове а̂мъмо́ни їе̂рда́нъ, воева́ти [-]20 на їю́дѹ и̂ вені̂а́ми́на. и̂ на до́мъ є̂фре́мо̑. и̂ въскорбѣ́ша сы̑нове їи̑лєви зѣ́ло· и̂ възопи́ша сы̑нове їи̑лєви къ г̑ѹ глю́ще. съгрѣши́хомъ к тебѣ, нѧ́ко о̂ста́вихомъ ба нашего, и̂ рабо́тахомъ ваали́мѹ· и̂ рече г̑ь къ сы̑момъ їи̑лвы̑ не [ѿ є̂гу̀пта ли. и̂ ѿ а̑мо̑рре́ѧ и̂ ѿ сы̑новъ а̂́мо́нь. и̂ ѿ дилисти́ма· и̂

шов до Тевис і обліг його, і взяв його. **51** Була ж сильна башта посеред міста, і туди втекли всі чоловіки і жінки, і всі старшини міста, і замкнулися самі ж, і вийшли на оборонні мури башти. **52** І прийшов Авимелех до башти, і воювали проти нього. І приступив Авимелех до брами башти, бажаючи запалити її вогнем. **53** *І одна жінка скинула црс2. 11
відламок жорнового каменя на голову Авимелеха і розбила йому тім'я. **54** І скоро закричав Авимелех до слуги, що несе його зброю, і сказав йому: Витягни твій меч і убий мене, щоб не сказали, що жінка його забила. І його прошив його слуга, і він там помер. **55** І побачили ізраїльські чоловіки, що вже помер Авимелех, і кожний відійшов до свого місця. **56** І відплатив Бог Авимелехові за зло, яке вчинив своєму батькові, що убив 70 своїх братів, **57** також і за всю злобу сихемських чоловіків; і відплатив Бог на їхню голову, і на них прийшла клятва Йоатема, Єровалового сина.

Глава 10

1 І після Авимелеха встав Тола, син Туа, син його батьківського брата, чоловік з Ісахара, щоб спасти синів Ізраїля. Цей же жив в Семарі в Ефремовій горі. **2** І судив Ізраїля 23 роки, і помер, і був похований в Семарі. **3** І встав після нього Яір, ґалаадит, і судив Ізраїля 22 роки. **4** І в нього було 30 синів, що їздили на 30 ослах, у них же 30 міст, яких називали Яіровими аж до *цього* дня, які є в ґалаадській землі. **5** І помер Яір, і був похований в Ікамоні. **6** І додали ізраїльські сини чинити погане перед Господом, і послужили Ваалимові і Астароті, і сирійським богам, і сидонським богам, і моавським богам, і богам Аммонових синів, і богам чужинців, і покинули Господа, і не служили йому. **7** І розгнівався Господь люттю на Ізраїля, і передав їх Филистимові в руки, і в руки Аммонових синів. **8** І вчинили зло, і пригнобили ізраїльських синів в тому часі – 18 літ, всіх ізраїльських синів, що на другому боці Йордану, в Амморейській землі, що в Ґалааді. **9** І після цього перейшли Аммонові сини Йордан воювати проти Юди і Веніямина, і проти дому Ефремового. І сини ізраїльські були дуже пригнічені. **10** І закричали ізраїльські сини до Господа, кажучи: Ми згрішили проти тебе, бо ми покинули нашого Бога і послужили Ваалимові. **11** І сказав Господь до

ізраїльських синів: Чи не з Єгипту, і від Амморея, і від Аммонових синів, і від Филистима, **12** і від сидонян, і від Амалика, і від Мадіяма, що пригнітили вас, і коли ви закричали до мене, і я вас спас з їхньої руки? **13** Ви ж покинули мене і послужили іншим богам. Через це не додам вас спасти. **14** Ідіть і кричіть до богів, яких ви собі вибрали, і хай ті вас спасуть в часі вашої скорботи. **15** І сказали ізраїльські сини до Господа: Ми згрішили. Ти нам зроби за всім, що є угодне перед твоїми очима, тільки спаси нас в цьому дні. **16** І викинули чужих богів з-посеред себе, і послужили одному Господеві, і його душа змилувалася над ізраїльським трудом, і змилувався над ними. **17** І зібралися Аммонові сини і стали в Ґалааді, зібралися також і сини ізраїльські і отаборилися в сторожі. **18** І сказали князі ґалаадського народу, кожний один до одного: Кожний чоловік, який почне воювати з Аммоновими синами, той буде князем всіх, що живуть в Ґалааді.

ѡ сидо́нѧнъ. и ѡ а҃малі́ка, и ѡ мадіа҃ма и-
же стꙋжи́ша ва́мъ]21. и (и҃ако) вꙑзопи́сте къ
мнѣ, и сп҃сохъ вы ѡ рꙋкі и҃. (-)22 вы́ (же) ѡ-
ста́висте менѐ и рабо́таste бого́мъ и҃нѣмъ҃. сего҆
ради не приложꙋ сп҃ти ва́съ· и҃дѣте и вꙑзопїи-
ите къ бого́мъ и҃́же и҃збра́сте себѣ. и т҃и да
сп҃сꙋтъ вы въ вре́ма ско́рби ва́шеѧ· и рѣша
сн҃ове і҃и҃лєви къ г҃ꙋ. съгрѣши́хомъ съ҆творѝ
т҃ы на҃̀ по всемꙋ є҆ли́ко го́дѣ бы́сть пр҃ѐ [о҆чи́ма
твои́ма]23. то́чїю [-]24 и҃збáви насъ ѣ҆ (сїи
дн҃ь)25. і҆ и҃звергоша богы́ чю́ждаѧ ѡ҃ средѣ себѐ
и послꙋжи́ша г҃ви [є҆ді́номꙋ и съжалѣ́ѧ дш҃а
є҆го. трꙋжде́нїѧ і҃и҃лева]26 (и помѝлова и҃)· и҃ (съ-
бра́шаѧ)27 сн҃ове а҃ммо́ни, и ста́ша ѣ҆ галаа́дѣ
(-)28 [събра́шаѧ]29 (та́кожде и) сн҃ове і҃и҃лєви и
въполчи́шаѧ въ [стра́жбѣ]30· и҃ рѣша кн҃зи
людїи (галаа́дъскихъ)31, (ко́ждо дрꙋгъ дрꙋгꙋ)32.
(ко́ждо)33 мꙋжъ и҃́же начне́тъ би́тисѧ съ сн҃ъ-
ми а҃ммоновыми. (то́и)34 бꙋдетъ кн҃зь всѣмъ
живꙋщимъ ѣ҆ галаа́дѣ·

Глава 11

Гл҃а, а҃і·

єв. 11

1 І *Ета був ґалаадійським чоловіком-вояком і сильний кріпостю, цей же був сином жінки-розпусниці, і вона породила Ґалаадові Етая. **2** І породила ж і ґалаадова жінка синів йому. І коли виросли, сини жінки прогнали Етая, і сказали йому: Не унаслідуєш в домі нашого батька, бо ти є від жінки-розпусниці. **3** І відійшов Етай з-перед лиця своїх братів, і поселився в землі Тововій. І збиралися до Етая прості чоловіки, і ходили з ним. **4** І сталося, що по цих днях воювали Аммонові сини проти Ізраїля. **5** І коли воювали Аммонові сини проти Ізраїля, пішли ґалаадські старшини взяти Етая з Товової землі. **6** І сказали до Етая: Ходи, будеш нам старшиною, щоб ми стали до бою з Аммоновими синами. **7** І сказав Етай ґалаадським старшинам: Чи не ви, отже, зненавиділи мене і вигнали мене з дому мого батька, і відіслали мене від себе? То чому ви сьогодні до мене прийшли, коли ви є в біді? **8** І сказали ґалаадські старшини до Етая: Задля цього ми тепер прийшли до тебе, щоб ти з нами пішов, і щоб ми стали до бою з Аммоновими синами, і будеш нам князем, всім, що живуть в Ґалааді. **9** І сказав Етай до ґалаадських старшин: Якщо повертаєте мене стати до бою проти Аммонових синів, і Господь видасть їх переді мною, чи я буду вам князем? **10** І сказали ґалаадські старшини до Етая: Господь хай буде свідком між тобою

(бы́сть)* (є҆́да)1 галаа́дскїи (м҃ꙋ во́инъ. и) єврeом аі
си́лныи крѣпостїю, (-)2 се́и (же) бы́ сн҃ъ
жены́ блꙋ́дница, (и҃́же)3 роди́ галаа́ду, і҆е-
да́ѧ. и роди́ (же и) жена галаа́дова
(сн҃овъ є҆мꙋ)4. и (є҆гда́) вꙑзмꙋжа́ша сн҃ове жены́.
(-)5 и҃згна́ша (є҆да́ѧ)6. и рекоша́ є҆мꙋ не причас-
ти́шисѧ ѣ҆ домꙋ ѡ҃цꙋ на́шего. и҃ако жены́ (-)7
блꙋ́дныѧ є҆си т҃ы· и ѡ҃и́де (і҆є҆да́и)8 ѡ҃ лица҆
братїѧ своє҆ѧ. и всели́сѧ въ землѝ то́вовѣ. и
събира́хꙋсѧ къ (є҆да́ю)9 мꙋжи про́сти, и хожда́-
хꙋ с ни́мъ· и бы́ по днехъ (сихъ) (-)10 воє҆ва́ша
сн҃ове а҃ммо́ни на і҃и҃лѧ· и (-)11 внегда҆ воє҆ва́ша
сн҃ве а҃ммо́ни на і҃и҃лѧ. (-)12 и҃до́ша ста́рцы га-
лаа́дови поѧ́ти (є҆да́ѧ)13 [ѡ҃]14 землѧ҆ то́вовы·
и рекоша́ къ (є҆да́еви)15. прїидѝ (да и҃ бꙋде-
ши)16 старѣ́йшинна. (-)17 [да сѧ вополчи́мъ]18
на сн҃ы а҃ммо́нѧ· и рече (є҆да́и)19 ста́рцемъ галаа-
да́ньскимъ҃. не вы́ ли оу҆бо вꙑзненави́дѣсте мѧ.
і҆ и҃згна́сте мѧ и҃з до́мꙋ ѡ҃цꙋ моє҆го, и ѡ҃пꙋс-
ти́сте мѧ ѡ҃ себѐ. то́ почто҆̀ прїидо́сте къ
мнѣ [нн҃ѣ]20, ѣ҆негда҆ печа́лни є҆сте· и рекоша́
ста́рцы галаа́дстїи къ (є҆да́еви)21. [сего҆ ради]22
нн҃ѣ прїидо́хомъ к тебѣ. (-)23 да и҃́деши с на́-
ми и да въполчи́мсѧ на сн҃ы а҃ммо́ни и бꙋ́де-
ши на́мъ кн҃зь всѣмъ живꙋщимъ в галаа́дѣ·
и рече (є҆да́и)24 къ ста́рцѣ҆̀ галаа́довымъ а҆ще
о҆бращаѣ́сте мѧ (-)25 [въполчи́тисѧ]26 на сн҃ы
а҃̀мо́нѧ и предаѧ́сть (а҃̀ г҃ь)27 предо мно́ю, (бꙋдꙋ
(ли) а҆зъ)28 вамъ кн҃зь· и рекоша́ ста́рцы га-

лаа́дъскими кꙋ (ѣда́ѥви)[29]. ѩ҃ да бꙋдѣ́ послꙋ́хъ
между (тобо́ю и҃) на́ми. аще по сло́вꙋ твоѥ́мꙋ
та́ко не сътворю́. І и́де (ѣда́и)[30] съ ста́рцы га-
лаа́дъскими и҃ поста́виша и҃ [лю́дїе][31] (ста-
рѣ́йшинꙋ) на́ собо́ю во́ждa [и҃ кнѧ́зѧ][32]. и҃ гла
(ѣда́и)[33] всѧ словеса́ своѧ̀ пр҃ѣ (бг҃ъ)[34] в҃ (маси́-
дѣ)[35]. (По сѐ)[36] посла́ (ѣда́и)[37] послы́ кꙋ цр҃ю
сн҃ꙋ́ вѣ҆ммо́нь, гла́ѧ что҆ мн҃ѣ и҃ тебѣ, на́ко
прїи́де кꙋ мн҃ѣ [вꙗполчи́тисѧ на земли́ мо-
ѥ́и][38]. и҃ рѣ́ цр҃ь сн҃ꙋ́ вѣ҆ммонь кꙋ послу́мъ (ѣда́-
ѥмъ)[39]. что҆ ради взѧ̀ їи҃ль зе́млю мою, *внегда̀ д мѣ йа
изы́де и҃ ѣгѵ́пта ѡ҃ вѣрно́на, даже до (наа́во́-
ка)[40] и҃ до ѣрда́на, и҃ и҃ны҃ѣ вꙗзвратѝ ю҆ҁ с ми́-
ромъ [и҃ ѡ҃и́дꙋ][41], и҃ вꙗзвратѝшасѧ послы̀ кꙋ
(ѣда́ю)[42]. и҃ [приложи́ ѣ҆ще][43] (ѣда́и)[44] и҃ [посла́ по-
слы̀][45] кꙋ цр҃ю сн҃ꙋ́ вѣ҆ммо́нь. [и҃ рекоша ѣ҆мꙋ][46]
та́ко гл҃ѥтъ ѣда́и. не взѧ́лъ їи҃ль зе́млю моа́в-
лю, (ниже)[47] зе́млю сн҃ꙋ́ вѣ҆ммо́нь. (Но) ѣгда̀ и҃с-
хожа́хꙋ и҃зъ (земла̀ ѣгѵ́пѣтъскїѧ)[48] (і)[49] и́де
їи҃ль по пꙋстыни до мо́ря чрьмна́ и҃ прїи́де до
кади́съ. *и҃ посла̀ їи҃ль послы̀ кꙋ цр҃ю ѣдо́мъскꙋ д мѣ йі
гл҃ѧ (да́и ми и҃тѝ)[50] сѣ́кꙋсь зе́млю твою̀, и҃ не
послꙋ́ша цр҃ь ѣдо́мскъ. (такоже) (посыла́лъ и҃
кꙋ цр҃ю моа́вскꙋ)[51] и҃ не вꙗсхо́тѣ. и҃ сѣ́де їи҃ль
в кади́сѣ. (По семъ)[52] и҃де пꙋстыне́ю. и҃ о҆бы́и-
де зе́млю ѣдо́млю и҃ зе́млю моа́влю. и҃ прїи́де на
восто́къ сл҃нцꙋ, до землѝ моа́вли. и҃ вꙗполъчи́сѧ
о҆бо́ну странꙋ̀ вѣрно́нь. (Но)[53] не вни́де в҃ преді҃-
лы моа́ѧ. *на́ко вѣрно́нь ба́ше преді҃лъ моа́вль. д мѣ йа
и҃ посла̀ їи҃ль послы̀ кꙋ сио́нꙋ цр҃ю [а҃моррѣ́искꙋ д мѣ йв
(и҃) цр҃ю ѣсевво́ньскꙋ][54] и҃ рече к немꙋ їи҃ль, да ми-
не́мъ по землѝ твоеи́ до мѣ́ста моѥ́го. и҃ не
вꙗсхо́тѣ сїо́нъ (їи҃ѧ пропꙋсти́ти)[55] по пре-
ді҃лꙋ своѥ́мꙋ. (Но)[56] собра̀ сїѡ҃ вс҃ѧ лю́ди своѧ, и҃
вꙗпо́чи́сѧ (кꙋ їи҃лю) до [и҃а́сы][57] и҃ воѥва̀ на їи҃-
ля. и҃ преда́сть гь҃ бг҃ъ (-)[58] (в рꙋцѣ їи҃лю сїо́-
на, и҃ вс҃ѧ лю́ди ѥ҆го)[59], і҃ и҃зби́ ѧ҆. и҃ прїѧ̀ їи҃ль
вс҃ю зе́млю, а҃морре́ѧ живꙋщаго на землѝ [то́и][60]
и҃ взѧ́ша вссъ преді҃лъ (а҃мморе́искъ)[61]. ѡ҃ вѣрно́-
на, (-)[62] да́же до (а҃во́ка)[63]. и҃ ѡ҃ пꙋстыня [-][64]
до іо҆рда́на. и҃ и҃ны҃ѣ гь҃ бг҃ъ їи҃левъ и҃згна̀ а҃морре́ѧ
ѡ҃ лица людїи свое́и їи҃ѧ. (-)[65] ты (же) (хо́ще-
ши причасти́ти)[66] ю҆ҁ себѣ. ны҃и, (но) е҆ли́ко при-
частѝ тебѣ хамо́съ бо́гъ твои́. сїѧ да при-
части́ши, и҃ вс҃ѧ на́же [и҃згна̀][67] гь҃ бг҃ъ на́шъ
ѡ҃ лица̀ нашего, то҆ мы̀ причасти́мъ. (Но)[68]
и҃ны҃ѣ лꙋ́чшїи лѝ е҆си ты (балаа́ка)[69] сн҃а (сепфо́ро-
ва)[70] цр҃ѧ моа́вла. не (-)[71] препира́ ли сѧ съ їи҃-
лемъ. и҃ли не вою́ѧ воѥва̀ на́ на. внегда̀ [все-
ли́сѧ][72] їи҃ль въ ѣсевво́нѣ, [и҃ въ преді҃лехъ ѥ҆го и҃
въ (-)[73] а҃рои́ре и҃ въ преді҃лехъ ѥ҆го][74] и҃ въ
всѣхъ гра́дѣ́ и҃же (въ преді҃лехъ а҃рно́ни)[75]. т҃.

і нами, якщо так не вчинемо за твоїм словом. **11** І пішов Етай з ґалаадськими старшинами, і народ поставив його старшиною над собою, вождем і князем. І сказав Етай всі свої слова перед Богом в Маситі. **12** По цьому послав Етай послів до царя Аммонових синів, кажучи: Що мені і тобі, що ти прийшов до мене стати до бою в моїй землі? **13** І сказав цар Аммонових синів до Етаєвих послів: Задля чого взяв Ізраїль мою землю, *коли мой4. 21
він вийшов з Єгипту, від Арнона аж до Наавока і до Йордану. І тепер поверни її з миром, і відійду; **14** і повернулися посли до Етая. І додав ще Етай, і послав послів до царя Аммонових синів. **15** І сказали йому: Так говорить Етай: Не забрав Ізраїль моавської землі ані землі Аммонових синів. **16** Але коли виходили з єгипетської землі, і пішов Ізраїль по пустині до Червоного моря, і прийшов до Кадиса. **17** *І послав Ізраїль послів до мой4. 20
едомського царя, кажучи: Дай мені піти крізь твою землю. І не послухав едомський цар. Також посилав і до моавського царя – і не забажав. І сів Ізраїль в Кадисі. **18** Після цього пішов пустинею і обійшов едомську землю і моавську землю, і прийшов на схід сонця до моавської землі; і отаборилися на другій стороні Арнона, але не ввійшов до моавських околиць, *бо Арнон був моавською границею. **19** І послав Ізраїль послів до мой4. 21
Сиона, амморрейського царя і есевонського царя, і сказав до нього Ізраїль: Пройдемо крізь твою землю до мой4. 22
мого місця. **20** І не забажав Сіон перепустити Ізраїля крізь свої околиці, але зібрав Сіон ввесь свій народ і отаборився проти Ізраїля до Яси, і воював проти Ізраїля. **21** І передав Господь Бог в руки Ізраїля Сіона і ввесь його народ, і вигубив їх. І взяв Ізраїль всю землю амморея, що жив в тій землі, **22** і взяли всю амморейську околицю від Арнона аж до Авока, і від пустині до Йордану. **23** І тепер Господь Бог ізраїльський вигнав аммореї з-перед лиця свого народу Ізраїля. Ти ж хочеш її собі унаслідувати? **24** Ні, але те, що дав тобі в наслідда Хамос, твій бог, це унаслідуєш, і всіх, що вигнав Господь Бог наш від нашого лиця, то ми унаслідуємо. **25** Але тепер чи ти є кращий від Валака, сина Сепфорового, моавського царя? Чи він не змагався з Ізраїлем, або, воюючи не воював проти нас? **26** Коли поселився Ізраїль в Есевоні і в його околицях, і в Ароірі і в його околицях, і в усіх містах, що в арнонових околицях, – 300 літ. Чому ви їх в тому часі не спасли? **27** Я ж не згрішив проти тебе, а ти чиниш зі мною

зло, воюючи проти мене. Хай судить Господь, що сьогодні судив між ізраїльськими синами і між Аммоновими синами. **28** І не послухався цар Аммонових синів Етаєвих слів, які послав до нього. **29** І був на Етаю господній дух, і він пройшов Ґалаад і Манасію, і ґалаадську сторож, і від ґалаадської сторожі пішов на той бік Аммонових синів. **30** І помолився Етай молитвою до Господа, і сказав: Господи, якщо виданням передаси Аммонових синів в мої руки, **31** то що вийде з дверей мого дому мені назустріч, коли повернуся з миром від Аммонових синів, хай це буде Господеві, або принесу його в цілопалення. **32** І прийшов Етай до Аммонових синів, щоб стати до бою проти них. І видав їх Господь в його руки. **33** І вигубив їх від Ароіра аж до входу до Семинута – 20 міст аж і до Авея і виноградники дуже великим вигубленням; і впокорені є Аммонові сини перед лицем ізраїльських синів. **34** І прийшов Єтай до Масити, до своєї хати, і ось його дочка виходила йому назустріч з тимпанами і хороводами. Ця ж одиначка була в нього і улюблена, і не було в нього сина ані іншої дочки, тільки вона. **35** І сталося, коли сам побачив її, роздер на собі свою одіж і сказав: Горе, моя дочко, засмучуючи засмутила ти мене, і ти сьогодні є в поганому перед моїми очима, бо я відкрив мої уста до Господа і не зможу відвернути назад. **36** І сказала до нього дочка: Батьку, якщо ти відкрив свої уста до Господа, вчини зі мною так, як вийшло з твоїх уст, тому що ж вчинив Господь помсту над твоїми ворогами, над Аммоновими синами. **37** І сказала до свого батька: Вчини, мій тату, це слово: дай мені два місяці, хай піду і вийду на гори, і хай оплачу моє дівоцтво, я і мої дружки. **38** І сказав їй: Іди. І відпустив її на 2 місяці. І вона пішла сама і її дружки, і оплакувала своє дівоцтво на горах. **39** І сталося, що після закінчення двох місяців повернулася до свого батька, і зробив з нею Етай за своєю обіцянкою, якою обіцявся. Вона ж так була: не пізнала мужа. І це стало законом в Ізраїлі. **40** І з року до року ходили ізраїльські дочки плакати через дочку Етая, ґалаадця, 4 дні в році.

ѧ҃ть, почто҆ не и҆зба́висте и҆хъ въ вре́мѧ то́· (-)[76] а҆́з (же) не съгрѣ́шихъ тебѣ̀. (а҆)[77] ты҆ твори́ши со мно́ю зло́ воюю́ще на́ мѧ. да сѹ́дитъ гь҃ и҆же сѹ́дѝ днесь ме́жду сы́ны і҆и҃левыми, и҆ между сы́ны а҆ммо́ни· и҆ не послѹша ц҃рь сы́новъ а҆ммо́нь [-][78] словесъ҆ ѣ҆да́евыихъ и҆хже посылà к немѹ̀· и҆ бы́сть на (ѣ҆дан̀)[79] дх҃ъ гн҃ь. и҆ мину́ галаа́да и҆ манасі́ю, и҆ (-)[80] стражбу́ галаа́дову. и҆ ѡ҆ стражбы́ галаа́довы (и҆́де) на о҆́ну страну́ сы́новъ а҆ммо́нь· и҆ молисѧ (и҆҆ѣ҆да́н)[81] мл҃твою къ гв҃и и҆ рече. (г҃и) а҆́ще преда́нїемъ предасѝ (-)[82] сы́ны а҆ммо́ня в рѹ́кѹ мою. (ѯ҃)[83] что҆́ и҆зы́детъ и҆з враа́тъ до́му моѣ́го, противу́ мн҃ѣ, ѣ҆гда҆̀ о҆́бращусѧ с ми́ромъ ѡ҆ сы́новъ а҆ммо́нь. (-)[84] да бу́детъ (ѣ҆е) гв҃и. (и҆ли)[85] вънзнесу́ и҆̀ въ вс҃есъжже́нїе· и҆ прїи́де (ѣ҆да́н)[86] къ сы́момъ а҆ммо́немъ въполчи́тисѧ на́ мѧ. и҆ преда́сть а҆̀ гь҃ в рѹ́цѣ ѣ҆го· і҆ и҆зби́ а҆̀ ѡ҆ а҆рони́ра, [-][87] до́ндеже прїитѝ въ (семинѹ́дъ)[88]. и҃, гра́дъ да́же (и҆) до (а҆ве́ѧ)[89]. (и҆) виногра́домъ вре́домъ вели́кимъ зѣ́ло. и҆ покоре́ни сѹ́ть сы́нове а҆ммо́ни пр҃е҆ лицемъ сы́новъ і҆и҃левъ· и҆ прїи́де (и҆҆ѣ҆да́н)[90] въ (маси́дѹ)[91] в до́мъ свои́. и҆ ѣ҆ дщи҆̀ ѣ҆го и҆схожда́ше противу́ ѣ҆го съ тимпа́ны и҆ ли́ки. (си же)[92] ѣ҆ди́ноча҆на (сѹщи) ѣ҆мѹ̀ (и҆) възлюбле́на. и҆ не [бѣ҆][93] ѣ҆мѹ̀ (сы́на и҆́ни дрѹгїѧ дщере́, ра́звѣ ея҆̀)[94]· и҆ бы́сть ѣ҆гда҆ ви́дѣ и҆̀ [са́мъ][95], [-][96] растерза҆̀ ри́зы своя҆̀ (на себѣ҆). и҆ рече ѡ҆̀ дщи҆̀ моя҆̀ [смѹща́юще смѹти҆̀][97] мѧ. [и҆ ты҆ и҆҆ѣ҆ъ въ жесто́тѣ҆][98] бы́сть пр҃е҆ о҆чи́ма мои́ма. а҆́зъ ѳ҆о҆ ѡ҆́връзо́х҃ оу҆́ста҆̀ моя҆ [-][99] къ гу҃, и҆ не вънзмогу́ въспа́ть о҆́брати́ти· и҆ рече к немѹ (дщи҆̀) ѡ҆́че [-][100] а҆́ще [-][101] ѡ҆́връзлъ ѣ҆си оу҆́ста҆̀ своя҆̀ къ гу҃. сътвори҆̀ мн҃ѣ и҆́коже и҆зы́иде, и҆́зъ оу҆́стъ твои҃. зане же сътвори҆̀ (-)[102] гь҃ месть врагу́мъ твои҃, ѡ҆ сы́новъ а҆ммонь· и҆ рече къ ѡ҆́цѹ ѣ҆и [-][103] сътвори҆̀ [ѡ҆́че мои҆̆ ѣ҆е сло́во][104]. о҆́ста́ви мѧ два҆ мц҃а, да и҆́ду и҆ взы́ idу на го́ры. и҆ да пла́чусѧ дв҃ъства моѣ́го [-][105] а҆́зъ и҆ дрѹгѝна моя҆̀· и҆ рече (е҆́и҃) и҆́ди҆̀ и҆ ѡ҆пусти҆̀ ю҆̀ на, в҃ мц҃а, і҆ и҆́де сама҆̀ и҆ дрѹгѝна ѣ҆̀. и҆ пла́каса҆ дв҃ъства своѣ́го на гора҃̀· и҆ бы́сть на коне́цъ дво́ю мц҃ѹ, (-)[106] възврати́ся҆ къ ѡ҆́цѹ своѣ́мѹ. и҆ [сътвори҆̀ е҆́и҃][107] (ѣ҆да́н)[108] по о҆́бещаніѭ своѣ́мѹ, ѣ҆́же са҆ о҆́бещà. (си́ же)[109] (та́ко) бы́сть не зна́ющи мужа҆. и҆ бы́сть (ѣ҆е) в зако́нъ въ і҆и҃ли ѡ҆ го́да до го́да. (и҆) съхожда́хѹ дщере́ри і҆и҃левы да пла́чѹтъ дщере́ри ради (ѣ҆да́евы)[110] галаа҆ди́тина. д҃, дн҃и въ лѣ҆те·

Гла҃ва҃ ві҃·

Ѡ҆събра́шасѧ мꙋ́жи ефре́мли и҆ прїидо́ша въ сефи́нꙋ. и҆ рѣ́ша ко҃ (е҆да́ѣви)[1], почто҆ ходи́ въполчи́тисѧ на сы́ны а҆ммонѧ. и҆ на҃ не позва́ и҆ти съ собо́ю. до́мъ твой [с тобо́ю съжже́мъ]́[2] о҆гнемъ· и҆ рече́ к ни́мъ (е҆да́и)[3] (и҆мѣ́нїе прю҆ ве́лїю)[4], и҆ лю́дїе мои҆ (съ сы́нъми)[5] а҆ммо́новыми (и҆) о҆скорби́ша мене҆ (и҆ лю́дїе мои҆) зѣ́ло, (а҆з же́)[6] възва́хъ ва́съ и҆ не и҆зба́висте мене҆ ѿ рꙋкꙋ и҆хъ· и҆ ви́дѣхъ ꙗ҆ко не бѣ́ше спасаю҆щаго. и҆ положи́хъ дш҃ꙋ свою҆ въ рꙋ́кꙋ мою҆. і҆ и҆до́хъ ко҃ сы́номъ а҆ммо́нимъ. и҆ предастъ а҃ гь҃ в рꙋ́кꙋ мою҆. (-)[7] въсклю́ю (же) прїидо́сте ко҃ мнѣ҆ (дне҃)[8], [въполчи́ти ли сѧ]́[9] на́ мѧ· і҆ и҆збра́ (и҆е҆да́и)[10] вс҃и мꙋ́жа галаа́дъски, и҆ [ѣ҆полчи́сѧ]́[11] на е҆фре́ма. і҆ и҆зби́ша мꙋ́жи галаа́дъстїи е҆фре́ма. поне́же гла́хꙋ ꙗ҆ко бегꙋны҆ (е҃е) е҆фре́мови, вы галаа́ средѣ е҆фре́ма и҆ средѣ (манасі́ѧ)[12]· и҆ [засѧ́де галаа́дъ]́[13] прохо́ды (е҃и) ѡ҆ї҆рда́на е҆фре́мови, и҆ бы́сть е҆гда҆ рѣ́ша ѡ҆цѣлѣвшїи ѿ е҆фре́ма да мине́мъ. и҆ реко́ша и҆мъ мꙋ́жи галаа́дъстїи. е҆да҆ ли (ѿ е҆фре́ма вы҆)[14]. и҆ рѣ́ша нѣ́смы· и҆ рѣ́ша и҃ рцѣ́те завѣ҆ и҆ не ѡ҆пра́виша гла́ти сѝце, (о҆ни́же)[15] и҆ма́хꙋ и҆хъ и҆ заколаа́хꙋ ѡ҆ї҆ прехо́дъ і҆ордда́нихъ· и҆ паде́ша [в то҆ вре́мѧ ѿ е҆фре́ма]́[16]. мг҃, (и҆) двѣ҆ тысѧщи· и҆ сꙋдѝ і҆е҆фаи і҆и҃лєви, (лѣ҆, е҃)[17]. и҆ (по се́мъ) ѡ҆у҆́мре (и҆е҆да́и)[18] галаа҆ди́тинъ. и҆ погребе́нъ бы҆ї҆ въ гра́дѣ҆ свое҆мъ [ѣ҆]́[19] галаа́дѣ҆· и҆ сꙋдѝ по не́мъ і҆и҃лєви, е҆ссевѡ҃ ѿ [видлео́ма]́[20]. (Се́и и҆ма́ше)[21], л҃, сы́новъ, и҆ л҃, дш҃е́рїи ꙗ҆́же ѡ҆да́лъ (ѿ себѐ мꙋже́мъ)[22], а҆ л҃, же́нъ. (и҆) приведѐ сы́номъ свои́мъ и҆звнꙋ́. и҆ сꙋдѝ і҆и҃лєви, з҃, лѣ҆· (По се́мъ)[23] ѡ҆у́мре е҆ссево́нь, и҆ погребе́нъ бы́сть въ (видлео́мѣ҆)[24]· и҆ сꙋдѝ по нѡ҃ і҆и҃лєви (е҆ллѡ́нъ)[25] заѡ҆у҆лѡ́нъскїи. [-][26] і҃, лѣ҆ и҆ ѡ҆у́мре (е҆ллѡ́нъ)[27] заѡ҆у҆лѡ́нъскїи [-][28] и҆ [погребе́нъ въ е҆ли́ме]́[29] въ землѝ заѡ҆у҆лѡ́ни· и҆ сꙋдѝ по не́мъ і҆и҃лєви, [авдѡ́нъ]́[30] сы́нъ [е҆лїе́ховъ фарадони́тинъ]́[31]· (Се́и и҆ма́ше)[32], мг҃, сы́новъ. а҆ л҃, (внꙋко́въ)[33] и҆же ꙗ҆зда́ше. на о҃, о҃се́лъ. и҆ сꙋдѝ і҆и҃лєви. и҃, лѣ҆тъ· (По се҃)[34] ѡ҆у҆́мре [авдѡ́нъ]́[35] сы́нъ [е҆ли́еховъ, фарадони́тинъ]́[36] и҆ погребе́нъ бы́сть въ (дарабо́нѣ҆)[37] ѣ҆ землѝ е҆фре́мли, ѣ҆ горѣ҆ [а҆мали́ковѣ҆]́[38].

Глава 12

1 І зібралися Ефремові сини, і прийшли до Сефина, і сказали до Етая: Чому пішов ти воювати з Аммоновими синами і нас не закликав іти з собою? Твій дім з тобою спалимо вогнем. **2** І сказав до них Етай: Велике змагання мав я і мій народ з Аммоновими синами, і вони дуже образили мене і мій народ; я ж закликав до вас – і ви мене не спасли з їхньої руки. **3** І я побачив, що не було спасителя, і я поклав свою душу в мої руки, і я пішов до Аммонових синів, і Господь їх передав в мої руки. Навіщо ж ви сьогодні прийшли до мене, чи воювати зі мною? **4** І вибрав Єтай всіх ґалаадських мужів, і воював з Ефремом, і побили ґалаадські мужі Ефрема, бо сказали що це Ефремові втікачі ви – Ґалаад посеред Ефрема і посеред Манасії. **5** І обсів Ґалаад собі переходи коло Ефремського Йордану; і було, коли сказали ті, що спаслися з Ефрема: Хай перейдемо. І сказали їм ґалаадські мужі: Чи ви не з Ефрема? І сказали: Ми не є. **6** І сказали їм: Скажіть Завіт; – і не здолали так сказати; вони ж їх хапали і забивали при переходах Йордану. І впали в тому часі 40000 і дві тисячі з Ефрема. **7** І судив Єтай Ізраїль 6 літ. І по цьому помер Етай ґалаадит, і був похований у своєму місті в Ґалааді. **8** І після нього судив Ізраїль Есевон з Вифлеєма. **9** Цей мав 30 синів і 30 дочок, яких віддав від себе чоловікам, а й 30 жінок привів своїм синам з-поза. І судив Ізраїль 7 літ. **10** Після цього помер Есевон, і був похований у Вифлеємі. **11** І після нього судив Ізраїль Еллон Завулонський 10 літ. **12** І помер Еллон Завулонський, і *був* похований в Елимі, в Завулоновій землі. **13** І після нього судив Ізраїль Авдон, Елієхів син, фаратоніт. **14** Цей мав 40 синів а 30 внуків, які їздили на 70 ослах, і він судив Ізраїль 8 літ. **15** По цьому помер Авдон, Елиєхів син, фаратоніт, і був похований в Фаравоні, в Ефремовій землі, в Амаликовій горі.

Гла҃ва҃ гі҃·

І҆ приложи́ша (е҆щѐ) сы́нове і҆и҃лєви творити зло҆ пр҃е҆ гм҃ъ, и҆ преда́ а҃ (-)[1] в рꙋ́кꙋ [филистѡ́скꙋ]́[2], мг҃, лѣ҆· и҆ бѣ́ше мꙋ́жъ (въ а҆ѱа́рѣ҆)[3] ѿ племе́ни да́нова (-)[4] и҆ма́ (же) е҆мꙋ мано́е. и҆ жена҆ е҆мꙋ бѣ́ше неплоды́ и҆ не раждаа́ше· и҆ ꙗ҆ви́сѧ а҆г҃лъ гн҃ь ко҃ женѣ҆, и҆ рече́ к

Глава 13

1 І ще додали ізраїльські сини чинити зло перед Господом, і передав їх у филистимські руки – 40 літ. **2** І був чоловік в Апсарі з Данового племені, ім'я ж його Маное, і його жінка була неплідна і не родила. **3** І з'явився господній ангел до жінки,

і сказав до неї: Ось, отже, ти неплідна і не породила, бо ось зачнеш і породиш сина. **4** І тепер, отже, стережися, не пий вина ані п'янкого напитку, і не з'їси нічого нечистого. **5** Бо ось ти матимеш в лоні і породиш сина, і залізо не підведеться на його голову, бо назиреєм Богові буде цей хлопчина від лона, і він почне спасати Ізраїля з руки чужинців. **6** І ввійшла жінка, і сказала своєму чоловікові, кажучи: Божий чоловік прийшов до мене,
мой4. 6 *і його вигляд, наче вигляд божого ангела, дуже страшний, і я його питала: Звідки ти є? І не сказав мені свого імені. **7** І сказав мені: Ось ти зачнеш в лоні і породиш сина, і тепер не пий вина ані п'янкого напитку, і не їж нічого нечистого, бо назиреєм Богові буде хлопчина від лона до дня його смерті. **8** І помолився Маное до Господа, і сказав: О Господи, божий чоловік, якого Ти послав, хай прийде до нас і навчить нас, що чинити хлопчаті, що народиться. **9** І вислухав Бог Маноєві молитви, і знову божий ангел прийшов до жінки, вона ж сиділа в полі, Маное ж, її чоловік, не був з нею. **10** І поспішилася жінка, і побігши скоро, сповістила своєму чоловікові, і сказала до нього: Ось мені з'явився чоловік, що приходив в тому дні до мене. **11** І вставши пішов Маное вслід за своєю жінкою, і прийшов до чоловіка, і сказав до нього: Чи ти є чоловік, що говорив до моєї жінки? І сказав ангел: Я є. **12** І сказав Маное: Тепер, отже, хай збудеться твоє слово: який є суд хлопчини, і що є його діла? **13** І сказав господній ангел до Маноя: Від усього, що я сказав жінці, хай бережеться від усього, **14** і від всього, що походить з винограду, хай не їсть: і вина, і п'янкого напою хай не п'є, і всього нечистого хай не їсть; і все, що я заповів, це хай береже. **15** І сказав Маное до божого ангела: Хай тебе вблагаємо, і зробимо перед тобою козла, з кіз. **16** І сказав божий ангел до Маноя: Хоч мене силуєш – і не їстиму твого хліба, але якщо зробиш цілопалення Господеві, то принеси його, – бо Маное не знав, що це господній ангел. **17** І сказав Маное до господнього ангела: Яке в тебе твоє ім'я, щоб, коли збудеться твоє слово, ми тебе прославили? **18** І сказав йому господній ангел: Навіщо це випитуєш про моє ім'я? Воно ж є чудне? **19** І взяв Маное козла, з кіз, і жертву, і приніс до каменя Господеві, і зробив чудно. Маное ж і його жінка дивилися. **20** І сталося, коли піднялося полум'я над жертовник до неба, і господній ангел піднявся в полум'ї жертовника; Маное ж і його жінка гляділи, і впали ниць до землі. **21** І не

не́и. ѓе оу҃бо ты҃ неплоды́ и҆ не ро́ди, (ѓе бо)[5] зачне́ши и҆ роди́ши сы́нъ· и҆ нын҃ѣ снабди́ (оу҃бо)[6]. не пїи́ вина҃ (и҆ли)[7] сикє́ра, и҆ не ѣ́жъ нечи́ста ничто́же· ѣ́ко ѓе ты҃ въ оу҃тро́бѣ прїи́меши и҆ роди́ши сы́нъ, и҆ (желѣ́зо на глава́ его҆ не вънзы́детъ)[8], ѣ́ко [назире́и бу҃ди бу҃де҃][9] (ѓе), о҆тро́ча ѡ҃ чрє́ва. и҆ се́и начне́тъ спасти҃ и҃лїа҃ и҆з рукы҆ и҆ноплеме́нникъ· и҆ вни́де жена҃ и҆ рече мужє́ви своемꙋ҃ глю҆ще, [-][10] чл҃къ бж҃їи прїи́де къ мнѣ и҆ о́бразъ его҆ ѣ́ко о́бразъ а҃гг҃ла бж҃їа стра́шенъ зѣ́ло, и҆ въпраша́хъ [его҆][11] ѡ҃кꙋдꙋ (е҆си)[12], і҆ и́мени своего҆ не повѣ́да ми҃н· и҆ рече́ ми҃н ѓе ты҃ въ оу҃тро́бѣ зачне́ши, и҆ роди́ши сы́нъ. и҆ нын҃ѣ не пїи вина҃ (ни)[13] о҆лови́ны и҆ не ѣ́жъ ничто́же нечи́ста. ѣ́ко назире́о҆нъ бу҃ бу҃детъ о҆тро́чищꙋ, ѡ҃ оу҃тро́бы до дн҃е сме́рти его҆· и҆ помоли́сѧ мано́е къ гд҃ви. и҆ рече ѡ҃ г҃и. чл҃къ бж҃їи его́же посла҃ [-][14] мано́евы, и҆ прїи́де [па́ки][15] а҃гг҃лъ бж҃їи къ женѣ. сі҃а (же) сѣдя́ше на селѣ, (-)[16] мано́е (же) мужъ е҆ѧ҃ не бя́ше с нею҆· и҆ поспѣ́шася҃ жена҃ и҆ (тє́кши сико́ро)[17] повѣда҃ мужꙋ҃ своемꙋ҃, и҆ рече къ немꙋ҃. ѓе ѣ́вися҃ ми҃ мужъ, и҃же приходи́ (въ дн҃ь о҆́нъ къ мнѣ)[18]. и҆ (въста́вѣ)[19] ((-)[20] и҃де мано́е)[21] въ сл҃ѣ жены҆ своеѧ҃ [и҆ прїи́де][22] къ мужꙋ҃, и҆ рече е҆мꙋ҃. ты҃ ли҃ е҆си мужъ гл҃авыи҆ къ женѣ (моеи́), и҆ рече а҃гг҃лъ а҃зъ е҆смь· и҆ рече мано́е нын҃ѣ оу҃бо да прїи́детъ сло́во твое҃ что҃ е҆сть сꙋ҃дъ о҆тро́ча́те, и҆ (что҃ е҆сть) твори́нїе его҆· и҆ рече а҃гг҃лъ гн҃ь къ мано́еви. ѡ҃ (сего́)[23] е҆же гл҃а҃ женѣ да съхрани́тсѧ (ѡ҃ всего́)· (и҆) ѡ҃ всего́ и҃же и҆схо́дитъ и҆з виногра́да да не ѣ́сть и҆ вина҃ и҆ сикє́ра да не пїе́тъ, и҆ всего́ нечи́ста да не ѣ́сть, (и҆) все҃ е҆ли́ко заповѣ́дахъ (сі҃е)[24] да снабди́тъ· и҆ рече мано́е къ а҃гг҃лꙋ (бж҃їю)[25], да ти҃ понꙋди́мъ, и҆ сътвори́мъ пр҃е҆ тобо́ю ко́злище ѡ҃ ко́зъ· и҆ рече а҃гг҃лъ (бж҃їи)[26] къ мано́еви, а҆́ще (ми҃ нꙋди́ши)[27] (и҆) не ѣ́мъ хлѣ́ба [твоего҆][28], (но)[29] а҆́ще сътвори́ши всесъжже́нїе гд҃и, (то҃) възнеси҃ е҆̀. не вѣ́даше бо мано́е ѣ́ко а҃гг҃лъ гн҃ь е҆̀· и҆ рє҃ мано́е къ а҃гг҃лꙋ гн҃ю что҃ (ти҃ е҆сть) има҃ твое҃ да е҆гда҃ сбꙋдє́сѧ сло́во твое҃ прослáвїм ти҃ѧ· и҆ рє҃ е҆мꙋ҃ а҃гг҃лъ гн҃ь почто҃ се҆ въпраша́еши и҆́мени моего҆ (-)[30] се҆ же е҆сть чю́дно· и҆ взѧ҃ мано́е ко́зличꙋ ѡ҃ ко́зъ и҆ тре́бꙋ, и҆ възнесѣ҃ на ка́мень гд҃и. (и҆ сътвори чю́дно)[31]· щано́и (же) и҆ жена҃ его҆ гледѣ́ста· и҆ бы҃ е҆гда҃ пла́мы взы́иде вы́ше о҆лтаря҃ѧ҃ до нб҃се. и҆ взы́иде а҃гг҃лъ гн҃ь въ пла́мени [о҆лтаря҃ѧ҃][32] (-)[33] мано́е (же) и҆ жена҃ его҆ смотря́ста, и҆ падо́ста ни́цъ на зе҃мли҃· и҆ не приложи҃ къ семꙋ҃ а҃гг҃лъ гн҃ь ѣ́вити҃ мано́еви и҆ женѣ его҆, тогда҃ оу҃вѣ́дѣ мано́и ѣ́ко а҃гг҃лъ

гнь ѣстъ· И̂ рече манои̑ къ женѣ̀ своеи̑, смр҃тїю оу̂мревъ, на̑ко ѿа видѣховъ· И̂ рече ѣмоу̀ жена̀ ѣго, а҆ще бы хотѣ́лъ (ѿъ)[34] оумр҃твити нас̀ то не бы̀ взе́лъ ѿ рукы̀ нас̀ всѣсъже́нїа и̂ тре́бы. и̂ не бы̀ показа́лъ нама сего̀ всего̀· И̂ не
ѣврѣом ai бы̀ слы́шано (ѣе сътвори́лъ на́мъ)[35] *(и зача жена̀ и̂ родѝ)[36] сн҃ъ и̂ нарече и̑мя ѣмоу̀ самѱо́нъ, |и̂ вы́зможе о҆тро́ча и̂ бл҃ви ѥ̀ (ѿъ)[37]|[38]. И̂ нача́тъ дх҃ъ гнь ходи́ти с ни́мъ, (и̂) въ по́лцѣ да́новѣ средѣ (сарае́ска)[39], и̂ сре́дѣ (ѣсдеоу̑ла)[40].

додав більше господній ангел з'являтися Маноеві і його жінці. Тоді пізнав Маной, що це господній ангел. **22** І сказав Маной до своєї жінки: Смертю помремо, тому що ми побачили Бога. **23** І сказала йому його жінка: Якщо би Бог бажав, щоб ми померли, то не прийняв би з наших рук цілопалення і жертви, і не показав би нам цього всього, і не дав би це нам чути. **24** *І жінка зачала, і породила сина, і св. 11
назвала його ім'я Сампсон; і виріс хлопчина, і поблагословив його Бог. **25** І господній дух почав ходити з ним і в Дановім таборі посеред Сараака і посеред Естеола.

Гл҃а, дѵ·

(о се́мъ)[1] и̑де самѱо́нъ въ да҃нада, и̂ ви́дѣ женѹ̀ въ дамнадѣ ѿ дще́рїи (филистѣ́йскы̑)[2], и̂ годѣ бы́сть пр҃е́ ни̑· И̂ взы́нде (-)[3] повѣ́да ѿц҃ѹ своѣ́мѹ и мтр҃и своеи̑, и̂ рече, женѹ̀ ви́дѣхъ въ дамна́дѣ ѿ дще́рїи |филисти́мль|[4], и̂ нн҃ѣ поимѣ́тте |ю҆ мнѣ̀|[5] въ женѹ̀· И̂ рече ѣмоу̀ ѿц҃ъ ѣго и̂ мт҃и ѣго ѣда нѣ́сть |дще́ри ѿ бра́тїа твоеа́|[6] и̂ ѿ всѣхъ люде́й моихъ же ны̀, на̑ко ты̀ (хощеши)[7] поа́ти женѹ̀ ѿ (дще́рїи) и̂ноплеме́нникъ неѡбрѣзаныхъ. и̂ рече самѱо́нъ къ ѿц҃ѹ своѣ́мѹ, ты̀ (ми̂ поимѝ)[8]. на̑ко |та̀|[9] ми̂ оу̂го́дна ѥ̀сть пр҃е́ о҆чи́ма моима̀· (-)[10] ѿц҃ъ (же) ѣго и̂ ма́ти ѣго не разѹмѣ́ша на̑ко (ѣе) ѿ гнѣ ѥ̀сть, на̑ко вины̀ (-)[11] взы́щетъ ѿ (дилисти́мль)[12]. (-)[13] в (то̀ (бо) вре́мя)[14] (владаю́щѹ дилисти́ни)[15] сн҃ы і҃и҃левыми· И̂ сни́де самѱо́н и̂ ѿц҃ъ ѣго и̂ ма́ти ѣго въ дамна́да. и̂ (прїидо́ша)[16] до винограда дамна́ды, и̂ ѥ̀ ле҃вы́ничищъ ревы́и проти́вѹ ѣмоу̀· И̂ сни́де нань дх҃ъ гнь (и̂ въсхитѝ льва̀) и̂ растерза̀ и̑, на̑ко (-)[17] ко́зличищъ [-][18]. и̂ ничто́же не и̑мѣ́аше в рѹкѹ своею̀. и̂ не повѣда̀ ѿц҃ѹ ѥ̀и [и̂][19] мт҃и [своеи̑][20] ѥ̀же сътворѝ· И̂ (посе́мь) (и̑де и̂ гла)[21] съ женою̀. и̂ оу̂го́дно [пр҃е́ о҆чи́ма][22] самѱо́нѹ· И̂ възвратися̀ по дн҃ехъ поа́ти ю҆̀. и̂ съвратися̀ ви́дѣти трупъ льво́въ. и̂ ѥ̀ роя пче́лъ въ оу̂стѣхъ льво́выхъ и̂ ме́дъ [-][23]. І̂ и̑зя̀ и̑ (ѿ оу̂стъ льво́въ)[24] [на́ рукѹ свою]|[25], і̂ (и̑дыи̑ и̑да́ше)[26] и̂ на̑дыи̑. і̂ и̑де къ ѿц҃ѹ своѣ́мѹ и̂ мт҃и своеи̑. и̂ да́сть и̑ма и̂ на̑ста. (но̀)[27] не повѣда и̑ма на̑ко ѿ трупа льво́ва ѣ̀зя̀ (сїи̑) ме́дъ· И̂ сни́де ѿц҃ъ ѣго к невѣ́сте, и̂ сътворѝ (самѱо́нъ та́мо)[28] пи́ръ. (з҃. дн҃ї и)[29]. на̑ко та́ко |тво́рятъ|[30] ю҆́ноты· И̂ бы̑ ѣгда нача́ша боя́тися ѣго, приста́виша к немѹ̀. (л҃, дрѹговъ)[31]. и̂ ба́хѹ с ни́мъ· И̂ рече и̑ самѱо́нъ, да вы̀ пр҃е́ложѹ (нн҃ѣ) гада́нїе. и̂ а҆ще

Глава 14

1 Після цього пішов Сампсон до Тамнати, і в Тамнаті побачив жінку, з филистимських жінок, і мила була перед ним. **2** І пішов сповістив своєму батькові і своїй матері, і сказав: Я в Тамнаті побачив жінку з филистимських дочок, і тепер візьміть мені її за жінку. **3** І сказав йому його батько і його матір: Чи немає дочки з твоїх братів і жінки з усього мого народу, що ти хочеш взяти жінку з дочок необрізаних чужинців? І сказав Сампсон до свого батька: Візьми мені цю, бо та мені є мила перед моїми очима. **4** Батько ж його і матір його не розуміли, що це є від Господа, – бо шукатиме причини у филистимлян, бо в тому часі филистимці панували над ізраїльськими синами. **5** І зійшов Сампсон і його батько, і його матір до Тамнати, і прийшли до виноградника Тамнати, – і ось левеня, ревучи, йому назустріч. **6** І зійшов на нього господній дух, і він схопив лева, і роздер його, так як козла, і не мав нічого у своїх руках. І не сповістив своєму батькові ані своїй матері, що вчинив. **7** І після цього пішов і говорив з жінкою, і вона мила перед очима Сампсона. **8** І повернувся по днях, щоб її взяти, і звернув подивитися на труп лева: і ось рій бджіл у левових устах і мед. **9** І взяв його з левових уст до своїх рук, і йдучи ішов і їв. І прийшов до свого батька і своєї матері, і дав їм, і їли, але не сповістив їм, що з левового трупа взяв цей мед. **10** І зійшов його батько до невістки, і Сампсон робив там прийом 7 днів, бо так робить молодь. **11** І сталося, коли почали його боятися, приставили до нього 30 друзів, і були з ним. **12** І сказав їм Сампсон: Поставлю вам тепер загадку, і якщо, відгадуючи, сповістите мені в 7-ох днях цього прийому, то дам вам 30 плахт і 30 одежей на зміну. **13** І якщо ж не зможете мені сповістити, то ви мені дасьте 30

плахт і 30 одежей на зміну. І сказали йому: Скажи твою загадку, хай її послухаємо. **14** І сказав їм: З того, що їв, вийшло їстивне, і з сильного вийшла солодість. І не могли сповістити загадки до трьох днів. **15** І сталося в четвертому дні, і було, коли наближався сьомий день, сказали Сампсоновій жінці: Обмани, отже, свого чоловіка, хай тобі розкаже цю загадку. Чи хочеш, щоб ми спалили тебе і дім твого батька? Чи ви нас сюди покликали, щоб зробити бідними? **16** І плакала Сампсонова жінка до Сампсона, свого чоловіка, і сказала: Чому мене ненавидиш, і не полюбив ти мене, бо загадку, яку ти завдав синам мого народу, і її ти не сповістив мені. І сказав їй Сампсон: Ось своєму батькові і своїй матері я цього не розповів, а чи тобі маю розповісти? **17** І плакала до нього 7 днів, в яких був в них прийом, і сталося, що в 7-му дні і розповів їй, тому що дуже йому надокучила; вона ж скоро розповіла синам свого народу. **18** І сказали йому чоловіки міста в сьомому дні раніше, ніж зайшло сонце: Що солодше меду, що ж сильніше лева? І сказав їм Сампсон: Якщо б ви не змусили мою ялівку, то не знали б ви моєї загадки. **19** І зійшов на нього господній дух, і він зійшов до Асколону, і там вигубив 30 мужів, і взяв їхню одіж, і дав її тим, що сповістили загадку. І Сампсон розгнівався люттю, і пішов до дому свого батька. **20** Жінка ж Сампсонова вийшла за іншого чоловіка, який був одним з його друзів, що *був* на прийомі.

Глава 15

1 І сталося, що по днях, в днях жнив пшениці, і Сампсон відвідав свою жінку, несучи козля, з кіз, і сказав: Ввійду до моєї жінки, до кімнати, – і не дав йому ввійти її батько. **2** І сказав батько, мовлячи, Сказав я, що, ненавидячи її, ти її ненавидиш, і я її віддав одному з твоїх друзів. Чи ось не її молодша сестра є гарнішою від неї? Хай тепер тобі буде замість неї. **3** І сказав йому Сампсон: Чистий буду я тепер від филистимлян, якщо і вчиню я з ними зло. **4** І пішов Сампсон, і взяв 300 лисиць, і взяв 300 світил, і зв'язав всіх разом за хвости; поставив один світильник між два хвости, **5** і запалив вогонь в світильниках, і пустив їх у филистимські ниви, і запалив ниви до толок і

[Ѿгада́ю҆ще сповѣ́дите][32] мнѣ҆. вт҃ з҃. дн҃ї пиръ (сего). (т҃о) да́мъ вы҆, л҃. по́нѧвъ и҆, л҃, ри́зъ [и҆змѣ́нны][33]. И҆ а҆ще ли́ не мо́жете и҆сповѣ́дати мнѣ҆. (т҃о)[34] дасте вы҆ мнѣ҆, л҃, по́нявъ. и҆ л҃, ри́зъ и҆змѣ́нны. И҆ реко́ша є҆мꙋ прє҆ложи҆ гада́нїе твое (-)[35] да слы́шимъ и҆̀. и҆ гла́ и҆мъ Ѡ҆ на҆дꙋшаго (на҆до́мое и҆зы́инде)[36]. и҆ Ѡ҆ кр҃пкаго и҆зы́инде сла́кость, и҆ не [могу́ша][37] и҆сповѣ́дати гада́нїа, до трехъ дн҃ї. И҆ бы́сть вт҃ дн҃ь четве́ртыи и҆ (бы́сть є҆гда приближа́шесѧ дн҃ь се́дмыи), реко́ша женѣ҆ сѧ҆̃ѱо́новѣ. прельсти҆̀ оу҆́бо мꙋжа своє҆го (-)[38] да ти повѣ́сть гада́нїе (є҆е҆ хо́щеши ли́) да не съ҆жже́мъ т҃а и҆ до́мъ Ѡ҆́ц҃а твоє҆го (-)[39]. о҆оу҆бо́жати ли́ съзва́сте ны҆ (зде҃)· И҆ пла́кася жена҆ сам҃ѱо́нова (к сам҃ѱо́нꙋ мꙋжꙋ своє҆мꙋ)[40]. и҆ рече [-][41] [почто][42] ненави́диши мене҆̀. и҆ не вѣ҆злюби́лъ є҆си мене҆ на҆́ко гада́нїе є҆же є҆си прє҆ложи҆̑ сѣ́момъ людїи мои́хъ. и҆ [не повѣ́да (є҆го) мнѣ҆][43]. и҆ рече е҆́й сам҃ѱо́нъ є҆е҆ Ѡ҆́ц҃ꙋ своє҆мꙋ и҆ мт҃ри своє́и не повѣ́дахъ сего. (а҆)[44] тебѣ҆ ли́ и҆́мамъ повѣдити· И҆ пла́кася к немꙋ, з҃, дн҃ї в на҆же є҆́ сѣ҆ и҆мъ пи́ръ. и҆ бы́сть вт҃ дн҃ь з҃, и҆ повѣ́да е҆́й на҆́ко стꙋжи҆̀ є҆мꙋ (вельми҆̀). (-)[45] си́ (же скоро) повѣ́да сѣ́момъ людїи свои҆̑ И҆ реко́ша є҆мꙋ мꙋжи грасти҆и вт҃ дн҃ь се́дмыи. прежде зашествїа сл҃нцꙋ что́ сла́ше ме́дꙋ, (-)[46] что́ ли кр҃пльѣи льва҆. и҆ рече и҆мъ самѱо́нъ. а҆ще не бы́сте принꙋдили [ю҆́ница моє́а. т҃о не бы́сте оу҆вѣ́дали][47] гада́нїа моє҆го· И҆ паде҆̀ нань дх҃ъ г҃нь. и҆ сни́де вт҃ (а҆сколо́нꙋ)[48]. і҆ и҆зби҆̀ тамо. л҃, мꙋжъ и҆ взя҆̀ ри́зы и҆хъ. и҆ дасть (и҆̀) повѣ́давшимъ гада́нїе. и҆ разгнѣ́вася на҆́ростїю самѱо́нъ, и҆ взы́де в до҆̃ Ѡ҆́ц҃а своє҆го· (Жена́ же самѱо́нова и҆́де за и҆ны҆и мꙋжъ и҆́же бы́сть (є҆ди́нъ) Ѡ҆ др҃ꙋ є҆го (пи́рныхъ)·

Гла҃ ѕ҃і·

Бы́сть по дн҃ехъ вт҃ дни жа́твы пшени́ца. и҆ приспѣ́ти самѱо́нъ женꙋ свою, несы́и ко́зличе Ѡ҆ ко́зъ. и҆ рече да вни́ду ко҆ъ женѣ҆ мое́и вт҃ хра҃ и҆ не да҆ є҆мꙋ Ѡ҆́ц҃ъ є҆а҆̀ вни҆ти [-][1]· И҆ рече Ѡ҆́ц҃ъ є҆а҆̀ гла҃ рцѣ́хъ на҆́ко ненави́дѧи ненави́диши є҆а҆. и҆ Ѡ҆да́хъ ю҆̀ є҆ди́номꙋ Ѡ҆ дрꙋгъ твои҆хъ. не се ли́ сестра҆̀ є҆а҆̀ ме́ншаѧ добрѣ҆йши є҆а҆ є҆сть да бꙋдетъ тебѣ҆ (нн҃ѣ҆) в҆̀ тоа҆̀ мѣ́сто· И҆ рече є҆мꙋ самѱо́нъ чи́стъ (бꙋдꙋ нн҃ѣ҆)[2] Ѡ҆ (дилисти́млянъ)[3]. (а҆ще и҆)[4] [сътворю҆̀ а҆зъ с ни́ми][5] зло́· І҆ и́де самѱо́нъ и҆ а҆̀ т҃, лиси́ць. и҆ взя҆̀, (т҃), свѣ҆щъ и҆ (связа҆̀ вѣ҆хъ вкꙋпе за о҆́шиби)[6]. оу҆стро́и (є҆ди́нꙋ свѣ҆щꙋ)[7] ме́жду двѣ҆ма о҆́шибома [-][8]. и҆ ражже҆̀ о҆́гнь вт҃ свѣ҆ща҆̃ и҆ пусти҆̀ (и҆̀) в ни́вы (дилисти́мъски)[9]. и҆ запали҆̀ ни́вы (-)[10] (до гуме́нъ)[11] и҆

до виногра҃ и̑ масли́чїа· И̑ реко́ша и̑ноплеме́нницы, кто̀ лѝ сътворѝ сїѧ и̑ реко́ша самѱо́нъ за́ть дамнадїе́въ, ѩ́ко (ѡ҆да́ жену҆ е҆го)[12] (е҆ди́ному ѡ҆ дру́ѕ)[13] е҆го. и̑ ѣ҆зыидо́ша и̑ноплеме́нницы и̑ спали́ша (жену҆) и̑ ѡ҆ц҃а е҆̀ о҆гне́мъ· И̑ рⷮ҃ е҆̀ самѱо́нъ, а҆ще (и̑) сътвори́сте (вы) тако [е́й][15], (то҆ е҆̀ а҆́зъ) не бл҃гоизво́лю но҃ ѡ҆мще́нїе моѐ е҆ди́ному комуж҃до васъ сътворю̀. [и̑ посе́мъ почїю][16]· І̑ и̑збѝ ѧ҆̀ [мы́шцею][17] на стегно҃ ра҃ѕвою ве́лїею. и̑ сни́де и̑ всели́ѧ о҆у҆ водоте́чи ѣ҆ пеще́рѣ ка́мене и̑та́мъ· І̑ и̑зыидо́ша (филисти́ни)[18], и̑ въполчи́шасѧ [въ і҃ю҆де́и][19]. і̑ и̑зверго́шасѧ въ (лахи́съ)[20]. И̑ рече и̑мъ ве́сь мужъ́ і҃юдинъ. почто̀ прїидо́сте на́ ны. и̑ реко́ша (сїи)[21] сѧза́ти самѱо́на [прїидо́хомъ][22], и̑ сътвори́ти е҆му҆ ѩ́коже сътворѝ на́мъ· И̑ сниидо́ша три̑ ты́сѧщи мужъ́ ѡ҆ і҃юды къ пеще́рѣ ка́мени и̑та́мля. и̑ реко́ша къ сѧ҆̀ѱо́ну. не вѣ́си лѝ ѩ́ко владѣ́ю на́ми (филисти́ни)[23]. (-)[24] въскую́ сїѧ сътворѝ намъ. и̑ рече и̑мъ самѱонъ ѩ́коже [ми̑ сътвори́ша][25] та́ко (и̑ а́зъ) сътвори́хъ и̑мъ· И̑ реко́ша е҆му҆ сѧза́ти тебѐ прїидохомъ, и̑ преда́ти тѧ҆ в рⷣ҃ѹ҆ и̑ноплеме́нникомъ· И̑ рⷮ҃ и̑мъ самѱо́нъ кленѝте ми сѧ да не о҆у҆бїе́те мѧ҆ вы̀ (-)[26]. [И̑ реко́ша е҆му҆ гл҃ющеⷧ][27] (не о҆у҆бїе́мъ тѧ҆)[28]. но҃ съоу҆зо҃ сва́жемъ тѧ҆. и̑ предади́мъ (-)[29] в рⷣ҃ѹ҆ и̑хъ. смр҃тїю же не оу҆мо́римъ тебѐ и̑ сѧза́ша и҆̀ две-ма оу҆́жи но́вы і̑ и̑зведо́ша и҆̀ ѡ҆ ка́мени [того̀][30]. И̑ (приведо́ша и̑)[31] до че́люсти. (-)[32] и̑ноплеме́нницы (же) [кли́кнуша и̑ стекоша́ проти́ву е҆̀-му҆][33]. и̑ ѣ҆зы́иде на́нь дх҃ъ гн҃ь. и̑ бы́ша оу҆́жа на рⷣ҃ѹ҆ е҆го ѩ́ко и̑згре́би, е҆гда̀ прежига́етъ о҆́гнь, и̑ раа҃ссыпашасѧ оу҆́зы ѡ҆ рⷣ҃ѹ҆ е҆го. И̑ о҆́бр҃ѣтѐ че́люсть о҆́слю повр҃ежену҆ [-][34]. и̑ (простр҃е̑)[35] рⷣ҃ѹ҆ и̑ взѧ҆̀ ю҆̀. і̑ и̑збѝ е҆ю̀ ты́сѧщу мужъ́. и̑ рече самѱо́нъ че́люстїю о҆́слею потребѧ́ѧ потре-би́хъ и̑хъ, и̑ че́люстїю о҆́слею и̑зби́хъ ты́сѧщу мужъ́· И̑ бы́сть ѩ́ко престà гл҃ѧ, (-)[36] повр҃ьже че́люсть ѡ҆ рⷣ҃ѹ҆кѝ своеѧ. и̑ прозвà мѣ́сто то҆ и̑зво́и че́люстныи· И̑ вжаждà́сѧ зѣ́ло. и̑ възопѝ къ гⷭ҃и и̑ рⷮ҃. ты̀ бл҃говолѝ ѣ҆ рⷣ҃ѹ҆ раба̀ твое́го спсе́нїе вели́кое сїе. и̑ нн҃ѣ оу҆мира́ю жа҃ѣ́ю и̑ впаду҆ в рⷣ҃ки необр҃ѣза́ныхъ· И̑ ѡ҆вр҃ьже е҆̈ѣ ра҃ѕву на че́люсти і̑ и̑зы́иде и̑з неѧ҆̀ вода̀ и̑ пѝ. и̑ въз-врати́сѧ дх҃ъ е҆го [-][37] и̑ ѡ҆дыха̀. сего̀ ра́ди про-зва́сѧ и̑́мѧ е́й [и̑сто́чни҃ призыва́ющаго и̑же е҆сть ѣ҆ че́люсти][38] (и̑) до (сего̀ дн҃е)[39]· И̑ сѹ́дѝ і҃и҃левѝ въ дн҃и (филисти́мля́й)[40] [к҃, лѣ́тъ][41].

до виноградників, і оливок. **6** І сказали чужинці: Хто ж це зробив? І сказали: Сампсон, Тамнатіїв зять, тому що віддав його жінку одному з його друзів. І прийшли чужинці, і спалили жінку і її батька вогнем. **7** І сказав їм Сампсон: Хоч і ви так їй вчинили, то ось я не помилую, але вчиню мою помсту на кожному одному з вас, і після цього спочину. **8** І вигубив їх правицею – на стегнах великою раною, і зійшов, і поселився при потоці в камінній печері Ітам. **9** І вийшли филистимці і отаборилися в Юдеї, і розійшлися в Лахисі. **10** І сказав їм кожний юдин чоловік: Навіщо ви проти нас прийшли? І ці сказали: Ми прийшли зв'язати Сампсона, і зробити з ним так, як він нам зробив. **11** І зійшли три тисячі чоловік з Юди до камінної ітамської печери, і сказали до Сампсона: Чи не знаєш, що над нами панують филистимці? Чому ти нам це зробив? І сказав їм Сампсон: Так як мені зробили, так і я їм зробив. **12** І сказали йому: Ми прийшли тебе зв'язати і передати тебе в руки чужинцям. І сказав їм Сампсон: Кляніться мені, що ви мене не заб'єте. **13** І сказали йому, кажучи: Не заб'ємо тебе, але шнуром зв'яжемо тебе і передамо в їхні руки, смертю ж тебе не уб'ємо. І зв'язали його двома новими шнурами, і вивели його з тієї скелі. **14** І привели його до Челюсті. Чужинці ж закричали і побігли йому назустріч. І на нього прийшов господній дух, і шнури, що на його руках, стали, наче прядиво, коли припече вогонь, і шнури розсипалися з рук його. **15** І він знайшов кинуту ослячу щелепу, і простягнувши руку, і взяв її, і побив нею тисячу мужів. **16** І сказав Сампсон: Ослячою щелепою вигублюючи вигубув я їх, і ослячою щелепою я побив тисячу чоловік. **17** І сталося, що, коли скінчив говорити, кинув щелепу зі своєї руки, і назвав те місце Щелепове вибиття. **18** І дуже мав спрагу, і закричав до Господа, і сказав: Ти зволив *дати* рукою твого раба це велике спасіння, і тепер вмираю зі спраги, і впаду в руки необрізаних. **19** І Бог відкрив рану на щелепі, і з неї вийшла вода, і пив, і повернувся його дух, і віддихнув. Через це названо його ім'я Джерело того, що прикликав, що є в щелепі, – і до цього дня. **20** І судив Ізраїль в днях филистимян 20 літ.

Глава 16

1 І Сампсон пішов до Ґази. І побачив там жінку-розпусницю, і прийшов до неї. **2** І сповістили ґазійцям, кажучи: Прийшов сюди Сампсон. І окружили його, і зробили йому засідку: цілу ніч при міській брамі; і причаїлися цілу ніч, кажучи: Коли світатиме, вранці його заб'ємо. **3** І спав Сампсон до півночі, і вставши опівночі, і взяв двері з міської брами з обома одвірками, і підняв їх з засувом, і поклав їх на свої рамена, і поніс їх на вершок гори, що перед лицем Хеврона, і поклав їх там. **4** І сталося, що після цього і полюбив жінку з сорихового потоку, ім'я ж їй Далила. **5** І пішли до неї князі чужинців, і сказали їй: Обмани і довідайся в чому в нього є його така велика сила і чим зможемо проти нього – і зв'яжемо його, щоб його упокорити; і ми тобі дамо 1000 і 100 срібла. **6** І сказала Далила до Сампсона: Скажи мені, отже, в чому в тобі ця така велика сила, і чим тебе зв'язати і тебе впокорити. **7** І сказав їй Сампсон: Якщо зв'яжуть мене сімома мокрими і не пошкодженими шнурами – і стану слабим, і буду, наче один з людей. **8** І принесли їй князі, з чужинців, сім мокрих і не пошкоджених шнурів, і вона зв'язала його ними. **9** Сиділи ж у засідці в кімнаті. І сказала йому: Ось чужинці на тебе, Сампсоне. І він розірвав шнури, наче хто розірве нитку клоччя, коли перепалює вогонь, – і не дізналися про його силу. **10** І сказала Далида до Сампсона: Ось ти мене обманув, кажучи до мене неправду, тепер, отже, сповісти мені чим можна тебе зв'язати. **11** І сказав до неї Сампсон: Якщо зв'яжуть мене новими шнурами, що не робили роботи ними, ослабну, і буду так, як один з людей. **12** І взяла Далида нові шнури, і зв'язала ними Сампсона, і сказала йому: Ось чужинці на тебе, Сампсоне. Засідка ж сиділа в кімнаті. І зірвано їх з його рук, наче шнурочок. **13** І сказала Далида до Сампсона: Аж дотепер ти мене обманював, і сказав мені неправду. Сповісти мені, отже, чим можна тебе зв'язати. І сказав їй: Якщо сплетеш 7 кучерів волосся моєї голови з прядивом і вб'єш на колі в стіну, – і буду слабий, так як один з людей. **14** І сталося, коли заспала його Далида посеред її колін, і по засиплянні взяла Далида 7 кучерів волосся його голови, і сплела з прядивом, і забила в колі в стіну, і сказала: Ось чужинці на

Гла҃, ѕ҃і·

Ѝде сам҃ψо́нъ [-][1] ѣ҆ га́зу, и҆ ви́дѣ тꙋ҆ жен҃ꙋ блꙋ́ницꙋ, и҆ прїи́де к҃ не́и· И҆ (повѣ́даша)[2] газ҃ѣ҃ глю́ще прїи́де самψо́н сѣ́мо. и҆ о҆бы́ндо́ша (и҆), и҆ посѣ́до́ша е҆́мꙋ вс҃ю но́щь оу҆ вра҃ гра́ны҃. и҆ потаи́шасѧ вс҃ю но́щь глю́ще, до́ндеже (о҆свитѧ́ оу҆́тро)[3] оу҆бїе́мъ е҆́го· И҆ спѧ́ самψо́н҃ до полꙋно́щи. и҆ (вста҃)[4] полꙋно́щи и҆ захити двє́ри оу҆ вра́тъ гра́да [сꙋ҆ о҆бѣ́има по҃бо́ема][5]. и҆ вꙗзвиже а҆̀ сꙋ҆ забо́рою и҆ вꙗзложи́ (а҆̀) [на ра́мѣ свои́][6]. и҆ вꙗзнесѐ а҆̀ на вр҃ьхъ горы҃ на҃же пр҃е҃ лице́мъ хевро́немъ, и҆ положи́ а҆̀ тꙋ҆· И҆ бысть посе́мъ и҆ вꙗзлюби́ жен҃ꙋ ѿ водоте́чи сори́ховы, (-)[7] и҆ма҆ (же) е҆́и҃ [дали́да][8]· И҆ вꙗзындо́ша к҃ не́и кнѧ́зи и҆ноплеме́ннїкъ. и҆ реко́ша е҆́и҃ прельсти (-)[9] и҆ ви́жь, в чем҃ъ (е҆́мꙋ) (е҆́сть кр҃ѣпость е҆́го)[10] (та́ко) вели́каѧ. и҆ чи́мъ вꙗзмо́жемъ на́нь, и҆ свѧ́жемъ е҆́го на҃ко смири́ти е҆́го. и҆ мы҆ (тебѣ́ да́дꙋ҆́)[11] (-)[12], а҃, и҆ р҃, сребра҃. И҆ рече [дали́да][13] к҃ъ самъψо́нꙋ. повѣ́жь мѝ (оу҆́бо) ѣ҆ чем҃ъ (тѝ кр҃ѣпость)[14] (сїѧ та́ко) вели́каѧ. и҆ чи҃ свѧ́жешисѧ (и҆ смири́шисѧ)[15]. И҆ р҃е҃ е҆́и҃ самψо́нъ. а҆́ще свѧ́жꙋтъ мѧ се҃мїю тѧтивъ мо́кры҃ми (и҆) не и҆стлѣ́вшими, і҆ и҆знемо́гꙋ, и҆ бꙋ́дꙋ на҃ко е҆̀дино́къ ѿ чл҃къ· И҆ вꙗзнесоша е҆́и҃ кнѧ́зи ѿ и҆ноплеме́ннїкъ се҃мь тѧтивъ мо́кры҃хъ (и҆) не и҆стлѣ́вшихъ. и҆ свѧза҃ е҆́го ими, (присѣ́дѧ́хꙋ же по҃сѧ́женїи)[16] вꙙ хра́мѣ· И҆ р҃е҃ е҆́мꙋ. (с҃е) и҆ноплеме́нницы на́ тѧ самъψо́не. и҆ раа҃ссы҃па тѧтивы, на҃ко [ѥ҆сто҃][17] претво́ргнетъ сосиха́нїе и҆згребїи, ѣ҆негда҃ прежига́е҃ о҆́гнь, и҆ не оу҆вѣ́дѣсѧ кр҃ѣпость е҆́го· И҆ рече [дали́да][18] к҃ъ самψо́нꙋ. с҃е прельсти мѧ, (гла҃)[19] к҃ъ мнѣ҃ лжꙋ, нн҃ѣ оу҆бо повѣ́жь мѝ чи́мъ свѧ́жешисѧ· И҆ рече к҃ не́и (са҃ψо́нъ). а҆́ще (-)[20] оу҆вѧ́жꙋтъ мѧ [оу҆́жи но́выми. и҆́же не дѣ́лано и҆́ми][21]. (-)[22] и҆знемогꙋ и҆ бꙋ́дꙋ на҃ко е҆̀дино́къ ѿ чл҃къ· И҆ взѧ҃ [дали́да][23] оу҆́жа но́ва и҆ свѧза҃ (и҆ми самψо́на)[24], и҆ р҃е҃ е҆́мꙋ. (с҃е) и҆ноплеме́нницы на́ тѧ самψо́не. (-)[25] по҃сѧ́да (же) сидѧ́ше вꙙ хра́мѣ. и҆ (розорвасѧ)[26] ѿ рꙋкꙋ е҆́го на҃ко вргъвь· И҆ р҃е҃ [дали́да][27] к҃ъ самψо́нꙋ даже до нн҃ѣ прельсти́ мѧ и҆ гла҃ к҃ъ мнѣ҃ лжꙋ. повѣ́жь мѝ (оу҆́бо) чи́м҃ свѧ́жешисѧ. и҆ р҃е҃ е҆́и҃ а҆̀ще сплете́ши, з҃. плени́цъ (вла҃) главы҃ мое́ѧ сꙙпра́деніе҃ и҆ вꙗбїе́ши на колѣ вꙙ стѣ́нꙋ, и҆ бꙋ́дꙋ не́мощенъ на҃ко е҆̀дино́къ ѿ чл҃къ· И҆ [бы́сть][28] (внегда҃ оу҆спѝ дали́да е҆́го среди колѣ́нꙋ е҆ѧ҃. и҆) [по заспанїю][29] (-)[30] [вза҃ дали́да, з҃, плени́ц҃ъ][31] (вла҃) главы҃ е҆́го, [и҆ сплетѐ сꙙпра́деніе҃ и҆ вꙏзе на колу҃][32] ѣ҆ стѣ́нꙋ, и҆ р҃е҃ [-][33]. (с҃е) и҆ноплеме́нницы на тѧ са҃ψо́не. и҆ вꙗзбнꙋ ѿ сна҃ своего҃. і҆ и҆сто́рже [ко҃][34] сꙋ҆ плете́ніе҃ сꙋ҆ стѣны҃, и҆ не оу҆вѣ́дѣсѧ

крѣпость є҆го· и҆ рече к немꙋ [дали́да][35]. ка́ко глеши вꙗзлюби́хъ тѧ, (а҆)[36] ср҃це твоѐ нѣсть со мно́ю. се трє́тіе прельсти́ мѧ, и҆ не повѣда мѝ в че́мъ крѣпость твоѧ вели́каѧ· и҆ бы́сть внегда́ стꙋжи́ є҆мꙋ словесы́ свои́ми [во вса дни][37] и҆ (състꙋже́нїемъ є҆ѧ ве́лїимъ оу҆мо́же-ѧ)[38] до оу҆мр҃твїѧ· и҆ повѣда е́и [вс҃е ср҃це][39] свое, и҆ рече к не́и (нѣсть ѿзы́шла бры́тва)[40] на главꙋ мою. на́ко назире́и (є҆смь а҆҃з҃ гꙋ)[41], ѡ҆ оу҆тро́бы мт҃ри своє́а [а҆ще оу҆бо][42] о҆бросꙋѧ ѡ҆-стꙋпи́тъ ѡ҆ мене҆ крѣпость моѧ, і҆ и҆знемо́гꙋ, и҆ бꙋдꙋ [на́коже (и҆) вс҃и чл҃ци][43]· и҆ ви́дѣ [дали́да][44] на́ко повѣда е́и [вс҃е ср҃це свое][45]. (-)[46] посла҆ и҆ вꙗзва҆ [кн҃ѕ҃ѧ][47] и҆ноплеме́нникъ глюще. вꙗзы́дѣ-те є҆ди́ною, [є҆е на́ко][48] повѣда мѝ вс҃е ср҃це свое. и҆ ѿзындо́ша к не́и вс҃и кнѧ́зи и҆ноплеме́нницы, и҆ принесо́ша сребро҆ в рꙋкꙋ своє́ю· и҆ оу҆спѝ [дали́да самѱо́на на][49] (ло́нѣ)[50] свое҆́, и҆ вꙗзва҆ стри́гача. и҆ о҆бросꙋ, з҃, племе́ницъ (власъ) главы́ є҆го. и҆ нача҆ смѣрѧ́тисѧ. и҆ ѡ҆стꙋпи́ крѣпость є҆го ѡ҆ него· и҆ р҃ѣ҆ [дали́да][51] (ісъ самѱо́нꙋ) (є҆е) и҆ноплеме́нницы на́ тѧ самѱо́не, и҆ оу҆бꙋди́сѧ ѡ҆ сна́ своє҆го. и҆ р҃ѣ҆ да и҆зы́дꙋ (на́ко і҆ и҆ногда)[52] и҆стрꙗгнꙋсѧ, и҆ (-)[53] не разꙋмѣ. на́ко гь ѡ҆-стꙋпи́ ѡ҆ него· і҆ на́ша є҆го и҆ноплеме́нницы і҆ и҆зо-до́ша (є҆мꙋ о҆́чи)[54]. и҆ вꙗведо́ша и҃ в газу́, и҆ о҆кова́ша и҃ пꙋты мѣ́дяны. и҆ бѣше мела҆ ѣ҆ хра́мѣ темни́ца· и҆ нача́ша вла́сы главы́ є҆го расти́, на́ко҃ ѻ҆бросꙋли· (-)[55] Кнѧ́зи (же) и҆ноплеме́нъныи҆ събра́шасѧ положи́ти требꙋ вели́кꙋ, дагѡ́нꙋ богꙋ и҃ и҆ весели́тисѧ. и҆ реко́ша преда́лъ є҆сть бо́гъ на́шъ в рꙋкꙋ нашꙋ сам҃со́на врага́ на́шего· и҆ ви́дѣвша є҆го лю́дїе и҆ похвали́ша (бо́га и҆хъ)[56] (на́ко)[57] рѣша предасть бо́гъ на҃ (в рꙋкꙋ на́шꙋ врага́ на́шего)[58], и҆скази́вшаго зе́млю на́шꙋ, и҆же оу҆мно́жи на҃зве́ныа на́ша. и҆ бы́сть є҆гда҆ вꙗ҃блажа҆ ср҃це и҃. и҆ реко́ша (приве-ди́те)[59] самѱо́на и҆з хра́ма темни́чнаго. (-)[60] да и҆гра́етъ пр҃ѣ҆ на́ми. и҆ призва́ша сам҃со́на и҆҃з хра́ма темни́чнаго, і҆ и҆гра́ша с ни҃. и҆ поста́-виша и҃ межи [-][61] столпы́· и҆ рече сам҃со́нъ ко҆ ю҆́ноши дрꙗжа́щемꙋ є҆го за́ рꙋкꙋ (и҆) не дѣи ме-нѐ (-)[62] [да о҆сѧ́жꙋ][63] столпы́ (два҃), на ни҃же хра҃ (се́и) оу҆тверже́нъ є҆сть (-)[64], (-)[65] да сѧ при-слоню́ на́ нѧ, ю҆́ноша же сътвори́ та́ко· хра́мъ же бѧ́ше по́лнъ мꙋжи́и и҆ же́н҃. тꙋ (же и҆) вс҃и кнѧ́зи и҆ноплеме́нникъ. въ хра́мѣ (же то́мъ) до три́ тысѧщь мꙋжъ и҆ же́҃. (и҆) позорꙋющесѧ (и҆ рꙋга́ющесѧ)[66] самѱо́нꙋ. и҆ вꙗзва҆ самѱо́нъ ко҆ (е҃ꙋ)[67], и҆ рече· [а҆до́наи́][68] гі҃ гі҃ (си́лъ) помани́ мѧ [нн҃ѣ][69] и҆ оу҆крѣпи́ мѧ, (и҆)[70] є҆ще (є҆е є҆ди́ною)[71] [е҃ѕ҃][72], (-)[73] да ѡ҆да́м҃ мщенїе є҆ди-

тебе, Сампсоне. І збудився зі свого сну, і витягнув кілок з прядивом зі стіни, і не довідалися про його силу. **15** І сказала до нього Далида: Як кажеш: Полюбив я тебе, – а твоє серце не є зі мною? Це втретє ти мене обманув, і ти не сповістив мені в чому твоя велика сила. **16** І сталося, що коли надокучила йому своїми словами по всі дні, і її великим надокучанням він ослаб до смерті. **17** І він розказав їй все своє серце, і сказав до неї: Бритва не піднялася до моєї голови, бо я є назиреєм Господеві від лона своєї матері. Отже, якщо обголять голову, – відійде від мене моя сила, і ослабну, і буду так, як і всі люди. **18** І побачила Далида, що звістив їй все своє серце, послала і покликала князів чужинців, кажучи: Прийдіть *ще* раз, бо ось він сповістив мені все своє серце. І прийшли до неї всі князі чужинців і принесли гроші в своїх руках. **19** І заспала Далида Сампсона на своїм лоні, і покликала фризера, і він остриг 7 кучерів волосся його голови, – і почав упокорятися, і його сила відступила від нього. **20** І сказала Далида до Сампсона: Ось чужинці на тебе, Сампсоне. І збудився зі свого сну, і сказав: Вийду, так як і колись, вирвуся, і не зрозумів, що Господь відступив від нього. **21** І схопили його чужинці, і вибрали йому очі, і повели його до Ґази, і зв'язали його мідяними оковами, і молов в домі в'язниці. **22** І волосся його голови почало рости, після того, як був острижений. **23** Князі ж чужинців зібралися принести велику жертву Даґонові, їхньому богові, і розвеселитися, і сказали: Наш бог передав у наші руки Сампсона, нашого ворога. **24** І побачив його народ, і похвалив їхнього бога, бо сказали: Передав наш бог в нашу руку того нашого ворога, що спустошив нашу землю, який намножив наших ранених. **25** І сталося, коли розвеселилося їхнє серце, і сказали: Приведіть Сампсона з в'язничного дому, хай бавиться перед нами. І покликали Сампсона з в'язничного дому, і гралися з ним, і поставили його між стовпами. **26** І сказав Сампсон до хлопчини, що його держав за руку: Та не турбуй мене, щоб обмацяв я два стовпи, на яких цей дім закріплений, щоб я на них оперся. Хлопчина ж вчинив так. **27** Храм же був повний чоловіків і жінок, там же і всі князі чужинців, в храмі ж тому до трьох тисяч чоловіків і жінок, і тих, що дивилися і кпили з Сампсона. **28** І закричав Сампсон до Бога, і сказав: Адонай, Господи, Господи Сил, згадай мене нині і скріпи мене іще ось раз, Боже; хай

раз віддам помсту за мої два ока на филистимцях. **29** І обняв Сампсон оба середні стовпи, на яких же будинок був укріплений, і стояв, держачи один правою рукою і другий лівою. **30** І сказав Сампсон: Хай помре моя душа з цими чужинцями. І схилився з силою, – і впав будинок на князів і на ввесь народ, що з ними. І було мертвих, яких і забив Сампсон у своїй смерті, більше, ніж тих, що він забив у своєму житті. **31** І прийшли його брати і ввесь дім його батька, і взяли його, і пішли, і поховали його між Сараєм і між Етаолем, в гробі Маноя, його батька. Ось же, судив Ізраїля 20 літ. І по Сампсоні встав Емегар, Енанів син, і опріч худоби, убив він чоловіків, з чужинців, і спас і він Ізраїля.

ною ѣ мѣсто двѹ ѿ о҃чїю моєю на҃ филистимы· і҆ ѻ҆бъа҆ сѧ҃ѱо́нъ о҆́ба столпа҆ сре҃нѣѧ, на нею́ (же) храми́на ба́ше ѹ҆тверже́на [-][74]. и҆ (стоа́ше дрѣжа҃)[75] є҆ди́нъ (рѹко́ю десно́ю)[76], и҆ (другїи лѣвою)[77]. и҆ рⷱ҆ сами́ѱонъ да ѹ҆мре́тъ дш҃а моѧ съ и҆ноплеме́нники (симѝ). и҆ преклони́ѧ ісрѣпостїю и҆ паде́ѧ храми́на, на кна́зи и҆ на вⷭи лю́ди (и҆же с ни́ми)[78]. и҆ бы́ша мр҃твыхъ и҃же (и҆) ѹ҆морѝ самѱо́и҃ въ см҃рти своє́и, мно́жаише на҃же ѹ҆морѝ ѣ живо́тѣ свое҃ѭ· и҆ снидо́ша бра́тїѧ є҆го и҆ весь до҃ ѿц҃а є҆го. и҆ взя́ша и҃ и҆ взыдо́ша и҆ погребо́ша и҃ между сара́ѧ и҆ между (о҆дао́лѧ)[79] въ гробѣ мано́ѧ ѿц҃а є҆го. (є҆е же)[80] сѹдѝ і҃и҃леви, (лѣтъ, ѩ҃)[81]· (и҆ воста̀ по сѧ҃ѱо́не є҆мега́ръ сн҃ъ є҆на́нь. и҆ ѹ҆бѝ ѿ и҆ноплеме́нникъ мѹжїи вн҃ѣ скота̀ и҆ сп҃се и҆ о́нъ і҃и҃лѧ·)

Глава 17

1 І був чоловік з Ефремової гори, його ім’я Миха. **2** І сказав своїй матері: Отже, тисячу і сто срібляків, які в тебе пропали, і ти проклинаєш, і я те почув, і ти сказала в мої вуха; і ось гроші у мене, я їх взяв. І сказала його матір: Благословенний син мій Господеві. **3** І він віддав тисячу і сто срібляків своїй матері, і сказала його матір: Освячуючи, посвятила я гроші Господеві – з моєї руки тобі, моєму синові, – щоб зробити різьблений і вилитий образ; і тепер їх тобі віддам. **4** І він віддав срібло своїй матері, і його матір взяла 200 срібляків і дала їх золотареві, і зробив з них вирізьблений і литий образ; і він був у домі Михи. **5** І Михів дім для нього – дім Бога. І він зробив священичу ризу і тератима, і наповнив руку одному з своїх синів, і був йому за священика. **6** І в тих днях не було царя в Ізраїлі, але те, що, хто бачив правильним в його очах, те чинив. **7** І був юнак з Вифлеєму Юдиного, і з роду і племені Юдиного, – цей же юнак був левітом і жив там. **8** І після цього пішов цей чоловік з міста Вифлеєму Юдиного жити – де знайде місце, і прийшов до Єфремової гори і до Михиного дому, ідучи своєю дорогою. **9** І сказав йому Миха: Звідки ідеш? І сказав йому левіт: Я є з Вифлеєму Юдиного; іду ж жити – де знайду місце. **10** І сказав йому Миха: Осядь зі мною і будь мені батьком і священиком, я тобі дам 10 срібляків на рік і дві одежі, і те, що тобі на життя. І левіт пішов вслід за ним. **11** І він почав мешкати у чоловіка, і юнак став, наче один з його синів. **12** І Миха

Гла҃ зі·

Бы́сть мѹжъ ѿ горы̀ є҆фр҃емля (-)[1] и҃ма є҆мѹ ми́ха· и҆ рⷱ҆ мт҃ри свое́и҃. Ѳысѧщѹ (ѹбо) и҆ р҃, сребренникъ и҃же и҃зги́бе ѹ҆ тебе и҆ (проклина́еши)[2], (и҆ слы́ша҃ то). и҆ рⷱ҆ въ ѹ҆́ши моѝ. (и҆) с҃е сребро̀ ѹ҆ мене҆̀ а҃ взѧ҃ и҃. и҆ рⷱ҆ мати є҆го бл҃вен҃ сн҃ъ мои гв҃и· и҆ ѿда́сть тысѧщѹ и҆ р҃, сребре́никовъ мт҃ри свое́и. и҆ рⷱ҆ мт҃и є҆го |ѻ҆сщѹа́ющѥ|[3] о҆́стпихъ сребро̀ гв҃и ѿ рѹкы̀ мое҆ѧ (тебѣ̀) [сн҃ови мое҆мѹ][4] сътвори́ти (о҆́бразъ) и҃звая́нъ и҆ слиѧ́нъ, и҆ нн҃ѣ ѿдамъ ѥ҆̀ тебѣ (-)[5]· и҆ ѿда́сть сребро̀ мт҃ри свое́и. и҆ взя̀ мт҃и є҆го, ѳ҃, сребренникова҃ и҆ дасть [и҆][6] зла́тарю. и҆ сътворѝ и҃мъ о҆́бразъ (и҃звая́нъ) и҆ слїя́нъ. и҆ бысть (є҆е) ѣ домѹ̀ ми́хи· и҆ [до́мъ][7] михїинъ є҆мѹ домъ ѣа҃. и҆ сътворѝ ри́зу жре́ческу и҆ (дерадии́ма)[8]. и҆ наполни рѹку є҆ди́ному ѿ сн҃овъ свои҃хъ, и҆ бы́сть є҆мѹ въ жре́чество· (и҆) в т҃ы дн҃и не бѣ́ше ц҃ра въ і҃и҃лѝ. (и҃но є҆мѹже сѧ видѣ)[9] правое пр҃е о҆чи́ма є҆го творя́ше· и҆ бы҃ ю҆́ноша ѿ видлео́ма (-)[10] і҆ю́дина, (и҆) ѿ ро́да (и҆ племени) і҆ю́дина. (се́и же ю҆́ноша бы҃)[11] левѵ̀тинъ и҆ (-)[12] о҆бита́ше т҃ѹ· и҆ (посе҃̀) и҃де (се́и) мѹжъ ѿ гра́да ((видлео́ма)[13] і҆ю́дина)[14]. о҆бита́ти и҃деже о҆бря́щет҃ [мѣ́сто][15]. и҆ прїи́де до горы̀ є҆фр҃емля [и҆][16] (-)[17] до́мѹ михїина сходя́ше въ пѹть свои҃· и҆ рⷱ҆ є҆мѹ ми́ха ѿкѹдѹ и҃́деши. и҆ рⷱ҆ є҆мѹ левѵ̀тинъ а҃́зъ є҆смь ѿ (видлео́ма)[18] і҆ю́дина (-)[19] и҃дѹ (же) о҆бита́ти и҃дѣже о҆бря́щѹ [мѣ́сто][20]· и҆ рⷱ҆ є҆мѹ ми́ха ся́ди со мно́ю. и҆ бѹдѝ ми ѻ҆ц҃ъ и҆ жре́цъ, (-)[21] а҃зъ (т҃и да́мъ)[22] (сребре́никовъ, ѳ҃)[23], ѣ гѣ, и҆ дво́е ри́зы і҆ и҃же на жи́тїе тебѣ. і҆ и҃де левгѵ̀ (въ сл҃ѣ є҆го)· и҆ нача̀ о҆бита́ти оу҆ мѹжа и҆ бы́сть (-)[24] ю҆́ноша на҃ко є҆ди́нъ ѿ сн҃овъ є҆го· и҆

напо́лни ми́ха ру́ку левѵ́тину. и̂ бы́сть ѥ̂му ю̑ноша жрецъ (-)[25] ѣ̀ домѹ (ѥ̂го)[26]. И̂ рече ми́ха нн̑ѣ оу̑вѣдѣ на́ко [бл̑го сотвори́тъ][27] ((бъ)[28] мн̂ѣ)[29]. на́ко бы́сть мн̂ѣ левѵ́тинъ жре́цъ.

Гл̑а, и̑.

Ръ (тыѝ дн̑и)[1] не ба́ше ц̑рь въ їи̑л̑и. и̂ в (тыѝ дн̑и)[2] [племя да́ново проша́ше][3] себѣ оу̑ча́стїа вселѝтися. на́ко не падѐ ѥ̂му (причáстїѥ) до (тыѝхъ дн̑їи)[4], средѣ племе́не сн̑овъ їи̑л̑ь (-)[5]. И̂ посла́ша сн̑ове да́новы ѿ (сн̑овъ)[6] свои̑ ѥ̈, мѹжъ ѿ ча́сти (-)[7] (мѹжїе сильны)[8] ѿ (сара́ка)[9] и̂ (ѥ̂ѳ҃ао́л̑а)[10]. съгляда́ти зе́млю ї и̂сходи́ти ю̑. и̂ реко́ша к нн̑, и̑дете ї и̂сходи́те зе́млю. и̂ прїидо́ша до горы̀ ѥ̂фрѣмл̑а до до́му михи́на и̂ ста́ша тꙋ̀. Ѥ̂гда же ба́хѹ не дале́че до́му михїи́на. и̂ (-)[11] позна́ша гла́съ ю̑ноши [-][12] левѵ́тина. и̂ съвратѝшася та́мо и̂ реко́ша ѥ̂му. кто̀ (тѧ̀ приведе)[13] сѣмо, (-)[14] что̀ (же) твори́ши [ѣ̀ мѣсте се́мъ][15] и̂ что̀ ли тꙋ̀ ѥ̂сть здѣ. И̂ рече и̑мъ сѝце и̂ сѝце, състворѝ мꙋ̀ ми́ха, и̂ нѧ̀ мѧ, и̂ бы́хъ ѥ̂му жр҃ѣ̀ И̂ реко́ша ѥ̂му въпраша́и оу̑бо ѻ́ бз̑ѣ и да оу̑вѣмы. а̂ще бл̑го годи́тся пѹть на́шъ, воньже мы и̑демъ (-)[16]. И̂ рече и̑мъ жрецъ и̑дѣте с ми́р҃ѡ̀, пр҃ѣ̀ гд̑ъ пѹть ва́шъ во́ньже (-)[17] и̑дѣте (-)[18]. ї и̑до́ша (в пѹть), ѥ̈, мѹжи. и̂ прїидо́ша в лаи́съ. и̂ ви́дѣша лю́ди живѹщаѧ въ не́и, (и̂) сидя́щя съ оу̑пова́нїѥ̂ (и̂) по разсѹже́нїю (-)[19], съ молча́нїемъ (и̂)[20] наде́жею, и̂ не могѹще гл̑ати сло́ва. занѐ дале́ко (бѣхѹ)[21] ѿ [сидо́нянъ][22], и̂ (ѡ҃семѹ) (не и̑мѣя́хѹ словесн)[23] [з (никоѥ̂мъжде) ч̑лкмъ][24]. И̂ прїидо́ша, ѥ̈, мѹжъ къ бра́тїи своеи̑ въ (дараѡ́ѹ)[25]. и̂ (ѥ̂съсодао́л̑ъ)[26]. и̂ реко́ша и̑мъ бра́тїа и̑хъ, что̀ вы̀ (-)[27]. въста́нѣте ї и̑дѣ̀ на нѧ занеже [ви́дѣхомъ зе́млю][28]. и̂ ѥ̂ бл̑га зѣ́ло, (а̂)[29] вы̀ празнѹ́ете, не лени́тесѧ (-)[30] и̑тѝ прича́стити землѧ̀. [ї̂][31] ѥ̂гда прїидете (и̂) вни́дѣте в лю́ди живѹщаѧ съ оу̑пова́нїем. (а̂)[32] землѧ̀ простра́нна (на дѣла́нїѥ) на́ко предаⷭ́ть ю̑ (гь) бъ в ру́ки наша мѣсто на не́мже нѣсть скѹдость въ всѣ̀ (-)[33] и̑же на землѝ. И̂ въздвиго́шася [ѿтꙋ́дꙋ съ племе́ни][34] да́нова, ѿ сара́ѧ и̂ ѥ̂дао́ла, ѯ̑, мѹжѣ. ѻ̂поѭса́ни въ ѻ̂ружїѥ̂ въполче́нное. (-)[35] възыдо́ша и̂ въполчи́шася. въ карїа̂дери́ме въ їю́дѣ. сего ра́ди прозва́ся мѣ́сто то̀ по́лкъ да́новъ. (и̂) до (сего дн̑е)[36]. ѥ̂ за́ди карїа̂дери́ма. [И̑][37] минѹша ѿтꙋ́дꙋ в горꙋ̀ ѥ̂фре́млю. и̂ прїидо́ша до до́му михїина. И̂ ѿвѣща́ша, ѥ̈, мѹже́и ходи́вшїи съгляда́ти землѧ̀. и̂ реко́ша къ бра́тїи своеи̑. разѹмѣ́ете а̂ли, на́ко [ѥ̂сть в домꙋ семъ][38] ри́за жре́ческа и̂ дерафи́мъ. ї и̑зваѧ́но и̂

наповнив руки левітові, і юнак був йому священиком в його домі. **13** І сказав Миха: Тепер я пізнав, що Бог мені вчинить добро, бо левіт став мені священиком.

Глава 18

1 В тих днях не було царя в Ізраїлі, і в тих днях Данове плем'я шукало собі насліддя, щоб поселитися, бо не випало йому насліддя до тих днів посеред племен ізраїльських синів. **2** І послали Данові сини з своїх синів 5-ть чоловік, з частини сильних чоловіків, з Сирака і Еттаола, щоб обстежити землю, і пройти її; і сказали до них: Підіть і пройдіть землю. І прийшли до Ефремової гори, до Михиного дому, і там стали. **3** Як же вони були недалеко Михинового дому, і пізнали голос юнака – левіта, і звернули туди, і сказали йому: Хто тебе сюди привів, що ж чиниш на цьому місці, і що ж тобі є тут? **4** І він сказав їм: Так і так вчинив мені Миха, і мене найняв, і я став йому священиком. **5** І сказали йому: Запитай, отже, в Бога, і хай довідаємося, чи доброю буде наша дорога, по якій ми ідемо. **6** І сказав їм священик: Ідіть з миром, ваша дорога, по якій ідете, перед Господом. **7** І пішли по дорозі 5-ть чоловік, і прийшли до Лаіса, і побачили народ, що жив в ньому, і що сидів упевнено і за приписами, в спокою і надії; і не могли сказати слова, бо далеко були від сидонян, і до цього не мали угоди з ніякою людиною. **8** І прийшли 5-ть чоловіків до їхніх братів, до Тарау і Ессотаола; і сказали їм їхні брати: Що ви? **9** Встаньте і підемо проти них, бо ми землю побачили, і ось дуже добра, а ви бездільні, не полініться піти унаслідувати землю. **10** І коли прийдете, то ввійдете до народу, що живе впевнено, а земля широка для праці, бо її передав Господь Бог в наші руки, місце, на якому немає браку в усьому, що на землі. **11** І підвелися звідти, з Данового роду, з Сарая і Естаола 600 чоловік, підперезані військовою зброєю. **12** Пішли вони і отаборилися в Каріятеримі, в Юди. Через це названо те місце Табір Данів, і до цього дня ось за Каріятеримом. **13** І пішли звідти в Ефремову гору, і прийшли до Михиної хати. **14** І відповіли 5-ть мужів, що ходили обстежити землю, і сказали до своїх братів: Чи ви взнали, що є цьому в домі священича риза і терафим, і вирізьблене, і вилите? То тепер знайте,

що вчините. **15** І звернули туди, і ввійшли до дому юнака-левіта, до Михиної хати, і випитали його в мирі. **16** І 600 чоловік, підперезані військовою зброєю, які з Данових синів, вони стояли при брамових дверях. **17** І пішли 5-ть чоловік, що ходили обстежити землю, і ввійшовши туди, і взяли різьблене, і священичу ризу, і терафим, і вилите – священик же стояв при воротніх дверях; і 600 чоловік, підперезаних військовою зброєю, **18** і ці ввійшли до Михиної хати, і взяли священичу ризу і терафим, вилите і різьблене. І сказав до них священик: Що ви вчинили? **19** І сказали йому: Замовчи і поклади руку собі на уста. Піди з нами, і будь нам батьком і священиком. Чи краще є тобі бути священиком хати одного чоловіка, ніж бути священиком племені і дому, і збору ізраїльського? **20** І зраділо священиче серце, і взяв священичу ризу і терафим, і різьблене, і вилите, і ввійшов посеред народ. **21** І вони повернулися і відійшли, і пустили перед себе дітей і скотину, і його придбане дорогоцінне. **22** Коли ж віддалилися вони від Михиного дому, мужі, що були з Михиновим домом, скликалися і погнали за Дановими синами. **23** І вони закричали до Данових синів – ці ж повернули до них свої лиця і сказали до Михи: Що тобі є, що ти так зібрався? **24** І сказав Миха: Бо моє різьблене, яке я зробив, ви забрали і відвели священика. І ще мені це говорите? І як це ви сказали до мене: Що тобі є? **25** І сказали йому Данові сини: Хай не чується твій голос вслід за нами, хай не повстануть проти вас мужі лютою душею, і покладеш свою душу і душу свого дому. **26** І пішли Данові сини по своїй дорозі. І побачив Миха, що вони є сильніші від них, і повернувся до свого дому. **27** Сини ж Данові взяли те, що зробив Миха, і священика, який був в нього; і прийшли до Луса, до спокійного і впевненого в надії народу, і вигубили їх зброєю, і спалили місто вогнем. **28** І не було того, хто би їх оборонив, бо були далеко від сидонян, бо не було в них угоди з людьми – це ж місто було в долині, яка є недалеко Роавого дому. І збудували там місто, і поселилися в ньому. **29** І назвали місто іменем Дана, за іменем Дановим, їхнього батька, який народився Ізраїлеві, раніше ж ім'я міста було Лаїс. **30** І поставили собі Данові сини різьблене, Йонатан же і його сини були священиками Дановому племені до дня переселення

съліа́но. (тѣ)[39] нѣ́мъ оу҃вѣ́дите что́ съ҃творите· и҆ съвратѝшасѧ та́мо. и҆ вни́доша в до́мъ ю҆но-ши левѵ́тина в до́мъ михі́инъ. и҆ въпраша́ша є҆го́ [ѣ҆ ми́ре][40]· и҆ ѯ҃, мѹ́жъ препоѧса́ни въ о҆ру́жіе полученое. (сіѝ стоѧ́хѹ)[41] оу҃ две́рїи вра́тны҃ѣ и҆же ѡ҆ сно́вѣ да́новѣ· и҆ взыдо́ша е҆́, мѹ́жъ ходи́вшїи съглада́ти землѧ̀ [и҆][42] вше́ше та́мо (и҆) взѧ́-ша и҆зваа́но и҆ ри́зѹ жре́чєскѹ, и҆ дерафи́мъ и҆ съ-лїа́но. (-)[43] жре́цъ (же) стоѧ̀ оу҃ две́рїи вра́тны҃ѣ, и҆ ѯ҃, мѹ́жъ препоѧ́сани въ о҆ру́жіе во́инъско. и҆ сіѝ вни́доша в до́мъ михі́инъ. и҆ взѧ́ша (-)[44] ри́зѹ жре́чєскѹ и҆ дерафѝ (солїа́но) і҆ и҆зваа́но· и҆ рече́ к҃ ни́мъ жре́цъ что́ вы҃ (съ҃твори́сте)[45]. и҆ рѣ́ша є҆́мѹ оу҃молчѝ, (и҆) положѝ рѹ́кѹ (-)[46] на оу҃стѣ́хъ ѳ҆и. (-)[47] поѝдѝ с҃ на́ми и҆ бѹ́ди на́мъ ѡ҆́цъ и҆ жре́цъ. є҆да̀ оу́не є҆́сть тебѣ́ бы́ти жерцѹ́, (є҆дина-го мѹ́жа до́мѹ)[48]. нежели бы́ти жрѣцѹ́ племе́ни [и҆ до́мѹ][49] и҆ со́ньма і҆и҃лева· и҆ въ҃зблажѣ́ ср҃це жре́-чєско. и҆ взѧ̀ ри́зѹ жре́чєскѹю и҆ дерафи́ма і҆ и҆зва-а́но и҆ солїа́но. и҆ вни́де посредѣ́ люде́и· и҆ въ҃з-вратѝшасѧ и҆ ѡ҆йдо́ша и҆ пѹстѝша пр҃е́ собо́ю ча́да (и҆ ско́т҃ъ) и҆ прит҃ѧжа́нїе є҆го́ ч҃тное (-)[50]. є҆гда́ же оу҃дали́вшимсѧ и҃мъ ѡ҆ до́мѹ михі́инна. (-)[51] мѹ́жи и҆же з҃ до́момъ михі́инномъ҃ (бы́ша съзва́шасѧ) [и҆ постигоша сны҃ да́новы҃][52]· (и҆) въпи́ша (кѣ)[53] сно́мъ да́новы҃мъ. (си же)[54] о҆́бра-тѝша (-)[55] лица̀ своѧ̀ (к҃ ни́мъ), и҆ рѣ́ша кѣ ми́хѧвѣ что́ є҆́ тебѣ́ и҆же (съ҃бра́сѧ та́ко)[56]· и҆ рече́ ми́ха на́ко и҆зваа́ное мое є҆же съ҃твори́хъ [-][57] взѧ́сте и҆ жрѣцà (ѡ҆́вѣдо́сте)[58] и҆ что́ ми (ѣ҆) є҆щє (гл҃сте). и҆ что̀ є҆́ (реко́сте)[59] кѣ мнѣ́ что́ (ти є҆́сть)[60]. и҆ реко́ша є҆́мѹ сно́вє да́нови да сѧ не слы́шитъ гл҃а твои́ въ сл҃ѣ на́съ. да не въ-ста́нѹтъ на́ вы҃ мѹ́жи лю́тою дш҃ею. и҆ пр҃е́ло-жѝши дш҃ѹ свою. и҆ дш҃ѹ до́мѹ своѣ́го· і҆ и҆до́ша сно́вє да́нови въ пѹть свои́. и҆ ви́дѣ ми́ха на́ко сильне́йши сѹть па́че (и҆хъ)[61], [-][62] и҆ о҆брати́сѧ в до́мъ свои́· (-)[63] [Сно́вє (же) да́нови][64] взѧ́ша, є҆ли́коже съ҃творѝ ми́ха, и҆ жрѣцà и҆же бы́сть в него́, и҆ прїидо́ша в (лѹ́сѹ)[65] к҃ лю́дѣ҆ молча́щѝ҃, и҆ оу҃пова́ющимъ [надѣ́ждею][66]. і҆ и҆зби́ша и҃ (о҆ру́жї-емъ)[67], и҆ гра́дъ спали́ша [о҆гне́мъ][68]. и҆ не [бы́сть][69] (и҆хъ) ѡ҆́мы́и (кто́). на́ко дале́че (сѣ-хѹ)[70] ѡ҆ сидо́нѧ́ѧ̀. (-)[71] рѣ́чи (бо́) не (ба́ше)[72] и҃мъ съ ч҃лки. (-)[73] є҆́ (же гра́ бы́сть) въ оу҃до́лїи и҆же є҆́сть (недале́че) до́мѹ роа́вла. и҆ съгради́ша (тѹ) гра́ и҆ всели́шасѧ в немъ· и҆ прозва́ша (гра́дѹ и҃ма)[74] да́нъ въ и҃ма [да́ново][75] ѡ҆́ц҃а и҆хъ, и҆же сѧ родѝ і҆и҃леви. (-)[76] ба́ше (же) (пре́же и҃ма гра́дѹ лаи́съ)[77]· и҆ поста́виша себѣ сно́вє да́нови и҆зваа́но [-][78]. (-)[79] и҆ѻна́да́нъ (же)[80] и҆ сно́вє є҆го ба́хѹ жрѣцы́, племе́ни да́новѹ до дне

прeсeлeнїѧ зeмлѧ҆. и҆ постáвиша сeбѣ и҆зважáно [и҆же сътворѝ мúха][81] (и҆ стá) въ всѧ҆ дн҃и є҆лúско бáше домъ бж҃їи в [силóмѣ][82].

Гл҃а, д҃і.

И҆бы́сть въ (тыѝ дн҃и)[1] (-)[2] [не бѣ́ше ц҃рѧ][3] въ і҆и҃ли, и҆ бы́сть мужь левѵ́тинъ живы́и въ страńе горы҃ є҆фрѣмовы, и҆ поѧ҆ [-][4] сeбѣ женѵ̀ по҆ло́жницу ѿ (видлеóма)[5] і҆ю́дина. и҆ разгнѣвасѧ нáнь подло́жница є҆го. и҆ ѿи҆де ѿ нeго въ дóмъ ѿц҃а своeго. (и҆) въ (видлеóмъ)[6] і҆ю́динъ. и҆ бѣ тáмо, [д҃, м҃цы][7]. и҆ вънстà мужъ є҆ѧ҆, і҆ и҆де въ слѣ́дъ є҆ѧ҆, глáти въ сeрдцe є҆ѧ҆. да намóвѝ єѐ сeбѣ, и҆ да приведéтъ є҆ѧ҆ пáки къ сeбѣ. и҆ о҆трóкъ є҆го с нúмъ (бы́сть), и҆ двóе о҆слáтъ. [-][8] (-)[9] [и҆ же вънeде и҆ѧ҆ в д҃ѡ ѿц҃а своeго. и҆ ви́дѣ є҆го ѿц҃ъ о҆трокови́цы и҆зы́иде з весeлїeмъ въ срѣтeнїe є҆го. и҆ оу҆дръжà и҆ѧ҆ тéсть є҆го ѿц҃ъ о҆трокови́ца, (-)[10] пребы́сть с нúмъ, г҃, дн҃и и҆ нa҆ша и҆ пúша. и҆ прележа тѵ҆][11]. и҆ бы́сть въ дн҃ь, д҃, (о҆бѵтрѣ́вши)[12] заоу́тра и҆ вънстà, (и҆ сїи) понтѝ. и҆ рeч҃ ѿц҃ъ о҆трокови́ца к зятю своeмѵ, оу҆тврѣ́ждѝ сeрдцe твоѐ оу҆ло́мъками хлѣ́ба. и҆ посeмъ и҆́дете. и҆ (ѣ́вше)[13] (о҆́ба и҆ нa҆́ста)[14] вы́сѵпѣ и҆ пи́ста. и҆ рече ѿц҃ъ о҆трокови́ца к мужѵ̀. [и҆дѝ][15] (нн҃ѣ и҆) преспѝ, и҆ бл҃гáетъ сeрдцe твоѐ. и҆ вънстà мужъ поѝтѝ и҆ задрѣжà є҆го тéсть є҆го, и҆ [-][16] прележà тáмо. и҆ вънстáлъ рáно. въ, (ѣ́, дн҃ь)[17], да идетъ. и҆ рeкл҃ъ ѿц҃ъ о҆трокови́ца оу҆мощнѝ (оу҆бо́) сeрдцe твоѐ хлѣ́бомъ, и҆ (потóмъ да и҆́дешь. и҆ тáко задрѣжа є҆го)[18] дóи҆деже преклони́сѧ дн҃ь и҆ нa҆́ли и҆ пи́ли о҆́ба. и҆ оу҆стáлъ мужъ да и҆́детъ сáмъ и҆ жени́ма є҆го с нúмъ и҆ о҆́трокъ є҆го. и҆ рeч҃ є҆мѵ тéсть є҆го ѿц҃ъ о҆трокови́ца. ѣ҆е (нн҃ѣ сконча́ется дн҃ь) на́ вечeръ (-)[19] (и҆) прележи здѣ҆ [-][20]. и҆ вънзбл҃жáетъ сeрдцe твоѐ. и҆ о҆бѵтрѣ́ете оу҆́тро въ пѵть ва́шъ, и҆ ѿи҆деши въ хрáмъ свóи. и҆ не и҆звóли мужъ прележáти. и҆ (вънстáвъ)[21] ѿи҆де. и҆ прїи҆де даждь прáмо є҆вѵсѵ, (и҆) сeи ѣ҆ і҆ерли́мъ. и҆ с нúмъ двóе о҆слáтъ съ врeмены. и҆ женúма є҆го с нúмъ. [и҆][22] (є҆гда) [прїидóша][23] (и҆) [до є҆вѵсъ][24] (-)[25] дн҃ь (же) [преклони́сѧ къ вeчeрѵ зѣ́ло][26], и҆ рeч҃ о҆́трок҃ к господúнѵ своeмѵ. ходѝ оу҆́во (-)[27] да сѧ съвратúмъ въ гра҆ (сeи и҆́вѵсъ)[28] (-)[29] да прележúмъ (тѵ҆)[30]. и҆ рeч҃ [к немѵ̀][31] господúнъ є҆го. не [съвратúмсѧ][32] въ гра҆ чюжь, и҆же нѣ́сть ѿ сы́новъ і҆и҆левъ. (но)[33] да минeмъ до гавао́на. и҆ рeч҃ къ о҆́трокѵ си. ходѝ (-)[34] да приступúмъ къ є҆дúномѵ ѿ мѣ́ста (гавао́ньскаго). (-)[35] да прележúмъ в҃ гавао́нѣ и҆ли в рáмѣ. и҆ минѵ́ша и҆ѧ҆ прїидóша, [и҆ зáиде

землі. **31** І поставили собі різьблене, яке зробив Миха, і стояло по всі дні, в які божий дім був в Силомі.

Глава 19

1 І сталося, що в тих днях не було царя в Ізраїлі. І був чоловік-левіт, що жив в стороні Ефремової гори, і взяв собі жінку-наложницю з Вифлеєму Юдиного. **2** І розгнівалася на нього його наложниця, і відійшла від нього до хати свого батька і до Вифлеєму Юдиного, і була там 4 місяці. **3** І встав її чоловік і пішов вслід за нею, щоб говорити до її серця, щоб намовити її собі, і щоб привести її знову до себе, і з ним був його хлопець і двоє ослів. Він же його повів до дому свого батька, і побачив його батько молодиці, вийшов з веселістю йому назустріч. **4** І затримав його тесть його, батько молодиці, перебув з ним 3 дні: і їли, і пили, і спали там. **5** І сталося в день 4-й, коли встали вранці, і встав і цей, щоб піти, і сказав батько молодиці до свого зятя: Скріпи твоє серце кусками хліба, і після цього підете. **6** І сівши, оба і їли разом і пили, і сказав батько молодиці до чоловіка: Іди нині і переспи, і звеселиться серце твоє. **7** І встав чоловік, щоб піти, і його задержав його тесть, і він переспав там. **8** І встав вранці в 5-му дні, щоб піти, і сказав батько молодиці: Підкріпи, отже, твоє серце хлібом і потім піди. І так задержав його, доки не склониться день. І їли, і пили оба. **9** І встав чоловік, щоб піти, сам і його заручена з ним, і його хлопець. І сказав йому його тесть, батько дівчини: Ось тепер клониться день до вечора, і відпочинь тут, і розвеселиться твоє серце, і встанете вранці у вашу дорогу, і відійдеш до своєї хати. **10** І не згодився чоловік переспати, і вставши, відійшов, і прийшов аж напроти Євуса, і це є Єрусалим, і з ним двоє ослів з вантажем, і його заручена з ним. **11** І коли прийшли й до Євуса, день же дуже схилився до вечора, і сказав хлопець до свого пана: Ходи, отже, звернемо до цього міста Євуса, переспимо там. **12** І сказав до нього його пан: Не звернемо до чужого міста, яке не є з ізраїльських синів, але минемо до Ґаваона. **13** І сказав до його хлопчини: Ходи, ввійдемо до одного з ґаваонських міст, переспимо в Ґаваоні, або в Рамі. **14** І минули, і прийшли, і зайшло сонце близько Ґаваона, що є Веніяминів. **15** І звернули туди, щоб ввійти переспати в

Ґаваоні, і ввійшовши, він сів на вулицях, і не було чоловіка, що ввів би їх до хати, щоб переспати. **16** І ось вийшов старий чоловік з роботи своєї, з поля, ввечорі, і цей чоловік з Ефремової гори мешкав же в Ґаваоні; чоловіки ж міста – сини Веніяминові. **17** І піднявши свої очі, побачив чоловіка-мандрівника на вулицях міста, і сказав чоловікові старець: Куди ідеш, звідки ж приходиш? **18** І сказав до нього: Ми прийшли з Вифлеєма Юдиного і йдемо аж до краю Ефремової гори, звідки я є. І я ходив до Вифлеєма Юдиного, і тепер іду до своєї хати, і немає нікого, що ввів би мене до хати. **19** А солома і їжа для наших ослів є, і в мене є хліб і вино і рабі, і дитині, і рабам немає браку ніякої речі. **20** І сказав цей: Чоловіче старий, мир тобі; і недостаток твій на мені, тільки не відпочивай на вулицях. **21** І ввів його до своєї хати, і дав його ослам пашу, і цим помив ноги, і їли, і пили. **22** І коли розвеселилося їхнє серце, і ось міські мужі, сини беззаконників, оточили двір, і б'ючи в двері, і сказали панові хати, старцеві, кажучи: Виведи чоловіка, що ввійшов до твоєї хати, щоб ми його пізнали. **23** Вийшов до них пан хати і сказав їм: Ні, мої брати, не вчиніть зла, бо ввійшов цей чоловік до моєї хати, і не вчините цієї безумності. **24** Ось дочка моя дівує і його заручена – виведу обі, і їм вчините обиду, і їм вчините за тим, що добре у ваших очах, а чоловікові аж ніяк не вчините цього безумства. **25** І не побажали чоловіки його послухати. І чоловік, взявши його заручену, і вивів її до них; і пізнали її, і були з нею всю ніч, до світанку, і відпустили її, коли сходила рання зоря. **26** І прийшла заручена на світанку, і впала при дверях брами двору чоловіка, де був її чоловік. **27** І встав її пан вранці, відкрив двері хати і вийшов, щоб піти в дорогу свою, і ось його наречена лежала, і її руки на передвер'ю. **28** І він сказав до неї: Встань, підемо, і вона не відповіла йому, бо була наче мертва, і поклав її на осла, і встав чоловік, і відійшов до свого місця. **29** І прийшов до своєї хати, і взяв меч, і взявши свою заручену, і розрубав її по її костях на 12-ть частин, і послав її до всіх племен Ізраїля. **30** І було, що кожний, хто її побачив, і сказав що: Не сталося ані не бачилося такого від дня виходу ізраїльських синів з єгипетської землі аж до сьогодні. І він заповів чоловікам,

слн҃це]36 бли́зъ гаваѡ́на, и҆́же є҆́сть вені҃амино́нь. И҆ съвратѝшасѧ та́мо вънитѝ прележа́ти въ гаваѡ́нѣ. и҆ (вънідо́ша ѡ҆́бе)37 на (сте́гна҃)38. и҆ не [бы́сть]39 мужа́ вънаводя́щаго и҆́хъ в до́мъ прележа́ти. И҆ є҆́ мужъ стара́ и҆зы́йде съ (дво́ра своє́го)40 ѿ по́ля въ ве́черъ, и҆ (се́и) мужъ ѿ горы̀ є҆фре́мли. (-)41 ѡ҆бѣтова́ше (же) въ гаваѡ́нѣ. (-)42 мужи́ (же) (гра́стїи)43 сі҃ново вені҃амино́ви. И҆ вънзве́ ѡ҆́чи [свои́]44 видѣ́ мужа́ пѫтни́ка на сте́гнахъ гра́нїи҃, и҆ ре҃ мужу́ старе́цъ ка́мо и҆́деши (-)45 ѿкоу́ду (ли҆) гради́ши. И҆ ре҃ и҆ немоу́ (прїи́до́хомъ)46 ѿ (видлеѡ́ма)47 і҆ю́дина (і҆ и҆́демъ) даже до конє́цъ горы̀ є҆фре́мли (ѿкоу́ду а҆́зъ є҆́смь)48. и҆ ходи́ до (видлеѡ́ма)49 і҆ю́дина. и҆ (нѣ́нѣ) (и҆́ду в до҃ свои́)50, и҆ нѣ́сть (никто́же)51 вве́дыи҆ ма҆ в до́мъ. (9)52 плѣ́вы и҆ пи́ща (ѡ҆сла́то҃ на́шимъ є҆́сть)53. и҆ (мн҃ѣ хлѣ́бъ и҆ вино҆ є҆́сть)54. и҆ ѡ҆троковѝцы [-]55 и҆ ѡ҆́троку, (и҆) рабо́мъ нѣ́сть сі҃́ну никоѥ́ма ве́щи. И҆ ре҃ (сїи) мужу́ стара́ми҆́ тебѣ. (и҆)56 недоста́токъ твои́ на мнѣ. ѡ҆ба҆ на сте́гнахъ не ма҆зи. и҆ вве́де и҆̀ в до҃ свои́ и҆ пре҆ложи ѡ҆сла́томъ є҆го (пи́щу). и҆ (сн҃ ѹ҆мы̀ но́зѣ)57. и҆ ѩдо́ша и҆ пи́ша. (И҆) є҆гда (-)58 възвесели́ма сре҆це и҆́хъ. и҆ є҆ мужи́ грасти́и сі҃ново безако́нники. ѡ҆бындо́ша дво́ръ и҆ [бїю́ще]59 въ две́ри. и҆ рѣ́ша (-)60 господи́ну до́ма стáрцу глю́щи и҆зведѝ мужа́ и҆же вни́де в до҃ твои́. да познаемъ є҆го. (-)61 И҆зы́йде к ни́мъ (-)62 господи́нъ до́му и҆ ре҃ и҆мъ. нѝ бра́тїа (мои́) не сътвори́те зла҆. външ҃е́шу мужу́ сему̀ в до́мъ мои́. (и҆) не сътвори́те безумїа҆ сего̀. Се҃ дщѝ моа҆ дво́ю, и҆ жени́ма є҆го да и҆зведу́ (ѡ҆бѣ)63 [и҆ ѡ҆би́дѣте а҆]64. и҆ сътвори́те и҆́ма по бл҃гти ѡ҆́чїю ва́шею. (а҆)65 мужу́ (-)66 не сътвори́те (никаѥ́коже)67 безумїа҆ сего̀. И҆ не и҆звóлиша мужи́ послу́шати є҆го. и҆ е́мъ мужъ̀ жени́мую є҆го і҆ и҆зведе ю҆̀ к ни҃ (-)68 и҆ познáли ю҆̀. и҆ бы́ша с нею вс҃ю но́щь до́ свѣта. и҆ ѿпусти́ша ю҆̀ є҆гда̀ въсходи дн҃и́ца. И҆ прїи́де жени́ма къ заоу́трїю. и҆ паде ѹ҆ две́рїи вра́тныхъ, двору́ мужа́ и҆деже ба́ше мужъ є҆а҆̀ (-)69. и҆ въста̀ господи́н҃ є҆а҆̀ заоу́тра (-)70 ѿвръзе две́ри хра́му, і҆ и҆зы́йде поитѝ въ пу҃ть свои́, и҆ се҃ (-)71 жени́ма є҆го лежа́ше (-)72, и҆ ру҃цѣ є҆а҆̀ на пре҆две́рїю. И҆ ре҃ к не́и въста́ни (-)73 да и҆́демъ, и҆ не ѿвѣща̀ є҆му̀ [ба́ше бо҆ (на҆́ко) мр҃тва]74, и҆ възложѝ ю҆̀ на ѡ҆сла̀, и҆ въста̀ а҃ѵ и҆ по́иде на мѣ́сто своѐ. И҆ прїи́де ѣ҆ до҃ свои́, и҆ вза̀ но́жъ и҆ е́мъ жени́му свою́, и҆ раздроби ю҆̀ по ко́сте҃ є҆а҆̀ на, в҃і, ча́стїи, и҆ посла̀ (ю҆̀)75 въ всѧ̀ племе́на і҆и҃ля. И҆ бы́ша вс҃и ви́дѧще (ю҆̀, и҆) реко́ша, (на҆́ко) нѣ́сть бы́ло и҆́ни ви́дѣно сѝце, ѿ дн҃е ше́ствїа сно҃в і҆и҃ль ѿ [земля̀]76 є҆гу҃пе҃ски, да́же (до дне́сь)77, и҆ запо-

вѣ́да мужéмъ ѩ́же послà глющи сѝце глѝте къ всемꙋ (-)[78] їѝлю [-][79] (воѝмѝте себѣ ѓе) оу҃ста́вите вы са́ми (о́ сéмъ совѣ́тъ)[80] и́ глѝте·

яких вислав, кажучи: Так говоріть до всього Ізраїля: Зважте собі, ось зробіть ви самі про це раду, і скажіть.

Гла, к҃·

Глава 20

їои́ля ї

Ѿзыидо́ша* вс҃и сы́нове їѝлеви, и́ събра́шасѧ вéсь со́ньмъ ꙗ́ко (ѥ́дінъ мужъ)[1]. ѿ̀ да́на и́ до вирса́вїа, и́ землѧ̀ галаа́дска къ гв҃и оу҃ маси́де· И ста́ша старѣ́шины всѣ́хъ людїи́ (и́) всѧ̀ племе́на їѝлева в со́нмѣ людїи бж҃їѝ. ѵ҃, тысѧщь мужъ пѣ́шїѝ въздвиго́ущихъ о́рꙋжїа· И слы́шаша сы́нове венїамѝни́ни, ꙗ́ко и́зыидо́ша сы́нове їѝлевы [-][2] въ маси́дѣ, и́ реко́ша сы́нове їѝлевы глѝте гд҃ь бы́сть зло́ба сїѧ· И ѿвѣща́ мужъ левѵ́тинъ, мужъ жены́ оу҃мо́реныѧ (гла́)[3], въ гаваѻ́нѣ венїамѝни́нѣ. прїидо́хъ а́зъ и́ женѝма моѧ̀ прележа́ти· И въста́ша на́ мѧ мꙋ́жи гаваа́̑стїи. и́ о́быидо́ша мѧ въ дворѣ но́щїю. и́ (хотѣ́ша мѧ)[4] оу҃би́ти и́ женѝмꙋю мою о́би́дѣша, и́ о́бругà́ша (-)[5] и́ оу҃мре. И взѧ̑ женꙋ́ свою́ и́ раздроби́хъ ю̑. и́ посла́̑ (ю̑) въ всѧ̀ предѣ́лы причáстїа їѝлева, ꙗ́ко сътвори́ша безꙋмїе въ їѝлѝ· Сѣ́ вс҃и вы́ сы́нове їѝлевы дадѣ́те (и́мъ)[6] сло́во и́ совѣ́тъ· И въста́ша вс҃и лю́дїе ꙗ́ко (ѥ́дінъ мужъ)[7] глющε. не (ѿ̀йдетъ)[8] мужъ въ хра́мъ свои́. и́ не оу҃кло́нимсѧ (-)[9] въ до҃̑ на́шь· И нн҃ѣ (сло́во ѓе)[10] сътвори́мъ гаваѻ́ну. да взыи́демъ на ню по жре́бїю, и́ да поимемъ по, ї, мужъ, ѿ̀ р҃, [въ всѣ́хъ племе́нехъ їѝлевы́ѣ]11, и́ р҃, ѿ̀ тысѧщи. и́ ѧ҃. ѿ̀ тмы́· (И́ тѝ да и́дꙋтъ) ѣ̆́зати бра́шно лю́демъ (на съвръше́нїе и́сходя́щимъ)[12]. въ гаваи́ю венїамѝню. [и́ сътворя́тъ ѥ́мꙋ]13 по всемꙋ съгрѣше́нїю и́же [сътвори́]14 въ їѝлѝ· И събра́шасѧ вс҃и мꙋ́жи їѝлевы [къ гра́дꙋ]15, ꙗ́ко ѥ́дінъ мужъ (ѿ̀ гра́̑) и́сходя́ще· И распꙋсти́ша племе́на їѝлевы, мꙋ́жи въ вс҃е племѧ̀ венїамѝне. глющε что̀ (е҆́сть) зло́ба сѝ бы́ѣ̆шаѧ въ ва́съ· И нн҃ѣ дади́те мꙋ́жи безаконны́и и́же въ гаваи́ сы́нѣхъ веліа́ловыхъ, и́ да оу҃мо́рѝ̑ и́хъ, и́ о́чи́стимъ зло́ ѿ̀ їѝлѧ. и́ не и́зволи́ша сы́нове венїамѝни́ни послꙋша́ти гла́са бра́тїи своѥ́ѧ сы́нѣхъ їѝлевѣ· (Но̀)16 събра́шасѧ сы́нове венїамѝни́ни ѿ̀ гра́довъ и́хъ в гаваи́ю, и́зыи́ти на по́лкъ сы́нѣхъ їѝлевѣ· И съчто́шасѧ сы́нове венїамѝни́ни (ѿ̀ гра́да) в (то́и дн҃ь)17 (-)18. і҃к, и́ ѓ҃, тысѧщь мужъ въздвиго́ущихъ о́рꙋжї́а кро́мѣ живꙋ́щихъ в гаваи́ле. и́же съчте́сѧ, з҃, с҃о, (и́ і҃к,) мужъ (-)19 и́збра́нныѣ̑ [ѿ̀ вс҃ѣ̑ люде́и]20. о́боѥ́мꙋ хꙋдо́жни (сїи вс҃и)21 пра́вшицы ме́шꙋще ка́мнїе къ власꙋ́ и́ не грѣша́ющε· И вс҃ѣ̑ мꙋже́и їѝлевъ съчте́сѧ ра́звѣ сы́нѣхъ венїамѝновыѣ̑. ѵ҃, тысѧщь мужъ възвѣ́виза́ющихъ о́рꙋжї́е, (и́) вс҃и сїи мꙋ́жи

1 І *вийшли всі ізраїльські сини, і зібрався ввесь збір, як один чоловік, від Дана і до Вирсавії і ґалаадської землі, до Господа, до Масити. 2 І стали старшини всього народу і всі ізраїльські племена в зборі божого народу: 400 тисяч піших чоловік, що носять зброю. 3 І почули Веніяминові сини, що вийшли ізраїльські сини до Масити. І сказали ізраїльські сини: Скажіть де сталося це зло. 4 І відповів чоловік-левіт, муж убитої жінки, кажучи: В Ґаваоні Веніяминовім. Прийшов я і моя заручена, щоб переспати. 5 І піднялися проти мене ґаваонські чоловіки, і окружили мене в дворі вночі, і хотіли мене вбити, і обидили мою заручену, і коли наглумились, і вона померла. 6 І взяв я свою жінку, і я її поділив, і я її послав до кожної околиці ізраїльського насліддя, бо вчинили безумність в Ізраїлі. 7 Ось всі ви, ізраїльські сини, дайте їм слово і раду. 8 І встав ввесь народ, як один чоловік, кажучи: Не відійде чоловік до свого мешкання, і не подамося до наших домів. 9 І тепер вчинемо це слово Ґаваонові: підемо проти нього за жеребом; 10 і візьмемо по 10-ть чоловік зі 100, з усіх ізраїльських племен, і 100 – з тисячі, і 1000 – з 10000. І хай ті ідуть, щоб взяти їжу народові, щоб забезпечити тих, що ідуть до Ґаваї Веніяминової. І вчинять з ним за всім гріхом, який він вчинив в Ізраїлі. 11 І зібралися всі ізраїльські чоловіки до міста, як один чоловік, приходячи з міст. 12 І відпустили ізраїльські племена чоловіків до всього Веніяминового племені, кажучи: Що це за зло, що сталося у вас? 13 І тепер дайте беззаконних мужів, які в Ґаваї, Веліярових синів, і уб'ємо їх, і очистимо зло з Ізраїля. І не забажали Веніяминові сини послухатися голосу своїх братів, ізраїльсьлих синів. 14 Але зібралися Веніяминові сини з їхніх міст до Ґаваї, щоб вийти проти полку ізраїльських синів. 15 І зробили Веніяминові сини перепис з міста в тому дні: 20 і 5 тисяч чоловік, що несуть зброю, опріч тих, що живуть в Ґавалі, в якому почислено 7 сот і 20 чоловік, вибраних з усіх людей, 16 що орудують обома руками. Ці всі лучники, що кидають камінням в волосину і не схибнуть. 17 І почислено всіх ізраїльських чоловіків, за ви-

йос. 10

нятком Веніяминових синів: 400 тисяч чоловік, що несуть зброю; і всі ці чоловіки вояки. **18** І вони встали, пішли до Ветиля, і запитали у Бога, і сказали ізрїльські сини: Хто з нас піде вождем попереду, щоб воювати з Веніяминовими синами? І сказав Господь: Хай піде Юда на переді. **19** І встали ізраїльські сини вдосвіта, і стали в лави проти Ґаваона. **20** І вийшов кожний ізраїльський чоловік на війну з Веніямином. І стали в лави проти Веніямина ізраїльські чоловіки, до бою проти Ґаваї. **21** Вийшли сини Веніяминові з Ґаваона і вигубили в Ізраїлі в тому дні 22000 мужів на землі. **22** І скріпився кожний ізраїльський чоловік, і додали зійтися до бою на місці, де зійшлися в першому дні. **23** І пішли ізраїльські сини, і плакали перед Господом до вечора, і запитали Господа, кажучи: Чи додамо ще приступити до бою з Веніяминовим сином, нашим братом? І сказав Господь: Підете проти нього. **24** І прийшли ізраїльські сини до Веніяминових синів в 2-му дні. **25** І вийшли Веніяминові сини проти них з Ґаваона в 2-му дні, і вигубили ще 18000 чоловік з ізраїльських синів на землі. Ці всі, що носять зброю. **26** І пішли всі ізраїльські сини і ввесь народ до Ветилю, і плакали, і сіли перед Господом, і постили в тому дні аж до вечора, і принесли цілопалення спасіння в тому дні перед Господом. **27** І там кивот господнього завіту в тих днях. **28** І Тинеес, Еліазарів син, син Аароновий, стояв перед ним в тих днях. І запитали ізраїльські сини, кажучи: Чи ще додамо вийти на бій з Веніяминовим сином, нашим братом, чи залишимо? І сказав Господь: Підіть, бо завтра дам їх у ваші руки. **29** І поклали ізраїльські сини засідку довкруги Ґаваона. **30** І вийшли ізраїльські сини проти Веніяминових синів в третьому дні, і стали до бою проти Ґаваона, так як раз і раз. **31** Вийшли Веніяминові сини проти народу, і відійшли від міста, і почали убивати ранених людей, так як перший раз і другий, – на дорозі, яка є одинока, що сходить до Ветиля, а друга до Ґаваї, – яких 30-ть чоловік в Ізраїлі. **32** І сказали Веніяминові сини: Падуть перед нами, так як і раніше. Сини ж ізраїльські сказали: Втікаймо, відведемо їх від міста на дороги. **33** І вчинили так, і кожний ізраїльський чоловік встав зі свого місця, і стали до бою в Валатамарі. Засідка ж ізраїльська вийшла з місця свого, з заходу Ґаваї. **34** І пішли проти Ґавай 10 тисяч вибраних чоловіків з усього Ізраїля, і битва була тяжкою. Ці не розуміли, що на них сходить

вои҃ни· и҆ вста́ша вꙗзындо́ша ѣ҆ веди́ль и҆ вопраша́ша оу҆ ба҃. и҆ реко́ша сы҃нове і҆и҃левы, кто҃ (ѡ҆ на҃ вꙗзыи҆де́)[22] вꙗже́мъ пе́рвое, вꙗѣва́ти съ [сы҃ми веніами́новыми][23]. и҆ ре҃ гь і҆ю́да да вꙗзыи҆детъ въ нача́токъ· и҆ вста́ша сы҃нове і҆и҃левы [заоу́тра][24], и҆ вопо҃чи́шасѧ в гаваѡ́на· і҆ и҆зыи҆де вє́сь мы҃. і҆и҃левъ на́ брань съ веніами́номъ. и҆ ѡ҆полчи́шасѧ на (веніами́на)[25] (мужи́ і҆и҃левы на́ брань)[26] въ гава́ю· (-)[27] и҆зындо́ша сы҃нове веніами́новы, и҆ [гаваѡ́на][28]. і҆ и҆зби́ша въ і҆и҃ли в (то́и дн҃ь)[29]. ѥ҆ѵ, мужъ на земли· и҆ оукрѣпи́сѧ (вє́сь) мужъ і҆и҃левъ. и҆ приложи́ша сни́тисѧ в по҃къ на мѣ́сто и҆де́же снидо́шасѧ [-][30] въ дн҃ь пе́рвыи· и҆ вꙗзындо́ша сы҃нове і҆и҃леви, и҆ пла́кашасѧ пре҃ гмъ до҃ вечера. и҆ вопраша́ша ба҃ гл҃юще. а҆ще [прило́жимъ][31] (е҆щѐ) приступи́ти в по҃къ къ [сы҃момъ веніами́нѡ҃мъ][32] бра́та [на́шего][33]. и҆ ре҃ гь вꙗзы́идете к [ни́мъ][34]. и҆ прїидо́ша сы҃нове і҆и҃леви къ [сы҃момъ веніами́немъ][35], въ дн҃ь, ѕ҃. і҆ [и҆зындо́ша сы҃нове веніами́ни][36] проти́ву и҃мъ, ѡ҆ гаваѡ́на въ дн҃ь, ѕ҃. і҆ и҆зби́ша (е҆щѐ) ѡ҆ [сы҃новъ і҆и҃левъ][37]. ѥ҆и, мы҃ на зе҃ли. (сїи вс҃и)[38] вꙗздвизающе о҆ру́жїе· и҆ ѣзындо́ша ѣ҆си сы҃нове і҆и҃леви и҆ вс҃и лю́дїе (-)[39] въ веди́ль и҆ пла́кашасѧ, [и҆ сѣдоша][40] пре҃ гмъ, и҆ посты́шасѧ ѣ҆ (то́и дн҃ь)[41] [даже къ ве́черу][42]. и҆ вꙗзнесо́ша вс҃есъжже́нїе спсе́нїѧ (в то́и дн҃ь) пре҃ гмъ [-][43] и҆ ты҃ ковчє́гъ завѣта гн҃ѧ. в (ты҃ дн҃и)[44], и҆ (динее́съ)[45] сы҃нъ е҆лїа́заровъ, сы҃на а҆а҆ро́нѧ, пре҃стоѧ́ пре҃ ними҃ъ в (ты҃ дн҃и)[46]. [и҆ вопраша́ше сы҃нове і҆и҃левы][47] гл҃юще. а҆ще [прило́жимъ][48] (ѣзыи҆ти́ е҆щѐ)[49] на по́лкъ къ сы҃момъ веніа҆ми́нѣ҃. брата [на́шего][50]. и҆и҃ли о҆ста́вимъ· и҆ рече гь ѣзыи҆дѣте, на҆́ко оу҆тро [да҃ а҆ѯ҃ в роуки ваша][51]. и҆ по҃ста́виша сы҃нове і҆и҃левы по҃са́ду [(о҆́крꙋтъ гаваѡ́на)[52]][53]. [и҆ взындо́ша сы҃нове і҆и҃леви къ сы҃момъ веніа҆ми́немъ][54] въ дн҃ь тре́тїи и҆ вопо҃чи́шасѧ на гаваѡ́на на҆́ко е҆ди́ною, и҆ е҆ди́ною· (-)[55] и҆зындо́ша сы҃нове веніа҆ми́ни проти́ву люде҃, и҆ протагѡ́шасѧ и҆з гра́да. и҆ нача́ша оу҆бива́ти людїи [оу҆на҆звле́ныхъ][56]. на҆́ко пе́рвое и҆ (второ́е)[57] на пути҃, и҆же е҆сть е҆ди́и҃ сходѧ́и въ веди́ль, (а҆ дрꙋгїи)[58] [-][59] въ гава́и (-)[60]. на҆́ко л҃, мужъ въ і҆и҃ли· и҆ реко́ша сы҃нве веніа҆ми́ни, па́даютъ пре҃ нами на҆́ко и҆ пре́жде. (-)[61] сы҃нове (же) і҆и҃леви реко́ша. побѣгнемъ (-)[62] да҃ (а҆ѯ҃ и҆зведе́мъ)[63] и҆з гра́да на пути҃· [и҆ сътвори́ша та́ко][64] и҆ вс҃и мужи і҆и҃леви вста́ша ѡ҆ мѣ́ста своего҃. и҆ снидо́шасѧ въ (ваалдама́рѣ)[65]. (-)[66] по҃са́да (же) і҆и҃лева и҆зы́инде ѡ҆ мѣ́ста своего҃. ѡ҆ за́пада гава́и· и҆ прїинде проти́ву гава҃е҃, і҆, ты́сѧщъ мужъ и҆збра́нныхъ ѡ҆ всего і҆и҃ла, и҆ [по́лкъ

оу҃силенъ][67]. (-)[68] сѝ не разумѣша на҃ко постиза́етъ а҆ зло҃· и҃ побѝ гь̀ вениа҃мина҄ [пре҃ сы҃ иі҃левыми][69], и҃ раа҃ссыпаша сы҃ве і҃ілви ѡ҆ вениа҃мина҄ в (сто́и дн҃ь)[70] ѥ҆е, и҃ р҃, мужь҆ (и҃) (сіи вс҃и)[71] во҃двиза́ющие о҃ружїе· и҃ [ви́дѣша сы҃ове вениа҃мина҄][72], на҃ко и҃зби́ша и҃хъ. и҃ да́ша (мѣ́сто сы҃ове і҃ілеви вениа҃мина́)[73]. на҃ко оу҃пова́ша по҃са́дамъ и҃же по҃сади́ша оу҃ гава́и· и҃ (подвижесѧ по҃сѣдъ)[74] і҃ и҃зыиде в гава́ю (и҃ начаша трубити)[75] і҃ и҃зби́ша весь гра҃ о҃стрїемъ меча̀· [і҃і҃льтане же и҃мѣхѹ зна́менїе][76] со по҃сѣдомъ (е҃гда̀ за́жгутъ гра҃ мужь҆ же принесъ ме́чь къ по҃са́де. на зна́менїе, да запа́лѧ҃ и дыи́мъ да оу҃мно́житсѧ и҃з гра́да)[77]. (е҃гда бо возвратѝсѧ)[78] і҃і҃ль въ ра́ть. (-)[79] вениа҃ми́н (же) начà оу҃бива́ти на҃звенны҃ѣ въ (-)[80] і҃і҃ли, до, л҃, мужь҆ на҃ко реко́ша, паки падéнїемъ падутъ пре҃ на́ми. на҃коже и҃ [пръ́выи по́лкъ][81]. (е҃гда́ же на҃ви́сѧ)[82] о҃гнь (и҃схода̀)[83] ѡ҆ гра́да (и҃) сто́лпъ дыи́менъ, и҃ о҃зрѣвсѧ вениа҃мі҃ за сѧ, и҃ се҃ ѣзыи́де сѣ҃чáнїе гра́ду до нб҃си· (-)[84] чужь҆ (же) і҃і҃левъ возвратѝсѧ. и҃ [разбегóшасѧ][85] (сы҃ве)[86] вениа҃ми́ни. [ви́дѣша бо на҃ко возвращáшесѧ на [него][87] зло҃][88]· и҃ ѡ҆бѣгóша пре҃ [сы҃ы і҃і҃левыми][89] на пу҃ть пусты́ня, (-)[90] [по́лк][91] (же) подвигнулъсѧ на́ на. і҃ иже ѡ҆ гра́да бїа́хѹ [а҆][92] средѣ себѐ· и҃ [побива́хѹ вениа҃ми́на, и҃ гна́ша (-)[93] за па́тъ е҃мѹ до гава́а][94], безъ ѡ҆почива́нїа, и҃ потопта́ша и҃хъ даже проти́ву гаваѡ́на на восто́къ сл҃нцѹ· и҃ падо́ша ѡ҆ вениа҃ми́на, ѯи҃, мужь҆. (и҃) [сы҃ вс҃и][95] (и҃) мужи сы́лни· [и҃ о҃зрѣвшесѧ о҃ста́вшей][96] и҃ пробѣго́ша въ пусты́ню къ камы́ку рем҃мо́ню. и҃ собира́хѹ (и҃хъ на҃ко о҃ставшее ѡ҆ вина̀) по стезѧ҃, ѕ҃, м҃ѹ и҃ гна́ша въ сл҃ѣ и҃хъ до (гавааа́да)[97]. і҃ и҃зби́ша ѡ҆ нн҃, ѯ҃в, мужь҆· и҃ бысть всѣхъ (мужъ) па҃шихъ ѡ҆ вениа́ми́на (въ сто́и дн҃ь, ѯ҃е, мужеѝ въздвиза́ющи҃ о҃ружїе)[98], [вс҃и҃ с҃и][99] мужи сы́лнїи· [и҃ о҃зрѣшасѧ о҃ста́вшїи][100], и҃ въсбѣго́ша въ пусты́ню къ камы́ку рем҃мо́ню, х҃, м҃ѹ. и҃ сѣдѣша въ камы́цѣ рем҃мо́ни, д҃, м҃цѣ· (-)[101] [Сы҃ове][102] (же) і҃і҃левы [во҃враты́шасѧ къ][103] сы҃момъ вениа҃ми́не҃· і҃ и҃зби́ша а҆ (о҃ружїемъ)[104] ѡ҆ града вн҃е. [и҃][105] (-)[106] скотъ [и҃][107] (-)[108] вс҃е е҃же о҃брѣте́сѧ въ вс҃ѣ гра́дехъ, и҃ гра́ды (вс҃ѧ) о҃бр҃ѣшанн҃ѧсѧ [и҃зожго́ша][109] о҃гнемъ·

Гл҃а, к҃а·

[Сы҃ове (же)[1] і҃і҃левы кля́шасѧ][2] въ маси́дѣ гл҃ющe, мужъ ѡ҆ на҃ да не да́сть (вениа҃ми́ну дщ҃е́ре своѐа)[3] ѣ҆ жену̀· и҃ прїидоша лю́ди въ [-][4] веди́ль. и сѣдѣша ту҃ до́ вечера пре҃ (гм҃ъ)[5]. и҃ въздвиго́ша гл҃а свои, и҃ пла́кашесѧ пла́чемъ ве́лїимъ· и҃ реко́ша въскую

зло. **35** І побив Господь Веніямина перед ізраїльськими синами, і вигубили ізраїльські сини з Веніямина в тому дні 25000 і 100 чоловік, – і це всі, що носять зброю. **36** І побачили Веніяминові сини, що вибили їх, і дали місце ізраїльські сини Веніямінові, бо надіялися на засідку, яку поклали проти Ґавай. **37** І рушила засідка, і вийшла до Ґавай, і почали трубити, і вибили все місто лезом меча. **38** Ізраїльтяни ж мали знак з засідкою: коли запалять місто, чоловік же принесе меча до засідки на знак, щоб запалили і щоб був великий дим з міста. **39** Бо коли повернувся Ізраїль в битві, Веніямин же почав убивати ранених в Ізраїлі, до 30 чоловік, бо сказали: Знову падінням падуть перед нами, так як і в першій битві. **40** Коли ж з'явився вогонь, що виходив з міста, і стовп диму, і озирнувся Веніямин позад себе – і ось піднеслося викінчення міста до неба. **41** Чоловік же ізраїльський повернувся, і розбіглися Веніяминові сини, бо побачили, що повертається на них зло. **42** І побігли перед ізраїльськими синами на дорогу пустині, битва ж його захопила, і ці з міста били їх посеред себе. **43** І били Веніямина, і гнали за його п'ятою до Ґаваї без відпочинку; і потоптали їх і напроти Ґаваона, на сході сонця. **44** І впали з Веніямина 18000 чоловік, – і ці всі сильні чоловіки. **45** І осталі, оглянувшись, і втекли до пустині, до Реммонового каменя; і збирали їх, як останки з винограду, по дорогах – 5000 чоловік; і гналися вслід за ними до Ґаваада, і побили з них 2000 чоловік. **46** І було всіх чоловік, що впали з Веніямина в тому дні 25000 чоловік, що несли зброю, – всі ці сильні чоловіки. **47** І оглянулися осталі, і втекли до пустині, до Реммонового каменя – 600 чоловік; і сиділи у Реммоновім камені 4 місяці. **48** Сини ж ізраїльські повернулися до Веніяминових синів і вигубили їх зброєю від міста, ззовні, і скотину, і все, що знайшлося в усіх містах, і всі міста, що знайшлися, спалили вогнем.

Глава 21

1 Сини ж ізраїльські поклялися в Маситі, кажучи: *Ніякий* чоловік, з нас, хай не дасть Веніяминові свою дочку за жінку. **2** І прийшов народ до Ветиля, і сиділи там до вечора перед Господом, і підняли свій голос, і плакали великим плачем.

3 І сказали: Чому, Господи, Боже ізраїлів, сталося таке сьогодні в Ізраїлі, що відлучилося від Ізраїля одне плем'я? **4** І сталося, що на другий день встав народ, і збудували там жертовник, і принесли цілопалення спасіння. **5** І сказали ізраїльські сини: Хто є той, що не прийшов до збору, з усіх ізраїльських племен, до Господа? Бо велика клятва була на тих, що не прийшли до Господа до Масит, кажучи: Хай вимруть смертю. **6** І потішали себе ізраїльські сини за Веніямином, своїм братом, і сказали: І сьогодні відрубано одне плем'я з Ізраїля. **7** Що вчинемо тим, що осталися, відносно жінок? А ми поклялися Господом не дати їм з наших дочок в жінки. **8** І сказали: Хто є одне, з ізраїльських племен, яке не пішло до Господа до Масит? І ось не прийшов до табору ні один з Ависа ґалаадського, до збору. **9** І провірено народ, і ось не було там чоловіка, з тих, що жили в Ависі ґалаадовім. **10** І послали туди збір: 12000 чоловік війська, і заповіли їм, кажучи: Підіть і вигубіть зброєю тих, що живуть в Ависі ґалаадовім, жінок і народ. **11** Це ж вчините всьому чоловічому роду і кожній жінці, що пізнала чоловіче ложе – вигубите, а дівчат оставте живими. І так вчинили. **12** І знайшли, з тих, що жили в Явисі ґалаадовім, 400 дівчат-дівиць, які не пізнали чоловічого ложа; і привели їх до табору, до Силома, що є в ханаанській землі. **13** І послав ввесь збір, і говорили до Веніяминових синів, що в Реммоновім камені, і прикликали їх з миром. **14** І повернувся Веніямин до ізраїльських синів в тому часі, і дали їм ізраїльські сини жінок, яких живими зберегли, з дочок Ависа ґалаадового. І вгодили їм так. **15** І народ же потішився Веніямином, бо зробив Господь: розрив між ізраїльськими племенами. **16** І сказали старшини збору: Що зробимо для осталих, відносно жінок? Бо згинула у Веніямина жінка. **17** І як *буде з* насліддям уцілілих з Веніямина, щоб не згинуло плем'я з Ізраїля. **18** А ми не зможемо дати їм жінок з наших дочок, бо ізраїльські сини поклялися, кажучи: Проклятий, хто дає жінку Веніяминові. **19** І сказали: Ось свято Господеві в Силомі – з днів до днів, – яке є з півночі до Ветиля, на сході сонця, в дорозі, що йде з Ветиля до Сихем, і з півдня Левона. **20** І заповіли Веніяминовим синам, кажучи: Підіть і засядьте в виноградниках, **21** і дивіться, коли вийдуть дочки тих, що живуть в Силомі, танцювати в групах: вийдете з виноградників і захопите – чоловік жінку собі з силомських дочок, *і* відійдете до

ѓи бе їйлевъ, бысть сице (днесь) въ їйли. еже ѡлучисѧ (-)[6] ѡ їйлѧ племѧ ѥдино· и бысть наоумріѧ (-)[7] обутрѣша людіе. и съгради́ша тꙋ олтарь. и възнесоша вссъжжениѧ спсенїѧ· и реко́ша сно́ве їйлеви кто (ѥсть) иже не възшелъ въ собо́ръ ѡ всѣхъ племе́нъ їйль къ ѓꙋ. ѩко (вели́ка кла́тва)[8] ба́ше, не вше́шимъ къ ѓꙋ въ (маси́дѣ)[9], глюще да [измрꙋ смр-тїю][10]. и жалѣша сно́ве їйлеви о венїа́мине бра́тѣ свое́. и реко́ша и о́сѣчено дне́ (ѥди́но племѧ)[11] ѡ їйлѧ· ѥто сътвори́мъ о́ста́вшихъ о́ женах. (а)[12] мы клахомсѧ гдⷭ, не да́ти имъ ѡ дщере́їи на́шихъ в жены· и реко́ша кто (ѥсть) ѥди́нъ ѡ племе́ни їйлевъ, иже не взы́йде къ гви въ (маси́дѣ)[13]. и ѥе не прїиде (нї ѥди́нъ)[14] в полкъ ѡ (авие́ѳъ)[15] галаа́довыхъ в со́ньмѣ· и съгладаша людіи и ѥе не [ба́-ше][16] тꙋ мꙋжа, ѡ живꙋщихъ въ (авие́ѳѣ)[17] галаа́довѣ· и посла́ша тамо со́ньмъ ѵ҃і мꙋжъ (си́лы)[18]. и заповѣ́даша имъ глюще, идѣте і избїите [-][19] живꙋщаѧ въ (авие́ѳѣ)[20] галаа́довѣ, (о́ружїемъ)[21] же́ны и наро́ди· [се же сътвори́те] всемꙋ мꙋжескꙋ по́лꙋ, и всѣи женѣ познавшеи ло́же мꙋжеско, побїите. [и дв҃ѣ живи́те и сътвори́ша тако][23]· и о́брѣто́ша ѡ живꙋщихъ въ (иавие́ѳѣ)[24] галаа́довѣ. ѵ҃, дв҃ѣ дв҃ою, ѩже не познаша (ложа мꙋжеска)[25]. и приведо́ша ѧ҃ в по́лчище в сило́мъ, иже ѥсть в землѝ ханаа́нѣ· и посла́ весь со́нмъ. и глаша къ [сно́мъ веніа́мино́выи҃][26]. иже в камы́цѣ ремо́ни. и призва́ша и҃ съ ми́ромъ· и обратисѧ венїа́мине́ къ сно́мъ їйлевы҃ в (то вре́мѧ)[27], и да́ша и҃ [сно́ве їйлеви][28] же́ны [ѩже живо съхра́-ше ѡ дщере́ри][29] (авие́ѳъ)[30] галаа́дова. и оу҃годи́ша имъ тако, и лю́дїе (же) оу҃милишасѧ о венїа́мине́. ѩко сътвори́ гь разлꙋче́нїе в пле-ме́нехъ їйлевыхъ· и реко́ша ста́рцы со́нма что сътво́римъ о́ста́вшимъ о́ жена́хъ. ѩко поги́бе ѡ венїа́мина жена· и (ка́ко бꙋдетъ)[31] приче́стїе оу҃цѣлѣвшихъ ѡ веніа́мина. (-)[32] да не погибнетъ племѧ ѡ їйлѧ· (ϑ҃ *και*)[33] мы не возмо́жемъ да́ти и҃ же́нъ ѡ дщере́ї наши҃ ѩ́-ко (кла́шасѧ)[34] сно́ве їйлеви глюще, про́клятъ дан҃ женꙋ венїа́мине́ꙋ· и реко́ша [ѳе][35] пра́з-никъ гꙋ в сило́мѣ ѡ дн҃ї въ дн҃ь. иже ѥсть ѡ сѣвера къ веди́лю, на въсто́кѣ слнцꙋ оу҃ пꙋти́ въсходя́щаго, ѡ веди́лѧ в [сихе́мъ][36], и ѡ юга [-][37] лево́ны· и заповѣ́даша сно́мъ ве-ніа́мине́мъ глюще. идѣте и пресѣди́те въ виногра́дѣхъ· и смотри́те (-)[38] [аще][39] изы́-дꙋтъ дщери живꙋщихъ в сило́мѣ [-][40], пла-са́ти въ ли́ки (-)[41] да изы́дете из виногра́да и

да вънсхи́тите мужъ (женꙋ себѣ)[42] ѡ̑ дщере́ѥи сило́мль. (-)[43] [да ѡ̑и́дете][44] на́ землю венїа̑мино. и̑ (е̑гда̀ бꙋдетъ)[45] прїидꙋтъ ѡ̑цы и̑хъ и̑ бра́тїа и̑хъ прѣтисѧ к (на́мъ)[46]. и̑ речемъ и̑̀ помилꙋите а̏. ꙗ̑ко нѣсть мужъ пою́лъ жены̀ своеѧ ѣ̆ по́лце, ꙗ̑ко (мы̑ нѣ́смы далѝ)[47] и̑мъ (же́нъ). (ꙗ̑ко не съгрѣши́сте)[48]. и̑ сътвори́ша та́ко сно́ве венїа̑ми́ни. и̑ поꙗ́ша же́ны по числꙋ и̑̀ ѡ̑ плаꙗ́шꙋщїи ꙗ̑же вънсхити́ша (-)[49] ѡ̑и́до́ша, и̑ възвратѝшасѧ въ причастїе свое. и̑ съгра̑ша [-][50] гра́ды, и̑ всели́шасѧ в ни́хъ. и̑ ѡ̑и́до́ша ѡ̑тꙋдꙋ сно́ве і̑и̑ле́ви в (то́ бре́мѧ)[51], (и̑) мужъ въ племѧ̀ свое и̑ в ро̑ свои̑ і̑ (и̑зы́де)[52] ѡ̑тꙋдꙋ мужь̆ въ причастїе свое. (и̑) в (ты̀ дн҃и)[53] не бѧ́ше цр҃ѧ въ і̑и̑ли, (и̑) мужъ [-][54] е̑же ѹ̑го́дно пре̑ о́чи́ма (-)[55] творѧ́ше.

Коне́цъ, книгъ, сꙋде́и і̑и̑ле́вы̑.
и̑ма́ть в себѣ, гл҃а, і̑ѕ.

Веніяминової землі. **22** І коли буде, що прийдуть їхні батьки і їхні брати судитися до нас, і скажемо їм: Змилосердіться над ними, бо чоловік не взяв свою жінку в війні, бо ми не дали їм жінок, та ви не згрішили. **23** І вчинили так Веніяминові сини, і взяли жінок за їхнім числом, з танцюристок, яких захопили; *і* відійшли, і повернулися до свого насліддя, і збудували міста, і поселилися в них. **24** І пішли звідти ізраїльські сини в тому часі: і чоловік до свого племені і до свого роду, і пішли звідти: чоловік до свого насліддя. **25** І в тих днях не було царя в Ізраїлі, і чоловік чинив те, що *було* милим перед очима.

Кінець Книги ізраїльських суддів.
Має в собі 21 главу.

Кни́га сꙋ́дь глава̀ пе́рвая҃

КНИГА РУТИ
ГЛАВА 1

Бы́сть внегда̀ сꙋда́хꙋ сꙋдїѧ, (-)[2] бы́сть гла́дъ на землѝ. і̑ и́де мужъ ѡ̑ видлеѡ́ма і̑ꙋдина, ѡ̑бита́ти в се́ла моа́вля, са́мъ и̑ жена̀ е̑го и̑ [два̑][3] сн҃а е̑го. (-)[4] и̑̀ма (же) мужеви [е̑лимеле́хъ][5], (-)[6] и̑́ма (же) женѣ̀ е̑го (ноемминь)[7]. і̑ и́ма двѣма сно́ма е̑го. маа́лонъ. и̑ хелеѡ́нъ. е̑фрадеѧнска и̑же ѡ̑ (видлео́ма)[8] і̑ꙋдина. и̑ прїидо́ша в село̀ моа́вле, и̑ бѣша тꙋ̑. и̑̀ ѹ̑мре [е̑лимеле́хъ][9] мужъ [ноемминь][10]. и ѡ̑ста̀ ѡ̑на̀ и̑ ѡ́ба сн҃а е̑ѧ̀, и̑ поꙗ́ста себѣ же́ны, моа̑ви́тꙗнстїи. и̑́ма е̑ди́ною ѡ́рда. і̑ и̑́ма вторѣ ꙗꙋдъ. и̑ жи́ша та́мо до ї, лѣтъ. и̑̀ ѹ̑мро́ста [-][11] ѡ́ба (сн҃а еѧ̀.) (меа́лонъ)[12]. и̑ хелеѡ́нъ. и̑ ѡ̑ста̀ жена̀ по мужꙋ своемъ. и̑ по ѡ̑бою сн҃ꙋ еѧ̀. и̑ въста̀ ѡ̑на̀ и̑ ѡ́бѣ сноха̀ еѧ̀. и̑ възъвратѝшасѧ съ села̀ моа́вля. зане́ (ѡ̑бита́ша)[13] въ селехъ моа́влихъ, ꙗ̑ко приспѣти҃ гь людїи своихъ да́ти и̑̀мъ хлѣбы. и̑̀ ѡ̑и́де ѡ̑ мѣста и̑же бѣ̀ та́мо (ѡ̑на̀) и̑ ѡ́бѣ сносѝ еѧ̀ с не́ю. (-)[14] и̑да́хꙋ в

1 Сталося, що коли судді судили, був голод на землі, і пішов чоловік з Вефлеєму юдиного жити на Моавових полях, сам і його жінка , і два його сини. **2** Ім'я ж чоловіка Елимелех, ім'я ж його жінки Ноеммин й ім'я двох його синів Маалон і Хелеон – етратейці, що з Вефлеєму юдиного. І прийшли в Моавове поле, і були там. **3** І помер Елимелех, Ноемминовий чоловік, і осталася вона і оба її сини. **4** І взяли собі жінок-моавиток, ім'я однієї Орта й ім'я другої Рут, і жили там до 10 літ. **5** І померли оба її сини, Меалон і Хелеон, і осталася жінка по своєму мужі і по обох її синах. **6** І встала вона і обі її невістки, і повернулися з моавського поля, бо проживали на моавських полях, – бо Господь відвідав свій народ, щоб дати їм хліби. **7** І вийшла вона з місця, де там була, вона і обі її невістки з нею. Ішли вони дорогою, щоб повернутися до юдиної землі.

8 І сказала Ноеммин обом своїм невісткам: Підіть, отже, і поверніться, кожна до дому свого батька, хай Бог з вами вчинить милосердя так, як ви вчинили з померлими і зі мною. **9** Хай дасть Господь Бог вам знайти спочинок, кожна в домі свого мужа; і поцілувала їх, вони ж підняли свої голоси і плакали. **10** І сказали їй невістки: Ні, але підемо з тобою до твого народу. **11** І сказала Ноеммин: Поверніться, отже, дочки мої, навіщо підете зі мною? Чи ще мої сини в моїм лоні, щоб були вам за чоловіків? **12** Поверніться, отже, дочки мої, і йдіть, тому що я постарілася і не буду замужня. Коли і сказала б я, що у мене є маєток, щоб я була замужньою і народила синів, **13** чи ви чекатимете на них, щоб виросли, щоб їх взяти, а не будете іншому чоловікові? Ні, мої дочки, бо гірко стало мені, більше ніж вам, бо на мене прийшла господня рука. **14** І піднявши свої голоси, і знову плакали. І Орта, поцілувавши свою тещу, і повернулася до свого народу. Рут же пішла вслід за своєю тещею. **15** І сказала Ноеммин до Рут: Ось повернулася твоя співневістка до свого народу і до своїх богів. Повернися, отже, і ти вслід за своєю співневісткою. **16** І сказала Рут: Хай не зустріне мене те, щоб тебе оставити і щоб мені відвернутися від тебе. Але куди підеш ти, і я піду, і де будеш ти, буду і я. Твій народ і мій народ, і твій Бог – мій Бог. **17** Де лиш ти помреш, там і я, де ти будеш похована, там і я буду похована, – так хай вчинить мені Господь, це хай додасть, бо смерть розлучить між мною і тобою. **18** Побачивши Ноеммин, що вона скріпилася іти з нею, і вже замовкла і не говорила до неї. **19** Ішли ж обі, доки не прийшли до Вефлеєму. І сталося, коли вони прийшли, і загуділо ціле місто про них, і сказали: Чи це є Ноеммин? **20** І сказала до них: Не кличте, отже, мене Ноеммин, але кличте мене Гірка, бо Вседержитель дуже наповнив мене гіркотою. **21** Бо я відійшла повною, і тепер порожньою повернув мене Господь, то навіщо мене називаєте Ноеммин? Господь мене упокорив, і недостаток і зло завдав мені. **22** І повернулася Ноеммин і Рут, моавітка, її невістка, з нею, повертаючись з моавського поля, і прибули до Вефлеєму на початку жнив ячменя.

пѹть вꙗзвратѝтисѧ вꙋ землю їю́динꙋ· Й рече (ноеммінь)[15] [о҃бѣма][16] сно́хама свои́ма. и҆дѣта оу҃бо (и҆) вꙗзвратѝтасѧ кажда́ в д҃о҃ [ѡ҃ца][17] своего́. да сътворѝ (е҃вꙋ)[18] с ва́ма мл҃ть ꙗ҆коже сътвори́ста сꙋ оу҃ме́ршими и҆ сꙋ мно́ю· да да́сть ѓь (е҃вꙋ) ва́ма (о҃брѣсти)[19] поко́и, кожда́ вꙋ домꙋ мꙋ́жа своего́ и҆ цѣлова а҃, (о҃ни́ же)[20] вꙗздвигоша́ (гла́сы своа̀)[21] и҆ пла́кашасѧ· Й рекоста́ е҆́й (сно́хи ѝи, ѝо и҆де́ва с тобою)[22] в лю́ди твоѧ· Й рече (ноеммінь)[23] о҃братѝтесѧ оу҃бо дщери моѝ, вꙗскꙋю и҆́дете сꙋ мно́ю. и҆ли́ е҆ще (сн҃а моѧ)[24] вꙋ оу҃тро́бѣ мое́и, (-)[25] да бꙋ́дета вама мꙋ́жа· вꙗзвратѝтесѧ оу҃бо дщере́ моѝ, (і҆) [и҆дѣте][26], ꙗ́ко сꙗстарѣхсѧ а́зъ, (и҆ не бꙋдꙋ)[27] мꙋ́жꙋ. е҆гда́ (и҆) гла́ала бы́хъ. ꙗ́ко оу҃ мене е҆́сть и҆мѣнїе. да бꙋ́дꙋ мꙋ́жꙋ, и҆ рождꙋ сн҃ы· вы лѝ (пожде́та и҆́хъ)[28], да (вꙗзрастꙋ́тъ. да а҃ по́имета, а҆) не бꙋдета (и҆́номꙋ) мꙋ́жꙋ. ѝи дщере́ моѝ ꙗ́ко сꙗжа́лисѧ мн҃ѣ паче ва́ю. ꙗ́ко и҆́зы́иде на́ ма рꙋка̀ гн҃ѧ· Й (вꙗзъдвигше гла́сы своѧ)[29], и҆ плакаста па́ки. и҆ (цѣлова́вше)[30] (о҃рда)[31] свекровъ свою́, и҆ о҃брати́сѧ вꙋ лю́ди своѧ. рꙋ́ѳ же и҆́де вꙋ сл҃ѣдъ (свекры своеѧ̀)[32]· Й рече [ноеммінь][33] кꙋ рꙋ́ѳе е҆е о҃брати́сѧ ѓ҃тръ твоѧ̀ кꙋ людемъ свои́мъ и҆ ко богомъ свои́мъ. о҃брати́сѧ оу҃бо и҆ ты̀ вꙋ сл҃ѣдъ ѓ҃трове своеѧ· (Й) рече (-)[34] рꙋ́ѳъ не сра́ми менѐ то́, е҆́же о҃ста́вити тебѐ, (е҆́же и҆)[35] о҃брати́ти ми сѧ ѡ҃ тебѐ. ѝо (и҆дѣ́же и҆́деши ты́)[36], (и҆ а҃) пои́дꙋ, і҆ и҆дѣ́же бꙋдеши (ты́) бꙋдꙋ (і҆ а́зъ). лю́дїе твоѝ (и҆) лю́дїе моѝ. и҆ е҃вꙋ твой е҃вꙋ мой· (-)[37] И҆дѣ́же а́ще оу҃мреши (ты́), (-)[38] (ты́ и҆)[39] (а́зъ, и҆дѣ́же погребе́шисѧ ты́. ты́ и҆ а҃) погребꙋ́сѧ, та́ко да сътворѝ ми҆ ѓь. (-)[40] е҆е да приложи́тъ, ꙗ́ко см҃рть разлꙋчитъ между мно́ю и҆ тобо́ю· ви́дѣвшїй [ноеммінь][41] ꙗ́ко оу҃кръпи́сѧ и҆тѝ с не́ю, (и҆) оу҃мльчѐ гла́ти кꙋ не́и ксемꙋ· И҆до́ста же о҃бѣ до́ндеже прїидо́ста вꙋ (видлео́мъ)[42], (и҆ бы́сть е҆гда̀ прїидо́ста о҆́нѝ,) и҆ вꙗзгласѝ весь гра҃ о҆ нѥ́й, и҆ реко́ша (и҆ли́) сѐ е҆́сть ноеммінь· Й рекѣ́ к нима́ъ не зовѣте́ (оу҃бо) менѐ (ноеммінь)[43], но́ зовѣте́ (мене) го́рка. ꙗ́ко и҆спо́лнѝ мн҃ѣ го́рести (вседрꙋжи́тель)[44] зѣ́ло· ч҃зъ (бо) и҆спо́лнь ѡ҃и́до́хъ, и҆ и҃нѣ т҃щꙋ (мѧ вꙗзвратѝ) ѓь. (да)[46] вꙗскꙋю (мѧ нарече́тѐ)[47] (ноеммінь)[48]. (-)[49] ѓь смирѝ мѧ и҆ (недоста́токъ)[50] сꙗзлѝ мн҃ѣ· Й вꙗзвратѝсѧ (ноеммінь)[51], и҆ рꙋ́ѳа моа́вѝтины сно́ха е҃ѧ [с не́ю][52], о҃бращаю́щисѧ ѣ҆ села̀ моа́вля. (и҆)[53] прїидо́ста вꙋ (видлео́)[54], в нача́ло жа́твы ячме́ня·

Глава 2

1 І був чоловік, свояк Ноеммино-
нового мужа. Чоловік же сильний,
з Елимелехового роду, ім'я йому
Вооз. **2** І сказала Рут, моавітка, до
Ноеммини: Піду, отже, на ниву і
зберу колоски позаду *женців:* де
лиш знайду ласку перед очима лю-
дини. Сказала ж їй Ноеммин: Іди,
моя дочко. **3** І пішла, і прийшла
збирати на ниві за женцями, і не
знаючи, попала на частину Воозо-
вої ниви, що був з Елимелехового
племені. **4** І ось Вооз прийшов з Ве-
флеєму і сказав женцям: Господь з
вами. І сказали йому женці: Хай
поблагословить тебе Господь. **5** І
сказав Вооз своєму слузі, що був
над женцями: Хто є та молодиця? **6**
І відповів йому: Це моавітка, що
прийшла з Ноеммином з моавсь-
кого поля. **7** І сказала мені: Хай
зберу в снопах за женцями. І як
прийшла і стала – від ранку і до
вечора, і не спочивала на ниві ані
трохи. **8** І сказав Вооз до Рути:
Слухай, дочко, не ходи збирати на
іншу *ниву*, і не відходь звідси, але
тут пристань з моїми молодицями.
9 І хай твої очі будуть на ниві, де
жнуть, і ходи вслід за ними. І ось я
заповідаю моїм слугам не доторка-
тися до тебе, і коли будеш спраг-
нена, піди до посудин, і питимеш,
звідки черпають женці. **10** І впала
молодиця ниць, і поклонилася йому
до землі, кажучи йому: Що доброго
вчинила я перед твоїми очима, що
ти мене пізнав, я ж є чужинка. **11** І
відповів Вооз, сказав до неї: Звіст-
кою сповістили мені те, що ти вчи-
нила з своєю свекрухою після сме-
рті твого чоловіка, і як ти оставила
свого батька і свою матір, і землю
свого народження, і прийшла до
народу, якого ти не знала від вчора
і тамтого дня. **12** Хай віддасть Гос-
подь за твоє діло, і хай буде твоя
винагорода повна від Господа Бога
ізраїлевого, до якого ти прийшла
надіятися під його крилами. **13** Ця
ж сказала: Знайшла я ласку перед
очима твоїми, мій пане, бо ти мене
потішив, і ти заговорив до серця
твоєї рабині, і ось я буду як одна з
твоїх рабинь. **14** І сказав їй Вооз:
Вже є година їсти, ходи, отже, сю-
ди, з'їси мій хліб, і замочи собі твій
кусок в оцті. І сіла Рут зі сторони
від женців, і Вооз подав їй праже-
ного зерна, і з'їла, і наситилася, і
осталося. **15** І вона встала збирати,
і заповів Вооз своїм слугам, кажу-
чи: Хай збирає між снопами, і не
засоромте її. **16** І носячи носіть, і
даючи дайте їй з складеного, і не

Гл҃а, в҃·

(1) (Бѣ) (мужъ оу҆жника мужу̀ ноемми́ню)[1]. мужъ́ же си́ленъ (-)[2] ѡ҆ рода (е҆лимеле́хова)[3], (-)[4] и҆ма(҃) е҆му̀ воо́зъ· и҆ рече рудѣ моави́тини къ (ноемини)[5]. да и҆ду̀ оу҆бо на ни́ву и҆ съберу̀ кла́сы въсле́дствующи. и҆дѣ́ же а҆́ще обра́щу бл҃гть пре҆́ о҆чи́ма (чл҃ка)[6]. рече же е҆́й· (ноемми́нь), и҆дѝ дщи́ (моа̀). і҆ и҆де и҆ (прїиде) събира́ти[7] на ни́ву, въслѣдствующи жа́телє҆́. и҆ въпадѐ невѣ́да ѣ҆ части ни́вы воо́зовы и҆же (бы́сть) ѡ҆ племе́ни [е҆лимеле́хова][8]· и҆ се҆ (воо́зъ)[9] прїиде ѡ҆ (видлео́ма)[10], и҆ рече жнущи́мъ гдь҃ с ва́ма, и҆ рѣша е҆му̀ (жнущіѝ), да бл҃гвитъ тѧ҆ гдь҃· и҆ рече (воо́зъ)[11] о҆́трокоу̀ своє́му стоя́щему за жа́тели, кто҆ е҆сть о҆́трокови́ца тѧ҆· и҆ ѡ҆вѣщà (е҆му̀)[12] моа́витини е҆̀, пришє́шая с (ноемми́ною)[13], ѡ҆ села моа́вла· и҆ речи (ми́) да съберу̀ (-)[14] ѣ҆ сно́пы̀ послѣ́ду жнущихъ. и҆ ѩ҆́ко прїи́де и҆ ста̀ ѡ҆ оу҆́тра и҆ до́ вера, (и҆) не почива̀ на ни́вѣ ни ма́ла· и҆ рече (воо́зъ)[15] къ рудѣ, (слы́ши)[16] дщѝ. не ходи (-)[17] събира́ти на и҆́ну, и҆ не ѡ҆хо́диши ѡ҆́ттолѣ, (но) здѣ пристани́ къ о҆́трокови́цамъ мои́мъ· (и҆) о҆чи твои (да бу-дета̀) на ни́вѣ и҆дѣ́же жнутъ, и҆ да хо́диши въ сл҃ѣ и҆хъ. (и҆) се҆ заповѣ́даю о҆́трокоу̀ мои́мъ не прикасѧти к тебѣ́. и҆ е҆гда̀ въжада́еши (-)[18] да и҆де́ши къ сосоу́домъ. и҆ піе́ши ѡ҆ нѣ́ду́же че́рплю жа́тели· и҆ падѐ (о҆́трокови́ца) ни́ць, и҆ поклони́сѧ (е҆му̀) до зе́мла (рекоущи)[19] е҆му̀. что҆ (бл҃го сътворихъ)[20] пре҆́ о҆чи́ма твои́ма да мѧ҆ позна̀, (-)[21] а҆́зъ (же) е҆смь стра́нна· и҆ ѡ҆вѣщà воо́зъ (-)[11] рече к не́й. вѣ҆звѣщенїе́мъ вѣ҆звѣсти́ша ми́, и҆же сътвори́ла е҆сѝ съ свекровію свое́ю, по оу҆мр҃твїи мужа́ твоє́го. и҆ ка́ко о҆ста́ви ѡ҆́ца своє́го и҆ мт҃рь свою, и҆ зе́млю рожде́нїа своє́го. и҆ прїиде въ лю́ди и҆хже не вѣ́да. ѡ҆ вчера́ и҆ (о҆но́мъ дн҃и)[23], да вѣ҆здасть гдь҃ дѣ́ло твоѐ. и҆ буди мѣ́зда твоа̀ и҆сполнь ѡ҆ гдⷭ҃ ба҃ і҆и҃лева. к не́муже прїиде оу҆пова́ти по҆ крило́ма е҆го· Си же рече о҆бр҃ѣто҆́ бл҃гть пре҆́ о҆чима твои́ма гн҃е (мои́), ѩ҆́ко оу҆тѣши мѧ҆ и҆ (-)[24] гл҃а въ ср҃це рабы̀ твое́ѧ. и҆ се҆ а҆́зъ бу́ду ѩ҆́ко е҆ди́на ѡ҆ рабы́нь твои́хъ· и҆ рече е́й (воо́зъ)[25], (-)[26] часъ (во҆ е҆сть) ѩ҆́сти, приближисѧ (оу҆бо) сѣ҆мо да ѩ҆сѝ хлѣбъ (мои́). и҆ о҆мочѝ (е҆и) оу҆кроухъ твои́ въ о҆цетъ, и҆ сѣ҆де рудъ ѡ҆ стра́ны жа́тель и҆ пода̀ е́й воо́зъ пра́жмо. и҆ ѩ҆́сть и҆ насы́тисѧ, и҆ о҆ста̀· и҆ въста̀ събира́ти. и҆ заповѣ́да (воо́зъ)[27] о҆́трокоу̀ свои́мъ гл҃ѧ (-)[28] средѣ сноповъ да събира́етъ, и҆ не засрами́те е҆мѧ̀· и҆ носа́щи (но́ситъ)[29]. и҆ да́юще дади́те е́й ѡ҆ скла́деныхъ, и҆ не дѣ́ите

перешкоджайте їй збирати і їсти, і не забороніть їй. **17** І вона збирала до вечора на ниві, і вимолотила те, що зібрала, і міра зібраного була яких дві спуди ячменю. **18** І взяла, прийшла до міста, і побачила її свекруха те, що зібрала; і Рут, взявши з своєї пазухи, і дала своїй свекрусі те, що зосталося, і з того, що наситилася. **19** І сказала до неї її свекруха: Де ти сьогодні збирала, і де ти працювала? Хай буде благословенний той, що тебе пізнав. І Рут звістила своїй свекрусі де була, і сказала: Ім'я чоловіка, у якого була я день – Вооз. **20** Сказала ж Ноеммин своїй невістці: Благословенний є Господь, бо не позбавив свого милосердя живих і мертвих. І сказала їй Ноеммин: Кревним є нам той чоловік, і є з наших кревних. **21** І сказала Рут до своєї свекрухи: І мені, отже, сказав: Пристань до моїх слуг, аж доки не закінчать всі жнива, які є в мене. **22** І сказала Ноеммин до Рут, своєї невістки: Добре, дочко, що будеш ходити з його молодицями, і не покинули тебе в чуже поле. **23** І пристала Рут до Воозових молодиць, збираючи колоски, доки не закінчилися жнива ячменю і пшениці. І сіла зі своєю свекрухою.

(ѣ҃ сѣбира́ти и҆ ꙗ҆́сти)[30], и҆ не вꙁбрани́те е́й· и҆ сѣбира҃ (до́ вечера на ни́вѣ)[31], і҆ и҆ꙁмлати ѣ҃же сѣбра́. и҆ бы́сть (сѣбра́нное) ꙗ҆́ко (в мѣрꙋ дво́ю с҃ꙋ)[32] ꙗ҆чме́ню· и҆ взѧ҃ (-)[33] прі҃иде во́ гра҃. и҆ ви́дѣ све́кры ѣ҃ ѣ҃же сѣбра҃. і҆ и҆зе́мши рꙋдѣ (ѡ҆ на́дрѣ свое́й и҆) даст҄ свекро́ви (свое́й)[34]. ѣ҃же бѣ ѻ҆ста́вила, (и҆) ѡ҆ ниⷯже насы́тисѧ· и҆ рⷱ к҃ не́и све́кры ѥ҃, гдⷭ ѣ҃си сѣби́рала дн҃ь. и҆ гдⷭ рабо́таше, да бꙋ́детъ (бл҃вен҃ъ позна́вый т҃ѧ)[35]. і҆ и҆сповѣ́да рꙋдѣ свекро́ви свое́й гдⷭ (бы́сть)[36], и҆ рече и҆́мѧ мꙋ́жꙋ ((воо́ꙁъ)[37], ѹ҆́ негоⷢе (бы҃)[38] дн҃ь)[39]. (-)[40] рече (же) (ноⷱмѝминь)[41] снохѣ своей́. бл҃вен҃ъ ѣ҃сть ѓь ꙗ҆́ко не ѻ҆ставѝ милости своѣ҃ѧ, сѣ живы́ми и҆ сѣ ѹ҆́мр҃шими. и҆ рече е́й (ноⷱми́нь)[42]. ѹ҆́жика ѣ҃сть намъ мꙋ́жъ (сто́й), (и҆) (ѣ҃сть ѡ҆ ѹ҆́жикѣ на́шихъ)[43]· и҆ рече рꙋдѣ кѣ свекро́ви свое́й, и҆ (мн҃ѣ ѹ҆́бо рече)[44] кѣ ѻ҆трокови́цамъ мо҃и҆ приста́ни. до́ндеже сконча́ютъ вс҃ю жа́твꙋ ꙗ҆́же ѣ҃сть мн҃ѣ· и҆ рⷱ ноⷱмѝминь кѣ рꙋди снохѣ своей́, бл҃го дⷣи ꙗ҆́ко ходи́ти и҆маши, сѣ ѻ҆трокови́цами ѣ҃го. и҆ не ѻ҆ста́виша тебѣ҃ вѣ (чꙋ́ж҃е село҃)[45]· и҆ приста҃ рꙋдѣ ѻ҆трокови́ца҃ воо́ꙁовымъ. (сѣбира́юще)[46] кла́сы до́ндеже сконча́ѧ жа́тва ꙗ҆чме́ня и҆ пшени́цѣ и҆ сѣде сѣ свекро́вїю свое́ю·

Глава 3

1 Сказала же їй Ноеммин, її свекруха: Дочко моя, чи не шукатиму тобі спочинку, щоб добре тобі було? **2** І тепер, отже, чи не є нам кревний Вооз, де з його молодицями ти була? І ось він тепер віє на току ячмінь, цієї ночі. **3** Ти ж переберися і намасти своє лице, і зодягнися в твою найкращу одіж, щоб піти до току, і не покажешся йому, аж доки не закінчить їсти і пити. **4** І буде, коли він ляже: взнаєш місце, де ляже, туди ввійдеш, і відкриєш при його ногах, і ляжеш там, і той тобі скаже те, що маєш робити. **5** І сказала Рут до неї: Все, що скажеш до мене, те вчиню. **6** І вона пішла до току, і зробила за всім, що заповіла її свекруха. **7** І поїв Вооз, і попив, і розвеселилося його серце, і зробив відгороджене місце на боці. Вона ж прийшла потайки і відкрила при його ногах, і лягла. **8** І сталося опівночі: жахнувся чоловік і замішався, і ось жінка лежить в його ногах. **9** І сказав їй Вооз: Хто є ти? Ця ж сказала: Я є Рут, твоя раба; поклади своє крило на твою рабиню, бо ти є мені кревний. **10** І сказав Вооз: Благословенна ти Господеві Богові, моя дочко, бо більшим

Гл҃а, г҃·

рече же (е́й) (ноⷱмѝминь)[1] све́кры ѥ҃, дⷣи (моа҃) не пои́щꙋ л҆и тебѣ покоѧ, да бл҃го (т҃и бꙋ́детъ)[2]· и҆ нн҃ѣ (ѹ҆́бо) ((воо́ꙁъ)[3] не)[4] ѹ҆́жикъ л҆и (ѣ҃сть) на́мъ. и҆дѣ́же (сѣ ѻ҆трокови́цами ѣ҃го ѣ҃си была҃)[5]. (и҆) ѣ҃е (нн҃ѣ) (то́й)[6] свѣ҃ти́тъ на гꙋ́мнѣ ꙗ҆чме́нь се́й но́щи. тыⷭ же и҆ꙁмы́исѧ и҆ помасти (лице҃ свое҃), и҆ ѻ҆блецы́сѧ в ри́зы твоа (свѣ҃тлѣ́йшїа)[7]. (-)[8] да и҆́деши на гꙋ́мно҃, (и҆) не ꙗ҆ви́сѧ (ѣ҃мꙋ)[9] до́ндеже сконча́етъ (ꙗ҆́сти и҆ пи́ти)[10]· и҆ бꙋ́детъ ѣ҃гда҃ лещи́ ѣ҃му. (-)[11] да разꙋмѣ́еши мѣ́сто гдⷭ ла́жетъ та́мо (-)[12] да вни́деши. и҆ ѡ҆́кры́еши ѹ҆ ноги́ѧхъ ѣ҃го. и҆ ла́жеши (та́мо), и҆ то́й повѣ́сть т҃и ꙗ҆́же и҆́маши твори́ти· (и҆) рече (-)[13] рꙋдѣ к҃ не́и. вс҃е ѣ҃ли́ко рече́ши (кѣ мнѣ т҃о) сѣтворю́· і҆ и҆́де в гꙋ́мно и҆ сѣтвори҃ по всемꙋ ѣ҃ли́ко заповѣ́да (-)[14] све́кры ѥ҃· і҆ ꙗ҆́стъ (воо́)[15] (и҆ пи́т҄). и҆ вꙁбла́жа҃ ср҃це ѣ҃го. и҆ (предѣ́лице вѣ сторонѣ́ сокладѐ)[16]. сѝ же прі҃иде в та́и, и҆ ѡ҆́кры҃ ѹ҆ нога҃ ѣ҃го (и҆ ла́же). (и҆) бы́сть (-)[17] вѣ полꙋно́щи (-)[18] ѹ҆́жасе́сѧ мꙋ́жъ и҆ вꙁмяте́сѧ. и҆ ѣ҃е жена҃ лежи́тъ ѹ҆ ногъ ѣ҃го· (и҆) рече (-)[19] (ѣ҃й воо́ꙁъ) кт҃о ѣ҃си т҃ы. сѝ же рече а҆́зъ ѣ҃смь рꙋдѣ раба҃ твоа҃. (-)[20] да возло́жиши крыло свое҃ на рабꙋ́ твою. ꙗ҆́ко ѹ҆́жикъ (т҃ы ѣ҃си)[21] (мнѣ)·

ѝ рече (воо́зъ)[22] бл҃вена ты гв҃и бу҃ дщи (моа̀). нѣ́ко разъблажа мл҃ть свою̀ послѣ́днюю паче пръ́выа. нѣ́коже (оу҃же) не ѝтѝ тебѣ̀ въ сл҃ѣ ю҆́ность, а҆ще оу҃богъ а҆́ще богатъ. ѝ нн҃ѣ дщи не бо́иса (но) всѣ̀ е҆ли́ко рече сътворю̀ тебѣ̀. вѣсть бо всѣ̀ пле́ма людїи мои́хъ, нѣ́ко жена̀ си́лы (ты е҆си)[23]. ѝ (-)[24] по и҆стинѣ̀ (е҆ нѣ́ко) оу҃́жикъ (е҆смь а́зъ)[25]. но е҆щѐ е҆сть оу҃́жи̑ ближ̑шїи менѐ. (о҆у҃ мнѐ) перелѣ́жи (сїю) но́щь. и҆ бу҃детъ заоу҃́тра а҆́ще прїиме́ тѧ (то) бл҃го, да поиме́тъ. а҆ще ли не хо́щетъ пожа́ти тебѐ, (то) по́и҃му тѧ а́зъ. живъ гь҃ прележѝ (здѣ̀) до заоу҃́трїа, (и҆ лежа̀ оу҃ ногъ е҆го до заоу҃́трїа). (и҆ посе́мъ)[26] въста̀ (заоу҃́тра) да́же не о҆чу́тѝ (-)[27] по́другъ е҆го. ѝ рече (е́и̑) (воо́зъ)[28], да (не нав҃и́шися нѣ́ко приходи́ла е҆си)[29] на гумно̀. ѝ рече е́и̑ принесѝ препоу҃гъ и҆́же на тебѣ̀, и҆ (дръжи е҆го, си́же) дръжа е҆̀, и҆ намѣри (е́и̑), ѕ҃. (мѣръ) нѣчме́на, и҆ задѣ е́и̑. (си́ же)[30] и҆́де во́ градъ. ѝ прїиде (ру́дъ) къ свекро́ви своеи́. (и҆)[31] рече (еи̑ свекры) что̀ е҆сть дщи. и҆ повѣда е́и̑, е҆ли́ко сътворѝ е́и̑ му́жъ. ѝ повѣда́ е́и̑, ѕ҃ (мѣръ) нѣчме́на, е҆е да́сть ми, гла̀ бо къ мнѣ, да не и҆́деши тщà къ свекро́ви своеи́. Си́ же рече сѣдѝ дщи. до́ндеже оу҃вѣ́си ка́ко оу҃ла́жде́ сло́во, не оу҃молъчи́ бо мужъ, до́нде́ съвръши́тъ сло́во дне̑

ти вчинила своє останнє милосердя понад перше, так щоб вже не піти тобі вслід за молодими, чи то бідними, чи то богатими. **11** І тепер, дочко, не бійся, але все, що ти сказала, вчиню тобі, бо все плем'я мого народу знає, що ти є сильна жінка. **12** І правдивим є, що я є кревним, але ще є кревний ближчий від мене. **13** Переспи цю ніч коло мене – і буде вранці, якщо візьме тебе, то добре, хай бере, якщо ж не хоче тебе взяти, то я тебе візьму; живий Господь, спи тут до світанку, **14** І вона лежала при його ногах до світанку. І після цього він встав вранці, раніше ніж міг друг його пізнати, і сказав їй Вооз: Не видаси, що ти приходила до току. **15** І сказав їй: Принеси опаску, що на тобі, і держи її, – ця ж її держала; і виміряв їй 6-ть мір ячменю, і їй завдав – ця ж пішла до міста. **16** І прийшла Рут до своєї свекрухи, і сказала їй свекруха: Що є, дочко? І розповіла їй, що зробив їй чоловік. **17** І сказала їй: 6-ть мір ячменю – це мені дав, бо сказав до мене: Не підеш порожньою до своєї свекрухи. **18** Ця ж сказала: Сиди, дочко, доки не довідаєшся, як вийде слово, бо не промовчить чоловік, аж доки сьогодні не закінчить слово.

Гла, д҃.

(оо́зъ)[1] (же)[2] прїиде къ враті̑ ѝ сѣ́де тꙋ. ѝ е҆е оу҃́жика миноваше, е҆гоже нарече (боо́)[3]. ѝ рече е҆мꙋ (воо́зъ)[4]. съвратѝ́ся (ѝ) са́ди здѣ̀ (-)[5]. (о҆́нъ же)[6] съвратѝ́ся ѝ сѣ́де. ѝ поа̀ воо́зъ ї҆, мужъ ѡ҆ стаа́рецъ гра́да. ѝ рече са́дѣте здѣ̀ ѝ сѣдо́ша. (Посе́мъ)[7] ре҆̑ (воо́зъ)[8] оу҃́жикꙋ. ча́сть села̀ на́ше е҆̀ бра́та на́шего (е҆лимеле́ха)[9]. и҆́же ѡ҆да̑ е҆сть ноеммѝни́не, (о҆на́ же навратѝ́ся)[10] (дне́сь) ѡ҆ села̀ моа́вла. (-)[11] а҆́зъ (же) реко̑ (въ оу҃́мѣ е҆и) да на́влю̀ (ти е҆е) въ оу҃́хо твое гла, притаѝ (е́и̑) пре҆̑ сѣдя́щими (-)[12] пре҆̑ ста́рцы людїи мои́, (и҆) а́ще оу҃жи́ствꙋе́ши, (то) оу҃жи́ствꙋи. а҆́ще ли не оу҃жи́ствꙋе́ши, (то) повѣ́жъ ми (-)[13] да вѣ́даю. нѣ́ко нѣ́сть ра́звѣи тебѐ оу҃жи́ствова́ти (бли́ж̑ши ї҆) ѝ а́зъ е҆смь по тебѣ. се́и̑ же рече а҆́зъ е҆смь оу҃жи́ствꙋю. ѝ ре҆̑ воо́зъ въ дн҃ь во́нже притаи́ши село̀ ѡ҆ рꙋкѝ (нее҆ми́на)[14], (то) ѝ (-)[15] ру́дъ моа́вѝтяну, женꙋ оу҃мр҃ша́го, (въ причаа́стїе е҆го, по́и҃меши себѣ̀,) ѝ тꙋ (досто́и̑ ти поѧ́ти)[16] да въста́виши и҆́ма оу҃мр҃ша́го въ причаа́стїи е҆го. ѝ ре҆̑ оу҃́жикъ (воо́зꙋ). не възмогꙋ оу҃жи́ствова́ти себѣ̀. да бы́хъ не рассы́палъ причаа́стїа моего̀. оу҃жи́ствꙋи себѣ̀ (ты), оу҃жи́ство моѐ, (а́зъ) бо не възмогꙋ

Глава 4

1 Вооз же прийшов до брами і сів там; і ось проходив кревний, про якого сказав Вооз, і сказав до нього Вооз: Прийди і сядь тут, – він же звернув і сів. **2** І взяв Вооз 10-ть чоловік зі старшин міста і сказав: Сядьте тут, – і сіли. **3** Після цього сказав Вооз кревному: Часть поля, яка є нашого брата Елимелеха, яка дана Ноеммині, – вона ж сьогодні повернулася з моавського поля. **4** Я ж сказав у своїм умі: Хай явним зроблю тобі це в твоє вухо, кажучи: Придбай для неї перед тими, що сидять перед старшинами мого народу; і якщо береш, то бери, якщо ж не береш, то сповісти мені, щоб я знав, бо немає ближчого їй хіба що ти, щоб взяти, я є по тобі. Цей же сказав: Я візьму. **5** І сказав Вооз: В дні, в якому придбаєш поле з Неемминової руки, то і візьмеш собі Рут, моавітку, жінку помершого, в його насліддя; і її належиться тобі взяти, щоб воскресити ім'я померлого в його наслідді. **6** І сказав кревний Воозові: Не зможу взяти собі, щоб я не знищив мого насліддя. Візьми собі ти мою кревність, бо я не зможу взяти. **7** *Це ж раніше було правило в Із- мой5. 25

раїлі про кревність і про виміну: для закріплення, задля всякого слова і роззував чоловік свою обуву, і давав своєму ближньому, що брав його кревність, і це було свідчення в Ізраїлі. **8** І сказав кревний Воозові: Придбай собі мою кревність – і розв'язав свою обуву, і дав йому. **9** І сказав Вооз старшинам і всьому народові: Ви сьогодні свідки, що я сьогодні придбав все, що було Елимелехове, і все, що є Хемеонове, і Валонове з Ноемминової руки. **10** І до цього ж Рут, моавитку, Маалонову жінку беру я собі за жінку, щоб воскресити ім'я померлого в його наслідді, хай не згине ім'я померлого з його братів і з його племені. Ви сьогодні свідки цього. **11** І відповів ввесь народ, що був при брамі, і старшини: Ми є свідками, хай Господь дасть цій жінці, що входить до твого дому, так як Рахилі і як Лії, які обі збудували ізраїльський дім; зроби силу в Ефраті, і твоє ім'я буде у Вефлеємі. **12** І хай
мой1. 38 буде твій дім, як дім Фаресів, *якого породила Тамара Юді, з твого племені, хай дасть тобі Господь від цієї рабині дітей. **13** І взяв Вооз Рут, і стала йому жінкою, і ввійшов до неї, і дав їй Господь зачати, і породила сина. **14** І сказали жінки до Ноеммини: Благословенний Господь Бог твій, який не знищив твого кревного сьогодні, але дав назвати його ім'я в Ізраїлі; **15** і буде тобі за того, що повертає душу, і щоб прогодувати твою старість, бо твоя невістка, що тебе полюбила, породила сина. Вона є краща тобі понад сімох синів. **16** І взяла Ноеммин дитину, і поклала її на своє лоно, і була йому за няньку. **17** І сусіди назвали його ім'я, кажучи: Син народився Ноеммині, і прозвали його ім'я Йовид. Цей є Єссеїв батько, Давидового батька. **18** І це Фаресові роди: *Фарес породив Есрома, **19**
пар1. 2 мат. 1 Есром же породив Ярама, Ярам же породив Аминадава, **20** Аминадав же породив Наассона, Наассон же породив Салмона, **21** Салмон же породив Вооза, Вооз же породив Овида, **22** Овид же породив Єссея, Єссей же породив Давида.

Кінець Книги Рути.
Має в собі 4 глави.

оу҃жи҃ствова́ти· (-)[17] *Се́ (же) оу҃правле́нїе (бы́сть) ѣ мѡ їѣе
пре́же вѣ҆ їи҃ли. о҆́ оу҃жи҃ствова́нїю, и҆̀ о҆́ премене́нїю. ѣ҆же оу҃кор҃бпле́нїа ра́ди всѧ́каго словесѝ, і҆ и҆зу́ѧше мужь҄ сапо́гъ сво́и. и҆̀ даа́ше по́другу своѣ́мў оу҃жи҃ствў҄ющи оу҃жи҃ство ѣ҆го, и҆̀ ѣ҆ ба́ше свѣ҆дѣ҄тельство вѣ҆ їи҃ли· И҆̀ ре҃ оу҃жи҃ (воо́зў)[18]. притаѧ́жи себѣ҆ оу҃жи҃ство моѐ. і҆ и҆́звѣ҆ сапо́ги свои҆̀ и҆̀ да́сть ѣ҆мў. И҆̀ ре҃ (вѣ҆ъо́зъ)[19] ста́рцѣ҃ и҆̀ всѣ҆́мъ людемъ. по́слўси вы дне҃. на҆́ко притаѧ́хъ (дне́сь) всѣ҆ (ѣ҆ли́ко бы҆̀ ѣ҆лимеле́хово)[20], и҆̀ всѣ҆ ѣ҆ли́ко е҆́сть (хемео́не)[21], и҆̀ (ва́лоне)[22] ѡ҆̀ рўи҃ (ноеи҃̆ми́на)[23]. И҆̀ (и҃съ семў҄) же рў҄дъ моа҃ви́тинину҄ женў҄ маа҃ло́ню, поемлю себѣ҆ вѣ҆ женў҄, вѣ҆ста́вити и҆̀ма҆ о҆у҃мр҃ьша́го. вѣ҆ причастїи ѣ҆го, (-)[24] да не погибнетъ и҆̀ма҆ о҆у҃ме́рьша́го ѡ҆̀ бра́тїа҆ ѣ҆го и҆̀ ѡ҆̀ племе́не (-)[25] ѣ҆го. по́слўси вы дне́сь (сего҆̀)· И҆̀ (ѡ҆̀вѣ҆ща́ша)[26] всѣ҆ лю́дїе ѣ҆же (бы́ша) о҆у҃ вра́тъ (и҆̀ ста́рцы), по́слўси (ѣ҆семы҆̀) (-)[27] да да́сть г҃ь женѣ҆ (-)[28] се́и҆̀ вѣ҆хода́щеи в҆ до҃̀ твои҆́. на҆́коже рахи́ли и҆̀ на҆́ко лїѝ ѣ҆же притаѧ́ста о҆́бѣ҆ до́мъ їи҃левъ, (сѣ҆твори҆̀)[29] си́лў вѣ҆ ѣ҆фра́дѣ҆, и҆̀ бу҄детъ и҆̀ма҆ (твоѐ) вѣ҆ (видлео́мѣ҆)[30]· И҆̀ бу҄ди до́мъ твои҆́, на҆́коже до́мъ фаре́совъ, *ѣ҆гоже роди҆̀ да- ѧ мѡ їи
ма́рь їю́дѣ҆, ѡ҆̀ (племе́не твоѥ́го)[31]. ѣ҆же да́сть (ти҃ г҃ь)[32] ѡ҆̀ рабы҆̀ сеѧ҆̀ (ча́да)· И҆̀ поѧ҆̀ (воо́зъ)[33] рў҄дъ, и҆̀ бы́сть ѣ҆мў женѧ҆̀, и҆̀ вни́де к҆ не҆́и҃̆. и҆̀ да́сть е҆́и҃̆ г҃ь зача́ти, и҆̀ роди҆̀ сы҃нъ· И҆̀ реко́ша жены҆̀ и҃съ (ноеи҃̆ми́ни)[34]. бл҃вен҃ъ г҃ь (бъ҃ твои҆́) и҆̀же не раа҃̆ссы́па (-)[35] оу҃жика (твоѥ́го дне́сь), (и҆̀о да́сть)[36] прозва́ти и҆̀ма҆ (ѣ҆го)[37] вѣ҆ їи҃ли, и҆̀ бу҄де҃ тебѣ҆ вѣ҆ о҆́бража́ющаѧ҆ дш҃у, и҆̀ вѣ҆ прекормле́нїе ста́рости твое́и҆. на҆́ко сно́ха твоа҆̀ вѣ҆зльбившаа҆ тебѣ҆ роди҆̀ (сы҃нъ)[38]. на҆́же е҆́сть бл҃женнѣ҆́иши тебѣ҆, па́че се҃̆ми сы҃новъ· И҆̀ взѧ҆̀ [ноеи҃̆ми́нь][39] о҆́трочѧ, и҆̀ положи [и҆̀][40] на ло́нѣ҆ своѣ́мъ, и҆̀ бы́сть ѣ҆мў доми́ца· И҆̀ прозва́ша (сосѣ҆дѣ҆ и҆̀ма҆ ѣ҆го)[41], гл҃юще роди́ѧ сы҃нъ [ноеи҃̆ми́ни][42]. и҆̀ нареко́ша и҆̀ма҆ ѣ҆мў (и҆̀ѡви́дъ)[43]. ѣ҆е (е҆́сть) ѡ҆̀ц҃ъ и҆̀е҆ссе́евъ ѡ҆̀ца҃ два҃̀· И҆̀ сїи рожде́нїа҆ фаре́сова. *фаресъ роди҆̀ [ѣ҆сро́ма][44]. (ѣ҆сро́м҆̀)[45] же роди҆̀ а҆́ пара҃̀ в
(и҆̀ара́ма)[46]. (и҆̀ара҃̀)[47] (же) роди҆̀ а҃минадава. (-)[48] а҃- ми҃нада́въ (же) роди наа҃̆ссо́на. (-)[49] наа҃̆ссо́и҆̆ (же) ро҃̀ [салмо́на][50]. (-)[51] [салмо́и҆̆][52] (же) роди҆̀ (воо́за)[53]. (-)[54] (воо́зъ)[55] (же) роди҆̀ о҆́ви́да. (-)[56] о҆́ви́дъ (же) роди҆̀ и҆̆е҆ссе́а. (-)[57] и҆̆е҆ссе́и (же) роди҆̀ дв҃да·

Коне́цъ, кни́зе, рў҄дъ·
и҆́мать в҆ себѣ҆, г҃ла, д҃·

ПЄ́РВЫ КНИ́ГИ ЦА́РСТВЪ ГЛАВА́ · А

ПЕРША КНИГА ЦАРСТВ ГЛАВА 1

[бы́сть чл҃къ][2] ѡ҆ (є҆ѳ҆рма́ѳема)[3] (сі́ѳскаго)[4], ѡ҆ горы є҆фрѣ́млѧ. (-)[5] и҆́мѧ є҆мꙋ҆ є҆лка́на, сн҃ъ (и҆є҆рємі́и҃ль)[6] сн҃а и҆лі́и҃на. сн҃а (декє́лѧ)[7] въ (а҆сі́вє)[8], (ѡ҆ а҆рмаѳе́ма ѡ҆ горы҆) є҆фрѣ́млѧ· (0ѵ҆)[9] сего҆̀ дв҃ѣ женѣ (бѣ́ста), и҆́мѧ є҆ді́ною а҆́ннꙋ. (-)[10] и҆́мѧ вторѣ́и (фенана́)[11]. и҆ ба́хꙋ (фенаны́)[12] дѣ́ти. (-)[13] а҆́ннѣ же не ба́ше о҆́трочата· и҆ вън҃ходя́ше чл҃къ ѡ҆ дн҃и до дн҃и ѡ҆ гра́да своє҆го. (є҆ѳ҆армаѳе́ма)[14], поклони́тиса. и҆ пожрѣ́ти гс҃ꙋ бг҃ꙋ савао́ѳꙋ в҃ (сило́мъ)[15]. и҆ тꙋ҆ (бы́ша) (два сн҃а и҆лі́и҃на)[16]. о҆́фни, и҆ (финео́съ)[17] жрѣцы҆̀ гн҃и· и҆̀ бы́сть дн҃ь, и҆ пожре є҆лка́на. и҆ да́сть (фенаны́)[18] женѣ своє҆́и҃ и҆ сы́номъ є҆а҃̀. и҆ дш҃е́ремъ є҆а҃̀ (ча́сть)[19]. (-)[20] ѷ҆́ннѣ (же) да́сть ча́сть є҆ді́ноу҆. и҆́ко не бѣ є҆́и҃ ча́да. но҃ то́кмо а҆́ннꙋ люблѧ́ше (-)[21] паче (фенаны́)[22]. и҆ гь҃ затвори҆̀ ложе́сна є҆а҃̀. (и҆)[23] не да́сть є҆́и҃ (-)[24] ча́да· [и҆̀ о҆скорбля́ше є҆а҃̀ ненави́сница є҆а҃̀ и҆ смꙋща́шесѧ][25] (и҆ о҆немоща҆̀ печа́льми свои́ми)[26]. и҆ сѣтова́ше сего҆ ра́ди. и҆́ко затвори҆̀ гь҃ оу҆тро́бꙋ є҆а҃̀. не да́ти є҆́и҃ ча́да· ѩ҆́ко творя́ше (є҆лка́на) ѡ҆ го́да до го́да. (сі́ѧ же) внегда҆̀ приходи́ти є҆́и҃ в до́мъ гн҃ь. (оу҆скоря́ше є҆а҃̀ та́ко) и҆ сѣтова́шесѧ и҆ пла́каше сѧ и҆ не ѩдя́ше· и҆̀ рє҃ є҆́и҃ є҆лка́на мꙋ́жъ є҆а҃̀, а҆́нно. (-)[27] что҃ (ти҃ є҆сть)[28] и҆́ко пла́чешисѧ и҆ почто҃ не ѩсі҆̀, и҆ почто҃ бі҃еши ср҃це свое҆. нѣ́смь ли҆ (а҆зъ тебѣ҆ до́брѣе)[29] па҃ і҃. ча҃· и҆̀ (въста́вши)[30] а҆́нна по ѩде́нію и҆́хъ (и҆́де) в҃ (сило́мъ)[31]. и҆ ста҆̀ пр҃е҆ гм҃ъ. (-)[32] и҆лі́и (же) жре́цъ сѣдя́ше на пр҃тлѣ, при пра́зе (две́ри) хра́ма гн҃а· и҆̀ та҃ оу҆мле́ною дш҃е́ю (поклони́сѧ)[33] гс҃ꙋ. и҆ пла́чꙋщи пропла́ка· (-)[34] Помоли́сѧ мл҃твою къ҃ гс҃ꙋ глю҆ще (а҆данаи́)[35] гь҃ (є҆́лло)[36] савао́ѳъ. а҆ще призра҆̀ призриши, на смире́нїе рабы҆ твоє҆́а. и҆ помане́ши мѧ и҆ даси҆̀ рабѣ҆ твоє҆́и҃ сѣ҆мѧ мꙋ́жеско. то҃ да҃ и҆̀ пр҃е҆ тобо́ю в҃ да́ръ, до дн҃и сме́рти є҆го҃. (-)[37] вина҆̀ и҆ пїа́нства не пи҃е҆. и҆ желѣ́зо не в҃зы́иде҃ на главꙋ҆ є҆го҃· и҆̀ бы́сть є҆гда҆̀ оу҆мно́жи моля҆щисѧ пр҃е҆ гм҃ъ. (-)[38] и҆лі́и(҃) жре́цъ (възира́ше на)[39] оу҆ста҆̀ є҆а҃̀· и҆̀ та҃ гла́ше въ҃ ср҃цы҆ свое҆́м҃. (толи́ко)[40] оу҆стнѣ҆ є҆́и҃ двиза́стася. (а҆)[41] гла́съ є҆а҃̀ не слы́шашесѧ. і҃ (и҆) мня́ше ю҆̀ и҆лі́и пїа́ну сꙋща́· и҆̀ рє҃ є҆́и҃ (-)[42] и҆лі́и. доко́лѣ пїа́на є҆си҆ ѡ҆́ими вино҆̀ твое

1 І був чоловік з Ексамартема Ситського, з гори Ефремової, ім'я йому Елкана, син Єреміїлів, сина Іліїна, сина Текелевого в Асиві, з Арматема, з гори Ефремової. **2** У цього були дві жінки, ім'я однієї Анна, ім'я другої Фенана. І у Фенани були діти, в Анни ж не було дитини. **3** І ходив чоловік з дня в день зі свого міста Ексамартема до Силома, щоб поклонитися й принести жертву Господеві Богові Саваотові. І там були два сини іліїні, Офни і Финеос, господні священики. **4** І настав день, і приніс Елкана жертву, і дав частку своїй жінці Фенані, і її синам, і її дочкам. **5** Анні ж дав одну частку, бо не було в неї дитини. Але тільки Анну любив він над Фенану, та Господь закрив її лоно, **6** і Він не дав їй дитини. І біль їй завдавала її ненависниця, і вона сумувала, і знемогла від свого болю, і сумна була через це, бо замкнув Господь її лоно, щоб не дати їй дитини. **7** Так чинив Елкана з року в рік. Ця ж, коли вона приходила до господнього дому, впокоряла її так, і вона сумувала і плакала й не їла. **8** І сказав їй Елкана, її чоловік: Анно, що тобі є, що плачеш, і чому не їси, і чому вбиваєш своє серце? Чи я тобі не є кращий за 10 дітей? **9** І Анна, вставши після того, як вони з'їли, пішла до Силома і стала перед Господом. Ілій же, священик, сидів на кріслі при порозі дверей господнього храму. **10** І та покірною душею поклонилася Господеві і, плачучи, заплакала. **11** Помолилася молитвою до Господа, кажучи: Адонай, Господи Елло Саваот, чи, зглядаючись, не зглянешся на приниження твоєї рабині і *чи не* згадаєш мене, і *чи не* даси твоїй рабі чоловіче насіння? Тож дам його перед тобою в дар до дня його смерті. Вина і п'янкого напитку не питиме, і залізо не підніметься до його голови. **12** І сталося, коли помножила, молячись перед Господом, Ілій, священик, вдивлявся на її уста. **13** І та говорила у своїм серці, тільки її уста рухалися, а голос її не чути було, й Ілій вважав її за п'яну. **14** І сказав їй Ілій: Доки ти є п'я-

ною, хай мине твоє вино, і піди від Господнього лиця. **15** І відповіла Анна, і сказала: Ні, мій пане, але я є жінка в тяжкому дні, вина і п'янкого напою я не пила, але я вилила перед Господом мою душу. **16** Не май твою рабу за дочку кпин, бо з великого мого горя і з великого мого смутку я стояла аж дотепер. **17** І відповів Ілій, і сказав до неї: Іди з миром, Бог ізраїльський хай дасть тобі всяке твоє прохання, яке просиш у нього. **18** І сказала Анна: Хай знайде твоя раба ласку перед твоїми очима, і жінка пішла своєю дорогою і ввійшла до свого помешкання, і їла з своїм мужем, і пила, і її лице більше не засмутилось. **19** І вставши вранці, і поклонилася Господеві, і пішла своєю дорогою. І ввійшов Елкана до своєї хати в Ексарматемі, і пізнав Елкана Анну, свою жінку, і її згадав Господь, **20** і вона зачала. І сталося, що в часі днів
єв. 11 *породила Анна сина, і назвала його ім'я Самоїл, і сказала: Бо в Господа Бога Саваота я його випросила. **21** І пішов цей чоловік Елкана і ввесь його дім в Силом принести жертву днів і свої молитви, і віддав всі десятини своєї землі. **22** Анна ж, його жінка, не пішла з ним, бо сказала своєму чоловікові: Аж доки не піде дитина, коли відлучу її, і з'явиться перед господнім лицем, і зостане там навіки. **23** І сказав їй Елкана, її чоловік: Чини те, що добре перед твоїми очима, сиди – аж доки не відлучиш її, і хай поставить Господь твоє слово, що вийшло з твоїх уст. І сіла жінка, і годувала свого сина – аж доки не відлучила його. **24** І коли відлучила його, пішла з ним, *і* з трьома телятами, і з хлібами, по ефі пшеничної муки, і міхом вина, і ввійшли до господнього дому в Силомі, і дитина з ними. **25** І вона привела його перед Господа. І його батько зарізав жертву, яку приносив з днів і до днів Господеві; і принесли хлопчину до Ілії, і зарізав теля; **26** і сказала Анна: О пане, жива моя душа, я є жінка, яка ставши перед тобою про це помолилася Господеві, **27** про цього хлопчину молилася я. І Господь вдовільнив моє прохання, як я в нього просила. **28** І я ж даю його Господеві на всі дні його життя, на помазання Господеві. І вона там поклонилася Господеві.

Глава 2

1 І помолилася Анна, і сказала: Скріпилося в Господі моє серце, піднісся мій ріг у моєму Бозі. Укріпилися мої уста проти моїх ворогів, я зраділа у твоїм спасінні. **2** Бо немає святого, як Господь, і немає праведного,

і йди ѡ (мѣста)[43] гнѧ. Й ѡвѣщà а҃нна, и рⷮ. ни господи́не [мои][44] (но) женà в жестоúкъ дн҃ь, а҃зъ е҃смь (-)[45] винà и пїѧ́нъства не пи́хъ. (но и҃злїя́хъ)[46] [прⷮ гⷭ́ъ дш҃у мою][47]. Не да(҃) рабы́ твоеѧ (дщере́мъ)[48] порѹгани́ѧ. ѩ́ко ѡ мно́жества оу҃ны́нїѧ моегѡ, [и (ѡ мно́жества) сѣтова́нїѧ] (моегѡ) стоя́хъ да́же досе́лѣ. Й ѡвѣщà и҃лі́и и рече к нему́, и҃ди съ ми́ромъ бⷣъ їи҃левъ да́ждь ти всѧ́ко проше́нїе твоѐ. е҃гоже про́сиши ѡ негѡ. Й рⷮ (а҃нна) да о҃бра́ситⷭ раба́ твоѧ̀ блⷭ́ть прⷮ о҃чи́ма твои́ма. і и́де женà пѹте́мъ свои́мъ. и вни́де въ о҃би́тель свою. и ѩ́сть съ мѹже́мъ свои́мъ и пи́ и лице́ ея̀ не и҃спадѐ ктомѹ. Й (оу҃тренева́ше)[50] заоу҃тра. и поклони́шасѧ гⷭ҃у і и҃до́ша пѹте́мъ свои́мъ. и вни́де е҃лика́на въ до́мъ свои́, въ (е҃ѕа́рѣмадѳ́мъ)[51]. и разѹмѣ́ [е҃лика́на][52] (женѹ свою а҃нну)[53]. и поманы́ ю҃ гⷭь, и зача́. Й бы́сть въ̀ врема дн҃ї́и. *и роди́ (а҃нна) сы́нъ. и ѥврео҃ѧ
наречѐ и҃мѧ е҃мѹ (самои́ль)[54]. и рече ѩ́ко ѡ гⷭа ба савао́ѳа спроси́ и҃. Й взы́инде чл҃къ (сїи) е҃лика́на. и весь до́мъ е҃го. (въ сило́мъ пожрѣ́ти)[55] жрⷮтвѹ дне́внюю. и мл҃твы своеѧ. и вс҃ѧ десати́ны (вда́сть) землѧ̀ своеѧ (-)[56] а҃нна (же женà е҃го) не взы́йде с ни́мъ. ѩ́ко рече́ мѹже́ви своемѹ, до́ндеже взы́идетъ о҃тро́чѧ. а҃ще ѡ҃дою е҃. и ѩ́ви́тсѧ лицѹ̀ гⷭ́ю. и пребѹдетъ тⷨ до вѣка́. Й рече е́и е҃лика́на мѹжъ (е҃ѧ). творѝ бл҃гое прⷮ о҃чи́ма твои́ма сѣдѝ до́ндеже а́ще ѡ҃дои́ши е҃. (и҃)[57] да поста́витъ гⷭь (слово твоѐ), и҃зше́ше и҃зъ оу҃стъ твои́хъ, и сѣ́де женà. и до́ѧше сы́нъ свои до́ндеже ѡ҃дои́тъ и҃. Й взы́инде с нимъ (-)[58] [ѩ́ко ѡ҃дои́ е҃][59], съ (тремѝ те́лцы)[60]. и съ хлѣбы (-)[61] е҃фи мѹки́ пшени́чны. и мѣхъ винà. и (вънидо́ша)[62] в до́мъ гⷭ́ь в сило́мъ. и о҃тро́чà с ни́ми. и (принесѐ и҃)[63] прⷮ гⷭа. Й пожрѐ ѡ҃цъ е҃го жрⷮтвѹ е҃же твора́ше, ѡ дн҃е (и҃) въ дн҃ь гⷭ́и. и [принесо́ша][64] о҃тро́чà (ктъ и҃лі́и). и заклà ю҃ѳ҃е. (-)[65] и рече (а҃нна) сѡ̀ гⷭ́е живà дш҃а моѧ. а́зъ (е҃смь) женà ѩ́же (о҃ семъ) ста́вши прⷮ тобо́ю помоли́тисѧ гⷭ́у. о҃ о҃тро́чати се́мъ молúхсѧ. и да́сть (-)[66] гⷭь проше́нїе моѐ е҃гоже проси́хъ оу҃ него. і а́з (же) даю́ и҃ гⷭ́и въ вс҃ѧ дни (живота̀ е҃го)[67]. на помаза́нїе гⷭ́и. (и поклони́сѧ тⷨ гⷭ́и).

Гл҃а, в҃.

[помоли́сѧ а҃нна][1] и рече, оу҃тверди́сѧ сⷣце моѐ о҃ гⷭ́ѣ. вѣзнесе́сѧ ро́гъ мои о҃ бⷭ́ѣ мое́мъ. разшири́шасѧ [оу҃ста̀ моѧ на враги́ моѧ][2]. вѣзвесели́хсѧ о҃ спсе́нїи твое́мъ. ѩ́ко нѣ́сть стⷭ҃ъ ѩ́ко гⷭь, и нѣ́сть пра́ве-

денъ ѩ́ко е́съ нашъ, (и̂) нѣ́сть (сѝленъ)[3] па́че тебе (гн̃и)· Не хвали́тесѧ и̂ не гл҃ите высо́каѧ [въ гордыѝни][4], (и̂) да не и̂зы́йдетъ велерѣ́чїе и̂з҃ оу̑стъ ва́шихъ· Ꙗ́ко е́съ ра́зумовомъ гь, и̂ е́съ оу̑гото́ваѧ начина́нїѧ своѧ̀· лу́къ сѝлныхъ и̂знемо́же. и̂ не́мощнїи препоѧ́сашесѧ сѝлою. и̂спо́лненїи хлѣ́ба лиши́шасѧ. и̂ а́лчущеи (же) прїидо́ша на́ зе̑лю ѩ́ко непло́ды родѝ се́дмь, и̂ мно́гаѧ въ ча́дѣхъ и̂знемо́же· *гь мр̃твы́й и̂ живи́тъ. низво́дитъ во а́дъ и̂ възво́дитъ· *гь оу̑бо́житъ и̂ бога́титъ, смира́етъ и̂ вы́ситъ· (въздвиза́ѧ)[5] ѿ̑ земла̀ оу̑бо́га. и̂ ѿ̑ гно́ища възво́дитъ ни́ща. поса́дѝ [е̂го][6] (и̂) съ могу́щими лю̑дьскыми. и̂ пр̃то́ сла́вы (наслѣ́дитъ е̂му)[7]. даѧ моли́тву моля́щемусѧ, и̂ бл҃гы́й е̂сть лѣ́та пра́веднаго. ѩ́ко не (оу̑крѣпла́е́тсѧ)[8] сѝленъ му́жъ (крѣ́постїю свое́ю). гь не́мощна съ҃твори́тъ су̑поста́та е̂му, гь с҃тъ· да не хва́литсѧ прему́дры прему́дростїю свое́ю. и̂ да не хва́литсѧ сѝлныи сѝлою свое́ю. и̂ да не хва́литсѧ бога́тыи бога́тъствомъ свои́мъ· но о̑̀ сѐ да хва́литсѧ хвала́исѧ е̂же разумѣва́ти и̂ зна́ти га. и̂ твори́ти су́дъ и̂ пра́вду посредѣ земла̀· гь възы́де на нб҃са и̂ възгремѣ́, (и̂) то́и̑ су́дитъ ко́нцемъ земла̀ (пра́веденъ сы́и̑). и̂ дастъ крѣ́пость (ц҃рю на́шему)[9] и̂ възнесетъ ро́гъ х҃а своѐго· и̂ [о̑ста́ви][10] и̂ т̃у (е̂лка́на) пр̃е̂ гм̃ъ і̂ [иде][11] въ (е̂ѯармаде́мъ)[12] [в до́мъ сво́и̑][13]. (-)[14] о̑́трочя́ (же) е̂́сть слу́жа̀ лицу́ гн̃ю. пр̃е̂ (лице́̂) и̂лі́а жрѣца̀· (-)[15] сы̑́нове (же) и̂лі́ины жрѣцо́вы (бы́ша). сы̑́нове безако́нїѧ не вѣ́дуще га. (ни)[16] пра́вды жре́чески пр̃е̂ людми всѣ́ми жру́щими· (внегда̀ бо кто̑ приношаше жрѣтву)[17] прихожда́ше о́́тро̑ жре́ческъ до́ндеже сварѧ́тсѧ ма́са. и̂ оу̑дица трезу́бна в ру́ку е̂го· и̂ влага́ше ю̑̀ в коно́бъ вели́кїи. и̂́ли въ мѣ́дяный сосу́дъ и̂́ли в ла́тку (и̂) вс҃е е̂же вънзесѧ на оу̑́дицу възима́ше (е̂́) себѣ жрецъ (и̂) та́ко (твора́ше)[18] всему̀ і҃и̑лѣви. (приходя́щему)[19] пожрѣти́ гв҃и в сило̑· и̂ пре́же пожре́нїѧ ту́ка, прихожда́ше о́́трокъ жре́ческъ, и̂ гл҃аше мужеви (кадя́щему)[20], да́ждь ма́са свари́ти жерцу́, и̂ не прїиму́ ѿ̑ тебе (ктому̀) ма́са ѿ̑ коно́ба· (а̑́ще же речетъ)[21] мужъ жря́и̑, да пока́дѝтсѧ пр҃вое, ѩ́коже оу̑ста́вѣ ту́ка, и̂ (потомъ) во́змеши себѣ ѿ̑ всего̀, е̂же хо́щетъ дш̃а твоя̀, (сїи же)[22] р̃е̂ и̂́и̑, (но а̑́ще нѝнѣ не дасѝ)[23], возму́ си́лою· и̂ е́сть (пр̃е̂ гм̃ъ гр̃ѣ о̑́трокоу̑)[24] ве́лїи зѣ́ло, ѩ́ко ѿ̑мѣта́ху жрѣтву гн̃ю· и̂ само́иль (же) е̂́сть слу́жа̀ пр̃е̂ гм̃ъ, о̑́тро́чищъ су̑ще о̑́поѧ́сѧ̑ в ри́зу жре́ческоу̑ лѝна́ну· и̂ о̑́де́жу су̑гу́бу (-)[25] съ҃творѝ е̂му ма́ти

як Бог наш, і немає сильного, за винятком тебе, Господи. **3** Не хваліться і не говоріть високе в гордості, і хай не вийде високопарність з уст ваших. Бо Бог розумів, Господь і Бог, що приготовляє свої починки. **4** Лук сильних ослаб, і немічні підперезалися силою. **5** Повні хлібів були позбавлені їх, і голодні ж прийшли на землю. Бо неплідна породила сімох, і багата дітьми стала немічною. **6** *Господь дає смерть і оживляє, зводить до аду і виводить. **7** *Господь робить бідним і багатим, впокоряє і виносить вгору. **8** Підносить з землі бідного і з гною виводить бідака, щоб його посадити із сильними народу, і престіл слави дає йому в насліддя. **9** Він дає молитву тому, хто молиться, і поблагословив роки праведного. Бо не підсилюється сильний чоловік своєю силою. **10** Господь немічним вчинить його противника, Господь святий. Хай не хвалиться мудрий своєю мудрістю, і хай не хвалиться сильний своєю силою, і хай не хвалиться багатий своїм багатством. Але в цьому хай хвалиться, хто хвалиться, що він пізнав і знає Господа, і чинить суд і справедливість посеред землі. Господь пішов на небо і загримів, і той судить кінці землі, він справедливий. І дасть силу нашому цареві, і піднесе ріг свого христа. **11** І Елкана оставив його там, перед Господом, і пішов до Ексамартему, до свого дому. Дитина ж служила господньому лицю перед лицем Ілії, священика. **12** Сини ж Ілії священиками були, беззаконними синами, що не знали Господа **13** ані священичої справедливості перед народом, кожним, що приносив жертву. Бо коли хто приносив жертву, приходив священичий слуга, поки зварить-ся м'ясо, і тризубна вилка в його руці; **14** і вкладав її до великого котла чи до мідяного посуду, чи до баняка, і все, що захопить вилка, це собі забирав священик. І так він чинив всьому Ізраїлеві, тим, що приходили принести жертву Господеві до Силому. **15** І раніше, ніж приносили в жертву лій, приходив священичий слуга і говорив чоловікові, що кадив: Дай м'ясо зварити священикові, і не прийму в тебе більше м'яса з котла. **16** Якщо ж скаже чоловік, що приносив жертву: Хай перше покадиться, так як припис жиру, і потім візьмеш собі з усього, що бажає твоя душа. Цей же сказав: Ні, але якщо тепер не даси, силою візьму. **17** І перед Господом гріх юнаків був дуже великий, бо відкидали господню жертву. **18** І Самоїл же служив перед Господом хлопчиною, будучи підперезаний в священичу лляну ризу. **19** І подвійну одіж

ѣ мо҃ ѧв
товѣ́ гі
мѵро̑ ѣі

сирѣ́ з

мой5. 32
тов. 13
муд. 16

сир. 7

зробила йому його матір, і приносила йому з днів і до днів, коли з своїм мужем ішла приносити жертву, в тих днях. **20** І поблагословив Ілій Елкана і його жінку, і сказав: Хай Господь віддасть тобі насіння з тієї жінки, за дар, який ти дав Господеві, і чоловік пішов до свого місця. **21** І відвідав Господь Бог Анну, бо зачала і породила ще трьох синів і дві дочки. І великим став хлопчина Самоїл перед Господом в тих днях. **22** Ілій же дуже постарівся і почув, що чинили його сини всім ізраїльським синам і що були з жінками, які були на молитві, при дверях господнього храму. **23** І він сказав їм: Навіщо чините за цим словом, яке я про вас чую з уст всього народу? **24** Ви є не мої сини, адже не добрі чутки я про вас чую, бо до гріха приводите господній народ. **25** Бо якщо грішачи, згрішить чоловік проти чоловіка, і помоляться за нього до Бога, але якщо згрішить Господеві, хто за нього помолиться? Вони ж не послухались голосу свого батька, бо бажаючи, забажав Господь їх вигубити. **26** Хлопчина ж Самоїл служив, і ставав більший, і був добрий перед Господом і людьми. **27** І прийшов Божий чоловік до Ілії, і сказав йому: Так говорить Господь: Чи об'являючись, не об'явився Я домові твого батька і тим, які були з ним в єгипетській землі рабами, у фараоновім домі? **28** І Я вибрав дім твого батька з усіх ізраїльських домів, щоб Мені служили, входячи до мого престолу, і кадили кадилом; і взяв Я ефуд, і Я дав домові твого батька в їжу все принесене вогнем в жертву від ізраїльських синів. **29** Чому ж ти глянув на моє кадило і на мою жертву лукавим оком, і прославив своїх синів радше, ніж Мене, щоб благословити спочатку всяку жертву в Ізраїлі переді Мною. **30** Задля цього так сказав Господь Бог ізраїльський, мовлячи: Я сказав: твій дім і дім твого батька мине переді Мною навіки. Але тепер говорить Господь: Зовсім нехай буде тепер в Мені, бо тих, що прославляють Мене, Я прославлю, і той, що зневажає Мене, без честі буде. **31** *Ось приходять дні, і вигублю твоє насіння і плем'я дому твого батька, **32** і не буде старця в твоїм домі, і побачиш твого противника в святому храмі в усій ізраїлевій доброті. І старця не буде в домі твоїм на всі дні і ані всякого чоловіка. **33** І вижену тебе від мого престолу, і вчиню приниження його очам. Хай заболить його душа. І всі осталі твого дому впадуть від людської зброї. **34** І це тобі знак, що *це* прийде на цих двох твоїх синів, на Офинія і Финеоса: в одному

ѥго, и̂ приношаа́ше ѥ́мꙋ, ѡ̑ дн҃и и̂ въ дн҃и, ѥ̂гда̀ вълзо́же́аше с мꙋжемъ свои́мъ пожрѣти́ жрътвꙋ (в тыѝ дн҃и)[26]· И̂ бл҃ви и̑лі́и ѥ̂лка́на, и̂ женꙋ ѥ̂го гл҃а да въздаⷭ́ть т҃и г҃ь сѣ́ма ѡ̑ женѝ тоа̀, за да́ръ и̂же даровà гв҃и, и̂ ѡ̑и́де чл҃къ въ мѣⷭто своѐ· И̂ посѣти́ г҃ь (бъ) а҃нну [(на́ко)[27] зачà][28], и̂ роди́ ѥ̂щѐ тр҃и сн҃ы, и̂ (дще́ри дв҃ѣ)[29]· И̂ вълзвели́ча о́трокъ самои́ль пре̂ гн҃ѣ (въ дн҃и о́ны)· (-)[30] И̑лі́и (же) състарѣ́всѧ зѣ́ло, и̂ ꙋ̂слы́ша на́же твораⷭ́та сн҃а ѥ̂го (всѣмъ) сн҃омъ і̑и҃левымъ, [и̂ на́ко бываⷭ́хꙋ со женами, сꙋщими на мⷭ́твѣ ѡ̑ дверїи хра́ма г҃нѧ][31]· И̂ рече и̑ма почто̀ твори́та по гл҃ꙋ семꙋ, и̂же а҃зъ слы́шꙋ и̑зъ ꙋ̑стъ всѣхъ людїи (о́ ва́съ)[32]· Не сн҃а (моа̀ ѥ̂сте) на́ко не бл҃го (бо) слы́шанїе (-)[33] а҃зъ слы́шꙋ (о́ ва́съ), (на́ко въ грѣхъ въво́дите лю́ди г҃нѧ)[34], а̂ще бо съгрѣша́ѧ съгрѣши́тъ мꙋжъ мꙋже́ви и̂ помо́литсѧ (бꙋ за́нь)[35], (и̑и҃н)[36] а̂ще гв҃и съгрѣшй, кто́ помо́литсѧ за́нь, (о́на҃)[37] не послꙋша́ста гла́са ѡ̑ц҃а своѥ́го, на́ко хотѧ̀ въсхотѣ г҃ь погꙋби́ти а̀ (-)[38] о́трок (же) самои́ль (послꙋша́ше)[39], и̂ вълзвелича́шесѧ, и̂ (бѣ) бл҃гъ (-)[40] предъ г҃мъ и̂ чл҃кы· И̂ прїи́де чл҃къ бж҃їи къ и̑лі́и, и̂ речѐ (ѥ́мꙋ), та́ко гл҃етъ г҃ь (ѥда̀ ли) на́вла́ѧ (не) и̑зъна́ви́хсѧ до́мови ѡ̑ц҃а твоѥ́го, (і̑ и̂же бѣ с ни́мъ)[41] въ землѝ ѥ̂гꙋ́петъстѣи, ра́бъ в домꙋ фарао́ню· І̂ и̑збра́хъ до́мъ ѡ̑ц҃а твоѥ́го ѡ̑ всѣхъ (до́мовъ)[42] і̑и҃левъ мн҃ѣ слꙋжи́ти (въсхода́ꙗе)[43] ко о́лтарю̀ моѥ́мꙋ и̂ кади́ти кади́ломъ, и̂ (вза́хъ)[44] ѥ̂фꙋ́дъ, и̂ дахъ домꙋ ѡ̑ц҃а твоѥ́го, вс҃а о́гне́ви жрътвенаа сн҃овъ і̑и҃левъ въ снѣдь· (-)[45] Почто́ (же) ты призрѣ на дїмїа́мъ мои, и̂ на жрътвꙋ мою̀ лꙋка́вными о́ком҃ъ, и̂ просла́ви сн҃а своа̀ па́че менѐ· ѥ̂же бл҃вити и̑сперва, всѧкꙋ жрътвꙋ въ і̑и҃ли, предо мно́ю· Сего ради сѝце рече г҃ь бг҃ъ і̑и҃левъ (гл҃а) рекохъ до́мъ твои, и̂ домъ ѡ̑ц҃а твоѥ́го, пре́идетъ предо мно́ю до́ вѣка, (но)[46] нн҃ѣ рече г҃ь никако́же не бꙋди т҃о въ мн҃ѣ на́коже прославлаю́щаго мѧ прослáвлю, и̂ ꙋ̂ничижа́ѧи мѧ без че́сти бꙋдетъ· *Се дн҃и и̂дꙋ́ и̂ потреблю̀ сѣ́ма твоѐ, и̂ плема̀ до́мꙋ ѡ̑ц҃а твоѥ́го, и̂ не бꙋдетъ ста́рца в домꙋ (твоѥ́мъ)[47], [и̂ ꙋ̑зриш҃ (проти́вника твоѥ́го въ хра́мѣ с҃то́мѣ)[48] въ всѣхъ бл҃гостехъ і̑и҃левыхъ· И̂ (ста́рца не бꙋдетъ)[49] в домꙋ твоѥ́мъ][50] въ вс҃а дн҃и и̂ (ни всѧ́ка) мꙋжа· (І̂ и̑ж҃ꙋ тебе)[51] и̑зъ о́лтаря̀ моѥ́го· (и̂) ꙋ̂ничиже́нїе о́ч҃їю ѥ̂го съ҃творю· (да)[52] поболитъ дш҃а ѥ̂го, и вс҃ѣ прочїи до́мꙋ твоѥ́го падꙋтъ о́рꙋжїемъ мꙋжескомъ· И̂ ѥ̂ т҃и зна́менїе ѥ̂же прїидетъ, на о́ба сн҃а твоа̀ сі́а,

црс3. 2

г҃ ч҃ѳ в҃

на (о҆фнїю)[53] и҆ (финее́а)[54], въ дн҃ь є҆ди́нъ оу҆мре́тта (о҆ружїе́мъ) вскупѣ· и҆ въздвигну́ (въ не́ю мѣ́сто)[55] жерца́ вѣ́рна и҆́же вс҃е на́же въ ср҃цы мое́мъ, и҆ на́же въ дш҃и мое́и сътвори́тъ, и҆ сътворю́ є҆мꙋ до́мъ вѣ́ренъ, и҆ пр҃е́идетъ пр҃е́ гл҃ъ мои́мъ вс҃а дн҃и. и҆ бꙋдѣ́ о҆ста́вый въ домꙋ твое́мъ, прїидѣ́ на поклоне́нїе емꙋ, проса́ (сребра́)[56] [и оу҆кроу́ха хлѣба][57], (и҆ рече́тъ)[58] прїими́ ма́ къ є҆дино́мꙋ слꙋже́нїю твое́мꙋ· снѣ́сти хлѣ́ба (г҃н҃а)·

Гл҃а, г҃·

Трочи́ще (же)[1] самои́лъ бг҃ꙋ слꙋжа гв҃и пр҃е́ и҆лиемъ і҆ереемъ҆. и҆ гл҃ъ гн҃ь бг҃ꙋ че́стенъ, в тыѝ дн҃и, не бѣ̀ видѣ́нїе посила́емо· и҆ бы́сть въ дн҃и ты҃ і҆ и҆лі́и сѣдя́ше на мѣ́стѣ своє́мъ, и҆ о҆́чи є҆го начя́ста тя́жꙋть бы́ти. и҆ не можаа́ше зрѣ́ти· и҆ (прежде да́же оу҆гасѐ свѣтильникъ бж҃їи)[2]. (-)[3] (самои́лъ)[4] спа́ше въ цр҃кви [гн҃и][5], и҆дѣ́же кѣо́тъ бж҃їи· и҆ въззва́ гл҃ъ (гл҃а), (само́и҆ле, само́и҆ле)[6], и҆ рече є҆с҃ъ· и҆ тече́ къ и҆лі́ю, и҆ р҃е́ є҆с҃ъ а҆́зъ на́ко зва́ ма́ є҆си. и҆ рече (и҆лі́и) не въззва́ тебѐ, възвратѝсѧ (и҆) спи́ и҆ възвратѝсѧ и҆ спа́· и҆ приложи́ гл҃ъ (є҆щѐ призва́ти само́и҆ла), и҆ въззва́, (само́и҆лъ, само́и҆лъ)[7], [и҆ въста́ само́и҆лъ][8], і҆ и҆́де къ и҆лі́и вторы́цею и҆ рече, є҆с҃ъ а҆́зъ на́ко въззва́лъ ма́ є҆си. и҆ р҃е́, не зва́хъ тебѐ [ча́до][9]. възвратѝсѧ [и҆][10] спи́· и҆ самои́лъ (же в то҃ вре́ма є҆щѐ не зна́)[11] бг҃а. (пре́ж҃е)[12] ѡ҆кровє́нїа є҆мꙋ гла́са гн҃а· и҆ приложи́ гл҃ъ призва́ти (само́и҆ла)[13] третѝцею. и҆ (въста́въ)[14] и҆́де къ и҆лі́и, и҆ рече, є҆с҃ъ а҆́зъ на́ко зва́лъ ма́ є҆си. и҆ разꙋмѣ и҆лі́и на́ко гл҃ъ (призываѐтъ)[15] о҆тро́чища· и҆ р҃е́ (възвраще́нсѧ и҆)[16] спи́ ча́до, и҆ бꙋ́детъ а҆ще възове́тъ тѧ (зовы́и), и҆ рече́ши. гл҃и гн҃и, на́ко слы́шитъ раб҃ъ твои́. і҆ и҆́де (само́и҆лъ)[17] и҆ спа́ на мѣ́стѣ своє́мъ· и҆ прїи́де гл҃ъ и҆ ста́, и҆ въззва́ є҆го на́коже пр҃ьвое, и҆ второ́е, и҆ р҃е́, [само́и҆лъ, само́и҆лъ][18], гл҃и (гн҃и), на́ко слы́шитъ раб҃ъ твои́· и҆ р҃е́ гл҃ъ къ (само́и҆лꙋ)[19]. є҆с҃ъ а҆́зъ творю́ гл҃ы моа́ въ і҆и҃л҃и, на́коже (всѣ́мъ слы́шащи҃и)[20] сі́а. пошꙋмѣ́тта о҆́бѣ оу҆́ши є҆го· (и҆) въ дн҃ь то́и҆ въздви́гнꙋ на и҆лі́и, вс҃е є҆ли́ко гл҃ахъ до́мꙋ є҆го. начнꙋ и҆ сконча́ю· и҆ възвѣстѝ҃ ємꙋ, на́ко ѡ҆мщꙋ а҆́зъ на до́мъ є҆го до́ вѣка, в непра́вдахъ сно́въ є҆го (на́же вѣ́дѣ). на́ко (злословѝста)[21] бг҃а сно́ве є҆го, и҆ не наказа́ є҆ю (-)[22]· (Сего ради) кла́сѧ до́мꙋ и҆лі́и҃ꙋ, на́ко не о҆́чи́ститсѧ непра́вда до́мꙋ и҆лі́и҃на. в кади́лахъ и҆ жр҃твахъ (є҆го) до́ вѣка· и҆ спа́ самои́лъ до оу҆́тра, и҆ оу҆́тренева заоу҆́тра и҆ ѡ҆вр҃ѣзе две́ри хра́ма гн҃а. (-)[23] (самои́л҃)[24] (же) боа́сѧ повѣ́дати видѣ́нїа и҆лі́и· и҆ (въззва́ и҆лі́и самои́ла и҆

дні разом помруть від зброї. **35** І підніму на їхнє місце вірного священика, який вчинить все, що в моїм серці і що в моїй душі; і зроблю йому вірний дім, і він ітиме перед моїм Господом всі дні. **36** І буде, що осталий в твоєму домі прийде, щоб поклонитися йому, просячи срібла і кусень хліба, і скаже: Прийми мене на одну з служб твоїх, щоб їсти господній хліб.

Глава 3

1 Хлопчина ж Самоїл служив Господеві перед Ілієм, священиком, і Господнє слово було шановане в тих днях, не було видіння, яке посилалося. **2** І сталося в тих днях, і Ілій сидів на своєму місці, і його очі почали ставати тяжкими, і не міг бачити. **3** І раніше, ніж згаситься боже світило, Самоїл спав у господньому храмі, де божий кивот. **4** І покликав Господь, кажучи: Самоїле, Самоїле! І він сказав: Ось я. **5** І побіг до Ілії, і сказав: Ось я, бо ти мене кликав. І сказав Ілій: Я тебе не кликав, повернися і спи. І він повернувся і спав. **6** І додав Господь ще покликати Самоїла, і покликав: Самоїле, Самоїле! І встав Самоїл, і пішов до Ілії вдруге, і сказав: Ось я, бо ти мене кликав. І він сказав: Не кликав я тебе, дитино, повернися і спи. **7** І Самоїл же в тому часі ще не знав Бога. Це раніше, ніж відкрито йому господній голос. **8** І додав Господь покликати Самоїла втретє. І вставши, він пішов до Ілії, і сказав: Ось я, бо ти мене покликав. І зрозумів Ілій, що Господь кличе хлопчину, **9** і сказав: Повернися і спи, дитино; і буде, коли покличе тебе той, хто кличе, і скажеш: Говори, Господи, бо слухає твій раб. І пішов Самоїл, і спав на своїм місці. **10** І Господь прийшов і став, і покликав його, так як вперше і вдруге, і сказав: Самоїле, Самоїле! – Говори, Господи, бо раб твій слухає. **11** І сказав Господь до Самоїла: Ось я чиню мої слова в Ізраїлі так, що всім, хто це почує, зашумить в обох його вухах. **12** І в тому дні Я підніму проти Ілії все, що Я сказав про його дім; почну і закінчу. **13** І Я сповістив йому, що Я помщуся на його домі навіки за несправедливості його синів, які він знає. Бо його сини злословлять Бога, і він їх не покарав. **14** Задля цього я поклявся домові Іліїновому, що не очиститься неправедність дому Іліїного в кадилах і його жертвах навіки. **15** І спав Самоїл до

ранку, і встав вранці, і відкрив двері господнього храму. Самоїл же боявся сповістити видіння Ілії. **16** І покликав Ілій Самоїла, і сказав: Самоїле, дитино! І він сказав: Ось я. **17** І сказав Ілій: Яке слово сказане до тебе? Отже, не скрий від мене слово з усіх слів сказаних до тебе. Прошу тебе не затаюй переді мною. Це тобі зробить Господь, і це додасть, якщо утаїш від мене з усіх слів сказаних до тебе. **18** І сповістив Самоїл Ілії всі слова, і не затаїв з них ні одного слова. І сказав Ілій: Господь сам є, так як угодно йому, так хай зробить. **19** І прославлявся Самоїл, і Господь був з ним, і не впало на землю з усіх його слів ні одне слово. **20** І зрозуміли всі ізраїлтяни, від Дана аж і до Вирсавії, що в пророках – Самоїл вірний Господеві. **21** І додав Господь об'являтися в Силомі, об'явився бо Господь Самоїлові, і був вірний в пророках Самоїл Господеві в усьому Ізраїлі, від кінця і до кінця землі. І Ілій дуже постарівся, і його сини, йдучи, ішли – лукаві їхні дороги перед Господом.

рꙋ)[25]. (самои́ле)[26] ча́до, и̂ рꙋ̀ ѣ̀е а̂зъ· И̂ рече (и̂лі́и). что̑ гл҃ъ гл҃аныи к тебѣ. не сокрыи́ оу̂бо ѡ̑ менѐ (гл҃а, ѡ̑ всѣхъ словесъ гл҃аны́ѣ к тебѣ. молю̀ тѧ не оу̂таи́ предо мно́ю). сїѧ сътворитъ тебѣ (г҃ь)[27], и̂ сїа приложитъ а̂ще оу̂таи́ши ѡ̑ менѐ (-)[28] ѡ̑ всѣ҄ гл҃ъ, гл҃аннѣ́ѣ к тебѣ (-)[29]. І̂ и̂сповѣда (самои́лъ)[30] и̂ не оу̂таѝ ѡ̑ него (ни е̂ди́наго гл҃а). и̂ рꙋ̀ и̂лі́и. г҃ь самъ (е̂сть) на́ко го́дѣ бы́сть е̂мꙋ та́ко да сътвори́тъ· И̂ възвелича́шесѧ (самои́лъ)[31]. и̂ (г҃ь бѣ҄)[32] с ни́мъ и̂ не падѐ ѡ̑ всѣхъ словесъ е̂го на землѝ (ни е̂ди́нъ гл҃ъ)· И̂ разꙋмѣ́ша вс҃и и̂и̑льтии ѡ̑ да́на, даже и̂ до вирса́вїа, на́ко вѣ́ренъ (самои́лъ)[33] (г҃ꙋ въ прр҃цѣхъ̀)[34]· И̂ приложѝ г҃ь възвѣстити́тисѧ в силѡ̑, на́вѝ бо сѧ г҃ь (самои́лꙋ)[35], и̂ вѣ́ренъ бы́сть (въ прр҃цѣхъ самои́лъ)[36] къ г҃ꙋ въ все́мъ и̂и̑ли, ѡ̑ конца̀ (до ко́нца землѝ)[37], і̂ и̂лі́и състарѣ́сѧ зѣ́ло, и̂ сі́а е̂го ходя́ще хожа́ста (лꙋка́вїи пꙋтїе)[38] и̂хъ пре҃ г҃мъ·

Глава 4

1 І сталося, в тих днях зібралися чужинці проти Ізраїля. І вийшов Ізраїль їм назустріч, на війну, і отаборилися в Невезері, і чужинці отаборюються в Афеку. **2** І воювали чужинці з ізраїльтянами; і схилився бій, і впали ізраїльські чоловіки перед чужинцями, і забили в бою на полі 4000 чоловік. **3** І прийшов народ до табору, і сказали ізраїльські старшини: Чому побив нас Господь сьогодні перед чужинцями? Візьмемо кивот нашого Бога з Силому, і він вийде посеред нас і спасе нас з руки наших ворогів. **4** І послав народ до Силома, і взяли звідти господній кивот, що сидить на херувимах. І були там оба Іліїнові сини з божим кивотом, Офній і Тинеос. **5** І сталося, як прийшов господній кивот до табору, і закричав ввесь Ізраїль великим голосом, і загуділа земля. **6** І почули чужинці голос крику, і сказали: Що це за великий крик в єврейському таборі? І пізнали, що господній кивот є в таборі. **7** І злякалися чужинці, і сказали: Це боги прийшли до них до табору. Горе нам, спаси нас, Господи, сьогодні, бо не було такого вчора і тамтого дня. **8** Горе нам, хто нас спасе з рук богів, що їх скріплюють? Це є боги, що побили Єгипет всякими карами і в пустині. **9** Скріпіться і будьте мужами, чужинці, щоб і ви не служили євреям, так як служили нам; і будете мужніми, і воюйте з ними. **10** І билися з ними, і впали ізраїльські чо-

Гла҃в҃ а҃.

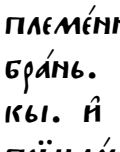

бы́сть бо́ дн҃и сі҃и (-)[1] събра́шасѧ и̂ноплеме́нницы (-)[2] проти́ꙋ и̂и̑ли. і̂ и̂зы́де и̂и̑ль въ срѣтѐнїе и̂хъ на́ брань. и̂ (въполчи́шасѧ)[3] въ (невезе́ре)[4]. і̂ и̂ноплеме́нницы (вполчи́шасѧ)[5] въ а̂фе́це· И̂ (би́шасѧ и̂ноплеме́нницы съ і̂и̑льтяны)[6]. и̂ преклоне́нисѧ бра́нь. и̂ паде́ша мꙋ́жи і̂и̑ли пре҃ и̂ноплеме́нники. и̂ оу̂би́ша въ бра́ни на селѣ, а҃. мꙋ́жъ· И̂ прїиде́ша лю́дїе ѣ̀ по́лкъ, и̂ рѣ́ша старцы і̂и̑леви. почто̑ порази́ нꙑ г҃ь дн҃е, пре҃ и̂ноплеме́нники. възмемъ кїѡ́тъ ба҃ на́шего ѡ̑ силе́ма. і̂ и̂зы́дѣ҄ посредѣ на́съ, и̂ спасетъ нꙑ ѡ̑ рꙋкѝ вра́гъ на́шихъ· И̂ посла́ша лю́дїе ѣ̀ силе́мъ, и̂ (взя́ша)[7] ѡ̑тꙋдꙋ кїѡ́тъ г҃нь, сѣдя́щаго на херꙋви́мѣ· И̂ (бы́ша та́мо) о́ба сы́на и̂лі́инa, с кїѡ́то̑ (бж҃їимъ) о́фънїи, и̂ (финеѡ́съ)[8]· И̂ бы́сть на́ко прїиде кїѡ́тъ г҃нь въ по́лкъ. и̂ възопѝ вѣ́сь і̂и̑ль гла́сомъ вели́кимъ, и̂ возшꙋмѣ҄ землѧ̀· И̂ оу̂слы́шаша и̂ноплеме́нницы [гла҃][9] во́плѧ. и̂ рѣ́ша (-)[10] что̑ (е̂е во́пль вели́кїи)[11] въ по́лцѣ е̂вре́истѣ. и̂ разꙋмѣ́ша на́ко кивоти́тъ г҃нь (е̂сть)[12] въ по́лцѣ. и̂ оу̂боа́шасѧ и̂ноплеме́нницы. и̂ рѣ́ш҃ї е̂и бо҃и пришли́ сꙋть (въ по́лкъ к нн҃и)[13]. го́ре намъ. и̂змѝ нꙑ г҃и дн҃ь, на́ко не бы́сть та́ко вчера̀ и̂ (о́но́мъ дн҃и)[14]· Го́ре на́мъ кто̑ (нꙑ̀ и̂зме́тъ)[15] ѡ̑ рꙋкѝ бг҃ъ, оу̂вргъжа́ющихъ а҃. е̂и [сꙋть][16] бо҃и побивъшїи е̂гу҃пта всѧ́кѣми на́звами, и̂ въ пꙋстꙑни́· Оу̂крѣпи́тесѧ. и̂ бꙋ́дите въ мꙋ́жи и̂ноплеме́нницы на́ко

да не порабо́таете (и) є҃вре́ѡ. на́ко порабо́таша на́мъ, и бу́дете въ (мужество)[17]. и побїи́тесѧ с ни́ми· и би́шасѧ с ни́ми, и падо́ша мужи́ їи҃лєви (пре҃ ино́племе́нникы). и побѣжа ко́ждо на село́ свое́, и бы́сть на́зва вели́ка зѣло́. и паде́ ѡ҃ їи҃лѧ, ѧ҆, чи-
ѱа҃лъ во́з но́въ· *и кио́тъ бжїи вза́тъ бы́сть, и оба сы́на їлїи́на оу҆мро́ста. о҆фънїи, и (динео́съ)[18]· и тече́ му҃ (ѡ҃ бра́ни и҆менемъ є҆менїи)[19], и прїи́де въ сило́мъ въ дн҃ь о́нъ и ри́зы свои҆ расте́рза҃. и пе́рсть (е҆ѕ) на главѣ є҆го· и прїи́де, и се їли́и, сѣдя́ше на прес-
то́лѣ (є҆го) оу҆ две́рїи помышля́а пу́ть на́ко е҆ѕ се҃рце є҆го въ оу҆жа́сѣ вели́цѣ, о҆ кїо́тѣ бжїи́. и чл҃къ вни́де во́ гра҃ возвѣщая́, и возо́пи (весь) гра҃ (гласѡ҃ вели́кимъ)· и слы́ша їли́и гла́съ во́пля, и рече что́ (е҆сть) (гла́съ во́пля)[20] сего́. и чл҃къ поспѣ́шѧ вни́де, и и҆сповѣ́да їли́и· и (е҆ѕ) їли́и (-)[21], (чи)[22], зѣ҃ и о́чи е҆го бѣ́ста и҆знемогли́, и не ви́-
дѧше· и рече їли́и мужемъ. пре҃стоя́щимъ оу҆ не-
го́, что́ (е҆сть) гла҃ во́пля сего́. и мужъ поспѣ́шивъ-
ся вни́де къ їли́ю, и рече є҆му҃, а҆зъ е҆смь при-
шедыи ѡ҃ по́лка. и а҆зъ прибѣжа҃ ѡ҃ вои́ дн҃ь, и рече (їли́и). что́ бы́вшїи гл҃ъ ча́до· и ѿвѣща́ о҆т-
ро́чицъ и ре҃ побѣжа́ша мужи́ їи҃ли, ѡ҃ лица́ и҆но-
племе́нникъ, и (на́зва ве́лїа е҆ѕ)[23] въ лю́дехъ, и о́ба сы́на твоа́ оу҆мро́ста, и кио́тъ бжїи вза҃ е҆сть· и бы́сть на́ко помяну́ о҆ кио́тѣ бжїи́, и спадео́сѧ (їли́и) съ престо́ла възна́къ, и҆дѣ сѣдя-
ше при две́рехъ. и сы́кру́шисѧ хребетъ е҆го, и оу́мре (мту҃), на́ко ста҃ (е҆ѕ) чл҃къ и тя́жекъ, и то́и сѹдї їи҃лєви, (ми҃)[24], лѣтъ· и (-)[25] жена́ (ди-
нео́сова)[26] зачала́ роди́ти, и слы́ша вѣсть на́ко взя́тъ кио́тъ бжїи, и на́ко оу҆мре свекоръ е҆а҃, и
ѱа҃лъ во́з
мужъ е҆а҃ и пла́кася го́рко, и роди́. на́ко възвра-
ти́шася на не́а болѣ́зни е҆а҃· и въ̀ время (въ-
негда́)[27] оу҆мира́ше, и рѣша е́и жены (и) пре҃стоя́-
щаѧ е́и, не бо́йсѧ на́ко сы́на роди́ла е҆си и не ѡ҃-
вѣщала, и не разумѣ се҃рце е҆а҃· и нарече́ о҆тро́чи
(-)[28] варха́водъ. (гл҃ющє, пренесе́сѧ сла́ва гн҃а ѡ҃ їи҃ля поне́же вза҃ бы́сть)[29], кїо́тъ бжїи. и о҆ свекрѣ е҆а҃ и о҆ мужи е҆а҃· и [рече][30] погы́бе сла́ва їи҃лева, на́ко взя́тъ бысть кїо́тъ бжїи·

гл҃а, е҃·

(взя́ша же и҆ноплеме́нницы)[1] кїо́тъ бжїи, і҆ и҆знесо́ша е҆го ѡ҃ (а҆венезе́ра)[2] въ (а҆зато҃)[3]. и (прїе́мши)[4] и҆ноплеме́нницы кїио́тъ гн҃ь, и внесоша и҆̀ въ хра́мъ дагоно́въ, и поста́-
виша и҆̀ оу҆ дагона· и о҆бъоу҆тренева́вше а҆зо́ты [наоу҆трїе][5], и внидо́ша въ хра́мъ дагоно́въ, и оу҆-
ви́дѣша и҆ се дагоно́въ бы҃ спа́лъся [на землю на лицѣ свое][6] пре҃ кїо́томъ бжїимъ, и въздвигоша дагоно́ва, и поста́виша (и҆)[7] на мѣстѣ е҆го·

ловіки перед чужинцями, і кожний втік на своє поле; і була дуже велика січ, і впало з Ізраїля 30000 війська. **11** *І божий кивот був взятий, і пс. 77
померли оба Іліїнові сини, Офній і Финеос. **12** І побіг муж з бою на і-м'я Еменій, і прийшов до Силому в тому дні, і одіж свою роздер, і земля була на його голові. **13** І прийшов, і ось Ілій сидів на його кріслі при дверях, роздумуючи над дорогою, бо його серце було у великому страху за божий кивот. І чоловік ввійшов до міста, сповіщаючи, і закричало все місто великим голосом. **14** І почув Ілій голос крику, і сказав: Що це за голос цього крику? І чоловік, поспішившись, ввійшов і сповістив Ілії. **15** І було Ілії 98 літ, і очі його були ослаблі, і він не бачив. І сказав Ілій мужам, що стояли довкруги нього: Що це за голос цього крику? **16** І муж, поспішившись, ввійшов до Ілії і сказав йому: Я є той, що прийшов з табору, і я сьогодні прибіг від вояків. І сказав Ілій: Що те слово, що сталося, дитино? **17** І відповів чоловік, і сказав: Втекли ізраїльські чоловіки з-перед лиця чужинців, і була велика січ в народі, і оба твої сини померли, і забрано кивот божий. **18** І сталося, як згадав про божий кивот, і впав Ілій з крісла навзнак, там де сидів при дверях, і зломався його хребет, і він помер там, бо був чоловік старий і тяжкий. І той судив Ізраїль 40 літ. **19** І жінка Финеосова почала родити, і почула вістку, що взято божий кивот і що помер її свекор і її муж, і плакала гірко, і породила, бо повернулися на неї її болі. **20** І в часі, коли вмирала, і сказали їй жінки, що стояли при ній: Не бійся, бо ти народила сина. І не відповіла, і не зрозуміло її серце. **21** І назвала хлопчину Вархавот, кажучи: Відійшла господня слава від Ізраїля, тому що забрано божий кивот і через її свекра, і через її мужа. **22** І сказала: Пропала слава ізраїлева, бо забрано божий кивот.

Глава 5

1 І взяли ж чужинці божий кивот, і понесли його з Авенезера до Азота. **2** І взяли чужинці господній кивот, і внесли його до Даґонового храму, і поставили його коло Даґона. **3** І встали азотійці вранці, і ввійшли до Даґонового храму, і побачили: і ось Дагон впав на землю, на своє лице, перед божим кивотом. І підняли Даґона, і поставили його на місце його. **4** І знову встали

вранці, і побачили: і ось Даґон лежав лицем до землі перед божим кивотом, голова ж Даґонова і обі долоні його рук відрізані – на порозі, лише тулуб Даґонів остався на своїм місці. **5** І через це не ступали жерці Даґонові і всі, що входять до Даґонового храму, на Даґонів поріг в Азоті аж до сьогодні. **6** І тяжкою
пс. 77 була господня рука на Азоті, *і він їх мучив, і побив їх у азотській владі і їхні околиці; і посеред їхньої землі розмножилися мухи, і було велике замішання смерті в місті. **7** І побачили азотські мужі, що так сталося, і говорили, що: Хай не останеться кивот ізраїльського Бога з нами, бо тяжка його рука на нас і на нашому богові Даґоні. **8** І послявши, зібрали всіх воєвод азотських чужинців до себе, і говорили: Що зробимо з кивотом ізраїльського бога? І сказали ґетфеї: Хай перейде кивот ізраїльського Бога до Ґет. І прийшов кивот ізраїльського Бога до Ґет. **9** І сталося після того, як прийшов він, і була господня рука на місті, і було дуже велике замішання, і він побив чоловіків міста, від малого до великого, і побив їх на частях їхніх. І зробили ґетфеї собі золоті сидження. **10** І пустили божий кивот до Аскалони. І сталося, як ввійшов кивот ізраїльського Бога до Аскалона, і закричали аскалоніти, кажучи: Навіщо повернули ви кивот ізраїського Бога до нас, щоб убити нас і наш народ? **11** І послали, і зібрали всіх вояків-чужинців, і сказали: Пошліть кивот Бога Ізраїля, і хай поставлений буде на своєму місці, і хай не поб'є нас і наш народ, бо в усіх містах було дуже тяжке замішання смерті, як туди ввійшов кивот ізраїльського Бога. **12** І живі, і непомерлі були побиті на полях, і до неба піднявся міський крик.

(-)[8] и (паки)[9] восташа заутра (и увидѣша) и ѣе дагѡ лежаше лицѣ (-)[9] [на земли][10] прѣ киѡтомъ (бжїимъ)[11], (-)[12] глава (же) дагонова и ѡбѣ длани руку ѣго ѿсѣкошася на прагу, (-)[13] толико хребетъ дагоновъ ѡста (на мѣстѣ своѣ)· (и) сего ради не (ступаше)[14] жерцы дагоновы, и (вси входящии)[15] въ храмъ дагоновъ, на прагъ (-)[16] дагоновъ, въ азотѣ даже до (днесь)[17]· и ѡтагчя рука гня на (азоты)[18], *и мучи я и (поби я) въ властехъ азотскихъ, и предѣлы ихъ)[19], и посредѣ земля ѥ умножишася мухы, и бысть смущениѥ смрти велико въ градѣ· и видѣша мужи азотяне, яко тако (бысть), и (глаша)[20], яко да не пребудеть киѡтъ ба їиллева с нами, яко люта рука ѣго, на ны и на дагона ба нашѣ· и (послявше събраша)[21] [всѧ][22] воеводы иноплеменникъ (азотяне) къ себѣ, и глаша что створимъ киѡту ба їиллева, и (рѣша гедѳи)[23], да прендеть киѡтъ ба [їиллева][24] (к на) въ (гедъ)[25], (и приинде киѡтъ ба їиллева въ гѣ)· и бысть по пришествии ѣго, и бысть рука гня на градѣ (и) мятѣ велии зѣло (бысть) и порази мужи града, ѿ мала до велика, и поразиѥ въ ѡбластѣ ихъ· и створиша [(гедѳи)[26] себѣ][27] сѣдѣниа (златы) и (пусти-ша)[28] киѡтъ бжїи въ аскалонъ, и бысть яко вънидеть киѡ ба (їиллева) въ аскалонъ, и возопиша аскалонитяне глюще, почто възвратисте [киѡтъ ба їиллева к на][29], ѹморити ны, и люди наша· и (послаша и събраша)[30] [всѧ][31] воѧ иноплеменникъ, и рѣша послете киѡтъ ба їиллева, и да постабится на мѣстѣ своѣмъ, и да не ѹморитъ наст и людии нашихъ, яко бысть матежъ смрти въ (всѣхъ градѣхъ)[32] тяжокъ зѣло, яко вниде киѡтъ ба їиллева ту· и живущии и не ѹмрѣшии, ѹязвишася на (сѣлѣхъ)[33], и възыде вопль градынь до нѣси·

Глава 6

1 І кивот господній був в полях чужинців 7 місяців, і засмерділася земля від мух. **2** І прикликали чужинці жерців і ворожбитів, і їхніх чародіїв, кажучи: Що зробимо з господнім кивотом? Скажіть нам. І як пошлемо його на його місце? **3** Вони ж сказали їм: Якщо ви відпускаєте кивот завіту ізраїльського Бога, то не пошлете його порожнім, але віддаючи, віддайте йому дари за муки, і тоді відпуститься вам, і станете здорові, хай не відступить його рука від вас. **4** І говорили: Що йому віддамо за муки? І сказали їм: За числом воєвод чужинців – 5-ть

Гла, ѕ·

Ѣсть киѡтъ [гнь][1] въ селѣхъ иноплеменникъ, ѕ мць, и въсмердѣся земля (-)[2] мухами· и (призваша)[3] иноплеменницы, жерца и волъхвы и ѡбаяники ихъ глюще, что створимъ киѡту гню, скажите на. [и][4] како послемъ и въ мѣсто ѣго· (сѡни же)[5] рѣша (и), аще (ѿпущаете)[6] вы киѡтъ завѣта ба їиллева, то да не послете ѣго тща, но ѿдающе ѿдадите ему за муки дары, и тогда (ѡставится вамъ і исцѣлитеся)[7], да не ѿступитъ рука ѣго ѿ ва· и (глаша)[8] что (ему за муки ѿдамы)[9], и рѣша (имъ). по числению воѣвѡ иноплеменническъ, ѥ, сѣдѣниа златы, [и

пáть мы́хъ злáтыихъ|[10], нáко прегрѣшенїѧ въ вá, и̑ въ кнáзѣхъ вáшихъ и̑ в людехъ (вáшихъ)· И̑ (тáко) [сътворúте подобїе сѣдáнїи вáшѝ, и̑|[11] (-)[12] подобїе мы́хъ вáшихъ, растóчшѝ зéмлю и̑ въздадúте (-)[13] слáву (бу̀ їи̑лéву), нáко да о̑блегчúтъ ру́ку свою ѿ вáсъ, и̑ ѿ богóвъ вáшихъ и̑ ѿ землѧ̀ вáшеѧ· И̑ почто̑ о̑тмагчáете (ср̑це вáше)[14], нáкоже о̑тмагчѝ ѣгу̀петъ и̑ фараóнъ ср̑це своé, дóндеже погубѝ и̑хъ (тогдà ѿпустúтѝ)[15] и̑хъ, *и̑ ѿи̑доша· И̑ ны́нѣ возмúте и̑ сътворúте колесницу́ нóву [е̑дúну][16] и̑ дв̀ѣ крáве прьворо̑нѣ, и̑мѣю́ща телáта (на ни́хже не бáше нáрмо.)[17] и̑ въпрáзните крáвы в колесницу́, (а̑)[18] (телáта възвратúте)[19] въспáтъ (-)[20] въ дóмъ· И̑ (възéмше)[21] кїо́тъ [гны̑][22] и̑ въставúте и̑ на колесни́цу, и̑ сосу́ды злáтыа ѿдадúте е̑му́ за му́ки, и̑ положúте въ о̑бложéнїе (-)[23] въ странѣ (оу̑частїе) е̑му́ и̑ ѿпу́стúте и̑ да и́детъ· (Посéм же)[24] оу̑зрúте а̑ще (бу́детъ) на пу́тѝ предѣла своего̀ (-)[25], въ ведѣсамýсъ (то̑) сїи сътворѝ на́мъ зло́бу (велúкую сїю)[26], и̑ áще ны́нѣ, то оу̑разумѣ́емъ нáко нѣ́сть рукà е̑го (прикасáющисѧ)[27] нáсъ, но приключéнїе е̑е бы́сть нáмъ· И̑ сътворúша и̑нопле́менницы тáко. и̑ поéмша дв̀ѣ крáве прьворóднѣ. и̑ въпрагóша а̑ в колесни́цу. и̑ телáта ею̀ затворúша въ храмѣ̀· И̑ въложúша кїо́тъ на колесни́цу, и̑ дáры (о̑бложúста)[28] му́хи злáтыѧ |и̑ подóбнаѧ сѣдáнїю и̑хъ|[29]· И̑ оу̑прáвистасѧ крáвы на пу́ть, (прáмо пу́тéмъ и̑же въ ведсáму и̑дóста)[30]. и̑ не (съвращáющисѧ, ны́нѣ)[31] нá десно, ны́нѣ на шу́е. (и̑ду́ще и̑ рёку́ще,) и̑ воево́ды и̑нопле́менникъ. и̑дáху въ слѣдъ е̑го до предѣлъ ведсáмъскихъ· И̑ въ ведсами́се жнáху жáтвы пшени́ца въ оу̑до́лїи̑, и̑ възведóста о̑чи своѝ (-)[32] ви́дѣша кио́тъ гны̑, и̑ възвеселúшасѧ (ви́дѧще. і̑ и̑зыидóша) на срѣтéнїе е̑му́· И̑ колесни́ца вни́де въ село̀ (е̑дсáмско)[33], и̑ (стà тý. и̑ бы́ тý)[34] камы́къ вéлїи, і̑ (и̑ссѣ́кше)[35] дрéва колесни́чнаѧ, и̑ крáвы. възнесóша на вс̑ѧсъжжегáемаѧ гу́· (-)[36] левúти (же) възнесóша кио́тъ гны̑, и̑ дáры (о̑бложúста и̑же)[37] с нéю (бы́ша). и̑ оу̑ ны́ сосу́ды злáтїи и̑ положúша (а̑) (при)[38] кáмени (е̑е̑) велúцѣмъ. и̑ мужи ведсамýски възнесóша вс̑ѧсъжжегáемаѧ· и̑ [пожрóша жрътву́][39] в (тои̑ дн̑ь)[40] гу́· И̑ пáть воево́дъ и̑нопле́менникъ зрáху́. и̑ възвратúшасѧ въ [а̑скарóнь][41] въ дн̑ь тои̑· И̑ сїи седмнїѧ злáтыѧ, и̑же въздáша и̑нопле́менницы за му́ку гу́. (а̑задыска)[42] е̑дúна, гáзска е̑дúна, а̑скалóньска е̑дúна, гéдска е̑дúна, а̑скарóньска е̑дúна· И̑ (злáтыѧ мы́хи)[43] по числéнъ всѣ́хъ гра̑ и̑нопле́ннически патѝ воево́дъ ѿ

золотих сидінь і п’ять золотих мух, бо провина у вас, і у ваших князях, і у вашому народі. **5** І так зробіть подобу ваших сиджень і подобу ваших мух, що знищили землю, і віддайте славу ізраїльському Богові, щоб свою руку облегшив від вас, і від ваших богів, і від вашої землі. **6** І навіщо тяжкими робите ваше серце, так як тяжким вчинив Єгипет і фараон своє серце, доки не вигубив їх; тоді він їх відпустив, *і відійшли. **7** І тепер візьміть і зробіть одну нову колісницю; і дві первородні корови, що мають телят, на яких не було ярмо, і запряжіть корови до колісниці, а телят відведіть назад до хати. **8** І взявши господній кивот, і покладіть його на колісницю, і віддайте йому золотий посуд за муки, і покладіть в скрині, з боку, йому частку, і відпустите його, щоб пішов. **9** Після цього ж побачите: як буде в дорозі до своєї околиці, до Ветсамуса – то цей вчинив нам це велике зло; і якщо ні, то зрозуміємо, що це не рука його, що доторкається до нас, але нам трапився цей припадок. **10** І чужинці вчинили так, і взяли дві первородні корови, і запрягли їх в колісницю, і їхніх телят замкнули в хаті. **11** І поклали кивот на колісницю, і поклали дари: золоті мухи і подоби їхніх сидінь. **12** І корови попрямували по дорозі, пішли прямо дорогою, що до Ветсаму, не звертаючи ані направо, ані наліво, ідучи і ричачи; і воєводи чужинців ішли вслід за ним аж до ветсамських границь. **13** І в Ветсамі жали жнива пшениці в долині, і підняли свої очі – побачили господній кивот і зраділи, бачачи, і вийшли йому назустріч. **14** І колісниця ввійшла до етсамського поля, і там стала. І був там великий камінь, і порубали дрова *з* колісниці, принесли і корів в цілопалення Господеві. **15** Левіти ж принесли господній кивот і поклали дари, які були з ним, і в них золотий посуд; і поклали їх при цьому великому камені. І ветсамуські чоловіки принесли цілопалення і принесли жертву Господеві в тому дні. **16** І п’ять воєвод чужинців дивилися і повернулися до Аккарона в тому дні. **17** І це золоті сидіння, які віддали чужинці за муку Господеві: азадське – одне, ґазьке – одне, аскалонське – одне, ґетське – одне, аккаронське – одне. **18** І золоті мухи, за числом всіх чужинських міст п’ятьох воєвод, з укріпленого міста і до села феризеєвого, і до великого каменя, на якому поклали кивот господнього завіту, що є і до цього дня на

мой2. 12

полі ветсамовім. **19** І вбив Бог *деяких* з ветсамуських чоловіків, які поглянули в господній кивот, і убив в них 5000 і 70 чоловік. І плакав народ, бо Господь зробив в народі дуже велику рану. **20** І сказали чоловіки, що з Ветсамуса: Хто може піти перед цим святим Господом, і до кого піде від нас кивот господнього завіту? **21** І послали послів до тих, що живуть в Каріатіаримі, кажучи: Чужинці повернули господній кивот, прийдіть і заберіть його туди, до себе.

Глава 7

1 І прийшли чоловіки каріятіяримські, і взяли кивот господнього завіту, і внесли його до дому амінадавового, що на вершині Елиазара, його сина; і посвятили, щоб він стеріг кивот господнього завіту. **2** І сталося: від того дня кивот був в Каріятіяримі, і помножилися дні, і було 20-ть літ, і ввесь дім ізраїльський глядів вслід за Господом. **3** І сказав Самоїл до всього ізраїльського дому, мовлячи: Якщо повернетеся до Господа усім вашим серцем, і віддалите чужих богів з-посеред вас і гаї, і приготовте ваші серця до Господа, *і послужіть йому одному, і Він визволить вас з руки чужинців. **4** І викинули ізраїльські сини ваалимів і гаї, астаротів, і послужили єдиному Господеві. **5** І сказав Самоїл: Зберіть до мене до Маситати всього Ізраїля, і помолюся за вас до Господа. **6** І зібрався ввесь народ до Маситати, і черпали воду і проливали перед Господом на землю, і постили в тому дні, і сказали: Ми згрішили перед Господом. І оправдав Самоїл ізраїльських синів в Маситаті. **7** І почули чужинці, що ізраїльські сини зібралися до Маситати, і прийшли воєводи чужинців проти Ізраїля. І почули ізраїльські сини, і злякалися від лиця чужинців. **8** І сказали ізраїльські сини до Самоїла: Не мовчи, кричачи за нас до нашого Господа Бога, хай спасе нас з руки чужинців. І сказав Самоїл: Хай не буде це, щоб відступити від мого Господа Бога і не не кричати за вас з молитвою. 9 *І взяв Самоїл одне ягня, що ще ссе, і з усім народом приніс його в цілопалення Господеві, і закричав Самоїл до Господа за Ізраїля, і вислухав Господь його. **10** І коли Самоїл приносив цілопалення, і чужинці наближалися на бій проти Ізраїля. І загримів Гос-

мой5. 6 і 10 мат. 4

сир. 46

гра́да оу҃тверъжде́на. и҆ до вє́си феризе́овы, и҆ до ка́мени вели́каго. на не́мже положи́ша ківо́тъ завѣта гдн҃а и҆же (є҆сть) [и҆ до сего дне҃]44. на селѣ. (ведса́мы)45. (и҆ оу҃бі҃ ѓъ въ мужє́хъ ведсамоу́скихъ и҆же възрѣша в҆ ківо́тъ гдн҃ь)46. и҆ оу҃бі҃ в ни́хъ, и҆ и҆ о҆ мужїи. и҆ пла́каашесѧ людїе. ꙗ҆́ко (сътвори́)47 ѓь в лю́дѣ҆ ꙗ҆́звоу вели́коу зѣ́ло· и҆ рѣша мужи и҆же ѡ҆ ведсамоу́са. кто҆ мо́жетъ пои҃ти пр҃е гдн҃ъ сты́мъ сни́мъ. и҆ къ комоу҃ взы́идетъ ківо́тъ (завѣта) гдн҃а, ѡ҆ ꙗ҆́· и҆ (посла́ша)48 послы҆ къ живоущи҃ в каріа҃дїа҃рими҃ѣ гла҃ше. възвратя́ша и҆ноплеме́нницы ківо҃ гдн҃ь (и҆) сни́дѣте (-)49 възнесе́те и҆̀ (та́мо) к себѣ·

Гла҃. з҃·

(прїидо́ша)1 мужи каріа҃дїа҃рѡ҆́тїи, и҆ (взя́ша)2 кіїо́тъ завѣта гдн҃а, и҆ (внесо́ша)3 и҆̀ въ хра́мъ а҃мина҃да́вль, и҆же на хо́лмѣ (-)4 є҆лиа҃за́ра сы́на є҆го, (и҆) о҆́стиша на съхране́нїе кіїо́та завѣта гдн҃а· и҆ бы́сть ѡ҆ него́же дн҃и ѣ҆ѵ кіїо́тъ в каріа҃дїа҃рими҃ѣ, (и҆) оу҃мно́жишасѧ дн҃їе, и҆ бы́сть, і҃ѳ҃, и҆ (призрѣша)5 вє́сь до́мъ і҃и҃левъ велѣ́ть ѓа· и҆ рѣ҆ (само́и҃лъ)6 къ всемоу҃ до́моу і҃и҃леву҃ гла҃, а҃ще всѣ́мъ сє҃рцемъ ва́шимъ о҆́бращи́тесѧ къ гу҃, (и҆) ѡ҆и҃мѣ́те бо́ги чюжа́ѧ ѡ҆ среды ва́съ· и҆ га҃и҃, и҆ оу҃гото́ваите сє҃рца ва́ша къ гу҃, *и҆ порабо́таите є҆моу҃ є҆ди́ному, и҆ и҆зба́ви вы҆ ѡ҆ рукы҆ и҆ноплеме́ннико҃· и҆ о҆ста́виша сно҃ве і҃и҃леви ваа́лима, и҆ га҃и҃, а҃старо́ды, и҆ порабо́таша гу҃ є҆ди́ному· и҆ рѣ҆ само́и҃лъ събере́ите (къ мнѣ҆) всего і҃и҃ла҃ въ (масиддаѳ)7, и҆ помолю́ѧ о҆ ва́съ къ гу҃· и҆ събра́шасѧ (лю́дїе вс҃и) в (масиддаѳ)8, и҆ почрьпа́хѹ во́ду, и҆ проливáхѹ пр҃е гдн҃ъ на̀ зе́млю. и҆ посте́шасѧ в (то́и дн҃ь)9, и҆ рѣша съгрѣши́хомъ пр҃е гдн҃ъ, и҆ о҆́правда҃ (само́и҃лъ)10 сны҃ і҃и҃левы в (масиддаѳ)11· и҆ слы́шаша и҆ноплеме́нницы ꙗ҆́ко събрашасѧ (-)12 сно҃ве і҃и҃леви в (масиддаѳ)13. и҆ взыидо́ша воє҃во́ды и҆ноплеме́ннико҃ на і҃и҃ла҃, и҆ (оу҃слы́шаша)14 сно҃ве і҃и҃леви, и҆ оу҃боа́шасѧ ѡ҆ лица҃ и҆ноплеме́ннико҃· и҆ рѣша сно҃ве і҃и҃леви къ (само́и҃лу)15, не премолчи҃ о҆̀ на҃ вѣпїа къ гу҃ бу҃ (на́шему)16, (-)17 да и҆зба́ви ны҃ ѡ҆ рукы҆ и҆ноплеме́ннико҃· [и҆̀ рече (самои҃лъ)18 не бу҃ди (сїе) є҆же ѡ҆ступи́ти ѡ҆ га҃ ба҃ моє҃го, (и҆) не не вѣпи́ти о҆̀ ва́съ съ моле́нїемъ]19· *и҆̀ взѧ҆̀ (самои҃лъ)20 ꙗ҆́гня҃ (є҆ди́но є҆́ссѹща)21 (є҆ще҆̀), и҆ принесе и҆̀ на вс҃есъжже́нїе, съ всѣ́ми лю҃ми, гва҃, и҆ възопи҃ (само́и҃лъ)22 къ гу҃ о҆̀ і҃и҃ла҃. и҆ послу́ша є҆го ѓь· и҆̀ (є҆гдаҀ)23 (само́и҃лъ)24 възносѧ вс҃есъжже́нїа҃, і҆ и҆ноплеме́ннцы приближа́хусѧ на́ брань къ і҃и҃лю, и҆ възгремѣ ѓь гла́сомъ ве́лїи҃ въ дн҃ь о҆́нъ на и҆ноплеме́нникы҃, и҆ смято́шасѧ и҆ падо́ша пр҃е і҃и҃лем҃·

спр҃а мѕ

стрꙋ мѵ І ѝзыи́доша мꙋжи їи҃лєви ѿ (масиддада)[25] *и погна́ша ѝноплеме́нникы, ѝ би́ша а҃ до подо́лїа вє҃хо́ра. ѝ (взе́мъ само́илъ)[26] ка́мень є҆ди́нъ, ѝ поста́ви и҃ межи (масидда́домъ)[27], ѝ межи вє҃хи҃, ѝ нарече и҃ма є҆мꙋ а҃венезе́ръ, (рекше) ка́мень по́мощи, ѝ рⷮ҃ до́ сдⷮ помо́же намъ гⷭ҃. ѝ смири гⷭ҃ ѝноплеме́нникы. ѝ не приложи́ша ктомꙋ и҃ти҆ въ предⷮ҃лы їи҃левы. ѝ бы́сть рꙋка́ гⷭ҃ на ѝноплеме́нницѣхъ, въ вс҃а дни҃ (само́иловы)[28]. ѝ преда́шася гра́ды, и҃хже взя́ша ѝноплеме́нницы ѿ сн҃ѣ їи҃левъ. ѝ преда́ша и҃хъ їи҃лєви, ѿ [а҃шкаро́на][29] даже до [геда][30]. ѝ предⷮ҃лы їи҃ла свободи́шася, ѿ рꙋкы́ ѝноплеме́нникъ, ѝ бⷭ҃ъ ми́ръ межи їи҃лем҃, ѝ межи (а҃мморрⷮ҃е́мъ)[31]. ѝ сꙋди (само́илъ)[32] їи҃лю вс҃а дни҃ живота҆ своє҆го, ѝ прохожда́ше (сквозѣ и҃а) ѿ го́да до го́да, ѝ о҆́крꙋгъ вед҃и́ла ѝ галга́лы, ѝ (маси́ды)[33], ѝ сꙋжда́ше їи҃ла въ вс҃ѣ сⷯ҃е́ныхъ си́хъ. (Ба́ше) же (є҆мꙋ възвраще́нїе)[34] въ а҃рмадє́мꙋ на҃́ко тⷨ҃ (емꙋ до́мъ бⷭ҃ъ)[35], ѝ (тⷨ҃ сꙋжда́ше)[36] їи҃лю, ѝ създа҆ тⷨ҃ о҆лта́рь гв҃и.

Гл҃а, и҃.

Бы́сть на҃́ко състарⷮ҃ѣ́ся (само́илъ)[1], ѝ поста́ви сн҃ы своа сꙋди́ти їи҃леви. ѝ сі҃а и҃мена҆ сн҃ома є҆го, первенцꙋ (и҃ма) ѝо́и҃ль, (а҃)[2] (второ́мꙋ и҃ма)[3] а҃вї҆а, (и҃же бы́ша) сꙋдї҆и въ вирсавє́и. (Нз҃)[4] не ходи́ста сн҃а є҆го пꙋтє́м҃ є҆го, ѝ оу҆клони́ставсѧ въспа́ть на конъчи́нꙋ погибели, ѝ прїима́ста мзду, ѝ развратиста пра́вє҃на. ѝ (събра́шася)[5] мꙋжи їи҃лєви, ѝ (прїидо́ста)[6] [ис҃ъ (само́илꙋ)[7] въ (сармадє́мꙋ)[8]][9]. ѝ рⷮ҃ша є҆мꙋ, є҆е ты҆ (оу҆́же) състарⷮ҃ѣ́ся (-)[10] сн҃ове (же) твои не хо́дита по пути твоемꙋ. *то (поста́ви нн҃ѣ)[11] над на́ми ц҃рⷯ҃а, да ны́ сꙋдитъ, на҃́коже ѝ про́чїи ѝзы́кы. ѝ бы́сть лꙋка́вны (гл҃ы)[12] пр҃є҆ о҆́чима (само́иловыма)[13], є҆гда҆ рⷮ҃ша да́и (же) на́мъ ц҃рⷯ҃а да ны́ сꙋдитъ, ѝ помоли́ся (самои́лъ)[14] ис҃ъ гⷭ҃ꙋ. ѝ рече гⷭ҃ь (само́илꙋ)[15], послꙋшаи гла́са людї҆и, на҃́коже гл҃ютъ к тебѣ, на҃́ко не тебѐ оу҆ничижи́ша, но менѐ (-)[16], не ц҃рⷮ҃твова́ти ми҆ на҃ ними. ѝ вс҃а твори́нїа на҃́же (сътвори́хъ)[17], ѿ него́же дн҃е възведо́хъ и҃хъ, и҃з҃ (земла҆ є҆гу҃пе҃тскы)[18] до (дн҃ешнаго дн҃е)[19]. (О҆ста́вльше)[20] ма҃, (-)[21] послужи́ша бого́мъ ѝнⷮ҃мъ, та́ко (ѝ тебѣ тїи тво́рятъ)[22]. ѝ нн҃ѣ послꙋшаи гла́са ихъ, о҆́бачє засвѣдⷮ҃ѣтелствꙋа, засвѣдⷮ҃ѣтелствꙋеши и҃мъ, ѝ възвѣстиши и҃мъ пра́вдꙋ ц҃рєвꙋ, и҃же ц҃рⷮ҃твова́ти бꙋдетъ на҃ ними. ѝ рече само́илъ всѣ҆ словеса҆ гⷭ҃ к лю́демъ, проса́ющимъ ѿ не-

подь великим голосом в тому дні проти чужинців, і вони замішалися і впали перед Ізраїлем. **11** І вийшли ізраїльські чоловіки з Маситата *і гналися за чужинцями і били їх до ветхорської долини. сир. 46 **12** І Самоїл, взявши один камінь, і поставив його між Маситатом і між старими; і назвав його ім'я Авенезер, значить Камінь Помочі, і сказав: Досюди поміг нам Господь. **13** І Господь упокорив чужинців, і не додали більше іти в ізраїльські околиці, і господня рука була на чужинцях в усіх днях Самоїлових. **14** І видали себе міста, які взяли чужинці від ізраїльських синів, і передали їх Ізраїлеві, від Аккарона аж до Ґета, й ізраїльські околиці освободилися від руки чужинців. І був мир між Ізраїлем і між Амморреєм. **15** І судив Самоїл Ізраїля всі дні свого життя; **16** і ходив крізь них з року до року і довкруги Ветиля, і Ґалґали, і Масити; і судив Ізраїля в усіх цих посвячених *місцях*. **17** Був же його поворот до Арматема, бо там був його дім, і там судив Ізраїля, і там збудував жертовник Господеві.

Глава 8

1 І сталося, коли Самоїл постарівся, він і поставив своїх синів суддями Ізраїлеві. **2** І це імена його синів: ім'я первородного – Йоіл, а ім'я другого – Авія, що були суддями в Вирсавеї. **3** Але його сини не ходили його дорогою і відхилилися назад, на кінцеву загибель, і приймали хабарі, і звели праведних. **4** І зібралися ізраїльські чоловіки, і прийшли до Самоїла до Сарматема. **5** І сказали йому: Ось ти вже постарівся, твої ж сини не ходять по твоїй дорозі. *То постав тепер над нами царя, щоб нас судив, так як і інші народи. **6** І слова були погані перед Самоїловими очима, коли сказали: Дай же нам царя, щоб нас судив. І помолився Самоїл до Господа. **7** І сказав Господь Самоїлові: Послухайся голосу народу, так як говорять до тебе, бо не тебе зневажили, але мене, щоб Я над ними не царював. **8** І *за* всі діла, які Я вчинив від того дня, коли вивів Я їх з єгипетської землі, до сьогоднішнього дня; покинувши мене, послужили іншим богам, так і тобі ті чинять. **9** І тепер послухайся їхнього голосу, одначе, свідчачи, засвідчиш їм і звістиш їм правила царя, який буде над ними царювати. **10** І сказав Самоїл всі господні слова до народу, що просить у нього царя. **11** І сказав їм: *Це буде правило царя, ниж. 10 який царюватиме над вами: візьме ваших синів і поставить їх в його військо, і посадить їх на коней, і біг-

йос. 13 дія. 13

тимуть перед його колісницями. **12** І поставить собі тисячників, і сотників, і женців своїх жнив; і збираючи, збиратимуть у нього виноградники, і будуть робити свій воєнний посуд і посуд своїх колісниць. **13** І візьме ваших дочок, щоб зробити танцюристками, і інших зробить кухарками, і інших заставить пекти хліби. **14** І ваші поля, і ваші виноградники, і ваші оливкові дерева, і ваші добра забере і дасть своїм рабам. **15** І на ваше насіння, і на ваші виноградники наложить десятину, і дасть своїм скопцям і своїм рабам. **16** І ваші ж раби і рабині, і ваші добрі стада, і ваших ослів забере, і візьме десятину на своє діло. **17** І на ваші стада наложить десятину, і ви будете йому рабами. **18** І в тому дні закричите з-перед лиця вашого царя, якого ви собі вибрали, і не вислухає вас Господь в тому дні, бо ви самі собі вибрали царя. **19** І народ не забажав послухатись Самоїла, і сказав йому: Ні, але хай над нами буде цар. **20** І будемо і ми, так як і всі народи, і хай нас судить цар наш, і вийде перед нами, і воюватиме за нас війну. **21** І почув Самоїл всі слова народу, і вимовив їх до вух Господеві. **22** І сказав Господь до Самоїла: Послухайся їхнього голосу і постав їм царя. І сказав Самоїл до ізраїльських людей: Хай кожний з вас іде до свого міста.

гѡ цр҃а. и҆ гл҃а (и҃мъ), *сі҆е є҆сть о҆правда́нїе цр҃ево, нѝ ї
и҆же ц҃рт҃вуетъ на҆̀ вами сн҃ы ва́ша во́зметъ. и҆ поло́жи а҆̀ въ о҆ру́жїе є҆го, и҆ на ко́ни (въса́дѝ) ѭ҃, и҆
пр҃е҆текѹ́ща пр҃е҆ колесни́цами є҆го. и҆ поста́витъ (-)[23] (ты́сѧщники себѣ)[24], и҆ со́тники, и҆ жа́тели
жа́твы свое҆а. и҆ (о҆бы́имѹтъ)[25] о҆быима́нїемъ гро́здїа о҃у҆ є҆го. и҆ сътвори́ти съ́ды побѣ́ды сво-
є҆а, и҆ съ́ды колесни́цъ свои́хъ. и҆ дщ҆е́ри ва́ши во́зметъ тво́ри́ти во́дки, и҆ (дрѹгїа сътворѝ) по-
варїи. і҆ (и҃ны сътвори́тъ) печи́ хлѣ́бы. и҆ се́ла ва́-
ша и҆ виногра́ды ва́ша, и҆ масли́чины ва́ша, [и҆][26]
бл҃га́а (ва́ша) во́зметъ, и҆ да́стъ рабо́мъ свои́мъ.
и҆ сѣ́мена ва́ша, и҆ вино̀ ва́ше о҆дес҃тери́тъ и҆
да́стъ ско́пцѣ҆ свои́мъ, и҆ рабо́мъ свои́мъ. и҆ рабы
(же) ва́ша, и҆ рабы́ня҆ (-)[27] и҆ ста́да ва́ша бл҃гїа,
и҆ о҆слы̀ ва́ша ѿи́метъ. и҆ о҃у҆дес҃тери́тъ на дѣ́-
ло свое҆̀. и҆ па́ствины ва́ша о҆дес҃тери́тъ. и҆ вы
бу́дете є҆му́ въ раби́. и҆ възопїе́те (ѿ҆ лица̀ цр҃а
ва́шего въ дн҃ь о҆́нъ)[28]. є҆гоже и҃збра́сте себѣ. и҆ не
о҃у҆слы́шитъ (ва҆̀ гь)[29] въ (дн҃ь о҆́нъ)[30], на҆́ко вы
(са́ми) и҃збра́сте себѣ цр҃а. и҆ не въсхотѣ́ша лю́дїе
о҃у҆слы́шати (само́и҃ла)[31], и҆ рѣ́ша є҆му́ и҃ни. но̀ цр҃ь
да бу́детъ на҆̀ нами. и҆ бу́демъ и҆ мы на҆́ко (и҆)
вси҃ на҆́зы́цы, и҆ да су́дитъ на́мъ цр҃ь на́шъ. і҆
и҃зы́детъ пр҃е҆ нами. и҆ побѣ́дитсѧ, побори́тъ
по на҆̀. и҆ слы́ша (само́и҃лъ)[32] вс҃а гл҃ы людїи, і҆ и҃з-
гл҃а а҆̀ въ о҃у҆ши гв҃и. и҆ рс҃ѣ гь къ (само́и҃лу)[33]. по-
слу́ша́и гла́са и҃хъ. и҆ поста́ви и҃мъ ц҃р҃а. и҆ рече
(само́и҃лъ)[34] къ лю́демъ і҆и҃левы́мъ, да и҃́дѣ҆ ко́ждо
(ва́съ) въ (сво́и гра́дъ)[35].

Глава 9

1 І був чоловік з веніяминових синів, якому ім'я Кис, син Евеїлів, сина Яредового, сина Вахирового, сина Афекового, сина єменейського мужа, муж сильний і кріпкий. **2** І в цього був син, ім'я йому Саул, гарно великий муж і добрий, і не було в ізраїльських синах кращого понад нього і прегарного над усіма, і він найвищий на всій землі. **3** І пропали осли Кисові, батька Саулового; і сказав Кис до Саула, свого сина: Візьми з собою одного з слуг, і вставши, підіть і пошукайте ослів. **4** І пройшли вони через Ефремову гору, і пройшли через землю Селки, і не знайшли. І пройшли через землю Сегалимову, і не знайшли. І пройшли через землю Аминову, і не знайшли. **5** І коли прийшли вони до землі Сифанової, і сказав Саул до свого слуги, що з ним: Ходи і повернемося, бо мій батько не дбає в роздумах про ослів, але радше

гл҃а, а҃.

и҆̃ сѣ́ мѹ́жъ ѿ҆ сн҃овъ веніами́нь (-)[1] (є҆мѹ́же
и҃́ма)[2] ки́съ, сн҃ъ (є҆веи҃левъ)[3], сн҃а (и҆́аредо-
ва)[4], сн҃а вахи́рова, сн҃а а҃фе́кова, сн҃а мѹ́жа
и҆̃еминео́ва. м҃ѹ́ си́ленъ (и҆ крѣ́покъ). и҆ семѹ́
(сѣ́мѣ) сн҃ъ, (-)[5] и҃ма є҆мѹ́ саѹ́лъ, добро̀ вели́ченъ
мѹ́жъ (и҆) бл҃гъ. и҆ не сѣ́мѣ въ сн҃ѣхъ і҆и҃левы́хъ
бл҃гъ паче є҆го, (и҆ преподо́бнѣи надо всѣ́ми)[6], и҆
(-)[7] вы́шїи всѣ́м҃ земла̀. и҆ погибо́ша о҆сла́та ки́-
сова, ѿ҆ца саѹ́лова. и҆ рече ки́съ къ саѹ́лу сн҃ѹ
свое҆́мѹ. возми́ съ собою є҆ди́ного ѿ҆ о҆́трокъ, и҆
(въста́вше)[8] и҃́дѣта и҆ пойи҃́мѣте о҆сла́тъ. и҆ про́ше҆
сквозѣ го́ру є҆фрѣ́млю, и҆ про́ше҆ сквозѣ
зе́млю (селка)[9], и҆ не о҆́брѣтоста. и҆ (про́ше҆)[10] сквo-
зѣ зе́млю [сегали́млю][11], и҆ не (о҆́брѣтоста)[12]. и҆
(про́ше҆)[13] сквозѣ зе҃́лю (а҆́миню)[14], и҆ не о҆́брѣтоста.
(и҆) приш҃е́шимъ и҃мъ въ [зе́млю][15] сифа́новѹ, и҆
(рече саѹ́лъ)[16] къ о҆́тро́кѹ свое҆́мѹ и҃же с ни́мъ.
прїи́ди и҆ възвративѣ́сѧ. нерадитъ (бо) ѿ҆ц҃ъ
мои́ о҆ о҆сла́тѣхъ помышла́а҃, (но̀ паче) о҆ на́ю.
и҆ рс҃ѣ є҆мѹ́ о҆́трокъ (є҆го). є҆е҆ здѣ чл҃къ бж҃їи въ

градъ се́мъ, и́ чл҃ікъ сла́венъ. всѣ є́же а́ще что́
речетъ (приходя́щій к немꙋ бꙋ́детъ и́мъ)[17]. и́
нн҃ѣ (ꙋ́бо) и́девѣ [та́мо][18], да негли́ ска́жетъ
на́ пꙋть на́шъ, и́мѣже по́идемы (-)[19]. И́ рече
саꙋ́лъ о́троку́ (-)[20] и́же с нн҃ѣ. (-)[21] є́е по́идевѣ и́
что́ внесевѣ къ чл҃іку́ бж҃ію на́ко хлѣбы о́скꙋ-
дѣша ѡ҃ вре́тища на́ю, и́ ничто́же нѣсть ꙋ́
наю. є́же внести́ к҃ чл҃іку́ (-)[22] ѡ҃ и́мѣніа на́ю. И́
приложи о́троікъ ѡ҃вѣщати саꙋ́лꙋ и́ рече. (не) се
ли́ обрѣта́ется в рꙋцѣ мое́и, четверта́а
ча́сть сикла́ сребра́, (да)[23] да́си чл҃іку́ бж҃ію, и́
възвѣститъ на́мъ пꙋть на́ю. (-)[24] Прежде (бо)
во і҃и҃ли сице́ гл҃аше, ко́ждо є́гда́ кто́ и́да́ше въ-
праша́ти ба. гра́ди да и́девѣ къ прозорливцꙋ,
на́ко (нн҃ѣ) (людіе нарица́хꙋ пр҃ра)[25] (то) прежде
прозорли́вецъ (зва́нъ). И́ рече саꙋ́лъ о́троку́ свое́-
мꙋ. (бл҃ве́нъ)[26] гл҃ъ (тво́и) гра́ди (да)[27] и́де́вѣ, і́
и́до́ста во́ градъ, и́дѣже бѣ (-)[28] чл҃ікъ бж҃ій.
И́ма (же) въходя́щема въ вх҃о гра́ный. и́ (се)
сі́а (о́брѣто́ста)[29] дв҃ѣ. (и́шли бо бо́ху)[30] (во-
ды́ почерпъсти)[31], и́ (гл҃аста)[32] и́ма. є́сть ли́
(гдѣ) здѣ прозорли́вецъ. И́ ѡ҃вѣщаста (и́ма
дв҃ѣ)[33], (гл҃ющє)[34] и҃ є́сть здѣ противꙋ лицꙋ
ва́ю. нн҃ѣ (же поспѣши́тася), на́ко дн҃и ради пр҃і-
иде во́ гра́. на́ко жрътва дн҃е (быва́етъ) людемъ
въ вамѣ. (И́) на́ко вни́дета во́ гра́, тако (и́) о́б-
ра́щета и҃ въ градъ прежде даже не възы́-
детъ въ вамꙋ на ꙗ҃дь, на́ко не и́мꙋть ꙗ҃сти
людіе. до́ндеже не вни́детъ се́й, на́ко то́й бл҃-
витъ же́ртвꙋ. и́ по сихъ ꙗ҃да́тъ (и́) стран-
нїи, (а)[35] нн҃ѣ възыдѣта на́ко дн҃е ра́ди о́бра-
щете и҃. И́ (взы́идоста)[36] въ градъ, и́ма (же)
въходя́щи среди гра́да. и́ се самои́лъ и́зы́де
дв҃ѣ гі (и́мъ на срѣтені́е)[37]. є́же възыити въ вамꙋ. *И
гь прона́ви (прежє)[38] (самои́лꙋ)[39]. дн҃емъ є́дінѣмъ,
прежде пришествїа к немꙋ саꙋ́ла гл҃а. на́ко
въ вре́ма [се][40], ꙋ́тро послю́ к тебѣ мꙋ́жа ѡ҃
(племе́ни)[41] венїа́мино́ва, и́ да пома́жеши и҃ на
цр҃тво людемъ мои́мъ і҃и҃лю, и́ спсетъ лю́ди
моа ѡ҃ рꙋкі и́ноплеме́нникъ, на́ко призрѣхъ на
о́биденїе людїи мои́хъ. (и́) на́ко взы́де во́пль и҃
къ мнѣ. И́ (ви́дѣ (самои́лъ)[42])[43] саꙋ́ла, и́ гь рече
к немꙋ. се́и чл҃ікъ о́ немже реко́хъ ти́, се́и нач-
нетъ въ лю́дехъ (і҃и҃левыхъ) цр҃товати. И́ при-
ближи́ся саꙋ́лъ къ (самои́лꙋ)[44] посредѣ гра́да, и́
рече възвѣсти [ми][45] кото́рыи до҃ ви́дящаго. И́
ѡ҃вѣща (самои́лъ)[46] саꙋ́лꙋ, и́ рече а́зъ (самъ
е́смь)[47]. възы́ди предо мно́ю въ вамꙋ. и́ ꙗ҃ждь со
мно́ю дн҃ь, и́ пꙋщꙋ тя заꙋ́тра. и́ вся ꙗ҃же
въ ср҃ци твое́мъ възвѣщꙋ ти́. И́ о́ ослатехъ
[и҃зги́бші҃ ти́][48], дн҃е третіи (дн҃ь). не помыш-
ля́и въ ср҃цы і҃и о́ ни́хъ. на́ко о́брѣто́шася, и́

про нас. **6** І сказав йому його слуга. Ось тут, в місті цьому, божий чоловік і славний чоловік, все, що лиш тільки скаже тим, що приходять до нього, станеться їм. І тепер, отже, підім туди, щоб хоч сказав нам нашу дорогу, якою підемо. **7** І сказав Саул слузі, що з ним: Ось підемо, і що принесемо до божого чоловіка, бо не стало хлібів у наших мішках, і нічого немає у нас з нашого майна, що внести до чоловіка. **8** І додав слуга відповісти Саулові, і сказав: Чи не ось знаходиться в моїй руці четверта частина сикля срібла? Дай чоловікові божому, і звістить нам нашу дорогу. **9** Бо передше в Ізраїлі так говорив кожний, коли хто йшов запитати Бога: Ходи підім до видючого, бо як тепер народ називав пророка, то раніше він називався видючим. **10** І сказав Саул своєму слузі: Благословенне твоє слово, ходи підім. І пішли до міста, де був божий чоловік. **11** А як вони входили до входу міста, і ось вони знайшли дівчат, що йшли, бо хотіли води набрати, і сказали їм: Чи є де тут видючий? **12** І відповіли їм дівчата, кажучи їм: Є тут, напроти вашого лиця. Тепер же поспішіться, бо задля дня прийшов до міста, бо сьогодні є жертва народові в Вамі. **13** І як ввійдете до міста, так і знайдете його в місті, не скорше, ніж піде до Вами їсти, бо не буде їсти народ, аж доки він не ввійде, бо він благословить жертву, і після цього їдять і чужі. А тепер підіть, бо задля дня його знайдете. **14** І пішли до міста. Як же вони входили до міста, і ось Самоїл вийшов їм назустріч, щоб піти до Вами. **15** *І Господь відкрив раніше Самоїлові, в один день раніше від приходу до нього Саула, кажучи, **16** що: В цей час завтра пошлю до тебе чоловіка з Веніяминового племені, і помажеш його на царство моєму народові, Ізраїлеві; і він спасе мій народ з руки чужинців, бо Я поглянув на упокорення мого народу і бо прийшов до мене їхній крик. **17** І побачив Самоїл Саула, і Господь сказав до нього: Ось чоловік, про якого Я тобі сказав: Цей почне царювати в ізраїльському народі. **18** І наблизився Саул до Самоїла посеред міста, і сказав: Сповісти мені, який дім видючого. **19** І відповів Самоїл Саулові, і сказав: Я сам є. Піди переді мною до Вами, і їж зі мною сьогодні, і відпущу тебе вранці, і все, що в твоєму серці, тобі сповіщу, **20** і про твоїх ослят, що пропали, сьогодні *вже* третій день. Не думай про них

дія. 13

у своєму серці, бо вони знайшлися, і дещо, що є прекрасне ізраїльське, і не тобі тільки, але й домові твого батька. **21** І відповів Саул, і сказав: Чи я не є син єменейового мужа, найменшого скипетра ізраїльського племені і найменшого племені з усього веніяминового скипетра, і рід мій найменший з усіх веніяминових родів, і навіщо ти до мене заговорив за цим словом? **22** І взяв Самоїл Саула і його слугу, і ввів їх до помешкання, і дав їм місце між першими запрошеними, яких сімдесят чоловік. **23** І сказав Самоїл кухареві: Дай мені частку, яку я тобі дав, про яку я тобі сказав: покласти її у тебе. **24** І взяв кухар жертвуване, і поклав його перед Саулом, і сказав Самоїл Саулові: Ось остале, поклади його перед собою і їж, бо задля тебе це залишили, відставлено від народу. І їв Саул з Самоїлом в тому дні, **25** і зійшов з Вами до міста. І розстелили Саулові на крівлі, **26** і він спав. І сталося, коли надходив ранок, покликав Самоїл Саула з горішньої постелі і сказав: Встань, відпущу тебе. І встав Саул, і вийшов Самоїл з ним надвір. **27** Як вони ж сходили до частини міста, і сказав Самоїл до Саула: Скажи слузі хай іде перед нами, і ти будь тут прохи, і скажеться тобі боже слово.

Глава 10

1 І взяв Самоїл посудину з олією, і злив на його голову, і поцілував його, *і сказав: Помазав же тебе Господь на царство свого народу, що в Ізраїлі. І ти будеш першим в господньому народі, і спасеш його з руки його ворогів довкруги. Це тобі знак, що помазав тебе Господь на князя над своїм насліддям; **2** і як відійдеш сьогодні від мене, і знайдеш двох мужів при Рахилиних гробах в околицях Веніяминових, в Силомі, в Вакалаті покладені великі, і скажуть тобі: Чи ти знайшов ослів, які ви ходили шукати? І ось твій батько відклав справу ослят і зажурився за вас, кажучи: Що вчиню, про свого сина. **3** І відійдеш звідти, і після того прийдеш до Фаворового дуба, і знайдеш там трьох чоловіків, що йдуть до Господа до Ветиля, і одного, що веде трьох козлят, а другого, що несе три плахти хліба, а третього, що несе міх вина. **4** І запитають тебе про те, що до миру, і дадуть тобі дві частини хлібів, і приймеш з їхніх рук. **5** І після цього підеш на гору божу, де є збір чужинців, бо там є їх життя. І

дія. 13
йос. 9

нѣкаѧ нѧже сутъ красна ѩйлева. (и) не тебѣ (токмо но) и дому цѹца твоегѡ· И цвѣщѧ саѹлъ и рече. (азъ есмь, сн҃ъ не мужа ли йеминеова)[49], мнїишаго скипетра племени йлева и колѣна меншаго, ц всего скипетра веніамінова. (и отечество мое меши па всѣмъ отечествомъ веніамінѡвымъ·) и вѣскую гла къ мнѣ ѡ гли семъ· И поѧтъ (самоилъ)[50] саѹла и ѻтрока его, и вѣведе ѧ҃ въ ѻбителище. и да имѧ мѣсто в первыхъ званыхъ. нѧко в семидесѧ҃ мужевъ· И рече (самои)[51] кѹхарѹ, да (же) ми часть, еже дахъ ти ѡ неиже рѣхъ ти положити ю҃ ѹ себе· И взѧ҃ кѹхарь жрѣтвенаѧ. и предложи ѧ҃ (-)[52] саѹлови, и рече (самои)[53] саѹлови се избытокъ. предложи (-)[54] пре҃ сѧ. и нѧжь нѧко (тебе ради се ѻставиша. ц людїи приклонисѧ)[55], и нѧстъ саѹлъ съ самоиломъ в (тои дн҃ь)[56]· И сниде ц вамы во гра҃, и послаша саѹлови на здании и спа҃· И бысть егда приближашесѧ ѹтро. (-)[57] вѣзва (самоилъ)[58] саѹла (ц горнѧа постели и рече)[59], вѣстани (-)[60] цпущу ти҃ѧ. и вѣста саѹлъ і изыиде (-)[61] (самоилъ)[62] (с нимъ) воѝ· тѣма (же) йсходѧщема в часть града. и (рече (самоилъ)[63])[64] къ саѹлови руцы юношы (-)[65] да предиметъ пре҃ нами. и ты пребуди ту҃ мало. и ѹслышиши ти сѧ гл҃ъ бжїи·

гл҃а, і҃·

(вѣземъ)[1] (самоилъ)[2] сосѹдъ съ елеомъ. и вѣзлїѧ на главѹ его, и лобыза и҃. *и рече (-)[3] помаза ли тебе г҃ь на (цр҃тво)[4] людемъ свои (йже въ їилѣ)[5]· и ты прывыи бѹдеши въ людѣ г҃нѣ, и (-)[6] спсеши ѧ҃ ц рѹки врагъ и ѻкр҃тъ· (-)[7] Се ти знамєнїе нѧко помаза тѧ г҃ь на достоанїе свое въ кнѧзѧ. (и) нѧко цидеши дн҃ь ц мене, и ѻбрѧщеши два мужа при гробѣхъ рахилиныхъ. ѹ предѣлехъ веніаминѣ. (в силомѣ въ вакаладе положени велики)[8], и речета ти, ѻбрѣте (ли) ѻслѧта, йже ходисте йскати. и се цца твои цвръжесѧ глмъ ѻслѧтъ. и вѣспыта ѻ васъ гл҃ѧ. что сътворю ѻ сн҃ѹ своемъ· И цидеши цтѹдѹ, и по тѣхъ прїидеши до дуба (фавора)[9], и ѻбрѧщеши ту҃ три мужа въсходѧща къ г҃ѹ въ веди. (и) единаго водѧща трое козлѧтъ. (а другаго)[10] носѧща три врѣтища хлѣба. (а третїи)[11] носѧще мѣхъ вина· И въпросѧт ти҃ѧ нѧже ѻ мирѣ, и дадѧт ти два началнаѧ хлѣба, и прїми ц рѹкъ йхъ· И по сн҃ѣ да вѣзыдеши на холмъ бжїи. йдеже естъ (-)[12] събранїе йноплеменникъ, (нѧко) ту҃ (естъ житїе и҃)[13].

дѣа г҃і
ѻсїа д҃

и̂ бу́детъ е̂гда̀ (взы́деши)[14] ту̀ во́ гра̑, и̂ сра́-
щеши ли́къ про̑рькъ и̂схожда́щъ ѡ̑ ва́мы и̂ пре̑
ни́ми свири́ли, тимпа́ны, и̂ сопѣ́ли, и̂ гу́сли. и̂
тїи проповѣ́дающе· и̂ сни́детъ на́ та̀ дх҃ъ
гн҃ь, и̂ про̑чествуе́ши с ни́ми. и̂ о҆брати́шися
въ мужа́ и́ного· и̂ бу́дѣ е̂гда̀ прїи́дутъ зна́-
менїа̀ е̂и на́ та̀, творѝ вс҃е е̂ли́ко а҆́ще о҆бра́-
щетъ ру́ка̀ твоа̀, на́ко бо́гъ (е̂сть) с тобо́ю· и̂
сни́деши пре́жде (менѐ) въ галга́лъ. и̂ се̑ а҆́зъ
сни́ду к тебѣ̀ възнестѝ всесъжже́ныхъ, и̂ (по-
жрѣ́тви) (жре́тву ми́рну)[15], з҃, дн҃ї. пожде́ши
до́ндеже прїи́ду к тебѣ̀, и̂ покажу́ ти̑ что̀
сътвори́ши· и̂ бы́сть е̂гда̀ възврати́ся сау́л
(ѡ̑ совокупле́нїа)[16], разы́нтися съ (само́-
ломъ)[17]. (и̂) преложи е̂му бо́гъ се̑рце на и̑но, и̂
прїидо́ша всѧ̀ зна́менїа (сїѧ̀) въ дн҃ь о́нъ· и̂
възы́детъ ѡ̑туду̀ на хо́лмъ. и̂ се̑ ли́къ про̑-
чески проти́ву е̂му̀, и̂ взы́де на́нь дх҃ъ бж҃ї, и̂
прорица́ше средѣ и̑· и̂ бы́ша вс҃и ви́дѣвшей е̂го
вчера̀ и̂ (о́номъ дн҃и)[18], и̂ ви́дѣша и̂ се̑ то́и̑
посредѣ проро́къ [прорица́ѧ][19]· и̂ рѣ́ша лю́дїе
ни̑ дї ко́ждо къ и̂скренему̀ своему̀, *что̑ сѐ бы́шее сы́ну
ки́сову̀, е̂да̀ и̂ сау́лъ (е̂сть) въ про̑рцѣхъ· и̂ ѡ̑-
вѣ́щаⷡ ни́кто и̂хъ и̂ речѐ, (-)[20] кто̑ ѡ̑цъ е̂му̀
[не ки́съ ли̑][21], сего̀ ра́ди бы́сть въ при́тчю,
а҆́ще и̂ сау́лъ въ про̑рцѣхъ· и̂ сконча̀ про̑чест-
ву́а, и̂ прїи́де (ту̀) на хо́лмъ· и̂ речѐ оу̑и̑ е̂го к
нему̀, и̂ къ о҆тро́чищу̀ е̂го ка́мо и̂дѣ́ста, и̂
рѣ́ста (о́слы̑ и̑ска́ти)[22], и̂ ви́дѣвѣ, на́ко нѣ́сть
и̑, и̂ вънходи́хомъ къ (само́илу)[23]· и̂ рече оу̑и̑
(сау́ловъ)[24] възвѣ́сти ми̑ (нн҃ѣ) что̑ (ти̑ речѐ)[25]
(само́илъ)[26]· и̂ рече сау̑ оу̑е̑ви своему̀, вѣ́стїю
възвѣ́стѝ ми̑ на́ко о҆брѣто́шася о҆́слы̑та. г҃ла
же ц҃рⷭкаго не възвѣ́стѝ е̂му̀, [е̂же рⷱ (само-
и̑лъ)[27]][28]· и̂ заповѣ́да (само́илъ)[29] вс҃ѣ лю́демъ
(прїи́ти) къ гу̀ в (маси́фѣ)[30]· и̂ рече (само́илъ)
къ сы́номъ и̂и̑левымъ, сы́це речѐ гь бо́гъ и̂и̑левъ
г҃ла· а҆́зъ е̂смь и̑зведы́и (ѡ̑ц҃а ва́ша) сы̑ и̂и̑левы
ѡ̑ (земла̀ е̂гу̑пе́ски)[31]. і̑ и̑зⷯ вы ѡ̑ ру́кы̀ фара-
о́на ц҃рⷯ е̂гу̑пе́ска, и̂ ѡ̑ всѣхъ ц҃рь о́скорбляю-
щы̑ вы· и̂ вы дн҃е оу̑ничижи́ста бо́га (ва́шего).
иже то́и̑ е̂сть (сы̑ска́ѧ вы)[32] ѡ̑ всего̀ зла̀ ва́шего
и̂ скорбѣ́ви (-)[33], и̂ рѣ́сте и̑и̑. но̑ ц҃рⷯ да поста́-
ви на̑ на́ми· и̂ нн҃ѣ ста́ните (вы са́ми) пре̑
г҃мъ по хоругва̑ ва́шимъ, и̂ по племе́немъ ва-
ши̑, (и̂ тысѧщами ва́шими)· и̂ приведѐ (само́-
илъ)[34] вс҃ѧ (колѣ́на)[35] и̑и̑лева. и̂ падѐ жре́бїи на
(хоругвь)[36] вені̑ами́ни· и̂ (вънесе хоруго́въ)[37] ве-
ні̑ами́ню в колѣна. и̂ (о́бручъ колѣному ма́-
терїиному)[38], и̂ (розложи́ша)[39] по му́жехъ. и̂
о́бручей бысть сау́лъ сы̑ъ кисовъ, і̑ (и̑ска́ху)[40]
е̂го и̂ не брѣта́шеся· и̂ вънпраша́ше (само́-

буде, коли вийдеш туди, до міста, і зустрінеш хор пророків, що сходять з Вами, і перед ними дудки, тимпан, і сопілки, і гуслі, і вони пророкують. **6** І зійде на тебе господній дух, і пророкуватимеш з ними, і станеш іншим чоловіком. **7** І буде, коли прийдуть на тебе ці знаки, чини все, що лиш знайде твоя рука, бо Бог є з тобою. **8** І зійдеш переді мною до Ґалґал, і ось я сходжу до тебе принести цілопалення і принести мирну жертву; 7 днів почекаєш – аж доки не прийду до тебе, і вкажу тобі, що чинитимеш. **9** І було, коли повернувся Саул від зустрічі, щоб розійтися з Самоїлом, і змінив йому Бог серце на інше, і прийшли всі ці знаки в тому дні. **10** І приходить звідти до гори, і ось хор пророків йому назустріч, і прийшов на нього божий дух, і він пророкував посеред них. **11** І були всі, що бачили його вчора і тамтого дня, і побачили, і ось він пророкує посеред пророків. І сказали люди, кожен до свого ближнього: *Що це, що сталося Кисовому синові, чи і Саул є в пророках? **12** І відповів хтось з них, і сказав: Хто його батько, чи не Кис? Через це стало притчою: Чи і Саул між пророками? **13** І він закінчив пророкувати, і прийшов туди до гори. **14** І сказав вуйко його до нього і до його слуги: Куди ідете? І сказали: Ослів шукати. І ми побачили, що їх немає, і ми пішли до Самоїла. **15** І сказав вуйко Саулів: Сповісти мені тепер, що тобі сказав Самоїл. **16** І сказав Саул вуйкові своєму: Сповістив мені вістку, що осли знайшлися. Не сповістив же йому про царську справу, про яку сказав Самоїл. **17** І заповів Самоїл всьому народові прийти до Господа до Масит. **18** І сказав Самоїл до ізраїльських синів: Так сказав Господь Бог ізраїльський, кажучи: Я є той, хто вивів ваших батьків, ізраїльських синів, з єгипетської землі, і спас Я вас з руки фараона, єгипетського царя, і від усіх царів, що вас гнобили. **19** І ви сьогодні зневажили вашого Бога, а Він є той, що спасає вас з усього вашого зла і скорботи, і ви сказали: Ні, але поставиш над нами царя. І тепер станьте ви самі перед Господом за вашими скипетрами, і за вашими племенами, і *за* вашими тисячами. **20** І привів Самоїл всі ізраїльські племена, і жереб впав на Веніяминовий скипетр. **21** І вніс Веніяминовий скипетр в племена, і часть матеріїного племені; і розклали за чоловіками, і вибрано Саула, Кисового сина, і шукали його, і не знаходився. **22** І питав ще Самуїл Господа, кажучи: Чи прийде ще сюди чоловік, якого мені Господь назвав? І

ниж. 19

сказав Господь: Ось він схований в скрині. **23** І побігши, Самоїл привів його звідти, і поставив його посеред народу, і піднявся він над всім народом понад подобу і вище. **24** І сказав Самоїл до всього народу: Чи бачите кого вибрав Господь, бо немає ні одного з вас подібного до нього; і ввесь народ радів, і сказав: *Хай живе цар. **25** *І сказав Самоїл до народу правила царства, і написав книгу, і поклав перед Господом. І відпустив Самоїл ввесь народ, і кожний пішов собі до себе, **26** і Саул пішов до свого дому, до Ґаваона. І пішли з ним, з Саулом, сини сил, яким Господь очистив серця. **27** *А сини лувіїні сказали: Як спасе нас той? І непошанували його, і не принесли йому дарів.

црс3. 1
вищ. 8
ниж. 11

илъ)[41] ѣще ѓа (гѓлѧ), а҆ще прїи́дѣ҆ [сѣмо мужъ][42] (ѣще҆), (ѣгоже мѝ ѓь наре҆ѣ). и҆ рече҆ ѓь ѣе се́й съкрове́нъ ѣсть въ (ковчезѣ)[43]. И҆ (текъ самои́лъ)[44] (приведе)[45] и҆̀ ѠтудУ, и҆ поста́ви (и҆̀) посредѣ людїи и҆ възне́съсѧ на҆̀ всѣми лю҆ми. паче (подо́бїѧ)[46] и҆ вышше҆. И҆ рече (самои́лъ)[47] къ всѣмъ люде́мъ ви́дите лѝ ѣгоже и҆збра҆ (-)[48] ѓь. на҆ко нѣсть (ни ѣди́нъ Ѡ҆ ва҆̀ подо́бенъ ѣмУ)[49]. и҆ (ра́довашасѧ)[50] вѣи людїе и҆ рѣша, *да живе́тъ цр҃ь. *И҆ рече (самои́лъ)[51] къ люде́мъ Ѻправда́нїа цр҃твїѧ, и҆ (написа́въ кни́гУ)[52] и҆ положи прѣ҆ гмⷭ҃ъ. и҆ Ѡпустѝ (самоⷭ҃)[53] вѣѧ лю́ди, і҆ (и҆до́ша)[54] ко́ждо въ (своа ѣи)[55], и҆ саоу́лъ и҆́де в дⷭ҃ъ свои́, въ (гаваоны)[56]. і҆ и҆до́ша (с ни́мъ) сѝнове си́лныⷭ҃, и҆хже (ѓь Ѻчистѝ)[57] ѣ҆рца (-)[58] съ саоу́лⷭ҃. *(ꙗ҆)[59] сѝновѣ҆ (лувїинни)[60] рѣша. что҆ сѣсетъ на҆̀ тои́̀ и҆ беществова́ша и҆̀, и҆ не и҆знесо́ша ѣмУ да́ровъ.

Глава 11

1 І сталося, що після місяця і прийшов Наас, аманит, і отаборився проти ґалаадського Авися. І сказали всі авитські чоловіки до Нааса, аманита: Вклади з нами завіт, і тобі служитимемо. **2** І сказав до них Наас, аманит: Цей завіт покладу Вам, і щоб вибрав я в кожного з вас праве око, і покладу ганьбу на всьому Ізраїлі. **3** І сказали йому чоловіки Авита ґалаадського. Дай нам 7 днів, пошлемо посланців до всіх ізраїльських околиць, і якщо не буде того, хто спасає нас, то вийдемо до вас. **4** І прийшли посланці до Ґаваона, до Саула, і розказали ці слова в вуха всього народу, і увесь народ підняв свій голос і заплакав. **5** І ось Саул, прийшовши на другий день з поля, почувши справу, і сказав Саул: Що це плаче народ? І сказали йому слова авитських чоловіків. **6** І зійшов господній дух на Саула, як почув це, і він дуже на них розгнівався. **7** І взявши дві корови, і розрубав їх на части, і послав до всіх ізраїльських околиць руками послів, кажучи: Хто не буде іти вслід за Саулом і вслід за Самоїлом, то це вчинять його коровам. І напав жах божий на ізраїльтян, і вийшли як один чоловік. **8** І почислив їх Саул, і всіх ізраїльських чоловіків було 400000, і чоловіків Юди 30000. **9** І сказав послам, що прийшли: Так скажете авидським чоловікам Ґалаада: Завтра буде вам спасіння, як сходитиме сонце. І прийшли посли до міста і сповістили авидським чоловікам, і зраділи вони. **10** І сказали авитські

Гла, аі·

Бысть на҆ко по мцы, и҆ възыи́де наасъ (а҆маниⷮ҃анинъ)[1]. и҆ (Ѻполучи́сѧ)[2] на (а҆вися)[3] галаа҆скаго. и҆ рѣша вѣи мужи (а҆виⷮ҃тъстїи)[4], къ наасу (а҆маниⷮ҃анину)[5], положи́ на҆̀ма҆̀ завѣⷮ҃тъ и҆ рабо́таѥ́мъ тⷭ҃и. и҆ рⷮ҃ е҆ ни́мъ наасъ а҆маниⷮ҃анинъ. сїи (завѣⷮ҃тъ положу́ ва́мъ)[6], да и҆звергу (комужде) васъ (-)[7] о҆́ко десно́е, и҆ положу́ поношѐнїе [всему][8] і҆и҃лю. И҆ (рѣша)[9] ѣму мужи́ (а҆виⷮ҃та)[10] (галаа́дъскаго). Ѻста́ви на́мъ, з҃, дн҃и (-)[11] да по́слемъ вѣⷭ҃тники въ всѧ̀ предѣ́лы і҆и҃левы, (и҆̀) а҆̂ще не бу́детъ сѝсаю́щего насъ. (что҆) и҆зыи́демъ к ва҆̀. И҆ (прїидо́ша)[12] вѣⷭ҃тницы ѣ҆ галаоно́мъ къ саоу́лу. и҆ (повѣ҆да́ша)[13] словесса҆̀ (ѣи), въ оу҆́ши (всѣхъ) людѝи. и҆ възгдвигнуша вси лю́дїе гла҆̀ свои́, и҆ пла́кашасѧ. И҆ ѣе саоу́лъ приш҆ѣ҆ заоу́тра съ села҆̀ (слы́шавъ рѣчь). и҆ рече саоу́лъ что҆ ѣе пла́четъ лю́дъ. и҆ (сказа́ша)[14] ѣму гл҃ы [мужъ][15] а҆виⷮ҃тъскихъ. И҆ снїиде дхъ гн҃ь на саоу́ла, на́ко оу҆слы́ша (-)[16] сїа. и҆ разгнѣ҆васѧ на́ на҆ (-)[17] зѣ́ло. И҆ (поѝмъ)[18] дв҃ѣ говя́дѣ и҆ раздроби́ а҆̀ на оу҆́ды. и҆ посла҆̀ въ вѣ҆ѧ предѣ́лы і҆и҃левы, рукя́ми вѣⷭ҃тникъ гл҃ѧ. и҆же не бу́дѣ҆ и҆дыи́ въ слѣ́дъ саоу́ла, и҆ въ слѣ́дъ (само́и҆ла)[19]. что҆ сїе сътвори́тъ говя́дома ѣго. и҆ сни́де оу҆́жасъ (бжїи)[20] на (і҆и҃льты)[21]. і҆ (и҆зыидо́ша)[22] на́ко (ѣди́нъ мужъ)[23]. И҆ съчтѐ и҆́хъ (саоу́лъ)[24] [-][25], (и҆ бы́сть) всѣхъ мужїи і҆и҃льтескихъ, (у҃)[26]. и҆ мужѐи і҆оу҆́диныхъ, (а҃)[27]. И҆ рече вѣⷭ҃тникомъ пришѐшимъ. та́ко повѣ҆дите мужѐмъ (а҆виⷮ҃скимъ)[28] [галаа́ды][29], оу҆́тро (бу́детъ) ва́мъ сѝсенїе въсходя́щу слн҃цу. и҆ придо́ша вѣⷭ҃тницы въ гра҆̀, и҆ (възвѣⷭ҃ти́ша)[30] мужѐмъ (а҆виⷮ҃

сѣкимъ)[31], и̂ вънзра́довашасѧ· И̂ рѣ́ша мужи (а̂вии́тстіи)[32] цⷣ наа́сү а̂ммани́тѧнинү· Ѹ́тро и̂зыи́дѣ̂ к вᲭ, и̂ сътвори́те намъ бл҃гое пр҃е̂ (о̂чи́ма) ва́шима· И̂ бы́сть ѹ́тро, и̂ (е̂е) (саоү́лъ раздѣлѝ)[33] (во́ѧ)[34] на г҃, по́ліки. и̂ (вниде́ша)[35] по́средѣ (по́ліковъ)[36]. въ стра́жү ѹ́тренюю. і̂ и̂зби́ша сы̑ны а̂ммани́тъски, до́ндеже разогрѣ́сѧ дн҃ь. і̂ (-)[37] и́же о̂стаѧ́сѧ (ѿ и̑), разбѣго́шасѧ. и̂ не о̂стаѧ́шасѧ (ни два ѿ ни̑)[38] въкупѣ· *И рѣ́ша лю́дїе цⷣ (само́и̂лү)[39], цⷣ̀ѡ е̂сть рекїи, на́ѥко да саоү́лъ не ц҃рⷭтвү́етъ над на́ми. (дадѣ́те ча́дь тⷭ̀ү намъ)[40] і̂ и̂збїе́мъ ю̀· И̂ рече саоү́лъ да не оү́мретъ (и̂) и̂ни е̂ди́нъ въ (дн҃е́шнїи дн҃ь)[41]. на́ѥко дне́сь (сътворѝ г҃ь)[42] спⷭ̀нїе въ і̂и̑ли· И̂ рече (само́и̂лъ)[43] цⷣ̀ѡ къ люде́мъ г҃лⷭ. (прїидѣ́те) да и́демъ въ галга́лы и̂ о̂бновѝ тⷭ̀ү ц҃рⷭтво· І̂ и̂до́ша вс҃и лю́дїе ѣ̆ галга́лы. и̂ пома́за (тⷭ̀ү (само́илъ)[44])[45] саоү́ла на ц҃рⷭтво, пр҃е̂ г҃мъ в галга́л҃ѣ· И̂ (пожро́ша)[46] тⷭ̀ү жр҃ⷭтвы ми́рны пр҃е̂ г҃мъ. и̂ вънзвесели́сѧ (тⷭ̀ү саоү́лъ)[47] и̂ вс҃и (мужи і̂и̑леви до конца̀)[48].

чоловіки до Нааса, аманита: Завтра вийдемо до вас, і вчините нам, що добре перед вашими очима. **11** І сталося на другий день: і ось Саул розділив вояків на 3 полки, і ввійшли посеред полків у ранню сторожу, і вигубили аманитських синів ще поки розгорівся день, і хто з них остався, розбіглися, і не осталося в них ані двох разом. **12** *І сказав народ до Самоїла: Хто є той, хто сказав, що: Хай Саул не царює над нами. Дайте нам сюди дітей, і вигубимо їх. **13** І сказав Саул: Хай не помре і ані один в сьогоднішньому дні, бо сьогодні вчинив Господь спасіння в Ізраїлі. **14** І сказав Самоїл до народу, кажучи: Прийдіть, підемо до Ґалґали і обновимо там царство. **15** І пішов ввесь народ до Ґалґали, і там Самоїл помазав Саула на царство перед Господом в Ґалґалах. І приніс там мирні жертви перед Господом, і вповні розвеселився там Саул і всі ізраїльські чоловіки.

вищ. 10

Г҃лⷭ, ві̑·

Глава 12

Рече (само́и̂лъ)[1] цⷣ̀ѡ къ всѣ́мъ (люде́мъ)[2] і̂и̑ле-вымъ, е̂е слы́ша́ гла́съ ва́шъ о̂ всѣ́хъ е̂ли́ко (ми̂ рѣ́сте)[3]. и̂ поста́вихъ над ва́ми ц҃рⷭ. И̂ (е̂е нн҃ѣ)[4] ц҃рь прехо́дитъ пр҃е̂ ва́ми. (-)[5] а̂зъ (же) състарѣ́хсѧ и̂ сѣ́дъ. и̂ сы̑нове моѝ (съ мно́ю)[6]. и̂ а̂зъ бо прехожда́хъ пр҃е̂ ва́ми, ѿ ю́ности мое́ѧ (-)[7] до (дн҃е́шнѧго дн҃е)[8]. *(И) е̂е а̂зъ вѣщава́йте ми̂ пр҃е̂ г҃мъ, и̂ пр҃е̂ хр҃мъ е̂го. е̂да̀ (оу̂ кого̀ (ва́) те́лца)[9] взѧ́, или о̂сла̀ (-)[10]. и̂ли кого̀ (васъ наси́лствова́хъ)[11], и̂ли ѿ кого̀ ва́съ взѧ́хъ (что̑). и̂ли ѿ рү́кү нѣ́кого (ѿ васъ) прїѧ́хъ мⷭ̀здү, (и̂ли)[12] та́йно взѧ́. вѣщава́йте на́ ма, и̂ възвращ҃ү ва́мъ· И̂ рѣ́ша цⷣ̀ѡ (само́и̂лү)[13], нѣ́си (насъ (ничи̑же) о̂би́дѣлъ)[14] ни наси́лствова́ е̂си (на на́). (ни́же)[15] разгра́билъ е̂си на́съ. (и̂ни мⷭ̀здьі̀ взѧ́лъ е̂си ѿ на́съ.) (и̂ниже)[16] взѧ́лъ ѿ рү́кьі̀ ничїе́ѧ (же) ничто́же· И̂ рече (само́и̂лъ)[17] цⷣ̀ѡ къ люде́мъ. свѣ́дѣтѣ́ль (е̂сть) г҃ь на ва́съ. и̂ свѣ́дѣтѣ́ль (е̂сть) хр҃с е̂го, (въ дн҃е́шнїи дн҃ь)[18] на́ѥко нѣ́сте о̂брѣ́ли въ рү́кү мое́ю ничто́же. и̂ рѣ́ша (лю́дїе) свѣ́дѣтѣ́ль· И̂ р҃е̂ (само́и̂лъ)[19] (па́ки) цⷣ̀ѡ къ люде́мъ. г҃лⷭ, свѣ́дѣтѣ́ль (е̂сть) г҃ь, съ̀творивый мои̑ѧ и̂ а̂а́рона, [і̂][20] и̂звед҃ы́и (ѿ (земл҃а̀ е̂гу̑петскїа)[21] ѿц҃а на́ша)[22]. И̂ нн҃ѣ пр҃еста́нѣте. и̂ ѿвѣщава́ю ва́мъ пр҃е̂ г҃мъ. и̂ възвѣщ҃ү ва̑ вс҃ю пра́вдү г҃ню, на́же съ̀творѝ ва́мъ и̂ ѿц҃е́мъ ва́шимъ· *Е̂гда (бо) вни́де і̂а́ковъ и̂ сы̑нове е̂го въ е̂гу̑петъ, и̂ (смири́ша и̑хъ зѣ́ло е̂гу̑пта́не)[23]. и̂ възопи́ша ѿц҃ы на́ши цⷣ̀ѡ г҃у. и̂ посла̀ (и̑) г҃ь

Ось я, відповічте мені перед Господом і перед його помазанником: чи у кого з вас теля взяв я, чи осла, чи у кого з вас насильно взяв, чи з кого з вас взяв я що, чи з руки когось з вас взяв я хабар, або потайки взяв я? Відповічте проти мене, і поверну вам. **4** І сказали до Самоїла: Ти нас нічим не образив, ані не вчинив проти нас насильного, ані не пограбував ти нас, ані не взяв ти від нас взятки, ані не взяв нічого з нічиєї руки. **5** І сказав Самоїл до народу: Господь є свідок проти вас, і свідком є його помазанник в сьогоднішньому дні, бо ви не знайшли нічого в моїх руках. І сказав народ – Свідок. **6** І сказав Самоїл знову до народу, мовлячи: Свідок є Господь, що створив Мойсея і Аарона і що вивів наших батьків з єгипетської землі. **7** І тепер станьте, і відповім вам перед Господом, і сповіщу вам всю господню справедливість, яку вчинив вам і вашим батькам. **8** *Коли бо ввійшов Яків і його сини до Єгипту, і дуже пригнобили їх єгиптяни, і закричали наші батьки до Господа, і

сир. 46

мой1. 46

він послав їм, Господь, Мойсея і Аарона, і вивели наших батьків з Єгипту, і поселили їх на цьому місці. **9** *Але вони забули про Господа Бога свого, і віддав їх в руки Сисарі, полководцеві, і Ависові, асорському цареві, і в руки чужинців, і в руки моавського царя, і перемагали їх. **10** І закричали до Господа, і сказали: Ми згрішили, бо ми оставили Господа, і послужили Ваалам і Астаротам, і тепер спаси нас з руки наших ворогів, і тобі послужимо. **11** *І послав Господь Єроваала, і Варака, і Етая, і Самоїла, і вирвав вас з рук ваших ворогів, що довкруги, і ви жили впевнено. **12** І знаєте, що Наас, цар аммонових синів, прийшов проти вас, і ви мені сказали: Ні, але хай над нами царює цар, коли Господь Бог над вами царював. **13** І ось тепер цар, якого ви вибрали і якого ви просили, і ось дав Господь над вами царя. **14** Якщо боятиметесь Господа, і служитимете йому, і слухатиметесь його голосу, і не відречетеся господніх уст, і буде вам царем, що царює над вами, і ви будете ходити вслід за Господом – господня рука не буде над вами. **15** Якщо ж не послухаєтеся господнього голосу, і говоритимете проти господніх уст – буде на вас господня рука і на вашому царі, і знищить вас. **16** І тепер станьте і гляньте на цей великий звук, який вчинить Господь перед вашими очима. **17** Чи не є жнива пшениці? Сьогодні покличу Господа – і дасть громи і тучу, і пізнаєте, і побачите, що велика ваша злоба, яку ви вчинили перед Господом, просячи собі царя. **18** І покликав Самоїл Господа, і дав Господь грім і дощ в тому дні. І дуже злякався ввесь народ Господа і Самоїла. **19** І сказав ввесь народ до Самоїла: Помолися за своїх рабів Господеві Богові своєму, хай не помремо, бо ми додали до всіх наших гріхів нашу злобу, просячи собі царя. **20** І сказав Самоїл до народу: Не бійтеся. Ви вчинили всю цю злобу, тільки не відхиліться від Господа і послужіть Господеві всім вашим серцем. **21** І не підіть вслід за тим, що є нічим, які не поможуть і не спасуть їх, бо нічим не є. **22** Бо не покине Господь свій народ через своє велике ім'я, бо сильний Господь візьме вас собі за народ. **23** І хай відступить від мене це, щоб більше не грішити Господеві і щоб більше не молитися знову за вас до Господа. Але послужу Господеві, і покажу вам добру і гладку дорогу. **24** Тільки бійтеся Бога і служіть йому по правді всім вашим серцем, бо знаєте, що велике з вами вчинив Господь. **25** І

суд. 4

суд. 6

моѵсїѧ и ааро́на, і [изведо́ша][24] ѡ҃ц҃а на́ша изъ є҆гѵ́пта, и (въселиста)[25] и҃ на мѣ́стѣ се́мъ, *(но)[26] забы́ша г҃а б҃а своє́го. и въда́стъ суд. 4 а҃ в рѹ́цѣ сиса́рѣ архистратигу́, и҆ависа́ ц҃рю асо́рскоу. и въ рѹ́кы и҆ноплеме́нникъ, и въ рѹ́цѣ ц҃рѧ моа́вѣска. и побѣжа́хѹ а҃. и҆ възопи́ша къ г҃у и рѣ́ша съгрѣшихомъ ꙗ҆́ко ѡ҆ста́вихомъ г҃а, и порабо́тахомъ ваа́ломъ и (астаро́домъ)[27]. и нн҃ѣ изми́ ны ѡ҃ рѹ́къ вра́гъ на́шихъ, и порабо́таемъ тѝ. *и҆ посла́ г҃ь ѥ҆рова́ала суд. 6 и варáка, и (є҆да́ѧ)[28], и (само́ила)[29], і изѧ́ вы изъ рѹ́къ вра́гъ ва́шихъ, ѻ҆́кр҃ныѣ и ѡ҆бита́сте оу҆пова́юще, и вѣ́сте ꙗ҆́ко наа́съ ц҃рь сн҃ъ а҆ммо́нь прїи́де на́ вы. и рѣ́сте (ми), ни, но ц҃рь, да ц҃рт҃вѹ́етъ над на́ми. (вънегда́)[30] г҃ь б҃ъ (-)[31] (ц҃рт҃вова́ на҃ ва́ми)[32], и (се нн҃ѣ)[33] ц҃рь є҆го́же избра́сте, (и) [его́же проси́сте], и҆ се да́стъ г҃ь над ва́ми ц҃рѧ. а҆́ще оу҆боѧ́тесѧ г҃а, и порабо́таете ему́ и послѹша́сте гла́са его, и не ѡ҃вра́жетесѧ оу҆сте́нъ г҃нь. и бѹ́детъ (-)[35] ва́мъ (-)[36] ц҃рь ц҃рт҃вѹѧ на҃ ва́ми (и вы бѹ́дете) въ слѣ́дъ г҃а ходя́ще, [рукà г҃нѧ не бѹ́детъ на҃ ва́ми]. а҆́ще ли не послѹша́сте гла́са г҃нѧ. и речете́ (проти́вѹ) оу҆стомъ г҃нимъ, (-)[38] бѹ́детъ рѹ́кà г҃нѧ на ва́съ, и на ц҃ри ва́ша. (и потреби́тъ ва́съ.) и нн҃ѣ ста́нете и ви́дите (гла́съ)[39] (се́и велїи́)[40], и҆же (сътвори́тъ г҃ь)[41] пр҃е о҆чи́ма ва́шима. нѣ́сть ли жа́тва пшени́цы, днесь призовѹ́ г҃а, и да́стъ гро́ми и тѹ́чю. и вѣразѹмѣ́ете и оу҆ви́дите, ꙗ҆́ко зло́ба ва́ша вели́ка, ю҆́же сътвори́сте пр҃е г҃мъ проса́ще себѣ ц҃рѧ. и҆ призва́ (само́илъ)[42] г҃а и да́ г҃ь гро́мъ и до́ждь в (то́и дн҃ь)[43]. и оу҆боа́шасѧ вс҃и лю́дїе [зѣ́ло г҃а][44], и (само́ила)[45]. и҆ рѣ́ша вс҃и лю́дїе къ (само́илу)[46]. помолисѧ о҆ рабѣ́хъ свои́хъ, г҃у бу҃ своє́мѹ. (-)[47] да не оу҆́мремъ. ꙗ҆́ко приложи́хомъ къ вс҃ѣмъ грѣхо́мъ на́шимъ зло́бу (на́шу). проса́ще себѣ ц҃рѧ. и҆ рече (само́илъ)[48] къ лю́демъ, не бо́итесѧ вы сътвори́сте вс҃ю зло́бу сїю́. то́кмо не оу҆клони́тесѧ ѡ҃ за́дныхъ г҃нь. и порабо́тайте г҃у всѣ́мъ ср҃цемъ ва́шимъ. и҆ не преступи́те въ слѣ́дъ, ничто́же сѹ́щихъ. и҆же не пособѣ́ствѹ́тъ (-)[49], и не ѡ҃и́мѹтъ (а҃). ꙗ҆́ко ничто́же сѹ́ть. поне́же не о҆ста́витъ г҃ь люди́и свои́хъ, имени́ ра́ди своє́го вели́кого. ꙗ҆́ко кръпо́къ г҃ь. прїи́метъ вы себѣ в лю́ди. и҆ (да ѡ҃ступи́тъ ѡ҃ мене́ є҆)[50] ктомѹ́ не съгрѣша́ти г҃у. (и є҆́же ктомѹ́ не)[51] моли́тисѧ (па́кы) о҆ ва҃ (къ г҃у). (но)[52] рабо́таю г҃ви. и покажѹ́ ва́мъ пѹ́ть бл҃гъ и гла́докъ. то́кмо бо́итесѧ (б҃а)[53]. и рабо́тайте є҆мѹ́ по и҆́стинѣ (-)[54] всѣ́мъ ср҃цемъ ва́шимъ ꙗ҆́ко свѣ́сте. и҆же

великаѧ сътвори҇ (гь) с вами· и̂ а҆ще зло̀ сътворите то вы и̂ цр҃ь ва́ш (сіѝ погибнетъ)[55].

гла҃, г҃і·

(о̀ дву̀ жѐ лѣтехъ цр҃тва своего̂. наи҃ко нача цр҃твова́ти въ їи҃лиі)[1] (и҆збра̀)[2] (себѣ сау҃лъ)[3] г҃, мужъ. ѡ҆ м҃у. їи҃лвъ и̂ бѣ́ста съ сау҃ломъ, в҃. въ (махма́се)[4] и̂ въ горѣ ведиі́ли. (и) тыс҃ща (же) бѣ́ша съ (и̂ѻ̂ана́да́номъ)[5]. въ гава́и. веніа̂ми́новѣ. і̂ (и́ныа же вс҃и)[6] лю́ди ѡ҆пустѝ ко҆го́ждо въ (своѧ̀ се́ла)[7]· и̂ поразѝ (и̂ѻ̂ана́да҃)[8]. (а҆си́да)[9] и̂ноплеме́нника и́же на хо́лмѣ. и̂ (ѹ҆слы́шаша ѥ̂е)[10] и̂ноплеме́нницы. и̂ сау҃лъ (въструбѝ трубо́ю и̂ проповѣда́тъ)[11] въ всю̀ зе́млю гла҃ща. да ѹ҆слы́шатъ (е҆вре́и)[12]. и̂ (слы́ша вѣ́сь їи҃ль)[13] (гла́съ) гла҃ющъ. (наи҃ко) ниі҆зложѝ сау҃ла (а҆си́да)[14] и̂ноплеме́нника. и̂ ѹ҆ничижѝ бы́сть їи҃ль въ (о́чїю) и̂ноплеме́нникъ и̂ (собра́шасѧ)[15] (вс҃и) лю́ди въ сла҃ѣ сау҃ла въ галга́лѣхъ· і̂ и̂ноплеме́нницы (же) (собра́хусѧ)[16] на́ брань на їи҃лѧ, (-)[17] л҃. о҆ружникъ. и̂ д҃, ко́нникъ. (о҆́бщиі҃ же)[18] людіѝ (множество̀ (ба́ше). наи҃ко пѣсо́къ мо́рскїи)[19]. и̂ (ше҆́ше)[20] (вполчи́шасѧ)[21] въ (махма́се)[22] проти́ву [ведоро́ну][23] на (восто́)[24]. и̂ ((ви́дѧще)[25] мужи їи҃лви)[26] наи҃ко не могѡ́ша проти́ву ста́ти. и̂ съкры́шасѧ лю́дїе въ врыте́пехъ. и̂ въ гора́хъ. и̂ в ска́менїѧхъ. и̂ въ про́пастехъ и̂ въ а҆́махъ· (дрꙋзїи же бѣжа́ша и̂ пробѣго́ша)[27] і̂ѻ̂рда́нъ. въ зе́млю га́дову. и̂ галаа҆́ску. (-)[28] сау҃л (же) (ба́ше ѥ̂щѐ)[29] в галга́лѣхъ. и̂ вс҃и лю́дїе ѹ҆жасо́шасѧ (и́же ба́ху) с ни́мъ· и̂ жда́ше, з҃. дн҃їи до вре́мени. наи҃ко́ повелѣ (е̂му)[30] (само́илъ). и̂ не прїи́де (само́илъ)[31] въ галга́лы. и̂ ѡ҆хожда́ху лю́дїе е̂го ѡ҆ него̀· и̂ рече сау҃лъ приведѣте наи҃ко да сътворю̀ (вс҃есъжже́нїа и̂ ми́рное)[32]. и̂ възнесѐ вс҃есъжже́наѧ· и̂ бы́сть е̂гда сконча̀ възносѧ̀ вс҃есъжже́нїѧ. и̂ (е҆е) (само́илъ)[33] прїи́де. и̂ (сау҃лъ и҆зы́иде)[34] на срѣте́нїе е̂му бл҃ви́тисѧ и́мъ· и̂ рече (само́илъ)[35] что̀ (е҆е) сътворѝ. и̂ рече сау҃лъ (-)[36] ви́дѣхъ наи҃ко ѡ҆хожда́ху лю́дїе ѡ҆ менѐ. и̂ ты̀ не прїи́де. наи҃коже заповѣ́да въ врема дн҃їи. (-)[37] и̂ноплеме́нницы (же) събра́шасѧ в (махма́съ)[38]· и̂ рѣхъ (и̂ноплеме́нницы нн҃ѣ (съше҆́шесѧ)[39])[40] ко҆ мнѣ въ галга́лы. и̂ лица̀ гн҃а не ѹ҆молѝ. и̂ (не въздръжа́всѧ)[41] възнесо́хъ вс҃асъжже́наѧ· и̂ рече (само́илъ)[42] ко҆ сау҃лу̀ вѣсу́е е̂́сть тѝи (е҆е), поне́же не съхранѝ запове́ди (гда бга твое̂го)[43], и́же заповѣ́да тѝи (-)[44] (а҆́ще бы не сътворѝ е̂си сего̀, то̀)[45] нн҃ѣ бы ѹ҆коупи́лъ гь цр҃тво твое [на їи҃ли до́ вѣка][46]· и̂ нн҃ѣ цр҃тво твое не ста́нетъ. (наи҃ко ѡ҆брѣтѐ)[47] гь (-)[48] чл҃ка по ср҃цу своему̀· *и̂ повелѣ (е̂му гь)[49] властели́на

дѣа҃ г҃і

Глава 13

1 По двох же роках свого царства, відколи почав царювати в Ізраїлі, **2** Саул вибрав собі 3000 чоловік з ізраїльських чоловіків, і були з Саулом 2000 в Махмасі і в горі Ветилі, і тисяча ж була з Йонатаном в Ґаваї Веніяминовім. І інших же всіх з народу відпустив, кожного до свого поля. **3** І побив Йоанатан Асита, чужинця, що в горі. І почули про це чужинці. І Саул затрубив в трубу, і проголосили по всій землі, кажучи: Хай почують євреї. **4** І почув ввесь Ізраїль голос тих, що казали, що: Побив Саул Асита, чужинця, і погорджений був Ізраїль в очах чужинських, і зібрався ввесь народ вслід за Саулом в Ґалґалах. **5** І чужинці ж зібралися на війну проти Ізраїля: 30000 озброєних, і 6000 кінних, різного ж народу безліч було, наче пісок морський; і пішовши отаборилися в Махмасі, напроти Веторона, на південь. **6** І бачачи ізраїльські чоловіки, що не могли протиставитися, і сховався народ в печерах, і в горах, і в скелях, і в пропастях, і в ямах, **7** інші ж втекли і перейшли Йордан до ґадової і ґалаадської землі. Саул же був ще в Ґалґалах, і жахнувся ввесь народ, що був з ним. **8** І чекав 7 днів до часу, так як наказав йому Самоїл; і не прийшов Самоїл до Ґалґали, і відходив його народ від нього. **9** І сказав Саул: Приведіть, щоб зробив я цілопалення і мирне, і приніс цілопалення. **10** І сталося, як закінчив приносити цілопалення, і ось прийшов Самоїл, і Саул вийшов йому назустріч, щоб він поблагословив його. **11** І сказав Самоїл: Що це ти зробив? І сказав Саул: Я побачив, як відходив народ від мене, і ти не прийшов, так як заповів, в час днів. Чужинці ж зібралися в Махмас. **12** І сказав я: Чужинці тепер зійшлись до мене до Ґалґали, і я не умолив Господнього лиця, і не здержавшись приніс я цілопалення. **13** І сказав Самоїл до Саула: Марним є це для тебе, тому що ти не зберіг заповідь твого Господа Бога, який заповів тобі. Якщо б не зробив ти цього, то тепер закріпив би Господь твоє царство над Ізраїлем довіку. **14** І тепер твоє царство не стоятиме, бо Господь знайшов чоловіка за своїм серцем. *І Господь заповів йому бути володарем над його народом, бо ти не зберіг заповіді, яку тобі заповів Господь. **15** І

дія. 13

встав Самоїл і пішов з Ґалґали своєю дорогою, і останок народу пішов вслід за Саулом назустріч військовому народові. Як вони ішли з Ґалґали до Веніяминового обозу, і почислив Саул народ, що знайшовся з ним – яких 600 чоловік. **16** Саул же і Онатан, його син, і народ, що знайшовся з ними, сіли в Веніяминовому обозі і плакали, і чужинці отаборилися в Махмасі. **17** І вийшли три полки чужинців, нищачи поля. Полк же перший пішов дорогою Ґотери на совальську землю. **18** І другий полк пішов веторською дорогою. І третий полк пішов ґавейською дорогою, що звертає до орнієвої долини, в пустиню, на савемські джерела. **19** Ділання ж залізного не знаходилося в усій ізраїльській землі, бо чужинці сказали: Хай не зроблять євреї зброї і списа. **20** І всі ізраїльські сини ходили до чужинців кувати кожний свої коси і своє знаряддя, і кожний свої сокири і свої серпи. **21** І затупилося все, що приготовлене в час жнив: сокири, і серпи; направи ж для них не було. **22** І сталося: в днях махмамської війни не знайшлося зброї і списа в руках всього народу, що з Саулом і з Йоанатаном, за винятком тільки в Саула і Оанатана, його сина. І повернувся Саул, Йоанатан, його син, **23** і вийшли з околиці чужинців до махемського переходу.

быти на людмі его. наіко не съхрани заповѣди еліико заповѣда ти ѓь. И (въстаѵъ)[50] (самоилъ)[51] і иде ѿ галгалы путемъ своимъ. и останоікъ людіи идоша въ слѣдъ саоула. на сртѣніе людемъ ратнымъ. тѣмже приходящимъ ѿ галгалы въ (станъ)[52] веніаминовъ. и съгледа саоулъ люди обрѣтшаася с нимъ наіко ѯ, мужъ. (-)[53] Саоул (же) и (оанадаѵъ)[54] сынъ его и люди обрѣтшаася с ними, сѣдоша въ (станѹ)[55] веніаминовѣ и плакашася, і иноплеменницы ополчишася въ (махмасе)[56]. І (изыидоша три полки иноплеменникъ губяще села)[57]. полкъ (же) прьвое поиде путемъ (годеры)[58] на землю (совалю)[59]. И (полкъ вторыи)[60] поиде путемъ ведорскѣ. и (полкъ третіи)[61] поиде путемъ габеискимъ оумѣтающимся на (оудо орніи в пустыню, на источники савемски)[62]. (Зворенїе же желѣзное)[63] не обрѣташеся. въ всеи земли іиѣвѣ наіко рѣша иноплеменницы. да не сътворатъ евреи оружіа и копіа. И хождахѹ (вси сынове іиѣлеви)[64] до (-)[65] иноплеменникъ. ковати кождо (своа косы)[66]. и оружіа своа, (і) и кождо (секиры своа)[67], и (серпы своа)[68]. (И притѹпишася вса оуготованїа въ врема жатвы. секиры. и серпы. исправленїа же имя не бысть)[69]. И бысть въ дни брани (махмамскіа)[70]. (-)[71] не обрѣтеся оружіе и копіа в рукахъ всѣхъ людіи, иже съ саоуломъ. и съ (іоанадаломъ)[72]. (кромѣ толиико)[73] оу саоула і оанадана сына его. (и обратися саоулъ. и оанаданъ сынъ его.) і (изыидоша)[74] изо области иноплеменникъ. въ прехода (махемскіи)[75].

Глава 14

1 І сталося в одному дні, й сказав Йоанатан, син Саулів, своєму слузі, що носить його зброю: Ходи і перейдемо до Месави чужинців, що на тому боці, батькові ж своєму цього не сповістив. **2** І Саул сидів в тіні на вершку гори, що в Маґдоні, і було з ним яких 600 чоловік. **3** Ахія ж, син Ахитовів, брата Йоавитового, сина Тенеосового, сина Іліїного, божого священика в Силомі, що носить священичу ризу, і народ не знав, що Йоанатан пішов. **4** Посеред переходу, де Йоанатан хотів перейти до табору чужинців, була скала, звідси і звідти, в дорозі, ім'я одної Мосис, а другої Синна. **5** Один же камінь стояв з півночі, напроти Махеми, другий камінь з півдня, напроти Ґавії. **6** І сказав Йоанатан до слуги, що ніс його зброю: Ходи і перейдемо до Месави цих необрізаних, і може Гос-

Гла, ді.

(быстъ въ едінъ)[1] днь и рече (ионаданъ)[2] сынъ саоуловъ отрочищу (своемѹ) носящемѹ оружіе его гради и пріидевъ въ (месавѹ)[3] иноплеменникъ иже на онои странѣ. (-)[4] ѿцѹ (же) своемѹ не възвѣстиі (сего). И саоулъ седяше (по стѣнію) на верхѹ хома (-)[5] иже в магдонѣ. и бяше с нимъ наіко, ѯ. мужъ. (-)[6] ахіа (же) сынъ ахитовъ. брата (ионавидова)[7]. сына (денеосова)[8]. сына иліина іереа бжіа въ силоме носа ризѹ жрѣческѹ, и людіе не вѣдахѹ наіко ѿиде ионадань. (-)[9] Посредѣ минованіа, идѣже хотяше (ионаданъ)[10] минѹти въ станы иноплеменникъ, (бысть)[11] камень ѿсюдѹ. и (-)[12] ѿонѹдѹ (пута). има едіному (мосисъ)[13]. (а)[14] другомѹ синна. (камень же)[15] едінъ (стояше) ѿ сѣвера (противѹ махемы)[16]. (камень)[17] вторыи ѿ юга (противѹ)[18] гавѣи. И рече (ионаданъ)[19] къ отрочищу носящемѹ оружіе его, гради (и) пріидевъ въ (меса)[20]. необрѣженую сію, и еда (ѓь повою-

в пара̀ дѝ ѥ҆сть о҆ на҃)[21]. *на҆́ко не҆́сть ґ҃у съдрѣжа́щїисѧ, сп҃сти (и҆́ли) въ мно́зѣ и҆́ли въ ма́лѣ· и҆̀ рече ѥ҆мꙋ носа́и о҆́рꙋжїе ѥ҆го, сътвори вс҃е ѥ҆́же (сѝи с҃рце)[22] мы́слитъ, ѥ҆е а҃зъ с тобо́ю (ѥ҆смь). на҆́ко с҃рце твоѐ, (та́ко) и҆̀ с҃рце моѐ· и҆̀ рече (и҆о҆а҃на҆да́нъ)[23] ѥ҆е мы̀ прендевѣ къ мꙋжемъ, и҆̀ на҃вѝмысѧ и҆̀мъ҆· ч҆ѥ (же)[24] рекꙋтъ къ намъ помедли́та тꙋ до́ндеже вѣзвѣсти́мъ ва́ма. сѝо постоѝва (са́ма на мѣ҆сте своѐ҃)[25]. и҆̀ не по́идевѣ къ ни́мъ· (-)[26] ч҆ѥ а҆̀ли (на́мъ си́це рекꙋтъ)[27] прендѣта къ на́мъ, (сѝо) и҆̀ пре́идевѣ. на҆́ко преда́сть а҃̀ ґ҃ь в рꙋки на́ша, (и҆̀) ѥ҆е на́ма зна́менїе (да бꙋдетъ)· и҆̀ вниидо́ста о҆́ба вы́ꙋпѣ въ (меса́вꙋ)[28] и҆ноплеме́нникъ. и҆̀ (гла́ша)[29] и҆ноплеме́нницы. ѥ҆е ѥ҆вре́и и҆схо́дѧтъ и҆зъ распа́линъ ка́менꙑ҆̀ (-)[30]. и҆дѣ҆же сѧ ба́ше съкры́ли (-)[31]· и҆̀ ѿвѣщаша мꙋжи (меса́вли)[32], къ (и҆о҆а҃на҆да́нꙋ)[33] и҆̀ къ носа́щемꙋ о҆́рꙋжїе ѥ҆го, и҆̀ (рѣ҆ша)[34] вънзы́идета къ на́мъ. и҆̀ на҃ви́мъ ва́мъ рѣ҆чи. и҆̀ рече (и҆о҆а҃на҆да́нъ)[35] къ носа́щемꙋ о҆́рꙋжїе ѥ҆го, гра҆дѝ по мнѣ҆ на҆́ко преда́сть а҃̀ ґ҃ь в рꙋцѣ҆ і҆и҃ле҃вѣ҆· и҆̀ вънзы́иде (и҆о҆а҃на҆да́нъ)[36] (прегнꙋвшисѧ) на рꙋка́хъ (-)[37] и҆̀ на нога́хъ своѝхъ. и҆̀ носа́и о҆́рꙋжїе ѥ҆го (за ни́мъ)[38]. и҆̀ (оу҆зрѣ҆вше и҆ноплеме́нницы)[39] лицѐ и҆о҆а҃на҆да́не. и҆̀ (падо́ша пред ни҃)[40] (о҆́тро҃ же)[41] ѥ҆го побива́ше (и҆хъ)[42]· и҆̀ бы́сть (ѥ҆е) на҆́зва прывам ю҆́же побѣ҆ди и҆о҆а҃на҆да҃ и҆̀ носа́и о҆́рꙋжїе ѥ҆го на҆́ко и҆̀ мꙋжъ (на полъ стра́ны села̀ ю҆́же два̀ волы̀ въ дн҃ь и҆зора́ти мо́жета)[43]. и҆̀ бы́сть оу҆жа́съ в (по́лцѣхъ и҆ноплеменникъ)[44], на (се́лѣхъ)[45]. и҆̀ вси лю́дїе и҆́же въ (меса́вли)[46]. и҆̀ во́и (ѥ҆го) оу҆жаснꙋшасѧ. (сѝи во̀ на҆́ко не бо́ѧщасѧ бѣ҆ша)[47]. и҆̀ въстрепета́сѧ землѧ̀. и҆́же бы́сть (и҆мъ) оу҆́жасъ ѿ ґ҃а· и҆̀ (бы́сть вѣ҆́сть)[48] саоу́лови въ (станꙋ)[49] вені҆ами́ни. (на҆́ко по́лци)[50] разгна́ни бѣ҆ша сѣ҆мо и҆̀ о҆на́мо· и҆̀ рече саоу́лъ людемъ (сꙋщ҃и҃) с ни́мъ съчита́нтесѧ (нн҃ѣ) и҆̀ дозрѣ҆те. (ѥ҆да г҃дь) кто҃ ѥ҆сть ѿше́лъ ѿ на́съ. и҆̀ съчто́шасѧ. и҆̀ ѥ҆е не о҆́брѣ҆тесѧ (с ни́ми) (и҆о҆а҃на҆да́нъ)[51]. и҆̀ носа́и о҆́рꙋжїе ѥ҆го· и҆̀ рече саоу́лъ къ а҆҃хїѝ (приведѣ҆те ми носа́щаго ри́зы жре́чески)[52]. на҆́ко (бѣ҆ кїо́тъ бж҃їи)[53]. в (тꙑ҆ дн҃и съ сн҃ъми і҆и҃ле҃вꙑми)[54]. и҆̀ бы́сть ѥ҆гда г҃лаше саоу́лъ къ і҆ере́ю. и҆̀ (ѥ҆е) шꙋмъ (бы́сть) в по́лцѣ и҆ноплеме́нны҃ (ходѧ̀ и҆дя́ще)[55] и҆̀ мно́жашесѧ. и҆̀ р҃ѣ҆ саоу҆̀ къ і҆ере́ю. пригнѝ рꙋцѣ҆ сѝ· і҆ [и҆зы́де][56] саоу́лъ и҆̀ вс҃и лю́дїе с нимъ. і҆ (и҆зыдо́ша)[57] до сѣ҆́чища. и҆̀ ѥ҆е бы́сть о҆́рꙋжїе (ко҆ѥ҆го́ждо бли́жнего)[58] своѥ҆го (оу҆бива́ше и҆̀ бы́сть) мате́жъ вели́къ зѣ҆ло· (но і҆ѣ҆вре́и)[59] и҆́же бѣ҆ша (со и҆ноплеме́нники в҃чера̀ и҆̀ тре́тїи дн҃ь)[60] вше҆́шїи (воѥ҆ва́ти по и҆ноплеме́нникоу҆̀)[61] о҆́братѝшасѧ и҆̀ тїѝ, (и҆̀ бы́ша)[62] съ і҆и҃ле҃вѣ҆ты (и҆̀) съ саоу́ломъ. и҆̀ съ (и҆о҆а҃на҆да́номъ)[63]. и҆̀

подь воюватиме за нас, *бо не є пар2. 14
Господеві неможливо спасти, або численними або небагатьма. **7** І сказав йому той, що ніс його зброю: Чини все, що твоє серце думає, ось я є з тобою, як твоє серце так і моє серце. **8** І сказав Йоанатан: Ось ми перейдемо до чоловіків і покажемося їм. **9** Якщо ж скажуть до нас: Почекайте там, доки не сповістимо вам, – то станемо самі на своїм місці і не підемо до них. **10** Якщо ж так нам скажуть: Ходіть до нас. То й перейдемо, бо видав їх Господь в наші руки. І це нам хай буде знаком. **11** І ввійшли оба разом до Месави чужинців, і говорили чужинці: Ось євреї виходять з камінних тріщин, куди сховалися. **12** І відповіли месавські чоловіки до Йоанатана і до того, хто носить його зброю, і сказали: Прийдіть до нас, і покажемо вам справи. І сказав Йоанатан до того, хто носить його зброю: Ходи за мною, бо передав їх Господь в ізраїльські руки. **13** І пішов Йоанатан, пригнувшись на руках і на своїх ногах, і той, хто носить його зброю, за ним. І чужинці, побачивши Йоанатанове лице, і впали перед ним, слуга ж його їх бив. **14** І була це перша січ, якою побідив Йоанатан і той, що носить його зброю, якихось 20 чоловік на половині сторони поля, якого два воли в день зорати можуть. **15** І був жах в полках чужинців на полях, і ввесь народ, що в Месавлі, і його вояки жахнулися, бо ті наче не налякані були. І задрижала земля, — це був їм жах від Господа. **16** І була вістка до Саула у Веніяминовім обозі, що полки були розігнані сюди і туди. **17** І сказав Саул народові, що з ним: Перевірте тепер і побачте чи де пішов хто з нас. І почислили, і ось не знайшовся з ними Йоанатан і той, що носить його зброю. **18** І сказав Саул до Ахії: Приведіть мені того, що носить священичі ризи, бо кивот божий в ті дні був з ізраїльськими синами. **19** І сталося, як говорив Саул до священика, і ось був шум у чужинецькому полку, він ішов ідучи і множився. І сказав Саул до священика: Зложи твої руки. **20** І вийшов Саул і ввесь народ з ним, і вийшли на січ. І ось було, що зброя кожного убивала свого ближнього, і було дуже велике замішання. **21** Але євреї, що були з чужинцями вчора і третього дня, що прийшли воювати з чужинцями, повернулися і ті, і були з ізраїльтянами, і з Саулом, і з Йоанатаном. **22** І всі ізраїльтяни, що сховалися в ефремовій горі, почувши,

що втекли чужинці, і зібравшись і ті, і погнали вслід за ними з військом. **23** І так Господь в тому дні спас ізраїльтян від чужинських рук. Бій же поширився аж до Вамона. І ввесь народ був з Саулом, було ж яких 10000 чоловік, і було, що по всьому тому місті війна рознеслася; і він побіг до ефемової гори, **24** і закляв Саул народ великою клятвою в тому дні, і сказав: Скажіть народові: Проклятий чоловік, який в тому дні до вечора їсть хліб, доки не помщуся на моїх ворогах. І ввесь народ не їв хліб. **25** І повернувся народ всієї землі до лугу, і ось луг був повний бджіл з усіх опустілих полів. **26** І ввійшов ввесь народ до бджолиного лугу, і ось дивилися люди, бо витік мід, але не було того, що повертав свою руку до своїх уст, бо народ боявся клятви. **27** Цього ж Йоанатан не чув, коли його батько заклинав народ, і простягнувши кінець свого скипетра, що в його руках, і замочив кінець в меді і з'їв, і повернув свою руку до своїх уст, і просвітилися його очі. **28** І сказав один з народу, мовлячи: Заклинаючи, твій батько закляв народ, кажучи: Проклятий чоловік, який в цьому дні їсть хліб, – і підупав народ. **29** Йоанатан же зрозумів і сказав: Мій батько засмутив народ на землі; знайте, що просвітилися мої очі, коли я покуштував трохи цього меду. **30** Чи не краще було б, коли б народ сьогодні їв здобич своїх ворогів, яку знайшли, і більшою сьогодні була б січ в чужинцях. **31** І побідили в тому дні чужинців, більше ніж в Махмасі, і народ дуже знемігся. **32** І повернувся народ до здобичі, і народ взяв отари, і буйволів, і телят, і різав на землі, і їв народ з кров'ю. **33** І сповістили Саулові, кажучи: Народ згрішив проти Господа *їдячи з кров'ю. І сказав Саул до ґетів: Приваліть мені сюди великий камінь. **34** І знову сказав Саул: Пішовши в народ скажіть їм: хай кожний принесе своє теля і кожний свою вівцю, і хай заріже на цьому камені, і хай його їдять, і не грішіть проти Господа, щоб їсти з кров'ю; і привів вночі ввесь народ своє, кожний те, що мав у своїх руках, і різали там. **35** І Саул збудував там жертовник Господеві. І це вперше зачав Саул будувати жертовник Господеві. **36** І сказав Саул: Підім вслід за чужинцями вночі, і схопімо їх поки ще буде світанок, і не оставмо в них чоловіка. І сказали: Все, що добре перед твоїми очима чини. І сказав священик: Прийдім

мой5. 12 і 23

вс҃и їи҃льтhы сѣкрhі́вшасѧ вѣ҆ горѣ҆ ефре́мли. (слhі́шавше)[64] на҃ко ѡ҆бѣтѣго́ша и҃ноплеме́нницы. и҆ сѣ҆бра́вшесѧ и҆ тїи (и҆ погна́вше) в сла҃ѣ и҃хъ. (сѣ҆бра́нїю)· и҆ (та́ко) сі҃се гь҃ вѣ҆ (то́и дн҃ь)[65] (їи҃льтhы ѡ҆ рyкy и҃ноплеме́нникъ)[66]. (-)[67] бра́нь (же с҃и) расширѝсѧ (даже) до (вамо́на)[68]. и҆ вс҃и лю҆дїе ба́хy сѣ҆ сaоyло́мъ. (ба́ше же) на҃ко і҃ мyжъ. и҆ бѣ҆ (всего́ гра́да то҃) бра́нь раа҃сhіпашасѧ. и҆ ѡ҆бѣ҆же в горy҆ ефре́млю)[69], и҆ (заклѧ҆ сaоyлъ)[70] (лю҆ди) кла́твою ве́лїею в (то́и дн҃ь)[71]. и҆ (рц҃ѣте люде́мъ)[72]. проклѧ́тыи чл҃къ и҃же на҃сть хлѣ҆бъ (в то́и дн҃ь) до́ вечера. (до́ндеже)[73] ѡ҆мщy҆ (вра́го́мъ мои҃мъ)[74]. и҆ не высyси́ша (лю҆дїе вс҃ѣ҆)[75] хлѣ҆ба· (и҆ ѻ҆братѝшасѧ лю҆дїе вс҃а землѧ҆ вѣ҆ лyгъ)[76]. и҆ (с҃е) лyгъ (-)[77] ба́ше (по́лнъ) пчела҃ (ѡ҆ вѣ҆хъ се́лъ ѻ҆пyстѣвшн҃)[78]. и҆ внидо́ша (вс҃и) лю҆дїе в лyгъ пче́лныи. и҆ с҃е (зра́хy лю҆дїе на҃ко и҃стечѐ мн҃)[79], (но)[80] не сѣ҆ вѣ҆звраща́ющаго рyкы свое́ѧ и҆съ оу҆стомъ свои́мъ. на҃ко боя́шасѧ лю҆дїе кла́твы (-)[81]. (Сего́ же і҃ѻа҆на́дан҃ъ)[82] не слhіша є҆гда заклина́ше ѡ҆ц҃ъ є҆го лю҆ди. и҆ (простре́гъ)[83] коне҃ц҃ хорyгвь҃ свое́ѧ на҃же в рyкy є҆мy. и҆ (ѻ҆мочи́въ)[84] (коне́цъ в ме́дъ)[85] (и҆ на҃дѐ), и҆ вѣ҆звратѝ рyкy свою вѣ҆ оу҆ста҆ своѧ, и҆ просвѣ҆тѝстасѧ ѻ҆чи є҆го· и҆ рече є҆ди́нъ ѡ҆ лю҆дїи (гл҃а)[86]. клены́и проклѧ҆ ѡ҆ц҃ъ твои́ лю҆ди гл҃а проклѧ́тъ чл҃къ и҃же на҃сть хлѣ҆бъ вѣ҆ дн҃ь се́и҃, і҃ и҃знемого́ша лю҆дїе· (і҃ѻа҆на́данъ же разyмѣ҆вѣ҆ъ)[87] и҆ рече. смyтѝ ѡ҆ц҃ъ мои́ (лю҆ди на землѝ)[88], (ви́дите)[89] на҃ко просвѣ҆тѝшасѧ ѻ҆чи мои҆ є҆гда вкyсихъ ма́ло ѡ҆ ме́дy сегѡ· (є҆да҆ не лyчшее ли́ бы́сть а҃ще бы лю҆ди на҃ли)[90] дн҃е коры́сть вра́гъ своихъ є҆же ѻ҆брѣ҆то́ша. и҆ (множа́шасѧ бы дн҃е на҃зва была҆)[91] вѣ҆ и҃ноплеме́ннихъ· и҆ (побѣ҆ди́ша)[92] вѣ҆ дн҃ь то́и҃ и҃ноплеме́нныкы (множа́ши нежели) ѣ҆ [ма҃ма́се][93], и҆ оу҆трyди́шасѧ лю҆дїе зѣ҆ло· и҆ ѻ҆братѝшасѧ лю҆дїе на коры́сть. и҆ пожа́ша лю҆дїе ста́да, и҆ бyволы и҆ гова́да. (і) и҆ закалахy на землѝ. и҆ ѣ҆до́ша лю҆дїе съ кро́вїю· и҆ вѣ҆звѣ҆стѝша и҆съ саоyлy҆ гл҃ющε. съгрѣ҆шѝша лю҆дїе и҆съ г҃y, *на҃дyщa҆ съ кро́вїю. и҆ рече саоyлъ (и҆съ гедомъ)[94] привали́те ми҆н (сѣ҆мо ка́мень)[95] ве́лїи· и҆ (па́ки) рече саоy҆ (ш҃е҃ше)[96] и҆ люде́мъ (-)[97] рц҃ѣте и҃мъ. да принесе́тъ (-)[98] ко́ждо (свое тела҆)[99], и҆ ко́ждо ѻ҆вцy҆ свою. и҆ да заколю́тъ оу҆ (ка́мени) сегѡ [и҆ да на҃да́тъ и҆][100] и҆ не съгрѣ҆ша́ите г҃y є҆же на҃дyще съ кро́вїю. и҆ приведо́ша (но́щїю) вс҃и лю҆дїе (свое) ко́ждо. є҆же (и҃мѣ҆а́ше) в рyкy своею, и҆ закала́хy тн҃y· и҆ (саоyлъ създа҆ тн҃y)[101] ѻ҆лтарь г҃y. (и҆) с҃е (пе́рвїе) нача саоyлъ зда́ти ѻ҆лтарь г҃y· и҆ рече саоyлъ. сни́дѣ҆ вѣ҆ сла҃ѣ и҃ноплеме́ннихъ но́щїю, и҆ хи́тимъ и҃ дондеже (за́ра бyдетъ)[102]. и҆ не ѻ҆с-

ѣ҆ мѡ҆ бы и҆ і҃г҃

тáвимъ ѿ нихъ мужá и рцѣ́ вс҃мъ бл҃гаѧ, пр҃е (о҃чи́ма твои́ма)[103] твори҃. и рече і҃ере́и прі҃идемъ ѿ́сюдꙋ къ (г҃ꙋ)[104]. и въпроси саоу́лъ ба. а҃ще (вели́ши ми́ сни́ти)[105] въ слѣдъ и҃ноплеме́нникъ. (и) а҃ще предасѧ́ и҃хъ въ рꙋки (і҃ѡа́ѳомъ)[106]. и не ѿвѣща емꙋ (г҃ь) въ дн҃ь то́й. и рече саоу́лъ стꙋпи́те сѣмо вс҃и (старѣ́шины)[107] і҃ѡа́вы, и ѡ҃разꙋмѣе́те и ѡ҃вѣ́сте на ко҃ быстъ грѣхъ се́й дн҃е. ꙗ҃ко жи́въ г҃ь спасы́и і҃ѡа́ѳа. (-)[108] а҃ще ли (і҃ѡна́да́на ради сы́на мое҃го бы́стъ)[109] (се҃). см҃ртїю да ѡ҃мре́тъ, и не бѣ ѿвѣща́ю́щаго ѿ всѣхъ людїи (і҃ѡа́вовъ). и рече (саоу́лъ) всемꙋ і҃ѡа́ѳу. вы (ста́нѣте по е҃ди́нꙋ стра́нꙋ)[110], а҃з (же) і ѡ҃на́да́нъ сы́нъ мо́и (ста́невѣ по дрꙋгꙋю странꙋ)[111], и рцѣ́ лю́дїе къ саоу́лꙋ ꙗ҃ко ты годѣ бы́стъ (та́ко и) твори҃. и рече саоу́лъ г҃и бе і҃ѡа́вовъ что҃ (се҃) ꙗ҃ко не ѿвѣща рабꙋ своемꙋ дн҃е, и҃ли мое (е҃сть) и҃ли (сы́на мое҃го, (і҃ѡна́да́на)[112])[113] безакоі҃е. г҃и бе і҃ѡа́вовъ даждь зна́менїе, (-)[114] а҃ще ли (рече́ши сїѧ)[115] на людѝ своѧ і҃ѡа́ѳа [безако́нїе][116] то҃ даждь винꙋ, и падѣ́ ѡ҃бличе́нїе на (і҃ѡна́да́на)[117] и саоу́ла (а҃)[118] людїе и҃зы́доша. и рече саоу́лъ вꙑзвръзи́те (жребїи) на́ мѧ, і на (і҃ѡна́да́на)[119] сы́на мое҃го, (и) е҃гоже ѡ҃бъ҃ви́тъ г҃ь, (см҃ртїю) да ѡ҃мре́тъ. и рцѣша людїе саоу́лꙋ, нѣ́сть (е҃е (добръ) гл҃ъ)[120], и ѡ҃дрꙑжа саоу́лъ люди, и (вꙑзвръго́ша)[121] ѡ́ немъ і (ѡ҃на́да́нъ)[122] сы́нъ е҃го, и падѣ́ на (і҃ѡна́да́на)[123] жребїи. и рече саоу҃ къ (і҃ѡна́да́нꙋ)[124] (сы́нꙋ своемꙋ) и҃звѣ́сти ми что҃ е҃си сътвори́лъ. і и҃звѣ́сти емꙋ (і҃ѡна́да́нъ)[125]. и рече вꙑкꙋша́ вꙑкусѝ (ма́ло меду́ (ѡ҃мочи́въ конецъ копїѧ)[126] и҃же въ рꙋ́кꙋ мое́ю)[127] (-)[128]. и рече емꙋ саоу҃ та́ко сътвори́ ми бъ, и е҃е приложи (ми), да см҃ртїю ѡ҃мре́ши дне́сь. и рцѣша (вс҃и) лю́дїе къ саоу́лꙋ, е҃да́ ли (-)[129] ѡ҃мре́ти и҃мать (і҃ѡна́да́н҃). сътвори́вый (дн҃ь) спсе́нїе вели́кое і҃ѡа́ѳу. (не бꙋди то҃) жи́въ г҃ь. а҃ще (и) паде́т҃ (и) вла́съ главы́ на́ землю, ꙗ҃ко (мл҃тїю бж҃їею сътвори́въ)[130] дн҃ь сїи. и помоли́шасѧ людїе, ѡ҃ і҃ѡна́да́нѣ въ дн҃ь то́й и не ѡ҃мре́тъ. и не гна саоу́лъ въ слѣдъ и҃ноплеме́нникъ. і и҃ноплеме́нницы (же) ѿ́йдо́ша ѣ҃ мѣ́сто своѐ. и саоу́лъ [ѡ҃крѣпи́сѧ цр҃твова́ти]7 въ і҃ѡа́ѳи. и побѣдѝ ѡ҃кр҃тъ вс҃ѧ врагы́ своѧ въ моа́вѣ, и въ сы́нѣхъ а҃ммо́нѣ и въ сы́нѣхъ е҃домли́хъ и въ (вефорѣ)[131], и въ цр҃твїи сꙋва́ни, и въ и҃ноплеме́нницѣхъ. (и) ꙗ҃коже а҃ще ѡ҃бращáшесѧ (то҃) спасашесѧ. и събра́ си́лꙋ, и побѣди а҃малѝка. і и҃збáви (і҃ѡа́ѳы)[132] и҃з рꙋки побѣ҃жа- й пара҃ й ю҃щи҃ а҃, и бѣша сы́нове саоу́лови. *(і҃ѡна́да́)[133], и [е҃сꙋи][134], и [мельхисуе][135]. (-)[136] и҃мена́ (же) дво́ю дщере́їю е҃го и҃ма пр҃ьворо́дꙗѣи (ѡ҃троковѝцы) ме-

звідси до Господа. **37** І запитав Саул Бога: Чи велиш мені піти вслід за чужинцями і чи видаси їх до рук ізраїльтянам. І не відповів йому Господь у тому дні. **38** І сказав Саул: Прийдіть сюди всі ізраїльські старшини, і пізнайте, і довідайтеся на кому сьогодні був цей гріх. **39** Бо живе Господь, що спас Ізраїля; якщо ж задля мого сина Йоанатана було це, смертю хай помре. І не було того, що відповідає, з усього ізраїльського народу. **40** І сказав Саул всьому Ізраїлеві: Ви станьте по одній стороні, я ж і Оанатан, мій син, станемо по другій стороні; і сказав народ до Саула: Як тобі є до вподоби, так і чини. **41** І сказав Саул: Господи Боже ізраїльський, що це, що не відповів Ти сьогодні своєму рабові, або чи є беззаконня моє чи мого сина Йоанатана? Господи Боже ізраїлів, дай знак, якщо ж скажеш: Ось беззаконня на своєму народі, Ізраїлю, – то дай причину; і впало оскарження на Йоанатана і Саула, а народ вийшов. **42** І сказав Саул: Вкиньте жереб на мене і на Йоанатана, мого сина, і кого виявить Господь, хай помре смертю. І сказав народ Саулові: Це не є добре слово. І Саул здержав народ, і вкинули між ним і його сином Оанатаном, і впав жереб на Йоанатана. **43** І сказав Саул до Йоанатана, свого сина: Звісти мені, що ти вчинив. І звістив йому Йоанатан, і сказав: Куштуючи, покушав я трохи меду, змочивши кінець списка, що в моїх руках. **44** І сказав йому Саул: Так хай вчинить мені Бог і це хай мені додасть, сьогодні смертю помреш. **45** І сказав ввесь народ до Саула: Чи ж має померти Йоанатан, той, хто сьогодні вчинив велике спасіння Ізраїлеві? Хай це не буде. Хай живе Господь, якщо і впаде і волос з голови на землю. Бо з божого милосердя він зробив цей день. І народ помолився за Йоанатана в тому дні, і він не помер. **46** І Саул не гнався вслід за чужинцями, і чужинці ж відійшли до свого місця. **47** І Саул скріпився, щоб царювати в Ізраїлі, і побідив довкруги всіх своїх ворогів в Моаві, і в аммонових синах, і в едомових синах, і в Вефорі, і в суванському царстві, і в чужунцях, і куди лиш повертався, то спасався. **48** І він зібрав силу і побідив Амалика, і визволив Ізраїля з руки тих, що поборювали їх. **49** І сини Саулові були: *Йоанатан і Есуй, і Мельхисує. Імена ж двох його дочок: ім'я первородної дівчини – Мерова, ім'я другої – Мельхола. **50** Ім'я його жінки – пар1.8

Ахіонома, дочка Ахимасова. Й ім'я старшини його вояків Авенир, син Нирів, вуйко Саулів. **51** Бо Кис, батько Саулів, а Нир, батько Венирів, – були сини Авиля. **52** І була сильна війна проти чужинців в усіх днях Саулових; і кого сильного і кріпкого він бачив в чоловіках, збирав їх до себе.

рова. (-)[137] има второи мельхола· (-)[138] Има(ѧ) женѣ его, (ахїонома)[139], дщи ахимаасова. і има старѣишинѣ (вой его) (авениръ)[140]. сынъ нировъ, оуи саоуловъ· (-)[141] Кисъ (во) ощъ саоуловъ, (а)[142] ниръ ощъ (венировъ)[143] (быша сынове авила)[144]. Й бѣ брань крѣпка на иноплеменники, въ вса дни саоуловы. и (когѡ видаше)[145] въ мужехъ сильна и (крѣпка)[146] събира а҃ къ себѣ·

Глава 15

1 І сказав Самоїл до Саула: Послав мене Господь помазати тебе на царство в його народі, в Ізраїлі. І тепер послухай голос господніх слів. **2** Так сказав Господь Саваот: Тепер відімщу те, що вчинив Ізраїлеві Амалик, який зустрів його в дорозі, *як вони ішли з Єгипту. **3** І тепер іди ти і побіди Амалика і Арима, і все, що є його, і не оставиш живим з них нічого, і викоріниш їх, і проклянеш його, і всіх, що є його, не відпустиш їх. І уб'єш його, від чоловічого роду і до жіночого, від юнаків і до тих, що ссуть молоко, і від телят до овець, і від верблюдів до ослів. **4** І Саул зібрав народ і почислив їх числом в Ґалґалах, було ж їх 200000 піших і 10000 з синів юдиних. **5** І прийшов Саул до амаликового міста, і сховався при потоках. **6** І сказав Саул до Кінея: Піди і втечи з-посеред аммаликитів, і не приближайся до них, хай не вигублю тебе з ними, бо ти вчинив був милосердя з ізраїльськими синами, коли виходили з Єгипту. І ухилився Киній з-посеред аммаликитів. **7** І побив Саул Аммалика від Ефілата аж і до Сура, що перед лицем Єгипту. **8** І взяв живим Аґаґа, аммаликового царя, і ввесь народ аминів вигубив зброєю, і Єрима забив мечем, **9** і живим взяв Саул і ввесь народ Аґаґа, царя, і добірне стада і худоби, і буйволів, і одежі, і з виноградників, і все добро; і не бажали всього того викорінити, тільки гірше і знехтоване знищили. **10** І було господнє слово до Самоїла, кажучи: **11** Покаявся Я, що Я помазав Саула на царство, бо він відвернувся від мене і не зберіг моїх слова. І засмутився Самоїл, і кричав до Господа цілу ніч. **12** І встав Самоїл вранці, пішов вранці назустріч ізраїльтянам, і сповістили Самоїлеві, кажучи: Приближається Саул до Кармила і ось уже послабла йому рука, і повернувся зі зброєю до Ґалґали. І прийшов Самоїл до Саула, і ось той сам приносив цілопалення Господеві, найкраще з здобичі, яку взяв в аммаликів. **13** І

Гла҃ ѕ҃і·

Рече (самоилъ)[1] къ саоулу. (посла мѧ)[2] гь помазати тѧ на цр҃тво, [в людехъ его][3] въ їи҃лю. и нн҃ѣ послушаи гласа словесъ гн҃ихъ· Сице рече гь савао҃дъ. нн҃ѣ ощмщу, ѧже сътвори (а҃малик)ъ[4] їи҃лю, иже сѣтѣ и҃ на пути, *(въсходящимъ имъ)[5] ѡ҃ егѵ҃пта· мой2. 17 ѕ҃ мѳ҃ ѕ҃і
Й нн҃ѣ ты иди, и побѣди (а҃малика)[6], и (арима)[7]. и вса ѧже (суть) его. и не живи ѡ҃ (них ничтоже)[8], і искорении (ихъ)[9]. и проклене́ши и҃. (-)[10] всѣхъ (сущихъ) его, (-)[11] не ѡ҃пустиши (их҃)[12]. и да (и҃) оубїеши ѡ҃ мужеска полу, и до женьска. (-)[13] ѡ҃ юношъ, (и҃) до ссущ҃и млеко. и ѡ҃ говадъ до овецъ. и ѡ҃ вельблюдъ, до ослатъ· Й (събра)[14] (люди саоулъ)[15] и съчте а҃. в галга҃лѣ (числомъ же бѣ ихъ), ѓ҃(с҃)[16], пѣшихъ. и ѓ҃і. ѡ҃ (сынов)ъ[17] іоу҃диныхъ[18]. Й прїиде саоулъ до града (а҃маликова)[19], и оутаисѧ въ потоцѣхъ· Й рече саоулъ къ киниѳови, иди и пробѣгни среди (а҃малик)овъ[20], и к ними не приближа́исѧ да не погублю тѧ съ ними, (-)[21] ты (во) бѣ сътвори́лъ мл҃ть съ сы҃ны їи҃левыми, егда и҃схожахъ и҃зъ егѵ҃пта· Й оуклонисѧ киниѳи ѡ҃ срѣды (а҃малик)овъ[22], и поби саоулъ (а҃малика)[23], ѡ҃ (ефъила́да)[24], даже и до сура пр҃е лицемъ (егѵ҃пта́нъ)[25]· Й а҃гъ агага ц҃рѧ (а҃малик)ова[26] жива, и вса люди (амина, и҃зби ѳружїемъ и҃) ерима оубѝ мечемъ, и взѧ саоулъ и вси людїе, агага (ц҃рѧ) жива, и блгаѧ стада и пастбины, и бѵ҃иволица, и одежа и виноградыı, и все блгое, и не (хотяхѵ҃)[27] (всего) того и҃скорении, (толи́ко)[28] хужьшее, и оуничиженое разъвръгоша· Й быстъ гл҃ъ гн҃ь къ (самоилу)[29] гл҃а раскаахсѧ, ѧко помазахъ саоула на цр҃тво, понеже ѡ҃вратисѧ ѡ҃ мене, и словесъ моихъ не съблюдѣ, и съжалисѧ (самоилъ)[30] и възопи къ гѵ҃ всю ночь· Й оурани (самоилъ)[31], (-)[32] идаше на сѣтенїе (и҃їльтомъ)[33] заоутра, и възвѣстиша (самоилу)[34], глюще, приближаетсѧ саоулъ въ кармиль, и (се оуже) (ослабѣ)[35] ему рука, и възвратисѧ съ ѳружїемъ (въ галгалы· Й прїиде)[36] (самоилъ) къ саоулу, и се тои самъ (възносяи)[37] всесъжжения гѵ҃, прывые колѣни иже

взѧ̀ на а̏малиⷧ̀хъ· и̂ прїи́де (самои́лъ)[38] къ саоу́лу и̂ рече е̂мꙋ саоу́лъ, бл҃ве́нъ ты̀ гꙋ, сътвори́хъ (бо) вс҃е е̂ли́ко (ми̂) гл҃а гь· и̂ рече (самои́лъ)[39] (-)[40] что̂ (е̂сть) гла́съ (ста́дъ сихъ)[41] въ оу̂ши́ю мое́ю, и̂ гла́съ говѧ̀ е̂же а̂зъ слы́шꙋ· и̂ рече саю̂ ѡ̃ (а̂ммали́ка)[42] (ѧ̀ пригна́хомъ)[43], на̏же събра́ша лю́дїе силнⷮ̀и́шаѧ па́ствины, и̂ волове́съ, на̏ко пожре́ти (ѧ̀) гꙋ бꙋ (свое́мꙋ)[44], (а̂)[45] про́чаѧ и̂зби́хъ· и̂ рече (самои́лъ)[46] къ саоу́лу, пождѝ (-)[47] въ̀звⷮ̀щꙋ ти̂ на̏же гл҃а гь къ мнѣ̀ в (сію) но́щь· и̂ рече е̂мꙋ (саоу́лъ) гл҃и, и̂ ре̂ (самои́лъ)[48] къ саоу́лу, е̂дѝ не ма́лъ (бы̏ ты)[49] пре̂ нимъ, (и̂ не) властели́на (ли ты̀ поста́ви) хорꙋгвѝ, колⷮ̀но і҆и́лева, и̂ помаза́ ты̀ гь на цр҃тво і҆и́лево· и̂ посла̀ ты̀ гь пꙋте́мъ, и̂ рече ты̀ и̂дѝ (-)[50] и̂скоренѝ (а̂ммали́ка, и̂ не помилꙋи́ съгрⷮ̀ши́хъ предо мно́ю)[51], и̂ побⷣи́ѧ с ни́ми до сконча́нїѧ и̂хъ· и̂ почто̀ не послꙋ́ша гла́са гн҃ѧ, (по всемꙋ е̂ли́ко гл҃аты̀и,) но̀ оу̂стреми́ся (на корыи́сть пожре́ти ю̀)[52], и̂ сътворѝ лꙋка́вое пре̂ гм҃ъ· и̂ рече саоу́лъ къ (самои́лꙋ)[53], послꙋ́шахъ гла́са (гн҃ѧ)[54], і҆ и̂до́хъ пꙋте́мъ и̂мѫ̀же посла̀ мѧ гь, и̂ приведо́хъ а̂га́га цр҃ѧ (а̂ммали́кова)[55], и̂ а̂ммали́ки и̂скоренихъ· и̂ взѧ́ша лю́ды корыи́сти ста̀ныѧ, и̂ бꙋволы, (и̂) пр҃е́наа корыи́сти (на пожрⷮ̀нїе)[56] гл҃а бг҃а на́шего в галга́лⷮ̀хъ· и̂ ре̂ (самои́лъ)[57] (къ саоу́лу) е̂дѝ ли̂ бы́ша (и̂) оу̂го́дны гꙋ вс҃есъжже́нїѧ и̂ жрⷵтвы, (но̀ лꙋ́чши)[58] (е̂сть) послꙋша́ти гла́са гн҃ѧ, *(и̂)[59] (оу́не е̂сть жрⷵтвы бл҃ги послꙋша́нїе)[60], и̂ (-)[61] паче тꙋ́ка о́вна· на̏ко (оу̂бо) грⷮ̀хъ (е̂сть чарова́нїе)[62], (та́ко грⷮ̀хъ е̂сть противле́нїе,) (на̏ко грⷮ̀хъ есть и̂долопоклоне́нїе)[63], (та́ко грⷮ̀хъ е̂сть прест҃па́ти за́повⷣи гн҃ѧ,) *на̏ко оу̂ничижи́лъ е̂си гл҃ы гн҃ѧ, и̂ оу̂ничижи́тⷱ ти̂ гь, не бы́ти (тебѣ̀) цр҃ю въ і҆и́ли· и̂ рече саоу́лъ къ (самои́лꙋ)[64] съгрⷮ̀шихъ на̏ко прест҃пи́хъ слово гн҃е, и̂ гл҃ъ твои, оу̂боа́хъ бо сѧ людїи, и̂ послꙋшахъ гласа и̂хъ· и̂ нн҃ѣ вⷮ̀дⷮ̀ о́ грⷮ̀хъ мое́мъ, и̂ въ̀зврати́ся съ мно́ю (-)[65] да поклоню́ся гꙋ бꙋ (-)[66]· и̂ рече (самои́лъ)[67] къ саоу́лу, не въ̀звращꙋ́ся с тобо́ю. на̏ко оу̂ничижи́лъ е̂си гл҃ъ гн҃ь. и̂ оу̂ничижи́тъ ти̂ гь не бы́ти (тебѣ̀) цр҃ю въ і҆и́ли· и̂ ѡ̀вратѝ (лицѐ своѐ (самои́лъ)[68])[69], ѡ̀и́тѝ хотѧ̀ (ѡ̀ него). и̂ а́тъ саоу́лъ за въ̀скрыи́лїе ри̂ е̂го, и̂ раздра̀ и̂хъ, и̂ рече е̂мꙋ (самои́лъ)[70], *ѡ̀ѧ гь цр҃тво і҆и́лево ѡ̀ рꙋкꙋ твое́ю дне́сь, и̂ да́сть ѐ бли́жнемꙋ твое́мꙋ. (и̂) бл҃жа́йшꙋ тебѐ· и̂ (побѣдитель въ люде́хъ і҆и́левыхъ)[71] не ѡ̀стꙋпи́тъ, (и̂ не о́брати́тся) ниже покаѐтся [стыи і҆и́левъ][72], на̏ко не (-)[73] чл҃къ

сир҃ѧ д҃ і҆ѡ́сі҆ѧ в҃ а̏ѳ҃ а҃ д҃ и̂ в҃ і҆

а̂ пара̂ і҆

нн҃ѣ йи

прийшов Самоїл до Саула, і сказав йому Саул: Благословенний ти Господеві, бо зробив я все, що мені сказав Господь. **14** І сказав Самоїл, що це за голос цих стад в моїх вухах і голос волів, яких я чую? **15** І сказав Саул: Ми пригнали їх від Аммалика, те, що зібрав народ, найсильніше з худоби і волів, щоб принести їх в жертву своєму Господеві Богові, а решту я вигубив. **16** І сказав Самоїл до Саула: Підожди, сповіщу тобі, що сказав до мене Господь в цю ніч. І сказав йому Саул: Говори. **17** І сказав Самоїл до Саула: Чи не малий був ти перед ним і чи не поставив Він тебе володарем скиптру ізраїлевого племені, і помазав тебе Господь на ізраїльське царство. **18** І послав тебе Господь в дорогу, і сказав тобі: Піди викорíни Аммалика і не помилуй тих, що згрішили переді мною, і воюй з ними, доки їх не викінчиш. **19** І навіщо не послухався ти господнього голосу за всім, що сказано, але кинувся на здобич, щоб принести її, і ти вчинив погане перед Господом. **20** І сказав Саул до Самоїла: Я послухався господнього голосу, і я пішов дорогою, якою мене послав Господь, і я привів Аґаґа, аммаликового царя, і аммаликів я викорінив. **21** І народ взяв здобич стад і буйволів, і найкраще з добичі, щоб принести в жертву нашому Господеві Богові в Ґалґалах. **22** І сказав Самоїл до Саула: Хоч же були й милі Господеві цілопалення і жертви, але краще є слухатися господнього голосу, *і послух є кращим від доброї жертви і понад баранячий жир. **23** Бо, отже, чарування є гріхом, так гріхом є противитися, як гріхом є ідолопоклонство, так гріхом є переступати господні заповіді. *Тому що ти відкинув господні слова, і тебе відкине Господь, щоб ти не був царем в Ізраїлі. **24** І сказав Саул до Самоїла: Я згрішив, бо переступив господнє слово і твоє слово, бо я злякався народу і послухався їхнього голосу. **25** І тепер я пізнав мій гріх, і повернися зі мною, хай поклонюся Господеві Богові. **26** І сказав Самоїл до Саула: Не повернуся з тобою, бо ти знехтував господнім словом, і тобою знехтує Господь, щоб ти не був царем в Ізраїлі. **27** І Самоїл відвернув своє лице, бажаючи відійти від нього. І Саул схопив за рубець його одежі, і роздер її. **28** І сказав йому Самоїл: *Господь забрав Ізраїльське царство сьогодні з твоїх рук, і дасть його твоєму ближньому і кращому від тебе. **29** І переможець в ізраїльському народі не відступить і не повернеться, ані не покається святий ізраїльський, бо не є людиною, щоб покаяти-

сир. 4 йос. 6 мат. 9 і 12

пар1. 10

ниж. 28

ся, той бо заборонить і не дотримає. **30** І сказав Саул: Згрішив я, Господи, але прослав мене перед ізраїльськими старшинами і перед моїм народом; і повернися зі мною, і поклонюся твоєму Господеві Богові. **31** І повернувся Самоїл вслід за Саулом, і поклонився Господеві. **32** І сказав Самоїл: Приведіть мені сюди Аґаґа, аммаликового царя; і прийшов до нього Аґаґ, тремтячи, і сказав Аґаґ: О, гірка смерть. **33** І сказав Самоїл до Аґаґа: Так як твоя зброя бездітними вчинила жінок, так бездітною буде між жінками твоя матір. І зарізав Самоїл Аґаґа перед Господом в Ґалґалі. **34** І відійшов Самоїл до Сарматема, і Саул відійшов до свого дому до Ґавави. **35** І не додав Самоїл більше бачити Саула, і до дня його смерті, але оплакував Самоїл Саула, тому що каявся Господь, що царював Саул в Ізраїлі.

ꙗ̀ поꙗ́тисѧ. то́и (ѻ̀ запрети́тъ и̂ не пребу́детъ)· и̂ рече саоу́лъ съгрѣши́хъ (ѳ҃и). но прослáви мѧ пр҃ѐ стáрцы їи̑левы, и̂ пр҃ѐ людмѝ мои́ми, и̂ възврати́сѧ съ мною́, и̂ поклоню́сѧ ѳ҃у ѳ҃у твоемý· и̂ възврати́сѧ (самóилъ)[74] въ слѣ́дъ саоу́ла, и̂ поклони́сѧ ѳ҃у· и̂ р҃ѐ (самóи̂)[75] приведѣ́те мѝ (сѣ́мо) âгáга ц҃рѧ (âмма̀лики́ова)[76]. и̂ прїи́де к немý âгáгъ трепе́щꙋ. и̂ рече âгáгъ (ѡ̀)[77] гóрко смр҃ть· и̂ р҃ѐ (самóилъ)[78] къ âгáгу, ꙗ̀коже бещáдствова жены̀ о҆р҃ꙋ́жїе твоѐ. та́ко бещади́тсѧ в женáхъ ма́ти твоѧ̀· и̂ закла̀ (самóилъ)[79] âгáга пр҃ѐ г҃мъ въ галгáлѣхъ· и̂ ѡ҆и́де (самóилъ)[80] въ (сармадéму)[81]. и̂ саоу́лъ ѡ҆и́де в до́мъ свои́ въ (гавáву)[82]· и̂ не приложѝ (самóилъ)[83] ктомý ви́дѣти саоу́ла, (и̂) до дн҃е смр҃ти е̂го. (и̂о̀)[84] плáкаше (самóилъ)[85] по саоу́лѣ, (за е̂же)[86] (кáѧшесѧ ѳ҃ь)[87] ꙗ̀ко ц҃рствова саоу́лъ въ їи̑ли·

Глава 16

1 І сказав Господь до Самоїла: Доки ти плакатимеш над Саулом? Я відкинув, щоб він не царював в Ізраїлі. І сказав: Наповни ріг олією і прийди, *пошлю тебе до Єссея, до Вифлеєму, бо Я між його синами побачив собі царя. **2** І сказав Самоїл: Як піду, і почує Саул, і уб'є мене. І сказав Господь: Візьми собі в руки ялівку, з волів, і скажеш: Прийшов я принести жертву Господеві. **3** І покличеш Єссея і його синів на жертву, і я тобі покажу, що вчиниш, і помажеш мені того, кого тобі скажу. **4** І вчинив Самоїл все, що сказав йому Господь, і прийшов до Вифлеєму. І жахнулися старшини міста, і вийшли йому назустріч, і сказали: Мир входу твоєму, о видючий. **5** І він сказав: В мирі принести Господеві жертву прийшов я. Освятіться і розвеселіться сьогодні зі мною. І він освятив Єссея і його синів, і покликав їх на жертву. **6** І сталося, коли ввів їх, і побачив Еліява, і сказав: Чи цей перед Господом є цар його? **7** І сказав Господь Самоїлові: Не гляди на його лице ані на поставу його величини, бо Я ним погордив, тому що не так глядить чоловік, як дивиться Бог, бо чоловік дивиться на обличчя, *а Бог глядить на серце. **8** І прикликав Єссей Яминадава, і поставив його перед лицем Самоїла. І сказав Самоїл: Ані цього не вибрав Господь. **9** І привів Єссей Саммая, і він сказав: І цього не вибрав Господь. **10** І привів Єссей всіх 7-ох своїх синів перед Самоїла, і сказав

ниж. 17
ез3. 3

пс. 7
апо. 2
пар1. 28
єре. 11

ѳ҃ла, ѕ҃і·

рече ѳ҃ь къ (самóи̂лу)[11], доко́лѣ ты̀ плáчеши по саоу́лѣ. (-)[2] â҃з ѹ̂ничижи̑ (-)[3] не ц҃рствовáти въ їи̑ли (е̂му). (и̂ рече) и̂спóлни ро́гъ (-)[4] і̂елéю. и̂ прїидѝ *послю̀ тѧ къ і̂е̏ссе́ю (-)[5] въ (видлеóмѣхъ)[6]. ꙗ̀ко ѹ̂зрѣ́хъ въ сы́нѣхъ е̂го себѣ (ц҃рѧ)[7]· и̂ р҃ѐ (самоилъ)[8] ка́ко поидꙋ́ и̂ ѹ̂слы́шитъ саоу́лъ и̂ ѹ̂бїе́тъ мѧ. и̂ рече ѳ҃ь ю҃ницꙋ ѡ҆ волóвъ, прїимѝ в рꙋ́цѣ е̂и. и̂ рече́ши пожрѣ́ти ѳ҃ви прїидо́. и̂ призове́ши і̂е̏ссе́ѧ, (и̂ сы́ны е̂го) на жр҃ꙋ́твꙋ. и̂ (а́зъ) (тѝи покажꙋ́)[9] ꙗ̀же съ҆твори́ши. и̂ помáжеши (мѝи) е̂го́же (тѝи реку́)[10]. и̂ съ҆творѝ (самóилъ)[11] вс҃ѧ е̂ли́ко рече е̂мꙋ ѳ҃ь. и̂ прїи́де въ (видлеóмѣхъ)[12]. и̂ ѹ̂жасо́шасѧ стáрцы грáда, (і̂ и̂зыидо́ша въ срѣтéнїи его)[13]. и̂ рѣ́ша мирꙋ́ вхо́ду твоемꙋ, ѡ҆̀ прозорли́вче· и̂ рече въ мирѣ пожрѣ́ти ѳ҃ви прїидо́хъ. о҆с҃ти́тесѧ и̂ възвесели́тесѧ (днéсь со мно́ю)[14]. и̂ о҆с҃тѝ і̂е̏ссе́ѧ и̂ сы́ны е̂го. и̂ призва̀ ѧ҆̀ на жр҃ꙋ́твꙋ· и̂ бы́сть е̂гда̀ (въведѐ ѧ҆̀)[15] и̂ ви́дѣ е̂лїа́ва. и̂ рече â҃ще (е̂и е̂сть)[16] пр҃ѐ г҃мъ ц҃рь е̂го· и̂ рече ѳ҃ь (самóилꙋ)[17] не зрѝ на лицѐ е̂го, ни на о҆́бычаи велича́ства е̂го. ꙗ̀ко ѹ̂ничижи́хъ ѧ҆̀ поне́же бо҃ не та́ко (зрѝ человѣ́къ)[18]· ꙗ̀ко зри́тъ бг҃ъ, ꙗ̀ко человѣ́къ ви́дитъ на лицѐ. *а̂ бг҃ъ ви́дитъ на ср҃це· и̂ призва̀ і̂е̏ссе́и (и̂) âминадáва, и̂ пр҃еста́ви (и̂) пр҃ѐ лице́мъ (самóила)[19]. и̂ рече (самóилъ). и̂и сего́ и̂збра̀ ѳ҃ь. и̂ приведѐ і̂е̏ссе́и [самма́ѧ][20], и̂ рече и̂ сего́ не и̂збра̀ ѳ҃ь. и̂ приведѐ і̂е̏ссе́и (вс҃ю), ѕ҃, сы́новъ свои́хъ пр҃ѐ (самóила)[21]. и̂ рече (самóилъ)[22] [къ і̂е̏ссе́ю][23], не и̂збра̀ ѳ҃ь (всѣ́хъ) сі̑̀· и̂ рече (па́кы) (самóилъ)[24] къ і̂е̏ссе́ю, не достà ли (ꙋ́же) дѣтїи.

ѱа̀ѡ ѕ҃ а҆пока̀ в а҆ пара̀ їи̑ї і̂е̏ссе́ѧ а҃и

и рⷱ (іⷱссе́и и) ѣщѣ (ѣстъ ѣдинъ) малъ, (и се́й)[25] пасе́ на па́жити. и рⷱ (само́илъ)[26] къ іⷱссе́ю.
в цр̃ з ѱа̃о ѳз *послѝ и приведи и̓, ꙗ́ко не и́мамъ и́зыти, а́ще (то́й не прїи́дⷱ)[27] [сѣмо][28], и посла́ и въведе и̓. (бъ бо)[29] се́й чр̾ъмⷱ до́брыма о́чима, и
ѱа̃о пи бѣлъ вꙗзо́р̾о̃ (-)[30]. *И рече гⷭь къ (само́илу)[31]. въстани́ и помаж дв̃да ꙗ́ко то́й бѣлъ ѣстъ. И прїѧ́тъ (само́илъ)[32] ро́гъ со ѣлеѻ̃. и помаза
дв̃а з и гⷭ и̓ посредѣ бра́тїа его. *и ношаше́ѧ дх̃ъ гⷭь на̓ дв̃домъ, ѿ (того̀ дн̃е)[33] и потомъ. И въста̀ (само́и)[34] ѿи́де въ (сармаде́му)[35]. И дх̃ъ гⷭь ѿступѝ ѿ саоу́ла, и давлаше́ и̓ дх̾ъ лꙋка́вый ѿ гⷭа. И рѣша о́тро́цы саоу́лови к не́му. се (нн̄ѣ) дх̾ъ (лꙋка́вый ѿ гⷭа)[36] да́витъ тⷮ. да (и́дꙋтъ)[37] рабѝ твои нн̄ѣ пр̾е̓ тобо́ю и вꙁыщꙋтъ господи́ну на́шему мужа́ зна́ющаⷭ (въ гꙋсли пѣти)[38]. и (-)[39] вънегда́ (же) бꙋдⷱ дх̾ъ лꙋка́вый, на тебѣ. и (тогда̀) да поѣтъ въ гꙋсли своѧ̀. и бѣго тⷮи бꙋдетъ и покои́тъ тⷮ. И рече саоу́лъ къ о́тро́комъ свои́мъ. ви́дѣсте ли (-)[40] (коли́) мужа́ до́брѣ поюща. (и̓зыщи́те) и вꙗведи́те и̓ ко мнѣ. И ѿвѣща (е́му) ѣдинъ ѿ о́тро́къ его, и ре́че. се (нн̄ѣ) ви́дѣхъ сн̄а іⷱссе́ова (и̓зъ видлео́ма)[41]. и то́и вѣ́дыи пѣтїе и мꙋжъ разꙋменъ, и (чл̃ковбо́рецъ)[42] и мꙋдръ въ словесѝ. и мꙋжъ бѣлъ видѣнїе́мъ, и гⷭь с ни́мъ. И посла̀ саоу́лъ вѣстники къ іⷱссе́ю гл̃ѧ. пꙋстѝ ко мнѣ (дв̃да сн̄а своего̀)[43], и̓же (ѣстъ) оу̓ ста́да твоего̀. и (вꙁе́мъ)[44] іⷱссе́и (бре́мѧ)[45] хлѣ́бовъ и мѣхъ вина̀, и козла̀ ѿ ко́зъ ѣдино̀ и посла (къ саоу́лу рꙋко́ю дв̃до́вою сн̄а своего̀)[46]. И вънии́де дв̃дъ къ саоу́лу, и пр̾е̓ста пр̾е̓ ни́мъ. и вꙁлюбѝ и̓ зѣло (саоу́лъ), (-)[47] бы́сть ѣму носа́и о́рꙋжїе его. И посла̀ саоу́лъ къ іⷱссе́ови гл̃ѧ. (не дн̃ѣи дв̃да да пребꙋдетъ)[48] оу̓ менѐ, ꙗ́ко о́брѣсте бл̾ъ пр̾е̓ очи́ма мои́ма. и бы́сть ѣгда̀ бы́ти дх̾ꙋ нечи́стꙋ въ саоу́лѣ. и (прїи́мъ)[49] дв̃дъ (рꙋкама свои́ма гꙋсли, и пожа́ше)[50] (и̓) и ѿдохнꙋ саоу́лъ и бѣго ѣму (бы́сть) и ѿступѝ ѿ него̀ дх̾ъ нечи́стыи.

гл̃а, з̃і.

(събира́шаⷭ)[1] и̓ноплеме́нници, въ по́лки своѧ на́ брань и (събра́шаⷭ)[2] в сокхо́дѣ іоу̓де́истемъ. и ста́ша средѣ сокхо́да. (-)[3] въ срѣди а̑зи́ка въ [а́фездо́мине][4]. И саоу́лъ и мꙋжи їи́леви (събра́шаⷭ)[5]. и (вниидо́ша)[6] въ оу̓до́ль (терев и̓́ндю). (-)[7] (строа́хꙋтьⷭ)[8] на́ брань (и̓зыти)[9] къ и̓ноплеменникѡ̃. І и̓ноплеме́нницы (стоа́хꙋ)[10] на горѣ о̑со́бе. (-)[11]

Самоїл до Єссея: Всіх цих не вибрав Господь. **11** І сказав знову Самоїл до Єссея: Чи вже немає дітей? І сказав Єссей: Іще є один малий, і цей пасе на пасовиську. І сказав Самоїл до Єссея: *Пішли і приведи його, бо не можу відійти, якщо той сюди не прийде. **12** І він послав і ввів його. Адже цей був чорнявий з гарними очима і гарний на вид. *І сказав Господь до Самоїла: Встань і помаж Давида, бо той є добрий. **13** І взяв Самоїл ріг з олією і помазав його посеред його братів, *і господній дух носився над Давидом від того дня й потім. І встав Самоїл, пішов до Сарматема. **14** І господній дух відступив від Саула, і його давив поганий дух від Господа. **15** І сказали Саулові слуги до нього: Ось тепер поганий дух від Господа тебе давить. **16** Хай ідуть тепер твої раби перед тобою і пошукають нашому панові чоловіка, що знає на гуслях співати. І коли ж буде на тобі поганий дух, і тоді хай співає на своїх гуслях, і тобі буде добре, і він заспокоїть тебе. **17** І сказав Саул до своїх слуг: Чи ви коли бачили чоловіка, що добре співає? Пошукайте й приведіть його до мене. **18** І відповів йому один з його слуг, і сказав: Ось тепер побачив я Єссеєвого сина з Вифлеєму, і той вміє співати, і розумний чоловік, і військовий чоловік, і мудрий словом, і чоловік добрий на вигляд, і Господь з ним. **19** І послав Саул послів до Єссея, кажучи: Пусти до мене свого сина Давида, що є з твоїм стадом. **20** І Єссей, взявши ладунок хлібів і бурдюг вина, і одного козла, з кіз, і послав до Саула рукою Давидою свого сина. **21** І ввійшов Давид до Саула, і став перед ним. І Саул дуже його полюбив, він став йому носієм його зброї. **22** І послав Саул до Єссея, кажучи: Не затруднюй Давида, хай перебуває в мене, бо знайшов ласку перед моїми очима. **23** І сталося, коли нечистий дух був на Саулі, і Давид, взявши своїми руками гусли, й співав на них, і легше стало Саулові, і добре йому було, і відступив від нього нечистий дух.

црс2. 7 пс. 77

пс. 88

дія. 7 і 13

Глава 17

1 І збираються чужинці у свої полки на війну, і зібралися в Сокхоті юдейськім, і стали посеред Сокхота, посеред Азики в Афездомині. **2** І Саул та ізраїльські мужі зібралися і ввійшли в долину теревинтську, стають до бою, щоб вийти до чужинців. **3** І чужинці стояли на горі осібно. Ізраїль стояв окремо, між ними була ж долина. **4** І вийшов сильний чоло-

вік з полків чужинців, ім'я йому Ґоліят з Меґета. Висота ж його була 6 ліктів і долоня, **5** і шолом мідяний на його голові, і броня, в яку він був зодягнений, як кільці кручені. І вага його броні 5000 сиклів міри міді і заліза, **6** і мідяні наколінки на його голінках, і мідяний щит на його раменах. **7** І спис в його руках почищений, вилискував, наче вода. І його спис: 6000 сиклів міри заліза в ньому. І той, що носив його зброю, ішов попереду, перед ним. **8** І став він і закричав перед ізраїльськими полками, і сказав їм: Навіщо вийшли ви, чи *не* стати до бою проти нас? Чи я не є чужинцем, і ви євреї, що прийшли з Саулом? Виберіть між собою мужа – зустрінемося ми, і побореться він зі мною. **9** І якщо зможе зі мною воювати, і мене переможе, то будемо вам рабами, якщо ж я зможу його перемогти, ви будете нам рабами і нам будете служити. **10** І сказав чужинець: Ось я сьогодні зневажив ізраїльський полк в сьогоднішньому дні, сказавши: Дайте мені мужа, який сам боротиметься зі мною. **11** І почув Саул і ввесь Ізраїль чужинські слова, і жахнулися, і дуже перелякалися. **12** Давид же, ефратієць, *сам був з Вифлеєма юдиного, ім'я ж його батька Єссей, в якого було 8 синів. В днях же Саулових був той муж, він дуже постарівся в мужах. **13** І пішли три старші сини Єссеєві на війну з Саулом, імена ж його синів, які пішли на війну: Еліяв – його первородний, і другий – Амінадав, і третій – Самма. **14** Давид же був наймолодший, і три його старші *брати* пішли вслід за Саулом. **15** Давид же, повернувшись від Саула, відійшов пасти овець свого батька в Вифлеємі. **16** І приходив чужинець вранці і ввечері, показуючись перед Ізраїлем 40 днів. **17** І сказав Єссей Давидові, своєму синові: Візьми отож твоїм братам мірку ефи муки і десять цих хлібів, і йди в полк і дай твоїм братам. **18** І дай тисячникові і десять сирів з цього молока. І відвідаєш в мирі своїх братів, і довідаєшся, що лиш потребують. Святкувати ж будеш зі мною. **19** Саул же і ввесь народ були в долині Дриоса, воюючи з чужинцями. **20** І встав Давид вранці, овець же залишив зі сторожами, і взяв, так як заповів йому його батько Єссей, відійшов. І коли прийшов на місце, куди виходили силачі на бій, і

вищ. 16
мат. 1

бы ы
мы й

їйлъ (стоа́ше)[12] о҆со́бе. (-)[13] оу҆до́ль (же) между҆ и҃ми (ба́ху)· і҆ и҆зы́де мужъ сильнъ. и҆с по́лкъ и҆ноплеме́нникъ, (и҃ма ѣму҆ голїа́дъ)[14], ѡ҆ (мере́да)[15]. высота́ (же) ѣго (ба́ше) [ѕ][16], лакто́ть, и҆ па́дь· и҆ шлемъ (мѣдянъ) на главѣ ѣго. и҆ бро́на ѩко оу҆жа и҆звити ѕ҆ в на́же о҆болче́нъ (ба́ше). и҆ число бро́нь ѣго, ѯ҃. сикли. мѣры мѣди и҆ желѣза· и҆ поно́жи мѣдяны ве́рху го́ленїю ѣго. и҆ щитъ мѣдянъ на плещу҆ ѣго· и҆ (ико́пїе в руку҆ ѣго ѩко вода҆ и҆щищено блещаще́сѧ)[17]. и҆ оу҆лица ѣго, ѫ҃х. сикль мѣры желѣза (в не́и). и҆ носа҆ о҆ружїе ѣго пре́ди и҆да́ше пре҆ нимъ· и҆ (ста́въ)[18] и҆ вѣзопи҆ (пре҆ по́лки)[19] їйлевыма, и҆ рече и҃мъ. почто҆ и҆зыдо́сте вѣполчитисѧ ли҆ на́ брань противу҆ на́мъ. нѣсмь ли҆ а҂зъ и҆ноплеме́нникъ и҆ вы҆ е҆вре́и. (съ саоу́ломъ прише҆ши)[20]. и҆зберите в себѣ мужа (да сни́девѣѧ, и҆ побо́рется)[21] со мно́ю· и҆ а҂ще вѣзмо́жет҆ со мно́ю бра́тисѧ и҆ (-)[22] о҆долѣе҆тъ ми҆. то҆ бу҆демъ ва́мъ раби҆. а҆ще ли҆ а҂зъ вѣзмогу҆ (о҆долѣти)[23] и҃. бу҆дете (вы҆) на́мъ раби҆. и҆ поработа́ете на҃· и҆ рече и҆ноплеме́нникъ. е҆е а҂зъ (дне҃ оу҆ничижи́хъ по́лкъ їйлевъ)[24], въ (дне҃шнїи дн҃ь)[25] (рекъ) дади́те ми҆ мужа (и҆же побо́ретъ со мно́ю е҆ди́нъ)[26]. и҆ слы́ша саоу́лъ, и҆ весь їйль гла҃ и҆ноплеме́нича (-)[27], и҆ оу҆жасо́шасѧ, и҆ оу҆боа́шасѧ зѣло· [(-)[28] дв҃дъ (же е҆фрадее́вѣ)[29]. *сїи (бѣ) ѡ҆ (видлео́ма)[30] їю́дина, (-)[31] и҃ма (же ѡ҆ц҃у҆) ѣго їе҆ссе́и, (-)[32] е҆муже (бѣ) и҆, сно́въ. (-)[33] въ дни҃ (же) саоу́ловы (бѣ мужъ то́и), состарѣ́сѧ (-)[34] въ муже́хъ (зѣ́ло)· і҆ и҆до́ша три҃ сны҃ їе҆ссе́о҆вы старѣ́йшїи (на́ брань съ саоу́ломъ)[35], (-)[36] и҃ме́на (же) сно́въ ѣго поше҆шихъ на́ брань, е҆лїа́въ перворо́дныи ѣго, и҆ второ́и (-)[37] а҂миннада́въ. и҆ тре́тїи са́мма· (-)[38] дв҃дъ (же бѣ)[39] ю҆нѣ́йшїи, и҆ три҃ старѣ́йшїи (ѣго), и҆до́ша въ слѣдъ саоу́ла· (-)[40] дв҃дъ (же) (вѣзвративъшисѧ ѡ҆ саоу́ла (-)[41] ѡ҆и҆де)[42] па́сти о҆вца҆ ѡ҆ц҃а своѣго въ (видлео́мъ)[43]. и҆ прихождаше и҆ноплеме́нникъ оу҆тро и҆ въ ве́черъ, (на҃влаю҆щисѧ)[44] [пре҆ їйлемъ][45], м҃ дн҃їи· и҆ рече їе҆ссе́и дв҃ду сну҃ своему҆. вѣзми҆ оу҆бо бра́тома твоима мѣру҆ е҆фи мукы҆ (-)[46], и҆ десать хлѣбъ (сухъ) і҆ и҆дѝ в по́лкъ, и҆ да́ждь бра́тома твоима· и҆ де́сать сыро҆ ѡ҆ мле́ка сего҆ (и҆ да́ждь)[47] тысѫщнику҆. и҆ бра́тїю свою҆ посети́ши въ ми́ре. и҆ е҆ли́ко а҆́ще требу҆ютъ оу҆вѣ́сти. (празнова́ти же бу҆деши)[48] со мно́ю· (-)[49] Саоу҆́л (же) (-)[50] и҆ вси҃ (лю́дїе бѣху҆)[51] въ оу҆до́ли (дрио́сѣ)[52]. ратую҆ще съ и҆ноплеме́нники· и҆ вѣста҆ дв҃дъ ѡ҆ оу҆́тра, (-)[53] (о҆́вца (же) о҆ста́ви)[54] съ страже́ю, и҆ взя҆ (-)[55] ѩкоже заповѣ́да е҆му҆ (ѡ҆ц҃ъ ѣго) їе҆ссе́и (ѡ҆и҆де. и҆)[56] (приш҆е҆) на (мѣсто и҆дѣже и҆схождаху҆ сильнїи на́ брань)[57]. и҆ вѣпиха҆ху҆ во (по́лцехъ)[58]. (зане́же)[59] вѣо҆ружа́шесѧ

їи҃лѣ (проти́ву и҃ноплеме́нникѡ҆) і҆ и҃ноплеме́нницы
въѡ҆ружа́хуся проти́ву (і҃и҃ла)[60]. И҆ положи́ дв҃дъ
бре́ма свое҆ (-)[61] в рукы́ стра́жа. и҆ тече́ въ по́лкъ
и҆ (приш҃е)[62] въпроси́ бра́тїю свою въ ми́ре. (-)[63]
(Гла́юшу (же) е҆му)[64] съ ни́ми. и҆ се́ мужъ [а҆ме-
се́йскїи]́[65] (е҆муже и҃ма голиа́дъ филисти́млянинъ ѿ҆ ге́ды, (приш҃е)[66])[67] ѿ҆ по́лковъ и҃ноплеме́ннича҆ и҆ гла по словесе́мъ о҆ны́мъ. и҆ слы́ша҆
дв҃дъ. (-)[68] вс҃и (же) мужи їи҃леви е҆гда҆ ви́дѣша
мужа. (-)[69] пробегнуша ѿ҆ лица҆ е҆го, (-)[70] оу҆боя́ша (бо) ся҆ зѣло́. И҆ рѣша мужи їи҃льтески, ви́дѣсте ли҆ мужа (сего въсхода́ща)[71]. на҆́ко поноси́ти і҆и҃лѣ прїиде. и҆ (а́ще) бу́детъ мужъ и҆же
оу҆бї́етъ е҆го. о҆богати́тъ е҆го цр҃ь бога́тествомъ ве́лїимъ. и҆ дщ҃е҆ свою́ да́сть е҆му, и҆
до́мъ ѿ҆ц҃а е҆го сътвори́тъ свобо́денъ въ і҃и҃ли. И҆
рѣ҆ дв҃дъ къ муже҆́ стоя́щимъ с ни҃́ гла. что҃
сътвори́те мужу, и҆же оу҆бї́етъ и҆ноплеме́нника
сего́. и҆ ѿ҆и́метъ поно́съ ѿ҆ і҃и҃ла. на҆́ко кто҃
(е҆сть) и҆ноплеме́нникъ неѡ҆брѣ҃заный се́и. (и҆же)[72]
(поно́ситъ)[73] по́лку б҃а живаго́. И҆ реко́ша е҆му лю́дїе по словесе́ (пре́жне҃е)[74] гла́юще, та́ко сътвори́тся мужу и҆же оу҆бї́етъ е҆го. И҆ слы́шавъ е҆лиа́въ
бра́тъ е҆го старѣ́йшїи, въне́гда гла́ти е҆му къ
мужемъ, и҆ разъгнѣ́вася на҆́ростїю е҆лїа́въ на
дв҃да, и҆ рече́ почто҃ се҆ прише́лъ е҆си. и҆ кому́ ѡ҆ста́ви малыа҆ ѻ҆́вца ѻ҆ны҃ въ пусты́ни, (вѣ́де
(бо) а́зъ)[75] го́рдость твою́, и҆ зло́бу с҃рца твоего́,
на҆́ко видѣ́нїа ради бра́ни прише́лъ е҆си (сѣмо)· И҆
рече҆ дв҃дъ, что҃ сътвори́хъ нн҃ѣ. нѣ́сть ли҆
рѣчь, и҆ ѡ҆врати́ся ѿ҆ него҆ проти́ву и҃ному. и҆
рече҆ по словесе́ сему́. и҆ ѿ҆вещаша е҆му лю́дїе по
словесе́ (пре́жнему)[76]. И҆ слы́шаны бы́ша гла́ы, и҃́же
гла дв҃дъ. и҆ възвести́ша пр҃е҆ саоу́ломъ, и҆
поа҆́ша е҆го (лю́дїе) [и҆ приведо́ша пр҃е҆ саоу́ла]́[77][78].
и҆ рече҆ дв҃дъ къ саоу́лу да не оу҆жаса́ется с҃рце
господи́ну моему́ ѻ҆ се́мъ. (и҆ да и҃́детъ ра́бъ
тво́и)[79], и҆ побо́рется ся҆ и҆ноплеме́нникомъ
си́мъ· И҆ рече саоу́лъ къ дв҃ду не мо́жеши и҃ти҆,
къ и҆ноплеме́ннику (сему́, и҆) побори́тися с
ни́мъ. на҆́ко (ты҃ дѣти́цъ е҆си)[80]. (а҆ е҆)[81] мужъ
боре́цъ (е҆сть) ѿ҆ ю́ности свое́а҆· И҆ рече дв҃дъ къ
стр҃ї мз саоу́лу, (послу́шаи гла́ы раба҆ твоего́. *е҆да҆) па-
са҆хъ (а́зъ)[82] ѡ҆ц҃а своего́ ста́да. и҆ е҆гда҆ прихождаа҆́ше ле́въ (и҃а҆и҃)[83] медвѣ́дица, и҆ въсхища́ше (ѿ҆
ста́да ѻ҆́вцу)[84] е҆ди́ну· И҆ а́зъ (въ слѣ́дъ е҆го и҆сходаа҆́хъ)[85] и҆ пораа҆́хъ и҃. і҆ и҆зъторга҆ и҆зъ
оу҆стъ е҆го (взя́тое), и҆ а́ще въспротивлаа҆́ше ми
ся҆. (что҃ е҆́мъ)[86] за горта́нь е҆го и҆ разбиваа҆́хъ, и҆
оу҆мрътвиа҆́хъ и҆хъ (ра́бъ твои)· (И҆ а́ще бу́детъ
и҆ноплеме́нникъ се́и бе҃е по́мощи)[87]. на҆́коже (и҆ звѣрїе ѻ҆ны҃)[88], что҃ не и҃ду҆ ли҆ и҆ пораж҃у и҃ и҆ ѿ҆и́му҆

кричали в полках, **21** тому що озброювався Ізраїль проти чужинців і чужинці озброювалися проти Ізраїля. **22** І поклав Давид свій багаж в руки сторожа, і побіг в полк, і пришовши, розпитав своїх братів в мирі. **23** Як же він говорив з ними, і ось амесійський муж, якому ім'я Ґоліят, филистимець з Ґети, прийшовши з полків чужинців, і говорив за тими словами, і Давид почув. **24** Всі ж ізраїльські мужі, коли побачили мужа, втекли від його обличчя, бо дуже злякалися. **25** І сказали ізраїльські мужі: Чи бачили ви цього мужа, що виходив? Адже він прийшов зневажати Ізраїля! І коли буде, що якийсь муж уб'є його, цар його збагатить великим багатством, і дасть йому свою дочку, і дім його батька зробить свобідним в Ізраїлі. **26** І сказав Давид до мужів, що стояли з ним, кажучи: Що зробите мужеві, який уб'є цього чужинця і зніме зневагу з Ізраїля? Та хто є цей необрізаний чужинець, що зневажає полк живого Бога. **27** І сказали йому люди за попередніми словами, кажучи: Так буде вчинено мужеві, що його уб'є. **28** І коли почув Еліяв, його найстарший брат, як він говорив до мужів, і розгнівався люттю Еліяв на Давида, і сказав: Чому ось прийшов ти? І кому ти залишив тих малих овець в пустині? Адже я знаю твою гордість і злобу твого серця, що ти сюди прийшов, щоб побачити війну. **29** І сказав Давид: Що я тепер вчинив? Чи немає справи? **30** І він від нього відвернувся до іншого, і промовив за цим словом. І відповіли йому люди за попереднім словом. **31** І рознеслися слова, які сказав Давид, і сповістили перед Саулом; і взяли його люди, і привели перед Саула **32** І сказав Давид до Саула: Хай не жахається серце мого пана про це, і хай твій раб піде і побореться з цим чужинцем. **33** І сказав Саул до Давида: Не можеш іти до цього чужинця і боротися з ним, бо ти є хлопчина, а ось він є бойовим мужем від своєї молодості. **34** І сказав Давид до Саула: Послухай слова твого раба. *Коли я пас стада сир. 47
свого батька і коли приходив лев або медведиця і хапали одну вівцю з отари, **35** і я виходив вслід за ним, і я його побивав, і виривав я забране з його уст, і якщо він мені протиставився, то схопивши його за горло, я, раб твій, і добивав, і забивав їх. **36** І коли цей чужинець буде без помочі, так як і ті звірі, то чи не піду і *не* поб'ю його, і сьо-

годні зніму ізраїльську ганьбу? Адже цей неприборканий чужинець зневажив рішення живого Бога. **37** І Давид сказав: Так як Господь вирвав мене з уст левів і з руки ведмедиці, Він же, Господь, хай вирве мене з рук цього неприборканого чужинця. І сказав Саул до Давида: Іди, і хай буде Господь з тобою. **38** І зодягнув Саул Давида одежею, і поклав мідяний шоломом на його голову, **39** і підперезав його своєю зброєю по його одежі. І Давид проходжався в зброї сюди і туди, і змучився, бо було багато зброї на ньому, і сказав Давид Саулові: Не можу ходити в цій зброї, бо я до неї не звик, і забрали в нього зброю. **40** І він взяв в руку свою палицю і вибрав собі п'ять підхожих камінців з потічка, і поклав їх в пастушу торбу, яку носив, і мав він у своїх руках пращу, і пішов до чоловіка-чужинця. І йшов чужинець, ідучи на побіду до Давида, і той, що носив його зброю, ішов перед ним. **42** І побачив чужинець Ґоліяд Давида, зневажав він його, бо був хлопчиною, і чорнявим, і з гарними очима. **43** І сказав чужинець Давидові: Так же чи є я наче пес, щоб ти проти мене ішов лише з палицею і камінням? І прокляв чужинець Давида своїми богами. **44** І сказав чужинець до Давида: Нападай на мене, і дам твоє тіло небесним птахам і звірам землі. **45** І сказав Давид чужинцеві: Ти ідеш на мене зі зброєю і з бронею, і з щитом, я ж іду на тебе в імені Господа Саваота Бога, наставника Ізраїля, і якого ти сьогодні зневажив. **46** І Бог видасть тебе сьогодні в мої руки, і заб'ю тебе, і зніму з тебе твою голову; і в цьому дні дам твоє тіло і тіла твого чужинського полку небесним птахам і звірам землі; і вся земля пізнає, що є Господь Бог в Ізраїлі. **47** І ввесь цей збір пізнає, що не зброєю і бронею спасає Господь, бо ця війна є Господа, і Господь видасть вас у наші руки. **48** І чужинець, вставши, швидко пішов назустріч Давидові; і Давид поспішив і побіг з полку назустріч чужинцеві. **49** І простягнув він свою руку до торби, *взяв з неї один камінь і вклав до пращі, вкинув каменем і вдарив чужинця в чоло, і камінь ввійшов під його шолом, в його чоло, і Ґоліят впав на своє лице на землю. *І скріпився Давид над чужинцем, і забив його пращею і каменем. І

сир. 47

мак1. 4

днесь поношéніе їйлево. понеже (непокóрныи)[89] сéи (йноплемéнникъ), (оуничижи)[90] (повелѣніе)[91] ѣа жи-ва· [Й рече дв҃дъ][92] ѣь (ѧкоже)[93] йзя́тъ мѧ ѿ (оу́стъ)[94] львы́ и ѿ рукѝ медвѣдица. [сїи][95] (же ѣь) йзми мѧ ѿ рукы йноплемéнника (сего непокóрнаго)[96]. и рече саоу́лъ кт҃ъ дв҃ду. йди и буди ѣь с тобóю. и óблечѐ саоу́лъ дв҃да óдéжею и шлéмъ мѣдянъ (вънзложи) на главу̀ є̂го. и препоѧ́сѧ (и)[97] óружїемъ є̂го верху̀ óдéжи є̂го· Й (дв҃дъ похожа̀ въ óружїи сѣмо и óва́мо, и оу-трудúсѧ)[98]. (сѣ̀ бо мнóжество óружїѧ на нéмъ), и речѐ дв҃дъ саоу́лу, не могу̀ йтѝ въ (óружїѝ семъ)[99], ѧ́ко мѣсемъ óбыклъ (є̂го), и (взя́ша ѿ него óружїе)[100]· Й взя̀ па́лицу свою̀ въ руку (-)[101], і йзбра̀ себѣ пя́ть кáменїи добръ ѿ потока и вложѝ ѧ̀ в тобóлецъ пастырскїи, йже (ноша́-ше)[102], и пра́щу (ймыи)[103] в руку своéю, і и́де к҃ъ мужеви йноплемéнникоу· [І йдя́ше йноплемéнникъ, йдыи (на побѣду)[104] кт҃ъ дв҃ду, и (-)[105] нося́и óружїе (є̂го) пред ни́мъ (йдя́ше)][106]· Й ви́дѣ голїя́дъ (йноплемéнникъ) дв҃да (-)[107] óбезчествова́ше ѝ, зане (-)[108] (дѣтищъ сѣ̀)[109] и (-)[110] чермéнъ (и лѣпъ óчи́ма)[111]· Й речѐ йноплемéнникъ кт҃ъ дв҃ду, тáк же ли̂ є̂смь а́зъ ѧ́ко пéсъ, да и́деши проти́ву мнѣ̀ съ па́лицею то́кмо и кáменїемъ, [-][112] и прокля́тъ йноплемéнникъ дв҃да богы̀ свои́ми и речѐ йноплемéнникъ кт҃ъ дв҃ду йдѝ на́ мѧ, и дамъ плóть твою птúцамъ нб҃нымъ, и звѣрѣ̂ зéмны҃и̂· Й речѐ дв҃дъ йноплемéнникоу, ты̀ йдеши на́ мѧ въ óружїи и въ (брóнахъ)[113] и съ щи-томъ, (-)[114] а́зъ (же) йду̀ на́ тѧ въ и́мѧ ѣа савао́да, ѣа, (настáвника)[115] їйлева (и) є̂гоже ты̀ оуничижѝ днéсь· Й предáти тѧ и́мать (сѣ̀ть)[116] днесь въ рукѹ̀ мою̀ и оубїю̀ тѧ, и ѿи́му̀ главу̀ твою ѿ тебѐ, и дамъ тѣло твоѐ, и телесà полúка (твоє̂го) йноплемéнничя въ (дн҃ь сїи)[117] птúцамъ нб҃нымъ, и звѣремъ зéмнымъ, и разумѣ́ютъ вс҃ѧ̂ земла̀, ѧ́ко есть (ѣь) сѣ̀ть въ їй-ли· Й разумѣ́етъ весь събóръ сéи, ѧ́ко ни óружїемъ (и́ни брóнами)[118] спсáетъ ѣь, ѧ́ко гн҃ѧ (є̂сть) бра́нь (є̂и), и предáсть (вы ѣь)[119] в руки на́ша· Й (въстáвъ)[120] йноплемéнникъ (-)[121] йдя́ше (скóро) на срѣтéніе дв҃ду, [и оускорѝ дв҃дъ и течѐ (с)[122] пóлиса на срѣтéніе йноплемéнникоу][123]· Й прострѐ (-)[124] руку свою̀ в тобóлецъ, (-)[125] *йзя̀ йз него кáмень единъ и (вложѝ въ пра́щу,) врьже кá-мене̂ и оуразѝ йноплемéнника в чело̀ (-)[126], и оуны́зѐ кáмень по̂ шлéмомъ (є̂го) в чело̀ его, и падѐ (го-лїя́дъ) на лицы̀ своє̂мъ на землѝ· *[Й оускорѣ́писѧ дв҃дъ на̂ йноплемéнникомъ (-)[127], и оумр҃тви ѝ (пра́щею и кáмене̂). и оуби ѝ, и óружїѧ не сѣ̀ть в рукѹ̀ (его)[128]][129]· Й течѐ (скóро) дв҃дъ и ста̀ на̂

сирă мз

ă мă д

нимъ, и (пріѣмъ)[130] оружіе его [і извлечѣ и҃ ѡ҃ ножа его][131] (-)[132] оумертвивъ и҃, и ѡсѣчѣ [имъ][133] главу его, и (видѣвше)[134] иноплеменницы, яко (оуже) оумре сильный ихъ и бѣжаша· и҃ (встав-ша)[135] мужи іи҃левы, (іоудины)[136], и (выскликнувше)[137] и гнаша съзади (-)[138], до (мѣста мегедова)[139], и до вратъ (асколоньскихъ)[140], и падоша язвами (мнози) иноплеменницы по пути до врат (мегеда)[141] и (асколона)[142]. и҃ возвратишасѧ мужи іи҃левы гнавшіисѧ въ слѣдъ иноплеменникъ і (избивше)[143] полки ихъ· и҃ взѧ давидъ главу иноплеменничу, и внесѣ ю҃ въ іе҃рл҃имъ. и оружіе его положи въ храмѣ (-)[144], [и егда видѣ саоулъ давида исходяща, въ стрѣтеніе иноплеменнику, рече къ авениру княземъ силы, (чіи (есть) сынъ)[145] юноша сеи [авенире][146] и рече авениръ да живетъ душа твоѧ царю, яко не видѣ· и҃ рече царь, въпроси (оубо) ты (чіи (есть) сынъ)[147] юноша сеи· и҃ яко возвратисѧ давъ по оубіеніи иноплеменника. (-)[148] поѧ его авениръ и приведѣ его пред саоула. (-)[149] глава (же) иноплеменича (бѣ) в руцѣ его· и҃ рече к нему саоулъ, (чіи еси сынъ)[150] юноше, и҃ рече давидъ, сынъ раба твоего іессеѧ, (ѡ҃ видлеома)[151]][152].

забив він його, і зброї не було в його руці. **51** І Давид побіг скоро, і став над ним, і взяв його меч, і витягнув його з його піхви, забив його і відрубав ним його голову. І чужинці, побачивши, що вже помер їхний силач, і втекли. **52** І встали ізраїльські *та* юдині мужі і закричали, і гналися за ними до міста Меґета і до аскалонських брам, і від ран впало багато чужинців по дорозі до брам Меґета і Асколона. **53** І повернулися ізраїльські мужі, що гналися вслід за чужинцями, і вигубили їхні полки. **54** І взяв Давид голову чужинця і приніс її до Єрусалиму, і його зброю поклав в храмі; **55** і коли побачив Саул Давида, що виходив назустріч чужинця, сказав до Авенира, князя сили: Чиїм сином є цей хлопець, Авенире? І сказав Авенир: Хай живе твоя душа, царю, бо не знаю. **56** І сказав цар: Розпитай отож ти чий син є цей хлопець? **57** І коли Давид повернувся по вбивстві чужинця, взяв його Авенир і привів його перед Саула. Голова ж чужинця була в його руці. **58** І сказав до нього Саул: Чій син є ти, хлопче? І сказав Давид: Син твого раба Єссея з Вифлеєму.

Гла, йі·

Глава 18

[бысть егда преста глати къ саоулу. и҃ душа (іѡ҃ванадана)[1] (съ душею давидовою съпражесѧ)[2]. и҃ възлюбі его (іѡ҃ванадан)[3] ѡ҃ душа своеѧ· и҃ поѧтъ его саоулъ въ (дни ѻ҃ны)[4], и не даде ему възвратитисѧ въ дѡ҃ ѡ҃ца его· и҃ завѣщѧ (іѡ҃ванадан)[5] (съ давидомъ)[6] завѣтъ, за неже възлюби его ѡ҃ душа своеѧ· и҃ съблечесѧ (іѡ҃ванадан)[7] съ ризы своеѧ, и дѧ ю҃ давиди, і ины ѻ҃деж своѧ (-)[8] даже до оружіѧ своего, и҃ до лука своего, и҃ до пояса своего· і҃ исхождаше давидъ въ всѣхъ (путехъ), ждѣже аще посыла́ше его саоулъ, (поставивъ же)[9] его саоулъ на҃ мужи воиски, и҃ оугоденъ бѣ пред очима всѣхъ людеи, и҃ (пред)[10] слугами саоуловыми· и҃ бы҃, внегда входити имъ, внегда возвратисѧ давидъ ѡ҃ побѣжденіѧ иноплеменникъ,][11] і҃ изыдоша двы ликоствующіи (-)[12] [[-][13] (-)[14] на срѣтеніе саоула ц҃рѧ][15], (ѡ҃ всѣхъ градъ іи҃левыхъ поюще и҃ скачюще), в тѷ҃мпанѣхъ (-)[16] съ радостію и҃ съ гусльми· и҃ хождахѹ жены (ликующе и҃ глющі)[17], *побѣди саоулъ съ тысящами (-)[18] (ѧ)[19] давидъ съ тмами (-)[20], [и҃ разгнѣвасѧ саоулъ][21] (сѣло) (-)[22] лукавы (бо) навишасѧ (глы)[23] пред очима саоуловыма ѻ҃ словесѣ семъ, и҃ рече (саоулъ), давиди даша тмы, *сир. 47*

забив він його, і зброї не було в його руці. **51** І Давид побіг скоро, і став над ним, і взяв його меч, і витягнув його з його піхви, забив його і відрубав ним його голову. І чужинці, побачивши, що вже помер їхний силач, і втекли. **52** І встали ізраїльські *та* юдині мужі і закричали, і гналися за ними до міста Меґета і до аскалонських брам, і від ран впало багато чужинців по дорозі до брам Меґета і Асколона. **53** І повернулися ізраїльські мужі, що гналися вслід за чужинцями, і вигубили їхні полки. **54** І взяв Давид голову чужинця і приніс її до Єрусалиму, і його зброю поклав в храмі; **55** і коли побачив Саул Давида, що виходив назустріч чужинця, сказав до Авенира, князя сили: Чиїм сином є цей хлопець, Авенире? І сказав Авенир: Хай живе твоя душа, царю, бо не знаю. **56** І сказав цар: Розпитай отож ти чий син є цей хлопець? **57** І коли Давид повернувся по вбивстві чужинця, взяв його Авенир і привів його перед Саула. Голова ж чужинця була в його руці. **58** І сказав до нього Саул: Чій син є ти, хлопче? І сказав Давид: Син твого раба Єссея з Вифлеєму.

1 І сталося, коли він перестав промовляти до Саула, і душа Йонатана спряглася з душею Давида. І полюбив його Йонатан від своєї душі. **2** І взяв його Саул в тих днях, і не дав йому повернутися до дому його батька. **3** І Йонатан заповів з Давидом завіт, тому що він полюбив його від своєї душі. **4** І скинув Йонатан свою одіж і дав її Давидові, й іншу свою одіж – аж до своєї зброї і до свого лука, і до свого пояса. **5** І Давид виходив по всіх дорогах, куди лиш посилав його Саул. Наставив же його Саул над військовими мужами, і він був улюблений перед очима всіх людей і перед слугами Саула. **6** І сталося, що коли вони входили, коли повернувся Давид від перемоги над чужинцями, і вийшли дівчата-танцюристки з усіх міст Ізраїля назустріч Саулові, цареві, співаючи і танцюючи, з тимпанами і радістю і з гуслями. **7** І йшли жінки, радіючи і говорячи: *Побідив Саул в тисячах, а Давид в десятках тисяч. **8** І дуже розгнівався Саул, бо поганими видалися слова перед очима Саула через це слово, і сказав Саул: Давидові дали десятки тисяч, а мені дали тисячі. І що ж йому не достає,

хіба тільки царство. **9** І був вколений Саул Давидом від того дня і пізніше. **10** І сталося, що від наступного дня і напав лукавий дух від Господа на Саула, і він пророкував посеред свого дому, і Давид грав на гуслях, так як і по всі дні, спис же в руках Саула. **11** І Саул, взявши списа, і сказав: Приб'ю Давида до стіни. І відхилився двічі Давид від його обличчя. **12** І злякався Саул від лиця Давида, бо Господь був з ним, а відступив від Саула. **13** І відставив його Саул від себе, і поставив його в своїм царстві тисячником, і він виходив і входив перед народом. **14** І був Давид розумним в усіх своїх дорогах, і Господь був з ним. **15** І побачив Саул, що він дуже розумний, і стерігся від його лиця. **16** Ввесь же Ізраїль і Юда любив Давида, бо він виходив і входив перед лицем всього народу. **17** І сказав Саул до Давида: Ось моя старша дочка Меров, цю дам тобі за жінку, лише стань мені за сина сили і перемагай в господніх боях, бо Саул сказав: Хай не буде на ньому моя рука, але хай буде рука чужинця. **18** І сказав Давид до Саула: Хто є я і життя мого батька в Ізраїлі, щоб я став зятем царя? **19** І сталося, що в часі, коли він мав дати Меров, Саулову дочку, Давидові, цю ж дали Есроїлеві Молатитському за жінку. **20** І полюбила ж Мелхола, дочка Саула, Давида, і сповістили це Саулові, і добрим було перед його очима те слово. **21** І сказав Саул: Дам йому, і буде йому на згіршення, бо і буде на нім рука чужинців. І сказав Саул до Давида: Задля сил станеш мені сьогодні зятем. **22** І заповів Саул своїм слугам, кажучи: Заговоріть ви потайки Давидові, кажучи: Ось цар бажає видати за тебе свою дочку, і всі слуги люблять тебе, і ти стань зятем царя. **23** І заговорили слуги Саула до вух Давида ці слова. І сказав Давид: Чи правильне є це перед вашими очима, щоб я став зятем царя, бо я є чоловік нешляхетного роду і не славний. **24** І сповістили слуги Саулові ці слова, які сказав Давид. **25** І сказав Саул: Скажіть Давидові це: Цар не бажає зятя з багатством, але зі стома передніми шкірками необрізаних чужинців, щоб відомстити царським ворогам. Адже Саул думав віддати Давида в руки чужинців. **26** І сповістили слуги Саула ці слова Давидові, і милими були ці слова перед очима Давида, щоб стати зятем царя і по нечисленних днях. **27** І Давид вставши, пішов і сам і його

(а)[24] мнѣ дaша тысящ, [и что (же) емў (не бы) толи́ко цр҃тво][25]. и бѣ (посторѣка́емъ саўлъ)[26] дв҃домъ ѿ (того̀ дн҃е)[27] и пото́мъ. [и бысть ѿ оўтрѣшнего дн҃е, и нападѐ дўхъ (-)[28] лўка́вый (ѿ г҃а) на саўла, и прорица́ше посредѣ до́му своего́, и дв҃дъ пола́ше въ (гўсли)[29] ѥ́коже и по всѧ дн҃и, (-)[30] ко́пїе (же) в рўкў саўлю. и взе́мъ саўлъ ко́пїе и рече пораж ў дв҃да (-)[31] ксъ стѣнѣ, и оуклони́ся дв҃дъ ѿ лица̀ его два́жди][32]. и оубоа́ся саўлъ ѿ лица̀ дв҃да, [ѥ́ко (г҃ь бѣ)[33] с ни́мъ, (а)[34] ѿ саўла ѿступѝ][35]. и ѿста́ви его̀ [саўлъ][36] ѿ себѐ, и поста́ви его̀ (въ о́бласти своей)[37] тысящника́ і и́схожа́ше, и въсхожа́ше пр҃е лю҃ми. и бѣ дв҃дъ въ всѣ́хъ пўте́хъ свои́хъ смыслѧ̀ и г҃ь (бѣ) с ни́мъ. и ви́дѣ саў҃ ѥ́ко то́и смы́слитъ зѣ́ло, и сумнѧ́шесѧ ѿ лица̀ его̀. (-)[38] вёсь (же) і҃и҃ль, і и́ўда люблѧ́ше дв҃да. ѥ́ко сей въсхождѧ́ше і и́схождѧ́ше, пр҃е лице́мъ (вс҃ѣ) люди́и. [и рече саўлъ ксъ дв҃ду, се дщи моѧ̀ бо́льшаѧ мерóвъ, сію (тебѣ дамъ)[39] в жен ў, то́кмо бўди ми въ сна си́лы, и побора́и бра́ни г҃ни, (-)[40] саўлъ (бо) рече да не бўдетъ рўкà моѧ̀ на нё, (но)[41] да бўдё рўкà и́ноплеме́нническа. и рече дв҃дъ ксъ саўлў ксто̀ а҃зъ е҃смь, и живо́тъ (-)[42] ѿц҃а моего̀ въ і҃и҃ли, ѥ́ко да бўду за́ть ц҃рки́и. и бысть въ вре́мѧ е҃гда̀ да́ти емў мерóвъ дщ҃е́рь саўловў дв҃дови, (-)[43] сїѧ (же) даса (есрои́лю молади́тъскомў)[44] въ жен ў][45]. и възлюби́ (же) мельхо́ла дщ҃и саўлова дв҃да. и възвѣсти́ша е҃ саўлў и оуго́дно бысть пр҃е о҃чи́ма его̀ [сло́во то̀][46]. и р҃е саўлъ да́мъ (-)[47] емў и бўдетъ емў на събла́знъ. и (бўдетъ бо)[48] на (не́мъ)[49] рўкà и́ноплеме́нника. [и рече саўлъ ксъ дв҃ду. (сѝлъ)[50] ра́ди бўдеши ми за́ть дне́сь][51]. и заповѣ́да саўлъ ѻ҃троко҃ѡ҃ своимъ гл҃ѧ. ръцѣте́ вы та́йно дв҃ду гл҃ющ е. е҃ц҃рь хо́щетъ (да́ти за́ тѧ дщ҃е́рь свою̀)[52], и вс҃и ѻ҃троцы (-)[53] лю́бятъ тѧ, и ты бўди за́ть ц҃рю. и гл҃аша ѻ҃троцы саўловы, въ оу́ши дв҃ду гл҃ы сїѧ. и р҃е дв҃дъ а҃ще пра́во (е҃ст) пр҃е о҃чи́ма ва́шима, и́же бы ти ми за́темъ ц҃рю (-)[54] а҃зъ (бо е҃смь) мўжъ смире́нъ и неслáвенъ. и възвѣсти́ша ѻ҃троцы саўлў (е҃и словеса̀)[55], ѥ́же гл҃а дв҃дъ. и рече саўлъ, си́це рцѣте́ дв҃ди. не хо́щ е҃ ц҃рь съ бога́тествѡ҃ (за́тѧ) но съ сто́м кра́е необрѣ́занъ҃ і и́ноплеме́нническихъ. ѿмьсти́ти врагó́мъ ц҃ревымъ. (-)[56] саўлъ (бо) мышлѧ́ше, [въда́ти дв҃да][57] в рўцѣ и́ноплеме́нникомъ. и (възвѣсти́ша)[58] ѻ҃троцы саўловы (гл҃ы сїѧ дв҃ди)[59]. и (оуго́дна быша словеса̀)[60] (е҃и) пр҃е о҃чи́ма дв҃довыма, е҃же бы́ти бѣ за́тѧ ц҃рви, [и не по мно́зѣхъ дн҃ехъ][61]. и въста́въ дв҃дъ і и́де самъ,

ѧ чѱ ѓ

и мужи его (с ними). и (убиша)[62] ѡ иноплеменникъ, (г)[63], мужъ, *и (принесоша)[64] краѣ необрѣзанїе ихъ црю. (и вѣда ему) и бысть зать црю. и (вѣдасть)[65] ему (црь) мелхолу дщерь свою въ жену· и видѣ саулъ яко гь (есть) съ давидомъ. и весь израиль любитъ и· и приложи (саулъ ѡтолѣ) (паче боатиса давида)[66]. [и бысть (давидъ ненавидимъ саулово)[67] вса дни· і изыдоша князи иноплеменически, и бысть послѣнїи ихъ. (давидъ (же) разуменъ бѣ)[68] паче всѣхъ слугъ сауловыхъ. и почтеса има его зѣло]69.

мужі з ним, і повбивали в чужинцях 200 мужів, *і принесли краї їхнього необрізання цареві, і дав йому, і став зятем царя, і цар віддав йому Мелхолу, свою дочку, за жінку. **28** І Саул побачив, що Господь є з Давидом і *що* ввесь Ізраїль його любить. **29** І відтоді Саул додав ще більше боятися Давида, і Давид був зненавиджений Саулом всі дні. **30** І вийшли князі чужинців, і був їхній останній похід. Давид же був розумний понад всіх слуг Саула. І його ім'я було дуже шанованим. црс2. 3

гла, дї·

Глава 19

Глава саулъ ісъ ѡ іонадану сну своему и ісъ всѣмъ отрокомъ своимъ. да умрътвитъ давида. (но)[1] (ѡ іонадану)[2] (же) сну саулу, угодень бѣше давидъ зѣло· и възвѣсти (ѡ іонадану)[3] давду гла. [ѡцъ мои саулъ ищетъ]4 (тѣ убити)[5], съхранися убо оутро, заутра (-)[6] скрыися, и сѣди въ съкровищи· и азъ изыду и стану молася ѡцу своему на селѣ идѣже аще еси ты (-)[7]. и азъ глю (ѡцу своему о тебѣ)[8], (да идѣже будеши)[9] възвѣщу ти· и гла (ѡ іонадану)[10] о давидѣ блага ісъ саулу ѡцу своему и рече к нему. ѣда съгрѣши ѡ црю (рабъ твои)[11] давидъ (но мню) яко не съгрѣши (ничимъже)[12], и дѣла (бо) его блага (суть) зѣло· и положи дшу свою в руку его и побѣди иноплеменника. и сътвори гь спсенїе велико (всему израилю. ты же вѣдѣ и порадовася)[13]. и почто съгрѣшаеши въ кровь неповинну, убити (вела) давида въсуе· и послуша саулъ гла (ѡ іонадане)[14] и кляся (-)[15] (и) гла, живъ гь яко не умретъ (давидъ)· и призва (іонадану)[16] давида и възвѣсти ему вся глы сїя. и ведѣ (ѡ іонадану)[17] давида ісъ саулу, и бѣ предъ ними яко (и прежде)[18]· и приложися брани быти на саула. и укрѣпися давидъ и побѣди иноплеменникъ. і изби (-)[19] язвою велиею зѣло. и бѣжаша ѡ лица его· и бысть духъ [-][20] лукавъ на саулѣ. и тои в домусвоем [почиваше][21], и копїе в руцѣ его. и давидъ пояше въ (гусли)[22] своя· і искаше саулъ (оружїемъ разбити)[23] давида, и ѡступи давидъ ѡ лица саула. и съкрушѝ (саулъ) оружїе о стѣну, и давидъ (ушедъ)[24] спсеся (в ночь тусу)[25]· и посла саулъ вѣстники в домъ давидъ стрещи его да убїютъ и (-)[26]. и (по совѣтусу) възвѣсти давду мелхола жена его глющи. аще не (-)[27] спсеши дша своя в ночь сїю (то) утро рано умреши· и (свѣсн)[28] мелхола давида окономъ, (-)[29] иде, и бѣжа и (спсеся)[30]. и прїатъ мелхола новопо-

Глава, дї.

Глава саулъ ісъ ѡ іонадану сну своему и ісъ всѣмъ отрокомъ своимъ. да умрътвитъ давида. (но)[1] (ѡ іонадану)[2] (же) сну саулу, угодень бѣше давидъ зѣло· и възвѣсти (ѡ іонадану)[3] давду гла. [ѡцъ мои саулъ ищетъ]4 (тѣ убити)[5], съхранися убо оутро, заутра (-)[6] скрыися, и сѣди въ съкровищи· и азъ изыду и стану молася ѡцу своему на селѣ идѣже аще еси ты (-)[7]. и азъ глю (ѡцу своему о тебѣ)[8], (да идѣже будеши)[9] възвѣщу ти· и гла (ѡ іонадане)[10] о давидѣ блага ісъ саулу ѡцу своему и рече к нему. ѣда съгрѣши ѡ црю (рабъ твои)[11] давидъ (но мню) яко не съгрѣши (ничимъже)[12], и дѣла (бо) его блага (суть) зѣло· и положи дшу свою в руку его и побѣди иноплеменника. и сътвори гь спсенїе велико (всему израилю. ты же вѣдѣ и порадовася)[13]. и почто съгрѣшаеши въ кровь неповинну, убити (вела) давида въсуе· и послуша саулъ гла (ѡ іонадане)[14] и кляся (-)[15] (и) гла, живъ гь яко не умретъ (давидъ)· и призва (іонадану)[16] давида и възвѣсти ему вся глы сїя. и ведѣ (ѡ іонадане)[17] давида ісъ саулу, и бѣ предъ ними яко (и прежде)[18]· и приложися брани быти на саула. и укрѣпися давидъ и побѣди иноплеменникъ. і изби (-)[19] язвою велиею зѣло. и бѣжаша ѡ лица его· и бысть духъ [-][20] лукавъ на саулѣ. и тои в домусвоем [почиваше][21], и копїе в руцѣ его. и давидъ пояше въ (гусли)[22] своя· і искаше саулъ (оружїемъ разбити)[23] давида, и ѡступи давидъ ѡ лица саула. и съкрушѝ (саулъ) оружїе о стѣну, и давидъ (ушедъ)[24] спсеся (в ночь тусу)[25]· и посла саулъ вѣстники в домъ давидъ стрещи его да убїютъ и (-)[26]. и (по совѣтусу) възвѣсти давду мелхола жена его глющи. аще не (-)[27] спсеши дша своя в ночь сїю (то) утро рано умреши· и (свѣсн)[28] мелхола давида окономъ, (-)[29] иде, и бѣжа и (спсеся)[30]. и прїатъ мелхола новопо-

1Царств 19,14 1Царств 20,3

1 І сказав Саул до Йоанатана, свого сина, і до всіх своїх слуг, щоб забили Давида. Але Йоанатанові ж, синові Саула, дуже милий був Давид. **2** І сповістив Йоанатан Давидові, кажучи: Мій батько Саул шукає тебе забити. Стережися, отже завтра вранці сховайся і сиди в схованці. **3** І я вийду, і буду просити мого батька в полі, де лиш ти будеш. І я говоритиму своєму батькові про тебе, щоб де лиш будеш, сповістив я тобі. **4** І заговорив Йонатан про Давида по-доброму до Саула, свого батька, і сказав до нього: Хіба, о царю, згрішив твій раб Давид? Але гадаю, що не згрішив нічим, і діла ж його є дуже добрі, **5** і він поклав свою душу в свої руки і побив чужинця, і Господь зробив велике спасіння всьому Ізраїлеві. Ти ж побачив і зрадів. І навіщо грішиш проти невинної крові, наказуючи забити Давида без причини? **6** І послухався Саул голосу Йоанатана, і поклявся, і сказав: Живий Господь, що не помре Давид! **7** І покликав Йоанатан Давида, і сповістив йому всі ці слова. І ввів Йоанатан Давида до Саула, і він був перед ним, так як і раніше. **8** І додалася війна проти Саула, і скрипився Давид, і побідив чужинців, і вигубив *їх* дуже великою раною, і вони втекли від його лиця. **9** І був поганий дух на Савулі, і він спочивав у своїм домі, і спис у його руці. І Давид грав на своїх гуслях. **10** І намагався Саул списом пробити Давида, і Давид відступив від лиця Саула, і Саул вдарив списом в стіну, і Давид відійшовши, спасся. **11** І в тій ночі послав Саул послів до дому Давида стерегти його, щоб його убити. І за нарадою сповістила Давидові Мелхола, його жінка, кажучи: Якщо в цій ночі не спасеш свою душу, то завтра рано помреш. **12** І спустила Мелхола Давида віконом, він пішов і втік, і спасся. **13** І

взяла Мелхола полотно і поклала на ліжко, і платок, який клала йому на голову, і покрила їх одежею. **14** І Саул послав послів, щоб взяли Давида, і вона казала, що він хворий. **15** І Саул послав вдруге, щоб поглянули на Давида, кажучи: Принесіть його до мене на ліжку, щоб я його забив. **16** І прийшли слуги, і ось на ліжку полотно і платок, і те, що було на його голові. **17** І сказав Саул до Мелхоли: Що це ти задумала і відпустила мого ворога, і він спасся від мене? І сказала Мелхола Саулові: Сам мені сказав: Відпусти мене, якщо ж ні, то тебе уб'ю. **18** І Давид втікши, спасся. І пішов він до Самуїла до Сарматема, і висказав йому все, що йому вчинив Саул, і пішли Давид і Самуїл, і сіли на суді в Рамі. **19** І сповіщено це Саулові. **20** І послав слуг Саул схопити Давида, і вони побачили збір пророків, і Самуїл вповні стояв над ними, і був божий дух на слугах Саула, і вони почали пророкувати. **21** Сповістили Саулові і він послав інших послів, і почали пророкувати і ті. І додав Саул послати третіх слуг, і почали і ті пророкувати. **22** І Саул розлютився великим гнівом і сам пішов до Сарматема, і прийшов до великого джерела, що в Сетіїн. І запитав Саул, *і* сказав: Де є Самуїл і Давид? І сказали: Ось є в Натеті, в Рамі. **23** І пішов він до Натета, що в Рамі, і був і на ньому божий дух, і він ішов, ідучи *і* пророкуючи, доки не прийти йому до Натота, що в Рамі. **24** І він роздягнувся зі своєї одежі і пророкував перед всіма ними цілий той день і цілу ту ніч. Через це говорили: *Чи і Саул є між пророками?

вищ. 10

гребáлнаѧ, и̂ положѝ на о̑дрѣ, и̂ (пла̑ и̂же полагáше)[31] (е̂мꙋ на главѣ)[32], и̂ покры̀ а̀ ри́зами· И̂ посла̀ саꙋ́лъ слꙋ́ги да и̂мꙋтъ дв̑да. и̂ (гла́ше)[33] на́ко бо́ленъ е̂стъ. и̂ [посла̀ саꙋ́лъ (второ́е)[34] да о̂гладаю́тъ]|[35] дв̑да гл҃а. принесѣте ѝ̀ на о̑дрѣ къ мнѣ, да оу̂мрꙑщвлю ѝ̀ а́зъ· И̂ (прїидо́ша)[36] слꙋ́ги, и̂ е̂е но́вопогребáлнаѧ на о̑дрѣ. и̂ (оу̂брꙋ́съ і̂ и́же бѣ)[37] на главѣ е̂го· И̂ рече саꙋ́лъ къ мелхо́лѣ. что̀ е̂е (помы́слила е̂си)[38], и̂ ѿпꙋстѝла е̂си врáга мое̂го, и̂ гоню̀ менѐ. и̂ рⷮ҆е̂ мелхо́ла саꙋ́лови. сⷯ҆а̑ (мѝи) рече ѿпꙋстѝ мѧ. а̂ще ли нѝ (что̀) погꙋблю́ тѧ· И̂ дв̑дъ (бѣжа̑)[39] спсе́ѧ. і̂ и́де къ (само́илꙋ)[40] въ (сармаде́мꙋ)[41]. і̂ (и̂сповѣда́въ)[42] е̂мꙋ вс̑ѧ, е̂ли́ко сътворѝ е̂мꙋ саꙋ́лъ. і̂ (и̂до́ста)[43] дв̑дъ и̂ (само́и̂лъ)[44]. и̂ сѣдо́ста (на сꙋ́дищи)[45] в рáмѣ· И̂ възвѣстѝсѧ (е̂е) саꙋ́лꙋ (-)[46]. и̂ посла̀ (слꙋ́ги саꙋ́лъ)[47] на́ти дв̑да. и̂ ви́дѣша събо́ръ прр̑ъ къ. и̂ (само́илъ)[48] стоѧ́ше всѧ́ко над ни́ми. и̂ бы́сть (дх̑ъ бж̑їи на слꙋга́хъ саꙋ́лихъ)[49]. и̂ начáша проицáти· (възвѣсти́ша)[50] саꙋ́лꙋ, и̂ посла̀ (дрꙋгїѧ слꙋ́ги)[51], и̂ проицáти начáша и̂ тїѝ. и̂ приложѝ саꙋ́лъ послáти слꙋ́ги трéтїи, и̂ начáша (и̂ тїѝ проицáти)[52]. И̂ разгнѣвасѧ гнѣвомъ (вели́кимъ) саꙋ́лъ. і̂ и́де (-)[53] сáмъ въ (сармаде́мꙋ)[54]. и̂ (прїи́де)[55] до клáдазѧ [вели́кого][56], и́же (е̂сть) (седѝ́нъ)[57]. и̂ въпросѝ (саꙋ́лъ) (-)[58] рече гдⷭ҆ь (е̂сть) самоⷯ҆ и̂ дв̑дъ. и̂ рѣшѝ́а е̂е (е̂сть) въ (надѐдѣ)[59], в рáмѣ· і̂ и́де (-)[60] в (надо́ды)[61], (на́же) в рамѣ. и̂ бы́сть и̂ на то́мъ дх̑ъ бж̑їи. і̂ и̂дѧ́ше и̂ дыи́ проицáѧ, до́ндеже прїитѝ е̂мꙋ в (надо́дꙋ)[62] (на́же) в рáмѣ· И̂ съблечéсѧ съ ри́зъ своѝхъ. и̂ проицаше предо (всѣ́ми) и̂ми (-)[63] вéсь дн҃ь то́и, и̂ вс̑ю но́щь (тⷯ҆ꙋ). того̀ ра́ди гл҃ахꙋ, *а̂ще и̂ саꙋ́лъ (е̂сть) въ прр̑ѣхъ· вбї і

Глава 20

1 І втік Давид з Навата до Рами, і приходить до Йоанатана. І сказав: Що я зробив? Яка моя неправда і чим згрішив я пред твоїм батьком, що шукає мою душу? **2** І сказав йому Йоанатан: Зовсім ні, бо не помреш. Ось бо не вчинить мій батько велике чи мале слово і не відкриє мого вуха. І чи сховає мій батько це слово від мене? Хай це не буде. **3** І відповів Давид Йоанатанові, і сказав: Знаючи, знає твій батько, що я знайшов ласку перед твоїми очима, і так говорить: Не сповіщу Йоанатанові цього, що ось я задумав. Але живе Господь і живе твоя душа, бо щоб збулося так, як я сказав: між мною і між батьком твоїм смерть. **4** І сказав знову Йоанатан до Давида:

Гл҃а, к̑·

И̑сѣ́же дв̑дъ и̑ навáда въ рáмꙋ. и̂ (прїи́де)[1] къ (и̂ѻ̂ана́ддꙋ)[2]. и̂ рⷮ҆е̂ что̀ сътворю̑. (-)[3] что̀ непрáвда моѧ̀. и̂ что̀ съгрѣшю̑ прⷮ҆е̂ и̑̀емъ твоⷯ҆ да и̑́щетъ дш̑а моⷯ҆ѧ· И̂ рече е̂мꙋ (и̂ѻ̂ана́ддꙋ)[4] ника́коже (оу̂бо)[5] не и̑́маши оу̂мрѣти. е̂е (бо̂) не и́маетъ сътвори́ти и̑̀ъ мои́ гл҃а вели́ка и̂ мáла, и̂ не и̑̀скры́етъ оу́ха моⷯ҆го. и̂ что̀ на́ко скры́етъ и̑̀ъ мои гл҃ъ сеи́ (и̑̀ менѐ). не (бꙋ́ди)[6] е̂е· И̂ и̑̀вѣщà дв̑дъ (и̂ѻ̂ана́ддꙋ)[7] и̂ рⷮ҆е̂. (вѣ́сть свѣдыи́)[8] и̑̀ъ твои на́ко о̂брѣто́хъ бл҃гть прⷮ҆е̂ о́чи́ма твои́ма, и̂ (та́ко гл҃етъ)[9] не (възвѣщꙋ́)[10] сего̀ (и̂ѻ̂ана́ддꙋ)[11], что̀ е̂е оу̂мы́слѝ, и̂о живъ гⷣь и̂ живà дш̑а твоѧ̀, на́коже (бо̂) реко́хъ и̑спо́лнитсѧ межи мно́ю и̂ [межи и̑̀емъ твоⷯ҆ сми́рть][12]. И̂ рече

(пáки) (и҃ѡна҃да́нъ)[13] къ дв҃ду, что҃ хо́щетъ
дш҃а твоѧ҆ (-)[14] да сътворю́ ти҃· и҆ рече дв҃дъ къ
(и҃ѡна҃да́ну)[15], ѣе ѹ҆́бо новомѣ́сячїе (ѣ҆сть) ѹ҆́тро и҆
а́зъ сѣ́дыи не сѧ́ду съ цр҃емъ на҃сти, и҆ по́слеши
мѧ и҆ скрыю́сѧ на́ поли до́ вечера [трéтїаго][16]. и҆
(а́ще) съзира́ѧ съзр҃и (-)[17] ѡ҃ц҃ъ твои́, и҆ речеши
проса́ѧ проси҆ ѹ҆ мене҆ дв҃дъ, ѡ҃йти҆ въ (видлеѡ́мъ)[18]
гра́дъ свои́, на҃ко жр҃тва (дн҃е)[19] та́мо все-
мꙋ племе́ни· ч҃ще ли ѣе р҃ѣ бл҃го ми́ръ рабꙋ твоѣ́мꙋ, (-)[20] а҆ще ли лю́то ѡ҃бѣщаѥ́тъ ти҃, разумѣ́и на҃ко съвръши́тсѧ зло́ба ѡ҃ него· и҆ (та́ко)
съторни́ши мл҃ть съ рабо́мъ твои҃, на҃ко [завѣтто́мъ г҃нимъ вѣвре́лъ ѣси][21] раба҆ своѣ́го къ себѣ,
и҆ а́ще ѣ́сть непра́вда в рабѣ твоѣ́мъ, поби́и мѧ
ты са́мъ, и҆ къ ѡ҃ц҃ꙋ твоѣ́мꙋ почто҆̀ (-)[22] (мѧ
и҃маши води́ти)[23]· и҆ рече (и҃ѡна҃да́нъ)[24] ника́коже
(не бꙋди ѣ҆е)[25], ѣгда҆̀ бо разꙋмѣва́ѧ вразумлю́ю,
на҃ко (ѣ҆щѐ не) сконча́сѧ зло́ба ѡ҃ц҃а моѣ́го, ѣ҆же при҆и-
ти҆̀ на тебѣ, (что҃ и҆)[26] въ гра́дехъ твои́хъ (тебѣ въ҆зв҃щꙋ)[27]· и҆ рече дв҃дъ къ (и҃ѡна҃да́ну)[28],
къто҃ въ҆зв҃щ҃ести́тъ мѝ, а҆ще ѡ҃бѣщаѥ́тъ ѡ҃ц҃ъ
твои́ сл҃ть· и҆ рече (и҃ѡна҃да́нъ)[29] къ дв҃ду и҆ди҆̀ и҆
пребꙋди на́ поли, і҆ и҆до́ста о҆́ба на́ поле· и҆ р҃ѣ (и҃ѡ-
на҃да́нъ)[30], къ дв҃ду, г҃ь бг҃ъ і҃и҃левъ вѣ́сть на҃ко
и҆скꙋшꙋ ѡ҃ц҃а моѣ́го. на҃ко а҆ще (не ѡ҃жесточи́тсѧ
заоу́тра и҆́ли до трéтїаго дн҃е)[31]. и҆ ѣ бл҃го бꙋдѣ҆̀
о҆̀ (тебѣ) дв҃дѣ. и҆ не и҃мамъ посла́ти к тебѣ
на́ поле· (и҆ въ҆зв҃щести́ти сїѧ въ ꙋ҆́ши твои.) ѣ-
же да сътвори́тъ [г҃ь][32] (и҃ѡна҃да́ну)[33], (-)[34] сїе
да҆ приложи́тъ. (и҆ а́ще ли же въ҆схо́щетъ ѡ҃ц҃ъ
мой҆ сътвори́ти зла́ѧ тебѣ)[35]. (что҃) и҆ (ѣе) ѡ҃кры́ю
ꙋ҆́хꙋ твоѣ́мꙋ. и҆ пошлю́ ти҃ѧ, і҆ и҆деши въ ми́ръ, и҆
бꙋдетъ г҃ь с тобо́ю. на҃коже бы҆̀ съ ѡ҃ц҃ем҆̀ мои҃мъ·
и҆ а́ще и҆ ѣ҆щѐ жи́вꙋ сꙋщꙋ (ми҃). да сътвори́ши
[съ мно́ю мл҃ть г҃ню][36]. и҆ а́ще см҃ртїю ꙋ҆́мрꙋ, да
не ѡ҃йме́ши мл҃ти твоѣ́ѧ ѡ҃ до́мꙋ моѣ́го до́ вѣка. и҆ а́ще (и҆) ѡ҃име́тъ (бъ҃)[37] врагѝ дв҃двы, кождо ѡ҃ лица҆̀ земли҆̀. [да о҆́бра́щетсѧ][38] и҃ма
(и҃ѡна҃да́не)[39] в домꙋ дв҃дѣ· (и҆ сътвори҆̀ завѣтъ҆
и҃ѡна҃да́нъ съ до́момъ дв҃двымъ г҃лѧ.) і҆ и҆зы́-
ѕ҃ ѱ҃ ѩ҃а ѥ҃ ѱ҃ ѩ҃а ѕ҃ ѱ҃ ѩ҃а ѕ҃ ѱ҃ ѩ҃а ѕ

Іди і знайди мені стрілу. І якщо скажу слузі: Стріла є близько до тебе і тут візьми її, – і ти ходи до мене, розумітимеш, що мир тобі і немає тобі лукавства, живе Господь. **22** Якщо ж так скажу слузі: Подалі від тебе стріла і після тих, – то іди, бо тебе послав Господь. **23** І слова, які я сказав і ти, – ось Господь є свідок між тобою і мною навіки. **24** І сховався Давид на полі, і прийшов новий місяць. І прийшов цар до столу їсти. **25** І сів цар на своїм кріслі, так як і завжди, на кріслі при стіні; і випередив Йоанатана, і сів Авеннир з боку Саула, і порожнім було місце Давида. **26** І Саул не сказав нічого в тому дні, бо подумав в собі, що задля цього з нами не сів, тому що є нечистим і тому що не очистився. **27** І сталося на другий день місяця, в 2-й день також порожнім було місце Давида, і сказав Саул до Йоанатана, свого сина: Що це не прийшов син Єссея до столу ані вчора, ані сьогодні? **28** І відповів Йаонатан до Саула: Давид попросився у мене піти до Вифлеєму, свого міста, **29** і сказав: Відпусти мене сьогодні до Вифлеєму, бо в місті є жертва нашого племені, бо мені заповіли мої брати. І тепер, як знайшов я ласку в твоїх очах, піду сьогодні і побачу моїх братів. Задля цього він не прийшов до царського столу. **30** І дуже розгнівався Саул гнівом на Йоанатана, і сказав йому: Сине матерів вповні заслаблих, бо хіба не знаю, що ти є спільником сина Єссея на твій сором і на сором відкриття твоєї матері! **31** Бо в усі дні, що жити буде на землі окаянний син Єссея, не закріпишся ти ні твоє царство. Отже, тепер пославши, приведи до мене, бо цей є сином смерті. **32** І відповів Йоанатан Саулові, своєму батькові, і сказав: За що вмирає, що вчинив? **33** І Саул зброю схопив на Йоанатана, щоб його убити, і зрозумів Йоанатан, що вже сповнилася злоба його батька, щоб убити Давида. **34** І від трапези відскочив Йоанатан в гніві, будучи розлюченим, і не їв хліба в другому дні місяця, тому що жалоба по Давиді. Бо над ним завершив злобу його батько. **35** І сталося вранці, і вийшов Йоанатан у поле, так як заповів на свідчення Давидові, і з ним малий слуга. **36** І сказав слузі: І біжи, і знайди мені стріли, якими я стріляю. І слуга побіг, щоб принести її, і він вистрілив стрілою за ним. **37** І прийшов слуга до місця стріли, де вистрілив Йоанатан, і закричав Йоанатан вслід

тꙑ) и҆ди (ісъ мнѣ бꙋ́ди разꙋмѣва́ѧ) на҆́ко ми́ръ тебѣ, и҆ нѣ́сть (тѝ лꙋка́вно)[50], жи́въ гь҃. ч҆ще (же) та́ко реклꙋ́ ю҆ноши (подалеи)[51] стрела҃ ѡ҆ тебѐ, и҆ по тѣхъ (то), и҆ди҆ на҆́ко посла҃ тѧ гь҃, и҆ (гла҃ы)[52] (на҆́же а҆зъ гла҃хъ)[53] и҆ тꙑ, е҆е гь҃ свѣдѣтель (есть) межи (тобо́ю и҆ мно́ю)[54] до́ вѣка҃. И҆ (сокрꙑ́ѧ)[55] дв҃ъ на селѣ. и҆ (прїи́де)[56] новомѣсячїе. и҆ (прїи́де)[57] цр҃ь на трапе́зꙋ на҆́сти. И҆ сѣ́де цр҃ь на сѣ́далищи своѥ́мъ на҆́коже и҆ (пр҃но)[58], на сѣ́далищи при стѣнѣ. и҆ прежде вари҆ (ю҆ѳана҆да́на)[59]. и҆ сѣ́де (а҆вени́ръ)[60] ѡ҆ вꙗзглавница саꙋ́ла. и҆ пра́зно бы́сть мѣ́сто дв҃до. И҆ не гла҃ саꙋ́лъ ничто́же в (то́и дн҃ь)[61]. (помы́сли бо́ в себѣ)[62] (на҆́ко сего҆ ра́ди с на҆ми не сѧ́де поне́же)[63] нечи́стъ ѥ҆сть (и҆) зане҆ не о҆чи́стисѧ. И҆ бы́сть наꙋ́трїа мц҃а, в дн҃ь, в҃, (та́кожде)[64] пра́зно бысть мѣ́сто дв҃до, и҆ рече саꙋ́лъ ісъ (ю҆ѳана҆да́нꙋ)[65] сн҃ꙋ своѥ́мꙋ. что҆ сѐ не прїи́де сн҃ъ і҆е҆ссе́о҆въ (ни)[66] вчера҃ (ни)[67] дн҃е на трапе́зꙋ. И҆ (рече)[68] (ю҆ѳана҆да́нъ)[69] ісъ саꙋ́лꙋ (-)[70], проси́сѧ (ѡ҆ менѐ дв҃дъ)[71] (-)[72] въ (видлео́мъ)[73] гра́дъ свои и҆тѝ. И҆ рече пꙋсти҆ мѧ҃ (нн҃ѣ въ видлеѡ̑) на҆́ко жрꙑтва колѣ́на на́шего въ́ градѣ (ѥ҆сть). (-)[74] заповѣ́даша (бо) ми бра́тїѧ моѧ҃. и҆ нн҃ѣ о҆брѣто́хъ ли́ бл҃гть пр҃е о҆чи́ма твои́ма да и҆ду́ (нн҃ѣ), и҆ ѡ҆зрю́ бра́тїю мою. сего ра́ди не прїи́де на трапе́зꙋ цр҃евꙋ. И҆ разгнѣ́вася гнѣ́вомъ саꙋ́лъ на (ю҆ѳана҆да́на)[75] сѣ́ло. и҆ рⷮ҃ ѥ҆мꙋ сн҃е мр҃їи сама́ о҆сла́бленыхъ. не вѣ́дѣ ли бо на҆́ко причастникъ (сн҃ꙋ і҆е҆ссе́овꙋ ѥ҆си)[76]. въ срамотꙋ твою, и҆ въ бесꙋдїе ѡ҆кровени́ѧ мр҃ри твоеѧ҃. На҆́ко въ вс҃ѧ дн҃и (о҆ска́нныи), (сн҃ъ і҆е҆ссе́о҆въ ѥ҆же)[77] жи́ти и҆́мать на земли҆. не (ѡ҆кр҃пи́шисѧ тꙑ ни)[78] цр҃тво твоѐ. нн҃ѣ ѡ҆бо посла́въ поими҆ (ісъ мнѣ)[79], на҆́ко сн҃ъ смр҃ти (ѥ҆сть) се́и. и҆ ѡ҆вѣщà (ю҆ѳана҆да́нъ)[80] саꙋ́лꙋ [ѡ҆ц҃ꙋ своѥ́мꙋ, и҆ рⷮ҃][81] за что҆ ѡ҆мира́етъ что҆ сътвори҆. и҆ взѧ́тъ саꙋ́лъ о҆ружїе на (ю҆ѳана҆да́на)[82] да (и҆ ѡ҆мрꙑтви́тъ)[83], и҆ разꙋмѣ (ю҆ѳана҆да́нъ)[84], на҆́ко (ѡ҆́же) съвръши́сѧ зло́ба (-)[85] ѡ҆ц҃а ѥ҆го, да ѡ҆мрꙋтви́тъ дв҃да. И҆ въскочи́ (ю҆ѳана҆да́нъ)[86] (съ гнѣ́вомъ гнѣ́вася ѡ҆ тра́пезы)[87]. и҆ не на҆́сть (хлѣ́ба въ (дн҃ь) вторы́и мц҃а)[88], на҆́ко жа́лоба по дв҃дѣ. на҆́ко съвръшѝ (зло́бꙋ) о҆ не́мъ ѡ҆ц҃ъ ѥ҆го. И҆ бы́сть заꙋ́тра. і҆ и҆зы́иде (ю҆ѳана҆да́нъ)[89] на село҆, на҆́же заповѣ́да о҆ свѣдѣ́нїи дв҃дѣ. и҆ о҆́трокъ ма́лъ с ни́мъ. И҆ рече о҆́трокови, (и҆) течѝ (и҆) о҆бра́щи ми стрелы҆ на҆́же а҆зъ стрѣла́ю. и҆ о҆́трокъ тече҆, (принестѝ ю҆,) и҆ о҆́нъ стрелѝ стрело́ю, (за него҆)[90]. и҆ прїи́де о҆́трокъ до мѣ́ста стрелы҆ и҆дѣ́же стрели́лъ (ю҆ѳана҆да́нъ)[91]. и҆ възопи҆ (ю҆ѳана҆да́нъ)[92] въ слѣдъ о҆́трока (своѥ́го). (і҆) и҆ рече та́мо стрела҃ ѡ҆ тебѐ (-)[93].

Й (паки) възопи (Ионадан)[94] въ слѣдъ отрока своего. (И рече)[95] (потщися скоро)[96] и не замедли. И събра отрокъ (Ионадану)[97] стрѣлы, [и принесе][98] (а) къ господину своему. И отрокъ не свѣдаше ничтоже. разве (Ионадан)[99] и дв҃дъ, свѣдаше гл҃ы. И [ѡ҃да (Ионадан)[100]][101] оружїе свое отроку своему. и рц҃ѣ отроку ѥи, иди (и) ѡнеси во гр҃а. (-)[102] Якоже иде отрокъ, и дв҃дъ въста ѿ ергава. и па на (землю)[103] поклонисѧ ему трижды. и облобызастасѧ кождо (-)[104]. и плакасѧ кождо по искренемъ ѥи, до скончанїѧ велика. И рече (Ионадан)[105] [дв҃ду][106], иди с миромъ. (-)[107] якоже клаховѣсѧ мы оба именемъ гн҃имъ глюще. гь ѥсть свѣдѣтель между мною и тобою, и между сѣменемъ (твоимъ и между сѣменем моимъ)[108] до вѣка. И (въста)[109] дв҃дъ и ѡиде, (-)[110] (Ионадан)[111] вниде во гр҃а.

Гл҃а, ѩ҃а.

(Прїиде)[1] дв҃дъ въ (цр҃ковь)[2] къ авимелеху іерею. і (изыиде)[3] авимелехъ въ срѣтенїе ему. и рече ему что ѥе ты єдинъ (ѥси), и (нѣсть) никого с тобою. И рече дв҃дъ іереови цр҃ь заповѣда ми гл҃ъ днесь, и рече къ мнѣ, никто же да не разумѣетъ гл҃а ѥгоже азъ ради пущаю тѧ. и о нѣже азъ [заповѣдаю][4] ти и отроки остави. на мѣсте гл҃емъ (емъмонмъ)[5]. И нн҃ѣ (ѥсть)[6] ли (гдѣ оу҃ тебѣ)[7], ѥ хлѣбъ даждь (ми)[8] елико имаши. И ѿвѣщѧ іереи дв҃ови и рц҃ѣ нѣсть хлѣбы просты (оу҃ мене)[9]. но (сутъ хлѣби (оу҃ мене) сщ҃ени)[10]. (храними тѣмъ, иже)[11] чисти (-)[12] суть ѡ҃ (жѣ)[13] и (тїи) надаютъ (а)[14]. И ѿвѣщѧ дв҃дъ іереови (-)[15] рече (-)[16]. (и мы)[17] (ѥсмы чисти ѡ҃ жень)[18]. (ѡ҃) трет҃їнаго дн҃е, (и до дн҃е), ѡнелѣже (изыидохомъ)[19] на пути. (и суть)[20] (отроцы ѥи)[21] чисти, *и (пути сеи)[22] (ѥсть) чистъ. зане остатсѧ днесь сосудъ ради моихъ. И даст ему (іереи авимелехъ)[23] хлѣбы предложеныѧ, нѣко не бѣ тѹ (иного) хлѣба (тїи бо бѣху єдини хлѣби принесени)[24] ихже взяша пред лицемъ гн҃имъ. (и тои даст а ему в тои дн҃ь)[25]. И (бѣ тѹ)[26] єдинъ отрокъ саоуловъ въ дн҃ь они, держаи юное стадо пред гн҃мъ. і има ему (идоникъ)[27] сѵ̀ринъ. (старѣишина ѿ пастырь саоуловыхъ. и сеи) паса мѣски саоуловы. И рече дв҃дъ къ авимелеху. виждь аще ѥсть здѣ (оу тебѣ)[28] копїе (и щитъ)[29] нѣко (копїа)[30] моего (ни)[31] оружїа (моего) не взахъ (съ собою)[32]. нѣко (цр҃во повелено напрасно ми бѣ)[33]. И рече іереи. ѥе (копїе)[34] (голинѣда)[35] иноплеменника ѥгоже ты оубн

за своїм слугою, і сказав: Там стріла від тебе. **38** І знову закричав Йонатан вслід за своїм слугою, і сказав: Поспішись, швидко, і не барися. І зібрав слуга Йоанатана стріли, і приніс їх до свого пана. **39** І слуга не знав нічого, за винятком Йоанатана і Давида, він знав слово. **40** І віддав Йонатан свою зброю своєму слузі, і сказав своєму слузі: Іди і віднеси до міста. **41** Як слуга пішов, і Давид встав з ерґава, і впавши на землю, поклонився йому тричі. І поцілувалися, кожний, і заплакав кожний за своїм ближнім до великого кінця. **42** І сказав Йонатан Давидові: Іди з миром. Так як ми оба поклялися господнім іменем, кажучи: Господь є свідком між мною і тобою, і між твоїм насінням і між моїм насінням довіку. **21,1** І вставши Давид, і пішов, Йонатан ввійшов до міста.

Глава 21

2 І прийшов Давид до церкви, до Авімелеха, священика. І вийшов Авімелех йому назустріч, і сказав йому: Що це ти є сам, і немає з тобою нікого? **3** І сказав Давид священикові: Цар сьогодні заповів мені слово, і сказав до мене: Хай ніхто не довідається про справу, задля якої я тебе посилаю і про яку я тобі заповідаю. І залишив слуг я на місці, що зветься Еммоїм. **4** І тепер чи є десь у тебе 5-ть хлібів? Дай мені, скільки маєш. **5** І відповів священик Давидові, і сказав: Немає у мене звичайних хлібів, але є у мене священні хліби, бережені для тих, що є чисті від жінок, і ті їх їстимуть. **6** І Давид відповів священикові, сказав: І ми є чисті від жінок від третього дня і до сьогодні, відколи ми вийшли в дорогу. І всі слуги є чисті, *і ця дорога є чиста, тому що освятяться сьогодні задля моєї зброї. **7** І дав йому Авімелех, священик, хліби предложення, бо не було там іншого хліба, бо ті були одинокі хліби принесені, яких взяли з-перед господнього лиця. І той дав їх йому в тому дні. **8** І був там в тому дні один зі слуг Саула, що був над молодим стадом перед Господом, і ім'я його Ідоїк-Сирієць, старший над пастухами Саула. **9** І цей пас ослів Саула. І сказав Давид до Авімелеха: Поглянь чи є тут у тебе спис, чи щит, бо *ані* мого списа, ані моєї зброї я не взяв з собою, бо царський наказ для мене був несподіваним. **10** І сказав священик: Ось спис Ґоліята, чужинця, якого ти забив в долині, і він стоїть

мат. 12
мар. 2
лук. 6

завинений в одежі за святою трапезою. І його візьми, якщо тобі на потребу, бо тут немає іншого, за винятком цього. І сказав Давид: Коли немає іншого, то дай мені його. **11** І дав йому його. І вставши, Давид в тому дні втік з-перед лиця Саула. І пішов Давид до Акхуса, царя Ґета. **12** І сказали слуги Акхуса до нього: Чи не є цей Давид, що був царем у своїй землі? І чи не цьому вийшли назустріч жінки радіючи, кажучи: Побив Саул в своїх тисячах, а Давид в своїх десятках тисяч? **13** І Давид поклав цей голос у своїм серці і дуже перелякався Акхуса, царя Ґета. **14** І його лице змінилося перед ним з переляку, і він перемінив *його* в тому дні! І він бив по брамах міста наче у бубон, і тряс своїми руками, і впадав при дверях міста, і його слина текла по його бороді. **15** І сказав Акхус до своїх слуг: Ось ви побачили чоловіка бідного на розум! Навіщо і ввели ви до мене? **16** Чи тому що я не мав такого чоловіка, задля того ви його ввели, щоб біснувався переді мною? Якщо так, хай не входить до мого дому. І Давид відійшов звідти, і спасся.

на оу҃до́лїи (-)[36], и҆ то҆ (в рнзу҃ о҆би́тое)[37] (стоитъ за сто҃ю трапе́зою). (и҆ то҆ вѣзмѝ а҆ще то҆ѝ е҆сть на потре́бу҃)[38], нѣсть бо̀ и҃ного (здѣ кромѣ сего̀)[39]. и҆ рⷮ҃ дв҃дъ на҆́ко нѣсть (и҃но о҆ба́че)[40] да́ждь мѝ е҆̀. и҆ да́сть (е҆му҃ е҆̀)[41]. И҆ (вѣста́въ)[42] дв҃дъ (-)[43] (в то́и дн҃ь, бѣжа̀)[44] ѡ҆ лица̀ саоу́лова. и҆ прїи́де дв҃дъ къ а҆хѵ́су҃ цр҃ю ге́дскоу҃, и҆ рѣша о҆́троцы а҆хѵ́сови к немѹ҃ нѣсть ли сѐи дв҃дъ (бы́вый) цр҃ь въ (свое́и) землѝ, (и҆) не семѹ҃ ли и҃зындо́ша проти́ву҃ же́ны ликѹ́ющае гл҃а. побѣдѝ саоу҃ со тыс҃щами свои́ми. (а҆)[45] дв҃дъ съ тма́ми свои́ми, и҆ положѝ дв҃дъ (гласъ сїи)[46] на ре҃цы своѐ и҆ оу҆боя́ся зѣло, (-)[47] а҆хѵ́са цр҃а ге́дъска· І҆ и҃змѣни́ся лицѐ е҆мѹ҃ пред ни҃ (ѡ҆ оу҆́жасти). и҆ претвори́ся въ дн҃ь то́и. и҆ бїя́ше оу҆ вра́та гра́ду҃ (на҆́ко въ тимпа́нъ), и҆ трес҃а́ше рѹка́ми свои́ми, и҆ падѐ оу҆ вра́тъ (гра́ду҃)[48]. и҆ сли́ны е҆го̀ тека́ше по бра́дѣ е҆го̀· И҆ речѐ а҆хѵ́съ къ о҆́трокомъ свои́мъ е҆е ви́дѣсте мѹ́жа сѵ́дна ра́зумо́м почто̀ (и҆̀ вѣведо́сте)[49] къ мн҃ѣ. е҆гда не и҃мѣхъ ли (а҆зъ тако́го мѹ́жа) того ли ради вѣведо́сте и҆̀, да бѣснѹ́е҆тсѧ предо мно́ю, (а҆ще та́ко)[51] да не вхо́дитъ въ до́мъ [мои][52] и҆ ѡ҆и́де (дв҃дъ ѡ҆тѹ́ду҃)[53] и҆ спсс҃ѧ·

Глава 22

1 І прийшов він до Ядаламської печери, і його брати, і дім його батька, почувши, прийшли туди до нього. **2** І зібралися до нього всі, що були в бідах, і всі, що в нещасті, і всі, що в скруті, і він був над ними володарем. І було з ним яких чотириста мужів. **3** І відійшов Давид звідти до Маситата моавітського. І сказав Давид до царя моавського: Хай буде мій батько і моя мати тут, у тебе, доки *не* побачу, що вчинить мені Бог. **4** І він ублагав моавського царя, і вони жили у нього в усі дні, коли Давид був у тому володінні. **5** І сказав пророк Ґад до Давида: Не сиди в цьому володінні, вставши, іди до володіння Юди. І Давид пішов, і прийшов, і сів в місті Сирих. **6** І почув Саул, що з'явився Давид і мужі, що з ним, і Саул сидів в горі, на башті в Рамі, і спис в його руках, і всі його слуги окружали його. **7** І сказав Саул до своїх слуг, що стояли перед ним: Послухайте сьогодні, сини Веніямина, чи поправді всім вам дасть син Єссея поля і виноградники і поставить всіх вас сотниками і тисячниками? **8** Бо всі ви змовилися проти мене, і ніхто з вас не розповідає мені про нього нічого. Мій син поклав завіт з сином Єссея, і немає з вас ні одного, що

гл҃а, ѳ҃в·

(прїи́де)[1] в пеще́рѹ҃ (и҃а҆дала́мъскоу҃)[2], и҆ (слы́шавше)[3] бра́тїа е҆го̀ и҆ до́мъ ѡ҆ц҃а е҆го̀, (-)[4] (прїидо́ша)[5] къ немѹ҃ та́мо· И҆ събра́шася къ немѹ҃ (вс҃и сѹ́щи въ бѣдѣ́)[6]. и҆ (вс҃и)[7] и҃же въ зл҃ѣ, и҆ (вс҃и)[8] и҃же (в печа́лѣ҃)[9], и҆ бѣ и҃ми о҆бладаѧ́и и҆ бѣ́ше с ни́мъ на҆́ко, ӳ, мѹ́жъ· И҆ ѡ҆и́де дв҃дъ ѡ҆тѹ́ду҃ в (масиѳа́ѳъ)[10] моа҃ви́тскїи. и҆ рече (дв҃дъ) къ цр҃ю моа҃ви́тскоу҃. да бѹ́детъ (мои ѡ҆ц҃ъ)[11], и҆ ма́ти моа оу҆ тебе (здѣ), до́ндеже (ви́жѹ)[12] что̀ сътвори́тъ мн҃ѣ бг҃ъ· И҆ оу҆моли́ся (-)[13] цр҃ю моа҃вїскоу҃, и҆ пребыва́ху оу҆ него̀ по вс҃а дн҃и сѹ́щи дв҃ду҃ въ о҆́бласти (то́и)· И҆ рече га́дъ прр҃къ къ дв҃ду҃. не сѣдѝ въ о҆́бласти (се́и), (повста́въ и҆дѝ)[14] въ (о҆́бласть)[15] іоу́дину҃ і҆ и҃де дв҃дъ. и҆ (приш҃е́)[16] и҆ сѣде въ гра́дѣ (сирѝхъ)[17]. И҆ слы́ша саоу́лъ. на҆́ко на҆ви́ся дв҃дъ и мѹ́жи и҃же с нимъ, и҆ саоу́лъ сѣдя́ше на хо́лмѣ на (столѣ)[18] в ра́мѣ, и҆ копїѐ в рѹку҃ е҆го̀, и҆ вс҃и о҆́троцы е҆го̀ пр҃е҆сто҃на́хѹ е҆мѹ҃· И҆ рⷮ҃ саоу́лъ къ о҆́троко́мъ свои́мъ пр҃е҆сто҃на́щимъ е҆мѹ҃ (-)[19] слы́шите (нн҃ѣ)[20] сн҃ове веніа҃ми́новы а҆ще вънѝстинну҃ ѡ҆ц҃ъ вамъ. да́сть сн҃ъ і҆е҃ссе́о҃въ. се́ла и҆ виногра́ды, и҆ (поста́витъ вы̀ всѝ)[21] со́тники, и҆ тыс҃ѹщники· На҆́ко (вс҃и съгласи́тесѧ)[22] на́ ма и҆ (никто́же васъ не повѣ́даѥ́тъ мѝ о҆̀ немъ ничто́же)[23] положѝ завѣтъ сн҃ъ мои съ сно́мъ і҆е҃ссе́-

овымъ, и҃ нѣсть (ѡ҆) ва́съ (ни ѥ́дінъ) болѧ́ со мно́ю)[24] и҃ вънзвѣстѝ въ оу́ши мои҃. ꙗ҆́ко вънздви́же сы҃нъ мои раба́ моего́ на́ ма врага до (дне́шнѧго дн҃е)[25]. и҃ (ѡ҆вѣщѧ́)[26] дои́къ сѷ̀рінъ (пасы́н)[27] мѣ́скѝ саоу́ла (и҃ стоѧ́ше в то врє́ма со рабы҃ саоу́ловы), и҃ рече ви́дѣхъ сы҃на їє́ссе́ова пришє́ша въ (цр҃ковь)[28] къ а҃вимелє́ху сы҃ѹ а҃хи́тову їере́ю· и҃ вънпроша́ и҃ ба́ ради, и҃ бра́шно вдасть ѥ́мѹ, и҃ (ѕкопїѐ)[29] голїа́дово и҃ноплеме́нника вда́сть ѥ́мѹ, и҃ посла́ цр҃ь призва́ти а҃вимелє́ха сы҃на а҃хи́това, и҃ вс҃ѧ сы҃ны ѡ҆ц҃а ѥ́го, їере́ѧ (ѡ҆)[30] но́мвы. и҃ прїи́доша вс҃и къ цр҃ю. И҃ рече саоу́лъ. послу́шаи оу҆́бо сы҃ѹ а҃хи́товъ. и҃ рече ѥ́е а҃ гл҃и гн҃е· И҃ рече ѥ́мѹ (па́ки) саоу́лъ что́ помы́сли на́ ма ты҃ и҃ сы҃нъ їє́ссе́о́въ, ꙗ҆́ко вда́ ѥ́мѹ хлѣ́бъ и҃ (ѕкопїѐ)[31]. и҃ вънпроси́лъ ѥ́си ба́ ра́ди ѥ́го. положи́ти ѥ́го на́ ма врага́ до (дне́шнѧго дн҃е)[32]. и҃ (рече)[33] [а҃вимелє́хъ][34] цр҃ю (-)[35], то къто (ѥ́сть) въ всѣ́хъ рабе́хъ твои́хъ (вѣрн҃ѣ ꙗ҆́коже дв҃дъ)[36] и҃ за́ть цр҃евъ. и҃ кн҃зь всѣмъ запове́демъ твои́мъ, и҃ сла́венъ в домѹ̀ твое́мъ· И҃ли (мни́ши) дне́сь нача́ла ма моли́тисѧ о҆́ немь къ бз҃ѣ, и҃ни оу҆́бо да не вънложи́ши цр҃ю на раба́ свое́го (словє́съ сихъ)[37]. и҃ на вє́сь до́мъ ѡ҆ц҃а мое́го ꙗ҆́ко не вѣ́дѣ ра́бъ твои҃ (сего)[38] словесѐ (ни) ма́ла ни вели́ка, и҃ рече цр҃ь саоу́лъ смр҃тїю да оумре́ши а҃вимелє́хъ ты҃, и҃ весь до́мъ ѡ҆ц҃а твое́го· И҃ рє́ цр҃ь ры́ѷщꙋ̀ю пр҃е́ нимь. (и҃) пр҃е́стоѧщꙋ̀ю пр҃е́ нѭ̀ приведитѐ і҃ и҃збїи́те їере́ѧ гн҃ѧ. ꙗ҆́ко рꙋка̀ и҃ѭ̀ съ дв҃до́м и҃ ѥ́семѹ (разꙋмѣ́вше)[39] ꙗ҆́ко бѣжи́тъ (дв҃дъ)[40]. и҃ не вънзвѣсти́ша въ оу́шїю мою, и҃ не хотѧ́хѹ о҆́троцы цр҃евы вънложи́ти рꙋкъ свои҃хъ насопроти҃ї їере́о́мъ (бж҃їимъ)[41]. И҃ рече цр҃ь дои́кови вънзврати́сѧ ты҃ и҃ сра́ѧи їере́ѧ. и҃ о҆́брати́сѧ дои́къ сѷ̀рінъ, и҃ оу҆бі҃ їере́ѧ гн҃ѧ в (то́и дн҃ь)[42], (п҃)[43], и҃ т҃ѣ м҃ѹ. (и҃) вс҃ѧ носа́ѧщаѧ ефѹдъ. и҃ нѡ́ва́тъ гра́дъ їере́и҃скїи, погѹбі҃ оу҆́сты҃ о҆́ружїѧ. ѡ҆ мѹжеска̀ по́лѹ (и҃) до же́ньска, ѡ҆ о҆́троцъ (и҃) до ѕ҃ѕѹщи́хъ и҃ телѧ́тъ, и҃ о҆сє́лъ и҃ о҆вча́тъ· И҃ гонзѐ (ѥ́дінъ сы҃нъ)[44] а҃вимелє́ховъ, сы҃на а҃хи́това, (-)[45] и҃́ма ѥ́мѹ а҃віа҆да́ръ и҃ бѣжа вънсл҃ѣ дв҃да. И҃ вънзвѣсти҃ а҃вїа҆да́ръ дв҃ду, ꙗ҆́ко оу҆бі҃ саоу́лъ вс҃ѧ їере́ѧ гн҃ѧ· И҃ рече дв҃дъ къ а҃виа҆да́ру. ви́дѣхъ вънднь̀ то́и, ꙗ҆́ко (та́мо бѣ) дои́къ сѷ̀рінъ. ꙗ҆́ко вънзвѣща́ѧ (вънзвѣсти҃)[46] саоу́лови. а҃зъ ѥ́смь ви́нен҃ъ о҆́ дшѧхъ до́му ѡ҆ц҃а твоего́· Сѣ́ди҃ (здѣ) со мно́ю не бо́исѧ. ꙗ҆́ко и҃щꙋ̀ дш҃и своеи҃ мѣ́ста. вънзыщꙋ̀ и҃ дш҃и твое́и. ꙗ҆́ко съхран҃ѣ́ бꙋдеши (дн҃ѣ)[47] со мно́ю·

вболіває зі мною, і сповістив до моїх вух, що мій син підняв над мене мого раба, ворога до цього дня. **9** І відповів Доїк-Сирієць, що пас осли Саула, і стояв у тому часі з рабами Саула, і сказав: Я побачив сина Єссея, що прийшов до церкви до священика Авімелеха, сина Ахітова. **10** І він запитав про нього Бога, і дав йому поживу, і дав йому спис чужинця Ґоліята. **11** І цар послав покликати Авімелеха, сина Ахітова, і всіх синів його батька, священиків з Номви. І прийшли всі до царя. **12** І сказав Саул: Послухай отож, сине Ахітова. І сказав: Ось я, говори, пане. **13** І сказав йому знову Саул: Що проти мене задумав ти і син Єссея, що дав ти йому хліб і спис, і запитав за нього Бога, щоб наставити його наді мною ворогом до цього дня? **14** І відповів Авімелех цареві: Та хто між усіма твоїми слугами є такий вірний, як Давид, і зять царя, і князь всіх твоїх приказів, і славний в твоєму домі? **15** Чи думаєш, що я сьогодні почав за нього молитися до Бога? Ні, отже! Не покладай, царю, ці слова проти свого раба і проти всього дому мого батька, бо не твій раб знав цього слова, ні малого ні великого. **16** І сказав цар Саул: Смертю помреш, Авімелеху, ти і ввесь дім твого батька. **17** І сказав цар озброєним, що перед ним, і тим, що стоять перед ним: Приведіть і вигубіть господніх священиків, бо їхня рука з Давидом і до того, зрозумівши, що Давид втікає, й не сповістили до моїх вух. І слуги царя не хотіли накласти своїх рук на господніх священиків. **18** І сказав цар Доикові: Повернися ти і піди назустріч священикам. І повернувся Доик-Сирієць і забив господніх священиків у тому дні – 80 і 5 мужів, і всіх, що носять ефуд. **19** І Номват, місто священиків, він вигубив лезом меча, від чоловічого роду і до жіночого, від дітей і до немовлят, і телят, і ослів, і овець. **20** І спасся один син Авімелеха, сина Ахітова, його ім'я Авіятар, і втік вслід за Давидом. **2**1 І сповістив Авіятар Давидові, що Саул забив всіх господніх священиків. **22** І сказав Давид до Авіятара: Знав я в тому дні, що там був Доик-Сирієць, що, сповіщаючи, сповістив Саулові. Я є винний за душі дому твого батька. **23** Сиди тут зі мною, не бійся, бо де лиш шукаю місце своїй душі, пошукаю і твоїй душі, щоб ти сьогодні був збережений зі мною.

Глава 23

1 І сповіщено Давидові, кажучи: Ось чужинці обсіли Кеїл, і вони грабують полонене і топчуть плоди. **2** І запитав Давид Господа, кажучи: Чи, пішовши, вигублю цих чужинців? Сказав Господь: Іди і поб'єш цих чужинців і спасеш Кеїлу. **3** І сказали мужі Давида до нього: Ось ми боїмося тут, в Юдеї, як буде, коли підемо до Кеїли, ввійдемо в живіт чужинців? **4** І Давид додав ще питати Господа, і Господь йому відповів, і сказав: Встань і піди до Кеїли, бо я нині видаю чужинців в твої руки. **5** І пішов Давид і його мужі з ним до Кеїли, і воювали з чужинцями, і чужинці втекли від лиця Давида; і він забрав їхню скотину, і побив їх великою карою, і Давид спас тих, що жили в Кеїлі. **6** І сталося, коли втікав Авіятар, син Авімелеха, до Давида, і пішов і він з Давидом до Кеїли маючи ефуд у своїй руці. **7** І сповіщено Саулові, що Давид прийшов до Кеїли. І сказав Саул, що: Його Бог видав в мої руки, бо замкнувся, ввійшовши до міста з брамами і засувами. **8** І заповів Саул всьому народові зійти на війну до Кеїли, щоб схопити Давида і його мужів. **9** І це пізнав Давид, що Саул задумав на нього зло, і сказав Давид до Авіятара, священика: Принеси господній ефуд. **10** І сказав Давид: Господи Боже Ізраїля, слухаючи, почув твій раб, що Саул намагається прийти до Кеїли знищити через мене місто. **11** Чи видадуть мене ті, що живуть в Кеїлі до рук Саула? І тепер чи зійде Саул, так як почув твій раб, Господи Боже Ізраїля? Сповісти твоєму рабові. І сказав Господь: Видадуть тебе. **13** І вставши Давид і його мужі з ним, яких 600, вийшли з Кеїли, і ішли, куди бажали. І сповістили Саулові, що Давид спасся з Кеїли, і спинився ще, і не пішов. **14** І сів Давид в пустині в Масермі, в ущелинах, і сів в пустині в горі Зифор, в темній горі, в захмареній землі; і Саул шукав його в усі дні, і Господь не видав його в руки Саула. **15** І побачив Давид, що Саул виходить його шукати, і Давид був в захмареній горі, в оновленні Зифа. **16** І встав Йоанатан, син Саула, і пішов до Давида, до оновлення; і він підняв свої руки до Бога, **17** і сказав до нього: Не бійся, бо не знайде тебе рука мого батька Саула, і ти будеш царювати в Ізраїлі, і я буду по тобі другим. І мій батько Саул так знає. **18** І оба поклали

Гла, їкг·

Ѵзвѣстиша дв҃ду глюще се ѷноплеменницы ѻблегоша кеиль, ѷ (-)[1] расхитаютъ плѣнь. (ѷ) попираютъ полоды· Ѷ вънросѷ дв҃дъ г҃а глаг҃, аще (ш҃е)[2] ѷзбїю ѷноплеменныкы сїѧ, (-)[3] рече г҃ь ѩди ѷ поб҃ди ѷноплеменныкы сїѧ, ѷ спсеши кеиль· Ѷ рѣша мужи дв҃дови к немѹ, се мы здѣ въ їѹдеи боимсѧ, (-)[4] како бѹдем҃ аще ѩдемъ въ кеиль въ чревесѣ ѷноплеменныкомъ внидемъ· Ѷ приложѷ (ещѐ дв҃дъ вънроситѡ)[5] г҃а. ѷ ѡвѣщѧ емѹ г҃ь ѷ рече (-)[6]. въстани ѷ сниди в кеиль, ꙗко азъ (нн҃ѣ) предаю ѷноплеменныкы в рѹцѣ твою· Ї ѝде дв҃дъ ѷ мужи (его)[7] с нимъ в кеиль. ѷ брашасѧ съ ѷноплеменныкы. ѷ бѣжаша (ѷноплеменницы) ѡ лицѧ (дв҃ва) ѷ поѧтъ скоты ѷхъ, ѷ порази ѭ ꙗзвою велиѥкою, ѷ спсе дв҃дъ живѹщаѧ въ кеилѣ· Ѷ бысть егда бѣжѧ авиаѳаръ сн҃ъ авимелеховъ къ дв҃ду. ѷ (сниде ѷ сеи с нимъ ѣ кеилу)[8] ѷмыи ефѹдъ в рѹцѣ своеи· Ѷ вънзвѣстисѧ саѹлу, ꙗко прїиде дв҃ъ в кеилу. ѷ рече саѹлъ, (ꙗко) предаⷭ ѷ бъ в рѹцѣ мои, ꙗко затворисѧ вше въ градъ врата ѷ верїами· Ѷ заповѣда саѹлъ всѣмъ людемъ на брань сниѳти в кеилу ѧѳти дв҃да ѷ мужи его· Ѷ оувѣсть (ее) дв҃дъ ꙗко (злѣ оумысли ѻ немъ саѹлъ)[9], ѷ рече дв҃дъ къ авїаѳару жрѣцѹ, принеси ефѹдъ г҃ню· Ѷ рече дв҃дъ г҃и бе їи҃левъ, слыша оуслышалъ естъ раб҃ъ твои. ꙗко ѝщетъ саѹ҃ прїити на кеилу, растлити града мене ради· (Предадѹтъ ли мене живѹщїи в кеилѣ в рѹцѣ саѹлови)[10]. ѷ нн҃ѣ аще сниде҃тъ саѹлъ ꙗкоже слышалъ естъ раб҃ъ твои, г҃и бж҃е їи҃левъ вънзвѣсти рабѹ си. ѷ рече г҃ь предадѧтъ тѧ· Ѷ (въставъ)[11] дв҃дъ ѷ мужи (его)[12] с нимъ ꙗко, (х҃)[13], ѷзыдоша ѿ кеилы. ї ѷдѧхѹ ѧможе хотѧхѹ, ѷ (вънзвѣстиша саѹлу)[14] ꙗко спсесѧ дв҃дъ ѿ кеилы. ѷ оустависѧ (еще ѷ не ѷзыинде)[15]· Ѷ сѣде дв҃дъ въ пѹстыни в (масермѣ)[16] въ оузинѣ ѷ сѣде въ пѹстыни въ горѣ (зифорѣ)[17] [в горѣ темнѣ въ земли мглене]18. ї ѝскаше его саѹлъ въ вса дни, ѷ не предастъ его (бъ)[19] в рѹцѣ (саѹли)[20]· Ѷ видѣ дв҃дъ ꙗко ѷсходитъ саѹлъ ѝскати (его)[21], ѷ (бѧше) дв҃дъ въ (зелѣи)[22] мглене. (ѷ)[23] ѻбновлениѥ зидовѣ· Ѷ въста (ѷѻанадан҃ъ)[24] сн҃ъ саѹловъ ї ѝде къ дв҃ду въ ѻбновлениѥ. ѷ (въздвиже)[25] рѹцѣ свои къ (бѹ)[26]· Ѷ рече к немѹ не боисѧ ꙗко не ѷмать ѻбрѣсти тебѐ рѹкѧ (ѡц҃а моего саѹла)[27]. ѷ ты ѷмаши цр҃товати въ ї҃и҃ли. ѷ азъ бѹдѹ по тебѣ другїи. ѷ саѹлъ ѡц҃ъ мои вѣдѣ тако· Ѷ положиста ѻба завѣтъ пр҃е г҃мъ,

и сидѧ́ше дв҃дъ въ о҆бновле́нїи, (-)[28] (и҆ѡа҆на-
да́нъ)[29] вни́де в до́мъ свои́. І и҆зыдо́ша (зи-
дѣ́и)[30] ѡ҃ мѣглены́ѧ (землѧ̀) к саоу́лу (гл҃ющε на
хо́лмѣ)[31]· вѣ́си ли (на҃ко) дв҃дъ крые́тсѧ в на́съ
в (махе́рѣ)[32] въ оу́зинахъ в но́вѣи, на хо́лмѣ
(хела́тъстѣ)[33], о҆дессоу́ю (і҆ѳсемо́на)[34]· и҆ нн҃ѣ (ѣли-
ко)[35] по дш҃и ц҃рева (е҆сть), (-)[36] да сни́детъ к
на́мъ затворе́нъ бо е҆сть, (и҆ та́ко мнѣ на҃ко в
рукѣ тои̑ е҆сть)[37]· и҆ рече (-)[38] саоу́лъ бл҃вени вы̀
гв҃и на҃ко поболѣсте со мно́ю, и҆дѣте (нн҃ѣ)[39] оу҆-
гото́вите (и҆̀), (и҆ ктомоу̀)[40] разумѣ́ите мѣсто
е҆го, и҆дѣже е҆сть (ста́нъ)[41] е҆го, (-)[42] та́мо (оу҆бо
и҆дѣте)[43], ѣда ка́ко слоукоу́етъ· (Но вы̀)[44] вѣдѣ-
те и҆ разоумѣ́ите ѿ всѣхъ мѣстъ, и҆дѣже сѧ
крые́тъ (-)[45] и҆ възврати́тесѧ къ мнѣ, да на
гото́во]46 (и҆доу̀)[47] с ва́ми (-)[48] ѧ҆ще е҆сть (и҆ по҃)[49]
земле́ю (-)[50] и҆зыска́ти и҆̑мамъ его, (и҆) въ всѣ́хъ
тысоущахъ іоу́динахъ. И҆ (въста́вше зи́дѣ)[51] (ѡ҃
мѣглены́ѧ) (-)[52] и҆дѧ́хоу прѣ҃ саоу́ломъ, (-)[53] дв҃дъ
(же) и҆ мужи е҆го (бѧ́хоу) въ пустыни (внoутре-
нεи)[54], при ве́черѣ о҆дессоу́ю (и҆ѳсемо́на)[55]· і҆ и́де са-
оу́лъ и҆ мужи е҆го и҆ска́ти (дв҃да)[56] и҆ възвѣсти́-
ша (е҆е) дв҃доу, и҆ сни́де в ка́мы и҆же (бѣ) въ
пустыни (-)[57], и҆ (слы́ша҃)[58] саоу́лъ, и҆ гна̀ въ
сл҃ѣ дв҃да въ пустыню (внoутре́нюю)[59]· і҆ (и҆дѧ́-
ше)[60] саоу̑ и҆ мужи е҆го в ча́сть горы̀ тоѧ̀, и҆ бѣ
дв҃дъ и҆ мужи е҆го (-)[61] крыѧ́сѧ (-)[62] ѡ҃ лица̀ са-
оу́ла, (-)[63] саоу́л (же) и҆ мужи е҆го нападо́ша на
дв҃да (-)[64], (и҆ хотѣ́ша) на́ти и҆̀· И҆ (прїи́де а҃г҃лъ
къ саоу́лоу)[65] гл҃а, потщи́сѧ и҆ прїидѝ, на҃ко прїи-
до́ша (в землю (твою) и҆ноплеме́нницы)[66]· И҆ въз-
врати́сѧ саоу̑лъ, (на҃ко ктомоу̀) не (гонѝ)[67] дв҃да,
і҆ и҆де на срѣте́нїе и҆ноплеме́ннико҆мъ, сего ради
нарече́сѧ мѣсто то҆ ка́мы раздѣлны́й, и҆ въста̀
дв҃дъ ѡ҃тоудоу и҆ сѣде въ о҆у҆зина҃ (в га́ди)[68].

завіт перед Господом. І сидів Давид в оновленні, *а* Йоанатан ввійшов до свого дому. **19** І вийшли зіфійці з захмареної землі до Саула на версі, кажучи: Чи знаєш, що Давид переховується в нас в Махері, в ущелинах, в Новому, на версі Хелата, по правиці Єсемона? **20** І тепер все є по душі царя, хай зійде до нас. Замкнений бо є він, і так вважай, що є в твоїй руці. **21** І сказав Саул: Благословенні ви Господеві, бо ви уболіваєте за мною. **22** Тепер ідіть приготуйте його і до того пізнайте його місце, де є його обоз, туди, отже, ідіть, щоб часом не ухитрився. **23** Але ви погляньте і пізнайте всі місця, де ховається, і поверніться до мене, щоб пішов я з вами на готове, якщо є; і буду його шукати під землею і в усіх тисячах Юди. **24** І Зіфеї, вставши від захмареної, ішли перед Саулом; Давид же і його мужі були надвечір у внутрішній пустині, по правиці Єсемона. **25** І пішов Саул і його мужі шукати Давида, і сповістили це Давидові, і він зійшов до каменя, що був у пустині. І почув Саул, і гнався вслід за Давидом до внутрішньої пустині. **26** І йшов Саул і його мужі в части тієї гори, і ховався Давид і його мужі від лиця Саула; Саул же і його мужі напали на Давида і намагалися його схопити. **27** І прийшов ангел до Саула, кажучи: Поспішися й іди, бо в твою землю прийшли чужинці. **28** І повернувся Саул так, що більше не гнався за Давидом, і пішов назустріч чужинцям. Задля цього те місце названо Камінь поділу. **24,1** І Давид встав звідти і сів в урвищах в Гади.

Гл҃а, ік҃д·

И҆ бы́сть е҆гда̀ възврати́сѧ саоу̑лъ въспа́тъ ѡ҃ и҆ноплеменникъ. и҆ възвѣсти́ша е҆моу гл҃ющε, е҆е дв҃дъ (бѣ) въ пусты́ни (га҃стѣи)[1]. и҆ (по҃)[2] (саоу̑лъ) съ собо́ю, г҃, мужъ, и҆збранны ѡ҃ всего і҆и҃ла. і҆ и҆де и҆ска́ти давы́да и҆ мужь е҆го въ (мѣсто)[3] са҃де́-
емъ [въ гороу̀ е҆лео́ню]4· И҆ (прїидо́ша)[5] до ста҃
пасо́мы҃х поутє́мъ. и҆ бѣ тоу̀ вертє́пъ и҆ саоу̑лъ
вни́де (да почі҃е тоу)[6]. (-)[7] дв҃дъ (же) и҆ мужи
е҆го внoутреню҃ѫ вратє́пѣхъ сѣдя́хоу· И҆ рѣша
мужи дв҃ди к немоу̀. е҆е дн҃ь то́и̑ и҆же рече г҃ь
тебѣ преда́ти (врагы̀ твоѧ̀)[8] в роукѣ твою̀. и҆
сътвори́ши (и҆̑мъ)[9] на҃ко бл҃го прѣ҃ о҆чи́ма твои́ма·
И҆ (въста́въ)[10] дв҃дъ. и҆ ѡ҃тъ възкрилїе при-
о҆дѣва́ла саоу́ла о҆тма́н· И҆ бы́сть по сих̀ и҆

Глава 24

2 І сталося, як Саул повернувся назад від чужинців, і сповістили йому, кажучи, що Давид був у пустині Ґадській. **3** І взяв Саул з собою 3000 вибраних мужів з усього Ізраїля і пішов шукати Давида і його мужів в місто Садеєм, до гори Елеон. **4** І прийшли до стад, що паслися при дорозі. І була там печера, і Саул ввійшов, щоб там облегшитися. Давид же і його мужі сиділи всередині печери. **5** І сказали мужі Давида до нього: Ось той день, про який сказав Господь, що видасть тобі твоїх ворогів у твої руки, і вчиниш їм, як добре перед твоїми очима. І встав Давид і потайки відрізав рубець одежі Саула. **6** І сталося після цього, і забило в Давиді його

серце, бо відрізав рубець одежі Саула. **7** І сказав Давид до своїх мужів: Хай не буде мені таке від Господа, щоб я вчинив це слово моєму панові, господньому помазаникові, щоб підняти на нього мою руку, бо цей є господнім помазаником. **8** І злагіднив Давид своїх мужів словами, і не дав їм убити Саула. І встав Саул і пішов у свою дорогу. **9** І вийшов Давид вслід за ним з печери, і закричав Давид за ним, кажучи: Господи, царю! І оглянувся Саул вслід за ним. І схилившись Давид до землі на лице, й поклонився йому. **10** І сказав Давид до Саула: Навіщо слухаєш слово народу, що говорить, що ось Давид шукає твою душу? **11** Бо ось день – побачили твої очі, що тебе Господь видав в мої руки в печері, і я не задумав убити тебе, і я тебе помилував, і сказав: Не простягну моєї руки на мого пана, бо цей є господнім помазанником. **12** І гляди на рубець своєї одежі в моїй руці. Я відрізав рубець твоєї одежі і не убив тебе. І знай, і гляди сьогодні, що немає злоби в моїй руці ані безчестя, ані ненависті, ані не згрішив я проти тебе. А ти шукаєш мою душу, щоб її взяти. **13** Хай Господь судить між мною і тобою, і хай Господь оправдає мене перед тобою, бо моя рука не є на тобі. **14** Так, як говорить стародавня притча: Від беззаконників вийде переступ. Але моя рука не є на тобі. **15** І тепер, царю Ізраїля, вслід за ким ти ходиш, або вслід за ким женешся, чи за здохлим псом, або в слід за одною блохою? **16** Хай Господь буде суддею і розсудником між мною і тобою. Поглянь, Господи, і суди мені судом, і відсуди мені з твоєї руки. **17** І сталося, як закінчив Давид говорити ці слова до Саула, і сказав Саул: Чи це є твій голос, дитино Давиде? І підняв Саул свій голос, і заплакав. **18** І сказав Давидові: Ти є справедливіший за мене, бо ти віддав мені добро, я ж тобі віддав зло. **19** І ти мені сьогодні сповістив те, що ти мені вчинив добро, бо коли мене видав Господь Бог ізраїльський в твої руки, то ти мене не вбив. **20** Так, наче хто знайшов би свого ворога в біді і вивів його на добру дорогу, і Господь віддасть йому добро, так як ти сьогодні вчинив. **21** І тепер ось я пізнав, що царювати царюватимеш, і в твоїх руках стане царство Ізраїля. **22** І тепер поклянися мені Господом, що не викоріниш моє насіння по мені, і не вигубиш моє ім'я з дому мого батька. **23** І Давид поклявся Саулові. І пішов

вѣстопта̀ (дв҃дъ с҃рце своѐ)[11]. ꙗ҆́ко ѡ҆а́тъ вѣскрили́е прио́дѣва́ла (саоу́ла)[12]· и҆̂ рече дв҃дъ къ мужемъ свои́м҃ не бу́ди мнѣ ничто́же ѡ҆̀ г҃а. а҆ще сътворю̀ (гла́съ)[13] се́и господи́ну̀ с҃и х҃у г҃ню, и҆́же вѣздви́гнути роукоу̀ мою̀ на́нь, ꙗ҆́ко х҃с г҃нь е҆́сть се́й· и҆̂ оу҆́кротѝ дв҃дъ мужа своа̀ словесы̀. и҆̂ не да́стъ и҆̂мъ (-)[14] оубити саоу́ла. и҆̂ вѣста̀ саоу́лъ и҆̂ сни́де на путь (свои́)· і҆̂ и҆̂зы́де дв҃дъ вѣ слѣдъ е҆́го и҆̂з верте́па. и҆̂ вѣзопѝ дв҃дъ за (ни́мъ)[15] г҃ла. г҃и ц҃рю. и҆̂ о҆́зрѣсѧ саоу́лъ вѣ слѣ̀ е҆́го. и҆̂ прекло́нѣсѧ дв҃дъ (до земла̀ лице́мъ (-)[16])[17] и҆̂ поклони́сѧ е҆́моу· и҆̂ рече дв҃дъ къ саоу́лу почто́ послоу́ша́еши словесѐ люді҆и г҃лющѣ. (ꙗ҆́ко) се̂ дв҃дъ и҆́щетъ дша̀ твоа́. се (бо́) (дн҃ь)[18] ви́дѣста о҆́чи твоѝ. ꙗ҆́ко преда́лъ тѧ ба́ше г҃ь (-)[19] в роу́цѣ моѝ вѣ вертепѣ. и҆̂ не помы́слихъ оубити тебѐ, (но́)[20] помина́ловахъ тѧ. и҆̂ рѣхъ не прострю́ роукѝ моа̀ на г҃а моего́, ꙗ҆́ко помаза́нникъ (е҆́сть г҃нь се́й)[21]· и҆̂ (ви́ждъ)[22] вѣскрили́е о҆́дѣа́ла своего́ вѣ роу́цѣ мое́и. а҆́зъ ѡ҆а́хъ вѣскрыли́е [о҆́дѣа́ла твоего́][23], и҆̂ не оуби́хъ тебѐ. и҆̂ разумѣ́и и҆̂ ви́ждъ дн҃е ꙗ҆́ко нѣсть зло́би вѣ роу́цѣ мое́и, ни́ бесче́стїа ни нена́висти, и҆́же съгрѣши́хъ к тебѣ. (а҆̂)[24] ты̀ и҆́щеши дша̀ моа̀ и҆̂за́ти ю· да сю́дїи г҃ь между мно́ю и҆̂ тобо́ю. и҆̂ да о҆́пра́вдитъ тѧ г҃ь ѡ҆̀ тебѐ, (-)[25] роукà (бо́) моа̀ нѣсть на́ тѧ· ꙗ҆́коже гл҃етъ прито́ча пр҃ьва̀, ѡ҆̀ безако́нникъ, и҆́зы́детъ престоупле́нїе, (но́)[26] роукà моа̀ нѣсть на́ тѧ· и҆̂ кѣ̀ (ц҃рю і҆и҃левъ вѣ слѣдъ кого̀ ты̀ ходи́ши)[27], (и҆̂ли) по ко́мъ го́ниши (-)[28] вѣслѣдъ ли҆ ѱà оу҆мрѣ́ша, (и҆̂ли)[29] вѣ сѣ̀ блохы̀ е҆дино́а· да бу́детъ г҃ь сю́дїа и҆̂ ѡ҆вѣтни́къ, ме́жду мно́ю и҆̂ (-)[30] тобо́ю ви́ждъ г҃и и҆̂ сю́дѧ сю́домъ ми́, и҆̂ ѡ҆судѝ мѧ ѡ҆̀ роукѝ твое̂а. и҆̂ бы́сть е҆гда̀ сконча̀ дв҃дъ гл҃ы сїа, гла̀ къ саоу́лу. и҆̂ рече саоу́лъ (твои́ ли҆ (е҆́сть) се̂ гла́съ)[31] ча́до дв҃де, и҆̂ вѣздви́же (саоу́л҃ гла̀ свои)[32], и҆̂ вѣспла́ка· и҆̂ рече (-)[33] дв҃ду пра́веденъ е҆́си ты̀ надо мно́ю. ꙗ҆́ко ты̀ вѣзда̀ ми́ бл҃га́а, а҆́з же (тебѣ вѣзда́хъ)[34] зла́а· и҆̂ ты̀ вѣзвѣсти ми́ дн҃ь, и҆́же сътворѝ ми́ бл҃гаа. е҆гда̀ (бо́ предалъ)[35] мѧ е҆́сть г҃ь (е҆̀ѣ і҆и҃левъ)[36] вѣ роу́кѹ твое́ю, и҆̂ нѣси (менѐ оу҆би́лъ)[37]· (-)[38] ꙗ҆́коже а҆́ще (кто́ о҆́бра́щетъ)[39] врага̀ своего́ вѣ печа́ли (-)[40] и҆́зведе́ и҆̂ вѣ путь бл҃гъ. и҆̂ г҃ь вѣздасть е҆́моу бл҃гыхъ ꙗ҆́коже ты̀ сътвори̂ е҆́си дн҃ь· и҆̂ нн҃ѣ се̂ а҆́зъ (ви́дѣ)[41] ꙗ҆́ко ц҃рю̀а ц҃рствова́ти и҆́маши. и҆̂ ста́ти и҆́мать вѣ роу́цѣ твоѝ ц҃рство і҆и҃лево. и҆̂ нн҃ѣ покленимисѧ г҃и́мъ, ꙗ҆́ко не и҆скорени́ши сѣмени моего́ по мнѣ. и҆̂ не погуби́ши и҆́мени моего́ ѡ҆̀ до́му ѡ҆́ц҃а моего́· и҆̂ кла́тсѧ дв҃дъ (саоу́лови. і҆̂ и́де саоу́лъ

на мѣсто своѐ. дв҃дъ же) и҆ мужи є҆го вꙗзыдо́ша въ (сръ҇дУ)[42] тѣсноты҃.

Гл҃а, і҃е.

И҆оу́мре (само́илъ)[1], и҆ (събра́сѧ)[2] ве́сь і҆и҃ль. и҆ (пла́кашесѧ)[3] є҆го и҆ (погребо́ша)[4] и҆̀ в домУ̀ є҆го въ (сарꙗмаде́мѣ)[5]. и҆ (въста́въ)[6] дв҃дъ (-)[7] сни́де въ пУстыню маа́ню (вънУтре́нюю)· и҆̀ бѣ ч҃лкъ въ маа́нѣ. и҆ ста́да є҆мУ̀ своѧ на кармиі́лѣ, и҆ ч҃лкъ (є҆и) велі́къ зѣ́ло, и҆ сего́ о҆́вецъ бѣ́, ,ѯ҃, (а҆)[8] ко́зъ ,а҃. и҆ бы́сть є҆гда̀ стрижаще (ста́да)[9] своѧ на кр҃мі́лѣ· (-)[10] и҆ма́ (же) ч҃лкУ (нава́лъ)[11], і҆ и҆́ма женѣ̀ є҆го (а҆вигѣ́ѧ)[12], и҆ (бѧ́ше) жена̀ є҆го бл҃га (и҆ смыслена́)[13], и҆ (възоро́мъ ви́дѣти зѣ́ло добра̀)[14], (а҆)[15] (мужъ є҆̀) ч҃лкъ тврдъ, и҆ лука́въ при всѣ́мъ, и҆ (не о҆бщи́въ)[16]. и҆ слы́ша дв҃дъ въ пУстыні́и, и҆́ко стрижетъ (нава́лъ)[17] (на кармиі́лѣ)[18] (ста́да)[19] своѧ· и҆̀ (посла̀ дв҃дъ)[20], і҆, о҆́трокомъ, и҆ рече́ о҆́трокомъ вꙗзы́дѣте на кармиі́ль, і҆ и҆дете́ къ (нава́Ну)[21] и҆ въпроси́те и҆̀ ѡ҆̀ (менѐ)[22] с҃ мирѡ́̀· (-)[23] Негли здра́въ є҆си и҆ до́мъ твои́, и҆ вс҃ѧ твоѧ здра́ва а҆́ри сУть· и҆̀ нн҃ѣ оу҆́бо (слы́шУ)[24] и҆́ко стригУтъ (-)[25] пастУси твоѝ, и҆́же бѣша с҃ на́ми въ пУстыні́и, и҆ не възбра́нихомъ и҆́мъ, и҆ не съ҇творихомъ (-)[26] ничесо́же въ вс҃ѧ дн҃и, є҆гда бѣша на кармиі́лѣ· въпросѝ о҆́троки своѧ, и҆ възвѣста́т҃ ти, и҆ (о҆брѣто́шасѧ о҆́троцы твоѝ съ радостїю)[27] пр҃е҆ о҆чи́ма твои́ма. и҆́ко въ дн҃ь бл҃гъ прїидо́х҃ѡ, (что̀ да́ же нн҃ѣ сно́ви твоє́мУ дв҃дУ, є҆́же а҆́ще хо́щеши)[28]· и҆̀ (прїидо́ша)[29] о҆́троцы [дв҃дви][30] и҆ (гл҃аша)[31] словеса̀ є҆̂ѝ къ (нава́лУ)[32]. (и҆)[33] вс҃ѧ гл҃ы сїѧ и҆менє́̂ дв҃довы҃̀· и҆̀ въскоч҃и (нава́̀) (-)[34] ѡ҆̀вѣща (-)[35] о҆́трокѡ́̀ дв҃довы҃̀ (рекъ)[36]. что̀ (є҆̂) дв҃ъ (и҆́ли)[37] что̀ (є҆́сть) сн҃ъ і҆е҆ссе́ѡ̆. дн҃ь оу҆́множе́ни сУть рабѝ, ѡ҆̀ходя́ще ко́҃ждо ѡ҆̀ лица̀ господи́на своє́го, и҆ возмУ̀ хлѣ́ба (-)[38] и҆ вина̀ (-)[39] и҆ закла́нїа моѧ̀ на́же закла́̂ стригУщы҃̀ моѧ̀ о҆́вца. то (тѧ̀ а҆́ри дв҃̀)[40] мужѐ҃̀ и҆́же не бѣ́дѣ ѡ҆̀кУ́дУ сУть· и҆̀ възвратѝшасѧ о҆́троцы дв҃дови пУтемъ свои́м҃. и҆ (възвраще́шесѧ)[41] прїидо́ша и҆ възвѣсти́ша дв҃дУ по (гл҃У семУ)[42]· и҆̀ рече дв҃дъ мУже́мъ свои́м҃, о҆поа́шисѧ ко́҃ждо ва҃̂ о҆ружїе́мъ своє́м҃ і҆ и҆до́ша въ сл҃ѣ дв҃дъ. и҆́ко ӱ҃, мУ҃. (а҆)[43] ѳ҃ (и҆хъ) о҆ста̀ оу҆̀ сосУдовъ· и҆̀ а҆вигѣѝ женѣ̀ (нава́новѣ)[44] повѣ́да є҆ди́нъ о҆́троку гл҃ѧ. ѳ҃е (присыла̀ дв҃дъ)[45] послы҃̀ ѡ҆̀ пУстыі́на бл҃ви́ти господи́на на́шего. (и҆̀но о҆́нъ)[46] оу҆вратѝсѧ ѡ҆̀ нн҃ѣ· (Сїи же)[47] мужи́ бла́зи (бѣша) на́мъ зѣ́ло, (и҆) не възбрана́хУ на́м҃ (зѣ́ло), и҆̀ни съ҇твори́ша и҆̀ы (зла́ ничт҃оже) въ вс҃ѧ дн҃и в на́же бѣхѡ́̀ с҃ ни́ми· и҆̀ сУ-

Саул до свого місця, Давид же і його мужі пішли до середини урвища.

Глава 25

1 І помер Самуїл, і зібрався ввесь Ізраїль, і оплакували його, і його поховали в домі його в Сарматемі. І вставши Давид прийшов до внутрішньої пустині Маана. **2** І був чоловік в Маані, і його власні стада в Кармилі. І цей чоловік дуже великий, і його овець було 3000, кіз – 1000. І сталося, що він стриг стада свої в Кармилі. **3** Ім'я ж чоловіка Навал й ім'я його жінки Явигія; і його жінка була добра і розумна, і дуже гарна на вид лицем, а її чоловік – тяжкий чоловік і поганий в усьому, і не товариський. **4** І почув Давид в пустині, що Навал на Кармилі стриже свої стада. **5** І послав Давид 10-ть слуг, і сказав слугам: Підіть до Кармила і підіть до Навана, і запитайте його від мене з миром: **6** Чи здоровий є ти і твій дім, і чи все твоє здорове? **7** І тепер ось чую я, що стрижуть твої пастухи, які були з нами в пустині, і ми їм не перешкодили, і ми не вчинили нічого в усі дні, коли вони були в Кармилі. **8** Запитай своїх слуг, і сповістять тобі. І знайшлися твої слуги з радістю перед твоїми очима, бо в добрий тобі день ми прийшли. Дай же сьогодні твоєму синові Давидові, що лиш бажаєш. **9** І прийшли слуги Давида, і сказали ці слова до Навана, і всі слова ці в ім'я Давида. **10** І вскочив Наван, відповів слугам Давида, сказавши: Хто є Давид, або хто є син Єссея? Сьогодні намножилося рабів, що відходять, кожний з-перед лиця свого пана. **11** І візьму хліби і вино, і моє заколене, яке я заколов тим, що стрижуть мої вівці, і чи те дам мужам, яких не знаю, звідки вони є? **12** І повернулися слуги Давида своєю дорогою. І повернувшись, прийшли і сповістили Давидові за цим словом. **13** І сказав Давид своїм мужам: Хай кожний з вас підпережеться своєю зброєю, і вслід за Давидом пішли яких 400 мужів, а 200 з них зосталось з посудом. **14** І Авіґеї, жінці Навана, сповістив один з слуг, кажучи: Ось Давид прислав послів з пустині поблагословити нашого пана, і він відвернувся від них. **15** Ці ж мужі були дуже добрі до нас і дуже не перешкоджали нам ані не вчинили нам ніякого зла в усі дні, які були ми з ними. І коли ми там були, **16** вони були довкруги нас в ночі і в дні, як

стіни, в усі дні, як ми були з ними на полі, пасучи стадо. **17** А тепер знай і ти гляди, що вчиниш, бо виповнилася вся злоба нашого пана і на його дім. І до нього, що є голодний, неможливо до нього говорити. **18** І поспішилася Авигія, і взяла 200 хлібів, і два бордюги вина, і 5 баранів, і 5 петльованих чистих хлібів, і кошик родзинків, і 200 в'язанок фігів, і покала на ослів. **19** І сказала до своїх слуг: Ідіть переді мною, і ось я іду вслід за вами. І своєму мужеві вона не сповістила. **20** І сталося, як вона сіла на осла і виходила на частину гори, і ось Давид і його мужі йшли їй назустріч, і вона їх зустріла. **21** І сказав Давид: Добре – ти неправедного спасла. Бо я зберіг все Наванові в пустині і не подумав взяти нічого з усього, що його, і він віддав мені злом за добро. **22** Це ж хай зробить Бог Давидові і це хай додасть, якщо останеться щось з усього Навана аж і до ранку, побачиш що получить. **23** І побачила Авігея Давида, і поспішившись зіскочила з осла, і впала перед Давидом, і поклонилася йому до землі. **24** І після цього впала до його ніг і сказала: На мені ця провина, пане, моя є несправедливість. Якщо дозволяєш, хай промовить твоя рабиня в твої вуха, і послухай слова твоєї рабині. **25** Хай не покладе пан нічого на своє серце, задля цього зажерливого чоловіка, бо таке, як його ім'я, так і є, бо Наван – є його ім'я, і немає розуму в ньому. Я ж, раба твоя, не знала про твоїх слуг мого пана, яких ти послав. **26** І тепер, мій пане, живий Господь і живе твоя душа, оскільки оберіг тебе Господь, щоб не надійшов ти на невинну кров, і сам спас твою руку. І тепер хай будуть, як і Наван, вороги твої, що шукають зла моєму панові. **27** І тепер візьми цей дар, який принесла твоя рабиня своєму панові, і дай слугам, що прислуговують моєму панові. **28** Забери тепер несправедливість твоєї рабині, бо, роблячи, зробить Господь вірним дім моєму панові, бо Господь воюватиме війну мого пана, і в тобі ніколи не знайдеться злоба. **29** Якщо ж і повстав чоловік, що тебе переслідує, шукає твою душу, і буде душа мого пана прив'язана узами життя від Господа Бога, і вдариш з пращі душу свого ворога. **30** І буде, коли вчинить Господь моєму панові все добре, що сказав про тебе, і вчинить тебе Господь проводирем в Ізраїлі; **31** і не буде це на гидоту і на згіршення серця мого пана, щоб безц҃и на҃ (тк҃у)[48], на҃ко стѣны бѣша о҆ на҃, (-)[49] въ нощ҇и и҆ въ дн҃и по в҃сѧ дн҃и сущ҃и с҃ ни҃ми, (на селѣ) пасуще҆е ста́да· ч҆ и҃мѣ разумѣти и҆ ви҃ждь (ты҃ что҃)[50] сътвори́ши на҃ко съверши́тсѧ (в҃сѧ) зло́ба господи́на на́шего, и҆ на домъ҆ е҆го. и҆ (сему҆ гла҃ну сущу҆)[51], неѣзѣ гла́ти к немъ҆· и҆ потщасѧ а҃вигѣѧ́. и҆ взѧ́, ѥ҆, хлѣбъ и҆ дв҃ѣ кори́чзѣ вина́, и҆ ѥ҆, о́вень (-)[52], и҆ ѥ҆, (хлѣбъ смида́ленъ чи́стъ)[53], и҆ (ко́шницу)[54] гро́здїѧ, и҆ ѥ҆, ѧ́заниць смо́квеи, и҆ възложи҆ на о҆сла́та· и҆ рече къ о҆́трокомъ свои҃ поидѣте предо мно́ю, и҆ е҆ѕ а҃ѕъ въ сла҃ѣ ва҃ и҆ду҆. и҆ мужу҆ свое҆му҆ е҆и не възвѣсти҆· и҆ бы́сть е҆́и въсѣдъ҆ше на о҆сла҃. і҆ и҆сходя́щу въ часть горы҆. и҆ е҆е дв҃ѣ и҆ мужи е҆го (и҆ду҆ще)[55] супроти́въ е҆́и, и҆ (тѧ҃) срѣте҆ ѧ҃· и҆ (рече дв҃ѣ)[56] до́бръ (сѣсе непра́вѣника)[57]. а҃ѕъ (бо) всѧ҃ съхрани҃ (нава́ну)[58] въ пусты́ни. и҆ не (помы́сли҃)[59] поня́ти (ничто҃же ѿ всего е҆му҆)[60]. и҆ възда́сть ми҃ зла́ѧ възъ бл҃гаа· сѐ (же) сътвори҃ бг҃ъ дв҃ѣи и҆ е҆и приложи҃. а҃ще (о҆ста́нетъ мѣ́что)[61] ѿ всего҆ (нава́ну)[62]. да́же (и҆) до оу́тра (оу҆ви́ди на҃же получи҃)[63]· и҆ оу҆ви́дѣ а҃вигѣ́ѧ дв҃ѣда. и҆ (потщ҃а́шисѧ)[64] ско́чи съ о҆сла́те. и҆ паде҆ пр҃е҆ дв҃ѣдо҃ (-)[65], и҆ поклони́сѧ е҆му҆ до земла҃· (и҆ посе́мъ паде҆) пр҃е҆ нога́ми е҆го. и҆ р҃е҆, на мнѣ (вина е҆и) господи́не (-)[66], (моа҆ е҆сть) непра́вда. (а҃ще велѝши) да гл҃етъ раба҆ твоа҆ въ оу́ши твои҃, и҆ послу́шаи [словесъ рабы҆ твое́ѧ][67]· не положи҃ господи́не (-)[68] на ср҃цы свое҆мъ (ничесо́же), чл҃ка сего҆ ра́ди гл҃аствующаго. (на҃ко бо и҃мѧ е҆му҆ та́ко и҆ е҆сть) (нава́нъ)[69] (бо е҆сть) и҃мѧ е҆му҆ и҆ мѣсть смы́сла в нн҃ѣ, (-)[70] а҃ѕ (же) раба҆ твоа҆ не вѣ́да о҆́тр҃о твои҃ [господи́на мое҆го][71] на҃же е҆си посла҆· и҆ жи҃вѣ господи́не (мои҆) живъ г҃ь и҆ жива дш҃а твоа҃, на҃ко възъбрани҃ ти҃ г҃ь. да прїи́деши на кро́вь непови́нну҆, и҆ сп҃се ру́ку свою҆ (самъ)[72]. и҆ жи҃вѣ да бу҆ду҆ на҃ко (и҆) (нава́нъ)[73] бра́зи твои҃ и҃щуще господи́ну мое҆му҆ зла҆· и҆ жи҃вѣ возми҃ (принесе́нїе)[74] е҆е е҆же вѣ принесла҆ раба҆ (-)[75] господи́ну свое҆му҆. и҆ даждь о҆́троко҃ пр҃е҆стоа́щимъ господи́ну мое҆му҆· ѿи҃ми жи҃вѣ непра́вду рабы҆ твое́ѧ. на҃ко твора҃ сътвори́тъ г҃ь (до́мъ вѣ́ренъ господи́на мое҆го)[76]. на҃ко бра́нїю (господи́на мое҆го г҃ь)[77] побо́ретъ, и҆ зло́ба не о҆бра́щетсѧ въ тебѣ никто́лиже· (ч҆ще же) и҆ (въста҆)[78] чл҃къ гонѧ́и тѧ, (-)[79] и҃ща дш҃а твое́ѧ. и҆ (е҆сть)[80] дш҃а господи́на мое҆го прива́зана при оу҆зомъ живы́мъ ѿ г҃а бг҃а, и҆ дш҃у врага҆ свое҆ оу҆рази́ши пра́щею (-)[81]· и҆ бу҆детъ е҆гда҆ сътвори́тъ г҃ь господи́ну мое҆му҆ всѧ҃ е҆ли́ко гл҃а бл҃го тебѣ. и҆ съвръшѝ тѧ҃ г҃ь на в҃лчество въ і҃и҃л҃и. и҆ не бу҆детъ (-)[82] е҆е на ме́рзость и҆ на собла́знь [с҃р-

цу|[83] господи́на моего́, е́же и́зліа́ти кро́вь (непови́нну безу́ма)[84]. и́ (сп҃си)[85] руку́ (свою́) господи́ну моему́ (-)[86]. и́ да ублажи́тъ гь господи́на моего́. и́ помяне́ши рабу́ свою́ ублажи́ти ю҃. и́ рє҃ дв҃дъ къ а҃вигѳе́и. бл҃вє҃ гь бъ и҃йлевъ, и́же посла́ тѧ дн҃ь (-)[87] на срѣтє́нїе мѝ. и́ бл҃вє҃ совѣтъ твои́. и́ бл҃вена́ ты (оу҃ставле́ши)[88] мѧ (въ дн҃ь сїи́)[89]. во́ньже не прїи́ти мѝ на (проли́тїе кро́ви)[90], и́ сп҃ти (мѝ руку́ свою́)[91]. ⁘ба́че жи҃ гь бъ и҃йле҃, и́же възбрани́ мѝ дн҃ь зла́ не сътвори́ти. а҃ще бо бы҃ не поспѣшася́ (-)[92] на срѣтє́нїе мѝ. тогда́ рѣ́хъ, а҃ще кто́ о҃скудѣе́тъ мѝ ѿ нава́на. оу҃тро до́ свѣта (получи́та ви́димое)[93]. и́ прїе́ дв҃дъ ѿ руку́ е҃а всѧ́ е҃же принесе́ е҃му и рече́ е́и и҃ди́ с ми́ромъ в до́мъ свои́, (ѧ҃ко)[94] послу́шахъ гла́са твое҃го, и́ възлюби́хъ лице́ твое. і҃ и́де а҃вигѳе́а къ (навану́)[95], и́ (-)[96] се́и и҃мѣ́ше пи́ръ в домѹ́ свое҃мъ, ѧ҃ко пи́ръ цр҃ева, и́ с҃рце (нава́ново)[97] весела́ся бѣ в не́мъ, (-)[98] пї҃е́ (бо́ бѧше) зѣло. и́ не възвѣсти́ (а҃вигѳе́а нава́ну)[99] гл҃а (и҃и) (вели́ка и҃и ма́ла)[100], до́ свѣта оу҃тренѧго. и́ бы́сть заоу҃тра ѧ҃ко и҃стрезви́ся ((нава́нъ)[101] ѿ вина́)[102] (и́) повѣ́да е҃му жена́ е҃го (всѧ́) гл҃ы сїа́, и́ оу҃мре с҃рце е҃го в не҃, и́ то́и сѧ҃ бы́сть ѧ҃ко ка́мень. и́ (ѧ҃ко бы́сть)[103] де́сѧть дн҃ь, (-)[104] порази́ гь (нава́на)[105] и́ оу҃мре. и́ (слы́шавъ)[106] дв҃дъ и́ рече́, бл҃вє҃ гь е҃же сѹ́ди сѹ́дъ поноше́нїа мо́его ѿ руки́ (нава́на)[107], и́ раба́ своего́ въздръжа́ ѿ (-)[108] зла́, и́ зло́бу (нава́ню)[109] възврати́ гь на главу́ е҃го. и́ посла́ дв҃дъ (-)[110] гл҃а къ а҃вигѳе́и, да поиму́ тѧ себѣ́ въ жену́. и́ прїидо́ша о҃троцы дв҃ви къ а҃вигѳе́и въ кармі́лъ, и́ рѣ́ша е́и гл҃ающе, дв҃дъ посла́ ны́ къ тебѣ́ да тѧ по́имет҃ъ себѣ́ въ жену́. и́ (въста́вши)[111] поклони́ся до земла́ лице́мъ, и́ ре́че е҃е раба́ твоа́, ѧ҃ко (и́) раба́ и҃же оу҃мыва́ет҃ъ но́ги о҃трокомъ твои́м҃. и́ въста́ а҃вигѳе́а и́ (въсѣ́дъ)[112] на о҃сла́ и́ е҃, дв҃ци и҃да́ше въ слѣ́дъ е҃а҃ і҃ и҃да́ше въ слѣ́дъ о҃трокъ дв҃двыхъ, и́ (бы́сть)[113] е҃му ѣ҆ жену́ (а҃вигѳе́а)· (и́ по се́мъ) и́ (нахина́му)[114] поа́т҃ъ дв҃дъ ѿ [и҃йла][115]. и́ (бѣ́ста е҃му дв҃ѣ)[116] женѣ. (-)[117] саоу́лъ да́сть мельхо́лу дщере́ свою́ жену́ дв҃дву, (далтїю)[118] сы́ну [ами́шу]́[119], и́же ѿ ро́ммa·

гл҃а, ї҃з·

(прїидо́ша)[1] (зивѣ́и)[2], ѿ мглени́ыа къ саоу́лу на хо́лмъ гл҃ающе. (не се́и л҃и)[3] дв҃дъ (сокры́ся е҃сть)[4] оу҃ на́съ на хо́лму, (и́же въ е҃хала́дѣ)[5] противу́ (-)[6] (и҃е҃ѳмо́ну)[7]· и́ (въста́въ)[8] саоу́лъ и́ сни́де въ пусты́ню (зи́дъ-

зумно пролити невинну кров, і спасти йому руку мого пана. І хай Господь вчинить добро моєму панові, і згадаєш твою рабиню, *щоб* вчинити їй добро. **32** І сказав Давид до Авіґеї: Благословенний Господь Бог Ізраїля, який сьогодні послав тебе мені назустріч, **33** і благословенна твоя порада, і ти благословенна, *бо* зупиняєш мене в цьому дні, щоб в ньому не прийти мені на пролиття крові, і мені спасти мою руку. **34** Тільки живе Господь Бог ізраїльський, який сьогодні зупинив мене, щоб не вчинити зло. Бо якщо б ти не поспішилася мені назустріч, тоді сказав я: Якщо хто забракне мені з Навана вранці, до світанку одержать явне. **35** І Давид, прийнявши з її руки все, що йому принесла, і сказав їй: Піди в мирі до свого дому, бо я вислухав твій голос і я полюбив твоє лице. **36** І пішла Авіґея до Навана, і цей мав бенкет в домі своїм, наче бенкет царський, і серце Навала веселилося у ньому, бо був дуже п'яним. І не сповістила йому Авігея слово, ні велике ні мале, аж до раннього світла. **37** І сталося вранці, коли витверезився Наван від вина, і йому сповістила жінка його всі ці слова, і завмерло його серце в ньому, і він сам став наче камінь. **38** І коли було десять днів, Господь побив Навана, і він помер. **39** І почув Давид, і сказав: Благословенний Господь, який судив суд мого покривдження з руки Навана, і оберіг від зла свого раба, і злобу Навана Господь повернув на його голову. І послав Давид, заговорив до Авіґії, щоб узяти її собі за жінку. **40** І прийшли слуги Давида до Авіґії, до Кармила, і сказали їй, кажучи: Давид послав нас до тебе, щоб тебе взяти собі за жінку. **41** І вставши вона поклонилася до землі лицем, і сказав: Ось раба твоя, як і раба, що вмиває ноги твоїм рабам. **42** І встала Авіґея, і сіла на осла, і 5-ть дівчат ішло вслід за нею, і йшла вслід за слугами Давида, і Авіґея стала йому за жінку. **43** І після цього Давид взяв Яхінаму з Ізраїля, і були в нього дві жінки. **44** Саул дав свою дочку Мельхолу, жінку Давида, Фалтієві, синові Амиша, що з Ромми.

Глава 26

1 І прийшли Зивії з пустині до Саула на гору, кажучи: Чи не цей Давид сховався в нас в горі, що в Ехалаті, напроти Єсімона? **2** І встав Саул, і зійшов до пустині Зіф, і з ним 3000 вибраних мужів з Ізраїля

вийшли шукати Давида в пустині Зіф. **3** І став Саул довкруги хелатської гори, що напроти Єсемона, при дорозі, і Давид сидів в пустині. І побачив Давид, що наблизився Саул вслід за ним до пустині. **4** І послав Давид розвідників, і пізнав, що Саул приближається вслід за ним до Келасаха. **5** І встав Давид потайки, і ввійшов до місця, де відпочивав Саул, і там був і Авеннир, син Нира, головний його воєвода, і Саул спав у світлиці, і полки народу довкруги нього. **6** І відповів Давид, і сказав до Ахімелеха-Хеттея і до Авеси, сина Саруї, брата Йоава, кажучи: Хто ввійде зі мною до Саула в полк? І сказав Авеса: Я ввійду з тобою. **7** І ввійшли Давид і Авеса до вояків вночі, і ось Саул спав в світлиці, і спис його запханий в землю при його головах, Авеннир же і його вояки спали довкруги нього. **8** І сказав Авеса до Давида: Ось Господь сьогодні дав тобі твого ворога до рук твоїх, і тепер поб'ю його, ось бо його зброя є поза ним, і вдруге на нього не замахнуся. **9** І сказав Давид до Авеса: Не убивай його, бо коли хто простягне руку на господнього христа, і очиститься? **10** І сказав Давид: Живий Господь, якщо Господь не скине його, чи прийде його день і він помре, чи піде на війну і там згине. **11** Хай не буде, щоб я, Господи, наклав мою руку на господнього христа. І тепер візьми спис з-перед голови і посуд води, і підім на бік. **12** І взяв Давид спис і посуд води з-перед його голови, і оба відійшли. І не було того, хто би знав, або їх побачив, і не було нікого того, хто встав, бо всі спали, бо напав на них сильний сон від Господа. **13** І перейшов Давид на другий бік і став на версі гори здалека, і між ними була велика дорога. **14** І закликав Давид до народу, і Авенирові відповів, кажучи: Чи не відповіси мені Авеннире? І відповів Авеннир, і сказав: Хто ти є, що кличеш до мене? **15** І сказав Давид до Авеннира: Чи не є ти мужем, і хто подібний до тебе в Ізраїлі? І чому не стережеш свого пана царя? Бо ввійшов один з народу, щоб убити твого пана царя. **16** І це, що ти вчинив, є дуже недобре. Живий Господь, бо синами смерті є всі ви, що не стережете свого пана царя, господнього христа. І тепер гляди вже! Де є спис царя і посуд води, що був при головах? Де є? **17** І пізнав Саул голос Давида, і сказав: Чи це твій голос, сину Давиде? І сказав Давид: Я твій раб, пане царю. **18** І знову сказав

сКУю)[9]. и҃ с нн҃, ѓ, мужъ ѝзбра́нныи҃ ѡ҃ і҃и҃ла҃ (ѝзыи́до́ша) ѝска́ти дв҃да въ пустыню҃ [зи҃скУ][10]. И҃ ста҃ саоу́лъ о҃и҃кр҃тъ холма҃ (хела҃ска)[11] иже противУ (-)[12] (и҃есемо́нУ)[13] при пУти҃. и҃ дв҃дъ сѣда́ше въ пустыни҃ и҃ ви́дѣ дв҃дъ на҃и҃ко приближи́ сѧ саоу́л҃ въ сл҃ѣ е҃го ѣ пустыню҃· И҃ посла҃ дв҃ъ съзира́теля҃. и҃ (разУмѣвъ)[14], на҃и҃ко приближа́етсѧ саоу́лъ (въ сл҃ѣ е҃го)[15], въ [келаса́гъ][16)· И҃ въста҃ дв҃дъ та́и҃. и҃ (въни́де)[17] в мѣсто и҃дѣже почива́ше (-)[18] саоу҃ и҃ тм҃У (бѣше и҃) (а҃венни́ръ)[19] сн҃ъ ни́ровъ, старѣи҃ воево́дѣ е҃го. и҃ саоу́лъ спа́ше въ свѣтлѣи҃, и҃ лю́дїи по́лкы о҃и҃крестъ е҃го· И҃ ѡ҃вѣщала҃ дв҃дъ и҃ рече къ [а҃вимеле́хУ][20] хеттѵ́нну҃. и҃ къ (а҃ве́сУ)[21] сн҃У сарУи҃о́вУ бра́тУ і҃оа́влю҃. рекїи҃ кто҃ вни́детъ со мно́ю къ саоу́лУ въ по́лкъ. и҃ рече (а҃ве́са)[22] а҃зъ вни́ду҃ с тобо́ю· И҃ (вни́до́ста)[23] дв҃дъ и҃ (а҃ве́са)[24], въ (во́а҃)[25] но́щїю҃. и҃ е҃е саоу́лъ ѣ҃ѣ спа҃ (-)[26] въ свѣтлѣи҃. и҃ ко́пїа҃ (е҃го) въдружена́ (ба҃ху) въ зе́млю ѡ҃ възъгла́вїи е҃го, (-)[27] (а҃венни́ръ)[28] (же), и҃ (во́и҃)[29] е҃го спа́ху о҃и҃кр҃тъ е҃го· И҃ рече (а҃ве́са)[30] къ дв҃дУ, (е҃е) (да́лъ ти е҃сть)[31] (ѓь дн҃ь)[32] врага҃ твоего҃ в рУцѣ твои҃. и҃ е҃е да оу҃бїю҃ и҃҆. (се ѣ҃ о҃ружїе҃ е҃го кро́мѣ е҃го е҃сть)[33], и҃ ѣторо́е не маха́ю на́нь· И҃ рече дв҃дъ къ (а҃весѣ)[34], не (оу҃бива́и҃)[35] е҃го. на҃и҃ко кто҃ коли҃ простѣ́ръ рУкУ (-)[36] на ѯа гн҃а и҃ оу҃и҃стит҃сѧ· И҃ рѣ҃ дв҃дъ живъ ѓь, а҃ще не ѓь низложи҃ е҃го. и҃ли҃ дн҃ь е҃мУ пришелъ ѣ҃ы, и҃ да҃ы оу҃ме́рлъ, и҃ли҃ въ бра́нь ѣ҃ы прише́лъ, и҃ (тм҃У) погиблъ ѣ҃ы. да не бУдетъ мн҃и ѓи, наложи́ти рУкУ мою҃ на ѯа гн҃а. и҃ нн҃ѣ возми҃ ко́пїе҃ ѡ҃ възъгла́вїа҃ (-)[37] и҃ сосУдъ во҃ны́и, и҃ ѡ҃и҃дево҃ѣ о҃со́бѣ· И҃ взатъ дв҃дъ ко́пїе҃ и҃ сосУдъ во҃ны́и ѡ҃ възъгла́вїа҃ е҃мУ, и҃ ѡ҃и҃до́ста (о҃ба҃)[38]. и҃ не бѣ и҃же ѣ҃ы (разУмѣ҃ и҃ли҃ ви́дѣлъ)[39] (а҃) и҃ не ба҃ше въстаю҃ща҃ (никогоже), вс҃и (бо) спа́ху. на҃и҃ко со́нъ (бѣ҃) кр҃тѣпокъ ѡ҃ ѓа напа́лъ на́ на҃· И҃ (прешедъ)[40] дв҃дъ на о҃нъ полъ и҃ ста҃ на версѣ горы҃ и҃здале́ча. и҃ вели́къ (бѣ҃) пУть межи и҃ми· И҃ възва҃ дв҃дъ лю́ди. и҃ а҃венирУ ѡ҃вѣщала҃ гл҃а҃. не ѡ҃вѣща́еши ли҃ (ми҃) (а҃венире)[41]. и҃ ѡ҃вѣща (а҃венни́р)[42] и҃ рѣ҃. кто (тм҃ы е҃си)[43] зовы́и҃ ма҃· И҃ рече дв҃дъ къ (а҃венирУ)[44]. не мужъ ли҃ (е҃си) тм҃ы и҃ кто҃ подо́бенъ ти въ і҃и҃ли, и҃ почто҃ не храни́ши господи́на своего҃ ц҃р҃а, на҃и҃ко вни́де е҃дѝ ѡ҃ людїи оу҃би́ти (господи́на твоего҃ ц҃р҃а)[45]· И҃ не бл҃го (е҃е е҃сть ѕѣло́)[46], е҃же сътвори жи́въ ѓь, на҃и҃ко сн҃ове (е҃сте) сме́рти (вс҃и) вы҃ (не) храна́ще (ѓа своего҃ ц҃р҃а)[47] ѯа гн҃а. и҃ нн҃ѣ ви҃ждь оу҃же (гдь е҃сть ко́пїе҃ ц҃рево҃ и҃ сосУдъ во҃ны́и҃)[48], и҃же (бѣ҃) въ возгла́вїи (гдь ѣ҃)· И҃ позна҃ саоу́лъ гла҃ дв҃въ. и҃ рече (тво́и ли е҃сть гла́съ)[49] ча́до дв҃де, и҃ рече

дв҃дъ, (а҆зъ) ра́бъ твои҃ ѓи цр҃ю· и҆ (па́ки) р҃е [дв҃дъ][50]. почто҆ (го́ниши раба҆ твоего҆ ѓи цр҃ю)[51]. и҆́ко чи́мъ (тѝ) съгрѣшѝ, и҆ ка́ко о҆брѣтеса҆ (непра́вда въ мнѣ)[52]· то҆ (поне҆) нн҃ѣ (у҆же) да у҆слы́шитъ ѓь (и)[53] цр҃ь (гла҃ы)[54] раба҆ своего҆. а҆ще ѓъ приво́дитъ тѧ҆ на́ ма҃. (и҆́ко възвели́чйса҆)[55] жр҃тва твоа҆. а҆ще ли҆ сн҃ове человѣ́чи про́клатїи со҆ пр҃е гд҃ъ. и҆́ко и҆згна́ша мѧ҆ дн҃ь, не причасти́тиса҆ въ жребїи гн҃ь. гл҃ѧй пойдѝ рабо́тай бо́гомъ чу́ждимъ· и҆ нн҃ѣ да не паде́тъ кровь моа҆ на́ земл҃ю, пр҃е лице҆ гн҃емъ, и҆́ко и҆зы́йде цр҃ь і҃и҃лев҃, (і҆ и҆щетъ)[56] дш҃а моего҆, (и҆ гонѝ е҆сѧ҆ и҆́ко҆)[57] но́щныи вра́нъ сквозѣ го́ры· и҆ рече саоу́лъ съгрѣши́хъ, възврати́сѧ ча́до дв҃де и҆́ко ктомꙋ҆ не съ҆творю тѝ у҆же зла҃. зане у҆гнетѐна е҆сть дш҃а моа҆ пр҃е о҆чи́ма твои́ма въ дн҃ь со҆ у҆жены҆ бѣ́хъ. и҆ не разꙋмѣ́хъ мно́го зѣло· и҆ ѡ҆вѣща҆ дв҃дъ и҆ рече е҆ко́пїе цр҃ево, (и҆) да прїидетъ (о҆тро҆ е҆ди́нъ)[58] и҆ возмѐ (о҆ружїе)[59]· и҆ ѓь о҆брати́тъ кого́ждо по о҆правданїемъ е҆го и҆ по вѣрѣ е҆го, и҆́коже преда҆ тѧ҆ ѓь дн҃ь в рꙋцѣ мои҃. и҆ не ра́чихъ възложи́ти рꙋки моея҆ на х҃а гн҃а· и҆ е҆ и҆́ко възвели́чисѧ дш҃а твоа҆ дн҃ь, о҆ сѝхъ въ о҆чїю моею҆ та́ко да възвели́чйса҆ дш҃а моа҆ пр҃е гд҃ъ, и҆ покры́етъ мѧ҆, і҆ изведе́тъ мѧ҆ ѡ҆ всея҆ печали· и҆ рече саоу́лъ ко҆ дв҃ду, бл҃вени́ъ ты҃ ча́до и҆ твори́ши съ҆твори́ши, и҆ могы́и възмо́жеши, и҆ ѡ҆и́де дв҃дъ пꙋте́мъ своѝмъ, и҆ саоу́лъ възврати́сѧ на мѣ́сто своѐ·

гл҃а, і҃з·

В҃ рече дв҃дъ въ с҆рцы свое҆мъ гл҃ѧ, нн҃ѣ приложи́мисѧ бы́ти въ дн҃ь е҆ди́нъ в рꙋкꙋ҆ саоу́лю. и҆ не (бꙋдетъ)[1] ми҃ бл҃го. а҆ще не (и҆ду҆)[2] в зе́млю и҆ноплеме́нничꙋ, и҆ (тѝ и҆зчꙋ́ду е҆го, а҆ще по́слетъ)[3] саоу́лъ и҆ска́ти менѐ въ всѧ҆ предѣ́лы і҃и҃л҃ѧ, и҆ спсꙋсѧ҆ и҆з рꙋкѝ е҆го· и҆ (въста́въ)[4] дв҃дъ, и҆ [х҃][5] мꙋжъ [и҆же][6] с ни́мъ, і҆ и́де ко҆ а҆хꙋсу сн҃ꙋ (а҆ма́ховꙋ)[7] цр҃ю ге́дѳскꙋ· и҆ пребы́сть (ѹ҆ него)[8] [-][9] самъ и҆ мꙋжи е҆го (с нн҃и҃)[10] и҆ до́мъ е҆го, (-)[11] и҆ о́бѣ женѣ е҆го. (а҆хиноа́ми)[12] [і҃и҃льтанын҃ни][13]. и҆ а҆вигѣ́а҆ и҆же (бѣ) жена҆ (нава́на)[14] кармі́льскаго· и҆ възвѣсти́ша саоу́лꙋ и҆́ко ѡ҆бѣ́же дв҃дъ в ге́ды. и҆ не приложѝ ктомꙋ҆ (саоу́лъ) и҆ска́ти (дв҃да)[15]. и҆ рече дв҃дъ ко҆ а҆хꙋсу а҆ще о҆брѣтѐ ра́бъ твои҃ (ра́достьѧ)[16] пр҃е о҆чи́ма твои́ма. да дасѝ ми҃ мѣ́сто (е҆ди́но)[17] о҆гра́дникъ на селѣ́, и҆ сѣ́ду тꙋ҆. (а҆)[18] въскꙋю́ седи́тъ ра́бъ твои҃ въ гра́дѣ, (цр҃твꙋ́ющи)[19] с тобо́ю· и҆ да҆ е҆мꙋ҆ въ дн҃ь то́и [сикела́гъ][20], сего ра́ди бы́сть (цр҃тву҆ і҃оу́-

Давид: Навіщо женешся за твоїм рабом, пане царю? Бо чим тобі я згрішив? І яка несправедливість знайшлася в мені? **19** То хоч нині вже хай почує пан і цар слова свого раба. Якщо Бог тебе на мене наводить, адже величною стане твоя жертва; якщо ж людські сини, прокляті ці перед Господом, бо вигнали мене сьогодні, щоб я не мав частки в господньому наслідді, кажучи: Піди послужи чужим богам. **20** І тепер хай не впаде моя кров на землю перед господнім лицем, бо вийшов ізраїльський цар і шукає мою душу, і я є гнаний, як нічний ворон посеред гір. **21** І сказав Саул: Згрішив я; повернися, дитино Давиде, бо більше вже не вчиню тобі зла, тому що готова є моя душа перед твоїми очима, в цьому дні став я осудженим і не розумів дуже багато. **22** І відповів Давид, і сказав: Ось спис царя, і прийде один слуга і візьме зброю. **23** І хай Господь поверне кожному за його праведністю і за його вірою, так як тебе Господь видав сьогодні в мої руки. І я не забажав накласти мою руку на господнього христа. **2**4 І ось так, як сьогодні прославилася твоя душа в цьому в моїх очах, так хай прославиться моя душа перед Господом, і хай покриє мене, і виведе мене з усякого болю. **25** І сказав Саул до Давида: Благословенний ти, дитино; і чинячи зробиш, і можучи зможеш. І пішов Давид своєю дорогою, і Саул повернувся до свого місця.

Глава 27

1 І промовив Давид у своєму серці, кажучи: Тепер трапиться мені попастися в одному дні в руки Саула, і не буде мені добра, якщо не піду в землі чужинців і там визволюся від нього, якщо пошле Саул шукати мене в усіх околицях Ізраїля, і я спасуся з його руки. **2** І встав Давид і 600 мужів, що з ним, і пішов до Акхуса, сина Амаха, царя Ґета. **3** І перебував у нього сам, і мужі його з ним, і його дім, і обі його жінки, Ахіноема, ізраїльтянка, і Авігея, що була жінкою Навана кармильського. **4** І сповістили Саулові, що Давид втік до Ґета, і Саул більше не додав шукати Давида. **5** І сказав Давид до Акхуса: Якщо твій раб знайшов радість в твоїх очах, дай мені місце, одне з міст на полі, і сяду там. А навіщо сидить твій раб в місті, царюючи з тобою? **6** І він дав йому в тому дні Сикелак. Через це Сикелак був юдейського царя до сьогоднішнього дня. **7** І було число днів, в яких сидів Давид в полі чужинців, чотири

місяці. **8** І виходив Давид і його мужі, вони нападали на всіх ґесірів і на аммаликитів. І ось ця земля сусідила від Ламосура і до єгипетської землі. **9** І побивали ту землю, і не оставляв при житті чоловічого і жіночого роду, брали стада, і буйволів, ослів, верблюдів, і одіж, і повертаючись, приходили до Акхуса. **10** І сказав Акхус до Давида: Де ви сьогодні воювали? І сказав Давид до Акхуса: На півдні Юдеї і на півдні Єсмеґи, і на півдні Кенезії. **11** Ані чоловічий, ані жіночий рід ми не оставляли живими, щоб не ввести до Ґета, кажучи: Щоб часом не сповістили в Ґеті на нас, кажучи: Що Давид таке чинить? Для нього це його оправдання всі дні, в яких Давид сидів в полі чужинців. **12** І дуже довіреним став Давид в Ангуса, кажучи: Закріпився, закріплюючись у своєму народі Ізраїля, і буде мені рабом навіки.

дéискУ [сикелáгъ][21])[22], до (днéшнАго дн҃е)[23]. И̂ бы́сть числ҃о днéй. в нАже сѣ́де дв҃дъ на селѣ̀ и̂ноплемен҃ничи четы́ри м҃цы. И̂ въсхождáше дв҃дъ и̂ мужи е̂го, (-)[24] нападáхУ на вс҃А [гесѣ́ры][25], и̂ на (а҃мали́киты)[26]. и̂ е̂ (сѝ) землѧ̀ (прилежáше ѿ̀ ламосУ́ра)[27]. и̂ до землѧ̀ е̂гУ́петъски. И̂ посѣ́жáша зéмлю (т҃У). и̂ не живАше мужеска пóлУ и жéньска. (-)[28] (поймáхУ)[29] стáда и̂ бУ́иволицы, (-)[30] ѻ҆слА́та (-)[31] вельблю́ды и̂ ри́зы. и̂ (възвращáющасѧ)[32] прихождáхУ, къ а҃ѵхУ́сУ. И̂ рече а҃ѵхУ́съ къ дв҃дУ кáмо воева́стѣ нн҃ѣ. И̂ рече дв҃дъ къ а҃ѵхУ́сУ. на ю҆́гъ іоУ́дА и̂ на ю҆́гъ и̂е́змéги. и̂ на ю҆́гъ кенезї́А. (Ни)[33] мужеска пóлУ и жéньска не (живи́хомъ)[34] нАко не въвести҃ѧ в гéды гл҃А, е҆гда кáко възвестА́тъ в гéды нá ны гл҃ющЕ. (нАко) е̂е дв҃дъ твóритъ. (сегѣ)[35] ѻ҆правдáнїе е̂го, вс҃А дн҃и. в нАже сѣ́де дв҃дъ на селѣ̀ и̂ноплемéнничи. И̂ оУ҆вѣри́сА дв҃дъ а҃ѵхУ́сови сѣ́ло гл҃А. оУ҆крѣпи́сА крѣпА́сА в людéХ своúхъ їи҃л҃и. и̂ бУ́детъ м҃и рáбъ въ вѣки.

Глава 28

1 І сталося в тих днях, і зібралися чужинці в свої полки, щоб вийти і воювати з ізраїльтянами. І сказав Акхус до Давида: Знаючи знай, що зі мною виходиш на війну ти і твої мужі. **2** І сказав Давид до Акхуса: Віднині пізнаєш, що вчинить твій раб. І сказав Акхус до Давида: Тож начальником вояків і охоронцем ставлю я тебе в усі дні. **3** *І Самуїл помер був, і оплакував його ввесь Ізраїль. І поховали його в Сарматемі, в його місті. І Саул вибив чаклунів і знахарів своєї землі. **4** І зібравшись чужинці, прийшовши, стали в Саномі. І зібрав Саул всіх мужів Ізраїля, і перейшовши стали в Ґельвуї. **5** І побачив Саул полки чужинців, перелякався, і дуже жахнулося його серце. **6** І спитав Саул Господа, і не відповів йому Господь нічого, ані в сні, ані наяву, ані пророками. **7** І сказав Саул своїм слугам: Пошукайте мені жінку, що має ворожіння в руці, і піду до неї, її запитаю. І сказали його слуги до нього: Ось в Ендорі, жінка, що має в руці ворожіння. **8** *І скрився Саул, і зодягнувся в іншу одіж, і пішов сам і два мужі з ним, і прийшов вночі до жінки. І сказав Саул: Поворожи мені маючи в руці ворожіння, і приведи мені того, кого тобі скажу. **9** І сказала йому жінка: Ось тепер ти сам знаєш, що вчинив Саул, *і як розсіяв тих, що мали в руках ворожіння, і знахарів в цій землі. І як це ти ло-

вищ. 25

мой3. 20
мой5. 18

Гл҃А, їѳ҃и.

И̂ бы́сть въ дн҃и т҃ы и̂ (събрáшасѧ)[1] и̂ноплемéнницы в по҃ки своѧ, и̂зынти҃ѧ (и̂) брáтисѧ съ їи҃л҃ьты. и̂ р҃ѣ а҃ѵхУ́съ къ дв҃дУ. разумѣѧ разумѣи, нАко со мною (и̂сходи́ши)[2] нá брань, т҃ы и̂ мужи твои. И̂ рече дв҃дъ къ а҃ѵхУ́сУ (ѿ)[3] нн҃ѣ да разумѣ́еши (нАко)[4] съ҆твори́тъ рáбъ твой. и̂ рече а҃ѵкъхУ́съ къ дв҃дУ. т҃ѣмже (начáлника вóемъ, и̂ храни́тела)[5] поставлА́ю т҃А въ вс҃А дн҃и. *И̂ (самой)[6] оУ҆мéрлъ е҆сѣ и̂ рыдáше по немъ вéсь їи҃л҃ь. и̂ (погребóша)[7] и̂ в (сармадéмѣ)[8] въ градѣ е̂го и̂ саоУ́лъ и̂збѝ вóлхвы, и̂ разумники (землѧ̀ своегѡ)[9]. И̂ (събрáвшесѧ)[10] и̂ноплемéнницы (пришéше)[11] (стáша)[12] в (санóмѣ)[13]. и̂ (събрà)[14] саоУ́лъ вс҃А мужи їи҃л҃А, и̂ (пришéше стáша)[15] в гелвУ́и. И̂ ви́дѣ саоУ́лъ (пóлки)[16] и̂ноплемéнничи (-)[17] оУ҆боА́сА и̂ оУ҆жасéсѧ сéрце е̂го зѣ́ло. И̂ въпроси҃ѧ саоУ́лъ г҃а. и̂ не ѿвѣщà е̂мУ г҃ь ничесóже, (ни) въ снѣ (ни)[18] нА́ве. (ни)[19] прр҃ки. И̂ рече саоУ́лъ ѻ҆́троикомъ своúмъ. пойщи́те м҃и жены̀ нА́же и҃мать волхвова́нїе в рУ́цѣ, і҆ и҃дУ̀ к неи (-)[20] въпрошУ́ и̂. и̂ рѣ́ша ѻ҆́троцы е̂го к немУ. е҆е женà нА́же и҃мать в рУ́цѣ волшве́нїѧ въ (е҆ндóре)[21]. *И̂ съкры́сѧ саоУ́лъ, и̂ ѻ҆блечéсѧ в ризы и҃ны. і҆ (и̂дА́ше)[22] сáмъ и̂ два мужа с ни́мъ. и̂ (прїи́де)[23] (нóщїю къ женѣ)[24]. И̂ рече (саоУ́лъ)[25] повражѝ м҃и, и҃мѣю́щи в рУ́цѣ волшве́нїѧ. и̂ приведѝ м҃и е̂гоже реку́ т҃и. И̂ рече (е̂мУ женà)[26] е҆е нн҃ѣ т҃ы (самъ) вѣ́си, е҆ли́ко съ҆твори́ саоУ́лъ, *(и̂) кáко расточѝ и҃мУща в рУкáхъ волшве́нїѧ, и̂ разумныѧ (на землѝ

вбї їе

й̀ пара҃ і

ѓ мѡ́ їѣ
е́ мѡ́ їи

сéи)[27]. и́ ка́ко е́е ты́ ло́виши дшу́ мою. да оу́мори́ши ю̀. И́ кла́тсѧ к нем саоу́лъ гл҃ѧ. живъ гь ѧ́ще сра́щетъ тѧ непра́вда о́ словесѝ семъ. И́ рече жена (саоу́лови). кого възведу́ ти. и́ рече (саоу́лъ) (само́ила)[28] възведи́ ми. И́ ви́дѣ жена́ (само́ила)[29] и́ възъгласи́ гла́сомъ (-)[30], и́ рече жена́ к саоу́лу, почто́ (мѧ прельсти́)[31] и́ ты́ е́си саоу́лъ. И́ рече е́и цр҃ь, не бо́исѧ (и́зрещи, на́коже)[32] ви́дѣ. и́ рече е́му (жена́). богѝ ви́дѣхъ въсходя́ща и́з земла̀. И́ рече е́и (цр҃ь на́ко) (въ что́же е́сть о́бразъ е́го)[33] и рече е́му (жена́). (ви́дѣхъ) мужа ра́но сходя́ща и́з земла̀. и́ е́е о́болче́нъ о́дѣна́ломъ. и́ разумѣ саоу́лъ на́ко (само́илъ)[34] (е́сть)[35]. и́ положи́ лице своѐ на земли́. и́ поклони́сѧ е́му (до зе́мла) И́ рече (е́му) (само́илъ)[36]. что́ е ну́диши мѧ взыти́ ми. и́ рече саоу́лъ скорблю́ зѣло, (на́ко)[37] и́ноплеме́нницы въю́тъ на́ мѧ, и́ (гь)[38] и́ступи́ и́з менѐ, и́ (оу́же) не (послу́шаетъ)[39] менѐ ктому́. (ни)[40] рука́ми прр҃ческими, (ни)[41] въ сно́хъ. (ни въ на́вле́нїи). и́ нн҃ѣ призва́хъ тѧ да наста́виши мѧ что́ сътворю̀. И́ рече (само́и)[42] что́ въпраша́еши мѧ (а́)[43] гь и́ступи́ е́сть и́з тебѐ и́ (гь оу́же)[44] съ (ю́нѣ́йшимъ)[45] тебе. *И́ сътвори́лъ е́сть (-)[46] тебѣ, на́коже гл҃а (мно́ю)[47]. и́ и́ме́тъ гь цр҃тво твое и́ ру́ку твою, и́ вда́сть и́ ближнему ти дв҃ду. Поне́же ты́ не послу́ша гла́са г҃нѧ. и́ не и́спо́лни гнѣва на́рости е́го на (а́ммали́цѣ)[48]. гл҃а ради того̀ сътворѝ (тебѣ гь)[49] (е́и) въ дн҃и сі́и. И́ преда́сть гь и́и҃лѧ и́с тобо́ю, в руки и́ноплеме́нникъ. и́ оу́тро ты́ и́ сн҃ове твоѝ (паду́тъ с тобо́ю)[50], и́ по́лкъ и́и҃левъ да́сть гь в руцѣ и́ноплеме́нъникъ. И́ (потща́всѧ)[51] саоу́лъ (на́коже стоа̀ и́ падѐ)[52] на земли́. и́ възбоа́сѧ зѣло и́з (лица̀ словесѐ)[53] (само́и́лѧ)[54]. и́ (не бы́сть ктому́ кр҃по́сти в немъ)[55]. на́ко не а́лъ хлѣба ве́сь дн҃ь то́и и́ всю но́щь ту́. И́ вни́де жена̀ къ саоу́лу и́ ви́дѣ (е́го) на́ко смате́сѧ [саоу́][56] зѣло и́ рече к нему́ е́е нн҃ѣ слы́ша раба̀ твоѧ гла́съ твои́. и́ положи́хъ дшу́ мою в руцѣ (твоѝ)[57]. и́ послу́шахъ словесъ на́же (ми е́сѣ гл҃алъ)[58]. И́ нн҃ѣ оу́же послу́ша́и гла́са рабы̀ твое́ѧ. и́ положу́ пр҃е́ тобо́ю насыще́нїе хлѣба и́ на́ждъ, и́ бу́детъ в тебѣ кр҃по́сть. (и́ по се́)[59] и́́деши в пу́ть и́ не хотѧ́ше на́сти. И́ понужа́ху и́̀ (на́сти), о́́троцы е́го и́ жена̀, и́ послу́ша гла́са и́хъ. и́ (въста́въ)[60] (и́з земла̀ и́ сѣде на́ двое мы́сла)[61]. и́ (сѣ женѣ)[62] (то́и) (в дому́ ю́́ница (-)[63])[64] и́ (подви́гшисѧ)[65] заколѐ и́̀. и́ (взе́мши)[66] муку́ (-)[67] вмѣсѝ. и́ (сътворѝ хлѣбъ)[68]. И́ принесѐ пр҃е́ саоу́ла, и́ пр҃е́

виш мою душу, щоб заморити її. **10** І поклявся до неї Саул, кажучи: Живий Господь, якщо зустріне тебе несправедливість за це слово. **11** І сказала жінка Саулові: Кого тобі приведу? І сказав Саул: Приведи мені Самуїла. **12** І побачила жінка Самуїла, і закричала голосом, і сказала жінка до Саула: Навіщо мене ти обманув? І ти є Саул. **13** І сказав їй цар: Не бійся, скажи, що ти побачила? І сказала йому жінка: Я побачила богів, що виходили з землі. **14** І сказав їй цар: Яким є його образ? І сказала йому жінка: Я побачила чоловіка, що рано сходить з землі, і ось зодягненй накидкою. І пізнав Саул, що це є Самуїл, і схилив своє лице до землі, і поклонився йому до землі. **15** І сказав йому Самуїл: Навіщо це змушуєш ти мене, щоб я вийшов? І сказав Саул: Дуже болію, і чужинці воюють проти мене, і Господь відступив від мене і вже не слухає мене більше ані руками пророків, ані в снах, ані в появах. І тепер покликав я тебе, щоб ти наставив мене, що вчиню. **16** І сказав Самуїл: Навіщо питаєш ти мене, а Господь відступив від тебе, і Господь вже з молодшим від
вбй ѧ тебе. **17** *І він вчинив тобі так, як вищ. 15
сказав мною, і Господь забере твоє царство з твоїх рук, і дасть його твоєму ближньому, Давидові. **18** Тому що ти не послухався господнього голосу і не виповнив гнів його люті на Амаликові; через це слово вчинив тобі Господь так в днях цих. **19** І видасть Господь Ізраїля з тобою в руки чужинців; і вранці ти і твої сини впадуть з тобою та ізраїльський полк дасть Господь в руки чужинців. **20** І поспішив Саул, так як стояв, і впав на землю, і дуже злякався від лиця слів Самуїла. І не було більше сили в ньому, бо не їв хліба цілий той день і цілу ту ніч. **21** І ввійшла жінка до Саула, і побачила його, що Саул дуже замішався, і сказала до нього: Ось тепер твоя рабиня послухала твій голос, і я поклала мою душу в твої руки, і я послухала слова, які ти мені сказав. **22** І тепер уже послухай голосу твоєї рабині, і покладу перед тобою їжу хліба, і з'їси, і буде в тобі сила, та після цього підеш в дорогу. **23** І не хотів їсти. І змушували його їсти його слуги і жінка; і послухався їхнього голосу, і встав з землі, і сів, думаючи про два. **24** І була в тієї жінки в домі телиця, і поспішившись заколола її, і взявши муку, замісила і зробила хліб. **25** І принесла перед Саула і

перед його слуг, і вони поїли, і вставши тієї ночі, і відійшли.

Глава 29

1 І чужинці зібрали всі свої полки до Софека, й ізраїльтяни стали в Ендорі, що в Ізраїлі. **2** І полки чужинців ішли сотнями і тисячами, Давид же і його мужі ішли осібно з Акхусом. **3** І сказали воєводи чужинців: Хто є ці, що йдуть з нами? І сказав Акхус до воєвод чужинців: Чи це не Давид, раб ізраїльського царя Саула? І ось у нас він був багато днів. І йому у нас є другий рік, і я не знайшов в ньому нічого злого від дня, в якому він прийшов до мене, і до цього дня. **4** І засмутилися задля нього всі воєводи чужинців, і сказали йому: Поверни мужа і відпусти до свого місця, де
пар1. 11 ти там настановив, *хай не ідуть з нами на війну, хай не буде заколоту в полках. І задля чого відлучився цей від свого пана? Чи він не в головах тих мужів? **5** Чи не цей є Давид, якому жінки вийшли, радіючи і кажучи: Саул побив зі своїми тисячами і Давид з десятками тисяч своїх. **6** І покликав Акхус Давида, і сказав йому: Живе Господь, що ти є добрий і благий в моїх очах, і вхід твій і вихід твій є зі мною в полку, що я не знайшов в тобі злоби, відколи ти прийшов до мене, до сьогоднішнього дня. Але перед очима воєвод ти не є добрий. **7** І тепер ти повернися, іди з миром, і не вчиниш зла перед очима воєвод чужинців. **8** І сказав Давид до Анхуса: Що я тобі вчинив, і що злобного ти знайшов у твоєму рабі? І скільки днів я був перед тобою, і я до дня цього не вчинив нічого. То чому не піду радо на бій з ворогами свого пана царя? **9** І відповів Акхус Давидові: Взнав я, що ти є добрий перед моїми очима, але воєводи чужинців говорять: Хай не іде з нами на війну. **10** І тепер встань вранці ти і твої слуги, що є з тобою, підіть до місця, де я там настановив, і не майте ніякого смутку на своєму серці, бо є ти добрий переді мною. І встаньте вранці в дорогу, коли вам буде світло, ідіть. **11** І вранці встав сам Давид і його мужі, і пішли сторожити землю чужинців, а чужинці пішли на бій з ізраїльтянами.

отроки его. и наша и (въставше)[69] (той ночи и wидоша)[70].

Гла, їкд.

(събраша)[1] иноплеменныцы вса полки своа на (софекоу)[2]. і (иизлъта не)[3] ста́ша на (ендорѣ)[4] иже въ [іизлиі][5]. И полцы иноплеменникъ, идаху по сто. и по тысащи. (-)[6] двдъ (же) и мужи его идаху (особъ)[7]. съ аскхусомъ. И рѣша воєводы иноплеменнича. кто (суть) идущіи сіи (с нами). и рече аскъхусъ к воєводамъ иноплеменничамъ не се ли двдъ рабъ саоула цра іизлва (и се) (оу насъ быстъ)[8] (много) дніи. (и) сему (есть оу на), второе лѣто, и нѣсмь обрѣтъ в немъ ничтоже (зла), wт дне воньже есть пришелъ къ мнѣ и до дне сего. И прискорбны быша о немъ (вса) воєводы иноплеменнича. и (глаша)[9] ему възвратиі мужа, (и пустиі) на мѣсто свое. идѣже постависъ еси (-)[10] тамо, (-)[11] *да не (идутъ)[12] с нами на ѧ парā ѧі брань, (-)[13] да не бждетъ развращеніе в полцѣхъ. и что ради wлучися сеи господина своего не глава ми ли мужъ тѣхъ. Не се ли (есть) двдъ емуже (жены) изыидоша (ликующе)[14] (и) глюще. побѣдиі саоулъ съ тысащами своими и двдъ съ тмами своими. И призва аскхусъ двда, и рече (-)[15] живъ гь. наіко добръ еси и бла прд очима моима. и (входъ твои і исходъ)[16] твой со мною (есть) в полцѣ (-)[17] наіко не обрѣтохъ в тебѣ злобы (wнелѣже)[18] еси пришелъ къ мнѣ до днешняго дне. (но)[19] прд очима воєводъ не блгъ (еси) ты. И нѣнѣ (възвращъся)[20] ты, (-)[21] идиі с миромъ. и не имаши съствориті зла, прд очима воєвд иноплеменничъ. И рече двдъ къ аскхусу что створихъ ти. и что обрѣтѣ (злобы) в рабѣ своемъ, (и колиіко)[22] дніи быхъ прд тобою, и (не створихъ до дне сего ничтоже. то)[23] что радьма не идў на брань врагомъ господина своего цра. И wвѣщà аскхусъ двду, виждь наіко блгъ еси прд очима моима. но воєводы иноплеменничи глютъ. да не ходитъ с нами на брань. И нѣнѣ оурань заоутра ты, и отроцы (-)[24] твои (сущіи)[25] с тобою, (-)[26] идѣте на мѣсто идѣже поставилъ есмь тамо. и (не имѣите печали)[27] на срцы своемъ (никоеже), наіко блгъ (еси) ты предо мною. и оуранните въ путь (егда)[28] бждетъ вамъ свѣтъ (-)[29] идѣте. И оурани двдъ самъ и мужи его (і идоша)[30] стрещи землà иноплеменнича. (а)[31] иноплеменницы взыидоша на брань къ (іизлтомъ)[32].

Гла, л·

Бы́сть (ѡ҃ш҃е́шу)[1] дв҃ду и҆ мужемъ є҆го (ѡ҃)[2] [сикела́га][3]. (и҆) въ дн҃ь тре́тїи. и҆ (а҃малі́къ)[4] на́инде на оу҆жную страну́ и҆ на [сикела́гъ][5]. и҆ (побра́ша мужи́ сикела́гъ-скихъ)[6]. и҆ (гра́дъ) зажго́ша (-)[7] о҆ гнемъ· (-)[8] жены́ (же) и҆ в҃с҃а (сущаа на мѣ́стѣ то́мъ)[9]. ѡ҃ ма́ла (и҆) до вели́ка (побра́ша и҆) не оу҆би́ша (ѡ҃ нихъ ни) мужа (ни)[10] жены́. и҆о плени́ша (и҆да́-ху)[11] пути́мъ свои́мъ· и҆ прїи́нде дв҃дъ и҆ мужи є҆го въ гра́дъ, и҆ (-)[12] съжже́нъ ба́ше о҆гне́мъ (гра́). и҆ жены́ и҆хъ и҆ сы́нове и҆хъ и҆ дще́ри и҆хъ ба́ху полони́ни· и҆ въздви́же дв҃дъ и҆ мужи є҆го гла́съ свои. и҆ пла́кашася до́деже (нача́ша не мощи́)[13] пла́катися· и҆ (жены́ є҆го о́бѣ)[14] бѣша плѣне́ни. (а҃хинамі́ї)[15], [і҆и҆льтанены́ни][16]. і҆ а҃ви-гѣа́ (бы́вшїа) жена́, (нава́на)[17] кармі́льскаго· и҆ о҆скорбѣ дв҃дъ зѣ́ло, я҆́ко (съвѣща́шася)[18] лю́дїе ка́менїе побити́ є҆го, я҆́ко о҆зло́блена ба́ше душа́ вс҃ѣ́хъ людїи́, комужде́до сы́новъ свои́хъ ра́ди и҆ дще́рїи (-)[19]. (и҆о)[20] оу҆кѣпи́ся дв҃дъ о҆ г҃ѣ б҃ѣ є҆го· и҆ рече дв҃дъ кѣ (а҃вида́ру)[21] і҆ере́ю сы́ну (а҃вимеле́хо-ву)[22]. принеси́ є҆фу́дъ [и҆ принесѐ (а҃вида́ръ)[23] є҆-фу́дъ кѣ дв҃ду][24]. и҆ въпроси́ дв҃дъ г҃а гла. а҃-ще жену́ въ слѣдъ [во́и][25] си́хъ а҃ще постиго́ну а҆́ (и҆ побѣжу а҃ли а҆́). и҆ рече (г҃ь)[26] жени́, я҆́ко постиго́ну а҆ постиго́неши. і҆ и҆збави́ и҆збави́ти и҆́маши (своа́ лю́ди)· і҆ и́де дв҃дъ са́мъ и҆ ѯ҃, мужъ с ни́мъ. и҆ (прїидо́ша)[27] даже до пото́ка въсо́рска. (а҃)[28] прочїи о҆ста́ша, и҆ (гна́въ)[29] съ д҃ми сты́ мужъ, (є҆́ бо (и҆хъ) о҆ста́ша)[30] (-)[31], (и҆)[32] сѣдя́ху о҆бо́нъ по́ пото́ка въсо́рска· и҆ (о҆бр҃ѣто́ша)[33] (тоу) мужа́ є҆гу́пта́нина на селѣ. и҆ (пода́ша)[34] и҆́. и҆ (приведо́ша)[35] и҆́ кѣ дв҃ду (-)[36]. и҆ (да́ша)[37] є҆му хлѣба (я҆́сти)[38], и҆ напои́ша и҆́ воды́· и҆ (да́ша)[39] є҆му оу҆кру́хъ сы́ра, и҆ я҆́сть. и҆ ста́ ду́хъ є҆го в немъ, я҆́ко ба́ше не я҆́лъ хлѣ-ба, ни пи́лъ воды́, г҃. дн҃и, и҆ г҃ но́щи· и҆ рече (-)[40] дв҃дъ (ѡ҃ку́ду є҆си, и҆ чїи є҆си ты)[41]. и҆ рече (є҆му) о́трокъ. є҆гу́пта́нинъ (є҆смь а҃зъ)[42] (и҆) ра́бъ мужа (а҃мали́кова)[43], и҆ о҆ста́ви ма господи́нъ мои, я҆́ко разболѣ́хся дне́сь оу҆же тре́тїи дн҃ь. и҆ мы (є҆е) входи́хомъ на ю҆́гъ (до хеле́фи)[44] и҆ на і҆оу҆де́искїа страны́. и҆ на (-)[45] [гелвуе][46] и҆ [сикени́лу][47], зажго́хомъ о҆гне́мъ· и҆ рече є҆му дв҃дъ. вести ли ма и҆́маши до (во́и)[48] т҃ѣ, (-)[49] (о́н же) ре́ (и҆ нему) кленѝ ми ся бг҃ъ я҆́ко не оу҆бі́еши ма, и҆ не предасѝ мене́ в роуцѣ господи́-ну моє́му и҆ доведу́ тя на (во́я)[50] сѝ· (и҆ кля́тся є҆му дв҃дъ). и҆ веде́ и҆́ та́мо. и҆ є҆е тїи ба́ху розошли́ся по (-)[51] всеи земли́. (и҆ ба́ху) я҆́дуще

Глава 30

1 І сталося, як відійшов Давид і його мужі з Секелага, і в день третій Амалик напав на південну околицю і на Секелаг, і захопили секелагських мужів, і місто спалили вогнем. **2** Жінок же і все, що було на тому місці, від малого й до великого, взяли, і не забили з них ні чоловіка, ні жінку, але взяли в полон, ішли дорогою своєю. **3** І прийшов Давид і його мужі до міста, і місто було спалене вогнем, а їхні жінки і їхні сини, і їхні дочки були полонені. **4** І підняв Давид і його мужі свій голос, і плакали, доки почали немогти плакати. **5** І обі його жінки були полонені, Ахинамія, ізраїльтянка, і Авіґея, бувша жінка Навана кармильського. **6** І дуже засмутився Давид, бо змовилися люди камінням його побити, бо озлоблена була душа всіх людей, у кожного, задля його синів і дочок. І скріпився Давид в Господі Бозі його. **7** І сказав Давид до Авитара, священика, сина Авимелеха: Принеси ефуд. І приніс Авитар ефуд до Давида. **8** І запитав Давид Господа, кажучи: Чи поженуся вслід за цими вояками, чи наздожену їх і чи їх переможу? І сказав йому Господь: Женися, бо наздоганяючи, наздоженеш, і визволяючи, визволиш своїх людей. **9** І пішов Давид сам і 600 мужів з ним, і прийшли аж до потоку Восора, а осталі залишилися. **10** І гнався з 4-мастами мужів, 200 ж мужів осталися і сиділи на другому боці потоку Восора. **11** І знайшли там мужа-єгиптянина в полі, і взяли його, і привели його до Давида. І дали йому їсти хліб, і напоїли його водою. **12** І дали йому уламок сира, і з'їв, і встав його дух в ньому, бо не їв хліба ані не пив води 3 дні і 3 ночі. **13** І сказав Давид: Звідки ти є і чий ти є? І сказав йому слуга-єгиптянин: Я є рабом чоловіка аммаликійського, і мій пан оставив мене, бо я захворів, сьогодні уже третій день. **14** І це ми нападали на південь до Хелефи і на юдейські сторони, і на Гелвує, і Секеїлу ми спалили вогнем. **15** І сказав йому Давид: Чи поведеш мене до тих вояків? Він же сказав до нього: Поклянися мені Богом, що не уб'єш мене і не видаси мене в руки мого пана, і поведу тебе до цих вояків. І поклявся йому Давид. **16** І він повів його туди. І ось ці розійшлися по всій землі, і їли, і пили, і святкували за всю ту велику здобич, яку взяли на землі чу-

жинців і на землі Юди. **17** І напав на них Давид, і бив їх від світанку і до вечора, і на другий день вигубив їх. І ні один же не остався з них чоловік, за винятком 400 слуг, вони, сівши на верблюдів, повтікали. **18** І забрав Давид все, що взяли аммаликити, і взяв обі свої жінки. **19** І незабракло там нічого, від малого й до великого, і від здобичі до синів і дочок, і все, що взяли, повернув їх Давид назад – все. **20** І взяв Давид всі стада й отари, і гнав їх перед полоном, і полон звався Полон Давида. **21** І прийшов Давид до двохсот мужів, що полишилися, щоб не іти вслід за Давидом, які рішили зостатися при потоці Восорі; і вони вийшли назустріч Давидові і назустріч людям, що з ним; і прийшов Давид до народу, і попросили його про мир. **22** І відповіли всі гнівливі і лукаві чоловіки з войовничих мужів, що пішли з Давидом, і сказали: Тому що не гналися з нами, не дамо їм зі здобичі, яку забрали ми, але тільки кожний з них хай візьмуть своїх жінок і своїх дітей, і повернуться. **23** І сказав Давид: Мої брати, не чиніть так задля господнього передання і дбання, яким зберіг нас. І передав Господь в наші руки вояків, що напали на нас. **24** І хто послухається вашого слова, бо чи не є наші? Тому, так як за часткою того, хто пішов на війну, так буде частка того, що сидів з посудом, тільки з тими хай буде поділене. **25** І було від того дня і далі, і стало приписом і правилом до цього дня Ізраїлеві. **26** І прийшов Давид до Сикелага, і послав до старшин Юди і його близьким зі здобичі, кажучи: Ось вам благословення зі здобичі, яку взяли господні вороги: **27** тим, що з Ветсури, і тим, що з Ранома, на півдні, і з Ейтитера, **28** і тим, що з Ароіра, і тим, що з Амадія, і тим, що з Сатія, і тим, що з Естію, **28a** і тим, що з Ґета, і тим, що з Кинана, і тим, що з Сафеха, і тим, що з Тиматія, **29** і тим, що з Кармила, і тим, що з міст Іреємиїла, і тим, що з міст кенезійських, **30** і тим, що з Римута, і тим, що з Вирсавії, і тим, що з Номвія, **31** і тим, що з Хеврона, і до всіх міст, куди ходив, туди, Давид і його мужі з ним.

й пїюще й празднующе о всеи корысти твои великиеи. иже бахѹ взали на зѣли иноплеменничи, й на землѝ іоудинѣ· Й прїиде на на дв҃дъ, й би а҃ѳ ѡ҃ оутра (й) до вечера. й наоутрїа (йзбѝ а҃). й ни (ѥдінъ же остà)[52] ѡ҃ них мужъ. развѣ ӱ ѻ҃трокъ (всѣдше)[53] на велблюды (-)[54] оубѣжаша· Й взатъ дв҃дъ вса ѥликѡ бѣша взали (а҃ммалиќиты)[55]. й обѣ женѣ свои поиатъ· Й не остà (тѹ ничтѡ҃)[56] ѡ҃ мала (й) до великѡ, й ѡ҃ корысти (-)[57] до сновъ й дщерїи й (-)[58] вса йже бѣша взали (-)[59], (възвратѝ (а҃) дв҃дъ възпатъ вса)[60]· Й поа҃ дв҃дъ вса стада й паствины, й женаше (а҃) пр҃е плѣномъ й плѣнъ (-)[61] наричашеса (-)[62] плѣнъ дв҃въ· Й (прїиде)[63] дв҃дъ къ двѣма стома мѹ҃ остабшихъ, йтѝ въ слѣдъ дв҃дъ (йже повелѣша остати)[64] на потоцѣ възорѣстѣ. і йзыидоша на срѣтѐніе дв҃ду, й на срѣтѐніе людѐ, йже с ними. й прїиде дв҃дъ до людїи. й възпроси҃ша ѥго ѻ҃ мирныхъ· Й ѡ҃вѣщаша вси мужи гнѣвливыѝ й лукавыѝ, ѡ҃ мужебо҃рцеи сходашихъ съ дв҃домъ. й рѣша ѥ҃ликѡ не гони҃ша с нами. не дамы имъ ѡ҃ плѣна, йже ѥсмы поа҃ли. но тоѝкмо кождо (ѫ҃) жены своа҃ й чада своа҃ да возмѹтъ й възврататса· Й рече дв҃дъ не твори҃те [братїа моа҃][65] таѝко. преданіа ради гн҃а (-)[66] й снабдѣніа (ймже съхранѝ) насъ. й предасть г҃ь (воа҃)[67] пришѐшаа҃ на ны в рѹки наша· Й ктѡ҃ послѹшаетъ ва҃шего словесѝ. ѥ҃ликѡ не (-)[68] наши ли сѹть. понеже ѥ҃ликѡ по части съшѐшаго на брань. таѝко (ѥсть)[69] часть сѣдаѧшаго оу҃ рѣшины, (с тѣмѝ тѡ҃чно)[70] да раздѣлѝтса· Й бысть ѡ҃ дн҃е тогѡ҃ й выше, й бысть въ повелѐніе й на ѻ҃правданіе, (до дн҃е сегѡ҃ їи҃лю)[71] Й прїиде дв҃дъ в [сикелагъ][72] й посла҃ къ старцемъ іоудиномъ ѡ҃ плѣна, і йскренимъ ѥго г҃ла ѥе [ва҃ бл҃вніе][73]. ѡ҃ плѣнниихъ (йже бѣша плѣнили враги г҃ни)[74]· Йже ѡ҃ ведъсѹра і йже ѡ҃ (ранома)[75] на югѹ. й ѡ҃ (ѥйиддера)[76]. і йже ѡ҃ ароира. і йже ѡ҃ амадїа і йже ѡ҃ (садїа)[77]· І йже ѡ҃ ѥсдїа і йже ѡ҃ геда і йже ѡ҃ кинана· І йже ѡ҃ сафеха. і йже ѡ҃ димадїа. і йже ѡ҃ кармила. І йже ѡ҃ градъ (йреѥмеиль)[78]. і йже ѡ҃ градъ кинезїинъ. і йже ѡ҃ (римѹда)[79] і йже ѡ҃ вирсавїа. і йже ѡ҃ (номъвѣа)[80]· І йже ѡ҃ хеврона. й въ вса мѣста. а҃може ходилъ дв҃дъ тѹ҃ (-)[81] й мужи ѥго (с нимъ)·

Глава 31

пар1. 10 **1** А *тоді чужинці воювали проти Ізраїля, і втекли ізраїльські мужі від лиця чужинців, і падали ранені в горі Ґелвуні. **2** І зійшлися чужин-

Г҃ла, а҃·

(*иноплеменницы)[1] воѥваху (тогда) на їи҃ла й бѣжаша мужи їи҃леви. ѡ҃ лица иноплеменничъ. й (падаху)[2] ѝзвени въ горѣ

й пара҃ і

(гелвуніи)[3]· и (снидо́шася)[4] иноплеме́нницы съ саоу́ло́ и съ сы́ньми его́, и (оубиша)[5] иноплемѣ́нницы (иоанадда́на)[6]. и (минода́ва)[7], и [мехесуа][8], сы́ны саоу́ла· и (о́тагчи́ся)[9] бра́нь на саоу́ла. и (прїидо́ша)[10] на́ на бескопе́нницы мужи стрѣлцы̀, и и҃звиша саоу́ла в дебе́лое мѣ́сто· и рече саоу́ к носа́щемоу о́ружїе (-)[11] и҃суни (о́ружїе)[12] свое (-)[13] прободи́ ма́ и҃ да не прише́ше необрѣзанїи сїи (-)[14] и҃зподу́ ма́ и поругаю́тся мною́· и не хотя́ше (того съ҃творити) носа́и ѡ҆ружїе его́ и҃ко боя́шеся зѣ́ло, и взя́тъ саоу́лъ (о́ружїе)[15] (свое), и нападесе́ся (са́мъ) на нѐ· и видѣ носа́и о́ружїе его́, и҃ко оумре саоу́лъ, и падѐ и тои́ са҃ на (о́ружїе)[16] его́, и оумре с ни́мъ· и оумре саоу́, и трїе сы́новe его́, и носа́и о́ружїе его́, [и вс҃и мужи его́][17] въ дн҃ь тои́ с нимъ· и ви́дѣвше мужїе їи҃ѣльстїи, иже о́бо́нъ по́лъ (и) оудо́лїа, і иже о́бо́нъ по́лъ иорда́на, и҃коже бѣжа́ша мужи їи҃ѣльстїи и и҃́ко оумре саоу́лъ и сы́новe его́, и (о́ста́вльше)[18] гра́ды своа и (бѣжа́ша)[19], и (прїидо́ша)[20] иноплеме́нницы и пребыи́ша в ни́хъ· и бы́сть наоу́трїе, и (прїидо́ша)[21] иноплеме́нницы съблачи́ти мрътвецъ, и (о́брѣто́ша)[22] саоу́ла (мрътва сущa) и трѝ сы́ны его́, па́дша въ горѣ́, (е҃йже и҃́ма) (гелвуніи)[23]· и (-)[24] снаа́ша о́ружїе его́ (и ѡ҆сѣкше главу́ его́), и (посла́ша)[25] въ зе҃лю иноплеме́нникъ, о́и҃кр҃тъ възвѣщаю́ще и҃до́ломъ и҃, и лю́демъ и҃· *и положи́ша о́ружїе (и҃хъ)[26] оу҃ (васта́рътa)[27], (а҃)[28] тѣ́ло (и҃хъ)[29] въткноуша на стѣнѣ ведъсамли· *и҃ (слы́шаша)[30] живущїи въ (а҃вие́ѣ)[31] (галаа́тъстѣмъ)[32], и҃́же съ҃твори́ша (саоу́лови иноплеме́нницы)[33]· и҃ (въста́вше)[34] (вс҃е мно́жество си́лныхъ мужъ)[35], і и҃до́ша вс҃ю но́щь, и взя́ша тѣ́ло саоу҃́лово, (-)[36] (и҃оана́дданово)[37] сы́на его́, съ стѣны вс҃е́самъски, и (принесо́ша)[38] а҃̀ въ (а҃ви҃)[39], и (съжъго́ша)[40] а҃̀ тоу҃· и҃ (взя́ша)[41] ко́сти и҃хъ, и (погребо́ша)[42] (а҃̀) по҃ кома́рою, и҃́же въ (а҃вие́ѣ)[43], и (посты́шася)[44] се҃мь дн҃їи·

Конецъ а҃ кни́гъ цр҃твъ.
и҃мать в себѣ гл҃а, л҃а·

ці з Саулом і з його синами, і чужинці вбили Йоанатана і Минодава, і Мелхесуя, синів Саула. **3** І затяжіла війна на Саулі, і прийшли проти його вояки, мужі-стрільці, і зранили Саула в дебеле місце. **4** І сказав Саул до того, що ніс зброю: Витягни свою зброю, проколи мене нею, щоб прийшовши ці необрізані не прокололи мене і поглумилися з мене. І не бажав того зробити той, що ніс його зброю, бо дуже боявся. І взяв Саул свою зброю, і сам впав на неї. **5** І побачив той, що носить його зброю, що Саул помер, і впав і він сам на його зброю, і помер з ним. **6** І помер Саул, і три його сини, і той, що носив його зброю, і всі його мужі в дні тому з ним. **7** І побачивши ізраїльські мужі, що на другому боці долини і що на другому боці Йордану, що втекли ізраїльські мужі і що помер Саул і його сини, і покинувши свої міста, і втекли. І прийшли чужинці, і осталися в них. **8** І сталося, і на другий день прийшли чужинці роздягати мертвих, і знайшли Саула, що був мертвим, і трьох його синів, що впали на горі, якій ім'я Ґелвуній. **9** І зняли його зброю, і відрубавши йому голову, і послали до землі чужинців, довкруги сповіщаючи їхнім ідолам і їхньому народові. **10** *І поклали їхню зброю до Вастарта, а їхнє тіло повісили на мурі Ветсана. **11** *І почули ті, що живуть в Явісі ґалатській, що чужинці вчинили Саулові. **12** І вставши все множество сильних чоловіків, і ішли всю ніч, і взяли тіло Саула, Йоанатана, його сина, з муру Ветсана і принесли їх до Явіса, і там їх спалили. **13** І взяли їхні кості, і поховали їх під будовою, що в Авісі, і постили сім днів.

црс2. 21

црс4. 2

Кінець 1 Книги Царств.
Має в собі 31 глав.

ДРУГА КНИГА ЦАРСТВ ГЛАВА 1

1 І сталося, що коли помер Саул, і Давид повернувся, побивши аммалика, і сидів Давид в Скелаку два дні. **2** І сталося в третьому дні, і ось чоловік прийшов з полку людей Саула. Одіж же його була роздерта, і земля на його голові, і сталося, коли ввійшов слуга до Давида, і впавши на землю, він поклонився йому. **3** І сказав йому Давид: Звідки ти прийшов? І сказав до нього: З ізраїльського полку. Тільки я один, що спасся. **4** І сказав йому Давид: Яке є це слово? Сповісти мені. І цей сказав, що втік народ з війни, і впало багато з народу, і померло. І Саул, і Йоанатан, син його, помер. **5** І сказав Давид слузі, що сповіщав йому: Як взнав ти, що помер Саул і Йоанатан, син його? **6** І сказав слуга, що сповіщав йому: Втікаючи, прийшов я на гору ґельвуйську, і ось Саул спирався на своїй зброї, і ось колісниці і вельможі зібралися на нього. **7** І оглянувшись Саул, і побачив мене, і покликав мене, **8** і сказав мені: Хто ти є? І сказав я: Я є аммаликит. **9** І сказав мені: Ходи, отже, убий мене, бо обняла мене вже страшна темрява, і до того вже моя душа не є в мені. **10** І я приступив до нього, я убив його, бо знав, що *(не)* було йому життя. Після його вбиття і взяв я царський вінець, що був на його голові, і запинку, що була на його плечах, і я сам приніс оба до мого пана. **11** І зразу Давид, схопивши за свій одяг, і роздер його, і всі мужі, що з ним, роздерли свої одежі. **12** І плакали, і ридали, і постили аж до вечора по Саулі і по Йоанатані, його сині, і по народові Юди, і по ізраїльському домі, бо були дуже вигублені. **13** І сказав Давид слузі, що сповістив йому: Звідки ти є? – і сказав: Син мужа з дому аммалика я є. **14** І сказав йому Давид: То як ти не побоявся простягнути своєї руки на господнього христа? **15** Прикликав Давид одного з своїх слуг і сказав: Іди убий його. І пішовши, він убив його, і *той* помер. **16** І сказав йому Давид: Твоя кров на твоїй голові, бо твої уста відпо-

Б҃ТОРЫ҃КНИГЦ҃ЦАРТВЪГЛАВ҃А҃

Бы́сть ѣ́гда оу҃мре саоу́лъ, и҆ дв҃дъ възвратѝсѧ побѣжа́ѧ (а҆ммали́ка)[2], и҆ сѣдѐ давы́дъ въ (сікелазѣ)[3] дн҃и дв҃а. И҆ бысть въ трє́тїи дн҃ь, и҆ се мужь прїи́де ѿ полка людїи саоу́ловъ. (-)[4] ры́зы (же) ѣ́го (ба́хѵ) раздра́ны и҆ пры́сть на главѣ ѥ҆мѵ. и҆ бы́сть ѣ҃га вни́де къ дв҃ду (о҆́троикъ), и҆ (па҃)[5] на землѝ (-)[6] поклони́сѧ ѥ҆мѵ. И҆ рече ѥ҆мѵ дв҃дъ ѿкѵ́ду ты́ прїи́де. и҆ рече ѥ҆мѵ ѿ по́лъка і҆и҃лева, (то́кмо) а҆́зъ (ѣ́смь ѣ́динъ) оу҆гоньзлъ. И҆ рече ѥ҆мѵ дв҃ъ что҆ ѣ́сть слово сѐ възвѣ́сти мѝ. и҆ (сі́и҃) рече ꙗ҆́ко побѣго́ша лю́ди ѿ бра́ни, и҆ падо́ша мно́зи ѿ людїи і҆ и҆зъмро́ша. [-][7] и҆ саоу́лъ и҆ (і҆ѡна́данъ)[8] сн҃ъ ѣ́го оу҃мре. И҆ рече дв҃дъ о҆́троикѵ възвѣщє́вшемѵ ѥ҆мѵ, ꙗ҆́ко ви́дѣ ꙗ҆́ко оу҃мре саоу́лъ і҆ (і҆ѡна́данъ)[9] сн҃ъ ѣ́го. И҆ рече о҆́троикъ възвѣщ҆а́ѧ ѥ҆мѵ бѣжа прїидо́хъ въ горѵ̀ гелвѵ́искѵю. и҆ ѥ҆ саоу́лъ напѧжа́шесѧ на (о҆́рѵжїе)[10] свое и҆ ѥ҆ колесни́ци и҆ вельмо́жа събра́шасѧ на́нь. И҆ (о҆́зрѣвсѧ)[11] (саоу́лъ) (-)[12] и҆ ви́дѣ мѧ и҆ (призвавъ)[13] мѧ (-)[14] и҆ рече мѝ, кто҆ (ты҃ ѣ́си)[15]. и҆ рѣхъ (а҆ммали́китъ)[16] (ѣ́смь а҆́зъ)[17]. И҆ рече мѝ (прїи́ди оу҆бо)[18] оу҆бїи мѧ ꙗ҆́ко о҆́бъѧ мѧ (оу҆́же) тма҃ лю́тѧ. (и҆ къ семѵ оу҆́же)[19] дш҃а моѧ̀ (нѣстъ) въ мнѣ. И҆ приступихъ к немѵ (-)[20] оу҆бихъ и҃. ви́дѣхъ бо ꙗ҆́ко (бѣ ѥ҆мѵ живота̀)[21]. по нападе́нїю ѣ́го, и҆ ѧ҆захъ вѣне́цъ цр҃ьскїи, и҆же (бѣ) на главѣ ѣ́го. и҆ о҆́скри́лъ ѥ҆́же (бѣ) на пле́щѵ ѣ́го, и҆ принесохъ (сам҃ о҆́бо́е)[22] къ господи́нѵ моѥ́мѵ (-)[23]. И҆ (а́бїе) (дв҃дъ ѥ҆́мсѧ)[24] за ри́зы своѧ̀, и҆ раздра а҃. и҆ вс҃ѧ мѵ́жи (раздра́ша ри́зы своѧ̀ и҆же с ни҃)[25]. И҆ бишасѧ и҆ пла́кашасѧ, и҆ постиша҃ до́ вечера по саоу́лѣ, и҆ по (і҆ѡна́данѣ)[26] сн҃ѣ ѣ́го и҆ по лю́дѣ і҆оу́дини҃, и҆ по домѵ і҆и҃левѣ ꙗ҆́ко и҆збїе́ни бы́ша (бѣло)[27]. И҆ рече дв҃дъ о҆́троикѵ възвѣщ҆ша́шемѵ ѥ҆мѵ, ѿкѵ́ду (ты҃ ѣ́си)[28]. и҆ рече сн҃ъ мужа ѿ до́мѵ (а҆ммали́кова)[29] ѣ́смь а҆́зъ. И҆ рѣ ѥ҆мѵ дв҃дъ. (то҆) ка́ко не оу҆боа́сѧ въздви́гнѵти рѵкѝ своѧ (на)[30] х҃а г҃на. (-)[31] Призва̀ дв҃дъ ѣ́дина҃го ѿ о҆́троикъ своі́хъ, и҆ рече и҆дѝ оу҆бїи ѣ́го, и҆ (ша҃) оу҆би и҃, и҆ оу҃мре. И҆ рече [ѥ҆мѵ дв҃дъ][32] кровь твоѧ̀ на главѣ твое́и. ꙗ҆́ко оу҆стà твоѧ̀ (на́ тѧ́ възвѣщ҆а́ша)[33] гл҃ше ꙗ҆́ко а҆́зъ оу҆би́хъ х҃а г҃на. И҆ пла́касѧ дв҃дъ

плачемъ симъ по саулѣ, и по (іѡ҃ана҃дан҃ѣ)[34] сн҃ѣ его. и рече еже наоучити сны іоудины [стрелан҃їа][35]. ѥ҆ако писанно есть в҃ книзѣ и҃стиннѣ· (и҃ рече) оутвержд҃ися іи҃лю оумр҃ъшїи ради на высо́кихъ (-)[36] ѥ҆звени. (и҃) ѥ҆ако падо́ша сильнїи да не възвѣщан҃ите въ геды. ни повѣдан҃ите на и҃схождищихъ (а҃сколонихъ)[37]. да не възвесел҃ѧ҆ся дщ҃е́ри и҃ноплеме́нница. ни да възрад҃ую҆ся дщ҃е́ри необрѣзаныхъ· (На го́рѣ҆ гелвуискїа)[38] да не сни́детъ роса. и҃ дождъ (да сни́детъ) на́ на. ни́же села́ нача́лъ житныхъ (да и҃зно́сатъ). ѥ҆ако (-)[39] раз҃сыпас҃ѧ (о҃ружїе)[40] сильныхъ. (и҃) (о҃ружїе)[41] саоуле не бысть помазано и҃елео́мъ· (но҃) кровїю ѥ҆звеныхъ, ѡ҆ тука сильныхъ. лукъ (іѡ҃ана҃дано҃)[42]. да не возвратися҆ тщ҃е въспя́тъ. и҃ о҃ружїе саоуловo не возвратися҆ безума· Саоулъ (же)[43] (іѡ҃ана҃дан҃ъ)[44] възлюбленаѧ и҃ красна҃ѧ. не бѣ́ста разлуча́ющаса҆ (-)[45] въ животѣ своемъ, и҃ въ сме́рти своеи́ не разлучи́стаса҆. па́че о҃рла́ легча́е, и҃ (-)[46] лва крѣпльши· (Плачите по саоулѣ дщ҃е́ри іи҃левы)[47]. и҃же (вы о҃блача́ше)[48] въ чр҃ъвленица (стыкр҃ушенїемъ ва́шимъ)[49]. възлага́ющаго оукраше́нїе злато на ри́зы ва́ша· Ѥ҆ако падо́ша сильнїи посреди бра́ни. (іѡ҃ана҃дан҃ъ)[50] [зводе́нъ бысть до сме́рти][51], на высо́кихъ твои҃ ѥ҆звѣ́· (Зѣмше) болю́ по тебѣ бра́те мои́, (іѡ҃ана҃дане)[52] краснын мои́ зѣло. оустреми́ла бо сѧ҆ бѣ́ше любы твоа́ на́ мѧ҆, па́че любы женьскїа҆· Ка́ко (и҃) падо́ша сильнїи, и҃ погуби́ша о҃ружїа҆ бра́нна·

Гл҃а, в҃·

И҃бысть по сихъ (-)[1] въпроси҆ дв҃ъ г҃а гл҃ѧ҆. вни́ду ли поне҆ въ е҆ди́нъ градъ іоу́динъ. и҃ р҃ѣ҆ г҃ь к немоу вни́ди. и҃ р҃ѣ҆ дв҃ъ (в кото́рын)[2] вни́ду. и҃ рече (г҃ь) въ хевро́нъ· (-)[3] Ѝде [-][4] дв҃ѣ въ хевро́нѣ и҃ обѣ женѣ его. (а҃хонимїи)[5] [іи҃льтанынии][6]. и҃ а҃вигѣ҆ѧ (бывшїа҆) жена҆, (нава́на)[7] к҃а҃мильскаго· Ѝ мужи [его][8] иже с ни́мъ (бѣша) ко́ждо (и҃хъ), и҃ (домове и҃хъ с ни́ми)[9]. и҃ нача́ша жи́ти во́ (градѣ)[10] хевро́ньстемъ· *Ѝ (прїидо́ша)[11] мужи ѡ҆ іоу́дея҆. и҃ (пома́заша)[12] [тм҃ у҃ два][13] да ц҃рствуетъ на҃ до́момъ іоу́диныи҃. *и҃ възвѣсти́ша дв҃ѣ глюще. ѥ҆ако мужи (а҃висаи҃дьстїи, и҃ галаѳ҃стїи)[14] погребо́ша саоу́ла· Ѝ посла҆ дв҃ъ послы ко старѣ́шинамъ, (въ а҃висъ га҃дскїи)[15] и҃ рече҆ к ни́мъ (дв҃ъ). бл҃вени вы (е҃у)[16] ѥ҆ако сътвори́сте мл҃ть сїю о҃ господи́нѣ (своемъ)[17] саоу́лѣ. хѣ г҃ни (иже)[18] погребо́сте и҃. і҃ (о҃а҃надана)[19] сна҆ его· Ѝ нн҃ѣ да сътвори́тъ г҃ь (мл҃ть і҃ и҃стинну с ва́ми)[20], (-)[21] а́зъ сътворю҆ (-)[22] (сїа҆ бл҃га҆)[23]. поне́же сътво-

ѧ҆ мѧ҆ в҃

ѧ҆ ц҃р ѧ҆а

віли проти тебе, кажучи, що: Я забив господнього христа. **17** І Давид плакав цим плачем по Саулі і по Йоанатані, сині його, **18** і сказав, щоб навчити синів Юди стріляти. Ось записано є в книзі Правди: **19** І сказав: Скріпися Ізраїле задля померших зранених на високих. І як впали сильні? **20** Не сповіщайте в Ґеті ані не розповідайте на дорогах Аскалона. Хай не розвеселяться дочки чужинців ані хай не зрадіють дочки необрізаних. **21** На Ґелвуйські гори хай не зійде роса, і дощ хай *не* зійде на них, ні поля хай не видадуть первоплодів, бо розсипалася зброя сильних, зброя Саула не була помазана олією, **22** але кров'ю ранених, від жиру сильних. Хай не буде, щоб лук Йоанатана повернувся дарма назад, і зброя Саула не повернулася нерозумно. **23** Саул же *і* Йонатан, улюблені і прекрасні, не були розлучені в своєму житті і в своїй смерті не розлучилися, легкі понад орлів і сильніші львів. **24** Плачте за Саулом ізральські дочки, він вас зодягав в кармазин в пригнобленні вашому, давав він золоту прикрасу на вашу одіж. **25** Як впали сильні посеред бою? Йоанатан був пробитий до смерті, зранений на твоїх висотах. **26** Тому болію за тебе, мій брате Йоанатане, дуже мені красний. Бо твоя любов була спрямована до мене понад любов жінок. **27** Як так впали сильні, і пропала воєнна зброя.

Глава 2

1 І сталося, після цього запитав Давид Господа, кажучи: Чи отож піду до одного з міст Юди? І сказав Господь до нього: Іди. І сказав Давид: До котрого піду? І сказав Господь: До Хеврона. **2** Пішов Давид до Хеврона і обі його жінки: Ахонимія, ізраїльтянка, і Авіґея, бувша жінка Наванаа кармильського, **3** і його мужі, що були з ним, кожний з них, і їхні доми з ними; і почали мешкати в місті Хеврон. **4** *І прийшли мужі з Юдеї, і там помазали Давида, щоб царював над домом Юди. *І сповістили Давидові, кажучи, що: ависайдські і галатські мужі поховали Саула. **5** І послав Давид послів до старшин в Авис Ґадський, і сказав до них Давид: Благословенні ви Богові, бо ви вчинили це милосердя над своїм паном Саулом, господнім христом, ви, що поховали його і Йоанатана, сина його. **6** І тепер хай Господь вчинить милосердя і правду з вами. Я вчиню це добро, бо ви вчинили це сло-

мак1. 2

црс1. 31

во. **7** І тепер хай скріпляться ваші руки, і щоб ви стали сильними синами, бо помер ваш пан Саул. Мене ж помазав дім Юди, щоб царювати мені над ними. **8** І Авеннир, син Нира, що був воєводою Саула, взяв Євостея, сина Саула, і забрав його з полку до Манаема. **9** І царював він з ним над Ґаладитією, і над Тасами, і над Ізраїлем, і над Єфремом, і над Веніямином, і над всім Ізраїлем. **10** Сорок літ було Євостеєві, синові Саула, коли він почав царювати над Ізраїлем, і царював два роки. Тільки дім Юди був за Давидом. **11** І було в дні, в які почав Давид царювати в Хевроні над домом Юди, 7 літ і 6 місяців. **12** І вийшов Авеннир, син Нира, і слуги Євостея, сина Саула, до Ґавати, коли він почав царювати над Манаїмом. **13** І Йоав, син Саруя, і слуги Давида вийшли з Хеврона; і як зустрілися вони при потоці Ґавлон разом, і сіли ті при потоці звідси і ті звідти. **14** І сказав Авенир до Йоава: Хай встануть тепер слуги і хай поборяться перед нами. І сказав Йоав: Хай встануть. **15** І вставши, прийшли Веніямінові слуги числом 12, і Євостея, сина Саула, 12, – і слуг Давида – 12. **16** І держав кожний рукою шолом свого ближнього, і їхні мечі на ребрах кожного з них, і впали всі разом, і прозвано ім'я місця того Часть бажання, що є в Ґаваоні. **17** І була жорстока битва до кінця в тому дні, і впав Авенир та ізраїльські мужі перед слугами Давида. **18** І були там три сини Саруї: Йоав, Авеса і Асаїл. І Асаїл же був легкий своїми ногами, наче яка сарна, що скаче на полі. **19** І погнався Асаїл вслід за Авениром, і не відхилився ні направо ані наліво, але вслід за Авениром. **20** І оглянувшись Авенир взад себе, сказав: Чи ти є сам Асаїл? І сказав: Я є. **21** І сказав йому Авенир: Ти відхилися або направо або наліво і женись за слугою, і візьмеш собі їхню зброю. І не хотів Асаїл відхилитися від нього ніяк. **22** І Авенир додав ще говорити до Асаїла: І відійди від мене, щоб я тебе не розбив об землю. І як після цього я покажу своє лице до Йоава,
ниж. 3 твого брата? **23** *І він не бажав відступити. І вдарив його Авенир списом взад, в живіт, і вийшов спис йому наскрізь, і він, впавши, помер перед ним. І сталося, що кожний приходив до місця, де впав Асаїл, і він помер покинутий. **24** І гнався Йоав і Авеса за Авениром. І сонце заходило, і вони прийшли до гори

рѝсте гл҃ъ сеѝй· и҆ нн҃ѣ да оу҆кроѣпа́тсѧ роуки ва́ша, и҆ да бу́дете сн҃ове сѝлнии, на́ко оу҆мре господи́нъ ва́шъ саоу́лъ. (-)[24] мене же пома́за домъ і҆оу́динъ, (цр҃твовати мѝ на҆ ни́ми)[25]· и҆ (а҆веннр҃ъ)[26] сн҃ъ ни́р҃о, (и҆же е҆ѕ) воєво́да саоу́ль. взѧ и҆ѣвосте́ѧ сн҃а саоу́лѧ. и҆ вънесѐ е҆го и҆с полка въ мана́емъ· и҆ (цр҃твова с нн҃ѣ)[27] на҆ (галадитїею)[28]. и҆ на҆ (даси)[29], и҆ на҆ [їи҃лѣ҃][30], и҆ на҆ е҆фре҃момъ, и҆ на҆ вені҆а҆мино́мъ, и҆ надо всѣ́мъ і҆и҃ле́мъ· ѣтыр҃ьдесѧть, лѣтъ, и҆и҃восте́ю (е҆ѕ) сн҃у саоу́лову, е҆гда́ нача цр҃твовати на҆ і҆и҃ле́мъ, и҆ дв҃ѣ лѣтѣ цр҃твова. (толи́ко до҃ і҆оу́динъ бы́сть)[31] за дв҃до҃· и҆ (бы́сть въ дн҃и)[32] в на́же (нача́ цр҃твовати дв҃дъ)[33] въ хевро́нѣ на҆ до́момъ і҆оу́дины́мъ, з҃, лѣтъ. и҆ з҃, мць· і҆ и҆зы́де (а҆веннр҃ъ)[34] сн҃ъ ни́р҃о и҆ отроцы и҆ѣвосте́овы сн҃а саоу́лѧ. (е҆гда нача́ цр҃твовати манаи́момъ въ гава́те)[35]· (-)[36] и҆о́а́въ сн҃ъ сарѹи́евъ, и҆ о́троцы дв҃дви и҆зыидо́ша ѿ хеврона. и҆ (стрѣтившимѝ)ѧ и҆мъ)[37], оу҆ пото́ка (гавло́на)[38] въкѹпѣ. и҆ сѣдо́ша тїѝ на пото́цѣ [-][39] ѿсюдѹ, (і) и҆ тїѝ (-)[40] ѿтѹдѹ· и҆ рече (а҆веннр҃ъ)[41] къ і҆о́а́ву. да воста́нѹт҃ нн҃ѣ о́троцы, и҆ да поѝграю́ пр҃е́ на́ми. и҆ рече і҆о́а́въ да воста́н҃ѹ· и҆ (въста́вше)[42] прїидо́ша (о́троѥкъ вені҆а҆мино҃ число҃)[43], в҃і. и҆и҃воастє́ѧ сн҃а саоу́лѧ, (в҃і). и҆ (о́тро҃ дв҃овы҃ѣ, в҃і)[44]· (дрѣжа́ще)[45] ко́ждо рѹко́ю (шле҃)[46] и҆скрена́го своѐго, и҆ (ме́чи и҆хъ)[47] на ребрѣхъ (комѹждо и҃)[48], и҆ (падо́ша)[49] (вс҃и) въкѹпѣ, и҆ наре́чѐсѧ и҆ма мѣ́сту томѹ часть хотѣнїа и҆же е҆сть въ гавао́нѣ· и҆ бы́сть бра́нь лю́та, до конца в (то́и҃ дн҃ь)[50], и҆ паде (а҆веннр҃ъ)[51] и҆ мѹжи і҆и҃льтии пр҃е́ о́троѥкы дв҃двы· и҆ бы́ша тѹ три сн҃ове сарѹи́на, і҆о́а́въ, (-)[52] (а҆веса)[53], и҆ аса́и҃ль. и҆ а҆са́и҃ль (же е҆ѕ) лего́ѥкъ нога́ма свои́ма, на́ко е҆ди́на серна́ (ска́чѹщи) на селѣ· и҆ гна́ а҆са́и҃ль въ слѣдъ (а҆веннр҃а)[54], и҆ не оу҆клони́сѧ (-)[55] (и҆и҃) на де́сно и҆и҃ на лѣво, (и҆о҃) въ слѣдъ (а҆веннр҃а)[56]· и҆ (о҆зрѣвъ́сѧ)[57] (а҆веннр҃ъ)[58] назадъ себѐ (-)[59] рц҃е, а҆́ще ты҃ е҆си́ сами́ъ (саи́ль)[60], и҆ рече а҆́зъ е҆смь· и҆ рече е҆мѹ (а҆веннр҃ъ)[61]. оу҆клони́сѧ ты҃ лю́бо де́сны́мъ лю́бо шюи҃, и҆ (жени҆ до)[62] о́троѥка, и҆ во́змеши себѣ о҆ружїе (и҆хъ)[63]. и҆ не хота́ше а҆са́и҃ль оу҆пра́витисѧ ѿ (него никако́же)[64]· и҆ приложи е҆щѐ (а҆веннр҃ъ)[65] гл҃ати къ а҆са́и҃лу (и҆) ѿи҆ди҆ ѿ менѐ да (тебѐ не разбі́ю)[66] о́ землю. и҆ ка́ко (посемъ) на҆влю́ лице своѐ къ і҆о́а́ву [-][67] бра́тѹ твоему́· *и҆ не хота́- нн҃ѣ г҃
ше о́ста́ти. и҆ (оу҆да́ри)[68] и҆ѝ (а҆веннр҃)[69] (ко́пїемъ съза́ди)[70] в ла́двїа. и҆ проѝде ко́пїе сквозѣ и҆ѝ, и҆ (па҃)[71] (и҆здъше)[72] пр҃е́ нн҃ѣ. и҆ бысть всѧ́къ приходя́и до мѣ́ста и҆дѣже падеса (-)[73] а҆са́и҃ль. и҆ оу҆мре (о́ста́вленъ)[74]· и҆ (го́ниста)[75] і҆о́а́въ и҆ (а҆ве́са)[76] по (а҆веннр҃ѣ)[77]. и҆ слн҃це заходя́ше, и҆ та҆

прїидо́ста до холма (е҆ммама́това)[78], и҆же е҆сть пре҃ лицемъ га́и пу́тїа, пу́стыни гававо́на. И҆ (съ-бра́шасѧ)[79] сы́нове вені҆а́мино́ви (-)[80] за (а҆вени́-ромъ)[81]. и҆ бы́ша въ снаа́тїи҆ е҆ди́но҃. и҆ поста́ви-ша на ве́рсѣ хо҃му е҆дина́го. И҆ призва́ (а҆вени́ръ)[82] їѡа́ва, и҆ рече. е҆да́ на побѣ́ду во́зме҃ о҆ру́жїе. и҆ли не вѣси и҃ако го҃ка е҆сть послѣ́же. и҆ доко́лѣ не и҆́маши рещи҆ люде҃ (о҆ста́ти)[83] съзади (брата на́шего)[84]. И҆ ре҃ їѡа́въ жи҃ г҃ь поне́же бы ми г҃ла то҃да́, преже оу҆́трины бы (людїе мои преста́ша гона́ще)[85] ко́ждо и҆́ сы҃нъ бра́та своего. и҆ въстру-би їѡа́въ трубо́ю. и҆ ста́ша вс҃и людїе, и҆ не гна́ша въ сл҃ѣдъ їи҆льтя́нъ. и҆ не приложи́ша пото́мъ побѣ́дитисѧ. (-)[86] (а҆вени́ръ)[87] (же) и҆ мужи е҆го и҆до́ша на за́падъ вс҃ю но́щь ты҃. и҆ прендо́ша їо҆рда́нъ и҆ (преше҃́ше)[88] вс҃ю страну́ (ты҃), и҆ (прїидо́ша)[89] въ поли́къ. (-)[90] И҆ѡа́в (же) възвратисѧ въспа́ть (гонѧщи) ѿ (а҆вени́ра)[91]. и҆ събра́ вс҃а лю́ди, и҆ постѣти́ша о҆́трокъ дв҃-дыхъ (па҃шихъ, и҆ бы́сть и҆́хъ), д҃і, мужъ, и҆ а҆са-и́ль. (-)[92] О҆́троцы (же) дв҃двы оу҆би́ша сы́новъ ве-ниа́мино́вь. (и҆) мужъ (а҆вени́ровъ)[93] (и҆же бѣ́ша с ни́мъ, т҃, (и҆) з҃, мужъ)[94]. И҆ (взя́ша)[95] а҆са́и́ла и҆ (погребо́ша)[96] и҆̀ въ гробѣ ѿ҆ца́ е҆го, въ (видле-о́мѣ)[97]. і҆ и́де и҆ѡа́въ и҆ мужи (е҆го) с ни́мъ вс҃ю но҃ и҆ о҆свѣто́ша (-)[98] въ хевро́нѣ.

Еммата, що є перед лицем Ґай, в дорозі, в пустині Ґаваона. **25** І зібралися сини Веніямина за Авениром, і були в одному зборі, і стали на вершку однієї гори. **26** І закликав Авенир до Йоава, і сказав: Чи до побіди братиме зброя, або *чи* не знаєш, що гіркою буде вкінці? І доки не скажеш людям повернутися з-позаду нашого брата? **27** І сказав Йоав: Живий Господь, якщо б мені сказав ти тоді, перед ранньою зорею, мої люди перестали би гнати, кожний вслід за своїм братом. **28** І затрубив Йоав трубою, і стали всі люди, і не гналися вслід за ізраїльтянами, і не додали потім воювати. **29** Авенир же й його мужі пішли на захід усю ту ніч, і перейшли Йордан, і пройшовши усю ту околицю, і прийшли до полку. **30** Йоав же повернувся назад, женучись від Авенира, і зібрав всіх людей, і відвідали слуг Давида, що впали, і було їх 19-ть чоловік і Асаїл. **31** Слуги ж Давида убили *з* синів Веніямина і мужів Авенира, що були з ним – 300 і 60 мужів. **32** І взяли Асаїла, і поховали його в гробі його батька в Вефлеємі. І пішов Йоав і його мужі з ним усю ніч, і засвітало їм у Хевроні.

Г҃ла, г҃.

а҆ бы́сть бра́нь на мно́го между до́мо҃ сау́-лемъ. и҆ межи до́мо҃ дв҃дво́мъ. (-)[1] до́м (же) дв҃двъ възвыша́шесѧ и҆ крѣпля́ше-сѧ. и҆ до҃ сау́ль и҆да́ше і҆ и҆знемога́ше· *И҆ роди́шасѧ дв҃дви (въ хевро́нѣ сы́новъ, з҃)[2]. и҆ бѣ пръворо́дныи е҆му (сы́нъ), (а҆мно́нъ)[3]. ѿ (а҆хи-ноа҆мїи)[4] [їи҆льтя́нынии][5]. и҆ вторы́и е҆му (сы́нъ), далуи́а. ѿ а҆вигѣа́ карми́лськїа. и҆ трє́тїи а҆весало́мъ сы́нъ (маа҆о҆ха́ны)[6] дщере́ (толми́мины)[7], ц҃ра (гасу́рьска)[8]. (-)[9] д҃ и, ѿ (оу҆ри́нїа)[10] сы́нъ [а҆ггі҆ды]́[11], (-)[12] є҃ и, [сафатїа]́[13] ѿ (вита-а́лы)[14]. (-)[15] з҃ и. (е҆гла́мъ)[16], ѿ [а́глы][17] жены̀, дв҃двы. сїи҆̀ роди́шасѧ дв҃домъ въ хевро́нѣ· И҆ (-)[18] е҆гда бы́сть бра́нь между до́момъ сау́-лемъ. и҆ между до́момъ дв҃двымъ. и҆ (ба́ше (а҆вени́ръ)[19])[20] держа́ до́мъ сау́ловъ· И҆ сау́лова по҃ло́жница (бѣ, е҆́же бѣ и́ма) (ре́сда)[21] дщи҆̀ (и҆о҆а́ва)[22]). (и҆ пома́ть ю҃ а҆вени́ръ). и҆ рече [ге-востє́и][23], сы́нъ сау́ль ки҃ (а҆венирү)[24], что҃ е҆е ты҃ вни́де ки҃ по҃ло́жни́цы ѿ҆ца́ мое҃го· И҆ съжали҆̀ е҆и зѣ́ло (а҆вени́ръ)[25] о҆ словесѣ҆̀ (се́мъ, е҆́же рече е҆му и҆ гевостє́и)[26]. и҆ рече (е҆му (а҆вени́ръ)[27])[28] е҆да́ (пє́сть҃а҆ глава́ е҆сть а҃зъ)[29]. (да е҆и съ҆твори́хъ вс҃а дне́сь). (не съ҆творѣ҆̀ и҆ли днесь мн҃ти)[30] до́му сау́лю ѿ҆ца

Глава 3

1 І надовго була війна між домом Саула і між домом Давида. Дім же Давида піднімався і скріплювався, а дім Саула йшов і слабшав. **2** *І народилося Давидові в Хевроні 6 синів; і його первородний син був Аммон від Ахиноамії, ізраїльтянки, **3** і його другий син Далуя від Авігеї кармильської, і третій – Авесалом, син Мааохани, дочки Толимина, царя гасурського, **4** 4-й – Отуринія, син Ангити, 5-й – Сафатія від Витаали, **5** 6-й – Естроам від Агли, жінки Давида. Ці народилися Давидові в Хевроні. **6** І коли була війна між домом Саула і між домом Давида, і був Авенир, що держав дім Саула. **7** І була Саулова наложниця, якій було ім'я Реста, дочка Йоава, і взяв її Авенир. І сказав Гевостей, син Саула, до Авенира: Що це ти ввійшов до наложниці мого батька? **8** І Авенир взяв собі дуже за зле це слово, яке йому й сказав Гевостей, та сказав йому Авенир: Чи я є псячою головою, що це все я зробив сьогодні? Чи не вчинив я сьогодні милосердя домові Саула, твого батька, і твоїм братам, і твоїм знайомим, і чи не встав я проти дому Давида? І ти

ѧ пара҃ г҃

знайшов несправедливість у мені сьогодні задля цієї жінки? **9** Це ж хай вчинить Бог Авенирові і це хай йому додасть, бо так, як поклявся Господь Давидові, так вчиню йому в дні цьому, **10** і щоб одержати царство від дому Саула, і підняти престіл Давида в Ізраїлі і над Юдою, від Дана аж до Вирсавії. **11** І не зміг більше Гевустей відповісти Авенирові слово зі страху перед ним. **12** І зразу послав Авенир послів до Давида, до Телама хевронського, де був, кажучи: Встанови свій завіт зі мною, і ось моя рука з тобою, щоб повернути мені до тебе ввесь Ізраїль. **13** І сказав Давид: Добре, я встановлю з тобою завіт, але тільки одне слово прошу в тебе, кажучи: Не зможеш побачити мого лиця, якщо не приведеш Мелхолу, дочку Саула, коли ти прийдеш побачити моє лице. **14** І послав Давид до Гевостея сина Саула, кажучи: Відпусцрс1. 18 ти мою жінку Мелхолу, *яку я взяв задля обрізання кінця в чужинців. **15** І відпустив, і Гевостей і взяв її у її чоловіка від Фалтіїла, сина Селимона. **16** І її чоловік ішов з нею, плачучи, аж до Варама. І сказав до нього Авенир: Іди і повернися. **17** І сказав Авенир ізраїльським старшинам, кажучи: Вчора і того дня ви шукали Давида, щоб царював над вами. **18** І тепер вчиніть так, як Господь заговорив про Давида, кажучи: В руці мого раба Давида спасу мій народ Ізраїля з руки чужинців і з руки їхніх ворогів. **19** І заговорив Авеннир до вух Веніяміна. І пішов Авеннир, щоб говорити до вух Давида в Хевроні все, що любе було перед ізраїльськими очима і перед очима всього дому Веніямина. **20** І прийшов Авенир до Давида до Хеврона, і з ним 20-ть мужів. І вчинив Давид бенкет Авенирові і його мужам, які з ним. **21** І сказав Авенир до Давида: Встаньмо тепер та йдім, і хай збереться до їхнього пана царя ввесь Ізраїль. І встановлю завіт з тобою, і царюватимеш над усім, чого бажає твоя душа. І послав Давид Авенира, і він пішов з миром. **22** І ось слуги Давида і Йоав ішли з дороги і несли з собою численну добич. І Авеннир уже не був з Давидом в Хевроні, бо відісланий був і відпущений з миром. **23** Йоав же і все його військо прийшли. І сповістили Йоавові, кажучи: Приходив Авенир, син Нира, до Давида, і він послав його, і відійшов з миром. **24** І ввійшов Йоав до Давида, і сказав: Що це ти вчинив? Бо ось прийшов до тебе Авенир, і навіщо ти його відпустив, і він ві-

твоєго и братїи (твоєи) и знаємыи ти и не вѣстáхъ ли âзъ на домъ дв҃дв҃ъ и ты взыскà (непрáвды въ мнѣ)[31], жены (сеѧ) рáди днéсь· Си́ же да сътвори́тъ б҃ъ (âвенúрү)[32]. и си да приложи́ емү, нáкоже бо клáтсѧ г҃ь дв҃ү тáко сътворю емү ѣ сїи дн҃ь· (и) приáти цр҃тво ѿ домү саоýлѧ. и възъдвúгнути пр҃толъ дв҃дв҃ъ въ їи҃ли. и на їоýдү, ѿ дáна даже до берсáвїѧ. и не възмóже кто́мү [гевүстéи][33] ѿвѣщáти (âвенúрү)[34] словеси ѿ бóязни его· и посла̀ (âвенúръ)[35] (къ дв҃ду послы̀)[36] въ делáмъ (хевро́ньскїи). йдѣже бѣ âбїе гл҃ѧ. положѝ завѣтъ свои со мно́ю, и ее рүка моѧ с тобóю. възвратúти (ми) к тебѣ весь (-)[37] їи҃ль· и рече дв҃дъ [добрѣ âзъ][38] положү с тобóю завѣтъ. но тóкмо словесе ѣдúнаго прошү оу̔ тебѣ гл҃ѧ. не и҃маши вúдѣти лица моего. âще не приведéши мельхóлы дщéри саоýлѧ. приходѧщү ти вúдѣти лицѣ мое· и посла̀ дв҃дъ къ [гевостéю][39] сн҃ү саоýлю (-)[40] гл҃ѧ. (пусти́)[41] женү мою мельхóлү, *юже бѣхъ прїáлъ (óбрѣзанїѧ дѣлѧ ѩ цр҃ ѩи крáѧ)[42] ѝноплемéнникъ· и пустѝ и [гевостéи][43], и поáтъ ю̀ ѿ мужа ея, ѿ (даи҃тїúла)[44] сн҃а (селимóна)[45]. ї йдáше мужъ ея с нéю плáчасѧ (-)[46] даже до (варáма)[47]. и рече к немү (âвенúръ)[48], йдú (и) възвратúсѧ (-)[49]. и рече (-)[50] къ стáрцемъ їи҃левымъ гл҃ѧ. вчерà и (ѻно̃ дн҃и)[51] йскáсте дв҃да цр҃твовáти на̃ вáми· и нн҃ѣ сътвори́те нáкоже г҃ь гл҃а ѻ дв҃дѣ гл҃ѧ. в рүцѣ рабà моего дв҃да сп҃су (лю́ди моѧ їи҃лѧ)[52], ѿ рүки ѝноплемéнникъ. и ѿ рүки (-)[53] врáгъ и҃· и гл҃а (âвенúръ)[54], въ оу́ши веніâмúну і йде (âвенúръ)[55] гл҃ати въ оу́ши дв҃дв҃ѣ въ хевро́нѣ. всѧ нáже оу̔го́дна бѣша пр҃е о́чúма їи҃левыма. и пр҃е о́чúма всего до́мү веніâмúнѧ· и прїúде (âвенúръ)[56] къ дв҃ду въ хевро́нъ. и с нúмъ, ѩ, мужъ. и сътворѝ дв҃ъ (пúръ (âвенúру)[57] и мужемы̆ (его) йже с нúи҃)[58]· и рече (âвенúръ)[59] къ дв҃ду. (вѣстáневѣ нн҃ѣ і йдевѣ)[60]. и да (съберүтсѧ)[61] къ господúну ти цр҃ви весь їи҃ль. и положү с тобóю завѣтъ и цр҃твовáти и҃маши всѣмѝ, йхже желáетъ дш҃а ти и посла̀ дв҃дъ (âвенúра)[62], і йде с мúро́· и сѐ о́троцы дв҃двы, и (о́âвъ)[63] йдáхү ѿ йсхóда. и корúсть мнóгү несáхү съ собóю. и (âвенúръ)[64] (оу̔жѐ) не бѣ съ дв҃домъ въ хевро́нѣ. нáко ѿслáнъ бáше и ѿпүщéнъ с мúромъ· (-)[65] йо́а̃ (же) и все вóинъство его прїúде. и вѣзвѣстúша йо́áвү гл҃юще. приходѝ (âвенúръ)[66] сн҃ъ нúровъ къ дв҃ду, и посла̀ и҃ и ѿйде с мúромъ· и вънúде їо́áвъ къ (дв҃ду)[67], и рече что̀ сѐ еси сътворúлъ. сѐ (бо) приходѝ (âвенúръ)[68] к тебѣ, и почто пустúлъ еси его и ѿйде с мúромъ· їáи не

вѣ́си зло́бы (а҃венѝра)[69] сн҃а нѝрова. на҃́ко сѣ́лъкавствова́а к тебѣ̀ и҆́де́ше. (-)[70] разумѣ́ти хота̀ и҆́сх҃ода̀ твоѐ и҆ вн҃ѣ́ хо҃да твоегѡ̀, и҆ оу҃вѣ́дѣти вс҃а на҃́же (твори́ши ты̀)[71]· и҆ возврати́ сѧ и҆́ѡа́въ ѿ дв҃́да, и҆ посла̀ послы̀ вслѣ́дъ (а҃венѝра)[72], и҆ (возврати́ша)[73] и҃̀, ѿ кла́дязя (седра́́ска)[73] и҆ дв҃́дъ не вѣ́даше· и҆ возврати́сѧ (а҃венѝръ)[75] въ хевро́нъ. *и҆ оу҃врати (-)[76] и҆́ѡа́въ страннымі вра́ты. гл҃ати к немѹ лука́вно. и҆ оу҃да́ри и҃̀ по҃ (ср҃це)[77] и҆ оу҃мре въ кро́ви, *(а҃висани́ли)[78], брата и҆́ѡа́вля· и҆ слы́ша дв҃́дъ по сѝхъ и҆ рече чи́стъ е҆́смь а҃́зъ и҆ ц҃рт҃во мое ѿ г҃а. [и҆][79] [ѿ нн҃ѣ и҆][80] до́ вѣ́ка, ѿ кро́ве (а҃венѝра)[81] сн҃а нѝрова· да сни́детъ на главѹ и҆́ѡа́влю, и҆ на ве́сь до́мъ ѻ҆́ц҃а е҆́го, да не о҆́скѹдѣ́етъ ѿ до́мѹ и҆́ѡа́вля, и҆злива́ѧи сѣ́мя и҆ прока҆же́ный· и҆ держа́и щи́тъ, и҆ да па́даю́тъ (о҆́ружі́емъ)[82] оу҃мале́ный хлѣ́ба (да бѹ́детъ е҆́мѹ)· і҆ѡа́в же і҆ (а҃ве́са)[83] бра́тъ е҆́го (оу҃би́ша)[84] а҃венѝра, поне҃̀ оу҃бѝ а҃саи́ля бра́та и҆́хъ в гаваѡ́ни на́ бра́ни· и҆ рече дв҃́дъ къ и҆́ѡа́вѹ и҆ къ всѣ́мъ лю́демъ (е҆́го)[85] раздерѣ́те ри́зы ва́ша, и҆ препоѧ́ши́тесѧ вре́тищи, и҆ рыда́йте о҆́ (а҃венѝрѣ)[86], (сн҃а́ же)[87] ц҃рь дв҃́дъ и҆́де́ше въ слѣ́дъ о҆́дра̀· и҆ (погребо́ша а҃венѝра)[88] въ хевро́нѣ, и҆ возгдви́же ц҃рь гласъ свои҆́, и҆ пла́кася на҃ гро́бомъ е҆́го, и҆ (вси лю́дїе пла́кашася)[89] по а҃венѝрѣ· и҆ пла́кася ц҃рь а҃венѝра, и҆ рече а҃́ще по смє́рти (а҃ва́ли)[90] (оу҃спѣ̀ а҃венѝръ)[91]· (ѕ҃ѳ) рѹцѣ̀ твоѝ не сва́жетася, (ни) но́зѣ твоѝ не спине́тася, (и҃ѡ на҃́ко па́даютъ)[92] пр҃е́ сн҃ъми непра́вды (та́ко падѐ)[93], и҆ (приложи́ша)[94] вси лю́дїе пла́катиса е҆́го· и҆ прїи́до́ша в҃с҃и лю́дїе вечера́ть. съ дв҃́домъ (на҃́сти) хлѣ́бъ. е҆́ще сѹщѹ дн҃и и҆ кла́тсѧ дв҃́дъ г҃а е҆́е да сътвори́тъ ми́ (г҃ь)[95], и҆ сѝце да приложи́тъ. на҃́ко а҃́ще не за́идетъ сл҃нце не и҆́мамъ вкѹси́ти хлѣба, и҆́ни и҆ного чегѡ̀· (-)[96] и҆ оу҃го́дно бы́сть (сло́во е҆́е) пр҃е́ (всѣ́ми)[97], вс҃а е҆́ли́ко сътвори́ ц҃рь пр҃е́ людмѝ· и҆ разумѣ́ша в҃с҃и лю́дїе, и҆ весь і҆и҃л҃ь в (то́и дн҃ь)[98]. на҃́ко не бы́сть ѿ ц҃ра оу҃бі́йства (а҃венѝрѹ)[99] сн҃ѹ нѝровѹ· и҆ рече ц҃рь о҆́трокомъ свои҆́мъ. не вѣ́сте а҆́ли на҃́ко властели́нъ вели́къ падѐ в (сі́и҆ дн҃ь)[100] въ і҆и҃л҃и· і҆ на҃́ко а҃́зъ е҆́смь (съ о҆́бѣщны҃й дне́сь)[101] и҆ вънста́вленъ на ц҃ра. мѹ́жи же сі́и҆ сн҃ове сарѹи́ли, злѝ ми́ сѹ́ть. да вѣ́здаста҃ть г҃ь творя́щимъ лука́вная, по зло́бѣ (и҆́хъ)[102].

г҃л҃а, д҃·

И҆слы́ша [гевосте́и][1] сн҃ъ саоу́ль. на҃́ко оу҃мре (а҃венѝръ)[2] (сн҃ъ нѝровъ) въ хевро́нѣ. и҆ разрѣши́стася рѹцѣ̀ е҆́го. и҆ в҃с҃и мѹ́жи і҆и҃л҃еви подиви́шася е҆́мѹ· и҆ два̀ мѹ́жа

дійшов з миром? **25** Чи не знаєш злоби Авенира, сина Нира, що приходив тебе обманути, бажаючи пізнати твій вихід і твій вхід, і взнати все, що ти чиниш? **26** І повернувся Йоав від Давида, і послав послів вслід за Авениром, і повернули його від Седрамського джерела, і Давид не знав. **27** І повернувся Авеннир до Хеврона, *і повернув Йоав бічними брамами, щоб говорити до нього підступно, і вдарив його під серце, і він помер в крові *Асаїла, брата Йоава. **28** І почув Давид після цього, і сказав: Чистий є я і моє царство від Господа, і віднині і довіку, від крові Авенира, сина Нира. **29** Хай зійде на голову Йоава і на ввесь дім його батька, хай не забракне з дому Йоава того, що проливає насіння і прокажений, і хто держить щит, і хай падуть від зброї, хай буде в нього той, кому бракує хліба. **30** Йоав же і Авеса, його брат, забили Авенира за те, що в Ґаваоні в битві він забив Асаїла, їхнього брата. **31** І сказав Давид до Йоава і до всього його народу: Роздеріть вашу одіж і підпережіться мішковиною, і плачте за Авениром. Сам же цар Давид ішов вслід за марами. **32** І поховали Авенира в Хевроні. І цар підняв свій голос, і плакав над його гробом, і ввесь народ плакав за Авениром. **33** І плакав цар за Авениром, і сказав: Хоч за зразком смерті Авала заснув Авенир, **34** то твої руки не будуть зв'язані, ані твої ноги не будуть сковані. Але, як падуть перед синами неправедності, так впав ти. І ввесь народ додав оплакувати його. **35** І прийшов ввесь народ вечеряти, їсти хліб з Давидом ще як був день, і поклявся Давид, кажучи: Це хай вчинить мені Господь і це хай додасть, що поки не зайде сонце, не буду їсти хліба ані чогось іншого. **36** І вгодило це слово перед всіма, все, що зробив цар перед народом. **37** І пізнав ввесь народ і ввесь Ізраїль в тому дні, що не від царя було вбивство Авенира, сина Нира. **38** І сказав цар своїм слугам: Чи не знаєте, що великий володар впав в цьому дні в Ізраїлі **39** і що я сьогодні є родичем і наставлений на царя? Мужі ж ці, сини Саруї, вони є погані для мене. Хай Господь віддасть тим, що чинять лукаве, за їхньою злобою.

црс1. 2 ниж. 20

вищ. 2

Глава 4

1 І почув Гевостей, син Саула, що помер Авенир, син Нира, в Хевроні; і упали його руки, і всі ізраїльські мужі йому дивувалися. **2** І два підступні мужі, вельможі Гевостея, сина

Саула, ім'я одного Ваан, а другого Рихав, сини Реммона виротейського, з синів Веніяміна, – бо Вирот вважався синів Веніямина, **3** – і виротеї відійшли до Ґеттема і були там, живучи і до сьогоднішнього дня. **4** І Йоанатан, син Саула, син кульгавий на ноги, яких 5-ть літ йому було, коли прийшла вістка з Ізраїля про Саула і Йоанатана, його сина; і його взяла його опікунка і втекла, і сталося, коли вона спішилася, щоб відійти, впавши він став кульгавим, ім'я йому було Мемфівостей. **5** І пішли сини Реммона виротейського, Рихав і Ваан, і ввійшли в теплий день до хати Гевостея, і він відпочивав на ліжку в полудень, **6** і двірник дому чистив пшеницю, і задрімавши спав. Рихав же і Ваан, оба брати, скриваючись, **7** ввійшли до хати. Гевостей же відпочивав на його ліжку в його спальні, і вони забили його, і взяли його голову, і всю ніч йшли дорогою, що назад. **8** І принесли голову Гевостея до Давида до Хеврона, і сказали до царя: Ось голова Гевостея, сина Саула, твого ворога, який шукав твоєї душі; і Господь дав нашому панові і цареві помсту над його ворогами до цього дня, на Саулі, твоєму ворогові, і *на* його насінню. **9** І відповів Давид Рихавові і Ваанові, його братові, синам Реммона виротейського, і сказав їм: Живий Господь, який спас мою душу від усякого смутку.

вищ. 2 **10** *Отож перший сповістив мені, що помер Саул і Йоанатан, і той думав, що добре звіщає переді мною, і я його схопив, і я його убив в Сикеїлі, адже він думав, що дам йому дар. **11** Але і тепер лукаві мужі убили праведного чоловіка в його домі на його ліжку. І тепер домагатимуся його крові з ваших рук, і викореню вас з землі. **12** І заповів Давид своїм слугам, і забили їх, і відрубали їм руки і ноги, і повісили їх у саді в Хевроні. І голову Мемфівостея поховали в гробниці Авенира, сина Нира.

вельмо́жа развращéника [гевостéовы][3] сы́на саоу́ла. и́ма є́дино́му (ваа́а́н)[4]. (а̂)[5] друго́му рихáвъ. сы́на реммо́на, вироде́искаго ѡ̑ сы́новъ вені́ами́нь. на́ко вироди́ мни́мъ ба́ше сы́номъ вені́аминѡ̀. и̂ ѡ̑йдо́ша вироди́ въ (гедéмъ)[6]. и̂ бѣ́ша та́мо живу́ще (и̂) до (дне́шнаго дне́)[7]. і̂ (и̂оа̂нада́на)[8] сы́на саоу́ла. сы́нъ (бѣ) хро́мъ на́ ногу (на́ко)[9] (ѐ лѣ́тъ)[10] (е̂му бы́сть)[11] е̂гда прїи́де вѣ́сть свѣще́нїе о̂ саоу́лѣ, и̂ (о̂ана́да́ну)[12] сы́ну е̂го, ѡ̑ [їи́ли]ма[13]. и̂ взя́тъ е̂го пѣстýница е̂го и̂ бѣ́жа̀. и̂ бы́сть тщáщися е̂и́ на ѡ̑ше́ствїе, (па̂ши)[14] и̂ о̑хромѣ́. (-)[15] и́ма (бѣ) е̂му (мемъ́дивостеи)[16]. и̂ поидо́ша сы́нове реммо́ни вироде́искаго (рихáвъ. и̂ ваа́а́н)[17] и̂ вниду́ша въ те́плыи дн҃ь въ до́мъ [гевостéовъ][18]. и̂ то́и почива́ше на о̑дрѣ въ полу́дне. и̂ (-)[19] бра́тникъ до́му, очища́ше пшени́цу и̂ (въздрѣма́вся)[20] спа́ше. (-)[21] (рихáв же и̂ ваа́а́нъ)[22], (о̑ба) бра́та (таи̂́щеся)[23] вниду́ста в до҃. (-)[24] [гевостéи][25] (же) почива́ше на о̑дрѣ е̂го. въ ло́жници е̂го и̂ (оу̑биста)[26] е̂го и̂ (-)[27] взя́ша главу́ е̂го. и̂ ѡ̑йду́ша пути́мъ и̂же наза́дъ вс҃ю но҃. и̂ принесóста главу́ [гевостéовУ][28], ѥ̀ дв҃ду въ хевро́нѣ. и̂ рѣ́ста ѥ̀ц҃рю. е̂е глава̀ [гевостéова][29] сы́на саоу́ла врага̀ твоего̀, и̂же и̂ска́ше дш҃а твоя́ и̂ да́сть г҃ь господи́ну [на́шему][30] (и̂) ц҃рю ѡ̑мще́нїе врагóмъ е̂го. до (дне́шнаго дне́)[31]. саоу́ла врагу́ (е̂го)[32], и̂ сѣмени е̂го. и̂ ѡ̑вѣщà дв҃дъ (рихáву и̂ ваа́ну)[33] бра́ту е̂го сы́номъ реммо́на вироде́искаго. и̂ рече и́ма жи́въ г҃ь и̂же и̂зба́ви дш҃у мою̀ ѡ̑ всѧ́кога ско́рби. *и̂бо (первѣи́ вѣ́сти)[34] мѝ. на́ко оу́мре саоу́лъ (и̂ о̂ана́да́нъ), и̂ то́и (мня́ше) на́ко бл҃говѣствуѧи предо мно́ю, и̂ а́зъ на́хъ ѝ, и̂ оу̑би́ [ѝ][35] в (сикеи́лѣ)[36]. (мня́ше бо да да́мъ е̂му да́ръ)[37]. (но) и̂ нн҃ѣ мужи лукáви, оу̑би́ша мужа пра́ведна в дому̀ е̂го на о̑дрѣ е̂го. и̂ нн҃ѣ взыщу̀ кро́ве е̂го ѡ̑ рукú ва́шу. і̂ и̂скорéню вы̀ ѡ̑ зѐмл҃а̀. и̂ запове́да дв҃дъ о́троко́мъ свои́мъ. и̂ (оу̑би́ша)[38] а̀, и̂ (оу̑сѣкóша)[39] рущѣ и́ма и̂ но́зѣ (-)[40], и̂ повѣ́сиша а̀ на саду̀ въ хевро́нѣ. и̂ главу̀ (гевостéовУ)[41] погребо́ша въ гробѣ (а̂вени́рѣ)[42], сы́на ни́рова.

Глава 5

пар1. 11 **1** І *прийшли всі ізраїльські племена до Давида до Хеврона, і сказали йому: Ось ми є твої кості і тіло твоє. **2** І вчора і тамтого дня, як Саул був царем над нами, ти був тим, що вводив і виводив Ізраїля. І до тебе сказав Господь: Ти паси мій народ Ізраїля, і ти будь вождем моєму народові, Ізраїлеві. **3** І прийшли всі ізраїльські старшини до царя до Хеврона, і з ними цар Давид

Гл҃а, ѕ̀.

*(прїидо́ша)[1] вс҃и племе́на їи҃лєви къ дв҃ду въ хевро́нѣ и̂ г҃лаша е̂му. е̂е кости твоя̀ и̂ пло́ть твоя̀ мы̀ (е̂смы). и̂ вчера̀ и̂ (о̂но́мъ дн҃и)[2]. (саоу́лу сущу)[3] ц҃рю на̂ на́ми. ты̀ бы́сть [вѣводя́и і̂ и̂зводя́и][4] їи҃лѧ. и̂ рече г҃ь к тебѣ. ты̀ да пасе́ши людѝ моя̀ їи҃лѧ, и̂ ты̀ да бу́деши во́ждь ѐ (люде́ ѐ моимъ) їи҃лю. и̂ (прїидо́ша)[5] вс҃и ста́рцы їи҃лєви къ ц҃рю въ хевро́нъ. и̂ положи и́мъ ц҃рь дв҃дъ завѣ́тъ҃, въ хев-

рóнѣ прⷱ гмⷭ, и (помáзаша)[6] дв҃да на цⷬтво на̀
г цⷬ в всѣмъ їи҃лемъ· *(бѣ)[7] (дв҃ръ л҃ ти, лѣтъ)[8], в
нáже цⷬтвовати є҆мў. и҆ (цⷬтвова, м҃, лѣтъ)[9].
(и҆) (на̀ їоу́дою. цⷬтвова̀ в хевро́нѣ, з҃ л҃ѣ, и҆ м҃цеи,
ѕ҃)[10]. (-)[11] (цⷬтвова въ їерли́мѣ, л҃г, лѣта, на̀ їи҃-
лемъ і҆ и҆оу́дéею)[12]. И҆ ѡ҆и́де дв҃дъ и҆ (вс҃и) мў҃жи
(и҆же с҃ ни́мъ)[13] въ їерли́мъ ікъ (є҆вѵ҆сѣо́мъ)[14],
живўщ҃и҃ (тогда̀) на землѝ (то́и҃). и҆ рѣша дв҃ду
не вънидѝ сѣмо (є҆щѐ). на҃ко взѧста́ша (хромі҃и и҆
слѣпі҃и)[15] гл҃ще, на҃ко не вни́дéт дв҃дъ сѣмо· И҆
прі҃а̀ дв҃дъ (вс҃а) страны̀ сі҃о́на. є҆е (є҆сть) гра̀
дв҃выъ· И҆ рé дв҃дъ въ дн҃ь то́и҃ всѧ́къ (да оу҆би-
ва́е҆ є҆вѵ҆сѣ́ина мече́҃)[16]. слѣпы́а и҆ хро́мыа (-)[17] и҆
ненави́дѧщихъ дш҃а дв҃двы. сегѡ̀ ради (рѣша)[18]
слѣпі҃и и҆ хро́мі҃и не вни́дў въ до́мъ гн҃ь· И҆
сѣде дв҃дъ въ странѣ, и҆ наречесѧ сі҃и́ гра̀
дв҃двъ. и҆ сѣзда̀ (є҆го) гра̀ въо҆́коло. (и҆ домъ сво́и
ѡ҆ кра́а)[19]. і҆ и҆да́ше дв҃дъ, и҆ды́и и҆ велича́емъ,
и҆ гь вседръжи́тель с҃ нн҃· (И҆ древа кє́рдова, и҆ дре-
водѣ́ла. и҆ ка́менїю дѣла́тела и҆ воздаша дѡ҃
й пара҃ ді дв҃ву· *И҆ посла̀ хира̀ цр҃ь тирскі҃и послы̀ кр҃ дв҃ву)[20]
пара҃ г *и разумѣ дв҃дъ, на҃ко оу҆готови и҆̀ гь на цⷬтво
въ їи҃ли. (-)[21] на҃ко взѧ́сѧ цр҃ьство є҆го людї҃и є҆го
ра́ди їи҃ла· И҆ поня́тъ дв҃дъ є҆щѐ же́ны. и҆ по̀-
ло́жницы ѡ҆ їерли́ма по пришє́ствїи є҆го ѡ҆ хев-
й пара҃ в ро́на. *и҆ бы́ша (є҆мў)[22] сн҃ове и҆ дщ҃е́ри· И҆ сі҃а и҆-
мена̀ поро́ждшимсѧ є҆мў въ їерли́мѣ. (самўсъ)[23],
и҆ сѣвавї҃и, и҆ нада́нъ, и҆ (соло́монъ)[24]· И҆ є҆веа́ръ, и҆
(є҆лисў́е)[25], и҆ (є҆нафи́къ)[26], и҆ [є҆фі́е][27]· І҆ (и҆елиса́ма)[28].
и҆ є҆лида́е, и҆ (є҆лъфала́дъ)[29], (и҆) сама́е, (и҆) є҆си-
ва́дъ, (и҆) нада́нъ, (и҆) (галомаа́нъ)[30], (и҆) є҆ваа́ръ,
(дендў́с)[31] е́лъфала̀ (и҆) (наге́дъ)[32]. (и҆) нафе́къ,
(и҆ѻ҆нада́нъ)[33], (-)[34] (воа҆лима́дъ)[35], [є҆лифаа́дъ][36].
й пара҃ ді *И҆ слы́шаша и҆ноплеме́нницы, на҃ко помáзасѧ
и҆ ай дв҃дъ (на цⷬтво въ їерли́мѣ)[37]. и҆ взыдо́ша (-)[38]
и҆ноплеме́нницы (и҆щўще)[39] дв҃да· и҆ (слы́шавъ)[40]
дв҃дъ (-)[41] и҆́де въ страны̀· (-)[42] И҆ноплеме́нницы
(же пришє́ше)[43], и҆ ста́ш҃ въ оу҆до́лїи титáньстїи· И҆ вънросѝ дв҃дъ гⷭа гл҃ѧ. а҆́ще вънзы́идў
ікъ и҆ноплеме́ннико҃мъ, (-)[44] предасѝ ли а҆̀ въ рў-
цѣ мою· и҆ рече гь (-)[45] вънзы́ди. на҃ко предаа҆̀ пре-
їѳ҃ї҃а їи҃ да́мъ и҆ноплеме́нники въ рўцѣ твою· *И҆ прі҃иде
дв҃дъ с҃ вы́шнѧа страны̀. и҆ поби́ и҆ноплеме́нники
тм҃ў. и҆ рече дв҃дъ и҆ссѣчѐ гь врагы̀ моа̀ и҆но-
племе́нники предо мно́ю. на҃коже пресѣка́етъ во́-
ду. сегѡ̀ ра́ди наречесѧ и҆́мѧ мѣ́сту тому́ свы́-
ше сѣкі҃и· И҆ (о҆ста́виша и҆ноплеме́нницы)[46] богы̀
своа. и҆ (взѧтъ)[47] а҆̀ дв҃дъ и҆ мў҃жи [є҆го][48]. (и҆
рé сѣжещ҃и а҆̀ во о҆́гнь)· И҆ приложи́ша па́ки
(прі҃ити и҆ноплеме́нницы)[49]. и҆ сташа (па́ки) на
оу҆до́лїи титáньстѣи· И҆ вънросѝ дв҃дъ гⷭа (а҆́ще
вънзы́идў ікъ и҆ноплеме́ннико҃мъ и҆ предаси ли

вклав завіт в Хевроні перед Господом, і помазали Давида на царя над усім Ізраїлем. **4** *Був Давид 30- црс3. 2
тилітнім, коли він зацарював, і царював 40 літ. **5** І над Юдою царював в Хевроні 7 літ і 6 місяців. В Єрусалимі він царював 33 роки над Ізраїлем і Юдеєю. **6** І пішов Давид і всі мужі, що з ним, до Єрусалиму, до євусеїв, що жили тоді на тій землі. І вони сказали Давидові: Не входи ще сюди, бо повстали кульгаві і сліпі, кажучи що: Не ввійде сюди Давид. **7** І Давид захопив всі сіонські околиці – це є місто Давида. **8** І сказав Давид у тому дні: Хай кожний убиває євусея мечем, сліпих, і кульгавих, і тих, що ненавидять душу Давида. Через це сказали: Сліпі і кульгаві не ввійдуть до господнього дому. **9** І сів Давид в околиці, і названо її містом Давида. І оббудував своє місто довкруги і свій дім від краю. **10** І ходив Давид, ідучи і прославляючись, і Господь Вседержитель *був* з ним. **11** І *прийшли* дерева кедрові, і столярі, і каменярі – і збудували Давидові дім. *І послав пар1. 14
Хирам, цар Тирський, послів до Давида. **12** *І зрозумів Давид, що Гос- пар1. 14
подь приготовив його на царя в Ізраїлі, що прославилося його царство задля його народу Ізраїля. **13** І взяв Давид ще жінок і наложниць з Єрусалиму після свого приходу з Хеврона, *і в нього були сини і пар1. 2
дочки. **14** І це імена тих, що народилися йому в Єрусалимі: Саммус, і Совав, і Натан, і Соломон, **15** і Евеар, і Елисує, і Енафик, і Ефіє, **16а** і Єлисама, і Елидає, і Елфалат, 16 і Самає, і Есиват, і Натан, і Ґаломаан, і Еваар, Теітусел, Фалат, і Нагет, і Нафек, Йонатан, Воалимат, Елифаат. **17** *І чужинці почули, що пар1. 14
помазано Давида на царство в Єру- і 11
салимі, і чужинці прийшли, шукаючи Давида. І почувши, Давид пішов в околиці. **18** Чужинці ж, прийшовши, і стали в долині титанів. **19** І запитав Давид Господа, кажучи: Чи піду проти чужунців, чи їх видаси в мої руки? І сказав Господь: Іди, бо видаючи видам чужинців у твої руки. **20** *І прийшов Давид з горіш- ic. 28
них частей, і побив там чужинців; і Давид сказав: Вирубав Господь моїх ворогів чужинців переді мною, так як перетинає воду. Через це названо ім'я того місця Згори рубає. **21** І покинули чужинці своїх богів, і взяв їх Давид і його мужі, і сказав спалити їх в огні. **22** І чужинці додали знову прийти, і знову стали в долині титанів. **23** І запитав Давид Господа: Чи піду до чужинців і чи їх видаси в мої руки? І ска-

зав йому Господь: Не іди їм назустріч, але відвернися від них і почекай трохи коло Долини плачу. **24** І буде, коли почуєш голос тряси́ння лісу, тоді підеш проти них, бо тоді вийде Господь перед тобою, щоб рубати чужинців на війні. **25** І вчинив Давид, так як заповів йому Господь, і вигубив чужинців від Ґаваона і аж до землі Ґазири.

йхъ въ рyцѣ мои҃), и҆ рⷱ҇ (є҆мy) гⷭ҇ь, не вънидѝ на срѣтeнїе и҃, (но҆) оу҆клонѝсѧ ѿ нихъ, и҆ пождѝ (мáло)[50] блúзy (оу҆дóлїи) плáча· и҆ бyдетъ є҆гда оу҆слы́шиши гл҃а трyса лyжнⷭ҇ (-)[51] тогдà снúдеши к нимъ. нáко тогдà и҆зы́детъ гⷭ҇ь прⷱ҇ тобóю, сѣщи на́ брани и҃ноплеме́нники· и҆ сътворѝ дв҃дъ нáкоже заповѣ́да є҆мy гⷭ҇ь. і҆ и҆збѝ и҃ноплеме́нники ѿ гаваóна, даже (и҆) до землѝ гази́ры·

Глава 6

пар1. 13 **1** І *зібрав Давид ще кожного молодця з Ізраїля, яких 7 сот тисяч. **2** І Давид встав, і пішов, і ввесь народ, що з ним, і з князів Юди на гірську дорогу, щоб звідти забрати Божий кивот, а в ньому ж прикликується ім'я Господа Сильного, що сидить на херувимах. **3** І взяли господній кивот на нових колесах, і взяли його з дому Аминодава, з гори. Озія ж; і його брат, сини Амінадава
црс1. 7 *провадили кола **4** з господнім кивотом, і його брати ішли перед кивотом божим. **5** І Давид та ізраїльські сини ішли перед Господом, граючи на настроєних орґанах в силі й піснях, і на гуслях, і на сопілках, і на тимпанах, і на цимбалах. **6**
пар1. 13 і 15 *І прийшли до Алонона Нахорського. І простягнув Озія свою руку до Божого кивота, щоб притримати, і схопив його, тому що телець його перевертав. **7** І Господь розлютився гнівом на Озію, і побив його там Господь, і він помер там від господнього кивота перед Господом. **8** І Давид сповнився болем, тому що побив Господь Озію побиттям. І те місце прозвано Побиття Озії, і до цього дня. **9** І злякався Господа Давид в тому дні, кажучи: Як увійде до мене господній кивот? **10** І Давид не бажав, щоб був у нього кивот божого завіту, в місті Давида, але замкнув його Давид в домі Аведара Ґеттея. **11** І господній кивот стояв в домі Аведара Ґеттея п'ять місяців. І Господь поблагословив
пар1. 15 ввесь дім Аведара, і все його. **12** *І сповістили цареві Давидові, кажучи: Поблагословив Господь дім Аведара і все його через кивот Господній. І пішов Давид, і взяв божий кивот з дому Аведара, і поселив його в місті Давида. **13** І були з ними сім полків народу, що несли господній кивот, і жертва телят і ягнят. **14** І Давид грав на настроєних органах перед Господом, і Давид був зодягнений в білу одежу, **15** і Давид і ввесь дім Ізраїля несли господній кивот з криком і з голосом труби. **16** І сталося, як приносили кивот до міста Давида, і Мелхола,

Гл҃а, ѕ·

Събра* (дв҃дъ є҆щѐ)[1] вса́кyю ю́ношy ѿ їи́л҃ѧ, нáко ѕ҃, сотъ ты́сѧщъ· и҆ (въста́въ)[2] і҆ и́де дв҃дъ, и҆ вс҃и лю́дїе и҃же с нимъ. (и҆) ѿ кнⷭ҇зь і҆oýдⷭ҇, на въсхⷭ҇ (холмны́и. нáко) вънзестѝ ѿтyдy кїо́тъ бж҃їи. (а҆) в немъ (же на) нарица́ется и҃ма гⷭ҇а си́лнаго, сѣдѧщаго на херyви́мѣ· и҆ (въза́ша)[3] кїо́тъ гⷭ҇нь. на кóлѣхъ но́выхъ, и҆ (ѿвезоша)[4] и҃ѯ ѿ домy (а҆минода́вла)[5] с хⷭ҇мy. (-)[6] (о҆зїа́)[7] (же) и҆ (бра́тъ)[8] є҆го сы́нове (а҆минода́вли)[9]. *везо́хy кóла съ кїо́томъ (гⷭ҇нимъ) и҆ братїа є҆го и҆да́хy прⷱ҇ кивотомъ (бж҃їи҃)· и҆ дв҃дъ и҆ сы́нове їи҃леви (и҆да́хy) (прⷱ҇ гⷭ҇мъ и҃гра́юще)[10] въ о҆рга́ны оу҆строе́ны҃ въ кроⷱ҇пости и пѣ́нїй и҆ въ гyсл҃е́, и҆ въ свирѝл҃е́ и҆ въ тⷱ҇па́нѣхъ и҆ въ кⷱ҇ва́лѣхъ (-)[11]· *и҆ (прїидо́ша)[12] до (а҆лоно́на нахо́рска)[13]. и҆ прострⷱ҇ (о҆зі́а)[14] рyкy свою҆ на кїо҃ бж҃їи придръжа́ти (-)[15]. и҆ на́тъ за́нь, нáко превраща́ше є҆го те́лецъ (-)[16]· и҆ разгнѣ́вася (гнѣвомъ) гⷭ҇ь на (о҆зїю)[17]. и҆ порази҃ и҃ѯ тⷱ҇ (гⷭ҇ь)[18], и҆ оу́мре тⷱ҇ ѿ кїо́та гⷭ҇а предъ (гⷭ҇мъ)[19]· и҆ въспечалова́ дв҃дъ, поне҃ порази гⷭ҇ь пораженїемъ (о҆зію)[20]. и҆ нарече́ся мѣсто то пораже́нїе (і҆оузи́но)[21] (и҆) до (сего́ дне́)[22]· и҆ оу҆боа́ся (гⷭ҇а дв҃дъ)[23] въ дн҃ь то́й, гл҃а како сни́детъ къ мнѣ кїо́тъ гⷭ҇нь. и҆ не хотѧ́ше дв҃ъ да бyдетъ оу҆ него҆ кїо́тъ завѣта бж҃їа въ гра́дѣ дв҃дѣ, (но҆)[24] затворї и҃ѯ дв҃дъ въ домy (а҆ведарїи́нѣ)[25] гє́ѳ҃де· и҆ ста҆ кїо́тъ гⷭ҇нь въ домy (аведа́ра)[26] гє́ѳ҃де, мⷣць, (па́ть)[27]. и҆ бл҃ви гⷭ҇ь вс҃ѣ домъ (а҆ведарїи́нъ)[28] и҆ вс҃а є҆го· *и҆ вънзвѣсти́ша цр҃ю дв҃дy гл҃ющє. бл҃ви гⷭ҇ь до́мъ (а҆ведарїи́нъ)[29], и҆ вс҃а є҆го кїо́та ради (гⷭ҇нⷭ҇)[30]. і҆ и҆дѐ дв҃дъ и҆ взⷭ҇ кїо҃ (бж҃їи)[31], и҃з домy (а҆ведарїи́на)[32]. (и҆) во́ гра҃ дв҃дѣ (вънесли҃ и҆)[33]· и҆ сѣ́ша с нимъ несyщє кїо́тъ [гⷭ҇нь][34], се҃мь (по́лкъ наро́да)[35]. и҆ жрⷱ҇тва те́лцⷱ҇ и҆ а҆гнⷭ҇та҃· и҆ дв҃дъ бї҃а́ше въ о҆рга́ны оу҆строе́ны прⷱ҇ гⷭ҇мъ, и҆ (о҆болче́нъ бы́сть дв҃дъ)[36] въ о҆дéждy сѣ́лy, и҆ дв҃дъ и҆ весь до҃ і҆и́левъ. несѧхy кїо́тъ гⷭ҇нь. съ вопле́мъ и҆ съ гласомъ трyбны́мъ. и҆ бы́сть кїо́тy приноси́мy къ градy дв҃вy. и҆ мельхо́ла дщѝ саyлова призира́ше о҆ко́нцⷱ҇. и҆ ви́дѣ цр҃ѧ дв҃да

ска́чущи (-)[37] и҆гра́ющие пр҃е҆ (кі҃ѡ́тъ г҃не́мъ)[38] и҆
а҃ пар҃а҃ ѳ҃ ѹ҆ничижи́ и҆̀ въ с҃рцы свое҃̀. *И҆ (внесо́ша)[39] кі҃-
ѡ́тъ г҃нь, и҆ поста́виша е҆го на мѣ́стѣ е҆го.
посредѣ пола́ты ю҆же сѣзда̀ (-)[40] дв҃дъ. и҆ въ-
а҃ пар҃а҃ ѳ҃ знесѐ дв҃дъ жрътвꙋ пр҃е҆ г҃а, и҆ ми́рнаѧ. *И҆
съверши дв҃дъ вꙑзноса́и вс҃ѧсѣ́женїѧ и҆
ми́рнаѧ. и҆ бл҃ви лю́ди ѻ́ и҃мени г҃ни сі҃лнаго.
И҆ (раздѣли́въ)[41] вс҃ѧ лю́ди (и҆) на всю́ сі́лꙋ і҆и҆-
ле́вꙋ. ѡ҆ да́на даже (и҆) до вирса́вїѧ, (и҆) ѡ҆
мꙋ́жъ даже (и҆) до же́нъ комꙋ́ждо по ѹ҆кꙋсꙋ́хъ
хлѣба. и҆ (сковра́ный̀ млины̀ и҆ зелїа, ѡ҆ кро́ѡ҆̆-
вници)[42], і҆ и҆до́ша вс҃и лю́дїе ко́ѫждо в домы̀
своа. И҆ възврати́ѧ дв҃дъ бл҃вити до́мꙋ сво-
е҆го. і҆ и҆зы́де мельхо́ла дщи́ саꙋ́лова на срѣте́-
нїе дв҃дꙋ. и҆ бл҃ви е҆го и҆ р҃е҆ что́ прослáвисѧ
дн҃ь ц҃рю і҆и҆левъ. нáкоже ѡ҆кры́сѧ дн҃ь пр҃е҆ о҆чи́-
ма (ра́бъ)[43] свои́хъ. нáкоже ѡ҆крꙑва́етсѧ, ѡ҆-
крꙑва́ешисѧ (и҆гра́ющимъ)[44]. И҆ рече дв҃ъ къ
мельхолѣ. (а҆́зъ) пр҃е҆ г҃мъ (и҆гра́хъ)[45]. (и҆) бл҃-
венъ г҃ь, и҆же и҆збра̀ мѧ па҃ ѡ҆́ц҃а твое҆го. и҆
паче всего́ до́мꙋ е҆го. нáко (и҆ поста́ви)[46] мѧ
власте́лина на҃ людмѝ е҆го і҆и҆ле́мъ, (сего́ ради
и҆гра́ю и҆ плашꙋ́)[47] пр҃е҆ г҃мъ. И҆ ѡ҆кры́юсѧ е҆ще
сі́це. и҆ бꙋ́дꙋ неподо́бенъ пр҃е҆ о҆чи́ма твои́ма
и҆ съ ю҆ноша́ми с нимиже рече́ ми҆ (не) про-
ви́тисѧ. И҆ ѹ҆ мельхо́лы дщи́ саꙋ́ли не бы́сть
дѣ́тища до дн҃е сме́рти е҃ѧ.

Глава 7

1 І *сталося, коли цар сів у своїм до- пар1. 17
мі, і Господь дав йому насліддя над всі-
ма його ворогами. **2** *І сказав цар до сир. 47
пророка Натана: Ось я живу в кедрових
палатах, і божий же кивот стоїть посе-
редині. **3** І сказав Натан до царя: Все,
що лиш є у твоїм серці, іди й чини, бо
Господь є з тобою. **4** І був у тій ночі
господній голос до Натана, кажучи: **5**
*Іди і скажи моєму рабові Давидові: црс3. 8
Так говорить Господь. Не ти збудуєш
дім – на мені перебування. **6** Бо я не
мешкав в домі від тих днів, коли я
вивів ізраїльських синів з єгипетської
землі, аж до цього дня, але лише пере-
буваючи в мешканнях і в шатрі. **7** І в
усім, куди лише входив я в усьому Із-
раїлі, чи кажучи сказав я до одного
племені, якому я заповідав пасти мій
народ Ізраїля, кажучи: Чому ви не збу-
дували мені кедровий дім? **8** То тепер
так скажи моєму рабові Давидові: Так црс1. 16
говорить Господь Вседержитель. *Я пс. 77
тебе взяв з отар овець на володаря мого
народу Ізраїля. **9** І тепер Я є з тобою
всюди, куди ідеш, і Я вигубив твоїх во-
рогів від твого лиця, і Я тебе вчинив
славним за іменем великих, що є на

Г҃ла, з҃.

а҃ пар҃а҃ з҃ И҆бы́* е҆гда сѣде́ ц҃рь в домꙋ́ свое҃̀ и҆ г҃ь
ѹ҆наслѣ́ди и҆̀ (-)[1] надо всѣ́ми враги́ е҆го
сир҃а҃ м҃з [-][2]. *И҆ рече ц҃рь къ нада́ну про́рку. е҆е
а҆́зъ живꙋ́ в пола́тахъ кѣ́дрꙗна҃ѧ и҆ кі҃-
ѡ́тъ бж҃їи (по́средѣ да стои́тъ)[3]. И҆ рече на
да́нъ къ ц҃рю. вс҃е҆ е҆ли́ко а҆́ще (е҆́сть) на с҃рцы
твое҆мъ, ходи́ и҆ твори́ на́ко г҃ь (е҆́сть) с то-
бо́ю. И҆ бы́сть в но́щи то́и (г҃ла)[4] г҃нь къ на-
г҃ ц҃ й да́нꙋ гл҃ѧ. *Иди́ и҆ рцы̀ рабꙋ́ мое҆мꙋ дв҃дꙋ,
сі́це гл҃етъ г҃ь. не и҆́маши ты̀ сътвори́ти
(-)[5] до́мꙋ на пребꙑва́нїе мнѣ́. На́ко не ѡ҆би-
та́хъ въ домꙋ́ ѡ҆ ни́хже дне́и и҆зведо́хъ [сны̀
і҆и҆ле́вы. и҆зъ (землѝ е҆гу́петъски)[6]][7] до дне́ се-
го̀. (но токмо)[8] сѣ́хъ пребꙑва́ѧ въ ѡ҆би́тели-
щихъ и҆ в сѣни́. (И҆) въ все́мъ и҆дѣ́же а҆́ще
вхожа́хъ въ всемъ і҆и҆ли́. а҆́ще гл҃ѧ гл҃ахъ къ
е҆ди́ному колѣ́ну (-)[9], е҆мꙋ́же заповѣ́дахъ па́с-
ти люди моѧ і҆и҆ля гл҃ѧ почто́ не създа́сте
ми҆ до́мꙋ кѣ́дрена. (Го)[10] нн҃ѣ сѝ да рече́ши ра-
бꙋ́ мое҆мꙋ дв҃дꙋ. сі́це гл҃етъ г҃ь вседержи́-
а҃ ц҃р҃ ѳ҃ ѱ҃ѳ҃ ѳ҃з тель. *поня́хъ тѧ ѡ҆ па́жити ѻ́вчаѧ на
вла́стельство лю́демъ мои́мъ і҆и҆лю. И҆ (нн҃ѣ

црс4. 21
пар2. 33

земле. **10** *І покладу місце моєму народові, Ізраїлеві, і насаджу його, і самі поселяться в себе; і не засмутиться ніколи, і не додасть неправедний син скривдити його так, як спочатку. **11** І ось від днів, в яких я поставив суддів в Ізраїлі, в моїм народі, і дам тобі спочити від усіх твоїх ворогів; і сповістить тобі Господь, що

црс3. 8

йому збудуєш дім. **12** *І буде, коли сповняться твої дні і заснеш з твоїми

пс. 131
дія. 2
пар2. 25

батьками, *і підніму твоє насіння після тебе, яке буде з твого лона, і його приготую царство. **13** *І той збудує

црс3. 5
і 16

дім моєму імені, і закріплю його престіл навіки. **14** *Я буду йому за батька, і він буде мені за сина. Якщо

црс4. 8
єв. 1
пс. 88
пар1. 17

прийде його неправда, і я оскаржу його палицею мужа – повчання людським синам. **15** А мого милосердя ж не відніму від нього, так як я відступив, коли відступили від мого лиця. **16** І його дім буде вірити, і його царство *буде* навіки переді мною, і його престіл буде закріплений навіки. **17** І за всіма цими словами, і за всім цим видінням, – так промовив Натан до Давида. **18** І ввійшов цар Давид, і сів перед Господом, і сказав: Хто є я, Господи, мій Господи, і хто мій дім, що ти мене аж так полюбив? **19** І я багато згрішив перед тобою, Господи, мій Господи, і ти заговорив про дім свого раба на далеко. Такий же закон людини, Господи, мій Господи. **20** І що додасть Давид ще говорити до тебе, і тепер ти знаєш, Господи, мій Господи, свого раба. **21** І задля свого раба ти вчинив, і за своїм серцем вчинив ти всю цю велич, щоб пізнати свого раба. **22** Задля твоєї величності, Господи, мій Господи, бо немає іншого такого, як Ти, і немає Бога, за винятком тебе, в усіх, про що ми почули нашими вухами. **23** І хто такий, як твій народ Ізраїль – інший народ на землі, оскільки його Бог наставив, щоб викупити собі народ і щоб покласти собі ім'я, і щоб вчинити велич і славу; щоб прийняти їх від лиця цього народу, якого ти собі викупив з Єгипту, народи і поселення. **24** І Ти собі приготовив свій народ Ізраїль, народ навіки, і Ти, Господи, будь для них за Бога. **25** І тепер, Господи, мій Господи, слово, яке Ти сказав про твого раба і про його дім, підтверди навіки, так як Ти сказав, вчини. **26** І тепер хай звеличиться твоє ім'я навіки, мовлячи: **27** Господь Вседержитель – Бог над Ізраїлем. І дім твого раба Давида хай буде закріплений перед Тобою. Бо Ти – Господь Вседержитель, Бог Ізраїля; відкрив вухо твого раба, кажучи: Тобі будую дім. Задля цього знайшов твій раб в своєму серці, щоб помо-

ѣсмь)[11] с тобо́ю вездѣ̀ а́мо́же (а́́ще ши)[12], і и́скоренихъ (-)[13] врагѝ твоа̀ ѿ лица̀ твоѣ́го. и́ сътвори́хъ тѝа и́мени́та по и́мени вели́кы́и́ же (сѹть) на землѝ· *и́ положѹ̀ мѣ́сто лю́дє́ моѝмъ їи́ли́ю. и́ насажѹ̀ и́хъ, и́ всели́тсѧ в себѣ̀ са́ми, и́ не въскорби́тъ никогда̀, и́ не приложы́ сы́нъ непра́вды ѻ́би́дѣти ѣ́го, ꙗ́коже и́спрьва· (и́ ѣ́е) ѿ дн҃їи в на́же поста́вихъ сѹдїа̀ (въ їи́ли въ лю́дехъ мои́)[14] и́ поко́ю тѝа ѿ всѣ́хъ вра́гъ твои́, и́ възвѣсти́тъ тѝ гь ꙗ́ко (сѩзи́ждеши до́мъ)[15] ѣ́мѹ· *и́ бѹдетъ ѣ́гда сконча́ютсѧ дн҃їе твоѝ, и́ ѹ́сне́ши съ ѻ́ц҃ы твои́ми. *и́ въста́влю сѣ́мѧ твое по тебѣ́, и́же ѣ́сть ѿ чре́ва твоѣ́го, и́ ѹ́гото́влю ц҃рт҃во ѣ́го· *(и́) то́и сѩзи́ждетъ (-)[16] до́ и́мени моѣ́мѹ, и́ ѹ́пра́влю пр҃тлъ ѣ́го до́ вѣ́ка· *а́ҳ҃ бѹдѹ ѣ́мѹ въ ѻ́ц҃ъ, и́ то́и бѹдѣ́ мѝ въ сы́нъ. (-)[17] а́ще прїи́детъ непра́вда ѣ́го, и́ а́зъ ѻ́бличѹ̀ и́ па́лицею мѹжа (наставле́нїе)[18] сы́номъ ч҃ловѣ́скимъ· (и́) ми́лти же моѣ́ѧ не ѻ́ста́влю ѿ него, ꙗ́коже ѿстѹпи́хъ ѣ́гда̀ ѿстѹпи́ша ѿ лица̀ моѣ́го· и́ вѣ́ровати и́мать до́мъ ѣ́го, и́ ц҃рт҃во ѣ́го до́ вѣ́ка преда̀ мно́ю, и́ пр҃тлъ ѣ́го бѹдетъ и́справле́нъ до́ вѣ́ка· (и́) по всѣ́хъ словесѣ́ сѝхъ, и́ по всемѹ̀ видѣ́нїю се́мъ, та́ко г҃ла надаѧ́ къ дв҃ду· и́ вни́де ц҃рь дв҃дъ, и́ сѣ́де пр҃ѣ̀ г҃мъ, и́ рече кт̃о ѣ́смь а́зъ г҃и мои́ г҃и, (и́ли)[19] чт̃о до́мъ мой, ꙗ́ко възлюбы̀ мѝа до сего· и́ (сътворшихъ)[20] пр҃ѣ̀ тобо́ю (мно́го) г҃и мои́ г҃и, и́ г҃ла до́мѹ ра́ди раба̀ своѣ́го и́здале́ча, сѝце же зако́нъ ч҃ловѣ́кѹ г҃и мои́ г҃и· и́ чт̃о приложи́тъ дв҃дъ ѣ́ще гл҃ати к тебѣ́, и́ нн҃ѣ̀ ты̀ вѣ́си (г҃и мои́ г҃и раба̀ своѣ́го)[21]· [и́ раба̀ своѣ́ ради][22] сътворѝ, и́ по ср҃цѹ̀ своѣ́мѹ, сътворѝ вс҃е вели́чество ѣ́е, познати раба̀ своѣ́го· вели́чїа ради твоѣ́го г҃и мои́ г҃и, нѣ́сть бо (и́нъ) ꙗ́коже ты̀, и́ нѣ́сть бг҃ъ ра́звѣи тебѣ̀ въ вс҃ѣ́ ꙗ́же слы́шахомъ ѹ́шима на́шима. и́ кт̃о ꙗ́коже лю́дїе твоѝ їи́ль. ꙗ́зы́ки и́нъ на землѝ. ꙗ́коже наста́ви и́хъ бг҃ъ ѣ́же и́зба́вити себѣ̀ людїи. (и́) е́же положи́ти себѣ̀ и́ма. (и́) ѣ́же сътвори́ти вели́чїе. и́ просвѣще́нїе ѣ́же (прина́ти и́хъ)[23] ѿ лица̀ людїи (сы́хъ)[24]. и́хже и́зба́вихъ себѣ̀ ѿ ѣгѹ́пта. ꙗ́зы́ки и́ селища· и́ ѹ́гото́ва себѣ̀. люди своа̀ їи́левъ лю́ди на́ вѣ́къ. и́ ты̀ г҃и бѹди и́мъ въ бг҃ъ· и́ нн҃ѣ̀ г҃и мои́ г҃и. г҃лъ и́же г҃ла ѻ́ рабѣ̀ своѣ́мъ и́ ѻ́ домѹ̀ ѣ́го ѹ́вѣрѝ до́ вѣ́ка. (-)[25] (ꙗ́коже г҃ла сътворѝ·) и́ нн҃ѣ̀ (-)[26] да възвели́читсѧ и́ма̀ твое до́ вѣ́ка. (г҃лѧ)· [г҃ъ вседержи́тель бг҃ъ на̀ їи́лемъ. и́ до́мъ раба̀ твоѣ́го дв҃да. да бѹдетъ и́справле́нъ пр҃ѣ̀ тобо́ю][27]· (ꙗ́ко ты̀) г҃ь вседержитель бг҃ъ їи́левъ. ѿверзе ѹ́хо рабѹ̀ твоѣ́мѹ г҃лѧ

домъ (съзижду)[28] ти сего ради обрѣте рабъ твои сърце свое еже помолитисѧ тебѣ мълтвою сею· и нынѣ ги мои ги ты еси бъ. и словеса твоѧ будутъ истинна. и гла раба ради твоего блгаѧ сіѧ· и нынѣ начни и блови домъ раба ти. наико быти (ему) въ выки прѣ тобою. наико ты ги мои ги. гла (-)[29] ω блвенїѧ твоего. да блвитсѧ домъ раба твоего (прѣ тобою)[30].

литися тобі цією молитвою. **28** І тепер, Господи, мій Господи, Ти є Бог, і твої слова будуть правдиві, і Ти заговорив задля твого раба про це добре. **29** І тепер почни і поблагослови дім твого раба, щоб він був навіки перед тобою, бо ти, Господи, мій Господи, Ти сказав; за твоїм благословенням хай буде благословенний дім твого раба перед тобою.

Гла, и·

Глава 8

и пара ги

Бысть* по сихъ и побѣдивъ давидъ иноплеменники. и смири ихъ. и прїѧтъ давъ ωлученїе ω рукы иноплеменникъ· и оубивъ давидъ моава, и раздѣли ѧ на части (и положи)[1] ѧ на земли. и быста двѣ части на оумрщвенїе и [на наполненїе третеи части][2] (-)[3]. и (быша моавлане)[4] двои раби дающе (ему)

г цр ги

дань· *и оубивъ давъ (адразара)[5], сна раавла црѧ сувска. идущу ему наставити (предѣлъ)[6] на рецѣ ефратьстѣи· и превзѧ давидъ еже ω его, ѧ, колесниць. и ѕ конниковъ, и ѯ мужъ пѣшьцовъ. и раздрушивъ давидъ вса оружїа и оста (ему) ω нихъ. р колесниць· і (иде в сурїю дамаскову)[7], на помощь (адразару)[8] црю сувску. и оубивъ давидъ ω сурїѧ, ѯв, мужъ· и поставивъ (ту) давидъ блюстителѧ в сурїи, иже по дамаскомъ. и бысть сурїѧ двои в работу дающе дань, и спсаше гь давида аможе идѧше· и прїѧтъ давидъ поясы златыѧ иже бѣша на отроцѣхъ (адразаринхъ)[9] црѧ сувска. и принесе ѧ въ іерлимъ· и взѧ ѧ сусакимъ црь егупетьскъ, егда приходи въ іерлимъ въ дни роваама сна соломона. и ω [метеваика][10]. и ω изборныихъ градъ (адразаровъ)[11]. (и) взѧ (-)[12] давидъ мѣдь много зѣло· тою (во мѣдїю) сътвори (море мѣдяно (соломонъ)[13])[14]. и столпы и бана и всѧ сосуды, и слыша (севоин)[15] црь (имаѳ)[16], наико изби давидъ всю силу (адразарю)[17]· и посла доу иедурама сна своего къ црю давиду. въпроситии и наже о мири. и о блвити и понеже побѣди (адразара)[18]. и (оубивъ)[19] и занѐ съпротивлаѧсѧ ѣ (адразару)[20]. и в руку его баше сосуды сребрены и (-)[21] златы, и сосуды мѣдяны· и сїѧ блови црь давидъ гу со сребромъ и златомъ иже ости ω (всѣѧ брани)[22]· иже насилова ω идумеа и ω (-)[23] моава, и ω сна аммонь. и ω иноплеменникъ. и ω (амалика)[24]. и ω корысти (адразаринхъ)[25] сна роавла црѧ сувска· и сътвори давидъ (себѣ славу)[26] (-)[27] егда възвратисѧ (побѣждъ)[28] идумею. ѣ (гелемъ)[29], съ ѯи· *и поставивъ въ идумѣи (давидъ) блюстителѧ (-)[30], и бысша вси идумѣи рабы (давиду)[31]. и спсе гь

г цр ги

1 І *сталося після цього, і Давид переміг чужинців, і підкорив їх. І взяв Давид відлучене з руки чужинців. **2** І Давид побив Моава, і розділив їх на частини, і поклав їх на землі; і дві частини були на смерть і для наповнення третьої частини. І рабами Давидовими стали моавляни, які давали йому данину. **3** *І Давид вбив Адразара, сина Раава, царя Сува, як він ішов покласти границю на ріці Евфрат. **4** І забрав Давид 1000 колісниць і 7000 кіннотників, і 20000 мужів піших, що від нього; і Давид знищив всю зброю, і осталося йому з них 100 колісниць. **5** І той пішов до Дамаскової Сирії на поміч Адразарові, цареві Суви, і Давид побив 22000 мужів зі Сирії. **6** І поклав там Давид наставника у Сирії, що під Дамаском, і стала Сирія Давидові за рабів, що дають данину. І Господь спасав Давида, куди він ходив. **7** І Давид взяв золоті пояси, які були на слугах Адразара, царя Суви, і приніс їх до Єрусалиму. І взяв їх Сусакім, цар єгипетський, коли прийшов до Єрусалиму в днях Роваома, сина Соломона. **8** І з Метевака, і з вибраних міст Адраазара, і взяв Давид дуже багато міді. Тою ж міддю Соломон зробив мідяне море, і стовпи, і вмивальниці, і ввесь посуд. **9** І почув Севой, цар Імаха, що Давид вигубив всю силу Адразара. **10** І послав Тоу-Єдурама, свого сина, до царя Давида попросити в нього те, що до миру, і щоб поблагословити його, тому що побив Адраазара, й убив його, бо був ворогом Адраазара; і в його руках був срібний і золотий посуд, і мідяний посуд. **11** І цар Давид поблагословив це Господеві зі сріблом і золотом, яке освятив з усіх боїв. Те, що силою забрав **12** в ідумейця, і з моава, і з синів Аммона, і з чужинців, і з Амалика, і зі здобичі Адразара, сина Роала, царя Суви. **13** І Давид зробив собі славу, коли повернувся, перемігши Ідумею в Ґелемі з 18000. **14** *І Давид поставив в Ідумеї наставника, і всі ідумейці були

г цр ги

рабами Давида. І Господь спасав Давида всюди, куди лиш ходив. **15** І царював Давид над Ізраїлем, і Давид чинив суд і справедливість над усім його народом. **16** Йоав, син Саруї, *був* над його військом і Йосафат, син Ахилуда, – над літописцями, **17** і Садок, син Ахітова, і Авимелех, син Авіятара, – священики, і Сасай – писар, **18** і Ваніяс, син Йодана, був радником, і Охелет і Отет, і сини Давида були начальниками палат.

дв҃да вездѣ а҆́може а҆ще и҆дя́ше. и҆ ц҃р҃твова҆ дв҃дъ на҃ і҆и҃лемъ. и҆ бѣ дв҃дъ твори́ сѹдъ и҆ пра́вдѹ, надо всѣми людмѝ е҆гѡ. (-)[32] і҆ѡа́въ сн҃ъ сарѹ́инъ на҃ во́инъствїи (е҆гѡ). і҆ (и҆а́сафа҃)[33] сн҃ъ (а҆хилѹдовъ)[34] въ памѧтописа́нїи. и҆ [садоиъ][35] сн҃ъ а҆хи́товъ, и҆ (а҆вимелх҃)[36] сн҃ъ а҆вїа́да́рь жерцы̀. и҆ (саса́и)[37] кни́жникъ. и҆ (ванѣ́асъ)[38] сн҃ъ (и҆ѡда́нь)[39] (бѣ) совѣтникъ, и҆ (ѡ҆ хелѐдъ)[40], и҆ (ѡ҆ дх҃)[41], и҆ сн҃ове дв҃дви пола́тамъ строи́теле бѣша.

Глава 9

1 І сазав Давид: Чи є десь ще останок з дому Саула? І вчиню з ним милосердя задля Йоанатана. **2** І з дому Саула був слуга, ім'я йому Сіва, і його покликали до Давида. І сказав до нього цар Давид: Чи ти є Сіва-раб? І сказав Сіва: Я твій раб. **3** І сказав цар: Чи ще десь зостався з дому Саула чоловік, і вчиню з ним боже милосердя? І сказав Сіва до царя: Ще є син Йоанатана кульгавий на ноги. **4** І сказав цар: Де він є? І сказав Сіва до царя: Ось в домі Махера, сина Аміїла з Лодавари. **5** І послав цар Давид, і взяв його з дому Махера, сина Аміїла з Лодавари. **6** І прийшов Мемфівостей, син Йоанатана, сина Саула, до царя Давида, і впав на своє лице, і поклонився йому. І сказав йому Давид: Мемфівостею! І він сказав: Ось твій раб. **7** І сказав йому Давид: Не бійся, бо чинячи вчиню з тобою милосердя задля Йоанатана, твого батька, і поверну тобі всі поля Саула, твого діда, а ти постійно їстимеш хліб при моєму столі. **8** І поклонився йому Мемфівостей, і сказав: Хто є я, твій раб, бо ти зглянувся над померлим псом – наді мною? **9** І цар покликав Сіву, слугу Саула, і сказав йому: Все, що є Саула, ввесь його дім, дав я синові твого пана. **10** Обробляй землю ти і твої сини, і твої раби; і принесеш синові твого пана хліби, щоб їв. І Мемфівостей, син твого пана, їстиме хліб постійно при моєму столі. І в Сіви були п'ятнадцять синів і двадцять рабів. **11** І сказав Сіва до царя: За всім, що заповів, що мені дав пан і цар, так хай вчинить твій раб. І Мемфівостей їв при трапезі Давида, так як один з синів царя. **12** І в Мемфівоала був малий син, ім'я йому Міха. І ввесь маєток дому Сіви були рабами Мемфівостея. **13** І Мемфівостей жив в Єрусалимі і їв при столі царя постійно, і він був кульгавим на обі свої ноги.

гл҃а, д҃.

Рече дв҃дъ а҆ще е҆́сть (гдь҃) е҆ще ѡ҆ста́ноиъ дому̀ сао́ѹла. и҆ сътворю̀ с ни́ми ми́лость (і҆ѡа҆нада́на)[1] ради. и҆ ѿ до́мѹ сао́ѹла (бѣ ѿроиъ)[2] (-)[3] и҆ма е҆мѹ сн҃ва. и҆ (призва́ша)[4] и҆̀ иъ дв҃ду. и҆ рече и҆ немѹ (дв҃дъ) ц҃рь. ты̀ ли е҆си сн҃ва (ѡ҆́троиъ). и҆ рече (сн҃ва) а҆́ ра́бъ твои. и҆ рече ц҃рь ѡ҆ста̀ ли ся (е҆ще ѿ до́мѹ сао́ѹла)[5] (гдь҃) мѹ́жъ. и҆ сътворю̀ с ни́мъ мл҃ть бж҃їю. и҆ рече сн҃ва иъ ц҃рю. е҆ще е҆́сть сн҃ъ (и҆ѡа҆нада́нь)[6], хро́мъ нога́ми. и҆ рече ц҃рь гдь҃ (е҆́сть)[7]. и҆ рече сн҃ва иъ ц҃рю. е҆е҆ в домѹ̀ (махе́ровь)[8] сн҃а а҆мїи́ля ѿ лодава́ры. и҆ посла̀ ц҃рь дв҃дъ и҆ пожѧ́тъ и҆̀ ѿ до́мѹ (махе́рова)[9], сн҃а а҆мїи́ля ѿ лодава́ры. и҆ (прї́инде)[10] (мемфивосте́и)[11] сн҃ъ (и҆ѡа҆нада́нь)[12] сн҃а сао́ѹлова иъ ц҃рю дв҃ду. и҆ (па́дъ)[13] на лицы̀ своемъ, и҆ поклони́ся е҆мѹ. и҆ рече е҆мѹ дв҃дъ (мф҃ивосте́ю)[14] и҆ рече е҆е ра́бъ твои. и҆ рече е҆мѹ дв҃дъ. не бои́ся ꙗ҆́ко творя̀ сътворю̀ с тобо́ю мл҃ть, (и҆ѡа҆нада́на)[15] ради ѿц҃а тѝ. и҆ дамъ тѝ вс҃а се́ла сао́ѹла (дѣ́да)[16] твоего̀. а҆ ты̀ а҆̃ хлѣ́бъ на трапе́зѣ моеѝ всегда̀. и҆ поклони́ся (е҆мѹ) (мф҃ивосте́и)[17]. и҆ рече иъто е҆́смь а҆́зъ рабъ твои и҆же призрѣ на ѱа̀ оу҆ме́рша (на менѐ)[18]. и҆ призва̀ ц҃рь сн҃ву ѻ҆тро́чища сао́ѹла. и҆ рече е҆мѹ вс҃е е҆ли́ко е҆́сть сао́ѹле. (-)[19] (весь до́мъ)[20] е҆го̀ да́хъ сн҃ѹ господи́на тѝ. да дѣлае҆́ши (-)[21] зе́млю. ты̀ и҆ сн҃ове твоѝ, и҆ рабы̀ твоѝ. и҆ да приноси́ши сн҃ѹ господи́на твоего̀ хлѣбы (-)[22] да ꙗ҆́сть (-)[23]. и҆ (мф҃ивосте́и)[24] сн҃ъ господи́на тѝ да ꙗ҆́сть (хлѣбы всегда̀)[25] на трапе́зѣ моеѝ. и҆ оу҆ сн҃вы ба́ше е҆і сн҃овъ, и҆ і҆ ра́бъ. и҆ рече сн҃ва иъ ц҃рю ѻ҆ всѣхъ и҆хже заповѣ́да. (дасть мѝ) господи́нъ (-)[26] (и҆) ц҃рь (-)[27]. та́ко да (сътворю̀)[28] ра́бъ твои. и҆ (мф҃ивосте́и)[29] ꙗ҆да́ше на трапе́зѣ дв҃дѣ. ꙗ҆́ко е҆ди́нъ ѿ сн҃овъ ц҃рьскихъ. и҆ (мемфивоа́лѹ)[30] сн҃ъ (бѣ) ма́лъ. (-)[31] и҆́ма е҆мѹ ми́ха. и҆ всѧко и҆́мѣнїе до́мѹ сивѡ́на рабы̀ (ба́хѹ) (мемфивосте́ѡвы)[32]. и҆ (мемфивосте́и)[33] живя́ше въ і҆ер҃ли́мѣ. (и҆)[34] на трапезѣ ц҃ревѣ (ꙗ҆да́ше всегда̀)[35] и҆ тѡ́и ба́ше хро́мъ ѻ҆бѣ́ма нога́ма свои́ма.

Гла, ї·

ѧ пара҃ дь

Бы́сть* по сѝхъ (-)[1] оу҃мре цр҃ь сѝновъ (а҃намо́нѡ҃)[2]. и҃ цр҃твова (сѝнъ є҃го (а҃но́нъ)[3])[4] в него мѣсто· и҃ рече дв҃дъ да сътворю̀ мл҃ть съ (а҃на́номъ)[5] сѝномъ (а҃́совымъ а҃мо́шимъ)[6]. и҃мже о҃бразомъ сътвори҃ ѡ҃ц҃ъ є҃го (мл҃ть со мно́ю)[7]. и҃ посла҃ дв҃дъ (послы̀) на оу҃тѣше́нїе (-)[8] (рабы̀ свои҂)[9] о҃ ѡ҃ц҃ы є҃го. и҃ прїидо́ша о҃троцы дв҃довы в зе́млю сѝновъ а҃ммонихъ· и҃ рѣша старѣ́шины (-)[10] а҃ммо́ни цⷭ҇ [а҃но́ѵ][11] господи́ну своє҃мѵ. не прославле́нїѧ ра́ди (-)[12] ѡ҃ц҃а твоє҃го (-)[13], (-)[14] пѵсти́лъ є҃сть (дв҃дъ) к тебѣ оу҃тѣши́теля. но да и҃спыта́ю̀ гра́дъ и҃ съгляда́ю̀ є҃го (-)[15]. (того ра́ди) пѵстѝ дв҃дъ рабы̀ своѧ к тебѣ· и҃ (поѧ́тъ)[16] [а҃но́нъ][17] о҃́троки дв҃довы и҃ о҃стрижѐ бра́ды и҃мъ. и҃ ѡ҃рѣза о҃дѣѧ́нїѧ и҃хъ въ сре҃ди до по́ѧса (-)[18], и҃ ѡ҃пѵстѝ ѧ҆· и҃ възвѣсти́ша дв҃ду (глюще) о҃ мѵже́хъ. и҃ посла҃ проти́ву и҃̈. ѧ҆́ко сѣ́ша мѵжи (т҃ы) что́мы зѣ́ло. и҃ рече цр҃ь сѣди́те въ є҃рихо́нѣ, до́нде҃ възрастѵ́тъ бра́ды ва́ша. и҃ (тогда) см҃ъ възврати́те· и҃ ви́дѣша сѝнове а҃ммо́ни ѧ́ко посрамле́ни бы́ша (мѵжы)[19] дв҃довы. и҃ посла́ша сѝнове а҃мо́ни. и҃ наѧ́ша сѵ҆рїю̀ [видроа́мовѵ. и҃ сѵ҆рїю со́бовѵ][20]. [и҃ ро́вово́бѵ][21], ѳ҃, пѣшца. и҃ ц҃рь [а҃мма́лико́ва][22] ма́хи, а҃, мѵжъ. і҃ и҃стовъ́скихъ (мѵжъ в҃і)[23]. и҃ слы́ша дв҃дъ. и҃ посла҃ і҃о́а́ва и всю си́лѵ си́лныхъ· і҃ и҃зыдо́ша сѝнове а҃ммони. и҃ оу҃строи́ша бра́нь пр҃е҆ вра́ты гра́да. и҃ сѵ҆ра́не сѵ҆рїи́нї и́ (ровъ)[24], і҃ и҃стовъ. и҃ [а҃мма́лико́ваты][25] є҃ди́ни (ста́ша) на селѣ· и҃ ви́дѣ и҃о́а́въ ѧ́ко бы́ти и҃мъ с ни́ми в лицѣ̀ бра́ни. ѡ҃ лица҃ проти́вныхъ (-)[26] и҃зъза́ѵ (-)[27] и҃збра҃ ѡ҃ всѣхъ ю҃ношъ і҃и҃ла́въ и҃ оу҃строи́ ѧ҆ проти́ву сѵ҆ра́нъ· і҃ и҃збы́токъ людїи да́сть в рѵцѣ (бра́тѵ своє҃мѵ (а҃вее́сѣ)[28])[29]. и҃ оу҃строи ѧ҆ проти́ву сѝномъ а҃ммо́немъ· и҃ рече (и҃о́а́въ цⷭ҇ а҃вессѣ). а҃ще оу҃держи́ѧ сѵ҆рїѧ паче мене, то (бѵ́ди)[30] ми на сп҃сенїе. (-)[31] (сѝнове (же) а҃ммо́ни. а҃ще)[32] о҃держа́тъ па́че тебѣ̀, то бѵ́девѣ сп҃са́юще тебе· (і҃ оу҃кѡрѣпи́мсѧ)[33], и҃ мѵжа́имсѧ о҃ лю́дехъ на́ю, и҃ о҃ (гра́дѣ)[34] ѣ҃а на́шего. и҃ ѓ҃ь сътвори҃ бл҃го пр҃е҆ о҃чи́ма своі́ма· и҃ прїиде и҃о́а́въ и҃ лю́ди є҃го с ни́мъ на́ брань на сѵ҆рїю. и҃ бѣжа̀ ѡ҃ лица҃ (и҃хъ)[35]· и҃ ((ви́дѣвше)[36] сѝнове а҃ммони)[37]. ѧ́ко бѣжаша сѵ҆ра́не. и҃ (тїи) бѣжа́ша ѡ҃ лица (а҃вее́сы)[38], і҃ и҃до́ша въ гр҃а҆, и҃ възврати́ѧ и҃о́а҆ ѡ҃ сѝновъ а҃ммонь. и҃ прїиде въ і҃ер҃лі҃· и҃ ви́дѣвше сѵ҆ра́не. ѧ́ко не могоша проти́витиса҆ і҃и҃льтомъ. и҃ събра́шасѧ вкѵ́пѣ, и҃ посла҃ (а҃дрази́ръ)[39]. и҃ приведе́ сѵ҆рїя́не и҃же о҃бонъ полъ реки халама́ка. и҃ прїидоша въ (є҃о́ла́мѣ)[40] и҃ съва́ктъ. старѣи-

Глава 10

1 І *сталося, *що* після цього померцар синів Аммона, і зацарював його син Анон замість нього. **2** І сказав Давид: Вчиню милосердя з Аноном, сином Аса-Амоша, таким чином, як вчинив його батько милосердя зі мною. І послав Давид послів, своїх рабів, щоб потішити за його батька. І прийшли слуги Давида до землі синів Аммона. **3** І сказали старшини Аммона до Анона, свого царя: Не *на те*, щоб прославити твого батька послав Давид тобі потішників, але щоб простежили місто, і його підглянули. Для того послав Давид своїх слуг до тебе. **4** І взяв Анон слуг Давида, і обголив їм бороди, і відрізав їхню одіж пополовині аж до пояса, і відіслав їх. **5** І сповістили Давидові, кажучи про мужів, і він послав їм назустріч, бо ті мужі були дуже шляхетні. І сказав цар: Сидіть в Єрихоні, аж доки не виростуть ваші бороди, і тоді повернетеся. **6** І побачили сини Аммона, що мужі Давида були посоромлені, і послали сини Аммона, і найняли Сирію Витроамову, і Сирію Совову і Ровоовову – 20000 піших, і аммаликового царя Мааха – 1000 мужів, та Істовських мужів – 12000. **7** І почув Давид, і послав Йоава та всю силу сильних. **8** І вийшли сини Аммона, і вишикувалися до бою при брамах міста, і Сирія Суви, і Роов, і Істов, і аммаликити самі стали в полі. **9** І побачив Йоав, що буде їм бій з ними перед лицем, від лиця противників, і ззаду; вибрав з усіх молодців Ізраїля і вистроїв їх проти сирійців. **10** І останок народу він дав у руки свого брата Авеси, і вистроїв їх напроти синів Аммона. **11** І сказав Йоав до Авеси: Якщо Сирія подужає мене – то будь мені на спасіння, якщо ж сини Аммона подужають тебе, то будемо спасати тебе. **12** І скріпімся, і будь мужнім за наш народ і за місто нашого Бога, і Господь вчинить те, що добре в його очах. **13** І прийшов Йоав і його народ з ним на бій проти Сирії, і вони втекли від їхнього лиця. **14** І сини Аммона побачивши, що втекла Сирія, і ті втекли від лиця Авеси, і ввійшли до міста. І повернувся Йоав від синів Аммона, і прийшов до Єрусалиму. **15** І сирійці побачивши, що не змогли протиставитися ізраїльтянам, і зібралися разом. **16** І послав Адразар, і привів сирійців, що на другому боці ріки Халамака; і вони прийшли до Еолама, і Совак був володарем сили Адразара перед ними. **17** І

пар1. 19

сповістили Давидові, і він зібрав ввесь Ізраїль, і перейшов Йордан, і прийшов до Еламу. І вистроїлися сирійці перед Давидом, і воювали з ним. **18** І втекли сирійці від лиця ізрїльтян, і Давид взяв з Сирії 7 сот колісниць і 40000 коней. І Совака, його старшину убив, і він там помер. **19** І побачили всі царі і раби Адразара, що впали перед Ізраїлем, і підкорилися Ізраїлю, і послужили їм. І злякалися сирійці, бо більше не спаслися сини Аммона.

шина (є҃ѣ) сили (а҆драза́ровы)[41] пр҃ѐ ними· и҆ вꙗзвѣстиша дв҃ду. и҆ събра̀ весь і҆и҃ль и҆ пре́иде і҆о҆рда́нъ. и҆ (прїиде)[42] въ е҆ла҃· и҆ оу҆строиша́сѧ сѷра́не на дв҃да, и҆ бра́шасѧ с нима̀ъ· и҆ бѣжа́ша сѷра́не ѿ лица̀ і҆и҃льтанъ. и҆ взѧ̀ дв҃дъ ѿ сѷрїѧ, ꙁ, со́тъ колесни́цъ, и҆ м҃, ко́нникъ. и҆ съважа́ старѣ́шину е҆го оу҆бѝ, и҆ оу҆́мре тоу· и҆ ви́дѣша вс҃и цр҃и. и҆ рабѝ (а҆драза́ри)[43], ꙗ҆́ко падо́ша пр҃ѐ і҆и҃лемъ. и҆ повинѹшасѧ і҆и҃лю. и҆ порабо́таша и҃мъ. и҆ оу҆боа́шасѧ сѷра́не. (ꙗ҆́ко не оу҆цѣлѣти)[44] ктомѹ сно́мъ а҆ммо́немъ·

Глава 11

1 І *сталося, як закінчився той рік, в час виходу царів на війну, і послав Давид Йоава і з ним його слуг, і ввесь Ізраїль; і розсіяв синів Аммона, і довкруги обложили Равват, і Давид сидів в Єрусалимі. **2** І сталося при вечорі, і встав Давид зі свого ліжка, і ходив по палаті в своїм домі, і побачив з палати жінку, що милася, і жінка була дуже гарна на вид. **3** І Давид послав і пошукав жінку, і сказав: Чи це не є Вирсавія, дочка Еліява, жінка Урія Хеттея? **4** *І послав Давид своїх послів, і привели її, і він ввійшов до неї, і спав з нею, і вона очистилася зі своєї нечистоти, і вставши, повернулася до свого дому. **5** І зачала жінка в лоні, і пославши, сповістила Давидові, і сказала: Ось я зачала в лоні. **6** І послав Давид до Йоава, кажучи: Пішли до мене Урія Хеттея, – і Йоав послав Урія до Давида. **7** І приходить Урія до Давида, і Давид розпитав його про здоров'я Йоава і про здоров'я народу, і про мир, і про війну; **8** і сказав Давид до Урії: Піди до свого дому, помий свої ноги. Пішов Урія з царського дому, і пішов вслід за ним царський слуга. **9** І спав Урія перед брамами царського дому з рабами свого пана, а не пішов до свого дому. **10** І сповістили Давидові, кажучи що: Не пішов Урія до свого дому. І сказав Давид до Урії: Чи ти не прийшов з дороги? То чому це ти не пішов до твого дому? **11** І сказав Урія: Кивот божий – Ізраїль; юдеї мешкають в шатрах, а мій пан Йоав і раби мого пана перебувають на лиці всіх піль, то як я ввійду до свого дому їсти і пити або спати зі своєю жінкою? Жива буде моя душа, що *не* вчиню я ці слова. **12** І сказав Давид до Урії: Сиди тут сьогодні і завтра, бо третього дня й пошлю тебе. І перебував Урія в Єрусалимі в тому дні і на другий. **13** І закликав Давид Урію, і обідав з

Гла҃, а҃і·

пар1. 20

Бы́сть* по въ҃звращє́нїи лѣ́та (того̀). въ врема̀ и҆схожде́нїѧ цр҃е́мъ (на́ бра́нь). и҆ посла̀ дв҃дъ і҆оа́ва, и҆ о҆́троки е҆го̀ с ни҃. и҆ всего̀ і҆и҃ля. и҆ расточѝ сны̀ а҆ммона. и҆ о҆бъсѣдо́ша о҆́гр҃тъ (рава́да)[1]. и҆ дв҃дъ сѣ́де въ і҆ер҃ли́мѣ· и҆ бы́сть при ве́черѣ, и҆ (въста́въ)[2] дв҃дъ с ло́жа своего̀. и҆ хожда́ше (по пола́тѣ)[3] въ домѹ̀ (свое́мъ)[4], и҆ ви́дѣ женѹ̀ ((с пола́ты)[5] мыю́щѹсѧ)[6]· и҆ (бѣ) жена̀ взо́ру добра̀ велмѝ· и҆ посла̀ дв҃дъ и҆ ѣ҆зыска́ жены̀ и҆ рече. нѣ́сть ли сѣ҆ вирса́вїи дщи е҆лїа́вля, жена̀ оу҆рїѧ (хетте́ѧ)[7]· *и҆ посла̀ дв҃дъ слѹги (своѧ) и҆ (приведо́ша)[8] ю҃. (і) и҆ вни́де к (не́и)[9], и҆ лежа́ше с не́ю. и҆ та (є҆ѣ) о҆чи́стилась ѿ нечистоты̀ свое́ѧ. и҆ (въста́вши) въ҃звратѝсѧ в до́мъ своѝ· и҆ (зача́тъ жена̀ въ чревѣ)[10] и҆ посла́вши въ҃звѣстѝ дв҃ду и҆ рече. (сѣ҆) а҆́зъ въ чревѣ зачахъ· и҆ посла̀ дв҃дъ къ и҆ѡа́ву, гл҃ѧ. послѝ ко мнѣ оу҆рїю (хетте́ѧ)[11]. и҆ посла̀ и҆ѡа́въ оу҆рїю къ дв҃ду· и҆ (прїиде)[12] оу҆рїѧ [-][13] къ (дв҃ду)[14]. и҆ въпросѝ (е҆го) дв҃дъ о҆ [здра́вїи][15] и҆ѡа́ва. и҆ о҆ [здра́вїи][16] людїи, и҆ о҆ ми́рѹ (и҆) о҆ бра́ни, и҆ рече дв҃дъ къ оу҆рїи дойдѝ в до҃ свои (-)[17] ѹ҆мы́и ноз҃ѣ своѝ. и҃де оу҆рїѧ и҆з до́му цр҃ева. і҆ и҃де въ слѣ́дъ е҆го слѹга цр҃евъ· и҆ спа̀ оу҆рїѧ пр҃ѐ вра́ты [до́мѹ][18] цр҃ева, со рабы̀ господи́на своего̀, (а҆) не ходѝ в до́мъ свои. и҆ въ҃звѣстиша́ дв҃ду гл҃юще ꙗ҆́ко не ходѝ оу҆рїѧ в до́мъ свои, и҆ рече дв҃дъ къ оу҆рїи. нѣ́си ли ты̀ с пѹтѝ пришє́лъ (то) что̀ е҆ nѣ́си (в до҃ свои пришє́)[19]· и҆ рече оу҆рїѧ (-)[20]. кио́тъ (бжїи) (-)[21] і҆и҃ль, (и҆оу҆де́е)[22] пребыва́ютъ въ (кровѣхъ)[23], (а҆)[24] господи́нъ мои і҆о҆а́въ, и҆ рабы̀ господи́на моего̀, на лицы̀ (всѣхъ) селъ пребыва́ютъ, (то ка́ко) а҆́зъ вни́дѹ в домъ свои ꙗ҆́сти и҆ пи́ти (и҆ли)[25] спа́ти съ жено́ю свое́ю, (-)[26] жива̀ бѹдетъ дш҃а (моа̀)[27], а҆ще сътворю̀ а҆́ гл҃ы сїѧ· и҆ рече дв҃дъ къ оу҆рїи, посѣди здѣ́ днесь и҆ оу҆тро, (и҆ли тре́тїѧго дн҃е и҆) пѹщѹ тѧ. и҆ пребысть оу҆рїѧ въ і҆ер҃ли́мѣ въ (то́й дн҃ь)[28] и҆ въ дрѹгыи́· и҆ призва̀

(-)[29] дв҃дъ (оу҃рі҃ю). и҆ о҆бъ́дъ с҃ нимъ и҆ пи҃тъ, и҆ оу҆пи́ся, і҆ и́де вечеръ спа́ти на ло́же свое, съ рабы҄ господи́на своє́го, (а҆)[30] в҃ до҃ свои не и҆де҃. И҆ бы́сть оу҆́тро и҆ напи́са дв҃дъ (кни́ги)[31] къ і҆ѡа́ву, и҆ пусти҄ рукою҃ оу҆рі҃иною҃. И҆ напи́са въ (кни́гахъ)[32] гл҃а. пусти҄ оурі҃ю противу́ бра́ни лу́чшеи. и҆ възвратитеся въспа́ть ѿ него҄ (да на҃зве́нъ оу҆́мретъ)[33]. И҆ бы́сть є҆гда҄ храна҃ и҆ѡа́въ оу҆ гра́да. и҆ поста́ви (и҆) оурі҃ю на мѣ́стѣ. ѿ-ну́дуже вѣда́ше му́жа сущ҃а си́лны т҃у. і҆ и҆зыдо́ша му́жи (и҆з) гра́да, и҆ бі҃а́хуся съ і҆ѡа́в҃ъ и҆ падо́ша (мно́зи) ѿ люді́и. (и҆) ѿ раб҃ъ дв҃дъ. (-)[34] оу҆́мре же и҆ оурі҃а (хетте́инъ)[35] и҆ посла҄ и҆ѡа́въ и҆ възвѣсти (т҃а) [дв҃ви][36] вс҃а рѣ́чи на҃же о҆ бра́ни (гл҃а). И҆ заповѣ́да (и҆ѡа́въ) послу҄ гл҃а, є҆гда сконча́еши вс҃а рѣчи, на҃же о҆ бра́ни (къ ц҃рю гл҃а)[37]. (-)[38] а҃ще па́че разгнѣ́вается ц҃рь и҆ речет҄ ти. т҃о почто҄ приближи́тесѧ къ гра́ду на́ брань. не вѣ́сте ли на҃ко стрѣлаю́тъ съ стѣ-
суде́и 4 ны҄. *Кто є҆́сть оу҆би́лъ а҃вимеле́ха сы́на [и҆́еровоа́м-ла, сы́на ни́рова][39]. не жена҄ ли є҆̀ врьгла на́нь оу҆ломи́комъ жѣ́рнова съ стѣны҄, (и҆ оу҆рази є҆го) и҆ оу́мре въ (дамѣ́сѣ)[40]. (т҃о) почто҄ приступа́сте ко стѣнѣ. и҆ рече́ши и҆̀о и҆ [раб҃ъ тво́и оу҆рі҃а][41] (хетте́инъ)[42], (оу҆бі҃енъ бы́сть и҆) оу́мре. і҆ и́де посо́лъ и҆ѡа́вль къ ц҃рю въ і҆ерли́мъ. и҆ пригиде́ и҆ възвѣстити дв҃ду вс҃е є҆ли́ко гл҃а є҆му и҆ѡа́въ вс҃а гл҃ы бра́ни. И҆ разгнѣ́вася дв҃дъ на и҆ѡа́ва. и҆ рече дв҃дъ къ послу҄. почто҄ є҆сте приближи́лися къ гра́ду бити҄ся. Не вѣ́дасте ли на҃ко на҃звені҄ю є҆сть (мно́гу) бы́ти съ стѣны҄. кто҃ оу҆би а҃вимеле́ха сы́на [и҆́еровоа́мла][43] не жена҄ ли є҆сть врьгла (-)[44] (ка́мень)[45] жернова съ стѣны҄. и҆ оу́мре въ (дамѣ́сѣ)[46], (и҆) почто (бо҃) приближи́тесѧ къ стѣнѣ. И҆ рече посо́лъ къ дв҃ду, на́ко (оу҆́крыша-ся)[47] на́ ны мужи і҆ и҆зыдо́ша на́ ны на село҄. и҆ гони́хомъ а҆̀ до вра́тъ гра́да. И҆ стрѣлаша стрѣ́лцы (-)[48] съ стѣны҄ (в ны҄), и҆ оу҆стрѣли́ша ѿ о҃тро҃ ц҃рьскихъ. и҆ (оурі҃ю хетте́инна оу҆би́ша)[49]. И҆ рече дв҃дъ къ послу҄ си́це. да речеши къ и҆ѡа́ву, да не (-)[50] бу́детъ ти (печа́ль) пр҃е҆ о҆чи́ма (-)[51] (словесе҄)[52]. на́ко о҆́вогда си́це (-)[53] о҆́вогда она́-ко быва́е҆ сѣчь, (и҆) оу҆́крѣпи бра́нь твою на гра҃, и҆ (раскопа и҆)[54]. И҆ слыша жена҄ оурі҃ина на́ко оу҆бі҃енъ бы́сть (-)[55] му́жъ є҆̀. и҆ рыдаше по мужи своє́мъ, (и҆ пла́каса). і҆ и҆схожаше гла́съ (пла́ча є҆̀). и҆ (посла́въ)[56] дв҃дъ приведе́ ю҃ в домъ сво́и и҆ бы́сть є҆му жена҄. и҆ роди є҆му сы́нъ, и҆ лука́в҃е҆ на҃ви́ся гл҃ъ. и҆же съ҃твори дв҃дъ пр҃е҆ о҆чи́ма г҃нима.

ним, і пив, і упився; і вийшов ввечері спати на своє ліжко з рабами свого пана, а не пішов до свого дому. **14** І сталося вранці, й написав Давид записку до Йоава, і послав рукою Урія. **15** І написав в записці, кажучи: Пусти Урія напроти сильного бою, і відверніться назад від нього, хай ранений помре. **16** І сталося, коли Йоав стеріг при місті, й поставив і Урія на місце, де знав, що там є сильні мужі. **17** І вийшли мужі з міста, і воювали з Йоавом, і впали численні з народу і з рабів Давида, помер же й Урія Хеттей. **18** І послав Йоав, і сповістив цареві всі ті слова, що розповідали про війну. **19** І заповів Йоав послові, кажучи: Коли закінчиш розповідати цареві всі слова, що про війну, **20** коли ще більше розгнівається цар і скаже тобі: То чому ви наблизилися в бою до міста? Чи не знаєте, що стріляють зі стіни? **21** *Хто вбив Авімелеха, сина Єровоама, сина Нира? Чи не жінка кинула на нього відламок жорна зі стіни, і вдарила його, і він помер в Тамесі? То навіщо підступали ви до стіни? І скажеш: Отож і раб твій Урія Хеттей був забитий і помер. **22** І пішов посол Йоава до царя до Єрусалиму, і прийшов, і сповістив Давидові все, що сказав йому Йоав, всі слова війни. І розлютився Давид на Йоава, і сказав Давид до посла: Навіщо ви приблизилися до міста, *щоб* воювати? Чи ви не знали, що буде багато ранених зі стіни? Хто побив Авімелеха, сина Єровоама? Чи не жінка вкинула жорновий камінь зі стіни, і він помер в Тамесі? І навіщо ж ви приблизилися до стіни? **23** І сказав посол до Давида: Бо посміливішали проти нас мужі і вийшли проти нас на поле, і ми їх гнали аж до брам міста. **24** І стріляли стрільці зі стіни на нас, і померли *деякі* зі слуг царя, і убили Урію Хеттея. **25** І сказав Давид до посла: Так скажеш до Йоава: Хай не буде тобі болючим перед очима слова, бо часом так, часом інакше проходить битва, і укріпи твою проти міста, і знищ його. **26** І почула жінка Урія, що убитий був її муж, і оплакувала свого мужа, і ридала, **27** і лунав голос її плачу. І Давид, пославши, привів її до свого дому, і стала йому за жінку, і породила йому сина. І поганим виявилося слово, яке вчинив Давид, перед господніми очима.

суд. 9

Глава 12

1 І Господь послав Натана, пророка, до Давида, і він ввійшов до нього, і сказав йому: Видай мені тепер суд, царю. І сказав йому: Два чоловіки були в одному місті, один багатий, а другий бідний. **2** І в багатого були стада і дуже багато буйволів. **3** А в бідного не було нічого, хіба лиш одна мала ягничка, яку придбав; і забезпечив її, і вигодував її, і виросла з ним і разом з його сином, їла з його хліба і пила з його чаші, і спочивала на його лоні, і була йому наче дочка. **4** І прийшов хтось з дороги до багатого мужа, і він не забажав взяти зі своїх стад і з своїх буйволів, щоб зробити обід мандрівникові, що прийшов до нього, але взяв ягницю бідного, і зробив обід чоловікові, що до нього прийшов. **5** І дуже розлютився лютою Давид на того чоловіка, і сказав Давид до Натана: Живий Господь, що той чоловік, хто вчинив те, є
мой2. 22 гідний смерті. **6** *І поверне ягницю вдвоє, всемеро, тому що так вчинив, і за те, що не забажав. **7** І сказав Натан до Давида: Ти є чоловіком, що це вчинив. Так же тобі говорить Господь Бог Ізраїля: Я є той, хто тебе помазав на царство в Ізраїлі, Я спас тебе з руки Саула. **8** І дав Я тобі дім твого пана, і жінки твого пана на твоє лоно, і дав Я тобі дім Ізраїля, Юди. Або *як* тобі то є мало, дати додам до цього іще. **9** І як це, що ти опоганив господнє слово, що вчинив ти лукаве перед його очима? Бо Урію Хеттея ти убив зброєю, і ти собі взяв його жінку за жінку, і того Урію зброєю убив син Аммона. **10** І тепер хай не відступить меч від твого дому довіку, тому що зневажив ти Мене, і взяв жінку Урії Хеттея собі за жінку. **11** Так говорить Господь: Ось я підійму зло з твого дому, і роздам твоїх жінок перед твоїми очима, і
ниж. 16 дам твоїм ближнім, *і пересплять з твоїми жінками перед цим сонцем. **12** Тому що ти вчинив потайки, і Я вчиню це слово перед всім Ізраїлем і перед цим сонцем. **13** І сказав Давид до Натана: Я згрішив перед моїм Господом. І сказав Натан до
сир. 47 Давида: *Господь від тебе відняв твій гріх, не помреш. **14** Лиш, наче вигострюючи, вигострю твоїх ворогів цим словом, і ось твій син, що народився від тебе, смертю помре. **15** І відійшов Натан до свого дому. І Господь побив дитину, яку породила жінка Урія Давидові, і вона захворіла. **16** І шукав Давид Господа про дитину, і постив Давид

Гла, ві·

Посла҆ гь нада́на пр҃ка къ дв҃ду. и҆ вни҆де къ нему, и҆ рече є҆му [ѡ҆вѣща́и (-)[1] ми҆ (цр҃ю нн҃ѣ) су́дъ (-)[2]][3] (и҆ рече є҆му). два҆ (мужа бѣ́ста)[4] въ (є҆ди́номъ гра́дѣ)[5]. є҆ди́нъ бога́тъ (а҆ другі҆и)[6] ѹ҆бо́гъ· и҆ ѹ҆ бога́таго (стада бо́хѹ)[7] и҆ бѹи́воли мно́зи зѣ́ло· (ѕ҃)[8] ѹ҆ ѹ҆бо́гаго (не бѣ) ничто́же. и҆но токмо а҆́гница є҆ди́на ма́ла, ю҆́же ста́жа и҆ ѹ҆строи (ю҆), и҆ въскорми ю҆ и҆ възрасте҆ с ни́мъ, и҆ съ сы́номъ є҆го въкѹпѣ. ѡ҆ хлѣба є҆го на҆да́ше, и҆ ѡ҆ ча́ши є҆го пі҆а́ше. и҆ на ло́нѣ є҆го почива́ше. и҆ бѣ є҆мѹ на҆́ко дщи́· и҆ прі҆и́де не҆кто҆́ с пѹти къ мужѹ бога́тому. и҆ не въсхотѣ пола́сти ѡ҆ ста҆ свои́хъ и҆ ѡ҆ бѹи́воличѣ свои́хъ на сътворе́нїе (о҆бѣ́дѹ), (-)[9] пѹтнику҆ прише́ш҆ѹ къ нему҆, (но҆)[10] пола́сти а҆́гницѹ ѹ҆бога́го. и҆ сътвори (о҆бѣ́дъ)[11] мужѹ прише́ш҆ѹ къ нему҆· и҆ разгнѣва́сѧ гнѣ́вомъ (зѣ́ло дв҃дъ)[12] на мужа (того҆). и҆ рече дв҃дъ къ нада́ну, жи҆ гь на҆́ко (достои́нъ є҆сть мужъ то́и҆ сме҃рти)[13] съ-
творы́и то҆· *и҆ а́гницѹ възврати́тъ сѹгѹбъ ѣ҆ мѡ҆ їѳ
є҆́моурице́ю, понеже є҆сть сътвори́лъ (сице)[14]. и҆ о҆ не҆́же не въсхотѣ· и҆ рече нада́нъ къ дв҃ду. ты҆ є҆си чл҃къ сътвори́вый є҆е, се҆ (же ты҆) гл҃етъ гь бъ і҆и҃левъ, а҆́зъ є҆смь пома́за҆ тѧ на цр҃тво въ і҆и҃ли. (-)[15] а҆́зъ и҆збави́хъ тѧ и҆з рѹкі҆ саѹ́ловы· и҆ дахъ ти҆ до́мъ га҆ твоє҆го и҆ жены҆ господи́на твоє҆го в лоно твое и҆ дахъ ти҆ домъ і҆и҃левъ (-)[16] і҆ѹ́динъ· (и҆ли҆)[17] (ти҆) ма́ло (то҆) є҆сть да (ти приложѹ́)[18] к си́мъ (и҆ є҆ще҆)· (и҆) что҆ на҆́ко о҆скверни сло́во гн҃е, є҆же сътвори҆ лѹка́вое пр҃е҆ о҆чи́ма є҆го. ѹ҆р҃і҆ю (во҆) (хетте҃а́нина)[19] ѹ҆бы҆ (о҆ружі҆е́мъ)[20] и҆ жену҆ є҆го пола́сти себѣ҆ въ жену҆. и҆ того (ѹ҆р҃і҆ю) ѹ҆бы҆ (сы́нъ а҃монь (о҆ружі҆е́мъ)[21])[22]. и҆ нн҃ѣ да не ѡ҆стѹпи́тъ (о҆ружі҆е)[23] ѡ҆ до́мѹ твоє҆го до́ вѣка. занѐ ѹ҆ничи́жи мѧ и҆ пола́сти женѹ҆ ѹ҆р҃і҆а (хетте҃а́нина)[24] (въ женѹ себѣ҆)[25]. Сице гл҃е҆ гь є҆е а҆́зъ (въ-
ставлю)[26] зло҆ ѡ҆ до́мѹ твоє҆го. и҆ (разда́мъ)[27] жены҆ твоѧ пр҃е҆ о҆чи́ма твои́ма. и҆ дамъ (ближ-
нн҃и҆ твои҃м)[28] *и (лагѹтъ)[29] со жена́ми твои́ми нн҃и҆ ві҃
предъ сл҃нцемъ си́мъ· Я҆́ко ты҆ сътвори҆ въ та́инѣ. и҆ а́зъ сътворю҆ гл҃ъ се҆́и҆ пр҃е҆ всѣ́мъ і҆и҃-
лемъ, и҆ пр҃е҆ [слн҃цемъ си́мъ][30]· и҆ рече дв҃дъ къ нада́ну. съгрѣши́хъ къ гу҃ (моє҆́мѹ), и҆ рече нада҆ къ дв҃ду. (-)[31] *гь ѡ҆на́тъ съгрѣшені҆е твое (ѡ҆ сиѓ҃ а҃ из
тебѐ) не и҆́маши ѹ҆мре́ти· зѣло҆ на҆́ко о҆стра҆ (и҆зъо҆стрю҆)[32] врагы҆ (твоѧ)[33] гла́сомъ си́мъ. и҆ є҆е сы́нъ твои́ рожде́ѧсѧ (ѡ҆ тебѐ)[34], сме҃рті҆ю ѹ҆-
мре҆́· и҆ ѡ҆и́де нада́нъ в до́мъ свои. и҆ съкрѹши гь дѣтищъ. и҆́же роди҆ жена҆ ѹ҆р҃і҆ина дв҃ду и҆ разболѣ́ѧсѧ· и҆ взыска҆ дв҃дъ (гла)[35] о҆ дѣтищи. и҆

постисѧ дв҃ъ по́стомъ. и̑ (-)[36] (о́блекъсѧ) (въ
вр҃тище лежа́ше)[37] нр҃ на землѝ· и̑ вниде́ша к
нему́ ста́рцы до́му є̑го. въздвигнути и̑ ѿ
земл҃ѧ (хотѧ́ше) и̑ не хотѧ́ше (въста́ти). и̑
не вкуси́ с ни́ми хл҃ба· и̑ (на҃ко) бы́сть (-)[38]
дн҃ь, з҃. и̑ у́мре о́трока. и̑ въсбоя́шасѧ раби́
двд҃ви повѣ́дати є̑му на҃ко у́мре о́трока. рѣша
бо є̑щѐ бѧ́ше о́трока жи́во, (-)[39] и̑ не послу́ша
гла́са на́шего. что̑ ка́ко (нн҃ѣ) речем҃ к нему́. на҃ко
у́мре о́трока, и̑ сътвори́тъ зло́· и̑ разумѣ
двд҃ъ на҃ко о́троцы є̑го (сикорбя́хў)[40]. и̑ оу҃вѣда
(-)[41] на҃ко у́мре о́трока. и̑ рече двд҃ъ о́трокомъ
свои́мъ, у́мре ли о́трока. и̑ рѣша у́мре· и̑
(въста́)[42] двд҃ъ ѿ земл҃ѧ и̑ оу҃мы́сѧ. (-)[43] і̑
и̑змѣни́ ри́зы свои́ѧ. и̑ вни́де в до́мъ бж҃їи и̑
поклони́сѧ є̑му. и̑ (възвра́щисѧ)[44] в до҃ свои́. и̑
проси́ (на҃сти хл҃ба)[45]. и̑ пр҃е́ложи́ша є̑му (на҃сти
хл҃бы)[46]. и̑ рѣ́ш҃ о́троцы є̑го к нему́. что̑ (-)[47]
сътвори́ о́трока́ти ра́ди. (на҃ко) є̑щѐ сѹ́щу (о́т-
рока́ти) жи́ву. поста́шесѧ и̑ пла́кашесѧ и̑
бдя́ше. и̑ на҃ко у́мре о́трока. (и̑) что̑ (въста́вѣ и̑
ѧ́дѧ)[48] хл҃бѣ́ и̑ пи́тъ· и̑ рече двд҃ъ є̑гда бѣ
о́трока (-)[49] жи́во, пости́хъсѧ и̑ пла́кахсѧ, на҃ко
рѣхъ кто̑ вѣсть помилу́етъ ли мѧ гь҃, и̑
жи́во бу́детъ о́трока· и̑ нн҃ѣ (оу҃же) у́мре, да
почто мн҃ѣ оу҃же пости́тисѧ. є̑да могу́ възъ-
врати́ти и̑ ктому́. а́зъ (бо) и̑мам҃ и̑тѝ к
нему́, (а̑) то́и̑ не възвратѝтсѧ къ мнѣ· и̑ при-
зва̀ двд҃ъ вирсавїю жену́ свою. и̑ вни̑де с не́ю (в
ло́жницу́ свою), и̑ лѧ́же с не́ю, и̑ зача́тъ (въ
мѳ а чре́вѣ вирса́вїѧ), *и̑ роди́ сн҃а и̑ нарече́ и̑мѧ є̑му
(соло́монъ)[50] и̑ гь҃ възлюби́ и̑· и̑ пусти́ рукою
нада́на прр҃ка и̑ наре́ и̑мѧ є̑му (и̑е̑дде́ди)[51]. (по-
й пара̀ и̑ не́же при҃и́мъ сло́во гн҃е)[52]. *и̑ побѣди́ и̑о́а́въ въ
рв҃ва́ѳе сн҃ы а̑ммона, и̑ при҃и́мъ гра̀ цр҃тва· и̑
посла̀ и̑о́а́въ послы́ къ двд҃у, и̑ ре́че побыди́хсѧ
о̑ равва́дѣ и̑ (ѡна́хъ во́ду граду)[53]. и̑ нн҃ѣ
съвокупи́ о́ста́нокъ людїи, и̑ при҃и́ди къ гра́ду,
и̑ при҃ими є̑го да не (а́зъ преиму́)[54] гра̀, и̑
нарече́сѧ и̑мѧ мое в нем҃· и̑ собра̀ двд҃ъ вс҃ѧ лю́ди
(-)[55] и̑́де въ равва̀ и̑ въполучи́сѧ на́нь и̑ при҃и́м҃
и̑· и̑ взѧ́ вѣнецъ (молхо́ѧ)[56] цр҃ѧ и̑хъ съ главы́
є̑го, (-)[57] (тала́нтъ зла́та мѣра є̑го)[58], (ѡ)[59]
ка́мени́а дра́га, и̑ (на главѣ́ двд҃ѣ бѣ)[60] (пр҃но),
и̑ кори́стъ (и̑знесѐ и̑з гра́да)[61] (того) мно́гу зѣ́ло·
и̑ лю́ди сѹ́щаѧ в не́мъ и̑зведѐ, и̑ приста́ви къ
(пила́)[62] и̑ къ три зу́бомъ желѣ́зны́ (и̑миже ѡ-
сѣка́ютъ ка́мени́е), [и̑ къ творя́щи́ желѣ́зо][63], и̑
(къ твори́мъ плѝнды превожда́ше)[64], и̑ та́ко
сътворѝ вс҃ѣ гра́домъ сн҃овъ а̑ммо́нь, и̑ възвра-
ти́ѧ двд҃ъ и̑ вс҃ь (і̑и̑ль)[65] въ і̑ер҃и̑.

постом, і зодягнувшись в мішковину, лежав ниць на землі. **17** І прийшли до нього старшини його дому, бажаючи підвести його з землі, і не забажав встати, і не їв з ними хліба. **18** І як настав 7-й день, і померла дитина. І раби Давида побоялися сповістити йому, що дитина померла, бо сказали: Ще дитина живою була, і не вислухав нашого голосу, то як тепер скажемо до нього, що дитина померла, і вчинить зло. **19** І зрозумів Давид, що його слуги стривожені, і довідався, що дитина померла. І сказав Давид своїм слугам: Чи померла дитина? І сказали: Померла. **20** І встав Давид з землі, і помився, і змінив свою одіж, і ввійшов до божого дому, і Йому поклонився. І повернувся до свого дому, і попросив їсти хліб, і поклали перед ним їсти хліби. **21** І сказали до нього його слуги: Що ти зробив задля дитини, бо ще як дитина була жива, ти постив і плакав, і чував, і коли дитина померла, і ти встав і з'їв хліб, і пив? **22** І сказав Давид: Коли дитина живою була, я постив і я плакав, бо сказав: Хто знає чи не помулує мене Господь, і дитина буде живою. **23** І тепер вона вже померла, то навіщо мені вже постити? Хіба можу я ще повернути її? Адже я маю піти до неї, а вона не повернеться до мене. **24** І покликав Давид Вирсавію, свою жінку, і ввійшов з нею до своєї спальні, і спав з нею; і Вирсавія зачала в лоні, *і породила сина, і мат. 1
назвала йому ім'я Соломон, і Господь його полюбив. **25** І послав рукою Натана, пророка, і назвав йому ім'я Єддеди, тому що одержав господнє слово. **26** *І Йоав в Равваті пар1. 20
побідив синів Аммона і захопив місто царства. **27** І послав Йоав послів до Давида, і сказав: Я побідив у Равваті і відняв я воду містові. **28** І тепер збери останок народу і прийди до міста, і візьми його, щоб не я забрав місто, і не названо на ньому моє ім'я. **29** І зібрав Давид ввесь народ, пішов до Раввата, і воював проти нього, і взяв його. **30** І взяв вінець їхнього царя Молхоя з його голови, талант золота його вага, з дорогоцінного каменю, і був постійно на голові Давида, і з того міста забрав дуже багато здобичі. **31** І народ, що був у ньому, він вивів і поклав до пилів і до трьох зубів залізних, якими відрубують каміння, і до тих, що роблять залізо, і перевів до тих, що роблять цегли; і так зробив всім містам синів Аммона. І повернувся Давид і ввесь Ізраїль до Єрусалиму.

Глава 13

1 І сталося після цього, і в Авесалома, сина Давида, була сестра дуже гарна на вид, ім'я ж її було Тамара. І полюбив її Аммон, син Давида. **2** І Аммон так сумував, що і дуже захворів через його сестру Тамару, бо вона була дівчиною і була постійно перед очима Аммона бажана, щоб її мати. **3** І в Аммонового брата був чоловік, ім'я йому Йонадав, син Самая, брата Давида. Йонадав був дуже мудрий чоловік. **4** І сказав йому Йонадав: Що тобі, що так хворієш, сину царя, не звіщаєш мені з дня на день. І сказав йому Аммон: Я кохаю Тамару, сестру свого брата Авесалома. **5** І сказав йому Йонадав: Лягай на своє ліжко і будь хворим, і ввійде батько тебе відвідати, і скажеш до нього: Хай отож прийде Тамара, моя сестра, і хай мені дасть їсти, і хай приготує їжу перед моїми очима, і побачивши, може зможу почати їсти з її руки. **6** І ліг Амнон, і зробився хворим, і ввійшов цар його відвідати, і сказав Амнон до царя: Хай отож прийде до мене Тамара, моя сестра, і хай спече мені дві м'ясні часті перед моїми очима, щоб я їв з її рук. **7** І послав Давид до Тамари до дому, кажучи: Піди тепер до дому Аммона, твого брата, і зроби йому їжу. **8** І пішла Тамара до дому Аммона, свого брата, і він лежав. І взяла лій, і поспішившись приготовила перед його очима: спекла обі масні часті на пательні. **9** І поклала їх на блюді перед ним, і не забажав їсти. І сказав Аммон: Виведіть всіх чоловіків, що прийшли до мене. І вивели всіх чоловіків, що були прийшли до нього. **10** І сказав Аммон до Тамари: Внеси мені їжу до внутрішнього покою і їстиму з твоєї руки. І взяла Тамара в руки частку, яку була спекла, і внесла Аммонові, своєму братові, до внутрішнього покою, **11** і подала йому, щоб їв. І схопивши її, він сказав їй: Переспи зі мною, моя сестро. **12** І сказала йому Тамара: Ні, мій брате, і не погуби мене, бо не чинитиметься такого в Ізраїлі. Не вчини цього безглуздя. **13** І я куди діну мою ганьбу, і ти будеш з безумними в Ізраїлі. І тепер уже промов до царя – хай не відлучить мене від тебе. **14** І Аммон не забажав послухатись її голосу, і схопивши її, переспав з нею. **15** І зненавидів її відтоді Аммон дуже великою ненавистю, бо зненавидів її великою ненавистю, понад любов, якою її любив. І сказав їй Аммон:

Гла, гі·

Бы́сть по сѝхъ и҆ о҆̀ авесало́ма сы́на дв҃да. (є҆ст҃ь) сестра̀ (взо́ру добра̀)[1] зѣло. (-)[2] и҃ма (же є҆ст҃ь) е́и [дама́ры][3]. и҆ вънзлюбѝ ю҆̀ [а҆ммо́нъ][4] сы́нъ дв҃дль· И҆ (та́ко) скорбѣ́ше [а҆ммо́нъ][5]. на́ко (и҆) разболѣ́сѧ (зѣ́ло) (сестры̀ є҆го ра́ди дамары)[6] на́ко дво́ю бѣ́ше сїѧ. и҆ бѣ́ше прѣ҆ о҆чи́ма [а҆ммо́нема][7] (хотѧ́ма на́коже и҆мѣ́ти ю҆̀)[8]· И҆ є҆ст҃ь [а҆ммо́ну][9] (бра́ту ча́дь)[10]. и҃ма є҆му, (їѡ҆на́дабъ)[11] сы́нъ самаи́нъ, бра́та дв҃да. (-)[12] (їѡ҆на́дабъ)[13] (є҆ст҃ь) мужъ му́дръ зѣ́ло. И҆ ре́че є҆му (їѡ҆на́дабъ) что҆̀ ти҆ на́ко (-)[14] та́ко боли́ши сы́ну ц҃рєвъ, (не вънзвѣщаѐши ми҆ у҆́тро у҆́тро)[15]. И҆ рече є҆му [а҆ммо́нъ][16] дама́ру сестру́ (авесало́млю)[17] бра́та своє́го а҆зъ люблю́· И҆ ре́че є҆му (їѡ҆на́дабъ)[18]. лѧ́зи на посте́ли своє́и и҆ разболи́сѧ. и҆ вни́детъ ѿ҆ц҃ъ (-)[19] ви́дѣти тебѣ̀. и҆ рече́ши к҃ нему́ да прїи́детъ у҆́бо [дама́ры][20] сестра̀ моѧ̀. и҆ да ми҆ да́сть на́сти. и҆ да сътвори́тъ пр҃ѣ о҆чи́ма мои́ма на́дь. (и҆ да ви́дѣвъ негли́ мощи́ начну́ вкуси́ти)[21] ѿ҆ (ру́кы)[22] є҆ѧ̀· И҆ о҆бъле́же [а҆ммо́][23] и҆ разболѣ́сѧ. и҆ вни́де ц҃рь ви́дѣти є҆го. и҆ рече [а҆ммо́нъ][24] к҃ъ ц҃рю. да прїи́детъ у҆́бо [дама́ры][25] сестра̀ моѧ к҃ъ мнѣ́, и҆ да и҃спече́тъ ми҆ (два҃ ча́сти (мѧ́сны)[26] прѣ҆ о҆чи́ма мои́ма)[27]. (-)[28] да бы́хъ на́лъ ѿ҆ ру́кы є҆ѧ̀· И҆ посла̀ дв҃дъ к҃ъ [дама́ры][29] в до́мъ г҃лѧ. и҆дѝ нн҃ѣ в до҃ (а҆ммона)[30] бра́та своє́го, и҆ сътворѝ є҆му на́дь· І҆ и́де [дама́ры][31] в до́мъ (а҆ммо́нь)[32] бра́та своє́го. и҆ то́и лежа́ше и҆ взѧ́тъ тѹ́къ. и҆ (потщѧ́вши оу҆стро́и)[33] прѣ҆ о҆чи́ма є҆го. (-)[34] и҃спечѐ (о҆́бѣ ча́сти мѧ́сны въ сковра́дѣ)[35]. І҆ (-)[36] и҃зложѝ (ѧ҆̀ на блю́до) прѣ҆ не́го, и҆ не въсхо́тѣ на́сти. и҆ рече (а҆ммо́нъ)[37] и҃ждени҃тѣте вс҃ѣ мужа. (и҃же сѹ́ть) на҆ мѧ (пришлѝ). і҆ и҃згна́ша вс҃ѣ мужа, (и҃же бѣ́ша пришлѝ) над о́нь· И҆ рече [а҃мо҃][38] к҃ъ [дама́ры][39]. внесѝ (ми҆) на́дь внѹтреню́ю клѣ́ть, и҆ на́мъ ѿ҆ ру́кы твое́ю. и҆ взѧ́тъ [дама́ры][40] (ча́сть в ру́кы, ю҆̀)[41] бѣ҆ и҃спекла̀. и҆ внесѐ (а҆ммо́ну)[42] брату є҆ѧ̀ въ внѹтреню́ю клѣ́ть· И҆ предъста́ви є҆му да на́сть. і҆ (и́мъ)[43] ю҆̀ (-)[44] рече е́и҆̀ (-)[45] лѧ́зи со мною се́стро моѧ̀· И҆ ре҆̀ є҆му (дама́ры). и҆̀ни бра́тие мои́ (и҆) не (погѹбѝ)[46] менѐ. поне́же не сътвори́тсѧ сѝце въ і҆и҃ли. не сътворѝ безу́мїѧ сего́· И҆ а́зъ ка́мо де́жу безче́стїе моѐ, и҆ ты̀ бу́деши (съ)[47] безумными въ і҆и҃ли. и҆ нн҃ѣ (оу҆́же г҃ли)[48] к҃ъ ц҃рю, да не ѿлу́чи́тъ менѐ ѿ҆ тебѐ. и҆ не въсхо́тѣ (а҆ммо́нъ)[49] послу́шати гла́са є҆ѧ̀. і҆ (и́мъ ю҆̀ лѧ́же)[50] с нею́. и҆ възненави́дѣ ю҆̀ (ѿмо́лѣ) (а҆ммо́нъ)[51]. ненави́стїю вели́кою зѣ́ло. на́ко ве́лїемъ възненави́дѣнїемъ възнена-

видѣ ю҃ паче любвѣ ѥюже люблѧ́ше ю҃. и рⷱ е́й (а҆ммо́нъ)[52], въстáни и ѿйди҆· И҆ рече ѥмꙋ [дамáрь][53]. ни бра́те мⷯ́ко (зло́ба бо́лши)[54] (е҆́сть) послѣ́днѧѧ паче прⷱ́выѧ. ю҆́же сътвори҆ со мно́ю, ѥ҆же ѿпꙋсти́ти менѐ, и҆ не хотѧ́ше (а҆ммо́нъ)[55] слы́шати гла́са ѥ҆г҃· (-)[56] Призва́ о҆́трока своѥ́го, дрⷴжа́щаго до҃ ѥ҆го, и҆ рече ѥмꙋ и҆спꙋсти҆ оу҆́бо во́нъ сїю ѿ ме́не (-)[57], и҆ заключи҆ две́ри, (да не вни́детъ)[58]· И҆ (бѣ ри́за на не́и)[59] дꙋгна́та, мⷯ́ко (такꙋ ри́зꙋ)[60] ношáхꙋ дщере́ри цр҃ѧ, (сꙋщаѧ) дв҃ица, (и҆ такїѧ҆ о҆скри́лы ношáхꙋ)[61], і҆ и҆́згна ю҃ (во́нъ слꙋга́ ѥ҆го)[62], и҆ затвори҆ две́ри за не́ю. И҆ взе́мши [дамáрь][63] по́пелъ насы́па на главꙋ҆ ѥ҆и, и҆ о҆де́ждꙋ дꙋгна́тꙋ, (и҆) ю҆́же (ношáше све́рже ѿ҆ себѐ)[64], и҆ вⷴзложи҆ рꙋцѣ свои҆ на главꙋ҆ свою҆, и҆ (рⷱю́щисѧ) и҆дѧ́ше (-)[65], и҆ (въпїѧ́ше)[66]· И҆ рече к не́и (а҆весоло́мъ)[67] бра́тъ ѥ҃а, еда (а҆ммо́нъ)[68] бра́тъ твои҆ бы́сть с тобо́ю, тⷭ҇о (и҆) мⷨ҃ сⷭ҇стро (-)[69] оу҆молчи́ мⷯ́ко бра́тъ (-)[70] е҆́сть, (и҆) не полага́и ѥ҆и на сⷣрцы мⷯ́ко гл҃ати словеса҆ ѥ҆и, и҆ сѣде [дамáрь][71] вдовꙋю҆ѧи (и҆ молча́щи) в домꙋ҆ (а҆весоло́ма)[72] бра́та своѥ́г҃· И҆ слы́ша (дв҃дъ цр҃ь)[73] (-)[74] словеса҆ ѥ҆и и҆ разгнѣ́васѧ зѣло· И҆ не (посꙗкорѣ́ дш҃ею о҆ а҆ммо́нѣ)[75] сн҃ѣ своѥ́мъ, поне́же люблѧ́ше ѥ҆г҃о мⷯ́ко прⷱвене́нецъ (бѣ ѥ҆мꙋ)[76], и҆ не гл҃а (а҆весоло́мъ)[77] (ѿто́лѣ) съ (а҆ммо́номъ)[78] ни о҆́ (до́брѣ ни о҆́ злѣ)[79], поне́же вⷴзненави́дѣ (а҆весоло́мъ)[80] (а҆ммо́на)[81], того ра́ди поне́же бѧ́ше [дамáрь][82] сестрꙋ ѥ҆г҃о нарꙋга́лъ· И҆ бы́сть ми́мошⷭ҇ѣшимъ дн҃емъ (мно́гимъ), и҆ бѣша стригꙋще (о҆́вца) (а҆весоло́мови)[83] (рабѝ), ѣ҆ вела-со́рѣ вⷴ о҆́бласти ѣ҆фре́мли, и҆ призва҆ (а҆весоло́мъ)[84] вⷭ҇ѧ сн҃ы цр҃ѧ· И҆ прⷱ҇и҆де (а҆весоло́мъ)[85] кⷴ цр҃ю, и҆ рече ѥ҆е мⷨ҃ стригꙋтⷴ (рабѝ твои҆)[86], тⷭ҇о дабы҆ ше́лъ цр҃ь и҆ о҆́троцы ѥ҆г҃о (с ни́мъ кⷴ мнѣ҆ рабꙋ своѥ́мꙋ)[87]· И҆ рече цр҃ь кⷴ (а҆весоло́мꙋ)[88] (сн҃ꙋ своѥ́мꙋ), ни сн҃ꙋ мо́и не и҆́демъ (вⷭ҇и)[89], (-)[90] да (тⷭ҇и не сътвори́мъ тⷭ҇а́жка)[91], и҆ нꙋжда́ше и҃, и҆ не хотѧ́-ше (цр҃ь) и҆тⷬ҇, и҆ бл҃ви и҃· И҆ рече (а҆весоло́мъ)[92], тⷭ҇о да и҆́детъ (понѐ) (-)[93] (а҆ммо́нъ)[94] бра́тъ мои҆, и҆ рече ѥ҆мꙋ цр҃ь (тⷭ҇о) да почто҆̀ и҆́детъ с тобо́ю (а҆ммо́нъ)· И҆ нꙋжа́ше и҃ (а҆весоло́мъ)[95], и҆ пꙋсти҆ с нимъ (а҆ммо́на)[96], и҆ вⷭ҇ѧ сн҃ы цр҃ѧ· И҆ сътвори҆ (а҆весоло́мъ)[97] пи́ръ мⷯ́коже (тво́ритъ) пи́ръ цр҃ь, и҆ заповѣ́да (а҆весоло́мъ)[98] о҆́трокомъ свои҆мъ гл҃ѧ, ви́дите ѥ҆гда҆ вⷴзблажа́етъ сⷣрце (а҆ммо́не)[99] и҆ реку҆ ва́мъ оу҆бі҆и́те (а҆ммо́на)[100] (до сме́рти)[101], (и҆) не оу҆бо́итесѧ (-)[102] а҃ѕ҃ (бо) повелѣва́ю ва҃, мꙋжа́итесѧ и҆ бꙋдете вⷴ сн҃ы си́лны· И҆ сътвори́ша о҆́троцы (а҆весоло́мли)[103] (а҆ммо́нꙋ)[104], мⷯ́коже заповѣ́да и҆́мъ (а҆весоло́мъ)[105] (и҆ оу҆би́ша и҃), и҆ въста́ша (-)[106] сн҃о-ве цр҃ви и҆ (всѣде ко́ѯ҃о)[107] на мⷣ҇а҆ своѐ и҆ бѣжаша· И҆ бы́сть (сꙋщемъ и҆́мъ)[108] на пꙋти҆̀, (-)[109] слꙋхъ

Встань і піди. **16** І сказала йому Тамара: Ні, брате, бо остання злоба є більша від першої, яку ти зі мною вчинив, щоб мене відпустити. І не захотів Аммон послухатися її голосу. **17** Покликав він свого слугу, що був над його домом, і сказав йому: Відішли, отже, геть від мене цю і замкни двері, щоб не ввійшла. **18** І на ній була одіж з довгими рукавами, бо таку одіж носили дочки царя, що були дівчатами, і носили такі прикраси; і вигнав її геть його слуга, і замкнув за нею двері. **19** І Тамара взявши попіл, насипала на свою голову, і скинула з себе одіж з довгими рукавами, яку носила, і поклала свої руки на свою голову, і сунучись ішла й кричала. **20** І сказав до неї Авесолом, її брат: Чи брат твій Аммон був з тобою? То й тепер, сестро, мовчи, бо він є братом, і не клади собі на серце, щоб говорити ці слова. І Тамара сіла, наче вдова, і мовчала в домі свого брата Авесолома. **21** І цар Давид почув ці слова і дуже розгнівався. І не заболів душею за свого сина Аммона, бо його любив, бо був його первородним. **22** І відтоді Авесолом не говорив з Аммоном ні про добро ні про зло, бо зненавидів Авесолом Аммона задля того, що покпив з Тамари, його сестри. **23** І сталося, як минуло багато днів, і стригли вівці Авесаломові раби у Веласорі, в околиці Єфрема, і Авесолом запросив всіх синів царя. **24** І прийшов Авесолом до царя, і сказав: Ось нині стрижуть твої раби, то хай прийде цар і його слуги з ним до мене, свого раба. **25** І сказав цар до Авесолома, свого сина: Ні, сину мій, не підемо всі, щоб тобі не зробити обтяження; і він його намовляв, та цар не забажав піти, і поблагословив його. **26** І сказав Авесолом: То хай піде хоч Аммон, мій брат. І сказав йому Цар: Та навіщо піде з тобою Аммон? **27** І намовляв його Авесолом, і той послав з ним Аммона і всіх синів царя. І зробив Авесолом бенкет, так як цар творить бенкет, **28** і заповів Авесолом своїм слугам, кажучи: Гляньте, коли розвеселиться серце Аммона, і я вам скажу: Убийте Аммона на смерть, і не бійтеся, бо я вам наказую. Будьте мужні і будьте синами сильних. **29** І слуги Авесолома вчинили Аммонові, так як їм заповів Авесолом, і вбили його. І зірвалися сини царя, і посідали кожний на свого

осла, і втекли. **30** І сталося, як вони були в дорозі, дійшла чутка до Давида, кажучи: Авесолом вигубив всіх синів царя, і не остався з них ані один. **31** І вставши, цар Давид скинув свою одіж, і ліг ниць на землі, і всі слуги, що стояли довкруги нього, скинули свої одежі. **32** І сказав Йоанадав, син Самая, брата Давида, і сказав: Хай пан мій цар, не говорить, що забили всіх хлопців і синів царя, але Амнон є єдиний вбитий, бо той не сходив з уст Авесолома відколи накпився з його сестри Тамари. **33** І тепер хай не кладе собі на серце пан мій цар це слово, кажучи, бо не були вигублені всі царські сини, але лиш Аммон одинокий забитий. **34** І Авесолом втік. І побачив слуга, що служив перед його очима: і ось багато людей ішло йоамською дорогою за ним з боку гори, на виході. І пішов слуга і сповістив цареві, і сказав йому: Бачу мужів на йорданській дорозі, що сходять з частини гір; **35** і сказав Йоанадав до царя: Приходять сини царя за словами твого раба, так сталося. **36** І було, коли він закінчив говорити, й сини царя прийшли, і підняли свій голос, і заплакали, і сам цар, і всі його слуги плакали дуже великим плачем. **37** І Авесолом, вставши, втік, і пішов до Толми, сина Емнона, царя Ґетсера, в Ґадську землю. І цар Давид оплакував свого сина всі дні. **38** І Авесолом втік і пішов до Ґедсера, і був там 3-и роки. **39** І задумав цар піти вслід за Авесоломом, бо не знайшов розради по Аммоні, бо був убитий.

Глава 14

1 І зрозумів Йоав, син Саруї, що серце царя обернулося до Авесалома. **2** І послав Йоав до Текої, і взяв звідти мудру жінку, і сказав до неї: Плач тепер, і зодягнися в одіж смутку, і не намастися олією, і будеш як і жінка, що багато днів плакала над померлим. **3** І ввійдеш до царя, і скажеш до нього за цим словом, і Йоав поклав ці слова в її уста. **4** І прийшла ітекійська жінка до царя, і припала до землі на своє лице, і поклонилася йому, і сказала: Спаси мене, царю, спаси мене. **5** І сказав їй цар: Що тобі є? І сказала: Віддавна жінкою-вдовою є я, бо помер мій муж. **6** І є в твоєї рабині два сини, і вони самі билися на полі, і не було *нікого,* хто би їх розлучив. І напав один з них на брата, і забив його. **7** І ось ввесь рід повстав проти твоєї рабині, і сказали:

дѡиде дв҃да гл҃а, и҆збы҇ (а҆весолѡ́мъ)[110] вс҃а сы́ны цр҃евы, и҆ не и҆збы́ ѿ ни́хъ ни е҆дино́ (же)· и҆ (въста́въ)[111] (дв҃ъ) цр҃ь (-)[112] (све́рже)[113] ри́зы своа҆ и҆ ла́же ни́цъ на земли́, и҆ вси ѻ҆́троцы (-)[114] пр҃естоя́щіи҆ е҆мꙋ (сверго́ша)[115] ри́зы свои҆. и҆ рече (и҆ѡ҆ана́давъ)[116] сы́нъ самаи́нъ, бра́та дв҃да, и҆ рече да не речетъ господи́нъ мои́ цр҃ь, я҆́ко вс҃а ѻ҆́троки (и҆) сы́ны цр҃а (оуби́ша)[117], (но)[118] (а҆ммо́нъ)[119] (е҆сть) е҆ди́нъ оубіе́нъ, я҆́ко (тои́) и҆зъ оу҆стъ а҆весолѡ́мꙋ (не и҆схожда́ше)[120], (ѡ҆нелѣ́же)[121] ѻ҆́брꙋга҆ (сестрꙋ́ е҆го [дамарꙋ́][122])[123]. и҆ нн҃ѣ да не полага́етъ (е҆и на ср҃цы господи́нѣ мои́ цр҃ь)[124] словесе҆ (сего) гл҃а, (я҆́ко) вси (цр҃іе сы́нове)[125] (не и҆збіе́ни бы́ша)[126], но то́кмо (а҆ммо́нъ)[127] (е҆сть) е҆ди́нъ (оубіе́нъ)[128]. и҆ бѣжа҆ (а҆весолѡ́мъ)[129] и҆ (ви́дѣ)[130] ѻ҆́троікъ (слꙋжа́и пр҃е ѻ҆чи́ма е҆го)[131], и҆ се людіи́ мно́жество и҆дꙋще пꙋте́мъ (и҆ѡ҆а́мъскимъ) съза́ди е҆го съ страны́ го́ръски въ и҆ерхо́дѣ· і҆ и́де слꙋга҆ и҆ възвѣсти҇ цр҃ю, и҆ рече (е҆мꙋ) мꙋ́жа (ви́жꙋ)[132] на пꙋти҇ (іѡ́рда́ньстемъ)[133], съ страны́ горъ (схода́), и҆ рече (и҆ѡ҆ана́дав҃)[134] къ цр҃ю (-)[135] сы́нове цр҃еви прихо́дятъ, по словеси҇ раба҆ твоего́ та́ко бы́сть· и҆ бы́сть е҆гда́ сконча҆ гл҃а, и҆ (-)[136] сы́нови цр҃еви прііндо́ша, и҆ въздвигѡ́ша гласъ свои҆ и҆ пла́кашася҆ и҆ (са́мъ) цр҃ь и҆ вси ѻ҆́троцы е҆го (и҆) пла́кашася҆ пла́чемъ велики́мъ зѣ́ло· и҆ (а҆весоломъ)[137] (въста҃) бѣжа҆, і҆ и́де къ долми́ сы́ꙋ (е҆мно́ню)[138] цр҃ю (гедьсе́рь)[139], въ землю (гс҃ꙋ)[140], и҆ пла́кася҆ дв҃дъ цр҃ь по сы́ꙋ своемъ вс҃а дн҃и· и҆ (а҆весолѡ́мъ)[141] бѣжа҆ і҆ и́де в (гс҃е́се́рь)[142], и҆ бѣ тꙋ́, (г҃ лѣта)[143]. и҆ (помы́сли цр҃ь)[144] и҆зыи́ти въ сн҃ѣ а҆весолѡ́ма, я҆́ко (не ба́шеся҆) оу҆тѣшилъ ѻ҆ (а҆ммо́нѣ)[145], я҆́ко (оубіе́нъ ба́ше)[146].

Гл҃а, дi·

(разꙋмѣ́въ)[1] и҆ѡ҆а́въ сы́нъ саруи́нъ я҆́ко ср҃це цр҃ево (преклони́ся҆) къ а҆весолѡ́мꙋ· и҆ посла҆ и҆ѡ҆а́въ въ деко́ю и҆ поа҆ ѿтꙋ́ду женꙋ мꙋ́дрꙋ, и҆ рч҃е къ не́й. сѣтꙋи нн҃ѣ и҆ ѻ҆блецыся҆ въ ри́зы сѣтова́нїа҆. и҆ не пома́зався҆ и҆ле́ѻ́мъ. и҆ бꙋ́деши я҆́ко (и҆) жена҆ (дн҃и мно́ги сѣтꙋю́щи по оу҆мрꙋ́вшемъ)[2][3]· и҆ вни́деши къ цр҃ю, и҆ гл҃еши къ немꙋ по гл҃ꙋ семꙋ. и҆ положи҇ и҆ѡ҆а́въ словеса҆ (си҇) въ оу҆стѣ́хъ е҆а҆· и҆ прііи́де жена҆ (и҆дееко́ися҆)[4] къ цр҃ю. и҆ паде҇ на лицы҇ своемъ на земли. и҆ поклони́ся҆ е҆мꙋ и҆ рече сп҃си (мя҆) цр҃ю сп҃си (мя҆)· и҆ рч҃е (е́й) цр҃ь что҇ (ти҇ е҆сть)[5]. (и҆)[6] рече (ѡ҆ да́вна)[7] (вдова жена҆)[8] а҆́зъ е҆смь. (-)[9] оу҆́мре (бо) мꙋ́жъ мои. и҆ (е҆ста) рабѣ ти҇ два сн҃а. и҆ би́стася҆ сама҆ на селѣ. и҆ не бы́сть кто҇ бы (е҆ю разлꙋчи́лъ)[10]. и҆ нападе҇ е҆ди́нъ (е҆ю) на бра́та (-)[11] и҆ оу҆би и҆́· и҆ се (вс҃е ѡ҆́чество

вѣсти҃)[12] на рабѹ твою. и рѣша дай оубивша́го бра́та своего́, и побїемъ (-)[13] въ дша мѣсто, бра́та (-)[14] его́же оубѝ. и (погѹби́ти хотя́тъ)[15] наслѣдника (на́ю)[16]. и оугаса́тъ свѣщѹ мою̀ ѡста́вшѹю. на́ко не ѡста́вити мѹжа моего́ наслѣдника. і́ имени на лицы̀ землѝ· и рече цр҃ь (къ женѣ). (и́дѝ здра́ва)[17] в до́мъ свои, и а́зъ заповѣ́даю ѡ тебѣ· и рече жена̀ деко́итанынии къ цр҃ю. на мнѣ (безако́нїе гн҃и мои́ цр҃ю)[18], и на до́мѹ ѡц҃а моего́. (-)[19] цр҃ь (же) и пр҃тлъ его́ без винын̀· и рече цр҃ь кто̀ (е́е е́сть) гла́лъ к тебѣ, да и приведе́ши къ мнѣ. и не прило́житъ
мур҃ о кто́мѹ косну́тиса (тебѐ)[20]. *и рече (жена̀) да вѣспомане́тъ оубо цр҃ь къ гн҃ѹ бг҃ѹ своемѹ. [внегда][21] ѹмно́жити пролїа́нїа кро́ви, (и) растли́ти. и не и́мѹть погѹби́ти сн҃а моего́. и р҃ (цр҃ь) жи́въ гь, а҆ще (и) (вла́сть ѡпаде́тъ)[22] сн҃ѹ твоемѹ (съ главы̀) на землѝ (се́ѝ)· и рече жена̀ (деко́йтаны́на къ цр҃ю). да бы́хъ и е҆щѐ (а҆зъ) раба̀ твоа̀ погла́ала къ цр҃ю господи́нѹ моемѹ (-)[23] сло́во. (о́н же)[24] рече гли· и рече жена̀ почто̀ помы́сли (е́е) та́ко ѡ лю́дехъ бж҃їихъ. и́ли (на́ко) ѡ ѹ́стъ цр҃евыхъ (е́сть) сло́во сицево. на́ко преступле́нїе, е҆же (-)[25] вѣзвратити цр҃ю, ѡгна́наго ѡ не́го· (бо́и) бо ѹмира́юще ѹмира́емъ. и на́ко вода приходя́ща на́ землю (-)[26] не събере́тса
е҆зе҃ и и *и во́зметъ бг҃ъ дша (-)[27] помышла́а сн҃ти хои т҃а̀, ѡ него ѡриновє́нїа· и нн҃ѣ (-)[28] прїидо́хъ гла́ти къ цр҃ю господи́нѹ моемѹ гл҃ъ се́ѝ. на́ко оувѝдатъ ма̀ лю́дїе и (рече)[29] раба̀ твоа̀ да гле́тъ оубо къ (господи́нѹ моемѹ) цр҃ю. (-)[30] да съ҃творѝтъ цр҃ь р҃чь рабѣ своей̀· на́ко (слы́шитъ)[31] цр҃ь (и҆зме́тъ)[32] рабѹ свою̀ и҆з рѹкъ (мѹжа́ хотя́щихъ)[33] вѣсхити́ти ма̀. и сн҃а моего́ ѡ оучастїа бж҃їа. и [речетъ раба̀ твоа̀][34] да бѹдетъ (-)[35] сло́во (нн҃ѣ) гн҃а моего́ (и) цр҃а на жр҃твѹ. на́коже бо а҆гг҃лъ бж҃їи, та́ко гь мои цр҃ь послѹша́а бл҃гихъ. и лѹка́вы҃ (не брегїи), (сего ра́ди)[36] гь бъ твои́ да бѹдетъ с тобо́ю· и ѡвѣща̀ цр҃ь, и р҃ къ женѣ. ника́коже да не потаи́ши предо мно́ю гла, о́ не́мъже а҆зъ вѣспрошѹ ма̀. и рече жена̀, да гле́тъ (-)[37] гь мои́ цр҃ь· и рече цр҃ь е҆да̀ рѹка̀ и҆ѡа́вла а҆ о все́мъ се́мъ с тобо́ю (е́сть). и рече жена̀ къ цр҃ю да живе́ дша твоа̀ гн҃и мои́ цр҃ю, а҆ще е́сть о́десну́ю (и)[38] о́шу́ю (и) о́ всѣхъ на́же гла господи́нъ мои́ цр҃ь, на́ко рабъ твои́ и҆ѡа́въ. тои́ (ми заповѣ́да)[39] и тои́ вложѝ въ ѹ́ста рабѣ твое́й (-)[40] словеса̀ си· до́ндеже прїитѝ на лицѐ гл҃ѹ семѹ. (и́же) съ҃творѝ ра́бъ твои и҆ѡа́въ
е҆зе҃ ѳи [ле́сть][41] сїю. *(но)[42] господи́нъ мои [цр҃ь][43] мѹ́дръ (бл҃гъ), на́коже мѹ́дрость а҆гг҃ла бж҃їа,

Дай і того, що забив свого брата, і уб'ємо за душу брата, якого забив, і бажають вигубити нашого наслідника. І загасять мою осталу свічу, щоб не оставити моєму мужеві наслідника й ім'я на лиці землі. **8** І сказав цар до жінки: Іди здоровою до твого дому, і я заповідаю про тебе. **9** І сказала жінка- текойтянка до царя: На мені беззаконня, пане мій царю, і на домі мого батька, цар же і його престіл без вини. **10** І сказав цар: Хто це той, що сказав тобі, приведи до мене, і не додасть більше до тебе доторкнутися. **11** *І сказала жінка: Хай отож згадає цар до Господа Бога свого, коли помножиться пролиття крові, і будуть нищити і не вигублять мого сина. І сказав цар: Живий Господь, якщо і волосинка впаде твоєму синові з голови на цю землю. **12** І сказала жінка-текоїтянка до царя: Хай і ще твоя рабиня заговорить до мого пана царя слово. Він же сказав: Говори. **13** І сказала жінка: Навіщо ти це так задумав про божий народ, або наче з уст царя є таке слово, як проступок, щоб повернути царю прогнаного від нього. **14** Ми бо, вмираючи помремо, і так, як вода, що приходить на землю, не збереться; *і візьме Бог душу, думаючи, що спасти бажає від нього відкинених. **15** І тепер я прийшла говорити до мого пана царя це слово, бо мене побачить народ, і скаже твоя рабиня: Хай, отже, говорить до мого пана царя, щоб цар вчинив слово своєї рабині. **16** Бо цар почує – спасе свою рабиню з руки чоловіків, що бажають схопити мене і мого сина з божого насліддя. **17** І каже твоя рабиня: Хай тепер буде слово мого пана і царя на жертву, бо так, як божий ангел, так пан мій цар, щоб слухати добрих, і за злих не дбає, задля цього Господь Бог твій хай буде з тобою. **18** І відповів цар, і сказав до жінки: Зовсім не скриєш переді мною слово, про те, що я тебе запитаю. І сказала жінка: Хай говорить пан мій цар. **19** І сказав цар: Чи не рука Йоава є з тобою в цьому всьому? І сказала жінка до царя: Хай живе душа твоя, мій пане царю, якщо є направо чи наліво, і про все, що сказав мій пан цар, бо твій раб Йоав – цей мені заповів, і той вклав в уста твоєї рабині ці слова. **20** Доки прийде до лиця це слово, що твій раб Йоав вчинив цю обману, *але пан мій цар мудрий, добрий, так як мудрість божого ангела, що розуміє все, що на землі. **21** І сказав цар до Йоава: Ось тепер я вчинив тобі за твоїм словом. Але

муд. 6

єз. 18 і 33

єз. 15

піди, і поверни мужчину Авесолома. **22** І Йоав впав на своє лице на землю і поклонився, і поблагословив царя, і сказав Йоав: Сьогодні я, раб твій, пізнав, що знайшов ласку перед твоїми очима, пане мій царю, бо мій цар і пан вислухав слово свого раба. **23** І встав Йоав, і пішов до Ґесура, і привів Авесолома до Єрусалиму. **24** І сказав цар: Поверни його до його дому і мого лиця хай не бачить. І повернувся Авесолом до свого дому, і лице царя не побачив. **25** І таким, як був Авесолом, не було такого чоловіка в Єрусалимі, Ізраїлі, дуже хвалений; від стопи ніг і до вершка його не було в ньому сказу. **26** І коли він стриг свою голову, і було йому з початку днів і до днів, в яких він стригся, бо тяжко було йому від них; і стригся, і збирав волосся своєї голови – 200 сиклів ваги за царською вагою. **27** І народилися Авесоломові 3-и сини і одна дочка, і її ім'я Тамара. Вона ж була дуже гарною на вид. **28** І сидів Авесолом в Єрусалимі 2 роки днів і не побачив лиця царя. **29** І послав Авесолом до Йоава, щоб пустив його до царя, і він не забажав до нього прийти. І послав Авесолом вдруге до Йоава, і не забажав до нього прийти. **30** І сказав Авесолом до своїх слуг: Ви знаєте сторону поля Йоава, що прилягає до мене, і в нього там ячмінь. Підіть і запаліть його вогнем. І пішовши, раби Авесолома запалили частку Йоава вогнем. І раби Йоава прийшли до Йоава, роздерши свою одіж, і сказали до нього: Раби Авесолома спалили твою частку вогнем. **31** І вставши, Йоав прийшов до Авесолома, до його дому, і сказав до нього: Навіщо твої раби спалили мою частку вогнем? **32** І сказав Авесолом до Йоава: Ось я до тебе посилав, кажучи раз і другий: Прийди сюди, і пошлю тебе до царя, кажучи: Навіщо прийшов я з Гесури? Краще було мені ще там бути. І тепер, що це, що я не бачу лиця царя? Якщо ж була б в мені неправедність, то вбий мене. **33** І ввійшов Йоав до царя, і сповістив йому, і він покликав Авесолома, і той прийшов до царя, і поклонився йому, і припав своїм лицем до землі перед лицем царя, і цар поцілував Авесолома.

разумѣ́а́ вс҃е є҆же на землѝ· и҆ рече ц҃рь кт҃ъ и҆ѡа́ву. є҆е нн҃ѣ сътворѝ т҃и по словесѝ твоє́му (-)[44]. (и҆ѡ) и҆дѝ [и҆][45] вънъзвратѝ ѻ҆тро́ка (а҆весоло́ма)[46]· и҆ падѐ (на лицы́ своє́мъ и҆ѡа́въ)[47] на землѝ и҆ поклони́ся, и҆ бл҃ви ц҃ра, и҆ ре́че и҆ѡа́въ дне́сь разумѣ́хъ, ра́бъ твои҂ ꙗ́ко ѻ҆брѣ́тте бл҃гть пр҃е҆ ѻ҆чи́ма твои́ма г҃и мои ц҃рю, ꙗ́ко (послу́ша́)[48] ц҃рь мои (и҆) господи́нъ, (словє́съ)[49] раба́ своє́го. и҆ (вънста́въ)[50] и҆ѡа́въ, і҆ и́де в (гесу́ръ)[51], и҆ приведѐ (а҆весоло́ма)[52] въ і҆ер҃лимъ· и҆ рече ц҃рь (вънъзвратѝ и҆)[53] в домъ є҆го, и҆ лица моє́го да не ви́дѝ. и҆ вънъзврати́ся (а҆весоло́мъ)[54] в до҃ свои́, и҆ лица ц҃рева не ви́дѣ· и҆ ꙗ́коже (бѣ) (а҆весоло́мъ)[55], не бѣ (таковà) му́жа въ (і҆ер҃ли́мѣ)[56] і҆и҃ли, хва́ленъ зѣло, ѿ пяты́ но́гу (-)[57] и҆ до верхà є҆го не бѣ в немъ поро́ка· и҆ є҆гда стри́ци є҆му́ главу́ свою. и҆ бысть (є҆му́) ѿ нача́ла дн҃и (и҆) до́ дн҃іи, в на́же стрижа́шеся. ꙗ́ко та́жко ба́ше є҆му́ (ѿ нн҃). и҆ стри́гсѧ (и҆ събира́ше)[58] вла́сы главы́ своє́ѧ, г҃, си́клы мѣ́ры в (мѣ́ру)[59] ц҃рскую· и҆ роди́шасѧ (а҆весоло́му)[60], г҃, сы́ны и҆ дщ҆е́рь є҆ди́на, і҆ и́ма є́и҃ [дама́ръ][61]. сі҃ѧ (же) бѣ (-)[62] (зѣло добрà)[63] (възо́ромъ) (-)[64]· и҆ (сѣдѣ)[65] (а҆весоло́мъ)[66] въ і҆ер҃ли́мѣ, в҃ лѣ́та, дн҃іи и҆ лица́ ц҃рева не ви́дѣ· и҆ посла́ (а҆весоло́мъ)[67] кт҃ъ и҆ѡа́ву дабы́ пусти́лъ и҆ кт҃ъ ц҃рю, и҆ не въсхо́тѣ прі҃ити́ к немý. и҆ посла́ (а҆весоло́мъ) вто́рое, кт҃ъ (і҆ѡа́ву)[68] и҆ не въсхо́тѣ прі҃ити (к немý)· и҆ рече (а҆весоло́мъ)[69] кт҃ъ ѻ҆тро́комъ свои́мъ. вѣ́сте (вы) стра́ну села́ и҆ѡа́вля дрѣжа́щагося мѧ, и҆ того (тѹ є҆чме́нь)[70], и҆дѣ́те и҆ запали́те и҆ѧ҃ ѻ҆гнемъ. и҆ (ш҃е́ше) запали́ша (-)[71] раби́ (а҆весоло́мли)[72], [стра́ну][73] (и҆ѡа́влю ѻ҆гне́мъ)· и҆ (прі҃идо́ша)[74] раби́ и҆ѡа́вли кт҃ъ (и҆ѡа́ву)[75]. раздра́вше ри́зы своѧ̀, и҆ рѣ́ша (к не́мý). въжго́ша раби́ (а҆весоло́мли)[76] стра́ну (твою) ѻ҆гнемъ· и҆ (вънста́въ)[77] и҆ѡа́въ (-)[78] прі҃иде кт҃ъ (а҆весоло́му)[79] в до́мъ (є҆го), и҆ рече к не́мý. почто҃ сѹ́ть раби́ твои҂ (стра́ну мою҃ зажгли́)[80] ѻ҆гнемъ· и҆ рече (а҆весоло́мъ)[81] кт҃ъ и҆ѡа́ву. ѓе҃ (посылахъ)[82] к тебѣ глаго́лѧ, (є҆ди́ною и҆ два́жды) и҆дѝ сѣ́мо и҆ пошлю́ т҃а кт҃ъ ц҃рю глаго́лѧ, почто҃ прі҃идо́хъ и҃з (гесу́ра)[83]. оу҃́не (бѣ бы́ти мн҃ѣ є҆щѐ)[84] (-)[85] та́мо. и҆ нн҃ѣ что҃ ѓе҃ лица́ ц҃рева не (ви́жу)[86]. а҆́ще ли (бы) є҆сть въ мн҃ѣ непра́вда, то҃ да оу҃бі́и мѧ̀· и҆ вни́де и҆ѡа́въ кт҃ъ ц҃рю и҆ възвѣ́сти҂ є҆му́. и҆ призва́ (а҆весоло́ма)[87]. и҆ прі҃иде кт҃ъ ц҃рю, и҆ поклони́ся є҆му́, и҆ (па҃)[88] лице҃ (-)[89] на земли́, пр҃е҆ лице́мъ ц҃ревымъ. и҆ ѻ҆блобыза́ ц҃рь (а҆весоло́ма)[90].

Глава 15

1 І сталося після цього, і Авесолом зробив собі колісниці і зброю, і коней, і зібрав 50 мужів, щоб бігли перед ним. **2** І встав Авессалом вранці, і став на головній дорозі

г҃ла҃, е҃і·

бы́сть по сѝхъ, и҆ сътвори́ себѣ (а҆весоломъ)[1] колесни́цы (и҆ ѻ҆ру́жі́е) и҆ коня́ (събра), и҆ и҃ мужъ (текѹ́щихъ)[2] пр҃е҆ нн҃ѣ· и҆ оу҃рани́ (а҆весало́мъ)[3] и҆ ста́ (на нача́лнѣмъ)[4]

пѹтѝ вра́тъ и̂ бы́сть всѧ́къ мѹ́жъ, о̂ не́мже бы́сть пра̀ прїи́де пр҃ѣ ц҃ра на сѹ́дъ. и̂ вѣзопѝ к немѹ̀ (а̂весоло́мъ)[5]. и̂ речѐ є̂мѹ ѿ̀ коего́ гра́да [ты̀ є̂си]6. и̂ речѐ (є̂мѹ) мѹ́жъ, ѿ̀ є̂дінаго колѣ́на їи̑лева (а́зъ) ра́бъ твоѝ. и̂ речѐ к немѹ̀ (а̂весоло́мъ)[7], є̂е словеса̀ твоѧ бл҃га и̂ добра̀. и̂ послѹшаи̑ (и̂хъ) нѣ́сть ти̂ ѿ̀ ц҃ра. и̂ р҃ѣ (а̂весоло́мъ)[8], кто̀ мѧ поста́витъ сѹдїю̀ въ землѝ (на̀ їи̑лемъ), (и̂же)[9] къ мнѣ̀ прїи́детъ всѧ́къ мѹ́жъ (їи̑л҃ѣ), и̑мѣѧ́и прю̀ (и̑ли)[10] сѹ́дъ. (то̀) и̂ о̂правда́ю (ѧ̀)[11]. и̂ бысть є̂гда̀ приближи́тисѧ є̂мѹ̀ мѹ́жъ на поклоне́нїе (-)[12], и̂ (простеръ)[13] рѹ́кѹ свою̀ прїѧ́тъ и̑̀, и̂ цѣлова̀ и̑̀. и̂ сътворѝ (та́ко) (а̂весоло́мъ)[14] по (всемѹ̀) гл҃ѹ семѹ̀ всемѹ̀ їи̑лю, приходя́щи̑ на ѯ҃ъ къ ц҃рю, и̂ присвойстве́ны сътворѝ (-)[15] ѯ҃рца (сы́новъ)[16] їи̑левъ. и̂ бысть ѿ̀ конца̀, мі҃ѣ, и̂ речѐ (а̂весоло́мъ)[17] къ ѿ̀ц҃ѹ своє́мѹ и̂дѹ̀ ны́нѣ, і̂ и̑спо́лню мл҃твы моѧ̀, и̑ми́же моли́хсѧ г҃ѹ̀ въ хевро́нѣ. (и̑ми́же мл҃твами)[18] моли́сѧ ра́бъ твои́ (сы́и)[19] въ (гевсѹ́рѣ)[20] сѵ̀ри́стемъ гл҃ѧ, ащѐ вѣзвращаѧ́ мѧ вѣзврати́тъ мѧ г҃ь въ їер҃ли́мъ и̂ послѹ́жѹ г҃ѹ. и̂ речѐ є̂мѹ ц҃рь и̂дѝ с мі҃ро́, и̂ вѣста́въ (і̂) и́де ѣ̆ хевро́нъ. и̂ посла̀ (а̂весоло́мъ)[21] послы̀ въ всѧ́ко колѣ́но їи̑лево гл҃ѧ, є̂гда̀ ѹ̑слы́шите (-)[22] тр҃ѹбы рова́ны, то̀ р҃ѣите (и̑́ако ѹ̑же) ц҃рьствѹетъ (-)[23] (а̂весоло́мъ)[24] въ хевро́нѣ. і̂ (и̑до́ша съ а̂весоло́момъ)[25], ѥ̈, мѹ́жъ (нарочи́тыї ѿ̀ їер҃ли́ма)[26], і̂ (и̑дѧ́хѹ)[27] въ (простра́нъствѣи)[28] своє́мъ, и̂ не разѹмѣва́хѹ всѧ́кого гл҃а. и̂ посла̀ (а̂весоло́мъ)[29], и̂ призва̀ а̂хитофе́ла (галамонѣ́искаго)[30] совѣтника дв҃да. ѿ̀ гра́да є̂мѹ своє́го (голо́мы)[31], внегда̀ (жр҃твы своѝ) жрѧ́ше, и̂ бы́сть смяте́нїе кр҃пко, (бѧ́ше бо мно́жество людїи, и̑дѹщихъ)[32] съ (а̂весоло́момъ)[33]. и̂ прїи́де нѣ́кто вѣзвѣщаѧ́ дв҃ду (и̑) гл҃ѧ, (ѹ́же) бы́сть с҃рце (всѣ́хъ) мѹ́жїи їи̑левь, съ а̂весоло́мо̀ (сы́номъ твои̑̀). и̂ речѐ дв҃дъ всѣ́мъ ѻ́троко́ѡ̀ свои̑̀ сѹщи̑̀ въ їер҃ли́мѣ, вѣста́нѣте и̂ бѣжи̑̀ на́ко нѣ́сть на́мъ спасе́нїѧ ѿ̀ лица̀ (а̂весоло́мля)[34], (и̂) ѹ̑скори́те да и̑́демъ, да не (заста́въ на́съ и̑збїе́тъ)[35] и̑ы, и̂ (вѣзы́щетъ)[36] на на́съ (зло́бы)[37], (-)[38] и̑збїе́ґ гра̑ (мечемъ)[39]. и̂ рѣша̀ ѻ́троцы (-)[40] къ ц҃рю, всѐ є̂ли́ко заповѣ́да г҃ь (на́мъ)[41] (и̂) ц҃рь (на́шъ), є̂е (мы̀) ѻ́троцы твоѝ. і̂ и̑зы́де ц҃рь и̂ вѐсь до́мъ є̂го ноги́ами свои́ми, и̂ ѻ́ста́ви ц҃рь, ѯ҃, же́нъ по̑ло́жницъ (-)[42] храни́ти до̑̀. і̂ и̑зы́де ц҃рь и̂ вс҃и ѻ́троцы є̂го пѣ́ши, и̂ ста́ша ѿ̀ дому̀ дале́че. и̂ вс҃и ѻ́троцы є̂го стрегѹ́ще и̑дѧ́хѹ, [-][43] и̂ вс҃и (ѿражаю́щїи)[44] и̂ вс҃и (ѹ̑тѣша́ющїи)[45] (и̑дѧ́хѹ с нѧ̑) и̂ вс҃и (гедѣ́и)[46], ѯ҃, мѹ́жи̑ ш҃е́ше пѣ́ши ѿ̀ геда (пр҃е́и̑дяхѹ)[47] пр҃ѣ̀ лицѣ́̑ ц҃ре́вы̑. и̂ р҃ѣ ц҃рь къ (є̂ѳи є̂дѣ́инѹ)[48], почто̀ (ты̀ и̑-

брами, і сталося, що кожний чоловік, у якого була справа, приходив перед царя на суд, і закликав до нього Авессалом, і казав йому: З якого міста ти є? І сказав йому чоловік: З одного з племен Ізраїля я твій раб. **3** І сказав до нього Авесолом: Ось твої слова добрі і правильні, і немає тобі у царя того, що їх слухає. **4** І сказав Авесолом: Хто мене настановить суддею в землі, над Ізраїлем! І до мене прийде кожний ізраїльський чоловік, що має справу або суд, то й судитиму їх. **5** І сталося, коли чоловік наближався до нього, щоб поклонитися, і простягнувши свою руку він обнімав його і цілував його. **6** І зробив так Авесолом, за всім цим словом всьому Ізраїлеві, що приходив на суд до царя, і приближеними до себе зробив серця ізраїльських синів. **7** І було від кінця 40 літ, і сказав Авесолом до свого батька: Піду тепер і виконаю мої обіцянки, якими я помолився до Господа в Хевроні. **8** Такими молитвами помолився твій раб, будучи в Ґевсурі сирійській, кажучи: Якщо повертаючи поверне мене Господь до Єрусалиму, і послужу Господеві. **9** І сказав йому цар: Іди з миром. І вставши він, і пішов до Хеврону. **10** І послав Авесолом послів до всякого племені Ізраїля, кажучи: Коли почуєте труби рогу, то скажіть, що вже царює Авесолом в Хевроні. **11** І пішли з Авесоломом 200 славних мужів з Єрусалиму, і йшли в своїй простоті, і не знали ніякого слова. **12** І послав Авесолом, і покликав Ахітофеля ґаламонійського, радника Давида, з його міста Ґоломи, коли жертви приносив свої. І було сильне заворушення, бо було безліч людей, що йшло з Авесоломом. **13** І хтось прийшов, сповіщаючи Давидові й кажучи: Уже серце всіх ізраїльських мужів є з Авесоломом, твоїм сином. **14** І сказав Давид всім своїм слугам, що були в Єрусалимі: Встаньте і втікаймо, бо немає нам спасіння від лиця Авесолома; і поспішіться, щоб ми пішли, щоб заставши нас, не вибив нас, і він шукатиме на нас зла, вигубить місто мечем. **15** І сказали слуги до царя: Все, що заповів господь наш і цар наш, ось ми твої раби. **16** І вийшов цар і ввесь його дім своїми ногами. І цар оставив 10 жінок-наложниць стерегти дім. **17** І вийшов цар і всі його раби пішки, і стали далеко від дому. **18** І всі його слуги йшли сторожучи, і всі, що відкидали, і всі, що потішали, йшли з ним, і всі ґетії, 600 мужів, що пішли пішки з

Ґета, йшли перед лицем царя. **19** І сказав цар до Етті, ґеттея: Навіщо ти ідеш з нами? Повернися і будеш з царем, бо ти є чужинцем, і тому що ти вчора прийшов зі своєї землі. **20** І чи сьогодні виходиш з нами? Бо і я йду, куди йду, і ти повернися і йди, і поверни з собою своїх братів; і хай Господь вчинить з тобою милосердя і правду. **21** І відповів Етті до царя, і сказав: Живий Господь і живий пан мій цар; що в чому буде пан мій цар, чи то в смерті чи то в житті, там і є я, твій раб, з тобою. **22** І сказав цар до Етія: Іди і ходи зі мною. І пішов Етій, ґетей, і цар, і всі його слуги з ним, і ввесь народ, що з ним. **23** Вся ж земля плакала великим голосом. І ввесь народ йшов, – цар перейшов через потік Кедрон, – і ввесь народ перед лицем царя, вони ішли дорогою пустині. **24** І ось за ним пішов Садок, священик, і з ним всі левіти, несучи кивот господнього завіту від Жевари; і поклали божий кивот, і Авіятар пішов і став – аж доки не скінчив народ іти з міста. **25** І сказав цар до Садока: Поверни божий кивот до міста, і хай стоїть на своїм місці. Якщо я знайшов ласку перед господніми очима, то він мене поверне і покаже мені його і свою красу. **26** І якщо так каже: Не збажав я тебе, – ось я є, хай вчинить мені за тим, що добре перед його очима. **27** І сказав цар Садокові, священикові: Ось ти повернешся до міста з миром, і Ахімас, твій син, Йоанатан, син Авіятара, і ваші два сини з вами. **28** Знайте же, що я поселюся в Раоті пустинному, – аж доки не прийде мені від вас вістка, що розповідає мені про все. **29** І повернув Садок і Авіятар божий кивот до Єрусалиму, і поклали його там. **30** І Давид ішов підйомом на Елеонську гору і плакав, покривши свою голову, і йшов босими ногами. І ввесь народ, що з ним, ідучи підйомом з покритими головами, плакав. **31** І сповістили Давидові, кажучи: Ахітофел з замішанням, з Авесоломом і з мужами, що пішли з ним. І сказав Давид: Хай Господь Бог мій знищить раду Ахітофела. **32** І Давид ішов до Роса, де поклонився Богові там, і ось йому назустріч вийшов Хусій, старець, роздерши свою одіж і посипавши свою голову. **33** І сказав йому Давид: Якщо перейдеш зі мною, і будеш мені на потіху. **34** І якщо повернешся до міста, і скажеш Авессаломові: Перейшли твої брати, перейшов за мною і цар, твій батько, і тепер я є

дєши)[49] с на҃ми, възвратѝсѧ и҆̂ (бу҃дєши)[50] съ цр҃емъ на҃ѥко чу҃жъ є҆̂си ти҂, и҆̂ на҃ѥко пришелъ є҆̂си ти҂ ѡ҆̃ (своє҆ѧ землѧ̀)[51] (-ѥл)[52] вчера́ (-)[53], и҆̂ дн҃ь (лиҁ и҆схо́диши с на҃ми)[54]. И҆̂ а҃зъ (бо҃) и҆́ду а҆́може и҆́ду (и҆̂ ти҂) [възвратѝсѧ і҆̂ и҆́дѝ][55], и҆̂ възврати бра́тїю свою съ собо́ю, и҆̂ да г҃ь съ҆творѝ҆ с тобо́ю мл҃ть і҆̂ и҆́стинну҃. И҆̂ ѡ҆̃вѣщà (ѣ҆́ди)[56] къ цр҃ю, и҆̂ рече, жи́въ г҃ь, и҆̂ жи́въ господи́нъ мо́и цр҃ь, на҃ѥко в не́мже бу҃де҆̂ господи҃ мо́и [цр҃ы][57], лю́бо въ см҃рти, лю́бо въ жи́зни, (-)[58] ти҂ (и҆̂ а́зъ є҆̂смь)[59] ра́бъ твои́ (с тобо́ю)· И҆̂ рече цр҃ь къ (ѣ҆́ди)[60], гра́ди и҆̂ прїи́дѝ со мно́ю, и҆̂ прїи́де (ѣ҆́ди гедеѝ҃)[61] (и҆̂ цр҃ь) и҆̂ вси о҆́троцы є҆̂го (с ни́мъ) и҆̂ ве́сь наро҃ и҆́же с ни́мъ· (-)[62] вс҃а (же) землѧ̀ пла́кашасѧ гла́сомъ вели́кимъ, и҆̂ вси лю́дїе (и҆́дущїи)[63], (пре́иде цр҃ь)[64] чре҃ потоки҃ кѣ́дрьскыи, и҆̂ вси лю́дїе (пре҃ лицемъ цр҃евымъ)[65], и҆́дяхѹ (пу҃тем҆̀)[66] пустыи́нымъ· И҆̂ є҆́е (по немъ по́иде) садо́къ (і҆ере́и), и҆̂ вси левѵ҆̀ти с ни́м҆̀, носѧ́ще кїѡ́тъ завѣта г҃на ѡ҆̃ (жева́ры)[67], и҆̂ поста́виша кїѡ́тъ бж҃їи. и҆̂ (а҆вїа҆́да́ръ възыдѣ҃)[68] (и҆̂ ста̀) дондеже пр҃ѣста́ша лю́ди и҆́дущи и҆̀з гра́да· И҆̂ рече цр҃ь къ садо́ку҃. възвратѝ кивѡ́тъ бж҃їи въ́ гра҃, [и҆̂ да ста́нетъ на мѣ́стѣ своє҆́мъ][69]. а҆́ще (о҆́брѣтѹ҃)[70] бл҃годать пр҃е҆̂ о҆́чи́ма г҃и́ма, и҆̂ възвра́ти́тъ мѧ и҆̂ пока́жетъ мѝ є҆̂го и҆̂ лѣпоту҃ (свою҆̀)[71]. И҆̂ а́ще (та́ко речетъ)[72] не възхотѣ́хъ тебѣ҆̀. є҆̂е а҆́зъ є҆̂смь съ҆твори́тъ мѝ по бл҃гому пр҃е҆̂ о҆́чи́ма свои́ма· И҆̂ рече цр҃ь садо́ку҃ і҆̂ере́ю. (є҆̂е)[73] ты (възвратѝ́шисѧ)[74] въ́ гра҃ с ми́ро҃ и҆̂ а҆хима́съ сн҃ъ тво́и, (-)[75] і҆о҆на́да́нъ сн҃ъ а҆вїа҆́да́ровъ, (и҆̂) два сн҃а ва́ша с ва́ми· видѣ́те (же на҃ѥко) а҆́зъ вселю́сѧ въ (ра́о҃тъ)[76] пустыи́нныи. до́ндеже прїи́детъ мѝ вѣ́сть ѡ҆̃ ва҃, (сказа́ѧ҆̆ мѝ о҆́ всемъ)[77]. И҆̂ възвратѝ садо́къ и҆̂ а҆вїа҆́да́ръ кїѡ́тъ [бж҃їи][78] въ і҆ерли́мъ, и҆̂ (поставиша и҆̀)[79] ти҂, и҆̂ дв҃дъ възхожда́ше възходѡ҃̃ [на́ гору҃][80] є҆лео́ньскую҃. (и҆̂ пла́касѧ)[81] (покрыѵ́ше главу҃)[82] (свою), і҆ (-)[83] и҆́да́ше бо́сыма нога́ма. и҆̂ вси лю́дїе и҆́же с ни́мъ (покрове́нныма глава́ма възхожда́ще възхо́дѡ҃̃ пла́кахусѧ)[84]. И҆̂ възвѣсти́ша дв҃ду҃ гл҃юще. (-)[85] а҆хитофе́ль съ смятенїе́мъ съ (а҆вессало́момъ)[86], (и҆̂ съ мужи и҆́же бѣ́ша с ни́мъ шлѝ). и҆̂ р҃е҆̂ (цр҃ь)[87] (да раздруши́тъ)[88] совѣ҆̀ а҆хитофе́левъ (г҃ь бъ)[89] мо́и· И҆̂ бѣ҆̀ давыдъ градыи́ къ (ро́са)[90], и҆́дѣже поклонисѧ бу҃ ти҂. и҆̂ є҆́е на срѣтѐнїе є҆́мѹ҃ (и҆̀зыи́де) хусїи (ста́рецъ)[91]. растерза́въ ри́зы своѧ̀, и҆̂ (посыпа́ѧ҆̆ главу҃ свою҆̀)[92]. И҆̂ р҃е҆̂ є҆́мѹ҃ дв҃дъ. а҆́ще мине́ши со мно́ю и бу҃деши мѝ на (оу҆тѣ́ху҃)[93]. И҆̂ а́ще во́ гра҃ възвратѝ́шисѧ, и҆̂ речеши (а҆вессало́му҃)[94]. минуѹ҃ша бра́тїа твоѧ̀, и҆̂ цр҃ь за мно́ю минуѹ҃ ѡ҆̃ц҃ъ тво́и, и҆̂ нн҃ѣ (рабѝ твои҆̀ є҆́смы҆̀)[95]

цр҃ю. пощади мѧ жива бы́ти раб҃ъ (є҆смь бы́лъ ѡ҆ц҃а тво҆е҃)[96] (тогда̀)[97]. и҆ нн҃ѣ а҆зъ (є҆смь) (твои́ раб҃ъ)[98] (-)[99] разрꙋши́ши ми҆ совѣ҃т҄ (а҆хитофе́ло҃)[100]. и҆ є҆ с тобо́ю та́мо садо́къ и҆ а҆вїа́ѳа́ръ і҆ере́и. и҆ бꙋдетъ всѧ́къ гл҃ъ, и҆ на҆́ко҃ слы́шиши и҆зъ [ѡ҆ц҃ъ]101 цр҃ьскъ, и҆ ска́жеши садо́кꙋ и҆ а҆вїа́ѳарꙋ і҆ере́є҆ма. (и҆)[102] та́мо с ни́ма два̀ сн҃а є҆ю, (а҆михѵ́)[103] сн҃ъ садо́ко҃· (-)[104] (и҆ѡа́наѳа́)[105] сн҃ъ а҆вїа́ѳаровъ. (-)[106] пꙋстите в рꙋкахъ є҆ю къ мнѣ всѧ́къ гл҃ъ, и҆же а҆ще ѡ҆слы́шите· и҆ вни́де хꙋсїи (старыи) подрꙋгъ дв҃ъ въ҃ гра́дъ, (-)[107] (а҆весоло́мъ)[108] (тогда̀) вхожда́ше въ і҆ер҃ли́мъ, [и҆ а҆хитофель с нн҃ѣ]109.

гл҃а, ѕі·

(внегда̀) дв҃дъ пре́иде ма́ло ѡ҆ (рꙋса)[1], и҆ є҆ (прїи́де) си́ва ѻ́троскъ (мемѳ҃дивостеѡ́въ)[2] на сѣдѣ́нїе є҆мꙋ. и҆ сꙋпрꙋгъ ѻ҆сла́ѳъ ѻ҆сѣ́дланыхъ, и҆ на не́ю, ѕ҃. хлѣ́бъ. и҆ (ко́шница)[3] гро́здїѧ ви́нна. и҆ (мѣ́ра)[4] смо́квен, и҆ м҃ѣ винà. (и҆ сто҆̀ фини́къ)· и҆ рє҃ цр҃ъ к сы́нꙋ что҆̀ сꙋть є҆и. и҆ рече си́ва сѣпрѧ́женаѧ (на сн҃ѣдѣ́нїе ѡ҆гото́вана є҆ста цр҃ю)[5], и҆ хлѣ́би и҆ фини́къ на сн҃ѣдѣ́нїе ѻ́троскомъ, и҆ винѡ̀ пи́ти. ѻ҆слабѣ́вшимъ въ пꙋсты́ни· *и҆ рече цр҃ь то҆ гдⷭ҇ь (є҆сть) сн҃ъ господи́на то҆и. и҆ рече си́ва къ цр҃ю, є҆ сѣди́тъ въ і҆ер҃ли́мѣ, на҆́ко҃ рече днє́сь возвратѧ́ ми҆ (весь) до́мъ і҆и҃левъ, цр҃тво ѡ҆ц҃а мо҆є҆го· и҆ рече цр҃ь къ си́нꙋ. є҆ тебѣ вс҃е є҆ли́ко є҆сть (мемѳ҃дивосте́ово)[6]. и҆ рече си́ва покло́нꙋсѧ. ѻ҆бр҃ѣто́хъ бл҃гть пр҃е҆ ѻ҆чи́ма твои́ма г҃и мой цр҃ю· и҆ прїи́де (дв҃дъ цр҃ь)[7] до (ваѳири́ма)[8]. и҆ є҆ ѡ҆тꙋ́дꙋ мꙋ́жъ и҆схожда́ше ѡ҆ ро́да до́мꙋ саꙋ́ла, (-)[9] и҆́мѧ є҆мꙋ симеи, сн҃ъ гиро́вль. и҆зы́инде (же) и҆схода́ и҆ проклина́ѧ· и҆ ка́менїе́мъ мещѧ на дв҃да и҆ на всѧ̀ ѻ́троки цр҃ѧ давы́довы и҆ на всѧ̀ лю́ди (и҆же) сѣ҃ша (с нн҃ѣ) и҆ (на) всѧ̀ си́лныѧ ѻ҆дес҃нꙋ́ю и҆ ѻ҆шꙋ́ю цр҃ѧ· и҆ та́ко рече симе́и проклина́ѧ є҆го, и҆зыи́дѝ и҆зыи́дѝ мꙋ́жꙋ кро́ви. и҆ мꙋ́жꙋ безако́нень· возвратѝ на́ та҆ гь всю̀ кро́вь домꙋ саꙋ́ла, понеже цр҃твовà въ є҆го мѣ҃сто. и҆ да҆ гь цр҃тво в рꙋ́цѣ (а҆весоло́мꙋ)[10] сн҃ꙋ твоє́мꙋ, и҆ се ты̀ въ зло́бѣ своє́и, на҆́ко мꙋ́жъ кро́ви (є҆си) ты̀· и҆ рече (а҆ве́са)[11] сн҃ъ сарꙋи́нъ къ цр҃ю. почто҆̀ проклина́етъ пе́съ (сє́и ме́ртвыи)[12] господи́на мо҆є҆го цр҃ѧ. (се҆ нн҃ѣ приш҃е҆)[13], и҆ ѡ҆и́мꙋ главꙋ̀ є҆мꙋ· и҆ рече цр҃ь (къ а҆ве́сѣ) что҆ мнѣ и҆ ва́ма сн҃ꙋ сарꙋинъ. (ѻ҆ста́ви)[14] є҆го. (-)[15] да проклина́етъ, на҆́ко гь рє҃ є҆мꙋ проклина́ти дв҃да. и҆ кто҆ рече҃ (к немꙋ), что҆ се сътворѝ та́ко· и҆ рече дв҃дъ къ (а҆ве́сѣ)[16] и҆ къ вс҃ѣ ѻ́тросѣмъ свои́мъ, се сн҃ъ мо́и и҆зше́дъ и҆з чре́ва мо҆є҆го, и҆́щетъ дш҃ꙋ мою҆ѧ и҆ се нн҃ѣ и҆ сн҃ъ

твій слуга, царю, остав мене живим, я був слугою твого батька тоді і тепер я є твоїм рабом, знищиш мені раду Ахітофеля. **35** І ось там з тобою Садок і Авіятар, священики, і буде, *що* кожне слово, і те, що почуєш з дому царя, скажеш Садокові і Авіатарові, священикам. **36** І там з ними два їхні сини Ахімас, син Садока, Йоанатан, син Авіятара; пошлете їхніми руками до мене кожне слово, яке лиш почуєте. **37** І ввійшов Хусій, старий друг Давида, до міста, Авессолом тоді входив до Єрусалиму, і Ахітофель з ним.

Глава 16

1 І коли Давид відійшов трошки від Руса, і ось назустріч йому прийшов Сіва, слуга Мемтивостея, і пара осідланих ослів, і на них 200 хлібів, і кошики виноградних родзинків, і мірка фігів, і міх вина, і сто дактилів. **2** І сказав цар до Сіви: Що це є? І сказав Сіва: Запряжене – на їжу приготовлене царю, і хліби і дактилі – на їжу слугам, і вино – пити ослабленим в пустині. **3** *І сказав цар: Та де є син твого пана? І сказав Сіва до царя: Ось сидить в Єрусалимі, бо сказав: Сьогодні повернуть мені ввесь дім Ізраїля, царство мого батька. **4** І сказав цар до Сіви: Ось тобі все, що є Мемфівостея. І сказав Сіва, поклонившись: Знайшов я ласку перед твоїми очима, мій пане царю. **5** І прийшов цар Давид до Ватирима. І ось звідти виходив чоловік з роду, з дому Саула, його ім'я Семей, син Ґири. Вийшов же, виходячи і проклинаючи, **6** і кидаючи камінням на Давида і на всіх слуг царя Давида, і на ввесь народ, що був з ним, і на всіх сильних справа і зліва царя. **7** І так сказав Семеї, проклинаючи його: Вийди, вийди, муже крові і муже беззаконний. **8** Повернув на тебе Господь всю кров дому Саула, бо ти зацарював замість нього, і Господь дав царство в руки Авесолома, твого сина, і ось ти в твоїй злобі, бо ти є мужем крові. **9** І сказав Авеса, син Саруї, до царя: Навіщо цей мертвий пес проклинає мого пана царя? Ось тепер, прийшовши, і зніму його голову. **10** І сказав цар до Авеси: Що мені і вам, сини Саруя? Остав його, хай проклинає, бо Господь сказав йому проклинати Давида. І хто скаже до нього: Навіщо ось ти так вчинив? **11** І сказав Давид до Авеси і до всіх своїх слуг: Ось мій син, що вийшов з мого лона, шукає моєї душі, і ось тепер і син Ємінія. Оставте

ниж. 19

нн҃ѣ дⷣ

його проклинати мене, бо йому сказав Господь. **12** Може Господь побачить мене в моїм впокоренні і поверне мені добро замість цього проклинання в сьогоднішньому дні. **13** І йшов Давид і всі його мужі дорогою, і Симир ішов близько, посеред гори, проклинаючи і кидаючи камінням з боку себе, і посипаючи на всіх землею. **14** І прийшов цар і ввесь народ, що з ним, змучені, і відпочили там. **15** Авесолом же і всі ізраїльські мужі ввійшли до Єрусалиму, і Ахітофель з ними. **16** І сталося, коли до Авесолома прийшов Хусій, старий друг Давида, то сказав Хусій до Авесолома: Хай живе цар! **17** І сказав Авесолом до Хусія: Чи це твоє милосердя з твоїм другом? Чому ти не пішов з твоїм другом? **18** І сказав Хусій до Авесолома: Ні, але я пішов вслід того, кого вибрав Господь, і цей народ, і всі ізраїльські мужі. Його є я, і з ним буду. **19** І на іншого ж я не працюю, хіба на його сина. Так, як я правцював на твого батька, так буду й на тебе *працювати*. **20** І сказав Авесолом до Ахітофеля: Зробіть раду, що зробимо. **21** І сказав Ахітофель до Авесолома: Ввійди до наложниць твого батька, яких він оставив стерегти його дім, і почують всі ізраїльтяни, що ти засоромив свого батька, і скріпляться руки всіх, що є з тобою. **22** І поставили Авесоломові шатро на палаті, вищ. 12 *і Авесолом ввійшов до наложниць свого батька перед очима всіх ізраїльтян. **23** І порада Ахітофеля, яку порадив в перших днях, так як наче би хто запитав про боже слово. Така кожна рада Ахітофеля і щодо Давида, і щодо Авессалома.

ѥминѣ́вѣ ѻ́стави́те ѥго, проклина́ти (мѧ), ѩ́ко рече ѥмꙋ гь. Неглѝ ви́дитъ (мѧ) гь въ смире́нїи моѥ́мъ. и̂ вꙁвратѝ ми бла́га. въ проклина́нїѧ сего̀ мѣ́сто въ (дне́шнїи дн҃ь)[17]. Ї и̂да́ше дв҃дъ и̂ (вс҃и) мꙋ́жи ѥго пꙋтемъ, и̂ (симе́ръ)[18] и̂да́ше (близꙋ посре́дѣ горы̀)[19] проклина́ѧ и̂ ка́менїемъ меща по странѣ себѣ̀, и̂ пе́рсть сы́плѧ (на всѧ̀). И̂ прїиде цр҃ь и̂ вс҃и лю́дїе (и̂же с ни́мъ)[20], ѹ̂трꙋже́ни и̂ препочи́ша тꙋ. (-)[21] (а҃весо́л҃)[22] (же) и̂ вс҃и мꙋ́жїе їл҃е́ви. вниде́ша въ їер҃ли́мъ, и̂ а҃хитофе́ль с ни́ми. И̂ бы́сть ѥгда̀ прїиде хꙋсїи́ (старын)[23] дрꙋ́гъ дв҃двъ. ко̀ъ а҃весоло́мꙋ, и̂ рече хꙋсїи́ ко̀ъ (а҃весоло́мꙋ)[24], да живе́ цр҃ь. И̂ рече (а҃весоло́мъ)[25] к хꙋсїи́, ѥ́ ли мл҃ть твоѧ̀ с по́дрꙋгомъ твои́мъ почто́ нѣ́си ше́лъ с по́дрꙋгомъ твои́мъ. И̂ рече хꙋсїи ко̀ъ (а҃весоло́мꙋ)[26], ѝи, ѝо въ слѣ́дъ (и̂до́хъ) ѥгоже и̂збра̀ гь и̂ лю́дїе сѝ, и̂ вси мꙋ́жи їл҃е́ви. того ѥ́смъ и̂ с тѣ́мъ бꙋдꙋ. Ї и́номꙋ (же) а҃зъ (не) рабо́таю, ѝо пр҃е́ сѝомъ ѥго, ѩ́коже рабо́тахъ пр҃е́ ѡ̑ц҃е́мъ твои́, та́ко бꙋдꙋ (и̂) пр҃е́ тобо́ю. И̂ рече (а҃весоло́мъ)[27] ко̀ъ а҃хитофе́лꙋ дадѣ́те (-)[28] совѣ́тъ. что̀ сътвори́мъ. И̂ рече а҃хитофе́ль ко̀ъ (а҃весоло́мꙋ)[29], вни́ди ко̀ъ по́ложницамъ ѡ̑ц҃а твоѥго, ѩ́же ѡ́ста́ви стре́щи до́мъ ѥго, и̂ ꙋ́слы́шатъ вси їл҃тѧне ꙗ́ко посрами́ еси ѡ̑ц҃а своѥго. и̂ вꙁмо́гꙋтъ ры́ки всѣ́хъ сꙋ́щихъ с тобо́ю. И̂ поста́виша (а҃весоломꙋ поло́гъ)[30] на (пола́тѣ)[31]. *и вни́де (а҃весоло́м҃)[32] ко̀ъ по́ложницѧ̀ ѡ̑ц҃а вс҃ї ві своѥго, пр҃е́ о́чи́ма (вс҃ѣ їл҃тѧ̀)[33]. И̂ совѣ́тъ а҃хитофе́ловъ, и̂же бѣ̀ съвѣща́лъ въ дни́ пр҃ьвыѧ. ꙗ́цѣмъ же о́бразомъ вопросѝ кто̀ о̀ словесѝ бж҃їи. тако́въ весь совѣ́тъ а҃хитофе́ловъ, и̂ ѥ̂же на дв҃да, і̂ и̂же на а҃весоло́ма.

Глава 17

1 І сказав Ахітофель до Авесолома: Виберу з собою 12000 мужів, і вставши ніччю поженемося вслід за Давидом. **2** І нападемо на нього, і він, будучи змучений і ослаблений руками, і налякаю їх; і втече ввесь народ, що з ним, і поб'ю самого царя. **3** І до тебе поверну ввесь народ, так як повертається невістка до свого мужа. Бо ти шукаєш тільки душу одного чоловіка, і всім мужам буде мир. **4** І зразу слово було миле перед очима Авесолома і перед очима всіх старшин Ізраїля. **5** І сказав Авесолом: Покличте мені Хусія Арахаїна, і почуємо щось з його уст. **6** І ввійшов Хусій до Авесолома, і сказав Авесолом до Хусія, кажучи: За цим словом, що сказав Ахітофель, чи вчинимо за цим

Гла҃, зі҃.

Рече а҃хитофе́ль ко̀ъ (а҃весоло́мꙋ)[1]. да и̂зберꙋ съ собо́ю, і҃в҃, мꙋ́жъ. и̂ (вꙁста́вше пожене́мъ)[2] въ слѣ́дъ дв҃да но́щїю. И̂ (найдемъ)[3] на́ нѧ и̂ (тѣ́мъ ѹ̂трꙋжде́номъ сꙋ́щемъ)[4], и̂ (ѻ̑слабе́нымъ)[5] рꙋка́ми. и̂ ѹ̂стра́шꙋ (ѧ̂)[6] и̂ побѣ́жа́тъ вс҃и лю́дїе и̂же с ни́м҃. и̂ ѹ̂бїю цр҃ѧ ѥ̂ди́наго. И̂ въꙁвращꙋ вс҃ѧ лю́ди к тебѣ̀. ꙗ́цѣмъ же о́бразомъ о́бращаѥ́сѧ невѣ́ста к мꙋ́жеви своѥ́мꙋ. (ты (во) то́кмо дш҃а ѥ̂ди́наго мꙋ́жа)[7] и̂́щеши. и̂ вс҃ѣ́мъ (мꙋ́жемъ)[8] бꙋдетъ ми́ръ. И̂ (а́бїе) (сло́во бы́сть пр҃е́ о́чи́ма а҃весоло́мли́ма ѹ̂го́дно)[9]. и̂ пр҃е́ о́чи́ма вс҃ѣ́хъ ста́рецъ їл҃е́въ. И̂ рече (а҃весоло́мъ)[10] призовѣ́те (мѝ)[11] хꙋсїю а҃раха́нина. и̂ слы́шимъ что̀ и̂ꙁъ ꙋ́стъ (-)[12] ѥ̂го. И̂ вни́де хꙋсїѧ ко̀ъ (а҃весоло́мꙋ)[13]. и̂ рече (а҃весоло́мъ)[14] ко̀ъ (хꙋсїи)[15]. гла҃ по гла҃ семꙋ (и̂же) гла҃

âхитофе́ѣ. сътвори́мъ ли по словесѝ семѹ́, âще ли нѝ (то) ты гл҃и· И̂ рече хѹсїа къ (âвесоло́мѹ)[16] не бл҃гъ (е̂сть) (совѣтъ сїи)[17] е̂же совѣщà âхитофе́ль (сѝце)[18]· И̂ рече (па́ки) хѹсїа. ты вѣ́си ѡ̃ц҃а своего́ и̂ мѹ́жи е̂го на́ко сѝльни сѹ́ть зѣло. и̂ гнѣвли́ви (дш҃ами свои́ми)[19]. на́ко медвѣдицы (в берлозѣ рага́юще)[20]. (и̂ли)[21] на́ко сернà бо́рза на́ поли. и̂ ѡ̃ц҃ъ твои́ мѹ́ боре́цъ, и̂ не гѹбѝтъ людїи· Се бо́ тои́ самъ нн҃ѣ съкрыѝлсѧ е̂сть на нѣ́которомъ хо́лмѣ, и̂ли на нѣ́которомъ мѣ́стѣ. и̂ бѹ́детъ внегдà нападе́тъ на́ на ѧ в нача́ло. и̂ (оу̂слы́шатъ страже́ е̂ воинъстїи, въскли́чѹтъ)[22], и̂ (бѹ́детъ)[23] съкрѹше́нїе на людéхъ за́дних҃ъ, и̂же за (âвесоло́мѡ̃)[24]· И̂ е̂ тои́ самъ мѹ́жъ сѝленъ. е̂мѹже е̂рце, на́ко и̂ е̂рце львѹ. та́ющѹ тай на́ко совѣ́стъ вéсь і̂и҃л҃ь. на́ко сѝленъ ѡ̃ц҃ъ твои. и̂ сно́ве сѝлныхъ (вс̑и сѹ́ть)[25] с нимъ· (-)[26] Та́ко совѣтѹ́ѧ âзъ (и̂) совѣтова́хъ. и̂ събира́ѧ събере́тсѧ к тебѣ вéсь і̂и҃л҃ь ѡ̃ да́на (-)[27] до версавѣѧ. на́ко пѣсо́къ и̂же по мо́рю въ мно́жество и̂ лице твое и̂дыи посредѣ е̃· И̂ прїидемъ к немѹ на е̂ди́но мѣ́сто. (і̂) и̂дѣже о̂бра́щемъ е̂го. та́мо и̂ въполчѝѧ на́ ня. (и̂) на́ко спада́етъ роса̀ на́ землю (та́ко нападе́мъ на́ ня), и̂ не о́ста́вѝ в не́мъ, (-)[28] (ни е̂ди́наго (же) мѹ́жа, и̂же с ни́мъ)[29]· И̂ а́ще ся въ гра̑ съберѹ́тъ, (то) и̂ да събере́тъ вéсь і̂и҃л҃ь къ гра́ду тому́ оу́жа, и̂ въвлече́мъ и̑ до пото́ка, (до́ндеже)[30] не о́ста́нетъ (в не́мъ)[31] ни камы́къ· И̂ рече (âвесоло́мъ)[32] и̂ вс̑и мѹ́жи і̂и҃л҃ьстїи, бл҃гъ совѣтъ хѹсїа (âрхїѝна)[33], паче совѣта âхитофе́ѧ, и̂ г҃ь заповѣ́да разори́ти совѣтъ âхитофе́ль, бл҃гїи на́ко да наведе́тъ г҃ь на (âвесоло́ма)[34] зла́а вс̑ѧ· И̂ рече хѹсїи âрахїи́нъ, къ садо́кѹ и̂ âвиа̑да́рѹ і̂ере́ома та́ко, и̂ та́ко совѣтова âхитофе́ль съ (âвесало́мѡ̃)[35], и̂ съ ста́рцы і̂и҃л҃евы, и̂ (а́зъ та́ко и̂ та́ко совѣщáхъ)[36]· (Ч̂)[37] нн҃ѣ пусти́та ско́ро, и̂ вѣзвѣсти́те дв҃ду г҃люще, не пребѹ́ди на но́щь (сїю) в (раво́дѣ)[38] пустыннѣмъ, (но)[39] минѹ́ти (потщи́тсѧ)[40] е̂да ка́ко срѣтитъ ц҃рь и̂ вс̑и лю́дїе с ни́мъ· І̂ (и̂о̂âнда́нъ)[41] и̂ (âхи́ма)[42] стоѧ́ста на стѹде́нцы (рохи́ли)[43], и̂ (ша̑ши)[44] рабы́ни (-)[45] повѣ́да и́ма (е̂е), и̂ тїи (ша̑ши вѣзвѣсти́ста)[46] (дв҃ду ц҃рю)[47], на́ко не могóста на́вѝтисѧ и̂ внити въ гра̑· И̂ ви́дѣвъ ѧ̑ о́трóчищъ, и̂ повѣ́да (âвесоло́мѹ)[48], і̂ и̂до́ста (ѡ̃ мѣ́ста) о̂ба ско́ро, и̂ прїидо́ста в до́мъ (нѣ́коего) мѹ́жа (вала̑рїи́мъ)[49], и̂ (т̑ѹ)[50] (бѣ) ро́въ на дворѣ, и̂ влѣзо́ста т̑ѹ· И̂ взе́мши женà (-)[51] положи покро́въ на оу́стїи рова̀, и̂ почи на не́мъ (âрâве́дъ)[52], и̂ не разумѣ́ста г҃ла· И̂ прїидо́ша о̑троцы (âвесоло́мли)[53] къ женѣ

словом? Якщо ж ні, то ти говори. **7** І сказав Хусій до Авесалома: Не добра є ця рада, яку порадив так Ахітофель. **8** І сказав знову Хусій: Ти знаєш твого батька і його мужів, що вони є дуже сильні, і роз'юджені своєю душею, наче ведмедиця в берлозі реве або наче швидка сарна на полі. І батько твій військовий муж і не губить народ. **9** Ось бо він сам тепер сховався на якійсь горі або в якомусь місці; і буде, коли нападе на них на початку, і почує військова сторож, закричить, і буде побиття в народі, що позаду, що за Авесоломом. **10** І ось він син, муж сильний, в якого серце, так як і серце лева, що причаївшись причаївся, як знає ввесь Ізраїль, бо твій батько сильний, і всі сини сильних є з ним. **11** Так радячи я й порадив, і збираючись збереться до тебе ввесь Ізраїль від Дана до Вирсавії, наче пісок, що при морі, численністю, і твоє лице йтиме посеред них. **12** І прийдемо до нього до одного місця; і де його там знайдемо, і отаборимося проти них, і так, як паде роса на землю, так нападемо на них, і не оставимо в нього і одного ж мужа, що з ним. **13** І якщо в місті зберуться, то і хай знесе ввесь Ізраїль до міста того шнури, і затягнемо його до потоку, доки не зостане в ньому ні каменя. **14** І сказав Авесолом і всі ізраїльські мужі: Добра порада Хусія Арихія, вона краща від поради Ахітофеля. І Господь заповів знищити добру пораду Ахітофеля, щоб Господь навів на Авесолома все зло. **15** І сказав Хусій Арахіїн до Садока й Авіятара, священиків: Так і так врадив Ахітофель з Авесоломом і зі старшинам Ізраїля, і я так і так порадив. **16** А тепер швидко пошліть і сповістіть Давидові, кажучи: Не оставайся на цю ніч в Равоті-пустинному, але поспішіться перейти, щоб часом з ним не зустрівся цар і ввесь народ. **17** І Йоанатан і Ахіма стояли при криниці Рохили, і пішовши служниця сказала їм це, і ті, пішовши сповістили цареві Давидові, бо вони не могли показатися і ввійти до міста. **18** І побачив їх слуга, і сповістив Авесоломові, і оба швидко пішли з міста і прийшли до хати якогось мужа в Вааріїм, і там надворі була криниця, і влізли туди. **19** І жінка, взявши, поклала покришку на отворі криниці, і поклала на ньому аравет, і вони не зрозуміли діла. **20** І прийшли слуги Авесолома до жінки додому й сказали їй: Де є Ахімаас і Йоанатан? І сказала їм жінка: Перейшли на другий бік ріки. І шу-

кали їх, і не знайшли, і повернулися до Єрусалиму. **21** Сталося ж, коли вони пішли, ті вилізли з криниці і пішли й сповістили цареві Давидові, і сказали йому: Встань і швидко перейди воду, бо так нарадив проти вас Ахітофель. **22** І встав Давид і ввесь народ, що з ним, і перейшли Йордан до світанку, вранці. І ані один же не остався, хто не перейшов Йордан. **23** І Ахітофель побачив, що не сталося за його порадою, і осідлав свого осла, і вставши пішов до свого дому і до свого міста, і заповів своєму домові, і повісився, і помер. І він був похованим в гробниці свого батька. **24** І Давид перейшов до Манаїма, і Авессалом перейшов Йордан сам, і з ним всі ізраїльські мужі. **25** І Авесолом поставив Амесію замість Йоава у себе над воєводами, і Амеса був сином якогось чоловіка, якому ім'я було Єфер, ізраїльтянин. Цей ввійшов до Авігеї, дочки Єсея, Саруї, сестри матері Йоава. **26** І прийшов Авесалом і ввесь Ізраїль до Ґалаадської землі. **27** *І сталося, ниж. 19
коли Давид прийшов до манаїмського полку, і Есвій, син Наваса з Кравата синів Аммона, і Махір, син Аміїла з Кладавара, і Ферзелій Ґалаадіт, що з Крогелима; **28** принесли вони 10 приготовлених постель, і 10 котлів, і глиняний посуд, і пшеницю, і ячмінь, і муку, і туник, і сочевицю, і лящу, **29** і мід, і масло, і вівці, і одне теля, і коров'яче молоко; і принесли Давидові і народові, що з ним, їм їсти, бо народ був голодний, і бідний, і спраглий в пустині.

в дв҃, и҆ рѣша (е́и) гдь (е҆сть) (а҆хима́ць і҆ ѡ҆ана-
да́нъ)[54]. и҆ рече и҆мъ жена҄ преидо́ша на о́нъ по́лъ
рѣкѝ. і҆ и҆скаху́ть (е҆ю) и҆ не о҆брѣто́ша. и҆ възвратѝшасѧ въ і҆ерли́мъ· бы́сть же по ѿше́ст-
твїи и҆хъ. (-)[55] и҆злѣзо́ста и҆з ро́ва, і҆ и҆до́ста и҆
възвѣстѝша (дв҃ду цр҃ю)[56]. и҆ гла́ста (е҆му)[57]. въ-
ста́ните и҆ (преиди)[58] сіко́ро во́ду на҃іко сѝце совѣ-
ща на́ вы а҆хитофе́ль· и҆ въста дв҃дъ и҆ вс҃и лю-
дїе и҆же с нн҃. и҆ преидо́ша ѡ҆рда́нъ, до́ свѣта
заоу́тра. і҆ и҆ ни е҆ди́нъ (же) не о҆ста҄ и҆же не
преиде ѡ҆рда́нъ· и҆ а҆хитофе́ль ви́дѣ на҃іко не съ-
бы́стьсѧ совѣтъ е҆го. и҆ о҆сѣдла҄ о҆сла҄ свое. и҆
(въста́въ)[59] и҆де в до́мъ сво́и, и҆ въ҃ градъ сво́и.
и҆ заповѣ́да до́му свое҆му. и҆ оу҆давѝсѧ и҆ оу҆мре. и҆
погребе́нъ бы́сть въ гро́бѣ ѿц҃а свое҆го· и҆ дв҃дъ
про́иде в манаи́мъ. и҆ (а҆весоломъ)[60] преиде ѡ҆р-
да́нъ са́мъ и҆ вс҃и мужѝ і҆и҃льстїи с нимъ· и҆ а҆-
мествѣ҄ поста́ви (а҆весоло́мъ)[61] въ і҆о́ава мѣ́сто
(оу҆ себѐ на҄ воево́дами)[62] и҆ а҆меса (бы́сть) сн҃ъ му-
жа́ мѣ́сеего (-)[63] (е҆мужде и҆ма҄)[64] (е҆ѣ) [и҆е҆фе́ръ][65]
і҆и҃льтаняни́нъ. се́и вни́де ісъ а҆вигѣ́и дщери [и҆е-
се́ннѣ][66]. сестры саруи́ны мт҃ре ѡ҆а́вла҄· и҆ про́иде
((а҆весоло́мъ)[67] и҆ вс҃е і҆и҃ль)[68] в зе́млю галаа҄ськую·
*и҆ бы́сть на҃іко вни́де дв҃дъ въ (по́лкъ) мана- нн҃ ди
и́мль, (и҆) (е́свїи)[69] сн҃ъ (нава́совъ)[70]. ѿ (ісрава́да)[71]
сн҃а а҆мн҃мо́на҄, и҆ махи́ръ сн҃ъ а҆мїи́ль. (и҆же кла-
дава́ръ)[72]. и҆ (ферзелїи́)[73], галаа҄ськїи. (и҆же ісъ ісро-
гели́ма)[74]· внесо́ша, і҆, посте́ль (оу҆строе́ныхъ)[75]. и҆
коно́бъ, і҆. и҆ съсу́ды зда́ныи, и҆ пшени́цу. и҆
ѧ҃чме́нь и҆ му́ку, и҆ дуни́къ и҆ со́чиво. и҆ ла҄щу· и҆
ме́дъ и҆ ма́сло, и҆ о́вцы и҆ (е҆ди́но ю҃на҄). и҆ [мле́ко
гова́же][76], и҆ принесо́ша дв҃у и҆ людем҃ и҆же с
ни́мъ ѧ҃сти (и҆мъ бѣ́ша) бо҃ (-)[77] лю́ди гла҄ни и҆
ісу́дни, и҆ жа҄ни (ѿ)[78] пусты́ни·

Глава 18

1 І Двид почислив всіх людей, що з ним, і поставив над ними тисячників і сотників. **2** І послав Давид 3-ю часть народу під рукою Йоава і 3-ю часть під рукою Авеси, сина Саруя і брата Йоава, і 3-ю часть *дав* Етитові Ґетеові. І сказав Давид до народу: Пішовши підіть, і я з вами. **3** І всі люди сказали: Не вийдеш, бо якщо втечемо, – не покладуть на нас серце, і якщо помре половина нас, – не покладуть на нас серця; і сказали йому: Бо ти є в нас. І тепер краще, щоб ти залишився у місті нам на поміч. **4** І сказав їм цар: Вчиню, що до вподоби перед вами. І цар став перед брамами, і ввесь народ виходив сотнями і тисячами. **5** І цар заповів Йоавові, і Авесі, і Етеєві, кажучи:

Гла҃ и҃·

Ѩ҆съглада҄ дв҃дъ (всѣ́хъ) людїи сущихъ с
ни́мъ. и҆ поста́ви в нихъ тысѧщ҃ники и҆
со́тники· и҆ посла҄ дв҃дъ (г҃ ю҃ ча́сть лю-
дїи)[1] в ру́цѣ і҆о́ава҄ли. и҆ г҃ ю҃ ча́сть в ру-
цѣ (а҆ве́сѣ)[2] сн҃у саруи́ну, (и҆) бра́та ѡ҆о́ава҄. и҆ г҃
ю҃ ча́сть (-)[3] (е҆ди́ту)[4], (геде́о́ву)[5]. и҆ рече дв҃дъ к
лю́демъ. ше҆́ше (и҆зыидѣ́те)[6] и҆ а́зъ с ва́ми· и҆
(вс҃и лю́дїе) рѣша не и҆зыидѝ на҃іко а҆ще побѣ́г-
немъ. не положа́тъ на на́съ ср҃це. и҆ а҆ще оу҆мре́тъ
по́лъ насъ не поло́жатъ на на́съ ср҃ца, (и҆ гла҄ша
е҆му) ты бо҃ е҆си (въ на́съ)[7], и҆ нн҃ѣ лу́чше на҃іко
о҆ста́неши въ҃ градѣ на по́мощъ (на́мъ)· и҆ рече
и҆мъ ц҃рь е҆же оу҆го́дное (пр҃е ва́ми)[8] съ҆творю́, и
ста҄ ц҃рь (пр҃е)[9] вра́ты. и҆ вс҃и лю́дїе и҆схождахѹ
сторѝцами, и҆ тысѧщ҃ами· и҆ заповѣ́да ц҃рь
ѡ҆а́ву и҆ (а҆ве́сѣ)[10] и҆ (е҆ѳе́еви)[11] гла҄. пощадѝте

мѝи о҃трока (моегѡ) (а҃весолѡ́ма)[12]. и҆ вс҃и лю́дїе слы́шаша (за́повѣдь ц҃рскꙋ) є҆гда заповѣ́да (-)[13] всѣмъ кн҃земъ (а҃весолѡ́ма)[14] ра́ди· І҆ и҆зындо́ша вс҃и лю́дїе в҃ дꙋбра́вꙋ, сꙋпротивъ і҆и҃лю. и҆ бы҃ бра́нь в҃ дꙋбра́вѣ є҆фре́мли· И҆ падо́ша тꙋ́ люди і҆и҃лєви пр҃е҆ о҃троки давы́довы. и҆ бы́сть сѣкрꙋше́нїе велїко в҃ (то́и дн҃ь)[15]. (на́ико падо́ша тꙋ́) ѯ҃, мꙋжѣ́. И҆ бы́сть тꙋ́ (раcсы́пана бра́нь)[16] по лицꙋ всегѡ́ лꙋ́га. и҆ ѹ҆мно́жисѧ лꙋ́гъ на посѣче́нїе ѿ҆ людїи. па́че не́же посѣче [-][17] ме́чь в҃ (то́и дн҃ь)[18]. И҆ побѣжа́ а҃весоло́мъ пр҃е҆ о҃троки давы́довы. (-)[19] всѣ́дъ на мщà свое. и҆ ѣ҆бѣже (с нн҃) мщà в҃ ча́ꙗꙋ лꙋ́га велїкаго. и҆ (о҆бѝтсѧ є҆мꙋ главы́ вла́сы)[20] дꙋбѣ и҆ повѝсе ме́жду нѣ́момъ и҆ (-)[21] земле́ю. (-)[22] мща́ же под ни́мъ про́иде· И҆ ви́дѣ (и҆) мꙋжъ є҆ди́нъ. и҆ вꙑзвѣсти и҆о́а́вꙋ и҆ рече. є҆е ви́дѣхъ (ви́сѧща (а҃весолѡ́ма)[23])[24] на́ дꙋбѣ· И҆ рече и҆о́а́въ мꙋжеви вꙑзвѣстивꙋшемꙋ є҆мꙋ. (сегѡ̀ ѧ҆ли)[25] є҆си ви́дѣлъ то҃ почто̀ нѣ́си (є҆го ѹ҆би́лъ)[26] (тꙋ́) на землѝ, и҆ а́зъ да́лъ тѝи бы́хъ [и҃ си́кль][27] сребрà и҆ по́ясъ є҆ди́нъ· (И҆) рече (-)[28] мꙋжъ и҆о́а́вꙋ. (-)[29] а҆ще ты̀ вложи́ши в҃ рꙋцѣ мою́. а҃ си́кль сребрà. (то҃) не вꙁложꙋ рꙋкѝ мое́ѧ на сн҃а ц҃рева, (слы́шахомъ) бо (на́ико) (заповѣ́да ц҃рь вꙁ ѹ҆ши (-)[30])[31] тебѣ и҆ (а҆вне́сѣ)[32], и҆ (є҆дїе́ви)[33] гл҃ѧ. сохлюдѣ́те мѝи о҃трочѧ́те а҃весоло́ма· Не сътвори́те дш҃и є҆го непра́ведна. (поне́же всѧ́ка ве́щь)[34] (пр҃е҆ ц҃ремъ не ѹ҆таи́тсѧ)[35]. (а҆)[36] ты̀ стои́ши сꙋпроти́въ (є҆мꙋ)· И҆ рече и҆о́а́въ є҆е҆ а҆ начнꙋ́. (а҆) не (-)[37] пребꙋду́ пр҃е҆ тобо́ю. и҆ (вꙁзе́мъ)[38] и҆о́а́въ (и҆)[39] стрѣ́лъ в҃ рꙋцѣ свои́. и҆ вонзѐ а҆ꙁ҃ въ ср҃це (а҃весоло́мꙋ)[40]. сꙋщꙋ (є҆мꙋ є҆ще)[41] жи́вꙋ на́ (-)[42] дꙋбѣ· І҆ о҆бстꙋпи́ша, і҆ о҃трокъ носѧ́щїи о҆ру́жїе и҆о́а́вле, и҆ ѹ҆би́ша (а҃весоло́ма)[43] и҆ ѹ҆мори́ша и҆ѧ҃· И҆ вꙑстрꙋби́ и҆о́а́въ трꙋбо́ю. и҆ вꙁвратѝшасѧ лю́дїе не гна́ти вꙁ слѣ́дъ і҆и҃ла, на́ико запрети́ и҆о́а́въ лю́демъ· И҆ вꙁе́мъ [и҆о́а́въ][44] (а҃весоло́ма)[45]. (-)[46] вꙑвѐрже и҆ѧ҃ въ про́па҃ велѝкꙋ (-)[47], и҆ сказà на҃ ними кꙋ́пꙋ ка́менїѧ велѝкꙋ (-)[48], и҆ (вси҆ і҆и҃льтя́не)[49] бѣжа́ша (-)[50] на се́ла своѧ҃· (-)[51] ѳ҆весоло́м (же) прежде жд҃ сы́и (-)[52] поста́вилъ сѣ҆бѣ (сто́лпъ себѣ)[53], вꙁ (ѹ҆до́лїи ц҃рстѣй) в҃ не́иже погѝбе (-)[54]. (рече бо)[55] нѣ́сть (мѝи)[56] сн҃а на па́мать, и҃мени (моегѡ)[57]. и҆ нарече [сто́лпъ и҃менемъ своѝмъ. и҆ нарече є҆го][58] рꙋко́ю (а҃весоло́млею)[59] (є҆сть и҆) до (дне́шняго дн҃е)[60]. И҆ (а҆хима́съ)[61] сн҃ъ садо́ковъ рече (ік҃ъ и҆о́а́вꙋ). текꙋ́ лѝ и҆ вꙁвѣщꙋ ц҃рю на́ико сꙋдѝ (са́мъ)[62] г҃ь ѿ҆ рꙋкѝ вра́гъ є҆го. И҆ рече (-)[63] и҆о́а́въ не (добрѡ̀ мꙋжꙋ вꙁвѣсти́ти дне́сь)[64]. (но)[65] вꙁвѣсти́ши вꙁ дн҃ь дрꙋгїи. а҆ вꙁ дне́шнїи дн҃ь не добрѡ̀ вꙁвѣщéнїе. поне́же сн҃ъ ц҃рвъ ѹ҆ме́рлъ є҆сть· И҆ рече

Пощадіть мені мого хлопця Авесолома. І ввесь народ чув заповідь царя, коли заповідав всім князям про Авесолома. **6** І вийшов ввесь народ до лісу напроти Ізраїля, і був бій в лісі Ефрема. **7** І впав там наріод Ізраїля перед слугами Давида; і була велика січ у тому дні, так, що впало там 20000 мужів. **8** І був там розсипаний бій по лиці всього лугу, і помножив луг побивати з народу понад тих, що побив меч в тому дні. **9** І втік Авесолом, перед слугами Давида сів на свого осла, і осел забіг з ним у ліс великого лугу, і зав'язалося йому волосся голови в дубі, і він повис між небом і землею, осел же пішов з-під нього. **10** І побачив його один чоловік, і сповістив Йоавові, й сказав: Ось я побачив Авесолома висячим на дубі. **11** І сказав Йоав чоловікові, що йому сповістив: Чи ти його побачив? То чому ти не убив його там, на землі, і я дав би тобі 50 киклів срібла і один пояс. **12** І Сказав чоловік Йоавові: Якщо ти вкладеш в мої руки 1000 киклів срібла, то не накладу мою руку на сина царя, бо ми чули, що заповів цар в вуха тобі і Авесі, і Етієві, кажучи: Збережіть мені хлопця Авесолома. **13** Не вчиніть неправедного його душі, тому що всяка річ не затаїться перед царем. А ти стоїш проти нього. **14** І сказав Йоав: Це я почну, а не зостану перед тобою. І взяв Йоав 10 стріл в руки свої і встромив їх в серце Авесолома, як він ще був живий на дубі. **15** І обступили десять слуг, що несли зброю Йоава, і забили Авесолома, і вбили його. **16** І затрубив Йоав трубою, і народ повернувся, щоб не гнатися вслід за Ізраїлем, бо Йоав заборонив народові. **17** І Йоав, взявши Авесолома, кинув його у велику прірву, і накидав над ним велику купу каміння. І всі ізраїлтяни втекли на свої поля. **18** Авесолом же раніше, будучи живим, поставив собі стовп у царській долині, в якій загинув. Бо сказав: Немає в мене сина на пам'ять мого імені. І назвав стовп своїм іменем. І він назвав його Рука Авессалома, – є він і до сьогоднішнього дня. **19** І Ахімас, син Садока, сказав до Йоава: Чи побіжу і сповіщу цареві, що сам Господь розсудив з руки його ворогів? **20** І сказав Йоав: Недобре чоловікові сьогодні сповіщати, але сповістиш в іншому дні, а в цьому дні недобра вістка, тому що помер син царя. **21** І сказав Йоав Хусієві: Пішовши, сповісти цареві те, що ти побачив. І поклонився Хусій Йоавові і пішов.

22 І додав іще Ахімас, син Садока, говорити до Йоава: І чому стою, але хай і я побіжу вслід за Хусієм. І сказав Йоав: Навіщо ти хочеш бігти, мій сину? Іди, але зовсім не є доброю вістка; хочеш ти іти? **23** І сказав Ахим: То що мені буде, коли побіжу? І сказав йому Йоав: Біжи. І біг Ахімас простою дорогою, і перегнав Хусія. **24** І Давид сидів посеред двох брам. І пішов сторож на палату брами, на стіну, і піднявши свої очі, побачив: і ось чоловік, що сам біжить, перед ним. **25** І закричав сторож, і сказав цареві. І сказав цар: Якщо є сам, буде вістка в його устах. І ішов ідучи і приближаючись. **26** І побачив сторож іншого чоловіка, що біг, і закричав до брами, і сказав: Ось інший чоловік, що сам біжить. І сказав цар: І той є вістун. **27** І сказав сторож: Я бачив біг першого, як біг Ахімаса, сина Садока. І сказав цар: Це добрий чоловік, він сповіщає надходячу добру вість. **28** І закричав Ахімас, сказав до царя: Мир тобі. І поклонився цареві перед його лицем до землі. І сказав: Благословенний Господь Бог твій, який замкнув мужів, що підняли їхні руки проти свого пана царя. **29** І сказав цар: Мир хлопцеві моєму Авесоломові, чи є живим? І сказав Ахімас: Я побачив велику юрбу, що веселилася, коли мене відпускав Йоав, раб царя, твого раба, іншого ж не знаю нічого. **30** І сказав цар: Повернися і стань тут. І пішовши позаду, став. **31** І ось Хусій прийшов вслід за ним і сказав цареві: Сповіщається моєму панові цареві, що Господь сьогодні розсудив з руки всіх тих, що повстають проти тебе. **32** І сказав цар до Хусія: Чи мир моєму хлопцеві Авесоломові? Чи є живим? І сказав Хусій: Хай будуть, як хлопець, вороги пана мого царя і всі, що повстали проти нього зі злобою. **19,1** І цар засмутився і пішов до палати двору, і плакав гірко за Авесоломом, і так сказав у своїм плачі: Сину мій, Авесоломе, сину мій; сину мій, Авесоломе, хто мені дасть смерть замість тебе; щоб я замість тебе, Авесоломе, сину мій; сину мій, сину мій, Авесоломе...

ѝѻа́вѣ хусі́и ш҃ѐ повѣ́жѣ цр҃ю є҆ли́ко ви́дѣ. и҆ (поклоньсѧ)[66] хусі́и ѝѻа́вў і҆ и́де· И҆ приложи́ и҆ є҆щѐ (а҆хи́ма)[67] сн҃ъ садо́ковъ (рече́)[68] ко҆ ѝѻа́вў. (что́ что́ стою́, но҃)[69] да (и҆ а́зъ теку́)[70] въ слѣ́дъ хусі́ѧ. и҆ р҃е̑ ѝѻа́вѣ почто́ (ты́)[71] хо́щеши тецѣ́ сн҃е мо́и. гра́ди (но҃) нѣ́сть (-)[72] добро́ вѣ҆звѣще́нїе (нивѣ҆что́же, хо́щеши ты̀ и҆ти́)[73]. И҆ рече́ (а҆хи́ма) что́ что҃ бу́детъ а҆ще теку́, и҆ рече́ є҆му́ ѝѻа́въ тецы̀. и҆ тека́ше (а҆хи́ма)[74] пу́тѥмъ (про́стымъ)[75]. і҆ и҆зминў хусі́ю· И҆ дв҃дѣ сѣдѣ́ посредѣ́ двою́ вра́тъ. і҆ и҆да́ше стра́жъ, в҃ (пола́ту́ две́рїю)[76] ко҆ стенѣ́, и҆ (вѣ҆здви́гъ)[77] о҆́чи свои́ (-)[78] ви́дѣ и҆ ѳѐ мў́жъ теки́и є҆ди́нъ пр҃е̑ нн҃. И҆ вѣ҆зопи́ стра́ж҃ и҆ сказа̀ цр҃еви. и҆ р҃е̑ цр҃ь а҆́ще є҆ди́нъ є҆́сть (бу́детъ) вѣ҆звѣще́нїе въ оу҆стѣ́хъ є҆́го. і҆ и҆да́ше и҆ды́и и҆ прибли́жа́ѧсѧ· И҆ ви́дѣ стра́жъ мў́жа дру́га́го теку́ща. и҆ вѣ҆зопи́ (-)[79] ко҆ две́ремъ и҆ ре́че. ѳѐ мў́жъ дру́гы́и теки́и є҆ди́нъ. и҆ ре́че цр҃ь и҆ то́и҃ (є҆́сть) вѣ҆звѣща́ѧ· И҆ рече́ стра́жъ, а҆́зъ (ви́дѣхъ)[80] тече́нїе пр҃ьва́го. а҆́ко тече́нїе (а҆хима́са)[81] сн҃а садо́кова. и҆ р҃е̑ цр҃ь, мў́жъ бл҃гъ ѳѐ совѣща́етъ бл҃гыню прихода́щую· И҆ вѣ҆зопи́ (а҆хима́съ)[82] р҃е̑ ко҆ цр҃ю ми́ру т҃и. и҆ поклони́сѧ цр҃ю пр҃е̑ лицемъ є҆́го до земла̀. и҆ рече́ бл҃вѣ̑ г҃ь б҃ъ твои́, и҆же затвори́ мў́жа вѣ҆здви́жу́ща ру́ки и҆́хъ на господи́на (своє́го)[83] ц҃рѧ· И҆ рече́ цр҃ь ми́ръ о҆́трочищў (моє́му) (а҆весоло́му)[84], (а҆́ще жи́въ є҆́сть). и҆ рече́ а҆химасъ ви́дѣхъ мно́жество вели́ко (весела́щесѧ). внегда̀ ѿпу́ща́ше (мѧ) (ѝѻа́въ ра́бъ цр҃евъ)[85] (-)[86] раба̀ твоє́го, (и҆ного́ же не разумѣ́хъ ничто́же)[87]· И҆ рече́ цр҃ь вѣ҆звратисѧ и҆ ста́ни здѣ́. и҆ (ш҃ѐ съза́ду)[88] ста̀, и҆ ѳѐ хусі́и (въ сн҃ѣ̑ є҆́го) прі́иде, и҆ р҃е̑ цр҃ю вѣ҆звѣща́етсѧ господи́ну моє́му цр҃ю на҆́ко су́ди (-)[89] г҃ь дн҃е ѿ ру́ки всѣ́хъ въста́ющи́хъ на̀ тѧ· И҆ р҃е̑ цр҃ь к҃ хусі́ю и҆ми́ а҆и҃ о҆́трочищў (моє́му) (а҆весоло́му)[90] (а҆́ще жи́ вы́ є҆́сть) и҆ рече́ хусі́и, да бу́дѣ на҆́ко о҆́трочищ҃, вра́зи господи́на моє́го цр҃ѧ и҆ вс҃и є҆ли́ко и҆ въста́ша на҆нь зло́бою· И҆ смѧтесѧ цр҃ь, и҆ взы́де на (полату́ дворскую)[91] и҆ плакасѧ (го́рко по а҆весоло́мѣ), и҆ тако р҃е̑ а҃ (плачи́ свое́и҃)[92] сн҃у мо́и (а҆весоло́ме)[93]. сн҃у мо́и сн҃у мо́и (а҆весоло́ме)[94]. кто́ (мѝ да̀ смр҃ть)[95] а҃ тебѣ̀ мѣ́сто, (да бы́и҃) а҆́зъ въ тебѣ̀ мѣ́сто, (а҆весоломе)[96] сн҃у мо́и сн҃у мо́и (сн҃у мо́и а҆весоло́ме)·

Глава 19

2 І сповістили Йоавові, кажучи: Ось цар плаче і ридає по Авесоломі. **3** І перейшло спасіння в тому дні у плач всьому народові, бо почув народ в тому дні голос, що казав, що цар сумує за своїм сином.

Гл҃а, д҃і·

Повѣ́дашà ѝѻа́ву гл҃ющѥ, ѳѐ цр҃ь пла́че́ и҆ рыда́етъ по (а҆весоло́мѣ)[1]· И҆ бы́сть спсе́нїе в҃ (то́и҃ дн҃ь)[2] в҃ рыда́нїе всѣ́хъ люде́мъ, оу҆слы́шаша бо҃ лю́дїе в҃ (то́и҃ дн҃ь)[3] (г҃ла) гл҃ющъ, на҆́ко печа́ленъ є҆́сть цр҃ь о҆́ сн҃у своє́му· И҆

оу҆крадахѹсѧ людїе в (то́й дн҃ь)[4] вхождѧ́ще вⷯ
гра́, ꙗ́коже (кра́дѹщесѧ)[5] лю́дїе о҆срамленїи, (и҆)
внегда҃ (бⷭгна́ти и҃мⷯ)[6] ѡ҆ бра́ни· и҆ цр҃ь сⷯкры҃
лице свое, и҆ вⷯзопи҃ цр҃ь гла́сомⷯ вели́кимъ гл҃ѧ
сн҃ѹ мо́и (а҆весоло́ме)[7], (а҆весоло́ме)[8] сн҃ѹ мо́и· и҆ вни́-
де и҆ѡа́вⷯ кⷯ цр҃ю в дⷭ҃, и҆ рече посрами́лⷯ е҆сѝ
дн҃ь лице҃ (рабⷯ свои́хⷯ всⷯхⷯ)[9], и҆земшихⷯ (-)[10]
дн҃ь (-)[11] (дш҃ѹ твою ѡ҆ см҃рти), и҆ дш҃и сн҃овⷯ
твои́ и҆ дще́рїи твои́хⷯ, и҆ дш҃а же́нⷯ твои́ и҆
по҆ложниць твои́ (всⷯ́хⷯ)· е҆́же люби́ти ненави́дя-
щаѧ тебѣ҃, и҆ ненави́дⷯти лю́бящаѧ т҃а, (ꙗ́-
ви́лⷯ бо́)[12] е҆сѝ дн҃ь ꙗ́ко не сѹть (т҃и кнѧ́зи)[13]
ни́же о҆́троцы и҃о разѹмⷯ́хⷯ дн҃ь, ꙗ́ко а҆́ще бы҃ а-
весоло́мⷯ живⷯ бы́лⷯ, (т҃о) (мы вⷭ҃и)[14] дн҃ь мр҃т-
ви (бы́хомⷯ бы́ли), ꙗ́ко е҆́ ли право (е҆сть)[15] пр҃е҆
очи́ма твои́ма· и҆ нн҃ѣ вⷯста҃ и҃зы́ди, и҆ гл҃и вⷯ
(ср҃ца)[16] рабо́мⷯ свои́мⷯ, ꙗ́ко о҆́ гⷭ҃ь кла́хсѧ, ꙗ́ко
а҆́ще не и҃зы́деши дн҃ь, не оста́не҃ (ни е҆ди́нⷯ)
мѫжⷯ с тобо́ю в но́щⷯ сі҃ю и҆ разѹмⷯ́и в себѣ
(ꙗ́ко)[17] зл҃о т҃и (е҆сть) е҆́ па́че всего́ зл҃а, ꙗ́же при҃-
идо́ша (-)[18] ѡ҆ ю҆ности твое́ѧ до нн҃ѣ· и҃ (вⷯста-
вивⷯ)[19] цр҃ь (-)[20] сⷯдⷯ (на полатѣ) при дверехⷯ,
и҆ (вⷯзвѣстиша (е҆е) вс҃ѣ людемⷯ)[21] гл҃юще. е҆́
цр҃ь сⷯдитⷯ вⷯ двере҃, и҆ внидо́ша вс҃и лю́дїе пр҃е҆
лице цр҃ево (пр҃е҆ двери), (а҆)[22] (мѹ́жи і҆и҃лєви)[23] бⷯжа́-
ша на се́ла своа҃· пра́хсѧ вс҃и лю́дїе вⷯ всⷯхⷯ
колѣна҃ і҆и҃левыхⷯ. гл҃юще цр҃ь дв҃дⷯ и҃зба́ви ны ѡ҆
всⷯхⷯ вра́гⷯ нашихⷯ. и҆ (е҆е)[24] и҃зма́ насⷯ ѡ҆ рⷭки҃
и҃ноплеме́нничⷯ. и҆ нн҃ѣ бⷯжа҃ ѡ҆ земла҃, и҆ ѡ҆
цр҃тва своего́ ѡ҆ (а҆весоло́ма)[25]· (-)[26] (а҆весоломⷯ)[27]
(же) е҆гоже пома́захомⷯ намⷯ (на цр҃тво. и҆) оу҆́мре
вⷯ бра́ни. и҆ нн҃ѣ что҃ вы о҆́слѹша́е҃тесѧ е҆́же (не
вⷯзврати́тисѧ кⷯ цр҃ю)[28]· и҃ гл҃ⷯ всего і҆и҃ла при҃-
идетⷯ кⷯ цр҃ю. и҆ цр҃ь дв҃дⷯ пусти кⷯ садо́кѹ
и҆ кⷯ а҆виа҆́дарѹ і҆ереѡ́мⷯ гл҃а. рцⷯте (та́ко)
ста́рцемⷯ і҆ѹ́динамⷯ гл҃юще почто҃ бы́сте по-
слѣдн҃їи, е҆́же вⷯзⷯврати́ти цр҃а в до́мⷯ е҆го҃.
(-)[29] сло́во (же) всего і҆и҃ла при҃ иде (вⷯ до́мⷯ е҆го҃)[30].
Бра́тїа моа҃ (е҆сте)[31]. (и҆) ко́сти моа҃ (е҆сте). и҆
пло́ть моа҃ вы҃ (е҆сте), т҃о почто҃ бы́сте послѣ́д-
нїи. е҆́же вⷯзврати́ти цр҃а в до́мⷯ е҆го· и҃ (а҆вве-
са́ю)[32] рцⷯте мнѣ́си л҃и ко́сть моа҃ и пло́ть моа҃
т҃ы (е҆сн҃). и҆ нн҃ѣ е҆́ (мн҃и да сⷯтвори́тⷯ)[33] бⷭ҃ъ. и҆
е҆́ да приложитⷯ а҆́ще не (бѹ́деши кн҃зь си́лы)[34],
предо мно́ю, по всѧ дн҃и вⷯ и҆ѡа́ва мѣ́сто· и҃
(та́ко) преклони (ср҃ца)[35] всⷯ́хⷯ мѹжї́и, і҆ѹ́динⷯ,
ꙗ́ко мѹ́жа е҆ди́наго. и҆ посла́ша кⷯ цр҃ю гл҃юще.
г҃ ц҃р҃ б҃ да вⷯзврати́шисѧ т҃ы и҆ вс҃и рабы҃ твои· *и҃ вⷯ-
зврати́сѧ цр҃ь и҆ прїи́де до і҆ѡрда́на. и҆ мѹ́жи і҆ѹ́-
дины прїидо́ша вⷯ галга́лѹ, и҃зыти на сⷯрⷯте́-
нїе цр҃ю. превести цр҃а чре́сⷯ і҆ѡрда́нⷯ· и҃ оу҆скори
семе́и сн҃ъ (гира́мⷯ)[36] сн҃а (и҆е҃мео́ва)[37]. (и҆же) ѡ҆

4 І в тому дні народ, коли входив до
міста, вкрадався так, як вкрадається
засоромлений народ і коли він
втікає з бою. **5** І цар сховав своє лице, і закричав цар великим голосом,
кажучи: Сину мій, Авесоломе, Авесоломе, сину мій! **6** І ввійшов Йоав
до царя додому, і сказав: Ти сьогодні засоромив лице всіх своїх
рабів, що сьогодні вирвали від смерті твою душу і душі твоїх синів і твоїх дочок, і душі твоїх жінок і всіх
твоїх наложниць, **7** щоб полюбити
тих, що тебе ненавидять, і ненавидіти тих, що тебе люблять. Ти й
сьогодні показав, що нічим тобі є
князі і слуги; але я сьогодні зрозумів, що якщо б Авесолом жив, то
ми всі сьогодні були б мертві; та чи
це є правильним перед твоїми очима? **8** І тепер, вставши, вийди і
заговори до серця своїх рабів, бо в
Господі я поклявся, що якщо не
вийдеш сьогодні, не останеться ні
один муж з тобою в цій ночі. І
зрозумій в собі, що зле тобі є це
понад усе зло, що найшло від твоєї
молодості дотепер. **9** І цар, вставши, сів в палаті при дверях, і сповістили це всьому народові, кажучи: Ось цар сидить в дверях, і ввесь
народ прийшов перед лице царя до
дверей. А ізраїльські мужі втекли
на свої поля. **10** Сперечався ввесь
народ в усіх племенах Ізраїля, кажучи: Цар Давид спас нас від усіх
наших ворогів і ось вирвав нас з
руки чужинців, і тепер втік з землі і
зі свого царства від Авесолома. **11**
Авесолом же, якого ми собі помазали на царство, помер у бою; і
тепер чого ви мовчите, щоб не повернутися до царя? І слово всього
Ізраїля прийшло до царя. **12** І цар
Давид послав до Садока і до Авіятара, священиків, кажучи: Скажіть
так до старшин Юди, кажучи: Навіщо ви стали останніми, щоб повернути царя до його дому. Слово ж
всього Ізраїля прийшло до його дому. **13** Ви є мої брати, і ви є мої
кості, і ви є моє тіло, то навіщо ви
стали останніми, щоб повернути
царя до його дому? **14** І Авесаєві
скажіть: Чи ти не є моя кість і моє
тіло? І тепер це хай мені зробить
Бог і це хай додасть, якщо не будеш князем сили переді мною в усі
дні замість Йоава. **15** І так він прихилив серця всіх мужів Юди, як одного чоловіка, і послали до царя,
кажучи: Повернися ти і всі твої
раби. **16** *І повернувся цар, і прий- црс3. 2
шов до Йордану, і мужі Юди прийшли до Ґалґали, щоб піти назустріч
цареві, щоб перевести царя через
Йордан. **17** І поспішив Семеї, син

Ґирама, сина Ємея, що з Ваурима, і зійшов з мужами Юди назустріч цареві Давидові; **18** і 1000 мужів з ним з Веніямина, і Сіва, слуга дому Саула, і 15 його синів з ним, і 20 його рабів з ним; і підготовили перед царем дорогу до Йордану. **19** І вони послужили службою відносно переведення царя, і перейшли мужі, щоб перенести дім царя і зробити правильне перед його очима. І Семей, син Ґирама, впав на своє лице перед царем, коли він переходив
вищ. 16 Йордан. **20** *І сказав до царя: Щоб не задумав пан мій беззаконня, і не згадай те, чим прогрішився твій раб у тому дні, в якому пан мій цар виходив з Єрусалиму, ані не держи цього на своїм серці. **21** І зрозумів твій раб, що я згрішив, і ось я прийшов сьогодні раніше від всього Ізраїля, дому Йосифа, щоб прийти мені назустріч моєму панові цареві. **22** І відповів Авеса, син Саруї, і сказав: Чи задля цього невбитим буде Семей, бо він прокляв господнього христа. **23** І сказав Давид: Що мені і вам, сини Саруя, що ви сьогодні стали мені засідкою? Сьогодні не уб'ється чоловіка з Ізраїля, бо ж я не знав сьогодні, що і я маю царювати над Ізраїлем. **24** І сказав цар до Семея: Не помреш. І поклявся йому цар. **25** І ось Мемфівостей, син Йоанатана, сина Саула, прийшов назустріч цареві. І не обмив своїх ніг, і не обрізував нігтів своїх рук ані не підрізав своєї бороди, і не прав свою одіж від того дня, в якому цар пішов, до дня, в якому прийшов з миром до Єрусалиму. **26** І сталося, коли ввійшов до Єрусалиму назустріч цареві, і сказав йому цар: Що це, що ти не пішов зі мною, Мемфівостею? **27** І сказав до нього Мемфівостей: Пане мій царю, знехтував мною мій раб, бо твій раб сказав йому: Засідлай мені осла, і всівши на нього, й піду з царем, бо я, твій раб, є кульгавий. **28**
вищ. 16 *І він обріхав твого раба перед моїм паном царем, і пан мій цар, як божий ангел, зроби, що добре перед твоїми очима. **29** Бо увесь дім мого батька не був хіба мужами винними смерті моєму панові цареві, і ти посадив твого раба з тими, що їдять при твоєму столі. Від чиєї руки буде мені ще оправдання і мені ще кликати до царя? **30** І сказав йому цар: Навіщо говориш іще твої
вищ. 16 слова? *Сказав я: Ти і Сіво поділіть собі поля. **31** І сказав Мемфівостей до царя: То вже хай візьме все, оскільки прийшов мій пан цар в мирі
црс3. 2 до свого дому. **32** *Після цього ж Верзелій, що з Ґаладити, прийшов з

ваоурима. и сниде с мужьми іоудиными, на срѣтение црю двду, и ѧ, мужь с нимь, ѡ венїаминина и сива отрокъ дому саоула. и ѣи, сновъ его с нимь, и к, рабъ его с нимъ, и оупразиша (на іордань путь)[38] пре цремь· и послужиша служениемъ о преведенїи цревъ, и преидоша (мужи)[39] да пренесу дому цревъ, и сътворитъ правое пре очима его, и семеи сынъ (гирамь)[40], паде на лицы своемъ пре цремь, вънегда прехождаше іордань· *и рѣ къ црю дабы не вьі 51
вищ. 16 помышлалъ господинь мои безаконїа, и не помани елико съгруби рабъ твои въ дьнь (отъ), воньже господинъ мои црь съхождаше изъ іерлима, (ни съдрьжи сего)[41] въ срцы своемъ· и разумѣ рабъ твои ѥико азъ съгрѣшихъ, и се азъ прїидохъ днесь, первїе всего (іилѧ) дому іосифля, еже снити ми на срѣтение господину моему црю· и ѡвещѧ (авеса)[42] сынъ саруинъ, и рече сего ли ради не оумрътвитсѧ семеи, ѥико проклѧ ха гнѧ· и рече двдъ что мнѣ и ва сынове саруины, ѥико бысте мнѣ дьнь въ навѣтъ, днесь не оумртвитсѧ (-)[43] мужь ѡ іилѧ, ѥико не (вѣдали)[44] днесь иже цртвовати имамъ (и) азъ нѧ іилемъ· и рече црь к семею, не оумреши, и клѧтсѧ ему црь· и (се) (мемдивостеи)[45] сынъ (іоанадань)[46], сна саоула, сниде на срѣтение црю, и не омыивъ ногу своею, и не обрѣзова ноготь (руку своею), ниже оутвари брады своея, и риза своихъ не пра, ѡ дне того воньже изыинде црь, до дне воньже (-)[47] възыинде с миромъ (въ іерлимь)· и бысть егда възниде въ іерлимъ на срѣтение црю, и рече ему црь, что (се) ѥико не иде съ моею (мемдивостеи)[48]· и рече к нему (мемдивостеи)[49], ги мои црю, (небреже мене рабъ мои)[50], ѥико рече рабъ твои ему, осѣдлаи ми осла и (всѣдъ)[51] на не і иду съ цремь, ѥико хромъ (есмь азъ) рабъ твои· *и оболга раба вьі 51
твоего къ господину моему црю, и господинъ мои црь, ѥико агла бжїи (-)[52] сътвори блгое пре очима твоима· ѥико не бѣ весь дом ѡца моего, развѣ (-)[53] мужи винные смрти господину моему црю, и посадилъ еси раба твоего съ ѧдущими на трапезѣ твоеи, ѡ (чиѣ руки будѣ)[54] ми ещѐ оправлениѥ, и возопити ми ещѐ къ црю· и рѣ ему црь. почто глеши (и) ещѐ словеса твоѧ. *рѣхъ ти и (сиво)[55] раздѣлите (себѣ) вьі 51
села· и рече (мѣдивостеи)[56] къ црю то оуже все да прїимѣ понеже прїиде господинъ мои црь въ мире в домъ свои· *(посем же)[57] (верзелиа)[58] иже г цр в
ѡ (галадиты)[59] сниде, (ѡ іерроголима)[60], и преиде съ цремь іордѣ, еже превести его черезъ іордань· *и (верзелїи)[61] мужь стара сѣло (ѥико)[62] вьі 31

Й, лѣтъ, и̂ тои̂ напитà цр҃ѧ. вънегдà живѧ́ше въ манаи́мѣ. на́ко и̂ мужъ (бѣ̀ велїи)[63] зѣ́ло· Й̂ рече цр҃ь къ (верзелію)[64], ты̀ мине́ши съ мно́ю и̂ прекормлю̀ ста́рость твою. съ собо́ю въ їер҃ли́мѣ· И̂ рече (верзелїи)[65] къ цр҃ю. колѝко дн҃їи (-)[66] живота̀ моего̀ на́ко да възы́нду съ цр҃е́мъ въ їер҃ли́мъ· (оу̂же сы́и)[67] о̂смидесѧтъ лѣтъ а̂зъ дне́сь е̂смь. не разумѣ́ю а̂зъ по́средѣ бл҃га и̂ посредѣ лука́ва, и̂ли (разумѣ́етъ)[68] (е̂ще ра́бъ твои̂)[69] е̂же на́мъ и̂ли е̂же пію. и̂ли оу̂слы́шу (гла́съ е̂ще)[70] пою́щихъ, (и̂ли)[71] въспѣва́ющихъ, да вънску́ю (тѝи) бу́дѣ е̂ще ра́бъ твои̂ в тѧ́жести господи́ну моему̂ цр҃ю· щало̀ пре́иде ра́бъ твои̂ и̂о̂рда́на съ цр҃емъ. и̂ почто̀ вънздае́тъ мѝи цр҃ь вънздаѝнїе е̂е· да вънзвратитъсѧ нн҃ѣ ра́бъ твои̂, и̂ оу̂мру̀ (нн҃ѣ) въ̀ градѣ моемъ, оу̂ гроба ѡ҃ц҃а моего̀ и̂ ма́тере мое́ѧ, и̂ е̂е рабъ твои̂ (сн҃ъ мои̂) хамаа́мъ, пре́идетъ съ г҃мъ моимъ цр҃емъ· Й̂ сътвори́ши е̂му бл҃гое пр҃е̂ о̂чи́ма твои́ма. и̂ рече цр҃ь (к немѹ) со мно́ю да пре́идетъ хамаа́мъ и̂ а́зъ сътворю̀ е̂му бл҃гое пр҃е̂ очи́ма (мои́ма)[72]. и̂ вс҃е е̂ли́ко (и̂збере́тъ себѣ̀)[73] оу̂ менѐ сътворю̀ (е̂му)[74]. Й̂ прендо́ша вс҃и лю́дїе и̂о̂рда́нъ. и̂ цр҃ь прендe и̂ цѣлова̀ (-)[75] (верзелію)[76]. и̂ бл҃ви е̂го и̂ (ѡ҃пусти е̂го̀)[77] в до́мъ е̂го· Й̂ прїиде цр҃ь ѣ̀ галга́лу и хамаа́мъ прїиде с нимъ, и̂ вс҃и лю́ди іоу́дини (прехожда́ху)[78] съ цр҃емъ, и̂ е̂е по́лъ людїи їи̂л҃евъ· Й̂ е̂е (вс҃и лю́дїе)[79] їи̂л҃еви прїидо́ша къ цр҃ю, и̂ рѣша к (нему̀)[80], что̂ е̂е оу̂крадо́ша тебе бра́тїѧ на́ша мужи іоу́дины, и̂ преведо́ша цр҃ѧ и̂ до́мъ е̂го чресъ и̂о̂рда́нъ, и̂ вс҃и мужи дв҃довы с ни́мъ· Й̂ ѡ҃вѣщѧ́ша (вс҃и мужи)[81] іоу́дины, къ мужемъ їи̂л҃евомъ, и̂ рѣша зане (приближи́ѧ к на́мъ)[82] цр҃ь (-)[83] почто́ (-)[84] ся гнѣ́ваете о̂ словесѝ се́мъ. е̂да на́ди на́хомъ ѡ҃ цр҃ѧ, и̂ли (о̂дѣ́нїе)[85] да́сть [на́мъ][86], и̂ли мужескъ по́лъ ѡ҃на́тъ ѡ҃ на́съ· Й̂ ѡ҃вѣщѧ́ша (мужи)[87] їи̂л҃ьстїи к (мужѐмъ)[88] іоу́динымъ, и̂ рѣша, ї, ру́къ мы̀ оу цр҃ѧ (и̂ въ давы́де е̂смь па́че тебѐ, и̂ первенецъ а̂зъ ли̂ (е̂смь), и̂ли ты̀)[89]. (-)[90] да почто̀ (-)[91] (оу̂карѧ́еши)[92] мѧ, и̂ не въмѣни́ся сло́во мое прежде менѐ [іоу́де][93] о̂брати́ти цр҃ѧ мѣ̀, и̂ о̂тмагчà сло́во (мужїи)[94] іоу́динъ, паче слове́съ (мѹ̀)[95] їи̂л҃евъ·

Г҃л҃а, к҃·

Итý нарица́емъ сн҃ъ безако́нный, (-)[1] и̂́мѧ е̂му̀ савеи́. сн҃ъ вохо́ровъ. мужъ и̂̀мене́о̂въ. и̂ въструбѝ трубо́ю и̂ рече нѣ́сть намъ ча́сти съ дв҃домъ, ни́же достоя́нїѧ на́мъ оу̂ сн҃а іо̂сѣ́ева. (вънзвратя́тесѧ му-

Екроголима і перейшов з царем Йордан, щоб перевезти його через Йордан. **33** *І Верзелій, чоловік дуже старий, син 80-тилітній; і він прогодував царя, коли жив в Манаїмі, бо й був дуже великим чоловіком. **34** І сказав цар до Верзелія: Ти перейдеш зі мною, і прогодую з собою твою старість в Єрусалимі. **35** І сказав Верзелій до царя: Скільки днів життя мого, що я піду з царем до Єрусалиму? **36** Уже будучи – я сьогодні є вісімдесятилітній. Я не пізнаю між добром і між злом. Чи знає ще твій раб, що їм чи що п'ю? Чи ще почую голос співаків і співачок? Навіщо тобі ще буде твій раб тягарем, моєму панові цареві? **37** Трохи перейде твій раб Йордан з царем, і навіщо мені цар віддає цю віддачу? **38** Хай тепер повернеться твій раб, і помру й тепер в моєму місті при гробі мого батька і моєї матері. І ось твій раб, мій син Хамаам, перейде з моїм паном царем. І вчиниш йому добре перед твоїми очима. **39** І сказав цар до нього: Хай зі мною перейде Хамаам, і я йому вчиню, що добре перед очима моїми, і все, що вибере собі у мене, вчиню йому. **40** І ввесь народ перейшов Йордан, і цар перейшов, і поцілував цар Верзелія, і поблагословив його, і відпустив його до його місця. **41** І прийшов цар до Ґалґали, і Хамаам прийшов з ним, і ввесь народ Юди переходив з царем, і ось половина народу Ізраїля. **42** І ось всі люди Ізраїля прийшли до царя і сказали до царя: Що це вкрали тебе наші брати, мужі Юди, – і перевели царя і його дім через Йордан, і всі мужі Давида з ним. **43** І відповіли всі мужі Юди до мужів ізраїльських, і сказали: Тому що цар близький до мене. Чому гніваєтеся за це слово? Чи ми їли їжу від царя? Чи він дав нам одіж? Чи взяв він від нас чоловічий рід? **44** І відповіли ізраїльські мужі до мужів Юди, і сказали: 10 рук мені у царя, і в Давиді ми є понад тебе; і чи я є первородний, чи ти? І навіщо ти мене впокорюєш, і не зараховано моє слово, що раніше мене Юда повернув мені царя? І твердшим було слово мужів Юди понад слова ізраїльських мужів.

вищ. 17

Глава 20

1 І там *був* прозваний беззаконний син, ім'я йому Савей, син Вохора, чоловік-єменієць. І затрубів трубою, і сказав: Немає нам частки з Давидом ані наслідця нам в сині Йосія. Поверніться мужі до ваших

ізраїльських поселеннь. **2** І всі ізраїльські мужі відступили від Давида до Савея, сина Вохора. Мужі ж Юди пристали до їхнього царя від Йордану і аж до Єрусалиму. **3** І ввійшов Давид до свого дому, до Єрусалиму, і взяв цар 10 своїх наложниць, яких він оставив стерегти свій дім, з дому сторожі, і прогодував їх; і відтоді не ввійшов до них, і були хоронені до дня його смерті, живучи як вдови. **4** І сказав цар до Амесая: Склич мужа Юди до трьох днів, ти будь з ними. **5** І пішов Амесай зібрати мужів Юди, і забарився в часі, який назначив йому Давид. **6** І сказав Давид до Авесси: Тепер Савей, син Вохора, вчинить нам більше зло, ніж Авесалом. І тепер ти візьми з собою слуг свого пана і женися вслід за ним, щоб часом не знайшов собі сильних міст, і сховається від наших очей. **7** І вийшли вслід за ним Амесай, і мужі Йоава, і охерети, і офелети, і всі сильні, і вийшли з Єрусалиму, щоб гнатися вслід за Савеєм, сином Вохорія. **8** І коли були при великому камені, що в Ґаваоні, і Амесай вийшов перед ними, Йоав, підперезаний одежами свого одіяння і поверх того підперезаний мечем, прикріпленим до його бедр у своїй піхві, і коли відійшов, і меч висунувся і не впав. **9** І сказав Йоав Амесаєві: Чи ти здоровий, брате? І взяв Йоав правою рукою за бороду Амесая, бажаючи поцілувати його. **10** *Амесай же не стерігся меча, що при бедрах Йоава; і впав на нього від Йоава меч, в його живіт, і вилилася його утроба на землю, і не повторив йому, і Амесай там помер. Йоав же і Авеса, його брат, гналися вслід за Савеєм, сином Вохора. **11** І над ним став якийсь муж зі слуг Йоава і сказав: Хто хоче бути Давида – хай іде вслід за Йоавом і Авесою.**12** Амесай мертвим валявся в крові посеред дороги, і чоловік побачивши, що ввесь народ стоїть, і скотив Амесая з дороги на поле, і накинув на нього одіж, бачачи, що всі, хто приходив, над нього й ставав. **13** Сталося ж, коли перенесли з дороги *тіло,* то прийшли всі ізраїльські мужі вслід за Йоасом, щоб гнатися вслід за Савеєм, сином Вохора. **14** Але цей, обійшовши всі ізраїльські племена, і прийшов до Евеля і до Етмахури. І всі в Харуї, і всі міста зібралися й пішли вслід за ним. **15** І прийшли, і вистроїлися проти нього довкруги, і в Евелі, і в Тармаху; і взявши число, висипалися, наче й порох, на місто, і він стояв при першій стіні міста. І ввесь

вищ. 3
црс3. 2

жи)[2] в села (ваша їйльтеска)[3]· и ѡступиша (вси мужи їйлеви)[4] ѡ двда до савеи. сна вохорова. (-)[5] (мужи (же) іоудины)[6] прилепишася къ црю своемў ѡ їордана даже и до їерлима· и вниде двдъ въ домъ свои въ їерлим и поаттъ црь, ї. (-)[7] подложницъ свои аже бѣ остависъ стрещи домъ (свои) (ѡ)[8] дому стражбы и прекормь а и (ѡтолѣ) (не вниде к нимъ)[9]. и бѣша хранящеся до дне смрти (его)[10]. вдовьскїи живущи· и рече црь къ (амесаи)[11] созови (-)[12] (мужа іоудины)[13] тремь днь ты (буди с ними)[14]. і иде (амесаи)[15] събрати (мужъ іоудины)[16]. и оумедли ѡ времене. аіскоже повелѣ ему двдъ и рече двдъ къ (авесѣ)[17]. нынѣ зло створитъ на савеи снъ (вехорь)[18] паче (авесолома)[19]. и нынѣ ты поими съ собою отроки господина своего. и жени въ слѣдъ его. еда какко (обращѣ себѣ)[20] грады тверды, и застанися ѡ очїю нашею· і изыидоша въ слѣ его [амесаи][21] (и) мужи йоавли. и (о хере)[22] и о феледъдїи. и вси силнїи і изыидоаш изъ їерлима. гнати въ слѣдъ савеа, сна вохорїева· і (егда баху)[23] оу камени великаго иже въ гаваонѣ и (амесаи)[24] (изыиде)[25] пре ними. (-)[26] йоавъ препоасанъ ризами одьняа своего и верху того преоасанъ мечемъ. припражеными при чреслѣхъ его. въ ножнахъ его и (егда ѡиде. и) мечь изъсунуся и (не) паде· и рече йоавъ (амесаю)[27]. здравъ ли еси (-)[28] брате. и (прїаатъ)[29] (іоавъ рукою десною)[30] за браду амесаеву лобзати и хота· (-)[31] *(амесаи)[32] (же) не брежеся меча иже (при бедру)[33] йоавлю. и (впадѣ нань ѡ йоава мечь)[34] въ чресла (его) і изліася чрево его на землю. и не повтори его и оумре (тў амесаи). (-)[35] йоав (же) и (авеса)[36] братъ его (гнаста)[37] въ слѣдъ савеа сна вохора· и мужъ ста над ними (нѣкто) ѡ отроикъ йоавль и рече ктo хотаи (быти двдвъ въ слѣдъ йоава)[38] (и авеса да идетъ)· (-)[39] (амесаи)[40] мертвъ валашеся въ кровн посредѣ пути. и (видѣвъ)[41] мужъ аіко стоа вси людїе. и съврати (амесаа)[42] с пути на село. и възложаше нань ризы видаще вса приходаща на него (и) стающа· (и быстъ) егда (-)[43] (принесоша)[44] ѡ пути. (и) прїидоша (вси мужи їйлеви)[45] въ слѣдъ йоава еже гнати въ слѣдъ савеа сна вохора· (но сеи обышѣ)[46] вса колѣна їйлева. (и прїиде) въ (евель)[47] и въ (ѣдъмахуру)[48], и вси въ (харуи)[49]. и (вси грады) събрашася, і идоша въ слѣдъ его· и (пришѣше)[50] и възполчишася нань о колоу, (и) во (евелѣ)[51]. и въ (дармахуу)[52]. и (възѣмше число) расыпашася аіко и перстъ)[53] на гра и стоаше оу прьвыа стѣны

(гра́да). и̂ вс̑и лю́дїе и̂же сѫ̀ и̂ѡа́вомъ ду́мающе (ка́ко бы шлѝ и̂ низложи́ли)[54] стѣны (гра́ныа̀). И̂ (рече)[55] жена̀ му́дра сѫ̀ гра́да. и̂ рече слы́шите (мѧ) слы́шите. (і̂ и̂) рцѣ́те (-)[56] и̂ѡа́ву да приближи́тсѧ до здѣ̀ и̂ гл҃ю к не́му. И̂ приближи́сѧ к не́и (и̂ѡа́въ) и̂ рѣ̀ жена̀ ты̀ ли е̂си и̂ѡа̑ ѡ̑н же рѣ̀ а̂зъ. (И̂) рѣ̀ (-)[57] е̂му (жена̀) послу́ша́и слове́ рабы̀ свое́ѧ. и̂ рѣ̀ (е́и) и̂ѡа̑ послу́ша́ю (-)[58]. И̂ рѣ̀ (е̂е) (слово гл҃аѵ̑ гл҃ющи)[59] къ старѣ́шинна̑ (-)[60] вопроша́ема вопросѝ во (е̂вели)[61], и̂ (въ е̂ѝда́нѣ)[62]. а̂ще ѡ̑скудѝша е̂же положи́ша вѣ́рнїи їи̑леви. вопраша́ю̀ще вънспро́сѧ̑ во (е̂вели)[63], и̂ та́ко (рече) а̂ще ѡ̑скудѝша. ч̑зъ е̂смъ въ ми́рѣ, (и̂) оу̑тверже́нїе їи̑лево. ты́ же и̑щеши оу̑мори́ти гра́дъ. и̂ ма́тере гра́дъ (їи̑левъ)[64]. (и̂) почто̀ (ты̀) потопла́́еши досто́а́нїе гн҃е. И̂ ѿвѣща̀ и̂ѡа́въ (-)[65] рече мл҃тивыи (-)[66] мл҃тивы́и (-)[67] а̂ще потоплю̀. и̂ а́ще разру́шу. Не та́ко сло́во. на̑́ко му́жъ со горы̀ е̂фрѣ́мла̀. саве́и сы́нъ вохо́рь и̑́ма̀ е̂му. (то́и)[68] взаи́ть ру́ку свою на ц҃ра̀ да́вда. дади́те (мѝ (то́кмо) тогѡ̀)[69] е̂ди́наго. и̂ (ѿи́демъ)[70] кро́мѣ ѿ гра́да. и̂ рече жена̀ къ и̂ѡа́ву. е̂е глава̀ е̂го све́рже́сѧ к тебѣ̀ сѫ̀ стѣны̀ (гра́ныа̀). И̂ вни́де жена̀ къ всѣ́мъ лю́демъ. и̂ гл҃а къ всему́ гра́ду му́дростїю свое́ю. и̂ (ѿсѣкоу́ша)[71] главу́ саве́ину сы́на вохо́ра. и̂ (сънверго́ша)[72] [ю̑][73] къ и̂ѡа́ву. і̂ (и̂ѡа́въ) вънструбѝ ѣ̀ трубу́. и̂ разыидо́шасѧ (мужи) ѿ града (вс̑и)[74] на се́ла своѧ̀. (а̂)[75] и̂ѡа́въ вънзвратѝ́сѧ въ і̂е̑рли̑ къ ц҃рю. (Бѣ бо)[76] и̂ѡа́въ надо (всѣ́мѝ си́лными)[77] їи̑левыми. и̂ ванѣ́ѧ сы́нъ и̂ѡда́евъ. на̑ (хе́рїю)[78]. и̂ на̑ (веледі́ею)[79]. (-)[80] ч̑донира́мъ (же) на̑ да́ньми. и̂ (а̂сафа̑)[81] сы́нъ а̂хилу́дъ. воспомина́ѧ, и̂ (сусара)[82] кни́гочїи, и̂ (садо́хъ)[83]. и̂ а̂вїа̂да́ръ і̂ере́ѧ. (-)[84] (Гени́ра)[85]. и̂ (о̂а́ни́ръ)[86] бы́сть жре̑ Дв҃двѣ.

Гл҃а, к҃а.

Бы́сть гла́дъ (на землѝ) въ дн҃и Дв҃двѣ, г҃, лѣта, лѣто подле лѣ́та. и̂ взыска̀ Дв҃дъ лица̀ г҃ня. І̂ рече г҃ь саоу́ла ради и̂ (пролѝ́тїѧ кро́ве до́му е̂го о̑бидѝ о̑би́да сїа е̂сть)[1] поне́же оу̑мрѣ́твѝ гаваони́ты. И̂ призва̀ ц҃рь (-)[2] гаваони́ты, и̂ рече к ни́мъ. и̂ гаваони́тѧне. не (суть сы́нове їи̑леви)[3]. (-)[4] но ѿ сѣмене а̂ммореи́на, (но)[5] сы́нове їи̑леви клѧ́шасѧ к ни̑ [на́ко не воева́ти на́ на̑]. (-)[7] (Саоу́л (же) взыска̀)[8] попра́ти̑ ѧ завѝ́дѧще (и̑мъ)[9] сы́нове їи̑леви і̂ и̑оу́дины. И̂ рече Дв҃ъ къ гаваони́тѧномъ. что̑ сътворю̀ ва́мъ. и̂ ка́ко (вы) оу̑молю̀. (-)[10] да бл҃ви́те досто́а́нїе г҃не. И̂ рѣ́ша е̂му гаваони́ти нѣ́сть на́мъ (о́бще́нїѧ) о́ сребрѣ̀ и̂ народ, що з Йоавом, думали як би піти і звалити стіни міста. **16** І сказала мудра жінка з міста, і промовила: Послухайте мене, послухайте і скажіть Йоавові хай наблизиться аж сюди, і говоритиму з ним. **17** І Йоав наблизився до неї, і жінка сказала: Чи ти є Йоав? Він же сказав. Я. І сказала йому жінка: Послухай слів своєї рабині. І сказав їй Йоав: Слухаю. **18** І сказала: Ось я сказала слово, говорячи до старшин: Запитавши запитала я в Евелі і в Ендані: Чи забракло те, що поклали вірні Ізраїля? Питаючи запитають в Евелі, і так скаже, коли забракло: **19** Я є за мир і закріплення Ізраїля – ти ж шукаєш заморити місто, й матірне ізраїльське місто. І чому ти топиш господнє насліддя? **20** І відповів Йоав, сказав: Милосердя, милосердя, коли затопчу і коли знищу. **21** Не так слово, бо чоловік з гори Ефраїма, – Савей, син Вохора, його ім'я, – той підняв свою руку на царя Давида. Дайте мені лишень його одного, і відійдемо геть від міста. І сказала жінка до Йоава: Ось його голова буде скинена до тебе з стіни міста. **22** І ввійшла жінка до всього народу, і заговорила до всього міста своєю мудрістю, і відрубали голову Савея, сина Вохора, і скинули її до Йоава. І Йоав затрубів в трубу, і розійшлися мужі від міста, всі до своїх посілостей, а Йоав повернувся до царя до Єрусалиму. **23** Був бо Йоав над всіма сильними Ізраїля, і Ванея, син Йодая, – над херіями і над велетіями. **24** Адонирам же – над податком, і Асафат, син Ахілута, – літописець, **25** і Сусара – писар, і Садох і Авіятар – священики. **26** Геіра і Оаїр були священиками Давида.

Глава 21

1 І в днях Давида був голод на землі 3 роки, рік по році; і пошукав Давид Господне лице. І сказав Господь: Задля Саула і пролиття крові, неправди його дому, є ця неправда, тому що забив ґаваонитів. **2** І цар покликав ґаваонитів і заговорив до них. І ґаваонити не є ізраїльськими синами, але з насіння амморея, та ізраїльські сини поклялися їм, що не воюватимуть проти них. Саул же намагався побити їх, коли він ревнував за синами Ізраїля і Юди. **3** І сказав Давид до ґаваонітів: Що вчиню вам і як вас ублагаю, щоб ви поблагословили господнє насліддя? **4** І сказали йому ґаваоніти: Немає нам частки в сріблі і золоті з Сау-

лом і з його домом, і немає нам чоловіка, щоб убити, з усього Ізраїля. І сказав їм: Що ви кажете, і вчиню вам. **5** І сказали до царя: Чоловік доконав нас: і переслідував нас, і задумував вигубити нас. Вчинемо йому спротив, щоб він не був в усіх околицях Ізраїля. **6** Дайте нам 7 мужів з його синів, і помстимося на них від Господа на горі Саула, вибраному Господеві. І сказав цар: Я вам дам. **7** І цар пощадив Мемфівостея, сина Йоанатана, сина Саула,
црс1. 20 – клятву господню *через і ту, що між ними, між Давидом і між Йоанатаном, сином Саула. **8** І взяв цар двох синів Ірести, дочки Аї, наложниці Саула, яких вона породила Саулові, Ірмонія і Мемфівостея, і 5-х синів Мелахи, дочки Саула, яких вона породила Ездріїлові, синові Верзеїля Моулата. **9** І він дав їх в руки ґаваонітам, і вивели їх на гору перед Господом, і впали там 7 разом. Вони ж померли в днях жнив, в перших початках жнив ячменю. **10** І взявши Ресфа, дочка Акея, взяла мішок і постелила його собі сама на скелі, на початку жнив ячменю; аж доки не впала на них божа вода з неба, – і не давала небесним птахам вдень і земним звірам вночі спочити на них. **11** І розповіли Давидові все, що вчинила Ресфа, дочка Аї, наложниця Саула. **12** І пішов Давид і взяв кості Саула і кості Йоанатана, сина Саула, у мужів, синів Ависа ґалаадського, які *їх* викрали з стіни Ветсана, *коли повісили їх там чу-
црс1. 31 жинці, в день, в якому чужинці побили Саула в Ґелвуї. **13** І приніс звідти Давид кості Саула і кості Йоанатана, сина Саула, і зібрав кості вбитих. **14** І поховали кості Саула і кості Йоанатана, сина його, і кості всіх побитих в землі Веніямина при боці гробниці Кіса, його батька; і вчинили все, що заповів цар, і Бог вислухав землю після цього. **15** І ще була війна в чужинців з ізраїльтянами. І пішов Давид і його слуги з ним і воювали з чужинцями, Давид ослаб. **16** І Єсвій же, що був з внуків Рафаіна, у якого вага його списа була 300 циклів ваги міді; і він був підперезаний своєю зброєю, бажаючи побити Давида. **17** І закликав його Авеса, син Саруї, і Авеса спас Давида і побив чужинця, і забив його. І тоді поклялися мужі Давида, кажучи: Не вийдеш більше на війну з нами, щоб ти не загасив ізраїльського

зла́тѣ, сѣ саоу́ломъ и̂ сѣ до́мѡ̀ е̂го. и̂ нѣ́сть намъ мужа оу̂мори́ти ѿ (всего) і҃и҃ла. и̂ рече [и̂мъ][11] что̀ вы҃ гл҃сте и̂ сътворю̀ вамъ· и̂ рѣша ісѣ ц҃рю. мы҃ (скончáвыи ны̂ и̂ погнáвыи ны̂)[12]. (и̂)[13] помышлáше потребѝти ны̀. (вѣъспротивимсѧ)[14] е̂му да не бу́детъ (-)[15] вѣ всѣ́хъ предѣлеⷯ і҃и҃лелвыⷯ. (дадѝте)[16] на҃, з҃, мужѣ ѿ сѝновъ е̂го, и̂ мы́стимъ и̂хъ (ѡ҃ г҃и)[17]. на [хо́лмѣ][18] саоу́ли (и̂збра́нному)[19] г҃у. и̂ рече ц҃рь а̂зъ да́мъ (ва́мъ)· и̂ пощадѣ ц҃рь (мемфивостéѧ)[20]. сы҃на і҃ѡа̂надда́на. сы҃на саоу́лѧ, кля́твы ра́ди г҃нѧ· *(і҃) и̂же посредѣ и̂хъ посредѣ дв҃домъ и̂ посредѣ (і҃ѡа̂надда́нѡ̀)[21] сѝномъ саоу́лимъ· и̂ поѧ́тъ ц҃рь два сы҃на (и̂ре́сды)[22] дщéри а̂ни́ѧ, (подло́жницы саоу́лѧ). на҃же родѝ саоу́лу, (и̂рмоні́ѧ)[23], и̂ (мемфивостéѧ)[24], и̂ е҃, сѝновъ (мела́ховы)[25], дщéре саоу́лѧ, на҃же родѝ [е̂здрі҃и҃лію][26], сы҃ (верзеи́лю)[27] (маоу́ла́ди)[28]. и̂ да́сть а҃ в рукы гаваѡ́нитомъ. и (вѣъзведо́ша)[29] а҃ на́ гору пр҃е г҃мъ. и̂ падо́ша (тр҃у), з҃, (-)[30] вѣыкупѣ. (-)[31] тр҃и (же) оу̂мро́ша во́ дн҃и жа́твеныѧ. вѣ пр҃вое нача́ло жа́твы на҃чмéнѧ· и̂ (вѣъзе́мши)[32] (ре́сда)[33] дщи (а̂кѣ́ва)[34] (вза҃) вре́тище и̂ постла̀ (е̂го) себѣ сама̀ на ка́мени вѣ нача́ло жа́твеное на҃чме́нѧ. до́ндеже сниду́ша на́ на҃ [во́ды бж҃іѧ][35] сѣ нб҃се. и̂ не дада́ше пти́цамъ нб҃ны́мъ (дн҃ію. и̂ни звѣ́ремъ зе́мны́мъ нощію почи́ти на ни́хъ)[36]. и̂ повѣ́даша дв҃ду (вс҃ѧ) е̂лѝко сътворѝ (ре́сда)[37] дщѝ а̂ни́ѧ по-
ло́жница саоу́лѧ [-][38]. и̂ (ш҃е)[39] дв҃дъ и̂ вза҃ ко́сти саоу́лѧ. и̂ ко́сти (і҃ѡа̂надда́нѧ)[40] сы҃на (саоу́лѧ)[41], ѿ мужѣ [-][42] а̂вѝсъ галаа̂ситхъ. и̂же вѣ́ша оу̂кра́ли (-)[43] со стѣны̀ ведъса́на. *(повѣсившемъ)[44] а҃ ѿ и̂ноплеме́нникомъ. вѣ дн҃ь бо́нже поби́ша и̂ноплеме́нницы саоу́ла вѣ гелвуи́· и̂ взнесѐ (дв҃дъ) (ко́сти саоу́лѧ ѿтуду)[45]. и̂ ко́сти (і҃ѡа̂надда́нѧ)[46] сы҃на (саоу́лѧ)[47]. и̂ (сѣбра́въ)[48] ко́сти (и̂збѝвшихъ)[49]. и̂ погребо́ша ко́сти саоу́лѧ. и̂ ко́сти (и̂ѡа̂надда́нѧ)[50] сы҃на е̂го, и̂ (ко́сти вѣ́хъ и̂збѝвшихъ)[51]. вѣ землѝ вені҃а̂ми́новѣ. вѣскра́и гроба̀ ки́сова ѿц҃а е̂го. и̂ сътвори́ша вс҃ѧ е̂лѝко заповѣ́да ц҃рь, и̂ послу́ша бг҃ъ землѧ̀ по сн҃· и̂ бы́сть па́ки бра́нь вѣ и̂ноплеме́нницѣхъ сѣ (і҃и҃льты)[52]. и̂ сни́де дв҃дъ и̂ о҃троцы е̂го с ни́мъ. и̂ би́шасѧ сѣ и̂ноплеме́нники (оу̂тр҃у́сѧ)[53] дв҃дъ· і҃ е̂сві́и (же) и̂же бѣ ѿ внукъ рафаи́новыхъ (оу̂ него́же бѣ)[54] вага̀ копі҃ѧ е̂го́, тр҃, сѝкль мѣры мѣ́дяны и̂ тои́ (бѣ) препоѧ́санъ (о҃ружі҃ем свои́м҃)[55] хотѧ̀ поби́ти дв҃да· и̂ (вѣъзва̀)[56] и̂ (а̂ве́са)[57] сы҃ѣ саруи́нъ. (і҃ и̂збáви дв҃да а̂ве́са.) и̂ поразѝ и̂ноплеме́нника и̂ оу̂морѝ и̂· (и̂) тогда̀ кля́шасѧ мужи дв҃ди гл҃юще. не вни́деши ктомý (на́ брань с нами)[58], (да)[59] не оу̂гаси́ши свѣтѝлника і҃и҃лева· *и̂ бы́сть по си́хъ (-)[60] бра́нь вѣ (не́де)[61], сѣ и̂ноплеме́нники. тогда̀ поразѝ савохѳи́,

йже (ѡ̑ а̂со́дѣ̆)[62] [собра́нныа̀ внуки гига́нтовы|][63]. и̂ бы́ [паки][64] бра́нь въ [ровѣ̀][65] съ̀ и̂ноплеме́нники и̂ поразѝ е̂леа̂на́нъ сы̑нъ (а̂лворі́а̀)[66] (видлео́м̑ скаго)[67]. голіа́да йже ѡ̑ гедде́а̀. и̂ дре́во ко́пі́а̀ е̂го (бы́сть вели́ко вѣ̀ло)[68]. и̂ (бы́сть паки)[69] бра́нь въ ге́дѣ̀. и̂ сѣ̀ мужъ [ѡ̑ мадо́на][70]. и̂ пры́сты ру́ку е̂го и̂ (-)[71] но́гу е̂го (по, ѕ̄, пры́стъ)[72], (кои́ждо ру́цѣ̀ и̂ но́зѣ̀. (число́мъ, к̄, и̂ д̄)[73]. и̂ мои́ роди́ся̀ (ѡ̑ ра́ды)[74]. и̂ (е̂гда) оу̑ничижѝ і̑ы̑ла̀, (тогда)[75] оу̑би и̂ (и̂о̂а̂надда́нъ)[76] сы̑нъ (сафа́евъ)[77] бра́та дв̄два· ѣ̀тыри сі̑и роди́шася̀ ѡ̑ внуку̀ гига́нтовыхъ (радѣ̀ши· въ ге́дѣ̀)[78], и̂ падо́ша ѡ̑ ру́ку дв̄ду̀, и̂ ѡ̑ ру́ку ра́бъ е̂го·

гл̄а, к̄в·

Глаа дв̄дъ къ г̄у словесà пѣ̀сни сеà. во (дн̄ь во́нже)[1] и̂зба́ви и̂̀ г̄ь и̂з ру́ки всѣ̀хъ вра́̂ е̂го, і̂ и̂з ру́ки саоу̑ловы· *и̂ рече г̄ь ка́мень мо́и, (-)[2] оу̑тверъженіе моѐ, и̂ (сы̑ститель мо́и)[3] бъ̀ мо́и, храни́тель (бы́сть)[4] мо́и. оу̑пова́а̀ бу́ду на́ (та̀)[5]. защи́никъ мо́и и̂ ро́гъ сы̑се́нія̀ моѐго. застоу̑пникъ мо́и (-)[6] прибѣ̀жище (-)[7] сы̑се́нію̀ моѐму (и̂) ѡ̑ непра́вды сы̑се́ши ма̂· Хвала́и призову̀ г̄а, и̂ ѡ̑ вра́гъ мои́хъ сы̑суся̀· Ꙗ̑ко о̂дръжа́ша ма̂ бо́лѣ̀зни смр̑тныа̀, (и̂) пото́цы безако́нія̀ смути́ша ма̂· (и̂) болѣ̀зни (а̂́довы)[8] о̂быдо́ша ма̂. вари́ша ма̂ (сѣ̀ти)[9] смертъныа̀· (и̂) въ скорбъ мою̀ призва́хъ г̄а. и̂ къ бу̀ моѐму (во́звахъ)[10]. и̂ (оу̑слы́ша)[11] (ма̂) ѡ̑ (сты́а) ц̑ркви своеа̀ гла̂ мо́и. и̂ во́пль мо́и (пр̄е̂ ни́мъ вни́детъ) во оу̑ши е̂го· и̂ подвижа́ся̀ и̂ трепе́на бы́сть земла̀. и̂ о̂снова́нія̀ (го́ръ)[12] смято́шася̀, и̂ подви́зашася̀ (и̂ трепе́тна бы́сть и̂)[13] прогнѣ̀вася̀ (на́ на г̄ь)[14] (и̂хъ)· вънзы́де ды́мъ гнѣ̀вомъ е̂го. и̂ о́гнь ѡ̑ (лица̀)[15] е̂го воспланя́ся̀. (и̂) оу̑глі́е возгорѣ̀шася̀ ѡ̑ не́го· (Преклонь)[16] нб̄са и̂ сни́де, и̂ примра́къ по̑ нога́ма е̂го· и̂ вѣ̀сѣ́де на херуви́мъ, и̂ ле́тѣ̀ и̂ на́ви́ся̀ на кры́лу вѣ̀тренюю· и̂ положѝ тму̀ за кро́въ свои̑. (и̂) о́кресть̀ е̂го кро́въ е̂го. те́мна вода̀ (-)[17] во о́блацѣ̀хъ а̂е́рныхъ. ѡ̑ сі̑а́нія̀ пр̄е̂ не̑ю̑ разгорѣ̀шася̀ оу̑глі́е о́гне́нія̀· (и̂) возгремѣ̀ съ̀ нб̄се г̄ь, и̂ вы́шнія̀ да̂ гла́съ сво́и. и̂ пу̑сти стрѣ̀лы и̂ расточи а̂̀. (и̂ бле́ску̀) мо́лнія̀ (-)[18] оу̑стра́ши а̂̀· и̂ на́ви́шася̀ (и̂сто́чницы)[19] мо̑стіи. и̂ ѡ̑кры́шася̀ о̂снова́нія̀ вселе́ныа̀, ѡ̑ запрѣще́нія̀ г̄на̀. (и̂) ѡ̑ до̑нове́нія̀ (дх̄а) гнѣ̀ва твоѐго· Посла̀ свы́ше и прія́тъ ма̂ (и̂) по̑а́тъ ма̂ ѡ̑ во́дъ мно́гъ· (і̂) и̂зба́ви ма̂ ѡ̑ вра́гъ мои́хъ сы́лныхъ, (и̂) ѡ̑ ненави́дащи̑ ма̂. на̑́ко оу̑тверъдя́шася̀ па́че менѐ· вари́ша ма̂ во дн̄ь

ѱ̑а̃о ѕ̄і

світильника. **18** *І після цього була війна з чужинцями в Неті. Тоді побив Савохій, що з Асота, зібраних внуків велетнів. **19** І знову була війна з чужинцями в Рові, і побив Елеанан, син Алворія, Вифлеємського Ґоліята, що з Ґеттея, і дерево його списа було дуже великим. **20** І була знову війна в Ґеті. І був чоловік з Мадони, і пальці його рук і його ніг, по 6 пальців на кожній руці і нозі, числом 20 і 4; і він народився від Рафи. **21** І коли він зневажив Ізраїля, тоді його забив Йоанатан, син Сафая, брата Давида. **22** Ці чотири народилися від внуків велетнів Рафи в Ґеті, і впали від рук Давида і від рук його рабів.

пар1. 20

Глава 22

1 І сказав Давид до Господа слова цієї пісні в дні, в якому спас його Господь з руки всіх його ворогів і з руки Саула. **2** *І він сказав: Господи, мій камінь, моя твердиня і мій спаситель, **3** мій Бог, він був мені охоронцем. Буду надіятися на тебе. Мій оборонець і ріг мого спасіння, мій заступник, охорона мого спасіння, і спасеш мене від несправедливості. **4** Хвалячи прикличу Господа – і спасуся від моїх ворогів. **5** Бо мене охопили смертні болі і потоки беззаконня засмутили мене. **6** І болі адові оточили мене, випередили мене сіті смерті. **7** І в моїм болі я закликав до Господа, і я закликав до мого Бога, і він мене вислухав від святої своєї церкви, мій голос і мій крик прийде перед нього до його вух. **8** І задрижала, і затремтіла земля, і жахнулися основи гір, і зрушилися, і затремтіли, і на мене розгнівався їхній Господь. **9** Піднявся дим його гнівом, і вогонь запалає з його лиця, і вугілля розгорілося від нього. **10** Прихиливши небеса, і він зійшов, і темрява під його ногами. **11** І сів на херувимах, і полетів, і з'явився на крилах вітру. **12** І поклав темряву, як свій сховок, і довкруги нього його шатро: темна вода в хмарах повітря; **13** від сяйва перед ним загорілося огненне вугілля. **14** І загримів з неба Господь, і вишній дав свій голос, **15** і випустив стріли, і розсіяв їх, і блиснув блискавкою – перелякав їх. **16** І відкрилися джерела моря, і відкрилися основи вселенної від господньої погрози і від подиху духу твого гніву. **17** Послав згори і взяв мене, і витягнув мене з численних вод. **18** І спас мене від моїх сильних ворогів і від тих, що мене ненавидять, бо скріпилися понад

пс. 17

мене. **19** Випередили мене в дні мого болю, і Господь був тим, хто мене підняв **20** і вивів мене на широчінь, спас мене, бо мене вподобав. **21** І віддав мені Господь за моєю праведністю, і за чистотою моїх рук Він винагородив мене. **22** Бо я зберіг господні дороги і не відступив безбожно від мого Бога. **23** Бо всі його суди є переді мною, і його оправдання не відступили від мене. **24** І буду невинним з ним, і обережуся від мого беззаконня. **25** І мені Господь віддасть за моєю праведністю і за чистотою моїх рук перед його очима. **26** З праведними – будеш праведним і з невинним мужем – будеш невинним. **27** І з вибраним – будеш вибраним і з розбещеним – будеш розбещеним. **28** Народ же покірний спасеш і присмириш очі гордих. **29** Бо ти просвічуєш мій світильник, Господи, Боже мій, просвічуєш мою темряву. **30** Бо тобою спасуся від біди, і в моїм Бозі перелізу через стіну. **31** Сильні і непорочні його дороги; господнє слово розпечене, воно є охоронцем всім, що надіються на нього. **32** Бо хто Бог, за винятком нашого Бога, чи хто творець, за винятком нашого Господа. **33** Сильний Бог, що держить мене силою і поклав мені невинну дорогу. **34** Він кладе мої ноги, як у оленя, і ставить мене на високих. **35** Навчає мої руки на бій, вкладає мідяний лук в мою руку. **36** І Ти дав мені оборону спасіння, і твоє нагадування виправить мене, навчить мене вповні. **37** Ти поширив мої стопи піді мною, і не похитнуться мої голінки. **38** І прожену моїх ворогів, і дожену їх, і не повернуся, доки не будуть викінчені. **39** Знищу їх, і не встояться, і впадуть під моїми ногами. **40** Підперезав Ти мене силою на бій, і зігнув Ти під мене всіх, що повстають на мене. **41** І Ти дав мені хребет моїх ворогів, Ти вбив тих, що мене ненавидять. **42** Закричали – і не було рятівника, закликали до Господа – і не вислухав їх. **43** І стер їх, як порох землі, і розбив їх, як грудки по дорозі. **44** Він визволив мене від нарікання мого народу. І Ти поставиш мене в голови народів, і народ, якого я не знав, мені послужив, **45** і на слух вуха мене послухали. **46** Чужі сини мені збрехали, сини чужі постаріли і стали кульгавими від своїх стежок. **47** Живий Господь і благословенний Бог, і піднесеться Бог мій, спаситель мій. **48** Сильний Господь, що дає і мені помсту, і приводить народи під мене, **49** і вирвав мене від моїх ворогів, і піднесеш мене від тих, що повстають проти мене, і Він визволив мене від
рим. 15 неправедного мужа. **50** *Через це

печа́ли моя́ и̂ бы́сть гⷭ̃ по́мо́щь мои́. и̂ вы́зведе ма̂ на широ́ту (-)[20] и̂зба́ви ма̂, я̆́ко во́хоте́ ма̂. и̂ возда́сть ми̂ гⷭ̃ по пра́вдѣ мое́й (и̂) по чистоте́ рⷭ́кү мое́ю вы́зда́сть ми̂. я̆́ко сѣхрани́хъ пү́тѝ гⷭ̃а. и̂ не нече́ствова́хъ ѡ̑ бⷭ́а моего́. я̆́ко вⷭ́и суди̂ его́ предо мно́ю (сү́ть) и̂ о̑правда́нїа его́ не ѡ̑стү́пи́ ѡ̑ [мене́][21]. и̂ бү́ду непороченъ с нⷩ̃, и̂ сѣхраню́ма ѡ̑ безако́нїа моего́. и̂ возда́сть ми̂ гⷭ̃ по пра́вдѣ мое́й, и̂ по чистоте́ рⷭ́кү мое́ю пре̑ о́чи́ма его́. Сѣ (прⷮ́ы́ми)[22] прⷮ́ы́нъ бү́деши и̂ сѣ мүже́мъ непови́нны́мъ непови́не̑ бү́деши. и̂ сѣ и̂збра́нны́мъ и̂збра̑ бү́деши. и̂ со строптиво́мъ разврати́шисѧ. (-)[23] лю́ди (же) смире́нныа спасе́ши. и̂ о́чи го́рды́хъ смири́ши. я̆́ко ты̀ [просвѣща́еши свѣтиль́никъ][24] мои́ гⷭ̃и, (бⷭ́е мои́ просвѣща́еши)[25] тмү̀ мою̀. я̆́ко тобо́ю (и̂зба́вюсѧ ѡ̑ напа́сти)[26]. и̂ о́ бⷭ́ѣ мое̑ прелѣзу́ стѣ́ну. Крⷭ́пкїѝ (и̂) непоро́чны (пү́тѝ)[27] его́. гⷭ́ъ гⷭ̃ь [-][28] ражже̑, защи́тны̑ е̑сть всѣ́мъ ѹ̑пова́ющи̑ на́нь. [я̆́ко][29] кто̀ [бⷭ́ъ][30] ра́звѣ (бⷭ́а на́шего)[31]. (и̂ли)[32] кто̀ твое́̑ (-)[33] ра́звѣ (гⷭ̃а на́шего)[34]. Крⷭ́пкїѝъ (бⷭ́ъ) о̑бдержа́и ма̂ си́лою, и̂ положѝ непоро́че̑ пү́ть мои́. Полага́а но́зѣ моѝ я̆́ко е̑ле́ни. и̂ на высо́ки̑ поставля́а ма̂. Наүча́а рү́цѣ моѝ на́ бра́нь. (-)[35] полага́а лү́къ мⷣны́ мы́шцы мое́й. и̂ да̑ ми̂ е̑си защище́нїе спⷭ̃нїю (-)[36]. и̂ наказа́нїе твоѐ (и̂спра́ви́)[37] ма̂. (наүчи́ ма̂ до конца̀). [ра̑ширѝ е̑си][38] стопы̀ моа̀ подо мно́ю. и̂ не позыбле́тася го́лени мои́. (и̂) пожену́ врагѝ моа̀ и̂ постигну́ а̀. и̂ не возвращу́ся до́ндеже (сконча́ю́ся)[39]. (-)[40] Сокрү́шү а̀ и̂ не и̑мү́ть постоа́ти, и̂ паду́ по̑ нога́ма мои́ма. (Препоя́са̑)[41] ма е̑си си́лою на́ бра̑ (и̂) (вы́спа̑ е̑си)[42] (вⷭ́а) востаю́щаа на́ ма по̑ ма̂. и̂ бра̑ мои̑ да̑ ми̂ е̑си хребе́̑. (и̂) ненави́дящаа ма̂ (-)[43] оу̑мрътви́лъ е̑си. (возва́ша)[44] и̂ не (бⷮ)[45] (спса́ю́щаго)[46], (возва́ша) ко гⷭ̃у, и̂ не оу̑слы́ша и̑. и̂ ѡ̑а́ ѧ̀ я̆́ко пра̑ зе́мны. (и̂) я̆́ко бе́рнїе по пү́тѝ и̂стро̑чи а̀. (-)[47] И̂зба́ви ма̂ ѡ̑ [прерѣка́нїа людїи мои́ми][48]. (и̂) поста́виши ма̂ ѣ̆ главү я̆́зы́ко̑ (и̂) лю́дїе и̑̀же не зна̑ рабо́таша ми̂. (и̂) (во сл҃ү оу̑ха оу̑слы́шаша ма̂. Сы̑не түждїи солга́ша ми̂)[49], сы̑нове түжде́ї (о́бе́шаша)[50] и̂ (о̑хрому́ша ѡ̑ стезь свои́̑)[51]. Жи̑ гⷭ̃ь и̂ бл҃ве̑ (бⷭ́ъ)[52]. и̂ возне́сѣ́ся бⷭ́ъ мои́ [спⷭ̃ъ][53] мои́ крⷭ́пкїи гⷭ̃ь да́а (и̂) мести мнѣ́. (и̂) приводя̀ лю́ди по̑ ма̂. и̂ взя́ ма̂ ѡ̑ бра̑ мои́̑. и̂ на востаю́щаа на́ ма возне́се́ши ма̂ (и̂) ѡ̑ мүжа́ непра́ве̑на и̂зба́ви ма̂. *Сего̀ ра̑ и̂спове́дѧ тѧ̀ (въ кри 18 и̂зы́ки́̑ гⷭ̃и)[54]. і̀ и́мени твое́му воспою́. (вⷭ́ъзве-

личáю)[55] спсенїе (цр҃ево)[56], и творáи мл҃ть х҃у своемý дв҃вѝ, и сѣмени его до́ вѣка·

визнаватимуся тобі між народами, Господи, і співатиму твоєму імені, **51** звеличуватиму спасіння царя, і він чинить милосердя своєму христові Давидові і його насінню навіки.

Гл҃а, к҃г·

Глава 23

(їи҃)[1] словесà дв҃дова послѣднїи, вѣрн҃ дв҃дъ сн҃ъ їессе́о҃. и вѣрн҃ мужъ, его҃ поставѝ (-)[2] х҃а ѡ҃ ба їáковлѧ и бл҃голѣпн҃ѣ ѱалѡ́никъ їи҃левъ. (и҃) дх҃ъ гн҃ь (во мнѣ гл҃а)[3] и сло́во его на ꙗзы́цѣ мое҃· гл҃етъ бг҃ъ їи҃левъ мнѣ. гл҃а храни́тель їи҃левъ прн҃чу рекїи во (чл҃цѣх҃)[4] кáко оу҆дрѣжи́те стр҃а бж҃їи (ꙗ́ко во свѣтѣ бж҃їи)[5] заоу́тра (и҃) вз҃ы́де сл҃нце оу҆́тро (и҃) не (поме́рч҃е)[6] ѡ҃ сїáнїа. (-)[7] ꙗ́ко ѡ҃ (горы па́жи҃ныѧ)[8] ѡ҃ землѧ̀. не тáко бо до́ мои́ сѣ кр҃тѣпостїю. завѣ́тъ бо вѣ́чныи положѝ ми́, оу҆гото́ванъ во всáко вре́мѧ сохранн҃ѣ. ꙗ́ко вс҃е спсе́нїе моѐ. и вс҃е хотенїе (моѐ о҆́ гн҃ѣ)· ꙗ́ко не и҃мать прозáбнути безако́ныи. ꙗ́ко те́рнъ и҃зостр҃ѣ, (и҃) вс҃и сїѝ. ꙗ́ко не (въстрг҃нꙋ́сѧ ръкáми)[9] ни́же мн҃ѹ трꙋ́дитсѧ в нн҃ѣ. и мно́жество желѣ́за и древа ѡ҃ ко́пїа (-)[10] о҆́гнн҃ѣ (по҃гꙋтсѧ, и попалѧ́тсѧ)[11] срамото́ю свое́ю· *Сїи и҃менà сúльны҃ї дв҃дов҃ї їѳвосде́и хананеáнн҃ї кнз҃ъ третїи е҆́сть. (и҃) а҆́диной (неѡ҃)[12], (и҃) се́н҃ о҆бнажѝ (ко́пїе)[13] свое, на и҃, со́ (вои҃ и побѣди въ́скорѣ)[14]· и҃ по нем҃ (е҆лїа́завъ)[15] сн҃ъ ѡ҃ц҃а бра́та его [-][16] въ тр҃е сúльны҃ї се́и бѣ съ дв҃до́мъ в (сирáне)[17] (-)[18] внегдà поноси́ти и҃ноплеме́нникѡ҃. [і҃ и҃ноплеме́нницы][19] собрáшасѧ тм҃ѹ на́ брань. і҃ и҃зыидо́ша (мꙋ́жи їи҃лви)[20] [противꙋ лицꙋ́ и҃хъ][21]· [и҃][22] то́и востà. и бн҃ и҃ноплеме́нники, до҃деже оу҆трꙋди́сѧ рꙋкà его, и прильпѐ рꙋкà его к҃ мечꙋ́. и сътворѝ гь спн҃їе велúко въ (то́и дн҃ь)[23]. (и҃же)[24] лю́дїе о҆братúшасѧ въ сл҃ѣ его, тóкмо совлачáти· и по нем҃ самаїѧ сн҃ъ (а҃сани́на а҃рꙋкéискаго)[25]. і҃ (и҃ноплеме́нницы собрáшасѧ)[26] въ дирїю. и бѣ тм҃ѹ ча́сть села̀ и҃сполнь лщ҃а. и лю́дїе бѣжáша ѡ҃ лицà и҃ноплеме́нникъ· *и҃ (сѣбрашáсѧ)[27] посре́дѣ ча́сти, и бранúша его. і҃ и҃збѝ и҃ноплеме́никы. и сътворѝ гь спсе́нїе велúко (въ то́и дн҃ь)· и҃ сни́до́ша тр҃и ѡ҃ тридéсѧ (кнзе́и), и прїидо́ша въ (жáтвꙋ)[28]. къ дв҃дꙋ въ вертéпъ (ѡ҃далáмúскъ)[29]. и чино́ве и҃ноплеме́нникъ, внидо́ша во о҆́доль (радаи҃ньскꙋю)[30]· и҃ дв҃дъ тогдà (бѣ) въ о҆́бдержáнїи, и стáн҃ (бѣ) и҃ноплеме́ннические (-)[31] въ (вифлео́мѣ)[32]· и҃ вожаждà дв҃дъ, и рече кт҃о (мѧ и҃мать напои́ти)[33] ѡ҃ водꙑ́ рова, и҃же въ вифлео́мѣ при вратѣхъ. стáнъ же (бѣ) (тогдà и҃ноплеменическъ)[34] въ (вифлео́ме)[35], и (разгнáша)[36] (сúлнїи тріе)[37], о҆́почéнїе

пар1. 11

1 Це останні слова Давида: Вірний Давид, син Єссея, і вірний чоловік, якого поставив христом від Бога Якова, і прекрасний ізраїльський псалмоспівець; **2** і Дух Господній в мені заговорив і його слово на моєму язику. **3** Говорить мені Бог Ізраїля, сказав сторож Ізраїля притчу, що говорить: Як в людях скріпите страх Божий, **4** наче в божому світлі вранці і зійде сонце, і ранок не затьмариться від світіння і з гори родючої, з землі. **5** Не так бо мій дім з силою. Бо вічний завіт поклав мені, приготований, збережений в усякому часі, бо все моє спасіння і все моє бажання в Господі. Адже не проросте беззаконний. **6** Так як вигострена тернина, і ці всі, бо не вирвані будуть руками, **7** ані муж не потрудиться в них; і множество заліза і дерева від списа в вогні будуть спалені, і будуть спалені своїм соромом. **8** *Це імена сильних Давида: Євостей – ханеянин, він володар третини, і Адиноннеос, і цей витягнув свій спис проти 8 сот вояків і швидко переміг. **9** І після нього Еліазар, син його батькового брата, між трьома сильними. Цей був з Давидом в Сирані, коли їх гнобили чужинці, і чужинці зібралися там на бій, і вийшли ізраїльські мужі назустріч їх лицям. **10** І той встав і бив чужинців, аж доки не змучилася його рука, і прилипла його рука до меча; і Господь вчинив велике спасіння у тому дні, в якому народ повернувся вслід за ним, тільки, щоб грабувати. **11** І після нього – Самая, син Асаїна арукейського. І чужинці зібралися до Тирії, і там була частина поля повна сочевиці, і народ втік від лиця чужинців. **12** *І зібралися посеред частини, і обороняли її, і він вигубив чужинців, і Господь вчинив велике спасіння в тому дні. **13** І прийшли три з тридцятьох князів, і прийшли в жнива до Давида до Отдаламської печери, і полки чужинців ввійшли в Рафаїнську долину. **14** І Давид тоді був в околиці, і табір чужинців був у Вифлеємі. **15** І зажадав Давид, і сказав: Хто мене напоїть водою з ставу, що в Вифлеємі, в брамі? Табір же чужинців тоді був у Вифлеємі. **16** І сильні три розігнали табір чужинців і набрали води з вифлеємського ставу, що при брамі, і взявши, прийшли до Давида, і він не забажав її пити і помолився Господеві. **17** І сказав: Ми-

пар1. 11

лосердя це вчинив мені Господь. Чи ж питиму я кров мужів, що пішли в їхніх душах? І не забажав її пити. Це вчинили три мужі сильні. **18** І Авеса, брат Йоава, син Саруї, цей був князем над третьою частиною, цей же підняв свою зброю проти 300 мужів, щоб зранити, і йому ім'я є між трьома. **19** І з тих трьох славний, і став їм за вождя, і до цих трьох до тричі не прийшов. **20** І Ванея, син Йотдая, муж той з Кавесаїла, з численними ділами. І він побив двох синів Аріїла Моавського. І він прийшов, і побив лева посеред ями у сніжний день. **21** І він побив чоловіка-єгиптянина, гарного мужа; в руці ж єгиптянина був спис, наче стовп, і він зійшов до нього з палицею, і видер списа з руки єгиптянина, і його вбив його ж списом. **22** Це вчинив Ванеас, син Йодая, і йому ім'я між трьома сильними. **23** І він був над ними 30 славний, і до трьох не прийшов. І Давид поставив його над сторожею, щоб його слухали. **24** Й імена сильних царя Давида: Асаїл, брат Йоава – цей між тридцятьма, Елеанан, син свого, батькового брата з Вифлеєму. **25** Семов Ародіїн, Хелис з Елодотнсіки. **26** Їіра, син з Киса атекоїтського, **27** Авієзер Анатотський, Савухей, що з Асотита, **28** Елоон Алонитський, Мовей, що з Ітаетотити. **29** Ели, син Ваана, що з Нетофатит, Етти, син Аривана з Ґаваона, синів Веніямина. **30** Ванеас Фаратонитський, Урій з Налалигея. **31** Аріїл, син Аварута, Азаор Варсамитський. **32** Еліас, син лавонитський, Васей Гонитський, Йоатан, **33** син Самана Аротитського, Ахіян, син Аретаїна Аратурського. **34** Елифалат, син Маахіява. Еліяв, син Ахітофеля Ґелоонитського. **35** Асарій Кармильський. Туурем, син Асви. **36** Ігала, син Яфала. І Ваай, син Агарія. **37** Елих Амманітський. Хелорій Виротійський, що ніс зброю Йоава, сина Саруя. **38** Ірас Еттерський. Ґарив Еферійський **39** і Урія з Ґетейськ. І всіх 30 і сім.

Глава 24

1 І Господь додав, щоб гнів
пар1. 21 розгорівся в Ізраїлі, *і підбурив в них Давида, кажучи: Пішовши і почисли Ізраїля *і* Юду. **2** І сказав цар до Йоава, князя старшини, що з ним: Іди тепер в усі ізраїльські племена і Юду, від Дана

ѝноплеме́нникъ, и̂ почерпъ́ша водꙑ̀ ѿ рова (видлеѻ́скаго)[38] ѓже оу̑ вра́, и̂ (вꙗзе́мше)[39] прїидо́ша къ дв҃ду, и̂ не хотя́ше пи́ти ѓѧ̀, и̂ (помоли́ся)[40] ѓу· И̂ рече мл҃ть мѝ ѓь (сътворѝ сїю)[41], кро́вь ли (сѐ) мужѝ шѣ́шїѝ въ дш҃а ѝхъ пи́ти ѝ́мамъ а̑зъ, и̂ не хотя́ше пи́ти ѓѧ̀, ѩ̀ сотвори́ша три сѝлнїи мужи· И̂ (а̑ве́са)[42] бра́тъ їѡа́вль сн҃а сару́нина, се́и̑ (б҃ѣ) кня́зь (на̑ третїею ча́стїю)[43], (-)[44] сѝи (же) вꙑздви́же (ѻ́ружїе)[45] своѐ на т҃, (мужѝ оу̑нази́ти)[46], и̂ тому́ и́ма (е̑сть) въ тре́хъ· И̂ ѿ трїи тѣхъ сла́вныи, и̂ бысть имъ (вла́стельство)[47], и̂ (но) до трїѣ̑ (сѝхъ до трижды) не до́иде· И̂ ваньѧ́ сн҃ъ (и̂ѿда҃е̑)[48], м҃ѹ то́и̑ мно́ѓ въ дѣлѣ̑ ѿ (кавасаи́лѧ)[49], и̂ то́и̑ поби́ два сн҃а а̑рїи́лѧ моа́вскаго и̂ то́и̑ сни́де и̂ поби́ лва̀ по́средѣ рова ѣ̆ дн҃ь снѣжѣ̑· (И̂) то́и̑ поби́ мужа е̑гу̑птанина мужа́ кра́сна ѣ̆ ру́кꙋ же е̑гу̑пта́нина (б҃ѣ) ко́пїе на̑ко (сто́лпъ)[50], и̂ сни́де к не́му с па́лицею, і̂ и̂сторже ко́пїе и̂з ру́кꙋ е̑гу̑пта́нина, и̂ оу̑би́ и̂ ѻ́ружїемъ е̑го· Сїѧ сътворѝ (ваньа́ръ)[51] сн҃ъ їѡда́евъ, и̂ тому́ и́ма въ трѣ̑ сѝлныхъ· (И̂ бы́сть на̑ о́ны̀, л҃, сла́вныхъ)[52], (но)[53] къ тре́мъ не прїиде, и̂ поставѝ (-)[54] дв҃дъ (на̑ стра́жу)[55] послу́шати е̑го· І̂ (-)[56] и́мена̀ сѝлны̑ѣ̑ дв҃да ц҃ра, а̑саи́ль бра́тъ їѡа́вль, сїи въ тре́хъ десатихъ е̑леа̑на́нъ сн҃ъ [-][57] ѿц҃а бра́та своего̀ (ѿ видлео́ма)[58]. (Семо́въ а̑родїи́нъ)[59] [-][60], (хели́съ ѿ е̑лодо́ньсїѝски)[61]. (І̂и́ра)[62] сн҃ъ (ѿ киса, а̑деконитьскаго)[63], а̑вїезе́ръ а̑надоѳ́скїи, [савухе́и и̂же ѿ а̑соди́ты]64, (е̑ло́нъ)[65] [а̑лони́тьскїи]66. (мове́и и̂же ѿ и̂даѣтоди́ты)[67]. (Е̑ли)[68] сн҃ъ ваа́нь, и̂же ѿ нетофа́дитъ. е̑ѳ́ѳи, сн҃ъ (а̑рива́нъ)[69] ѿ (гаваѳо́ны)[70] сн҃о̑ вені́аминъ· (ваньеа́ръ)[71], фарадонѝскїи оу̑рїи, ѿ (налалиге́а)[72]. (Ѳрїи́)[73], сн҃ъ (а̑варѹ́довъ)[74]. (а̑заѳо́ръ)[75], варсамѝскїи· Е̑лїа́са, (сн҃ъ лавонѝскїи)[76]. [васе́и, гони́тъ скїи]77. (їѡа̑ддан҃ъ)[78]. [Сн҃ъ][79] (сама́на)[80] [а̑рори́тьскаго][81]. а̑хїа́нъ сн҃ъ (а̑ретаи́нъ)[82]. [а̑радѹ́ргъскаго][83]. (Елифала́дъ)[84], сн҃ъ (-)[85] (маа̑хїа́вль)[86]. Е̑лїа́въ, сн҃ъ а̑хитофе́ль (гелоѳни́скаго)[87]. а̑са́рѳи, кармѝльскїи. [тѹоу́ре́мъ][88], [сн҃ъ а̑́свы][89]. (Ѝга́ла)[90], сн҃ъ (и̂а̑ф҃а̑)[91]. (и̂ ваа́ѝ)[92] сн҃ъ, [а̑гарїинъ][93]. (е̑лѝ̑ а̑маниѳ́ѣскїи)[94]. (Хелорѳ́и)[95] вироди́ѝскїи носа́и ѻ́ружїе їѡа́вле, сн҃а сару́ѝна· Ѝра́съ (е̑ѳ́ѳе́рѣскїи)[96]. гари́въ (е̑ферѳ́ѝскїи)[97]. (и̂) оу́рїа, (ѿ геде́ѝскїи)[98]. (и̂) всѣхъ, л҃, и̂ с҃ѣмъ·

Гл҃а, к҃д·

Прилож҃ѝ гнѣ́въ ѓь, разгорѣ́тиса въ ѝи҃ли. *и̂ подви́же (в ни́хъ дв҃да)[1] гл҃а. ш҃е̑ (и̂) а̑ пара̑ ѝа сочтѝ ѝи҃ла (-)[2] їоу́ду· И̂ ре̑ (дв҃дъ)[3] къ їѡа́ву, кнѧзю (старѣ́шемꙋ)[4] и̂же с ни́мъ. и̂дѝ нн҃ѣ въ всѧ̀ колѣ́на ѝи҃лева (і̂ ѝоу́дина). ѿ да́на (да́же и̂)[5] до версаве́ѧ. и̂ сочтѝ лю́ди. и̂ да

оу҃вѣмъ чи҃сло҃ люде́мъ. И҆ речѐ і҆ѡа́въ цр҃ю (-)[6] да приложи́тъ гдь бг҃ъ твои́ къ людемъ (твои́мъ). на҆́коже сѧ и҃мъ [-][7] сторицею сугу́бъ оумножити. и҆ о́чи господи́на моего́ цр҃ѧ ви́дѣти, и҆ господи́нъ мои́ цр҃ь почто҃ помышлѧ́етъ о҆ словесѣ сѣ҆́. И҆ оукрѣпи́ сло́во (цр҃ь)[8] къ і҆ѡа́ву, и҆ къ кнѧзе́мъ (сильны́)[9]. і҆ и҃зы́де і҆ѡа́въ, и҆ кнѧ́зи крѣ́пости пр҃е҆́ цр҃ѧ, сочести҃ лю́ди і҃и҃левы. И҆ преидо́ша і҆ѻрда́, и҆ вниде́ша въ а҆рои́ръ, съ о҆де́сную гра́да, и҃же посре́дѣ дебри҃ га́дїи, и҆ е҆лїезе́ръ. И҆ прїидо́ша в галаа́ду, и҆ въ землю давасо́нъ. [и҆ въ до́нъ. и҆ въ] (да́су)[10]. и҆ вниде́ста въ данида́нъ. [-][12] и҆ о҆биде́ста до сидо́на. И҆ (посто́мъ) прїидо́ста въ мафа́ ти́ру, и҆ въ всѧ̀ гра́ды (гевуне́ы)[13]. и҆ въ хананеи́ны. і҆ и҆де́ста на ю҆гъ і҆оу́ды, (и҆) въ вирса́вїю. И҆ о҆бы́иде́ста всю̀ зе́млю, и҆ прїиде́ста (въ і҆ерли́мъ. сконча́вше (і҆ ю)[14], мцъ, и҆ къ ма дн҃ї и)[15]. И҆ да́стъ і҆ѡа́въ число̀ сочте́ныхъ людїи цр҃ю. и҆ бѣ і҃и҃лѧ (числомъ). и҃. со́тъ ты́сѧщъ мужъ си́лныхъ держа́щихъ (о҆ружїе)[16]. и҆ мужъ і҆оу́динъ. пать со́тъ ты́сѧщъ мужъ боре́цъ. І҆ (оубоѧ́сѧ)[17] ср҃це дв҃до (-)[18]. по (числу)[19] людїи и҆ речѐ дв҃дъ къ гу сгрѣши́хъ зѣ́ло сътвори́хъ [гл҃ъ се́и][20]. *[И҆][21] и҃ннѣ ги҆ ѡ҆и҃мѝ зло́бу раба̀ своего́ ѧ҆́ко о҆суетисѧ҃ зѣ́ло. И҆ въста̀ дв҃дъ заоу́тра и҆ сло́во гн҃е бы́сть къ гаа́ду про҃року (въ снѣ)[22] гл҃ѧ. (Ш҃ле́дъ)[23] гл҃и къ дв҃ду (-)[24] та́ко гл҃етъ гь. трое́ а҆зъ (реку̀ тебѣ)[25] і҆ (и҃збере́ши)[26] е҆ди́но ѡ҆ и҃хъ. и҆ сътворю̀ ти҃. И҆ вни́де га́дъ къ дв҃ду і҆ и҃сповѣ́да е҆му (гл҃ѧ)[27]. и҃зберѐ са́мъ себѣ̀ бы́ти (что҃ хо́щеши)[28]. прїидутъ (-)[29] г҃, лѣта гла́дъ на҆ землю твою и҃ли г҃, мцы бѣ́гати (-)[30] пр҃е҆ врагы̀ твои́ми и҆ бу҃дутъ гонѧ́ще ти҃ѧ и҃ли (г҃, дн҃и смерти въ землѝ твое́и бы́ти)[31]. нн҃ѣ оу҃бо разумѣ́и и҆ ви́ждь что҃ ѡ҆вѣщаю посла́вшему мѧ҃ (-)[32]. И҆ речѐ дв҃дъ къ га́ду. тѣ́сно ми҃ ѡ҆всю́ду (-)[33] е҆́сть [трое́ е҆][34]. стр҃ѣ в *да ѣ҆́паду҃ въ ру҃цѣ гн҃и. на҆́ко мно́ги (су́ть) щедроты҃ е҆го зѣ́ло. в ру҃цѣ же человѣ́чи да не впаду҃. і҆ и҃збра̀ себѣ̀ дв҃дъ са́мъ сме́рть. и҆ дн҃ї е҆ жа́твенїи пшени́цы. И҆ да́ гь [сме́рть въ і҃и҃лѝ][35]. ѡ҆ оу́тра до ча́са о҆бѣ́днего и҆ нача́сѧ на҆́зва (бы́ти) въ лю́дехъ. и҆ оумро́ша ѡ҆ людїи (г҃нихъ) ѡ҆ дана и҆ до версавѣ́ѧ, ѻ҆, мужъ. И҆ прострѐ а҃г҃лъ бж҃їи ру́ку свою̀ въ і҆ерли́мъ расточи́ти а҆̀, и҆ (не преклонѝ)[36] гь на зло́бу. и҆ рече а҃г҃лу расточа́ющему лю́ди. довлѣ́етъ ти҃ нн҃ѣ ѡ҆и҃мѝ ру́ку твою. и҆ а҃г҃лъ гнь е҆ѣ (сто- д҃ е҃здра з ѧ҆̀) пр҃е҆ гумно́мъ (о҆рнѣ́ѧ)[37] (і҆е҆вусѣ́ева)[38]. *И҆ рече дв҃дъ къ гу внегда̀ ви́дѣ а҃г҃ла бію́ща лю́ди.

и і҆ордана и пришли до Ґаадового Дану, і обійшли до Ґаваніму і до Ґалаади, і прийшли до Тахтім-Годші, і прийшли до Дан-Яана і до околиці Сідону. **7** І прийшли до твердині Тиру, і до всіх міст Хівеїв і Ханаанеїв, і вийшли до Беер-Шеви Юдейської на південь. **8** І обійшли всю землю, і прийшли до Єрусалиму по дев'ятьох місяцях і двадцяти днях. **9** І дав Йоав царю число народу. І був Ізраїль мужів сильних на 800 тисяч, що носять зброю, і мужів Юдейських 500 тисяч мужів. **10** І вдарило серце Давида по тому, як він полічив народ. І сказав Давид Господеві: Я дуже згрішив *тим, що* вчинив я це слово. *І тепер, Господи, пар1. 21
відніми злобу твого раба, бо я дуже здурів. **11** І встав Давид вранці, і Господнє слово було до Ґаада, пророка, в сні, кажучи: **12** Пішовши, заговори до Давида: Так каже Господь: Три *речі* я тобі говорю, і вибереш одне з них, і вчиню тобі. **13** І ввійшов Ґад до Давида, і сповістив йому, кажучи: Вибери сам собі, щоб сталося, що хочеш. Прийдуть 3 роки голоду на твою землю, або 3 місяці втечі перед твоїми ворогами, і будуть тебе переслідувати, або 3 дні в твоїй землі буде смерть. Тепер, отже, знай і гляди, що відповім Тому, що мене послав. **14** І сказав Давид до Ґада: Тісно є мені звідусюди *через* ці три *речі*. *Хай впаду в господні руки, бо сир. 2
дуже велике є його милосердя, хай же не впаду до людських рук. І Давид сам собі вибрав смерть. **15** І *це* дні жнив пшениці. І дав Господь смерть в Ізраїлі від ранку до обідньої години, і почалася смертність в народі, і померли з господнього народу від Дана і до Вирсавії 70000 мужів. **16** І божий ангел простягнув свою руку проти Єрусалиму, щоб його знищити, і Господь не схилився на зло і сказав ангелові, що нищив народ: Досить тобі тепер, забери твою руку. І господній ангел стояв перед током Орнія Євусея. **17** *І ез3. 7
сказав Давид до Господа, коли побачив ангела, що вигублював народ, і сказав: Я є той, хто згрішив, я є

пастир, що зло вчинив, а що вчинили ці вівці? Хай тепер буде на мені твоя рука і на домі мого батька. **18** І прийшов Ґад до Давида в
пар1. 21 тому дні, і сказав йому: Піди *і
пар2. 3 постав Богові жертовник на тоці Орнія Євусея. **19** І пішов Давид за словом Ґада, пророка, так як йому заповів Господь. **20** І схилився Орній і побачив царя і його слуг, що йшли за ним, і вийшов Орна і поклонився цареві, впавши на своє лице до землі. **21** І сказав Орна: Що це, що прийшов пан мій цар до свого раба? І сказав йому Давид: Я прийшов купити у тебе тік, щоб збудувати божий жертовник, щоб і спинилася смертність народу. **22** І сказав Орна до Давида: Хай пан мій цар візьме і збудує Господеві Богові те, що добре в його очах. Ось воли на цілопалення і колеса, і посуд волів на дерево. **23** Все дав Орна цареві, і сказав Орна до царя: Господь Бог твій хай тебе поблагословить. **24** І сказав цар: Принесу Господеві Богові моєму в заміну, і не принесу цілопалення даром. І купив Давид тік і волів за 50 сиклів срібла, **25** і Давид збудував жертовник Богові на тоці, і приніс цілопалення і мирне. І Господь вислухав землю, і забрано смертність з Ізраїля.

Кінець 2-ї Книги Царств.
Має в собі 24 глави.

и̂ рече (-)[39] а́зъ е̂смь (съгрѣши́вый)[40]. (-)[41] а̂́зъ е̂смь па́стырь (зло̀ сътвори́вый)[42]. (а̂)[43] сїѧ о́вца что̀ сотвори́ша. бу́ди мнѣ̀ рукà твоѧ на мнѣ̀, и̂ на до́мъ ѿ҆ца̀ моего̀· И̂ прїи́де га̂ къ дв҃ду̀ въ дн҃ь то́и. и̂ рече е̂мꙋ̀ вꙋ́зыиди. *и̂ поста́ви (е҃ꙋ)[44] о́лта́рь въ гумнѣ̀ (о́рнѣѧ́ їе҃всѣ́ина)[45]· И̂ вꙋ́зыи́де дв҃дъ по гл҃ꙋ̀ га́да [пр҃рка][46]. и̂мъ́же о́бразо҃ъ̀ заповѣ́да е̂мꙋ̀ г҃ь· И̂ прекло́нсѧ (о́рнїи)[47] и̂ ви́дѣ ц҃ра̀ и̂ о́троки е̂го въсходя́ща вы́ше е̂го. и̂ и̂зы́и́де о́рна. и̂ поклони́сѧ ц҃рю (па̂) на лицы̀ своем҃ъ на землѝ· И̂ рече о́рна. что̀ е̂е҆ ѥ́́ко прїи́де господи́нъ мои ц҃рь къ рабꙋ̀ своем҃ꙋ. и̂ рече (е̂мꙋ̀) дв҃дъ кꙋпи́ти ѻ҆̂ тебѐ гумно̀ (прїидо́хъ). въ созда́нїе о́лтара̀ (бж҃їѧ)[48]. да и̂ преста́нетъ ѥ́́зва ѿ҆ людїи· И̂ рече о́рна къ дв҃ду̀. да прїи́метъ и̂ възнесе́тъ господи́нъ мои ц҃рь. г҃ꙋ (е҃ꙋ) бл҃гое пр҃е̂ о́чи́ма свои́ма. е̂е воловѐ въ всѧ̀ съжига́емаѧ. и̂ колеса̀ и̂ сосꙋ́ди. воло҃ на дрова̀· всѧ дасть о́рна ц҃рю. и̂ рече о́рна къ ц҃рю, г҃ь е҃ъ твои да бл҃вит҃ъ тѧ· И̂ рече ц҃рь (-)[49] въ пре-мѣне́нїи (възнесꙋ̀) (г҃ꙋ е҃ꙋ моем҃ꙋ. и̂ не вознесꙋ̀ всесожига́емыхъ тꙋнѐ)[50]· И̂ кꙋпѝ дв҃дъ гумно̀ и̂ волы̀. за (н҃, си́кль сребра̀)[51], и̂ сози́жде [-][52] дв҃дъ о́лта̂ (е҃ꙋ)[53] (на гумнѣ̀). и̂ възнесѐ всѧсожига́е-маѧ. и̂ ми́рнаѧ. (-)[54] и̂ послꙋ́ша г҃ь землѧ̀, и̂ (ѿ҆а́тъ ѥ́́звꙋ)[55] ѿ҆ и̂и̂лѧ̀·

Коне́цъ в҃ кни́гъ ц҃рствъ, и̂́мать в себѣ̀, гл҃а, к҃д·

ТРЕ́ТИСКНИ́ГЪЦА́ТЕ҃ВЪГЛАВ҃А̀·А̂

ТРЕТЯ КНИГА ЦАРСТВ ГЛАВА 1

1 І цар Давид був постарівся і пройшов свої дні, і зодягали його численною одіжжю, і він не зогрівався. **2** І сказали йому раби: Пошукаємо нашому панові цареві молоду дівчину, і вона служитиме цареві, і буде його гріти, і хай спить з ним, і зігріє нашого пана царя. **3** І пошукали молоду, гарну дівчину в усіх околицях Ізраїля, і знайшли Авісану, сумайтянку, і привели її до царя. **4** І молода дівчина була дуже гарна на вид, і гріла царя, і служила

Ц҃рь дв҃дъ (бы́сть) состарѣ́въсѧ. (и̂) пре-ше̂ дн҃и своѧ. и̂ о҆дѣва́ху и̂̀ ри́зами (мно́-гими). и̂ не съгрѣва́шесѧ· И̂ рѣша̀ о́тро-цы е̂мꙋ̀ (да пои́щемъ)[2] господи́ну (свое̂-м҃ꙋ)[3] ц҃рю. дв҃ица ꙋ́ныи и̂ пр҃е̂ста́нетъ ц҃реви. и̂ бꙋ́детъ (грѣ́ющи е̂го)[4], и̂ да лежи́тъ с ни́мъ, и̂ съгрѣ́етъ господи́на на́шего ц҃ра̀· И̂ възыс-ка́ша ꙋ́ноти́ка до́бры въ всемъ предѣ́ли и̂и̂левѣ̀. и̂ о҆брѣто́ша (а̂виса́ну̀ сумаи̂тани́ню)[5]. и̂ приве-до́ша а̀̂ къ ц҃рю· И̂ (е҃ѣ) ю̂ноти́ка добра̀ (видѣ́нї-

емъ)[6] вѣло. и бы́сть грѣ́ющи ца́ра, и слу́жа́щи
ѣ́му. (-)[7] ца́рь (же) не позна́ше ея̀. И (посѣ́) а̑доні́а
сы́нъ (а̑сги́довъ)[8] по́нѣ́сѣ́ся гла а̑зъ и́мамъ
ца́рствова́ти. и сътвори́ себѣ колесни́ца и ко́ня,
и и́, мужъ и́же хожда́ху пре́ ни́мъ. И не (о́ста́ви)[9]
ѣ́го о́ц҃ъ ѣ́го никогда́же гла почто̀ ѣ́е
ты́ (та́ко) твори́ши. и (бѣ) то́и краси́въ зра́ко
мъ вѣ́ло. и того̀ роди́лъ по (а̑весоло́мѣ)[10]. И
вѣша совѣтти ѣ́го съ ї҆о́а́вомъ сы́номъ сару́ина́со
вымъ. и съ (ві҆а̑да́ромъ)[11] і҆ере́о́мъ. и помага́ху
въ сы́ѣ а̑доні́а́. (-)[12] Садо́къ (же) і҆ере́и. и ванѣа
сы́нъ (и҆о́а̑надани́ины)[13]. и нада́нъ пр҃ро́къ, и (се
мени́ны)[14] и [рисі́и][15] и (сы́нове) сили́ни, дв҃дѣ не
вѣша по а̑доні́и. И жра́ше а̑доні́а о́́вца и те́ла
ца и а́гнеца. при ка́мени зоѣле́дѣ. и́же (о́блежа́ше
оу҃́стіе)[16] кла́дазю роги́ла. и призва̀ вс҃ю бра́тію
свою, [сы́ны ц҃ре́вы][17]. и вс҃а мужа і҆оу́довы о́́троки
ц҃ре́вы. (-)[18] нада́на (же) пр҃ро́ка и ване́а. и (вс҃а)
си́лни. и соло́мона бра́та своѣ́го не зва̀. И рече на
да́нъ къ вирсави́и ма́тери соло́мони гла. (-)[19]
Слы́шала ли ѣ́си ѩ́ко (ц҃рствуѣтъ)[20] а̑доні́а. сы́нъ
(а̑сги́ды)[21]. (-)[22] господи́нъ нашъ дв҃дъ не вѣ́
дѣ. и и́нѣ прїидѝ совѣщаю̀ ти совѣтъ, і҆ изба́ви
ши дш҃у свою и дш҃у сы́на своѣ́го соло́мона.
Прїидѝ (и) вни́ди къ ц҃рю дв҃ду. и рече́ши к
не́му глющи, нѣ́си ли ги мои ц҃рю кла́лся рабѣ
своѣ́и (пре́ гмъ бмъ) гла. ѩ́ко (соло́монъ)[23] сы́нъ
твои ц҃рствуѣтъ по мнѣ. и то́и са́детъ на
прество́лѣ мое́мъ. (-)[24] І҆ что̀ ѣ́е ѣ́сть да ц҃рствуѣ
тъ а̑доні́а, и ѣ́е (бу́детъ)[25] глюще тебѣ (-)[26]
съ ц҃ре́мъ, и а́зъ вни́ду въ слѣ́дъ тебѣ̀ и сконча́ю
гла твои́. И вни́де вирсави́а къ ц҃рю въ
ло́жницу, и ц҃рь состарѣ́лся ба́ше (оу҃же) вѣ́ло, и
(ави́са)[27] сумаи҆тяны́ни ба́ше слу́жащи ц҃рю. И
(прислоно́ньшеся)[28] вирсавіа̀, (-)[29] поклони́ся ц҃реви.
и рече ц҃рь что̀ (ти ѣ́сть)[30]. о́на́ же рече ги мои
ц҃рю. ты кла́ся пре́ гмъ бмъ твои́мъ рабѣ
твое́и (-)[31]. ѩ́ко (ц҃рствуѣтъ сы́нъ твои (соло́
монъ)[32])[33] по мнѣ, и то́и са́детъ на пр҃тлѣ
моѣ́мъ. И ѣ́е ны́нѣ а̑доні́а (ц҃рствуѣ́тъ)[34], и ты̀
господи́не мои ц҃рю не вѣ́си. И поже́рлъ ѣ́сть
телца̀ и а́гнеца. и о́вца мно́жество. и созва̀ вс҃а
сы́ны ц҃ре́вы. и а̑вія̀да́ра жерца̀ (-)[35] и҆о́а́ва. кна́за
(си́лныхъ)[36]. (-)[37] (соло́мона)[38] (же) раба̀ твоѣ́го не
призва̀. (-)[39] ты́ (же) ги мои ц҃рю о́́чи всего і҆и҃ля
к тебѣ (возира́ю̀) да възвѣсти́ши и́мъ кто̀
са́детъ на пр҃тѣ господи́на моѣ́го (и) ц҃ра (-)[40].
И бу́детъ ѩ́ко оу҃сне́тъ господи́ мои ц҃рь съ
о҃ц҃ы свои́ми. и бу́девъ а̑зъ и сы́нъ мои́ соло́монъ
грѣ́шна. И (бы́)[41] ѣ́ще е́и глющи съ ц҃ре́мъ и на
да́нъ пр҃ро́къ прїиде. И възвѣсти́ша ц҃рю глюще
ѣ́е нада́нъ пр҃ро́къ и вни́де пре́ лицѐ ц҃ре́во. и покло-

йому, цар же не пізнав її. **5** І після цього піднявся Адоній, син Аггіти, кажучи: Я буду царювати. І зробив собі колісниці й коні, і 50 мужів, які йшли перед ним. **6** І йому не перешкодив його батько ніколи, кажучи: Навіщо це ти так чиниш? І був він дуже гарний на вид, і його породив той після Авесолома. **7** І його ради були з Йоавом, сином Саруя, і з Авіятаром, священиком, і вони помагали вслід за Адонією. **8** Садок же, священик, і Ванія, син Йоанадаіїла, і Натан, пророк, і Сем'їн, і Рисії, і сильні сини Давида не були за Адонією. **9** І Адонія приносив в жертву овець, і телят, і ягнят при камені Зоелета, що лежав при усті джерела Рогила, і покликав всіх своїх братів, синів царя, і всіх мужів Юди, слуг царя. **10** Натана ж, пророка, і Ванію, і всіх сильних, і Соломона, свого брата, не покликав. **11** І сказав Натан до Вирсавії, матері Соломона, кажучи: Чи ти чула, що царює Адонія, син Аггіти? Наш пан Давид не знає. **12** І тепер іди, даю тобі раду, і спасеш свою душу і душу свого сина Соломона. **13** Ходи і ввійди до царя Давида, і скажеш до нього, мовлячи: Чи не поклявся ти, мій пане царю, твоїй рабині перед Господом Богом, кажучи, що: Соломон, твій син, царюватиме після мене, і він сидітиме на моєму троні. Що це є, що царює Адоній? **14** І ось буде, як ти говоритимеш з царем, і я ввійду вслід за тобою і докінчу твої слова. **15** І ввійшла Вирсавія до царя до кімнати, і цар був уже дуже постарівся, і Ависа, сумайтянка, служила цареві. **16** І схилившись, Вирсавія поклонилася цареві. І сказав цар: Що тобі є? **17** Вона ж сказала: Мій пане царю, ти поклявся перед твоїм Господом Богом твоїй рабині, що: Царюватиме твій син Соломон після мене, і він сяде на моїм престолі. **18** І ось тепер царює Адонія, і ти, мій пане царю, не знаєш. **19** І він приніс в жертву телят, і ягнят, і багато овець. І він скликав всіх синів царя і Авіятара, священика, Йоава, князя сильних, Соломона ж, твого раба, він не запросив. **20** Ти ж, мій пане царю, – очі всього Ізраїля глядять на тебе, щоб сповістив ти їм хто сидітиме на престолі мого пана й царя. **21** І буде, коли засне мій пан цар зі своїми батьками, і будемо я і мій син Соломон грішними. **22** І було, як вона ще говорила з царем, і Натан, пророк, прийшов. **23** І сповістили цареві, кажучи: Ось Натан, пророк. І він ввійшов перед лице царя, і поклонився цареві перед

його лицем до землі. **24** І сказав Натан: Мій пане царю, чи ти сказав: Хай царює Адоній після мене і хай сяде на моїм престолі? **25** Бо він пішов сьогодні і приніс в жертву багато телят, і ягнят, і овець, і покликав всіх синів царя й володарів сили, і Авіятара, священика – і ось їдять і
црс1. 10 п'ють перед ним, *і сказали: Хай живе цар Адонія! **26** І мене самого, твого раба, і Садока, священика, і Ванія, сина Йодая, і Соломона, твого раба, він не запросив. **27** Чи від мого пана царя було це слово? Бо ти не об'явив своєму рабові хто сяде на перстолі пана мого, царя, після нього. **28** І відповів цар Давид, і сказав: Поклич мені Вирсавію. І ввійшла Вирсавія, і стала перед царем. **29** І поклявся цар, і сказав: Живий Господь, який спас мою душу з усякого болю! **30** Так як я тобі поклявся перед Господом Богом Ізраїля, кажучи що: Соломон, твій син, він царюватиме після мене і він сяде на моїм престолі замість мене, що так вчиню я йому в сьогоднішньому дні. **31** І схилилася Вирсавія лицем до землі, і поклонилася цареві, і сказала: Хай живе пан мій, цар Давид, навіки. **32** І сказав Давид, цар: Поклич мені Садока, священика, і Натана, пророка, і Ванія, сина Йодая. І, ввійшовши, вони стали перед царем. **33** І сказав їм цар: Візьміть з собою рабів свого пана, і посадіть мого сина Соломона на моє осля, і попровадьте його до жертовника. **34** І хай там його помаже Садок, священик, і Натан, пророк, на царство в Ізраїлі і Юді; і затрубіть рогом, і скажете: Хай живе цар Соломон! І вийдете і ви вслід за ним. І ввійде він **35** і сяде на моїм престолі, бо він царюватиме замість мене, і я заповів, щоб був він володарем над Ізраїлем і Юдою. **36** І відповів Ванея, син Йоанадая, цареві, і сказав: Хай буде так. Вірне Господеві Богові це слово мого пана царя. **37** Так як Господь є з моїм паном царем, так хай буде і з Соломоном, і хай його престол звеличиться над престолом мого пана Давида. **38** І пішов Садок, священик, і Анатан, пророк, і Ванія, син Йодая, і хереттії, і офелетії, і посадили Соломона на осла царя Давида, і повели його до жертовника. **39** І взяв Садок, священик, ріг з олією з шатра, і помазав Соломона, і затрубів у ріг, і ввесь народ сказав: Хай живе цар Соломон! **40** І ввесь народ пішов вслід за ним, і танцювали в групах, і веселилися великою радістю, і земля розступилася від їхнього голосу. **41** І почув Адоній і всі його вибрані, і вони вже закінчили їсти, і почув Йоав голос рогу, і сказав: Що це за голос, що шу-

ни́сѧ ц҃рю пр҃ѐ лицемъ ѥ̂го до землѧ̀· и̂ рече надаи́нъ ґи мои́ ц҃рю. ты́ ли рече а̂доні́и да ц҃р҃твуѥ́тъ по мнѣ. и̂ (-)[42] да сѧ́детъ на пр҃тлѣ моѥ́мъ· и̂́ко сни́де дн҃ь и̂ заклà те́лца, и̂ а҃гнѧ́та. и̂ о́вцà въ мно́жество. и̂ созвà вс҃ѧ сы́ны ц҃рвы и̂ кнѧ́зѧ (сильны́)[43]. и̂ а҃вїа́дара и̂ере́ѧ, и̂ ѥ̂ сутъ ѣ́дущи и̂ пїю́щи пр҃ѐ нн҃. *и рѣ́ша да живе́тъ ц҃рь а̂до́нїѧ· и̂ менѐ самого рабà твоѥ́го. и̂ садо́ка ї҆ере́ѧ. и̂ ванѣѧ сы́на и̂о́да́ева. и̂ (соло́мона)[44] рабà твоѥ́го не звà· (-)[45] ѡ̃ господи́на а҃и (ц҃рѧ моѥ́го)[46] бы́сть гл҃ъ се́и. (-)[47] не сказà (ѥ̂о) рабу́ своѥ́му, кто̂ сѧ́дѣ́ на пр҃тлѣ господи́на моѥ́го ц҃рѧ по нѣ́· и̂ ѡ̃вѣщà [ц҃рь][48] дв҃дъ, и̂ рече (зови́)[49] мѝ вирсавїю. и̂ вни́де (вирсавїѧ)[50], и̂ стà пр҃ѐ (ц҃ремъ)[51]. и̂ кла́тсѧ ц҃рь и̂ рече, жи́въ ґь и̂же и̂зба́ви дш҃у мою ѡ̃ всѣ́ѧ печа́ли. (-)[52] а҃и́коже клѧ́ ти сѧ пр҃ѐ г҃мъ б҃мъ і҆и҃левымъ гл҃а а҃и́ко (соло́монъ)[53] сы́нъ твои, (се́и) ц҃р҃твуѥ́тъ по мнѣ. и̂ то́и сѧ́детъ на пр҃тлѣ моѥ́ѣ въ менѐ мѣ́сто. а҃и́ко та́ко сътворю́ (ѥ̂му) въ (дне́шнїи дн҃ь)[54]. и̂ прекло́нисѧ вирсавїѧ лице́мъ на́ землю, и̂ поклони́сѧ ц҃реви. и̂ рече да живе́тъ господи́нъ мои́ ц҃рь дв҃дъ въ вѣ́ки· и̂ рече (дв҃дъ ц҃рь)[55]. (призови́)[56] мѝ садо́ка ж҃ѐцà и̂ надда́на пр҃о́ка. и̂ ванѣѧ сы́на и̂о́да́ева. и̂ (вшѣ́ше ста́ша)[57] пр҃ѐ ц҃ремъ· и̂ рече (и̂мъ ц҃рь)[58], поимѣ́те [съ собою рабы̀ господи́на своѥ́го][59]. и̂ всади́те сы́на моѥ́го (соло́мона)[60] на мѵ́ла̀ моѐ. и̂ ведѣ́те и̂̀ на (о̂лта́рь)[61]· и̂ да пома́жетъ ѥ̂го тꙋ̀ садо́къ ї҆ере́и и̂ надда́нъ пр҃о́къ (на ц҃р҃тво въ і҆и҃ли і҆ и̂оу́дѣ)[62]. и̂ вострꙋби́те ро́гомъ. и̂ речетѐ живе́тъ ц҃рь (соло́монъ)[63]. [і҆ и̂зыи́дѣте (и̂ вы) въ сл҃ѣ ѥ̂го. и̂ вни́детъ][64] и̂ сѧ́детъ на пр҃тлѣ моѥ́мъ. (а҃и́ко)[65] то́и ц҃р҃твуѥ́тъ въ моѐ мѣ́сто. и̂ а́зъ заповѣ́дахъ да бꙋ́дѣ́ властели́нъ, надъ і҆и҃лемъ і҆ и̂оу́дою· и̂ (ѡ̃вѣщáвъ)[66] (и̂) ванѣѧ́ сы́нъ (и̂о̂ана́даевъ)[67], ц҃рю и̂ рече. да бꙋ́детъ та́ко вѣ́ремъ (ґꙋ бꙋ гл҃ъ се́и)[68] господи́на моѥ́го ц҃рѧ. а҃и́коже (ѥ̂сть)[69] ґь съ господи́номъ мои́мъ ц҃ремъ. та́ко да бꙋ́детъ (и̂) ѣ́ (соло́мономъ)[70]. и̂ да вѣ́звели́читъ пр҃ѐстолъ ѥ̂го паче пр҃тла господи́на моѥ́го (-)[71] дв҃да· и̂ сни́де садо́къ ї҆ере́и, и̂ (а̂надда́нъ)[72] пр҃о́къ. и̂ ванѣѧ́ сы́нъ и̂о́да́евъ. и̂ хере́ѳѳи и̂ (о̂ деледїи́)[73]. и̂ всади́ша (соло́мона)[74] на мѵ́ла̀ ц҃рѧ дв҃ва. и̂ вѣ́зведо́ша и̂̀ на (о̂лта́)[75]. и̂ взѧ́тъ садо́къ ї҆ере́и ро́гъ съ и̂еле́ѡ̃ ѡ̃ скꙋ́нїѧ. и̂ помазà (соло́мона)[76], и̂ вострꙋби́ша ро́гомъ, и̂ рѣ́ша вс҃и лю́дїе, живе́тъ ц҃рь (соло́монъ)[77]. и̂ вѣ́зыи́до́ша вс҃и лю́дїе вѣ́слѣ́д ѥ̂го. и̂ лисова́хꙋ в ли́цѣхъ, и̂ весела́хꙋсѧ весе́лїемъ велѝкимъ, и̂ раїсѣ́дѣ́сѧ землà ѡ̃ гласа и̂хъ· и̂

слы́ша а҃дони́а и҃ вс҃и и҃збра́нніи є҃го, и҃ тіи бѣ́хѹ ск҃ончава́ли (оу҃же҃) ѣ́дѹще, и҃ слы́ша іѡа́въ гла́съ ро́жныи, и҃ рече чіи́ гла҃ (є҃сть) гра́дѹ шѹма́щѹ· (и҃ є҃е) (є҃мѹ є҃щѐ)[78] гл҃ющѹ. и҃ (се́и і҃ѡа҃нада́нъ)[79] сн҃ъ (а҃вія҃да́рь)[80] і҃ере́а прі҃иде. и҃ рече а҃дони́а, вни́ди ѣ́ко мѹ́жъ си́лныи (т҃ы є҃си)[81]. и҃ бл҃га́а впъзвѣщава́еши· и҃ ѡ҃бѣщава́ (і҃ѡа҃нада́нъ)[82] и҃ рече, (-)[83] и҃звѣ́стно господи́нъ нашъ цр҃ь дв҃да҃ поста́ви соло́мона цр҃е́м· и҃ посла́ (с҃ ни́ми цр҃ь)[84] сада́ка і҃ере́а, и҃ нада́на пр҃ро́ка. и҃ вани́а́ сн҃а ѝѡда́ева. и҃ (хереді́а)[85], и҃ (феледі́ю)[86], и҃ всади́ша ѥ҃ на мѣ́сѣ цр҃ева· и҃ помаза́ста ѥ҃ сада́къ і҃ере́и, и҃ нада҃ пр҃ро́къ на цр҃тво на (ѡ҃лтарѝ)[87]. и҃ взыда́ша ѡ҃ттѹ́дѹ весела́щеся, и҃ (то́и т҃и є҃сть бы́лъ шѹ́мъ)[88] гра́да. (и҃)[89] гласъ и҃же слы́шасте· и҃ сѣ́де (соло́монъ)[90] на пр҃тлѣ цр҃тѣ́мъ· и҃ внида́ша рабѝ цр҃еви бл҃ви́ти господи́на на́шего цр҃а дв҃да гл҃юще. да оу҃бл҃житъ (г҃ь)[91] (да оу҃бл҃житъ) и҃ма҃ (соломоне)[92] сн҃а твоє҃го, паче и҃мени твоє҃го, и҃ да възвели́читъ пр҃тлъ є҃го. па́че пр҃тола твоє҃го. и҃ поклони́ся цр҃ь ѡ҃дрѹ́ є҃го· и҃ си́це рече цр҃ь. бл҃вен҃ г҃ь б҃ъ і҃и҃лев҃ъ. и҃же да́стъ днесь ѡ҃ сѣ́мене моє҃го, (-)[93] на пр҃тлѣ моє҃мъ. и҃ о́чи мои҃ (є҃е ви́дѣста)[94]· и҃ оу҃жасо́шася (оу҃жасомъ), и҃ въста́ша вс҃и и҃збра́нніи а҃до́нія҃вы. і҃ и҃да́хѹ (ѡ҃до)[95] пѹте́мъ свои́мъ· и҃ а҃до́нія҃ оу҃боя́ся ѡ҃ лица҃ (соло́мона)[96]. и҃ (въста́)[97] и҃ ѡ҃и́де. и҃ и҃́ся за ро́гъ ѡ҃лтара҃, и҃ възвѣсти́ша соло́мѹнѹ гл҃ющє. є҃е а҃до́нія҃ оу҃боя́ся (ѡ҃ лица҃) цр҃а соло́мона, и҃ держи́тся за ро́гъ ѡ҃лтара҃ гл҃а. да клене́тъ мѝ ся҃ (цр҃ь (-)[98] днесь)[99] ѣ́ко да не оу҃бі҃е́тъ раба҃ своє҃го ѡ҃рѹжіе́мъ· и҃ рече (соло́монъ)[100], а҃ще бѹдѣ́ъ҃ съ сн҃ы си́лныхъ т҃о ни (власъ (главы҃) є҃го оу҃падѣ́ъ҃)[101] на́ землю. и҃ а́ще зло́ба ѡ҃бра́щется в҃ нѣ́ъ҃ (пото҃), то҃ да оу҃мретъ· и҃ посла҃ цр҃ь (соло́мо҃)[102], и҃ (сведо́ша)[17] ѥ҃ со ѡ҃лтара҃, (-)[103] и҃ поклони́ся цр҃ю (соло́мѹнѹ)[104], и҃ рече є҃мѹ (соло́мо҃)[105] и҃ди҃ в҃ до҃ свои҃·

Гл҃а, в҃·

Приближи́шася (дв҃дѹ дн҃ї)[1] оу҃мрѣ́ти. и҃ заповѣ́да (соло́мѹнѹ)[2] сн҃ѹ є҃мѹ гл҃а· ѿ҃зъ ѡ҃хождѹ́ въ пѹть всє́а земла҃. (-)[3] ты́ (же) крѣпи́ся, и҃ бѹди мѹ́жь (съвръшѣ́ъ҃)· и҃ съхрани҃ храни́лище г҃а (и҃) б҃а твоє҃го ходити въ (вс҃а҃) пѹти҃ є҃го. (съхрана́и)[4] заповѣ́ди є҃го и҃ о҃правда́нїа и҃ ѯ҃вы҃ [и҃ свѣдѣ́нїа є҃го][5] пи́санныа въ зако́нѣ моѷ҃сїѡ́вѣ. да разѹмѣ́еши и҃́же сътвори́ши ѡ҃ вс҃ѣ, є҃ли́коже заповѣ́да҃ т҃и· да поста́витъ г҃ь сло́во є҃го. и҃́же гл҃а (к нє́мѹ) гл҃а, а҃ще съхрана́тъ сн҃ове твои҃ пѹти (є҃го)[6], (и҃́ко) ходи́ти предо мно́ю вои́стиннѣ всѣ́мъ ср҃цє҃

мить місто? **42** І ось, як він ще говорив, і цей Йоанатан, син Явіатара, священика, прийшов, і сказав Адоній: Ввійди, бо ти є сильним чоловіком і звіщаєш добро. **43** І відповів Йоанатан, і сказав: По правді наш пан цар Давид поставив царем Соломона. **44** І з ним цар послав Садока, священика, і Натана, пророка, і Ванія, сина Йодая, і херетів, і фелетів, і посадили його на осла царя. **45** І його помазали на царство Садок, священик, і Натан, пророк, при жертовнику, і пішли звідти, радіючи, – і то тобі й є шум міста, і голос, який ви почули. **46** І Соломон сів на царському престолі. **47** І ввійшли раби царя поблагословити нашого пана царя Давида, кажучи: Хай добро вчинить Господь, хай добрим вчинить ім'я Соломона, твого сина, понад твоє ім'я і хай прославить його престол понад твій престол. І цар поклонився на його ліжку. **48** І так сказав цар: Благословенний Господь Бог Ізраїля, який сьогодні дав з мого насіння на моїм престолі, і мої очі це побачили. **49** І всі вибрані Адонія жахнулися жахом, і встали, і пішли кожний своєю дорогою. **50** І Адоній злякався лиця Соломона, і встав, і відійшов, і схопився за ріг жертовника. **51** І сповіщено Соломонові, кажучи: Ось Адоній злякався лиця царя Соломона і держиться за ріг жертовника, кажучи: Хай мені сьогодні клянеться цар, що не заб'є свого раба зброєю. **52** І сказав Соломон: Якщо буде з синами сильних, то ні волос його голови не впаде на землю. І якщо в ньому пізніше знайдеться зло, то хай помре. **53** І послав цар Соломон, і відвели його від жертовника, і він поклонився цареві Соломонові, і сказав йому Соломон: Іди до свого дому.

Глава 2

1 І наблизилися Давидові дні вмерти, і заповів він Соломонові, своєму синові, кажучи: **2** Я відходжу в дорогу всієї землі, ти ж скріпишся, і стань досконалим мужем. **3** І збережи сторожу Господа і Бога твого, щоб ходити в усіх його дорогах. Зберігай його заповіді, і оправдання, і присуди, і його свідчення, записані в законі Мойсея, щоб ти знав, що чинитимеш в усьому, що лиш я тобі заповів, **4** щоб Господь поставив своє слово, яке сказав до нього, мовлячи: Якщо твої сини збережуть його дороги,

щоб ходити переді мною в правді всім їхнім серцем і всією їхньою душею, кажучи: Не прожене тебе чоловік з ізраїльського престола. **5** Ось бо ти знаєш, що вчинив мені Йоав, син Саруя, скільки вчинив мені
црс2. 3 *і* двом старшинам сили Ізраїля, *Авенирові, синові Нира, і Амесієві, синові Єтера, воєводі Юди, – він забив
црс2. 20 їх, і пролив кров бою у мирі часи, і дав невинну кров, щоб підперезати свої бедра, і під його ноги його поклав. **6** І вчиниш за своєю мудрістю, і не зведеш його старість до аду від миру. **7** І синам Верзовелія Ґалатського вчиниш милосердя, і хай будуть з тими, що їдять при твоїй трапезі,
црс2. 19 *бо так наблизилися до мене, і коли я втікав від лиця Авесалома, твого брата. **8** І ось з тобою буде Семеній, син
црс2. 16 Ґири, син-єменієць з Ватаріїма. *І він прокляв мене немічною клятвою в день, в якому я виходив з полками, і він зійшов мені назустріч до Йордану, і я йому поклявся в Господі, кажучи: Не заб'ю тебе зброєю. **9** І ти не вигубиш його. І ти взнаєш, що йому вчиниш, бо ти є мудрим чоловіком. І
дія. 2 і 13 зведеш його старість з кров'ю до аду. **10** *І заснув Давид, і його поховано з
црс2. 5 пар1. 29 його батьками в місті Давида. **11** *І дні, в яких царював Давид в Ізраїлі, були 40 літ. В Хевроні він царював 7 літ, а в Єрусалимі 33 роки. **12** І Соломон сів на престолі Давида, свого батька, будучи 12 літнім, і його царство дуже прославилося. **13** І ввійшов Адоній, син Аґітони, до Вирсавії, матері Соломона, і поклонився їй. Вона ж сказала: Мир твоєму входові. І сказав Адоній: Мир. **14** І знову сказав: В мене є до тебе справа. І сказала йому Вирсавія: Говори. **15** І сказав їй: Ти знаєш, що царство було моїм, до мене вже ввесь Ізраїль повернув був своє лице, щоб мені в них царювати, і моє царство відвернулося від мене і стало на моєму братові, бо в Господі так сталося. **16** І тепер я в тебе прохаю одне мале прохання, тож не відверни твого лиця. І сказала йому Вирсавія: Проси. **17** І сказав до неї Адоній: Промов до царя Соломона, говорячи, – бо він не відверне від тебе свого лиця – і хай мені дасть Авесану, сумайтянку, за жінку. **18** І сказала Вирсавія: Добре, я буду про тебе говорити до царя. **19** І Вирсавія ввійшла перед царя, щоб говорити йому про Адонія. І цар встав їй назустріч, і він їй поклонився і сів на своїм престолі, і поставили інший престол для матері царя, і вона сіла по правиці сина. **20** І сказала своєму синові: Я у тебе прошу одне мале прохання, і не відверни від мене твого лиця. І сказав до неї цар: Проси,

йхъ. и всéю дшéю йхъ, глѧ не соженéтъ тебѣ мужъ съ прстола їиллева· (Се бо)[7] ты вѣси
ѣлнíко сътвори мн йоáвъ сн҃ъ сарýинъ колико
сотвори (мн) óбѣмá старѣйшинома (снíлы)[8] в ц҃р г҃
їиллевы. *авенирý сн҃ý нирóвý, и (амесїю)[9] сн҃ý нѣ- в ц҃р к҃
црс2. 20 дéровý (воєводѣ їоýдинý) (-)[10] оубн ѧ҃. и выліѧ
кровн брáни в мирнаѧ и дáсть кровн невинныхъ. на óположенїе (-)[11] чрéслом ѣго и по ногý
ѣго (положн ѣго)[12]· и сътворúши по мýдрости
своéи. и не сведéши стáрость ѣго (ѡ)[13] мирá во
áдъ. и сн҃омъ (верзовелеúномъ галатьскóмъ)[14] съ-
творúши мл҃ть. и да бýдýтъ съ ѧдýщими
трапéзý твоюѧ. *ѧкóже тáко приближúшасѧ в ц҃р ѧ҃і
црс2. 19 мнѣ. (и) вънегдà (бѣжáти мн)[15] ѡ лицà
(авесалóмлѧ)[16] брáта твоегó· и ѣе (бýдетъ) с
тобóю семенїи сн҃ъ гирїúнъ сн҃ъ (ювминеúнъ)[17]
ѡ (ваддарїúма)[18]· *и тóй клѧ҃ мѧ клѧ҃твою в ц҃р ѳ҃і
немóщною въ дн҃ь вóнже ѣсхожáхъ с полки. и
тóй сниде на срѣтенїе мн на їóрдáнъ. и
клѧ҃хъсѧ ѣмý ó г҃ѣ глѧ. не оубїю тѧ (óружїемъ)[19], и не (погýбиши)[20] ѣго· (и оувѣси
что сътворúши ѣмý ѧ҃ко мýжъ мýдръ ѣси)[21]. дѣ҃а в
и сведéши стáрость ѣго съ кровїю во áдъ· *и и г҃і
оуспѣ дв҃дъ, (и погребен бúсть оу ѡц҃ъ сво-
йхъ)[22]. въ грáдѣ давúдовѣ· *и (бúсть) дн҃їи в ц҃р ѣ҃
въ нáже ц҃рствова дв҃дъ въ їилли, м, лѣтъ. в и пара҃ йѳ҃д
хевронѣ ц҃рствова, (з, лѣтъ)[23], (а)[24] въ їерлúмѣ,
лг, лѣта· и (солóмонъ)[25] сѣде на прстолѣ дв҃-
да ѡц҃а своегó. (сын)[26], (ві, лѣтъ)[27]. и оучестúсѧ ц҃рствїе ѣго зѣлó· и вни́де áдóнїѧ сн҃ъ
(агúдоновъ)[28]. къ вирсавїи мт҃ри (солóмони)[29] и
поклонúсѧ ен҃. óнá же рѣ, мúръ въходу твоѣмý. и рече (áдóнїа) мúръ· [и (пáки) рече][30].
рѣчъ мн (ѣсть) к тебѣ. и рече ѣмý (вирсáвїѧ)
глн· и рече ен҃ ты вѣси, ѧ҃ко (бъ моè)[31] ц҃рьство. (-)[32] къ мнѣ бъ (оуже) вéсь їилль óбратúлъ лицè свое, (ѧ҃ко ц҃рствовати мнѣ в
нúхъ)[33]. и óбратúсѧ ц҃рство (моè ѡ менè), и
бúсть на брáтѣ моé, ѧ҃ко ó г҃ѣ бúсть тáко· и нн҃ѣ прошéнїѧ ѣдúного (мáла) прошý ѡ
тебè, (то) не ѡвратн лицà своегó. и рѣ ѣмý
вирсавїѧ просн· и рече к нéи (áдóнїа) рцы къ
(солóмону)[34] ц҃рю глѧ. ѧ҃ко не нмать ѡвратúти лицà своегó ѡ тебè, и дабы мн далъ (авесáну сумайтанынúню)[35] въ женý· и рече вирсавїа добрѣ áзъ нмá҃ глати ó тебѣ къ ц҃рю· и
вни́де (прѣ ц҃рѧ вирсавúа)[36] (-)[37] глати ѣмý о áдóнїи. и востà ц҃рь на срѣтéнїе ен҃ и (поклонúсѧ)[38] ен҃ и сѣде на прстолѣ своé. и постáвиша
прстолъ (другїи) мт҃ери ц҃ревїи. и сѣде ódéснýю (сн҃а)[39]· и рѣ (сн҃ý своéмý)[40] прошéнїѧ (мала
ѣдúного)[41] прошý оу тебè (и) не ѡвратн лицà

твоегѡ (ѿ мене). и рече ісломѡнъ просѝ мтри моѧ, ѩко не ѿвращуся ѿ тебѣ· и речe (даждь авесанѹ сѹмантанѣ́ю)[42] адо́нїю бра́тѹ своемѹ въ женѹ· и ѿвѣщѧ [цр҃ь соло́монъ][43] (мтри своеи́ и рече)[44]. (-)[45] вьскѹю ты́ про́сиши (ависа́ны)[46] [сѹмантанѣ́нь][47] (въ женѹ е҆мѹ)[48], то́ и просѝ (оу҃же) е҆мѹ (и) цр҃тво. ѩко то́й (е҆) бра́ мо́и старѣ́и надо мно́ю. (-)[49] того (е҆ѣ) авїада́рь і҆ереи́, и того і҆ѡа́вь сѝнъ сарѹи́нъ воево́да дрѹгыи· и кла́ся цр҃ь (соло́монъ)[50] пре҃ гд҃ь гл҃а. ѩи да сѣтвори́тъ ми е҆ѣ, и ѩи да приложи́ (ми) ѩко ѡ҆ дш҃и своеи́ гл҃а адо́нїа слово (-)[51]. и нн҃ѣ жи́въ е҆ѣ, и҆же оу҃гото́ва ма́, и посадѝ ма на пр҃толь (ѿц҃а моего дв҃да)[52]. и то́й сѣтвори ми до́мъ, ѩкоже гл҃а е҆ѣ. ѩко да дн҃ь оу҃мре адо́нїа· и послà [цр҃ь соло́монъ][53] рѹкою ванѣ́ѵовою сн҃а і҆ѡда́ева, и оубѝ и҃. и оу́мре адо́нїа в (то́й дн҃ь)[54]. и авиадда́рѹ і҆ереѭ рече цр҃ь (соло́мо́й). тецѝ ты во (а҆надда́дъ)[55] на селѡ свое. ѩко мѹ҃ смр҃ти е҆си въ (дн҃ешнїи дн҃ь)[56], (-)[57] да не (оу҃мрьщвлю)[58] тебѣ ѩко носи́лъ е҆си кїѡ́ завѣта гн҃а пре҃ ѿц҃емъ мои҃ (дв҃до҃). и (ісъ семѹ) ѩко ѡ҆злоби́ся ѡ҆ все́мъ. и҃мже ѡ҆злоби́ся ѿц҃ъ мо́и· і҆ изгна̀ (соло́монъ)[59] авїадда́ра, не бы́ти і҆ереѭ гн҃ю· *и҃ѩкоже собы́тиса словеси гн҃ю е҆же гл҃а в домѹ и҃ли в сило́мѣ· и сѫ́ дóиде (сїи҃) до і҆ѡа́ва сн҃а сарѹина ѩко і҆ѡа́въ послѣ́дова адо́нїи. и въ сѫ́ѣ соло́монь не оу҃клони́ся, и бѣжà і҆ѡа́въ въ кро́въ гн҃ь, и ѩ́ся по ро́гъ ѡ҆лтарѧ̀ (гн҃я)· и възвѣсти́ша соло́монѹ гл҃юще. ѩко бѣжà і҆ѡа́въ въ кро́въ гн҃ь, и (-)[60] дрьжи́тся по рогъ ѡ҆лтарѧ̀, и посла (цр҃ь) (соло́монъ)[61] ісъ і҆ѡа́вѹ гл҃а. что̀ ти́ е҆сть да бѣжа̀ е҆си въ ѡ҆лта́рь (гн҃ь), и рече і҆ѡа́въ ѩко оу҃боа́хся ѿ лица твоего, и бѣжа́хъ ісъ гд҃ѹ· и посла (соло́монъ)[62] [-][63] ванѣ́ю сн҃а и҃ѡда́ева гл҃а. и҃дѝ (-)[64] оубїи (і҆ѡа́ва)[65] и погреби и҃· и прїиде ванѣ́а сн҃ъ и҃ѡда́й ісъ і҆ѡа́вѹ въ кро́въ гн҃ь (свѣдѣнїа). и рече е҆мѹ се гл҃етъ (ти́) цр҃ь и҃зы́ди. и рече і҆ѡа́въ не (и҃зы́дѹ)[66], (и҃о)[67] да здѣ оу҃мрѹ. и возврати́ся (и) ванѣ́а сн҃ъ и҃ода́евъ. и рече цр҃еви гл҃а, ѩи гл҃а і҆ѡа́, и ѩи ѿвѣщѧ ми· и рече е҆мѹ цр҃ь и҃дѝ и сѣтвори е҆мѹ та́ко ѩкоже (ти́ е҆смь ре́кль)[68]. (-)[69] оубїи (-)[70] и погреби и҃ и ѿ́ми дн҃ь кровь ю҆же безѹма́ пролїа і҆ѡа́ ѿ мене. и ѿ дому ѿц҃а моего· и (возврати́й)[71] гь (дн҃ь) кро́вь непра́вды е҆го на главѹ е҆го, ѩкоѡ́ (и ѻ́нъ) (оубѝ)[72] два мѹжа́ правѣ́на, и бла́же́йше па́че е҆го и оубѝ а҆ (о҃ружїе́)[73], и ѿц҃ъ мо́и дв҃дъ не разѹмѣ кро́ви (то́я)[74]. *(и) (авенѝра)[75] сн҃а ни́рова. воево́ды і҃и҃лева, *и (амесїа)[76] сн҃а и҃ѣдѝрова воево́ды і҃оудина· и возврати́й-

ѩ цр҃ь ѣ

ѣ цр҃ь г҃

ѣ цр҃ь и҃

мати моя, бо не відвернуся від тебе. **21** І сказала: Дай Авесану, сумайтянку, Адонієві, своєму братові, за жінку. **22** І відповів цар Соломон своїй матері, і сказав: Чому ти для нього просиш Ависану, сумайтянку, за жінку, та й проси вже для нього і царство, бо він є мій брат, старший за мене, його був священик Авіятар і його Йоав, син Саруя, другий воєвода. **23** І поклявся цар Соломон перед Господом, кажучи: Так хай вчинить мені Бог і так хай мені додасть, бо Адоній сказав слово про свою душу. **24** І тепер живий Господь, який приготовив мене і посадив мене на престолі мого батька Давида, і Він зробив мені дім; так як сказав Господь, тож хай сьогодні Адоній помре. **25** І послав цар Соломон рукою Ванія, сина Йодая, і забив його, і помер Адоній в тому дні. **26** І Авіятарові, священикові, сказав цар Соломон: Ти втікай до Анатата, до своєї посілості, бо ти є мужем смерті в цьому дні, хай тебе не заб'ю, бо ти носив кивот господнього завіту перед моїм батьком Давидом, і до цього: тому що ти зазнав біду в усьому, в чому зазнав біду мій батько. **27** І Соломон вигнав Авіятара, щоб не був господнім священиком, *щоб так збулося господнє слово, яке Він сказав в домі Ілі в Силомі. **28** І ця чутка дійшла до Йоава, сина Саруя, бо Йоав пішов за Адонієм і не схилився вслід за Соломоном. І Йоав втік до господнього шатра і схопився за роги господнього жертовника. **29** І сповістили Соломонові, кажучи, що: Йоав втік до господнього шатра і держиться за роги жертовника. І послав цар Соломон до Йоава, кажучи: Що тобі є, що ти втік до господнього жертовника? І сказав Йоав: Бо я злякався твого лиця і втік до Господа. І послав Саломон Ванія, сина Йодая, кажучи: Іди забий Йоава і поховай його. **30** І пішов Ваній, син Йодая, до Йоава, до шатра господнього свідчення, і сказав йому: Так тобі говорить цар: Вийди. І сказав Йоав: Не вийду, але хай тут помру. І повернувся Ваній, син Йодая, і сказав цареві, мовлячи: Так сказав Йоав і так мені відповів. **31** І сказав йому цар: Іди і вчини йому так, як я тобі сказав – забий і поховай його, і сьогодні кров, яку Йоав безумно пролив, відніми від мене і з дому мого батька. **32** І сьогодні повернув Господь кров його несправедливості на його голову, так як і він забив двох праведних мужів і кращих від нього, і забив їх зброєю, і мій батько Давид не знав про ту кров, *і Авенира, сина Нира, воєводи Ізраїля, *і Амесія, сина Єтира, воєводи Юди. **33** І повернеться

црс1. 2

црс2. 3

црс2. 20

його кров на його голову і на голову його насіння навіки. Давидові ж, і його насінню, і його домові, і його престолові хай буде від Господа мир навіки. **34** І пішов Ванія, син Йодая, і знайшов Йоава, і забив його, і поховав його в його домі в пустині. **35** І цар Соломон поставив володарем Ванія, сина Йодая, на місце Йоава – і царство скріпилося в Єрусалимі; і священика Садока цар Соломон поставив першим і на
пар2. 1 місце Авіятара. *І Соломон, син Давида, зацарював в Єрусалимі і над Юдою в Елимі. **35a** І дав Господь Соломонові розум, і дуже велику мудрість, і широту серця, наче й пісок, що при морі. **35b** І Соломон дуже наповнився розуму, понад розум всіх синів старшин і понад всіх мудрих Єгипту.

сѧ кровь (ѣго)[77] на главу ѣго. и на главу сѣмени ѣго во вѣки. (-)[78] дв҃ду (же) и сѣмени ѣго и дому ѣго. и прⷭтолу ѣго (миръ да будⷮ)[79] до вѣка ѡ҃ г҃а. И (вꙑзыдⷣе)[80] ваниѧ сⷭнъ ӏѡда҃евъ. (и ѻ҆брѣте) ӏѡа҃ва и оу҆би и҆ и погребе и҆ в дому ѣго въ пустыни. И воставѝ цр҃ь (соло҃монъ) ваниѧ сⷭна ӏѡда҃ева. (во ӏѡа҃ва мѣⷭто)[81] (влаⷭтела)[82]. и цр҃тво и҆спра҃висѧ въ ӏер҃лимѣ и садо҃ка ӏере҃ѧ да҃сть (соло҃монъ) цр҃ь (пр҃ьвого. и)[83] въ
пар2. 1 (и҆а҆да҃ра)[84] мѣⷭто· *(И соло҃монъ сⷭнъ дв҃дъ въ- в пара й
цр҃исѧ въ ӏер҃лимѣ и на҃ ӏоу҃дою въ ѣлимѣ.) и дасть г҃ь смыслъ соло҃мону и мудрость мно҃гу зѣло. и широту ѳ҃рца ꙗ҃ко и пѣсокъ иже въ мо҃ри· І и҆спл҃ънисѧ смысла соло҃мѡ зѣло, паче смысла вс҃ѣ (сⷭновъ ст҃арѣишⷭ҃)[85] и па҃ вс҃ѣ мудрꙑ҃ ѣгу҃пⷱ҃скⷭ҃.

Глава 3

ниж. 7 **35c** І *взяв Соломон дочку фараона, єгипетського царя, собі за жінку, і привів її до міста Давида, доки не скінчив собі будувати свій дім, і дім господній скорше, і мур Єрусалиму довкруги. За сім років зробив і закінчив. **35d** І було у Соломона 70000 мужів тих, що несли тягарі, що опрацьовували камінь, і 80000 – що рубали на горі дерево. **35e** І зробив Соломон море, і укріплення, і великі вмивальниці, і стовпи, і затишні двори, і мідяне море, **35f** і збудував його крайні й середні, і розбив місто Давида, так що дочка фараона перейшла з міста Давида до свого дому, який він їй збудував. І тоді збудував жертовник, **35g** і Соломон приносив тричі в році жертву і мирні жертви на жертовнику, який збудував Господеві, і приносив жертву перед Господом. І закінчив дім. **35h** І це старшини наставлені над ділами царя Соломона: 3000 і 600 наставлених над народом, що чинив діла. **35i** І він збудував Асур, і Магдон, і Ґазер, і Вітуру, і горішній Авелат **35k** тільки ж після того, як збудував він господній дім і єрусалимські стіни довкруги. Також потім збудував він ці міста. **35l** Коли ще Давид був живим, він заповів Соломонові, кажучи: З тобою ж є цей Семей, син Ґири, син насіння єменія з Хеврона. **35m** І ось він мене прокляв впокорючою клятвою в дні, в якому ішли з полками. **35n** Він же прийшов назустріч мені на Йордан, і я йому поклявся Господом, кажучи, що: Не заб'ю тебе зброєю. **35o** І тепер не доторкайся до нього, бо ти є розумним чоловіком, і збагни, що йо-

Гл҃а, г҃.

поⷧ҃мъ* (соло҃мо҆ѝ) дщ҆е́рь фарао҃на (цр҃ѧ ѣ- ѝй з
гу҃петⷭ҃ска себѣ въ жену) и҆ приведе́ ѭ҆ въ гра҃ дв҃дъ до҃ндеже сконча (себѣ здати) до҃мъ свои́ и҆ до҃ г҃нь пе́рвое и҆ стѣну ӏер҃лимову ѻ҆́кр҃тъ. За ѣ҃мь лⷮ҃тъ, сътвори и҆ сконча҃· И ба҃ше оу҆ (соло҃мона)[1], ѯ҃о, мужъ, носа҃щихъ бре́мена. (дⷱ҃лающихъ ка҃менїе. и, ѯ҃и)[2], сѣкущихъ въ горѣ (дре́во). и҆ сътвори́ соло҃монъ мо́ре и҆ оу҆кр҃пленїа, и҆ ба҃на велⷦ҃кїа и҆ столпы́, и҆ оу҆глы дво́рныѧ и҆ море мѣ́дяное, и҆ созда҃ кра́инаа и҆ среднаа ѣго. и҆ разбѝ гра҃ дв҃дъ. та҃ко дщ҆и фарао҃на (преиде)[3] ѡ҃ гра́да дв҃дова, в до́мъ свои́ ѣ́же созда́ е́й. (и҆) тогда́ созда (о҆́лтарь)[4] и҆ (соло҃монъ)[5] возноша́ше триждꙑ лѣтомъ жрⷮ҃тву· И ми́рнаѧ на о҆́лтарь и҆же созда гв҃и. и҆ жра́ше пр҃ѣ г҃мъ, и҆ сконча́ до́мъ. и҆ сїи ст҃арѣ́шинꙑ приⷭтавле́ныѝ на҃ дѣ́ломъ (цр҃а҃) (соло҃мона)[6], ѓ, и҆ ѯ҃, приⷭта́вни за лю҃ми дѣ́лающими дѣ́ло. и҆ созда́ (а҆сⷪ҃ръ)[7], и҆ магⷣо́нъ, и҆ газе́ръ, и҆ (вⷯ҃тⷭ҃ру)[8]. (и҆ вы́шнїи)[9] (а҆вела́дъ)[10]. то҃мо же по созданїи дому г҃нѧ, и҆ стѣны ӏер҃лимⷭ҃кїѧ о҆́кр҃тъ· (Ѯаже) потомъ созда́ градꙑ сїѧ. вънегда́ ѥ҆ще́ суще́ дв҃ду жи́ву, заповⷱ҃да соло҃мону г҃лѧ· (Се́й да ѣ́стьⷱ҃)[11] с тобо́ю семе́и сⷭнъ гираи́нъ, сⷭнъ семе́не [и҆̂менеи́на]|[12] ѡ҃ хеврόна· (И ѣ҆)[13] кла́тъ мѧ клⷮвою оу҆кори́зненою. въ дⷩь вонже и҆да́ху с по́лки. (ты же)[14] сни́де въ срⷮтенїе ми на ӏо҃рда́нъ. и҆ клⷯ҃ⷭѧ ѥ҆му г҃мъ г҃лѧ. на҃ко не оу҆мрⷴщвлю тебе (о҃ружїе́мъ)[15]. и҆ нⷩ҃ не (каса́ⷭѧ)[16] ѥ҆му на҃ко мужъ смыслень (ѣ́си) ты. и҆ разумѣви на҃же сътвори́ши ѥ҆му. и҆ сведе́ши ста́рость ѣго со кро́вїю во а҃· И (посла цр҃ъ соло҃монъ), и҆ призва҃ (-)[17] семе́а, (сⷭна гира-

а́ша), и̂ рече е̂мꙋ. созижди себѣ до̑ вꙑ̀ їе̂рли́мѣ, и̂ сѣдѝ тꙋ и̂ не ходи ѡ̑ттꙋдꙋ никамо̑· и̂ бꙋдѐ вь де́нь исхо́да твоего́, и̂ пре́идеши потоки ке́дрꙑскїа. (и̂) разꙋмѣѧ разꙋмѣи, на́ко смр҃тїю оу̑мреши. (и̂) кровь твоѧ бꙋдѐ на главѣ твое́и. и̂ заклѧ̑ и̂ ца́рь вь де́нь то́й. и̂ рече семе́и къ цр҃ю. бл҃гъ гл҃ъ и̂же гл҃а гс҃и мо́и цр҃ꙋ та́ко да сътворі́ӏ рабъ твои́, и̂ сѣде семе́и вꙑ̀ їе̂рли́мѣ, г҃, лѣта. и̂ бы́сть по тр҃е̑ лѣтѣ̑. и̂ бѣжаста два̀ раба̀ семе́инна ко [а̂ѝхꙋсꙋ][18] сн҃ꙋ маа̂ха́нну, цр҃ю гедъскꙋ. и̂ возвѣстиша семе́ю гл҃юще, е̂е (е̑ста) раба̀ твоа вꙑ̀ гедѣ̀мѣ, и̂ (вꙑ̀ста̑)[19] семеѝ. и̂ о̂сѣдла о̂сла̀ свое, (-)[20] и̑́де вь ге́дꙋ ко [а̂ѝхꙋсꙋ][21] взыска́ра рабꙋ свое́ю, і̂ и́де семе́и (и̂зъ їе̂рли́ма). и̂ приведѐ раба̀ своа ѡ̑ геда. и̂ возвѣстиша (соло́монꙋ)[22] гл҃юще. на́ко (семе́и ходи́)[23] и̂зъ їе̂рли́ма вꙑ̀ гедꙑ, и̂ возврати раба̀ своѧ· и̂ посла ца́рь и̂ призва семе́ѧ, и̂ рече (ца́рь) к немꙋ. не кла́хъ ли тѝ сѧ гм҃ъ и̂ засвѣдѣтельствова́хъ тѝ гл҃а, во́нже а́ще де́нь и̂зы́деши и̂зъ е̂рли́ма. і̂ и̂зы́деши на́ десно, и̂ли на шꙋе́, разꙋмѣѧ разꙋмѣи, на́ко сме́рт҃ію оу̑мреши· |и̂ рече ми́ гл҃ъ и̂же слы́ша̑]|[24]. (-)[25] что̑ на́ко не сохранѝ кла́твы гн҃а, и̂ за́повѣди и̂же вѣхъ тѝ заповѣ́далъ· и̂ ре́че ца́рь къ семе́ю, ты вѣ́си всю́ зло́бꙋ свою́ на́же вѣ́сть ср҃це твое, (и̂) на́же сътвори дв҃дꙋ (моему̀ ѡ̑ц҃ꙋ)[26]. и̂ возвратѝ гь зло́бꙋ твою на главꙋ твою. и̂ ца́рь соло́монъ (е̂сть) бл҃ве́нъ. и̂ пр҃то́лъ дв҃дъ (е̂сть)[27] гото́въ пр҃е̑ (бо́мъ)[28] во́ вѣки, и̂ заповѣ́да ца́рь соло́монъ ванію сн҃ꙋ і̂о́да́евꙋ, и̂ (ш҃е̑)[29] оу̂бїи (семе́ѧ)[30], и̂ оу́мре (семе́и)· и̂ бы́сть ца́рь (соло́монъ)[31] смы́сле̑ зѣло и̂ мꙋдръ. (-)[32] і̂оу́да (же)[33] і̂и̑лѣ мно́зи (зѣхꙋ) зѣло, на́ко пѣсокъ и̑́же при мо́ри, вꙑ̀ мно́жествѣ ꙗ́дꙋще и̂ пїюще и̂ весела́щесѧ· *и̂ (соло́мѡ̑)[34] бы́сть о̂бладa всѣми цр҃твы, (ѡ̑ рѣкъ и̂ до земла̀ филистїйскїѧ, даже до предѣлъ е̂гѵ̀петъскъ,) и̂ зѣхꙋ принося́ще да́ры и̂ рабо́тающе соло́монꙋ во вс҃ѧ дн҃и живота е̂го· и̂ (соло́монъ)[35] нача̀ развръза́ти си́лнаѧ лива́нова, и̂ то́й са̑ созда̀ дерми́ю вꙑ̀ пꙋсты́ни· и̂ сїѐ снѣ́дь (бываше) (соло́монꙋ)[36], (и̂ сїѝ потребованїѧ соло́монова вꙑ̀ де́нь е̂ди́нъ), л҃, мѣръ смида́леныѧ мꙋкѝ, и̂ ѯ҃, (ꙗ́дїи разли́чныхъ)[37], (и̂) ї те́лецъ изъбра́нныхъ, и̂ к҃, говя̑ тꙋчныхъ, и̂ сто̑, (о́бно̑)[38], ра́звѣ е̂ленїи, и̂ серно̀ (и̂ бꙋйволовъ. и̂ вс҃ѧ потре́бна звѣрїи) и̂ ѡ̑ кꙋра̀ (тꙋчныхъ и̂збра́нныѣ)[39], (и̂ ѡ̑ вся́кого пти́ча и̂же на потре́бꙋ, мно́гое мно́жество)· (и̂)[40] ба́ше (соло́монъ) о̂бладáѧ всѣми (стра́нами, и̂) о́б о́нъ полъ рѣкѝ· (и̂) ѡ̑ (дара́ды)[41] до га́зы, и̂ всѣми цр҃твїи, о́б о́нъ полъ рѣкѝ, и̂ бы́сть е̂мꙋ ми́рно ѡ̑ всѣ̑ стра́нъ (о̑́кр҃тъ е̂го)[42].

сир. 47

му вчиниш, і зведеш його старість з кров'ю до аду. **36** І цар Соломон послав і покликав Семея, сина Гира, і сказав йому: Збудуй собі дім в Єрусалимі, і сиди там, і не ходи звідти нікуди. **37** І буде в день твого виходу і *як* перейдеш потік Кедрон, і знаючи знай, що смертю помреш, і твоя кров буде на твоїй голові. І закляв його цар у тому дні. **38** І сказав Семей до царя: Добре слово, яке ти сказав, мій пане царю, так хай вчинить твій раб. І Семей сидів в Єрусалимі 3 роки. **39** І сталося по трьох роках, і втекли два раби Семея до Аххуса, сина Мааха, царя Ґета, і сповістили Семеєві, кажучи: Ось твої раби є в Ґеті. **40** І Семей встав і засідлав свого осла, пішов до Ґета до Аххуса, шукаючи своїх рабів, і пішов Семей з Єрусалиму і привів з Ґета своїх рабів. **41** І сповістили Соломонові, кажучи, що: Семей ходив з Єрусалиму до Ґета і повернув своїх рабів. **42** І послав цар, і покликав Семея, і сказав цар до нього: Чи я тобі не клявся Господом і *не* засвідчив тобі, кажучи: В якому лиш дні вийдеш з Єрусалиму і підеш направо чи наліво, знаючи знай, що смертю помреш. **43** І ти мені сказав: Добре слово, яке я почув. Що це, що ти не зберіг господньої клятви і заповіді, яку я тобі заповів? **44** І сказав цар до Семея: Ти знаєш всю свою злобу, яку знає твоє серце, і що ти вчинив Давидові, моєму батькові; і Господь повернув твою злобу на твою голову. **45** І цар Соломон благословенний, і престол Давида є готовий перед Богом навіки. **46** І заповів цар Соломон Ванію, синові Йодая: І, пішовши, забий Семея. І Семей помер. **46a** І цар Соломон був дуже розумний і мудрий. Юда ж й Ізраїль були дуже численні, наче пісок, що при морі, численністю, вони їли, і пили, і веселилися. **46b** *І Соломон володів всіма царствами від рік і до филистимської землі, аж до єгипетських границь; і приносили дари, і служили Соломонові в усі дні його життя. **46c** І Соломон почав відкривати сили Ливану, **46d** і він сам збудував Терми в пустині. **46e** І це була Соломона їжа, і це потреби Соломона на один день: 30 мір пшеничної муки, і 60 різних страв, і 10 вибраних телят, і 20 випасених волів, і сто баранів, опріч оленів, і серн, і буйволів, і всієї їжі звірів, і з вибраних птахів годованих, і велике множество з усякої птиці, що на потребу. **46f** І Соломон володів всіма країнами і на другому боці ріки, і від Тарати до

Ґази, і всіма царствами на другому боці ріки. **46g** І був у нього мир від усіх країн довкруги нього. І юдеї *та* ізраїльтяни жили впевнено, кожний у своїй хаті і під своїм виноградником і під своїми фіґами, їдячи й п'ючи і веселячись, і *то* від Дана й до Вирсавії усі дні Соломона. **46h** І це були старшини Саломона: Азарій, син Садока, священика, і Орній, син Явіатара, що був старшиною прибічників, і Есаран, що над його домом, 21 писарі, і Вара, син Йоара, воєводи, і Ахимам, син Варакона Гатарсина, і Ваній, син Йодая, над алухією, над будовою був, і Сакхус, син Натана, що в радниках, **46i** *І були в Соломона 40000 пар2. 9
расових коней з колісницями, 12000 кіннотників. **46k** І він володів всіма царствами і від ріки й до землі чужинців, і до границь Єгипту. **46l** І Соломон, син Давида, царював над Ізраїлем і над Юдою тільки в Єрусалимі **3,2**. Народ же тоді приносив жертву на височинах, бо не був збудований дім імені Господа й аж до того дня. **3** І Соломон полюбив Господа, щоб ходити в приписах Давида, свого батька: тільки на високих приносив жертву і кадив. **4** І встав Соломон, пішов до Ґаваона принести там жертву, бо там була велика висота, і він приніс тисячу жертв на жертов- пар2. 1
нику в Ґаваоні. **5** *І з'явився Господь Соломонові в сні вночі, і сказав йому: Попроси, що хочеш, і дам тобі. **6** пар1. 28
пар2. 1
муд. 9
*І сказав Соломон: Ти вчинив з твоїм рабом Давидом, моїм батьком, велике милосердя, оскільки він ходив перед тобою правдою і праведністю, і простим серцем з тобою; і Ти зберіг йому велике милосердя, і щоб дати його синові сісти на його престолі, так як і сьогодні явно. **7** І тепер, Господи Боже мій, Ти царем зробив твого раба, замість Давида, мого батька; і я є малий хлопчина і не знаю свого виходу і входу. **8** Раб же твій посеред твого народу, якого Ти вибрав, народу численного, як пісок, що при морі, якого ніхто не почислить від множес- муд. 6
тва. **9** *Задля цього дай своєму рабові розумне серце, щоб слухати і розсуджувати твій народ в справедливості, щоб пізнавати між добром і злом. Бо хто може судити цей твій тяжкий народ? **10** І це слово було миле перед Господом Богом, що попросив Соломон це слово. **11** І сказав Господь до нього: Тому що ти попросив в мене це слово, і не попросив в мене багато днів, і не попросив багатства, ані не попросив душі твоїх ворогів, але попросив собі мудрості і розумності, щоб вислухати суд, **12** ось Я зробив за твоїм словом. Ось Я тобі дав розумне серце і мудрість. Такого мужа

и (живáхѹ їѹдéи)[43] їйльтáне безъ печáли ісдо (въ домѹ своемъ, и) по виноградомъ своймъ, и по смоковницами своими надѹще и піюще, (и ликѹюще, и) ѡ дана и до вирсавіа въ вса днѝ (соломона)[44]. И се старѣишины (бахѹ) (соломона)[45], (азорѣа)[46] сн҃ъ садоков҃, іереа и Ѳрніа сн҃ъ (іавіадарь)[47], (наже бг҃ъ) старѣишина прѣстоащимъ, и (есараномъ)[48] (иже) на домѡ̃ его (іка)[49], книгочіа и (вара)[50] сн҃ъ (иѲара)[51] воєводы, и (ахимаа)[52] сн҃ъ (вараконь)[53], (гатарсина), и ваніѣа сн҃ъ иѲдаѣ, на (алѹхіею)[54], (-)[55] на (возданіи башє)[56], и (саіхѹсъ)[57] сн҃ъ наддань, (иже въ свѣтѣ)[58], *и башє оу (соломона)[59] м҃, (коніи пара̀ а҃
избранныхъ со)[60] колесницами, (-)[61] в҃і, конникъ, и бг҃ъ Ѳладаа всѣми цр҃твы, (и) ѡ рѣки и до землѧ иноплеменникъ и до предѣлъ єгѵпта· [И][62] (соломонъ)[63] сн҃ъ дв҃двъ, цр҃твова на їйлемъ, и на їѹдою въ їер҃лимѣ тоикмо· людіе (же тогдà) бахѹ жрѹще на высинахъ, наіко не бѣ создань домъ имени гн҃ю даже (и) до (дни Ѳного)[64]. И възлюбѝ соломонъ г҃а. ходити в наоученіи дв҃двыхъ ѡц҃а своего, тоикмо на хѳмѣхъ жраше и кадаше· И вѣстà (соломонъ) (-)[65] йде в гаваонъ пожрѣти тѹ, наіко (тамо бѣ высотà велію)[66] (и) тысащѹ жрѣтвъ възнесѐ, (-)[67] на жрѣтвеницѣ в гаваонѣ· *И нависа г҃ь (соломонѹ)[68] въ снѣ нощію, и рече (емѹ)[69] проси что (хощеши и дамъ ти)[70]. *И рече (соломонъ)[71], ты єси сътвориі со рабомъ твоимъ дв҃домъ ѡц҃емъ моимъ мл҃ть велію, наікоже єсть ходилъ пр҃е тобою, истинною и правдою, и правымъ с҃рцемъ с тобою и съхрани ємѹ мл҃ть велікѹю (-)[72], (и ѳ҃) дати сновi его [сѣсти][73] на пр҃толѣ его наіко (и) днесь (навѣ)[74]. И ннѣ г҃и бж҃е мои ты сътвориль єси раба своего (ц҃рема) въ дв҃да мѣсто ѡц҃а моего, и азъ єсмь ѳтрочищъ малъ, и не видѣ исхода своего и входа (-)[75]. Р҃а же твои посредѣ людіи твоихъ. наже избра люди многи, (наіко пѣсокъ иже при мори), єгоже никтоже не изочтетъ [ѡ множества][76]. *(Сего ради даждь)[77] мѵро̀ ѕ҃
рабѹ своемѹ с҃рце (смыслено). на послѹшаніе и сѹженіе людем҃ твоѝ въ правдѹ иже разумѣвати посреди добрѹ и злѹ, наіко кто (можетъ)[78] сѹдити людемъ твоимъ тажкимъ симъ· И оугодно бысть [слово][79] (се) пр҃е г҃мъ (бмъ). наіко испроси (соломонь)[80] гл҃ъ сеи· И рече г҃ь к немѹ занеже проси ѡ мене гл҃ъ сеи. и не проси (ѡ мене)[81] днїи многа, и не проси богатства, ниже проси дша врагъ твоѝ но испроси себѣ (мѹдрости и) разѹма, да послѹшаеши сѹда· се сътворі по гл҃ѹ твоемѹ. се дахъ ти с҃рце смыслено,

и̂ мꙋ́дрость· (и̂)҃и́коже[82] нѣ́сть бы́лъ (мꙋ́жъ) пре̑д тобо́ю и̂ по тебѣ́ не востáне́ подо́бенъ тебѣ́·
мудр 3 *и̂ к семꙋ̀ и̂́хже не проси̑ да́хъ ти́, и̂ бога́тьство и̂ сла́вꙋ. на́ико нѣ́сть бы́лъ (ни е̂ди́нъ) мꙋ́жъ подо́бенъ ти́ въ цр҃е́хъ [по вс҃а дн҃и твоа̀][83]· и̂ а́ще хо́диши по пꙋти̑ мое́мꙋ, (и̂ сохраниши)[84] запове́ди моа̀ и̂ повелені́а моа̀. на́коже ходи (и̂) дв҃́дъ ѡ҆́цъ твои́ (-)[85] ѡ҆мно́жꙋ дн҃и твоа̀· и̂ въ҃збнꙋ (соло́монъ)[86] и̂ се (бы҃ сно́)[87]. и̂ (воста́въ)[88] и̂́де въ і҃ерли́мъ, и̂ ста̀ пре̑д лицемъ жр҃тевника пре̑д лицемъ кі҃ѡ́та завѣ́та г҃на̀ въ сі҃ѡ́нѣ. и̂ вознесе (жр҃твꙋ)[89], и̂ сътвори ми́рна̀. и̂ сътвори пи́ръ ве́лі҃и себѣ̀ и̂ всѣ́мъ ѻ҆́троко́ свои́мъ· тогда пр҃е́ста́стѣ дв҃ѣ женѣ блꙋ́дницы пре̑д цр҃емъ, и̂ стоа́ста пре̑д ни́мъ· и̂ рече жена̀ е̂ди́на, въ мнѣ̀ (е̂сть бѣда̀) г҃и [мои́][90]. а́зъ и̂ (е̂и по́дꙋга ми, и̂)[91] живе́вѣ в домꙋ̀ е̂ди́но̑ и̂ породи́ховѣ въ домꙋ· и̂ бы́сть по третіе́мꙋ̀ дн҃и рожені́а мое́го. и̂ родѝ и̂ жена̀ сі҃а, и̂ бѣ́ховѣ са́ми ме́жду собо́ю. и̂ не (бы҃)[92] никто́же с нама ра́звѣ (-)[93] на̑ в домꙋ̀ (на́ю)· и̂ ѹ҆́мре сн҃ъ жены̀ се́а в но́щи, на́ико лежа̀ на не́мъ· и̂ (воста́вши)[94] полꙋно́щію (-)[95] взя̀ ѻ҆́трочѧ̀ мое и̂з рꙋкꙋ̀ мое́ю. и̂ ѹ҆́спѝ (-)[96] на ло́нѣ своё, и̂ (ѹ҆мр҃тъшее ѻ҆́трочѧ своѐ)[97] положи́ла ба҃ше (ѹ҆ ме́не)[98]· и̂ воста̑ заѹ́тра накарми́ти ѻ҆́трочѧ́ти (-)[99]. и̂ (ѻ҆брѣ́тто̑ ѐ)[100] мр҃тво. и̂ (внегда̀)[101] со тщаніе́мъ зр҃а̀ (-)[102] заѹ́тра. и̂ се нѣ́сть сн҃ъ мои е̂гоже е̂смь а́зъ родила· и̂ р҃е̑ (дрꙋга́а жена)[103] ни, но (се е̂сть) сн҃ъ мои́ живы́и, а̂ (се е̂сть) сн҃ъ твои ѹ҆мры́и. и̂ (пра́стася)[104] пре̑д цр҃емъ· и̂ рече (и̑ма цр҃ь)[105]. ты глеши (тако) се (е̂сть) сн҃ъ мои́ живы́и (а̂)[106] сн҃ъ се́а мр҃твыи е̂е. и̂ ты глеши ни, но (живы́и е̂сть сн҃ъ мои́)[107], (а̂)[108] (твои̑ сн҃ъ)[109] ѹ҆мр҃тъшіи· (-)[110] Принесите ми̑ ме̑ и̂ принесо́ша мечь пре̑д цр҃а· и̂ рече цр҃ь разсѣцыте ѻ҆́трочѧ сꙋщее жи́во на́ двое, и̂ дади́те (е́и̑ полъ)[111], (а̂ ѻ҆но́и дрꙋгꙋю по́лъ)[112]. и̂ ѿвѣщꙋа жена̀ е́и̑же бѣ сн҃ъ живы́и (-)[113] ко цр҃ю. понеже смате́ся ѹ҆́троба е̂а̀ ѻ҆ сн҃ꙋ е̂а̀ и̂ р҃е̑ во мнѣ (е̂сть бѣда) господи́не (мои́). дади́те е́и̑ ѻ҆́трочѧ (е̂и жи́во), (-)[114] см҃рті́ю (же) не ѹ҆мори́те е̂го. и̂ та̀ рече (да не бꙋдетъ ни мнѣ ни тебѣ)[115], (но) пресѣцѣ́те [ѐ][116]· и̂ ѿвѣщꙋа цр҃ь (-)[117] рече, дади́те дв҃тй̑ [живы́и][118] (женѣ) рекше́и дади́те се́и ѐ, (а̂)[119] см҃рті́ю не ѹ҆мори́те е̂го, сі҃а (е̂сть) мт҃и̑ е̂го· и̂ (слы́шавъ)[120] весь і҃и̑л҃ь ѕ҃ꙋ се́и̑, и̑́же сꙋдѝ цр҃ь, и̂ ѹ҆боа́шася ѿ лица̀ цр҃ева, разꙋмѣ́ша бо на́ико смы́слъ бж҃іи (бы҃) в немъ сътвори́ти ѻ҆́правда́ніа.

не було перед тобою, і після тебе не повстане подібний до тебе. **13** *І до цього те, що ти не попросив, Я тобі дав: і багатство, і славу, так що не було ні одного чоловіка, подібного до тебе, між царями в усіх твоїх днях. **14** І якщо ходитимеш по моїй дорозі, і зберігатимеш мої заповіді і мої приписи, так як ходив і Давид, твій батько, – помножу твої дні. **15** І збудився Соломон, і ось був сонний, і, вставши, пішов до Єрусалиму, і став перед лицем жертовника, перед лицем кивота господнього завіту в Сіоні, і приніс жертву, і зробив мирні жертви, і зробив великий бенкет собі і всім своїм слугам. **16** Тоді стали дві жінки-блудниці перед царем, і стояли перед ним. **17** І сказала одна жінка: В мене є біда, мій пане. Я і ця моя подруга, живемо ми в одному домі і породили в домі. **18** І сталося по третім дні, як я народила, то народила й ця жінка, і ми були самі між собою, і не було нікого з нами, за винятком нас, у нашому домі. **19** І помер син цієї жінки вночі, бо лежала на ньому. **20** І, вставши опівночі, вона взяла мого сина з моїх рук і заспала на своїм лоні, і свою мертву дитину поклала при мені. **21** І я встала вранці, щоб годувати дитину, і знайшла, що вона мертва. І коли пильно дивилася я вранці – і ось він не є моїм сином, якого я народила. **22** І сказала друга жінка: Ні, але живий – це мій син, а мертвий – це твій син. І вони змагалися перед царем. **23** І сказав їм цар: Ти кажеш так: Живий – це мій син, а мертвий – це її син. І ти кажеш: Ні, але живий є мій син, а твій син мертвий. **24** Принесіть мені меч. І принесли меч перед царя. **25** І сказав цар: Розрубайте дитину, що є живою, на два, і дайте цій половину, а тій другу половину. **26** І відповіла цареві жінка, якої син був живий, бо жахнулося її лоно за її сина, і сказала: В мене є біда, мій пане, дайте їй цю живу дитину, на смерть же не вбивайте її. І та сказала: Хай не буде ані мені, ані тобі, але розрубайте її. **27** І відповів цар, сказав: Дайте живу дитину жінці, що сказала: Дайте її тій, а смертю не вбивайте її. Ця є її матір'ю. **28** І ввесь Ізраїль, почувши цей суд, який судив цар, і злякалися від лиця царя, бо зрозуміли, що в ньому був божий розум, щоб чинити оправдання.

Глава 4

1 І цар Саломон царював над Ізраїлем. **2** І це старшини, що з ним були: Азарія, син Садока, священика, – священик; **3** і Елія, і Ахія, сини Сиси, – писарі, Йоасафат, син Ахалита, – що розповідав про все. **4** І Ванія, син Йодая, – над сильними, і Садок, і Авіатар – священики. **5** І Азарія, син Натана, – над наглядачами, і Завут, син Натана, – друг царя. **6** І Ахисар був економом, і Еліяв, син Сафата, – над родом, і Адонирам, син Авдоїна, – над податком. **7** І в Соломона було 12 наглядачів над усім Ізраїлем, щоб утримувати порядок цареві і його домові, було по одному на місяць в році. **8** І це були їхні імена: Венор з околиці Ефрема – один, **9** син Дакара, що в Махематі, і в Вифсаламимі, і Ветсамисі, і Еломі, і Воетані – один. **10** Син Есота – в Есароті, в Фтусоті, вся земля Офера. **11** Син Аминадава – і вся Нефтадорія, і Тефат, дочка Соломона, була йому за жінку. **12** В Ваані – син Ахилута, в Танаасі, і Маґеддо, і ввесь дім Сани, що біля Есола-Саретан, під ним же Ізраїль, і від Витсана і до Савелмаума, і до Вееммераїла, від малого – один. **13** Син Явера – в Равематі Ґаладському. Це володіння в Ерґаві, що було в Васі, – 60 великих міст під його рукою, і в них були мідні брами. **14** Ахиданав же, син Садова, – в Манаїмі. **15** Ахімаас – в Неталимі. І цей взяв Васемату, дочку Соломона, собі за жінку. **16** Ваніїн, син Хусія, що в Асирі і Валоті. Асатат, син Таруї, – і в Ісахарії. **17** Симеон же, син Іла, – що з Веніямина. **18** Колтана Ґавер, син Ґаданіїна, – в землі Ґалаада, в землі Сіона, царя весавського, і Оґа, царя васанського. І Насиф – старшина в землі Юди. **5,1** І так стояли наставники царя Соломона і давали все потрібне для столу царя, і всім, що приходили до його столу, кожний на свій місяць, не міняючи ні слова, даючи ячмінь коням і солому ослам, кожний, так як йому було наказано. І зброю носили до місця, куди лиш ішов цар, і кожний з них
сир. 47 за своїм чином. **9** *І Господь дав дуже багато розуму і мудрості Соломонові, і широту серця, як пісок, що при морі. **10** І дуже поширилася мудрість Соломона над розумність всіх старих людей і над розумних всіх єгиптян. **11** І він став мудрішим понад всіх людей, і став мудрішим понад Ґетана, ізраїльтянина, і Емана, і Халґада, і Дарду, сина Самада, і його ім'я прославилося в

Гла, д·

Сѣ цр҃ь (соло́монъ)[1] цр҃твуѧ на҃ їи҃лемъ· И҃ сїи старѣ́шины и҃же сѣша с ни́мъ, [а҃за́рїѧ][2] сы́нъ садо́ка (жерцаҀ) [жрецъ][3]· И҃ (а҃ліѧ)[4] и҃ а҃хїѧ (сы́ны си́сы)[5] кни́гочїи, (-)[6] и҃о҃а҃сада́мъ, сы́нъ а҃халии́довъ, повѣ́даѧ о҃ всемъ· [И҃ ваніѧ сы́нъ и҃о́да́евъ надъ си́лными][7], и҃ [садо́къ][8], и҃ а҃вїада́ръ і҃ереѧ· И҃ [а҃зарїѧ][9] сы́нъ нада́нь на҃ престоѧ́щими. и҃ заѳ҃у сы́нъ нада́нь бли́жнїи цр҃ѧ· И҃ [а҃хисаръ сѣ][10] строи́тель. и҃ є҃лїа́въ сы́нъ [сафа́товъ][11] на҃ ѡ҃чествомъ. и҃ а҃донира́мъ сы́нъ [а҃вдои́нъ][12] на҃ данїю· И҃ оуҀ (соло́мона)[13] (сѣ́ста) ѣ҆, приста́вникъ, надо всѣ҃ї҆ їи҃лемъ (строѧ́ща)[14] цр҃ѧ и҃ домъ є҃го по мц҃у, ѣ҆ лѣто (быва́ющи є҃ди́нъ)[15]· И҃ сїѧ и҃ме́на и҃хъ (сѣша). вено́ръ (ѡ҃)[16] предѣ́лъ є҃фремль є҃ди́нъ· Сы́нъ [дакарь][17], (и҃же) в (махема́тѣ)[18]. и҃ въ (вифсалами́мъ)[19], и҃ (ведса́ми́се)[20], и҃ [є҃ло́мъ][21], (и҃ во є҃дана́не)[22] є҃ди́нъ· [Сы́нъ (се́довъ)[23] во (є҃сарао́дъ)[24], (въ фтуе҃о́де)[25], всѧ земля о҃фе́рова][26]· [Сы́нъ а҃миндава][27], и҃ [всѧ (нефдадо́рїѧ)[28]][29]. (и҃) [-][30] [тефа́дъ][31] (же) дщи соло́монѧ сѣ є҃му в жену [-][32]· (въ) [ваа́нь][33] сы́нъ [а҃хилуд҃о҃][34], въ даа҃на́хѣ, и҃ [маг҃е҃до][35], и҃ весь до́мъ саньи́н, и҃же о҃ (є҃соль саредда́нъ)[36], по҃ ни́мже [їи҃ль][37]. и҃ ѡ҃ (видса́на)[38], (и҃ до) (савелмаоуҀ́ма)[39]. (и҃) до (вее҃ме́ра́ила ѡ҃ ма́ла)[40] є҃дн҃· Сы́нъ (и҃а҃ве́ро́въ)[41], въ (раведѣ галаа҃ско́мъ)[42]. а҃е (о҃бласть въ є҃рга́вѣ)[43], и҃же (сѣ) въ ва́сѣ, з҃, гра҃ вели́кихъ (по҃ рыско́ю є҃го. и҃ врата мѣ́дяная бахѣ и҃мъ)[44]· (а҃хидана́въ)[45] (же) сы́нъ [са́довъ][46], (в манаи́мъ)[47]· (а҃хима́съ)[48] в недали́мѣ. и҃ се́и҃ поѧ (васема́ѳу)[49], дще́рь соло́моню въ жену (себѣ)[50]· [ваніи́нъ][51] сы́нъ хусі́и, (и҃же) [въ а҃си́рѣ, и҃ (вало́дѣ)[52]][53]· [(а҃садаа҃)[54] сы́нъ (даруа́нь)[55]. (и҃) въ и҃саха́рїи][56]· (Симео҃)[57] (же) сы́нъ и҃ла, (и҃же ѡ҃)[58] веніамина́· (Кѣлдана), гаве҃ сы́нъ (гада́инъ)[59] въ земли [галаа́дѣ][60], въ земли сїо́новѣ цр҃ѧ (весаве́ска)[61], и҃ о́га цр҃ѧ васа́нъска· И҃ наси́фъ (старѣ́шина)[62] въ земли і҃оуҀ́довѣ. [-][63] и҃ (таіко (стоа҃хѣ)[64] приста́вницы)[65] цр҃ѧ соло́мона и҃ всѧ (потребная даа҃хѣ)[66] на трапе́зу цр҃ева. (и҃ всѣмъ приходя́щимъ ко трапезѣ є҃го), ко́ждо (своє҃го мц҃а)[67] не премѣняше и҃ни сло́во· (да́юще є҃чмень ко́немъ и҃ плѣвы мѣ́скомъ ко́ждо я҃́ко заповѣ́дано бысть є҃му· И҃ о҃ружїа)[68] ноша́хѣ на мѣ́сто, а҆́може а҆́ще (и҃дя҃ше)[69] цр҃ь. (и҃) ко́ждо и҃ по (своє҃му чину)[70]· (-)[71] *И҃ дасть г҃ь смы́слъ
стр҃ѧ мз (и҃ мудрость соло́мону)[72])[73], мно́го зѣло́ и҃ разли́тїе с҃рца я҃ко пѣсокъ и҃же при́ мори· И҃ распространиса (мудрость соло́мону)[74] зѣло паче смы́сла всѣхъ стары́хъ чл҃къ, и҃ паче (смы́сленыҀ всѣхъ)[75] (є҃гуҀптя҃)[76]· И҃ оуҀмудрѣ паче всѣхъ чл҃къ. и҃ оуҀму-

дрѣ паче (гедеѡ́ны їїѧ́льтѧнина)[77]. и̂ [е̂ма́на][78], и̂ (халга́да)[79], и̂ да́рды сн҃а [сама́дова][80] [и̂ просла́висѧ и́мѧ е̂го во вс҃ѣ стра́нахъ о́кр҃тъ][81]· И̂ гл҃а (соло́мѡ)[82], г҃, прито́чи, и̂ бы́ша пѣ́сни (-)[83], е҃· И̂ гл҃а о̂ дре́вѣ и́же ѡ̑ ке́дрѣ ливаньскі́й и̂ до и́ссо́па. и̂дѫщего и̂зъ стѣны́. и̂ гл҃а о̂ ско́тѣ и̂ о̂ пти́цахъ, и̂ о̂ гадѣ́х и̂ о̂ ры́бахъ· И̂ прїидо́ша вс҃и лю́дїе слы́шати премѫ́дрость (соло́мѡню)[84], и̂ прїима́ше дары ѡ̑ всѣ́хъ ц҃р҃ь земны́х и́же слы́шахѫ премѫ́дрость е̂го· [-][85]

г҃л҃а, е҃·

И̂посла хира́мъ ц҃р҃ь тѵ̑рскъ о́́троки своа помаза́нїѧ р҃а̑ (соло́мони)[1] [слы́ша бо ма́ѩко (пома́заша е̂го)[2] на ц҃р҃тво][3] въ два̑ мѣсто ѡ̑ц҃а е̂го. ма́ѩко люблѧ́ше бо҃ѣ хира̑ да҃да вс҃ѧ дн҃и· *И̂ посла̀ (соло́монъ)[4] къ хира́мѹ гл҃а· ѱы вѣ́си (ѡ̑ц҃а мое̂го да҃да)[5], ма́ѩко не возмо́же созда́ти дому и́мени г҃ѹ бо҃ѹ моему́, ѡ̑ лица̀ (проти́вныхъ)[6], о́кр҃тны́х е̂го, до́ндеже дасть (ѧ̀ е̂мѹ г҃ь)[7] по҃ножїе нога́ма е̂го· И̂ нн҃ѣ оу҃поко́и г҃ь бо҃ъ мои́ мнѣ о́кр҃тъ. нѣсть врага̀, (ни́же)[8] сопротивлѧ́ющагосѧ лѹка́вно· И̂ е̂е а҃зъ гл҃ю созда́ти домъ и́мени (-)[9] ба҃ мое̂го. *ма́ѩкоже гл҃а г҃ь (-)[10] къ да҃ду ѡ̑ц҃ѹ моему́ гл҃ѧ. (е̂е) сн҃ъ твои е̂гоже да̑ въ тебѣ̀ мѣсто на пр҃толъ твои́, то́й созиждет хра̑ и́мени моему́· И̂ нн҃ѣ заповѣ́жь (-)[11] да ѡ̑сѣкѹтъ ми́ (ке́дрова) древа ѡ̑ ливана́. и̂ сѐ рабъ мои́ съ рабы́ твои́ми, и̂ нае́мъ по́мощи твое́и дамъ ти́, по всемѹ е̂ли́ко речеши. (-)[12] ты́ вѣси ма́ѩко нѣсть (мн҃ѣ)[13] вѣ́дати дре́ва сѣ҆ци, ма́ѩкоже сидо́нове· И̂ бысть ма́ѩко слы́ша хира̑ слово (соло́моне)[14], възра́довасѧ зѣ҆ло и̂ рече бл҃ве́нъ г҃ъ дн҃ь. и́же дасть да҃ду сн҃а разѹмна, на̑ лю́ми (сими́ мно́гими)[15]· И̂ посла̀ [хира́мъ][16] къ соло́мону гл҃ѧ. слы́шахъ о̂ всѣ́хъ е̂гоже ради посла̀ ко мнѣ, (и̂) а́зъ творю̀ вс҃е хотѣ́нїе твое. (и̂ дамъ оу҃сѣкнѹти) древа ке́дрова, и̂ пе́вгова· Слѹ́ги моа и̂знесѹтъ ѧ̀ ѡ̑ ливана́ въ мо́ре, [и̂][17] а́зъ положѹ ѧ̀ въ склађе́нїе на мѣсто, и̂дѣже возвѣсти́ши мн҃ѣ, (довезѹтъ ѧ̀. и̂ та́мо во́змеши ѧ̀)[18] и̂ сотвори́ши хотѣ́нїе мое, и́же да́ти (ѡ҆брѣмлю)[19] до́мѹ моему́· И̂ бѣ҆ хира̑ да́ѧ (соло́мону)[20], ке́дры (смере́чи), и̂ вс҃е хотѣ́нїе е̂го (сотвори)· И̂ (дасть (соло́монъ)[21])[22] (-)[23], и҃к, мѣ́ры пшеницы и̂ пищѹ до́мѹ е̂го· И̂ (и҃к)[24], ѡ҆рча̑ и̂ме́лею чи́ста по семѹ даваше (-)[25] хира́мѹ на въсѧ́ко лѣто, и̂ г҃ь дасть ((соло́мону)[26] премѫ́дрость)[27]. ма́ѩкоже гл҃а е̂мѹ, и̂ бѣ҆ ми́ръ ме́жду хира́мо̑, и̂ (-)[28] (соло́мо̑ну)[29], и̂ положиша завѣ́тъ между собо́ю· И̂ приведѐ ц҃р҃ь вы́бранїе ѡ̑ всего і҃и҃л҃ѧ, (-)[30] а҃, ты́-

усіх країнах довкруги. **12** І виголосив Соломон 3000 притч, і було 5000 пісень. **13** І розповів про дерева, що від ливанських кедрів і до іссопа, що виходить зі стіни. І він розповів про скотину, і про птахів, і про плазунів, і про риб. **14** І прийшли всі народи послухати мудрість Соломона, і він приймав дари від всіх царів землі, які чули про його мудрість.

Глава 5

15 І послав Хірам, цар тирський, своїх слуг задля помазання Соломона, бо почув, що помазали його на царство замість Давида, його батька, бо любив Хірам Давида всі дні. **16** *І послав Соломон до Хірама, кажучи: **17** Ти знаєш мого батька Давида, що він не зміг збудувати дім імені Господа Бога мого перед лицем противників, що довкруги нього, доки не дав їх йому Господь підніжком його ніг. **18** І тепер Господь Бог мій дав мені спочинок довкруги. Немає ворога ані того, що протиставиться лукаво. **19** І ось я кажу збудувати дім імені мого Бога, *так як сказав Господь до Давида, мого батька, кажучи: Ось твій син, якого дам замість тебе на твоїм престолі, цей збудує храм моєму імені. **20** І тепер заповіси, хай зрубають мені кедрові дерева з Ливану, і ось мій раб з твоїми рабами; і заплату за твою поміч дам тобі за всім, що скажеш. Ти знаєш, що немає в мене знання рубати дерева так, як в сидонян. **21** І сталося: як почув Хірам слово Соломона, зрадів дуже і сказав: Благословенний Бог сьогодні, який дав Давидові мудрого сина над цим народом численним. **22** І послав Хірам до Соломона, кажучи: Я почув все, задля чого послав ти до мене, і я виконую всяке твоє бажання, і дам зрубати кедрові і певкові дерева. **23** Раби мої знесуть їх з Ливану до моря, і я зложу їх в плоти; до місця, куди мені сповістиш, *туди* довезуть їх. І там візьмеш їх і виконаєш моє бажання, щоб дати харч моєму домові. **24** І Хірам давав Соломонові кедри смерекові і задовільнив все його бажання. **25** І дав Соломон 20000 мір пшениці, і поживу його домові, і 20 мір чистої олії. Згідно з цим давав Хірамові кожного року. **26** І Господь дав Соломонові мудрість, так як йому сказав. І був мир між Хірамом і Соломоном, і поклали між собою завіт. **27** І приніс цар податок з усього Ізраїля – 30 тисяч

б҃ пара̑ б҃

б҃ ц҃р҃ з҃ а҃ пара̑ їѳ҃ нн҃̑ ѕ҃

црс2. 7 пар1. 22 ниж. 6

пар2. 2

мужів. **28** І послав їх до Ливану, по 10000 на місяць, на зміну, місяць побули в Ливані, а два місяці у своєму домі. І над податком був Адонірам. **29** І було в Соломона 70000 тих, що носили тягарі і 80000 каменярів в горі, **30** опріч старшин і наставників, що були над ділами Соломоновими, 3000 і 600 наглядачів, що чинили діло **32** і підготовляли дерево і каміння 3 роки.

сащѣ мужѣ. и̂ посла̀ а̑ в лива́нъ, ѯ̈і, на мⷱць въ премѣ́ну, мⷱць бывше в лива́нѣ, (а̂)[31] два мⷱца, в домѹ̀ своє́мъ. и̂ (ба́ше) а̂доніра́мъ, на̂ выбра́нїе̑. и̂ ба́ше (соло́мону)[32]. ѯ̈о носа́щихъ времена̀. и̂ ѯ̈і, сѣкущїй въ горѣ. Кро́мѣ старѣ́шинъ (и̂) приста́вникъ, (и̂же бѣхѹ) на̂ дѣ́ломъ (соло́мони)[33], ѯ̈г, и̂ х̑, приста́вникъ дѣла́ющїй дѣло, и̂ гото́ваша [дре́ва и̂ ка́мєнїа][34], ѯ̈г, лѣта.

Глава 6

1 І сталося в чотириста сороковому році виходу синів Ізраїля з Єгипту, в четвертому році *та* в другому місяці: як царював цар Солон над Ізраїлем, *він збудував храм Господеві **2** І це храм, який цар Соломон збудував Господеві: 40 ліктів була його довжина, і 20 ліктів його ширина, і 25 ліктів його висота. **3** І притвір, що був перед лицем храму, його довжина 20 ліктів, стільки ж, як і висота дому, в ширину 10 ліктів. Притвір був, і він перед лицем храму; і він збудував храм і закінчив його. **4** І зробив храмові нахилені сховані вікна **5** довкруги храмової стіни, притвори довкруги всієї церкви зробив при давирі (=святая святих єв.) і зробив комірки довкруги. **6** Комірка і для долішньої сторони мала 5 ліктів ширини, і середня – 6 ліктів ширини, і третя – 7 ліктів її ширина, тому що скріплення храмові зробив довкруги знадвору храму, щоб не доторкалися до стіни храму. **7** І дім будувався камінням не різаним, простим, так як приносили, молота ж і сокири, і всякого залізного знаряддя не було чути в храмі, коли будували. **8** І зробив двері комірки, що є на долішній стороні храму справа, і був кручений вихід до середньої кімнати, і з середньої був вихід до 3-ої частини. **9** І він збудував храм і закінчив його, і покрив весь храм дошками довкруги, і скріплення кедриною. **10** І збудував зв'язі довкруги всього храму: 5 ліктів в його висоту, і покрив зв'язь кедровим деревом. І було господнє слово до Соломона, кажучи: Це є храм, який ти будуєш. *Якщо ходитимеш в моїх заповідях, і мої присуди виконаєш, і збережеш всі мої прикази, перебуваючи в них, – поставлю до тебе моє слово, *яке Я говорив Давидові, твоєму батькові. І поселюся посеред ізраїльських синів, і не покину мій народ Ізраїля. І Соломон збудував храм і завершив його. **15** І збудував стіни храму всередині з кедрового дерева від долівки до

дія. 7 пар1. 3

ниж. 11

црс2. 7 пар1. 22

ѯ̈г, лѣта.

Гла, ѕ̈.

Бы́сть ѣ̆ четы́ридесѧ́тное (в)[1] четве́ртосо́тное лѣто, и̂схода сы̑нъ їи̑левы́ ѡ̑ е̂гѵ̀пта. ѣ̆ лѣто, четве́ртое въ мⷱць вто́рый. цр҃твѹ́ющѹ цр҃ю (соло́мону)[2] на̂ їи̑лем̑, [(-)[3] *созда̀ хра́мъ гв҃и][4]. (-)[5] и̂ (е̂е) хра̂ е̂гоже созда̀ ((соло́монъ)[6] цр҃ь)[7] гв҃и. (ба́ше), м̑, лако́ долгота е̂го. и̂ ѯ̈, лако́тъ широта е̂го. и̂ ѯ̈е, лако́тъ высота е̂го. и̂ кома́ра на̑же́ (е̂ѣ) пр҃е̂ лицемъ (е̂го)[8], ѯ̈, лако́тъ долгота̀ е̂го. (толи́ко же на̑ко ѣ̆ высину̇ до́ма. ѣ̆ ширину̇, ї лако́. Кома́ра бысть и̂ сїа пр҃е̂ лице̑ хра́му)[9]. и̂ созда̀ храмъ и̂ сконча̀ и̑. и̂ сътвори храмѹ о̑́кна преклоне́ны, ѣ̆кровены о̑́кр҃тъ (стѣны хра̑ныа, притво́ры о̑́коло цр҃кви всеа̀. сътворѝ оу̑ давѝра), и̂ сътвори заикро́вы о̑́коло. Заикро́въ (и̂) нижнїи странѣ, ѕ̈, лако́ ширина (е̂ѣ)[10]. и̂ сре́днеи, ѕ̈, [лако́тъ ширина̀][11], и̂ третей, ѕ̈, лако́ ширина е̂го, понеже оутвр҃жѣнїе (хра́му сътворѝ)[12], о̑́кр҃тъ внѣоу́дѹ хра́ма на̑ко да не прїима́юсѧ стѣны̑ храма. и̂ хра́му зиждему сѹщѹ ка́мєнїемъ несѣ́ченымъ (е̂диначѣмъ на̑ко приношѧ́шесѧ)[13], (-)[14] мла́тъ (же), и̂ тесли́ца, и̂ всѣ́хъ дрⷭ́вны̑ желѣ́зъ не слы́шасѧ въ хра́мѣ е̂гда зда́ша (-)[15]. І (и̂) две́ри заикро́вѹ (сътвори), на̑же (сѹть) нⷱ́нѧѧ страны̑ хра́ма з десны́ѧ, і и̂звї́еный ба̑ше восх҃о̑, въ сре̑нїи, и̂ ѡ̑ средина̀ ѓ, ча́сти (ба̑ше вх҃о̑)· и̂ созда̀ хра̑ и̂ соверши е̂го, и̂ о̑ста́ви о̑́коло всегѡ̀ хра́ма до́щками. (и̂ сворѝ) ке́дрїемъ и̂ сътвори ваза́нїѧ о̑́кр҃тъ всегѡ̀ хра́ма, ё, лако́тъ въ высоту̇ е̂го и̂ сѝѧ ваза́нїе, дре́вомъ ке́дровы̑. [И̂ бысть слово гн҃е̂ къ (соло́мону)[16] гл҃а· Хра́мъ сїи (е̂сть) и̑же ты̑ зиждеши. *а̑ще хо́диши въ за́повѣдехъ мои́хъ и̂ сѹ́дбы̑ моѧ сътвори́ши, и̂ съхрани́ши вс҃ѧ повелѣ́нїа моѧ, о̑бращѧ́ющисѧ въ нихъ, оу̑ста́влю слово мое [ѯ̈ тебѣ][17], *е̂же гл҃ахъ дв҃ду̇ ѡ̑ц҃ѹ твоє́мѹ· и̂ вселю́сѧ по́средѣ сы̑новъ їи̑левъ, и̂ не о̑ста́влю людїи мои̑ їи̑лѧ· и̂ созда̀ (соло́монъ)[18] храмъ и̂ сконча и̑][19]· и̂ созда̀ стѣ́ны хра́мѹ (внѹтрь) дре́вомъ ке́дровомъ ѡ̑ земла̀ (до стѣны̑ и̂ ѡ̑ стѣны до верха̀)[20] въ о̑́коло о̑ста́ви на̑ко съдрⷴжати древомъ внѹтрьоу̑дѹ

дѣ̂ з̂ а̂ пара̂ ѓ

нⷱ́ ѧі

в̂ ч҃ з̂ а̂ пара̂ їѳ

(хра́му), и̂ (оу̂кры҇тьпла́ти)[21] вну҇трь (страны̀)[22] пе́вгі҃и҃ѣ· И̂ созда̀, і҃к, лакоть ѡ̑ конца̀ (стѣны̀)[23] страну̀ е̂ди́ну ѡ̑ земла̀ до верха̀, и̂ сътвори [вну҇трь][24]· ѡ̑ о̂лтаря̀ до ст҃аа ст҃ыхъ, (-)[25] м̑, лакоть, е̂ѣ цр҃кви пр҃е̂ лице҃ѣ о̂лтаря̀· По́средѣ храма вну҇трь, (т҃у же бѣше лѣ́по поставла́ти)[26] кіїо́та (-)[27] гн҃а, (и̂ бѣше) і҃к, лакѡ̑ ѣ̆ долготу̀, и̂ і҃к, лакѡ̑ ѣ̆ широту̀. и̂ і҃к, лакѡ̑ высота е̂го, и̂ о̂бъ҃а҆ и҃ зла́томъ (и̂ оу҇тврѣ҆ди)[28]· И̂ сътворѝ о̂лта́рь [кѣ́дровы҆й][9] проти́ву о̂лтаря̀ (о̂бъ҃а́ть)[30] и҃ зла҇томъ и̂ весь хра́мъ о̂бъ҃а́ть зла́т҃ѡ̑ до сконча́нїа всему̀ хра́му· И̂ сътвори въ о̂лтарю̀, два̀ херуви́ма [древомъ кипарисно҃̑][31], і҃, лакоть мѣ́рою вели́чество, і҃і, лакоть ко́ждо о̂ себѣ)[32]· (-)[33] Пя́ть лакѡ̑ кры́лѣ (бѣ҆ста) херуви́му е̂ди́ному. и̂ і҃ѣ, лакѡ̑ кры҇лѣ (херуви́му)[34] второ́му. і҃і, лакѡ̑[35] ѡ̑ (-)[36] кри҇ла̀ (-)[37] до кри҇ла е̂му. Я҆ко (мѣра е҆ѣ), херуви́ма второ́го в (т҃уже мѣру и̂ я҆ко совръ҇шены мѣры о́ба)[38]· И̂ высота̀ (е҆ѣ) херуви́ма (ко е̂гождо е҆ѣ)[39], і҃, лакоть· (Я҆коже и̂)[40] (-)[41] второ́му, и̂ о́ба херуви́ма (бѣ҆ста) посредѣ хра́ма вну҇трьнаго, и̂ простира́ху кры́ла и҃, (-)[42] досяза́ше кры҇ло̀ е̂ди́но до стѣны̀ (е̂ди́ноа хра́му), и̂ кры҇ло (дру҇га́го херуви́ма) досяза́ше до стѣны̀ вторыа, и̂ кры́ла е̂а̀ и҆же посредѣ хра́ма каса́шеся кры҇ло̀ съ кры҇ло҃̑· И̂ о̂бъ҃а́та бѣ҆ста херуви́ма зла҇томъ. и̂ вс҃а стѣны хра́ма о́коло, и҆зъваѧ́нна писа̀ подо́бна херуви́мома, и̂ фѵ҃ни́комъ вну҇трьоу҆́дѹ, и̂ вн҃ѣоу҆́дѹ· И̂ помо́стъ (-)[43] (и҆зъвну и̂ вн҃ѣ о̂бъ҃а̀ зла҇томъ)[44]· И̂ две́ри о̂лтарю̀ сътворѝ (-)[45] древомъ лѣ́пымъ, (-)[46] пра́ги патери́цею, и̂ дво́а две́ри дре́вомъ пе́вговы҆̑ (-)[47] и҆звая҃́нна на ни́хъ подо́бїа херуви́момъ (древомъ фѵ҃ни́ковымъ)[48], и̂ позоло́тою оу҆́строѝ, и̂ (сна́ть зла́т҃ѡ̑ и̂ бѣше злат҃ѡ̑ оу҆́строе́но)[49] до херувимовъ, и̂ до фѵ҃ни҃̑ (-)[50]· И̂ тако сотворѝ (и̂) вра́томъ цр҃кви (и̂) пра́ги дре́вомъ лѣ́пы҆̑ на четы́ри оу҆́глы· И̂ (вс҃а двери дре́вомъ пеѣ҆говы҆м̑ оу҆́красѝ)[51]. (-)[52] засови́ты две́ри пе́рвыа, и̂ ѡ҃връ҇зе́нїе и҃́хъ (къ себѣ). и̂ (-)[53] (вторы҆е две́ри)[54] (засови́ты) ѡ҃връзая҃ща къ себѣ· (На ни҃́х же сотвори и҆звая҃́нни)[55] херуви́ми и̂ фѵ҃ники и̂ (оу҆строе́ны бѣ҆хѹ позла́тою)[56] и̂ преима́ны злат҃ѡ̑, и̂ свѣ҆шены до́лу· И̂ созда̀ дворецъ вну҇трені҆и, трем҃ѝ стѣна́ми нетёсаны҆мъ дре́вомъ. и̂ е̂ди́на стѣна̀ тёсана древа кѣ́дръска вък҃о́коло· И̂ созда (дворецъ)[57] до́му (госпо́дню, и̂ вънѹтрѣ҆а. и̂ кома́ра). и҆же (е҆ѣ) проти́ву (-)[58] хра́му· И̂ (посла́въ)[59] цр҃ь (соло́монъ)[60]. (въ тѵ́ръ) (-)[61] приведѐ хира́ма ѡ҃ тѵ́ра, сы҃на жены̀ вдови́ца. и̂ тои (е҆ѣ) ѡ҃ колѣ́на недали́мля, и̂ ѡ҃ц҃ъ е̂го (е҆ѣ) мужъ тир҃и҃. бїа́и мѣ́дь. (-)[62] и҆спо́лнъ хѹдо́жества и̂ ра́зѹма

стіни і від стіни до верху. Покрив він довкруги так, що покрив деревом середину храму, і укріпив всередині боки певковими *дошками*. **16** І збудував на 20 ліктів від краю стіни один бік, від підлоги до верху, і зробив всередині, від жертовника до святого святих. **17** 40 ліктів було в церкві перед лицем жертовника. **19** Посередині храму, всередині, там же було приспособлено ставити кивот господній, **20** і було 20 ліктів в довжину і 20 ліктів в ширину, і 20 ліктів – його висота; і покрив його золотом, *і* скріпив. І зробив кедровий жертовник **21** напроти святилища, *і* покрив його золотом, **22** і цілий дім *був* покритий золотом до кінця всього храму. **23** І зробив в святилищі два херувими з кипарисового дерева – 10 ліктів міра величини, 10 ліктів кожний по собі. **24** П'ять ліктів були крила в одного херувима і 5 ліктів – крила в другого херувима, 10 ліктів від крила до його крила. **25** Такою була міра другого херувима, в ту ж міру і так зроблені обі міри. **26** І висота одного херувима була 10 ліктів. Так само і *висота* другого. **27** І оба херувими були посеред внутрішнього храму і простягали їхні крила: одне крило доторкалося до однієї стіни храму і крило другого херувима доторкалося до другої стіни, і їхні крила, що посеред дому, доторкалися крило до крила. **28** І золотом були покриті херувими **29** і всі стіни храму довкруги, різьби вирізьбив він на подоби херувимів і пальм всередині і ззовні. **30** І долівку всередині і ззовні він покрив золотом. **31** І двері святилища він зробив з гарного дерева, п'ятикутні пороги **32** і двоє дверей з певкового дерева, на них вирізьблені подоби херувимів, дерева пальм; і обложив золотом, і покрив він золотом, і золото було покладене на херувимів і до пальм. **33** І так зробив і з дверима церкви, і пороги з гарного дерева на чотири кути. **34** І всі двері прикрасив певковим деревом; перші засувні двері і відкривалися вони до себе, і другі засувні двері, що відкривалися до себе. **35** На них же він зробив вирізьблені херувими і пальми, і вони були обложені позолотою і покриті золотом і звішені вділ. **36** І він збудував внутрішний притвір трьома стінами нетесаного дерева, і *була* одна стіна тесаного кедрового дерева довкруги. **36а** І збудував кімнатку господнього дому і внутрішнього, і комори, що були напроти храму. **7,1** І цар Соломон, пославши до Тиру, привів з

Тиру Хірама, **2** сина жінки-вдовиці, і він був з племені Нефталіма, і його батько був чоловік тирський, коваль міді, повний художності, і знання, і розуму, щоб чинити всяке діло в міді. І привели його до царя Соломона, і він зробив всі діла. **3** І він вилив два стовпи для притвору дому: 18 ліктів – висота стовпа, і довкруги його міра 14 – ліктів, і товщина стовпа – 4 пальці; таким же був і другий стовп. **4** І дві головки зробив, щоб покласти на верхи стовпів, вилиті з міді: 5 ліктів у висоту – одне покриття, і 5 ліктів у висоту – на друге покриття. **5** І зробив дві сіті, щоб ними ж покрити голови покриття, і дві сіті зробив, щоб покрити покриття стовпів. І сіть одного покриття, і сіть другого покриття. **6** І висяче діло – два ряди вилитих мережаних мідних висяче діло, ряд над рядом. Так само він зробив другому покриттю. І покриття на стовпі подібе до цвіту лелії, так як і в притворі. **7** І поставив стовпи в церковному притворі: і поставив один стовп, і назвав його ім'я Якум, і поставив другий стовп, і назвав його ім'я Валоз. **8** І на верху стовпів діло цвіту лелії. І він закінчив діло стовпів, так як над притвором, – в 4 лікті, **9** і підставки під обома стовпами, і вище від сторін було покриття. Підставок і вилитих рядочків 200 довкруги на голові другої товщини. **10** І зробив він лите море: 5 ліктів від краю до його краю, кругле довкруги себе. 5 ліктів – його висота, і його обвід – 30 ліктів. **11** І в нього були підпори і підстави довкруги – 10 ліктів, і щоб підтримувати море довкруги; **13** під морем 12 волів: 3 – що глядять на північ, і 3 – що глядять на південь, і 3 – на захід, 3 ж – на схід, і зади всіх були до себе, і море було над ними. **12** І його край був, наче край чаші квітучої лелії, і його товщина велика. **14** І він зробив 10 мідних міхонотів: 5 ліктів – один міхонот, і 4 лікті – його широта, і 6 ліктів – його висота. **15** І це діло міхонотів, і їхні злуки, і злуки, що виходили посередині. **16** І їхні злуки були посеред виступів – подоба левів, і волів, і херувимів. Такими ж були і поза виступами, і вгорі, і скріплення під левами і під волами – діло висяче. **17** І 4 мідні кола в кожного міхонота і мідні підстави, і їхні 4 частини, і їхні рамена під умивальницею. Рамена ж, вилиті до тамтої сторони, подібні до мужа, і його уста поза головою і вище ніж один лікоть, і його обвід круглий на вісім ліктів; і на його обводі мі-

и вѣ́дѣнїѧ є҆́же дѣ́лати всѧ́ко дѣ́ло мѣ́даное. и҆ (приведо́ша и҃)[63] къ ц҃рю соло́мону· и҆ сътвори҆ вс҃ѧ дѣла̀, и҆ солїѧ̀ два сто́лпа комарѣ ц҃рко́вныѣи, и҃и, лако́тъ высота̀ столпа̀. и҆ (о҆́крътъ мѣ́ра є҆го)[64], д҃и, лако́тъ (-)[65]. и҆ толстота̀ столпу́ д҃, пе́рсты (-)[66]. та́коже (сѣ́ть и҆) (вторыи́ сто́лпъ)[67]. и҆ дв҃ѣ главѣ сотвори҆, и҃же възложи́ти на ве́рхъ столпо́въ. солїа́ны ѡ҃ мѣ́ди, е҃, лако́тъ въ высоту́, възложе́нїе є҆ди́но. и҆ е҃, лако́тъ въ высоту́ на возложе́нїе другу́мо· и҆ сотвори҆ дв҃ѣ мре́жи. (и҃ма же покрыти главы̀ возложе́нїѧ и҆ дв҃ѣ мре́жи сътвори҆) є҆же покры́ти возложе́нїе столпо́въ· и҆ мре́жу возложе́нїѧ є҆ди́наго, и҆ мре́жу возложе́нїѧ втора́го. и҆ дѣ́ло вывешенно дв҃ѣ стро́ки солїа́нныхъ. мѣ́даны҃ сомрежены, дѣ́ло вывеш҃е́но строка̀ на҆ строко́ю, (та́коже)[68] сътвори҆ возложе́нїю второ́му· (и҆ возложе́нїѧ на сто́лпѣ, подо́бна кринову́ цвѣ́ту на҃́ко и҆ въ комаре·) и҆ поста́ви сто́лпа въ комарѐ ц҃рко́вныѣи. и҆ поста́ви сто́лпъ є҆д҃и҃. и҆ наре҆́ и҃ма є҆му (ї҆на҃́ку)[69], и҆ поста́ви сто́лпъ вторы́и, и҆ наре҆́ и҃ма є҆му [вало́зъ][70]. и҆ на (главѣ)[71] столъпо́ма, дѣ́ло крино́ва (цвѣ́ту. и҆ сѣ́чѝ дѣ́ло столпо́въ,) на҃́коже на҆ комаре́ю д҃ ла́кть, и҆ (по҆ста́вики по҆)[72] о́ба столпа̀, и҆ совы́ше стра́нъ возложе́нїе (сѣ́. по҆ставики и҆ солїа́ны҃ стро҆ е҃, о҆́коло на главѣ вторыѧ толстоты)[73]. и҆ сътвори҆ мо́ре [лїа́но][74], (е҃)[75]. лако́, ѡ҃ кра́ѧ (-)[76] до кра́ѧ є҆го, кругло о҆́коло є҆го, е҃, лако́тъ высота̀ є҆го. и҆ (о҆́коло є҆го, л҃. ла́ктеи)[77], и҆ по҆по́ры (є҆му ба́ху и҆ спо́ди въ о҆́коло)[78], ї҃. лако́тъ, (и҆) (сътоа̀ мо́ре о҆́коло)[79] [(-)[80] вы, воло́въ по҆ мо́емъ, г҃, зра́щи на сѣ́вергъ. и҆ г҃, зра́щи на (ю́гъ, и҆ г҃. на за́падъ)[81], г҃ же, на восто́къ. и҆ всѣмъ (ба́ху) созади́ къ (себѣ)[82] и҆ мо́ре (ба́ше) верху́ и҃х҃. и҆ оу҆стїе є҆го (ба́ше) на҃́ко (оу҆стїе)[83] потни́ра прозѧба́ющаго кри́на, и҆ толстота̀ є҆го (велика)[84]][85]. и҆ сътвори҆ ї҃ мѣхоно́дъ мѣ́данъ, е҃, лако́тъ (-)[86] мѣхоно́дъ є҆ди́нъ. и҆ д҃ ла́кти широта̀ є҆́го, и҆ ѕ҃ лако́тъ высота̀ є҆го, и҆ є҆е дѣ́ло мѣхоно́довъ (и҆) споє́нїе и҃хъ, и҆ споє́нїе сръ҃ди и҃сходя́щихъ. и҆ во споє́нїе и҃хъ ба́ху по́средѣ и҃сходя́щихъ. (подо́бїе) льво҆́ и҆ воло́въ и҆ херувимо҆́. (та́ко же ба́ху и҆ вн҃ѣ содержа́щихъ-ся)[87], и҆ свы́шеи (-)[88] по҆ (и҆) львы̀ и҆ (по҆) волми оу҆тверже́нїѧ· дѣ́ло сохожде́нїа, и҆ д҃ кола́ мѣ́даны мѣхоноду́ коѣ́мужде. и҆ пре҆держа́нїѧ мѣ́дана, и҆ д҃ ча́сти и҃хъ, (и҆) ра́ма [и҃][89] по҆ оу҆мыва́льницею. [ра́ма (же) солїа́ныа ко о҆́бъ о҆́ну́ стра́нѹ, мужа прилежа́ще, и҆ оу҆ста̀ є҆го вн҃ѣ главы̀, и҆ вы́ше є҆ди́наго ла́кта, и҆ оу҆стїе є҆го кругло (на о҆́сме лако́т҃)[90], и҆ на оу҆стїю є҆го (мѣхоно́ды, и҆ мѣхоно́ды є҆го)[91] четверооу҆го́лны, (а҆) не кругды, и҆

д҃ колеса по҃ (мѣхоно́дами)[92]][93], и҆ рукы҆ во колесе́хъ, во мѣхоно́ду, и҆ высота҆ (е҆ди́наго ко́ла)[94] ла́коть и҆ по҃. и҆ дѣло ко́лъ (-)[95] возовы́хъ, рукы҆ и҆хъ и҆ хрибты҆ и҆хъ и҆ (вс҃а) вещи и҃ (лїа́ны)[96] четы́ри рама на четырехъ у҆гле́хъ мехоно́ды е҆ди́ноа҆, (и҆) ѡ҃ мѣхоно́ды ра́ма и҆хъ. и҆ на главѣ мѣхоноды полъ ла́кътa҆ вели́чество (и҆хъ), кру́гло (же) о҆́кресть҃ главы҆ мехоноdовы, и҆ нача́ла рукъ е҆го. и҆ споенїа҆ е҆го· И҆ ѡ҃връза́шеса҆ въ нача́лѣ рукъ е҆го и҆ спое́нїа҆ е҆го· (Подо́бїа҆) херуви́мо҃ и҆ льво́въ. и҆ дв҃ни́ковъ стоа́щи (и҆) содержа́щиса҆. ко́ждо противу лица҆ е҆го. внутр҃ъ (-)[97] о҆́кр҃тъ· Потому́ (же) сътвори҆ (-)[98], ї҆. мѣхоно́дъ по чину́ е҆ди́ному, и҆ по мѣре е҆ди́ною въ всѣхъ· И҆ сътвори҆ ї҆ лїа́ныхъ столповъ мѣ́дяныхъ. м҃, мѣръ въмеща́ющи ко́ждо со́пль· (ч҃исло҆)[99] |д҃ ла́кътѣ столпъ е҆ди́нъ|[100]. на мѣхоно́дѣ е҆ди́номъ (-)[101]· И҆ поста́ви ї҆ мѣхоно́довъ, е҃ по десно́и странѣ въ хра́мѣ, (на восто́къ). и҆ е҃ по лѣвои странѣ въ хра́мѣ. и҆ мо́ре во (другу́ю) страну́ хра́ма о҆́десну́ю на восто́ки. въ у҆гли҆ полу́денно҃. и҆ сътвори҆ хира҃ кономо́бы, и҆ (тепли́ца г҃)[102], и҆ дїа́лы· И҆ сконча҆ хира́мъ (вс҃а дѣла҆ творя҆)[103]. ѩ҆́же твора́ше ц҃реви (соло́мону)[104]· въ хра́мѣ г҃ни столпа҆ два. и҆ о҆бъвитїа҆ столпо́въ на҃ глав-ныхъ (-)[105] два (-)[106] мре́жи двѣ, е҆же покрыва́ти о҆́ба о҆бвитїа҆, и҆зваяны́хъ. ѩ҆́же на столпѣхъ суть. шипковъ (мѣ́дяныхъ), ѵ҃. о҆́бѣма҆ мре́жема двѣ строцѣ шипковъ мре́жи е҆ди́ною, покрива́ти о҆́ба о҆́бвитїа҆, на о҆́бѣ҇ столпѣхъ, и҆ мѣхоно́дъ ї҆ (-)[107] лїа́ныхъ со́пль пра́зныхъ ї҆, на мѣхоно́дѣ. и҆ мо́ре е҆ди́но, и҆ воло҃ вы, (и҆ сто҃) подъ мо́ре҃ и҆ кономъ, и҆ (тепли́цы г҃)[108], и҆ дїа́лы и҆ вс҃а сосу́ды, и҆же сътвори҆ хира́м ц҃рю (соло́мону)[109] въ хра́мѣ г҃нѣ, и҆ сто҃по́въ м҃ и҆ и҃, до́му ц҃реву, и҆ дому г҃ню, вс҃а дѣла҆ ц҃рева, ѩ҆́же сътвори҆ хира҃ мѣ́дяна соліа́на· (И҆ множеству мѣ́дьному не бѣ҇ числа҆)[110]. и҃ѩ҆́же твори҆ вс҃а дѣла҆ ѳ҆и мно́га зѣ́ло, не бѣ҇ конца҆ числу́ мѣ́ди. (и҆же сътвори҆) при о҆бита́нїю ї҆о҆рда́на· (И҆) соліа҆ и҆хъ ц҃рь въ толстотѣ҇ зе҃ла҆ (и҆) межи (исхо́дъто҃)[111], и҆ межи (геи́ра́ма)[112]. И҆ да́сть ц҃рь (соло́монъ)[113] [вс҃а][114] сосу́ды, ѩ҆́же сътвори҆ въ хра҃ г҃нь, (и҆) о҆лта҃ златыи и҆ трапе́зу, на не́иже хлѣби приносны́ї, (и҆ зла́ты)[115] свѣ҃щники, е҃, о҆́десну́ю, (-)[116] е҃, о҆́шу́юю пре҃ лицемъ давира, (ст҃аа҆ ст҃ы́хъ) зла́томъ спо́ены, и҆ свѣти́ла и҆ свѣща, и҆ (-)[117] [вс҃а цѣ́ла зла́та][118], и҆ пре҃двере́ї҆е и҆ гвоздїе, и҆ дїа́лы, и҆ блю́да, и҆ кадильницы зла́ты, спо́ены· И҆ две́рца две́ри хра́му внутр҃ънему, ст҃аа҆ ст҃ы҃, и҆ две́ри хра́му ц҃рко́вному зла́ты· И҆ сконча҆ вс҃е дѣло, и҆же сътвори҆ (соло́монъ)[119] въ хра́мѣ г҃ни·

хоноти, і його міхоноти чотирикутні, а не круглі; і під міхонотами 4 колеса, **18** і в колесах, в міхоноті, руки, і висота одного колеса лікоть і пів. **19** І діло коліс воза: їхні руки, і їхні хребти, і всі їхні речі – литі. **20** Чотири рамена на чотирьох рогах одного мехонота, і їхні рамена з мехонота. **21** І на голові мехонота їхня величина пів ліктя, круг же довкруги голови мехонота, і початок його рук і його злуки. І відкривалося на початок його рук і його злуки. **22** Подоби херувимів, і левів, і пальм, що стояли і держалися, кожний напроти його лиця, всередині і довкруги. **23** Так же зробив він 10 мехонотів, за одним чином і за одною мірою всім. **24** І зробив 10 литих мідних стовпів, 40 мір вміщала кожна посудина. 4 лікті мірою один стовп на одному міхоноті. **25** І поклав 10 міхонотів: п'ять по правій стороні в храмі, на сході, і 5 по лівому боці в храмі, і море з другого боку храму, справа на сході, в південному куті. **26** І Хірам зробив баняки, і 3 пательні, і посудини. І Хірам закінчив чинити всі діла, які чинив для царя Соломона **27** в господньому храмі: два стовпи і дві плетінки стовпів на головах, дві сіті, щоб покривати обі плетінки різьбленого, що є на стовпах, **28** 400 мідних ґранатів для обох сіток, два ряди ґранатів для однєї сіті, щоб покривати обі плетінки на обох стовпах, **29** і 10 міхонотів, 10 порожніх литих посудин на міхоноті, **30** і одне море та 12 волів, і підставку під морем, **31** і баняки, і 3 пательні, і посудини, і ввесь посуд, який зробив Хірам для царя Соломона для господнього храму. І 40 і 8 стовпів дому царя і господнього дому. Всі діла царя, які зробив Хірам, мідні, вилиті. **32** І не було міри множеству міді, з якої він робив всі ці діла, *було* дуже багато. Не було кінця мірі міді, що обробив він в околиці Йордану. **33** І цар вилив їх в товстій землі між Кохотом і між Геірамою. **34** І дав цар Соломон ввесь посуд, який зробив, до господнього храму, і золотий жертовник, і трапезу, на якому хліби приношення, **35** і золоті світильники: 5 справа, 5 зліва перед лицем давіра, святого святих, злучені золотом; і світила, і світильники, і все вповні золоте; **36** і переддверя, і цвяхи, і посудини, і полумиски, і кадильниці – золоті, злучені. І дверцята дверей внутрішнього дому, святого святих, і двері церковного храму – золоті. **37** І закінчено все діло, яке зробив Соломон в гос-

подньому храмі. І вніс Соломон святе Давида, свого батька, і все святе Соломона, срібло, і золото, і посуд дав до скарбниці до храму господнього.

Глава 7

ниж. 9 **38** І Соломон збудував *свій дім за тринадцять літ. І Соломон завершив ввесь свій дім. **39** І він також будував дім з ливанського дерева: 100 ліктів в його довжину, і 30 ліктів в його висоту, і 50 ліктів в його широту, і 4 ряди кедрового дерева, і кедрові рамена для стовпів. **40** І оббив він дім кедровими дошками: від гори, по боках стовпів, і число стовпів – 40 і 5, і 15 рядів, **41** і вікон – 3, і покій над покоєм – тричі. **42** І всі вікна і покої злучені на 4 кути і від дверей до дверей – втроє. **43** І сіни, що на стовпах, – 50 ліктів в довжину і 30 в ширину – ці сіни були на стовпах перед лицем дому, і стовпи – прохід перед їхнім лицем. **44** Зробив він палату, в якій стояв його перестол, на якому ж, там, судив, і оббив її зверху аж до землі кедровими дошками, і воно відоме було як притвір суду. **45** І дім, в якому жив, і один вибраний
вищ. 3 дворець зробив за цим ділом, і *дім дочці фараона, яка була за Соломоном, збудував він при тому притворі. **46** І це все було прикрашене дорогоцінним каменем на відстані всередині, і від основи аж до даху, і надворі, у великому дворі. **47** Основа ж була з дорогоцінного каміння і з великого каміння – 10 ліктів, а інше і 8 ліктів. **48** І зверху також з дорогоцінного каміння за числом, чотирикутне і обшите кедрами. **49** І довкруги великого двору 3 ряди з тесаного каменя, і один ряд тесаного кедру. **50** І Соломон закінчив ввесь свій дім.

Глава 8

1 І сталося, що коли закінчив Соломон будувати господній дім і
пар2. 5 свій дім, по 20 роках, *і тоді зібрав цар Соломон всіх старшин Ізраїля до Єрусалиму, щоб принести кивот господнього завіту з міста Давида, це значить з Сіона. І до царя Соломона зібрався ввесь ізраїльський народ **2** в місяці Атаним, в празник, це бо є сьомий місяць. І прийшли всі ізраїльські старшини, **3** і священики взяли кивот **4** і шатро завіту, і ввесь святий посуд, що був у шатрі свідчення. **5** І несли священики і левіти, цар же і ввесь Ізраїль, ідучи перед кивотом, приносили в жертву овець і волів без числа. **6** Священи-

и вънесѣ (соломонъ)[120] стаѧ дв҃да ѡц҃а своѥго и вс҃ѧ стаѧ (соломонова)[121] сребро и злато и сосуды, (на сокровище дастъ)[122] (въ храмъ)[123] гн҃ь·

Гла, з҃·

Домъ* свои созида (соломонъ)[1] тремь на҃ і лѣты [и совръшиⷭ (соломонъ) весь до҃ѵ свои][2]· и созида (такожде) до҃ѵ древо҃ѵ ливаньскомъ, р҃ лакотъ ѣ долготу ѥго, (и л҃ лакотъ въ высоту ѥго. и н҃, лакотъ в широту ѥго)[3]. и (д҃)[4], рѧды древа кѣдрова. и рама кѣдрова столпънаѧ· и побилъ дщицами (кѣдровыми) домъ ѡ горы во страну столповъ. и число столпо҃ѵ м҃, и ѳ҃. (и) ѳ҃і, рѧдовъ, и окна, г҃· и комара на҃ комароѭ тріжды, и вс҃ѧ окна и комары на д҃ оуглы притворени и ѡ окѡ до двері и троѧко· и сѣни нѧже на столпѣ, н҃, лакѡ в долготу, и л҃, в широту (-)[5]. (и сіѧ) сѣни (бѧху на столпѣ) пр҃ѣ лицѣ҃ (дому)[6]. и столпи (хожденіѧ)[7] пр҃ѣ лицѣ҃ ѥѧ (-)[8]· (Сътвори)[9] полату (на неиже стоѧше пр҃толъ ѥго)[10] на н҃ѣже сѫдѧше тѵ. [и обы (и) сверха даже до землѧ дщицами кѣдровыми][11] (и то слышашесѧ) комара сѫдиⷭ· и домъ (-)[12] в нѣмже живаше (-)[13]. (и) дворѣцъ ѣдинъ йзбр҃ѧ по дѣлу сему (сътвори) и *дворъ дщери фараони. йже (бѧше за соломономъ)[14] при комарѣ тои (созижде)· (и) (ѳ҃е всѧ)[15] (бѧху) каменемъ многоцѣнныⷯ оукрашена. ѡ ростоѧніѧ внѫтръ оуду. и ѡ ѳснованіѧ до крова. и внѣоуду ѣ дворѣ велицѣ· ѳсноваⷩіе (же бысть) (каменіемъ драгыⷯ)[16] (и) великимъ каменіемъ, ї, лакѡ, і (иноѥ, и) и, лакотъ· и съ верху (такожде) чт҃ного (каменіа), по числу (четверо оугольно)[17]. и кѣдри (обіено)· (и) (окр҃тъ двора великого)[18], г҃, рѧды ѡ (каменіѧ тесаного)[19]. и ѥдинъ рѧдъ тесанымъ кѣдріемъ. и съвръшиⷭ (соломо҃ѵ)[20] весь до҃ѵ свои·

Гла, и·

Бысть ѥгда совръшиⷭ (соломо҃ѵ)[1] зиждаи домъ гн҃ь, и домъ свои, по к҃, лѣт҃ѣ· *(и) тогда собра цр҃ь (соломонъ)[2] вс҃ѧ старѣишины їи҃лвы во (іерли҃)[3] да въздвигнѫтъ кіѡтъ завѣта гн҃ѧ, ѡ града дв҃дова. то ѥсть (ѡ) сіѡна· [и собрашасѧ къ ц҃рю (соломонѹ)[4] вси людіе їи҃левы][5] въ м҃ць, [ѳдани҃][6]. [въ празни҃, сіи (во ѥсть) м҃ць сѣмыи· и пріидоша вс҃ѧ старѣишины їи҃левы][7] и взашa їереи кіѡтъ, и сѣнь завѣтную, и вс҃ѧ сосуды стыѧ. йже (сѣша) в сѣни свѣдѣніѧ· [и несоша і їереи и левѵ҃ти][8] (-)[9] цр҃ь (же) и весь їи҃ль (йдуще) пр҃ѣ кіѡтомъ, жрѧху овны и волы бес числа· (вне-

ѳ҃ пар҃ѣ ѳ҃

со́ша)[10] (кїо́тъ і҆ере́й)[11] в҃ мѣ́сто є҆го́ въ о҆лта́рь (въ хра́мъ гн҃ь)[12] въ сто҃а҃ сты́хъ. по҆ кры́ла херуви́мова· (херуви́ма бо)[13] бѣ́ста раскри́лила кры́лѣ (свои) на҃ мѣ́сте кїо́та и҆ прикры́ста херуви́ма на҃ кїо́томъ. и҆ на҃ сты́ми є҆го́ сверху́· и҆ о҆бдержа́ста сѧ҇ще́нїа. и҆ принича́ста главѣ сѧ҇щенны́ма. ѿ сты́хъ пре҆́ лице о҆лта́ра, и҆ не ѩ́вла́хусѧ вонѣ· *(и҆) не бѣ (ничтоже) въ кїо́тѣ то́кмо двѣ скрижа́ли ка́менныѣ, скрижа́ли завѣта и҆же положи мѡ҃ses҃ въ хори́вѣ. и҆же завѣща гь҃ между сы́нъми і҆и҃ле́вы. в҃ мѡ҃ м҃ вне́гда и҆зы́тїи и҆ ѿ земла҆ є҆гу́петскїа· *и҆ бысть ѩ́ко и҆зыдо́ша і҆ере́и ѿ сто҃и́лища, и҆ о҆бла҃ и҆спо́лни хра́мъ [гн҃ь][14]. и҆ не можа́ху і҆ере́и ста́ти служи́ти пре҆́ лице́мъ о҆́блака. ѩ́ко и҆спо́лни сла́ва гн҃а хра҃· [(и҆)[15] рече (соло́монъ)[16], в҃ пара҃ в҃ *гн҃и, и҆же о҆бѣща пребыва́ти во мра҇цѣ· зи́ждя созижду́хъ хра́мъ жи́лища тебѣ·][17] и҆ о҆бра́тї цр҃ь лице́ свое́. и҆ бл҃ви цр҃ь всего́ і҆и҃ла҃ и҆ весь со- д҃ цр҃ ѩ҃ла бо́ръ і҆и҃ле́въ (и҆же стоа҆́ше та́мо)[18]. *и҆ рє҃ (цр҃ь) бл҃вен҃ъ гь҃ бъ҃ і҆и҃ле́въ дн҃ь. и҆же гл҃а оу҆́сты свои́ми дв҃ду҃ ѿц҃у моє́му, и҆ (вс҃а҃ є҆му)[19] и҆спльни гл҃а· въ дн҃ь во́ньже и҆звед҃ъ лю́ди моа҆ і҆и҃ла҃ ѿ є҆гу́пта. не и҆зра́хъ града (ѿ вс҃ѣ́хъ племе́нъ въ і҆и҃ли)[20]. на созда́нїе хра́му, (и҆) на пребыва́нїе и҆́мени моє́му тв҃у. (и҆о) и҆зра́хъ въ і҆ерли́мѣ бы́ти и҆́мени моє́му [-][21]. і҆ и҆зъра́хъ дв҃да бы́ти є҆му [властели́ну][22] на҃ лю҃ми мои́ми і҆и҃- ѧ҃мъ· в҃ цр҃ ѕ҃ *и҆ бысть на ср҃цы (ѿц҃у моє́му дв҃ду)[23]. є҆же созда́ти хра́мъ и҆́мени га҃ ба҃ і҆и҃ле́ва· и҆ рече гь҃ къ дв҃ду ѿц҃у моє́му, поне҃ взы́де на ср҃це тво́е, є҆же созда́ти хра́мъ и҆́мени моє́му. до́бре сътворе҆́ є҆си, ѩ́ко бысть (ти на ср҃цы)[24]. ты҃ не созижде́ши хра́ма. но́ сы́нъ тво́и и҆же и҆зы́детъ и҆зъ чресла́ тво́ихъ. то́й созижде́тъ хра҃ и҆́мени моє́му· *и҆ воста́ви гь҃ гл҃ы свои́ и҆же гл҃а. и҆ воста́ви въ дв҃да мѣ́сто ѿц҃а моє́го (мене҆), и҆ сѣдо́хъ на пр҃то́лѣ і҆и҃ле́вѣ, ѩ́коже гл҃а гь҃. и҆ созижду́хъ хра́мъ и҆́мени га҃ ба҃ і҆и҃ле́ва· и҆ поста́вихъ (на мѣ́стѣ тв҃у)[25] кїо́тъ, в҃ не́мже (-)[26] завѣ́тъ гн҃ь. и҆же завѣща гь҃ съ ѿц҃ы на́шими, во и҆звоже́нїю ѥ҆ и҆з҃ земла҆ є҆гу́петскїа· и҆ ста҆ (соло́монъ)[27] пре҆́ лицемъ о҆лтаря҆ гн҃а. пре҆ всѣ́мъ собо́ромъ і҆и҃ле́вомъ, и҆ воздви́же ру҇цѣ в҃ ма҃ в҃ свои́ на́ нб҃о· и҆ рє҃. *гн҃и бе҃ і҆и҃левъ нѣ́сть (ба҃ ра́звѣ тебѐ)[28] на нб҃си го́рѣ, и҆ на земли́ ни́зу. сохрани́ завѣ́тъ и҆ мл҃ть (даже) рабу́ тво́ему хода́́щему пре҆́ тобо́ю, всѣ́мъ сре҆́цемъ є҆го́· ѩ́коже сохрани́ (дв҃ду рабу́ своє́му)[29], ѿц҃у моє́му. [ѩ́коже є҆му о҆бѣща҆]. и҆ гл҃а оу҆́сты свои́ми, и҆ ру́ко́ю свое́ю съвръ́ши, (и҆) до (дне́шняго дн҃е)[31]. и҆ нн҃ѣ гн҃и бе҃ і҆и҃ле́въ сохрани́ (раба҆ сво҃е дв҃да

ки внесли кивот до його місця – до святилища до господнього храму, до святого святих, під крила херувимів. **7** Бо херувими були з розкритими своїми крилами над місцем кивота, і херувими покрили над кивотом і над його святим згори, **8** і оточували священне, і мали голови нахилені до священного від святих перед лицем святилища, і не показувалися назовні. **9** *І не було нічого в кивоті, за винятком двох кам'яних таблиць, таблиць завіту, які туди поклав Мойсей в Хориві, які заповів Господь з ізраїльськими синами, коли вони виходили з єгипетської землі. **10** *І сталося, що як священики вийшли з святилища, і хмара покрила господній храм. **11** І священики не могли стати служити від лиця хмари, бо господня слава наповнила храм. І сказав Соломон: *Господи, що обіцявся перебувати в мряці, будуючи я збудував тобі храм, помешкання! **14** І повернув цар своє лице, і цар поблагословив ввесь Ізраїль, і ввесь збір Ізраїля, що там стояв. **15** *І цар сказав: Благословенний сьогодні Господь Бог Ізраїля, який промовив своїми устами до Давида, мого батька, і все йому виповнив, кажучи: **16** Від дня, в якому Я вивів мій народ Ізраїля з Єгипту, Я не вибрав міста між усіма племенами в Ізраїлі на будову храму, і щоб перебувало там моє ім'я. Але Я вибрав, щоб моє ім'я було в Єрусалимі, і Я вибрав Давида, щоб він був володарем над моїм народом Ізраїлем. **17** *І впало на серце мого батька Давида, щоб збудувати дім імені Господа Бога Ізраїля. **18** І сказав Господь до Давида, мого батька: Тому що зійшло на твоє серце, щоб збудувати дім моєму імені, ти добре вчинив, що впало тобі на серце. **19** Ти не збудуєш храму, але твій син, що вийде з твого лона, цей збудує храм моєму імені. **20** *І Господь поставив свої слова, які сказав, і поставив мене на місце Давида, мого батька, і я сів на престолі Ізраїля, так як сказав Господь, і я збудував дім імені Господа Бога Ізраїля. **21** І я поставив там на місці кивот, в якому господній завіт, який заповів Господь з нашими батьками, коли виводив їх з єгипетської землі. **22** І встав Соломон перед лицем господнього жертовника, перед всім збором Ізраїля, і підняв до неба свої руки, **23** і сказав: *Господи Боже Ізраїля, немає Бога як ти на небі, вгорі, і на землі, вдолі! Збережи завіт і милосердя до твого раба, що ходить перед тобою усім його серцем. **24** Так як Ти зберіг Давидові, твоєму рабові, моєму батькові, так як йому Ти обіцяв, і сказав своїми устами, і сповнив Ти

ѥврео҃ д҃ ѥ҃ мѡ҃ і҃ ев. 9 мой5. 10 мой2. 40 пар2. 6 д҃ цр҃ ѩ҃ла црс4. 21 в҃ ма҃ в҃ мак2. 2 в҃ цр҃ ѕ҃ црс2. 7 црс2. 7

своєю рукою, і до сьогоднішнього дня. **25** І тепер, Господи Боже Ізраїля, збережи свого раба Давида, мого батька, так як Ти сказав йому, мовлячи: *Не забракне перед моїм, чоловіка, лицем, що сидить на престолі Ізраїля, лиш якщо збережуть твої діти мої дороги, по яких *мають* ходити переді Мною, так як ти ходив переді мною. **26** І тепер, Господи Боже Ізраїля, хай викажеться певним твоє слово, яке Ти обіцяв Давидові, моєму батькові. **27** Хіба дійсно житиме Бог з людьми на землі, бо якщо небеса небес Тобі не вистарчають, то не лишень цей храм, який я збудував твоєму імені. **28** І хай погляне на мою молитву Господь Бог Ізраїля, щоб вислухати прохання і молитви, якими твій раб молиться сьогодні перед тобою. **29** І хай твої очі будуть відкриті на цей храм день і ніч, на місце, про яке Ти сказав, *що моє ім'я там буде, щоб вислухати молитву, якою молиться раб твій на цьому місці день і ніч. **30** І вислухай мою молитву, раба свого, *і свого народу Ізраїля, коли помоляться Тобі на цьому місці; і Ти вислухай в місці свого помешкання на небесах, і вислухавши, і помилуєш. **31** Що лиш згрішить ближній проти свого ближнього, і якщо візьме з них клятву кляття, і прийде, і визнає перед лицем твого жертовника в цьому храмі, 32 і Ти вислухай з небес, і зроби суд своєму народові – Ізраїлеві, виявляючи, що безаконня чинить беззаконням, щоб дати дорогу його на його голову, і оправдати праведного, і дати йому за його праведністю. **33** Коли згрішить твій народ Ізраїль перед його ворогами, бо згрішать Тобі, і, повертаючись, визнаються твоєму імені, і помоляться, і виголосять до Тебе молитву в цьому храмі, **34** і Ти вислухаєш з небес, і будеш милосердний за гріхи свого народу Ізраїля, і повернеш їх до землі, яку Ти дав їхнім батькам. **35** Коли стримається небо, щоб не було дощу, бо згрішать Тобі, і помоляться до цього місця, і визнаються твоєму імені, і відвернуться від їхніх гріхів, коли їх упокориш; **36** і Ти вислухаєш з неба, і будеш милосердним за гріхи своїх рабів, свого народу Ізраїля, бо сповістиш їм добру дорогу, щоб по ній ходити. І даси їм дощ на землю, яку Ти дав своєму народові в наслідя. **37** Якщо буде голод, або смерть на землі і якщо буде, бо буде, запалення, саранча і хрущі, і якщо кривду вчинять їм їхні вороги, або в одному з їхніх міст все противне, всякий біль; **38** і всяка рана, всяка молитва, всяка жертва якщо буде всякій людині з ізраїльського народу, оскільки

црс2. 7 і 16

мой5. 12 ниж. 9

ез3. 6

ѿ҃ца моегѡ)[32], наѣкоже рⷱ҃ емꙋ глаⷭ҇ *не ѡ҃скꙋдѣ-ⷭ҇тъ (-)[33] мꙋжъ ѿ лица҃ моегѡ, сѣдаѧ҃и на пр҃-толѣ їи҃левѣ. тоѣкмо а҃ще сохранѧ҃тъ чада твоѧ пꙋтиⷭ҇ (моѧ, по нⷷ҃же)[34] ходи҃ти предо мноѭ. наѣкоже ходи҃ⷭ҇ еси предо мноѭ· и҃ нⷷ҃ѣ г҃и ѣ҃е їи҃левъ. да ѹ҃вѣрⷬ҇тсѧ глъ твои, [ѥ҃же ѡ҃бѣ-щѧ][35] дв҃ꙋ ѿ҃ц҃ꙋ моемꙋ· ѩ҃ко а҃ще и҃стинно пре-бываⷭ҇ть бъ съ чл҃кы на земли҃. а҃ще (бо) нб҃о (-)[36] нб҃си не довлѣю҆тъ тⷱ҃и. (не) тоѣкмо (-)[37] храмъ сеи҃, и҃же создаⷯ҇ъ и҃мени твоемꙋ· и҃ (да при҃зритъ)[38] на мл҃твꙋ мою г҃ь бъ їи҃левъ. по-слꙋшати [молен҃іѧ и҃ молит҃вы][39]. ѥ҃юже (сѧ моли҃ⷧ раⷠъ твои҃)[40] пр҃е тобоѭ (-)[41] дн҃е· (и҃) да бꙋдꙋтъ ѡ҃чи твои҃ ѿвр҃ⷬ҇ты на храмъ сїи дн҃ь и҃ ноⷳ҇ъ на мѣсто ѡ҃ нем҃ⷴже рече. *наѣко быти и҃мени моемꙋ тⷱ҃ на послꙋшанїе мл҃-твы. ею҆же помо҃литсѧ раⷠъ твои҃ на мѣстѣ семъ дн҃ь и҃ нⷭ҇· и҃ ѹ҃слы҃ши мл҃твꙋ мою раба҃ своⷭ҇, *и҃ людїи своиⷯ҇ъ їи҃лѧ, (ѥ҃гда)[42] помо҃лѧⷯ҇ ти сѧ на мѣстѣ сⷭ҇. и҃ тⷱ҃ы ѹ҃слы҃ши на мѣ-стѣ ѡ҃битаⷧ҇лища своегѡ на҃ нб҃си и҃ (ѹ҃слы҃-шимъ)[43] и҃ помил҃ꙋеⷭ҇и· ѥ҃лиѣко а҃ще съгрѣ-ши҃тъ (блиⷠ҇жнїи)[44] къ и҃скрънемꙋ своемꙋ. и҃ а҃ще прїи҃метъ ѿ нⷷ҃ клѧ҃твꙋ (клѧ҃тїе)[45]. и҃ прїидетъ і҃ и҃сповѣⷭ҇ть пр҃е лицемъ ѡ҃лтарѧ҃ твоегѡ, въ храмѣ семъ· и҃ тⷱ҃ы ѹ҃слы҃ши ѿ нб҃съ и҃ (сътвори сꙋдъ)[46] людемъ своⷷ҃ їи҃лю. наⷭ҇лаѧ҃ безаконова҃ти безако҃нїѧ да҃ти пꙋть ѥ҃го на главꙋ ѥ҃го. і҃ и҃зба҃вити пра҃в҃наго, (и҃) да-ти ѥ҃мꙋ по пра҃вдѣ ѥ҃го· ѥ҃дѧ҃ (съгрѣши҃тъ)[47] лю҃демъ твоⷷ҃ їи҃лю. пр҃е врагы҃ (ѥ҃го) наѣко съ-грѣшѧ҃ тⷱ҃и, и҃ возвратѧ҃ⷯ҇ сѧ. (-)[48] и҃сповѣдѧ҃тъ ти сѧ и҃мени твоемꙋ, и҃ мо҃лⷯ҇тсѧ. и҃ въз-гл҃ютъ мл҃твꙋ [ѩ҃ тебѣ][49] въ храмѣ семъ· и҃ тⷱ҃ы ѹ҃слы҃шиши съ нб҃се, и҃ мл҃тⷷ҃ бꙋдеши ѡ҃ согрѣше҃нїихъ людїи своиⷯ҇ъ їи҃лѧ, и҃ возврати-ши ѧ҃ въ зе҃млю и҃же дⷯ҇ъ ѥ҃си ѡ҃ц҃емъ и҃хъ· внегдѧ҃ затѧ҃гнꙋтисѧ нб҃си, наѣко не быти до҃ждꙋ. наѣко съгрѣшатъ тⷱ҃и и҃ помо҃лⷯ҇тсѧ на мѣстѣ семъ. і҃ и҃сповѣдѧ҃тсѧ и҃мени твоемꙋ. и҃ ѡ҃ грѣхъ и҃хъ възвратѧ҃ⷯ҇ сѧ ѥ҃гдѧ҃ сми-ри҃ши ѧ҃· и҃ ѹ҃слы҃шиши съ нб҃се. и҃ мл҃тⷷ҃ бꙋ-деши ѡ҃ грѣⷭ҇ѣхъ раⷠъ своиⷯ҇ъ (-)[50] людїи сво-иⷯ҇ъ їи҃лѧ. наѣко возвѣⷭ҇тиши и҃мъ пꙋть бл҃гыи ходи҃ти по немꙋ. и҃ даси҃ (и҃мъ) до҃ждъ на҃ землю, ю҆же далъ ѥ҃си людⷯ҇ своимъ въ достоя҃-нїе· гладъ а҃ще бꙋдетъ (и҃ли) см҃рть (на зем-ли҃. и҃) а҃ще бꙋдетъ, наѣко (в раⷢ҇женїе гусе҃ница, и҃ хрꙋщеве)[51], и҃ а҃ще ѡ҃скорбⷯ҇ ѧ҃ враⷘ҇зи ѥ҃ и҃ли въ ѥ҃дiномъ ѿ гра҃ и҃хъ вс҃е проти҃вное всѧ҃ка бо҃лѣзнь (и҃) всѧ҃ка наⷘ҇ва· всѧ҃ка мл҃тва, всѧ҃ко приноше҃нїе а҃ще бꙋдетъ всѧ҃кому чл҃кꙋ (ѿ лю-

дїи їи҃левыхъ). ѣлнко оу҃разумѣѥ́т ко́ждо бо́лезнь
ѡ҆ ср҃ца своѥ́го. и҆ въздви́гнѣ рѹцѣ свои҆ въ хра́-
мѣ сѐмъ· и҆ ты оу҃слы́ши ѡ҆ нб҃се, ѡ҆ готова́го
жи́лищ҃а ти҃, и҆ м҃лт҃ивъ бѹ́деши. и҆ сотвори́ши и҆
дасѝ мѹ́жеви по пѹт҃ѝ ѥ́го. на́коже во совѣ́сти
ср҃це ѥ́го. на́ко ты са҃ то́кмо совѣ́сти (всѣхъ
ср҃ца)[52] сн҃овъ чл҃чъ· да бои́тсѧ тебе вс҃а дн҃и,
в на́же ти҃ живѹ́тъ на земли҆̀. ю҃же далъ ѥ́си
ѡ҆ц҃емъ на́шимъ· и҆ чюждимъ· на́же не сѹ́ть
ѡ҆ людїи твои҆хъ [їи҃лѧ][53] (а҆́ще)[54] прїидѹ́тъ
(и҆́мени ради твоѥ́го) и҆ помо́лѧтсѧ на мѣ́стѣ
сѐмъ· и҆ ты оу҃слы́шиши съ нб҃се, ѡ҆ готова́
жи́лища ти҃. и҆ сотвори́ши по всемѹ̀ ѣлнко а҆́ще
призовет҃ ти҃ѧ (сїи) чюжїи. на́ко да разумѣ́ютъ
вс҃и лю́дїе [зе҃мнїи][55] и҆́ма твоѐ. и҆ оу҃бои́тсѧ
тебѐ. на́коже (и҆) лю́дїе твои҆ їи҃ль. и҆ разумѣ́ю
на́ко и҆́ма твоѐ нарече́тсѧ на хра́мѣ сѐмъ и҆же
созда́хъ· на́ко и҆зыдѹ́т҃ лю́дїе твои҆ на́ брань на
врагы̀ своѧ, пѹтем҆ и҆́же возвратиши а҃̀. и҆
помо́лѧ́тсѧ и҆́мене҃ гн҃и́м. пѹте́мъ гра́ны҃ и҆же
и҆збра̀ (себѣ)[56]. и҆ ѩ҆ хра́мѹ и҆же а҆́зъ созда́хъ
и҆́мени твоѥ́мѹ· и҆ ты оу҃слышиши съ нб҃се
м҃лт҃вѹ и҆хъ. и҆ моле́нїѧ и҆хъ. и҆ сътвори́ши
о҆́правда́нїѧ и҃. (и҆ внегда̀)[57] согрѣ́шѧ́т҃ ти҃· *на́ко
нѣ́сть чл҃ка, и҆же не съгрѣ́шѝ. и҆ разгнѣ́ваѥ́-
шисѧ на́ на́, и҆ предасѝ а҃̀ пр҃ѣ̀ врагы̀ (и҆хъ). и҆
поплѣна́т҃ъ и҃ плѣна́щїи землю дале́че и҆
бли́зъ· и҆ оу҃врата́т҃ъ ср҃ца (-)[58] въ зе́млю и҆дѣ-
же пресели́шасѧ. т҃ѹ и҆ въ҃звръта́тсѧ и҆ помо́-
лѧтсѧ (-)[59] въ зе́мли преселе́нїѧ и҃ гл҃юще.
съгрѣ́шихѡ҃ (и҆) безаконова́хѡ҃ и҆ не о҆́правди́хомъ·
и҆ о҆́брати́тсѧ ѩ҆ тебѣ, всѣ́мъ ср҃цемъ сво-
и҆́мъ, и҆ всею̀ дш҃ею своѥ́ю. въ зе́мли врагъ и҃
и҆дѣ́же возведе а҃̀. и҆ помо́лѧтсѧ ѩ҆ тебѣ на
пѹтехъ землѧ̀ своѥ́ѧ ю҃же далъ ѥ́си ѡ҆ц҃емъ и҃,
(и҆) ѩ҆ гра́дѹ ѥ́гоже и҆збра̀. и҆ ѩ҆ хра́мѹ и҆же
созда́ и҆́мени твоѥ́мѹ· и҆ оу҃слы́ши ѡ҆ нб҃се, ѡ҆
гото́ва́го жи́лища твоѥ́го. [м҃лт҃вѹ (-)[60] и҆ мо-
лені҆е и҆хъ и҆ сътвори́ши (и҆́мъ сѹ́дъ)[61]][62]. и҆
м҃лт҃ивъ бѹ́деши на (непра́вѣ́ныхъ҆)[63], и҆́миже съ-
грѣшѝша ти҃. и҆ по всѣ́хъ ѡ҆́мѣта́нїи и҆хъ
и҆́миже ѡ҆́вр҃ъгѹ́сѧ тебѐ. (да)[64] даси и҆́мъ въ
щедроты̀· пр҃ѣ̀ (всѣмѝ) плѣ́нѝшими а҃̀. и҆ оу҃-
щедра́т҃ъ а҃̀· на́ко лю́дїе твои҆ сѹ́ть и҆ насл҃ѣдїе твое. на́же и҆зведѐ и҆̀ѕ҃ зе҃лѧ̀ ѥ҆гѵ̀пе́ски. ѡ҆
сре́ды пе́щы желѣ́зныа· и҆ да бѹ́дета (оу҃ши
твои҆ и҆ о́чи твои҆)[65] ѡ҆́вр҃ъзты на м҃лт҃вѹ раба̀
своѥ́го. и҆ ѩ҆ моле́нїю лю́дїи твои҆хъ їи҃лѧ. (и҆)
послѹ́шати и҆хъ о҆́ всѣ́хъ о҆́ ни́хже призовѹ́т҃
ти҃ѧ· на́ко ты и҆збра а҃̀ себѣ въ насл҃ѣ́дїе ѡ҆
всѣ́хъ лю́дїи. ѡ҆ всѣ́хъ людїи зе́мны҃. на́коже
гл҃а рѹкою раба̀ своѥ́го моѵ̀сїѧ. ѣда и҆звести

в пара҃ з
спра҃ з
їоа҃ а
прй ѝ
д҃ ѣ҃зра и

зрозуміє кожний біль від свого серця, і підніме свої руки до цього храму; **39** і ти вислухай з неба, з твого готового помешкання, і милосердним будеш, і зробиш, і даси чоловікові за його дорогами, бо, так як знаєш його серце, бо тільки Ти одинокий знаєш серця всіх людських синів, **40** щоб боялися тебе всі дні, в яких вони живуть на землі, яку Ти дав нашим батькам. **41** І чужинці, які не є з твого народу Ізраїля, **42** якщо вони прийдуть задля твого імені і помоляться на цьому місці, **43** і Ти вислухаєш з неба, з твого готового помешкання, і зробиш за всім, як лиш прикличе Тебе цей чужинець, щоб всі народи землі пізнали твоє ім'я і боялися Тебе, так як і твій народ Ізраїль. І пізнають, що твоє ім'я назветься на цьому храмі, який я збудував. **44** Бо твій народ вийде на війну проти своїх ворогів дорогою, якою їх повернеш, і помоляться господнім іменем дорогою міста, яке Ти вибрав собі, і до храму, який я збудував твоєму імені. **45** І Ти вислухаєш з неба їхнє благання і їхню молитву і зробиш їм оправдання. **46** І коли Тобі згрішать, *бо немає людини, яка не згрішить, і Ти на них розгніваєшся і видаси їх перед їхніми ворогами, і їх візьмуть в полон ті, що полонять, до землі далеко чи близько; **47** і повернуть серця в землю, де туди переселилися, і повернуться і помоляться в землі їхнього переселення, кажучи: Ми згрішили, і ми вчинили беззаконня, і ми не оправдані. **48** І повернуться до тебе усім своїм серцем і усією своєю душею в землі їхніх ворогів, куди Ти їх повів, і помоляться до тебе на дорозі їхньої землі, яку Ти дав їхнім батькам, і до міста, яке Ти вибрав, і до дому, який я збудував твоєму імені; 49 і вислухай з неба, з твого готового помешкання, благання і їхню молитву, і вчиниш їм суд. **50** І будеш милосердним до неправд, якими Тобі згрішили, і за всі проступки їхні, якими переступили проти Тебе; і даси їм за милосердям перед всіма, що їх взяли в полон, – і милосердними будуть до них. **51** Бо він твій народ є і твоє насліддя, якого Ти вивів з єгипетської землі, з-посеред залізної печі. **52** І хай будуть твої вуха і твої очі відкриті до молитви свого раба і до молитви твого народу Ізраїля, і щоб вислухати їх в усьому, в чому закличуть до Тебе. **53** Бо ти їх вибрав собі в насліддя з усіх народів, з усіх народів землі, так як ти сказав рукою свого раба Мойсея, коли Ти виводив наших батьків з єгипетської землі, Господи! Господи! **53a** Тоді сказав Соломон про храм, як закінчив його будувати:

пар2. 6
сир. 7
ів. 1
при. 20
ез3. 8

Сонце пізнало на небі! Господь сказав, що мешкатиме в мряці, – збудуй мій храм! Його храм прекрасний. Щоб жив Він в новині цій! І чи не це записано в книзі пісні? **54** І сталося, як Соломон закінчив молитися Богові всією молитвою і цим благанням, і встав він від лиця господнього жертовника і, знову клякнувши на свої коліна, і свої руки підняв до небес. **55** І знову він поблагословив ввесь збір Ізраїля, кажучи великим голосом: **56** Благословенний сьогодні Господь Бог, який дав спочинок своєму народові, Ізраїлеві, за всім, що сказав! Він не забув ніякого слова з його добрих слів, якими заговорив рукою Мойсея, свого раба. **57** Хай буде Господь Бог наш з нами, так як був з нашими батьками! Хай не оставить нас, але хай поверне нас, **58** щоб ми прихилили наші серця до нього, щоб ми ходили в усіх його дорогах і зберігали всі його заповіді, і його накази, і його оправдання, які заповів нашим батькам! **59** І хай будуть ці слова, якими молимося сьогодні перед нашим Господом Богом, наближаючись до нашого Господа Бога вдень і вночі, щоб чинити оправдання твоєму рабові і оправдання твоєму народові, Ізраїлеві, на всі дні. **60** Щоб зрозуміли всі народи землі, що Господь Бог – він сам Бог, і немає іншого. **61** І хай будуть наші серця досконалі до нашого Господа Бога, щоб праведно ходити в його приписах і зберігати його заповіді до сьогоднішнього дня. **62** І цар, і всі сини Ізраїля принесли
пар2. 7 жертву перед Богом. **63** *І цар Соломон приніс мирні жертви, які пожертвував Господеві: 12000 волів і 100 і 20 тисяч овець. І обновив цар та всі сини Ізраїля господній храм. **64** В тому ж дні цар Соломон освятив середину двору, що перед лицем господнього храму, бо вчинив там цілопалення і жертви, і жир мирних, бо мідний жертовник, що перед Господом, був малий, так що неможливо було принести цілопалення, і дари, і жертви випашених. **65** І зробив Соломон, і ввесь Ізраїль з ним, свято в тому дні – великий собор від виходу Іхима до ріки Єгипту – перед нашим Господом Богом в храмі, який збудував, їдячи, і п'ючи, і веселячись перед нашим Господом Богом. По сімох днях **66** і в восьмому дні він відпустив народ, і народ поблагословив царя, і кожний пішов до свого дому, радіючи веселим серцем за добро, яке вчинив Господь своєму рабові Давидові, Ізраїлеві і своєму народові.

тебѣ (йзъ земла ѣгупетски шўцы нашu)[66] ги ги· Тогда гла (соломонъ)[67] о храмъ наiко съвръшu зижда его, слнце позна на небси. гь рече пребыти во мглѣ, созижди храмъ мой. хра прелѣпъ его, наiко пребывати в новости (сей). (и) не (-)[68] ее ли писано въ книгахъ пѣсни· и бiсть наiко скончча (соломо)[69] молася (бу)[70] всею млтвою и молeнiе симъ. и воста шъ лица олтаря гня (и паки) поклонивъся на колѣну своею, и рцѣ свои воздѣ на небо· и (ещѐ)[71] глви весь собору iилевъ. гласомъ велiимъ гла· блвенъ гь (бъ) дне, йже далъ ѣстъ покои людемъ свои iилю. по всему йже гла, не забы словесѐ никоегоже въ (-)[72] словесе ѣго блгихъ йминже гла въ рцѣ моусiови раба своего· да буде гь бъ нашъ с нами наiкоже бѣ съ шцы нашими. да не остави насъ· (но да возвратй)[73] на, преклони сръца наша к нему. ѣже ходити въ вся пути ѣго. и храни вся запов̀ди ѣго. и повелeнiа ѣго, [и оправдaнiя ѣго][74]. наже заповѣда шцемъ нашимъ· и да буду словеса си йминже молимся прѣ гмъ бмъ нашимъ. (дне) приближающеся гу бу нашему. дне и но творити оправдaнiя рабу твоему. и оправдaнiя людемъ твоимъ iилю, (во вся дни)[75]. наiко да разумѣютъ вси людiе земла. наiко гь бъ той са бъ и нѣсть йного. и да будутъ сръца наша съвръшена къ гу бу нашему. (-)[76] прѣбно да ходити въ повелeнiихъ ѣго, и храни-ти запов̀ди ѣго до (днешнаго дне)[77]. и црь и вси сынове iилеви пожроша жртву прѣ (бмъ)[78]. *и пожре црь (соломонъ)[79] жртвы в пара з мирныа, йже пожрѐ гви. волъ. (ви)[80]. и овецъ, р, и к, тысащъ. и обнови (црь хра гнь)[81], и вси сынове iилеви· в тойже дне остави црь (соломонъ) срeнаа дво йже прѣ лицемъ хрaма гня. наiко съткори ту всѐсожeнiа, и жртвы и тучныа мирныхъ. наiко олтарь мѣдяный, йже прѣ гмъ малый (бѣ) наiко не возмощи [прiяти][82] всесожeнiа (и дарове) и жртвы (тучная)[83] [-][84]. и съткори (соломо)[85] празникъ в (той дне)[86] и весь iиль с ни, собо вeлiи шъ йсхода (йхима)[87] до рѣки ѣгупта, прѣ гмъ бмъ нашй, оу храма ѣгоже созда, надыи и пiа и весела́ся прѣ гмъ бмъ нашимъ. по семь днiи, и во (осмыи день)[88] распусти людu. и [блviша (люди) цра][89]. i идоша кождо в домъ свои, радующеся (-)[90] весeломъ сръцѣ о блгѣ. наже съткори гь двду рабу своему, (iилю и)[91] людемъ своимъ·

Гла, д·

Бысть* наико сконча (соломонъ)[1] зиждa храмъ гнь. и домъ цревъ. и всакоу вещъ (его) (соломонъ)[2] (сътвори, елико въсхотѣ)[3]. *И явисѧ гь (соломоу)[4] вторицею. наикоже бѣ явлься [емоу][5] въ гаваонѣ· И рече к немоу гь оуслышахъ глась мльтвы твоеѧ. и молениѧ твоего имиже моли ми сѧ предо мною, сътвориx ти по (всеи) мльтвѣ твоеи. (и) остиxъ хра сеи. егоже созда *еже положити имѧ мое тоу въ вѣки. и буду очи мои тоу, и сьрце моѥ въ всѧ дни· И ты аще ходиши предо мною, наикоже ходи (и) двдъ отцъ твои въ прѣгиї сьрца, и въ простотѣ и еже творити по всемоу наикоже заповѣдахъ емоу. и повелѣниѧ моѧ, и заповѣди моѧ съхрани· И оутвержоу прстлъ цртвиѧ твоего въ иилѣи въ вѣки. *наикоже гла к двду отцоу твоемоу гѧ. не осикудѣетъ ти мужъ властели· въ иилѣи· ащe (-)[6] възвращаюсѧ възвратитесѧ вы, и чада ваша о мене и не съхраните заповѣдеи моиxъ, и повелѣниї моиxъ, наже дахъ ести моѵсиї пре (всѣми) ами, и (поидуть и поработаютъ)[7] богомъ другимъ. и (поклонятсѧ)[8] и· І изриноу иилѣа из земла юже дахъ имъ. и храмъ сеи егоже остыxъ именни моему, оврьгоу о лица моего. и будѣ иилѣ въ изриновениї. и въ гланїе всѣмъ людемъ· И домъ (высокиї сеи)[9] всѧ иже прииндетъ вонь оужаснетсѧ. и възматетсѧ· *И (речетъ)[10] чесо ради сътвори гь тако земли сеи и храму сему· И рекоуть понеже остависа га ба иx. иже изведе оцы и изъ егупта. о домоу рабона и прияша богы чужаѧ. и поклонишасѧ имъ. и поработаша имъ. сего ради наведе (на на гь)[11] злобу сию· (-)[12] *(И бысть въ) к лѣтъ в наже созда (соломонъ)[13] два домы. храмъ гнь и домъ цревъ. хирамъ црь тоурскиї помагаше (соломоу)[14] древы кедрьскими. и древы певгиновыми. и злато и всѣмъ хотѣниемъ его. тогда даст (соломонъ)[15] хираму, к градо въ земли галилестѣи· И ше хира о тоура. (-)[16] идаше в галилею. видѣти хотѧ грады, наже (емоу даде)[17] (соломонъ)[18]. (и видѣ) и не быша емоу годни· И рече что ми суть грады сы. наже (ми далъ еси)[19] бра, и нарече ѧ земла (хавоуль) до (днешнаго дне)[20]. И принесе хирамъ (соломоу)[21], р, и к. талантъ злата lсиѧ (же ести) вина данїе наже оустави црь (соломонъ)[22]. да созиждетъ храм гнь и храмъ (свои)[23]. и (мильонъ)[24]. и (стѣноу ерслимьскоу)[25], и асоуръ (-)[26] и магдаль и (газероу)[27].

Глава 9

1 І *сталося, що коли Соломон закінчив будувати господній дім і царський дім, і Соломон зробив всяке своє діло, яке забажав; **2** *і з'явився Господь вдруге Соломонові, так як був з'явився йому в Ґаваоні. **3** І сказав до нього Господь: Я вислухав голос твоєї молитви і твого благання, яким ти Мені помолився переді Мною, Я зробив тобі за всією твоєю молитвою, і Я освятив цей храм, який ти збудував, *щоб покласти там моє ім'я навіки. І мої очі, і моє серце будуть там на всі дні. **4** І якщо ти ходитимеш переді Мною, так як ходив і Давид, твій батько, в праведності серця і в простоті, і чинитимеш за всім, що Я йому заповів, і збережеш мої приписи і мої заповіді, **5** і закріплю престол твого царства над Ізраїлем навіки, *так як Я сказав до Давида, твого батька, мовлячи: Тобі не забракне чоловіка-володаря в Ізраїлі. **6** Якщо відвертаючись відвернетеся ви і ваші діти від мене, і не збережете моїх заповідей і моїх приписів, які дав Мойсей перед всіма вами; і підуть і послужать іншим богам і їм поклоняться; **7** і викину Ізраїля з землі, яку Я їм дав, і цей храм, якого Я освятив моєму імені, відкину від мого лиця; і буде Ізраїль на вигнання, і на помовку всім народам. **8** І цей високий дім, кожний, хто прийде до нього, жахнеться і зімнеться. *І скаже: Задля чого вчинив Господь так цій землі і цьому храмові? **9** І скажуть: Тому що їхнього покинули Господа Бога, який вивів їхніх батьків з Єгипту, з дому рабства, і взяли чужих богів, і їм поклонилися, і їм послужили, через це на них Господь навів це зло. **10** *І було 20 літ, в яких Соломон збудував два доми: господній храм і царський дім; **11** Хірам, цар Тиру, помагав Соломонові кедровим деревом, і певковим деревом, і золотом, і всякому його побажанню. Тоді цар дав Хірамові 20 міст в Галилейській землі. **12** І Хірам, пішовши з Тиру, йшов до Галилеї, бажаючи побачити міста, які йому дав Соломон, і побачив – і йому не були до вподоби. **13** І сказав: Що мені є ці міста, які ти мені дав, брате? І назвав їх Земля Хавулева, аж до сьогоднішнього дня. **14** І Хірам приніс Соломонові 100 і 20 талантів золота, **15** а це є причина: данина, яку встановив цар Соломон, щоб збудивати господній храм і свій дім, і миллон, і єрусалимську стіну, і Асир, і Магдаль, і Газеру.

16 Фараон же, єгипетський цар, вийшов і взяв Газеру, і спалив її вогнем, і хананея, що жив у тому місті, вигубив, і дав місто як віно своїй дочці, жінці Соломона. **17** І збудував Соломон Газеру, і Витирон долішній, **18** і Валаат, і Палмиру в пустинній землі. І всі міста, що були його складами, **19** і всі міста, де були колісниці і його кінотники, і все, що було до вподоби цареві Соломонові, збудував він в Єрусалимі і в Ливані, і в усій землі свого царства. **20** Люди ж, які осталися з амореїв, і хеттеїв, і ферезеїв, і евеїв, і євусеїв – вони ж не є з ізраїльських синів. **21** Їхніх синів, які після них осталися на землі, яких ізраїльські сини не змогли вигубити з-посеред себе, цар Соломон підкорив їх, і давали данину аж до сьогодні. **22** А ізраїльських синів Соломон не дав на роботу, бо вони були його військові чоловіки, і його слуги, і князі, і його воєводи, і володарі над колісницями і його кіньми. **23** І були старшинами, поставленими над роботами царя Соломона. І було їх 550, що наказували робітникам. **24** *Дочка ж фараона перенеслася з міста Давида до свого дому, який збудував їй Соломон. І після цього збудував він мильйон. **25** І Соломон тричі в рік приносив всепалення і мирні жертви на вівтар, який збудував Господеві. І кадив запашним кадилом перед Господом, і завершив храм. **26** І цар Соломон зробив корабель в Ерзазі Гаверському, що близько Елата, на гирлі останнього моря в едомській землі. **27** І послав Хирам деяких зі своїх слуг, мужів-мореплавців, що знали плисти морем, з слугами Соломона; **28** і прийшли до Ефира, і взяли звідти 400 і 20 талантів золота, і принесли цареві Соломонові.

фараѡ́нъ (же) цр҃ь ѣгу҃петскїи ѝзы́инде и҆ взѧ̀ (газе́ръ)[28]. и҆ сѣ́ждѐ и҆̀ ѻ҆гне́мъ, и҆ хананѡ́на живу́щаго въ гра́дѣ (то́мъ) погубѝ, и҆ да́сть (гра́дъ)[29] въ прида́ное дще́ри свое́и женѣ̀ (соло́мони)[30]. и҆̀ сѣгради́ (соло́монъ)[31] (газе́ръ)[32] и҆ (веди́ро́нъ)[33] ни́жнїи. и҆ (валаа́дъ)[34]. и҆ (палми́ру)[35] ѣ҆ землѝ пусто́и (-)[36]. (и҆̀) вс҃и гра́ды (и҆́же бѧ́ху жи́тницы ѣ҆го)[37]. и҆ (вс҃и) гра́ды и҆дееже бѣ́ху колесни́цы и҆ (ко́нницы ѣ҆го)[38] и҆ (вс҃е) ѣ҆же бысть оу҆годно (цр҃ю) (соло́мону)[39] (сѣзи́ждѐ)[40] въ і҆ер҃ли́мѣ и҆ в лива́нѣ, и҆ въ все́и землѝ (цр҃тва своѣ́го)[41]. (-)[42] лю́дїе (же) ѻ҆ста́вшїи ѿ (а҃мореи́)[43]. и҆ хетте́и. и҆ ферезе́и, (-)[44] и҆ ѣве́и. и҆ ѣвусе́и, (ѻ҆ни́ же не суть ѿ сы́новъ і҆и҃ле́вихъ· Сы́нове и҆́хъ и҆́же ѻ҆ста́ша по ни́хъ на землѝ, и҆́хже не возмого́ша сы́нове і҆и҃ле́вы и҆стощи́ти (ѿ средѣ себе)[45], (цр҃ь) (соло́монъ)[46] (пораб҃о́ти и҆́хъ, и҆ дава́ху да́ни)[47] да́же до (дне́сь)[48]. (-)[49] ѿ сы́нов (же) і҆и҃ле́выихъ не да́сть (на дѣ́ло (соло́монъ)[50])[51] на҆́ко тїи бѧ́ху мужи хра́брїи (ѣ҆го) и҆ ѻ҆тро́цы ѣ҆го и҆ кнѧ́зи и҆ воѣво́ды ѣ҆го и҆ властели́ни колесни́цъ и҆ (ко́ней)[52] ѣ҆го· (и҆̀ бѧ́ху)[53] старѣ́йшины при҆ста́вленымъ на҆̀ дѣ́лы (цр҃ѧ) (соло́мона)[54]. (и҆ бысть и҆́хъ), фн҃. заповѣ́дающе (-)[55] (дѣлающимъ)[56]. (-)[57] *дще́рь (же) фараѡ́ня принесе́сѧ и҆з гра́да дв҃да҃. в до́мъ свои́, и҆́же созижде е҆и́ (соло́мѡ)[58]. (и҆̀ посе҆̀ созижде мильо́нъ)[59]. и҆ приношаше (соло́монъ)[60] трижды в го́дъ всесъжже́нїѧ. и҆ мирныѧ жрътвы на ѻ҆лта́рь ѣ҆гоже созижде гу҃. и҆ кадя́ше дими҆а́мъ бл҃говѡ́нный (-)[61] пр҃е҆ (гмъ)[62], и҆ сътворѣ́ хра́мъ·][63] и҆̀ (сътворѝ цр҃ь соло́мѡ҆ кора́бль)[64] въ (ѣ҆рга́зѣ гаве́рскомъ)[65]. и҆́же при ѣ҆ла́де. при оу҆стїи (мо́ря послѣ́днего)[66]. в землѝ ѣ҆до́мстѣи· и҆̀ посла̀ хира́мъ (-)[67] нѣкои҆̀ ѿ ѻ҆́трокъ свои҆̀ мужа. кормъчїѧ направля́ти свѣ́дущихъ мо́ре съ ѻ҆́троки (соло́мони)[68], и҆ прїидо́ша ко (ѣфи́ру)[69], и҆ взя́ша ѿтуду зла́та [у҃][70], и҆ и҆̀ тала́нтъ и҆ принесо́ша цр҃ю (соло́мону)[71].

пар2. 8

Глава 10

пар2. 9
мат. 12
лук. 11

1 І *цариця Сави, почувши ім'я Соломона і господнє ім'я, прийшла випробувати його притчами. **2** І прийшла вона до Єрусалиму з дуже тяжкою силою, і на верблюдах принесли солодощі, зілля, і дуже багато золота, і дорогоцінний камінь; і вона ввійшла до Соломона і поговорила з ним про все, що мала на своїм серці. **3** І Соломон сповістив їй всі її слова, і не було ні одного слова, яке цар оминув і яке не сповістив їй. **4** І цариця савська побачила всю мудрість Соломона, і дім, який він збудував, **5** і їжу Соломона, і престіл від його слуг, і службу

Глава, і҃·

Ц҃рца* сабѣ́ска слы́шавше и҆̀ма (соло́моне)[1]. і҆ и҆̀ма гн҃е. и҆ прїиде и҆скусѝти ѣ҆го при҆чами. и҆ прїиде въ і҆ер҃ли́мъ съ си́лою тѧ́жкою зѣ́ло. и҆ на вельблю́дѣ принесо́ша сла҃ко́сти зе́леи, и҆ зла́то мно́го зѣ́ло. и҆ ка́мень дра́гїи, и҆ вни́де к соло́мону и҆ гл҃а ѣ҆му. вс҃е ѣ҆ли́ко и҆́мѣ на҆̀ ср҃цы сѝ· и҆̀ вѣ҆звѣ́стисѧ е҆и́ (соло́монъ)[2] вс҃а гл҃ы ѣ҆̀. и҆ не бѣ̀ сло́ва (ни ѣ҆ди́наго), ѣ҆же гонзѐ цр҃ь (и҆̀) ѣ҆го́же не вѣ҆звѣ́стисѧ е҆и́· и҆̀ ви́дѣ цр҃а са́бска, вс҃е́сь смы́слъ (соло́монь)[3], и҆ до́мъ и҆́же созижде и҆ на҆де́нїѧ (соло́мона)[4] и҆ сѣда́нїе ѿ ѻ҆тр҃о́ ѣ҆го. и҆ пр҃е҆стоа́нїе служа́щихъ ѣ҆му и҆ ѻ҆блаче́нїе (и҆́хъ)[5], и҆ виночер҃пцы ѣ҆го и҆ вс҃есожже́нїѧ ѣ҆го на҆́же прино-

в пар҃ и҆ ѧ҃ и҆ ѳ҃ и҆

ша́ше вѣ хра́мѣ гн҃ь· и҆ в себѣ (бы́вше)[6] р҃ѣ к҃ ((соло́мону)[7] ц҃рю)[8]. и҆стинна́ суть словеса̀ на́же слы́шахѣ в землѝ мое́и о҆ словесѣхѣ твои́хѣ, и҆ о҆ смы́слѣ твое́мѣ· и҆ не и҆на́хѣ вѣри гл҃ющи҃м мѝ, до́ндеже и҆ (прїидо́хѣ сѣмо)[9], и҆ (ви́жу оу҆же о҆чи́ма свои́ма)[10]. и҆ е҆ѣ нѣсть ни по҃ (того̀ е҆же)[11] (мѝ повѣда́ша)[12] (но҃) ты̀ приложи́лѣ е҆си бл҃гаѧ кѣ си́м па́че всѧ́каго слу́ха и҆же слы́шахѣ в землѝ мое́и (сущи)· бл҃же́ны же́ны твоѧ, (и҆) бл҃жени о҆́троцы твоѝ сїи, и҆же тѝ пр҃е́стоѧ́ пр҃е́ тобо́ю, всегда̀ слы́шащи (-)[13] смы́слѣ твои҃· (и҆) бу́ди г҃ь бг҃ъ твои бл҃вен҃ъ, и҆же вѣсхотѣ (тѝ да́ти)[14] на пр҃тлѣ їи҆ле́вѣ, за любо́вь гн҃ю ю҆́же на҆ їи҆ле́мѣ поста́ви вѣ вѣки, и҆ поста́ви тѧ ц҃ра на҆ ними твори́ти суди҃ вѣ пра́вду, (-)[15] ѣ҆ судьба́х҃ (е҆го)[16], и҆ да́сть (соло́мону)[17], р҃, (и҆) к҃, тала́нтѣ зла́та, и҆ сла́кости мно́ги зѣ́ло, и҆ ка́мен҃їе драго́е, не прїиде кто́му таковà сла́дкость (-)[18] (и҆) та́ко мно́жество (е҆ѧ̀ на́ко сла́дкости сїѧ мно́жествомѣ) на́же да́сть ц҃рца сса́ска, ц҃рю (со́ло́мону)[19]· и҆ кора́бль хира́мль, приносѧ́щи (и҆) злато ѡ҃ (фира)[20] (и҆) (дре́ва мно́га зѣ́ло принесѐ нетёсаного)[21], и҆ ка́мен҃їе драго́е· и҆ сътвори́ ц҃рь дре́вомѣ недѣланомѣ подъпо́ры хра́му гн҃ю, и҆ до́му ц҃реву, и҆ сопѣ́ли и гу́сли пѣвцо́мѣ, не пришло̀ (по сѐ) таково́го дре́ва недѣ́лана на землѝ ниже ви́дѣно бы́сть нигде́же (и҆) да́же до (дне́сь)[22]· и҆ ц҃рь (соло́монѣ)[23] да́сть ц҃рцы са́встѣи всѧ е҆ли́ко вѣсхотѣ [и҆][24] е҆гоже просѝ (о҆у҆ него) ѡ҃ всего̀ и҆же да́ е҆́и рукама́ (свои́ма соло́монѣ ц҃рь)[25], и҆ (вѣзвраща́шисѧ)[26] и҆́де вѣ зе́млю свою, тѧ сама̀ и҆ вси о҆́троцы е҆ѧ̀· и҆ бѣ число̀ (принесе́наго зла́та)[27] (соло́мону)[28] (е҆ди́наго лѣ́та)[29], ѯ҃, и҆ ѕ҃, (и҆) ѕ҃, тала́нтѣ зла́та ра́звѣ да́нїи притѧжа́ныхѣ (-)[30] ѡ҃ куп҃цо́вѣ, и҆ ѡ҃ всѣхѣ ц҃рь стра́нныхѣ, и҆ ѡ҃ вое́во́ зе́мны҃х҃· *и҆ сътворѝ [ц҃рь][31] (соло́монѣ)[32], тѫ҃ ко́пїи зла́тыихѣ и҆збра́нныихѣ, по тѫ҃, зла́тыихѣ вѣ (е҆ди́ну копїю вѣ́дѣла̀)[33]· и҆ тѫ҃, о҆ру́жїи (и҆збра́нныихѣ зла́ты҃х҃)[34] по тре́мѣ фу́нтомѣ зла́та бѧ́ше на коемѫ́ждо о҆ру́жїю̀, и҆ да́сть ѧ҆ [ц҃рь][35] вѣ хра́мѣ. (и҆же бѣ здѣланѣ) ѡ҃ дре́ва ливаньскаго· и҆ сътворѝ ц҃рь пр҃тлѣ ѡ҃ ко́стїи слоно́выихѣ вели́кѣ. и҆ позлатѝ и҆ зла́томѣ и҆скушѐнымѣ· ѕ҃, степе́нїи пр҃тлу. и҆ (на вр҃хѹ е҆го бы́сть о҆́кругло́сть соза́ди)[36]. и҆ ру́цѣ сю́ду и҆ сю́ду на (пр҃тлѣ)[37] и҆дѣ́же сѣ́сти и҆ два́ льва стоѧ́ща о҆у҆ ру́кѹ, и҆ ѕ҃і҃. льва̀ стоѧ́ща сѣ́ста [тѫ҃][38] о҆у҆ (-)[39] степе́нїи сю́ду и҆ сю́ду. (и҆) не бѣ та́ко ни ѣ҆ кое́же ц҃рство· и҆ вси сосу́ди (и҆же бѧ́ше при ц҃ри соло́монѣ)[40] зла́ти (сѣ́ша). и҆ оу҆мыва́лница златы. (и҆) вси сосу́ди хра́ма дре́ва ливаньска, зла́томѣ (чи́стымѣ) сни́мано, (безѣ

тих, що йому служили, і їхній одяг, і його винарів, і його цілопалення, які він приносив в господньому храмі. І вийшовши з себе, **6** сказала до Соломона, царя: Правдивими є слова, які я почула в моїй землі про твої слова і про твою мудрість. **7** І я не повірила тим, що мені говорили, доки я не прийшла сюди, і вже бачу своїми очима. І ось немає ні половини того, що мені сказали, але ти додав до цих добра понад всяку чутку, яку я почула, будучи в моїй землі. **8** Блаженні твої жінки і блаженні ці твої слуги, що стоять перед тобою, постійно слухаючи твою мудрість. **9** І хай буде благословенний твій Господь Бог, який забажав дати тебе на престол Ізраїля, за господню любов, яку поставив над Ізраїлем навіки, і поставив тебе царем над ними, щоб чинити суд в справедливості в його судьбах. **10** І вона дала Соломонові 100 і 20 талантів золота, і дуже багато пахощів, і дорогоцінне каміння. Не прийшли більше такі пахощі і таке його множество, як ці пахощі множеством, які дала савська цариця цареві Соломонові. **11** І корабель Хірама, що приносив і золото з Фира, і приніс дуже багато нетесаного дерева і дорогоцінне каміння. **12** І цар зробив з нетесаного дерева підпори господнього храму і дому царя, і сопілки, і гусли співакам. Не прийшло після цього таке нетесане дерево до землі ані не бачилося його ніде і аж до сьогодні. **13** І цар Соломон дав савській цариці все, що забажала і що у нього попросила, опріч всього, що дав їй своїми руками цар Соломон, і, повернувшись, вона пішла до своєї землі, вона сама і всі її слуги. **14** І кількість принесеного Саломонові в одному році золота була – 600 і 60 і 6 талантів золота, **15** опріч податку здобутого від купців, і від всіх чужих царів, і від воєводів землі. **16** *І цар Соломон зробив 300 добірних золотих списів, по 300 золотих вклав він в один спис, **17** і 300 добірних золотих щитів, по три фунти золота було до кожної зброї; і дав їх цар до дому, який був збудований з ливанського дерева. **18** І цар зробив великий престол зі слонових костей, і позолотив його щирим золотом. **19** 6 ступенів в троні, і на його верху була дуга ззаду, і руки звідси і звідти на престолі, де сісти, і два стоячі леви при руках; **20** і було там 12 стоячих левів на сходах звідси і звідти. І не було такого ні в якому царстві. **21** І ввесь посуд, що був при царі Соломоні,

ниж. 14

був золотим, і золоті вмивальниці, і ввесь посуд храму ливанського дому обложений чистим золотом, без срібла, бо срібло вважалося за ніщо в днях Соломона. **22** Бо, оскільки цар Соломон мав тарсійський корабель в морі з синами Хирама, раз на три роки він приходив до царя з Тарсіса і приносив золото і срібло, слонові зуби, і мавпи, і пави, і шліфоване і необроблене каміння. **22a** Це було діло здобичі, яке цар Соломон приніс на будування господнього храму, і царського дому, і єрусалимського муру. І замок міста Давида обгородив стіною, і Асур, і Магдал, і Ґезеру, і горішню Ветеру, і Етермат, і всі міста, і ті, в яких були війська, і всі міста, в яких були беззаконники і підступи Соломона, якими будував в Єрусалимі і в усій землі так, що не засмутив він **22b** ввесь народ. І з тих, що позостали, що з Хета, і з амарій, і ферезеїв, і з хананеїв, і з евеїв, і з євусеїв, і з ґерґесеїв, що не були з ізраїльських синів, і їхніх дітей оставили з ними в землі, яких ізраїльські сини не змогли вигубити; і привів їх Соломон в данинників, аж до сьогодні. **22c** З синів же ізраїльських не дав Соломон на діла, бо вони були хоробрі мужі, і його слуги, і три його воєводи, і воєводи його озброєних, і його кіннотників. **23** І прославився Соломон понад усіх царів землі і багатством і мудрістю. **24** І всі царі землі шукали побачити його лице і слухати його мудрість, яку дав йому Господь в його серце. **25** І вони, кожний, несли свої дари: і золотий, і срібний посуд, і одіж, і зброю, і пахощі, і коней, і ослів, і всяку річ з року до
пар2. 1 року. **26** *І було в Соломона 40000 кінних стад для колісниць і 12000 коней; і він поклав їх в містах з колісницями, а інші були з царем в Єрусалимі. **26a** І він був володарем всіх царів від ріки і до землі чу-
пар2. 1 жинців і до границь Єгипту. **27** *І склав цар золото і срібло в Єрусалимі, наче каміння, і кедри склав, наче й кущі, що на полі, від множества. **28** І приводили Соломонові коней з Єгипту і з Теку, і царські купці купували їх з Текуї за ціну. **29** І приходили коні з колісницями з Єгипту за 600 срібняків і коні за 150 срібняків. Так само виходили і в усьому царстві хетимському і сирійському.

срєбрà)[41]. за ничтóже бо бѣ (срєбрò) въ дни (солóмонѫ)[42], корабль бо дарьскіи (имѣѧ) цр҃ь (солóмонъ), ѣ мóри съ (сны)[43] хирáмовыми, ѣдúною, въ трéхъ лѣтехъ прихождáше цр҃еви (-)[44] ѿ дарсúса (и приношáше) злáта и срєбрà. [зубы слонóвы и пифúки и пáвы][45], (и кáменіе дрàгоцѣнно и не дрàгоцѣнно)· Сіѧ бѣ вéщь корыстúти юже принéсъ цр҃ь (солóмонъ)[46] на созидáніе храмý гн҃ю. и дóмý цр҃евý, и стѣнѣ іер҃лúмьстѣи. и крáинюю (же) óрадѝ стѣнóю грáда двдва· Й (âсýръ)[47], и [магдáлъ][48]. и (гезéрý)[49], и (ведéрý)[50] выúшнюю. и (ѣдермâ)[51] и вс҃ѧ грáды. (и в нúх же бѣша óружницы)[52]. и вс҃ѧ грáды (в нúх же бѧхý беззакóнницы и кóзни солóмони)[53], имже зиждáше въ іер҃лúмѣ и въ всéи земли ѩкóже не смýтúѣ ѣмý всѣхъ людíи. (и) ѿ óставленыѣ иже ѿ (хéта)[54] и ѿ (âмарíи)[55], и дерезíи и ѿ хананéи и ѿ ѣввéи. и ѿ ѣвусéи, и ѿ гергесéи, иже не (быúша ѿ сны въ іи҃лéвѣ)[56]. (и) чáда úхъ óставúша с нúми на земли. иже не возмогóша сновe іи҃левы úстощúти úхъ, і и възведѐ ѧ҃ солóмонъ въ данúникѝ дáже до (днéсь)[57], (-)[58] ѿ снóвъ (же) іи҃левъ не дáстъ (на дрàгo (солóмонъ)[59])[60], ѩкóже тíи бѧхý мýжи хрáбри и óтроцы ѣго (и воѣвóды трíе ѣго), и воѣвóды óружникъ ѣго, и кóнникъ ѣго· и возвелúчисѧ (солóмонъ)[61] пáче всѣхъ цр҃ь зéмныхъ. (и) богáтъствомъ и смыслóмъ· и всѝ цр҃ь зéмстíи. úскáхý (видѣти) лицѐ (ѣго)[62]. (и) слы́шати смыслъ ѣго, úже дáстъ (ѣмý) гь въ ср҃цы ѣго· и тíи приношáхý кóждо дáры своѧ. (и) [сосýды (злáты и срéбрены)[63]][64], и рúзы (и óружíѧ)[65] и слáкости. и кóня и мѫшáта, (и всѧкýю вéщь) лѣто по лѣту. *и бѣша оу҃ ѣ пара҃ й
(солóмона)[66], [ѧ҃м,][67] стáдъ кóнныхъ въ колесни́ца. и ѧ҃в, (сонýзницъ)[68]. и постáви ѧ҃ въ грáдѣхъ (со колесни́цами)[69]. и (друзíи бѧхý) оу҃ цр҃ѧ въ іер҃лúмѣ· и бѣ властели́нъ всѣмъ цр҃емъ. ѡ рѣкѝ и до землѧ҃ úноплемéнникъ. и до предѣлъ ѣгѵ̀пта. *и сложѝ цр҃ь злáто и срéбрò ѣ пара҃ й
въ іер҃лúмѣ. ѩкóже кáменіе и кéдръ сложѝ. ѩкóже (и) черничíе úже нá поли ѡ҃ мнóжества· и (приождáхý солóмонý кóни)[70] ѡ҃ ѣгѵ̀пта. и ѡ҃ (дéкý)[71] (и) кýпцы цр҃ьстíи (кýповáхý и҃)[72] ѡ҃ дéкýѧ úзмѣною· и прихождáше (кóни со колесни́цами)[73] ѡ҃ ѣгѵ̀пта, (-)[74] за [х҃][75], срéбреникъ. и кóни за [рн҃][76] срéбреникъ. тáкоже (и) въ (всéмъ цр҃твѣ)[77] (хиднúмскомъ)[78], и (сѵ̀рíйскомъ)[79] úсхождáше·

Гла, аі·

Ѥ мѡ ѕі

Ц҃рь (соло́мон)[1] бѣ любѧ̀ же́ны (вѣло), [-][2] *и̂ поѧ́тъ же́ны чꙋ́ждаѧ. и̂ дш҃е́рь фараѡ́ню, моа́вѷтꙗныѧ, и̂ а҆ммани́тꙗныѧ, (и̂ а҆сѷ́рꙗныѧ)[3] и̂домѣ́ꙗныѧ, (и̂)

Ѣ мѡ ѧд

(хедеѡ́ныѧ)[4]. и̂ (а҆медены́ѧ)[5]. *ѿ на́зыкъ, на́коже заповѣ́да гь сы́номъ і҆и̑левымъ не (входи́ти)[6] в на̀. и̂ тїи́ да не вхо́дятъ въ ва́съ. (и̂) да не ѡ҆врата́тъ (дш҃ъ)[7] ва́шихъ, въ слѣ́дъ и̑до́лъ и̂хъ. (и̂) тѣ҃ приложи́ся (соло́мѡ)[8] люби́ти· [и̂ бы́ста е҆мꙋ́ же́ны нача́лныѣ. з҃ с҃· и̂ подло́жниць, т҃]·[9] и̂ бы́ въ вре́ма ста́рости (соло́мона)[10]. [и̂ съвратѝша же́ны чꙋ́ждаѧ ср҃це е҆го въ слѣ́ бо́гъ (и̑ны́хъ)[11]. (-)[12] не бѣ ср҃це е҆го (-)[13] съ гмⷬ́ъ бмⷬ́ъ е҆го, на́коже ср҃це дв҃да ѡ҆ц҃а е҆го]·[14]. [и̂ хожда́ше (соло́мѡ)[15] въ слѣ́дъ (а҆стр҃а́са)[16] (и̂) сіѵе́рнаго сидо́ньскаго. и̂ въ слѣ́дъ ц҃рⷭ҇а и̂хъ и̑до́ловъ. сы́новъ а҆ммо́нь. и̂ съ҃творѝ (соло́мѡ)[17] лꙋка́вное пр҃е̂ гмⷬ́ъ. и̂ не ходѝ въ слѣ́дъ гⷭ҇а, на́коже

Ѧ чр҃ і҃г

дв҃дъ ѡ҆ц҃ъ е҆го·][18] *Ѯогда созда̀ (соло́монъ)[19] высо́-

Д мѡ і҃а

ко ка́пище (-)[20] *и̑дола моа́вла, и̂ ц҃рⷭ҇а и̂хъ и̑до́лы сы́новъ а҆ммо́нь. и̂ а҆стр҃а́рту сіѵе́рнꙋю сидо́ньскꙋю [на горѣ̀ и҆же пр҃е̂ і҆ер҃ли́момъ][21]. и̂ та́ко съ҃творѝ всѣ́мъ жена́мъ свои́мъ чꙋ́жи́мъ. (на́же закала́хꙋ)[22] и̂ жрⷭ҇а́хꙋ и̑до́ломъ свои́мъ· [-][23] и̂ раз҃гнѣ́вася гь на (соло́мона)[24]. на́ко ѹ҆клонѝ ср҃це

Ѣ кѳ ѳ

своѐ ѡ҆ га ба і҆и̑лева. *на́вльшагося е҆мꙋ два́жды·

Ѣ кѳ ѕ

и̂ заповѣ́давшемꙋ е҆мꙋ (два́жды) о҆ словесѝ се́мъ пр҃но. на́ко не ходи́ти е҆мꙋ въ слѣ́дъ бо́гъ и̑ны́хъ и̂ храни́ти [и̂][25] съ҃твори́ти на́же заповѣ́да е҆мꙋ гь бъ· и̂ рече гь і҃ (соло́мѡнꙋ)[26], поне́же бы́ша сі҃и с тобо́ю. и̂ не съхранѝ за́повѣдїи мои́хъ и̂ повеле́нїи мои́хъ, и҆миже заповѣ́дахъ тѝ (и̂) разве́ргъ разве́ргꙋ ц҃рⷭ҇тво твоѐ и҆з рꙋ́кꙋ твое́ю. и̂ да́мъ е҆̀ рабꙋ́ твое́мꙋ· (-)[27] во́ дн҃и (же) твоа̀ не

Ѩ ѳѳ

съ҃творю̀ си́хъ дв҃да ради ѡ҆ц҃а твое́го. *ѡ҆ рꙋкѝ̑ (сы́новъ твои́хъ)[28] ѡ҆и́мꙋ и҆· Ѯо́кмо всего ц҃рⷭ҇тва не прїи́мꙋ. хорꙋгве́ (и҆же)[29] да́мъ сы́ꙋ твое́мꙋ дв҃да ра́ди раба̀ мое́го. (-)[30] і҆ер҃ли́ма ра́ди гра́да е҆гоже и̑збра́хъ· и̂ въ҃здви́же гь (на (соло́мона)[31] стꙋжа́ющаго)[32]. (-)[33] (раздро́на)[34] сы́на (е҆лида́йкова)[35]. и҆же (и̑збѣжа̀) (ѡ҆ варами́ды)[36] (и̂) а҆дразара́ ц҃рⷭ҇а сꙋ́вска господи́на свое̑ и̂ съ҃бра́шася к немꙋ мꙋ́жи, и҆ бѣ воево́да по́лкꙋ (ѣ҆негда̀ побѣжда́ше а҆̀ дв҃дъ). и̂ прїидо́ша в дама́скъ· (и̂ вселѝшася в не̑ и̂ воц҃рися ѣ҆ седо́кꙋ·) и̂ (бѣ)[37] стꙋжа́ѧ і҆и̑леви въ вс҃ѧ дн҃и (соло́мона)[38]. (и̂ въ҃здви́же гь стꙋжа́ющаго на соло́мона.) и̂ (а҆дра́ра)[39] и̑дꙋмѣ́нина, ѡ҆

Ѣ ц҃р и

сѣ́мени ц҃рⷭ҇ска въ и̑дꙋме́и *и̂ бы́сть е҆гда и҆скоренѝ дв҃дъ е҆до́ма. е҆гда̀ и̑де і҆ѡа́въ воево́да, бо́и погреба́ти на́звенїи. (і) (и̑сѣ́ѣче)[40] всѧ́къ мꙋ́жескъ

Глава 11

1 І цар Соломон дуже любив жінок, *і взяв жінок-чужинок: і мой5. 17
дочку фараона, моавіток, і амманіток, і асирійок, ідумейок, і хетеонейок, і аметениньок – **2** *з народів, з мой2. 34
яких заборонив Господь синам ізраїльським, входити до них, і вони хай не входять до вас. І хай не відвернуть ваші душі, вслід за їхніми ідолами, – і *до* тих пристав Соломон, щоб *їх* полюбити. І було в нього 7 сот головних жінок і 300 наложниць. **4** І сталося, що в часі старості Соломона й відвернули жінки-чужинки його серце вслід за іншими богами. Не було його серце з Господом Богом його так, як серце Давида, його батька. І Соломон ходив вслід за Астарсою – сидонською гидотою і вслід за їхнім царем ідолів, синів аммонових; і зробив Соломон лукаве перед Господом, і не ходив вслід за Господом, так як Давид, його батько. **5** *Тоді Соло- црс4. 23
мон збудував великий храм *ідолові мой4. 21
Моава і їхньому цареві, ідолам синів Аммона **6** і Астарті – огиді сидонській на горі, що перед Єрусалимом. **7** І так зробив він для всіх своїх жінок-чужинок, які заколювали і приносили жертви своїм ідолам. **9** І Господь розгнівався на Соломона, бо він відвернув своє вищ. 9
серце від Господа Бога Ізраїля, *що вищ. 6
двічі йому з'явився **10** і що двічі заповів йому про це слово постійно: щоб не ходив він вслід за іншими богами і зберігав, і чинив те, що йому заповів Господь Бог. **11** І сказав Господь до Соломона: Тому що це з тобою сталося і ти не зберіг моїх заповідей і моїх приписів, які Я тобі заповів, і розриваючи розірву твоє царство з твоєї руки, і дам його твоєму рабові. **12** Не вчиню же цього у твоїх днях через твого батька Давида. *Заберу його з руки ниж. 12
твоїх синів. **13** Лиш не візьму ціле царство. Скипетр, який дам твоєму синові через мого раба Давида, Єрусалим – через місто, яке Я вибрав. **14** І підняв Господь на Соломона дошкульника Раздрона, сина Елидека, що втік з Варамети, і Адразара, царя Суви, його пана. І зібралися до нього мужі, і він був воєводою полку, коли їх поборював Давид. І вони прийшли до Дамаску і поселилися в ньому, і зацарював він в Седоку. І він дошкуляв Ізраїлеві в усі дні Соломона. І Господь підняв дошкульника проти Соломона. І Адара, ідумейця, з царського насіння в Ідумеї. **15** *І сталося, црс2. 8
коли Давид вигубив Едома, коли

пішов Йоав, воєвода війська, ховати побитих, і вибили всіх чоловічого роду в Ідумеї; **16** бо Йоав і ввесь Ізраїль 6 місяців сидів там, в Ідумеї, доки не вигубили кожного з чоловічого роду в Ідумеї. **17** І втік сам Адар, і всі мужі-ідумейці, і слуги його батька з ним. Адад же був малою дитиною. І вони ввійшли до Єгипту. **18** І піднялися мужі з мадіямського міста і прийшли до Фарану, і взяли з собою мужа і прийшли до фараона, єгипетського царя; і ввійшов Адар до фараона, і цар дав йому дім і частину їжі, і дав йому землю. **19** І Адар дуже знайшов радість перед очима фараона. І він дав йому за жінку сестру своєї жінки, старшу сестру Текимини. **20** І сестра Текимини породила йому, Адерові, сина Ґанавата. І вигодувала його Текимина посеред фараонських синів. І Ґаниват був посеред фараонських синів. **21** І Адер почув в Єгипті, що заснув Давид зі своїми батьками і що помер Йоав, воєвода старшин, і сказав Адер до фараона: Відпусти мене, щоб я повернувся до своєї землі. **22** І сказав фараон Адерові: Чим ти є невдоволений у мене? І ось ти просишся до своєї землі. І сказав йому Адер: Бо відпускаючи відпустиш мене. І повернувся Адер до своєї землі. **25** Це зло, яке вчинив Адер: Він сильно розгнівався на Ізраїля і зацарював же в едомській землі.

пар2. 13 **26** *І Єровоам, син Навата і Ефрати, що з Сарира, син жінки-вдовиці, рабині Соломона, і він підняв руки на царя Соломона. **27** І це причина за яку підняв руки на царя: Коли цар Соломон збудував край і завершив плотом в місті Давида, свого батька, **28** і був чоловік Єровоам сильний силою, і побачив Соломон, що він є муж, чоловік на діло, і наставив його над всіма роботами дому Йосифа. **29** І сталося в тому часі, і вийшов Єровоам з Єрусалиму, і знайшов його Ахія, силонитанець, пророк, на дорозі, і звернув його з дороги. І Ахія був зодягнений в нову одіж, і були оба одні на полі. **30** І схопив Ахія за свою нову одіж, що була на ньому, і роздер її

ниж. 12 на 12 жеребів. **31** *І сказав Єровоамові: Візьми собі 10 жеребів, бо так каже Господь ізраїльський: Ось Я заберу царство з руки Соломона *і тобі

ниж. 14 дам 10 хоругов. **32** А дві хоругви оставлю йому через мого раба Давида, через моє місто Єрусалим, яке Я собі вибрав з усякого ізраїльського племені; **33** тому що оставив мене, і поклонилися Астарті – огиді сидонян, і Хамосові – ідолові Моава і їхньому цареві на сором синів Аммона; і не ходили по моїх дорогах, щоб чинити миле переді Мною, так як і Давид,

по́лъ въ и҃думѣи҃. и҃ꙗ́ко ѕ҃ мⷣцъ. сѣде́ тⷨ҃ їѡа́въ, и҃ весь їи҃ль въ и҃думѣ́и. до́ндеже и҃зби́ша всѧ́къ мужескъ по́лъ въ и҃думѣ́и. и҃ сѣжа́ (а҃дра́ръ)[41] самъ и҃ вс҃и мужи и҃думѣ́истїи. (и҃) о́троки ѡ҃ц҃а ѥ҃го с нн҃. ((а҃дра́дъ же)[42] (бы́сть) о҃тро́чищъ ма́лъ· и҃ вниде́ша въ ѥ҃гу҃петⷭ҃)[43]. и҃ въста́ша мужи гра́да мадїа҃ска. и҃ прїиде́ша въ фара́нъ. и҃ пои҃ма́ша мужа съ собо́ю и҃ прїиде́ша къ фараѡ́ну ц҃рю ѥ҃гу҃петⷭ҃скому. и҃ вни́де (а҃дра́ръ)[44] къ фараѡ́ну. и҃ да́сть ѥ҃му (ц҃рь) до́мъ и҃ оу҃ро҃ и҃́ди. [и҃ зе́млю дадѐ ѥ҃му]·[45] и҃ о҃бр҃ѣте҃ (а҃да҃)[46] ра́дость пр҃е҃ (о҃чи́ма) фараѡни́ма сѣ́ло. и҃ да́сть ѥ҃му жену҃ сестру҃ жены҃ своѥ́ѧ сестру҃ декеми́ны старѣ́йшую· и҃ роди҃ ѥ҃му сестра҃ декеме́инна (сн҃а а҃деръ ганава́да)[47]. и҃ въскорми҃ и҃ декеми́на по́средѣ сн҃овъ фараѡ́нь. и҃ ѥ҃ѣ ганива́дъ по́средѣ сн҃овъ фараѡ́нь· и҃ а҃де́ръ слы́ша въ ѥ҃гу҃пт҃ѣ и҃́ко оу҃спѐ дв҃дъ, съ ѡ҃ц҃ы свои́ми. і и҃́ко оу҃́мре їѡа́въ воѥво́да старѣ́йшинамъ. и҃ рече а҃де́ръ къ фараѡ́ну. пусти҃ мѧ (да)[48] ѧ҃ възвращу҃ въ зе́млю свою· и҃ рече (а҃де́-рови фараѡ́нъ)[49]. что҃ недово́ленъ ѥ҃си оу҃ мене. и҃ ѥ҃е ты҃ проси́шисѧ (-)[50] в зе́млю свою. и҃ рече ѥ҃му а҃де҃ и҃́ко ѡ҃пущаѧ ѡ҃пусти́ши мѧ· и҃ възврати́сѧ а҃де́ръ в зе́млю свою. ѥ҃и зло́ба и҃́же сътвори҃ а҃де́ръ. (-)[51] о҃тча́и́сѧ на їи҃ля. и҃ ц҃рствова́ (же) в земли҃ ѥ҃до́мⷭ҃тѣи. *и҃ ѥ҃ровоа́м сн҃ъ нава́тѡ҃ (и҃)[52] ѥ҃фра́ди, и҃́же ѡ҃ сарии́ра. сн҃ъ жены҃ вдовы́цы рабы҃ (соло́мони)[53]. [и҃ (сїи́) вънъздви́же ру́цѣ на ц҃ра (соло́мона)·][54] и҃ сїа винà и҃́же вънъздви́же ру́цѣ на ц҃ра, (внегда҃ ц҃рь) (соло́-монъ)[55] созда́лъ бѣ кра́и, [и rel.] съвръшѝ пло́-тѡ҃. вѣ́ градѣ дв҃да ѡ҃ц҃а своѥ́го. и҃ чл҃къ бѣ ѥ҃ровоа҃ кръпостъ сы́лою. и҃ ви́дѣ (соло́мѡ҃)[56] (и҃́ко мужъ)[57] о҃тро́к на дв҃ло ѥ҃сть, и҃ поста́ви и҃ надо (всѣ́ми) строе́нїи до́му їо́сифова· и҃ бы́сть во вр҃ѣмѧ тѡ҃. и҃ ѥ҃ровоа́мъ и҃зы́де и҃зъ ѥ҃рли́ма. и҃ о҃бр҃ѣте и҃, а҃хїа҃ силонитанн҃ пр҃ро҃къ на пу-ти҃, и҃ совратѝ и҃ с пути҃. и҃ (бѣ) а҃хїа҃ о҃бол-ченъ в҃ ри́зу но́ву. и҃ (вѣста) о҃ба (ѥ҃ди́на) на́ поли· и҃ взѧ а҃хїа҃ за ри́зу свою҃ но́вую и҃́же (бѣ) на нн҃ѣ. и҃ раздра и҃, на в҃і, жре́бїа҃· *и҃ рече и҃́еровоа́му, прїими себѣ, і, жребїи и҃́ко та́ко гл҃етъ гь (-)[58] їи҃лев҃ъ, ѥ҃е а҃́зъ ѡ҃и҃му ц҃рство и҃з руки соло́мона, *и҃ да҃ ти (хоругвїи, і)[59]. (ꙗ҃)[60] дв҃ѣ хоругви (о҃ставлю)[61] ѥ҃му, раба҃ ра́ди моѥ́го да-вы́да, (-)[62] їе҃рли́ма ради града (моѥ́го), и҃́же и҃з-брахъ (себѣ)[63] въ (всѣ́мъ колѣ́нѣ)[64] їи҃левѣ· За-не́же о҃стави мѧ, и҃ поклони́шасѧ а҃стартѹ сквръ҃ному сидо́нскѹ, и҃ хамо́сѹ (кѹми́рѹ)[65] моа́в-лю и҃ ц҃рю и҃хъ на срамленїе сн҃омъ а҃м҃монимъ· и҃ не (ходи́ша)[66] по пути҃ мои҃, ѥ҃же творити

оу҃гѡна҃ предо мно́ю, ꙗ҆коже (и҆) дв҃дъ ѿ҆ц҃ъ ѥ҆го. (сего ра́ди прилага́ѧ приложу́ (-)[67] вс҃ѧ дн҃и живота҆ ѥ҆го, и҆ не ѿи́му́ (ц҃рства вс҃его)[68] ѿ҆ р҃ку́ ѥ҆го)[69] дв҃да р҃а҃ раба мо҃е, ѥ҆го́же и҆збра҃· и҆ ѿи́му ц҃рство ѿ҆ р҃ки сн҃а ѥ҆го, и҆ да҃ ти, і҆ хоругви. сн҃ови же ѥ҆го дамъ дв҃ѣ хоругвь, ꙗ҆коже завѣща рабу́ моему́ дв҃ду́. во вс҃ѧ дн҃и предо мно́ю въ і҆ерли́мѣ градѣ. ѥ҆гоже и҆збрахъ (-)[70] на положе́нїе и҆́мени моему́ т҃у· и҆ т҃ѧ прїиму́ и҆ ц҃рствуе́ши, о҆́ ни҃же жада́е҃ (т҃и дш҃а)[71]. и҆ т҃ы бу́деши ц҃рь на҃ і҆и҃лемъ· и҆ бу́детъ а҆́ще съхрани́ши вс҃е ели́ко заповѣ́даю ти. и҆ да ходи́ши пути́мъ мои҃ и҆ сътвори́ши оу҃гѡна҃ предо мно́ю. храни́ти за́повѣди моѧ и҆ повеле́нїѧ моѧ ꙗ҆коже сътвори дв҃дъ ра́бъ мои́, и҆ бу́ду с тобо́ю. и҆ созижду́ т҃и домъ вѣ́р҃е. ꙗ҆коже созда҃ дв҃ду́ [и҆ дамъ т҃и і҆и҃ля. и҆ ꙗкажу́ ро́ду дв҃дву ради сего́ но҃ не во вс҃ѧ дн҃и][72]. і҆ и҆скаше (соло́монъ)[73] оу҃би́ти и҆ер҃овоа́ма. и҆ воста́въ [и҆ер҃овоа́мъ][74] (-)[75] вѣжа́ въ ѥ҆гу́петъ къ сусаки́му ц҃рю ѥ҆гу́петьску. и҆ бѣ въ ѥ҆гу́птѣ, до́ндеже ((соло́монъ)[76] оу҃мре)[77]. и҆ прочаѧ слове́съ (соло́мониховъ)[78], и҆ вс҃ѧ ели́ко съ-творѝ. и҆ весь смы́слъ ѥ҆го. не ѥ҆ли и҆ пи́сана быша ѵ҆ кни́зе (гл҃емо҃й)[79] (соло́монъ)[80]· и҆ (бг҃ъ) дн҃їи в нѧже ц҃рствова (соло́монъ)[81] въ і҆ерли́мѣ [надо всѣмъ і҆и҃лемъ][82], м҃, лѣтъ. *и҆ оу҃спѐ (соло́мо҃)[83] съ ѿ҆ц҃ы свои́ми. и҆ погребо́ша и҆ въ градѣ дв҃да ѿ҆ц҃а ѥ҆го. и҆ бысть ѥ҆гда҃ оу҃слы́ша и҆ер҃овоа́мъ сн҃ъ навато́въ, ѥ҆муже ѥ҆ще сущу въ ѥ҆гу́птѣ. ꙗ҆ко оу҃бѣжа ѿ҆ лица (соло́монѧ)[84] и҆ пребываше ѵ҆ ѥ҆гу́птѣ. (и҆ въста҃)[85] прїиде во́ гра҃ ѥ҆го ѵ҆ зе́млю сарирайню, и҆же въ предѣле҃ ѥ҆фр҃емли҃· (-)[86] ц҃рь (же) (соло́монъ)[87] оу҃спѐ съ ѿ҆ц҃ы свои́ми. *и ц҃рствова рово́амъ сн҃ъ ѥ҆го в него҆ мѣсто·

Гл҃а, бі·

(дѧше)[1] *ц҃рь рово҃а҃ въ сики́му. ꙗ҆ко въ сики́мъ прїиде весь і҆и҃ль въцр҃тви́ти и҃· [и҆ бы҃ ѥ҆гда҆ оу҃слы́ша и҆ер҃овоамъ сн҃ъ навато́ и҆ тому́ ѥ҆ще сущу въ ѥ҆гу́птѣ. ꙗ҆ко оу҃бѣжа҆ ѿ҆ лица҆ (соло́монѧ)[2]. и҆ (пребыва́ше въ ѥ҆гу́птѣ)[3]][4]· (въста́въ же и҆ прїиде въ́ градъ свои въ зе́млю сарирати́ску. въ предѣлы ѥ҆фр҃емлѧ,) и҆ гл҃аша лю́дїе къ ц҃рю рово́аму гл҃юще· ѿ҆ц҃ъ твои о҆́тягчѧ на҃ре́мъ нашъ. (поне҆)[5] ты ни҃нѣ о҆́блегчи҆ работу́ ѿ҆ц҃а твоего́ злу́ю и҆ ѿ҆ на҃ре́ма ѥ҆го тѧ́жкаго. и҆же възложи҆ на́ ны, и҆ порабо́таемъ ти· и҆ рече к ни́мъ и҆дѣте (и҆ пребудѣте) до (тре́тїяго дн҃е)[6]. и҆ па́ки възвратите́сѧ къ мнѣ҆ і҆ и҆до́ша· и҆ возвѣсти҆ (рово́амъ][7] ц҃рь)[8] ста́рцемъ, и҆же бѣша пр҃е́стоѧще пр҃е (соло́-

його батько. Задля цього, прикладаючи прикладу всі дні його життя; **34** і не заберу ціле царство з його рук, через мого раба Давида, якого Я вибрав. **35** І заберу царство з руки його сина, і тобі дам 10 хоругов, **36** його ж синові дам дві хоругви, так як Я заповів моєму рабові Давидові, на всі дні переді Мною в місті Єрусалимі, яке Я вибрав, щоб там покласти моє ім'я. **37** І візьму тебе, і царюватимеш в тому, що забажає твоя душа. І ти будеш царем над Ізраїлем. **38** І буде, що якщо зберігатимеш все, що тобі заповідаю, і підеш моєю дорогою, і вчиниш миле переді мною, щоб зберігати мої заповіді і мої прикази, так як вчинив мій раб Давид, і Я буду з тобою, і збудую тобі вірний дім, так як Я збудував Давидові, і дам тобі Ізраїля. І Я покараю рід Давида задля цього, але не на всі дні. **40** І Соломон шукав убити Єровоама, і, вставши, Єровоам втік до Єгипту, до Сусакіма, єгипетського царя; і був в Єгипті, аж доки Соломон *не* помер. **41** І осталі слова Соломона, і все, що він вчинив, і вся його мудрість – чи ось не було воно записане в книзі, названій Соломон? **42** І дні, в яких царював Соломон в Єрусалимі над всім Ізраїлем, були 40 літ. **43** *І заснув Соломон зі своїми батьками, і поховали його в місті Давида, його батька. І сталося, що як почув Єровоам, син Навата, як він ще був в Єгипті, бо втік від лиця Соломона і перебував в Єгипті, і, вставши, прийшов до свого міста, до сараїної землі, що в ефраїмових околицях. Цар же Соломон заснув зі своїми батьками, *і зацарював Ровоам, його син, замість нього.

пар2. 9

мат. 1

Глава 12

1 *Пішов цар Ровоам до Сікіми, бо до Сікіми прийшов ввесь Ізраїль, щоб поставити його царем. І було, коли почув Єровоам, син Навата, а він ще був в Єгипті, бо втік від лиця Соломона і перебував в Єгипті, вставши ж, і прийшов до свого міста в сариратську землю в ефрімовій околиці. **3** І промовив народ до царя Ровоама, кажучи: **4** Твій батько тяжким зробив наше ярмо, тож ти тепер облегши погане рабство твого батька і його тяжке ярмо, яке він наклав на нас, і служитимемо тобі. **5** І він сказав до них: Ідіть, і почекайте до третього дня, і знову повернетеся до мене. І вони пішли. **6** І сповістив цар Ровоам старцям, які стояли перед його

пар1. 10

батьком Соломоном, коли ще він жив, кажучи: Як ви думаєте, *яке* слово відповім цьому народові? **7** І сказали йому, мовлячи: Якщо в сьогоднішньому дні будеш рабом цьому народові, і їм послужиш, і заговориш до них добрі слова, і вони будуть тобі рабами на всі дні. **8** І знехтував він радою старців, яку врадили з ним, і вчинили раду зі слугами, що були вигодовані з ним і з тими, що стояли перед його очима. **9** І сказав їм: Що ви радите і що відповім цьому народові, що заговорив до мене, кажучи: Облегши сьогодні ярмо, яке поклав на нас твій батько. **10** І сказали до нього слуги, що були вигодовані з ним, і промовили йому: Так скажеш цьому народові, що говорив до тебе, мовлячи, що тяжким вчинив твій батько наше ярмо, і ти нам облегши, це скажеш їм: Моя молодість є грубша *від* бедер мого батька. **11** І оскільки мій батько наклав на вас тяжке ярмо, і я додам до вашого ярма. Мій батько карав вас бичами, і я каратиму вас розсіянням. **12** І прийшов ввесь Ізраїль до царя Ровоама в третьому дні, так як цар сказав їм, мовлячи: Поверніться до мене у третьому дні. **13** І цар відповів народові жорстко, і цар покинув пораду старців, яку порадили йому, **14** і промовив до них за порадою слуг, що казали: Мій батько тяжким вчинив ваше ярмо, і я додам до вашого ярма, мій батько тяжким вчинив і покарав вас бичами, і я покараю вас розсіянням. **15** І не послухав цар народу, бо відвернення було від Господа, щоб сповнити його слово, *так як промовив рукою Ахія силонітського до Єровоама, сина Навата. **16** І побачив ввесь Ізраїль, що цар не послухав їхнього голосу, і народ відповів цареві, кажучи: *Яка нам часть в Давиді, і немає нам наслідця в сині єссеєвім, розійдіться ізраїльські сини до своїх помешкань. Тепер паси твій дім, Давиде. І відійшов Ізраїль до своїх помешкань. Над ізраїльськими ж синами, що жили в юдиних містах, царював Ровоам, син Соломона. **18** І цар послав Адонирама, що над даниною; і його побили камінням – ввесь Ізраїль, і він помер. І цар Ровоам поспішився на колісницю – втік і ввійшов до Єрусалиму. **19** *Й Ізраїль більше не приступив до дому Давида, аж до сьогодні. **20** І сталося, що як почув Ізраїль, що повернувся Єровоам з Єгипту, і пославши по нього, і покликали його на собор, і поставили царем над Ізраїлем. І не були за домом Давида, хіба що ті, які були з хоругви Юди і Веніямина. **21** І Ровоам ввійшов до Єрусалиму і зібрав собор Юди і хоругви Веніямина: 100 і

вищ. 11

вищ. 11

моно́мъ)[9] ѡ҃ц҃емъ ѥ̂го, ѥ̂гда̀ ѥ̂ще жи́вꙋ ѥ̂мꙋ сꙋ-
щꙋ. гл҃а ка́ко вы мы́слите. (да)[10] ѡ҃вѣща́ю
лю́демъ сі́ѝ сло́во· и̂ рѣ́ша ѥ̂мꙋ гл҃ющє. а҆ще въ
(дн҃е́шнїи дн҃ь)[11] бꙋдеши ра́бъ лю́демъ симъ.
и̂ порабо́таѥ̂ши и̂мъ. и̂ гл҃еши и̂мъ словеса̀ бл҃га.
и̂ бꙋдꙋтъ ти̂ рабы̀ въ всѧ̀ дн҃ѝ. и̂ нєвръ-
жа́ше совѣ́та ста́рє̂ и̂же совѣща́ша с нимъ. и̂
(совѣща́ша)[12] съ о́троки и̂же вѣ́ша възсѡ́рмле-
ни с нн҃ѝ (и̂) съ прє̂стоя́щима прє̂ (о́чи́ма)[13] ѥ̂го·
и̂ рече и҃ что̂ вы̀ совѣщава́ете. и̂ что̂ ѡ҃вѣ-
ща́ю лю́демъ симъ, и̂же рѣ́ша къ мнѣ гл҃ю-
ще. о́блегча́и (нн҃ѣ) на́ре́мъ и̂же възложи ѡ҃ц҃ъ
твои на́ ны· и̂ гл҃аша к немꙋ о́троцы и̂же
вѣхꙋ възсѡ́млени с нн҃ѝ. (и̂ рѣ́ша ѥ̂мꙋ)[14]. сице
да гл҃еши лю́дє̂ сі́ѝ, и̂же рѣ́ша к тебѣ гл҃ще
(на́ко), (о́тложѝ ѡ҃ц҃ъ твои)[15] на́ре́мъ на̀ и̂ ты
(-)[16] о́блегчѝ ѡ҃ на̀, сі̀ да рече́ши к нимъ. ю́-
ность моѧ толстѣ́иши (е҆сть), чре́слъ ѡ҃ц҃а
моє́го· и̂ (поне̂ е҆сть)[17] ѡ҃ц҃ъ мои (на́ вы на́ре́мъ
тѧ́же̂ наложи́лъ)[18]. и̂ а́зъ приложꙋ къ на́ре́мꙋ
ва́шемꙋ. ѡ҃ц҃ъ мои наказа̀ вы ра́нами. (и̂) а́зъ
(-)[19] накажꙋ вы (расточе́нїе̂)[20]· и̂ прїи́де весь
і҃и҃ль къ ц҃рю́ ровоа́мꙋ. въ дн҃ь тре́тїи на́коже
рече и́мъ ц҃рь гл҃а възврати́тесѧ къ мнѣ въ
дн҃ь тре́тїи· и̂ ѡ҃вѣщà ц҃рь к лю́демъ тѧ́ж-
цѣ. и̂ о́стави (ц҃рь)[21] совѣ́ть старе̂ и́миже совѣ-
ща́ша ѥ̂мꙋ· и̂ гл҃а к нн҃ѝ по совѣ́тꙋ о́троікъ
гл҃а. ѡ҃ц҃ъ мои о́тягчѝ на́ре́мъ ва́шъ, и̂ а́зъ
приложꙋ на́ремꙋ ва́шемꙋ ѡ҃ц҃ъ мои (о́тягчѝ и̂)
наказа́ше вы ра́нами. и̂ а́зъ накажꙋ вы (рас-
точе́нїемъ)[22]· и̂ не послꙋша ц҃рь людїи. на́ко
бѣ разъвраще́нїе ѡ҃ гл҃а. на́коже оу҆ста́вити гл҃ъ
свои́. *на́коже гл҃а рꙋко́ю а҆хі́ина силони́тскаго. вѣ҃ і҃и҃
(къ)[23] і҆ерова́мꙋ сы́ꙋ нава́тову· и̂ ви́дѣ весь
і҃и҃ль на́ко не послꙋша́ ц҃рь (гла́са) и̂хъ, и̂ ѡ҃вѣ-
ща́ша лю́дїе ц҃рю́ гл҃ющє. *ка́а намъ часть д҃ ц҃р҃ ѕ҃і҃
въ дв҃дѣ. и̂ нѣ́сть на́мъ насліѣдїа въ сы́нѣ
і҆е҆ссе́инѣ, разыдѣ́тесѧ (сы́нове і҃и҃льстїѝ)[24] въ
кро́вы своа. нн҃ѣ пасѝ до́мъ твои дв҃де. и̂ ѡ҃-
и́де і҃и҃ль въ кро́вы своа· [(-)[25] на̀ сн҃ѣмы́ѝ (же) і҃и-
ли҃выми и̂же жива́хꙋ въ́ градехъ і҃оꙋ́диныхъ
(-)[26] ц҃р҃твова̀ (-)[27] ровоа̀ (сы́нъ соло́монь)][28]· и̂ посла̀
ц҃рь а҆донира́ма. и̂же на̀ да́нью и̂ поби́ ѥ̂го ка́ме-
нїе́мъ весь і҃и҃ль и̂ оу҆мре. и̂ ц҃рь ровоа́мъ, пост-
ща́ся [на колесни́цꙋ][29] (вѣжа̀ и̂ вни́де)[30] въ і҆е҆р-
ли́мъ· *и̂ ктомꙋ не приступѝ і҃и҃ль к до́мꙋ вѣ҃ і҃и҃
дв҃двꙋ даже до (дне́сь)[31]· и̂ бы́сть на́ко слы́ша
[-][32] і҃и҃ль. на́ко възврати́ся і҆ерова́мъ ѡ҃ ѥ̂гу҆́пта. и̂ посла́вше (по него) и̂ призва́ша е҆̀ на со-
бо́ръ. и̂ поста́виша ц҃ра̀ (-)[33] на̀ і҃и҃лем. и̂ не
бѣ́ша по до́мꙋ дв҃двѣ. то́кмо, (и̂же ба́хꙋ) с
хорꙋго́вїю і҃оꙋ́диною, и̂ вені҆ами́нею· и̂ ровоа́мъ

вни́де въ і҆ер҃ли́мъ. и҆ собра́ собо́ръ і҆ѹ́динъ. и҆ хорѹгвь̀ веніа҆ми́на. р҃, и҆ ѯ҃к ю҆́ношъ (и҆ твори́ти)[34] бра́нь на́ брань до́му і҆и҃лева, возвратѝ-
в пара҃ 11 ти ц҃рт҃во рово́ама сы҃ (соло́моню)[35]. *И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ (саме́ю)[36] чл҃ку бж҃їю гла҆ · рцы̀ къ рово́ама сы҃ (соло́моню)[37] ц҃рю і҆ѹ́дину, и҆ къ всему̀ до́му і҆ѹ́дину, и҆ веніа҆ми́нову, и҆ къ про́чимъ лю́демъ гла҆ · ѯа́ко гл҃етъ г҃ь. не взы́-
дѣте ни побѣди́теся҆ съ бра́тіею свое́ю съ сы҃ны і҆и҃левы́ми, (и҆о҆) возвратѝтеся҆ ко́ждо в домы̀ своя҆̀, ѩ҆́ко ѿ҆ менѐ бы́сть гл҃ъ се́и · и҆ послу́шаша слове́съ гн҃ь, и҆ оу҆ста́ви́шася҆ и҆ не и҆до́ша по гл҃у гн҃ю · и҆ ц҃рь (соло́мѡ҃)[38] спа́́ше съ ѿ҆ц҃ы свои́ми, и҆ положе́нъ бы́сть (-)[39] вѣ́ гра́дѣ дв҃дѣ, (-)[40] ц҃рт҃вова́ (же) рово́амъ сы҃ъ е҆го̀ в него̀ мѣ́сто въ і҆ер҃ли́мѣ (-)[41] сы́и ѕ҃ лѣ́тъ, е҆гда̀ ц҃рь бы́сть. и҆ [ѕ҃][42] лѣ́тъ ц҃рт҃вова̀ въ і҆ер҃ли́мѣ, (-)[43] и҆́ма҆ (бѣ) мт҃ри е҆го̀ наа҆на́на дщѝ [а҆но́на][44] сы҃а наа́са ц҃ра҆ сы҃овъ а҆мм҃о́нь · и҆ сътворѝ лука́вое пр҃е҆ г҃мъ, и҆ не начатъ ходи́ти по пѹте́мъ дв҃да ѿ҆ц҃а е҆го. (-)[45] бѣ (же) чл҃къ (се́и) ѿ҆ предѣлъ е҆фр҃ѣмль р҃а҆ (соло́монь)[46], (-)[47] и҆́ма҆ е҆мѹ і҆еровоа́мъ. і҆ и҆́ма҆ мт҃ри е҆ сари́ра жена̀ блѹ́дница, и҆ да́лъ е҆го (соло́монъ)[48] въ кна́зя҆ (ски́томъ)[49]. въ о҆держа́нїю до́ма і҆ѡ́-
сифова. и҆ созда̀ (соло́мону)[50] сари́ру. въ предѣлѣ̀ е҆фр҃ѣ́лѣ҆ и҆ бѣ́ша е҆мѹ, (т҃, колесни́ц҃)[51] (и҆) ко́ни. се́и созда̀ а҆́ки́ру. въ о҆держанїѐ до́му и҆е҆фр҃ѣмова. се́и совр҃ъши гра҆ дв҃дѣ. и҆ бѣ́ подноса́ся҆ на ц҃рт҃во. и҆ взыска̀ (соло́монъ)[52] оу҆би́ти е҆го. и҆ оу҆боя́ся҆ и҆ ѿ҆бѣжѐ (-)[53] до сѹсаки́ма ц҃ра҆ е҆гу҃-
петі҃ска и҆ бѣ́ с нѥ҃ до́ндеже оу҆́мре (соло́монъ)[54]. И҆ слы́ша і҆еровоа́мъ въ е҆гу҃пте ѩ҆́ко оу҆́мре (соло́-
монъ)[55], и҆ гла́ въ оу҆ши сѹсаки́мѹ ц҃рю е҆гу҃-
петі҃ску гла҆. ѿ҆пусти́ ма҆ и҆ ѿ҆и́ду въ зе́млю мою̀ · и҆ рече е҆мѹ сѹсаки́мъ. просѝ нѣ́кое проше́-
нїе и҆ да́мъ т҃и. (-)[56] сѹсаки́м (же) да́сть і҆еровоа́мѹ а҆́ну сестрѹ̀ деко́мину, старѣ́йшую же-
ны свое́я҆ е҆мѹ въ женѹ̀. (и҆) сїа҆ бѣ́ вели́ка въ дщере́хъ ц҃рскихъ. и҆ родѝ и҆і҆еровоа́мѹ а҆вїа҆ сы҃а е҆го. и҆ рече і҆еровоа́мъ къ сѹсаки́мѹ сѹще ѿ҆пусти́ ма҆, и҆ ѿ҆и́ду і҆ и҆зы́йде і҆еровоа́мъ ѿ҆ е҆гу҃пта. и҆ прїи́де въ зе́млю сари́ру въ предѣлы е҆фр҃ѣмля҆. и҆ собра́ся҆ т҃ѹ вс҃а҆ хорѹгвь̀ е҆фр҃ѣмля҆ (къ і҆еровоа́мѹ). и҆ созда̀ (т҃ѹ і҆еровоа́мъ)[57] о҆гра́-
ду. и҆ разболѣ́ся҆ дѣ́тищ҃ е҆го бо́лѣзнїю кр҃пкою зело і҆ и҆дѐ і҆еровоа́мъ въпроси́ти о҆ дѣ́ти-
щѹ. и҆ рече а҆́не женѣ̀ свое́и, въста́ни і҆ и҆дѝ. въпросѝ бы҃ а҆ о҆ дѣ́тищѹ а҆ще жи́въ бѹдетъ, ѿ҆ бо́лезни е҆го · (-)[58] (бѣ́ же чл҃къ)[59] въ сило́ме (-)[60] и҆́ма҆ е҆мѹ а҆хїа́ и҆ ѕ҃е (сы́и)[61] ѯ҃ лѣ́тъ, и҆ гл҃ъ (бж҃їи бѣ)[62] с ни́мъ. и҆ рече і҆еровоа́мъ къ

20000 молодців, щоб вести війну проти війни ізраїлевого дому, щоб повернути царство Ровоамові, синові Соломона. **22** *І було Господнє слово пар2. 11
до Самея, божого чоловіка, кажучи: **23** Скажи Ровоамові, синові Соломона, цареві Юди, і всьому дому Юди і Веніямина, і осталому народові, кажучи: **24** Так каже Господь: Не підете ані не воюватимете зі своїми братами, з ізраїльськими синами, але повернетеся, кожний до своїх домів, бо це слово сталося від мене! І вони послухали господні слова, і спинилися, і не пішли за господнім словом. **24a** І цар Соломон спав зі своїми батьками, і був похований в місті Давида. Зацарював же Ровоам, його син, замість нього в Єрусалимі, маючи 16 літ, коли став царем, і царював в Єрусалимі 17 літ. Ім'я його матері було Наанана, дочка Анона, сина Нааса, царя синів Аммона. І він зробив погане перед Господом, і не почав ходити по дорогах Давида, його батька. **24b** Був же такий чоловік з околиць ефрімових, раб Соломона, ім'я йому Єровоам, й ім'я його матері Сарира, жінка-розпусниця. І Соломон поставив його за володаря скитів, над податком дому Йосифа, і він збудував Соломонові Сариру в околицях ефрімових, і було в нього 300 колісниць і коней. Цей збудував замок в посілості дому ефрімового, цей завершив місто Давида і підносився на царство. **24c** І Соломон шукав його вбити, і той злякався і втік до Сусакима, єгипетського царя, і був з ним, аж доки Соломон не помер. **24d** І почув Єровоам в Єгипті, що помер Соломон, і сказав до ух Сусакима, єгипетського царя, мовлячи: Відпусти мене, і відійду до моєї землі. І сказав йому Сусаким: Попроси будь яку просьбу, і тобі дам. **24e** Сусаким же дав Єровоамові Ану, старшу сестру Текоміни, своєї жінки, йому за жінку; і вона була великою в царських дочках, і породила Єровоамові сина його Авію. **24f** І сказав Єровоам до Сусакима: По правді, відпусти мене і піду. І вийшов Єровоам з Єгипту і прийшов до сарірської землі в ефрімові околиці. І зібралися туди всі ефрімові хоругви до Єровоама. І Єровоам збудував там замок. **24g** І його дитина захворіла дуже сильною хворобою. І пішов Єровоам запитати про дитину. І сказав своїй жінці Ані: Встань і йди, запитай Бога про дитину: чи житиме від її хвороби. **24h** Був же чоловік в Силомі, йому ім'я Ахія; і ось він 60-літній, і з ним було боже слово. І сказав Єровоам до своєї жінки: Встань і візьми в твоїх руках божому чоловікові хліби і паляниці для його дітей, і виноград,

і посудину меду. **24i** І встала жінка, і взяла в свої руки хліби і дві паляниці, і виноград, і посудину меду для Ахії. Чоловік же був старий, і його очі потемніли, щоб не бачити. **24k** І встала вона з Сарира, і пішла, і сталося, як вона входила до міста, до Ахії силонитського, і сказав Ахія своєму слузі: Отже, вийди назустріч Ані, жінці Єровоама, і скажеш їй: Ввійди, і не стій, бо так каже Господь: Я на тебе нашлю зло. **24l** І ввійшла Ана до божого чоловіка, і сказав їй Ахія: Навіщо ти мені принесла хліби і паляниці, і виноград, і посудину меду? Так каже Господь: Ось ти відійдеш від мене і буде, що як ти входитимеш до міста Сарири, і твої служниці вийдуть тобі назустріч і скажуть тобі, що дитина померла. **24m** Бо так говорить Господь: Ось Я вигублю *в* Єровоама кожного, що мочить до стіни, і буде, що єровоамового померлого, який в місті, з'їдять пси, і померлого на полі з'їдять небесні птахи. І оплакуватимуть дитину: Горе, пане, бо знайдено в ньому добре слово в Господі. **24n** І пішла жінка, як почула; і сталося, що коли ввійшла до Сарири, і дитина померла; і вийшов крик їй назустріч. **24o** І пішов Єровоам до Сикими, що в околиці ефремовій, і зібрав там племена Ізраїля; і пішов туди Ровоам, син Соломона, і господнє слово було до Самія, елмитянина, кажучи: Візьми собі нову одіж, що не ввійшла до води, і розідри її на 12 частин, і даси Єровоамові, і скажеш йому: Так каже Господь: Візьми собі 10 частин, щоб себе покрити. І взяв Єровоам. І сказав Самея: Так каже Господь: Ось Я розділю царство Соломона, і дам тобі 10 скипетрів, і два скипетри будуть Ровоамові, синові Соломона. І сталося, що по смерті царя Соломона зацарював його син Ровоам, замість нього. **24p** І сказав народ до Ровоама: Твій батько тяжким зробив своє ярмо на нас і тяжким вчинив їжу свого столу. Сьогодні полегши нам – і служитимемо тобі. І сказав Ровоам до народу: Ще по трьох днях відповім вам слово. **24q** І сказав Ровоам: Приведіть мені старців, і пораджуся з ними, яке слово відповім народові в третьому дні. І сказав Ровоам в уха їхні, так як послав до нього народ, і сказали старці народу: Так як сказав до тебе народ, заговори до народу. **24r** І відкинув Ровоам їхню раду, і невгодною була вона перед ним. І послав він і ввів вихованих з ним, і сказав їм: Це і це послав народ до мене. І сказали вихований з ним: Так скажеш до народу: Моя молодість грубша від бедер мого батька. Мій батько бичував вас бичем, я ж почну

женѣ своéи. вѣстáни и возмѝ в рукѣ твоѝ чл҃ку бж҃їю хлѣбы, и ѻпрѣснокъ дѣтемъ ег҃о, и грóздїе, и сосудъ мéду. и вѣстà женà и взѧ̀ в рукѣ е҆ѧ̀ хлѣбы и два ѻпрѣсноки, и грóздїѧ и сосудъ мéду, а҆хíи. (-)[63] чл҃къ (же) стáръ (бѣ). и óчи ег҃о óмрачúстасѧ не видѣти, и вѣстà ѿ сариpа і и́де и бы́сть входя́щи éй въ градъ къ а҆хíю силонúтскомў, и рече а҆хїя́ óтроку своéмў. и҆зыди́ ў҆бо въ срѣтéнїе а҃ны жены̀ і҆еровоáмли и речéши к нéи. вни́ди и не стои́, ꙗ҆́ко сїѧ глетъ г҃ь, жестóко а҃ послю̀ на́ тѧ и вни́де а҃на къ чл҃ку бж҃їю, и рече éи а҆хíѧ вѣскýю (принесѐ мѝ)[64] хлѣбы (и ѻпрѣснокы и грóздїе)[65] и сосудъ мéду. сїѧ глетъ г҃ь, е҆ѐ ты̀ ѿи́деши ѿ мене. и бýдетъ ѣ҆ходя́щў тебѣ въ́ (градъ)[66] сариpў. и дѣвицы твоѝ и҆зыдýтъ (на срѣтéнїе тебѣ)[67], и рекýтъ тѝ, (ꙗ́ко) дѣтищъ оу҃мéръ е҆̀ ꙗ́ко сїѧ глетъ г҃ь. е҆ѐ а҆зъ и҆скорéню і҆еровоáмова мочáщаго къ стенѣ. и бýдетъ оу҃мéршаго і҆еровоáмова въ́ градѣ и҆зѣ́дя́тъ ѱ҃ѝ и оу҃мéршаго на селѣ и҆зѣ́дя́тъ пти́цы нб҃ныѧ. и дѣтищѧ рыдáютсѧ ѿ҃ г҃и, ꙗ́ко ѻбрѣтéсѧ в немъ глъ дóбръ ѻ г҃ѣ· и҆̀ ѿи́де женà ꙗ́ко слы́ша, и бы́сть е҆гда вни́де въ сариpў. и дѣтищъ оу҃мре і и҆зы́йде вóпль въ срѣтенїе (е҆ѧ̀) і и́де і҆еровоáмъ въ сикúмў и҆же въ предѣле е҆фрéмли. и собрà тѝ колѣна і҃и҃лева҃: и вѣзы́йде тѝ ровоáмъ сн҃ъ (соломо́нѡ)[68] и слóво г҃не бы́сть къ (сáмѣю)[69] е҆ламúтанину гл҃ѧ. вѣзмú себѣ рúзў нóвў. ꙗ́же не вни́де въ вóдў. и раздрú ю҆̀ на і҃в҃ ча́стїи. и дасú і҆еровоáмў и речéши к немў, сїѧ глетъ г҃ь вѣзмú себѣ ї ча́сти е҆же покры́ти тѧ и взѧ̀ і҆еровоáмъ. и рече (самéѧ)[70] сїѧ глетъ г҃ь (е҆ѐ а҆зъ разделю̀ ц҃рт҃во солóмоново. и да҃ тѝ ї, сикѵ̀петровъ. и два сикѵ̀петра бýдутъ ровоáмў сн҃ў солóмоню· и҆̀ бы́сть по оу҃мрѣтвїѝ ц҃рѧ солóмона вѣцр҃исѧ сн҃ъ е҆го ровоáмъ в него мѣсто)[71]. и҆̀ рекóша лю́дїе къ ровоáмў (-)[72] ѿ҃ц҃ъ твои ѻтáгчѝ ꙗ҆рмо̀ своѐ на на҃ и ѻтáгчи ꙗ҆дéнїѧ трапéзы своéѧ (-)[73] нн҃ѣ (ѻблегчѝ)[74] нам҃ъ, и послужи́ тѝ. и рече ровоáмъ къ людемъ. е҆ще по трехъ дн҃ехъ, (-)[75] ѿвѣщáю ва́мъ рѣ́чь и рече ровоáмъ, приведѣте мѝ пресвúтеры, и совѣтýю с нúми что̀ ѿвѣщáю лю́демъ рѣ́чь въ дн҃ь трéтїи. и гл҃а ровоáмъ въ оу҃ши и҆хъ. ꙗ́ко̀ послáша лю́дїе к немў, и рекóша стáрцы людїи [тáко ꙗ́ко гл҃аша к тебѣ лю́дїе, да гл҃еши къ лю́демъ]76. (и҆̀ разорѝ ровоáмъ совѣтъ и҆хъ.) и не оу҃гóдно бѣ пре҆̀ нúмъ, и посла̀, и вѣведѐ вѣспитáнныхъ с нúмъ, и гл҃а и҃мъ сїѧ и сїѧ. послáша (лю́дїе

ісъ мнѣ)[77], и рѣша възпитаннїи с нимъ тако гли ісъ людемъ (-)[78]. юность моа толстѣиши паче чресла шца моего. шцъ мои бїаше васъ бичемъ а же начну васъ бити съ (разточенїемъ)[79] (-)[80] оугоденъ бѣ глъ предъ роваомомъ. и швѣщаша людемъ якоже совѣщаша емў възпитаннїи с нимъ отроцы, и реко́ша (-)[81] людїе яко мужъ единъ, ижедо ближенемў своемў, и възопиша вси глюще. нѣсть части на въ дведе. ниже наслѣдїа въ сну іессеовѣ. (ижедо) въ домы своа іиілю (да идетъ) яко (члкъ сеи)[82], не (есть) въ начальника, ниже въ вожда и разыдошася вси людїе ш сикима, и шиде ижедо въ домъ свои. и низдержа роваомъ, и шиде и възыинде на колесницу свою и вниде въ ierлимъ, і изыинде въ слѣдъ его весь сикипетръ іудинъ, и весь сикипетръ венїаминь и бысть въ стоанїи единого лѣта. и собра роваомъ вса мужи іудины и венїамини. и възыинде братиса съ іеровоамомъ въ сикимъ, и бысть глъ гнь ісъ (самею)[83] члку бжїю гла, рцы роваому црю іудину, и ісъ всему дому іудину, и венїамиию, и ісъ (всѣмъ) прочїимъ людемъ гла сїа глетъ гь, не восходите ниже биитеса съ братїею вашею сны іиілевыми швратитеса ижедо ѣ до свои зане ш мене бысть глъ сеи, и послушаша гла гна, и не пойдоша по глу гню. и созда іеровоамъ сикиму въ предѣлехъ ефрѣмлихъ. и вселиса в немъ, і исшедъ шттуду (-)[84] созда дануила. и рече іеровоамъ въ сръцы своемъ. се нѣнѣ възъвратитса цртво в домъ двдвъ. чще възыидутъ людїе сїи възнести жрътвы въ храмъ гнь въ іерли и обратитса сръце людїи ісъ гу и ісъ господину и роваому црю іудину. и убїютъ ма, и смышль (сице) црь (-)[85] и сътвори двѣ юнцы злати. и рѣ имъ людемъ довлѣетъ вамъ ходити въ іерлимъ. *се бги твои іиілю изведшїи та из земла егу- *и ст пѣски. *и поставиеди ну въ ведили. (а)[86] другую поставиеди ѣ дану. и бысть слово се на согрѣшенїе (дому іеровоамлю). і идаху людїе прелицемъ (юнца) едино до дана. [и оставиша храмъ гнь.][87] *и сътвори капища на высокихъ. и сътвори жрцъ часть ш людїи. иже не бѣша ш сновъ (левгинъ)[88]. и сътвори іеровоамъ праздникъ въ (и мцѣ)[89]. въ ѣи днь мца. по празднику, иже въ земли (ѣ) іудинѣ. и възыинде въ олтарь, иже сътвори въ ведили. пожрети юницамъ, ихже бѣ сътвориль, и поставилъ въ ведили жрцовъ на высокихъ (на всякое мѣсто) еже сътвори. и възыинде въ олтарь иже бѣ сътвориль, (въ и мцѣ, въ ѣи днь мца)[90]. въ

вас бити з розігнанням. **24s** Угодне було слово перед Ровоамом, і він відповів народові так, як порадили йому виховані з ним молодці. **24t** І сказав народ як один чоловік, кожний своєму ближньому, і всі закричали, кажучи: Немає нам частки в Давиді ані насліддя в сині єссеєвім. Кожний хай іде до своїх помешкань, Ізраїле, бо цей чоловік не надається на начальника ані на вождя. **24u** І ввесь народ розійшовся з Сикима, і пішов кожний до свого дому. І скріпився Ровоам, і відійшов, і вийшов на свою колісницю, і ввійшов до Єрусалиму; і вслід за ним пішов ввесь скипетр Юди і ввесь скипетр Веніямина. **24x** І сталося, що як минув один рік, і зібрав Ровоам всіх мужів Юди і Веніямина, і пішов воювати з Єровоамом до Сикима. **24y** І було Господнє слово до Самея, божого чоловіка, кажучи: Скажи Ровоамові, цареві Юди, і до всього дому Юди і Веніямина, і до всіх осталих з народу, кажучи: Так каже Господь: Не ідіть ані не воюйте з вашими братами, синами Ізраїля. Поверніться, кожний до свого дому, бо це слово сталося від мене. **24z** І послухались господнього слова, і не пішли, згідно з господнім словом. **25** І Єровоам збудував Сикиму в ефрімових околицях, і замешкав в ньому. І вийшовши звідти, збудував Тануїла. **26** І сказав Єровоам у своїм серці: Ось тепер повернеться царство до дому Давида. **27** Якщо цей народ піде приносити жертви до храму господнього до Єрусалиму, й повернеться серце народу до Господа і до їхнього пана Ровоама, царя Юди, й уб'ють мене. **28** І цар, подумавши так, і зробив дві золоті телиці, і сказав до народу: Досить вам ходити до Єрусалиму! *Ось твої боги, Ізраїле, що вивели тебе з єгипетської землі. **29** *І поставив одну в Ветилі, а другу поставив в Дані. **30** І це слово було на гріх домові Єровоама. І народ ходив перед лице однієї телиці аж до Дану, і покинули господній храм. **31** *І він зробив храми на височинах, і зробив священиками частину народу, які не були з синів Левія. **32** І Єровоам зробив празник в 8-му місяці, в 15-му дні місяця, за празником, що був в землі Юди. І пішов до жертовника, який зробив в Ветилі, жертвувати телицям, які зробив; і поставив в Ветилі священиків на височинах, на кожному місці, яке зробив. **33** І пішов до жертовника, який зробив, в 8-му місяці, в 15-му дні місяця, в праз-

мой1. 32 — єре. 48 — пар2. 11 і 13

ник, який виготовив від себе самого, і зробив празник синам Ізраїля. І пішов до жертовника, щоб принести жертву.

Глава 13

1 І ось прийшов з Юди божий чоловік за господнім словом до Ветилю, і Єровоам стояв при своєму жертовнику, бажаючи принести жертву. **2** І той закликав до жертовника господнім словом, і сказав: Жертовнику, жертовнику, так говорить Господь: *Ось домові Давида народжується син, і його ім'я Йосія, і принесе в жертву священиків, що сьогодні на тобі приносять жертву, і спалить на тобі кості людей. **3** І дав у тому дні чудо, кажучи: Це слово, яке сказав Господь, мовлячи: Ось жертовник розвалиться, і пролиється жир, що є на ньому. **4** І сталося, що як цар Єровоам почув слово божого чоловіка, що закликав до жертовника в Ветилі, і цар простягнув свою руку від жертовника, кажучи: Схопіть його! І ось усохла його рука, яку простягнув на нього, і не міг повернути її до себе. **5** І жертовник розвалився, і пролився жир з жертовника за чудом, яке сказав божий чоловік за господнім словом. **6** І сказав цар Єровоам божому чоловікові: Помолися перед лицем твого Господа Бога, щоб до мене повернулася моя рука. І божий чоловік помолився перед господнім лицем, і рука царя повернулася до нього, і стала такою як і передше. **7** І сказав цар до божого чоловіка: Ввійди зі мною до дому, і пообідаємо, і дам тобі дар. **8** І сказав божий чоловік до царя: Якщо даси мені й половину твого маєтку – не ввійду з тобою, ані не їстиму хліб, ані не питиму води на цьому місці. **9** Бо так мені заповів Господь словом, кажучи: Ані не їж хліба, ані не пий води, ані не повертайся тією дорогою. **10** Але він повернувся іншою дорогою, а не пішов дорогою, якою прийшов до Ветиля. **11** І один старий пророк жив в Ветилі, і прийшли його сини, розповіли йому всі діла, які зробив божий чоловік в тому дні в Ветилі, і розповіли своєму батькові слова, які той сказав цареві. **12** І сказав їм їхній батько, кажучи: Якою дорогою він пішов? І його сини показали йому дорогу, якою пішов божий чоловік, що вийшов з Юди. **13** І сказав своїм синам: Засідлайте мені осла. І засідлали йому осла, і сів на нього. **14** І він пішов вслід за божим чоловіком, і знайшов його, як сидів під дубом, і сказав йому: Чи ти є божий чоловік, що прийшов з Юди? І сказав: Я. **15** І сказав йому: Ходи зі мною, з'їси хліб. **16** І

праздникъ иже съставѣ (о себѣ самъ)[91], и створи праздникъ сномъ іиелевомъ. и взыиде на олтарь еже пожрѣти·

Гла, гі·

И се чловѣкъ божіи [пріиде. ѡ іоудыи][1] по словесн гню въ ведиль, и еровоамъ бѣ стоа въ олтари (своемъ) жрѣти хотѧ· и вѣзопи ко олтарю словомъ гнимъ и рече олтарю олтарю сице глетъ гь. *се сн сѧ ражаетъ дому двдву. іосіа има ѧ ч ѡг
црс4. 23 емѹ. и пожрѣтъ (жрѣцы жрѹщаѧ нѣ на тебѣ)[2]. и кости чловѣческіѧ съжжѣтъ в тебѣ· и дастъ ѡ днїи того чюдо гла. се гл иже гла гь гла. се олтарь разсѣдесѧ. і излѣютсѧ сыти нѣже (сѹть) в немъ· и бысть егда оуслыша црь еровоа. слово чловка божіѧ вѣзопившаго ко олтарю въ ведилѣ. и прострѣтъ црь рѹкѹ свою ѡ олтаря гла. имѣте и, и се оусше рѹка его, юже прострѣ нань, и не можаше вѣзвратити ю к себѣ· и олтарь рассѣдесѧ і излитсѧ насыщеніе ѡ олтаря, по чюдесн еже (рече)[3] чловѣкъ божіи по словесн гню· и рече (еровоамъ црь)[4] чловѣку божію. помолисѧ пр лицемъ га ба твоего. (-)[5] дабы сѧ преклонила рѹка моа ко мнѣ· и помолисѧ чловѣкъ божіи пр лицемъ гнимъ. и преклонисѧ рѹка црѧ к немѹ. и бысть нѣкоже и прежде· и гла црь ко чловѣку божію. вниди со мною в домъ и обѣдуевѣ, и дамъ ти даръ· и рече чловѣкъ божіи ко цреви. аще [даси ми][6] полъ (имѣніѧ)[7] твоего. не вѣнидѹ с тобою ниже ямъ хлѣба. ниже пію водѣ на мѣсте семъ· якѡ тако (ми заповѣда гь словомъ)[8] гла. ни ѣжъ хлѣба ни піи водѣ, ниже вѣзвратисѧ пѹтемъ тѣмже (-)[9]· (но)[10] вѣзвратисѧ пѹтемъ инѣмъ. (а)[11] не иде пѹтемъ имже бѣ пришелъ въ ведилѣ· и прркъ едінъ старъ живаше въ ведилѣ. и (пріидоша)[12] снове его исповѣдаша емѹ всѧ дѣлѧ. ѣже сътвори чловѣкъ божіи въ днь тои въ ведилѣ. и словесѧ ѣже гла цреви. (повѣдаша ѡцѹ своемѹ)[13]· и гла к ни ѡцъ их гла. кѹимъ пѹтемъ иде. и (показаша)[14] емѹ снове его пѹть имже иде чловѣкъ божіи. изшедыи ѡ іоудыи. и рече сномъ своимъ осѣдлаите ми осла и осѣдлаша емѹ осла и всѣде на на· і иде в слѣ чловка божіѧ. и обрѣтѣ и (по дубо сидѧща)[15], и рче емѹ ты ли еси чловѣкъ божіи пришедыи ѡ іоудыи. и рче (-)[16] азъ· и рче емѹ пріиди со мною (-)[17] снѣси хлѣба· и рче (емѹ) не могѹ вѣзвратитисѧ с тобою ниже ямъ хлѣба. ни пію ѡ водѣ ѡ мѣста сего· якѡ (-)[18]

заповѣ́да мѝи (гⷭ҃ь словесе́мъ)[19] гла́. не ѣ́мъ хлѣ́ба (-)[20]. ни пїи́ воды̀ тⷨ, и̂ не возврати́шися пу́темъ (тⷨ), и́мже и́деши та́мо. И̂ речѐ к нему́, и̂ а́зъ прⷪ҃ро́къ е̂смь ѣ́коже (и̂) ты̀, и̂ а̂гг҃ла̀ (ісъ мнⷬ гла)[21] словесе́мъ гⷭ҃ни́мъ гла́, возвратѝ и̑. к себѣ̀ в до́мъ свои (-)[22] да снѣ́сть хлѣ́ба и̂ пїе́тъ воды̀. и̂ солга̀ е̂му́ и̂ возвратѝ и̑. и̂ ѣ́сть хлѣ́бъ и̂ пїе́тъ во́ду в домⷭ̀ е̂го· И̂ бы́сть и́мъ сѣдя́щимъ на тра-пе́зѣ. и̂ бы́сть сло́во гⷭ҃не ісъ прⷪ҃ро́ку возвращ̑шему́ е̂го· И̂ речѐ ісъ чⷭ҃ло́ку бж҃їю прише́дшему ѿ іоу́ды (-)[23]. сѝце гⷭ҃ле́тъ гⷭ҃ь. поне́же преступѝ гⷭ҃ъ гⷭ҃ь. и̂ не сохранѝ за́повѣди, ю́же заповѣ́да ти гⷭ҃ь бⷭ҃ъ твои· И̂ возврати́всѧ и̂ ѣ́лъ е̂си хлѣ́бъ. и̂ пи́лъ е̂си во́ду на мѣ́стѣ семъ. и́же рекъ ісъ тебѣ̀ гла́. да не ѣ́сѝ хлѣ́ба и̂ не пи́еши воды̀. (тⷨ ты̀ ѣ́сть и̂ пи́ть.) да оу́же не (и́маши погребе́е̑ бы́ти съ ѻ҃ц҃ы свои́-ми)[24]. И̂ бы́сть по ѣ́дѣнїи хлѣ́ба и̂ пи́тїѝ воды̀. и̂ ѻ҃сѣдла́ша е̂му́ ѻ҃сла̀ [прⷪ҃ро́ка][25]. И̂ возвраща́ѧсѧ и̂ ѻ҃и́де. и̂ срѣ́тѣ и̑ ле́въ на пу́тѝ, (-)[26] поразѝ и̑ (и̂ оу́мре). и̂ бⷭ҃ть тѣ́ло е̂го разбїе́но на пу́тѝ. и̂ ѻ҃сёлъ стоя́ше над ни́мъ. и̂ ле́въ стоя́ше бли́зь телесѐ (е̂го)· И̂ е̂е мужѝ и́дущи и̂ ви́дѣша мр҃тва разбїе́на на пу́тѝ. и̂ льва̀ стоя́ща близу́ тѣ́ла мр҃тваго. и̂ (прише́дше)[27] повѣ́даша вⷣ҃ градѣ̀ в немже (живя́ше прⷪ҃ро́къ старъ)[28]. И̂ оу҃слы́шавъ (е̂е прⷪ҃ро́къ) возврати́выи е̂го с пу́тѝ. и̂ рече (ѣ́ко) чⷭ҃ло́къ бж҃їи е̂е е̂сть. и́же престоупѝ гⷭ҃ъ (бж҃їи)[29]. [и̂ преда̀ е̂го гⷭ҃ь льву́ и̂ съкрушѝ е̂го. и̂ оу҃морѝ е̂го. по гⷭ҃у гⷭ҃ню и́же речѐ е̂му́· И̂ повелѣ̀ сы́номъ свои́мъ гла́ ѻ҃-сѣдла́йте мѝи ѻ҃сла̀ и̂ ѻ҃сѣдла́ша][30]. Ї и́де и̂ ѻ҃брѣтѣ́тѣло е̂го (-)[31] на пу́тѝ. и̂ ѻ҃се́лъ и̂ ле́въ стоя́ста на̀ тѣ́ломъ. и̂ не бя́ше а̑ (телесѐ ле́въ)[32] чⷭ҃ло́ка бж҃їа. и̂ ни бя́ше разби́лъ ѻ҃сла̀· И̂ взя́тъ прⷪ҃ро́къ тѣ́ло чⷭ҃ло́ка бж҃їа, и̂ въ-зложѝ и̑ на ѻ҃се́лъ, и̂ возвратѝ и̑ (прⷪ҃ро́къ [и̂ прїи́де][33] вⷣ҃ гра́дъ)[34] (на погребе́нїе)[35]. (И̂ положѝ и̑) вⷣ҃ (градѣ̀)[36] своемъ. и̂ рыдастася̀ по немъ ѣ́е го́ре бра́те (мои)· И̂ бы́сть (побїе́нїе по не́мъ)[37], и̂ рече ісъ сы́номъ свои́мъ гла́, а̂ще оу҃мрⷭ̀ (тⷨ) положи́те мѧ̀ въ гробѣ̀ се́мъ, и́-дѣже и̂ чⷭ҃ло́къ бж҃їи погребе́е̑ е̂сть (-)[38], при кос-тѣ́е̑ е̂го положи́те мѧ̀, да сохрани́тся ко́сть моя̀ с ко́стьми е̂го· Ѣ́ко пребу́детъ гⷭ҃ъ и́же гла словесе́мъ гⷭ҃ни́мъ ѻ҃ о҃лтарѝ и́же въ веди́лѣ, и̂ ѻ҃ до́мѣ̑ высо́кихъ и́же в̀ самарїи́· И̂ по гⷭ҃ѣ сего́ не возврати́ся і҃еровоамъ ѿ зло́бы своея̀ и̂ возврати́ся, и̂ сътворѝ ѿ ча́сти (е̂ди́ноя) людїи. і҃ере́я высокїа е̂же помы́сли (тⷨ и̂) съвр҃шѣ рукою́ (-)[39], и̂ бы́сть і҃ере́и въ высо́кихъ·

сказав: Не можу повернутися з тобою, ані не їстиму хліба, ані не питиму з води з цього місця. **17** Бо Господь заповів мені словом, кажучи: Не з'їси хліба ані не питимеш води там, і не повернешся тією дорогою, якою ти підеш туди. **18** І той сказав до нього: І я є пророком, так як і ти, і ангел сказав мені господнім словом, кажучи: Поверни його до себе в свій дім, хай з'їсть хліб і п'є воду. І збрехав йому, **19** і повернув його, і той з'їв хліб і випив води в його домі. **20** І сталося, що як вони сиділи при столі, і було господнє слово до пророка, що повернув його. **21** І він сказав до божого чоловіка, що прийшов з Юди: Так каже Господь: Тому що ти переступив господнє слово і ти не зберіг заповіді, яку тобі заповів твій Господь Бог, **22** і повернувся і їв хліб, і пив ти воду на цьому місці, що сказав Я до тебе, мовлячи: Не з'їси хліба і не вип'єш води – то ти їв і ти пив; уже не будеш похований зі своїми батьками. **23** І сталося, що після того як з'їли хліб і попили води, і засідлали йому осла пророка, і повернувшись, **24** і пішов. І зустрів його лев в дорозі – забив його і він помер. І його тіло було розбите на дорозі, і осел стояв над ним, і лев стояв коло його тіла. **25** І ось, йдучи, мужі і побачили побитого мертвого на дорозі, і лева, що стояв коло мертвого тіла. І, прийшовши, розповіли в місті, в якому жив старий пророк. **26** І почувши це той пророк, що його повернув з дороги, і сказав, що: Це є божий чоловік, який переступив господнє слово, і його Господь видав левові, і той його побив, і забив його за господнім словом, яке йому сказав. І наказав своїм синам, кажучи: Засідлайте мені осла. І засідлали. **28** І пішов він, і знайшов його тіло на дорозі, і осел і лев стояли над тілом, і лев не з'їв тіла божого чоловіка і не розірвав осла. **29** І пророк взяв тіло божого чоловіка і поклав його на осла, і пророк повернув його і прийшов до міста на похорон. І поклав його **30** в своїм місті. І оплакували його: Ось горе, мій брате! **31** І було по ньому голосіння, і він сказав до своїх синів, мовлячи: Коли помру, то покладіть мене в цій гробниці, де і похований божий чоловік, покладіть мене при його костях, щоб моя кість спаслася з його кістьми. **32** Бо збудеться слово, яке він сказав господнім словом над вівтарем, що в Ветилі, і над високими домами, що в Самарії. **33** І після цього слова не відвернувся Єровоам від свого зла, і повернувся і вчинив з однієї частини народу священиків для високих. Хто задумав, то й завер-

шив рукою, і ставав священиком на високих. **34** І це слово було на гріх в домі Єровоама, на знищення, на зникнення з лиця землі.

Глава 14

1 В тому часі захворів Авія, син Єровоама. **2** І сказав Єровоам своїй жінці: Встань і зміни свою одіж, хай не пізнають тебе, що ти жінка Єровоама, і йди до Силому, бо ось
вищ. 11 там пророк Ахія – *той говорив про мене, щоб царювати над цим народом. **3** І візьми в твої руки божому чоловікові хліби і пляцки, і виноград, і посудину меду, і йди до нього, і той сповістить тобі, що буде з цією дитиною. **4** І зробила так жінка Єровоама, і, вставши, пішла до Силому, і ввійшла в дім Ахії. Ахія ж був старий, і його очі померкли, щоб не бачити. **5** І сказав Господь до Ахії: Ось до тебе входить жінка Єровоама, щоб запитати тебе про її сина, бо він хворий; і за цим скажеш до неї, бо, коли входитиме, видаватиметься іншою. **6** І було, коли почув Ахія хід її ніг, як вона входила до брами, і сказав: Ввійди жінко Єровоама, чому скриваєшся, бо я є лютим посланцем до тебе? **7** Повернися і сповісти Єровоамові: Так говорить Господь Бог ізраїльський: Тому що Я підняв тебе з-посеред людей і дав Я тебе вождем моїм людям – Ізраїлеві; **8** і забрав Я царство від дому Давида і дав Я його тобі, а ти не був так як мій раб Давид, він же зберіг мої заповіді і ходив вслід за мною всім серцем, чинячи це, що було вгодне переді Мною. **9** Ти ж поганий і твориш зло більше від усіх, що були перед тобою, бо ти пішов і зробив собі чужих вилитих богів, щоб Мене прогнівити, і ти відкинув Мене позад себе. **10** *Задля цього ось Я наводжу зло на дім Єровоама, і знищу *в* Єровоама того, що мочить до стіни, *як* відкиненого безчесного в Ізраїлі; і зберу Єровоама, так як збирається гній, доки не завершиться, і рознесу останки Єровоама. **11** Мертвого *в* Єровоама і в місті з'їдять пси, і померлого на полі з'їдять небесні птиці, – так сказав Господь Бог. **12** Ти же, вставши, піди до твого дому і, коли ввійдеш твоїми ногами до міста, – помре дитина. **13** І за ним заголосить ввесь Ізраїль, і його поховають. Бо тільки той одинокий з роду Єровоама буде похований, бо знайдено в ньому добре слово в Господа Бога ізраїльського в домі Єровоама. **14** І підніме собі Господь царя над Ізраїлем, який викорінить дім Єровоама в то-

и бысть глас҃ сей҃ въ прегрѣшенїе в домꙋ їеровоа́мли (-)[40] на и҃спроверже́нїе, (-)[41] на и҃щезнове́нїе ѿ лица҆ зе́мли·

Гла҃, дї·

Ісъ вре́мя о҃но ра҃боле́сѧ а҃вїѧ сы́нъ їеровоа́мль· и҃ рⷮ їеровоа҃ женѣ своей҃, востани. і и҃мѣни ри́зы (своа) (-)[1] да не познаю́ (тѧ) на҃ко ты жена їеровоа́мова і и҃ди҆ в сило҃, се (бо) тамо а҃хїѧ пр҃ркъ *то́й гла҃ о҃ мнѣ, е҃же вс҃ї и҃ цр҃твовати на҃ лю҃ми сѝми· и҃ возми ѣ҆ рꙋцѣ твоꙗ҆ чл҃ку бж҃їю хлѣбы и҃ о҃прѣсноки (-)[2] и҃ гро́здїе, и҃ сосꙋдъ ме́ду. і и҃ди҆ к не́мꙋ, (и҃) то́й возвѣстит҃ ти что бꙋдетъ съ о҃трочо́темъ (сѝмъ)· и҃ сътвори҆ та́ко жена҆ їеровоа́мла. и҃ (воста́въ)[3] и҃де в сило́мъ, и҃ вони́де в до҃ а҃хїи́нъ, (а҃хїѧ же)[4] старъ (бы́сть)[5] и҃ (о́чи е҆го о҃мрачи́стасѧ не ви́дѣти)[6] (-)[7]· и҃ (рече г҃ь)[8] къ а҃хїи, е҃е (ѣ҆ходи́т҃ к тебѣ жена҆ їеровоа́мова)[9] вопраша́ти (тѧ)[10] о҃ сн҃ꙋ е҆ѧ на҃ко болѣзнꙋе́т҃, (-)[11] и҃ по семꙋ да гл҃еши к ней҃ внегда҆ (бо) ѣ҆ходи́ти и́мать (нави́тсѧ и҃ною)[12]· и҃ бысть е҆гда оу҆слы́ша а҃хїѧ стꙋпа́нїе но́гъ е҆ѧ, въходѧ́щи е҆́й ко вра́тѡ. и҃ рⷮ вни́ди же́но їеровомова, почто́ (-)[13] кры́ешисѧ, (-)[14] а҆́зъ (бо) е҆́смь посла́нникъ к тебѣ лю́тъ· (возвратиси́ѧ и҃)[15] возвѣстѝ їеровоа́мꙋ. та́ко гл҃етъ г҃ь бъ і҃и҃левъ, поне́же вознесо́хъ тѧ ѿ сре́ди людїи, и҃ дахъ тѧ во́жда лю́демъ мои҃ і҃и҃лю. и҃ ѿ҆ѧ́хъ цр҃тво ѿ дому дв҃два. и҃ дахъ е҆́ тебѣ (-)[16] ты́ (же) не бы́сть на҃ко ра́бъ мо́и дв҃дъ о҃́нже сохрани҆ за́повѣди моа҆. и҃ (-)[17] ходи҆ въ сл҃ѣ мене всѣмъ ср҃цемъ (-)[18] творѧ́ще сїѧ е҃же оу҆го҃но (бы́сть) (предо мно́ю)[19]· (-)[20] ты́ (же) золъ и҃ зла́ѧ творѧ҆ па́че вс҃ѣ и҃же (пре҃ тобо́ю бы́ша)[21], (на҃ко)[22] по́иде и҃ сотвори҆ себѣ бо́ги чюжды [-][23] соли́анны. въ прогнѣва́нїе мнѣ, и҃ (ѿвръже мѧ)[24] созда́ди себѣ· *Сего ради е҆е а́зъ нн҃ї и҃ наважду́ зла́ѧ на до́мъ їеровоа́мовъ, и҃ потреблю́ їеровоа́ма мочащаго ко стѣнѣ. ѿвержена (-)[25] бесче́стна въ і҃и҃ли, і соберу́ (-)[26] їеровоа́ма на҃ко́ собира҃ѥсѧ гно́и до́ндеже соверши́ти. (і и҃стощу́ оста́нки їеровоа́мовы·) ѹ҆мерша҃ї їеровоа́мова (и҃) во граде и҃зъ҆ѣда́тъ ѱи. и҃ оу҆мрꙑшаго на селѣ и҃зъ҆ѣда́т҃ пти́цы нб҃ныѧ, (сѝце)[27] (гла҃ г҃ь)[28] (бъ)· (-)[29] ты́ (же) воста́въ и҃ди҆ в до́мъ тво́и. (и) внегда҆ ѣ҆ходи́ти нога́ма твои́ма во́ гра҃. оу҆́мретъ дѣтищъ· и҃ въсплачетсѧ по не́мъ весь і҃и҃ль и҃ погребꙋтъ и҃. то́й бо толи́ко е҆ди́нъ погребе́нъ бꙋдетъ ѿ ро́ду їеровоа́мла, на҃ко ѻ҆брѣтесѧ в немъ гл҃ъ бл҃гъ о҃ г҃ѣ бг҃ѣ і҃и҃левѣ въ дому їеровоа́мли· и҃ воста́вй (себѣ г҃ь)[30] цр҃ѧ на҃ і҃и҃лемъ, и҃же и҃скорени́тъ домъ їеровоа́мовъ в

тои́ дн҃ь· и̂ наказа́же г҃ь (бг҃ъ) і҆и҃лѧ, (и̂ поколѣбле́ ими,) ѩ҆коже колѣблє́тсѧ трость [вѣтро҃][31] на водѣ· і̂ и̂зорѫ́вѣ і҆и҃лѧ ѿ высоты̀ землѝ бл҃гїѧ сїѧ, ю҆же да҂ е҆сть ѿ҆цемъ и҃, и̂ прожене́ а҆҃ ѿ о҆бо́ну страну̀ (-)[32]. понеже сотвори́ш҃ (себѣ ка́пищи)[33] прогнѣва́ющє г҃а· (Сего ра́ди)[34] [преда́сть][35] г҃ь і҆и҃лѧ грѣхѡ҆ ра́ди і҆ерово́ама и҃же согрѣши, і̂ и̂мже грѣшити приведѐ і҆и҃лѧ· и̂ воста̀ жена̀ і҆еровоа́мля. і̂ и̂дѐ, [и прїи́де][36] въ сари́ру, и̂ бы́сть е҆гда̀ вни́де во пре҆двері́е до́му, и̂ дѣтищъ ѹ҆ мре· и̂ погребо́ша и҃, и̂ пла́кася по нем҃ вє́сь і҆и҃ль по слевесѝ г҃ню е҆же гл҃а рукою́ раба̀ своего҆ а҆хїѧ пр҃рка· (-)[37] о҆ста́ноиⷭ (же) сло́вѣ і҆еровоа́мовыхъ е҆ли́ско (сътвори́)[38], и̂ е҆ли́ско цр҃тво́ва е҆ сїѧ напи́сана въ кни́зе гл҃ъ дн҃їи цр҃ей і҆и҃левыхъ· и̂ дн҃їе в ни́хже цр҃тво́ва̀ і҆еровоамъ, (бы́ша) (лѣтъ, їѕ҃в.)[39] и̂ ѹ҆сне́ съ ѻ҆ц҃ы свои́ми. и̂ вцр҃ися (а҆да́нъ)[40] сн҃ъ е҆го в него̀ мѣсто·][41] (-)[42]

в пара̂ вы *рово́ам (же) сн҃ъ соло́монь цр҃тво́ва на҂ і҆ѹ́дою (и̂ бы́сть е҆му)[43] м҃, и̂ е҆ди́но лѣто. (-)[44] е҆гда̀ нача̀ цр҃тво́ва́ти. и̂ зі, лѣ҃ цр҃тво́ва въ і҆ерли́мѣ гра́дѣ е҆же и҆збра̀ г҃ь (в не҃) положи́ти и҃ма свое тм҃у ѿ всѧ́кого колѣ́на і҆и҃лева. (-)[45] и҃ма (бг҃ъ) мтр҃и е҆го (нааⷭна)[46] аманї́тѧныни· и̂ сътвори ровоа́ лу́ка́вое пре҆ г҃ви, и̂ ра҆дражи и҃ ѻ҆ вс҃ѣ҃ѣ҃ е҆же сътвори́ша ѻ҆ц҃ы [и҃][47]. [-][48] ѻ҆ грѣсѣхъ и̂хъ и҃миже сътворѣ́шиⷭ́а· и̂ съгради́ша [сїѝ][49] себѣ высо́кѧ. и̂ сто҆пы̀ и̂ ка́пища на всѧ́ко҆ хлъмѣ высо́цѣмъ и̂ по҆ всѧ́ц҃ѣ древе҆ (смоко́вничымъ)[50]. и̂ сплетенїе бѣ҃ (зл҃о) въ землѝ (и̂хъ). и сътвори́ша ѿ всѣхъ ме́рскиⷭ҃ ѩ҆зы́ⷦ, ѩ҆же и҆спровръже г҃ь ѿ лица̀ сн҃овъ і҆и҃лев҃· и̂ бы́сть в҃ лѣто, е҃ е, цр҃тву́ющи ровоа́му. в҃зы́де сусаки҃ цр҃ь е҆гу҃пе́скїи на і҆ер҃ли҃· и̂ взѧ̀ вс҃ѧ сокро́вища до́му г҃ня и̂ сокро́вища в домѣ цр҃ева. и̂ о҆ру́жїа зла́таа ѩ҆же бѣ҃ взѧ̀ дв҃ъ и̂з рукѝ о҆тр҃о҆ а҆драза́ра цр҃ѧ сув҃скаго и

вѣ҃ї внесе́ъ а҆҃ бѣ҃ въ і҆ер҃ли҃мъ вс҃ѧ *взѧ (же) [и̂][51] щиты зла́таѧ, [ѩ҆же бѣ҃ сътвори́лъ (соло́монъ)[52] и̂ внесе а҆҃ въ е҆гу҃петъ][53]· и̂ сътворѝ [цр҃ь ровоа҃][54] о҆ру́жїѧ мѣденаѧ в҃ того̀ мѣсто. и̂ поста́ви на҂ ни́мъ вла́стелѧ. ѿ пре҆ри́щующи҃ пре҆ ни́мъ ѩ҆же храна́хѹ вра́тъ дому цр҃ева· и̂ бы́сть внегда̀ вънходи́ти нача цр҃ь в до́мъ г҃нь (-)[55] носа́хѹ а҆҃ пре҆ри́щующїи. и̂ па́ки возвращахѹ (-)[56] во сокро́вище (-)[57]. (-)[58] Прочїи (же) гл҃ъ ровоамль и̂ вс҃ѧ ѩ҆же сотвори. не е҆е ли суть пи́сана въ кни́зѣ сло҃ дн҃и цр҃тва і҆ѹ́дина· и̂ бра́нь бѣ҃ ме́жду ровоа́мо҃. и̂ между і҆еровоа́момъ въ вс҃ѧ дн҃и (ты̀)· и̂ ѹ҆мре ровоа́мъ (-)[59], и̂ погребе́нъ бы́сть съ ѻ҆ц҃ы свои́ми, во́ градѣ двдвѣ. и̂ цр҃ьствова̀ а҆вїѧ сн҃ъ е҆го въ е҆го мѣсто.

му дні. **15** І покарає Господь Бог Ізраїля, і затрусить ними, так як колишеться тростина від вітру на воді. І Він вирве Ізраїля з висоти цієї доброї землі, яку дав їхнім батькам, і прожене їх з тамтого боку, тому що зробили собі храми, гнівлячи Господа. **16** Задля цього видасть Господь Ізраїля через гріх Єровоама, яким згрішив і яким до гріха привів Ізраїля. **17** І встала жінка Єровоама і пішла, й прийшла до Сарири; і сталося, що коли ввійшла до передпокою дому, – і дитина померла. **18** І його поховали, і за ним голосив ввесь Ізраїль за господніми словами, які промовив рукою свого раба пророка Ахії. **19** Осталі ж справи Єровоама, що зробив і скільки царював, – ось ці записані в книзі літопису ізраїльських царів. **20** І дні, в яких царював Єровоам, були 22 роки. І він заснув зі своїми батьками, і зацарював його син Адан замість нього. **21** *Ровоам же, пар2. 12
син Соломона, царював над Юдою, і було йому 40 і один літ, коли почав царювати, і 17 літ царював в місті Єрусалимі, яке Господь вибрав з усякого племені Ізраїля, щоб там в ньому покласти своє ім'я. Ім'я його матері було Наана, аманітка. **22** І Ровоам зробив погане перед Господом і роздратував його в усьому, що вчинили їхні батьки, в їхніх гріхах, якими згрішили. **23** І ці собі збудували височини, і стовпи, і храми на кожному високому вершку і під кожним фіговим деревом. **24** І була погана змова в їхній землі. І вони вчинили усі гидоти народів, яких Господь викинув від лиця ізраїльських синів. **25** І сталося, як в 5-му році царював Ровоам, прийшов Сусаким, єгипетський цар, на Єрусалим. **26** І забрав всі скарби господнього дому і скарби в домі царя, і золоту зброю, яку взяв Давид з руки слуг Адразара, сувського царя, і вніс їх до Єрусалиму; все *забрав, вищ. 10
також і золоті щити, які зробив Соломон, і вніс їх до Єгипту. **27** І цар Ровоам зробив мідну зброю, замість них. І над ним поставили володаря з тих, що ходили перед ним, які охороняли брами дому царя. **28** І сталося, що коли почав цар входити до господнього дому, їх носили сторожі – і знову повертали до скарбниці. **29** Осталі ж слова Ровоама і все, що зробив, – чи ось не є записане в книзі літопису царів Юди? **30** І була війна між Ровоамом і між Єровоамом в усі ті дні. **31** І помер Ровоам, і був похований зі своїми батьками в місті Давида, і його син Авія царював замість нього.

Глава 15

пар2. 11 **1** У *вісімнадцятому році царювання Єровоама, сина Навата, почав царювати Авія, син Ровоама, над Юдою. **2** І шість літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері Мааха, дочка Авесалома. **3** І він ходив в усіх гріхах свого батька, які той вчинив перед ним, і його серце не було досконале з його Господом Богом, так як було серце Давида, його батька. **4** Але через Давида залишив йому Господь Бог останок в Єрусалимі, щоб, підносячи, поставити після нього його дітей, скріплюючи Єрусалим, **5** оскільки Давид вчинив правильне перед Господом і не ухилився від усього, що йому заповів, всі дні його життя, за винятком однієї справи Урія Хетейського. *І була війна між Ровоамом і між Єровоамом в усі дні його життя. **7** І осталі вчинки Авії і все, що зробив, – чи ось це не записане в книгах літопису царів Юди? І була війна між Авією і між Єровоамом. **8** *І помер Авія, і його покладено з своїми батьками в 25-му році Єровоама, і поховали його з його батьками в місті Давида, і його син Аса царював замість нього. **9** І в 25-му році Єровоама, царя Ізраїля, над Юдою царював Аса. **10** І 40 і 1 літ царював в Єрусалимі. Ім'я ж його матері Ана, дочка Авесалома. **11** І Аса зробив угодне перед Господом, так як і Давид, його батько. **12** І усунув гидоти з землі, і викорінив всі вилиті *божки*, пар2. 15 які зробили його батьки. **13** *І відсторонив Ану, свою матір, щоб вона не володіла, бо зробила засідання в її храмі; і Аса вирубав її садки і спалив вогнем в потоці Кедроні. **14** Височини ж не викорінив, та серце Аси було досконалим перед Господом в усі його дні. **15** І вніс святі стовпи свого батька, і свої святощі вніс до господнього храму, срібний і золотий посуд. **16** І була війна між Асою і між Ваасою, царем Ізраїля, в усі їхні дні. **17** І прийшов Вааса, цар Ізраїля, проти Юди, і збудував Раму, щоб не було входу і виходу для Аси, царя Юди. **18** І взяв Аса все срібло і золото, і те, що знайшлося в скарбницях господнього дому і в скарбах царського дому, і дав їх в руки своїх слуг; і послав їх цар Аса до сина Адера Тавіїна до Рамана, до сина Азиїла, асирійського царя, що жив в Дамаску, кажучи: **19** Поклади завіт між мною і тобою, і між моїм батьком і твоїм батьком. Ось я тобі послав дари: срібло і золото – ходи і знищ твій завіт, який з Ваасою, ізраїльським царем, хай він відійде від мене. **20** І син Адара послухався царя Аси і послав своїх

Гла, ѣі·

(о)[1] *Осмоенадесатѣ, лѣто цр҃тва їєровоа́мова сн҃а навáтова. нача цр҃твовáти âвїа сн҃ъ ровоáмль, надъ їоýдою· И [трu]́[2] лѣта цр҃ьствова [въ їєр҃лúмѣ][3]. (-)[4] и҃ма мт҃ри его маáха дщ҃и (âвесалóмля)[5]· И хождáше въ [всѣхъ][6] грѣсѣхъ wц҃а своегó нáже сътвори пр҃е нимъ. и҆ не бѣ с҃рце его съвръшено съ гм҃ъ бг҃ъ его нáкw҃ (бѣ) (двý с҃рце)[7] wц҃а его· Но двá рá҃ (Остáви)[8] и҆ г҃ь [бг҃ъ][9] Остáнw҃ [во їєр҃лúмѣ][10]. да (воставля́я) постáви (по нé҃ чáда его)[11] (оутвéрждая)[12] їєр҃лúм· Якóже сътвори́ дв҃дъ оугóдное пр҃е гм҃ъ. (и҆) не оуклони́ся w҃ всегó éже заповѣ́да емý вся дни живота́ его. [искро́мѣ (ѣдúнаго) слóва оурїя хетдéйскаго· *И брáнь бѣ мéжду роводáмомъ, и҆ между їєроводáмw҃ въ вся дни живота его·][13] И прочая словесъ âвїины́ѣ и҆ вся нáже сътвори́ не се лu сїя напúсана въ книгáхъ слw҃ (бытїя)[14] цр҃ей їоýдиныхъ. и҆ брань бѣ мéжду âвїемъ и҆ между їєроводáмw҃· *И оумре âвїи (и҆ положéнъ бысть) съ wц҃ы своúми. въ їв҃ е (-)[15] лѣто їєроводáма, и҆ погребóша и҆ съ wц҃ы его вó градѣ дв҃дѣ. и҆ цр҃твова âса сн҃ъ его въ мѣсто его· [И][16] въ лѣто, [їв҃ е][17], їєроводáма цр҃я їйлéва, (цр҃твовáша)[18] âса нá҃ їоýдою· И м҃ и҆ а҃, лѣто, цр҃твова въ їєр҃лúмѣ. (-)[19] и҃ма (же) мт҃ри его âна дщ҃и (âвесалóмля)[20]· И сотвори́ âса оугóдное пр҃е гм҃ъ нáкоже (и҆) дв҃дъ wц҃ъ его· И wстáтъ скверная w҃ земля́. і҆ и҆скорени всю и҆звáянная нáже сътвори́ша wц҃ы его· *И áну мт҃рь свою Остáви въ нáкw҃ не владѣти е́й. нáкw҃ сотвори соборъ о҆ кáпищу ея́ и҆ wстрчче âса гáи ея́. и҆ сожже óгнéм҃ в потоцѣ кéдрѣсткмъ· высокúй же не и҆скорени с҃рце же âсїинно бѣ съвръшенно пр҃е гм҃ъ во вся дни его· И внесе сосýды стыя wц҃а своегó и҆ ст҃ая своя́ внесѐ въ храмъ г҃нь, срéбрены и҆ злáты (-)[21] сосýды· И брáнь бѣ межи âсїею. и҆ межи ваáсw҃ цр҃емъ їйлéвымъ въ вся дни [йхъ][22]. И възы́де ваáса цр҃ь їйлéвъ на їоýду. и҆ создá рáму нáкw҃ не бúти на (вохождéнїе і҆ йсхождéнїе)[23] âсѣ цр҃ю їоýдину· И взя́ áса [всѐ][24] срéбрo҆ и҆ злáто, (и҆) Óбрѣтъшеéся въ сокровищихъ до́му [г҃ня. и҆][25] (в҃ сокро́вищахъ до́му) цр҃ева. и҆ дасть я́ въ рyцѣ о҆́трокъ своúхъ. и҆ послá и҆́ цр҃ь âса къ сн҃у âдеровy, (тавїину)[26] (въ рамáнѣ), къ сн҃у [âзеúлеву][27], цр҃я (âсvр҃їиска)[28] живyщаго въ дамáсцѣ гл҃я· Положи́ завѣтъ межи мнóю и҆ [-][29] тобóю и҆ межи wц҃емъ мои́м҃ и҆ wц҃úмъ твои́м҃. ѣе послáх тúи дары́ срéбрo҆ и҆ злáто. прїиди (и҆) рáдрyши завѣ́т твои́ йже съ ваáсою

цр҃емъ їи҃левымъ. (-)[30] да и҃зы́детъ ѡ҆ мене҆· и҃ послу́ша сн҃ъ (а҆да́ровъ)[31] ц҃р҃а а҆́сы. и посла́ воє́водъ сн҃ы҃ѣ є҆го на гра́ды їи҃левы. и҃ побѣди́ а҆и́на, и҃ (а҆да́нъ)[32]. и҃ [а҆ве́ла҆ домꙋ махїи́на][33], и҃ весь [хенере́дъ][34] до всеа҆ земла҆ недали́мла҆· и҃ бысть на́ко оу҆слы́шавъ ваа́са. и҃ о҆ста́ви зи́жда ра́мꙋ, и҃ возврати́ла҆ въ де́рсꙋ· и҃ ц҃рь а҆́са заповѣ́да всемꙋ їоу́дѣ въ є҆наки́мѣ. и҃ взя́ста ка́менїе ѡ҆ ра́мы и҃ дре́во є҆а҆, и҃́мже бѣ҆ о҆снова́лъ ваа́са. и҃ созда҆ в нн҃ѣ ц҃рь а҆́са всеа҆́къ хлѣ́мъ вени҆а҆ми́нь и҃ стра́жица· и҃ прочаа словеса҆ а҆́сина и҃ вс҃ю си́лꙋ є҆го [и҃ всеа҆ на́҆же][35] сътвори, [и҃ грады на́҆же созда҆.][36] (и҃)[37] є҆е҆ сꙋть писана въ кни́зѣ слове́съ дн҃їи ц҃рь їоу́дины҃ѣ, въ вре́ма҆ же ста́рости своеа҆ нача́тъ болѣти но́ги є҆го· и҃ оу́мре а҆́са, и҃ погребо́ша и҃̀ съ ѡ҆́цы є҆го во́ гра́дѣ давы́довѣ. и҃ ц҃р҃твова и҃о҆сафа́ сн҃ъ є҆го въ є҆го мѣ́сто· (Нада́волъ)[38] (же) сн҃ъ їе҆рово́а́мль нача҆ ц҃р҃твова́ти на҆̀ їи҃ле҆́ въ (второ́е лѣ́то)[39] а҆́сы ц҃р҃а їоу́дина и҃ ц҃р҃твова на҆̀ (іе҆рли́момъ)[40] (дв҃ѣ лѣ́тѣ)[41]. и҃ сътвори лꙋка́вное пр҃е҆̀ г҃мъ. и҃ хожда́ше пꙋтемъ ѡ҆́ца своє҆го. и҃ по грѣхо́мъ є҆го и҃́миже съгрѣши́ въ їи҃ли· и҃ о҆бъ҆ѣ́де и҃̀ ваа́са сн҃ъ а҆хїи́нъ в домꙋ веланїи [сна҆ а҆хїи́на][42]. и҃ оу҆би́ша є҆го ѣ҆̆ (гаваѳо́нѣ)[43] и҃ноплеме́ннїкъ. и҃ нада҆̀ (в҃о) и҃ весь їи҃ль о҆бъ҆ѣ́до́ша (а҆гаваѳ҆̀)[44]. і҆ и҃зби́ (а҆̀)[45] ваа́са въ лѣ́то, г҃ є҃, а҆́сы [-][46] ц҃р҃а їоу́дина. и҃ ц҃р҃твова҆ [в него мѣ́сто][47]. *и҃ бысть на́ко ц҃р҃твова. и҃ поби́ [весь][48] до́мъ їе҆рово́а́мль, и҃ не о҆ста́ви ничтоже ѡ҆ всего дыха́нїа҆ їе҆рово́а҆ла҆ до́ндеже и҃скорени́ (и҃хъ) по гл҃ꙋ г҃ню. и҃же гл҃а рꙋкою раба҆̀ своє҆го а҆хїа҆ силони́йскаго· Грѣхъ ради їе҆рово́а́мли҃ [и҃́миже съгрѣши][49], и҃́миже їи҃ла҆ въ грѣхъ въведѐ. и҃ въ прогнѣ́ванїи є҆го и҃́мже прогнѣ́ва г҃а҆ ба҆ їи҃ле҆ва· и҃ про́чаа҆ словеса҆̀ нада́ва. и҃ вс҃е҆ на́҆же сътвори́. не є҆е ли сꙋть вс҃а҆ пи́сана въ кни́зѣ словъ дн҃їи ц҃рь їи҃ле҆въ· [и҃ (бы҃ бра́нь)[50] между а҆́сою (ц҃р҃емъ їоу́дины́м҃) и҃ (-)[51] ваа́сою ц҃р҃емъ їи҃ле҆вы҃ѣ во всеа҆̀ дн҃и и҃̀·][52] и҃ въ (тре́тїе лѣ́то)[53] а҆́сы ц҃р҃а їоу́дина. ц҃р҃твова ваа́са сн҃ъ а҆хїи́нъ надо [вс҃ѣ][54] (ц҃р҃твомъ їи҃ле҆вы́мъ)[55] въ де́рсѣ. ік҃, и҃ д҃ лѣ́та· и҃ сътвори́ лꙋка́вное пр҃е҆̀ г҃мъ, і҆ и҃́де пꙋтемъ їе҆рово́а́мли́мъ сна҆ нава́това. и҃ во грѣсѣхъ є҆го и҃́же въ согрѣше́нїе приведѐ їи҃ла҆·

Гл҃а, ѕ҃і·

И҃бы́сть сло́во г҃не҆ рꙋко́ю сн҃а҆ ана́нина ко ваа́се (гл҃а҆)· Поне́же вознесо́̀ т҃а҆ на земли́̀. и҃ да́̀ т҃а҆ вла́стела҆ на҆̀ лю҃ми́̀ мои́ми їи҃ле҆мъ. и҃ хо́диши пꙋтемъ їе҆рово́а́мли́мъ. и҃ въведѐ въ грѣхъ лю́ди моа҆ їи҃ла҆. є҆́же прогнѣ́вати ма҆ сꙋе́тными и҃̀· *Се а҆́зъ (ѡ҆вргꙋ наслѣ́дїе)[1] ваа́са. и҃ (наслѣ́дїе)[2] до́мꙋ (твоє́го)[3] и҃ сильних воєвод на ізраїльські міста; і побив Аїн, і Адан, і Авеля дому Махії, і ввесь Хенерет, аж до всієї неталимської землі. **21** І сталося, що як почув Вааса, і покинув будувати Раму, і повернувся до Терси. **22** І цар Аса заповів всьому Юді в Енакімі – і взяли каміння з Рами і її дерево, яким Вааса поклав основу, і ними цар Аса забудував кожну гору Веніямина і варти. **23** І осталі слова Аси, і вся його сила, і все, що вчинив, і міста, які збудував, – і ось це записане в книзі літописів царів Юди. В часі ж своєї старості почав боліти своїми ногами. **24** І помер Аса, і поховали його з його батьками в місті Давида, і син його Йосафат царював замість нього. **25** Надавол же, син Єровоама, почав царювати над Ізраїлем в другому році Аси, царя Юди, і царював над Ізраїлем два роки. **26** І він зробив погане перед Господом, і ходив дорогою свого батька і за його гріхами, якими згрішив у Ізраїлі. **27** І на нього зробив облогу Вааса, син Ахії, в домі Веланія, сина Ахії; і забили його в Ґаватоні чужинців, бо і Надав, і ввесь Ізраїль окружили Аґаватон. **28** І вибив їх Вааса в 3-му році Аси, царя Юди, і зацарював замість нього. **29** *І сталося, що як зацарював, і побив ввесь дім Єровоама, і не оставив нікого з усього, що дише з Єровоама, доки не викорінив їх за господнім словом, яке сказав рукою свого раба Ахії силонітського, **30** через гріхи Єровоама, якими згрішив, якими ввів Ізраїля до гріха, і в його прогніванні, яким прогнівив Господа Бога Ізраїля. **31** І осталі слова Надава, і все, що вчинив, – *чи* ось це все не є записане в книзі літопису царів Ізраїля? І була війна між Асою, царем Юди, і Ваасою, ізраїльським царем, усі їхні дні. **33** І в третьому році Аси, царя Юди, зацарював Вааса, син Ахії, над всім ізраїльським царством в Терсі – 20 і 4 роки. **34** І він вчинив погане перед Господом, і пішов дорогою Єровоама, сина Навата, і за його гріхами, якими привів Ізраїль до гріха.

вищ. 14 ниж. 16 і 21 црс4. 9

вы҃ ді ни҃ ві и҃ їа҆ а҆̀ ч҃р҃ ѧ҆

а҆̀ ч҃р҃ ѧ҆

Глава 16

1 І було господнє слово рукою сина Анія до Вааси, кажучи: **2** Тому що Я тебе вивищив на землі і Я тебе поставив володарем над моїм народом Ізраїлем, і ти ходиш дорогою Єровоама, і ти привів мій народ Ізраїль до гріха, щоб розгнівити мене їхніми марнотами, **3** – *ось Я відкину насліддя Вааси і

црс4. 9

вищ. 15
ниж. 21

наслідця твого дому і зроблю твій дім *як дім Єровоама, сина Навата. **4** Померлого Вааси в місті поїдять пси, і померлого на полі поїдять небесні птахи. **5** І осталі слова Вааси, і все, що він вчинив, і його сили, – чи ось не є вони записані в книзі літопису царів Ізраїля? **6** І помер Вааса, і поховано *його* з його батьками в Тарсі, і його син Іла зацарював замість нього. **7** І рукою пророка, сина Ананія, промовив Господь проти Вааси і проти його дому *за* все зло, яке вчинив перед Господом, щоб його прогнівити ділом його рук, щоб йому бути, так як і домові Єровоама, і про те, щоб він був побитий. В 26-му році Аси, юдиного царя, **8** зацарював Іла, син Вааси, над Ізраїлем в Терсі *на* 2 роки. **9** І Господь підняв проти нього його слуг – Замврія, князя половини кінноти; і він, впившись, був в Терсі і п'яним був в домі Аси, що був

пар2. 4

економом в Терсі. **10** *І ввійшов Замврій і забив його, і вбив у 27-му році Аси, царя Юди, і зацарював замість нього. **11** І сталося, що як він царював, коли він сів на його престолі, він вигубив увесь дім Вааси **12** за господнім словом, яке сказав проти дому Вааси і до Еха, пророка, **13** за всі гріхи Вааси і Іли, його сина, якими зрішили в Ізраїлі, щоб розгнівити Господа Бога Ізраїля своїми марнотами. **14** Всі ж осталі діла Іли, і все, що зробив, – чи ось воно не записане в книгах літописів царів Ізраїля? **15** В 25-му році царя Юди зацарював Замврій *на* сім днів в Терсі, і полк Ізраїля був над Ґаватоном чужинців. **16** І почув народ, який був у полку, тих, що говорили: Замврій обернувся, напав на царя і забив його, і поставили царем в Єрусалимі Замврія, володаря, що над вояками в Ізраїлі в дні ті в полку. **17** І пішов Амврій і ввесь Ізраїль з ним з Ґаватона, і облягли Терсу. **18** І сталося, як побачив Замврій, що той захоплює місто, і ввійшов до частини дому царя, і запалив царський дім над собою. І помер **19** за свої гріхи, які вчинив, щоб робити зло перед Господом, бо ходив дорогою Єровоама, сина Навата, і в своїх гріхах, які згрішив, і що ввів Ізраїля до гріха. **20** І осталі слова Замврія, і його сповіщення, які звістив, – чи ось не є вони записані в книгах літописів царів Ізраїля? **21** Тоді ізраїльський народ поділився: половина народу була за Тамнієм, сином Ґоната, щоб він царював, і половина народу була за Амврієм. **22** Народ же, що був за Амврієм, поборов народ, що був за Тамнієм, сином Ґоната; і помер

(сътворю)[4] домъ твои *наіко до҃ ієровоамль, сна навата҃ова· оумрътшего воасова во҃ градѣ снѣдѧ҃т [-][5] ѱи҃. и оумрътшего (-)[6] на҃ поли снѣдѧ҃тъ (-)[7] птица нб҃ныѧ· И прочаѧ словесъ ваасинъ и вс҃е є҃же сотвори. и силнаѧ є҃го. не се ли суть писана въ книзе словъ дн҃їи цр҃ь їю҃левъ· И оумре ваа҃са (и҃ погребе҃е быстъ съ ѡ҃цы своими)[8] в҃ (даре҃ѣ)[9]. и цр҃твова҃ и҃ла сн҃ъ є҃го в него҃ мѣсто (-)[10]· И в рукѣ (-)[11] сна҃ ана҃нїѧ [пр҃рка][12] гл҃а г҃ь на ваасу҃ и на до҃ є҃го всю злобу҃ є҃же сътворѝ пр҃е г҃мъ є҃же прогнѣ҃вати и҃ (дѣ-ломъ)[13] рукы҃ є҃го. быти (є҃му) наіко҃же (и҃) дому҃ ієровоа҃млю. и҃ ѻ҃ то҃мъ є҃же є҃му пораже҃ну быти· [в лѣто їѕ҃ є, а҃сы цр҃ѧ іоу҃дина][14] (цр҃твова҃ и҃ла сн҃ъ ваасинъ)[15] на҃ і҃и҃лемъ (въ дере҃ѣ, в҃, лѣтѣ)[16]. и воздви҃же (г҃ь) на҃нь [ѻ҃троки є҃го][17] замврїи кнаѕь половины ко҃ннича҃ъ. и се҃й бѣ въ дере҃ѣ оупи҃вѣсѧ (и҃) пїа҃нъ сы҃и в дому҃ (а҃-сы)[18], (бѣ строа҃ше)[19] въ дере҃ѣ· *И вни҃де в пара҃ д замъврїи, и оубы҃ и҃ и҃ оумрътвѝ (-)[20]. [в лѣто, їѕ҃ є а҃сы цр҃ѧ іоу҃дина.][21] и цр҃твова҃ в него҃ мѣсто· И бысть цр҃твующу є҃му, є҃гда сѣ҃сти є҃му на пр҃тлѣ є҃го, [-][22] и҃зби҃ весь до҃мъ ваа҃-синъ по г҃лу [г҃ню. и҃же г҃ла][23] на до҃мъ ваа҃-синъ. [и҃][24] ко (е҃ху)[25] пр҃рку ѻ҃ всѣхъ грѣсѣхъ ваасїихъ, і҃ и҃ле сну҃ є҃го и҃же съгрѣши въ і҃и҃ли, є҃же разгнѣ҃вати г҃а б҃а і҃и҃лева сую҃тными свои҃-ми· (ѡ҃ всѣх же)[26] проч҃їих слове҃сѣ и҃лы и҃ ѻ҃ всѣхъ и҃же сътворѝ. не є҃ли пи҃сана въ кни-гахъ словесъ дн҃їи цр҃ь і҃и҃левъ· [в лѣто, їѕ҃ є, (-)[27] цр҃ѧ іоу҃дина][28] (цр҃твова замъврїи)[29] се҃мь дн҃їи въ дере҃ѣ. и҃ (бѣ) по҃лкъ і҃и҃левъ на гавадо҃-нѣ и҃ноплеме҃ннича҃ствѣмъ· И слы҃шаша лю҃дїе (су-щїи) в҃ по҃лцѣ г҃лющ҃и҃ превратѝ҃ся за҃врїи напа-дѐ на цр҃ѧ (и҃ оубы҃ и҃), и҃ поста҃виша цр҃емъ во (і҃ерли҃мѣ замъврїѧ)[30] властїлина, и҃же на҃ во҃а-ми въ і҃и҃ли во дн҃и о҃ны в҃ по҃лцѣ· И възы҃де а҃мврїи и҃ весь і҃и҃ль с ни҃мъ ѡ҃ гавадо҃на. и҃ ѻ҃сѣ-де дере҃у· И бы҃сть наіко ви҃дѣ замврїи наіко пр҃е и҃ма҃етъ гра҃. и҃ вни҃де въ страну҃ до҃му цр҃ѧ, и҃ зажже (до҃мъ цр҃евъ верху҃ себе)[31] (-)[32]. И оумре за грѣхи своѧ҃ и҃же сътворѝ сътворе҃нїѧ ради лукаа҃ваго пр҃е г҃мъ, и҃же хода҃ пу҃тѣ҃ і҃еровола҃млѣ҃ сно҃м навата҃вы҃ї҃. и҃ въ грѣсѣхъ свои҃ (и҃же съ-грѣши҃, и҃) на҃же воведѐ во г҃рѣ і҃и҃ля҃· И проч҃ѧ словѣ҃ за҃врїинъ, и҃ възвѣщенїи є҃го на҃же и҃звѣ-щѧ҃. не є҃ли суть пи҃сана в҃ кни҃га҃ сло҃вѣ дн҃їи цр҃ь і҃и҃левъ· Тогда҃ раздѣли҃шаѧ лю҃ди і҃и҃льстїи, по҃лъ людїи быс҃ть за да҃нїемъ сно҃м гона҃до-вымъ є҃же да цр҃твуетъ о҃нъ, и҃ полъ лю҃дїи быстъ по а҃мъврїю· лю҃дїе же суще҃и по а҃м-врїю оудръжа҃ша лю҃ди, бы҃вшаѧ по дамнїю

сн҃ъ гонадовъ. и҆ оумре҆тъ дамнїи, и҆ (орамъ)[33] братъ е҆го. въ вре҆ма о҆но. и҆ цр҃твова а҆мврїи по дамънїю. (въ а҃ е҆ лѣто а҃сы цр҃а іоудина·) в лѣто ла҃, (а҃сы цр҃а)[34] (іоудина) цр҃твова амъврїи въ їи҃ли, вы҃, лѣ҃· въ де҆рсѣ (же) (ѕ҃, лѣтъ цр҃твова)[35]. и҆ купи҆ амъврїи гору семе҆рьскѹ, в семи҆ра (-)[36] двѣма тала҃нтома сребра҃, и҆ созда҃ гору. и҆ нарече и҃ма горѣ и҃же созда҃ въ и҃ма семи҆ра, (по и҆мени семе҆ра) господи҆на горы҆ (о҆но҆а гора҃) семи҆ръ· и҆ сътвори҆ а҆мврїи лѹка҆вое пр҃е гм҃ъ, и҆ прелѹка҆во. па҆че всѣхъ бы҆вшихъ пр҃е ни҃· и҆ хожда҆ше по всѣмъ пѹт҃е҆, їеровоа҆млимъ сн҃а нава҆това. и҆ во безако҆нїи҃ е҆го и҃миже сътворѣ-ши въ їи҃ли. и҃же разъгнѣ҆вати г҃а б҃а їи҃лева, въ сѹ҆ены҆ (е҆го)[37]. и҆ про҆чаа словее҆съ а҆мврїевыхъ и҆ вс҃е е҆ли҆ко сътвори и҆ (вс҃а) си҆ла е҆го. не се҆ ли сѹть пи҆сана ѣ҆ кни҆зѣ сло҃ дн҃їи цр҃ь їи҃левъ· и҆ оумре а҆мврїи, (и҆ погребе҆нъ бы҆сть съ ѿц҃ы своѝми)[38] ѣ҆ самарїи. и҆ нача҆ цр҃твова҆ти а҆ха҃а сн҃ъ е҆го въ е҆го мѣ҆сто· [-][39] [охаа҆въ же][40] сн҃ъ а҆мврїевъ цр҃твова на҃ їи҃лемъ, [в лѣто, ли҃ е҃. а҃сы цр҃а іоудина. цр҃твова же а҆хаа҆въ, сн҃ъ а҆мврїевъ на҃ їи҃лемъ][41] в самарїи, лѣтъ, їкв. (и҆ въ [аі, лѣто][42], а҆мврїинно цр҃твова҆ти начатъ іо҆сафа҆тъ сн҃ъ а҆сїи҆нъ лѣтъ, ле҃, въ цр҃твѣ е҆го. и҆ їке, лѣ҃ цр҃твова въ іе҆рли҆мѣ· (-)[43] и҃ма (е҆ѣ) мт҃ри е҆го газѹва дцѝи селїина, и҆ хр҃ѣ по пѹ-те҆мъ а҃сы ѿц҃а своего҆ и҆ не оу҆клони҆ся ѿ него҆ е҆же творити бл҃гое пре г҃мъ. токмо высоки не разверзъже, (но) жра҆хѹ на высо҆ки҃ (-)[44]. и҆ и҃же сложи҆ся іо҆сафатъ (съ цр҃емъ їи҃левымъ), и҆ вс҃а си҆ла (е҆го) ю҃же сътвори҆ і҆ и҆хже побѣди҆, не се҆ ли сѹть пи҆сана ѣ҆ книзѣ словее҆съ дн҃їи цр҃ь іоудинѣ· и҆ прочаа смѣше҆нїа на҃же сѣша въ дн҃и а҃сы ѿц҃а е҆го и҃стребѝ ѿ земла҃, и҆ цр҃а не бѣ въ а҆сѷ҆рїи наси҆ѣстеи и҆ цр҃ь іо҆сафа҆тъ сътворѝ кара҆бль въ дарси҆се и҃тѝ въ (софи҃рѹ)[45] по зла҆то и҆ не и҃де на҃ко съкрѹши҆ся кара҆бль въ (гасио҆не га҆ѣстемъ)[46] тогда҃ рече цр҃ь їи҃левъ къ а҆сафа҆тѹ пошлю҃ о҃троки [мои҆ съ о҃троки тво-и҆ми][47] (-)[48], и҆ не вѣсхоти҆ѣ іо҆сафа҆тъ, и҆ оумре іо҆сафа҆тъ (и҆ положе҆нъ бы҆сть съ ѿц҃ы своѝ-ми)[49] въ градѣ дв҃дѣ, и҆ цр҃твова іо҆ра҆мъ сн҃ъ е҆го в него мѣ҆сто, въ (второе)[50] лѣто іо҆са-фа҆та [цр҃а іоудина][51]. [охав же][52] (сїи) сн҃ъ а҆мврїи҆ цр҃твова҃ на҃ їи҃лем҃ъ въ самарїи їкв лѣта, и҆ сътвори҆ а҆ха҆въ [сн҃ъ а҆мврїи҆нъ][53] лѹка҆вое пред
д҃ цр҃ї г҃мъ, *(и҆) слѹкова҃ па҆че всѣхъ пре҆жни҃ е҆го· и҆ (-)[54] бѣ е҆мѹ дово҆лно е҆же ходи҆ти въ грѣсѣхъ їеровоа҆млихъ сн҃а нава҆това, и҆ пои҆ѣтъ женѹ,
а҆поса҃ в *и҃езаве҆лю дцре҆рь и҃е҆дава҆лю цр҃а сидо҆ньска, и҆ ше҃ и҆ нача҃ слѹжи҆ти (кѹми҆рѹ и҃е҆ваа҆лю)[55], и҆ покло-

Тамній і його брат Орам в тому часі, і зацарював Амврій після Тамнія в 1-му році Аси, царя Юди. **23** В 31-му році Аси, царя Юди, зацарював Амврій в Ізраїлі *на* 12 літ. В Терсі ж царював 6 літ **24** і купив Амврій Семерську гору у Семира за два таланти срібла, і забудував гору, і назвав ім'я гори, яку забудував, в ім'я Семира, за іменем Семира – пана гори та гора Семир. **25** І Амврій зробив погане перед Господом, і прелукаве понад усіх, що були перед ним. **26** І він ходив по всіх дорогах Єровоама, сина Навата, і в його гріхах, якими згрішив у Ізраїлі, щоб розгнівити Господа Бога Ізраїля в його марнотах. **27** І осталі діла Амврія, і все, що він вчинив, і всі його сили, – чи ось не є воно записане в книзі літописів царів Ізраїля? **28** І помер Амврій, і *його* похоронено з його батьками в Самарії. І його син Ахаав почав царювати замість нього. Ахав же, син Амврія, зацарював над Ізраїлем в 35-му році Аси, царя Юди. Царював же Ахаав, син Амврія, над Ізраїлем в Самарії 22 роки. **28a** І в 11-му році Амврія почав царювати Йосафат, син Аси, на 35-му році в його царстві; і 25 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері було Ґазува, дочка Селія. **28b** І він пішов по дорогах Аси, свого батька, і не звернув з неї, щоб чинити добре перед Господом. Тільки не винищив височини, але *далі* приносили жертви на височинах. **28c** І те, що домовився Йосафат з ізраїльським царем, і вся його сила, яку вчинив, і кого побідив, – чи ось не є воно записане в книзі літописів царів Юди? **28d** І осталі замішання, які були в днях Аси, його батька, і що він знищив з землі. **28e** І не було царя в Асирії Насіва. **28f** І цар Йосафат зробив корабель в Тарсісі, щоб іти до Софитра за золотом. І не пішов, бо корабель розбився в Ґазіоні Ґавському. **28g** Тоді цар Ізраїля сказав до Йосафата: Пошлю моїх слуг з твоїми слугами, і Йосафат не забажав. **28h** І помер Йосафат, і покладено *його* з його батьками в місті Давида, і його син Йорам зацарював замість нього **29** в другому році Йосафата, царя Юди. Ахаав же, він син Амврія, царював над Ізраїлем в Самарії 22 роки. **30** І зробив Ахаав, син Амврія, погане перед Господом, *і* зло вчинив понад всіх, що *були* перед ним. **31** І його задовільняло ходити в гріхах Єровоама, сина Навата, і він взяв жінку *Єзавелу, дочку Єтевала, сидонського царя; і пішов, і почав служити бовванові Єваалові, і поклонився йому. **32** І зробив жертовник Ваалові в домі його приносів, який збудував в Самарії. **33** І зробив Ахаав

црс4. 10

апо. 2

мерзенне перед Господом, і Ахаав додав чинити розгнівання, щоб розгнівити Господа Бога Ізраїля понад всіх ізраїльських царів, що були перед ним. **34** В його ж днях збудував Ахіїл і Ветиїл Єрихон. За Авирама, свого первородного, поклав його основу, і за Сеґува, свого наймолодшого, й поставив його браму за господнім словом, яке сказав рукою Ісуса, сина Навина.

Глава 17

1 І прийшов Ілія, пророк, з Тезвії Ґалаадської до Ахаава, і сказав: *Живий Господь Бог Ізраїля, якому я стою перед ним! Якщо буде в цьому році роса або дощ – тільки від слова моїх уст. **2** І було господнє слово до Ілії: **3** Іди звідси на схід і сховайся при потоці Хората, що перед лицем Йордану. **4** І будеш пити воду з потоку, і Я заповів воронам прогодувати тебе там. **5** І зробив Ілія за господнім словом, і сів при потоці Хорат перед лицем Йордану. **6** І ворони приносили йому хліби вранці і м’ясо на вечір, і з потоку він пив воду. **7** І сталося, що по днях потік висох, бо не було дощу на землі. **8** І було господнє слово до Ілії, кажучи: **9** *Встань і піди до Сарети сидонської, і перебудь там. Ось бо Я там заповів жінці-вдові тебе прогодувати. **10** І вставши, він пішов до Сарети сидонської, і прийшов до брам міста – і ось там жінка-вдовиця, що збирала дрова; і закричав Ілія ззаду, і сказав їй: Отож, принеси трохи води в посудині – і хай вип’ю. **11** І вона пішла взяти, і закричав Ілія вслід за нею, і сказав: Отже, візьми скибку хліба в твої руки – і поїм. **12** І сказала жінка: Живий Господь Бог твій – якщо є в моїй сховці щось, хіба тільки пригорща муки в відрі і трохи олії в посудині. І ось я збираю два полінці, і ввійду і зроблю собі і своїм дітям – і з’їмо і помремо. **13** І сказав до неї Ілія: Поспіши, ввійди і зроби так, як ти сказала, і скорше зроби мені з того малу паляницю, принеси мені, собі ж і своїм дітям зробиш пізніше. **14** Бо так говорить Господь Бог ізраїльський: Відро муки не зменшиться і посудина олії не зменшиться аж до дня, коли Господь дасть дощ на землю. **15** І жінка пішла і вчинила за словом Ілії, і дала йому, і він сам їв, і вона, і її діти. **16** І посудина муки не зменшилася, і посудина олії не зменшилася, за господнім словом, яке сказав рукою Ілії.

ни҃ca ѣ҆мꙋ· и҆ сътворѝ трⷱ́бникъ ваа́лꙋ в домꙋ приноше́нїи ѣ҆го, и҆же созда҃ въ самарїи· и҆ сътвори а҆ха́авъ (мрꙑ́скоe пр҃ѣ гн҃ъ)[56], и҆ приложи а҆ха́авъ сътворити разꙙгнѣва́нїе, (ѣ҆же разгнѣ́ва ѓа ѣ҆а҆ і҆и҃лева)[57] паче всѣхъ цр҃ь і҆и҃левъ бы́вшихъ пре́жнихъ ѣ҆го· въ дн҃и (же) ѣ҆го созда҃ а҆хїи́лъ (и҆) ведїилъ ѣ҆рихо́нъ на҃ (а҆вира́мѣ)[58] пръворо́дномъ своѣ́мъ о҆снова҃ и҃. и҆ на сегꙋвѣ ю҆нѣ́ишемъ своѣ́мъ. и҆ оу҆строи҃ две́ри ѣ҆го по гл҃ꙋ гн҃ю ѣ҆же гл҃а рꙋкою і҆сꙋса сн҃а навꙋ́ина·

Гл҃а, з҃і·

(прїи́де)[1] и҆лїа҃ пр҃рⷦ́ [-][2] ѡ҆ дезвїа галаа́дскїа҃ къ а҆ха́авꙋ, (и҆ рече,) *жи́въ гь сра҃ми҃ бъ (-)[3] і҆и҃левъ и҆же пр҃ѣ́стою пред ни́мъ. а҆ще бꙋдетъ в лѣто ѳ҆и҃ роса҃ и҆ли҃ дождь, то́лїи ѡ҆ оу҆стъ словесѝ мо҆ѣ́го· и҆ бы́сть гл҃ъ гн҃ь къ и҆лїи́, и҆ди҃ ѡ҆сю́ду на востто́къ. и҆ сокры́ися҃ ѣ҆ потоцѣ (хора́да)[4] пра́мо лицꙋ і҆о҆рда́новꙋ· и҆ бꙋдеши (пи́ти ѡ҆ пото́ка)[5] во́ду и҆ вра́номъ заповѣ́дахъ препита́ти тя҃ тꙋ· и҆ сътворѝ и҆лїа҃ по гл҃ꙋ гн҃ю, и҆ сѣдѣ при пото́цѣ (хора́да)[6] пра́мо лицꙋ і҆о҆рда́новꙋ· и҆ вра́нове приноша́хꙋ ѣ҆мꙋ хлѣ́бы заоу́тра, и҆ мя́са и҆ ве́черꙋ, и҆ ѡ҆ пото́ка пїя́ше во́ду· и҆ бы́сть по дн҃ехъ (-)[7] и҆сше҃ и҆ѕсто́чникъ. я҆́ко не бѣ до́жда на зе́млю· и҆ бы́сть гл҃ъ гн҃ь къ и҆лїи́ гл҃а· *въста́ни і҆ и҆ди҃ въ (саре́дꙋ)[8] сидо́ньскꙋю [и҆ пребꙋди та́мо][9]. се́ (бо) заповѣдахъ тⷭ҇ꙋ женѣ вдови́ци препита́ти тя҃· и҆ (въста́въ)[10] и҆́де въ (саре́дꙋ)[11] (сидо́ньскꙋю. и҆ прїи́де) къ вра́томъ гра́да, и҆ се́ тⷭ҇ꙋ жена҃ вдови́ца събира́ющи дровца, и҆ вꙁопи҃ къ҃ (-)[12] и҆лїа҃, и҆ рече е҆и҃. принеси҃ оу҆́бо (-)[13] ма́ло водꙑҀ ѣ҆ сосꙋ́дѣ и҆ да пїю· і҆ и҆́де взѧти и҆ вꙁопи҃ въ слѣ́дъ ѣ҆а҃ и҆лїа҃. и҆ рече прїими҃ оу҆́бо [-][14] оу҆крꙋхъ хлѣ́ба в рꙋцѣ свое́и҃ [и҆ да ѧ҆́мъ][15]. и҆ рече жена҃, жи́въ гь бъ (мои)[16] а҆ще е҆сть въ соукро́вици мо҆ѣ́мъ чт҃о. но҃ то́кмо приго́рща мꙋкиҀ въ водоно́сѣ, и҆ ма́ло ма́сла въ чва́нцѣ. и҆ се҆ а҆зъ събира́ю дв҃ѣ полѣ́нцы. и҆ вни́ду и҆ сътворю (-)[17] себѣ и҆ дѣтемъ свои́мъ и҆ ѧ҆́ми и҆ оу҆мр҃е́· и҆ рече и҆ней и҆лїа҃. потщи́ися҃ вни́ди и҆ сътворѝ ѧ҆́коже (рече)[18]. (и҆)[19] сътвори́ ми ѡ҆тꙋ́ду о҆пр҃ѣ́сноукъ ма́лъ пре́жде (-)[20] принеси҃ ми҃. себѣ же и҆ ча́домъ свои҃ сътвори́ши послѣ́жде· ꙗ҆́ко та́ко гл҃етъ гь [бъ і҆и҃левъ][21] водоно́съ мꙋкѝ не о҆скꙋдѣ́етъ, и҆ чва́нецъ ма́сла не оу҆мали́тся҃. до дн҃е дондеже дастъ гь до́ждь на́ зе́млю· і҆ и҆́де женà и҆ сътворѝ, [по гл҃ꙋ и҆лїи́нꙋ][22] (и҆ да́стъ ѣ҆мꙋ), и҆ ѧ҆́стъ [сѧ҃, и҆ та҃][23] и҆ ча́да ѣ҆а҃· и҆ съ҆кꙋдъ мꙋчныи҃ не о҆скꙋдѣ. и҆ чва́нецъ ма́сла не оу҆мали́ся҃ по гл҃ꙋ гн҃ю и҆же гл҃а рꙋко́ю и҆лїи́но́ю·

сир. 48

як. 5 лук. 4

ꙗ҆́коже ѓ҃ ꙁ҃ꙋ д҃

Бы́сть по сѝхъ а҃ разболѣ́сѧ сы́нъ (-)[24] господы́ня до́му. а҃ (бо́лѣзнь є҆го бѣ)[25] кр҃пка зѣ́ло, до́ндеже (а҃зы́нде ѡ҆)[26] него дх҃ъ (є҆го)· а҃ рє҃ къ а҃лїѝ что́ мнѣ а҃ тебѣ ч҃ла҆че бж҃їи, вни́де къ мнѣ въспоманути непра́вдꙋ мою҃, а҃ ѹ҆мори́ти сы́на моє҆го· а҃ рече а҃лїа҆̀ къ женѣ, да́ждь мѝ сы́на твоє҆го, а҃ взѧ́тъ є҆го ѡ҆ ло́на є҆а҆̀ а҃ вънесе҆̀ а҃ в го́рницꙋ, а҃дѣже са́мъ (тꙋ почива́ше)[27], а҃ положѝ а҃ на о҆́дрѣ своє́мъ· а҃ вꙁопи́ а҃лїа҆̀ (къ г҃ꙋ) а҃ рече, ѹ҆вы́ мнѣ г҃и сѣдѣ́телю вдовы҄ ѹ҆ не́а҆же (нн҃ѣ) а҆́зъ пре-
а҃ є҆́вр҃а ꙁ быва́ю, ты҄ о҆́злобѝ є҆́же ѹ҆мори́ти сы́на є҆а҆̀· *а҃ дꙋну на о҆́тро́чищє три́жды, а҃ призва́ г҃а а҃ рече, г҃и бж҃е мо́и да вънꙁврати́тсѧ ѹ҆́бо дш҃а о҆́тро́чища сего́ во́нь а҃ бы́сть та́ко· а҃ вꙁопи́ о҆́тро́чищъ. а҃ сведѐ а҃ съ го́рницы в домꙋ а҃ да́сть а҃ мт҃ри є҆го. а҃ рече а҃лїа҆̀ ви́ждъ (нн҃ѣко) жи́въ є҆́сть сы́нъ твои· а҃ рече жена҆̀ къ а҃лїи́, є҆е а҆́зъ разꙋмѣ́хъ нн҃ѣко ч҃лкъ бж҃їи є҆си ты҄, а҃ г҃лъ г҃нь въ ѹ҆стѣ́хъ твои́хъ и҃стинен҃ъ·

г҃л҃а, и҃·

Бы́сть по дн҃ехъ мно́ѕѣхъ (-)[1] г҃лъ г҃нь (-)[2] къ а҃лїи́ в лѣто, г҃ є, г҃лѧ· ше́дъ а҃ нн҃ви́сѧ а҆хаа́вови, (-)[3] да́мъ (бо) до́ждь на лицы҄ земли· і҆ а҃йде а҃лїа҆̀ (къ а҆хаа́ꙋ нн҃ви́тисѧ)[4]. а҃ (бѣ) гла҆̀ кр҃пк҃о̀ въ самарі́и· а҃ призва҆̀ а҆хаа́въ а҆вдїа́ строи́теля до́му. а҃ а҆вдѣ́й бѣ бою҃́сѧ г҃а зѣ́ло· а҃ бы́сть є҆́гда нача҆̀ би́ти є҆завє́ль пр҃ро́ки г҃нѧ. а҃ поѧ҆̀ а҆вдїи, р҃, мꙋжъ пр҃ро́ки. а҃ скры҄ ѧ҆̀ по и҃, въ [дво́ю вр҃тепу҃]́[5], а҃ корма́ше а҃хъ хлѣбомъ а҃ водо́ю· а҃ рече а҆хаа́въ къ а҆вдїю поидѝ (во)[6] про́идевъ на́ землю на и҃сто́чники во́дныѧ, а҃ на (всѧ́кꙋ) пото́кꙋ, да негли́ ка́ко о҆́бра́щевъ бы́лїе, а҃ прекормивъ ко́ня а҃ мѧ́ска҆̀, а҃ да не и҃зги́нꙋ ѡ҆ ско́· а҃ раздѣли́ста себѣ пꙋть и҃ти҄ а҃мъ. а҆хаа́въ а҃йдѐ пꙋт҃ѣ̀ (-)[7] є҆дино́ѹ҃. а҃ а҆вдїи а҃йдѐ пꙋтемо́ѹ҃ дрꙋги́мъ є҆ди́нъ· а҃ бѣ а҆вдїи (є҆ди́нъ на пꙋти҄)[8]. а҃ прїи́де а҃лїа҆̀ на ср҃тѣ́нїе є҆мꙋ [-][9]. а҃ а҆вди́и (по҆̀ща́всѧ)[10], поклонисѧ на лицы҄ своє҆́мъ (а҃ падѐ). а҃ рече а҆́ще ты҄ є҆си (здѣ) са́мъ г҃и мои а҃лїа҆̀· а҃ рече а҃лїа҆̀ [къ а҆вдїю][11] є҆е а҆́зъ (є҆смь) а҃йдѝ (а҃) повѣ́ждь господи́нꙋ своє҆́мꙋ (г҃лѧ), є҆е а҃лїа҆̀· а҃ рече а҆вдїа҆ что́ съгр҃шѝхъ а҆́зъ нн҃ѣко предае́ши (мѧ) раба҆̀ твоє҆го в рꙋцѣ а҆хаа́вли на ѹ҆мре́нїе моє҆̀· жи́въ г҃ь бг҃ъ твои҄. а҆́ще є҆́сть нн҃зы́ (где по҆̀ цр҃тво́мъ є҆го)[12]. ка́мо нѣ́сть пꙋща́лъ господи́ мои и҃ска́ти тебє҆̀. а҃ (є҆гда҆̀) рѣша нѣ́сть, а҃ (закла҆̀ а҃ вꙁыска́ста тебє҆̀ въ все́мъ цр҃твїи своє҆́мъ, а҃ въ всѣ́хъ землаа҆́хъ свои́х а҃)[13] не о҆́бр҃то́ша тебє҆̀. а҃ нн҃ѣ ты҄ г҃леши (мѧ), а҃йдѝ вꙁвѣсти҄

17 Сталося, що після цього й захворів син господині дому, і його хвороба була дуже сильна, аж доки з нього *не* вийшов його дух. **18** І сказала вона до Ілії: Що мені і тобі, чоловіче божий, – *чи* ввійшов ти до мене згадати мої неправедності і заморити мого сина? **19** І сказав Ілія до жінки: Дай мені твого сина. І він взяв його з її лона і поніс його до горища, де сам там спочивав, і поклав його на своє ліжко. **20** І закликав Ілія до Господа, і сказав: Горе мені, Господи, свідку вдови, у якої я сьогодні перебуваю – Ти вчинив зло, щоб заморити її сина. **21** *І він дихнув тричі на дитину, і прикликав Господа, і сказав: Господи Боже мій! Отже, хай повернеться душа цієї дитини до неї. **22** І сталося так. І дитина закричала. **23** І він повів його з горища до дому, і його дав його матері. І сказав Ілія: Диви, що живим є твій син. **24** І сказала жінка до Ілії: Ось я пізнала, що ти є божим чоловіком і що господнє слово в твоїх устах – правдиве.

ез3. 7

Глава 18

1 І по багатьох днях було господнє слово до Ілії, в 3-му році, кажучи: Піди і з'явися Ахаавові, бо дам дощ на лице землі. **2** І пішов Ілія до Ахава, щоб з'явитися, і був сильний голод в Самарії. **3** І покликав Ахаав Авдія, економа, і Авдій дуже боявся Господа. **4** І сталося, що коли Єзавеля почала вигублювати господніх пророків, і Авдій взяв 100 мужів-пророків і сховав їх по 50 в двох печерах, і годував їх хлібом і водою. **5** І сказав Ахаав до Авдія: Ходи, і пройдемо землю на джерела вод і на всякий потік, чи може знайдемо зелень і прокормимо коней і ослів, і не згинуть зі скота. **6** І поділили собі дорогу, щоб нею іти. Ахав пішов дорогою сам, і Авдій пішов іншою дорогою сам. **7** І Авдій був сам в дорозі, і прийшов Ілія йому назустріч. І Авдій, поспішившись, поклонився на своє лице і припав, і сказав: Чи ти є тут сам, мій пане Іліє? **8** І сказав Ілія до Авдія: Ось я є, іди і скажи своєму панові, кажучи: Ось Ілія. **9** І сказав Авдій: Чим згрішив я, що передаєш мене, твого раба, в руки Ахава мені на смерть? **10** Живе Господь Бог твій – якщо є десь народ під його царством, куди не посилав мій пан тебе шукати; і коли сказали – немає, і закляв, і шукали тебе в усім його царстві і в усіх його землях, бо не знайшли тебе. **11** І тепер ти мені кажеш: Іди сповісти своєму панові, і скажи: Ось Ілія. **12** І буде, коли я відійду від тебе, і господній дух візьме тебе до якоїсь землі, про яку я не

знаю; і ввійду сповістити Ахаавові – і не знайде тебе, і уб'є мене. І твій раб боїться Господа від моєї молодості. **13** Чи не сповістили, мій пане, що я зробив, коли Єзавела бажала вбити господніх пророків? І я взяв 100 мужів з пророків господніх і сховав їх в печері по 50, і я їх кормив хлібом і водою! **14** І тепер ти кажеш: Іди скажи панові: Ось тут Ілія. І він вб'є мене. **15** І сказав Ілія: Живе Господь сил, перед яким я стою, перед Ним, – що сьогодні йому покажуся. 16 І пішов Авдій назустріч Ахавові, і сповістив йому. І поспішився Ахав, пішов назустріч Ілії. **17** І сталося, що коли побачив Ахав Ілію, і сказав Ахав до Ілії: Чи ти є той, що нищиш Ізраїля? **18** І відказав Ілія: Не я нищу Ізраїля, але ти і дім твого батька, коли ви покинули вашого Господа Бога і пішли вслід за Ваалом. **19** І тепер пішли, і збери до мене ввесь Ізраїль на Кармильську гору, і бездитних Ваалових 400 і 50 пророків, і огидних 400 і 50 пророків, що їдять з столу Єзавелі. **20** І послав Ахаав до всього Ізраїля, і привів всіх пророків на Кармильську гору, **21** і привів до всіх них Ілію. І сказав їм Ілія: *Доки ви кульгатимете на обі ваші стопи? Якщо Господь є Бог – ідіть вслід за ним, якщо ж є Ваал – то ідіть за ним. І не відповів народ. **22** І сказав Ілія до народу: Я одинокий остався господнім пророком, і пророки Ваала – 400 і 50 мужів. І сказав Ілія: **23** Дайте нам два тельці, і виберіть собі одного, і хай розтешуть їх на частини і покладуть на дрова, та хай не підкладуть вогонь, і я розтешу іншого тельця і вогню не підкладу. **24** І прикликуйте імена ваших богів, і я прикличу ім'я мого Господа Бога – і Богом є той, хто лиш вислухає вогнем, цей є Богом. І ввесь народ відповів, і сказав: Слово, яке ти сказав добре! Хай так буде! **25** І сказав Ілія бездитним пророкам: Виберіть собі одне теля, і ви скоріше зробіть, бо вас є більше; і прикличте ім'я ваших богів, і вогню не підкладайте. **26** І вони взяли теля і зробили так; і прикликували ім'я Ваала з ранку і до полудня, і казали: Вислухай нас, Ваале, вислухай нас! І не було голосу ані вислухання, і вони пробігали довкруги жертовників, які зробили. **27** І було, що в полудень й поглузував з них Ілія Тезвитянин, і сказав: Прикликуйте великим голосом, бо в нього є відпочинок, може що інше чинить, або заснув – і збудите його. **28** І вони кликали великим голосом, і краялися мечами за

сир. 2

господи́ну своє́му (и̂ рцы̀) є̂е и̂лїа̀. И̂ бу́детъ є̂гда́ а́зъ ѿи́ду ѿ тебѐ и̂ дх҃ъ гн҃ь во́зметъ тѧ. (и̂) в зе́млю (нетво́рную) в нюже не вѣ́дѣ, и̂ вни́ду възвѣсти́ти а̂ха́ву и̂ [не о́бре́щетъ тебѐ][14] и̂ оу̂бї́етъ мѧ. и̂ ра́бъ твои́ є̂смь бо-а́исѧ г҃а ѿ ю́ности мое́ѧ. И̂ли не сы́ть възвѣсти́ли (-)[15] (г҃и мо́и)[16] на́же сътвори́хъ. є̂гда хо́тѣ и̂зби́ти є̂заве́ль пр҃роки г҃ни. и̂ (взѧ̀)[17] ѿ пр҃рокъ гн҃ь, р҃, мѫ́жъ. (и̂ скрыхъ ѧ̀) (въ пе́щи по и̂)[18], и̂ корми́хъ [ѧ̀][19] хлѣбо́мъ и̂ водо́ю. и̂ нн҃ѣ ты̀ гл҃еши [-][20] и̂дѝ и̂сповѣ́жь господи́ну (-)[21] є̂е (здѣ) и̂лїа̀ и̂ оу̂бї́е́ мѧ. И̂ рече и̂лїа̀ жи́въ г҃ь си́лъ є̂мѫ́же пре́стою̀ пред ни́мъ на́ко дн҃ь покажу́ся є̂мѹ. І̂ и̂ді̀ а̂вдїа противу а̂ха́ву и̂ възвѣстѝ є̂мѹ, и̂ оу̂скорѝ а̂ха́въ (-)[22] и̂ді̀ на сръ́тѣ́нїе и̂лїѝ. И̂ бы́сть є̂гда оу̂зрѣ а̂ха́въ и̂лїю̀. и̂ рече а̂ха́въ къ и̂лїѝ, а̂ще ты̀ лѝ є̂си развраща́ѧ і҃и҃ла. И̂ рє̂ и̂лїа̀ не развраща́ю а́зъ і҃и҃ла но ты̀ и̂ до́мъ ѿц҃а твоє́го внегда̀ о́ставѝсте вы̀ г҃а б҃а ва́шѐ і̂ и̂до́сте въ сл҃ъ ваа́ла. И̂ нн҃ѣ пустѝ (и̂) съберѝ къ мнѣ весь і҃и҃ль, на го́рꙋ кармильскꙋю, и̂ пр҃роки (безстꙋдныѧ.) [ваа́ловы. ў, и̂ н҃, и̂][23] пр҃рокъ, (ме́рскихъ)[24] ў, (и н҃.) на-дꙋщѝ трапе́зꙋ і̂ѕавелиню. И̂ посла̀ а̂ха́въ въ вє́сь і҃и҃ль и̂ приведѐ всѧ пр҃роки на го́рꙋ кармѝльскꙋю. И̂ приведѐ (къ всѣ́мъ и̂мъ и̂лїю̀)[25]. и̂ рє̂ и̂мъ и̂лїа̀ *доко́лѣ вы хра́млете на о́бѣ пле́сню (ва́шею). а̂ще е̂сть г҃ь бо́гъ и̂дѣте въ сл҃ѣ́дъ є̂го. а̂ще ли ваа́ль (е̂сть)[26] (то́) и̂дѣте за ни́мъ и̂ не ѿвѣща́ша лю́дїе (-)[27]. И̂ рече и̂лїа̀ к лю́дє̀ а́зъ є̂смь о́стáхъ пр҃рокъ г҃ни є̂ди́нъ и̂ пр҃рцы ваа́ловы, ў и̂ н҃, мѫ́жъ (-)[28]. (И̂ рече и̂лїа̀) да-ди́те ны̀ два ю́нца и̂ да и̂зберетѐ себѣ є̂ди́нъ и̂ да расте́шꙋтъ (и̂) на оу́ды, и̂ възло́жатъ на дрова̀ и̂ (да не пригнѣта́тъ о́гнѧ̀)[29] и̂ а́зъ расте́шꙋ ю́нецъ дрꙋгїи. и̂ о́гнѧ̀ не пригнецꙋ. И̂ да призове́тѐ и̂́мена бо́гъ ва́шихъ, и̂ а́зъ призовꙋ и̂́мѧ г҃а б҃а моє́го, и̂ то́и е̂сть бг҃ъ и̂же а́ще послꙋша́е̂тъ о́гне́мъ то̀ (е̂сть) бг҃ъ. и̂ ѿвѣща́ша вс҃и лю́дїе (-)[30] рѣша до́бръ гл҃ъ, и̂же гл҃а, (да бꙋдѐ та́ко). И̂ рече и̂лїа̀ пр҃рокомъ бе́-стꙋны́мъ и̂зберѣ́те себѣ ю́нецъ є̂ди́нъ. и̂ сътворите вы̀ пре́жде, на́ко (вы̀ е̂ мно́жаише)[31]. и̂ призовѣ́те и̂́мена (бо́ ва́шихъ)[32]. и̂ о́гнѧ̀ не пригнѣща́ите. И̂ пона́ша ю́нецъ, и̂ сътвориша (та́ко) и̂ призыва́хꙋ и̂́мѧ ваа́лово ѿ ꙋ́тра и̂ до по́лꙋ дн҃е. и̂ рѣша послꙋша́и на́ ваа́ле послꙋша́и насъ. и̂ не бѣ гла́са ни послꙋша́нїа. и̂ риста́хꙋ о́ жрътве́ницѣхъ и̂же сътвориша. И̂ бы́ѣ в҃ полꙋ дн҃е, и̂ порꙋга́ѧ и̂мъ и̂лїа̀ дезвитанинъ, и̂ рече зовите гла́со́ великѡ́ (-)[33] на́ко непра́зньство є̂мѹ є̂сть. є̂да что̀ и̂но строи (-)[34] и̂лѝ оу̂снꙋлъ

сир. й

бꙋдѣ̀ (-)[35] и̂ да о̂бꙋдитє и̏. И̂ зовáхꙋ глáсѡ̀ велúкимъ. и̂ крáнѣхꙋсѧ по о̂бы́чаю своє̂мꙋ но́жи. и̂ (мно́зи би́шасѧ) съ би́чми до проли́тїѧ кро́ви своє̂ѧ· [И̂ бы́сть до ѿвечéрїѧ][36] и̂ прорицáхꙋ до́ндеже (-)[37] бы́сть врѣ́мѧ взыти жрътвѣ̀ и̂ не бѣ гла́са· И̂ рече и̂лїа̀ дезвúтѧнинъ проро́комъ безстꙋдны́ѣ гл҃ѧ о̂стáнєтє ѿ мнѣ̀ и̂ а́зъ съ̀творю̀ жрътвꙋ мою̀, и̂ оу̂стáша и̂ (оу̂млъкóша)[38]· И̂ рече и̂лїа̀ к лю́демъ приступúтє къ мнѣ̀. приступúша вс҃и лю́дїє к немꙋ̀ и̂ прїи́ма́тъ (-)[39], ѣ̀, ка́менїи по числꙋ̀ колѣнъ їа̏ѵлевъ, и̂ а̏ мѡ̀ а̏в и̂ а̏ ч҃р з҃и и́коже гл҃а (к немꙋ̀ ѓ҃ь)[40] гл҃а *їа̏ѵль бꙋдѣ̀ и̏мѧ твоє̀· И̂ съ̀зда̀ (о̂лта́рь)[41] въ и̏мѧ гн҃е і̂ и̂сцѣлѝ о̂лта́рь [гн҃ь][42] раскопа́нный и̂ съ̀творѝ мо́ре вмѣщаю́ще двѣ̀ мѣ́рѣ сѣмене о̏кр҃тъ о̂лтарѧ̀· И̂ въ̀складѐ дрова̀ на о̂тѣ̀ и̂же съ̀твори. и̂ растесà на оу́ды вс҃ѧсъжига́емаѧ, и̂ въ̀зложѝ на дрова̀ (-)[43]. И̂ рече (и̂лїа̀) прїимѣ́тє мѝ д҃ водоно́сы водꙑ̀. и̂ въ̀злива́йтє на вс҃ѣсъ̏же́наѧ и̂ дрова̀. и̂ съ̀твори́ша та́ко. и̂ рече оу̂двои́тє и̂ оу̂двои́ша. и̂ рече оу̂трои́тє и̂ оу̂трои́ша и̂ прохожа́ше вода̀ о̏кр҃тъ о̂лтарѧ̀ и̂ мо́ре и̂спо́лнь водꙑ̀· *И̂ въ̀зопѝ и̂лїа̀ на́ нб҃о и̂ рече. ѓ҃и бо́же а̂враа́мѡ̀ (-)[44] и̂саа́ковъ (-)[45] [і̂а́ковль][46] послꙋ́шаи мене ѓ҃и послꙋ́шаи мене дне́сь о̂гне́мъ. (-)[47] да (дне́сь) разꙋмѣ́ютъ вс҃и лю́дїє сїѝ на́ко тꙑ̀ є̂си ѓ҃ь бѣ̀ є̂дúнъ і̂и̏ѵлевъ и̂ а́зъ ра́бъ твоѝ и̂ тебѐ ради съ̀твори́хъ дѣ́ла̀ є̂и· Послꙋ́шаи мѧ ѓ҃и послꙋ́шаи менѐ о̂гне́мъ, и̂ да разꙋмѣ́ютъ вс҃и лю́дїє сїѝ на́ко тꙑ̀ є̂си ([є̂дúнъ][48] ѓ҃ь бѣ̀)[49] и̂ тꙑ̀ о̂брати́лъ є̂си с҃рца людїѝ сихъ въ слѣ́дъ· И̂ спадѐ о̂́гнь ѿ ѓ҃а с нб҃се и̂ пои́стъ вс҃ѧсъжига́емаѧ и̂ дрова̀ [и̂ ка́менїе и̂ пе́рсть, и̂ во́дꙋ и̂́же бѣ̀ в мо́ри][50] (вс҃ѧ) полизà о̂́гнь· И̂ падо́ша вс҃и лю́дїє ни́цы и̂ рѣ́ша въ̀и́стинну ѓ҃ь то́и є̂сть бѣ̀ И̂ рѣ̀ и̂лїа̀ к лю́дѣ̀ поима́йтє про̏ро́ки ваа́ловы да ни є̂дї̀ скры́ется ѿ ни̏. и̂ прїа́ша и̂ ведѐ а̏̀ и̂лїа̀ на пото́къ кѝсовъ, и̂ заклà и̏̀ тꙋ̂· И̂ рече и̂лїа̀ къ а̂ха́вꙋ взы́йди (-)[51] и̂́жъ и̂ пїи. и̂́ко гл҃а є̂сть дождéвна̀ и̂схожде́нїѧ· И̂ въ̀зы́йде а̂ха́въ и̂́сти и̂ пи́ти і̂ и̂лїа̀ взы́йде на каръмúлъ и̂ прекло́нься на́ землю и̂ положѝ лицѐ своѐ междꙋ̀ колѣ́нома своúма· И̂ рече о̂тро́чищꙋ своє̂мꙋ ѣ̆зы́йди, и̂ въ̀зрѝ пꙋте́мъ мо́рскѡ̀. и̂ въ̀зы́йде и̂ въ̀зрѣ̀ о̂тро́чищъ и̂ рече нѣ́сть ничто́же. и̂ рече и̂лїа̀ то̀ тꙑ̀ о̂брати́ся седми́жды· (-)[52] И̂ бы́сть и̂́ко (о̂брати́ся) се́дмое. и̂ ѣ̀е о̂блаѝ ма́лъ и̂́ко ноѓа́ма мꙋ́жескама въ̀зносà во́дѣ̀ [ѿ мо́ра][53]. и̂ рече взы́йди и̂ рцы̀ а̂ха́вови въ̀пражи колесни́цꙋ свою. и̂ сни́ди да (тебе́ не о̂бы́йдетъ)[54] до́ждь· И̂ бы́въ до́ждь и̂ до́ждь, и̂ нб҃о примрачи́ся

своїм звичаєм, і численні били себе бичами до пролиття своєї крові. **29** І було, що кричали й до надвечір'я, доки не прийшов час принести жертву – і не було голосу. І сказав Ілія Тезвитянин безстидним пророкам, кажучи: Перестаньте тепер, і я зроблю мою жертву. І вони перестали, й замовкли. **30** І сказав Ілія до народу: Приступіть до мене. І ввесь народ приступив до нього. **31** І він взяв 12 каменів, за числом племен Ізраїля, як сказав до нього Господь, кажучи: *Ізраїль – буде твоє ім'я. **32** І він збудував жертовник в ім'я господнє, і вилікував розбитий господній жертовник, і довкруги жертовника зробив море, що вміщало дві міри насіння; **33** і наклав дрова на жертовнику, який зробив, і розрубав цілопалення на частини і поклав на дрова. **34** І сказав Ілія: Візьміть мені 4 відра води і поливайте на цілопалення і дрова. І зробили так. І сказав: Повторіть. І повторили. І сказав Потроїть. І потроїли. **35** І вода переходила довкруги жертовника, і море *було* повне води. **36** *І закликав Ілія до неба, і сказав: Господи Боже Авраама, Ісаака, Якова вислухай мене, Господи, вислухай мене сьогодні вогнем, хай сьогодні пізнає ввесь цей народ, що Ти є єдиний Господь Бог, і Ти повернув серця цього народу вслід за *собою*! **38** І впав вогонь від Господа з неба і пожер цілопалення, і дрова, і каміння, і землю, і воду, що була в морі, все вилизав вогонь. **39** І ввесь народ впав ниць і сказав: По правді, Господь Той є Богом. **40** І сказав Ілія до народу: Схопіть пророків Ваала, хай ані один з них *не* сховається. І вони схопили. І привів їх Ілія до потока Кисона, і зарізав їх там. **41** І сказав Ілія до Ахава: Іди, їж і пий, бо є голос дощу, що паде. **42** І пішов Ахав їсти і пити, й Ілія вийшов на Кармил і схилився до землі, і поклав своє лице поміж свої коліна. **43** І сказав він своєму слузі: Іди і поглянь дорогою моря. І слуга пішов і поглянув, і сказав: Немає нічого. І сказав Ілія: То ти повернися сім разів. **44** І сталося, що як повернувся сьомий раз – і ось мала хмара, наче стопа людини, що несе воду з моря. І він сказав: Іди і скажи Ахавові: Запряжи свою колісницю і зійди, щоб тебе не захопив дощ. **45** І сталося: сюди і туди, і небо по-

мой1. 32
црс4. 17

ез3. 7

темніло від хмар і вітру, *і був великий дощ. І Ахав ішов, плачучи, до Ізраїля. **46** І господня рука була на Ілії, і він стягнув свої стегна і побіг перед Ахавом до Ізраїля.

Глава 19

1 І Ахав сповістив Єзавелі, своїй жінці, все, що зробив Ілія: що він зброєю забив пророків. **2** І послала Єзавель до Ілії, і сказала: Чи ти є Ілія? Я ж Єзавель! Це хай мені боги зроблять, і це хай мені додадуть – бо в цей же час завтра покладу твою душу так, як душу одного з них. **3** І злякався Ілія і, вставши, пішов задля своєї душі, і прийшов до Вирсавії, землі Юди, і там оставив свого слугу. **4** І він сам пішов до пустині, день *ходи*, і, пришовши, сів під смерічкою, і просив смерті своїй душі, і сказав: Вистачить мені, отже, візьми сьогодні від мене мою душу, Господи, бо я не є кращий *від* моїх батьків. **5** І він ліг і заснув під рослиною – і ось господній ангел торкнув його, і сказав йому: Встань, їж. **6** І поглянув Ілія – і ось при його голові пшеничний пляцок і посудина води. І він встав, поїв і попив, і, повернувшись, заснув. **7** І повернувся господній ангел вдруге і торкнув його, і сказав йому: Встань, їж, бо в тебе є далека дорога. **8** І він встав, і поїв і попив, і пішов в силі тієї їжі сорок днів і сорок ночей аж до божої гори Хорив. **9** І він ввійшов туди до печери, і там замешкав. І ось до нього прийшло господнє слово і сказало: Чому ти тут, Іліє? **10** І сказав Ілія: Ревнуючи, заревнував я за Господом Вседержителем, бо Тебе оставили ізраїльські сини, і розвалили твої жертовники, і вигубили зброєю твоїх пророків, і остався я сам, і шукають мою душу, щоб її взяти. **11** І сказав: Вийди вранці і стань перед Господом на горі. Ось бо проходить Господь. І ось великий сильний дух, що розкладає гори і нищить каміння в горі, перед Господом, але не в дусі Господь. І після духа трясіння, і не в трясінні Господь. **12** І після трясіння вогонь – і не в вогні Господь. І після вогню голос легкого світла – і там Господь. **13** І сталося, що як почув Ілія, і покрив своє лице своїм плащем і, вийшовши, став перед печерою. І ось до нього був голос, і сказав: Що ти тут, Іліє? **14** *І сказав Ілія: Ревнуючи, заревнував я за Господом Вседержителем, бо сини Ізраїля покинули твій завіт і знищили твої жертовники, і зброєю вигубили твоїх пророків, і остався я одинокий, і шукають моєї душі, щоб її забрати. **15** І сказав Господь до нього: Повернися, іди

рим. 11

облаки и дхомъ. *и бысть дождъ велїи. и плачасѧ (-)[55] идѣ ахавъ до [їизлѧ][56]. и рука гнѧ [бжі][57] на илїи. и стаг҃ъ чресла своѧ и тече прѣдъ ахавомъ до [їизлѧ][58].

ѳ҃ла, ѧі·

И возвѣстиⷭ ахавъ иезавели женѣ своеи всѣ. еликоⷭ сътвори їлїѧ. (-)[1] якоⷭ изби пророкы оружїемъ· и посла езавель къ илїи и рече, ты ли еси илїѧ, аз же иезавель. сїѧ [да сътворятъ ми бози. и си да приложатъ][2] (ми) якоⷭ в сеи же часъ оутро положу дшу твою якоже дшу единого ѿ сихъ· и оубоѧсѧ илїѧ. и (востаⷭ)[3] иде дша ради своеѧ. и прїиде въ вирсавїю [землю][4] іудину. и остави отрочица своего тоу· и тои сѧ иде въ пустыню (днь)[5] и (пришеⷭ)[6] сѣде подъ смерчїемъ (-)[7], и проси дши своеи смрти и рече, довлѣетъ (ми)[8]. возми оубо (нынѣ) (ѿ мене дшу мою)[9] ги. якоⷭ (нѣсть азъ лучшїи)[10] ѿцъ моихъ· и лѧже и оусне (-)[11] подъ садо, и се (агг҃лъ гнь)[12] коснусѧ емоу. и рече емоу востани ѣждъ. (и) и взрѣвъ илїѧ, и се оу воглавїѧ его опрѣсноикъ пыраньⷨ, и чанѣ воды. и въстависѧ ѣсть и питъ, и возвративсѧ оусне· и обращисѧ агг҃лъ гнь вторицею и коснусѧ емоу и рⷣе емоу въстависѧ ѣждъ якоⷭ далеко ти естъ путь· и востависѧ и ѣде и питъ, і идѣ въ крѣпости ѣди тоѧ, м днїи и м, ночїи, до горы божїа хоривы· и вниде тоу во вертепъ, и обита тоу. и се (агг҃лъ)[13] гнь (прїиде) къ немоу. и рече что ты здѣ илїѧ· и рⷣе илїѧ ревнуѧ поревновахъ по гѣ вседръжителе. якоⷭ остависта тѧ сновε їизлеви. (и) олтарѧ твоѧ раскопаша. и прⷪкы твоѧ избиша оружїемъ, и остаⷭ азъ единъ. і ищутъ дшу моеѧ изати ю· и рече изыди оутро и стани прⷣе гмъ въ горѣ се (бо) имоходитъ гь. и (се) дхъ великъ крѣпⷪ растаа горы и съкрушаѧ каменїе (в горѣ) прⷣе гмъ. (но) не въ дусѣ гь и по дусѣ трусѣ. (и) не въ трусѣ гь· и по трусѣ огнь. (и) не въ огни гь. и по огни гласъ свѣта тоника. и тоу гь· и бысть якоⷭ оуслыша илїѧ. и покры лице своѐ милостїю своею. и (шеⷭ)[14] ста прⷣе вратепомъ. и се къ немоу (бысть) гла и рече что ты здѣ илїѧ· *и рече илїѧ ревнуѧ поревновахъ по гѣ вседръжителе. якоⷭ остависта завѣтъ твои сновε їизлеви. (и) олтарѧ твоа разрушиша. и пророкы твоѧ избиша оружїемъ, и остахъ азъ единъ. і ищутъ дшу моеѧ изати ю· и рече гь къ немоу, (възвратисѧ иди)[15] путемъ своимъ. і и-

рим. 11

зы́деши на пу́ть пу́стыни дама́сковы. и̂ помаже́ши а̂заи́ла на ца́рство въ сѵ̀ріи· і̂ и̂ѹа̀ сы́на (а̂маси́инна)[16] помаже́ши на ца́рство на̂ і̂ӥлӥ. і̂ е̂лисе́а сы́на (а̂сафа́това)[17], ѿ (велимаоу́ли)[18] помаже́ши про́рка в себѣ̀ мѣ́сто· *и̂ бу́детъ спсае́маго, ѿ о̂ружі́я а̂заи́лива оу̂бїе́тъ (и̂) и̂ѹа̀. и̂ спсе́наго ѿ о̂ружі́я и̂ѹи́на, оу̂бие́ і̂е̂лисе́и· *и̂ (сохраню̀ о̂ста́ноікъ)[19] въ і̂ӥли, ѕ̑, мужъ. вс̑а колѣ́на и̂же не прекло́нъшаа, ваа́лу. и̂ всака оу̂ста̀ на́же не моли́шася е̂му· і̂ и̂де ѿтоу́ду и̂ о́брѣте і̂е̂лисе́а сы́на (а̂сафа́това)[20]. и̂ се́и о́раше (-)[21] дв҃на́десѧтьма сѹпрѹга́ма воло́въ пре̂ ни́мъ. и̂ то́и сѧ̑ по дво́юна́десѧть (сѹпрѹгу). и̂ прїи́де (и̂лїа̀) к немѹ. и̂ сверже́тъ ми́лость свою̀ на́нь· и̂ о̂ста́ви і̂е̂лисе́и волы̀ и̂ течѐ въ сл҃ѣ̀ и̂лїѝ. и̂ рече (молю̀ тѧ̀) да о̂блобыжѹ ѿ҆ц҃а моего̀ [и̂ мт҃ри мою̀][22] і̂ и̂ду̀ въ сл҃ѣ̀ тебѣ̀. и̂ рече [е̂мѹ][23] [и̂дѝ][24]. (и̂) възврати́ся на́ко (мѣ́сть тѝ оу̂жѐ дѣ́ла)[25]. и̂ возврати́ся ѿ него̀ и̂ поа̑ сѹпрѹгы воло́ѹ, и̂ закла̀. і̂ и̂спечѐ а̀ сосѹ́ды воло́вными, и̂ дасть люде̑ и̂ на́до́ша. и̂ (воста̑)[26] и̂дѐ въ сл҃ѣ̀ и̂лїѝ и̂ слѹжа́ше е̂мѹ·

[г҃ла, к҃·][14]

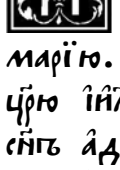

[сы́нъ а̂де́ровъ ц҃рь сѵ̀рѣ́скїи ба́ше собра̀][1] вс̑ю си́лу свою̀. и̂ (въше́)[2] о̂бъсѣ́де самарі́ю, и̂ (с ни́мъ, л҃в, ц҃рⷭ.)[3] и̂ вс̑и к҃о҃ницы и̂ о̂ружи́ницы. и̂ (вше́ше)[4] о̂бъсѣ́доша самарі́ю. и̂ побѣжа́хѹсѧ о̂ ню̀. и̂ посла̀ къ а̂ха́ву ц҃рю і̂ӥле́ву во́ гра̑· и̂ рече к немѹ. сице гл҃етъ сы́нъ а̂де́ровъ. сре́бро твоѐ и̂ зла́то твоѐ мое е̂сть. и̂ же́ны твоа̀ и̂ ча́да твоа̀ [и̂ до́брая̀][5] моа̀ сѹть· и̂ ѿвѣща̀ ц҃рь і̂ӥле́въ и̂ рече. на́коже гл҃а гⷭи [мо́и][6] ц҃рю тво́и [е̂смь а́зъ][7], и̂ вс̑е е̂же и́ма̑· и̂ па́ки в҃торы́цею прїидо́ша послы̀ (къ а̂ха́ву) и̂ рѣ́ша. сы́це гл҃етъ сы́нъ а̂де́ро̑. а̂зъ посыла̑ к тебѣ̀ гл҃а сре́бро твоѐ и̂ зла́то твоѐ и̂ же́ны твоа̀ и̂ ча́да твоа̀ да́ждь мн҃ѣ̀· на́ко в се́и же ча́съ оу̂тро пу́щу ра́бы̀ моа̀ к тебѣ̀. і̂ и̂зыщѹтъ до̑ тво́и и̂ до́мъ о̑троікъ твои̑хъ, и̂ бу́дутъ помышла́емая о̑чїю и̂хъ. на ни́же а̑ще возло́жатъ ру́кы своа̀ то да во́змутъ· и̂ призва ц҃рь і̂ӥле́въ вс̑а ста́рца [земла̀][8]. и̂ ре̑ что̂ мы́слите (нн҃ѣ)[9] ви́дите на́ко (то́и сл҃ѣ)[10] про́сѝ. (посыла́я е̂о)[11] ко мнѣ̀ (гл҃етъ), о̂ жена̑ мои̑хъ, и̂ о̂ сы́нѣхъ мои̑, и̂ о̂ дщере̑ мои̑хъ. (и̂ о̂ сре́брѣ мое̂мъ и̂ златѣ мое̂мъ и̂)[12] не послѹша́и ни восхощи (да́ти). и̂ рѣ́ша е̂мѹ ста́рцы и̂ (лю́ди вс̑и)[13] не послѹша́и ни восхощи (да́ти). и̂ (сего̀ ра́ди) рече посло̑ сы́на а̂де́рова ѓ҆ѹтѣ̀те господи́ну ва́шему. всего̀ е̂ли́коже дѣ́льма посыла́лъ е̂си къ рабѹ̀ свое̂мѹ преже

своєю дорогою, і вийдеш на дорогу пустині Дамаску, і помажеш Азаїла на царя в Сирії. **16** І Іуя, сина Амасії, помажеш на царя над Ізраїлем. І Елисея, сина Асафата, з Велимаули, помажеш на пророка замість себе. **17** *І буде, що того, хто спасся від зброї Азаїла, заб'є його Іуя, і того, хто спасся від зброї Іуя, заб'є Елісей. **18** *І збережу в Ізраїлі останок – 7000 мужів; всі, які не схилили коліна Ваалові, і всякі уста, які не молилися до нього. **19** І він пішов звідти і знайшов Елісея, сина Асафата; і він орав дванадцятьма парами волів перед ним, і він сам між дванадцятьма парами. І прийшов Ілія до нього і накинув на нього свій плащ. **20** І Елісей оставив волів і побіг вслід за Ілієм, і сказав: Благаю тебе, щоб я поцілував мого батька і мою матір, і піду вслід за тобою. І сказав йому: Іди, і повернися, бо тобі вже немає діла. **21** І він повернувся від нього, і взяв пару волів, і зарізав, і спік їх на знарядді волів, і дав народові, і поїли. І, вставши, він пішов вслід за Ілієм, і служив йому.

пар2. 9 сир. 43

рим. 11

Глава 20

21,1 І син Адера, сирійський цар, зібрав всю свою силу, і, пішовши, обліг Самарію; і з ним 32 царі, і кожний кінь, і колісниці. І прийшовши, і обложили Самарію, і воювали проти неї. **2** І він послав до Ахаава, царя Ізраїля, до міста, **3** і сказав до нього: Так говорить син Адера: Твоє срібло і твоє золото є моє, і твої жінки, і твої діти, і добра – є мої. **4** І відповів ізраїльський цар, і сказав: Так як ти сказав, мій пане царю, – я є твій і все, що маю. **5** І знову вдруге прийшли посли до Ахава, і сказали: Так говорить син Адера: Я посилав до тебе, кажучи: Твоє срібло і твоє золото, і твої жінки, і твої діти ти мені даси. **6** Бо в цю ж годину, вранці, пошлю до тебе моїх рабів, і перешукають твій дім і доми твоїх рабів, і буде, що бажане в їхніх очах, на що лиш покладуть свої руки, те хай візьмуть. **7** І покликав ізраїльський цар всіх старців землі, і сказав: Що сьогодні думаєте? Бачите, що він просить зла, бо, посилаючи до мене, говорить про моїх жінок, і про моїх синів, і про моїх дочок, і про моє срібло, і моє золото – і я від нього не затримав. **8** І сказали йому старці і ввесь народ: Не послухай ані не забажай дати. **9** І задля цього він сказав послам сина Адера: Скажете вашому панові: Все, відносно чого ти

раніше посилав до твого раба, вчиню, а цього слова не зможу тобі виконати. І одержавши відповідь, мужі Адера повернулися з цими словами. **10** І знову послав до нього син Адера, кажучи: Таке хай вчинять мені боги і таке мені додадуть, якщо не вчинять: щоб і земля самарійська не була всьому пішому народові. **11** І цар ізраїльський відповів, і сказав: Хай добре зігнений не хвалиться так, як і простий. **12** І сталося, що коли відповів йому це слово, і пив він сам і царі, що були з ним в зборах. І він сказав своїм слугам: Збудуйте драбини і приставте *проти* міста. **13** І ось один пророк прийшов до Ахава, ізраїльського царя, і сказав: Це говорить Господь: Чи ти бачиш ввесь цей великий народ? І ось Я їх сьогодні дам до твоїх рук, і пізнаєш, що Я є Господь. **14** І сказав Ахаав: По чому? І сказав: Так говорить Господь: В слугах і князях землі. І сказав Ахаав: Хто зведе бій? І сказав: Ти. **15** І Ахаав переглянув слуг князів тієї землі, і було їх 200 30 і 2. І після цього він почислив ввесь народ, і синів сили було 7000 16. І він вийшов в полудень, а син Адера був дуже п'яний в Сокхоті, сам і царі, що з ним, – 32 царів – його помічники. **17** І пішли слуги воєвод тієї землі першими. Ці ж, яких послав син Адера, сповістили сирійському цареві, кажучи: З Самарії вийшли мужі. **18** І сказав їм: Хоч і вийшли по мир, то схопіть їх живими, і якщо ж вийшли на війну, то живими їх схопіть, **19** щоб не виходили з міста. І з міста вийшли ті слуги воєвод тієї країни, і сила вслід за ними. **20** І був кожний собі противником, і Асирія втекла, й Ізраїль погнався за ними. І тільки втік син Адера, сирійський цар, пересідаючи на коні. **21** І вийшов ізраїльський цар і взяв всіх коней і колісниці, і побідив їх великим побиттям в Сирії. **22** І прийшов пророк до ізраїльського царя, і сказав: Кріпися і знай, і гляди, що вчиниш, бо, як мине цей рік, син Адера, асирійський цар, прийде проти тебе. **23** І слуги асирійського царя сказали йому: Бог Ізраїля – Бог гір, а не Бог рівнин, через це він закріпився над нами; але якщо воюватимемо з ними на рівнині, закріпимося над ними. **24** Зроби ж за цим словом. І той відпустив царів, кожного на своє місце, і замість них поставив воєвод. 25 І ми замінимо тобі силу за силою, що від тебе відпала, і коня, замість коня, і зброю, замість зброї, і легко воюватимемо з ними, і їх поборемо. І той послухав їхній голос і зробив так. **26** І сталося, що як минув той рік, син Адера перечислив Сирію і пішов до Сатеки на війну

тогѡ сътворю. а (сегѡ глагола)[14] не могѹ (ти) сътворити. (и пріимъше ѿвѣтъ мужа адерова возвратишася съ сими словесы·) И паки посла к немѹ сынъ адерovъ гла. се да [сътворятъ ми бози. и си приложатъ][15] (ми). аще не сътворитъ да (и) пръсть самарїиска (не бѹдетъ)[16] всѣмъ людемъ пѣшїй (-)[17]· И ѿвѣщa цр҃ь їиллевъ и р҃е. да не хвалйся (довольно) слѹгы, ꙗко и простын· И бысть егда ѿвѣщa емѹ слово се. (и) (бѣ испивалъ)[18] самъ той. и (-)[19] цр҃и иже бѣхѹ с нїм во сонмѣхъ. и рече ѻтроко́мъ свои сътворите лѣствица, и приставите (-)[20] граду· И се пр҃рокъ единъ пріиде [къ ахаву цр҃ю][21] їиллевѹ. и рече сїи глетъ гь иже видиши весь народ сей велиюю. (и) се азъ дамъ йхъ днь в рѹцѣ твои. и разумѣеши ꙗко а (есмь) гь. И рече ахавъ въ чемъ. и рече. сице глетъ гь въ ѻтроцѣхъ (и кнзь)[22] земла. и рече ахавъ кто собере брань. и р҃е ты· И созрѣ ахавъ ѻтроки кнзь земла (тоа). и бысть й, с л [и в][23]. и по сй сочте люди (всѣа, и бѣ сновъ)[24] сильны, [з·][25] і изыде в полудне, и сынъ адеро (пїанъ бѣ зѣло)[26] въ сокхоте. самъ и цр҃и, (иже с нимъ,) лв, цр҃а. помощника емѹ· І идоша ѻтроцы воеводъ земла тоа въ первыхъ, (сїи же иже посла сынъ адерovъ възвѣстиша)[27] цр҃ю сурскѹ глще, мужи сѹть изышли ѿ самарїа· И рече имъ аще (и) на ми (-)[28] изышли сѹть (то) поимете а живы и аще ли на брань [сѹть изышли][29] то живо (а поимѣте)[30], (-)[31] да иногда быша не исходили из града· [И (тїи) изыдоша ѿ града][32] ѻтроцы воеводъ страны (тоа), и сила въ слѣ йхъ· [И][33] (бѣша)[34] кождо (противника)[35] себѣ, [-][36] и бѣжа (асурїа)[37], и погна й їиль, и гонзе (тоимо) сынъ адеров цр҃ь сурскїи на кона прествдаа· І изыде цр҃ь їиллевъ, и пои всѣа кона и колесница, и побѣди (а) нзвою велиюю въ сурїи· И пріиде пр҃рокъ къ цр҃ю їиллевѹ, и рече крѣпися и разумѣи, и виждь что сотвориши ꙗко преходящѹ лѣтѹ (семѹ), сынъ адеро цр҃ь (асурїискїи)[38] пріидетъ на та· И ѻтроцы цр҃а (асурїиска)[39] рѣша [емѹ][40], бъ горъ бъ їилвъ, а не бъ оудолнїи, сего ради оукрѣпися паче насъ но аще ли побѣдимъся с ними на поли оукрѣпимся на на (-)[41] по гу же семѹ сътвори, (и) распусти (цр҃ь)[42] кождо на мѣсто своѣ, и поста́ви в нихъ мѣсто воево́ды і измѣнй ти силѹ, по силѣ ѿпашїи ѿ тебѣ, и кона в кони мѣсто, и ѻружїа въ ѻружїа мѣсто, и побѣдимъся с ними оудобъ, и оукрѣпимся паче йхъ· И послѹша глаа йхъ и

сотвори та́ко, и́ бысть минувши лѣту то-
му́, (-)[43] сочтѐ сы́нъ а҃де́ровъ сврїю, и́ вꙗзы́де
въ (саде́ку)[44] на́ брань на їи́ла. и́ сно́ве їи́леви
(съгладава́вшеся)[45] и́да́ху на сѣтенїе и́мъ, и́
вꙗполчишася їи́льтане противу́ и́мъ, на́ко
дв҃ѣ ста́дѣ ко́зъ, и́ сврани и́сполниша зе́млю.
и́ прїиде чла́къ бжїи, и́ рече къ цр҃ю їи́леву,
сице гла́голъ гь, поне́же рече сврїа бъ го́ръ, гь
бъ їи́левъ, и́ не бъ оу́до́лнїи (-)[46], (-)[47] да́мъ
сила́ велика́ю сїю в ру́цѣ твои́, и́ разумѣ́еши
на́ко (гь е҆́смь а҃́зъ)[48]. и́ о҆полчи́шася тїи́ про-
тиву́ и́мъ сѣ́мь дн҃ї, и́ бы́сть въ дн҃ь сѣ́мыи
приближишася (побѣдѣ)[49], и́ побѣди́ша їи́ль-
тане сврань, р҃ ꙗ҆к,[50] пѣшцы́, въ а҃ дн҃ь. и́ бѣ-
жа́ша о҆ста́шїи во а҃дека гра́, и́ паде́ стѣна́,
на к҃з, ма́ збывшѝ, (-)[51] сы́нъ же а҃дерѡ́ бѣжа и́
вни́де въ хра́ ложны́ вну́трення. и́ рѣша к
нему́ о҆́троцы[52] (е҆го), [се нн҃ѣ вѣмы][53] на́ко цр҃и
[до́му́][54] їи́лева (-)[55] мл҃тиви суть. да возло́-
жимъ нн҃ѣ врѣтища на чре́сла наша и́ оу́жа
на (выа)[56] наша. і҆ и҆зы́дѣ́ къ цр҃ю їи́леву да
негли́ живы́ дша́ на́ша. и́ препоа́сашася въ
врѣтища по чре́сло́ свои́ и́ возложи́ша оу́жа на
(выа)[57] своа. (и́ прїидо́ша) (къ цр҃ю їи́леву и́
рѣша)[58], ра́ твои́ сы́нъ а҃дерова глетъ да
живе́тъ (-)[59] дша́ моа. и́ (сїи) ре́, а҃́ще е҆́сть и́
е҆щѐ жи́въ братъ ми́ е҆́сть. и́ мужи́ оу҆кроти́-
шася и́ [оу҆тѣши́ша][60], (прїе́ше)[61] сло́во ѡ҆
оу҆́стъ е҆го. и́ рѣша бра́тъ ти́ (е҆́сть) сы́нъ
а҃де́ровъ. и́ рече и҆́дѣте и́ приведѣте и҃. і҆ и҆зы́де къ нему́ сы́нъ а҃дерове́. и́ вꙗзведо́ша и҃ къ
нему́ на колесни́цу. и́ ре́ къ нему́, гра́ды на́же
бѣ прїа́лъ ѡ҆́цъ мои́, ѡ҆ о҆́ца твоего́ ѡ҆да́мъ
ти́. и́ на и҆схо́ сотвори́ши (а҃) себѣ в дамаскѣ.
на́коже положѝ ѡ҆́цъ мои́ в самарїи́. и́ а́зъ въ
завѣтѣ пущу́ та́. и́ положѝ е҆́му завѣтъ и́
ѡ҆пусти́ и҃. и́ чла́къ е҆ди́нъ ѡ҆ сы́новъ про҃рчь рече
къ бли́жнему́ сѝ по словесѝ гн҃ю побїи ма оу҆-
бо. и́ не хота́ше (поби́ти е҆го чла́къ)[62]. и́ ре́ къ
нему́ поне́же не послуша́ гла́са гн҃а. се ты
(нн҃ѣ) ѡ҆и́деши ѡ҆ мене́ и́ расхити́т ма ле́въ и́
ѡ҆и́де ѡ҆ него. и́ о҆́брѣте и҃ ле́въ и́ порази́ и҃. и́
о҆́брѣте чла́ка и҃ного и́ ре́ побїи ма нн҃ѣ. и́
поби́ и҃ чла́къ (и́) поби́вый, сокруши́ (и҃). і҆ и҆́дѐ
про҃рькъ и́ ста́ о҆у҆ цр҃а їи́лева на пути́ і҆
и҆змѣни́ся посы́павъ о҆́чи своа́ пра́хо́. и́ бы́сть
на́ко (и҆да́ше цр҃ь)[63] и́ се́и́ вопїа́ше ко цр҃ю и́ ре́,
ра́ твои и҆зы́де на́ воину́ бра́ни. и́ се ма́
приведѐ ко мнѣ му́жа. и́ ре́ ко мнѣ сохрани́
(му́жа сего́)[64]. а҃́ще ли ѡ҆́решѝся ѡ҆́скочи́т и́ бу́-
детъ дша́ твоа́ за дша́ е҆́го. и҆́ли тала́нтъ
(ѡ҆́дасѝ сре́бра)[65]. и́ бы́сть на́ко призрѣ ра́бъ

проти Ізраїля. **27** І сини Ізраїля, почислившись, ішли їм назустріч, й ізраїльтяни отаборилися напроти них, наче дві отари кіз, і сирійці заповнили землю. **28** І прийшов чоловік божий і сказав до ізраїльського царя: Так говорить Господь: Тому що Сирія сказала: Богом гір є Господь Бог Ізраїля, і не Богом рівнин, дам цю велику силу в твої руки, і пізнаєш, що Я є Господь. **29** І ці отаборилися проти них сім днів, і сталося, що в сьомому дні наблизилися до побіди, й Ізраїль побідив Сирію – 100 і 20000 піших в 1-му дні. **30** І осталі втекли до міста Афеки, і мур впав на осталих – 27000 мужів. Син же Адера втік і ввійшов до дому, до внутрішньої спальні. **31** І сказали йому його слуги: Ось сьогодні знаємо, що царі дому ізраїльського є милосердні. Покладім же мішки на наші бедра і шнури на наші шиї і вийдім до ізраїльського царя, може живими оставить наші душі. **32** І вони підперезалися мішками по своїх бедрах, і поклали шнури на свої шиї, і прийшли до ізраїльського царя, і сказали: Твій раб, син Адера, говорить: Хай живе моя душа. І він сказав: Чи іще є живим? Він є моїм братом. **33** І мужі злагідніли і втішилися, одержавши слово з його уст, і сказали: Син Адера є твоїм братом? І той сказав: Підіть і приведіть його. І син Адера вийшов до нього, і підвели його до нього на колісницю. **34** І він сказав до нього: Міста, які взяв мій батько у твого батька, віддам тобі, і собі поставиш їх на виходи в Дамаску, так як поклав батько мій в Самарії, і я відпущу тебе з завітом. І завіщав йому завіт, і відпустив його. **35** І один чоловік з синів пророків сказав до свого ближнього за господнім словом: Отже, побий мене! І чоловік не схотів його побити. **36** І він сказав до нього: Тому що ти не послухався господнього голосу, ось ти сьогодні відходиш від мене, і схопить тебе лев. І він відійшов від нього, і знайшов його лев, і побив його. **37** І він знайшов іншого чоловіка і сказав: Побий мене тепер. І чоловік побив його і, вдаривши, набив його. **38** І пішов пророк і став перед ізраїльським царем в дорозі, і перемінився, посипавши свої очі порохом. **39** І сталося, що як цар ішов, і цей кричав до царя, і сказав: Твій раб вийшов на війну, на бій, і ось чоловік привів до мене чоловіка, і сказав мені: Стережи цього чоловіка, якщо ж він, звільнившись, втече, то буде твоя душа за його душу, або віддаси талант срібла. **40** І сталося, що твій раб поглянув і сюди і туди – і його не було. І сказав до нього ізраїльський

цар: Ось є твій суд, який ти сам судив. **41** І цей, поспішившись, зняв порох з своїх очей, і пізнав його ізраїльський цар, що цей є з пророків.
ниж. 22 **42** І той сказав до нього: *Так говорить Господь: Тому що в тебе з рук твоїх забрано чоловіка лютішого, ніж звірі, то хай буде твоя душа замість його душі, і твій народ замість його народу. **43** І відійшов ізраїльський цар до свого дому слабим і сумним.

Глава 21

20,1 І по цих словах сталося *таке*: в Навутея, ізраїльтянина, був виноградник при тоці Ахава, царя Самарії. **2** І сказав Ахав до Навутея, мовлячи: Дай мені твій виноградник, і буде мені городом ярини, бо є близько до мого дому, і я тобі дам інший виноградник, *кращий* від нього. І якщо ж не вгодить перед тобою, то дам тобі срібло взамін за твій виноградник, і він буде мені на город ярини. **3** І сказав Навутей до Ахава: Хай не буде мені це перед моїм Господом Богом, щоб тобі дати наслідця моїх батьків. **4** І прийшов Ахав засмученим і оскорбленим до свого дому за слово, яке до нього сказав Навутей, ізраїльтянин, і тому що сказав: Не дам тобі наслідця моїх батьків. І дух Ахава був засмучений, і він заснув на своїм ліжку, і покрив своє лице, і не їв хліба. **5** І до нього ввійшла Єзавела, його жінка, і заговорила до нього: Чому це твій дух засмучений і ти не їси хліба? 6 І Ахав сказав до неї: Тому що я сказав до Навутея, ізраїльтянина, мовлячи: Дай мені твій виноградник за гроші; і якщо бажаєш, дам тобі інший виноградник, замість нього. І він мені сказав: Не дам наслідця моїх батьків. **7** І сказала до нього Єзавель, його жінка: Чи ти тепер так чиниш, ізраїльський царю? Але, вставши, їж хліб і мовчи! Я тобі дам виноградник Навутея, ізраїльтянина. **8** І написавши письмо в імені Ахава, вона його запечатала його печаттю, і послала письмо до старців і свобідних, що жили з Навутеєм. **9** І так написано було в письмі: Постіть постом, і посадіть Навутея вище від всього народу. **10** І приведіть перед нього двох мужів – синів законопереступних, і ті засвідчать проти нього, кажучи що: Він не благословив Бога і царя. І вивівши його, поб'єте його камінням, і хай помре. **11** І зробили так мужі його міста, старшини і свобідні, що жили в його місті, так як послала до них Єзавель, так як було написано в письмі, яке вона послала до них. **12** І вони проголосили піст, і посадили Навутея на чолі народу.

твои и здѣ. и здѣ и сего не бысть и рече к немѹ цр҃ь іи҃левъ ѣе (ѣсть) [сѹдъ твои][66] (ѣже самъ)[67] осѹди· и (сей[68] потщавсѧ) ѡнѧтъ прахъ ѡ очїю своею. и позна ѩ цр҃ь іи҃левъ нѧко ѡ пр҃рцѣ сїи (ѣсть)· и рече к немѹ, *тако глетъ гь понеже ний йкв взѧтъ ты мужа звѣрїи сверепїиша ѡ рѹку твоею. и да ѣсть дша твоѧ вмѣсто дша ѣго мѣсто. и л҃ѳ твои въ людѣ ѣго мѣсто· і идѣ цр҃ь іи҃левъ [в домъ свои][69] раслабленъ и печаленъ (-)[70].

[гл҃а, їа·][1]

бысть по глѣхъ сихъ][2]. [-][3] виногра҃ (-)[4] ѣ҃ навѹдеѣвъ [іи҃льтанина][5] при гумнѣ ѧхавли, цр҃и самарѣистѣ· и рече ѧхавъ кѣ навѹдѣю гл҃ѧ. даждь ми виногра҃ твои. и бѹдетъ ми ѡгра҃ зелїю, нѧко бли҃ (-)[6] (ѣсть) дому моѣго, и дамъ ти виногра҃ иҫъ (-)[7] паче сего҃. (и) аще ли бѹдетъ (не) оу҃годно пр҃ѣ тобою. (то) да҃ ти сребро измѣну винограду твоѣмѹ, и бѹдетъ ми виногра҃ зелїю· и рече навѹдѣи кѣ ѧхаву. да не [бѹдетъ ми][8] (ѣе) ѡ (г҃а) ба моѣго дати наслѣдїе ѡц҃ъ моихъ тебѣ· [и прїиде ѧхавъ в домъ свои засмѹщенъ и ѡскорбленъ ѡ словесѣ ѣже гл҃а к немѹ навѹдеи [іи҃льтанин][9]. и (ѣже) рече не да҃ (наслѣдїѧ ѡц҃ъ мои҃ тебѣ)[10]][11]. и бысть дх҃ъ ѧхавль смѹщ҃ѣ и оу҃спѣ на одрѣ своѣ҃, и покры лице своѣ, и не ѣсть хлѣба· и вниде їезавель жена҃ ѣго к немѹ, и р҃ѣ к немѹ что҃ ѣе дх҃ъ твои ѣсть смѹщенъ, и не ѣси ты хлѣба· и рече к неи (и ѧх҃а) ѣко гл҃а҃ навѹдею [іи҃льтанинѹ][12] гл҃ѧ. даждь ми виногра҃ твои на сребрѣ, (и) аще (-)[13] хощеши дам҃ ти виногра҃ иҫъ в него мѣсто, и рече (ми) не дамъ (-)[14] наслѣдїѧ ѡц҃ъ моихъ· и рече к немѹ иезавель жена҃ ѣго. ты ли нн҃ѣ твориши тако цр҃ю іи҃левъ. (но востави)[15] ѣжь хлѣбъ и молча бѹди, азъ да҃ ти виногра҃ навѹдеѣ҃ [іи҃льтанина][16]. и (напи҃савши)[17] кни҃гѹ на има ѧхавле и запечатлѣ (ѧ҃) печатїю ѣго. и посла҃ кни҃гѹ кѣ старцемъ и свобо҃нымъ, живѹщимъ с навѹдеемъ· и писано бѣ (же) въ кни҃зѣ (тако)[18]. постите҃ѧ постомъ, и посади҃те навѹдеѧ выше (всѣхъ) людїи· и приведѣте (пред онь два мужа сна законопреступныхъ)[19]. и та свѣдѣтельствѹета нань глюще. нѧко (не) блви ба и ц҃рѧ. і (изве҃ше)[20] ѣго и побїите ѩ камен҃ѣмъ. и да оумретъ· и сътвори҃ша (тако) мужи града ѣго старѣиши. и свобо҃ницы живѹщїи въ градѣ ѣго. ѣкоже посла҃ к нимъ иезавель, ѣко҃ писано бѧше въ кни҃га҃, иже пусти к ни҃· (и) нарекоша посту҃ъ и посади҃ша навѹдеѧ на челѣ лю-

дїи· Й прїидо́ста два мужа́ сы́на зако́нопре-
ступны́. и сѣдоста подлѣ его́, и свѣдѣтель
ва́ста на́нь [мужи́ восста́вшаа на навуде́а пре́д
всѣ́ми лю́ми][21] гла́ще. (сей не) [сла́ви][22] ба и
цра. і изведо́ша и́ во́нъ из гра́да. и побиша и́
ка́менїе́м и оумре· Й посла́ша къ Їезаве́ли
гла́юще. побїенъ бы́сть навуде́и и оумретъ· Й
бысть я́ко оуслы́ша Їезаве́ль, [глаголющихъ я́ко
побїе́нъ навуде́и и оумре.][23] и рече ахаа́ву, вос-
тани наслѣдуй виногра́д навуде́евъ [їїльтяни-
на][24], иже не (взя́тъ ти́ сре́бра)[25]. (и оуже)[26]
нѣ́сть навуде́и жи́въ, но оумре· Й бы́сть я́ко
оуслы́ша ахаа́въ я́ко оубїенъ бы́сть навуде́и
[їїльтянинъ][27]. и све́рже ри́зы своа́ и о́блечеся
въ вретищи́це. и бысть по сихъ и въста́въ і
иде ахаа́въ въ виногра́д навуде́а їїльтянина
наслѣдити и́· Й рече гь ко иліи́ дезвитянину
гла, въста́въ и сни́ди на срѣте́нїе ахаа́ву црю
їїлеву, иже ѣ самарїи. се бо се́й въ виногра́дѣ
навуде́евѣ, я́ко сни́де ти́ прїя́ти его· и рече-
ши ему́ гла сице глетъ гь. поне́же ты оубї
(навуде́а). и прїя́тъ (виногра́д его). сего ради
(-)[28] глетъ гь. на [-][29] нѣ́сть и́дѣже полиза́-
ша (-)[30] пси кро́вь (его)[31] ти́ полижу́ и кро́вь
твою́. и блу́ница и́змыю́ся въ кро́ви твое́й· Й
ре ахаа́въ къ иліи́ о́брѣте ли ма враже мои.
и ре (иліа) о́брѣто́хъ поне́же ты всу́е разъж-
дежеся. (и сътвори)[32] лука́вное пре́д гмъ, въ
а чр и разгнѣ́вати и́· *Сице глетъ гь се азъ наведу
на́ та зла́а. и попалю́ за́дняа твоа́. и рас-
точу (всѣ ахаа́вова оувращи́шагося ѡ́ мене́ кро́-
мѣ)[33]. и съдръжи́мыа, и о́ста́вшаа въ їїлѣ·
бѳ и *Й преда́мъ до́мъ твои я́ко до́мъ иѣровоа́ма
сы́на навато́ва· и *я́коже до́мъ ваасинъ сы́на
ахаи́на о прогнѣваніихъ, и́миже (ма) прогнѣ-
ва. и съгрѣши́ въ їїлѣ· *Й ѣзаве́ль рече (глетъ
гь)[34] пси снѣдятъ ю́ ѣ (пе́рвое паде́нїе)[35] въ
[їїлѣ][36]· (Й) оумрътшихъ ахаа́вли́хъ и въ гра́дѣ
снѣда́т пси. и оумрътшаа его на поли снѣда́т
пти́ца нбныа· (Й в)[37] сую́тъ (ты ѣси) ахаа́вѣ.
поне́же нача́тъ твори́ти лука́вое пре́д гмъ. я́ко
превратѝ (-)[38] иѣзаве́ль жена́ его· и о́мрази́ся
зѣ́ло (-)[39] в мерзѣ́скихъ, по все́мъ я́же сътво-
ри́ша (в самарїи)[40]. и́же и́стощи́ гь ѡ́ лица
сы́новъ їїлевъ· Й (внегда́ слы́ша ахаа́въ словеса́
ѣи.)[41] склони́ся (-)[42] пре́д лице́м гнимъ, і и́даше
пла́чася, и сверже ри́зы своа́ и преопа́сася
вре́тищемъ по тѣлу своему́ и пости́ся и ѣ
о́блечѐ въ вре́тище ѡ́ дни во́ньже оубї на-
вуде́а їїльтянина· [Й хожда́ше скорбенъ][43] и
бы́сть гла гнь рукою́ раба́ его́ иліи́ о ахаа́вѣ·
Й рече гь (ви́дѣхъ)[44] я́ко склони́ся ахаа́въ (пре-

13 І прийшли два мужі – сини законопереступні, і сіли збоку нього; і свідчили проти нього чоловіки, що повстали проти Навутея, перед всім народом, кажучи: Цей не благословив Бога і царя. І вивели його геть із міста, і побили його камінням, і він помер. **14** І вони послали до Єзавелі, мовлячи: Навутей закаменований і помер. **15** І сталося, що як почула Єзавель тих, що говорили, що Навутей побитий і помер, вона сказала до Ахаава: Встань, унаслідуй виноградник Навутея, ізраїльтянина, який не взяв в тебе грошей, і вже Навутей не є живим, але помер. **16** І сталося, що як почув Ахаав, що убито Навутея, ізраїльтянина, він роздер свою одіж і зодягнувся в мішок. І сталося, що після цього і встав і пішов Ахав до винограднику Навутея, ізраїльтянина, щоб його унаслідувати. **17** І Господь сказав до Ілії Тесвітянина, мовлячи: **18** Встань і піди назустріч Ахавові, ізраїльському цареві, що в Самарії. Бо ось він у винограднику Навутея, бо пішов туди його унаслідувати. **19** І скажеш йому, мовлячи: Так говорить Господь: Оскільки ти забив Навутея і унаслідував його виноградник, через це, – говорить Господь, – на місці, де полизали пси його кров, там полижуть і твою кров, і розпусниці помиються в твоїй крові. **20** І сказав Ахав до Ілії: Чи ти мене знайшов, мій вороже? І сказав Ілія: Знайшов, тому що ти марно розгорівся, вчинив лукаве перед Господом, щоб Його розгнівити. **21** *Так каже Господь: Ось Я наведу на тебе зло і спалю задні твої, і знищу всіх в Ахава, хто відвернувся геть від мене, і замкненого, і того, що остався в Ізраїлі. **22** *І дам твій дім, як дім Єровоама, сина Навата, і *як дім Вааси, сина Ахаї, за розгнівання, яким ти Мене розгнівив, і ти згрішив в Ізраїлі. **23** *Єзавелі сказав: Говорить Господь: Пси з'їдять її в першому упадку в Ізраїлі, **24** і померлих з Ахаава в місті з'їдять пси, і його померлого на полі з'їдять небесні птахи. **25** І ти, Ахаве, є в марноті, тому що ти почав чинити погане перед Господом, бо *його* перемінила Єзавеля, його жінка; **26** і ти став дуже огидним в мерзенних за всім, що вчинили в Самарії, яких Господь вигубив від лиця ізраїльських синів. **27** І коли почув Ахав ці слова, то поклонився перед господнім лицем і пішов, плачучи, і скинув свою одіж, і підперезався мішком по своєму тілі, і постив, і зодягнувся в мішок від дня, в якому убив Навутея, ізраїльтянина, **28** і ходив сумним. І було господнє слово рукою його раба Ілії про Ахаава. І Господь сказав: **29** Я побачив,

црс4. 9

вищ. 18

вищ. 16

пар2. 9

що Ахаав схилився переді мною, задля цього не наведу зла на нього в його днях, *але в днях його сина наведу зло на його дім.

црс4. 9

Глава 22

1 І він прийшов в Самарію, і сидів три роки; і не було війни між Сирією і між Ізраїлем. **2** *І було, що в третьому році, й зійшов Йосафат, цар Юди, до ізраїльського царя. **3** І сказав ізраїльський цар до своїх слуг: Чи знаєте, що моїм є Ремата Ґалаадська? А ми мовчимо, щоб її взяти з руки сирійського царя. **4** І сказав ізраїльський цар до Йосафата: Чи підеш з нами на війну до Ремати Ґалаадської? І Йосафат сказав: Так як і я, так і ти, так як мій народ, так і твій народ, так як мої коні, так і твої коні. **5** І сказав Йосафат, цар Юди, до ізраїльського царя: Отже, запитаємо сьогодні Господа. **6** І зібрав ізраїльський цар всіх пророків, яких 400 мужів, і сказав їм цар: Чи піду до Ремати Ґалаадської – чи оставлю? І вони сказали: Піди, і даючи дасть тобі Господь царя в твої руки. **7** І сказав Йосафат до ізраїльського царя: Чи немає тут господнього пророка, і запитаємо Господа *через* нього? **8** І сказав цар Ізраїля до Йосафата: Хоч є один чоловік, щоб запитати Господа, та я зненавидів його, бо не говорить про мене добре, але зле – Міхея, син Ємвлі. І сказав цар Йосафат і Юди: Хай цар так не говорить. **9** І покликав ізраїльський цар одного скопця, і сказав: Скоро іди по Міхею, сина Ємвлі. **10** І цар ізраїльський *та* Йосафат, цар Юди, сиділи кожний на своїм троні в озброєні при брамі Самарії, і всі пророки пророкували перед ними. **11** І зробив собі Седекія, син Ханаана, залізного рога, і сказав: Так говорить Господь: Цими рогами викінчиш Сирію, аж доки не будуть викінчені. **12** І всі пророки так пророкували, кажучи: Піди до Ремати Ґалаадської, і повезе тобі, й дасть тобі Господь в руки асирійського царя. **13** І посол, що пішов покликати Міхею, сказав йому, мовлячи: Ось всі пророки одними устами нині говорять добре про царя. Будь і ти в цих словах і за цими словами, і говори добре. **14** І сказав Міхея: Живий Господь, що коли щось скаже мені Господь, це скажу. **15** І він прийшов до царя, і цар йому сказав: Міхеє, чи піду до Ремати Ґалаадської на війну – чи оставлю? І той сказав: Піди, і поведе тебе Господь, і дасть тобі в руки царя. **16** І сказав йому цар: Ще двічі я тебе заклинаю, щоб ти говорив правду перед Господом. **17** І сказав Міхея: Я побачив ввесь Ізраїль розсипа-

до мно́ю)[45]. (сего ра́ди) не наведу́ (зло́бы его́)[46] во́ дни́ его́. *но́ во́ дни́ сы́на его́ наведу́ зло́бу [на до́мъ его́][47].

д чр д

Гла, ікв·

Прїидѐ въ самарїю) и̂ сѣде, г, лѣта. и̂ не бѣ бра́ни ме́жду сы̀рїе́ю, и̂ ме́жду и̂̈лемъ· *и̂ бы́сть въ лѣто тре́тїе, и̂ сни́де и̂ѻсафа́тъ цр҃ь іоу́динъ къ цр҃ю и̂̈лєву· и̂ рє̑ цр҃ь и̂̈лє̑ къ о́трокомъ свои́мъ. вѣ́сте ли на́ко моя̀ (е́сть) рема́да галаа́дска, и̂ мы̀ молчи́мъ прїа́ти ю̀ ѿ руки цр҃я сы̀рїи́ска· и̂ речѐ цр҃ь и̂̈лєвъ къ і̂ѻсафа́ту а́ще вы́зыи́деши с на́ми [на́ брань въ рама́ду галаа́скую][1], и̂ речѐ і̂ѻсафа́т҃ на́коже (и̂) а́зъ та́коже и ты̀, на́коже лю́ди моѝ (та́коже и̂) лю́дїе твоѝ, на́коже ко́ни моѝ (та́ко҃ и̂) ко́ни твоѝ· и̂ речѐ и̂ѻсафа́ цр҃ь іоу́динъ къ цр҃ю и̂̈лєву. (въпро́симъ)[2] оу́бо дн҃ь гд҃а· и̂ собра̀ цр҃ь и̂̈лєвъ вс҃а пр҃роки. на́ко ѵ́, мужъ. и̂ речѐ (цр҃ь и̂̈мъ)[3] а́ще и̂ду́ в рема́дъ галаа́скїи (-)[4], и̂̈ли о́ставлю. и̂ рѣ́ша взы́иди и̂ да́ѧ̀ пода́сть (ти̂) гь в ру́цѣ (твоѝ) цр҃я· и̂ речѐ і̂ѻсафа́ къ цр҃ю и̂̈лєву. нѣ́сть ли здѣ пр҃рка гн҃а, и̂ въпроси́ли бы́х҃о̀ гда и̂̈мъ· и̂ речѐ цр҃ь и̂̈лєвъ къ і̂ѻсафа́ту (а́ще)[5] е́сть (е́ди́нъ мужъ)[6] на вопрошенїе гда (-)[7] и̂ а́зъ възнена-ви́дѣ̀хъ и̂. на́ко не гл҃етъ о̂ мнѣ до́брѣ но̂ зл҃ѣ. михїа̀ сы́нъ [і̂е̂мвлаа́нь][8]. и̂ речѐ (цр҃ь і̂ѻсафа́тъ)[9] іоу́динъ не гл҃и цр҃ю тако· и̂ призва̀ цр҃ь и̂̈лєвъ скопца̀ е́ди́ного, и̂ рє̑ ско́ро (и̂дѝ по) михїа̀ сы́на [е̂мвлаи́на][10]. и̂ цр҃ь и̂̈лєвъ (-)[11] іосафа́тъ цр҃ь іоу́динъ. сѣдя́ше ко́ждо на пр҃тлѣ своє̑мъ во о̂ру́жїи при вра́тєхъ самарїа̀ и̂ вс҃и пр҃рцы прорицаху̀ пр҃е̑ ними· и̂ сътворѝ себѣ седекїа сы́нъ [ханаа́нь][12] ро́га желѣ́зна и̂ рє̑, та́ко гл҃етъ гь сима́ ро́гома сы̀рїю сконча́ѐши. до́ндеже сконча́ю́ся· и̂ вс҃и пр҃рцы прорица́ху та́ко гл҃юще. вы́зыи́ди в рема́дъ галаа́скїи. и̂ наста́вй (ти̂а) и̂ да́сть (ти̂) гь в ру́цѣ (-)[13] цр҃я (а̂сы̀рїи́ска)[14]· и̂ посо̑ ше̑ призва́ти михїа̀. (и̂) речѐ е̂му̀ гл҃а, се̑ (всѝ пр҃рцы оу́сты е̂ди́ными нн҃ѣ гл҃ютъ)[15] до́брѣ о̂ цр҃и, бу́ди и̂ ты̀ въ словесѣ̀хъ (сих҃ъ)[16]. (и̂) по словесе̑̀ (сн҃)[17] и̂ гл҃и до́брѣ· и̂ рє̑ михїа̀ жи́въ гь. на́ко а́ще что̑ речетъ гь мнѣ е̂и гл҃ю· и̂ прїиде къ цр҃ю и̂ рє̑ е̂му̀ цр҃ь, михїа̀ вы́ду̀ ли в рема́ду галаа́скую на́ брань и̂̈ли о̂ста́влю. и̂ речѐ сїи вы́зыи́ди и̂ наста́витъ (ти̂а) (гь и̂ да́сть)[18] (ти̂) в ру́цѣ цр҃я· и̂ рє̑ е̂му̀ цр҃ь (е̂щѐ два́жды)[19] а̂́зъ клену̀ ти̂а на́ко да гл҃еши (-)[20] и̂́стинну̀ (пр҃е̑ гм҃ъ)[21]· и̂ речѐ михїа̀ (-)[22] ви-

дѣхъ весь їи҃ль разсѣѧ́нъ въ гора́хъ ꙗ́ко ста́да и҃мже нѣсть па́стыра. и҆ рече гдь, не гдь сѝмъ [въ ба҃][23]. да возврати́тсѧ ко́ждо в до́мъ свои́ с ми́ромъ· и҆ рече цр҃ь їи҃левъ ко їѡсафа́тꙋ цр҃ю їоудинꙋ не рѣхъ ли҆ тебѣ [ꙗ́ко][24] не прорицаетъ҃ (ми҆ сей҃)[25] до́брѣ, но҃ зло҃· и҆ рече михїѧ не та́ко (бо҃ и҆)[26] а́зъ (слы́шꙋ)[27] гдь гнь не та́ко. ви҃ди҃ гда҃ ба҃ їи҃лева сѣдѧ́ща на пр҃тлѣ своемъ҃. и҆ всѣ во́инство нб҃ное предъстоѧ́ше емꙋ, ѡ҆десноую его и҆ ѡ҆шꙋюю его· и҆ рече гдь кто҃ прельститъ҃ ахаа́ва цр҃ѧ їи҃лева. и҆ взы́деи҃ и҆ паде́тъ҃ в рама́дѣ галаа҃ѕтѣи҃, и҆ рѣ҃ сей҃ та́ко и҆ сей҃ (рече) та́ко· і҆ и҆зы́де дх҃ъ и҆ ста҃ пр҃е҃ гм҃ъ. и҆ рече а́зъ прельщꙋ и҃. и҆ рѣ҃ к немꙋ гдь ка́ко. и҆ рѣ҃ и҆зы́идꙋ и҆ бꙋдꙋ дхъ҃ лжъ во ѹ҆стѣхъ всѣхъ пр҃ркъ е҆го, и҆ рѣ҃ прельстиши (и҃). и҆ ѹ҆бо мо́жеши и҆зы́инди, и҆ сътвори҃ та́ко· и҆ се нн҃ѣ да́сть гдь дхъ҃ лж҃ъ во ѹ҆ста всѣхъ пр҃ркъ твои́хъ сѝхъ. и҆ гдь гла҃ на́ тѧ зла́ѧ· и҆ прїиде седекїѧ сн҃ъ [хананѧ́нь][28], и҆ порази҃ михїѧ въ лицѣ҃. и рѣ҃ кїи дх҃ъ (е҆сть҃) гнь гла҃выи к тебѣ и҆ рече михїѧ е҆ ты ѹ҆зриши въ дн҃ь о҆нъ е҆гда҃ вни́деши въ сокро́вище сꙑкро́вища (своего҃) скры́тисѧ (тꙋ)· и҆ рѣ҃ цр҃ь їи҃левъ поимѣте михе́ѧ и҆ възвратите҃ и҃ къ [ѧмонѣ][29] кнѧ́зю гра́да, и҆ къ ѡ҆а́сꙋ сн҃ꙋ цр҃евꙋ (-)[30] да (и҃ поса́дятъ҃)[31] ѣ҃ темни́цы. и҆ да и҃ ко́рмятъ хлѣбо҃ печа́лны҃ї, и҆ водо́ю печа́лною до́ндеже возвраща́ꙋсѧ в ми́рѣ· и҆ рече михїѧ а҆ще возвраща́ѧ возврати́шисѧ въ ми́рѣ. (то҃ да вѣ́сти ꙗ́ко) нѣ́сть гла҃лъ гдь мно́ю. [и҆ рече слы́шите лю́дїе вс҃и][32]. и҆ взы́де цр҃ь їи҃левъ (-)[33] їѡсафа҃ цр҃ь їоу́дин҃ с ни́мъ, (и҆) во рема́дꙋ галаа҃ѕкꙋю· и҆ рѣ҃ цр҃ь їи҃лвъ къ їѡсафа́тꙋ цр҃ю їоу́динꙋ прикры́и ма҆ и҆ вънии́дꙋ в сѣчъ. и҆ ты ѡ҆блецѝсѧ въ ризꙋ мою҃. и҆ прикры́сѧ цр҃ь їи҃левъ, и҆ вни́де в сѣчъ· (-)[34] Цр҃ь бо҃ сѷ҃рскїи҃ заповѣ́да кнѧ́зѣ҃ (и҆) ѡ҆ружнико҃ своимъ, л҃, и҆ двѣма гла҃. не побѣдѝтесѧ (ни҆ с велѝкимъ ни҆ съ малы҃ї)[35]. но҃ то҃мо (и҆щѣте) цр҃ѧ їи҃лва е҆ди́ного· и҆ бы́сть ꙗ́ко ѹ҆зрѣша воево́ды (и҆) ѡ҆ружники їѡсафа́та цр҃ѧ їоу́дина. и҆ (-)[36] рѣша е҆е҆ е҆сть цр҃ь їи҃левъ, и҆ ѡ҆бъступи́ша (и҆ побѣди́шасѧ с ни́ми)[37]. и҆ возопи їѡсафа҃· и҆ бы́сть ꙗ́ко ѹ҆зрѣша воево́ды ѡ҆ружны҃ꙗ ꙗ́ко нѣ́сть цр҃ь їи҃левъ то́и҃, и҆ во҃вратѝшасѧ ѿ҃ не́го. и҆ ѡ҆тазна҃ (лу́къ е҆ди́нъ мужъ е҆муже и҃ма е҆вросто́гъ)[38] ѹ҆стрѣлѝ цр҃ѧ їи҃лва ме́жду воздухо҃въ (подлѣ цѝ҃)[39]. и҆ рече (цр҃ь) скопцꙋ своему҃ (возвратисѧ)[40] і҆ и҆звѣ҃ ма ѿ҃ бра́ни се́ѧ ꙗ́ко ꙗ́звенъ е҆смь· и҆ ѹ҆мно́жисѧ бра́нь в то́и҃ дн҃ь. и҆ цр҃ь бѣ҃ стоѧ҃ со колесни́цею проти́ꙋ сѷ҃рѧ҃ ѿ҃ ѹ҆́тра до́ вечера. и҆ натекѡ́с-

ним в горах, наче стадо, в якого немає пастиря, і Господь сказав: Не Господь їм за Бога. Хай кожний повернеться до свого дому з миром. **18** І сказав ізраїльський цар до Йосафата, царя Юди: Чи я не сказав тобі, що не пророкуватиме мені цей добра, але зло? **19** І сказав Міхея: Не так, бо і я чую господнє слово, не так. Я побачив Господа Бога ізраїльського, що сидів на своєму престолі, і все небесне військо стояло перед ним, справа в нього і зліва в нього. **20** І сказав Господь: Хто обманить Ахава, ізраїльського царя, і він піде і впаде в Рематі Ґалаадскому? І цей говорив так, і цей сказав так. **21** І вийшов дух і став перед Господом, і сказав: Я його обманю. І Господь сказав до нього: Як? **22** І той відказав: Вийду і буду духом брехні в устах всіх його пророків. І сказав: Обманеш його. І, отже, ти спроможний, вийди і зроби так. **23** І ось тепер Господь дав духа брехні в уста всіх цих твоїх пророків, і Господь заговорив зло проти тебе. **24** І прийшов Седекія, син Ханаана, і вдарив Міхею в лице, і сказав: Який господній дух говорив до тебе? **25** І сказав Міхея: Ось ти побачиш в тому дні, коли ввійдеш до сховку в своїй сховці, щоб там сховатися. **26** І сказав ізраїльський цар: Схопіть Міхею і поверніть його до Амона, княза міста, і до Йоаса, царського сина; **27** хай його посадять до в'язниці і хай його годують хлібом смутку і водою смутку, доки *не* повернуся в мирі. **28** І сказав Міхея: Якщо, повертаючись, повернешся в мирі, то знай, що мною не заговорив Господь. І сказав: Слухайте всі люди. **29** І пішов ізраїльський цар *і* Йосафат, цар Юди, з ним до Ремати Ґалаадської. **30** І сказав ізраїльський цар до Йосафата, царя Юди: Прикрий мене, і ввійду до бою, і ти зодягнися в мою одіж. І прикрився ізраїльський цар, і ввійшов до бою. **31** Адже цар Сирії заповів князям і своїм 30 і двом озброєним, кажучи: Не воюйте ні з великим, ні з малим, але тільки з одним ізраїльським царем. **32** І сталося, що як побачили воєводи й озброєні Йосафата, царя Юди, і сказали: Це ізраїльський цар. І обступили, і воювали з ними, і Йосафат закричав. **33** І сталося, що як побачили воєводи й озброєні, що той не є ізраїльським царем, вони відвернулися від нього. **34** І один чоловік, якому ім'я Евростог, натягнувши лука, прострілив ізраїльського царя між легенями нижче щита, і цар сказав своєму скопцеві: Повернися і виведи мене з цієї битви, бо я ранений. **35** І помножився бій в тому дні, і цар стояв з колісницею напроти сирійців від ран-

ку аж до вечора, і натекло крові повний його подолок з рани, і він помер до вечора; кров виходила з рани, з подолку, по колісниці. **36** І заликав проповідник при заході сонця, кажучи: Кожний з вас хай іде до свого міста і до своєї землі, **37** бо помер цар. І прийшли до Самарії, і поховали царя в Самарії. **38** І кров розлилася по всьому самарійському джерелі, і свині та пси полизали його кров, і розпусниці помилися в його крові – вищ. 21 *за словом господнім, яке сказав. **39** І осталі діла Ахава, і все, що він зробив, і слоновий дім, який збудував, і всі міста, які зробив, – чи ось не були вони записані в книгах літописів царів ізраїльських? **40** І Ахав помер, і покладено його з його батьками, і його син Охозія зацарював замість нього. **41** Йосафат, син Аси, царював над Юдою в 4-му році Ахава, ізаїльського царя. **42** Царював же Йосафат, син Аси, в Єрусалимі, *мав* 35 літ, коли почав царювати, а 25 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері Азува, дочка Салаїла. **43** І він ходив по всіх дорогах Аси, свого батька, і не звернув з неї, щоб чинити миле в очах Господніх. **44** Лише височини не знищив, ще народ заколював і приносив жертву на височинах. **45** І Йосафат був у мирі з ізраїльським царем. **46** І осталі діла Йосафата і його подвиги, які вчинив, – чи ось вони не записані в книзі літо писів царів Юди? **51** І помер Йосафат з своїми батьками, і поховано його коло його батьків в місті Давида, його батька. І його син Йорам зацарював замість нього. **52** І Охозія, син Ахава, зацарював над Ізраїлем в Самарії в 17-му році Йосафата, царя Юди. І царював над Ізраїлем в Самарії 2 роки. **53** І він вчинив погане перед Господом, і почав ходити по дорогах свого батька Ахава і по дорозі Єзавелі, своєї матері, і в гріхах дому Єровоама, сина Навата, який згрішив у Ізраїлі. **54** І він служив Ваалові, і поклонився йому – і розгнівив Господа Бога ізраїльського понад всіх, що були перед ним.

та кро́ви (по́лни на́дра є҆го и҆ж҃ ра́звы)[41] и҆ у҆мре́ до́ вечера. (-)[42] и҆схожа́ше кровь ра́звена҃ а҃ на́дръ по́ колесни́цы. и҆ (вопїа҃)[43] проповѣ́дникъ о҆ западѣ со́лнца гла҃. ко́ждо (васъ да и҆́детъ) въ свои́ гра́, и҆ въ свою҆ зе́млю ра́ко у҆мре́ цр҃ь. и҆ прїидо́ша в самарїю. и҆ погребо́ша (въ самарїи҆ цр҃а)[44]. и҆ (раздѣли́ся҃)[45] [кро́вь][46] по всемꙋ цвѣтꙋ самарѣ́йскꙋ. и҆ полизаш҆ сви́ни и҆ ѱи҆ кро́вь [є҆го][47]. и҆ блꙋ́ница и҆ж҃мы́шася҃ въ кро́ви (є҆го) *по гла́ гн҃ю и҆же гла. и҆ прочаа҃ слове҆ вй йа а҆ха́вовъ и҆ вс҃а ра́же сътвори҆. и҆ хра҆ слоно́выи и҆же сътвори҆ и҆ вс҃а града ра́же сътвори҆. не є҆ли бы́ша пи́сана въ [кни́га҆][48] слове҆ бо́ дн҃и цр҃ь і҆и҃левъ. и҆ у҆мре а҆ха́въ (и҆ положенъ бы́стъ) съ ѻ҆ц҃ы свои́ми. и҆ цр҃твова о҆хозі́а҃ сн҃ъ є҆го в него҆ мѣ́сто. (-)[49] і҆о́сафа҆ сн҃ъ а҆сі́инъ цр҃твова на҆ і҆ꙋ́дою, в лѣто, д҃ є, а҆ха́ва цр҃а і҆и҃лева. Цр҃твова (же) і҆о́сафа́тъ сн҃ъ [а҆сі́инъ][50]. (въ і҆ерли́мѣ) (лѣтъ, ѧ҃ле.)[51] внегда҆ нача҆ цр҃твова́ти. (-)[52] и҃же, ѧ҃ѣ цр҃твова въ і҆ерли́мѣ. (-)[53] и҃ма҃ ма҃тери є҆го (є҆ѣ) а҆зꙋва дщи҆ (салаи́ла҃)[54]. и҆ хожда́ше по всѣ́мъ пꙋте́мъ а҆сі́иномъ ѻ҆ц҃а своє҆го. (и҆) не ꙋ҆клони́ся҃ ѻ҆ не́го, є҆же твори́ти ꙋ҆го҆но пр҃е҆ о҆чи́ма гн҃има. то́кмо высо́кыѣ не разори҆ є҆щѐ лю́дїе закалахꙋ и҆ жра́хꙋ на высо́кыи҃. и҆ ꙋ҆мири́ся҃ і҆о́сафа҆ съ цр҃емъ і҆и҃левы҃и҃. и҆ прочаа҃ слове҆ і҆о́сафа́тово҆ и҆ си́лы є҆го и҆же сътвори҆. не є҆ли пи́сана сꙋть ѣ҆ кни́зѣ словесъ въ дн҃е цр҃еи і҆ꙋ́ды҃и҃. и҆ ꙋ҆мре і҆о́сафа҆ съ ѻ҆ц҃ы свои́ми. и҆ погребе́нъ бы́стъ ꙋ҆ ѻ҆ц҃ъ свои҃ во́ градѣ дв҃дѣ ѻ҆ц҃а своє҆го. и҆ цр҃твова и҆о́ра҆ сн҃ъ є҆го в него҆ мѣ́сто. и҆ о҆хозі́а҃ сн҃ъ а҆ха́во҃ цр҃твова на҆ і҆и҃лемъ ѣ҆ самарїи҆ в лѣто, зі, і҆о́сафата цр҃а і҆ꙋ́дина. и҆ цр҃твова на҆ і҆и҃ле҆ (в самарїи), ѧ҃ѣ в҃. и҆ сотвори҆ лꙋка́вное пр҃е҆ гн҃ъ. и҆ нача҆ ходи́ти по пꙋте҆ [ѻ҆ц҃а своє҆го а҆ха́ва][55]. и҆ по пꙋти҆ є҆завели́ными ма҃тери своє҆а и҆ во грѣ́хѣ до́му і҆еровоа́мля҃ сн҃а навато́ва. и҃же согрѣ́шивъ во і҆и҃ли. и҆ пораб҃о́тa (ваа́лꙋ)[56] и҆ поклони́ся҃ (є҆мꙋ)[57]. и҆ ра҆гнѣ́ва га҃ ба҃ і҆и҃лева (па́че всѣ́хъ)[58] бы́вши҃ прежде є҆го.

ЧЕТВЕРТА КНИГА ЦАРСТВ ГЛАВА 1

1 І по смерті Ахаава Моав відступив від Ізраїля. **2** І Охозія ж впав з вікна, що на його горищі в Самарії, і дуже розболівся. І він послав послів, і сказав до них: Ідіть і випитайте в

ЧЄТВЄРТЫ КНИГЫ ЦРСТВЪ ГЛАВА А҃

А҆ ѻ҆стꙋпи́ моа́въ ѻ҆ і҆и҃ла҃ по ꙋ҆мрѣтвїи а҆ха́ви. и҆ (о҆хозі́а҃ же впадѐ)[2] ѻ҆ о҆кна҆. и҃же в го́рницы є҆го въ самарїи҆. и҆ разболѣ́ся҃ (зѣ́ло). и҆ посла҆ послы҆ и҆ рече и҃ѣ

йдѣте и̂ вопроси́те оу̂ ваа́ла сквє́рнаго бо́га (а̂ка́рскихъ)[3] а̂ще жⷭ̃ бу́ду ѿ̑ бо́лезни моєⷯ сеⷯ· і̂ йдо́ша вопраша́ти є̂го ради. и̂ а̂гг҃лъ гн҃ь рече къ и̂лію҆ дезви́тянину гл҃а. вост҃а́въ [і̂ йдѝ][4] на срѣтє́нїе послу́мъ о́хозїа́ цр҃а самарїйска. и̂ гл҃еши къ нимъ и̂ли нѣ́сть бг҃ъ въ і̂и҃ли (на́ико)[5] градетѣ̀ вопраша́ти ваа́ла, сквє́рнаго бога е҆́ (карони́ѣ)[6]· и̂ (сего ради)[7] си́це гл҃етъ гь҃, на о́дръ на́ньже во̑ше́лъ є̂си тⷨ не и́маши слѣсти с него на́ико тⷨ и́маши сме́ртїю оу̂мрѣти. і̂ йдѐ и̂лію҆̀, и̂ рече къ ни́мъ· и̂ о҆братя́шася послы̀ къ немⷭ· (о́нже)[8] рече и̑ что́ на́ико возвратя́тесѧ· и̂ рѣша къ немⷭ мⷭжъ вопзы́йде въ срѣтє́нїе намъ, и̂ рече къ на́мъ, (вопзвратя́тесѧ йдѣте)[9] къ цр҃ю послáвшемⷭ вы̀ и̂ гл҃ѣте къ немⷭ, си́це гл҃етъ гь҃ и̂ли нѣ́сть бг҃ъ въ і̂и҃ли да (вы̀ градете)[10] вопраша́ти ваа́ла сквє́рнаго бо́га въ (карони́ѣ)[11]. (сего ради)[12] на о́дрѣ на немже ты̀ лежи́ши (-)[13] не и́маши слѣсти с не́го, (но тⷭ)[14] и̂́маши сме́ртїю оу̂мрѣти· и̂ рече къ ни́мъ (цр҃ь) гл҃а. какóвъ ба́ше мⷭжъ то́и вопше́дыи въ срѣтє́нїе ва́мъ и̂ гл҃авыи ва̑ словеса̀ сѝ· и̂ рѣша къ немⷭ мⷭжъ косма́тъ, и̂ по́асъ оу̂сма́нъ (-)[15] о̂ чре́слѣхъ є̂го. и̂ рече (цр҃ь), и̂ли҆̀ дезви́тянинъ се́и є̂сть· и̂ посла̀ къ немⷭ старѣишину пя́тьдеся́тника. и̂ и̑, (мⷭжъ) є̂го и̂ (вше́ше)[16] прїидо́ша къ не́мⷭ. и̂ ре҆ и̂ли҆̀ въ вѣ́дѣ врⷯ горы̀. и̂ гл҃а пятьдеся́тникъ къ немⷭ. и̂ рече (зове́ тⷭ цр҃ь чл҃че бж҃їи)[17] сни́ди· и̂ ѿвѣщà и̂ли҆̀ и̂ рече къ пятьдеся́тнику. (-)[18] а̂ще (е҆́смь) чл҃къ бж҃їи (-)[19]. (тⷭ) да сни́детъ о́гнь с нб҃се и̂ снѣсть тⷭ, и̂ и̑ твою̀ (с тобо́ю). и̂ сни́де о́гнь с нб҃се и̂ снѣсть и̑, и̂ и̑ мⷭжъ с ни́мъ· и̂ приложи́ цр҃ь (посла́ти)[20] къ немⷭ дрyга́го пятьдеся́тника, и̂ и̑ (мⷭжъ) с ни̑ и̂ (вше́)[21] и̂ гл҃а пятьдеся́тни̑ къ немⷭ и̂ рече чл҃че бж҃їи. си́це гл҃етъ цр҃ь потщи́вся сни́ди· и̂ (ѿвѣщáвъ)[22] и̂ли҆̀ (-)[23] гл҃а къ немⷭ и̂ рече. а̂ще чл҃къ бж҃їи а́зъ е҆́смь (тⷭ) да сни́детъ о́гнь с нб҃се и̂ да снѣсть тⷭ, и̂ и̑ мⷭжъ с тобо́ю. *и̂ сни́де о́гнь с нб҃се и̂ снѣсть и̑. и̂ и̑ мⷭжъ є̂го· и̂ приложѝ цр҃ь є̂щѐ посла́ти (тре́тїѧго старѣишину. пятьдеся́тника)[24], и̂ и̑. (мⷭжъ) с ни̑. и̂ прїиде къ немⷭ пятьдеся́тникъ тре́тїи. и̂ поклони́ся на колѣ́ну своє́ю пр҃е̂ и̂ли҆е́ю, и̂ молѝ є̂го и̂ гл҃а къ немⷭ, и̂ рече чл҃че бж҃їи е҆̀ гото́ва е҆̀сть дш҃а моѧ̀ (пр҃е̂ тобо́ю). и̂ дш҃а ра́бъ твои́хъ сихъ и̑. пр҃е̂ о́чи́ма твои́ма· Се (бо) сни́де о́гнь с нб҃се и̂ пожре́сть о́ба пятьдеся́тника (старѣишаѧ)[25], съ и̑ е҆̂ю. и̂ е҆̀ оу̂бо гото́ва е҆̀сть

Ваала, скверного Бога Акарського, чи житиму від цієї моєї хвороби. І пішли запитати задля нього. **3** І господній ангел сказав до Ілії Тезвитянина, мовлячи: Вставши, і йди назустріч послам Охозії, самарійського царя, і скажеш до них: Чи немає Бога в Ізраїлі, що ідете питати Ваала, скверного бога акарців? чи житиму від цієї моєї хвороби. І пішли запитати задля нього. **3** І господній ангел сказав до Ілії Тезвитянина, мовлячи: Вставши, і йди назустріч послам Охозії, самарійського царя, і скажеш до них: Чи немає Бога в Ізраїлі, що ідете питати Ваала, скверного бога в Кароні? **4** І задля цього так говорить Господь: Відносно ліжка, на яке ти, туди, вийшов: не злізеш з нього, бо там смертю помреш. І пішов Ілія і сказав їм. **5** І посли повернулися до нього, він же їм сказав: Як-то ви повернулися? **6** І сказали йому: Нам назустріч прийшов чоловік і сказав до нас: Поверніться, ідіть до царя, що вас вислав, і скажете йому: Так говорить Господь: Чи немає Бога в Ізраїлі, що ви ідете питати Ваала, скверного бога в Кароні? Задля цього з ліжка, на якому ти лежиш, не злізеш з нього, але там смертю помреш. **7** І сказав до них цар, мовлячи: Який був той чоловік, що прийшов вам назустріч і заговорив до вас ці слова? **8** І сказали йому: Волохатий чоловік, і шкіряний пояс довкола його бедер. І сказав цар: Це є Ілія Тезвітянин. **9** І він послав до нього старшину над п'ятидесятьма і його 50-х чоловік; і, пішовши, вони прийшли до нього, і ось Ілія сидів *на* верху гори. І сказав п'ятидесятник до нього, і промовив: Кличе тебе цар, чоловіче Божий. Ходи. **10** І відповів Ілія, і сказав до п'ятидесятника: Якщо є я божим чоловіком, то хай зійде вогонь з неба і пожере тебе і твоїх 50-х з тобою. І зійшов вогонь з неба і пожер його, і з ним п'ятдесятьох чоловік. **11** І додав цар послати до нього іншого п'ятидесятника, і з ним 50-х чоловік; і п'ятидесятник пішов і сказав до нього, і промовив: Чоловіче Божий, так говорить цар: Поспішившись, зійди. **12** І, відповівши, Ілія сказав до нього, і промовив: Якщо я є божим чоловіком, то хай зійде вогонь з неба, і хай пожере тебе і з тобою 50-х мужів. *І зійшов вогонь з неба і лук. 9
пожер його і 50-х його чоловік. **13** І додав цар ще послати третього старшину-п'ятидесятника, і з ним 50-х чоловік; і прийшов до нього третій п'ятидесятник, і клякнув на свої коліна перед Ілією; і благав його, і заговорив до нього, і сказав: Чоловіче божий, – ось моя душа і душа цих твоїх 50-х рабів готова є перед то-

бою, перед твоїми очима. **14** Бо ось зійшов вогонь з неба і пожер двох старших п'ятидесятників з їхніми 50-ма; і, отже, тепер готова є душа твоїх рабів перед твоїми очима. **15** І божий ангел сказав до Ілії, і промовив: Зійди з ним, не бійся їхнього лиця. І встав Ілія, і зійшов з ним до царя. **16** І сказав до нього, і промовив: Так говорить Господь: Тому що ти послав послів питати Ваала, скверного бога в Кароні, наче б то не має Бога в Ізраїлі, якого слів ти міг запитати, задля цього з ліжка, на якому ти лежиш там сьогодні, не злізеш з нього, але смертю помреш. **17** І він помер за господнім словом, яке сказав рукою Ілії. **18** І осталі діла Охозії, що вчинив, – чи ось вони не записані в книгах літописів ізраїльських царів? **18a** І зацарював Йорам замість нього над Ізраїлем в Самарії в 2-му році Йорама, сина Йосафата, царя Юди, тому що Охозія не мав сина. 18 І осталі діла Охозії, що зробив, – чи ось вони не записані в книгах літописів ізраїльських царів?

дш҃а рабъ твоихъ пр҃е о҆чима твоима· и҆ гла а҆гг҃лъ бж҃їи къ и҆лїи҆ и҆ рече. сниди с нимъ не оубоися҆ ѡ҆ лица҆ и҆хъ, и҆ (въста҃)[26] и҆лїа҆ и҆ сни҆де с нимъ къ ц҃рю и҆ гла къ немоу и҆ рече [-][27], сице гл҃етъ г҃ь понеже посла҆ послы҃ въпраша҆ти ваа҆ла скверна҃го бога в (карѡ́нѣ)[28]. [на҆ко да не бы́ти бо҃у въ їи҃ли (є҆гоже словесы҃ можа҆ше въпраша҆ти)[29]][30], (сего ра҆ди)[31] на о҆дрѣ на не҆мже ты҃ лежи҆ши т҃моу (нын҃ѣ) не и҆маши слѣзти с него и҆ѡ смр҃тїю оумреши· и҆ оумре по гл҃у гн҃ю, є҆же гла (роукою и҆лїиною)[32]. и҆ про҆чаа҆ словесъ о҆хозі҃и҆ є҆ли҆ко съ҃творѝ. не сѐ ли пи҆сана въ (кни҆гахъ)[33] словесъ дн҃їи ц҃рь. їи҃левъ· [и҆ ц҃рьтвова҆ и҆ѡра҆мъ (-)[34] въ мѣсто є҆го (на҃ їи҃лемъ, ѣ҆ самарїи). в лѣто, в҃ є, и҆ѡра҆ма сна҃ и҆ѡсафа҆това ц҃ра҆ їоудина понеже не и҆мѣ҆ (сна҃ о҆хозїа҆)[35]][36]. (и҆ про҆чаа҆ словесъ о҆хозїинъ є҆ли҆ко съ҃творѝ, не сѐ ли пи҆сана въ кни҆гахъ дн҃їи ц҃рь їи҃левъ) (-)[37].

Глава 2

1 І сталося, коли Господь забирав Ілію в вихорі, наче на небо, й ішов Ілія і Елисей з Ґалґалів. **2** І сказав Ілія до Елисея: Отже, сиди тут, бо Господь послав мене аж до Ветилю. І сказав Елисей: Живий Господь і жива твоя душа! Хіба оставлю тебе. І прийшли до Ветиля. **3** І прийшли до Елісея сини пророків, що в Ветилі, і сказали йому: Чи ти знаєш, що Господь бере твого пана над твою голову від тебе? І сказав Елисей: І я знаю. Мовчіть. **4** І сказав йому Ілія: Отож, сиди тут, бо Господь мене послав до Єрихона. І сказав Елисей: Живий Господь і жива твоя душа, бо не оставлю тебе! І прийшли до Єрихона. **5** І приблизилися до Елисея сини пророків, що в Єрихоні, і сказали йому: Чи ти знаєш, що сьогодні Господь забирає твого пана з-над твоєї голови, від тебе? І він сказав: Та й я знаю. Мовчіть. **6** Сказав же Ілія до Елисея: Сиди тут, бо Господь мене послав аж до Йордану. І сказав Елісей: Живий Господь і жива твоя душа! Отож, не полишу тебе. І пішли оба. **7** І 50-ть мужів з синів пророків. І стали напроти, здалека. І ці оба стали при Йордані. **8** І взяв Ілія свій плащ, звинув його і вдарив ним об воду – і розступилася вода сюди і туди, і перейшли оба по сухому. **9** І сталося, що як вони перейшли, і сказав Ілія до Елисея: Проси – що тобі зроблю раніше, ніж буду я забраний від тебе. І сказав Елисей: Отже, хай буде дух, що в тобі, подвійним у мені. **10** І сказав Ілія: Тяжке попросив ти. І сказав: Якщо поба-

гла, в҃·

И҆бы́сть внегда҆ взя҆ти г҃у и҆лїю въ ви҆хрь на҃ко на҆ нб҃о. і҆ и҆да҆ше и҆лїа҆ і҆ є҆лисе́и ѡ҆ га҃га́лъ· и҆ рече и҆лїа҆ къ є҆лисе́ѣви сѣ҆ди оубо здѣ на҃ко г҃ь посла҆ м҃а до веди҆лa҆. и҆ рече і҆є҆лисе́и жи҆въ г҃ь и҆ жива҆ дш҃а твоа҆ а҆ще о҆ста́влю т҃а. и҆ прїи҆до́ста до веди҆ла҆· и҆ прїи҆до́ша сн҃ы пр҃рческїа҆ и҆же в҃ веди҆ле къ є҆лисе́ю и҆ рѣша къ немоу разумѣ́еши ли, на҃ко (възима́етъ (-)[1] г҃ь)[2] господи҆на твоего́ ве́рху главы҃ твое́а ѡ҆ тебѐ, и҆ рече (і҆є҆лисе́и) и҆ а́зъ разумѣ́хъ молчи҆те· и҆ рече (є҆моу) и҆лїа҆ (-)[3], са҆ди оубо здѣ на҃ко г҃ь посла҆ м҃а въ є҆рихонъ. и҆ рече і҆є҆лисе́и жи҆в҃ г҃ь, и҆ жива дш҃а твоа҆ на҃ко не о҆ста́влю т҃а. и҆ прїи҆до́ста до і҆є҆рихо́на· и҆ приближи҆шася сн҃ове пр҃рки҃ и҆же въ є҆рихо́нѣ къ і҆є҆лисе́ю, и҆ рѣша є҆моу разумѣ́еши ли на҃ко дне́сь възе́мле҃ г҃ь господи҆на твоего́ свы́ше главы҃ твое́а ѡ҆ тебѐ. и҆ рече и҆́во и҆ а́зъ разумѣ́хъ молчи҆те· (-)[4] Рече (же) (-)[5] и҆лїа҆ (къ і҆є҆лисееви) сѣ҆дѝ здѣ на҃ко г҃ь посла҆ м҃а до і҆о҆рда́на. и҆ рече і҆є҆лисе́и живъ г҃ь и҆ жива҆ дш҃а твоа҆ на҃ко не о҆ста́ну тебѐ. и҆ поидо́ста о҆́ба· и҆ и҆ мужи҆ ѡ҆ сн҃овъ пр҃рчъ, и҆ ста́ша проти҆ву и҆здалеча, и҆ сі҃и҆ о҆́ба ста́ста при і҆о҆рда́нѣ· и҆ прїи҆мъ и҆лїа҆ ми҆лость свою (сви́тъ)[6] (ю҃) и҆ оу҆да́ри (и҃) въ во́ду и҆ растоу́писа҆ вода҆ сюду҆ и҆ сю́ду, и҆ проидо́ста о҆́ба (по́ сухоу)[7]· и҆ бы́сть прешѣ́шима и҆́ма, и҆ (рече и҆лїа҆)[8] къ і҆є҆лисе́ѣви, проси҆ что҆ съ҃творю т҃и. прежде даждь не взя҆т҃ буду ѡ҆ тебѐ, и҆ рече і҆є҆лисе́и да бу҆детъ оубо (дх҃ъ и҆же въ те-

сирѣ́ мн
а́ мѣ́ в

бѣ сꙋгꙋбъ)[9] въ мнѣ· и рѣ́ и҃лїа҆ о҆́жестни́лъ є҆́си проси́ти. (и҃ рече) а҆́ще оу́зриши мѧ̀ въспрїе́млема ѿ тебѐ (-)[10] бꙋдетъ тѝ тако́. (-)[11] а҆́ще лѝ не (оу́зриши) не и҃мать тѝ бы́ти· и҃ бы́ и҃ма и҃дꙋщема и҃да́ста и҃ гла́ста. и҃ є҆́ колесни́ца о҆́гненаѧ и҃ конѝ о҆́гнені҆и. и҃ раздѣли́ша междꙋ о҆́бѣма. и҃ *взе́мъ бы́сть и҃лїа҆ ви́хромъ на҆́ко на́ нб҃о· і҆ є҆лесе́и зра́ше и҃ въпїа́ше ѿ҆́ч҃е ѿ҆́ч҃е колесни́ца їи҃ле́ва и҃ ко҆́нници҆ є҆̀, и҃ не ви́дѣ є҆́го кто́мꙋ. и҃ на҆́тса (їе҆лисе́и) за ри́зы своѧ̀ и҃ растерза̀ а҆̀, въ дв҃ѣ растерза́нїи· и҃ взе́мъ ми́лоть и҃лїи́ню їе҆лисе́и па҆́шꙋю (на нт҃ѣ)[12] и҃ възврати́ся їе҆лисе́и и҃ ста̀ на́ брезѣ їо҆рдановѣ· и҃ прїи́мъ (їе҆лисе́и) ми́лоть и҃лїи́ню на҆́же падѐ на вер҃хꙋ є҆́го и҃ оу҆да́ри въ во́ду и҃ не растꙋпи́ся (вода̀) и҃ рече гдѝ бг҃ъ и҃лїи́нъ. и҃ оу҆да́ри (їе҆лисе́и) (вторы́цею)[13] и҃ растꙋпи́ся (вода̀) сю́ду и҃ сю́ду. і҆ (є҆лисе́и про́иде)[14] (по́ сꙋхꙋ)· и҃ ви́дѣша н҃ сно́ве пр҃рчи и҃же (и҃) въ є҆рихо́нѣ проти́ву. и҃ рѣша (є҆е҆) (почива́етъ)[15] дх҃ъ и҃лїи́нъ на їе҆лисе́ю. и҃ прїидо́ша на срѣте́нїе є҆́мꙋ. и҃ поклони́шася є҆́мꙋ до земла̀· и҃ рѣша к немꙋ є҆е҆ нн҃ѣ съ о҆́троки твои́ми, и҃, мꙋжи сно́въ си́лныхъ. (и҃) да ш҃е́ше (-)[16] взы́щꙋтъ господина твоего́, є҆да ка́ко (дх҃ъ гн҃ь възе́мъ (-)[17])[18] (-)[19] положи́лъ н҃ на и҃о҆рда́нѣ (на ве́рхꙋ горы̀)[20]. и҃ли на ве́рхꙋ хо́лма. и҃ рече їе҆лисе́и не посылаите· и҃ принꙋди́ша н҃ до́ндеже оу҆́крѣпи́шася. и҃ рече пошлѣте и҃ посла́ша, и҃. мꙋжъ і҆ и҃ска́ша и҃ дн҃и и҃ не о҆́брѣто́ша є҆́го. и҃ възврати́шася к немꙋ. и҃ то́и бѣ сѣдя́и въ є҆рихо́нѣ. и҃ рече їе҆лисе́и [к ни́мъ][21] не гла́хъ лѝ к ва҃ не (посыла́ите)[22], и҃ рѣша мꙋжїе гра́да къ їе҆лисе́ю· Се жи́тїе гра́да бл҃го на҆́коже (ты̀ господи́не ви́диши)[23] но̀ во́ды злы̀, и҃ земла̀ непло́дна· и҃ рече їе҆лисе́и принесѣте мѝ водоно́съ но́въ и҃ всы́плете во́нь со́ль. и҃ взе́мше [и҃ принесо́ша][24] к немꙋ. і҆ и҃зы́иде їе҆лисе́и на и҃схо́дища во́дна҆ и҃ всы́па тꙋ со́ль, и҃ рече си́це гл҃етъ гь и҃сцѣли́хъ во́ды сїа҆. (и҃) (оу҆́жѐ не бꙋдетъ)[25] ѿ҆ нея҆ (кто́мꙋ) см҃рти и҃ неплодства· і҆ и҃сцѣли́шася во́ды до дн҃е сего́, по гл҃ꙋ їе҆лисе́е҆вꙋ и҃же гла́· и҃ възы́иде ѿ҆ттꙋдꙋ въ вед҃и́ль. и҃ в҆ходя́щꙋ є҆́мꙋ пꙋте́мъ и҃ (є҆е҆) дѣти ма́лы (і҆) и҃зыидо́ша и҃з гра́да и҃ руга́хꙋся є҆́мꙋ и҃ рѣша є҆́мꙋ гра́дѣ плѣши́ве гра́дѣ и҃ о҆́зрѣвся въ сл҃ѣдъ (себѐ)[26] и҃ ви́дѣ а҆̀, и҃ прокла́тъ а҆̀ и҃менемъ гн҃имъ. и҃ є҆ и҃зыдо́стъ дв҃ѣ медвѣ́дицы ѿ҆ лꙋга и҃ растерго́ша и҃ ѿ҆ нихъ, м҃в, о҆́трочища· і҆ и҃дѐ ѿ҆ттꙋдꙋ въ горꙋ кармильскꙋю, и҃ ѿ҆ттꙋдꙋ възврати́ся в҆ самарїю·

чиш як мене від тебе забирають, буде тобі так. Якщо ж не побачиш – не тобі буде. **11** І сталося, що як вони ішли, ішли й говорили – і ось огненна колісниця і огненні коні; і вони розділили між обома, і *забраний був вихором Ілія, наче на небо. **12** І Елисей побачив і закричав: Батьку, батьку! Ізраїльська колісниця і її вершники! І більше його не побачив. І схопив Елисей за свою одіж, і роздер її на дві частини. **13** І Елисей підняв плащ Ілії, який впав на нього, і повернувся Елісей, і став при березі Йордану. **14** І взяв Елисей плащ Ілії, який впав на його верх, і вдарив об воду – і вода не розступилася. І він сказав: Де Бог Ілії? І вдарив Елисей вдруге – і вода розступилися сюди і туди, і Елисей перейшов по сухому. **15** І побачили його сини пророчі, що і в Єрихоні навпроти, і сказали: Ось дух Ілії спочиває на Елисею. І вони прийшли йому назустріч, і поклонилися йому до землі. **16** І сказали до нього: Ось тепер 50-ть мужів з твоїми слугами – сини сильних; і, пішовши, пошукають твого пана, чи часом господній дух, взявши, не поклав його на Йордані, на верху гори, або на шпиль вершини. І сказав Елісей: Не посилайте. **17** І наполягали на нього, доки не скріпилися, і він сказав: Пошліть. І послали 50-х мужів – і шукали 3 дні, і його не знайшли. **18** І повернулися до нього, і він сидів в Єрихоні, і сказав Елисей до них: Чи не сказав я вам: Не посилайте? **19** І сказали мужі міста до Елісея: Ось мешкання міста добре, так як ти пане бачиш, але води погані і земля неплідна. **20** І сказав Елисей: Принесіть мені нове відро і всипте до нього солі. І взяли і принесли йому. **21** І вийшов Елисей до джерел вод і всипав туди сіль, і сказав: Так говорить Господь: Я оздоровив ці води, і уже більше не буде від неї смерті й неплідності. **22** І виздоровіли води, аж до цього дня за словом Елисея, яке він сказав. **23** І він пішов звідти до Ветиля. І як ішов він дорогою – і ось малі діти вийшли з міста і глузували з нього, і сказали йому: Іди лисий, іди. **24** І оглянувшись вслід за собою, і побачив їх, і прокляв їх господнім іменем. І ось з лугу вийшли дві ведмедиці і роздерли їх – 42 дітей з них. **25** І він пішов звідти до Кармильської гори, і звідти повернувся до Самарії.

сир. 48
мак1. 2

Глава 3

1 Йорам, син Ахава, зацарював над Ізраїлем в Самарії у 18-му році Йосафата, царя Юди, і царював 12 літ. **2** І він зробив погане перед господніми очима, але не так, як його батько і мати, і нищив храми Ваала, які збудував його батько. 3 Але лише *перебував* в гріхах Єровоама, сина Навата, який згрішив в Ізраїлі, приставі і не відступив від нього. **4** І Моса, цар Моава, приганяв на кінець року цареві Ізраїля 100 тисяч ягнят, 100 тисяч баранів і з їхньою вовною. **5** І сталося, що після смерті Ахава, і відкинув моавський цар ізраїльського царя. **6** Вийшов цар Йорам в дні ті з Самарії і почислив Ізраїля. **7** І пішов і послав до Йосафата, царя Юди, кажучи: Моавський цар відступив від мене. Чи підеш зі мною на війну проти Моава? І той сказав: Піду. Так мені, як і тобі, і як мій народ, так твій народ, як мої коні, так твої коні. **8** І сказав: Якою дорогою піду? І він сказав: Дорогою едомської пустині. **9** Пішов ізраїльський цар, і цар Юди, і едомський цар; й ішли дорогою сім днів, і не було для полку і для його худоби води, щоб пити. **10** І цар ізраїльський сказав своїм слугам: О, бо замкнув Господь цих 3-х царів, що йдуть, щоб видати їх в руки моавські. **11** І сказав йому Йосафат, цар Юди: Чи не буде господнього пророка, і запитаємо Господа *через* нього? І відповів один зі слуг ізраїльського царя: Тут є Елисей, син Йосафата, який зливав воду на руки Ілії. 12 І сказав Йосафат: На тому є господнє слово. І до нього прийшов ізраїльський цар, Йосафат, цар Юди, й едомський цар. **13** І сказав Елисей до ізраїльського царя: Що мені й тобі? Ходи сьогодні до пророків твого батька і до пророків своєї матері. І сказав йому ізраїльський цар: Чи задля цього Господь зібрав трьох царів, щоб їх видати в руки моава? **14** І сказав Елісей: Живий Господь сил, перед яким я стою, перед Ним, що не стидаюся лиця Йосафата. Чи поглянув би я на тебе – сумніваюся. **15** Але ось гляди, приведи мені співця. І сталося, що як співець заспівав, і була на ньому господня рука. **16** І сказав: Так говорить Господь: Зробіть ці потоки глибокими. **17** Бо так говорить Господь: Не перестане дух і не перестане дощ, і ці потоки наповняться водою, і питимете ви, і ваш маєток, і ваша скотина. **18** І це буде легким перед господніми очима, і видам Моав у ваші руки. **19** І поб'єте кожне укріплене місто, і скинете кожне добре дерево, і розкопаєте всяке джерело води, і камінням

Гла, г·

(Ора́мъ)[1] сы́нъ а҃хаво҃ цр҃твова҆ надъ і҆и҃лемъ (въ самарі́и). в лѣто и҃ і҆оса́фа́та цр҃а і҆ю́дина. и҆ цр҃твова҆ (лѣтъ в҃і)[2]. и҆ сътвори҃ лука́вное пр҃е҆ о҆чи́ма г҃нима. но не ꙗ́ко ѡ҆́цъ (-)[3] и҆ мт҃и е҆го и҆ разруши ка́пища ваалова ꙗ́же бѣ сътворилъ ѡ҆́цъ е҆го. но то́кмо въ грѣсѣхъ і҆еровоа́ма сы́на нава́това и҆́же съгрѣши́ въ і҆и҃ли. прилѣпи́ся҆ (и҆) не ѡ҆ступи҃ ѡ҆ него· и҆ мо́са цр҃ь моа́вль бѣ҆ (-)[4] пригона́я҆ (на и҆схо́дѣ҆ цр҃еви і҆и҃леву)[5], р҃, тысѧ҆ а҆́гнатъ, (-)[6] р҃, тысѧщъ о҆́вновъ (и҆ съ рунесы҃ и҆хъ)[7]. и҆ бы́сть по оу҆мр҃тви́и а҆ха́ви. и҆ ѡ҆вр҃ъжеся҆ цр҃ь моа́вль цр҃а і҆и҃лева· (-)[8] и҆зы́инде цр҃ь и҆о́ра́мъ въ дн҃и о҆́ны ѡ҆ самарі́а҆ и҆ съгла́да҃ і҆и҃ла҆· і҆ и҆дѣ и҆ посла къ и҆оса́фату цр҃ю і҆оу҆́дину г҃ла҆. цр҃ь моа́вль ѡ҆вр҃ъжеся҆ мене҃ а҆́ще и҆́деши со мно́ю (на́ брань на моа́ва)[9]. и҆ рече взы́инду сы́це мнѣ ꙗ́коже и҆ тебѣ. (и҆) ꙗ́коже лю́дїе мои҃, (та́ко) лю́дїе твои҃. ꙗ́ко҆ ко́ни мои҃, (та́ко) ко́ни твои҃· и҆ р҃е҆ кои́мъ пу́те́мъ (въ҆зы́идемъ)[10], и҆ рече пу́те́мъ пустыи́на е҆до́мъскїа҆· (-)[11] и҆дѣ҆ цр҃ь і҆и҃левъ, и҆ цр҃ь і҆оу҆́динъ, и цр҃ь е҆до́мль, і҆ и҆до́ша пу́т҃е҆ се́дмь дн҃їи, и҆ не бѣ҆ (по́лку воды҃)[12], и҆ ско́ту (е҆го пи́ти)[13]. и҆ рече (о҆́троко́мъ свои́м) цр҃ь і҆и҃левъ ѡ҆́ ꙗ́ко затвори҃ г҃ь г҃, (сїа҆) цр҃а и҆́ду́ща преда́ти (-)[14] въ ру́цѣ моа́вли· и҆ рече и҆оса́фа́тъ (къ нему цр҃ь і҆оу҆́динъ). а҆́ще не бу́детъ пр҃ро́ка г҃на҆. и҆ въпро́симъ г҃а и҃. и҆ ѿвѣщ҃а҆ е҆ди́нъ о҆́троко́въ цр҃а і҆и҃лева (-)[15]. здѣ҆ (е҆) і҆е́лисе́и сы́нъ [и҆оса́фа́товъ][16]. и҆́же въ҆злива҆ во́ду на ру́цѣ и҆лїи́ны҃· и҆ р҃е҆ и҆оса́фа́тъ е҆́сть на то́мъ г҃лъ г҃нь, и҆ сни́де къ нему цр҃ь і҆и҃левъ (-)[17] и҆оса́фа́т҃ цр҃ь і҆оу҆́динъ, и҆ цр҃ь е҆до́мескъ· и҆ р҃е҆ і҆е́лисе́и къ цр҃ю і҆и҃леву. что́ мнѣ и҆ тебѣ прїи́ди҃ (нн҃ѣ) къ пр҃ро́комъ ѡ҆́ц҃а твоего́, [и҆ къ пр҃ро́комъ мт҃ре свое́а҆][18]. и҆ рече е҆му цр҃ь і҆и҃левъ сего́ ли ради събра҃ е҆́сть г҃ь трїи цр҃евъ преда́ти а҆҃ въ ру́цѣ моа́вли· и҆ рече і҆е́лисе́и жи́в҃ г҃ь сы́лъ и҆́же пр҃е҆́стою пред ни́мъ ꙗ́ко не лица҆ и҆оса́фа́това (-)[19] стыжу́ся҆. а҆́ли въ҆зр҃ѣ́въ на́ та҆ (оу҆́сумню́ся҆)[20]. но е҆е ви́ждь приведи҃ ми пѣвца́. и҆ бы́сть е҆гда҃ пѣва́ше пѣвца́. и҆ бы́сть (ру́ка҆ г҃на҆ на не́мъ)[21]. и҆ рече та́ко г҃летъ г҃ь сътвори́те (пото́ки сїа҆ глубо́кїа҆)[22]. ꙗ́ко҆ та́ко г҃летъ г҃ь не (престане́тъ)[23] дх҃ъ и҆ не (престане́)[24] до́ждь. и҆ (пото́цы сїи҃ напо́лнатся҆)[25] воды҃ и҆ пи́сте вы, и҆ стажа́нїа҆ ва́ша и҆ ско́ты ва́ша· и҆ ле́гко сѝ (бу́детъ) пр҃е҆ о҆чи́ма г҃нима. и҆ преда́мъ моа́ва в ру́ки ва́ши· и҆ побѣди́те всѧкъ гра́дъ тве́рдъ. и҆ всѧ҆ дре́ва бла́га низло-

жи́тє, и҆ всѧ́къ и҆сто́чникъ водꙑ̀ разгради́тє. и҆ всѧ́кꙋ ча́сть бл҃гу҃ разбі́єте ка́менїємъ и҆ бꙑ́сть заоу́тра (ѩ́ко вънсхожда́хꙋ ісъ жрътвꙑ)[26]. и҆ ѓе во́ды и҆да́хꙋ пꙋтⷣ ѐдѡ́скимъ. і҆ и҆спо́лнисѧ (водꙑ̀ землѧ̀)[27]. и҆ вс҃и моа́ви́тане слы́шаша ѩ́ко вънзыдо́ша (тр҃и) ц҃р҃и (побѣ́дꙋ)[28] на́ на. и҆ (сънбра́шасѧ вс҃и ѡ҆ ю҆ность)[29] и҆же препоѧса́хусѧ о҆ру́жїи҆ и҆ (вы́шⷣе)[30] и҆ ста́ша оу҆ предѣ́ла. и҆ оу҆рани́ша заоу́тра и҆ слн҃це вънсїѧ̀ на во́ды. и҆ ви́дѣ моа́вънъ проти́ву (на вода́хъ ѩ́ко лꙋча кровА́вы)[31]. и҆ рече кро́вь сѝ (є҆сть) ѡ҆ о҆ру́жїѧ би́ша бо́ сѧ сꙋть (оу҆жѐ) ц҃р҃и и҆ оу҆би́лъ є҆сть мꙋжъ и҆скренѧго своⷤ и҆ ѓе нн҃ѣ (гра́дⷭтъ) на кори́сть (моа́влю)[32] и҆ (вънста́вше) внидо́ша вънполкъ і҆и҃лⷭ҇ (-)[33] і҆и҃ли́тѧ́не (вънста́вше)[34] и҆зби́ша моа́вланы, и҆ побѣго́ша (пред ни́ми)[35]. и҆ (вшⷣе в зе́млю и҆хъ)[36] гра́ды разби́ша. и҆ всѧ́кꙋ ча́сть бл҃гу҃ наверго́ша мꙋжи ка́менїѧ. і҆ и҆сполниша а҃ и҆ всѧ́къ и҆сто́чни҃ѣ҃ водꙑ̀ разгради́ша и҆ всѧ́ко дре́во бл҃го и҆ѕ҃ѣ҃ѣ҃ко́ша (и҆) до о҆ста́вшихъ ст҃ѣ́нъ ка́менꙑхъ (не) разбїе́нꙑ҃ѣ҃. и҆ о҆бъступиша пр҃а҃ницы и҆ разби́ша а҃. и҆ видѣ ц҃рь моа́вль ѩ́ко оу҆крѣпи́сѧ на҃ ними бра́нь, и поѧ́тъ со собо́ю з҃ сотъ мꙋжъ держащихъ о҆ру́жїѧ хотѧ̀ бити на ц҃ра ѐдо́мла, и҆ не возмого́ша. и҆ поа҃ сн҃а своѐго пр҃ьвенца и҆же ц҃р҃ствова́ти и҆мѣ́ша в него мѣ́сто, (и҆ сътвори жрътвꙋ,) и҆ вънзнесѐ (вѣ́ссъжже́нлѧ)[37] на ст҃ѣны́хъ. и҆ бꙑ́сть мате́жъ (въ і҆и҃ли велико́мъ)[38], и҆ вънзрати́шасѧ (ѡ҆ ни́хъ, и҆ прїидо́ша) в зе́млю (свою)·

Гл҃а, д҃·

Жена̀ бѣ ѐдина ѡ҆ сн҃овъ пророчъ. (и҆) возопи́ ісъ і҆ѣлисе́ѣви гл҃ющє. ра́бъ твои́, (а҆) мои́ мꙋжъ оу҆мре, (а҆)[1] ты вѣ́си ѩ́ко ра́бъ бѣ бо́ѧсѧ гн҃а. и҆ заи́мникъ (нѣкїи) прїиде. взѧ́ти (сн҃а моа̀ о҆ба)[2] се бѣ в рабо́тꙋ· и҆ рече [е҆и҃][3] і҆ѣлисе́и что̀ да сътворю̀ тѝ повѣ́мь мѝ. что̀ и́маши (нн҃ѣ) в до́мꙋ. о҆на̀ рече нѣ́сть оу҆ рабы̀ твоеѧ ничто́же в домꙋ̀. но то́кмо (ма́ло і҆ѣле́ѧ ѣ҆ сосꙋдъ)[4], и҆ рⷣѐ к нем҃ прїиди. (і҆) и҆спросѝ себѣ (-)[5] вонѣ ѡ҆ всѣхъ сꙋсѣ́дъ твои́хъ сосꙋды пра́зны (и҆) не оу҆ма́ли· и҆ (вшⷣѐши)[6] затво́риши двє́рь о҆ себѣ, и҆ о҆ сн҃ꙋ твоею̀ и҆ влѣ́еши (ѡ҆ і҆ѣле́ѧ твоѐго) во [всѧ̀][7] сосꙋды сїѧ и҆ наполне́ное во́змеши· і҆ и҆дѐ ѡ҆ него̀ и҆ сътвори та́ко. и҆ затворѝ (о҆ себѣ двє́ри)[8] и҆ о҆ сн҃ꙋ своею̀. (и҆) та́ приближи́шасѧ к нем҃ и҆ (лѣ́ста с нею̀)[9]· (и҆) ѐгда́ и҆сполни́шасѧ (вс҃ѧ) сосꙋды. и҆ рече сн҃ома своѝма, приближи́та (мѝ ѐщѐ)[10] сосꙋдъ. и҆ рѣ́ста е҆и҃, нѣ́сть ѐщѐ сосꙋда, и҆ ста̀ і҆ѣле́и· и҆ (прешⷣѐ)[11] вънзвѣсти чл҃ку бж҃їю. и҆ рече і҆ѣлисе́и и҆дѝ и҆

знищите всяку добру частину. **20** І сталося вранці, коли піднімалися до жертви, і ось води ішли едомською дорогою, і земля наповнилася водою. **21** І всі моавитяни почули, що три царі пішли воювати проти них, і зібралися всі молоді, які підперізувалися зброєю, і вийшовши, і стали на границі. **22** І встали вранці, і сонце засяяло на води. І побачив моав напроти на водах, наче кроваві лучі, **23** і сказав: Це є кров від меча, бо вже царі побилися, і чоловік забив свого ближнього, і ось тепер іде на моавову користь. **24** І, вставши, вони ввійшли до ізраїльського полку. Ізраїльтяни, вставши, вибили моавітів, і вони втекли перед ними. І, ввійшовши до їхньої землі, **25** вони знищили міста і всяку добру частину мужі закидали камінням, і наповнили їх, і розбили всяке джерело води, і вирубали всяке добре дерево, і до осталих нерозбитих камінних стін. І окружили ті, що стріляли з пращі, і побили її. **26** І моавський цар побачив, що над ними скріпилася війна, і взяв з собою 7 сот мужів, що носять зброю, бажаючи пробитися до едомського царя, і не змогли. **27** І він взяв свого первородного сина, який мав царювати замість нього, і приніс в жертву, і приніс як цілопалення на стінах. І було велике замішання в Ізраїлі, і вони відійшли від них і прийшли до своєї землі.

Глава 4

1 І була одна жінка з пророчих синів, і закричала до Елисея, кажучи: Твій раб, а мій чоловік, помер; а ти знаєш, що був рабом, що боявся Господа. І якийсь той, що дав позичку, прийшов взяти собі двох моїх синів за рабів. **2** І сказав їй Елисей: Що зроблю для тебе? Скажи мені, що маєш сьогодні в домі. Вона ж сказала: Немає нічого в домі у твоєї рабині, але тільки трохи олії в посудині. **3** І він сказав їй: Іди і випроси собі ззовні, від усіх твоїх сусідів, порожній посуд, і не-мало; і, ввійшовши, замкнеш двері за собою і за твоїми синами, і налиєш з твоєї олії до всіх цих посудин, і візьмеш наповнене. **5** І вона пішла від нього, і зробила так: і замкнула двері за собою і за своїми синами, і вони наблизилися до неї, і наливали з нею. **6** І коли всі посудини наповнилися, і сказала своїм синам: Наблизіть мені ще посудину. І сказали їй: Немає більше посудини – і стала олія. **7** І, прийшовши, вона

сповістила божому чоловікові, і сказав Елисей: Іди і продай цю олію, і заплати своїм вимагачам – і ти, і твої сини будете живими за осталу олію. **8** І сталося, що одного дня перейшов Елісей до Соман, і там велика жінка, і затримала його їсти хліб. І сталося, що він входив і виходив багато разів, і звертав туди їсти хліб. **9** І сказала жінка до свого чоловіка: Отже, ось я пізнала, що це святий, божий чоловік, що переходить через нас постійно. **10** І, отже, зробім йому горішню кімнату, мале місце, і поставимо йому ліжко, і стіл, і крісло, і свічник; і буде, що коли він до нас входить, і зверне туди. **11** І було одного дня, і він ввійшов туди і звернув до горішньої кімнати, і спав там. 12 І він сказав до Ґиозія, свого слуги: Поклич мені цю соманітку. І він її покликав, і вона стала перед ним. **13** І він сказав йому: Скажи, отже, їй: Ось ти нас здивувала всім цим щоденним. Що мені потрібно тобі зробити? Чи є тобі слово до царя чи до князя сили? Вона ж сказала: Немає. Я живу посеред мого народу. **14** І він сказав до Ґиозія: Що треба для неї зробити? І сказав Ґиозій, його слуга: По правді, немає у неї сина, а її чоловік старий. **15** І він сказав: Приклич її. І він її прикликав, і вона стала при дверях. **16** І сказав до неї Елисей: В цьому часі і в цій годині, як будеш жива, ти зачнеш сина. Вона сказала: Ні, пане, не обмани своєї рабині. **17** І жінка зачала в лоні сина, і породила в цьому часі і в цій годині, як сказав до неї Елисей. **18** І дитина росла, і сталося, що коли вийшов хлопець до свого батька, до женців **19** і сказав до свого батька: Моя голова болить. І сказав до слуги: Неси його до його матері. **20** І поніс його до його матері, і він лежав на її колінах до полудня, і помер. **21** Вона ж понесла його і поклала на ліжку божого чоловіка, і замкнула за ним *двері,* і вийшла. **22** І покликала свого чоловіка, і сказала йому: Отже, пошли мені одного зі слуг і одного з ослят, і побіжу аж до божого чоловіка, і поверну їх. **23** І він сказав: Що це, що ти ідеш до нього, і ось сьогодні не новий місяць ані субота? Вона ж сказала: Мир. **24** І засідлала своє осля, і сказала до свого слуги: Веди і йди, не сповільнюй мене, щоб я сіла так, як скажу тобі. **25** І вона пішла, й прийшла до божого чоловіка до Кармильської гори. І сталося, що як її побачив Елисей, коли вона приходила, то сказав до Ґиозія, свого слуги: Ось, отже, йде соманітка. **26** Отож, біжи їй назустріч, і скажи їй: *Чи* мир тобі? І той побіг їй назустріч, і сказав їй: Мир тобі, мир чоловікові твоєму, мир ди-

продаждь (сїи) ѣлеи. и заплати лишевникомъ своимъ. и ты и сна твоа живa будета ѡ остaвшаго ѣлеа. И бысть въ (ѥдинъ) днь и мимойдѣ ѣлисеи въ [соманъ][12]. и тѹ женa вeлїа, и оудръжа и҃ снѣсти хлѣбъ, и бысть (ѥмѹ въходити. і исходити множицею)[13] (и) оуклонaшесa тaмо иaсти [хл҃ъ][14]. И рече женa кѡ мѹжѹ своемѹ. ѣе оубо разѹмѣхъ иaко чlкъ бжїи стъ (сеи). иже мимохoдѧй сквозѣ ны присно. (И) сътворѡ҃ оубо емѹ полaтѹ мѣсто мaло. и постaвимъ емѹ (-)[15] oдръ и трапезѹ, и пр҃тлъ и свѣщникъ. и бѹдѐ внегдa входити емѹ к намъ и оуклонитсa тaмо. И бысть во (ѥдинъ) днь и вниде тѹ, и оуклонисa въ горѣницѹ и спa тѹ. И рече кѡ гиозїю отрочицѹ своемѹ. призови ми [сѹманитaныи]ню сїю. и призва ю҃, и стa пр҃ѣ нимъ. И рече емѹ рцы оубо еи. ѣе оудивилa еси нa҃ вѣе днeвное сiе. что подобaетъ (ми) творити ти. aще естъ (ти словo)[17] кѡ цр҃ю, или кѡ кнaзю силѣ. она же рече (нѣсть). посредѣ людїи своихъ a҃ ѣсмь живѹщи. И рече (кѡ гиозїю) что подобaетъ сътворити еи. и р҃ѣ гиозїи отрочицѣ ѣго звѣло сна нѣсть оу неи. (a)[18] мѹ ea стaръ. [И р҃ѣ призови ю҃.][19] и призва ю҃ и стa при двeрехъ. И рече ѣлисеи к неи. во врема ѣе (и) въ чaсъ (сiи) бѹдеши ли живa. ты зачнeши сна онa҃ рече ни ѥи [-][20] не солъжи рабѣ своей. И зачaтъ въ чрeвѣ женa (снъ и роди)[21] во врeма ѣе (и) въ чaсъ (сiи)[22], иaкоже гл҃a к неи ѣлисеи. И растaше отрочи҃. и бысть ѣгдa изыиде отр҃ѡ кѡ ѡц҃ю своемѹ кѡ жнѹщи҃. И рече кѡ ѡц҃ю своемѹ главa ми (болитъ)[23]. и рече кѡ отроку несѝ и҃ кѡ мaтери ѣго и несѐ и҃ кѡ мaтери ѣго. и лежaше на колѣнѹ ѣ҃ до полѹ дни и оумре. (онa же)[24] вознесе и҃ и положи (-)[25] на одрѣ чlка бжїa. и затвори о҃ нѣ҃ и изыиде. И призвa мѹжa своего и рече (емѹ) послѝ ми оубо ѥдиного ѡ отрокъ и ediного ѡ ослa҃, и текѹ до чlка бжїa и возвращѹ (a҃). И рече что иaко йдеши к немѹ (и ѣе) днѣ не новъ мц҃ь, ниже сѹботa. онa же рече миръ. И осѣдлa ослa҃ (свое) и р҃ѣ кѡ отрочицѹ своемѹ ведѝ (и) ходи не оудръжи менѐ, да всaдѹ иaкоже реку ти. (-)[26] І йдѐ и прїиде до чlка бжїa въ горѹ кармильскѹю. и бысть иaко видѣ (eмѹ) ѣлисеи грaдѹщѹю (-)[27]. и рече кѡ (гиозїю)[28] отрочицѹ своемѹ. ѣе оубо [сѹмаи҃тaныни] (градeтъ)[30]. (-)[31] Зецы (оубо) въ сѣтенїе еи, и рцы еи миръ тебѣ. (и тече во сѣтенїе еи, и рече еи миръ тебѣ), миръ мѹжѹ твоемѹ, миръ отрочицѹ. она же р҃ѣ миръ. И прїиде

ѩ ѧ

ѩ ѩ

ѩ ѩ

ѩ ѧ

ѩ ѩ

ѩ ѩ

ѩ ѩ

чає на сто мужів. І той сказав: Дай їх народові, хай їдять, бо так говорить Господь: Хай їдять, і їм остане! **44** І вони поїли, і осталося за господнім словом, яке сказав Елисей.

Глава 5

1 І Нееман, князь сили Асирії, був великим чоловіком перед своїм паном і подиву гідним лицем, бо задля нього Господь дав Сирії спасіння. І цей чоловік був великий і сильний, але був дуже прокажений. **2** І зі Сирії вийшло мало вояків, і полонили малу дівчину з ізраїльської землі, яка служила перед жінкою Неемана. **3** І вона сказала своїй пані: Корисно було б моєму панові, якщо б був у божого пророка, що в Самарії, бо той очистив би його від прокази. **4** І, пішовши, вона сповістила своєму панові, й сказала: Так і так, – сказала дівчина, що є з ізраїльської землі. **5** Сказав же сирійський цар до Неемана: Іди і ввійди, і пошлю листа до ізраїльського царя. І він пішов і взяв у свої руки 10 талантів срібла і 6000 золотих, і 10 гарних одеж на зміну. **6** І він приніс листа до ізраїльського царя, кажучи: Ось нині, як прийде цей лист до тебе, ось я до тебе послав Неемана, мого раба, щоб ти його очистив з його прокази. **7** І сталося, що як прочитав листа ізраїльський цар, то роздер свою одіж і сказав: Чи я є Бог, щоб убити і живим чинити, що цей послав до мене, щоб я очистив чоловіка від його прокази? Але далі знайте і глядіть, що ось він і шукає причини на мене. **8** І сталося, коли почув Елисей, що ізраїльський цар роздер свою одіж, то послав до ізраїльського царя, кажучи: Навіщо ти роздер свою одіж? Хай сьогодні Нееман прийде до мене і хай пізнає, що є пророк в Ізраїлі. **9** І прийшов Нееман на конях і на колісницях, і став при дверях дому Елисея. **10** І послав Елисей посла до нього, кажучи: Пішовши, помийся сім раз в Йордані, і тобі зміниться тіло і очиститься. **11** І розгнівався Нееман *і* пішов, і сказав: Ось, сказав, отже, я, що вийде до мене; і стане, і прикличе іменем Бога свого, і покладе свої руки на місце, і очистить прокази. **12** То чи не кращі Авана і Фарфана – ріки Дамаску від Йордану і всіх ізраїльських вод? То чи пішовши, помитися не маю в них – і очищуся? І відійшов розгніваним, і пішов. **13** І наблизилися його слуги і промовили до нього, кажучи: Якщо б пророк сказав тобі велике слово – чи ти не вчинив би за ним? Він же сказав до тебе це: Помийся – і очистишся. **14** І пішов Нееман і *помився

лук. 4

и рⷱ (людемъ даждъ)[54] (ѧ)[55] да ѧдѧтъ, ꙗ-ко сиⷣе глетъ гⷭь да ѧдѧтъ и ѡстанⷱ (имъ)· И ѧдоша и ѡста по глу гню (иже гла їелисеи)·

Гла, ѕ·

[неⷱманъ][1] кнѧзь силныхъ (ѳсⷣрїи)[2] бⷴ мужъ велїи прⷱ господиномъ свои, и дивⷱ в лицⷴ. ꙗко его ради дасть гⷭь спсенїе сⷣрїи. и (сїи) мⷨ бⷴ велїи (и силенъ)[3], (но ѕⷴло бⷴ) прокажен҃ъ· И ѡ сⷣрїи йзыйдоша воини мали. и плⷴнишa (юнотыку малу ѡ земли їⷭлевы)[4], (иже)[5] прⷱ женою [неⷱмановою][6] (служа)· (И)[7] рⷱ господжи своеи полезно бы господину моему было (ѳще бы былъ) оу прⷹка бжїа йже въ самарїи. (тои бо)[8] очиститъ (-)[9] ѡ прокази его· И (шⷱши)[10] возвⷴстити господину своему и рече. тако, и тако гла юнотыка ѧже (есть) ѡ земля їⷭлевы· Рече же цⷹь сⷣрїискїи къ [неⷱману][11], прїиди и вниди, и пошлю книгу къ цⷹю їⷭлеву, і йдⷱ и взⷯ в руцⷴ свои, і, талантъ сребра. и ѕ, златникъ, и і, (ризъ йзмⷱ)[12] (краснъ)· И внесⷱ книгу къ цⷹю їⷭлеву гла (ⷱе)[13] нын҃ⷴ тако прїиде книга сїа к тебⷴ ⷱе послⷯ к тебⷴ [неⷱмана][14] раба моⷱ, (-)[15] да очистиши и ѡ прокази его· И бысть тако прочтⷱ (книгу цⷹь їⷭлевъ)[16] раздра ризы своя и рⷱ. ⷱда (азъ бⷭ)[17] (ⷱсмь) оумрⷹтвити и животворити, тако сей посла къ мнⷴ да очищу мужа ѡ прокази его, но прочїе разумⷴйте и видите тако (ⷱе і) ищетъ вины (-)[18] [къ мнⷴ][19]· И бысть тако оуслыша їⷭлисеи тако раздра (ризы своя цⷹь їⷭлевъ)[20]. и посла къ цⷹю іⷭлеву гла почто раздра ризы своя. да прїидⷱ къ мнⷴ (нын҃ⷴ) [неⷱманъ][21] и да разумⷴⷱ тако ⷱсть прⷹкъ въ їⷭли· И прїиде [неⷱманъ][22] на (конехъ и на колесницахъ)[23]. и ста при двⷱрехъ дому їⷭлисⷱева· И посла їⷭлисеи посла к нему гла. шⷱ йзмыися седмицею въ їⷪрдани. і йзмⷴнитⷭ ти ся плоть (-)[24] и очистится· И разгнⷴвася [неⷱманъ][24] (-)[26] ѡйдⷱ и рⷱ, ⷱе оубо глахъ тако йзыидетъ ко мнⷴ и станетъ и призовⷱтъ йменемъ бⷭа своⷱго. и возложитъ руку свою на мⷴсто, и очиститъ прокази· (То) нⷴсть ли оуне авана и (фарфана)[27] рⷴки дамасковⷴ паче їⷪрдана, и вⷯ воды їⷭлевы. (то) не имамъ ли шⷱ йзмыитися в нихъ, и очищуся и оуклонися (гнⷴвенъ і йдⷱ)[28]· И приближишася отроцы его и рⷴша ему (глюще). ѳще бы вⷱлїе слово глалъ прⷹкъ тебⷴ не бы ли сътворилъ ⷱси тако же (ти, си же) рече к тебⷴ йзмыи-

ѧ д

ся и̂ о̂чи́стишися· И̂ сни́де [неема̑][29] и̂ *погрузи́ся въ і̂о́рда́нѣ се̑мери́цею. по гл҃у і̂е́лисе́а. и̂ о́брати́ся пло́ть е̂го на̑ко пло́ть о́трока́те мла́да и̂ о́цыти́ся· И̂ возврати́ся (па́ки) къ і̂е́лисе́ю то́й са́мъ, и̂ вс҃е о́плъче́нїе е̂го. и̂ (приш҃е̂)[30] ста̀ [пре̑ нимъ][31]. и̂ рече, а̑зъ нн҃ѣ разумѣхъ на̑ко нѣ́сть бг҃а въ все́и землѝ. но то́кмо въ і̂и҃ли. то е̂е оу҃жѐ прїими бл҃венїе ѿ раба̀ своего̂· И̂ рече і̂е́лисе́и жи́въ г҃ь и̂же пре̑сто́ю пре̑ нн҃. а̑ще прїиму́ (что̑), и̂ нужда́ше и҆̀ взя́ти и̂ не послу́ша (е̂го на̑ взѧ̀)· И̂ рече [неема́нъ][32] (-)[33] а̑ще ли, не (хо́щеши взя́ти то̑) да́ждъ ми̂ рабу́ твое̂му бре́ма су́пружома мѵ̑ци́ма. [-][34] ѿ земля се́я чрьме́ныя, на̑ко не сътвори́тъ ѿсе́лѣ ра́бъ твои́ всесожжє́нїа и̂ жрътвы бг҃ѡ̑ и̂на̑мъ, но г҃у е̂ди́ному· [сѻ̂ гл҃у же с҃е̑ и̂ словесѝ се́мъ][35] (-)[36] да ѿпу́ститъ г҃ь рабу́ твое̂му, внегда̀ вни́детъ господи́нъ мои́ в до́мъ ремма́новъ на поклоне́нїе е̂му́, и̂ (та́мо) почїе́тъ в ру́ку мое́ю, и̂ поклоню́ся в до́му ремма́ни, е̂гда̀ кланя́тися е̂му́ в до́му ремма́ни. и̂ да о̂чи́ститъ оу҃бо г҃ь раба̀ твое̂го о̂ словесѝ се́мъ· И̂ рече і̂е́лисе́и къ [неема́ну][37]. и̂дѝ съ ми́ро̑ и̂ ѿи́дѐ ѿ не́го въ [хавра́ньску зе́млю][38]· И̂ р҃е̑ (гиѡ́зїи)[39] о̂тро́чищъ і̂е́лисе́овъ. се (господи́нъ мои́. ѿра́ди)[40] неема́ну сѷ̀рани́ну сему́. не взя́ти ѿ ру́кѝ е̂го и̂же принесѐ. жи́въ г҃ь на̑ко и҆́мамъ тещѝ въ сл҃ѣ е̂го и̂ возму́ ѿ не́го нѣ́что· И̂ течѐ (гиѡ́зїи)[41] въ сл҃ѣ [неема́новъ][42]. и̂ ви́дѣ е̂го [неема́нъ][43] текѵ́ща въ сл҃ѣ е̂го. и̂ въ҆зврати́ся съ колесни́ца на срѣте́нїе е̂му́. и̂ рече (гиѡ́зїи) ми́ръ (т҃и), (сїи же рече ми́ръ·) Господи́нъ мои́ посла̀ ма̑ гл҃а. е̂е нн҃ѣ прїидо́ста ко мнѣ̀ два̀ о̂тро́чища ѿ го́ры е̂фре́мля ѿ сн҃овъ пророчъ, да́ждъ оу҃бо (рече) е̂ю̀ (ради) тала́нтъ сре́бра, и̂ двѣ̀ и҆змѣ́нѣ ри́зъ· И̂ рече [неема́нъ][44] возмѝ (нн҃ѣ) два̀ тала́нта сре́бра. и̂ взѧ̀ [два̀ тала́нта][45] во два̀ мѣ́шца и̂ двѣ̀ и҆змѣ́нѣ ри́зъ. и̂ въ҆зложи на́ два̀ о̂тро́чища своя̀. і̂ и҆до́ша пре̑ нн҃ и̂ прїидо́ша в сумра́ки, и̂ взя́тъ ѿ ру́ку ею̀ и̂ сокры̀ въ хра́мѣ, и̂ ѿпусти мужа· И̂ са́мъ (вш҃е̑)[46] пре̑ста̀ господи́ну своему́, и̂ рече к немѹ̀ і̂е́лисе́и ѿ́кѹ̀ду (прїиде гиѡ́зїи)[47]. и̂ р҃е̑ (гиѡ́зїи)[48] не и҆сходи́лъ ра́бъ твои́ ника́може· И̂ р҃е̑ к не́мѹ̀ і̂е́лисе́и нѣ́сть ли̂ (ходи́ло ср҃це моѐ)[49] с тобо́ю, (и̂ ви́дѣ) на̑ко возвраща́лъся мужъ с колесни́ца [е̂го][50] въ срѣте́нїе тебѣ̀. и̂ нн҃ѣ прїи҃ѧ̑ е̂си сре́бро и̂ (-)[51] (ри́зы взѧлъ е̂си)[52] (себѣ̀). (-)[53] да ку́пиши за ни́хъ верто́грады, и̂ масли́ны и̂ виногра́ды, и̂ о́вца и̂ волы̀. и̂ о́троки и̂ о̂троковѝца· И̂ проказа [неема́нова][54] да прильнетъ на тебѣ̀, и̂ на сѣме́ни твое̑ во

в Йордані сім разів, за словом Елисея, і змінилося його тіло на тіло малої дитини, і він очистився. **15** І повернувся знову до Елисея він сам і ввесь його табір, і, прийшовши, став перед ним. І сказав: Я нині зрозумів, що немає Бога в усій землі, але тільки в Ізраїлі. То ось вже прийми благословення від свого раба. **16** І сказав Елисей: Живий Господь, якому я стою перед ним – хіба щось візьму! І той наступав на нього, щоб прийняв, і не послухав його ані не взяв. **17** І сказав Нееман: Якщо ж не хочеш взяти, то дай мені, твоєму рабові, вантаж пари ослів з цією червоною землею, бо відтепер твій раб не зробить цілопалення ні жертви іншим богам, але *тільки* одному Господеві. **18** За слово ж це і мову цю хай Господь відпустить твоєму рабові, коли ввійде мій пан до дому Реммана, йому поклонитися; і там спочине на моїх руках, і поклонюся в домі Реммана, коли він поклоняється в домі Реммана; і хай простить, отже, Господь твоєму рабові за це слово. **19** І сказав Елисей до Немана: Іди з миром. І той пішов від нього до хавронської землі. **20** І сказав Ґиозій, слуга Елісея: Ось мій пан пощадив цього Неемана, сирійця, щоб не взяти з його руки те, що приніс. Живий Господь, що побіжу вслід за ним і візьму щось в нього. **21** І по-

від його лиця прокажений, наче сніг.

Глава 6

1 І сказали сини пророків до Елісея: Ось, отже, місце, в якому ми живемо перед тобою, є нам тісне. **2** То підемо сьогодні до Йордану і візьмемо звідти, чоловік по одній колоді, і зробимо собі там приміщення, щоб там мешкати. І він сказав: Ідіть. **3** І сказав один: Ходи і сам з твоїми рабами. І він сказав: Я піду. **4** І він пішов з ними, і, прийшовши до Йордану, вони рубали дерево. **5** І коли один відрубував колоду – і ось залізо зіскочило з топорища і впало в воду. І той закричав, і сказав: О пане мій, і це позичив я. **6** І сказав божий чоловік: Де воно впало? І той показав йому місце. Він же відломив деревину і кинув її туди – і залізо виплило. **7** І сказав: Візьми сам. І той простягнув свою руку і взяв його. **8** І сирійський цар воював проти Ізраїля, і порадився з слугами своїми, кажучи: На якомусь місці, Єлмоне, перейду. **9** І послав Елисей до ізраїльського царя, кажучи: Бережись не піти на це місце, бо там залягли сирійці. **10** І послав цар ізраїльський до місця, про яке йому сказав Елисей, *і* він оберігся від того не раз ані два. **11** І зворушилося серце сирійського царя за це слово, і покликав своїх слуг, і сказав до них: Не сповіщаєте мені хто мене видає в руки ізраїльському цареві? **12** І сказав один з його слуг: Ні, пане мій царю, бо пророк Елисей, що в Ізраїлі, він сповіщає ізраїльському цареві всі слова, які лиш говориш в сховці своєї спальні. **13** І той сказав: Ідіть і подивіться де це є – і, пославши, приведу його. І сповістили йому, кажучи: Ось є в Евдотаїмі. **14** І він послав туди коней, і колісниці, і тяжку силу, і прийшли вночі й окружили місто. **15** І вранці збудився раб Елисея, і, вставши, вийшов – і ось сила окружила місто, і коні, і колісниці; і сказав його слуга до нього: О пане, що зробимо? **16** І сказав Елисей: Не бійся, бо більше є з нами, більше ніж тих, що з ними. **17** І помолився Елисей, і сказав: Господи, відкрий сьогодні очі свого слуги, і *хай* побачить. І Він відкрив очі слуги – і побачив: і ось гора повна коней, і вогненна колісниця довкруги Елісея. **18** І вони зійшли до нього, і помолився Елісей до Господа, і сказав: Отже, побий цей народ сліпотою. І Він побив їх сліпотою за словом Елісея. **19** І сказав до них Елісей: Це не дорога і це не місто. Ідіть за мною, і поведу

вѣки. і ѝзы́де ѿ лица̀ е҆го прокаженъ ꙗ́ко снѣ́гъ·

Гла҃, ѕ·

Рѣ́ша сы́нове пр҃рчи ко҃ть і҆ѣлисе́ю сѐ оу҆́бо мѣ́сто ѝдѣ́же мы́ живе́мъ проти́ву тебѣ̀. тѣ́сно е҆́сть на́мъ· (ѕо) да ѝдо́мъ нн҃ѣ до і҆о҆рда́на. и҆ да во́змемъ ѿ́тꙋ́ду мꙋ́жъ по бе҆рꙋ́вну̀ е҆дино́мꙋ, и҆ да сътвори́мъ себѣ̀ тꙋ̀ о҆би́телище пребыва́ти тꙋ̀. и҆ (сїи́) рече ѝдѣ́те· и҆ рече е҆ди́нъ (-)[1] гр҃ь̀ (и҆ са́мъ) съ рабы̀ свои́ми, и҆ (сїи́) рече а҆̀ ѝ́ду· і҆ ѝдѐ с ни́ми и҆ (дошѣ́ше)[2] до і҆о҆рда́на (-)[3] сѣкоу́ша дре́во· и҆ е҆гда е҆ди́нъ ѡ҆сѣка́ше бе҆рвно̀, и҆ (е҆е) желѣ́зо спадѐ [съ топори́ща][4] (и впадѐ) ѣ҆ во́ду. и҆ възопи́ [и҆ рече][5] ѡ҆̀ господи́не (мои) и҆ сѝ е҆зааѫ̀· и҆ рече ч҃ловѣкъ бж҃їи гдѣ̀ падѐ, и҆ показа̀ е҆мꙋ мѣ́сто. (о҆́нъ же)[6] вломи́ дре́во и҆ ѣ҆вве́рже (и҆) тꙋ̀. и҆ въсплы̀ желѣ́зо· и҆ рече возми́ са́мъ, и҆ (сїи́) простре́тъ рꙋку̀ свою̀ и҆ взѧ̀ е҆̀· и҆ цр҃ь сꙋ̀рскїи҆ бѣ҆ вою́ѧ на і҆и҆́лѧ, и҆ совѣща̀ съ о҆́троки свои́ми гл҃ѧ. на мѣ́сто мѣ́кое і҆ѣлмо́не прейдꙋ̀· и҆ посла̀ і҆ѣлисе́и ко҃ть цр҃ю і҆и҆́левꙋ гл҃ѧ съхрани́ не прейти́ на мѣ́сто се҆. ꙗ́ко тꙋ̀ сꙋ̀ра́не залагго́ша· и҆ посла̀ цр҃ь і҆и҆́левъ на мѣ́сто о҆́ не́мже ре҃ е҆мꙋ і҆ѣлисе́и, (-)[7] соблюдѐ́ѧ ѿ́тꙋ́ду ни е҆ди́ною ни два́жды· и҆ смꙋти́ѧ (се҆́рце)[8] цр҃ю сꙋ̀рскꙋ о҆́ словесѣ̀ семъ. и҆ призва̀ о҆́троки своѧ̀ и҆ рече к ни́мъ, не возвѣщаѣ́те ли҃ кто҃ предаѣ́тъ ли҃ѧ (в рꙋцѣ̀) цр҃ю і҆и҆́левꙋ· и҆ рече е҆ди́нъ ѿ о҆́троковъ е҆го҃. ни господи́не мои́ цр҃ю, ꙗ́ко (пр҃ркъ і҆ѣлисе́и)[9] и҆́же въ і҆и҆́ли возвѣщаѣ́тъ цр҃ю і҆и҆́левꙋ вс҃ѧ словеса̀ ꙗ́же а҆́ще гл҃еши въ сокро́вищи ло́жница своеѧ̀· и҆ рече и҆дѣ́те (и҆) оу҆вѣдѣ́те гдѣ̀ (е҆́сть е҆е)[10]. и҆ посла́въ приведꙋ̀ и҆̀, и҆ возвѣсти́ша е҆мꙋ гл҃юще се҆ (е҆́сть) во (е҆вдодаи́ме)[11]· и҆ посла̀ та́мо ко́ня и҆ колесни́ца и҆ си́лꙋ тѧ́жкꙋ, и҆ прїидо́ша но́щїю и҆ о҆бъ́ѧша гра́дъ· и҆ оу҆́ранѣ заоу́тра ра҃ і҆ѣлисе́ѡ҆въ, (и҆ въста́въ)[12] и҆́зы́инде, и҆ се҆ сила о҆бъступѝ гра҃ и҆ [ко́ни][13] и҆ колесни́ца, и҆ рече о҆́троковъ (е҆го҃) к немꙋ ѡ҆̀ господи́не что҃ сътвори́мъ· и҆ рече і҆ѣлисе́и не бо́йсѧ ꙗ́ко бо́лїи е҆́сть со на́ми, па́че не́же и҆́же съ ни́ми· и҆ помоли́сѧ і҆ѣлисе́и и҆ рече, г҃и ѡ҆́вре҃зи [нн҃ѣ][14] о҆́чи о҆́трока (своего҃) и҆ оу҆зрѧ́, и҆ ѡ҆́вре҃зе (-)[15] о҆́чи (о҆́трочища)[16] и҆ ви́дѣ и҆ се҆ гора̀ и҆спо́лнь ко́нь и҆ колесни́ца о҆́гньна о҆́кр҃тъ і҆ѣлисе́ѧ· и҆ снидо́ша к немꙋ и҆ помоли́сѧ і҆ѣлисе́и ко҃ть г҃ꙋ. и҆ рече, поразѝ оу҆́бо (ꙗ́зы́ко҃ть се́и)[17] невидѣ́нїе́мъ и҆ поразѝ и҆̀хъ невидѣ́нїемъ по гл҃ꙋ і҆ѣлисе́е́вꙋ· и҆ рече к ни́мъ і҆ѣлисе́и, [не се҆ пꙋть и҆ не се҆ гра́дъ]18. гради́те по мнѣ̀ и҆ веду̀ вы̀ ко҃ть мꙋ́жеви е҆го҃же и҆́щете (вы̀).

и ведѣ а҃ в҃ самарїю· И бы́сть є҆гда̀ вниде́ша въ самарїю, и рече є҆лисе́и ѿвръзи́ ѻу҆бо (и҃мъ) г҃и о҆́чи и҃хъ и да ви́дѧтъ. и ѿвръзе́ г҃ь о҆́чи и҃хъ и ви́дѣша. и҆ сѐ бѧ́ху посредѣ самарїѝ· И рече цр҃ь і҃и҆левъ [ісъ є҆лисе́ю][19] на҃ко ви́дѣ а҃ а҆́ще пораже́нїемъ ѿ҃ч҃е· И рече (є҆лисе́и) не порази́ши. но т҃о҆мо є҆́же є҆си плѣне́нъ о҆ружїемъ (си́мъ)[20], и лу́комъ свои́мъ и҃збїе́ши. предложѝ (и҃мъ) хлѣбы и во́ду (-)[21] да на҃да́ютъ. и да пію́тъ. и да и҃ду́тъ ісъ господи́ну своему̀· И пр҃е҆ложѝ и҃мъ предъложе́нїе ве́лїе и наѧ́ша и пи́ша. и ѿпустѝ а҃ і҃ и҃до́ша ісъ господи́ну своему̀, и не приложи́ша ктомý (приходи́ти и҃̀ сѷ̀рїѝ)[22] въ з҃е҃́лю і҃и҃́левý· И бы́сть по сихъ. и҆ събра̀ сы́нъ а҆дѣро́въ цр҃ь а҆сѷ̀рїи́скїи, вс҃е о҆́полче́нїе свое. и (вше́дъ)[23] о҆́бъсѣде самарїю· И бы́сть гла́дъ вели́къ въ самарїѝ, и҆ сѐ о҆́бъсѣдо́ша ю҃̀· до́ндеже бы́сть глава̀ о҆сло́ва за и҃̑, си́кль сребра̀, и҆ четве́ртаѧ ча́сть мѣры гно́ю голуби́наго, за е҃̑ си́кль сребра̀· И бы́сть цр҃ь і҃и҃́левъ ходѧ̀ по стѣна́мъ. и҆ жена̀ (нѣ́каѧ) возопѝ к немý гл҃ющи, спси̑ (мѧ̀) господи́не (моѝ) цр҃ю· И рече е҆́й а҆́ще тебе не спа́е҆́ г҃ь, ка́ко а҆́зъ спсу́ тѧ. е҆̂да ѿ гумна̀ и҃́ли ѿ точи́ла· И рече е҆́й цр҃ь что̀ тѝ е҆̂сть, (о҆на́ же ѿвѣщà), и рече, (сїѧ жена̀)[24] (ісъ мнѣ̀ речѐ)[25] да́ждь (ми) сы́нъ твои да и҃ на҃ди́мъ и҃̀ дне́сь. (а҆̂)[26] (ѹ҆́тро моего̀ сы́на з҃на҃ди́мъ)[27]. і҃ и҃спеко́хомъ сы́на моего̀ і҃ и҃з҃на҃до́хомъ и҃̀. и҆ рѣ́хъ ко не́и въ дн҃ь вторы́и. да́ждь сы́на твоего̀ і҃ и҃з҃на́ди́мъ и҃̀, и҆ съкры̀ сы́на своего̀· И бы́сть на҃ко слы́ша цр҃ь і҃и҃́левъ словеса̀ же́ны̀. (и҆) раздра̀ ри́зы своѧ. и҆ (-)[28] хожда́ше по стѣнѣ̀. и҆ ви́дѣша лю́дїе вре́тище на пло́ти є҆́го внѹтрь· И рече (цр҃ь) сїѧ да съ҆твори́тъ мѝ бъ̀ и҆ с҃и да приложи́тъ (мѝ) а҆́ще бу́детъ (і҃ѣлисе́и съ главо́ю свое́ю)[29] днесь· (-)[30] і҃ѣлисе́и (же) сѣдя́ше в домѹ̀ свое́мъ. и҆ ста́рцы сидя́ху с нимъ, и҆ посла̀ [цр҃ь][31] мужа пр҃е҆́ лицемъ свои́̑ (и҆) преже дя́же прїитѝ посла́вшемѹ к немý. и҆ то́и рече ісъ ста́рцемъ. не вѣ́сте ли на҃́ко посла̀ сы́нъ оу҆бї́ици сего̀, да ѿсѣчетъ главу̀ мою. (и҆) ви́дите до́ндеже прїидетъ посе́лъ. оу҆тверди́те две́ри и҆ пе́чална съ҆твори́те и҃̀ оу҆̂ две́рїи. не то́потъ ли но́гу господина е҆́го въслѣдъ е҆́го· (И҃) е҆щѐ е҆́му гл҃ющу с ни́ми. и҆ сѐ посе́лъ сни́де к немý, (и҆ постиже́ и҃̀ цр҃ь) и҆ р҃е҃́, сѐ сѝ зло́ба ѿ г҃а. что̀ потръплю̀ г҃ви и҃семý·

г҃л҃а, з҃·

Речѐ є҆лисе́и (слы́шите)[1] слово г҃не. сѝце гл҃етъ г҃ь на҃́ко в ча́съ сїи ѹ҆́тро. мѣра мукѝ пшени́чны (бу́детъ) за си́кль (е҆̂ди́н̑), и҆ двѣ мѣрѣ на҃чме́ню за си́кль (е҆̂

вас до чоловіка, якого ви шукаєте. І привів їх до Самарії. **20** І сталося, що як ввійшли до Самарії, і сказав Елисей: Відкрий же їм, Господи, їхні очі, і хай побачать. І Господь відкрив їхні очі, і побачили – і ось вони були посеред Самарії. **21** І сказав до Елисея ізраїльський цар, як їх побачив: Чи поб'ю їх побиттям, батьку? **22** І сказав Елисей: Не поб'єш, але хіба яких в полон взяв ти цією зброєю і своїм луком, *тих* поб'єш. Поклади їм хліби і воду – хай їдять і хай п'ють, і хай ідуть до свого пана. **23** І той поставив їм великий стіл – і поїли, і попили, і він відіслав їх, і пішли до свого пана, і більше не додали приходити із Сирії в ізраїльську землю. **24** І сталося після цього, і зібрав син Адера, асирійський цар, ввесь свій табір, і, пішовши, обложив Самарію. **25** І був великий голод в Самарії, і ось її облягли, аж доки голова осла була за 50 сиклів срібла і четверта частина міри голубиного гною за 5 сиклів срібла. **26** І цар ізраїльський ходив по мурах, і якась жінка закричала до нього, кажучи: Спаси мене, мій пане царю! **27** І він сказав їй: Якщо тебе не спасає Господь, як я тебе спасу? Чи з току, чи з точила? **28** І сказав їй цар: Що тобі є? Вона ж відповіла, і сказала: Ця жінка сказала до мене: Дай мені твого сина – і з'їмо його сьогодні, а завтра з'їмо мого сина. **29** І ми спекли мого сина і з'їли його. І я сказала до неї в наступному дні: Дай твого сина – і з'їмо його. І вона сховала свого сина. **30** І сталося, що як ізраїльський цар почув слова жінки, то роздер свою одіж і ходив по мурах, і народ побачив мішок підсподом, на його тілі. **31** І сказав цар: Це хай зробить мені Бог і це хай мені додасть, якщо Елисей буде сьогодні з своєю головою. **32** Елисей же сидів у своєму домі, і старці сиділи з ним. І цар послав чоловіка перед своїм лицем, і раніше, ніж прийшов до нього посланець, і той сказав до старців: Чи не знаєте, що син цього вбивця послав, щоб відрубати мою голову? І глядіть, поки *не* прийде посол, замкніть двері, і завдайте йому клопіт при дверях. Чи не звук ніг його пана вслід за ним? **33** І ще як він говорив з ними – і ось зайшов до нього посол, і цар його наздогнав і сказав: Ось це зло від Господа. То чи потерплю Господеві ще?

Глава 7

1 І казав Елисей: Послухайте господнє слово. Так говорить Господь: Що в цій годині завтра в брамах Самарії мірка пшеничної муки буде за один сикль і дві мірки ячменю за о-

дин сикль. **2** І відповів тристат, на якому цар спочивав, на його руці, і сказав до Елисея: Ось якщо відкриє Господь і небесні отвори, то це слово не збудеться. Елисей сказав: Ось ти побачиш своїми очима – і з того не з'їси. **3** І було 4 прокажені чоловіки при брамі міста, і сказав чоловік до свого ближнього: Що ми тут сидимо, доки *не* помремо? **4** Якщо скажемо: Ввійдемо до міста, – то в місті є голод, і там помремо. Якщо ж сидітимемо тут, то й так помремо. І тепер ходіть, і ввійдім до сирійського полку, може оставлять нас живими – і будемо живими. Якщо ж вб'ють нас, то помремо. **5** І, вставши в темряві, ввійшли до сирійського полку. І прийшли вони до сирійського полку – і ось не було там чоловіка. **6** І Господь дав чути в сирійському полку голос зброї і кінський голос, і голос великої сили, і сказав чоловік до свого брата: Ось тепер ізраїльський цар найняв проти нас хеттейських царів і єгипетських царів, щоб вони прийшли проти нас. **7** І вставши вночі, вони повтікали, і оставили свої шатра, і коней, і своїх ослів, так як є в таборі і так як були, самі ж втекли задля своєї душі. **8** І ввійшли ці прокажені аж до середини полку, і ввійшли до одного шатра – і поїли, і попили, і взяли звідти срібло, і золото, і одіж. Пішовши, вони сховали; і знову повернувшись, і ввійшли до іншого шатра, і взяли звідти, і сховали. **9** І сказав кожний чоловік до свого ближнього: Ми недобре чинимо сьогодні, бо цей день є днем радісної вістки, а ми мовчимо; і якщо остаємося аж до раннішнього світанку – нас захопить беззаконня. Тепер ходімо, і ввійдемо, і сповістимо в домі царя. **10** І вони ввійшли, і закричали до брами міста; і сповістили їм, кажучи: Ми ввійшли до сирійського полку – і ось не було там ні чоловіка, ні людського голосу, але тільки прив'язані коні й ослята, і їхні шатра, так як є. **11** І воротарі закричали і сповістили всередину, в дім царя. **12** І встав цар вночі, і сказав до своїх слуг: Отже, я вам сьогодні сповіщу, що нам вчинили сирійці. Вони зрозуміли, що ми голодуємо, вийшли з табору і сховалися на полі, кажучи, що: Вийдуть з міста – і схопимо їх живими, і ввійдемо до міста. **13** І, відповівши, один з його слуг сказав: Хай візьмуть сьогоні 5 з осталих коней, які тут осталися – ось бо є стільки всіх, що осталося в множестві Ізраїля – і пошлемо туди, і поглянемо. **14** І взяли двох вершників, і послав ізраїльський цар вслід за сирійським царем, кажучи їм: Ідіть і подивіться. **15** І вийшли за ними аж до Йордану –

дїнъ), въ вра҃тѣ самарїѧ· и҆ ѡ҆вѣщѧ̀ тристата҃тъ, на негóже ц҃рь въспочива́ше (рꙋцѣ свои҆̀)[2]. (и҆ рече ісъ і҆ѣлисе́ю)[3]. ѣ҆е ѧ҆ще о҆твóритъ г҃ь и҆ хлáби нб҃ныѧ. (т҃о) не бꙋдетъ гл҃ъ се́и. (-)[4] і҆ѣлисе́и рече ѣ҆е ты̀ оу҃зриши о҆чи́ма своі́ма. и҆ ѡ҆тꙋдѣ не и҆́маши ѧ҆сти· и҆ (бѧ́хꙋ д҃ мꙋжи)[5] прокаже́ни при вра́техъ гра́да и҆ рече мꙋжъ ісъ и҆скренемꙋ сѝ что҃ мы̀ сѣди́мъ здѣ̀ дондеже оу҃мр҃ѣ̀· ч҃ще речемъ вни́демъ во́ градъ. т҃о гла́дъ (ѥ҆сть) во́ граде. и҆ оу҃мремъ та́мо. (-)[6] ѧ҆ще лѝ сѣди́мъ здѣ̀ (т҃о) и҆ (та́ко) оу҃мремъ. и҆ нн҃ѣ и҆́демъ, и҆ вні́демъ въ по́лкъ сꙋ̀рїискїи, ѧ҆ще живы̀ ны̀ (-)[7] жи́ви бꙋ́демъ. (-)[8] ѧ҆ще лѝ оу҃мрꙋтвя́тъ ны̀, т҃о оу҃мр҃ѣ̀. и҆ (въста́вше)[9] тмо́ю (внидо́ша)[10] в по́лкъ сꙋ̀рїискїи. и҆ внидо́ша сръ҃дѣ̀ по́лка сꙋ̀рїиска. и҆ ѣ҆е не (бѣ)[11] мꙋжа т҃ꙋ. и҆ г҃ь слы́шано сътворѝ полкꙋ сꙋ̀рїискꙋ. гла́съ о҆рꙋжїѧ. и҆ гла́съ ко́нь и҆ г҃ла си́лы вели́ки. и҆ рече мꙋжъ ісъ бра҃тꙋ своемꙋ (ѣ҆е) нн҃ѣ нанн҃а́лъ ѥ҆сть на на́съ ц҃рь і҆и҃левъ ц҃рѧ (хеттѣ́искa)[12] и҆ ц҃рѧ ѥ҆гꙋ́петскa прїитѝ на на́съ· и҆ (въста́вше въ нощи сѣбѧ́ша)[13] и҆ о҆ста́виша сѣни своѧ и҆ ко́ни (-)[14] и҆ о҆слы̀ своа (на́коже ѥ҆сть въ станꙋ̀)[15] и҆ (на́коже сѣбѣхꙋ са́ми же) сѣбѧ́ша дш҃а ради своеѧ̀· и҆ снидо́ша прокаже́ни ѣ҆и до сръ҃дѣ по́ка и҆ внидо́ша в сѣнь ѥ҆дїнꙋ, и҆ на́ша и҆ пи́ша, и҆ взя́ша ѡ҆тꙋдꙋ сребрѡ̀ и҆ зла́то, и҆ о҆де́жда. [ше́дше (-)[16] сътры́ша][17] и҆ (па́ки) възвратѝвшесѧ и҆ внидо́ша въ (дрꙋгꙋю сѣнь)[18] и҆ взя́ша ѡ҆тꙋдꙋ и҆ (сътры́ша)[19]· и҆ рече мꙋжъ (кождо) ісъ и҆скренемꙋ своемꙋ. не (бл҃го)[20] мы̀ твори́мо (днесь), дн҃ь (бо) сїи дн҃ь бл҃говѣщени́ѧ ѥ҆сть. (а҆)[21] мы̀ молчи҃̀ и҆ (а́ще) пребꙋдемъ до свѣта оу҃трꙋ, о҆бря́щетъ насъ безако́нїе, (-)[22] нн҃ѣ прїидемъ и҆ вни́демъ и҆ възвѣсти́мъ в домꙋ ц҃ревѣ· и҆ внидо́ша и҆ возопи́ша ко вра́томъ гра́да. и҆ возвѣсти́ша и҃̀ гл҃ющe. внидо́хомъ в по́лкъ сꙋ̀рїискїи и҆ ѣ҆е не (бы́сть)[23] т҃ꙋ мꙋжа ни гласа чл҃ча. но то́кмо ко́ни привя́зани, и҆ о҆сля́та и҆ сѣни и҃хъ на́коже сꙋть· и҆ (бра́тницы возопи́ша)[24] и҆ возвѣсти́ша в домꙋ ц҃ревѣ внꙋтрь· и҆ въста́въ (но́щїю ц҃рь)[25]. и҆ рече ісъ о҆́троко҃ свои́мъ возвѣщꙋ оу҃бо ва́мъ (нн҃ѣ) на҃же сътвориша на҃ сꙋ̀ря́не. разꙋмѣ́ша на҃́ко гла́дни ѣ҆смы (-)[26] и҃зыидо́ша и҃̀ станꙋ̀, и҆ сокры́шасѧ на селѣ гл҃ще на҃́ко и҃зыи́дꙋтъ и҃ж гра́да і҆ и҃ме́мъ ѧ҆̀ живы. и҆ во́ градъ вънидемъ· и҆ (ѡ҆вѣщáвъ)[27] ѥ҆дїнъ ѡ҆ о҆́троикъ ѥ҆го (-)[28] рече. да по́имꙋтъ нн҃ѣ е҆̀ ѡ҆ ко́нь о҆ста́вшꙋ҃ и҃же сꙋть о҆ста́ли здѣ̀. ѣ҆е (бо) сꙋть (толи́ко) всѣхъ оу҃ мно́жествѣ і҆и҃ла, о҆ста́вльшихъсѧ. и҆ по́слемъ та́мо и҆ оу҃зримъ· и҆ пон҃а́-

ша двѣ всѧ́ника (-)[29] и̑ посла̀ цр҃ь їи̑левъ въ слѣдъ цр҃а сѵ̀рска, гл҃а (и̑мъ) гра́дѣте, и видѣ́те· і̑ и̑зыи́доша по (не̑)[30] до їѻ́рда́на. и̑ ѳе (пу́ть ба́ше вре́сь)[31] и̑спо́лнь ѻ́де́ждъ и̑ ѻ́ружїа́ и̑же поверго́ша сѵ̀ра́не, внегда̀ оу̑страши́тиса и̑. и̑ возвратишаса послы̀ и̑ возвѣ́стиша (ѳе) цр҃ю· і̑ и̑зыи́доша лю́дїе и̑ ра̑гра́биша (вс҃и ста́ны)[32] сѵ̀рски. и̑ бы́ мѣ́ра му́кѝ пшени́чны за сикль (е̑дн̑), и̑ двѣ мѣ́рѣ ѧ̀чме́ню за сикль по гл҃у гн҃ю· и̑ цр҃ь приста́ви триста́та на не́мже цр҃ь ѻ́почива́ше рука́ма е̑го оу̑ вра́тъ. и̑ попра́ша е̑го лю́дїе при вра́тѣхъ. и̑ оу́мре ѧ̑ко гл҃а чл҃къ бж̑їи и̑же гл҃а е̑гда (посе́лъ прїи́де)[33] и̑ немѹ· и̑ бы́сть ѧ̑коже гл҃а (чл҃къ бж̑їи)[34] (гл҃а ик҃ъ цр҃ю)[35] двѣ мѣ́рѣ ѧ̑ч҃мне́ню за сикль (е̑дин҃ъ). и̑ мѣ́ра му́ки пшен҃ны за сикль. (-)[36] бѹдѐ (бо ре́че) ѧ̑ко въ (сеи̑ ча́съ)[37] оу̑тро во вра́тѣхъ самарїа́· и̑ ѿвѣща (же) триста̑ їелисе́ю. и̑ р҃е̑ а̑ще г҃ь ѻ́тво́ритъ хла́би нб҃ны. (и̑) не бѹдетъ гл҃ъ се́и. и̑ рече їелисе́и е̑е оу̑зриши ѻ́чи́ма свои́ма (а̑)[38] ѿ́тѹду не и́маши ѧ̑сти· и̑ бы́сть та́ко и̑ попра́ша и̑ лю́дїе оу̑ вра̑ и̑ оу́мре̑·

Гл҃а, и̑·

вбї д

(посе́мъ) (гл҃а їелисе́и)[1] и̑ жень҃ *е́иже въ-сикр҃еси сн҃а гл҃а. въста́ни (ты̀, и̑ до́мъ твои. і̑ и̑ди̑). и̑ пребыва́и и̑дѣ́же а̑ще мо́жеши. ѧ̑ко нарече г҃ь гла́дъ на̀ зе́млю. и̑ е̑ѳе оу̑бо (прїи́дѐ)[3] на седмь лѣ́тъ· и̑ (въставши)[4] жена̀ (-)[5] сѣтвори̑ (то) по гл҃у їелисе́еву. і̑ и̑дѐ та сама̀ и̑ до̑ е̑а̀. и̑ всели́ся в зе́млю и̑ноплеме́нникъ, з҃, лѣ́тъ· и̑ бы́ по сконча́нїи, з҃ ми лѣ́тъ (-)[6] възвратѝся жена̀ ѿ̑ (-)[7] и̑ноплеме́нникъ во́ гра̑ и̑ прїи́де возопи́ти ик҃ъ цр҃ю ѻ́ домѹ свое́мъ и̑ ѻ́ се́лехъ свои́хъ, и̑ ([гл҃а][8] цр҃ь)[9] ик҃ъ (гиѻ́зїю)[10] ѻ́троку́ їелисе́еву ч҃лку бж̑їю гл҃а. и̑сповѣ́жды̀ ми нн҃ѣ (-)[11] вели́ка ѧ̑же сѣтвори̑ їелисе́и· и̑ бы́сть е̑мѹ и̑сповѣ́дающу цр҃еви, ѧ̑ко жи́ва сѣтвори̑ сн҃а оу̑мр҃ъшаго и̑ е̑е жена̀ е́и̑же въ-сикр҃еси (їелисе́и сн҃а е̑а̀)[12] въпию́щи цр҃еви ѻ́ домѹ свое́мъ и̑ ѻ́ се́лехъ свои́хъ, и̑ рече (гиѻ́зїи)[13] господи́не цр҃ю сїа (е̑сть) жена̀ и̑ сїи сн҃ъ е̑а̀ е̑гоже жи́ва сѣтвори̑ їелисе́и· и̑ въпроси̑ цр҃ь женѹ (-)[14] и̑сповѣ́да е̑мѹ. и̑ да́сть е́и̑ цр҃ь ско́пца е̑ди́наго гл҃а, возврати̑ (е́и̑) (ѧ̑же е̑а вс҃а)[15] (сѹть). и̑ вс҃а пло́ды села̀ е̑а̀. ѿ̑ дн҃а (того̀) во́ньже ѻ́ста́ви зе́млю (и̑) досе́лѣ· и̑ прїи́де їелисе́и в дама́скъ, и̑ сн҃ъ а̑деровъ цр҃ь сѵ̀рѣскїи разболѣ́ся ба́ше. и̑ возвѣсти́ста е̑мѹ гл҃юще, прїи́де чл҃къ бж̑їи до здѣ· и̑ рече цр҃ь ик҃ъ а̑заи́лю прїими̑ в рѹку твою да́ръ і̑ и̑ди̑ въ срѣте́нїе чл҃ку бж̑їю. и̑ вопроси̑ г҃а и̑м҃ гл҃а а̑ще ми жи́ву бы́ти ѿ̑ бо́лѣзни сеѧ̀· і̑ и̑де а̑заи́ль на срѣте́нїе е̑мѹ

і ось вся дорога була повна одежі і зброї, яку покидали сирійці, коли вони перелякалися. І посланці повернулися і сповістили це цареві. **16** І вийшов народ і розграбував ввесь сирійський табір, і мірка пшеничної муки була за один сикль, і дві мірки ячменю – за сикль, за господнім словом. **17** І цар приставив при брамі тристата, на якому цар спочивав його руками, і народ його потоптав при брамі, і він помер, так як сказав божий чоловік, який промовив, коли посол прийшов до нього. **18** І сталося так, як сказав божий чоловік, говорячи до царя: Дві мірки ячменю – за один сикль і мірка пшеничної муки – за сикль. Бо він сказав: Буде так у цій годині завтра в брамах Самарії. **19** І відповів же тристат Елисеєві, і сказав: Якщо Господь відкриє небесні отвори, і не збудеться це слово. І сказав Елисей: Ось ти побачиш твоїми очима, а з того не їстимеш. **20** І сталося так, і потоптав його народ в брамі, і він помер.

Глава 8

1 І після цього сказав Елісей до жінки, *якої сина воскресив, кажучи: Встань ти і твій дім і йди, і перебувай, де лиш можеш, бо накликав Господь голод на землю, і ось, отже, прийшов на сім літ. **2** І, вставши, жінка зробила те за словом Елисея, і пішла вона сама і її дім, і поселилася в землі чужинців на 7 літ. **3** І сталося, що по закінченні 7-х літ жінка повернулася від чужинців до міста і прийшла закричати до царя про свій дім і про свої поля. **4** І сказав цар до Ґиозія, слуги Елисея, божого чоловіка, кажучи: Розповіси мені сьогодні про величі, які вчинив Елисей. **5** І сталося, що як він розповідав цареві як той оживив померлого сина – і ось жінка, якої сина воскресив Елисей, кричить цареві про свій дім і про свої поля. І сказав Ґиозій: Пане царю, це є жінка і це її син, якого оживив Елисей. **6** І запитав цар жінку, *і* вона розповіла йому. І дав їй цар одного скопця, кажучи: Поверни їй все те, що є її, і всі плоди її поля від того дня, в якому вона оставила землю, і дотепер. **7** І прийшов Елисей до Дамаску, і син Адера, сирійський цар, захворів. І сповістили йому, кажучи: Прийшов божий чоловік аж сюди. **8** І сказав цар до Азаїла: Візьми в твої руки дар і йди назустріч божому чоловікові, і запитай Господа *через* нього, кажучи: Чи виживу з цієї хвороби?

вищ.

9 І пішов Азаїл йому на-зустріч, взявши дар у свої руки і все добро Дамаску, скільки могли нести 40 верблюдів; і, прийшовши, він став перед ним, і сказав до Елисея: Син твій, син Адера, сирійський цар, послав мене до тебе, кажучи: Чи буду жити після хвороби цієї? **10** І сказав йому Елисей: Іди і скажи йому: Живучи житимеш. Але Господь мені показав, що він помре смертю. **11** І після цього показав своє лице, і божий чоловік поклав *на лице* руки, закриваючись і плачучи. **12** І сказав Азаїл: Чому то мій пан плаче? Він же сказав: Тому що ти вчиниш зло ізраїльським синам. Їхні міста ти спалиш вогнем, їхніх вибраних заб'єш зброєю, і поб'єш їхніх немовлят, і задавиш тих, що мають в лоні. **13** І сказав Азаїл: Що це, хіба я, твій раб, є собакою, що вчинить слово це? І сказав Елисей: Господь мені показав тебе, як царюєш ти *над* Сирією. **14** І він відійшов від Елисея і ввійшов до свого пана, і сказав йому цар: Що тобі сказав Елисей? Той відповів: Елисей мені сказав: Живучи житимеш. **15** І сталося, що на другий день і взяв він полотно, і замочив у воді, і поклав на його лице – і той помер; і Азаїл зацарював
пар2. 21 замість нього. **16** *В 5-му році Йорама, сина Ахава, ізраїльського царя, почав царювати Йорам, син Йосафата, цар Юди. **17** Він був 30-ти і два літнім, коли зацарював; і 8 літ він царював в Єрусалимі. **18** І він ходив дорогою ізраїльських царів, так як вчинив дім Ахава, бо дочка Ахава була його жінкою, і він зробив погане перед Господом. **19** І не бажав Господь знищити Юду через раба свого Давида, *оскільки сказав дати йому свічник *і* його синам в усі дні. **20** І в днях його відступив Едом з-під руки Юди і царював сам по собі. **21** І вийшов Йорам до Сирома, і з ним всі колісниці; і сталося, що як він встав – вигубив Едома, тих, що повстали проти нього, князів колісниць; і народ втік до своїх схованок. **22** І так Едом відступив і підкорився під руки Юди, аж до цього дня. Тоді відступила Ловна, у тому часі. **23** І осталі діла Йорама, і все, що він зробив, – чи ось вони не записані в книгах літописів
пар2. 22 царів Юди? **24** *І помер Йорам, і його поховано з його батьками в місті Давида. І замість нього зацарював його син Охозія. **25** В 12-му році Йорама, сина Ахава, ізраїльського царя, почав царювати Охозія, син Йорама. **26** І Охозія був 22-літнім, коли почав царювати. І один рік він царював в Єрусалимі, ім'я його матері було Ґотолія, дочка Замврія, ізраїльського царя. **27** І він ходив по дорогах дому

(взѣ́ше)[16] да́ръ в рꙋкꙋ своє́ю. и́ вс҃а бл҃га́а дамаскова́ на́ко можа́хꙋ носи́ти мⷭ. вельблю́дъ и́ (приш҃е́)[17] ста́ пред ни́мъ, и́ рⷣе́ къ і҃елисе́ю сы́нъ твои́ сы́нъ а҃дера́ цр҃ь сꙋ́рскъ. посла́ ма́а к тебѣ гл҃а, бꙋ́ду ли жи́въ ѡ҃ боле́зни (-)[18] сеа̀· и́ рⷣе́ [к немꙋ][19] і҃елисе́и, и́дѝ (и́) рцы́ ѥ́мꙋ [жива̀][20] живе́ши. (но)[21] показа́ ми́ гⷭь на́ко смр҃тїю оу́мретъ· и́ (посе́мъ) предста́ви лице́ своѐ и́ возложѝ (рꙋкꙋ закрыва́ясь)[22] и́ пла́каса ча́ѥмъ бж҃їи· и́ рече а҃заи́ль что́ на́ко господи́нъ мои́ пла́четъ. (о́нже)[23] рече на́ко (-)[24] сътвори́ши (зло́ сы́номъ і҃и́левымъ)[25]. гра́ды и́хъ и́ждеже́ши о́гнⷩ (-)[26] и́збра́ныа и́хъ (и́збїе́ши о́рꙋжїе́)[27], и́ младе́нца и́хъ и́збїе́ши, и́ на́же во чревѣ и́мѣю́тъ (-)[28] и́здави́ши· и́ рⷣе́ а҃заи́ль что́ е҃сть е҃да ли́ (а҃зъ) рабъ твои́ пⷭ҃ (-)[29] на́ко сътвори́тъ гл҃ъ се́и. и́ рече і҃елисе́и показа̀ ми́ (та́а гⷭь)[30] цр҃твꙋю́ща сꙋ́рїею· и́ ѿи́де ѿ і҃елисе́а и́ вни́де къ господи́нꙋ своє́мꙋ, и́ рече е҃мꙋ (цр҃ь) что́ (ти́ рече)[31] і҃елисе́и. (-)[32] ѿвѣща̀ рече ми́ (і҃елисе́и) жива̀ живе́ши· и́ бы́сть поꙋ́трїа и́ прїа́ (маха́мꙋ)[33] и́ намочѝ во во́дꙋ и́ возложѝ на лице́ е҃го и́ оу́мре. и́ цр҃твова̀ а҃заи́ль в него́ мѣ́сто· *въ лѣ́то, ѕ҃ е҃. и҃ора́ма сы́на а҃ха́ава цр҃а і҃и́лева. нача̀ цр҃твова́ти и҃ора́ сы́нъ и҃оса́фатовъ цр҃ь і҃ꙋ́динъ, сы́и, л҃ и́ двою́ лѣ́тꙋ. вѣ́ в на́же цр҃твова́ти е҃мꙋ. и́ и́ лѣ́ цр҃твова̀ въ і҃ерли́мѣ· и́ ходѝ въ пꙋтѝ цр҃ь і҃и́левъ, на́коже сътвори́ до́ а҃ха́вль (вѣ́ бо́ дщи́ а҃ха́ава)[34] (жена̀ е҃мꙋ)[35] и́ сътворѝ лꙋка́вное пр҃е́ гⷭ҃ъ· и́ не хота́ше гⷭь расточи́ти і҃ꙋ́ды дв҃да ра҃ра́ба̀ своє́го. *на́коже рече́ дати е҃мꙋ свѣти́лникъ [-][36] сы́номъ е҃го въ вс҃а дни́· и́ въ дни́ (же) е҃го ѿвръжеся́ е҃до́мъ ѿ по҃ рꙋкꙋ і҃ꙋ́дину. и́ цр҃твова̀ са́мъ ѻ҃ себѣ (-)[37], і҃ и҃зы́иде и҃ора́мъ въ (сиро́)[38] и́ вс҃а колесни́ца с ни́мъ. и́ бы́сть е҃мꙋ въста́вшꙋ (-)[39] и́зби́ е҃до́мъ. въста́вшихъ на́ (на)[40] кн҃за колесни́цъ. и́ сѣжа́ша лю́дїе въ (сокро́вище своѐ)[41]. и́ (та́ко) ѿступи́ е҃до́мъ (и́ повинꙋ́ся) по҃ рꙋкꙋ і҃ꙋ́дину до дне́ сего́. тогда̀ ѿвръжеся́ [ло́вна][42] въ врема́ то́· и́ про́чихъ словесъ и҃ора́мль и́ вс҃а е҃ли́ко сътвори́. не сѐ ли́ пи́сана въ (кни́гахъ)[43] слове́съ дн҃їи цр҃ь і҃ꙋ́дин҃· *и́ оу́мре и҃ора́мъ (-)[44] и́ погребе́нъ бы́сть съ ѿц҃ы свои́ми въ́ градѣ дв҃дѣ (-)[45]. и́ цр҃твова̀ ѻ́хозїа сы́нъ его́ в него́ мѣ́сто· в лѣ́то, ѕ҃ і҃. и҃ора́ма сы́на а҃ха́ава цр҃а і҃и́лева. цр҃твова́ти нача̀ ѻ́хозїа сы́нъ и҃ора́мль· (и́)[46] ѕ҃ в, лѣ́та (бы́сть) ѻ́хозїи́ егда нача цр҃ъствова́ти. и́ (лѣ́то е҃дїно)[47] цр҃твова̀ въ і҃ерли́мѣ. (-)[48] и́ма (бѣ́) ма҃тери е҃го годолїа́ дщи́ (за҃врїи́на)[49] цр҃а і҃и́лева· и́ хожда́ше по пꙋте́мъ дому а҃ха́ва и́ сътворѝ лꙋка́вое пр҃е́ гⷭ҃ъ, на́коже (и́)

в пара̀ йа

в ц҃р з҃

в пара̀ йв

домъ ахавль [зѧтъ бо бѣ домоу ахавлѧ][50]. і йдѣ (-)[51] йорамъ сынъ ахавль на брань на (заилѧ)[52] цр҃ѧ иноплеменничѧ въ (рамѣѳ)[53] галаадъскїи. и извиша сурѧне йорама. и възвратисѧ (-)[54] йорамъ цѣлитисѧ въ [іи҃ль][55] ѡ҃ извъ имиже извиша и въ (ромоаѳѣ)[56]. егда бранисѧ съ азаилемъ цремъ сурскїй и (сего ради) (хозїѧ)[57] сынъ йорамль [цр҃ь іоудинъ][58] сниде видѣти йорама сна ахавлѧ въ [іи҃ли][59] иако болѧше сей.

Гла, ѳ.

ѣлисей прр҃ікъ призва ѣдиного ѡ сновъ пр҃рчъ, и рече емоу *препоѧши чресла своѧ, и возми рогъ (свои) съ ѣлеомъ (-)[1] в роукѣ твоѣ. і йдѝ в (рамѳ)[2] галаадъскїи. и вниделши тамо и оузриши (-)[3] йоуѧ сна йосафата сна (иамесїева)[4]. и вниделши (к немоу). і изведеши и ѡ срѣды братїѧ его. и введеши и внутреню клѣть. и (приимъ ѣлеи ѡ рога)[5] и възлїи на главоу е и рцы сице глетъ гь помазахъ тѧ на цр҃тво їи҃лю и (посемъ) ѡвръзеши двери и да бѣжиши, и не пребоуди (тамо). і йдѣ отрочищъ прр҃ікъ въ (рамадоу)[6] галаадъскоую и виде и се кнѧзь силныхъ сѣдѧхоу, и рѣ слово ми (ѣсть) к тебѣ ѡ҃ кнѧже. и рече йоуе къ комоу ѡ всѣхъ насъ, и рече к тебѣ кнѧже. и (въставъ)[7] йдѣ (с ни҃) в домъ, и възлїѧ ѣлеи на главоу его и рече емоу, сице глетъ гь бъ їи҃левъ помазахъ тѧ на цр҃тво людемъ гн҃и҃ въ їи҃ли. и да потребиши домъ ахавль господина своего ѡ҃ лица моѥ и ѡ҃мьстиши кровь рабъ моихъ прр҃ікъ и кровь всѣхъ рабъ гн҃ь ѡ҃ роукы *ізавелины, и ѡ҃ роукы всего дому ахавлѧ *и потребиша домъ ахавовъ (надѣющасѧ)[8] на стѣны. и съдрѫжащасѧ и оусѣльшанасѧ въ їи҃ли. *и предамъ домъ ахавль. иако домъ ієровоамль сна навата. *и иако (и) домъ ваасїинъ сна ахїина. (-)[9] ізавель снѣсть ѧтъ ѧ в часть [їи҃левѣ][10]. и не боудѣ погрѣбаюшаго (ѣѧ). и (посѣ) ѡвръзе двери, и оубѣжѧ. (-)[11] йоуе (же) изыиде къ отроко господина своего, и рѣша емоу миръ. что иако въходи привѣтникъ сеи к тебѣ. и рече имъ вы вѣсте мужа и лесть его. и рѣша неправедно (ѣсть аще не възвѣстиши намъ.) възвѣсти оубо на҃. и рече йоуе к нимъ. тако и тако рече къ мнѣ глѧ, сице глетъ гь помаза҃ тѧ на цр҃тво їи҃лево. и (сїи) слышавше текоша спѣшни и взѧ кождо ризы своѧ. и положиша под ними. (понеже на ѣдино)[12] ѡ҃ степенїи [сѣдѧхоу][13] и въструбиша в рогъ и рѣша цр҃ь бы

Ахава, і вчинив погане перед Господом, так як і дім Ахава, бо був зятем дому Ахава. **28** І Йорам, син Ахава, пішов на війну в Рамет ґалаадський проти Заїла, царя чужинців. І сирійці зранили Йорама. **29** І Йорам повернувся лікуватися в Ізраїлі від ран, якими його зранили в Ромоаті, коли воював з Азаїлем, сирійським царем; і задля цього Хозія, син Йорама, цар Юди, зійшов побачити Йорама, сина Ахава, в Ізраїлі, бо цей хворів.

Глава 9

1 І пророк Елисей покликав одного з синів пророків і сказав йому: *Підпережи свої бедра і візьми свій ріг з олією в твої руки, і іди до Рамота ґалаадського. **2** І ввійдеш туди, і побачиш Іуя, сина Йосафата, сина Ямесія; і ввійдеш до нього, і забереш його з-посеред його братів, і введеш його до внутрішньої кімнати; **3** і взявши олію з рога, і полий на його голову, і скажи: Так говорить Господь: Я тебе Ізраїлеві помазав на царя. І після цього відкриєш двері і втечеш, і не останеш там. **4** І пішов слуга пророка до Рамота ґалаадського, **5** і ввійшов; і ось сиділи князі сильних, і він сказав: В мене є слово до тебе, о князю. І сказав Іує: До кого з усіх нас? І той сказав: До тебе, князю. **6** І, вставши, він пішов з ним до дому, і злив олію на його голову, і сказав йому: Так говорить Господь Бог Ізраїля: Я тебе помазав на царя господньому народові в Ізраїлі. **7** І ти вигубиш дім Ахава, свого пана, від мого лиця, і помстиш кров моїх рабів – пророків, і кров всіх господніх рабів від руки *Єзавелі **8** і від руки всього дому Ахава. *І вигубиш дім Ахава, що надіється на стіни, і того, що є, і поселеного в Ізраїлі. **9** *І видам дім Ахава, так як дім Єровоама, сина Навата, *і як і дім Вааси, сина Ахії. **10** Єзавелу з'їдять пси в частині Ізраїля, і не буде того, хто її поховає. І після цього він відкрив двері і втік. **11** Іує ж вийшов до слуг свого пана, і вони сказали йому: *Чи* мир? Що це, що ввійшов цей вісник до тебе? І сказав їм: Ви знаєте чоловіка і його обману. **12** І сказали: Неправедним є, якщо нам не сповістиш. Звісти, отже, нам. І сказав Іує до них: Так і так промовив до мене, кажучи: Так говорить Господь: Я тебе помазав на Ізраїльського царя. **13** І ці, почувши, побігли з поспіхом і взяли, кожний свою одіж, і поклали під ним, тому що сиділи на одному зі сходів, і затрубили в ріг, і сказали: Іує став царем. **14** І повернувся Іує, син Йосафата, син Амесія, до Йорама. Йорам сам стеріг Рамота

галаадського, він сам і ввесь Ізраїль, від лиця Азаїла, асирійського царя. **15** І цар Йорам повернувся лікуватися в Ізраїлі від ран, якими зранили його сирійці на війні, коли воював з Азаїлом, асирійським царем; і сказав Іує: Якщо ваша душа є зі мною, то не виходьте з міста і не втікайте, і сповістите в Ізраїлі. **16** І поспішився Іує, і пішов, і зійшов до Ізраїля, бо Йорам, ізраїльський цар, лікувався в Ізраїлі від стріл, якими простріляли його раміти і в Раматі, коли воював з Азаїлем, сирійським царем. Бо він був сильний, і тут помер муж сильних. І Охозія, цар Юди, прийшов побачити Йорама. 17 І сторож вийшов на вежу в Ізраїлі і побачив порох Іуя, коли він ішов, і сказав: Я бачу порох. І сказав Йорам: Посади вершника на коня і пошли напроти них, і скажи їм: *Чи* мир? **18** І пішов вершник кінний їм назустріч, і сказав: Так говорить цар: Чи мир? І сказав Іує: Що тобі є і з твоїм миром? Повернися вслід за мною. І сповістив сторож, кажучи: Пішов посланець аж до нього і не повернувся. **19** І той послав другого кінного гінця, і він прийшов до нього і сказав: Так сказав цар: Чи є мир? І сказав Іує: Що тобі і з твоїм миром? Повернися вслід за мною. **20** І сказав сторож: Він пішов аж до нього, і не повернувся. І, провадячи Іує, син Ямесія вів, бо був у перевороті. **21** І сказав Йорам: Запряжіть. І запрягли колісницю. І вийшов Йорам, ізраїльський цар, і Охозія, цар Юди, і їхні мужі зі своєю збоєю, і вийшли назустріч Іуєві, і знайшли його на частині Навутея, ізраїльтянина. **22** І сталося, що як Йорам побачив Іуя, і сказав: Чи мир, Іує? І сказав Іує: Що тобі і з твоїм миром доки ще є блудниця Єзавеля, твоя матір, і її численні чари. 23 І Йорам повернувся до втечі і сказав до Охозії: Охозіє, обман. **24** І взяв Іує стрілу у свої руки і простілив Йорама між його плечами, і стріла вийшла під його серцем, і він схилився на свої коліна і помер. **25** І сказав Іує до Вадекарта, свого слуги: Візьми його, скинь його в частині Навутея, ізраїльтянина, бо я згадую і ти *як,* сидячи на парах коней, ми йшли вслід за Ахавом, його батьком, і Господь про нього заговорив таким голосом, кажучи:
црс3. 21 **26** *З кров'ю Навутея і кров'ю його синів, що я вчора побачив, – сказав Господь, – Я йому віддам в цій частині, – сказав Господь. І тепер, отже, взявши, вкинь його на цій частині за господнім словом. **27** І Охозія, цар Юди, побачив і втік доро-

йоу́е· и̂ вꙗзвратѝсѧ йоу́е сы́нъ йѡсафа́товъ сы́на (а̂месиі́ева)[14]. ико йѡра́му (-)[15] йѡра́мъ са́мъ стрежа́ше (рамѡ́да)[16] галаа́дꙗскаго. тѡ́и самъ и̂ весь їи̑ль ѿ лица̀ а̂заи́ла цр҃ѧ а̂сѵ̀рїи́ска· и̂ возвратѝсѧ йѡра̄ цр҃ь цѣлѝтисѧ вꙗ [їи̑лѣ][17], ѿ на́зѣ и̑миже оу҆на́звиша и̑ сѵ̀рѧне (на́ брани). е̂гда бра́сѧ сꙗ а̂заи́лемъ цр҃емъ (а̂сѵ̀рїи́скимъ)[18]. и̂ рече йоу́е а̂ще е̂сть дш҃а ва́ша со мно́ю. (тѡ) не (и̑зыи́дѣте)[19] ѿ гра́да, (и̂ да не бѣжи́те)[20], и̂ вꙗзвѣсти́ти вꙗ [їи̑лѣ]. и̂ [потщ҃а́вса][22] и̂ по́иде йоу́е и̂ сни́де вꙗ [їи̑лѣ][23], на́ико йѡра́мъ цр҃ь їи̑левъ цѣла́шесѧ вꙗ [їи̑лѣ][24] ѿ стрѣле́нїи и̑миже оу҆стрѣли́ша и̑ (ра́ма)[25] (и̂) вꙗ рама́дѣ, е̂гда побѣди́сѧ, сꙗ а̂заи́лемъ цр҃ем҆ сѵ̀рьскимъ. на́ико тои (бѣ) сѝленъ и̂ мѵ́жъ сѝлныхъ [оу҆спѣ̀ тѵ́][26]. и̂ ѡ́хозїа цр҃ь їоу́дѣ̑ прїи́де ви́дѣти йѡра́ма· и̂ стра́жъ и̑зыи́де на сто́лпъ вꙗ [їи̑лѣ][27] и̂ ви́дѣ пра́хъ йоу́евъ е̂гда йтѝ е̂мѵ́ и̂ рече пра́хъ а̂зъ ви́жѵ. и̂ рече йѡра̄ всадѝ мѵ́жа на ко́нь и̂ пошлѝ проти́вѵ и̑мъ и̂ рцы̀ (и̑мъ) [-][28] ми́ръ· і̀ и̑дѣ вса̄нѣ̑ ко́нныи на срѣте́нїе [е̂мѵ́][29]. и̂ рече та́ико гл҃етъ цр҃ь а̂ще ми́ръ. и̂ рече йоу́е, что̀ ты̀ (е̂си) и̂ ми́ръ (твои), ѡ́братѝсѧ вꙗ слѣ́дъ мене. и̂ вꙗзвѣстѝ стра́жъ гл҃а, прїи́де посе́лъ до (не́го)[30] и̂ не вꙗзвратѝсѧ· и̂ посла̀ вса̄ника ко́нна́го втора́го. и̂ прїи́де к немѵ́ и̂ рече. та́ико рече цр҃ь ми́ръ ли̂ (е̂сть) и̂ рече йоу́е, что̀ ты̀ и̂ ми́ръ (твои) вꙗзвратѝсѧ вꙗ слѣ́дъ мене· и̂ (рече)[31] стра̄ (-)[32] прїи́де до (него)[33] и̂ не вꙗзвратисѧ. и̂ во́жъ веда́ше йоу́ѧ сы́на (и̂а̂месиі́нна)[34] на́ико вꙗ премѣ́нѣ бы́сть· и̂ рече йѡра́мъ вꙗпразѣте и̂ [вꙗпрагѡ́ша][35] колесни́цѵ. і̀ и̑зыи́де йѡра̄ цр҃ь їи̑левъ и̂ ѡ́хозїа цр҃ь їоу́динъ. (и̂ мѵ́жи и̑хъ)[36] сꙗ ѻ́рѵжїе́мъ свои́мъ. і̀ и̑зыидо́ша на срѣте́нїе йоу́ѧ и̂ ѡ́брѣтѡ́ша и̑ на ча́стѣ (навѵ́дѣа̂нѣ́и)[37] [їи̑льтании́на][38]. и̂ бы́сть на́ико ви́дѣ йѡра́мъ йоу́ѧ. и̂ рече а̂ще ми́ръ йоу́е. и̂ рече йоу́е что̀ (ты̀ и̂) ми́ръ (твои доко́лѣ) е̂ще блѵ́дныѧ е̂завеле́ ма́тере твое́ѧ, и̂ ча́рове е̂ѧ мно́гїѧ· и̂ оу҆вратисѧ йѡра́мъ на бѣжа́нїе. и̂ рече ко̀ ѡ́хозїю лесть ѡ́хозїе· и̂ взя́тъ йоу́е в рѵцѣ̀ своѝ стрѣлѵ́. и̂ оу҆стрѣли́ йѡра́ма посрѣди плеща̀ е̂го. і̀ и̑зыи́де стрѣла̀ по̀ е̂мъ сръцѐ е̂го. и̂ преклони́сѧ на колѣ́на своѧ (и̂ оу́мре)· и̂ рече йоу́е ко̀ (вадека́рту)[39] приста́внику своему́ (возмѝ и̂). вꙗзверзѝ е̂го ѣ̀ ча́сти (-)[40] навѵ́дѣа [їи̑льтанина]. на́ико по́мню а̂зъ и̂ ты̀, ѣ̀сѣдшїѝ на сѵпрѵ́гъ (и̑до́хом҆) вꙗ слѣ́дъ а̂ха́ва ѿ̑ца е̂го. и̂ гь гл҃а ѻ́ немъ гласомъ сѝмъ гл҃а· *со кро́вїю навѵ́дѣевою и̂ кро́вїю сы́новъ е̂го и̑же ви́дѣхъ, вчера́ рече гь (-)[42] вꙗздаю̄ е̂мѵ́ вꙗ части се́и рече гь и̂ нн҃ѣ оу҆бо вꙗземъ вꙗзверзѝ и̑ на ча́сти (се́и) по гл҃ѵ гн҃ю· и̂ ѡ́хозїа цр҃ь їоу́динъ ви́дѣвꙗ и̂ побѣже

г҃ ч҃ѯ и̑ка

пу҃тѣ [вездѣ҆хо́дный][43]. и҆ гна҆ по не́мъ и҆ѡу́е, и҆ рече (в себѣ не и҃мамъ ѻ҆ста́вити)[44] є҆го, и҆ ѻу҆да́ри и҆̀ ѻ҆ружи́емъ. є҆гда вх҃ожда́ющу є҆мў къ га́и є҆же є҆сть и҆є҆влаа́мъ. и҆ ѻу҆бѣжа́ въ (македо́нъ)[45], и҆ ѹ҃мре т҃ў· И҆ възложи́ша и҆̀ ѻ҃троцы є҆го на колесни́цў и҆ везо́ша и҆̀ въ і҆ерли́м҃. и҆ погребо́ша и҆̀ въ҃ гробѣ є҆го въ҃ градѣ дв҃дѣ· (-)[46] въ (а҃и, лѣто)[47] (і҆еровоа́м)[48] ц҃рѧ і҃и҆лева. ц҃рствова ѻ҆хозі́а на҃ і҆ѹ́дою· И҆ прі́иде и҆ѡу́е до (є҆зре́ли)[49] (гра́да). и҆ є҆завє́ль (ѹ҆слы́шавши)[50] нама́за (лице свое)[51] и҆ ѹ҆кра́си҃ главў свою, и҆ приника́ше ѻ҆кно́мъ· І҆ и҆ѡу́е вх҃ожда́ше въ҃ г҃ ц҃ѳ҃ ѳ҃ѳ҃ градъ и҆ рече а҆ще (є҆сть) миръ, *(замврі́ю)[52] ѹ҆бі́и́ца господина своє́го· И҆ възрѣ лицемъ свои́мъ на ѻ҆кно̀ и҆ видѣ ю҃. и҆ рече кто (ты҃ є҆си)[53] сни́ди г҃ ц҃ѳ҃ ѳ҃ѳ҃ а҃ сѣмо. и҆ преклони́стасѧ к немў два́ скопца̀· *И рече (и҆ѡу́е) (прободѣ́та)[54] ю҃. и҆ (прободо́ша)[55] ю҃. и҆ ѻ҆кропи́шасѧ кро́вїю ѥ҆̀ стѣ́ны, и҆ (-)[56] попра́ша ю҃̀ (ко́ни)· И҆ вни́де и҆ѡу́е и҆ ѣ́сть и҆ пи́тъ. и҆ рече (и҆ѡу́е) съхрани́те ны҃нѣ проклѧ́тую сію, и҆ погребе́те ю҃̀ ꙗ҆́ко дщи ц҃рѧ є҆сть· І҆ и҆до́ша погрести҃ ѥ҆̀ и҆ не ѻ҆брѣто́ша ѥ҆̀ ничто́же и҃но. но то́кмо ло́бъ є҆ди́нъ, и҆ (дла́ни рўкў и҆ но́гў)[57]. и҆ (възвраща́ю҆шесѧ)[58] възвѣсти́ша є҆мў (є҆е). и҆ рече (и҆ѡу́е, є҆е) сло́во г҃и҃е (є҆сть), є҆же г҃а҆ рўко́ю раба̀ своє́го г҃ ц҃ѳ҃ ѳ҃ѳ҃ а҃ и҆лі́и҃ дезвитани́на г҃а҆. *въ ча́сти и҆є҆зре́ля҆ и҆зъ҆ѣда́тъ ѱ҃ы҃ плоть и҆є҆завє́лину· И҆ (є҆е є҆сть знаменї́е, ѹ҆ме́рши)[59] и҆є҆завє́ли, ꙗ҆́ко (и҆) гно́и на лицы҃ села̀ в ча́сти (и҆є҆зре́левѣ)[60]. ꙗ҆́ко не рецы҃ (и҃семў є҆е є҆сть) и҆є҆завє́ль·

гоєю Ветянима, і за ним гнався Іує, і сказав в собі: Не покину його. І він вдарив його зброєю, коли той входив до Ґай, що є Євлаам, і втік до Македона, і там помер. **28** І його раби поклали його на колісницю і повезли його до Єрусалиму, і його поховали в його гробі в місті Давида. **29** В 11-му році Єровоама, ізраїльського царя, зацарював Охозія над Юдою. **30** І прийшов Іує до міста Єзрели. Єзавела, почувши, розмалювала своє лице і прикрасила свою голову, і вона нахилилася через вікно. **31** І Іує входив до міста, і вона сказала: Чи є мир, *Замврі, убивцю свого пана? **32** І він поглянув своїм лицем на вікно і побачив її, і сказав: Хто ти є? Зійди сюди. І нахилилися до нього два скопці. **33** *І сказав Іує: Прошийте її. І прошили її, і стіни були скроплені її кров'ю, і її потоптали коні. **34** І ввійшов Іує, і поїв, і попив, і сказав Іує: Збережіть сьогодні цю прокляту, і поховайте її, бо вона є дочкою царя. **35** І пішли її поховати, і не знайшли з неї нічого іншого, але хіба один лоб і долоні рук і ніг. **36** І, повернувшись, сповістили йому це. І сказав Іує: Це є господнє слово, яке він сказав рукою свого раба Ілії Тезвитянина, кажучи: В частині Єзреля пси з'їдять тіло Єзавелі. **37** І це є знак як помре Єзавеля, наче й гній на лиці поля *в частині Єзреля, щоб більше не сказали: Це є Єзавела.

црс3. 16

црс3. 21

Г҃ла҃, і҃·

И҆ха́ву (сѣ҃ша) ѻ҃ сн҃овъ въ҃ самарі́и. и҆ напи́сà (кни́гў и҆ѡу́е)[1]. и҆ посла̀ въ҃ самарі́ю къ кна́земъ самарі́йскомъ и҆ къ ста́рцемъ, и҆ къ ѹ҆го́дными҃ [-][2] а҆ха́вли҃мъ (всѣ҃мъ) г҃ла҃, и҆ нн҃ѣ ꙗ҆́ко прі́идетъ кни́га сі́а къ ва́мъ, съ ва́ми (бо҃) сн҃ове господина ва́ше҃. и҆ съ ва́ми колесни́ца и҆ ко́ни. и҆ гра́ды тве́рды и҆ ѻ҆ру́жі́а· И҆ ѹ҆зри́те бл҃га́го и҆ пра́ваго въ҃ сн҃ѣхъ господина ва́шего. и҆ поста́ви́те є҆го на пр҃тлѣ ѡ҃ц҃а є҆го. и҆ воюе́те ѻ҆ до́м҃ господина ва́шего· И҆ ѹ҆боа́шасѧ зѣло. и҆ рѣ҃ша є҆е два ц҃рѧ не въ҃змого́ста ста́ти проти́ву лицу҃ є҆го. т҃о ка́ко (мы҃ ста́немъ)[3]· И҆ посла́ша и҆же на҃ до́момъ і҆ и҆же на҃ градомъ. и҆ ста́рцы и҆ ѹ҆го́дницы къ и҆ѡу́е (ц҃рю) г҃ла҃ще ѻ҃троцы (мы҃ твои҃)[4] (є҆смы). и҆ є҆ли́ко а҆ще рече́ши к на́мъ (т҃о) сътвори́мъ не (ѹ҆҃) въ҃ц҃рствимъ мужа. (и҆о҃) бл҃гое пр҃е҆ ѻ҆чи́ма твои́ма сътвори́мъ· И҆ напи́сà к ни́мъ (и҆ѡу́е) кни́гў второ́ю г҃ла҃ а҆ще (є҆сте) (вы҃ мои҃)[5] и҆ гла́са мо́его вы҃ послу́шаєте, ѡ҃цѣ҃ыте главы҃ (-)[6] сн҃омъ госпо-

Глава 10

1 І в Ахава було 70 синів в Самарії. І написав Іує письмо і послав до Самарії, до самарійських князів і до старців, і до всіх опікунів Ахава, кажучи: **2** І тепер, як прийде до вас це письмо, бо з вами сини вашого пана, і з вами колісниці, і коні, і закріплені міста, і зброя; **3** і побачите доброго і справедливого в синах вашого пана, і поставите його на престолі його батька, і він воюватимете за дім вашого пана. **4** І вони дуже злякалися, і сказали: Ось два царі не змогли встоятись проти його лиця, то як ми встоїмось? **5** І послали ті, що над домом, і ті, що над містом, і старці, і опікуни до царя Іуя, кажучи: Ми твої слуги, і що лиш скажеш нам, те зробимо. Ми більше не поставимо царем чоловіка, але зробимо те, що добре перед твоїми очима. **6** І написав до них Іує друге письмо, кажучи: Якщо ви є мої і ви слухаєтесь мого голосу, відрубайте голови синам вашого пана, і принесіть їх до мене в цій

же годині завтра до Єзреля. І було 70 мужів – синів царських. Ці ж мужі міста їх вигодували. **7** І сталося, що як до них прийшов лист, і взяли вони царських синів, і всіх їх вбили – 70 мужів, і поклали їхні голови в коші, і послали їх до нього до Ізраїля. **8** І прийшов посланець і сповістив йому, кажучи: Принесли голови синів царя. І той сказав: Покладіть їх двома купами при брамах міста до ранку. **9** І сталося вранці, і, вийшовши, Іує став в брамах міста і сказав до всього народу: Ви є праведні. Ось бо я і повернувся проти мого пана і його забив, всіх же цих хто побив? **10** Одначе, ви знайте, що ніхто не впаде на землю, хіба за словом господнім, як сказав Господь про дім Ахаава. Ось бо Господь зробив так, як сказав рукою свого раба Ілії. **11** І вигубив Іує всіх осталих в домі Ахаава в Ізраїлі: і всіх його вельмож, і його знайомих, і його священиків, так, що не осталося в них останку. **12** І, вставши, сам пішов до Самарії, до Ветакаля пастухів, що при дорозі. **13** І ось він там знайшов братів Охозії, царя Юди, і сказав: Чиї ви є? І сказали: Ми є брати Охозії, і прийшли поздоровити синів царя і синів сильних. **14** І той сказав: Візьміть їх живими, і вигубіть їх в Ветакалі – 42 чоловік; і він не оставив з них ані одного чоловіка. **15** І пішов звідти, і знайшов Йонадава, сина Рихава, в дорозі, *що йшов* йому назустріч, і поблагословив його. І сказав до нього Іує: Чи твоє серце є пряме з моїм серцем, так як і серце моє з тобою? І сказав Йонадав: Є. І сказав Іує: Якщо є, то подай мені твою руку. І подав йому свою руку, і той підвів його на свою колісницю. **16** І він сказав до нього: Ходи зі мною і гляди, як я заревнував за Господом Саваотом. І він посадив його на свою колісницю. **17** І він ввійшов до Самарії і вигубив всіх осталих Ахаава в Самарії, так що не остався ніхто за словом господнім, яке Він сказав до Ілії. **18** І зібрав Іує ввесь народ, і сказав до них:

црс3. 16 *Ахаав мало привів народ до служіння Ваалові, і Іує дуже приведе до служіння. **19** І прикличте до мене всіх пророків Ваала, і всіх його рабів, і його жерців, хай не притаїться ні один чоловік ніде, бо хочу принести велику жертву Ваалові. І кожний, хто притаїться, не житиме. І ось цар Іує зробив обману, бажаючи вигубити служителів Ваала. **20** І сказав Іує: Освятіть жертву Ваала і його служіння. І ті заповіли. **21** І послав Іує по всьому Ізраїлі, і про-

дина вашего. и принесете (а҃) къ мнѣ в сей же ча҃ оутро до (єзрела҃)[7], и (вѣ сновъ цр҃евыхъ)[8] о҃ мужѫ си же мужи града вѣскорминша йх҃. и бысть ѩко прїиде (к нимъ книга)[9]. и поѩша сны цр҃евы і йсклашa а҃ (в҃ѣ) о҃, мужъ, и вложиша главы йхъ въ кошницы, и послаша йхъ к немѹ въ [їи҃л҃ь][10], и прїиде посолъ и възвѣстѝ (ємѹ) гл҃а. Принесоша главы сновъ ц҃р҃а. и рече положите а҃ холмами двѣма при вратѣхъ града до заоутра. и бысть заоутра. и (шедъ)[11] ста҃ въ вратѣхъ града. и рече (йоуе) къ всѣмъ людемъ, праведни вы (сѹть єсте). сѣ во азъ (єсмь и) възвратилъсѧ на господина моего и оубѝ и҃ (сїѧ (же)[12] всѧ ѥ҆ліко порази)[13]. обаче вы видѣсте ѩко не падетъ (никтоже) кромѣ словесе гн҃ѧ на земли. (ѩко)[14] гла ѓь на дому ахавль. (се во)[15] ѓь сътвори єлико гла рѹкою раба своего илїи. і҃ изби йоуе всѧ остабшаѧ в домѹ ахавли въ [їи҃л҃и][16] и всѧ вельможа его. и знаемыѧ его, и жрѣцы его, ѩко не остати (в нѝ)[17] остаѩкѹ. и (възстабъ)[18] йдѣ въ самарїю сам. въ (веджкаль)[19] пастырскїи при пѹти. и (ге)[20] обрѣтѣ (тамо) братїю охозїинѹ ц҃р҃а їоудина, и рече ѥ҆ліко вы (єсте). и рѣша братїѧ охозїина мы (єсмы). и снидохомъ (поздравити)[21] сны цр҃вы и сны силныхъ. и рече поимѣте а҃ живы [-][22] і (изъсѣчете)[23] а҃ въ (веджкалѣ)[24], мѣ, мужа. (и) не остѧ (ѿ нѝ҃ мужа)[25] (ни єдиного). і йдѣ ѿтѹдѹ и обрѣтѣ йонадава сна рихавлѧ на пѹти на срѣтенїе ємѹ. и блви н҃. и рече к немѹ йоуе. ащe єсть ср҃це твоѣ съ ср҃цемъ моимъ право ѩкоже и ср҃це моѣ с (тобою)[26], и рече йонадавъ єсть. и рече йоуе (-)[27] ащe єсть (то) даждь (ми) рѹкѹ твою, (и давъ ємѹ рѹкѹ свою) и възведѣ н҃ (-)[28] на колеснїцѹ (свою). и р҃ѣ к немѹ поиди со мною, и виждь ѩко поревновахъ по ѓѣ савао҃ѳѣ. и посади н҃ на колеснїцѹ свою. и вниде въ самарїю. і изби всѧ остабшаѧ ахавлѧ въ самарїи. ѩко не остати никомѹже по гл҃ѹ гн҃ю. йже гла къ илїи. и събра йоуе всѧ люди и рече к нимъ. *ахавъ поработа (люди) ваа҃лѹ мало. і йоуе порабо҃тати имать (-)[29] много. и (-)[30] вси пророцы ваа҃ловы (и) вси рабы его, и жрѣцѧ его призовѣте къ мнѣ, да (не потаитсѧ ни єдинъ мужъ)[31] (нигдеже), ѩко жрѣтвѹ (хощѹ сътвори҃ти) велиѥ҆ѹ ваа҃лѹ. (и) всѧкъ йже потаитсѧ не бѹдетъ живъ. и (ге) йоуе (ц҃рь) сътвори лесть, хотѧ погуби҃ти слѹжащихъ ваа҃лѹ. и р҃ѣ йоуе сти҃те жрѣтвѹ ваа҃лѹ. (и слѹженїе его.) и проповѣдаша. и посла йоуе въ весь їи҃л҃ь. (и рече) гл҃ѧ. и нѝ҃ѣ вси (съберитесѧ) рабы ваа҃ловы и вси жрѣцы его и вси

г ч҃ ѕ҃и

пр҃рцы ѣго. да никто́же о҆ста́нетъ на́йко жрътвꙋ
велйкꙋ творю҆ (ваа́лꙋ). (і) йже о҆ста́нѣ не и́мать
живъ бы́ти. и҆ прїидо́ша (-)[32] рабѝ ваа́ловы. и҆
вс҃и жрꙋцы́ ѣго. и҆ вс҃и проро́цы ѣго. (и҆) не о҆ста҆
(ни ѥ҆ди́й) мꙋжъ йже не прїиде. и҆ внидо́ша въ
хра́мъ ваа́ловъ. и҆ напо́лнисѧ хра́м҃ ваа́ловъ ѡ҃
кра́ѧ до кра́ѧ· и҆ рече йоу́е йже (бѧ́хꙋ) на҆
(о҆дежда́ми)[33], йзнеси́те о҆де́жду (рабомъ
всѣ́мъ)[34] ваа́ловымъ. і҆ йзнесѣ́ и҃ (ри́зы)[35]· и҆ вни́де
йоу́е (-)[36] йо҆нада́въ сы́нъ рихо́вль въ хра́минꙋ ва-
а́ловꙋ. и҆ рече рабо́мъ вааловымъ, пойщѣте и҆
съгледа́йте ѥ҆да́ е҆сть (гдⷭ҇ь) (ра́бъ гн҃ь въ
ва́съ)[37]. (и҆ вы́йдите всѣхъ рабо́въ гн҃йхъ о҆б-
рѣтшйѧ тꙋ· и҆ бы́сть тако на҆́йкоже гл҃а йоу́е.
и҆ на́йко не бѣ ра́бъ гн҃ь.) йо тоикмо (ѥ҆ди́ни рабѝ
ваа́лови)[38]· и҆ вни́де сътвори́ти жрътвꙋ и҆ вс҃е-
съжже́нїѧ. і҆ йоу́е (вн҃ѣ хра́ма поста́ви себѣ́)[39],
и҃, мꙋжъ (свойхъ съ о҆ружїемъ). и҆ рече (ймъ
йоу́е) аще (вы҃ и҆ ѥ҆ди́нъ) мꙋжъ гонзе́тъ ѡ҃
мꙋжъ (сѝ) йхже а҃зъ йзведо́хъ в рꙋцѣ ва́ши.
(то) дш҃ꙋ (ва́шꙋ)[40] (положꙋ) за дш҃ꙋ ѣго· и҆
бы́сть на́йко сконча҆ твораше вс҃есъжже́нїѧ. и҆ рече
йоу́е пр҃ерицꙋщимъ и҆ тристатомъ, вше҃дше йз-
бїите н҃ѣ (и҆) да ни (ѥ҆ди́нъ) мꙋжъ йзбꙋдетъ ѡ҃
нѝ і҆ йзби́ша а҃ о҆ружїе҃. и҆ поврътоша (а҃) пр҃е-
текꙋщаѧ во́ини и҆ тристаты. і҆ йдо́ша да́же
до (-)[41] до́мꙋ ваа́лова· і҆ йзнесо́ша о҆де́жду ваа́-
ловꙋ и҆ съжго́ша ю҃. и҆ съби́ша (тѣло)[42] ваа́лово
и҆ съкрꙋши́ша (въ пра́хъ)[43] до дн҃и сего· и҆ по-
гꙋбѝ йоу́е [хра҃][44] ваа́ловъ ѡ҃ їи҃ля· (но) тоикмо
грѣховъ їе҃роваа́ма сы́на наба́това, и҃миже съблазнѝ
грешити їи҃ля. не ѡ҃стꙋпѝ йоу́е ѡ҃ послѣдни҃
йхъ (кла́нающесѧ) ю҃ницамъ зла́ты҃ (на҆́же) въ
веди́ли и҆ въ да́нѣ· и҆ рече гь҃ къ йоу́еви понеже
на҆́йко оу҆бля́жи (и҆ сътвори́)[45] (ти) оу҆го́дна҃ (мн҃ѣ)
пр҃е҆ о҆чи́ма мои́ма. и҆ вс҃а҆ на҆́же (сътворѝ) по с҃рцꙋ
мое҃мꙋ сътвори́лъ е҆си до́мꙋ а҆ха́влю (сего ради)
да́же *до четве́ртаго ро́ду твое҃го са́дꙋтъ на
пр҃тлѣ въ їи҃ли· (-)[46] йоу́е не съхрани́ ходи́ти (по
и́мени)[47] гн҃а бг҃а їи҃лева всѣмъ с҃рцемъ свои҃. не
ѡ҃вратисѧ ѡ҃ грѣхъ їе҃роваа́ма сы́на наба́това,
йже въ грѣхъ въведѐ їи҃ля· въ дн҃и (же) о҆́ны
нача҆ гь҃ пꙋщати на їи҃ля, і҆ йзбѝ а҃ а҆заи́ль въ
всѣхъ предѣлехъ їи҃левыхъ· ѡ҃ їо҆рдана на въсто́къ
сл҃нца всю҆ зе́млю галаа́дъскꙋю, (и҆) га-
дїинꙋ, и҆ рꙋви́мову. и҆ манасїинꙋ ѡ҃ а҆рои́ра (даже
до)[48] оу҆стїѧ (-)[49] а҆рно́ньска, и҆ галаа҃ска и҆ васа́нь-
ска· и҆ про́чаѧ словесъ йоу́евыхъ (-)[50] вс҃а҆ на҆́же
сътворѝ. и҆ вс҃а҆ сила́ ѣго и҆ събра́нїе (ѣго) ѣже
събра҆. (то) не се́ ли напи́сана въ кни́зѣ слове҃
дн҃їи цр҃ь їи҃левъ· и҆ оу҆мре йоу́е (и҆ погребе́нъ
бы́сть съ ѡ҃цы свои́ми)[51] въ самарїи́. и҆ цр҃т-

мовив, кажучи: І тепер зберіться всі раби Ваала, і всі його священики, і всі його пророки, хай ніхто не остане, бо роблю велику жертву Ваалові. І хто останеться – не житиме. І прийшли раби Ваала, і всі його жерці, і всі його пророки, і не остався ні один чоловік, який не прийшов. І ввійшли до храму Ваала, і храм Ваала наповнився від краю до краю. **22** І сказав Іує тим, що були над одежами: Винесіть одіж всім вааловим рабам. І виніс їм одіж. **23** І ввійшов Іує *і* Йонадав, син Рихава, до храму Ваала, і сказав рабам Ваала: Пошукайте і погляньте чи є десь у вас господній раб, і виженіь всіх господніх рабів, що там знаходяться. І сталося, так як сказав Іує. І коли не було господнього раба, але тільки самі раби Ваала, **24** і він ввійшов принести жертву й цілопалення. І поза храмом Іує поставив собі 80 своїх мужів зі зброєю, і сказав їм Іує: Якщо вам і один чоловік утече з цих мужів, яких я вивів до ваших рук, то покладу вашу душу за його душу. **25** І сталося, що як закінчив він приносити цілопалення, і сказав Іує сторожі і тристатам: Ввійшовши, вибийте їх, і хай ні один чоловік з них не втече. І вигубили їх зброєю, і скинули їх передні вояки і тристати, і пішли аж до дому Ваала. **26** І винесли одежу Ваала, і спалили її; **27** і скинули тіло Ваала, і розбили на порох, до цього дня. **28** І винищив з Ізраїля Іує храм Ваала. **29** Але тільки Іує не відступив від від гріхів Єровоама, сина Навата, від останніх з них, який звів до гріха Ізраїль, поклоняючись золотим телицям, що в Ветилі і в Дані. **30** І сказав Господь до Іуя: Тому що ти і полюбив чинити Мені миле перед моїми очима, і все, що ти зробив, є за моїм серцем, ти вчинив з домом Ахаава – задля цього аж *до твого четвертого роду сидітимуть на престолі в Ізраїлі. **31** Іує не зберіг ходити цілим своїм серцем за іменем Господа Бога ізраїльського, не відвернувся від гріхів Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **32** В тих же днях Господь почав напускати *ворогів* на Ізраїля, і вигублював їх Азаїл в усіх околицях Ізраїля: **33** від Йордану на сході сонця, всю землю ґалаадську, і Ґада, і Рувима, і Манасії, від Ароіра аж до гирла Арнона, і Ґалаада, і Васана. **34** І осталі діла Іуя, всі, що вчинив, і вся його сила і його зібрання, які зібрав, – то чи це не записане в книзі літопису ізраїльських царів? **35** І помер Іує, і його по-

ний ѣ

ниж. 15

ховано з його батьками в Самарії. І замість нього зацарював його син Яхаз. **36** І дні, в які Іує царював в Самарії, було 28 літ.

Глава 11

пар2. 22 **1** І *Ґотолія, матір Охозії, побачивши, що помер її син, і встала й вигубила все царське насіння. **2** Йосавея ж, дочка царя Йорама, сестра Охозії, взяла Йоаса, сина свого брата, і викрала його з-посеред царських синів, яких вбивали; його і його опікунку сховала вона впевнено в кімнаті постель і затаїла від лиця Ґотолії, і його не забили. **3** І він був з нею 6 літ схований в господнім домі. І Ґотолія царювала в тій землі. пар2. 23 **4** *І в сьомому році священик Йодай послав і взяв тисячників хоріїв і расімів, і привів їх до себе до господнього дому, і завіщав їм господній завіт, і закляв їх перед Господом, і показав їм Йодай царського сина. **5** І він заповів їм, кажучи: Це слово, яке зробите: третя частина з вас ввійде в суботу і стерегтимете сторожу дому царського. **6** І третя частина *буде* в брамі, у дверях дороги; і третя частина при брамі за сторожжю. І стерегтимете сторожу дому. **7** І два начальники з вас, кожний, що виходить в суботу; і стерегтимуть сторожу господнього дому з царем. **8** І обступите царя довкруги, кожний, маючи в руках свою зброю; і хто входить до рядів – хай помре. І вони були з царем, коли він входить і виходить. **9** І сотники зробили все, що заповів розумний Йодай; і кожний, що мав входити в суботу, взяв своїх мужів з тими, що мали відходити в суботу, і ввійшли до священика Йодая. **10** І священик дав сотникам сторожу і списи царя Давида, що були в господньому домі. І вони були в руках воєвод і сторожі; і сотники, і сторож зробили за всім, що заповів їм священик. І господній священик зібрав всіх людей землі до господнього дому. **11** І сторожі стали, кожний з них маючи зброю в своїй руці, по правій стороні дому, аж до лівої сторони дому жертовника і по дому царя довкруги. **12** І він вивів царського сина, і поклав на нього царський вінець і свідчення, і зробив його царем, і помазав його; і плескали руками, і сказали: Хай живе цар! **13** І почула Ґотолія голос тих з народу, що бігли, і ввійшла до народу до господнього дому. **14** І побачила – і ось стоїть цар на стовпі за судом. І перед царем були співи і труби, і ввесь народ радів і трубів в труби. І Ґотолія роздерла

вова̀ (йа̂хаз̑)[52] (в него̀ мѣ́сто сн҃ъ е̂го)[53]· И̂ (вз҃ъ) дн҃и в на́же (йоу́е ц҃р҃твова̀)[54] (вз҃ъ самарі́и бы́сть)[55], и̑ки, лѣ́тъ (-)[56].

Гла, а҃і·

*годолі́а мт҃и (йо̂хозі́инна)[1], (ви́дѣвши)[2] на́ісо (оу̂мр҃тв҃ сн҃ъ)[3] е̂а̀, [и̂ воста̀][4] и̂ погуби всѧ́ісо сѣ́мѧ ц҃р҃ево· (-)[5] Йо̂савеа́ (же) дщ҃и ц҃р҃ѧ йо̂рама сестра̀ о̂хозі́инна (поѧ) йоа́са сн҃а бра́та сво́е. и оу̑краде и̂ средѣ сн҃овъ ц҃р҃евы̑ изби́еныхъ, того и̂ доми́цу е̂го (спкрыи) въ клѣти постельнеи твердѣ, и̂ оу̑таѝ (-)[6] ѿ лица годолі́инна, и̂ не оу̑мр҃тъ́виша е̂го· И̂ бѣ̀ с не́ю (скрые́мъ въ до́му г҃ни)[7], ѕ, лѣ́тъ. и̂ годо́лі́а бѣ̀ ц҃р҃твоу́ющи в зе́мли (то́и̑)· *И̂ вз҃ъ (се̑мое лѣ́то)[8] посла̀ йо̂да́и жрецъ. и̂ поѧ́тъ тысѧщнико́ки. (хори́ма)[9] и̂ расима и̂ възведе а̑ къ себѣ̀ въ до̑ г҃нь, и̂ завѣща̀ и̂мъ завѣтъ г҃нь. и̂ заклатъ и̂хъ пр҃е̑ г҃мъ, и̂ показа̀ и̂мъ (йа̂до́а)[10] сн҃а ц҃р҃ьска· И̂ заповѣ́да и̂мъ г҃ла̀ е̂е сло́во (да)[11] сътвори́те тре́тіа ча́сть ѿ ва̑ да сни́де̑ в суббо́ту. и̂ да стре́жете стра́жбу до́му ц҃р҃ва (-)[12]· И̂ третіа часть оу̑ вратъ (оу̑ две́рі́и) пу́ти, и̂ третіа часть оу̑ вратъ созади́ протекующи̑, и̂ оу̑стреже стра̑бу до́му· И̂ два нача́лника ѿ ва́съ всѧ́къ йсходи́ в суббо́ту. и̂ да хранѧ́ стражбу до́му г҃ня съ ц҃р҃е̑ И̂ о̂стоупи́те ц҃р҃ѧ о̑́коло, (ико́жде)[13] о̂ружі́е своѐ (и̂мы́и) в руку (-)[14], і̂ (йсходя́и)[15] въ (пр҃е̑о̂гра́діе)[16] да оу̑мр҃тъ. и бу́дете съ ц҃р҃емъ е̂гда̀ (въходи́ти е̂му̀ і̂ йсходи́ти)[17] (-)[18]· И̂ сътвори́ша со́тникѝ вс҃ѧ е̂ли́ка заповѣ́да йо̂да́и смысле́ны̀. и̂ поа̀ (ико́жде)[19] мужа своа̀ йже и̂мѣ́аше входи́ти въ суббо́ту. съ тыми йже и̂мѣ́ахъ ѿходи́ти в суббо́ту. и̂ вни́доша къ йо̂да́ю жерцу· И да́сть жре́цъ сотникомъ (пр҃е̑ходя́щаѧ, и̂ копіѧ)[20] ц҃р҃ѧ дв҃да. йже (быша) в до́му г҃ни· (И бѣ́ша в рука̑ воево̑ и̂ пр҃е̑ходя́щи̑ и̂ сътвориша сотники, и̂ пр҃е̑ходящіи по всему̀ е̂ли́ко заповѣ́да и̑ жрецъ· И собра̀ жрецъ г҃нь вс҃ѧ лю́ди земла во до́мъ г҃нь.) и̂ ста́ша пр҃е̑рицующіи (ко́жде и̑)[21] о̂ружі́е (и̂мы́и)[22] в руцѣ своеи́. ѿ страны̀ до́му десно́ѧ. да́же до страны̀ до́му шу́е̂ѧ жрътвеныѧ. и̂ (по до́му)[23] ц҃р҃ѧ о̑́коло· І̂ и̑зведе сн҃а ц҃р҃ева. и̂ возложи на́нь (вѣнецъ ц҃р҃ьскы̀)[24]. и̂ свѣдѣ́ніе. и̂ въцр҃и е̂го и̂ помаза̀ е̂го и̂ плескя́ли рука́ма. и̂ рѣ́ша да́ живе̑ ц҃р҃ь· И слы́ша годолі́а гла̑ предътекующи̑ люде́и. и̂ вни́де къ наро́ду в до́мъ г҃нь· И ви́дѣ и̂ е̂е ц҃р҃ь стоя́ше на столпѣ по су́ду. и̂ (ба́хы) (пр҃е̑ ц҃р҃е́м пѣ́сни и̂ тру́бы)[25]. и̂ вс҃и лю́діе (-)[26] радующеся, и̂ тру́бяще въ тру́бы. и̂ раздра̀ годолі́а ри́зы

своѧ. и̑ взѣ́зпи (и̑ рече), зра́да зра́да· И̑ заповѣ́да и̑ѻ́да́и жрецъ тысѧщникомъ̀, [и̑][27] вла́стелемъ сѝлы. и̑ рече и҃ ни́мъ и̑звед҃те ю҆̀ во́нъ (ѿ̀ гра́ды)[28], (-)[29] и̑же (а҆́ще кт҃о) и̑зы́детъ по неи̑ сме́рт҃ію да ѹ́мретъ ѿ̀ о҆́рѫжїѧ, понеже рече жре́̀, (-)[30] не ѹ̑мрѣ́твѣте е҆̂ѧ въ до́мꙋ гн҃и· И̑ взѣ́зложи́ша на ню҆̀ рꙋ́цѣ, і̑ [и̑звед҃о́ша ю҆̀][31] (сконцы̀) пꙋ́темъ и̑схода (и҃ не́и̑)[32] до́мꙋ ц҃рева и̑ ѹ́мре т҃ꙋ· И̑ завѣщ҃а и̑ѻ́да́и завѣ́тъ ме́жде гм҃ъ и̑ между ц҃ре́мъ, и̑ между лю҃ми, на́ко бы́ти имъ въ люди гн҃ѧ [-][33]· И̑ вниде́ша вс҃и лю́дїе земл҃ѧ̀ в до́мъ ваа́ловъ, и̑ разбиша и҆̀, и̑ жрѣ́твенники е҆́го, и̑ о҆́бра́зы е҆́го сѣкрꙋши́ша до́бр҃ѣ. и̑ (мада́на)[34] жрѣца ваа́лова ѹ̑би́ша пр҃е҆̀ лицемъ (жрѣ́твенника)[35]. и̑ поста́ви жрецъ вла́стела҆̀ в҆̀ до́мꙋ гн҃и· И̑ прїа́ша со́тѣнники, (хорима)[36] и̑ раси́ма, и̑ вс҃ѧ лю́ди земл҃ѧ. і̑ (и̑звед҃ѐ)[37] ц҃ра҆̀ ѿ̀ до́мꙋ гн҃ѧ. и̑ (вниде́ша)[38] пꙋ́темъ вра́тъ пр҃е҆̀текꙋщихъ (до) до́мꙋ ц҃рева и̑ посади́ша и҆̀ на пр҃то́лѣ ц҃ревѣ· И̑ взрадовашас҃ѧ вси лю́ди земл҃ѧ̀ (то́ѧ). и̑ гра́̀ ѹ̑мл҃чча, и̑ годолїю ѹ̑мрѣ́твѝша о҆́рѫжїе́̀ въ до́мꙋ ц҃ревѣ· (Ц҃рь же е҃сть)[39] (и̑ѻ́а́са, въ с҃е́ми, лѣ́тѣхъ)[40] е҆́гда҆̀ нача ц҃р҃твовати·

Гл҃а, в҃і·

в҆ пара҆̀ и҃д

ъ *лѣ́то се́мое, и̑ѻ́ѧ. ц҃рьствова и̑ѻ́а́съ. и̑ м҃, лѣ, ц҃р҃твова въ і҆ерли́мѣ. (-)[1] и̑ма҆ (сѣ) мт҃ри е҆́го а҃вїа. (-)[2] вирсавїа· И̑ сътворѝ и̑ѻ́а́съ пр҃е҆̀ (о҆́чи́ма гн҃има ѹгѡ́наа҆̀)[3], въ вс҃ѧ дн҃и в на́же просвѣ́тити е҆́го и̑ѻ́да́и і҆ере́и· Ѳо́ікмо вы́сокѝ не прест҃а́виша. (-)[4] т҃ꙋ е҆̂щѐ (кадя́хꙋ и̑ жра́хꙋ лю́дїе)[5] на вы́со́кѝ· И̑ рече и̑ѻ́а́съ кѣ жѣ́рц҃ѣ́ вс҃е сребро̀ с҃т҃ое внесе́ное в до́мъ гн҃ь. (и̑) сребро̀ со цѣно́ю (мужа)[6]. (и̑) вся́ко сребро̀ е҆́же а҆́ще вѣ́зы́нде́̀ на с҃рце мꙋжꙋ внестѝ в до́мъ гн҃ь· (И̑) да прїимꙋтъ е҆̀ на сѐ жрѣцы (и̑) мꙋжъ ѿ̀ преда́нїа своего̀. и̑ тїѝ да строя́тъ ведеѣ (-)[7] въ все́мъ. и̑дѣже а҆́ще о҆́бря́ще́сѧ (сокрꙋшено́е веде́ка)[8]· И̑ бы́сть въ і҆гг҃ е, лѣ́то ц҃рю и̑ѻ́а́сꙋ, (и) не ѹ̑строи́ша жрѣцы веде́ка хра́ма· И̑ призва̀ (-)[9] ц҃рь и̑ѻ́даа҆̀ жерца и (ста́рца)[10] и̑ рече и҃ ни́мъ. что҃ (се) на́ко не постро́йсте веде́ка хра́мꙋ. и̑ нн҃ѣ (ѹ́жѐ) не прїима́йте сребра̀. ѿ̀ продажъ ва́шеа҆̀. на́ко в҆̀ веде́ѣ хра́мꙋ да́сте и҆̀· И̑ совѣщ҃а́шас҃ѧ жрѣцы не прїа́ти сре́бра ѿ̀ лю́дїи, (на строе́нїе)[11] веде́ка хра́мꙋ· И̑ взя̀ и̑ѻ́да́и жрецъ кїо́тъ е҆́дн҃. и содѣла̀ ковче́жецъ дъ҃сками е҆̂мꙋ, и̑ да́сть е҆́го (и̑е҆зео́ви)[12] в домꙋ мужа до́мꙋ гн҃ѧ. и̑ даша жрѣцы хранѧ́щїи число всего̀ сребра̀, е҆́же о҆́брѣтесѧ в домꙋ гн҃и· И̑ бы́сть на́ко ви́дѣша и҃же мно́го (е҆́сть) сре́бра въ ковчезѣ. и̑ вѣ́зы́нде писчїи ц҃ревъ, и̑ жре́̀ вели́кїи

свою одіж і закричала, і сказала: Зрада! Зрада! **15** І священик Йодай заповів тисяцьким і володарям сили, і сказав до них: Виведіть її геть з рядів, хто лиш вийде за нею, хай смертю помре від зброї; бо сказав священик: Не забивайте її в господньому домі. **16** І наклали на неї руки, і вивели її скопці дорогою входу до царського дому, і вона там померла. **17** І заповів Йодай завіт між Господом, і між царем, і між народом, щоб вони були господнім народом. **18** І ввійшов ввесь народ землі до дому Ваала, і знищили його і його жертовники, і його образи знищили вповні; і Матана, жерця Ваала, вбили перед лицем жертовника. І священик поклав володарів в господньому домі. **19** І взяли сотники Хорими і Расими, і ввесь народ землі, і повів царя з господнього дому, і ввійшли дорогою брами сторожі до царського дому, і посадили його на царському престолі. **20** І ввесь народ тієї землі зрадів. І місто втихло, і Готолію вбили зброєю в домі царя. **12,1** Цар же Йоас був семилітнім, коли почав царювати.

Глава 12

2 *Йоас зацарював в сьомому році Іуя, і царював в Єрусалимі 40 літ, ім'я його матері було Авія з Вирсавії. **3** І Йоас зробив миле перед господніми очима в усі дні, в які його просвічував священик Йодай. **4** Лише не усунули височини, там ще приносили ладан, і народ приносив жертву на височинах. **5** І сказав Йоас до священиків: Все святе срібло внесено до господнього дому, і срібло з ціною мужа, і всяке срібло, яке лиш ввійде на серце чоловіка внести до господнього дому. **6** І хай візьмуть його на це священики і чоловік зі своєї продажі, і вони хай ремонтують ведек (=*єв. розвалини*) в усьому, де лиш знайдеться розвалина ведеку. **7** І сталося в 23-у році царя Йоаса, і священики не зремонтували ведека храму. **8** І покликав цар священика Йодая і старців, і сказав до них: Як це, що ви не зремонтували ведека храму? І тепер уже не беріть срібла з вашої продажі, бо його дасьте на ведек храму. **9** І домовилися священики не брати срібла від народу на ремонт ведека храму. **10** І взяв священик Йодай одну скриню, і для неї зробив ковчежець з дощок, і поставив її Єзейові в домі чоловіка господнього дому, і дали священики, що стерегли число всього срібла, що знайдене в господньому до-

пар2. 24

мі. **11** І сталося, як побачили, що є багато срібла в скрині, і прийшов царський писар, і великий священик, і скарбник, і відкрили, і почислили срібло, знайдене в господньому домі. **12** І дали приготоване срібло до рук тих, що робили, на посуд господнього дому. І дали й майстрам по дереву, і будівничим, що працювали в господньому домі, **13** і тим, що кололи, і майстрам, і теслям каміння, щоб купити дерево і тесане каміння на ремонт ведека господнього дому, і на все, що видавалося на храм, на *його* скріплення. **14** Тільки не робилося для господнього храму срібні двері, цвяхи, посудини і труби, ані всякий золотий посуд і срібний посуд зі срібла, внесеного до господнього дому, **15** але тим, що роблять працю, дали його, і ці ним скріпили господній дім. **16** І не провіряли тих, яким давали до рук срібло, щоб дати тим, що роблять діла, бо роблять з довір'ям. **17** І срібло за гріхи, і срібло за переступ, оскільки внесене було до господнього дому, хай буде священикам. **18** Тоді прийшов Азаїл, сирійський цар, і воював проти Ґета; і забрав його Азаїл, і розгромив його; і повернув Азаїл своє лице, і забажав піти проти Єрусалиму. **19** І взяв Йоас, цар Юди, все святе, що посвятив, і Йосафат, *і* Йорам, і Охозія, його батьки, *і* царі Юди, і своє святе, і все золото, знайдене в господньому храмі і в скарбницях дому царя, і послав Азаїлові, сирійському цареві. **20** І осталі діла Йоаса, і все, що він зробив, – чи ось не було воно записане в книзі літопису царів Юди? **21** І його раби повстали і зробили велику змову, і вбили Йоаса в домі Махоїна, що в Саалі. **22** Єзехар, син Ємуаха, і Єзевут, син Ісовира, – їхні раби побили їх і вони померли; і поховали їх з їхніми батьками в місті Давида, і замість нього зацарював його син Амасія.

(и҃ чи́сленникъ). и҃ ѡ҆́кры́ша і҆ и҃счетоша сре́бро ѻ҆бр҃ѣ҆тъ҄шее въ҄ домꙋҀ҂ни҃. И҃ даша сре́бро ѹ҆готова́нное в рꙋцѣ҄ (твора́ще́мꙋ)[13] [на сосꙋ́ды][14] до́мꙋ Ҁ҂ню҃. и҃ даша (и҃) древодѣ́лаѧмъ и҃ дѣ́лателемъ зиждꙋ́щимъ в҄ домꙋ Ҁ҂ни҃. И҃ ко́лющимъ [и҃ хꙋдо́жникомъ][15]. и҃ сѣкꙋ́щимъ ка́менїа҃ на кꙋпле́нїе дре́вꙋ. и҃ каменїа҃ те́санаго на строе́нїе веде́ка хра́мꙋ Ҁ҂ню҃. (і҆ и҃) на всѣ҄ є҆ли́ко раздаа́ти хра́мꙋ на ѹ҆тверъже́нїе. ѯ҆кмо не твори́шасѧ хра́мꙋ Ҁ҂ню҃ две́ри сре́брены, гвозді҆е фі҆а́лы. и҃ трꙋбы, (и҃и҃) вс҃а сосꙋ́ды зла́ты, и҃ сосꙋ́ды сре́брены ѡ҆ сре́бра принесе́наго в҄ до́мъ Ҁ҂нь. и҃о твора́щимъ дѣ́ла дада́ а҃, и҃ (сїи҃) ѹ҆тверди́ша и҃миҀ до́мъ Ҁ҂нь. и҃ не сочитахꙋ (-)[16], и҃́же даа́хꙋ сре́бро в҄ рꙋки (-)[17]. дати твора́щимъ дѣ́ло. занеҀ вѣ́рно твора́тъ. (И҃) сре́бро за грѣхи, и҃ сребро за престꙋпленїе. (понеже)[18] внесе́но бы́сть в҄ до́мъ Ҁ҂нь (да бꙋдетъ жерцемъ)[19]. ѯ҆гдаҀ въ҄зы́иде а҃заи́лъ ц҃рь сꙋ́рьскїи҃. и҃ воева на гезы и҃ прїатъ и҃ (а҃заи́лъ и҃ разби́ и҃). и҃ ѻ҆́брати а҃заи́лъ лице свое, (и҃) въ҄зы́ити хотѧ на і҆ерли́мъ. И҃ взѧ́тъ и҃ѻа́съ ц҃рь і҆ꙋ́динъ вс҃а сты҃а. и҃же ѻ҆́сти (и҃) и҃ѻсафатъ (-)[20] и҃ѻа́рамъ, и҃ ѻ҆́хозїа҃ ѡ҆ц҃иҀ егоҀ (-)[21] ц҃ри і҆ꙋ́дини. и҃ сты҃ѧ егоҀ и҃ вс҃е зла́то ѻ҆бр҃ѣ҆тше́ѧсѧ въ҄ (хра́мѣ҄)[22] Ҁ҂нѣ҄, и҃ (въ҄ сокрови́щехъ) до́мꙋ ц҃ра҃. и҃ послаҀ а҃заи́лю ц҃рю сꙋ́рьскꙋ (-)[23]. И҃ про́чаѧ словесъ҄ и҃ѻа́синъ, и҃ вс҃а є҆ли́ко сотвори́. не се ли҃ пи́сана бы́ша въ҄ кни́зе словеҀ дн҃їи ц҃рь і҆ꙋ́динъ. И҃ востаа́ша ѻ҆́троцы е҆гоҀ. и҃ совѣща́ша совѣ́тъ велі҃и҃. и҃ ѹ҆би́ша и҃ѻа́са в҄ хра́мѣ҄ (махоі҃не́вѣ҄)[24] и҃же въ҄ (саа́лѣ҄)[25], (и҃е҆зеха́ра сы҃на е҆мꙋа́хова)[26]. и҃ (е҆зевꙋ́да сы҃на исовира)[27]. рабыҀ и҃ и҃зби́ша (и҃хъ и҃ ѹ҆мро́ша)[28], и҃ погребо́ша (и҃хъ)[29] съ ѡ҆ц҃ыҀ (и҃хъ)[30] въ҄ гра́дѣ҄ дв҃дѣ҄. и҃ ц҃рствова (а҃масїа́съ)[31] сы҃нъ е҆гоҀ въ҄ негоҀ мѣ́сто.

Глава 13

1 В 23-му році Йоаса, сина Ахозії, царя Юди, зацарював Йоахаз, син Іуя, в Самарії на 17 літ. **2** І він зробив погане перед господніми очима, і почав ходити за дорогами Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїля до гріха, і не відступив від тієї злоби. **3** І Господь розгнівався гнівом на Ізраїля, і дав їх в руки Азаїла, асирійського царя, і в руки сина Адера, сина Азаїла, на всі дні. **4** І помолився Йоахаз до господнього лиця, і Господь його вислухав, бо побачив пригнічення Ізраїля, яким *його* пригнітив сирійський цар. **5** І Господь дав їм спасіння, і вони вирвалися з-під асирійської руки, і поселилися ізраїльські

Гла҃, ѓі҃.

ъ҄ лѣ́то, ѳ҃г҃ е҃, [-][1] и҃ѻа́са сы҃на (а҃хозїи́на)[2] ц҃ра҃ і҆ꙋ́дина, ц҃рьствова [и҃ѻаха́зъ][3] сы҃нъ и҃ѻꙋ҃е҆ въ҄ самарі҆и҃, ѕ҃і҃ лѣ́тъ. И҃ сотвориҀ лꙋка́вое пр҃е҆ ѻ҆́чима Ҁ҂нима. и҃ начаҀ ходи́ти по (пꙋте́мъ)[4] і҆ѳроваа́мли҃мъ сы҃на наба́това, и҃же съгрѣши́ти воведеҀ і҆и҃ла҃. (и҃) не ѻ҆́стася (зло́бы то́а҃)[5]. И҃ разгнѣ́вася (Ҁ҂ь гнѣ́вомъ)[6] на і҆и҃ла҃. и҃ въ҄да́сть и҃хъ в҄ рꙋ́цѣ҄ а҃заи́лю ц҃рю (а҃сѵҀрьскꙋ)[7], и҃ в҄ рꙋ́цѣ҄ сы҃на а҃дерова сы҃на а҃заи́лева во вс҃а дн҃и҃. И҃ помоли́ся и҃ѻа́хазъ лицюҀ Ҁ҂ню҃. и҃ ꙋ҆слы́ша и҃Ҁ Ҁ҂ь на҃ко ви́дѣ҄ сѣкорбъ҄ і҆и҃левꙋ. (е҆ю́же)[8] ѻ҆́скорби (-)[9] ц҃рь сѵҀрїи҃скїи҃. И҃ да́сть (и҃мъ) (спсе́нїеҀ Ҁ҂ь)[10] (-)[11]. і҆ и҃збы́ша ѡ҆ рꙋкꙋ (а҃сѵҀрьскꙋ)[12]. и҃ въ҄селѝшася сы҃не

їи҃ли в села своа҆ на҃ісоже (и҆ преже)[13]· (Но) то́исмо не ѡ҆стꙋпи́ша ѡ҆ гр҃ъ до́мꙋ їе҆рово́амла [сн҃а навато́ва][14] и҆же сътрѣшити въведѐ їи҃ли҃. по н҃е҆ ходя́хꙋ и҆ (принесо́ша ксꙋмиръ, и҆же бѣ)[15] въ самарі҃и· на҃ісо не о҆ста́вишасѧ (а҆хазꙋ)[16] лю́дїе. но то́исмо, и҃, ко́нниксъ. и҆ ї҆, колесни́ць, и҆ (л҃)[17] пѣшецъ. на҃ісо и҆згꙋбилъ бя́ше и҆хъ цр҃ь сꙋ҆рі҃йскїи. и҆ положи а҆ на҃ісо прахъ на попра́нїе· и҆ про́чаѧ словесъ и҆о҆ахазовыихъ и҆ вс҃ѧ є҆ли́ко сътворѝ, и҆ (вс҃ѧ) си́ла є҆го. не є҆е ли пи́сана бы́ша въ кни́зѣ слове́съ дн҃їи цр҃ь їи҃левъ· и҆ ꙋ҆мре и҆о҆а҆хаз҆ (-)[18] и҆ погребенъ бы́сть съ ѡ҆ц҃ы свои́ми ѣ҆ самарі҃и. и҆ цр҃твова и҆о҆а́съ сн҃ъ є҆го ѣ҆ него́ мѣ́сто· въ лѣто, л҃д҃ е, [-][19] и҆о҆а́са цр҃ѧ їꙋ́дина цр҃твова и҆о҆а́съ сн҃ъ (а҆хазовъ)[20] на҆ їи҃лемъ ѣ҆ самарі҃и, з҃і, лѣтъ· и҆ сътвори лꙋка́вое (пр҃е҆ гм҃ъ)[21] (и҆) не ѡ҆стꙋпи ѡ҆ (гр҃ѣхъ вс҃ѣ)[22] їе҆рово́амль сн҃а нава́това и҆же сътрѣшити воведе їи҃ли҃. по тѣмъже (и҆ то́и҆) хождаше· и҆ про́чаѧ слове́съ и҆о҆а́совы҆ и҆ вс҃ѧ є҆ли́ка сътворѝ, и҆ (вс҃ѧ) си́ла є҆го на҃же сътворѝ съ а҆масѣ҆ѣ҆ цр҃емъ їꙋ́динымъ. (то́) не се ли҆ сїѧ писана бы́ша въ кни́зѣ слове҆ дн҃їи цр҃ь їи҃левъ· и҆ ꙋ҆мретъ и҆о҆а́съ (и҆ погребе́нъ бысть) съ ѡ҆ц҃ы свои́ми (въ самарі҃и съ сн҃ъми їи҃левыми· і҆ є҆рово҆а҆ же сѣде на престо́лѣ є҆го)[23]· і҆ є҆лисе́и разболѣсѧ бо́лезнїю свое́ю, є҆ю́же (и҆) ꙋ҆мре. и҆ прїиде к немꙋ и҆о҆а́съ цр҃ь їи҃левъ. и҆ плáкасѧ на҆ лиц҆ѣ҆ є҆го и҆ рече. ѡ҆ц҃е ѡ҆ц҃е, колесни́ца їи҃лева и҆ снꙋзници є҆ѧ҆· и҆ р҃е҆ є҆мꙋ їе҆лисе́и возми҆ лꙋ и҆ стрѣлꙋ. и҆ взя҆ пр҃е҆ нн҃ѣ лꙋкъ и҆ стрѣлꙋ· и҆ р҃е҆ цр҃ю возложи рꙋкꙋ свою на лꙋ· и҆ возложи и҆о҆а҆ рꙋкꙋ свою на лꙋ. (-)[24] (їе҆лисе́и возложи)[25] рꙋкꙋ свою҆ верхꙋ рꙋкꙋ цр҃евꙋ· и҆ рече ѡ҆тверзи о҆́кно на҃же є҆сть на востоки҆ъ и҆ ѡ҆тверзе. и҆ рече їе҆лисе́и стрѣли, и҆ стрѣли цр҃ь и҆ рече [їе҆лисе́и][26] (сїѧ) стрѣла спнїѧ гнѧ· и҆ стрѣла спса́ющаго въ сꙋ҆рі҃и. и҆ побѣ҆ди́ши сꙋ҆рі҃ю, на (десꙋ)[27] даже до сконча́нїѧ· и҆ рече є҆мꙋ їе҆лисе́и возми҆ лꙋ и҆ взя́тъ. и҆ рече цр҃ю їи҃левъ. оу҆да́ри (ногóю) на҆ землю, и҆ оу҆да́ри цр҃ь трижды и҆ ста҆· и҆ о҆скорбѣ҆ (чл҃ікъ бж҃їи о҆ немъ)[28] и҆ рече. а҆́ще бы оу҆дарилъ є҆си пѧти́щи, и҃ли шести́щи. тогда҆ бы є҆си попралъ сꙋ҆рі҃ю до сконча́нїѧ. и҆ нн҃ѣ (побѣ҆ди́ши сꙋ҆рі҃ю толи́ко трищи)[29]· и҆ ꙋ҆мре їе҆лисе́и, и҆ погребо́ша и҃· (-)[30] во́инни (же) ѡ҆ моа́ва (ѣ҆незапꙋ) прїидо́ша въ зе́млю. наставаю́щꙋ лѣтꙋ (томꙋ)· и҆ бысть и҃мъ погрѣба́ющимъ тѣло мꙋжа (мр҃тва). и҆ се ви́дѣша во́и (внезапꙋ). *и҆ поверго́ша мꙋжа во́ гробъ їе҆лисео́въ. и҆ впаде (тѣло чл҃іка мр҃тва) и҆ прикоснꙋсѧ ко́стемъ їе҆лисео́вымъ. и҆ о҆жи (м҃ꙋ) и҆ ста҆ на но́гꙋ своє҆ю· (-)[31] ѱзаи́лъ (же) о҆скорбля́ше їи҃ля҆, во вс҃ѧ дн҃и

*спр҃ѣ и҃и

сини в своїх поселеннях, так як і раніше. **6** Але лише не відступили від гріхів дому Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїля до гріха; ходили за ними, і принесли боввана, який був у Самарії. **7** Бо не оставили Ахазові людей, але лиш 50 кіннотників, і 10 колісниць, і 30 піших, бо їх винищив сирійський цар, і поклав їх як порох на потоптання. **8** І осталі діла Йоахаза, і все, що він зробив, і вся його сила, – чи це не було записане в книзі літописів ізраїльських царів? **9** І помер Йоахаз, і його поховано з його батьками в Самарії, і замість нього зацарював його син Іоас. **10** В 39-му році Йоаса, царя Юди, зацарював Йоас, син Ахаза, над Ізраїлем в Самарії на 16 літ. **11** І він зробив погане перед Господом, і не відступив від всіх гріхів Єровоама, сина Навата, який довів Ізраїль до гріха, за ними і він ходив. **12** І осталі діла Йоаса, і все, що він зробив, і вся його сила – які зробив з Амасієм, царем Юди, – то ось чи це не було записане в книзі літописів ізраїльських царів? **13** І помер Йоас, і його поховано з його батьками в Самарії, з ізраїльськими синами. Єровоам же сів на його престолі. **14** Елисей захворів своєю хворобою, від якої і помер. І прийшов до нього Йоас, ізраїльський цар, і заплакав над його лицем, і сказав: Батьку, батьку, – колісниця ізраїльська і її кіннотники! **15** І сказав йому Елисей: Візьми лук і стрілу, – і той взяв перед ним лук і стрілу. **16** І він сказав цареві: Поклади твою руку на лук. І поклав Йоас свою руку на лук, Елисей поклав свої руки на руку царя. **17** І сказав: Відкрий вікно, що є до сходу. І відкрив. І сказав Елисей: Вистріли. І цар вистрілив. І сказав Елисей: Це стріла господнього спасіння і стріла спасаючого в Сирії, і побідиш Сирію в Теку аж до кінця. **18** І сказав йому Елисей: Візьми лук. І взяв. І сказав цареві Ізраїля: Вдар ногою об землю, – і цар вдарив тричі і став. **19** І засмутився над ним божий чоловік, і сказав: Якщо би ти вдарив п'ять разів чи шість разів, тоді б ти побив Сирію аж до кінця. І тепер поб'єш Сирію тільки тричі. **20** І помер Елисей, і його поховали. Нагло на землю прийшли вояки з Моава, як надходив той рік. **21** І сталося, що як вони ховали тіло мертвого чоловіка – і ось нагло побачили вояків, *і кинули чоловіка до гробу Елисея; і тіло мертвого чоловіка впало, і доторкнувся до костей Елисея – і чоловік ожив і встав на свої ноги. **22** Азаїл же гнітив Ізраїля всі дні Ахаза. **23** І помилував їх Господь і змилосердився над ними, і поглянув на них через свій завіт, що

сир. 48

з Авраамом, Ісааком і Яковом; і Господь не хотів знищити їх, ані не відкинув їх від свого лиця. **24** І помер Азаїл, сирійський цар, і замість нього зацарював його син Адер. **25** І повернувся Йоас, син Ахаза, і забрав з руки Адера, сина Азаїла, міста, які він взяв з руки Йоахаза, його батька, на війні. Бо Йоас побив його тричі і повернув міста Ізраїля.

(âхазовы)[32]· Й̑ помúлова (а҃ ѓ҃ь)[33] и̑ оу̑щедри а҃. и̑ призри нá на завѣта ради своегѡ йже сѣ âвраáмомъ (-)[34] îсаáкомъ і̑ йáковомъ. и̑ не хотѣ́ше ѓ҃ь потребити и̑ниже ѿвръже йхъ ѿ лица своегѡ· Й̑ оу́мре âзаи́лъ цр҃ь сѵ̑рьскїи и̑ цр҃твова (-)[35] адеръ сн҃ъ его в негѡ мѣ́сто· Й̑ возвратúсѧ йѻ́áсъ сн҃ъ (âхазовъ)[36]. и̑ прїа́тъ гра̑ ѿ рукы (-)[37] âдеровы сн҃а âзаи́лева. на́же бѣ прїа́лъ ѿ руку йѻ́âхаза ѿц҃а его въ бра́ни. трижды (бѡ) побѣди его йѻ́áсъ. и̑ възвратити грады їи҃л҃ѧ·

Глава 14

1 І було, що в другому році Йоаса, сина Ахаза, ізраїльського царя, і зацарював Амесія, син Йоаса, цар
пар2. 25 Юди. **2** *Він був 25-літнім, коли зацарював, *і* 29 літ царював в Єрусалимі, ім'я його матері було Йоадина з Єрусалиму. **3** І він зробив миле в господніх очах – лише не так, як Давид, його батько – згідно з усім, що зробив його батько Йоас. **4** Лише не знищив височини, ще народ різав і приносив жертву на височинах. **5** І сталося, що коли скріпилося його царство в його руках, і він побив своїх рабів, що вбили його батька. **6** І синів тих вбивців він не вбив, так як записано в книзі Мой-
мой5. 24 сеєвого закону, як заповів Господь, пар2. 25 кажучи: *Хай не вмирають батьки
єз. 18 за синів, і сини не вмирають за батьків, але кожний хай помре за свої гріхи. **7** Він же побив 10000 з Едому в Ґмелі і забрав Камінь в битві, і назвав його ім'я Єтоїл, аж до сьогоднішнього дня. **8** Тоді Амесія послав послів до Яса, сина Іуя, ізраїльського царя, кажучи: Ходи, побачимося в лице. **9** І послав Йоас, ізраїльський цар, до Амесії, царя Юди, кажучи: Терня, що в Ливані послало до кедра, що є в Ливані, кажучи: Дай свою дочку моєму синові за жінку. І, прийшовши, польові звірі, що в Ливані, потоптали терня. **10** Ти побив Ідумею – і твоє серце піднялося, і прославляєшся, сидячи в твоїм домі. І навіщо величаєшся своєю злобою? І впадеш ти і Юда з тобою. **11** І не послухав Амесія, і пішов Йоас, ізраїльський цар; і побачилися лицем ці і Амесія, цар Юди, в Ветсамі Юди. **12** І впав Юда перед ізраїльським лицем, і втекли чоловіки, кожний до свого дому. **13** І Амесію, сина Йоаса, сина Охозії, царя Юди, схопив Йоас, син Ахаза, ізраїльський цар, у Ветсамусі. І він прийшов до Єрусалиму, і, прийшовши, знищив мур Єрусалиму від брами Ефрема аж до брами кута – 400 ліктів. **14** І забрав срібло і золото, і ввесь посуд, що

Гл҃а, дѵ̑·

(бысть) в лѣто второ́е, йѻ́áса сн҃а (áхазова)[1] цр҃ѧ їи҃л҃ева цр҃твова амесїѧ сн҃ъ йѻ́áсо҃ цр҃ь їоу́динъ· *Сы́н їе́ лѣ бѣ е҆гда̀ цр҃твовати е҆мꙋ· (-)[2] їѕ҆д҃, лѣ цр҃твова въ їерли́мѣ. [-][3] и̑́ма (бѣ) мт҃ри его їѻ́áдинa ѿ їерли́ма· Й̑ сотвори оу҆го҃ное пр҃е́ о҃чи́ма гн҃има то́кмо не ꙗ́ко дв҃ъ ѿц҃ъ е҆го, (рав҃ѣ) по вс҃ѣмꙋ на́же сотвори (ѿц҃ъ его йѻ́áсъ)[4] (-)[5]· Т҃о́кмо высокы́ не разр҃ꙋши е҆щѐ лю́дїе колѧ́хꙋ и̑ жрѧ́хꙋ на высоцѣ́хъ· Й̑ бы́ ꙗ́ко оу҆тврѣдúсѧ цр҃тво (е҆го) в руку е҆го. і̑ и҃збѝ рабы́ своѧ̀. оу҆бившаа ѿц҃а его· Й̑ сы́ны оу҆бї́ицъ (мт҃ь) не и҃збѝ, ꙗ́кѡ̀ пи́сано в̀ кни́зѣ зако́на мовсе́йина. йже заповѣ́да ѓ҃ь гл҃ѧ. *да не оу҆мира́ю ѿц҃ы за сы́ны. и̑ сы́нове не оу҆мира́ю за ѿц҃а. но кождо за сво́и гр҃хъ да оу́мре́· Сїи (же) оу҆бѝ е҆до́ма въ (гмелѣ)[6], і҃. и̑ взѧ́ ка́мень ѿ бра́ни. и̑ нар҃е́ и̑́ма е҆мꙋ [и̑е҆до́ѧль][7] до днешне́ дн҃и· Тогда̀ посла̀ âмесїѧ послы̀ ко (їа́сꙋ)[8] сн҃ꙋ їоу́евꙋ цр҃ю їи҃л҃ꙋ гл҃ѧ. прїиди да ся ви́дѧ̀ в̀ лице· Й̑ посла̀ йѻ́а̑ цр҃ь їи҃л҃е́ ко҃ъ âмесїю цр҃ю їоу́динꙋ гл҃ѧ. те́рнъ йже в̀ ливанѣ посла̀ ко҃ъ ке́дрови сꙋщемꙋ в ливанѣ гл҃ѧ. да́ждь дще́рь свою̀ сн҃ꙋ мое́мꙋ в̀ женꙋ и̑ прише́ши звѣрїе лꙋжнїи йже в̀ ливанѣ, и̑ попра́ша те́рнїе· (-)[9] Побѣдѝ е҆сѝ и̑дꙋме́ѧ. и̑ възнесе́ся ср҃це твоѐ (и̑ слави́шисѧ)[10] (въ домꙋ сѣ́дѧ)[11] свое́мъ. да что̀ велича́ешисѧ зло́бою своє́ю. и̑ па́деши ты̀ і̑ йоу́да с тобо́ю· Й̑ не послꙋша âмесїѧ. и̑ възы́иде [йѻ́асъ][12] цр҃ь їи҃л҃евъ, и̑ ви́дѣстасѧ лицемъ сїи. и̑ âмесїѧ цр҃ь їоу́динъ. въ (ведѣса́ме)[13] їоу́динѣ· Й̑ падѐ їоу́да предъ лицемъ їи҃л҃евы́. и̑ бѣжа́ша мꙋжи (ко́ждо) въ домы̀ своѧ̀· Й̑ âмесїю сн҃а їѻ́áсова. сн҃а ѻ҃хозїина цр҃ѧ їоу́дина ꙗ́тъ йѻ́áсъ сн҃ъ (âхазовъ)[14] цр҃ь їи҃л҃ев̀ въ (вадѣсами́се)[15], и̑ прїиде въ їерли́м. и̑ (прише́) разбѝ стѣ́ну їерли́мꙋ ѿ вра́ ефрѣмль до вра́тъ оу҆гольныхъ. ѵ̑, лакоттъ· Й̑ взѧ́тъ сребро и̑ зла́то и̑ вс҃ѧ сосꙋды ѻ҃брѣтеныѧ в до́мꙋ гн҃и и̑ въ сокрови́щихъ до́мꙋ цр҃ева. и̑ сы́ны смѣша́ѧ и̑ възвратúсѧ в̀ самарїю· Й̑ про́чаѧ словъ йѻ́áсо-

выхъ, ѣлиѵсо сътворѝ въ силѣ ѣго. и҃сѡже
бра́ся съ а҃мессїемъ ц҃ремъ їоу́динымъ. не ѣ҆е ли
сїа́ напи́сана въ кни́зѣ слове҆́ дн҃їи ц҃рь їѵдо́выхъ· И҃ оу́мре и҃ѡа́съ съ ѻ҃ц҃ы свои́ми. и҃ положе́нъ бы́сть въ самарїи съ ц҃ри їи҃левы. и҃ ц҃р-
твова їеровоа́мъ сы́нъ ѣго в негѡ̀ мѣ́сто· И҃
живъ а҃мессїа́ сы́нъ и҃ѡа́совъ ц҃рь їоу́динъ. по
оу҃мрътвїи и҃ѡа́са сы́на (а҃хазова)[16] ц҃ра їи҃лева,
ѥ҆і, глѣ· И҃ про́чаа сло́въ а҃мессїѡ́выхъ и҃ всѣ҆
ѣлѝка съ-
творѝ. не ѣ҆е ли сїа́ напи́сана въ
кни́зѣ сло́въ дн҃їи ц҃рь їоу́дины́хъ· И҃ возврати́-
шася на него (-)[17] въ їер҃ли҃м. и҃ бѣ́жа в лахи́-
сы. и҃ посла́ша въ сл҃ѣ ѣго в лахи́сы, и҃ оу҃би́-
ша и҃̀ т҃ѵ· И҃ възя́ша и҃̀ на ко́ни и҃ погребенъ
бысть (съ ѻ҃ц҃ы свои́ми въ їер҃ли́мѣ)[18] въ́
в пара҃ їѕ ни҃ ѳі
гра́дѣ дв҃дѣ· *И҃ поя́ша вс҃и лю́дїе їоу́дини,
аз҃а́рїю. и҃ то́и҃ (бѣ)[19], ѕі, глѣ. и҃ поста́виша и҃̀
ц҃ремъ въ ѻ҃ц҃а ѣго мѣ́сто а҃мессїа́· Сѳи́ (же)
созда̀ ѣло́да, и҃ възврати и҃̀ їоу́дѣ, по оу҃мр҃-
вїи ц҃ра (ѻ҃ц҃а ѣго)[20]· в лѣто, ѥ҆і, (и҃) а҃мессїа
сы́на и҃ѡа́сова ц҃ра їоу́дина. ц҃р҃твова҃ї ерово́амъ
сы́нъ и҃ѡа́совъ на҃ї и҃и҃лемъ в самарїи, м҃а, лѣто·
И҃ сътворѝ лѵка́вое пр҃ѣ҆ г҃мъ, не ѡста́ви (бо)
и҃и (ѥ҆ди́ного)[21] грѣха їеровоа҃ла сы́на навато́ва,
и҃же съгрѣшити въведе и҃и҃ла· (И҃) то́и҃ при-
вратн пре҆́дѣ и҃и҃левъ ѿ̀ въхода ѣма́дова даже
до мо́ра а҃равиѩ́скаго, по г҃лу г҃а б҃а и҃и҃лева. и҃-
же г҃ла рѵко́ю раба̀ своѣ́го (и҃ѡна́а)[22] сы́на а҃мадїи-
и́на пр҃ро́ка. и҃же ѻ҃ гео́да хофе́рова· Ѩ҃ко видѣ
г҃ь смире́нїе и҃и҃лево го́рко зѣ́ло и҃ ма́ло бѣ ѡ-
дръжи́мыхъ. и҃ въсхита́емыхъ. и҃ (въскѡрмлены҃)[23]. и҃ не бѣ помага́ющаго и҃и҃лю· И҃ не
г҃ла г҃ь и҃скорени́ти сѣмене и҃и҃лева по҃ всею нб҃-
ною. и҃ спсе а҃̀ рѵко́ю їеровоа́млею сы́на и҃ѡа́совымъ·
И҃ про́чаа сло́въ їеровоа́мовыхъ и҃ всѣ҆ ѣлѝка съ-
творѝ и҃ сѝла ѣго ѣлѝка повоѣва̀, и҃ ѣлѝко
ѡбратѝ дама́скѵ. і҃ ѣма́дъ їоу́дѣ въ и҃и҃ли. не
сѐ ли сѵ́ть пи́сана въ кни́зѣ сло́въ дн҃ї и ц҃реи
и҃и҃левыхъ· И҃ оумретъ їеровоа҃̀, (и҃ положе҆́ бы́сть)
съ ѻ҃ц҃ы свои́ми со ц҃ри и҃и҃левыми· и҃ ц҃р҃твова̀
аз҃а́рїа сы́нъ а҃мессїи҃ въ ѻ҃ц҃а своѣ́го мѣ́сто·

Г҃ла, ѥ҆і·

в пара҃ їѕ
вы҃ ѳі
лѣто,* їѕ. їеровоа́ма ц҃ра и҃и҃лева. ц҃р-
твова̀ аз҃а́рїа сы́нъ а҃мессїи́нъ ц҃рь їоу́дѝ.
(-)[1] ѕі, глѣтъ бѣ ѣгда нача̀ ц҃р҃твова́-
ти, и҃ и҃в лѣтѣ, ц҃р҃твова̀ въ їер҃ли́мѣ.
(-)[2] и҃ма (бѣ) мт҃ри ѣго [ѣхелїа][3], ѿ̀ їер҃ли́ма·
И҃ сътворѝ бл҃гое пр҃ѣ҆ о҃чи́ма г҃нима, по всемѵ
ѣлѝко сътворѝ (ѻ҃ц҃ъ ѣго а҃мессїа)[4]· Ѳо́кмо вы-
со́кихъ не разорѝ, (и҃) ѣ҆ще лю́дїе колаѧ́хѵ и
жраѧ́хѵ на высо́кїи· И҃ (пѵсти)[5] г҃ь (гнѣвъ на)

знайшовся в господньому домі і в скарбницях дому царя і синів-закладників, і повернувся до Самарії. **15** І осталі діла Йоаса, які зробив у своїй силі, як воював з Амесієм, царем Юди, – ось чи це не записане в книзі літописів ізраїльських царів? **16** І помер Йоас зі своїми батьками, і його поховано в Самарії з ізраїльськими царями, і замість нього зацарював його син Єровоам. **17** І пожив Амесія, син Йоаса, цар Юди, після смерті Йоаса, сина Ахаза, царя ізраїльського, 15 літ. **18** І осталі діла Амессії, і все, що він зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **19** І проти нього зробили повстання в Єрусалимі, і він втік до Лахиса. І послали вслід за ним до Лахиса, і там його вбили. **20** І взяли його на коня, і його поховано з його батьками в Єрусалимі, в місті Давида. **21** *І ввесь народ Юди взяв Азарію, і він – син 16-літній, і поставили його царем замість його батька Амесія. **22** Він же збудував Елот, і повернув його Юді після вбиття царя, його батька. **23** В 15-му році Амесії, сина Йоаса, царя Юди, *зацарював* Єровоам, син Йоаса, над Ізраїлем в Самарії, він царював 41 літ. **24** І він зробив погане перед Господом. Бо він не покинув ні одного гріха Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **25** І він повернув околицю Ізраїля від входу Емата аж до моря Аравійського за словом Господа Бога ізраїльського, яке сказав рукою свого раба Йоная, сина Аматія, пророкам, що з Ґетахофера. **26** Бо Господь побачив дуже гірке впокорення Ізраїля, і що мало було владних, і вихованих, і вигодованих, і не було помічника для Ізраїля. **27** І Господь не рішив вигубити насіння Ізраїля з-під всієї піднебесної, і спас їх рукою Єровоама, сина Йоаса. **28** І осталі діла Єровоама, і все, що він зробив, і його сила, що воював і що повернув від Дамаску, і Емат Юді в Ізраїлі, – ось чи це не записане в книзі слів про дні ізраїльських царів? **29** І помер Єровоам, і його покладено з його батьками, з ізраїльськими царями, і зацарював Азарія, син Амесія, замість свого батька.

пар2. 26 ниж. 15

Глава 15

1 В *27-му році Єровоама, ізраїльського царя, зацарював Азарія, син Амесії, царя Юди. **2** Він був 16-літнім, коли почав царювати, і 52 роки царював в Єрусалимі, ім'я його матері було Ехелія з Єрусалиму. **3** І він зробив добре перед господніми очима за всім, що зробив його батько Амесія. **4** Тільки не знищив височини, і ще народ різав і приносив жертву на височинах. **5** І Господь пустив гнів на царя, *і він

пар2. 26 вищ. 14

пар2. 26

був прокаженим аж до своєї смерті і царював в домі апфусовому (єв.=відокремленому), і Йоатам, син царя, був над домом, судячи народ тієї землі. **6** І осталі діла Азарії, і все, що зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **7** І помер Азарія, і його поховали з його батьками в місті Давида, і замість нього зацарював його син Йоатам. **8** В 27-му році Азарії, царя Юди, зацарював Азарія, син Єровоама, в Ізраїлі і в Самарії на 6 місяців. **9** І він зробив погане перед господніми очима, так як зробили його батьки. Не відступив від всіх гріхів Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **10** І проти нього повстали Селум, син Явиса, і Євдаам; і їхні вояки вбили його, і він помер. І Селум зацарював замість нього. **11** І осталі діла Захарії – ось вони є написані в книзі літописів ізраїльських царів. **12** Це ж господнє слово, яке Він сказав до Іуя, кажучи:
вищ. 10 *Четверті сини сидітимуть на престолі Ізраїля. І сталося так. **13** І Селум, син Явиса, зацарював в Ізраїлі в 39-му році Азарії, царя Юди. Царював же Селум місяць днів у Самарії. **14** І прийшов Манаам, син Ґадія з Тересили, і прийшов до Самарії і вбив Салума, сина Явиса, в Самарії, і завдав йому смерть, і сам царював замість нього. **15** І осталі діла Селума і його звертання, якими звертався, – ось вони є записані в книзі літописів царів Юди. **16** Тоді Манаїм побив Терсу і все, що було в ній, і її околиці від Терсила, тому що йому не відкрили. І побив їх і все, що в них, і тоді вигубив тих, що були вагітними. **17** В 39-му році Азарії, царя Юди, зацарював Манаїм, син Ґадія в Ізраїлі, на 10 літ в Самарії. **18** І він зробив погане перед господніми очима свої усі дні, і не відступив від всіх гріхів Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **19** А в його днях Фула, ассирійський цар, прийшов на ізраїльську землю, і Манаїм дав Фулі тисячу талантів срібла, щоб його рука була з ним. **20** І поклав Манаїм данину на Ізраїль від усіх сильних, щоб дати сирійському цареві 50 сиклів срібла на кожного чоловіка. І сирійський цар повернувся, і не стояв там, в тій землі. **21** І остале слів Манаїма, і все, що він зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів ізраїльських царів? **22** І помер Манаїм, і був похований зі своїми батьками, і замість нього зацарював його син Факіяс. **23** В 50-му році Азарія, царя Юди, царював же Факіяс, син Манаїма, над Ізраїлем в Самарії 2 роки. **24** І він зробив погане перед господніми очима, і не відступив від всіх гріхів Єровоама,

цр҃а *и҆ бы́сть прокажє҆́ до смр҃ти своє́а. и҆ ц҃р҃ствова҆ в дому҆ (а҆пфу́совѣ)[6], (-)[7] и҆ѻа҆да́мъ сн҃ъ цр҃а. (бѣ) на҆ до́момъ су́дѧ лю́демъ земл҃а (тоа). и҆ про́чаа слове́съ а҆за́рі҃а. и҆ всѧ҆ е҆лни́ка сътвори҆ не сѐ а҆и сі҃а напи́сана въ кни́зѣ слов҃ъ дн҃і҃и цр҃ь і҆оу́динык҃ъ. и҆ оу҆мре а҆за́рі҃а (-)[8] и҆ погребо́ша и҆̀ съ ѿц҃ы е҆го̀ въ҃ гра́дѣ дв҃дв҃ѣ. и҆ ц҃р҃ствова҆ и҆ѻа҆да́мъ сн҃ъ е҆̀ в҃ него̀ мѣ́сто· в҃ лѣто, (ѳ҃з)[9]. а҆за́рі҃а ц҃р҃а і҆оу́дина, ц҃р҃ствова҆ [а҆за́рі҃а][10] сн҃ъ і҆е҃роваа́мль въ і҆и҃ли. (и҆) в҃ самарі҃и ѕ҃, мц҃ь. и҆ съ҃твори҆ лу́ка́вое предъ о҆чи́ма г҃ни́ма, на҆́коже съ҃твори́ша ѿц҃ы е҆го. не ѿступи҆̀ ѿ (всѣ́хъ) гр҃ѣхъ҃ і҆еровоа́мль сн҃а нава́това, и҆́же съгр҃ѣши́ти въ҃ведѐ і҆и҃ла· и҆̀ въ҃ста҆ на҆́нь селу́мъ сн҃ъ и҆а҃ви́совъ, і҆ (и҆̂е҃вдаа́мъ)[11] и҆ (во́и и҆хъ) оу҆би́ша и҆̀ и҆ (оу́мре)[12]. и҆ селу́мъ ц҃р҃ствова҆ в҃ него̀ мѣ́сто· и҆̀ про́чаа слов҃ъ [а҆за́рі҃евы҃і҃][13], сѐ є҆́сть напи́сана ѣ҆ кни́зѣ гл҃ъ дн҃і҃и цр҃ь і҆и҃левы҃і҃· [се́же][14] слово г҃не є҆́же гл҃а къ и҆оу́е рекі҃и *сн҃ове четверті҃и сѧ́дутъ на пр҃тлѣ і҆и҃левѣ, и҆ бы́сть та́ко· и҆̀ селу́мъ сн҃ъ и҆а҃ви́совъ ц҃р҃ствова҆ (въ і҆и҃ли) (-)[15] въ҃ лѣто ѯ҃д҃ є҃, а҆за́рі҃а ц҃р҃а і҆оу́дина. ц҃р҃ствова́ (же) селу́мъ мц҃ь дн҃і҃и въ҃ самарі҃и· и҆̀ ѣ҆зы́йде (манаа́мъ)[16] сн҃ъ гаді҃инъ, ѿ дересы́лы. и҆ прі҃йде в҃ самарі҃ю и҆ оу҆бѝ салу́ма сн҃а и҆а҃ви́сова въ҃ самарі҃и, и҆ оу҆мр҃тви и҆̀. [и҆ (са́мъ) ц҃р҃ствова в҃ мѣ́сто е҆го̀][17]· и҆ про́чаа слове́съ селу́мовыхъ. и҆ ѻ҆бращє́ні҃е є҆̀ и҆мже ѻ҆бращ҃а́сѧ е҆̀ сѹ́ть пи́сана въ҃ кни́зѣ гл҃ъ дн҃і҃и цр҃ь (і҆оу́динык҃ъ)[18]· ѯ҃да҆ разбѝ манаи́мъ дє́рсу, и҆ всѐ е҆́же (бѣ) в҃ не́и, и҆ предѣ́лъ е҆го ѿ [дерси́ла][19]. понеже не ѿвръзо́ша е҆́му, и҆ разбѝ (и҆̀х҃)[20] (и҆ всѧ҆ и҆́же в҃ ни҃,) и҆ сѹ́ша҆ непра́здны тогда҆ и҆́збѝ· в҃ лѣто ѯ҃д҃ є҃. а҆за́рі҃а ц҃р҃а і҆оу́дина. ц҃р҃ствова҆ манаи́мъ сн҃ъ гаді҃инъ въ҃ і҆и҃ли, і҆, лѣтъ҃ въ҃ самарі҃и· и҆̀ съ҃твори҆̀ лу́ка́вое пр҃е҆̀ ѻ҆чи́ма г҃ни́ма. (въ҃ всѧ҆ дн҃и своѧ҆̀ и҆) не ѿвръжесѧ҆ ѿ всѣ́хъ гр҃ѣхъ҃ і҆еровоа́ма сн҃а нава́това. и҆́же съгр҃ѣши́ти въ҃ведѐ і҆и҃ла· въ҃ дн҃и (же) е҆го̀ взы́йде фу́ла ц҃р҃ь а҆сс҃ѵ̀рі҃ійскі҃и на зе҃́лю (і҆и҃левѹ), и҆ мана́имъ да́сть фу́лѣ тысѧ́щѹ тала́нтъ҃ сребра҆ да бу́детъ҃ рука е҆го̀ с ни́мъ· и҆̀ въ҃зложѝ манаи́м҃ да́нь на і҆и҃ла. ѿ всѣ́хъ сі҃лны́хъ (-)[21], да́ти ц҃р҃ю сѵ̀рійскѹ. и҃, сі҃кль сребра҆ мужу҆ ко҆е҆мужде҆. и҆ въ҃звраті́ сѧ ц҃р҃ь (сѵ̀р҃ъійскъ҃)[22]. и҆ не стоа҆̀ тм҃ъ въ҃ земли (то́и)· и҆ прочаа сло́въ҃ манаи́мовыхъ и҆ всѧ҆ е҆лни́ка съ҃твори҆̀. не сѐ ли сі҃а напи́сана въ҃ кни́зѣ слов҃ъ (-)[23] ц҃р҃ей і҆и҃левы҃і҃· и҆ оу҆мре манаи́мъ (и҆ погребе́нъ бы҃і҃) съ҃ ѿц҃ы свои́ми. и҆ ц҃р҃ствова҆ факі҃а́съ сн҃ъ е҆го̀ в҃ него̀ мѣ́сто· в҃ лѣто, и҃ а҆за́рі҃а ц҃р҃а і҆оу́дина, ц҃р҃ствова́ (же) факі҃а́съ сн҃ъ манаи́мль въ҃ і҆и҃ли въ҃ самарі҃и, лѣтъ҃, ѕ҃· и҆̀ съ҃твори҆̀ лу́кавое

пр҃ѣ о҆чи́ма гн҃има, (и҆) не ѡ҆стꙋпи́ ѡ҆ (всѣхъ) грѣхъ і҆ерово́амль сы́на нава́това, и҆же съгрѣши́ти вꙗвед҃ѣ і҆и҃ля. и҆ възвра́тисѧ нань факе́и сы́нъ ромели́инъ триста́тъ е҆го. и҆ оу҆би́ и҆ѧ в самарі́и (бли́зь)[24] до́мꙋ ц҃рева. съ (а҆рга́вомъ)[25] и҆ съ а́рі-емъ. и҆ с (ни́ма)[26]. и҆, мꙋжъ ѡ҆ (галади́товъ)[27] и҆ (оу҆би́ша)[28] и҆ѧ и҆ ц҃рꙋвова в него̀ мѣсто. и҆ про́чаѧ сло́въ (факе́сио́вы҃)[29], и҆ всѧ̀ е҆лика сътвори́ сѐ сꙋть пи́сана въ кни́зѣ гл҃ъ (-)[30] ц҃рей і҆и҃левы҃. въ лѣто и҃в є, а҆за́рі҃а ц҃рѧ і҆оу́дина. ц҃рꙋвова (даке́и)[31] сы́нъ ромелі́и́нъ въ і҆и҃ли въ самарі́и, и҃к, лѣтъ. и҆ сътвори́ лꙋка́вое пр҃ѣ о҆чи́ма гн҃има. (и҆) не ѡ҆стꙋпи́ ѡ҆ всѣхъ грѣхъ і҆еровоа́мль сы́на нава́това и҆же съгрѣши́ти вꙗвед҃ѣ і҆и҃ля. въ дн҃и (же) (даке́ѧ)[32] ц҃рѧ і҆и҃ля прі҃иде (ваглафа҃лласа́ръ)[33] ц҃рь а҆сѷ̀рі҃йскі҃и. и҆ взѧ̀ (а҆гі҃ю)[34], и (а҆велъве́да и҆ ма́хꙋ)[35] и҆ (а҆о́ха)[36]. и҆ кене́зꙋ, и҆ а҆со́ра и҆ галаа́дъ и҆ галиле́ю, (и҆) всю зе́млю (недали́млю)[37]. и҆ поведѐ ѧ҆ в (сѷ̀рі҃ю)[38]. и҆ (вꙗста̀)[39] о́сі҃ѧ сы́нъ и҆лаи́нъ. на даке́ѧ сы́на ромелі́и́на, и҆ порази́ и҆ѧ и҆ оу҆мрꙋ́тви и҆ѧ, и҆ ц҃рꙋвова в него̀ мѣ́сто въ (и҃к є, лѣто)[40]. (и҆о́ха́ма)[41] сы́на [о́хозі҃и́на][42]. и҆ про́чаѧ словъ (фаге́нны҃)[43]. и҆ вс҃е е҆ли́ко сътвори́ сѐ (сі҃ѧ) напи́сана
в пара҃ і҃д въ кни́зѣ словъ ц҃рей і҆и҃левы́хъ. *въ лѣто. в҃ є, даке́ѧ сы́на ромелі́и́на ц҃рѧ і҆и҃лева. ц҃рꙋвова и҆о҆а҃да́мъ сы́нъ [о́хозі҃и́нъ][44] ц҃рь і҆оу́дѝ. (Сы́и)[45], и҃же, лѣ. (-)[46] е҆гда̀ нача̀ ц҃рꙋвова́ти. и҆ з҃і, лѣтъ ц҃рꙋвова въ і҆ер҃лимѣ. (-)[47] и҆́ма (бѣ) мт҃ри е҆го і҆ерꙋ́са дщи садо́кова. и҆ сътвори́ оу҆го́дное пр҃ѣ о҆чи́ма гн҃има по всемꙋ и҆́же сътвори́ (ѡ҃ц҃ъ е҆го [а҆за́рі҃ѧ][48])[49]. то́кмо высо́кихъ не разори́. (и҆) е҆щѐ лю́ди колѧ́хꙋ и҆ жрѧ́хꙋ въ высо́кихъ. то́й създа́лъ двери хра́мꙋ гн҃ю выі́шнѧа и҆ про́чаѧ сло́въ и҆о҆а́да́мовы҃, и҆ вс҃е е҆ли́ко сътвори́. не се́ ли сі҃ѧ напи́сана въ кни́зѣ гл҃ъ дн҃і҃и ц҃реи і҆оу́дины҃; и҆ въ дн҃и о́ны нача́тъ ѓь посыла́ти на і҆оу́дꙋ (роса́на)[50] ц҃рѧ сѷ̀рска. и҆ факе́а сы́на ромелі́и́на. и҆ оу҆мре и҆о҆а́да́мъ (-)[51] и҆ погребе́нъ бы́сть съ ѡ҃цы свои́ми въ҃ градѣ дв҃да ѡ҃ца своего̀. и҆ ц҃рꙋвова̀ а҆ха́зъ сы́нъ е҆го в него̀ мѣсто.

сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **25** І повернувся проти нього Факей, син Ромелія, його трістат, і вбив його в Самарії, поблизу дому царя, з Арґавом і з Аріюмом, і з ними 50 мужів з ґаладитів; і забили його, і він зацарював замість нього. **26** І осталі діла Факея, і все, що він зробив, – ось воно є записане в книзі літописів ізраїльських царів. **27** В 52-му році Азарії, царя Юди, зацарював Факей, син Ромелія, над Ізраїлем в Самарії на 20 літ. **28** І він зробив лукаве перед господніми очима, і не відступив від всіх гріхів Єровоама, сина Навата, який привів Ізраїль до гріха. **29** В днях же Факея, ізраїльського царя, прийшов Ваґафалласар, ассирійський цар, і взяв Агію, і Авелвета, і Мааху, і Аоха, і Кенезу, і Асора, і Ґалаад, і Галилею, і всю землю Нефталіма, і переселив їх до Сирії. **30** І повстав Осія, син Іли, проти Факея, сина Ромелія; і побив його, і завдав йому смерть, і зацарював замість нього в 20-му році Йохама, сина Охозії. **31** І осталі діла Факея, і все, що він зробив, – ось це записане в книзі літописів ізраїльських царів. **32** *В пар2. 24
2-му році Факея, сина Ромелія, ізраїльського царя, зацарював Йоатам, син Охозії, цар Юди. **33** Мав він 25 літ, коли почав царювати, і 16 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері було Єруса, дочка Садока. **34** І він зробив угодне перед господніми очима за всім, що зробив його батько Азарій. **35** Лише не знищив височини, і ще народ різав і приносив жертву на височинах. Він збудував верхню браму господнього дому. **36** І осталі діла Йоатама, і все, що він зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **37** І в тих днях почав Господь посилати проти Юди Росана, сирійського царя, і Факея, сина Ромелія. **38** І помер Йоатам, і його поховано з його батьками в місті Давида, його батька, і замість нього зацарював його син Ахаз.

Гл҃а, з҃і.

в пара҃ і҃н

лѣто,* з҃і, факе́ѧ сы́на ромелі́и́на. ц҃рꙋвова̀ а҆ха́зъ сы́нъ и҆о҆а́да́ма ц҃рѧ і҆оу́дина. (Сы́и)[1]. и҃к, лѣтъ. (-)[2] а҆ха́зъ е҆гда нача̀ ц҃рꙋвова́ти, и҆ (з҃і)[3] лѣ (въ і҆ер҃ли́мѣ ц҃рꙋвова̀)[4] и҆ не сътвори́ оу҆го́дное пр҃ѣ о҆чима г҃а б҃а своего̀. вѣрно и҆́ко (и҆) дв҃дъ ѡ҃ц҃ъ є҃. и҆ ходи́ въ пꙋти́ і҆еровоа́ма сы́на нава́това ц҃рѧ і҆и҃лева, и҆ ксемꙋ (и҆) сы́на (свое҃) о́стїи о́гне́мъ по мр҃зостѧхъ ꙗзы́ковъ, и҆же ѡ҃ѧ҃ гь ѡ҃ (-)[5] сы́новъ і҆и҃лев҃. и҆ пожрѣтъ и҆ кади́лъ на высо́кихъ и на хлꙋмѣхъ.

Глава 16

1 В *17-му році Факея, сина Ро- пар2. 28
мелія, зацарював Ахаз, син Йоатама, царя Юди. **2** Ахаз мав 20 літ, коли почав царювати, і 17 літ царював в Єрусалимі. І не зробив вгодне перед очима Господа Бога свого вірно, як і Давид, його батько. **3** І він ходив по дорозі Єровоама, сина Навата, ізраїльського царя, і до цього і свого сина освятив вогнем за гидотами народів, яких забрав Господь від ізраїлевих синів. **4** І

приніс жертви, і приніс ладан на височинах і на вершках, і під всяким
ic. 7 деревом густим. **5** *Тоді прийшов Раассон, сирійський цар, і Факей, син
Ромелія, ізраїльський цар, проти Єрусалиму на війну, і багато воювали з
Ахазом, і не могли йому нічого зробити. **6** В тому часі повернувся сирійський цар Раассон до Єлама сирійського і вигнав Юдеїв з Елада і ідумейці; й прийшли до Елата і поселилися там, аж до цього дня. **7** І послав Ахаз послів і до Вегладалласара, асирійського царя, кажучи: Твій раб і твій син я, прийди і спаси мене з руки сирійського царя і з руки ізраїльського царя, що повстали проти мене. **8** І взяв Ахаз золото і срібло, що знайшлося в скарбах господнього дому і в скарбниці царського дому, і послав цареві дари. **9** І вислухав його асирійський цар, і пішов асирійський цар до Дамаску, і захопив його, і відселив його, і забив царя Раасона. **10** І пішов цар Ахав до Дамаску назустріч Веґлафалласарові, асирійському цареві. І він побачив жертовник, що в Дамаску, і послав цар Ахаз до священика Урії подобу жертовника і виміри на всю його подобу. **11** І священик Урія збудував жертовник за всім, що послав цар Ахаз з Дамаску. **12** І цар побачив жертовник і прийшов до нього, **13** і покадив своє цілопалення, і свою жертву, і його попіл, і пролив кров мирних на жертовник. **14** А мідний жертовник, що перед Господом, приніс з-перед лиця господнього дому, і з-посеред жертовника, і з-посеред господнього дому; і поставив його на одному боці жертовника, що до півночі. **15** І заповів цар Ахаз священикові Урії, кажучи: На великому жертовникові приноси ранішнє всепалення і вечірню жертву, і всепалення царя і його жертву, і всепалення всього народу і жертву народу; і їхній попіл, і всю кров всепалення, і всю кров жертви на нього вилиєш і *на* мідний жертовник; і хай буде мені на вхід вранці. **16** І зробив священик Урія за всім, що йому заповів Ахаз. **17** І цар Азах зрізав споєння підставок, і забрав з них умивальницю, і забрав море з мідних волів, що були під ним, і поклав їх на кам'яні основи. **18** І основу долішню, що була збудована в господньому домі, і царський вхід, що ззовні, він повернув до господнього дому від лиця асирійського царя. **19** І осталі діла Ахаза, що він вчинив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **20** І заснув Ахаз зі своїми батьками, і був похований зі своїми батьками в місті Давида, і замість нього зацарював його син Езекія.

и по всѣмъ древомъ частыимъ· *Тогда взыиде ісаїя 3
раасонъ црь сурскъ, и факеи снъ ромелиинъ црь
ииллевъ въ іерлимъ на брань. и много побѣжахуся съ ахазъ. и не можаху (емў что сътворити)[6]· въ врема оно (възвратисѧ)[7] (црь сурскіи раасонъ)[8], (въ іелама сурію)[9]. і изгна іоудеѧ изъ (елада)[10], і идумеи, (и) пріидоша въ елад҃ъ, и оуселишасѧ тў до дне сего· И посла ахазъ послы и къ (веглафаллассару)[11] црю асурійскў гл҃ѧ, рабъ твои и снъ твои азъ (есмь), взыиди. и изми мѧ ѡ рукы цр҃ѧ сурска и ѡ рукў цр҃ѧ ииллева, въставшаѧ на мѧ· И пріѧтъ ахазъ (злато и сребро)[12] обрѣтшееся въ сокровищихъ дому гн҃ѧ. и (въ сокровищи) дому цр҃ева. и посла црю дары· И послуша и црь асурійскъ и взыиде црь асурійскіи в дамаскъ, и пріѧтъ его і изведе его. и раасона (цр҃ѧ) оубы· І иде црь (ахавъ)[13] на срѣтеніе (веглафаллассару)[14] црю асурійскў ѣ дамаскъ. и видѣ жрътвеникъ [иже][15] в дамасцѣ, и посла црь ахазъ къ оурію іерею подобіе жрътвеника. и (число)[16] на все (подобіе)[17] емў· И създа оурія іереи жрътвеникъ по всемў ѧже посла црь ахазъ ѡ дамаска. и видѣ црь жрътвеникъ. и взыиде нань. и покади всесъжженіе его, и жрътвў его, и (попелъ)[18] его, и пролія кровь мирную (-)[19] на жрътвеникъ. Олтарь [же][20] мѣдяный, иже пре гмъ [-][21] принесе [пре][22] лицѣ дому гн҃ѧ, [и][23] ѡ среды жрътвеника, и ѡ среды дому гн҃ѧ. и поставі и о единў страну жрътвеника (иже) на сѣверъ· И заповѣда црь ахазъ оурієви іерею гл҃ѧ ѣ жертвенницѣ великѣмъ приношаи всесожженія оутреняѧ. и жрътвў вечерню и всесожженіа црева и жертвў его и всесъжженіа всѣхъ людіи, и жрътвў людіи. и (попелъ)[24] и. и всѧка кровь всесожжены. и всѧкў кровь жрътвенўю (излиеши на нѣ)[25]. и олтарь мѣдяный. (и) да буде ми на (въхо) заоутра· И сотвори оурія іереи по всемў елико заповѣда емў (-)[26] ах҃· І иссѣче (ах҃ црь)[27] споенія поставы и взя ѡ него баню и море. низложи ѡ волова мѣдяны иже (бѣша) по ни, и вдасть и (хожденіе)[28] камено. И основаніе (подне)[29] (иже) (създано бы)[30] в дому гни. и въходъ цревъ иже вонь възврати в домъ гнь, ѡ лица цр҃ѧ асурійска· И прочаѧ словъ ахазовыихъ иже сътвори, не се ли сіѧ написана въ книзѣ (-)[31] цреи іоудиныихъ· И оусне ахазъ съ ѡцы своими. и погребенъ быстъ [съ ѡцы своими][32] въ градѣ двдѣ. и цртвова езекіѧ снъ его в него мѣсто·

Гла, зі·

Лѣто, ві, ахаза цра іоудина, цртвова осіа илаинъ в самарїи на їиїлем д, лѣтъ· И сътвори лукавое пре очима гнима. но не тако яко цри їиїлеви. иже
д езра гі бѣша пре́жде его· *(И) (възыи́де на́нь)[1] саламанаса́ръ црь асурїискъ. и бы́ ему осіа ра, и дава́ше ему да́нь· И обрѣте црь асѹрїискъ въ осіи непра́вдѹ зане́же посла послы къ (сисо́ру)[2] црю егѹпетскоу. и не принесѣ да́ни црю асѹрїискоу лѣта того. и поима его црь асѹрїискъ (въ халъдеи), и затвори его въ хра́мѣ темничнѣ· И прїиде црь асѹрїискъ в зе́млю (его), и
ни ии прїиде в самарїю. и воева ю три лѣта· *(И) в лѣто, д е, осіево прїа́тъ црь асѹрьскіи самарїю. и заве́дени бы́ша їиїльтя́не въ асѹрїю. и посади́ша и́хъ въ (ела́и)[3], и на (набо́рѣ)[4] рѣцѣ гоза́ни (-)[5] въ предѣлехъ ми́дскихъ· И (се) бы́сть иже съгрѣши́ша сно́ве їиїлеви къ гу бу своему изве́шемоу и́хъ и́з земла егѹпетъскіа ѿ рукоу фарао́на цра егѹпе́ска и оубоя́шася бо́ и́нѣхъ· И ходи́ти нача́ша по преда́нїе҆ языкъ, и́хже и́стреби гь ѿ лица сно́вѣ їиїлева и цри їиїлеви ели́ко сътвори́ша, і ели́ко преме́нии́ша сно́ве їиїлеви словесы. не тако яко по гѣ бу и́хъ, и създа́ша себѣ высо́кая въ всѣхъ гра́дѣхъ свои́хъ ѿ сто́лпъ стрегѹщихъ. (и) до гра́дъ твердыи́хъ· И поста́виша себѣ (кѹмиры)[6]. и (мерьска бя́ше)[7] на всѧ́ѿ хо́лмѣ высоцѣ, и по всѧ́комъ дре́вомъ ча́стымъ· И кажаху тоу всѣхъ на высо́кыи́ мѣсте (и) мзы́цы. и́же оу́да́ли гь ѿ лица и́, и сътвори́ша о́бщаа зло́бы, и начаш прогнѣ́вати га, и послужи́ша и́долѡ́ и́же рече (и́мъ гь)[8]. не сътвори́те гла сего гви· И засвѣдѣтелъствова гь въ їиїли и въ іоу́дѣ. рѹка́ми всѣхъ пр҃ркъ его, (и) всѣмъ
їере ісе видѧщимъ (его) гла. *обрати́теся ѿ пѹтїи ва́шиихъ лѹка́выхъ. и съхрани́те за́повѣди моа и оправда́нїа моа. и весь зако́ и́же заповѣ́дахъ ѿцемъ ва́шимъ, (и) ели́коже послахъ (-)[9] (рѹка́ма)[10] ра́бъ мои пр҃рки. и не послѹшаша и ожести́ша выю свою, (яко и)[11] ѿцы и́хъ [и́же не вѣроваша гу бу своему· И погордѣша за́повѣдїю его, и завѣтомъ его. и́мже завѣща ѿцемъ и́хъ]12 и свѣдѣтелъства его ели́коже засвѣдѣтелъствова и́мъ не съхрани́ша. і и́до́ша въ сѣ сѹе́тныхъ. и осѹе́тишася (паче)[13] мзы́къ сѹщихъ о́коло́ и́хъ, о ниже заповѣ́да [гь][14] иже не сътвори по сему· (И) о́ставиша за́повѣди га ба своего. и сътвори́ша себѣ (два́ теле́цы слиты)[15]. и сотвори́ша (кѹ-

Глава 17

1 В 12-му році Ахаза, царя Юди, зацарював Осія Ілаїн в Самарії над Ізраїлем на 9 літ. **2** І він зробив лукаве в господніх очах, але не так, як ізраїльські царі, які були перед ним. **3** *І прийшов на нього Саламаеѕ. 13
насар, асирійський цар, і Осія став йому рабом, і давав йому данину. **4** І знайшов асирійський цар неправедність в Осії, бо той послав послів до Сисора, єгипетського царя, і не приніс данину асирійському цареві в тому році. І схопив його асирійський цар в Халдеї, і замкнув його в домі в'язничному. **5** І прийшов асирійський цар в його землю, і прийшов до Самарії, і воював проти неї три роки.
6 *І в 9-му році Осії асирійський цар ниж. 18
взяв Самарію, і заведено ізраїльтян до Асирії, і поселили їх в Елаї і на Наворі, ріці ґозанській, в мидських околицях. **7** І ось сталося, що згрішили ізраїльські сини проти свого Господа Бога, що вивів їх з єгипетської землі, від рук фараона, єгипетського царя, і злякалися інших богів. **8** І вони почали ходити за переданням язичників, яких вигубив Господь від лиця ізраїльських синів; і царі ізраїльські так вчинили **9** і так змінили синів ізраїльських словами, не так як за їхнім Господом Богом, і збудували собі височини в усіх своїх містах від вежі сторожі і аж до скріплених міст. **10** І вони поставили собі бовванів, і мерзотне було на кожній високій вершині і під кожним розлогим деревом. **11** І кадили там на усіх височинах так, як і язичники, яких віддалив Господь від їхнього лиця, і зробили спільні злоби, і почали гнівити Господа, **12** і послужили ідолам, про яких сказав їм Господь: Не зробите цього слова Господеві. **13** І засвідчив Господь в Ізраїлі і в Юді руками всіх його пророків і всім своїм видючим, кажучи:
*Поверніться від ваших поганих доєре. 25
ріг, і зберігайте мої заповіді і мої оправдання, і ввесь закон, якого Я заповів вашим батькам, і що Я послав руками моїх рабів – пророків. **14** І вони не послухали, і твердою зробили свою шию так, як і їхні батьки, що не повірили своєму Господеві Богові. І вони погордили його заповіддю і його завітом, який Він заповів їхнім батькам, **15** і його свідчення, які Він засвідчив їм, вони не зберегли, і пішли вслід за марнотами, і марними стали понад народи, що були довкруги них, про яких заповів Господь, щоб не чинити за цим. **16** І вони оставили заповіді свого Господа Бога, і зробили собі дві литі телиці, і зробили боввани, і поклонилися всякому

створінню, що на небі, і послужили Ваалові. **17** І вони переводили своїх синів і своїх дочок через вогонь, і ворожили ворожбами, і чаклували, і розпалювалися, щоб чинити лукавство перед господніми очима, щоб Його прогнівити. **18** І Господь дуже розгнівався на Ізраїля, і відкинув їх від свого лиця – і не осталося, хіба плем'я Юди. **19** І Юда також не зберіг дороги свого Господа Бога, і вони ходили в оправданнях Ізраїля, які ті вчинили, **20** і відкинули Господа. І Господь розгнівався на все ізраїльське плем'я, і зрушив їх, і дав їх в руки тих, що їх грабували, аж доки *не* відкинув їх від свого лиця. **21** Бо відірвався Ізраїль від дому Давида, і вони поставили собі царем Єровоама, сина Навата; і Єровоам відірвав Ізраїля від Господа і звів їх згрішити *великим гріхом. **22** І сини ізраїльські ходили за всім гріхом Єровоама, який той вчинив, і не відступили від них, **23** аж доки *не* відкинув Господь Ізраїля від свого лиця, *так як сказав рукою всіх своїх рабів – пророків; і виселений був Ізраїль з усієї своєї землі до асирійців, аж до цього дня. **24** І цар асирійський привів народ з Вавилону, який *був* з Рути, і з Аї, і з Емата, і Сетаруєма; і їх поселено в самарійських містах замість ізраїльських синів, і вони унаслідували Самарію і поселилися в її містах. **25** І сталося, що на початку свого поселення вони не побоялися Господа; і наслав Господь на них левів, і ті вбивали їх. **26** І сказали асирійському цареві, кажучи: Народи, які ти привів і ти їх посадив в самарійських містах, не пізнали суд Бога землі, і Господь послав на них левів – і ось вбивали їх, оскільки не пізнали суду Бога землі. **27** І цар асирійський заповів, кажучи: Відведіть туди одного священика з полонених, хай іде, і хай там поселиться, і хай просвітить їх судом Бога землі. **28** *І повели одного священика, якого взяли з Самарії, і він сів в Ветилі, і священик просвічував їх, щоб вони боялися Господа. **29** *І народи робили своїх богів, і поставили їх в храмі на височинах, які зробили самарійці, народи в їхніх містах, в яких же жили. **30** Першими вавилонські мужі зробили Сокхот і Венит, і мужі Хута зробили Ґигель, і мужі Семата зробили Асимат. **31** І Евеї зробили Валазер, і Тарах, і Септорим, де спалювали своїх синів вогнем Адрамескові і Анамелехові – богам Сепфар-Емелиму. **32** І вони боялися Бога, і поселили свої гидоти в храмах на височинах, які зробили в Самарії, народ кожного міста, в якому жив кожний з них. І боялися Гос-

црс3. 12

єре. 25

езl. 4

ів. 4

миры)[16] и поклонишасѧ всѣи (тварь нѣже на небесѣ)[17], и послужиша ваалу· И прѣвождаху сыны своа и дщери своѧ чресъ ѻгнь. и влъшьвлаху влъшвованиѥмь и вражаху. и разжизаxусѧ ѥже съторити лукавъство, прѣ ѻчима гнима ѥже прогнѣвати ѥго· И разъгнѣвасѧ гь (на ізл҃ѧ зѣло)[18] и ѿрину и ѿ лица своѥ. и не ѻста тоькмо колѣно іоудино (-)[19]· І іоуда таькоже не съхрани (пути)[20] гда бга своѥго. и хождаxу по преданиѥмъ ізл҃евѡ нѣже съторишa и ѿвръгошасѧ гда· [И разгнѣвасѧ гь][21] на (-)[22] всѥ колѣно ізл҃ево и смути ѧ҃. и дасть ѧ҃ в роукы расхищающиѩ ѧ҃. дондеже ѿвръже ѧ҃ ѿ лица своѥго· Якоже (ѿторжесѧ ізл҃ь ѿ)[23] дому двдва и постабиша (себѣ) цр҃твовати ѥровоам҃ сна набатова. и ѿрину ѥровоамъ ізл҃ѧ ѿ гда, и съблазни ѩхъ съгрѣшити *грѣхѡ велиькиѩ· И хождаxу сынове ізл҃еви по всему грѣху ѥровоамлю. ѩже съторви, (и) не ѿстоупиша ѿ (нѩ)[24]. дондеже ѿвръже гь ізл҃ѧ ѿ лица своѥго. *наькѡ гла (-)[25] роукою всѣхъ рабъ своихъ прорѡ. і ѩзведѥ бысть ізл҃ь ѿ (всеѧ) землѧ своеѧ въ ассѵрїаны до дне сего· И въведе цр҃ь ассѵрїискїи (людии) ѿ вавилона ѩже ѿ (рудa)[26], и ѿ ааѧ. и ѿ емада, и (седаруема)[27]. и вселени быша во градѣхъ самарїискиѩ, въ сынѡвъ мѣсто ізл҃вѣ и наслѣдиша самарїю. и оусели́шасѧ въ градѣхъ ѥѧ· И бысть въ пръвое сѣдениѥ ѩхъ не оубоашасѧ гда. и пусти (на на гь)[28] львы. и бяxу оубивающи ѧ҃· И рѣша цр҃ю ассѵрїискѵ глще нзыки ѩже приведе и посади ѧ҃ во градѣхъ самарїискихъ, не разумѣша сѵда бжїѧ земли. и посла в нихъ [гь][29] львы, и ѥе (быша)[30] оубивающе ѩхъ нькоже не разумѣша сѵда бжїѧ земли· И заповѣда цр҃ь ассѵрїискїи гла ѿведите [тамо ѥдинаго жерца ѿ пленены][31] да ѩдѵтъ и да вселѧсѧ тамо. и да просвѣтиѩ ѩхъ сѵдѡ бжїи земли· *И воведоша ѥдиного жерца ѥгѡ поашa ѿ самарїѧ. и сѣде въ ведилѣ. и ѥѣ просвѣщаѧ (жрѣцъ) и. нькоже да оубоѧсѧ гда· *И сѣша творащe нзыцы (-)[32] боги ѩх҃. и постабиша (ѧ҃) въ (храмѣ)[33] на высокиx, ѩхже съторишa самарѧне нзыцы въ градѣхъ ѩх҃. в нѩ (же) сѣша живѵщеи (прьвиѥ)[34] мужи бавилѡстиин. съторишa (сокхоѳъ. и венѩ)[35] и мужи хѵдовы съторишa (гигѣль)[36]. и мужи (семадови)[37] съторишa ассима· И ѥвеи съторишa (валазеръ)[38]. и (дарахъ)[39], и (сепдорѩ)[40] [ѩдѣже][41] съжегаxѵ сыны своа ѻгнемъ. (анъдрамескъ)[42], и (анамелехѵ)[43] богомъ. (сепфарѵ, ѥмелимъ)[44]. И бяxѵ боащесѧ гда, и вселишa мерскиѧ своѧ въ храмы на высокихъ, ѩхже съторишa въ сама-

ѧ ѥзр҃а д

іѡа д

рїи на́зы́ікъ (-)[45] (ікоѣгождо)[46] гра́да. в нёже живаше (ікогождо и҃хъ)[47]· и҃ бѣша боа́щеся ѓа. и҃ сътвори́ша (в нёй)[48] жерца́ въ высоки́хъ. и҃ сътвори́ша себѣ въ (хра́мѣхъ)[49] высо́кёй, (и҃) ѓа боа́тиса. і҃ (и҃доломъ)[50] слу́жаху. по су́ду на́зы́ко́, и҃же и҃гнаша ѡ҃тсю́ду даже до дне́ сего тїи твораху́ по су́ду и҃ (не боа́хуся ѓа и҃ не твораху́)[51] по о҃правда́нїемъ и҃, и҃ по су́ду и҃ и҃ по за́кону. и҃ по за́повѣди ѣ҆же заповѣ́да (-)[52] сы́номъ і҃а́ковлимъ. *идѣже (и҃) нарече и́ма ѣ́му і҃и́лѣ· и҃ положи ѓь съ ни́ми завѣ́тъ. и҃ заповѣда́ и҃мъ гл҃а. не оу҆бои́тесѧ бо́гъ и҃ны́ѣ, и҃ не поклони́тесѧ и҃мъ. и҃ не послу́жите и҃мъ, и҃ не пожре́те и҃̈· но то́кмо гв҃и, и҃же и҃зведе вы и҃з̾ земла ѣгу҆́пта крѣпостїю вели́кою и҃ мышцею высо́кою. того оу҆бои́тесѧ и҃ тому поклони́тесѧ. и҃ тому пожре́те, и҃ о҃правда́нїа [ѣго]́[53] и҃ су́ды [ѣго][54] и҃ зако́нъ (ѣго), и҃ за́повѣди на́же напи́са ва́мъ хранити, творити (ѧ҆) по вс҃а дн҃и, (-)[55] и҃ завѣтъ и҃же завѣща с ва́ми не забыва́ите и҃ не оу҆бо́итесѧ бо́гъ и҃ны́ѣ. (и҃ не оу҆бо́итесѧ богъ чу́ждихъ)· но то́кмо ѓа ва́шего оу҆бо́итесѧ, и҃ то́и и҃зметъ вы ѡ҃ всѣхъ вра́гъ ва́шихъ· и҃ не (послу́шаша сего́, и҃ ходиша въ безако́нїи первом҃)[56]. и҃ бѧху на́зыцы сїи боа́щеся ѓа, і҃ и҃звая́ны́ѣ свои́мъ слу́жа́ху, та́коже и҃ сы́ны и҃. и҃ сы́нове сы́новъ и҃. на́коже сътвориша ѡ҃ц҃ы и҃, (та́ко) твора́т (и҃) до (сего дне)[57].

Гл҃а, и҃·

в пара҃ и҃д

Бы́сть в лѣто, ѓ е. і҃о҃сиѣво сы́на и҃лаи́на ц҃ра і҃и́лева. *е҃зекі́ѧ сы́нъ а҆хаз҃о ц҃ра і҃оу́дина. (сы́и)[1] и҃е, лѣ вѣ, ѣгда́ нача́ ц҃р҃товати, и҃ и҃д, лѣтъ ц҃р҃товова въ і҃ер҃лимѣ. и́ма (вѣ) мт҃ри его (а҆вуда)[2] дц҃и заха-рїина· и҃ (се́и) сътвори оу҆го҃ное предъ о҃чи́ма гн҃има, по вс҃ему на́коже сътвори (ѡ҃ц҃ъ ѣго дв҃дъ)[3]. Зо́и (во) ра҃́дроуши высока́ѧ. и҃ сѣкроуши вс҃а (ка́пища)[4] і҃ и҃скорени (кумиры)[5] и҃ зми́ю мѣда́ну́ю, д҃ мѡ҃ и҃д *ю́же сътвори моу҆сі́и. на́ко (и҃) до дн҃и и҃хъ (сы́нове і҃и́леви бѣху)[6] када́ше е́и҃. (-)[7] назва (же) и́ма ѣго неѣста́нъ· о҃ ѓи (во) бз҃ѣ і҃и́левѣ оу҆пова и҃ по немъ не бы́сть подо́бна ѣму въ ц҃рихъ і҃оу́диныхъ. и҃ въ бы́вшихъ прежде ѣго· и҃ прилѣпи-са гв҃и (и) не ѡ҃тступи ѡ҃ него. и҃ съхрани за́повѣ ѣго ѣлико́ заповѣ́да (моу҆сі́и)[8]· и҃ бѣ ѓь с ни́мъ (и҃) на вс҃а и҃же твори призира́ше. и҃ сопротивися ц҃рю а҆су҆рі́искому. и҃ не порабо́та ѣму· (и҃) то́и побѣди и҃ноплемѣ́ники до га́зы. и҃ до предѣлъ ѣа҆. ѡ҃ столпа стражили́щънаго, и҃ до гра҃ тврьдыи҃· и҃ бы́сть въ врема, д҃ е ц҃ра и҃е҃зекі́ѧ. сі́е (же) лѣто ѣмо́е и҃о҃сі́еви сы́ну и҃лаи́ну ц҃рю і҃и́леву, вьзы́инде саламанасаръ ц҃рь а҆су҆рі́искъ

пода, і зробили в себе жерця на висотах, і зробили собі у високих храмах. **33** І Господа боялися, і служили ідолам за судом народів, яких вигнав звідти. **34** Аж до цього дня ці чинять за їхнім судом. Вони не боялися Господа, і не чинили за їхніми оправданнями, і за їхнім судом, і за законом, і за заповіддю, яку Він заповів синам Якова, *де й назвав його ім'я Ізраїль. **35** І Господь поклав з ними завіт і заповів їм, кажучи: Не бійтеся інших богів, і не поклоняйтеся їм, і не служіть їм, і не жертвуйте їм, **36** але тільки лиш Господеві, який вас вивів з землі Єгипту великою силою і високим раменом. Його боятиметеся, і Йому поклонитеся, і Йому принесете жертву, **38** і його оправдання, і його суди, і його закон, і заповіді, які Він написав вам зберігати, чинити їх в усі дні; і не забувайте завіт, який завіщав з вами, **38** і не злякаєтеся інших богів, і не злякаєтеся чужих богів. **39** Але тільки боятиметеся вашого Господа Бога, і Він спасе вас від усіх ваших ворогів. **40** І не послухалися цього, і ходили в попередньому беззаконні; **41** і ці народи боялися Господа і служили своїм різьбленим, також і їхні сини, і сини їхніх синів так, як зробили їхні батьки, так ті чинять, і аж до цього дня.

мой1. 32
црс3. 18

Глава 18

1 І сталося в 3-му році Осії, сина Іли, царя Ізраїля, *зацарював Езекія, син Ахаза, царя Юди. **2** Він був 25-літнім сином, коли почав царювати, і 29 літ царював в Єрусалимі, ім'я його матері було Авута, дочка Захарії. **3** І цей зробив миле перед господніми очима за всім, що зробив його батько Давид. **4** Той бо знищив височини і розбив всі храми, і викорінив бовванів і мідну змію, *яку зробив Мойсей, бо і аж до тих днів ізраїльські сини їй кадили, назвав же її ім'я Неестан. **5** Адже він надіявся на Господа Бога Ізраїля. І після нього не було подібного *до* нього між царями Юди і між тими, що були перед ним. **6** І він пристав до Господа, і не відступив від Нього, і зберіг його заповіді, які заповів Мойсей. **7** І Господь був з ним, і на все, що чинив, приглядався. І він вчинив спротив асирійському цареві, і не служив йому. **8** І той побив чужинців аж до Ґази і аж до її околиць, від вежі сторожі і аж до сильних міст. **9** І сталося, що в 4-му році царя Єзекії, це ж сьомий рік Йосії, сина Іли, ізраїльсь-

пар2. 29

мой4. 21

кого царя, прийшов Саламанасар, асирійський цар, проти Самарії і багато воював проти неї. **10** *І він її захопив в кінці трьох літ, в 6-му році Єзекії, і це ж був рік Йосії, царя ізраїльського, *і* знищено Самарію. **11** І відселив асирійський цар самарян до Асирії, і поселив їх в Алаї і в Аворі при ріці Ґазон, і в мидських околицях, **12** тому що не послухалися голосу свого Господа Бога і переступили його завіт, все що їм заповів Мойсей – господній раб, і не послухалися і не зробили. **13** І *в 14-му році царя Єзекії прийшов Сенахирім, асирійський цар, проти всіх укріплених міст Юди, і він захопив їх. **14** І послав Єзекія, цар Юди, послів до асирійського царя, до Лахіса, кажучи: Я згрішив, відвернися від мене. Якщо мені наказується вже щось давати, то вже тобі даю. І цар асирійський наклав велику данину на Єзекію, царя Юди, щоб дав 300 талантів срібла і 30 талантів золота. **15** І Єзекія дав усе срібло, що знайдено в господньому домі і в скарбницях царського дому. **16** В тому ж часі Єзекія, цар Юди, порубав двері господнього храму і кріплення, які позолотив був Єзекія, цар Юди, і дав їх асирійському цареві. **17** І послав асирійський цар Тартана, і Равосана, і Равсака з Лахіса до Єрусалиму, до царя Єзекії, з дуже тяжкою силою. І вони піднялися і прийшли до Єрусалиму і стали при джерелі купелі в горі, яка є на дорозі поля прядильників. **18** І вони закричали до Єзекії, і до них вийшов Елеаким, син Селкія, – економ, і Сомна – писар, і Оас, син Йосафата, – літописець. **19** І сказав до них Рапсак: Підіть сьогодні до Єзекії і скажіть: Так говорить великий цар, асирійський цар. Яка є ця надія, якою надієшся? **20** Ти лише говориш слово устами на раду – і сила потрібна до війни. **21** То вже нині на кого надіючись, ти мене відкинув? Нині я побачив, що ти покладаєш надію на палицю з тростини і *то* зломану єгипетську. Коли лиш нею підопреться чоловік – ввійде в його руку і її проб'є. Так і вчинить фараон, єгипетський цар, всім, що на нього надіються. **22** І якщо мені скажете: Ми поклали надію на Господа Бога, – то ось чи не так відсунув від Езекії його височини і його жертовники, і сказав Юді *та* Єрусалимові: Поклонитеся перед цим жертовником в Єрусалимі. **23** І тепер поспішіться піти до мого пана, асирійського царя, і він тобі дасть 2000 коней, якщо зможеш мати на них вершників. **24** І як ти відвернеш лице хоч від одного найменшого володаря з рабів мого пана? І надію ти сам поклав на Єги-

вищ. 17

пар2. 32 ic. 36 сир. 48

на самарію. и побѣдисѧ много о нем. *И вы 31
прїа́тъ и҃ оу҃ конца трéхъ лѣтъ. въ (е҃ є, лѣто)[9] и҃езекїево. (и҃) сїе (же бѣ) лѣто (-)[10] и҃о-
сїево цр҃ѧ і҃и҃лва, потребисѧ самарїѧ. і҃ и҃зведе
цр҃ь а҃сѵ҆рїискїи самара́не въ а҃сѵ҆рїю. и҃ посади
а҃ въ а҃ла́и и҃ въ а҃во́рѣ при рѣцѣ (газо́нѣ)[11]. и҃
въ предѣлѣ̀ мидскїй. Понеже не послушаша гла́са
г҃а бг҃а своего́. и҃ преступиша завѣтъ его́ вс҃е
е҃лико́ заповѣ́да (и҃мъ) моѵ҆сїи рабъ г҃нь. и҃ не
послушаша и҃ не сотвориш҃. И *въ д҃і, лѣто, в пара҃ лв
цр҃ѧ и҃езекїѧ възы́иде сенахири́мъ цр҃ь а҃сѵ҆рїи- йса҃їа лв
скїи на (всѧ̀) гра́ды і҃оу́дины тве́рдыѧ, и҃ и҃ сир҃а мин
взатъ а҃. И посла̀ е҃зекїѧ цр҃ь і҃оу́динъ послы̀
къ цр҃ю а҃сѵ҆рїискоу в лахи҃ г҃лѧ. съгрѣшы́ во҃вра-
ти́сѧ ѿ мене. (а҃́ще мѝ велиши оу҃жѐ что̀ да-
ѧ́ти, то̀ оу҃же даю́ ти)[12]. и҃ возложи цр҃ь а҃сѵ҆-
рїискїи (да́нь велику) на и҃езекїѧ цр҃ѧ і҃оу́дина.
(да да́сть,) т҃, тала́нтъ сребра̀. и҃ л҃, тала́-
товъ зла́та. И да́сть и҃езекїѧ вс҃е сребро́ о҃б-
рѣтъшееѧ въ домоу́ г҃ни. и҃ въ сокровищ҃ѐ
до́моу цр҃ева. во врема́ (же) о́но ѣ҃сѣче и҃езекїѧ
(цр҃ь і҃оу́динъ) две́ри хра́ма г҃нѧ и҃ оу҃творъженїѧ
и҃́же бѣ позлати́ и҃езекїѧ цр҃ь і҃оу́динъ. и҃
дасть и҃хъ цр҃ю а҃сѵ҆рїискоу. И посла̀ цр҃ь а҃сѵ҆-
рїискъ дарда́на и҃ (равосана)[13]. и҃ (равсака)[14] ѿ
лахи́са, (въ і҃ерли҃ къ цр҃ю и҃езекїю съ силою
та́жкою (ѕѣло))[15]. и҃ взыидо́ш҃ и҃ прїидоша ко
і҃ерли́му и҃ ста́ша оу҃ и҃сто́чника ку҃пели. свы́ше,
е҃же е҃сть на путѝ села̀ чевни́чного. И возопи́ша
къ и҃езекїю. і҃ и҃зы́инде к нему̀ е҃леа́кі҃м сн҃ъ (селкї-
инъ)[16] строи́тель и҃ сомна́съ кни́гочїи. (-)[17] и҃о́-
а́съ сн҃ъ [і҃оса́фатовъ][18] въспомина́ѧи. И рече к
ни́мъ раѱ҃а. (и҃дѣте нн҃ѣ къ и҃езекїи, и҃ рцѣ-
те)[19]. сѝце г҃летъ цр҃ь велїкїи цр҃ь а҃сѵ҆рїискїи.
что̀ (е҃сть) оу҃пова́нїе сїе е҃моуже оу҃пова́еши. (Г҃ле-
ши)[20] толи́ко сло́во оу҃стнама на совѣт҃ и҃ сѝла
на́ брань. подоба́етъ (то̀) нн҃ѣ оу҃же на кого̀
надѣѧ́сѧ ѿвръгл҃ъ е҃си менѐ. Нн҃ѣ (ви́дѣ)[21] на-
дѣ́ешисѧ ты на жезлъ тростаны́и (и҃) сло́м-
леныи (-)[22] е҃гѵ҆пет҃скїи. е҃гда̀ а҃́ще подо́претсѧ
мужъ ею̀ (-)[23] вни́детъ въ роукоу̀ е҃го, и҃ зани-
зетъ ю҃. та́ко (и҃) фарао́нъ цр҃ь е҃гѵ҆пе́скъ вс҃ѣ
надѣю́щимсѧ нань (съ҃твори́тъ). И а́ще (мѝ
рече́те)[24] на҃ г҃а бг҃а надѣ́емсѧ и҃о нѣ́сть ли (е҃е
та́ко ѿступи ѿ)[25] е҃зекїѧ высо́каѧ е҃го и҃
жрътвенники е҃го. и҃ рече і҃оу́дѣ і҃ерли́му (поклони́-
тесѧ пр҃е҃ жрътвенникомъ сѝмъ)[26] въ (і҃и҃лѝ)[27].
И нн҃ѣ по҃щи́тесѧ и҃тѝ къ господи́ноу моему̀
цр҃ю а҃сѵ҆рїискоу. и҃ дасть ти, ѵ҃, ко́нь. а́ще мо́-
жеш (имѣти)[28] вса҃ники на́ на. И ка́ко о҃бра-
ти́ши лицѐ (по́не) е҃пархоу е҃ди́ному ра́бъ господи-
на́ мо҃е҃ ме́ншихъ҃. и҃ оу҃вѣри́лсѧ е҃си са́мъ е҃гѵ҆-

пту, на о҃ружїа и҆ кона· [Нѣ҆ сѹ҃бо][29] не безъ господина взыидохомъ на мѣсто сіе и҆стощити є҆, (рече бо господинъ)[30] къ мнѣ взыиди на землю сію и҆ разточи ю҆· И҆ рє҃ є҆леакимъ сн҃ъ (хелекіинъ)[31], и҆ сомънасъ. (-)[32] и҆о҃ас, къ рапсаку. гл҃и нѣ҆ къ о҃трокомъ (симъ)[33] (асѵ҆рїискимъ)[34], нѣ҆ко слы́шимъ мы. (а҆)[35] не гл҃и к нама҆ іоу҆дє́скїи, [-][36] въ оу҆ши лю́ди [сихъ][37] и҆же на стѣнѣ· И҆ рече къ нимъ рапсакъ, є҆да҆ къ господи́ну твоє́му (и҆ли)[38] къ тебѣ посла́лъ ма҆ є҆сть господи́нъ мои́ гл҃ати словеса҆ сіа҆. и҆о не къ мѹ́жемъ сѣдащи҃м на стѣнѣ. нѣ҆ко ѣ҆сти и҆мъ гною́ свои́ и҆ пити и҃ сѣ́чъ свою съ ва́ма вкупѣ· И҆ стоа҆ рапсакъ. и҆ вънзопи҆ гла́сомъ вели́комъ іоу҆дє́скїи, (-)[39] гл҃а. и҆ рече слы́шите словеса҆ вели́кѡ ц҃ра а҆сѵ҆рїиска· Сице гл҃етъ ц҃рь да не собла҃на҃є васъ (ц҃рь) и҆є́зекїа [-][40]. нѣ҆ко не възмо́же҃є ва́съ изати и҆з ру́ки моеа҆· И҆ да не оу҆вѣритъ васъ и҆є́зекїа на г҃а гл҃а, и҆земла҆ (а҆) и҆зме҃ [вы][41] г҃ь. (и҆) не и҆мать преда́тиса гра҃ сє́и҃ в ру́цѣ ц҃рю а҆сѵ҆рїискѹ· Не послѹшаите и҆є́зекїа. нѣ҆ко сице гл҃ъ ц҃рь а҆сѵ҆рїискъ (сътвори)[42] со мно́ю бл҃вє́нїе і҆ и҆зыидѣте къ мнѣ. и҆ да пїетъ мѹ́жъ ѡ҃ виногра́да своє́го. и҆ мѹ́жъ (въкѹси́тъ ѡ҃ смоко́въ свои҃)[43]. и҆ да пїетъ во́ду ѡ҃ ръвенїа своє́го· до́ндеже (прише҃)[44] поиму́ вы въ зе́млю (таку). нѣ҆коже (є҆сть) земла́ ва́ша. земла҆ пшени́ца и҆ винна҆ (земла҆) и҆ хлѣбомъ, и҆ виногра́довъ. земла҆ (ма́слинамъ и҆ маслу)[45], и҆ (пчела҃)[46]. и҆ живи бѹ́дете и҆ не оу҆мрете. и҆ не послѹша́ите и҆є́зекїа, нѣ҆ко прельща́етъ вы гл҃а г҃ь нѣы и҆зба́витъ· Є҆да҆ и҆збавла́юще и҆зба́виша бо́зи. нѣ҆зы́къ ко́ждо (и҃ въ) свою҆ страну́ и҆з ру́ки ц҃ра а҆сѵ҆рїиска· Гдѣ є҆сть бо́гъ є҆мадѳ҃. и҆ а҆рфа́довъ. гдѣ є҆сть богъ (серапфарѵ́е́мовъ)[47], (и҆) [(мїана)[48], и҆ ава][49]. [є҆да҆][50] (и҆зба́виса самарїа҆)[51]. и҆з ру́ку моє́ю (съ свои́ми бо́гами и҃хъ)[52]· (Є҆гда҆ и҆збы́ша)[53] земла҆ и҃ ѡ҃ ру́ки моеа҆, (и҆ ка́ко)[54] и҆зме҃ г҃ь і҆ерли́ма и҆з ру́кѝ моеа҆. и҆ оу҆молко́ша (лю́дїе), и҆ не ѡ҃вѣща́ша є҃му сло́ва нѣ҆ко (заповѣ́да и҆мъ)[55] ц҃рь гл҃а. не (ѡ҃вѣща́ти)[56] є҃му (ничтоже)· И҆ вни́де є҆леа́кимъ сн҃ъ (хелекіинъ)[57] строи́тель. и҆ съмнасъ кни́гочїи. (-)[58] и҆о҃а́съ сн҃ъ (и҆о҃сафатовъ)[59], въспомина́а къ и҆є́зекїи раздра́вше ри́зъ (своа҆), и҆ възвѣсти́ша є҃му словеса҆ рапсакова.

г҃ла, д҃і·

і҆саїа҆ а҆з

Бысть* нѣ҆ко оу҆слы́ша ц҃рь и҆є́зекїа. (-)[1] раздра ри́зы своа҆, и҆ о҃блечеса҆ въ вретище и҆ вни́де въ до́мъ г҃нь· И҆ посла҆ є҆леа́кима строи́теля, и҆ (сава́ну)[2] кни́гочїа. и҆ старца (и҆ же҃ца)[3] о҃блече́ны въ вретище къ і҆саїи пророку сн҃у а҆ммо́сову· И҆ рѣша є҃му сице гл҃етъ и҆є́зекїа дн҃ь скорби и҆ о҃бличе́нїю. и҆ прогнѣва́нїю

1 І *сталося, що як почув цар Єзекія, він роздер свою одіж і зодягнувся в мішок і ввійшов до господнього дому. 2 І послав Елеакима – економа і Самнана – писаря, і старців, і священиків зодягнених в мішок до пророка Ісаї, сина Аммоса. 3 І вони йому сказали: Так говорить Єзекія: Це є день смутку і ос-

ic. 37

пет, на зброю і коні. 25 Тепер, отже, чи не прийшли ми на це місце без пана, щоб його знищити? Бо сказав пан до мене: Піди проти цієї землі і знищ її. 26 І сказав Елиаким, син Хелекії, і Сомна, і Оас до Рапсака: Говори тепер до цих слуг по-асирійськи, бо ми чуємо, а не говори з нами по-юдейськи, до вух цього народу, що на мурах. 27 І сказав до них Рапсак: Чи до твого пана або до тебе мене послав мій пан говорити ці слова? Чи не до мужів, що сидять на мурах, бо їм їсти свій кал і їм пити свою моч разом з вами? 28 І стояв Рапсак, і закричав великим голосом, говорячи по-юдейськи, і сказав: Послухайте слова великого асирійського царя. 29 Так говорить цар: Хай не зводить вас цар Єзекія, бо він не зможе вас спасти з моєї руки. 30 І хай не обнадіює вас Єзекія Господом, кажучи: Спасаючи їх, спасе вас Господь, і це місто не буде видане в руки асирійського царя. 31 Не слухайте Єзекії, бо так говорить асирійський цар: Зробіть зі мною благословення і вийдіть до мене – і питиме чоловік зі свого виноградника, і чоловік їстиме зі своїх фігів, і питиме воду зі свого ставу, 32 доки, прийшовши, не візьму вас до такої землі, як є ваша земля, земля пшениці і вина, земля і хлібів, і виноградників, земля оливок, і олії, і бджіл; і житимете, і не помрете. І не слухайтеся Єзекії, бо він обманює вас, кажучи: Господь нас спасе. 33 Чи, спасаючи, спасли боги народів, кожний з них свою країну з руки асирійського царя? 34 Де є бог Емату і Арфада? Де є бог Сепфаруя, і Міяна, і Ава? Хіба спаслася Самарія з рук моїх 35 з своїми богами? Хіба спаслися їхні землі з моєї руки, і як спасе Господь Єрусалим з моєї руки? 36 І замовк народ, і не відповіли йому слова, бо цар заповів їм, кажучи: Не відповісти йому нічого. 37 І ввійшов Елеаким, син Хелекії, – економ, і Сомна – писар, і Оас, син Йосафата, – літописець до Єзекії, роздерши свою одіж, і сповістили йому слова Рапсака.

Глава 19

1 І *сталося, що як почув цар Єзекія, він роздер свою одіж і зодягнувся в мішок і ввійшов до господнього дому. 2 І послав Елеакима – економа і Самнана – писаря, і старців, і священиків зодягнених в мішок до пророка Ісаї, сина Аммоса. 3 І вони йому сказали: Так говорить Єзекія: Це є день смутку і ос-

карження і день гніву, бо прийшли сини аж до немочі, і немає сили в тій, що родить. **4** Чи може вислухає Господь Бог твій всі слова Рапсака, якого послав його пан, асирійський цар, зневажити живого Бога і хулити словами, які почув Господь Бог твій, і прийме молитву останку, що знайшовся. **5** І прийшли слуги царя Єзекії до Ісаї. **6** І сказав їм Ісая: Так скажіть вашому панові: Так говорить Господь: Не бійся від лиця слів, які ти почув, якими похулили мене слуги асирійського царя. **7** Ось я даю йому духа, і він почує вістку і повернеться до своєї землі, і скину його зброєю в його землі. **8** І повернувся Рапсак, і знайшов асирійського царя, як той воював проти Ловни, бо почув і відійшов від Лахіса. **8** *І почув про Тарака, етіопського царя, слова: Ось той вийшов, бажаючи воювати з тобою. І він повернувся і послав послів до Єзекії, кажучи: Так скажіть Єзекеієві, юдейському цареві: **10** Хай тебе не підносить твій Господь Бог, на якого ти надієшся, кажучи: Єрусалим не буде переданий в руки асирійського царя. **11** Ось ти почув все, що зробили асирійські царі всім землям, щоб їх прокляти. І чи ти спасешся? **12** Бо спасінням не спасли їх боги народів, яких знищили мої батьки: Ґазону, і Харану, і Тарес, і синів Адона, що в Талассаримі. **13** Де є цар Емата і цар Арфада? І де є цар міст Асафара, і Маани, і Ана? **14** І цар Єзекія взяв листи з руки посла і прочитав їх, і прийшов до господнього дому, і поплював на них Єзекія перед Господом. **15** І помолився Єзекія перед Господом, і сказав: Господи Боже Ізраїля, що сидиш на херувимі, Ти є одинокий Бог в усіх царствах землі, Ти створив небо і землю. **16** Прихили, Господи, твоє вухо і вислухай мене. Відкрий, Господи, твої очі і поглянь, і послухай слова Сенахирама, які він послав, зневажаючи тебе, живого Бога. **17** Бо по правді, Господи, асирійські царі спустошили народи **18** і кинули їхніх богів в вогонь, бо не були богами, але діла людських рук, дерево і каміння; і вони їх знищили. **19** І тепер, Господи Боже, спаси нас від їхньої руки, і хай пізнають всі царства землі, що Ти є єдиний Господь Бог. **20** І послав Ісая, син Аммоса, до Єзекії, кажучи: Так говорить Господь Бог Сил – Бог Ізраїля: Я почув те, про що ти помолився до мене, про Сенахирима, асирійського царя. **21** І ось слово, яке сказав Господь про нього: Він зневажив тебе і насміявся з тебе, дівице, дочко сіонська, і, киваючи головою, пішов вслід за тобою, дочко єрусалимська.

дн҃ь сїи є҆. ꙗ҆́ко прїидо́ша сы́нове до не́мощи, и҆ крѣпости нѣ́сть рожда́ющїи· є҆да́ ка́ко послу́шае҆́т г҃ь бг҃ъ твои́ всѣ́хъ слове́съ рапса́ковыхъ, є҆гоже посла́ цр҃ь а҆сси́рїискїи, гн҃ъ є҆го поноси́ти бг҃а живо́маго. и҆ хули́ти словесы́, и҆́хже слы́ш҃ г҃ь бг҃ъ твои́. и҆ прїими́ мл҃тву ѡ҆ста́ку ѡ҆брѣ́тшемсѧ· и҆ прїидо́ша ѻ҆́троцы цр҃а и҆є҆зекі́а къ ї҆саї́и· и҆ рє҆́ и҆̑ ї҆саі́а. сы́це рцѣ́те господи́ну вашему́. та́ко гл҃етъ г҃ь. не ѹ҆бо́исѧ ѿ [лица̀][4] словесъ и҆́хже слы́ша на́ѧже хули́ша [мѧ][5] ѻ҆́троцы цр҃а а҆сси́рїиска· се а҃зъ даю́ є҆мꙋ дх҃ъ, и҆ ѹ҆слы́шитъ вѣ҆́сть, и҆ возврати́тсѧ въ зе́млю свою́. и҆ низложу́ є҆го о҆ружі́є҆ въ земли є҆го. и҆ возврати́сѧ раѱа́. и҆ о҆брѣ́тє цр҃а а҆сси́рїиска побѣжда́ющесѧ о҆ ловну. ѹ҆слы́ша бо (и҆)[6] ѿступи́ ѿ лахи́са· *и҆ слы́ша о҆ дара́ку цр҃и є҆ѳі́опѣ́стемъ (гл҃ы)[7]. се и҆́зыиде побѣди́тисѧ хота̀ с тобо́ю. и҆ возврати́сѧ и҆ посла послы́ ко и҆є҆зекі́ю гл҃ѧ· [сі́ако рцѣ́те и҆є҆зекі́ю цр҃ю і҆ѹде́иску]8 да (тебѣ́ не возно́ситъ)[9] (г҃ь) бг҃ъ твои́, на́ньже ты надѣ́ешисѧ гл҃ѧ. не и҆́мать преда́нъ быти і҆е҆рли́мъ въ рꙋцѣ́ цр҃а а҆сси́рїиска· се ты слы́шалъ є҆си вс҃е є҆ли́ко сътвори́ша цр҃и а҆сси́рїистїи всѣ́мъ земла́мъ ꙗ҆́ко проукла́сти и҆̑. и҆ ты ли и҆́збꙋдеши· и҆̑́ко не и҆́зба́виша (и҆збавле́нїемъ) и҆́хъ бо́ги ꙗ҆зы́къ. и҆́хже расточи́ша ѻ҆́цы моѝ (газо́ну)[10], и҆ хара́ну, и҆ (дарє́су)[11]. и҆ сы́ны (а҆до́ѧ)[12] и҆́же въ [далассари́мѣ][13]· гд҃ь є҆́сть цр҃ь є҆ма́ѳовъ, и҆ цр҃ь а҆рфа́довъ. и҆ гд҃ь є҆́сть (цр҃ь гра҃ а҆сафару́ и҆ маа́ны, и҆ а́на)[14]· и҆̑ прїѧ́тъ (цр҃ь) и҆є҆зекі́ѧ кни́ги ѿ рꙋкі̀ (посла̀)[15]. и҆ прочѣ́тє ѧ҆̀ и҆ вни́де въ хра́мъ г҃нь и҆ поплева́ и҆́хъ и҆є҆зекі́ѧ пр҃ѐ г҃мъ· [и҆̑ моли́сѧ и҆є҆зекі́ѧ (пр҃ѐ)[16] г҃мъ][17]. и҆ рє҆́ г҃и бе҃ і҆и҃левъ сѣдѧ́и на херꙋви́мѣ. ты́ є҆си бг҃ъ є҆ді̑ въ всѣ́хъ цр҃твїихъ землѝ, ты́ сътвори нб҃о и҆ зе́млю· приклони́ г҃и ꙋ҆́хо твоѐ и҆ ꙋ҆слы́ши (мѧ). ѿвре́зи г҃и о҆́чи твоѝ и҆ ви́ждь. и҆ ꙋ҆слы́ши словеса̀ (сенахира́ма)[18] и҆́же посла̀ понаша́ѧ (тебѣ́) бг҃а жи́ва· и҆̑́ко по и҆́стинѣ г҃и и҆сказа́ша цр҃и а҆сси́рїистїи ꙗ҆зы́цы· и҆ да́ша бо́ги и҆́хъ на о҆́гнь ꙗ҆́ко не бо́ги (бѣ́ша)[19], но дѣ́ла рꙋкꙋ чл҃чꙋ. древа и҆ ка́менїѧ и҆ погꙋби́ша ѧ҆̀· и҆ нн҃ѣ г҃и бе҃ (-)[20] спаси́ ны и҆з рꙋкы (и҆́хъ)[21], и҆ разꙋмѣ́ю вс҃ѧ цр҃твїа зе́мли ꙗ҆́ко ты (є҆си) г҃ь бг҃ъ є҆дино́къ· и҆ посла̀ і҆саі́ѧ сы́нъ (а҆ммо́сѡ)[22] къ и҆є҆зекі́и гл҃ѧ. та́ко гл҃етъ г҃ь бг҃ъ сило́къ бг҃ъ і҆и҃левъ. (слы́ша҃ ѻ҆ ни́хже моли́сѧ къ мнѣ̀ ѻ҆ сенахири́мꙋ цр҃ю а҆сси́рїискꙋ)[23]· (и҆̑) се сло́во є҆́же гл҃а г҃ь ѻ҆ не́мъ. ѹ҆ничижи́ тѧ и҆ поруга́ти сѧ дв҃це дще҃ри сїо́ни, (и҆ покива́ѧ главо́ю сни́де въ сл҃ѣ тебѣ̀ дще҃ри і҆е҆рли́мли)[24]· комꙋ поноси́ и҆ (кого̀) похули́, и҆ на кого̀ вознесе́ гласъ

(свои). и̂ воздви́же на высоту́ о́чи свои́ на ст҃го і҃и́лева· (рукама)[25] посе́лъ твои́хъ поноси́лъ е̂си г҃у. и̂ реклъ е̂си съ мно́жествомъ колесни́цъ мои́хъ, (възыи́ду а́зъ)[26] на вы́шнюю ча́сть горы̀ (-)[27] ливанькіѧ. и̂ оу̂сѣку́ велича́ство (ѡ̃ ке́дръ)[28] е̂ѧ̀. (и̂) ѡ̃ собо́рныихъ кѵ̀париса е̂ѧ̀. и̂ прі́иде въ (часъ)[29] конча́ны е̂го (в ча́ща кормильскіѧ)[30]· ѿ́зъ [сохранѝ][31] и̂ пі҃ѧ̃ во́ду чу́жу (-)[32] и̂скази́хъ стопа́ми но́гъ мои́хъ. вс҃ѧ рѣки въ о́коло· [є̂да̀ не слы́ша̂ е̂си ѡ̃ да́внаго ю҃̀ сътвори́хъ. ѡ̃ дн҃і́и пр҃ьвы́хъ][33] создахъ ю҃̀ [и̂ принесо́хъ][34] ю҃̀. и̂ бы́сть на взѧті́е, на (съграже́нїе)[35] воюю́щихъ. гра́ды тврьды́ и̂ живу́щіи в нихъ· и̂знемого́ша руко́ю (о́бита́ющіи) (и̂) оу̂падо́ша и̂ постыдѣ́шасѧ. (и̂) бы́ша (ѧ̂́ко) тра́ва се́лнаѧ (и̂ ѧ̂́ко)[36] зла́чна па́жить [и̂ли][37] (ѧ̂́ко) зла́къ домовы́и. и̂ попра́нїѧ проти́ву стоѧ́щимъ· и̂ сѣдені́е твоѐ і̂ и̂схо́дъ тво́и, и̂ вхо̂ твои разумѣ́хъ и̂ гн҃ѣ твои́ [-][38] и̂мже разгнѣ́васѧ на́ мѧ. и̂ стропти́вость твоѧ̀ вни́де во оу́ши мои. и̂ положу́ оу́дицу мою въ но́здри твоа̀. и̂ бра́зды въ оу̂стна̀ твоѧ. и̂ возвращу́ тѧ по пу́ти и̂́мже пр҃і́идеши и҃̀· и̂ се тѝ зна́менїе. ѧ̂́жъ сі́е лѣто прозѧба́ющаѧ сама́ жи́т҃ и̂ въ лѣто второ́е, прозѧба́ющаѧ (са́мо). и̂ в лѣто тре́тіе, (сѣ́йте сѣмена̀ и̂ жнѣ́те. садѣ́те виногра́ды)[39], и̂ да ѧ́стѐ пло̂ и̂́хъ· и̂ приложи́тъ спса́емымъ до́му і̂ѹ́дову, (о́ста́вши и̂)[40] ко́рень до́лѣ, и̂ (сътвори)[41] плодъ горѣ́· ѦѦ́ко и̂зъ і҃ер҃ли́ма и̂зыи́де о́ста́нокъ и̂ спса́емыи ѡ̃ горы̀ сі҃о́ѧ, ре́вность г҃а си́лъ (тво́ритъ)[42] е̂е· (Сего ра̂)[43] та́ко гл҃етъ г҃ь (сн҃̂) на ц҃р҃ѧ а҃сѵ̀рі҃йска не и́мать вни́ти въ гра̂ се́й. и̂ не и́мать оу̂стрелити (на нѣ̃)[44] стрѣлы, ни҃̂ и́мать положити на нѣ̃ щи́та. и̂ не и́мать о́бъѧ́ти е̂го приплото̂· (Но) пу́тѣ̃ и́мже пр҃і́иде т҃ѣ́же (и̂) возврати́тсѧ и̂ въ́ гра̂ (не и́мать се́й)[45] вни́ти гл҃е̃ г҃ь· (-)[46] ѿ́зъ (во) защищу́ о̂ градъ с҃е̃, [и̂ спсу́ е̂го][47] менѐ ради и̂ дв҃да раба̀ моего̀· *И̂ бысть (в но̃ о́ну)[48], и̂ сни́де а҃гг҃лъ г҃нь и̂ оубѝ ѡ̃ по́ка а҃сѵ̀рі҃йскаго, р҃ н҃, и̂ ѕ҃. и̂ (въста̂ше)[49] оу́́тро и̂ се̂ (о́брѣтоша) вс҃ѧ тру́піѧ мр҃тва· и̂ воста́въ и̂ ѿи́де (възвраща́тсѧ), и̂ възврати́сѧ сенахи́рі҃м ц҃рь а҃сѵ̀рі҃йскіѝ, и̂ всели́сѧ в҃ (нинев҃гі҃ю)[50]· и̂ бысть е̂му́ кланѧ́ющусѧ, (и̂) въ хра́мѣ (месараха)[51] бо́га е̂го а̂дремелеха̀, и̂ сарасса́ръ сно́ве е̂го оу̂би́ста и̂̀ мече́мъ. (-)[52] са́ми (же) (сѣжа́ста въ а̂рме́нїю)[53]. и̂ въцр҃и́сѧ а̂сорда́нъ сн҃ъ е̂го в него̀ мѣ́сто·

22 Кого ти зневажив, і кого похулив, і на кого підняв ти свій голос і підняв ти до висоти свої очі – на святого Ізраїля? **23** Руками твоїх послів ти зневажив Господа, і ти сказав: З множеством моїх колісниць я піду на найвищу частину ливанської гори і відрубаю величність від її кедрів і від її зібраних кипарисів. І він прийшов до часу свого кінця в кармильській чаші. **24** Я зберіг і я випив чужу воду, я спустошив стопами моїх ніг всі ріки довкруги. **25** Хіба ти не почув, що віддавна Я її зробив, від днів перших Я її створив, і Я її приніс; і була на захоплення, на охорону воюючих, на кріпкі міста. **26** І ті, що живуть в них, знемогли рукою мешканці, і впали, і завстидалися, і стали, наче польова трава і наче зелена рослинність, або наче зелень домів і потоптання стоячим напроти. **27** І твій престіл, і твій вихід, і твій вхід Я пізнав, і твій гнів, яким ти розгнівався проти Мене. **28** І твоя грубість прийшла до моїх вух, і Я покладу моє кільце у твої ніздрі і уздечку у твої уста, і поверну тебе дорогою, якою ти, нею, приходиш. **29** І це тобі знак. Їж те, що в цьому році виростає, самі жита; і в наступному році – те, що сходить само; і в третьому році сійте насіння і жніть, садіть виноград – і їжте їхній плід. **30** Він і додасть тим, що спасаються з дому Юди: оставиш корінь вдолі – і дасть плід вгорі. **31** Бо з Єрусалиму вийде останок, і той, що спасається, – з гори Сіону. Ревність Господа Сил це чинить. **32** Задля цього так говорить Господь Сил проти асирійського царя. Він не ввійде до цього міста і не вистрілить проти нього стріли ані не покладе проти нього щита, і не окружить його валом. **33** Але дорогою, якою прийшов, тією ж і повернеться, і до міста цей не ввійде, – говорить Господь. **34** Бо Я оборону це місто і спасу його задля Мене і Давида, мого раба. **35** *І сталося, що в тій ночі й вийшов господній ангел і убив в асирійському таборі 100, 80 і 5000. І вони встали вранці, і ось знайшли всі мертві трупи. **36** І той встав і пішов, повертаючись, і повернувся Сенахирім, асирійський цар, і поселився в Ніневії. **37** І сталося, що як він поклонявся в храмі Месараха, свого бога, Адремелех і Сарасар, його сини, вбили його мечем, самі ж втекли в Арменію. І замість нього зацарював його син Асордан.

товїа й спр҃а́ и҃ї їса́їа ѯ҃з а҃ м҃а́ и҃ ѯ҃а

тов. 1
сир. 48
іс. 37
мак1. 8
і 15

пар2. 32
сир. 48
ic. 38

Глава 20

1 І *в тих днях захворів цар Єзекія до смерті. І ввійшов до нього пророк Ісая, син Аммоса, і сказав йому: Так говорить Господь: Заповіси своєму домові, бо ти помираєш, і не житимеш. **2** І відвернув Єзекія своє лице до стіни і помолився до Господа, кажучи: **3** Згадай мене, Господи, бо, отож, правдою ходив я перед Тобою і досконалим серцем, і вчинив я те, що добре перед Тобою. І плакав Єзекія великим плачем. **4** І був Ісая ще у великому дворі, і було до нього господнє слово, кажучи: **5** Повернися і скажи Єзекії вождеві мого народу: Так говорить Господь Бог Давида, твого батька: Я вислухав твої молитви і Я побачив твої сльози. І ось я і відпущу тобі в 3-му дні, і підеш до господнього дому. **6** І Я додам до твоїх років 15 літ, і спасу тебе з руки асирійського царя, і оборону це місто, це місто задля Мене і Давида, мого раба. **7** І сказав Ісая: Хай принесуть в'язку фіг. І принесли фіги і приклали на струп – і він виздоровів. **8** І сказав Єзекія до Ісаї: Який це знак, що мене оздоровить Господь, і я піду до господнього дому в третьому дні? **9** І сказав Ісая: Ось знак від Господа, що Господь вчинить слово, яке сказав: Чи хочеш, щоб тінь пішла вперед 10 ступнів чи повернулася 10 ступнів? **10** І сказав Єзекія: Легше тіні піти 10 ступнів, ніж повернутися десять ступнів назад. **11** І закликав Ісая до Господа, і тінь в позначках повернулася назад 10 ступнів. **12** *В тому часі Мародах Валадан – син Валадана, вавилонського царя, послав листи і дари до Єзекії, бо почув, що цар Єзекія захворів. **13** І зрадів ними цар Єзекія, і показав їм ввесь дім і свою скарбницю срібла і золота, і пахощі, і добірну олію, і посуд дому, і те, що знайшлося в його скарбницях. І не було місця, якого їм не показав Єзекія у своїм домі і в усій своїй владі. **14** І ввійшов пророк Ісая до царя Єзекії, і сказав до нього: Про що говорили ці мужі, і звідки до тебе прийшли? І сказав Єзекія: Прийшли до мене з далекої землі, з Вавилону. **15** І він сказав: Що вони побачили в твоєму домі? І сказав Єзекія: Вони побачили все, що в моєму домі, і немає в моєму домі чогось, що я їм не показав, але й те, що є в моїх скарбницях, і те вони побачили. **16** І сказав Ісая до Єзекії: Послухай господнє слово: **17** Ось приходять дні, – сказав Господь, – забраним буде все, що в

Гла, ік·

ів пара̀ ав
сирі̀ мин
ісаі̀а ан

(І) *въ дни́хъ о́нѣхъ рабо́лѣ́сѧ и҃ѣзекі́ѧ (цр҃ь) до смр҃ти. и҆ вни́де к немꙋ ї҆саі́ѧ (пр҃ркъ сн҃ъ а҆ммо́совъ)[1]. и҆ рⷮ҃ к немꙋ та́ко гл҃етъ г҃ь, заповѣ́ждь до́мꙋ своє́мꙋ, оу҆мре́ши бо̀ ты̀. и҆ не бꙋ́деши живъ· И҆ о҆́брати и҃ѣзекі́ѧ лицѐ своѐ къ стенѣ̀ и҆ помоли́сѧ къ г҃ꙋ гл҃ѧ· (-)[2] (Помѧнѝ мѧ г҃и)[3], на́ко оу҆́бо (и҃стинны́ною ходи́ пр҃ѣ̀ тобо́ю)[4] и҆ ср҃цемъ съвръшє́ннома҆, и҆ оу҆годна̀ѧ [пр҃ѣ̀ тобо́ю][5] съ҇творѝ. и҆ пла́касѧ и҃ѣзекі́ѧ пла́чⷬ҃ вели́кимъ· И҆ бы́сть ї҆саі́ѧ (є҆щѐ) въ дворѣ̀ (вели́цѣ)[6]. и҆ (бы́сть сло́во г҃не)[7] къ немꙋ гл҃ѧ· въ҇звратѝсѧ и҆ р҃цы и҃ѣзекі́и вожⷣꙋ лю́дїи моі́хъ. та́ко гл҃етъ г҃ь бъ҇ дв҃двъ ѡ҆́ц҃а твоє́го. оу҆слы́шахъ мл҃твы твоа̀ [и҆][8] ви́дѣхъ сле́зы твоя̀. (и҆) сѐ а́зъ (о҆ста́влю тебѣ̀)[9]. (и҆) въ дн҃ь, г҃, (и҆) въ҇зы́идеши в҃ дⷭ҃ г҃нь· И҆ приложꙋ̀ к (лѣ́томъ)[10] твои́мⷭ҃. (лѣ̀, ѕ҃і)[11]· и҆ ѡ҆ рꙋкѝ ц҃рⷭ҃ а҆сⷭ҃рі́йска и҃зба́влю тⷬ҃ѧ и҆ гра̀ сє́и (-)[12] защищꙋ̀, гра̀ сє́и мене ра̀ и҆ дв҃да раба̀ моє́го· И҆ рече [ї҆саі́ѧ][13] да во́змꙋтъ перева́сло смо́квїи, [и҆ принесоша][14] (смо́квии). и҆ (приложи́ша)[15] на вр҃ѣ̀ і҆ (и҃сцѣлѣ̀)[16]. И҆ рече и҃ѣзекі́ѧ къ ї҆саі́и что̀ сѐ зна́менїе, на́ко (и҃сцѣла́ѥтъ)[17] мѧ г҃ь. и҆ взы́идꙋ в҃ до́мъ г҃нь въ дн҃ь тре́тіи· И҆ рече ї҆саі́ѧ сѐ зна́менїе ѡ҆ г҃а на́ко съ҇творѝ г҃ь слово ѥ҆́же гла· (хо́щеши ли҆) да поидетъ стⷭ҃нь, і҃, степе́нїи. и҆ли возвратѝтсѧ, і҃, степе́нїи· И҆ рече и҃ѣзекі́ѧ оу҆до́бїе стⷭ҃ни и҃зы́ити, і҃, степе́нїи. (не́же ли)[18] возвратѝтисѧ, (-)[19] і҃, степе́нїи, воспа́тъ· И҆ въ҇зопѝ ї҆саі́ѧ (-)[20] къ г҃ꙋ. и҆ возвратѝсѧ стⷭ҃нь (по числꙋ)[21] назадъ і҃, степе́нїи· *въ вре́мѧ о҆́но посла̀ маро́дахъ вала- ї҆саі́ѧ ѧв
да́нъ сн҃ъ валада́новъ ц҃рь вавⷭ҃лоньскі́и, кни́ги и҆ дары̀ къ и҃ѣзекі́и. слы́ша бо̀ на́ко разболѣ́сѧ (ц҃рь) и҃ѣзекі́ѧ· И҆ пора́довасѧ (ц҃рь) (и҃ѣзекі́ѧ о҆ ни́хъ)[22]. и҆ показа и҃мъ весь до́мъ и҆ сокро́вище (своѐ) сребра̀ и҆ зла́тⷮ҃ (и҆) а҆рома́ты, и҆ є҆ле́и бл҃гы. и҆ (сосꙋ́ды храма)[23], и҆ ѣли́ко о҆́брѣтесѧ въ сокро́вищихъ є҆го. (и҆) не бⷭ҃ (мѣ́ста)[24] є҆гоже не показа и҃мъ и҃ѣзекі́ѧ в҃ домꙋ̀ своє́ⷬ҃, и҆ въ все́и о҆́бласти своє́и· И҆ вни́де ї҆саі́ѧ пр҃ркъ къ (и҃ѣзекі́ю ц҃рю)[25]. и҆ рече к немꙋ, что̀ гл҃аша мꙋ́жи сі́и и҆ ѡ҆ткꙋ́ду при́идо́ша к тебѣ̀. и҆ рече и҃ѣзекі́ѧ ѡ҆ земла̀ да́лѣ̀ѧ при́идо́ша къ мнѣ̀ ѡ҆ вавⷭ҃лона· И҆ рѐ что̀ ви́дѣша въ домꙋ̀ твоє́мъ. и҆ рече [и҃ѣзекі́ѧ][26] вс҃ѧ ѣли́ка в҃ домꙋ̀ моѐ ви́дѣша. (и҆) нѣ́сть в҃ домꙋ̀ моє́мъ, є҆гоже (и҃мъ не показа̀)[27] но̀ и҆ на́же (сꙋ́ть) въ сокро́вищихъ мои́ⷯ (и҆ та̀) [ви́дѣша][28]· И҆ рече ї҆саі́ѧ къ и҃ѣзекі́ю, слы́ши сло́во г҃не. сѐ дн҃ї҆е гра́дꙋтъ (рече г҃ь), (-)[29] взя́та бꙋ́дꙋтъ вс҃ѧ на́же въ домꙋ̀ твоє́мъ, и҆ (вс҃ѧ) на́же събра́ша

ѡ҆ц҃ы твои҆ до дн҃е сегоҀ. [вни́ду]30 въ вавилѡ́нъ, и҆ не ѡ҆ста́нетъ ничто́ (-)31 рече г҃ь· и҆ сн҃ы твоаҀ и҆́же ро́дятсѧ ѡ҆ тебѣҀ (-)32 во́змутсѧ, и҆ бу́дутъ скопи́цы в домоуҀ ц҃рѧ вавилѡ́нскаго· и҆ рⷣ и҆е́зекі҃ѧ ко і҆саі҃и. бл҃го сло́во гн҃е и҆́же гл҃а да бу́детъ ми́ръ во́ дн҃и моаҀ· и҆ про́чаѧ сло́въ е҆зекі҃евыхъ, и҆ вс҃ѧ сила е҆го, и҆ е҆лико сътвори. въдоле́нницу и҆ тр҃убы, и҆ воведѣ во́ду во́ гра҃. не се ли сі҃ѧ напи́сана въ кни́зѣ гл҃ъ (-)33 ц҃рей іоу́дины́хъ· и҆ оу́мре и҆е́зекі҃ѧ (и҆ погребенъ бы́сть съ ѡ҆ц҃ы свои́ми)34 во́ градѣ дв҃дв҃ѣ. и҆ ц҃рⷮвова манасі҃ѧ сн҃ъ е҆го в негоҀ мⷭ҃то·

Гл҃а, к҃а·

в̀ пара҃ і҃г

(анасі҃ѧ* же е҆ст҃ь, в҃ы, лⷮ҃тъ,)1 е҆гдаҀ начаҀ ц҃рⷮвовати. и҆ н҃е, л҃ѣ ц҃рⷮвова во і҆ер҃ли́мѣ. (-)2 и҆́ма мⷮ҃ри е҆го (ѳ҆фо́ві҃ѧ)3. и҆ сътвори лу́ка́вое пр҃е҆ ѳ҆чи́ма г҃нима. (и҆ хожда́ше въ сл҃ѣ)4 мрⷴзскихъ на҃зы́ческихъ, и҆́хже и҆скорени г҃ь ѡ҆ (-)5 сн҃овъ і҆и҃левъ· и҆ ѳ҆брати́сѧ и҆ создаҀ высо́каѧ на҃́же е҆ст҃ь разори҆ (ѡ҆ц҃ъ е҆го и҆е́зекі҃ѧ)6, и҆ вⷴздви́же жрⷮтвенн҃ы ваа́ловъ. и҆ сътвори (кⷨмиры)7 на҃коже сътвори а҆ха́въ ц҃рь і҆и҃левъ. и҆ поклонисѧ все́и (тва́ри)8 нб҃нѣи и҆ порабо́та и҆мъ· *и҆ создаҀ о҆лта́рь в домоуҀ г҃ни на҃коже рⷣ [г҃ь]9 въ і҆ер҃лимѣ положу́ и҆́ма моѐ· и҆ сотвори о҆лта́рь все́и (тва́ри)10 нб҃нѣи, на́ дв҃ѣ двора҃ хра́моу г҃ню· и҆ ѳ҆свѣща́ше сн҃ы своаҀ во ѳ҆гни́, и҆ враже́ше и҆ влⷴшве́нїѧ твора́ше, и҆ сътвори (во́лнꙋю мрⷴзость)11. (и҆) оу҆мно́жи (на҃вно) твори́ти лу́ка́вое пр҃е҆ ѳ҆чи́м҃ г҃нима (и҆) прогнѣ́вати и҆̀· и҆ положи и҆зваа́ныѧ (мрⷴзскыѧ бо́гы)12, въ хра́мѣ ѳ҆ немъ и҆́же рече г҃ь къ дв҃ду, и҆ къ соло́мону сн҃у е҆го, въ хра́мѣ се҆̀ (-)13 въ і҆ер҃ли́мѣ е҆гоже и҆збра́хъ ѡ҆ всѣхъ колѣ́нъ і҆и҃левъ. (-)14 положу́ (ти҃ и҆́ма моѐ)15 на́ вѣки· и҆ не приложу́ подвиза́тисѧ но́ги і҆и҃левы ѡ҆ землаҀ ю҆́же да҃ ѡ҆ц҃емъ и҆хъ. [а҆́ще]16 тїи сътблюду́тъ (е҆ли́ко)17 заповѣ́дахъ и҆мъ, по все́и за́повѣди и҆же заповѣ́да [-]18 ра́бъ мои́ моѷҀсїи· и҆ не послꙋшаша, и҆ прельсти҃ и҆̃ манасі҃ѧ. и҆́же (сътвори́)19 лу́ка́вое пр҃е҆ ѳ҆чима г҃нима, паче на҃зы́къ на҃́же оу҆праз҃ни г҃ь ѡ҆ лицаҀ сн҃овъ і҆и҃левъ· и҆ г҃ла г҃ь (рⷨкама)20 ра́бъ свои́хъ (-)21 гл҃ѧ· *поне́же е҆лико сътвори манасі҃ѧ ц҃рь іоу́динъ мрⷴзскаѧ сі҃ѧ (и҆) лу́ка́ваѧ, паче всѣхъ на҃́же сътвориша (а҆мморе́и)22 и҆́же прежде (сегоҀ бы́ша) (-)23 прельсти (же) іоу́дꙋ въ кⷨмирѣхъ свои́хъ (мрⷴзъскихъ)· (-)24 Сице гл҃тъ г҃ь бⷭ҃ъ і҆и҃левъ е҆е а҆́зъ наведу́ зла́ѧ на і҆ер҃лимъ и҆ на іоу́дꙋ, на́ко всѣмъ слы́шащимъ пошꙋми́тсѧ ѳ҆́бѣ оу҆́ши е҆-

ѣ҆р҃ѣ і҃в
в̀ ц҃р҃ ѕ҃
е҆ мⷭ҃ѣ в҃ы
г҃ ц҃р҃ и҆
и҆ д҃

твоєму домі, і все, що зібрали твої батьки аж до цього дня, ввійде до Вавилону, і нічого не останеться, – сказав Господь. **18** І твої сини, які народяться від тебе, будуть забрані і будуть скопцями в домі вавилонського царя. **19** І сказав Єзекія до Ісаї: Добре господнє слово, яке Він сказав. Хай буде мир в моїх днях. **20** І осталі діла Єзекії, і всі його сили, і те, що він вчинив: криниця і водопровід, і він ввів до міста воду, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **21** І помер Єзекія, і був похований зі своїми батьками в місті Давида, і замість нього зацарював його син Манасія.

Глава 21

1 *Манасія ж був 12-літнім, коли почав царювати, і 55 літ царював в Єрусалимі, ім'я його матері Офовія. **2** І він зробив погане перед господніми очима, і ходив вслід за погансько ми гидотами, яких Господь викорінив від ізраїльських синів. **3** І він повернувся і відбудував височини, які знищив був його батько Єзекія, і збудував жертовник Ваалові, і зробив боввани так, як зробив Ахав, ізраїльський царь, і поклонився всій небесній силі, і послужив їм. **4** *І він збудував жертовник в господньому домі, де сказав Господь: В Єрусалимі покладу моє ім'я. **5** І він збудував жертовник всій небесній силі на двох дворах господнього храму. **6** І освячував своїх синів в вогні, і ворожив, і робив чари, і добровільно зробив гидоту, і явно помножив чинити погане перед господніми очима, і Його гнівити. **7** І поклав різьблені мерзенні боги в домі, про який сказав Господь до Давида і до Соломона, його сина: В цьому храмі в Єрусалимі, який Я вибрав з усіх ізраїльських племен, Я покладу там моє ім'я навіки. **8** І Я не додам, щоб спотикнулися ноги Ізраїля з землі, яку Я дав їхнім батькам, якщо вони збережуть все, що я їм заповів, за всякою заповіддю, яку заповів мій раб Мойсей. **9** І вони не послухались, і їх звів Манассія, який зробив погане перед господніми очима понад народи, які Господь усунув від лиця ізраїльських синів. **10** І Господь промовив руками своїх рабів, кажучи: **11** *Через те, що Манасія, цар Юди, вчинив ці гидоти і погань понад усі, які вчинили амореї, які раніше цього були, і обманув Юду своїми ідолами мерзенними, **12** так говорить Господь Бог ізраїльський: Ось Я наведу зло на Єрусалим і на Юду так, що в усіх, що почують, зашумлять оба його вуха. **13** І Я підніму проти Єрусалиму міру Самарії і

пар2. 33

єре. 32
црс2. 7
мой5. 12
црс3. 8
і 9

єре. 15

важки дому Ахава, і очищу Єрусалим так, як очищається алавастер, який миють, і повернеться на своє лице. **14** І Я виведу останки мого насліддя і передам їх в руки їхніх ворогів, і вони будуть на розграбування і на полон всім їхнім ворогам, **15** тому що вони вчинили зло перед моїми очима і прогнівили Мене від дня, в якому Я вивів їхніх батьків з єгипетської землі, і аж до цього дня. **16** І Манасія пролив дуже багато невинної крові, аж доки не наповнився Єрусалим до-сита, до уст, опріч гріха, якими він привів до гріха Юду, чинячи погане перед господніми очима. **17** І осталі діла Манасії, і все, що він вчинив і що згрішив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **18** І помер Манасія з своїми батьками, і був похований в городі свого дому, в городі Озії, і замість нього зацарював його син Аммон. **19** Аммон мав 22 роки, коли почав царювати, і два роки царював в Єрусалимі, ім'я його матері Месолаам, дочка Аруса з Таваї. **20** І він зробив погане перед господніми очима так, як зробив його батько Манасія. **21** І він ходив по всій дорозі, якою ходив його батько, і послужив ідолам, яким послужив його батько, і їм поклонився. **22** І він покинув Господа Бога своїх батьків, і не ходив за господньою дорогою. **23** І слуги Аммона повстали проти нього й убили царя в його домі. **24** А народ тієї землі вигубив всіх тих, що повстали проти царя Аммона, і народ поставив царем тієї землі його сина Йосію замість нього. **25** І осталі діла Аммнона, які він вчинив, – ось чи вони не записані в книзі літописів царів Юди? **26** І його поховали в його гробі в городі Ози, і замість нього зацарював його син Йосія.

го· Й воздвигну на Іерлим мірву самарїнну й превѣсы дому Ахава й отреблю Іерлима якоже потреблается алавастр Умываемыи. й обратится ѣ лицѣ свое· І изведу останки достоянїа моего, й предам их в руки врагъ их. й будут въ расхищенїе й въ плѣнь всѣмъ врагомъ Й· Понеже сътворишa лукавое пре очима моима. й бышa прогнѣвающи ма, Ю дне воньже изведо Юцы Й Ю (земла егѵптьскїа)[25] й до дне сего· Й кровь неповинну проли манасїа много ѕѣло дондеже наполнися Іерлим до сыти до оустъ разѣ (грѣха)[26] имже сътворити воведе Іуду, творяще лукавое пре очима гнима· Й прочаа слов манасїин й вса елика сътвори і (-)[27] иже сътворши. не се ли сїа написана въ книзѣ глъ (-)[28] цреи Іудиныхъ· Й умре манасїи, съ Юцы своими, и погребе въ быстѣ въ вертоградѣ дому своего въ вертоградѣ (озїа)[29]. й црьствова [аммо][30] сн его в него мѣсто· (Сын)[31], ѥв, лѣт (ѳ) [аммонъ][32], внегда нача цртвовати. й дв, лѣт цртвова въ Іерлим. (-)[33] им мтри его (месолаам)[34] дщи арусова, Ю (тава)[35]· Й сътвори лукавое пре очима гнима, якоже сътвори манасїи Юцъ его· Й ходи по всему пути имже ходи Юцъ его. й поработа кумиромъ имже поработа Юцъ его, й поклонися имъ· Й остави ѓа ба Юцъ своихъ, й не ходи путѣ гнимъ· Й въсташа отроци [аммонови][36] нань, й умртвиша цра въ дому его· (Людїе же земла тоа избиша)[37] всѣхъ востабшихъ на цра [аммона][38] й вцрипша людїе зела (тоа) Іосїю сна его в него мѣсто· Й прочаа слов [аммоновыхъ][39] иже сътвори. не се ли сїа написана въ книзѣ глъ (-)[40] цреи Іудиныхъ· Й погребоша и въ гробѣ его въ вертоградѣ озїинѣ. й цртвова Іосїа сн его в него мѣсто·

Глава 22

Гла, ѥв·

пар2. 34 **1** Йосія *ж був 8-літнім, коли почав царювати, і 31 літ царював в Єрусалимі, ім'я його матері Єдія, дочка Едія з Восорота. **2** І цей зробив те, що добре перед господніми очима, і ходив по всіх доргах Давида, свого батька, і не відступив ні направо ні наліво. **3** І сталося, що в 18-му році царювання Йосії, в 7-му місяці, послав цар Сапфона, сина Келії, сина Мосолама, писаря в господньому домі, кажучи: **4** *Піди до великого священика Хелкії і запечатай срібло, внесене до господнього дому, яке зібрали сторожі числа від людей. **5** І хай його дадуть в руки тих, що роблять, що над ділами в господньому храмі, і

сир. 49

(ѣ *же)[1], й, лѣт, Іосїа егда нача цр- в пара ѱд
твовати. й ла, лѣто, цртвова въ Іерлим. (-)[2] им мтри его [ѥдїе][3] дщи ѳдѣева Ю (восорода)[4]· Й сътвори (сїи) праве пре очима гнима. й ходи во вса пути два Юця своего. (й) не Ювратися ни на десно ни на шуе· Й бысть въ ѩ лѣто цртва Іосїина, въ ([з][5], ѧць)[6], посла црь (сапфона)[7] сна (келїина)[8] сна (мосолама)[9] книгочїа в дому гни гла. *възыиди къ хелкїи жрцу великому, й запе- сиръ ѧд
чатлѣи сребро внесено в дом гнь. еже собраша стрегущїи (число)[10] Ю людїи· Й да дадутъ ѥ в руцы приставникомъ имже на дѣлесы ѣ храм гни (да и тїи дадо)[11] ѥ творящй дѣла ѣ

домꙋ гдни ѣже покрꙑтїа́ти прикро́ храмꙋ древодꙑ́лами, (-)[12] и̂ зижду́щїй ка́менїе́мъ. и̂ притажа́ющїй древо, и̂ ка́менїе те́саное на оу̑твръжє́нїе покро́вꙋ хра́ма· Но не прїимахꙋ числа̀ ѡ̑ сребра да́ннаго и̂̀мъ, ꙗ́ко вꙑ́рно тїи твораху́ꙋ· И̂ рече хелкі́а жрецъ вели́кїи. ко (сапфа́ну)[13] кни́гочїи. кни́гꙋ зако́на (бжї́а) о́брѣто́хъ в домꙋ гдни. и̂ да́сть хелкі́а (сапфа́ну кни́гочїи кни́гу)[14] и̂ прочетъ ю̀. и̂ принесѐ къ цр҃ю і҃осі́и. и̂ возвѣсти цр҃еви сло́во и̂ рече. (и̂) сочлѝ сꙋть рабѝ твоѝ сребро̀ о́брѣтшеѣ́ся в домꙋ гдни. и̂ даша и̂̀ (приста́вники) в рꙋки твораю́щїй дѣло (-)[15] въ хра́мѣ гдни. и̂ рѣ̀ (сапфа́)[16] кни́гочїа къ цр҃ю гла. книгу [закона][17] да́сть ми̂ хелкі́а жрецъ. и̂ прочетъ ю̀ (сапфа́)[18] пр҃ѣ̀ цр҃емъ· И̂ бы́сть ꙗ́ко оу̑слы́ша цр҃ь словеса̀ кни́ги зако́нныа. и̂ раз̆дра ри́зы своа̀ и̂ заповѣ́да цр҃ь хелкі́ю жрꙗцꙋ, и̂ а̑хика́мꙋ сы́ꙋ (сапфа́ню)[19], и̂ а̑хово́рꙋ сы́ꙋ михі́инꙋ, и̂ (сапфа́ну)[20] кни́гочїю. и̂ (а̑са́ню)[21] рабꙋ цр҃евꙋ гла· Прїидѣ́те помолите (ѣ҃а)[22] о́ мнѣ́, и̂ о́ всѣ́хъ лю́дехъ. и̂ о́ всемъ і҃оу́дѣ, о́ словесі̀ кни́жнѣмъ о́брѣтшимса се́мъ. ꙗ́ко вели́къ гнѣ́въ гдь ражде́женыи въ на́съ. поне́же не слы́шаша ѡ̑цы на́ши словесъ (кни́гъ си́хъ)[23] творити по всемꙋ писа́нїю о́ на̑· Ї̀ и̂дѐ хелкі́а жрецъ и̂ а̑хика́мъ, и̂ а̑хова̑, и (самъпфа́нъ)[24] и̂ а̑саи́а́съ. къ (є̑о́да́нѣ)[25] прр҃ицы женѣ̀ сели́мли, сы́на декꙋева сы́на (а̑ростꙋе́ва)[26] ри́зохрани́телника. и̂ сі́а бо́ше въ і҃ерли́мѣ (чтна є̑ди́на)[27]. и̂ гла́ша к не́и [по всемꙋ][28]· И̂ рече и̂̀мъ сице́ гла́етъ гь бъ і҃и̑левъ. рцѣ́те мꙋ́жеви посла́вшемꙋ вы къ мнѣ́· Та́ко гла́етъ гь. се а̑зъ наведꙋ зла́а на мѣ́сто се́, и̂ на живꙋ́щаа в не́мъ вс҃а словеса̀ кни́жнаа. на̑́же прочте цр҃ь і҃оу́дин̆· Поне́же о̑ста́виша ма̀ и̂ жрахꙋ бого́мъ дрꙋги́мъ. ꙗ́ко да прогнѣ́ваютъ ма̀ дѣлесы̀ рꙋкъ свои̑̆· и̂ ражже́ся на̑́рость моа̀ на мѣ́сто се́, и̂ не оу̑га́снетъ· (И̂дѣте)[29] къ цр҃ю і҃оу́динꙋ посла́вшемꙋ васъ и̂скати га. сице́ рцѣ́те е̑мꙋ, та́ко гла́етъ гь бъ і҃и̑левъ· Словеса̀ на̑́же слы́шалъ е̑си. поне́же ꙗ́ко ра̑ширї́ся с҃рце твоѐ и̂ смири́ся пр҃ѣ̀ лицемъ гдни̑мъ. оу̑слы́шавше е̑ли́ко гла́хъ на мѣ́сто се́ и̂ на живꙋ́щаа в̆ немъ бы́ти въ расточе́нїи, и̂ въ прокла́тїе. (и̂же)[30] раздра̑ е̑си ри́зы своа̀ и̂ пла́кася предо мно́ю и̂ а́зъ оу̑бо оу̑слы́ша̑ гла̑ гь· (Сего ради)[31] [-][32] а̑̀ приложꙋ ма̀ къ ѡ̑цемъ твои̑̆ и̂ собереши́ся въ гро́бъ твои́ в̆ ми́рѣ. и̂ не оу̑зриши о́чи́ма свои́ма вс҃ѣ зла̑ и̑̀же а̑зъ и̑̀мамъ навестѝ на мѣ́сто се́, [и̂ на живꙋ́щаа в не́мъ][33].

хай вони дадуть його тим, що роблять діла в господьому домі, щоб скріплювати покриття дому, **6** будівничим, тим, що будують з каменя, і тим, що купують дерево і тесане каміння на скріплення покриття храму. **7** Лише не числили даного їм срібла, бо вони працювали на довір'ї. **8** І сказав великий священик Хелкія до Сапфана, писаря: Я знайшов книгу божого закону в господньому домі. І Хелкія дав книгу Сапфанові, писареві; і він її прочитав **9** і приніс до царя Йосії, і сповістив цареві слово, і сказав: І твої раби почислили срібло, знайдене в господньому домі, і наставники дали його до рук тих, що роблять діло в господньому храмі. **10** І сказав Сапфан, писар, до царя, кажучи: Священик Хелкія дав мені книгу закону. І Сапфан прочитав її перед царем. **11** І сталося, що як почув цар слова книги закону, то роздер свою одіж; **12** і цар заповів священикові Хелкії і Ахікамові, синові Сапфана, і Аховорові, синові Михії, і Сапфанові, писареві, і Асанові, царському рабові, кажучи: **13** Ідіть, помоліться до Бога за мене і за ввесь народ, і за всього Юду за слова цієї, знайденої книги, бо господній гнів, що розгорівся проти нас, великий, тому що наші батьки не послухались слова цих книг, щоб чинити за всім записаним про нас. **14** І пішов священик Хелкія, і Ахикам, і Аховар, і Сампфан, і Асая до пророчиці Еодани, жінки Селима, сина Текуї, сина Аростуя, ризника; і була вона в Єрусалимі одна чесна, і розказали їй за всім. **15** І вона сказала їм: Так говорить Господь Бог Ізраїля: Скажіть чоловікові, що вас до мене послав: **16** Так говорить Господь: Ось Я наведу зло на це місце і на тих, що живуть в ньому, – всі слова книги, які прочитав цар Юди, **17** тому що Мене покинули і приносили жертву іншим богам, щоб Мене розгнівити ділами своїх рук; і мій гнів розгорівся на це місце, і не погасне. **18** Підіть до царя Юди, що послав вас шукати Господа. Це йому скажіть: Так говорить Господь Бог Ізраїля: *Відносно* слів, які ти почув, **19** тому що поширилося твоє серце і ти упокорився перед господнім лицем, почувши, що Я сказав проти цього місця і проти тих, що в ньому живуть: щоб були вони на розсіяння і на прокляття; тому що ти роздер свою одіж і заплакав переді Мною, і, отже, Я почув, – каже Господь. **20** Задля цього Я тебе додам до твоїх батьків, і ти підеш до твоєї гробниці в мирі, і своїми очима не побачиш усього зла, яке я наведу на це місце і на тих, що в ньому живуть.

Глава 23

пар2. 34

20 І *вони сповістили цареві ці слова. **23,1** І цар послав і зібрав до себе всіх старшин Юди, єрусалимлян. **2** І прийшов цар до господнього дому, і всі чоловіки Юди, і всі, що живуть в Єрусалимі з ним, і священики, й пророки, і ввесь народ, від малого і аж до великого; і він зачитав перед ними слова книги завіту, знайденого в господньому домі. **3** І встав цар при своїм престолі, і перед Господом поклав завіт: ходити вслід за Господом і зберігати його заповіді, і його свідчення, і його оправдання всім серцем і всією душею, щоб піднести слова цього завіту, що записаний в цій книзі. І ввесь народ став в господньому завіті. **4** І цар заповів великому священикові Хелкієві і другим священикам, і сторожам *числа вивести з господнього храму ввесь посуд, зроблений Ваалові і всій небесній силі, і спалив їх за Єрусалимом в Садамоті кедронському, і взяв їхній порох до Ветилю. **5** І він спалив хомарімів, які збудували царі Юди і приносили кадило на височинах, і в містах Юди, і довколішніх Єрусалиму, і тих, що кадили Ваалові, і сонцеві, і місяцю, і мазуротові, і всякому небесному творінню. **6** І він виніс кумира з господнього храму з Єрусалиму до кедронського потоку, і спалив його в кедронському потоці, і змолов на порох, і кинув їхній порох до гробу людських синів. **7** І він знищив храм касидимів, що був у господньому храмі, де жінки пряли кумирові одіж. **8** І він привів всіх священиків з міст Юди і занечистив височини, де кадили священики, від Дана аж до Вирсавії, і знищив храм брами, що був при дверях брами Йосії, володаря міста, що зліва тих, що входять прикрашеними дверима. **9** Лише священики не ходили на височини, до жертовника Господа в Єрусалимі, але лише їли вони прісне посеред братів своїх. **10** І він занечистив Тафет, що в

мой3. 18

долині синів Енома, *щоб не приводив чоловік свого сина і чоловік свою дочку спалити вогнем Молохові. **11** І він спалив коней, яких царі Юди дали сонцеві в виході господнього храму на скарбницю Натанові, царському скопцеві в Рафаїмі, і колісницю сонця він спалив вогнем. **12** Також і жертовники, які на даху, на горниці Ахаза, які зробили царі Юди, і жертовники, які збудував Манасія в двох дворах господнього храму, цар там знищив, і висипав їхній порох до кедронського потоку. **13** Також і храм, що перед лицем Єрусалиму,

црс3. 11

справа гори Маотат, *який ізраїльсь-

Гла, їкг.

Ѡ вѣзвѣстиша* (сїѧ) (глы цр҃ви)[1] и послà ѿ пар҃ ѩд
цр҃ь, и собрà к себѣ вс҃ѧ стáрца, їоýдины. (їер҃лимляны)[2]. И вни́де цр҃ь въ дóмъ гн҃ь, и всѝ мýжи їоýдины. и вс҃и живýщїи въ їер҃лимѣ с нимъ. и жрѣцы̀ и пр҃рцы. и вс҃и лю҃е ѡ҃ мáла и до велика. и прочтóша [пр҃е][3] ни́ми (-)[4] словесà кни́жнаѧ завѣта ѻ҃брѣтшагосѧ в домý гн҃и. И стà цр҃ь оу҃ пр҃тла (своег҃о), и положѝ завѣ҃ пр҃е҃ гм҃ъ ходи́ти въ слѣдъ г҃а, и храни́ти заповѣди е҃го, и свѣдѣнїѧ е҃го и ѻ҃правда́нїѧ е҃го, по всемý с҃рцу и по всéи дш҃и, въстáвити словесà завѣта сего пи́санагѡ въ кни́зѣ сéи и стáша всѝ лю́дїе въ завѣтѣ (гн҃и). И заповѣда цр҃ь хелкїю жрѣцý велúкомý, и жрѣцéмъ вторы́мъ, и хранáщимъ *(число̀)[5] и҃знестѝ ѡ҃ храма гн҃ѧ всѧ̀ со- спр҃ѣ м҃д
сýды сътворéныѧ ваáлу (-)[6] и всéи тва́ри нб҃ней, и съжжѐ а҃ вні̀ їер҃лúма в (садамóдѣ)[7] кéдрѣстѣ. и взáтъ прáхъ и҃хъ въ ведúль. И [съжжѐ][8] хомарúмы и҃же создáша цр҃и їоýдины и кажáхý въ высóкихъ и въ́ градѣхъ їоýдиныхъ и ѻ҃крѣстъ їер҃лúма. и кадя́щй ваáлу и слн҃цу и мц҃ю. и мазýрóдý и всéи (тва́ри)[9] нб҃нѣи. І и҃знесѐ (кýмúръ)[10] и҃с храма гн҃ѧ и҃зъ їер҃лúма на пото҃ кéдрѣскъ и съжжѐ и҃ в потóцѣ кéдрѣстѣ и расточѝ въ прáхъ. и вънврѣжѐ прáхъ (и҃хъ)[11] въ́ гробы сн҃овъ лю́дѣскихъ. И разъдрýшѝ храмъ (касидимовъ)[12] и҃же бѣ въ храмѣ гн҃и. и҃дѣ́же жéны прядáхý (-)[13] [ри́зы][14] (кýмúрý)[15]. И преведѐ вс҃ѧ жрѣцà ѡ҃ градъ їоýдинъ, и ѻ҃сквернѝ высóкаѧ и҃дѣ́же кадáхý (-)[16] жрѣцы̀, ѡ҃ [дáна][17] до версавїи. и разъдрýшѝ храмъ вра́тъ и҃же (бѣ) при двéрехъ братны́хъ (и҃ѻ́сїи)[18] кнáзѧ грн҃аго, и҃же ѻ҃шýю (вх҃одáщй дв҃е́ми оу҃крашéными)[19]. Но не вхождáхý жрѣцы̀ на высóкїѧ къ ѻ҃лтарю̀ (бж҃їю)[20] въ їер҃лúмъ, но тóкмо ѣ́сти и҃мъ ѻ҃прѣснóки пóсредѣ брáтїѧ своéѧ. И ѻ҃сквернѝ тафéда и҃же въ
дéбри сн҃овъ ѥ҃номлихъ, *е҃же не привестѝ мýжу ѣ҃ мѳ҃ и҃ѳ
сн҃а своег҃о и мýжу дш҃éри своéа (въ ѻ҃гнѝ сожещй молóху)[21]. И [сожжѐ][22] кóня и҃же дáша цр҃и їоýдини слн҃цу въ и҃сходѣ храмý гн҃ѧ. на влагáлище наддáну цр҃еву скопцý. въ (рафаúмѣ)[23], и колесни́цу слн҃чную сожже на ѻ҃гнѝ. И ѻ҃лтарѧ̀ и҃же на полáтѣ въ гóрницы ахáзовѣ и҃же сътвори́ша цр҃и їоýдины. и ѻ҃лтарѧ̀ и҃же создà манасїи, въ двóю дворý храмý гн҃ѧ [-][24] раскопà (ѡ҃тýдý цр҃ь)[25] и всыпа прáхъ и҃хъ ѣ҃ потóкъ кéдрѣскъ. И храмъ пр҃е҃ лицемъ їер҃лúмý ѻ҃деснýю горы̀ (мосъдáдовы)[26] *и҃же создà со- ѣ҃ чр҃ и҃и

ломонъ цр҃ь їи҃левъ астарду (и҃долу) мерзости сѹдо́ньскїа, и҃ хамо́сови (и҃долу) сквр҃ны моа́вли· и҃ молхо́лу ме́рзости сы́новъ а҃ммо́нь, (сїе вс҃е) о҃скверни цр҃ь· и҃ сокрѹши́ столпы́. і҃ и҃скорени́ га́и. и҃ наплъни́ мв҃ста и҃хъ ко́стьми человѣ́ческими.

г҃ цр҃ ві *и҃ о҃лта́рь и҃же въ веди́лѣ высо́кїи и҃же сътвори́ і҃ерово́амъ сы́нъ нава́товъ, и҃же согрѣши́ти въведѐ і҃и҃ла. и҃ о҃лта́рь то́и҃ [-][27] вели́кїи раскопа́ и҃ сокрѹши́ ка́менїе є҃го. и҃ раа҃ссы́па въ пра́хъ, и҃ сожже́ (кѹми́ры)[28]· и҃ въсклони́сѧ и҃о́сїа и҃ ви́дѣ гро́бы сѹщаѧ (въ҃ гра́дѣ т҃ѹ)[29] и҃

г҃ цр҃ гі посла́ *и҃ взѧ́ ко́сти ѿ гро́бъ. и҃ сожже́ на о҃лтари́ и҃ о҃скверни́ и҃ по гл҃ѹ гн҃ю, и҃же гл҃а человѣ́къ бж҃їи, є҃гда́ стоѧ́ і҃еровоа́мъ въ пра́зникъ пр҃е́ о҃лтаре́. и҃ о҃бра́щсѧ въ҃зве́ о҃чи свои́ на гробъ человѣ́ка бж҃їѧ гл҃авшаго словеса́ сі҃и. и҃ рече что҃ могила́ о҃на́ є҃сть ю҃же а҃҆ ви́жду. и҃ рѣша є҃мѹ мѹжи́ гра́да, [(гро́бъ є҃е)[30] человѣ́ка бж҃їѧ][31] є҃сть и҃же прїи́де ѿ і҃ѹ́ды и҃ прогл҃а словеса́ сі҃и на́же сътвори́лъ є҃си о҃лта́рь веди́левъ· и҃ рече не брезете є҃го ничто́же. (да не подви́жетъ ни є҃ди́нъ мѹжъ)[32] ко́сти є҃го. и҃ о҃ста́виша ко́сти є҃го с костьми́ проро́ческими пришє́шаго ѿ самарїа (такоже)· и҃ вс҃ѧ хра́мы высокїа сѹщаа҃ в҃ (-)[33] самарїи на́же сътвори́ша цр҃и і҃и҃леви прогнѣвающе г҃а ѿвръже́ и҃о́сїа и҃ сътвори́ и҃ вс҃ѧ дѣла на́же сотвори́ въ веди́ле· і҃ и҃скла́ вс҃ѧ жрѣца́ въ высо́кихъ. сѹщїѧ т҃ѹ предъ о҃лтарми́ (и҃хъ). и҃ сожже́ (на ни҃ ко́сти человѣ́ча)[34]. и҃ (по

в҃ пара҃ ие г҃ е҃здра и семь) въ҃звратѝсѧ въ і҃ерли́мъ· *и҃ заповѣ́да цр҃ь всѣ́мъ лю́демъ гл҃ѧ. сътвори́те па́сху гв҃и б҃ѹ на́шему. на́коже пи́шетъ въ кни́гахъ завѣ́та сегѡ̀· ни҃́кто не бы́сть па́сха сі҃и ѿ дн҃їи сѹдє́и и҃же сѹди́ша і҃и҃леви, и҃ въ вс҃ѣ дн҃ехъ цр҃еи і҃и҃левы́хъ, и҃ цр҃еи і҃ѹ́динывхъ· но то́кмо, въ и҃ лѣ́то цр҃ѧ и҃о́сїѧ. бы́сть па́сха г҃ѹ въ і҃ерли́мѣ· и҃́бо хо́тныѧ и҃ зна́емыѧ и҃ дерадни́мъ (-)[35] кѹмиры, и҃ вс҃ѧ дѣла ме́рзкаѧ бы́вшаѧ въ земли́ і҃ѹ́динѣ. и҃ въ і҃ерли́мѣ и҃скорени́ цр҃ь и҃о́сїѧ. да ѹ҃тверди́тсѧ словеса́ зако́нна пи́санна въ кни́зѣ на́же о҃брѣ́тѣ хелкїѧ жре́цъ въ хра́мѣ гн҃и· (и҃) подо́бенъ є҃мѹ не бы́сть пред ни́мъ цр҃ь. и҃же о҃брати́сѧ къ гв҃и всѣ́мъ ср҃цемъ свои́мъ и҃ всею҆ дш҃ею҆ свое́ю, и҃ всею҆ си́лою свое́ю по всемѹ зако́ну мѡ҃сїѡ҃вѹ. и҃ по не́мъ не въста́ подо́бенъ є҃мѹ (никто́же въ цр҃ехъ)· то́кмо не о҃брати́сѧ г҃ь ѿ ѧ҃рости гнѣ́ва свое́го вели́каго и҃́мже ѹ҃ѧри́сѧ гнѣ́вомъ (-)[36] на і҃ѹ́дѹ. (и҃) на (прогнѣвающихъ є҃го)[37] и҃́мже прогнѣ́ва и҃ манасїѧ· и҃ рече г҃ь є҃е і҃ѹ́дѹ ѿрину́ ѿ лица мое́го ѧ҃коже ѿрину́хъ і҃и҃ла и҃ (гра́дъ се́и ѿве́ргѹ)[38] є҃гоже и҃збра́хъ і҃ерли́ма. и҃ хра́мъ

кий цар Соломон збудував Астарті, ідолові-мерзоті сидонській, і Хамосові, ідолові-мерзоті моавській, і Молхолові – мерзоті синів аммонських, все це цар збещестив. **14** І він знищив стовпи і викорінив гаї, і наповнив їхні місця людськими кістками. **15** *І црс3. 12
жертовник, що у Ветилі горішньому, який зробив Єровоам, син Навата, який привів Ізраїль до гріха, і той великий жертовник він знищив, і розбив його каміння, і розмолов на порох, і спалив кумирів. **16** І схилився Йосія, і побачив гроби, що були там в місті, і послав, *і взяв кості з гробів і црс3. 13
спалив на жертовнику, і опоганив його за господнім словом, яке сказав божий чоловік, коли Єровоам в празник стояв перед жертовником. І, повернувшись, він підняв свої очі на гробівець божого чоловіка, що сказав ці слова, **17** і промовив: Що це за могила, та, яку я бачу? І йому сказали чоловіки міста: Це гріб божого чоловіка, який прийшов з Юди і сказав ці слова, які ти виконав над жертовником Ветиля. **18** І він сказав: Вповні оставте його, щоб ні один чоловік не порушив його костей. І оставили його кості з кістьми пророка, що також прийшов з Самарії. **19** І всі храми височин, що в Самарії, які зробили ізраїльські царі, прогнівуючи Господа, знищив Йосія, і зробив на них всі діла, які зробив у Ветилі. **20** І він забив всіх жерців на височинах, що там були, перед їхніми жертовниками, і спалив на них людські кості. І після цього він повернувся до Єрусалиму. пар2. 35
21 *І цар заповів всьому народові, ез3. 1
кажучи: Зробіть пасху нашому Господеві Богові так, як записано в книгах цього завіту. **22** Бо не було цієї пасхи від днів суддів, які судили Ізраїль, і в усіх днях ізраїльських царів і царів Юди. **23** Але лише у 18-му році царя Йосії була пасха Господеві в Єрусалимі. **24** Бо бажане і знане: і терафимів, кумирів, і всі мерзенні діла, що були в землі Юди і в Єрусалимі, цар Йосія викорінив, щоб закріпилися слова закону, записані в книзі, яку знайшов священик Хелкія в господньому храмі. **25** І перед ним не було царя, подібного до нього, який повернувся б до Господа усім своїм серцем, і всією своєю душею, і всією своєю силою, за всім законом Мойсея, і після нього не повстав між царями ніхто, подібний до нього. **26** Лише Господь не відвернувся від люті свого великого гніву, яким гнівом розлютився на Юду і на його прогнівання, яким прогнівив його Манасія. **27** І сказав Господь: Ось відкину Юду від мого лиця, так як Я відкинув Ізраїль, і відкину це місто, яке Я виб-

рав, Єрусалим, і храм, про який Я сказав: Хай там буде моє ім'я. **28** І осталі діла Йосії, і все, що він зробив, – ось чи є це не записане в
пар2. 35 книгах літописів царів Юди? **29** *В цих же днях прийшов фараон Неохай, єгипетський цар, проти асирійського царя на ріку Евфрат. І вийшов цар Йосія йому назустріч, і вбив його цар Неохай в Македоні, коли його побачив. **30** І його слуги поклали його мертвого на коня в Макидоні, і понесли його до Єрусалиму, і поховали його в гробниці в місті Давида. І народ тієї землі взяв Йохаза, сина Йосії; і помазали його на царювання, і він царював над ними замість свого батька. **31** Яхаз був 23-літнім, коли почав царювати, і 3 місяці царював в Єрусалимі, ім'я його матері Аматана, дочка Єремія Йоливни. **32** І він зробив погане перед господніми очима за всім, що зробили його батьки. **33** І його переніс фараон Неохай і в Рефлаю в еманській землі, коли царював в Єрусалимі, і наклав данину на ту землю: 100 талантів срібла і 100 талантів золота. **34** І фараон Неохай поставив царем над ними Еліякіма, сина Йосії, царя Юди, замість Осія, його батька, і змінив його ім'я на Йоаким. І він взяв Озара і повів до Єгипту, і той помер там. **35** І Йоаким дав фараонові срібло і золото і ще написав чоловікам землі дати фараонові срібло, за його оцінкою дали ж срібло і золото з людей тієї землі фараонові Неохаєві. **36** Було ж 20 і 5 літ Йоакимові, коли він почав царювати, і 11 літ царював в Єрусалимі, й ім'я його матері Єлдафа, дочка Фаділя з Руми. **37** І він зробив погане перед Господом за всім, що зробили його батьки.

ѻ немже рѣхъ. да бѹдетъ и҃мя мое тꙋ· И
прочаа слова їѻсиѳевыихъ и все елико сътвори не
се ли сѹть сія написана въ (кни҃гѣ)[39] слова (-)[40]
цр҃ь їѹдиныхъ· *въ дн҃ех же сихъ възыиде фара- в пар҃ и҃е
онъ (неохаи)[41] цр҃ь єгѵ҃петскъ, на цр҃а асѵ҃рїиска
на рѣкꙋ єѵ҃фра҃тскꙋ. і и҃зыинде [цр҃ь][42] иѻсїа на
срѣтѣнїе емꙋ. и ѹбѣи и҃ (неохаи)[43] (цр҃ь) въ (ма-
кедонѣ)[44]. внегда (его ѹ҃зрѣ)[45]· И възложиша и҃
(на коне) ѻ҃троцы его мертва (в макидонѣ)[46]. и
несоша и҃ въ їер҃ли҃м, и погребоша и҃ въ гробѣ (-)[47]
въ҃ градѣ дв҃дв҃ѣ· И поима люді҃е земла тоа
иѻхаза сна иѻсїина, и помазаша и҃ (на цр҃тво. и
цр҃твова над ни҃ми)[48] въ ѡ҃ц҃а своего мѣсто·
(Сыи҃)[49], їг лѣта сѣ. (иѵ҃хазъ)[50] внегда нача
цр҃твовати. и г҃, м҃цы цр҃твова въ їер҃ли҃мѣ. (-)[51]
и҃мя мт҃ри его (ѵ҃маттана)[52], дщи їереміа (иѻ-
ли҃вна)[53]. И сътвори лукавое пр҃е ѻчима гн҃има.
по всемꙋ елиѻже сътвориша ѡ҃ц҃ы его и престави
и҃ фараѻ҃ (неохаи)[54], (и) въ (рефлаю)[55] въ зе҃ли
(емаѳскои)[56] (егда цр҃твова)[57] въ їер҃ли҃мѣ и възло-
жи҃ дань на землю (тꙋ). р҃. талан҃тъ сребра. и
р҃, талантъ злата. и постави цр҃емъ фараѻ҃
(неохаи)[58] на҃ ни҃ми. еліакима сна иѻсїина цр҃а
їѹдина, въ (ѻсїа)[59] мѣсто ѡ҃ц҃а его. и превра-
ти и҃мя емꙋ иѻаки҃мъ. и (ѻзара)[60]. поемъ и
възведе въ єгѵ҃петъ, и ѹмре тꙋ· И сребро и зла-
то даст҃ иѻаки҃мъ фараѻ҃ну и написа ещѐ зе҃м-
лю дати҃ сребро (-)[61] фараѻ҃ну, мѹжемъ. по це-
нѣ его даст҃ (же) сребро и злато ѡ҃ людїи зем-
ла (тоа), (-)[62] фараѻ҃ну (неохаю)[63]. (Бъ же)[64]. їѳ
и҃ е҃. лѣтъ иѻаки҃мꙋ внегда нача цр҃твова҃ти. и
аі лѣ цр҃твова въ їер҃ли҃мѣ. і и҃ма мт҃ри его
и҃елъдаѳъ дщи [фадѣла][65] ѡ҃ рꙋмы· И сътвори
лукавое [пр҃е][66] гн҃ъ по всемꙋ елиѻже сътво-
риша ѡ҃ц҃ы его·

Глава 24

1 В його ж днях прийшов Навходоносор, вавилонський цар; і Йоаким став йому рабом на 3 роки – і відвернувся і відступив від нього. **2** І Господь послав йому легко озброєних халдеїв, і легко озброєних сирійців, і легко озброєних з Моава, і легко озброєних синів Аммона; і послав їх до землі Юди, щоб побити за господнім словом, яке сказав устами своїх рабів – пророків. **3** І за господнім наказом ось прийшло це на Юду, щоб відкинути того від його лиця через гріхи Манассії і за всім, що він зробив, **4** і через невинну кров, яку пролив, бо він наповнив Єрусалим невинною кров'ю. І задля цього Господь не забажав його помилувати. **5** *І осталі
мат. 1

Гл҃а, їѳ҃.

Въ дн҃и (же) его възыиде (навходоносо҃ръ)[1] цр҃ь
вавило҃ньскъ. и бысть емꙋ иѻаки҃мъ раб҃
г҃, лѣта. и ѡ҃вратисѧ и ѡ҃вр҃тѣсѧ его·
И посла [г҃ь][2] емꙋ по҃ѧсники халде҃ескїѧ и
по҃ѧсники сѵ҃рїискїѧ. и по҃ѧсники моа҃вла. и по-
ѧсники сн҃овъ ѧ҃м҃мо҃нь. и посла и҃хъ в зе҃млю їѹ-
довꙋ на побѣжде҃нїе по словесѝ гн҃ю. и҃же гл҃а
(оу҃стыѝ)[3] рабъ своихъ пр҃рѣкъ· (И по повеле҃нїю гн҃ю
сѐ прїиде)[4] на їѹдꙋ и҃же ѡ҃ставити его ѡ҃ лица
своего грѣхъ ради манасїи҃ныихъ, (и) по всемꙋ
елиѻ сътвори. и кро҃ви (ради) непови҃нныѧ (и҃же)
пролїѧ. (-)[5] напълънѝ (бо) їер҃ли҃мъ кро҃ви непови҃н-
ныа. и (сего ради) не въсхоте҃ гь поми҃ловати
его· *И прочаѧ сло҃въ їѻаки҃мовыихъ и всѧ и҃же мѳ҃ а
сътвори. не сѐ ли҃ сїѧ напи҃сана въ кни҃зѣ гл҃ъ

(-)[6] цр҃ь їоу́дины́хъ· и҆ оу́мре їѡаки́мъ (и҆ погребо́ша и҃) съѡ҆́цы свои́ми· и҆ цр҃тво҆ва҆ (ѣхонїа)[7] сн҃ъ ѥ҆го҆ в҃ него҆ мѣ́сто· и҆ не приложи́ къ̀ семоу̀ цр҃ь ѥгу̀петъскїи и҆́зыти҆ и҆́зъ земла҆̀ своего҆́. ѩ́ко прїа҆ цр҃ь вавилоньскъ ѡ҆ пото́ка ѥгу̀петъска, до рѣкѝ ефра́тъски. вс҃а҆ ели́ко бѣ́ша цр҃а ѥгу̀петъска· (и҆ бѣ)[8], ѩ҆ ѧ҆ (їѣхонїи)[9] внегда҆̀ нача҆̀ цр҃твова́ти. и҆ г҃, мц҃ы цр҃тво҆ва҆ въ їерли́мѣ. (-)[10] и҆́ма҆ мт҃ри ѥ҆го҆ не҆́сда, дщи҆ (ѣланаса́да́на)[11] ѡ҆ їерли́ма· и҆ сътворѝ лꙋка́вое (пр҃ѣ)[12] г҃ь, по всемоу̀ ели́ко сътворѝ ѡ҆́цъ ѥ҆го҆ (їѡаки́мъ)· *(и҆) въ врема҆ то҆ взы́иде (навходоносо́ръ)[13] цр҃ь вавилоньскїи на їерли́мъ. и҆ бы́сть гра́дъ въ о҆́бъдержа́нїи (вели́цѣ зѣ́ло). и҆ вни́де (навходоносо́ръ)[14] цр҃ь вавилоньскїи въ (їерли́мъ)[15]. и҆ о҆́троцы ѥ҆го҆ о҆́коло о҆́бсѣдо҆́ша (гра́дъ)[16]· і҆ и҆зы́иде (и҆ѣхонїа)[17] цр҃ь їоу́динъ къ цр҃ю вавилоньскомоу̀ самъ то́и и҆ о҆́троцы ѥ҆го҆ и҆ мт҃и ѥ҆го҆. и҆ кна҆́зи ѥ҆го҆. и҆ скопцы̀ ѥ҆го҆· и҆ по҆́ [и҆хъ]18 цр҃ь вавилоньскъ. въ (и҆ є҆. лѣто)[19] цр҃тва ѥ҆го҆· і҆ и҆знесе (сокро́вища ѡ҆тоу̀дꙋ)[20] (сꙋща҆) въ хра́мѣ г҃ни, и҆ сокро́вища до́моу цр҃ева. и҆ (взѧ҆̀)[21] вс҃а҆ сосꙋ́ды зла́тыа҆. ѩ҆́же сътворѝ соло́монъ цр҃ь їи҆́левъ въ хра́мѣ г҃ни по г҃лу г҃ню· и҆ пленѝ їерли́мляны. и҆ вса҆̀ кна҆́за҆, и҆ си́лныа҆ крѣпостїю плѣнѝ, ѩ҆. (-)[22] и҆ всѧ҆кого древодѣ́ла҆ и҆ хꙋдо́жники. и҆ не о҆́ста҆̀ никто́же· то́кмо маломо́щныа҆ земла҆̀ тоа҆̀. и҆ *приведѐ (їѣхонїю)[23] въ вавилѡ́нъ. и҆ мт҃рь цр҃еву̀ и҆ же́ны цр҃евы и҆ скопца҆̀ е҆̀ и҆ крѣпкїа҆ земла҆̀ (тоа҆̀) въведѐ (а҆̀) на пресели́нїе ѡ҆ їерли́ма въ вавилѡ́нъ. и҆ вса҆̀ мꙋжа си́лныа҆, ѕ҃, и҆ древодѣ́ла҆ и҆ хꙋдо́жниковъ, а҃, всѝ си́лныи творя́щїи бра́нь, и҆ въведѐ и҆́хъ цр҃ь вавилѡ́ньскъ въ пресели́нїе въ вавилѡ́нь. и҆ поста́ви цр҃ь вавилѡ́ньскїи цр҃а҆ (ва҃да́нїю)[24] сн҃а ѥ҆го҆ в҃ него҆̀ мѣ́сто и҆ преложи́ и҆́ма҆ ему̀ седекїа́. (сы́н)[25] и҃ и҆ е҆дино҃ѐ лѣтомъ седекїа҆́ внегда҆ нача҆̀ цр҃твова́ти, и҆ а҃і, лѣтъ цр҃твова҆̀ въ їерли́мѣ. і҆ и҆́ма҆ мт҃ри ѥ҆го҆ (а҆мита́а҆)[26] дщи҆ їереми́ина [ѡ҆ ло́вны]27· и҆ сотворѝ лꙋка́вое [пр҃ѣ о҆́чи́ма]28 г҃нима по всемоу̀ ели́ко сътворѝ їѡаки́мъ. ѩ҆́ко ѩ҆р҃о҆̀ (бѣ г҃ня҆)[29] на їерли́мѣ и҆ на їоу́дѣ. до҃де҃ ѡ҆́вр҃же а҆̀ ѡ҆ лица҆̀ своего҆́. и҆ ѡ҆́вр҃жеса҆ седекїа҆ цр҃а҆ вавилѡ́ньска·

Гла҃ ї҃е·

їер҃ѣ л҃д и҆ ѩ҃в

И҆бы́сть,* в лѣто҆ д҃ е҆ цр҃тва ѥ҆го҆ въ мц҃ь [в҃і]1, [въ і҃ дн҃ь мц҃а]2, прїи́де (навходоносо́ръ)3 цр҃ь вавилѡ́ньскїи, (са҃̀) и҆ вс҃а҆ си́ла ѥ҆го҆ на їерли́мъ и҆ о҆бъступи́ и҆̀ ѡ҆́всюдꙋ. и҆ созда́ша (о҆́кр҃тъ гра́да)4 бо́инцы (-)5. и҆ бы́сть гра́дъ въ о҆́бдержа́нїи до а҃і, лѣта цр҃тва седе-

ділa Йоакима, і все, що він зробив, – ось чи це не записане в книзі літописів царів Юди? **6** І помер Йоаким, і його поховали з його батьками. І замість нього зацарював його син Ехонія. 7 І єгипетський цар більше не додав вийти зі своєї землі, бо вавилонський цар забрав все, що було єгипетського царя, від єгипетського потоку аж до ріки Евфрату. **8** І було 18 літ Єхонії, коли він почав царювати, і 3 місяці царював в Єрусалимі, ім'я його матері Неста, дочка Еланастана з Єрусалиму. **9** І він зробив погане перед Господом за всім, що зробив його батько Йоаким. **10** *І в тому часі прийшов Навходоносор, вавилонський цар, проти Єрусалиму, і місто було в дуже великій облозі. **11** І Навходоносор, вавилонський цар, ввійшов до Єрусалиму, і його слуги довкруги облягли місто. **12** І Єхонія, цар Юди, вийшов до царя вавилонського, він сам, і його слуги, і його князі, і його скопці. І вавилонський цар взяв їх в 8-му році свого царювання. **13** І він звідти виніс скарби, що були в господньому храмі і скарби царського дому, і взяв ввесь золотий посуд, який зробив Соломон, ізраїльський цар, в господньому храмі за господнім словом. **14** І він взяв в полон єрусалимян і всіх князів, і взяв в полон сильних кріпостю 10000, і всякого теслю, і художника, і не остався ніхто, хіба бідні тієї землі. **15** І *він привів Єхонію до Вавилону, і матір царя, і жінок царя, і його скопців, і сильних тієї землі, повів їх в переселення з Єрусалиму до Вавилону; **16** і всіх мужів сили – 7000, і теслярів, і художників – 1000, всіх сильних, що роблять війну; і повів їх вавилонський цар в переселення до Вавилону. **17** І цар вавилонський поставив царем Ваттанія, його сина замість нього, і змінив йому ім'я на Седекія. **18** Седекія мав 20 і один літ, коли почав царювати, і 11 літ царював в Єрусалимі, й ім'я його матері Амитая, дочка Єремії з Ловни. **19** І він зробив погане перед господніми очима за всім, що зробив Йоаким. **20** Адже господній гнів був на Єрусалимі і на Юді, аж доки не відкинув їх від свого лиця. І Седекія відкинув вавилонського царя.

дан. 1

пар2. 36 ест. 2

Глава 25

єре. 39 і 52

1 І *сталося, що в 9-му році його царювання, в 12-му місяці, в 10-му дні місяця, прийшов Навходоносор, вавилонський цар, сам і вся його сила проти Єрусалиму, і окружили його звідусюди, і збудували довкруги міста воєнні споруди; **2** і місто було в

облозі аж до 11-го року царювання Седекії, **3** до 9-го дня місяця. І був в місті голод, і не було хліба для народу тієї землі. **4** І місто відкрилося, і всі військові вийшли мужі вночі дорогою брами, що між стінами, що є при царському городі, і халдеї ж були довкруги міста, і цар Седекія втік аравською дорогою. **5** І сила халдейська погналася вслід за царем, і схопили його в Аравоті єрихонському, і вся його сила розсіялася від нього. **6** І вони схопили царя і привели його до вавилонського царя до Девлати, і той сказав йому вирок. **7** І синів Седекії вбили перед його очима, і він вибрав очі Седекії і осліпив його, і зв'язав його кайданами, і повів його до Вавилону. **8** В 5-му ж місяці і в 8-му дні місяця – це є 19-ий рік Навходоносора, вавилонського царя, прийшов до Єрусалиму Навузардан, архимаґир, раб вавилонського царя. **9** *І він спалив господній храм, і дім царя, і всі доми Єрусалиму, і всі великі доми спалив архимаґир. **10** І халдейська сила розвалила єрусалимські стіни довкруги. **11** І остаток народу, що остався в місті, залишили, і тих, що втекли, які втекли до вавилонського царя, і остале укріплення переніс воєвода Навузардан. **12** І бідних тієї землі архимаґир оставив доглядати виноградники і сади. **13** *І мідні стовпи, які були в господньому храмі, і підставки, і мідне море, що було в господньому храмі, знищили халдеї, і взяли їхню мідь до Вавилону. **14** І взяли вони баняки, і котли, і посудини, і кадильниці, і ввесь мідний посуд, в яких служили, **15** і свічники, і золотий, і сріблий посуд забрав архимахир. **16** Два стовпи, і одне море, і підставки, які Соломон зробив для господнього храму, і не було ліку міді всього посуду. **17** *І було 18 ліктів в висоту одного стовпа, і голова (=капітель) мідна на стовпі, і висота голови 3 лікті, і на голові мережка і миґдалеві яблука довкруги, все мідне. Так як цей, і другий стовп, і миґдалеві яблука довкруги. **18** І архимаґир взяв Саріїна, священика, – старшину і Отинію – другого сина, і 5-х наставників, що стерегли міру міді. **19** І він взяв з міста одного євнуха, який був наставлений над військовими мужами, і 5 мужів, що стояли перед лицем царя, які знайшлися там у місті, і писаря князів сили, що порядкував народом тієї землі, і 60-х мужів народу тієї землі, що знайшлися в місті. **20** І Навузардан, і архимаґир їх взяв і привів їх до вавилонського царя до Девлати. **21** І вавилонський цар побив їх, і вбив їх в Девлаті, в ємматській землі. І відселено Юду з

пс. 73
єз. 16

єре. 27

црс3. 7
пар2. 3
єре. 52

кїи́на, д҃ дн҃а мц҃а· и҆ бы́сть (вт҃ъ гра́дѣ гла́дъ)[6]. и҆ не бы́сть хлѣ́ба лю́демъ земла҆̀ (тоа҆̀)· и҆ ѡ҆вр҃ѣзе́ а҆ гра́дъ. и҆ вси мѹ́жи во́и҃стїи и҆зыи-до́ша но́щїю пѹ́темъ вра́тнимъ. и҆же посредѣ стѣ́ны и҃́же е҆́сть о҆҃ вертограда ц҃рева, и҆ халъдеи́ (же) о҆́кр҃тъ града (бѣ́ша). и҆ побѣжа҆̀ (ц҃рь седекїа҆) пѹ́темъ а҆ра́вскы҃· и҆ погна҆̀ си́ла халъде́йскаа҆ вт҃ъ слѣ́дъ ц҃ра҆. и҆ поѧ́маша и҃̀ вт҃ъ а҆равѡ́дѣ е҆рихо́ньстѣ́. и҆ вс҃а҆ си́ла е҆́го разъсы́пася҆ ѡ҆̀ него. и҆ пожа́ша ц҃ра҆ и҆ приведо́ша и҃̀ къ ц҃рю вавѵ̀ло́ньскѹ вт҃ъ девла́дѹ. и҆ гл҃а с ни́мъ сѹ́дъ· и҆ сы́ны седекїи́ны и҆скла́ша пр҃ѣ́ о҆́чима е҆́го и҆ о҆́чи седекїи́нѣ и҆зма́. (и҆ о҆слѣпи́ и҃̀) и҆ свазà и҃̀ ѹ҆́зами, и҆ вѣведѐ и҃̀ вт҃ъ вавѵ̀ло́нъ· (-)[7] вт҃ъ мц҃ь (же) е҆́, и҆ вт҃ъ [и҆][8] дн҃ь мц҃а, е҆́е (е҆́сть) в лѣ́то д҃і, (навходоносо́ра)[9] ц҃ра҆ вавѵ̀ло́ньска прїи́де наѹ́зардань. а҆рхимахи́ръ (рабъ)[10] ц҃ра҆ вавѵло́ньскаго вт҃ъ і҆ерли́мъ· *и҆ зажже́ хра́мъ г҃нь и҆ до́мъ ц҃ревъ и҆ вс҃а҆ домы і҆ерли́мла҆ и҆ вса҆̀ храмы (вели́кїа҆) сѣжже́ а҆рхимахи́ръ· [и҆ стѣ́ны і҆ерли́мла҆ о҆́кр҃тъ раскопà си́ла халде́йскаа҆][11]. и҆ о҆ста́токъ люді҃и и҆збы́вшихъ вт҃ъ гра́дѣ (о҆ста́виша), і҆ и҆збѣжавшихъ и҃́же и҆збѣжа́ша къ ц҃рю вавѵ̀ло́ньскѹ. и҆ про́чее оу҃тверже́нїе пренесе́ наѹ́зада́нъ воево́да· и҆ ѡ҆̀ ни́щихъ̀ земла҆̀ (тоа҆̀), о҆ста́ви а҆рхимахи́ винограды блюсти́, и҆ [вертоградꙑ][12]. *и҆ сто́пы (и҃́же бѣ́ша мѣ́дяны)[13] вт҃ъ храмѣ г҃ни и҆ по҆ста́вки, и҆ мо́ре мѣ́дяное сѹ́щее в҃ъ хра́мѣ г҃ни, (и҆) съкрѹши́ша халде́и и҆ взя́ша мѣ́дь и҆хъ вт҃ъ вавѵ̀лонъ· и҆ коно́бы и҆ [котлы̀][14]. и҆ оу҃кро́пница и҆ кади́льницы и҆ вс҃а҆ сосѹ́ды мѣ́дяныа҆ в ни́х (же) слѹжа́хѹ. взя́ша и҆ свѣ́ща и҆ фі҃а́лы зла́тыа҆ и҆ сре́бреныа҆ взм҃ а҆рхимахи́ръ столпа́ два҃. [и҆][15] мо́ре е҆́ди́но и҆ по҆ста́вки и҃́же съ҃творѝ соло́монъ храмѹ̀ г҃нѭ, (и҆) не бѣ́ (числà)[16] мѣ́ди, всѣ́хъ сосѹ́дъ. *(и҆) и҃і лако́ (бы́сть) вт҃ъ высо́тѹ столпа҆̀ е҆́ди́ного. и҆ (глава҆̀ мѣ́дяна на столпѹ́)[17]. и҆ высота҆̀ (главы́)[18], г҃, ла́кть. (и҆ на главѣ́ мре́жа)[19] и҆ ши́пики (-)[20] о҆́кр҃тъ вс҃а҆ мѣ́дяны (-)[21] по семѹ́ (и҆) сто́лпъ вторы́и (и҆ ши́пики о҆́кр҃тъ)[22]. и҆ поа҆̀ а҆рхимахи́ръ сарі҃и́-на жрѣца҆̀ старѣ́йшаго, и҆ (о҆ді҃ни́ю)[23] сы́на втораго и҆ (е҆́)[24], приста́вника стрегѹщы́ (число̀ мѣ́-ди)[25]. и҆ ѡ҆̀ гра́да взà сѣкопца҆̀ е҆́ди́ного. и҃́же бѣ́ приста́вника на҆̀ мѹ́жи борющимиса҆, и҆ е҆́, мѹ́жъ пре́стоа҆́щы҃ пр҃ѣ́ лицемъ ц҃ревы́. о҆́брѣтшихса҆ (тѹ́) вт҃ъ гра́дѣ, и҆ кни́гочїю кнаѕе́и си́лныхъ и҃́же строа҆́ше лю́ди земла҆̀ (то́а҆). и҆ е҆҃, мѹ́жъ люді҃и земла҆̀ (то́а҆). о҆́брѣтшы҃са҆ вт҃ъ гра́дѣ· и҆ поа҆́тъ а҆̀ наѹ́зарда́нъ (и҆) а҆рхимахи́ръ и҆ приведе а҆̀ къ ц҃рю вавѵ̀лоньскомѹ, вт҃ъ девладѹ· и҆ порази и҃̀ ц҃рь вавѵ̀лоньскїи и҆ оу҃мори а҆̀ вт҃ъ

ψλѳ́ ѳ҃г
ѣ҃з҃ѣ́ ѕ҃ı

і҆ѣ҃р҃ѣ́ і҃кз

г҃ ц҃р҃ ѕ҃
ѕ҃ пара҃ г҃
ѣ҃р҃ѣ́ н҃ѕ

девла́дѣ въ землѝ (и҃ѣмъма́довѣ)[26]. и҆ пресели́ся
ѥ҆р҃ѣ м҃ їоу́да свы́ше землѧ̀ своего́ѧ· *и҆ лю́дїе о҆ста́вшїи ѡ҆ землѧ їоу́довы на҆́же о҆ста́ви (навѫ҆ходоносо́ръ)[27] ц҃рь вавѵ̀лоньскъ, и҆ поста́ви на҆̀ ними годолїю сы́на а҆хиса́мла сы́на сафа́на· и҆ слы́шаша вс҃и кнѧ́зи, сы́лнїи [ѥ҆го][28] и҆ мѫ́жи (ѥ҆го)[29]. на҆́ко о҆ста́ви ц҃рь вавѵ̀лоньскїи годолїю, и҆ прїидо́ша къ годолїи въ (ма́сифдѫ)[30] [-][31] и҆змаи́лъ сы́нъ надда́нинъ. (-)[32] и҆ѡ́нанъ сы́нъ кари́новъ. и҆ саре́и сы́нъ (данама́довъ)[33] (нетофафитъскїи)[34]· и҆ ѥ҆зо́нїѧ сы́нъ (лахадда́и҃довъ)[35] сами тїи и҆ мѫ́жи и҆́хъ (прїидо́ша)· и҆ кла́тсѧ (и҆мъ
ѥ҆р҃ѣ м҃ годолїѧ)[36] и҆ мѫ́жемъ и҆́хъ. и҆ рече и҆мъ *не бо́итесѧ пришє́ствїѧ халъдѣѧ. сѣдѝте на земли и҆ рабо́таите ц҃рю вавѵ̀ло́ньскомѫ, и҆ добрѡ̀ бѫ́детъ ва́мъ· и҆ бы́сть въ (м҃цѣ, и҃,)[37] прїиде и҆змаи́лъ сы́нъ надда́нинъ, сы́на ѥ҆лиса́мла ѡ҆ сѣмени ц҃рьска. и҆ ї҆ мѫ́жъ с ни́мъ, и҆ побѝ годо́лїю и҆ оу́мре. (-)[38] їоу́дє́и (же) и҆ хва́дѣи и҆́же (с ни҃̀ ба́хѫ)[39] въ (масида́дѣ)[40]· и҆ воста́ша вс҃и лю́дїе, ѡ҆ ма́ла и҆ до вели́ка. и҆ кнѧзѧ сы́лныѧ, и҆ внидо́ша въ ѥ҆гѵ̀петъ·
ѥ҆р҃ѣ и҃в на҆́ко оубоа́шасѧ ѡ҆ лица̀ халде́йска· *и҆ бысть въ (лѣто, ѧ҆з є҃)[41], пресели́нїѧ (и҆а́кима)[42] ц҃ра їоу́дина, въ (і҃)[43] м҃цѣ. въ к҃з, дн҃ь м҃ца, вѫ҆знесе (ѥ҆вїалъ мародаа́хъ)[44], ц҃рь вавѵ̀лоньскъ, въ лѣто ц҃рства своѥ҆го. главѹ̀ (и҆а́кимовѹ)[45] ц҃ра їоу́дина і҆ и҆зведе ѥ҆го и҆з до́му темни́ца (-)[46]· и҆ гл҃а с ни́мъ бл҃го, и҆ да́сть пр҃тлъ ѥ҆мѹ. съвы́ше пр҃тлъ ц҃рь и҆́же (ба́ше) с ни́мъ въ вавѵ̀лонѣ· і҆ и҆змѣни ри́зы (ѥ҆го темни́чныѧ)[47]. и҆ на҆дѣ́ше хлѣбъ (с ни́мъ вы́нѹ)[48], въ вс҃ѧ дн҃и живота̀ своѥ҆го· и҆ пища ѥ҆го (ѡ҆ до́мѹ ц҃рьска, да́вана вы́нѹ)[49], (и҆ вс҃е и҆зобилїе въ дн҃и ѥ҆го)[50]. въ вс҃ѧ̀ дн҃и живота ѥ҆го·

Конецъ, д҃, кни́гъ, ц҃р҃твъ·
и́мать в себѣ̀ гла́въ, к҃е·

його землі. **22** *І над народом, що
ере. 40 остався з землі Юди, яких оставив Навходоносор, вавилонський цар, він наставив над ними Ґодолія, сина Ахикама, сина Сафана. **23** І почули всі його князі сили і його мужі, що вавилонський цар оставив Ґодолія; і прийшли до Ґодолії до Масифти Ізмаїл, син Натана, і Онан, син Карина, і Сарей, син Танамата, нетофафитський, і Єзонія, син Лахатанта, прийшли вони самі і їхні мужі. **24** І Ґодолія поклявся їм і їхнім мужам, і сказав їм: *Не
ере. 40 бійтеся приходу халдеїв. Сидіть на землі і служіть вавилонському цареві – і вам буде добре. **25** І сталося, що в 8-му місяці прийшов Ізмаїл, син Натанія, сина Елисами, з царського насіння, і 10 мужів з ним, і він побив Ґодолія, юдеїв же і халдеїв, які з ним були в Массифаті, і той помер. **26** І встав ввесь народ, від малого і аж до великого, і князі сил, і ввійшли до Єгипту, бо
ере. 52 побоялися халдейського лиця. **27** *І сталося, що в 37-му році переселення Якима, царя Юди, в 10-му місяці, в 27-му дні місяця, Евіял Мародах, вавилонський цар, в році свого царювання підняв голову Йоакима, царя Юди, і вивів його з дому в'язниці. **28** І заговорив з ним добре, і дав йому престіл вище від престолів царів, що були з ним у Вавилоні. **29** І він замінив його в'язничну одіж, і той постійно їв хліб з ним в усі дні свого життя. **30** І його – їжа царського з дому, *йому* давалася постійно, і все багатство в його дні, в усі дні його життя.

Кінець 4-ої книги Царств.
Має в собі 25 глав.

ПЕРША КНИГА ПАРАЛІПОМЕНОН ГЛАВА 1

ПЄРВЫЙ КНИГЫ ЛѢТОПИСЦА · Я

мой1. 2 4 5 і 25 **1** *Адам, Сиф, Енос, **2** Каїнан, Малелеїл, Яред, **3** Енох, Матесаїл, Ламех, **4** Ное, Сим, Хам, Яфет.

мой1. 10 **5** *Сини ж Яфета: Ґемер, і Маґоґ, і Мадай, Йоян, Елиса, і Товал, і Мосох, Тирас. **6** Сини ж Ґемера: Асханаз, і Ривaт, і Тормаґ. **7** Сини ж Йояна: Елиса, і Тарсис, і Хеттим, і Доданин. **8** Сини ж Хамові: Хус, і Мерсаїм, Фуд, і Ханаан. **9** Сини ж Хусові: Сава, і Евила, і Савата, і Реґма, і Саватака. Сини ж Реґманові: Сваа і Дадан. **10** мой1. 10 *Хус же породив Неврода, і цей почав бути сильним мислителем на землі. Месраїм же породив людіїма, і еномима, і лавиїма, і нефтосеїмів, і фатероїмів, і персоніїмів, і хаслоїмів, від них же вийшли филистими і кафторіїми. Ханаан же породив Сидона, свого первородного, і Хеттея, і Евусея, і Амморея, і Ґерґесея, і Евея, і Арукея, і Асенея, і Арадія, і Самарея, і Емматія. **17** *Сини ж Симові: Елам, і Ассур, і Арфаксад, і Люд, і Арам, і Уз, і Луд, і Арам. Кеї же породив Кенана, і Еула, і Етера, і Мосоха. Арфаксад же породив Салу, **24** і Сала породив **25** Евера. Еверові же народилися два сини, ім'я одного Фалек, бо в його днях поділена була земля, й ім'я його брата Єктан. Єктан же породив Елмодада, і Салефа, і Атермота, і Ядера, і Ідорама, і Узала, і Теклу, і Ґамаала, і Авимеїла, і Саву, і Уфира, і Евилата, і Оава; мой1. 11 всі ці – сини Єктанові. Сини ж мой1. 11 *Симові: Арфаксад, Каїнан, Сала, мой1. 11 *Евер, Фалек, Руґау, **26** *Серух, Нахор, Тара, **27** Аврам – той є Авраам. **28** Сини ж Авраамові: мой1. 16 *Ісаак і Ізмаїл. **29** Це ж їхні роди: мой1. 25 *первородний Ізмаїла Навеот, і Сидар, і Авдіїл, і Мавсам, **30** і Масема, і Ідума, і Масса, і Адад, і Теман, **31** і Етур, і Нафис, і Кедма. Це є сини Ізмаїлові. **32** *Сини мой1. 25 ж Хеттури, наложниці Авраамової, вона ж породила йому Земрама, і Єксана, і Мадама, і Мадіяма, Есвока, і Суея. Сини ж Єксанові: Сава і Дедан. Сини ж Деданові: Рагуїл, і Навдеїл, Асуелим, і Латесіїм, і Лоомим. **33** *Сини ж Ма- мой1. 25

Адамъ*, сифъ, єносъ, каїнанъ, малелеилъ, іаредъ. єнохъ, (мадесаилъ)[2], ламехъ. ное, сѣ, хамъ, ѩфетъ· *Сїновѣ (ѩфетовы)[3]. (гемеръ)[4], (и) магоґъ, (и) мадаи, (іѡїанъ)[5]. єлиса, (и) (довѣ)[6]. (и) мосохъ, (-)[7] дирасъ· (-)[8] Сїове (же) (гемеровы)[9], асханазъ, и (ривадъ)[10], и (дормагъ)[11]· (-)[12] Сїове (же) (іѡїани)[13], єлиса, и дарсисъ, (и хеттїимъ, и доданинъ)[14]· (-)[15] Сїове (же) хамови, хусъ, и (мерсаимъ)[16], фудъ. и ханаанъ· (-)[17] Сїове (же) хусовы, сава, і [євила][18], и савата. и регмъма, и (савадаіса)[19]· (-)[20] Сїве (же) регмановы, (свааѣ)[21] и [дадань][22]· (-)[23] *Хусе (же) роди неврода, (и) сей нача быти силенъ ловецъ на земли· [(-)[24] Ѱесраимъ (же) роди [людїима][25] и (єномима)[26], и лавѵїма, и (нефдосеимы)[27]· (И фадероимы), и (персоніимы)[28], и (хаслоимы)[29] ѿ них же изыдоша филистими, и (кафдоріими)[30]· (-)[31] Ханаанъ (же) роди сидона прьвенца (своєго) и хеттеа· И євусеа, и (аммореа)[32], и гергесеа· И євеа, и арукеа, и (асенеа)[33]· І арадїа, и самареа, и (єммадїа)[34]. *Сїнове (же) симовы, єлѣ, и ассуръ, и арфаѯадъ, и людъ, и арамъ, (и оузъ, и лѵдъ, и арѣ· Кеи же роди кенаана)[35], и (єоулъ)[36], и (єдеръ)[37], и мосохъ· (-)[38] Ѱрфаѯадъ (же) (-)[39] ро салу. и сала роди євера· (-)[40] Єверѵ (же) родишася два сна. имя єдиному фалекъ. нѣко во дни єго раздѣлена быстъ земля. і има брату єго ѩктанъ· (-)[41] Єктан (же) роди єлмодада и салефъ. и (атермода)[42], (і ѩдорама)[43], и (оузала)[44], и деклѵ, и (гамаала)[45]. и авимеила, и савѵ· И оуфира, и (євилата)[46], і (оава)[47]. вси сїи сїнове єктановы· *Сїнове же симовы (-)[48] арфаѯѣ. (каїнанъ,) сала·][49] *Єверъ фалекъ, руґаоу· *Серухъ, нахо дара· [Ѱвраѣ тои єсть][50] авраамъ. сїнове же авраамли. *ісаакъ, і ізмаилъ· Сїа же роди (ѩхъ. *прьвенецъ)[51] ізмаиловъ навеодъ, и (сидаръ)[52], [и][53] (авдїилъ)[54]. (и) мавсамъ· (И) (масема)[55], [і][56] ѩдума. и масса. (и) (ададъ)[57], (и) демѣ [и][58] єтѵръ, (и) (нафисъ)[59], и кедъма. сїи сѵть сїнове ізмаили· (-)[60] *Сїнове (же) хеттуры положницы авраамовы (-)[61] роди (же) ємѵ [земрама][62]. [и][63] єѯана, [и][64] мадама, [и][65] мадїама, [єсвоика][66] (и) сѵеа. (-)[67] сїнове (же) єѯани, сава, и дедань· [(-)[68] Сїнове (же) деданы, рагуилъ, и навдеилъ,

(âсуелиⷨ́мъ)[69], и̂ (латтесїиⷨ́мъ)[70], и̂ (лоо̑мⷭ̃)[71]][72] (-)[73]
ѧ мѳ їѳ *сⷭ̃новѳ (жѳ) мадїа́мли, [гефа́ръ][74], и̂ о̑фѣ̂ и̂ ѣно́хъ,
и̂ (âвїа́да)[75], и̂ (ѣлда́дъ)[76]. всѣ̀ (жѳ) тїи сⷭ̃новѳ хѣ-
ѧ мѳ їа тⷭ̃ринн· (-)[77] *родиⷨ́ (жѳ) âврааⷭ̃ їсаа́ка, (-)[78] сⷭ̃новѳ
ѧ мѳ їѕ (жѳ) їсаа́ковы, и̂са́въ (їи̑ⷧ́ль)[79]. *сⷭ̃новѳ (жѳ) и̂са́вовы,
и̂ѣлифа́̑, и̂ рагуⷨ́лъ, и̂ ѣвулъ, и̂ ѣгломъ, и̂ коре́и·
Сⷭ̃новѳ (жѳ) (ѣлифа́ровы)[80], демаⷭ̃, їˆ (и̂о̑ма́ръ)[81], (и̂
сфа́ръ)[82], и̂ (года)[83], и̂ ксенѣ́, [да́ⷨ́на же подло́жница
ѣлифазова, роди ѣмⷍ (âмадиⷨ́ка)[84]][85]. (-)[86] Сⷭ̃новѳ (жѳ)
рагуⷨ́левы, нахе́дъ, (и̂) зара, и̂ (самⷨ́ме́)[87], и̂ (ма-
зе́и)[88]. Сⷭ̃новѳ (жѳ) сїировы, лотаⷭ̃ (сⷬва́ль)[89], (и̂) севе-
го́нъ, (и̂ âнанъ)[90]. (и̂ дисїо́нъ)[91], (и̂ âса́ръ)[92], [и̂
рисо́нъ][93]. (-)[94] Сⷭ̃новѣ̑ лота́ни, хорр҃и, їˆ (и̂ма́нъ)[95].
[ссстра̀ (-)[96] лота́нѧ, да́мна·][97] Сⷭ̃новѳ (жѳ сⷬва́ли)[98]
(âдуа́ръ)[99], (и̂ манала́дъ)[100], [и̂][101] (оⷧ̂ва́лъ)[102],
[и̂][103] (са́пфи)[104], и̂ [о̑на́нъ][105]. сⷭ̃вѳ же севегони (а̑г-
ла)[106], и̂ (âнанъ)[107]. Сⷭ̃новѳ (жѳ âнани)[108], дисо̑, [и̂
(ѣлїама)[109] дⷣи (âна́нѧ вторáѧ)[110]][111], сⷭ̃новѳ же
дисо́новы, [âмада́нъ][112], и̂ ѣсева́нъ. и̂ ѣдра́нъ, и̂
хаⷬрра́нъ. (-)[113] сⷭ̃новѣ̑ [âсаръ][114], [валаа̑][115], и̂ (за-
на́нъ)[116], и̂ (лаіса̑)[117]. (и̂) сⷭ̃новѳ (дигóни)[118], (оⷧ̂́съ)[119],
и̂ (âра́нъ)[120]. И̂ тїи (сⷬть) ц҃ри (їˆ)[121] [и̂же ц҃рⷮво-
ва́ша въ (зе́мли) ѣдо́мли, прежде неже (бы́сть) ц҃рь
на̑ сⷭ̃ы їи̑ⷧ́левы][122]. Балаа́къ сⷭ̃ъ (ѣ̑фо́ровъ)[123], їˆ и́ⷨ́ѧ
гра́ду ѣго (дена́ва)[124]. (-)[125] О̑у́мре (жѳ) балаакъ и̂
ц҃рⷮвова въ ѣго мⷭ̃то и̂о̑ва́в̑, сⷭ̃ъ зарⷭ̃ѡ̑ (во-
сⷭ̃ры)[126]. И̂ (ѣгда̀) оⷧ́мре (и̂о̑гававъ)[127]. и̂ ц҃рⷮвова̀
въ ѣго мⷭ̃то (хусаⷨ́мъ)[128] ѡ̑ земл҃ѧ̀ деманóни· И̂
оⷧ́мре âсо́мъ. и̂ ц҃рⷮвов̑ въ ѣго мⷭ̃то, âда́дъ сⷭ̃ъ
(валъда̑)[129]· и̂же порази мадїа́мⷭ̃ в селѣ̂ моа́вли. їˆ
и́ⷨ́ѧ гра́ду ѣго (ѣвⷭ̃)[130]. И̂ оⷧ́мре (валда̑)[131] и̂ ц҃рⷮ-
вова въ ѣго мⷭ̃то сема́ѧ ѡ̑ (месерика)[132]. И̂ оⷧ́м-
ре сама́ѧ, и̂ ц҃рⷮвова въ ѣго мⷭ̃то саоⷧ́лъ ѡ̑ Іро-
во́да В҃][133], и̂же бли́зъ рѣкѝ· (-)[134] О̑у́мре (жѳ) са-
оⷧ́лъ. и̂ ц҃рⷮвова въ ѣго мⷭ̃то (валаѣно́нъ)[135] сⷭ̃ъ
âхоборовъ· И̂ оⷧ́мре (валаѣнⷭ̃)[136]. и̂ ц҃рⷮвова въ ѣго
мⷭ̃то âда̑, (вара̑)[137], (ѣгоже гра́ду и́ⷨ́ѧ ѣ̑ѣ фа-
оⷧ́л̑)[138]. їˆ и́ⷨ́ѧ женѣ̑ ѣго (мететавель)[139] дⷣи (меза-
а́дова)[140]][141]. И̂ оⷧ́мре âда̑, и̂ нача́ша бы́ти кнⷭ̃и
ѣдомли (за ц҃ри во ѣдо́мѣ̑). кнⷭ̃ь дема́н̑ кнⷭ̃ь (â-
лⷭ̃ѧ)[142] кнⷭ̃ь (и̂ѣ̑дафъ)[143]. Кна̑ (ѣливема)[144] кнⷭ̃ь (и̂л̑-
ла)[145]. кнⷭ̃ь финⷭ̃· Кнⷭ̃ь (кріезъ)[146]. кна́зь дема́нъ.
кна́зь (бамаⷨ́лъ)[147]. кна́зь (гамесиⷨ́лъ)[148]. кна́зь
(âрерама́нъ)[149] сїи (бы́ша) кна́зи и̂ѣ̑домъстїи·

Гл҃а, в҃·

ѧ мѳ їд
ѧ и̂ їе
(и̑новѳ* же їи̑ⷧ́леви сїи сⷬть)[1] рⷬвиⷨ́мъ, симе-
о́нъ, левїи, їоⷬда, (и̑сахáръ)[2], заоⷧ́ло́н̑ данъ,
(їˆ) и̂о́сифъ, веніâмиⷨ́нъ. (недалиⷨ́мъ)[3], гⷣ.
ѧ мѳ їѳ (и̂) âсиръ· *Сⷭ̃новѳ (жѳ) їоⷬдины, и̑ръ, (и̂ â-
нⷭ̃ъ)[4], (и̂) сило́мъ. (сїи) трїе родиⷨ́шасѧ ѣмⷍ ѡ̑ дⷣе́ри
(сурасáны)[5] хананиⷮ́анынни. (-)[6] бы́сть (жѳ)

діямові: Ґефар, і Офер, і Енох, і Авіяда, і Елдад. Всі ж ті сини Хеттурині. **34** *Породив же Авраам Ісаака. Сини ж Ісаакові: мой1. 21
Ісав, Ізраїль. **35** *Сини ж Ісавові: мой1. 36
Єлифаз, і Раґуїл, і Евул, і Єґлом, і Корей. **36** Сини ж Єлифарові: Теман, і Йомар, і Сфар, і Ґота, і Кенез. Тамна ж, наложниця Єлифазова, породила йому Амадика. **37** Сини ж Раґуїлеві: Нахет, і Зара, і Саммез, і Мазей. **38** Сини ж Сіїрові: Лотан, Суваль, і Севеґон, і Анан, і Дисіон, і Асар, і Рисон. **39** Сини ж Лотанові: Хорри і Іман. Сестра Лотанова – Тамна. **40** Сини ж Сувалові: Адуар, і Маналат, і Увал, і Сапфи, і Онан. Сини ж Севегонові: Аґла і Анан. **41** Сини ж Ананові: Дисон і Еліяма, друга – дочка Анана. Сини ж Дисонові: Амадан, і Есеван, і Єтран, і Харран. **42** Сини ж Асара: Валаам, і Занан, і Лакан. І сини Диґонові: Ус і Аран. **43** І ці є царі і ті, які царювали в землі Едомській раніше, ніж був цар над ізраїльськими синами Валак, син Сепфорів, й ім'я його міста Денава. **44** Помер же Валак, і царював замість нього Йовав, син Зарин з Восири. **45** І коли помер Йогавав, то царював замість нього Хусам з землі Теманонової. **46** І помер Асом, і царював замість нього Адад, син Валдада, що побив Мадіяма на рівнині Моава, й ім'я його міста Евит. **47** І помер Валдад, і замість нього царював Семая з Месерика. **48** І помер Самая, і замість нього царював Саул з Ровота, що близько ріки. **49** Помер же Саул, і замість нього царював Валаенон, син Ахора. **50** І помер Валаенон, і царював замість нього Адад Варатів, ім'я його міста було Фаул. Й ім'я його жінки Метавель, дочка Мезаадова. **51** І помер Адад. І за царів почали бути в Едомі князі Едому: князь Теман, князь Алуя, князь Єтаф, **52** князь Еливема, князь Ілла, князь Финон, **53** князь Кріез, князь Теман, князь Вамаїл, **54** князь Ґамесил, князь Арераман. Ці були едомськими князями.

Глава 2

1 *Ці ж є сини Ізраїля: Рувим, Симеон, Левій, Юда, Ісахар, Завулон, **2** Дан, і Йосиф, Веніямин, Неталим, Гад, і Асир. **3** *Сини ж Юди: Ір, і Анан, і Силом. Ці три народилися йому від Сурянської дочки, хананейки. Був же Ір, мой1. 29 30 і 35
мой1. 38 ниж. 4

мой1. 38
мат. 1
рут 4

первородний Юди, поганий перед Господом, і Він вбив його. **4** *Тамара ж, його невістка, породила йому Фареса і Зару. Всіх цих синів Юди п’ять. **5** Сини ж Фареса: Есром і Амуїл. **6** Сини ж Зари: Замврій, і Ітам, і Еман, і Калхад, і Даралей, всіх цих 5-ть. **7** Сини ж Хараміїні: Ахар, який вчинив заворушення Ізраїлеві, який був на прокляття. **8** І сини Ітамові: Азаріяс. **9** Сини ж Есромові, що йому народилися: Єремеїл, і Оарам, і Халовій.

рут 4

10 *Арам же породив Аминадава, Аминодав же породив Наассона, князя дому Юди. **11** Наассон же породив Салмона, і Салмон породив Вооза. **12** І Вооз породив Овида, і Овид породив Єссея. **13** І Єссей же породив свого первородного – Еліява, і другого – Аминадава, і третього – Салмая, **14** і четвертого – Натанаїла, і п’ятого – Реїла, **15** і

мат. 1

шостого – Асака, *і сьомого – Давида. **16** І їхні сестри були Саруя і Авиґея. Сини ж Саруї: Авес, Йоав і Асаїл, ці три. **17** Авиґея ж породила Амасая, якого батько був Єтер, ізраїльтянин. **18** Отже, Ахалов же, син Есрома, взяв жінку на ім’я Азува і Єріоту; і це її сини: Ясар, і Сував, і Авдом. **19** І коли померла Азува, і взяв собі Халев, жінку Ефрату, яка породила йому Ура. **20** Ур же породив Урія, і Урій породив Веселеїла. **21** Після цього ж ввійшов Есрон до дочки Махіра, батька Ґалаада; і цей її взяв, будучи в роках 60-ьох, і вона породила йому Ґесува. **22** Ґесув же породив Яіра. І були в нього 23 міста в галаадській землі. **23** Взяв же Ґесур і Арам села Яїра і Канад, і його села, 60 міст. Всі ці сини Махіра, батька Ґалаада. **24** І по смерті Есерона прийшов Халев до Ефрати. Жінка Есеромова Авія породила йому Асдома, батька Текуя. **25** І сини Ерамаїла, первородного Есерома, були: Рам – його первородний, і Ваана, і Арам, і Асом, його брат. **26** І була інша жінка в Єремеїла на ім’я Атара, яка була матір Унума. **27** І були сини Арама, первородного Єрамеїла, були: Маас, і Явим, і Акор. **28** І сини Унама були: Саммі і Єддаю, Семей, Ядан. Сини ж Самменавові: Надав і Ависур. **29** Й ім’я жінки Ависура Авиґея, що породила йому Асвая і Мотдія. **30** Сини ж Надава: Салад і Аффун. І помер Салад, не маючи дітей. **31** І, отже, син Аффена Єсій. І син Єсія Сосан. І сини Сосана: Дадей. **32** Сини ж Дадея, брата Семея: Єтер, Йонатан. Але Єтер помер, не маючи дітей. **33** Сини ж Йонатана: Фалед і Заза. Це були

йгъ прѣвенѣ҆ іоу́динъ лѵка́въ пр҃ѣ гдмъ, и҆ оу҃би҆ е҆го́· (-)[7] *ѳама́р (же) невѣ҆стъка е҆го́ родѝ е҆мѵ҆ фа-
рее́са, и҆ за́ра. всѣ҆хъ (сихъ) сн҃овъ іоу́динъ па́ть· Сн҃ове (же) фаре́совы, [е҆сро́мъ][8], и҆ (а҆мѵи́лъ)[9]· (-)[10]
Сн҃ове (же) за́рины замѷ́рїи, і҆ (и҆да́мъ)[11] и҆ е҆ма́нъ. и҆ (ка҆ха́дъ)[12], и҆ (дарале́и)[13] вс҃ѣ (си́хъ), е҆́· (-)[14] Сн҃ове
(же) харамі҆́ины. а҆ха́ръ, и҆́же смѵ́ти і҆и҃ла и҆́же сложи́сѧ въ прокла́тїе· И҆ сн҃ове (и҆да́мли)[15], а҆за-
рі҆а́съ· (-)[16] Сн҃ове (же) [е҆сро́мовы][17] и҆́же роди́шасѧ е҆мѵ҆ (и҆҃еремеи́лъ)[18], и҆ (о҆а́ра́мъ)[19], и҆ (халові҆́а)[20].
(-)[21] *ѳра́мѣ҆ (же) родѝ а҆минада́ва. (-)[22] а҆миноба́в (же) родѝ наа҆с҃со́на кнѧ́зѧ дому҆ іоу́дину҆· (-)[23]
Наа҆с҃со́н (же) родѝ сал҃мо́на, и҆ сал҃мо́нъ родѝ воо́за· И҆ воо́зъ родѝ о҆ви́да. и҆ о҆ви́дъ родѝ і҆е҆с҃се́ѧ· І҆ е҆҃с-
се́и (же) р҃о҃ прьве́нца своего́ е҆лі҆я́ва, (и҆) (второ́го а҆-
минада́ва)[24], (и҆) (тре́тїѧго салъма́ѧ)[25]· (И҆) (че-
тверта́го надани́ла)[26]. (и҆) (па́т҃а реи́ла)[27]· (И҆)
(ше́стаго а҆са́ка)[28]. *(и҆) (е҆҃ма́го дв҃да)[29] Сн҃ове (же) ѧ҃ и҆
сарѵ́ины а҆в҃е҆́, и҆о́а́въ, и҆ а҆сани́лъ трі҆е (сі҆и)· (-)[30] ѳ҆-
виге́ѧ (же) родѝ (а҆масаю)[31]. (е҆гоже)[32] ѡ҃ѿъ (-)[33]
(бы́сть) [и҆҃е҆дре́ръ][34] і҆и҃льтани́нъ· (ѳ҆халов же оу҃-
бо)[35] сн҃ъ [е҆сро́мовъ прі҆а́тъ][36] (женѵ҆ и҆́менемъ
[а҆зѵвѵ][37])[38]. и҆ е҆рі҆о́дѵ, и҆ сі҆и сн҃ове е҆ѧ҆ (и҆а҆са́ръ)[39],
и҆ (сѵва́въ)[40], и҆ (а҆вдо́мъ)[41]· И҆ (е҆гда҆) оу҃мре [а҆зѵ-
ва][42]. и҆ взѧ́тъ себѣ҆ хале́въ (женѵ҆) е҆фра́дѵ (и҆́-
же)[43] родѝ е҆мѵ҆ (оу҃ра)[44]. (Оу҃р же)[45] родѝ оу҃рі҆ю и҆ оу҃-
рі҆и роди веселеи́ла· (-)[46] Посе́м҃ (же) вни́де [е҆сро́нъ][47]
къ дщ҃е́ри махи́ровѣ ѡ҃ѿца галаа́дова и҆ сі҆и прі҆-
а́тъ ѧ҆ (сы́и въ лѣ҆тех҃ъ, з҃ѣ҆ тихъ)[48] и҆ родѝ е҆-
мѵ҆ (гесѵ́ва)[49]· (Гесѵ́в же)[50] родѝ и҆а́ира. и҆ бѣ҆ша е҆-
мѵ҆, і҆҃г, гра́ды, въ з҃е҆́ли галаа́дъстей· Прі҆а́т҃ же [гесѵ́ръ][51]
и҆ а҆ра́мъ ве́си и҆а́и҃ровы (-)[52]. (и҆) (ка-
на́дъ)[53] и҆ се́ла е҆го́. з҃ѣ҆, гра́довъ. всѝ тыи҆ сн҃ове
махи́ровы ѡ҃ѿца галаа́дова· И҆ по оу҃мрѣтвї҆и҆ е҆серо-
на. вше́лъ е҆҃сть хале́въ къ е҆фра́дѣ҆. (-)[54] женà
е҆серо́мла а҆вї҆а҆. (-)[55] родѝ е҆мѵ҆ [а҆сдо́ма][56] ѡ҃ѿца
(деки҆ѵ҆е́ва)[57]· И҆ бѣ҆ша сн҃ове (е҆рамаі҆́лы)[58]. прьвенца
е҆серо́мла. (ра́мъ прьве́цъ)[59] (е҆го), и҆ ваа́на. и҆ (а҆-
ра́мъ)[60], и҆ а҆с҃о҃ бра́ е҆го· И҆ бѣ҆ жена҆ и҆́на (е҆рамее́-
лѵ)[61] и҆́менемъ (-)[62] а҆тта́ра. и҆́же бы́сть мт҃и [оу҃-
нѵмла][63]· И҆ бѣ҆ша сн҃ове [а҆ра́мли][64] прѣъворожени
(и҆҃е҆рамени́лю)[65] (бы́ша) маа́съ. і҆ [и҆а҆в҃и҆][66], и҆ а҆исо́ръ· И҆
бѣ҆ша сн҃ы [оу҃на҃][67] [са́м҃мъ][68] и҆ (е҆дъда́ю)[69]. (семе́и,
и҆а҆да́нъ.) (-)[70] сн҃ове(с҃) (сам҃менава́бовы)[71], нада҃ и҆
а҆висѵ́ръ· І҆ и҃ма женѣ҆ а҆висѵ́рѣ҆ [а҆вигеа́][72], (и҆́же)[73]
родѝ е҆мѵ҆ (а҆сва́ѧ)[74], и҆ (модъдї҆а́)[75]. сн҃ве(с҃) нада́-
бовы сала́дъ, и҆ (а҆ф҃ъфѵнъ)[76]. и҆ оу҃мре сала́дъ не
и҆мы́и ча́дъ· И҆ (сн҃ъ оу҃бо)[77] (а҆ф҃ъфе́новъ)[78] [и҆҃е҆сі҆и][79].
и҆ (сн҃ъ)[80] [и҆҃е҆сі҆евъ][81] соса́нъ. и҆ сн҃ове соса́ни, [дадеи́][82].
(-)[83] Сн҃ове (же) [дадеи́ны][84] [бра́тта семе́ева][85], и҆҃е҆-
дре́ръ, и҆о́нада́нъ, (и҆о)[86] (и҆҃е҆дре́ръ оу҃мрѣ҆)[87] не и҆мы́и
ча́дъ. (-)[88] Сн҃ове (же) и҆о́нада́ни, (фале́дъ)[89], и҆

[за́за][90], тїи бы́ша сн҃ове (и҃ероманѝли)[91]. (Соса́м (же)[92] не и҃мѣ)[93] сн҃овъ но дщере́, і (и҃мѣ́ше)[94] соса́мъ раба̀ е҆гу́птянина и҃́менемъ (и҃ераа́и)[95]. И҃ дастъ (е҆му́)[96] (а҆пи́су) дще́рь свою̀ (-)[97] въ жену́. и҃же р҃ѡ е҆му́ (е҆дъде́а)[98]. И҃ (е҆́дде́а)[99] (же) родѝ надана́ и҃ надна̀ родѝ (завада́)[100]. (Завна̀ же)[101] родѝ [о҆фла́ла][102]. и҃ [о҆фла́л][103] (же) родѝ о҆ви́да И҃ о҆ви́дъ родѝ іоу́а. іоу́е родѝ аза́рїю. (-)[104] Ѵза́рїа (же) родѝ хе́лли́са, и҃ хе́лли́съ родѝ е҆леа́са. И҃ е҆леа́са родѝ (сосама́и҃а)[105], и҃ (сосама́и҃мъ)[106] родѝ [са́ллума][107]. (-)[108] [Са́ллумъ][109] (же) родѝ [и҃е҆комі́ю][110], (-)[111] [и҃е҆комі́а][112] родѝ е҆лиса́ма. (-)[113] Сн҃ове (же) хале́ва бра́та (и҃ерамели́а)[114], (ме́са)[115], прьве́нецъ е҆го. то́и (е҆сть) ѿц҃ъ (зи́до)[116] и҃ сн҃овъ марисани́и҃ ѿц҃а хевро́нова. (-)[117] Сн҃ове (же) хевро́ни. ісоре́и, и҃ [дафуи][118] и҃ рекомъ, и҃ (са́мма)[119]. (Са́мма же)[120] родѝ раема ѿц҃а и҃ерка́анова. и҃ е҆ргыка́анъ родѝ [самма́ю][121]. (-)[122] Сн҃ъ (же самма́инъ)[123] мао́нъ, и҃ мао́ ѿц҃ъ ведъсуровъ. (-)[124] Гефа́ (же) подло́жница хале́фова родѝ (а҆рама)[125], и҃ (маса́а)[126] и҃ (газе́ра)[127] (посе́мъ)[128] (а҆ра́нъ)[129] родѝ (и҃е҆зе́мъ)[130]. (-)[131] сн҃ве (же) (а҆́дъдины)[132], (реи́ма)[133], (-)[134] и҃о҆а҆да́мъ. и҃ гирсо́мъ, и҃ фале́тъ, и҃ ге́фа, и҃ (сега́въ)[135]. И҃ подло́жница хале́ова (моо́ха)[136], родѝ (сиве́ра)[137], и҃ [дархана́][138]. (-)[139] Роди́ (же се́фа)[140] ѿц҃а [мадминаева][141] и҃ [саоу́ла][142] ѿц҃а (маде́вина)[143]. и҃ ѿц҃а (а҆гевда́е́ва)[144]. и҃ дщи (оу́бо) хале́ова а҆́сха. Сїи бо́ху сн҃ове хале́ови сн҃ове (гу́ри)[145] пр҃ъве́нца е҆фра́да. сова́лъ ѿц҃ъ карна҆а҆дїа҆ри́мовъ. (И҃) (солманъ)[146] ѿц҃ъ [ведлее́мовъ][147], (и҃) (мари́дъ)[148] ѿц҃ъ (ведъгедо́мовъ)[149]. (-)[150] Бы́ша (же) сн҃ове сова́ль ѿц҃у карїа҆дїа҆ри́млю. а҆ра́а, (и҃) е́си (и҃) а҆́мманий҆дъ, (и҃ оу҃маҁфа́е)[151], (и҃)[152] [карна҆а҆дїа҆ри́мъ][153]. (-)[154] и҃ (мидиди́мъ)[155], и҃ (самади́мъ)[156], и҃ (самарени́мъ)[157]. ѡ҃ тѣхъ и҃зыдо́ша. (сарай҆де́и)[158], и҃ (е҆сдаголе́и)[159]. Сн҃ове (же) (солма́ни)[160] (ѿц҃а ведлее́мля). (и҃) нетофа́ти, (и҃) а҆таро́тъ, дому́ и҃о҆а́вова. и҃ половина (поко́и҃ сара́и)[161]. ѿч҃ествa (же) пи́сареи о҆бита́ющихъ въ (іа҆и́се)[162] (пою́щи и҃ въ҆зглаша́ющи, и҃ въ жи́лищихъ живущи)[163]. сїи (суть) кинеи́. и҃же прїидо́ша ѿ (теплоты)[164] ѿч҃а до́му (реи҃лъса́вова)[165].

Гла, ѓ.

в҃ ч҃ѱ҃ ѓ

(Їи* же)[1] бы́ша сн҃ове двдвы и҃же роди́шася е҆му́ въ хевро́нѣ. Первороже́ныи а҆мно́нъ. (ѿ схина́мы)[2] [і҃и҃льтаны́ни]. вторы́и (же) (дани́лъ)[4] ѿ а҆виге́и кармильскїа. тре́тїи (а҆весало́мъ)[5] сн҃ъ (моа҆хи)[6] дщере́ (доломѣ́и)[7] ц҃р҃а [гессу́рска][8]. четве́ртыи а҆до́нїа сн҃ъ а҆ггі҃. Пя́тыи сафатїа ѿ а҆вита́ли. ше́стыи (е҆драга́мъ)[9] ѿ (е҆лга́и)[10] жены̀ е҆го. ше́сть (во) роди́ша ся е҆му́ въ

сини Єромаїла. **34** Сосам же не мав синів, але дочок. І мав Сосам раба єгиптянина на ім'я Єраай. **35** І він дав йому Апису, свою дочку, за жінку, яка йому породила Еттея. **36** І Еттей же породив Натана, і Натан породив Завада. **37** Завад же породив Офлала, і Офлал же породив Овида. **38** І Овид породив Іуя, Іуй породив Азарію. **39** Азарія ж породив Хеллиса, і Хеллис породив Елеаса. **40** І Елеас породив Сосамая, і Сосамай породив Саллума. **41** Саллум же породив Єкомія, Єкомія продив Елисама. **42** Сини ж Халева, брата Єрамеїла: Меса – його первородний, той є батько Зифа і синів марисанових батька Хеврона. **43** Сини ж Хеврона: Корей, і Таффуй, і Реком, і Самма. **44** Самма ж породив Раема, батька Єркаана, і Єркаан породив Саммая. **45** Син же Саммая Маон. І Маон – батько Ветсура. **46** Ґефа ж, наложниця Халева, породила Арама, і Масая, і Ґазера; після цього Аран породив Єзема. **47** Сини ж Адди: Реім, Йоатам, і Ґирсом, і Фалет, і Ґефа, і Сеґаф. **48** І Мооха, наложниця Халева, породила Сивера і Тархана. **49** Породив же Сефа, батька Мадминаєвого, і Саула, батька Мадевинового, і батька Аґевдаєвого. І, отже, дочка Халева – Асха. **50** Це були сини Халева. Сини Гури, первородного Ефрата: Совал – батько Каріятіарима, **51** і Солман – батько Вефлеєма, і Марит – батько Ветгедома. **52** Сини ж Совала, батька Каріятіарима, були: Араа, і Еси, і Амманит, **53** і Умасфає, і Кариатіарим, і Мититим, і Саматим, і Самареїм. З тих вийшли сарайтеї і естаґолеї. **54** Сини ж Солмана, батька Вифлеєма: і Нетофати, і Атарот дому Йоава, і половина поселень Сараї. **55** Батьківщини ж писарів, що мешкають в Яісі, що співають і вигукують, і живуть в поселеннях. Це є кинеї, які прийшли з теплоти батьківського Реїльсавового дому.

Глава 3

1 *Це ж були сини Давида, які йому народилися в Хевроні: первородний Амнон від Схинами, ізраїльтянки; другий же Данил від Авиґеї кармильської; **2** третій Авесалом, син Моахи, дочки Толомія, царя ґессурського; четвертий Адонія, син Ангіти; **3** п'ятий Сафатія від Авиталі; шостий Єтрагам від Елгаї, жінки його. **4** Адже

црс2. 3

шість йому народилися в Хевроні, де він царював 7 літ і 6 місяців. І 30 і 3 роки він царював
црс2. 3 в Єрусалимі. **5** *І ці сини народилися йому в Єрусалимі: Самая, і Совав, і Натан, і Соломон – чотири від Вирсавії, дочки Аміїла. **6** І Евар, і Елисама, і Елифалет, **7** і Наґос, і Нафет, Яфіє, **8** і Елісама, і Елиадак, і Елифалет; **9** бо всіх синів Давида 9, за винятком синів наложниць і *Тамари,
црс2. 13 їхньої сестри. **10** *Сини ж Соломона: Ровоам, і Авія, його син, і
мат. 1 Аса, його син, Йосафат, його син, **11** Йорам, його син, Іхозія, його син, **12** і Амасія, його син, Озія, його син, *Йоатам, його син, **13** Ахаз, його син, Езекія, його син, Еманасія, його син, **14** Амон, його син, Йосія, його син. **15** Сини же Йосії: первородний – Йоханан, другий – Йоаким, третій – Седекія, четвертий – Селлум. **16**
мат. 1 *Сини ж від Йоакима: Єхонія, його син, і Седекія, його син. **17** Сини ж Єхонії: Асир, і Салатіїл, його син, **18** Мелхирам, Фаддей, і Анесар, Єзекія, Осамон, і Савадій. **19** Сини ж Фаддія є Зоровавель і Семмей. Сини ж Зоровавеля: Мосоллам, Ананія і Саламина, сестра його, **20** і Асувей, і Оел, і Варахія, і Асадія, і Осаведцих 5. **21** Сини ж Ананії: Фалтіяс, Єсеє, його син, Рафая, його син, того ж син Арнаву, від якого народився Авдія, якого син був Сехенія. **22** І син Сенехії Самея, якого сини: Латтус, і Еоїл, і Веррія, і Ноадія, і Саф, цих шість. **23** І сини Ноарія: Елионей, Єзекія і Єзрикам, ці три. **24** Сини Елионея: Уадія, Єлиясевон, і Фадея, і Акаум, і Йонан, і Далея, Аянан, цих сім.

Глава 4

мой1. 38 і 46 **1** Сини ж Юди: *Фарес, Есром, і Хармій, і Ор, і Суваль. **2** І Садай, син Сувала, породив Єта, Єт породив Ахимея і Ллада. Це ж роди Аріядія. **3** І це сини Етана: Іраїл, і Есман, і Євдан, ім'я ж їхньої сестри Есія. **4** *Десфон, і
вищ. 2 Фанауїл, батько Ґадона, і Езер, батько Оси, – це ж сини Ора, первородного Ефрата, батька Вефлеома. **5** В Ассура ж, батька Текуї, були дві жінки: Халла і Маара. **6** Породила ж йому Маара Ахаза, і Етера, і Темана, і Аастира. Це є всі сини Нооараса. **7** І сини Хелаа: Серет, і Соор, і Єґтан. **8** Хус же породив Енова і Сосива та рід брата Рихава, сина Арима. **9** Був

хевро́нѣ. (и҃дѣ́же)[11] ц҃рствова҃ (-)[12] з҃, лѣ́тъ, и҃ ѕ҃, мц҃ъ. и҃ а҃, и҃ г҃ лѣта ц҃рствова҃ въ і҃ерли́мѣ· *и҃ сі́и в҃ ц҃ р҃ е҃
(сн҃о́ве) (въ і҃ерли́мѣ роди́шасѧ є҃мꙋ)[13]. самаѧ́, (и҃) сова́въ, и҃ нада́нъ, и҃ (соло́монъ)[14]. четы́ре ѿ вирса́вїи дщи҂ а҃мїи҃ло́вы· и҃ [і҃ева́ръ][15] (в҃о) и҃ є҃лиса́ма, и҃ (є҃ли-
далетъ)[16]. и҃ (наго́съ)[17], и҃ (нафе́тъ)[18], (-)[19] [я҃фі҃є][20]· и҃ є҃лиса́ма, и҃ (є҃лиа҃да́къ)[21], и҃ є҃лифале́тъ. а҃, всѣ́хъ сн҃о́въ два́дцы́хъ кро́мѣ сн҃о́въ подло́- в҃ ц҃ р҃ г҃
жницъ, *и҃ (дама́ры)[22] сестры и҃хъ· *Сн҃ы (же соло́- а҃м а҃
мони)[23] рово҃а҃ (и҃) а҃вїа сн҃ъ є҃го (и҃) а́са сн҃ъ є҃го. и҃о́- мат. 1
сафа҃ сн҃ъ є҃го· и҃о́рамъ сн҃ъ є҃го, (и҃хозїа)[24] сн҃ъ є҃го, (-)[25] (и҃) а҃масі́ѧ сн҃ъ є҃го, (о́зі́ѧ)[26] сн҃ъ є҃го· *и҃о́а҃- а҃м а҃
да́мъ сн҃ъ є҃го. а҃ха҃ сн҃ъ є҃го, є҃зекі́ѧ сн҃ъ є҃го. (є҃ма- мат. 1
насі́ѧ)[27] сн҃ъ є҃го· ч҃мо́нъ сн҃ъ є҃го, и҃о́сі́ѧ сн҃ъ є҃го· (-)[28] Сн҃ове (же) и҃о́сі́и҃ны первенецъ (и҃о́хана́нъ)[29]. вторы́и и҃о́а҃кі҃м҃. трє́тїи седекі́ѧ. четве́ртыи (селлꙋ́мъ)[30]· (-)[31] *Сн҃ове (же) ѿ и҃о́а҃кі҃мовы и҃е҃- а҃м а҃
хонї́ѧ сн҃ъ є҃го, (и҃) седекі́ѧ сн҃ъ є҃го· (-)[32] Сн҃ове (же) и҃е҃хонї́е҃вы а҃сн҃ръ, (и҃) салади́и҃ль сн҃ъ є҃го, мелхира́мъ, (-)[33] фа҃дде́ѧ и҃ (а҃несаръ)[34], (-)[35] (и҃е҃зекі́ѧ)[36], (-)[37] о́самóнъ. и҃ (савадї́ѧ)[38]· (-)[39] Сн҃ы (же) [ф҃а҃дѣ- в҃ а҃ ѕ҃
о́вы][40] (сꙋ́ть) зоровабе́ль, и҃ (семмéи)[41]· (-)[42] Сн҃ове (же) зоровабе́левы мосоллáмъ, (-)[43] а҃нáнїа. и҃ (сала-
ми́нъ)[44] сестра҃ є҃го· и҃ а҃сꙋве́а. и҃ (о́е́лъ)[45], и҃ вара- хї́ѧ, и҃ а҃сади́ѧ, и҃ (о́саведъ)[46]. ѕ҃, (сихъ)· (-)[47] Сн҃ы (же) а҃нани́и҃ны (фалтї́ѧ́съ)[48]. (-)[49] [є҃се́и҃е][50] сн҃ъ є҃го. ґафаѧ сн҃ъ є҃го. (тому́ же сн҃ъ а҃рна́вꙋ)[51], (ѿ него́- же роди́сѧ а҃вдї́ѧ)[52]. (є҃мꙋ́же сн҃ъ бы́сть сехенї́а)[53]. и҃ сн҃ъ сехенї́и҃нъ, самéѧ, (є҃мꙋ́же)[54] сн҃ове (-)[55] (лат- тꙋ́съ)[56]. и҃ (є҃о́и́лъ)[57], и҃ [вє҃рї́а][58], и҃ ноа҃дї́а, и҃ (сафъ)[59]. ше́сть (си́хъ)· и҃ сн҃ы (ноа҃рї́ѧ)[60], (є҃ли-
о́не́и)[61], (-)[62] и҃е҃зекї́ѧ, и҃ є҃зрика́мъ, трї́е (си́хъ)· (-)[63] Сн҃ове (є҃лио́не́евы)[64], (оу҃а҃дї́а)[65] и҃ (є҃лиѧ҃сево́нъ)[66], и҃ (фадéѧ)[67], и҃ (а҃ісаоу҃)[68], і҃ (и҃о́на́нъ)[69], и҃ далеѧ (-)[70] (а҃и҃а҃на́нъ)[71] седмь (си́хъ)·

Гла҃, д҃·

(и҃ове же)[1] і҃оу́диныа҃ *фаре́съ, [є҃сро́мъ][2] и҃ ха҃р- а҃ мѳ҃ и҃н
мїи, и҃ о́ръ, [и҃][3] сꙋваль· и҃ (сада́и)[4] сн҃ъ (-)[5] и҃ мѕ
сꙋваль роди и҃еда (-)[6] и҃е́дъ роди а҃химе́ѧ и҃ (ллáда)[7]. (сі́ѧ же ро́ды а҃рїадї́и҃ны·) и҃ сі́и сн҃ы [є҃тта́новы][8] (и҃раи́лъ)[9] и҃ [є҃сма́нъ][10], и҃ (є҃вда́нъ)[11]. (-)[12] и҃ма (же) сестрѣ и҃хъ (є҃сі́ѧ· *десфо́нъ)[13], и҃ в҃ а҃ ѳ҃
(фанаоу҃и́лъ)[14] ѡу҃ц҃ъ (гадо́нъ)[15] и҃ (є҃зе́ръ)[16] ѡу҃ц҃ъ (о́- сиихъ)[17]. сі́и же сн҃ове о́ровы первенца є҃фра́да ѡу҃ца (ведлео́мѧ)[18]. (-)[19] (ч҃есꙋрꙋ)[20] (же) ѡу҃ц҃ꙋ (тексꙋ́евꙋ)[21] бѣхꙋ дв҃ѣ жены҇ [хáлла, и҃ маа́ра][22]. (-)[23] роди (же) є҃мꙋ [маа́ра][24], (а҃хаза)[25], и҃ (є҃дéра)[26], и҃ дема́на, и҃ (а҃а҃ѣ́дира)[27]. (тїи сꙋть вс҃и)[28] сн҃ове [ноо́ра́совы][29]· и҃ сн҃ове [хелаа҃][30] (серéдъ)[31], и҃ (соо́ръ)[32], и҃ (є҃гъда́нъ)[33]. (-)[34] (х҃ꙋсъ)[35] (же) роди є҃но́ва и҃ (сосива)[36]. и҃ рожéнїе

бра́тта рихáвлѧ, сн҃а (âрим҃ова)[37]· (-)[38] Бы́сть (же) (и҃âви́съ)[39] честнѣ́йшїи бра́тїѧ своѐѧ. и҃ мати (ѐго) нарече и҃мѧ ѐго (и҃âви́лъ)[40] гл҃ющи, (и҃́ако) родихъ (ѐго въ болѣзни)[41]· (Сїи оу҃бо âви҃)[42] въззва (-)[43] ба҃ їи҃лева гл҃ющи. âще бл҃вѧ бл҃виши мене и҃ распространиши предѣлы моѧ, и҃ бу҃детъ рукà твоѧ со мно́ю, и҃ сътвори́ши (мѧ) вразумлѣнїе ѐже не смири́ти мѧ, и҃ въздáсть (ѐмоу҃) бъ҃ всѣѧ ѐли́ко проси́лъ ѐсть· (-)[44] (Кале́фъ)[45] (же) ѡ҃ц҃ъ (âхáнь)[46] роди махи́ра, сéи ѡ҃ц҃ъ (бы́сть âсадоновъ)[47]· И҃ (âсадо́нъ)[48] роди (садрефу҃)[49], и҃ фе҃сїа, и҃ дáну҃ ѡ҃ц҃а грáда наасéова бра́тта (селомлѧ)[50] кенезїа (и҃хазо́ва), сїи (суть) мужи рифы· (-)[51] Сн҃ове (же) кенезины, годонїи́ль, и҃ сарáиѧ, (-)[52] сн҃ове (же) годонїи́левы âдадъ· (-)[53] Щанадда́и (же) роди (гофру҃)[54], и҃ сараи́аспъ роди (и҃о́рáма)[55] ѡ҃ц҃а [гисасарїи́мъ][56] занѐ художѐницы бáху҃· (-)[57] Сн҃ове (же) халéвовы сн҃а и҃ѳфони́рова, и҃ра (лаа́и)[58], и [наа́мъ][59], (-)[60] сн҃ове(ѧ҃) (и҃́лы)[61] кенéзъ· [Сн҃ове][62] (же) [âмели́мъли][63], [зи́фъ][64], и҃ [зефа][65] и҃ [фирїѧ][66] и҃ (ѐсери́ль)[67]· (-)[68] Сн҃ове (же) (ѐво́ры)[69], и҃ѳдéръ, (и҃) морáдъ, (и҃ о҃феръ)[70], и҃ [âмо́нъ][71] (же)[72] роди и҃ѳедеда, маро́на и҃ семаю́ (-)[73] [ѐсва][74] ѡ҃ц҃а (гедо́рова)[75] (-)[76] и҃ âвера ѡ҃ц҃а (съхо́и҃на)[77], и҃ (ѐхдї́илѧ)[78] ѡ҃ц҃а зано́на, (-)[79] сїи сн҃ове [вездїевы][80] дщéре фарао́новы ю҃же пожáтъ (мори́лъ)[81]· И҃ сн҃ове жены [и҃думѣны́ни][82] сестры (ханао́ни)[83] и҃ далїѧ ѡ҃ц҃ъ (їи҃лѧ)[84] и҃ симео́нъ ѡ҃ц҃ъ и҃о́ма́мовъ· И҃ сн҃ове (не́мовы)[85] ѡ҃ц҃а кеи҃лова, [гармїева][86], и҃ ѐсемоѐва, (и҃же бы́сть ѡ҃) ма хáди· (-)[87] Сн҃ове (же) симео́ни, âмнонъ, и҃ [рамно́нъ][88], сн҃ъ âна́нъ, (ѐдимно́нъ)[89]· И҃ сн҃ове (ѐзохáдовы)[90], и҃ сн҃ове [зохáдовы][91]· Сн҃ове (ѐломли)[92] сн҃а їоу҃дина и҃ръ. ѡ҃ц҃ъ (ливáковъ)[93]. и҃ лаâда ѡ҃ц҃ъ марисанъ, и҃ (племя до́му дѣлателїи, льнаныхъ въ дому клатвéнемъ)[94]· (І҃ и҃же стати сътвори҃ сли҃це. мужѝ лжи́вїи и҃ безъбо́язненїи и҃ доро҃ни. и҃же кнáзи быша въ моáвѣ)[95]. і҃ (и҃же) о́брати и҃хъ (âведи́ду҃ въ мадукеи҃)[96]. (сїѧ же словесà вéтха·) Сїи (же суть) сиду҃де́лницы о҃битáющїи въ (садѣхъ и҃ о҃плотѣхъ)[97] прѣ҃ цр҃емъ. (и҃) во цр҃твѣ ѐго оу҃крѣпи́шася (въ дѣлехъ ѐго)[98], живáху҃ т҃у҃· *Сн҃ове (же) симео́ни, намуи҃ль, и҃ и҃ми́нъ, и҃ари́въ, заре, саоу҃лъ· Салемъ сн҃ъ ѐго, (масанъ)[99] сн҃ъ ѐго. масъма сн҃ъ ѐго. (савудъ)[100] сн҃ъ ѐго, (самâ)[101] сн҃ъ ѐго. закъхуръ (-)[102] (селїи)[103] сн҃ъ ѐго· (Сн҃ове же семи́и҃ны)[104] з҃ы, и҃ дщере́и, (з҃)[105], и҃ братїѧ҃ (же ѐго)[106] не бѣша сн҃овъ мно́гѝ. и҃ вѣе племя и҃хъ не возмо́же поровна́тиса мно́жествоу҃ сн҃омъ їоу҃динымъ· И҃ о҃бита́ху҃ въ вирсавїи, и҃ (савадѣ)[107], и҃ (монаде)[108], и҃ въ ѐсерсуа́лѣ· И҃ въ ва́лѣ, и҃ (въâсеме)[109], и҃ въ (доладе)[110]· И҃ въ вадуи҃ле, и҃ въ ѐрмѣ. и҃ въ [сикелаи][111]· И҃ во (вееҳархаводѣ)[112]. и҃

же Явис найславніший зі своїх братів; і його матір назвала його ім'я Явил, кажучи, що: Породила я його в болі. **10** Отже, цей Авил прикликав Бога Ізраїлевого, кажучи: Якщо благословляючи поблагословиш мене, і пошириш мої границі, і зі мною буде твоя рука, і зробиш мені пізнання, щоб мене не упокорити. І Бог дав йому все, що він попросив. **11** Калеф же, батько Ахані, породив Махира, цей був батьком Асатона. **12** І Асатон породив Сатрефа, і Фессія, і Тану, батька міста Наасса, брата Селома, Кенезія, Іхаза – це є мужі Рифи. **13** Сини ж Кенеза: Ґотоніїл і Сарая. Сини ж Ґотоніїла: Атат. **14** Манадай же породив Ґофра. І Сарая породив Йорама, батька Ґисасаріїма, адже були художниками. **15** Сини ж Халева, сина Єфонири: Іра, Лаай, і Наам. Сини ж Іли: Кенез. **16** Сини ж Амелима: Зиф, і Зефа, і Фирія, і Есериль. **17** Сини ж Евора: Єтер, і Морад, і Офер. І Амон же породив Єтеда, Марона, і Семая, Есва, батька Ґедора, **18** і Авера, батька Сохої, і Ехтіїла, батька Заноя, – це сини Веттії, дочки фараона, яку взяв Морил. **19** І сини жінки-ідумейки, сестри Ханаона, і Далія, батько Їйла, і Симеон, батько Йомама. І сини Немова, батька Кеїла, Ґармія, і Естемоя, який був від Махати. **20** Сини ж Симеона: Амнон і Рамнон. Син Анана Етимнон. І Сини Езохата, і сини Зохата. **21** Сини Елома, сина Юди: Ір, батько Ливака, і Лаада, батько Мариса, і плем'я дому льонових робітників в домі клятви, **22** і який змусив спинитися сонцю. Мужі брехливі, і без страху, і шляхетні, які князями були в Моаві і яких повернув Аведиду в Матукеїм. Це ж слова старі. **23** Це ж є гончарі, що живуть в садах і огорожах перед царем, і в його царстві скріпилися в його ділах, вони мешкали там. **24** *Сини ж Симеона: Намуїл і Ямин, Ярив, Заре, Саул. **25** Салем, його син, Масан, його син, Масма, його син, **26** Савуд, його син, Самад, його син, Закхур, Селій, його син. 27 Сини ж Семмея – 16 і дочок – 6; і в братів же його не було багато синів. І все їхнє плем'я не змогло зрівнятися з множеством синів Юди. **28** І мешкали в Вирсавії, і Саваді, і Монаді, і в Есерсуалі, **29** і в Валі, і Воасемі, і в Толаді, і 30 в Ватуїлі, і в Ермі, і в Сикелаї, **31** і в Веехархаваті, і в Мисусеосині, і

ѧ҃ мⷪ мⷪ
ѣ҃ мⷪ ѕ҃

мой1. 46
мой2. 6

в домі Варусеорима. Це міста їхні аж до царя Давида. **32** І їхні села: Ітам, і Аен, Раммон, Ґотхан, і Асан – п'ять міст. **33** І всі їхні двори довкруги тих міст аж до Ваала. Це є поселення їхнє і поділ осідків. **34** Мосовав же, і Амлет, і Осія, син Амасії, **35** і Йоіл, і Евуе, син Ясавії, сина Сарая, сина Асіїла, **36** і Елиона, і Іякава, і Ясуя, і Асея, і Диґель, і Есимель, і Ваная. **37** Зиза – син Сафея, сина Амона, сина Єдія, сина Семвії, сина Семея. **38** Ці є названі князями в своїх родах і в домах своїх близьких, вони дуже розмножилися. **39** І пішли, щоб ввійти до Єрари, аж на схід сонця, до Дебри, шукаючи пасовиська своїм стадам. **40** Знайшли ж багаті, дуже добрі пасовиська, і перед ними широку і спокійну, і мовчазну землю, бо передше там мешкали з племені Хама. **41** Отже, ті, яких ми вище описали по імені, прийшли в днях Езекія, царя Юди, і побили їхніх мешканців і мешкання, яке там знайшли, і викорінили їх аж до цього дня, і поселилися самі замість них, бо знайшли там дуже багаті пасовиська для скота. **42** З них же, *деякі з* синів Симеона, пішли до гори Сеір, мужів п'ятсот, які мали за князів Талтія, і Неадія, і Рафая, і Озієла – сини Єси, їхні володарі. **43** І вони побили осталих, що залишилися з амалейка, і поселилися там, аж до цього дня.

во (мисѵсеѡ́сиинѣ)[113] и̂ в домѵ (варѵсеѡ́римли)[114]. сїѧ гра́ды и̑ даже до цр҃ѧ дв҃да· И̂ села и̑, и̂тта̑, и̂ (а̂е́нъ. раммо́нъ)[115], (-)[116] (годъха́нъ)[117]. и̂ (а̂сано́нъ)[118] гра́довъ па́ть· И̂ вс҃и дворы̀ и̂хъ по о́кр҃тъ гра́дѡ̑ тѣ́мъ. даже до ваа́ла. сїе (е̂сть) ѡ́бита́нїе и̂хъ. и̂ сѣдѣнїе̑ раздѣленїе (-)[119]. (-)[120] Ѡсовавъ (же) и̂ [а̂мледъ][121] и̂ (о́сїѧ)[122] сн҃ъ а̂масїевъ· Ї и̂о́и́ль, и̂ (е̂вѵе)[123] сн҃ъ (и̂а̂савїевъ)[124], сн҃а сараи́ева сн҃а а̂сїилева. и̂ [е̂лио́на][125], і̂ и̂на̂ка́ва, і̂ (и̂е̂сѵи̂ѧ)[126], и̂ а̂се́ѧ, и̂ (диґель)[127], и̂ (е̂симель)[128], и̂ ванаи́ѧ· (-)[129] Зѵ̑за сн҃ъ (сафеи̂е̂въ)[130] сн҃а [а̂мо́на][131], сн҃а и̂е̂дїина сн҃а (семѵ̆вии̂на)[132], сн҃а (семеи̂ѧ)[133]. Ѳїѝ сѵть и̂менова́ни кна́зи, въ племе́нехъ свои̑, и̂ въ домо́хъ (бли́жнихъ)[134] своихъ, оу̑мно́жишасѧ (зѣ́ло)[135]. И̂ ходи́ша да вни́дѵтъ въ (и̂е̂ра́рѵ)[137] даже на въстоки́ъ (слн҃ца до де́бри)[137]. взыщѵ̀ще па́ствъ ста́домъ своимъ. (-)[138] о́брѣто́ша (же) па́ствы о́билныи́ (зѣ́ло)[139] бл҃ги. и̂ землю пространѣ́ишѵ пр҃е̂ ни́ми и̂ поко́инѵ и̂ молчани́ѵ занѐ (прежде о́бита́хѵ ѿ (колѣ́на)[140] ха́мова тѵ̑)[141]. (-)[142] (Ѳїи оу̑бо прїидо́ша)[143] и̂хже (вы́ше) о́писа́хомъ и̂менемъ въ дн҃и е̂зекїѧ цр҃ѧ і̂оу́дина. и̂ поби́ша жи́тель и̂хъ, и̂ (о́бита́нїе)[144] и̂же о́брѣто́ша тѵ̑, і̂ и̂скорени́ша и̂хъ даже до дн҃е сего̀. и̂ вселѝшасѧ (сами) въ мѣ́сто и̂хъ на̑ко (о́билѣ́ниша) па́ствы (тѵ̑ о́брѣто́ша ско́томъ)[145]. (-)[146] ѿ сѝхъ (же) сн҃овъ симео́нь. и̂до́ша въ горѵ сеи́рю мѵжїи. па́ть с҃о. (и̂же и̂мѣ́ѧхѵ кн҃зи)[147] (а̂лтїа)[148] и̂ (неа̂дїѧ)[149] и̂ рафаи́ѧ. и̂ о̂зїель сн҃ове. и̂е́сы старѣ́шины и̂хъ· И̂ поби́ша о̂ста́н҃ки и̂же о̂ста́ша ѿ (а̂малеи̂ка)[150]. (і) и̂ вселѝшасѧ тѵ̑ даже до дн҃е сего̀·

Глава 5

1 Сини ж Рувима, первородного Ізраїля, бо цей був його первородний, *і, коли він пішов до ліжка свого батька, його першенство було дане синам Йосифа, сина Ізраїля; і той не є вписаний в першенство. **2** *Адже Юда став сильний кріпостю між своїми братами і вважався вождем, з нього виросло переворотство Йосифа. **3** *Отож, сини Рувима, первородного Ізраїля: Енох, і Фамус, Арсом, і Хармій. **4** Сини Йоїла: Семей і Ванея, його син. Сини Ґоґа, сина Семея: **5** син його Миха, його син, Рисин, його син, **6** Векра, його син, Вера, його син, якого полоненим вивів Таґлафаласар, асирійський цар. Цей був князем в племені Рувима. **7** Коли ж перечисляли братів же його і все його плем'я по своїх родинах і по їхніх родах, мали з його братів князів Йоіла і Захарія. **8** І Ва-

мой1. 35 46 і 49 мой2. 26 мой1. 49 мой1. 46 мой2. 6

Гл҃а, е҃·

(Ѝ)[1]ове же рѵви́мовы пр҃тъвен҃ца і̂и̑ле́ва на̑ко то́и (бы́сть) пр҃тъвенецъ (е̂го)· *И̂ внегда е̂мѵ възыитѝ на ло́же ѿц҃а е̂го. дано̀ бы́сть (прьве́нъство)[2] е̂го (сн҃омъ і̂о́сифовымъ)[3] сн҃а і̂и̑лева. и̂ нѣ́сть то́и вмѣнѐ̑ ӗ в первен҃ство· *Ѓ̑ко і̂оу́да сѝленъ (бы́сть) кр҃тостїю (-)[4] въ бра́тїи свое́и. и̂ во́ждь (ӗмѣни́сѧ) ѿ него (и̂зрастѐ прьве́нъство)[5] йо́сифово· *Сн҃ове (бо) рѵви́мовы прьве́нца і̂и̑лева, е̂но́хъ, и̂ (фамѵсъ)[6], [а̂сро̑][7], и̂ харми· Сн҃ове и̂о́и́левы. семе́и, и̂ ване́ѧ сн҃ъ е̂го. (-)[8] сн҃ове (го́говы)[9] сн҃а семе́и, сн҃ъ е̂го· Ѱи́ха сн҃ъ е̂го. (рисѝнъ)[10] сн҃ъ е̂го (ве́кра)[11] сн҃ъ е̂го· (ве́ра)[12] (сн҃ъ е̂го), е̂гоже плѣне́на и̂зведѐ (ваглафаласа́ръ)[13] цр҃ь а̂сѵ̀рїискїи. се́и (бы́сть) кна́зь (в колѣ́нѣ рѵви́мовѣ)[14]. (Є̂гда́ же сочета́хѵсѧ)[15] бра́тїѧ (же) е̂го (и̂ все) племѧ̀ е̂го по семъѧ́мъ свои́мъ (и̂) по ро́дѵ и̂хъ, (и̂мѣ́а̂хѵ ѿ бра́тїа е̂го кн҃зѧ)[16]. и̂о́и́ла и̂ заха́рїю· И̂ (ва́ле̑)[17] сн҃ъ (а̂зѵзовъ)[18] сн҃ъ (сами́мы)[19], сн҃ъ и̂о́и́лева то́и о́бита̀ въ а̂рои́рѣ (да́же до нава́на)[20], и̂ ве̑ма́она·

Й проти́ву вѣстóчныѧ страны̀ ѻ́бита̀ да́же до вх҃о́ду пу́стыни (й)[21] рѣкѝ (є҆фра́та)[22]. (мно́го бо̀ число̀ скота̀ держа́ху в зе҃ли галаа́дѣстей)[23]. (-)[24] вѣ дн҃и (же) саоу́ла вѣзведо́ша бра́нь проти́вѣ (а҆гара́но҃)[25] й (поби́ша и҆́хѣ. й ѻ́бита́ша)[26] в жи́лищихѣ (и҆́хѣ) (вѣ все́й странѣ пр҃е́ лиц҃е́)[27] вѣстоку́ галаа́дѣскому. Сн҃ове (же) га́довы ѿ страны̀ и҆́хѣ ѻ́бита́ша вѣ (землѝ) васа́ни до селха. И҆ѻ́ни́ль (главо́ю бы́сть)[28] й сафа́мѣ вторы́и. (-)[29] и҆а̀нїи кни́жникѣ васа́ньскїи. И бра́тїѧ и҆́хѣ по домо́мѣ (й племе́немѣ)[30] свои́мѣ. (и҆хани́ль)[31] мосоллаа҃, й (сове́и)[32], й (о́ра)[33]. й (ѻ́ханѣ)[34], й (ѻ́вїѧ)[35], й ѻ́видѣ се́дмь. Їи сн҃ове а҆вихани́левы (сн҃ове рувїи́ны)[36], (и҆а̀га́ди)[37], (сн҃ове)[38] галаа́довы, (сн҃ове)[39] махани́левы. (сн҃ове і҆е҃ссе́и)[40], (сн҃ове)[41] [и҆е҃дан][42], сн҃а [вузова. Бра́та][43] сн҃у а҆вдїи́лева, сн҃а гуніи́на (бы́ша) кнѧ́зи до́му ѿ҃чества (и҆х҃). (И) ѻ́бита́ша вѣ галаа́дѣ (й) вѣ васа́нѣ и вѣ мѣ́ста и҆́хѣ, й вѣ всѣ́хѣ по҃гра́ныхѣ сарони́скихѣ даже до предѣ́л. в҃и сїи сочте́ны (бы́ша) вѣ дн҃и ѻ́а҆да́ма ц҃р҃а і҆оу́дина, й вѣ дн҃и і҆е҃рова́ма ц҃р҃а і҆и́лева. Сн҃ове (же) рувѝмовы, й га́довы, й по́лѣ племе́ни манасїи́на. (бы́ша сн҃ове си́лни)[44] (й) мужїе носѧ́ще щи́ти й (ме́чи)[45], й напрзя́ющи (лу́ки)[46]. (-)[47] оу҃че́ни (же) кѣ ѻ́полче́нїемѣ, (й бы́сть и҃.) ѯ҃м, й ѯ҃д, й з҃. со́тѣ, й з҃д. и҃же и҆схождаа́ху кѣ бра́ни. (-)[48] Бранѝшасѧ проти́вѣ (а҆гара́номѣ)[49]. й (є҆дуро́мѣ)[50]. й нафисе҃. й (навао́номѣ)[51]. И оу҃кр҃пи́шасѧ на҃ ни́ми, й преда́шасѧ в рукѣ и҆́хѣ а҆гара́не. й вс҃ѧ ѻ́бита́нїѧ и҆́хѣ. занѐ (г҃а)[52] вѣзва́ша є҆гда ѻ́плѣчаху́сѧ. й оу҃слы́ша и҃. занѐ оу҃пова́ху на́нь. И плени́ша кормы́сти и҆́хѣ. вельблю́довѣ. ѯ҃и҃)[53], й о҆ве́цѣ, ѯ҃с҃, й ѯ҃и҃, (й) ѻ́сло́вѣ, ѯ҃в҃. й дш҃ѣ ч҃ловѣ́скихѣ, ѯ҃р҃. (-)[54] ра́неніи (же) мно́зи падо́ша. занѐ (бы́сть) ѿ҃ (г҃а)[55] бра́нь. й (-)[56] вѣ мѣ́сто и҆́хѣ да́же до пресе́лені҃ѧ. (Сн҃ове же)[57] полѣ племе́ни манасїе́ва вселѝшасѧ вѣ землѝ ѿ҃ васа́на да́же до ваа́л҃ѣрмо́на й (сани́рѣ)[58]. й горы̀ а҆ѣрмо́ньскыѹ. й (сїи вѣ лива́нѣ)[59] оу҃мно́жишасѧ. И тїѝ (бы́ша) кнѧ́зи до́му племе́ни и҆́хѣ. (говерѣ)[60] й (є҆си)[61], й є҆лиѝль. й (газрїе́ль)[62]. і҆ [є҆ремїѧ][63] й ѻ́дуи́ѧ. й є҆дїе́ль, мужѝ сильни вѣ крѣпости. (й) мужѝ и҃мениты (-)[64] (вѣ до́му)[65] ѿ҃цѣ свои́хѣ. (-)[66] Ѿста́виша (же) ѿ҃ца свои́хѣ. й поплѣзнуша́сѧ по бо́гѣхѣ лю҃ски҃ землѝ (ѻ́ноа). и҆́же бы́сть потребѝлѣ (г҃ь)[67] (пр҃е́ ни́ми)[68]. И вѣзвѝже вѣ і҆и́левѣ дх҃ѣ (фула)[69] ц҃р҃а а҆сс҃ѵ҃рїиска. й дх҃ѣ (дегладафаласа́рѣ)[70] ц҃р҃а а҆ѣсс҃ѵ҃рьска. й (плѣни)[71] рувѝма й га́да й по́лѣ племе́ни манасїи́на. й вѣведе и҆́хѣ вѣ [а҆ѣлла́нѣ][72] й вѣ (а҆во́рѣ)[73] (й а҆ра́и.) й на рѣку гоиза́ню да́же до дн҃е сего.

ле, син Азува, син Самми, син Йоіла, той жив в Ароірі аж до Навана і Веелмаона, **9** і напроти східної сторони мешкав, аж до входу пустині та ріки Ефрату, бо тримали велике число скотини в ґалаадській землі. **10** В днях же Саула підняли війну проти агарян і побили їх. І мешкали в їхніх помешканнях в усій країні перед лицем сходу Ґалааду. **11** Сини ж Ґада мешкали з їхнього боку в васанській землі до Селха. **12** Йоіл був головою, і Сафам – другий, Яній – васанський писар. **13** І їхні брати за своїми домами і племенами: Іхаїл, Мосоллам, і Совей, і Ора, і Охан, і Овія, і Овид – сім. **14** Ті сини Авихаїла. Сини Рувії, Ягади, сини Ґалаада, сини Махаїла, сини Єссея, сини Єдая, сина Вуза, **15** брата сина Авдіїла, сина Ґунія, вони були князями їхнього батьківського дому **16** і жили в Ґалаади і в Васані, і в їхніх містах, і в усіх підміських Сарона аж до границь. **17** Всі ці були почислені в днях Йоатама, царя Юди, і в днях Єровоама, царя Ізраїля. **18** Сини ж Рувима і Ґада, і половини племені Манасії були сини сильних, і мужі, що носять щити і мечі і що натягують луки, навчені ж до війни, і було їх 40000 і 4000 і 7 сот і 60, які виходили на бій. **19** Воюали вони проти агарян, і етурув, і нафисів, і наваонів. **20** І вони перемогли їх, і в їхні руки передані були агаряни і всі їхні поселення, тому що закликали до Господа, коли ставали в лави, і Він вислухав їх, бо вони надіялися на нього. **21** І вони взяли в полон їхню здобич: верблюдів 8000, і овець 200000 і 50000, і ослів 2000, і людських душ 100000. **22** Раненими же впало багато, бо війна була від Господа, і *жили* замість них аж до переселення. **23** Сини ж, половина племені Манасії, замешкали в землі від Васана аж до Ваалермона, і Саїра, і Аермонської гори. І ці розмножилися в Ливані. **24** І ці були князями дому їхнього племені: Ґовер, і Єси, і Еліїл, і Ґазріїл, і Єремія, і Одуя, і Єдіїл – мужі сильні в кріпості і мужі славні в домі своїх батьків. **25** Вони ж покинули Бога своїх батьків і посковзнулися за богами народів тієї землі, яких Господь вигубив перед ними. **26** І підняв Бог Ізраїля дух Фула, асирійського царя, і дух Теґлатафаласара, ассирійського царя, і взяв в полон Рувима і Ґадда, і половину племені Манасії, і повів їх до Аллана, і до Авора, і Араї, і на ріку Ґойзан, аж до цього дня.

Глава 6

мой1. 46
2 і 3
ниж. 23
мой4. 3

27 Сини Левія: *Ґерсон, Каат і Мерарі. **28** Сини ж Каата: Амрам, і Саар, і Хеврон, і Озіїл. **29** Сини ж Амрама: Аарон, Мойсей і Маріяма. Сини ж Аарона: Надав, і Авіюд, Елеазар, і Тамар. **30** І Елеазар породив Фінееса, і Фінеес породив Авиюда. 31 І Авиюд породив Кевокхея, і Кевокхей породив Озу. 32 Оза ж породив Сарея, і Сарей породив Мерийота. **33** Мерийот же породив Амарія, і Амарія породив Ахитова. **34** Ахитов же породив Садока, і Садок породив Ахимааса. **35** Ахімаас же породив Азарію, і Азарія породив Йонаса, **36** Йоанас породив Азарію. Той є Азарія, що священиком був в домі, який Соломон збудував в Єрусалимі. **37** Породив же Азарія Амарію, і Амарія породив Ахітова. **38** Ахітов же породив Садока, і Садок породив Селлума. **39** І Селлум породив Елькію, і Елькія породив Азарію. **40** І Азарія породив Сареана, і Сарея породив Йоседека. **41** Йоседек же пішов, коли переселив Господь Юду, Єрусалим, рукою Навходоносора в Вавилон. **6,1** *Сини ж Левія: Ґедсон, Каат і Мерари; **2** і це імена синів Ґедсона: Лувени і Семей. **3** Сини ж Каата: Амрам, і Саар, і Хеврон, і Озіїл. **4** Сини ж Мерарія: Моолій і Мусій. Це є роди Левія за їхніми батьківщинами. **5** Ґедсонові: Лованій, його син, Ят, його син, Семна, його син. **6** Йола, його син, Аддо, його син, Зара, його син, Єтрин, його син. **7** Сини ж Каата: Ісаар, його син, Аминадав, його син, Корей, його син, Асир, його син. **8** Елкана, його син, Ависаф, його син, Асир, його син. **9** Каат, його син, Уріїл, його син, Озія, його син, Саул, його син. **10** Сини ж Елкана: Амасій, його син, Амиот, його син, **11** Елкана, його син, Суфій, його син, Наат, його син. **12** Еліяв, його син, Єрмеїл, його син, Елкана, його син, Самуїл, його син. **13** Сини ж Самуїла: первородний його Йовил і другий – Еговія. **14** Сини ж Мерарія: Моолій, його син, Ловеній, його син, Семей, його син, Озія, його син. **15** Саммая, його син, Ананій, його син, Асая, його син. **16** Це ж є ті, яких поставив Давид на співаків господнього дому, де поставив кивот. **17** І вони служили перед шатром дому завіту співаючи, аж доки Соломон не збудував господній дім в Єрусалимі, і стояли за своїм чином на їхніх службах. **18** Ці ж є ті, що стояли, їхні сини з синів Каата: Еман – співець, син

Гла, ѕ·

а мѡ мѕ
б мѡ ѓ
нѧ їѓ
д мѡ ѓ

Йове левїи, *(герсо́нъ)[1], кааѳъ, и̂ мерА́ри, (-)[2] сн҃ове (же) кааѳовы, [а̂мра́мъ][3] и̂ (сарА́ръ)[4], (и̂) хеврО́нъ, и̂ о́зїи́ль· (-)[5] Сн҃ове (же) [а̂мра́мли][6]. а̂а̂ро͂, (-)[7] моу҃сїи, и̂ маріа́мъ. (-)[8] сн҃ове (же) а̂аро́новы надА́въ, и̂ а̂виоу́дъ, є̂леа̂за́ръ и̂ (дама́ръ)[9]· (и̂) є̂леа̂заръ роди финее́са (и̂) финее́съ роди (а̂виоу́да)[10]· (и̂ а̂виоу́дъ)[11] роди (кевоухе́а)[12], [и̂][13] (кеве͂хе́и)[14] роди о́зи· о́зи (же) роди (саре́а)[15], и̂ (саре́а)[16] роди [мерийо́да][17]· [ѯерийо́дъ][18] (же) роди а̂маріа, и̂ а̂маріа роди а̂хито́ва· (-)[19] ѯхито͂ (же) роди садо́ка, и̂ садо͂ роди а̂химаа́са· (-)[20] ѯхимаа́съ (же) роди а̂за́рїю. и̂ а̂за́рїа роди [йо́на́са][21]. (йо́на́съ)[22] роди а̂за́рїю. то́и (є̂сть а̂за́рїа и̂же) сщ҃е́нъствомъ съ҃твори́лъ є̂сть, в домУ̀ и̂́же съ҃зда̀ (соло́монъ)[23] въ і҃ер҃лимѣ· (роди же)[24] а̂за́рїа а̂марію. и̂ а̂маріа роди а̂хито́ва· (-)[25] ѯхито́въ (же) роди садо́ка. и̂ садо́къ роди [селлУ́ма][26]. и̂ селлУ́мъ роди (є̂лъкїю)[27]. и̂ (є̂лкїа)[28] роди а̂за́рїю· и̂ а̂за́рїа роди (сареа́на)[29]. и̂ саре́а роди [йо́седе́ка][30]. (-)[31] [йо́седе́къ][32] (же) и̂шелъ є̂сть, (є̂гда̀ преведе г҃ь іоу́дУ)[33]. і҃ер҃лимъ рУ́кою навходоносо́ра (въ вавУ̀ло́нъ)· *Сн҃ове (же) левУ̀ины, (гедъсо́нъ)[34], кааѳъ, и̂ мерА́ри, и̂ сїа и̂мена̀ сн҃овъ (гедъсо́нь)[35], (лУве́ни)[36], и̂ семе́и· Сн҃ове (же) кааѳовы, [а̂мрамъ][37], и̂ (саа́ръ)[38], (и̂) хеврО́нъ, и̂ о́зїи́ль· Сн҃ове (же) мерарїи́ны, моо́ли, и (мУ́си)[39]. (-)[40] сїе є̂сть рожени́е левУ̀. по о́тече́ствїамъ и̂̀, (гедсоновы)[41], (лова́нїи)[42] сн҃ъ є̂го, (и̂а́ѳъ)[43] сн҃ъ є̂го, (семна)[44] сн҃ъ є̂го· (Йо́ла)[45] сн҃ъ є̂го, (а̂ддо)[46] сн҃ъ є̂го, зара сн҃ъ є̂го, (и̂е̂дри́нъ)[47] сн҃ъ є̂го· Сн҃ове (же) кааѳови. [йсаа́ръ сн҃ъ є̂го][48], а̂минадА́въ сн҃ъ є̂го, коре́и сн҃ъ є̂го, а̂си́ръ сн҃ъ є̂го· Є̂лка́на сн҃ъ є̂го. (а̂виса́фъ)[49] сн҃ъ є̂го, а̂си́ръ сн҃ъ є̂го· [Каа́ѳъ][50] сн҃ъ є̂го, оу҃рїи́лъ сн҃ъ є̂го, о́зїа сн҃ъ є̂го, саоу́лъ сн҃ъ є̂го· (-)[51] Сн҃ове (же) є̂лка́на, а̂масїи (сн҃ъ є̂го), (а̂мио́ѳъ сн҃ъ є̂го)[52]. є̂лка́на сн҃ъ є̂го, сУфїи сн҃ъ є̂го, наа́ѳъ сн҃ъ є̂го· Є̂лїа́въ сн҃ъ є̂го. (и̂е̂рмеи́ль)[53] сн҃ъ є̂го, є̂лка́на сн҃ъ є̂го, (самУи́лъ сн҃ъ є̂го)· Сн҃ове (же) самои́ли, пе҃рвенецъ (є̂го), (йо́ви́лъ)[54]. и̂ (вторы́и є̂го́вїа)[55]· Сн҃ове (же) мерА́ри, моо́ли (сн҃ъ є̂го), лове́ни сн҃ъ є̂го, семе́и сн҃ъ є̂го, (о́зїа)[56] сн҃ъ є̂го· [Самъма́а][57] сн҃ъ є̂го, (а̂ина́нїи)[58] сн҃ъ є̂го. а̂саи́а сн҃ъ є̂го· (-)[59] Сїи (же сУть) и̂́хже поста́ви дв҃дъ на пѣ҃вцы до́мУ г҃нѧ. и̂де́же поста́ви кѵ̀о́тъ· и̂ слУжа́хУ пр҃е̂ сщ҃е́нїю до́ма завѣ҃та (пою́ще)[60], до́ндеже създа соло́монъ до́мъ г҃нь въ і҃ер҃лимѣ, и̂ стоа́хУ по чи́нУ своемУ̀ въ слУже́нїи и̂́хъ· (-)[61] Сїи (же сУть) пр҃е̂стоа́щїи (-)[62] сн҃ы и̂́хъ ѿ сн҃овъ кааѳовѣ. е̂ма́нъ пѣ҃ве́цъ сн҃ъ (йо́сїе́въ)[63], сн҃а самУи́лева·

Сн҃а ѣ̂лїса́нова, сн҃а (ѣ̂реме́йлева)[64], сн҃а (ѝ̂̀лига́вла)[65], сн҃а (наа́дова)[66]. Сн҃а суфїи́на, сн҃а ѣ̂лїсана́ѣва, сн҃а (а̂мио́дова)[67], сн҃ове а̂масїи́на. (-)[68] Сн҃а и҃о́и́лева, сн҃а а̂за́рїева, сн҃а сафанїева. Сн҃а (маа́дова)[69], сн҃а (а̂серова)[70], сн҃а (а̂висафова)[71] (ѣ̂лиса́нова сн҃а а̂сн҃рова,) сн҃а (їкроео́ва)[72]. (Сн҃а а̂миннада́вова) сн҃а (а̂сорова)[73], сн҃а каа́дова, сн҃а левѵ̀и́на, сн҃а і҃и́лева. (Сн҃а даа́дова,) и҃ бра́тъ ѣ̂го а̂са́фъ, и҃же стоа́ше о́десну́ю ѣ̂го, а̂са́фъ (же бы҃) сн҃ъ (парахїи́)[74], сн҃а самаа́ева. Сн҃а михаѣ́лева, сн҃а (мисилева)[75], сн҃а мельхїева. Сн҃а (и҃данїева)[76], сн҃а зараѣ́ва, сн҃а [а̂дани́ла][77], сн҃а [и҃дамо́ва][78], сн҃а (земи́мина)[79], сн҃а семеи́ѣва. Сн҃а [и҃а̂дова][80], сн҃а (ведсо́нова)[81], сн҃а левѵ̀и́на. (-)[82] Сн҃ове (же) мерарины бра́тїа и҃̑ (ста́ша) о́шу́юю (ѣ̂да́мъ)[83], сн҃ъ [хусі҃е҃][84], сн҃а а̂вдїина, сн҃а малохова. Сн҃а (савїева)[85], сн҃а (а̂масїева)[86], сн҃а хелкїѣ́ва. Сн҃а а̂маса́ева, сн҃а ванїина, сн҃а (сѣми́рова)[87]. Сн҃а мо́олїева, сн҃а мусїева, сн҃а мераїина, сн҃а левѵ̀и́на. (-)[88] Бра́тїа (же) и҃̑ по до́му ѿ҃чества и҃хъ (да́ны левѵ̀томъ)[89] въ вс҃е слу҃же́нїе скѵ̀нїи до́му (гн҃а)[90]. И҃ а̂а́ро́нъ и҃ сн҃ове ѣ̂го кадя́ху на̀ о́лтаремъ всегосъжже́нїа, и҃ на о́лтарь димїа́ма въ всѧ́ко дѣ́ло стыхъ стымъ, и҃ да мо́лится за і҃и́ла по всему́ и҃же повелѣ̂ мо̀усїи ра́бъ бжїи. (-)[91] Сїи (же сѵ́тъ) сн҃ове а̂а́ро́ни, (ѣ̂лиа̂за́ръ)[92] сн҃ъ ѣ̂го, финее́съ сн҃ъ ѣ̂го, (а̂виоу́дъ)[93] сн҃ъ ѣ̂го. (Бозі)[94] сн҃ъ ѣ̂го, о́зи сн҃ъ ѣ̂го, (сареа́съ)[95] сн҃ъ ѣ̂го, [мерїо́дъ][96] сн҃ъ ѣ̂го, (а̂варїа)[97] сн҃ъ ѣ̂го, а̂хито́въ сн҃ъ ѣ̂го. Садо́ сн҃ъ ѣ̂го, а̂хїа̂ма́съ сн҃ъ ѣ̂го. И҃ сїа о́бита́нїа и҃хъ, (по оу́лицамъ)[98] и҃̑, (и҃) въ предѣ́лехъ (-)[99] сн҃овомъ, а̂а́ро́нимъ племе́ни каадову, тѣ́мъ бо (въ жре́бїи пе́рвїе слу҃чи́ся)[100]. И҃ даша и҃мъ (гевро́нъ)[101] в҃ землѝ іу́дине и҃ по́градїа (и҃хъ по о́кр҃тъ)[102]. *И҃ се́ла града, и҃ (дворы)[103] даша хале́ву сн҃у и҃ефонїи́ну. (-)[104] Сн҃о́̑ (же) а̂а́ронѡ̀ даша грады, иⷯ оу҆бѣжанїю хевро́на, (и҃ по́градїа ѣ̂го), и҃ (ловину́)[105] и҃ по́градїа ѣ̂го, и҃ [а̂ло́мъ][106], и҃ о́ко́лнее града ѣ̂го. (-)[107] И҃ (кело́мъ)[108] и҃ по́градїа ѣ̂го, и҃ а̂санъ и҃ по́градїа ѣ̂го, и҃ (вечдъсомо́)[109] и҃ по́градїа и҃хъ, и҃ (ведъсу́ръ)[110] и҃ по́градїа ѣ̂го. (-)[111] ѿ҃ колѣ́на (же) вені̂аминова (гавао́нъ)[112], и҃ по́градїа ѣ̂го, и҃ (а̂надо́ѳ̀)[113] и҃ по́градїа ѣ̂го, и҃ (ѣ̂лами́вѣ́и)[114] по́градїа ѣ̂го, всѣ́̀ (же) градовъ, ѳ҃і, (съ по́гражаны своими), по племе́немъ и҃хъ. И҃ сн҃омъ (же) каа̂довымъ о҆ставшимъ ѿ҃ племе́не ро́да, ѿ҃ по́лъ племе́не манасїѣ́ва (даша) въ о҆держанїе градо́̑, і҃. И҃ сн҃омъ (гедсо́нимъ)[115] по племе́не̑ и҃хъ ѿ҃ колѣ́на (и҃сирова)[116], (и҃) ѿ҃ колѣ́на а̂сирова. (и҃) ѿ҃ колѣ́на (недали́мова)[117]. (и҃) ѿ҃ колѣ́на манасїѣва въ васа́нѣ, гра́ды, ѳ҃і. И҃ сн҃омъ мераїином по племе́немъ и҃хъ, ѿ҃ колѣ́на рувимова. (и҃) ѿ҃ колѣ́на га́дова, (и҃) ѿ҃ колѣ́на заоу́ло́на. (да́ша) въ жре́бїи гра́довъ, в҃і. (-)[118] да́ша (же) сн҃ове і҃и́леви

Йосія, сина Самуїла, **19** сина Елкана, сина Еремеїла, сина Єлигава, сина Наата, **20** сина Суфа, сина Елканая, сина Амиота, сини Амасії. **21** Сина Йоїла, сина Азарії, сина Сафанія, **22** сина Маата, сина Асера, сина Ависафа, Елкана, **23** сина Асира, сина Кроея. Сина Аминадава, сина Асора, сина Каата, сина Левія, сина Ізраїля, **24** сина Таата. І його брат Асаф, що стояв справа *від* нього, Асаф же був син Парахії. Сина Самая, **25** сина Михаела, сина Мисилева, сина Мельхія, **26** сина Ітанія, сина Зарая, сина Адаїла, **27** сина Ітама, сина Земмина, сина Семея, **28** сина Ятова, сина Ветсона, сина Левія. **29** Сини ж Мерари, їхні брати, стали зліва: Етам, син Хусія, сина Авдія, сина Малоха, **30** сина Савія, сина Амасія, сина Хелкія, **31** сина Амасая, синаВанія, сина Сомира, **32** сина Моолія, сина Мусія, сина Мерари, сина Левія. **33** Брати ж їхні за домом батьківщин їхніх дані левітам на все служіння шатра господнього дому. **34** І Аарон, і його сини кадили над жертовником цілопалення і на жертовнику ладану на всяке діло святого святих і щоб молитися за Ізраїль в усьому, що заповів божий раб Мойсей. **35** Ці ж є сини Аарона: Елиазар, його син, Фінеес, його син, Авиюд, його син, **36** Бокси, його син, Озій, його син, Сареас, його син, **37** Меріот, його син, Аварія, його син, Ахітов, його син, **38** Садок, його син, Ахіамас, його син. **39** І це їхні поселення за їхніми вулицями і в околицях синів Аарона, племені Каата, бо їм випав першим жереб. **40** І дали їм Геврон в землі Юди і підміські їхні довкруги. **41** *І поля міста, і дво- ic нав. 21
ри дали Халевові, синові Єфронії. **42** Синам же Аарона дали міста для втечі: Хеврон і підміські його, і Ловину і підміські його, **43** **44** і Алом і околиці міста його, і Келом і підміські його, і Асан і підміські його, і Вестсомос і підміські їхні, і Ветсур і підміські його. **45** З племені ж Веніямина: Ґаваон і підміські його, і Анатот і підміські його, і Еламвей *і* підміські його. Всіх же міст 13 з підчиненими своїми за їхнім племенем. **46** І синам же Каата, що осталися з племені роду, з половини племені Манассії дали в спадок 10 міст. **47** І синам Ґетсона за їхніми племенами – з племені Ісира, і з племені Асира, і з племені Неталима, і з племені Мана-

сії в Васані 13 міст. **48** І синам Мерари за їхніми племенами з племені Рувима, і з племені Ґада, і з племені Завулона дали в жереб 12 міст. **49** Дали ж сини Ізраїля левітам міста і їхні передмістя. **50** Дали ж їх за жеребом з племені синів Юди, і з племені синів Симеона, і з племені синів Веніямина ці міста, які назвали своїми іменами. **51** І ті, що були з племені синів Каата, були ж міста в їхніх границях з племені Ефраїма.
ic нав. 21 **52** *Дали бо їм міста для втечі: Сихем з підміськими його в горі Ефраїма, і Ґазер з його підміськими, **53** і Єкмаан з його підміськими, і Веторон і його підміські, **54** і Елон з його підміськими, і Ґетремон з його підміськими. **55** І з половини племені Манасії Інер і його підміські, і Євлаам і його підміські. Це племені – осталим синам Каата. **56** Синам же Ґетсона з племені половини племені Манасії, дали Ґаулон в Васані і підміські його, і Астарот з його підміськими. **57** І з племені Ісахара – Кедес з підвладними йому, і Надар з підвладними йому, і Рамот **58** і його підміські, і Енан з підчиненими йому. **59** І з племені Асира – Масію з підчиненими йому, і Равот і його підміські, **60** і Акоак і його підміські, і Роов з підчиненими йому. **61** І з племені Неталима – Кадис в Галилеї і його підміські, Хамот з підчиненими йому, і Канатем і його підміські. **62** І осталим синам Мерари дали: з племені Завулона – Реммон і його підміські, і Кадис, і Ремон з підчиненими йому, **63** і за Йорданом Єрихон; напроти сходу Йордану – з племені Рувима, і Восор в пустині з підчиненими йому, і Ессу з підчиненими йому, **64** і Кадимот і підміські його, і Мопсат з його підміськими. **65** І з племені Ґада – Рамат в Ґалааді і його підміські, і Наїм з підвладними йому, **66** і Есевон з підвладними йому, і Язер з підвладними йому.

левѹтомъ гра́ды, и̂ по́гра́дїа и̑хъ· (-)[119] да́ша (же и̑хъ) по жре́бїю ѿ колѣ́на сы́новъ і̂ѹ́дины. и ѿ колѣ́на сы́новъ симео́нь. (и̂ ѿ колѣ́на сы́новъ венїамино́нь.) гра́ды сїи и̑хже назва́ша (и̂ме́ны свои́ми)[120]. і̂ (и̑же ба́хѹ) ѿ племе́не сы́новъ каа́ѳ. (-)[121] бы́ша (же) гра́ды въ предѣ́лехъ и̑хъ ѿ колѣ́на е̂фрѣмова· (-)[122] *да́ша бо (и̑мъ)[123] гра́ды на оу҃бѣжа́нїе, сихе́мъ (сть)[124] по́гра́дїами е̂го. ѣ̆ горѣ̀ е̂фрѣмовѣ̀ и̂ газе́ра (с)[125] по́гра́дїами е̂го· и̂ [е̂и̑маа́нъ][126] (с)[127] по́гра́же́ными е̂го. (и̂ ведоро́нъ и̂ по́гра́дїе е̂го·) и̂ [е̂ло́нъ][128] (с)[129] по́гра́же́ными е̂го. и̂ гедремо́нъ (с)[130] по́гра́дїемъ е̂го· и̂ ѿ полови́ны колѣ́на манасїи́на [и̑нӗѵ][131] и̂ по́гра́днаѧ е̂го, и̂ е̂влаа́мъ и̂ по́гра́днаѧ е̂го. (сїе племе́ни)[132] сы́номъ (кахаѳо́выимъ)[133] о҃ста́вшимъ· Сы́номъ (же) (гедсо́нимъ)[134] ѿ племе́ни по́лъ племе́ни манасїева. (да́ша) [гаоѹ́ло́нъ][135] въ васа́нѣ, и̂ по́гра́днаѧ е̂го. и̂ (а҃старо́ѳъ)[136] (сть)[137] по́гра́жа́ны е̂го· и̂ ѿ колѣ́на и̑саха́рова кеде́съ (сть)[138] по́гра́жа́ны е̂го. и̂ (нада́ръ)[139] (сть)[140] по́гра́жа́ньми е̂го. и̂ (рамо́ѳъ)[141] и̂ по́гра́днаѧ е̂го. и̂ (е̂на́нъ)[142] (с)[143] по́гра́же́ньми е̂го· и̂ ѿ колѣ́на а҃сы́рова (маси́ю)[144] (с)[145] по́гра́же́ньми е̂го. и̂ (равоѳъ)[146], и̂ по́гра́дїе е̂го· и̂ [а҃коа́къ][147] и̂ по́гра́дїе е̂го· и̂ роо́въ (с)[148] по́гра́же́нными е̂го. и̂ ѿ колѣ́на (недали́мли)[149], (кади́съ)[150] в галиле́и, и̂ по́гра́днаѧ е̂го. (-)[151] хамо́ѳ (сть)[152] по́гра́жа́ньми е̂го, и̂ (канадемъ)[153] и̂ по́гра́днаѧ е̂го· (и̂) сы́номъ мерарїи́но҃ о҃ста́вшїи҃ (да́ша) ѿ колѣ́на заоѹ́ло́на рем҃мо́на и̂ по́гра́днаѧ е̂го. и̂ (кади́съ и̂ ремо́нъ)[154] (сть)[155] по́гра́жа́ными е̂го. и̂ за і̂о҃рда́номъ е̂рихо́нъ проти́ву въстоо́ка і̂о҃рда́нова. ѿ҃ колѣ́на рѹви́мова. (и̂) вѣсоръ вѣ пѹсты́ни (сть)[156] по́гра́жа́ными е̂го. и̂ (е̂́сса)[157] (сть)[158] по́гра́жа́ными е̂го· и̂ кадимо́ѳъ и̂ по́гра́днаѧ е̂го. и̂ (моѱа́ѳъ)[159] (сть)[160] по́гра́жными е̂го· и̂ ѿ колѣ́на га́дова. (рама́ѳъ)[161] въ галаа́дѣ и̂ по́гра́днаѧ е̂го, и̂ (наи́мъ)[162] (с)[163] по́гра́жа́ными е̂го· и̂ е̂сево́нъ (сть)[164] по́гра́жа́ны е̂го. і̂ и̂а҃зе́ръ (сть)[165] по́гра́жа́ны е̂го·

мой1. 46 **1** І *це сини Ісахара: Тола, і Фуа, і Ясув, і Асомврам – чотири. **2** Сини ж Толи: Озій, і Рафеас, і Яруїл, і Амин, і Афтам, і Самуїл, ці були князями по домах своїх з племені Толи, дуже сильні мужі; були почислені в днях Давида – 20000 і 2000 і 6 сот. **3** Сини ж Озія і сини Єзри: Єзра, Михаїл, і Авліяс, і Йоіль, і Осіас, всіх князів п'ять. **4** І з ними, за їхнім родом і за домом їхніх батьків, підперезані і сильні, щоб стати в лави до бою, 30000 і

Глава 7

Гла҃ ѕ҃·

(сїи)* сы́нове и̑саха́ровы. до́ла, и̂ фѹа. и̂ а҃сѹвъ, и̂ [а҃сомъврамъ][1] четы́ре· (-)[2] Сы́нове (же) до́лы. о҃зи, и̂ (рафеа́съ)[3]. і̂ (и̂а҃рѹи́ль)[4], и̂ (а҃ми́й)[5] и̂ (а҃фда́мъ)[6], и̂ самѹи́ль, (сїи бы́ша) кнѧ́зи по домо́хъ племе́нъ свои́хъ. (и̑же ѿ҃ колѣ́на) дола (мѹжїи) кр҃тчаи́ши (-)[7] (сочте́ни сѹть)[8] въ дн҃и дв҃двы, ѩ҃. и̂ в҃, и̂ ѕ҃ со҃· (-)[9] Сы́нове (же) о҃зїины (и̂ сы́нове и̂е́зры и̂е́зра)[10]. михаи́лъ, и̂ (а҃вліа́съ)[11], і̂ и̂о́и́ль, и̂ (о҃сїа́съ)[12]. па҃ть (всѣхъ кнѧзе́и)[13]. и̂ с ни́ми по ро́дом и̑хъ и̂ по до-

мо́мъ ѡ҃чествіа и҃хъ. (преложе́ни и҆) сі́лни къ о҆полче́нїю на́ брань, ѧ҃, и҆ ѕ҃, мно́зи бо и҃мѣша же́ны и҆ сы́ны· (-)[14] бра́тїа (же) и҃хъ (таи҃ко҃) по (всему́ пле́мени)[15] и҃саха́рову (мужїе), кръпча́иши (къ бра́ни)[16], ѯ҃, и҆ ѕ҃. сочте́нїе и҃хъ (-)[17]· *(Сы́нове же вені҃ами́новы)[18], (е҆вла́н)[19], и҆ (хово́ръ)[20], и҆ (е҆дїи́лъ)[21] трїе· (-)[22] Сы́нове (же) (е҆вла́евы)[23]. (е҆сево́нъ)[24] и҆ (о҆зї-а́съ)[25], и҆ о҆зїи́лъ и҆ [е҆римѹ́ѳъ][26] и҆ (оу҃раи҃)[27], па́ть кнаѕе́и (до́му ѡ҃чествіа)[28] (и҃хъ, и҆ къ бра́немъ) кръпча́иши (-)[29]. и҆ сочте́нїе ѱ҃, ї҃к, и҆ ѕ҃в. и҆ л҃, и҆ д҃· (-)[30] Сы́нове (же ховоровы)[31], (самарїа́съ)[32], і҆ (и҃о́-а́въ)[33], и҆ е҆лїе҆зе́ръ, и҆ (е҆лїа́на)[34], и҆ а҆марїи, и҆ е҆римо́ѳъ, и҆ [а҆вїи]́[35], и҆ а҆нафо́ѳ и҆ [е҆лмеѳ̑][36]. вс҃и сі҃и сы́нове (хово́ровы)[37]· (-)[38] Сочте́нїе (же) и҃хъ по роже́нїю и҃хъ. кнаѕе́и (пле́менъ)[39] ѡ҃чествъ и҃хъ (мужїи къ бра́ни) кръпча́ишихъ (-)[40], ї҃к. и҆ ѕ҃· (-)[41] Сы́нове (же) (и҃е҆дїи́левы)[42] (валаа́м̑)[43] (і҆) [и҃е҆о́съ][44]. и҆ вені҃ами́нъ, и҆ а҆во́ѳ. и҆ (а҆хана́анъ)[45]. і҆ (и҃о́да́нъ)[46] и҆ [дарси́съ][47], и҆ (а҆саи́ръ)[48]· вс҃и сі҃и сы́нове, (и҃е҆дїи́левы)[49] кнаѕи́ пле́менемъ (свои҃) кръпча́иши (мужи)[50], ѕ҃і, и҆ ѕ҃, (къ о҆полче́нїю сходя́щїи)[51]. и҃ (сафа́и҃ же)[52], и҆ (а҆фа́нъ)[53]. (-)[54] сы́нове (и҃е҆римѹ́ѳовы)[55]. (е҆сѹ́ѳъ) сы́нъ е҆го (-)[56], (недали́мъ сы́нъ е҆го)[57], [и҃е҆сїи́лъ][58] и҆ [гои́ни][59] і҆ (и҃е҆се́ръ)[60]. и҆ (селаи҃)[61], сы́нове, [валалаа́][62]· Сы́нове (же) манасїе, [е҆зрїи́ль][63]. е҆го же роди҂ нало́жница е҆го си́ра, (и҆) роди҂ (и҆) махи́ра ѡ҃ц҃а галаа́дова· (-)[64] ѱахи҃ (же) поя́тъ жену́ (а҆фи́ру)[65]. и҆ (а҆фи́ну)[66] і҆ и́ма сестръ е҆го (мааха)[67]. (-)[68] и҃́ма (же) второ́и (салдаа́дъ)[69], (-)[70] роди́ша (же) са (салдаа́де)[71] дше́ри· и҃ породи҂ (маа́ха)[72] жена́ махирова сы́на, и҆ нарече́ и҃́ма е҆го фаре҆́ і҆ и́ма бра́тѹ е҆го (сооро́ръ)[73] (и҆) сы́нъ е҆го оу҃ла́мъ. (и҆ сы́нове е҆го и҃ла́м̑, и҆ раки҃́· (-)[74] Сы́нове (же и҃ла́мовы)[75], [валаа́мъ][76], сі҃и (сѹ́ть) сы́нове галаа́довы сы́на махи́рова сы́на манасі́ева· (-)[77] Сестра́ (же) е҆го (мельхе́дъ)[78]. роди́ (же) [и҃е҆сѹ́да][79]. и҆ а҆вие҆зе́ра. и҆ (малаа́да)[80]· (-)[81] бѣхѹ (же) сы́нове семи́ра. (і҆и́мъ)[82], и҆ сихе́мъ, и҆ (дочїи҃)[83] и҆ (е҆ни́а́мъ)[84]· (-)[85] Сы́нове (же) (е҆фрѣмли)[86] (ѧсала́мъ)[87]. и҆ (ра́мъ)[88] (сы́ны)[89] е҆го, и҆ (даа́мъ)[90] сы́нъ е҆го. (и҆) е҆лаа́дъ сы́нъ е҆го. (и҆ даа́д̑)[91] сы́нъ е҆го· (и҃) (заба́дъ)[92] сы́нъ е҆го, (и҆ сѹда́ла)[93] сы́нъ е҆го. и҆ е҆зе́ръ, и҆ (е҆ѕла́да)[94]. (-)[95] оу҃би́ша (же) и҃хъ мужи ге́дъ и҃же роди́шасѧ въ земли҂ (то́и) зане҂ и҃зыидо́ша взя́ти (о҆держа́нїе)[96] ѱ҃· и҃ сікѡба́ше е҆фре́мъ ѡ҃ц҃ъ и҃хъ (мно́ги дни)[97] и҆ прїидо́ша бра́тїа е҆го да оу҃тѣша́ е҆го· (Пото́мъ)[98] вни́де и҃ женѣ своеи҃ и҆ зача́ и҆ роди҂ сы́на, и҆ наре҆́ и҃́ма е҆го [варїе]́[99] сего́ ра́ди и҃же въ злы҃и҃ (до́му (е҆го)[100] роже́нъ е҆сть)[101]· [дши́ же е҆го бы́сть сара́а]́[102] (-)[103] въ о҆ны́хъ прочїихъ и҆ (сі҃а) созда́ ведоро҃ ни́жнїи и҆ вы́шнїи, [и҆ са́дрѹ][104]· (Рафа́и же)[105] [сы́нъ][106] е҆го (рееда́ъ)[107]. и҆ (да́лан)[108], (сы́нъ)[109] е҆го. и҆ (данаа́нъ)[110] сы́нъ е҆го· (и҃) лаа҆да́нъ сы́нъ е҆го. (и҆) (а҆м̑миоу́дъ)[111]

6000, бо вони мали багато жінок і дітей. **5** Брати ж їхні також в усьому племені Ісахара мужі дуже сильні на війну, їх перепис – 80000 і 7000. **6** *Сини ж Веніамина: Евлай, і Ховор, і Едиїл – три. **7** Сини ж Евлая: Есевон, і Озія, і Озіїл, і Еримут, і Урая – п'ять князів їхнього батьківського дому, і дуже сильні до бою. І їх перепис – 20000 і 2000 і 30 і 4. **8** Сини ж Ховора: Самарія, і Йоав, і Елієзер, і Еліяна, і Амарія, і Єримот, і Авія, і Анатот, і Елметем. Всі ці сини Ховора. **9** Їхній же перепис за їхніми родами, князями їхніх батьківських племен, дуже сильних мужів до бою – 20000 і 200. **10** Сини ж Єдіїла: Валаам, і Єос, і Веніямин, і Аот, і Аханаан, і Йотан, і Тарсис, і Асаїр. **11** Всі ці сини Єдіїла, князі своїх племен, дуже сильні мужі, 17000 і 200, що стають в лави. **12** І Сафан же, і Афан – сини Єримута, Єсуд, його син, **13** Неталим, його син; Єсіїл, і Ґоїни, і Єсер, і Селаїм – сини Валалаама. **14** Сини ж Манасії: Езріїл, якого породила його наложниця Сира, і породила й Махира – батька Ґалаада. **15** Махир же взяв жінку Афиру і Афину, й ім'я його сестри Мааха, ім'я ж другої – Салтаад; родилися ж Салтааді дочки. **16** І породила Мааха, жінка Махира, сина, і він назвав його ім'я Фарес, і ім'я його брата Соорор, і його син Улам. **17** І його сини Ілам і Ракам. Сини ж Ілама: Валаам. Це є сини Ґалаада, сина Махира, сина Манасії. **18** Сестра ж його Мельхед породила Єсуда, і Авиєзера, і Малаада. **19** Були ж сини Семира Їїм, і Сихем, і Дочіїм, і Еніям. **20** Сини ж Ефраїма: Тусалам, Ірам – його сини; і Таам, його син, і Елаад, його син, і Таад, його син, **21** і Завад, його син, і Сутала, його син, і Езер, і Езлада. Вбили же їх мужі Ґета, які народилися в тій землі, бо вийшли взяти їхній маєток. **22** І багато днів сумував Ефрем, їхній батько; і прийшли його брати, щоб його потішити. **23** Потім ввійшов до своєї жінки. І зачала, і породила сина, і назвав його ім'я Варіє задля цього, що народився в злі його дому. **24** Дочка ж його була, Сараа, в тих, що осталися, і вона збудувала нижній і горішний Веторон і Садру. **25** Рафай же, його син Ресеф, і Талай, його син, і Танаан, його син, **26** і Лаадан, його син, і Аммиуд, його

мой1. 46

син, Елисама, його син, **27** Рун, його син, і Осіє, його син. **28** І їхня посілість і поселення – Ветиль і їхні села напроти сходу Йордану, і на західній стороні – Ґазера і їхні села, і Сихем з йому приналежними, і Ґаґай з йому приналежними **29** аж до гір, і Маґеддон і йому приналежні, Дор *і* йому приналежні. В тих поселилися сини Йосифа, сина Ізраїля. **30** *Сини Асира: Ямна, і Єсуд, і Єсує, і Варія, і Саррея, їхня сестра. **31** Сини ж Варія: і Хевер, і Мелхіїл, цей був батько Заведа. **32** І Єховер породив Яфлета, і Сомира, і Хотана, і Сую, їхню сестру. **33** І сини Яфлета: Фасех, і Амамаат, і Асоат, це сини Яфлета. **34** Сини ж Сомира: Іхиур, Ранґоя, і Ава, і Арам. **35** Сини ж Асуда: брати його Суфа, і Амна, і Єлим, і Алам. **36** Сини ж Соіфа: Аріафер, і Суан, і Ворин, що у Вравасарі, **37** і Іюд, і Самма, і Селимван, і Ітран, **38** і Єфони, і Фасфа, і Арей. **39** Сини ж Оли: Аніїл і Расія. **40** Всі ці сини Асира, всі князі племен і батьківських родів, вибрані і кріпкі силою, князі воєвод. Перепис же їх на ставання в лави в час війни – 20000 і 6000 чоловік.

сн҃ъ ѥ҆го. ѥ҆лиса́ма сн҃ъ ѥ҆го· [ꙗ҆нъ]112 сн҃ъ ѥ҆го (и҆ѻ́сі́ѥ)113 сн҃ъ ѥ҆го· и҆ дрꙋга́нїе҆ и҆хъ и҆ ѻ́бита́нїе ведиль, и҆ ве́си (и҆)114, протиꙋ восто́ка (ноа́ра́на)115. (и҆) къ запа́нѣи страни҃ѣ газе́ра и҆ ве́си (и҆хъ)116. (и҆ сихе́мъ съ прилежа́щими е҆мꙋ.) (и҆ гага́и)117 съ прилежа́щими е҆мꙋ (-)118 даже до го́ръ (-)119. (и҆) магеддо́нъ и҆ прилежа́щїи е҆мꙋ, до́ръ (-)120 прилежа́щїе е҆мꙋ. в҃ тѣхъ вселиша́сѧ сн҃ове и҆ѻ́сифовы сна҃ їи҆лева· *Сн҃ове а҃ мѳ҆ ѵ҆ѕ҃
мой1. 46 а҆сиро́вы, (їа҃на)121 и҆ (ѥ҆сꙋдъ)122, и҆ [ѥ҆сꙋе]123, и҆ [варїа]124. и҆ [сарре́а]125 сестра҃ и҆хъ· (-)126 Сн҃ове (же) [варїе́вы]127 (и҆) (хеве́ръ)128. и҆ мелхїи́ль се́и (бы́сть) ѡ҃ц҃ъ (заве́довъ)129. и҆ (ѥ҆хове́ръ)130 (же) роди҃ (на҃фле́та)131. и҆ [сомиръ]132 и҆ [хомана]133 и҆ (сꙋа)134 сестрꙋ и҆хъ· и҆ сн҃ове (и҆а҃фле́товы)135 (фасе́хъ)136, (и҆ а҃мамаа́дъ)137 и҆ (асоа́дъ)138, сїи сн҃ове (и҆а҃фле́товы)139. (-)140 Сн҃ове (же) (сомиро́вы)141. (и҆хиоу́ръ, ра҃нго́а,)142 и҆ (а҃ва)143, и҆ а҃ра́мъ (-)144. (Сн҃ове же а҃сꙋдовы) братїа ѥ҆го (сꙋфа)145. и҆ (а҃мна)146. і҆ (и҆ѥ҆ли́мъ)147. и҆ (а҃лам҃ъ)148. Сн҃ове (же) (сои҆фовы)149 (а҃рїафе́ръ)150, и҆ (сꙋанъ)151, и҆ (ворин҃ъ)152 (иже въ вравасаре)153. (і҆ и҆ю́дъ)154 и҆ (сам҃ма)155 и҆ (селимъванъ)156, і҆ (и҆дра҃и҆)157, (и҆ ѥ҆фо́ни)158 и҆ фасфа, и҆ (аре́и)159. (-)160 Сн҃ове (же) ѻ҆ли́ни (-)161 а҃нїи́ль. и҆ расїа҃· в҃си сїи҆ сн҃ове а҃сꙋ́ровы, в҃си кна҃зи (племе́нъ и҆) ѡ҃чествъ и҆збрани. (и҆) крѣпіки си́лою кна҃зи воѥ҆во́дамъ. сочте́нїе (же) и҆х҃ (въ вре́ма брани) на вополче́нїе (-)162, (ѕ҃к҃, и҆ ѕ҃, мꙋжїи)163.

Глава 8

мой1. 46 вищ. 7

1 *Веніямин же породив Вала, свого первородного, і Аасаїла, другого, і Діера-Арета, третього, **2** і Нагуїла, четвертого, і Рафу, п'ятого. **3** Були ж сини Вали: Ясофан, і Ахиран, й Іван, **4** Ависуе ж, і Наман, і Ахія. **5** Це є сини Аґода: Гири, і Авиюд, і Ависуй, і Нами. І **6** це сини Аода: Гирам, Сапфан, і Аруам. Це є князі племен тих, що живуть в Гаваї, яких переселили до Мануата: **7** і Нааман, і Акія, і Ірам. Той привів їх і породив Ґира, Азана, і Нуя. **8** І Сеорим породив в країні моавській, після того, як його відпущено, і Осимасима і Вала – жінки його. **9** Він породив від своєї жінки Вали Йовава, і Самію, і Мису, і Мелхома, **10** і Йоаса, і Сехію, і Мармія; це є його сини, князі їхніх батьківських родів. **11** Від Енсими ж він породив Амитова і Елифаада. **12** Сини ж Елифаада: Евер, і Мисоам, і Самиїл. Той збудував Анон, і Адона і двори його, **13** і Еод *і* двори його. Вара ж і Самасій – князі племен тих, що живуть в Аіламі, і ті прогнали тих, що жили в Ґеті. **14** І їхні брати Сосиль, і Еримот, **15** і Завадія,

Гла҃, и҆·

ени҃а҃мии҃* же)1 роди҃ (ва́ла)2 прьве́нца сво҃его, и҆ (а҃а҃сани́ла)3, вторáго, [и҆]4 (дїе́ра, а҃ре́да)5, тре́тїа҃го· [и҆]6 (нагꙋи́ла)7, четве́рта́го, и рáфу, пя́таго· (-)8 Бы́ша (же) сн҃ове ва́ле. (и҆а҃софа́нъ)9, и҆ (ахиранъ)10 і҆ (и҆ѻ́а́нъ)11. (-)12 Ч҃висꙋе (же) и҆ (наманъ)13 и҆ а҃хїа҃· (Сїи сꙋть сн҃ове а҃года ги́ры, и авиоу́дъ, и҆ а҃висꙋе, и҆ нами҃, и҆)14 сїи҆ сн҃ы а҃о́ди, (гира҃ сапфа́нъ, и҆ а҃рꙋа́мъ). сїи сꙋть кна҃зи пле́менемъ ѻ҆бита́ющѧ въ гава́и. (-)15 (и҆хже пресели́ша)16 въ (манꙋа́дъ)17 И҆ (на҃а҃ма́нъ)18, и҆ (акїа҃)19, і҆ (и҆ра́мъ)20 то́и [-]21 [приведе и҆хъ]22, и҆ роди҃ (ги́ра), (а҃за́на)23. и҆ (нꙋа҃)24. И҆ (сеѻ́ри́мъ)25 роди́въ въ странѣ моа́вли, по ѡ҃пꙋще́нїи ѥ҆го, (и҆) (ѻ́сима́симъ)26 и҆ (ва́ла)27 (же́ны свои҃)28. (-)29 Роди (҃) ѡ҃ (ва́лы)30 жены҃ своя҆ и҆ѻ́ва́ва, и҆ (самїю)31 и҆ ми́сꙋ и҆ (мелхо́ма)32. і҆ и҆ѻ́а҃са и҆ (сехїю)33 и҆ мармїю. сїи (сꙋть сн҃ове ѥ҆го) кн҃зи ѡ҃чествъ (свои҃хъ)· (-)34 ѡ҃ (ѥ҆нъсими́мы)35 (же) роди (а҃ми́то́ва)36. и҆ (ѥ҆лифаа́да)37. (-)38 сн҃ове(҃) (ѥ҆лифадовы)39. (ѥ҆ве́ръ)40, (и҆) (мисоа́мъ)41. (и҆ самии́ль)42, то́и созда (а҃но́нъ)43. и҆ (а҃до́на)44 и҆ дворы҃ ѥ҆го. (и҆ ѥ҆о́дъ дворы҃ ѥ҆го)· (вара же)45 и҆ (самасїи҃)46 кна҃зи племе́немъ живꙋщимъ въ а҃и҃ла́мѣ, и҆ тїи҃ и҆зъгнаша живꙋщихъ въ ге́дꙋ· И҆ [братїа҃ и҆хъ]47 (сосиль)48, и҆ (ѥ҆римо́дъ)49. И҆ завадїа҃ и҆ [ара҃. и҆ а҃вадъ]50· (Щисолам же)51 и҆ ѥ҆с-

фа, (-)[52] [и̂ ѣ̂зїа]53, сн҃ове (варїа)[54]· И̂ завадїи, и̂ (месома́нии)[55]. и̂ (ѣзекїи)[56], и̂ (аве́рг҃ъ)[57]· І̂ (и̂а̂сїевы, и̂ марїи)[58], і̂ (и̂̂ѣзелїа)[59], и̂ (о̂ва́вг҃ъ)[60]. сн҃ове (ѣ̂лифа́ли)[61]. И̂ и̂акни́м҃, и̂ (хезрїи)[62], и̂ (зе́вди)[63]· І̂ и̂лио̂и́наи, и (саладїи)[64], и̂ ѣ̂лии́ль· И̂ (а̂дана)[65], и̂ варе́а, и̂ самарадг҃ъ, сн҃ове (семеи́совы)[66]· И̂ [ѣ̂сфанг҃ъ]67, и̂ (а̂вѣ̂)[68] и̂ (ѣ̂ли́лг҃ъ)[69]· (И̂ а̂ддрїа), и̂ [а̂вдо́нг҃ъ]70, и̂ зе́хри, и̂ ана́нг҃ъ· И̂ а̂нанїа, (-)[71] і̂ (и̂хам҃)[72] и̂ (нададїа)[73]. (-)[74] И̂ [ѣ̂фадїа]75, и̂ [фануи́ль][76] сн҃ове (и̂иса́ковы)[77]· И̂ (самоа́сг҃ъ)[78], и̂ [саре́а][79] и̂ (ѣ̂днїа)[80]· И̂ (ѣ̂рси́лг҃ъ)[81], і̂ и̂лїа, и̂ зехрїа, сн҃ове (же и̂̂ѣремои́мг҃ли)[82] сїѝ (патрїа́рхи сїѝ бы́ша пле́мене̂ свои́м҃)[83] нача́лницы, сїѝ
ни҃ д О̂бита́ша вг҃ъ і̂ер҃ли́мѣ· (-)[84] *вг҃ъ гавао́нѣ (же) вселии́сѧ (ини́ль) ѿ҆ц҃ъ ѣ̂гавао́нь, і̂ и́ма женѣ ѣ̂го маа́ха· (-)[85] Сн҃г҃ъ (же ѣ̂го)[86] прьве́нецг҃ъ, [а̂вдо̂][87] и̂ сӯг҃ъ, и̂ кии́сг҃ъ, и̂ (ваѣ̂лг҃ъ)[88]. (и̂ нада̂· И̂ ни́рг҃ъ)[89], (-)[90] (геддда́рг҃ъ)[91], (и̂ а̂и̂оӯи), и̂ бра́тїа (же) ѣ̂го, (заоӯрг҃ъ)[92] [-][93]. И̂ (махаѣло́д҃)[94] (и̂же) родѝ сама́а. сїи же (о̂бита́ша по бра́тїи своеи́)[95] вг҃ъ і̂ер҃ли́мѣ сг҃ъ бра-
ни҃ д тїею своею́· (-)[96] *Ни́р (же) родѝ кии́са, и̂ кии́сг҃ъ родѝ саоӯла, (-)[97] саоӯлг҃ъ (же) родѝ и̂о́надана, и̂ мелхисӯе, и̂ а̂миндава, и̂ [ѣ̂звааа́ла][98]· (-)[99] [Сн҃г҃ъ][100] (же) и̂о́надано́вг҃ъ, [мемг҃ъфиваи́ме́и][101]. (и̂ ме́мг҃ъдивостеи́), и̂ [мемг҃ъфива́л][102] (же), родѝ [ми́хӯ][103]· (-)[104] Сн҃ове (же) ми́ха, (фидо́дг҃ъ)[105] и̂ [мало́хг҃ъ][106]. и̂ [дареи́сг҃ъ][107], и̂ [хаи́а́сг҃ъ][108]· И̂ [хаа́сг҃ъ][109] (же) родѝ (и̂о́да, и̂о́да)[110] родѝ [салеме́да][111], и̂ а̂смо́да, и̂ заи́врїю, (-)[112] заи́врїи (же) родѝ (мо́сӯ)[113]· И̂ (мо́са)[114] родѝ (лаа́нӯ)[115], (ѣ̂мӯже сн҃г҃ъ бы́сть а̂раа, ѿ҆ а̂раи́, рожен҃ъ ѣ̂сть ѣ̂лг҃ъла́са, и̂же родѝ а̂сани́ла)[116]· (Ч҃се́лю же)[117] (вг҃ъша прьвенецг҃ъ ѣ̂го.) ѕ҃ сн҃овг҃ъ. (-)[118] сїа (же) и̂мена̀ и̂хг҃ъ, ѣ̂зрика́мг҃ъ (-)[119], і̂ и̂змаи́ль. и̂ зарїа, (-)[120] а̂вдїа, (и̂ сараа́,) и̂ а̂нана́нг҃ъ, вси́ (же) тїи сн҃ове (а̂сани́левы)[121]. (-)[122] Сн҃ове(ⷪ) (ѣ̂се́ха)[123] бра́тта ѣ̂го, (и̂) [оӯла́мг҃ъ][124] прьвене̂ ѣ̂го, и̂ (ѣ̂сӯсг҃ъ)[125] вторы́и, [и̂][126] (ѣ̂лифа́сг҃ъ)[127], тре́тїи· (-)[128] Бы́ша (же) сн҃ове (и̂оӯда́ли)[129] (мӯжи крѣпча́ишїи)[130] (вели́кою) крѣпостїю напраза́юще лӯкъ. и̂ мно́ги и̂мѣю̀ще сн҃ове. и̂ сн҃ы сн҃овг҃ъ, р҃н· всѝ сїѝ ѿ҆ сн҃овг҃ъ венїа̂ми́нихг҃ъ·

Гла, д҃·

Ввесь (же) і̂и́ль (сочте́нг҃ъ ѣ̂сть по пле́менемг҃ъ)[1] и̂хг҃ъ, и̂ ѣ̂е сӯть пи́саны вг҃ъ кни́зѣ цр҃еи і̂и́левыхг҃ъ, і̂ и̂оӯдиныхг҃ъ. по преселе́нїи вг҃ъ вавӗло́нг҃ъ ради безако́нїа и̂хг҃ъ· (И̂̀же безаконова́ша.) і̂ и̂же о̂бита́ша первѣ́и вг҃ъ о̂держа́нїихг҃ъ (-)[2], (и̂) вг҃ъ градѣхг҃ъ (свои̂̀) і̂и́ль, (и̂) сщ҃енницы (и̂) левӗ́ты, и̂ придани́и· (И̂же о̂ста́ша)[3] вг҃ъ і̂ер҃ли́мѣ (сг҃ъ)[4] сн҃гъми і̂оӯдиныими (-)[5] ѿ҆ сн҃овг҃ъ венїа̂ми́нь, и̂ ѿ҆ сн҃овг҃ъ ѣ̂фрѣмль и̂ манасїинг҃ъ· (О̂дии́)[6] сн҃г҃ъ [а̂миоӯдовг҃ъ][7] сн҃а (ѣ̂мврїи́на)[8]. (сн҃ове)[9] ѿ҆ сн҃овг҃ъ фа-

і Арад, і Авад, **16** Мисолам же, і Есфа, і Езія – сини Варія. **17** І Завадій, і Месоманій, і Єзикій, і Авер, **18** і Ясієвій, і Марій, і Єзелій, і Овав – сини Елифала. **19** І Яким, і Хезрій, і Зевдій, **20** і Ілиоінай, і Салатій, і Еліиль, **21** і Аданя, і Варея, і Самарат – сини Семеїса. **22** І Єсфан, і Авер, і Елил, **23** і Адрія, і Авдон, і Зехри, і Анан **24** і Ананія, й Іхам, і Нататія, **25** і Єфатія, і Фануїл – сини Ісака. 26 І Самоас, і Сарея, і Єтнія, **27** і Єрсил, і Ілія, і Зехрія – сини ж Єремоїма. **28** Вони партріярхи, вони були володарі своїх племен, вони проживали в Єрусалимі. **29** *В Ґаваоні ж поселився Їіль, батько Еґавона, й ім'я його жінки Мааха. **30** Його же первородний син Авдон, і Сур, і Кис, і Ваел, і Надав, і Нир, **31** Ґеддар, і Ануй, і брати ж його Заур **32** і Махаелод, що породив Самая; вони ж проживали напроти своїх братів, в Єрусалимі зі своїми братами. **33** *Нир же породив Киса, і Кис породив Саула, Саул же породив Йонатана, і Мелхисуя, і Аминадава, і Єзваала. 34 Син же Йонатана Мемфивалмей і Мемтивостей. І Мемфивал же породив Миху. **35** Сини ж Михи: Фитот, і Малох, і Тарес, і Хаас. **36** І Хаас же породив Йода, Йода породив Салемета, і Асмота, і Замврія, Замврій же породив Моса. **37** І Моса породив Лаана, в якого син був Араа; від Араї народився Еллас, який породив Асаїла. **38** В Асаїла ж були: первородний його *і* 6-ть синів. Це ж їхні імена: Езрикам, і Ізмаїл, і Зарія, Авдія, і Сараа, і Анан; всі ж ті – сини Асаїла. **39** Сини Есеха, його брата: і Улам – його первородний, і Есус – другий, і Елифас – третій. 40 Були ж сини Юдама дуже сильні мужі, що натягували лук великою силою, і мали багато синів і синів синів – 150. Всі ці з синів Веніямина.

ниж. 9

ниж. 9 црс1. 14

Глава 9

1 І ввесь же Ізраїль перерахований був за їхніми племенами. І ось вони є записані в книзі ізраїльських і юдиних царів по переселенні до Вавилону за їхні беззаконня, **2** якими вчинили беззаконня. І ті, що першими жили в насліддях і в своїх містах Ізраїля, і священики, і левіти, і приписані. **3** Ті з синів Веніямина і з синів Ефріма і Манасії, що осталися в Єрусалимі з синами Юди. **4** Отин – син Амиюда, сина Емврія, сини

з синів Фареса, синів Юди. **5** І з Силома – Асая, його первородний, і його сини; **6** з синів же Зари – Іейл і їхні брати, яких було 600 і 90. **7** І з синів Веніямина: Сахом, син Восоллама, сина Одуя, сина Сануа, **8** і Евнаа, син Єровоама, і Елав. І це сини Йозії, і сини Махера, і Мосоллама, сина Сафатія, сина Рагуїла, сина Явани. **9** Брати ж їхні за їхніми родами – 9 сот і 50 і 6. Всі ці мужі – князі племен за домами своїх батьків. **10** З священиків же – Йодая, і Оарим, і Оаким. **11** І Азарія – син Хелкії, сина Мосоллама, сина Садука, сина Мараріота, сина Ахитова, архиєрея божого дому. **12** І Адіям – син Єроама, сина Тазора, сина Мелхія, і Маасія – син Адіїла, сина Азера, сина Мосолама, сина Самелимота, сина Еммара. **13** Їхні ж брати, князі за домами своїх батьківських родів, – 1000 і 7 сот і 60, кріпкі силою на виконання діла служіння в божому домі. **14** З левітів же – Самея, син Асува,сина Азрикама, сина Савія, сина в Мерари, **15** Ваквакар же, і Арис, і Гарея, і Метаніяс, син Міхи, сина Зехри, сина Асафа. **16** І Авдія, син Самея, сина Ґолила, сина Ідитуна, і Варахія, син Аси, сина Ералкана, що жив в дворах Нетофата. **17** Дверники ж – Селлум, і Акум, і Телмон, і Емман. І їхній брат Селлум же був князем **18** аж до того часу в брамі царя на сході, вони держали за своїми силами між синами Левія. **19** І Селлум, син Кори, сина Авіясафа, сина Кори, і його брати, за домом його батьків, ці є наглядачі над ділами служіння, стережучи сторожі шатра і їхніх батьків над господнім полком, стережучи вхід. **20** Фінеес же, син Елеазара, був їхнім вождем перед Гсподом. **21** І після нього Закхарій, син Мосоллама, дверник дверей шатра свідчення. **22** Ці всі вибрані між дверниками, які числом 200 і 12, вони почислені в їхніх дворах за їхнім племенем; і цих поставив Давид і Самоїл, видючий у своїй вірі. **23** І так ті і їхні сини були при дверях господнього дому в домі шатра, щоб стерегти по всі дні. **24** За чотирма вітрами були дверники, що стерегли: одні – на схід, і на захід, і на північ, і на південь. **25** Брати ж їхні, які жили в своїх дворах, і приходили по своїх суботах, від часу аж до часу, тим на зміну. **26** Бо чотирьом старшим дверникам, левітам, було доручено

рєсъ (сн҃вгъ)[10] їоу́да· и҆̂ ѡ҆̃ (сило́ма)[11] а҆̂са́ина прьвенє҆̃ є҆го и҆̂ сн҃ове є҆го. ѡ҆̃ сн҃овгъ (же) за́ра, [и҆̂е́нль][12] и҆̂ бра́тїа и҆̑хъ, (и҆̑хже бы́сть,) ѯ҃, и҆̂ ч҃· и҆̂ ѡ҆̃ сн҃овгъ венїа́мино́нь (сахѡ̃)[13] сн҃ъ (вгъсоллámовгъ)[14]. сн҃а о҆́ду́ева сн҃а [сану́ова][15]. и҆̂ [є҆вна́а][16] сн҃ъ [і҆є́рово́амовгъ][17] [и҆̂ є҆ла́вгъ][18], и҆̂ сїи сн҃ы (и҆̂о́зи́ю)[19], (и҆̂) сн҃ове (маха́ровы)[20], и҆̂ (мосолла́мовы)[21] сн҃а сафатїева, сн҃а рагу́и́лева. сн҃а [и҆̂ава́ни][22] (-)[23] братїа (же) и҆̑хъ по рожє́ї а҆̂мъ и҆̑хъ д҃ со́тъ, и҆̂ н҃ и҆̂ ѕ҃, вс҆̂и (сїи) мужи кнаѕи племе́немъ по домо́мъ ѡ҆̃ц҃ъ свои́хъ· (-)[24] ѡ҆̃ сщ҃енникъ (же) и҆̂о́да́їа и҆̂ (о҆̂ари́мъ)[25], и҆̂ [о҆̂аки́мъ][26]. и҆̂ а҆̂за́рїа сн҃ъ хелкїевъ сн҃а мосолла́мова. сн҃а (садукова)[27]. сн҃а (мараріо́дъ)[28], сн҃а а҆̂хи́това а҆̂рхїє҆ре́а до́му бж҃їа· и҆̂ (а҆̂дїамъ)[29] сн҃ъ [є҆роа́мль][30] сн҃а (дазо́ръ)[31] сн҃а [мелхїа́ева][32] и҆̂ маа҆̂сїа, сн҃ъ а҆̂дини́ль, сн҃а (а҆̂зе́ра)[33], сн҃а мосола́мла. сн҃а (самелимо́дова)[34] сн҃а (є҆м҃ма́рова)[35]. (-)[36] бра́тїа (же) и҆̑хъ кнаѕи по домо́мъ ѡ҆̃чествъ (свои́хъ), д҃а, и҆̂ ѕ҃ со́тъ, и҆̂ ѯ҃, силнѣ́ишн крѣпостїю кѣ сотворе́нїю дѣла служе́нїа ѣ҆̀ домѹ бж҃їи· (-)[37] ѡ҆̃ левѵ́тъ (же) (самє́їа)[38] сн҃ъ (а҆̂сѵ́вовгъ)[39] сн҃а (а҆̂зрикама́мова)[40], сн҃а (савїева)[41], (сн҃а вгъ мерарїи́нѣ)[42]. (-)[43] ваквака́р же, и҆̂ а҆̂рі҃ и҆̂ (гаре́а)[44], и҆̂ (меданїа́сгъ)[45] сн҃ъ михаі҃· сн҃а зе́хри сн҃а а҆̂са́фова· и҆̂ а҆̂вдїа сн҃ъ самє́а. сн҃а (го́лила)[46], сн҃а (и҆̂дидѵна)[47], и҆̂ варахїа сн҃ъ [а҆́сы][48], сн҃а (є҆а҆лика́нова)[49] и҆̑же о҆́бита҆ вгъ дво́рѣхъ нетофа́довыхъ· две́рницы (же) (селлѵмъ)[50] и҆̂ [а҆кѵмъ][51], и҆̂ (телмо́нъ)[52], и҆̂ (є҆м҃ма́нъ)[53] и҆̂ бра́тъ и҆̑хъ, (селлѵмъ)[54] (же бы́сть) кнаѕь, (-)[55] даже того (вре́мени) вгъ вра́тѣхъ цр҃кви҃ кѣ восто́кѹ (вгъздержа́ху по силахъ свои҃)[56] вгъ сн҃ѣхъ левѵ́ины҃хъ· и҆̂ (селлѵмъ)[57] сн҃ъ кгъре́овгъ сн҃а а҆̂вї а҆̂сафо́вова сн҃а коре́ова. и҆̂ бра́тїа є҆го по домо́мъ (ѡ҆̃ц҃ъ)[58] и҆̑хъ (-)[59]. (сїи сѵ́ть зри́тели) на҃ дѣлы служе́нїа стрегѵ́ще стражбы҃, скѵ́нїи, и҆̂ ѡ҆̃ц҃ъ и҆̑хъ на҃ поли́комъ гн҃имъ. Стрегѵ́ще вгъхо́да· (-)[60] (θинеє́сгъ)[61] (же) сн҃ъ є҆леаза́ровгъ (бысть) во́ждь и҆̑хъ пре҃ (гм҃ъ)· и҆̂ (посс҃)[62] (заи҃ха́рїа)[63] сн҃ъ [мосолла́мїевгъ][64] дверни҃ бра́тъ скѵ̀нїи свѣдѣнїа· (Сїи) вс҆̂и и҆̑збра́нніи (вгъ дверницѣхъ)[65] (и҆̑же вгъ чи́слѣ,) ѳ҃, и҆̂ в҃, сїи в селѣхъ и҆̑хъ (по племе́немъ и҆̑хъ сочте́но)[66], (и҆̂) си́хъ поста́ви дв҃дъ и҆̂ самоилъ ви́дѧщїи вгъ вѣрѣ своє́и· и҆̂ (та́ко) тїи и҆̂ сн҃ове и҆̑хъ (быша) вгъ две́рехъ до́му гн҃а. ѣ҆̀ до́му скѵ̀нїа стрещи, (по всѧ дни҃·) По четы́ремъ вѣтромъ҃ бѣша (две́рницы стрегѵ́щеи)[67]. (и҆̑же) кгъ восто́кѹ (и҆̂) кгъ западѹ, (и҆̂) кгъ сѣ́веру, (и҆̂) кгъ ю́гу· (-)[68] Бра́тїа (же) (и҆̑ и҆̑же живя́ху вгъ села҃ свои҃, и҆̂ прихожда́ху)[69] (вгъ сѵбо́та҃ свои҃)[70] ѡ҆̃ вре́мени даже до вре́мени (на премѣну)[71] т҃ѣ· (Четы́ре҃ бо две́рнико҃ старѣишн҃ вгъручє́но бысть)[72] (левѵ̀то҃. и҆̂ бѣху стрегѵ́ще собо́ровгъ)[73] и҆̂ скровищгъ до́му гн҃а· (-)[74] По о҆́кр҃тъ (же) цр҃кви (гн҃а)[75] живаху вгъ

стра́жбахъ (свои́м). (да ѣгда̀ врема̀ бы́сть)[76] тїи (и̂) (-)[77] оу̂трь (ѿтворає́ю)[78] две́ри цр҃кви· (-)[79] ѿ (того́ же ро́да)[80] (бе́хѹ и̂) на̀ сосѹ́ды слѹже́нїа. по чи́слѹ во́ вноша́хѹ (сосѹ́ды)[81], і̂ (-)[82] и̂зноша́хѹ (-)[83]. (-)[84] ѿ тѣ́ (же і̂ и́же вручє́нна и́мѣяхѹ рѹ́ха сто́ительствомъ. та́коже)[85] и̂ надъ мѹко́ю пшени́чною (и̂) виномъ (и̂) е̂ле́ѡ (и̂) димїамѡ́ и̂ а̂рома́ты· (-)[86] Сы́нове (же) сщ҃е́нниковъ (ма́сти ѿ рама́тъ сътвѣлахѹ)[87]· И̂ маттїадїасъ левѵ́тъ. се́й пръвенецъ (се́ллѹмъ крылошани́нъ пръвыи бы́сть)[88], (е́мѹже оу̂вѣ́рени)[89] же́твы. (і̂) и́же на сковрадѣ (пражахѹсѧ) вели́кого жерца̀· (Паки ѿ сы́новъ каа́довы҃ бра́тїа)[90] и̂ (бе́хѹ) на̀ хлѣбы пре́ложе́нїа (въ сѹбо́ты и̂ сѹбо́ты и́же оу̂гото́вати)[91]· И̂ сїи (бы́ша) (кнѧзи пѣвцы҃)[92] по семьна́хъ левѵ́тъскихъ и́же въ сътвори́нїю поста́влени, повседне́вное, на́ко да дне́ь и̂ но́щь (всегда̀ своѐ слѹже́нїе ѿслѹжива́ютъ)[93]· Сїи главы̀ ѿ́чествомъ левѵ́томъ по племе́немъ и̂, нача́лницы (же) сїи (вс҃и) пребыва́хѹ въ і̂ерли́мѣ· И̂ въ гавао́нѣ (же) о́стаѧ ѿ́цъ гавао́нь (і̂е̂и̂е́левъ)[94]. (-)[95] и́ма женѣ е̂го (маа́хa)[96]· И̂ сы́нъ пръвенецъ (е̂го) (а̂вдо́нъ)[97], и̂ (а̂сѹ́ръ)[98], и̂ ки́съ, и̂ (ва́ель)[99], и̂ ни́ръ, и̂ нада́въ, и̂ (гедо́ръ)[100]. и̂ (бра́тїа и́хъ)[101]. (и̂ а̂гїоу́нъ,) и̂ (зехрїа)[102]· И̂ (макеллодъ)[103] (и́же) родѝ (се́ммаа)[104]. и̂ сїи (вселѝшасѧ среди бра́тїи свои́хъ)[105] въ і̂ерли́мѣ со бра́тїами
вы́ й свои́ми· (-)[106] *Нир (же) родѝ ки́са. и̂ ки́съ родѝ саоу́ла. и̂ саоу́лъ родѝ і̂а́о̂нада. и̂ мелхисѹа́. и̂ а̂минада́ва, и̂ (сва́е̂лa)[107]· (-)[108] (Сы́ны же)[109] і̂о̂ана-да́ни [мемфива́алъ][110]. и̂ [мемъфива́алъ][111] ро̂ ми́хѹ· (-)[112] Сы́нове (же) ми́ха (фило́дъ)[113], и̂ (мелхїи́лъ)[114], и̂ [дара́а]ѧ[115], [и̂ а̂за́еръ][116]· И̂ (хаза́зъ же)[117] родѝ (и̂о́дѹ)[118], і̂ (и̂о́да)[119] родѝ (а̂лефа)[120], и̂ [а̂змо́да][121], и̂ за́врїа, (-)[122] замврїи (же) родѝ маса́а· И̂ ма́са (же) родѝ ваа́на, (е̂гоже сы́нъ рафаїа)[123] (е̂ласа)[124] сы́нъ е̂го, [а̂саи́ль][125] сы́нъ е̂го· (-)[126] ѺѲ а̂саи́ла (же бѣ), ѕ, сы́новъ, и̂ сїа и́мена̀ и́хъ. (и̂) [е̂зри́ка][127] пръве́нецъ е̂го [і̂][128] и́смаи́ль, и̂ (а̂зарїа)[129], и̂ а̂вдїа, и̂ ана́нъ, сїи сы́нове [а̂саи́левы][130].

Гла, ї·

а ц҃р г҃ (илисти́ми* же)[1] воева́ша проти́ѹ і̂и̂ля. и̂ бѣжа́ша (мѹжи і̂и̂лєви) ѿ лица̀ и́ноплеме́нническа, и̂ падо́ша ра́нени въ горѣ гелвѹи· (Єгда же приближи́шасѧ и́ноплеме́нницы погона́ющи)[2] саоу́ла и̂ сы́новъ е̂го. и̂ оу̂би́ша (-)[3] (і̂о̂ана́да́на)[4] и̂ а̂минада́ва и̂ мельхисѹе́ сы́новъ саоу́ловы҃· И̂ о́тажасѧ бра́нь проти́ѹ саоу́ла. и̂ о́брѣто́ѡ̂ е̂го стрѣлцы (и̂ на́звиша е̂го) стрѣлами (-)[5] и̂ въскорбѣ ѿ стрѣлє́нїа· И̂ рече саоу́лъ къ носа́щемѹ о́рѹжїе е̂го. и́зъвлецы ме́чь

но, і вони стерегли склади і скарби господнього дому. **27** Вони ж жили довкруги господньої церкви у своїх сторожах, щоб, коли настав час, ті і рано відкривали двері церкви. **28** З того ж роду були й *ті, що* над посудинами служіння, бо вносили і виносили посудини за числом. **29** З тих же і ті, що вручено *їм* тягарі святительства, також *вони* і над пшеничною мукою, і вином, і олією, і ладаном, і пахощами. **30** Сини ж священиків виготовляли масті з пахощів. **31** І Маттатіяс, левит, цей первородний Селлума був першим крилошанином, якому довірені жертви і те великого священика, що смажилося на пательні. **32** Знову їхні брати з Каатових синів були над хлібами при носу, щоб приготовляти в суботи і суботи. **33** І ці були князі співаків за сім'ями левітів, які наставлені в зібранні на кожний день, що день і ніч постійно відслуговували своє служіння. **34** Це голови батьківських родів левітів за їхніми племенами, ці ж всі начальники, вони перебували в Єрусалимі. **35** І в Ґаваоні ж остався батько Ґаваона Єєлев, ім'я його жінки Мааха. **36** І його первородний син Авдон, і Асур, і Кис, і Ваель, і Нир, і Надав, **37** і Ґедор, і їхні брати: і Агіюн, і Зехрія, **38** і Макеллод, що породив Семмая. І ці поселилися посеред своїх братів в Єрусалимі зі своїми братами. **39** *Нир же породив Киса, і Кис породив Саула, і Саул породив Йоната, і Мелхисуя, і Аминадава, і Сваеля. **40** Сини ж Йоанатана – Мемфиваал, і Мемфиваал породив Миху. **41** Сини ж Михи: Филот, і Мелхіїл, і Тарая, і Азаер. **42** І Хазаз же породив Іода, і Іод породив Алефа, і Азмота, і Замврія, Замврій же породив Масая. **43** І Маса ж породив Ваана, його син Рафая, Еласа, його син, Асаїл, його син. **44** В Асаїла ж було 6-ть синів; і це їхні імена: і Езрика, первородний його, і Ізмаїл, і Азарія, і Авдія, і Анан. Це сини Асаїла.

вищ. 8

Глава 10

1 *Филистимці ж воювали проти Ізраїля, і втекли ізраїльські мужі від лиця чужинців і ранені впали в горі Ґелвуї. **2** Коли ж наблизилися чужинці, женучись за Саулом і його синами, і вони убили Йонатана, і Аминадава, і Мелхисуя – Саулових синів. **3** І затяжів бій проти Саула, і знайшли його лучники, і зранили його стрілами, і він занедужав від стріляння. **4** І сказав Саул до того, що носив його зброю: Витягни твій

црс1. 13

меч і проший мене ним, щоб потім не прийшли ці необрізані і *не* наглумилися з мене. І той же, що ніс зброю його, не схотів, бо дуже боявся. Взяв же Саул меч і впав на нього. **5** І коли той, що носив його зброю, побачив, що Саул помер, впав же й він на свій меч, і помер. **6** І помер Саул і три його сини в тому дні, і ввесь його дім також впав. **7** І коли мужі ізраїльські, що були на полях, побачили, що втекли і що помер Саул і його сини, то вони покинули свої міста і втекли. І прийшли ж чужинці і поселилися в них. **8** І наступного дня прийшли чужинці брати з побитих здобич, і знайшли Саула і його синів, що лежали на горі Ґелвуї. **9** І вони роздягли його, і відрубали йому голову, і взяли його зброю. І чужинці послали до своєї землі, щоб обносили і показали *їх* ідолам, церквам і народові. **10** Зброю ж його поклали в церкві свого бога, і голову настромили в церкві Дагона. **11** Тоді почули мужі Явеса ґалаадського все, що филистимці зробили Саулові і його синам, *й* Ізраїлеві. **12** Підвівшись з Ґалааду всі мужі і сильні, прийшли вони і взяли труп Саула і трупи його синів, і принесли їх до Явіса, і поховали їхні кості під дубом, що був в Явісі, і постили 7 днів. **13** *І так Саул помер за господнім словом, якого не зберіг задля своїх безаконь, якими переступив проти Господа. І *до цього запитав Саул у ворожки, щоб зробити пошук, і йому відповів Самуїл, пророк; **14** і він не запитав Господа, і задля цього *Той* вбив його і віддав його царство Давидові, синові Йосіїному.

црс1. 15

црс1. 28

твои и прободи ма имъ. да не (потомъ) пріидутъ необрѣзанїи сїи и посмѣются мнѣ. и не хотѣ (же) носа оружїе его наіко бобоася сѣло. (-)[6] въсхити (же) саоулъ мечъ и нападе нань· и (егда) видѣ носаи оружїе его, наіко мртвъ бысть саоулъ. (-)[7] нападе (же) и онъ на мечь свои и оумре· и оумре саоулъ и три сны его въ днь онъ, и весь домъ его таікоже паде· и (егда) (видѣша мужи)[8] іїлеви иже бѣша въ полѣ. наіко (бѣжаша)[9], и (саоула и сны его оумроша)[10]. и остависа грады своа и побѣжаша. и пріидоша (же) иноплеменницы и вселишася в них. и (-)[11] дни оутренего пріидоша иноплеменницы съблачати паші кориети и обрѣтоша саоула и сновъ его лежащихъ въ горѣ гелвуе. и съблекоша его и оусѣкнуша главу его. и оружїе его (взаша). и послаша (иноплеменницы) въ землю (свою)[12] (да обносятся и покажется) идоломъ (цркваm)[14] и людемъ· (-)[15] (оружїе же его положиша)[16] въ цркви ба своего, и главу (-)[17] потыкнуша въ цркви дагона· (тогда)[18] оуслышаша (мужи)[19] (иавеса) галаадъскаго вса. иже (филистими сътворища)[20] саоулу и (сномъ его) іїлю. (востависе)[21] ѡ галаада вси мужи (и) крѣпкїи. (и пріидоша) и взаша трупъ саоуловъ и трупы сновъ его. и принесоша ихъ въ нависъ, и погребоша кости и подъ дубомъ (иже єсть) въ нависъ. и постишася, з, днїи· *и (таіко) оумре саоулъ ради безаконїи своихъ. имже преступи гви по словеси гню егоже не съхрани. (и *къ сему)[22] въпроси саоулъ во влъшвенїи еже взыскати. и ѡвѣщa ему (самоилъ)[23] прркъ, и не вопроси га. и (сего ради) оуби его. и ѡдастъ црство (его) двду сну (іосїинну)[24].

а цр ѳи

а цр ѳи

Глава 11

црс2. 5

1 *Зібрався ж, отже, ввесь Ізраїль до Давида в Хеврон, кажучи: Ось ми є кості твої і твоє тіло. **2** Вчора ж і раніше, третього *дня*, коли ще царював Саул, ти був тим, що виводив і вводив Ізраїль, і тобі сказав Господь Бог твій: Ти пастимеш мій народ, Ізраїль, і ти будеш князем над моїм народом, Ізраїлем. **3** І прийшли всі ізраїльські старці до царя до Хеврона, і Давид уклав з ними мир перед Господом; і вони помазали його царем над Ізраїлем за господнім словом, яке сказав руками Самуїла. **4** І пішов цар Давид і ввесь Ізраїль до Єрусалиму, і це є Єввук, там були євусеї жителями землі. **5** Сказали ж до Давида ті, що мешкали в Євусі: Не ввійдеш сюди. І скорше Давид взяв околиці Сіона,

гла, аі·

(обра *же са оубо)[1] весь їіль къ двду, въ хеврони глющи, се кость твоа (есмы) и плоть твоа (-)[2]· (-)[3] вчера (же) и прежде третїаго. егда еще црствоваше саоулъ. ты бѣаше иже изводаше и въводаше іїля. и (тебѣ рс гь бъ твои)[4]. ты оупасеши люди моа іїлѧ. и ты будеши кназь на (людми моими) іїлемъ· и пріидоша вси старцы іїлеви къ црю въ хеврѡ. и оутвръди (двдъ с ними миръ)[5] прс гмъ. и помазаша (его)[6] цремъ надъ іїлѣ по словеси гню, (наже гла) въ руку (самоила)[7]· і иде црь (двдъ) и (весь)[8] іїль въ іерлм. (и) сїа (есть ѣввукъ)[9]. (-)[10] гдь (бѣху) (ѣвусеи житель)[11] земли. рекоша же, иже обиташа въ ѣвусѣ къ двду не внидеши здѣ. и вза преди (двдъ) обърѣжащеесѧ сїона наже есть гра двдвъ· (-)[12] гс

в цр ѳ

(же) дв҃дъ всѧкъ и҆же оу҆бї҆е҆тъ ѣ҆вуссѧ въ пр҃вы́хъ (-)[13] бу́детъ кнѧ́зь и҆ воѣво́да. и҆ вънзи́де на́нь прежде і҆ѡа́въ сн҃ъ сарун҃е́въ. и҆ бы́сть кнѧ́земъ. (-)[14] ѡ҆бита́ше (же) дв҃дъ въ ѡ҆бъдръжа́нїи (е҆е). (и҆) сего р҃а҆ и҆менова́нъ е҆сть гра҃ дв҃дъ· (-)[15] Созда(ѡ҆) гра҃ въ ѡ҆кру́гъ [(оу҆глублє́нъ да́же до ѡ҆кру́женїа)[16]. і҆ѡа́въ (же) (про́чее гра́да състро́и)[17]][18], и҆ воѣва и҆ взѧ́ гра́дъ· (-)[19] Прест҃ѣва́ше (же) дв҃ъ і҆ду́щи и҆ растущи и҆ г҃ь вседръжи́тель
ѣ ч҃ї ѩг (бг҃ъ) с҃ нн҃· (-)[20] *Сїи (же) кнѧ́зи (мужїи) си́лныхъ дв҃двыхъ, и҆же помага́ху е҆му (да ц҃рь бу́детъ)[21] на҃ всѣмъ і҆и҃ле́мъ, (-)[22] по словесѝ г҃ню (на́же гл҃а къ)[23] і҆и҃лю· и҆ сїе сочте́нїе крѣпъкимъ дв҃двымъ. [и҆сваа́лъ][24] сн҃ъ а҆хама́нъ, нача́лнн҃ъ ме́жду тридесѧти. то́й вънздвизаше (оу҆лицу)[25] свою (-)[26], на три́ста. (и҆ поби и҃)[27] е҆ди́нокра́тъ· и҆ по немъ е҆леа҆за́ръ сн҃ъ додаи́ѧ, (о҆хахїева)[28], се́й бг҃ъ по́средѣ тр҃е́ си́лны́. Се́й бы́сть съ дв҃до́мъ ѣ҆ (фасадоми́не)[29] (и҆дѣже)[30] и҆ноплеме́ницы събра́ны бы́ш҃ и҆ѣ мѣ́сту тому на ѡ҆по́чєнїе. и҆ бг҃ъ (по́ле страны то́ѧ)[31] по́лно ѧ҆чме́ни. (-)[32] (побѣго́ша же лю́дїе)[33]
ѣ ч҃ї ѩг ѡ҃ лица҆ и҆ноплеме́нникъ· *(Сїи же ста́ша)[34] посредѣ по́ля, и҆ (ѡ҆щити́ша)[35] е҆го, і҆ (и҆зби́ша)[36] и҆ноплеме́нникъ и҆ дасть г҃ь спсе́нїе ве́лїе (лю́дє҆ свои҃)· (Сїи же)[37] (трїе ѡ҃ тридеса́ти кнѧ́зь сн҃ідо́ша)[38] къ ка́меню къ дв҃ду въ пеще́ру ѡ҆доллама́лю. (и҆ноплеме́нницы҃)[39] бы́ша ѡ҆бъстоу́ще в до́лу гиганто҃· (-)[40] дв҃дъ (же бг҃ъ)[41] въ ѡ҆блеже́нїи (па́ки). (-)[42] стра́жа (же) и҆ноплеме́нническа (-)[43] во [видлее́ме][44]· и҆ въжа́жде дв҃дъ и҆ рє҃. Сѡ҃ кто҃ да́сть мнѣ во́ду ѡ҃ кла́дязѧ (и҆же въ) [видлїемѣ][45] и҆же (е҆сть) въ вра́тѣ· и҆ (трїе тїи прои҆до́ша по́средѣ)[46] ѡ҆бъстоа́нїѧ и҆ноплеме́нническа. и҆ почрътпъше во́ду ѡ҃ кла́дязѧ и҆же въ [видлїемѣ][47], и҆же бг҃ъ во вратѣ. и҆ принесо́ша [-][48] къ дв҃ду (да пїетъ). и҆ не хота́ше дв҃дъ пи́ти е҆ѧ҆ и҆ возлїѧ ю҆ г҃ви· и҆ рє҃ сохрани́ ма г҃и да не съ҆творю̀ гл҃ъ се́й, а́ще кровь мужїи тѣ҃ пїю (-)[49]. и҆же въ (бг҃ѣ) дш҃ъ свои҃хъ принесоша ю҆. и҆ (сїѧ р҃а҆ ве́щи) не хотѣ пи́ти е҆ѧ҆. сїе съ҆твори́ша трїе крѣпча́ишїе· (-)[50] ѷве́са (и҆же) бра҃ і҆ѡа́вовъ то́й бг҃ъ прьвыи въ трїехъ. и҆ то́й въздвиза́ше (оу҆лицу)[51] свою проти́ву, тре́юсо́тъ мужїи, въ (е҆дн҃ ча́съ)[52] (и҆ оу҆би и҃х҃). и҆ то́й бг҃ъ (по́средѣ трехъ и҆менитъшїи)[53]· ѡ҃ трїехъ ме́жду двѣма преслáвныи, (-)[54] бг҃ъ (бо) и҃ нача́лникъ. (о҆бача)[55] даже къ тремъ (прьвымъ) не пришелъ· и҆ [ванѣѧ][56] сн҃ъ и҆ѡда́евъ (-)[57] мужа крѣпкаго (и҆же) мно́га дѣла (съ҆твори҆ ѡ҃ васаи́ля)[58] то́и оу҆бѝ дво́ю, а҆рїи́лево моа́вѣскихъ. и҆ то́й сни́де и҆ оу҆бѝ льва҆ оу҆ кла́дязѧ въ врема снѣга· и҆ то́и оу҆би мужа е҆гу҆птанина (е҆муже во́зрастъ бг҃ъ)[59], е҆, лако́тъ. (и҆мѣ́ше оу҆лицу е҆гу҆птанинъ се́й)[60] на҃ко

що є місто Давидове. **6** Сказав же Давид: Кожний, що уб'є євусея, буде між першими князями і воєводою. І проти нього першим пішов Йоав, син Саруї, і став князем. **7** Мешкав же Давид в цій околиці, і через це воно назване було Містом Давида. **8** Він збудував місто довкруги, поглиблене аж довкруги. Йоав же збудував решту міста, і воював, і взяв місто. **9** Щастило ж Давидові, він ішов і ріс, і Господь Вседержитель був з ним. **10** *Це ж князі сильних мужів Давидових, які помагали йому, щоб був царем над усім Ізраїлем за господнім словом, яке сказав до Ізраїля. **11** І це перелік сильних Давида: Ісваал – син ахаманів, начальник між тридцятьма, той піднімав свій спис на триста і бив їх одночасно. **12** І після нього Елеазар, син Додая Охахієвого, цей був посеред трьох сильних. **13** Цей був з Давидом в Фасодомині, де чужинці були зібрані на тому місці на війну, і поле тієї околиці було повне ячменю. Втік же народ від лиця чужинців. **14** *Ці ж стали посеред поля і оборонили його, і вибили чужинців, і Господь дав велике спасіння своєму народові. **15** Ці ж три з тридцятьох князів пішли до каменя до Давида, до печери Одоллама, чужинці ж стояли довкруги в долині велетнів. **16** Давид же був знову в облозі, сторожа ж чужинців *була* у Вифлеємі. **17** І Давид мав спрагу, і сказав: О, хто дасть мені води з криниці, що в Вифлеємі, що є в брамі? **18** І ті три пройшли посеред табору чужинців і, набравши води з криниці, що в Вифлеємі, яка була в брамі, і принесли до Давида, щоб пив. І Давид не хотів її пити, і вилив її Господеві. **19** І сказав: Обережи мене, Господи, щоб я не вчинив цього слова. Хіба питиму кров тих мужів, що в біді своїх душ її принесли? І задля цієї причини не хотів її пити. Це вчинили три сильні. **20** Авеса, він брат Йоава, той був першим в трьох і той піднімав свого списа проти трьохсот мужів в однім часі, і вбив їх. І той був найславніший посеред трьох, **21** преславний з трьох над двома, був бо їм начальником. Одначе аж до трьох перших він не прийшов. **22** І Ванія, син Йодая, сильного мужа, що багато діл вчинив, з Васаїла; той вбив двох аріїлів моавських і той зійшов і вбив лева в криниці в дні снігу. **23** І той вбив чоловіка-

црс2. 23

црс2. 23

єгиптянина, якого ріст був 5 ліктів. Цей єгиптянин мав списа, наче ткацька колода. Отже, Ванія зійшов до нього з палицею і забрав списа, який він ніс в руці, і його вбив його списом. **24** Це зробив Ванія, син Йодаїв, і був славним посеред трьох сильних. **25** Посеред цих перших тридцятьох він найславніший, одначе до трьох не дійшов. Поставив же його Давид над його батьківщиною. **26** Знову сильні мужі на війні: Асаїл, брат Йоава, і Елеанан, син додаїв з Вифлеєму, **27** Саммот, аддитянин, Хелкій, афелоній, **28** Орей, син від Киса, текуйський, і Авіезер анатотський, **29** Соховай, асатій, Ілій, оахій, **30** Воорай, син нетофатіїв, Еліят, син ваінаків, Нетофатій, **31** Ірай, син риваїв з гори Веніямина, Венисас, син фаратоніїв, **32** Урій з Неали, Галс-Авіїл, що з Аравети, **33** Азмот арсаміїв, Еліява салавоніїв, **34** Ірас Гоіни, Йонатан, син сагіїв, Орари **35** ахикаамський, син сахарів Арарій. Зифаал, син сорів, **36** Афер Мехуратій, Ахія, афелоній, **37** Азрай, омармелій, Ноорай, син Авдіїв, **38** Йоіл, брат Натанів, Івар, син таїв, **39** Сеґолик аммоній, Наарай з Вироти, що носив зброю Ява, сина Руієвого. **40** Ірас Ітерій, Ґарит Терій, **41** Урія хеттеський, Вазат, син ооліїв, **42** Адина Саха – князь ровимів, і в нього 30-ть. **43** Анон, син Маахаїв, Ісафату Фатаній, **44** Озія Астаротій, Самма Єолів – сини Хотанові; Арарій, **45** Єдіїл, син Самери, і його брат Йоазай, Тосай, **46** Еліїл Маоїнів, Ярива, Йосоя, його син, Єнаам, Єтема моавитський, **47** Аліїл, і Авид, і Єсіїл Месофій.

братоубійство. (-)[61] сниде (оубо) и немоу [ванѣа][62] съ жезло҃ и вьсхити (ратище еже ношаше въ роуцѣ)[63]. и оубѣи его ратищемъ его. Сіе сътвори [ванѣа][64] сномъ йодаевъ, и (бѣ именитъ)[65] посредѣ трехъ крѣпчаишихъ. Посредѣ тридесати (прьвыхъ сихъ именитшіи)[66]. (обаче)[67] къ троимъ не прііде. (-)[68] положи (же) его давидъ къ оучествоу его. (Паіси)[69] крѣпчаиши мужи въ воинѣ. асаилъ брат іоавъ. (и) елеананъ сномъ (додіевъ)[70] оу видлеема. Саммодъ аддитанинъ. (хелкіи)[71] (афелони)[72]. (орей)[73] сномъ (оу киса)[74] декуискіи. (и) авіезеръ, анадодьскіи. (Соховай)[75], (асадіи)[76], или о ахои, (воораи)[77] сномъ нетофадіевъ, (елиадъ сномъ ваинаковъ, неофади). (Ираи)[78] сномъ ривай, оу горы веніамина. (венисасъ)[79] сномъ фарадоніе. Оурііи, оу (неали, галъс)[80] авіилъ иже оу (араведи)[81]. Азмомодъ, (арсаміевъ)[82], елиава салавоніевъ, (ираси)[83] (гоини)[84], іонадаинъ сномъ (сагіевъ, орари)[85], (ахикаамъ)[86], сномъ сахаровъ, арарій. (зифаалъ)[87] сномъ (сороветъ)[88], [афе, мехуради]89, ахіа, (афелоніи)[90], [азраи][91] (омармелі)[92], [ноораи][93], сномъ (авдіевъ)[94], іоиль, браттъ надаиовъ, (ибаръ)[95] сномъ (таіевъ)[96]. (сеголиикъ)[97] аммони, [наараи][98], (оу)[99] [вироди][100], иже носилъ оружіе іавово, сна (руиева)[101], [ирасъ][102], [идери][103], гариди, (дерііи)[104], оурііа хеттеискіи, (вазади)[105], сномъ [оолієвъ][106], адина, (саха)[107], (ровимовъ)[108] кнази. и оу него, л, (анонъ)[109] сномъ [маахаевъ][110] (исафатоу. фадаии)[111], озіа, асдароде, самма, (иеолъ)[112]. сны ходаии арарііи, иедіилъ, сномъ самери, і іозае братъ его. (досаи)[113], елііилъ, [маоінъ][114], (-)[115] іарива. (іосоіа)[116] сномъ его иенаамъ, (-)[117] иедема, моавитъскіи, алііилъ, и (авидъ)[118], и есііилъ, (месофіа)[119].

Глава 12

1 Ті ж прийшли до Давида до Секелая, коли ще він втікав від Саула, сина Кисового, і ці були сильними, що помагали, і вибрані бійці, **2** що натягали лук, і обома ж руками пращами кидали каміння і посилали стріли; і вони були з Саулових братів з племені Веніяминового. **3** Їхній князь Ахієзер, і Йоас, син Самая Ґавадита, і Азіїл, і Фалит, сини Замота: і Варахай, і Іуя, і Анатотитис. **4** Самаяс же, ґаваонитис, найсильніший посеред тридцятьох і над тридцятьма. **5** Єремія, і Єзекиїл, і Йоайнан, і Ізават, ґадирадитис. **6** І Елиотій, і Єримут, і Ваалія, і Самарія, і Сафатія Арufутис. **7** Ілкана, і Єсія, і Єліїл, і Єзаар, і Єзваам з Кареіма. **8** І Оіла, і Завадія – сини Іроама від Хедора.

Гла, ві·

(їи же прііидоша)[1] къ давиду въ [сикелаи][2] егда ещѐ бѣгаше (-)[3] саоула сна кисова, и сіи (бѣхоу) крѣпчаиши помагающе (і избранніи боицы)[4]. (Напразающе лоукъ)[5]. (и обѣю же рукоу)[6] пращами каменіе метающе. и (оуправлающе) стрѣлы. (и быша) оу браттіи саоуловыхъ, оу (колѣна) веніамина. Кназь (ихъ) ахіезеръ. і іоасъ сномъ [самаа][7], (гавадита)[8], и [азіиль][9]. и [фалидъ][10] сновне (замодъ)[11]. и [варахаи][12], і (іоуа)[13] и анадодитисъ. (-)[14] Самаіасъ (же) гаваоніитисъ силнѣишіи посредѣ тридесати. и на тридесати. [іереміа][15] і (иезекиль)[16] і іоаінаинъ, і (изавадъ)[17] (гадирадитіи)[18]. (и) (елиодіи)[19], і (иеримоудъ)[20]. и ваалія, и самарія, и (сафатіа)[21], [аруфутіи][22]. Илкана, и [есіа][23], і [иелііилъ][24]. і (иезааръ)[25], и (езваамъ)[26], (оу карей-

ма)[27]· Й [о́ила][28], и завади́ѧ, сѝнове (йроа́мъ)[29] (ѿ хедо́ра)[30]· Й ѿ га̑ди прибѣго́ша къ дв̑ду, (є̑гда та́̑шесѧ въ)[31] пусты́ни (мужїе крѣпча́иши и бойцы нарочи́ти)[32] держа́щїи щи́тъ, и ко́пїе. (лица же и̑хъ, ꙗ̑ко лица льво́ва)[33]. и сико́ры ꙗ̑ко ко́зы въ гора́хъ (-)[34]· Ѯзе́ръ въ первы̑ї а̑вдїѧ второ́ы, (а̑лїадъ)[35] тре́тїи· [Ѯазманъ][36] четве́ртыи, и̑ермі́а пѧ́тыи· (Й̑е̑ддфїѧ)[37] ше́стыи. [е̑лїи́лъ][38] се̑мы́и· Йо́нанъ, и. (е̑льзевє́ль)[39], д· [Й̑еремі́ѧ][40], і. (махавенаи)[41], ѧі· Сїи (бы́ша) ѿ сѝновъ гадовъ кнѧ́зи во́инскїе (послѣ́днїи и ме́ншїи, р̑. и бо́лши над̆ ты́сящїю)[42]. Сїи (суть) и̑же преидо́ша ї̑о́рда́нъ мц̑а перваго и се́и напо̀лненъ, въ всеи си́лѣ е̑го. і̑ и̑згнаша всѣхъ и̑же жива́хѹ в̆ долѝѣ (къ въсто́чнѣи странѣ и западны́ѣи)[43]· (-)[44] Прїидо́ша (же) ѿ (-)[45] венїамино́ва и ѿ ї̑оу́ды на по́мощь дв̑ду· і̑ (и̑зше̑ дв̑дъ)[46] сѹпроти́въ и̑мъ. и рече и̑мъ, а̑ще ми́рно прїидо́сте къ мнѣ. да бу́де̑ (се̑рце моѐ)[47] по семѹ́ же къ вамъ. и а́ще предати мѧ сѹпоста́томъ мои́мъ (е̑гда и̑зъ безако́нїѧ в рѹкахъ мои́хъ не и́мамъ)[48]. да ви́дитъ бъ ѿц̑ъ нашихъ и сѹ́дитъ· Й (о̑блече дх̑ъ гн̑ь)[49] а̑масїю кнѧ́зѧ на̑ тридесатїю и ре̑. и̑ди [дв̑де сн̑ѹ и̑е̑ссе́о́въ и лю́дїе твоѝ]50 въ ми́рѣ. ми́ръ тебѣ. и ми́ръ помо́щникомъ твои́мъ. тебѣ бо̑ помага́етъ бъ твои. и въспрїѧ́тъ и̑ дв̑дъ и положи и̑хъ кн̑зи си́лы̑· Й (паки) ѿ манасїѧ прибѣго́ша къ дв̑ду, е̑гда и̑дѧ́ше съ и̑ноплеме́нники на саѹ́ла на́ брань и
ѧ цр̑ кд не помо́же и̑мъ (дв̑дъ)· *Ꙗ̑ко (совѣтова́вше о̑тосла́ша е̑го кнѧ́зи и̑ноплеме́ннїчестїи)[51], гл̑юще. съ глава́ми (на́шими)[52] о̑братї́ѧ къ господи́ну своему̀ саѹ́лу· (Й̑) е̑гда (бо̑) възврати́ѧ въ [сикела́гъ][53]. прибѣго́ша к немѹ ѿ манасїѧ, е̑дънай. и (о́завади́ѧ)[55], и (е̑дїи́ль)[55], и михаи́лъ. и (о̑сафа́ѧ)[56] и (е̑лиоу́̑)[57], и [сала́ѧи][58]. кн̑зи ты́сѹщникомъ сѹть ѹ̑ манасїю· (-)[59] Сїи възда́ша по́мощь дв̑ду на (разбо́йничиковъ)[60] (вс̑и) бо̑ (тїи мужїи) крѣпча́иши. (и сѣча) крѣпки (-)[61] нача́лницы въ во́инахъ (-)[62]· Занѐ ко́ждо дн̑и прихожда́хѹ къ дв̑ду. (на пособле́нїе е̑го.) да́же съствори́ѧ ве́лїе съчте́нїе ꙗ̑ко во́и бж̑їи· (Тоже е̑сть съчте́нїе)[63] кн̑земъ во́инскимъ и̑же прїидо́ша къ дв̑ду въ хевро́нѣ да възврата́тъ ц̑р̑ство саѹ́лово к немѹ по словеси гн̑ю· Сѝнове ї̑оу́дини носа́щїи щи́тъ и ко́пїе. ѕ̑, и и̑, со́тъ. оу̑правле́ны къ ополче́нїю. (и) ѿ сѝновъ симео́нь (мужє́и силнѣ́ишихъ)[64] къ бра́ни. з̑, и р̑· (Й̑) ѿ сѝновъ левѵ̀и. д̑. и х̑· і̑ [и̑о̑да][65] (же) кн̑зь ѿ (колѣ́на) а̑аро́на. и с ни́мъ. г̑, и з̑ со́тъ· Й садо́къ (о̑трои́къ и̑збра́нъ преспѣва́ющїи)[66], и (до́мъ ѿц̑а)[67] е̑го кн̑зи, кв· (-)[68] ѿ сѝновъ (же) венїами́нь

9 І від Ґадди прибігли до Давида, коли він ховався в пустині, мужі кріпкі і славні бійці, що держали щит і спис. Їхні ж лиця, так як лиця лева, і вони бистрі, наче кози в горах. **10** Азер – найперший, Авдія – другий, Аліяд – третій. **11** Мазман – четвертий, Єрмія – п'ятий. **12** Єтфія – шостий, Еліїл – сьомий, **13** Йонан – 8-ий, Ельзевель – 9-ий, **14** Єремія – 10-ий, Махавенай – 11-ий. **15** Ці були з синів Ґада, військові князі, останні і малі над 100 і більші над тисяччю. **16** Ці є ті, що перейшли Йордан в першому місяці, і він наповнений в усій його силі. І вони прогнали всіх, що жили в долинах на східній і західній стороні. **17** Прийшли ж вони з Веніямина і з Юди на поміч Давидові. **18** І Давид, вийшовши їм назустріч, і сказав їм: Якщо ви до мене прийшли мирно, хай же моє серце буде так само до вас, а якщо мене видати моїм ворогам, хоч беззаконня в моїх руках не маю, хай бачить Бог наших батьків і хай судить. **19** І господній дух зодягнув Амасію, князя над тридцятьма, і сказав: Іди, Давиде, сину Єссеїв, і твій народ в мирі. Мир тобі і мир твоїм помічникам, бо тобі помагає твій Бог. І Давид прийняв їх і поставив їх князями сильних. **20** І знову від Манасії прибігли до Давида, коли він ішов з чужинцями проти Саула на війну. І не поміг їм Давид. *Бо, порадившись, князі чу- црс1. 29
жинців відіслали його, кажучи: З нашими головами повернеться до свого пана Саула. **21** Адже і коли він повернувся до Сикелага, прибігли до нього від Манасії Єднай, і Озават, і Єдіїл, і Михаїл, і Осафат, і Елиу, і Салати – вони є князі тисячників в Манасії. **22** Ці дали поміч Давидові проти розбійників, бо всі ті мужі дуже сильні і були сильними начальниками над вояками. **23** Бо кожного дня приходили до Давида, йому на поміч, аж доки число *не* стало *таке* велике, як божих вояків. **24** Це є число військових князів, які прийшли до Давида до Хеврона, щоб повернути до нього Саулове царство за господнім словом. **25** Сини Юдині, що носили щит і спис – 6000 і 8 сот вишколених до боротьби, **26** і з Симеонових синів, мужів-силачів до боротьби, – 7000 і 100. **27** І з синів Левіїних – 4000 і 600. **28** І Йодда ж – князь з племені Ааронового, і з ним 3000 і 7 сот. **29** І молодий вибраний Садок, що вибивався, і дім його батька – князів 22. **30** А з Веніяминових синів, братів Саулових,

– 3000, і ще більша їх частина ішла за Сауловим домом. **31** І знову з Ефрімових синів – 20000 і 8 сот, славні мужі, сильні хоробрістю, за племенами їхніх домів. **32** І з половини Манасіїного племені – 8000. Всі прийшли за своїм іменем, щоб поставити Давида царем. **33** І з Ісахарових синів вмілі мужі, що пізнавали в пори розуміння, що має зробити Ізраїль; в їх головах – 200, і їхні брати з ними. **34** Знову прийшли з Завулона, щоб стати лавами до бою з усякою військовою зброєю, 50000 на поміч Давидові, не з порожніми руками. **35** І з Неталима – 1000 князів, і з ними вмілих щитоносців і списоносців 30000 і 7000. **36** І з Дана навчені до війни – 20000 і 8000 і 600. **37** І з Асира тих, що вийшли помогти на війні, – 40000. **38** І з другого боку Йордану, з Рувимових і з Ґадових синів, і з половини племені Манасіїного, вишколених у військовій зброї, – 100000 і 20000. **39** Всі ці військові мужі вишколені, щоб стати в лави, вони досконалим серцем прийшли до Хеврона, щоб поставити Давида царем над усім Ізраїлем. Але і всі позосталі з Ізраїля мали одне серце, щоб царем був Давид. **40** Були ж вони там з Давидом три дні, їдячи і п'ючи, бо їм приготували їхні брати. **41** Але ті, що були близько до них, до Ісахара, і Завулона, і Неталима, принесли їм хліби і на ослах, і верблюдах, і мулах, і волах на їжу муку, дактилі, фіґи і сухий виноград, вино і олію, і воли, і вівці на все множество, бо була радість в Ізраїлі.

братїи саоулѧ. ѓ. и ѣще болшїѧ часть ѿ вꙗслѣдоваше дому саоулю· и (паки) ѡ сновъ (ѣфрѣмль)[69]. ѕ, и и, сотъ. крѣпчайши храбростїю мужи именованїи по племенемъ ѡчествъ ихъ· и ѡ полу племени манасїина, (и)[70]. ижѳ по именемъ своимъ прїидоша. да поставѧтъ цр҃ѧ дв҃да· и ѡ новъ (исахаръ)[71] (мужи) оученни иже познаваху вꙗ времен на размышленїю что сътворити имать їиль. вꙗ начала ихъ, і, и (-)[72] братїа ѳ҃ с ними· (Паки)[73] ѡ (заоулона)[74] прїидоша къ ополченїю, брани, съ всѣкими оружїи браньными. и. вꙗ помощъ дв҃ду не съ празными руками· и ѡ (недалима)[75] кнзи, ѧ. и с ними (оученни цѣйцы)[76], и сулицами, л, и з҃· и ѡ дана оуготовани къ ополченїю. ѕ, и и и [х][77]. и ѡ асира сходѧщїи помощи къ брани. м· и съ оныѧ страны їордана ѡ новъ рувимовъ и ѡ гадовыхъ, и ѡ полу племени манасїина. (наоученїи)[78] оружїи брании. р, и ѕ· вс҃ѣ сїи мужи браннїи оуправлени къ ополченїю (срцемъ съвръшеномъ)[79]. прїидоша вꙗ хеврон. да поставѧ҃ цр҃ѧ дв҃да на҃ всѣмъ їиллемъ. (но)[80] и (вси) прочїи ѡ їиля (ѣдино срце бѧху)[81] да цр҃ь будетъ дв҃дъ· (-)[82] Бышa (же) тѹ (съ дв҃дѡ҃) (трїе дни)[83]. ѣдуще, и піюще. оуготоваша во имъ братїѧ ихъ· (но)[84] иже блиꙁъ ихъ бѧху до исахара. и заоулона и недалима. принесоша имъ (хлѣбы) на (ѡ҃слѣхъ и вельбудѣхъ)[85] и мискахъ и волѣхъ на ѣдениѥ муку· перевѧсла смокви и грозднѥ сухоѥ вино, і елеи. (и) волы и обны. къ (всемѹ) множествѹ. радость во (быстъ) вꙗ їиля·

Глава 13

1 Почав же Давид нараду з князями, і тисячниками, і сотниками, і всіма начальниками. **2** І сказав Давид до всього збору Ізраїля: Якщо вгодне вам і дано буде від Господа Бога нашого, пошлемо до наших братів, що остались в усій ізраїльській землі з священиками і левітами, що жили в приміських *околицях* міста, хай зберуться до нас. **3** І винесемо до нас кивот нашого Бога, бо не шукали Його в днях Саулових. **4** І ввесь збір відповів: Хай так буде. Бо це слово було миле
црс2. 6 всьому народові. **5** *І, отже, Давид зібрав ввесь Ізраїль від єгипетських околиць аж до входу Імата, щоб внести божий кивот з міста Ярим. **6** І прийшов Давид і всі ізраїльські мужі, пішов він до міста Давидового, що є в Юді, щоб принести звідти кивот Господа Бога, що сидить

Гла҃ ѓі·

(ача же совѣ)[1] дв҃дъ съ (кнзи, и) тысѹщьники. и сотники (и) всѣми началники· и р҃ѣ дв҃дъ къ всемѹ събранїю їиляву. ащe оугодно вам҃, и ѡ ѓа ба нашего оучимсѧ. да послемъ къ братїамъ нашимъ, прочимъ вꙗ всеи странѣ їиляве (съ)[2] сщенники и левѣвтами, (иже живѧху по градныхъ града)[3]. (-)[4] да съберутсѧ к нам҃· і изнесемъ кїота ба нашего к нам҃· (не искахомъ во)[5] его вꙗ дни саоулѧ· и ѡвѣщѧ вс҃ѣ събранїѥ да тако будѣ, занѐ оугодно бысть слово (ѥе) (всѣмъ людемъ)[6]. *и събра ѳ҃ цр҃ ѳ҃ (оубо) дв҃дъ всего їиля, ѡ предѣлъ ѥгѵпетскихъ, (-)[7] даже до исхода имадова, ѥже внести кїота бжїи ѡ града ѣариима· и (сниде)[8] дв҃дъ и вс҃ѧ (мужи) їиляве вꙁыинде вꙋ҃ гра҃ дв҃дъ, иже ѥсть вꙗ іоудѣ, принести ѡтѹду кїота (ѓа ба)[9] сѣдѧща на херувимѣхъ, ѣдѣже назва́но

ѣ҃сть и҃ма є҃го· (-)[10] Положи́ша (же) кі҃ѡ́тъ бж҃іи на колесни́цу но́ву (і҆ и҃знесо́ша) ѿ до́му (а҆минода́ва)[11], (-)[12] о҆́за (же) и҃ бра́тіа є҃го веда́ху колесни́цу· (-)[13] дв҃дъ (же) и҃ вє́сь і҆и҃ль и҃гра́ху пр҃е бг҃мъ всею си́лою и҃ ѣ҃ пѣснехъ и҃ в гу́слѣ, и҃ (ѱалтыи́ри)[14], (и҃) тимпа́нѣхъ, и҃ кв҃ма́лѣхъ, и҃ трубы· И҃ прі҃идо́ша къ гу́мну [хидоню][15] и҃ простре (о҆за́нъ)[16] ру́ку свою҆, да въздержитъ кі҃ѡ́тъ (ю҆́нецъ бо́ потѣ́кнуся и҃ ма́ло оу҆́клони є҃го)[17]. *И҃ прогнѣва́ся (того ради)[18] гь на о҆́зу, и҃ порази є҃го т҃у того ради на҃́же простре ру́ку (и҃ прикоснуся)[19] кі҃ѡ́ту, и҃ оу҆́мре т҃у пр҃е бг҃мъ· (-)[20] Прискорбе́нъ (же) бы́сть дв҃дъ того ради на҃́же (разлу́чи гь о҆за́на)[21], нарече́ (же) мѣ́сто то разлу́че́нїе о҆за́не даже (и҃) до (сего́ дне́)[22]. И҃ оу҆боя́ся дв҃дъ ба в (то вре́ма)[23] глю́щи, ка́ко могу́ къ мнѣ вънзвести кі҃ѡ́ бж҃іи· И҃ (ѿ тоа вє́щи) не вънзведе (є҃го)[24] к҆ себѣ, (то є҃сть) въ́ градъ дв҃дъ, но̀ вънзвратити и҃ въ до́мъ (о҆ва҃даровъ гедео́на)[25]. (-)[26] Пребыва́ше кі҃ѡ́тъ (-)[27] въ домѹ (о҆ва҃да́рове)[28] три мц҃ы, и҃ бл҃ви (гь)[29] (до́мъ а҆вє҃да́ровъ)[30] и҃ вс҃а на҃́же (и҃мѣ́ше)[31].

мой4. 6
црс2. 6

Гл҃а, д҃і·

ѣ҃ ч҃ ї҃

(осла* же)[1] хира҃ ц҃рь тѷ́рьскіи послы̀ ко дв҃ду и҃ древа кѣ́дрова, и҃ оу҆модѣ́лникъ стѣнамъ и҃ дре́водѣла. да созижду́ є҃му до́мъ· И҃ позна дв҃ъ на҃́ко оу҆́крѣпи є҃го гь (ц҃ре́мъ) на҃ і҃и҃лѣ҃· (і҆) и҃же вънздви́жено є҃сть (-)[2] ц҃рство є҃го (на)[3] лю́ди є҃го і҃и҃ля· (-)[4] Пома́тъ (же) дв҃дъ (-)[5] (и҃ны́я) же́ны въ і҆ерли́мѣ. (роди же)[6] є҃щѐ сы́ны и҃ дще́ри· И҃ сі҃а и҃мена и҃хъ, и҃же роди́шася (-)[7] въ і҆ерли́мѣ. [самаоу҆́][8] и҃ [совавъ][9] (и҃) наданъ, [и҃][10] (соло́монъ)[11]. и҃ (є҃вее́съ)[12], и҃ [єли́су][13], и҃ (є҃лифаа́дъ)[14]· (-)[15] и҃ нафагъ, (-)[16] и҃ є҃лисама, и҃ [валї́ада][17], и҃ (ельфалетъ)[18]· (-)[19] *Слы́шаша (же) и҃ноплеме́нницы и҃же пома́занъ бы́сть дв҃дъ въ ц҃ра на҃ всѣмъ і҃и҃лемъ. і҆ и҃зыидо́ша вс҃и и҃ноплеме́нницы да вънзы́щутъ дв҃да. и҃ (є҃гда) слы́ша дв҃дъ (-)[20] и҃зы́иде проти́ву и҃хъ· (-)[21] И҃ноплеме́нницы (же) (гра҆дѹ́щіи)[22] разлїа́шася въ оу҆до́лъ гига́нтовъ· И҃ вънпроси́ дв҃дъ бг҃а гл҃а. а҆́ще сни́ду на и҃ноплеме́нники. и҃ (а҆́ще) предаси́ и҃̑ въ ру́ку мою҆. и҃ рц҃ѣ є҃му (бг҃ъ)[23], сни́ди и҃ да҃́ и҃хъ въ ру́ку твою҆· (-)[24] И҃зы́иде въ ва҃фарасі҃нъ. и҃ порази и҃хъ т҃у дв҃дъ, и҃ рц҃ѣ дв҃дъ раздѣли́ бг҃ъ враги моа҆ по҃ ру́ку мою҆. на҃́ко раздѣля́ются во́ды (и҃) сего ради наречено бы́сть и҃́ма мѣ́сту тому҆, разсѣче́нїе (фарани́ма)[25]. И҃ о҆ста́виша т҃у бо́ги своа҆ и҃ноплеме́нницы), (и҃хъ же)[26] (дв҃дъ повелѣ)[27] сожещи (-)[28], и҃ приложи́ша є҃щѐ и҃ноплеме́нницы, и҃ ста́ша є҃щѐ въ оу҆̑

Глава 14

ѣ҃ ч҃ ї҃

1 *Послав же Хирам, цар тирський, послів до Давида, і кедрове дерево, і робітників, будівничих і теслів, щоб збудували йому дім. **2** І пізнав Давид, що Господь закріпив його царем над Ізраїлем, і що піднято є його царство над його народом, Ізраїлем. **3** Взяв же Давид інших жінок в Єрусалимі, породив же ще синів і дочок. **4** І це імена тих, що народилися в Єрусалимі: Самау, і Совав, і Натан, і Соломон, **5** і Евеас, і Елису, і Елифаат, **6** і Нафаґ, **7** і Елисама, і Валіяда, і Ельфалет. **8** *Почули ж чужинці, що Давид помазаний був на царя над усім Ізраїлем, і всі чужинці прийшли шукати Давида. І коли Давид почув, вийшов їм назустріч. **9** Чужинці ж, прийшовши, розлилися в долині велетнів. **10** І Давид запитав Бога, кажучи: Чи піду проти чужинців і чи їх видаси в мої руки? І сказав йому Господь: Піди, і дам їх в твої руки. **11** Він вийшов до Ваалфаразіна, і там Давид їх побив, і сказав Давид: Бог поділив моїх ворогів під мої руки, так як розливаються води, і через це названо було ім'я того місця Розбиття Фараїма. **12** І оставили там чужинці своїх богів, яких Давид наказав спалити. **13** І додали ще чужинці, і стали ще в долині велетнів. **14** І знову Давид запитав Бога. І сказав йому Бог: Не виходи за ними, відвернися від них, і прийдеш проти них

ѣ҃ ч҃ ї҃ и҃ к҃

црс2. 5

црс2. 5 і 20

зі сторони груш. **15** Коли ж почуєш шум вершків груш, тоді вийдеш на бій, бо Бог вийде перед тобою, щоб побити чужинські полки. **16** І зробив Давид так, як йому наказав Бог, і побив филистимські полки від Ґаваона аж до Ґазира. **17** І прославилося Давидове ім'я в усіх країнах, і Господь дав його страх на всіх народах.

доли гигантовъ· И вопроси (паки дв҃дъ)[29] ба, и рече емȣ бъ не исходи за ними wвратися wт нихъ и пріидеши противȣ имъ wт супротивныхъ грȣшен· (-)[30] Егда (же) оуслышиши шȣ верхȣ грȣшен, тогда изыидеши къ брани. Наико (изыидетъ)[31] бъ предъ тобою да поразитъ полки иноплеменническіи· И сътвори (дв҃дъ) наико повелѣ емȣ бъ. и порази полки филистимъ wт гаваона даже до [газира][32]· И прославися има дв҃дво въ (всѣхъ странахъ)[33], и гь да страхъ его на всѣхъ языцѣхъ·

Глава 15

1 Зробив же він собі дім в місті Давидовім і збудував місце божому кивотові, і зробив йому мешкання. **2** Тоді сказав Давид: *Не мой4. 4 годиться, щоб кожним носився божий кивот, тільки левітами, яких Господь вибрав до ношення його кивота і собі на службу аж навіки. **3** Зібрав же Давид ввесь Ізраїль до Єрусалиму, щоб принести божий кивот на його місце, яке він йому підготував. **4** І зібрав Давид Ааронових синів – левітів. **5** І з Каатових синів: Урієл був начальником і 120 його братів; **6** і з Мерариних синів: Асая – начальник і 250 його братів; **7** і з Ґерсонових синів: Йоіл – начальник і 130 його братів. **8** І з Елісафанових синів: Семея – начальник і 200 його братів. **9** І з Хевромових синів: Еліїл – начальник і 80 його братів. **10** І з Озіїлевих синів: Аминадав – начальник і 112 його братів. **11** І Давид прикликав священиків Садока й Авіятара, і левітів Уріїла, Агаяна, Йоїла, Самеяна, і Еліїла, і Аминадава. **12** І сказав до них: Ви є начальники левітських мешкань, освятіться ви з вашими братами, і принесете кивот Господа Бога ізраїльського на місце, яке є йому приготоване. **13** Тому що ви пе- црс2. 6 редше не були готові, вищ. 13 *нас побив Господь в нас, тому що ми не пошукали його за приписом. **14** І освятилися священики і левіти, щоб внести кивот Господа Бога ізраїльського. **15** І взяли левітські сини божий кивот, мой2. 25 *як заповів Мойсей за господнім словом, за законом, своїми раменами на носилках. **16** Сказав же Давид начальникам-левітам, щоб поставили з своїх братів співаків в органах, піснях, музичних псалтирях, в гуслях і цимбалах, щоб грали до висот голосом веселості. **17** Поставили ж левіти Еммана, сина Йоіла, і з його братів Асафа, сина Варахіїнового, і з синів Мерари, і

Гла҃ ѣі·

(тъвори же)[1] себѣ (до҃)[2] въ граде дв҃дѣ. и созда мѣсто кіwтȣ бжію. и сътвори емȣ жилище· Тогда рѣ дв҃ъ. *неподобно естъ да ѧ мо҃ ѧ (wт всѣкого) носитися кіwтȣ бжію токмо wт левѵ҃тъ, (ихже)[3] избра гь къ ношенію кіwта (его)[4], и къ служенію себѣ даждь въ вѣки· (-)[5] Собра (же) дв҃дъ весь іи҃ль въ іер҃лимъ, да внесе҃тъся кіwтъ [бжіи][6] въ мѣсто (своє) наже оуготова емȣ· И собра дв҃дъ сыновъ аароновъ левѵ҃ты· (И) wт сыновъ каадовъ, оуріель началникъ (бысть) и братія его, р҃к, (и) wт сыновъ мерариныхъ. асаіа началникъ и братія его, с҃н, (и) wт сыно҃ [гер-сонихъ][7] іоиль началникъ и братія его, [р҃л][8]· (И) wт сыно҃ елисафа҃ [семеіа][9] началникъ и братія его, с҃· (И) wт сыновъ хеврома҃. еліиль началникъ, и братія его п҃· (И) wт сыновъ озіилевъ, аминадавъ, началникъ и братія его, рві· И призва дв҃дъ садока и авіадара сщ҃енницы, и левѵ҃ты. оуріила, (агаіанъ)[10] иоиль, [семеіанъ][11], (и) еліиль, (и) аминадава· И рече къ нимъ. вы (есте) началницы обителемъ левѵ҃тскіи҃, остите҃ся вы съ братіею вашею. и принесете кіwта (г҃а) ба іи҃лева. (на мѣсто) (иже оуготовано естъ)[12] емȣ· Наико въ прѣвое вы не бѣсте (готовы). *раздѣли (насъ гь)[13]. въ насъ наико не ѧ ч҃р ѕ вы҃ г҃ı взыскахо҃ (его) по рас҃ждению· И остишася сщ҃енницы и левѵ҃ти. да внесѵтъ кіwта [г҃а][14] ба іи҃лева· И взаша сыновe левѵ҃тиніе кіwта бжіи. *наико повелѣ моусіи по словесѣ (гню)[15], по ѕ мо҃ іѣе закону (рамены своими на носилахъ)[16]. (-)[17] Рече (же) дв҃дъ началнико҃ левѵ҃томъ. да поста҃вѧ҃ wт братіи своихъ пѣвцовъ въ органѣхъ, пѣснехъ мусикіискихъ. псалтырехъ. въ гусли. и кѵ҃мвалы. да возглася҃ въ вышнихъ гла҃ веселіа· (-)[18] Поста҃виша (же) левѵ҃ти (емма҃на)[19] сна иоилева. и wт братіа его асафа сна варахіина. и wт сынъ мерари (и) wт братіи (и҃)[20], едана сна кисеова· И с ними братіа ихъ. въ второ҃ чину захарія· (-)[21] (іеиль)[22], и (семерамо҃дъ)[23]. (-)[24] и озіа двернице· Паки пѣвцы, (емма҃нъ)[25], (аса҃дъ)[26], и (ема҃дъ)[27]. въ кѵ҃мвалы мѣдяны възглаша҃юще въ слуша-

нїе· Захарі́їа (же) и̂ о̂зїи́ль. (и̂) семирамо́ѳ, (е̂і-
и́ль)[28], (и̂ а̂нані́а)[29], (и̂) е̂лїа́въ. [и̂][30] (масї-
а̂съ)[31], [и̂][32] (макенї́а)[33]. съ ѱалъты́рами
(ти́хо гла́сно пое́хѹ)[34]· Ла́ки (маѳаѳїасъ)[35], и̂
(е̂лифа́лѹ)[36], и̂ макенї́а, и̂ а̂вдедо́м, і̂ (еи́и́ль)[37].
и̂ о́зїа (вра́тницы), ѱалмопѣ́вци· (е̂ма́наса́). и̂
е̂да́, въ кѵ̀мва́лы мѣ́дяны да съ̀твори́тъ слы́-
шано)[38]· (Заха́рі́а, и̂ о̂зїи́ль, и̂ семирамо́дъ, и̂
е̂и́ль, и̂ а̂нани, и̂ е̂лїа́въ, а̂мосї́а, и̂ ванаї́а,
въ ѱа́ты́ри, тихо гла́сно· И̂ маѳаѳї́а е̂ли-
фалеа́съ, и̂ макенї́а, и̂ а̂вдедо́, і̂ иеи́ль, и̂
о́зїа, ѣ̀ кинны́ры шѹмѧще по́тверди́ти·) (Ѱхо-
нї́а же)[39] нача́лнѣ̀ левѵ̀томъ кна́зь пѣва́ю-
щихъ (сла́кимъ гла́со́), (бы́сть бо зѣ́ло
мѹ́дръ)[40] и̂ варахї́а, и̂ (е̂лка́на)[41], дверницы кї-
о́та· Лаки [саве́нї́а][42], (-)[43] і̂о́сафатъ и̂ нада-
наи́ль, и̂ а̂масї́а, и̂ захарї́а и̂ вана́и. и̂ (е̂лї́а-
заръ)[44] сщ҃енницы трѹбахѹ трѹба́ми пре́ кї́о́-
томъ бжї́и́, и̂ (а̂ведо́мъ)[45], і̂ (е̂ї́а)[46], (бѣхѹ)
двер̀ницы кї́о́та (гн҃а)[47]. (-)[48] (дв҃дъ же бъ)[49]
и̂ (вс҃и) старѣ́йшїи і̂и́леви и̂ тысѹщники.
и̂дѹщїѝ ко вношенїю кї́о́та завѣта гн҃а, ѿ
до́мѹ, (а̂вдона)[50] съ весели́е· И̂ бысть е̂гда по-
мага́ше бъ̀ левѵ̀то́ и̂же ношахѹ кї́о́тъ за-
вѣта гн҃а. и̂ жрахѹ, з҃ ю́нецъ. и̂ з҃, о́венъ·
(-)[51] дв҃дъ (же) ба́ше о́дѣ́а́ ри́зою (синею)[52]. и̂
вс҃и левѵ̀ти и̂же ношахѹ кї́о́тъ завѣта гн҃а.
(-)[53] пѣ́вцы (же) і̂ (и̂) хонені́а началникъ пѣ́с-
неи пою́щихъ. (-)[54] на дв҃дѣ (же бъ е̂фѹдъ
лнаный)[55]· (-)[56] весь (же) і̂и́ль и̂звожа́хѹ кї́о́тъ
завѣта гн҃а съ восклицані́мъ и̂ шѹмомъ
ди́вны́ї, и̂ трѹбны́мъ. и̂ кѵ̀мва́лы и̂ въ гѹсли
глаша́ющи (-)[57]. И̂ (е̂гда прї́иде)[58] кї́о́тъ
завѣта гн҃а (-)[59] даже до града дв҃да. и̂
мельхола дщи̂ саѹ́ла смотраше во о̂кно, и̂
видѣ цр҃а дв҃да скачѹща і̂ и̂гра́ющща. и̂ поноси
е̂го въ (ср҃ци)[60] своем҃ъ·

Гл҃а, ѕ҃і·

ѣ чр҃ ѕ҃ (Принесо́ша* же)[1] (оу҃бо) кї́о́тъ бжї́и и̂ по-
ставиша е̂го посредѣ жи́лища и̂же въз-
двиг҃ е̂мѹ дв҃дъ. и̂ принесо́ша вс҃есъжже́-
ѣ чр҃ ѕ҃ нї́а и̂ мирнаа предъ [гм҃ъ][2]· *И̂ съверши дв҃дъ възда́ющи вс҃есъжже́нї́а и̂ ми́рнаа,
и̂ бл҃ви лю҃ въ и̂ма гн҃е· И̂ раздѣлѝ вс҃ѣмъ (по
е̂ди́номѹ)[3] ѿ мѹжъ (-)[4] даже до же́нъ (-)[5]
хлѣбъ е̂ди́нъ. (и̂ часть пече́на ма́са волова́, и̂
пражена́ о̂ле́а симида́)[6]· (-)[7] Поставиви (же пр҃е)[8]
кї́о́томъ (-)[9] гн҃имъ ѿ левѵ̀тъ, (и̂же слѹжи́-
ти и̂ поминати дѣла е̂го)[10] і̂ и̂сповѣдати и̂
хвали́ти г҃а б҃а і̂и́лева· А̂сафъ (же) началны́й и̂
другїи по немѹ захарї́а (паки) (і̂е́и́ль)[11] (и̂) (са-

з їхніх братів Етана, сина Кисейового. **18** І з ними їхні брати в другому чині: Захарія, Єїл, і Семерамот, і Озія – дверники. Знову: співаки Емман, Асат і Емат грали на мідних цимбалах вслух, Захарія ж, і Озіїл, і Семирамот, Еїл, і Ананія, і Еліав, і Масіяс, і Макенія з псалтирями тихо-голосно співали. Знову: Мататіяс, і Елифалу, і Макенія, і Авдедом, і Еіїл, і Озія – дверники. **19** Співаки Еман, Асаф, і Етан в мідних цимбалах хай вчинять на слух. **20** Захарія, і Озіїл, і Семирамот, і Еїл, і Анани, і Еліяв, Амосія, і Ваная в псалтирях тихо-голосно. **21** І Мататія, Елифалеас, і Макенія, і Авдедом, і Єіїл, і Озія арфами шуміли, щоб підсилити. **22** Ахонія ж, начальник левітів, – князь тих, що співали солодким голосом, **23** бо був дуже мудрим; і Варахія, і Елкана – дверники кивота. **24** Знову: Савенія, Йосафат, і Натанаїл, і Амасія, і Захарія, і Ванай, і Еліязар – священики трубіли трубами перед божим кивотом, і Аведом, і Ея були дверники господнього кивота. **25** Був же Давид і всі ізраїльські старшини і тисячники, що йшли, щоб внести кивот господнього завіту з Авдонового дому з веселістю. **26** І сталося, коли помагав Бог левітам, що несли кивот господнього завіту, і приносили в жертву 7 телят і 7 баранів. **27** Давид же був зодягнений в синю одіж і всі левіти, що несли кивот господнього завіту, співаки ж і Хонення, начальник пісень, тих, що співали. На Давиді ж був льняний ефуд. **28** Ввесь же Ізраїль випроваджував кивот господнього завіту з криком і подиву гідним шумом, і трубним *голосом,* і цимбалами, і граючи в гуслях. **29** І коли прийшов кивот господнього завіту аж до міста Давидового, і Мельхола, дочка Саулова, дивилася крізь вікно, і побачила царя Давида, що танцював і грав, – і зневажила його в своїм серці.

Глава 16

1 *Принесли ж, отже, божий кивот, і поставили його посеред мешкання, яке йому поставив Давид, і принесли всепалення і мирне перед Господом. **2** *І закінчив Давид приносити цілопалення і мирне, і поблагословив народ в ім'я господнє. **3** І він розділив всім по одному, з чоловіків аж до жінок: один хліб, і печену частину волового м'яса, і пражене на чистій олії. Він поставив же перед господнім кивотом з левітів, щоб служити і поминати його діла, і визнавати, і хвалити Господа Бога Ізраїля. **5** Асаф же – начальник, і другий після нього Захарія, далі Єїл, і Сами-

црс2. 6

црс2. 6

рамот, і Аїл, і Мататіяс, і Еліяв, і Ванея, і Авведом, і Їїл – ці грали на органах, і псалтирях і гуслях, Асаф же грав в цимбалах. **6** І Ванія, і Озіїл – священики, постійно трубіли в трубу перед кивотом господнього завіту. **7** В тому ж дні Давид, на початку, настановив Асафа визнавати Господа і його братів: **8** *Визнавайтеся Господеві і прикликуйте Його ім'я, відомими зробіть слова Його вчинків. **9** Співайте Йому, і заспівайте Йому, визнавайте всі Його чуда, які Господь зробив. **10** Хваліть Його святе ім'я. Хай розвеселиться серце тих, що шукають його благовоління. **11** Шукайте Господа і кріпіться, шукайте постійно Його лице. **12** Згадуйте Його чудеса, які Він вчинив, знаки і судьби Його уст. **13** Насіння ізраїльське – Його раби, сини Якова – Його вибранці. **14** Він Господь Бог наш, в усій землі Його судьби. **15** Згадаємо на віки Його завіт, Його слова, які Він заповів в тисячі родів, **16** який заповів з Авраамом, і Його клятви з Ісааком. **17** І Він поставив його Якову в наказ, Ізраїлеві – в завіт вічний, **18** кажучи: Тобі дам ханаанську землю – жереб вашого насліддя. **19** Коли ви були малі числом, доки були й мешканці його, і переселилися до неї. **20** І пішли з народу до народу і з царства до іншого народу. **21** Не дав Він нікому їх скривдити і скартав за них царів. **22** *Не доторкайтеся до моїх помазанників і до моїх пророків, не чиніть поганого. **23** *Співайте Господеві – вся земля. Сповістіть з дня до дня Його спасіння. Сповістіть в народах Його славу і в усіх народах Його чуда. **25** Бо великий Господь і дуже гідний похвали, і є страшний понад всіх богів. **26** Всі бо боги народів – ідоли, і Господь же створив небеса. **27** Слава і величність перед ним, і сила, і похвала в його святому місці. **28** Принесіть Господеві батьківщини народів, принесіть Господеві славу і силу. **29** Дайте Господеві славу Його імені, піднесіть жертву, і прийдіть перед Його лице, і поклоніться Господеві в Його святім дворі. **30** Хай злякається Його лиця вся земля, і хай випрямиться земля, і хай не захитається. **31** Хай веселяться небеса і радіє земля, і хай скажуть між народами: Господь царює! **32** Хай море і його повнота видасть звук, і дерева піль і все, що є на них. **33** Тоді зрадіють лісові дерева перед господнім лицем, бо Він прийшов судити землю. **34** Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо навіки Його милосердя. **35** І скажіть: Спаси нас, Боже, спасителю наш, і збери нас, і вирви нас з народів, щоб ми оспівували твоє святе

пс. 104 ic. 12

пс. 95

мирамо́тъ)[12]. (и̂) (а̂и́ни́ль)[13]. (и̂) (маѳаниа́съ)[14], (и̂) е̂лїа́въ, и̂ (ване́а)[15], и̂ а̂вдедо́̃, і̂ и̂ди́ль (їи) въ о̂рга́ны (и̂) ѱалтыи́ри и̂ гу́сли (и̂гра́ша), (-)[16] а̂са́ф (же) въ кимва́лехъ вънзглаша́а. И̂ (ванѣа)[17], и̂ о̂зїи́ль сѡ̈енницы трубиша выну́ въ трубы́ пре̂ кїо́томъ завѣта гн̃а. в (тоу́̃ дн̃ь)[18] (-)[19] оу̂строи́ дв̃дъ въ нача́лѣ (аса́фа и̂сповѣда́ти г̃а)[20] и̂ бра́тїю е̂го. *И̂сповѣда́йтеса гв̃и, (и̂) призыва́йте (и̑ма е̂го)[21], зна́емы сътвори́те (гл̃ы)[22] твори́нїи е̂го. По́йте е̂му и въспо́йте е̂му. и̂сповѣ́дите вса̀ чюдеса̀ е̂го на́же сътворѝ г̃ь. Хвали́те и̑ма сто́е е̂го. да възвесели́тса се̂рце и̑щ҃ущихъ бл̃говоле́нїа е̂го. взыи́щите г̃а и̂ оу̂кр҃пи́теса. взыи́щите лица е̂го выну́. Поманите чюдеса̀ е̂го на́же сътворѝ, зна́менїа и̂ су́дбы̀ оу̂стъ е̂го. Сѣ́ма і̂и̑лево рабы̀ е̂го сы́нове і̂а́кововли и̂збра́нніи е̂го. то́и г̃ь е̃сть вънашъ въ все́и земли́ су́дбы̀ е̂го. Помане́мъ вѣ́къ завѣ́тъ е̂го (словеса̀)[23] е̂го на́же повелѣ́ вътысаща ро́дъ. На́же завѣща̀ съ а̂враа́мѡ̃. и̂ кла́твы е̂го съ і̂саа́комъ. (И̂) поста́ви е̂ і̂а́кову въ повеле́нїе, і̂и̑ле́ю въ завѣтъ вѣ́чень. Гл̃ющи, тебѣ да́мъ зе́млю ханаа́ню, жре́бїи достоа́нїа ва́шего. Е̂гда бы́ти (ва́мъ)[24] ма́ломъ число́мъ, (до́нде̂ бы́ша и̂ живу́щїи е̂го и̂ пресели́шаса)[25] в нею. И̂ прейдо́ша ѡ̃ на́зыка вънаро́ды и̂ ѡ̃ цр҃тва́ къ лю́демъ и̑ны́мъ. Не о̂ста́ви никому́же оби́дѣти и̑хъ. и̂ запретѝ про и̑хъ цр҃и. *Не прикаса́йтеса хр҃томъ моимъ, и̂ въ пророцѣ́хъ мои́хъ не лукавнуи́те. *Пойте г̃ви вса̀ земла̀, вънзвѣсти́йте ѡ̃ дн̃е на́ дн̃ь спсе́нїе е̂го. (вънзвѣсти́йте вънаро́цѣхъ сла́ву е̂го. и̂ въ всѣ́хъ лю́дехъ чюдеса̀ е̂го.) На́ко ве́лїи г̃ь и̂ хвалень зѣ́ло. (и̂) страше́нъ е̂сть на̂ всѣ́ми бо́ги. всѝ бо бо́зи лю́дьстїи и̑до́ли. и̂ (г̃ь)[26] (же) нб̃са сътворѝ, сла́ва и̂ величе́ство (пре̂ ни̑)[27] (и̂) кр҃пость и̂ похва́ла въ [мѣ́стѣ е̂го сто́мъ][28]. Принесѣ́те г̃ви ѡ̃чествїа на̂родомъ. принесѣ́те г̃ви сла́ву и̂ кр҃пость. дади́те г̃ви сла́ву и̑мени е̂го. вънздвигнѣ́те жр҃тву и̂ прїидѣ́те пре̂ лице е̂го, и̂ поклони́теса г̃ви въ (дворѣ̀ сто́мъ)[29] е̂го. да оу̂бои́тса ѡ̃ лица̀ е̂го вса̀ земла̀. и̂ да и̑спра́витса земла̀, и̂ да не подвижи́тса. да весела́̃са нб̃са и̂ ра́дуетса земла̀, и̂ да реку́тъ вънаро́цехъ г̃ь цр҃тву́етъ. да вънзъгласи́ мо́ре і̂ и̑сполне́нїе (е̂го). и̂ дре́ва по́льскаа и̂ вса̀ на́же на ни́хъ (су́ть). Тогда̀ вънсхвала́̃ дре́ва дубра́внаа пре̂ лице́мъ г̃нимъ. на́ко прїи́детъ су́ди́ти землѝ. и̑сповѣ́дитеса г̃ви на́ко бл̃гъ, на́ко вѣ́къ мл̃ть е̂го. И̂ гл̃ите спсѝ ны̀ бж̃е (спси́телю нашъ)[30]. (и̂ съберѝ насъ), і̂ и̑змѝ

на́сть ѡ҆ на҃зы́кть. да хва́лимть и҆́ма сто́е тво҃є, и҆ ра́дуемсѧ вть хвале́нїихть твои́хть· бл҃вен҃ть гь бг҃ъ і҆и҆левть, ѡ҆ вѣка да́же и҆ до́ вѣка. и҆ реку́тть вснѝ лю́дїе а҆мни́нь, и҆ вт҃схвали́ша гд҃а. и҆ ѡ҆ста́ви́ша тꙋ пр҃е кїѡто҃ завѣта гн҃а а҆са́фа и҆ бра́тїю є҆го. да слꙋжа́т пр҃е кїѡ́томть вы́нꙋ по всѧ̀ дн҃и· и҆ а҆вдедо́мть и҆ бра́тїѧ є҆го, ѯ҃и· и҆ а҆вдедо́мть сн҃ъ (и҆а҆до́мовть)[31]. и҆ [оси́и][32]. (поста́виша) две́рницы· (-)[33] Садо́ка (же) сщ҃енника и҆ бра́тїю є҆го сщ҃е҆нники́ма пр҃е жили́щемть гн҃имть вть (вы́шнихть)[34] и҆́же бѣ҃ вть гаваѡ́нѣ· да вт҃здаю́ вс҃есѣ҆же́нїѧ гв҃и, на ѡ҆лта́рѝ вс҃есѣ҆же́нїѧ вы́нꙋ ꙋ҆тро́ и҆ ве́черть. (-)[35] по всѣхть и҆́же пи́сана сꙋть вть законѣ гн҃и, на҃́же повелѣ гн҃ови і҆и҆́левомть рꙋко́ю моѷ̑сі́ѧ раба̀ бж҃ї́ѧ· и҆ по нѣ҃ є҆ма́нть и҆ (дидꙋмть)[36] и҆ про́чїи и҆збра҃нїи є҆ди́нть ко́ждо зва́нїемть (свои́мть) кть и҆сповѣда́нїю гꙋ, на҃́ко вѣки ми́лть є҆го· и҆ с нимѝ трꙋбницы и҆ (бїющїи кѷ̑мва́лы)[37] и҆ (вс҃ѧ мꙋсикі́ѧ а҆рга́номть)[38] кть пѣснїю бж҃ї́ю, сно́ве (же и҆дифꙋмли)[39] вть бра́тѣ҃ (стоѧ́хꙋ)· (-)[40] ѡ҆брати́ша (же) сѧ вс҃и лю́дїе (-)[41] в домы своѧ̀, и҆ (дв҃дть ѡ҆брати́сѧ)[42] да бл҃ви́тть до́мть свои·

ім'я і раділи в твоїх похвалах. **36** Благословенний Господь Бог ізраїльський від віку і аж до віку. І скаже ввесь народ: Амінь. – І похвалили Господа. **37** І там перед кивотом господнього завіту залишили Асафа і його братів, щоб постійно, на всі дні, служили перед кивотом, **38** і Авведома, і 68 його братів. І Авведома, сина Ятомового, і Осая поставили дверниками. **39** Садока ж – на священика і його братів-священиків перед господнім помешканням на високих, що було в Ґаваоні; **40** щоб приносили цілопалення Господеві на жертовнику, постійно цілопалення вранці і ввечері за всім, що є записане в господнім законі, що Він заповів ізраїльським синам рукою раба божого Мойсея. **41** І після нього Емман і Дитум, і інші вибрані, кожний за своїм званням, для визнавання Господа, бо навіки Його милосердя. **42** І з ними ті, що трубили і грали в цимбали, і всі музичні *інструменти*, і орґани – на спів божий, сини ж Ідифумові стояли в дверях. **43** Повернувся ж ввесь народ до свого дому, і Давид повернувся, щоб поблагословити свій дім.

Гл҃а, ѕ҃і·

Глава 17

в҃ ч҃ ѕ҃ стр҃а́ мѕ҃

(гда́ *же)[1] ѡ҆бита́ше дв҃дть вть домꙋ́ сво-
є҆мть, (-)[2] рече (-)[3] кть нада́нꙋ про҃ро́кꙋ, се҃ а҆́зть
живꙋ́ в домꙋ́ ке́дровѣ. (-)[4] кї́ѡтть (же)
завѣта гн҃а подть ко́жами (е҃́сть)· и҆ рече
нада́нть кть дв҃ду. вс҃ѧ и҆́же (сꙋть) вть (ср҃ци)[5]
тво҃е҆мть сътвори́, (гь бг҃ъ)[6] с тобо́ю (е҃́сть)· (Сего
ра́ди)[7] но́щи тоѧ̀ (-)[8] бы́сть сло́во гн҃е кть на-
да́нꙋ гл҃ющи· Поиди́ и҆ гл҃и дв҃ду рабꙋ́ мо҃е҆мꙋ,
сі́ѧ рече гь. не (съзи́ждеши ты)[9] мнѣ҃ до́мꙋ на
ѡ҆бита́нїе (-)[10]· Не пребы́хть бг҃ъ в домꙋ́ ѡ҆ (того̀
вре́мени)[11] вть не́же и҆звед҃о́хть і҆и҆́ля (ѡ҆ землѧ̀ е҆-
гꙋ́петскі́ѧ) даже до дн҃е сего̀. и҆́ бы́хть (всегда̀
премѣна́ющи мѣ҃ста жили́щть. и҆ ѣ҆ шатрѣ҃хть
пребыва́ющи)[12]. (і҆)[13] и҆дѣ҃же ходи́хть сть всѣ҃мть
і҆и҆́лемть. а҆ще (гл҃ахть)[14] [ко҃е҆мꙋ сꙋдїѝ колѣ҃нꙋ і҆и҆-
́левꙋ и҆́мже повелѣ҃хть][15]. да пасꙋтть лю́ды моѧ̀
гл҃ющи. что҃ ра҃ не (съзи́ждеши)[16] мнѣ҃ до́мꙋ ке́-
дрова· (Нн҃ѣ бг҃ъ)[17] та́ко гл҃еши рабꙋ́ мо҃е҆мꙋ дв҃ꙋ
сі́ѧ рече гь вседрть҃жи́тель. а҆́зть и҆зѧ̑ тѧ҃ є҆гда ѣ҆
па́ствѣ вт҃слѣдова́лть е҆си стáдꙋ. да бы́лть е҆си
во́ждть лю́демь мои́мть і҆и҆́лю· и҆ бы́хть с тобо́ю (и҆-
деже когда̀)[18] походи́лть е҆си. и҆ потреби́хть вс҃ѧ
врази́ твоѧ̀ (пр҃е тобо́ю)[19]. сътвори́хть (же) тебѣ҃
и҆мени́та (на҃́ко)[20] (е҆ди́наго) вели́кихъ, и҆́же (и҆мену́-
ютсѧ) на землѝ· и҆ (дахть)[21] мѣ҃сто лю́демть
мои́мть і҆и҆́лю. и (насади́хть)[22] ѧ҆ и҆ ѡ҆бита́ютть ѣ҆

ц҃рс2. 7
сир. 47

1 *Коли ж мешкав Давид у своєму домі, він сказав до Натана, пророка: Ось я живу в кедровім домі, кивот же господнього завіту є під шкірами. **2** І сказав Натан до Давида: Вчини все, що є у твоїм серці, бо Господь є з тобою. 3 Задля цього тієї ночі було господнє слово до Натана, що казало: **4** Піди і скажи моєму рабові Давидові: Це сказав Господь: Не ти збудуєш мені дім на помешкання. **5** Адже Я не жив у домі від того часу, в якому Я вивів Ізраїль з єгипетської землі, аж до цього дня, але Я завжди міняв місця помешкань, перебуваючи в шатрах. **6** І, де Я ходив з усім Ізраїлем, чи говорив Я якомусь судді ізраїльського племені, яким Я наказав, щоб пасли мій народ, кажучи: Чому не будуєш мені кедровий дім? **7** Отож, тепер так скажеш моєму рабові Давидові: Це сказав Господь Вседержитель: Я взяв тебе, коли ти за стадом ходив на пасовиську, щоб ти був вождем моєму народові, Ізраїлеві. **8** І Я був з тобою, куди коли-будь пішов ти. І Я вигубив всіх твоїх ворогів перед тобою. Я ж зробив тебе славним, як одного з великих, що славні на землі. **9** І Я дав місце моєму народові, Ізраїлеві, і Я його посадив; і він мешкає в ньому, і хай більше не сумує ані

сини беззаконня не додадуть побити їх, так як від початку. **10** І від днів, в які дав Я суддів моєму народові, Ізраїлеві, Я впокорив всіх твоїх ворогів. І сповіщаю тобі, що Господь збудує тобі дім. **11** Коли ж ти виповниш твої дні, щоб піти до твоїх батьків, Я підніму твоє насіння після тебе, яке буде з твоїх синів, і підніму його царство. **12** І цей Мені збудує дім, і Я скріплю його
црс2. 7 престіл аж довіку. **13** *Я буду йому за батька, і той буде мені за сина. І не відніму від нього моє милосердя, так як Я відняв від цього, що був перед тобою. **14** І завірю його в моїм домі і в моїм царстві аж довіку, і його престіл буде поставлений навіки. **15** За всіма цими словами і за всім цим видінням, так говорив Натан до Давида. **16** І прийшов цар Давид і сів перед Господом, і сказав: Хто є я, Господи Боже мій, і що мій дім, що Ти мене полюбив навіки, щоб подати мені таке? **17** Але й те малим вважалося перед тобою, Боже, і ще заговорив Ти про дім твого раба на майбутнє, і Ти мене зробив славнішим понад всіх людей, Господи Боже мій. **18** Що більше додасть Давид Тобі говорити, коли так прославиш твого раба і його пізнаєш. **19** Господи, задля твого раба за твоїм серцем Ти зробив всі ці величності, і Ти дав пізнати всі твої величності. **20** Господи, немає подібного до Тебе, і немає Бога, за винятком Тебе, за всім же, що ми почули нашими вухами. **21** І немає одного народу на землі, як твій народ Ізраїль, задля якого Бог пішов, щоб визволити і зробити собі народ, і своєю величністю і страхом вигнав роди від лиця народу, який Ти викупив з Єгипту. **22** І Ти поклав твій народ, Ізраїль, собі в народ аж довіку, і ти, Господи, став їхнім Богом. **23** І тепер, Господи, слово, яке Ти сказав твоєму рабові й про його дім, хай буде вірним навіки, і зроби так, як Ти сказав. І вірним буде і звеличиться твоє ім'я аж навіки **24** тим, що говорять: Господи! Господи Вседержителю! Боже Ізраїля! – і дім його раба хай буде випрямленим перед тобою. **25** Бо Ти, Господи Боже мій, відкрив вухо твого раба, щоб збудувати йому дім, і через це знайшов твій раб запевнення, щоб молитися перед твоїм лицем. **26** І тепер, Господи, ти сам є Богом і виказав до твого раба стільки цього добродійства. **27** І тепер почни благословляти дім твого раба, щоб він був навіки перед тобою. Бо ти, Господи, поблагословив, і благословенним буде навіки.

немъ. и да не въскорбитъ ктомꙋ. ни (сѣнове безаконїа приложатъ)[23] попрати йхъ наꙗко ѡ нача́ла· и ѡ дн҃їи йхже даꙗхъ сꙋдїа҆ людемъ моймъ їи҃лю, (-)[24] смирихъ вса҆ враги твоа҆. и (въздвиꙋю ти наꙗко)[25] (съзиждетъ ти гь домъ)[26]. (-)[27] Егда́ (же) испо́лниши дн҃и твоа҆ да йдеши къ ѡц҃емъ твоимъ. (-)[28] въздвигнꙋ сѣма твое по тебѣ йже бꙋдетъ ѡ (сѣновъ)[29] твойхъ. и въставлю цр҃тво его· (и) сей съзиждетъ мнѣ домъ, и аз҃ оукрѣплю пр҃тлъ его даже до вѣка· *азъ бꙋдꙋ емꙋ въ ѡц҃а и то́и бꙋдетъ мнѣ въ сн҃а. и мл҃ть мою не ѡимꙋ ѡ него. наꙗко ѡа҆ ѡ (сего́ йже)[30] прежде тебе҆ (бы́сть)· и оувѣрю его в домꙋ моемъ. и въ цр҃твїи (моемъ)[31] даже до вѣка, и пр҃толъ его бꙋдетъ исправле́нъ въ вѣки· По всѣхъ словесеⷯ сихъ. и по всемꙋ видѣнїю семꙋ. таико гл҃алъ есть надаⷭ къ дв҃дꙋ· и прїиде цр҃ь дв҃дъ, и сѣде пр҃е҆ г҃мъ и рече. кто҆ аз҃ъ есмь гн҃ бж҃е (мои), и что́ домъ мои наꙗко възлюбилъ мя҆ въ вѣки, (да подасть мнѣ таковаа҆). но и то҆ мало ви́дѣно бы́сть пр҃е҆ тобо́ю бж҃е. и гл҃а҆ еси на домъ раба҆ твоего ещѐ въ бꙋдꙋщее, (и сътвори́лъ мя҆ еси честна на҆ всѣми чл҃ки)[32], гн҃ бж҃е (мои)· что́ болѣе приложитъ дв҃ъ (гл҃ати) тебѣ. (егда́ таико просла́вишн)[33] раба҆ твоего (и познаеши его)[34]· (Г҃и раба҆ твоего ради)[35] по с҃рцꙋ твоемꙋ сътвори́лъ еси всѣ҆ вели́чествїа҆ (сїа). (и зна́ема бы́ти сътвори́лъ еси всѣ҆ вели́чїа҆ твоа҆)· Г҃и нѣсть подо́бе҆ тебѣ, и нѣ́сть (бг҃а) ра́звѣ тебе по вс҃ѣхъ же йже слы́шахомъ оуши́ма на́шима· и нѣсть наꙗко лю́дїе твои їи҃ль на҃зы́къ (е҆ди́нъ)[36] на земли, его́же ради про́йде бг҃ъ да йзба́витъ (и сътвори́тъ) (лю́ди себѣ)[37], (и вели́чествѡ҆ свои́мъ и стра́шнымъ)[38] (йзгони́ ро́ды)[39] ѡ лица҆ людїи (-)[40] йже йзба́ви ѡ егѵ҃пта (-)[41]. и положи́лъ еси люди твоа҆ їи҃ль тебѣ в лю́ди даже до́ вѣка, и ты гн҃ (бы́сть бг҃ъ йхъ)[42]. и нн҃ѣ гн҃ сло́во (-)[43] имъже гл҃алъ еси рабꙋ твоемꙋ, и на домъ его, да оувѣри́тсѧ въ вѣки |и сътвори́ наꙗко гл҃алъ еси· и оувѣри́тсѧ и възвели́читсѧ имѧ твое даже въ вѣки|[44], глюща́ихъ гн҃ гн҃ вседръжи́телю бг҃ъ їи҃левъ, и до́мъ (-)[45] раба҆ (его)[46] да бꙋдетъ испра́влен пр҃е҆ тобо́ю· Ты́ бо гн҃ (бж҃е мои) ѡвръзлъ еси оухо раба҆ твоего, създа́ти емꙋ домъ, (и) сего ради ѡбрѣтте ра́бъ твои (оувѣре́нїе), да мо́литсѧ пр҃е҆ лице҆ твоемъ. и нн҃ѣ гн҃ ты еси са́мъ бг҃ъ и гл҃алъ еси къ рабꙋ твоемꙋ. (толи́ка) добротворе́нїа҆ сїа. и нн҃ѣ начнѝ бл҃ви́ти до́мъ раба҆ твоего да бꙋдетъ въ вѣки пр҃е҆ тобо́ю. наꙗко ты гн҃ бл҃ви́лъ еси и бл҃вен бꙋдетъ въ вѣки·

Гла, ѝі·

в ц҃р ѝ

Ѓ(ыстъ* же)[1] посемъ (-)[2] поразѝ дв҃ъ ѝноплеме́нники ѝ смирѝ и҃. ѝ взѧ ге́дъ ѝ предѣлы е҆го ѿ рукѹ ѝноплеме́нникъ· ѝ поразѝ (дв҃дъ) моа́ва, ѝ бѧ́хѹ [моа́ви́тии][3] рабѝ дв҃дѹ приносѧ́ще (е҆мѹ) да́нь· ѝ поразѝ дв҃дъ (е҆ще) [а҆драза́ра][4] ц҃рѧ сѹ́вска (страны) е҆ма́дъ когда про́иде да(распространѝ ц҃рство свое даже)[5] до рѣки (е҆фра́та)[6]· ѝ прїѧ́ (ѿ него дв҃дъ)[7] тысѧщѹ колесни́цъ. ѝ ѕ҃, ко́ѝнникъ. ѝ ѩ҃, мѹже́и пѣшецъ. ѝ разбѝ дв҃дъ вс҃ѧ колесница (-)[8] о҆ста́ви (же) ѿ ни́хъ. р҃, колесни́цъ, (ѝхъже вꙗздержа́ себѣ)· ѝ прїиде (а҆сѷ́ръ)[9] ѿ дамаска да по́мощь вꙗздаⷭ [а҆драза́рю][10] ц҃рю сѹ́вскѹ. ѝ поразѝ дв҃ъ (ѝ) сѷ́ровыхъ, ѩ҃, ѝ ѧ҃, мѹжъ· ѝ поставѝ (тысѧщѝники)[11] вꙗ сѷ́рїи ѝже бли́зѹ дама́скѹ, ѝ бѧхѹ дв҃дѹ вꙗ рабы́ приносѧ́ще да́ни, ѝ (помо́же)[12] (дв҃дѹ г҃ь)[13] вꙗ всѣхъ на не́же ѝзы́иде· (-)[14] Прїа́т (же) дв҃дъ тѹ́лы златы ѝже ѝмѣша рабѝ а҆драза́ровы, ѝ принесѐ а҆̀ вꙗ і҆ер҃ли́мъ· Та́коже ѿ [метавѣ́][15] і҆ ѝзбра́нныхъ гра́довъ [а҆драза́ровыхъ][16] (мѣ́ди мнverýство ѧ҆̀зѧ̀)[17], ѝз неѧ́же сътвори́ соло́монъ мо́ре мѣ́дяно, ѝ столпы́ ѝ съсѹ́ды мѣ́деныѧ· (Е҆гда)[18] слы́ша [деоу́и][19] ц҃рь е҆ма́дъскїи ѩ́ко поразѝ дв҃дъ вс҃ѧ во́и [а҆драза́ра][20] ц҃рѧ сѹ́вска· ѝ посла́ [а҆дѹра́ма][21] сн҃а своего́ къ ц҃рю дв҃дѹ, да вꙗпро́ситъ (-)[22] ѩ́же ѻ҆ ми́рѣ, ѝ бл҃вити е҆го, сего ра҃̀ ѩ́же сътвори́ [а҆драза́рю][23] ѝ поразѝ е҆го. сѹпротиѵ́вникъ бо бысть [деоу́и][24] [а҆драза́ры][25]. ѝ (принесѐ) вс҃ѧ сосѹ́ды [зла́ты́а ѝ сре́бреныѧ ѝ мѣ́дяныѧ][26] ѝ ѡ҆стѝ а҆̀ дв҃дъ (ц҃рь) г҃ѹ съ сребро́мъ ѝ зла́томъ ѩ́же взѧ̀ ѿ всѣхъ ѩ́зы́икъ, ѿ ѝдуме́ѧ ѝ моа́ва, ѝ сн҃овъ а҆ммо́нь ѝ ѿ ѝноплеме́нн҃ ѝ (а҆ммали́ка)[27]· (Ѳви́сай же)[28] сн҃ъ сарѹи́евъ поразѝ ѝдуме́ѧне вꙗ оу҆́долѣ (ѝноплеме́нникъ)[29], ѩ҃и· ѝ поста́ви вꙗ (е҆до́мѣ нача́лники вꙗевóды)[30] ѝ бѣша вс҃и ѝдуме́ѧне рабѝ дв҃дѹ. ѝ сп҃се г҃ь дв҃да вꙗ вс҃ѣхъ на не҃̀ ѝзы́иде· (-)[31] Ц҃рствова́ (же) дв҃дъ на҃̀ вс҃ѣ҃ ѣ҃ѝлемъ. ѝ бѣ творѧ̀ сѹ́дъ ѝ пра́вдѹ вс҃ѣмъ лю́демъ свои́мъ· (-)[32] Ѝо́а́в (же) сн҃ъ сарѹи́евъ (бы́сть) на҃̀ во́и. і҆ ѝоса́фа́тъ сн҃ъ а҆ѧхилѹ́довъ памѧтопи́сца· ѝ садокъ (же) сн҃ъ а҆хи́товъ ѝ [а҆вимеле́хъ][33] сн҃ъ а҆вїа́да́рь сщ҃е́нницы і҆ сѹса книгочїи́· ѝ ванѣѧ (же) сн҃ъ і҆о́да́евъ, на҃̀ копѣ́йниками, ѝ надъ стрелца́ми. (-)[34] сн҃ове (же) дв҃двы пр҃вїи (ѿ рукѹ)[35] ц҃рѧ·

Глава 18

1 *Після цього ж сталося, що Давид побив чужинців, і впокорив їх, і взяв Ґет і його околиці з руки чужинців. **2** І Давид побив Моава, і моавіти були рабами Давида, які приносили йому данину. **3** І ще побив Давид Адразара, сувського царя, країни Емат, коли пішов, щоб поширити своє царство аж до ріки Евфрат. **4** І Давид забрав від нього тисячу колісниць і 7000 кінноти, і 20000 піших мужів. І Давид розбив всі колісниці, залишив же з них 100 колісниць, які собі затримав. **5** І прийшов Асир з Дамадку, щоб подати поміч Адразареві, сувському цареві, і Давид побив 20000 і 2000 сирійських мужів. **6** І він поставив тисячників в Сирії, що близько Дамаску, і вони були Давидові рабами, що приносили данину. І Господь допоміг Давидові в усьому, куди пішов. **7** Взяв же Давид золоті нашийники, які мали раби Адразара, і приніс їх до Єрусалиму. **8** Також з метавет і вибраних міст Адразарових він взяв дуже багато міді, з якої Соломон зробив мідне море, і стовпи, і мідний посуд. **9** Коли Теуй, ематський цар, почув, що Давид побив все військо Адразара, сувського царя, **10** і він послав свого сина Адурама до царя Давида, щоб просити те, що для миру, і поблагословити його задля цього, що зробив Адразарові, і його побив, бо Адразар був ворогом Тої. І він приніс ввесь золотий і срібний, і мідний посуд, **11** і цар Давид освятив їх Господеві зі сріблом і золотом, яке взяв з усіх народів: з Ідумеї, і Моава, і аммонових синів, і з чужинців, і аммалика. **12** Ависай же, син Саруїв, побив 18000 ідумейців в долині чужинців. **13** І поставив в Едомі начальників-воєвод, і всі ідумейці були рабами Давида. І Господь спас Давида в усьому, куди вийшов. **14** Царював же Давид над усім Ізраїлем і чинив суд і справедливість всьому своєму народові. **15** Йоав же, син Саруїв, був над військом, і Йосафат, син Алхилудів, – літописцем. **16** І Садок же, син Ахитова, і Авимелех, син Авіятарів, – священики, і Суса – писар. **17** І Ванія ж, син Йодая, – над списоносцями і над стрільцями. Сини ж Давидові – перші від рук царя.

црс2. 8

Глава 19

црс2. 10

1 І *сталося, що після цього помер Наас, цар аммонових синів, і замість нього зацарював його син Анан. **2** Сказав же Давид: Зроблю милосердя з Ананом, Наасовим сином, так як зробив мені милосердя його батько. Послав же Давид послів, щоб потішити його задля смерті його батька. І прийшли раби Давида до землі аммонових синів, щоб потішити Анона. **3** І начальники аммонових синів сказали до Анона: Не думай, що Давид, віддаючи честь твоєму батькові перед тобою, послав потішити тебе, але його раби прийшли до тебе, щоб випитати і вивідати, і підглянути твою землю. **4** І Анан, схопивши рабів Давида, і постриг їх, і обголив, і обрізав їхню одіж від литок аж до ніг, і відпустив їх. **5** І прийшли сповістити Давидові, і він послав їм назустріч, бо вони потерпіли велике засоромлення. І цар наказав, щоб перебули в Єрихоні, аж доки не виростуть їхні бороди, і тоді повернетесь. **6** Побачили ж аммонові сини, що зробили безчестя Давидовому народові, і послав Анан та аммонові сини тисячу талантів срібла, щоб найняти собі колісниці і кінноту з месопотамської Сирії і з Сирії Мааха, і з Суви. **7** І найняли собі 30000 і 2000 колісниць і царя Мааха з його народом, і прийшли і отаборилися напроти мидавської околиці. Сини ж аммонові зібралися з своїх міст, прийшли на війну. **8** І коли ж почув Давид, послав Йоава і все військо сильних мужів. **9** І вийшли аммонові сини, вишикувалися до бою при міській брамі, царі ж, що прийшли йому на підмогу, стали окремо по собі на полі. **10** І Йоав, розуміючи, що бій від напроти лиця і ззаду склався, щоб воювати проти нього, і вибрав найсильніших мужів з усього Ізраїля, і став в лави проти Сирії. **11** Осталу ж частину народу він дав під руки Авесая, свого брата, і вони стали лавами напроти аммонових синів. **12** І сказав: Якщо мене подолає Сир – будеш мені на підмогу, якщо ж аммонові сини переможуть тебе – буду тобі на підмогу. **13** Скріпися, і поступимо мужньо за наш народ і за міста нашого Бога. Господь же хай вчинить те, що є добре перед ним. **14** Пішов же Йоав і ввесь народ, що був з ним, до бою проти Сира, і вони втекли від нього. **15** Сини ж аммонові, побачивши, що сирійці втекли, і втекли й вони від лиця Авесая і від лиця Йоаса, його

Гла, ѧі·

Бы́сть* по́мъ оу́мре наа́ цр҃ь сн҃овъ а҃- ѵ цр҃ї
мо́нь, и цр҃твова́ ананъ сн҃ъ е҃го вь него мѣсто. (-)[1] Рече (же) дв҃дъ сътворю̀ мл҃ть съ ана́номъ сно́мъ наасовымъ. на҃коже сътворѝ (мн҃ѣ ѡ҃цъ е҃го)[2] мл҃ть· (-)[3] Посла́ (же) (дв҃дъ послы̀)[4] на оу҃тѣше́нїе е҃мѹ (смр҃ти) ра҃ ѡ҃ца е҃го и̂ прїидо́ша о҆́троцы дв҃вы вь зе́млю сн҃овъ а҃ммо́нь, да оу҃тѣша́ (ано́на)[5]· и̂ реко́ша нача́лницы (сно́въ) а҃ммо́нь къ (ано́нѹ)[6]. не мни и̂же дв҃дъ (честь въздаѧ̀) ѡ҃цѹ твое҃мѹ пр҃е҃ тобо́ю. посла̀ оу҃тѣшити тебѣ̀ но да и̂спыта́ютъ (і и̂звѣ́даютъ и̂)[7] согледа́тъ землѧ̀ (твое҃ѧ) прїидо́ша (къ тебѣ о҆́троцы е҃го)[8]· и̂ поима́лъ ана́нъ ра́бъ дв҃выхъ и̂ о҆стрижѐ и̂хъ (и̂ побри́лъ). и̂ прерѣ́за ри́зы и̂хъ ѡ҃ ла́двїи да́же до но́гъ и̂ ѡ҃пусти́ и̂хъ· и̂ прїидо́ша вѣзвѣсти́ти дв҃ду (-)[9] и̂ посла̀ въ срѣтѐнїе и̂хъ. (вели́кѹю бо срамо́тѹ претерпѣ́ша)[10]· и̂ повелѣ̀ цр҃ь (да пребѹдѹ́тъ)[11] въ е҃рихо́нѣ до́ндежѐ вѣзрастѹ́тъ бра́ды (и̂хъ)[12]. и̂ (тогда̀) вѣзвратя́тсѧ· (-)[13] ви́дѣша (же) сн҃ве а҃ммони. и̂же безче́стїе сътвори́ша лю́демъ дв҃вымъ. и̂ посла̀ ана́нъ и сны̀ а҃ммо́ны. тысѧщѹ тала́нтъ сребра̀ да на́имѹтъ (е҃мѹ)[14] ѡ҃ сѷ́рїи месопота́мскиѧ и̂ ѡ҃ сѷ́рїи [маа́ха][15]. и̂ ѡ҃ сѹ́вы колесни́ца и̂ ко́нникы· и̂ наа҃́ша (и̂мъ)[16]. ѧ҃л҃, и ѧ҃в҃, колесни́цъ. и̂ цр҃ѧ [маа́ха][17] (-)[18] съ людмѝ е҃го. и̂ прїидоша. и̂ о҆́полчи́шасѧ ѡ҃ противъ страны̀ [мида́вскиѧ][19]. (-)[20] сно́ве (же) а҃́моны събра́шасѧ ѡ҃ гра́довъ свои҃хъ. (-)[21] прїидо́ша къ бра́ни· и̂ (е҃гда же) оу҃слы́ша дв҃дъ (-)[22] посла̀ ї҆о́а́ва и̂ вс҃и во́и мѹже́и си́лныхъ· і̀ и̂зыидо́ша сн҃ве а҃ммо́ни (оу҃пра́вишасѧ)[23] на́ брань при вра́тахъ гра́дныхъ. (-)[24] цр҃и (же) и̂же (на по́мощь е҃го) прїидо́ша (разлѹче́ни)[25] о҆́ себѣ на́ поли (ста́ша)· и̂ (разѹмѣ́ѭщи)[26] и̂о́а́въ на҃́ко (бра́нь ѡ҃ сѹпротивъ лица̀, и̂ зади сътвори́сѧ воева́ти на́нь)[27], і̀ и̂збра̀ (мѹжїи кръпча́ишихъ ѡ҃ всего̀)[28] і̀и҃л҃ѧ. и̂ въполчи́сѧ противѹ сѷ́ра· (-)[29] Прочѹю̀ (же) часть лю́дїи да́ по҃ рѹкѹ (а҃веса́ѧ)[30] бра́та своего҃. и̂ въполчи́шасѧ против҃ сно́въ а҃ммо́нь· и̂ рече а҃ще о҆́долѣ́етъ мѧ сѷ́рь (по́мощь бѹдеши мн҃ѣ)[31]. (-)[32] а҃ще (же) премо́гѹтъ тебе (сно́ве а҃ммо́ни. бѹдѹ тебѣ въ пособле́нїе)[33]. (ѡ҃крѣпи́сѧ)[34] и̂ съдѣла́емъ мѹжествѣ́нѣ за лю́ди на́ша. и̂ за гра́ды бг҃а нашего. (-)[35] бг҃ь же (и̂же пред нн҃ѣ бл҃го е҃сть)[36], да сътвори́· (По́идеже)[37] ї҆о́а́въ и̂ (вс҃и) лю́дїе и̂же с нн҃ѣ бѣхѹ против҃ сѷ́ра къ о҆́полче́нїю. и̂ побѣго́ша ѡ҃ него· (-)[38] Сн҃ве (же) а҃́моны (ви́дѣше)[39] на҃́ко побѣго́ша сѷ́ра́не и̂ побѣго́ша и̂ о҆́нѝ (ѡ҃ лица̀ а҃веса́ѧ и̂ ѡ҃ лица̀ и̂о́а́са)[40] бра́та е҃го, и̂ вни́доша въ гра́. (-)[41]

(йѻ҃а же вънзвратѝсѧ)[42] въ їерли́мъ· (ви́дѧше же)[43] сѵ̑рь йже паде пр҃е їи҃лемъ, (-)[44] послà послы̀ (-)[45] йзведѐ сѵ̑ра йже бѣ за рѣкоѭ. (âсофа́к же)[46] нача́лнй҃ тысѧщ҃никомъ [âдраза́римъ][47] бѣ воєво́да й҃· й҆ вънзвѣщено бы́сть (ѣе) дв҃ду. и҆ събрà вéсь їи҃ль и҆ прéиде їѻ́рда́нъ. и҆ прїи́де на нй҃ и҆ вънолучѝсѧ противу̀ йхъ, и҆ вънолучи́вшесѧ (дв҃ъ противу̀ сѵ̑ра)[48] (на́ брань) и҆ воєва на нихъ· й҆ ѡ҃бѣжѐ сѵ̑ръ ѡ҃ лицà (їерли́млянъ)[49], и҆ оу҆бѝ дв҃да ѡ҃ сѵ̑рь, ѕ҃, колесни́цъ ѧ҃, пѣшецъ, и҆ (сава́ка)[50] во́емъ нача́лника оу҆бѝ· (-)[51] ви́дѣша (же) рабы̀ [âдраза́ровы][52] йже (побїе́ни ѡ҃)[53] їи҃ля (и҆ ѻ҆долѣ́нны и҆ прибѣго́ша къ дв҃ду)[54] и҆ служа́ху ѥ҆му̀. (-)[55] не хотѣ (же бо́лее сѵ̑рїѧ по́мощи вънзда́ти сы́номъ âмѡ́нй҃)[56].

Гл҃а, к҃.

(ы́сть* же)[1] по лѣтѣ въ врема йсхоже́нїѧ цр҃їи къ бра́ни. (-)[2] събрà їѻ́авъ (вѣ́ѧ во́и и҆ си́лныѧ тысѧщ҃ники)[3]. и҆ ѻ҆пу́стѣ землà сы̑новъ âмѡ́нь (прїи́доша же)[4] и҆ (ѻ҆бсѣдо́ша)[5] (рамà)[6]. (-)[7] дв҃дъ (же) пребыва́ше въ їерли́мѣ (-)[8] (йѻ́авъ (же) поби́)[9] рамà и҆ разорѝ ѥ҆го· (-)[10] взѧ́ (же) дв҃дъ вѣнецъ (молхо́новъ)[11] цр҃ѧ йхъ ѡ҃ главы̀ ѥ҆го, и҆ ѻ҆брѣте́сѧ (в немъ зла́та к҃ мѣрѹ тала́нтъ)[12] и҆ в нéмъ ка́мень драгїи. и҆ бѣ на главѣ дв҃дѣ. (-)[13] плѣны (же) гра́ски (мно́ги взѧ̀)[14]. (-)[15] лю́дїе (же) йже бѣхѹ в нéмъ йзведѐ и҆ (раст҃о́рга ѧ҃ въ раст҃рѣза́нїе)[16] сосѹ́ды желѣзными (въ сокрѹше́нїе), (-)[17] та́ко сътворѝ дв҃дъ всѣмъ (рабо́мъ) сы̑новъ âмѡ́нь, и҆ вънзвратѝсѧ (-)[18] (-)[19] съ всѣми людмѝ свои́ми въ їерли́мъ· й҆ *бы́сть посе́мъ (-)[20] нача́тсѧ (бра́нь ѥ҆ще)[21] въ газе́рѣ съ йноплеме́нники. тогдà поразѝ (сова́ха)[22] (и҆) оу҆садїѧ, сафуѧ́, ѡ҃ сы̑новъ шѹ́дьскихъ и҆ смирѝ (йхъ)[23]· (й҆на ѥ҆́же брань сътворе́нна е҆́сть)[24] проти́ву йноплеме́нникъ. (не йже)[25] оу҆бѝ [ѥ҆леа́но́нъ][26] сы̑нъ йа҆и́рь (лаѻ́мїѧ)[27] бра́та голїа́дова (хе҃де́йскаго)[28] (ѥ҆мѹ̀же ра́тище древа́ное бы́сть)[29] ѩ҆́ко вратѝло тка҃ѹщихъ· (Но и҆на́ѧ)[30] слу́чисѧ (-)[31] бра́нь къ гедѣ (в не́йже)[32] бы́сть чл҃къ долъ́жа́ншїи, (ше́сть ймѣ́ющи прьстовъ)[33], (йже е҆́сть къкупѣ), к҃д, (йже)[34] то́и бѣ ѡ҃ колѣ́на гига́ѡ҃това· й҆ поносѝ їи҃ля, и҆ поразѝ ѥ҆го (йѻ҆а҃да҃)[35] сы̑нъ самаѥ́въ брата дв҃да· Сїи роди́шасѧ рафа́ю, (гига́ѡ҃ту) въ ге́дѣ (и҆) всѣхъ (йхъ) бѣ, д҃, гига́ѡ҃ты. (йже)[36] падо́ша в рѹ́цѣ дв҃ду и҆ в рѹ́кѹ рабо́мъ ѥ҆го·

Гл҃а, к҃а.

(оста* же)[1] дїа́волъ на їи҃ля. (-)[2] раздражѝ дв҃да да сочтетъ їи҃ля· й҆ рече цр҃ь дв҃дъ къ їѻ́аву, и҆ къ нача́лникомъ си́лы. йдѣте (и҆) съчти́те їи҃ля, ѡ҃ вѣ́рса-

брата, і ввійшли до міста. Йоав же повернувся до Єрусалиму. **16** Бачив же Сир, що впав перед Ізраїлем, послав послів, вивів Сира, що був за рікою, Асофак же, начальник Адразарових тисячників, був їхнім воєводою. **17** І це було сповіщено Давидові, і він зібрав всього Ізраїля і перейшов Йордан, і прийшов на них, і став лавами проти них; і Давид, ставши в лави на бій проти Сира, і воював проти них. **18** І втік Сир від лиця єрусалимлян, і вбив Давид 7000 колісниць, 40000 піших з Сира, і вбив Сафака, начальника війська. **19** Побачили ж Адразарові раби, що побиті Ізраїлем і переможені, і прибігли до Давида, й служили йому. Не побажала ж більше Сирія надати поміч аммоновим синам.

Глава 20

1 *Сталося ж, що по році, в часі виходу царів на війни, Йоав зібрав всіх вояків і сильних тисячників, і опустіла земля аммонових синів. Вони прийшли ж і обложили Рамму. Давид же перебував в Єрусалимі. Йоав же побив Рамму і знищив її. **2** Взяв же Давид вінець їхнього царя Молхона з його голови, і знайдено в ньому золота в талант міри, і в ньому дорогоцінний камінь, і був на Давидовій голові. Він же взяв багато міської здобичі. **3** Народ же, що був в ньому, він вивів і роздер їх на шматки залізним знаряддям на знищення, так зробив Давид всім рабам аммонових синів, і повернувся до Єрусалиму з усім своїм народом. **4** І *сталося, що після цього почалася ще війна з чужинцями в Ґазері. Тоді він побив Соваха, і Усатія, *і* Сафуя з синів велетнів, і упокорив їх. **5** Інша ж війна повстала проти чужинців, в якій вбив Елеанон, син Яїра, Лаомія, брата Голіята хеттейського, якого дерево списа було, як ткацька балка. **6** Але в Ґеті трапилася інша війна, в якій був дуже високий чоловік, який мав шість пальців, що разом є 24. Той був з роду велетнів. **7** І він зневажив Ізраїля, і його побив Йоатам, син Давидового брата Самая. **8** Ці народилися Рафаєві, велетневі, в Ґеті, і їх всіх було 4 велетні, які впали Давидовою рукою і рукою його рабів.

Глава 21

1 *Повстав же диявол проти Ізраїля, розпалив Давида, щоб він почислив Ізраїль. **2** І сказав цар Давид до Йоава і до начальників сили: Ідіть і почисліть Ізраїля від

Версавії аж до Дана, і принесіть мені число, хай його взнаю. **3** Відповів же Йоав: Хай Господь помножить свій народ в сто раз *більше,* ніж є і очі мого пана царя бачать. І чи не всі є раби мого пана царя? Навіщо цього шукає мій пан? Щоб воно не вважалося за гріх Ізраїлеві. **4** Але, однак, царське слово перемогло Йоава. Пішов же Йоав і обійшов ввесь Ізраїль, і повернувся до Єрусалиму. **5** Дав Йоав Давидові число тих, що обійшов, і все число Ізраїля було тисяча тисяч і 100000 мужів, що носять зброю; від Юди ж було 400 і 80000 військових. **6** Левія ж і Веніямина він не почислив посеред них, задля того, що строго слідував за царським наказом. **7** *Не вгодне ж було Богові те, що було наказане, і Він побив Ізраїля. **8** Сказав же Давид Богові: Я дуже згрішив, бо я вчинив це діло. І тепер, благаю, забери беззаконня твого раба, бо я зробив дуже безумно. **9** І сказав Господь до Давидового пророка Ґада, кажучи: **10** Іди і заговори до Давида, і скажи йому: Це сказав Господь: Даю тобі три вибори, вибери собі одне, яке хочеш, щоб Я тобі зробив. **11** Коли ж прийшов Ґад до Давида, сказав йому: Це сказав Господь: Вибери собі, що хочеш: **12** або три роки голоду, або три місяці втікати тобі від лиця твоїх ворогів – і візьмуть тебе мечем твоїх ворогів, або три дні господнього меча – і смерть в землі, і ангел господній, що вигублює, в усім наслідді Ізраїля. Тепер, отже, розглянь, що відповідатиму Тому, що мене послав. **13** І сказав Давид до Ґада: Тяжкі мені і всі ці три, але краще мені є впасти в господні руки, бо дуже численні є його милосердя, хай же не впаду до рук людей. **14** І Господь послав смерть в Ізраїлі, і впали з Ізраїля 70000 мужів. **15** Послав же Господь ангела до Єрусалиму, щоб його побив. Коли ж він бив, побачив Господь, змилосердився за велику злобу і сказав ангелові, що побивав: Досить тобі, забери твою руку! Ангел же господній став близько току Орни, євусея. **16** І підняв Давид свої очі і побачив господнього ангела, що стояв між землею і небом, і в його руках витягнутий меч і простягнутий проти Єрусалиму. І впав Давид і старшини ізраїльські, зодягнені в волосяниці, на свої лиця. **17** І сказав Давид до Бога: Чи не я є той, що наказав, щоб почислили народ? Я є той, хто згрішив і вчинив зло. А це стадо, що воно вчинило? Господи Боже мій, хай буде твоя рука на мені і на домі мого батька, твій же народ хай не буде побитий на загибель. **18** Ангел же господній сказав Ґадові, щоб заговорив

ниж. 27
црс2. 24

вѣи (-)[3] до дана, и принесите мнѣ (число да знаю є)[4]. (-)[5] Ѡвѣщa (же) іѡавъ. да оумножи гь людии своа (сторицею неже суть)[6]. и очи господина моего цра видатъ. (и не) вси (ли) господину моему (црю) рабы (ѕу) про что ищетъ (сего гь мои)[7]. да не въмѣнится въ грѣхъ іилю· Но обаче слово цревo преможе іоава. (-)[8] пои́де (же) іоавъ и обыинде (весь)[9] іиль. и обратися къ іерлиму. (-)[10] дасть іѡа (двду сочтенїе иже обыинде)[11]. и обрѣтеся (все сочтенїе)[12] іилa, тысащa тысащъ, и ѯ, мужеи, носащихъ оружїа. (-)[13] Ѡ іоуды (же бысть), ѹ, и ѳ)[14], (бранникъ)[15]. (-)[16] левѵи (же) и венїамина не почтѣ среди ихъ. того рaди иже (насиленъ послѣдоваше цревымъ повелѣнїемъ)[17]. *(Не оугоди же)[18] бу (что повелѣно бысть)[19] и нй їкз
побѣ іилa· (-)[20] гѣ (же) двдъ бу, съгрѣшихъ вѣло наико сътворихъ вещь сію. и нѣнѣ (молю) Ѡимѣ безакоѣнїа рабa твоего, иже безумнѣ сътворихъ вѣло· И гла гь къ гаду прку двдву гла· Идѣ и гли къ двду (и рцѣи ему)[21]. сїa (рече)[22] гь три (тебѣ избранїа даю)[23]. (єдино коѣ хощеши избери себѣ)[24] да сътворю тебѣ· (Єгда же)[25] пріиде гадъ къ двду, (-)[26] рече ему. сїa (рече)[27] гь, избери себѣ (еже хощеши)· Или три лѣта гла. ил три мць бѣгати тебѣ Ѡ лица врагъ твои. и оружїе врагъ твои имать тa. или три дни мечъ гнь и смрть на землю. и агглъ гнь оубити въ всѣмъ наслѣдїи іилевѣ. (-)[28] нѣнѣ (оубо) расмотри что Ѡвѣщаю иже посла ма (-)[29]. И рече двдъ къ гаду жестока ми и (вса) троа (сїa)[30]. но лучше ми єсть да въпасти въ руцѣ гни. занѣ многи (суть) щедроты его вѣло (-)[31] въ руцѣ (же) чловѣкомъ да не въпадѹ· И посла гь смрть въ іиль и падоша Ѡ іилa, ѳ, мужїи· (-)[32] Посла (же гь)[33] аггла въ іерлимъ да побїетъ его. (-)[34] єгда (же) побїаше види гь (-)[35] оумрдися на (величество) злобы. и рече агглу иже побїаше. довлѣетъ ти Ѡими руку твою, (-)[36] агглъ (же) гнь ста бли гумна орнана еоусеанина· И въздвиже двъ очи свои, и види аггла гнa стоаща между землею и нёомь і (извлеченъ мечъ)[37] въ руку его. (и) простренъ на іерлимъ. и паде двдъ и старцы (іилеви) облечены въ власаницы, на лица своа· И рече двдъ къ бу. не азъ ли єсмь иже повелѣхъ да почтѹ люди. (-)[38] азъ єсмь иже съгрѣшихъ. (и)[39] зло сътвориxъ. (а сїе стадо)[40] что сътвори. Ги бе мои да бѹдетъ рука твоa на ма. и на дѳ Ѡцa моего. (людїе же твои да не оубїютсa)[41]

на погꙋбленїе (-)[42]· (-)[43] ѳгг҃лъ (же) гн҃ь рече гадꙋ
в҃ ч҃ѳ к҃д
в҃ пара҃ г҃ ѥже глати къ дв҃дꙋ. *да вꙑзы́детъ (и҆ созы́ждетъ)[44] о҆лта́рь гꙋ (бу) на гумнѣ о҆рна́ни
ѥ҆вꙋсе́анина· (-)[45] вꙑзы́де (же) дв҃дъ по словесѝ
га́довꙋ ѥже глалъ (е҆мꙋ) о҆ и҆мени гн҃и· и҆ о҆бра-
ти́сѧ (о҆рнанъ)[46] и҆ ви́дѣ цр҃ѧ и҆ четыри сы́ны ѥго
с нн҃ [сꙑкровени][47]. и҆ (о҆рнан)[48] (же) бѣ (в то҃ вре́-
ма) тр҃ѧ на гумнѣ пшени́цꙋ· и҆ прїиде дв҃дъ
къ о҆рна́нꙋ, и҆ (о҆братисѧ оꙋ҆зрѣ ѥго о҆рна́нъ и҆)[49]
пои́де (к немꙋ протꙑ́вꙋ) ѡ҆ гумна. и҆ поклони́сѧ
(е҆мꙋ)[50] ни́цъ на земли· (-)[51] рече (же) (е҆мꙋ) дв҃дъ
(-)[52] да́и мн҃ѣ мѣсто (гумна́ твоѥго)[53], да со-
зи́ждꙋ на не́мъ о҆лта́рь гв҃и. въ сребрѣ дос-
тои́нѣ да́и ми е҆̀ и҆ да ста́нѣ ра́на ѡ҆ лю́дїи·
(-)[54] рече (же о҆рна́нъ)[55] къ дв҃дꙋ. возми́ себѣ и҆
да сътвори́тъ господи́нъ мо́и цр҃ь (елика же
е҆мꙋ оꙋ҆гѡ́дна)[56]. (но и҆ воло́ве дамъ)[57] на всѣсожже́-
нїе, и҆ плꙋгъ [-][58] на дрова҆̀ и҆ пшени́цꙋ въ жер-
твꙋ. вс҃е (добровѡ́лно въздаю)[59]· (-)[60] рече (же е҆мꙋ)
цр҃ь дв҃дъ (-)[61], не тако (бꙋдѐ) но (сребро҃ кꙋплю
коли́ка достои́тъ)[62]. ни́ бо (ѡ҆ тебѣ̀) вза́ти
и҆ма҆̀ (-)[63]. (и҆ тако) (принести гв҃и)[64] вс҃есожже́нїѧ
(да́ръ)[65], и҆ да́сть дв҃дъ о҆рна́нꙋ за мѣсто то
сикль зла́тꙑ҆ї правѣи́шею та́гостїю х҃· и҆ созда҆̀
(-)[66] тꙋ о҆лта́рь гв҃и. и҆ възнесѐ вс҃есожже́нїѧ, и҆
ми́рныѧ· и҆ възва҆̀ къ гꙋ и҆ оꙋ҆слы́ша ѥго въ о҆г-
нѝ ѡ҆ нб҃си на о҆лта́рь вс҃есожже́нїѧ, и҆ потребѝ
вс҃есожже́нїѧ· и҆ рече гь҃ а҃гг҃лꙋ, (възврати́ти)[67]
ме́чъ (свои) въ но́жницы во вре́ма о҆́но· ѥ҆гда҆̀
ви́дѣ дв҃дъ на́ко оꙋ҆слы́ша ѥго гь҃ на гумнѣ о҆р-
на́ни ѥ҆вꙋсе́инна, (-)[68] пожре тꙋ жертвы. и҆ скꙋ-
нїю гн҃ю и҆же сътвори́ моѷ̈сїи въ пꙋсты́ни, и҆
о҆лта́рь вс҃есожже́нїѧ въ вре́ма о҆́но бысть въ
(вы́шнемъ)[69] въ гаваѡ́нѣ· и҆ не мо́же дв҃дъ
и҆ти҆̀ къ (о҆лтарю҆)[70] (да тꙋ помо́литъ)[71] бг҃а.
(бѣло) бо бысть оꙋ҆страшенъ (ви́дѧщи ме́чъ)[72]
а҃гг҃ла гн҃ѧ·

гл҃а, к҃в·

(е҆че же)[1] дв҃дъ ѳе ѥ҆сть до́мъ [-][2] бж҃їи. и҆
ѳе о҆лта́рь на всѣсожже́нїѧ і҆и҃лю· и҆ заповѣ-
да (-)[3] да соберꙋтсѧ вси҃ прише҃цы ѡ҆ земла҆̀ і҆и҃левы. и҆ да поста́ви (ѡ҆ нн҃) ка́-
менно сѣ́чецъ къ сѣ́ченїю ка́менїѧ оꙋ҆краше́нїѧ
да сози́ждетсѧ до́мъ бж҃їи· (-)[4] желѣ́зо (же) мно́-
го на гво́зди двере́мъ и҆ вра́томъ (-)[5] на спое́нїе,
оꙋ҆гото́ва дв҃дъ. и҆ мѣ́ди (та́коже) мно́го без҃
числа҆̀· и҆ дре́во҃ (же) ке́дровомъ не бѣ числа. на́ко
(сидо́ни и҆ тꙋ́ри принесо́ша)[6] дре́въ ке́дровыхъ
мно́го дв҃дꙋ· и҆ рече дв҃дъ. соломо҃ сн҃ъ мо́и (-)[7]
ма́лъ. (-)[8] до́мъ (же) ѥ҆же съзида́ти гв҃и въ ве-
ли́чество вы́соко, (и҆) во и҆́ма, и҆ въ сла́вꙋ въ всю

црс2. 24
пар2. 3

до Давида, *щоб він пішов і збудував Господеві Богові жертовник на току Орни, євусея. **19** Пішов же Давид за Ґадовим словом, яке він йому сказав в господнє ім'я. **20** І повернувся Орнан і побачив царя і схованих з ним чотирьох його синів. І Орнан же в тому часі молотив на току пшеницю. **21** І прийшов Давид до Орнана, і він повернувся. Побачив його Орнан і пішов йому назустріч з току, і поклонився йому ниць до землі. **22** Сказав же йому Давид: Дай мені місце твого току, щоб я збудував на ньому Господеві жертовник. Дай мені його за належне срібло – і хай спиниться пошесть в народі. **23** Сказав же Орнан до Давида: Візьми собі, і хай пан мій цар зробить те, що ж йому завгодно, але й волів я дам на всепалення, і плуг на дерево, і пшеницю на жертву, все добро я добровільно віддаю. **24** Сказав же йому цар Давид: Не так буде, але куплю сріблом, скільки належиться, бо не візьму від тебе. І так принесу Господеві дар цілопалення. **25** І дав Давид Орнанові замість того 600 золотих сиклів правильною вагою. **26** І він збудував там жертовник Господеві, і приніс всепалення і мирні *жертви*. І він закликав до Господа. І Він вислухав його вогнем з неба на жертовник всепалення, і спалив всепалення. **27** І сказав Господь ангелові повернути свій меч до піхви **28** в часі тому. Коли Давид побачив, що його Господь вислухав на току Оранана, євусея, він приніс там жертви. **29** І господнє шатро, яке зробив Мойсей в пустині, і жертовник всепалення в тому часі був на високих в Ґаваоні. **30** І Давид не зміг піти до жертовника, щоб там помолитися до Бога, бо був дуже наляканий, побачивши меч господнього ангела.

Глава 22

1 Сказав же Давид: Це є дім божий і це жертовник на всепалення Ізраїлеві. **2** І він заповів, щоб зібралися всі приходьки з ізраїльської землі і щоб поставив він з них каменярів на рубання каміння для прикраси, щоб був збудований божий дім. **3** Давид же підготував багато заліза на цвяхи для дверей і брам, на злуки, і також багато міді, без числа. **4** І деревові ж кедровому не було числа, бо сидонці і тирці принесли Давидові багато кедрового дерева. **5** І сказав Давид: Мій же син Соломон малий, щоб збудувати високий дім Господеві на прославу. І в ім'я, і на славу на

всю землю йому приготую. І все множество приготував Давид перед своєю смертю Господеві. **6** Він же покликав свого сина Соломона і заповів йому, щоб збудував дім Господеві Богові ізраїльському. **7** Сказав же Давид до Соломона: Сину мій, моя воля була, щоб збудувати дім імені мого Господа Бога. **8** Але було до мене господнє слово, кажучи: *Ти пролив багато крові і ти зробив численні війни. Не можеш збудувати дім моєму імені, бо ти пролив багато крові переді Мною. **9** Ось син, що тобі народиться, – цей буде чоловік спокою. І дам йому спокій від всіх його ворогів довкруги, бо Соломон ім'я йому назветься. І дам йому мир і спокій в Ізраїлі всі його дні. **10** Той *збудує дім моєму імені, і той буде мені за сина, і Я буду йому за батька і підніму престіл його царства в Ізраїлі навіки. **11** Отже, нині, мій сину, Господь буде з тобою, і ступай вперед і збудуй дім твоєму Господеві Богові, так як про тебе сказав. **12** Господь же дасть тобі розум і пізнання, щоб ти зміг пасти Ізраїль, і зберігай чинити закон твого Господа Бога. **13** Бо тоді зможеш ступати вперед, якщо збережеш заповіді і суди, які Господь заповів Мойсеєві, щоб навчити Ізраїль. Скріпися і мужньо чини, не бійся ані не жахайся. **14** Ось я в моїй бідноті приготував господньому домові 100000 талантів золота і тисячу тисяч талантів срібла, міді ж і залізові немає ваги, бо перевищили число кількістю. І я приготував дерево і камінь. І до цього додаси. **15** І з тобою Господь, і додаси до множества тих, що роблять діла художників, на всі розходи майстрів, каменярів і робітників в дереві, і всіх здібних творити діла, найрозумніших **16** в золоті і сріблі, в міді і залізі, яким немає числа. Отож, встань і чини, і Господь буде з тобою. **17** І наказав же Давид всім ізраїльським начальникам, щоб допомагали його синові Соломонові, **18** кажучи: Глядіть, щоб ваш Господь Бог був з вами і дав вам спокій довкруги, бо Він дав всіх ваших ворогів у ваші руки, і земля буде підкорена перед Господом і перед його народом. **19** Тепер, отже, дайте ваші серця і ваші душі, щоб шукати вашого Господа Бога, і встаньте, і збудуйте святе вашому Господеві Богові, щоб внести кивот господнього завіту і освячений посуд божого дому, який буде збудований господньому імені.

ниж. 28

црс2. 7
црс3. 5
єв. 1

землю, оуготовлю емоу. и (вее) (множество оуготова двъ)[9] прежде сконъчанїа своего (гви). (-)[10] возва (же) соломона сна своего. и заповѣда емоу да созиждетъ домъ гу бу їилеву. (-)[11] рече (же) двдъ ксъ соломону, сноу (мои). (вола моа бысть)[12] да созижду до имени га ба (моего). но бысть (слово гне ксъ мнѣ)[13] глюще. *(многы крови)[14] пролїалъ еси. и (многи врани)[15] сътворилъ еси. не можеши созидати дому имени моего. наіко (многи пролїавъ крови)[16] (-)[17] предо мною. се снъ (иже) родисѧ тебѣ, сеи будеть оужъ покоинъ. и оупокою его ѿ вс҃ѣхъ враг҃ъ [его][18] по окр҃тъ. занѣ (соломонъ)[19] имѧ его (наречетсѧ). и миръ и покои дамъ (емоу) въ їилїи (вс҃ѧ)[20] дни его. той *созиждеть домъ имени моему. и той будетъ мнѣ въ сна, и азъ [буду][21] емоу въ ѿц҃а. і исправлю прт҃о ц҃рства его на їилїи въ вѣки. (-)[22] нынѣ (оубо) сноу мои будетъ (гь с тобою)[23], и преспѣвай и созижди домъ гу бу твоему. наіко глалъ есть о тебѣ. (дастъ же)[24] тебѣ разумъ и оумъ гь, (да оупасти можеши їилѧ)[25]. и съхрани (-)[26] творити законъ га ба твоего. тогда (бо) прѣспѣвати можеши. аще съхранивши (-)[27] заповѣди и судбы иже повелѣ гь мов҃сіови (да оучитъ)[28] їилѣ. оукрѣписѧ и мужествень сътвори. не оубоисѧ ни страшисѧ. (-)[29] се а҃ въ оубожествѣ моемъ оуготовах҃ дому гню. злата, талан҃тъ. ѯ҃р. и сребра (тысѧща тысѧщъ талан҃тъ)[30]. (-)[31] мѣди (же) и железу (-)[32] нѣсть възвѣшенїа, (побѣдиша бо число величествомъ)[33]. и древа и каменїа оуготова҃ и к симъ да приложиши. и с тобою (гь. и приложиши къ множеству)[34] творащихъ дѣла, художницы, (на вс҃ѣ расходы)[35]. оумодѣлницы. каменьносѣчецъ, и рукодѣлницы древомъ, и вс҃ѣхъ оумѣлыихъ, к (сотворенїю дѣла, разумнѣишй)[36]. въ златѣ (и) сребрѣ. въ мѣди и железѣ. (имѣже) нѣсть числа. въстани (бо) и сътвори. и (будетъ) гь с тобою. и повелѣ (же) двдъ вс҃ѣмъ началникомъ їилевымъ, да помагаю соломону сноу его. (видите глюще да есть)[37] гь (бъ ваш҃ъ) с вами, и дасть вамъ покои по окр҃тъ. занѣ дасть (вс҃ѧ врагы ваша въ руки ваша)[38]. и повинна будетъ земла прѣ гмъ. и прѣ людми его. нынѣ (оубо) дайте срца ваша и дша ваша. да възыщете га ба вашего. и востанете и созидайте стительство гу бу вашему да въведес҃ѧ кіотъ завѣта гня. и сосуды ощ҃ен҃ны (дому бжіѧ)[39] иже созиждетсѧ имени гню.

Гла, ікг·

Давдъ стáръ (-)[1] йспóлнь днїи, и цремъ постáви соломона сна своегó (-)[2] на̂ йїлемъ· И собрà всѣхъ кнзéи їйлевы̑, и сщенникóвъ и левѵ̀товъ· (-)[3] Почтéни (же) сутъ левѵ̀ти, ѿ тридесáти лѣ и вышше. и (óбрѣтена сутъ)[4] по главáхъ йхъ, ,а̑, и ,и, мужéи)[5]· ѿ тѣхъ йзбрáни сутъ, и раздѣлени въ слýжбу дóму гн̃а. ,к̑, и ,д̑. и книжны̑, и судéи, ,s̑· И ,д̑, двéрниковъ. и ,д̑, (пѣвцевъ) поющихъ гви, въ (арганы)[6] йже сътворѝ ко хвалéнїю гню· И разлýчи йхъ дв̑дъ на всѣдне́вную слýжбу, сномъ левѵ̀номъ. *(гедсóнъ)[7], (и) кáадъ, (и) мерáри· (Сновε гедсóни)[8], [леа̂дáнъ][9], и семéи· Сновε [леа̂дáни][10] (начáлники)[11], їйúль, и (зедóдъ)[12], і йóиль трїе· Сновε (же) семеóвы, (саламы̑)[13], и (а̂заúль)[14], и (а̂рáмъ)[15] трїе, тїѝ начáлницы ѿчествомъ [леа̂данúмъ][16]· И сномъ семéóвы̑, йéдъ, и (зизáн)[17], і йóáсъ, и верїа. тїѝ сновε (семéевы)[18] четы́ре· (-)[19] Гѣ (же) йе̂дъ (пéрвыи)[20]. и зúза втóрыи. і йóáсъ, и верїа, не имѣша мнóгихъ сновъ, и (того ради)[21] въ (е̂дúну) óбúтель (-)[22] (и въ е̂дúнъ дн̃ь почтéни сутъ)[23]· Сновε кааовы, [а̂мрáмъ і][24] (йа̂сáръ)[25] (и) хевро̑, (и) óзїúль четы́ре· *Сновε [а̂мрáли][26] а̂арóнъ, и моѵ̀сїи. (-)[27] *ѿлýчен (же) е̂сть а̂арóнъ да слýжитъ въ стаа сты́хъ тои и сновε е̂го въ вѣки, (и) да кáдн̑ демїáмо̑ (-)[28] гви (по чину своемý), и блви̑ имя е̂го въ вѣки· (-)[29] Щоѵ̀сїа (же) чáска бжїа сновε е̂го почтéни сутъ въ колѣ́но левѵ̀ино· *Сновε моѵ̀сїóвы гирсáмъ, и е̂лїезéръ· Сновε гиръсáмли сувáиль прывыи· (-)[30] Бы́ша (же) сновε е̂лїезéру (равїа)[31] прывыи. и не вѣша е̂лїезéру сновε йнїи· (-)[32] Сновε(ы) (равїины)[33] оумножéни сутъ вѣло· Сновε (йсаáри)[34], [саллумóдъ][35] прывыи. Сновε хевромли, [йе̂рїáвъ][36] прывыи. [а̂марїа][37] вторы́и, (йе̂зезїúль)[38] трéтїи (йе̂зекїа)[39] четвéртыи· Сновε (же) óзїúль, мúха прывыи, (-)[40] йсїа̀ вторы́и· Сновε мераúны, моóли, и мýси, сновε моóлїевы е̂леа̂зáръ, (-)[41] кúсъ· (-)[42] óумре (же) е̂леа̂зáръ. и не вѣху ему сновε но дщéри. (-)[43] пошáша(ы) йхъ сновε кúсовы. брáтїа йхъ· Сновε мусїúны, моóли, и е̂деръ, и [а̂римо̑][44] трїе· Сїи сновε левѵ̀ины, въ (племéнехъ и óбителехъ)[45] свойхъ. начáлницы ѿчествъ йхъ, по съгледáнїю йхъ, (и)[46] числý имéнъ йхъ, (и) по главáхъ йхъ, йже творáху дѣла служéнїа дóму гн̃а· ѿ двадесати лѣтъ и вышше. рече бо дв̑дъ, покóи дастъ гь бъ їи̑лю людемъ свои̑, и вселúся въ їер̑лúмѣ даже дó вѣка· И нѣсть (чúну) левѵ̀томъ да (дáлѣи) нóсятъ скѵ̀нїю. и

в мо в вы̑ в д мо г

в мо в и в д мо їєв ѥрвѣ ѣ

в мо в и

Глава 23

1 І Давид старий, повний днів, і поставив царем над Ізраїлем свого сина Соломона. **2** І він зібрав всіх ізраїлевих князів, і священиків, і левітів. **3** Почислені ж були левіти від тридцяти літ і вище, і було за їхніми головами 30000 і 8000 мужів. **4** З них на службу господнього дому є вибрані і поділені 20000: і 4000 і писарів, і 6000 суддів, **5** і 4000 дверників, і 4000 співаків, що співали Господеві в орґанах, які він зробив на господню похвалу. **6** І Давид розділив їх на повсякденну службу синам левіїним *Ґедсона, і Каата, і Мерарія. **7** Сини Ґедсонові: Леадан і Семей. **8** Сини Леаданові, начальники: Їїл, і Зетот, і Йоіл – три. **9** Сини ж Семейові: Саламит, і Азаїл, і Арам – три. Ці – начальники батьківщин Леаданових. **10** І синам Семейовим – Єт, і Зизан, і Йоас, і Верія, ті чотири – сини Семеєві. **11** Був же Єт першим, і Зиза – другий; і Йоас, і Верія не мали багато синів, і задля того в одному домі і в один день почислені були. **12** Сини Каатові: Амрам, і Ясар, і Хеврон, і Озіїл – чотири. **13** *Сини Амрамові: Аарон і Мойсей. *Відлучений же був Аарон, щоб служити в святому святих, він і його сини навіки, і щоб кадити ладаном Господеві за своїм чином, і благословити його ім'я навіки. **14** Мойсея ж, божого чоловіка, його сини були почислені в левіїнім племені. **15** *Сини Мойсеєві: Ґирсам і Еліезер. **16** Сини Ґирсамові: Суваїл – перший. **17** Були ж сини Еліезера: Равія – перший, і не було в Еліезера інших синів. Сини Раавії дуже розмножились. **18** Сини Ісаара: Саллумот – перший. **19** Сини Хеврона: Єріяв – перший, Амарія – другий, Єзєзіїл – третій, Єзекія – четвертий. **20** Сини ж Озіїлові: Миха – перший і Сія – другий. **21** Сини Мерарія: Моолій і Мусій. Сини Моолія: Елеазар, Кис. **22** Помер же Елеазар, і не було в нього синів, але *тільки* дочки. Взяли їх сини Кисові, їхні брати. **23** Сини Мусія: Моолій, і Едер, і Аримот – три. **24** Це левіїні сини за своїми племенами і родами, володарі їхніх батьківських домів за їхнім переписом і числом їхніх імен, і за їхніми головами, які чинили діла служіння господнього дому, від двадцяти літ і вище. **25** Бо Давид сказав: Господь Бог дав спокій Ізраїлеві, своєму народові, і поселився в Єрусалимі аж довіку. **26** І немає чину левітам, щоб дальше носили шатро і ввесь його посуд на

мой2. 6 вищ. 6 мой4. 3

мой2. 2 і 6 мой4. 26

єв. 5

мой2. 2 і 18

його служіння. **27** Адже за останнім Давидовим наказом числиться число левіїних синів від двадцяти літ і вище. **28** Бо і поставив під руки Ааронових синів на службу господнього дому в притворах, і в соборі, і в численні місця всіх святинь, і в усіх ділах служіння господньої церкви, **29** і за начальників над хлібами предложення, і муки пшеничної жертви, і до зела, і до опрісноків, і на пательнях, і до печеного, і над всяку вагу і міру; **30** і щоб встати вранці, щоб хвалити і визнаватись в господніх піснях, також і на вечір. **31** І в приношення господнього цілопалення, що в суботах, і в новомісяцях, і празниках, за числом і його чином, постійно Господеві. **32** І хай зберігають сторожі шатра свідчення і чин святительства, і сторожі Ааронових синів, їхніх братів, щоб служити в господньому домі.

вс҃а сосꙋ́ды є҆го кт҃ъ слꙋже́нїю є҃а. (По повелѣ́нїю бо)[47] дв҃дꙋ послѣ́днемꙋ почита́ется число̀ сн҃о-вомъ левꙋ́иномъ. ѡ҆ к҃, лѣ́тъ и҆ вы́ш҃ше. (и҆) на́ко пода́сть (-)[48] по҃ рꙋкꙋ (сн҃омъ а҆а́рѡнѡ҃)[49] въ слꙋжбꙋ до́мꙋ гн҃а въ притво́рѣхъ̀ и҆ въ (собо́рѣ)[50] и҆ въ (мѣ́ста числе́на)[51] вс҃ѣ сты́нь, и҆ въ (всѣ́хъ) дѣлѣ́ слꙋже́нїа цр҃кви (гн҃а)[52]. (и҆) въ (нача́лники надъ) хлѣбы пр҃е́ложенїа, (и҆) мꙋкѝ пшенѡ҃ныа жрътвы, и҆ ко (зе́лїю, и҆ кт҃ъ)[53] о҆пр҃ѣснокомъ и҆ на сковра́дна и҆ кт҃ъ пече́нїю и҆ на҃ всею̀ (та́гостїю и҆) мѣ́рою. И҆ е́же ста́ти ꙋ́тро є҃же хвали́ти (і҆) и҆сповѣда́ти (пѣ́нїа гн҃а)[54] (та́коже и҆)[55] кт҃ъ ве́черꙋ. И҆ на (-)[56] вънош҃е́нїе вс҃ѣ́съжже́нїа гн҃а и҆́же въ сꙋбо́тахъ, и҆ въ новомѣ́сачїи и҆ пра́зницѣхъ по числꙋ́. (и҆) чи́номъ є҃а вы́ꙋ гв҃и. И҆ да храна́тъ стра́жбы̀ скꙋ́нїи свѣдѣ́нїа (и҆ чи́нъ ст҃ы́льства) и҆ стра́жбы̀ сн҃овъ а҆а́рѡнихъ бра́тїи и҆ да слꙋжа́ѧ в домꙋ́ гн҃и.

Глава 24

1 І Аароновим синам, і уділи *Ааронових синів: Надав, і Авиюд, і Елиазар, Ітамар. **2** *І померли ж Надав і Авиюд перед своїм батьком, а синів не було в них. Священником був же Єлиазар і Тамар – Ааронові сини. **3** І поділив їх Давид: Садок, бо був з Єлєазарових синів, і Ахімелех – з синів Ітамара, за їхнім переписом, і за їхньою службою, і за домом їхніх батьків. **4** І знайдено більше Елеазарових синів, мужів-володарів, ніж Тамарових синів. І поділив же їх, це значить Елезарових синів, на 16-ть начальників над батьківськими домами, і 8 Ітамарових синів – за родами і їхніми домами. **5** Поділив же їх за жеребом між ними, і вони були начальниками святительства і начальниками божого дому, з Елеазарових синів і з Тамарових синів. **6** Відписав же їх Самая, син Натанаїла, писар левітів, перед царем і князями, і священиком Садоком, і Ахимелехом, Авіятаровим сином, і начальниками родів священиків, і левітами дому родів, що в них раніше був один Еліазар, і інший дім, що має інших під собою, – один Ітамар. **7** Вийшов же перший жереб Іваримові з Єдією, другий – **8** Харивові, третій – Сеоримові, четвертий – **9** Мелхієві, п'ятий – Веніяминові, шостий – **10** Екос-Маммі. Сьомий – Арієві, восьмий – **11** Еісуєві, дев'ятий – Сехенієві, десятий – **12** Елиувові, Якимові, дванадцятий – **13** Офаєві, 13-ий – Єсваалові, 14-ий **14** Влеѓалові. 15-ий – Емиро-

Гл҃а, і҃к҃д.

мой4. 3 і 20

мой3. 5 мой4. 3 і 26

сн҃омъ а҆а́рѡнимъ (и҆ ꙋ҆ча́стїе *сн҃овъ а҆а́рѡнихъ)[1]. нада́въ, и҆ а҆виоу́дъ. (и҆ є҆лиа҆за́ръ)[2] и҆да́мара̀ъ. *И҆ ꙋ҆мро́ша (же) нада́въ, и҆ а҆виоу́дъ предъ ѡ҆ц҃е́мъ свои́мъ. (а҆)[3] сн҃ове не бѧ́ху и҆́мъ. (-)[4] сщ҃е́нствова́ (же) (и҆є҆лиа҆за́ръ)[5] и҆ (дама́ръ)[6] сн҃ове а҆а́рѡни. И҆ раздѣ́ли и҆́хъ дв҃дъ. (-)[7] садо́къ (бо бы́сть) ѡ҆ сн҃овъ (и҆є҆лиа҆за́ровы)[8]. и҆ а҆химеле́хъ ѡ҆ сн҃овъ и҆да́мара̀ъ по созрѣнїю и҆́хъ. (и҆) по слꙋже́нїю и҆́хъ, (и҆) по домо́мъ ѡ҆ц҃ества и҆́хъ. И҆ ѡ҆брѣто́шася сн҃ове (мно́жаньши є҆лїаза́ри)[9] нача́лныхъ (мꙋже́и)[10]. неже сн҃овъ (дама́рѡ҃)[11]. и҆ раздѣ́ли́ (же) и҆́хъ (то҃ е҆сть) сн҃овъ (є҆лїаза́ровыхъ)[12], въ нача́лники въ домы̀ ѡ҆ц҃ества, ѕ҃і. и҆ сн҃овомъ и҆да́мара̀ѡ҃ (по ѡ҆бы́телехъ и҆ домо́хъ и҆́хъ, и҆)[13]. (-)[14] Раздѣ́ли (же) и҆́хъ по жре́бїю проме́жъ ѻ҃ (и҆)[15] бѧ́ху нача́лницы с҃тительства, и҆ нача́лницы (до́мꙋ бж҃їа)[16] ѡ҆ сн҃овъ (є҆лїаа҆за́ръ)[17] и҆ ѡ҆ сн҃овъ (дама́ръ)[18]. (-)[19] ѡ҆писа (же) и҆́мъ сема́їа сн҃ъ наданаи́ль пи́сарь левꙋ́томъ пр҃е҆ ц҃ре́мъ. и҆ кн҃зїи, и҆ садо́ка сщ҃е́нника, и҆ а҆химеле́ха сн҃а а҆вїа-да́рь и҆ нача́лницы (оби́тели)[20] сщ҃енъствомъ и҆ левꙋ́томъ до́мꙋ ѡ҆ц҃ества, (и҆́же про́чїѡ҃ пре́же бы҃ъ є҆лїаза́ръ є҆ди́нъ. і҆ и́ныи до҃ и҆́же по҃ собо́ю и҆́мать про́чїѡ҃ и҆да́мара̀ъ є҆ди́нъ)[21]. (-)[22] Ізы́инде (же) жре́бїи пе́рвыи (и҆вари́мовъ)[23], (сн҃ъ и҆є҆дїе́ю)[24]. вторы́и (хари́вовъ)[25], тре́тїи сеѡ́рѡ҃, четве́ртыи мельхїа. па́тыи [венїами́нъ][26]. ше́стыи (е҆ко́съ)[27], (ма҃ма). Седмы́и (а҆рїе́въ)[28]. ѻ҆смы́и (е҆и҃сꙋе́въ)[29]. девя́тыи сехе́нїа. Деся́тыи (є҆лиоу́вовъ)[30] и҆ваки́мовъ. двана҃цатыи (ѻ҆фа́е҆въ)[31]. г҃і, (и҆е҆сваа́ловъ)[32]. д҃і. (влега҃)[33]. е҃і, (е҆ми́ръ)[34]. ѕ҃і, (е҆҆ддн)[35]. з҃і, [а҆фесїи-

евгъ][36]. йи, [фе҃ддїевгъ][37]. дї, (и҆ѣзїи́левгъ)[38]. їѯ, (а҆хи́нь)[39]. їѯа, (и҆) гамӯ. їѯв, далеі́а. їѯг, (и҆ѣи́ли. їѯд, мазїа́вгъ)[40]. Сїе сгъгла́данїе и҆хъ по слу҃же́нїемъ и҆хъ. входи́ти в домъ гн҃ь. (и҆) по чи́ну своему҃, по҃ ру́ку а҆а҆рони҃ю ѡ҃ц҃а и҆хъ. ѩ҆́ко повелѣ гь бг҃ъ їи҃левгъ. И сно҃мъ҆ (же) левѵ҆и́номъ про́чїимъ ѡ҃ сно҃ [амра́мгъ][41] (сгъвани́ль)[42] сно҃мъ (сгъвани́ле҃)[43], [и҆а҆да́їа][44] (сгъ роо́вїею)[45] нача́лникъ, (и҆а҆са́ри)[46] (сно҃гъ) саломо́дгъ. сно҃мъ (же) саломо́димъ, и҆а́дгъ. Сны́ (же) е҆дїоу́ю а҆мадїа҃ вторы́и (а҆зїи́ль)[47]. тре́тїи, (е҆ѩ҆моа́мъ)[48]. четве́ртыи (сно҃гъ)[49] о҆зїи́лъ (и҆) ми́ха. сны́ ми́ха самі́ргъ. бра́тъ ми́ха, и҆сїа҃. сны́ и҆сїи́ны. заха́рїа҃. Сно҃ве (заха́рїины)[50] моо́ли и҆ му҃си. (сно҃гъ)[51], о҆зїи́ сны́ (вонио́вы)[52]. Сыны (же) мера́ри. о҆зїе́ви, сны́ е҆го (и҆е҆со́и҃ма)[53] и҆ заѯхӯргъ. и҆ [о҆ве́дн][54] моо́лїю е҆леа́за́ру. и҆ (дама́рӯ)[55] не бѣша (сны́ и҃мъ҆)[56]. (Сно҃гъ о҆ки́исгъ)[57], (и҆е҆рамеи́ль)[58]. (-)[59] Сно҃ве му҃си. моо́ли, и҆ е҆де́ргъ, и҆ [е҆римо́ѳ҆][60]. тїи сно҃ве левѵ҆ины по домо́мъ о҆би́телїи свои҃. (-)[61] Прїа́ша (же) и҆ тїи жре́бїи, ѩ҆́коже (и҆) бра́тїа҃ и҆хъ, сно҃ве а҆а҆рони҃ пре҃ дв҃домъ ц҃ре҃мъ, и҆ садо́хомъ. и҆ а҆химеле́хом. и҆ нача́лники ѡ҃чествъ сщ҃е҃нни́ческихъ, и҆ левѵ҆тгъ́ских҃ъ. Патрїа́рхи [а҆а҆рони҃гъ][62], ѩ҆́коже (и҆) бра́тїа҃ е҆го ю҃нѣ́ишїи.

ви, 16-ий – **15** Еттиєві, 17-ий – Афесієві, 18-ий – **16** Феттієві, 19-ий – Єзіїлеві, 20-ий –**17** Ахиневі, 21-ий – і Гамулові. 22-ий – **18** Далеєві, 23-ій – Єілові, 24-ий – Мазіявові. **19** Це їхній перепис за їхнім служінням, щоб входили до господнього дому, і за своїм чином, під руками їхнього батька Аарона, так як наказав Господь Бог ізраїльський. **20** Й іншим же левіїним синам з синів Імрама, Соваїла: синам Соваїлевим – Ядая **21** з Роовією – начальник і Асари, **22** син Саломотів. Синам же Саломотовим – Ят. **23** Сини ж Єдіуя: Амадія, другий – Азіїл, третій – Єкмоам, четвертий – **24** син Озіїл і Миха. Сини Михи: Самир, **25** брат Михи Ісія. Сини Ісіїні: Захарія. **26** Сини Захаріїні: Моолі і Муси, сини Озії, сини Вонія. **27** Сини ж Мерарія: Озієві, сини його Єсоіма, і Закхур, і Овди. **28** Моолієві: Елеазар і Тамар. Не було в них синів. **29** Син Окисів Єрамеїл. **30** Сини Мусія: Мооли, і Едер, і Єримот. Це левіїні сини за домами своїх родів. **31** Одержали ж і ті жереб, так як і їхні брати, Ааронові сини, перед царем Давидом, і Садоком, і Ахимелехом, і начальниками священичих і левітських родів, Ааронові патріярхи, так як і його молодші брати.

Гла҃, їѯе҃.

Вгъста́вгъ дв҃дъ (-)[1] и҆ кн҃зи сильные. (и҆ ѡ҃лучи́ша) вгъ слу҃же́бу сно҃вгъ (а҆са́фовгъ)[2] и҆ е҆ма́нь, и (дидӯмгъ)[3], и҃же провѣщаху́ гъ гу҃сльми, и҆ ѱалтыі́рми, и҆ кѵ҆мгъва́лами, и҆ бы́сть число҃ и҆хъ по глава́хъ (му҃же́ских҃ъ)[4] творя́щихъ вгъ дѣлехъ и҆хъ. ѡ҃ сно҃вгъ аса́фовгъ (заху́ргъ)[5], і҆ и҆о́сифъ, и҆ надани́а́сгъ, и҆ [а҆сїи́ла][6], сно҃ве а҆сафовы держащесѧ а҆сафа пр҃ро́ка бли́зъ ц҃ра҃, гъ (и҆дидӯмомгъ)[7]. Сно҃ве (же и҆дидӯмгъ)[8], годо́лїа҃, и҆ сӯри, и҆ (сеа҃сгъ)[9], и҆ (а҆вина҃се́а҃)[10], и҆ (мададїа҃)[11], ше́сть (по҃ ру́ку)[12] ѡ҃ц҃а своего҃ (и҆дидӯма)[13], вгъ гу҃сли брецающе, и҃сповѣдающе и҆ хвала́ще (бг҃а)[14] гъ (е҆ммано́мгъ)[15]. Сно҃ве е҆ммани (волкїа҃)[16], и҆ (мадани́а҃)[17], и҆ [о҆зїи́ль][18], и҆ сувани́лгъ, и҆ [е҆римӯ́ѳгъ][19], и҆ ананїа҃, (-)[20] а҆нангъ, и҆ [е҆лиа҆да][21], (-)[22] (годолади)[23], и҆ [роме́ѳди и҆ е҆зе́ргъ][24], и҆ (савахгъ)[25], (-)[26] (а҆лалимадїи́)[27], (-)[28] о҆дни́ргъ, и҆ меа҆зодгъ. Всѣ тїи сно҃ве (е҆ммани)[29], вгъсхвала́ющ҃е ц҃ра҃, вгъ словесе́хъ бж҃ї́ихъ да вгъзнесе́сѧ ро́гъ. (-)[30] дастъ (же) бг҃ъ (е҆ммани́)[31] сно҃вгъ, дї, и҆ (г҃ дще́ри)[32]. Вси сїи (по҃ ру́ко́ю)[33] ѡ҃ц҃а своего҃ вгъспѣвающїи вгъ ц҃ркви гн҃и, вгъ кѵ҆мва́лехъ и҆ вгъ ѱалтыі́рахъ, и҆ гу҃слехъ, (вгъ слу҃же́нїе до́му гн҃я҃) бли́зъ ц҃ра҃, и҆ а҆сафа, і҆ [и҆дидӯма][34], и҆ е҆мана. (-)[35] Бы҃ (же)

Глава 25

1 І, вставши, Давид і князі сили і відлучили на службу синів Асафових, і Еманових, і Дитумових, що сповіщали з гуслями і псалтирями, і цимбалами. І було їхнє число за чоловічими головами, що чинили за їхніми ділами. **2** З Асафових синів: Захур, і Йосиф, і Натаніяс, і Асіїла – Асафові сини, що держалися пророка Асафа, близько царя. **3** З Ідитумом – сини ж Ідитумові: Ґодолія, і Сури, і Сеас, і Авиасея, і Мататія – шість під руками свого батька Ідитума грали в гуслі, визнаючи і хвалячи Бога . **4** З Емманом – сини Емманові: Волкія, і Матанія, і Озіїл, і Суваїл, і Єримут, і Ананія, Анан, і Елиата, Ґодолатій, і Рометтій, і Езер, і Савах, Алалиматій, Отир, і Меазот. **5** Всі ці Емманові сини, що хвалили царя в божих словах, щоб підняти ріг. Дав же Бог Емманові 14 синів і 3 дочки. **6** Всі ці під рукою свого батька співали в господній церкві з цимбалами, і з псалтирями, і гуслями на служіння господнього дому близько царя, і Асафа, і Ідитума, і Емана. **7** Було ж їхнє число з їхніми братами, навченими господнього співу, і всіма, що знали спів, – вісім сот і вісімдесят і 8. **8** Взяли ж свій жереб на всі дні за малим і за великим, за досконалим і

ненавченим. **9** І перший жереб вийшов Асафові, що був Йосиф, і синам його, і братам його, Ясарів, Йосифів, Ґодоліїв. Другий – Інії, і його синам, і його братам – 12. **10** Третій – Закхурові, і його синам і його братам – 12. **11** Четвертий – Езрі, його синам і його братам – 12. **12** П'ятий – Натанові, синам і його братам – 12. **13** Шостий – Воккіі, синам і його братам – 12. **14** Сьомий – Єреїлові, синам і його братам – 12. **15** Восьмий – Йосієві, синам і його братам –12. **16** Дев'ятий – Маттанієві, синам і його братам – 12. **17** Десятий – Меєві, синам і його братам – 12. **18** Одинадцятий – Азріїлеві, синам і його братам – 12. **19** Дванадцятий – Асевієві, синам і його братам – 12. **20** І 13-ий – Суваїлові, синам і його братам – 12. **21** 14-ий – Мататієві, синам і його братам – 12. **22** І 15-ий – Єримутові, синам і його братам – 12. **23** І 16-ий – Ананії, синам і його братам – 12. **24** 17-ий – Єсвакові, синам і його братам – 12. **25** 18-ий – Ананії, синам і його братам – 12. **26** 19-ий – Мелиті, синам і його братам – 12. **27** 20-ий – Аліятові, синам і його братам – 12. **28** 21-ий – Ітирові, синам і його братам – 12. **29** 22-ий – Ґеделатієві, синам і його братам – 12. **30** 23-ій – Мазамотові, синам і його братам - 12. **31** 24-ий – Ромеміезерові, синам і його братам – 12.

Глава 26

1 Поділ же дверників – сини Кореєві: Моселлимія, син Кореїв, з синів Асафових. **2** Сини ж Моселлемія: Захарія – первородний, Ядіїл – 2-ий, Завадія – 3-ий, Ятанаїл – 4-ий, **3** Олам – 5-ий, Йоанатан – 6-ий, Елионія – 7-ий, Авдедом – 8-ий. **4** Авдедомові ж сини: Самія – перший, Йоазадав – другий, Йода – третій, Халад – четвертий, Рамуїл – п'ятий, **5** Аміїл – шостий, Ісахар – сьомий, Фалатій – восьмий, бо його Бог поблагословив. **6** Самеєві ж, його синові, народилися сини його первородного, бо були сильні мужі. **7** Сини Семеєві: Отіє, і Рафаїл, і Обид, Єл, Завад, і Ахая – сильні сини, Елеуї, і Савохія, і Квахом. **8** Всі ті з Едедомлих синів, ці і його сини і їхні брати сильні на службу в ділі – 62 з Аведдомом. **9** Від Моссаламія сини і їхні сильні брати – 18. **10** Аса же, що є з синів Мерари, його сини – сторожі, хоч і не був перчисло̀ йхъ съ братїею йхъ наоу҃чéни пѣнїю гн҃ю, (и҆) всѣхъ разумѣю҆щихъ (пѣнїа), (о҆смь сѿ)[36], и҆ о҆смьдесѧ́ т҃ и҆ и҃· (-)[37] взя́ша (же)[38] жрéбїи (свои́), въ вс҃а дн҃и по мало́му, и҆ по вели́кому, по съвръшéному, и҆ неоу҃чéному· І҆ йзы́инде жрéбїи пéрвыи (-)[39] а҆сафови (йже є҆сть) йо́сифъ, (и҆ сн҃овъ є҆го и҆ братїи є҆го, йа҆сарово҆въ, йо́сифово҆въ,) [годо́лїево҆въ][40]· вторы́и йня́, (и) (сн҃овъ є҆го и҆ братїи его)[41], в҃і· трéтїи заикхоуръ, (и҆) сн҃ѻ є҆го и҆ братїи є҆го, в҃і· чєтвéртыи [е҆́зри][42] сн҃овъ є҆го и҆ братїи є҆го, в҃і· пѧ́тыи наданъ сн҃овъ (-)[43] и҆ братїи є҆го, в҃і· шéстыи [воиси́ї҆а][44], сн҃овъ (-)[45] и҆ братїи є҆го, в҃і· Седмы́и (йе҆рени́ль)[46] сн҃ов҃ (-)[47] и҆ братїи є҆го, в҃і· о҆́смыи йо́сїа сн҃ѻ (-)[48] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· девѧ́тыи (мадъданїа)[49] сн҃овъ (-)[50] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· десѧ́тыи (мени́а)[51], сн҃овъ (-)[52] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· Пе́рвыинадесѧтъ [а҆зрїи́ль][53], сн҃овъ (-)[54] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· вторы́инна́десѧть (а҆севїа)[55], сн҃овъ (-)[56] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· (И҆) г҃і, суваи́ль, сн҃овъ (-)[57] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· д҃і, (маттадїа)[58], сн҃овъ (-)[59] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· (И҆) е҃і, [йе҆римоу́дъ][60], сн҃овъ (-)[61] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· (И҆) ѕ҃і, а҆нани́а, сн҃овъ (-)[62] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· зі [йе҆свако́мъ][63], сн҃овъ (-)[64] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· и҃і, а҆нанїи, сн҃овъ (-)[65] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· д҃і, (мелидиҀ)[66], сн҃овъ (-)[67] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· к҃і, (а҆лїадаҀ)[68], сн҃овъ (-)[69] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· к҃а, и҆диро҆въ, сн҃овъ (-)[70] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· к҃в, [геделади][71], сн҃овъ (-)[72] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· к҃г, (мазамо́дъ)[73], сн҃овъ (-)[74] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і· к҃д, [ромемїезе́ро҆въ][75], Сн҃овъ (-)[76] и҆ бра́тїи є҆го, в҃і·

Гл҃а, к҃ѕ·

Раздѣле́нїе же дверникомъ. сы́ны кореѡ́вы (моселлимїа)[1]. сы́нъ кореѡ́въ, ѿ сн҃овъ [а҆сафово҆въ][2]· (Сы́нове же моселлемїа)[3], заха́рїа пер-
вене́цъ, [и҆а҆дїи́ль][4], в҃, завадїа, г҃. (и҆а҆дана́ль)[5], д҃· ѡ҆ла́мъ, е҃. (йѡ҆а҆нада́нъ)[6], ѕ҃. (е҆лионїа)[7], з҃. (а҆вдедо҆́, и҃.) (-)[8] а҆вдедому (же) сы́ны, [самїа][9], (прывын)[10]. (и҆ѡ҆зада́въ)[11] вторы́и. (йо́да)[12] трéтїи. (халад҃ъ)[13] четвéртыи, (рамуи́лъ)[14] пѧ́тыи· Ѱмїи́лъ шéстыи, (и҆сахаро҆въ)[15] сёмыи, (фаладиҀ)[16]. ѡ҆смыи, и҆́ако бл҃ви є҆го бъ҃· (Семію же)[17] сн҃ѹ є҆го рожéни сѹть, сы́нове пéрвенца (є҆го)[18]. (вѣхѹ бо мужїе крѣпча́ишїи)[19]· Сы́нове [семеи҆́евы)[20]. (ѡ҆дїе)[21], и҆ (радани́ль)[22], и҆ ѡ҆бі҃ и҆ (е҆́лъ, зава́дъ)[23], и҆ (а҆хаїа)[24]. сы́ны сильны, (е҆леоу́и)[25], и҆ (савохїа)[26], и҆ (къвахо́мъ)[27]· вс҃и (тыиҀ) ѿ сн҃овъ (е҆дедо́мли҃)[28], сїи (и҆ сы́нове (е҆го)[29], и҆ бра́тїа и҆́хъ)[30] (крѣпча́ишїи къ слѹжéнїю)[31] въ дв҃лѣ, (-)[32] ѕв. съ а҆вéддо́момъ. (-)[33] ѿ (моссаламїа)[34], сы́нове и҆ бра́тїа (и҆́хъ), (крѣпча́ши. и҃и)[35]· (Ѱ҆сса же)[36] (йже е҆сть) ѿ сн҃овъ мерарїи́нъ, сы́ны (е҆го стра́жбы)[37]. а҆ще и҆ не бы́сть

первéнецъ. (-)[38] постáви (-)[39] ѿц҃ъ є҆гѡ в начáльника, разлучéнїа вторáго. [хелкы́а, в҃.][40] тавлїа, г҃. захáрїа, д҃. вс҆и сїи сы́нове и҆ брáтїа. (а҆ сы́ны)[41] ѝ҃г· їѝи раздѣлéни суть въ двéрницы, да бу́дутъ вс҆егдà начáлницы (страже́мъ)[42], мáлко (и҆) брáтїа и҆хъ служи́ти в домꙋ гн҃и· (-)[43] Постáвлены (бо́) суть жрéбїи (ко́ждо и҆хъ)[44], малы́хъ и҆ вели́кихъ, по (семьа́хъ)[45] свои́хъ. на є҆ди́ны конѣ́ждо вра́та· (-)[46] Паде (же) жрéбїи въсто́чныи [селемі́ю][47]. (-)[48] захáрїю (же) (сы́ꙋ є҆гѡ мꙋжꙋ премꙋдрѣ́йшꙋ)[49]. паде жрéбїи страны́ сѣвернаа· ѡ҆вдедо́мꙋ (же и҆ сы́номъ є҆гѡ) къ ю́гꙋ противꙋ до́мꙋ (севи́ма)[50] вторáго· (Седи́мꙋ и а҆саю́)[51], къ запáдꙋ, близъ врáтъ (и҆же ведéтъ к пꙋти́)[52] въсхожéнїа, страа́жа проти́вꙋ страа́жи· Къ восто́кꙋ по ѕ҃, на́ дн҃ь. (и҆) къ сѣверꙋ, (д҃ на дн҃ь)[53], (и҆) к҃ полꙋдни (та́коже) на дн҃ь, д҃· И҆ (гдѣ є҆сѣ совѣ́тъ)[54], два, (и҆) [два][55], (оу҆чéни)[56], [(-)[57] йо́са, къ запáдꙋ, съ враты (срéдними)[58] по́ три (на дн҃ь), стражбà противꙋ страбы́ (-)[59] къ восто́комъ (а҆ѣ́рнымъ.) (по ѕ҃, на дн҃ь)[60]. и҆ на сѣверъ по д҃, и҆ къ ю́гꙋ д҃. и҆ къ (є҆севи́мꙋ)[61] в҃. пременáющеса][62] (братницы же два пременáюшеса на дн҃ь къ западꙋ). сїа суть раздѣлéнїа двéрникомъ сы́номъ корéовы҃, и҆ сы́номъ мерарїи́номъ· (-)[63] левѵ́ты (же) братїа и҆хъ (сѣша) надъ сокровищѣ́ до́мꙋ гн҃а, и҆ надъ сосꙋды сты́хъ· Сы́нове(ѡ҃) (дáни)[64], (и҆) сы́нове герсо́ни, (ѿ дана же) началницы ѿ҃чествб҃. ладà (и҆) (герсо́йни)[65], (и҆ѣи́ли)[66]. (-)[67] Сы́нове (и҆ѣи́ли)[68] (земе́дъ)[69], и҆ (о҆е́ль)[70], и҆ братїа (є҆гѡ) надъ сокровищемъ до́мꙋ гн҃а· [ѵ҆мра́ми][71], и҆ (съсаа́ри)[72], хеврони́ти, и҆ о҆зїи́ли́ти· Сꙋваи́ль (же) сы́нъ (гирса́нь)[73] (сы́новъ, моѵ́сїи)[74] пр҃ста́тель сокро́вищемъ· (-)[75] Бра́тꙋ (же) є҆гѡ (є҆леѣзе́рꙋ)[76] (є҆мꙋже сы́нъ и҆а҃ви́а)[77] и҆ (сего сы́нъ) (і҆о́сїа)[78] и҆ (сего сы́нъ) і҆ора́, (сего́же сы́нъ)[79] зехри. и҆ (сего сы́нъ) саломо́дъ· Зо́и (салемѡ́)[80], и҆ брáтїа є҆гѡ надъ всѣ́ми сокро́вищи сты́ми. и҆же о҆сти́и дв҃дъ цр҃ь. и҆ начáлницы ѿ҃чествъ, тысѧщники. и҆ со́тницы и҆ во́ждꙋ во́емъ· И҆же плѣни́ша. о҆полче́нїемъ, (-)[81] (и҆хже о҆сти́и)[82] на пособле́нїе зда́нїа цр҃кви (гн҃и)[83]. и҆ надъ всѧ стаа [бжїа][84] (на́же о҆сти́и) само́илъ прр҃къ. и҆ саоу́лъ сы́нъ кі́совъ, и҆ (а҆вени́ръ)[85] сы́нъ ни́ровъ. і҆ йо́а́въ сы́нъ сарꙋевъ. вс҆е на́же о҆сти́ша подъ рꙋкꙋ (саламо́довꙋ)[86] и҆ братїи є҆гѡ· (И҆) ѿ (саа́рипа)[87] хонеи́и҃, и҆ сы́нове є҆гѡ на дѣла внѣюдꙋ (даи́нѣйше) на̀ і҆и́лемъ. къ оу҆ченїю и҆ (сꙋженїю и҆хъ)[88]. (Паки) ѿ хеврони́тъ (а҆сафи́а)[89] и҆ братїа є҆гѡ (мꙋжїи)[90] крѣпчаи́шїи҃ а҃. и҆ з҃ сотъ при созирани́ю. і҆и́ла. за ио́рда́но́ противъ за́пада. въ всѧ дѣла гн҃а и҆ въ слꙋжбꙋ цр҃вꙋ· (Хеврони́томъ же

вородний, батько поставив його за начальника **11** другого поділу, Хелкія – 2-ий, Тавлія – 3-ій, Захарія – 4-ий. Всі ці сини і брати, а синів – 13. **12** Ці поділені були на дверників, щоб завжди були начальниками сторожі, і так як їхні брати, служили в господньому домі. **13** Бо жеребами поставлені були кожний з них, з малих і великих, за своїми родинами, на кожні поодинокі двері. **14** Випав же східний жереб Селемієві, Захарієві ж, його синові, премудрому мужеві, випав жереб північної сторони. **15** Авдедомові ж і його синам – на південь, напроти дому Севима **16** другого. Сетимові і Асаєві – на захід, брами, що веде до дороги підйому, сторож напроти сторожі. **17** На сході – по 6 на день, і на півночі – 4 на день, і на півдні – також 4 на день. І, де була рада, два і два **18** поставлені Йоасом на заході, з брамою середньою – по три на день, сторожа проти сторожі, на схід Аера – по 6 на день. І на північ – по 4 і до півдня – 4 і до Есевиму – 2. Мінялися ж два воротарі, перемінювалися на день, до заходу. **19** Це є поділи дверників Кореєвих синів і Мераріїних синів. **20** Левіти ж, їхні брати, були над скарбом господнього дому і над святим посудом. **21** Сини Дана і Ґерсонові сини від Дана ж – начальники родів Ладанових і Ґерсонових, Єїлиних. **22** Єїлині сини: Земет і Оель, і його брати – над скарбом господнього дому, **23** Амрамові і Сосарині, хевроніти, і озіїліти. **24** Суваїл же, син Ґирсамовий, з синів Мойсеєвих, – голова над скарбами. **25** В нього ж брат Елеєзер, в якого син Яавія, і його син Йосія, і його син Йорам, його ж син Зехрій, і його син Саломот. **26** Цей Саломот і його брати – над всіма святими скарбами, які освятив цар Давид і володарі родів, тисяцькі і сотники, і вожді вояків. **27** Те, що взяли в полон війнами, що освятили на допомогу будови господньої церкви, **28** і над усіма божими святощами, які освятив пророк Самуїл і Саул, син Кисів, і Авенир, син Нирів, і Йоав, син Саруїв, все що освятили, *дали* під руки Саламота і його братів. **29** І від Саарипа Хоненій і його сини – на діла далеко, ззовні над Ізраїлем, для навчання і їхнього служіння. **30** Знову з хевронітів Асафія і його брати, сильні мужі, – 1000 і 7 сот при переписі Ізраїля за Йорданом, напроти заходу, – на всі господні діла і на служіння царя. **31** В хевронитів же начальником був Юрія; за їхнім родом і за їхнім

батьківським родом в 40-му році Давидового царювання вони були почислені, і знайдено в них сильні мужі в Езері Ґалаадському. **32** Їхні ж брати дуже хоробрі – 2000 і 7 сот начальників батьківських родів. Настановив же їх цар Давид над Рувимом і Ґаддом, і над половиною племені Манасіїного за всім господнім наказом і словом царського служіння.

Глава 27

1 Сини ж ізраїльські за їхнім числом: начальники родів, тисяцькі, і сотники, і писарі, які служили з народом на всяке діло царя за їхнім поділом, що входили і виходили місяць від місяця, на всі місяці в році один поділ – 24 тисячі. **2** І в першому поділі, в першому місяці, був Ісвоаз, син Задіїлів, над його поділом – 24 тисячі, **3** з синів Фареса начальник всіх князів у війську на перший місяць. **4** І в другому місяці Додай ехотський над його полком, і під ним вождь Макельлот; вояків і його поділи – 24 тисячі. Начальник сильних третього полку, **5** в третьому місяці, був Ванія, син Йодая, головного священика, і його поділи – 24 тисячі. **6** Цей Ванія найсильніший між 30-ма, і над його полком його син Задав. **7** І четвертий начальник, четвертого місяця, був Азаїл, брат Йоава, і його син Завадія після нього, і його брати над його полками – 24 тисячі. **8** П'ятий начальник, п'ятого місяця, Самаот, син Єзраїв, і в його полку – 20000 і 4000. **9** Шостий начальник, шостого місяця, був Адуя, син Кисів з Текої, і в його полку – 20000 і 4000. **10** Сьомий начальник, сьомого місяця, Хеллис з Фалуса, з Єфремових синів, і в його полку – 20000 і 4000. **11** Восьмий начальник, восьмого місяця, Соввaха ісататський, з племені Зараї, і в його полку – 20000 і 4000. **12** Дев'ятий начальник, дев'ятого місяця, Авієзер з Анотота, з Веніяминових синів, і в його полку – 200000 і 4000. **13** Десятий начальник, десятого місяця, Неірай, і той з Нетофатиса, з племені Зарая, і в його полку – 20000 і 4000. **14** Одинадцятий начальник, одинадцятого місяця, Ванія з Фаратона, з Єфрімових синів, і в його полку – 20000 і 4000. **15** Дванадцятий начальник, дванадцятого місяця, Холдіяй з Нетофатиса, з Ґодониїлового племені, і в його полку – 20000 і 4000. **16** І над ізраїлевим племенем: з Рувима – вождь Елієзер, син Зехріїв, і з Симеона начáлникъ бы́сть, йоу́рїа)[91] по роду́ йхъ, (й) по ѡ҃чествý (йхъ). въ мѝ є, лѣто ц҃рствá (двáдва)[92] почтéни сýть, и ѻбрѣтéни сýть мýжи крѣпчáйши в нихъ. въ (ѣзерѣ)[93] галаáдскомъ· (-)[94] братїа (же) (йхъ)[95] храбрѣ́йши, в҃. и з҃, сóтъ, началникъ ѡ҃чествъ (-)[96] прѣстáви (же) йхъ дв҃дъ ц҃рь на҃ рувúмомъ и гáддомъ, и на҃ половúною колѣна манасїúна. въ всѐ повелéнїе гн҃е и слóво (слýжбý) ц҃ревý·

Гл҃а, їз·

(Йовε же)[1] їи҃леви по числý йхъ начáлницы ѡ҃чествъ. тысѧщники, и сóтники, и кни́гочїа, йже слýжáхý (съ лю҃ми)[2] въ всѐ дѣ́ло ц҃рю, по разлученїю (йхъ)[3]. вънходя́щи і йсходя́щи, мц҃ь ѿ мца. по вс҃ь мцехъ в лѣто раздѣлéнїе ѥдúно. їд, тысѧщи, и въ (пр҃вое разлучéнїе)[4]. въ пр҃вый мц҃ъ (бысть), (йсвоáзъ)[5] сн҃ъ (задїúлевъ)[6]. на҃ раздѣленїѥ́мъ ѥго, їд, тысѧщи· ѿ сн҃овъ (дарéсовы҃)[7]. начáлникъ вс҃ѣмъ кнѧзе҃ въ воинý мца пр҃вагο· И (-)[8] въ вторыи́ мц҃ь, [додáи]ˀ, (ѥхóтскїи)[10]. (на҃ пóлкомъ ѥго. и по҃ нимъ макельлóдъ. вóжъ воúнъ҃) и раздѣлéнїа ѥго. їд, тысѧщи· Начáлникъ сúлны҃ (пóлка трéтїаго). (въ мц҃ь трéтїи)[11]. (бысть) ванѣ́а сн҃ъ йѡдáевъ сщ҃енника начáлнаго. и раздѣленїа ѥго, їд, тысѧщи· Сїи ванѣ́а крѣпчáйши промéждý, л҃. (-)[12] и на҃ пóлкомъ ѥго (задáвъ)[13] сн҃ъ ѥго· И четвертыи (начáлнı҃) мц҃а четвѣ́таго, (бысть ѧзаи́ль)[14] бра҃ їѡáвль. и (завадїа)[15] сн҃ъ ѥго (по нéмъ). и брáтїа (ѥго) (-)[16] на҃ пóлки ѥго, їд, тысѧща· Пáтыи (начáлникъ) мц҃а пáтаго, (-)[17] самаóдъ сн҃ъ [йѣзрáевъ][18] и въ пóлкý ѥго, їк҃ и ѧ҃д· Шéстыи (начáлникъ) мц҃а шестаго, (бысть) [ѧдýиа][19] [сн҃ъ][20] (кисовъ)[21], ѡ҃ деко́и. и въ пóлкý ѥго, їк҃, и ѧ҃д· Сѣ҃мыи (начáлникъ) мц҃а седмаго хéльи҃, ѡ҃ (фалýса)[22], ѡ҃ сн҃ов҃ ѣфремль. и въ пóлкý ѥго. їк҃, и ѧ҃д· Ѻ́смыи (начáлникъ) мц҃а осмаго, (совъвáха и садасáскїи ѡ҃ колѣна зарáи)[23] и въ полкý ѥго, їк҃, и ѧ҃д· девáтыи (начáлникъ) мц҃а девятаго ѧвїезеръ ѡ҃ ѧнодóда ѡ҃ (сн҃овъ)[24] венїамúнихъ. и въ пóлкý ѥго, їк҃, и ѧ҃д. десѧтыи (начáлникъ), мц҃а десѧтаго (нейрáи)[25]. и то́й ѡ҃ [нетофадúса][26] ѡ҃ (колѣна) зарáи и въ пóлкý ѥго. їк҃, и ѧ҃д· Пр҃выинадесѧтъ (началникъ) мц҃а пр҃вогонадесѧтъ, ванаїа ѡ҃ фарадóна, ѡ҃ сн҃овъ ѣфрѣмль. и въ пóлкý ѥго, їк҃ и ѧ҃д· вторыинадéсѧте (начáлнı҃) мц҃а второгонадесѧте. [холдїáи]ˀ, ѡ҃ нетофадúса. (ѡ҃ колѣна годонїúлева)[28]. и в полкý ѥго їк҃, и ѧ҃д· и надъ племенемъ ѩзраúлевымъ ѡ҃ рувúма вождъ ѣлїѣзéръ. сн҃ъ зехрúевъ, (и) ѡ҃ симѡ́на

(вождь) сафатїа. сн҃ъ маа́ха· ѡ҆ левѵҀи а҆сави́а сн҃ъ камѵ́илевъ. ѡ҆ а҆а҆рѡ́на (садѡ́)[29]· ѡ҆ и҆ѡу́ды (е҆ли́а)[30] братїи дв҃двы (и҆) ѡ҆ (а҆сахара́ти)[31] а҆мрѝ сн҃ъ михаи́левъ. ѡ҆ заоу́лѡна. Самаи́ас҃ъ, сн҃ъ а҆вдие́въ, ѡ҆ недали́ма, и҆е҆римѡ́дъ сн҃ъ [ѻ҆зїи́ль][32]· ѡ҆ (е҆фре́ма)[33], ѻ҆сѝ сн҃ъ (ѻ҆зазїе́)[34] ѡ҆ полови́ны колѣна (манасси́ина)[35]. и҆ѻи́ль сн҃ъ (фрадее́въ)[36]· и҆ ѡ҆ полови́ны колѣна (масси́ина)[37] въ (землиҀ галаа́стеи)[38]. и҆а҆ддаи́ сн҃ъ (завадии́нъ)[39] сѡмъ веніа́минимиҀ. (и҆а҆сии́ль)[40], сн҃ъ а҆веии́ровъ· дану а҆зарии́ль сн҃ъ и҆ѻра́мовъ. сіи (быҀша) нача́ницы (сн҃ъ и҆и҆ль-во́мъ)[41]· (-)[42] не хотѣ (же) дв҃дъ съчести и҆хъ. ѡ҆ і҃к҃. лѣтѹ. и҆ ниже. зане (реклъ гь҃)[43] оу҆мно́жити і҆и҆ля. ꙗко звѣзды нб҃ныа· (-)[44] і҆ѻа́въ сн҃ъ (сарроу́е́въ)[45] нача́ почита́ти лю́ди, и҆ не съвръшѝ. (сего ради *иже быҀсть)[46] на́рость (бжїа) въ і҆и҆ли. и҆ (сего ра́ди) (число́мъ не быҀсть разлѵче́но)[47] въ лѣтопи́сци сло́въ цр҃а дв҃да· (-)[48] на҃ сокрови́щеҀ (же) цр҃ьскѡ҆ (бысть) а҆смодъ сн҃ъ ѻ҆дїилевъ и҆ на́дъ сокро́вищемъ (-)[49] иже вѣхѵ по посадомъ, и҆ ѣ҆ кострѣхъ и҆ на҃ пола́тами. і҆ѻонада́нъ сн҃ъ ѻ҆зїевъ· (и҆) на҃ (-)[50] дѣ́латели землѧ, иже (настоа́хѵ) рабо́тающе [е҆зра́и][51] сн҃ъ [хелѵ́въ][52]. и҆ на҃ се́лы семе́и [а҆рмадеи́скїи][53]· и҆ на҃ сокровищами (ви́нными)[54] [за҃вдїа][55] сн҃ъ (сефамїевъ)[56]· (-)[57] на҃ маслина́ми (же), и҆ на҃ чрьничїемъ иже (вѣхѵ) на полехъ. [валана́нъ][58] (е҆дорїевъ)[59]. (и҆) на҃ (-)[60] сокрови́щиѝ ѻ҆ле́а і҆ѻа́съ· (-)[61] на҃ ско́ты (же иже па́сахѵ)[62] въ (паствина҃)[63]. (пр҃е҃стати́ель бысть сатирїа)[64] сн҃ъ (сарани́тинъ)[65]. и҆ на҃ во́лы иже въ дворехъ. софа́тъ сн҃ъ [а҆да́инъ][66]· На҃ вельблю́ды же, [оу҆вїа́съ][67] и҆змаи҆литеа́нинъ, (и҆) надъ (-)[68] ѻ҆слыҀ, (и҆а҆да́а)[69] ѡ҆ мерадѡ́на· и҆ на҃ ѻ҆вца́ми (же) [і҆ѻа́съ][70] а҆гари́тинъ вс҃и тїи нача́лницы, (оу҆каза́нїа быҀша)[71] (цр҃а дв҃да)[72]· (-)[73] и҆ѻона́данъ (же) оу҆и҆ дв҃ѵ (бысть) совѣтникъ, мѵ́жъ мѵ́дръ и҆ кни́женъ сыҀи, і҆ (и҆ни́ль)[74] сн҃ъ а҆хаманїевъ (ѣ҆ѣ) съ сны цр҃евы. (-)[75] а҆хитофе́ль (е҆ще) совѣтникъ цр҃евъ, и҆ хѵсїи. первѣ́ишїи дрѵгъ цр҃евъ· и҆ по нем҃ а҆хитофе́ль (бысть по҃ле)[76] и҆ѻда҃а сна ванеи́на. и҆ а҆вїада́ръ, і҆ и҆ѻа́въ, (нача́лники во́иномъ)[77] цр҃евымъ·

Гл҃а, к҃и·

(обра же)[1] дв҃дъ вс҃а нача́лницы і҆и҆левы. нача́лникѡ҆въ сѵ́дїи (и҆ колѣнъ). и҆ (всѣхъ) пр҃е҃стати́елїи (по́лѝковъ), иже слѵжа́хѵ по вс҃а дни стрегѵ́ще цр҃а и҆ нача́никѡ҆въ тыҀсѧщи, и҆ со́тникѡ҆ и҆ постелникѡ҆въ. і҆ иже на҃ сѵ́щимъ е҆го (и҆ на҃ всѣмъ въздръжа́нїемъ цр҃евымъ. и҆ сно́въ свои́хъ со е҆внѵ́хами и҆ сильныхъ,) и҆ храбрѣи́шѝ, (въ во́инѡ҆)[2] въ і҆е҆рлимъ· (-)[3] воста́ (же) дв҃дъ [цр҃ь][4] (-)[5] и҆ рече. слыҀшите мѧ бра́-

меона – вождь Сафатія, син Мааха, **17** з Левія – Асавія, син Камуїлів, з Аарона – Садох, **18** з Юди – Елія з Давидових братів, і з Асахарата – Амри, син Михаїлів, **19** з Завулона – Самаяс, син Авдіїв, з Нефталіма – Єрімот, син Озіїлів, **20** з Ефрема – Оси, син Озазіїв, з половини Манасіїного племені – Йоіл, син Фрадеїв. **21** І з половини Манасіїного племені в ґалаадській землі – Яддай, син Завадіїв, з Веніяминових синів – Ясиїл, син Авенирів, **22** з Дана – Азариїл, син Йорамів. Ці були начальниками Їїлвих синів. **23** Давид же не хотів почислити їх від 20 літ і нижче, бо сказав Господь, що розмножить Ізраїль, як небесні звізди. **24** Йоав, Саруїв син, почав числити народ і не завершив цього, *тому що була божа лють на Ізраїлі, і задля цього число не було відмічене в літописі слів царя Давида. **25** А над царським скарбом був Асмот, син Одіїлів, і над скарбами, що були по посілостях і в селах, і над кімнатами – Йонатан, син Озіїв. **26** І над працівниками землі, що наглядали при праці, – Езрай, син Хелуїв. **27** І над полями – Семей Арматейський. І над скарбами вина – Завдія, син Сефаміїв. **28** Над оливками ж і над черницями, що були на полях, – Валанан Едоріїв, і над скарбами олії – Йоас. **29** Над скотами ж, що паслися на пасовиськах, наглядачем був Сатирія, син Саранитів, і над волами, що в дворах, Софат, син Адаїнів. **30** Над верблюдами ж – Увіяс, ізмаїлітянин, і над ослами – Ядая з Мератона. **31** І над вівцями ж – Йоас, агаритин. Всі ці були начальниками володінь царя Давида. **32** Йонатан же, вуйко Давида, був радником, він мудрий і письменний чоловік, і Їїл, син Ахаманіїв, був з царськими синами. **33** Ще Ахітофель – царський радник, і Хусій – перший царський друг. **34** І після нього був Ахітофель під Йодаєм, сином Ваніїним, і Авіятар, і Йоав – начальники царських вояків.

вбї їа

вищ. 21

Глава 28

1 Зібрав же Давид всіх ізраїльських начальників, начальників суддів і племен, і всіх володарів полків, які служили по всі дні, стережучи царя, і начальників тисяч, і сотників, і постельників, і тих, що над тим, що його, і над всім царським майном, і його синів з євнухами, і сильних, і хоробрих між вояками в Єрусалимі. **2** Встав же Давид, цар, і сказав: Послухайте

мене, мої брати, і мій народе! Я задумав в моїм серці, щоб збудувати дім, в якому спочине кивот господнього завіту і підніжжя ніг нашого Господа Бога, і я заготовив на будову потрібне все. **3** Бог же мені сказав:
вищ. 22 *Не збудуєш дім, де називати моє ім"'я в ньому, бо ти є чоловіком – воїном, і ти пролив кров. **4** Але Господь Бог ізраїльський вибрав мене з усього дому мого батька, щоб бути царем над Ізраїлем навіки. І з Юди Він вибрав начальника – дім мого батька, і з синів мого батька я йому вгодив, щоб Він вибрав мене царем над всім Ізраїлем. **5** З синів же моїх, з
црс3. 3 пар2. 1 муд. 9 усіх синів, бо мені багато *їх* дав Господь, *Він вибрав Соломона, мого сина, щоб сидів на престолі господнього царства над Ізраїлем. **6** Сказав же мені Бог: Соломон, твій син, збудує мій дім і мій двір, бо його Я вибрав собі за сина, і я буду йому за батька. **7** І скріплю його царство аж довіку, якщо він скріпиться зберігати мої заповіді і мої судьби, як і сьогодні. **8** І тепер, отже, перед лицем всього господнього збору, у вуха нашого Бога, зберігайте і шукайте всі заповіді нашого Господа Бога, щоб ви успадкували добру землю, і оста-
вили її вашим синам по вас аж довіку. **9** І тепер, мій сину Соломоне,
црс2. 16 пс. 7 єре. 11 17 і 20 апо. 2 пізнай Бога твоїх батьків і служи йому досконалим серцем і душевною волею, *бо Господь, той, що допитує серця всіх і розуміє задуми всіх умів. Якщо шукатимеш Його, відкриється тобі. Якщо ж Його покинеш, оставить тебе навіки. **10** Тепер, отже, гляди, що тебе Господь вибрав, щоб ти збудував йому дім святості. Кріпись і роби. **11** Дав же Давид своєму синові Соломонові опис притворів, і церкви, і комор, і верхніх поверхів, і внутрішніх складів, і дому очищення; **12** ще й всі подоби, які він задумав його духом, двори господнього дому і кімнати довкруги, в скрабниці господнього дому і в святих скарбницях, **13** повсякденні ж поділи священиків і левітів на всі діла служіння дому господнього, і всі кадильниці, і посуд служіння господньої церкви; **14** і міру ваги золотих і срібних **15** на ввесь священний посуд дав він йому і на ввесь священний посуд. **16** Дав йому так само вагу престолу предложення, кожний престіл хай буде золотий, **17** на срібні вилки і на посудини на поливання, і на золоті посудини на поливання, і вагу золотих і срібних, і кадильниць, і подобу кожної за вагою; **18** і кадильний жертовник з чистого золота, вказану вагу і вигляд оздоблення, херувимів, що простягали крила і що отінювали над кивотом

тїа (моѧ), и людїе мои. помыслихъ на ср҃цѹ моем҃ да съзижду домъ. въ немже покоитсѧ кївотъ завѣта гн҃ѧ, и подножїе ногамъ г҃а (б҃а) нашего. и (ис҃ъ съзиданїю всѧ оуготовахъ)[6] потребнаѧ· (-)[7] бг҃ъ (же) рече (мнѣ). *не созижделши (-)[8] дому именовати имени моего в немъ. зане (еси мужъ бранникъ)[9], и крови пролїалъ еси· Но избра г҃ь б҃ъ їил҃е мене ѡ҃ всего дому ѡц҃а моего. да бѹдѹ цр҃ь на їил҃емъ во вѣки. (-)[10] и ѡ҃ (-)[11] іоуды (избра начальника) до҃ ѡц҃а моего. и ѡ҃ сновъ ѡц҃а моего (оугоди ем҃ѹ)[12] да мѧ изберет цр҃ѧ надо всѣмъ їил҃ем҃· (-)[13] ѡ҃ (сновъ же моихъ всѣхъ)[14]. (сны бо мнѣ мнози дастъ г҃ь)[15]. *избра соломона сна моего. да сѣдетъ на престолѣ цр҃тва гн҃ѧ на їил҃емъ· (-)[16] г҃е (же) мнѣ б҃ъ. соломонъ снъ твои созиждетъ домъ мои, и двори мои. зане (того избра҃ мнѣ въ сна быти)[17], и азъ бѹдѹ емѹ въ ѡц҃а· И оукрѣплю цр҃тво его даже до вѣка. аще оукрѣпитсѧ съхранити заповѣди моа и сѹдбы моѧ. ныко и днес· И нын҃ѣ (оубо) пр҃е лицемъ всего събранїѧ гн҃ѧ, (-)[18] въ оуши б҃а нашего. съхраните и взыщите всѧ заповѣди г҃а б҃а нашего. да наслѣдите землю бл҃гѹ, и оставите (ѧ҃) снома вашимъ по ва҃ даже до вѣка· И нын҃ѣ (соломоне)[19] сне мои. да знаеши б҃а ѡц҃ъ твоихъ, и служи емѹ с҃рцемъ съвръшенымъ, и дш҃евною волею. *всѣхъ бо (-)[20] с҃рцъ взыскатель г҃ь. и всѣхъ оумненїи помышленїѧ разумѣетъ· Аще взыщеши его обрѧщетъ ти ся· (-)[21] аще (же) оставиши его, оставитъ тѧ въ (вѣки)[22]· (Нын҃ѣ оубо виждь)[23], иже (избра тѧ г҃ь)[24], да созиждеши емѹ до҃ с҃тилиства. крѣпися и съвръши· (-)[25] дасть (же) двдъ (соломону)[26] сну своемѹ. Описанїѧ (притворо҃ и ц҃ркве)[27] и (камаръ)[28] и горницъ, и полагалищъ внѹтръних҃ъ, и дому очищенїѧ· (Ещѐ) и (всѧ подобїѧ)[29] иже помыслиди дх҃омъ его дворомъ дому гн҃ѧ и (-)[30] комароу҃ по ок҃ръ въ сокровищи дому гн҃ѧ, и въ волагалища стыхъ· (-)[31] раздѣленїѧ (же) по всѧ дни с҃ѡенъствомъ. и левѵ҃ѡ҃, въ всѧ дѣла служенїѧ дому гн҃ѧ. и (всѣхъ кадильницъ)[32], (и) (сосѹдовъ служебныхъ)[33] (-)[34] цр҃кви гн҃ѧ. и мѣру магости (-)[35] златыхъ, и сребреныхъ (на всѧ сосѹды с҃ѡенныѧ даде емѹ, и на всѧ сосѹды с҃ѡенныѧ)[36] даде емѹ подобнѹ вагѹ трапезы пр҃ложенїѧ. кождо трапеза злата (да есть· На оудицы)[37] сребрены, (-)[38] и на взлїалилницы. и на фїалы златые и важенїе златыхъ, и сребреныхъ. (и кадилницъ, и подобїе кождо подъ вагѹ)[39]· И жрътвенникъ ди-

мїа҃ныи ѡ҆ зла́та пречи́ста вагѹ́ о҆́казѹ емѹ̀ и҆ подо́бїе въо҆ру́же́нїа. херѹви́момъ простира́ющимъ кри́лѣ, и҆ о҆сѣна́ю́ще кїѡ́тѹ завѣта гн҃а· вс҃а писа́ннаа рѹко́ю гн҃ею да́сть дв҃дъ соло́монѹ по бы́вшемѹ къ немѹ ра́зѹмѹ по дѣлѹ о҆бра́же́нїа· и҆ речѐ дв҃ъ соло́монѹ сн҃ѹ своє́мѹ. ѿ҆ѹжестве́нъ творѝ, и҆ ѹ҆крѣпи́ся и҆ сътворѝ. не бо́йся и҆ не страши́ся. гь҃ бо́ бъ҃ моѝ с тобо́ю (бѹдетъ. и҆) не ѡ҆стѹпи́ѡ҆ тебе. и҆ни (о҆ста́витъ тебѣ̀)[40]. до́нъдеже съвръши́ши ты̀ всѣ̀ дѣ́ло слѹже́нїа до́мѹ гн҃а, (-)[41] [є҆е подобїе цр҃кви и҆ до́мѹ є҆го, и҆ (кама́ръ)[42] є҆го, и҆ го́рницъ и҆ положе́нїи внѹтрънихъ, и҆ до́мѹ о҆цѣще́нїа, и҆ подо́бїе домѹ гн҃а][43]. (-)[44] є҆е раздѣле́нїе по вса҃ днѝ сщ҃е́нникомъ, и҆ левѵ́томъ въ всѣ̀ слѹже́нїе до́мѹ [гн҃а][45]· и҆ (да пр҃е́стои́тъ)[46] тебѣ̀ (-)[47]. и҆ вса́кїи любо́и҆ мѹ́дрость, по вса҃ ху́дожъствѹ́и, и҆ кна́зи и҆ вс҃и лю́дїе въ всѣ̀ словеса̀ твоа̀·

гл҃а, к҃д·

(г҃ллъ же є҆́стъ)[1] дв҃ъ цр҃ь къ всеѝ цр҃кви. (соло́монъ)[2] сн҃ъ моѝ є҆го́же и҆збра̀ гь҃ (є҆ще) о҆́трочатемъ мла́дымъ. и҆ дѣ́ло вели́ко (є҆́стъ) занѐ не бо҃ чл҃ку (ѹ҆гото́витсѧ) о҆бита́нїе. но гв҃ (-)[3]. (а҆̀ бо҃) вс҃ѣ́ми си́лами (мои́ми). ѹ҆гото́вахъ (росх҃ѵ). ра́ди до́мѹ (г҃а) бг҃а мо́е́го. зла́то, (и҆) сребро̀. мѣ́дь, желѣ́зо. древа̀, ка́мение, мармо́ръ, и҆ мно́жество (-)[4] ка́менїи мно́гоцѣ́нныхъ и҆ разли́чныхъ, и҆ вс҃ѣ́хъ (чтныхъ ка́менїи)[5], и҆ каменїи парїѹ́совы̀ мно́го, и҆ є҆ще въ є҆́же бл҃говоли́хъ въ до́мъ (гн҃ь)[6], є҆́сть ѹ҆̀ менѐ є҆́же пригото́вахъ, зла́то, и҆ сребро̀, и҆ є҆е да́хъ въ до́мъ бг҃а мо́е́го въ высотѹ́, развѣ о҆́ныхъ и҆́же ѹ҆гото́вахѹ въ хра́мъ (гн҃ь)[7], г҃, тала́нтъ зла́та (ѡ҆ зла́та є҆сѵфирска)[8]. и҆ з҃, тала́нтъ сребра̀ и҆скѹшенѣ́ша къ позлащѐнїю стѣ́нъ цр҃кви, (и҆ гд҃ь ко́гда же дѣ́ло є҆́сть зла́то ѡ҆ зла́та, и҆ гд҃ь є҆гда же дѣ́ло є҆́сть сребро̀ ѡ҆ сребра̀, и҆ въ всѣ̀ дѣ́ла и҆́же бѹ́дѹтъ) по҃ рѹ́кѹ ѹ҆́модѣ́лникомъ, и҆ а́ще кто҃ бл҃говоле́нъ, и҆спо́лнити рѹ́кѹ свою, дне́сь, (и҆ да́сть что҃ хо́щетъ) г҃ѹ, и҆ о҆бѣща́ша нача́лницы (о҆би́телѣ̑)[9], и҆ кн҃зи (колѣнъ)[10] і҆и҃ле́въ, и҆ тысѧщники, и҆ со́тники, и҆ нача́лницы дв҃ь, і҆ и҆коно́мы цр҃евы, (-)[11] да́ша (же) на дѣ́ла до́мѹ гн҃а зла́та тала́нтъ пѧ́ть тысѧщъ, и҆ зла́тыхъ де́сѧтъ тысѧщъ, и҆ сребра̀ талантъ, і҆, тысѧщъ· и҆ мѣ́ди тала́нтъ, и҃, тысѧщъ, (-)[12] желѣза (же) (р҃, тысѧщ҃ тала́нтъ)[13], и҆ (населницы) и҆́же о҆́брѣтоша (-)[14] ка́менїе, възда́ша въ положе́нїе до́мѹ гн҃а, по҃ рѹ́кѹ (і҆и҃ла, гедо́нїина)[15], (-)[16] възвесели́ша же сѧ лю́дїе є҆гда̀ мл҃твы во́лею о҆бѣща́ша, с҃рцⷱ҆ бо҃

господнього завіту. **19** Все написане господньою рукою дав Давид Соломонові за даним йому розумінням, відображеним за ділом. **20** І сказав Давид Соломонові, своєму синові: Поступай мужньо, і скріпися, і роби, не бійся, і не лякайся, бо мій Господь Бог буде з тобою, і не відступить від тебе ані не оставить тебе, аж доки ти не докінчиш всяке діло служіння господнього дому. Це подоба церкви і його дому, і його складів, і горищ, і положення внутрішніх *кімнат* і дому очищення, і подоба господнього дому. **21** Ось поділ священиків і левітів на кожний день, на все служіння господнього дому. І хай стоїть перед тобою і кожний, що любить мудрість, за всім вмінням, і князі, і ввесь народ, на всі твої слова.

Глава 29

1 Сказав же цар Давид до всього збору: Мій син Соломон, якого вибрав Господь, ще молода дитина, і діло є велике, тому що не для людини приготується мешкання, але для Господа. **2** Адже я всіма моїми силами приготував видаток для дому мого Господа Бога: золото, і срібло, мідь, залізо, дерево, каміння, мармур, і багато дорогоцінного і різнорідного каміння, і всяке каміння шляхетне, і багато каменя парію. **3** І ще, оскільки я дбав про господній дім, є в мене те золото і срібло, що я приготував, і ось я дав на дім мого Бога до висоти, за винятком того, що я приготував для господнього храму: **4** 3000 талантів золота з есуфирського золота і 7000 талантів випробованого срібла – на позолоту стін церкви і де тільки є золоте діло, зі золота, і де тільки є срібне діло, зі срібла, і на всі діла, що будуть **5** під руками майстрів. І якщо хто охочий сьогодні наповнити свої руки і хоче щось дати Господеві – **6** і обіцяли начальники батьківщин, і князі ізраїльських племен, і тисячники, і сотники, і начальники над ділами, і царські економи. **7** Дали ж на діла дому господнього п'ять тисяч талантів золота, і десять тисяч золотих, і 10 тисяч талантів срібла, і 18 тисяч талантів міді, заліза ж 100 тисяч талантів. **8** І мешканці, які знайшли каміння, віддали на закладення *основи* господнього дому під руку Їїла Ґетоніїнового. **9** Зрадів же народ, коли добровільно обіцяли обіти, бо всім серцем приносили їх Господе-

ві, але й цар Давид зрадів великою радістю; **10** і поблагословив цар Давид Господа перед всім множеством, і сказав: Благословенний є ти, Господи Боже ізраїльський, Батьку наш від віку до віку. **11** Твоя, Господи, є величність, і сила, і слава, і побіда визнавання, і кріпость, бо Ти володієш всім, що на небі й на землі. Від твого лиця, Господи, випрямиться всяке царство і всякий народ. **12** Тобі, Господи, багатство, і тобі царство і величність в усьому, і в усякий почин. Від тебе багатство і слава. Ти всіх начало, Господи, начало всякого начала і власть. І в твоїх руках величність і царство всіх, і в твоїх руках милосердя і володіння, щоб великим вчинити і виростити все. **13** Тепер, отже, Господи наш, визнаємося Тобі і хвалимо твоє преславне ім'я. **14** Хто є я і хто твій народ, що ми змогли Тобі це все добровільно обіцяти, бо твоє є все, і те, що ми одержали від твоїх рук, ми тобі дали. **15** Бо ми є мандрівниками перед тобою і приходьками, так як
муд. 2 всі наші батьки. *Наші дні, як тінь на землі, і немає терпеливості. **16** Господи Боже наш, до всього цього множества, що ми приготували, щоб був збудований дім твоєму святому імені, від твоїх рук є і твоє є все. **17** Бо знаю, Господи мій, що ти є той, що випробовує серця, і любиш справедливість. Бо в чистоті мого серця я це все зволив, і тепер і твій народ, що тут знайшовся, побачив я з великою радістю, що зволили тобі дати дари. **18** Господи Боже Авраамів, Ісааків, Ізраїлів – наших батьків, збережи навіки цею волею їхні серця і випрями до тебе їхні серця. **19** Соломонові ж, моєму синові, дай досконале серце, щоб зберігав твої заповіді, і твої свідчення, і твої накази, і щоб привів до завершення будову твого дому. **20** І наказав же Давид всьому зборові народу: Благословіть Господа Бога нашого і Благословіть ввесь збір Господа Бога своїх батьків. І вони схилили коліна й поклонилися Господеві і знову цареві. **21** І жертву приніс Давид, жертву Господеві, і приніс Богові всепалення на другий *день*, першого дня: тисячу телят, тисячу баранів, тисячу ягниць, і їхні поливання, і жертви від всього ізраїльського множества. **22** І їли, і пили перед Господом в тому дні з великою радістю. І вдруге поставили царем Соломона, сина Давидового, і помазали його Господеві на царя, і Садока – на архиєрея. **23** Сів же Соломон на господньому престолі як цар, замість Давида, свого батька, і вгодним було, і йому підкорився ввесь Ізраїль, **24** князі і сильні, і всі сини царя Давида,

всѣмъ приношáхѹ (тà) ґ҃ѹ, (но) и̂ дв҃дъ ц҃рь вънзвесели́сѧ (радостїю вели́кою)[17], и̂ бл҃ви (дв҃дъ ц҃рь)[18] ґа пр҃е̂ (всѣ́мъ мно́жествомъ, и̂ рече)[19], бл҃вен҃ъ е̂си ґ҃и бѐ їи҃лев҃ъ ѡ̑ц҃ъ на́шъ ѡ̑ вѣка (-)[20] въ вѣ́ки, твоѐ е̂сть ґ҃и вели́чество и̂ си́ла, и̂ сла́ва, и̂ о́долѣнїе, (и̂сповѣда́нїе) и̂ крѣпость на́ико тѣ҆ вс҃ѣмъ и̂же на́ нб҃си, и̂ на землѝ владѣ́еши, ѡ̑ лицà твоѐго (ґ҃и) (и̂справится вса́ко ц҃рство)[21] и̂ (вса́къ) на҃зы́къ, (тебѣ̀ ґ҃и богатьство, и̂ тебѣ̀ ц҃рство, и̂ вели́чество въ всѣ́, и̂ въ вса́ко нача́ло,) ѡ̑ тебѐ богатьство и̂ слава· ты̀ всѣ́хъ нача́ло, ґ҃и, нача́ло вса́кого нача́ла, (и̂ вла́сть,) и̂ в рѹ́кѹ твоѐю (-)[22] вели́чество, (и̂ ц҃рство всѣ́хъ,) и̂ въ рѹ́кѹ твою (мл҃ть, и̂ вседръжи́тельство)[23] вънзвели́чити, и̂ вънзрасти́ти вс҃ѣ, (-)[24] нн҃ѣ (оу҃бо) ґ҃и (нашъ), и̂сповѣдаемсѧ тебѣ̀, и̂ хва́лимъ и̂мѧ (твоѐ преслáвное)[25], кто а҃зъ е̂смь, и̂ кто́ лю́дїе твои, на́ико вънзмого́хомъ (сїѧ тебѣ̀ вс҃ѣ бл҃гово́лне о́бѣщати)[26], твоѧ̀ бо (сѹть) вс҃ѣ, і̂ (и́же ѡ̑ рѹ́кѹ твоéю прїѧ́хомъ)[27], дахомъ тебѣ̀, пѹтници бо е̂смы̀ пр҃е̂ тобо́ю, и̂ пришéльцы, на́ико вс҃и ѡ̑цы наши, *(дн҃їе наши на́ико сѣнь)[28] на землѝ, и̂ нѣ́сть трѹпѣнїѧ, ґ҃и бѐ нашъ, къ всемѹ̀ мно́жествѹ семѹ̀ и́же оу҃гото́вахомъ да съзи́ждетсѧ до́мъ и́мени сто́мѹ твоéмѹ, ѡ̑ рѹ́кѹ твоéю е̂сть, и̂ твоѧ̀ (сѹть) вс҃ѣ, (-)[29] вѣ́мъ (бо) ґ҃и мои́, на́ико ты̀ е̂си и̂спытѹ́а ср҃ца и̂ правы́дѹ лю́биши. въ правости (бо) ср҃ца (моегѡ) произво́лѝ (сїѧ всѧ̀)[30], и̂ нн҃ѣ (и̂) людїе твои и́же здѣ́, о́брѣто́шасѧ ви́дѣхъ съ (вели́кою) радостїю тебѣ̀ произво́лиша въздати да́ры. ґ҃и бѐ а҃враа́мѡ҃, (-)[31] і̂саа́ковъ, (-)[32] їи҃лѧ ѡ̑ц҃ъ на́шихъ съхрани́ (въ вѣ́ки сею во́лею ср҃ца и̂хъ)[33]. і̂ и̂спра́ви ср҃ца и̂̃ к тебѣ̀, (соло́мѹнѹ же)[34] сы́нѹ моемѹ̀ дани́ ср҃це (съвръше́но)[35] да храни́тъ запове́ди твоѧ̀, и̂ свѣдѣ́нїѧ твоѧ̀, и̂ повеле́нїѧ твоѧ̀, и̂ къ съвръше́нїю привести́ зда́нїе до́мѹ твоегѡ. и̂ повелѣ (же) дв҃дъ всемѹ̀ собо́рѹ (людїи)· бл҃вите ґ҃ѹ бѹ на́шемѹ. и̂ бл҃вите вéсь собо́ръ ґ҃ѹ бѹ ѡ̑ц҃ъ свои́хъ. и̂ (преклони́ша колѣ́на и̂)[36] поклони́шасѧ ґ҃ѹ, и̂ (па́ки) ц҃рю. и̂ пожрѐ дв҃дъ (жрътвѹ ґ҃ѹ)[37]. и̂ вънзнесѐ вс҃есъжженїѧ бѹ на оу҃трїи пръваго дни телéцъ, тысѧщѹ, о́бновъ тысѧщѹ· ѷгнецъ тысѧща. и̂ вънзлїанїѧ и̂хъ. и̂ жрътвы мно́жества вс҃его їи҃лева. и̂ на́до́ша и̂ пи́ша пр҃е̂ г҃мъ въ (дн҃ь то́и)[38], съ (вели́кимъ) весе́лїемъ· и̂ поста́виша ц҃ремъ, второ́е (соло́мона)[39] сы́на дв҃ва. и̂ пома́заша е̂го ґ҃ѹ въ ц҃рѧ. и̂ садо́ка въ (а҃рхїере́ѧ)[40]. (-)[41] сѣ́де (же соло́монъ)[42] на пр҃тлѣ (гн҃и въ ц҃рѧ вмѣ́сто) дв҃да ѡ̑ц҃а

своего́, и̂ оу҃годи́сѧ и̂ покори́сѧ е̂мꙋ вре́сь їи҃ль. кнѣзи и̂ сильнїи, и̂ вс҃и сы́нове ц҃рⷭ҇ дв҃а ѡ҃ц҃а е̂го, послꙋшаша е̂го· И вꙗзвели́чи (оу҃бо) гⷭ҇ь (соло́мона)[43] на҃ вс҃ѣ їи҃лемъ. и̂ да́сть е̂мꙋ сла́вꙋ (ц҃рⷭ҇тва)[44], е̂ѫ́же (ни е̂ди́нъ и҃мѣ пре́же е̂го)[45]. *(того ра́ди) и̂ дв҃дъ сы́нъ (и҃о́сїевъ)[46] ц҃рⷭ҇твова҆ на҃ (всѣмъ) їи҃лемъ, (м҃, лѣтъ)[47]. вꙗ хевро́нѣ (ц҃рⷭ҇твова҆), (з҃, лѣтъ)[48]. и̂ вꙗ їе҃рли́мѣ, лѣтъ, л҃г· И҃ оу҃мре вꙗ ста́рости бла́зѣ. и҃спо́лнь дн҃їи вꙗ бога́тствѣ и̂ сла́вѣ. и̂ ц҃рⷭ҇твова҆ (соло́монъ)[49] сы́нъ е̂го в него мѣ́сто. про́чїи же словеса҆ ц҃рⷭ҇ дв҃да, пе́рвїи и̂ послѣ́днїи, напи́саны сꙋ́ть. вꙗ словеса́хъ самои́ла ви́дѧщаго. и̂ вꙗ кни́зѣ нада́на прⷪ҇ка. и̂ вꙗ словесе́хъ (да)[50] видѧщаго. о҆́ все́мъ ц҃рⷭ҇твѣ е̂го. (-)[51] кр҃пости е̂го, и̂ вре́мена и҃же проидо́ша под ни́мъ, (и҃ли)[52] вꙗ їи҃ли. (и҃ли)[53] вꙗ всѣхъ ц҃рⷭ҇твахъ зе́мны҃ї·

Коне́цъ пе́рвыхъ кни́гъ
паралипоме́ноңъ.
и҃мать в себѣ, г҃ла, і҃д·

його батька, його слухалися. **25** І, отже, Господь звеличив Соломона над усім Ізраїлем і дав йому славу царства, якої ні один *не* мав раніше від нього. **26** *Задля того й Давид, црс3. 2
ѓ ц҃ⷭ҇ в син Йосіїв, царював над всім Ізраїлем **27** 40 літ: в Хевроні царював 7 літ і в Єрусалимі 33 роки. **28** І помер у добрій старості, повний днів, в багатстві і славі; і замість нього зацарював його син Соломон. **29** Осталі ж слова царя Давида, перші й останні, є записані в словах видючого Самуїла і в книзі пророка Натана, і в словах видючого Ґада, **30** про все його царство, його сили і часи, які перейшли під ним, або в Ізраїлі, або в усіх земних царствах.

Кінець першої книги
Паралипоменон.
Має в собі 29 глав.

ВТО́РАЯ КНИ́ГА ПАРАЛІ́ПОМЕНОНЪ · А҃

ДРУГА КНИГА ПАРАЛІПОМЕНОН ГЛАВА 1

ѓ ц҃ⷭ҇ в **О҃УКРѢПИ́СѦ*** (соло́монъ)[2] сы́нъ дв҃дъ вꙗ ц҃рⷭ҇тво своѐ. и̂ гⷭ҇ь (-)[3] е̂го (бѣ) с ни́мъ. и̂ вꙗзвели́чи е̂го вꙗ вы́шиню. (повелѣ́) соло́монъ)[4] всемꙋ їи҃лю, тꙑсꙋщникомъ и̂ со́никомъ, (и̂ во́жемъ) и̂ сꙋдїѧмъ. и̂ всѣмъ нача́лникѡ҃ пре҆́ї҃лемъ, (и̂) нача́лникомъ ѡ҃чествъ. і̂ и́де (соло́монъ)[5] (съ вс҃ѣ мно́жествѡ҃)[6]. вꙗ вы́шнїи гаваѡ́нъ, и҆дѣ́же (-)[7] бѣ скꙋ́нїѧ, свѣдѣ́нїѧ (гн҃ѧ)[8]. и҃же сътвори́ мои҃сїи рабъ бж҃їи вꙗ пꙋсты́ни. кі҃ѡ҃ же гн҃ь принесе́ дв҃дъ. ѡ҃ гра́да кариїадїари́ма (вꙗ мѣ́сто и҃же)[9] оу҃гото́ва е̂мꙋ. (г҃дѣ поста́кнꙋ жили́ще)[10]. (что̀ е҆́сть) вꙗ їе҃рли́мѣ. (-)[11] *о҆́лта́рь (же) мѣдѧ́ и҃же сѣдѣла́ лъ
ѣ мѡ҆ и҃н

ний, який зробив був Веселеїл, син Урії, сина Урового, був там перед господнім мешканням. І розшукав його Саломон і ввесь збір. **6** Соломон же приніс *жертву* там, на мідному жертовнику перед Господом в храмі свідчення, і приніс йому тисячу приносів. **7** *І в тій же ночі Господь з'явився Соломонові і сказав йому: Попроси, що хочеш, щоб Я тобі дав. **8** Сказав же Соломон до Бога: Ти зробив з Давидом, моїм батьком, велике милосердя і поставив мене царем замість нього. **9** І тепер, отже, Господи Боже, хай сповниться твоє слово, яке Ти обіцяв моєму батькові Давидові, *бо Ти мене поставив царем над твоїм численним народом, що наче порох землі. **10** Тепер же дай мені мудрість і розум, щоб я ввійшов і вийшов перед цим твоїм народом. Бо хто може гідно судити цей твій народ? **11** Сказав же Бог до Соломона: Тому що те найбільше вгодило твоєму серцю і ти не попросив багатства, ані потрібне і славу, ані душі тих, що тебе образили, але й не шукав ти численні дні життя, але попросив мудрості і розуму, щоб міг ти судити мій народ, над яким Я тебе поставив царем, **12** дані є тобі мудрість і розум, багатства ж і необхідного, і слави дам тобі стільки, що ні один з царів, ані перед тобою, ані після тебе, *не* буде подібний до тебе. **13** Прийшов же Соломон з горішнього Гаваона до Єрусалиму, з-перед дому свідчення, і зацарював над Ізраїлем. **14** *І Соломон зібрав собі колісниці й кінноту, і були в нього 1000 і 400 колісниць і 12000 кінноти. І він зробив, щоб вони були в осідках колісниць, і народ з царем в Єрусалимі. **15** *Віддав же цар срібло і золото Єрусалимові, наче каміння, і кедри в Юдеї, наче чорниці, що ростуть на полях, множество велике. **16** Приходили же Соломонові коні з Єгипту за ціною царських купців, бо виходили і купували, **17** і приводили з Єгипту зброю за 1000 срібняків і коня за 100 і 50 срібняків. Також і з усіх хеттейських царств і від сирійських царів принесені були їхніми руками.

црс3. 3

црс3. 3 пар1. 28 муд. 9

црс3. 10

црс3. 10

ѣ҃ѣ (веселеи́ль)[12] сы́нъ оу҃рі́и҃ѣвъ сы́на (оу҃рова)[13]. т҃у бы́сть пр҃ѣ жили́щемъ гн҃имъ· и҃ взыскà ѣ҃го (соло́монъ)[14], и҃ (вс҃а) ц҃рковъ· (-)[15] взнесѐ (же) т҃у (соло́монъ)[16] на о҃лтари мѣ́дяномъ пр҃ѣ г҃мъ въ хра́мѣ (свѣдѣ́нїа). и҃ принесе (ѣ҃му)[17] (ты́сящу приношє́нїи)[18]. *(и҃) в (т҃у же но́щи)[19], на́вы́сѧ (г҃ь)[20] соло́мону и҃ рече ѣ҃му. проси́ что҃ (хо́щеши да) да́ т҃ебѣ. (-)[21] рече (же соло́монъ)[22] къ бу҃. т҃ы сътвори́ ѣ҃си съ дв҃домъ ѡ҃ц҃емъ мои́м҃ ми҃лр҃дїе вели́ко. и҃ поста́вилъ мѧ ѣ҃си ц҃рѧ в него҃ мѣ́сто. и҃ нн҃ѣ (оу҃бо) г҃и бе҃ да и҃спо́лнѝсѧ (сло́во т҃вое ѣ҃же о҃бѣщà ѣ҃си)[23] дв҃ду ѡ҃ц҃у моѣ́му. *т҃ы бо (менѐ сътвори́лъ ц҃рѧ)[24] на҃ лю҃ми (твои́ми) мно́гими, на҃коже пра́хъ земны҃. нн҃ѣ (же) (да́ мн҃ѣ премѫ́дрость и҃ ра́зѹ)[25] (да вни́ду) і҃ и҃зы́ду пр҃ѣ лю҃ми твои́ми сими́ (-)[26]. Кто҃ бо (мо́жетъ сі҃и́ лю́ди твоѧ достои́но су́ди́ти)[27]. (-)[28] Рече (же) бъ къ соло́мону. и҃же т҃о на́и҃паче оу҃годи́ло ср҃цу твоѣ́му. и҃ не проси́лъ ѣ҃си бога́ства, (ниже) потребны҃хъ, (и҃)[29] сла́вы. и҃ниже дш҃ъ, и҃же т҃ѧ о҃би́диша. (но҃ ни дн҃и взыскà живота́ мно́га)[30]. (но҃)[31] проси́лъ ѣ҃си́ (-)[32] премѫ́дрости. и҃ ра́зума да су́ди́ти мо́жеши лю́ди моѧ. на҃ которыми поста́вихъ т҃ѧ ц҃рѧ (-)[33]. премѫ́дрость и҃ ра́зумъ (да́на сѹ́ть)[34] тебѣ. (-)[35] бога́т҃ство (же) и҃ потребнаѧ. и҃ сла́ву дамъ тебѣ. (та́ко да ни ѣ́ди́нъ въ ц҃рехъ. ни пре́же тебѐ ни по тебѣ. бу҃дѐ подобенъ тебѣ)[36]. (-)[37] Прїи́де (же соло́монъ)[38] ѡ҃ (вы́шнѧго)[39] гавао́на въ і҃ерли́мъ. (пр҃ѣ жили́щемъ)[40] свѣдѣ́нїѧ. и҃ ц҃рствова на҃ і҃и́лемъ· *и҃ собра́ (себѣ соло́мѡ)[41] колесни́цы и҃ конники. и҃ бы́ша ѣ҃му, ѧ҃, и҃ ѹ҃, колесни́ѡ҃, и҃ ѧ҃в҃і, ко́нникъ· и҃ сотвори́ ѡ҃ быти на поса́дехъ колесни́чныхъ. и҃ лю́дїе съ ц҃ремъ въ і҃ерли́мѣ. (-)[42] *въздаⷭ́ть (же) ц҃рь сребро́, и҃ зла́то і҃ерли́му. на҃ко ка́менїе, и҃ кѣ́дри, въ і҃оу҃дѣ́и, на҃ко черни́чїе. и҃же (растѹ́тъ) въ по́лехъ мно́жество (вели́ко)· (-)[43] и҃схожени́е (же) ко́ни (соло́моновыхъ)[44] и҃зъ ѣ҃гѵ́пта, (цѣ́ною)[45] кѹпцѣ́ ц҃рскихъ. и҃схожда́хѹ (бо и҃) кѹпова́хѹ, и҃ взношахѹ (-)[46] ѡ҃ ѣ҃гѵ́пта. о҃ружїе (-)[47] за (ѧ҃)[48], сре́бръника. и҃ ко́нь за р҃, и҃ н҃, (сре́бреника). та́коже и҃ ѡ҃ всѣхъ ц҃рствъ хетде́йскихъ. и҃ ѡ҃ ц҃реи сѵ́рїйскихъ рѹка́ма и҃хъ приношена быва́хѹ·

ц҃рс3. 10

ц҃рс3. 10

Глава 2

18 Наказав же Соломон будувати дім господньому імені і собі палату. **2,1** І цар Соломон зібрав 70000 мужів, що носили тягарі, і 80000, які січуть камінь в горах. Настановлено ж над ними 3000 і

г҃ла, в҃·

(овелѣ же соло́монъ)[1] созида́ти до́мъ и҃мени г҃ню. и҃ полатѹ себѣ. и҃ собра́ (ц҃рь соло́монъ)[2]. ѯ҃, мѹже́и (носа́щ҃и҃ бремена). и҃ п҃, и҃же сѣ́кѹ камень въ гора҃. (-)[3] предъставле́нїи (же) до и҃хъ, г҃, и҃ х҃· (-)[4] *Посла (же соло́мѡ)[5]

кѣ хира́мꙋ ц҃рю тѷ̑рьскꙋ гл҃а· ꙗ̑ко сътвори́лъ є̂си съ (дв҃домъ, ѡ̃ц҃емъ мои́мъ)[6], и̂ посла́лъ є̂си є̂мꙋ дре́ва кѣ́дрова да созижде́тъ себѣ до́мъ. в не́мже бы̂ є̂мꙋ о̂бита́ти. и̂ ѣ҆е а́зъ сы́нъ є̂го. созида́ю до́мъ и́мени г҃а бг҃а моє̂го, да о̂сщ̃аю є̂го є̂мꙋ, кѣ покаже́нїю (демїама пр҃е̂ нимъ)[7], (и̂ кади́ти и̂ а̂рома́ты). и̂ кѣ предъложе́нїю (хлѣ́ба) вѣчномꙋ. и̂ (кѣ всѣсожже́нїю)[8] ꙋ́тро и̂ кѣ ве́черꙋ, и̂ вѣ сꙋбо́ты и̂ но́выхъ лꙋнъ. и̂ пра́зниковъ г҃а бг҃а на́шего вѣ вѣ́ки и́же (повелѣ́на сꙋть)[9] і҆и҃леви. и̂ до́мъ и́же созида́ю вели́къ (є̂сть). вели́къ бо̀ (є̂сть) бъ нашъ на̂ вы́сѣми бо́ги· и̂ кто̀ возмо́жетъ да созижде́тъ є̂мꙋ (достои́нъ) домъ. а́ще бо̀ нб҃о и̂ нб҃о нб҃си прїа́ти не мо́гꙋтъ (сла́вы є̂го)[10]. (-)[11] кто̀ ли а́зъ (є̂смь) да могꙋ созъда́ти є̂мꙋ домъ. но̀ то́лико да сожже́тсѧ дими́амъ предъ ни́мъ. (-)[12] нн҃ѣ (ꙋ̑бо) пошлѝ мнѣ мꙋ́жа ꙋ̑чена, (-)[13] и́же вѣ́сть дѣ́ла твори́ти, въ зла́тѣ, и̂ сребрѣ, и̂ мѣ́ди, и̂ желѣзѣ, и̂ порфи́ре и̂ въ чрътвле́нїи, и̂ си́нетою. і҆ и́же зна́етъ рѣ́зати рѣзь. съ тѣ́ми ꙋ́модрѣ́лники кои̂ со мно́ю (имѣю, и̂) въ і҆ꙋ́де́и, и̂ въ і҆ер҃ли́мѣ. и́хъже ꙋ̑гото́ва дв҃дъ ѡ̃ц҃ъ мои̂· (но̀) и̂ (дре́ва кѣ́дрова пошлѝ мѝ)[14], (и̂ пе́вгова, и̂ смере́кова)[15], ѡ̃ ливана́. вѣмъ бо̀ и́же рабы̀ твоѝ, ꙋ́мѣю́тъ сѣщ̃и дре́ва ѡ̃ ливана́· и̂ (бꙋдꙋтъ)[16] рабы̀ (моѝ)[17] со рабы̀ (твои́ми)[18] да ꙋ̑гото́ваютъ мнѣ дре́ва мно́га· домъ бо̀ є̂гоже жела́ю съзидати вели́къ (є̂сть зѣ́ло), и̂ пресла́вленъ. и̂ ѣ҆е дѣ́лателемъ и́же сѣкꙋтъ дре́ва (да̑ в пищꙋ)[19], пшени́цы (-)[20] кори мѣ́ры. ѩ҃. (-)[21] і҆ є̂ле́а (са́ты) мѣ́ры, ѩ҃· (-)[22] рече (же) хира́мъ ц҃рь тѷ̑рьскїи, по гра́мотѣ̑ (и́хже)[23] посла (соло́монꙋ)[24], (гл҃а). на́ко вѣзлюбы̀ (бг҃ъ)[25] лю́ди своѧ̀. (того ради тебѣ ц҃р҃твова́ти сътворѝ на̂ ни́ми и̂ придалъ гл҃ющи)[26]. бл҃венъ гь бг҃ъ і҆и҃левъ. и́же сътворѝ нб҃о и̂ землю и́же дасть дв҃ду ц҃рю сы́на премꙋдра. и̂ ꙋ́чена, и̂ ꙋ́мна, и̂ разꙋмна. да созижде́тъ домъ г҃ꙋ и̂ пола́тꙋ себѣ· и̂ нн҃ѣ посла̑ (ꙋ̑бо) тебѣ мꙋ́жа мꙋ́дра и̂ свѣ́дꙋща ра́зꙋмъ хира́ма [раба̀][27] моє̂го. (сы́на жены̀)[28] ѡ̃ дще́рїи да́новыхъ, (-)[29] є̂мꙋже ѡ̃ц҃ъ (бы́сть)[30] тѷ̑ръ, и́же вѣ́сть дѣ́лати въ зла́тѣ, и̂ сребрѣ, мѣ́ди и̂ желѣзѣ. (и̂ мрамо́рѣ)[31], и̂ дре́вѣ, и̂ выткна́ти въ порфи́рѣ, (-)[32] и̂ вы́ссо́нѣ, и̂ въ чрътвлени́ци. (-)[33] рѣ́зати (всѧ́кꙋю) рѣ́зь. и̂ вы́разꙋмѣти всѧ́ко разꙋмѣнїе. є̂ли́коже вѣдасѝ є̂мꙋ, съ рꙋ́кодѣ́лники твои́ми, и̂ съ ꙋ́модрѣ́лники (господи́на моє̂го), дв҃да (-)[34] ѡ̃ц҃а твоє̂го· и̂ нн҃ѣ (ꙋ̑бо) пшеницꙋ и̂ ѧ҆чме́нь, і҆ є̂ле́и, и̂ вино̀. ѧ҆́же о̂бе́щалъ є̂сѝ господи́не мои̂, пошлѝ рабо́мъ твоимъ

600. **2** *Послав же Соломон до Хирама, тирського царя, кажучи: Так як ти зробив з Давидом, моїм батьком, і ти послав йому кедрове дерево, щоб він збудував собі дім, в якому б йому жити, **3** і ось я, його син, будую дім імені мого Господа Бога, щоб його освятити йому, на кадіння ладану перед ним; і кадити, і *давати* аромати, і на вічне предложення хліба, і на всепалення вранці, і ввечері, і в суботи, і нові місяці, і празники нашого Господа Бога, це є наказане навіки Ізраїлеві. **4** І дім, який будую, є великий, бо великий є наш Бог, Він понад всіх богів. **5** І хто спроможним є збудувати йому гідний дім, коли небо і небо небес не можуть прийняти його слави. Хто ж є я, щоб я зміг збудувати йому дім, але лиш перед ним покладеним буде ладан. **6** Тепер, отже, пошли мені вченого мужа, який вміє чинити діла в золоті, і сріблі, і міді, і залізі, і багряниці, і в кармазині, і синім полотні, і що вміє різьбити різьбу з тими мудрими, яких зі мною маю і в Юди, і в Єрусалимі, яких підготував Давид, батько мій. **7** Але й пришли мені дерево кедрове, і певкове, і смерекове з Ливану, бо знаю, що твої раби вміють різати дерево з Ливану. І мої раби будуть з твоїми рабами, **8** щоб підготувати мені багато дерева. Бо дім, який я бажаю будувати, є дуже великий і преславний. **9** І ось робітникам, що ріжуть дерево, дам на їжу 20000 мір корів пшениці і 20000 мір сати олії. **10** Сказав же Хирам, тирський цар, за грамотами, які він послав Соломонові, кажучи: Оскільки Бог полюбив свій народ, задля того тебе поставив царювати над ними. **11** І додав, кажучи: Благословенний Господь Бог ізраїльський, Який зробив небо і землю, Який дав цареві Давидові сина премудрого, і вченого, і мудрого, і розумного, щоб збудував дім Господеві і собі палати. **12** І тепер, отже, я тобі послав мудрого мужа і такого, що має розум, Хірама, мого раба, **13** сина жінки з дочок Данових, якого батько був тирійцем, який вміє працювати в золоті і сріблі, міді і залізі, і мармурі, і дереві, і ткати з порфіри і виссону, і з кармазину, різьбити всяку різьбу і пізнавати всяке пізнання, яке лише йому даси, з твоїми працівниками і з мудрими мого пана Давида, твого батька. **14** І тепер, отже, мій пане, пошли твоїм рабам пшеницю, і ячмінь, і олію, і вино, які ти обіцяв. **15** Ми ж ру-

црс3. 5

баємо дерево з Ливану на всяку твою потребу, і пошлемо його плотами по морю до Опії, твоїм же буде привезти їх до Єрусалиму. **16** І Соломон зібрав всіх мужів-приходьків, які були в ізраїльській землі за переписом, який переписав Давид, його батько, і знайдено 153 тисяч і 600. **17** Зробив же з них 70000 тих, що носять на раменах тягарі, і 80000 тих, що рубають каміння з гір, 3000 і 600 наставниками над роботами народу.

Глава 3

црс2. 6 **1** І *почав Соломон будувати господній дім в Єрусалимі, в горі Морія, де з'явився Господь його батькові Давидові, на місці, яке
црс2. 24 пар1. 21 підготував Давид *на току Орнана, євусея. **2** Почав же будувати в другому місяці, в четвертому році свого царства. **3** І це є основи, які Соломон поставив, щоб збудувати божий дім: довжина ліктів в першу міру – 60, в широту – 20 ліктів. **4** І притвір перед чолом, який мав довжину по мірі ширини дому ліктів 20. Знову висота була ліктів 120. І позолотив її всередині чистим золотом. **5** А дуже великий дім обклав кедровими дошками і позолотив чистим золотом, вирізьбив же на ньому подоби пальм і, наче ланцюжки, що сплітаються з собою. **6** І славно прикрасив храм дорогим камінням і позолотив золотом, що з Фароніму, **7** і його стіни, і брами, і вікна, і двері, і вирізьбив на стінах херувимів. **8** Зробив же і дім святого святих: його довжина, за шириною дому, – 20ліктів, ширина – також 20 ліктів; і він сплів для неї золоті дошки на 600 талантів. **9** І зробив золоті цвяхи, рівні вагою, так, щоб один цвях важив п'ятдесят сиклів. Верхні ж кімнати він позолотив золотом. **10** І далі зробив в домі святого святих двох херувимів – робота з негниючого дерева, і позолотив їх золотом, **11** і крила херувимів, і довжина – 20 ліктів, і 5 ліктів має одне крило, що доторкається до стіни дому, і 5 ліктів має друге крило, що доторкається до крила другого херувима. **13** Крила ж обох цих херувимів були простягнені на двадцять ліктів, вони ж стояли струнко на їхніх ногах і їхні лиця були звернені до
мат. 27 дальшого дому. **14** *Зробив же він завісу з синього полотна і багряниці, кармазину і виссону, і виткав
єре. 52 црс4. 25 в ній подоби херувимів. **15** *Знову перед дверима церкви зробив два стовпи, які мали 35 ліктів висоти,

ймъ. (-)[35] мы́ (же) сѣчє́ древа ѡ̑ лива́на на всѧ́кꙋ потребꙋ твою. и̂ по́слѣ́ тїи плоты по мо́рю въ (о̂пїю)[36], (-)[37] твое (же) бꙋдетъ приводи́ та въ і̂ерли́мъ. И̂ собра̀ (соло́монъ)[38] всѣхъ мꙋже́й прише́льцовъ, (йже сѣхꙋ) въ землѝ і̂ꙋдеовѣ. по сочте́нїю на́же почита́лъ (-)[39] дв҃дъ ѡ̑ц҃ъ е̂го и̂ о̂брѣте́ни сꙋть, р҃нг, тысѧщи, и̂ х҃. (-)[40] сътвори́ (же) ѡ̑ йхъ, ѳ҃. йже рамены бре́ма но́сѧтъ. и̂ е҃, йже ка́менїе ѡ̑ го́ръ сѣкꙋща. г҃, и̂ х҃, пр҃еста́тели дѣ́ломъ людскимъ.

Гла, г҃.

Нача̀* соло́монъ созида́ти домъ г҃нь въ і̂ерли́мѣ, на горѣ (морїа)[1]. йдѣже на́вися г҃ь дв҃ꙋ ѡ̑ц҃ꙋ е̂го, въ мѣстѣ. йже оу̂гото́ва дв҃дъ *на гумнѣ о̂рна́на е̂ꙋсе́ѧ. (-)[2] нача́ (же) созида́ти мц҃а вторы́а́го, лѣта четверта́го ц҃рства своего́. и̂ сїѧ (сꙋть о̂снова́нїѧ йже поста́ви соло́монъ)[3], да зи́ждетъ домъ бж҃їи. долготꙋ лакто́мъ въ мѣрꙋ пръвꙋю, (-)[4] к҃. (-)[5] въ широтꙋ лакто́мъ, і҃. и̂ притво́ръ пр҃е̂ (челомъ)[6], (йже дрꙋжа́шеѧ в҃ должинꙋ по мѣ́ри)[7] ширины̀ домꙋ лакотъ, і҃. пѧ́ти высота̀, р҃і, (лакотъ сѣ́ѣ). и̂ позлати е̂ѧ̀ внꙋтрь зла́томъ чистѣ́йшимъ (-)[8] до́мъ (же) бо́лшїи сплотѝ деска́ми ке́дровыми, и̂ позлатѝ зла́томъ чи́стымъ. (-)[9] йзвааѧ (же) на нем҃ (подо́бїѧ фи́никѡ̑)[10]. и̂ (на́ко мрежицы промежꙋ себѣ̀ сплета́ющисѧ)[11]. И̂ оу̂красѝ храмъ ка́менїемъ драг҃и̑ сла́вно. и̂ позлатѝ зла́то̑ йже ѡ̑ (фарони́ма)[12]. (-)[13] и̂ сте́ны (е̂го), и̂ вра́та, и̂ о́кна, и̂ две́ри (-)[14], и̂ вы́рѣза херꙋви́мы на сте́нѣ҃. (-)[15] сътвори́ (же и̂) домъ сты́хъ сты́ѧ. должинꙋ е̂го по (ширинѣ)[16] (до́мꙋ) лакѡ̑, і҃. (-)[17] ширынꙋ (та́коже), (і҃, лако́тъ)[18]. и̂ (дъскы зла́тыхъ сплелъ е́и̑)[19] на́ко тала́нтъ, х҃, и̂ (гво́зди сътвори зла́ты, ра́вно ва́гою. та́ко да е̂динъ гво́здь си́кль пѧтидеся́ти вѣ́сѧ́ѧ)[20]. (-)[21] го́рницы (же) сплелъ зла́томъ, и̂ сътвори (пѧ́ти) в до́мꙋ сты̑ѣ сты́ѧ. херꙋви́ма два дѣ́ло дре́ва (негнїющꙋ). и сплете йхъ зла́томъ, и̂ крилѣ херꙋви́момъ, (и̂) долгота̀, (і҃ лакотъ)[22]. и̂ (е̂ди́но крило̀)[23] (и́матъ), лакотъ, е҃. притыча́ющисѧ сте́нѣ́мъ до́мꙋ. И̂ (дрꙋго́е крыло̀)[24] (и́мѣющи), (е҃, лакѡ̑)[25], прикаса́ющисѧ (дрꙋго́мꙋ херꙋви́мꙋ крыла)[26]. [-][27] (-)[28] крыи́лѣ (же о́бѣю) херꙋви́мꙋ (сею̀) просте́рти бѧхꙋ, по локотъ і҃, (-)[29] тїи (же) стоа́хꙋ (воздвиже́нѣ) на но́зѣ йхъ, и̂ лица йхъ (бѧхꙋ о̂бращени) къ (да́лнемꙋ) до́мꙋ. (-)[30] *сътвори́ (же) запо́нꙋ ѡ̑ синетъ и̂ багряницы, (-)[31] чрꙋвленицы, и̂ виссо́на. и̂ сотка̀ на не́и подо́бїѧ херꙋви́момъ.

êрё йв
д чр йѕ

(-)[32] *(прѣ̀ двéрми (паíки) цр҃кви два́ столпà съ҃творѝ)[33], йже (ѓе, лакóть)[34] (имѣáху) высоту̀. паíки главы̀ йхъ, (ѓ, лакóть)[35]. И̂ (éще наíко мрéжи въ ст҃аѧ ст҃ыхъ)[36], и̂ налóжи (йхъ главы̀)[37] столпóмъ. и̂ (шúпокъ съ҃творѝ)[38], р҃, (йже)[39] (на мрéжи наложúлъ)[40]. (тїи же)[41] (столпы̀ постáви)[42] прѣ̀ лицемъ цр҃кви. ѣдúнаго о҆дéсную â другáго о҆шýюю. (тóйже о҆дéсную бѣ). (-)[43] прозвà имѧ (ѣго)[44] йсправлéнїе. ї (йже о҆ лѣвýю прозвà имѧ ѣго)[45] крѣпость·

Гл҃а, д҃·

Съ҃твори́ (же) и̂[1] óлтарь мѣдя́нъ (к҃, лакóть)[2] въ долготý, и̂ (к҃, лакóть въ широтý)[3]. (и̂) (і, лакóть въ высотý)[4], г чр ѕ *(мóре паíки (мѣ́дяно) съ҃лїя́но съ҃твори)[5], (і, лакоть)[6]. ѡ̑ гýбы до гýбы. кругло по óкр҃тъ. и̂ (ѓ, лакó)[7] (имѣю́ще) въ высотý, и̂ вéрвица йже ѣсть йзъвнѣ, (л, лáктеи)[8], (йже о҆бъя́ше óкр҃тъ ѣго)[9] подóбїе (же) волóво (бысть) по̑ нимъ. (-)[10] (и̂) (і, лакоть)[11] (нѣкотораго, йзнýтрь рѣзанїѧ). о҆бъдръжáщи оу҆мывáлницу (-)[12]. (наíко о҆ дв҃ѣ странъ гýбы мóрскїѧ о҆бхожáху. волóве же бя́ху лїаны)[13]. (и̂ то́ мóре, на в҃і хъ вóлѣхъ наставлéно бѣ)[14]. йже три̑ смотрáху къ сѣ́веру, ї (йнїи) три̑ [-][15] къ зáпаду· Паíки трїе [-][16] къ полýдню, и̂ три̑ [-][17] къ востóку· (И̂мѣю́ще)[18] мóре (наставлéно)[19]. (зан҃ѧ воло̑ бя́ху внýтри по̑ мóремъ)[20], и̂ толъстота̀ ѣго, (и̂мѧше) мѣ́ру длáную, и̂ гýба ѣго (бѣ), наíко гýба потирý йзваянна наíко ѡ̑раслú крúна [въмѣщáющи][21] (же), г҃, мѣръ)[22], и̂ съ҃врътшѝ· (-)[23] Съ҃твори́ (же) о҆мывалницъ, ї, и̂ постáви, ѕ҃, на дéснои. и̂ ѕ҃, на́ лѣво. (о҆мывáютъ)[24] в нúхъ (вс҃ѧ, йже въ вс҃есъжже́нїѧ приноси́ма бя́ху)[25]. и̂ о҆чищáти (-)[26], и̂ мóре да о҆мы́ю́ся сѡ́е́нницы в нéмъ. (-)[27] съ҃твори́ (же и̂) подъсвѣщникъ злáтыхъ. ї. по разъсýжéнїю йхъ и̂ постави (а҃) въ цр҃кви. ѕ҃, о҆дéсную. и̂ ѕ҃, о҆ лѣвýю. и̂ съ҃творѝ столóвъ, ї, и̂ постáвї (а҃) въ цр҃кви. ѕ҃, о҆дéсную. и̂ ѕ҃, о҆ лѣвýю и̂ (дїя́лъ (же) злáтыхъ, съ҃творѝ)[28], (ѕ҃)[29]. и̂ съ҃творѝ, (паíки) двóръ сѡ́енникóвъ. и̂ дворъ велúкїи, и̂ двéри двора̀. и̂ óкóнца йхъ, помѣ́дена мѣ́дїю. (паíки)[30] мóре постáви (ѡ̑ деснúѧ страны̀ протúвý востóку къ полýдни)[31]. (-)[32] Съ҃твори́ (же) хúрамъ, оу҆дицы мясныѧ и̂ кадúльницы и̂ сковрадý жрътвенýю, и̂ вс҃ѧ сосýды ѣго· И̂ съ҃врътши хира̑ творити вс҃е дѣ́ло, йже [нача твори́ти соло́монъ цр҃ь][33] въ домý бж҃їи столпà дв҃а. и̂ (наíко строíки солїя́ны дв҃ѣ)[34] на главáхъ столпóвъ (-)[35], и̂ мрéжица дв҃ѣ йже покрыва́ти главы̀ (на̑ строка́ми глáвными)[36]. и̂

Глава 4

1 Зробив же він і мідний жертовник: 20 ліктів в довжину, і 20 ліктів в ширину, і 10 ліктів в висоту. **2** Далі зробив лите *мідне море: 10 ліктів від губи до губи, кругле довкруги; і воно мало 5 ліктів в висоту і обвід, що є ззовні, 30 ліктів по обводі довкруг нього. **3** Під ним же була подоба волів, і 10 ліктів у кожного зі середини різьби, що держали умивальницю, бо обходили по двох сторонах морської губи. Воли ж були вилиті. **4** І то море було покладене на 12-х волах, з яких три дивилися на північ і інші три – на захід, знову: три – на південь і три – на схід. Вони мали море, покладене *на них*, задні частини волів були *звернені* до середини під морем, **5** і його товщина мала міру в долоню, і його губа була, як губа чаші, вирізьблена, наче рослина лелія, що поміщала 3000 міри. І він закінчив. **6** Зробив же 10 вмивальниць і поставив 5 справа і 5 зліва, щоб мити в них все, що принесене було на всепалення і очищати, і море, щоб в ньому милися священики. **7** Зробив же він і 10 золотих підсвічників за їхнім судом, і поклав їх в церкві: 5 справа і 5 зліва. **8** І зробив 10 столів, і поставив їх в церкві: 5 справа і 5 зліва. І зробив же 5 золотих посудин. **9** І далі зробив двір священиків, і великий двір; і двері двору, і їхні вікна обкладені міддю. **10** Далі поставив море з правого боку, напроти сходу, до полудня. **11** Зробив же Хірам вили для м'яса, і кадильниці, і вогнище жертовника, і ввесь його посуд. І Хірам завершив робити всю працю, яку почав робити цар Соломон в божому домі: **12** два стовпи, і наче два литі кружки на капітелях стовпів, і дві мережі, щоб покрити верхи над кружками капітелів, **13** і 400 малих золотих дзвіночків для двох мереж, і 400 золотих ґранатових яблук, і два ряди на одній мережі, щоб охороняти два кружки, які над капіте-

црс3. 7

лями стовпів. **14** І далі він зробив підставки і зробив мідні корита над підставками, **15** і одне море, і 12 волів під морем, **16** і котли, і вилки на м'ясо. І ввесь їхній посуд, який зробив Хірам і приніс Соломонові до господнього дому, *був* з чистої міді. **17** Цар їх вилив в околиці Йордану в глиняній землі, в Сокхотовому і Саридатаєвому домі. **18** І зробив Соломон ввесь посуд, що дуже без числа, так що вага міді невідома була. **19** Зробив же Соломон ввесь посуд божого дому, і золотий жертовник, і столи, і на них хліби приносу, **20** і підсвічники ж з своїми світильниками, щоб світили перед святим святих за чином, з чистого золота, **21** і все до світильників, і їхні світильники, і посуд, і кадильниці, і золоті кліщі – все було зроблене з чистого золота; **22** і внутрішні двері церкви, які в святому святих, і церковні двері – з золота. **5,1** І закінчено все діло, яке Соломон зробив в господньому домі.

звонъковъ малыихъ златыихъ, ѵ҃, въ дв҃ѣ мрежи. и҆ (шипъковъ златыихъ, ѵ҃, по два чины)[37] на мрежи единои, иже защищати дв҃ѣ (строиси. иже на̀ главами столповъ)[38]. и҆ по̀ставъкы (паки) сътворѝ (-)[39], и҆ (коры̀та мѣдяны)[40] сътворѝ на̀ подъставыками, и҆ море е҆дино. и҆ волово̀къ, вi҃, по̀ (море)[41] и҆ котло̀, и҆ оу҆дицъ на маso· И҆ вс҃а сосоуды и҆̃ на̀же сътвори хира̀, и҆ принесѐ (-)[42] (соломоу)[43] въ до́мъ г҃нь, ѡ҆ мѣди чистѣишїа. въ странѐ ѻ҆рданѐ слило̀ъ и҆хъ цр҃ь, въ глинѧни землѝ. въ домоу сокхо́довѣ. и҆ (саридадаѐѣ)[44]. и҆ сътворѝ (соло́монъ)[45] вс҃а сосоуды (-)[46], безъчислены зѣло. тако̀ да не вѣстьсѧ тагость мѣди· (-)[47] Сътвори́ (же) (соло́монъ)[48] вс҃а сосоуды до́моу (бжїа)[49], и҆ ѻ҆лта́рь злато̀ъ, и҆ столы̀. и҆ на нѝхъ хлѣбы̀ предложе́нїа. и҆ по̀свѣщьники (же со)[50] свѣтилники (своими да свѣтятъ прѐ сто̀а сты̀хъ)[51]. по чину̀ (-)[52] ѡ҆ злата чистѣиши. и҆ свѣтльнїа мѣкоторого и҆ свѣтилники и҆хъ, и҆ фїа́лы, и҆ кадилницы. и҆ клѣщицъ злато̀ыхъ. (вс҃е ѡ҆ злата чистѣиша съдѣлана суть)[53]. и҆ две́ри (цр҃кви)[54] внoутренѣѧ, иже въ сто̀а сты̀хъ. и҆ двери (цр҃ковны̀а)[55] и҆з злата. и҆ съвръшено е҆сть вс҃е дѣло, иже сътворѝ (соло́монъ)[56] въ домоу г҃ни·

Глава 5

црс3. 7 И, отже, *вніс Соломон все святе свого батька Давида, і срібло, і золото, і ввесь посуд, і поставив в скарбниці господнього дому. **2**

црс3. 8 *Після цього ж зібрав шляхтичів Ізраїля, і всіх начальників племен, і вождів родів ізраїльських синів до Єрусалиму, щоб внести кивот господнього завіту з міста Давидового, що є в Сіоні. **3** І прийшли, отже, до царя всі ізраїльські мужі в празничний день, це є сьомого місяця, **4** і прийшли всі ізраїльські старшини і левіти, взяли кивот**5** і внесли його, і шатро свідчення, і ввесь святий посуд, що був в шатрі. І внесли їх священики і левіти. **6** Цар же Соломон, і все множество ізраїльських синів, і всі ті, що боялися, ті, що були зібрані перед кивотом, приносили в жертву баранів і волів без числа і не до сприйняття. **7** І священики внесли кивот господнього завіту до його місця, що значить до молитовниці церкви святого святих, під крила херувимів. **8** І херувими простягали свої крила над місцем, де покладено кивот, і херувими покривали над кивотом і над його носилами вгорі. **9** І носила були більшими, і головки носил було видно з святого перед лицем молитовниці, і не було видно назов-

Г҃ла, ѕ҃·

вънесѐ* (оу҆бо) (соло́монъ)[1] (вс҃а) сто̀а дв҃да ѡ҆ц҃а своего̀. (и҆) сребро̀ и҆ злато̀, и҆ (вс҃а) съсоуды. (и҆) поста́ви въ сокро́вици до́моу г҃нѧ· *Посе́м (же) събра̀ (-)[2] бо́лшерѡнїи їи҆лѝѧ, и҆ всѣхъ нача́лникъ колѣнъ. (и҆) вожо́въ ѡ҆чествъ сно̀въ їи҆левъ, въ їѐрли́мъ, да възведоутъ кїо́тъ завѣта г҃нѧ. ѡ҆ гра́да двд҃ва, (иже е҆сть въ сїо́нѣ)[3]. и҆ (прїидо́ша оу҆бо)[4] къ цр҃ю вси мужи їи҆левы. въ дн҃ь пра́здныи, сїи е҆сть мц҃а е҆ма́го. и҆ прїидо́ша вси старцы їи҆левы. и҆ взя́ша (-)[5] левѵ̀ти кїо́тъ, и҆ внесо́ша (е҆го)[6], и҆ скѵ̀нїю свѣдѣнїа, и҆ вс҃а съсоуды сто̀а. иже бя́ху въ скѵ̀нїи· И҆ внесо́ша (и҆хъ)[7] сщ҃енницы (съ)[8] левѵ̀ты· (-)[9] Цр҃ь (же) (соло́монъ)[10], и҆ вс҃е (мно́жество сно̀въ)[11] їи҆левъ, и҆ вси боя́щїисѧ, иже бя́ху събра́ни прѐ кїо́томъ. (пожра́ху)[12] (о҆́внїи и҆ воло́ве)[13], безъчисле́но, и҆ съразоумѣва́емо (-)[14]. И҆ вънесо́ша сщ҃енницы кїо́тъ завѣта г҃нѧ въ мѣсто е҆го, иже е҆сть къ мл҃тве́нику (цр҃кви)[15] сто̀а сты̀ѣ. по̀ крилѣ херѵвимо̀, и҆ бя́ху херѵвими простира́юще крилѣ свои, на̀ мѣстомъ (и҆дѣже поста́вленъ бы́сть) кїо́тъ. и҆ покрыва́ху херѵвими на̀ кїо́томъ, и҆ на̀ носи́лами е҆го вы́ше. и҆ бо́льши бя́ху носи́ла, и҆ вида́ху главы̀ носи́ ѡ҆ сты̀хъ. в лицѣ̀ мл҃тве́ницы, (и҆) не вида́хуса вънѣ. (бы́сть бо кїо́тъ)[16] тѵ҃ даже и҆ до настоя́щаго дн҃и· Ничто́же бы́сть и҆но въ кїо́тѣ, то́кмо двѣ скри-

жа́ли, и҆́хже положи́ мои҃сі́и въ хори́вѣ, (и҆гда)[17] зако́нъ да́сть гь (-)[18] сно́мъ і҆и҃ле́вымъ, и҆сходя́щимъ (-)[19] и҆з҃ земли́ е҆гу́пта. И҆ бы́сть и҆сходя́щимъ сщ҃е́нникомъ ѡ҃ сты́хъ, (вси бо)[20] сщ҃е́нницы и҆же тогда́ ѡ҆брѣто́шася, ѡ҆сщ҃енни суть, (и҆ е҆щ҃е) в҃ то вре́мя, въ вѣ́дневную слу́жбу чи́нъ (проме́жу и҆хъ не бѣ раздѣле́нъ), (-)[21] левіты́ (же) пѣ́вцы (съ сы́ны а҆са́фовыми бя́ху)[22], (и҆) съ е҆ма́номъ, и҆ съ (дидумо҃)[23], и҆ сно́ве и҆хъ и҆ бра́тія и҆хъ, ѡ҆блече́ны в ри́зы льня́ны, въ кумва́лы, и҆ псалты́ри, и҆ гу́сли, (съглаша́ху) стоя́ще пре҃ ѡ҆лтаре́мъ, и҆ с ни́ми жерцо́въ ри҃, трубя́ще трубя́ми. И҆ бы́сть е҆ди́нъ гла́съ въ трубле́нїи, и҆ въ хвалмо́нїи, и҆ въ возглаше́нїи, гласъ е҆ди́нъ, е҆же (хвали́ти, і҆ и҆сповѣда́тися)[24] гв҃и, и҆ е҆гда въ҃звигну́ша гла́съ въ трубя́хъ, и҆ кумва́лехъ, и҆ ѡ҆рга́нехъ въспѣва́ющихъ. И҆ (начаша глаго́ти)[25], и҆сповѣдаитеся гв҃и я҆́ко бла́гъ я҆́ко въ вѣ́ки мл҃ть е҆го. (-)[26] (и҆спо́лнися до́мъ)[27] (бж҃ї́и) ѡ҆блака́ (-)[28], не могу́ша сщ҃енницы ста́ти, (и҆) служи́ти (ра҃ мгла́ы)[29], (напо́лни бо)[30] ся сла́ва гн҃а до́му бж҃ї́и.

ні, бо там був кивот. І аж до цього дня. **10** В кивоті не було нічого іншого, хіба дві таблиці, які поклав Мойсей в Хориві, коли Господь дав закон ізраїльським синам, що виходили з землі Єгипту. **11** І сталося, що як виходили священики зі святого, бо всі священики, яких там знайдено, були освячені, і ще в тому часі між ними не був розділений чин для повсякденної служби, **12** левіти ж, співаки були з Асафовими синами, і з Еманом, і з Дитумом, і їхні сини, і їхні брати, зодягнені в льняну одіж, грали на цимбалах, і псалтирях, і гуслях, стоячи перед жертовником, і з ними 120 священиків, що трубили трубами. **13** І був один голос в трубленні і в псалмоспіві, і в звучанні, один голос, щоб хвалити і визнаватися Господеві. І коли підняли голос з трубами і цимбалами, і органами, співаючи, і почали говорити: Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо навіки його милосердя, – божий дім наповнився хмарою. **14** Священики не могли стати і служити через хмару, бо господня слава заповнила божий дім.

Гла́, е҃.

г҃ ч҃ й

Тогда* ((соло́монъ)[1] рече)[2], гь ѡ҆беща́лъ е҆́сть да ѡ҆бита́етъ въ мгл҃ѣ, (-)[3] а҆з҃ (же) създа́хъ до́мъ и҃мени (е҆го сто́му)[4], да ѡ҆бита́етъ (тогда) въ вѣ́ки. И҆ ѡ҆брати́ цр҃ь лице́ свое́ и҆ бл҃ви всѣ́ мно́жество і҆и҃ле́ва, (-)[5] пре҃ста́ и҆ ре҃, бл҃венъ гь бг҃ъ і҆и҃ле́въ, и҆же гла́лъ е҆́сть ꙋ҆сты́ свои́ми къ дв҃ду ѡ҃цу моему́, и҆ в рꙋ́ку е҆го съверши́ глю҆щи, ѡ҃ дн҃е бо́ньже и҆звело́хъ лю́ди моа҆ ѡ҃ земла҆ егу́пе҃скїа, не и҆зра́хъ гра́да. ѡ҃ всѣ́хъ колѣ́нъ і҆и҃ле́вы́хъ, да съзи́ждется (в не́мъ) до́мъ (-)[6] и҃мени моему́ тогда, ниже и҆зра́хъ никото́раго (и҆но́го) мужа́ бы́ти кна́зь в лю́дехъ мои́хъ і҆и҃ла, (но)[7] и҆зра́хъ і҆ерли́мъ да бу́детъ и҃ма мое (в не́мъ)[8]. І҆ и҆зра́хъ (же) дв҃да бы́ти на҆ людми́ мои́ми і҆и҃ле́мъ, (е҆гда́же во́ла бы́сть)[9] дв҃да ѡ҃ца моего́, да съзи́ждетъ до́мъ и҃мени га ба і҆и҃ле́ва. (-)[10] рече гь к (нему́)[11], и҆же (сі́а) бы́сть (во́ла твоа҆)[12] да съзи́ждеши до́мъ и҃мени моему́, добро́ (бо) сътвори́лъ е҆си, (таковꙋ́ и҃мѣ́ти во́лю)[13], но не ты́ съзи́ждеши (мнѣ́) до́мъ, но сн҃ъ твои́ и҆же и҆зы́йде ѡ҃ чре́слъ твои́хъ, то́й съзи́ждетъ до́мъ и҃мени моему́. (-)[14] съверши (бо) гь сло́во свое́ и҆же гла́, и҆ а҆́ въста́хъ вѣ́сто дв҃да ѡ҃ца моего́, и҆ сѣ́хъ на пр҃тлѣ (е҆го)[15] я҆́коже гла́лъ е҆́, гь, и҆ създа́хъ до́мъ и҃мени га ба і҆и҃ле́ва, и҆ поста́вихъ вѣ́мъ кїо́тъ вѣ́

Глава 6

1 *Тоді Соломон сказав: Господь обіцяв, що проживатиме в хмарі, **2** я ж збудував дім його святому імені, щоб Він там жив вічно. **3** І цар відвернув своє лице і поблагословив все множество Ізраїля, став **4** і сказав: Благословенний Господь Бог ізраїльський, який сказав своїми устами до мого батька Давида, і сповнив його руки, кажучи: **5** Від дня, в якому Я вивів мій народ з єгипетської землі, Я не вибрав міста з усіх ізраїльських племен, щоб там в ньому був збудований дім моєму імені, ані Я не вибрав ніякого іншого мужа, щоб був князем над моїм народом, Ізраїлем. **6** Але Я вибрав Єрусалим, щоб в ньому було моє ім'я. І Я ж вибрав Давида, щоб був над моїм народом, Ізраїлем. **7** Коли ж було бажання мого батька Давида, щоб збудувати дім імені Господа Бога ізраїльського, **8** Господь сказав до нього: Тому що це була твоя воля, щоб ти збудував дім моєму імені, адже ти добре зробив, щоб мати таке бажання, **9** однак не ти збудуєш мені дім, але твій син, який вийде з твоїх бедер, той збудує дім моєму імені. **10** Адже Господь сповнив своє слово, яке сказав, і я встав замість мого батька Давида, і я сів на його престолі, так як сказав Господь, і я збудував дім

црс3. 8

імені Господа Бога ізраїльського, **11** і в ньому я поставив кивот, в якому є господній завіт, який Він заповів з ізраїльськими синами. **12** І він став перед господнім престолом, напроти всього множества Ізраїля, і простягнув свої руки. **13** Бо Соломон зробив мідну підставу і поставив її посеред святого двору, вона мала 5 ліктів довжини, і 5 – ширини, і 3 лікті – в висоту. І він став на ній, схилив коліна напроти всього множества Ізраїля. І піднявши долоні до неба, **14** і
мак2.2
ез3. 7
сказав: *Господи Боже ізраїльський, немає подібного до тебе Бога на небі й на землі. Збережи чин і милосердя з твоїми рабами, що ходять перед тобою усім своїм серцем. **15** Те, що подав ти твоєму рабові Давидові, моєму батькові, те ж, що сказав Ти до нього, кажучи, і сказав твоїми устами, на ділі Ти довершив, так як і теперішній час. **16** І тепер, отже, Господи Боже ізраїльський, заверши твоєму рабові, а моєму батькові Давидові те, що сказав Ти до нього, кажучи. І Ти сказав твоїми устами, і виповни твоїми устами, так як в цьому дні, кажучи: Не забракне в тебе мужа переді мною, що сидить на Давидовім престолі, лише, якщо твої сини збережуть мої дороги, щоб ходити в моєму законі, так як і ти ходив переді Мною. **17** І тепер, Господи Боже ізраїльський, скріпилося твоє слово, яке Ти сказав твоєму рабові Давидові. **18** Бо якщо Бог по правді живе з людьми на землі, коли небо і небо неба Тобі недостатні, наскільки більший цей дім, який я збудував. **19** Але лише поглянь на молитву твого раба і на моління, Господи Боже мій, щоб почути мої молитви, які твій раб сьогодні вилив перед тобою, **20** щоб Ти відкрив твої очі на той дім вдень і вночі, на цьому місці, на якому Ти обіцяв, щоб прикликувалося твоє ім'я. І вислухаєш молитву, якою твій раб в ньому молиться, **21** і вислухай благання твого раба і твого народу Ізраїля, яким лиш помоляться на тому місці, і Ти вислухай з твого житла, що значить з небес. І почуй, і будь милосердним. **22** Якщо згрішить муж проти свого ближнього і візьме за нього клятву, щоб його клясти, і прийде, і проклене перед жертовником в тому домі, **23** і Ти вислухаєш з неба і зробиш суд твоїм рабам, щоб віддати беззаконному його гріх на його голову по правді і помстити праведного, віддаючи кожному за його праведністю. **24** Якщо переможений буде твій народ Ізраїля ворогами, якщо згрішать проти Тебе і, повернувшись, зроблять покаяння і по-

неи҃же (є҆сть)[16] завѣтъ гн҃ь, и҆же завѣща҆ (съ сн҃ы і҆и҃левыми)[17], и҆ ста҆ пре҃ о҆лтаремъ гн҃имъ. ѡ҆ супротивѹ вс҃его мно́жества і҆и҃ля. и҆ простре҆ рѹцѣ свои҆· (СътвориҀ бо)[18] (соло́монъ)[19] стоа́ло мѣдяно, и҆ поста́ви е҆го посреди двора҆ стаго, (и҆мѣю́щи,) е҃, лакт҃о до́лготѹ (-)[20]. и҆ е҃ (-)[21] ширинѹ (-)[22], и҆ г҃, лакти въ высотѹ (-)[23]. и҆ (ста҆ на не́мъ) преклони҆ колѣ́нѣ против҃ѹ вс҃его мно́жества і҆и҃ля· И҆ (дла́ни на́ нб҃о въздвиго́ша)[24], и҆ рече· *Г҃и бе҃ і҆и҃левъ, нѣ́сть подо́бенъ тебѣ бг҃ъ на́ нб҃си, и҆ на земли҆, (съхрани҆ чи́нъ)[25] и҆ мл҃ть съ рабы҆ твои́ми. и҆же хо́дятъ пре҃ тобо́ю всѣ́мъ ср҃цемъ (свои́мъ). и҆же пода́лъ е҆си рабѹ твое҆мѹ дв҃дѹ, ѡ҆ц҃ѹ мое҆мѹ. е҆ли́каже гл҃а къ немѹ гл҃а. и҆ гл҃а оу҆сты҆ твои́ми. (дѣ́ломъ)[26] съверши́лъ е҆си, на́ко и҆ настоя́щее вре́мя· И҆ нн҃ѣ (оу҆бо) г҃и бе҃ і҆и҃левъ, и҆спо́лни рабѹ твое҆мѹ (а҆) (ѡ҆ц҃ѹ мое҆мѹ дв҃дѹ)[27]. е҆ли́каже ре́клъ е҆си къ немѹ гл҃ющи, (и҆ гл҃алъ е҆си оу҆сты҆ твои́ми, і҆ и҆спо́лни оу҆сты҆ твои́ми. на́ко въ дн҃ь сі҃и гл҃а.) не о҆скѹдѣ́етъ ѡ҆ тебѣ мн҃ѹ (предо мно́ю)[28] сѣдя́и на пр҃столѣ (дв҃дѣ)[29]. то́кмо а҆́ще съхрана́тъ сн҃ове твои҆ (пѹти҆ моя҆)[30]. ходи́ти въ зако́нѣ мое҆мъ, на́ко и҆ ты҆ ходи́лъ е҆си предо мно́ю, и҆ нн҃ѣ г҃и бе҃ і҆и҃левъ оу҆кр҃пи́ся сло́во твое҆ е҆же гл҃а҆ е҆си рабѹ твое҆мѹ дв҃дѹ· Я҆́ко а҆́ще и҆стинн҃ѣ (бг҃ъ о҆бита́етъ)[31] съ чл҃ки на земли҆. а҆́ще нб҃о и҆ нб҃о нб҃си не довлѣ́ютъ ти҃. ко́лыко на́и҆паче до́мъ сейҀ е҆го́же създа́хъ, (но то́кмо)[32] въззри҆ на моле́нїе раба҆ твое҆го, и҆ мл҃тви (-)[33]. г҃и бе҃ (мои), и҆же оу҆слы́шати (-)[34] мл҃твы моя҆. на́же (и҆зліа҆ ра́бъ твои҆)[35] пре҃ тобо́ю дн҃е. да (ѡ҆вверзе́ши о҆́чи твои҆)[36] на до́мъ то́и дн҃ь и҆ но́щь. на мѣ́стѣ се́мъ, на ко́торомъ о҆беща́лъ е҆си. да призове́тсѧ и҆́мя твое҆ (-)[37]. (и҆) оу҆слы́шиши моли́твѹ е҆ю́же ра́бъ твои҆ мо́лится҆ в (нн҃ѣ)[38], и҆ оу҆слы́ши проше́нїе раба҆ твое҆го и҆ лю́дїи твои҆хъ і҆и҃ля. и҆же а҆́ще помо́лятсѧ на мѣ́стѣ то́мъ, и҆ ты҆ оу҆слы́ши ѡ҆ (жили́ща)[39] твое҆го (и҆же е҆сть) ѡ҆ нб҃съ. и҆ оу҆слыши, и҆ мл҃тивъ бѹди. а҆́ще съгр҃ши́тъ мѹжъ къ и҆скренемѹ своемѹ, и҆ прі҆и҃метъ (кля́твѹ е҆го ра́ди)[40], и҆же кля́сти е҆го и҆ прі҆и҃де́ и҆ проклине́тъ пре҃ о҆лтаремъ в домѹ то́мъ, и҆ ты҆ оу҆слы́ши ѡ҆ нб҃си. и҆ (съ҆твори҆ сѹ́дъ)[41] рабо́мъ твои҆мъ. и҆же въздя́ти безако́нномѹ (гр҃ѣхъ)[42] е҆го на главѹ е҆го, (и҆́стинѹю). (и҆) мсти́ши пра́веднаго. въздаю́щи коемѹждо по пра́вдѣ е҆го (-)[43] а҆́ще о҆долѣ́етъ бѹдетъ лю́дїе твои҆ і҆и҃ль ѡ҆ вра́гъ. а҆́ще съгр҃ша́тъ тебѣ. и҆ (о҆бративъ́шесѧ съ-дѣла́ютъ покаа҆́нїе)[44]. и҆ въпро́сятъ и҆́мени

твоегѡ, и҃ бꙋдꙋтъ оу҆молѝти (-)[45] тебѣ на (мѣстѣ)[46] томъ. и҃ ты оу҆слы́ши съ нб҃съ, и҃ мл҃тивъ бꙋди гр҃ѣхо́мъ людїи твоихъ їи҃л҃ѧ. і҆ и҃зведи и҃хъ въ зе́млю ю҆́же да́лъ е҆си и҃, и҃ ѡ҆ц҃емъ и҃хъ. а҆́ще заключи́ши нб҃о до́жда не и҃злѣти (гр҃ѣхъ ра́ди людїи твоихъ)[47]. и҃ оу҆мо́лѧтъ тебѣ въ мѣстѣ то́мъ. и҃сповѣда́ютсѧ и҃́мени твоемꙋ, и҃ (о҆братѧ́тсѧ ѡ҆ гр҃ѣхъ своихъ)[48], е҆гда̀ и҃хъ смири́ши· и҃ ты оу҆слы́ши съ нб҃се (г҃и), и҃ мл҃тивъ бꙋди гр҃ѣхо́мъ ра́бъ твоихъ, и҃ лю́демъ твои́мъ їи҃л҃ю. (и҃)[49] наоу҆чи и҃хъ пꙋтѝ бл҃гꙋ по немꙋже в҃ніидꙋтъ (-)[50]. и҃ да́и до́ждь землѝ (-)[51] ю҆́же да́лъ е҆си лю́демъ твои́мъ на

ний й

въздержа́нїе· *гла́дъ а҆́ще въсходѧ́щъ бꙋдетъ на́ землю, (и҃) гꙋби́тельства и҃ ржа̀ (и҃) гꙋсе́ница (и҃ кобы́лицы), и҃ прꙋзи (-)[52], (и҃) а҆́ще (вразъ о҆скорбѧ и҃хъ)[53], (вра́та о҆бъстоѧ́щи гра́дꙋ)[54], (и҃) всѧ́кꙋ на́звꙋ и҃ бо́лѣзнь (ѡ҆стáви), и҃ всѧ́ка мл҃тва, и҃ всѧ́ко моле́нїе, а҆́ще бꙋдетъ коемꙋждо чл҃кꙋ, и҃ всѣ́мъ лю́демъ твои́мъ їи҃л҃ю да бꙋдетъ оу҆молéнїе, познаю́щемꙋ (-)[55] на́звы̑ (-)[56] и҃ гр҃ѣхъ свои́, и҃ прострѐ рꙋцѣ свои̑ ѣ҆ домꙋ се́мъ· и҃ ты оу҆слы́ши съ нб҃се (высотѝ) готовагѡ жили́ща твоегѡ, и҃ о҆чи́сти, и҃ възда́и (е҆ди́номꙋ ко́ждо)[57] по пꙋте́мъ е҆гѡ, на́же вѣ́си по с҃рцы е҆гѡ, ты бо є҆ди́нъ вѣ́си с҃рца сы́нꙋвъ чл҃ческихъ, да бо́ѧтсѧ (ходи́ти) въ пꙋтéхъ твоихъ, всѧ́ дн҃и

ниж. 20

в на́же (-)[58] живꙋтъ на лицы̀ землѧ̀ ю҆́же да́лъ е҆си ѡ҆ц҃емъ на́шимъ, и҃ всѧ́къ чюжде́и и҃же нѣ́сть ѡ҆ лю́дїи твоихъ їи҃л҃ѧ, и҃ (а҆́ще) прїи́детъ ѡ҆ землѧ̀ да́лечѣ́йша ра́ди и҃́мени твоегѡ велѝкаго и҃ (ра́ди) рꙋкѝ твоеѧ̀ си́лныѧ и҃ мы́шцы твоеѧ̀ высо́кїѧ, и҃ прїи́дꙋ и҃ помо́литсѧ на мѣ́стѣ се́мъ· и҃ ты оу҆слы́ши ѡ҆ нб҃се ѡ҆ го-то́ваго жилища твоегѡ, и҃ сътвори́ши по вс҃емꙋ и҃же възове́тъ тѧ̀ пꙋтни́къ да оу҆вѣ́дятъ вс҃и лю́дїе землѝ и҃́мѧ твое· и҃ боѧ́тсѧ тебѣ̀ на́ко лю́дїе твои їи҃л҃ь, и познаю́тъ на́ко (и҃́мѧ твое възва́но е҆́сть)[59] на до́мъ се́и, е҆го́же създахъ· а҆́ще же и҃сходѧ́щъ бꙋдетъ (полкъ)[60] твои къ брани противꙋ сꙋпоста́тъ своихъ, по пꙋтѝ и҃́мже по́слеши и҃̑, и҃ помо́лѧтсѧ тебѣ по пꙋтѝ гра́да сего̀ е҆го́же и҃збра́лъ е҆си, и҃ до́мъ е҆го́же създа́хъ и҃́мени твоемꙋ, (да)[61] оу҆слы́шиши ѡ҆ нб҃се мл҃твы и҃хъ и҃ моле́нїе и҃хъ, *и҃ сътвори́ши о҆правле́нїе и҃хъ

г҃ ц҃ꙋ и сирá з и їоа́ и прй к д҃ ѣ҆зра и

занѐ съгрѣша́тъ тебѣ, ниже бо е҆́сть чл҃къ и҃же не съгрѣшитъ, и҃ (гнѣвенъ бꙋдеши)[62] и҃̑мъ, и҃ предаси̑ и҃хъ (врагóмъ и҃хъ)[63], и҃ плѣна́тъ (и҃хъ, плѣна́ющїи)[64], въ зе́млю вра́гъ въ зе́млю дальнюю и҃ли бли́зъ, и҃ о҆брата́тъ с҃рце своѐ въ зе́млю и҃хъ, (на не́иже

просять твоє ім’я, і будуть благати Тебе на тому місці, **25** і Ти вислухаєш з небес і будеш милосердний гріхам твого народу Ізраїля. І поведи їх до землі, яку Ти дав їм і їхнім батькам. **26** Коли замкнеш небо, *щоб* не дати дощ задля гріхів твого народу, і помоляться до Тебе на тому місці, щоб визнаватися твоєму імені, і відвернуться від своїх гріхів, коли їх пригнітиш, **27** і Ти, Господи, почуєш з неба і будеш милосердним за гріхи твоїх рабів і твого народу Ізраїля, і навчиш їх доброї дороги, по якій підуть. І дай дощ землі, яку Ти дав твоєму народові в насліддя. **28** *Якщо підніметься голод на землі, і згуби, і іржа, і гусениця, і сарана, і саранча, і якщо ворог засмутить їх, оточивши брами міста, і відбери всяку рану і біль. **29** І всяка молитва, і всяке благання, якщо буде в якійсь людині і в усьому твоєму народові Ізраїля, хай буде вмолювання тому, хто пізнає рани і свій гріх і простягне свої руки до цього дому. **30** І ти вислухай з висоти неба, з твого готового помешкання, і очисть, і віддай кожному одному за його дорогами те, що знаєш за його серцем, бо Ти сам знаєш серця людських синів. **31** Щоб боялися *і* ходили в твоїх дорогах всі дні, в яких живуть на лиці землі, яку Ти дав нашим батькам. **32** І всякий чужинець, який не є з твого народу Ізраїля, і якщо прийде з далекої землі через твоє велике ім’я, і через твою сильну руку, і твоє високе рамено, і прийде і помолиться на цьому місці, **33** і Ти вислухай з неба, з твого готового помешкання. І зробиш за всім, що прикличе Тебе мандрівник, щоб всі народи землі пізнали твоє ім’я і боялися тебе, так як твій народ, Ізраїль, і пізнали, що твоє ім’я прикликане на цей дім, який я збудував. **34** Якщо ж вийде твій полк на війну проти своїх ворогів, в дорозі, якою їх пошлеш, і помоляться Тобі в дорозі цього міста, яке Ти вибрав, і дому, який я збудував твоєму імені, **35** вислухай з неба їхнє благання і їхню молитву, *і зроби їхнє оправдання. **36** Бо вони згрішать проти Тебе, бо немає чоловіка, який не згрішить, і будеш розгніваним на них, і їх видаси їхнім ворогам, і в полон візьмуть їх ті, що полонять, до землі ворогів, до далекої чи близької землі, **37** і повернуть своє серце до їхньої землі, на якій були полонені, і звернуться туди. Вчинять покаяння, і помоляться до Те-

црс3. 8
сир. 7
ів1. 1
при. 20
ез3. 8

бе в землі їхнього полону, кажучи: Ми згрішили, ми вчинили беззаконня, ми вчинили неправду, – **38** повернуться до тебе усім своїм серцем і всією своєю душею в землі їхніх поневолювачів, де їх полонили, і помоляться до Тебе в напрямі дороги своєї землі, яку Ти дав їхнім батькам, і міст, які Ти вибрав, і дому, який я збудував твоєму імені, **39** вислухай з неба, з твого готового помешкання, їхню молитву і їхнє благання. І зроби суд, і будь милосердним до твого народу, що згрішив проти тебе. **40** І тепер, Господи, хай відкриті будуть твої очі і відкриті будуть твої вуха до благання, яке буде зроблене на
пс. 131 цьому місці. **41** *І тепер, отже, встань, Господи Боже, на твій спочинок, Ти і кивот твоєї сили. І твої священики, Господи Боже, зодягнуться в спасіння, і твої преподобні звеселяться в добрах. **42** Господи Боже мій, не відверни лиця твого христа, згадай щедрості твого раба Давида.

плене́ни бы́ша)[65], и̂ (та́мо) о̂брата́тсѧ, (съ тво́ра́тъ покаа́нїе,) и̂ помо́латсѧ тебѣ̀ на (землѝ) плѣне́нїѧ и̂хъ гла́юще съгрѣшихомъ, безако́нїе сътвори́хомъ, непра́вдꙋ съдѣла́хомъ, (-)[66] о̂брата́тсѧ к тебѣ̀ всѣ́мъ ср̑цемъ [свои́мъ][67], и̂ всею дш̑ею своє́ю. въ землѝ плѣ́нꙋшихъ и̂хъ, (и̂де́же плѣни́ша и̂хъ.) и̂ помо́латсѧ (тебѣ̀) проти́въ пꙋти́ землѧ̀ своє́ѧ, ю̀же да́лъ є̂си wц̑емъ и̂хъ· и̂ (гра́довъ)[68] и̂̀же и̂збра́лъ є̂си. и̂ до́мꙋ є̂го́же създа́хъ и́мени твоє́мꙋ· (да)[69] оу̑слы́шиши wц̑ нб̑се wц̑ гото́ваго жили́ща твоє́го мл̑твꙋ и̂хъ, и̂ моле́нїе и̂̑· и̂ сътворѝ сꙋ́дъ, и̂ мл̑тививъ бꙋ́ди лю́демъ (твои́мъ), съгрѣшы́шимъ ти́· (и̂) нѝ҃ѣ г҃и да бꙋ́дꙋтъ (wц̑вр̑ъсты о́чи твои)[70] и̂ оу́ши твоѝ вни́маты бꙋ́дꙋ къ моле́нїю, (и̂̀же сътвори́тсѧ) на мѣ́стѣ се́мъ· *и̂ нѝ҃ѣ (оу́бо) въста́ни г҃и б҃е ѱ҃а҃о р҃а҃ въ поко́и твои́. ты̀ и̂ кї҃о́т̑ кр̑ѣпости твоє́ѧ. (и̂) сщ̑е́нницы твои г҃и б҃е о̂блеку́тсѧ въ сп̑нїе, и̂ (пр̑по́бнїи)[71] твоѝ възвесела́тсѧ въ бл̑гихъ. г҃и б҃е (мои) не wц̑врати́ши лица̀ х҃а твоє́го. пома́нѝ щедроты̀ два̑ раба твоє́го·

Глава 7

мак2. 2 **1** І *коли Соломон закінчив молитися, і зійшов з неба вогонь, і пожер всепалення і жертву – і господня слава заповнила дім. **2** І священики не могли ввійти до господньої церкви в тому часі задля того, що господня слава заповнила церкву. **3** І всі ізраїльські сини бачили, що сходив вогонь і господня слава на дім, і впали ниць до землі, до помосту, покритого каменем; поклонилися і похвавлили Господа, бо Він добрий, бо навіки його милосердя. **4** *Цар же і ввесь народ принесли жертву перед Господом. **5** І цар Соломон приніс жертви: 20000 і 2000 волів, 100000 і 20000 годованих баранів; і пересвятив ввесь божий дім цар і ввесь народ. **6** Священики ж, що стояли у своїх чинах, і левіти з органами співали господні пісні, які створив цар Давид на хвалу Господеві: Бо Він благий, бо навіки його милосердя, – співаючи в своїх чинах пісні Давида, далі священики трубили трубами, а перед ними стояв ввесь Ізраїль. **7** Освятив же Соломон середину двору перед господньою церквою, бо там приніс всепалення, і жири, і мирні всепалення, бо мідний жертовник, який зробив Соломон, не міг прийняти всепалення, і жертви, і жири мирних. **8** І Соломон празник в тому часі зробив, 7 днів *свят*, і з ним ввесь Ізраїль, дуже великий збір,

Гла҃ з҃·

ѣ̂гда̀* съвръшѝ [соло́монъ][1] мола́шисѧ. и̂ ѣ̀ мн̑ ѣ̀ о́гнь сни́де с нб̑си, и̂ пожрѐ (вс̑есъжже́нїе, и̂ жр̑ътвꙋ)[2], и̂ сла́ва г҃нѧ и̂спо́лни до́мъ. и̂ не можа́хꙋ сщ̑енницы вни́итѝ въ (цр̑ковь)[3] г҃ню, въ вре́мѧ о́но· зѣло ра́ди и̂̀же и̂спо́лни сла́ва г҃нѧ (цр̑ковь)[4], и̂ вс̑и сы́нове і҃и҃левы видя́хꙋ сходя́щъ о́гнь и̂ сла́вꙋ г҃ню на до́мъ· и̂ падо́ша ни́цы на́ землю на помо́стъ простр̑ѣ́тъ ка́менїемъ, (-)[5] поклони́шасѧ и̂ похвали́ша г҃а на́ко бл̑гъ на́ко въ вѣ́ки мл̑ть є̂го· (-)[6] *цр̑ь (же) и̂ ѓ ц̑р̑ и̂ вс̑и лю́дїе пожро́ша жр̑ътвꙋ пр̑е̂ г҃и́мъ. и̂ пожрѐ (цр̑ь) [соло́монъ][7] жр̑ътвы, волы́ѕ҃ъ· ѯ҃ѕ҃, и̂ ѕ҃. о́венъ тꙋчны́х҃, р҃ и̂ ѯ҃ѕ҃, и прессщ̑а (весь) до́мъ бж̑їи цр̑ь и вс̑и лю́дїе. (-)[8] сщ̑енницы (же) (стоѧ́хꙋ въ чи́нѣхъ свои́хъ)[9] и̂ левѵ̑ты въ а̂рга́ны пое́хꙋ (пѣ́сни г҃нѧ)[10]. (и̂̀же сътворѝ) дв̑дъ (цр̑ь) ко похвале́нїю ѓа. (на́ко бл̑гъ) на́ко въ вѣ́ки мл̑ть є̂го. (пѣ́сни дв̑двы пою́ще чинъми свои́ми)[11]. (па́ки)[12] сщ̑енницы пое́хꙋ трꙋба́ми, предъ ни́ми (же)[13] весь і҃и҃ль стоѧ́ше, (-)[14] о́стїи (же) (соло́монъ)[15] среднее двора̀ пр̑е̂ (цр̑ыковью)[16] г҃нею. (принесѣ̀ е̂о)[17] тꙋ вс̑есожже́нїѧ и̂ тꙋ́ки, (и̂ вс̑есъжже́нїѧ) ми́рныѧ. на́ко о̂лта́рь мѣ́дянъ и̂̀же сътворѝ (соло́монъ)[18] не можа́ше прїа́ти вс̑есъжже́нїѧ и̂ жр̑ътвы, и̂ тꙋ́ковъ (ми́рныхъ)· и̂ сътворѝ (соло́мо҃)[19] праздни҃ въ врема о́но, ѕ҃ дн̑їи, и̂ весь і҃и҃ль с ни́мъ. собра́нїѧ вели́ка зѣ́ло wц̑ и̂схо́да е̂ма́дꙟъ (-)[20] даже до пото́ка е̂гѵ̑пе́тска. (-)[21] сътвори́ (же) въ

дн҃ь, и҃. вънесликновéнїе, того ради что҃ пресщ҃а
о҆лтáрь, сътворѝ (прáздникъ з҃, дн҃їи)[22]. и҆ въ
дн҃ь, і҃г, м҃ца. з҃. ѡ҃пустѝ людѝ ісъ жилúщемъ
своúмъ весела́щисѧ и҆ (радующисѧ)[23]. на б҃лго.
что҃ сътворѝ г҃ь дв҃ду и҆ (соломо́ну)[24] (-)[25] їи҃лю,
г ч҃ д людéмъ своúмъ· (-)[26] *Совръшú (же) (соломо́нъ)[27]
до́мъ гн҃ь, и҆ до́мъ ц҃рѧ, і҆ (-)[28] и҃же въсхотѣ̀ въ
(с҃рци своемъ)[29] (соломо́нъ)[30] твори́ти ѣ҆ дому̀
гн҃и, и҆ ѣ҆ дому̀ своемъ, преспѣва́ло е҆́сть, (-)[31]
и҃вúвъ (же) сѧ (г҃ь соломо́ну)[32] но́щїю, и҆ речѐ е҆му̀,
ѓ мѳ вı слы́шахъ моле́нїе твое. *і҆ и҃збра́хъ мѣ́сто сѳ̀
мнѣ̀ ѣ҆ дому̀ жрътвъ. а҆́ще заключу̀ нб҃о и҆
(до́ждь не и҃злѣе́тъ)[33], (и҆ е҆́ще пошлю̀,) и҆ повелю̀
кобы́лицамъ пожрѣ́ти (зе́млю)[34], и҆ а́ще пошлю̀
гу́бúтельство на лю́ди моѧ. и҆ а́ще о҆скръбле́ни
бу́дутъ лю́ди моѝ, на ни́хъ же (вънзва́но е҆́сть
и҃́мѧ мое)[35]. и҆ помолѧтсѧ, и҆ взы́щу̀ лица̀ моего́.
и҆ о҆братя́тсѧ ѿ пу́тїи своúхъ стропти́выхъ. и҆ а́зъ
о҆у҆слы́шу ѿ нб҃се. и҆ мл҃тивъ бу́ду грѣ́хомъ и҃хъ і҆ и҃сцѣлю̀ зе́млю и҃хъ. (и҆) нн҃ѣ о҆́чи
моѝ бу́дутъ ѿвръсты. и҆ у҆́ши моѝ бу́дутъ
послу́шни ісъ моле́нїю мѣ́ста сего́. и҆ нн҃ѣ и҃збра́х҃ и҆ о҆сти́хъ до́мъ се́и да бу́детъ и҃́мѧ мое
т҃у въ вѣ́ки, и҆ бу́дутъ о҆́чи моѝ, и҆ с҃рце мое
т҃у вс҃ѧ дн҃и, (-)[36] ты҃ а҆́ще хо́диши предо мно́ю
ѧ҆́ко (ходи́) дв҃дъ ѿц҃ъ твоѝ· и҆ сътвори́ши по
всему̀ ѧ҆́же повелѣ́хъ тебѣ̀. и҆ повеле́нїѧ моѧ̀, и҆
су́ды моѧ̀ сѣдръжи́ши· и҆ въздви́гну пр҃тлъ
ц҃рьства твоего́, ѧ҆́коже о҆бѣщáхъсѧ дв҃ду ѿц҃у
твоему̀ глщи, не ѿи҃́мется (ѿ колѣна твоего́)[37]
мужъ, и҃же не бу́дет҃ нача́лнı҃ на їи҃лѣ, (-)[38] а҆́ще
(же) супоста́ти бу́дете и҆ о҆ста́вите запове́ди
(-)[39] и҆ повелѣ́нїѧ моѧ̀ и҃же пр҃еста́вихъ ва҃̀. и҆
(ѿходя́ще)[40] служи́те бого́мъ чю́ждı҃ и҆ покло́нитесѧ и҃мъ, (-)[41] и҃стрѣгну̀ ва҃̀ ѿ земля̀ (моея̀)
кото́рую да́хъ (ва҃̀)[42], и҆ до́му сего́ е҆гоже о҆сти́хъ
(-)[43], ѿвръгу̀ ѿ лица̀ моего́. и҆ преда́мъ е҆го́ въ
при́тчу и҆ въ о҆́бразъ всѣ́мъ лю́демъ. и҆ до́мъ
сѳ̀и (бу́детъ въ при́тчю вс҃ѣ̀ приходя́щимъ. и҆
реку́тъ о҆у҆жаса́ющесѧ)[44], почто̀ сътвори́ г҃ь (та́ко)
земли́ сѳ́и, и҆ до́му сему̀, (-)[45] ѿвѣща́ютъ (же)·
и҃же о҆ста́виша г҃а б҃а ѿц҃ъ своúхъ, и҃же и҃звед҃ѐ
и҃хъ ѿ земля̀ е҆гу҃петскїѧ и҆ прїя́ша бо́ги
(чю́ждїи)[46] поклони́шасѧ и҃мъ, и҆ (празнова́ша)[47]
и҃мъ сего́ ра́ди (прїидо́ша)[48] на нн҃ѣ вс҃ѧ сїѧ зла́.

Г҃ла, и҃·

ѓ ч҃ д (Испо́льшимъ* же сѧ)[1], і҆́ко ти лѣ́томъ.
(по созда́нїю соломо́ну)[2] до́му г҃на, и҆ до́му своего́. (-)[3] гра́ды кото́рыѧ да҃̀ хирамъ (соломо́ну)[4] (созида́ѧ соломо́нъ)[5] и҆ все-

від виходу Еммата аж до Єгипетського потоку. **9** Зробив же в 8-му дні празник, тому що посвятив жертовник, зробив празник на 7 днів. **10** І в 23-му дні 7-го місяця відпустив до своїх помешкань народ, що веселилися, і радів за добро, яке Господь зробив Давидові і Соломонові, *і* своєму народові, Ізраїлеві. **11** *Завершив же Соломон господній црс3. 9
дім і дім царя, і *все*, що в своїм серці забажав Соломон чинити в господньому домі і в своєму домі, йому щастило. **12** З'явився ж Господь Соломонові вночі і сказав йому: Я вислухав твою молитву *і Я вибрав мой5. 12
те місце для Себе в домі жертов. **13** Якщо замкну небо і дощ не впаде, і якщо пошлю і заповім саранчі пожерти землю, і якщо пошлю вигублення на мій народ, **14** і якщо оскорбленим буде мій народ, на яких же названим є моє ім'я, і помолять-ся, і пошукають мого лиця, і відвернуться від своїх поганих доріг – і Я вислухаю з неба і буду милосердним до їхніх гріхів, і оздоровлю їхню землю. **15** І тепер мої очі будуть відкриті і мої вуха будуть послушні на молитву з цього місця. **16** І тепер Я вибрав і освятив цей дім, щоб моє ім'я там було навіки, і мої очі і моє серце будуть там всі дні. **17** Якщо ти ходитимеш переді Мною так, як ходив твій батько Давид, і зробиш за всім, що Я тобі заповів, і збережеш мої приписи і мої суди, **18** і підніму престіл твого царства, так як Я завіщав твоєму батькові Давидові, кажучи: З твого племені не зникне муж, який не буде начальником над Ізраїлем. **19** Якщо ж станете ворогами і покинете мої заповіді і приписи, які Я вам поставив, і, відходячи, послужите чужим богам і їм поклонитеся, **20** вигублю вас з моєї землі, яку Я вам дав, і цей дім, який Я освятив, відкину від мого лиця і передам його в притчу і в образ всім народам. **21** І цей дім буде в притчу всім, що приходять, і скажуть, жахаючись: Чому Господь так зробив цій землі і цьому домові? **22** Відповідатимуть же: Тому що покинули Господа Бога своїх батьків, Який вивів їх з єгипетської землі, і взяли чужих богів, поклонилися їм і послужили їм. Через це на них прийшли всі ці зла.

Глава 8

1 Як же *виповнилося 20 літ по црс3. 9
збудуванні Соломоном господнього дому і свого дому, **2** і міст, які Соломонові дав Хірам, Соломон забудував і поселив там ізраїльсь-

ких синів. **3** Прийшов же він до Ематсува і його скріпив. **4** І він збудував Тедмор в пустині, і всі охоронні міста збудував він в Іматі. **5** Збудував же горішній Веторон і долішній Веторон, міста з мурами, що мали брами, і перекладини, **6** і замки, далі Валаат й всі сильні міста, які були Соломонові, всі ж міста колісниць і міста кінноти, все те, що Соломон побажав зробити в царстві, і розглянув, збудував в Єрусалимі і в Ливані, і в усій владі своєї землі. **7** Ввесь полк, що був залишений від єттея, і амморея, і ферезея, і евея, і євусея, які не були з ізраїльського племені, **8** але були з їхніх останніх синів, яких ізраїльські сини не вигубили, обнизив Соломон до данинників, аж до цього дня. **9** Знову не поставив ізраїльських синів, щоб служили царським ділам, бо ті були мужі-вояки і воєводи, перші, і начальники колісниць і його кінноти. **10** Вони ж були і начальниками вояків царя Соломона, і 250 наставників над ділами в народі. **11** *Дочку ж фараонову Соломон привів з Давидового міста до дому, який він їй збудував, бо цар сказав: Хай моя жінка не проживає в домі Давида, ізраїльського царя, задля того, що він є освячений, бо до нього ввійшов господній кивот. **12** Тоді Соломон приніс Господеві всепалення на жертовнику, який збудував Господеві перед храмом, **13** щоб за словами, від дня до дня, приносити на ньому за Мойсеєвим наказом в суботи і в новомісяці, і в празники днів, три рази в році, що значить: в великий празник опрісноків, і в празник тижнів, і в празник шатер. **14** І він поставив за судом свого батька Давида і правила священикам і їхні служіння, і левітів над їхніми сторожами, щоб вони хвалили і служили перед священиками за чином одного кожного з днів, і дверників за своїми поділами, за дверима і дверима, бо так заповів Давид, божий чоловік. **15** Вони не переступали царських заповідей про священиків і левітів за всім, що він наказав. І в сторожах скарбів всі росходи **16** Соломон мав приготовані від того дня, в якому заснував господній дім, аж до дня, коли закінчив господній дім. **17** Тоді пішов Соломон до Асіон-Ґавер і до Елата, до сторони Червоного моря, що є в думейській землі. **18** І Хірам послав йому руками своїх слуг кораблі і моряків, що знали морські проходи, і йшли з

лѝ тѹ сн҃овъ їи҃левъ. (-)[6] прїиде (же) (-)[7] въ (ѣ-мадъсѹва)[8], и҆ вѣздрѣжа҆ ѣго. и҆ сѣзда҆ дв҃до́мъ въ пѹсты́ни, и҆ вс҃а҆ гра́ды защитителны҃и-шїа҆, (сѣзда҃)[9] въ ѣмадѣ, (-)[10] сѣстро́и (же) (ведеро́ѝ)[11] вы́шнїи, и҆ (ведеро́нъ)[12] ни́жнїи. гра́ды стѣна́ты, (и҆мѣющи) вра́та, и҆ запо́ры, (и҆ замкѝ,) (-)[13] валаа́дъ (па́ки) и҆ всѣхъ поса́довъ кроѣпча́ишихъ, и҆же бы́ша (соло́мони)[14]. (-)[15] всѣх (же) поса́дѡ колесни́чныхъ, и҆ поса́довъ ко́нникъ (-)[16] (вс҃а҆) ѣли́каже вѣсхотѣ (сѣтвори҆ цр҃ь) (соло́-монъ)[17]. (и҆ расмотрѝ, сѣзда҆)[18] въ їер҃ли́мѣ, и҆ в лива́нѣ, и҆ въ все́и (вла́сти землѝ)[19] свое́а҆, весь (по́лкъ)[20] и҆же о҆ста́вленъ бы́сть, ѡ҆ (ѣ҆ѳе́а҆)[21], и҆ (а҆мморе́а҆)[22] и҆ ферезе́а҆, и҆ ѣве́а҆, и҆ ѣвѹсе́а҆, и҆же не (бѧхѹ)[23] ѡ҆ (племе́ни їи҃лева)[24] (и҆о) бѣша ѡ҆ сн҃овъ и҆хъ (послѣ́днихъ)[25] ко́торыхъ не оу҆би́ша сн҃ове їи҃левы. (-)[26] подни́зи (-)[27] (соло́монъ)[28] въ данни́кѝ даже до дн҃е сего. (па́ки)[29] ѡ҆ сн҃овъ їи҃левъ не поста́ви (-)[30] да слѹжатъ (дѣлѡ҃ цр҃е-вы҃)[31] (тїи бо)[32] бѧхѹ мѹжи бра́нницы, и҆ вѣзѣво́ды прѣвыи и҆ нача́лницы колесни́цамъ, и҆ ко́нникомъ (ѣго). (-)[33] сїи (же и҆) нача́лницы воѡ҃ цр҃а соло́мона (бы́ша), (и҆) с҃ н҃, приставнѝ дѣла на҃ людмѝ· (-)[34] *дщере́ (же) фарао́ню (преведѐ (соло́монъ)[35])[36] ѡ҆ гра́да двдва в до́мъ ѣгоже сѣзда҆ е҆́ѝ. (рече бо)[37] (цр҃ь) да не о҆бита́е҆ жена҆ моа҆ в домѹ двда цр҃а їи҃лева. того ради и҆же о҆свѧ҆ѥнъ ѣсть, вшѣ҆ бо ѣсть (кїо́тъ гн҃ь во́нь)[38], тогда҆ принесѐ (соло́монъ)[39] всѣсъжже́нїа гв҃и на о҆лта҆́ на҆же сострои́ (гв҃и) пр҃ѣ храмомъ по словесѝ ѡ҆ дн҃а до дн҃а носи́ти (в҃ нем) по повелѣнїю моѷсїо́вѹ в҃ сѹбо́ты и҆ въ новомѣсм҃чїа, и҆ въ пра́здники дн҃їи три́щи лѣтомъ, (и҆же ѣсть) въ (великїи) пра́здъникъ о҆прѣснокъ, и҆ въ пра҆́дникъ неде́ль, и҆ въ пра́здн҃ѝ кѹщеи и҆ поста́ви по ра҆́сѹже́нїю дв҃да (ѡ҃ц҃а своѣ́го, и҆) правила сщ҃енникѡ҃· (и҆)[40] слѹже́нїа и҃, и҆ левѵ҃ты въ стра҆́бы и҆хъ. да хва́лятъ и҆ слѹжатъ пр҃ѣ сщ҃енники. (по чинѹ ѣди́ного ко́ждо дн҃їи)[41]. и҆ две́рницы в҃ раздѣле́нїи-ихъ свои́хъ· По вратомъ и҆ вра́томъ. (та́ко бо)[42] повелѣлъ дв҃дъ чл҃къ бж҃їи не преступа́ли сѹть ѡ҆ за́повѣдїи цр҃евыихъ· о҆ сщ҃енницехъ и҆ левѵ҃тѣ҃ въ (всемъ и҆же повелѣ)[43]. и҆ въ сторо́жѣ҃ сокро́вищемъ (всѝ расхо́ды). (оу҆гото́вани и҆мѣ соло́монъ)[44]. ѡ҆ того҆ дн҃е и҆же (о҆снова҆. до́мъ гн҃ь)[45] даже до дн҃е и҆же сѣвръшѝ (-)[46] до́мъ гн҃ь· Тогда҆ и҆де (соло́монъ)[47], въ (а҆сїо́нъ гаве́ръ)[48], и҆ въ ѣла́дъ (кѣ странѣ моа҆ чрмнаго. и҆же ѣсть)[49] въ землѝ (дѹме́иском)[50]· И҆ посла҆ (ѣмѹ) хира́мъ рѹка́ма слѹгъ свои́хъ кораблѝ, и҆ кораб-ленницы зна́ющїа мо́рьскїа проходы, и҆ хожда́хѹ

сѣ рабы̀ (соло́моньми)[51] вѣ сафи́р. и̂ взя́ша. ѡ̑тꙋ́дꙋ, ѵ̑, и̂ и̑, талаи́нтъ зла́та, и̂ принесо́ша ко цр҃ю (соло́монꙋ)[52].

Гла, д̑.

й чр҃ д̑ мѧ вы ѧꙋ йі

(Ца́рица* же)[1] сава̀ (е̂гда̀) слы́ша (сла́ꙋ соло́монову)[2], и̂ прїи́де да и̑скꙋша́етъ (е̂го)[3], вѣ гаданїихъ, вѣ і̑ерли́мѣ, сѣ си́лою тѧ́жкою зѣ́ло. и̂ вельблю́ды и̂же ноша́хꙋ, во́ни бл҃гово́ны и̂ зла́та (-)[4], и̂ ка́менїѧ драга́го, и̂ прїи́де ко (соло́монꙋ)[5] и̂ гла́ла е̂сть е̂мꙋ вся̀ е̂ли́ка бѣ́ша вѣ ср҃цы е̂я̀, и̂ вѣ́звѣстѝ (-)[6] (соло́монъ)[7] вся̀ словеса̀ е̂я̀, и̂ (ничто́ не бы́сть)[8]. е̂же бы не ѡ̑бъꙉа́влено е́й сѣ́твори́лъ. и̂ ви́дѣ цр҃ца сава̀ премꙋ́дрость (соло́моню)[9], и̂ до́мъ е̂же сѣзда́лъ, и̂ ꙗде́нїе (стола̀ е̂го)[10]. и̂ сѣда́лища рабо́мъ (-)[11] и̂ правѝла слꙋже́бникомъ е̂го, и̂ ри́зы и̑хъ, (и̂ ѡ̑дѣа́нїѧ и̑хъ. и̂ по́ча́шїи е̂го,)[12] и̂ всесъжже́нїѧ ꙗ̂же жра́ше в домꙋ гн҃и· (Не бы́сть ѡ̑ ꙋ́жасти да́ле в не́и дх҃ъ)[13], (-)[14] рече (же) ко цр҃ю, и̑стинно е̂сть сло́во, е̂же слы́шахъ вь̀ землѝ мое́и, ѡ̑ (премꙋ́дрости твое́и, и̂ словесе́хъ твои̑хъ)[15], и̂ не вѣ́ровахъ (повѣда́ющимъ)[16], до́ндеже сама̀ прїидо́хъ и̂ ви́дѣша о́чи моѝ. (і̑ и̑ску́сихъ), и̂ (е́два полови́на премꙋ́дрости твое́ѧ мнѣ́ бысть повѣ́дана)[17]. приложи́лъ е̂си ко слы́шанїю, ꙗ̂же слы́шала. бл҃жени мꙋ́жи (твоѝ. и̂) бл҃жени рабѝ твоѝ сїи́, и̂же пр҃е́стоя́тъ пр҃е тобою на всѧко вре́ѧ. и̂ слы́шатъ премꙋ́дрость твою̀, да бꙋ́детъ гь̀ бг҃ъ твоѝ бл҃венъ, и̂же вѣсхотѣ́ тебе ѡ̑чини́ти на пр҃то́лѣ е̂го. цр҃емъ [лю́демъ][18] га̀ ба̀ твоего̀. занѐ вѣ́злюбѝ бг҃ъ (-)[19] і̑и́ля, и̂ хо́щетъ сѣхрани́ти е̂го вѣ вѣ́ки. (того ра́ди)[20] поста́ви тѧ на́ ни́ми цр҃ѧ. да сѣ́твори́ши сꙋ́дбы̀ и̂ пра́вдꙋ. (-)[21] дадо́ (же) цр҃ю. ѳ҃ис, тала́нта зла́та. и̂ а̑рома́ты мно́ги зѣ́ло. и̂ камени предража́ши· И̂ не бы́ша а̑рома́ты таковы́ѧ, ꙗ́ко сїѧ́, и̂же да́сть цр҃ца сава̀ цр҃ю (соло́монꙋ)[22]. но̀ и̂ рабы̀ (хира́мовы, сѣ рабы̀ (соло́мониими)[23])[24]. приноша́хꙋ зла́то (-)[25] ѡ̑ сꙋфи́ра, и̂ дре́ва пе́вгова, и̂ ка́менїе предража́ше· И̂ сѣ́творѝ (соло́монъ) цр҃ь, ѡ̑ дре́вѣ певговыхъ стꙋ́пнь в домъ гн҃ь. и̂ в до́мъ цр҃ев҃ъ, и̂ гꙋсли, и̂ ѱалты́ри пѣ́снїи. (-)[26] никогда́ (же) ви́дѣна сꙋть (вь̀ землѝ і̑ꙋ́дине тако́вая)[27]. (-)[28] цр҃ь (же) (соло́монъ)[29] да́сть цр҃ци савѣ́ вс҃ѧ, (і̑) и̂же вѣсхотѣ́ла ꙗ̂же просѝ. (и̂ мно́жае бо́лши неже)[30] принесѐ (и̑ немꙋ́, ꙗ̂же)[31] вѣ́звратѝсѧ в зе́млю свою̀ (сѣ рабы̀ свои́ми)· (-)[32] бг҃ъ (же) тѧ́гость зла́та что̑ приноша́шесѧ ко (соло́монꙋ)[33] по е̂ди́на лѣ́та, хз҃в҃, тала́нтъ зла́та. ра́звѣ мꙋ́жїи да́нникъ и̂ кꙋпцы Соломоновими рабами до Сафир, і взяли звідти 400 і 50 талантів золота, і прийшли до царя Соломона.

Глава 9

црс1. 9 мат. 12 лук. 11

1 *Цариця ж Сава, коли почула чутку про Соломона, і вона прийшла, щоб випробувати Соломона загадками в Єрусалимі, з дуже великою силою і верблюдами, які несли запашні пахощі, і золото, і дороге каміння. І вона прийшла до Соломона і сказала йому все, що було в серці її. **2** І Соломон звістив всі їй слова, і нічого не було, яке б не зробив їй явним. **3** І цариця Сава побачила Соломонову мудрість, і дім, який збудував, **4** і страви його столу, і престоли рабів, і правила його служіння, і їхній одяг, і їхню одежу, і його підчаших, і всепалення, які приносив в господньому домі. Від подиву далі не було в ній духа. **5** Сказала ж вона до царя: Правильне є слово, яке я почула в моїй землі про твою мудрість і твої слова, **6** і я не повірила тим, що розповідали, доки сама я *не* прийшла, і мої очі *не* побачили, і я *не* випробувала. І мені сповіщено ледве про половину твоєї мудрості, ти додав до чутки, яку я почула. **7** Блаженні твої мужі і блаженні ці твої раби, які стоять перед тобою на всякий час, і чують твою мудрість. **8** Хай буде благословенний твій Господь Бог, який забажав тебе поставити на його престолі царем народові твого Господа Бога, тому що Бог полюбив Ізраїля і хоче зберегти його на віки. Задля того Він тебе поставив над ними царем, щоб ти зробив суди і справедливість. **9** Дала ж вона цареві 120 талантів золота, і дуже багато пахощів, і дорогоцінне каміння. І не було таких пахощів, як ці, які цариця Сава дала цареві Соломонові. **10** Але й Хірамові раби з Соломоновими рабами приносили з Суфіра золото, і певкове дерево, і дорогоцінне каміння. **11** І зробив цар Соломон з певкового дерева сходи в господньому домі і в царському домі, і гуслі, й псалтирі співакам. Ніколи не ж видно було в Юдиній землі такого. **12** Цар же Соломон дав цариці Саві все, і що забажала, що попросила, і багато більше, ніж вона принесла до нього. Вона ж повернулася до своєї землі зі своїми рабами. **13** Була ж вага золота, яке приносили до Соломона в одному році, 666 талантів золота, **14** опріч

мужів під даниною і купців, які приносили, і всіх аравських царів і володарів землі, які несли Соломонові золото і срібло. **15** Зробив, отже, цар Соломон 200 золотих кованих списів, 600 золотих ваги в одному списі, **16** і триста золотих кованих щитів, триста золотих – вага одного щита. Поклав їх цар до складу, який був обкладений ливанським деревом. **17** Зробив цар великий престіл зі слонової кості і позолотив його чистим золотом, **18** і шість сходів, якими йшов до золотом позолоченого престолу, і дві ручки, звідси і звідти, над сидінням престолу, і два леви, що стояли при руках, **19** а й інших 12 левів, що стояли на 6-х ступнях по обох же боках. І не було такого престолу в усіх царствах. **20** Ввесь же царський посуд був золотий, і посуд дому *був* з чистого золота, бо срібло в тих днях вважалося за ніщо. **21** Бо царський корабель ішов до Тарсіса з Хірамовими рабами раз на три роки, і приходив корабель з Тарсіса повний золота, і срібла, і слонових костей, і мавп. **22** Соломон прославився понад всіх царів земних багатством і мудрістю. **23** Всі ж земні царі бажали побачити Соломонове лице і слухати його мудрість, яку Бог дав у його серце. **24** І приносили йому, кожний, дари – срібний і золотий посуд, і одіж, і стакт, і солодощі, і зброю, і пахощі, коні й осли – кожного року. **25** *І були ж в царя Соломона 40000 кобил в стадах і 10000 кінноти. І поставив же він їх в містах колісниць і з царем в Єрусалимі. **26** І він був вождем над всіма царями від ріки Ефрат аж до землі чужинців, і аж до єгипетських границь. **27** Стільки ж багато золота і срібла дав він в Єрусалимі, *що були*, наче камінь, і стільки кедрів множеством, *що були*, наче чорниці, що ростуть на полях. **28** І приводили ж до нього коней з Єгипту і з усіх же країн. **29** І осталі ж Соломонові діла, перші й останні, вони записані є в словах Натана пророка, і в словах Ахія, силоніта, і в видіннях Йоїла видющого, проти Єровоама, сина Наватового. **30** І царював же Соломон в Єрусалимі сорок літ над усім Ізраїлем. **31** *Заснув Соломон зі своїми батьками, і його поховали в місті Давидовім. І царював же його син Ровоам замість нього.

цо́вѣ, ѥ́же принoша́хѹ· и̂ всѣ́хъ ц҃рїи а̂ра́вскихъ, и̂ вла́стелїи земли, (и̂же) ношаа́хѹ зла́то и̂ сребро̀ (-)[34] (соло́монѹ)[35]. (-)[36] сътвори (оу̂бо) ц҃рь (соло́мо́нь)[37], ѳ̑, (ко́пїи зла́тыѣ ма́гнены́ѣ. х̑, зла́тыихъ вагѝ, въ ѥ́дино̑ копїѝ.)[38] и̂ т̑, (щи́товъ)[39] (зла́тыихъ ма́гненыихъ)[40] тре́ю со́тъ зла́тыихъ (ма́жесть ѥ́дино́мѹ щи́тѹ)[41]. (-)[42] положи а̂ ц҃рь въ (о́рѹжницѹ и̂́же бѣ о̂са́жена древомъ ливано́вымъ)[43]. (-)[44] Сотворѝ ц҃рь пр̑тлъ слоно́выхъ зѹбо́въ вели́къ, и̂ позлатѝ ѥ́го зла́томъ чистѣ́йшимъ. и̂ ше́сть (же) стѹпе́ней (и̂́миже въсхожа́ше къ пр̑тлѹ позлащены́ зла́томъ)[45], и̂ мы́шцицы (дв҃ѣ) тѹ́дѹ и̂ сю́дѹ. на̂ пр̑тломъ сѣда́лища, и̂ два̀ льва̀ стоа́ща близь мы́шцеи, (но̀ и̂́ныхъ)[46]. ѣ̑, львичищъ стоа́ще (-)[47], на ѕ̑ стѹпнехъ, (ѡ̑ о̂бѣ́ю же странѹ)[48]. [и̂][49] не бы́сть (тако́въ пр̑тлъ)[50] въ всѣ́хъ ц҃р҃твѣхъ. (-)[51] вса́ (же) сосѹ́ды ц҃ревы (-)[52] бѣхѹ зла́та, и̂ (-)[53] сосѹ́ды до́мѹ (-)[54] (ѡ̑ зла́та чистѣ́йшаго)[55]. (сребро̀ бо̂ въ дн҃ехъ тѣхъ низачтоже мна́шеся)[56], занѐ кора́бль ц҃ревъ хожда́ше въ дарси́съ съ рабы̀ хира́мовыми ѥ́диножи́цею в (лѣта трѝ)[57], (и̂) прихожда́ше кора́бль ѡ̑ дарси́са (-)[58], по́лонъ зла́та, и̂ сребра̀, и̂ зѹбовъ слоно́выхъ, и̂ о̂безьа́нъ· (-)[59] възвели́чися (соло́монъ)[60] на̂ всѣ́мѝ ц҃ри (зе́мными). бога́тъствомъ и̂ мѹ́дростїю· вси (же) ц҃ри земѝстїи желаа́хѹ (ви́дѣти) лицѐ (соло́моне)[61], (и̂) слы́шати премѹ́дрость ѥ́го. ю́же въздасть бъ̀ на̂ ср҃це ѥ́го· и̂ (-)[62] прино́шахѹ (ѥ́мѹ) ко́ждо да́ры (-)[63]. сосѹ́ды сре́бряны, и̂ (-)[64] зла́ты, и̂ о̂дѣа́нїа, (и̂) ста́кты, (и̂ конфе́кты, и̂ о́рѹжїа,) и̂ а̂рома́ты, ко́ни и̂ мѣ́скѝ по ѥ́дина лѣта· *и̂ бѣхѹ (же) (ц҃рю соло́монѹ)[65], [мы́][66], ко́бы́лъ въ (ста́дехъ)[67]. и̂ [і̂][68], конни́къ. и̂ поста́ви (же) и̂хъ въ гра̑дѣ колесни́чныхъ, и̂ съ ц҃ремъ въ і̂ер҃ли́мѣ· и̂ бы́сть воже́мъ на всѣ́хъ ц҃р҃тхъ. ѡ̑ рѣки (ѥ́фра́та), (-)[69] даже до земла̀ и̂ноплеме́нны̑. и̂ даже до предѣ́лъ ѥ́гѵ̀петъскихъ. (толи́ко же мно́жество)[70] воздаа́лъ (-)[71] зла́т̑ (-)[72] сребра̀ і̂ер҃ли́мѹ на̂́ко ка́мены̀а, и̂ кѣ́дри (толи́ко мно́жества) на̂́ко черъничї́а и̂́же (ражаю́тъся) въ поле̑ (-)[73]. и̂ приводаа́хѹ (же ѥ́мѹ) ко́ни ѡ̑ ѥ́гѵ̀пта (-)[74] и̂ съ всѣ́хъ (же стра́нъ)[75]. и̂ про́чаа же дѣ́ла (соломона)[76] пръваа и̂ послѣ́днаа (-)[77] пи́сана сѹть въ словесе́хъ нада́на пр҃ро́ка, и̂ въ словесе́хъ а̂хї́а силони́та. и̂ въ ви́дены̀ї і̂ѡи́ла ви́дящаго проти́вѹ, і̂еровоа́ма сы́на нава́това· и̂ ц҃рьствова́ (же) (соло́монъ)[78] въ і̂ер҃ли́мѣ на̂ всѣ́мъ і̂и́лемъ, м̑, лѣ́тъ. (-)[79] *ѹ̑спе̑ (соло́монъ)[80] (съ ѡ̑ц҃ы свои́ми). и̂ погребо́ша ѥ́го въ̀ гра̑дѣ дв҃до́вѣ (-)[81]. и̂ ц҃р҃твова (же) рово́а сы́нъ ѥ́го в негѡ̀ мѣ́сто·

црс3. 4

црс3. 11

ѣ ч҃р д҃

ѣ ч҃р и҃

Глава, ї·

г ц҃р ѣı

Прїиде* роваа́мъ въ сихе́мъ. (т҃у) бо (-)[1] (вєсь їи҃ль снїидеса)[2] да поста́вятъ є҆го ц҃рємъ, иже є҆гда слы́ша їєроваа́мъ сн҃ъ нава́товъ, иже бѣ въ є҆гу́птѣ. пробѣжа́лъ бо бѣ (та́мо пр҃е ц҃рємъ соло́мономъ)[3]· и҆ о҆бита҆ їєроваа́мъ въ є҆гу́птѣ. и҆ о҆братися (-)[4] ѡ҆ є҆гу́пта. и҆ (посла́вше)[5] призваша є҆го, и҆ прїиде (съ всѣмъ)[6] їи҃лемъ· (и҆ глали суть) ко [ц҃рю][7], роваа́му глюще. ѡ҆ц҃ъ твои твердѣ́ишимъ и҃го҆ на́съ оу҆гнетѣ́. (ты лє́гъчеи повели)[8] ѡ҆ц҃а твоє҆го, (иже на҃ наложи́лъ таготу сложе́нїа)[9]. и҆ (ма́ло) ѡ҆ бре́мени (о҆бле́гчи)[10], и҆ да слу́жимъ тебѣ· и҆ р҃ѣ и҃мъ поидѣте по трє́хъ дн҃ехъ (-)[11] възвратитеся ко мнѣ. (є҆гда же)[12] ѡ҆йдо́ша лю́дїе, (нача совѣтъ съ)[13] ста́рцы иже стоа́ху пр҃е (ѡ҆ц҃емъ є҆го (соло́мо҃нѡ)[14])[15], є҆гда є҆щѐ жива́ше глюще. что́ дади́те совѣтъ ѡ҆вѣщати лю́демъ си́мъ (-)[16]. (и҆же)[17] рѣша є҆му (-)[18]. а́ще (-)[19] оу҆годи́ши (по́лку)[20] тому́, и҆ оу҆слади́ши (-)[21] и҆хъ словесы́ ми́лостивными. (слу́жатъ тебѣ всѧ́ко вре́ма)[22]. и҆ то́и҃ о҆ста́ви совѣтъ ста́рчєскъ (-)[23], и҆ со оу҆́ношами ду́мати нача́, иже с ни́мъ въскормлени бѧ́ху. иже бѣ́ху с ни́мъ (въ кнажє́нїи то́мъ). (-)[24] рече (же) ко ни́мъ. что́ сѧ вамъ ви́дитъ. є҆же ѡ҆вѣщѧ́ти что́ и́мамъ (по́лку)[25] тому́, иже рѣша мн҃ѣ глюще. о҆блегчи́ и҃го, є҆же наложи́ (на́ ны ѡ҆ц҃ъ твои)[26]. и҆ тїи҃ ѡ҆вѣщаша (-)[27]. (ѩко) юноши воскормлени с ни́мъ (на сла́дости. и҆ реко́ша)· Тако глеши (по́лку)[28], иже рече тебѣ (-)[29]. ѡ҆ц҃ъ твои о҆тѧгчи́ и҃го на́ше, и҆ ты о҆блегчи́ о҆ на́съ. (и҆) тако ѡ҆вѣщаєши (и҃мъ). мє́ншїи прьстъ мои́ толъстѣе є҆сть чресла ѡ҆ц҃а моє҆го. (-)[30] ѡ҆ц҃ъ мои́ наложи́лъ вамъ (тѧжело, и҃го)[31]. и҆ а́зъ на́ипаче тя́гости приложу́ (-)[32]. ѡ҆ц҃ъ мои́ би́лъ васъ бичьми (-)[33] а́зъ (бо) бїю васъ скорпїо́ны· и҆ прїиде їєроваа́мъ, и҆ весь (по́лкъ)[34] къ роваа́му въ дн҃ь трє́тїи. ѩко повелѣ (и҃) ц҃рь (-)[35]. да о҆братя́ся (-)[36] въ дн҃ь трє́тїи. (-)[37] ѡ҆вѣща (же) ц҃рь жесто́ко, и҆ о҆ста́вилъ (-)[38] роваа́мъ совѣтъ ста́рцє҃. (-)[39] глалъ (же) є҆сть (-)[40] по (ю҆ношъскои во́ли)[41] (-)[42]. ѡ҆ц҃ъ мои́ тя́жело вамъ наложи́лъ и҃го. (что́)[43] а́зъ тяжє́лѣе съ҆творю́. ѡ҆ц҃ъ мои́ би́лъ ва҃ плетьми́. и҆ а́зъ (бо) бїю вы скорпїо́ны. и҆ не (вѣдѣ роваа́мъ)[44]. ѩко премѣненїе ѡ҆ бѣ глѧ. (да съвръшитсѧ)[45] слово є҆го є҆же глала рукою а҆хїи (хилони́тъскаго)[46]. їєроваа́му сн҃у нава́тову и҆ о҆ всѐ їи҃лю занѐ (-)[47] послу́ша ц҃рь и҃. и҆ ѡ҆вѣщаша лю́дїе ко ц҃рю глаще· Нѣсть намъ ча́сть въ

Глава 10

1 І *пішов Ровоам до Сихема, бо там зібрався ввесь Ізраїль, щоб поставити його царем. **2** Як почув це Єровоам, син Наватів, що був у Єгипті, бо він втік був туди перед царем Соломоном. І поселився Єровоам в Єгипті, і повернувся з Єгипту. **3** І, пославши, покликали його, і він прийшов з усім Ізраїлем. І говорили до царя Ровоама, кажучи: **4** Твій батько нас пригнітив тяжким ярмом, ти накажи легше *ярмо* від твого батька, який наклав на нас складний тягар, і трохи облегш з тягару – і тобі послужимо. **5** І він сказав їм: Підіть, по трьох днях поверніться до мене. Коли ж народ відійшов, **6** він почав нараду зі старшинами, які стояли перед його батьком Соломоном, коли ще він жив, кажучи: Яку раду ви дасьте, щоб відповісти цьому народові. **7** І сказали йому: Якщо вгодиш тому полкові і вмовиш їх милосерними словами, *будуть* тобі служити ввесь час. **8** І той залишив раду старшин і почав думати з молодцями, що з ним були вигодовані, які були з ним в тому володінні. **9** Сказав же до них: Як вам здається, що відповісти маю тому полкові, які мені сказали, мовлячи: Облегш ярмо, яке на нас наклав твій батько. **10** І ті відповіли, бо вони молодці, вигодовані з ним в насолоді, і сказали: Так скажеш полкові, який тобі сказав: Твій батько вчинив тяжким наше ярмо і ти полегш нам, – і так їм відповіси: Мій малий палець є товстіший від стегон мого батька. **11** Мій батько наклав на вас тяжке ярмо і я додам ще більше тягару. Мій батько бив вас бичами, я ж битиму вас скорпіонами. **12** І прийшов Єровоам і ввесь полк до Ровоама в третьому дні, так як наказав їм цар, щоб вони повернулися в третьому дні. **13** Відповів же цар жорстко, і покинув Ровоам пораду старців, **14** промовив же за порадою молодих: Мій батько наклав на вас тяжке ярмо, яке я зроблю тяжчим. Мій батько бив вас бичами і я ж битиму вас скорпіонами. **15** І не знав Ровоам, що переміна була від Бога, що казав, щоб сповнилося його слово, яке сказав рукою Ахія хилонітського Єровоамові, Наватовому синові, **16** і про ввесь Ізраїль, бо цар їх послухав. І відповів народ до царя, кажучи: Немає нам частки в Давиді ані наслідця в Йосієвому синові, повернися до твоїх мешкань,

црс3. 12

Ізраїле. Ти же паси твій, Давидів дім. І пішов ввесь Ізраїль до своїх помешкань. **17** І мужі ізраїльські, які мешкали в Юдиних містах, поставили царем над ними Єровоама. **18** І послав же цар Ровоам до них Аданирама, що був над податком, і сини ізраїльські побили його камінням, і він помер. І почув цар Ровоам – поспішився піти до колісниці і втік до Єрусалиму. **19** І відірвався Ізраїль від Давидового дому, аж до цього дня.

Глава 11

1 Прийшов же Ровоам до Єрусалиму і скликав ввесь дім Юдин і Веніяминів – 100000 *і* 80000 добірних і вояків, щоб воювати проти Ізраїля і Єровоама, щоб повернути
црс3. 12 до себе своє царство. **2** *Було ж господнє слово до Семея, божого чоловіка, мовлячи: **3** Скажи до Ровоама, Соломонового сина, царя Юдиного, і до всього Ізраїля, що є в Юді і Веніямині. **4** Це сказав Господь: Не ідіть ані не ставайте до бою проти ваших братів. Поверніться, кожний один, до свого дому, бо то є зроблене моєю волею. Коли він почув господнє слово, вони повернулися, не пішли проти Єровоама. **5** Жив же Ровоам в Єрусалимі і збудував міста з мурами в Юди. **6** Збудував же Вифлеєм, і Етам, і Текую, **7** і Ветсур, і Сокхот, і Одолан, **8** і Ґет, і Марсар, і Зиф, **9** але й Адурам, і Лахіс, і Азику, **10** і Салю, і Елон, і Хеврон, що є в Юди і в Веніямині, міста з мурами. **11** Коли ж замкнув їх стінами, поставив в них начальників, і склади їжі, і оливу, і вино, **12** по містах *поставив* вояків, і щити, і списи, скріпив же їх дуже надзвичайно. І Він царював в Юді і Веніямині. **13** Священики ж і левіти, які були в усьому Ізраїлі, прийшли до нього з усіх їхніх околиць, **14** покидаючи підмістя і свої наслідя, і пішли до Юди, до Єрусалиму, задля того, що Єровоам вигнав їх і їхніх синів,
црс3. 12 ниж. 13 щоб не служили Господеві. **15** *І він поставив собі священиків на височинах – ідолам, і марнотам, і телятам, які Єровоам зробив, **16** і відвернув до ідолів усі ізраїльські племена. А ті, які віддали своє серце, щоб шукати Господа Бога ізраїльського, і приходили приносити свої жертви перед Господом Богом своїх батьків, **17** і вони скріплювали юдине царство, і скріпився Ровоам, син Соломонів, за три роки, бо ходили в дорозі Давида і Соло-

дв҃дъ ни достоѧнїѧ въ сн҃ѣ (їосѣѳвѣ)[48]. (ѳбратисѧ) въ жилиⷣща твоа їи҃лѣ. (ты́ же пасѝ)[49] домъ твои дв҃двѣ· і ѝдѐ весь їи҃лѣ в жилиⷣща своѧ. и мужи їи҃леви иже ѳбитáхѹ въ́ градѣхъ їоу́диныѣ, (-)[50] въцр҃твоваша на҆ ними (їе́роваáма)[51]· и҆ посла́ (же) цр҃ь роваáмъ (к ни́мъ). (а҆даниráма)[52] иже настоѧ́ше даáнемъ, и кáменїемъ побиⷣша е҆го сн҃ове їи҃лвы и оу́мре· и҆ (слы́ша) цр҃ь роваáмъ, потщáсѧ възынти́ на колесниⷣцѹ. (и҆ бѣжа́)[53] въ їе́рлим҃. и ѡ҆вратъгъсѧ и҃лѣ ѡ҆ домѹ дв҃два даáже до дн҃е сегѡ·

Гл҃а, а҃і·

(рїиде же)[1] роваáмъ въ їе́рл҃и҃. и҆ съзвá (домъ вéсь їоу́динъ)[2], и҆ веніамúнь. ѯ҃р, ѯ҃п. (и҆збр҃а́ныхъ, и҆ бранѧщихъ да)[3] воюетъ противѹ їи҃лѧ, (и҆ е҆роваáма) да ѳбратúй [и҆ сѣбѣ цр҃тво своѐ][4]· (-)[5] *Бы́сть (же) слóво гн҃е къ (семéю)[6] чл҃ку бж҃їю гл҃ющи. гл҃и къ роваáмѹ сн҃ѹ (соломóню цр҃ю їоу́динѹ)[7], и҆ къ в҃семѹ (їи҃лю. иже е҆стъ въ їоу́дѣ)[8], и҆ веніамúнѣ (-)[9]. сїа (рече)[10] гь. не въсходúте [ниже][11] ѳполчáитесѧ противѹ бráтїа вáшегѡ. ѳбратúтесѧ е҆дúнъ кóждо в домъ свóй. занѐ моéю (что сѣдѣлáно е҆стъ вóлею)[12]. (и҆же е҆гда слы́шаше)[13] слóво гн҃е, (-)[14] възвратúшасѧ. не поидóша противѹ їе́роваáмѹ. (-)[15] ѳбитá (же) роваáмъ въ їе́рлимѣ. и҆ създà грáды стѣнáты въ їоу́дéи. (-)[16] състроѝ (же) видлеéмъ и҆ е҆дáмъ, и҆ (деκѹ́е)[17], и҆ веѳсѹ́ръ, и҆ (сыκхóхъ)[18], и҆ (ѳдолáнъ)[19], и҆ гéѳъ, и҆ (марсáръ)[20], и҆ зúфъ. (но) и҆ (а҆дѹráмъ)[21], и҆ лахúсъ, и҆ а҆зúкѹ, и҆ (сáлю)[22]. и҆ е҆лóнъ, и҆ хевронъ, и҆же е҆стъ въ їоу́деи. и҆ въ веніамúнѣ грáды ѹ҆правлентѣиши· (е҆гда же)[23] затвори҆ и҆хъ стѣнáми. (-)[24] положѝ в ни́хъ началúники. и҆ (пúщамъ ѹ҆стáвы)[25]. (и҆) ѳлéи и҆ винѡ̀. по граду [-][26] (ѳрѹжúницы), и҆ щúтѡ̀ и҆ копïемъ (-)[27] ѹ҆крѣпи́ (же) и҆хъ вельмú зѣ́ло. и҆ (цр҃твова на)[28] їоу́дѣ и҆ веніамúнѣ· (-)[29] Сщ҃енницы (же) и҆ левѵ̀ты. и҆же бáхѹ въ всéмъ їи҃ли. прїидóша к немѹ ѡ҆ всѣхъ предѣ́лъ (и҆хъ). (ѳставлáющи по҃грáдїѧ. и҆ ѳдръжáнїѧ своѧ)[30]· и҆ поидóша къ їоу́дѣ въ їе́рл҃и҃ того рáди е҆же и҆згна́ и҆хъ, їе́ровоа҃, и҆ сы́ны (и҆хъ)[31], е҆же не сщ҃енъствовáти гв҃и· *и҆ постáви себѣ жерцы́, на высóкихъ, (-)[32] идоломъ. и҆ сѵ́тныѣ, и҆ тéлцемъ, и҆же сътвори҆ їе́ровоа҃. и҆ съврати҆ ѡ҆ всѣхъ колѣнъ їи҃левы́ѣ (къ и҆́доломъ) и҆же въдáста ср҃це свое да възы́щѹтъ гá бá їи҃лева, и҆ (прихождáхѹ)[33] пожрéти жр҃твъ (своúхъ). пр҃е гм҃ъ бг҃ъ ѡ҃ц҃ъ своúхъ· и҆ ѹ҆силáхѹ цр҃тво їоу́дино. и ѹ҆крѣпúса роваáмъ сн҃ъ соломóнь за (три лѣта)[34]. (ходúша бо въ пѵ́ти дв҃а, и҆ соломóна ѡ҃ц҃а е҆го. лѣта то́лько тр҃и). (-)[35] привéде (же) роваáмъ

женꙋ [моо́ла́ѳ҃ꙋ][36]. дше́рь ѷ҆е҃римꙋ́ѳ҃ъ, сы́новъ дв҃до-
вы́ѣ, (а҆вигеи́ль же)[37], дше́рь е҆лїа́влю сы́новъ (ѷ҆е҃сан)[38].
(ѷ҆́же)[39] породѝ е҆мꙋ сы́ны. (е҆хꙋ́са)[40], и҆ (самѡ҆морїа́)[41],
и҆ [заа́мъ][42]. (-)[43] по сихъ (же) поа́тъ себѣ
маа́хꙋ дше́рь (а҆весало́млю)[44], (ѷ҆же)[45] родѝ е҆мꙋ
а҆вїа́, и҆ е҆ѳѳїа, и҆ зи́зꙋ, и҆ (салимо́ѳа)[46]. И҆ вꙁлюби́
(же) рово́амъ [маа́хꙋ][47], дше́рь (а҆весало́млю)[48] на҃
всѣ́ми жена́ми свои́ми, и҆ по҃ложни́цъ (-)[49]. ѷ҆́ко
же́нъ, йѣ, и҆мѣ́, и҆ по҃ложни́цъ, [ѯ҃][50]. и҆ родѝ, (ї҆сѝ,
сы́новъ)[51]. и҆ ѯ҃, дшерїи́)[52]. *И҆ поста́ви вꙁ нача́лника
рово́амъ. а҆вїа́ сы́на маа́ха, (и҆)[53] ꙁнаме́нъ на҃ (всею)
бра́тїею свое́ю. того́ бо (и҆) цр҃е́мъ сътвори́ти
помышла́ше, (ѷ҆же)[54] ра́слъ на҃ всю́ бра́тїю е҆го́,
(и҆) на҃ всѣ́ми (сы́ны)[55] і҆ꙋ́дины, и҆ вені҆ами́новыми,
и҆ вꙁ (всѣ́хъ гра́дѣхъ і҆ꙋ́ды, и҆ вені҆ами́на. и҆ вꙁ
всѣ́хъ) гра́дѣхъ стѣна́тыѣ́. и҆ вꙁ зда́сть (же)
и҆мъ пи́ща мно́ги. и҆ (мно́гихъ проси́)[56] же́нъ·

Гла, вѳ·

(гда же оу҆тверже́но бы́сть)[1] цр҃тво рово́-
мово. и҆ оу҆крѣпле́но. о҆ста́ви зако́нъ гн҃ь,
и҆ ве́сь і҆и҃ль с ни́мъ· (-)[2] Бы́сть (же) вꙁ
(лѣто, е҃ є)[3], цр҃тва рово́мла (зане҆ съгрѣ-
ши́ша гу҃. вꙁзы́инде сꙋаки́мъ цр҃ь е҆гѵ҆пе́скїи вꙁ
і҆е҃рлимъ)[4], съ тысѧщїю, и҆ (о́смь со́тъ)[5] колес-
ни́цъ. и҆ ѯ҃, тысѧщъ, кони́никъ. и҆ не бѣ чисма҆
(наро́ꙋ)[6], ѷ҆́же прїи́де с ни́мъ ѿ҆ е҆гѵ҆пта·
(левѵ҆ане)[7], (и҆ троголи́тє)[8], и҆ е҆ѳїо́пи и҆ взя́ша
гра́ды запа́сты ѷ҆же ба́хꙋ вꙁ і҆ꙋ́дее́. и҆ прїи-
до́ша (да́же) до і҆е҃рлима· (-)[9] Саме́їа (же) про҃рокъ
вꙁнїи́де къ рово́амꙋ, и҆ къ нача́лникомъ і҆ꙋ́ди-
нымъ. ѷ҆же събра́ни ба́хꙋ вꙁ і҆е҃рли҃, ѿ҆ лица҆
сꙋаки́мова, (-)[10] рече (же) и҆х ни́мъ, сїа́ рече гь҃,
вы҆ о҆ста́висте мѧ, и҆ а́зъ о҆ста́влю ва҃ в рꙋ́кꙋ
сꙋаки́ма, (-)[11] оу҆боя́ша (же) сѧ нача́лницы і҆и-
левы, и҆ цр҃ь, и҆ реко́ша. пра́ведь҃е е҆сть гь҃. е҆гда же
ви́дѣ гь҃ ѷ҆же смире́ны бы́ша, (-)[12] бы́ сло́во гн҃е
къ саме́ю глю҆щи, ѷ҆́ко смире́ни сꙋть не разорю҆ и҃
(-)[13] да҃ (же) и҆мъ вꙁ ма́лѣ сп҃нїе, и҆ не оу҆ка́плѧ́
ѷ҆́рость моѧ҆ на і҆е҃рлимъ, о҆баче бꙋдꙋ вꙁ слꙋгы҆
(да)[14] позна́ютъ рабо́ты моѧ҆, и҆ рабо́ты цр҃тва
земля́мъ, и҆ вꙁзы́инде сꙋаки́мъ цр҃ь е҆гѵ҆пе́скїи,
(вꙁ і҆е҃рли҃), и҆ побра҆ съкро́вища, ѷ҆́же вꙁ домꙋ
гн҃и, и҆ (-)[15] до́мꙋ цр҃ева вс҃ѧ вꙁѧ́тъ, и҆ (-)[16] щи́-
ты зла́тыѧ ѷ҆́хже сътвори́лъ соло́монъ. (-)[17] (вѣ
ни҃ мѣсто сътвори҆ рово́а҃ (цр҃ь) (-)[18] мѣ́дяны)[19],
и҆ поста́ви на҃ ни́мъ сꙋаки́мъ, (цр҃ь е҆гѵ҆пе́тскїи),
нача́лниковъ пр҃е́ходя́щихъ, ѷ҆же стрежа́хꙋ
(дво́рꙋ пола́ты)[20]. И҆ бы́сть е҆гда вꙁходитн҆ цр҃ю
вꙁ до́мъ (бжїи)[21], вхожа́хꙋ (и҆) стрегꙋщїи҆ и҆ пр҃е-
ходя́щїи. и҆ о҆бращаю҆щꙋсѧ е҆мꙋ вꙁсхожа́хꙋ

мона, його батька, тільки три роки. **18** Привів же Ровоам жінку Моолат, дочку Єрімута, з Давидових синів, Авигель же, дочку Еліавову, з Єсеєвих синів, **19** яка йому породила синів Єхуса, і Самморія, і Заама. 20 Після цього ж взяв собі Мааху, Авесаломову дочку, яка породила йому Авію, і Єттія, і Зизу, і Салимота. **21** І полюбив же Ровоам Мааху, Авесаломову дочку, понад всіх своїх жінок і наложниць, бо мав 18 жінок і 60 наложниць. І він породив 28 синів і 60 дочок. **22** *І Ровоам по- црс3. 15
ставив Авію, сина Маахи, на начальника і князем над всією своєю братією, бо він думав його і царем поставити. **23** І він виростав понад всіх його братів і над всіх Юдиних і Веніяминових синів, і в усіх містах Юди і Веніямина, і в усіх містах з мурами, і дав же їм багато їжі, і вимагав численних жінок.

Глава 12

1 Коли ж закріпленим і затвердженим стало Ровоамове царство, він покинув господній закон і з ним ввесь Ізраїль. **2** Сталося ж в 5-му році Ровоамового царства: тому що вони згрішили Господеві, прийшов Суаким, єгипетський цар, до Єрусалиму **3** з тисяча і вісімсот колісницями і 60-ма тисячами кінноти. І не було числа народу, що прийшов з ним з Єгипту, лівійці, і троголдити, і ефіопи. **4** І вони взяли міста з запасами, які були в Юди, і прийшли аж до Єрусалиму. **5** Самея ж, пророк, ввійшов до Ровоама і до юдиних володарів, які зібрані були в Єрусалимі від Сусакимового лиця, сказав же до них: Це сказав Господь: Ви мене залишили, і я залишу вас в руці Сусакіма. **6** Перелякалися ж ізраїльські начальники й цар, і сказали: Праведний є Господь! **7** Коли ж Господь побачив, що були вони впокорені, було господнє слово до Самея, кажучи: Тому що є впокорені, не знищу їх, дам же їм в короткому часі ці спасіння, і мій гнів не пролиється проти Єрусалиму, **8** однак будуть слугами, щоб пізнали мої служби і служби царства землі. **9** І прийшов Сусакім, єгипетський цар, до Єрусалиму, і взяв скарби, що в господньому домі і царському домі – все забрав, і золоті щити, які зробив Соломон. **10** Замість них цар Ровоам зробив мідні, і єгипетський цар Сусакім поставив над ним начальників, вояків, які стерегли двір палати. **11** І сталося, що коли входив цар до божого дому, входили і сторожі, і су-

проводжуючі, і коли повертався він – приходили назустріч супроводжуючі до свого складу зброї. **12** І коли він упокорився, від нього відвернувся господній гнів, і нічим не *був* оображений, бо і в Юди були добрі
црс3. 14 слова. **13** *Скріпився ж цар Ровоам в Єрусалимі і зацарював. 40 же і один рік мав, коли почав царювати, і 18 літ царював в місті Єрусалимі, яке Господь вибрав, щоб там з усіх племен ізраїльських називалося його ім'я. Ім'я ж його матері Намма, аммонітка. **14** Зробив же він погане і не випрямив своє серце, щоб шукати Господа. **15** Слова ж Ровоама, перші і останні, ось чи не є вони записані в словах Самея пророка і Адда видючого, і в достовірнім оповіданні? Воювали ж проти себе Ровоам і Єровоам всі дні. **16** І заснув Ровоам зі своїми батьками. Похований же був в місті Давидовім, і замість нього зацарював його син Авія.

Глава 13

1 У 18-му році царя Єровоама зацарював Авія над Юдою **2** і 3 роки царював в Єрусалимі. Ім'я ж його матері Миахія, дочка Уріїлова, з Ґаваона. І була війна між Авією і Єровоамом. **3** І він став до бою.
црс3. 15 *Авія ж мав вояків – 40000 добірних мужів, і Єровоам вишикував проти нього до бою 80000 мужів, які, і ті, були вибрані і сильні до боїв. **4** Встав же Авія на горі Сомор, яка була в околиці Ефремовій, і сказав: Послухайте, Єровоаме і ввесь Ізраїлю! **5** Чи хіба не знаєте ви, що Господь Бог ізраїльський дав царство над Ізраїлем навіки Давидові і його синам у вічний завіт. **6**
црс3. 11 *І встав Єровоам, син Наватів, раб Соломона, сина Давида, і відступив від свого пана. **7** І зібралися ж до нього погані мужі, законопереступні сини, і спротивилися проти Ровоама, сина Соломонового. Ровоам же був молодший і серцем боягуз, і не зміг їм протиставитися. **8** І, отже, тепер ви кажете, що можете противитися господньому царству, яке належить Давидовим синам, маєте ж велике множество народу і за богів золоті телята, які вам зробив
црс3. 12 вищ. 11 Єровоам. **9** *І чи ви не викинули господніх священиків, синів Ааронових, і левітів, і зробили собі священиків з народу всієї землі? Ідучи приходить і наповнить свої руки 7-ма телятами і 7-ма баранами, і ставав священиком неправдивому богові. **10** Наш же Господь Бог є Той, якого ми не покинули, його ж священики з синів Ааронових служать

противоу прѣходаѧщїи (ѡтъ ѻружници своеѧ). и вънегда смирисѧ, ѻбращена естъ ѿ него ѧрость гнѣвѧ и ничїимже ѻскорблѣ. ибо и въ іоудѣ бѧхѹ словесѧ бга· (-)[22] *ѻукрѣпи (же) сѧ (црь) ровоа въ іерлимѣ и цртвова. (-)[23] ѧ (же), і ѥдино лѣто бысть ѥгда цртвоватии начѧ, и (ѧи)[24], лѣтъ, цртвова въ іерлимѣ градѣ ѥгоже избра гь. да именуетсѧ имѧ ѥго тѹ ѿ всѣхъ колѣнъ [-][25] їиллевыхъ· (-)[26] Имѧ (же) мтри ѥго (намма)[27], амманиита. (-)[28] сътвори (же) лукаво, (и)[29] не направи сръца своего да възыщетъ га. (-)[30] словеса (же) ровоамова пѣрваѧ и послѣднѧѧ не се ли сѹть писана въ словесѣхъ самеїа прка, и ада видѧщаго, и (настоѧнѣишемъ сказанїи)[31]. (-)[32] ѻполчѧхѹ же сѧ противѹ себѣ ровоамъ, и ѥровоамъ всѧ дни. и оуспѐ ровоамъ (-)[33] съ ѻѿцы своими. (-)[34] погребенъ (же) естъ, въ градѣ дв҃дѣ. и цртвова ависа сномъ ѥго в него мѣсто·

гла, гі·

Ⱂъ (лѣто, ѧи)[1]. (црѧ)[2] ѧѥровоама, цртвова ависа на іоудеи. (и) [г, лѣта][3] цртвова въ іерлимѣ. (-)[4] имѧ (же) мтри ѥго (миахаїа)[5] дщи оуріимлева ѿ гаваона, и (бѣ брань)[6] межи ависю, и ѥровоамомъ. и (въполчишасѧ. *ависа же имѣаше браннѣишихъ мѹжи ѧ҃збранныхъ, ѧ҃м)[7]. і ѧѥровоамъ състрои съпротивѹ ѥго брань, ѧ҃п. (мѹжеи, иже и тїи ѧ҃збранни бѣша. и ѡтъ бранемъ кръпчаиши)[8]· (-)[9] Ста (же) ависа на горѣ сомори иже бѣ въ предѣле ефремли и рече. слышите ѥровоамъ и весь іилль. ни ли не вѣсте ѩко гь бъ їилевъ. въздалъ цртво (двдѹ на іилли въ вѣки)[10], и сновомъ ѥго, завѣ (вѣченъ)[11]. *И въста ѧѥровоамъ сномъ навататовъ раб (соломоновъ)[16] сна два. и ѿвержесѧ ѿ господина своего, и събраша (же) сѧ к немѹ мѹжи сѹетнѣиши сновѣ законопреступнїи и сопротивишасѧ противѹ ровоама сна (соломоня)[12] (-)[13] Ровоам (же) бѣ юнѣишїи и (срцемъ страшлив)[14], и не (може противитисѧ имъ)[15]. и нынѣ (оубо) (вы глете)[16] да сопротивитисѧ можете (-)[17] цртвѹ гню (иже въздержитъ по сновохъ двдвѣ)[18] (имате же)[19] велико людїи множество и (-)[20] телца златыѧ ихже сътвори ва ѧ҃ іеровоа въ богы. *и не не извергосте ли сщенниковъ гнихъ сновъ ааронь и левѵтоѣ, и сътвористе себѣ жрцы ѿ людїи ([всеѧ])[21] землѧ)[22]. идыи прїидетъ, и наполнитъ рѹкѹ свою ѿ телцовъ, (з), и обнѣхъ, з хъ и сътворисѧ въ жрцѧ не сѹщемѹ богу. (нашъ же)[23] гь бъ (естъ ѥгоже) не ѻставихомъ, (-)[24] сщенницы (же) ѥго слѹжатъ гѹ ѿ сновъ

ѧарѡ́нь. и҆ левѵ́ти сѹ́ть в чи́нѣхъ свои́хъ жрѹ́щіе гдⷭ҇ѵ, вс҃ѣ́мъ ѫ҆же́нїѧ, ѹ҆́тро и҆ предъ ве́черомъ, и҆ ми҃ро́мъ сложе́нїѧ (по вс҃ѧ дн҃и принос҃ѧтъ гдⷭ҇ѵ), и҆ предлага́ю҆тсѧ хлѣ́бы на столѣ́ чистѣ́йшіи҃. (є҆́сть же под на́ми)[25] по҆́свѣщникъ зла́тый, и҆ свѣтѝльники є҆́го да ѫ҆же́гѹтсѧ всегда̀ къ ве́черѹ. мы̀ бо҃ хранѝмъ повелѣ́нїѧ гⷣа бг҃а ѡ҆́цъ на́шихъ, є҆́гоже вы̀ о҆́стависте. (того ра́ди въ во́нѣ на́шеи҃ бо҃съ є҆́сть)[26]. и҆ сѡ҆е́нницы є҆́го (възвѹча́тъ трѹба́ми и҆ въ҆́зшѹма́тъ)[27] проти́ву ва́мъ. сы́нове і҆и҃ле́вы (не хо́щете) брани́ти проти́ву гдⷭ҇ѵ бг҃ѹ ѡ҆́цъ (ва́шихъ)[28], (и҆́же нѣ́сть ва́мъ подо́бно)[29]. (сїѧ̀ томѹ́ гл҃ѧ)[30], і҆еровоа́мъ въ҆звратѝ по҆́садѹ прїѧ́ти е́и҃. взадъ на ни́хъ. и҆ бы́сть ѡ҆ сѹпроти́ву і҆ѹ́ды (са́мъ). и҆ по҆́сада сѣза́ди· и҆ въ҆звраще́ни́шасѧ і҆ѹ́деи҃, и҆ се҄ ви́дѣша бра́нь. ѡ҆ сѹпроти́вѣ и҆ сѣза́ и҆ въ҆зопи́ша къ гдⷭ҇ѵ. и҆ сѡ҆е́нницы трѹба́ми пѣ́ти нача́ша. (вси́ же)[31] (мѹ́жи і҆ѹ́дины въ҆згласи́ша)[32]. (и҆ е҆̀ мѣ́мъ въ҆пїю́щимъ)· и҆ (ѹ҆ѹ҆страши́ бг҃ъ)[33] і҆еровоа́ма. (-)[34] і҆и҃ѧ. (и҆́же стоѧ́хѹ) ѡ҆ сѹпроти́ву а҃вїѧ́ (-)[35] і҆и҃ѹ́ды. (-)[36] бѣжа́ша сы́нове і҆и҃ле́ви ѡ҆ (-)[37] і҆ѹ́ды. и҆ преда́сть и҆́хъ (бг҃ъ)[38] в рѹ́кѹ и҆́хъ. и҆ порази́ (ѹ҆́бо) и҆́хъ а҃вїѧ и҆ лю́ди є҆́го на́звою вели́кою и҆ паду́ша ра́нени ѡ҆ і҆и҃ѧ, е҆́ со́ть (-)[39] мѹже́и кр҃тскі҃и· и҆ смири́ша же сѧ сы́нове и҆и҃ле́ви въ (вре́мѧ)[40] то҃· и҆ велмѝ ѹ҆́кр҃тпи́шасѧ сы́нове і҆ѹ́дины· сего҃ ра́ди и҆́же ѹ҆́повáша на гⷣа бг҃а ѡ҆́цъ свои́хъ· (-)[41] Погна́ша (же) а҃вїѧ въ слⷣ і҆еровоа́ма, и҆ взѧ̀ (гра́ды є҆́го)[42]. (и҆) ви́дѣль, и҆ о҆́кр҃тныѧ се́ла є҆́го, и҆ (гесана́и҃)[43] (съ)[44] се́лами є҆́го, і҆ (є҆вро́нъ)[45] и҆ се́ла є҆́го и҆ не мо́же сѹпроти́витисѧ і҆еровоа́мⷩ҇ [въ][46] вс҃ѧ дн҃и а҃вїѧ, (є҆ю́же)[47] поразѝ (-)[48] и҆ ѹ҆́мре. (-)[49] (а҃вїѧ (же) ѹ҆́кр҃тпи́сѧ)[50], и҆ пола́ть (-)[51] ж҃е҃, д҃і. и҆ родѝ, (їсв, сы́новъ)[53]. и҆ (з҃ и҆ в҃ дⷭ҇ери)[53]. (-)[54] прочаа (же) словеса̀ а҃вїа и҆ дⷣа́нїѧ є҆́го, и҆ словеса̀ є҆́го. пи́сана сѹ́ть (ши́рши) ѣ҆ кни́зѣ (а҃́ддо пр҃ро́ка)[55].

гл҃а, д҃і·

г҃ ч҃ ѳ҃ (Ѹспе́ *же)[1] а҃вїа̀ съ ѡ҆́цы свои́ми, и҆ погребо́ша є҆́го въ градѣ̀ дв҃дѣ· (-)[2] Ц҃рствова́ (же) (а҃́сса)[3] сы́нъ є҆́го ѣ҆ него мѣ́сто въ дн҃и (же) (а҃́ссы)[4] почи́ земла̀ і҆ѹ́дина. лѣ́тъ, і҃. и҆ сътворѝ (а҃́сса). бл҃го и҆ ѹ҆́годно (бы́сть) пр҃е҆ гⷭ҇ѵ бг҃ѹ є҆́го, и҆ превратѝ о҆́лтари чю́ждаѧ, и҆ слⷭ҇бы вы́шнаѧ, и҆ сѣкрѹшѝ (и҆́долы)[5]. и҆ (дре́ва (же) посѣчѐ)[6]. и҆ повелѣ́ і҆ѹ́дѣ да взы́щетъ гⷣа бг҃а ѡ҆́цъ свои́хъ. и҆ да сътвори́тъ зако́ (є҆́го) и҆ за́повѣди. и҆ сѣкрѹши́ша ѡ҆ всѣ́хъ гра́довъ і҆ѹ́динꙑ҆̀ о҆́лтарѝ, і҆ и҆́долы и҆ ц҃рствова̀ в ми́рѣ кр҃тѣ́ці҃е, въ҃ гра́дѣхъ і҆ѹ́динꙑхъ. (смири́ бо

Господеві, і левіти є у своїх чинах, **11** які приносять Господеві жертву цілопалення вранці і перед вечором, і складений ладан на всі дні вони приносять Господеві, і ставлять хліби на чистому столі. Є ж між нами золотий підсвічник і його світильники, щоб завжди були запалені при вечорі. Бо ми бережемо накази Господа Бога наших батьків, якого ви покинули. **12** Задля того в запаху нашому є Бог, і його священики затрублять трубами і затрубять проти вас. Сини ізраїльські, не майте бажання воювати проти Господа Бога ваших батьків, яке не є вам притаманним. **13** Як той це говорив, Єровоам повернув засідку, щоб вони прийшли на них ззаду, і він сам був напроти Юди, і засідка ззаду. **14** І повернулися юдині *люди* – і ось побачили бій спереду і ззаду; і закричали до Господа, і священики почали трубити трубами. **15** Всі ж юдині мужі закричали. І ось, коли вони кричали, і Бог перелякав Єровоама *та* Ізраїля, що стояли напроти Авії юдиного. **16** Втекли від Юди ізраїльські сини, і Бог видав їх в їхні руки. **17** І, отже, Авія побив їх і його народ великою раною, і впали ранені з Ізраїля 5 сот сильних мужів. **18** І сини ізраїльські були впокорені в тому часі. І дуже скріпилися сини юдині задля того, що вони надіялися на Господа Бога своїх батьків. **19** Погнавсь же Авія вслід за Єровоамом і взяв його міста, і Витель і його довколішні села, і Ґесанай з його селами, і Еврон і його села. **20** І Єровоам не міг протиставитися Авії в усі дні, в яких побивав, і він помер. **21** Авія ж став сильний і взяв 14 жінок, і породив 22-х синів і 60 і 2 дочки. **22** Осталі ж слова Авії, і його діла, і його слова є ширше записані в книзі пророка Адди.

Глава 14

23 Заснув *же Авія зі своїми батьками, і його поховали в місті Давидовім. Зацарював же Асса, його син, замість нього. В днях же Асси юдина земля спочила 10 літ. **14,1** І зробив Асса те, що було добре і миле перед його Господом Богом. **2** І він зніс чужі жертовники і служби на висотах, і знищив ідолів, і дерева ж порубав, **3** і наказав Юді, щоб шукав Господа Бога своїх батьків і щоб чинив його закон і заповіді. **4** І усунув з усіх юдиних міст жертовники й ідоли, і царював сильно в мирі **5** в юдиних містах,

црс3. 15

бо земля була упокорена. Збудував же й міста з запасами в Юди, що був у мирі, і в ті часи не повстала ані одна війна, бо Господь подавав йому мир. **6** Сказав же Юда: Збудуємо ці міста, і обгородимо стінами, і підкріпимо баштами, і брами, і засуви в тій землі, де володітимемо, бо ми шукали Господа Бога батьків наших, і пошукав Він нас, і дав нам спокій. Мир довкруги з поміччю. Задля того збудували, і в будові *не* було ні однієї перешкоди. **7** Мав же Асса своїх вояків в зброї, що несли щити і списи: з Юди – 300000, з Веніямина зі щитами і стрільців – 280000; всі ж ці мужі сильні до війниж. 12 ни. **8** *Вийшов же проти них Зарай, етопець, зі своїми вояками: десять сот по десять тисяч і 300000 колісниць. І він прийшов аж до Мариса, **9** і Асса вийшов йому назустріч, і вишикувалися до бою в долині на північ Мариса. **10** І Асса прикликав
црс1. 14 Господа Бога і сказав: *Поможи нам, Господи Боже наш, бо на тебе ми покладаємо надію, і маючи безсумнівність в твоє ім'я, ми прийшли проти того множества. Господи Боже наш, Ти є. Людина не зможе проти тебе *стати*. **11** І Господь перелякав ефіопів перед Ассою і Юдою, і ефіопці ж втекли. **12** І гнав їх Асса і народ, що з ним, аж до Ґедора, і ефіопи впали аж до вигублення, бо як Господь бив – вони були знищені і коли ставали до бою перед його вояками. І вони взяли багато здобичі **13** і побили їхні міста довкруги Ґедора, бо їх охопив великий господній страх. І вони знищили міста і винесли багато здобичі, **14** але й вирізали огорожі овець і амазонів і взяли безчисленне множество скота і верблюдів, і повернулися до Єрусалиму.

Глава 15

1 Азарія ж, син Ададів, на ньому був божий дух, **2** вийшов назустріч Ассі, Юдиним і Веніяминовим *синам*, і сказав йому: Послухайте мене, Ассо і ввесь Юдо, і Веніямине! Господь з вами, тому що ви були з ним. Якщо шукатимете його, Він відкриється вам, якщо ж покините Його, Він покине вас. **3** Багато днів було в Ізраїлі правдивої безбожності, і без священиків, й без учителів,
муд. 1 і без закону. **4** *Коли ж і поверне їх в своїх болях – і закличуть до Господа Бога ізраїльського, Він повернеться до них. **5** В тому часі не буде миру тому, що виходить, бо господній гнів на всіх тих, що живуть на землі, **6** бо і воюватиме народ

сѧ землѧ· сѣзда́ же и҃) поса́ды запа́систы въ (іоу҃де́и)[7]. и҃же (поко́ино бы́сть)[8], и҃ ни ѥ҆ди́на (въ времена́ тыѣ бра́нь вѣ́ста)[9], ми́ръ бо҃ гдⷭ҇ вѣ́здаю҆ще ѥ҆мꙋ. (-)[10] рече́ (же) іоу́да сѣзи́ждемъ гра́ды сі́ѧ и҃ о҆гради́мъ стѣ́ны, и҃ оу҃крѣпи́мъ столпы́, и҃ вра́та, и҃ за́мки. в не́и҃ землѝ господ҃ствꙋ́емъ. на́ико (-)[11] ѣ҆зыска́хомъ гⷭ҇а бⷭ҇а (ѡ҆ц҃ъ на́шихъ)[12]. (и҃ вѣ́зыска́на)[13], и҃ вѣ́здасть на́мъ ми́ръ по о҆́кр҃тъ. съ поспѣ́шствѡ҃. (того ради сѣздаша́, и҃ ни ѥ҆ди́но въ строе́нїи помѣша́нїе бы́сть·) (-)[14] и҃мѣ (же) (а҆́сса)[15], во́и. въ о҆ру́жїи свои́хъ, носа́щихъ щи́ты. и҃ копі́а ѡ҃ (іоу́ды)[16], ҃т҃м҃. (-)[17] ѡ҃ (вені҆а́мина)[18] щи́тѣ́никовъ. и҃ стрѣлцевъ. ҃с҃п҃)[19]. вси́ же сі́и мꙋ́жи на́ брань крѣпчаи́ши· (-)[20] *и҃зы́иде (же) проти́ву и҃хъ (зарѧ́и)[21] ѥ҆дноплаи́нникъ, съ во́и (свои́ми) десѧ́тїю сѡ҃ тма́ми. и҃ колесни́цъ, ҃т҃м҃)[22], и҃ прі҆и́де да́же до мари́са, и҃ (а҆́сса, и҃зы́иде)[23] проти́ву ѥ҆мꙋ. и҃ оу҃строи́ша брань оу҃ дебри́ на сѣ́вер҃ъ мари́са, и҃ вѣ́зва а҆́ссѣ гⷭ҇а бⷭ҇а (-)[24] и҃ рⷱ҇. (-)[25] *помози́ на́мъ гⷭ҇и бⷭ҇е на́шъ, занѐ на тѧ оу҃пова́емъ, и҃ въ (твоѐ и҃́мѧ)[26] (и҃мѣ́ющи неѡ҃биновені҆е). прі҆идо́хомъ съ проти́ву (того мно́жества)[27]· гⷭ҇и бж҃е нашъ (ты҃ ѥ҆си́) не премо́жетъ проти́ву тебѣ́ ч҃лкъ. и҃ (оу҃страши́лъ)[28] гⷭ҇ь ѥ҆фио́пы, прⷱ҇ (а҆́ссою і҆) и҃оу́дою· и҃ сѣбѣжа́ше (же) ѥ҆фі҆о́пы и҃ гна́ (и҃хъ) (а҆́сса)[29] и҃ лю́дїе и҃же с ни́мъ да́же до гедо́ра, и҃ падо́ша ѥ҆фі҆о́пы даже до погꙋбле́нї҆а на́ико (гдⷭ҇ ві҆ю́щꙋ съкрꙋши́шасѧ)[30]. и҃ прⷱ҇ во́и ѥ҆го (о҆полча́ющесѧ). и҃ взѧ́ша плене́нї҆ѧ мно́га, и҃ поразѝша гра́ды и҃хъ по о҆́кр҃тъ гедо́ра. вели́къ бо҃ стра́хъ гⷭ҇нь о҆бъна́тъ и҃хъ· и҃ (разорѝша гра́ды)[31], и҃ мнѡ҃ плѣ́нъ и҃зне́соша. но и҃ кꙋщи о҆́вцамъ, и҃ ѧ҆мазо́новъ и҃зсѣкоша. и҃ взѧ́ша (сікота́ бесчи́слено мно́жество)[32] и҃ вельблѽ҃. и҃ вѣ́звратѝшасѧ въ і҆ер҃лимъ·

гⷭ҇ла, ѳ҃і·

(за́рі҆ѧ же)[1] сн҃ъ [а҆да́довъ][2], бы́сть в не́мъ дх҃ъ бж҃і҆и, (-)[3] и҃зы́иде въ срѣ́тені҆е (а҆́ссы, іоу҃де́о҆въ)[4], и҃ вені҆ами́на, и҃ рⷱ҇ (ѥ҆мꙋ)· о҆у҃слы́шите мѧ (а҆́сса)[5]. и҃ весь іоу́да, и҃ вені҆ами́нъ. гⷭ҇ь с ва́ми, на́ико бы́сте с ни́мъ. (-)[6] а҆́ще ѣ҆зы́щете ѥ҆го, о҆бра́щетсѧ ва́мъ. (-)[7] а҆́ще (же) о҆ста́вите ѥ҆го, о҆ста́витъ васъ. (-)[8] (мно́ги дн҃и)[9] въ і҆и҃лѝ бе҃збж҃і҆ѧ и҃стинны, и҃ бе҃з сщ҃енника, (и҃ бе҃з оу҃чи́тель же,) и҃ бе҃ закона· *(є҆гда же и҃ о҆брати́тъ и҃хъ въ печа́лехъ свои҃́. и҃ вѣ́зопі҆ю́тъ кⷮ҇ гⷭ҇у бⷭ҇у і҆и҃ле́ву, о҆бра́щетсѧ и҃мъ)[10]. (-)[11] въ (вре́мѧ о҆но)[12] не бꙋдѣ́ ми́ръ и҃сходя́щемꙋ (-)[13], на́ико на́рость гⷭ҇ѧ на всѣ́хъ о҆бита́ющи҃х на (землѝ)[14]. и҃ о҆полчи́тъ бо сѧ на́зы́ікъ на на́зы́ікъ,

и гра́ противѹ гра́дѹ, ꙗ́ко (ѓь)[15] смѹтѝ и҃хъ въ всѧ́кои печа́ли. и҆ вы (оу҆бо) оу҆крѣпи́тесѧ. и҆ не о҆вра́жѹтсѧ ру́ки ва́ши. (бу́детъ бо)[16] мѕ́да дѣ́ла ва́шего· Ѩ́же ѣ́гда слы́ша (а҃ссе) словесà сїѧ, и҆ прр҃чество [азарїѧ][17] прр҃ка. (-)[18] оу҆крѣпи́сѧ и҆ ѡ҆-мѣ́тъ и҃́долы, ѡ҆ всеѧ̀ землѧ̀ і҆ѹ́дины и҆ вені҆ами́ны, и҆ ѡ҆ гра́ и҃́хъже оу҆крѣпѝ (и҆е҃рова́мъ) въ горѣ ефре́мли· И҆ о҆сщи́ о҆лта́рь гдн̃ь и҃же бѣ пре҃ притво́ромъ гдн̃имъ. (-)[19] съ҆бра (же всего) і҆ѹ́дѹ, и҆ ве-ні҆ами́на. и҆ прише҃цы о҆бита́ющїи с ни́ми ѡ҆ ефрема, и҆ (манасі́ѧ)[20], и҆ ѡ҆ симео́на. (мно́зи бо к немѹ приѣгѹ́ша)[21] ѡ҆ і҃и҃ла, ви́дѧщи ꙗ́же гь бъ҃ его бы́сть с ни́мъ. (е҆гда же)[22] прїидо́ша въ і҆ер-лимъ. въ мц҃ѣ, г҃. в (лѣто, ѕ҃і)[23]. ц҃рства а҃ссы· И҆ пожро́ша гу҃ въ (дн̃ь то́и)[24] ѡ҆ кори́сти, (и҆ плѣне́нїи) ѣ҆же возведо́ша воло҃, з҃ со҃ и҆ о́венъ, з҃. тыса́щ҃ и҆ вни́де ѡ҆ зако́на (на оу҆крѣпле́нїе ми́ра) да взыщ҃ѹ га ба ѡ҆ц҃ъ своѝхъ, (и҆) всѣ́мъ ср҃це́мъ, и҆ всею҆ дш҃ею (и҃хъ). и҆ всѧ́къ и҃же (рече́, не взыс-ка́ти)[25] га ба і҃и҃лева да оу҆мр҃е́, ѡ҆ ме́ньшаго да́же до бо́лшаго. ѡ҆ мѹжа да́же до жены̀. (-)[26] заклѧ́ша же сѧ гу҃ гла́сомъ вели́кимъ, (-)[27] въ восклица́нїи. и҆ въ звѹкѹ трѹбномъ. (вси же і҆оу҆де́и възра́довашасѧ)[28] о҆ клѧ́твѣ. (-)[29] всѣ́мъ (ср҃це́мъ своѝмъ)[30] клѧ́шасѧ, и҆ въ все́и воли ѣ҆зыска́ша е҆го, и҆ о҆брѣто́сѧ и҃мъ· (-)[31] Подаⷭ́ть же и҃мъ гь поко́и по о҆ко́лѣ. *(Но) и҆ маа́хѹ мт҃рь свою҆ и҃змѣни́лъ е҆же не бы́ти въ слѹжбѣ а҆старта (и҃до́ла), и҆ съкрѹшѝ (е҆го)[32], (ѣ҃ кѹ́съ раздробѝ,) и҆ сожѫ́же въ пото́цѣ кі҃е́дръстѣмъ, ра́зѣ вы́шнѧа о҆ста́ви занѐ бѣ (въ і҆оу҆де́и и҆) въ і҃и҃ли· Но (и҆) ср҃це (а҃ссы)[33] бѣ съвершено́ въ всѣ́хъ дн̃ехъ е҆го· И҆ внесѐ ст҃ыѧ дв҃да ѡ҆ц҃а своего́, и҆ ст҃ыа (в домѹ бж҃їи)[34], (и҆) сребро̀ и҆ зла́то, (-)[35] съсѹды и҆ бра́нь не бы́сть съ ни́мъ, да́же до, ѧ́ѕ го, лѣта ц҃рства (а҃ссина)[36].

Гла, ѕі·

ѓ ц҃ ѕ҃а

Въ* (лѣто, а҃ и҆ є)[1], ц҃рьства (е҆го)[2], взы́-иде вааса ц҃рь і҃и҃левъ, въ і҆оу҆де́ю, и҆ ст҃ѣнѹ о҆бъ҃а́ше ра́мѹ, (да ни е҆ди́нъ въ бо́язни можа́ше и҃зытѝ, и҆ вни́тѝ въ ц҃рство а҃ссино)[3] и҆ възѧ́тъ (же) а҃ссa (сребро̀ и҆ зла́то)[4] ѡ҆ сокро́вищъ до́мѹ гн̃ѧ, и҆ (ѡ҆ сокро́-вищъ)[5] ц҃рьскихъ· И҆ посла̀ къ (невеа҆дадѹ)[6] ц҃рю сѵ̀рьскѹ, и҃же о҆бита́ше въ дама́сцѣ гл҃ющи, (прїими ми́ръ)[7] промежи менѐ и҆ тебѐ, и҆ межѝ ѡ҆ц҃емъ мои҃, и҆ (-)[8] ѡ҆ц҃емъ твои҃мъ, (и҃мѣша съглаше́нїе, того ра́ди)[9] посла́хъ тебѣ сребро̀ и҆ зла́то, прїиди (да разбїе́мъ)[10] ѡ҆ менѐ ва-а҃сомъ ц҃ѧ і҃и҃лева, и҆ ѡ҆и҆дѣ́ ѡ҆ менѐ, и҆ слы́ша

проти народу, і місто проти міста. Бо Господь навів на них замішання в усякім болі. **7** І ви, отже, скріпіться, і хай не послабнуть ваші руки, бо буде нагорода за ваше діло. **8** Коли це почув Асса, ці слова і пророцтво пророка Азарії, він скріпився і викинув ідолів з усієї Юдиної землі і з Веніямина, і з міст, які Єровоам скріпив в Ефремовій горі, і освятив господній жертовник, який був перед господнім притвором. **9** Зібрав же він всього Юду і Веніямина, і приходьків, що проживали з ним з Ефрема, і Манасії, і з Симеона, бо до нього численні прибігли з Ізраїля, бачачи, що його Господь Бог був з ним. **10** Коли ж прийшли до Єрусалиму в 3-му місяці, в 15-му році царства Асси, **11** і принесли Господеві жертви в тому дні зі здобичі і полону, які привели: 7 сот волів і 7 тисяч баранів. **12** І він ввійшов за законом на скріплення миру, щоб шукати Господа Бога своїх батьків, і всім серцем, і всією їхньою душею. **13** І кожний, хто сказав не шукати Господа Бога ізраїльського, хай помре: від молодого аж до великого, від чоловіка аж до жінки. **14** Поклялися ж вони Господеві великим голосом з криком і зі звуком труби, **15** всі же юдині *сини* зраділи за клятву, вони клялися усім своїм серцем і шукали його всім бажанням, і Він відкрився їм. Подав же їм Господь спокій довкруги. **16** *Але й Мааху, свою ма- црс3. 15
тір, відсторонив, щоб не бути на служіння ідола Астарта; і розбив його, роздробив на кусочки і спалив в кедронському потоці, **17** тільки залишив височини, тому що були в Юди і в Ізраїлі. Але серце Асси було досконале в усіх його днях. **18** І він вніс святе Давида, свого батька, і святе в божому домі, і срібло, і золото, *і* посуд. І не було з ним війни аж до 35-го року Асиного царства.

Глава 16

1 І *в 30 і 5-му році царства Аси црс3. 16
прийшов Вааса, ізраїльський цар, до Юди і стіною обвів Раму, щоб ні один не міг в страсі вийти і ввійти в Асиному царстві. **2** І взяв же Асса срібло і золото зі скарбів господнього дому і з царських скарбів, і послав до Невеадава, сирійського царя, який жив в Дамаску, кажучи: **3** Прийми мир між мною і тобою і між моїм батьком і твоїм батьком. Вони мали домовленість, задля того я послав тобі срібло і золото. Ходи, проженімо від мене Ваасу, ізраїльського царя, і хай відійде від мене. **4** І син Адерів послухав царя Ассу і послав начальників своїх вояків до ізраїльських

міст; і вони побили Агинона, і Дана, і Авелмаїн, і всі околиці Нефталіма, обложені мурами. **5** Коли це почув Вааса, ізраїльський цар, він перестав будувати Рамаю і покинув своє діло. **6** А цар Асса взяв всього Юду, і вони взяли з Рами каміння і дерево, яке Асса приготував на будову. Збудував же ними Ґавея і Масфу. 7 І в тому часі прийшов пророк Ананія до Асси, юдиного царя, і сказав йому: Тому що ти мав надію на сирійського царя, а не на твого Господа Бога, задля того втекли вояки сирійського царя з
вищ. 14 твоїх рук. **8** *Чи не ефіопи і ливійці були тобі численною і хороброю силою, колісниці і кіннота, і дуже велике множество? І коли ти надіявся на Господа, і Він їх видав у
мак2. 9 твої руки. **9** *Бо господні очі глядять на всю землю і дають сулу тим, що досконалим серцем вірять в Нього. Адже ти зробив безумно, і задля цього ще в теперішньому часі повстане проти тебе війна. **10** Розгнівався ж Асса на видючого, наказав його посадити до в'язниці, бо дуже розгнівався задля цього і вбив в часі тому багатьох з народу.**11** Діла ж Асси, перші і останні, записані є вони в книзі юдиних царів *й* Ізраїля. **12** Захворів же Асса в 39-му році свого царства дуже великою хворобою на ноги і навіть в своїй немочі *не* шукав Господа, але лікарів. **13** І заснув же він зі своїми батьками, і помер в 41-му році свого царства. **14** І його поховали в його гробі, який він викопав в місті Давидовому. Поклали ж його на постелі, і наповнили пахощами і родами пахучого миру, і зробили йому дуже великий похорон.

сн҃ъ а҆де́ровъ ц҃ра (а҆́ссу)[11], и҆ посла́ нача́лники во́емъ свои́м҃, къ гра́домъ і҆и҃ле́вымъ, и҆ порази́ша (а҆гино́на)[12], и҆ да́на, и҆ а҆велмаи́нъ, и҆ всѝ поса́ды неда́ли́мли стѣна́та, (и҆же)[13] е҆гда́ слы́ша вааса (ц҃рь і҆и҃ле́въ) о҆ста́ви съзида́ти рама́ю и҆ о҆ста́ви дѣ́ло свое́· (-)[14] сі҃а (же) ц҃рь прїа́тъ вс҃ю і҆ꙋда́ю, и҆ взѧ́ша ка́менїе ѿ рама́ и҆ лѣ́съ (-)[15] (и҆же на съзида́нїе оу҆гото́ва а҆́ссa)[16]· (-)[17] Създа́ (же) в ни́хъ (гаве́а)[18], и҆ ма́сфу, и҆ въ вре́мѧ о́но прїи́де а҆нани́а прр҃ко́къ, къ (а҆́ссѣ)[19] ц҃рю і҆ꙋда́ину· И҆ рече е҆мꙋ е҆же и҆мѣ́лъ е҆си оу҆пова́нїе ко ц҃рю сѵ̀рскꙋ, а҆ не (-)[20] къ гꙋ бꙋ твое́мꙋ· Сего ра́ди оу҆шли́ (ц҃ра си́рьскаго во́и)[21] ѿ рꙋкꙋ твое́ю· *Не е҆фио́пи ли, и҆ ливїи бѧ́хꙋ тебѣ въ си́лу мно́гꙋ и҆ въ дрѣзость. (колесни́цъ и҆) ко́нникъ. (и҆) мно́жество зѣ́ло· И҆ вънегда́ къ гꙋ вѣ́ровалъ е҆си, (и҆) преда́ (и҆хъ) въ рꙋкꙋ твою. *(о́чи бо)[22] гн҃ни съзира́ющи вс҃ю зе́млю. и҆ въздаю́тъ кривѣ́сть тѣ́мъ, и҆же ср҃цемъ съвръше́номъ вѣ́рꙋютъ во́нь. бꙋ́ бо сътвори́лъ е҆си, (и҆ сего ра́ди то е҆щѐ)[23] настоѧ́щаго вре́мени на́ тѧ бра́нь въста́нетъ· (-)[24] Разгнѣ́вавъ же сѧ (а҆́ссa)[25] на ви́дѧщаго. повелѣ́ е҆го вѣсади́ти во стражи́лницꙋ. (зѣ́ло) бо (сего ра́ди прогнѣ́васѧ)[26] и҆ оу҆би́ (-)[27] ѿ людїи во вре́мѧ то (мно́гѣ). (дѣла же а҆́ссы)[28] пр҃выѧ и҆ послѣ́днѧя, пи́сана сꙋть въ кни́зѣ ц҃ре і҆ꙋда́ины҃ (-)[29] і҆и҃ля· Разболѣ́ же сѧ (а҆́сса)[30] въ (лѣто, а҃д)[31]. ц҃рства своего́. (бо́лѣзнїю зелнѣ́йшею) на́ ноги, (-)[32] и҆ ни
в не́мощи свое́и, възыска́ га, но враче́въ· И҆ оу҆спе (же)[33] съ ѿц҃ы свои́ми, и҆ оу́мре [лѣта, ма́ го][34], ц҃рства е҆го. и҆ погребо́ша е҆го въ гро́бѣ (е҆го). и҆же и҆скопа̀ (-)[35] въ гра́дѣ дв҃дв҃ѣ. (-)[36] положиша (же) е҆го на посте́лѣ и҆ напо҃ниша а҆рома́ты, и҆ ро́ды ми́ра оу҆ха́нна́го, и҆ сътвори́ша ему́ погребъ вели́къ зѣ́ло·

Глава 17

1 Зацарював же замість нього його син Йосафат. І перемагав проти Ізраїля. **2** Йосафат же поставив тисячників числом в усіх юдиних містах, які були оточені стінами, й розглянув *питання* помочі в Юдиній землі і в Ефремових містах, які забрав його батько Асса. **3** І Господь був з Йосафатом, бо він ходив в перших дорогах свого батька Давида і не надіявся на ідолів, **4** але на Бога свого батька, і пішов за наказами свого батька, а не за ізраїльськими гріхами. **5** Скріпив же Господь царство в його руках, і вся Юдея дала Йосафатові дари, і в нього було богатство і слава велика. **6** І піднялося його серце в господній дорозі, і він ще знищив з

Глава 17

Ц҃рствова́ же[1] и҆ѡсафа́тъ сн҃ъ е҆го̀ вѣ́ мѣ́сто, и҆ премога́ше (проти́вꙋ і҆и҃ля. и҆ѡсафа́тъ)[2]. (-)[3] поста́ви (же тысѧщники число́мъ)[4] въ всѣ́хъ гра́дѣхъ і҆ꙋда́ины҃хъ. и҆же бѧ́хꙋ ѻ҆гражены́ стѣна́ми. (пособле́нїе же расмотри́ в землѝ)[5] і҆ꙋда́инѣ: и҆ въ гра́дѣхъ е҆фре́мовы҃ и҆̑же побра (а҆́сса)[6] ѿц҃ъ е҆го. и҆ бы́сть гь съ и҆ѡсафа́томъ. на́ко хо́дитъ въ пꙋте́хъ (дв҃да) ѿц҃а своего́ пр҃вы́хъ. и҆ не оу҆пова̀ на и҆́долы и҆о на́ (-)[7] ба ѿц҃а своего́ (-)[8]. и҆ (про́иде в повеле́нїи ѿц҃а своего́)[9]. а҆ не (по гр҃хѡ҃ і҆и҃ле́вы҃)[10]· (-)[11] Оу҆крѣпи́ (же) гь ц҃рство в рꙋкꙋ е҆го. и҆ да́ша вс҃ѧ і҆ꙋде́ѧ да́ры и҆ѡсафа́тꙋ, и҆ бы́сть е҆мꙋ бога́тства, и҆ (мно́га сла́ва)[12]. и҆ възнесе́сѧ ср҃це е҆го въ пꙋть гн҃ь. и҆ па́ки (высо́каѧ и҆́долы и҆ лꙋ́ги ѿ

Юди високі ідоли і гаї. **7** В третьому ж році свого царства послав своїх начальників і сильних синів, і Авдія, і Захарію, і Натанаїла, і Міхея, щоб навчали в юдиних містах; **8** і з ними левітів – Самуя, і Натананія, і Вавдія, і Асіїла, і Семирамота, і Йонатана, і Адонію, і Товію, і тих левітів, що з ними; і Елисаму, і Орама – священиків. **9** Вони ж навчали народ в Юди, маючи книгу господнього закону, і обходили всі юдині міста, навчали народ. **10** Задля того був господній жах на всіх царствах землі, що були довкруги Юди, вони не сміли воювати проти Йосафата, **11** але і від чужинців приносили Йосафатові дари – срібло і дари, Арави ж приганяли 7000 і 7 сот баранів і овець **12** і стільки ж козлів. Виріс же Йосафат і став славним аж до висоти, і збудував в Юдеї доми і башти, **13** і багато діл він приготував в юдиних околицях, і в Єрусалимі ж були військові мужі і сильні. **14** Їхнє число за домами і мешканнями їх одних: в Юди начальники вояків – вождь Едунас, і з ним 300000 сильних мужів; **15** і після нього Йоаннан – начальник, і 200000 80000 з ним; **16** після нього ж – Амасія, син Захаріїв, посвячений Господеві, і з ним 80000 мужів сильних, ішли за ним, хоробрі на війні; **17** З Веніямина – Еліада, і з ним 50000 сильних, що держали лук і щит. **18** Після нього, далі, – Йозадав, і з ним 100000 і 80000 сильних до війни. **19** Ці всі були в царських руках, за винятком інших, яких цар поставив в містах з мурами в усій Юдеї.

Глава 18

1 І були в Йосафата багатство і велика слава і він взяв жінку з Ахавового дому і споріднився з Ахавовим родом. **2** *І по роках зійшов же до нього вповні, до Самарії, і Ахаав його приходові зарізав багато баранів і волів, йому і народові, що прийшов з ним, попросив же його, щоб пішов до Рамота ґаладитського. **3** Сказав же Ахав, ізраїльський цар, до Йосафата, юдиного царя: Ходи зі мною до Рамота ґалаадитського. До нього той відповів: Так як я, і ти. Так як твій народ, так і мій народ, з тобою будемо в битві. **4** І сказав Йосафат ізраїльському цареві: Порадься, прошу тебе, відносно сказаних слів з Господом. **5** Бо й зібрав ізраїльський цар 400 мужів-пророків, і сказав до них: Чи

ї цр҃ йкв

црс3. 22

піду на війну до Рамота ґалаадського, чи оставлю? І ті сказали: Піди, і Бог видасть в руки царя. **6** Сказав же Йосафат: Чи немає тут господнього пророка, ще хай в того знову запитаємо? **7** І сказав ізраїльський цар до Йосафата: Є один муж, яким можна запитати Господа, але я його ненавиджу, бо не пророкує мені добро, але зло в усьому його часі. Він Міхея, син Ємли. Сказав же Йосафат: Не говори, царю, таким способом. **8** І цар ізраїльський покликав одного з євнухів і сказав йому: Швидко поклич Міхею, сина Ємли. **9** Далі цар ізраїльський і Йосафат, цар юдин, оба сиділи на престолі, і кожний зодягнений царською прикрасою; сиділи ж на широкому місці при самарійських брамах, всі ж пророки пророкували перед ними. **10** Адже Седекія, син Ханана, зробив собі залізні роги і сказав: Так сказав Господь: Цими потопчеш Сирію, доки не знищиш її, **11** всі ж пророки так само пророкували й говорили: Піди до Рамота ґалаадського – і тобі пощастить, і видасть їх в руки царя. **12** Посол же пішов, щоб покликати Міхея, сказав йому: Ось слова всіх пророків одними устами звіщають добро цареві. Прошу, отже, і тебе, щоб слово твоє від нього не віддалилося. Говори ж добро йому. **13** І відповів Міхея: Живе Господь! Те, що лиш скаже мені мій Бог, це говоритиму. **14** Прийшов він до царя. Йому цар сказав: Міхеє, чи піду до ґалаадського Рамота на війну, чи залишу? Той йому відповів: Підіть. Все. Бо пощастить тобі, і вороги будуть видані у ваші руки. **15** Сказав же йому цар знову: Багато разів я тебе заклинаю, щоб ти мені не говорив, хіба те, що є правдою в ім'я господнє. **16** І той сказав: Я побачив ввесь Ізраїль розсіяним по горах, наче вівці без пастиря. І сказав Господь: Ці не мають пана, хай повернуться, кожний до свого дому в мирі. **17** І сказав цар ізраїльський до Йосафата: Чи не сказав я тобі, що цей мені не пророкує нічого доброго, але хіба зло. **18** І сказав Михея: Не так. Отже, послухайте господнє слово: Я побачив Господа, що сидів на своїм престолі, і всі небесні вояки стояли перед ним по правиці і лівиці. **19** І сказав Господь: Хто обманить Ахава, ізраїльського царя, щоб він пішов і впав у Рамоті ґалаадському? І сказав один так, й інший сказав так. **20** Вийшов дух і став перед Господом, і сказав: Я його обманю. До нього Господь: Як сказав? Обманеш? **21** І той відповів: Відійду і буду духом обмани в устах всіх його пророків. Сказав же Господь: Чи об-

лаа҃скіи҃ къ бра́ни пойтиҀ и҃мамы)[10], и҃ли поко́-
ити҃ся, и҆ тіи҃ рѣ҆ша, ѹ҃зы́ди, и҆ преда́сть ѳ҃ъ
въ рꙋ́кꙋ ц҃рєвꙋ· (-)[11] ре҆че (же) ио́сафатъ ни҆ и҃ли
нѣ҆сть тꙋ́ прр҃ка г҃на, е҆ще да (ѡ҆ того па́ки
въпро́симъ)[12], и҆ рече ц҃рь і҃и҃левъ къ и҃о҆сафа́тꙋ,
е҆сть мꙋ́жъ е҆ди́нъ и҃́же мо́жетъ въпроси́ти
г҃а (-)[13], (но҃)[14] а҆́зъ (ненави́жꙋ)[15] е҆го, и҃же не про-
рица́етъ мнѣ҆ бл҃га, но҃ (зло҃ въ всѐ вре́ма е҆-
го)[16], сі҃и михе́а сн҃ъ и҃е́мла· (-)[17] ре҆҃ (же) и҃о҆са-
фа́тъ не г҃ли ц҃рю тѣ́мъ о҆́бы́чаемъ· и҃ въ҃зваҀ
ц҃рь і҃и҃левъ е҆ди́ного ѡ҆ е҆внꙋ́хъ, и҆ рече (е҆мꙋ), (зо-
ви) ѣ҆бо́рзѣ михе́ю сн҃а и҃е́мла, па́ки ц҃рь і҃и҃левъ,
и҃ о҆сафа́тъ ц҃рь іꙋ́динъ, (о҆́ба сѣ҆да́хꙋ)[18] на
пр҃тлѣ (-)[19], (ико́жде) и҃ о҆блече́ни (и҆красото́ю ц҃рь-
скою)[20], сѣ҆да́хꙋ (же) на простра́нствѣ бли҃
вра́тъ самарі҃йскі҃и҃, (-)[21] вс҃и (же) прр҃цы прр҃чество-
ва́хꙋ пр҃е҆ ни҃ми, (-)[22] (седекі҃а боҀ сн҃ъ ханана́,
сътвори е҆мꙋ ро́га желѣ́зна, и҃ рече· Сі҃а р҃е҆
г҃ь, тѣ҆ми попере́ши сꙋ́рі҃ю, до́ндеже съкрꙋши-
ши е҆҃, (-)[24] вс҃и (же) прр҃цы (та́коже прорица́-
хꙋ)[25], и҃ г҃лахꙋ, ѹ҃зы́ди въ рамо́дъ галаа́дъ и҃
преспѣва́еши, и҃ преда́стъ (и҃хъ)[26] въ рꙋ́кꙋ
ц҃ревꙋ, (-)[27] посо́лъ (же) (и҃де)[28] къ звані҃ю ми-
хе́а, рече е҆мꙋ (-)[29], ѓе҆ (словесà всѣ҆хъ)[30] прр҃къ
(е҆ди́нѣ҆ми ꙋ҆сты)[31] бл҃га ц҃реви (въ҃звѣщаю́тъ).
(прошꙋ ꙋ҆́бо и҃ тебѐ да сло́во твое ѡ҆ е҆го не ꙋ҆-
далитс҃а)[32]. (-)[33] г҃ли (же) бл҃га (е҆мꙋ), и҃ ѡ҆вѣ-
ща михе́а. живе́тъ г҃ь и҃же что҃ е҆лико рече́тъ
(мнѣ҆ ѳ҃ъ)[34] (мо́и) ѓе҆ г҃лю. (-)[35] прі҃иде (боҀ) къ
ц҃рю. (е҆мꙋ́же ц҃рь рече)[36], михе́а. и҃ти ли҃ и҃-
мамъ въ рамо́дъ галаа́дъ къ бране́нію, и҃ли
поко́ити· (к немꙋ́же то́и ѡ҆вѣща́)[37], ѹ҃зы́идете
вс҃а боҀ преспѣва́нї҃а прі҃идꙋтъ тѝ, и҃ преда-
дꙋтс҃а (врагѝ) в рꙋ́ки ва́ша. (-)[38] р҃е҆ (же) (ц҃рь
е҆мꙋ)[39] (па́ки). ꙗ҆ножи́цею (тебе заклина́ю а҆҆)[40].
да (мнѣ҆ не г҃леши)[41] то́кмо, что҃ и҃стинно е҆сть
въ и҃ма г҃не. и҃ то́и рече. ви́дѣхъ (ве́сь) і҃и҃ль
расточе́нъ въ гора́хъ а҆́ко о҆́вца бе҃з па́стыра·
и҃ рече г҃ь, не и҃́мꙋть (сі҃и) господи́на, да о҆́бра-
тит҃ся е҆ди́нъ ико́жде в до́мъ свои҃ ѣ҆ ми́рѣ· и҃
рече ц҃рь і҃и҃левъ къ и҃о҆сафа́тꙋ. ни҃ ли҃ рѣ҆хъ те-
бѣ҆ а҆́ко не прорица́е҆ се́и мнѣ҆ ничтоже бл҃га, но҃
зло҃. и҃ рече (михе́а), не та́ко слы́шите (ꙋ҆́бо)
сло́во г҃не. ви́дѣхъ г҃а сѣ҆да́ща на пр҃тлѣ е҆го,
и҃ вс҃и во́и нб҃ныа҃ пр҃е҆стоа́щи (е҆мꙋ о҆́десную и҃
о҆́шꙋю)[42]. и҃ рече г҃ь кто҃ прельсти́тъ (а҆хава́)[43]
ц҃ра҃ і҃и҃лева, (да)[44] ѹ҃зы́идетъ и҃ паде́тъ въ
рамо́тѣ галаа҃ско҆мъ. и҃ г҃лаше е҆ди́нъ та́ко, і҃
и́нъ р҃е҆ та́ко. (-)[45] и҃зы́иде дх҃ъ и҃ стаҀ пр҃е҆ г҃мъ
и҃ рече. а҆҃ прельщꙋ е҆го, (е҆мꙋ́же)[46] г҃ь ѣ҆ чемъ (рече
прельсти́ши). и҃ то́и ѡ҆вѣща́. ѡ҆и҃ду и҃ бꙋ́ду

дх҃ъ лжи́въ въ оу҃ста̀ всѣ҃мъ пр҃рікомъ є̂го· (-)[47] рече (же г҃ь) прельсти́ши ли̂ и̂ премо́жеши ли̂, и̂зы́ди и̂ сътворѝ та́ко· И̂ нн҃ѣ (оу҃бо) є̂ (г҃ь дадѐ)[48] дх҃ъ лжи́въ въ оу҃ста̀ всѣ҃мъ пр҃рікомъ твои́мъ сі́мъ. и̂ г҃ь гла́алъ є̂сть о̀ тебѣ҃ зло̀. и̂ приступи́ (же) седекі́а сы́нъ (ханаа́на)[49]. и̂ оу҃да́ри михе́ю в ланиѳ́у. и̂ рече є̂мꙋ ко́и́мъ пу҃тѐ про́иде дх҃ъ г҃нь ѿ мене є̂же гла́ти тебѣ҃· (-)[50] рече (же) михе́а. (ты̀ то̀)[51] оу҃зриши въ дн҃ь о́нъ. когда̀ входа́ѧщъ бу́деши къ ло́жницѣ҃. ѿ ложница да оу҃кры́ешисѧ. (повелѣ́ же)[52] ц҃рь і҃и҃левъ (гл҃ющи) възми́те михе́ю и̂ веди́те (є̂го) къ (и̂ммѳ́ри)[53] нача́лнику гра́да. и̂ къ (и̂а́су)[54] кн҃зю сы́ꙋ ц҃рево́ꙋ. и̂ (гл҃и́те)[55] сі́ѧ (гл҃етъ)[56] ц҃рь. поста́вите того̀ ѣ҃ темни́цꙋ. и̂ (дади́те є̂мꙋ)[57] хлѣ́ба ма́ло, и̂ воды̀ по о̂ску́ду до́ндеже о̂бращу́ѧ ѣ҃ ми́рѣ҃ (-)[58] рече (же) михе́а. а҃ще (о̂брати́шисѧ)[59] въ ми́рѣ҃. нѣ́сть (г҃ь гла́алъ)[60] мнѣ҃, (и̂ рече·) Слы́шите (вс҃и лю́дїе)[61]. (того ради)[62] ѣ҃зыиде ц҃рь і҃и҃левъ, и̂ о̂сафа́ ц҃рь і҃оу́динъ въ рамо́ѳ, (и̂) галаа́дѣ҃· (-)[63] рече (же) ц҃рь і҃и҃левъ къ и̂о̂сафа́ту. премени́ на́ма ри́зы твоѧ̀. и̂ та́ко (къ о̂полче́нїю и̂ду́)[64]. (-)[65] ты (же) о̂блеци́ѧ в ри́зы моѧ̀. (-)[66] премени (же) ц҃рь і҃и҃левъ ри́зы (-)[67] и̂́де къ бра́ни· (-)[68] Ц҃рь (же) си́рьскі҃и повелѣ҃ вожє́҃ ко́нниковъ свои́ѧ гл҃ющи. не о̂полча́йтесѧ проти́ву ме́ншаго, и̂ли проти́ву бо́льшаго. то́кмо проти́ву (само́го ц҃ра̀ і҃и҃лева)[69]. и̂ бы́сть є̂гда ви́дѣша нача́лницы ко́нниковъ и̂о̂сафа́та, (-)[70] гл҃аша ц҃рь і҃и҃левъ є҃ (се́и). и̂ обыдо́ша є̂го воюю́ще. (-)[71] (і҃о̂сафа́ же възопѝ)[72] (къ г҃у). и̂ г҃ь (послу́ша)[73] є̂го и̂ о̂брати и̂хъ (-)[74] ѿ него. и̂ бы́сть є̂гда (бо) ви́дѣша воє́во́ды ко́нниковъ на́ко не бы́сть ц҃рь і҃и҃левъ. (-)[75] о̂ста́виша є̂го. (слу́чи же сѧ да є̂ди́нъ ѿ люді҃и стрѣ́лцꙋ не вѣ́дꙋщи и̂спустѝ)[76] и̂ поразѝ ц҃ра̀ і҃и҃лева промежꙋ възды́ха́нїѧ, и̂ (-)[77] панцы́ра̀ и̂ (о́нъ по҃ча́шемꙋ своє́мꙋ рече)[78]. о̂братѝ ру́кꙋ твою̀ і̂ и̂зведѝ мѧ ѿ бра́ни на́ко пораже́нъ є̂смь. и̂ сконча́но є̂сть о̂полче́нїе ѣ҃ дн҃ь то́и, и̂ ц҃рь і҃и҃левъ ѣ҃ сто̀ѧ ѣ҃ колесни́цы (своє́и). (проти́ву сирі҃ѡ̀ да̀ до́ вечера)[79] и̂ оу҃́ре захожда́ющꙋ сн҃цꙋ·

Гл҃а, ді·

(въ҃звратѝ же)[1] сѧ и̂о̂сафа́тъ ц҃рь і҃оу́динъ въ до́мъ свои́ ми́рно въ і҃ерли́мъ. (-)[2] (є̂го же срѣ́тѐ)[3] (є̂ꙋ)[4] сы́нъ а̂нані́и. ви́дѧщаго и̂ рече к немꙋ. (-)[5] нечестива́ꙋ ли да́е́ши по́мощь. и̂ли ненави́димаго ѿ г҃а дрꙋ́жбꙋ съкла́да́е́ши· (И̂ рече є̂мꙋ і҃оу́е,) сего ра́ди (не) бы́сть на́ма гнѣ́въ г҃нь. (на́ко и̂́на бл҃га дѣ́ла)[6] о̂брѣте́на сꙋть ѣ҃ тебѣ҃. занѐ ѿма́лъ є̂си (кꙋми́ры)[7] ѿ

манеш і чи переможеш? Вийди і зроби так. **22** І тепер, отже, ось Господь дав духа обмани в уста всім цим твоїм пророкам, і Господь сказав про тебе зло. **23** І приступив же Седекія, син Ханаана, і вдарив Міхею по щоці і сказав йому: Якою дорогою пішов від мене господній дух, щоб до тебе говорити? **24** Сказав же Міхея: Ти те побачиш у тому дні, коли ввійдеш зі спальні до спальні, щоб сховатися. **25** Наказав же цар ізраїльський, кажучи: Візьміть Міхею! І поведіть його до Іммира, начальника міста, і до князя Іаса, царського сина. **26** І скажіть: Це говорить цар: Покладіть того до в'язниці! І дайте йому мало хліба і води з браком, доки *не* повернуся в мирі. **27** Сказав же Міхея: Якщо ти повернешся в мирі, Господь до мене не говорив. І сказав: Послухайте всі народи! **28** Задля того пішов ізраїльський цар і Йосафат, цар юдин, до Рамота і Ґалаада. **29** Сказав же ізраїльський цар до Йосафата: Поклади на мене твою одіж, і я так ввійду до бою, ти ж зодягнися в мою одіж. Змінив же ізраїльський цар одіж, ввійшов до бою. **30** Цар же сирійський наказав вождям своєї кінноти, кажучи: Не воюйте проти малого або проти великого, тільки проти самого ізраїльського царя. **31** І сталося, що коли начальники кінноти побачили Йосафата, говорили: Цей є ізраїльським царем. І оточили його, воюючи. Йосафат же закричав до Господа, і Господь його вислухав і відвернув їх від нього. **32** І сталося, бо коли побачили воєводи кінноти, що він не був ізраїльським царем, покинули його. **33** Трапилося ж, що один з чоловіків-стрільців, незнаючи, випустив *стрілу* і зранив ізраїльського царя між легенями і панцирем. І він сказав своєму підчашому: Поверни твою руку і виведи мене з бою, бо я ранений. **34** І закінчено бій в тому дні, і цар ізраїльський стояв у своїй колісниці напроти сирійців аж до вечора, і помер, як заходило сонце.

Глава 19

1 Повернувся ж Йосафат, цар юдин, до дому свого до Єрусалиму з миром. **2** Його зустрів Еву, син Ананія, пророка, і сказав до нього: Чи ти грішному даєш поміч? Чи зненавидженому Господом віддаєш дружбу? І сказав йому Іує: Через це не був на тобі господній гнів, **3** бо інші добрі діла були знайдені в тобі, бо ти знищив бовванів з юдиної

землі і випрямив твоє серце, щоб шукати Господа Бога твоїх батьків. **4** І, отже, поселився Йосафат в Єрусалимі. Знову ж вийшов до народу від Вирсавії аж до Ефремової гори, і повернув їх до Господа Бога своїх батьків. **5** І він поставив же суддів землі в усіх юдиних містах з запасами в кожному місті, **6** і наказав суддям: Глядіть, – сказав, – що робите, бо не чините людський суд, але господній. І що лиш же судите, зостане у вас. **7** І тепер хай з вами завжди буде господній страх, і все чиніть з любов'ю. *Бо Немає перед нашим Господом Богом беззаконня, ані зглядання на лице, ані брання винагороди. **8** В Єрусалимі ж Йосафат поставив левітів, і священиків, і начальників родів з Ізраїля, щоб судили суд і господнє діло тим, що живуть в Єрусалимі. **9** Заповів же їм, кажучи: Так робіть в господньому страсі і вірно, і досконалим серцем. **10** *Кожну річ, з якою прийде до вас *хтось* з ваших братів, що живуть в їхніх містах, між кров'ю кров, де коли буде прохання від закону, від заповіді, від чинів, від оправдань, покажіть їм, хай не згрішать Господеві, і хай не прийде на вас і на ваших братів гнів. Бо так чинячи, не згрішите. **11** Амарія ж, священик, ваш архиєрей, цей же перед Богом, напевно, стане. І знову перед вами Завадій, син Ізмаїлів, що є вождем в юдиному домі, який стоїть в царському чині, і книжники – левіти. Скріпіться і робіть з любов'ю – і Господь буде з вами в добрі.

мой5. 5
йов. 34
муд. 6
сир. 35
дія. 10
рим. 2
гал. 2
еф. 6
кол. 3
пет1. 1

мой5. 17

Глава 20

1 Після цього ж прийшли моавські сини і сини аммонові, і з ними з аммонитів до Йосафата на війну. **2** Прийшли ж посли і сказали Йосафатові, кажучи: Проти тебе іде велике множество з тих міст, що є за морем, і з Сирії. І ось вони є в Асасантамарі – це є Єнгадди. **3** Йосафат же, переляканий страхом, передав всього себе, щоб благати Господа, і заповів піст в усьому Юді. **4** І зібраний же був Юда, щоб благати Господа, але і з усіх своїх міст прийшли, щоб Його ублагати. **5** Коли ж Йосафат став посеред народу Юди в Єрусалимі, в господньому домі перед двором киворту, **6** і сказав: Господи Боже наших батьків, чи Ти не є Богом на небі, вгорі, і володієш всіма царствами народів, і в твоїх руках є кріпость і сила? Ніхто Тобі *не* може протиставити-

зѣлѧ̀ їоу́дины· І йспра́вилъ ѣси ср҃це твоѐ взыскáти гa (ба ѡ҃цъ твоегѡ̀)· Й вселúсѧ (оубо) йѡсафа́ въ їерли́мѣ. (-)[8] па́ки (же) йзыиде к людемъ ѡ҃ вирсавїи даже до горы̀ ефрѣмлѧ. й възвратѝ йхъ кс҃ъ гу̀ бу̀ ѡ҃цъ своегѡ̀хъ· Й поста́ви (же) сѹдїѝ (земли) въ всѣхъ гра́дѣхъ їоу́дныхъ запа́систыхъ по коемѹ́ждо мѣ́сту̀. й повелѣ сѹдїа́ (ви́дите рече что творитѐ)[9]. (не бо)[10] чл҃ческїи сътвори́те сѹдъ, йо гн҃ь. й (что̀ ели́ка же сѹ́дите, въ ва́съ прейзбѹдетъ)[11]. Й (-)[12] да бу́детъ стра́хъ гн҃ь с ва́ми (прúсно). й (съ любле́нїемъ вса̀ твори́те)[13]. *(Нѣсть бо)[14] пре҃ гмⷭ҃ъ бмⷭ҃ъ нашимъ безако́нїе. ниже дивле́нїѧ лицу̀. ни прїѧ́ти мз҃ды̀· (-)[15] въ їерли́мѣ же поста́ви йѡсафа́тъ (левѵ̀ты й сщ҃енницы)[16], й нача́лники о҆би́телемъ ѡ҃ їи҃ля. да сѹдъ й ве́щь гнⷸ сѹдятъ жи́телемъ въ їерли́мѣ (-)[17] повелѣ (же) и҃мъ гл҃ющи. та́ко дѣлаи́те въ стра́сѣ гн҃и, (й) вѣрнѣ, й (ср҃цемъ съвръше́нымъ)[18]. *всѧ́кую (вещь)[19] йже прїидетъ к ва́мъ бра́тїи ва́шихъ. йже о҆бита́ютъ въ́ градѣхъ йхъ. промежѹ кро́вїю кро́вь (гдѣ колúже възпроше́нїе бу́детъ ѡ҃ зако́на ѡ҃ за́повѣди)[20]. ѡ҃ чи́новъ ѡ҃ о҆правда́нїи (-)[21] покажи́те и҃мъ (да)[22] не съгрѣша́ютъ гⷭ҃ви. й не прїидетъ (на́рость на ва́съ)[23] й на бра́тїю ва́шю̀. та́ко (бо дѣ́лающе)[24] не съгрѣшитѐ. (-)[25] ѧмарїа́ (же) сщ҃енникъ ѧрхїере́и ва́ш҃. (сїи же къ бу̀ пре҃стоя́ти пре҃ста́не)[26]. Й (па́ки) (завадїѧ)[27] сн҃ъ йзма́ель. йже е҆́сть во́ждь въ дому̀ їоу́динѣ, йже къ цр҃ев҃у чи́ну (пре҃стои́тъ). й кни́жники (-)[28] левѵ̀ты пре҃ (ва́ми)[29], оу҆кръпи́тесѧ й дѣла́йте (люба́щи), й бу́детъ гь (с ва́ми въ бл҃гихъ)[30].

ѣ мѳ ѣ
їѳ ѧд
мѵро́ ѳ
сирⷯ ѧе
дѣ҃а і
кр҃и ѳ
гала́ѳ
ефⷮ ѳ
кола́ѳ
ѧ пе҃ръ ѧ

ѣ мѳ ѕі

Гл҃а, к҃·

(о сѝх же)[1] прїидо́ша сн҃ове моа́вли, й сн҃ове ѧммо́ни, й с ни́ми ѡ҃ (ѧммони́тъ)[2], къ йѡсафа́тѹ на о҆полче́нїе, (-)[3] прїидо́ша (же послы̀) й сказа́ша йѡсафа́тѹ гл҃ющи. йдетъ проти́ву тебѣ̀ (вели́ко мно́жество)[4] ѡ҃ тⷯ҃ мⷭ҃тъ йже замо́рїѧ сѹть (й) ѡ҃ сурїѧ. й се състоѧ́тсѧ въ [ѧсаѵдама́рѣ]5 йже е҆́сть (йѣѵгади)[6]. (йѡсафа́тъ же стра́хомъ оу҆страше́нъ, всего себѣ̀ вѣда́сть къ моле́нїю)[7] гⷭ҃а. й проповѣда по́стъ въ всеѝ їоу́деѝ· Й собра́нъ же е҆́сть їоу́да къ моле́нїю гⷭ҃а. (йⷭ҃) й (вси ѡ҃)[8] посадовъ (своихъ)[9] прїидо́ша къ оу҆моле́нїю (его)[10]. (Е҆гда́ же)[11] ста́ше йѡсафа́тъ въ среди (наро́да)[12] їоу́ды въ їерли́мѣ в домѹ̀ гⷭ҃и предъ дворо́мъ сквѵ̀нїи, й рече· Гⷭ҃и бжѐ ѡ҃цъ нашихъ, не ты̀ ли е҆́си бъ на нб҃си [го́рѣ]13. й властвуѥ́ши всѣ́ми цр҃твы̀ нзы́къ. й в рукѹ твою̀ е҆́сть крѣпость (й сила)[14].

никто́же тебѣ мо́жетъ съпроти́витисѧ, ни ѷ̀ти ты҇ е҆си (бо́гъ нашъ)[15] и҆скорени́выи (вс҃ѧ) живу́ща-ѧ в землѝ се́и, предъ людьми́ твои́ми і҆и҃лемъ· и҆ да́лъ е҆си е҆ѧ҆ сѣмени а҆вра́млю възлю́бленому твоему́ въ вѣки. и҆ всели́ша же сѧ на не́и, и҆ оу҆строи́ша в не́и сто҃и́тельство и҃мени твоему́ гл҃ю-щи· *а҆ще нападу́тъ на́ ны зла́ѧ. мечь (и҆) су́дъ (и҆) гу́бительство (и҆) гла́дъ, ста́немъ предъ до́момъ симъ (-)[16] пр҃е҆д҃ тобо́ю, и҃́ко (вънезва́но е҆сть) и҃́мѧ твое в дому́ сем҃ и҆ вънзопі҃емъ к тебѣ. ѡ҃ (сико́рбеи нашихъ)[17], и҆ оу҆слы́ши и҆ сп҃си (насъ)· и҆ нн҃ѣ (оу҆бо) се сн҃ове а҆ммо́ни, и҆ моавли, и҆ горы́ сеи́ръ, сквозе на́же не и҆звола́илъ е҆си і҆и҃лю да проидутъ, когда и҆схожа́ху ѡ҃ (е҆гу́пта)[18], но оу҆клони́шасѧ ѡ҃ ни́хъ, и҆ не оу҆би́ша и҃̑ и҆ се҆ сі҃и ѡ҃ супроти́въ дѣлаю́тъ, и҆ наси́лующесѧ и҆зго-ни́ти насъ ѡ҃ о҆дръжа́ні҃ѧ нашего е҆же преда́лъ е҆си намъ (-)[19] бг҃е нашъ· (Сего ради) не су́ди́ши и҃̑хъ, (въ насъ бо́ мѣсть)[20] (толи́ка) кр҃пость, да мо́жемъ (сему́ мно́жествꙋ съпроти́вити)[21]. е҆же нападе́ на́ ны, (но) и҆ не вѣмы что̀ сътво-ри́ти, и҃́мамы и҃̑мъ, но (о҆́чи наши оу҆правля́емъ к тебѣ)[22], и҆ вс҃ѧ і҆оу҆да́ стоя́ше пр҃е҆д҃ гм҃ъ, и҆ ча́да и҃̑хъ, и҆ же́ны (и҃̑хъ)· (бѣ же)[23] (и҆о҆зі҃и́ль)[24] сн҃ъ заха́рі҃и и҃̑нъ, сн҃овъ ване́ѧ, сн҃овъ (е҆гі҃и́ль)[25] сн҃овъ [мадда́ні҃ѧ][26] левѵ́тина, ѡ҃ сн҃овъ а҆сафовъ, на не́м-же бы́сть дх҃ъ гн҃ь въ среди (наро́да)[27] и҆ рече, вънмите весь і҆оу́да, і҆ и҃же о҆бита́ете въ і҆ер҃-ли́мѣ. и ты҇ цр҃ь і҆о҆сафа́тъ· Сі҃ѧ (рече)[28] гл҃ь (-)[29] ва́мъ, (не хо́щꙋ) не бо́итесѧ ни оу҆жаса́итесѧ (сего мно́жества наро́да)[30]. нѣсть бо ва́ше о҆́плъ-чені҃е и҃̑но бг҃і҃е. заоу́тра и҆́дѣте проти́вꙋ и҃̑, и҆схо-дѧ́щи бо сѹ́ть по цѣ́ли (и҃́менемъ) (а҆ви́съ)[31], и҆ о҆бря́щете и҃̑хъ на вер҃ху потока́ и҃же е҆сть про-тивꙋ пꙋстыни (і҆ер҃ꙋи́ль)[32]. не (бо) (бꙋдетъ ва́мъ)[33] и҃же воева́ти, (но тоѝкмо съ оу҆пова́ні҃емъ сто́ите)[34], и҆ оу҆зрите по́мощь гн҃ю на ва́съ. і҆оу́-да (-)[35] і҆ер҃ли́мъ не боитесѧ ни оу҆жаса́итесѧ, за-оу́тра и҆зыдите҇ проти́вꙋ и҃̑хъ, и҆ гь҃ с ва́ми· (-)[36] И҆о҆сафа́тъ (оу҆бо)[37] і҆оу́да и҆ (вс҃и) о҆бита́ющеи въ і҆ер҃ли́мѣ падо́ша простє́рти на́ землю пр҃е҆д҃ гм҃ъ (и҆) поклони́шасѧ гв҃и· (Па́ки)[38] левѵ́ти ѡ҃ сн҃овъ каа́довъ (въста́ша), и҆ ѡ҃ сн҃овъ (кори҆ре́овъ)[39] хва-ли́ти га҃ ба҃ і҃и҃лева гла́сомъ велико́мъ въ высо-тꙋ. и҆ оу҆тро҇мъ въста́ша ра́но і҆ и҆зыдо́ша въ пꙋ-стыню дикꙋ́е. и҆ въ҇негда и҆сходи́ти и҃̑мъ, ста́въ и҆о҆сафа́тъ (по́средѣ и҃̑хъ) и҆ въ҇зопи́ и҆ рє҃. оу҆слы́-шите мѧ (мꙋ́жи і҆оу́дины)[40], и҆ (вси́) о҆бита́ю-щіи въ і҆ер҃ли́мѣ. вѣрꙋ́ите въ га҃ ба҃ вашего, и҆ оу҆вѣри́тесѧ, вѣрꙋ́ите прр҃ко́мъ е҆го, и҆ вс҃ѧ прі҃и-дꙋтъ преспѣва́ющи, и҆ съвѣтова́ съ людьми́, и҆

ся. **8** Чи Ти не є нашим, Бог, що викорінив всіх тих, що живуть на цій землі, перед твоїм народом, Ізраїлем? І Ти її дав твоєму улюбленому Авраамовому насінню навіки. **8** І вони ж на ній поселилися і збудували в ній священне твоєму імені, кажучи: **9** *Якщо на нас нападуть вищ. 6
зло, меч, і суд, і згуба, і голод, станемо перед цим домом, перед Тобою, бо прикликане було твоє ім'я в цьому домі, і закличемо до Тебе з нашого горя. І вислухай, і спаси нас. **10** І тепер, отже, ось аммонові і моавські сини і гора Сиіра, через які Ти не дозволив Ізраїлеві пройти, коли виходили з Єгипту. Але вони відхилилися від них і не убили їх, **11** і ось вони напроти чинять і намагаються вигнати нас з нашого насліддя, яке віддав нам Ти, **12** Боже наш. Задля чого не судиш їх, бо в нас немає такої сили, щоб ми могли протиставитися цьому множеству, що на нас напало, але й не знаємо, що маємо їм зробити, а наші очі ми до тебе звертаємо. **13** І вся Юдея стояла перед Господом, і їхні діти, і їхні жінки. **14** Був же Озіїл, син Захарії, з синів Ванея, з синів Егіїлових, з синів Матанія, левіта, з синів Асафових, на якому був господній дух посеред народу, **15** і він сказав: Послухайте, ввесь Юда і ви, що живете в Єрусалимі, і ти, царю Йосафате. Так сказав вам Господь: Не хочу, не бійтеся ані не жахайтеся цього множества народу, бо бій не є ваш, але божий. **16** Завтра підіть проти них, бо виходять переходом на ім'я Авис, і знайдете їх на вершку потоку, що є проти пустині Єруїл. **17** Бо не буде вам воювати, але тільки стійте з надією, і побачите господню поміч на вас. Юдо, Єрусалиме, не бійтеся ані не жахайтеся завтра вийти проти них, і Господь з вами. **18** Отже, Йосафат, Юда і всі, що живуть в Єрусалимі, впали ниць на землю перед Господом і поклонилися Господеві. **19** Знову левіти з Каатових синів і з Корреєвих синів піднялися, щоб хвалити Господа Бога ізраїльського голосом великим до висоти. **20** І вранці встали рано і вийшли до пустині Текуя. І коли вони виходили, Йосафат став посеред них і закричав, і сказав: Послухайте мене, мужі юдині і всі, що живете в Єрусалимі! Вірте у вашого Господа Бога і впевніться, вірте його пророкам і все вийде на користь. **21** І він зробив раду з народом, і поставив псалмоспівців і співаків визнавати і хвалити святе, коли він виходив

проти сили. І вони говорили: Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо його милосердя навіки. **22** Коли ж почали хвалу і визнавання, Господь повернув, щоб воювали аммонові сини проти моава і гори Сиїр, які вийшли, щоб стати до бою проти Юди. І були побиті, **23** бо аммонові і моавові сини повстали проти тих, що жили в горі Сиір, щоб їх побити і знищити. І як викінчили тих, що жили в Сиірі, знову, повернувшись проти себе, рубалися ранами. **24** Юда ж прийшов з пустині, щоб подивитися. І поглянув, і побачив множество, і ось всі мертві попадали на землю, не було ані одного, що зміг уникнути смерть. **25** І вийшов Йосафат і ввесь народ з ним, щоб взяти і розібрати мертвих. Знайшли ж багато скотини, і одежі, і здобичі, і предорогого посуду – і захопили їх. І збирали здобич впродовж трьох днів, бо було багато. **26** Четвертого ж дня зібралися до долини Благословення, бо там поблагословили Господа. Через це назвали те місце Долина Благословення, аж до цього дня. **27** Повернулися всі юдині мужі до Єрусалиму, *і* Йосафат, їхній вождь, з великою радістю, через те, що Господь дав їм радість над їхніми ворогами. **28** І вони ввійшли ж до Єрусалиму, до дому господнього, з псалтирями, і гуслями, і трубами. **29** І був господній страх на всіх царствах землі, коли вони почули, що Господь воював проти ізраїльських ворогів. **30** Царство ж Йосафата було в мирі, і Господь дав йому мир довкруги. **31** І зацарював Йосафат над Юдою, маючи 35 літ, коли одержав царство. І 25 літ царював в Єрусалимі. Й ім'я його матері Азува, дочка Салліїна. **32** І він ходив в дорозі свого батька Асси. І він з неї не звернув, чинив те, що було миле перед Господом, **33** але височин не забрав, і ще народ не випрямив своє серце до Господа Бога своїх батьків. **34** І осталі ж діла Йосафата, перші і останні, ось вони є записані в словах Іуя, сина Ананієвого, який написав книгу ізраїльських царів. **35** І після цього Йосафат, цар юдиний, почав бути приятелем з Охозією, ізраїльським царем. І він чинив беззаконня задля цього, **36** що змусив піти до нього, щоб зробити кораблі, які йдуть до Тарсісу, і зробили морське військо в Азіон-Гавері. **37** Пророкував же Елієзер, син Додія з Маресиса, Йосафатові, кажучи: Оскільки ти мав любов до Охозії, Господь побив

поста́ви ѱалмопѣ́вцы, и̂ хвала́щихъ и̂сповѣда́тиса̀ и̂ хвали́ти, сто́а̀, вънегда̀ и̂зыти проти́ву сѝлы· и̂ гла́ху и̂сповѣда́итеса̀ гв҃и (на́ко бл҃гъ) на́ко въ вѣ́ки мл҃ть е̂го. (-)[41] е̂гда́ (же) нача́ша хвале́нїа̀ (-)[42] і̂ и̂сповѣда́нїа̀, о́братѝ гь҃ воева́ти сно́вомъ а̂ммо́нимъ на моа́ва и̂ гору̀ сїи́ръ. и̂зъшѣ́шихъ (да о́получа́ютса̀) проти́ву і̂ду́ды, и̂ (пораже́ни суть)[43]. (и̂же)[44] (сно́ве а̂ммо́ни и̂ моа́ви въста́ша)[45] супроти́ву о́бита́ющѣй въ горѣ̀ сїи́ри, да побїю́ и̂̀ и̂ сѣкру́ша̀, и̂ на́ко сконча́ша на о́бита́ющѣй въ сїи́ре· (па́ки) о́бращи́ени проме́жу собо́ю и̂спѣ́чахуса̀ ранами· (-)[46] і̂ду́да (же) прїи́де на созира́нїе ѡ̑ пусты́ни, и̂ възрѣ́ и̂ ви́дѣ мно́жество, и̂ е̂ѐ вс҃и ме́ртвы па́дше на́ землю. ниже бы́ти кто́го и̂же сме́рти мо́гль оу́и̂тѝ· і̂ и̂зы́иде и̂о́сафа́тъ и̂ (вс҃и) лю́ди (с ни́мъ)[47] къ и̂зна́тїю и̂ съвлаче́нїю (ме́ртвыхъ)[48]. (-)[49] о́брѣто́ша (же) скота̀ мно́го и̂ о́дежа, и̂ кормы́сти, и̂ съсу́ды предража́иша, и̂ въсхити́ша въ нихъ· и̂ бы́ша събира́юще кормы́сти, по трѝ дн҃и, на́ко мнози бя́ху. (-)[50] дн҃а̀ (же) четве́ртаго собра́хуса̀ въ оу́дол҃ь бл҃вено́а̀. и̂́бо ту́ бл҃виша гс҃а· Сего ра́ди прозва́ша (мѣсто)[51] то̀ оу́дол҃ь бл҃вено́а̀, даже до (сего дн҃е)[52], (-)[53] о́братишаса̀ вс҃и мужи і̂ду́дины, въ і̂ерли́мъ. (-)[54] и̂о́сафа́тъ во́жъ и̂хъ съ весе́лїемъ вели́кимъ· Ѳого ра́ди что̀ да́сть и̂̀ гь҃ ра́дость ѡ̑ вра́гъ и̂̀ и̂ вниде́ша (же) въ і̂ерли́мъ съ ѱалтырями и̂ гусльми и̂ трубами въ до́мъ гн҃ь. и̂ бы́сть стра́хъ гн҃ь на вс҃а цр҃ства зе́мскаа̀, е̂гда слы́шати и̂̀ на́ко о́полъчи́са̀ гь҃ супроти́ву врагове́ї і̂и̑левыхъ· (-)[55] Оу́поко́и (же) са̀ цр҃ство и̂о́сафатово. и̂ възда́сть е̂му̀ (гь҃)[56] ми́ръ по о́кр҃тѣ. и̂ цр҃твова̀ и̂о́сафа́̀ на і̂оу́дѣи сы́и. (ѣ̀ лѣ́тъ)[57], е̂гда̀ цр҃ьство прїа̀· и̂ и̑̀е, лѣ́т҃ь, цр҃твова̀ въ і̂ерли́мѣ· і̂ и́ма ма́тери е̂го а̂зу́ва дц҃и (салліи́на)[58]. и̂ хожда́ше въ пу́ти ѡ̑ц҃а своего̀ (а̂́ссы)[59]. и̂ не оу́клони́са̀ (ѡ̑ него) твора́ше и̂же оу́го́дна бя́ху пр҃ѐ г҃мъ. о́ба́че вы́шнаа̀ (не и̂зя́лъ)[60], и̂ е̂ще лю́дїе не оу́пра́виша ср҃ца (своего̀) къ гу̑ бу̑ ѡ̑ц҃ъ свои́хъ. и̂ про́чаа̀ (же) дѣя́нїа̀ и̂о́сафатова прьва̀а̀ и̂ послѣ́днаа̀, е̂ѐ пи́сана суть въ словесе́̀ і̂оу́а̀ сна̀ а̂нанїи́на, и̂же написа̀ кни́гу цр҃ем і̂и̑левъ· и̂ посемъ нача̀ прїа̀тельство и̂о́сафа́тъ, цр҃ь і̂оу́динъ. съ о́хозїею цр҃емъ і̂и̑левы́̀. и̂ о́нъ безаконова̀. сего ра́ди, е̂же съ̀творѝ ѡ̑и̑тѝ къ нему̀, да съ̀твора́тъ кораблѝ и̂же и̂́дутъ въ дарси́съ. и̂ съ̀творѝша̀ (во́иско морско́е)[61] въ (а́зїо́нъ гаверъ)[62]. (-)[63] Пр҃рчествова́ (же) е̂лїезе́ръ сн҃ъ додїа́ ѡ̑ (маресы́са)[64] на и̂о́сафа́та гл҃ющи, и̂же и̑̀мѣлъ е̂си любо́вь съ о́хозїею поразѝ гь҃ (лю́ди)[65]

твоѧ. и сѣкрꙋшѝ корабла́ твоѧ. и не можа́ше пойтѝ въ дарси́съ·

Гла, їѳ·

оу҃спе іѡсафа́ съ ѡ҃цы свои́ми, и погребе́нъ е҃сть (с ни́ми) (-)[1] въ̀ градѣ дв҃вѣ. (-)[2] цр҃тво́ва (же) іѡра́мъ сн҃ъ е҃го с него̀ мѣ́сто. (и҃же и҃мѣ)[3] бра́тїю сы́ іѡсафа́товы (ѡ҃ца своего̀), ѕ҃. азарі́ю, і и҃и́ла, и захарі́ю, и азарі́ю, и ми́хаи́ла, и сафа́тїю· вс҃и сі́и сы́нове, іѡсафа́товы цр҃а іꙋ́дина и да́сть (же) и҃мъ ѡ҃цъ и҃ (мно́ги да́ры)[4], (-)[5] сребра̀ и зла́та. и ѻ҃ружі́а съ гра́ды запасны́ми въ іꙋдеѝ. и цр҃тво же предаде
а цр҃ и іѡра́мꙋ, того̀ ра́ди и҃же се́ѝ бысть прывене́цъ. *и вос- црс4. 8
та́ (же) іѡра́ на цр҃тво е҃го. и оу҃крѣпи́сѧ (-)[6] и҃збѝ всю̀ бра́тїю свою̀ мече́мъ. и нѣ́кои҃хъ ѿ нача́льникъ іꙋ́динъ· зрѝдесѧ́ и двою̀ лѣ́тъ сы́н (-)[7] іѡра́мъ. (е҃гда̀ нача̀ цр҃твова́ти)[8]. и о́смь лѣ́т цр҃тво́ва въ і҃ерли́мѣ, и ходи́ (же) въ пꙋте́хъ цр҃тва и҃и҃ле́ва, ꙗ҆́ко съдѣ́ла домъ (ахаа́вль)[9]. дщи́ бо (ахаа́вла)[10] бысть (жена̀ е҃го)[11], и сътворѝ зло́е
в цр҃ з пре́д гм҃ъ, *и не хотѣ́ (же) гь и҃скорени́ти до́мꙋ црс2. 7
двдва ра́ди завѣта и҃же завѣща̀ съ дв҃до҃, и ꙗ҆́коже (-)[12] да да́сть е҃мꙋ свѣтни́лника, и сн҃омъ е҃го въ всѧ́ко (вре́мѧ)[13]. въ дн҃е́ о҃нѣ́хъ ѡ҃връжесѧ е҃до́мъ (не бы́ти по҃рꙋ́ченъ)[14] іꙋ́дѣ, и поста́ви себѣ̀ цр҃а, (е҃гда же)[15] прои́де іѡра́мъ съ нача́льники (свои́ми) и всимѝ ко́нники (и҃же бѣ́хꙋ) с нн҃, и (-)[16] вста но́щїю и поразѝ е҃до́мъ и҃же о҃бы́де о҃кр҃тъ е҃го· и҃ нача́льникъ колесни́чныхъ (е҃го), и ѡ҃бѣжо́ша лю́дїе ѣ҆ селе́нїѧ и҃хъ, и ѡ҃връжесѧ е҃до́мъ, [да не бꙋдѣ́ по҃ вла́стїю іꙋ́диною]17, даже до дн҃е сего̀· (ѓого е҃во вре́мени)[18] (и҃) ([ло́вна][19] ѡ҃и҃дѐ)[20] (-)[21] да не бꙋдетъ по҃ рꙋкꙋ е҃го, занѐ о҃ста́ви г҃а ба ѡ҃ць свои҃хъ. но наи҃паче се́ѝ (вы́шнѧа съдѣ́лалъ е҃сть)[22] въ̀ градѣ́хъ іꙋ́динꙑ҆· и блꙋди́ти сътворѝ о҃бита́ющѧ҃ въ і҃ерли́мѣ· и҃ прельсти іꙋ́дꙋ, и прїи́де к немꙋ писа́нїе ѡ҃ и҃лїѝ прр҃ка гл҃ѧ. сі́ѧ речѐ гь бъ̀ дв҃да ѡ҃ца твое҃го. ꙗ҆́ко не ходи́лъ е҃си в пꙋтѝ іѡсафа́та ѡ҃ца твое҃го, и въ пꙋтехъ (а҃ссы)[23] цр҃а іꙋ́дина. но ходи́лъ е҃си въ пꙋтехъ цр҃еи҃ и҃и҃ле́выхъ. и блꙋди́ти сътворилъ е҃си іꙋ́дꙋ. и о҃бита́ющихъ въ і҃ерли́мѣ, ꙗ҆́ко съблꙋди́ до́мъ (ахаа́вовъ)[24]. и бра́тїю твою̀ (до҃)[25] ѡ҃ца твое҃го, лꙋчши тебѣ̀ по- би́лъ е҃си· се гь порази́тъ тѧ ꙗ҆́звою вели́кою съ лю҃ми твои́ми· и сн҃овъ твои҃хъ, и же́нъ твои҃хъ. и вс҃ѧ оу҃крашенїѧ твоѧ̀. (-)[26] ты́ (же и҃знемо́жеши) строптивою бо́лезнїю (-)[27] чрева. до́ндеже и҃зыдꙋтъ внꙋтрьнѧа твоѧ̀ (-)[28] ѡ҃ дн҃ї҃и до дн҃и, и въздви́же гь сꙋпроти́вꙋ на іѻ-

твій народ і знищив твої кораблі. І він не міг піти до Тарсіса.

Глава 21

1 І заснув Йосафат зі своїми батьками, і був похований з ними в місті Давидовім. Царював же замість нього його син Йорам, **2** який мав братів, 6-х синів Йосафата, свого батька: Азарію, і Їїла, і Захарію, і Азарія, і Михаїла, і Сафатію. Всі ці – сини Йосафата, царя Юди. **3** І дав же їм їхній батько багато дарів: срібло і золото, і зброю з містами, з запасами в Юді. І царство ж передав Йорамові задля того, що цей був первородним. **4** *І став же Йорам на своє царство, і скріпився, вигубив мечем всіх своїх братів і декого з юдиних начальників. **5** Тридцять і два літа мав він, Йорам, коли почав царювати, і вісім літ царював в Єрусалимі. **6** І ходив же дорогами ізраїльського царства, так як зробив Ахавовий дім, бо Ахавова дочка була його жінкою. І він зробив погане перед Господом. **7** *І не хотів же Господь викорінити Давидів дім через завіт, який завіщав з Давидом, і так, щоб дати йому і його синам світильник на всякий час. **8** В тих днях відлучився Едом, щоб не бути підвладним Юді, і поставив собі царя. **9** Коли ж пішов Йорам зі своїми начальниками і всією кіннотою, що була з ним, і встав вночі і побив Едома, що оточив його, і начальників його колісниць. І народ втік до їхніх поселень. **10** І відступив Едом, щоб не бути під юдиною владою, аж до цього дня. Адже в тому часі і Ловна відійшла, щоб не бути під його руками, бо він покинув Господа Бога своїх батьків. **11** Але він збудував ще більше вершини в юдиних містах і привів до розпусти тих, що жили в Єрусалимі, і на манівці звів Юду. **12** І прийшло до нього письмо від Ілії пророка, що казало: Це говорить Господь Бог твого батька Давида. Тому що ти не ходив по дорозі твого батька Йосафата і по дорогах Асси, юдиного царя, **13** але ти пішов дорогами ізраїльських царів, і ти до розпусти привів Юду і тих, що живуть в Єрусалимі, так як розпуствував Ахавів дім, і ти вбив твоїх братів, дім твого батька, кращих від тебе, **14** ось Господь тебе поб’є великою раною з твоїм народом, і твоїх синів, і твоїх жінок, і всі твої прикраси. **15** Ти ж захворієш поганою хворобою живота, аж доки *не* вийдуть твої нутрощі від днів до днів. **16** І

Господь підняв проти Йорама чужинців, і аравів, і муринів з Ефіопії. **17** І прийшли в землю юдину, і здолали її, вирвали ж ввесь скарб, який знайшли в царському домі, особливо ж його синів і його дочок, і його жінок. І не залишилося в нього сина, тільки Йохаз, найменший з його синів. **18** І понад все це Господь побив його невиліковною хворобою черева. **19** Коли ж *було* від днів до днів і коли прийшов час днів: два дні – і вийшла його утроба з хворобою, і він помер у жахливій хворобі. І народ не зробив йому за звичаєм служби спалення, так як чинили своїм шляхетним, **20** і 32 літ було йому, коли почав царювати, і 8 літ він царював в Єрусалимі. Ходив же неправедно, і поховали його в місті Давидовому, одначе не в царському гробі.

рáма ѝноплемéнники ѝ âрáвовъ, ѝ мурúны, ѿ ѣфіóпіа. ѝ вънзыидóша въ (землю іоýдину)[29] ѝ премогóша (ѣ), ѝстрънгоша (же) вс҃а сътокрóвища ѝже óбрѣтóша въ домý цр҃евѣ. (наипаче же)[30] сн҃овъ ѣго, ѝ дщéри ѣго (ѝ жены ѣго)· ѝ не óстáсѧ ѣмý сн҃ъ тóмо (іóхаз)[31] меншíи сн҃овъ ѣго. ѝ на҃ всѣми сúми поразѝ ѣго ѓь. чрéва болéзнію неѣцѣлúною. (ѣгда же)[32] ѿ дн҃ій въ дн҃ь, ѝ ѣгдá прíиде ча҃ дн҃ій. два дн҃и (ѝ) ѝзыíде чрéво ѣго съ болéзнію, ѝ оýмре въ разслáбленіи лютомъ· ѝ не сътворúша ѣмý людѝ (по óбычаю сожженїа слýжбы нáко творѧхý больш҃й своéй)[33], (ѝ) ѧв, лѣтъ бысть ѣгдá цр҃товáти начá. ѝ ѝ, лѣтъ цр҃товá въ їерлúмѣ. (-)[34] ходи (же) непрáво ѝ погребóша ѣго въ́ градѣ дв҃довѣ. (óбаче)[35] не въ (гробѣ)[36] цр҃ькомъ·

Глава 22

1 *Поставили ж мешканці Єрусалиму Охозію, його найменшого сина, царем замість нього, бо всіх шляхтичів, які були перед ним, вбили аравські розбійники, які нападали на міста. Царював Охозія, син Йорамів, цар юдиний. **2** 42- літнім був Охозія, коли почав царювати, і один рік царював в Єрусалимі. Й ім'я його матері Ґотолія, дочка Марія. **3** Але й цей ходив по дорозі Ахавого дому, бо його матір радила, щоб він грішив, **4** і він зробив погане перед Господом, так як дім Ахавів, бо вони були йому радниками по смерті ж батька його йому на згубу, **5** бо ходив за їхньою радою. І він пішов з ізраїльським царем Йорамом, Ахавовим сином, на війну проти Азаїла, сирійського царя, до Рамота ґалаадського. І зранили стрільці Йорама, **6** і Йорам повернувся до Єзраїла, щоб лікуватися від ран, якими зранили його сирійці в Рамоті, коли він воював з Азаїлом, сирійським царем. Син же Йорамовий Охозія, цар юдин, прийшов до Єзраїла, щоб відвідати Йорама, Ахазового сина, бо він хворів. **7** Адже воля божа була проти Охозії, щоб він прийшов до Йорама. І коли він вийшов, з ним вийшов Йорам до Іуя, Амесіїного сина, якого Господь помазав проти Ахавого дому. **8** І сталося, що як відімстив Ія Ахавовому домові, то знайшов юдиних начальників, і синів, і Охозіїних братів, і слуг Охозії, і вбив їх. І вбив Іуй Йорама, а Охозія втік. **9** І сказав Іуй, щоб шукати Охозію. І його схопили, як він лікуцрс4. 8

Глава, ѩв·

(остáви* же)[1] óбитáющіи їерлúмý óхозію сн҃а ѣго мéншаго ц҃ра в него мѣсто. всѝ бо бóлше р҃ôніи (ѝже прежде ѣго бѣхý) оýбúша разбóйницы (-)[2] âрáскіѝ (-)[3] (ѝже нападáхý грáды) (-)[4] цр҃товáша óхозіа сн҃ъ іорáмовъ ц҃рь іоýдѝ, (мв)[5], лѣтъ. бысть óхозіа ѣгдá цр҃товáти начá. ѝ (ѣдúно лѣто)[6] цр҃ьствовáша въ їерлúмѣ· І úма мт҃ри ѣго годолія дщ҃и (маріа)[7]. (но) ѝ сéѝ ходúлъ ѣсть по пути́ дóмý (âхáвла)[8]. мт҃и бо ѣго ѣѣ совѣщáющи да грѣшúт ѝ сътворúт лукáвое пр҃ѣ г҃мъ, нáко домъ (âхáвовъ)[9]. сіи бо быша ѣмý (совѣтницы· По смéрти (же) ѡц҃а ѣго)[10] въ погýбленіе ѣго. (-)[11] (ходи (бо) ѣ совѣтѣ ѝ)[12]. ѝ пóиде съ іорáмомъ сн҃омъ (âхавовы҃)[13] (ц҃р҃ѣ їл҃вы҃) нá брань. противý азаúлю ц҃ра сѵ̀рúска въ [рамóѳъ][14] галаа҃ськіи. ѝ оýранúша стрелцы іорáмовы. ѝ вънзвратúсѧ ѝорáмъ да ѝсцѣлúѧ въ їе҃сраѣль ѿ рáнъ. ѝмиже ранúша ѥ҃ сѵ̀рáне в (рамóѳѣ)[15]. внегдá брáтиса ѣмý съ âзаúлемъ ц҃рем сѵ̀ръскúм· (-)[16] ѡ҃хозіа (же) сн҃ъ іорамль ц҃рь іоýдѝ. снúде да посѣтúтъ іорáма сн҃а (âхаáзова)[17] въ їе҃сраѣль разболѣ бо ся. (вóла бо бысть б҃ія противý)[18] óхозіѝ. да прíиде къ іорáмý. ѝ ѣгдá ѝзынти ѣмý, ѝзыíде с нúмъ іорá противý їѝоýа сн҃а (âмесіинна)[19]. (ѣгоже помáза)[20] ѓь въ домъ (âхавовъ)[21]. ѝ бысть нáко ѡ҃мъсти їѝоýе домý (âхáблю)[22], ѝ óбрѣте началúникы іоýдины. (ѝ сн҃ѡ) ѝ брáтію óхозіину, (ѝ) слýжащихъ óхозіѝ ѝ оýбѝ ѝ· (Ѝ оýбѝ їѝоýе ѝорáма ѝ бѣжа óхозіа.) ѝ рече (їѝоýе), ѣже възыскáти óхозію, ѝ нáша ѣго врачýющаса ѣ самаріи. ѝ приведоша ѣго къ іоýеви, ѝ оýбѝ ѣго, ѝ

погребо́ша є҆го, рѣ́ша бо на́ісо сы́нъ і҆оса́фатовъ є҆сть. и҆же взыска́ гда всѣ́мъ сє́рдцемъ свои́мъ є҆го. и҆ не бы́сть в домоу́ о҆хозі́инѣ (кръпости́ о҆ цр҃тве
д҃ цр҃ и҃ є҆же цр҃е́мъ бы́ти коемоу́)[23]. *и҆ годолі́а мт҃и о҆хозі́инна ви́дѣ на́ісо мр҃твъ бы́сть (сы́нъ ема́)[24]. і҆ и҆зги́бе (-)[25] сѣ́мя цр҃ско́е в домоу́ і҆оу́дине. (-)[26] И҆осаве́дъ (же) дщи́ цр҃ева (вы́ставши та́и,) (и҆ оукра́де і҆о́аса сы́на о҆хозі́инна)[27] ѡ҆ среди сы́новъ цр҃ски́хъ є҆гда́ оубива́ху и҆́хъ. и҆ сы́кры є҆го с кормили́цею є҆го в хра́мѣ постелѭ́ѣ. (и҆)[28] (и҆о́саве́ и҆же сы́кры є҆го е҆́ѣ)[29] дщи́ цр҃а и҆о́ра́ма. Сестра́ о҆хозі́инна, жена́ (же) і҆о́да́а а҆рхіере́а. и҆ (того ради годолі́а)[30] не оубѝ є҆го. и҆ бы́сть с ни́ми в домоу́ бжі́и сы́кры́тъ, ѕ҃, лѣ́тъ. и҆ (цр҃твова́ годолі́а)[31] на земли́ (вѣ лѣ́та тіи́).

Гла, ік҃г.

г҃ цр҃ и҃ (Въ *лѣ́то же)[1] сє́мое, оукрѣпи́ся і҆о́да́и. (-)[2] прі́а҃тъ сотники (и҆) а҆зарі́ю и҆же є҆сть сы́нъ (і҆ороа́мль)[3], і҆ и҆змаи́ла сы́на і҆она́на, и҆ а҆за́рі́ю сы́на о҆ви́дова, и҆ [а҆маси́ю][4] сы́на а҆даи́є́ва, і҆ є҆лисафа́на сы́на захарі́инна, (и҆ вні́иде) с ни́мъ в до́мъ [гн҃ы][5]. (И҆же)[6] (о҆бходя́ще і҆оу́де́ю)[7] собра́ху ле҆вѵ́ты ѡ҆ всѣ́хъ гра́довъ і҆оу́дины́хъ, и҆ нача́лницы о҆би́телеи і҆и҃ле҆вы́. и҆ прі́идоша въ і҆ер҃ли́м, и҆ завѣща́ша (вси събра́вшися)[8], завѣ́т҃ (цр҃ски́и), в домоу́ бжі́и (-)[9] и҆ показа и҆́мъ (-)[10] цр҃а, (-)[11] рече́ (же) и҆ нимъ (і҆о́да́и), є҆е сы́нъ цр҃евъ да въцр҃и́тся. я҆́ко гла́лъ є҆сть гь на домъ дв҃дъ. (и҆) є҆е є҆сть сло́во є҆же сътвори́сте (нн҃ѣ). тре́тіа часть ѡ҆ васъ да и҆зы́идетъ въ сѵ́бо́тѵ сщ҃е́нни́ковъ и҆ ле҆вѵ́товъ и҆ въ вра́та вхо́ны́а. и҆ тре́тіа часть къ домоу́ цр҃еву́, и҆ тре́тіа ча́сть къ вра́томъ сре́нним. и҆ вси (прочі́и) лю́діе (да бѵ́дѵ́) въ дворѣ́хъ до́му гн҃а. (Никтоже и҆́нъ)[12] да вни́детъ въ до́мъ гн҃ь. Ѯокмо сщ҃е́нницы и҆ ле҆вѵ́ти і҆ и҆же слѵ́жа́ ѡ҆ ле҆вѵ́тъ. тіи (то́кмо) вни́дѵ́тъ я҆́ко о҆с-щ҃е́нни сѵ́ть, и҆ вси (про́чі́и) лю́діе вѣ҆здрѣ́жа́ стра́жѵ гн҃ю. (-)[13] (Ле҆вѵ́ти (же) о҆́бы́идѵ́тъ)[14] цр҃а (-)[15], (и҆мѣ́ющи е҆ди́нъ ко́ждо)[16] о҆ру́жі́а [своа][17] въ ру́кѵ свое́ю. и҆ а́ще кто́ вѣ҆хо́дя́щъ бѵ́дѣ́ въ (цр҃ковъ)[18] да оубі́е́тся. и бѵ́дѵ́тъ (же) съ цр҃е́мъ вѣ҆хо́дя́щеи і҆ и҆схо́дя́щеи (с ни҃) (-)[19] сътвори́ша (во) ле҆вѵ́ти и҆ весь і҆оу́да. по всѣ́а и҆же повелѣ́ і҆о́да́и жрецъ. и҆ прі́а́ша ко́ждо мѵ́жы и҆же подъ ни́ми бѣ́хѵ. ѡ҆ нача́ла сѵ́боты, (и҆) до и҆схода сѵ́боты. зане не разори́ и҆о́да́е (жре́) слѵ́жбы по всѣ́ дни́ оучини́ное. (-)[20] дасть (і҆о́да́е сщ҃е́нникъ со́тникомъ, по чи́нѵ

вався в Самарії, і його привели до Іуя, і він вбив його. І поховали його, сказали бо, що він є сином Йосафата, який шукав Господа всім його серцем. І в Охозіїному домі не було сили над царством, щоб комусь бути царем. **10** *І Ґотолія, Охозіїна матір, по- црс4. 11
бачила, що мертвим є її син і згинуло насіння царське в юдиному домі. **11** Йосавет же, царська дочка, вставши потайки, й украла Йоаса, Охозіїного сина, з-посеред царських синів, коли їх вбивали. І вона його сховала з його годувальницею в кімнаті постель. А Йосавет, яка його сховала, була дочкою царя Йорама, Охозіїною сестрою, жінкою ж архиєрея Йодая, і задля того Ґотолія його не вбила. **11** І він був з ними в божому домі схований протягом 6-ти літ. І у тих роках царювала Ґотолія у землі.

Глава 23

1 В *сьомому році ж скріпився Йо- црс3. 11
дай, взяв сотників і Азарію, що є сином Йорама, й Ізмаїла, Йонанового сина, і Азарію, Овидового сина, і Амасію, Адаєвого сина, і Елісафана, Захаріїного сина, і ввійшов з ним до господнього дому. **2** Вони, обходячи Юдею, збирали левітів з усіх юдиних міст і начальників ізраїлевих родів. І вони прийшли до Єрусалиму, **3** і всі, зібравшись, завіщали царський завіт в божому домі. І показав їм царя, сказав же до них Йодай: Ось син царя, хай він зацарює, так як сказав Господь про Давидів дім. **4** І це є слово, яке сьогодні зробите: третя частина з вас, з священиків і левітів, і хай в суботу вийде до дверей входу, **5** і третя частина – у царський дім, і третя частина – до середньої брами, і ввесь осталий народ хай буде в дворах господнього дому. **6** Ніхто ж інший хай *не* ввійде до господнього дому, хіба священики й левіти і ті, що служать з левітів, тільки ті ввійдуть, бо вони є освячені, і ввесь інший народ хай держить господню сторож. **7** Левіти ж оточать царя, кожний, маючи свою зброю у своїх руках. І якщо хто входитиме до церкви, хай буде вбитий. І будуть же з царем ті, що входять і виходять з ним. **8** Зробили ж левіти і ввесь Юда за всім, що наказав священик Йодай; і взяли, кожний *з* мужів, що були під ними, від початку суботи й до відходу суботи, тому що священик Йодай не усунув службу, встановлену на всі дні. **9** Священик Йодай дав сотникам, поставленим за чином, мечі і щити, і броню царя Давида, які він освятив в господньому домі. **10** І він же поставив ввесь народ,

що держав гострі мечі, з правого боку церкви аж до лівого боку церкви, *до* жертовника і царського дому довкруги. **11** І вивели царського сина, і поклали *на* нього діадему і свідчення закону, і поставили його царем, і його помазали священик Йодай і його сини; і закликали до нього, і сказали: Живи царю! **12** Ось коли почула Ґотолія голос народу, що біг і визнавав, і хвалив царя, і вона ввійшла до царя до господньої церкви. **13** І коли ж побачила царя, що стояв на сходинках його підйому, начальників же й людей довкруги нього, ввесь народ землі, що радів і трубив трубами, і співаків з орґанами, співи і тих, що співають хвалу, Ґотолія роздерла свою одіж і закричала, й сказала: Змова! Змова! **14** Вийшов же архиєрей Йодай до сотників і начальників вояків *і* сказав їм: Виведіть її геть з церкви і вийдіть вслід за нею, і хай буде убита мечем назовні. Бо священик наказав: Хай не помре в господньому домі. **15** І дали їй спокій ненадовго, доки *не* ввійшли до кінських брам царського дому, там її вбили. **16** І Йодай завіщав завіт між ним, всім народом і царем, щоб народ був господнім. **17** І ввійшов же ввесь народ землі до Ваалового дому, і знищив його і його жертовники, і розбили його ідоли, і Маттана ж, Ваалового жерця, вбили перед його жертовником. **18** І священик Йодай почав діла в господньому дому під руками священиків і левітів, і поставив щоденну службу священиків і левітів, які Давид розділив в господньому домі, і він приніс Господеві всепалення, так як є записано в Мойсеєвім законі, з радістю і піснями, за Давидовим рішенням. **19** І поставили ж дверників при дверях господнього дому, і хай через них не ввійде нечистий в усякому ділі. **20** І взяли ж сотники, і сильні мужі, і начальники народу, і ввесь народ землі, і повели царя з господнього дому. І він ввійшов посеред внутрішніх брам до царського дому, і посадили його на царському престолі. **21** І зрадів же ввесь народ землі, і місто вспокоїлося. І Ґотолія була вбита мечем.

поставленымъ,) мечи и щиты, и брона цр҃а дв҃да (нѣже осщ҃а) в домꙋ (гн҃и)[21]. и поставѝ (же) вси люди (дрꙋжащїи мечи остры)[22] ѡ҃ десныа страны цр҃кви, даже до лв҃выа страны (цр҃кви) олтаря҆ и домꙋ (цр҃ева)[23] окр҃тъ. і (изведоша)[24] сна цр҃ева. и (наложиша)[25] емꙋ дїадимꙋ и свѣдѣтельство законꙋ и поставиша его цр҃ё и помаза его іодаи (жрецъ), и сновε его и возопиша (емꙋ и реко́ша). живи цр҃ю. (иже егда)[26] ѹслыша годолїа гла҃ людїи текꙋщ҃ѣ і исповѣдающ҃ѣ и хвалящихъ цр҃а. и вниде къ цр҃ю въ цр҃квъ гн҃ю. і (егда же) видѣ (-)[27] цр҃а (стоащa на степени его восхода)[28], начаницы (же) и (народи окр҃тъ его)[29]. вси людїе (зѣстїи) радꙋющисѧ и звꙋчахꙋ трꙋбы. и поющ҃ѣ въ органы мꙋсикїю и хвалящ҃ѣ хвалꙋ· (-)[30] растерза҃ (ризы своа годолїа)[31] и възопї и рече. ловленїе ловленїе. (-)[32] изыиде (же) іодаи архїерей (-)[33] къ сотникомъ и началникомъ воиномъ (-)[34] рече и҃. изведѣте ю҆ вонъ (цр҃кви)[35] і изыидѣте въ сл҃ѣ ея҃, и да ѹбїется (вн҃ѣ) мечемъ. повелѣ бо сщ҃енникъ да не ѹмретъ ѣ҆ домꙋ гн҃и. и даша ей покои (на мало) (дондеже)[36] вънидоша въ врата конн҃ѣ дому цр҃ева. (-)[37] ѹбиша ея҃ тꙋ· и завѣща҆ іодаи завѣтъ промежꙋ его (всѣхъ)[38] людїи и цр҃а. дабы были людї гн҃а· и внидоша (же) вси людїе земля҃ ѣ҆ домъ вааловъ и разориша его, и олтари (его) і идолы его скрꙋшиша и матдана (же) жерца҆ ваалова ѹбиш҃ пр҃ѣ олтаремъ его· и нача҆ іодаи жрецъ дѣла въ домꙋ гн҃и. по рꙋкꙋ сщ҃енниковъ и левѵ̀товъ. и поставѝ повседн҃евное служенїе жр҃цевъ, и левѵ̀товъ. йхже раздѣли дв҃дъ въ домꙋ гн҃и, и (сей҃) принесе всесъжженїа гв҃и. ꙗко писанно естъ въ законѣ моѵ̀сїовѣ· въ радости и пѣнїи, (по расмотренїю)[39] дв҃дꙋ. и поставиша (же) двернїки въ вратѣхъ дому гн҃а. и да не вниде҆ (в ню) нечистъ въ всякои вещи· и прїа҆ша (же сотънїки)[40] и крѣпкїа (мꙋжа), и началники людїи, и всѣ людїе землѝ. и сътвориша снити цр҃ю ѡ҃ дому гн҃а. и вънидε посредѣ вратъ внꙋтрънихъ въ домъ цр҃евъ. и посадиша (его)[41] на прѣстлѣ цр҃ьствѣмъ· и възвеселиша (же) ся вси людїе земѣстїи. и градъ ѹпокоисѧ. и годолїа ѹбїена естъ мечемъ·

Глава 24

гл҃а, к҃д·

црс4. 2 і 15

1 *Йоас був семилітнім, коли почав царювати, 40 літ він царював в Єрусалимі. Ім'я його матері Савія з Вирсавії. **2** Зробив же Йоас вгодне перед Господом всі дні священика Йодая. **3** І взяв же собі Йодай дві

(ѣмь* лѣтъ сѣ)[1] іоасъ егда҃ цр҃товати нача҆. (-)[2] и лѣ, цр҃това҆ въ іерлимѣ. (-)[3] имѣ҃ мтри его савїа ѡ҃ вирсавїа. (-)[4] сътвори҆ (же) іоасъ ѹгодно пр҃ѣ гм҃ъ, всѧ дни іодаа сщ҃енника. и поѧ҃ (же) себѣ іодаи

д҃ цр҃ в и ѣ҃

жены двѣ. (ѡ҃ нїѭже)[5] роди҆ сы҃ны и҆ дще́ри· и҆ (посе́мъ вънзы́иде)[6] на ср҃це і҆ѡа́сово да ѹ҆кра́ситъ до́мъ гн҃ь. и҆ собра҆ сщ҃е́нники и҆ левѵ́ты, и҆ рече и҃мъ· и҆дѣте къ гра́дѡ҃ і҆ѹдинымъ҆. и҆ соберите ѿ всегѡ҃ і҆и҃ли҃ма сребреники къ ѻ҆бновленїю (цр҃кви бж҃а на́шего)[7], ѿ лѣта до лѣта. поспѣша́йно же то҆ сътвори́те. (-)[8] (левѵ́ти (же) не поспѣша́шасѧ)[9]· и҆ вънзва́ (же) цр҃ь (-)[10] і҆ѡда́ѧ нача́лника и҆ рече є҆мѹ. почто҆ не принѹжа́еши левѵ́товъ є҆же принести ѿ і҆ѹ́ды и҆ ѿ і҆ер҃ли́ма, и҃же поста́влено є҆ ѿ моѵ́сїа (раба́ гн҃ѧ)[11], на҆́ко собра҆ і҆и҃ли҃ма въ скѵ́нїю свѣдѣнїѧ· Гоѳолі́ѧ бо бѣ нечести́вая и҆ сы́нове є҆ѧ разори́ша до́мъ бж҃їи. и҆ ѿ всѣхъ и҃же сщ҃е́нна бы́ша (цр҃кви бж҃їи, ѹ҆кра́сѧ и҃ми кѵми́ра)[12]· и҆ повелѣ (ѹ҆бо) цр҃ь да сътворя́тъ ковче́гъ влага́нїе сребра҆ (ѿ люді҃и). и҆ да поста́вятъ бли҃ вра҆ (гн҃ихъ)[13] и҃зъ внѹ. и҆ да повѣ́даютъ въ і҆ѹде́и и҆ въ і҆ер҃лимѣ. и҆ да принесѹ́тъ гл҃ѹ что҆ поста́ви моѵ́сїи ра́бъ бж҃їи, на҆ (всѣмъ) і҆и҃ле́мъ въ пѹсты́ни· и҆ да́ша вси нача́лницы, и҆ вси лю́дїе. и҆ вношахѹ и҆ влага́хѹ въ ковчегъ (и҃же повелѣ цр҃ь поста́вити гл҃ѹ), до́ндеже напо́лниша· и҆ бы҃ є҆гда́ принесоша ковчегъ, къ повеле́нымъ цр҃евымъ рѹ́кама левѵ́тскими· и҆ на҆́ко вѣдѣхѹ и҃же напо́лнисѧ сребра҆ (ковчегъ), (-)[14] вънхожда́ше пи́сарь цр҃евъ и҆ поста́вленый (великїи жрецъ)[15], и҆ (вы-бирали и҃с ковчега сре́бреники)[16]. (Паки)[17] (ковче҃ вънноша́хѹ)[18] къ мѣсту є҆го, та́коже творя́хѹ ѿ дн҃и до дн҃и, и҆ собра́ни гл҃ѹ бе҃чи́слены сре́бреники, и҆ возда́сть а҃ цр҃ь (-)[19] і҆ѡда́и жрецъ тѣ҃ и҃же творя́хѹ дѣла (-)[20] до́му гн҃ѧ, и҆ наима́хѹ каменосѣ́чца, и҆ дре́водѣла, да ѹ҆строя́ю до́мъ гн҃ь, и҆ ковачи҆ желѣ́зо и҆ мѣди да ѹ҆крѣпи́тъ до́мъ гн҃ь, и҆ творя́хѹ творя́щїи дѣла (разѹмно)· и҆ (возводя́хѹсѧ стѣны мно́гостїю дѣ́ла)[21] въ рѹкѹ и҃хъ, и҆ стро́иша до́мъ гн҃ь въ стоа́нїе (пре́жнее) є҆го, и҆ крѣпча́е тѹ стоя́ти сътвори́ша· (-)[22] Є҆гда (же) съвръшѝша (всѧ дѣла), принесо́ша пр҃е҆д цр҃ѧ и҆ къ і҆ѡда́ю про́чую ча́сть сре́бреникъ, (ѿ ни́хже)[23] сътворени бы́ша сосѹ́ды (цр҃ковныѧ)[24], сосѹды въ слѹженїе вс҃есожже́нїѧ, и҆ кади́льницы (и҆ прочаѧ сосѹды) зла́ты и҆ сребряны· и҆ приноша́хѹсѧ вс҃есожже́нїѧ в до́мъ гн҃ь безпреста́ни всѧ дн҃и и҃ѡда́ѧ· и҆ сътарѣ́ (же) сѧ и҃ѡда́и по́лнъ дн҃їи, и҆ ѹ҆мре сы́и, ѯл҃, лѣтъ, при сконча́нїю є҆го. и҆ погребо́ша є҆го въ́ градѣ дв҃дѣ съ цр҃и. того ра́ди что҆ сътвори҆ бл҃го съ і҆и҃ле́мъ (-)[25] и҆ съ до́момъ є҆го· и҆ бы́сть по сконча́нїю и҃ѡда́ѧ и҆до́ша нача҆́лницы і҆ѹ́дины. и҆ поклони́шасѧ цр҃ю

жінки, з яких народив синів і дочок. **4** І після цього впало на серце Йоаса прикрасити господній дім. **5** І він зібрав священиків і левітів, і сказав їм: Підіть до юдиних міст і зберіть з усього Ізраїля срібняки на обновлення церкви нашого Бога, з року на рік, поспішно же те зробіть. Левіти ж не поспішилися. **6** І закликав же цар начальника Йодая і сказав йому: Чому не змушуєш левітів, принесли від Юди і від Єрусалиму те, що є приписане Мойсеєм, господнім рабом, коли він зібрав Ізраїля до шатра свідчення. **7** Бо Готолія була безбожна і її сини знищили божий дім, і усім з божої церкви, що було священним, вона ним прикрасила кумира. **8** І, отже, цар наказав, щоб зробили скриню на вкидання срібла народом, і хай поставлять біля господньої брами ззовні. **9** І хай сповістять в Юдеї і в Єрусалимі, і хай принесуть Господеві те, що постановив божий раб Мойсей для всього Ізраїля в пустині. **10** І дали всі начальники і ввесь народ, і вносили, і кидали до скрині, яку цар наказав поставити Господеві, аж доки *не* наповнили. **11** І сталося, що коли принесли скриню до наставників царя левітськими руками, і як побачили, що скриня наповнилася сріблом, приходив царський писар і настановлений великий священик і вибирали срібняки зі скрині. Знову скриню виносили на її місце. Подібно робили з дня на день. І зібрано срібняків без числа, **12** і дав їх цар *і* Йодай, священик, тим, що чинили діла господнього дому, і наймали каменярів і будівничих, щоб направити господній дім, і ковалів заліза і міді, щоб укріпити господній дім. **13** І робили робітники діла розумно. І стіни піднімалися великим ділом в їхніх руках, і будували господній дім на його попередній вигляд, і зробили, щоб сильнішим там стояв. **14** Коли ж завершили всі діла, принесли перед царя і до Йодая позосталу частину срібняків. З них же були зроблені церковні посудини, посудини на служіння всепалення і кадильниці та інші золоті і срібні посудини. І безперервно приносилися всепалення в господньому домі в усі дні Йодая. **15** І постарівся ж Йодай повний днів, і помер, маючи 130 літ при його смерті. **16** І його поховали в місті Давидовому з царями задля того, що зробив добро з Ізраїлем і з його домом. **17** І сталося, що по смерті Йодая прийшли юдині начальники і поклонилися цареві, і послужили; **18** і вони покинули церкву Господа Бога своїх батьків і служили Астарті й ідолам. І гос-

подній гнів був проти Юди *і* Єрусалиму, задля того гріха в тому дні. **19** І Він послав же до них пророків, щоб повернулися до Господа, – і не послухалися. І засвідчили їм – і не послухалися. **20** І божий дух зодягнув Азарію, сина Йодая, священика, і він став перед народом і сказав їм: Це сказав Господь: Чому ви переступаєте господні накази? *Вам* не щастить, бо ви покинули Господа, і він покине вас. **21** І зібравшись проти нього, й побили його камінням за наказом царя Йоаса в дворі господнього дому. **22** І цар Йоас не згадав милосердя, яке з ним вчинив Йодай, його батько, *але вбив його сина, який, коли помирав, і сказав: Хай бачить і судить Господь. **23** І сталося, що по закінченні року повстали проти нього сирійські вояки, і прийшли в Юдею і до Єрусалиму, і вбили всіх начальників народу в церкві, і всю їхню здобич послали цареві в Дамаск, **24** тому що прийшло дуже мале число сирійців, і Бог видав в їхні руки дуже безчисленне множество сил задля того, що покинули Господа Бога своїх батьків. І над Йоасом же зробив Він суд. **25** І, відійшовши, вони залишили його у великому болі. Проти нього ж повстали його раби на помсту крові Азаріїнової, сина священика Йодая, і його вбили на його ліжку, і він помер. І поховали його в Давидовому місті, але не в царських гробах. **26** Ті ж, що повстали *проти* нього, – Зават, син Самата, аманітина, і Йозават, син Самаритів, моавитянин. **27** І всі 5-ть його синів і приступили до нього і вбили його. І його позосталі діла – ось вони є записані в царському літописі.

мат. 23
лук. 11

(и)[26] (послужи́ша)[27], и̂ о̂пусти́ша (цр҃ковь) ѓа ба ѡ҃ц҃ъ свои́хъ. и̂ служа́ху а́старту і̂ и̂стука́нным҃. И̂ бы́сть на́рость (гн҃а) проти́ву і̂оу́ды (-)[28] і̂ерли́ма (ра́ди того́ грѣха́) въ дн҃ь то́и, и̂ посла (же) къ ни́мъ пр҃роки да о́братятсѧ къ ѓу, и̂ не послу́шаша, и̂ засвѣдитє́ствова́ху и̂мъ, и̂ не послу́шаша, и̂ дх҃ъ бж҃ій о́блече а҆за́рію сн҃а и̂о́да́е́ва с҃щ҃енника, и̂ ста̀ пр҃е́ людьми́ и̂ ре́ (и̂мъ), сі́ѧ рече ѓь, почто̀ престу́па́е́те повеле́нїѧ гн҃а, (-)[29] не бл҃гоу́годи́тсѧ, на́ко о̂ста́висте ѓа, и̂ о̂ста́витъ ва́съ, и̂ събра́вшисѧ су́проти́ву е̂му́ и̂ поби́ша и̂̀ ка́менїе́мъ по повеле́нїю и̂о́а́са ц҃р҃ѧ. въ дворѣ до́му гн҃а, и̂ не въспомяну́ и̂о́а́съ (ц҃рь) мл҃рдїѧ и̂же сътвори (и̂о́да́и ѡ҃ц҃ъ е̂го с нимъ)[30]. *но оу́бі́ сн҃а е̂го, и̂же е̂гда̀ оу́мира́ше и̂ рече, да ви́дитъ (и̂ су́дї́ ѓь)[31]. И̂ бы́сть по съвершени́ю лѣта. въста́ста проти́ву е̂го во́и сѷ́рскїи, и̂ прїи́до́ша въ і̂оу́де́ю и̂ въ і̂ерли́мъ, и̂ оу́би́ша вс҃ѧ нача́лники людїи въ (ц҃ркви)[32], и̂ вє́сь плѣ́нъ и̂хъ посла́ша ц҃рю (въ дама́скѣ)[33]. занѣ́ (зѣ́ло ма́ло)[34] прїи́де число̀ сѷ́рїи́ско. и̂ ѣ̀ъ преда́сть в рѹ́цѣ и̂хъ безъчи́сленое мно́жество си́лъ зѣ́ло. сего́ ра́ди и̂же о̂ста́виша ѓа ба ѡ҃ц҃ъ свои́хъ. И̂ на и̂о́а́са (же) сътвори сѹ́дъ. и̂ ѡ҃и́дѹ́ши о̂ста́виша е̂го въ бо́лезни вели́цѣ. (-)[35] въста́ша (же) проти́ву е̂му́ рабѝ е̂го на мщє́нїе кро́ви (а҆за́рїины) сн҃а и̂о́да́ѧ с҃щ҃енника. и̂ оу́би́ша е̂го на посте́ли е̂го и̂ оу́мре, и̂ погребо́ша е̂го въ градѣ дв҃дѣ, но не (-)[36] въ гро́бѣхъ ц҃рь́ски́хъ. Съпроти́вльшїи же сѧ е̂му́ (завадъ)[37] сн҃ъ (сема́да)[38] а̂мани́тянина. і̂ (и̂о́зава́дъ)[39] сн҃ъ [семаридовъ][40] моа́ви́тянинъ. И̂ сн҃ове е̂го вс҃и, и̂ приступи́ша к немѹ́, ѥ̀, (и̂ оу́би́ша е̂го,) и̂ про́чаѧ (сло́въ е̂го) ѥ̀е напи́сана сѹ́ть въ лѣтопи́сцѹ ц҃рь́ско̑.

Глава 25

Зацарював же замість нього його син Амасія. **25,1** Амасія був *25-літнім, коли почав царювати, і 29 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері Йоадаєн з Єрусалиму. **2** І зробив же він добре перед Господом, одначе не з досконалим серцем. **3** І сталося, що як закріпив собі царство, він і вбив його рабів, які знищили його батька – царя. **4** Синів же їхніх не вбив, бо написано є в книзі Моєсеєвого закону, де Господь наказав, кажучи: *Не будуть вбиті батьки за синів ані сини за батьків, але кожний помре за свій гріх. **5** І зібрав Амасія дім Юдин, і за їхніми родинами поставив їх за тисячників і сотників в усій Юдеї і Веніямині, і почислив їх від 20-ти-

црс4. 14

мой5. 24
црс4. 14
єз. 18

Гла, ѩѕ҃е.

(Ѡ)[1] а҆масі́ѧ сн҃ъ е̂го в него́ мѣсто. *ѩѕ҃е, лѣ́тъ бы́сть (а҆масі́ѧ е̂гда̀ ц҃р҃ствовати нача̀)[2]. и̂ ѩѕ҃д лѣ́тъ, ц҃р҃ствова въ і̂ерли́мѣ, (-)[3] и̂мѣ́ мт҃ри е̂го (і̂о́а́да́ень)[4] ѡ҃ і̂ерли́ма. И̂ сотвори́ (же) бл҃го пр҃е́ гд҃ъ, о́бач҃е не въ с҃рци съвръшенѣ. И̂ бы́сть е̂гда̀ (оу́твръди себѣ ц҃рство)[5], и̂ оу́мертви́ рабы̀ е̂го, и̂же погуби́ша ц҃р҃ѧ ѡ҃ц҃а е̂го. (-)[6] Сн҃овъ (же) и̂хъ не поби, на́ко (пи́сано е̂сть в҃ кни́зѣ)[7] закона (мо҃ѷсїо́ва)[8], и̂дѣ́же повелѣ ѓь глю́щи, *не оу́бїю́тсѧ ѡ҃ц҃ы за сн҃овъ, ни́же сн҃ове (-)[9] за ѡ҃ц҃ы, но е̂ді́нъ ко́ждо въ грѣсѣ своє́мъ оу́мре́. И̂ собра̀ а҆масі́ѧ домъ і̂оу́динъ, и̂ поста́ви и̂хъ по о̂бы́телемъ (-)[10] и̂хъ въ тысѷ́щники и̂ со́тники, во всю і̂оу́де́ю и̂ (веніа́мина)[11] и̂ почте́ и̂хъ ѡ҃ і҃, лѣ́тъ

ѧ҃ чр҃ ѧ҃

ѳ҃ мѳ҃ і҃ѕ
ѧ҃ чр҃ ѧ҃
ѳ҃ѕ҃ѳ҃ ѩ҃

и вышше, (-)[12] обрѣте же и, а, (юношъ)[13] иже изыити на ополченїе (силныхъ), иже дръжатъ копїа и щиты· (Еще же)[14] наа за наемъ ѡ іиїлѧ, р, храбрыхъ въ силѣ, за, р, талантъ сребра· И (прїиде же чловѣкъ божїи)[15] к немꙋ гла. Сѡ црю да не исходитъ с тобою сила іиїлева, нѣсть бо гь съ іиїлемъ. (и) всѣми сны ефремлими, да аще оубо мнишисѧ с ними, (-)[16] премощи тебе сътворитъ гь врагомъ, (бъ бо есть)[17] и помощи и въ бѣжанїе обратити, (-)[18] рече же амасїа къ чловѣкꙋ божїю, (-)[19] что (оубо) сътворю о сѣ талантъ иже дахъ воиномъ іиїлевымъ· И ѡвѣщà емꙋ чловѣкъ божїи. имать гь (гдь) (тебѣ дати можетъ)[20] множае тѣхъ. и ѡлꙋчи (оубо) амасїа вои иже прїидоша к немꙋ ѡ ефрема. и възвратишасѧ въ мѣсто и. и тїи (противꙋ іоудѣ рагнѣвашасѧ зѣло)[21] и възвратишасѧ во странꙋ свою въ гнѣвѣ ярости· И амасїа оуповающи йведе людї своа, і идѐ въ оудоль солинꙋ, и порази тꙋ сновъ сирꙋ, і, и, мꙋжеи живо поимаша снве іоудїни. и приведоша (-)[22] на щѣлю (нѣкоторыа) стѣны. (-)[23] съвръгоша (же) ихъ ѡ высоты (стремотычь иже)[24] вси раздробишасѧ. и (вои)[25] иже ѡсла амасїа да не идꙋтъ с нимъ на брань. (-)[26] разыдошасѧ въ грады іоудины ѡ самарїа даже до ведорона. и оубиша ѡ них, г. и плѣниша плѣнъ великъ· И бысть възвратисѧ амасїа по заклании идꙋмеомъ, и принесѐ (себѣ)[27] богобъ сновъ сирꙋ, и постави ихъ (въ боги себѣ)[28] и поклонѧшесѧ имъ, и тѣмъ кадаше (демїамъ). и бысть гнѣвъ гнь на амасїю. и посла к немꙋ (прка иже гла)[29] емꙋ. почто поклонилсѧ еси богꝋ (-)[30] иже не избавиша людїи свои ѡ рꙋкꙋ (моею)[31]. и бысть егда тои глаше к немꙋ, (-)[32] ѡвѣщà емꙋ ѐда совѣтникъ црева (еси)[33], воньми да не пробїю тѧ, и оумолче прка. (-)[34] (виждꙋ рече)[35] что промыисли (гь) оубити тѧ иже сътвориль еси сѐ (зло), и не послꙋшаеши совѣта моего· И съвѣщà амасїа (црь іоудинъ). и посла къ іѡасꙋ снꙋ іѡахазовꙋ снꙋ іиоуинꙋ, црю іиїлевꙋ глщи прїиди да видимсѧ промежи собою въ лицѐ. (-)[36] (иѡасъ посла)[37] (поселъ глющи)[38] ко амасїю
и ездра и црю іоудинꙋ (-)[39], *терн иже е в ливанѣ. посла ко кедрꙋ ливаскꙋ глющи даи дщерь твою снꙋ моемꙋ женꙋ. и се прїидꙋтъ звѣрїе иже ѣ (дꙋбравѣ ливанстѣи)[40]. и проидоша звѣрїе и потопташа кардосъ, глеши се поразиша идꙋменеа (і ѐдома). и въздвизаетсѧ срце твое въ горлітніх і вище, знайшов же в них 30000 молодих, що сильні вийти на війну, що держать списи і щити. **6** Ще ж найняв, за наєм, з Ізраїля 100000 хоробрих силою за сто талантів срібла. **7** І прийшов же божий чоловік до нього, кажучи: Царю, хай не виходить з тобою ізраїльська сила, бо Господь не є з Ізраїлем і всіма Ефремовими синами. **8** Бо, якщо, отже, думаєш ними скріпитися, Господь дасть ворогам тебе перемогти, бо Богові є і помогти і повернути до втечі. **9** Сказав же Амасія до божого чоловіка: Отже, що робити зі стома талантами, які я дав ізраїльським воякам? І відповів йому божий чоловік: Господь має звідки тобі дати, може більше того. **10** І відлучив, отже, Амасія вояків, які прийшли до нього від Ефрема, і вони повернулися на їхнє місце. І ті дуже розгнівалися проти Юди і повернулися на своє місце у великому гніві. **11** І Амасія, надіючись, вивів свій народ і пішов до долини солі, і там побив 10000 синів Сиїра, **12** і 10000 мужів взяли живими юдині сини. І вони привели *їх* на шпиль якоїсь пропасті, скинули ж їх з висоти стрімголов – всі вони розбилися. **13** І вояки, яких відіслав Амасія, щоб вони не йшли з ним на війну, розійшлися по юдиних містах, з Самарії аж до Веторона, і вбили 3000 з них, і взяли в полон велику добич. **14** І сталося, що Амасія повернувся по вирізуванні ідумеїв, і приніс собі богів сиірських синів, і поставив їх собі за богів, і поклонявся їм, і тим кадив ладан. **15** І господній гнів був на Амасії, і Він послав до нього пророка, який йому сказав: Чому ти поклонився богам, які не спасли свого народу з моїх рук? **16** І сталося, що коли той до нього говорив, він йому відповів: Чи ти є царським радником? Остерігайся, щоб я тебе не пробив. І пророк замовк. Бачу я, сказав він, що Господь задумав тебе убити, бо ти зробив це зло, і не слухаєшся моєї ради. **17** І Амасія, цар юдин, зробив нараду і послав до Йоаса, сина Йоахазового, сина Іуїного, ізраїльського царя, кажучи: Ходи, щоб ми побачилися зі собою в лице. **18** Йоас послав послів, кажучи до Амасії, юдиного царя: *Терня, що є в Ливані, послало до ливанського кедра, кажучи: Дай твою дочку моєму синові *за* жінку. І ось прийдуть звірі, що в ливанському полі, і пройшли звірі і потоптали терня. **19** Ти кажеш: Ось ти побив ідумейця й едома, – і підноситься на гордість твоє серце. Сиди ж в твоїм домі, навіщо лукаво проти себе прогнівуєш, впадеш ти і Юда з тобою. **20** Не бажав

ез3. 4

Амасія послухатися, бо господня була воля, щоб він був виданим в руки Йоаса задля богів ідумейських батьків. **21** І прийшов Йоас, ізраїльський цар, і проти себе стали; Амасія ж, цар юдин, в Ветсамесі, що є юдиним. **22** Впав же Юда перед Ізраїлем, і кожний втік до свого поселення. **23** І Йоас, ізраїльський цар, схопив в Ветсамесі Амісію, юдиного царя, Йоасового сина, Йоахазового сина, і ввів його до Єрусалиму. І він знищив його стіни від Ефремової брами аж до кута – 400 ліктів. **24** Все ж: золото, і срібло, і ввесь посуд, що він знайшов в господньому домі, і в святому святих, і в скарбах царського дому, і синів радників – вивів до Самарії. **25** Пожив же Амасія, син Йоасів, цар юдин, по смерті Йоаса, сина Йоахазового, царя ізраїльського, 15 літ. **26** І позосталі ж справи Амасіїні, перші й останні, записані є в книзі царств Юди, Ізраїля. **27** І в часі, коли Амасія відступив від Господа, і повстала на нього змова противна, і він втік з Єрусалиму до Лахіса. І послали вслід за ним до Лахіса, і там його вбили. 28 Віднесли його на конях, і його поховали з його батьками в місті Давидовому.

дыню, (-)[41] сѣди (же) въ дому твоемъ, (-)[42] почто лукаво супротиву тебе прогнѣваеши, падеши ты, и іудея с тобою. (-)[43] Не хотѣ послушати амасія, занѣ гнѣва быстъ вола. да предастьсѧ в рукы (іоасу) ради (-)[44] богъ (ѡцѣ) идуменейскихъ. И взъзынде іоасъ црь іиѣлевъ. и (промежу собою въздаша прѣстоанїе)[45]. Амасія (же) црь іудинъ въ (ведсамесе)[46] иже ѣсть іудинъ. (-)[47] паде (же) іуда прѣ іиѣлемъ, и бѣжа кождо въ жилище [свое][48]. И амасію цра іудина сна іоасова (сна іохазова). имѣ іоасъ црь іиѣлевъ въ (ведсамесѣ)[49], и въведе и въ іерлм. И разориша стѣны (его)[50] ѡ вра ефремль даже до углу, ѹ, лаконъ. (-)[51] все (же) злато и сребро и вса сосуды иже обрѣте в домоу гни и въ (ста сты)[52]. и во сокровищѣ домоу цреа. и сновъ раны (-)[53] изѣ въ самарію. (-)[54] Жилъ (же) амасія снъ іоасъ црь іудиѣ. по оумртвїи іоаса сна іоахазова цра іиѣлева (ѣи, лѣтъ)[55]. и прочаа (же) словеса амасїина, прьваа и послѣнаа, (-)[56] писана сутъ в книзѣ цртвъ іуды (-)[57] іиѣла И въ врема егда (амасія ѡступи)[58] ѡ га, и възложисѧ на него възложенїе (съпротивно), и побѣже ѡ іерлима въ лахисъ, и послаша въ слѣ его в лахисъ, и оубиша его тму. (ѡнесоша)[59] его на конехъ, и погребоша его съ ѡцы его въ градѣ двдвѣ.

Глава 26

Гла, їѕ.

црс4. 14 і 15

1 *Взяв же ввесь народ юдин його сина Озію, він же мав 16 літ, і поставили його царем замість Амасії, його батька. **2** Він збудував Елат, і він повернув його юдиній владі після того, як цар заснув з його батьками. **3** Йозія був 16-тилітнім, коли почав царювати, і 52 роки царював в Єрусалимі. Й ім'я його матері Єхилія з Єрусалиму. **4** Він зробив те, що було просте в господніх очах, за всім, що зробив Амасія, його батько. **5** І він шукав Господа в днях Захарії, знавця в господньому страсі, і в його днях шукав Господа – Господь в усьому його напрямив. **6** Він вийшов і воював проти чужинців, і знищив мури ґетські, і мури явнивські, і мури Азота. І збудував же місто в Азоті і між чужинцями, **7** і Бог йому поміг проти чужинців і проти аравів, які жили в скелях, і проти минеїв. **8** І минеї дали дань Озієві. І він прославив його ім'я аж до єгипетського входу, бо скріпився аж до висоти. **9** Збудував же Озія в Єрусалимі башти: і над брамами кута, і над долішніми брамами, й інші в тій стіні країни, він їх укріпив, **10** і збудував вежі в пустині, і викопав численні

(заша* же)[1] вси людїе (іудинни)[2] (сна его) озїю, (-)[3] онже бѣ (лѣтъ, ѕі)[4]. и поставиша его цра въ мѣсто (амасїа ѡца его)[5], тои созда ела. (и) сеи възвратн его власти іудинѣ по оуспенїи цра съ ѡцы его, ѕі ти лѣтъ бысть (іозїа, егда цртвовати нача)[6]. и нв, лѣтѣ цртвова въ іерлимѣ. І има мтри его, [ихилїа][7], ѡ іерлима, (-)[8] сътвори что бысть прамо въ очїю гни. по всѣ иже сътвори амасїа ѡцъ его. и бѣ възыскаа га въ дни захарїа разумѣющаго въ страсѣ гни, и въ дни его възыска га, (-)[9] исправи его (въ всѣ) гь. (-)[10] изыинде и ополчисѧ противу иноплеменникомъ и разори стѣну гедску. и стѣну авнивъ и стѣну азота. И създа (же) градъ въ азотѣ и въ иноплеменницѣ, и поможе ему бъ противу иноплеменникомъ и противу арабомъ, иже обитахъ въ скалахъ, и противу минеомъ, и даша минеи дань озїеви. и прослы има его даже до входа егупетскаго, понеже оукрѣписѧ до высоты, (-)[11] създа (же) озїа столпы въ іерлимѣ и на враты оугла. и на враты долними. и (прочїи в тои стѣнѣ страны)[12] оукрѣпи (ихъ) и оустрои столпы въ пустыни. і

йскопа҃ кла́дези мно́ги. ѡ҆го ра́ди и҃же и҆ма́ше мно́ги скоты́, толи́ко в҃ (поле́хъ)[13] и҃ако́ и҆ въ (пусты́ни)[14]· виногра́ды же и҆мѣ҆ и҆ виногра́дники на гора҃ и҆ въ кармилѣ, бѣ҆ бо чл҃ко́мъ полетажа́тельствꙋ вда҃. (-)[15] бы́сть (же) о҆́зіи сила́ твора́щїа бра́нь, (-)[16] и҃же и҆схожа́хꙋ къ о҆́полъченїю на́ брань. (и҆ вънходя́щи по чинꙋ) въ число҃· и҆ бѣ҆ число҃ и҃хъ по҃ рꙋкꙋ і҆и́ла писа́ра и҆ маасі́а сꙋдїи, (и҆) по҃ рꙋкꙋ а҆нані́и. и҃же бѣ҆ ѡ҆ воево́дъ ц҃ревы҃. все́ (же) число҃ нача́лникомъ по о҆́бителе҃ свои́мъ (мꙋже́й) крѣпкихъ на́ брань ,в҃, х҃· и҆ подъ ни́ми (всѣхъ во́и)[17] ,т҃. ,з҃. и҆ е҆ сто́тъ· Сїи твора́хꙋ бра́нь въ си́ле крѣ́пцѣ. (-)[18] ѡ҆ ц҃ра противꙋ сꙋпоста́тъ (воева́хꙋ). (-)[19] ѡ҆гото́ва (же) и҆мъ о҆́зі́а всей си́ле, щиты, и҆ копі́а, и҆ шле́мы и҆ бро́ня, (-)[20] лꙋки (же) и҆ пра́щи на метані́е ка́менїа, и҆ сътвори҃ въ і҆ерли́мѣ҆ разли́чныа ви́ды хꙋдо́жества ѡ҆хꙋдожествє́нны. е҆же бы́ти въ столпѣхъ, и҆ въ ѹ҆гла́ѣ стѣна́мъ да ме́щꙋтъ стрѣлы, и҆ ка́менїа велїа. и҆ слы́шано бы́сть хꙋдо́жество е҆го до дале́че. занѐ ѡ҆ꙋдиви́ся помага́ти (е҆мꙋ ѳ҃ь) до́ндеже ѡ҆крѣпи́ся, и҆ е҆гда ѡ҆крѣпи́ся вънъдвиже́ся сре҃це е҆го, на погꙋбле́нїе е҆го и҆ о҆́бидѣ ѳ҃а ба своего҃, и҆ вни́де въ ц҃рковь г҃ню покади́ти хотѧ҃ надъ о҆́лтаре҃ дими́ама· и҆ вни́де по нем҃ (заха́рі́а)[21] с҃вѧще́нникъ, и҆ с ни҃м҃ с҃вѧще́нницы г҃ни, п҃, мꙋжи крѣпча́йшихъ. (-)[22] сꙋпроти́вишася (ц҃ре҃ви и҆о́зі́еви)[23] и҆ рекоша́ е҆мꙋ, нѣ҆сть твои чи́нъ (і҆о́зі́е)[24] да кади́ши дїмі́а́момъ г҃ви, но с҃вѧще́никомъ то҆ е҆сть сы́номъ а҆аро́нимъ и҃же о҆с҃вѧщени сꙋть (к томꙋ о҆́бы́чаю слꙋже́нїа) да ка́дятъ. и҆зыи́ди ѡ҆ с҃вѧще́нъства и҃ако ѡ҆стꙋпи́лъ е҆си ѡ҆ ѳ҃а. (и҃же)[25] не вмѣни́тся тебѣ҆ въ славꙋ то҆ ѡ҆ ѳ҃а ба҃. (-)[26] прогнѣ́ва же ся (і҆о́зі́а)[27], и҆ (держа́щи) в рꙋкꙋ е҆го кади́ло да кадитъ въ хра́мѣ҆, и҆ въ҃негда ра҃на́ри́ся о́нъ на жрѣцы (г҃ня до́мꙋ). и҆ (а҆бі́е) (в҃зошла҃ проказа)[28] на чело҃ е҆го. пре҃ с҃вѧще́нники в домꙋ г҃ни, на о҆́лтари҃ демі́а́нномъ. и҆ (е҆гда́ же ѹ҆́зрѣ҆ е҆го заха́рі́а а҆рхі́ере́и. и҆ вси прочі́и с҃вѧще́нницы ви́дѣ҆ша)[29] и҆ се҃ прокаже́нъ на челѣ҆ (е҆го)· (-)[30] и҆згна́ша е҆го ѡ҆ꙋ́дꙋ, но и҆ то́и (ѹ҆́бо) тщи́ася и҆зыти҃. и҃ако о҆́бличи҃ е҆го г҃ь· (-)[31] *бы́сть (же) о҆́зі́а ц҃рь прокаженъ да́же до дне҃ сме́рти е҆го и҆ о҆́бита́ше в домꙋ ѡ҆слꙋче́нѣ҆ по́лнъ прокаже́нїа в че́мъ и҆згна́нъ бы́сть ѡ҆ до́мꙋ г҃ня· і҆ и҆о҆а҃да́мъ сы́нъ е҆го держа҃ ц҃рство е҆го сꙋдо҃ лю҃ди зе҃мстїи и҆ про́чаа (же) словеса҃ о҆́зі́и пе́рвыа и҆ послѣ҆дняа, напи́саны ѹ҆҃ (і҆са́і́а)[32] (сы́на а҆мо́сова) пр҃ро́ка. (-)[33] ѹ҆спе́ (же) (и҆о́зі́а)[34] съ ѡ҆́цы свои́ми, и҆

колодязі задля того, що мав багато худоби, стільки в полях, скільки й в пустині. Він же мав виноград і виноградники в горах і в Кармилі, бо був чоловіком відданим рільництву. **11** Була ж в Озії сила, що чинила війну, що виходила на бій в лавах і що входили за чином в числі. І їхнє число було під руками Їйла, писаря, і Маасія, судді, і під руками Ананії, що був з царських воєвод. **12** Все ж число начальників по своїх оселях, мужів сильних на війну – 2000 *і* 600. **13** І під ними всіх вояків – 300000 7000 і 5 сот. Ці від царя вели війну з великою силою, воювали проти ворогів. **14** Приготував же їм Озія, всій силі, щити, і списи, і шоломи, і броні, луки ж і пращі на кидання каміння. **15** І зробив в Єрусалимі різні види удосконалених машин, щоб були на баштах і на кутах стін, щоб метали стріли і великі каміння. І пішов слух про його будову далеко, бо Господь подиву гідно помагав йому, доки він *не* скріпився. **16** І як він скріпився, його серце піднялося на його згубу, і він вчинив образу своєму Господеві Богові, і ввійшов до господньої церкви, бажаючи покадити перед кадильним жертовником. **17** І ввійшов за ним священик Захарія, і з ним 80 господніх священиків, сильних мужів. **18** Вони протиставилися цареві Йозієві і сказали йому: Не є твій чин Йозіє, щоб ти кадив Господеві ладаном, але священиків – значить Ааронових синів, які є освячені до того звичаю служіння, щоб кадили. Вийди з святилища, бо ти відступив від Господа, те не вважатиметься тобі за славу від Господа Бога. **19** Розгнівався ж Йосія, а держав в своїх руках кадильницю, щоб покадити в храмі, і як він розлютився на священиків господнього дому, і зараз вийшла проказа на його чолі перед священиками в господньому домі при кадильному жертовнику. **20** І коли ж його побачив архиєрей Захарія і всі інші священики побачили – і ось він прокажений на його чолі – вони вигнали його звідти, але й, отже, він спішився вийти, тому що Господь його покарав. **21** *Був же цар Озія прокаженим аж до дня його смерті і проживав в домі відлученим, повним прокази, в якій вигнаним був з господнього дому. І Йоатам, його син, тримав його царство, судячи народ землі. **22** І позосталі ж слова Озії, перші й останні, записані у Ісаї, сина Амосового, проро ка. **23** Заснув же Йозія зі своїми батьками, і не поховали його на полі царських

црс4. 15

д ц҃ ѳ҃

гробів задля того, що він був прокажений. І замість нього зацарював його син Йоатам.

(не) погребо́ша є҆го (-)[35] в҃ по́лѣ (цр҃кнѫ гробо́вѣ)[36], (-)[37] того ра́ди и҆же бы́сть прокаженъ. и҆ ц҃рствова҃ и҆ѻа́да́мъ сн҃ъ є҆го в҃ него мѣсто·

Глава 27

Гла҃, к҃з·

црс4. 15

1 *Йоатам був двадцять і п'ятилітнім, коли почав царювати, і 16 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері Єруса, дочка Садокова. **2** І він зробив же те, що правильне є перед Господом, за всім, що зробив його батько Йозія, за винятком того, що не ввійшов до господньої церкви. І народ ще грішив. **3** Він збудував високу браму господнього дому, і в його стіні поклав зброю. **4** І збудував же міста на юдиних горах і в лісах, двори і вежі. **5** І він воював проти царя аммонових синів, і здолав його. І аммонові сини давали йому на один рік по 100 талантів срібла і 10000 кори міри пшениці, і стільки ж мір ячменю. Це йому приносив цар аммонових синів на рік в 1-му році, і 2-му, і 3-му. **6** І скріпився ж Йоатам задля того, що правильними мав свої дороги перед своїм Господом Богом. **7** І позосталі ж слова Йоанатана і всіх його воєн і діла записані є в книзі юдиних царів, ізраїльських. **8** Він був 25-тилітнім, коли почав царювати, і 16 літ царював в Єрусалимі. **9** Заснув же Йоатам зі своїми батьками, і його поховали в місті Давидовому. І замість нього зацарював його син Ахаз.

Ва́деса́ть* и҆ пѧтѝ лѣтъ бы́сть и҆ѻа́да́мъ є҆гда ц҃рствова́ти нача҃, и҆ з҃і, лѣтъ ц҃рствова҃ в҃ і҆ер҃ли́мѣ (-)[1] и҆́ма҃ мт҃ри є҆го и҆є́руса дщѝ садо́кова, и҆ сътвори́ (же) что́ право є҆сть пр҃е҆ г҃мъ по всѣ҃ и҆же сътвори́ (и҆ѻзі́а҃)[2] ѡ҆ц҃ъ є҆го. ра́звѣ что́ не вни́де в҃ цр҃ковь г҃ню. и҆ є҆щѐ лю́дїе съгрѣша́ху. то́и създà вра́та до́му г҃ню высо́ка, и҆ в҃ стѣнѣ (є҆го положѝ о҆ру́жїа҃)[3]. и҆ гра́ды (же) създà на горахъ і҆ѻу́диныхъ, и҆ на лѣсѣхъ (-)[4] дворы́ и҆ столпы́· (и҆) то́и о҆полчи́ся противу́ ц҃ра҃ сн҃овъ а҆ммо́нь. и҆ о҆до́лѣ є҆го. и҆ дава́ху є҆му сн҃овε а҆мм҃о́ни на є҆дїно лѣто по р҃ тала́нтъ сребра҃. и҆ ѯ҃і. коры́ мѣры пшени́цы, и҆ (толи́ко же мѣръ ѧ҃чме́на)[5] сїѧ҃ (є҆му́ прино́ша́ше)[6] ц҃рь [сн҃овъ][7] а҆мм҃о́нь на лѣто, в҃ъ а҃ є҆ лѣто, и҆ в҃ є҆, и҆ г҃ є҃· и҆ ѻу҆кр҃пле́е҃ же є҆сть и҆ѻа́да́мъ, того ра́ди что́ ѻу҆правля́ше пу́тїи своѧ҃ пр҃е҆ г҃мъ б҃мъ свои́мъ. и҆ про́чаѧ (же) словеса҃ и҆ѻа́наддана́ и҆ (всѣхъ) о҆полче́нїи (є҆го) и҆ дѣла (-)[8] пи́сана сѹ́ть в҃ъ кни́зѣ ц҃рь і҆ѻу́диныѣ҃ (-)[9] і҆и҃ле́выхъ, [і҃е, лѣтъ бысть, є҆гда ц҃рствова́ти нача҃, и҆ з҃і, лѣ҃ ц҃рствова҃ в҃ъ і҆ер҃ли́мѣ][10], (-)[11] ѻу҆спе́ (же) и҆ѻа́да́мъ съ ѡ҆ц҃ы свои́ми. и҆ погребо́ша є҆го в҃ъ гра́дѣ дв҃дѣ. и҆ ц҃рствова҃ а҆ха́зъ сн҃ъ є҆го в҃ него мѣсто·

Глава 28

Гла҃, к҃и·

црс4. 16

1 *Ахаз був двадцять і 5-тилітнім, коли почав царювати, і 16 літ царював в Єрусалимі. Він не зробив правильного перед Господом, як його батько Давид, **2** але ходив в дорозі ізраїльських царів, але й зробив вилиті образи їхнім ідолам, **3** і жертви приніс в Едомлій землі, і провів своїх дітей через вогонь, за гидотами народів, яких Господь вигубив з приходом ізраїльських синів. **4** Освячував же ладан і палив на височинах і на шпилях, і під кожним кислатим деревом. **5** І його Господь Бог видав же його в руки сирійського царя, який його побив. Великий же полон взяв з його царства і привів до Дамаску. І видав його в руки ізраїльського царя, і побитий *був* великою раною, і його взяли в полон. **6** І вбив же Факей, син Ромеліїв, ізраїльський цар, 100000 з Юди в одному дні, всіх військових мужів, задля того, що

Ва́десати* (и҆ є҃ тѝ) лѣтъ бѣ҃ а҆ха́зъ є҆гда ц҃рствовати нача҃. и҆ з҃і ѧ҃ лѣ҃ ц҃рствова҃ в҃ъ і҆ер҃ли́мѣ. (-)[1] не сътвори́ пра́во пр҃е҆ г҃мъ, ѩ҆́ко дв҃дъ ѡ҆ц҃ъ є҆го. но́ ходѝ в҃ъ пу́тїи ц҃реи і҆и҃ле́выхъ. но́ и҆ о҆́бразы и҆зва҆́ны сътвори, (і҆) и҆́доломъ и҆́хъ (-)[2] пожрѐ. в҃ъ [земли́][3] [є҆до́мли][4], и҆ проведѐ сн҃овъ свои́хъ сквозѣ о҆́гнь по ме́рзоста́хъ ѩ҆зы́къ и҆́хже ѻу҆бѝ г҃ь (в҃ъ прише́ствїи)[5] сн҃овъ і҆и҃ле́въ. (-)[6] о҆ѯ҃ѿа҃ (же) димїа́мъ и҆ съжига́ше на высо́ки҃ и҆ на хо́лмѣхъ· и҆ по҃ всѧ́ки́мъ дре́вомъ ли́ствѧны҃ѣ҃. и҆ преда́сть (же) є҆го г҃ь б҃ъ є҆го в҃ рѹ́ку ц҃ра҃ сѷ́рска. (и҆же)[7] порази́ є҆го, (вели́къ же плѣнъ взѧ́ ѡ҆ є҆го ц҃рства)[8]. и҆ приведѐ в҃ дама́скъ, и҆ [-][9] в҃ъ рѹки ц҃ра҃ і҆и҃ле́ва преда́ є҆го, и҆ пораже́нъ ѩ҆́звою вели́кою, (и҆ плени́ша є҆го). и҆ ѻу҆би́ (же) факе́е сн҃ъ ромелїе́въ ц҃рь і҆и҃ле́въ ѡ҆ і҆ѹ́ды, ѯ҃р, в҃ъ дн҃ь є҆ди́нъ всѣхъ[10] мѹ́жи́ (бра́нниковъ)[11]. того ради и҆же о҆ста́виша г҃а б҃а ѡ҆ц҃ъ свои́хъ· (ѯ҃го́ же вре́мени)[12] ѻу҆бѝ [зе́хри][13] (мѹ́жъ)

сѝленъ ѿ ѣфрема [ѧмасі́ю][14] сн҃а ц҃рева и҆ (ѣврика́ма)[15] воѣво́ду до́му ѣго, и҆ ѣлка́на (же вто́раго)[16] ѿ ц҃ра. (-)[17] Плени́ша (же) сн҃ове і҆и҃леви ѿ бра́тїи свои́хъ (о҆́смь со́тъ)[18] же́нъ, о҆́троковъ и҆ дв҃ицъ. (-)[19] плѣнъ мно́гъ (-)[20] приведо́ша (ѿ нихъ)[21] в самарі́ю, (ѣ҆ то врема́)[22] (бг҃ъ т҃ы)[23] пр҃рк҃ гн҃ь (и҆́менемъ о҆ди́дъ)[24] (и҆же)[25] и҆зыиде въ срѣтені́е во́емъ гра́дущимъ въ самарі́ю, и҆ рече и҆мъ. ѣе гнѣвъ г҃а ба҃ ѿц҃ъ на́шихъ, проти́ву і҆ѹ́ды, (-)[26] преда́ и҆хъ в р҃ки ва́ша, и҆ оу҆би́сте и҆хъ немл҃рдно. тако да до нб҃и достиг҃нѹ, (ва́ше немл҃рдіе,) и҆ нн҃ѣ сн҃ове і҆ѹ́дини (-)[27] і҆ерли́мовы хощетъ вамъ по҃ни́зити въ рабы̀ и рабы́ни҃ не се́ ли а҃зъ ѣсмь с ва́ми, свѣдѣтел҃ствова́ти г҃ѹ бг҃ѹ ва́шемѹ. (но҃)[28] слы́шите (совѣтъ) мо́и, и҆ ѿведи́те плѣне́ныихъ и҆хже и҆зведо́сте ѿ бра́тїи ва́шеи҃, ꙗ҆́ко вели́ка ꙗ҆́рость г҃нѣ (наста́не҃ ва́мъ)[29], и҆ въста́ша (ѣ҆́ мѹжи) ѿ нача́лникъ сн҃овъ ѣфрѣмль [а҃за́рі́а][30] сн҃ъ [і҆ѡа́ннан҃ь][31]. и҆ варахі́а сн҃ъ (васа҃ллимо́ѳ҃)[32], ѣзекі́а сн҃ъ (селлѹмовъ)[33], и҆ а҃масі́а сн҃ъ (ѣ҆лда́и)[34], проти́ву ты́мъ и҆же гра́дѹтъ ѿ о҆плъче́нїа, и҆ реко́ша и҆мъ не възведите (здѣ плѣне́нїа)[35] къ ва́мъ занѐ (съгрѣши́хомъ, г҃ѹ. почто́ вы)[26] хо́щете приложи́ти къ грѣхомъ на́шимъ. и҆ (ве́тхаꙗ съвокѹпи́ти безако́нїа наша)[37], вели́къ бо́ грѣхъ нашъ и҆ гнѣвъ (и҆) я҆́рость г҃нѣ на і҆и҃ля. и҆ о҆ста́виша (же мѹжи і҆и҃левы и҆) бра́ницы плѣнъ и҆ всѣꙗ и҃же ѧ҆зя́ша предъ нача́лники и҆ пр҃ѣ всѣмъ (мно́жествомъ)[38] и҆ ста́ша (же) мѹжи и҃же назва́шася въ и҆ма (г҃не)· и҆ ѧ҆зе́млюще плѣне́ны҃ и҆ всѣ и҃же на́зи ба҃хѹ о҆блеко́ша ѿ кори́сти, (ѣгда́ же)[39] о҆дѣя́хѹ и҆хъ, и҆ о҆бу́ша (-)[40] и҆ (честь творя́хѹ)[41] бра́шномъ (и҆ пи́тїемъ), и҆ помаза́ша (же ради тр҃ѹда), и҆ вѣзда́ша и҆мъ по҃ѧ҃ре́ники ко́ждо и҃же (ходи́ти не могу́ша, и҆) сѣдша сла́бы тѣломъ, (-)[42] вѣзложи́ша и҆хъ (на ско́тъ и҆ ѿведо́ша) въ ѣрихо́нъ гра́дъ фини́чески҃и къ бра́тїи и҆хъ. и҆ възврати́ша ѧ҆ самарі́ю. въ вре́ма о҆́но посла́лъ (ц҃рь) а҃ха́зъ къ ц҃рю а҃сѵ̀рі́иску҃. (просѧщи) по́мощи ѣмѹ, и҆ въ о҆но́мъ (смяте́нїи съпроти́вишася) и҆дѹме́ане (-)[43], и҆ порази́ша (мно́ги) ѿ і҆ѹ́ды. и҆ взя́ша плѣнъ (вели́къ), і҆ и҃ноплеме́ницы приложи́шася по гра́до҃ полѣскимъ и҆ къ полѹ́дни і҆ѹде́и· и҆ взя́ша (ваѳсами́съ)[44], и҆ [и҃же в домѹ бж҃їи, и҆ и҃же в домѹ ц҃рко́мъ, и҆ кнѧзе́и. и҆ да́ша ц҃рю] а҃йло́нъ. и҆ (гадиро́)[46] и҆ (соѣхо́хъ)[47], и҆ (всѣꙗ и҃же о҆́кр҃тъ)[48] ѣго. и҆ ([гамзи́][49] съ по҃селе́нїи ѣго. и҆ да́мнѹ съ прилежа́щими поса́дами ѣго)[50], и҆ всели́шася т҃ы, ꙗ҆́ко смирѝ г҃ь і҆ѹде́ю ра́ди а҃ха́за ц҃ра і҆ѹ́дина. того ради

вони покинули Господа Бога своїх батьків. **7** Того ж часу Зехрій – сильний чоловік з Єфрема, вбив царського сина Амісію і Еврикама, воєводу його дому, і Елкана, другого ж по цареві. **8** Ізраїльські ж сини взяли в полон зі своїх братів вісімсот жінок, юнаків і дівчат, привели від них багато здобичі до Самарії. **9** В тому часі був там господній пророк на ім'я Одид, який вийшов назустріч воякам, що йшли до Самарії, і сказав їм: Ось гнів Господа Бога наших батьків проти Юди. Він видав їх у ваші руки і ви їх вбили без милосердя, так щоб до неба дійшло ваше немилосердя. **10** І тепер ви хочете принизити до рабів і рабинь юдиних *і* єрусалимських синів? Ось чи я не є з вами, щоб свідчити вашим Господом Богом? **11** Але послухайте мою раду, і поверніть полонених з ваших братів, яких ви вивели, бо великий господній гнів наступить *на* вас. **12** Адже й встали мужі з начальників Ефрімових синів: Азарія, Йоннанів син, і Варахія, Васаллимотів син, Єзекія, Селлумів син, і Амасія, Єлданів син проти тих, що приходили з війни, **13** і сказали їм: Не вводьте сюди, до вас, полон, бо ми згрішили Господеві. Чому ви хочете додати до наших гріхів і додати давні наші беззаконня, бо наш гріх великий – і гнів, і господня лють над Ізраїлем. **14** І залишили ж ізраїльські мужі і вояки полон і все, що взяли, перед начальниками і перед всім множеством; **15** і встали ж мужі, які назвали себе в імені господньому, і, береучи полонених і всіх, що були нагі, зодягнули зі здобичі. Коли ж зодягали їх і взули, і почесть віддали їжею і питтям, і помазали ж задля труду, і віддали їм ослів, кожному, що не міг ходити, і були слабі тілом, поклали їх на скотину і відвели до Єрихону – міста фініків, до їхніх братів, і повернулися до Самарії. **16** В тому часі послав цар Ахаз до асирійського царя, просячи помочі для себе, **17** і в тому замішанні спротивилися ідумейці і побили багатьох з Юди, і взяли великий полон. **18** І чужинці повстали по містах, на полях і на півдні Юдеї, і взяли Ватсамис і те, що в божому домі, і те, що в царському домі, і князів, і дали цареві Айлон, і Ґадирон, і Сокхот, і все, що довкруги нього, і Ґамзай з його оселями, і Тамну з дотичними йому селами, і там поселилися. **19** Адже Господь упокорив Юдею через Ахаза, юдиного царя, задля того, що

позбувся його помочі і мав Господа в пониженні. **20** Вивів же Він проти нього Теглааталасара, асирійського царя, який йому вчинив зло. І він переселив тих, що були в Дамаску до Мадіям, і з Сирії переселив жити до Дамаску. **21** І раз, противлячись, відпустив, задля цього взяв Ахаз те, що в господньому домі і в царському домі, і в начальників, і дав асирійському цареві, і не було йому на поміч, **22** але, радше, на йому біль. І додав відступити від Господа, бо цар Ахаз сказав: **23** Шукатиму дамаскових богів, що мене б'ють. І сказав: Боги асирійського царя їм помагають – і цим в жертву, і я щось принесу – і будуть ці мені на поміч. Але вони були йому і всьому Ізраїлеві на упадок. **24** І Ахаз виставив ввесь посуд божого дому і його знищив, і замкнув двері божого дому. І він зробив собі жертовники на всіх кутах Єрусалиму **25** і в усіх юдиних містах він зробив жертовники на височинах на палення ладану – і розгнівив Господа Бога своїх батьків. **26** І позосталі ж його слова і всі його діла, перші й останні, ось записані є в книзі царств Юди й Ізраїля. ic. 14 **27** *І заснув же Ахаз зі своїми батьками, і поховали його в місті Давидовому, бо не принесли до гробівниць ізраїльських царів. Зацарював же замість нього його син Єзекія.

йже (ѡбнажи́сѧ є҆гѡ по́мощи. и҆ въ ѹ҆ничиже́нїи и҆ма́ше)[51] ѳ҃а· (и҆́зведе же)[52] проти́ву є҆мꙋ (дегла-
а҆тадаласа́ра)[53] цр҃ѧ а҆сꙋрїи́ска (и҆же)[54] ѡ́злобѝ є҆гѡ.
(и҆ пресели́ и҆же бѧ́хꙋ въ дама́сцѣ въ мадїа́мы.
и҆ ѡ҆ сꙋрїи пресели́ въ дама́скъ пребыва́ти· и҆
є҆ди́но сꙋпротивѧ́ѧ ѡ҆́пустѝ.) (сего ра́ди)[55] взѧ̀
а҆хаа́зъ сꙋщаѧ въ домꙋ гн҃и и҆ в домꙋ цр҃кмъ и҆
ѹ҆ нача́лникѡвъ. и҆ дасть цр҃ю а҆сꙋрїи́скꙋ, и҆ не
бы́сть на помощь є҆мꙋ. и҆ѡ на́ипаче къ печа́ли
є҆гѡ· и҆ приложи́ ѡ҆́стꙋпи́ти ѡ҆ ѳ҃а, (-)[56] рече (бо)
цр҃ь (а҆хаа́зъ) вꙁыщꙋ́ бого́въ дама́сковыихъ бї-
ю́щи҃и҃ мѧ, и҆ рече, (-)[57] бо́зи цр҃ѧ (а҆сꙋ́рїиска)[58]
пособлѧ́ютъ и҆́мъ, и҆ (сѝ)[59] пожрꙋ́ (и҆ а́зъ что҆,) и҆
бꙋдꙋтъ мѝи въ по́мощъ (сїи). и҆ѡ сїи бы́ша
(-)[60] къ паденїю (є҆гѡ) и҆ всегѡ̀ і҆и҃ля· и҆ вы́-
ставилъ а҆хаа́зъ (вс҃ѣ) сосꙋды до́мꙋ бж҃їѧ. и҆ съ-
крꙋши҃ и҆ѧ҃ и҆ заттвердѝлъ вра́та до́мꙋ (бж҃їѧ)[61]· и҆
съ҆творѝ себѣ трє́бники въ вс҃ѣхъ ѹ҆глѣхъ і҆ер҃-
ли́ма. и҆ въ вс҃ѣхъ гра́дѣхъ і҆ꙋ́дины́хъ. съ҆творѝ
(ѡ҆лтари) на высо́кихъ на съ҆ж҃же́нїе демїа́ма
(-)[62], и҆ ра҃гнѣ́ва ѳ҃а б҃а ѡ҃цꙋ свои́хъ· и҆ про́чаѧ
(же) словесъ є҆гѡ и҆ (вс҃ѣхъ) дѣлъ є҆гѡ пе́рвыихъ и҆
послѣ́дни́хъ. с҃е пи́сана сꙋть въ кни́зѣ цр҃тва
і҆ꙋ́ды. і҆ и҆и҃ля. *и҆ ѹ҆спе́ (же) а҆хаа́зъ съ ѡ҃цы і҃саїа дн
свои́ми. и҆ погребо́ша є҆гѡ въ гра́дѣ дв҃дѣ, не бо̀
принесо́ша (-)[63] въ гро́бѣхъ цр҃ей и҆и҃левыихъ. (-)[64]
цр҃твова́ (же) (и҆е҃зекїѧ)[65] сы́нъ є҆гѡ в него мѣ́сто·

Глава 29

црс4. 18 **1** *Єзекія був 25-тилітнім, коли почав царювати, і 29 літ царював в Єрусалимі. Ім'я його матері Авія, дочка Захарії. **2** Зробив же вгодне перед Господом за всім, що робив його батько Давид. **3** І сталося, що коли став на його царстві, в першому місяці відкрив двері господнього дому, і відновив їх, **4** і ввів священиків і левітів. І він зібрав їх на східній площі **5** і сказав до них: Послухайте мене, левіти, й освятіться тепер, і очистіть дім Господа Бога наших батьків, і винесіть всю нечистоту з святого, **6** бо згрішили наші батьки, і зробили погане перед нашим Господом Богом, і покинули його, і відвернули своє лице від мешкання Господа нашого Бога, і піддали хребет, **7** і замкнули двері храму, і погасили світила, й кадила ж не запалили, і всепалення не принесли святому Богові ізраїльському. **8** Підняли ж господній гнів на Юдею і на Єрусалим, і видав їх на зрушення і вигублення, і на сичання, бо ви бачите вашими очима. **9** І ось наші батьки впали від меча,

ѳ҃ла, і҃кд·

Є҆зекїѧ* є҆гда цр҃твова́ти нача̀, і҃ѕ, лѣ́тъ д ч҃р и҃і
бы́сть, и҆ і҃кд, лѣ́тъ цр҃твова̀ въ і҆ер҃ли́-
мѣ. (-)[1] и҆́ма мт҃ри є҆гѡ (а҆вїѧ)[2] дщѝ за-
хаа́рїи. (-)[3] съ҆твори́ (же) ѹ҆го́дно пр҃ѐ гд҃ъ,
по всѣ̀ и҆же твораѧ́ше дв҃дъ ѡ҃цъ є҆гѡ. и҆ бы́сть
є҆гда ста̀ на цр҃твѣ є҆гѡ, въ мц҃ь пр҃вый, ѡ҃вр҃ъ-
зѐ две́ри до́мꙋ гн҃ѧ. и҆ ѡ҆бновѝ и҆хъ и҆ вънведѐ
сщ҃е́нники и҆ левѵ̀ты. и҆ съ҆бра̀ и҆хъ на площа́ди
вънсто́чнѣи. и҆ рече къ ни́мъ. ѹ҆слы́шите (мѧ)
левѵ̀ти (и҆) (ѡ҆стѧ́нтесѧ нн҃ѣ)[4] и҆ ѡ҆чи́стите
до́мъ ѳ҃а б҃а ѡ҃цꙋ (на́шихъ)[5]. і҆ и҆знеси́те (вс҃ю)
нечистотꙋ ѡ҆ стѧ́нтельства· и҆́ко (съгрѣши́ш҃)[6]
ѡ҃цы на́ши, и҆ съ҆твори́ша лꙋка́во предъ гд҃ъ
(б҃и҃мъ на́шимъ). и҆ ѡ҆ста́виша є҆гѡ, и҆ ѡ҃врати́ша
лицѐ (своѐ) ѡ҆ жили́ща ѳ҃а (б҃а на́шего). и҆ вꙁда́ш҃
хребе́т҃, и҆ заттвори́ша вра́та хра́мꙋ, и҆ погаси́ша
свѣтили́ники. и҆ димиа́ма (же) не вожго́ша, и҆
всесъ҆ж҃же́нїѧ не принесо́ша сто́мꙋ б҃ꙋ і҆и҃левꙋ· (-)[7]
Соподвиго́ша (же) гнѣ́въ гн҃ь на і҆ꙋда́ю и҆ на
і҆ер҃ли́мъ, и҆ преда́сть и҆хъ ѣ҆ подвиже́нїе и҆ погꙋ-
бле́нїе, и҆ на звизда́нїе. и҆́ко вы̀ ви́дите ѡ҆чи́ма
ва́шими, и҆ с҃е падо́ша ѡ҃цы на́ши мечемъ, и҆

сн҃ове (на́ши)[8] и҆ дщере́ри (на́ши)[9] и҆ сꙋпрꙋги (наши)[10] плѣне́ни ве́дени сꙋть въ зе́млю не свою҇, и҆ нн҃ѣ ѹ҆бо сꙋть в не́м· И҆ нн҃ѣ ѹ҆бо положи́те на ср҃ца (ва́ша) да поста́вите завѣ́тъ съ гд҃ѣмъ бг҃ѣмъ і҆и҃левымъ. и҆ ѡ҆вратѝ (ѡ҆ на́съ гнѣвъ на́рости своея́)[11]· И҆ нн҃ѣ не лиша́йтесѧ на́ко ва҃ и҆збра҇ гь да стоя́тѐ пред нн҃ѣ, (и҆) слꙋжи́те ем҃ꙋ и҆ бы́ти ем҃ꙋ слꙋжа́ще и҆ кадя́ще· И҆ въста́ша левꙋ́ти маа҃ сн҃ъ а҆масі҃е҃ і҆ і҆ѡи́ль сн҃ъ [заха́рі҃е҃][12] ѡ҆ сн҃овъ каа́дъдовы҃ и҆ ѡ҆ сн҃овъ мерарі҃и́ны҃. кі҃ сн҃ъ а҆вді҃е҃ѵ҆, і҆ аза́рі҃а сн҃ъ (и҆лае҆и́левъ)[13]. и҆ ѡ҆ сн҃ов҃ (же) (герсо́на)[14]. (и҆ѡ́да҃)[15] сн҃ъ (земна́)[16]. и҆ (ѡ҆а́дамъ)[17], сі҃и сны́ и҆ѡ́а҆ха́и, (-)[18] ѡ҆ сн҃овъ е҆лисафа́мъ. (сама́ри)[19]. і҆ и҆и́ль· И҆ ѡ҆ сн҃овъ (же) а҆сафовы҃хъ. заха́рі҃а, и҆ маҭфа́ні҃а. и҆ (е҆ще) ѡ҆ сн҃овъ (а҆мъма́нь)[20] і҆и́ль, и҆ семе́и. (и҆о) и҆ ѡ҆ сн҃овъ [и҆дидꙋмль][21]. (самаді҃а)[22], и҆ ѡ҆зі҃и́ль· (-)[23] Събра́ша (же) бра́тію свою҇, и҆ ѡ҆сщи́шасѧ, (и҆ вни́до́ш҃) по за́повѣди цр҃ѣвѣ (и҆) по повеле́нію гд҃ню да ѡ҆чи́стѧ҃ дв҃ѡ (бж҃і҃и)[24] (сщ҃е҃нницы҃ вни́до́ша)[25] внꙋтрь (цр҃кви)[26] гд҃ня да ѡ҆чи́стѧ҃ (ю҆҇) и҆ снесо́ша всю҇ нечистоты́ ю҆́же (внꙋтрі҃ до́мꙋ гд҃ня наи҆до́ша)[27], и҆ въ дворѣ҇ до́мꙋ гд҃ня. (е҆́же)[28] взя́ша левꙋ́ти и҆знесо́ша к потоку́ кі҃дрьскꙋ во́нъ, и҆ начаша́ (же) въ (а҃ дн҃ь)[29] м҃ца но́ваго (-)[30] а҃ го ѡ҆чища́ти. и҆ въ дн҃ь и҃ (тогѡ́ж҃) м҃ца вни́до́ша въ (притво́ръ до́мꙋ цр҃кви)[31] гд҃ня, (-)[32] ѡ҆чи́стиша (же) (цр҃ковь)[33] гд҃ню въ дн҃ь и҃, и҆ въ дн҃ь ѕ҃і҃, м҃ца (тогѡ́же и҆́же начаша́)[34] съвръши́ша. и҆ вни́до́ша внꙋтрь къ (і҆е҆зекі҃и)[35] цр҃ю и҆ реко́ша (к немꙋ) ѡ҆чи́стихомъ весь до́мъ (бж҃і҃и и҆) ѡ҆лта́рь вс҃есъжже́нія҃ и҆ сосꙋды е҆го и҆ ст҃ѡ҆ предложе́нія҃ (съ всѣмѝ)[36] съсꙋды е҆го и҆ вс҃а сосꙋды (цр҃кви) на҆́же ѡ҆скверни́ (цр҃ь а҆ха́зъ)[37] въ цр҃тво свое҇ въ ѡ҆стꙋпле́нію҃ своем҃ъ· (И҆ є҆҇) ѹ҆гото́вана сꙋть и҆ ѡ҆чище́на (вс҃а)[38] пр҃е҃ ѡ҆лтаре́мъ гд҃нимъ· И҆ въста́в (же) ѕѣло ра́но (і҆е҆зекі҃а)[39] цр҃ь и҆ събра́ (вса҃) нача́лники гра́да и҆ вꙁы́иде в до́мъ гд҃нь. и҆ принесе҇ ю҆́нець. ѕ҃, (и҆) о҆́венъ, ѕ҃, а҆́гне҃ ѕ҃, (и҆) козе́лъ ѡ҆ ко́зъ (-)[40] за гр҃ѣхѝ, за цр҃а, (за сщ҃ені҃е)[41], и҆ за і҆и҃ла. (-)[42] рече (же) (сщ҃е҃нникомъ сн҃омъ а҆аро́нимь҃)[43], (и҆) да вꙁы́индꙋтъ на ѡ҆лта́рь гд҃нь (жрені҃а)[44] те́лча, (ѹ҆би́ша бо ю҆́нець) и҆ взя́ша (кро́вь сщ҃е҃нницы)[45]. (-)[46] и҆злі҃я́ша (тꙋ) на ѡ҆лта́рь, и҆ ѹ҆би́ша (е҆ще҇) о҆́ве҃ и҆ (кро́вь на ѡ҆лта́рь вꙁлі҃я́хꙋ)[47]. и҆ пожроша а҆́гнець и҆ вꙁлі҃я́ша (на ѡ҆лта́рь кро́вь)[48] и҆ приведо́ша козе́лъ за гр҃ѣхи пр҃е҃ цр҃а и҆ цр҃кви, (-)[49] вꙁложи́ша (же) рꙋки своа на нн҃ѣ, и҆ пожро́ша и҃ сщ҃е҃ницы и҆ покропи́ша кро́вію и҃ пр҃е҃ ѡ҆лтаре҃ и҆ ѡ҆чи́стиша за (гр҃ѣхѝ)

і наші сини, і наші дочки, і наші дружини були відведені полоненими до землі не своєї; і тепер, отже, є в ній. **10** І тепер, отже, покладіть на ваші серця, щоб укласти завіт з Господом Богом ізраїльським, і відвернути від нас гнів своєї люті. **11** І тепер не покиньте, бо вас вибрав Господь, щоб ви стояли перед ним, і служили йому, і були йому служителями, і кадили. **12** І встали левіти: Маат, Амасіїв син, і Йоіл, Захаріїв син, з Каддових синів і з Мераїїних синів – Кис, Авдіїв син і Азарія, Ілаеїлів син, **13** і з синів же Ґерсона – Йода, син Земна, і Оадам – це сини Йоахаї; і з Елисафамових синів – Самари і Іїл. І з синів же Асафових – Захарія і Маттанія, **14** і ще з Аммanових синів – Іїл і Семей; але й з Ідитумових синів – Саматія і Озіїл. 15 Зібрали ж вони своїх братів і освятилися, і ввійшли за заповіддю царя і за господнім наказом, щоб очистити божий дім. **16** Священики ввійшли всередину господньої церкви, щоб її очистити, і винесли всю нечистоту, яку знайшли всередині господнього дому і в дворі господнього дому, це взяли левіти, винесли геть до кедронського потоку. **17** І почали ж в 1-му дні місяця нового, 1-го, очищати, і в 8-му дні того ж місяця ввійшли до притвору дому господньої церкви. Вони очистили ж господню церкву в 8-ми днях і в 16-му дні того ж місяця, в якому почали, закінчили. **18** І ввійшли всередину, до царя Єзекії, і сказали до нього: Ми очистили ввесь божий дім, жертовник всепалення і його посуд, і престіл предложення з усім його посудом, **19** і ввесь посуд церкви, який занечистив цар Ахаз у своїм царстві у своїм відступленні. І ось готовим є і очищеним все перед господнім жертовником. **20** І встав же цар Єзекія дуже рано і зібрав всіх начальників міста, і ввійшов до дому господнього, **21** і приніс 7 телят і 7 баранів, 7 ягнят козлів з кіз – за гріхи, за царя, за святе і за Ізраїля. Сказав же священикам, Аароновим синам, і щоб пішли до господнього жертовника, **22** принести в жертву телят, бо священики вбили телят і взяли кров, вилили там на жертовник, і вбили ще баранів, і виливали кров на жертовник. І принесли в жертву ягня, і вилили кров на жертовник. **23** І привели козла за гріхи перед царем і церквою, поклали ж на них свої руки **24** і принесли їх священики в жертву, і покропили їхньою кров'ю перед жертовником, і зробили очищення за гріхи всього Ізраїля. Бо цар наказав принести жертву всепалення за гріхи

всього Ізраїля. **25** Він поставив же левітів в господньому домі з цимбалами і псалтирями, і гуслями, за заповіддю царя Давида, і Ґада видючого, і Натана пророка, з царем, бо господній наказ був руками його пророків. **26** Встали ж левіти, тримаючи орґани Давидові, і священики – труби. **27** І Єзекія наказав, щоб вони принести всепалення на жертовнику. І коли ж приносили всепалення, почали співати хвали Господеві і видавати звук з труб і з рогів, з орґанів, які підготував Давид, ізраїльський цар. **28** І співці, і ті, що тримали труби, були в своїм чині і трубіли, аж доки *не* закінчено цілопалення. **29** Коли ж закінчено жертву, схилившись, цар і всі, що були з ним, і поклонилися Господеві. **30** Наказав же цар Єзекія і левітські князі, щоб похвавлили Господа словами Давида й Ясафа пророка, які хвалили Господа в веселості. І вони впали і поклонилися Господеві. **31** Єзекія ж знову це додав і сказав: Наповніть тепер ваші руки Господеві, і приведіть, і принесіть жертви і хвалу в господньому домі. І все множество принесло жертви і хвалу в господньому домі, і кожний, що забажав серцем, цілопалення. **32** І число цілопалень, яке приніс збір, було: 70 телят, 100 баранів, 8 сот ягнят. Все це Господеві. **33** І за очищення – 600 телят і 3000 овець. **34** Але, отже, не було багато священиків, і вони не могли обдерти шкіру цілопалення, там помогли їм і їхні брати, і левіти, аж доки *не* закінчено діло і аж доки священики *не* очистилися. Адже левіти легшим чином очистилися, ніж священики, **35** тому що були численні цілопалення жиру досконалості спасіння і жертви цілопалення. І завершено служіння господнього дому. **36** Зрадів же Єзекія і ввесь народ задля того, що було виконано господнє служіння, бо сталося нагло і було угодним.

Глава 30

1 Послав же він до всього Ізраїля і Юди, написав же й послання до Ефріма і Манасії, щоб прийшли до господнього дому до Єрусалиму і зробили пасху Господеві Богові ізраїльському. **2** Цар почав раду з начальниками всього множества Єрусалиму, які дозволили, наказали зробити пасху в другому місяці, **3** бо не встигли зробити у свій час, бо священики не могли дати ради, і не всі були освяченими, і народ ще не

всегѡ҃ їи҃лѧ. занѐ за всего їи҃лѧ повелѣ҄ цр҃ь всесѡ҃жє́нїе за грѣхи́ (пожре́ти). (-)[50] поста́ви (же) левѹ҃ты в домѹ́ гн҃и, съ кі҃ва́лы, и҃ ѱалты́ри, и҃ гѹсльмѝ по запове́ди дв҃а цр҃ѧ и҃ га́да ви́дѧща҆ (и҃ нада́на пр҃ро́ка съ цр҃е҃́)[51]. ꙗ҆́ко (гн҃е повелѣ́нїе)[52] бы҃ (-)[53] рѹка́ма пр҃ро́къ (е҃го). (-)[54] ста́ша (же) левѹ҃ти держа́щи о҆́гра́ны дв҃ды, и҃ сщ҃енницы трѹбы. и҃ повелѣ (їе҃зекі́а)[55] да принесѹ́тъ всесожже́нїѧ на о҆лта́рь и҃ е҃гда же приноша́хѹ҆ѧ всесъжже́нїѧ нача́ша хвалы́ пѣ́ти гв҃и. и҃ (звѹчѧ́ти) трѹба́ми, и҃ в (ро́зныѧ) о҆рга́ны и҃же дв҃дъ цр҃ь їи҃левъ (оу҃гото́ва). (-)[56] и҃ пѣ́вцы (-)[57] и҃ тїи и҃же держа́хѹ трѹбы бѣ́ша оу҃ строе́нїи своє́мъ поющ҃е, до́ндеже съвръшѝшасѧ всесъжже́нїѧ. е҃гда́ же сконъча́но бы́сть приноше́нїе, прекло́ни́ѧ цр҃ь и҃ всѝ и҃же ба́хѹ (с ни́мъ). и҃ поклони́шасѧ (гв҃и). (-)[58] повелѣ (же) (їе҃зекі́а)[59] цр҃ь и҃ кн҃зи левѹ҃тьстїи да въсхва́лѧтъ ґа словесы́ дв҃двыми і҃ (и҃ѧсафа)[60] пр҃ро́ка (и҃же)[61] хвали́ша (ґа) въ весе́лїи и҃ падоша и҃ поклони́шасѧ (гв҃и)· (їе҃зекі́а же па́ки сі́а приложи)[62], и҃ рече (и҃спо́лните нн҃ѣ)[63] рѹки ва́ша ґѹ, (и҃) приведи́те и҃ приноси́те жрътвы и҃ хвалы́ в домѹ́ гн҃и. и҃ принесѐ (всѐ мно́жество)[64] жрътвы и҃ хвалы́ въ до́мъ гн҃ь. и҃ всѧ́къ и҃же бл҃говолѝ ср҃це́мъ всесъжже́нїѧ и҃ бы́сть число́ всесъжже́нїи ꙗ҆́же принесѐ (събра́нїе)[65] ю҃нець, о҃, о҃́венъ р҃, а҃́гнець, (и҃)[66] со́тъ. (всѧ̀ сі́ѧ гв҃и и҃ о҆ о҆чище́нїи)[67] те́лцовъ, х҃. (и҃) о҆́вец҃ ,г҃· но сщ҃енницы (оу҃бо) не мно́зи ба́хѹ, и҃ не можа́хѹ о҆дира́ти ко́жъ всесо҃же́нїѧ (гдⷭ҃) и҃ (левѹ҃ти (и҃) бра́тїа и҃хъ помого́ша и҃мъ)[68], дондеже и҃спо́лниса дѣ́ло. и҃ дон҃деже о҆ста́ншасѧ жрѣцы́. левѹ҃ти бо҃ легча́йшимъ чи́номъ о҆ста́ншасѧ не́же сщ҃енницы (занѐ)[69] бы́ша всесъжъже́нїѧ мно́га тѹка съвръшенїѧ сп҃сенїѧ, и҃ (жрътвы)[70] вс҃есъжже́нїѧ· и҃ съвръше́на є҃ слѹ́жба до́мѹ гн҃ѧ, (-)[71] възвесели́ (же) сѧ (їе҃зекі́а)[72] и҃ вс҃и лю́дїе. (и҃ того ра́ди є҃же слѹже́нїе гн҃е бы́сть и҃спо́лнено)[73]. внеза́пѹ бо҃ сътвори́ти бы́ти (и҃ оу҃го́дно бы́сть)[74].

гл҃а, л҃·

(осла́ же)[1] къ всемѹ́ їи҃лю і҃ и҃ѹдѣ́, (-)[2] написа (же и҃ посла́нїѧ) къ є҃фрѣ́мѹ и҃ манасі́и. дабы̀ пришлѝ къ до́мѹ гн҃ю въ їе҃рли́мъ и҃ сътвори́ли па́схѹ гѹ б҃ѹ їи҃левѹ, (-)[3] нача̀ совѣ́тъ цр҃ь (съ)[4] нача́лники (-)[5] всегѡ̀ (мно́жества)[6] їе҃рли́ма (и҃же позво́лиша, повелѣ́ша) да сътво́рятъ па́схѹ м҃ца вторагѡ не бо҃ поспѣ́ша (-)[7] сътвори́ти въ вре́ма своє̀. ꙗ҆́ко сщ҃ен҃ницы не (можа́хѹ оу҃довлѣ́ти. и҃ о҆сщ҃ен҃ни не бы́ша вс҃и)[8], и҃ лю́дїе не оу҆ събра́шасѧ въ їе҃р-

ли́мѣ. (-)[9] оу҃го́дно (же) сло́во цр҃еви, и҆ (всемоу҃ мно́жествоу)[10], и҆ повелѣ́ша да по́слетъ послы́ въ вре́сь і҆и҃лѣ ѡ҆ вирса́вїи даже до да́на дабы́ пришли́ и҆ сътвори́ли па́схоу ге҃оу бо҃оу і҆и҃лёву въ і҆ер҃лимѣ, мно́зи бо҃ не сътвори́ша. на҃и́ко в҃ зако́нѣ напи́сано е҆́сть (-)[11] пойдо́ша гоне҃цы҆ с҃ посланїа́ми ѡ҆ (цр҃и́каго повеле́нїа)[12] и҆ нача́лникъ (е҆́го), въ вре́сь і҆и҃лѣ і҆ оу҆де́ю, потомоу҃ что҃ цр҃ь бл҃же повелѣ́ проповѣда́ющи, сно҃ве і҆и҃леви о҆братитеса҃ къ (ге҃оу) бо҃оу а҆враа́ма҆ (-)[13] и҆саа́кову҃ і҆ [и҆а́кова҃]ю[14], и҆ о҆братї́тсѧ къ о҆ста́нку҃ и҆же и҆збы́ша рукы҆ цр҃а а҆сси҃рїи́ска. (не сотвори́ти)[15] на҃коже ѡ҆цы҆ ва́ши и҆ бра́тїа (-)[16], и҆же ѡ҆и҆до́ша ге҃ бо҃ ѡ҆цы҆ свои҆хъ. и҆ преда́сть и҆хъ въ погубле́нїе на҃и́ко (сі҃е)[17] зна́ете (не о҆жести́ти)[18] вы́а ва́ша (на҃и́ко ѡ҆цы҆ ва́ши). дадите (рукы ва́ша)[19] ге҃ (-)[20]. и҆ прїи́дѣте къ сти҃тельствоу҃ е҆го на҃же о҆сти҃ въ вѣки, (-)[21] служи́те ге҃ бо҃ ва́шему. и҆ ѡ҆вратї́тсѧ ѡ҆ ва́съ гнѣ́въ на҃ро́сти (е҆го). а҆ще бо҃ вы҆ о҆браще́ни бу҃дете къ ге҃ то҃ бра́тїа ваша и҆ сно҃ве ва́ши о҆бра́щутъ мл҃ть пр҃е҆ (гдⷭ҇ъ и҆хъ. и҆и҃же веду́ша плѣне́ны)[22]. и҆ о҆братитсѧ в҃ землю сі҃ю. бл҃гъ бо҃ и҆ мл҃тивъ е҆́сть ге҃ бо҃ (ва́шъ)[23]. и҆ не ѡ҆врати́тъ лица҆ своего҃ ѡ҆ [ва́сть][24]. а҆ще о҆братя́тсѧ к҃ нему҃, и҆ бра́хоу҃ гонцы҆ ходя́ще скорѣ́ше ѡ҆ гра́да въ градъ. по (земли́)[25] е҆фрѣ́мли и҆ манасі҃инѣ, даже и҆ до заоу҃ло́на. и҆ бы́сть е҆гда҆ посмѣю́щимсѧ и҆ поругаю́щимсѧ и҃мъ, но҃ (нѣцыи҆) моу҃жи ѡ҆ а҆сси҃ра и҆ манасі҃а и҆ заоу҃лона оу҆слана́ю҆щи совѣтъ. прїидо́ша въ і҆ер҃лй҃ (ѡ҆ і҆оу҃де́а)[26], (и҆бо) бы́сть рукы҆ гн҃я да́сть и҃ с҃рце е҆ди́но. (да сътворя́т)[27] по повеле́нїю цр҃еву҃ и҆ кня́зїи (-)[28] сло́во гн҃е (-)[29] събра́ни (же) сутъ въ і҆ер҃лимъ лю́ди мнози. да сътворя́тъ пра́здникъ о҆прѣсноко҃ въ мц҃ь вторы́и въ соньмѣ мно́гомъ зѣ́ло, и҆ въста́ша и҆ разори́ша (о҆лтарь)[30] и҆же бѣ въ і҆ер҃лимѣ и҆ вс҃а҆ кади́ла (же) (и҆до́ломъ кадя́шесѧ дими́а́мъ)[31] и҆спровє́ргоша. и҆ поврыго́ш (и҆хъ) в потоцѣ кє́дрьстѣмъ. и҆ пожро́ша (же) пасхоу҃. дн҃і, (дн҃я), мц҃а втораго. (-)[32] сщ҃е́нницы҆ (же) и҆ левѵ҃ти (тогда҆) о҆сщ҃ени, и҆ принесо́ша вс҃есъжже́нїе в҃ до҃ гн҃ь. и҆ ста́ша (же) ѣ҆ чину҃ свое҃мъ по расмотре́нїю и҆хъ (и҆) зако́ну моѵ҃сїа҆ чл҃ка бж҃їа҆. и҆ сщ҃енницы҆ прїемля́ху҃ (и҆злїа́нную) кро́вь ѡ҆ рукы҆ левѵ҃тьскоу҃, того ра́ди что҃ мно́гъ (наро́дъ)[33] о҆сщ҃енъ не бы́сть. и҆ (того ра́ди) (пожро́ша левѵ҃ти)[34] па́схоу҃ тѣмъ и҆же не можа́шесѧ о҆сщ҃ати ге҃. (-)[35] вели́ка (па́ки) ча́сть людїи ѡ҆ е҆фре́ма и҆ манасі҃а҆ і҆ и҆саха́ра и҆ заоу҃ло́на и҆же о҆сщ҃енна не бы́сть (-)[36] на҃́сть па́с-

зібрався до Єрусалиму. **4** Угодне ж *було* слово цареві і всьому множеству, **5** і вони наказали, щоб він послав послів до всього Ізраїля, від Вирсавії аж до Дана, щоб прийшли і зробили пасху Господеві Богові ізраїльському в Єрусалимі, бо багато не зробили так, як в законі є записано. **6** Пішли гінці з посланнями, за наказом царя і його начальників, до всього Ізраїля і Юдеї, тому що цар наказав, щоб проповідували: Ізраїльські сини, поверніться до Господа Бога Авраамового, Ісаакового і Якова! І поверніться до останього, що спасся *від* руки ассирійського царя! **7** Не зробіть так, як ваші батьки і брати, які відступили *від* Господа Бога своїх батьків, і Він їх видав на винищення, так як ви це знаєте! **8** Не вчиніть твердими ваші шиї, так як ваші батьки! Дайте ваші руки Господеві і прийдіть до його святощів, яких він освятив навіки! Послужіть Господеві Богові вашому, і відвернеться від вас гнів його люті! **9** Бо якщо ви повернетеся до Господа, то ваші брати і ваші сини знайдуть милосердя перед їхнім Господом, ті, яких повели полоненими. І повернуться до цієї землі, бо Господь Бог ваш є милосердний і милостивий, і не відверне від вас свого лиця, якщо повернетеся до нього. **10** І гінці швидко проходили від міста до міста по Ефрімовій і Манасіїній землі, і аж до Завулона. І часом було, що сміялися і кпини з них, **11** але деякі мужі з Асира і Манасії, і Завулона, відкидаючи раду, прийшли до Єрусалиму **12** з Юдеї, бо рука Господа була, щоб дати їм одне серце, щоб вчинити за наказом царя і князів, за словом господнім. **13** Зібралося ж до Єрусалиму багато народу, щоб зробити празник прісних в другому місяці, в дуже великому зборі. **14** І вони піднялися і знищили жертовник, що був в Єрусалимі, і все, на чому ж ідолам кадилося, перекинули ладан, і поскидали їх до кедронського потоку. **15** І зарізали ж пасху 14-го дня другого місяця. Священики ж і левіти тоді *були* очищені і принесли всепалення до господнього дому. **16** І вони ж стали у своєму чині за їхнім судом і законом Мойсея, божого чоловіка. І священики приймали вилиту кров з левітських рук **17** задля того, що багато народу не було освяченим. І задля того жертвували левіти пасху, через те, що не можна було освячувати Господеві. **18** Знову велика частина народу з Ефрема і Манасії, і Ісахара, і Завулона, яка не була освяченою, їла пасху не згідно з тим, що є написане. І Єзекія помо-

лився за них, кажучи: Господь, Боже добрий, очисти всіх, **19** що всім серцем шукають Господа Бога своїх батьків. І хай не вважається *гріхом* їм, що є неосвяченими, **20**, що меншина. Господь же їх вислухав. І потішений був він народом. **21** Зробили ж ізраїльські сини, що знайшлися в Єрусалимі, празник прісних 7 днів у великій веселості, хвалячи Господа, на кожний день з господніми ж органами левіти і священики, які зберігали свій чин. **22** І говорив Єзекія до серця всіх левітів, які мали добрий розум до Господа. І закінчили 7 днів празника, приносячи мирні жертви і хвалячи Господа Бога своїх батьків. **23** І він вчинив раду робити собор інших сім днів празника, і зробили інших 7 днів, святкуючи. **24** Бо з радістю почав цар Єзекія з Юдою, і дав 1000 телят і 7000 овець, і начальники ж дали народові 1000 телят і 10000 овець. Адже освяченим було велике множество священиків **25** і радістю *був* сповнений ввесь юдин люд, також і священики, і левіти, і все множество, що прийшли з Ізраїля, і приходьки з ізраїльської землі, і ті, що жили в Юдеї. **26** Був же великий празник в Єрусалимі, якого не було в тому місті від днів Соломона, Давидового сина, ізраїльського царя. **27** І встали ж священики і левіти, благословляючи Бога. І їхній голос було чути, і молитва прийшла до його святого небесного помешкання.

хѵ, не по ѣ҆же пи҃сано ѣ҆сть, и҆ помоли́сѧ (за ни́хъ і҆е҃зекі́ѧ)[37] гл҃ющи. ѓи (бж҃е) бл҃гі́и о҆́цыстѝ (всѣ́мъ), и҆́же всѣ́мъ ср҃це́мъ взы́щутъ ѓа бо҃а ѡ҆́ц҃а свои҃хъ и҆ да не (мни́тсѧ и҆́мъ не о҆с҃ще́ннымъ сѫ́щимъ что҆́ ме́ньши и҆́хже о҆́слы́шѧ гь. и҆ о҆́тѣшенъ ѣ҆сть лю́дми)[38]. сѣ́творѝша (же) сѝнове і҆и҃лєви и҆́же о҆́брѣтени сѫ́ть въ і҆е҃рли́мѣ, пра́здникъ о҆́прѣснокъ. ѕ҃, дн҃і́и въ весе́лі́и вели́цѣ хвала́ще ѓа по ѣ҆ди́ны дн҃и· (-)[39] (левѵ́ти (же) и҆ сщ҃е́нницы)[40] по о҆́рга́номъ (гн҃и́мъ)[41] (и҆́же свои чи́нъ сѣ́верша́хѫ). и҆ гл҃алъ ѣ҆сть (і҆е́зекі́ѧ)[42] ко҆ (ср҃цу́ всѣ́мъ)[43] левѵ́томъ. (-)[44] и҆́же и҆́мѣхѵ ра́зѵмъ бл҃гъ на ѓа. и҆ сконча́ша, (ѕ҃, дн҃і́и пра́здника)[45]. жрѵ́ще жертвы мирныа, и҆ хвала́ще ѓа бо҃а ѡ҆́ц҃а свои҃хъ· и҆́ совѣ́тъ сѣ́творѝ собо́ръ твори́ти (и҆́нѵ, се́дмь, дн҃і́и)[46] (пра́здника), и҆ сѣ́творѝша (и҆́нѵю), ѕ҃. дн҃і́и (празнѵ́ющε)· Сѣ ра́достїю бо҃ (нача́ (і҆е́зекі́ѧ)[47])[48] (ц҃рь) сѣ і҆оу́дою (-)[49], (и҆ да́сть) ѧ҃, ѯ҃нець)[50], и҆, ѕ҃. о҆́вє́цъ. и҆ нача́лницы (же) даша лю́демъ ѯ҃нець. ѧ҃, и҆ о҆́вє́цъ, і҃. (о҆с҃ще́нно бо҃ ѣ҆сть сщ҃е́нникомъ мно́го мно́жество)[51], и҆ ра́достїю и҆злі́ѧ́нъ весь (наро́дъ і҆оу́динъ)[52]. (такоже) и҆ сщ҃е́нники и҆ левѵ́ти и҆ вс҃е (мно́жество)[53] и҆́же прїи́до́ша ѡ҆ (-)[54] і҆и҃л҃ѧ. (и҆ прише́лцы ѡ҆ земл҃ѧ і҆и҃левы,) и҆ о҆бита́ющи въ і҆оу́дє́и· (-)[55] Бы́сть (же) (вели́ко пра́здньство)[56] въ і҆е҃рли́мѣ (каково҃ не бы́сть) ѡ҆ дн҃і́и (соло́мона)[57] сн҃а дв҃да ц҃ра і҆и҃л҃ева (ѣ҆ томъ гра́дѣ)[58]. и҆ въста́ша (же) сщ҃е́нницы и҆ левѵ́ти (бл҃вл҃ще бо҃а)[59]. и҆ о҆́слы́шанъ ѣ҆сть гла́съ и҃ и҆ прїи́де моле́нїе (-)[60] ѣ҆ жили́ще (ѥ҆го҃ сто҃е)[61] нб҃ное·

Глава 31

1 Коли ж це все закінчено, вийшов ввесь Ізраїль, що знайшовся в юдиних містах, і розбили образи, і порубали гаї, і знищили височини, і знищили жертовники з усієї Юдеї, і Веніямина, і з Ефрема ж, і до Манасії, доки *не* знищили все. І всі ізраїльські сини повернулися до їхнього насліддя і їхніх міст. **2** Езекія же поставив на кожний священичий і левітський чин за їхніми поділами, кожного одного за його служінням, в належний священикам і левітам чин, на всепалення і мирне, щоб служили і визнавалися, і співали ж в брамах господнього дому. **3** Царська ж частка була з його власного майна, щоб завжди приносилося всепалення вранці і ввечері, в суботи ж і в новомісяці та інші празники, так як записано є в господньому законі. **4** І знову він заповів народові і тим, що жили в Єрусалимі, щоб дали частки священикам і левітам,

Гл҃а, ѧ҃.

(гда́ же сі́ѧ вс҃ѧ сѣверъше́на)[1]. и҆зше́лъ ѣ҆сть весь і҆и҃л҃ь и҆́же о҆́брѣтенъ бы́сть въ гра́дѣ і҆оу́диныхъ. и҆ сѣкрѵ́ши́ша (о҆́бразы)[2], и҆ посѣко́ша га́и. и҆ разори́ли сѫ́ть вы́шнѧѧ и҆ о҆́лтари (разори́ша) ѡ҆ всеѧ҆ і҆оу́де́а и҆ вені҃ами́на и҆ ѡ҆ ѣ҆фре́ма (же) и҆ до манасі́ѧ, до́нде́же (вс҃ѧ и҆спровергоша)[3]· И҆ о҆́брати́шасѧ вс҃и (сн҃ове і҆и҃л҃еви)[4]. въ о҆́дръжа́нїѧ и҃, и҆ гра́ды и҆́хъ· (-)[5] (і҆е́зекі́ѧ (же) поста́ви)[6] на (кождо) чи́нъ сщ҃е́нническі́и и҆ левѵ́тскі́и, (-)[7] по раздѣле́нїи и҃ ѣ҆ди́ного ко́ждо по (служе́нїю ѥ҆го҃)[8] (въ о҆́строе́нїе и҆́стинное) сщ҃е́нникомъ и҆ левѵ́томъ въ всѣ҆со́жже́нїе и҆ (-)[9] ми́рнаѧ. (дабы́ служи́ли і҆ и҆сповѣ́да́лиса́, и҆ пѣ́ли)[10] (же) въ вра́тѣ (-)[11] до́му гн҃а· (-)[12] ѣ҆́сть (же) ц҃рева бы́сть ѡ҆ и҆́стиннаго ѥ҆го҃ и҆мѣнїѧ да приноси́ѧ всѣ҆со́жже́нїе о҆́тъ вѣ҆сегда҆ и҆ вечѣ́, (-)[13] въ сѵ́боты (же) и҆ въ но́вомѣсѧчїѧ и҆ пра́зницѣхъ (про́чи́)[14]. (ꙗ҆́ко пи́сано҃ ѣ҆сть) въ законѣ гн҃и· И҆ заповѣ́да (па́ки) людемъ (и҆) жи-

вѹцимъ вѣ їер҃лимѣ. дабы҆ дали҆ ча҆сти сщ҃е҃нникомъ и҆ левѵ̑томъ. да мо́гѹтъ наста́ти (зако́нѹ)[15] гн҃ю. и҆же є҆гда҆ (погласова́ сѧ вѣ оу҆ши мно́жествѹ. мно́ги)[16] сн҃ове їи҃лєви (принесо́ша)[17] пшени́ци, и҆ вина҆ і҆ є҆ле́ѧ. и҆ меда́ и҆ вс҃ѧ и҆же ро́дитъ земл҃а҆, и҆ десѧтины (-)[18] (принесо́ша (вс҃ѧ) вѣ́ло мно́го)[19]· Сн҃ове (же) їи҃лєви і҆ и҆оу́дины (-)[20] и҆же о҆бита́хѹ вѣ (поса́дѣхѣ)[21] і҆оу́диныхъ, и҆ (принесо́ша (и҆) тыи)[22] десѧтины ѿ воловъ, и҆ о҆вецъ. и҆ десѧтинѹ ѿ ко҆́, и҆ посте́и (и҆) г҃ѹ бг҃ѹ своє́мѹ· И҆ (вс҃ѧ) носа́щи сѣтвори́ша кѹ́пы мно́ги. м҃ца тре-тїа́го почаша́ кѹпомъ кла́сти о҆снова́нїѧ. и҆ (м҃ца, з҃ го҆)[23], сѣвръшѝша (и҆хъ)· (Є҆гда́ же входа́щи быша. і҆єзекїѧ)[24] и҆ нача́лницы (є҆го), и҆ ви́дѣша кѹ́пы. и҆ бл҃ви́ша г҃а и҆ лю́ди (-)[24] їи҃левы· (-)[25] вѣпроси́ (же і҆єзекїѧ)[26] сщ҃е҃никовъ и҆ левѵ̑товъ, о҆ (чемъ тако лежахѹ) кѹ́пы· (-)[27] ѿвѣща томѹ̀ а҆зарїѧ сщ҃е҃нникъ пр҃вы́и, ѿ колѣна садохова гл҃ющи, ѿнелѣже нача́ша приноси́ти пр҃вѣ́ишаѧ вѣ до́мъ г҃нь. на҆до́хомъ и҆ насыщахѡ́сѧ (доволно). (достаткомъ и҆збыша сїѧ мно́га)[28], того р҃а҆ и҆же (бл҃ви г҃ь)[29] лю́ди своѧ̀. и҆ (прочаа҃ є҆сть мно́жества сїа и҆же ви́диши)[30]· И҆ повелѣ (и҆єзекїѧ)[31] да оу҆гото́ваютъ жи́тницы вѣ домѹ̀ г҃нн. (и҆же є҆гда҆ сѣтвори́ша)[32] внесо́ша (-)[33] пр҃вѣ́ишаѧ и҆ десѧтины. (и҆ є҆лика́ же даша вѣ́рнѣ́ише)[34]· (Бѣ же)[35] старѣ́йшина (и҆) хонєнїѧ левѵ̑тинъ. и҆ семе́и бра҆ є҆го (вто́рыи)[36]· (По сѝх же) і҆ и҆и́ль, и҆ (о҆хозїѧ)[37], и҆ (кенѣ́)[38] и҆ а҆саи́ль, и҆ є҆римодъ, и҆ (о҆зава́дъ)[39]. и҆ є҆лїи́ль и҆ (о҆самахїѧ)[40], и҆ маа҆́дъ, и҆ ванаї́ас҃ъ, и҆ сн҃ы є҆го приставле́ны по (рѹкѹ) хонєнїи и҆ семе́и бра́та є҆го ѿ повелѣнїѧ ((і҆єзекїѧ)[41] ц҃рѧ)[42]. и҆ а҆за́рїа (а҆рхїере́а)[43] до́мѹ г҃нѧ· (Къ нимъ же вс҃ѧ пр҃е҃стоа́хѹ,) и҆ коре́и сн҃ъ є҆мна́ левѵ̑тъ (и҆) дверникъ вѣсточныхъ вра́тъ (приста́вникъ бѣ) тѣ́мъ иже во́лею приношаа́хѹ г҃ѹ. (пр҃вѣ́ишаѧ и҆ пресщ҃е́нныхъ вѣ сто҃ѧ сто҃ы́)[44]· (И҆ по҃ наста́нїе его є҆ди́нъ)[45], и҆ веніа҆минъ, (і҆єсѹе)[46], и҆ семеїѧ, (-)[47] а҆маріѧ (же), и҆ сохо́нїѧ вѣ рѹкѹ сщ҃е҃нникомъ. да вѣ́рнѣ́ише раздѣлаю́тъ бра́тїи своє́и по слѹже́нїю на кождо дн҃ь, (ча́сти) бо́лшимъ и҆ меншимъ· (Про́чихъ)[48] мѹже́ска по́лѹ ѿ лѣ́тъ трею и҆ вы́ш҃е всѣ́мъ и҆же вѣхождаа́хѹ вѣ ц҃ркви г҃ню. и҆ что҃ по всѧ̀ дн҃и вѣзводаа́хѹ сїе постановенїе вѣ слѹжѣбѹ (и҆ вѣздержѣжа́нїе)[49]. (по раздѣленїихъ свои҃)[50] сщ҃енникѡ̀ по семьна́мъ. и҆ левѵ̑томъ (-)[51] ѿ к҃и҃ лѣ́т҃, и҆ вы́ш҃е по чи́но҃. (и҆ всемѹ же мно́жествѹ, толико же на́мъ колико свобо́нымъ и҆хъ о҆бѣ́ю же по́ломъ. вѣ́рнѣ́ише бра́шна ѿ тѣ́хъ и҆же о҆сщ҃е́нна бѣхѹ вѣздаа́хѹсѧ)[52]· (Но и҆) сн҃овомъ а҆а҆ро́нимъ (-)[53] (по поле́мъ и҆ по҃ гра́ды гра́домъ и҆ є҆ди́ны҃ рас-

щоб вони могли бути над господнім законом. **5** І коли було проголошене до вух множества, численні ізраїльські сини принесли пшеницю, і вино, і олію, і мед, і все, що родить земля, і всі принесли дуже багато десятин. **6** Ізраїльські ж і юдині сини, що жили в юдиних містах, принесли і ті десятини з волів і овець, і десятину з кіз, і посвятили їх своєму Господеві Богові. І всі, що приносили, зробили численні купи. **7** Третього місяця вони почали закладати основи купам і 7-го місяця їх закінчили. **8** Коли ж ввійшли Езекія і його начальники і побачили купи, і поблагословили Господа й ізраїльський народ. **9** Запитав же Єзекія священиків і левітів чому так лежали купи. **10** Відповів йому Азарія – перший священик, з роду Садохового, кажучи: Відколи почали приносити первоплоди до господнього дому, ми їли і ми по достатку ситі, від достатку зосталося цього багато задля того, що Господь поблагословив свій народ, і далі є це множество, яке бачиш. **11** І наказав Єзекія, щоб підготували шпихлірі в господньому домі. Коли їх зробили, **12** внесли первоплоди і десятини, і те, що ж вірно дали, був же їхнім старшиною левіт Хонення і його брат Семей – другим. **13** Після цього ж і Їїл, і Охозія, і Кенет, і Асаїл, і Єримот, і Озават, і Еліїл, і Осамахія, і Маат, і Ванаяс, і його сини, наставлені під руками Хоненії і Семея, його брата, за наказом царя Єзекії і Азарія, архиєрея господнього дому. **14** Перед ним же стояли всі, і Корей, син Ємни, левіт, і дверник східних дверей, був наставником тим, що добровільно приносили Господеві первоплоди і освячене до святого святих. **15** І під владою його – один. І Веніямин, Єсує, і Семея, Амарія ж і Сохонія – в руках священиків, щоб вірно роздавали своїм братам за служінням частки на кожний день, великим і малим, **16** іншим чоловічого роду, від літ трьох і вище, всім, що входили до господьої церкви і що приносили на всі дні. Це постанова на службу і утримання **17** за своїми поділами: священикам – по сім'ях і левітам від 20-ти літ і вище – за чином, **18** і всьому ж множеству – стільки ж нам скільки їхнім вільним. Обом же родам дуже вірно віддавалося їжу з того, що освячене було,

19 але й Ааронови́м синам – за по-
лями і за містами міст. І по одному
були розглянуті мужі, які роздають
частки, всім чоловічого роду, з свя-
щеників і левітів. **20** Бо зробив Є-
зекія все, що ми говорили, в усій
Юдеї, зробив же добре і правильне,
і правдиве перед своїм Господом
Богом, **21** значить всю службу слу-
жіння господнього дому за законом
і чином, бажаючи шукати свого Бо-
га всім своїм серцем. Зробив же
він, і йому пощастило.

мотре́ни бѣ́ша)[54] мужи́ и́же (-)[55] (ча́сти раз-
дава́ютъ)[56] вс҃ѣ́ по́лу мужескý ѿ сщ҃енникъ и́
(-)[57] левѵ́т҃и. (-)[58] сътвори́ (бо̀ є҃зекі́а вс҃а́ и́же гл҃а́
хомъ)[59]. въ все́и і҃ѹде́и (-)[60] дѣла́лъ (же) є҃стъ
бл҃го́ и́ пра́во (и́ и́стини́нно) пр҃е́ гд҃ѣ́ бг҃ѣ́ свои́҃
(и́же є҃стъ)[61] вса̀ слу́жба слу́же́нїа до́му гн҃а́
(-)[62] по зако́ну и́ чи́ны. хотя́щи взыска́ти бг҃а
своє҃го всѣ́мъ (ср҃це́мъ)[63] свои́мъ (-)[64] сътвори́ (же)
и́ преспѣва́ше·

Глава 32

црс4. 18
іс. 36
сир. 48

1 І *по цих словах і цій правді
прийшов Сенахерим, асирійський
цар, і ввійшов до Юдеї, і оточив
міста з запасами, бажаючи їх взяти.
2 Коли ж побачив Єзекія, що при-
ходить Сенахерим проти його лиця,
воювати проти Єрусалиму, **3** він
почав нараду з його князями і силь-
ними мужами, щоб заблокували ви-
ходи джерел, які були поза містом.
І його рада доброю була, **4** і він зіб-
рав велике множество народу, і во-
ни замкнули всі джерела вод і по-
тік, що плив посеред міста, кажучи:
Щоб не прийшов асирійський цар,
не знайшов багато води і *не* скрі-
пився. **5** І скріпився Єзекія, і збу-
дував ввесь мур, що був розбитий, і
вежі на ньому, і ззовні іншу стіну.
Підняв же знищене в місті Дави-
довім, направив і зробив багато
зброї і щитів. **6** І поставив же на-
чальників, вояків над народом, між
вояками, і покликав всіх на площу,
до брами долини, і заговорив до їх-
нього серця, кажучи: **7** Мужньо по-
водьтеся і скріпіться, не лякайтеся
ані не жахайтеся від лиця асирій-
ського царя і всього множества ли-
ця тих, що є з ним, бо багато біль-
ше є з нами, ніж з ним. **8** Бо з ним є
тілесне рамено, з нами ж наш Гос-
подь Бог – наш помічник, і він же
стане за нас до бою. Скріпленим же
був народ словами Єзекії, юдиного
царя. **9** І після цього Сенахерим, а-
сирійський цар, послав своїх рабів
до Єрусалиму, і сам з усіма вояками оточив Лахис. І послав до Є-
зекії, юдиного царя, і до всього на-
роду, що був в Єрусалимі, кажучи:
10 Це говорить Сенахерим, асирій-
ський цар: На що ви поклали на-
дію, сидячи в єрусалимській обло-
зі? **11** Чи не обманює вас Єзекія,
щоб видати вас на смерть, на голод
і спрагу, твердячи, що ваш Господь
Бог спасе вас з рук асирійського ца-
ря? **12** Чи це не є цей Єзекія, який
знищив свої жертовники вершин і

Гл҃а, л҃в·

Д҃ ч҃р҃ и҃і
і҃саі҃а л҃в
сир҃ѧ м҃и

По* словесе́хъ сѝ́, и́ и́стинѹ́нъ се́и. прїи́де
(сенахери́мъ)[1] ц҃рь а҃сѵ́рїи́скїи и́ вни́де въ і҃ѹ́-
дею (-)[2] о҆́бстоѧ̀ гра́ды запа́систы (хо-
тя́щи)[3] взя́ти и́хъ· (є҆́гда́ же)[4] ви́дѣ
і҃е҃зекі́а и́же прихо́дѝ (сенахери́мъ)[5]. (проти́ву)[6] ли-
цѧ̀ є҆́го воє҃ва́ти на і҃ер҃ли́мъ· Нача́ съ кнѧ́зи є҆́го
совѣ́тъ, и́ мужи́ же крѣпча́йшими. да запира́-
ютъ главы́ и́сто́чникомъ и́же бѣ́ша вн҃ѣ́ гра́да·
И́ (бг҃ї́ совѣ́тъ є҆́го бл҃гъ)[7]. и́ собра̀ мно́го мно́-
жество людїи́. и́ запроша вс҃и́ и́сто́чницы во҃ны́ѧ
и́ пото́къ и́же лїа́шесѧ по́средѣ града гл҃ю́щи.
да не прїи́дѹ́т҃ ц҃рь а҃сѵ́рїи́скїи (-)[8] о҆́бря́щетъ во҃
мно́го и́ оу҆́крѣпи́сѧ· И́ оу҆́крѣпи́сѧ і҃е҃зекі́а, и́ созда̀
вс҃ѧ́ стѣ́ны и́же бы́ша рассы́паны. и́ столпы́ (на
не́и), і́ и́зъ вну́ (и́ну́ю стѣ́ну)[9]· (-)[10] бѣ́здви́же
(же) разрѹ́шенаѧ въ̀ градѣ̀ дв҃дѣ́. (-)[11] поправи́
и́ сътвори́ о́ружїи́ мно́го (и́ щи́т҃ы)· И́ поста́ви
(же) нача́лники бра́немъ на҃ лю́дми (въ во́ю). и́
(созва̀ всѣ́хъ)[12] на пло́щадь до вра́тъ дебри́. и́
гл҃а́лъ є҃сть въ с҃рца́ и́ гл҃ю́щи мѹ́жественѣ дѣ́-
лаите и́ оу҆́крѣпи́тесѧ, не оу҆́страша́йтесѧ (ни
оу҆́жаса́йтесѧ) ѿ лица̀ ц҃рѧ а҃сѵ́рїи́ска. и́ (-)[13]
всего̀ (мно́жества ли́цъ)[14] и́же сѹ́ть с ни́мъ· Ѵ҆́ко
(мно́го множ҃а́е с на́ми)[15] сѹ́ть не́же с тѣ́мъ. с
тѣ́мъ (бо̀) є҃сть мы́шца пло́тьнаѧ. с на́ми же
гь҃ бг҃ъ на́шъ (помо́щникъ на́шъ)[16]. и́ (о́полчи́тъ же сѧ)[17]
за на́съ· (-)[18] Оу҆́крѣпле́ни (же)
сѹ́ть лю́ди словесы̀ (і҃е҃зекі́ѧ)[19] ц҃рѧ і҃ѹ́дина· И́ по-
се́мъ посла̀ (сенахери́мъ)[20] ц҃рь а҃сѵ́рїи́скїи рабы̀
своѧ̀ въ і҃ер҃ли́мъ. и́ самъ (съ всѣ́ми во́и о́бъ-
стоя́ше лахи́съ)[21]. и́ посла̀ и҃съ (і҃е҃зекі́и)[22] ц҃рю
і҃ѹ́дину, и́ и҃съ всѣ́мъ (люде́)[23] и́же бѣ́ху въ і҃ер҃-
лимѣ гл҃ю́щи· Сі́ѧ гл҃етъ (сенахери́мъ)[24] ц҃рь а҃сѵ́рї-
скїи. въ чемъ вы́ оу҆́поваете сѣ́дя́ще въ о́бстоя́нїи і҃ер҃ли́мовѣ. не́ ли (і҃е҃зекі́ѧ)[25] прельща́етъ
васъ да преда́сть вы́ въ сме́рть, (-)[26] въ гл҃а́ и́
жа́ждѹ. (оу҆́крѣпля́ющи)[27] и́же гь҃ бг҃ъ ва́шъ и҃з-
ба́ви́ васъ ѿ рѹкѹ̀ ц҃рѧ а҃сѵ́рїи́ска· Не сѐ ли се́и́
є҃сть (і҃езекі́ѧ)[28] и́же разори́ (вы́шънѧѧ о́лта́ри

ѣго)[29]. и повелѣ іоу́дѣ і (-)[30] і҆ерли́му глю́щи. пре҆ о҆лта́ремъ сі҃и поклана́йтеся. и в немъ сожига́йте демїа́мъ· ни лѝ вы не вѣ́сте что́ а҆́зъ сътвори́хъ и҃ ѡ҆́цы мои҃ всѣмъ (земскы́мъ лю́демъ)[31]. (и҃) не премого́ ш҃а (вси҃) бо́зи на́зы́ковъ (-)[32] и҆зба́вити (страну́)[33] свою҆ ѡ҆ рукy моє́ю. кто́ е҆́сть ѡ҆ всѣхъ бо́говъ на́зы́къ сѝхъ. и҆же и҆скорени́ша ѡ҆́цы мои҃. не мо́гл҃ъ (ни е҆ди́нъ) и҆зба́вити лю́ди своѧ҃ ѡ҆ рукy моє́ю. да на́ко мо́жетъ (па́ки) бг҃ъ ва҃ и҆зба́вити васъ ѡ҆ рукы҃ мое́ѧ. (и҃) нн҃ѣ (васъ да не прельсти́тъ)[34] (е҆зекїа́ѧ)[35] да не оу҆пова́ти ва҃ сътвори́ посемy, и не вѣ́руите е҆мy· ч҃ще бо ни е҆ди́нъ мо́гл҃ъ бг҃ъ всѣхъ стра́нъ (-)[36] и҆зба́вити лю́ди своѧ҃ ѡ҆ рукy моє́ю, и ѡ҆ рукy ѡ҆́цъ мои́хъ. ни бо бг҃ъ ва́шъ въ҆зъмо́жетъ и҆зба́вити ва҃ ѡ҆ рукы҃ моє́ѧ. но (і҆ ны́на мно́га)[37] гл҃али сyть рабы҃ е҆го проти́вy гa҃ ба҃, и҃ проти́вy (е҆зекїа́ѧ)[38] раба҃ е҆го. и҃ посла́нїѧ же писа҃ поношаѧ гa҃ ба҃ і҆и҃лева. и҃ гл҃алъ е҆сть на́нь рекїи҃· ꙗ҆́ко бо́зи на́зы́къ (прочїи́хъ)[39] не могóша и҆зба́вити людїи свои́хъ ѡ҆ рукy моє́ю. та́ко и҃ бг҃ъ е҆зекїи́нъ и҆зба́вити не мо́жетъ людїи е҆го ѡ҆ рукы҃ моє́ѧ· и҃ (на́ипаче) въ҆зопы҃ во́племъ вели́кимъ на́зы́комъ і҆оýде́йскы҃м проти́вy людїи, (и҃же (сѣдя́хy) на стѣна҃ і҆ер҃ли́ма)[40] да оу҆стра́шы҃ и҃хъ и҃ (-)[41] во́змутъ гра́дъ· и҃ гл҃алъ (же) е҆сть проти́вy ба҃ (і҆и҃лева)[42]. на́ко сyпроти́вy бого́въ людїи зе́мъскихъ, дѣ́ла рyкъ ч҃лчески҃м· и҃ моли́ша (же) ся҃ (сего́ ра́ди поношенїѧ), (е҆зекїа́ѧ)[43] ц҃рь і҆ и҆саїа́ѧ сн҃ъ (а҆́ммосовъ)[44] пр҃ркъ. (-)[45] и҃ въ҆зопи́ша да́же до нб҃си· и҃ посла҃ гь а҆гг҃ла (своего҆́). (и҃же)[46] поразѝ всѣхъ (мyже́й) хра́брыхъ (и҃) бра́нниковъ. и҃ нача́лники (во́емъ)[47], въ по́лцехъ ц҃рѧ а҆сyрїи́ска. и҃ въ҆звратѝ (лице҆ е҆го) с поноше́нїемъ)[48] на́ землю свою҆· (е҆гда́ же)[49] въ҆шелъ е҆сть в до́мъ бг҃а своего҆́. (сно́ве)[50] и҃же и҃зошлѝ бѣ́ша ѡ҆ чре́ва е҆го погyби́ша е҆го мече́҃. (-)[51] сн҃се (же) (бг҃ъ і҆е҆зекїю)[52] и҃ о҆бита́ющихъ і҆ер҃ли́мy ѡ҆ рукы҃ (сенахерима)[53] ц҃рѧ а҆сyрїи́ска и҃ ѡ҆ рукы҃ всѣ҆хъ, и҃ подаст҃ и҃мъ поко́и по о҆́кр҃тъ· и҃ мно́зи принoша́хy жр҃твы гy҃ въ і҆ер҃лимѣ, и҃ дары (і҆езекїи)[54] ц҃рю і҆оýдину҃ (и҃же)[55] въ҆звышенъ е҆сть (по сѝхъ предъ всѣ҆ми на́зы́ки)[56]· *(и҃ потомъ) по́ дн҃ехъ тѣхъ и҃знемо́же (е҆зекїа)[57] даже смр҃ти и҃ помоли́ся гy҃. и҃ оу҆слы́ша (же) и҃ (дасть е҆мy҃ зна́менїе)[58], и҃ не по добродѣтели, и҃же даде е҆мy҃· въ҆зда́сть (е҆зекїи)[59], и҃ въ҆здви́жено е҆сть с҃рце е҆го. и҃ сотворе́нъ бысть проти́вy е҆го гнѣ́въ и҃ проти́вy і҆оýды і҆ і҆ер҃лима. и҃ смире́нъ бысть (по сѝхъ)· ѳого ради е҆же въ҆звыше́но бысть с҃рце е҆го. (та́ко о́нъ на́ко) и҃ живyщеи҃ въ і҆ер҃ли́мѣ. (-)[60] не

сказав Юді й Єрусалимові, кажучи: Поклоняйтеся перед цим жертовником і на ньому паліть ладан? **13** І чи ви не знаєте, що зробив я і мої батьки всім народам землі, і всі боги народів не змогли спасти свою країну від моїх рук? **14** Хто є з усіх богів цих народів, яких вигубили батьки мої? Ні один не зміг спасти свій народ від моїх рук, то як знову може ваш Бог спасти вас з моєї руки? **15** І тепер хай вас не обманить Єзекія, хай не зробить так, щоб ви надіялися на це. І не вірте йому, бо якщо ні один бог всіх країн *не* зміг спасти свій народ з моїх рук і з рук моїх батьків, ні ваш Бог *не* зможе вас спасти з моєї руки. **16** Але й багатого іншого говорили його раби проти Господа Бога і проти його раба Єзекії. **17** І він же написав послання, зневажаючи Господа Бога ізраїльського, і промовив проти нього, кажучи: Як інші боги народів не змогли спасти свої народи з моїх рук, так і Єзекіїн Бог не може спасти його народ з моєї руки. **18** І найбільше кричав великим криком юдейською мовою проти народу, що сиділи на стінах Єрусалиму, щоб їх налякати і забрати місто. **19** І говорив же він проти ізраїльського Бога, так як проти богів народів землі, – діла людських рук. **20** І молилися задля цієї зневаги цар Єзекія і пророк Ісая, син Аммосів, і закричали аж до неба. **21** І Господь послав свого ангела, який побив всіх хоробрих мужів, і вояків, і начальників вояків в полках ассирійського царя. І Він повернув його лице зі соромом на свою землю. Коли ж він прийшов до дому свого бога, сини, що вийшли були з його лона, погубили його мечем. **22** Спас же Бог Єзекію і тих, що жили в Єрусалимі, від рук Сенахерима, ассирійського царя, і з рук всіх і дав їм спокій довкруги. **23** І вони приносили численні жертви Господеві в Єрусалимі і дари Єзекії, юдиному цареві, що після цього був піднятий перед всіма народами. *І після цього, **24** по тих днях, захворів Єзекія аж до смерті. І помолився Господеві – і вислухав же, і дав йому знак. **25** І не за чеснотливістю, що дав йому, віддав Єзекії, і піднялося його серце. І вчинений був гнів проти нього і проти Юди і Єрусалиму. **26** І він був впокорений після цього задля того, що піднялося його серце, так він, як і ті, що жили в Єрусалимі. Не прийшов на них господній гнів в днях Єзекіїних. **27** І було ж в

црс4. 20 ic. 38 сир. 48

д ц҃р і҆ і҆саїа а҃ин спр҃а а҃ин

Єзекії багатство і велика дуже слава, і він зробив собі численні скарби срібла і золота, і дорогоцінного каменя, і пахощів, і склади зброї, і великий чин всіх різних посудин, **28** і шпихлірі зерна пшениці, і вина, і олії, і ясла для всієї скотини, і огорожі ж стадам, **29** і загороди вівцям, і збудував 6-ть осель, бо мав він стада овець і скотини без числа, задля того, що Господь дав йому і дуже багато скарбу. **30** Той є Єзекія, що замкнув горішній ключ води Сіона, і повернув їх з долу до півдня міста Давидового. В усіх своїх ділах успішно зробив, що забажав. **31** І цей в посланні вавилонських князів, які були до нього послані, щоб його спитати про чудо, яке трапилося на землі. І покинув його Господь, щоб випробувати його, щоб побачити те, що було в його серці. **32** І позостале ж слів Єзекії і його милосердя і записане є в пророцтві пророка Ісаї, Аммосового сина, і в книзі царств Юди й Ізраїля. **33** І заснув же Єзекія зі своїми батьками, і поховали його над гробами Давидових синів. І славу, і честь дали йому в його смерті ввесь Юда і всі, що жили в Єрусалимі. І зацарював же замість нього його син Манасія.

прїиде на нѝ нáрость гдⷭ во дни (їєзекїины)[61]· и̂ бысть (же їєзекїєви)[62] богáтьство и̂ слáва мнóга зѣло. и̂ сокрóвища себѣ (мнóги) собрà сребрà и̂ злáта. и̂ кáменїа чтнаго, и̂ âромáты, и̂ óрýжїа хранúлницы. и̂ всѣхъ разныхъ сосýдовъ велúкъ чúнъ. и̂ (житницы)[63] жи̂ пшенúцы и̂ (винà и̂ є̂лéа)[64]. и̂ нáсли всѣ скотóмъ, (и̂ стáи̂ же стáдомъ) и̂ загрáды óвцы̂. и̂ посáдовъ, (ѕ̄)[65], создà (-)[66]· (Имáше бо)[67] стáда óвéцъ и̂ (скотóвъ)[68] безчúслена· Того ради что дáсть ємý гь (и̂) собранїа мнóго зѣло. тóи̂ єсть (їєзекїа)[69], йже завре вы̏шнїи ключъ вóдныи [сїóна][70]. и̂ óбрати йхъ съ дóлý и̂ полýдню града двáда. (въ всѣхъ дѣлехъ своúхъ съ̏творѝ прéспѣвáа йже въсхотѣ)[71]· и̂ сéи̂ (въ послáнїи)[72] кназéи вавѵ̀лоńскихъ, йже послáни бáхý к нéмý да вопрося̂т ѐго о̀ чюдесѝ йже слýчúся на землѝ· и̂ óстáви ѐго гь да йскýсúтъ ѐго вúдѣти йже бѣша въ ср̑ци ѐго· и̂ прóчаа (же) словесъ (їєзекїа)[73] и̂ щедроты ѐго (и̂)[74] пúсана сýть въ видѣнїи̂ їсаїа (пророка сн̑а (âмóсова)[75])[76]. и̂ въ кнúзѣ цр̑ствъ їоýды і̂ йѝла· и̂ оу̑спе же (їєзекїа)[77] съ ѿц̑ы своúми, и̂ погребóша ѐго на̂ гробы сн̑овъ двдвыхъ. и̂ слáвý и̂ честь даша ємý въ смр̑ти ѐго вéсь їоýда. и̂ (вси) йже óбитáхý въ їр̑лимѣ. и̂ цр̑твова (же) манасїа сн̑ъ ѐго в негò мѣсто·

Гла, лг·

Єрусалимі. **2** Зробив же він погане перед Господом зі зневагою народів, яких Господь вигубив перед ізраїльськими синами. **3** І він повернувся і підняв височини, які знищив був його батько Єзекія, побудував же Ваалові жертовники і зробив гаї, і поклонився всьому множеству неба, і почитав їх. **4** І збудував же він жертовники в господньому домі, про який же сказав Господь: *В Єрусалимі буде моє ім'я навіки. **5** І збудував же він жертовники всьому небесному війську в двох дворах господнього дому. **6** Він же приневолив своїх синів пройти крізь вогонь в долині Вененона і чинив чарування з жеребами, ішов за ворожінням і дуже служив проклятим чаруванням, мав зі собою ворожбитів і заклиначів. Багато ж лукавих діл він зробив перед Господом, щоб Його розгнівити. **7** Різьблені ж і литі образи поставив в господньому домі, про який Господь сказав до Давида і до Соломона, його сина, кажучи: В цьому домі і в Єрусалимі, який Я вибрав з усіх ізраїльських племен,

црс4. 21

Глава 33

1 *Манасія був двадцятилітнім, коли почав царювати, і 55 літ царював в

Iвадесáти* лѣтъ бѣ манасїа є̂гдà цр̑твовáти нача̀ и̂ йе, лѣтъ, цр̑твовà въ їр̑лимѣ. (-)[1] съ̏твори̂ (же) лýкáвое пр̑е̂ гм̑ъ по (-)[2] поношéнїю нáзы́къ йхже йспровéрже гь пр̑е̂ сн̑ы їйлевы· и̂ óбрати̂ся и̂ воздви̂же вы̏шнаа йже раскопа̂ бѣ є̂зекїа ѿц̑ъ є̂го. (-)[3] съ̏строи̂ (же óлтарѝ)[4] баали̂му. и̂ съ̏творѝ лѣсы. и̂ поклони̂ся вс̑емý мнóжествý нб̑си. и̂ почтѝ йхъ. и̂ съ̏зда (же) óлтари в домý гн̑и. ѿ нѝ̂ (же) гла гь· *въ їр̑лимѣ бýдетъ ймя моѐ въ вѣки. и̂ съ̏зда (же) жрътóвники всѣмъ вóемъ нб̑нымъ въ двою̀ двóрѣхъ дóмý гн̑я. (-)[5] проити (же) съ̏творѝ сн̑овомъ своúмъ по óгню̀ въ [оу̑дóли][6] (вененоии)[7], и̂ вражáше со жрéбїи. (-)[8] послѣдоваше гадáнїемъ, и̂ проклáтымъ волхованíе̂ (зѣлó) служáше, и̂мѣ̀аше съ собóю вóфы и̂ óбаа̑нники· Мнóга же лýкáва дѣла є̂сть съ̏творѝ̂ пр̑е̂ гм̑ъ да прогнѣ̀ваетъ ѐго. (-)[9] (йстýкáнна (же) и̂ съ̏лїáна óбразы постáви)[10] (-)[11] в домý [гн̑и][12]· ѿ нéмже глáалъ є̂сть (гь)[13] къ дв̑дý и̂ къ (солóмону)[14] сн̑у ѐго (глющи)· въ домý сéмъ и̂ въ їр̑лимѣ ѐгóже и̂збрáхъ ѿ всѣхъ колѣнъ їйлевы̏х. Положý ймя моѐ въ вѣки· *и̂ не приложý подви̂гнýти нóгý їйлевý ѿ

д̑ цр̑ йа

ѐ мѡ̀ бі г̑ цр̑ и̂ їр̑ѐ лв

ѕ̑ цр̑ ѕ̑

землѧ҃ ю҆же предáхъ ѡ҆ц҃емъ и҆хъ· ѓо́кмо а҆́ще съхранáтъ сътвори́ти (-)[15] и҆же повелѣ́хъ и҃, по всемꙋ̀ зако́нꙋ и҆ чи́нꙋ и҆ сꙋ́дба́мъ (и҆же заповѣ́дахъ) рꙋко́ю моѷ҆сі́а· и҆ прельсти манасі́а і҆ꙋ́дéю и҆ живꙋщихъ въ і҆ер҃лимѣ да сътво́рятъ лꙋка́вое на҃ всѣ́ми ѧ҃зы́ки. и҆́хже и҆спрове́рже гь ѡ҆ лицà сно́въ і҆и҃лéвъ· и҆ гла́лъ (же) е҆́сть гь на манасі́ѧ, и҆ на лю́ди е҆го. и҆ вна́ти не въсхотѣ́ша. (того ра́ди)[16] наведе (-)[17] на ни҃ нача́лники во́и ц҃рѧ а҆сѷ҆рі́йска· (и҆́же) на҃́ша манасі́ѧ (и҆) (сказа́ша чѣ҃ми и҆)[19] о҆ко́вы но́жными, и҆ веду́ша въ вавѷ҆ло́нъ. и҆ на҃́ко оу҆ꙋ҆жень бы́сть. (помоли́ся)[20] гу҃ бу҃ своемꙋ, и҆ сътвори́ покаа́нїе зѣ́ло пре҃ лицемъ ба҃ ѡ҆ц҃ꙋ своѝ҃. и҆ помоли́ся ко҆ немꙋ· и҆ оу҆слы́ша (мо́лтвꙋ) е҆го, и҆ (-)[21] во́пль е҆го. и҆ въ҆зврати е҆го въ і҆ер҃лимъ на ц҃рство е҆го. и҆ позна́ манасі́ѧ на҃́ко гь се́и е҆́сть бъ҃. и҆ посѣ́ (же) създа́ стѣ́нꙋ вне҃ гра́да двѣ́ва ѡ҆ лива́на ко҆ [востоку́][22] въ пото́цѣ, (-)[23] ѡ҆ ѣ҆хоже́нїѧ вра́тъ (рыбны́хъ)[24]. и҆ въ҆зви́же (мо҆) зѣ́ло· и҆ поста́ви нача́лники во́емъ въ всѣ́хъ гра́дехъ і҆ꙋ́дины́хъ стѣна́тыхъ)[25]. і҆ и҆ ѡ҆н҃а́тъ бо́ги чю́жи і҆ и҆́долы ѡ҆ до́мꙋ гн҃ѧ. и҆ вса҆ о҆лта́рь и҆́хже сътвори́ въ горѣ́ до́мꙋ гн҃ѧ въ і҆ер҃ли́мѣ, і҆ (и҆згна́ вса҆ во́нъ и҆з посáдовъ)[26]· и҆ (па́ки) въздви́гъ о҆лта́рь гн҃ь. и҆ пожре҆ на мо́мъ жр҃тъвы (и҆) ми́рнаѧ и҆ хвалꙋ̀. и҆ заповѣ́да і҆ꙋ́дѣ да слꙋ́жатъ гу҃ бу҃ і҆и҃левꙋ. о҆ба́че (же) (е҆щѐ лю́дїе)[27] (жра́хꙋ) на высо́кихъ (сꙋ́етъномꙋ бо́гꙋ своемꙋ)[28]. и҆ про́чаѧ (же) (дѣа́нїа)[29] манасі́ина и҆ моли́тва е҆го и҆́же ко҆ бу҃. и҆ словесà ви́дѧщихъ на҃́же гла́хꙋ к немꙋ во и҆́ма га҃ ба҃ і҆и҃лева· Сѐ въ словесе́хъ моли́твы е҆го, и҆ на҃́ко оу҆слы́ша е҆го и҆ всѧ̀ гр҃ѣхѝ (-)[30]. и҆ (оу҆ничиже́нїе)[31]. и҆ мѣ́ста в нихъ (же) съзида̀ высо́каѧ, и҆ сътвори (-)[32] лѣ́сы, (и҆ о҆́бразы,) і҆ и҆звая҃́нны, (и҆) пре́же не́же сътвори́ покаа́нїе. (-)[33] пи́сана сꙋть въ словесе́хъ ви́дѧщихъ· (-)[34] 0оу҆спе́ (же) манасі́ѧ съ ѡ҆ц҃ы своѝ҃ми. и҆ погребо́ша е҆го въ са́дѣ въ домꙋ̀ е҆го· и҆ ц҃рьствова (же) в него мѣ́сто (сн҃ъ е҆го а҆мо́нъ)[35] ѩ҃в, лѣ́тъ бы́сть а҆мо́нъ е҆гда̀ ц҃рствова́ти нача́. и҆ в҃, лѣ́та ц҃рствова въ і҆ер҃лимѣ. и҆ сътвори́ (же) лꙋка́вое пр҃е҆ гм҃ъ на҃́ко твора́ше манасі́ѧ ѡ҆ц҃ъ е҆го, и҆ всѣ́мъ и҆́доломъ и҆́же (манасі́ѧ бѣ сътвори́лъ)[36] (-)[37]. Пожре҆ а҆мо́нъ и҆ слꙋ́жи и҃мъ, и҆ не смири́ся пр҃е҆ гм҃ъ на҃́ко смири́ся манасі́ѧ ѡ҆ц҃ъ е҆го зане҆ (и҆ мно́жае и҆ бо́ши съгрѣ́шивъ)[38]. (Е҆гда же) и҆ съпротиви́шася проти́ꙋ е҆го рабѝ е҆го. (-)[39] оу҆би́ша е҆го в домꙋ̀ е҆го· и҆ (па́ки) (лю́дїе землѝ оу҆би́ша)[40] тѣ́хъ и҆́же (а҆мо́на пора-

поставлю моє ім’я навіки. **8** *І не до- црс2. 7
дам, щоб нога ізраїльська захиталася в землі, яку Я дав їхнім батькам, тільки якщо збережуть чинити те, що я їм заповів, за всім законом, і чином, і судьбами, які Я заповів рукою Мойсея. **9** І обдурив Манасія Юдею і тих, що жили в Єрусалимі, щоб чинити погане понад всі народи, яких Господь викинув від лиця ізраїльських синів. **10** І промовив же Господь проти Манасії і проти його народу – і не побажали сприйняти. **11** Задля того Він навів на них начальників вояків асирійського царя, які схопили Манасію і зв’язали кайданами й оковами по ногах, і повели до Вавилону. **12** І як був він у нужді, помолився своєму Господеві Богові. І зробив дуже велике покаяння перед лицем Бога своїх батьків, **13** і помолився до нього. І Він вислухав його молитву і його крик, і повернув його до Єрусалиму на його царство. І Манасія пізнав, що Господь, Він є Богом. **14** І після цього ж збудував мур поза містом Давидовим, з півдня до сходу, в потоці від входу рибної брами, і його дуже підняв вгору. І він настановив начальників воякам в усіх юдиних містах з мурами. **15** І він усунув чужих богів та ідолів з господнього дому, і всі престоли, які збудував в горі господнього дому в Єрусалимі, і вигнав всіх геть з поселень. **16** І він знову підняв господній жертовник і приніс на ньому жертви, і мирні *жертви*, і хвалу. І він заповів Юді, щоб служили Господеві Богові ізраїльському, **17** лише ж ще народ приносив жертви на височинах своєму марному богові. **18** І осталі ж Манасіїні діла, і його молитва, що до Бога, і слова видючих, що говорили до нього в ім’я Господа Бога ізраїльського, ось в словах **19** його молитви. І як Він його почув, і всі гріхи, і зневага, і місця, на яких же будував височини і зробив ліси, і образи, і різьби, скоріше, ніж зробив покаяння, є записані в словах видючих. **20** Заснув же Манасія зі своїми батьками. І його поховали в саді, в його домі. І зацарював же замість нього його син Амон. **21** Амон був 22-літнім, коли почав царювати, і 2 роки царював в Єрусалимі. **22** І зробив же погане перед Господом, так як робив Манасія, його батько, і всім ідолам, які зробив був Манасія, Амон приніс жертви і їм служив. **23** І він не впокорився перед Господом, так як впокорився Манасія, його батько, тому що і дуже й більше згрішив. **24** Коли ж і протиставилися проти нього його раби, вони його вбили в його домі. **25** І знову

народ землі побив тих, що побили Амона, і поставив народ землі царем замість нього його сина Йосію.

Глава 34

црс4. 22

1 *Йосія був восьмилітнім, коли почав царювати, і 31 рік царював в Єрусалимі. **2** І зробив же те, що було правильним перед Господом, і ходив в дорогах Давида, свого батька, і не звернув ані вправо, ані вліво. **3** В 10-му році свого царства, адже і ось ще був дитиною, почав шукати Бога свого батька Давида. І в 12-м році свого царства почав очищати Юдею, Єрусалим від височин і лісів, і ідолів, і бовванів. **4** І знищили ж перед ним жертовники Ваалів, і були розбиті ідоли, які були поставлені. І він вирубав гаї, і різьблені, і литі, і знищив, і розбив, і розтер, і скинув перед лицем гробів їхні жертви, **5** і кості їхніх жерців спалив на їхніх жертовниках. І він очистив Юду, Єрусалим. **6** І в містах Манасіїних, і Ефрімових, і Симеонових, і аж до Неталима, і всі їхні міста знищив, **7** і розніс жертовники, і ліси бовванів порубав на дрібні шматки, і всі ж високі храми вирубав з усієї ізраїльської землі, і повернувся до Єрусалиму. **8** У 18-му році свого царства, щоб очистити землю і господню церкву, він послав же Самфана, Еселієвого сина, і начальника міста Амеасію, і Йоаса, Йохазового сина, літописця, щоб підняти дім свого Господа Бога. **9** Вони прийшли до великого священика Хелкії, щоб одержати від нього срібняки, які були принесені до господнього дому, які зібрали левіти і дверники від Манасії і від Ефріма, і начальників, і всіх інших з Ізраїля, і від всієї Юдеї і Веніямина, і тих, що жили в Єрусалимі, **10** і дати до рук тих, що першими були робітниками в господньому домі, щоб вони підняли церкву, те, що й не сильне, хай укріплять. **11** І ті дали їх будівничим і робочим, щоб купити чотирикутне каміння, і на дерево на розвалини будови, і на покриття домів, які знищили юдині царі. **12** Що дуже вірно всі мужі вчинили. Були ж наставниками над робітниками Ґет, і левіт Авдія, з синів Мерари, і Захарія, і Мосоллам, з синів Каата, які дбали за діло. І всі левіти, і ті, що вміли грати на орґанах, **13** над тими, що за різними звичаями носили тягарі, і над тими, що чинять діло праці. І з левітів були писарі, і судді, і дверники. **14** Коли виносили вони срібняки, що були принесені зи́ша)[41]. и̂ поста́виша лю́дїе землѧ̀ цр҃ѧ ї҆ѡ́сїа сы́на е҆гѡ̀ в҃ него̀ мѣ́сто·

Гла҃ ла҃·

Семь* лѣ́тъ бы́сть ї҆ѡ́сїи е҆гда̀ цр҃твова́ти нача̀, и̂ ла҃, лѣ́то цр҃тво́ва въ ї҆ер҃лимѣ. и̂ сътвори́ (же) что̀ бы҆ї пра́во пр҃е҆ гл҃ъ, и̂ ходѝ въ пу́тех дв҃да ѡ҆ц҃а своего̀. и̂ не ѹ҆клони́сѧ ни̂ на де́сно ни̂ на́ лѣ́во· (-)[1] въ (і҆ є҃)[2] лѣ́то цр҃тва своего̀. и̂ сѐ бо е҆щѐ бѣ о҆́тро́ нача̀ взыска́ти (-)[3] ба҃ (ѡ҆ц҃а своего̀ дв҃да)[4]. и̂ въ в҃і лѣ́то цр҃тва своего̀ нача̀ о҆́чища́ти ї҆ѹ́дею, (-)[5] ї҆ер҃лимъ. ѡ҆ высо́кїи̂ и̂ лѣ́совъ, (і҆ и́доловъ) і҆ и̂стука́нныѧ· и̂ разори́ша (же) пр҃е҆ ни́мъ о҆́лтарѧ̀ ваа́лимлѧ і҆ (и́долы иже наставле́ни бѧ́ху сѣкрѹше́ни сѹ́ть)[6], и̂ посѣчѐ га́и, і҆ и̂стука́нныѧ, и̂ сѣлїа́нныѧ. (и̂) сѣкрѹши́, і҆ и̂стни́, (и̂ росто́пи́,) и̂ поверже пр҃е҆ лице́мъ гро́бовъ, же́ртвъ и̂́хъ, и̂ ко́сти жерцевъ (и̂́хъ) сѣ́жже на о҆́лтарѣхъ (и̂́)· И̂ о҆́чисти ї҆ѹ́дꙋ (-)[7] ї҆ер҃лимъ. и̂ въ градехъ (манасі҆и́нѣ́ї и̂ е҆фр҃е҃млихъ)[8] и̂ симео́нихъ (да́же) и̂ до недали́ма и̂ мѣ́ста и̂́хъ (-)[9], (всѧ̀ и̂спрове́рже.) и̂ (о҆́лтарѝ размета̀, и̂ лѣ́сы̀)[10] (-)[11] и̂стука́нныѧ и̂стнѝ въ и҆сꙋ́сїе. и̂ всѧ̀ (же) и҆сꙋми́рницы высо́кїѧ и̂стнѝ ѡ҆ всея̀ земля̀ і҆и̂левы. и̂ възврати́сѧ въ ї҆ер҃лимъ· (-)[12] въ и҃і, лѣ́то цр҃тва своего̀. о҆́чище́на земля̀ и̂ (цр҃ковь гл҃ѧ)[13]. посла (же) сафа́на сы́на е҆селі҆е́ва, и̂ (а҆меа́сі҆ю)[14] нача́лника гра́да. і҆ [ї҆ѡа́са]15 сы́на (и̂ѡха́зова)[16] памѧтопи́сца (-)[17], да въздвигнꙋ́тъ до́мъ гл҃а ба҃ своего̀, (и̂же)[18] прі҆и́до́ша къ хелкі҆и́ сщ҃е҆нни́ку вели́кому (прі҆а́ти ѡ҆ него)[19] сре́бренники и̂же принесе́ни бѣ́ша до́му [гл҃ю][20], и̂же събра́ша левѵ̑ти (и̂ две́рницы)[21] ѡ҆ (-)[22] манасі҆ѧ и̂ ѡ҆ е҆фр҃е҃ма и̂ нача́лниковъ и̂ всѣ́х прочихъ і҆и̂зра́илѧ. и̂ ѡ҆ (всеѧ̀ ї҆ѹ́дея́)[23] и̂ вені҆ами́на, и̂ о҆́бита́ющи̑х въ і҆ер҃лимѣ и̂ да́ша (-)[24] в рꙋцѣ̀ и̂́хъ и̂же пр҃е҆нїи бѧ́ху дѣ́лателїе в домꙋ гл҃и. (да въздви́гнꙋтъ цр҃ковь. и̂же и̂ не кр҃пкаѧ да ѹ҆правлѧ́ютъ)[25]. и̂ (тїи) да́ша (ѧ҆) ѹ҆модѣ́лнико́мъ і҆ и҆звѣ́стнико́мъ да ꙗ҆тъ ка́менїе четвероꙋго́лное, и̂ на дре́ва на разсѣ́кнаѧ съзида́нїѧ, и̂ на покры́тїе до́момъ и̂же разориша цр҃и ї҆ѹ́дини. (и̂же вѣ́рнѣ́ишїе мꙋ́жи всѧ̀ сътвори́ша)[26]· (ба҃ху же)[27] пр҃е҆ста́тели дѣ́лателемъ (ге́дъ)[28], и̂ а҆вді҆ѧ левѵ̑тинъ ѡ҆ сы́новъ мерара́ри, и̂ заха́рі҆ѧ, и̂ мосо́ла́мъ ѡ҆ сы́новъ каа́дъ и̂же прилежа́ху дѣ́лꙋ. и̂ вси̑ левѵ̑ти, (і҆ и́же)[29] знаху̀ въ а҆рга́ны пѣ́ти. на҃ тѣ́ми и̂же по ро́знымъ о҆́бы́чае́мъ бремена̀ ноша́ху. и̂ на҃ (-)[30] твора́щими дѣ́ло дѣла́нї҆ѧ (-)[31]· И̂ ѡ҆ левѵ̑тъ бѣ́ша писарѝ и̂ сꙋдїѝ и̂ две́рницы, (-)[32] е҆гда̀ и̂з-

ношáти имъ срéбреники иже принесéни бѣша въ (цр҃ковь)[33] гн҃ю· (и҃) óбрѣтѣ хе҃кїа сщ҃енникъ, книгу закóна гн҃а. (иже дана̀ бы́сть) по҃ рýку мов҃сїа· и҃ ѿвѣщà хелкїа и҃ рече къ сафáну писарю. книгу закóна óбрѣтóхъ въ домý гн҃и и҃ дадѐ (-)[34] сафáну. (óнъ же)[35] несѐ (ю҃)[36] къ ц҃рю. и҃ (звѣщà ѥ҃мý глю҃щи)[37]. всà иже дáлъ ѥ҃си (-)[38] в рýку рабóмъ твоѥ҃й (ѥ҃е съвершаю́тсà)[39]. (-)[40] (сребрò что̀ наидóхомъ в домý гн҃и сълїáхомъ)[41]. дáно же ѥ҃сть (дѣлателемъ оу҃модѣ́лнымъ, и҃ рóзнаа дѣ́ла кýющимъ)[42]. и҃ възвѣстѝ сафáнъ писáръ (-)[43] (слóво) гл҃а, (-)[44] дадé ми҃ хелкїа сщ҃енникъ (сїю кни́гу). (иже сафáнъ съ ц҃ремъ настоя́щее почитáше)[45]. и҃ (-)[46] слы́ша ц҃рь словесà закóна и҃ растерзà ри́зы своя̀· и҃ повелѣ ц҃рь хелкїевѣ, и҃ âхикáму сы́ну (и҃óсафáнову)[47]. и҃ âвдóну сы́ну (михéеву)[48], и҃ сафáну писáрю, и҃ âсаі́ю рабý ц҃реву гл҃ющи. и҃дѣте (и҃) моли́тесà гл҃у за мà, и҃ за (прочихъ)[49] їи҃лà ї҃ и҃оу́дý, за (всà) словесà книги (сеà) иже óбрѣтéна ѥ҃сть. велѝкъ бо҃ гнѣ́въ (-)[50] раз҃горѣ́сà на нà. того рáди иже не (съхранѝша)[51] ѿцы нáши словéсъ гн҃ихъ, да сътвóрятъ всà иже пи́сана сýть в тóмъ (óбрѣтéнїи)[52]· ї҃ и́де хелкїа, и҃ тїи (иже вкýпѣ ѿ ц҃рà послани бáхý)[53] къ óлдáнѣ прр҃ицы женѣ (селлýмовѣ)[54], сы́новъ (декýевыихъ)[55] сы́ну [ѥ҃серї́евý][56] стрáжеи ри́зныхъ. (хранáщеи заповѣ́ди.) (иже)[57] óбиташе въ ї҃ерли́мѣ въ масáнѣ и҃ глáли сýть е́и по семý· и҃ тà ѿвѣщà и҃мъ. сїà рече гл҃ь бг҃ъ і҃и҃лéвъ. глите мýжý иже послà ва҃ къ мнѣ. сїà рече гл҃ь ѥ҃е áзъ наведý злáа на мѣ́сто ѥ҃е, (и҃ на óбитáющй ѥ҃го.) всà же (проклáтїа)[58] иже пи́сана сýть въ кни́зѣ то́и, ю҃же что́ша пр҃ѣ ц҃ремъ і҃оу́дины́мъ занѐ óставѝша мà. и҃ кадáхý богóмъ чю́ждимъ. да мà къ нáрости призовýтъ, въ всѣ́хъ дѣ́лѣ҃ рýку свою҃. (того рáди)[59] разгорѣ́сà гн҃ѣ мóи на мѣ́сто т҃о и҃ не оу҃гáсится· и҃ къ ц҃рю (же) і҃оу́дину иже послà вáсъ ко (гл҃у помоли́тисà)[60] тáко гл҃ите ѥ҃му. сїà рече гл҃ь бг҃ъ і҃и҃лéвъ. нáко слы́шалъ ѥ҃си словесà. и҃ сумнѣ́сà ср҃це твоѐ и҃ смири́лсà ѥ҃си предо мнóю (нà тѣ́ми иже речéнна сýть)[61] проти́ву мѣ́ста сегó, и҃ óбитáющимъ (і҃ерли́му)[62]. (-)[63] посрами́ (же) сà (лицà)[64] моегó и҃ растерзáлъ ѥ҃си ри́зы твоя̀ и҃ плáкалъ ѥ҃си предо мнóю. (-)[65] áз҃ (же) оу҃слы́шахъ (тà) рѣ҃ гл҃ь. ѥ҃е приложý тà къ ѿцемъ твои́мъ, и҃ приложи́шисà въ гро́бѣ твоемъ въ мирѣ. и҃ не оу҃зрятъ óчи твои́ всáкого злà иже áзъ наведý на мѣ́сто сѐ, и҃ на óбитáющихъ ѥ҃го· (-)[66] *възвѣсти́ша (оу҃бо) ц҃рю (всà иже

до господньої церкви, і знайшов священик Хелкія книгу господнього закону, що була дана під руками Мойсея. **15** І відповів Хелкія, і сказав до Сафана, писаря: Я знайшов в господньому домі книгу закону. І дав Сафанові. **16** Він же поніс її до царя і звістив йому, кажучи: Все, що дав ти в руки твоїх рабів, це діється. **17** Срібло, що ми знайшли в господньому домі, ми почислили, дане ж було воно кмітливим робітникам і тим, що кували різні діла. **18** І сповістив Сафан, писар, слово, кажучи: Священик Хелкія дав мені цю книгу. ЇЇ Сафан з царем пильно прочитав. **19** І почув цар слова закону і роздер свою одіж. **20** І заповів цар Хелкії і Ахікамові, Йосафановому синові, і Авдонові, Михеєвому синові, і Сафанові, писареві, і Асаєві, царському рабові, кажучи: **21** Підіть і помоліться Господеві за мене і за інших з Ізраїля і Юди про всі слова цієї книги, яка знайшлася. Бо проти нас розгорівся великий гнів задля того, що наші батьки не зберегли господніх слів, щоб чинити все, що є записане в тій знайденій *книзі*. **22** І пішов Хелкія і ті, що разом були послані від царя до пророчиці Олдани, Селлумової жінки, з синів Текуєвих, Єсерієвого сина, сторожі риз, що зберігала заповіді. Вона жила в Єрусалимі, в Масані. І вони сказали їй за цим. **23** І та їм відповіла: Це сказав Господь Бог ізраїльський. Скажіть мужеві, який вас до мене послав: **24** Це сказав Господь: Ось Я наведу зло на це місто і на його жителів, всі ж прокляття, які є записані в тій книзі, яку прочитали перед юдиним царем, **25** тому що мене покинули і приносили кадило чужим богам, щоб мене прикликати до гніву усіма ділами своїх рук, задля того розгорівся мій гнів проти того місця, і не згасне. **26** І до царя ж юдиного, що послав вас помолитися до Господа, так йому скажіть: Це сказав Господь Бог ізраїльський: Оскільки ти почув слова **27** і засмутилося твоє серце, і ти упокорився передо мною над тим, що сказане є проти цього місця і тих, що живуть в Єрусалимі. Ти же посоромився мого лиця, і ти роздер твою одіж, і ти заплакав переді мною, Я ж тебе почув, – сказав Господь. **28** Ось Я додам тебе до твоїх батьків, і додашся до твого гробу в мирі, і твої очі не побачать всього зла, яке Я наведу на це місце і на тих, що живуть на ньому. *Звістили, отже, цареві все, що вона сказала. **29** І цар

црс4. 23

послав і скликав всіх юдиних шляхтичів Єрусалиму. **30** І він прийшов до господнього дому, і всі юдині мужі, і ті, що жили в Єрусалимі, і священики, і левіти, і ввесь полк, від менших аж до великих. Як вони слухали в господньому домі, цар прочитав всі слова, що були знайдені в господньому домі. **31** Стоячи при своїм престолі, він і заповів завіт перед Господом, щоб за ним ходили і щоб зберігали його накази, і його свідчення, і його оправдання всім своїм серцем і всією своєю душею, щоб чинити ж те, що написане є, слова, що знайдені в цій книзі. **32** Закляв він же в тому всіх, що були знайдені в Єрусалимі і Веніямині. І зробили ті, що жили в Єрусалимі, за чином Господа Бога батьків своїх, **33** бо Йосія усунув всі гидоти з усієї землі ізраїльських синів і зробив, щоб всі, що залишилися в Ізраїлі, служили своєму Господеві Богові всі дні його життя і не відійшли від Господа Бога своїх батьків.

гла)[67]. и посла цр҃ь и съзва (всѣҳъ) болше р҃о-
ныхъ іоу́диныхъ (-)[68] і҃ерлима. и взыи́де (-)[69] въ
до҃мъ гн҃ь. и вси (мужи іоу́дины)[70] и живущеи въ
і҃ерлимѣ. и сщ҃енницы и левѵ̑ты, и вєсь (по́лкъ)[71]
ѿ ме́ншихъ да́же до бо́льшихъ. (и҃мѧже слы́ша-
щимъ в домѹ̀ гн҃и. чтѐ цр҃ь вс҃а словєсà)[72] о҆б-
рѣтѣшаѧ́сѧ въ домѹ̀ гн҃и (стоѧ́щи)[73] оу҆ пр҃тла
(своє́го). и завѣщà завѣтъ пр҃ѣ гм҃ъ да хо́-
дятъ по немъ, (и҃) да съхранаю́ повеле́нїа є҆го
и свѣдѣ́нїа є҆го и о҆правда́нїа є҆го всѣ́мъ
ср҃цемъ (свои́мъ), и всею̀ дш҃е́ю (своє́ю). (твори́ти
же и҃же пи́сана сѹ́ть на́ѡ) словєсà (о҆бр҃тъшїисѧ)[74]
въ кни́зѣ се́и· (Заклѧ́тъ же на то҃)[75] вс҃ѣ и҃же
о҆бр҃тє́ни ба́хѹ въ і҃ерлимѣ и веніами́нѣ. и
съ҆твори́ша о҆бита́юще въ і҃ерлимѣ (по чинѹ̀)[76]
г҃а бг҃а ѻ҃ц҃ъ свои́хъ. (-)[77] ѻ҃тѧ́тъ (бо) і҃о́сїа всѧ̀
поноше́нїа ѻ҃ всеѧ̀ земли́ сѷ́овъ і҃и҃левъ. и
съ҆твори́ всѣҳъ и҃же о҆ста́вшїи ба́хѹ (-)[78] въ
і҃и҃ли слѹжи́ти г҃ѹ бг҃ѹ своє́мѹ всѧ̀ дни́ (живота̀)
є҆го, (и҃) не ѻ҃и҃до́ша ѻ҃ г҃а бг҃а ѻ҃ц҃ъ свои́хъ·

Глава 35

Гла, ѧ҃е·

црс4. 23
ез2. 1

1 І *зробив же Йосія в Єрусалимі пасху своєму Господеві Богові, і заколена була пасха в 14-му дні першого місяця. **2** І він поставив священиків у їхніх відповідальностях, і закріпив їх, щоб служили Господеві в господньому домі. **3** І сказав левітам сильним навчати всього Ізраїля освятитися Господеві. І говорив, щоб поставили кивот в священному господньої церкви. І поставили святий кивот в храмі, який збудував Соломон, Давидів син, цар Їзраїлів. І сказав цар: Не належиться на раменах нічого носити. І, отже, тепер служіть вашому Господеві Богові і його народові – Ізраїлеві, **4** і приготуйте себе за домами і вашими племенами, за одними поділами, так як наказав Давид, ізраїльський цар, і описав його син Соломон. **5** І служіть в освяченому по поділу домам і по домах ваших родів, з вашими братами за синами народу, за частками левітського роду, **6** щоб заколоти пасху. І приготуйте святе вашим братам, щоб вчинити за словами, які говорив Господь рукою Мойсея. **7** І почав *давати* Йосія з синами народу вівці, і ягнята, і козлів з кіз – все на пасху на всіх, що знайшлися, числом 30000 і 3000 волів. Це з царського маєтку. **8** І його воєводи добровільно віддали народові і священикам, і левітам те, що обіцяли. І дав же Хелкія, і Захарія, і Їїл на-

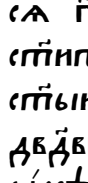

съ҆твори́* (же) і҃о́сїа (въ і҃ерли́мѣ) па́схѹ г҃ѹ бг҃ѹ своє́мѹ, и пожре́на є҆́сть па́сха въ
д҃і дн҃ь, мц҃а пр҃ьваго. и поста́ви сщ҃е́нники
ѩ҃ къ҃ г҃ 2ез҃р҃ а҃
ѩ҃хъ (да слѹ́жатъ г҃ѹ в)[1] домѹ̀ гн҃и. и рече ле-
вѵ̑томъ сѝлнымъ (наоу́ча́ти) вс҃ѣ і҃и҃лѧ о҆ста́вити-
сѧ г҃ѹ· (и҃ глаалъ є҆́сть поста́вити кї҆о́тъ (въ
ст҃и́тельство цр҃кви гн҃и), и поста́виша кї҆о́тъ
ст҃ыи въ хра́мѣ и҃же създа̀ (соло́мо́нь)[2] сн҃ъ
дв҃дв҃ъ цр҃ь і҃и҃левъ. и р҃ѣ̀ цр҃ь нѣ́сть носи́ти на
ра́мѣ ничт҃о́· (и҃) нн҃ѣ о҆у҃бо слѹжи́те г҃ѹ бг҃ѹ ва́-
шемѹ и лю҃дє҃́ є҆го і҃и҃лю. и оу҆гото́вайте ва́съ по
домо́хъ (и҃) племенъ ва́шихъ (-)[3] въ раздѣле́-
нїихъ (є҆ди́ныхъ)[4]. (на́ѡ повелѣ́)[5] дв҃ъ цр҃ь і҃и҃левъ,
и (о҆писà соло́монъ)[6] сн҃ъ є҆го, и слѹжи́те въ
(ст҃и́тельствѣ)[7] по (о҆би́телемъ раздѣлени и по)[8]
домомъ ѻ҃ч҃е́ствъ вашихъ. съ бра́тїею ва́шею,
за сны людски. по ча́стемъ ѻ҃ч҃е́ства левѵ̑тъ-
скаго, (пожрети)[9] па́схѹ. и ст҃аѧ оу҆гото́вайте
бра́тїи ва́шеи є҆же съ҆твори́ти. по словесе́мъ (и҃же
гл҃ъ є҆́сть г҃ь)[10] рѹкою́ моѵ̑сїѧ, и нача̀ і҃о́сїа съ
сны лю́дъскими, о҆в҃цы, и а́гнцы, и козлы̀ ѻ҃
ко́зъ, вс҃ѧ на па́схѹ. (и҃)[11] всѣҳъ о҆бр҃тє́ныхъ
въ число. ,а҃л, и воло́въ ,г҃· Сїѧ ѻ҃ (цр҃ева да́нїѧ)[12].
и вое́воды є҆го (во́лею что о҆бѣщаха́хѹ въздаша)[13]
лю́демъ и сщ҃е́нникомъ и левѵ̑томъ· (и҃) дадє́
(же) хелкїѧ и заха́рїѧ і҃ и҃ль нача́лнику до́мѹ
(гн҃ѧ)[14]. да́ша (сщ҃е́нникомъ къ҃ сотворе́нїю)[15]
па́схи (сикотà смѣше́на)[16], ,в҃, (и҃) х҃· и воловъ, т҃,

(гонїа же)[17] и (венеа âсїа)[18] и наданаêль братїа êго, и âсавїа, і йиль і йôзавадъ началницы левѵ̑томъ вѣздаша (прочимъ) левѵ̑томъ къ (празнованїю) пасхи. ѕ̑е, ôвецъ)[19], и волôвъ, е̑ сôтъ· (-)[20] ѳ̑готôвано (же) êсть служенїе, и сташа сщ̑енницы въ чинѵ̑ своемъ. (-)[21] левѵ̑ти (же) в̑ лицѣ̑ йхъ по (ц̑реву повелênїю)[22], и пожрена ê̑ пасха. и пролїаша сщ̑енницы (рѵкама своима кровь)[23]. и левѵ̑ти ôдираху кожи (в̑ссесъжженїи). и (разлѵчиша)[24] (и̑ да даютъ)[25] (-)[26] по домомъ (и ôбителемъ êдиными. и)[27] да приносятся гв̑и (в̑ссесъжженїа). наîко писано êсть въ книзѣ [закôна][28] моѵ̑сеôва, и таîко заоутра (ѿ волôвъ сътвориша), и пекошѧ̑ пасху на ôгни наîко (в законѣ писано ê̑)[29] и стаа варяху въ мѣдницахъ котлѣхъ и горшцѣхъ, и (потщаи̑но раздѣлиша всемѵ народѵ)[30]. (-)[31] (себѣ (же) и сщ̑енникомъ потомъ оуготôваш̑)[32] наîко (въ возношенїи в̑ссесъжегаемыхъ и тѵковъ даже до ночи сщ̑енницы)[33] (быша непразни гдⷭ̀) и левѵ̑ти (себѣ и (сщ̑енникомъ)[34] сно̑вомъ âаронимъ оуготôваша)[35] (послѣ̀днимъ). (паîки)[36] пѣвцы сно̑ве âсафовы (стояхѵ) в чинѵ̑ своемъ по повелѣнїю дв̑да и âсафа, и (ем̑мана)[37] і [йдидѵма][38] пр̑рковъ ц̑рⷭ (дв̑да), и началниковъ. (-)[39] двéрницы (бо) по братомъ êдиными (въздержахѵ таîко). да ни мала бо ѿходили ѿ службы (-)[40]. сего ради (и) братїа йхъ левѵ̑ти оуготôваша имъ (брашна). (-)[41] всѧ̀ (бо) служба гн̑ⷯ (правô сътворшена êсть) въ дн̑ь тои̑, да сътворятъ пасху и принесутъ в̑ссесъжженїа на ôлтарь гн̑ь по повелѣнїю ц̑рⷭ îôсїа· (-)[42] Сътвориша (же) сно̑ве îи̑лви йже ôбрѣтéни бяху (тⷣу) пасцѣ въ врема тⷣо. и празникъ ôпрѣсноко͂, ѕ̑, дн̑їи. (-)[43] не бысть пасха подôбна тои̑ въ îи̑ли ѿ дн̑и (самоила)[44] пр̑рка. но (никотôрыи же ѿ) всѣх̑ ц̑реи îи̑лвы̑ сътвориль (-)[45] пасху. (наîко)[46] îôсїа. и сщ̑енники и левѵ̑ти и весь îѵ́да (-)[47] îи̑ль. йже ôбрѣтéнъ бысть и ôбитаю̑щїи въ îер̑лимѣ (-)[48], въ йи лѣто ц̑рⷮва îôсїина, (сїа пасха
и̑ ч̑ ѵ̑г празновàна бысть· *По сихъ всѣхъ йхже сътворѝ îôсїа, въ домѵ̑,) и басночрéвныхъ, и вълхвѵ̑ющихъ и кѵмȋницы, і и̑долы. и гаи̑ наîже баху, (и) (въ îер̑лимѣ, и въ îѵ́дéи)[49], пожжѐ ôгнéмъ ц̑рь îосїа, да съвръшитъ гл̑ы йже баху напи̑саны въ закóнѣ кни̑ги ю̑же ôбрѣтѐ хелкїа жрéцъ въ домѵ̑ гн̑и. (и) подôбенъ êмѵ не бы̑ пред ни̑мъ, йже бы ôбрати̑лъся къ г̑ѵ всѣмъ с̑рцемъ своȋм̑, и в̑сею дш̑ею своéю, и всею крѣпостїю своéю по всемѵ закóнѵ моѵ̑сеôвѵ· И понѐ не востà подôбенъ êмѵ. ôбаче не ѿвратú-

чальникові господнього дому. Дали священикам на творення пасхи 2000 і 600 мішаного скота і 300 волів **9** Ґонія ж, і Ванея, Асія, і Натанаїл, і його брати, Асавія, і Їйл, і Йозавад – володарі левітів дали іншим левітам на святкування пасхи 5000 овець і 5 сот волів. **10** Приготоване ж служіння, і священики стали за своїм чином, левіти ж – за їхніми поділами, за царським наказом. **11** І заколено було пасху, і вилили священики своїми руками кров, і левіти обдирали шкіри всепалень. **12** І поділили їх, щоб давали за домами і одними мешканнями, і щоб приносилися Господеві всепалення, так як написано є в книзі Мойсеєвого закону. І так вранці зробили з волами, **13** і спекли пасху в вогні, так як написано є в законі, і святе варили в мідних котлах і горшках. І дбайливо розділили всім людям, **14** собі ж і священикам приготували потім, бо священики були зайняті приношенням всепалень і жиру аж до ночі. Тому й левіти собі і священикам, Ааронових синам, приготували останніми. **15** Далі стояли співаки, Асафові сини, в своїм чині за наказом Давида, і Асафа, і Еммана, і Ідитума – пророків царя Давида і начальників. Бо дверники дверей одним тримали так, щоб ні найменше ж *не* відходило від служби, задля цього і їхні брати левіти приготували їм їжу. **16** Адже вся бо господня служба була правильно завершена в тому дні, щоб зробити пасху і принести всепалення на господньому жертовнику за наказом царя Йосії. **17** Сини ж ізраїльські, які були там знайдені, зробили пасху в тому часі і празник прісних 7 днів. **18** Не було пасхи подібної тій в Ізраїлі від днів Самуїла пророка, але ж деякий з усіх ізраїльських царів зробив пасху, так як Йосія. І священики, і левіти, і ввесь Юда, Ізраїль, що знайшовся, і ті, що жили в Єрусалимі, *святкували*. **19** Ця пасха святкувалася у 18-му році Йосіїного царства. *Після цього всього, що зробив Йосія в домі, **19a** і ворожок, і чародіїв, і храми, і ідолів, і гаї, які були і в Єрусалимі і в Юдеї, спалив цар Йосія вогнем, щоб виконати слова, які були написані в книзі закону, яку знайшов Хелкія, священик, в господньому домі. **19b** І не було подібного до нього перед ним, який би повернувся до Господа всім своїм серцем, і всією своєю душею, і всією своєю силою, за всім Мойсеєвим

црс4. 23

законом. І після нього не повстав подібний до нього. **19c** Лише Господь не відвернувся від його великого гніву, яким Господь розгнівався на Юдею за всі її лукавства, якими лукаве вчинив Манасія. **19d** І сказав Господь: Отже, і Юду відкину від мого лиця, так як Я відкинув ізраїлів дім, і відкину і місто, яке Я вибрав – Єрусалим, і храм, про який Я сказав, щоб моє ім'я там було. **20** І прийшов фараон Неохай, єгипетський цар, на війну проти асирійського царя на ріку Ефрат. І назустріч йому пішов цар Йосія. **21** Він же послав до нього послів і сказав: Що мені і тобі, царю юдин? Не проти тебе сьогодні іду воювати, але проти іншого стаю до бою, на якого мені бог наказав піти з поспіхом. Полиш чинити проти бога, що є зі мною, щоб не вбив тебе. **22** Не побажав Йосія повернутися від нього, але підготував проти нього війну, ані не послухався слів Незрихавових, які з божих уст, *але пішов, щоб воювати на полі Маґедо, **23** де ранений срільцями цар Йосія й сказав своїм слугам: Виведіть мене з бою, бо я є тяжко ранений. **24** І його вивели його слуги з колісниці, і посадили його на другу колісницю, яка йшла вслід за ним за царським звичаєм, і привели його до Єрусалиму. І він помер і був похований в гробах своїх батьків. І ввесь Юда, Єрусалим, оплакували Йосію, **25** Єремія ж заплакав по Йосії. І промовили всі князі і княгині, ридаючи задля Йосії аж до сьогодні, і поставили його за заповідь на пам'ять в Ізраїлі. Ось воно записано є в риданні. **26** І інші ж Йосіїні слова і його надія були записані в господньому законі. **27** Його перші й останні діла ось записані є в книзі юдиних та ізраїлевих царів.

зах. 12

сѧ ѓ҃ь ѡ҃ нарости (-)[50] ѥго велиѥ́кїѧ ѥю́же разгнѣ́васѧ (-)[51] ѓ҃ь на їоу́дею, вс҃ѣ ради лꙋка́вьствъ (ѥѧ̀)· и҃миже сълꙋка́вьствова манасі́ѧ, и҆ рече ѓ҃ь і҆ и҃оу́дꙋ (оу́бо) ѡ҃ринꙋ ѡ҃ лица̀ моего́· и҃́коже ѡ҃вратѝхъ (до́мъ і҆и҃ле́въ)[52]. и҆ ѡ҃връгꙋ (и҆) гра́дъ ѥгоже и҃збра́хъ і҆ерли́мъ· и҆ хра́мъ ѥгоже рѣ́хъ да бꙋдетъ и҃́ма моѐ тꙋ· и҆ взы́иде фарао́нъ (нехо́ха́и)[53] цр҃ь ѥгѵ̀петъскїи (на о҃плъче́нїе) на цр҃ѧ а҆сѵ̀рїи́скаго на рѣ́кꙋ (ѥфра́тъ)[54]· і҆ и҆дѐ (въ срѣтѐ́нїе ѥ́мꙋ і҆о́сїѧ цр҃ь)[55]. (о҃́н же)[56] посла̀ к немꙋ послы̀ и҆ рече, что҆ мн҃ѣ и҆ тебѣ́ цр҃ю їоу́динъ· не проти́вꙋ тебѐ (днесь и҆́дꙋ)[57] воева́ти, (но проти́въ и҃ного о҃по́чаю́сѧ. на ѥгоже мн҃ѣ ѣ҃ъ по҃ща́но и҃тѝ повелѣ́)[58]. о҃ста́ви сѵ̀проти́вꙋ ѣ҃ꙋ (твори́ти) и҃же съ мно́ю ѥ́сть да не оу҆бї́етъ тѧ. (-)[59] не хо́тѣ і҆о́сїѧ о҃брати́тисѧ ѡ҃ него́ но (оу҆гото́ва противꙋ ѥго бра́нь)[60]. ниже послꙋша слове́съ (незрихо́вовыихъ)[61] и҃же ѡ҃ оу҆́стъ бж҃їихъ *но пошѐлъ да воюетъ на поли (маґе́до)[62] (и҆дѣ́же оу҆и҃зве́нъ ѡ҃ стрѣлецъ)[63] цр҃ь і҆о́сїѧ, и҆ рече (-)[64] о҃́ троикомъ свои́мъ. и҃звед҃ѣте мене (ѡ҃ бра́ни) на́́ко тѧ́ко оу҆и҃звѣ́нъ ѥ́смь. і҆ и҃звед҃о́ша ѥго о҃́троцы ѥго ѡ҃ колесни́цы, и҆ (въ другꙋ́ю колесни́цꙋ посажда́хꙋ ѥго)[65]. и҃же послѣ́довахꙋ ѥго (о҃бы́чаемъ цр҃ькимъ҆) и҆ привезо́ша ѥго въ і҆ерли́мъ и҆ оу́мре и҆ погребе́нъ (въ҃ гробѣ́хъ)[66] ѡ҃ц҃ь свои́хъ и҆ весь їоу́да (-)[67] і҆ерли́мъ пла́кахꙋ і҆о́сїѧ, (-)[68] (і҆ереми́ѧ (же) въ҃зрыда̀)[69] по і҆о́сїи· и҆ рѣ́ша вси́ кня́зи, и҆ кнегини́ни (-)[70] и҃о́сїѧ ради. (рыда́юще) до дне́сь. и҆ да́ша ѥго въ за́повѣдь (на па́мать) въ і҃и҃ли (-)[71] сѐ пи́сано ѥ́сть въ рыда́нїи· и҆ (про́чаа же) словеса̀ і҆о́сїи́на и҆ оу҆пова́нїе ѥго ба́хꙋ пи́саны въ зако́нѣ гн҃и. (дѣ́лъ҃)[72] ѥго пр҃ьваѧ и҆ послѣ́дняѧ сѐ пи́сана сꙋ́ть въ кни́зѣ цр҃ей (їоу́диныхъ і҆ и҃и҃ле́выхъ)[73].

Глава 36

1 І взяв народ землі Йоахаза, Йосіїного сина, і помазали його, і поставили його царем в Єрусалимі замість його батька. **2** Йоахаз був 23-літнім, коли почав царювати, і три місяці царював в Єрусалимі. **2a** Й ім'я його матері Амиталь, дочка Єремії з Ловни. **2b** І він зробив лукаве перед Господом за всім, що зробили їхні батьки. **2c** І Йоахаза в полон взяв і скував його фараон Неохай в Девлаті, в Етамлій землі, щоб він не царював в Єрусалимі. **3** І цар перевів його до Єгипту і наклав данину на ізраїльську землю: 100 талантів срібла і талант золота. **4** *І фараон Неохай поставив замість нього царем над Юдеєю, Єрусалимом,

црс4. 24

Г҃ла, л҃ѕ·

въ҃за́ша лю́дїе земл҃ѧ і҆о́а́хаза сн҃а і҆о́сїи́на и҆ пома́ѯша ѥго. и҆ поста́виша ѥго цр҃ѧ въ мѣ́сто ѡ҃ц҃а ѥго въ і҆ерли́мѣ. к҃г, лѣ́та бысть і҆о́а́хазъ ѥ҃гда̀ цр҃твова́ти нача̀. и҆ три́ м҃цы цр҃твова̀ въ і҆ерли́мѣ· і҆ и́ма мт҃ри ѥго а҆мита́ль, дщ҃е́рь (і҆ерими́оу҆)[1] ѡ҃ ло́вны, и҆ сътвори́ зло́е пр҃е́ г҃мъ, по всемꙋ на́же сътвори́ша ѡ҃ц҃ы (и҃)[2]· и҆ плѣни́ (и҃о́а́хаза и҆ о҃́кова̀) ѥго, фарао́нъ (нео́ха́и)[3] въ девла́де, въ земли́ (ѥдо́мли)[4], ѥже не цр҃твовати ѥмꙋ въ і҆ерли́мѣ· и҆ преведе ѥго цр҃ь въ ѥгѵ̀петъ. и҆ возложи́ да́нь на землю (і҃и҃ле́вꙋ), ѯ҃, тала́нтъ сребра̀, и҆ тала́нтъ зла́та. *и҆ поста́ви фарао́нъ (нео́хан)[5] (ѣ҆ него̀ мѣ́сто цр҃ѧ ѥліа́ки́ма бра́та

д҃ чр҃ кг҃д

ѣго на̀ іоу́деею іе́рли́момъ)[6]. и̂ превратѝ и́ма ѣго іѡа́кі́мъ, (-)[7] іѡа́хаза (же) (пр҃е́него ц҃р҃а) бра́та (іѡа́кі́мова)[8] взя́тъ фараѡ́нъ (неѡха́и)[9], и̂ въ-вед҃е ѣго въ ѣгу́петъ и̂ оу́мре тамѡ. (-)[10] сре́бро (же) и̂ зла́то дава́хѹ (ѣмѹ)[11]· ѡгда̀ нача̀ земла̀ дава́ти да́нь. ѣже дава́ти сребро̀ во оу́ста̀ фараѡ́нова, и̂ кѡ́ждо по си́лѣ (даа́хѹ)[12] сребро̀, и̂ зла́то ѿ людїи земла (-)[13] фараѡ́ну неѡха́ю· (и̂) и҃е, лѣтъ бы́сть іѡа́кі́м ѣгда̀ ц҃р҃твова́ти нача̀. и̂ а҃и, лѣ, ц҃р҃твова̀ въ іе́рли́мѣ· і̂ и́ма мт҃ри ѣго зехѡ́ра дщѝ нирїоу̀ ѿ ра́мы. (-)[14] съ҃твори́ (же) лѹка́вое пр҃ѐ г҃мъ по всемѹ ѣли́ко съ҃твори́ша ѻ҃ц҃ы ѣго· (и̂) въ дн҃и (же) ѣго прї-иде (навъходоносоръ)[15] ц҃р҃ь вавѷ̀лоньскїи на̀ зем-лю, и̂ бѣ (и̂) ѣмѹ слѹжа тр҃и лѣта и̂ ѡ҃ступѝ ѿ него· и̂ посла̀ г҃ь на ни́хъ (по́ѧсники) халде́йскїѧ, и̂ по́ѧсники сѷ́рьскїѧ, и̂ по́ѧсники моа́витьскїѧ, и̂ сы́новъ а҃ммоновыхъ, и̂ самарїйскі́и. и̂ не съ҃твори́ша ничто́же по словесѝ (-)[16] г҃ни, (ѣже г҃ла оу́сты)[17] пр҃ркъ (ѣго). о҃ба́че (же) на҃рость г҃ня бѣ на іоу́дѣ ѣже ѡ҃рину́ти ѣго ѿ лица̀ ѣго, гр҃хъ ради манасїи́ны҃ въ все́мъ на҃же съ҃творѝ. и̂ въ кро́ви неви́нны҃и ѣже и̂злїѧ іѡа́кі́мъ. и̂ напо́лни іе́рли́мъ кро́ви не-ви́нныѧ. но (тогда̀) не восхо́тѣ (ѣщѐ)[18] и̂скорени́ти и̂хъ· и̂ (посе́мъ) въ҃зы́иде (-)[19] (навъходоносоръ)[20] ц҃р҃ь вавѷ̀лоньскїи. и̂ о҃кова ѣго (о҃ковами мѣ́дными)[21], и̂ приведе ѣго въ вавѷ̀лонъ, и̂ ча́сть сосѹ́дъ҃ до́му г҃ня пренесѐ въ вавѷ̀-лонъ. и̂ поста́ви а҃ въ ц҃р҃кви свое́и въ вавѷ̀-лонѣ· и̂ про́чаѧ (же) слове́съ іѡа́кі́мовыхъ, и̂ вс҃ѧ на҃же содѣла́лъ ѣсть. (се)[22] сїѧ пи́сана съ-дрѹжа́тсѧ въ кни́зѣ (-)[23] ц҃р҃еи іоу́диныхъ· и̂ оу́мре іѡа́кі́мъ съ ѻ҃ц҃ы свои́ми. и погребе́нъ бы́сть въ (ганозо́ни)[24], со ѻ҃ц҃ы ѣго· и̂ ц҃р҃твова҃ а҃ ч҃р҃ к҃а҃ і̂ехонїѧ сы́нъ ѣго в него̀ мѣ́сто, *и҃, лѣтъ. бы́сть і̂ехо́нїѧ ѣгда̀ ц҃р҃твова́ти нача̀. (-)[25] г҃, мц҃ы, и̂ і҃, дн҃ии ц҃р҃твова̀ въ іе́рли́мѣ, и̂ съ-м҃а а҃ творѝ лѹка́вое пр҃ѐ г҃мъ· *е҃гда же лѣтѹ кр҃ѹ врата́шесѧ. посла̀ ((навъходоносо́ръ)[26] ц҃р҃ь)[27], и̂же и̂зведо́ша ѣго въ вавѷ̀лонъ вмѣсѹпѣ со (пре-дра́гими сосѹ́ды)[28] до́му г҃ня· и̂ ц҃р҃е̂ поста́ви і҃ер҃е̂ и҃в седекїю оу́ѧ ѣго на҃ іоу́дою (-)[29] іе́рли́момъ. *і҃а, лѣто бы́сть седекїѝ ѣгда̀ ц҃р҃твова́ти нача̀. и̂ а҃и, лѣтъ ц҃р҃твова̀ въ іе́рли́мѣ· и̂ съ҃твори лѹ-ка́вое въ о҃чїю г҃а бг҃а своѣго. (и̂) и̂и оу҃срами́сѧ і҃ер҃е̂ а҃з лица *іе́реміи пр҃рка (г҃лющаго к немѹ)[30] ѿ оу́стъ г҃нихъ. ѿ ц҃р҃ѧ же (навходоносо́ра)[31] ѿи̂-де и̂же заклѧ̀ ѣго по̀ бг҃ѣ, и̂ о҃жестѝ выю свою и̂ ср҃це оу҃кр҃бпѝ да не о҃брати́тсѧ къ г҃ѹ бг҃ѹ і̂и҃лев҃ѹ. (и̂о) и̂ вс҃и нача́лницы іоу́дины и̂ с҃щ҃е҃н-

Еліякима, його брата. І змінив його ім'я на Йоакіма. Йоахаза ж, Йоакимового брата, що *був* царем перед ним, взяв фараон Неохай і повів його до Єгипту, і він помер там. **4a** Срібло ж і золото йому давали, тоді земля почала давати данину, щоб давати срібло за фараоновими устами, і кожний з народу землі по силі давали срібло і золото фараонові Неохаєві. **5** І Йоаким був 25-тилітнім, коли почав царювати, і 11 літ він царював в Єрусалимі. Й ім'я його матері Зехора, дочка Нирія з Рами. Зробив же він лукаве перед Господом за всім, що зробили його батьки. **5a** І в його ж днях прийшов до землі Навходоносор, вавилонський цар, і він був і йому служив три роки, і відступив від нього. **5b** І послав Господь на них легко озброєних халдеїв, і легко озброєних сирійців, і легко озброєних моавітів, і аммонових і самарійських синів, і не зробили нічого за господніми словами, що Він сказав устами його пророків. **5c** Одначе ж, господній гнів був на Юді, щоб його відкинути від його лиця через манасіїні гріхи, за все, що зробив, **5d** і за невинну кров, яку пролив Йоаким, і наповнив Єрусалим невинною кров'ю; але тоді Він ще не бажав їх викоренити. **6** І після цього прийшов Навходоносор, вавилонський цар, і скував його мідними оковами, і привів його до Вавилону. **7** І він переніс до Вавилону частину посуду господнього дому, і поставив їх у своїй церкві у Вавилоні. **8** І позосталі ж Йоакимові слова, і все, що він зробив, ось це міститься записаним в книзі юдиних царів. І помер Йоаким зі своїми батьками, і був похований в Ганозоні з його батьками. І замість нього зацарював його син Єхонія. **9** Єхонія був *18- црс4. 24
тилітнім, коли почав царювати. 3 місяці і 10 днів він царював в Єрусалимі, і зробив лукаве перед Господом. **10** *Коли ж закінчувався круг мат. 1
року, цар Навходоносор послав тих, які вивели його до Вавилону разом з предорогим посудом господнього дому і царем поставив над Юдою, Єрусалимом, його вуйка Седекію. **11** Седекія був *21-літнім, коли почав ца- єре. 52
рювати, і 11 літ царював в Єрусалимі. **12** І він зробив лукаве в очах свого Господа Бога, і ані не посоромився лиця пророка *Єремії, що говорив до єре. 37
нього з господніх уст. **13** Від царя ж Навходоносора він відійшов, від того, в чому він закляв його перед Богом, і твердою вчинив свою шию і скріпив серце, щоб не повернутися до Господа Бога ізраїльського. **14** Але й усі юдині начальники, і свяще-

ники, і народ землі беззаконно переступили за всіма зневагами народів, і опоганили господній дім, який Він освятив собі в Єрусалимі. **15** І посилав Господь Бог їхніх батьків до них устами його пророків, встаючи рано, і послав своїх послів для того, щоб простити народові і своєму помешканню. **16** І ті кпили з божих послів і зневажали його слова, і кепкували з його пророків, аж доки не прийшов господній гнів на його народ, і *не* було ані одної згадки. **17** І Він навів на них халдейського царя і побив їхніх дітей мечем в домі його святині, не пощадив Седекію, не помилував молодих і дівчат, і вивів їхніх старців, і всіх передав у їхні руки. **18** І ввесь посуд господнього дому, як більший так і менший, і скарби церкви, і всі царські скарби, і начальство – все перевів до Вавилону. **19** І вони спалили божий дім, і знищили стіну Єрусалиму, і спалили всі їхні башти. І що цінне було з посуду, знищили. **20** І він переселив осталих до Вавилону, і були йому і його синам за рабів аж до мидського царства, **21** щоб сповнилося господнє слово з уст Єремиїних, доки не святкувала земля свої суботи, щоб відпочити всі дні її спустошення. Спочила ж до завершення сімдесяти літ.

ниκ҃ѡ и҆ лю́ди землѧ̀ преступи́ша безако́нно по всѣ́хъ поношє́нїихъ ꙗ҆зы́к҃ѡ. и҆ ѻ҆скверни́ша до́мъ гн҃ь и҃же (ѻ҆сти҃ себѣ́) въ і҆ер҃лимѣ. и҆ посыла́ше г҃ь е҃въ ѿ҆ц҃ъ и҆хъ (ѥ҆ ни́мъ оу҆сты̀)[32] пр҃рскъ (є҆го) оу҆тренюю́ще, и҆ посла̀ вѣ́стники є҆го· ѓого ради да (прости́тъ)[33] лю́ди (-)[34] и҆ (жили́ще)[35] своѐ. и҆ тїи поноша́ху посло́мъ (бж҃їимъ)[36]. и҆ оу҆ничижаху словесà є҆го· і҆ и҃граху пр҃роки є҆го дондеже сни́детъ гнѣ́въ г҃нь на лю́ди є҆го· (и҆ бысть ни є҆ди́но помине́нїе)[37], и҆ наведѐ на ни́хъ ц҃ра халде́иска· и҆ поби́ младе́нца и҃хъ мечемъ, въ домꙋ̀ ст҃на є҆го. (-)[38] не пощадѣ седекі́а (ю҃ны̀), и҆ дв҃ц҃ (-)[39] не поми́лова, и҆ ста́рца и҃ и҃зведѐ. (и҆) всѣ́хъ преда́сть въ ꙗ҆ки и҃. и҆ вс҃ѧ сосꙋ́ды до́мꙋ (г҃нѧ)[40] ма́ло бо́лшаѧ та́ко и҆ ме́ншаѧ, и҆ сокровища (ц҃ркви) и҆ вс҃ѧ сокро́вища ц҃рева. и҆ начальство, вс҃ѧ приведѐ въ вавꙋ́лонъ· и҆ зажгъго́ша до́мъ (бж҃їи)[41]. и҆ разори́ша ст҃ѣнꙋ̀ і҆ер҃лимꙋ. и҆ (вс҃и столпы̀)[42] и҃хъ съжго́ша· и҆ (что̀ предра́го бысть, и҃стни́ли сꙋть сосꙋдовъ)[43]. и҆ пресели́ про́чаѧ въ вавꙋ́лонъ, и҆ бѣ́ша є҆мꙋ и҆ сн҃ѡ̀ є҆го въ рабы̀, да́же до ц҃рства ма҃скаго· да съвръшѝтсѧ слово г҃не ѿ оу҆стъ і҆ер҃еміинъ. до́ндеже пра҃нова̀ землѧ̀ сꙋбо́ты своѧ̀. є҃же съботствова́ти вс҃ѧ дн҃и запꙋстѣнїѧ є҆ѧ̀. сꙋботъствова (же) до съвръшє́нїѧ, (с҃е҃мьдесѧ́т лѣтъ)[44]. (-)[45]

Молитва Манассії, юдейського царя, коли він був утримуваний полоненим у Вавилоні.

Мли́тва манасі́ѧ (ц҃ра і҆ꙋда́ иска. є҆гда̀ плѣне́нъ дръжа́шесѧ въ вавꙋ́ло́нѣ)[1].

37,1 Господи Вседержителю, Боже наших батьків, Авраамів, і Ісааків, і Яковів, і їхнього праведного насіння, **2** що створив небо і землю з усією їхньою красою і що зв'язав море словом твого наказу, що замкнув безодню і запечатав її страшним і славним твоїм іменем, **4** якого боїться все і тремтить від лиця твоєї слави, **5** бо нестерпна краса твоєї слави і нестерпний гнів твоєї погрози, що на грішників. **6** Безчисленне ж і недослідиме милосердя твоєї обітниці, **7** бо Ти є Господь вишній, милосердний, довготерпеливий і дуже милосердний, і що каєшся над людськими злобами. Ти, Господи, за множеством твого милосердя обіцяв через покаяння відпущення тим, що згрішили проти Тебе, і множеством твоєї щедрості надав покаяння грішникам на спасіння. **8** Отже Ти, Господи Боже

Г҃и вс҃едръжи́телю, е҃ ѿ҆ц҃ъ на́шихъ, а҃вра́мовъ, і҆ и҃саа́ковъ, і҆ ꙗ҆ко́вль, и҆ сѣмени и҃ пра҃вѣ́наго, съ҃творивы́и нб҃о и҆ зе́млю, со всею̀ лѣпото́ю и҃хъ· [и҆][2] сопны́и мо́ре сло́в҃ѡ повелѣ́нїѧ тво́є҆го, затворивы́и бе҃здн҃ꙋ и҆ запечатлѣвъ [ю҆][3] стра́шны́мъ и҆ сла́вны́мъ и҃менемъ тво́и҃мъ, є҆г҃ѡ̀ вс҃ѧ боа́тсѧ и҆ трепещꙋтъ ѿ҆ лица̀ сла́вы тво́ѧ. ꙗ҆ко непостоа́нна велелѣпота̀ сла́вы тво́ѧ, и҆ не съ҃трыпи҃ гнѣ́въ, є҃же на грѣ́шникы прещє́нїѧ тво́є҆го, бесчи́слена же и҆ неи҃слѣдованна ми́лость ѻ҆бѣщаа́нїа тво́є҆го. ты̀ бо҃ є҆си г҃ь вы́шнїи мл҃рдъ, долготръпели́въ и҆ мно́гомл҃тивъ, и҆ ка́ѧсѧ ѻ҆ зло́бахъ ч҃лчьскы́ихъ. [ты̀ г҃и по мно́жествꙋ ми́лости тво́ѧ ѻ҆бѣщà пока́а́нїемъ (-)[4] ѻ҆ставле́нїе съгрѣши́вшимъ к҃ тебѣ, и҆ мно́жествомъ щедротъ тво́и҃хъ наречѐ пока́а́нїе грѣ́шникомъ въ сп҃сенїе·][5] ѓы̀ оу҆бо г҃и е҃ пра҃ведны́хъ, нѣ́си положи́л пока́а́нїе правед-

ны́мъ (твои́мъ), а҃враа́му, і҃ и҃саа́ку, і҃ и҃а́кову, не съгрѣши́вшїй пр҃е́ тобо́ю, но̀ положи́й е҃си пока́нїе мнѣ грѣ́шному, занѐ съгрѣ́шїх҃ (ти́) па́че числа̀ пѣ́ска̀ мо́р҃ска́го оу҃мно́жишасѧ безако́нїа моа̀ г҃и оу҃мно́жишасѧ, и҃ нѣ́смь досто́и҃ вънзрѣ́ти, и҃ ви́дѣти высо́ту нб҃ну́ю ѡ҃ мно́жества непра́вдъ мои́х҃ сва́занъ е҃смь мно́гими ю҃́зами желѣ́зными, на́ко не вънзвѣ́ститѝ ми [главы̀ мое́а̀][6], и҃ нѣ́сть мѝ вънсклоне́нїа, занѐ прогнѣ́вахъ на́рость твою̀, (-)[7] лука́вое пр҃е́ тобо́ю съ҃твори́въ, (и҃) [не съ҃твори́хъ во́ля твое́а, и҃ не съхрани́хъ повелѣ́нїи твои́хъ][8]. и҃ нн҃ѣ̀ покла́на́ю колѣ́нѣ ср҃ца̀ [мое́го][9], молю̀ ю҃́же ѡ҃ тебѐ бл҃гсть. съгрѣ́шихъ г҃и съгрѣ́шихъ, и҃ безако́нїа моа̀ а҃́ съзнѣ́мъ. [но̀][10] прошу̀ (и҃ молюсѧ)[11] тебѣ ѡ҃бра́ди ми г҃и ѡ҃бра́ди мѝ, [и҃][12] не погуби́ менѐ съ безако́нными мои́ми, нижѐ въ вѣ́къ враждова́въ съблюде́ши зо҃ мои́хъ, и҃ не о҃суди́ менѐ въ прейспо́нихъ земли, занѐ ты̀ е҃си [бе҃][13] бъ̀ ка́ющихсѧ, да и҃ на мнѣ̀ на́ви́ши [вс҃ю][14] бл҃гсть твою̀, на́ко недосто́йна сущаа̀ спасе́ши мѧ, по мно́зѣ мл҃сти твое́и. и҃ восхвалю̀ тѧ̀ всегда̀ [вс҃а][15] днѝ живота̀ мое́го. на́ко тебѐ пою̀ вс҃а си́лы нб҃ныа и҃ твоа̀ е҃сть сла́ва во́ вѣки, а҃ми́нь·

праведних, не поклав покаяння твоїм праведним Авраамові, й Ісаакові, й Якову, що не згрішили перед Тобою, але Ти поклав покаяння мені грішному, **9** тому що я згрішив проти тебе понад число морського піску. Помножилися мої беззаконня, Господи, помножилися, і я не є гідний поглянути і побачити небесну висоту від множества моїх неправд. **10** Я є зв'язаний численними залізними кайданами, так що не підняти мені моєї голови, і немає мені підняття, тому що я прогнівав твою лють, вчинив лукаве перед Тобою, і не виконав твоєї волі, і не зберіг твоїх наказів. **11** І тепер схиляю коліна мого серця, благаю ту, що від Тебе, доброту. **12** Я згрішив, Господи. Я згрішив і я знаю мої беззаконня, **13** але прошу і молюся до Тебе. Відраду дай мені, Господи, відраду дай мені і не вигуби мене з моїми беззаконнями ані, ворогуючи, не затримай моє зло навіки. І не засуди мене в преглибоких землі, бо Ти, Боже, є Богом тих, що каються. **14** І на мені вияви всю твою доброту, бо мене, що є негідним, мене спасеш за твоїм великим милосердям. **15** І я хвалитиму Тебе завжди, всі дні мого життя, бо Тебе оспівують всі небесні сили, і твоя є слава навіки. Амінь.

Коне́цъ вторы́хъ кни́гъ паралипоме́нонъ. и́маетъ в себѣ̀ гл҃а ѯ҃ѕ·

Кінець другої книги Параліпоменон. Має в собі 36 глав.

Г҃е҃вы́кни́ги е҃здры̀ гл҃а̀ ѯ҃а

ПЕРША КНИГА ЕЗДРИ ГЛАВА 1

а҃ чр҃ ѯ҃ѕ
а҃ е҃здра в҃
і҃ер҃е҃ і҃е
и҃ к҃д

[1][гъ][2] *[лѣто пр҃ьвое][3] ісо҃ра ц҃ра̀ пр҃ьскаго. въ съвръше́нїи сло́ва г҃нѧ ѡ҃ оу҃стъ і҃ере́мїины́хъ. въздви́же г҃ь дх҃ъ ісо҃ра ц҃ра̀ пр҃ьскаго и҃ прострѐ гласъ въ все ц҃рство свое. вънкупѣ̀ по писа́нїю реку́щи, сі́е речѐ ісо҃ръ ц҃рь пр҃ьскїи. всѧ̀ ц҃рства земнаѧ да́ лъ мнѣ̀ г҃ь бъ̀ нб҃ны́и. и҃ то́и повелѣ̀ мѝ да съзи́жду̀ е҃мѹ до́мъ въ і҃ерли́мѣ, и҃жѐ е҃сть въ і҃оу҃де́и. (а҃ще оу҃бо) ісо҃ [е҃сть][4] въ ва́съ всѣ́хъ лю́дехъ е҃го. [-][5] бу́детъ (г҃ь)[6] е҃го с ни́мъ. (-)[7] да взы́и-

1 В *першому році Кира, перського царя, на сповнення господнього слова з Єреміїних уст, підняв Господь дух Кира, перського царя, і видав голос по всьому своєму царстві, заразом на письмі кажучи: **2** Це сказав Кир, перський цар: Господь Бог небесний дав мені всі земні царства, і Він наказав мені, щоб я Йому збудував дім в Єрусалимі, що є в Юдеї. **3** Отже, якщо є хтось у вас з усього його народу, його Господь буде з ним. Хай піде до Єрусалиму, що є в

црс4. 36
ез3. 2
єре. 25 і 29

Юдеї, і хай збудує дім ізраїльському Богові. Він є Господь, що є в Єрусалимі, **4** І кожний, хто залишився з усіх міст, де він мешкає, хай поможуть йому мужі з його місця сріблом, і золотом, і посудом, і скотиною, і іншими добровільними обіцяними *дарами*, хай принесуть божій церкві, що є в Єрусалимі. **5** І піднялися князі батьків з Юди і Веніямина, і священики, і левіти, і всі, в яких Господь Бог підняв дух, щоб пішли, щоб збудували господню церкву, що була в Єрусалимі. **6** І всі ж, що були довкруги, допомогли їм сріблом і золотом, кіньми і скотом, посудом, опріч тих, що принесли добровільно. **7** І цар Кир же віддав церкві господній посуд, який взяв Навуходоносор з Єрусалиму, і поклав його до церкви свого бога. **8** Віддав же його Кир, перський цар, під руки Митридата, Ґаваринового сина, і через нього були віддані Санавасарові, юдейському князеві. **9** І це є їхнє число: 30 золотих вмивальниць, 1000 срібних вмивальниць, 29 золотих кадильниць, **10** 30 золотих чаш, і 200 срібних чаш, і 1000 іншого посуду. **11** І ввесь цей, принесений золотий і срібний посуд – 5000 і 400. Все взяв Санавасар, коли ішли з вавилонського переселення до Єрусалиму.

Глава 2

нее. 7

1 *Ці ж є сини країни, які пішли з полону переселення, яких переселив до Вавилону Навходоносор, вавилонський цар, і *які* повернулися до Єрусалиму і Юдеї, кожний муж до свого міста, **2** які прийшли з Зоровавелем: Ісус, Неемія, Сарая, Реелія, Мардохей, Валасан, Мастаргуй, Реум, Ваана. Це число мужів ізраїльського народу: **3** сини Форосові – 2000, 100, 70 і 2; **4** сини Савватієві – 300, 72; **5** сини Арєесові – 7 сот, 75; **6** сини Фаатові, Моавові, з синів Йосуєвих, Йоавових – 2000, 8 сот, 12; **7** сини Айламові – 1000, 254; **8** сини Затуєві – 9 сот, 45; **9** сини Захаїнові – 7 сот, 60; **10** сини Вануєві – 6 сот, 42; **11** сини Вевлеві – 6 сот, 23; **12** сини Авґадові – 1000, 222; **13** сини Адоникамові – 6 сот, 66; **14** сини Вагуаєві – 2000, 56; **15** сини Адинові – 400, 54; **16** сини Атирові, що були від Езехія, – 98; **17** сини Вассуєві – 323; **18** сини Йоравові – 112; **19** сини Асумлині – 223; **20** сини Ґаварові – 95; **21** сини Ветлеомові – 123; **22** сини Нетофаєві – 5 сот, 6; **23** сини Анатотові – 128; **24** сини Азмотові – 43; **25** сини

дєтъ въ їєр҃лимъ ижє єсть въ іоу҆дє́и· и҆ съзи́ждетъ до́мъ бу҃ їи҃лєву. то́и єсть (ґ҃ь)[8] ижє є҆ въ їєр҃лимѣ. и҆ всѧ́къ о҆ста́вьıи ѡ҆ вс҃ѣ (гра́дъ)[9] и҆дѣ́же о҆бита́етъ [-][10]. [-][11] да помо́гутъ є҆му мужи́ ѡ҆ мѣ́ста є҆го сре́бромъ и҆ зла́томъ. и҆ съсу́ды и҆ ско́ти. [и҆][12] съ (про́чими) доброво́лными о҆бещани́ї (принесу́тъ) (цр҃кви)[13] бжїи ижє є҆ въ їєр҃лимѣ· и҆ въста́ша кнѧ́зи ѡ҆ц҃ъ ѡ҆ іоу́ды и҆ веніами́на и҆ сщ҃є́ницы и҆ левѵ҆ти, [и҆][14] вс҃и и҆́мже въздви́гъ [ґ҃ь][15] бъ дх҃ъ (-)[16] да вꙁы́идутъ къ създа́нїю цр҃кви гн҃и, ижє бы́сть въ їєр҃лимѣ· и҆ вси (же) ижє ба́ху о҆́кр҃тъ помого́ша (и҆́мъ)[17] въ (-)[18] сре́брѣ [и҆][19] зла́тѣ. (съ ко́ньми и҆ ско́ты. съсу́ды)[20], про́чаѧ тѣ́хъ ижє доброво́лно принесо́ша. и҆ цр҃ь (же) кѵ҃ръ (ѡ҆да́лъ)[21] съсу́ды цр҃кви гн҃и. ижє вза҆ (наоу҆ходоносо́ръ)[22] ѡ҆ їєр҃лима. и҆ положи́ тѧ въ (цр҃кви)[23] ба҃ своє́го, (въздо҆́ же)[24] тѧ кѵ҃ръ цр҃ь прⷭ҃скїи по҆ руки мидрида́ту (гаварино́ву сн҃у)[25], и҆ (пр҃е́ є҆го ѡ҆да́на)[26] (санавасáру)[27], кн҃ю іоу҆де́иску. и҆ тоже (є҆сть) число́ и҆́хъ сѣ҃· оу҆мова́нникъ зла́тыихъ, л҃. (-)[28] оу҆мова́нникъ сре́бряныхъ. ѧ҃. (кади́ниц҄ъ зла́тыихъ)[29], к҃д. фїа́лъ зла́тыихъ л҃. (и҆ фїа́лъ сре́бряны, т҃.) и҆ (-)[30] съсу́дов҃ и҆́ныхъ, ѧ҃. (и҆) вса҆ сосу́ды (сїѧ принє́сены) зла́тыѧ и҆ сре́бряныѧ, ѕ҃, (и҆) ѵ҃· вс҃ѧ (вза҆ санавасáръ)[31], (є҆гда́ въсхожа́ху) ѡ҆ пресели́нїѧ ва҆вѵ҆лоньскаго въ їєр҃лимъ·

Гла҃ в҃·

[їи҃* же][1] сѵ҃ть сн҃ове вла́стїи и҆же възыидо́ша ѡ҆ плѣ́на пресели́нїѧ, и҆́хже прове́де (навходоносо́ръ)[2] ц҃рь вавѵ҆ло́ньскїи въ вавѵ҆ло́нъ. и҆ въꙁврати́шасѧ въ їєр҃лимъ і҆ іоу҆де́ю. кожд҃о мужъ въ гра́дъ свои, ижє прїидо́ша съ зороваве́лемъ. їи҃съ, неє҆мїа, сараі҆ѧ, реє҆лїа, мардохе́и, валасанъ, (масдаръгу҃и)[3], реоу҆́мъ, ваана́· (Сїе) (число́ мужд҃е́)[4] людїи їи҃лєв҃· Сн҃ове фороcо́вы, ѧ҃в҃, ѳ҃р, о҃, (и҆) в҃· Сн҃ове савватїе́вы, тѯ҃, о҃в· Сн҃ве а҆рє́сое́вы, ѕ҃ со́тъ, о҃е· Сн҃ове [фаадовы, моа́въ][5], сн҃омъ [и҆ѡсу҆е́вы҄и][6], и҆ѡа́въ, ѧ҃в҃, и҆ со́т, в҃і· Сн҃ове а҆йла́мли, ѧ҃а, сн҃д· Сн҃ове [задѵ҆е́вы][7] д҃, со́тъ, мѳ҃· Сн҃ве [заха́инновы][8], ѕ҃, со́тъ, ѯ҃· Сн҃ове вануе́вы, ѕ҃ со́тъ, мв҃· Сн҃ове (вева́е́вы)[9], ѕ҃ сѳ҃, і҃кг· Сн҃ове [а҆вга́довы][10], ѧ҃а, сі҃кв· Сн҃ове а҆доникамовы, ѕ҃, со́тъ, ѯ҃ѕ· Сн҃ове вагуа́е́вы, ѧ҃в҃, н҃ѕ· Сн҃ове [а҆дины][11], ѵ҃· н҃д· Сн҃ове а҆тѷ́ровы и҆же ба҃ху ѡ҆ [е҆зеχїа][12], ч҃и· Сн҃ве вассуе́вы, тіг҃· Сн҃ове и҆ѡра҃вовы, рв҃і· Сн҃ове а҆сумли, сі҃г· Сн҃ове (гава́ровы)[13], ч҃е· Сн҃ове ведлео́мли, рі҃г· Сн҃ы нетофа́е́вы, (е҆, сѳ҃)[14] ѕ҃· Сн҃ы (а҆нодо́довы)[15], рі҃и· Сн҃ове а҆́мо́довы, [мг҃][16]· Сн҃ове каріа҆а҆дїа҆римли, хафира, и҆ виро́дъ, ѕ҃, сѳ҃, мг҃· Сн҃ове рама́е́вы, и҆ гава́ѧ, ѕ҃, сѳ҃, і҃а· Щѵ҆жі҃и (маχ-

нем 3

маа́совъ)[17], рїв· Щ҃ужїи вединь и҆ (хан)[18], ѵ҃, їг· Сы҃новє навовы, ыв· Сы҃новє мегевѷ҆, рыз· Сы҃новє [и҆лама дрѹга́го][19], а҃, сы҃д· Сы҃новє и҆рамли, тїк· Сы҃новє [лидо́новы][20] (и҆) [лодадинии][21], и҆ о҆но҃вы, з҃, с҃о, їѕ· Сы҃новє и҆ѣрихо́вы, тмѣ· Сы҃новє (сенаа҆ѣвы)[22], г҃, з҃, с҃о, л҃· (-)[23] Сѡ҆ѣнницы҃, Сы҃вє и҆ѣдѹе́вы в домѹ (и҆о҆сѹе́во҃)[24], д҃ с҃о о҃г· Сы҃новє е҆ммиринны, а҃, ыв· Сы҃новє [фаѣссѹровы][25], а҃, смз· Сы҃новє [и҆ри́мли][26], а҃, [зі][27]· (-)[28] левѵ҃тн҃, сы҃новє (и҆о҆сѹе́вы)[29], и҆ ка҆мі҃и҆н҃· Сы҃новє о҆дѹи́а, о҃д· Пѣвцы҃ сы҃новє а҆саа́фовы, рїг· Сы҃новє двє́рникъ, сы҃новє селлѹмъ. сы҃новє а҆тѷ́ровы. сы҃новє телмо́новы. сы҃новє (а҆кѷвъ)[30]. сы҃новє а҆тита. сы҃новє соваи́евы, всѣх (же), рл҃д· (и҆) надинеи́ (и҆) сы҃новє сѹаа. сы҃новє (сѹва́товы)[31]. сы҃новє [и҆а҃ввао́дь][32]. сы҃новє [хирао́совы][33]. сы҃новє [сїа́рѣсы][34]. сы҃новє фадонины. сы҃новє лава́новы. сы҃новє а҆га́ва. сы҃новє [а҆кѣыкѹвовы][35]. Сы҃новє а҆га́вовы, сы҃новє селамїи́ны. сы҃новє а҆на́новы. сы҃новє Ѣеди́лины. сы҃вє гаа́ровы. сы҃вє (раа҆ѣвы)[36]. сы҃вє, расоновы. сы҃вє, неко́довы. сы҃новє газамли. сы҃новє (а҆зо́ковы)[37]. сы҃новє фасїевы. сы҃новє (расїины)[38]· Сы҃новє а҆сена́евы. сы҃новє (мѹни́новы)[39]. сы҃новє нефѹси́мли. сы҃вє (ковѹковы)[40]. сы҃вє [кѹфи́ны][41]. сы҃вє [а҆нѹрины][42]. сы҃вє васало҃. сы҃вє мей҃дановы. сы҃вє а҆́рсановы. сы҃вє ва́ркосовы. сы҃вє сиса́рины. сы҃вє дема́вли сы҃вє [надїевы][43]. сы҃вє а҆тѷ́фовы· Сы҃новє [слѹгъ соло́моновыхъ][44]. сы҃новє сота́евы. сы҃вє [сефи́ринны][45]. (-)[46] сы҃вє и҆ѣа́ла҆ѣвы. сы҃вє керконовы. сы҃новє (гѣ҃ди́лины)[47] сы҃новє сафатїа. сы҃новє а҆ттѷ́левы. сы҃новє фахера́довы, (и҆же вѣхѹ ѿ҃ а҆севовая҃на)[48]. сы҃вє (и҃мме́ины)[49] всѣ. (и҆) надане́ины. и҆ сы҃новє [слѹгъ соло́моновы҃ї][50], тчв· и҆ сїи҆ и҆же сѹть вы҃схожда́хѹ ѿ҃ делмелеха, делари́са, херѹвъ, и҆да́нъ, (и҃мме́ръ)[51]. и҆ не могу́ша сказа́ти до́мѹ ѿц҃а своѣго и҆ сѣмени (-)[52], ѿ҃ і҃и҃л҃а҃ ли бы́ша. сы҃новє (далагїа҃)[53]. (-)[54] сы҃новє товїоу́евы. сы҃новъ [негода҆][55], х҃, ыв· И҆ ѿ҃ сы҃вѣ сѡ҆ѣнническы҃и҆. сы҃новє (і҃о҆вїавли)[56]. (и҆) сы҃вє (а҆кѷсовы)[57]. сы҃вє (мерзела́евы)[58], и҆же прїа҃лъ ѿ҃ дѡ҆ре́и верзе҃ллаи́ галаа҆дитина же́ны. и҆ наречено е҆сть и҃мены҃ и҃. тїи (же) и҆ска́ша писа́нїа҃ (ро́ду) своѣмѹ (-)[59] и҆ не о҆брѣтоша· І҆ и҆згна́ни сѹть ѿ҃ сѡ҆ѣи҃ства и҆ рече (а҆дерсалаи҃ї)[60] да не и҃да҃ ѿ҃ ст҃аа҃ ст҃ыхъ. до́ндеже воста́нетъ сѡ҆ѣе́нникъ оу҆че́нъ и҆ съвръшѣе́нъ· [и҆][61] вѣе мно́жество е҆ѣ҃ на҃ко е҆ди҃и҃, д҃, тмы҃, [и҆][62] в҃, [и҆][63] з҃з҃. развѣ рабъ и҃ и҆ рабыни [-][64] иже (бо҃хѹ и҃мъ). з҃, тлз. и҆ сїи пѣвцы, и҆ пѣвни́цы, ѓ. конїи и҃хъ, х҃, лѕ. мы҃сковъ и҃х҃, см҃е. велблю́до҃ ихъ, ѵ҃, лѣ. о҆́словъ и҃хъ, ѕ҃, з҃ с҃о (и҆) їк· И҆ ѿ҃ кнаѕїи ѿ҃чьскихъ. е҆гда҆ вы҃хожда́хѹ въ (ц҃рыковь)[65] гн҃ю и҃же е҆сть въ і҃ерли́мѣ. бл҃гово́лно принесо́ша въ до́мъ бж҃їи на строе́нїе е҆го в мѣсто е҆го.

Каріятіяримові, Хафира і Вирота – 7 сот, 43; **26** сини Рамаєві і Ґаваєві – 6 сот, 21; **27** мужів Махмаасових – 122; **28** мужів Ветиля і Хая – 400, 23; **29** сини Навові – 52; **30** сини Маґевисові – 156; **31** сини Ілама другого – 1000, 254; **32** сини Ірамлеві – 320; **33** сини Лидонові, і Лодадинові, і Онові – 7 сот, 25; **34** сини Єрихонові – 345; **35** сини Сенаєві – 3000, 6 сот, 30. **36** Священики ж: сини Єдуєві в домі Йосуєвім, – 9 сот, 73; **37** сини Еммирині – 1000, 52; **38** сини Фассурові – 1000, 247; **39** сини Иримлові – 1000, 17. **40** Левіти ж – сини Йосуєві і Кадмиїлові, сини Одуя – 74. **41** Співаки – сини Асафові – 128. **42** Сини дверників: сини Селлумові, сини Атирові, сини Телмонові, сини Аккувові, сини Атитові, сини Соваєві – всіх же 139. **43** І натинеї, і сини Сула, сини Саватові, сини Явваотові, **44** сини Хираосові, сини Сіярсині, сини Фадонинові, **45** сини Лаванові, сини Аґавові, сини Аккувові, **46** сини Аґавові, сини Селаміїні, сини Ананові, **47** сини Ґеддилині, сини Ґаарові, сини Рааєві, **48** сини Расонові, сини Некодові, сини Ґазамлині, **49** сини Азокові, сини Фасієві, сини Расіїні, **50** сини Асенаєві, сини Мунинові, сини Нефусимлині, **51** сини Ковукові, сини Куфині, сини Анурині, **52** сини Васалотові, сини Меіданові сини Арсанові, **53** сини Варкосові, сини Сисарині, сини Темавлині, **54** сини Натієві, сини Атифові, **55** сини Соломонових слуг, сини Сотаєві, сини Сефирині, **56** сини Єалаєві, сини Керконові, сини Ґетдилині, **57** сини Сафатія, сини Аттилеві, сини Фахератові, які були з Асевоваїна, сини Іммеїнові – **58** всі, і Натанеїнові, і сини Соломонових слуг – 392. **59** І ці є ті, що пішли з Телмелеха, Телариса, Херув, Ідан, Іммер, і не змогли сповістити дім свого батька чи були з насіння Ізраїля: **60** сини Далагія, сини Товіуєві, сини Негода – 600, 52. **61** І з синів священиків: сини Йовіавлеві і сини Аккосові, сини Мерзелаєві, який взяв жінки з дочок Верзелаєвих, ґалаадита, і названо їхніми іменами. **62** Ті ж шукали писання свого роду і не знайшли, і були відставлені від священства. **63** І Атерсалаїм сказав, щоб вони не їли з святого святих, аж доки не повстане навчений і досконалий священик. **64** І ввесь збір був як один: 4 рази десять тисяч, і 2000, і 60, **65** опріч їхніх рабів і рабинь, які були їхні, – 7000, 337. І це співаки і співачки – 200, **66** їхніх коней – 600, 36, їхніх мулів – 245, **67** їхніх верблюдів – 400, 35, їхніх ослів – 6000, 7 сот і 20. **68** І *дехто* з батьківських князів, коли йшли до господньої церкви, що є в Єрусалимі,

добровільно принесли до дому божого на його будову, на його місце, **69** щоб поставити по своїй силі, дали на розхід, на діло, 60000 і 1000 золотих драхм і 5000 мнас срібла, і 100 священичих одеж. **70** Священики, і левіти, і народ, і співаки, і дверники, і анатиниїми проживали у своїх містах, ввесь же Ізраїль у своїх містах.

(поста́вити) по сѝлѣ своеѝ, да́ша вѣ росхо́ дѣ́лу. зла́тыѧ драгмъ, ѕ҃. и҃ а҃. и҃ сребра́ мна́съ, е҃. и҃ одѣ́ании сщ҃е́нническиѧ, р҃. (-)[66] сѡ́бита́ша҆ сщ҃е́нницы и҃ левѵ́ти. и҃ ѿ лю́дїи и҃ пѣ́вцевъ и҃ две́рницы и҃ (а҃надии́їи́м)[67] въ гра́дѣхъ свои́хъ. (-)[68] ве́сь (же) і҃и́ль въ гра́дѣхъ свои́хъ.

Глава 3

1 Як же приходив сьомий місяць, і сини ізраїльські були у своїх містах, зібраний був полк як один чоловік до Єрусалиму. **2** І встав Йосує, Йоседеків син, і його брати священики, і Зоровавель, Салатіїлів син і його брати, і збудували жертовник ізраїльському Богові, *щоб на ньому принести всепалення, так як є написано в законі Мойсея, божого чоловіка. **3** І підготували божий жертовник на його, підготованому *місці*, бо їх знищення було довкруги від народів землі. І вони віддали на ньому всепалення Господеві і вранці і ввечері. **4** І *зробили празник шатер, так як є написано, і цілопалення всіх днів за числом і за приписом, боже слово у свій день. **5** І після цього постійне всепалення, і на новомісяці, і господні празники, які були освячені, і всяке добровільне, з ревністю дали Господеві. **6** Від першого дня сьомого місяця почали приносити жертву Господеві, і божа церква ще не була основана. **7** Дав же народ гроші каменярам і теслям, їжу ж і напиток, і олію – сидонцям і тирцям, щоб принесли кедрове дерево з Ливану до йоппійського моря, так як наказав Кир, перський цар. **8** І в другому році, коли вони прийшли до божої церкви до Єрусалиму, в другому місяці, почав *діло* Зоровавель, Салатіїлів син, і Осуя, Йоседеків син, і осталі з їхніх братів, священики, і левіти, і всі, що прийшли з полону до Єрусалиму. І поставили левітів від 20 літ і вище, щоб наглядали над божим ділом в господньому храмі. **9** І встав же Йосуя, і його сини, і його брати, Кадоїл і його сини як один чоловік, щоби наглядати над тими, що робили діло в божій церкві, сини Надавові і їхні сини, і їхні брати левіти, **10** і заклали основи господній церкві через робітників. І стали ж священики у своїй прикрасі з трубачами і левітами, сини Асафові з цимвалами, щоб хвалити Господа під рукою закону Давида, ізраїльського царя. **11** І співали в піснях і визнанні Господеві, бо Він добрий, бо навіки його милосердя над Ізраїлем. І ввесь народ кричав великим голосом в похвалі Господеві задля того, що заснована

ез2. 6
сир. 49

мой2. 23

Гла҃, г҃.

(ри҃ходя́щу же)[1] мц҃у е҃мому, и҃ бѧху [сно́ве][2] і҃и́леви въ́ гра́дѣхъ свои́хъ. (-)[3] собра́нъ е҆́сть (полкъ)[4] ꙗ҆́ко чл҃къ е҆ди́нъ въ і҃ерли́мѣ. И҃ воста́ (і҃о́суе)[5] сн҃ъ і҃о́седе́ковъ и҃ бра́тїа е҆го сщ҃е́нници, и҃ зоровабе́ль, сн҃ъ салади́илевъ и҃ бра́тїа [е҆го][6]. и҃ созда́ша о́лтарь бу҃ і҃и́леву, *да принесу́тъ в нем҃ вс҃есожже́нїе. ꙗ҆́ко пи́санно е҆́сть въ зако́нѣ мѡ҃ї҆сѣ́овѣ чл҃ка бж҃їа. И҃ оу҃гото́ваша о́лтарь (бж҃їи) на оу҃гото́ванїи е҆го ꙗ҆́ко разорені҆е вѣ҃ и҃ (по о҆́кр҃тъ) ѿ лю́дїи земны́хъ. И҃ възда́ша на то́мъ вс҃есожже́нїе гв҃и, (и҃) оу҃тр҃ѣ и҃ ве́черъ. и҃ *сътвори́ша празднє́нїе жили́щемъ ꙗ҆́ко пи́сано е҆́сть. и҃ вс҃есо҃же́нїе дн҃ї҆и всѣ́хъ. по числу́ (и҃) по повелє́нїю дн҃ѣ́ло (бж҃їе) въ дн҃ь свои́. И҃ посе́мъ вс҃есожже́нїе при́снаго, и҃ вѣ҃ но́вомѣсѧ́чїа, и҃ (-)[7] пра́зницѣхъ гн҃ихъ и҃же вѣ҃хѹ просщ҃е́ни. и҃ всѧ́кому бл҃говóлному съ оу҃сердїе́мъ да́ти гв҃и. ѿ (пр҃ьваго дн҃и)[8] мц҃а е҃маго нача́ша воздава́ти жр҃твѹ гв҃и. и҃ (цр҃кве)[9] (бж҃їѧ)[10] не е҆́сть е҆щѐ о҆сно́вана. (-)[11] възда́ша (же лю́дїе) пѣ́нѧзи плинѳ́дникомъ, и҃ дре́водѣлѧ́мъ. (-)[12] ꙗ҆́ствѹ (же) и҃ пи́тїе, и҃ е҆ле́и, сидо́номъ, и҃ ти́ромъ да принесу́тъ дре́ва ке́дрова ѿ лива́на къ морю и҃о҆́пенъ. ꙗ҆́ко҆ повелѣ́ кѵ҃ръ цр҃ь прьскїи [-][13]. и҃ въ лѣ́то вто́рое възнегда прїи́ти и҃ къ (цр҃кви)[14] бж҃їи въ і҃ерли́мъ. мц҃а, вто́раго нача́ зоровабе́ль сн҃ъ салади́илевъ. и҃ (о҆́суѧ)[15] сн҃ъ и҃о҆́седековъ, и҃ про́чїи ѿ бра́тїа и҃хъ сщ҃е́нници и҃ левѵ́ти, и҃ вс҃и и҃же прїи́до́ша ѿ плѣне́нїѧ въ і҃ерли́мъ. И҃ поста́виша левѵ́ты ѿ к҃, лѣ́тъ и҃ вы́ше. (да наста́ѧ)[16] дѣ́лу (бж҃їю) въ хра́мѣ гн҃и. И҃ ста́въ (же і҃о́суа)[17], и҃ сн҃ове е҃го и҃ бра́тїа е҃го. (кадои́лъ)[18], и҃ сно́ве е҃го ꙗ҆́ко мужѣ́ е҆ди́нъ (-)[19], (ꙗ҆́ко дабы наста́ли) на ни҃хъ и҃же строя́ху дѣ́ло въ (цр҃кви)[20] бж҃їи. сн҃ове [надавовы][21], [и҃][22] сн҃ове и҃, и҃ бра́тїа и҃хъ левѵ́ти, и҃ о҆сно́ваша (бо ѿ дѣ́латель цр҃кви)[23] гн҃ѧ. И҃ ста́ша (же) сщ҃е́нницы въ оу҃краше́нїи (свое́мъ) съ трѹбники и҃ левѵ́ти. сн҃ове а҃садовы въ кимъва́лѣхъ да хва́лятъ г҃а. по҃ рѹ́кою (зако́на), дв҃да цр҃ѧ і҃и́лева. И҃ въпїя́ху въ пѣ́снехъ і҃ исповѣ́данїи гн҃и ꙗ҆́ко бл҃гъ, ꙗ҆́ко въ вѣ́ки мл҃ть е҃го на

ї҃й҃л҃а· И҆ вс҃и лю́дїе возгла́шаху гла́сомъ вели́комъ въ хвале́нїи ѓ҃у. сего́ ра́ди и҆́же о҆сно́вана бы́сть (ц҃р҃ковь)[24] г҃н҃а· (-)[25] ч҃но́зи (е҆щѐ) ѡ҆ сщ҃е́никовѣ и҆ ле-вѵ́тѣхъ, и҆ кнѧзе́и ѡ҆́чествъ [и҆ ста́рцеи][26], ви́дѣша (ц҃р҃ковь)[27] пре́жнюю на о҆снова́нїи е҆ѧ· И҆ сїю (ц҃р҃кве)[28] (-)[29] пла́каху гла́сомъ ве́лїимъ. и҆ мно́зи возглаша́-ющие въ весе́лїи възъвыша́ху [гла́сѣ][30]. и҆ не (могу́-ша никто́же)[31] позна́ти гла҃ въ́пѣнїѧ весела́щисѧ ѡ҆ гла҃ пла́ча (плѣ҆ско́внаго)[32]. (смѣше́нѣ бо́ полѣ́хъ глаоова́ше)[33] гла́сомъ вели́кимъ и҆ гла҃ [вели́кѣ][34] слы́шашесѧ далече·

Гл҃а, д҃·

ѓ҃ е҆зр҃а ѓ҃

[Услы́шаша* же][1] вра́зи і҆ѹ́дины и҆ вені҆а-ми́ни, и҆́же сн҃ове плѣне́нїѧ созида́ютъ (ц҃р҆кѡ́)[2] ѓ҃у ѳ҃у і҆и҃ле́ву· И҆ приступи́ша къ зорова́велю, и҆ къ кнѧ́земъ ѡ҆́чествъ, и҆ сѣдѣла́ѣ съ ва́ми. понеже та́ко на́ко и҆ вы и҆-

д҃ ч҃р҃ з҃и

щемъ ѳ҃а вашего, *и҆ е҆́му пожре́ѣ жрѣ҆твѹ ѡ҆ дн҃ї҆и (а҆сура́нъда)[3] ц҃ра а҆сѵ́рска, и҆́же и҆зведе́ ны тѹ́. И҆ рече и҆́мъ зорова́вель і҆ (о҆сѵе)[4] и҆ про́чїи кнѧ́-зи ѡ҆́чьствъ і҆и҃ле́выхъ· Нѣ́сть на́мъ и҆ ва́мъ созда́ти до́мъ ѳ҃а на́шего, но мы̀ са́ми съзида́ѣ ѓ҃у ѳ҃у на́шему на́ко повелѣ́ намъ кѵ́ръ ц҃рь пр҃ь-скїи. (сего́ ради сотворено́ бысть, и҆́же)[5] лю́дїе земнїи помѣ́шива́ютъ ру́ки лю́дїи і҆ѹ́дѣ́йскихъ· И҆ възбрѣжа́ху и҆́хъ въ созида́нїи, (-)[6] и҆зведо́ша (же) на нихъ совѣ́тницы да разора́тъ совѣ́тъ и҆ вс҃ѧ дн҃и кѵ́ра ц҃ра пр҃ьскаго. и҆ да́же до ц҃р҆тва

ѓ҃ е҆зр҃а в҃

да́рїѧ ц҃ра пр҃ьскаго· [-][7] *въ ц҃р҆тво (же) а҆сѵера (и҆́же е҆́сть а҆рта҃ксерксѣ) въ нача́лѣ ц҃р҆тва е҆го, напи́-са свѝтѡ҆ на (і҆ѹ́дѣи живѵ́щаѧ)[8] въ і҆е҃ли́мѣ. (и҆) и҆ въ дн҃и [а҆рта҃ксерксовы][9], (и҆) писа́ша въ ми́рѣ (михрида́тъ)[10], [и҆][11] тавеи́ль, (и҆ съ)[12] про́чїими и҆́же бѣ҆хѹ въ совѣ́тѣ и҆ къ [а҆рта҃ксерксу][13] ц҃рю пр҃ьскому написа кни́гочїи посла́нїе сѵ́рскїѣ ѩ҃зы́кѡ́ [-][14]. реѡ́ѵ (валтара́)[15], и҆ са́ѵа кни́гочїи написаша посла́нїе е҆ди́но і҆е҃ли́ма ради [а҆рта҃ксерксу][16] ц҃рю сїѧ сни́це сѵ́дъ· Реѡ́мъ, (валтара́мъ)[17], и҆ са́мѵа кни-гочїи, и҆ прочїѝ совѣ́тницы на́ши. дине́йскїѧ, [и҆][18] а҆фарсадахе́и, (и҆) тарфале́и, (и҆) а҆рфасе́и. (а҆р-хїе́и)[19] вавѵ́ло́нѧне, (и҆) сѵсанахе́не, [савѧне][20]. И҆ прочїѝ ѡ҆ ѩ҃зы́ѣ и҆́хже преведе [а҆́ссенафаръ][21] вели-кїи (-)[22] преславныи. и҆ всели и҆́хъ въ́ гра́дѣхъ [о҆морьскихъ][23]. и҆ въ про́чихъ (страна҃) чрез рѣ́кѹ· Сїе́ е҆́сть сказа́нїе посланїи на́же посла́ша к немѹ· [а҆рта҃ксерксу][24] ц҃рю рабѝ твоѝ мѹ́жи и҆́же сѵ́ть за рѣ́кою. вѣ́домо да бѹ́дѣ́ ти ц҃рю, на́ко і҆ѹ́дее́ е҆́же възыдо́ша ѡ҆ тебѐ къ на́мъ прїидо́-ша въ і҆е҃ли́мъ гра҃ ѡ҆мѣ́тны и҆ лѹка́вы, е҆гоже созида́ю (строя́ще стѣ́ны и҆́хъ)[25], и҆ кр҆пле́нїе (-)[26] слага́ющи въ высотѹ́· Нн҃ѣ оу҃бо вѣ́домо да

Глава 4

1 *Почули ж Юдині і Веніяминові вороги, що сини полону будують церкву Господеві Богові ізраїльському, **2** і приступили до Зороровавеля і до князів родів, і сказали їм: Будуватимемо з вами, тому що так само, як і ви, ми шукаємо вашого Бога *і Йому приносимо жертву від днів Асуранда, асурського царя, який привів нас сюди. **3** І сказав їм Зоровавель, Йосує й осталі князі ізраїльських родів: Не нам і вам будувати дім нашого Бога, але ми самі збудуємо нашому Господеві Богові, так як заповів нам Кир, перський цар. **4** Задля цього вчинено було так, що народ землі заважав рукам юдейського народу, і перескоджали їм у будуванні. **5** Вивели ж вони проти них радників, щоб знищили їхню раду всі дні Кира, перського царя, і аж до царства Дарія, перського царя. **6** *В царстві ж Асуера, що є Артаксеркс, на початку його царства, написали письмо проти юдей, що жили в Єрусалимі. **7** І і в днях Артаксерксових і написали в мирі Михридат і Тавеїл з іншими, що були у їхній раді, до Артаксеркса, перського царя. Писар написав послання сирійською мовою, **8** Реум, валтарам (=*канцлер*), і Сампса, писар, написали одне послання цареві Артаксерксові задля Єрусалиму. **9** Ось таке рішенння: Реум, валтарам, і Самса, писар, і інші наші радники – динейські, і афарсадахеї, і тарфалеї, і арфасеї, архиєї, вавилонці, і сусанахенці, савани, **10** і осталі з народів, яких переселив великий, преславний Ассенафар, і поселив їх в оморських містах і в осталих краях через ріку. **11** Це є переказ послання, яке до нього послали: Артаксерксові – цареві твої раби, мужі, що є за рікою. **12** Відомим хай буде тобі, цареві, що юдеї, які прийшли від тебе, прийшли до нас до Єрусалиму, відступного і пога-

ез2. 5

црс4. 17

ез2. 2

ного міста, яке будують, муруючи його мури й укріплення, піднімаючи до висоти. **13** Тепер, отже, хай буде тобі, цареві, відомим, що якщо це місто буде збудоване і його мури будуть відновлені, не дадуть тобі дані і бажаного і річного податку. І це царям чинить зло, **14** і нам, царю, не годиться бачити твоє засоромлення. Задля цього ми послали, щоб тобі, цареві, сповістити, **15** щоб ти розглянув в літописних книгах твоїх батьків, і ти знайшов написаним в розповідях, і ти зрозумів, що це місто є відступним і чинить образу царям і владі. Посеред нього є захоронок рабів з давніх часів, задля цього й те місто було знищене. **16** Отже, відомим чинемо тобі, цареві, що якщо те місто буде збудоване і його стіни будуть скріплені, й не буде тобі миру. **17** І цар послав до Ареума, і Валтарама, і Самсая, писаря, і до інших, що були в їхній раді, що жили в Самарії, і іншим за рікою, кажучи: Мир. І сказав: **18** Збирач данини, якого ви до нас послали, явно ж був переді мною, **19** але й від мене було наказано, і ми переглянули, і ми знайшли, що те місто від давніх днів піднімається на спротив царям, бувають відступництва і втечі. **20** І в Єрусалимі сильні царі, які володіли всією землею, що є за рікою, численна ж дань і частка їм давалася. **21** І тепер, отже, виконайте рішення і не накажіть тим мужам, щоб те місто більше не будували, хай стримаються від їхнього бажання **22** і хай перестануть це робити, щоб часом не помножилась якась погибель на зло царям. **23** Тоді писар царя Артаксеркса прочитав письмо перед Реумом, валтарамом, Асампсаєм, писарем, і їхніми радниками; і пішли з поспіхом до Єрусалиму до юдеїв, і спинили їх сильним раменом. **24** Тоді припинено діло господнього дому в Єрусалимі. І не робили діло аж до другого року царства Дарія, перського царя.

бꙋдѣ́ ти цр҃ю. нⷭ҃ко а́ще гра҃ сі́й со́данъ бꙋдетъ, и̂ стѣ́ны е̂го вос҃та́влены бꙋ́дꙋтъ. да́нь [и̂ вожделе́нїе][27] (и̂ лѣ́тнаго вꙁда́нїа) не дадꙋ́т ти̂. и̂ сїе́ цр҃емъ зло̀ тво́ритъ. и̂ посрамленїе (твое цр҃ю)[28], не подоба́е́т намъ вѣ́дѣти· Сего ради посла́хѡ̑ (да)[29] вꙁвѣ́стїй ти̂ цр҃ю да раꙁсмо́трꙋ́й въ кни́ги па́мⷯтопи́сныхъ ѡ̑ц҃евъ твои́хъ. и̂ ѡ҆бра́щеши (пи́сано въ преложенїихъ). и̂ позна́еши нⷭ҃ко гра҃ о́нъ ѡ̑мѣ́тенъ е̂сть· И̂ о҆би́дящи цр҃еи и̂ вла́сти (-)[30] ѡ҆гнѣ́жище слꙋгъ быва́е́т среди е̂го, ѡ̑ дн҃ї́и дре́вних. сего ра҃ (и̂) гра҃ то́й разорень е̂сть· Знано ѡ҆́бо тво́римъ ти̂ цр҃ю. нⷭ҃ко а́ще гра҃ то́й со́данъ бꙋ́детъ, и̂ стѣ́ны е̂го ѡ҆тверъдя́тъ (и̂) не бꙋ́дет ти̂ ми́ра· И̂ посла́ цр҃ь ко (а҆реꙋ́мꙋ)[31], и̂ (ва҃тара́мꙋ)[32] и самѱа́ю кни́гочїю. и̂ къ прочїи́мъ (и̂же бѧхꙋ въ совѣ́тѣ)[33] и̂. о҆бита́ющи́й въ самарїи и̂ прочїимъ за рѣко́ю (гл҃ющи) ми́ръ· И̂ рече да́ньный возима́тель е̂гоже посла́сте к на́мъ. нⷭ҃вле́но (же) е̂ предо мно́ю. но и̂ ѡ̑ менѐ повелѣ́но е̂сть· И̂ съглед҃ахѡ̑ и̂ о҆брѣто́хомъ нⷭ҃ко гра҃ то́и ѡ̑ дн҃ї́и дре́вни́й на сꙋпротивле́нїе цр҃е́мъ по҃но́ситсѧ (-)[34] ѡ̑мѣта́нїе и̂ сѣга́нїа быва́ю (-)[35]. и̂ цр҃и крипки (-)[36] въ е̂р҃лимѣ, и̂же г҃ьствова́ли сꙋть всѣ́кою страно́ю нⷭ҃же за рѣ́кою е̂сть. (-)[37] да́ни (же) мно́ги и̂ ча́сть дава́шесѧ и̂мъ· И̂ нн҃ѣ (ꙋ҆бо) положите вѣ́данїе. и̂ не повели́те мꙋ́жемъ о́нѣмъ (да селенїа)[38] того не созида́ю́т ктомꙋ. да ѡ̑ воли и̂ ꙋ҆дрꙑжатсѧ и̂ да о҆ста́ватъ твори́ти сїе. е̂же бы когда̀ не ꙋ҆мно́жилася зги́бель (нѣ́каѧ) на зло̀ цр҃ю· Тогда̀ кни́гочїи [а҃ртеⷭ҃ерꙁа][39] цр҃ь прочте (сви́тоскъ) пр҃е̂ реꙋ́момъ (валтара́момъ а҃самѱа-е̑)[40], кни́гочїемъ, (и̂ совѣ́тници)[41] и̂хъ· І̂ и̂до́ша тща́телно въ е̂р҃лимъ (къ іꙋде́омъ)[42]. и̂ вꙁдрꙑжаша и̂хъ (мы́шцею сильною)[43]. Тогда̀ преста́ло е̂сть дѣ́ло до́му г҃нⷯ въ е̂р҃ли́мѣ. и̂ не съ҆творя́шесѧ да́же до (лѣта вто́раго)[44], цр҃тва да́рїа цр҃ѧ пр҃ьскаго·

Глава 5

анг. 1
ез2. 6

1 *Пророкували ж пророк Анґей і Захарія, Аддів син, пророкуючи до юдеїв, що були в Юдеї й Єрусалимі, в ім'я ізраїльського Бога. **2** *Тоді піднялися Зоровавель, Салафіїлів син, Йосує, Йоседеків син, і почали будувати господній дім, що в Єрусалимі, і з ними божі пророки, що їм помагали. **3** В тому ж часі прийшов до них Татанай, що був князем за рікою, і Сатарвузанай, і їхні радники. Також сказали вони їм: Хто дав вам рішеня, щоб ви будували той дім і підняли його стіни? **4** Тоді сказали їм

Гл҃а, ѕ̈·

мат. 1
пар1. 3

р҃рїкова́ша* (же)[1], а҃ґге́и пр҃рⷦ и̂ заха́рїа сн҃ъ а҃до́в· Прорица́ющи къ іꙋде́омъ иже бѧхꙋ въ іꙋде́и і̂ е̂р҃лимѣ въ и̂ма̀ ѳ̈а̀ їи̂ле́ва [-][2]· *Тогда̀ воста́ша зоровабе́ль сн҃ъ салафїи́ле́, и̂ (о҆сꙋе)[3] сн҃ъ іо҆седе́ковъ· И̂ нача́ша зда́ти (цр҃ькы)[4] [г҃нⷯ][5] и̂же въ е̂р҃ли́мѣ и̂ с ни́ми пр҃рцы бж҃ї́и помага́ющи и̑· в то́ (же) вре́ма прїи́де к нн҃ [дадана́и][6] иже бы́сть кнⷯзь за рѣко́ю, и̂ сада́рьвꙋзана́и и̂ совѣ́тници и̂хъ· (-)[7] Такоже г҃ла и̂мъ, кто̀ да́лъ вамъ совѣ́тъ. да (до́мъ то́й съзи́ждете)[8] и̂ стѣ́ны е̂го въста́-

а҃ґге́и а҃ г҃ ез҃р҃а ѕ̈

ма҃ а҃ а҃ пара҃ г҃

вите· Тогда̀ сїѧ реко́ша и҃мъ, на́кова̀ и҃мена̀ мужїи тѣхъ и҃же съзида́ютъ гра́дъ се́и· И̂ о́чи бж҃їи на плѣне́нїѧ іоу́дина, и̂ не вѣзбрани́ша и҃̂ до повеле́нїѧ да́рїева, дондеже ѡ҃не́сено бу́детъ посланїе· И̂ тогда̀ посла̀ да́нино́сца, сего̀ ра́ди (и̂ вѣзвѣщє́нїѧ съ писанїемъ)[9] на́же посла̀ (-)[10] кнѧзь ѡ҃ о́бо́ну страны̀ рѣкѝ· (Сказа́нїе̑ посла́нїѧ сѝце·)[11] Саѳарвуза́нъ и̂ (совѣтницы е҃го)[12] (а҃ѳарсаѳе́и)[13], и̂же ба́ху за рѣко́ю, да́рїю цр҃ю (-)[14] ми́ръ всѣ́мъ· вѣ́домо да бу́детъ цр҃ю на́ко ходи́хо҃ вѣ іоу́де́йскую страну̀ къ до́му бж҃їю вели́кому (-)[15] и̂же съзида́етсѧ ка́менїе̑ оу́краше́нными и̂ дре́во ста́витсѧ вѣ стѣна́хъ. (-)[16] дѣ́ло (же) то̀ съ тщ҃а́нїемъ строитсѧ. и̂ поспѣша́етсѧ вѣ рука́хъ и̂хъ. [-][17] вѣспроси́хомъ (бо) ста́рецъ тѣхъ, и̂ та́ко рекохомъ и҃мъ· Кто̀ да́лъ ва́мъ о́бласть да до́мъ тои̂ съзи́ждете, и̂ стѣны тїи̂ вѣста́вите. но і҃ и҃мена и̂хъ и҃ска́хомъ ѡ҃ нихъ да вѣзвѣсти́мъ тебѣ. на́ко да пи́шемъ (-)[18] и҃мена (и҃̂ мужемъ)[19] (и̂же суть нача́лницы в нн҃й). И̂ сѝцевы словеса̀ ѡ҃вѣщ҃а́ша намъ гл҃ющи· Чцы̀ е҃смы рабы̀ бо҃а нб҃си и̂ землѝ. и̂ съзида́емъ (цр҃ковь)[20] и̂же бы́сть оу́строе́на пре́жде тѣхъ л҃ѣ мно́гихъ. и̂ цр҃ь і҃и҃левъ вели́кїи създа́лъ ю҃ и̂ (сътвори́лъ, и̂ разорѝ ю҃ и̂хъ ра́ди)[21]· Поне́же вѣ на́рости прогнѣвахѹ ѡ҃цы на́ши бо҃а нб҃наго (и̂) преда́лъ и̂хъ в рѹки (навхѡдоносо́рѹ)[22] цр҃ю вавѵ̀ло́ньскому (и̂) халде́йскому, и̂ до̀ то̀ разори́лъ, и̂ лю́ди преве́лъ вѣ вавѵ̀лонъ· Но лѣта, а҃ го кѵ̀ра цр҃ѧ. кѵ̀ръ цр҃ь (вавѵ̀ло́ньскїи) поста́вилъ повеле́нїе, да до́мъ бж҃їи (-)[23] съзи́ждетсѧ. и̂ сосѹ́ды (цр҃кви)[24] бж҃їѧ зла́тыѧ и̂ сре́бреныѧ и̂хже (навхѡдоносо́ръ)[25] взя́лъ ѡ҃ (цр҃кви)[26] и̂же бы́сть вѣ і҃е̑рлимѣ. и̂ ѡ҃несѐлъ а҃̀ вѣ цр҃ковь [вавѵ̀ло́ньскѹю][27]. вѕя́лъ кѵ̀ръ (-)[28] цр҃ь ѡ҃ цр҃кви [вавѵ̀ло́ньскїѧ][29] и̂ да̀ [и̂хъ][30] [санаваса́рѹ][31] храни́телю, и̂же на̂ сокро́вищ҃е̑ (-)[32] речѐ (же) е҃мѹ (сїи) (сосѹ́ды вс҃и)[33] вѣзмѝ и̂ поидѝ. (и̂) поста́ви и̂хъ вѣ (цр҃кви)[34] и̂же е҃сть вѣ і҃е̑рлимѣ вѣ мѣсте и̂хъ· Тогда [саванаса́ръ][35] тои̂ прїиде, и̂ поста́вилъ о҃снованїе (цр҃кви)[36] бж҃їи вѣ і҃е̑рлимѣ. и̂ ѡ҃ того вре́мени даже и̂ до нн҃ѣ съзида́е̑тсѧ, и̂ нн҃̀ е҃щѐ съвръшена́ е҃сть. и̂ нн҃ѣ зи́ждетсѧ и̂ не совръши́сѧ· И̂ нн҃ѣ (оу҃бо) а҃ще (ви́дѣсѧ) цр҃ю бл҃го. разы̆смотрѝ вѣ книгохрани́телницы цр҃евѣ, и̂же е҃сть вѣ вавѵ̀ло́нѣ на́ко да оу҃вѣси на́ко ѡ҃ [кѵ̀ра цр҃ѧ][37] (сѝ повелѣно бы́сть)[38] да съзида́е̑тсѧ до́мъ бж҃їи (-)[39] вѣ і҃е̑рлимѣ. и̂ оу҃вѣдѣвъ цр҃ю о҃ семъ послѝ к намъ·

Гл҃а, ѕ҃·

Е҃здра ѕ҃

Тогда̀* да́рїи цр҃ь повелѣ расмотрѣти вѣ книгохранителницы и̂же бы́сть поста́влена вѣ вавѵ̀ло́нѣ· И̂ о҃брѣте́но е҃сть· (О҃брѣте же сѧ) вѣ а҃ма́ѳѹ гра́дѣ та́жкомъ (ми-

це: Які імена тих мужів, що будують це місто? **5** І божі очі на юдиному полоні, і вони не заборонили їм до Дарієвого рішення, доки не буде віднесено послання. І тоді він послав носія данини задля цього **6** і повідомлення з письмом, яке послав князь з того боку ріки. Переказ послання такий: Сатарвузан і його радники, атарсатеї, що були за рікою, цареві Дарієві, **7** ввесь мир. **8** Відомим хай стане цареві, що ми пішли до юдейського краю, до дому великого Бога, який будують добірним камінням, і дерево ставиться в стінах, діло ж те з поспіхом будується, і їм щастить в їхніх руках. **9** Ми бо запитали тих старшин і так ми до них сказали: Хто дав вам рішення, щоб ви будували той дім і ви піднімали ті стіни? **10** Але й їхні імена ми в них випитували, щоб сповістити тобі, щоб написати імена їхніх мужів, які є в них начальниками. **11** І такі слова вони нам відповіли, кажучи: Ми є рабами Бога неба і землі і будуємо церкву, яка була збудована перед багатьма тими роками, і великий ізраїльський цар її збудував і зробив. І Він її знищив **12** задля них, тому що в люті наші батьки прогнівили небесного Бога, і Він їх передав в руки Навходоносорові, вавилонському і халдейському цареві, і той знищив дім і привів народ до Вавилону. **13** Але 1-го року царя Кира, Кир, вавилонський цар, поклав рішення, щоб збудований був божий дім. **14** І золотий і срібний посуд божої церкви, який Навходоносор взяв з церкви, що була в Єрусалимі, і відніс його до вавилонської церкви, взяв цар Кир з вавилонської церкви і дав його охорнцеві Санавасарові, що над скарбом. **15** Сказав же йому: Візьми ввесь цей посуд і піди і поклади його на їхнє місце в церкві, що є в Єрусалимі. **16** Тоді той Санавасар прийшов і поклав основи божої церкви в Єрусалимі. І від того часу і аж дотепер вона будується і ще не є завершеною, і тепер будується, і не закінчено. **17** І тепер, отже, якщо цареві здається добрим, розвідай в царській бібліотеці, що є в Вавилоні, щоб ти довідався чи царем Киром це було наказане, щоб будувався божий дім в Єрусалимі, і, довідавшись про це, царю, пошли до нас.

Глава 6

1 *Тоді цар Дарій дав наказ розвідати в бібліотеці, що була поставлена в Вавилоні. **2** І знайдено, знайдено ж в важливому мидійському місті Аматі один том. І це було

Ез2. 6

записано в ньому на згадку: **3** В 1-му році царя Кира. Цар Кир вирішив, щоб був збудований божий дім, що є в Єрусалимі, і місце, де жертвуватимуть жертви. І приписав міру, підносячи висоту на 60 ліктів, і ширина – 60 ліктів. **4** І стіни з грубого потрійного каміння, і один дах з дерева. Кошт же хай даний буде з царського дому. **5** І золотий, і срібний посуд церкви божої, який Навходоносор взяв з церкви, що в Єрусалимі, і приніс його до Вавилону, даним буде і внесеним буде до церкви в Єрусалимі, на місце, на яке і поставленим був у божій церкві. **6** Тепер, отже, дайте *рішення* князям, що є за рікою, і тим, що є далеко, Затарвузанаєві, і їхнім радникам, атарсахеям, що є за рікою. Відійдіть далеко від них **7** і дайте будувати церкву божу князям, юдеям і їхній старшині. Хай той божий дім буде збудований на своїм місці. **8** Але й від мене наказано, щоб ви ніколи нічого не чинили жидівським презвітерам, які будують дім того Бога. І з тих царів, які на другому боці ріки дають данину, ревно хай дається на розхід тим мужам, щоб те діло продовжувалося без зволікання. **9** І чого лиш бракує, все дайте, також і телят, і ягнят, і баранів на всепалення небесному Богові, пшеницю, сіль, вино і олію, за священним звичаєм тим, що є в Єрусалимі, дайте їм на всі дні, **10** щоб приносили жертву небесному Богові, і хай моляться за життя царя і його синів. **11** І, адже від мене покладене було рішення, щоб кожний чоловік, той, який переступить наказ, візьметься дерево з його дому, і хай буде на ньому піднятий і повішений, і його дім хай буде мені забраний. **12** І Бог, там де живе – там його ім'я, хай перекине всі царства і народи, які простягнуть свою руку і заборонять, і знищать той божий дім, що є в Єрусалимі. Я, Дарій, дав наказ, щоб це діло з ревністю було *виконане*. **13** *Тоді Татаній, князь краю за рікою, і Сатарвузанай, і його радники, до яких послав цар Дарій, з поспіхом так вчинили. **14** Старшини ж юдейські і левіти будували за пророцтвом пророка Анґея і Захарії, Аддового сина, і будували, і зводили за велінням ізраїльського Бога і за велінням перських царів Кира, і Дарія, і Артаксеркса. **15** І вони закінчили дім божий аж до дня третього місяця – адора, це є в 6-му році царства царя Дарія. **16** Зробили ж ізраїльські сини, священики, і левіти, і позосталі сини переселення відновлення божого дому з радістю. **17** І вони принесли на відновлення божого дому 100 телят, і 200 баранів, 400 ягнят, 12 козлів з кіз

ез2. 7

дїнскомъ)[1], тетрать є҆дїна· и҆ сїе пи҃сано бы́сть в нем на па́мать. въ лѣто, а҆ є. кѵ҃ра ц҃ра. кѵ҃ръ ц҃рь повелѣ (да до́мъ бж҃їи съзида́ется и҆же є҆сть въ і҆ер҃лимѣ)[2], и҆ мѣсто гдѣ пожрѹтъ приноше́нїе, и҆ положѝ мѣрѹ възноса́ѧи высотѹ лакѡ҃, ѕ҃, (и҆) ширинѹ [-][3] лакоть, ѕ҃· и҆ стѣны ѿ ка́менїа толстаго трїего, и҆ кро҃ ѿ дре́въ є҆ди́нъ. (-)[4] о҆бро́къ (же) ѿ до́мѹ ц҃рева да да́стьс҃а· и҆ сосѹ́ды (ц҃ркви)[5] бж҃їи зла́тїи и҆ сре́бранїи, и҆хже (навходоносо́ръ)[6] взѧ́ ѿ (ц҃ркви)[7], и҆же въ і҆ер҃лимѣ и҆ принесѐ (и҆хъ) во вавѵ́ло́нъ. (-)[8] възда́ютс҃а и҆ вне́сѹтс҃а въ ц҃рковь въ і҆ер҃ли́мъ в мѣсто и҆же (и҆) поста́влены сѹть въ (ц҃ркви)[9] бж҃їи· Нн҃ѣ (оу҃бо) да́йте кназемъ и҆же сѹть за рѣко́ю (и҆ сѹщимъ дале́че) задарвѹзана́ю, и҆ (совѣтникомъ)[10] и҆хъ а҆дарсахе́и и҆же є҆сть за рѣко́ю далече ѿйдете ѿ тѣхъ. и҆ (ѿпѹ́стите сътвори́ти ц҃рковь)[11] бж҃їю кн҃зи, і҆оу҃де́ескїа и҆ ста́рцы [и҆хъ][12], да до́мъ бж҃їи тои съзида́ется въ мѣстѣ своє҆мъ· Но и҆ ѿ мене́ повелѣно є҆̀· да ничто́ не сътвори́те никогда́ презви́терома жидо́вскимъ и҆же съзида́ютъ до́мъ ба҃ о҆но́го. и҆ ѿ тѣ҃ ц҃реи и҆же о҆бо́ѵ страны́ рѣкы́ даю́ да́нь. прилѣ́жно на росхо́дъ, да да́етс҃а мѹ́жемъ тѣмъ є҆же бы не оу҃медлѣло (дѣ́ло то) и҆ е́же а҆̑ще о҆скѹдѣва́е, (всѣ да да́йте та́коже) и҆ те́лцы и҆ а́гнецы и҆ о҆́вны въ всесъжже́нїе бѹ҃ нб҃ному. пшени́ца, со́ль, вино́ (и҆) е҆ле́и. по (о҆бы́чаю)[13] с҃ще́нному и҆же сѹть въ і҆ер҃ли́мѣ да́етс҃а и҆мъ по вс҃а дн҃и (-)[14]. да бѹдѹ принос҃а́ще възноше́нїе бѹ҃ нб҃ному. и҆ да мо́лятс҃а за живо́тъ ц҃ревъ и҆ сн҃овъ є҆го. и҆ ѿ мене́ (бо) поставлено є҆̀ повеле́нїе· да вс҃ѧкъ чл҃къ и҆же (что прест҃ѹпитъ повелѣнїе)[15], во́зме́с҃а дре́во ѿ до́мѹ є҆го. и҆ възди́гс҃а и҆ да о҆бѣ́сится на не́м҃, и҆ до́мъ є҆го мн҃ѣ да бѹдетъ взя́тъ. и҆ бъ и҆дѣже о҆бита́е и҆́ма [є҆го][16] т҃ѹ, да о҆бра́тѝ вс҃а ц҃р҃тва, и҆ лю́ди и҆же прострѹт҃ рѹкѹ свою, (и҆) възбрана́тъ (и҆)[17] разора́̑ до́мъ бж҃їи, о҆́нъ, и҆же є҆сть въ і҆ер҃ли́мѣ· ѿ҆зъ да́рїи поста́вихъ повелѣнїе, (да дѣ́ло сїе) съ прилежа́нїемъ҃ да бѹдетъ· *тогда́ [дада́нїи][18] кн҃зь страны́ западны́а, [и҆][19] сададарвѹзана́и и҆ (совѣтницы)[20] є҆го, ѿ҆ на́̑же посла́ да́рїи ц҃рь та́ко сътвори́ша тщ҃а́тельно. (-)[21] Ста́рцы (же) і҆оу҃де́истїи созида́хѹ, и҆ левѵ́ти по пр҃рчествѹ а҆ггѣ́а пр҃рка, и҆ заха́рїи сн҃а а҆дова. и҆ съзидаша и҆ стро́иша вела́щи, бѹ҃ і҆и҃лев҃ѹ, и҆ вела́щѹ кѵ҃ру, и҆ да́рїю, и҆ [а҆ртаѯе́рѯѹ][22] ц҃ремъ пе́рсскимъ· И҆ съвершиша домъ [бж҃їи][23], да́же до дн҃е тре́тїаго мц҃а (а҆да́ра)[24], и҆же є҆сть в лѣто, ѕ҃ є, ц҃р҃тва да́рїа ц҃р҃а· (-)[25] Сътвори́-

ер҃ езр҃а ѕ҃

ша (же) сн҃ове їи҃левы, сщ҇енницы и̂ левѵ̀ти и̂ прочїи сн҃овъ пресел҇е́нїа о҆бновле́нїе дому̀ бж҃їа въ ра́дости· и̂ принесо́ша въ о҆бновле́нїе бж҃їа до́му, те́лецъ, р҃, [и̂][26] о́венъ, ч҃, а҆гнецъ, ѵ҃, козло́въ ѡ҃ ко́зъ за грѣхи всегѡ̀ їи҃л҃а, в҃і, по числу̀ колѣнъ їи҃левъ· и̂ ста́ша сщ҇е́нницы в чи́нѣхъ свои́хъ, и̂ левѵ̀ти въ ча́стехъ свои́хъ на дѣлѣ [бж҃їа до́му][27] и̂же въ їе́р҃лимѣ. *ꙗ҆́ко пи́сано е҆́сть въ кни́зѣ моѵ̀сі́ѡвѣ· (-)[28] Сътвориша́ сн҃ове пресел҇е́нїа па́сху. д҃і, [дн҃а][29] (пр҃ва́го мц҃а)[30]· о҆́чище́ни бо ба́хѵ сщ҇е́нницы и̂ левѵ̀ти даже до е҆ди́наго, вси чи́сти (на пожре́нїе)[31] па́схи, всѣмъ сн҃овомъ, пресел҇е́нїа и̂ бра́тїи и̂хъ сщ҇е́нникомъ и̂ себѣ̀· и̂ ꙗ҆до́ша сн҃ове їи҃леви [-][32] и̂же о҆бращ҇е́ни ба́хѵ ѡ҃ пресел҇е́нїа, и̂ всѣ и̂же разлѵчи́шася ѡ҃ сквернє́нїа ꙗ҆зы́комъ землѝ, съ ни́ми да помо́лятъ г҃а б҃а їи҃лева· и̂ сътвори́ша пра́здникъ о҆прѣсночный з҃, дн҃їи въ весе́лїи, ꙗ҆́ко возвеселѝ и̂̀ г҃ь. и̂ [-][33] съвратѝ ср҃це ц҃р҃а а҆сѵ́ра к нн҃и̂. (да пособла́е́тъ и̂мъ) оу҆крѣпла́а рѵкѝ и̂хъ в дѣло [г҃ѵ][34] б҃ѵ їи҃левѵ·

г҃л҃а, з҃·

г҃ е҆зр҃а и̂

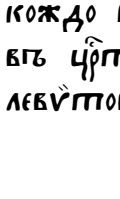

о* (-)[1] (сѝх (же) словесѣхъ)[2] въ ц҃рт҃во [а҆рта҃зе́рѯа][3] ц҃р҃а пе́рскаго, вꙗзыиде е҆здра сн҃ъ сарꙋ́е҃. сн҃а а҆за́рїева, сн҃а [хелкі́е҃ва][4], сн҃а сеѣ́лѵ́мл҃а, сн҃а [садоко́ва][5], сн҃а а҆хи́тов҃л҃а, сн҃а [самарї́ева][6], сн҃а (е҆҃зараи́в҃л҃а)[7] сн҃а (е҆҃зї́е҃ва)[8] сн҃а въскі́їева, сн҃а а҆виса́ева, сн҃а фине́е́сова, сн҃а е҆҃леаза́рова· Сн҃ве а҆а҃ро́на сщ҇е́нника пр҃ва́го. се́и е҆҃здра съвозшелъ ѡ҃ вавѵ̀ло́на, и̂ се́и писа҃́ ско́ръ въ зако́нѣ моѵ̀сі́ѡвѣ, е҆҃гоже (г҃ь б҃ъ далъ)[9] їи҃л҃ю· и̂ да́лъ е҆҃мѵ ц҃рь ꙗ҆́ко рѵка̀ г҃а б҃а е҆҃го (бл҃га) на нс҃̀ бѣ, въ всемъ въ не́мже е҆҃зыска̀ о҆́нъ· и̂ възыидо́ша ѡ҃ сн҃овъ їи҃левъ, и̂ ѡ҃ (сн҃овъ сщ҇е́нническихъ)[10] и̂ ѡ҃ (сн҃овъ левѵ̀т҃скихъ)[11], и̂ ѡ҃ пѣвцє́въ, и̂ ѡ҃ придве́рникъ, и̂ (сты́хъ, слѵжи́тели)[12] въ їе́р҃лимѣ· въ лѣто з҃ е, [а҆ртаксе́рѯа][13] ц҃р҃а, и̂ прїидо́ша въ їе́р҃лимъ мц҃а, е҆́ го, сѐ е҆́сть лѣто седмо́е ц҃рево. и̂же въ пр҃вы̆и (дн҃ь) мц҃а пр҃ва́го нача̀ въсходи́ти ѡ҃ вавѵ̀ло́на· [и̂ въ пр҃вы̆и][14] (дн҃ь) мц҃а па́т҃аго прїиде въ їе́р҃лимъ, ꙗ҆́ко рѵка̀ б҃а е҆҃го бл҃га на нс҃̀ бѣ· е҆҃здра бо оу҆гото́ва ср҃це свое, да възыи́щетъ зако́на [гн҃а][15], и̂ сътвори́тъ и̂ оу҆чи́тъ въ їи҃л҃и повелѣнїе и̂ сѵ́дъ· и̂ сїе е҆́сть сказа́нїе посла́нїа, ю҃же да́лъ [ц҃рь а҆рта҃зе́рѯъ][16] е҆҃здре сщ҇е́ннику писцу̀ наоу҆че́ну (въ словесѣхъ) (и̂ повелє́нїихъ гн҃и̂, въ кни́зѣ зако́на)[17] и̂ повелѣнїи е҆҃го въ їи҃л҃и· [а҆ртаҳерѯъ][18] ц҃рь ц҃ремъ, е҆҃здре [сщ҇е́нникѵ̀][19] писцу̀ зако́на [-][20] б҃ж҃а нб҃наго, съвръшити сло́во и̂ ѡ҃вѣ, ѡ҃ менѐ повелѣно е҆́сть да кождо и̂же и҃маетъ оу҆сердїе бл҃го (ѡ҃ людїи їи҃левы̆хъ въ ц҃рт҃вѣ моем҃ѣ)[21], и̂ ѡ҃ сщ҇е́нниковъ (е҆҃го) и̂ ѡ҃ левѵ̀товъ поити въ їе́р҃лим҃ с тобо́ю да и́детъ·

– за гріхи всього Ізраїля, за числом ізраїльських племен. **18** І священики стали у своїх чинах, і левіти у своїх частках над ділом божого дому, що в Єрусалимі, *так як є записано в Мойсеєвій книзі. **19** Сини переселення зробили пасху 14-го дня першого місяця, **20** бо священики і левіти аж до одного були очищеними, всі чисті на заколення пасхи всім синам переселення, і їхнім братам священикам, і собі. **21** І їли ізраїльські сини, які знайдені були з переселення, і всі, що відлучилися від нечистоти народів землі з ними, щоб помолитися до Господа Бога ізраїльського. **22** І зробили празник прісних 7 днів з радістю, бо розвеселив їх Господь і повернув серце царя Асира до них, щоб помагати їм, скріплюючи їхні руки на діло Господеві Богові ізраїльському.

ам. 3 і 8

Глава 7

1 *Після цих же слів в царство Артаксеркса, перського царя, прийшов Ездра, Саріїв син, Азарієвого сина, Хелкієвого сина, **2** Селлумового сина, Садокового сина, Ахитового сина, **3** Самарієвого сина, Екзараєвого сина, **4** Езієвого сина, Воккієвого сина, **5** Ависуєвого сина, Финеесового сина, Елеазарового сина – сини першого священика Аарона. **6** Цей Ездра прийшов з Вавилону, і він швидкий писар в Мойсеєвому законі, якого Господь Бог дав Ізраїлеві. І дав йому цар *прийти*, тому що добра рука його Господа Бога була на ньому в усьому, в чому він шукав. **7** І прийшли з ізраїльських синів, і з священичих синів, і з левітських синів, і з співаків, і з дверників, і святих, до Єрусалиму служителі. В 7-му році царя Артаксеркса **8** вони й прийшли до Єрусалиму, 5-го місяця, – це є сьомий рік царя. **9** Він в першому дні першого місяця почав іти з Вавилону, і в першому дні п'ятого місяця прийшов до Єрусалиму, бо добра рука його Бога була на ньому, **10** бо Ездра підготував своє серце, щоб шукати господній закон, і чинити, і навчати припис і суд в Ізраїлі. **11** І це є переказ послання, яке цар Артаксеркс дав священикові Ездрі, писареві, навченому в словах і господніх наказах в книзі закону, і його приписів для Ізраїля: **12** Артаксеркс, цар царів, священикові Ездрі, писареві закону небесного Бога! Закінчити слово і *дати* відповідь. **13** Від мене є на-

ез2.

казано, щоб кожний, хто в моїм царстві з ізраїльського народу, і з його священиків, і з левітів має добру ревність піти до Єрусалиму, хай іде з тобою, **14** бо ти є посланий від царського лиця і його сімох радників, щоб ти відвідав Юдею, Єрусалим за законом твого Бога, що є в твоїх руках. **15** І понеси срібло і золото, яке цар і його радники з ревністю дали ізраїльському Богові, що живе в Єрусалимі. **16** І все золото і срібло, яке лиш знайдеш в усій вавилонській країні з волі народу і священиків, що добровільно принесли домові свого Бога, що є в Єрусалимі, **17** і все, що я заповів на той розхід в тому письмі, хай дають: телят, і баранів, і ягнят, і їхні жертви, і їхні поливання. І принеси те на жертовник церкви вашому Богові, що є в Єрусалимі. **18** Але якщо щось тобі і твоїм братам забажається, і з позосталого срібла і золота зробіть те, що за волею *треба* чинити вашому Богові. **19** І з посудом, що тобі даний на служіння дому твого Бога, дай перед Богом в Єрусалимі. **20** Але і *на* осталі потреби в домі твого Бога, скільки є потрібно, роздай. Даси ж зі скарбу, і з царського скарбу, **21** і від мене. Я, цар Артаксеркс, постановив і наказав всім охоронцям скарбів, що є за рікою, щоб те, що лиш попросить від вас священик Ездра, писар закону небесного Бога, давайте без зволікання. **22** 100 талантів срібла, також і пшениці до 100 мір, також і вина до 100 бочок, також і олії до 100 посудин, і солі без міри, **23** все, що належиться на служіння небесному Богові, хай буде дане. Стережіться, щоб ніхто не вчинив зла домові небесного Бога, щоб часом не було гніву на царство царя і його синів. **24** І вам же робимо відомим, всім священикам і левітам, співакам і дверникам, натинеям, слугам божого дому. Хай це буде тобі відомим: не беріть податку ані не матимете влади накладати щось на них. **25** Ти ж, Ездро, за мудрістю твого Бога, що є в твоїх руках, настанови писарів, і суддів, і намісників, щоб судили ввесь народ, що є за рікою, всіх, що знають закон твого Бога, і тому, що не знає, вчиніть знати. **26** І кожний, що не чинитиме ретельно закону твого Бога і закону царя, хай на ньому буде зроблений суд: якщо ж на смерть або на кару, або на втрату життя чи на в'язницю. **27** Благословенний Господь Бог наших батьків! Я, який дав так в серце царя, щоб прославити господній дім, що є в Єрусалимі, **28** і до мене прихилив своє милосердя перед царем, і його радниками, і всіма царськими володарями, і вельможами. І я був скріплений ру-

ѡ̑ лица (е̂о) ц҃рева и҆ сѣ́ми совѣ́тниковъ [е̂го][22] посла́нъ е̂си да поста́вишъ іоу́де́ю (-)[23] і҆е̂рлима въ зако́нѣ ёа [твое̂го][24] и҆же е̂сть въ рѹ́кѹ твою· и҆ (да несеши)[25] сребро̀ и҆ зла́то, что̑ ц҃рь и совѣ́тницы (е̂го) съ оу́се́рдіе́мъ да́ша ёѹ і҆и҃ле́ву, и҆же въ і҆е̂рлимѣ о҆́бита́е̂ и҆ всѣ́ зла́то і҆ сребро̀ кое а́ще найдеші въ все́и о҆́бласти вавѵ̀лоньстеи съ во́лею лю҃ською и҆ сщ҃енны́и҃, и҆же во́лею принесо́ша до́мѹ ёа (своего̂) и҆же е̂сть въ і҆е̂рлимѣ. и҆ всѧ и҆же до расходу того̀ заповѣдахъ въ пи́санїи т҃о҃ (да даю҃) телцы, (и҆) о҆́вны, (и҆) а́гньцы. и҆ пожренїѧ и҆хъ и҆ възлїа́нїѧ и҆хъ. и҆ принесѝ т҃а на о҆́лтарь (ц҃ркви)[26] ёѹ ва́шемѹ, и҆же е̂сть въ і҆е̂рлимѣ· но а́ще что̑ тебѣ и҆ бра́тїи твое́и҃ възхоще́ѧ, (и҆) ѡ̑ прочаго сребра̀ и҆ зла́та. (е̂же по во́ли ёѹ ва́шемѹ твори́ти)[27], да съворите. и҆ съ сосѹ́ды и҆же да́ны тебѣ въ слѹ́жбѹ до́мѹ ёа [твое̂го][28] да́и пре̂ е҃мъ въ і҆е̂рлимѣ· но и҆ прочіѝ потребы въ до́мѹ ёа твое̂го колико̑ потребно е̂сть да раздаси. даси́ (же) ѡ̑ съкро́вища (и҆ ѡ̑ съкро́вища) ц҃рева и҆ ѡ̑ менѐ. а҆́зъ [а҆рта҃ксе́ркъ][29] ц҃рь поста́вихъ (и҆) повелѣ́хъ всѣ́мъ стра́жемъ съкро́вищъ и҆же сѹ́ть за рѣко́ю. да что̑ е̂ли́коже въспро́ситъ ѡ̑ ва̂ е̂зра̂ сщ҃е́нникъ (-)[30] пи́сецъ зако́нѹ ёа нб҃наго бе̂ стоа́нїѧ дава́йте, (-)[31] (р҃, тала́нтъ сребра̀)[32], та́коже и҆ пшени́цы, до (р҃, мѣ́ръ)[33]. та́коже и҆ вина̀, до (р҃, боче́е̂)[34] та́коже и҆ е̂ле́ѧ, до (р҃, ква́новъ)[35]. и҆ соли безъ мѣ́ры, всѣ́ что̑ къ о҆́бы́чаю ёѹ нб҃ному достои́тъ да въздае́тьсѧ· воймѣ́те да́ никто̑ зазлитъ до́мѹ ёа нб҃наго и҆же бы҃ не бы҃ї когда̀ гнѣ́въ на ц҃рство ц҃рево и҆ сн҃ѣ́въ е̂го и҆ ва̂ (же) зна́емо твори́мъ. всѣ́мъ сщ҃е́нникомъ и҆ левѵ̀томъ пѣ́вцемъ [и҆][36] дверникомъ надинео́мъ (-)[37] слѹга́мъ до́мѹ бж҃їѧ, е̂е (да е̂сть т҃и вѣ́домо) да́ни не бери́те ниже и҆мѣ́йте о҆́бласти наста́влати на ни́хъ что̑· (-)[38] ты́ (же) е́здра по премѹ́дрости ёа [твое̂го][39] и҆же е̂сть въ рѹ́кѹ твое́ю· поста́ви кни҃жники и҆ сѹ́дїѧ (и҆ намѣ́стницы) да сѹ́дѧ́т вса̂ лю́ди, и҆же е̂сть за рѣко́ю. всѣ̑ и҆же зна́ютъ зако́нъ ёа твое̂го. и҆ не вѣ́дающемѹ вѣ́дати съ҆твори́те· и҆ всѧ̑ и҆же не съ҆твори́т зако́на ёа [твое̂го][40] и҆ закона ц҃рева тъ҃що. ѹ҆ да сѹ́дѣ́ сотворе̂ о҆́ него, а҆́ще же въ сме́рть, и҆ли въ наказа́нїе, и҆ли въ о҆́тще́тенїе живота̀, и҆ли въ темни́цѹ· бл҃вен҃ъ г҃ь ёъ ѡ̑ц҃ъ на́шихъ и҆же да́ сѝце въ сре̂це ц҃реви да просла́вѝ до̑ г҃нь и҆же е̂сть въ і҆е̂рлимѣ. и҆ въ мл҃ а҆ѹ҃клони́лъ мл҃рдїе [свое][41] пре̂ ц҃ремъ, и҆ совѣ́тникъ е̂го и҆ всѣхъ кнѧзе́и ц҃ревыхъ и҆ силныхъ. и҆ а́зъ оу҆крѣпленъ рѹ́кою (г҃а) ёа (моего̂ и҆же)[42]

бысть на мнѣ, и собрахъ ѡ҃ їи҃ля кнѧзїи взъзыити со мно́ю·

кою мого Господа Бога, що була на мені, і я зібрав князів з Ізраїля, щоб пішли зі мною.

Гла, и·

Г҃ е҆здр҃а и

Сїи* суть кн҃зи ѡ҃чьствъ (-)[1] гуме́ни. и҆же взыидо́ша со мно́ю въ ц҃рство [а҆рта-ксеръ҆а]́[2] ц҃ра вавѵ̀ло́ньска. ѡ҃ сы́нѡ (дине-е́сѣ)[3], [гирсо́нъ][4]· ѡ҃ сы́новѣ и҆дама́ръ (да-ни́лъ)[5]. ѡ҃ сы́новъ дв҃ы́ихъ а҆ттѵ́съ. ѡ҃ сы́новъ са-ха́нїа. [и҆][6] ѡ҃ сы́нѡ [фаре́совыихъ][7] заха́рїа. и҆ с ни́мъ съчте́ни суть (мѫжїи), р҃н· ѡ҃ сы́новъ фа-а́ѳъ моа́ва, (е҆лїае́на)[8], сы́нъ сараї҃е и҆ с ни́мъ, р҃, мѫжїи· (҃ѳ) ѡ҃ сы́новъ задоѝсовыихъ [е҆хенїа]́[9], сы́нъ а҆зїи́левъ, и҆ с ни́мъ, т҃, мѫжїи· ѡ҃ сы́новъ (а҆ди-динь)[10]. [о҆ви́нъ][11], сы́нъ и҆ѡна́да́новъ, и҆ с ни́мъ, и҃, мѫжїи· [-][12] ѡ҃ сы́новъ [е҆да́][13] (і҆е́се́а)[14] сы́нъ а҆дели́а, и҆ с ни́мъ, ѳ҃, мѫжїи· [-][15] ѡ҃ сы́новъ сафатїе-вѣ, заѳ҆дїа сы́нъ михаи́ловъ, и҆ с ни́мъ, п҃, мѫ-жїи· [-][16] ѡ҃ сы́новъ ї҆ѡа́въ, а҆вдїа сы́нъ и҆е҆и́ль, и҆ с ни́мъ, сѳ҃, мѫжїи· И҆ ѡ҃ сы́новъ ваа́нѝ (село-ми́ѳъ)[17], сы́нъ и҆ѡсефїа, и҆ с ни́мъ, р҃ѳ, мѫжїи. [-][18] ѡ҃ сы́новъ (вавизаа)[19], заха́рїа сы́нъ вавіе҆̀ и҆ с ни́мъ, к҃и, мѫжїи· И҆ ѡ҃ сы́новъ а҆ѯга́довыихъ, и҆ѡ-на́нъ сы́нъ (и҆катта́новъ)[20], и҆ с ни́мъ, р҃і, мѫжїи· [-][21] ѡ҃ сы́новъ а҆доникама, и҆же ба҃хѵ послѣнїи. и҆ сїа и҆мена́ и҆хъ, е҆дфала́ѳ. и҆е҆ни́ль, и҆ сама́на, и҆ с ними, р҃ѳ, мѫжїи. [-][22] ѡ҃ сы́новъ багѵа́и́левыихъ. оу҆ѳа́и, и҆ заѵ́ѳъ, и҆ с [ни́ми][23], т҃, мѫжїи· (-)[24] Съ҆бра́х҃ (же) и҆хъ и҃ к р҃ѣцѣ и҆же бли́зъ е҆вїа. и҆ пребыхомъ т҃ѵ (три дни)[25], (-)[26] и҆ска́х҃ (же) въ лю́дехъ и҆ въ с҃ѭенницѣхъ (-)[27] ѡ҃ сы́новъ левѵ̀-и́нъ и҆ не о҆брто́хъ т҃ѵ· (Сего ра́ди ѡ҃дѣлѣ)[28] е҆-лиза́ръ, (и҆ а҆рїе́лмъ)[29] (и҆) семеа и҆ (маа́на)[30] (на-и҆е҆рѝва)[31] и҆ (е҆лнаѳа́ма)[32] и҆ наѳа́на, и҆ заха́рїю, и҆ [меѳ҆сала́ма][33]. і҆ (и҆ѡа́ри́ма)[34] и҆ е҆лнаѳа́на премѵ́д-рыи· (-)[35] И҆звеѳо́хъ и҆хъ (и҆ поста́вихъ)[36] нача́лни-ками въ мѣ́стѣ сре́бренѣ· И҆ заповѣ́дахъ въ оу҆ста҆ и҆мъ словеса҆ гл҃ати къ бра́тїи и҆хъ сто-слѵжи́телемъ, и҆же въ сре́бренѣ мѣ́стѣ· Привес-тѝ на҆̃ пою́щихъ, въ до́мъ б҃ї҃и (-)[37]. и҆ прїи-до́ша къ намъ. поне́же бо́ рѵка́ б҃ї҃а (-)[38] бѣ҆ бл҃га на на́съ· (ѡ҃ сы́новъ моѡсе́евь)[39] сы́нъ лїеви, сы́новъ і҆и҃левъ и҆ [сарав ї҃а][40], и҆ сы́не е҆го и҆ бра́тїа е҆го, и҃і. и҆ [а҆сав ї҃а][41] и҆ [с ни́мъ][42] и҆са́ї҃а ѡ҃ сы́новъ мера́ри. бра́тїа (же) е҆го и҆ сы́нове [е҆го][43], к҃. и҆ ѡ҃ (садинеи́мъ)[44] и҆́же да́лъ дв҃дъ. и҆ кн҃зи къ слѵ-жбѣ левѵ̀томъ. надинеи́, с҃к, (и҆) вс҃и [тїи][45] ([свои́мъ][46] и҆мене́мъ [нарица́хѵсѧ][47])[48]. И҆ проповѣ́-дахъ т҃ѵ говѣ́нїе бли́зъ р҃ѣкѝ [а҆ѳѵра][49] е҆же по-ка́ѧтисѧ пр҃е҆ [г҃мъ][50] б҃мъ нашимъ, (и҆) проси́-ти ѡ҃ него пѵть пра́вый на́мъ и҆ сы́новомъ на-

Глава 8

1 І *це є князі родів, провідники, що пішли зі мною в царство Артаксеркса, вавилонського царя: **2** з Финеесових синів – Ґирсон, з Ітамарових синів – Данил, з Давидових синів – Аттус, **3** з синів Саханія і з Фаресових синів – Захарія. І з ним почислено було 150 мужів. **4** З синів Фаат, Моава, – Еліаена, син Сарая, і з ним 200 чоловік. **5** А з Затойсових синів – Ехенія, Азіїлів син, і з ним 300 чоловік. **6** З Адиних синів – Овин, Йонатанів син, і з ним 50 чоловік. **7** З Едамових синів – Єсея, син Ателія, і з ним 70 чоловік. **8** З Сафатієвих синів – Завдія, Михаїлів син, і з ним 80 чоловік. **9** З Йоавових синів – Авадія, Єілів син, і з ним 218 чоловік. **10** І з синів Ваани – Сеомит, син Йосефія, і з ним 160 чоловік. **11** З синів Вавизая – Захарія, Вавіїв син, і з ним 28 чоловік. **12** І з Азґадових синів – Йонан, Ікатанів син, і з ним 110 чоловік. **13** З синів Адоникама, що були останні, і це їхні імена: Едфалат, Єіїл, і Самая, і з ними 60 чоловік. **14** З Вагуайлевих синів – Утай і Завуд, і з ними 70 чоловік. **15** Зібрав же я їх до ріки, що біля Евія, і ми там перебули три дні. Шукав же я в народі і між священиками левіїних синів, і я там не знайшов. **16** Задля цього я відлучив мудрих Елизара, і Арієлма, і Семея, і Маана, Наієрива, і Елнатама, і Натана, і Захарію, і Мессалама, і Йоарима, і Елнатана. **17** Вивів я їх і я поставив начальниками на срібному місці. І я заповів їм в уста слова, *які мали* сказати до їхніх братів священослужителів, що на срібному місці, щоб привести нам співаків до божого дому. **18** І вони прийшли до нас, оскільки добра божа рука була на нас: З Моосевих синів – син Лієвий з ізраїльських синів, і Саравія, і його сини, і його брати – 18. **19** І Асавія, і з ним Ісая з синів Мерари, брати ж його і його сини – 20. **20** І з Сатенеїмів, яких дав Давид і князі на служіння левітам, натинеїв – 220. І всі ті називалися своїм іменем. **21** І я там заповів піст при ріці Атура, щоб покаятися перед нашим Господом Богом, і в Нього просити щасливої дороги нам і нашим синам, і всьому нашому майну. **22** Адже я посоромився випросити у царя поміч і кінноту, яка нас обороняла б від ворогів в дорозі, бо ми

цареві сказали, мовлячи: Рука нашого Бога є на всіх, що Його шукають в доброті, і його сила і його гнів – на всіх, що Його покидають. **23** Попостили ж ми і помолилися до нашого Бога, задля того і Він прийшов нам з поміччю. **24** І я відлучив 12-х з священичих князів: Сирію і Асавія, і з ними 10-х з їхніх братів. **25** Дав же я їм срібло, і золото, і священний посуд дому нашого Бога, який давав цар, і його радники, і його князі. **26** І дав я в їхні руки: срібло – 6 сот 50 талантів, і 100 срібного посуду, і 100 талантів золота, **27** і 20 золотого посуду, що мали по тисячі срібняків, і 2000 посуду преціннної блискучої міді, гарної, як золото. **28** І я їм сказав: Ви святі Господеві Богові, і посуд святий, і срібло, і золото, яке було добровільно дане Господеві Богові наших батьків. **29** Чувайте і сторожіть, аж доки не віддасьте перед князями священиків і левітів, і князями ізраїлевих родів в Єрусалимі в скарбниці господнього дому. **30** І прийняли же священики і левіти вантаж срібла і золота, і посуду, щоб нести до Єрусалиму, до дому нашого Бога. **31** Піднялися ми від ріки Дауси у 12-му дні 1-го місяця, щоб ми пішли до Єрусалиму. І рука нашого Бога була на нас, і Він спас нас з ворожих рук і дорожніх засідателів. **32** І ми прийшли до Єрусалиму, і перебули там 3 дні. **33** 4-го ж дня ми поставили срібло, і золото, і посуд в домі нашого Бога в руки Маримота, Уріїнового сина, священика, і з ним Еліазар, Фінеесів син, і з ними Йозавад, Ісуїв син, і Ноадія, Ванаків син, і левітів **34** за числом. І вага всього була описана, все за мірою в тому часі. **35** І ті, що прийшли з полону, сини переселення, принесли цілопалення ізраїльському Богові: 12 телят – за ввесь ізраїльський народ, 96 баранів, 77 ягнят, 12 козлів – за гріхи. Всі на господнє всепалення. **36** І дали ж царський наказ володарям, що були з царських наставників, і князям, що за рікою, і народ підняв божий дім.

шимъ, и̑ всемꙋ сꙋществꙋ на́шемꙋ· Посрами́̑ бо сѧ и̑спроси́ти ѿ цр҃ѧ (по́мощи)[51] и̑ кѡ́нникъ и̑же оу̑щита́ютъ на̑ ѿ вра́гъ на пꙋтѝ. Ꙗ́ко гла́хомъ цр҃ю реку́щи· Рꙋка̀ бж҃а на́шего е̑сть на всѣ́хъ и̑же и̑щꙋтъ е̑го въ бл҃гости. и̑ кротѣ́ость е̑го и̑ на́рость е̑го на всѣ́хъ и̑же ѡ̑ставла́ютъ е̑го· (-)[52] Говѣ́хѡ̑ (же) и̑ моли́хомсѧ бꙋ на́шемꙋ· Тогѡ рад҃и и̑ прїи́детъ на́мъ прест҃вꙋ́ющи и̑ ѡ̑лꙋчи́хъ ѿ кн҃зе́и сщ҃е́нническихъ, вї. (сирїю)[53] (и̑) а̑савїа (-)[54] с ни́ми ѿ бра́тїи и̑хъ, ї· (-)[55] въ́звѣсилъ (же) и̑мъ сребрѡ̀ и̑ зла́то и̑ сосꙋ́ды сщ҃е́нныхъ до́мꙋ бж҃а на́шего, и̑же въ́здава́ше цр҃ь и̑ совѣ́тницы е̑го, и̑ кн҃зи е̑го (-)[56]. И̑ да́хъ въ рꙋ́ки и̑хъ сребрѡ̀, тала́нтовъ, ѕ, сѳ, н̄. и̑ съсꙋ́довъ сре́бряны́х҃. р̄. и̑ (зла́та, р̄, тала́нтъ)[57]· И̑ съсꙋ́ди зла́тїи, к̄. и̑же и̑ма́ху сребрены́̑ по ты́сѧщи· И̑ съсꙋ́довъ мѣ́ди пресвѣ́тлыѧ предо́брыѧ, (ѕ̄)[58]. кра́сно ꙗ́ко зла́то. и̑ реко́хъ и̑мъ· вы̀ сті́и гдꙋ бꙋ, и̑ съсꙋ́ди сті́и. и̑ сре́бро и̑ зла́то, что́ во́лею въда́но е̑сть гдꙋ бꙋ ѿц҃ъ на́шихъ· Бди́те и̑ стрежи́те до́ндеже (въздади́те)[59] пр҃е́ кн҃зи сщ҃е́нникомъ и̑ левꙋ́томъ, и̑ кн҃зе́мъ (ѻ́бителны́хъ і҃и҃ле́выхъ)[60] въ і҃ер҃ли́мѣ, въ сокро́вищи до́мꙋ гн҃ѧ· И̑ въспрїа́ша (же) сщ҃е́нницы и̑ левꙋ́ти бре́ма сре́бра, и̑ зла́та, и̑ съсꙋ́довъ да вънесꙋ́тъ въ і҃ер҃ли́мъ, въ до́мъ бж҃а на́шего· (-)[61] Въздвиго́хомсѧ ѿ рѣ́кы̀ (даоу́си)[62], въ вї, (дн҃ь). мц҃а, а̑ го. да и̑де́мъ въ і҃ер҃ли́мъ· И̑ рꙋка̀ бж҃а на́шего бы́сть на на́съ, і̑ и̑зба́вилъ насъ ѿ рꙋкъ вра́жїихъ и̑ лаа́телей пꙋтны́хъ. и̑ прїидохомъ въ і҃ер҃ли́̑ и̑ пребы́хомъ тꙋ, (ѓ, дн҃и)[63]. (-)[64] дн҃и (же) д̑ го, поста́вихомъ сребрѡ̀ и̑ зла́то, и̑ съсꙋ́ди въ домꙋ бж҃а на́шего по̑ рꙋкꙋ маримо́да, сн҃а оурі҃и́на сщ҃е́нника, и̑ с ни́мъ е̑лїаза́ръ сн҃ъ фине́совъ. и̑ с ни́мъ и̑ѻзава́дъ сн҃ъ (і҃исꙋевъ)[65] и̑ ноа́дїа сн҃ъ (ванаке́въ)[66] (и̑) левꙋ́ты, по числꙋ́. и̑ бре́ма всѣ́мъ (-)[67] ѻ́писано е̑сть всѐ по мѣ́рѣ въ бре́ма тѡ́· І̑ и̑же прїидо́ша ѿ плѣне́нїа сно́ве пресе́лѣнїа принесо́ша всѣ́съжже́нїе бꙋ і҃и҃ле́вꙋ, телецъ, вї. за всѣ́хъ (люде́и і҃и҃ле́выхъ)[68]. ѻ́венъ, чѕ. а̑гнецъ, ѳ̄з. козло́въ за грѣхи́, вї. всѐ̑ въ всѣ́съжже́нїе гн҃е· И̑ да́ша (же) повеле́нїе цр҃ево сильны́мъ, (и̑же ба́ху ѿ пр҃е́сто́ѧщихъ цр҃еви)[69], и̑ кн҃земъ и̑же за рѣко́ю. и̑ (въздвигнꙋ́ша лю́дїе)[70] до́мъ бж҃їи·

Глава 9

ез2. 8

1 І *як це було закінчено, приступили до мене князі, кажучи: Не відлучений ізраїльський народ, і священики, і левіти від земних народів, але були з їхніми нечистотами, яким є хананей, і єв-

Гл҃а, д̑·

И̑ ꙗ́ко* съвръшена́ сꙋть сі́ѧ. приступи́ша ко мнѣ кн҃зи глю́ще. нѣ́сть ѿлꙋчены́ лю́дїе і҃и҃ле́вы и̑ сщ҃е́нницы и̑ левꙋ́ти ѿ людїи зе́мны́хъ, (и̑о) съ нечистота́ми и̑хъ бѣ́ху. и̑же е̑сть ханане́и, и̑ (е̑ввеи́)[1], (и̑) ферезе́и, (и̑) е̑вꙋ- ē ездр҃ы и̑

сеи. (и) съ аммони́тяны, (и) моави́тяны, (-)[2] и
аморе́яны, и́же прїа́ша ѡ҃ дще́реи и́хъ себѣ и
сы́номъ свои́мъ· и҆ смѣси́ша сѣ́мя ст҃о́е съ лю҃ми
зе́мными· и҆ ру́ки (же) кнѧзе́й (мно́жае бы́ша въ
преступле́нїи)[3]. (е҆е)[4] а҆зъ е҆гда́же слы́шахъ словеса̀
т҃а. раздра́ ри́зы своя̀ и҆ рида́хъ, терза́хъ вла́сы
главы̀ мое́я и҆ браду́ (-)[5]. и҆ сѣдо́ т҃ужа̀· и҆ съ-
бра́шася къ мнѣ вс҃и боя́щиися сло́ва бг҃а і҆и҃лева
за преступле́нїе и́же ѡ҃ плѣне́нїа (прїидо́ша)· и҆
а́зъ сѣдя́ прискорбенъ да́же до жрътвы вечёр-
наа и҆ в҃ жрътву вечёрнюю въста́ ѡ҃ пока́нїа
(-)[6], и҆ въне́гда̀ раздра́хъ ри́зы своя̀ и҆ пла́кахся
прекло́ни колѣни́ моѝ и҆ простро́хъ ру́цѣ моѝ къ
гу҃ бу҃ [мое́му][7] и҆ реко́хъ· [бо́же мои][8] стыжу́ся и҆
срамлю́ся въздви́гнути [-][9] лицѐ моѐ к҃ тебѣ.
на́ко безако́нїа на́ша оумно́жена суть на главу́
на́шихъ. и҆ безако́нїа на́ша възраста́ша да́же
до нб҃си ѡ҃ дн҃ї и҆ ѡ҃ц҃ъ на́шихъ. (въ преступле́-
нїи на́шемъ е҆смы)[10] да́же до дн҃и сего́· и҆ въ
безако́нїи на́шихъ преда́ни е҆смы̀. и҆ ц҃ри на́ши и҆
[сщ҃е́нницы][11] на́ши въ ру́ку ц҃ре́мъ (земли)[12], (и)
въ ме́чь и҆ въ плѣне́нїе и҆ въ расхище́нїе и҆ въ
о҆стыдѣ́нїе лица̀ (-)[13] на́ко (и) въ дн҃ь то́и· и҆
нн҃ѣ (на́ко въ ма́лѣ мгнове́нїи сътворе́но е҆сть
моле́нїе на́ше)[14] къ гу҃ бу҃ на́шему. да ся
о҆ста́вятъ на҃ (оста́нки)[15]. и҆ да ся да́сть
намъ (ми́ръ)[16] въ мѣ́стѣ сто҃мъ е҆го. (и) да
просвѣти́тъ о҆́чи на́ши (бо҃ъ на҃)· и҆ да ся
да́сть намъ живо́тъ ма́лъ въ рабо́тѣ на́шеи.
на́ко рабы̀ е҆смы̀ и҆ къ работѣ на́шеи не о҆ста́ви
насъ [-][17] бо҃ъ на́шъ· и҆ оу҆клонѝ на на҃ мл҃рдїе пре҆
ц҃ре́мъ прыскимъ да да́сть намъ животъ, възд-
ви́гнути (-)[18] до́мъ бу҃ на́шему и҆ оу҆стро́ити
пу҃сты́ня е҆го. и҆ дадѐ на́мъ оу҆пова́нїе въ і҆оу҆де́и
і҆ е҆рл҃и́мѣ· [и҆ нн҃ѣ][19] речемъ [гн҃и][20] бе́ на́шъ въ
сїе, и́же о҆ставихомъ повеле́нїя твоя̀. и́же повел-
ѣлъ е҆си [-][21] ру́кою рабъ твои́хъ прр҃къ гл҃ющи.
*земля̀ на ню́же вы взы́идете да въздержи́те
е҆я̀, земля̀ нечи́ста е҆сть по нечистотѣ лю҃дїи
(про́чихъ землѝ)[22], въ ноше́нїи и҆́хъ, и́же и҆спо́лни-
ша ю҃ ѡ҃ у҆стъ да́же до у҆стъ сквернє́нїе и҃· (-)[23]
нн҃ѣ (оу҆бо) дще́ри ва́ши не да́йте сы́номъ и҆́хъ, и҆
дще́ри и҃ не прїе́мли́те сно́вѣ҃ вашимъ, и҆ не и҆́-
щѣте ми́ра и҆́хъ, и҆ бл҃га и҆́хъ, да́же до́ вѣка,
да́же оу҆крѣпи́теся и҆ ꙗ҆ди́те, и́же бл҃га суть
землѝ. и҆ насл҃ѣ́дїе и҆мѣю́тъ сы́нове ва́ши да́же
до́ вѣка· и҆ по всѣ́мъ и́же прїидо́ша на насъ в
дн҃ѣ́лехъ на́шихъ строи́тни́выхъ. и҆ грѣ́хъ на́шемъ
вели́комъ. на́ко нѣ́сть (и҆нъ) на́ко бо҃ъ на҃ и́же и҆з-
ба́ви на҃ ѡ҃ [безако́нїи на́шихъ][24]· и҆ да́лъ е҆сть
на́мъ спн҃ї́е, мы же о҆брати́хомся разори́ти за-
повѣди твоя̀. и҆ съжена́емся съ лю҃ми зе́мны-

в҃ мѡ҆ їг
и҆ а҃д
е҆ мѡ҆ з҃

вей, і ферезей, і євусей, і з амонитянами, і моавитянами, і аморейцями, **2** яких взяли собі з їхніх дочок і своїм синам. І вони змішали святе насіння з земними народами. І руки ж князів найбільше були в переступленні. **3** Ось, коли я почув ті слова, я роздер свою одіж і ридав, я дер волосся моєї голови і бороду і я сидів сумуючи. **4** І зібралися за переступлення до мене всі, що боялися слова ізраїльського Бога, ті, що прийшли з полону, і я сидів сумуючи аж до вечірньої жертви. **5** І в *часі* вечірньої жертви я встав від покаяння, і, коли я роздер свою одіж і поплакав, я схилив мої коліна і я простягнув мої руки до мого Господа Бога. **6** І я сказав: Боже мій, стидаюся і соромлюся піднести до тебе моє лице, бо наші беззаконня розмножилися на наших головах і наші беззаконня побільшилися аж до неба. **7** Від днів наших батьків ми є в нашому проступку аж до цього дня. І в наших беззаконнях передані були ми, і наші царі, і наші священики в руку царів землі, і на меч, і в полон, і на розграбування, і на засоромлення лиця, так і до цього дня. **8** І тепер, оскільки в малім мигтінні була наша молитва до нашого Господа Бога, щоб залишилися нам останки, і щоб нам дано мир на його святому місці, і щоб наш Бог просвітив наші очі. І хай дасться нам мале життя в нашому рабстві, **9** бо ми є раби, і в нашому рабстві нас наш Бог не покинув. І Він нахилив до нас милосердя перед перськими царями, щоб дати нам життя, підняти дім нашому Богові і впорядкувати його спустошення, і Він дав нам надію в Юдеї і Єрусалимі. **10** І тепер *що* скажемо на це, Господи Боже наш, що ми покинули твої приписи, **11** які ти поклав рукою твоїх рабів пророків, кажучи: *Земля, до якої ви ввійдете, щоб її успадкувати, є в їхній гидоті, нечиста земля через нечистоту інших народів землі, які наповнили її від уст аж до уст їхньою нечистотою. **12** Тепер, отже, не давайте ваших дочок їхнім синам і їхніх дочок не беріть вашим синам, і не шукайте їхнього миру і їхнього добра аж довіку, щоб ви скріпилися і ви з'їли те, що є добре в землі, і ваші сини мали насліддя аж довіку. **13** І після всього, що найшло на нас за діла наші погані і наш великий гріх, бо немає іншого такого як наш Бог, що спас нас від нашого беззаконня, і Ти дав нам спасіння. **14** Ми ж відвернулися, щоб знищити твої заповіді, і одружуємося з земними

мой2. 23 і 34
мой5. 7

народами. Чи не прогніваєшся на нас аж до кінця і чи не залишиш нам останок на спасіння? **15** Господи Боже ізраїльський – Ти є праведний, бо ми покинули спасіння. Так і до цього дня. Ось ми всі є перед Тобою в нашому беззаконні, бо ані не можемо стати перед тобою через це.

ми· Не прогнѣва́еши ли сѧ на на́съ да́же до сконча́нїѧ. ниже ѡста́виши ли намъ ѡста́нокъ на сп҃нїе· Г҃и бе їи҃левъ пра́веденъ е҆си ты. на́ко ѡста́вихомъ сп҃нїе, на́ко и҆ въ дн҃ь сїи· е҆ѕ҃ мы пр҃е тобо́ю е҆смы҆ (вс҃и) въ безако́нїи на́шемъ. ни бо҆ ста́ти мо́жемъ пр҃е тобо́ю се́го ра́ди·

Глава 10

1 І як молився Ездра, просячи Бога і плачучи, лежав він перед божою церквою. І до нього зібрався дуже великий збір з Ізраїля, чоловіки, і жінки, і діти, і, оскільки народ плакав, то й піднявся плач. **2** І відповів Сехенія, Єлів син, з Ілламових синів, і сказав Ездрі: Ми вчинили проступок перед нашим Богом і взяли жінок-чужинок з народів землі. І тепер хай буде терпеливість в Ізраїлі. **3** Задля цього й завіщаймо завіт з нашим Господом Богом, щоб відкинути всіх жінок і тих, що з них є народжені, так як хочеш. Встань і встанови наказ нашого Господа Бога, і хай буде за законом. **4** Встань, тому що на тобі є слово, ми ж будемо з тобою. Скріпися і чини. **5** І встав, отже, Ездра і закляв священичих князів, і левітів, і ввесь Ізраїль, щоб вчинили за тим
ез2. 9 словом, і вони поклялися. 6 *І встав Ездра від лиця божого дому і пішов до скарбниці дому сина Яннанового, Елисуового і Азивого, і там зупинився. Хліба він не їв і води не пив, бо оплакував проступок тих, що прийшли з полону. **7** І послано слово в Юдею і в Єрусалим всім синам переселення, щоб зібралися до Єрусалиму. **8** І кожний, хто не прийде до трьох днів, за рішенням князів і старшин забереться ввесь його маєток, і він буде відлучений від збору переселення. **9** І зібрався ввесь Юдиний і Веніяминовий народ до Єрусалиму до трьох днів – це є 9-ий місяць, 20-го дня місяця. І ввесь народ сів перед божим домом від дрожання за гріх і від холоду. **10** І встав священик Ездра і сказав до них: Ви вчинили проступок і взяли жінок-чужунок, не додавайте до гріха Ізраїлеві. **11** І тепер дайте хвалу Господеві Богові ваших батьків і зробіть праведне перед Ним, і відлучіться від народів землі і від жінок-чужинок. **12** І відповів ввесь збір, кажучи великим голосом: За твоїм словом, так хай буде з нами. **13** Але народ є численний і час зимовий, і неможливо стояти надворі, і діло не є одного дня або двох, бо ми дуже згрі-

Г҃ла, і҃·

на́ко моля́шесѧ е҆́здра. (въпроша́ющи бг҃а и҆)[1] пла́чющи (лежа́ше)[2] пр҃е (цр҃ковїю)[3] бж҃їею· (и҆) собра́но е҆́сть к немꙋ ѿ їи҃ля со-бранїе ве́лїе зѣ́ло, мꙋ́жи и҆ же́ны и҆ о҆́троки. (и҆) на́ко пла́кахꙋсѧ лю́дїе, и҆ възнесе́сѧ пла́чь· И҆ ѿвѣщѧ́ сехенїѧ сн҃ъ и҃ехонїевъ ѿ сно́въ (їи҃ля́мъ)[4]. и҆ рече е҆здре· Мы престꙋпи́хомъ пр҃е бг҃омъ на́шимъ. и҆ поѧ́хом҆ же́ны чюждїа ѿ лю-дїи земли҆. и҆ нн҃ѣ да е҆́сть долготерпе́нїе въ їи҃-ли· Сего ра́ди и҆ [-][5] завѣща́емъ завѣ́тъ съ [г҃мъ][6] бг҃омъ на́шимъ. да ѿве́ржемъ вс҃и же́-ны, и҆ тѣ́хъ и҃же ѿ тѣ́хъ рожде́ны сꙋть. на́ко хо́щеши, въста́ни и҆ оу҆стро́иши повеле́нїе [г҃а][7] бг҃а на́шего. и҆ по зако́нꙋ да бꙋ́детъ. въста́ни, [поне́же][8] на тебѣ е҆́сть г҃лъ. (-)[9] мы (же) бꙋ-демъ с тобо́ю. оу҆кѣпи́сѧ и҆ сътвори· И҆ въста́въ (оу҆бо) е҆́здра и҆ заклѧ кн҃зи(сщ҃енническїѧ)[10] и҆ левѵ҆ты, и҆ всего їи҃ля. да сътво́рятъ по сло́вꙋ томꙋ́, и҆ кля́шасѧ· *И҆ воста́ е҆́здра ѿ ли-цѧ до́мꙋ бж҃їѧ, і҆ и́де въ сокро́вищныи до́мъ. (и҆а҆нна́нъ)[11] сн҃ъ (е҆лисꙋо́въ)[12] (и҆ а҃зи́въ). и҆ престѫ́пи тꙋ. хлѣ́ба не ѣ́сть и҆ воды҆ не пи́тъ, тꙋжа́ше бо҆ престꙋпле́нїѧ и҃хъ, и҃же (прїидо́ша) ѿ плѣне́-нїѧ· И҆ послано е҆́сть сло́во въ їоу҆де́ю и҆ въ і҆ер-лимъ, всѣ́мъ сно́вомъ пресели́нїѧ, да съберꙋт-сѧ въ і҆ерлимъ· [И҆][13] всѧ́къ и҃же не прїидетъ въ тр҃и дн҃и по совѣтꙋ кн҃зїи и҆ ста́рцевъ. во́з-метсѧ все и҃мѣ́нїе е҆го. и҆ то́и ѡлꙋче́нъ бꙋ-детъ ѿ соньмища пресели́нїѧ· И҆ събра́шасѧ вс҃и лю́дїе їоу҆дины и҆ венїамѝни въ і҆ерлимъ. тре́ми дн҃ьми. и҃же е҆́сть мц҃ъ, д҃. к҃ го (дн҃ѧ) мц҃а. [и҆][14] сѣдо́ша вс҃и лю́дїе на пр҃е домо҃ бж҃їи҃ о҆ дрожа́-нїѧ (-)[15] всѧ́къ и҃же не прїидетъ въ тр҃и дн҃и по совѣтꙋ кн҃зїи и҆ ста́рцевъ. во́зметсѧ все и҆-мѣ́нїе е҆го. и҆ то́и ѡлꙋче́нъ бꙋдетъ ѿ соньми-ща пресели́нїѧ· И҆ събра́шасѧ вс҃и лю́дїе їоу҆дины и҆ венїамѝни въ і҆ерлимъ. тре́ми дн҃ьми. и҃же е҆́сть мц҃ъ, д҃. к҃ го (дн҃ѧ) мц҃а. [и҆][16] сѣдо́ша вс҃и лю́дїе на пр҃е домо҃ бж҃їи҃ о҆ дрожа́нїѧ (-)[17] за (грѣ́хъ)[18] и҆ съ зимо́ю· И҆ въста́ е҆́здра сщ҃енникъ и҆ рече к нн҃, вы престꙋпи́сте и҆ взѧ́сте же́ны и҃ноплеме́нническиѧ. да (не) приложи́те на грѣхъ їи҃лю· И҆ нн҃ѣ дади́те хвалꙋ г҃ꙋ бг҃ꙋ ѿц҃ъ [вашѝ][19].

г҃ е҆здр҃а а҃

и̂ сътворите оу҃го҃ное пр҃е ни́мъ. и̂ ѡ҆лу́чи́тєсѧ ѡ҆ лю-
дїѝ землѝ. и̂ ѡ҆ же́нъ и̂ноплеме́нничєскъ· и̂ ѡ҆вѣща́ша
вс҃е (мно́жєствo)[20] (рєкꙋ́щи гла́сомъ вели́кимъ)[21]. по
сло́ву твоє́мꙋ к на́мъ та́ко бꙋ́ди· о҃ба́че лю́дїе мно́зи
сꙋ́ть, и̂ вре́мѧ снѣ́жно. и̂ нѣ́сть мо́щно стоѧ́ти
вни҃. и̂ дѣ́ло нѣ́сть дне́ и̂ дво́ѝхъ. зѣ́ло бо
съгрѣшихомъ въ словесѣ̀ се́мъ. да стáнꙋтъ кн҃зи
на́ши въ всѣ́мъ (мно́жєствѣ)[22], и̂ вс҃и и̂же въ гра́-
дєхъ на́шихъ и̂же вънвєдо́ша же́ны и̂ноплеме́нничи,
да прїи́дєтъ вре́мѧ повелѣ́нное. и̂ с ни́ми ста́рцы
ѡ҆ гра́, и̂ (сꙋ́дїи ѡ҆ гра́)[23]. є҆́же о҃бра́тити ꙗ҆́рость
бг҃а на́шего ѡ҆ насъ (грѣхѣ́)[24] ра́ди сего· (Сего ра́ди
і҆)[25] и̂ѡа́нада́нъ сн҃ъ (а҃саи́и́нъ)[26]. и̂ (а҃саи́ѧ)[27] сн҃ъ де-
кꙋ́евъ съ мно́ю (ста́ша)[28] и̂ (мосоллáмъ)[29] и̂ (севе-
хаи́)[30] левѵ̀ти помога́ша и́мъ. (-)[31] сътвори́ша та́ко
сн҃ове прєселе́нїѧ· и̂ ѡ҆лу́чѝ є҆́здра сщ҃е́нъникъ и̂ му-
жи́, кн҃зи (о҃би́телни въ домы̀ ѡ҆ц҃ъ свои́х)[32], и̂ вс҃и
по и̂менехъ (свои́хъ). ꙗ҆́ко обрати́шасѧ въ дн҃ь пе́р-
вый, мц҃а, і҆ го. да взы́щꙋтъ гла· и̂ сконча́ша вс҃и
мꙋжи́, и̂же вънвєдо́ша же́ны и̂ноплеме́нничи да́же до
дне́, а҆ го, мц҃а, а҆ го. и̂ о҃брѣте́ни сꙋ́ть ѡ҆ сн҃овъ
сщ҃е́нническїѝ и̂же вънвєдо́ша же́ны и̂ноплеме́нничи, ѡ҆
сн҃овъ (і҆и҃о҃сꙋе́)[33], сн҃а и̂о҃седе́кова и̂ бра́тїѧ є҆́го маа҃сїѧ,
и̂ є҆лїезе́ръ и̂ [ꙗ҆рі҃и]́[34], и̂ гадáлїѧ. и̂ да́ша рꙋ́цѣ себѣ́,
да и̂зго́нѧтъ же́ны своѧ. (-)[35] прєстꙋпле́нїѧ ра́ди
(своє́го). [о҃бны]́[36] ѡ҆ о҃ве́цъ (да принесꙋ́тъ)[37]. и̂ ѡ҆
сн҃овъ (є҆ммина́ръ)[38]. [а҃ннагнїи́н][39] и̂ завдїѧ. и̂ ѡ҆ сн҃овъ
и̂ра҃. [маа҃сїѧ][40] и̂ (є҆ллїѧ)[41], и̂ (самїа)[42] і҆ [и̂о́ни́ль][43] и̂
о҃зїѧ. и̂ ѡ҆ сн҃овъ [фассꙋ́ръ][44], є҆лїо́е́на, и̂ маа҃сїѧ, [-][45]
и̂зма́иль, [-][46] надана́ель, [-][47] (и̂о́надда́дъ)[48] і҆ и̂ла́са.
и̂ ѡ҆ [сн҃овъ][49] левѵ̀товъ, [и̂о́нава҃][50] и̂ [дамꙋ́и]́[51], и̂
(колі́а)[52]. то́ѝ е҆́сть колѝтъ и̂ федїѧ, і҆ и̂оу҃да і҆ є҆лї-
е҆зе́ръ· и̂ ѡ҆ пѣ́вцо́въ, [є҆лїа҃зꙋ́в][53], и̂ ѡ҆ две́рникъ,
солминъ и̂ телми́нъ и̂ о҃дꙋѧ. и̂ ѡ҆ і҆и҃ѧ ѡ҆ сн҃овъ
(форе́съ)[54] [рамі́ѧ][55] и̂ [а҃зїѧ][56] и̂ мелхїѧ. и̂ [мель-
мин҃ь][57] и̂ (є҆лїа҃зе́ръ)[58], и̂ а҃саві́ѧ, и̂ вани́ѧ. (-)[59] ѡ҆
сн҃овъ и̂ла́мовыихъ мадда́нїѧ, [-][60] ѡ҆ сн҃овъ и̂ла́мо-
вы҃хъ мадда́нїѧ, [-][61] заха́рїѧ, і҆ (и̂ни́ль)[62], и̂ а҃вдїи́,
и̂ е҆римодъ, і҆ и̂лїа· и̂ ѡ҆ сн҃ов҃ [задꙋа]́[63], (є҆лїо́ми-
на́и)[64] [є҆лїа҃сꙋ́в][65] [мадда́нїа][66], и̂ (а҃рмꙋ́д)[67], и̂ завa҃ и̂
[о҃зи́ва][68]. и̂ ѡ҆ сн҃овъ вавїа, и̂о́нна҃, а҃нанїѧ, и̂ (завꙋ́-
ви)[69] и̂ [даллѝ][70]. и̂ ѡ҆ сн҃о҃ вани [мосола́м]́[71], (и̂ѧ́-
лꙋхъ)[72], [и̂][73] (а҃ддаі́ѧ)[74], [и̂][75] (а҃сꙋвъ)[76], и̂ (а҃са-
а́лъ)[77], и̂ рим҃о҃· и̂ ѡ҆ сн҃о҃ фаа́довыихъ, моа́въ, е҆́дъ-
не́ѧ, и̂ (хаѧ́ллилъ)[78], и̂ вана́ї҃ѧ, [и̂][79] маа́сїѧ, [ма҃дда́-
нїѧ][80], [и̂][81] [веселеи́лъ][82], [-][83] вану́и, и̂ (манасе́и)[84]· и̂ ѡ҆
сн҃овъ и̂ра́мовыихъ, е҆лїезе́ръ, (и̂е҃сꙋ́їѧ)[85], мельхїѧ, са-
ме́и̂ѧ [симео́нъ][86], вені҃аминъ, малꙋ́хъ, сама́рїѧ,· и̂
ѡ҆ сн҃овъ а҃сни́мъ, ма҃ддана́їѧ, (медáда)[87], (а҃завадъ)[88],
[е҆лифа́лдъ][89], (и̂е҃ремі́а)[90] (и̂) (манасѐ)[91] семе́и· и̂ ѡ҆ сн҃овъ
ва́ни, (дїѧ)[92], а҃мра́мъ, и̂ оу҃и́ль, вана́їѧ, (и̂) (ваддa-
їѧ)[93], хелїѧ (нꙋнꙋа҃нъні́ѧ)[94], (мерímꙋдъ)[95], и̂е҃лїасі̂

шили в цьому слові. **14** Хай стануть наші князі в усім зборі і всі, що в наших містах, хто взяв жінок-чужинок. Хай прийде призначеного часу і з ними старшини з міст і судді з міст, щоб відвернути від нас гнів нашого Бога задля цього гріха. **15** Задля того зі мною стали і Йоанатан, Асаїнів син, і Асая, Текуїв син, і левіти Мосоллам і Савехай їм помагали. **16** Зробили так сини переселення. І відлучив священик Ездра і мужі, князі родів в своїх батьківських домах, і всі за своїми іменами, бо повернулися в першому дні 10-го місяця, щоб шукати слово. **17** І закінчили всі мужі, які взяли жінок-чужунок, аж до 1-го дня 1-го місяця. **18** І знайдено зі священичих синів, які взяли жінок-чужинок. З синів Йосуя – Йоседекового сина і його братів Маасію, і Елієзера, і Ярима, і Ґадалію. **19** І дали собі руки, щоб відіслати своїх жінок, хай принесуть баранів з овець через свій проступок. **20** І з Еммиарових синів – Аннагній і Завдія; **21** і з синів Ірама – Маасія, і Еллія, і Самія, і Йоіл, і Озія; **22** і з Фассурових синів – Еліоєна, і Маасія, Ізмаїл, Натанаєл, Йонадад, і Іласа; **23** і з синів левітів – Йонавад, і Тамуй, і Колея, той є Колит, і Федія, і Юда, і Елієзер; **24** і з співаків – Еліазув; і з дверників – Солмин, і Телмин, і Одуя. **25** І з Ізраїля: з Форесових синів – Рамея, і Язія, і Мелхія, і Мельмин, і Еліазер, і Асавія, і Ванея; **26** з Іламових синів – Маттанія, Захарія, і Їїл, і Авдій, і Єримот, і Ілія; **27** і з синів Затуя – Еліоминай, Еліасув, Матанія, і Армут, і Завад, і Озива; **28** і з синів Вавія – Йоннан, Ананія, і Заввуй, і Талли; **29** і з синів Вани – Мосолам, Іллух, і Аддая, і Асув, і Асаал, і Римот; **30** і з синів Фаатових, Моавових – Єднея, і Халлил, і Ваная, і Маасія, Мастанія, і Веселеїл, Вануй, і Манасей; **31** і з Ірамових синів – Еліезер, Єсуя, Мельхія, Самея, Симеон, Веніямин, Малух, **32** Самарія; **33** і з Асимових синів – Меттанія, Метата, Азавад, Елифалт, Єремія, і Манасе, Семей; **34** і з синів Вани – Дія, Амрам, і Уїл, **35** Ваная, і Ватдая, Хелія, **36** Нунуаннія, Мермут, Єліасив, **37** Маттанія. І зробили **38** Вануєві сини і Семеєві сини, **39** і Селемія, і

Натан, і Адая, **40** Минада, Авусеси, Ару, **41** Есреіли, і Самарія, **42** Селлум, Амарія, Йосиф, **43** з синів Вуя – Аіїл, Мататія, Завад, Ксевенай, Йодай, Іїл. **44** Всі ті взяли жінок-чужинок і породили з них синів.

мадѣданїѧ [-][96]· Й сътвориша сѡ́вое вануе́вы, и сѡ́вое семе́и, и (са́лемїа)[97], и надан҃ъ, и ѧдаїѧ, (минада)[98], (ѧвусееи҆)[99], ѧру҃ (е҆среи́ли)[100], (-)[101] и сама́рїѧ. селлу҃ ѧмарїѧ, йо҆сифъ· ѡ҆ сѡ́вѣ (вуи)[102], (а҆и́ль)[103], [мадда́їѧ][104], завада́ъ, (ѕевена́и)[105], (йо҆да́и)[106], [-][107] (іи́ль)[108]. вси҃ тїи҃ прїѧ́ша жены҃ и҃ноплеме́ническиѧ. и родиша ѡ҆ ни́хъ сыны҃·

Конецъ пр҃выимъ кни́гамъ е҆́здрынымъ. и҃маетъ в себѣ, гл҃а, і҃·

КНИ́ГА НЕЕ҆МІЇ ГЛАВА́ ПЕРВАѦ

КНИГА НЕЕМІЇ ГЛАВА 1

1 І сталося в місяці Хаселева 20-го року, і я був у Сусан-авирі. **2** І прийшов до мене Ананія, один з моїх братів, з юдиних мужів. І запитав я їх про тих, що спаслися, що залишилися з єрусалимського полону, **3** і сказали мені: Ті, що з полону там залишилися, є під владою у великому злі і в пригнобленні, і стіни Єрусалиму є знищені, і його брами є спалені вогнем. **4** Коли ж я почув ті слова, й, сівши, плакав я і сумував я численні дні. І я постив і молився перед лицем небесного Бога. **5** І *сказав я: Благаю тебе, Господи Боже неба, сильний, великий і страшний, що бережеш завіт і милосердя з тими, що тебе люблять, і бережуть твої накази. **6** Хай будуть твої вуха слухаючі і твої очі відкриті, щоб почути молитву твого раба, якою я молюся перед тобою сьогодні, день і ніч, за ізраїльських синів, твоїх рабів, визнаюся за гріхи ізраїльських синів, які згрішили перед тобою. І я і дім моїх батьків – ми згрішили *проти* тебе. **7** Марнотою були ми обманені і не зберегли твоїх заповідей, і чинів, і судів, які заповів твій раб Мойсей. **8** Згадай, отже, слова, які Ти заповів Мойсеєві, твоєму рабові, кажучи: Якщо переступите, Я вас розсію між народи. **9** І якщо повернетеся до мене і зберігатимете мої заповіді, і виконуватимете їх, і *якщо буде ваше розсіяння від краю неба до краю,

Е҆бы́сть вт҃ мцѣ (хаселе́фъ)[2] лѣта҃, і҃́, и҃ а́зъ бѣхъ вт҃ сусан авѷ́рѣ. и҃ прїиде [ісъ мнѣ҃][3] ѧнанїѧ е҆дѝнъ ѡ҆ бра́тїи мои́хъ, (съ мужи)[4] іоу́довы. и҃ вопросѝ и҃хъ о҆ о҆ста́вшихъ и҃же о҆ста́ша ѡ҆ плѣне́нїѧ (іе҃рли́мова)[5] и҃ реко́ша мѝ о҆ста́вшїи ѡ҆ плѣне́нїѧ тѹ҃ по҃ власти҃ю вт҃ о҆́злобле́нїи вели́цѣ сѹть и҃ вт҃ поношенїи. и҃ стѣ́ны і҃е҃рли́ма разоре́ны сѹть, и҃ вра́та е҆го съжже́на сѹть о҆гнѣ҃· (-)[6] Е҆гда́ же слы́ша҃ словеса҆ сїа. (и҃) сѣдъ и҃ пла́кахъ и҃ тѹ́жихъ дн҃и [мно́ги][7]. и҃ бѣхъ поста́ѧ и҃ моля́ѧ пр҃е҃ лице́мъ е҃а҃ нб҃наго. и҃ *реко́хъ, (молю тѧ)[8] г҃и бж҃е нб҃си крѣпкїи [-][9] вели́кїи и҃ стра́шныи҃ и҃же храни́ши завѣ́тъ, и҃ мл҃рдїе (с тѣмѝ и҃же тебе лю́бятъ)[10], и҃ храна́щимъ повеле́нїѧ (твоѧ̀)[11]. да бѹ́дѹтъ оу҃́ши твои҃ слы́шащи и҃ о́чи твои҃ о҆тво́рени да слы́шатъ мл҃твѹ раба҆̀ твоего҆́, е҆ю́же а҃́зъ молю́ѧ пр҃е҃ тобо́ю дн҃е́сь дн҃ь и҃ но́щъ. за сѣ́ны і҃и҃левы рабѝ твои҃, (-)[12] и҃сповѣ́даюсѧ за грѣхи сѣ́въ і҃и҃левъ, и҃же съгрѣшѝша пред҃ тобо́ю· І҃ а́зъ и҃ до́мъ ѡ҃ц҃ь мои́хъ съгрѣшѝхомъ [тебѣ][13]. сѹ́етне прельще́ни е҆́смы (-)[14], и҃ не съхрани́хомъ за́повѣди [твои҃][15], и҃ чи́ны и҃ сѹ́довъ и҃же повелѣ мѡ́ѷсїи ра́бъ твои҃· Помани҃ оу҃́бо словеса҆̀ и҃же повелѣ [мѡ́ѷсїю рабѹ҃ твоему҃][16] гл҃ющи· Е҆гда престѹпите а҃́зъ расточѹ҃ вы҃ в҃ лю́ди· И҃ а́ще о҆брати́тесѧ ко мнѣ҃ и҃ съхраните҃ за́повѣди моѧ, и҃ сътворите҃ ѧ҃. [и҃][17] *а҃ще бѹ́дѣ҃ разсѣѧ́нїе ва́ше ѡ҃ кѡ́нца҆̀ нб҃си (до конца҆̀), ѡ҃тѹ́дѹ съберѹ҃ [вы][18]. и҃

дан. 9 ниж. 9

мат. 23 мой5. 30

дан҃ий҆ ѣ҃ ний҆ ѣ҃

мѳ҃ий҆ кг҃ е҃ мѳ҃ ѣ҃

вѣ҃вед҃ѹ [вы]19 в мѣ҃сто на҃же и҃збра́хѣ и҃ всели҃тсѧ и҃ме́ни мое҃ т҃ѹ· и҃ тїи раби твои҃ и҃ людїе (-)20 и҃же и҃скѹпи́, вѣ҃ кр҃пости твое́и вели́чѣ, и҃ р҃ѹко́ю твое́ю сѣ҃льною, не оу҃ ѳ҃о [г҃и]21, и҃о҃ бѹ҃ди оу҃хо твое҃ внима́а҃й вѣ҃ мл҃твѹ раба҃ твое҃ и҃ на мл҃твѹ рабо́мѣ твои҃мѣ. и҃же хотя́тѣ боя́тисѧ и҃ме́ни твое҃го. и оу҃пра́ви оу҃бо рабѹ҃ твое҃мѹ҃ дне́сь, и҃ да́и ѥ҃мѹ҃ мл҃ть пр҃е҃ мѹ҃жемѣ симѣ и҃ а́зѣ (ѳ҃о) бы́хѣ виночр҃пчїѧ ц҃р҃евѣ·

г҃л҃а, в҃·

Г(ы́сть)1 вѣ҃ м҃ц҃ь ниса́нѣ, вѣ҃ л҃то, и҃̀ е҃, [а҃рта҃ѯе́р҃ѯа]2 ц҃р҃ѧ, и҃ (вино҃̀ бѣ҃)3 предо мною и҃ взя́хѣ вино҃̀ и҃ да́хѣ ц҃р҃ю. (и҃ не бысть вино҃̀ предо мно́ю зане҃̀ ѡ҃да́ѳ҃ ц҃р҃ю почр҃пна́нїе)4. и҃ не бѣ҃ дрѹга́го пр҃е҃ ни́мѣ, (-)5 рече҃ (же) ми҃ ц҃р҃ь что҃ ра́ди лице҃̀ твое ско́рбно е҃сть. и҃ нѣ҃си весе́лѧ҃ѧ. (и҃) нѣ҃сть е҃ѕе то́кмо зло́ба ср҃ца· и҃ оу҃боя́хсѧ сѣ҃ло и҃ реко́хѣ ц҃р҃ю, ц҃р҃ю вѣ҃ вѣ҃ки живи́̀. что҃ ра́ди не пла́четѣ лице҃̀ мое҃. понеже҃ гр҃а҃ до́мѣ гробо́вѣ ѡ҃ц҃ь мои҃ о҃пѹ҃стѣ и҃ вра́та е҃го сѣ҃же́ны сѹ҃ть о҃гн҃е҃· и҃ рече҃ ми҃ ц҃р҃ь· Кое́а ради ве́щи вѣ҃спомина́еши о҃ сн҃ѣ҃. и҃ помоли́̀ (г҃а) ѳ҃а нѣ҃си, и҃ реко́хѣ ѥ҃ѣ҃ ц҃р҃ю. (ц҃р҃ю а҃ще҃)6 ви҃ди́тсѧ бл҃го, и҃ оу҃годенѣ л҃и е҃сть раб҃ твои҃ пр҃е҃ лицемѣ твои҃мѣ, да по́слешѣ [мене҃̀]7 вѣ҃ і҃оу҃де́ю вѣ҃ гра́дѣ гр҃о҃ ѡ҃ц҃ь мои҃хѣ и҃ сѣ҃зи́ждѹ҃ е҃го· (-)8 Рече҃ ми҃ ц҃р҃ь, и҃ ц҃р҃ца, и҃же сида́ше бли҃ е҃го. да́же до кое҃го вре́мени бѹ҃детѣ пѹ҃ть твои҃. и҃ кога҃ о҃бра́тишисѧ, и҃ оу҃слади́хсѧ пр҃е҃ лицемѣ ц҃р҃евымѣ, и҃ посла҃̀ мѧ҃· и҃ положи́хѣ е҃мѹ҃ врема҃ и҃ реко́хѣ ц҃р҃ю, а҃ще҃ (-)9 ви҃дитсѧ бл҃го, посла́нїе да́ждь мн҃ѣ҃ кѣ҃ воево́дамѣ стра́нѣ за р҃ѣкою, да приведѹ҃ мене҃̀ дондеже҃ прїи́дѹ҃ вѣ҃ і҃оу҃де́ю· и҃ посла́нїе кѣ҃ а҃са́фѹ҃ стра́жѹ҃ лѹга ц҃р҃ева. да да́сть ми҃ л҃ѣ҃сѣ҃ да оу҃кр҃пи́ти могѹ҃ вра́та (столпа҃̀ до́мѹ҃). и҃ сте́ны гра́дныѧ҃ и҃ до҃̀ и҃же вни́дѹ҃ во́нь· и҃ да҃̀ ми҃ ц҃р҃ь р҃ѹко́ю ѳ҃а моего҃ бл҃гаѧ҃ (со мно́ю)· и҃ прїидо́хѣ к воево́дамѣ стра́нѣ за р҃ѣко́ю. и҃ да́хѣ и҃̀ посла́нїе ц҃р҃ево, и҃ посла́ (же) (ц҃р҃ь со мно́ю)10 нача́лницы си́лныи и҃ ко́нницы, и҃ слы́шаше санавалла́тѣ а҃ронитї҃ и҃ товїи рабѣ҃ (а҃маніе҃вѣ)11. и҃ (о҃скорбле́ни сѹ҃ть о҃злобле́нїе҃мѣ вели́кимѣ)12. на҃́ко прихо́дитѣ чл҃кѣ҃ и҃же и҃́щетѣ пресп҃ѣва́нїѧ сн҃овомѣ і҃и҃л҃евымѣ. и҃ прїидо́хѣ вѣ҃ і҃ер҃лимѣ и҃ бы́хѣ тр҃и҃ г҃ дн҃и· и҃ вѣ҃ста́хѣ но́щїю [-]13 [-]14 мѹ҃жи҃̀ малы со мною, и҃ никомѹ҃же вѣ҃звѣ҃сти́хѣ на҃́ко ѳ҃ѣ҃ е҃сть вѣ҃ ср҃ци мое҃̀, сѣ҃твори́ти сѣ҃ і҃и҃л҃емѣ. и҃ ско́тѣ҃ не бысть со мною. то́кмо ско҃̀ на не҃̀же҃ сѣ҃да́хѣ. и҃ вни́до́хѣ вѣ҃ врата до́лѹ҃ [но́щїю]15, [-]16

Глава 2

1 Сталося в місяці Нісан, в 20-му році царя Артаксеркса, і вино було переді мною, і я взяв вино і дав цареві, і вино не було переді мною, тому що я цареві віддав зачерпнуте, і не було іншого перед ним. **2** Сказав же мені цар: Чого твоє лице є сумне і ти не веселишся? І це хіба не є злоба серця? І я дуже злякався, **3** і сказав я цареві: Царю! Живи навіки. Чого *ж* не плакатиме моє лице. Тому що місто, дім гробниць моїх батьків, опустіло, і його брами є спалені вогнем. **4** І сказав мені цар: Задля якої речі згадуєш про це? І я помолився *до* Господа Бога неба, **5** і сказав я до царя: Царю, якщо здається добрим і якщо твій раб є вгодним перед твоїм лицем, щоб ти мене послав до Юдеї, до міста гробівниць моїх батьків, і я його відбудую. **6** Сказав мені цар і цариця, що сиділа близько нього: Аж до якого часу буде твоя подорож і коли повернешся? І видалося добрим перед лицем царя, і він мене послав. І я дав йому час, **7** і я сказав цареві: Якщо здається добрим, дай мені послання до воєвод країн за рікою, щоб мене провели, аж доки *не* прийду до Юдеї, **8** і послання до Асафа, сторожа царського лісу, щоб дав мені дерево, щоб я міг скріпити брами, башти дому, і міські мури, і дім, до якого я ввійду, до нього. І дав мені цар рукою мого Бога, *що* добра зі мною. **9** І я прийшов до воєвод країн за рікою, і я дав їм царське послання, і послав же цар зі мною воєвод сили і кінноту. **10** І почув Санаваллат, аронитис, і раб Товія, аманієць; і засмутилися великим озлобленням, тому що приходить чоловік, що шукає добра для ізраїльських синів. **11** І прийшов я до Єрусалиму, і я був там 3 дні. **12** І я встав вночі, декілька мужів зі мною, і нікому я не сповістив, що Бог є в моїм серці, щоб зробити *добро* з Ізраїлем, і зі мною не було скота, хіба скот, на якому я сидів. **13** І я вночі вийшов через браму долини і устя джерела фіґів і до брами гною, і я думав про знищений єрусалимсь-

кий мур і його, вогнем спалені, брами. **14** І я прийшов до брами ключа і до царської купелі, і не було місця скотині, на якій я сидів, щоб вона пройшла. **15** І пішов я за потоком вночі, і я думав про стіну, і, повернувшись, я прийшов до брами рівнини і розвернувся. **16** Сторожі ж не знали куди я іду, або що роблю, але юдеям і священикам, і визначним, і осталим правителям, що чинили діло аж до того часу, я не сказав нічого. **17** І я їм говорив: Ви знаєте це зло, в якому ми є, що Єрусалим опущений і його брами є знищені вогнем. Ходіть і збудуємо мури Єрусалиму, і не будемо більше погордою. **18** І я їм сповістив руку мого Бога, яка зі мною є добра, і царські слова, які мені сказав, і я сказав: Встаньмо і збудуймо! І їхні руки скріпилися на добро. **19** Почув же Санаваллат, ароніт, і раб Товія, аманієць, і Ґисам, аравієць, і висміяли нас, і прийшли до нас і принизили. І сказали: Що це за річ, яку чините? Чи повстаєте проти царя? **20** І я повернув їм слова, і сказав я до них: Бог неба – Той наш Бог. І Він допомагає нам, і ми є його рабами. Встанемо і будемо будувати. Вам же немає частки і спілкування й пам'яті в Ізраїлі.

кѣ оу҃стїю йстоⷱника смоко҃вничнаго. и҆ кѣ вра҃томъ гнойны҃й, и҆ помышлаⷭ҇хѫ сті҃ѣнꙋ їер҃ли҃мъскꙋю разоре҃нꙋ [-][17] и҆ вра҃та е҆го сконча҃ны о҆гнⷭ҇е҃, и҆ прїи҆дⷭ҇о҃ кѣ вра҃томъ ключа҆, и҆ к҆ кꙋпели ц҃ревѣи. и҆ не бы҆сть мѣсто скотꙋ на не҃мже сѣдаⷭ҇хѫ да прои҆дⷭ҇е҃, и҆ влѣзо҃хѫ по (-)[18] пото҃кꙋ но҃щїи и҆ помышлаⷭ҇хѫ сті҃ѣнꙋ, и҆ о҆браще҃нъ прїи҆дⷭ҇о҃ кѣ вра҃томъ до҃лꙋ и҆ о҆братїⷭ҇ѧ. [стрегꙋщїи же][19] не вѣдаⷭ҇хꙋ кꙋдѣ а҃зъ и҆дꙋ и҆ли что творю҃. но іоу҆де҃омъ и҆ сщ҃е҃нникомъ и҆ держа҃вны҃мъ и҆ правителемъ [-][20] про҃чїимъ. и҆же сътвораⷭ҇хꙋ дѣло даже до тогда҆, ничесо҃ сказа҃хѫ и҆ рекохъ и҆мъ. вы зна҃йте о҆злобле҃нїе сїе ѣ҆ которомъ е҆смы҆. и҆же їер҃ли҃мъ о҆пꙋще҃нъ и҆ вра҃та е҆го сконча҃ны сꙋть о҆гне҃мъ, прїи҆дѣте и҆ съзи҆ждемъ сті҃ѣны їер҃лимꙋ и҆ не бꙋдемъ е҆ще поношени, и҆ сказа҃хѫ и҆мъ рꙋкꙋ бо҃а мое҆го и҆же е҆сть бо҃га со мною и҆ словеса҆ ц҃рева и҆же г҃ла мн҃ѣ, и҆ рекох҃ѫ. въстанемъ и҆ съзи҆ждⷭ҇е҃, и҆ оу҆крѣпле҃ни сꙋть рꙋки и҃ѫ҃ въ бо҃го. (-)[21] слы҆шаша (же) санавалла҃тъ а҆ронитⷭ҇, и҆ товїа҆ раб҃ъ (а҆манїевъ)[22] и҆ гиса҃мъ а҆равите҃нинъ. и҆ посмѣⷭ҇а҃шаⷭ҇а на҃. и҆ прїидо҃ша кѣ намъ (и҆ оу҆ничижи҃ⷭ҇). и҆ рекоⷭ҇а, ка҃ⷭ҇ а҆ е҆сть сїа вещь ю҆же творите҆. е҆гда сꙋпроти҃вꙋ ц҃рю ѡ҆мѣта҃етсⷭ҇а, и҆ възда҃хѫ и҆мъ словеса҆ и҆ рекох҃ѫ к нⷭ҇, е҆ѣ҆ нб҃си, то҃и (е҆ѣ҆ на҃шъ, и҆) пособла҃етъ на҃, и҆ мы҆ раби҆ е҆го е҆смы҆ [въстане҃][23] и҆ съзида҃е҃. [ва҃м же][24] нѣсть ча҃сти и҆ (причаⷭ҇тїа҆)[25] и҆ па҃мⷭ҇ти въ їер҃ли҃.

Глава 3

1 І піднявся великий священик Еліясув, і його брати, і священики, і будували браму стад. Вони її освятили і поставили її брами. І стоять аж до 100 ліктів. Освятили його аж до Анамеїлової башти. **2** І при ньому будували єрихонські мужі. І біля них будував Закхур Аманіїного сина. **3** Браму ж рибну будували Асанаєві сини. Вони її зробили і поставили її брами і замки, і їхні засуви. **4** І біля них будував Апорамот, Уріїновий син, Аккусового сина. І біля нього будував Мосоллам, Врахіїв син, сина Емазевила. І біля нього будував Дануй, Ваанів син. **5** І біля нього будували текуїни. Визначні ж їхні не приклали свого ярма до діла свого Господа Бога. **6** І стару браму будував Йоада, Фасеків син, і Масуллам, Васодіїв син. Ті його зробили і поставили його браму, і замки, і засуви. І біля них будували Малтія, ґаваоніт, і Еварон, миронатит, мужі з Ґаваона і Маасфа, до Сенія, князя, що був з дугого боку, за рі-

гл҃а, г҃.

[В]ъста҃ е҆лїасꙋвъ сщ҃е҃ннікъ вели҃кїи, и҆ бра҃тїа е҆го и҆ сщ҃е҃нницы, и҆ съзида҃ша врата ста҃дныа҆. сїи о҆сті҃ша и҃ѫ҃ и҆ положи҃ша вра҃та е҆ѧ҆· и҆ да҃же до [-][1] ѯ҃, (лако҃тъ сто҃а҃тъ). о҆сті҃ша [е҆го][2] да же кѣ столпꙋ а҆намеи҃лю. и҆ близь [е҆го съзида҃ша мꙋжи][3] е҆рихо҃на, и҆ бли҃зь (и҆хъ) [съзида҃][4] заккъхꙋръ, сн҃а [а҆манїина][5]. (-)[6] вра҃та (же) рыбнаа съзида҃ша сн҃ове а҆сана҃евы, сїѝ сплетоша и҆хъ и҆ поста҃виша вра҃та е҆го и҆ заворы и҆ верїа҆ и҃. и҆ бли҃зъ и҃ѫ҃ съзида҃ (а҆порамо҃дъ)[7] сн҃ъ оу҆рїинъ, сн҃а а҆ккꙋсова, и҆ бли҃ е҆го созида҃ (мосолла҃мъ)[8], сн҃ъ [врахїевъ][9] сн҃а (е҆мазевила҆)[10]. и҆ бли҃зъ е҆го созида҃ (данꙋи)[11], сн҃ъ ваа҃новъ. и҆ бли҃зъ е҆го создаша (текꙋи҃ны)[12]. (-)[13] [дръжавнїи (же) и҆хъ][14] не положиша и҃го свое ѣ҆ дѣло (г҃а б҃а) свое҆го· и҆ вра҃та [стары҆е][15] созида҃ше (и҆о҆да҃а)[16], сн҃ъ фасековъ. и҆ [масꙋлла҃мъ][17] сн҃ъ васодїевъ· сїи и҆сплетоша и҆хъ, и҆ поста҃виша вра҃та е҆го и҆ забо҃ры [-][18] и҆ верїа҆ [-][19]. и҆ бли҃ и҆хъ созида҃ша малтїа҆ гавао҃нинъ, и҆ е҆варонъ, [миронадитъ][20] мꙋжи ѡ҆ гавао҃на, и҆ (маа҃съфа) до (сенїа҆)[21] кна҃за҆. и҆же бы҆сть о҆бо҃ꙋ странꙋ за рѣко҃ю. и҆ бли҃ е҆го созида҃ о҆зїиль сн҃ъ

âрахїевъ (злáтарь)[22]. и́ сегó сози́да âнанїа, (дорокеи́ма)[23]. И́ простро́ша їер҃ли́мъ да́же до стѣны́ торго́выа широ́кїи. и́ сегó сози́да рафаїа сы́нъ [âсу́ровъ][24] нача́лникъ сре́дняго стогны́ їер҃лимскїа. и́ сегó сози́да [и́едéа][25] сы́нъ (ѣрима́довъ)[26] [-][27] проти́ву до́му ѣго. и́ сегó сози́да [âтту́дъ][28] сы́нъ âсаваніи́нъ, (по́лъ ча́сти оу҃гла). и́ (-)[29] сози́да мелхїа сы́нъ (ѣи́рамовъ)[30]. и́ âсу́въ сы́нъ (фаа́товъ)[31] [-][32] до столпа́ (пека́реи)[33]. И́ сегó сози́да саллу́мъ сы́нъ [âлои́съ][34]. нача́лникъ по́лу ча́сти сто́гны їер҃лимскїа, то́и и́ дщери́ ѣго. [и́][35] врата́ до́лнаа сози́да (âнну́мъ)[36] и́ (о҆бита́телищное)[37]. тїи́ сози́даша и́хъ. и́ поста́виша вра́та е҆́ и́ забо́ры (-)[38] и́ верїа (-)[39]. и́ а҆́, лако́ во стѣнѣ да́же до вра́тъ гноны́хъ. и́ вра́та гно́ная сѣзида́ мелхїа сы́нъ рихáвъ нача́лникъ стогны́ (видакра́скїа)[40]. то́и и́ сы́ны ѣго. (-)[41] и́ положи́лъ вра́та ѣго и́ забо́ры [-][42] и́ ве́рїа (-)[43]. [и́][44] вра́та и҆стто́чника сѣзида́ [соло́монъ][45] сы́нъ [халезе́о҆въ][46] нача́лникъ села́ (маéсфа)[47]. то́и сѣзида́ е҆́ и́ оу҃твердѝ [-][48]. и́ поста́ви вра́та ѣго и́ забо́ры (и́ ве́рїа)[49]. и́ стѣну́ ку́плїи (ко́жаныхъ до сто́гны)[50] ц҃ревы. и́ да́ждь до ступнїи́ иже и҆схо́дятъ о҆́ грáда двóда. По не́ сѣзида́ неемїа сы́нъ [завýховъ][51] нача́лникъ по́лу ча́сти. видсу́ровы да́же до вры́тепа гро́ба двóда, и́ да́же до рыба́рица и́же вели́комъ дѣ́ломъ сѣзда́на е҆́сть. и́ да́ждь до [до́му сильнаго][52]. Поне́мъ сѣзида́ша левѵ҆́ти. раоу́м сы́нъ [ваннаи́мъ][53]. поне́мъ сѣзида́ше âсавїа нача́лникъ по́лу ча́сти сто́гны кеи́лы сто́гны ѣго. [и́][54] поне́мъ сѣзида́ша бра́тїа и́хъ. венїи сы́нъ (âдана́довъ)[55] нача́лникъ по́лу ча́сти кеи́лы. и́ сѣзида́ сегó âзу́ръ сы́нъ (їо҆суе́в҃)[56], сы́нъ (ма́сда)[57] мѣ́ру (весе́лую. проти́ву)[58] вѣсхо́да (кръпле́нишаго)[59] оу҃гла. и́ поне́мъ сѣзида́ше вару́хъ сы́нъ завуе́в҃ (и́) мѣ́ру вторую. (и́) о҆́ оу҃гла да́же до вра́тъ [до́му сувовыхъ][60], сщенника вели́каго. Поне́мъ сѣзида́ше (мериму́дъ)[61] сы́нъ оу҃рїи сы́на (âи҃кусова)[62] мѣ́ру вторую о҆́ вра́тъ [до́му сувова][63], до постигне́нїа [до́му сувова][64]. И́ поне́мъ сѣзида́ша сщенницы, мужи́ о҆́ (польскаго їо҆рда́на)[65]. (-)[66] по тѣхъ сѣзида́ венїами́нъ, и́ âсу́въ. проти́ву домо́ѵ҆ свои́хъ. И́ по тѣхъ созда́ âзарїа сы́нъ маâсїевъ сы́на âнани́инна бли́зу до́му своего́. по не́мъ сѣзда́ (вану́и)[67] сы́нъ (âда́довъ)[68] мѣ́ру вторую о҆́ [до́му âзарїа][69] да́жедо (оу҃клоне́нїа и́ да́же до оу҃гла)[70]. (дала́ха)[71] сы́на [оу҃за́ина][72] проти́ву оу҃клоне́нїа, и́ сто́лпъ и́же вѣзвыси́ся о҆́ до́му ц҃рева высо́ко, то́ е҆́сть въ дворѣ темни́цы. (-)[73] поне́ фада́їа сы́нъ форо́совъ. и́ надинни́ми и́же о҆́бита́ху въ (о҆́-

кою. І біля нього будував Озіїл, Арахіїв син, золотар. **8** І біля нього будував Ананія Дорокеїма. І вони простягли Єрусалим аж до стіни широкого торгу. **9** І біля нього будував Рафая, Асурів син, начальник середньої єрусалимської дороги. **10** І біля нього будував Єдея, Ериматів син, проти його дому. І біля нього будував Аттут, Асаваніїв син, **11** половину, частину, кута; і будував Мелхія, Єірамів син, і Асув, Фаатів син, до вежі пекарів. **12** І біля них будував Саллум, Алоісів син, начальник половини, частини єрусалимської вулиці, той і його дочки. **13** І долішню браму, і помешкання будував Аннум. Вони будували їх, і поставили їхні брами, і замки, і засуви, і 1000 ліктів в стіні, аж до брами гною. **14** І браму гною будував Мелхія, Рихавів син, володар Витакрамської вулиці, він і його сини. І вони поставили її брами, і замки, і засуви. І браму джерела будував Соломон, Халезеїв син, начальник околиці Маесфи. Той її будував і скріпив, і поставив її брами, і засуви, і замки, **15** і мур купелів шкур до царської дороги і аж до сходів, які виходять від міста Давидового. **16** За ним будував Неемія, Завухів син, начальник половини Витсурової околиці, аж до печери Давидового гробу і аж до рибного ставу, що був збудований великим ділом, і аж до дому сильного. **17** За ним будували левіти: Раум, Ваннаїмів син, після нього будував Асавія, начальник половини частини вулиці Кеїли, його вулиці. **18** І після нього будували їхні брати: Веній, Аданадів син, начальник половини частки Кеїли. **19** І біля нього будував Азур, Йосуїв син, син Маста, веселу міру напроти підйому найсильнішого кута. **20** І після нього будував Варух, Завуїв син, і другу міру: і від кута аж до брами дому Сувових, великого священика. **21** Після нього будував Меримут, син Урії, Аккусового сина: другу міру від дверей дому Сувового до входу до дому Сувового. **22** І після нього будували священики – мужі від пільного Йордану. **23** Після них будував Веніямин і Асув напроти своїх домів. І після тих будував Азарія, Маасіїв син, Ананіїного сина, біля свого дому. **24** Після нього будував Вануй, Ададів син, другу міру: від дому Азарії аж до схилу і аж до кута **25** Талаха, Узаїного сина, напроти кута і вежу, що високо піднялася з дому царя, що є в дворі темниці. Після нього Фадая, Фосорів син, **26** і натиними, що прожи-

вали в Оталі, аж до городу водної брами на сході і вежі, що була високою. **27** Після них будували текуїни другу міру: від сторони великої і високої вежі аж до стіни церкви. **28** Вгору ж до кінської брами будували священики: один же кожний напроти свого дому. **29** Після нього будував Саддук, Еммирів син, напроти свого дому. І після нього будував Самая, Сехеніїв син, сторож східної брами. **30** Після нього будував Ананія, Селеміїв син, і Айном, шостий син Селфа, другу міру. Після них будував Мисуллам, Варахіїв син, напроти своєї скарбниці. **31** Після нього будував Мелхія, Сарафіїв син, аж до Витанатієвого дому і тих, що продавали щити: напроти судної брами і аж до підйому кута. **32** І всередині підйому кута, в брамах стада, будували сини ковалів і продавці щитів.

Глава 4

33 І сталося, що коли почув Санаваллат, що ми будуємо мур, – злим йому було. І він дуже гнівався і висміяв Юдеїв. **34** І сказав перед своїми братами: Це сила Соморів. І сказав, що ці Юдеї будують своє місто, але чи приносять жертви, або чи сьогодні зможуть? Вони залишать каміння з порохом, щоб земля була спалена. **35** І Товія, аманіт, прийшов біля нього, і сказав їм: Саменії приносять жертви. Чи їдять з їхнього місця? Чи не піде лисиця і знищить мур їхнього каміння? **36** І сказав Неемія: Почуй, Боже наш, бо ми стали на посміх. Поверни їхню зневагу на їхню голову, і дай їх на посміховище в землі полону, **37** не покрий їхнього беззаконня. **4,1** Сталося ж, що коли почув Санавалат і Товія, і арави, і амонити, що піднята була щілина єрусалимської стіни, бо почали працювати між розбитими частинами, *то* вони дуже гнівалися. **2** І вони зібралися всі разом, щоб прийти і стати до бою проти Єрусалиму. **3** І ми помолилися до нашого Бога, і ми поставили на сторожі на стіні, вдень і вночі, проти них. **4** Сказав же Юда: Розбита сила ворогів і землі є багато, і ми не можемо будувати стіну. **5** І сказали ті, що нас кривдили: Хай не знають і не здогадуються, аж доки *не* прийдемо посеред них і *не* вб'ємо їх, і спинимо діло. **6** Сталося ж, що як прийшли юдеї, які жили близько них, вони нам сказали: Ідуть проти нас з усіх народів. **7** І я поставив *сторож* в місця за мурами, в захо-

далѣ)[74] даже до вертограда врата водныя къ въстоку. и стопъ иже възвыси́ся. по ни́хъ създа́ша (дикуе́ни)[75] мѣру вторую ѿ страны стопа̀ вели́каго (и высо́каго)[76] даже до стѣны (цр҃кви)[77]. въ вы́шняа (же) къ врата̀ ѻ҃ коне́вымъ съзида́ша сщ҃енницы, ѥдінъ ко́ждо же проти́ву до́му своѥ́го. по ни́хъ съзида̀ са̂ддукъ сы́нъ ѥ̂ммиро́въ проти́ву до́му своѥ́го. и поне́мъ създа́ше (сама́їе)[78] сы́нъ сехенїе́въ стра́жъ врата̀ въстопо́чныхъ. поне́мъ съзида́ше а̂нанїа̀ сы́нъ селеміе́въ и (а̂ноно́мъ)[79] сы́нъ (селфе)[80] ше́стыи мѣ́ру вторую. по ни́хъ създа̀ (мисулла́мъ)[81] сы́нъ варахїе́въ. проти́ву съкро́вищницы своѥ́а· поне́мъ созда́ше (мелхїе)[82] сы́нъ (сарафїе́въ)[83] да́же до (до́му видана́їева)[84]. и (цыты прода́ющи)[85] проти́ву вра́та (сѹ́дныхъ)[86]. и да́же до (го́рницы оу҃гла)[87]. и внутрѝ (го́рницы оу҃глы) въ вра́тѣхъ ста̂ныхъ. съзида́ша сы́нове кова́чески́а, и (цытопрода́вницы)[88].

Гла, д҃·

Бы́сть ѥ̂гда слы́шаше санавалла́тъ, иже съзида́емъ стѣ́ны, [-][1] лукава́но бѣ ѥ̂му, и гнѣва́ся зѣ́ло. и посмѣя́ся ѥ̂ю҃де́омъ· и рече пр҃е̂ бра́тїею своею́, сі́а сі́ла сомо́р҃о, [и рече][2] что̂ ѥ̂ю҃дей̀ (сі́ю)[3] сътвора́ютъ свои́ гра́дъ, но пожира́ютъ ли̂, и̂ли възмо́гутъ (-)[4] днесь, о҆ставя́ каме́нїе съ пра́хо бы́ти земли́ сожже́нней, и тобі́а [а̂мани́тинъ҃][5], бли́ ѥ̂го прїи́де, и рече и̂мъ (саме́ние), бли́ ѥ̂го прїи́де, и рече и̂мъ (саме́ние) (-)[6] пожира́ютъ, и̂ли на̂да́ютъ ѿ мѣ́ста и̂́, не възы́идетъ ли̂ лиси́ца, и разорі́ стѣ́ну ка́менеи и̂́· (и рече неѥ̂мі́а), слы́ши бѐ нашъ, на̂́ко сътворе́ни ѥ̂смы̀ въ смѣя́нїе· (-)[7] о҆бра́тѝ поноше́нїе и̂́хъ на главу̀ и̂́хъ. и да́и и̂́ въ посмѣя́нїе в зе́млю плѣне́нїа, (-)[8] не покры́и безако́нїа (и̂́)· [Бы́сть же][9] ѥ̂гда слы́шаше [санавала́][10], и тобі́а, и а̂равїи и [а̂моны́ти][11], на̂́ко и̂зведе́на бы́сть щѣ́ль стѣ́ны ї҆ерли́мскїа, занѐ почаша между разбїе́нїа дѣ́лати, (-)[12] (гнѣвахуся зѣ́ло)[13]. и събра́ни сѹ́ть вс҃и въкупѣ́, да прїи́дутъ и о҆плъча́тся проти́ву ї҆ерли́ма· и моли́хомъ бо҃а нашего, и поста́вихѡ҃ на стра́жи, на (стѣ́нѣ)[14] дн҃ь и но́щь, проти́ву и̂́хъ· (-)[15] рече (же) ї҆ю́да, и̂стомле́на ѥ̂сть си́ла вра́гъ, и зе̑ла̀ мно́га ѥ̂сть, и мы̀ не мо́жемъ съзида́ти стѣ́ну· и реко́ша о҆скорбля́ющїи на́съ, да не зна́ютъ и не вѣ́дя́ до́ндеже прїи́демъ посредѣ и̂́хъ, и оу҃бї́емъ и̂́хъ, и преста́ти сътвори́мъ дѣ́ло· (-)[16] Бы́сть (же) гра́дущимъ ї҆ю́де́о҆мъ, и̂же о҆бита́ху бли́зь и̂́хъ, [-][17] глю́щи намъ, възходя́тъ ѿ всѣ́хъ (на̂зы́ковъ)[18] на́ ны· и поста́вихъ въ мѣ́сто послѣ̀ сты́хъ въ закрове́нїи, и

поста́вихъ лю́ди по чину́ с ме́чи [-][19] [и̂][20] ѣ̀ с҃у-
лицами и̂ [-][21] (-)[22] лу́ки [-][23], и̂ ви́дѣхъ и̂ въ-
ста́хъ. и̂ реко́хъ къ держа́внѣ́йшимъ и̂ старѣ́й-
шина́мъ. и̂ къ про́чимъ ча́стемъ наро́да· Не бо́йте-
ся́ ѡ̑ лица̀ и̂хъ. ((г҃а)[24] на́шего вели́каго и̂ стра́-
шнаго, въспомина́йте)[25] и̂ о҆полчи́тесѧ за бра́-
тїю ва́шу сы́новъ ва́шихъ и̂ дще́ри ва́ши и̂ же́ны
ва́ши и̂ домовъ ва́шихъ. [Бы́сть же][26] ѣ̂гда̀ оу҆-
слы́шаша врази на́ши, я҆́ко я҆̑вле̑ бы́сть на́мъ
(совѣ́тъ и̂хъ), [-][27] разорѝ бг҃ъ я҆́же съвѣща́ша. и̂
о҆брати́хъ҆̑сѧ вс҃и на стѣ́ны ѣ̂ди́нъ кождо (же) къ
дѣ́лу свое́му· И̂ бы́сть ѡ̑ дне́и того. по́лъ вьчи-
не́ныхъ (ю҆но́шъ и̂) дѣ́лаху дѣ́ло. и̂ полови́на и̂хъ
оу҆гото́вана бы́сть къ бра́ни. и̂ с҃у́личницы и̂ щи́-
тни и̂ лу́ки и̂ о҆ру́жницы (-)[28] (и̂ нача́лницы за
всѣ́мъ до́момъ і҆оу́дины́мъ съзида́ющи стѣ́ны),
и̂ носа́щїи бремена̀ съ о҆ру́жїе́мъ ѣ̂ди́ну ру́ку (свою
твора́ху)[29] дѣ́ло и̂ другою держа́ху ме́чь. (-)[30]
съзида́ющимъ (же) ѣ̂ди́ному ко́мужде ме́чь
бы́сть о҆по́са́нъ при бе́дру ѣ̂го. и̂ съзида́ху и̂
(трубаху)[31] трубо́ю бли́з и̂хъ. и̂ реко́хъ къ дер-
жавнѣ́йшимъ и̂ къ старѣ́йшинамъ, и̂ къ про́-
чимъ ча́стемъ наро́да дѣ́ло вели́ко ѣ̂сть и̂ про-
стра́нно. и̂ мы̀ ѡ̑лучены̀ ѣ̂смы̀ на стѣнѣ дале́че
ѣ̂ди́нъ ѡ̑ (друга́го)[32]. [и̂][33] въ мѣ́стѣ и̂дѣ́же оу҆-
слы́шите гла́съ трубны, та́мо теку́тте к
на́мъ. и̂ бг҃ъ на́шъ о҆полчи́тсѧ о҆ на̑. и̂ мы̀ тво
съторя́емъ дѣ́ло. и̂ по́лъ [насъ][34] держа́ху с҃у́ли-
цы ѡ̑ восхо́да зорѝ. до́ндеже взы́ндутъ звѣ́зды.
(-)[35] въ вре́мя (же) то̀ реко́хъ (по́лкомъ)[36]. ѣ̂ди́нъ
ко́ждо съ о҆́трокомъ свои́мъ да пребыва́етъ въ
среди і҆ер҃лима. и̂ да бу́ду вамъ (стра́жа в но́-
щи)[37] и̂ дн҃ь на дѣла́нїе (-)[38] а҆́з (же) [и̂ бра́тїя
моѝ и̂ о҆́троцы мои][39], и̂ стра́жи и̂же ба́ху послѣ
менѐ, (не снима́хомъ о҆́дежа́нїя на́ша тѹ́, ни
ѣ̂ди́нъ ѡ̑ мужъ)[40].

Гл҃а, е҃·

Бы́сть во́пль лю́демъ и̂ жена́мъ и̂хъ, ве-
ли́къ (строптивъ)[1] бра́тїи свои́хъ і҆оу҆де́и. и̂
ба́ху и̂же гл҃ахѹ· Сы́нове на́ши и̂ дще́ри на́-
ши мно́го сѹ́ть зѣ́ло. и̂ прїи́немъ (за цѣ-
ну́) пшени́цу и̂ ядо́м҃ и̂ живе́м҃. і҆ ба́ху и̂же гл҃а-
ша· Поля̀ на́ши и̂ виногра́ды на́ши и̂ домы на-
ша дадо́м҃ в зало́. и̂ прїи́немъ пшени́цу (въ
гла́дъ)[2]· і҆ ни́ї и̂ гл҃ахѹ взаи́мъ прїи́немъ. пѣ́на-
зи в дани ц҃рѣвѣ. (дае́м҃ же) поля̀ на́ши и̂ ви-
ногра́ды [-][3], и̂ до́мы на́ша· И̂ нн҃ѣ я҆́ко пло́ть
бра́тїи на́шихъ, та́ко пло́ти на́ши сѹ́ть. и̂ я҆́ко
сы́нове и̂хъ та́ко и̂ сы́нове на́ши· (-)[4] Се̂ мы̀ по҆ни́зи́
сы́ны на́ши, и̂ дще́ри на́ши в рабо́тѹ. и̂ ѡ̑ дще́-
рїи сѹ́ть на́шихъ рабы́ни. (не и҆мѣ́емъ ѡ̑кѹ́ду

ронених місцях, і я поставив народ за чинами з мечами і зі списами й луками, **8** і я поглянув і встав, і я сказав до визначних і старшин, і до позосталої частини народу: Не бійтеся їхнього лиця. Згадуйте нашого великого і страшного Господа і станьте до бою за ваших братів, ваших синів, і ваших дочок, і ваших жінок, і ваші доми. **9** Сталося ж, що коли почули наші вороги, що відомою нам стала їхня рада, Бог знищив те, на що змовилися, і ми всі повернулися на стіни: один же кожний до свого діла. **10** І сталося, що від того дня половина задіяних юнаків і робили діло, і половина їх була готова до бою, і списи, і щити, і луки, і броня, і володарі за всім юдиним домом, **11** що будували мур. І ті, що несли тягарі, *були* зі зброєю, однією своєю рукою робили діло і другою тримали меч. **12** В тих же, що будували, в кожного одного, меч був підперезаний на його бедрах, і будували, і трубили трубами біля них. **13** І я сказав до визначних і до старшин, і до позосталої частини народу: Діло є велике і широке, і ми є відлучені на мурі далеко один від другого. **14** І на місці, де почуєте голос труби, туди біжіть, до нас, і наш Бог воюватиме за нас. **15** І ми робимо це діло. І половина нас держали списи від сходу зорі аж доки не зійдуть зірки. **16** В тому ж часі я сказав полкам: Кожний один зі своїм слугою хай перебуває посеред Єрусалиму, і хай будуть вам сторожами вночі і вдень на діло. **17** Я ж, і мої брати, і мої слуги, і сторожі, які були зі мною, ми там не скидали нашого одягу, ні один з мужів.

Глава 5

1 І був великий поганий крик народу і їхніх жінок *проти* їхніх братів юдеїв. **2** І були такі, що говорили: Наші сини і наші дочки є дуже численні, і візьмемо за ціну пшеницю, і їстимемо, і житимемо. **3** І були такі, що говорили: Наші поля і наші виноградники, і наші доми дамо в заклад, і візьмемо пшеницю в голоді. **4** І інші говорили: Позичку візьмемо, гроші в дань царя даємо ж наші поля і виноградники, і наші доми. **5** І тепер, як тіло наших братів, так є наші тіла, і, як їхні сини, так і наші сини. Ось ми віддаємо наших синів і наших дочок в рабство, і з наших дочок є рабині, не маємо

змоги відкупити. І наші поля і наші виноградники інші держать. **6** І я дуже засмутився, коли я почув їхній крик за цим словом. **7** Подумало ж моє серце в мені, і я заборонив знатним і старшинам, і я їм сказав: Ніякого відсотку *не* вимагайте від наших братів. І я зробив проти них велике зібрання, **8** і я їм сказав: І ми, як ви, знаєте. За нашою спроможністю викупили наших братів юдеїв, що були продані народам. І ви ж продаєте ваших братів, і буде вам віддане. І вони замовкли, не знайшли що відповісти. **9** Сказав же я до них: Не добра та річ, яку ви чините, задля чого ви не ходите в страсі вашого Бога, що не є нам в погорду від народів, наших ворогів. **10** І я, і мої брати, і слуги мої позичили в них багато грошей і пшениці. І я сказав: Покиньмо, отже, цю обману. **11** Поверніть їм сьогодні їхні поля, і їхні виноградники, і їхні оливкові сади, і їхні доми. Але до того і дайте замість того гроші *за* пшеницю, вино і олію, що проти права ви взаконюєте вимагати в них. **12** І вони сказали: Віддамо. Нічого не проситимемо від них. Зробимо так, як ти говориш. І я покликав священиків, і закляв їх, щоб вчинили за тим, що я сказав. **13** Також я струсив мою одіж, і я сказав: Так Бог витрясе з його дому і з їхніх трудів кожного чоловіка, який не виконає того слова, так хай буде витрушеним і порожнім. І ввесь збір сказав: Амінь. І похвалили Бога. Народ зробив так, як було сказано. **14** Від того дня, в якому цар наказав мені, щоб я був володарем в юдиній землі, від 20-го року аж до 30-го і 2-го року царя Артаксеркса, впродовж 12-ти літ, я і мої брати – ми не їли їжу, яка має датися вождям, **15** і ті, що були раніше від мене, вимагали від них їжу. І взяли від них хлібом і вином і грішми на кожний день – 40 дидрахм. Але й їхні слуги панують над народом, я ж не зробив так через божий страх, **16** але радше я будував діло муру. І я не купив поля, і всі мої слуги були зібрані на діло. **17** Юдей же і старшин – 100 і 50 чоловік і ті, що приходили до нас від народів, що є довкруги нас, *запрошував я* до мого столу. **18** І мені кожного дня готували одного вола, 6-ть вибраних баранів, і був для мене кожні десять *днів* давали вино з винограду і багато іншого. Особливо і їжі в моєму пануванні я не вимагав, бо була велика праця на цьому народі, полк був втом-

може҃ ѡ҆кꙋпи́ти)[5]· и҆ поля҆ на́ши и҆ виногра́ды на́ши (и҆нїи вꙗ҇здержа́тъ)[6]· и҆ ѻ҆скорбѣ́хъ зѣ́ло є҆гда҆ слы́шахъ бо́пль и҆хъ (-)[7] по словесѝ семꙋ. (-)[8] помы́сли (же) ср҃це мое въ мнѣ. и҆ запрѣти́хъ державнѣ́йшимъ и҆ старѣ́йшинамъ, и҆ реко́хъ и҆мъ· Ро́стъ ни є҆ди́ни ѡ҆ бра́тїи на́шихъ съдѣла́нїе· и҆ събра́хъ сꙋпротивꙋ и҆мъ (содвиже́нїе)[9] вели́ко, и҆ реко́хъ и҃. (и҆) мы, (ꙗ҆́ко зна́сте) ѡ҆кꙋпи́ли є҆смы҄ бра́тїю на́шꙋ і҆ꙋда́ѣ, и҆же прода́ни ба҆хꙋ ꙗ҆зы́ко҃ по може́нїю на́шему· и҆ вы (бо) прода́йте бра́тїа ва́ши и҆ ѡ҆да́стьсѧ вамъ· и҆ ѹ҆молча́ша (-)[10] не ѻ҆брѣто́ша что҆ ѡ҆вѣщава́ти· (-)[11] Реко́ѫ҅ (же) [к҃ ни́мъ][12], нѣ́сть до́брая ве́щь ю҆ю҆ творите҄ вы, что҆ ради не въ стра́сть ба҃ на́шего хо́дите. є҆же не поно́сѧтсѧ на́мъ ѡ҆ ꙗ҆зы́цѣхъ врагѡ́въ на́шихъ. и҆ [а́зъ и҆][13] бра́тїа мои, и҆ ѻ҆тро́цы мои [-][14] займова́хомъ (ѡ҆ ни́хъ мно́ги)[15] пѣ́нязи и҆ пшени́цꙋ· (и҆ реко́хъ) ѻ҆ста́вимъ ꙋ҆бо прельще́нїе сїе, вꙁда́йте и҆мъ дне́сь поля҆ и҆хъ, и҆ виногра́ды и҆хъ, и҆ ма́слины и҆хъ, и҆ до́мы и҆хъ. но҆ па́че и҆ ѡ҆ пѣ́нязїи пшени́цы. (вина҆ і҆ е҆ле́а и҆́мже не въ пра́во проше́нїе взаконя́сте в нн҃, да́йте в нн҃ мѣ́сто)[16]. и҆ реко́ша вꙁда́дим҄ъ, ѡ҆ ни́хъ ничего҆ вꙗ҇спро́симъ· та́коже сътвори́ѭ ꙗ҆́коже гл҃еши· и҆ вꙁва҆ сщ҃енико҃ и҆ закла́хъ и҆хъ да сътвори́тъ по томꙋ что҆ гл҃ахъ. (на́ипа́че)[17] ѻ҆тра́сѣ҃ нѣ́дра мои и҆ реко́. та́ко ѻ҆тра́сѣтъ ба҃ всѧ́каго мꙋ́жа и҆же не и҆сполнитъ сло́ва того ѡ҆ до́мꙋ є҆го, и҆ ѡ҆ трꙋдовъ и҆хъ. (та́ко ѻ҆тра́сѣ́нъ)[18] и҆ пра́зденъ (да бꙋ́детъ). и҆ рече вс҃е мно́жество а҆ми́нь. и҆ вꙗ҇схва́лиша [ба҃][19]. (-)[20] Сътвори́ша лю́дїе ꙗ҆́ко бы́сть рече́но. ѡ҆ дн҃и того во́ньже повелѣ҇ (цр҃ь) мнѣ҇ да бꙋ́дꙋ во́ждь въ землѝ і҆ꙋ́динѣ, ѡ҆ лѣ́та і҃ѳ го. (-)[21] да́же до лѣ́та, а҆́ го, и҆ в҃ го· [ѳ҆р҃таꙁе́рѯа ц҃рⷭ][22] по лѣ́тѣ҃, ві тѝ, а҆́зъ и҆ бра́тїа моѧ҆ пища и҆же во́ждѣ҃ вꙁда́тисѧ и҆́мать не ꙗ҆до́хомъ. и҆ пища и҆же бы́ша пре́же менѐ ѻ҆тꙗ҆́чиша на нихъ. и҆ прїа́ша ѡ҆ ни́хъ въ хлѣ́бѣ, и въ винѣ҇, (и҆ въ пѣ́нязѣ҃ всѧкъ дн҃ь)[23], дидра́гмъ. м҃· но и҆ слꙋже́бницы и҆́ ѻ҆бладáша лю҃ми· [ѳ҆ꙁ҃ же][24] не сътвори́ѭ та́ко ра́ди стра́ха бж҃їа, (но҆ па́че)[25] в дѣ́ло стѣна́мъ (съзида́хъ, и҆)[26] по́ля не ꙗ҆кꙋпи́хъ. и҆ вс҃и (ѻ҆́троцы мои) събра́ни [-][27] к҃ дѣ́лꙋ ба҃хꙋ, (-)[28] і҆ꙋ́деи (же) (и҆ старѣ́йшинъ), р҃. и҆ и҃ мꙋжїи. і҆ и҆́же гра́дахꙋ к҃ на́мъ ѡ҆ ꙗ҆зы́цѣхъ и҆же вокрꙋ́гъ на҃ сꙋть, къ трапепе́ꙁѣ моеи́· и҆ ба҃хꙋ оу҆гото́вана мнѣ҇ на ко́ждо дн҃ь во́лъ є҆ди́нъ, ѻ҆́вень, ѕ҃, и҆ꙁбра́нныихъ. и҆ козе́лъ бы́сть ми҃. (таи҃ко҃ и҆ ѡ҆ птиц҄ъ.) между҆ десѧти (-)[29] винѡ҆ (гро́зн҃ое, і҆ ина) мно́га (вꙗ҇здаѧхꙋ). (на́ипа́че) и҆ (-)[30] пища господствꙋ моемꙋ не ꙁ҃ыска́хъ. ѕѣ́лна

(ѳ҃о) бѧ́ше рабо́та на лю́дехъ сихъ, (оу҃тонентъ по́лкъ). помѧни мѧ ѥ҃ (мои) въ бл҃го по всѣ́хъ и҆же съ҃творя́хъ лю́дє҃мъ тво́имъ·

гл҃а, ѕ҃·

(бы́сть же)[1] є҆гда̀ слы́ша санавалла́тъ и҆ тові́а, і҆ (и҆сама́ѵ)[2] а҆равиті́скомѵ, и҆ про́чимъ врагомъ на́шимъ, на́ко създа́хѵ стѣ́нѵ. и҆ не о҆ста̀ в ни́хъ дх҃ъ. [и҆ а́зъ][3] да́же до вре́мени о҆́ного, две́рїи не поста́вихъ въ вра́тѣхъ. (-)[4] посла̀ санавалла́тъ и҆ (сиса́ѵ)[5] къ мнѣ гл҃ющи. прїи́ди и҆ събере́мсѧ вкѵ́пѣ в (по́ле на мѣ́сто о҆́но гл҃емое)[6]. [тїи же][7] мышлѧ́хѵ да съ҃твора́тъ ми зло̀· и҆ посла́хъ к ни́мъ посло́въ гл҃ющи. дѣ́ло вели́ко. а҆́зъ творю̀ и҆ не могѹ́ сни́ти, да не преста́нетъ дѣ́ло. є҆гда же съверш҃ѹ ѥ҃ вънзы́ндѹ къ ва́мъ· и҆ посла́ша (же) къ мнѣ на́ко гл҃ъ се́и, и҆ (посла́ша къ мнѣ посе́мъ)[8], и҆ посла̀ къ мнѣ [санавалла́тъ][9], [ѥ҃ го][10] о҆́трока своє҃го, (-)[11] посла́нїе и҆мѣ́ющи в рѹ́кѹ свою̀ пи́санѹ та́ко· въ на́зы́цѣхъ слы́шано є҆́сть. [и҆ (сиса́мъ)[12] ре҃][13]. на́ко ты і҆ и҆ѹ҆дє́и мы́слите ѡ҃мѣтта́тисѧ· [и҆́][14] сего́ ра́ди ты съзида́еши стѣ́нѹ и҆ вънздви́гнѹти себѣ̀ хо́щеши и҆́мъ ѣ҆ ц҃рѧ. (-)[15] сеа́ (же) ра́ди вины (и҆) пр҃роки поставлѧ́еши себѣ. да бѹ́деши въ і҆ер҃лимѣ ц҃рємъ (и҆) въ і҆ѹ҆де́и. и҆ нн҃ѣ вънзвѣ́стятсѧ ц҃рю словеса̀ сі́ѧ. (сего́ ра́ди)[16] нн҃ѣ прїи́ди да съ҃тво́римъ совѣтъ вкѵ́пѣ· и҆ посла́хъ к [нн҃][17] гл҃ющи, нѣ́сть съ҃творе́но по словесѝ семѹ̀ и҆же ты гл҃еши, на́ко ѡ҃ ср҃ца твоє҃го ты лже́ши и҆̀х, на́ко вси́ страша́тъ наст гл҃ющи, престанѹ́тъ ру́ки и҆̀ ѡ҃ дѣ́ла сего́ и҆ не съ҃творя́тсѧ· (Сего ради)[18] нн҃ѣ наипаче оу҃крѣпи́хъ ру́ки мои́, и҆ азъ вниджо́хъ въ до́мъ семе́ѥвъ сн҃а далаї́ева, сн҃а метавеи́лева, и҆ се́и съдержасѧ ми́ и҆ рече· Съберѣ́мсѧ въ до́мъ бж҃ї́и средѝ є҆го́, и҆ заключи́мо две́ри є҆го́, на́ко прихо́дѧ́т нощїю̀ да забїю́тъ тѧ̀· и҆ реко́хъ кто̀ є҆́сть подо́бенъ мнѣ̀ да бѣжи́тъ, и҆ кто̀ подо́бенъ на́ко азъ, вънии́детъ въ (ц҃рковь)[19] и҆ живетъ, [не вни́дѹ][20]· и҆ разѹмѣ́хъ и҆ є҆ѕ҃ бъ҃ не посла є҆го́, на́ко пр҃рчествова сло́во на мѧ, и҆ тові́а, и҆ санавалла́тъ, нажа́ша на мѧ наро́дъ да оу҃страшѹ́сѧ и҆ съ҃творю̀ тако, и҆ съгрѣ́шѹ и҆ да бѹ́дѹ и҆́мъ въ и҆́мѧ лѹка́вое, (і҆ и҆мѣ́емъ сло́,) на́ко да поно́сятъ ми́, помѧни́ ѥ҃ тові́ю и҆ санавалла́та по дѣ́лѹ [и҆́][21] сѝцевѹ, и҆ наѡ҃ді́ѧ пр҃рка и҆ про́чїѧ пр҃рки и҆же страша́хѹ мѧ· и҆ съвершена́ є҆́сть стѣ́на, їѳ го, (мц҃а є҆лѹ́ла)[22], въ ѳ҃ѵ дни́· и҆ бы́сть (ѳ҃о) є҆гда слы́шаша вси́ врази́ наши, и҆ оу҃боа́шасѧ вси́ на́зы́цы, и҆же ба́хѹ о҆́кр҃тъ насъ, (-)[23] нападє̀ стра̑ вели́къ въ о҆́чи и҆́хъ, и҆ позлений. **19** Згадай мене, мій Боже, на добро за всім, що я зробив тому народові.

Глава 6

1 Сталося ж, що коли почув Санаваллат, і Товія, і Ісаму, аравієць, і позосталі з наших ворогів, що збудували стіну, то не залишилося в них духу. І я аж до того часу не поклав дверей у брамах. **2** Послав до мене Санаваллат, Сисам, кажучи: Ходи, і зберемося разом на полі, на тому вказаному місці, вони ж думали, щоб вчинити мені зло. **3** І я послав до них послів, кажучи: Я чиню велике діло і не можу прийти, щоб діло не спинилось. Коли ж закінчу його, прийду до вас. **4** І послали ж до мене, наче за цим словом, і вони послали до мене після цього, **5** і послав до мене Санавалат 5-го свого раба, що мав послання у своїх руках з таким писанням: **6** Між народами пішла чутка, і сказав Сисам, що ти і юдеї задумуєте відступити. І через це ти будуєш мур і хочеш підняти себе їм за царя. **7** Задля цієї ж причини і настановляєш собі пророків, щоб ти став царем в Єрусалимі і в Юдеї. І тепер цареві будуть повідомлені ці слова. Задля цього тепер ходи, щоб ми разом вчинили раду. **8** І я до них послав, кажучи: Не сталося за цими словами, які ти говориш, бо ними ти брешеш від твого серця. **9** Адже всі нас лякають, кажучи: Їхні руки зупиняться від цього діла, і воно не буде зробленим. Задля цього тепер я ще більше скріпив мої руки, **10** і я ввійшов до дому Семея, Далаєвого сина, Метавеїлового сина. І він зупинився переді мною і сказав. Зберімося до божого дому, посеред нього, і замкнемо його двері, бо вночі приходять, щоб тебе вбити. **11** І я сказав: Хто, що є подібний до мене, втече і хто, що подібний до мене, ввійде до церкви і житиме. Не ввійду. **12** І я зрозумів, і ось Бог його не послав, бо він пророкував слово проти мене, і Товія, і Санаваллат найняли **13** проти мене юрбу, щоб я злякався, і так вчинив, і згрішив, і щоб я їм став в погане ім'я, і мали ми зло, щоб мене зневажили. **14** Згадай, Боже, Товію і Санаваллата за цими їхніми ділами, і Наодія пророка, й осталих з пророків, які мене лякали. **15** І завершено мур 25-го *дня* місяця Елула, в 52-му дні. **16** І сталося, що коли почули всі наші вороги, і злякалися всі народи, що були довкруги нас, з'явився великий страх в їхніх очах

і вони пізнали, що те діло було звершене нашим Господом Богом. **17** І в днях тих численні видатні в Юдеї послали послання до Товії. І до них ішли послання від Товії, **18** бо були численні в Юдеї, що мали з ним клятву, бо він був зятем Сенехія, Юраєвого сина; його син Йонатан взяв за жінку дочку Месоллама, Варахієвого сина. **19** І їхні слова мені говорили, і мої слова відносили йому, і Товія посилав послання, щоб мене налякати.

Глава 7

сир. 49 **1** І *сталося, що коли був мур збудуваний, і я поставив двері, і я почислив дверників, і співаків, і левітів. **2** Я заповів Ананії, моєму братові, і Ананії, начальникові Вирового дому з Єрусалиму, бо він був наче праведний чоловік і що боявся Бога більше від інших. **3** І я їм сказав: Хай не відкриються єрусалимські брами, аж доки *не* зійде сонце. І ще, як вони чувають, хай будуть замкнені брами і хай будуть засунені засуви. І я поставив сторож з тих, що жили в Єрусалимі, кожний один чоловік на своїй сторожі і кожний чоловік напроти свого дому. **4** Місто ж було дуже широким і великим, і *було* мало народу посеред нього, і не було збудованих хат. **5** Бог же дав у моє серце і я зібрав вельмож, князів і народ на збір доріг, і я знайшов книгу зібраної дороги, тих, що першими прийшли, і я знайшов в ній записане **6** і тих правдивих синів, що прийшли з полону, яких в переселення переселив Навходоносор, вавилонський цар. І вони повернулися до Єрусалиму і Юдеї, кожний один чоловік до свого міста, **7** з Зоровавелем, Ісусом, і Неемієм, і Азарієм, і Веельманаєманом, Мардохеєм, Веасалом, Масатаратом, Ездрою, Вонґуаєм, і Наумом, Вааном, Мастаром. Число мужів ізраїльського народу: **8** Фаросові сини – 2000, 172: **9** Сафатієві сини – 300, 72; **10** Іреєві сини – 600, 52; **11** Фаатмоавові сини: йосуєві, йоавові сини – 2000, 600 і 18; **12** Еламові сини – 1000, 200, 54; **13** Сотуєві сини – 8 сот 45; **14** Захаєві сини – 7 сот 60; **15** Венуєві сини – 600, 48; Закхуєві сини – 600, 6-десятків; Вануєві сини – 600, 48; **16** Вереєві сини – 600, 28; **17** Ґетадові сини – 2000, 322; **18** Адоникамові сини – 600, 6-десятків, 7; **19** Ґавуєві сини – 2000, 6-десятків, 7; **20** Ідині сини – 600, 54; **21** Атирові сини і Єзехієві сини – 9 сот, 8; **22** Ісамієві сини – 328; **23** Васаєві сини – 324; **24** Ари-

на́ша и́же ѡ҃ (г҃а) бг҃а нашего [сътворе́но бы́]24 дв҃́ло то́· и̂ въ дни́ тїи мно́зи державнѣ́йшїи въ і҃уде́и посланїа́ послаша к товїи́ и̂ ѡ҃ товїа́ (посланїа́) гра́дахѹ к нн҃́, мно́зи бо̀ ба́хѹ въ і҃ѹ́де́и и́мѣющи въ (кла́твѣ) е̂го, и́ако за́тъ бѣ сехенїевъ сн҃а (и҃оу́раева)25, (і҃оа́ннда́)26 сн҃ъ е̂го прїа́ дще́рь [месоллами́ловѹ]27 сн҃а варахїева въ женѹ́, и̂ словеса е̂а̀ бг҃ѹ (ѩ҆ко мнѣ̀ гла́юще)28, и̂ словеса мо́и ѡ҃носа́щи е̂мѹ и̂ (послаше посланїе)29 товїа да оу́страшитъ менѐ·

Гла, з҃·

И бы́сть* е̂гда̀ създа́на е̂сть стѣна̀, и̂ положи́хъ две́ри и̂ счита́хъ две́рницы. и̂ пѣ́вцы и̂ левѹ́ти, [-]1 повелѣ́хъ а̂нанїи бра́тѹ мое́мѹ, и̂ а̂нани́и нача́льникѹ (дому ви́рова)2 ѡ҃ і҃ерли́ма· ѓо́и бо̀ бѣ и́ако мѹ́жъ и҃́стинн҃е́. и̂ боа́сѧ бг҃а па́че про́чихъ· и̂ реко́ѫ и́мъ, да не ѿверзѹ́тсѧ вра́та і҃ерли́мскаѧ до́ндеже възы́детъ слн҃́це· и̂ ещѐ и́мъ бдя́щй҃, да заключа́тсѧ вра́та, и̂ засѹ́нѹты да бѹ́дѹтъ заво́рами, и̂ поста́вихъ стра́жи ѡ҃ ѻби́тающй҃ въ і҃ерли́мѣ. мѹ́жъ е̂ди́нъ ко́ѫ во стра́жи свое́й. (и̂ мѹ́жъ ко́ѫ проти́вѹ до́мѹ свое́го) (-)3 гра̂ (же) бы́сть широ́ко́ѣ бг҃ло и̂ вели́ко́. и̂ людїи ма́ло посреди е̂го. и̂ не ба́хѹ домы̀ созда́ны (-)4 (бг҃ъ (же) да́лъ)5 въ ср҃це мое и̂ събра́хъ держа́внѣйшихъ (-)6 кнѧзе́и и̂ наро́дъ въ собо́рѣ пѹ́ти и̂ ѻ҆брѣто́хъ кни́гѹ съвокѹпле́ннаго пѹ́тѝ, и́же възыидо́ша пр҃ѣ́вое. и̂ ѻ҆брѣто́хъ пи́сано в не́и, и̂ тїи сн҃ове (и҃стинн҃їи)7. и́же въсходя́щїи ѡ҃ плѣне́нїа, преселе́нїа и́хже пресели́ (навходоносо́ръ)8 цр҃ь бавѹ́лоньскїи. и̂ ѻ҆бративши́ѧсѧ въ і҃ерли́мъ и̂ і҃ѹ́дею мѹ́жъ е̂ди́нъ ко́ѫдо въ градъ свои́. съ зоровавеле́м҃, (і҃есѹ́е́ми҃)9, і̂ нее́ми́е́ [и̂]10 а̂за́рїа, (и̂ веельмана́е́ма́нъ)11, мардохе́и, (веа́са́)12, (масадара́дъ)13, е҃́здра, (въѓгѹа́и)14. (и̂) наоу́мъ, вана́. (масда́ръ)15. (ч҃исло̀ мѹ́жїи)16 людїи і҃и҃левъ, сн҃ове [фаро́совы]17, ѕ҃в҃, р҃ов. Сн҃ове сафатїевы т҃, ѳ҃в· Сн҃ове (и҃ре́евы)18, х҃, и҃в. Сн҃ове фаа́ѳмоа́вовы· Сн҃овъ (и҃ѻсѹевыхъ)19 [-]20 і҃ѻа́вовыхъ. ѕ҃в҃, [х҃]21 и̂ и҃и. Сн҃ове е̂ла́мовы, ѧ҃, с҃, и҃д· Сн҃ове (содѹевы)22, и҃ с҃о, м҃е· Сн҃ове [заха́е́вы]23, з҃, сотъ, з҃· (Сн҃ове венѹи́е́вы, х҃, м҃и·) Сн҃ове заи҃хѹи́е́вы, х҃, ѕ҃ десѧ́. сн҃ве ванѹевы х҃, м҃и. сн҃ве [бирее́вы]24, х҃, к҃и. сн҃ве [гетадовы]25, ѕ҃в҃, т҃к҃в. сн҃ве а̂донїкамли, х҃ ѕ҃, десѧ́, з҃. сн҃ве [гавѹи́е́вы]26, ѕ҃в҃, ѕ҃, десѧ́ з҃. сн҃ве и̂дини, х҃ и҃д, Сн҃ове а̂тѝри. (и̂ сн҃ове е̂зеки́евы)27 ѧ҃. со́тъ, и҃· Сн҃ове и҃самї́евы т҃к҃и· Сн҃ове васаи́евы т҃к҃д· Сн҃ове а̂рифовы, р҃в҃і· Сн҃ове а̂се́новы, с҃ к҃г. Сн҃ове гава́они, (л҃)28· Сн҃ове [ведалее́мовы]29, (р҃к҃и)30· Сн҃ове [а̂по́фовы]31 н҃ѕ. Сн҃ове а̂надо́довы, р҃к҃и· [Сн҃ве а̂замо́довы мѹжи ви-

довы][32], ѯв. мужи карїадїарймовы [и фи́ровы][33] и виро́довы ѕ. сотъ, ѯг. мужи а҆рама́ и гава́а҃, х҃, їа. мужи [махима́совы][34] рїѯв. мужи веди́ли и҆ (хаи́)[35], рїѯг. мужи (а҆навїа҃ дрyга́го)[36], ѯв. Сѯове меге́вóса (дрyга́го), р҃н и҆ ѕ. (и҆) мужи [и҆лама́евы][37], ѧ҃ [сѯв][38]. Сѯове (їара́мовы)[39] тїк. Сѯове и҆ерихо́вы, тѯе. Сѯове [лодади́довы][40] и҆ о́новы, ѕ҃ со́тъ їа. Сѯове [а҆на́на][41], ѧ҃г, ѧ҃ сѳ҃ л҃. Сщенницы, сѯове но́да҆їевы в домy҃ (и҆есyа҃)[42], ѧ҃ сотъ, ѳ҃г. Сѯове е҆мми́ровы, ѧ҃, ѯв. Сѯове (фае҆сеоу́ровы)[43] ѧ҃, сѯз. Сѯове и҆ра́мовы, ѧ҃ ѕі левѵ҃ти (же) сѯове (и҆о́сyевы)[44] кадмїи́льскаго. Сѯове оу҆ду́и́ли, ѳ҃д. пѣвцы́ (же) сѯове а҆са́фовы, [рїси][45]. дверницы (же), сѯове селлyмли. Сѯове а҆тѝ́ровы. Сѯове (талмо́ни)[46]. сѯове [а҆кѣкyвовы][47]. сѯове [тѝ́товы][48]. сѯове савїины, р҃ли, [сѯове][49] надѝ́мли. сѯове (и҆́лины)[50]. сѯове [а҆сyфовы][51]. сѯове (завао҆до́вы)[52]. сѯове кирасовы. сѯове [сиса́и́ны][53]. сѯове фадони, сѯове лава́ни. сѯове [а҆га́вовы][54]. сѯове [а҆кyвовы][55]. сѯове оу҆та́евы, сѯве (китта́рсовы)[56], сѯве [га́вовы][57]. сѯове селме́ины. сѯове а҆нановы. сѯове (саде́ины)[58]. сѯве гаа́ровы. сѯове (раа҆хїины)[59]. сѯове [раа҆со́ни][60]. сѯве (нехо́довы)[61], сѯове (е҆гиза́мли)[62]. сѯове (а҆҆́зины)[63]. сѯве (фе́совы)[64]. сѯове висїины сѯове [меи́но́новы][65]. сѯове [нефоса́ины][66]. сѯове ваіквyковы. сѯове а҆хи́фовы. сѯове а҆рyрины. сѯове васало́довы. сѯове мїидины. сѯове а҆даса́ни, сѯове варкyвовы. сѯове васалодовы. сѯове ми́дины. сѯове а҆даса́ни, сѯве [варкyвли][67], сѯове сисара́довы. сѯове дима́евы. сѯове нисїины, сѯове (а҆тѝ́дїевы)[68]. сѯове раб҃о́въ [соло́моновы҃ї][69] сѯове сyти, сѯове сафара́товы. сѯове ферѝ́дины. сѯове [лели́лины][70]. сѯове дорко́ни. сѯове [гадаи́ли][71]. (-)[72] сѯве [фараха́совы][73], сѯове сава́и́ни. сѯве (имyмини)[74] всѝ, (и҆) надине́и. и҆ сѯове слyгъ [соло́моновыхъ][75], тчв. И҆ сїи сyть и҆же в҃зошлѝ ѡ҃ (делме́ла)[76] [дела҃са][77] хирyвъ, и҆ро́нъ. [и҆еми́ръ][78]. и҆ не могóша сказати до́мy ѡ҃ц҃ь свои҆хъ (-)[79] сѣмени и҆хъ, ѡ҃ і҆и҆ла҃ ли быша (и҆) сѯове (далѣ́а҃)[80], сѯове вyевы, сѯве товїины сѯве некода҆е́вы, х҃, ѯв. (-)[81] ѡ҃ сщ҃е́н҃и҃. сѯве (и҆о҆вїины)[82], сѯове [а҆ікѝкyсовы][83]. сѯове верзеллаи́ны, на҆́ко поня҃ли ѡ҃ дщ҃е́рїи (герзеллаи́ныхъ)[84], галаадѝ́тина же́ны. и҆ прозва́шася по и҆́менехъ сѝ́хъ. Сїи ѣзыска́ша писа́нїа҃ и҆хъ (в числѣ)[85], и҆ не о҆брѣто́шася і҆ и҆зве́ржени сyть ѡ҃ сщ҃енства. (-)[86] рече (же) а҆дерсада и҆мъ, да не на҆да́т҃ ѡ҃ стаа҃ стыхъ, до́ндеже въста́не҃ сщ҃енникъ (оу҆че́нъ и҆ наказа́нъ)[87]. И҆ бы́сть весь собо́ръ, на҆́ко мyжъ еди́нъ, ѧ҃м, ѧ҃в, т҃, и҆ ѕ҃ деса́тъ. безъ рабъ [-][88] и҆ рабынь [-][89], и҆же ба҆́хy, ѧ҃ѕ, тлз, и҆ [между и҆ми][90] пѣвцы҃ и

фові сини – 112; Асенові сини – 200, 23; **25** Ґаваонові сини – 30; **26** Веталеемові сини – 128; Атофові сини – 56; **27** Анатотові сини – 128; **28** Азамотові сини, Витові мужі – 42; **29** Каріатіяримові, і Фирові і Виротові мужі – 7 сот, 43; **30** мужі Арама і Ґавая – 600, 21; **31** Махимасові мужі – 122; **32** Ветилеві і Хаєві мужі – 123; **33** мужі іншого Анавія – 52; сини іншого Меґевоса – 150 і 6; **34** і Іламаєві мужі – 1000, 252; **35** Ярамові сини – 320; **36** Єрихонові сини – 345; **37** сини Лодадидові і Онові – 7 сот, 21; **38** сини Анана – 3000, 9 сот, 30. **39** Священики: Йодаєві сини в єсуєвому домі – 9 сот, 73; **40** Еммирові сини – 1000, 52; **41** Фассеурові сини – 1000, 247; **42** Ірамові сини – 1000, 17. **43** Левіти ж – Йосуєві сини, *сина* Кадміїла, Удуїлеві сини – 74. **44** Співаки ж – Асафові сини – 128. **45** Дверники ж – Селлумові сини: Атирові сини, Талмонові сини, Аккувові сини, Титові сини, Савіїні сини – 138; **46** Натимові сини: Ілині сини, Асуфові сини, Заваодові сини, **47** Кирасові сини, Сисаїнові сини, Фадонові сини, **48** Лаванові сини, Аґавові сини, Акувові сини, Утаєві сини, Китарсові сини, Ґавові сини, Селмеїнові сини, **49** Ананові сини, Садеїнові сини, Ґаарові сини, **50** Раахіїнові сини, Раасонові сини, Неходові сини, **51** Еґизамові сини, Азинові сини, Фесові сини, **52** Висіїнові сини, Меінонові сини, Нефосаїнові сини, **53** Ваквукові сини, Ахивові сини, Арурині сини, **54** Васалотові сини, Міїдині сини, Адасанові сини, **54** Варкувові сини, Васалотові сини, Мидині сини, Адасанові сини, Варкувові сини, Сисаратові сини, Тимаєві сини, **56** Нисіїні сини, Атитієві сини, **57** сини Соломонових рабів, сини Сути, Сафаратові сини, Феридині сини, **58** Лелилині сини, Дорконові сини, Ґадаїлові сини, **59** Фарахасові сини, Саваїнові сини, всі Імумині сини, **60** і натинеї, і сини Соломонових рабів – 392. **61** І це є ті, що прийшли з Телмела, Теларса, Хирув, Ірон, Ємир, і вони не могли сповістити дому своїх батьків чи їхнє насіння було з Ізраїля; **62** і Даліїні сини, Вуєві сини, Товіїні сини, Некодаєві сини – 600, 42. **63** З священиків Йовіїні сини, Аккусові сини, Верзеллаїні сини, бо вони жінок взяли з дочок Ґерзеллая Ґалаадита, і прозвані були за цими іменами. **64** Ці шукали свого писання в числі, і не знайдено, і вони були віддалені від священства. **65** Сказав же Атерсата їм, щоб вони не їли з святого святих, доки не підніметься навчений і вивчений священик. **66** І був ввесь збір як муж один – 40000, 2000, 300 і 6-десятків, **67** без їхніх рабів і рабинь

було 7000, 337. І між ними співаки і співачки – 236. **68** І їхні коні – 600, 37; і їхні мули – 245; **69** їхні верблюди – 600, 35; їхні осли – 6000, 7 сот, 20. **70** І з частини володарів батьківщин дали Артасастарові на діло і дали до скарбниці 1000 золотих, і 50 чаш, і 30 єрейських риз. **71** І від володарів батьківщин дали до скарбниці діла 20000 драгм золота, і 2000 і 300 мнас срібла. **72** І позосталі народу дали 20000 драгм золота, і 2000 і 200 мнас срібла, і 67 священичих одежей. **73** Священики, і левіти, і дверники, і співаки, і інші з народу, і натинеї, і ввесь Ізраїль проживали в своїх містах.

Глава 8

І як прийшов сьомий місяць, ізраїльські сини були в своїх містах. **8,1** Зібраний же *був* увесь народ як один чоловік на площу, що є перед водною брамою. І сказали Ездрі, писареві, щоб він приніс книгу Мойсеєвого закону, яким заповів Господь Ізраїлеві. **2** І приніс священик Ездра закон перед множество мужів і жінок, всім же, що могли розуміти, в першому дні сьомого місяця. **3** І явно прочитав з нього на площі, що була перед водною брамою, від ранку аж до полудня перед мужами і жінками, і розумними. І вуха всього полку сприймали книгу. **4** Став же на дерев'яну сходинку писар Ездра, який виголосив слово. І близько до нього стали Мататія, і Самей, і Анія, і Урія, і Хелкія, і Маасія – по його правиці, і по лівиці – Тада, і Мисаїл, і Мелхія, і Осам, і Асевадма, Захарія, і Месолам. **5** І Ездра, відкривши книгу перед всім народом, бо він був над народом, і сталося, що коли він її відкривав, ввесь народ встав. **6** І Ездра поблагословив Господа Бога великим голосом, і, відповівши, ввесь народ сказав: Амінь. І піднявши свої руки, і схилившись, і поклонилися Богові простягнуті на землі. **7** І знову Ісуй, і Ваанана, і Саравій сприймали. І Акан, і Савастей, Камптис, Азарія, Йозавед, Ани Фанес – левіти прикликали до мовчання народ, щоб слухали закон, народ же став на своїм стоянні. **8** І читали в книзі божого закону, щоб *було* виразним і ясним до розуміння, і народ розумів, коли читалося. **9** Сказав же Неемія і Ездра, священик і писар, і ті левіти, що роз'яснювали всьому народові, і він сказав всьому народові: *Це* є святий день нашому Господеві Богові. Не сумуйте і не плачте, тому що плакав ввесь народ, як чули слова закону.

пѣвницы, [сл҃з][91]. (и҃) ісо́ни [и҃хъ][92] (х҃, л҃з)[93], и҃ мѣскѝ [и҃хъ][94], сме, вельблюди [и҃хъ][95], (х҃)[96] л҃е. о҃слѝ [и҃][97], ѕ҃. з҃ со҃ к҃. И҃ ѡ҃ ча́сти нача́лны҃ ѡ҃чествъ да́ша въ дѣло а҃рдасаста́рови. (и҃) да́ша въ сокро́вище, зла́тыхъ, ѕ҃ (и҃) фїа́лъ н҃, и҃ ри́зъ жре́чески́хъ, л҃· И҃ ѡ҃ нача́лникъ о҃бите́лны́хъ да́ша въ сокро́вище дѣла зла́та, [дра́гмъ][98] ѕ҃к҃· И҃ сребра́ мна́съ, ѕ҃в҃, и҃ [т҃][99], и҃ да́ша про́чїи лю́ди злата [дра́гмъ][100], ѕ҃к҃, и҃ сребра́ мна́съ, ѕ҃в҃, и҃ с҃, и҃ ри́зъ сщ҃енни́ческихъ, ѯ҃з· (-)[101] о҃биташа́ сщ҃енницы и҃ левѵ̀ти, и҃ две́рницы, и҃ пѣвцы́, и҃ про́чїи наро́дъ и҃ надинне́и и҃ весь і҃и҃ль въ гра́дѣхъ свои҃·

Гла, и҃·

Приш҃е́ мц҃ь седмы́и, (-)[1] сн҃ѣ́ і҃и҃левы бо́ѵ въ҃ гра́дѣхъ свои́хъ· (-)[2] Собра́н (же) весь (полкъ)[3] я҃ко мѵ́жъ е҆ди́нъ, на простра́нъство и҃же е҆сть пр҃е́ вра́ты во́дными и҃ реко́ша е҆з҃дрѣ пи́сарю, да принесе́ кни́гѵ зако́на мѡ̀сїова. и҃мже повелѣ́ гь і҃и҃лю, и҃ принесѐ бо е҆з҃дра сщ҃енникъ зако́нъ пр҃е́ (мно́жествомъ)[4] мѵже́и и҃ же́нъ, (-)[5] всѣ́м (же) и҃же можа́хѵ разѵмѣ́ти· въ день пр҃ѣ́вы́и мц҃а седмаго, и҃ чтѐ в҃ немъ (я҃́вно) [на пространъствѣ и҃же бы́сть пр҃е́ вра́ты во́дными][6] ѡ҃ (оутра)[7] да́же до полѵ́дне, пр҃е́ мѵ́жи и҃ жена́ми и҃ премѵ́дрыми, и҃ оу́ши всего (по́лка)[8] (бо́ѵ вна́ты) къ кни́зѣ (-)[9]· (-)[10] Ста (же) е҆з҃дра писе́цъ на ста́ѵпню древену́, (и҃же сътвори҃ гл҃анїе). и҃ ста́ша бли́зь е҆го́, [матадїа][11], и҃ саме́а, и҃ (а҃нїа)[12], и҃ оурїа и҃ хелкїа. и҃ маа́сїа о҃десну́ю е҆го́· И҃ к лѣвои́ (да́да)[13], и҃ мисаи́лъ, и҃ мелхїа, и҃ о҃са́мъ, и҃ (а҃сева́дъма)[14], (-)[15] заха́рїа, и҃ [месола҃][16]· И҃ разгнѵ́въ е҆з҃дра кни́гѵ пр҃е́ всѣ́ми людми́, я҃́ко се́и е҆́сть на҃ людми и҃ бы҃ е҆гда разгиба́ше ю҃. ста́ весь (полкъ)[17] и҃ бл҃ви е҆з҃дра г҃а б҃а (гласомъ вели́кы҃м)[18] и҃ ѡ҃вѣщавъ весь полк҃. и҃ рече амѝнь (и҃) въздви́гше рѵ́цѣ свои́, и҃ прекло́нъшеся, и҃ поклони́шася (е҃ѵ)[19], простре́рты на землѝ· И҃ (паки и҃сѵ́и)[20], и҃ (ваана́на)[21], и҃ сарабїи бо́ѵ разѵмѣва́юще, [и҃][22] [а҃канъ][23], [и҃][24] (савасте́и)[25], [камъпти́съ][26]. аза́рїа, [и҃о́завє́дъ][27], (анни)[28] (фанесъ)[29]· (-)[30] Левѵ̀ти (молчанїе сътвора́хѵ)[31] въ людѣ́ (на слы́шанїе) зако́на· [Людїе же][32] стахѵ на ста́ѵпню свою, и что́ша въ кни́зѣ зако́на бж҃їа (да стро́чно и я҃́вно къ разѵмѣнїю)[33], и҃ разѵмѣша лю́дїе е҆гда чта́шеся· (-)[34] Рече (же) неѣ́мїа. і҃ е҆з҃дра сщ҃енникъ и҃ писе́цъ и҃ левѵ̀ти толкѵю́щїи (всѣ́мъ) людемъ, и҃ рече всѣ́мъ людемъ. день сщ҃енъ е҆́сть гс҃ѵ б҃ѵ нашему́, не печалѵи́те и҃ не плачи́те, поне́ѣ бо плакаша вс҃и лю́дїе е҆гда слы́шахѵ словеса

закóна, и̂ речетъ и̂мъ· И̂дѣте ѣ̂дѣте тýки и̂ піӥте винò медовúто, и̂ послúте части и̂мъ. и̂же не оу̑готóваша себѣ ѣ̂ко сты̑ъ день гн҃ь е̂сть, и̂ не печáлуите и̂бо (радость гн҃я) сїя сúла наша е̂сть· (-)[35] левѵ̑ти (же) молчанïе творя́хѹ въ всѣхъ лю́дехъ рекѹщи, молчúте ѣ̂ко день сты̑ъ е̂сть и̂ не тѹжúте, (абïе)[36] (весь полкъ ѿи́де)[37] да ѣ̂сть и̂ пïе̑ и̂ послéтъ части. и̂ сътвориити весéлiе велúко. ѣ̂ко разумѣша словеса и̂же оу̑чаше и̂хъ· И̂ въ день вторы́и събрани сѹть кнази о̂бúтелéмъ, вс҃и лю́дiе, [и̂][38] сщ҃енницы и̂ левѵ̑ти къ е̂з҃дре писцѹ̀ да (претолкѹетъ̀ и̂мъ)[39] словеса зако́нна. И̂ о́бретóша пúсано въ зако́нѣ и̂же повелѣ г҃ь [рѹкóю моѵ̑сïóвою][40], да о́битаю́тъ сн҃овье iӥлевы ѣ̆ жилúще въ день праз̆дника, м̂ца седмаго, да (проповѣда́ютъ и̂ прорекѹтъ гла́сомъ)[41] всѣ́мъ (посâнымъ)[42] свои̑ (-)[43] въ i҆е̂рли́мѣ (гл҃ющи)· И̂ рече е̂з҃дра и̂сходúте въ горѹ̀. и̂ принесúте вѣтви маслúчны. и̂ ѿра́сли дре́ва (красновѣ́ишаго)[44], и̂ ѿра́сли мерсовы, и̂ вѣтви финúчески. и̂ ѿра́сли дре́ва дѹбра́внаго. сътворя́ти кѹщи, ѣ̂ко пúсано е̂сть· Î и̂зыидо́ша (вс҃и) лю́дiе и̂ принесо́ша. (-)[45] сътвориша (же) себѣ жилúще е̂дúнъ ко́ждо и̂хъ въ (сокро́вищихъ)[46] свои̑хъ, и̂ въ двоо̑рѣ свои̑хъ, и въ двоо́рѣхъ до́мѹ бж҃ïя. [и̂ на простра́нствѣ вра́тъ вo̊ныхъ][47]. и̂ на простра́нствѣ [вра́тъ][48] е̂фраи́ма· И̂ сътвори́ша вéсь со́ньмъ и̂же и̂зыидо́ша ѿ плѣне́нiя жилúща, и̂ о́бита́ша ѣ̆ жилúщихъ. ѣ̂ко не сътвориша ѿ дн҃ïи i҆сѹса сн҃а на́ввѵ̀на такова, сн҃овье iӥлеви да́же до дн҃е того· И̂ бы́сть весéлiе велúко [зѣ́ло][49]. и̂ чтя́хѹ въ кни́зѣ зако́на бж҃ïя, на всѧ́къ дн҃ь, ѿ дн҃е пéрваго да́жде до [-][50] послѣ́днаго· И̂ сътвориша пра́здникъ. з̄, дн҃ïи, и̂ въ дн҃ь, и̂ (и) събра́нiя по о́бы́чаю·

Гл҃а, д҃·

(къ)[1] дн҃ь (же), i҆д҃. м̂ца сего, собра́шася сн҃овье iӥлеви въ по́стѣ и̂ въ врѣ́тищахъ. и̂ пе́рсть на глава́хъ и̂хъ. и̂ ѿлѹчено е̂сть (сѣ́мя) сн҃въ iӥлевъ ѿ всѧ́каго сн҃а чюжда· И̂ ста́ша (-)[2] и̂сповѣ́дахѹ грѣхи своя, и̂ беззакоnïа ѻ̑ц҃ъ свои̑. и̂ ста́ша на стоа́нiю и̑. и̂ чтó̀ша въ кни́зѣ зако́на г҃а ба҃ своего̀. (-)[3] и̂сповѣ́дахѹся [и̂ поклана́хѹся][4] [г҃ѹ бу̑][5] своемѹ̀· И̂ ста́ша (же) на ступню̀ левѵ̑тѡ̑ (i҆е̂сѹе)[6], и сн҃ы ка́дьмиили [саха́нiя][7] сарабïя (и̂) сн҃овье хананu̇. и̂ вопïахѹ гла́сѡ̑ велúкiи̑ къ г҃ѹ бу̑ своемѹ̀· И̂ [рекó̀ша][8] левѵ̑ти (и̂е̂сѹе)[9], и̂ ка̂мïи̂. востáните [и̂][10] бл҃ви́те г҃а ба҃ на́шего ѿ вѣка (-)[11] да́же до́ вѣка. и̂ бл҃ва́ и̂ма сла́вы твоея̀. и̂ возне́сѹтъ въ всѧ́ко бл҃венiе и̂ хвáлѹ· И̂ ре́че е́здра. ты̑ самъ

кону. **10** І він сказав їм: Підіть з'їжте жир і пийте вино з медом. І пошліть частку тим, що собі не приготували, бо *це* є святий господній день. І не сумуйте, бо ця господня радість є сила наша. **11** Левіти ж приводили до мовчання ввесь народ, кажучи: Мовчіть, бо *це* є святий день, і не сумуйте. **12** Зразу ввесь народ відійшов, щоб їсти, і пити, і посилати частку, і робити велику радість, бо зрозуміли слова, які він їх навчав. **13** І в другому дні зібралися князі родів, ввесь народ, і священики, й левіти до писаря Ездри, щоб він їм роз'яснив слова закону. **14** І вони знайшли записане в законі, який Господь заповів рукою Мойсеєвою, щоб ізраїльські сини жили в житлі в дні празника сьомого місяця, **15** щоб проповідували і, проповідуючи, пророкували голосом всім своїм околицям в Єрусалимі. І сказав Ездра: Вийдіть на гору і принесіть оливкове галуззя, і галуззя гарного дерева, і мурсинове галуззя, і пальмове галуззя, і галуззя дерева, що на полях, щоб зробити помешкання, так як є записано. **16** І вийшов ввесь народ, і принесли. Зробили ж собі кожен один житло з них на своїх покрівлях, і в своїх дворах, і в дворах дому божого, і на площі водної брами, і на площі брами Ефраїма. **17** І зробив житло ввесь збір, ті, що вийшли з полону. І вони жили в житлі, оскільки такого не зробили ізраїльські сини від днів Ісуса, Навинового сина, аж до того дня. І була дуже велика радість. **18** І вони читали з книги божого закону кожного дня, від першого дня аж до останнього. І вони зробили празник 7 днів, і в 8-му дні – зібрання за звичаєм.

Глава 9

1 В дні ж цього 24-го місяця зібралися ізраїльські сини в пості, і в мішках, і *з* землею на їхніх головах. **2** І відлучено було насіння ізраїльських синів від всякого чужого сина. І вони стали, визнавали свої гріхи і беззаконня своїх батьків, **3** і стали на їхньому стоянні, і читали з книги закону свого Господа Бога, визнавалися і поклонялися своєму Господеві Богові. **4** І стали ж на ступні з левітів Єсуя, і Кадмиїлові сини, Саханія, Саравія, і Хананині сини, і закричали великим голосом до свого Господа Бога. **5** І сказали левіти Єсуя і Кадміїл: Встаньте і благословіть нашого Господа Бога від віку аж до віку. І хай благословлять ім'я твоєї слави і

піднесуть над всяке благословення і хвалу. **6** І сказав Ездра: Ти сам, Господи, єдиний. Ти створив небо і небо небес, і все їхнє військо, і землю, і все, що є в ній, моря і все, що є в них, і ти це все оживляєш, і Тобі покланяються небесні війська. **7** *Ти Господь Бог, що вибрав Авраама, і вивів його з халдейського поселення, і поклав його ім'я Авраам. **8** І Ти знайшов його серце вірним перед тобою і заповів з ним мир, щоб дати йому і його насінню землю хананейську, і хеттейську, і аморейську, і ферезейську, і євусейську, і ґергесейську. І Ти виконав твої слова, бо Ти є праведний, **9** *і Ти побачив приниження наших батьків в Єгипті. Ти ж почув їхній крик при Червоному морі, **10** і Ти дав знак і чуда в Єгипті на фараоні і на всіх його рабах, і на усьому народі його землі, бо Ти пізнав, і вони твердими зробилися проти них. І Ти зробив собі ім'я, *бо в тому дні **11** Ти і море поділив перед ними, і вони пройшли посеред моря по суші, і тих, що гналися за ними, Ти скинув в глибину, наче камінь у великій воді. **12** *І Ти їх провадив стовпом хмари вдень і вогненним стовпом вночі, щоб освітлена була їм дорога, по якій ходили. **13** *І Ти ж зійшов на Синайську гору, і Ти до них заговорив з неба, і Ти дав їм праведних суддів і правдивий закон, чини і добрі заповіді. **14** І Ти об'явив їм твою святу суботу, і Ти заповів їм накази, і чини, і закон рукою Мойсея, твого раба. **15** *Хліб же з неба дав Ти їм у їхньому голоді, їм досита, і воду з каменя ти їм вивів, як вони були спрагнені. І Ти сказав їм, щоб увійшли і успадкували землю, над якою Ти простягнув твою руку, щоб їм дати. **16** Вони ж і наші батьки вчинили гордо, твердими вчинили свої шиї і не послухалися твоїх заповідей. **17** І вони не бажали слухатися і не згадали твоїх чудес, які Ти зробив їм. І вони твердою зробили їхню шию і дали голову, щоб повернутися в Єгипет, до свого рабства. Ти ж, Боже, Той, що лікує, охороняєш від гріхів і милосердний, довготерпеливий і дуже милосердний, Ти їх не покинеш. **18** *І ще ж зробили собі вилиті телята і сказали: Це є твої боги, які вивели тебе з Єгипту. Зробили ж велике розгнівання. **19** Ти в твоїм великім милосерді не покинув їх в пустині. *Ти не забрав від них стовпа хмари вдень, щоб вивести їх по дорозі, і вогненний стовп вночі, щоб вказати їм дорогу, по якій пішли. **20** І Ти дав твій дух

мой1. 12
мой2. 2 і 14
мой2. 14 і 28
мой2. 13
мой2. 19 мой5. 4
мой2. 16 і 17 мой4. 20
мой2. 32
мой2. 13

ѓи є҆ди́нъ. т҃ы сътвори҃ нб҃о, и҆ нб҃о нб҃ное. и҆ вс҃а
во́и и҃хъ, (и҆) землю҆ и҆ вс҃а на҃же в не́и сѹть. мо́-
ра и҆ вс҃а на҃же в ни́хъ є҆сть. и҆ т҃ы о҆живи́ши
вс҃а (сїа). и҆ (во́и нб҃нїи тебѣ сѧ покланя́-
ютъ)[12]. *ты҃ (-)[13] ѓи бе҃ [и҆же][14] и҃збра́лъ є҆си а҃вра- а҃ мѳ҃ бі
а́ма. і҆ и҃звелъ є҆си є҆гоѡ҃ селе́нїѧ халде́йскаго, и҆
положи́лъ є҆си (и҃ма҆ є҆го)[15] а҃враа́мъ· и҆ о҆брѣлъ є҆си
ср҃це є҆го вѣрно пр҃е҆ тобо́ю. и҆ завѣща҃ є҆си с ни́мъ
(ми́ръ)[16], дати є҆мѹ зе́млю ханане́йскѹ, и҆ хеттъ-
де́йскѹ, и҆ а҃мморе́йскѹ, и҆ ферезе́йскѹ, і҆ є҆вѹсе́йскѹ и҆
гергесе́йскѹ, и҆ сѣмени є҆го· и҆ напо́лнилъ є҆си сло- в мѳ҃ в
веса҃ твоа҃ на҃ко пра́ведень є҆си. *и҆ видѣлъ є҆си о҆з- и҆ дѳ҃
лобле́нїеѡ҃ѡ҃ц҃ъ на́шихъ въ҃ є҆гѵ́петѣ· (-)[17] во́пль
(же) и҃хъ оу҆слы́шалъ є҆си на́ морѣ чрьмн̃ѣ. и҆
далъ є҆си зна́менїе [и҆ чюдеса҃][18] въ҃ є҆гѵ́петѣ, на
фарао́на и҆ на вс҃а҃ рабы҃ є҆го, и҆ на вс҃ѝ лю́дїе
земли҃ є҆го· Позна́лъ бо҆ є҆си (и҆)[19] жестоко сътво-
ри́шасѧ прот҃и҆ и҃хъ. и҆ сътвори́лъ є҆си себѣ
и҃ма҆· *ѩ́ко въ҃ то́и дн̃ь и҆ море раздѣлъ є҆си пр҃е҆ в мѳ҃ дѳ҃
ни́ми. и҆ пройдо́ша по́средѣ мо́ра по҆ сѹху· и҆ и҆ їѳ҃
гони́тели (же) и҃ѳ҃ вънверглъ є҆си въ҃ глѹби́ну, на́ко
ка́мень въ҃ во́дѣ зѣ҆лнѣ. *и҆ въ҃ столпѣ о҆́блач- в мѳ҃ гі
нѣ водѝ є҆си и҃хъ во́ дн̃и. и҆ во столпѣ о҆́гненѣ в
но́щи, дабы́ сѧ о҆́свѣща́лъ и҃ѳ҃ пѹть по не́мѹже
и҆до́ша· *и҆ на́ горѹ (же) сина́йскѹю съшелъ є҆си, и҆ в мѳ҃ дѳ҃
гла́лъ є҆си с ни́ми съ нб҃се· и҆ да́лъ є҆си и҃ѳ҃ сѹдїѧ҃ и҆ѳ҃ мѳ҃ дѳ҃
пра́вы, и҆ зако́нъ и҃стинныи. [-][20] чи́ны и҆ повеле-
нїѧ҃ бл҃га· и҆ сѹбо́тѹ (ст҃ѹю твою)[21] на҃ви́лъ є҆си
и҃ѳ҃ [и҆][22] повелѣнїе и҆ чи́ны, и҆ зако́нъ повелѣлъ є҆си
и҃мъ въ҃ ру́кѹ мо҃ѷсїо́вѹ раба҃ твоє҆го. (-)[23] в мѳ҃ ѕі
*хлѣбъ (же) съ нб҃си да́лъ є҆си и҃мъ въ҃ а҃лчѣбѣ и҆ ѕі
и҃хъ (въ҃ сы́тость и҃мъ). и҆ во́дѹ и҃с ка́мени и҃з- дѳ҃ кі
велъ є҆си и҃мъ жаждѹщимъ и҃мъ· и҆ рекълъ є҆си и҃ѳ҃
да вни́дѹтъ (и҆) въ҃здрѣжа́тъ зе́млю, на ню́же
простерлъ ру́кѹ твою҃ дати и҃ѳ҃· [Сїи же][24] и҆
ѡ҃ц҃и на́ши го҃рдо съдѣла́ша (-)[25] о҆жесточи́ша
вы́а҃ своа҃. и҆ не слы́шаша за́повѣдїи твои҃хъ. и҆
не хотѣша слы́шати и҆ не сѹть въ҃споманули
ди́внаа҃ твоа҃ и҃же сътвори́лъ є҆си и҃мъ. и҆ о҆же-
сти́ вы́а҃ и҃хъ и҆ да́ша главѹ́ да о҆бра́тѧ҃сѧ на
рабо́тѹ свою҃ въ҃ є҆гѵ́петъ· [Ты҃ же][26] бе҃ (и҃сцѣли-
тель, грѣхо́въ҃ защити́тель, и҆)[27] (мл҃рдъ)[28] длъго-
тр҃пеливъ, и҆ мно́гомл҃тивъ [-][29] не о҆ста́виши
и҃ѳ҃· *(и҆ е́ще же)[30] сътвори́ша себѣ те́льцы слїа- в мѳ҃ ѳ҃в
ны, и҆ рекоша. сїи сѹть бо́ги (твои҃) и҃же и҃зведо-
ша (т҃а҃)[31] ѡ҃ є҆гѵ́пта. (-)[32] сътвори́ша (же) ра҃-
дра́женїе ве́лїе· (-)[33] ты҃ въ҃ мл҃рдїи твоє҆мъ мно́-
жствѣмъ не о҆ста́вилъ є҆си и҃хъ въ҃ пѹсты́ни.
*сто́лпъ о҆́блачныи не оу҆клони ѡ҃ них въ҃ дн̃и в мѳ҃ гі
да и҃зведетъ и҃хъ по пѹти҃. и҆ сто́пъ о҆́гненыи
въ҃ но́щи, да (ска́жетъ)[34] и҃мъ пѹть по не́мѹже
и҆до́ша· и҆ дх̃ъ твои҃ бл҃гыи да́лъ є҆си и҃же наоу҃-

чистъ є҃й, и҆ ма́нну твою не о҆скудѣлъ є҆си ѡ҆ оу҆стъ и҆хъ. и҆ во́ду да́лъ є҆си и҆мъ во жа́ждꙋ и҆хъ· (-)[35] є҆тыри́десѧ́ть лѣ́тъ препита́лъ є҆си и҆хъ въ пꙋстыни, ничто́же и҆мъ о҆скудѣ, о҆дежда́нїѧ є҃ не състарѣ́шасѧ. и҆ сапо́ги є҃ не разсыпа́шасѧ· и҆ да́лъ є҆си є҃ цр҃ства и҆ лю́ди (и҆) (пречаѧ́сти и҆мъ по жре́бїю)[36]. *и҆ въздръжа́ше зе́млю сїѡ́нꙋ. (и҆ зе́млю) цр҃ѧ є҆сево́нѧ. и҆ зе́млю (ѡ҆го́а)[37] цр҃ѧ (сава́на)[38] и҆ (оу҆мно́жилъ є҆си сны̀ є҃)[39] ꙗ҆́ко звѣ́здꙋ нб҃ныѧ· і҆ и҆зве́лъ є҆си и҆хъ въ зе́мли о҆ни́х же гл҃а́лъ є҆си ѡ҆ц҃е́мъ и҆хъ и҆ насле́диша ю҃. и҆ смири́лъ є҆си пре ни́ми о҆бита́ющїи зе́млю ханане́и, и҆ дал҆ є҆си є҃ въ рꙋ́кꙋ є҃. и҆ цр҃и и҆хъ и҆ лю́ди зе́мли да съ҆тво́рѧтъ є҃ ꙗ҆́ко оу҆го́дно тѣ́мъ· и҆ прїа́ша гра́ды высо́кїѧ и҆ въздръжа́ша до́мы по́лны всѣ́хъ бл҃гихъ, (и҆) во́ды о҆гра́жены ка́менїе҃, и҆ виногра́ды (и҆ масли́ны). и҆ всѧ́ко дре́во сн҃ѣ́но въ мно́жество· и҆ ꙗ҆до́ша и҆ насыти́шасѧ и҆ оу҆толсте́ша и҆ разширѣ́шасѧ въ бл҃гости (сеѝ)[40] вели́цѣи. і҆ и҆змѣни́шасѧ и҆ ѡ҆ступи́ша ѡ҆ тебѐ и҆ повръгго́ша зако́нъ твоѝ за́ди пло́сти и҆х҃. и҆ пр҃ро́ки твоѧ̀ и҆зби́ша, и҆же засвѣдѣтельствова́ху и҆мъ да о҆бращ҃а́тсѧ к҃ тебѣ̀· и҆ съ҆тво́ри́ша (же) хꙋ́лы вели́ки. и҆ далъ є҆си и҆хъ в рꙋ́кꙋ о҆скорбла́ющихъ҃ (-)[41], и҆ о҆зло́биша и҆хъ. и҆ (въ вре́ма печа́ли своего́ вѣзопи́ша к҃ тебѣ̀)[42], и҆ ты̀ съ нб҃си (-)[43] оу҆слы́шалъ є҆си и҆ по щедрота́мъ твои́мъ мно́гимъ. далъ є҆си и҆мъ спсе́нїе (и҆же)[44] спсе́ и҆хъ ѡ҆ рꙋкъ вра́гъ є҃· и҆ є҆гда̀ поконѝшасѧ о҆бращ҃ени сꙋть, да съ҆тво́рѧтъ лꙋка́во пре҃ тобо́ю· и҆ о҆ста́вилъ є҆си є҃ в рꙋка́хъ вра́гъ и҆хъ и҆ нача́льствова́ша и҆ми. и҆ па́ки [о҆братѝшасѧ, и҆][45] возопи́ша к҃ тебѣ̀· (-)[46] ты̀ (же) ѡ҆ нб҃се послꙋша́лъ є҆си і҆ и҆зба́вилъ є҆си и҆хъ въ щедрота́хъ твои́хъ мно́зѣхъ, и҆ свѣдѣтельствовалъ є҆си и҆мъ. да о҆бра́тѧтсѧ къ зако́нꙋ твоемꙋ. [о҆нѣ̀ вѣзгордѣ́ша][47] и҆ не оу҆слы́шаша· но въ повелен҃їи твое́мъ и҆ въ сꙋдѣ́бахъ [твои́хъ][48] съгрѣ́шиша. *и҆же съ҆творѝ ч҃лкъ (и҆) живе́тъ в нѣ̀. и҆ даша плеща́ и҆же не послꙋша́ти, и҆ выю́ свою̀ о҆жесточи́ша и҆ не слы́шаша· и҆ продолжѝ на ни́хъ лѣ́та мно́га, и҆ свѣдѣтельствовалъ є҆си и҆мъ съ дх҃омъ твои́мъ. (и҆ пр҃рчⷭтвъ)[49] пр҃ро́къ твои́ (-)[50] не внѧ́ша· и҆ предалъ є҆си и҆хъ ѣ҆ рꙋкꙋ лю́дїе҃ земⷭкимъ. (-)[51] въ мл҃рдїих҃ (же) твои́ мно́зѣ не съ҆твори́лъ є҆си (-)[52], въ сконча́нїе. и҆ни о҆ста́вѝ є҆си є҃ ꙗ҆́ко (бг҃ъ) ꙗ҆́ко силенъ (-)[53] мл҃тⷖ (ще́дръ защитель є҆си ты̀)[54]. *и҆ нн҃ѣ бе҃ на́шъ (-)[55] вели́кїи и҆ дръжа́вныи и҆ стра́шныи. стрегꙋ́щїи завѣ́тъ, и҆ мл҃ти [-][56] не (ѡ҆вра́ти лица̀ твоего́)[57]. всѧ́каго трꙋда́ и҆же о҆брѣ́тъ на҆ и҆ цр҃и на́ша и҆ нача́лницы на́ши и҆ сщ҃е́ницы на́ши и҆ пр҃роцы наша. (-)[58] и҆ ѡ҆цы

ѧ҆ мѡ҆ їа и҆ їг

добрий, який навчить їх, і твою манну Ти не притримав від їхніх уст, і Ти дав їм воду в їхній спразі. **21** Сорок літ Ти прогодував їх у пустині, їм нічого не забракло, їхня одіж не постарілася і їхня обува не роздерлася. **22** І Ти дав їм царства і народи, і дав їм насліддя за жеребом, *і вони успадкували Сіонову землю, і землю Есевонського царя, і землю Йоґа, царя Савана. **23** І Ти помножив їхніх синів, як небесні зірки, і Ти вів їх до землі, про яку ж Ти сказав їхнім батькам, і вони її успадкували. **24** І Ти впокорив перед ними тих, що жили на землі хананеїв, і Ти дав їх і їхніх царів і народи землі в їхні руки, щоб зробити їм, як їм завгодно. **25** І вони взяли високі міста і успадкували доми повні всього добра, і стави обгороджені камінням, і виноградники, і оливкові сади, і всяке їстивне дерево в множество. І вони попоїли, і наситилися, і погрубіли, і погрубіли в цьому великому добрі. **26** І вони змінилися і відступили від тебе, і покинули твій закон за своїм тілом, і вигубили твоїх пророків, які засвідчили їм, щоб вони повернулися до тебе. І вони ж зробили великі хули. **27** І Ти дав їх в руку тих, що гнітили і зло їм вчинили, і в часі свого смуту вони закричали до тебе. І Ти з неба почув, і за твоїм великим милосердям Ти дав їм спасіння, Ти спас їх з рук їхніх ворогів. **28** І коли вони спочили, повернулися, щоб чинити лукаве перед тобою. І Ти залишив їх в руках їхніх ворогів, і ті панували над ними. І вони знову повернулися і закричали до тебе. Ти ж з неба вислухав і спас їх у твоєму великому милосерді, **29** і Ти їм засвідчив, щоб вони повернулися до твого закону, але вони згорділи і не послухались, вони згрішили у твоїх заповідях і в твоїх судах, *які, як вчинить чоловік, і житиме в них. І вони дали плечі, щоб не послухати, і вчинили свою шию твердою, і не послухалися. **30** І Ти терпів їм багато літ і засвідчив їм твоїм духом. І вони не сприйняли пророцтв твоїх пророків, і Ти дав їх в руки народів землі. **31** В твоїм же великім милосерді Ти не зробив до кінця ані Ти не оставив їх, як Бог, бо Ти є сильний, милосердний, щедрий захисник. **32** *І тепер, наш великий, владний і страшний Боже, що зберігаєш завіт і милосердя, не відверни твоє обличчя, ввесь труд, який знайшов нас, і наших царів, і наших начальників, і наших священиків, і наших пророків, і наших батьків, і увесь

мой4. 21 і 33

мой3. 18 єз. 20 рим. 10 гал. 3

вищ. 1 дан. 9

ѳ҃ мѡ҆ йи ѣ҆ѕ҃ѣ́ й҆ кр҃и і҆ гал҃а́ ѳ҃

вы̀ а҆ дани́й д҃

твій народ від днів ассурських царів аж до цього дня. **33** І Ти є праведний в усьому, що на нас найшло і що по правді вчинив Ти нам. Ми ж вчинили безбожно. **34** І наші царі, і наші начальники, і наші священики, і наші батьки не чинили твого закону і не сприймали твоїх заповідей і твоє свідчення, яке Ти засвідчив в них. **35** І вони в твоєму доброму царстві і в твоїй великій доброті, яку Ти дав їм, і в широкій і жирній землі, яку Ти дав перед ними, не послужили Тобі і не відвернулися від своїх поганих починів. **36** Ось ми сьогодні є рабами, і земля, яку Ти дав нашим батькам, їсти її плід, **37** *є* царів, яких Ти дав нам за наші гріхи, і щоб панували нашими тілами, і щоб чинили з нашим скотом як *їм* до вподоби, і ми є у великому смутку. **10,1** В усьому цьому ми самі покладаємо віру, і пишемо, і затверджують всі наші начальники, і наші левіти, і наші священики.

Глава 10

2 І між знаменними ж були ці: Неемія, Артасаста, Ахаліїв син, і Седекія, **3** син Арая, Азарія, і Єремія, **4** Фасур, Амарія, Мелхія, **5** Аттис, Саванія, Маллух, **6** і Арам, Мерамут, Авдія, **7** Даніїл, Ґанатот, Варух, **8** Месуллам, Авія, Міяминь, **9** Маазія, Мелґа, Самая – вони священики. **10** Знову ж левіти: Ісус, син Азарія, Ваванну, і з синів Нададa Кадмиґель **11** і його брати Сафанія, Одуя, Калитан, Талія, Анан, **12** Миха, Роод, Асевія, **13** Какхор, Саравія, Севанія, **14** Одія, сини Аванові, Венуєві. **15** Начальники народу: Форос, Фаатмоав, Ілам, Затуя. Сини **16** Ваннія – Азґад, Вевай, **17** Аанія, Ванґоя, Ідин, **18** Атир, Езекія, Азур, **19** Одувія, Ісам, Висія, **20** Рит, Анатот, Новай, **21** Меахвис, Месулам, Ізир, **22** Месой, Евил, Садук, Єддуя, **23** Фалтія, Ананія, **24** Осія, Ананія, Асув, **25** Адой, Фалая, Совик, **26** Раум, Аесавана, Масиал, **27** і Агія, Енан, Інам, **28** Малух, Реум, Ваана **29** і осталі з народу – священики й левіти, і дверники, і співаки, натаннеї, і кожний, що приходить з народів землі до божого закону, їхні жінки, і їхні сини, і їхні дочки, і кожний, що знає і розуміє, **30** і скріплюється над своїми братами, і проклинає їх, і ввійшли в клятву і в прокляття, щоб ходити в божому законі, який є даний рукою Мойсея, божого раба. Хай вони зберігають і чинять всі господні заповіді і його суди, **31** щоб

наша, и вси людіе твои. Ω дни цреве аѣсуре [-][59] дѣ на днь тои. Й ты правъ еси во всѣхъ иже приидоша на насъ (и) наіко истиннею сътвориле еси (намъ). [Цыі же][60] нечестиво сътвориша. и цри наша, и началници наша, и сщенници наша. и Ωцы наша не сътвориша закона твоего, и не внимаша повелениї твоиѣ. [и свѣдѣтельства твоего][61] иже свѣдѣтельствовале еси в нихъ. Й тіи въ цртвіи твоемъ (благомъ). и въ благости твоеи мнозѣ наже дале еси имъ. и в земли широцѣишеи и тучнои иже дале еси прѣ ними не послужиша тебѣ. и не обратишася Ω начинаніи своихъ строптивыѣ. Се мы днь раби еемы и землю юже дале еси Ωцемъ нашимъ насти пло еѧ цремъ. йхже дале еси намъ за грѣхи наша, и плотьми нашими да владычествуютъ. и въ скотехъ нашихъ елико оугодно (творятъ)[62], и въ печали велицѣ еемы. (-)[63] На всѣми сими мы сами, полагаемъ вѣру и пишемъ, и печатаютъ вси началници наша. (и) левіти наша [и][64] сщенницы наша.

Гла, і.

Оу (знамената телеѣ же быша сіи)[1]. неемія, [артасаста][2] сномъ ахаліевъ, и седекіа сномъ [араіа][3]. азарія, и еремія, фасуре, амарія, мелхіа, [аттисъ][4], саваніа, (маллу)[5], (і арамъ)[6], (мерамуѣтъ)[7], авдіа, даніиль, [ганадонъ][8], варухъ, [месуллам][9], авіа. міаминь, маазіа, [мелга][10], самаіа. сіи сщенницы. (Паіси же)[11] левіти, ісусъ сномъ [азарія][12] (вавану)[13]. и Ω сномъ (-)[14] [нада][15], (камигель)[16]. и браттіа его (сафаніа)[17], одуіа калита (далія)[18] ананъ, миха (роод)[19], [асевіа][20], [какхоръ][21], саравіа, севаніа, [одіа][22]. Сново (авани. венуніевы)[23], началници людіи, форосъ, фаатмоавъ, иламъ, [задуіа][24]. Сны [ваннаи][25], азга беваи, [ааніа][26], (баггоа)[27], идин аттиръ. езекіа, азуръ, (одувіа)[28], исамъ, висіа, (риѣдъ)[29], анадодъ, новаи, (меахвисъ)[30], месуламъ, изиръ, (месои, евиль)[31], садуке. иѣддуа, фалтіа, [ананіа][32], осіе, ананіа, асувъ, [адои][33], фалаа, совикъ раоуме, (аѣсавана, масиалъ, и агіа, енанъ)[34], [инамъ][35], малухъ, реоуме, ваана, и прочіи Ω людіи. Сщенницы [и][36] левіти, (и) двернцы, (и) пѣвцы (наданнеи)[37]. и вся иже приходитъ Ω языкъ земскихъ къ закону бжію жены ихъ, [и][38] сново ихъ, [и][39] дщери ихъ [и][40] всякъ вѣдаи. и разумѣваи [и][40] оукрѣпляйся на братію свою. и проклинаа ѧ. и внидоша въ клѧтву, и в проклатіе еже ходити въ законѣ божіи, иже данъ естъ рукою моусіа раба божіа. да сътворятъ и сьзранѧ вся повелѣніа гна. и суды его [-][41] еже

не да́ти дще́реи на́шихъ лю́демъ зе́мскимъ и̂ дще́реи и̂хъ не во́змемъ сно́вомъ на́шимъ· (-)[42] лю́дїе (же) землѝ и̂же вънзно́сятъ вса̂ продаа́нїа, и̂ вса̂ на потре́бу въ дн҃и су́боты да продаю́тъ не (въспрїи́мемъ ни́же) ку́пимъ ѡ̑ нн҃ѣ в су́боты и̂ли въ дн҃ь ст҃ы́и· И̂ о́ставимъ лѣто се́мое. и̂ дѣа́нїе всѣхъ ру́къ (о́ставимъ), и̂ поста́вй̑ межи на́ми (-)[43] дава́ти на́мъ тре́тїа ча́сть дидра́гмы на лѣто на дѣ́ло до́му бг҃а на́шего. въ хлѣбы пр҃ѣ́ставле́нїа, и̂ въ же́ртвы повса̀дне́вныа, и̂ всѣ̀ко́женїе прино́шное· Су́боту но́вомѣсе́чныѣ въ пра́зницѣхъ и̂ въ ст҃а́а [-][44] на́же за грѣхъ да помола́тъ за їи́ла, и̂ во (все подо́бїе)[45] до́му бг҃а на́шего, и̂ жре́бїи посла́хомъ на прино́ше́нїе древесъ между сщ҃е́нникъ и̂ левѵ́ты и̂ лю́дїи, [и̂][46] да вънзно́сятъ в до́мъ бг҃а на́шего. по до́мѣхъ ѡ̑ц҃ъ на́шихъ ѡ̑ вре́мени по времени, ѡ̑ лѣта до лѣта сожига́ти на о́лтари гд҃а бг҃а на́шего. на́ко пи́сано е̂сть въ зако́нѣ· И̂ да прино́симъ пръвороди́ное землѝ на́шеа. и̂ пр҃ы́выихъ [всѣхъ][47] пло́ всѧ́каго дре́ва, ѡ̑ лѣта до лѣта. въ до́мъ гн҃ь и̂ пр҃ывенци сно́въ на́шихъ и̂ ско́тъ на́шѣ̑ на́ко пи́сано е̂сть в зако́нѣ· И̂ пр҃ы́вы̑ волъ на́шихъ, и̂ (пр҃ы́выихъ) о́вчатъ на́шихъ приноси́ти въ до́мъ бг҃а на́шего сщ҃е́нникомъ, и̂же слу́жатъ въ домѹ́ бг҃а нашего. и̂ пр҃ы́вы̑ пи́щъ на́шѣ̑, и̂ пло́ всѧ́каго дре́ва, (-)[48] і̂ е̂ле́ю да прино́симъ сщ҃е́нникомъ въ сѣкро́вище до́му бг҃у [на́шемѹ][49]. и̂ десѧти́ну землѝ нашеа левѵ́томъ· [-][50] ѷ̈ѝ левѵ́ти десѧти́ну пр҃їе́млютъ во вс҃ѣ̀ гра́дѣхъ (дѣлъ)[51] нашихъ· (-)[52] Бꙋдѣ́ (же) сщ҃е́нникъ сн҃ъ а҃а҃ро́новъ, съ левѵ́ты въ десѧти́нахъ левѵ́томъ. и̂ левѵ́ти приносятъ десѧтую ча́сть, десѧти́ны (свое́а) в до́мъ бг҃а (нашего, въ до́мъ сѣкро́вищныи бг҃а нашего). на́ко въ сѣкро́вища принесу́тъ сн҃ы і̂и҃левы. и̂ сно́ве левѵ́тъстїи пръвины, пшени́цы и̂ вина̀ і̂ е̂ле́а· И̂ тꙋ́ бꙋдꙋ́ сосꙋ́ди (гн҃и)[53], и̂ сщ҃е́нницы [и̂][54] пѣ́вцы и̂ дверни́цы. и̂ не о́ставимъ до́му бг҃а на́шего·

Гл҃а, а҃і·

[бита́ша же][1] нача́лници людїи въ і̂ер҃ли́мѣ, и̂ прочїѝ наро́ди посла́ша жребїи. да во́змꙋтъ е̂ди́ну часть ѡ̑ десѧтѝ. да пребыва́етъ въ і̂ер҃ли́мѣ гра́дѣ ст҃ѣ́мъ, и̂ дева́ть частїи вн҃ѣ́ гра́дѣ· (-)[2] Бл҃виша (же) лю́дїе всѣхъ мꙋжи́и и̂же себѣ во́лею возда́ша. да о́бита́ютъ въ і̂ер҃ли́мѣ· (-)[3] Сїи (бо) сꙋть нача́лници вла́сти и̂же о́бита́ша въ і̂ер҃ли́мѣ. и̂ въ [гра́дѣ][4] і̂ꙋ́довѣ· ѠБита́ (же) е̂ди́нъ ко́ждо въ дрꙋжа́вѣ своеѝ, [и̂][5] въ гра́дѣхъ і̂и҃ла. сщ҃е́н-

не дати наших дочок народам землі, і їхніх дочок не візьмемо нашим синам. **32** А народ землі, що приносить все на продаж і все на потребу, щоб продавати в день суботи, не приймемо ані не купимо в них в суботу ані у святий день. І оставимо сьомий рік і оставимо діло всіх рук, **33** і постановимо між нами давати нам третю частину дидрахми на рік на діло дому нашого Бога, **34** на хліби предложення і на повсякденні жертви, і всепалення в суботи, новомісяці, на празники і на святе, і щоб помолилися за Ізраїль, за гріхи, і на всі діла дому нашого Бога. **35** І ми кинули жереби на приношення дерев між священиками, і левітами, і народом. І щоб приносили до дому нашого Бога за домами наших батьків, від часів до часів, з року до року, щоб спалювати на жертовнику нашого Господа Бога, так як є записано в законі. **36** І щоб ми приносили первоплоди нашої землі і первоплоди всіх плодів всякого дерева з року до року до господнього дому, **37** і наших первородних синів, і нашу скотину, так як є написано в законі, і наших первородних волів, і наших первородних овець приносити до дому нашого Бога священикам, що служать в домі нашого Бога. **38** І первоплоди нашої їжі, і плід всякого дерева й олії принесемо священикам до скарбниці дому нашому Богові, і десятину нашої землі левітам. Ті левіти отримують десятину в усіх містах наших діл. **39** Буде же священик, Ааронів син, з левітами в левітських десятинах, і левіти приносять десяту частину своєї десятини в дім нашого Бога, в дім скарбниці нашого Бога. **40** Так як до скарбів принесуть ізраїльські сини, і левітські сини *принесуть* первоплоди пшениці і вина і олії. І там буде господній посуд, і священики, і співаки, і дверники, і не покинемо дім нашого Бога.

Глава 11

1 Жили ж начальники народу в Єрусалимі. І осталі народу кинули жереб, щоб взяти одну частку з десятьох, щоб вона перебувала в святому місті Єрусалимі, і дев'ять часток в *інших* містах. **2** Поблагословив же народ всіх мужів, які собі добровільно постановили, щоб проживати в Єрусалимі, **3** бо ці є начальники влади, які проживали в Єрусалимі і в юдовім місті. Жив же кожний один у своєму наслідді і в ізраїльських містах, священики, ле-

віти, церковні слуги і сини Соломонових рабів. **4** І в Єрусалимі проживали з Юдових синів і Веніяминових синів: з синів же Юдиних – Атеей, Азаїновий син, Захаріїн син, Самаріїн син, Сафатіїв син, Масеїлів син; з синів Фареса – **5** і Малія, Варуховий син, син Халаза, син Озія, син Адасія, Йоримовий син, Захаріїв син, Силоніїв син. **6** Всі Фаресові сини, що проживали в Єрусалимі – 400, 60 сильних мужів. **7** Це є Веніяминові сини: Селлон, Месулаїв син, Йоадів син, син Вадая, син Колія, Масіїв син, Етієлів син, син Йосая, **8** і після нього Еваїл, Селлай – 900, 28. **9** І Йовель, син Зехри, – головуючий над ними, Юда, Асанаїв син, – з другого міста. **10** І зі священиків: і Адія, син Йоаримів, Яхинів, **11** Сарея, син Елхина, Месуламів син, Садоків син, Маріотів син, Етів син, – перед божим домом, **12** і брати їхні, що роблять діло церкви, – 8 сот, 22 *і* Надая, син Єроама, Валаліїного сина, Намасового сина; Захаріїні сини: Васетурів син, сина Мелхія, **13** і його брати начальники родів – 200, 42; І месей, Езріїв син, Месаримотового сина, Еммерового сина, **14** і їхні брати, дуже сильні – 128. І їхній володар Сокріїл – син сильних. **15** І з левітів: Самея, Осувів син, Езріїв син, **17** і Матанія, Михаїв син, і Йовид, Самуїв син, **18** – 284. **18** І дверники: Аккув, Теламин і їхні брати, що стерегли брами, – 172. **22** З левітських начальників – Ваніїв син і Озіїв син, Авіїв син, Михаїв син, і з Асафових синів, що співали перед ділом божого дому, **23** бо царська заповідь була на них; **24** і Фатая, син Вазиза, – до царської руки через всяку потребу народу **25** і до дворів, що є на їхніх полях; і з Юдиних синів, що проживали в Коріатарівоці, **26** і в Осує, **27** і у Вирсавії, **28** і в їхніх дворах, Лахис, і їхні поля, і перебували у Версаві. **31** Сини ж Веніяминові з Ґавада, Махамас – будівничі. **36** І з левітів – Юдині і Веніяминові частки.

Глава 12

1 Це ж є священики і левіти, що прийшли з Зоровавелем, Салатіїловим сином: і Ісусарай, Єремія, Ездра, **2** Амарія, Маллух, **3** Селхенія. **7** Ті начальники священиків і їхні брати в днях Ісуа. **8** І левіти ж Ісуя, Вануй, Кадміїл, Саравія, Йодай, Маттанія при їхніх руках, і їхні брати **9** на щоденній службі. **10** Єсуя ж породив Йоакима, Йоаким породив Елиасива, Елиасив породив Єдуя, Єдуй породив Йонафана, Йонафан породив Йадуя.

ницы [-][6] левѵ̀ти (-)[7] ц҃рковнїи слѵ́ги, и҆ сн҃овє рабъ [соло́моновыхъ][8]. И҆ въ і҆ер҃ли́мѣ о҆бита́ша ѿ сн҃овъ іоу́довы҃, и҆ сн҃ов҃ веніа́минь· ѿ сн҃ов (жє) іоу́довы҃ [а҆дє́ев҃][9] сн҃ъ а҆зїи́нъ, сн҃ъ захарїи́нъ, сн҃ъ [самрїи́][10], сн҃ъ сафатїе́въ. сн҃ъ [масе́ил҃][11]. [-][12] ѿ сн҃овъ фарє́съ, и҆ [малїа][13] сн҃ъ варѵ́ховъ, сн҃ъ халаза́. сн҃ъ о҆зїа́. сн҃ъ а҆даїа́. сн҃ъ [і҆о҆ари́м҃][14]. сн҃ъ заха́рїевъ. сн҃ъ силонїе́въ· вс҃и сн҃овє фарє́совы, и҆же о҆бита́ша въ і҆ер҃ли́мѣ. ѵ҃, з҃, (-)[15] мѵ́жи кр҃тѣ́ки· (-)[16] Сѝже сѵ́ть сн҃овє веніа́минни. [сеѣ́л҃о҆][17] сн҃ъ [месѵла́евъ][18]. сн҃ъ и҆о҆а́дъ. сн҃ъ (вадаїа́)[19]. сн҃ъ колїа́. сн҃ъ (масїе́въ)[20]. сн҃ъ є҆дїе́ль. сн҃ъ [і҆о҆саїа́][21]. И҆ по нѣ҃ (є҆ваи́ль)[22], (сеѣлла́и)[23], ц҃, к҃и. і҆ (и҆о҆ве́ль)[24] сн҃ъ зе́хри пр҃е҆ста́тель на҃ ни́ми (-)[25] іоу́да, сн҃ъ а҆сана́евъ, ѿ гра́да вто́ра҃ [и҆][26] ѿ сщ҃е́нникъ. и҆ (а҆дїа́)[27] сн҃ъ и҆о҆ари́м҃о҆ на҃хи́нь, [саре́а][28] сн҃ъ [є҆ѣ́хинна][29]. сн҃ъ месѵла́мовъ. сн҃ъ [садо́ковъ][30]. сн҃ъ маріо́дъ. сн҃ъ є҆то́въ, преди до́мѵ бж҃їю· И҆ братїа и҆̃ дв҃лающи дв҃ло (ц҃ркві)[31] [и҆ с҃о, к҃в][32]. [и҆ а҆даїа́ сн҃ъ є҆роа́ма][33], [сн҃а][34] [валалїи́нна][35]. [сн҃а][36] [нама́сова][37]. [Сн҃ы][38] заха́рїинны. сн҃ъ [васе́дѵ́ровъ][39]. сн҃ъ мельхїа́ и҆ бра́тїа є҆го нача́лници ѿц҃е҃, г҃, мв҃· И҆ [месе́и][40] сн҃ъ [є҆зрїе́въ][41]. [сн҃а][42] [месарими́дова][43]. [сн҃а є҆м҃ме́ра][44] и҆ бра́тїа [и҆хъ][45] си́лны (ѕв҃ѣло)[46], р҃ки· И҆ пр҃е҆ста́тель и҆̃ [сокрїи́ль][47] сн҃ъ си́лныхъ, и҆ ѿ левѵ̀тъ, самеа́ сн҃ъ (о҆сѵ́вовъ)[48]. сн҃ъ є҆зрїе́въ. и҆ [маданїа][49] сн҃ъ михаи́. і҆ и҆о҆ви́ сн҃ъ самѵи́е҃въ, сп҃д. и҆ двер҃тницы, [а҆ки́сѵвъ][50] телами́нъ, и҆ бра́тїа и҆хъ [и҆же стрежахѵ вра́҃][51], р҃ов҃· (-)[52] ѿ нача́лникъ левѵ̀тъски́хъ сн҃ъ ваніе́въ. [и҆][53] [сн҃ъ][54] (о҆зїе́въ)[55]. сн҃ъ (а҆вїе́въ)[56]. сн҃ъ михае́въ. (и҆) ѿ сн҃овъ а҆са́фовы҃, пою҆щи҃ пр҃е҆ дв҃ломъ до́мѵ бж҃їа. на҃́ко запов҃ѣ ц҃рьска є҆ѣ҃ на ни҃, и҆ фадаїа. сн҃ъ васиза҆ до рѵкѝ ц҃ревы всѣ́ко҆а҆ ра҃ потребы людїи. и҆ къ дворомъ и҆же сѵ́ть на селехъ и҆̃· и҆ ѿ сн҃овъ іоу́динъ҃ и҆же о҆бита́ша в҃ (корїа҆дварѣвоцѣ)[57] и҆ в҃ (осѵе́)[58], и҆ въ вирсавїи҆̀. и҆ дво́ры и҆̃, лахи́съ и҆ се́ла и҆̃. и҆ пребыва́ше о҆҃ вер҃савы· [-][59] Сн҃ове (жє) веніами́нни ѿ [гавада][60] [махама́съ][61], (о҆҃модѣ́лныи), и҆ ѿ левѵ̑ ча́сти іоу҃де́и [и҆][62] веніа́минни·

Гл҃а, в҃і·

[їи жє][1] сѵ́ть сщ҃енницы и҆ левѵ̀ти и҆же въсходя́щїи съ зороваве́лемъ сн҃омъ салатїи́левымъ. і҆ (и҆сѵсара́и)[2], [и҆ере́мїа], е҆҃здра, а҆марїа (мѵ́ллѵхъ)[3], [сеѣлхе́нїа][4]. тїи нача́лницы сщ҃енникомъ и҆ бра́тїа и҆хъ въ дн҃и (и҆сѵа)[5] и҆ левѵ̀ти (же) (і҆и҆сѵа)[6], вануи, кадмїи́ль, саравїа, и҆о҆да́и, маѣда́нїа, при рѵка́хъ [и҆хъ][7], и҆ бра́тїа и҆хъ, въ повседн҃евномъ служе́нїи· (И҆е҆сѵа же)[8] роди҆̀ и҆о҆а́ки́ма, (-)[9] и҆о҆а́ки́мъ роди҆̀, е҆ли-

âсива, (-)[10] êлиâси́въ [родѝ][11], йѻâда́а. (-)[12] йѻâда́и родѝ йѻна́да́на, і йѻна́да́нъ родѝ [âддуа][13]. (-)[14] въ дн҃и (же) йѻâаки́ма бра́тїа êго ба́хуѵ сщ҃ен҃ницы и̂ нача́лницы ѻ҆би́телѣ̑, сара́їа, (маâ-рїа)[15], [їêремїа][16], âнанїа, ê҃здра, [месола́мъ][17], âмарїа, (йѻнъна́мъ)[18], âмалуχъ, йѻна́да́нъ, [сел-хенїа][19], йѻси́фъ, [âра́и, мана́съ][20], марїѻ́дъ, êлки́и, [âдада́и][21], (и̂) заχа́рїа, ганадѻ́дъ, [месола́мъ][22], âвїа, (зехри́мъ)[23], венїами́нъ, [кероси́ъ][24], (êфелетї-êвъ)[25], [валга́съ][26], [мамуѵ́и][27], [семенїа][28], йѻâна́да̑, йâрѝ̑, [мадана́и][29] [êдїѻ][30], (ѻ̑ззи)[31], села́їа, калла́їа, (кавед҃ъ)[32], êлкїа, âсавїа, [йѻна́да̑, саêлъ][33]. левѵ̀ти въ дн҃и êлїаси́ва, йѻа́да, [-][34] [йѻна́нъ][35], йдуа. пи́саны нача́лницы ѻ҆би́телем҆. и̂ сщ҃енницы въ цр҃тво да́рїа пе́рьскаго. (и̂) сн҃ове левѵ̀и нача́лницы ѻ҆би́телемъ пи́сани въ кни́зѣ слове́съ дн҃їи. и̂ да́же до дн҃и йѻна́нъ сн҃а [êлїâси́въ][36]. и̂ нача́лницы левѵ̀томъ. âравїа, и̂ сарâвїа, и̂ (ѻ̑суи)[37]. и̂ сн҃ы ка̂ми́ловы, и̂ бра́тїа и̑̃ (по кра́-тѣхъ своиχъ)[38] да вънсхва́лятъ (-)[39] йсповѣ-дятъ по за́повѣди дв҃дѣ мужа́ бж҃їа, вънз-держа́тъ ра́вно по чину, ѿ дн҃и до дн҃и· И̂ вънегда́ събра́ти ми̂ две́рники. въ дн҃и [йâаки́ма][40] сн҃а (йêсуева)[41]. сн҃а йѻседе́икова, и̂ въ дн҃и неêмїê-вы, и̂ е́здры сщ҃ен҃ника и̂ писцà. и̂ въ ѻ҆бновле́-нїи стѣны̀ їêр҃лимъски. (и̂) взыска́ша левѵ̀ти [ѿ всѣхъ мѣ́стъ][42] своиχъ, да вънзведѵтъ йхъ вънъ їêр҃лимъ. [и̂][43] сътвора́ѧ ѻ҆бновленїе и̂ весе́лїе, в дѣа́нїе и̂ хвале́нїе пѣсни, (и̂) в кимъва́ли и̂ свирили и̂ гѵсли. и̂ събра́ни же сѵть сн҃ове пѣ-немъ, и̂ ѿ градъ ѻ҆́кр҃тъ їêр҃лима и̂ ѿ се́лъ [нетѵда́та][44] [и̂ ѿ (до́мѵ) галга́лъ][45] и̂ ѿ стра-ны̀ [êва̀ и̂ âзмаве́][46]. на́ко се́ла съзида́хѵ себѣ пѣвцы̀ (ѻ̑кр҃тъ)[47] їêр҃лима и̂ ѻ҆́чищени сѵть сщ҃ё-ницы и̂ левѵ̀ти. и̂ ѻ҆́чисти́ша лю́ди и̂ вра́та и̂ стѣ́ны (-)[48] вънсходи́ти (же) сътвори́лъ нача́лницы їоу́дины на стѣ́ны, и̂ поста́вихъ два (кли́роса) хвалы̀ ра́ди вели́кїа. и̂ прондо́ша на десно на стѣ́ну къ [вра́тѣ̑][49] гра́зным҆ъ. і̂ йдо́ша за ни-ми (ѻ̑да́їа)[50] и̂ полови́на ча́сти нача́лникъ їоу́ди-ныхъ и̂ âза́рїа, [и̂][51] е́здра и̂ (мисолла́мъ)[52] їоу́да. и̂ венїами́нъ, и̂ самела́їа, [-][53] їêремїа. И̂ ѿ сн҃овъ сщ҃енникъ вънъ тр҃уба́хъ. заха́рїа сн҃ъ йѻна-да́нѣ̑. сн҃ъ сама́їа, сн҃ъ [мадда́нїа][54], сн҃ъ миха́-їа, сн҃ъ [замѵ́ѵръ][55], сн҃ъ âса́фовъ, и̂ бра́тїа êго сама́їа и̂ ѻ̑зїи̑. (и̂) [гело́нъ, йâма́їа][56], наданаи́ль, їоу́да, [и̂][57] âна́ни· Ê҃же хвали́ти вънъ пѣ́снехъ дв҃-да мужа́ бж҃їа· И̂ е́здра пи́сецъ пре̑ ни́ми на вра́тѣ̑ (хвали́ти)[58] проти́вѣ йхъ, и̂ вънзошлѝ на ступни гра́да дв҃да на вънсхо́дъ стѣны̀ на до̑ дв҃дъ. и̂ да́же до вра́тъ во́дныхъ, къ вънсто́-ку. и̂ клиросъ вторы́и хвалѵ̀ вънзда́ющи йдѧше

див Йоадая, **11** Йоадай породив Йонатана і Йонатан породив Аддуя. **12** В днях же Йоакима його брати були священиками і начальниками родів: Сарая, Маарія, Єремія, Ананія, **13** Ездри, Месолам, Амарія, Йоннам, **14** Амалух, Йонатан, Селхенія, Йосиф, **15** Арай, Манас, Маріот, Елкей, **16** Ададай, і Захарія, Ґанатот, Месолам, **17** Авія, Зехрим, Веніямин, Керос, Ефелетієв, **18** Валґас, Мамуй, Семенія, Йоанатан, **19** Ярим, Матанай, Едіо, Оззи, **20** Селая, Каллая, Кавет, **21** Елкія, Асавія, Йонатан, Саел. **22** Левіти в днях Еліясива: Йоада, Йонан, Ідуя записані володарями родів і священиками в царстві Дарія перського. **23** І сини Левія – начальники родів записані в книзі літописів і аж до днів Йонана, Еліясивого сина. **24** І начальники левітів Аравія, і Саравія, і Осуй, і Кадмилові сини, і їхні брати в своїх числах, щоб співати, визнаватися за заповіддю Давида, божого мужа, щоб тримали рівно за чином, від дня до дня. **25** І коли я збирав дверників **26** в днях Якима, Єсуєвого сина, Йоседекового сина, і в днях Неемієвих і Ездри, священика і писаря, **27** і в обновленні єрусалимської стіни, і шукали левіти в усіх своїх місцях, щоб їх привести до Єрусалиму, і зробити обновлення і радість в ділах і співах похвали, і в цимбалах, і сопілках, і гуслях. **28** І зібралися ж сини співаків також з міст довкруги Єрусалиму: і з дворів Нетутата, **29** і з дому Галгал, і з околиці Ева, і Азмавета. Бо співаки будували собі двори довкруги Єрусалиму. **22**,**30** І священики, й левіти очистилися і очистили народ, і брами, і мур. **31** Дав же я вийти начальникам Юди на мур, і я поставив два хори задля великого співу, і пішли справа по стіні до брами гною, **32** і за ними пішли Отая і половина частки юдиних начальників, **33** і Азарія, і Ездра, і Мисоллам, Юда, **34** і Веніямин, і Самелая, Єремія. **35** І з синів священиків з трубами Захарія, син Йонатанів, син Самая, син Матанія, син Михая, Замхурів син, Асафів син, **36** і його брати Самая, і Озіїл, і Ґелон, Ямая, Натанаїл, Юда, і Ананій, щоб співати хвали піснями Давида, божого чоловіка. І перед ними Ездра, писар, **37** над брамою, щоб співати хвали напроти них. І пішли на сходи міста Давидового на підйомі муру на дім Давидів і аж до брами води на сході. **38** І другий хор, віддаючи хвалу, ішов їм назустріч. І я за ним, і половина частини

народу по стіні, і над Уримовим стовпом, і аж до широкої стіни, **39** і понад брамою Ефраїма, і над старою брамою, і над рибною брамою, і вежою Анамеїла, і від стовпа Емата аж до брами стад, і стали в брамі сторожі. **40** Стали ж два хори, співаючи хвалу в божому домі, і я, і половина частини війська зі мною. **41** І священики Еліяким, Маасія, Веніямін, Махея, Елиона, і Захарія, і Ананія, **42** і Семея, і Елеазар, і Озія, і Оаннан, і Мелхія, і Еламій, і Езур. І було чути співаків і Езрая. І почислили, і забажали, **43** і принесли жертву в тому дні, великі жертви, і зраділи, адже Бог розвеселив їх великою радістю. Але й їхні жінки і їхні діти раділи, і було чути ту радість в Єрусалимі далеко. **44** Встали ж в тому дні мужі, які над скарбами господнього дому, первоплодами і десятинами, щоб внесли всередину за ними міські начальники дари священикам і левітам, бо була радість в Єрусалимі і в Юдеї в священиків і в левітів, що стояли. **45** І зберегли стриманість своєму Богові, і зберегли очищення, і співаків, і дверників, за наказом Давида і Соломона, його сина. **46** І так, як в Давидових днях, *був* Йосафат на чолі, були настановлені співакам старшини, *тим, що* приносили хвалу в пісні, визнавалися Богові. **47** І ввесь Ізраїль в днях Зоровавеля і в днях Неемії давали частки співакам і дверникам, з дня на день їжу, і освячували левітів, і левіти освячували синів Ааронових.

ѡ̑ сѹпротивъ и҆хъ· и̂ а́зъ по нема̀ъ и̂ половинѹ̀ ча́сти лю҆дїи по стѣнѣ̀, и̂ на столпѣ̀ (оу҆рими́ли)[59]. и̂ да́же до стѣны́ пространны́ѣиши, и̂ на вра́тѣхъ е҆фраи́ма. и̂ на вра́тѣхъ (стары́хъ)[60], и̂ на вра́тѣ рыбны́хъ. ѝ сто́лпъ анамеи́ла, и̂ ѡ̑ сто́лпъ (е҆ма́дъ)[61] и̂ да́же до вра́тъ ста̂ны́хъ. и̂ поста́виша въ вра́тѣхъ стра́жїи· (-)[62] Ста́ша (же) два клиро́са хвала́ще в домѹ̀ бж҃їи, и̂ а́зъ и̂ по́лъ ча́сти, во́и съ мно́ю· И̂ сщ҃енницы е҆лїаки́мъ, маа̂сїа, веніами́нъ, (махе́а)[63], е҆лио́на, (и̂) заха́рїа, (и̂) а̂нанїа, и̂ семе́їа, и̂ е҆леа́за́ръ, и̂ о́зїа и̂ [о́а̂нна́нъ][64], и̂ мелхїа, и̂ е҆ламїи, и̂ е҆зѹ́ръ· И̂ слы́шаша пѣвцы̀ [и̂ е҆зра́и́а][65]. и̂ съгла́да́ша (и̂ въжделѣ́ша) и̂ пожро́ша въ дн҃ь то́и, же́ртвы вели́кїи, и̂ възвеселѝшася. ꙗ҆́ко бъ҃ бо҃ възвесели́лъ и̂хъ [весе́лїемъ вели́кимъ][66]. но̂ и̂ же́ны и̂хъ и ча́да и̑ ра́довахѹ̀ся. и̂ слы́шано бы́сть весе́лїе (то́) въ і҆ер҃ли́мѣ але́че· (-)[67] въсчита́ша (же) въ дн҃ь то́и мѹ́жи на̂ (сокро́вищемъ до́мѹ г҃н҃а)[68]. нача́лныхъ пло́довъ, и̂ къ десатина́̀. (да внѹтръ вно́сатъ)[69] по ни́хъ нача́лницы гра̂ски (бл҃годѣа́нїи)[70]. сщ҃енникѡ̑ и левѵ̑тѡ̑. ꙗ҆́ко весе́лїе бѣ҃ (въ і҆ер҃ли́мѣ и̂) въ і҆ѹ́де́и. (-)[71] въ сщ҃енницѣхъ и̂ въ левѵ̑тѣхъ пре̂стоѧщи· И̂ съхрани́ша взъдръжа́нїе [-][72] бг҃ѹ своему̂, и̂ въздержа́ша о҆чище́нїа и̂ пѣвцовъ, и̂ две́рниковъ, по повеле́нїю дв҃да и̂ [соло́мона][73] сна̂ е҆го̀· (И̂) ꙗ҆́ко въ дн҃и дв҃двы (и̂о̂а̂сафа́тъ)[74] ѡ̑ нача́ла (бл҃ѹ постáвленни пѣвцемъ старѣишины)[75], въ пѣсни (хвала́ѧщи и҆сповѣ́дующи)[76] бг҃ѹ· И̂ весь і҆и҃ль въ дн҃и зорова́вела [и̂ въ дн҃и не҆е́мїа][77] дла́ѵ ча́сти пѣвцѣ̂ и̂ две́рникомъ ѡ̑ дн҃и до дн҃и бра́шно. и̂ сѧ̀ ѵ левѵ̑ти. и̂ левѵти сѧ̀ ѵ сно́въ а̂аро́новыхъ·

Глава 13

Гл҃а, г҃і·

мой5. 23

1 В *дні же тому прочитано було з Мойсеєвої книги, як слухав народ знайдено було в ній, записано, щоб не ввійшли амоніти і моавіти до божої церкви аж до віку, **2** задля того, що вони не зустріли ізраїльських синів з хлібом і водою, і вивели проти них Валаама на їхнє прокляття; і Бог наш повернув прокляття на благословення. **3** І сталося ж, коли слухали закон, відлучили всіх чужинців від Ізраїля. **4** І над тим був священик Іліасив, що був наставником в скарбниці дому нашого Бога і приятелем Товії. **5** Він зробив собі велику скарбницю, і там були перед ним ті, що давали дари, і ладан ,і посуд, і десятину, пшеницю, вино, і олію, частки левітам, і співакам, і вірним, і первоплоди священиків. **6** В усьому ж тому я не був в Єрусалимі, бо в трьохсотому році, 25-ому Артаксеркса, вавилон-

ѣ҆ мѡ҆ їѳ҃г

Въ *дн҃ь (же) то́и чтено̀ е҆́сть въ кни́зѣ моѵ̑сїовѣ̀, (слы́шащимъ)[1] лю́демъ. (-)[2] о҆бр҃тено̀ е҆́сть пи́сано в не́и да не и҆̈ма́ѵ вла̀сти (а̂мони́ти)[3], и̂ моа̂ви́ти въ цр҃ковь бж҃їю даже до́ вѣка. того ради и҆̈же не въстрѣ́тоша сна̀ъ і҆и҃левъ съ хлѣ́бомъ и̂ водо́ю· І̂ и҆зведа́́ша на [ни́хъ][4] валаа́ма на проклѧ́тїе и҆̈хъ, и̂ о҆́брати́лъ бъ҃ нашъ проклѧ́тво на бл҃вені́е· И̂ бы́сть (же) е҆гда̀ слы́шахѹ зако́нъ, [-][5] ѡ̑лѹчи́ша всѣ́хъ чѹ́жихъ ѡ̑ і҆и҃ля. и̂ на то́мъ бы́сть и̂лїаси́въ сщ҃енникъ. (и҆̈же бы́сть пре̂ста́тель)[6] въ сокро́вищномъ домѹ̀ бг҃а нашего. (и̂ прїа́тель)[7], товї́а, (-)[8] съ҆творѝ себѣ̀ сокро́вище вели́ко. и̂ тѹ̑ бѧ́хѹ пре̂ ни́мъ предъста́влѧющи да́ры и̂ демїа́мъ и̂ сосѹ́ды и̂ десати́нѹ, пшени́цѹ вино̀ і̂ еле́и. ча́сти левѵ̑томъ и̂ пѣвцемъ и̂ вѣ́рны́̑ и̂ пр҃ы́выа сщ҃е́нническїа ча́сти, (-)[9] въ всѣ́хъ (же) тѣхъ не бы́хъ въ і҆ер҃ли́мѣ ꙗ҆́ко въ лѣто̀ (три-

со́тное, и҃ є)[10], [а҃рта҆ксе́рска][11] ц҃ра҆ вавὺлоньска, при҃-
идо́хъ къ ц҃рю, и҃ въ конецъ дн҃їи моли́хсѧ ц҃рю·
и҃ при҃идо́хъ въ і҆ер҃лимъ и҃ разумѣ́хъ зло́ что
сътвори́лъ є҆лїасиⷤвъ товїи, да сътво́рѧ̀ є҆мȣ̀
сокровище въ притво́рѣ до́му бж҃їѧ. и҃ зло̀ ми
ви́дѣлосѧ зѣло· і҆ и҃звє́ргъ вс҃ѧ сосȣ́ды до́му то-
вїева во́нъ ѿ̀ сокро́вищ҃ и҃ рекохъ и҃ о҆чи́стиша
сокро́вище· и҃ па́ки поста́вихъ (-)[12] сосȣ́ды въ
домȣ̀ бж҃їи, жрътвȣ и҃ дими́амъ, и҃ позна́хъ
на́ко ча́сти левⷭ̀скїѧ не бы́ша да́ны· и҃ побѣго́-
ша є҆ди́нъ къ́ждо въ странȣ̀ свою̀ левⷭ̀ты и҃
пѣвцы̀ творя́ще дѣ́ло (и҃хъ). и҃ которя́хусѧ съ
страти́гами, и҃ рекохъ чесо́ ради о҆ста́висѧ до҃
бж҃їи, и҃ събра́лъ и҃хъ· и҃ повелѣ́въ ста́ти въ
сто́ѧнїи свои҃ и весь і҆оу́да приноша́ше десяти́-
ну, пшени́цы и҃ вина̀ и҃ є҆ле́ѧ въ закро́вы, по҃ ру-
ку̀ селемі́ѧ сщ҃е́нника, и҃ садо́ка писца̀, и҃ фада́-
їѧ ѿ̀ левⷭ̀тъ, и҃ в рȣ́ки и҃хъ· ѱна́нъ сн҃ъ [за-
хȣ́ровъ][13], сн҃ъ [мадда́нїевъ][14], на́ко вѣ́рны и҃скȣ́ше-
ни сȣ́ть надъ ни́ми (на ча́сти)[15] бра́тїи свои҃·
въспоманѝ мѧ бж҃е [мои҃][16] того ради и҃ да не
о҆искȣдѣ́ѥ́ мⷭ̀ть моѧ̀ на́же сътвори́хъ в домȣ̀
(-)[17] бȣ̀ [моє́мȣ][18] [и҃ в чи́нѣхъ є҆го][19]· въ дн҃ехъ
тѣ́хъ ви́дѣхъ въ і҆оу́дѣ мла́тѧщ҃и лнⷭ̀ въ
сȣ́бо́тȣ. (-)[20] носѧ́щихъ кро́шницы. и҃ напрата́ю-
щи на о҆сла́та (-)[21] вино, и҃ гро́здїе, и҃ смо́кви,
и҃ всѧ́ко бре́мѧ приноша́хȣ̀ въ і҆ер҃лимъ, въ дн҃и
сȣ́ботныи· и҃ свѣдѣтельствова́хъ и҃мъ да въ
дн҃ь которыи прода́ти подоба́етъ да прода-
ю́тъ. и҃ [тⷭ̀ря́не][22] о҆бита́ша в нем вънося́щи
ры́бы и҃ вс҃ѧ прода́ннаѧ, (и҃) продаваху̀ в сȣ-
бо́ты. сн҃овомъ і҆оу́диныⷭ̀ въ і҆ер҃ли́ме и҃ о҆бличѝ
(держа́внѣишиⷭ̀)[23] въ і҆оу́дей (-)[24] и҃ рѣ́хъ и҃мъ·
и҃то́ сїѧ ве́щь зла̀ и҃же вы̀ твористѐ. и҃ сквернитѐ
дн҃ь сȣ́ботныи, ни҃ ли сїѧ сътвори́ша ѿ̀цы на-
ши. і҆ и҃зве́лъ бг҃ъ на́шъ на ни́хъ и҃ на на҃ всѐ
зло̀ то̀, и҃ на гра́дъ се́и· и҃ вы̀ приложи́сте на҃рос-
ти на і҆и҃ла сквернѧ́ще сȣ́бо́тȣ· (-)[25] бы́сть (же)
є҆гда̀ поко́ишасѧ вра́та і҆ер҃ли́мскаѧ въ дн҃ь сȣ-
бо́тныи (-)[26] рекохъ, и҃ запро́ѡ̀ двери. и҃ повелѣ́лъ
да не ѿ̀врьза́ютъ и҃хъ даже по сȣ́бо́тѣ, и҃ ѿ̀
о҆тро́къ мои҃хъ поста́вихъ на вра́тахъ да ни
є҆ди́нъ вно́ситъ бре́мѧ въ дн҃ь сȣ́бо́тныи· и҃
ста́ша [потре́бницы][27] и҃ продаю́щи вс҃ѧ прода́н-
наѧ внѣ̀ і҆ер҃лима. є҆дїноцы и҃ два́щи (-)[28] свѣ-
дѣтѣ́ствова́хъ и҃мъ, и҃ рекохъ и҃мъ· и҃то́ вы̀
пребыва́ете оу҃ стѣны̀, а҆́ще вторицею̀ то̀ съ-
твористѐ рȣ́кȣ (-)[29] послю̀ на ва́съ. (того̀ ради)
ѿ̀ вре́мени того не при҃идо́ша въ сȣ́бо́тȣ· и҃
рекох (же) левⷭ̀то̀ и҃же ба́хȣ о҆чище́ни дабы̀ при-
шла̀ съхрани́ти вра́та (и҃) сти҃ти дн҃ь сȣ́бо́т-
ныи, (и҃) сего ради въспоманѝ мѧ бж҃е, и҃ прос-

ського царя, я прийшов до царя. І по закінченні днів я прохав царя **7** і я прийшов до Єрусалиму, і я зрозумів зло, яке зробив Еліясив Товії, щоб зробити йому скарбницю в притворі божого дому, **8** і мені здавалося дуже поганим. І викинувши ввесь посуд Товієвого дому геть зі скарбниці, **9** і сказав я, і очистили скарбницю. І знову я поставив посуд в божому домі, жертву і ладан. **10** І я довідався, що не були дані частки левітські. І втекли левіти і співаки, що чинили їхнє діло, кожний один до своєї околиці. **11** І вони боролися з вождями, і я сказав: Задля чого покинено божий дім? І я їх зібрав. І як я наказав *їм* стояти у своїх чинах, **12** і ввесь Юда приносив десятину пшениці, і вина, і олії до шпихлірів, **13** під руку священика Селемія, і писаря Садока, і Фадая з евітів, і в їхні руки. Анан, Захурів син, Матаніїв син – були над ними, над частками своїх братів, бо *були* вірними, випробованими. **14** Згадай мене, мій Боже, задля того, і хай не забракне мені милосердя за те, що я зробив в домі мого Бога і в його чинах. **15** В тих днях побачив я в Юди тих, що топтали винотоки в суботу, що несли снопи і накладали на ослів вино, і виноград, і фіги, і всякі тягарі, приносили до Єрусалиму в день суботи. І я їм зауважив, щоб продавали в день, в котрому належиться продавати. **16** І в ньому мешкали тиряни, що приносили риби і всякий товар, і продавали в суботу юдиним синам в Єрусалимі. **17** І я оскаржив шляхтичів в Юдеї, і я сказав їм: Що це за погане діло, яке ви робите, і опоганюєте суботній день? **18** Чи не так зробили наші батьки? І наш Бог наніс на них і на нас, і на це місто все те зло. І ви додали злість на Ізраїль, опоганюючи суботу. **19** Сталося ж, що коли спочили єрусалимські брами в суботнім дні, я сказав і замкнули брами, і я наказав, щоб не відкривали їх аж до післясуботи. І я поставив над брамами моїх слуг, щоб ні один *не* вносив товарі в день суботній. **20** І стали поза Єрусалимом потребуючі і ті, що продавали ввесь товар. Раз і вдруге **21** засвідчив я їм, і сказав я їм: Чому ви перебуваєте поза стінами? Якщо вдруге те зробите, пошлю проти вас руку. Задля того від того часу вони не прийшли в суботу. **22** І я ж сказав левітам, які були очищені, щоб прийшли стерегти брами і святити суботній день. І задля цього згадай мене, Боже, і прости мені за множеством твого милосердя. **23** А-

ле і в тих днях я побачив юдеїв, які взяли жінок азотійських, амонитянок і моавіток, **24** і їхні сини з половини частки говорили азотською мовою і не вміли говорити по юдейському. **25** І я погрозив їм, і я прокляв і побив з них мужів, і я оголив голову, деручи їх, і закляв я Богом, щоб не давали своїх дочок їхнім синам і не брали з їхніх дочок своїм синам. **26** Чи не в тому ділі згрішив Соломон, ізраїльський цар? І по правді між численними народами не було царя подібного до нього. І він був улюблений своєму Богові, і Бог поставив його царем над усім Ізраїлем. І цього жінки-чужинки звели на гріх. **27** Чи ми непослушні не чинимо те велике зло, щоб відступити від нашого Бога, і беремо жінок-чужинок? **28** *Такими були деякі* з синів же Йода, Єльтовового сина, великого священика, зятя Санабалаїнового, уронитина, якого я від себе вигнав. **29** Згадай, Господи Боже мій, проти тих, що бещестять священство, священиче ж і левітське правило. **30** Задля цього я їх очистив від всіх чужих нечистот і я поставив чини священикам і левітам, кожному одному його служіння, **31** і в складання дерева поставлених в часах. І між найпершими згадай мене, мій Боже, на добро. Амінь.

тѝ мѝ по мно́жествꙋ мл҃ти твоеѧ. Но и̑ вꙑ дн҃ехꙋ тѣхꙋ ви́дѣхꙋ іоу́деи вода́щїи же́ны а҆зотїискїѧ [а҆монитаны][30] [и̑][31] моа́вискїѧ. и̑ сн҃ове и̑хꙋ ѿ по́лꙋ ча́сти гла́хꙋ а҆зо́тскимꙋ на҃зы́комꙋ и̑ не оу҆мѣ́ахꙋ гла́ти іоу́де́искїи. И̑ запрети и̑мꙋ и̑ прокля҃ (-)[32], и̑ порази́ ѿ ни́хꙋ мꙋжїи и̑ о҆плеши́лꙋ терза́ющи и̑хꙋ. и̑ кла́лсѧ (-)[33] на́ ба҃ да не даю́ дщерїи свои́хꙋ сн҃овомꙋ и̑хꙋ и̑ не прїе́млютꙋ ѿ дще́рїи и̑хꙋ сн҃овомꙋ свои́мꙋ. Ни вꙋ то́мꙋ ли о҆бы́чаи съгреши́лꙋ [соло́мѡ҃][34] цр҃ь їи҃левꙋ. і҆ (и́стинно) вꙋ на҃зы́цехꙋ мно́зѣхꙋ не бы́сть цр҃ь подо́бенꙋ е҆мꙋ. и̑ вꙑзлюбленꙋ бꙋ҃ [своему҆][35] бꙋ҃ и̑ поста́вилꙋ е҆го́ бꙋ҃ цр҃емꙋ на҃ всѣ́мꙋ їи҃лемꙋ, и̑ того́ бо и̑зведо́ша на гр҃ѣ же́ны чюждїи. нн҃ ли мы̑ непосл҃ꙋни сътвора́емꙋ зло҆ вели́ко, что да престꙋпа́емꙋ ѿ ба҃ на́шего, (і) и̑зведе́ же́ны и̑ноплеме́нничи (-)[36] ѿ сн҃ов (же) [і҆о́да][37] сн҃а [е҆льто́вова][38] сщ҃енника вели́каго за́тѧ [санавалаина][39] [оу҆рони́тина][40] (е҆гоже)[41] ѿгони́лꙋ ѿ себе҆. вꙑспомани́ (г҃и)[42] бо́же [мои][43] противꙋ и̑хꙋ и̑же сквернѧ́тꙋ сщ҃енъство. (-)[44] правило́ (же) сщ҃енническо и̑ левꙋ҃тско. (Сего ра҃)[45] о҆чи́стилꙋ и̑хꙋ ѿ всѣхꙋ чюждихꙋ нечисто́тꙋ, и̑ поста́вихꙋ чи́ны сщ҃енникомꙋ и̑ левꙋ҃томꙋ. е҆ди́номꙋ ко́ждо слꙋжбꙋ е҆го, и̑ вꙋ сложе́нїе древа́ное. вꙋ временехꙋ поста́вленыихꙋ. И̑ вꙋ [прывѣ́ший][46] помани́ мѧ бо́же (мои)[47] вꙋ бла́го (а҆ми́нь).

Кінець Книги Неемії.
Має в собі 13 глав.

Коне́цъ кни́зе неѣмі́и.
И҆ма́ть в себѣ, гл҃а, г҃і.

ДРУГА КНИГА ЕЗДРИ
ГЛАВА 1

Вторы́я кни́гы е҆здры́ глава҃ а҃

црс4. 23
пар2. 35

1 І *Йосія зробив пасху в Єрусалимі своєму Господеві Богові, і заколов пасху 14-го дня місяця, в першому місяці, **2** ставлячи священиків по службах кожного дня, і зодягнених в ризи в господній церкві. **3** І він сказав левітам, священикам, ізраїльським рабам, щоб себе освятили Господеві на настановлення в домі святого господнього кивота, який збудував Соломон, син царя

[1]сътвори́лꙋ* і҆о́сїѧ па́схꙋ вꙋ і҆ерли́мѣ гл҃ꙋ (бꙋ҃) своему҆. и̑ пожрѣ́тъ па́схꙋ, дн҃ї дн҃ѧ (лꙋнѣ), прⷱваго мц҃а. поставлѧ́ющи сщ҃е́нники по слꙋже́нїю дн҃е коегождо, (и̑) в ри́зы о҆дѣѧ́нны вꙋ цр҃кви г҃ни. И̑ рече левꙋ҃то҃ сщ҃е́нымꙋ рабо́мꙋ їи҃левымꙋ, да о҆ста́нꙋтъ себѣ҆ г҃ви на поставле́нїе ст҃аго кїо́та г҃ня, вꙋ до́мꙋ и̑же созда́лꙋ [соло́монъ][2] сн҃ъ дв҃да цр҃ѧ, не бꙋдетꙋ во́ вамꙋ взѧ́ти на ра́мена е҆го. И̑ нн҃ѣ

д҃ цр҃ їг҃г
в҃ пара҃ їе

послужи́те ѓу [-][3] ва́шему и̂ (служите)[4] и̂зы́ку
е̂го і҃и҃лю, и̂ оу̂гото́вантеса по се́лѣхъ и̂ колѣ-
нехъ ва́шихъ, по писа́нію дв҃да ц҃ра і҃и҃лева и̂ по
вели́честву [соло́мона][5] сы́на е̂го, и̂ ста́нте [вс҃и][6]
въ ц҃ркви. по оу̂ча́стію кнаѕіи ѡ҃тчества ва́-
шего левѵ́товъ и̂же стоа́тъ пр҃е̂ бра́тіею ва́-
шею сы́новъ і҃и҃левъ. по чину́ пожрѣте па́сху, и̂
жрѣтву оу̂гото́вите бра́тіамъ ва́шимъ, и̂
сътвори́те па́сху по за́повѣди гн҃и и̂же да́но
е̂сть мовѐсію· И̂ да́лъ и̂о́сіа (на па́сху) въ на-
ро́дъ и̂же о҆брѣте́нъ е̂сть (т҃у), а҃гнцовъ, и̂
о́вновъ ѧ҃. те́лцовъ ѧ҃г҃. сіа ѡ҃ ц҃рства дана
суть, по о҆бѣща́нію люде҃й и̂ сщ҃енникѡ҃ и̂ левѵ́-
тѡ҃, и̂ дадѐ хелкі́а, и̂ заха́рі́а, и̂ (сіи́лъ)[7] при-
ставницы жрѣтвы, жрѣцемъ на па́сху· о҆ве́цъ
(число́мъ), ѧ҃в҃, (-)[8] [и̂][9] те́лцовъ, (х҃)[10], и̂ е҆хоні́а,
и̂ саме́і́а (-)[11] наданаи́лъ, бра́тіа и̂ а҆сави́а, и̂
о́хі́ель, (-)[12] и̂о́ра́мъ, тысащи нача́лницы да́-
ша левѵ́томъ на па́сху, о҆ве́цъ, ѧ҃е, те́лцов, ѧ҃е
сѡ҃· И̂ сіа е҆гда сътвора́ху мужественно. ста́ша
сщ҃енницы и̂ левѵ́ти, и̂мѣю́щи о҆прѣсноки по
колѣнахъ, и̂ по ча́сти кнѧ҃зьствѵ ѡ҃ц҃ь. пр҃е̂
людмѝ приноша́ху ѓу. по тѣхъ и̂же въ кни́-
зѣ мовѐсіовѣ пи́сана суть, (-)[13] тако (и̂) оу́т-
рени (-)[14] и̂спекѡ́ша па́сху о́гнемъ на́коже подо-
ба́ше, и̂ приношє́ніе сварѝша въ конѡ́бѣхъ мѣ-
дяны҃х҃. и̂ в горнъцѣх҃, съ бл҃говоле́ніемъ, и̂
принесо́ша всѣмъ и̂же бя́ху ѡ҃ наро́да· [И̂ по
сѝхъ][15] оу̂гоговаша себѣ и̂ (-)[16] бра́тіамъ сво-
и́мъ сы́новѡ҃ а҆аро́нѡ҃, і҆ере́и бо вънзноша́ющи бя́ху
тѵ́чнаа до полѵ́нощи. а҆ левѵ́ти наготовашѧ҃
себѣ, и̂ жерцемъ бра́тіи҃ свое́и сы́нѡ҃ а҆аро́нѡ҃. (-)[17]
пѣвцы́ (же) ц҃ркѡвніи (-)[18] бя́ху по чину́ и̂хъ
по за́повѣди дв҃дѣ. и̂ а҆са́фъ, и̂ заха́рі́а, и̂
е҆ѳ҃динѵ́мъ и̂же бя́ху ѡ҃ ц҃ра. и̂ вра́тари по
е҆ди́ныхъ две́рехъ, та́ко да не прест҃упа́ютъ е҆-
ди́нъ ко́ждо свое́и слу́жбы. бра́тіа бо и̂хъ (-)[19]
оу̂гото́ваше (и̂) т҃ѣ· И̂ сконча́на бы́сть и̂же
приста́ху на о҆сщ҃е́ніе гн҃е. в то́и дн҃ь сътво-
ри́ша па́сху. и̂ приноси́ти приноше́ніе на (-)[20]
жрѣто́вникъ по за́повѣди ц҃ра и̂о́сіа· И̂ сът-
вори́ша сы́нове і҃и҃лѣви и̂же о҆брѣте́ни суть въ
вре́ма т҃о па́сху. и̂ дн҃ь пра́зднікъ о҆прѣсноч-
ныхъ по дн҃ї́и се́дмь. и̂ нѣсть празно́вано па́с-
ху та́ко въ і҃и҃ли. ѡ҃ вре́мени (само́ила)[21] пр҃ро́ка,
и̂ всѣхъ ц҃рей і҃и҃левъ, не празнова́ша таковы́е
па́хи. каковѵ́ сътвори́лъ и̂о́сіа и̂ сщ҃енницы,
и̂ левѵ́ти і̂ и̂оу́де́а и̂ весь і҃и҃ль, и̂же о҆брѣте́ни
суть въ посто́ѧ҃нїихъ [-][22] і҆ер҃лимъскихъ· въ
и҃і, лѣто ц҃рствующѵ̀ и̂о́сіи празновано бы́сть
пасха сіа, и̂ оу̂пра́влена суть дѣла и̂о́сіева пр҃е̂
гм҃ъ е̂го въ с҃рцы по́лномъ бл҃гоче́стіа· І̂ и̂же

Давида, бо не буде вам, брати його на
рамена. **4** І сьогодні послужите вашо-
му Господеві, і служіть його народо-
ві, Ізраїлеві, і приготуйтеся по оселях
і ваших племенах за письмом ізра-
їльського царя Давида і за величні-
стю Соломона, його сина. **5** І станьте
всі в церкві за часткою князів вашого
батьківського роду, левітів, які сто-
ять перед вашими братами, ізраїльсь-
кими синами, за чином. **6** Заколіть
пасху і приготуйте жертву вашим
братам, і зробіть пасху по господній
заповіді, яка дана є Мойсеєві. **7** І Йо-
сія дав на пасху для народу, що там
знайшовся, 30000 ягнят і баранів,
3000 телят. Ці від держави були дані
по обіцянці людям, і священикам, і
левітам. **8** І дали начальники Хелкія, і
Захарія, і Сіїл жертви священикам на
пасху овець числом 2000 і телят 600.
9 І Єхонія, і Самея, Натанаїл *і* брати,
і Асавія, і Охієл, Йорам – начальники
тисяч дали левітам на пасху 5000 о-
вець, 5 сот телят. **10** І коли це робі-
ли, *то* мужньо стали священики і ле-
віти, **11** маючи прісний хліб за пле-
менами **12** і за часткою батьківського
князівства, приносили Господеві пе-
ред людьми за тим, що є написане в
Мойсеєвій книзі. Так і ранком: **13**
спекли пасху вогнем, так як належа-
лося, і зварили приношення в мідних
баняках і в горнцях з побожністю, і
принесли всім, що були з народу. **14** І
після цих приготували собі й своїм
братам, Аароновим синам, бо до пів-
ночі священики підносили лійне, а
левіти наготували собі і своїм братам
священикам, Аароновим синам. **15**
Церковні ж співаки були за їхнім
чином, за Давидовим приписом, і А-
сат, і Захарія, і Еддинум, що були від
царя, і воротарі – по поодиноких две-
рях, так, щоб кожний один не пере-
ступив своєї служби, бо їхні брати
приготували і тим. **16** І завершене
було те, що належало до господнього
освячення. В тому дні зробили пасху
і принесли приношення на жертов-
ник по заповіді царя Йосії. **17** І зро-
били ізраїльські сини, які знайшлися
в тому часі, пасху і празничний день
опрісноків на сім днів. **18** І не свят-
ковано так пасху в Ізраїлі від часу
пророка Самоїла **19** і всіх ізраїльсь-
ких царів, не святкували вони такої
пасхи, яку зробив Йосія, і священики,
і левіти, і юдея, і ввесь Ізраїль, що
знайшлися по єрусалимських посі-
лостях. **20** У 18-му році, як царював
Йосія, була святкована ця пасха. **21** І
були випрямлені діла Йосії перед йо-
го Господом в серці повнім побож-
ності. **22** І те, що про нього, все є на-
писане в перших часах: про те, що
згрішив і безбожно вчинив проти

Господа понад всякий народ і царство і що завдало йому біль в умі. І господні слова повстали проти Ізраїля. **23** І після всіх цих діл Йосії ввійшов фараон, єгипетський цар, ідучи до Карками, готовлячись до війни проти Ефрата. І Йосія вийшов йому напроти. **24** І послав єгипетський цар до нього, кажучи: Що мені і тобі, царю юдин? **25** Я не є посланий від Господа, щоб воював я проти тебе, але моя війна є на Ефрат. І сьогодні Господь є зі мною, і Господь мені помагає. Відступи від мене, не супротився Господеві. **26** І Йосія не повернув свої колісниці, але змушував його воювати, не сриймаючи ж слово пророка Єремії з Господніх уст, **27** але він поставив проти нього бій на магеддонськім полі. І зійшли начальники до царя Йосії, **28** і сказав цар своїм слугам: Виведіть мене з бою, бо я дуже знеміг. І коли його слуги швидко забрали *його* з бою, **29** і він вийшов на свою другу колісницю і прийшов в Єрусалим. І він віддав життя, і похований був у батьківському гробі. **30** І всі юдеї плакали, і ридав пророк Єремія задля Йосії, і головуючі з їхніми жінками оплакували його аж до цього дня. І дано було, щоб те було зроблене, *пам'яталося* посійно в усьому ізраїльському роді. **31** Це ж є записане в літописі юдиного царства, і детально всі почини і діла Йосії, і його слова, і його розум в господньому законі, і все ж вчинине ним, і що й до сьогодні, записане є в книзі царства ізраїльського, юдиного. **32** І взявши з роду Єхонію, Йосіїного сина, і поставили царем замість Йосії, його батька. Він мав 33 роки, **33** і він царював над Юдою і над Єрусалимом 3 місяці. І забрав його єгипетський цар, щоб він не царював в Єрусалимі, **34** і поставив юдиному народові, щоб давали данину, 100 талантів срібла і один талант золота. **35** І єгипетський цар поставив його брата Йоакима царем Юді *і* Єрусалимові, **36** і зв'язав Йоаким вельмож, і Заракима, і його брата, і повів до Єгипту. **37** Йоакимові ж було 25 літ, коли він почав царювати у Юдиній землі *й* Єрусалимі, і він зробив лукаве перед Господом. **38** На нього прийшов Навходоносор, вавилонський цар, і зв'язав його мідними кайданами, і привів його до Вавилону. **39** І Навходоносор взяв священний господній посуд і приніс і освятив його у своїм храмі у Вавилоні. **40** А те, що про нього говориться, про його нечистоту і про безбожність, написане в літописній книзі. **41** І царював його син Йоаким замість нього, коли ж був поставленим, мав 18 літ. **42** Царював же він 3

о҃ немъ (вс҃а) писана суть въ прѣвыхъ временехъ о҃ йхъ йже съгрѣшивше безъчествовавше противу г҃а на вса҃къ на҃зъ҃ и цр҃тво, и йже о҃скорбѣша его въ разумѣ· и словесà г҃на въсташа на їи҃лѧ, и по всемъ дѣа҃нїю семъ и҃о҃сїинu· възыи҃де фараѡ҃нъ цр҃ь е҃гу҃петскїи, градущи въ (кариа҃му)[23] ѡ҃полча҃ѧсѧ на е҃фра҃тъ, и҃ йзыи҃де на супротивїе тому и҃о҃сїа. и посла҃ цр҃ь е҃гупетскїи к немu, глющи· Что мнѣ и тебѣ е҃сть цр҃ю іоу҃динъ нѣсемь посла҃нъ ѡ҃ г҃а (-)[24] (да ѡ҃плъчуѧ противу тебе), но на е҃фра҃тъ брань моѧ е҃сть· и҃ нн҃ѣ г҃ь со мно҃ю е҃сть и г҃ь постѣша҃ѧи ми҃ е҃сть. ѡ҃ступи҃ [ѡ҃ мене҃][25], (-)[26] не съпротивлѧ҃ися гв҃и, и нѣсть ѡ҃бращенъ и҃о҃сїа на колесни҃цу е҃го, но ѡ҃плъча҃ти е҃го насилова҃шесѧ. не вне҃млющи (же) сло҃ву іереми҃а пр҃рка ѡ҃ оу҃стъ г҃них· Но поста҃ви противу е҃го брань на҃ поли магеддо҃ньстемъ, и снидо҃ша нача҃лницы къ цр҃ю и҃о҃сїю· и҃ рече цр҃ь ѡ҃троко҃мъ свои҃мъ, и҃зведи҃те мѧ ѡ҃ ѡ҃плъче҃нїа. и҃знемо҃глъ бо҃ е҃смь зѣло. и въсико҃рѣ и҃зне҃мше е҃го ѡ҃троки ѡ҃ ѡ҃плъче҃нїа. и възше҃лъ на колесни҃цу втору҃ю свою, и прише҃лъ въ іе҃р҃лим҃ и животъ премѣнн҃· и҃ погребе҃нъ оу҃ ѡ҃ча гро҃ба, и вса҃ іоу҃де҃ѧ тужа҃ху (-)[27] и рыда іе҃реми҃а пр҃ркъ и҃о҃сїа ра҃ди. и҃ пр҃е҃сѣда҃ници съ жена҃ми (и҃) пла҃кахu е҃го да҃же до сего дн҃и· и҃ да҃но е҃сть мо҃ быти съ҃творе҃но всегда҃ на вес҃ь р҃о҃ и҃и҃левъ· Сїѧ же спи҃сана суть въ кни҃зѣ сло҃въ цр҃твъ іоу҃динъ. и по е҃ди҃номu ко҃ждо съ҃творе҃нїа и҃ дѣа҃нїа и҃о҃сїа и҃ е҃го (словесà)[28], и҃ ра҃зумъ е҃го въ зако҃нѣ г҃ни. и҃ вса҃ка же съ҃творе҃наѧ ѡ҃ него і҃ йже и҃ до нн҃ѣ. пи҃сана с҃у въ кни҃зѣ цр҃тва и҃и҃лѧ іоу҃дина· и҃ прїе҃мши ѡ҃ ро҃да е҃хо҃нїа сн҃а і҃о҃сїи҃на. (и҃) поста҃виша цр҃ѧ въ і҃о҃сїа ѡ҃ц҃а е҃го мѣ҃сто· Сущu, въ л҃г, лѣта. и҃ цр҃твова҃ на҃ іоу҃дою, и҃ и҃ѧ і҃е҃р҃лимо҃ мц҃ы, г҃· і҃ йза҃тъ е҃го цр҃ь е҃гу҃петскїи да не цр҃твуетъ въ і҃е҃р҃лимѣ. и҃ поста҃ви наро҃ду (іоу҃дину) да даю҃тъ да҃нь, р҃, тала҃нтъ сребра҃, і҃ е҃ди҃нъ тала҃нтъ зла҃та· и҃ поста҃ви цр҃ь е҃гу҃петскїи (-)[29] и҃оа҃ки҃ма бра҃та е҃го цр҃ѧ іоу҃дѣ (-)[30] і҃е҃р҃лиму, и҃ сваза҃ и҃оа҃кимъ велмо҃жи (и҃) [зараки҃ма][31] (и҃)[32] бра҃та е҃го, (и҃)[33] приведе въ е҃гу҃петъ· лѣтъ же быстъ и҃оа҃ки҃ма, ѥ҃же, е҃гда҃ цр҃твова҃ти нача҃ в землѝ іоу҃динѣ (-)[34] і҃е҃р҃лимѣ и҃ съ҃творѝ лука҃вое пр҃е҃ г҃и҃мъ. на не҃гоже сни҃де (навходоносо҃ръ)[35] цр҃ь вавуло҃ньскїи и҃ сваза҃лъ е҃го мѣ҃дными ю҃зами. [и҃][36] приведе е҃го въ вавулонъ· и҃ сѫ҃е҃нные съсу҃ды г҃на взѧ навходоносо҃ръ (и҃) принесл҃ъ, (и҃) о҃стилъ е҃ въ храми҃ѣ свое҃мъ въ вавуло҃нѣ· ч҃ йже о не҃мъ г҃лема҃ѧ о҃

нечистотѣ є҆го, и҆ о҆ бе҆чи́нствѣ пи́сано въ кни́зѣ вре́менъ ц҃рьства· и҆ ц҃рствова҆ на҆о҆а҆ки́мъ сн҃ъ є҆го в҃ него мѣ́сто· Е҆гда́ же поста́вленъ є҆сть бѣ лѣтъ и҃. ц҃рствова же мц҃ы г҃. и҆ дн҃ї, і҃, въ і҆ер҃лимѣ. и҆ сътвори лука́вое пр҃е҆ г҃мъ. И҆ по лѣтѣ посыла́ющи (навходоносо́ръ)[37], и҆ пресели є҆го въ вавѵ̀ло́нъ, въкупѣ съ сщ҃е́нными съсѵ́домъ г҃нимъ· и҆ поста́ви седекі́а ц҃рь і҆оу҆да́ (-)[38] і҆ер҃лимѵ, є҆гда̀ [-][39] бы́сть лѣто і҃а· Ц҃рствова же лѣтъ а҃і. и҆ сътворѝ лука́вое пр҃е҆ г҃мъ, и҆ нѣсть посрамле́нъ ѿ словє́ и҆же рече́ни сѵ́ть ѿ і҆еремі́а про҃ка ѿ оу́стъ г҃нихъ. и҆ заклѧ́сѧ ѿ ц҃рь (навходоносо́ра)[40] на и҆мѧ г҃не, (и҆) клѧ́твы ѿступѝ, и҆ о҆же́стѝ вы́ю свою́ и҆ с҃рце [свое][41]. (и҆) престѵпи́лъ є҆сть зако́нныѧ г҃а бо҃а і҆и҃ла и҆ кнѧ́зи лю́дїи (г҃нихъ)[42], ве́лі́е безаконі́е сътвори́ша. и҆ престѵпи́ша паче всѣхъ нечисто́тъ (ѧ҆зы́чески҃)[43]. и҆ о҆сквернѝша ц҃рковь г҃ню и҆же с҃та́ѧ бы́сть въ і҆ер҃лимѣ· И҆ посла̀ бъ ѿц҃ъ и҆хъ а҃г҃ла своє́го и҆ призва̀ и҆хъ на҆́ко миловаше и҆хъ и҆ жили́ще свое, тїи же порѵга́шасѧ (и҃)[44]· И҆ вънь же дн҃ь г҃лалъ є҆ mѣ. ба́хѵ и҆граю́щи проро́ки є҆го, и҆же до на҆́рости прогнѣ́ванъ є҆сть на ѧ҆зы́ки свои. ради безъчи́нїѧ (и҆хъ)· И҆ повелѣ́ сі́и и҆тѝ на нн҃ ц҃рємъ халде́йскимъ. тїи оу҆би́ша ю҃ноша и҆хъ мече́мъ, о҆́крстъ (и҆) сн҃ѣи ц҃ркви и҆хъ. и҆ не о҆простѝша ю҃ношъ (и҃ старца и҆ дѣ҃вы)[45] и҆ ю҃ноша· Но всѣ преда́ни сѵ́ть въ рѵкѵ и҆хъ, и҆ вс҃а сщ҃е́нныѧ сосѵ́ды г҃нѧ (мала́ѧ и҆ вели́каа)[46] сосѵ́ды кі҃ота [-][47]. и҆ ц҃рскі́а ковчє́ги вънзе́ши принесо́ша во вавѵ̀ло́. и҆ зажго́ша до҃ г҃нь, и҆ разори́ша сн҃ѣны і҆ер҃лі́ма. и҆ столпы̀ є҆го сожго́ша о҆гнє́· И҆ сконча́ша вс҃а честнѣ́ишаѧ є҆го, ни вѣчто́же и҆зведо́ша. и҆ про́чіи ѿ мечà ведо́ша въ вавѵ̀ло́· И҆ бѣша рабѝ є҆го и҆ сн҃омъ є҆го даже до ц҃рства пр҃ьскаго, въ напълънє́нїе слове́съ г҃нихъ ѿ оу́стъ і҆ере́мі́ѧ. доко́лѣ бл҃говоли́тъ землѧ́ сѵ́боты своѧ. всѣ вре́мѧ о҆пѵстѣнї́ѧ своє́го, сѵ́бо҃ствовахъ въ и҆сполне́нїе лѣтъ (-)[48].

Г҃ла, в҃·

в҃ пара҃ лѕ и҆ є҆зр҃ы и҃

Ц҃рствующи* кѵ̀рѵ [ц҃рю][1] пр҃ьскомѵ (пр҃ьваго лѣта)[2], въ сконча́нїе сло́ва г҃нѧ, оу҆сты̀ і҆еремі́ѧ въздви́г҃ъ дх҃ъ кѵ̀ра ц҃рѧ пр҃ьска, и҆ проповѣ́да всѣ ц҃рство свое, (-)[3] въкупѣ по писа́нїю г҃лющи· Сі́ѧ рече [кѵ̀ръ ц҃рь пр҃ьскі́и][4] [г҃ь][5] менѐ поста́ви ц҃рѧ вселенныѣ г҃ь і҆и҃левъ г҃ь вы́шнїи. и҆ назнамена̀ мнѣ̀ созда́ти є҆мѵ до́мъ въ і҆ер҃лимѣ и҆же є҆сть въ і҆оу҆де́и· А҆́ще кто́ є҆сть [-][6] васъ ѿ лю́дїи є҆го. да бѵ́детъ г҃ь є҆го с ни́мъ, и҆ да възы́детъ въ і҆ер҃лѝ, и҆же є҆сть въ і҆оу҆де́и да созижду́тъ до́мъ г҃нь (-)[7]· Се́и г҃ь и҆же

місяці і 10 днів в Єрусалимі і зробив лукаве перед Господом. **43** І по році, як послав Навходоносор і переселив його у Вавилон разом з господним священним посудом, **44** і він поставив Седекію царем Юдеї *і* Єрусалиму, коли *йому* було 21 літ, царював же 11 років. **45** І він зробив лукаве перед Господом і не засоромився слів, які сказані були пророком Єремією з господніх уст. **46** І закляв його цар Навходоносор господнім іменем, і він відступив *від* клятви і твердою вчинив свою шию і своє серце, і переступив законне Господа Бога ізраїльського. **47** І князі господнього народу зробили велике беззаконня, і переступили понад всі поган ські нечистоти, і опоганили господню церкву, що була святою в Єрусалимі. **48** І Бог їхніх батьків послав свого ангела і покликав їх, бо змилосердився над ними і *над* своїм житлом, **49** ті ж покпили з нього. І в тому ж дні, коли Господь говорив, вони кпили з його пророків. Він був розгнівaний до люті на своїх людей задля їхньої безбожності, і Він наказав халдейським царям піти проти них. **50** Ті вбили їхніх молодих мечем довкруги їхньої святої церкви, і не пощадили молодого і старого, і дівчину, і дитину, але всі видані були в їхні руки. **51** І взявши ввесь господній священний посуд, малий і великий посуд кивота, і царські скрині, принесли до Вавилону. **52** І спалили господній дім, і знищили стіни Єрусалиму, і спалили вогнем його стовпи. **53** І викінчене було все його шляхотне, в ніщо привели. І інших від меча повели у Вавилон, **54** і вони стали рабами його і його синів аж до перського царства – на сповнення господніх слів з уст Єремії, **55** доки *не* натішиться земля своїми суботами, ввесь час своєї пустки вона спочивала до виповнення років.

Глава 2

пар2. 36
ез1. 1

1 *Як царював Кир, перський цар, першого року на сповнення господнього слова устами Єремії, підняв Господь дух Кира, перського царя, і він розголосив в усьому своєму царстві разом, на письмі кажучи: **2** Так сказав Кир, перський цар: Господь мене поставив царем вселенної, Господь ізраїльський, Господь Всевишній. І призначив мене збудувати йому дім в Єрусалимі, що є в Юдеї. **3** Якщо є хто з вас, з його народу, хай з ним буде його Господь, і хай іде до Єруса-

лиму, що є в Юдеї. Хай збудують господній дім. Це Господь, що поселився в Єрусалимі. **4** Отже, всі хто мешкають довкруги міста, хай їм поможуть, і ті, що є на тому місці, зі золотом і сріблом, з дарами, і з кіньми, і скотиною, і всім, що за обіцянкою ставляться, щоб появитися перед Господом, що є в Єрусалимі. **5** І стояли начальники племен з юдиних чинів з племені Веніямина, і священики, і левіти, і всі, яких підняв господній дух ввійти і збудувати господній дім, що є в Єрусалимі. **6** І ті, що були довкруги нього, помогли усім золотом і сріблом, і кіньми, і скотиною, обіцянками, велике множество тих, в яких пробудилося почуття. **7** І цар Кир віддав священний господній посуд, який з Єрусалиму приніс Навходоносор, вавилонський цар, і поставив їх у своєму ідольському храмі, **8** і взяв їх Кир, перський цар, і передав їх Митридатові, що був над його скарбом. Ним же вони були передані Авасарові, юдейському володареві. **9** Їх же число було таке: 1000 золотих вмивальниць, і 1000 срібних вмивальниць, 29 срібних кадильниць, **10** 30 золотих чаш; і знову: 2000, 400 і 10 срібних, і 1000 іншого посуду. **11** Всього ж принесеного золотого і срібного посуду 5000, 8 сот і 64, принесених же до Єрусалиму Санавасаром разом з тими, що з вавилонського полону. **12** В часах же Артаксеркса, перського царя, написали йому з тих, що жили в Юдеї *і* Єрусалимі, Велемос, і Митридат, і Тавелій, і Ратим, і Вееалтетмос, і Семелій, писар, і інші від них, що на посаді, що жили в Самарії та інших містах, нижче подане послання: **13** Панові цареві Артаксерксові – твої раби Ратим літописець і Савелій писар, й інші з твоєї ради, і судді, що в Енкилі, Сирії і Фенікії. **14** І нині відомим хай буде панові цареві, що юдеї, які вийшли від вас до нас, ідучи в місто Єрусалим, бунтівні, і злобні будівничі торговиці; і будують їхні стіни, і будують церкву. **15** Якщо, отже, те місто буде збудоване і стіни будуть закінчені, не тільки не зуміють давати дань, але ще й спротивляться царям, **16** що і робиться задля церкви. Але ми вважали, що маємо право й не проминути цього, але зробити знаним нашому панові цареві, щоб коли ти, царю, *так* вважаєш, щоб пошукати в книгах твоїх батьків. **17** І знайдеш в літописах написане про те, і знатимеш, що те місто було бунтівним і завдавало клопіт царям *і* містам. Юдеї бунтівничі і за нього творять війни від віку, задля тієї причини те місто було знищене. **18** І, отже,

вселисѧ въ їр҃лимъ. ѥлицы оу҃бо о҆́кр҃тъ мѣста о҆бита́ютъ да помо́гутъ (и҃)[8]. [і][9] и҆́же суть въ мѣстѣ томъ съ зла́то҃ и҆ сребромъ, с҆ да́ньми (и҆) с҆ ко́ньми и҆ ско́ты, и҆ всѣмъ и҆́же о҆бѣща́нїю ставлѧ́ютсѧ въ (и҆́вленїе)[10] гн҃е и҆́же ѥ҆́сть въ їр҃лимѣ· и҆ стоѧ́ще нача́лницы колѣномъ ѡ҃ (чинъ)[11] їи҃оу́диныхъ (-)[12] ѡ҃ колѣна веніа́минова. и҆ сщ҃е́нницы и҆ левѵ́ти, и҆ вс҆и и҆́же въздви́же дх҃ъ гн҃ь, възыити [и҆][13] созда́ти до́мъ гн҃ь и҆́же ѥ҆́сть въ їр҃ли́мѣ· і҆ и҆́же бѣша о҆́кр҃тъ (ѥ҆го)[14] помого́ша въ всемъ зла́тѣ и҆ сребрѣ, [и҆][15] ко́нехъ и҆ ско́тѣхъ, [-][16] въ о҆бѣща́нїи мно́жество мно́го и҆́же чю҆́вьство вста҆· и҆ (кѵ҃ръ ц҃рь)[17] въздѧ҆ сосѵ́ды сщ҃е́ныѧ гн҃и и҆́же пренесл҃ъ навѫ҆ходоносо҃ръ [ц҃рь вавѵ́лоньскїи][18] ѡ҃ їр҃ли́ма. и҆ постави и҆́хъ въ (и҆́долници своеи҃)[19]. (и҆) взѧ҆ (-)[20] та кѵ҃ръ ц҃рь пр҃ьскїи, (и҆) предѧ҆ а҃ѕ҆ мидрида́тѹ и҆́же е҆́ѕ҆ на҆ скро́вищемъ ѥ҆го· ѳ҃мѣже предана́ суть [а҆васа́рѹ][21] вла́стелю їоу҆де́ѧскѹ. и҆́же сі҃е число҆· ѕ҆ѣ возлива́лницъ зла́ты҃ѣ, ѧ҃. [и҆][22] возлива́лнѣ҆ сребря́ныхъ, ѧ҃. кади́лницъ сребря́ны҃ѣ, к҃д. дї҃алъ зла҆́тыхъ, л҃· [и҆][23] (паки) сребря́ны҃ѣ, в҃, ѵ҃ и҆ і҃. і҆ ины҃ѣ сосѵ́дъ, ѧ҃. всѣх же сосѵ́дъ принесе́ныхъ зла́тыхъ и҆ сребря́ныхъ, ѧ҃ѥ҃, [и҆][24] со́тъ, и҆ ѯ҃д. принесены же санавасаромъ, въкѵ́пѣ с҆ тѣми и҆́же ѡ҃ плѣненїѧ вавѵ́лоньска въ їр҃ли҃· въ вре́менѣхъ же а҆ртаѯ҃ерксы ц҃ра пр҃ьскаго. возписаша ѥ҆мѹ ѡ҃ сихъ и҆́же о҆бита́ху въ їоу҆де́и (-)[25] їр҃ли́мѣ. (велемосъ)[26], и҆ мидрида́тъ, и҆ [тавелїи][17], и҆ [ради́мъ][28], и҆ [вее҆лътеѯ҃мосъ][29], и҆ [семелїи][30] писе́цъ. и҆ прочїи ѡ҃ си́хъ и҆́же на чиновенїе, о҆бита́щїи в самарїи и҆ по прочи҃ѣ мѣстѣх. пи҃санное посла́нїе ц҃рю а҆ртаѯ҃ерѯ҃ѹ господи́ну о҆́троки твои҆ [радимъ][31] лѣтопи́сецъ и҆ [савелїи][32] писе́цъ, и҆ прочїи҆ совѣта твоѥ́го. и҆ сѵ́дїи и҆́же въ (ѥ҆ѓ҃кили)[33] сѵ҃рїи и҆ (деникїи)[34]· и҆ нн҃ѣ зна́но да бѵ́детъ господи́ну ц҃рю, на҆́ко їоу҆де́е и҆́же възындо́ша ѡ҃ ва́съ к҃ на́мъ гра́дѵщїи въ їр҃ли́мъ гра҃. ѡ҃мѣтны и҆ строптивы҆и҆ (созида́тели)[35] то҃ржища, и҆ (съставла́ютъ стѣны и҆́хъ)[36] и҆ ц҃рковъ въздвизаю҃т, да а́ще оу҃бо гра҃ то́и҃ созижде́тсѧ и҆ стѣны сконча́ны бѵ́дѵтъ· не то́кмо да́ни не потр҃ъпа́тъ да́ти. но ѥ҆ще́ и҆ ц҃рем҃ъ съпротива́тсѧ, и҆́же и҆ съдѣла́ется ц҃ркви ради пра́во и҃мѣти разсѵ́жали ѥ҆смо҆, но и҆ не пре́зрѣти си҃х҃. но зна́но сътвори́ти господи́ну [на́шемѹ][37] ц҃рю· да а́ще ви́дится т҃и (ц҃рю). да и҃щется въ кни́гахъ ѡ҃ц҃ъ твои҃· и҆ о҆бра́щеши въ лѣтопи́сца҃ пи́сано о҆ тѣхъ, и҆ зна́еши на҆́ко гра҃ то́и҃ бы҃ѣ ѡ҃мѣтны҃и, и҆ ц҃рїи (-)[38] гра́ды смѵ́щаю҃щи. (-)[39] їоу҆де́е ѡ҃-

мѣтники҃ и҆ о҆плъченїе съ҆творя́ющи о҆ не́мъ (-)[40] ѡ҆ вѣка. ѥ́же ради вины҆ гра҃ то́й разоре́нъ бы́сть· и҆ нн҃ѣ оу҆бо зна́но ти́ твори́мъ господи́не цр҃ю, я҆́ко а҆́ще гра҃ се́й созда҃ бу́де́ и҆ тому҆ стѣны оу҆правлє́нныи бу́дутъ· и҆схо҃ тебѣ не бу́детъ въ (села҆ самарїи҆)[41] и҆ финикїи҆· Тогда҃ воспи́са цр҃ь [радиму҆][42] и҆же писа҆ слученїа҆ и҆ [вее́лтедму҆][43] и҆ [самелїю][44] писцу҆, и҆ про́чимъ въчиненымъ на созрѣнїе (-)[45] о҆бита́ющимъ въ самарїи҆ и҆ сѷ́рїи҆, и҆ финикїи҆ и҆же по҃писана и҆мъ сутъ. что҃хъ посла́нїе на҆́же посла́сте къ мнѣ· Повелѣ́хъ оу҆бо възыска́ти и҆ о҆брѣтено ѥ́сть я҆́ко гра҃ то́и ѡ҆ нача́ла цр҃емъ противла́ющъсѧ. и҆ чл҃ци ѡ҆мѣтници. и҆ о҆плъче́нїе в не́мъ съ҆творя́ющи. и҆ цр҃и кръпча́ши и҆ жесто́ки бѣхѹ въ і҃ерли́мѣ властвѹ́ющи и҆ да́ни накладáющи на килїю (и҆) сѷ́рїю и҆ финикїю· Нн҃ѣ оу҆бо повелѣхъ во҃бра́нити чл҃къ тѣхъ созида́ти гра҃ и҆ пр҃е́вѣ́дѣти да ничто́же бо́ле сїи съ҆творя́тъ. но ни да въсходятъ въ множа́ша лука́вства да ѥ́же цр҃емъ тр҃ѹ вноси́ти· Тогда҃ пречита́на сутъ и҆же ѡ҆ цр҃ѧ а҃рта҃ѯе́рѯа я҆́же напи́сана бы́сть [радиму҆][46] и҆ [самелїю][47] писъцу҆. і҆ и҆же с тѣми съпоставле́ни бѣхѹ въпра́гши потща́нно (прїидо́ша) въ і҃ерли́ѧ с ко́нники и҆ наро́да (мно́жествѡ҃ ве́лїи҃)[48]· Нача́ша҃ созида́ющи възградъжати. и҆ пра́ны ста́хѹ ѡ҆ созда́нїѧ цр҃кви въ і҃ерли́мѣ. да́же до вто́раго лѣта цр҃тва да́рїѧ цр҃ѧ пр҃ыскаго·

сьогодні тобі робимо відомим, пане царю, що якщо це місто буде збудоване і його мури будуть направлені, тобі не буде виходу в села Самарії і Фінікії. **19** Тоді відписав цар Радимові, що описав події, і Веелтетмові, і Самелієві, писареві, й іншим поставленим на догляд, що проживали в Самарії, і Сирії, і Фінікії, які їм є підпорядковані: **20** Прочитав я послання, яке ви до мене послали. **21** Наказав я, отже, пошукати, і знайдено, що те місто від початку протиставиться царям, і в ньому люди бунтарі і чинять війни, **22** і сильні, і жорстокі царі були в Єрусалимі, які володіли і накладали данини на Килію, і Сирію, і Фінікію. **23** Отже, я нині наказав заборонити тим чоловікам будувати місто **24** і передбачити, щоб ці більше нічого *не* чинили. Але хай і не піднімаються до більшого лукавства, щоб *не* приносити царям клопіт. **25** Тоді прочитано те, що від царя Артаксеркса, що було написане Ратимові і писареві Самелієві, і ті, що з тими були наставлені, впрягши з поспіхом *колісниці,* прийшли до Єрусалиму з кіннотою і великим множеством людей. Вони почали стримувати будівничих, **2,26** і перестали будувати церкву в Єрусалимі аж до другого року царства Дарія, перського царя.

Гла҃ г҃·

Цр҃ь же)[1] да҃рїи҆ съ҆твори҆ вечерю вели́ку всѣмъ и҆же по҃ ни́м҃, и҆ всѣмъ и҆же ѡ҆ до́му ро́да е҆го́, и҆ [-][2] (персїскимъ воє҃во́дамъ)[3], [и҆][4] (во́иномъ)[5]. и҆ (всѣ́м҃) вельможамъ (мидїи҆ско́мъ), и҆ намѣстнико́мъ (и҆ сѹдїа́мъ. и҆ оу҆правите́лемъ) и҆же по҃ тѣми ѡ҆ и҆нъдѣ́и҆ да́же до ѥ҆дїо́пїѧ, на рі҃з воє҃во҃. и҆ е҆гда҃ на҆до́ша и҆ пи́ша и҆ насыти́вшесѧ възвратѝшасѧ· Тогда҃ да́рїи цр҃ь возше́дъ въ ло́жницѹ свою҆, и҆ поспа́въ. и҆ въ сн҃ѣ бы́сть· Тогда҃ тїи трїе ю҆́ноша телє́снїи, и҆ стра́жи и҆же стрежа́хѹ тѣло цр҃ево· Реко́ша дрѹгъ дрѹгѹ, глаго́лемъ ѥ́дінъ ко́ждо на́съ сло́во [і҆][6] и҆же превыси҆. и҆ е҆го́же на҆́вѣѧ сло́во мѹдрѣ́ише дрѹга́го. дадѐ е҆мѹ (цр҃ь да́рїи)[7] да́ры вели́кїѧ и҆ побѣ́дѹ вели́кѹ. и҆ перфирою о҆дѣ́ѧнъ бу́детъ и҆ въ зла́тѣ пи́ти, и҆ на зла́тѣ да сѣ́дѝтъ. и҆ колеса҆ зла́томъ позлащены҆ и҆ кида́ръ шида́ный, и҆ гри́вна о҆́кр҃тъ вы҆́, и҆ въ вто́ромъ мѣ́стѣ сѧ́детъ ѡ҆ да́рїѧ, ра́ди премѹ́дрости сво́ѧ, и҆ племѧ дарїе́во прозове́сѧ· [-][8] Тогда҃ въписа́вши ѥ́дінъ ко́ждо свое҆ сло́во знаменова́ша. и҆ по҃ложи́ша по҃ возгла́вїе да́рїа цр҃ѧ. и҆ реко́ша· Е҆҃гда҃ восста́нетъ цр҃ь дадѝмъ (-)[9] то҃ писа́нїе [наше][10].

Глава 3

1 Цар же Дарій зробив велику вечерю всім, що під ним, і всім зробив, що дому його роду, і перським воєводам, і воякам, **2** і всім мидійським вельможам, і намісникам, і суддям, і управителям, що під тими, від Індії аж до Етіопії, на 127 воєвод. **3** І коли вони їли і пили, і, наситившись, вони повернулися, тоді цар Дарій, пішовши у свою спальню, і ліг, і спав. **4** Тоді ті три юнаки, особисті охоронці і сторожі, що охорняли тіло царя, сказали один до одного: **5** Скажім, кожний один з нас, слово. І яке переможе, і чиє слово виявиться мудрішим від іншого, йому цар Дарій дасть великі дари і велику перемогу, **6** і він буде зодягнений багряницею, і *буде* пити зі золота, і хай сидить на золоті, і колеса позолочені золотом, і висоновий кидар, і грива довкруг шиї, **7** і сяде на другому місці від Дарія задля своєї мудрості, і назветься Дарєвим родичем. **8** Тоді кожний один, написавши своє слово, запечатали і поклали під подушку царя Дарія, і сказали: **9** Коли цар встане, дамо те наше письмо. І що розсудить цар і три перські

вельможі, що його слово є наймудрішим, тому хай буде дана побіда, так як є написано. **10** Один написав: Сильним є вино. **11** І другий написав: Найсильнішим є цар. **12** Третій написав: Найсильнішими є жінки. Всіх же перемагає правда. 13 Коли цар встав, взяли вони свої письма і дали йому, і він їх прочитав. **14** І, пославши, він скликав всіх мидських і перських вельмож, воєвод, і намісників, і управителів. І вони сіли в зборі, і письма були прочитані перед ними. **15** І він сказав: Покличте юнаків, і ті сповістять свої слова. І вони були покликані і ввійшли. **16** І він сказав їм: Сповістіть нам про те, що є написане. **17** І почав перший, що говорив про силу вина, і сказав так: **18** Мужі, скільки вино перемагає всіх людей, що його п'ють, відлучає від ума, **19** також же й цареві робить ум марним, також рабам, вільним, і убогим, і багатим, **20** і всім уми перетворює на безстрашні й веселі, і він не пам'ятає всього болю і боргів, **21** і всі серця робить багатими, і не пам'ятає царя ні вельможу, і все за талантом робить говорити. **22** І, коли п'ють, не пам'ятає дружби ані братерства, але недовго потім беруться за мечі, **23** і, коли відійдуть від винного залиття, не пам'ятають, що зробили. **24** Мужі! Чи не перемагає вино, що так чинить думати? І замовк той, що так говорив.

Глава 4

1 І другий почав говорити, розповідаючи про царську силу. **2** О мужі! Чи люди не перемагають землю і володіють морем і всім, що є в них? **3** Цар же володіє над всім, і панує всіма, і ними царює, і вони чинять все, що їм скаже. **4** І якщо пошле їх на війну, вони чинять війну: ідуть і зрівнюють гори, і стіни, і стовпи, **5** ріжуться і ріжуть, і не переступають царське слово. Тих, кого лише переможуть, всіх, що будуть полоненими, принесуть цареві, також і таких інших, **6** і які ж не воюють ані не ідуть воювати, але обробляють землю. Далі, коли будуть сіяти, жнучи принесуть цареві данину. І один другого випереджує, і приносять цареві данину. **7** І він одинокий є сам, якщо говорить: Убийте, – уб'ють, і якщо говорить: Відпустіть, – відпустять, **8** і каже: Вдарте, – вдарять, і говорить: Знищіть, – знищать, говорить: Збудуйте, – будують, **9** говорить: Вирубайте, – вирубують, говорить: Насадіть, – насаджують. **10** І ввесь на-

і иже осудитъ цр҃ь, и три вельможи перьстїи нѣкоѭ словѡ его мудрѣише естъ. тому да дастьсѧ побѣда, нѣкоѭ писано естъ. єдинъ написа. сильно естъ вино. и другїи написа силнѣи естъ цр҃ь. третїи написа силнѣише суть жены. на всѣхъ же побѣждаетъ истинна· (-)[11] Єгда въста цр҃ь. взѧша писанїѧ [своѧ][12] (и) даша ємоу, и прочтѐ [ѧ][13]. и посла съзва всѣхъ вельможъ (мидскиѧ и прьскихъ)[14] [-][15] (-)[16] воєводъ, и намѣстникы и оуправителеи. и сѣдоша въ соборѣ и чтена суть писма пр҃ѣ ними· И р҃ѣ позовите юношъ. и тїи извѣстѧѧ словесѧ своѧ. и звани суть и внидоша. и рече имъ възвѣстите намъ о тѣхъ иже писана суть· И нача прьвыи иже гла ѿ кръпости вина. и рече сице, ѡ҃ мужи коль премагаѧ҃ вино всѣхъ чл҃къ, иже пїютъ его. ѿлоучитъ ѿ оума. (паки) же (и) цр҃ю (сътворѧетъ оумъ сѹетенъ, паки рабомъ свободнымъ, и оубогимъ и богатымъ)[17], и вс҃ѣ оумы обратиѧ безъстрашны и веселы. и не памѧтоуетъ ѣсѣѧ скорби и (-)[18] долговъ, и вс҃ѧ с҃рца сотворѧетъ богаты, и не памѧтоуетъ цр҃ѧ ни вельможи. и все по талаѧнтомъ глати сътвори и не памѧтоуетъ єгда пїютъ дружбы ни брат҃ьства. но немного потомъ прїимоутъ мечи, и єгда ѿ (виѧнаго. потопленїѧ)[19] въстанѹтъ. не помнѧтъ что сътворища, ѡ҃ мужи не премагаетъ ли вино, иже тако мыслитъ сътвори҃ти· И оумлъча (главыи сице)[20].

Гл҃а, д҃·

Начатъ вторыи глати, реки҃и о кръпости цр҃ькви· ѡ҃ мужи не премагаютъ ли чл҃цы землю и море въздръжатъ, и всѧ иже в нихъ суть· Цр҃ь же на҃ все премагаетъ и господствоуетъ (всѣми, и влч҃ствоуетъ) ими, и вс҃ѧ елика еже речетъ тѣмъ сътворѧютъ· (-)[1] (И) аще послетъ тѣхъ къ брани (-)[2] творѧтъ (брань. идутъ и сътрыютъ) горы и стѣны, и столпы, заскалаютсѧ и заскалаютъ, и (цр҃ево словѡ)[3] не преступаютъ. иже аще побѣдѧтъ (принесутъ цр҃ю всѧ)[4] еликоже плънена будетъ· Такоже і иныхъ сицевыѣ і елици же не воюютъ ни оплъчаютсѧ но дѣлаютъ землю. паки єгда будутъ сѣѧти зажинающе принесутъ [дани][5] цр҃евы· И єдї другаго преспѣваетъ (и) приносѧ҃ дань цр҃ю. и тои єдинъ самъ естъ аще глетъ оубїите, оубїютъ. (и аще) глетъ ѿпустите, ѿпустѧтъ. (и) глетъ поразите, поразѧтъ. (и) глетъ разорите, разорѧтъ. глетъ съзидаите, созидаютъ. глетъ посѣщите, посѣщаютъ. глетъ насади-

те, насáдатъ. и весь нарóд [-][6] и силы êго послýшаютъ (самóго)· (и) посéмъ тóи (-)[7] нáсть и пïетъ и спи. тïи же стрегýтъ óкрестъ êго, и не мóгутъ (поитú êдúнъ кóждо)[8] [-][9] сътворúти дрéла своя. но на гла послýшни сýть êмý. ѡ мýжи кáко не премóжетъ црь йже тáко сл слы́шй и оумлъчà· трéтïи же рече ѡ жены́ и ѡ йстúнны, (и) что êсть зоробáвель (и) начà глáти. ѡ мýжи не велúй ли êсть црь, и мнóзи члцы. (и) и вúно премóжетъ. кто́ же êсть властвýяи úми, и кто господствýяй úми. не жéны ли. родúша бо жéны цра и всѣхъ людïи, йже властвýютъ мóремъ и землéю. и ѡ тѣ рождéни сýть. и тïи възлелúша úхъ йже насадúша виногрáды ѡ которыхъ вúно сътворúтся. и тïи сътворáютъ ризы крáсны [всѣмъ][10] члкомъ, и тïи сътворáютъ слáву члкомъ. и не мóгутъ члцы ѡлучúтися ѡ женъ. аще съвокýпятъ сребрò и злáто и всáкý вéщь красоты. и вúдятъ женý êдúнý дóбръ óдрáúнну и доброзрáчну [-][11] всà сïа óставлáюще óно нéи внéмлютъ, и óтвóренымú оустнáмú зрáтъ ю. и ей желáютъ вси, нáипаче злáта и сребрà, и всáкой вéщи предрагóи· члкъ (ѡц своегó)[12] óстáвитъ, йже възлелúлъ êго, и свою страну, и (приложúтся къ женѣ)[13]. и съ женóю óставлáетъ дш, и ниже ѡц памятýетъ ни мтри, ниже страны и сïе подобáетъ вамъ разумѣти, нáко жéны властвýютъ вáми. не болѣзнýете ли, и трýжáетеся, и всà женáмъ даетè и принóсите· и прïемъ члкъ óрýжïе свое, і йдé на пýть сътворúти разбóи оубïйства и татьбы, и мóре (съ корáблáми) плáвати и рѣки, и львà вúдй, и въ мрáкъ внúдетъ. (-)[14] êгдà разбóи сътворúтъ и прелестú и оукрáдетъ възлюблéнноu (своéи) принóситъ· и пáче любитъ члкъ женý свою (и) выше нежели ѡц и мáтерь, и мнóзи безýмни сътворéни сýть рáди женъ (своúхъ). и рабú сътворéни сýть ради тѣхъ, и [-][15] заблýдúш и заклáни сýть, и съгрѣшúша рá женъ· и нúнѣ вѣрýете мнѣ не велúкъ ли êсть црь въ влáсти своéи, не всѣ ли страны не смѣ́ютъ óсязáти êго, вúдѣхъ бо [-][16] апамúнь дцú вартáкова дúвнаго налóжницу црвý сѣдя́щи близь цра óдеснýю, и ѡмлющу дïадúму ѡ главы [êго][17], и наставлáющи на себè, и поланúте бïáше цра ѡ лѣвыа рукú, и свыше того, (-)[18] óтвóреныма оустнáма, зрà êа, и áще посмѣется пред нúмъ, смѣется (и онъ)· чще же рáгнѣвана бýдетъ нáнь, оутѣшáетъ ю, дóндеже глетъ съ нúмъ· ѡ мýжи нѣ ли крѣпчáише жены нáко сúце твóрá· и тогдà црь

род, і сили його самого слухаються. **11** І після цього той їсть і п'є і спить, ті ж стережуть його довкруги і не можуть піти, кожний, зробити свої діла, але на слово є йому послушні. **12** Мужі! Як не переможе цар, якого так слухаються? І він замовк. **13** Третій же заговорив про жінок і про правду, і це є Зоровавель. І він почав говорити: **14** Мужі! Чи цар не є великий, і люди численні, і вино перемагає? Хто ж є той, що панує над ними, і хто ними володіє, чи не жінки? 15 Бо жінки народили царя і ввесь народ, що володіє морем і землею. **16** І від них вони є народжені. І ті вигодували тих, що насадили виногранники, з яких робиться вино. **17** І вони роблять гарну одіж всім людям, і ті роблять славу чоловікам. І чоловіки не можуть відлучитися від жінок. **18** Якщо назбирають срібло і золото, і всяку гарну річ, і бачать одну гарно вдягнену і красиву жінку, **19** залишаючи це все, нею захоплюються і відкритими устами на неї дивляться, і її бажають усі більше від золота і срібла, і всякої предорогої речі. **20** Чоловік залишить свого батька, який його вигодував, і свою країну, і пристане до жінки; **21** і з жінкою залишає душу, і ані *не* пам'ятає батька, ані матері, ані країну. **22** І це вам треба розуміти, що жінки вами володіють. Чи не переживаєте і трудитеся? І все даєте і приносите жінкам. **23** І чоловік, взявши свою зброю, і йде на шлях робити напад, убивства і крадежі, і перепливати кораблями море і ріки, **24** і бачить лева. І входить в туман, коли робить розбій, і обманює, і краде, – приносить своїй улюбленій. **25** І більше чоловік любить свою жінку, і більше, ніж батька і матір. **26** І численні стали безумними задля своїх жінок, і стали задля них рабами, **27** і заблукали, і були вбиті, і згрішили задля жінок. **28** І сьогодні, вірте мені, чи не великим є цар у своїй владі? Чи не всі країни не сміють поглянути на нього? **29** Адже я бачив Аамину, дочку подиву гідного Вартака, царську наложницю, що сиділа близько царя по правиці. **30** І вона брала вінець з його голови і клала на себе, і лівою рукою била царя по лиці. **31** І понад те відкритими устами він дивився на неї, і якщо вона засміється перед ним, і він сміється, якщо ж буде на нього розгніваною, він її потішає, доки *не* заговорить з ним. **32** Мужі! Чи що сильніше від жінки, бо вони так чинять? **33** І тоді цар і вельможі дивилися один на

другого. **34** І він почав говорити
про правду: О Мужі! Чи жінки не є
сильні? Земля є велика і небо є ви-
соко, і швидким біг сонця, що по-
вертається довкруги небес і знову
біжить на своє місце в одному дні.
35 Чи не є величним той, хто це
творить? І правда велика і сильні-
ша понад всіх. **36** Вся земля кличе
правду, знову небо її благословить,
і всі діла кланяються і тремтять *пе-
ред* нею, і немає з нею образи, **37**
ані вино *не* образить, ані не обра-
зить цар. Неправедні жінки, непра-
ведні всі людські сини і неправедні
всі їхні діла. І немає в них правди, і
в своїй неправедності вони згинуть.
38 І правда ж живе і перебуває на-
віки. І вона живе і перебуває на вік
віку. **39** Немає перед нею сприй-
мання обличчя ані різниці, але вона
чинить, що праве, цурається всього
неправедного і лукавого, і всім до
вподоби її діла. І на її суді немає
нічого образливого, **40** але вона си-
ла, і царство, і влада, і велич всім
вікам. Благословенний правдивий
Бог! **41** І він перестав говорити. І
всі люди закричали і сказали: Вели-
ка є правда. І вона перемагає. **42**
Тоді цар сказав йому: Попроси, що
хочеш, більше, ніж є написане, і
дам тобі, бо тебе знайдено наймуд-
рішим. І сядь біля мене, і назвешся
моїм родичем. **43** Тоді він сказав
цареві: Згадай твою обіцянку, яку
ти обіцяв – збудувати Єрусалим – в
день, в якому царство ти посів. **44** І
відпусти ввесь посуд, що був за-
браний з Єрусалиму, які вилучив
Кир, коли прокляв Вавилон, і пова-
жав відіслати їх туди. **45** Ти ж по-
бажав будувати церкву по спаленні
ідумеями, коли Юдея стала опус-
тілою через халдеїв. **46** І сьогодні
це є те, що прошу, пане. І що про-
шу, і це величність від тебе. Бла-
гаю, отже, щоб ти виконав обіцян-
ку, яку ти обіцяв виконати небесно-
му цареві з твоїх уст. **47** Тоді встав
цар Дарій і поцілував його, і напи-
сав послання до всіх його володар-
ів, і воєвод, і намісників, і вель-
мож, щоб вони провели його *і* тих,
що з ним, всіх, що йдуть будувати
Єрусалим. **48** І всім намісникам, які
були в Сирії і Финікії, що в Ливані,
він написав послання, щоб привез-
ли кедрове дерево з Ливана до
Єрусалиму, щоб збудували місто.
49 Він же написав і про свободу
всім юдеям, які йшли з царства до
Юдеї, і всім володарям, і вельмо-
жам, і намісникам – не приходити
до їхніх дверей, **50** і щоб вся око-
лиця, яку випросили, була їм без
данини. І хай ідумеї покинуть ю-

и̂ вельмо́жи смотра́хѹ дрѹгъ на́ дрѹга· И̂ на-
ча́тъ гл҃ати ѡ̑ и̑стинны, ѡ̑ мѹжи не кр҃бпки
л҃и сѹтѹть же́ны, вели́ка е̂сть земла̀ и̂ высо́ко
е̂сть нб҃о, и̂ бы́стро тече́нїе слн҃чное, на́ко о́бра-
ти́тъ в҃коло нб҃са и̂ паки притечетъ к҃ (мѣсто
свое)[19] въ е̂ди́нъ дн҃ь, не възвели́ченъ л҃и е̂сть
и̂же сїа̀ тво́рй. і̂ и́стинна вели́ка и̂ кр҃бпча́иши
па́че всѣх҃. всѧ зе҃ла̀ и̑стинну възы́ва́етъ. (-)[20]
нб҃о (па́ки) ю҃ бл҃витъ. и̂ всѧ дѣла прекланя́ю-
ся и̂ трепе́щѹтъ (е̂а̀), и̂ нѣсть с не́ю о́би́да
(ниже)[21] вино̀ о́би́дитъ. ниже и̂зо́би́дитъ ц҃рь,
непра́ве́ни жены̀ непра́ведни всѧ сны̑ чл҃чески̑ѧ. и̂
непра́ведна тѣхъ всѧ дѣла̀ и̂ нѣсть в нихъ
и̑стинны, и̂ въ свое́и непра́вости поги́бнѹтъ·
[l][22] и́стинна же живе́тъ и̂ пребыва́етъ въ вѣ-
ки. и̂ живетъ, и̂ въздержи́тъ въ вѣкъ вѣка·
(-)[23] Нѣсть пр҃е́ ею̀ прїа́тїѧ лица̀ ни ро́зности.
но̂ и̂же пра́ва тво́ритъ о̂ всѣмъ непра́вы̑хъ и̂ лу-
ка́вы̑хъ (о́гр҃бва́етсѧ). и̂ всѣ бл҃говола́тъ въ
дѣлехъ е̂а̀· И̂ нѣсть в сѹдѣ е̂а̀ ничто́же о́би́-
дливо но̂ сїа̀ кр҃бпость, и̂ ц҃рство, и̂ вла́сть, и̂
вели́чество, всѣмъ вѣко́ѡ· бл҃венъ бг҃ъ и̑стйны̑й и̂
преста̀ гл҃ати. и̂ вси̑ лю́дїе (-)[24] возопи́ша, и̂
[-][25] рекоша. вели́ка е̂сть и́стинна и̂ премага́-
етъ· Тогда̀ ц҃рь рече е̂мѹ въспросѝ е̂же хо́щеши
множа́е и̂же пи́сана сѹть, и̂ да́мъ тебѣ· Поне́же
о́бр҃бте́нъ е̂си мѹдр҃бе́йшїй, и̂ бли́же менѐ да
ся́деши и̂ племя̀ мое прозове́шисѧ· Тогда̀ рече
ц҃рю поманѝ о́бѣщаніе (твоѐ) и̂же о́бѣщалъ
е̂си създа́ти і҃ерли́м҃ въ дн҃ь кото́рый ц҃рство прї-
алъ е̂си· И̂ всѧ̀ съсѹды̑ и̂же прїа́та сѹть ѡ̑
і҃ерли́ма ѡ̑пусти̑ и̂же ѡ̑лу́чи́лъ кѵ̑ръ когда (за-
клѧ̀)[26] вавѵ̑ло́нъ. и̂ въсхоти̑ѣ ѡ̑сла́ти (ти̑ѣ) тѹ.
(-)[27] ты́ (же) восхо́тиѣ съзида́ти ц҃рковь по сож-
же́нїи и̂дѹмѣи́, когда о́пустѣна е̂сть і҃ѹде́а ѡ̑
халдѣи· И̂ нн҃ѣ что̂ е̂сть что̂ прошѹ господи́не
(-)[28]. и̂ что̂ прошѹ [-][29] (-)[30] что̂ е̂сть вели́чество
ѡ̑ тебѣ̀, молю̀ оу́бо да сътвори́ши о́бѣщаніе
что̂ о́бѣщалъ е̂си ц҃рю нб҃ному (и̑зъ оу́стъ тво-
и̑хъ сътвори́ти)[31]· Тогда̀ въста̀ (ц҃рь да́рїи)[32]
(и̂) о́блобыза̀ е̂го, и̂ написа̀ [-][33] посла́нїе къ
всѣмъ дрьжа́вны̑мъ (е̂го), и̂ воево́дамъ и̂ намѣ-
стникомъ и̂ вельмо́жамъ, да и̑зведѹтъ е̂го (-)[34]
и̂же с нн҃ѣ всѝ въсходя́щи съзида́ти і҃ерли́мъ, и̂
всѣмъ намѣстникомъ и̂же ба́хѹ в (-)[35] сѵ̑рїи
и̂ фи́никїи. и̂же въ лива́нѣ. написа̀ посла́нїе, да
приво́зятъ дре́ва ке́дрова, ѡ̑ ливана въ і҃ерли́мъ.
(-)[36] да съзи́ждѹтъ (-)[37] гра́дъ· (-)[38] писа (же и̂)
всѣмъ і҃ѹде́ѡ̑ (въ свободѹ и̂же въсхожа́хѹ ѡ̑ ц҃р-
тва въ і҃ѹде́ю)[39], (и̂) всѣмъ вла́стелемъ и̂ вель-
можа́мъ и̂ намѣстнико́ѡ (-)[40], не прїити на две́-
ри и̑хъ, и̂ всю̀ страну̀ и̂же и̂спроси́ша бы́ти

безъ да́ни и҃мъ. і̂ и҃дꙋме́и да о҆ставля́ютъ страны̀ и҃же въздрѣжа́тъ і̂оу́де́йскїа· и҃ въ създа́нїе хра́ма дати по е҆ди́нѣхъ лѣтехъ тала́нтъ, і҃. даже донделѐ създа́сѧ. и҃ на (о҆с҃ще́нїе)[41] всѣ̀съ҃же́нїю съ҃вещѝ на всѧкъ дн҃ь на́ко и҃мѣ́ютъ за́повѣдь. (и҃ныхъ талаи́тъ з҃і, приносѧтъ по е҆ди́ныхъ лѣтехъ)[42]. и҃ всѣмъ и҃же въсхода́ѧ ѿ вавꙋ̀ло́на съгража́ти гра́. дабы̀ была̀ свобо́д҃ толи́ко и҃мъ на́коже сно́бомъ и҃хъ, и҃ всѣмъ сщ҃е́нникомъ и҃же пре́идꙋ писа́л же и҃ колѝчьства. и҃ пресщ҃енноу ри́зу [повелѣ̀ да́ти][43] в҃ коеѝ слꙋжа́ше. и҃ левꙋ̀томъ писа̀ дати мз҃дꙋ да́же до дн҃е кото́рого съверьшѝсѧ до́мъ (і̂ерли́мъ и҃)[44] оу҆стро́итсѧ. и҃ всѣмъ стрегꙋщимъ града писа̀ да́ти и҃мъ жре́бїи, и҃ о҆броки. и҃ ѿпꙋсти́лъ всѧ сосꙋды и҃же ѿлꙋчи́ кѵ̀ръ ѿ вавꙋ̀ло́на и҃ всѧ е҆ли́каже рече кѵ̀ръ сътвори́ти и҃ о́нъ въчинѝ твори́ти и҃ посла́ти въ і̂ерлимъ· и҃ е҆гда и҃зы́инде ю҃ноша (се́и). въздвиг҃нꙋвъ лицѐ на́ нб҃о проти́вꙋ і̂ерли́мꙋ бл҃вити цр҃ѧ нб҃наго. (и҃ рече)[45] ѿ тебѣ̀ е҆сть побѣда. и҃ ѿ тебѣ̀ е҆сть премꙋдрость, и҃ свѣтло́сть. и҃ а́зъ ра́бъ твоѝ е҆смь. бл҃венъ е҆сѝ и҃же да́лъ е҆сѝ мнѣ̀ премꙋдро́сть. и҃ тебѣ̀ и҃сповѣмсѧ [г҃и бе҃][46] ѿц҃ь (нашѝ) и҃ прїѧ посла́нїе і̂ и҃зы́инде (въ вавꙋ̀ло́нъ. и҃ прїи́нде)[47] и҃ възвѣсти бра́тїи своеѝ (и҃же бы́ша въ вавꙋ̀ло́нѣ)[48]. и҃ бл҃виша ба ѿц҃ь свои́хъ, на́ко да́лъ и҃мъ ѿпꙋще́нїе, и҃ прохлаже́нїе. да възы́идꙋтъ и҃ съзи́ждꙋтъ і̂ерли́, и҃ цр҃ковь и҃дѣ́же и҃мено́вано е҆сть и҃ма е҆го в҃ немъ. и҃ възра́довашасѧ с҃ мꙋсикїе́ю и҃ весели́емъ дн҃їи се́дмь·

Гл҃а, е҃·

Сѝѵ̀ же и҃збра́ни сꙋть да въсхо́дятъ нача́лницы се́лнїи по домѣ̀ и҃ колѣ́нахъ свои́х҃. и҃ же́ны и҃̑, и҃ сно́ве, и҃ дщ҃е́ри и҃ рабы̀ [-][1], и҃ рабы́на [и҃хъ][2], и҃ ско́ты и҃хъ· (-)[3] да́рїи (же цр҃ь) посла́лъ (та́коже҃) с҃ ни́ми конниксъ а҃, до́ндеже и҃зведꙋтъ и҃хъ въ і̂ерлимъ с҃ ми́ро҃. и҃ с҃ мꙋсикїе́ю, [и҃][4] с҃ тимпа́ны, и҃ трꙋба́ми. и҃ всѧ бра́тїа и҃хъ бе҃зꙋ и҃гра́ющи, и҃ съ҃творѝ и҃хъ взыити въскꙋпѣ̀ с҃ ни́ми· и҃ сїа сꙋть и҃мена̀ мꙋжїи и҃же взыидо́ша по се́лохъ свои́хъ и҃ по колѣ́нохъ и҃ въ ча́сти (-)[5]. (кнѧ́зьства и҃̑) сщ҃енницы. сно́ве (динее́совы)[6] сна̀ а҆а́рона. і̂сꙋсъ сн҃ъ и҃о҆седе́ковъ. [-][7] и҃о҆а́ки́мъ сн҃ъ зороваве́левъ сн҃ъ салаѳи́илева. ѿ до́мꙋ дв҃дова. ѿ колѣ́на фаре́сова. колѣ́на же і̂оу́дина и҃же г҃лалъ е҆сть да́рїю цр҃ю пе́рскомꙋ словеса̀ дивна, въ второе лѣто цр҃тва е҆го мц҃а ниса́нъ а҃ го (дн҃ѧ)[8]. Сꙋть же тїи (въсходя́щїи (же) ѿ і̂оу́де́ѧ)[9] ѿ плѣ́на пресе́лені҃ю, и҃хъ пресели (навходоносо́ръ)[10] цр҃ь вавꙋ̀ло́ньскїи

дейські околиці, які тримають. **51** І дати на будову храму – на один рік 20 талантів, аж доки не буде збудованим, **52** і на освячення всепалення, щоб палили кожного дня, як мають припис, інших 17 талантів, щоб приносили на кожний рік. **53** І всім, що йдуть з Вавилону будувати місто, щоб була свобода, настільки їм, як їхнім синам, і всім священикам, які прийдуть, **54** написав же і кількість *коштів* і наказав дати священну ризу, в якій служили. **55** І левітам написав дати винагороду аж до дня, в якому буде закінчений єрусалимський дім і буде збудований. **56** І всім, що стерегли місто, написав дати їм жереб і утримання. **57** І він відпустив ввесь посуд, який відлучив Кир від Вавилону, і все, що сказав Кир зробити, і він наказав чинити і послати в Єрусалим. **58** І коли вийшов цей юнак, піднявши лице до неба, до Єрусалиму, щоб поблагословити небесного царя, він і сказав: **59** Від Тебе є перемога і від Тебе є премудрість і світлість. І я є твій раб. **60** Благословенний є ти, що дав мені премудрість, і тобі визнаватимуся, Господи Боже наших батьків. **61** І він взяв послання і пішов до Вавилону. І прийшов і сповістив своїм братам, що були у Вавилоні. **62** І вони поблагословили Бога своїх батьків, що дав їм звільнення і полегшення, **63** щоб вони пішли і збудували Єрусалим і церкву, де названо є в ньому його ім'я. І розвеселилися з музикою і веселістю сім днів.

Глава 5

1 Після цього ж вибрані були начальники поселень за домами і своїми родами, і їхні жінки, і сини, і дочки, і раби, і їхні рабині, і їхня скотина, щоб піти. **2** Цар Дарій же послав також з ними 1000 кіннотників, доки не заведуть їх до Єрусалиму з миром, і з музикою, і з тимпанами, і трубами. **3** І всі їхні брати грали, і він зробив, щоб вони пішли разом з ними. **4** І це є імена чоловіків, що пішли за своїми поселеннями і за родами і в частки їхнього князівства: **5** священики, Тинеосові сини, Ааронового сина, – Ісус, Йоседеків син, Йоаким, Зоровавелів син, Салатіїв син з Давидового дому, з Фаресового роду, Юдиного ж роду, **6** який сказав Дарієві, перському цареві, подиву гідні слова в другому році його царювання, 1-го дня місяця нісана. **7** Вони ж є ті, що пішли ж з Юдеї, з полону переселення, яких переселив у

Вавилон Навходонсор, вавилонський цар. **8** І він повернувся в Єрусалим і в інші *частини* Юдеї, і кожний же один до свого міста, ті, що прийшли з Зоровавелем, й Ісусом, і Неемією, і Зарією, Рисеєм, Енииосом, Мардохеєм, Веельсаром, з Асфаросом, з Реелієм, з Роїмом, з Вааном, і їхні начальники, **9** їхнє число з їхніх народів, і їхні начальники: з синів Форосових – 2000 і 170; **10** Сафатових синів – 400, 70, 2; Аресових синів – 6 сот 56; **11** Фаарамоавових синів – 2000, 8 сот і 12; **12** Іламових синів – тисяча, 250 і 4; синів Затуї – 9 сот, 40 і 5; Кореових синів – 7 сот і 5; Ваніїних синів – 6 сот, 48; **13** Виваїнових синів – 6 сот і 23; Садасових синів – 3000, 200 і 22; **14** Адоникамових синів – 6 сот, 60 і 7; Ваїїних синів – 2000, 60 і 6; Адинуєвих синів – 400, 50 і 4; **15** Атир езекієвих синів – 90 і 2; Чиланових і Азитасових синів – 60 і 7; Азуранових синів – 400, 30 і 2; **16** Ананієвих синів – 100 і 1; Аромових синів, Вассинових синів, – 300 і 22; Арсифуритиних синів – 100 і 2; **17** Метирових синів – 3000 і 5; Екветломонових синів – 100 і 23; **18** Екнетофасових синів – 50 і 5; Ексанаветових синів – 150 і 8; Екветсамосових синів – 42; **19** Каріатіаріосових синів – 25; Еккафирасивиротових синів – 7 сот і 43; Екпирових синів – 7 сот; **20** Хадіясових і Амидієвих синів – 400 і 22; синів з Кирама і Ґавдиса – 6 сот і 21; 21 синів з Макалона – 100 і 22; синів з Витолія – 50 і 2; Нефисових синів – 100 і 56; **22** Каламолалуєвих і Онусових синів – 7 сот і 25; синів Єреха – 300 і 45; **23** Анаазових синів – 3000, 300 і 30 . **24** Священики синів Єддуя, сина Ісуя, з Санасивовими синами – 9 сот і 72; синів від Мирута – 1000 і 52; **25** Фасаронових синів – 1000 і 47; Кармієвих синів – Аіз. **26** Левітів же, Єсуєвих, і Кадмилових, і Ваннуєвих, і Суієвих синів, – 74. **27** Синів священних співців, Асафових синів, – 100, 48. **28** Дверників же: Салумових синів, Іаталових синів, Толманових синів, Даковієвих синів, Титаєвих синів, Самієвих синів, всіх – 100 і 39. **29** І святих служителів: Асафових синів, Асифаєвих синів, Тавaотових синів, Кирасових синів, Судових синів, Фалеєвих синів, Лаванаєвих синів, Аграваєвих синів, **30** Акуаєвих синів, Утаєвих синів, Китавових синів, Агаваєвих синів, Сиваєвих синів, Ананових синів, Катуаєвих синів, Ґеддурових синів, **31** Аіруєвих синів, Десанових синів, Ноіваєвих синів, Хасеваєвих синів, Ґазираєвих синів, Азієвих синів, Финеесових синів, Асараєвих синів, Вастаієвих синів, Асанаєвих синів, Менієвих синів,

въ вавѵ̀л҃о. и̂ о҆братѝ́сѧ въ і҆ер҃лимъ, и̂ въ про́чую і҆ѹ́дею, (и̂) є҆ді́нъ ко́ждо (же) въ́ гра свои́, и́же прїидо́ша. (и̂) съ зоровавє́ле҃ і̂ і҆сѹсомъ. [и̂][11] неє̂мїє́мъ, (и́) заха́рїє́мъ, [реи́сє҃][12] є̂нинио́сомъ, мардохе́мъ, веє̂льсаромъ. со (а̂съфаро́сомъ)[13]. съ [рее̂лїе́мъ][14], съ рои́момъ. съ вааио҃. (и̂) ѡ҆ нача́лникъ и́хъ, число̀ и́хъ ѡ҆ на҃зы҃ (и́хъ), и̂ нача́лницы и́хъ. сы́новъ форосовы́х҃, ѕ҃в҃, и̂ р҃ов. сы́новъ сафа́товыхъ, ѵ҃, о҃ в҃. сы́новъ [а̂ресовыхъ][15], [ѕ҃][16] со́мъ, и̑з. сы́новъ (фаа̂рамоа́въ)[17] [-][18], ѕ҃в҃, и̂ со́мъ и̂ в҃і. сы́новъ [и̂ламовыхъ][19], тисѧща, ѳ҃н и̂ д҃. Сы́нове [задѵ́и][20], д҃ со́мъ. м҃ и̂ є҃. сы́нове (корвє́овы)[21], з҃ с҃о, и̂ є҃. сы́нове ванїи́ны, ѕ҃ со́мъ м҃и. сы́нове вивайны, ѕ҃ с҃о и̂ і҃кг. сы́нове [сада́совы][22], ѕ҃г҃, [ѕ҃][23], и̂ і҃кв. Сы́нове [а̂доника́новы][24], ѕ҃, со́мъ ѯ҃, и̂ з҃. сы́нове (ваі̂ны)[25], ѕ҃в҃, ѯ҃ и̂ ѕ҃. сы́нове а̂динѵ́евы. ѵ҃ и̂ д҃. сы́нове а̂тир езекїевы, ч҃ и̂ в҃. сы́нове (чила́новы)[26], и̂ а̂зита́совы, ѯ҃ и̂ з҃. Сы́нове а̂зѵра́новы, ѵ҃ л҃ и в҃. сы́нове [а̂нанїевы][27], р҃ и̂ а҃. сы́нове а̂ро́мовы. сы́нове ва҃ссины, т҃ и̂ [і҃кв][28]. сы́нове [а̂рсифѵри́дъ][29], р҃ и̂ [в҃][30] сы́нове [метии́ровы][31], ѕ҃г҃, и̂ є҃. сы́нове (є̂і҃кѵ̆е҃дѵ̆ломо́новы)[32], р҃, и і҃кг. сы́нове (є̂і҃кѵ̆нетофа́совы)[33], н҃, и̂ є҃. сы́нове (є̂ѯ҃анавѡ́довы)[34], р҃н и̂ н҃. сы́нове (є̂і҃кѵ̆е҃дѵ̆самѡ́совы)[35], м҃в. сы́нове карїадїарїо́съ, і҃кє. Сы́нове (є̂і҃кѵ̆кафира̂)[36] и вирѡ́довы, з҃ со́мъ, и̂ м҃г. (сы́нове є̂і҃кпи́ровы, з҃ с҃о.) сы́нове хадїа́совы. и̂ [а̂мидїевы][37], ѵ҃, и̂ і҃кв. сы́нове ѡ҆ кира́ма, и̂ (гаѵ̆диса)[38], ѕ҃ со́мъ и̂ і҃ка. Сы́нове ѡ҆ макало́на, р҃ и̂ і҃кв. сы́нове ѡ҆ витолїа́, н҃ и̂ в҃. сы́нове нифи́совы р҃, и̂ н҃ѕ҃. сы́нове (кала́молалѵ́евы)[39], и̂ о҆нѵ́совы, з҃ со́мъ, и̂ і҃кє. сы́нове и̂є̂рехѵ, т҃ и̂ м҃е. сы́нове [а̂наа́зъ][40], ѕ҃г҃ т҃ и̂ л҃, жерцы̀. сы́нове и̂є̂ѯ҃ѵ́евы, сы́на і҆и̂сѵ́ева, съ сы́ны [санасивовыми][41], д҃ со́мъ и̂ о҃в. сы́нове [ѡ҆ мирѵ́да][42] а҃, и̂ н҃в. сы́нове (фасаро́новы)[43], а҃, [-][44] и̂ м҃з. сы́ны [кармїевы][45], (а̂и́зъ)[46]. Левѵ̀ти же сы́нове и̂є̂сѵ́евы, и̂ [кѧ̂ми́ловы][47], и̂ вайнѵ́є̂вы, и̂ [сѵ́иевы][48], о҃д. Сы́нове сто̀ пѣ҃вцы̀, сы́нове а̂са́фовы, р҃, м҃и. дверни́цы (же), сы́нве салѵмовы. сы́нове [и̂а̂та́ловы][49], сы́нове тѳ̂ма́новы, сы́нове [даковїевы][50]. сы́нове [тита́евы][51], сы́нове [самїевы][52], всѣ́хъ р҃ и̂ л҃д. и̂ сты́хъ слѵжи́телеи. сы́нове (а̂са́фовы)[53], сы́нове а̂сифа́евы, сы́нве тавао́довы, сы́нове кира́совы, сы́нове [сѵ́довы][54]. сы́нве [фалее̂вы][55]. сы́нове лавана́евы. сы́нове [а̂граба́евы][56], сы́нове [а̂кѵ́а́евы][57]. сы́нове оу̂та́е̂вы. сы́нове кита́вовы, сы́нове а̂гава́е̂вы, сы́нове сива́їевы, сы́нове а̂на́ни, сы́нове кадѵ́а̂евы. Сы́нове гѣ̂дѵ́ровы. сы́нове а̂и̂рѵ́е̂вы. сы́нве деса́новы. сы́нове нои̂ва́евы, сы́нове хасева́евы. сы́нове газира́евы, сы́нове [а̂зїевы][58], сы́нове (финее̂совы)[59], сы́нове а̂сарае̂вы, сы́нове васъда́їевы, сы́нове а̂сана́евы, сы́нове (менїевы)[60], сы́нове нафисїевы. сы́нове [а̂і҃кѵ̆е̂вы][61], сы́нове [а̂і҃кифа́евы][62]. сы́нове а̂сѵ́ровы сы́нове фараки́мовы, сы́нове васа-

ло́довы сн҃ве мее҆дїи́ны. сн҃ве ісуда́евы. сн҃ве (хорса́евы)[63], сны [харікусовы][64]. сно́ве (а҆сирари)[65], сн҃ве домїевы. сн҃ве [наси́довы][66] сно́ве а҆тифа. сны о҆́трокъ [соло́моновыхъ][67]. сны [а҆сапфїо́новы][68]. сны [фарио́ра][69], сны и҆е҆ни́ли, сны лозо́ни, сны [и҆здаи́левы][70]. сны (сафе́довы)[71], сны (а҆ї́а)[72] сны (фадре́дъ)[73]. сны савїи, сны сародїевы, сны масїа́совы, сны [га́ровы][74]. сны а҆ддусовы. сны сува́совы, сны [а҆фераевы][75]. сно́ве (варади́совы)[76]. сно́ве [сава́товы][77]. сно́ве [а҆ллóмовы][78]. всѣ́хъ сто́ служи́телеи и҆ сно́въ о҆́трокъ [соло́моновыхъ][79], т҃ и҆ ѳ҃в· Сїи вы҃сходя́ще ѡ҆ [дермеле́да][80], и҆ [дерса́са][81], во҃ и҆хъ, [харааддала́ръ][82], и҆ [а҆ала́ръ][83], и҆ не могу́ша вы҃звѣсти́ти ѡ҆́чествъ свои҆́х и҆ ро́довъ, ка́ко ѡ҆ і҆и́лѣ суть. сны [лада́новы][84] сна (да́нова)[85], сны некода́новы, ѕ҃ со́тъ и҆ ѯв҃. и҆ ѡ҆ жерцо́въ творя́щихъ жре́чество (-)[86] не о҆́брѣто́шася· Сно́ве [о҆́вдїи́ны][87]. сно́ве [а҆ко́совы][88]. сно́ве [а҆ддусовы][89] и҆же поа́лъ а҆вгі́ю жену ѡ҆ дще́реи [верзеле́евыхъ][90]. и҆ назва́на е҆́сть на и҆ма е҆́го. и҆ сихъ пои҆́щеши вы҃ писа́нїи бы́тїа вы҃ сты҃тени́ю и҆ не о҆бря́щеши. (и҆) не повелѣ́но и҆мъ сѡ҆е҆йства твори́ти· И҆ рече́ и҆мъ (и҆) неемі́а и҆ а҆тда́рїа, да не причаща́ю҆ся (е҆́же слу҃жи́ти)[91], до́ндеже вы҃ста́нетъ а҆рхіере́и да́нъ вы҃ и҆зв҃ѣствова́нїе, і҆ истинну҃. вси же ба́ху ѡ҆ і҆и́лѣ, ѡ҆ ѕ҃і҆ лѣтъ, [и҆ ни́жеи][92], [м҃, ѕ҃, т҃з҃ ра́звѣ ра́бъ и҆ рабы́нь][93]. ра́бъ т҃ѣ и рабы́нь, ѯ҃, [тм҃з][94]. Пѣ҃вцы и҆ пѣ҃сницы, ѱ҃, и҆ м҃е. вельбл҃ю, ѵ҃ле. (-)[95] ко́нїи, ѯ҃ л҃в. м҃ски҆ ѱ҃ м҃е. по҆на́ре́мникъ е҆́ е҆́ со́тъ, и҆ ѱ҃е. и҆ ѡ҆ пре҆ста́телеи по се́лѣхъ. е҆гда҃ прїидо́ша вы҃ ц҃рковь бж҃їю. и҆же вы҃ е҆е҆́рлимѣ нача́ша (о҆бновла́ти и҆) вы҃здвизати ц҃рковь в мѣсто е҆́го по своеи́ си́лѣ, и҆ дати вы҃ ц҃рковь сокро́вище. дѣ́ло (пресщ҃е́нно), зла́та мна́съ, а҃. и҆ мна҃ сребра҃, е҃. и҆ ри́зъ сщ҃енныхъ, р҃. и҆ всели́шася сщ҃е́нницы и҆ левѵ̀ти, (-)[96] и҆же и҆зыидо́ша ѡ҆ народа вы҃ і҆е҆рли́мъ и҆ вы҃ страну҃. и҆ пресщ҃енныи пѣ҃вцы и҆ две́рницы, и҆ ве́сь і҆и́ль вы҃ (страна́хъ)[97] свои҆́· Наста́ю҆щу же се҃мому мц҃у, (-)[98] е҆гда҃ бы́ша сно́ве і҆и́леви е҆ди́нъ ко́ждо вы҃ свои҆́хъ ве́щехъ сы҃бра́шася е҆ди́нодушно. вы҃ дво́ръ и҆же бы́сть пре҆ [-][99] вра́ты вы҃стто́чными· И҆ вы҃ста і҆сусъ сн҃ъ и҆о҆се́де́ковъ. и҆ бра́тїа е҆го сщ҃е́нницы. и҆ зороваве́ль сн҃ъ салаѳ҆и́левъ и҆ бра́тїа и҆хъ. оу҆гото́ваша
и҆ е҆зр҃а б о҆́лтарь бу҃ і҆и́леву҃. *да вы҃зно́сятъ на не́мъ вс҃есъжже́нїе (-)[100], ка́коже вы҃ кни́зѣ мо҆ѵ̀сїа чл҃ка бж҃їа пи́сана суть. и҆ сы҃бра́ша себѣ ѡ҆ и҆ны́хъ ро́дъ земли҆̀. и҆ вы҃здвигнуша жертовникъ, в мѣсто е҆́го ка́ко вра́жда ба́ху и҆мъ, и҆ премого́ша и҆хъ вси ка́зыцы зе́мстїи. и҆ прино-

Нафисієвих синів, Акуєвих синів, Акифаєвих синів, Асурових синів, Фаракимових синів, Васалотових синів, **32** Меедіїних синів, Кутаєвих синів, Хорсаєвих синів, Харкусових синів, Асирарових синів, Томієвих синів, Наситових синів, Атифових синів, **33** синів Соломонових слуг, Асапфіонових синів, Фарирових синів, Ієілових синів, Лозонових синів, Іздаїлевих синів, Сафетових синів, **34** Аієвих синів, Фатретових синів, Савієвих синів, Саротієвих синів, Масіясових синів, Ґарових синів, Аддусових синів, Сувасових синів, Афераєвих синів, Варадисових синів, Саватових синів, Алломових синів, **35** всіх сто служителів і синів Соломонових слуг – 300 і 72. **36** Це ті, що виходили від Термелета і Терсаса, їхній проводир – Хараталар і Аалар; **37** і вони не могли сповістити своїх родоводів і родів, що є з Ізраїля: Ладанові сини, Данового сина, Некоданового сина, – 6 сот і 52. **38** І зі священиків, що робили священство, не знайшлися: Овдіїні сини, Акосові сини, сини Адуса, який взяв Авгію, жінку з Верзелієвих дочок, і вона була названа його іменем. **39** І цих пошукаєш в писаннях буття, в переліку, і не знайдеш. І їм не дозволено бути священиками. **40** І сказав їм і Неемія, і Аттарія, щоб не учащали в служінні, доки не повстане архієрей, даний в об'явлення і правду. **41** Всі ж від Ізраїля були, від 12 літ і нижче, – 40000 , 2000 , 360 , за винятком рабів і рабинь. Рабів і тих рабинь – 7000 , 347. Співаки і співачки – 200 і 45. **42** Верблюдів – 435. Коней – 7000, 36. Ослів – 200, 45. В'ючної худоби – 5000, 5 сот і 25. **43** І з начальників по домах, коли прийшли до божої церкви, які почали обновляти в Єрусалимі і піднімати церкву на її місці по своїй силі, **44** і давали в церкву скарби – посвячене діло – 1000 мнас золота, і 5000 мнас срібла, і 100 священних риз. **45** І поселилися священики і левіти, які вийшли з народу, в Єрусалимі і в околиці, і священні співці, і дверники, і ввесь Ізраїль у своїх околицях. **46** Як був же сьомий місяць, коли ізраїльські сини були, кожний один в своїх речах, вони зібралися однодушно до двору, що був перед східними брамами. **47** І піднявся Ісус, Йоседеків син, і його брати священики, і Зоровавель, Салатіїлів син, і їхні брати, приготовили жертовник ізраїльському Богові, **48** *щоб приносити на ньому всепалення, так як є написано в книзі Мойсея, божого чоловіка. **49** І зібрали *до* себе з інших родів землі, і підняли жертовник на його місце, бо до них була ворожне-

езі. 2

ча, і перемогли їх всі народи землі. І вони приносили приношення за часом, і ранішнє, і вечірнє цілопалення Господеві, **50** і зробили шатра, і день великого празника, так як наказано в законі, і жертви на кожний день, так як належалося. **51** І після цього приписані приношення і приношення суботам і новим місяцям, і дні великих празників для всіх освячених **52** і що обіцяли Господеві. Вони від нового місяця, сьомого місяця, почали віддавати Богові приношення, і господня церква ще не була збудована. **53** І дали срібняки, їжу і пиття каменярам і ковалям з радістю. І дали кара-сидянам і тирянам, щоб привезли їм з Ливану кедрові дерева і зробили пліт в оппійській пристані за правилом, що написано було їм від Кира, перського царя. **54** І в другому році йшли люди до божого храму до Єрусалиму, в другому місяці. І почав Зоровавель, Салатіїлів син, і Ісус, Йоседеків син, і їхні брати, і священики, і левіти, і всі, що прийшли з полону в Єрусалим, **55** І вони почали будувати божий храм в новому місяці, другого місяця, другого року, відколи прийшли до Юдеї, *до* Єрусалиму. **56** І вони поставили левітів від 20 літ на господнє діло, і став Ісус і сини, і всі його брати, і брат Кадміїл, і Мадіямові сини, і сини Йодая Еліятумського з синами і їхніми братами однодушно, всі левіти – наглядачі над ділом, що чинили діло в господньому домі. **57** І стали священики, зодягнені в одежі, з трубами, і музиками, і левітами – Асафові сини, що мали цимбали, хвалячи Господа і благословляючи, за Давидом, ізраїльським царем. **58** І співали пісню Господеві, бо його насолода і честь навіки на всьому Ізраїлі. **59** І ввесь народ трубів в трубу, і закричали великим голосом, вихваляючи Господа на піднімання господнього дому. **60** І прийшли ті від священиків, і левітів, і наставників, по родинах старців, що бачили попередній дім, і поглянули з плачем і риданням великим на цю будову, **61** і численні з трубами і радістю великого голосу, **62** так, що люди не чули труб задля людського плачу, бо народ дуже трубів, так що далеко було чути. **63** І почули вороги Юдиного і Веніяминового племені, і прийшли довідатися про трубний голос; **64** *і пізнали, що ті, що з полону, будують церкву ізраїльському Господеві Богові. **65** І вони, приступивши до Зоровавеля й Ісуса, і начальників поселень, і сказали їм: Ми будуватимемо разом з вами. **66** Також і ми слухаємося нашого Господа Бога і йому приносимо жертву від днів Авасарета, асирійсь-

ез1. 4

шáхУ приношенїе по врéмени и съжжéнїе гВи оУтренее, и вечéрнее, и сътворúша кУщи (и дНь велúка прáзднúка)[101], нáко повелѣвно в закóнѣ. и жéртва на всáкъ дНь нáко подобáше бѣ. и посéмъ възношéнїа оУставлéны, и приношéнїе сУбóтамъ и новомѣсячїáмъ· и дНїи велúкихъ прáзднúкъ всѣмъ осщéннымъ, и чтоже óбѣщáхУ [рУ][102] щ новомѣсячїа седмáго мц҃а начáша приношéнїе възздаáти бУ. и цр҃ковь [гНа][103] не бúсть ещѐ създáна. и дáша срéбренúки, (пищУ и питїе, каменáремъ и ковáчéмъ)[104] (съ рáдостїю). и (дáша) кара сидáномъ, и тѷрáномъ да привезУтъ Имъ щ ливáна дрéва кéдрова. и съствóратъ растéсъ въ (óппїúскомъ)[105] пристáнищи. по правúломъ Иже пúсано бúсть Имъ щ кѷра (цр҃а пéрьскаво)[106]· и въ вторóе лѣто градáхУ (людїе) въ храмъ бж҃їи въ Іер҃лимъ. мц҃а вторáго. (и) начà зоровавéль сНъ салатїúлевъ. і Ис҃У сНъ Іоседéковъ и брáтїа Ихъ, и сщ҃éннúцы, (и) левѷтúи, и всѝ Иже прїидóша щ пленéнїа въ Іер҃лим҃· и начáша здáти храмъ бж҃їи. новомѣсячїа вторáго мц҃а, вторáго лѣта êгдà прїидóша въ Іоýдéю (-)[107] Іер҃лимъ· и постáвиша левѷты щ к҃, лѣтъ на дѣло гНе. и стà Ис҃усъ и сНы и брáтїа [êго][108] (всѝ), и кáмїúль брáтъ. и сНы (мадїамовы)[109], и сНы Иóдáевы, êлїадУмúскаго, съ сНъми и братїами (Ихъ). всѝ левѷтúи êдїнодУшно дѣла призирáтели. състворяю҆щи дѣло в домУ гНи. (-)[110] и стáша сщ҃енницы óблечéни в рúзы съ (трУбáми, и мусúками)[111]. и левѷтúи сНове âсáфовы Имѣюща кѷмвáлы възхвалáющи Га, и бл҃вáщи по дв҃дУ цр҃ю Iи҃левУ· и пожáхУ пѣснь [-][112] Гу нáко слáдость êго и чсть въ вѣки на всемъ Iи҃лúи· и всѝ людїе трУбóю възпѣша. и прогласúша велúкимъ глáсомъ възхвалáющи Га на възздвижéнїе дóмУ гНа· и прїидóша щ сщ҃éннúкъ и левѷтъ и прѣстожáщихъ (по сéлѣхъ стáрецъ)[113] Иже вúдѣша прежнїи дóмъ. (и) на сѐ създáнїе (възрѣша) съ плáчемъ и вóплемъ велúкимъ. и мнóзи съ трубáми и рáдостїю глáса вéлїа, нáко да людѣ́ не слы́шати трубъ плáча ради людскá· Наро́ бо бúсть трубя҆щи звѣло. тáко да далéче слы́шится. и слы́шаша врáзи колѣна Іоýдина и веніамúнова. (и) прїидóша познáти глáсъ трубный. *и познáша нáко Иже щ пленéнїа създаю҆тъ цр҃ковь Гу бу Iи҃левУ· и приступльше къ зоровáвелю і Ис҃У и предъстáтелемъ сéлъ, (и) рекóша Имъ· Създаемъ въкупѣ с вáми. такó́ и послУшаемъ Га [ба][114] [нáшего][115], и êмУ жертвУем щ

*й êздр а

дн҃їи (âвасарéда)[116] ц҃рⷭ âсѵ̀рьскаго. йже пресели҆ насъ здѣ. и҆ рⷣ и҃мъ зоровáвель і҆ и҃сусъ и҆ нача́лницы сéлъ і҆и҃левыхъ. нѣсть вамъ и҆ на҃ съзидáти домъ гу̀ бу̀ нашемѹ. мы҃ бо сáми съзи́ждемъ гу̀ [бу̀][117] і҆и҃лвѹ прилѣжне. на҃коже повелѣ на҃ кѵ̀ръ ц҃рь прьскїи· Ѡ҆стáвшїи же зéмстїи пребыва́ющїи въ і҆оу҆дéи, стужáхѹ пáкости творя́ще, дѣло съзидáти и҆ противо сóвѣтне настоя́хѹ въ҇зъбраня́юще ѥ҆же съвръшúтисѧ дѣлѹ съзидáнїѧ въ всѣ врéма живота̀ (кѵ̀ра ц҃рⷭ)[118]. и҆ (продóлжиша)[119] лѣтъ дв҃ѣ, даже до дарїева ц҃рⷭтва·

Гла҃ а҃.

ѧ҆ ѣ҆зр҃а ѕ҃ а҆ѓг҃ен ѧ҆

ъ *второе же лѣто ц҃рⷭтва дарїева, пр҃рчьствова а҆ѓг҃éа, и҆ захарїа сн҃ъ [а҆ддоúнъ][1] пророцы і҆оу҆дéи ради йже во і҆оу҆деи и҆ въ і҆ер҃лúмѣ и҃менемъ г҃а б҃а і҆и҃лева на ни́хъ·

ѧ҆ ѣ҆зр҃а ѕ҃ сир҃а мѧ

*Тогда̀ ст҃а зоровавель сн҃ъ салаѳи́левъ, і҆ и҃сѹ сн҃ъ і҆ѡ҆сседéковъ· Начáша созúдати до҃ гн҃ь йже ѣ҆сть въ і҆ер҃лúмѣ. со сущими пр҃рци гв҃и помага́ющѹ и҃· в тóже врема прїи́де к ни́мъ (сúнъ)[2] воевóда сѵ̀рїискїи, и҆ фениκїискїи, и҆ садравѹзаньскїи и҆ дрѹзи [ѣ҆го][3], и҆ реκóша и҃мъ· Їѣ (повелѣнїѣ вамъ)[4] домъ сїи созидати и҆ кро́въ тóи, і҆ и҃на всѧ съвръшáете. и҆ кт҃о сѹть строúтели йже сїѧ созидáютъ. (-)[5] и҃мѣша бл҃гть (ѡ҃ г҃а посѣщéнїѧ бывшаго на нн҃ йже ѣ҆сть въ плѣненїи)[6], старци і҆оу҆дéистїи. и҆ не въ҇збранúша созидати. дóндеже назнаменѹ́ется дарїю ѡ҃ (всѣхъ) тѣхъ. и҆ ѡ҃вѣщáнно бу́дѣ. Óбразъ же послáнїи йже послáша дарїю· [-][7] [Сисенн҃й][8] воéвода сѵ̀рїйскїи и҆ фениκїискїи и҆ садравѹзáньскїи, и҆ дрѹзи йже въ сѵ̀рїѝ и҆ финикїѝ намѣстници. ц҃рю дарїю целованїе. всѧ̀ знáна да бу́дѹ г҃ню на́шемѹ ц҃рю, на҃ко ѣ҆гда прїидохѡ҃ въ страну́ і҆оу҆дéискѹ, и҆ внидóхомъ въ і҆ер҃лúмъ гра҃. Óбрѣтохомъ ѡ҃ плѣнéнїа стáрцовъ і҆оу҆дéскихъ въ і҆ер҃лúмѣ грáдѣ созидáющїи домъ г҃нь велúкъ новъ ѡ҃ кáменїи крáсныѣ (полага́юще (и҆) ч҃тны́ѣ (и҆) древа)[9] на стѣнáх. и҆ дѣла т҃а съ прилежáнїемъ творѧтъ, и҆ преспѣва́ѣ дѣ́ло въ рукáхъ и҃х, и҆ въ всéи слáвѣ и҆ любезнѣйше сътвръшáю· Тогда̀ въпросúхомъ старцевъ [-][10] гл҃ющи. чїе повелѣнїе вамъ созидáти домъ сéи и҆ дѣла т҃а Óснова́сте· Сегоже ра҃ѣ въпросúхомъ й҃ да вѣдомо сътвóрй҃ тебѣ. и҆ напúшемъ т҃и чл҃кы предъстáтелеи. і҆ и҃мéнѣ҆ писáнїѧ ѣ҆спросúхѡ҃ ѡ҃ ни́хъ (-)[11]. Й҃ тїѝ ѡ҃вѣщáша нáмъ гл҃ющи. мы҃ ѣ҆смы̀ рабы̀ г҃ни йже сътвори нб҃о и҆ зéмлю. и҆ созидáшесѧ сїи домъ прéже лѣ (т҃ѣ) мнóгй҃ ѡ҃ ц҃рⷭ і҆и҃лева велúкаго и҆

кого царя, який нас сюди переселив. **67** І сказав їм Зоровавель і Ісус, і наставники ізраїльських поселень: Не вам і нам будувати дім нашому Господеві Богові, **68** бо ми самі дуже пильно збудуємо *дім* ізраїльському Господеві Богові, так як нам наказав Кир, перський цар. **69** Народи ж землі, що були в Юдеї, роблячи пакості, перешкоджали діло будувати **70** і спільно настоювали напроти, перешкоджаючи, щоб завершили діло будови у ввесь час життя царя Кира, **71** і продовжували два роки, аж до Дарієвого царства.

Глава 6

1 В *другому ж році Дарієвого царства пророкував Ангей і Захарія, Аддоїнів син, пророки задля юдеїв, що в Юдеї і в Єрусалимі, іменем Господа Бога ізраїльського на них. **2** *Тоді піднявся Зоровавель, Салатіїлів син, і Ісус, Йоседеків син. Вони почали будувати господній дім, що є в Єрусалимі, з тими, що були господніми пророками, що їм помагали. **3** В тому часі прийшов до них Синій, сирійський, і феникійський, і сатравузанський воєвода, і його други. І сказали їм: **4** Чий наказ вам цей дім будувати і той дах, і робите ви все інше? І хто є будівничі, які це будують? **5** Старці юдейські мали ласку від Господа, відвідини, що були до них, що були з полону, **6** і не заборонити будувати, доки *не* повідомиться Дарія про все те і буде відповідь. **7** Вид же послання, що послали Дарієві: Сисенис, сирійський, і феникійський, і сатравизанський воєвода, і друзі, що в Сирії і Фінікії, намісники, **8** цареві Дарієві цілування. Все хай буде відомим нашому панові цареві: що ми, коли прийшли в юдейську країну і ми прийшли до міста Єрусалиму, ми знайшли старців юдейських з полону, що в місті Єрусалимі будували великий новий господній дім, кладучи гарне і шляхетне каміння і на стінах дерево, **9** і з ревністю чинять ті діла, і діло поступає вперед в їхніх руках, і з усією славою і дуже дбайливо роблять. **10** Тоді ми запитали старців, кажучи: Чий вам наказ будувати цей дім і *чому* діла ті основуєте? **11** Ми їх задля цього запитали, щоб відомими зробити тобі і назвати тобі чоловіків начальників. І ми від них попросили перелік імен. **12** І ті нам відповіли, кажучи: Ми є раби Господа, що створив небо і землю. **13** І цей дім був збу-

ез1. 5
анг. 1

ез1. 3
сир. 49

дований і закінчений перед тими численними роками великим і сильним ізраїльським царем. **14** І томущо наші батьки прогнівили і згрішили проти ізраїльського небесного Бога, він передав їх в руки Навходоносорові, вавилонському цареві, халдійському цареві. **15** Дім же той, нищачи, спалили, і взяли народ в полон, і вивели до Вавилону. **16** В першому році, як царював Кир, вавилонський цар, написав цар Кир збудувати той дім **17** і священний золотий і срібний посуд, який виніс Навходоносор з дому, що є в Єрусалимі, і поставив він їх у своєму храмі. Знову взяв їх цар Кир з храму, що був у Вавилоні, і передав їх Зоровавелеві і воєводі Санавасарові. **18** І наказано було йому: віднести, щоб вони цей посуд віднесли, і вони поставили в церкві, що є в Єрусалимі, і цю божу церкву збудувати на її місці. **19** Тоді той Санавасар, прийшовши, заклав основу господнього дому, що є в Єрусалимі. І від нього донині будується, і не одержало закінчення. **20** Отже, якщо ти нині вважаєш, о царю. *Хай* пошукається в царських архівах царя Кира, що є у Вавилоні. **21** І якщо знайдеться, що рішення Кира, царя, розпочало тут будову господнього дому, що є в Єрусалимі, і вважає наш пан цар. Хай про те нам буде написано. **22** Тоді цар Дарій наказав пошукати в царських архівах, що у Вавилоні. І було знайдено в Витанеї, тиварському краю, в одному літописі, в якому
ез1. 6 було те записано: **23** *Перший рік царювання Кира, царя. Цар Кир наказав будувати господній дім, що є в Єрусалимі, де безперервно приносили жертву вогнем, **24** якого висота буде 60 ліктів і ширина 60 ліктів. Стіна *з* тесаного каміння, одне дерев'яне покритя з нових дошок. І дати на розходи з дому царя Кира. **25** Священний же посуд до господнього дому, так золотий, як і срібний, який Навходоносор взяв з господнього дому, що є в Єрусалимі, і приніс у Вавилон, хай поставлять в домі в Єрусалимі, де були раніше поставлені. Хай будуть там поставлені. **26** І наказав же цар дбати Сиценні, сирійському, і фінікійському, і сатравузанському воєводі, і його друзям, що були наставлені намісниками в Сирії і Фінікії, хай не боронять Кировому рабові Зоровавелеві, начальникові ж Юдеї і юдейських старців, того місця, той господній дім будувати. **27** Бо і я наказав за всім будувати і з ревністю глядіти, щоб допомогли тим юдеям, що є з полону, доки *не* завершиться господній храм. **28** І з данини долин Сирії і Фенікії я наказав з любов'ю давати

кртѣпкаго. и сконча́ся. И ꙗ́ко ѡ҃цы на́ши прогнѣва́ша (и) съгрѣши́ша къ [бу]12 їи҃лвў нб҃ному, преда́лъ и҃ въ ру́кў (навхоодоносо́ру)13 цр҃ю вало́ньскому. цр҃ꙗ халъде́йска. до́мъ же (то́и) разараю҆щи сожго́ша. и люди плениша (і и҃зведо́ша) въ вавѵ̀лонъ. въ пр҃вое лѣто цр҃твую҆щў кѵ̀ру (цр҃ю)14 вавѵ̀лоньскому писалъ (кѵ̀ръ цр҃ь до҃ то́и созида́ти)15. и сѡ҆е́нные сосѵ́ды зла́тые и сре́бряные и҃же и҃знесѣ (навхоодоносо́)16 ѡ҃ до́му и҃же е҆сть въ їе҆рли́мѣ. и поставѝ а҆ въ своем҃ ка́пищи. па́ки взя́лъ тꙋ҆ кѵ̀ръ цр҃ь ѡ҃ хра́ма и҃же бысть въ вавѵ̀лонѣ и преда [и҃хъ]17 зоровавелю и [санавасса́рў]18 воево́дѣ. и повелѣно е҆ ем҃ ѡ҃несши да возноса́тъ [сі҆е сосѵ́ды]19. [и]20 пр҃еста́вати въ цр҃ковь и҃же е҆ въ їе҆рли́мѣ. и цр҃ковь [бж҃ію]21 сію созида́ти въ мѣ́стѣ [ѣ҆]22. Тогда́ [санавасса́ръ]23, о́нъ пришѣ҆ положѝ о҆снова́нїе до́му гн҃ꙗ и҃же е҆сть въ їе҆рли́мѣ и ѡ҃ о́ного до нн҃ѣ ꙁиждетсꙗ. (и) не прїа́тъ сконча́нїа. Нн҃ѣ ѹ҆бо а҆́ще сѵ́дитсꙗ (ѡ҃ тебѣ҆) ѡ҃ цр҃ю, пои҆щ҆е́тсꙗ въ цр҃ьскихъ кни́гохранилни҆цѣ҆ кѵ̀ра цр҃ꙗ. и҃же сѵ́ть въ вавѵ̀лонѣ. И а́ще обрѣтено бѵ́детъ совѣтъ кѵ̀ра цр҃ꙗ нача́ тꙋ҆ бы́ти строе́нїю до́му гн҃ꙗ и҃же е҆сть въ їе҆рли́мѣ, и сѵ́дитъсꙗ ѡ҃ господи́на цр҃ꙗ на́шего, да напи́шеши (о҆́ тѣхъ на́мъ)24. Тогда́ (да́рїи цр҃ь)25 повелѣ вꙁыска́ти въ цр҃ьскихъ кни́гохранителни҆цахъ и҃же въ вавѵ̀ло́нѣ. И обрѣтено бы҆ въ (витанеи҆ стране тиварѣстѣи)26 въ е҆дино҃ лѣтописци, в не́мже напи́сана сѣхѵ тꙋ҆. *лѣто пр҃вое, цр҃твующꙋ кѵ̀ру (цр҃ю). (кѵ̀ръ цр҃ь)27 повелѣ до́мъ гн҃ь и҃же е҆сть въ їе҆рли́мѣ созида́ти. и҆дѣже жра́хѵ о҆́гнемъ безъпреста́ни. е҆го́же высота́ бѵ́детъ лако́тъ, к҃. (и) ширина́ лако́тъ, к҃. (стѣна́ ка́мени тесаного покровъ дре́вянъ ѡ҃ дщиц҆)28 новы́хъ е҆ди́нъ, и расхо́ды да́ти ѡ҃ до́му кѵ̀ра цр҃ꙗ. (-)29 сѡ҆енные (же) сосѵ́ды въ до́мъ гн҃ь толи́ко зла́тнаꙗ, ꙗ́ко сре́бренаꙗ и҃же взя́лъ (навхоодоносоръ)30 ѡ҃ до́му [гн҃ꙗ]31 и҃же е҆сть въ їе҆рли́мѣ, и принесл҃ъ въ вавѵ̀лонъ, да поста́вя҆ е҆́ въ домꙋ҆ въ їе҆рли́мѣ и҆деже е҆́сѣхѵ поста́влена (пре́жде). да поста́вя҆ся та́мо. (И) повелѣ же (цр҃ь) прїлежати сисе́нѣ воево́дѣ сѵ̀рїискѵ и финикискѵ и сатравѵза́ньскѵ и дрѵго҃ [е҆го]32 (-)33 и҃же оу҆чинени ба́хѵ в сѵ̀рїи҆, и финекїи намѣстницы да (не во҃бранꙗю҃)34 того҆ мѣ́ста (-)35 о҆́троку (кѵ̀ровѵ)36 зороваве́лю, нача́лнику же їоу҆де́и, и ста́рцꙋ їоу҆де́искихъ. до́мъ гн҃ь о҆́нъ созида́ти (-)37. и ꙗ́зъ бо повел҃ѣ по вс҃ѣмъ созида́ти. и съ прилежа́нїемъ зрѣти да помо́гѵ и҃же сѵ́ть ѡ҃ плене́нїа їоу҆де́о҃ доѝдеже съвръши́тсꙗ хра́мъ

гнь. и ѡ дани (оудолїи)[38] сѵ̀рїи и фенікїи. любовне повелѣ даа́ти тѣмъ чл҃кѡ на жр҃тътвоу гню зоровавеле́ю приста́вникоу. ю҃нцы и о́вны и а҃гньци· таѝкоже и пшеницоу, и со́ль, и вино́, и е҃ле́и, выноу (на всакѡ вре́ма)[39], наѝкѡ сщ҃е́нницы иже суть въ і҃ер҃лими҃ѣ рекоутъ, на всѣсожже́нїе по всѧ дни безъ пога́шенїа. да принесутсѧ возлїанїа (вышнемоу бу)[40] за ц҃рѧ и о́троки [е҃го][41]. и да мо́лѧтъ за и҃хъ живо́тъ. и да въ҃вѣстии́тсѧ (и не престоупле́но бу́детъ)[42] ничто́же ѡ҃ сихъ иже писана суть· ч҃ще же солжетъ кто́ да прїиметсѧ древо ѡ҃ свои҃ и҃стинны҃ и [-][43] да о҃бѣсѧ. и бл҃гаѧ тѣхъ ц҃рю припи́шутсѧ. сего ради и ѣ҃ моу и҃ма въ҃звано е҃сть тоу и҃стребй всакого ц҃рѧ и на҃зыкы иже (роукоу свою простретъ)[44] въ҃здрѣжа́ти, и҃ли лукаво въ҃здрѣжа́ти до҃ гнь тои́ иже е҃сть въ і҃ер҃лими҃ѣ. а҃з (же) (да́рїи ц҃рь)[45] повелѣхъ бе҃з всего҃ сїа сътвори́ти·

Гл҃а, з҃·

а҃ е҃зр҃ы б҃

Тогда́ *[сисинїи][1] (пр҃вый по ц҃ри воево́да)[2] сѵ̀рїи, и финикїи, и садравуза́нїи, и съ дроугими послоушаю́щими тѣ҃, иже ѡ҃ (да́рїѧ ц҃рѧ)[3] бѧхоу и҃ повелѣна, настоѧ́хоу сщ҃енными ст҃ы҃и дѣ́ломъ, потщанѣише содѣлова́ющи, съ ста́рци [і҃ереѡ́вѣ][4], и нача́лници ст҃ыхъ. и прест҃вова́ша сщ҃е́нна ст҃аа дѣла, проричаю́щи бо а҃ггѣ́ѧ и захарїѧ пр҃рци, и съвръши́ша сїѧ по заповѣди г҃а ба҃ і҃и҃лева. (се́и)[5] соѣ҃ кѵ̀ра и дарїѧ, и а҃ртаѯерѯа ц҃рей пр҃ьскихъ. до шестаго лѣта да́рїѧ ц҃рѧ пр҃ьскаго· (и҃) съвръшенъ бы́сть до҃ ст҃ыи (на́шъ) да́же до третїа́го и двадесѧтаго (дн҃е), мц҃а (а҃дора)[6]. Шесто҃ѧ лѣта (да́рїѧ ц҃рѧ)[7], и сътвори́ша сн҃ве і҃и҃леви и сщ҃е́нницы и левѵ̀ти. и прочїи҃, иже сѣхоу ѡ҃ плѣне́нїѧ, иже наставлени суть. (по тѣхъ иже напи́сана суть)[8] ѣ҃ (кни́зѣ моѵ̀сїѡ́вѣ)[9]· и҃ принесо́ша въ ѡ҃бновленїе ц҃ркви г҃ни. ю҃нецъ, ѱ҃, о́венъ, ч҃,. а҃гнецъ, ѵ҃. (и҃) козло҃ за грѣхи всего҃ і҃и҃ля вы҃. по числу ѡ҃ колѣна і҃и҃лева, вы҃· и ста́ша сщ҃е́нницы и левѵ̀ти, ѡ҃дѣа́нны въ ри́зы по колѣнохъ на дѣ́ло г҃а ба҃ і҃и҃лева, (-)[10] по (кни́зѣ моѵ̀сїѡвѣ)[11]. и вратари по е҃ди́ныхъ ко́ждо дверехъ. и съдѣ́ша сн҃ове і҃и҃леви с тѣ҃ми иже бѧхоу ѡ҃ плѣненїѧ па́сху, дн҃і, (лунѣ) (мц҃а пр҃ьваго)[12]. на҃ѝко ѡ҃стѣшасѧ сщ҃е́нницы и левѵ̀ти. вскупѣ и в҃си сн҃ве плѣне́ныи (-)[13], на҃ѝко (-)[14] ѡ҃чисти́ша҃ и пожро́ша҃ па́сху в҃сѣ сн҃омъ плѣне́ны҃ѣ, (в҃си вскупѣ ѡ҃чисти́ша҃. и пожроша па́сху всѣмъ сн҃ово҃ и племенемъ,) и бра́тїа҃ и҃хъ сщ҃енникѡ҃ и себѣ сами· и на҃до́ша сн҃ове і҃и҃леви иже бѧхоу ѡ҃ плѣненїѧ вси҃ (и҃)

тим людям на господню жертву наставникові Зоровавелеві биків, і овець, і ягнят, **29** також і пшеницю, і сіль, і вино, і олію, постійно на кожний рік, так як скажуть священики, що є в Єрусалимі, на всепалення на всі дні без ввагання. **30** Щоб приносилися поливання Всевишньому Богові за царя і його слуг і щоб молилися за їхнє життя. **31** І хай буде сповіщено, і не буде переступленим ніщо з цих, що є написан. Якщо ж хтось збреше, хай візьметься дерево зі своїх власних, і хай буде повішений. І добра тих будуть записані цареві. **32** Задля цього і названо є тут йому ім'я Господь. Він вигубить всякого царя і народи, який простягне свою руку, щоб зупинити або лукаво зупинити той господній дім, що є в Єрусалимі. **33** Я ж, Дарій, цар, наказав без всякої *перешкоди* це зробити.

Глава 7

1 *Тоді Сисиній, перший по царі воєвода Сирії, і Финікії, і Сатравузанії, і з іншими, що слухалися того, що було їм наказано царем Дарієм, **2** наглядали *над* священними святими ділами, чинячи дуже дбайливо зі священичими старцями і начальниками святих. **3** І вперед поступали священні святі діла, як же пророкували пророки Ангей і Захарія, **4** і завершили це по заповіді Господа Бога ізраїльського. **5** Це рішення Кира, і Дарія, і Артаксеркса, перських царів, до шостого року Дарія, перського царя. І наш святий дім був завершений аж до двадцятого і третього дня, місяця адора, шостого року царя Дарія. **6** І зробили ізраїльські сини, і священики, і левіти, і інші, що були з полону, ті, що є наставлені за тим, що є написане в Мойсеєвій книзі. **7** І в обновлення господньої церкви вони принесли 100 биків, 200 баранів, 400 ягнят, **8** і 12 козлів за гріхи всього Ізраїля, за числом 12-х ізраїльських племен. **9** І стали священики і левіти, зодягнені в одежі, по племенах на діло Господа Бога ізраїльського за Мойсеєвою книгою, і воротарі – по кожних одних дверях. **10** І зробили ізраїльські сини з тими, що були з полону, пасху 14-го *дня*, *в новому* місяці, першого місяця, бо священики і левіти освятилися, **11** разом і всі сини полонених, бо вони очистилися, і зарізали пасху всім синам полону. Всі разом очистилися **12** і зарізали пасху всім синам, і племенам, і їхнім братам священикам, і собі самим. **13** І їли всі ізраїльські сини, які були з полону, і ті, що відлучилися від нечистот тієї землі, шука-

ез1. 6

ючи Господа, **14** і освічували день празника опрісноків, бенкетуючи сім днів перед Господом, **15** який в ньому повернув рішення асирійського царя, щоб скріпити їм руку на діла Господа Бога ізраїльського.

Глава 8

ез1. 7 **1** І *після цього було, що коли царював Артаксеркс, перський цар, приступив Ездра, Саріїлів, Езеріїв, Хелкіїв син, *зі* синів Солуньмових, **2** Садокових, Ахитових, Амерієвих, Езієвих, Мемеротових, Ареєвих, Сауєвих, Воккаєвих, Ависумових, Финеесових, Елеазарових, Аарона, першого священика. **3** Той Ездра прийшов з Вавилону, адже він був писарем і розумним в Мойсеєвім законі, що даний був від Господа ізраїльського. **4** І цар дав йому славу, оскільки він знайшов ласку в усякій достойності і бажанні перед ним. **5** І разом з ним прийшли з ізраїльських синів, і священиків, і левітів, і священних церковних співаків, і воротарів, і церковних рабів до Єрусалиму. Як сьомий рік царював Артаксерс, в п'ятому місяці, – це рік є сьомий царства – **6** ті, що виходили з Вавилону *в* новий місяць, першого місяця, прийшли до Єрусалиму за даним їм від Господа везінням в цім в дорозі, **7** бо Ездра мав велике вміння, щоб ніхто не опустив з того, що було з господнього закону і його наказів, навчаючи ввесь Ізраїль всієї справедливості і суду. **8** Наданий був писаний наказ від царя Артаксеркса до Ездри, священика і читача господнього закону. Його ж виклад є наступний: **9** Цар Артаксеркс Ездрі, священикові і читачеві господнього закону, поцілунок. **10** Я, розсуджуючи любе людині, наказав тим, що бажають з юдейського народу, з доброю волею, від священиків і левітів, які є в моїм царстві, іти з тобою до Єрусалиму, до Ізраїля. **11** Отже, які побажають з тобою піти, хай збираються і хай підуть, так як мені мило і моїм сімом друзям, радникам, **12** щоб вони відвідали те, що діється в Юдеї і Єрусалимі, дотримуючись того, що є в господньому законі. **13** І хай приносять дари Господеві ізраїльському, які обіцяв я, я ж і приятелі, до Єрусалиму. І все золото і срібло, що буде знайдено в країні, в Вавилоні, – Господеві в Єрусалимі з дарованим від народів для церкви їхнього Господа Бога, що є в Єрусалимі. **14** Хай буде зібране те золото і срібло, до биків, і баранів, і ягнят, і тих, що

ѡстáвшіи ѡ̃ сквернъ (-)[15] зе̃лѧ̀ (тóѧ) йщущи гa. и̂ просвѣщáша дн҃ь прáзникъ ѻ̂прѣснокомъ се̂мь дн҃ій пирýющи пре̂ гн҃мъ, йже ѻ̂братѝ совѣ цр҃ѧ а̂сѵ̑рьскаго в нз̃, оу̂тврѣдúти рýкý и̂мъ на дѣ́ла гa ба і̂и̃лева·

Гла, и̃·

посемъ* бы́сть цр҃твýющу а̂ртаѯерѯ́у цр҃ю пр҃ьскому. приступѝ е̂здра сн҃ъ сарі҃и̃ е̂зері҃евъ хелкі҃евъ. (сн҃овъ солуньмовъ)[1], са̂доковъ, а̂хитовъ, [а̂мері҃евъ][2], е̂зі҃евъ, [мемеродъ][3], (а̂ре́евъ)[4], саоу̂и̃евъ, воикъкаевъ, [а̂висумовъ][5], финее́съ, е̂леа̂зара, а̂а̂ро́нъ пр҃ьваго сщ҆е̃нника. Сей е̂здра вы́де ѿ вавѵ̑лона, и̂ко пи́сецъ (и̂) оу́менъ сы́и в̀ зако́нѣ мои̑сі҃ѻвѣ йже да́нъ е̂сть ѿ (гa)[6] і̂и̃лева· И̂ далъ е̂мý цр҃ь сла́вý, (и̂ и̂́ко) ѻ́бр҃ѣтъ бл҃годаа́нїе (въ вс҃ѣмъ достоанїѝ и̂ желанїи пре̂ ни́мъ)[7]· И̂ вы́ндо́ша вы́купѣ с ни́мъ ѿ сн҃овъ і̂и̃левъ и̂ сщ҆енны́й и̂ левѵ̑тъ. и̂ сщ҆енно пѣвцевъ цр҃ковны́ї, и̂ вратарїи, и̂ рабѝ цр҃ковныа въ і̂ер҃лимѣ· лѣта се̂маго цр҃твýющу а̂ртаксерѯ́у въ па́тыи мц҃ь· Сѳ лѣто се̂мое е̂сть цр҃тву йсходя́щїи ѿ вавѵ̑лона новомч҃е́сячныи пр҃ьваго мц҃а. (-)[8] прїидо́ша въ і̂ер҃ли́мъ, по да́нномý и̂ по́спѣхý в̀ путь ѿ гa, въ си́хъ бо е̂здра вели́ко наказа́нїе въздръжа́ше. дабы̀ не ѻ̂пусти́лъ и̂и̃кто и̂ йже бы́сть ѿ зако́на гн҃а, и̂ повелéнїи (и̂хъ) наоучáщи весь і̂и̃ль всеѧ̀ пра́вды и̂ сýда. припада́ющаго пи́сáнна повелѣнїѧ ѿ а̂ртаѯерѯа́ цр҃ѧ къ е̂здрѣ сщ҆е̃нникý и̂ четцý зако́на гн҃а· Е̂мýже е̂сть по̂писа́нїе по̂лежа́щее. цр҃ь а̂ртаѯерѯъ, е̂здрѣ сщ҆е́нникý и̂ четцý зако́на гн҃а цѣлованїе (-)[9] чл҃колюбїе а́зъ сýда́и, повелѣ̀ хотя́щй ѿ на́зы́ка і̂ѹде́йскаго, съ волею бл҃гою, (-)[10] ѿ сщ҆е́нникъ и̂ левѵ̑ (-)[11] йже сýть въ цр҃твїи мое́м҃, йтѝ с тобо́ю въ і̂ер҃ли́мъ [до і̂и̃ля][12]· Е̂ли́цы оу́бо вызжделѣю́тъ (пойтѝ с тобо́ю), да събира́ютсѧ (и̂ да по́идýтъ) и̂́коже оу́го́дно мн҃ѣ, и̂ се́мй̃ дрýгомъ (мои́м҃) совѣтникомъ да посѣтя́тъ, йже дѣю́тсѧ въ і̂ѹде́и і̂ і̂ер҃ли́мѣ дръжа́щи и̂́ко е̂сть въ зако́нѣ гн҃и. и̂ да вно́сятъ да́ры гн҃ý і̂и̃левý, йже ѻ̂бѣщахъ, а́з же и̂ прїя́тели въ і̂ер҃лй̃. и̂ вс҃е зла́то и̂ сребрѡ̀ что́ ѻ́бр҃ѣтено бýдетъ въ странѣ̀ въ ва́вилонѣ. гн҃ý въ і̂ер҃лимѣ съ даро́ваны́ї ѿ на́зы́къ въ цр҃ковь гa (ба) и̂ йже е̂сть въ і̂ер҃ли́мѣ· да и̂збере́тсѧ что́ зла́то и̂ сребрѡ̀ къ ю́нцемъ, и̂ о́вномъ и̂ а́гнецѣ̀, і̂ йже тѣмъ послѣдýютъ· да принесýтъ жр҃твы гн҃ý на о́лтарь гa [ба][13] и̂хъ йже е̂сть въ і̂ер҃ли́мѣ· И̂ всѧ̀ е̂ли́ка̀ хо́щеши съ бра́тїею твоею съ̂творѝти зла́то и̂ сребрѡ̀, совръшы по во́ли (и̂ по повелѣнїю) [гa][14] ба тво-

êго. и̂ сѡ̃ѣ́наа сто̃аа сосу́ды гн̃а и̂же дана̀ суть тебѣ̀, кѣ дв̃ѣ́лу дому [г̃а][15] ба твоего̂ и̂же е̂ вѣ ї̂ерли́мѣ. да положи́ши пр̃е̂ [гм̃ъ][16] бм̃ъ твои́мъ вѣ ї̂ерли́мѣ· и̂ про́чаа е̂ли́ка же а̂́ще тебѣ потребна бу́дутъ кѣ дв̃ѣломъ хра́му ба твоего̂. да дасѝ ѡ̃ ц̃рскаго сокро́вища (-)[17] а̂́зъ бо [а̂рта҃зерзъ ц̃рь][18] повелѣ̀ стра́жемъ сѣкро́вища сѵ̀рї́йскаго, и̂ финикїйскаго, да е̂ли́коже пи́шѐ е̂́здра сѡ̃е́нникъ и̂ чтецъ зако́на [гн̃а][19] вы́шнаго, любе́знѣ́йше да дастьс҃а е̂му, да́же до сребра̀ тала́нтъ, р̃. ѳа́коже и̂ до пшеницы, спу́довъ р̃. и винà до мѣ́ръ, р̃. і̂ [и́на][20] е̂ли́ка же ѡ̃ мно́жества вс҃а по зако́ну бж̃ї́ю, да съвръши́тс҃а с поспѣшенїе́мъ бг̃у вы́шнему. да не въста́нѐ гнѣ́въ на ц̃рство ц̃рево, и̂ сн̃овъ (сн̃овомъ) [е̂го][21]· (-)[22] ва́м же ре́четс҃а и̂ всѣ́мъ сѡ̃е́нникѡ̀ и̂ левѵ̀томъ, и̂ сѡ̃е́нным҃ъ пѣ́вцемъ и̂ вра́тникомъ и̂ ра́бомъ ц̃ркви и̂ куп҃цѣ̀, (и̂) [писцевъ][23] ц̃ркви то́а· Ни е̂ди́на да́нь, ниже е̂ди́ны и̂ны҃а таготы̀ да не наставля́с҃а и̂ ни́же и́мать никто̀ о́бласти ста́влати и̂̃ ничто́же· (-)[24] ѳы [же][25] е̂́здра по премѵ́дрости бж̃ї́ей, поста́ви сѵ́дї҃а [-][26] да сѵ́дятъ вѣ всеѝ сѵ̀рї́ѝ и̂ финикїѝ. (и̂) вс҃ѣ̀ и̂же зако́на ба твоего̂ (не) зна́ютъ, і̂ и̂же (-)[27] зна́ютъ оу̂чѝ· да и̂ вс҃ѝ и̂же престѵпа́тъ [-][28] зако̀ бж̃ї́и и̂ ц̃ркї́и. тщ҃е́но да о́сѵ́дятс҃а, и̂ли [-][29] сме́рт҃ію и̂ли [-][30] мѵче́нїѐ и̂ли сре́бро̀ во забра́нїе, и̂ли и̂̃гна́нїѐ. [и̂ р҃е̂ е̂́здра писа́ҷ][31]. Бл҃ве́нъ са̀ е̂ди́нъ г̃ь [бъ ѡ̃ц҃ь мои́̀][32] и̂же да̀ (сїю во́лю)[33] в҃ ср҃це ц̃рево, просла́вити до̀ е̂го и̂же е̂сть вѣ ї̂ерли́мѣ. и̂ менѐ бл҃гочестивова пр҃е̂ ц̃ре̂, и̂ сов҃ѣ́тниковъ, и̂ (-)[34] прїа́телеѝ и̂ вельмо́жъ е̂го· И а́зъ кр҃ѣпокъ ср҃цемъ съ҃творе́нъ бы́хъ по по́мощи г̃а ба моего̂· и̂ собра̀ ѡ̃ і̂и́ла мѵ́жи да
а̂ е̂́здра и вѣ́кѵпѣ вѣ́зыидѵтъ (е̂мѵ)[35]. *и̂ тїи сѵ́ть пр҃е̂ста́тели по свое̂мѵ ѡ̃́чьствѵ и̂ нача́лъствъ чтны҃хъ и̂же со мно́ю и̂сходѧщїи ѡ̃ вавѵ̀лона вѣ ц̃рство а҃рта҃зе҃ѳа ц̃ра, ѡ̃ сн̃овъ финее́совы҃, [гиршъсо́нъ][36]. ѡ̃ сн̃овъ (и̂дара́мовы҃)[37], (гема́илъ)[38]. ѡ̃ сн̃ъ дв҃ѣ́ вы҃ (лат҃т҃ѵ)[39] сн̃ъ сехенїе́въ. ѡ̃ сн̃овъ [фаре́совы҃х][40], заха́рїа, и̂ с ни̂̃ о́писаны҃ мѵ́жїи, р̃н· (И) ѡ̃ сн̃овъ (фало́моновы҃хъ)[41], (а҃вели́а, и) (е̂нїа́съ)[42] [заха́рїинь̀][43], и̂ с ни́мъ мѵ́жї҃и (е̃о)[44]. ѡ̃ сн̃овъ (задѵе́въ)[45], (сехони́а)[46] (е̂зеи́левъ)[47]. и̂ с ни̂̃ мѵ́жїи, т҃. ѡ̃ сн̃овъ (а҃диновѝдъ)[48], і̂онадѵи́скаго, и̂ с ни̂̃ мѵ́жѝи, с҃и. ѡ̃ сн̃овъ и̂ламовы҃хъ, і̂е́сїа годолї́евъ. и̂ с ни́мъ мѵ́жїи о̃, ѡ̃ сн̃овъ сафатї́евы҃хъ, зарї́а, маханильскїи и̂ с ни́мъ мѵ́жїи, п҃. ѡ̃ сн̃овъ (і̂о́а҃ва҃дї҃а)[49], и̂е́зи́лу. и̂ с ни̂̃ мѵ́жї҃и, сѵ҃. ѡ̃ сн̃овъ (вани́довы҃хъ)[50] (а҃салами́дъ)[51] сн̃ъ (е̂садї́евъ)[52]. и̂

за ними ідуть, **15** щоб принеси жертви Господеві на жертовнику їхнього Господа Бога, що є в Єрусалимі. **16** І все, що хочеш ти з твоїми братами зробити *зі* золотом і сріблом, зроби за бажанням і за наказом твого Господа Бога. **17** І священне, святий господній посуд, що дані були тобі на діло дому твого Господа Бога, що є в Єрусалимі, покладеш перед твоїм Господом Богом в Єрусалимі. **18** І інше, що ж лише тобі потрібним буде на діла храму твого Бога, даси з царського скарбу, **19** бо я, Артаксерс, цар, наказав сторожам сирійського і фиикійського скарбу, щоб те, про що пише Ездра, священик і читач закону Господа Всевишнього, з любов'ю хай йому дасться: аж до 100 талантів срібла, **20** також і до 100 спудів пшениці, і до 100 мір вина, і інше, скільки ж від множества, **21** все хай відбудеться за божим законом, зі сриянням Всевишньому Богові, щоб не повстав гнів на царство царя і синів його синів. **22** Вам же скажеться: і всім священикам, і левітам, і священним співакам, і воротарям, і рабам церкви, і купцям, і писарям тієї церкви. Ні одна данина, ані жодні інші тягарі хай не наставляться, й ані не має ніхто влади наставляти на них нічого. **23** Ти ж, Ездра, по божій премудрості настав суддів, хай судять в усій Сирії і Фінікії, і всіх, що не знають закону твого Бога, і які знають, навчи. **24** Щоб і всі, що переступлять божий і царський закон, належно були засуджені: або *на* смерть, або на покарання, або на грошову кару, на відбирання, або *на* вигнання. І сказав Ездра, писар: **25** Благословенний сам єдиний Господь Бог моїх батьків, який дав це бажання в царське серце, *щоб* прославити його дім, що є в Єрусалимі, **26** і вшанував мене перед царем, і радниками, і приятелями, і його вельможами. **27** І я сильний серцем став за допомогою мого Господа Бога, і я зібрав з мужів Ізраїля, щоб разом з ним пішли. **28** *І ті є наставники за своїм родом і начальствами чесні, що вийшли зі мною з Вавилону в царство царя Артаксеркса: **29** з Финеесових синів – Ґирсон, з Ітарамових синів – Ґемаїл, з Давидових синів – Латтус, Сехеніїв син, **30** з Фаресових синів – Захарія, і з ним записаних 150 мужів; **31** і з Фаломонових синів – Авелія і Еніяс Захаріїн, і з ним 270 мужів; **32** з Затуєвих синів – Сехонія Езеїлів, і з ним 300 мужів; з Адиновитових синів – Йонатуйського, і з ним 250 мужів; **33** з Іламових синів – Єсія Ґодоліїв, і з ним 70 мужів; **34** з Сафатієвих синів – Зарія Махаїльський, і з ним 80 мужів; **35** з

езі. 8

синів Йоаввадія – Єзилу, і з ним 212 мужів; **36** з Ванидових синів – Асаламот, Есатіїв син, і з ним 160 мужів; **37** і з Вавієвих синів – Захарія Виваяський, і з ним 28 мужів; **38** з Астатових синів – Іван, Акатан, і з ним 110 мужів; **39** з Адоникамових синів – останні, і це є їхні імена: Елифалам, Евелів син, і Омея, і з ним 70 мужів, **40** і з синів Ваудія Істакурського, і з ним 70 мужів. **41** І зібрав їх до ріки, що називається Теран, і отаборилися тут на три дні, і повчив їх. **42** І я там не знайшов з синів священиків і з левітів, **43** і я послав до Елеазара. І ось прийшли і Мазман, і Алнатан, і Самеай, і Орив, Натан, і Енатан, і Мосолламон – провідники вчених. **44** І я сказав їм, щоб прийшли до вождя Дадея, що був перед місцем скарбниці, **45** і я заповів вибрати Доддея, і його братів, і тих, що в місці скарбниці, щоб послав нам тих, що будуть священиками в домі нашого Господа Бога. **46** Нам вивели під сильною рукою нашого Господа Бога учених мужів з моолиних синів, левіїних синів, ізраїльських синів – Севевія 18 синів і братів, **47** Азвія і Амина з синів, хананеєвих синів, і їхніх синів – 20 мужів. **48** І з тих, що в церкві служили, яких поставив Давид, і ті начальники для діл левітів, *що* служили церкві, – 220. Всі імена є зазначені в писаннях. **49** І я там молодим заповів піст перед нашим Господом Богом, **50** щоб добитися від нього доброї дороги нам і тим, що були з нами, і нашим синам, і скотині. **51** Бо я посоромився попросити в царя піших і кіннотників, що супроводжували б задля безпеки проти наших ворогів, **52** бо я сказав цареві, що сила нашого Господа є з тими, що його шукають усім бажанням. **53** І знову ми помолилися *до* нашого Господа Бога після цього. І ми одержали наше добре прохання, **54** і я відлучив від народу 12 наставників і мужів-священиків – і Есельвію, і Асамію, і з ним 10 братів з їхніх мужів. **55** І я їх поставив над золотом і сріблом, і священним посудом дому нашого Бога, який дав цар і його радники і начальники, а *й* увесь Ізраїль, **56** що піднявся. Їм я передав 650 талантів срібла, і 100 талантів срібного посуду, і 100 талантів золота, і 20 позолочених посудин, і 12 мідних посудин з добірної міді, що вилискувала, як золото. **57** І я їм сказав: І ви є святі Господеві, і посуд є святий, і золото, і срібло є обіцяне Господеві Богові наших батьків. **58** Чувайте і

с нимъ мужїи, рѯ, и ѡ сновъ вавїевъ, захарїа, вивваїаскїи. и с нимъ мужїи кѳ. ѡ сновъ [астада]53, [йоаннъ]54, аскатанъ, и с нимъ мужїи, рі. ѡ сновъ адоникамовыхъ послѣднїи и сїа суть имена йхъ. [елифалам]55 (сынъ евель)56 и (омеїа)57. и с нимъ мужїи ѳ. и ѡ сновъ (ваоудїевыхъ)58 [истаскурскаго]59. и с нимъ мужїи ѳ. и събра йхъ к рѣцѣ йже наричается дера и ополчишася (триднево здѣ)60. и поочи йхъ, и ѡ сновъ сщенникъ и ѡ левѵтъ, не обрѣтохъ тамъ. [и]61 посла къ елеазарю и [се пріидоша]62 и [мазманѵ]63, и [алнадданѵ]64 и [самеаю]65, и орива, надану, [и]66 (енатанѵ)67, и мосолъламонѵ, водителеи (-)68 оученыхъ. И рекохъ имъ да пріидутъ къ [дадею]69 вожѵ, йже бысть прѣ мѣстомъ хранилницы [и]70 заповѣдавыи (избрати)71 [доддею]72, и братїи его, и тѣмъ йже въ мѣстѣ хранилникомъ. да послетъ намъ йже сщенъство въздадатъ в домъ га [ба]73 нашего. (-)74 йзведоша на по рѵцѣ зѣлѣ га [ба]75 нашего мужи оучены. ѡ сновъ мосолы. сновъ левїинъ. сновъ їилевыхъ. [севевїа]76, (-)77 сновъ [-]78 и братїи, йі. (-)79 [азвїа]80. и (аминъ)81. [-]82 ѡ сновъ (сновомъ) [хананеевымъ]83. и сновъ йхъ мужїи, кѳ. И ѡ тѣхъ йже въ церкви служаху йже даде давыдъ. и тїи началницы къ дѣланїю левѵтъ церкви служащи, їкѳ. всѣ имена знаменованна суть въ писанїихъ. и обѣщахъ тѵ посту (и) юношамъ прѣ гмъ [бмъ]84 нашимъ. да възыщемъ ѡ него благїи пѵть на і йже с нами бѣху. (и) сномъ нашимъ и скотомъ. оусрамѣ бо ся въспроснити ѡ цра пѣшихъ и конникъ провонниковъ, ради бѣскорбїа противу супоста намъ нашихъ. рекѣ бо црю, наіко сила га нашего есть с ними йже йщѵтъ его всѣмъ желанїемъ. и паки возмолили есмы га [ба]85 нашего по [-]86 сихъ. И благо прошенїе наше получихѡ. и ѡлучихъ ѡ наро престателъ (и) сщенникъ мужїи, ві. и (есельвїю)87, и [асамїю]88 и с нимъ ѡ братїи ѣ мужїи, ї. и поставѣ йхъ надъ (златѡ и сребрѡ)89 и (сосѵды сщенными)90 домѵ [ба]91 нашего. йже даде црь и совѣтницы его и началницы. (-)92 весь (же) їилъ (-)93 ставын. предахъ имъ сребра талантъ хн. и сосѵдъ сребряныі талайтъ, р. и злата талайтъ, р. и сосѵ позлащеныі, кѳ. и сосѵ мѣданыхъ ѡ йзбранныа мѣди блещащася златовидне, [-]94 ві, и рекохѡ имъ. и вы сти есте гу. и сосѵды суть сты. и злато и сребро обѣщанно е гу (бгу)95 ѡцъ нашихъ. бдите и съхраните дондеже въздадите вы ѡ народъ предъстателемъ (и) сщенникомъ

и левѵ́томъ и начални́комъ гра́довъ їи҃ли́евъ въ їер҃ли́мѣ въ сосѵдохранителницы до́мѵ (е҃а)[96] нашего. и тїи же прїа́ша сѡ́ѣнницы и левѵ́ти (зла́то и сребро̀)[97] и сосѵ́ды. (вънесоша въ їер҃ли҃)[98] въ цр҃ковь г҃ню· І и́до́хомъ ѿ рѣкѝ де́ра, (д҃а) в҃і, м҃ца, а҃. (-)[99] внидо́хѡ҃ въ їер҃лимъ съ кр҃тѣпкою рѵко́ю г҃а нашего и҃же съ на́ми, і и҃збави насъ (г҃ь ѿ и҃схо́да пѵтѝ)[100] ѿ всѣхъ вра́гъ, и прїидо́хомъ въ їер҃лимъ. и ѣгда бысть здѣ тре́тїи дн҃ь, [въ а҃ же дн҃ь][101] мѣ́рено зла́то и сребро̀, (и) предано ѣ́сть в до́мъ г҃а [е҃а][102] нашего. мармо́ѳѣ сн҃ѵ (и҃о́рїи-ню)[103] сѡ́ѣнничю. и съ ни́мъ бы҃ ѣлеа́за́ръ сн҃ъ финее́с҃. и ба́хѵ съ ни́ми (савадо́съ)[104] сн҃ъ и҃сѵсо́ѣ и [моидъ][105] савани҃и [сн҃ъ][106], (ко҃тлы́ же) число̀ и к мѣрѣ всѣ́ѣ, (-)[107] пи́сана ѣ́сть всѣ́ѣ вага̀ и҃хъ в то́и ча́съ· [І][108] и҃же прїидо́ша ѿ плѣне́нїа. принесо́ша жр҃твѵ е҃ѵ їи҃ле́вѵ [-][109], ю҃нецъ в҃і. за весь їи҃л҃ь. о́венъ (ѕ҃)[110], а҃гнецъ, о҃в, козло́въ (в҃і. за спсенїе)[111], всѣ́ѣ въ жр҃твѵ г҃ню, и ѿда́ша заповѣди ц҃рвы (и) ц҃ревымъ расмотри́теле҃ и ѣпа҃рхѡ҃, (селъ)[112] сѵ̀рїи и финикїи, и чествовашѧ҃ и҃зы́ки и цр҃ковь г҃ню, и съвр҃тше́но симъ приступи́ша къ мнѣ предъ-ста́тели рекѵщи. не ѿлѵчи́ся ро́дъ їи҃ле́въ· и҃ начали҃цы, и сѡ́ѣнницы, и левѵ́ти, и҃ноплеменнїи и҃зы́цы, (и ро́ди) зе́мстїи, и нечистоты ѿ (ро́довъ) ханане́овъ, и хеттѣде́овъ, и (дерезе́овъ)[113], и ѣвусе́овъ и моа́ви́товъ, и ѣгѵ̀птѧнъ і и҃дѵме́овъ, (и) сложе́ни бо сѵ́ть дще́ри и҃хъ и (-)[114] сн҃ове и҃хъ, и мѣша́но ѣ́сть сѣ-ма҃ ст҃ое къ и҃ноплеме́нниѡ҃ и҃зы́ї земскихъ, и ча́стницы быша пр҃е҃ста́тели и вельмо́жи безако́нїа сего ѿ нача́ла ве́щи и скоро посе́мъ слы́шахъ т҃а, раздра́хъ о҃дѣа́нїа и сѡ́ѣнную ризѵ, и ра҃ди́рающе вла́сы главы̀ и бра́ды, и сѣдѣхъ сико́рбенъ и печаленъ, и събра́шесѧ къ мнѣ ѣли́коже тогда̀ придвиза́хѵсѧ въ сло́во г҃а [е҃а][115] їи҃ле́ва со мно́ю пла́чющи на безако́нїе (т҃о), и сѣдѧ҃ сико́рбе҃ даже до вечернеи жр҃твы, и въста҃ ѿ поста раздра́на и҃мѣющи о҃дѣа́нїа и сѡ́ѣнную ри́зѵ, [и][116] преклони҃ колѣнѣ и простира́ющи рѵцѣ къ г҃ѵ рекохъ· г҃и постыдѣхсѧ [и][117] оу҃срами́хсѧ пр҃е҃ лице́мъ твои́мъ. грѣси бо наши оу҃мно́жишасѧ на глава́хъ на́шихъ. [и][118] безако́нїа на́ша въздвигошасѧ да́же до нб҃си ѣщѐ ѿ вре́менъ ѿц҃ъ на́шихъ [-][119] ѣ́смы̀ въ вели́цѣ грѣсѣ да́же до дн҃е сего. и ра́ди грѣхъ на́ши҃ и ѿц҃ъ на́ши҃ ѣ́смы̀ преда́ни съ бра́тїами на́шими (-)[120] съ ц҃рьми [-][121] и съ сѡ́ѣнники на́шими ц҃ремъ зе́мными въ ме́чь. и плѣне́нїе и въ грабле́нїе съ сту-

зберігайте, доки ви не віддасьте наставникам народу, і священикам, і левітам, і начальникам ізраїльських міст в Єрусалимі, в скарбниці дому нашого Бога. **59** І ті ж священики і левіти взяли золото і срібло, і посуд, понесли до Єрусалиму до господньої церкви. **60** І ми пішли від ріки Тера 12-го дня, 1-го місяця. Ми прийшли до Єрусалиму з сильною рукою нашого Господа, що з нами. І Господь спас нас від виходу в дорогу від усіх ворогів, і ми прийшли в Єрусалим. **61** І коли минув тут третій день, в 4-ий же день зважено золото і срібло і передано в дім нашого Господа Бога, Мармоті, Йоріїновому синові, священикові, **62** і з ним був Елеазар, Фінеесів син, і були з ними Савадос, Ісусів син, і Моіт, Сававнин син. Всі ж баняки за числом і мірою, вся їхня вага є записана в тому часі. **63** І ті, що прийшли з полону, принесли жертву ізраїльському Богові: 12 биків – за ввесь Ізраїль, 6 баранів, 72 ягнята, 12 козлів – за спасіння. Все на господню жертву. **64** І віддали царські накази і царським підвладним, і єпархам поселень Сирії і Фінікії. І шанували народи і господню церкву. **65** І як це закінчено, приступили до мене начальники, кажучи: **66** Не відлучився ізраїльський рід, і начальники, і священики, і левіти, чужі народи, і роди землі, і нечистоти від родів хананейських, і хеттейських, і ферезейських, і евусейських, і моавитських, і єгиптян, і ідумеїв, **67** бо й побралися їхні дочки і їхні сини, і святе насіння є змішаним з чужинцями народів землі. І учасниками цього беззаконня були начальники і вельможі від початку діла. **68** І скоро після того, *як* я те почув, я роздер одежу і священну ризу, і, деручи волосся голови і бороди, сидів я сумним і зболеним. **69** І зібралися до мене ті, що тоді порушувані були словом Господа Бога ізраїльського, плачучи зі мною за те беззаконня. І я сидів сумним аж до вечірньої жертви. **70** І я встав від посту, маючи роздерту одіж і священну ризу, і я схилив коліна, і, простягаючи руки до Господа, сказав: **71** Господи, я засоромився. І я засоромлений перед твоїм лицем, **72** бо наші гріхи помножилися на наших головах, і наші беззаконня піднялися аж до небес. **73** Ще від часів наших батьків ми є у великому грісі, аж до цього дня. **74** І задля наших гріхів і наших батьків ми є передані з нашими братами, з царями і нашими священиками земним царям на меч, і полон, і на пограбування, зі встидом, аж до сьогоднішнього дня. **75** І сьогодні скільки є *в тому,* що сталося нам, мило-

сердя від тебе, Господи Боже. І залиш нам корінь й ім'я в тому святому місті, **76** щоб відкрити світлість в домі нашого Господа Бога, *щоб* дати нам їжу увесь час нашого рабства. **77** І коли ми служили, ми не були покинені нашим Господом Богом, але Ти поставив нас в ласку перед перським царем, **78** *щоб* дати нам їжу, і прославити церкву нашого Господа, і відбудувати сіонську пустелю, дати нам незрушне *перебування* в Юдеї, *в* Єрусалимі. **79** Сьогодні що скажемо, Господи, маючи це? Бо ми переступили твої накази, які Ти дав в руки твоїх рабів, пророків, кажучи: Бо **80** земля, в яку входите, прийняти її в спадок, є земля занечищена нечистотою чужинців землі, і вона наповнилася їхніми нечистотами. **81** І сьогодні не віддасьте ваших дочок їхнім синам і їхніх дочок не візьмете вашим синам, **82** і не змагатиметися мати з ними мир в увесь час, щоб ви, закріпившись, їли добра землі і ви ділили насліддя вашим синам аж довіку. **83** І те, що нам трапляється, все робиться задля наших лукавих діл і наших великих гріхів, **84** адже Ти, Господи, полегшив наші гріхи і Ти дав нам цей корінь. І ми знову повернулися, щоб переступити твоє законне, щоб нам змішатися з нечистотами чужих народів землі. **85** Ти не гніваєшся, *щоб* нас вигубити, доки не залишиться корінь і наше ім'я. **86** Господи Боже ізраїльський, Ти правдивий, бо й лишився корінь аж до сьогоднішнього дня. **87** Ось сьогодні ми є перед тобою в наших беззаконнях, неможливо *нам* знову стати перед Тобою в цих. **88** І коли Ездра перебував у визнанні, плачучи ниць розтягнений, на землі перед церквою, зійшовся перед ним з Єрусалиму дуже великий народ, мужі і жінки, і хлопці і дівчата, бо був великий плач у тому множестві. **89** І закричав Єхоніяс Єллеїв, з ізраїльських синів, сказав він Ездрі: Ми, які полюбили собі одруження з жінками-чужинками з народів землі, згрішили перед Господом Богом. І, отже, сьогодні є над тобою ввесь Ізраїль, **90** адже хай буде відносно цього клятва від Господа, *щоб* вигнати всіх наших жінок, які є від чужинців, з їхніми дітьми. Бо тобі наказано від більшості, за господнім законом. **91** Вставши проповідуй, тобі належить діло, і ми є з тобою. Вчинемо по-мужньому. **92** І Ездра, вставши, закляв священичих начальників, і левітів, і всього Ізраїля зробити за цим. Вони поклялися.

дéнїемъ дáже до днéшнаго дн҃е· и҆ нн҃ѣ колúко є҆стъ что҆ случúсѧ нáмъ мр҃дїе ѡ҆ тебѣ҆ г҃и [б҃е][122]. и҆ ѡ҆стáви намъ корéнь, і҆ и҆мá ѣ҆ мѣстo стóе твое [-][123] є҆же ѡ҆кры́ти свѣтлость (-)[124]. ѣ҆ домý г҃а [б҃а][125] нáшего, дати намъ пи́щу въ (всѣ҆) врéмя рабóты нáшея, и҆ є҆гдá служáхомъ не бы́хомъ ѡ҆стáвлени ѡ҆ г҃а (б҃а) нáшего, но постáви насъ въ бл҃годаáнїе пр҃е҆ ц҃рéмъ пéрьскимъ дати намъ пи́щу, и҆ прослáвити [ц҃рковь г҃а нашего][126], и҆ съзидати пусты́ню сїóньскую дати намъ неподвижи́мý въ і҆ю҆дéи (-)[127] і҆ер҃лимѣ, (-)[128] нн҃ѣ что҆ речéмъ г҃и и҆мѣю́щи сїѧ, преступи́хомъ бо повелéнїя твоя҆ нáже далъ є҆си в рýки ѻ҆трокомъ твои҂м пр҃рокомъ глю́щи· я҆́ко земля҆ є҆стъ в нюже вънх҃о́дите вънздержати достоáнїе є҆я҆, земля҆ ѻ҆скверне́на є҆стъ порóкомъ и҆нопле́менныхъ зéмль, и҆ нечистоти́ѭ и҆хъ и҆спóлнишасѧ, и҆ нн҃ѣ дщéри [ваша][129] не сложи́те сн҃омъ [и҆хъ][130], и҆ дщéри [и҆хъ][131] не прїемли́те сн҃овомъ [вашимъ][132], и҆ не ѣ҆зыщи́те ми́ръ и҆мѣти с ни́ми въ всѣ҆ врéмя, да ѹ҆крѣпи́вшесѧ ѣ҆ди́те предóбрыя земли́, и҆ достоáнїе раздѣлáите сн҃овомъ вашн҃ даже до́ вѣка· і҆ и́же случатсѧ на҃, всѧ҆ съ҆твóратсѧ ради дѣ́лъ на́шн҃ лукáвыѣ҆, и҆ велúкихъ грѣ́хъ на́шн҃, ты́ бо г҃и ѻ҆блегчи́лъ грѣхи́ на́ша, и҆ далъ є҆си на́мъ сїи корéнь, [и҆][133] пáки ѻ҆брати́лисѧ є҆смы́ преступи́ти закóнныя твоя҆, я҆́ко помѣшáемсѧ нечистотáми и҆нопле́менныхъ ѧ҆зы́къ зéмскихъ, не гнѣ́вавши ли сѧ погýби́ти насъ до́ндеже не ѻ҆стáнетсѧ корéнь (-)[134] і҆ и҆мя на́ше· г҃и [б҃е][135] і҆и҃левъ и҆́стинн҃ѣ є҆си, (и҆) ѻ҆стá бо сѧ корéнь даже до днéшнаго дн҃е· се нн҃ѣ є҆смы́ пр҃е҆ тобóю въ безакóнїи҃ на́шихъ, мѣсть пáки стáти пр҃е҆ тобóю в сúхъ· и҆ є҆гдá пребыва́ше и҆сповѣ́дающисѧ е҆́здра, (-)[136] плáчюще на земли ниць простéрть пр҃е҆ ц҃рковїю· съвокýпишасѧ пр҃е҆ нн҃ѣ ѡ҆ і҆ер҃лима наро҃ велúкъ зѣ́ло, мýжи и҆ жéны и҆ ю҆ноша и҆ ю҆ноши, плáчь бо бы́сть велúкъ в тóмъ мнóжествѣ, и҆ вънзопи́ и҆е҆хонїáсъ (и҆е҆и҃левъ)[137] ѡ҆ сн҃овъ і҆и҃лев҃, рече е҆́здрь, мы́ (оу҆ г҃а [б҃а][138] съгрѣши́хомъ)[139] (и҆же)[140] вънзлюби́хомъ на҃ сва́дьбу жены́ и҆нопле́ннѣ҆ ѡ҆ ѧ҆зы́къ земли́· и҆ нн҃ѣ (оу҆бо) є҆стъ [на҃ тобóю вéсь і҆и҃ль][141], в сúхъ бо да бýдетъ (-)[142] клáтва ѡ҆ г҃а. и҆згна́ти всѣ́хъ же́нъ нашихъ, и҆же ѡ҆ и҆нопле́ннѣхъ сýть съ ча́ды и҆хъ· я҆́ко тебѣ҆ повелѣ́но є҆стъ ѡ҆ бóлшихъ по закóну г҃ню. вънстаю́щи проповѣ́ждь, к тебѣ҆ (пристоúтъ) дѣ́ло. и҆ мы́ с тобóю є҆смы́, мýжественне́ съ҆твори́мъ, и҆ вънста҃ е҆́здра, заклá҃ нача́лникомъ сщ҃е҆ннúческихъ и҆ левѵ́тъ, [и҆][143] всего і҆и҃ля҆ съ҆твори́ти по семý (-)[144] клáшасѧ·

Гла, д.

а ездра 1

Вѣстà* ездра ѡ притво́ра цр҃кви идетъ въ сосу́дохрани́лницу, ѡ҆ананову сы́на ели́асѵ́ова, (-)[1] чре́ но́щь тѵ́ не ѣ́кушаше хлѣ́ба, ни пи́тъ воды̀, рыдаѧ на безако́нїѧ [-][2] мно́жествъ, и́ бы́сть проповѣда́нїе въ всеи́ їѹ́деи́, (-)[3] їерли́мѣ, всѣ́мъ и́же бѣ́хѹ ѡ҆ плѣне́нїѧ, е́же въ їерли́мѣ събра́тисѧ (да)[4] ко́ждо и́же не вѣстече́тъ въ два̀ и́ли три́ дни по сѹ́дѹ пре҃свѣда́ѵ́ихъ ста́рецъ. во́зметсѧ и́мѣнїе и́хъ. и́ то́и чюжь ѡ҆сѹ́ди́тсѧ въ мно́жествѣ плѣне́нїѧ. и́ събра́ни сѹ́тъ вси́ и́же бѣ́хѹ ѡ҆ колѣ́на їѹ́дина и́ веніами́нова. въ г҃. дни́. въ їерли́. то́и мц҃ь е́сть д҃, к҃, (дня) мц҃а· и́ сѣдо́ша всѧ̀ мно́жества на простра́нствїи цр҃ковнѣ дрожа́ѵ́и ради зимы̀ настоѧ́ѵ́їѧ· и́ вѣстà е́здра рⷰ и́мъ. вы безаконно сътвори́ли е́сте вѣзлюби́сте вамъ въ сва́дьбѹ жены̀ и́ноплеме́нныихъ, да прида́сте къ грѣ́хѹ їи́лѣ· и́ нн҃ѣ да́йте и́сповѣда́нїе вели́чествѹ сла́вы г҃а бг҃а ѡ҆ц҃ъ на́шихъ. и́ сътвери́те во́лю е́го и ѡ҆лѹчи́тесѧ ѡ҆ ѩ҆зы́къ зе́мныихъ, и́ ѡ҆ же́нъ и́ноплеме́нныихъ· и́ вѣзопѝ всѣ́ мно́жество, и́ реко́ша гла́сомъ вели́кимъ ѩ҆́ко ре́клъ е́си сътворѝ. но мно́жество вели́ко е́сть, и́ вре́ма зи́мны. и́ не мо́жемъ на пособле́нїе ста́ти. и́ то́ дѣ́ло нѣ́сть намъ е́дина́го дне́ ни двѹ́. мно́го бо (в то́ъ съгрѣши́хомъ)[5], да ста́нѹтъ же и́ пре҃ста́тель мно́жество. и́ всѣ и́же с на́ми ѡ҆бита́ютъ. коли́ко и́хъ и́мѣю́ же́ны и́ноплеме́нныѧ да бѹ́дѹ прїѧ́ти вре́ма, и́ ѡ҆ всѧ́кого мѣ́ста презви́тери и́ сѹ́дїи, до́ндеже ѡ҆вра́ѵ́ѹ гнѣ́въ г҃нь (повеле́нїѧ того)[6]· ѩ҆ѡна́да́съ же сы́нъ а҃заи́левъ, (-)[7] [и́ѡзїѧ][8] доканѹевъ сы́нъ, прїѧ́ша по семѹ́, и́ мосо́ла́мъ и́ левѝ́съ, и́ сава́ттїи вѣсѹ́пѣ съдѣла́ни сѹ́тъ с ни́ми· и́ поста́виша посемѹ́ всѧ̀ и́же бѣ́хѹ ѡ҆ плѣне́нїа· і҆ и́збра́въ себѣ́ (мѹ́жи е҆́здра сщ҃е́нницъ)[9] нача́лницы ѡ҆ ѻ҆ц҃ъ и́хъ по и́менахъ [-][10], и́ засѣдо́ша вѣсѹ́пѣ новомѣсѧ́чїѧ, і҆, мц҃а, и́спыта́ти дѣ́ло (то́), і҆ и́спыта́но е́сть коне́чно ѻ҆ мѹ́жихъ и́же и́мѧ́хѹ же́ны и́ноплеме́нныи, да́же до новомѣсѧ́чїѧ пе́рваго мц҃а, и́ ѡ҆брѣте́ни сѹ́тъ ѡ҆ сщ҃е́нницъ премѣша́нїи и́же и́мѧ́хѹ же́ны и́ноплеме́нныи, ѡ҆ сы́новъ і҆сѹ́совъ сы́новъ и́ѡседе́ковы̀ и́ бра́тїи [и́хъ][11] [мади́лы][12] и́ (е҆лїаза́ръ)[13], и́ (ѻ҆ри́въ)[14], и́ (ѻ҆а́да́нъ)[15], и́ вѣзложи́ша рѹ́ки да и́зго́нѧтъ же́ны своѝ· и́ къ же́ртвѣ на вѣзноше́нїе ѻ҆́вна за нечистоту́ свою́, и́ ѡ҆ сы́новъ е҆́ммировъ, а҆на́нїа и́ завдаи́о́нъ, и́ (а҆ни́нъ)[16], и́ (сами́о́нъ)[17], и́ е҆рени́ль, и́ а҆зарі́о́нъ, и́ ѡ҆ сы́новъ фесѹ́ровъ (е҆́линаⷭ)[18] [масі́а][19] (е҆́змаи́)[20] и́

Глава 9

1 І *піднявся Ездра з притвору церкви, іде він до скарбниці Йоанана, Еліясавового сина. **2** Впродовж тієї ночі він не покуштував хліба, ані не пив води, плачучи над множествами беззаконня. **3** І було проголошення в усій Юдеї *і* Єрусалимі, всім, що були з полону, щоб зібратися в Єрусалимі, **4** щоб кожному, хто не прибіжить в двох або трьох днях, за судом начальних старців забране було їхнє майно. І він буде осуджений чужим від множества полону. **5** І зібралися всі ті, що були з Юдиного і Веніяминового племені в 3-х днях до Єрусалиму, той є 9-ий місяць, 20-го дня місяця. **6** І сіли, все множество, на площі храму, тремтячи через холод, що був. **7** І встав Ездра, сказав їм: Ви вчинили беззаконно, *бо* полюбили собі на одруження жінок-чужинок, щоб додали ви до гріха Ізраїля. **8** І тепер дайте визнання величі слави Господа Бога наших батьків, **9** і виконайте його волю, і відлучіться від народів землі і від жінок-чужинок. **10** І закричало все множество, і сказали великим голосом: Зробимо так, як ти сказав! **11** Але є велике множество і час зимовий, і не можемо стати на поміч. І те діло не є нам одного дня ані двох, бо багато в цьому ми згрішили. **12** Хай же піднімуться і множество наставників, і всі, що з нами проживають, – скільки їх має жінок-чужинок, хай будуть прийняті часи, **13** і з усякого місця старшини і судді. Аж доки не віддалять господню лють того наказу. **14** Йонатас же, Азаїлів син, Йозія, Токануїв син, взялися за цим; і Мосоллам, і Левис, і Саваттій були з ними разом затруднені. **15** І поставили за цим всіх, що були з полону. **16** І Ездра, священик, вибрав собі мужів-начальників з їхніх батьківських родів за іменами, і сіли разом в новому місяці, 10-го *дня* місяця, розслідувати те діло. **17** І випитано було вповні про мужів, що мали жінок-чужинок, аж до нового місяця першого місяця, **18** і знайдено зі змішаних священиків, що мали жінок-чужинок: **19** з Сусових синів, Йоседекових синів і їхніх братів – Матили, і Елеазар, і Орив, і Оадан – **20** і вони поклали руки, щоб вигнати своїх жінок, і на жертву, на принесення, – барана за свою нечистоту – **21** і з Еммирових синів – Ананія, і Завдайон, і Анин, і Самі́он, і Єреїл, і Азаріон; **22** і з Фесурових синів – Елинас, Масія, Езмаїл, і

ез1. 10

Натанаїл, і Окидил, і Тасас; **23** і з левітів – Йораадос, і Семис, Коліос, і Колита, і Патеос, і Оудас, і Онас. **24** І зі священних півців – Еліазув, Вакхур; **25** і з дверників – Саллумус і Толванис; **26** і з Ізраїля, з Форосових синів, – Єрмас, Єддія, і Мелхія, і Маїл, і Елеазар, і Асивія, і Ванеас; **27** і з синів Ієла – Мамтаній, і Захарія, і Ереілос, і Єремот, і Адділос; **28** і з Замотових синів – Еліяда, і Елисимус, Отонія, Яримот, Саватос, і Сардія; **29** і з синів Виваї – Іван, і Ананія, і Йосафадос, і Ематис; **30** і з Манієвих синів – Оламос, і Мамухос, Єддей, Ясув, і Асаїл, і Єремот; **31** і з Адданих синів – Наатос, і Моосія, і Лакунос, і Наїд, Матасенія, і Сестиль, і Валнуй, і Манасея; **32** і з синів Ани – Елеонас, і Асей, і Мелхія, і Саввей, і Симмон, Хасамеос; **33** і *з* Асомових синів – Алтаней, і Маттій, і Ванея, і Елифалат, і Манасія, і Семей; **34** і *з* Маанїїлових синів – Єремія, і Момдій, і Омаірос, і Іуіль, Мамай, і Педіяс, і Анос, і Равасіон, і Енасіос, і Мамни, Матанаїм, і Елесіясис, Ванус, Елія, Лисамис, Селемія, Натаній; і з синів Озора – Евсесис, Езриль, Азаїлос, Замврис, Йосифос; **35** і з синів Етми – Мазитія, Завадаяс, Ідеос, Юіль, Фанеас. **36** Всі ці відсторонили собі жінок-чужинок і покинули їх з дітьми. **37** І священики, і левіти, що були з Ізраїля, поселилися в Єрусалимі, також і в околицях, в новий місяць 7-го місяця. І були ізраїльські сини у своїх поселеннях, **38** і все множество зібралося однодушно на площу, що на сході священних дверей. **39** І вони сказали Ездрі, архиєреєві і читачеві, щоб приніс Мойсеїв закон, що переданий від Господа Бога ізраїльського. **40** І приніс Ездра, архиєрей, закон всьому множеству, від чоловіка аж до жінки, і всім священикам, щоб послухали закон в новому місяці сьомого місяця. **41** І він читав на площі, що є перед священними церковними брамами, від ранку аж до полудня перед чоловіками ж і жінками, і всі прикладали увагу до закону. **42** І став Ездра, священик і читач закону, на дерев'яному амвоні, що був зроблений, **43** і при ньому стали Матгатія, і Самус, і Ананія, Азарія, Урія, Езекія, і Валасама і з правої *сторони*, **44** і з лівої сторони – Фалдей, і Саїл, Мельхія, Аотасув, Наварія. **45** І взяв Ездра книгу закону високо перед всім множеством, бо він стояв у славі перед всіма, **46** і коли він розкрив закон, всі стали прямо. І Ездра поблагословив Господа Бога

наданаи҃ і ѻ҃киди́лъ, и҃ [та҃лса́съ][21]. и҃ ѿ левѵ́, [і҃ѻ҃равадо́съ][22], и҃ семи́съ, [-][23] колїо́съ, [и҃][24] (колита҃)[25], и҃ падео́съ, і ѻ҃оу҃дасъ, і (ѻ҃насъ)[26]. [и҃][27] ѿ сѿе́нно пѣвцє́въ, [е҃лїазѵ́въ][28], ваі҃хѵ́ръ. и҃ ѿ дверни́къ, саллѵмѵ́съ, и҃ толваній, [и҃][29] ѿ і҃ѣ҃ла. ѿ сѣновъ форо́совъ, і҃ерма́съ, [-][30] [і҃еддїа][31] и҃ мелхїа, и҃ [маі҃лъ][32], і҃ е҃леа́заръ, и҃ а҃сивїа, и҃ ваі҃неа́съ· и҃ ѿ сѣновъ (и҃е҃ла҃)[33], (мам҃данїе)[34], и҃ заха́рїа, [и҃е҃реі҃лосъ][35], (-)[36] и҃ е҃ремо́дъ, и҃ [а҃дъдїо́съ][37]. и҃ ѿ сѣновъ замодовыхъ, е҃лїада, [и҃][38] [е҃лисимѵ́съ][39], ѻ҃донїа, и҃а҃римо́дъ, [-][40] савато҃, и҃ [сардїа][41]. и҃ ѿ сѣновъ виба́и і҃ѻ҃а҃ннъ, и҃ а҃нанїа, і҃ и҃ѻ҃сафадосъ][42], и҃ е҃мади́съ· и҃ ѿ сѣновъ манїевыхъ, ѻ҃ламо́съ (и҃) [мамѵ́хосъ][43], и҃і҃ддее́и, и҃а́сѵвъ, и҃ а҃сани́лъ, и҃ е҃ремо҃· и҃ ѿ сѣновъ а҃ддинъ, наа҃досъ, и҃ [моѻ́сїа][44], (и҃) [лаікѵ́носъ][45], и҃ наидъ, [-][46] (мадасенїа)[47], и҃ сеҗдиль, и҃ ва́лнѵи, и҃ [манасе́а][48]. и҃ ѿ сѣновъ [а҃ны][49] е҃лео́на҃, и҃ а҃се́и, и҃ мелхїа и҃ сав҃ве́и, и҃ [сим҃монъ][50], хосамео́съ. и҃ сѣновъ а҃сомовыхъ, [а҃лтане́и][51], и҃ [ма҃дїи][52], и҃ [ване́а][53], и҃ е҃лифалатъ, и҃ [манасїа][54], и҃ семе́и· и҃ сѣновъ [мааніи҃][55], е҃ремїа, [и҃][56] [мом҃дїи][57], [и҃][58] (ѻ҃маіросъ)[59], (и҃) и҃оу҃ни́ль, [мама́и][60], и҃ педїа́съ, и҃ а҃но҃, [и҃ равасїо́нъ][61], и҃ (е҃насїо́съ)[62], и҃ [мамни҃, матанаі҃мъ][63], (и҃) е҃лесїасни́съ, [ванѵ́съ][64] [е҃лїа][65], (лисами́съ)[66], селемїа, нада́нїи· и҃ ѿ сѣновъ [ѻ҃зора][67] (е҃всесни́съ)[68], е҃зри́ль, а҃заи́лосъ, (-)[69] зам҃врі҃, [і҃ѻ҃сифосъ][70]. и҃ ѿ сѣновъ [е҃҃дмы][71], мазитїа, завадаі҃а҃, (и҃деѻ҃)[72], і҃оу҃ни́ль, (фанеа҃)[73]. вси҃ тіи҃ ѿложи́ша себѣ же́ны и҃ноплеменныа. и҃ ѻ҃ста́виша и҃ съ сы́ны. и҃ всели́шася сѿе́нницы и҃ левѵ́ти, [-][74] и҃же ба҃хѵ ѿ і҃ѣ҃ла въ і҃ерли́мъ, та́кожде и҃ въ стра́нахъ, новомѣ҃сячїа, з҃, м҃ца· и҃ ба҃хѵ сѣнове і҃ѣ҃леви въ ѻ҃бите́лехъ своі҃хъ. и҃ собра́нно е҃сть вс҃е мно́жество е҃дінодѵ́шно. на простра́нъство и҃же е҃сть ѿ востѻ́ка (вра҃ сѿе́нныі҃)[75]. и҃ реко́ша е҃́здре а҃рхїере́ю и҃ чтецѵ, да принесетъ зако́нъ моѵ҃сеѻ́въ и҃же преда́нъ ѿ г҃а б҃а і҃ѣ҃лева· и҃ принесѐ е҃́здра а҃рхїере́и зако҃ всемѵ́ мно́жествѵ. ѿ мѵ́жа да́же до жены҃ и҃ всѣмъ сѿе́ннико҃мъ слы́шати зако́нъ новомѣ҃сячїа, з҃, м҃ца. и҃ чта́ше на простра́нствѣ и҃же е҃сть пр҃е҃ сѿе́нными вра́ты ц҃р҃ковными. ѿ оу҃тра да́же до полѵ́дни. пр҃е҃ мѵ́жми же и҃ жена́ми. и҃ даша [всѣхъ][76] чюв҃ства къ зако́ну· и҃ ста҃ е҃́здра сѿе́нникъ и҃ чтецъ зако́на на древа́но҃ а҃мво́нѣ, и҃же съдѣла́нъ бы́сть. и҃ ста́ша при немъ (мат҃гадїа)[77], [и][78] [самѵ́съ][79], (и҃) а҃нанїа, а҃заріа, оу҃рїа, е҃зекїа, [и҃][80] [баласа́ма][81], (и҃) съ десны́а и҃ съ лѣвы́а страны҃, [ф҃а҃де́и][82], [и҃][83] [саи́ль][84], мельхїа, (а҃ѻ҃дасѵ́въ)[85], навар҃їа [-][86]. и҃ въспрїа е҃҃зра кни́гѵ зако́на пр҃е҃ (всѣмъ) мно́жество҃ превы́ше бо стоа́-

ше въ сла́вѣ предъ всѣ́ми· И̂ е҆гда҃ на҃ви́лъ зако́нъ, всѝ пра́мо ста́ху. І̂ сл҃ви е҆́здра г҃а бг҃а вы́шн҃а. бг҃а савао́да всѐдержи́теля и̂ ѡ҆́вѣщà весь (наро̑)[87], а҆ми́нь. И̂ въ҆зъдви́гше го́рѣ ру́ки, (и̂) па́дающи на́ земли поклони́шася҃ [г҃у]́[88]· Іс҃усъ І̂ [а҆н҃у]́[89] и̂ сарави́а҃. [и̂][90] [а҆́дино҆сть][91], [І̂][92] [и̂а́ковъ][93], [и̂][94] [савати́и][95], [и̂][96] (а҆́дии)[97], [и̂][98] (меа́ни́и)[99], и̂ калита҆́, [и̂][100] а҆́зарі́а҃, І̂ о҆́а҆завдо́сть, [І̂][101] а҆нані́а҃сть, [и̂][102] [вї́аста́сть][103], левѵ̀ти и̂же о҆у҆ча́ху зако́ну г҃ню. И̂ въ мно́жествѣ чта́ху зако́нъ г҃нь, и̂ гла́ху въ҆ску́пѣ и̂же разумѣ́ху чте́нїа҃· И̂ рече [а҆́дарѳ́а҆][104] е҆́здрѣ а҆рхї́ере́ю и̂ чет҃цу и левѵ̀томъ и̂же о҆у҆чаху мно́жество (гл҃ющи)[105], дн҃ь се́и ст҃ъ е҆́сть г҃у. И̂ вс҃и пла́каху е҆гда҃ слы́шаху зако́нъ. [и̂ ре҆́ е҆́здра][106], ѡ҆́ше҆́ше о҆у҆бо на҃ди́те т҃у тучныа҃, и̂ пїи́те сла҆́ка҃, и̂ посли́те ѡ҆ ни́хъ тѣ́мъ и̂же не и҆мѣ́ютъ. ст҃ъ бо е҆́ (здѣ) дн҃ь г҃нь. И̂ не мозѝте печа́лни бы́ти. г҃ь о҆у҆бо просвѣти ва҆́. И̂ левѵ̀ти бо҆́бранѝша всемѹ̀ сонму гл҃ющи. дн҃ь се́и ст҃ъ е҆́ г҃ви. не мозѝте скорѣ́бни бы́ти· І̂ и̂до́ша вс҃и на҃́сти и̂ пити и̂ пирова́ти и̂ да́ти ѡ҆ ни́хъ на҃́же не и҆мѣ́ютъ (да пирую́тъ). И̂ радова́тиса҃ зѣ́ло мно́го, (е҆́ще҆ бо́ словесѣ́ прї́аша о҆у҆ча́щеса҃ по́лезныхъ҃, и̂ приста́ни́шася҃ въ гл҃ехъ и̂́хже ра́ди собрашася҃)[107].

Конецъ вторы́мъ кни́гамъ е҆́здрынымъ.
И́мать в себѣ, гл҃а, д҃·

Всевишнього, Бога Саваота, Вседержителя. **47** І ввесь народ відповів: Амінь. І піднявши руки вгору, і припадаючи до землі, вони поклонилися Господеві: **48** Ісус, і Анус, і Саравія, Адинос, і Якув, і Саватей, і Атей, і Меаней, і Калитас, і Азарія, і Оазавдос, і Ананіяс, і Віатас – левіти, що навчали господній закон. І читали господній закон до множества, і говорили разом ті, що розуміли читання. **49** І сказав Атарат Ездрі, архиєреєві і читачеві, і левітам, що навчали множество, кажучи: **50** День цей є святий Господеві. І всі плакали, коли чули закон. **51** І сказав Ездра: Пішовши, отже, їжте там жирне і пийте солодке, і пошліть від них тим, що немають, **52** бо є тут святий день Господеві. І не сумуйте, бо Господь вас просвітив. **53** І левіти заповіли всьому зборові, кажучи: День цей є святий Господеві. Не сумуйте. **54** І всі пішли їсти і пити, і бенкетувати, і дати з них тим, що немають, щоб бенкетували і раділи дуже багато, **55** бо ще прийняли слова, навчаючись корисного, і перебували в словах, задля яких зібралися.

Кінець другої книги Ездри.
Має в собі 9 глав.

Тре́тїа кни́ги е҆́здрины́а҆ глава҃ а҃

ТРЕТЯ КГИГА ЕЗДРИ
ГЛАВА 1

[Т]оры́е[1] кни́ги е҆́здры[2] прр҃ка, сн҃а зара́їе҆ва. сн҃а а҆́зарі́ева сн҃а (е҆лихї́ева)[3] сн҃а [са́дани́ева][4] сн҃а садоко́ва, сн҃а а҆́хитова сн҃а а҆́хї́ева, сн҃а финее҆́сова, сн҃а (гее҆́лі́ева)[5], сн҃а (а҆ма́рі́ева)[6], сн҃а (а҆́фї́е҆ва)[7]. сн҃а маримо́това. сн҃а а҆рна́ева сн҃а о҆́зі́ева, сн҃а вори́дова. сн҃а а҆висе́ева. сн҃а финее҆́сова. сн҃а е҆леа҆за́рова. сн҃а а҆а҆ро́нова, ѡ҆ колѣ́на левѵ̀и и҆же бы҃ ю҆́зникомъ ѣ҆ землѝ ме҆́дстѣи, въ ц҃рство а҆ртаѯе́рѯа ц҃а҆ прѣ́ского· [-][8] Бы́сть сло́во г҃не къ мнѣ (сѝце)[9], и҆ди҆ [и̂ въ҆звѣ́сти][10] лю́демъ мои́мъ дѣ́ла и҃, и̂ (лу҃ка́вствїе и̂́хъ)[11] е҆́же (-)[12] съ҆твори́ша, да въ҆звѣ́ста́тъ (и̂́хъ) сн҃овомъ (-)[13] свои́м҃ на҃́ко грѣ́хѝ рожи́шихъ и̂́хъ (-)[14] о҆у҆мно́жишася҃. поне́же

1 Друга книга пророка Ездри, сина Зараєвого, сина Азарієвого, сина Елихієвого, сина Саданієвого, сина Садокового, сина Ахитового, **2** сина Ахієвого, сина Финеесового, сина Ґеелієвого, сина Амарієвого, сина Афієвого, сина Маримотового, сина Арнаєвого, сина Озієвого, сина Воритового, сина Ависеєвого, сина Финеесового, сина Елеазарового, **3** сина Ааронового з племені Левія, який був полонений у медській землі в царство перського царя Артаксеркса. **4** Було до мене господнє слово, так: **5** Іди і сповісти моєму народові їхні діла і їхнє лу-

кавство, що вчинили. Щоб їх сповістили своїм синам, **6** бо помножилися гріхи тих, що їх народили, бо вони мене покинули і приносили жертви чужим богам. **7** Чи не Я вивів їх з єгипетської землі, з дому рабства? Вони ж розгнівили мене і знехтували моїми порадами. **8** Задля того ж острижи волосся твоєї голови і кинь на них всі зла, тому що вони не послухалися мого закону, і народ же розпущений. **9** І доки же терпітиму їм, яким Я виявив всі добра? **10** Я скинув задля них багатьох царів, *і Я побив фарана з його народом і з всіма його вояками, **11** *і Я вигубив від їхнього лиця всі народи і на сході ж дві околиці тирського і сидонського. Я розсіяв і побив всіх їхніх ворогів. **12** Ти ж говори до них так: Так говорить Господь: **13** *Я вас перевів через море і приготував вам добру стежку від початку, *і дав вам Мойсея *як* вождя і Аарона за священика. **14** І Я дав вам світло в вогняному стовпі і зробив у вас великі чуда. Ви ж про мене забули, – каже Господь. **15** Так говорить Господь Вседержитель: *Перепелиці були вам на знак, і Я вам дав табори на оборону. Ви ж і там нарікали. **16** І не веселилися ви в імені моїм задля перемоги *над* вашими ворогами, але ви нарікали, і аж дотепер. **17** І де є добра, які Я вам робив? Чи не в пустині, в часі, в якому ви голодували, в голоді закликаючи до мене, **18** кажучи: *Навіщо Ти вивів нас у цю пустиню, щоб вигубити? Бо було б нам краще служити єгиптянам, ніж померти в цій пустині. **19** Чи не мав Я милосердя у ваших сльозах і чи не дав вам манну в їжу, і ви їли ангельський хліб? **20** *Чи, коли ви були спрагнені, не розірвався камінь і *не* потекли вам в достаку води? Чи не листям покривав Я вас від спеки, **21** і чи Я не дав вам в насліддя багату землю, і чи не вигнав від вашого лиця хананеїв, і ферезеїв, і филистимлян? *І що ж більше вам зроблю? – сказав Господь. **22** Так говорить Господь Вседержитель: *Коли ви були в пустині при амморейській ріці і *були* спрагнені, і ви хулили моє ім'я. **23** Але не спалив вас вогонь задля вашої хули, але, кинувши дерево до води, Я зробив вам воду солодкою. **24** Що ж більше зроблю тобі, о Якове, бо ти не побажав послухатися, Юдо? Адже прийду до інших народів, їм дам моє ім'я, щоб вони зберігали мій закон, **25** тому що ви покинули Мене, і Я покину вас. І коли ви проситимете милосердя – не змилосерджуся, **26** *і коли закличите до Мене – і Я не вислухаю вас. Бо ваші руки повні крові, ноги ж ваші швидкі до вбивства, **27** і

мой2. 14
мой4. 21 ic нав. 8
мой2. 4
мой2. 3
мой2. 16 пс. 104
мой4. 14
муд. 16
мой2. 16
мой4. 20
ic. 5
мой2. 15
ic. 1

менѐ ѡ̑ста́виша, (и̑) жра́хѹ бг҃ѡмъ чюждимъ· ѣ̂да ли не а̑зъ и̑зведа́хъ ѩ̑ и̑ж̌ землѝ ѣгу̀петскїа ѿ до́мѹ рабо́ты їи̑ же прогнѣ́ваша мѧ, и̑ совѣсти моѝ оу̑ничижи́ша· (Ѯого же ра́ди)[15] ѡ̑стриж̀и вла́сы главы̀ твоѣ́ѧ, и̑ верзи на ни́х̌ всѧ зла́ѧ, и̑же не послѹшаша зако́на моѣ̂го, (и̑) лю́дїе же [сѣша][16] ненаказа́нни (и̑) доко́лѣ (же) трыплю̀ и̑мъ, и́мже и̑ж̌на́ви́хъ (всѧ̀)[17] бл҃гаѧ· Низложи́ и̑хъ ради мно́жество ц҃рей, *(и̑) порази́хъ фарао́на съ лю́ми ѣ̂го, и̑ съ всѣ́ми во́и ѣ̂го· *(И̑) всѧ̀ на́зыіки ѿ лица̀ и̑хъ погуби́хъ, и̑ на вѣстоцѣ́ (же) двѣ ѻ̑бласти людїи тѷ̀рскихъ и̑ сидо́нскихъ распраши́хъ и̑ поби́хъ вс҃ѣ врагѡ́въ ѩ̑, ты же гс҃и и̑ ни́мъ (си́це)[18]· Ѯа́ко гл҃етъ гь҃, *а̑зъ вы превед́о́хъ сквозѣ́ мо́ре, и̑ оу̑гото́вахъ вамъ пу́ть бл҃гъ и̑значала, *(и̑) дахъ ва́мъ моу̀сїа во́жда, и̑ а̂а́рона въ ї҃ере́ѧ, (и̑) да́хъ вамъ свѣтъ въ сто́лпѣ ѻ̑гненѣ, и̑ сътвори́хъ въ васъ чюдеса̀ ве́лїа, вы же мене забы́сте, рⷣ гь҃· Ѯа́ко гл҃е́ гь҃ вседержи́тель, *кр҃стели бы́ша ва̑ въ знаменїе, (и̑) да́хъ ва̑ по́лкы въ защищѐнїе, вы же и̑ та́мо роптасте. и̑ не радова́стесѧ ѻ̑ и́мени моѣ́мъ, побѣ́ды ради врагѡ́въ ва́шѝ но роптасте да́же и̑ до нн҃ѣ, (и̑) где ѯ҃у бл҃гости и̑же вамъ твораѧхъ· ѣ̂да ли не въ пу́стыни, въ вре́ма в не́же а̂лка́сте въ а̂ѣ́чьѣ въпїю́щи къ мнѣ гл҃ѧ, *чесо ра́ди и̑зведе на̑ въ пу́стыню сїю погуби́ти (-)[19]· лу́чше (бо) бѣ́ намъ рабо́тати ѣгу̀птѧномъ, нежели оу̑мрѣ́ти въ пу́стыни се́и· ѣ̂да ли не мл҃рдова́хъ ѻ̑ слеза́хъ ва́шихъ, и̑ не дахъ а̂и ва́мъ манну въ пищу, (и̑) на́до́сте хлѣ́бъ а̂гг҃лъскїи· *ѣ̂гда̑ бѣ́сте жаждущe, не разсѣде ли сѧ ка́мень, и̑ потеко́ша (ва́мъ) ѻ̑билъны во́ды, не ли́ствїемъ а̂и защита́хъ вы ѿ зно́ѧ, (и̑ не да́хъ а̂и ва́мъ въ наслѣ́дїе)[20] зе́млю ѻ̑билну, (і̑) не и̑згна̑ лѝ ѿ лица ва́шего ханане́ѡ̑ и̑ ферезео́въ, и̑ филистимлянъ, *(и) что́ (же) боле́и ва̑ сътворю̀ рече гь҃· Ѯа́ко гл҃тъ гь҃ вседръжи́тель, *ѣ̂гда̀ бѣ́сте въ пу́стыни, на рѣцѣ (а̂мморе́истѣ и̑)[21] жа́ждущи и̑ хула́ще и́ма мое, но не пожг҃охъ вы ѻ̑гнемъ хуле́нїѧ ради (ва́шего). но влага́ющи дре́во въ во́ду (сътворѝ ва̑ во́ду сла̑ку)[22]. что́ (же бо́лее) сътворю тѝ сѡ̀ і̑а́кове, не въсхотѣ́лъ бо ѣ̂си послѹшати і̑оу́до. прїиду̀ (бо) къ прочїимъ на́зыікомъ и́мже да́мъ и́ма мое да съблюду́тъ зако́нъ мои. понеже вы ѻ̑ста́висте мѧ, и̑ а́зъ ѻ̑ста́влю вы. (и̑) просѧщѝ ва́мъ (-)[23] мл҃ти, не оу̑милю́сѧ [-][24]. *(и̑) ѣ̂гда̀ въ҃зво́те мѧ (и̑) а́зъ не оу̑слы́шу вы. рѹ́цѣ бо ва́ши по́лны кро́ви, но́зѣ же ва́ши ско́ры на оу̑

мой2. 14 — задля них багатьох царів, *і Я побив
мой4. 21 ic нав. 8 — фарана з його народом і з всіма його вояками, **11** *і Я вигубив від їхнього
мой2. 4 — лиця всі народи і на сході ж дві околиці тирського і сидонського. Я розсіяв і побив всіх їхніх ворогів. **12** Ти ж говори до них так: Так говорить
мой2. 3 — Господь: **13** *Я вас перевів через море і приготував вам добру стежку від початку, *і дав вам Мойсея *як* вождя
мой2. 16 пс. 104 — і Аарона за священика. **14** І Я дав вам світло в вогняному стовпі і зробив у вас великі чуда. Ви ж про мене забули, – каже Господь. **15** Так говорить Господь Вседержитель: *Перепелиці були вам на знак, і Я вам дав табори на оборону. Ви ж і там нарікали. **16** І не веселилися ви в імені моїм задля перемоги *над* вашими ворогами, але ви нарікали, і аж дотепер. **17** І де є добра, які Я вам робив? Чи не в пустині, в часі, в якому ви голодували, в голоді закликаючи до мене, **18** кажучи: *Навіщо Ти вивів нас у цю пустиню, щоб вигубити? Бо було б нам краще служити єгиптянам, ніж померти в цій пустині. **19** Чи не мав Я милосердя у ваших сльозах і чи не дав вам манну в їжу, і ви їли ангельський хліб? **20** *Чи, коли ви були
мой4. 14 — спрагнені, не розірвався камінь і *не* потекли вам в достаку води? Чи не листям покривав Я вас від спеки, **21** і чи Я не дав вам в насліддя багату землю, і чи не вигнав від вашого лиця хананеїв, і ферезеїв, і филистимлян? *І що ж більше вам зроблю? – сказав Господь. **22** Так говорить Господь Вседержитель: *Коли ви були в пустині при амморейській ріці і *були* спрагнені, і ви хулили моє ім'я. **23** Але не спалив вас вогонь задля вашої хули, але, кинувши дерево до води, Я зробив вам воду солодкою. **24** Що ж більше зроблю тобі, о Якове, бо ти не побажав послухатися, Юдо? Адже прийду до інших народів, їм дам моє ім'я, щоб вони зберігали мій закон, **25** тому що ви покинули Мене, і Я покину вас. І коли ви проситимете
ic. 1 — милосердя – не змилосерджуся, **26** *і коли закличите до Мене – і Я не вислухаю вас. Бо ваші руки повні крові, ноги ж ваші швидкі до вбивства, **27** і

бїенїе, (и) ѡстависте не менѣ, но себѣ глѣ гь. тако глетъ гь вседръжитель, ѣда ли а не молихъ васъ якоже ѡцъ сны, и яко мти дщери, или яко домащїа отрочатъ своихъ. да будете ми въ люди, и азъ ва въ ба, и вы мнѣ въ сны, и азъ вамъ въ ѡца· (-)[25] *Собирахъ вы яко кокошъ птенца своа по крилъ своі. нѣ же что створю ва ѡвергу вы ѡ лица моего. *(и) егда принесете жртву, ѡвращу ѡ ва лице мое. взненавидѣхъ (во праздники)[26] ваша и новомѣсачїа, и обрѣзанїа [-][27] (ваша). посла (во) къ вамъ рабы мои прроки иже наете (и) оубиете, и телеса и на частии разсѣкосте, иже кровь азъ взыщу глетъ гь· Тако глѣ гь вседръжитель, до ваш пустъ буде (і) изврзу вы якоже вѣтръ (возмѣтаетъ) пра. и сны (ваша) не роди ча. понеже остависта запоѣди моа (-)[28], и лукавое створиша предо мною. дамъ домы ваша людемъ градущимъ, иже не слышаша ма оувѣрятъ (и) пре ними (же) чюдесъ не творихъ, они створа елика повелѣхъ, не вѣдуще прръ (мои), (богнушаюся лукавьствъ)[29] своихъ· (Нѣ же) хощу възвѣстити (славу)[30] людїи градущихъ, иже отроки веселатся съ радостїю, очима во естественыма не видѣша ма, дхо же вѣруютъ еже глахъ· (-)[31] Нѣ (же) зри [брате][32] каикова (сїа) слава, и виѣ людїе приходащїа ѡ востока (слнца) имже азъ дамъ славу, авраамлю, исаакову, (-)[33] іаковлю (-)[34] іосїїну, (-)[35] амосову (-)[36] михеину. (-)[37] іоилеву. (-)[38] авдїину. (-)[39] іонину. (-)[40] наоумову. (-)[41] аввакумову. софонїину, аггеину. захарїину. и малахїину. иже (-)[42] наричается агломъ гнимъ·

ви покинули не Мене, але себе, – говорить Господь. **28** Так говорить Господь Вседержитель: Чи Я не благав вас як батько синів і як мати дочок або як годувальниця своїх дітей, **29** щоб ви були Мені народом, а Я вам Богом, і ви Мені синами, а Я вам батьком? **30** *Збирав я вас, як мат. 23
квочка своїх пташат, під свої крила. Тепер же, що зроблю з вами? Відкину вас від мого лиця! **31** *І коли ic. 66
ви принесете жертву, відверну від вас моє лице, бо Я зненавидів ваші празники і нові місяці, і ваші обрізання. **32** Послав бо Я до вас моїх рабів, пророків, яких ви взяли і вбили, і їхні тіла ви на частки розрубали. Я домагатимуся їхньої крові, – говорить Господь. **33** Так говорить Господь Вседержитель: Ваш дім буде пустий. І викину вас так, як вітер вимітає порох. **34** І ваші сини не родитимуть дітей, тому що ви знехтували моїми заповідями і зробили лукаве переді Мною. **35** Я дам ваші хати народові, що прийде. Ті, що не почули мене, повірять. І перед ними ж чудес Я не робив, а вони зроблять те, що Я заповів. **36** Не знаючи моїх пророків, вони матимуть огиду до своїх лукавств. Нині ж хочу **37** сповістити славу народу, що приходить, якого діти тішаться з радістю, бо тілесними очима вони не побачили Мене, духом же вірять в те, що Я сказав. **38** Сьогодні ж поглянь, брате, яка ця слава, і глянь на народ, що приходить зі сходу сонця, **39** яким Я дам славу Авраамову, Ісаакову, Яковову, Йосіїну, Амосову, Міхеїну, Йоілеву, Авдіїну, Йонину, **40** Наумову, Аввакумову, Софонііну, Ангеїну, Захаріїну, і Малахіїну, який зветься господнім ангелом.

Гла, в·

Тако глетъ гь, азъ изведохъ люди сїа из работы, (и)[1] дахъ имъ повелѣнїа рабы моими прроки, иже послушати не възхотѣша, (и)[1] ѡвръгоша совѣты моа, мти иже роди ихъ гла имъ, идѣте сны понеже вдовица (-)[2] остаблена есмь. възпитахъ вы съ радостїю, (-)[3] погубй (же) вы съ (-)[4] скорбїю, яко съгрѣшисте гу бу [вашему][5] творащи лукавое пред [нимъ][6]· (Нѣ)[7] же что сотворю с вами. азъ [-][8] вдовица (-)[9] остабленая, идѣте (же) сны и просите ѡ га млти аз же (свѣдѣтельствую ѡче)[10] на мтръ сновъ (твоихъ) [иже][11] завѣта моего съхранити не възхотѣша, ѣда ждь ихъ на посрамощенїе и мтръ ихъ на расхищенїе, да не оумножится (ктому) родъ ихъ· (І имена ихъ) да расточатся въ языки,

Глава 2

1 Так говорить Господь: Я вивів цей народ з неволі, і Я дав їм закони моїми рабами, пророками, яких не бажали слухатися, і відкинули мої поради. **2** Матір, яка їх породила, сказала їм: Ідіть, сини, тому що я є покинутою вдовою. **3** Виховала я вас з радістю, згубила ж я вас зі смутком, тому що ви згрішили *проти* Господа Бога вашого, чинячи лукаве перед Ним. **4** Сьогодні ж, що зроблю з вами? Я покинута вдова. Ідіть же сини і просіть в Господа милосердя. **5** Бо я свідчу батьку проти матері твоїх синів, які не бажали зберегти мій завіт. **6** Дай їх на засоромлення і їхню матір в знищення, щоб більше не множився їхній рід. **7** І їхні імена хай будуть розсіяні між народами і хай будуть

знищені з лиця землі, тому що погордили моїм завітом. **8** Горе тобі, Ассиріє, який скриваєш в собі неправедних. Згадай, лукавий народе,
мой1. 19 що я зробив *Содомі і Ґоморі, **9** яких земля в сірці і в горах попелу. Так як і їх, покараю тих, що мене не послухали, – говорить Господь Вседержитель. **10** Так говорить Господь до Ездри: Сповісти моєму народові, що дам їм Єрусалимське царство, яке маю дати Ізраїлеві. **11** І зроблю собі посеред них славу, і дам їм вічні помешкання, які Я приготував на початку. **12** Дерево життя хай їм буде на пахощі, і не працюватимуть ані не трудитимуться. **13** Ідіть і одержите. Просіть же, щоб вкорочені були вам ті дні, що продовжуються. Отже, чувайте, тому що вам наготовано царство. **14** Свідчи небом і землею, що Я знищив зло і створив добро, тому що Я живу, – говорить Господь. **15** Мати, обійми твоїх синів і виховай їх з радістю, так як голубка, і скріпи твої ноги як стовп, тому що Я тебе вибрав, – говорить Господь. **16** І воскрешу мертвих на їхніх місцях, і виведу їх з їхніх гробів, бо Я пізнав моє ім'я в Ізраїлі. **17** О мати тих синів, не бійся нічого, адже Я тебе вибрав, – говорить Господь. **18** Пошлю тобі на поміч моїх рабів Ісаю, Єремію. Їхньою порадою Я освятив і підготував тобі 12 дерев *з* різними овочами, **19** і стільки ж джерел, що течуть медом і молоком, і сім дуже великих гір, що родять рожу і лілею, якими звеселю твоїх синів. **20** Роби правду вдовиці і будь помічником сироті, дай бідному, і оборони сироту, і зодягни нагого. **21** Подбай за слабого і не насміхайся з кульгавого, бідному допоможи і сліпого виведи на моє світло, **22** сховай молодого і старця між твоїми
тов. 10 стінами. **23** *Коли ж знайдеш мертвого, позначаючи поховай його. І дам тобі перше місце в воскресінні мертвих. **24** Потерпи же, мій народе, і заспокойся, бо прийде твій спокій. **25** Добра годувальнице, вигодуй твоїх синів і скріпи їхні ноги, **26** щоб ані один з рабів, яких тобі я дав, *не* згинув, тому що Я з твого числа домагатимуся їх. **27** Не здавайся ж, коли прийде день скорботи і скрути. Тоді інші заплачуть сумуючи, ти ж зрадієш, маючи все в достатку. **28** Заздритимуть бо тобі народи і нічого не зможуть вчинити, – говорить Господь. **29** Тебе оборонять мої руки, і твої сини не побачать вічної муки. **30** Веселися мати з твоїми дітьми, тому що Я спасу тебе, – говорить Господь. **31** Згадай же твоїх дітей, що сплять, тому що Я виведу їх з країв землі, і з ними зроблю за моїм милосердям.

(и)[12] да бꙋдꙋтъ потреблены ѡ (лица) земла, занѣ вꙁгордѣша завѣтомъ моимъ. оувы тебѣ аѳесѵрїа скрываюшии в себѣ неправедныа· вꙁспомани роде лꙋкавыи что створи *содому и гомору, иже земла (-)[13] вꙁ (жꙋпелѣ)[14] и вꙁ холмѣхъ пепелныхъ· Такоже (и) тѣ наказꙋ иже ма не послꙋшашѵ, глетъ гь вседрꙁжитель· Такоже глетъ гь къ ездрѣ, вꙁвѣсти людемъ моимъ, яко дамъ и цртво ерлимско еже имѣхъ дати ииилю. И створю себѣ (посредѣ ихъ славꙋ)[15] и дамъ имъ вѣчныа обители, иже оуготовахъ (в началѣ)[16]. древо животное да бꙋдетъ имъ вꙁ блгоꙋханїе. и не имꙋть дѣлати ниже трꙋдитиса. идѣте и одрꙁжите молите (же) да оукратятса ва дни (тїи продлꙁжающїиса)[17]· бдите (бо) понеже вамъ оуготовано цртвїе, засвѣдѣтельствꙋи (-)[18] небомъ и землею. иже потребихъ зло, и сотворихъ блга, якоже азъ живꙋ гле гь. мти обоими сны твоа, (и) вꙁпита ихъ съ весельемъ яко голꙋбица, (и) оутверди нозѣ (твои яко столпъ)[19], понеже тебе избрахъ, глетъ гь. и вꙁскршꙋ мертвыа ѡ мѣстъ ихъ и изведꙋ ихъ ѡ гробъ (ихъ)· Познахъ бо има моѥ вꙁ [ииили][20], сѡ мти сновъ (тѣхъ) не оубоися (ничтоже), азъ оубо тебе избрахъ глетъ гь· Послю на помо рабы мои, исаию, (-)[21] еремию, (-)[22] иже совѣтомъ остихъ, и оуготовахъ тебѣ, ви, древесъ (-)[23] различными плоды· И толико (же) источниковъ текꙋщихъ (медомъ и млекомъ)[24], и седмь горъ вѣло великихъ, рождшй рожꙋ и крин, имиже вꙁзвеселю сны твоа· Твори правдꙋ вдовици и (бꙋди помощникъ)[25] сирꙋ, дай нищꙋ (и) защити сиротꙋ, (и) одѣи нагаго прилежи (-)[26] немощномꙋ, и не посмѣешиса хромомꙋ, вѣднꙋ помози и слѣпого изведи на свѣтъ мои, сокрыи (младенца и старца)[27] междꙋ стѣнами твоими· *егда же ображеши мртва тобїа ї
знаменающи погреби его· И дамъ тебѣ прѣвое свѣдѣнїе вꙁ воскрнїе (мертвыхъ)[28]· Потрꙁпите (же) людїе мои, и оумирите са прїиде бо покои твои· сѡ блга доилице вꙁспита чада твоа, (и) оутверди нозѣ ихъ, да ни единъ ѡ рабъ ихъ же тебѣ дахъ погибнетъ понеже азъ ѡ числа твоего вꙁыщꙋ ихъ. не престани же, егда прїидетъ (-)[29] день скорби и печали· (Догда) прочїи вꙁсплачꙋтса смꙋщающиса, ты же вꙁрадꙋешиса имѣюши вса изобилно· Зазрѧ (бо тебѣ) языцы и ничтоже (-)[30] оусптютъ глетъ гь. защитятъ тебе рꙋцѣ мои, и не оузрятъ сны твои вѣчнаго мученїа·

веселѝсѧ мáти съ чáды твоѝми, понеже âзъ сп҃сꙋ тꙋ҆ глетъ гⷭ҃ь· вънспомáнѝ (же) чáда твоѧ спáщїѧ понеже âзъ ѝзведꙋ ѝхъ ѡ҃ странъ землѧ̀ ѝ по мⷭ҃ти [моéи][31] с ними сътворю̀, мⷭ҃тїю̀ ѹ҆бо ѥ҆смь глетъ гⷭ҃ь вседръжѝтель· ѻ҆боѝмѝ же чáда твоѧ дондеже âзъ прїидꙋ̀ ѝ [мⷭ҃рдъствꙋю][32] ѻ҆ нихъ. ѝстóчнѝцы ѹ҆бо мои ѝзобилꙋютъ, ѝ бⷭ҃ть моѧ не ѻ҆скꙋдѣ́етъ· âзъ ѥ҃здра взáхъ повелéнїе ѡ҃ гⷭ҃а на горѣ ѻ҆рѝвъ, (ї҆ идóхъ къ їи҃лꙑтаномъ)[33], къ нѝм же ѥ҆гда прїидóхъ небрегóша мⷭ҃а, ѝ ѹ҆ничижѝша заповѣ́дь гⷭ҃ню сегоже ради глю̀ вáмъ ꙗ҆зы́цы ѥ҆же слы́шите ѝ разꙋмѣ́ите, (ѝ) чáите пáстырѧ вáшего (ѝже) дáсть вáмъ покóи вѣ́чныи, понеже ѻ́нъ ѹ҆же блⷭ҃ѝ ѥ҆сть, (ї҆)[34] ѝмать прїѧти въ ѝскончáнїи вѣ́ка· бꙋдѣ́те (же) готóвы къ воздáнїю цр҃твїѧ, свѣ́т҃ъ бо вѣ́чныи въсзсїѧ́етъ на́ вы въ вѣ́ки· бѣ́жѝте сѣ́ни вѣ́ка сего (ѝ) насладѝ́тесѧ весе́лїѧ слáвы вáшеѧ, âзъ свѣ́дѣтельствꙋю (-)[35] сп҃сителемъ моѝмъ· предáныи дáръ (-)[36] прїѧмете ѝ веселитесѧ бл҃годарѧ́ще призвáвшаго вы въ цр҃тво нб҃ное. въстáнѣте же ѝ стóите, ѝ смотрѧ́ите чѝсло̀ знáменáныхъ нá бракъ гⷭ҃ь възвратѝвшихсѧ ѡ҃ сѣ́ни вѣ́ка (сего), ѝ взѧ́ѡ҃ прейспрещре́нно ѻ́дѣнїе ѡ҃ гⷭ҃а. прїѧмѝ чѝсло̀ твое сїóне ѝ (ѻ́деждѝ ѝхъ ѻ́дѣѧ́нїемъ бѣ́лымъ)[37] ѝже ѝспóлниша зáконъ гⷭ҃ь, ѝспóлнь бо чѝсло̀ чáдъ твоѝхъ, ѝ҆́же желáше· (щолю̀ ѝ)[38] крѣпость бж҃їю да бꙋдꙋ ѻ҆сщенны лю́дїе твоѝ призвáныи ѝз начáла, *âзъ ѥ҃здра видѣ́хъ ѣ҆ (-)[39] сїóнъ не сочтéныи сóньмъ людїи, ѝже вс҃и поюще славѧ́ще гⷭ҃а. (-)[40] посредѣ (же) ѝхъ бѣ́ ю҆ноша высочáишїи вóзрастомъ пⷭ҃а всѣ́хъ, ѝже полагáше вѣ́нцы̀ на главꙋ ко҆ѥгóждо (-)[41], âз же дивѝ́сѧ сѣ́ло (ѝ)[42] въпросѝхъ âг҃ла (гⷭ҃ла)[43], что̀ сꙋть сїи гⷭ҃и. ѻ́нъ (же) ѡ҃вѣщà (-)[44], сїи сꙋть ѝже совлѣ́шїисѧ сосꙋдѣ́нїи смéртны́ѧ ѝ ѻ҆блéкшїисѧ въ бесмéртныѧ, (ѝ) нн҃ѣ вѣ́нчáютсѧ ѝ прїемлю́ фꙋнѝки ѝже ѝсповѣ́даша ѝмⷭ҃а гⷭ҃не· ѝ҆ (пáки) въпросѝ́ âг҃ла (ѻ́ ю҆ноши)[45]. кто̀ бѣ́ ѝже полагáше на нѝ́ вѣ́нца̀, ѝ (свѣ́тѝлнѝки)[46] в рꙋцѣ предаѧ́ше. ѻ́нъ (же) ѡ҃вѣщà (-)[47], ѥ҆ ѥ҆сть сн҃ъ бж҃їи, ѥ҆гоже ѝсповѣ́даша въ вѣ́цѣ (сѐ)· (ѝ) сѣ́ло мⷭ҃и чесны бы́ша ѝже съ крѣпостїю воѻ́рꙋжáшⷭ҃а за ѝмⷭ҃а гⷭ҃не· (ѝ)[48] рⷮ҃ мⷭ҃и âг҃лъ ѝдѝ ѝ возвѣ́стѝ (сїа) лю́дⷮ҃ѐ мои҃ѝ, кацы̀ ѝ кóль (вéлїа) вїⷣ҃ѣ ѥ҆си чюдесà гⷭ҃ѧ·

Гⷭ҃ла г҃·

Ѣ́тта, л҃ го, разорéнїе грáⷣ҃ (ѥ҆гдà) бѣ́хъ въ вавꙋ́лонѣ [-][1] ѝ лежáхъ на ѻ́дрѣ скорбѧ́щи, прихождáхꙋ же мⷭ҃и мышленїѧ (-)[2]. ꙗ҆ко̀ вѝдѣ́хъ ѻ́пꙋстѣнїе сїóна, ѝ мнóжество вéлїе живꙋщихъ въ вавꙋ́лонѣ, ѝ того ради бы́ сѣ́ло смꙋщенъ (въ ср҃цѝ)[3], ѝ начáхъ

Отже, Я є милосердним, – говорить Господь Вседержитель. **32** Обійми же твоїх дітей, доки Я не прийду і матиму над ними милосеря. Отже, мої джерела є переповнені, і моєї ласки не забракне. **33** Я, Езра, отримав наказ від Господа на горі Орив, і я пішов до ізраїльтян. Коли ж я прийшов до них, вони знехтували мною і відкинули господню заповідь. **34** Задля того кажу вам, народи, які чуєте і розумієте, і очікуйте вашого пастиря, який дасть вам вічний спочинок, тому що він уже є близько, і має прийти в кінці віку. **35** Будьте ж готові до винагороди царства, бо вічне світло світитиме на вас навіки. **36** Тікайте від тіні цього віку, і насолодіться веселістю вашої слави. Я свідчу моїм спасителям. **37** Прийміть ввірений дар і веселіться, дякуючи тому, що покликав вас до небесного царства. **38** Підведіться ж і стійте і погляньте на число позначених на господнє весілля, **39** що повернулися від тіні цього віку і одержали оздоблену одіж від Господа. **40** Прийми твоє число, Сіоне, і зодягни білою одежею їх, які сповнили господній закон, **41** бо повне число твоїх дітей, яких ти побажав. Благаю і божу силу, щоб освячений був твій народ, покликаний від початку. **42** *Я, Ездра, побачив в Сіоні збір на- апо. 7
роду не до почислення, що всі співали, славлячи Господа. **43** Посеред них же був молодець вищий ростом понад всіх, і накладав вінці на голову кожного. Я ж дуже чудувався. **44** І я запитав ангела, кажучи: Хто є ці, Господи? **45** Він же відповів: Це є ті, що скинули одіж смертних і зодягнулися в безсмертя, і нині увінчуються, і пальми одержують, які визнали ім'я господнє. **46** І знову запитав я ангела про хлопця: Хто був той, що накладав на них вінці і в руки давав світила? **47** Він же відповів: Це є божий син, якого визнали в цьому віці. І дуже мені дорогими були ті, які з силою озброїлися за господнє ім'я. **48** Тоді сказав мені ангел: Іди і сповісти це моєму народові, що і які великі господні чудеса ти побачив.

Глава 3

1 В 30-му році знищення міста, коли я був у Вавилоні, і я лежав на ліжку сумуючи. Находили же мені думки, **2** тому що я побачив спустошення Сіону і велике множество тих, що жили в Вавилоні. **3** І задля того я був дуже засмученим в

серці, і я почав жалібними словами говорити до Всевишнього: **4** О Владико! Господи! Ти сам сказав від початку, закладаючи основи землі,
мой1. 1 і Ти наказав народові, **5** коли *дав Адамові смертне тіло, що був ділом твоїх рук, і вдихнув в нього дух життя – і він повстав живим перед тобою. **6** І ти ввів його до раю, якого насадила твоя правиця раніше, ніж виростила земля. **7** І Ти заповів йому зберегти твої заповіді – він же їх переступив. Задля того Ти передав його і його рід на смерть. І помножилося множество народів, людей, яким немає числа. **8** *І коли
мой1. 6 кожний рід пішов за своїми похотями, чинячи безбожне перед тобою, гордуючи твоїми наказами, **9**
мой1. 7 *знову в часі Ти навів на них потоп і вигубив тих, що жили на землі. **10** І сталося в кожному з них, що так,
мой1. 8 як Адам, він помер. **11** *Тільки залишив Ти динокого Ноя і з його насінням, з якого народилися всі праведні. **12** І коли почали множитися на землі ті, що жили, і помножилося число Ноєвих синів, з яких вийшли народи і багато племен, гріхи останніх перевищили неправедність попередніх, **13** і вони були лукавими перед тобою. Одначе ж Ти
мой1. 12 вибрав собі з них мужа, *якому ім'я було Авраам, **14** якого Ти полюбив. І Ти йому сказав свої бажання **15** і зробив з ним вічний завіт, обіцяючи не покинути його насліддя. Коли ж Ти дав йому Ісаака і
мой1. 12 рим. 9 Ісаакові дав Якова і Ісава, **16** *Ти собі вибрав Якова, Ісава ж відкинув. І розмножився Яків у велике
мой2. 19 мой5. 4 множество. **17** *І сталося, як вивів Ти з Єгипту його насіння, Ти привів його до гори Синаю, **18** прихилив небеса і присмирив землю, захитав вселенну і до тремтіння привів безодні – і увів замішання у світ. **19** І пройшла твоя слава чотирьома воротами: вогнем, і землетрусом, і вітром, і морозом, щоб Ти дуже докладно дав закон насінню Якова і родові ізраїлевому. **20** Тільки не забрав Ти злого серця, щоб твій закон дав у них здобуток, **21** бо перший Адам, носячи лукаве серце, переступив і був переможений, і так всі, що з нього народилися. **22** І завжди була зв'язана з законом хвороба в людських серцях задля лукавого кореня. Так те, що було добре, минуло і, що було погане, настало. **23** І минули часи, і
црс1. 16 црс2. 5 скінчилися роки, *і Ти собі підняв раба іменем Давид. **24** Йому Ти наказав збудувати місто твоєму імені і там приносити ладан і жертву. **25** І, коли минуло багато років, ті, що

оумилéнными словесы глáти къ вышънемý, (-)[4]
сн вáко ги. ты сáмъ рекл҃ъ éси ѡ начáла полагáющи óснованїа зéмли, и (повелѣлъ éси людéмъ)[5] егдá *далъ âдáмý плоть мр҃твенý, (йже)[6] ѣ мѡ а
ѣ дѣлó рукъ твоúхъ, и вдхнýлъ éси вóнь дх҃ъ животенъ, и бысть живъ пр҃е тобóю, и
вдъвé éси éго в рáи éже насади десница твоá, прéже неже прозáбе землá. и завѣща éмý (сохранити заповѣди)[7] твоá (йже)[8] прéступи а҃. (тогó ради)[9] предáлъ éси н҃ и рóдъ éго въ см҃рть, и оумнóжисѧ мнóжество нзыúкъ людїи (-)[10] йже
нѣсть числá. *и (егдá) коúждо р҃ послѣдова по- а мѡ в
хотемъ свои҃м, съдѣловáющи (дивнаѧ)[11] пр҃е тобóю. (-)[12] гордя́щи повелéнїе҃ твои҃ [-][13]. *паки́ҋ во а мѡ з
врема навé҃ éси (на ни҃) потопъ. (и потребй҃ éси живýщй҃ на земли҃)[14]. и бысть въ ѣдúноúкождо же
úхъ нáко (âдáмъ)[15] оумретъ (-)[16], *токмо óстá- а мѡ и
вй҃ éси (-)[17] ѣдúного ноа (и҃ є҃ сѣмене҃ éго)[18], úз негоже (родúшасѧ) всѣ правéнїи. и нáко начаша
мнóжитисѧ на земли҃ живýщи, и рáмнóжисѧ (числó сы҃новъ нóевыхъ, úз ниúхже людїе)[19] и нзыúцы
(мнóзи úзыидóша· Съгрѣшенїа послѣдних, превзыидóша непрáвдý прежниúхъ. и бысша лукáви
пр҃е тобóю)[20]. (óбаче же) úзбрáлъ éси себѣ з ни҃
(мужá)[21] *éмýже úма бысть âвраа҃м éгоже взлю- а мѡ вы
билъ éси. и сказà éмý (хотѣнїа своѧ)[22], и съ-
творй҃ с нúмъ завѣтъ вѣчный, óбѣщáющи
(не)[23] óставúти наслѣдствїа éго· (ѣгдá же
даде)[24] éмý úсаáка, і úсаáкý (даде)[25] úáкова і а мѡ вы
úсава, *úзбра҃ éси себѣ úáкова, úсава же ѡвéрже, и крн҃ и҃
размнóжисѧ úáковъ въ мнóжество вéлїе· *й в мѡ дѳ
бысть éгда úзвелъ éси úзъ éгѵ҃пта сѣмѧ éго, ѳ мѡ д
[-][26] приведé н҃ къ горѣ сúнай, (-)[27] преклонúлъ
éси нб҃са и смири землю. (-)[28] поколѣбáлъ éси все-
лéнýю, и трепетáти сътворúлъ éси бездно҃. и
вóмýтилъ éси мúръ. и проúдé слáва твоá
врáты четвертыми, óгнé҃ и земнымъ трасéнїемъ и вѣтромъ, и мрáзомъ· да дасн҃ закóнъ
сѣмени úáковлю, и рóдý úлéву прилѣжáнїе· точїю
не ѡнáлъ éси (-)[29] ср҃це лукáво да законъ твои
сътворúтъ в нúхъ прúобрѣтенїе, ср҃це бо лукá-
во нося҃ пр҃вый âдáмъ, прéступи҃ и побѣжé҃
бысть, и тáко вси úже ѡ негo родúшасѧ, и
вѣ всегда недýгъ (съпрáжé҃)[30] съ закóномъ въ
ср҃цахъ чл҃ескихъ лукáвна ради кореня, тако
úже что вѣ бл҃го престa. и что вѣ зло (настá)[31] и преидóша времена и сконъчáшасѧ лѣ- а ц҃р ѳы
та. *и въздвúгл҃ъ éси себѣ рабá úменéмъ дв҃- в ц҃р ѳ҃
да. (-)[32] éмýже повелѣ созидáти гр҃а úмени твоéмý, и приноси҃ти (тúм димїа҃м и жертвý)[33]. и
(егдá) вѣ (-)[34] мнóга лѣта, (-)[35] живýщїа въ
(тѡ҃) грáдѣ, ѡступúша (послѣдýюще лукáвому

мышлéнїю âдáмовУ)[36], и всѣ наслѣдствїа êго. понéже и сáми бы́ша ср҃цⷯ лукáви. (того́ же рáди)[37] гр҃а твои предалъ êси в рУки врáгъ твоúх, [-][38] ни âи лучшáя сътвори́ша йже о҆бита́ютъ въ вавУлонѣ. и того ради владѣютъ сïóномъ· (и) бы́сть (-)[39] êгдà прïидóхъ здѣ и вúдѣхъ непрáвды имже нѣсть числà. и многúхъ сътрѣшáющихъ вúдѣ дшà моя́ дáже до ѧ̀ лѣта, и оУжасеся ср҃це моѐ йже вúдѣхъ (мнóжество престУпныхъ, и) êко êси и҃ тр҃пѣлъ сътрѣшающимъ, ѡ҃пУщáющи т҃ѣ йже лукáвое творя́хУ, и погУбúлъ êси людíе твои́ (-)[40] сънранúвъ (же) êси враги твоя́. (-)[41] не возвѣщающи (-)[42] никомУже, (воúстиннУ не вѣмь êко сïя́ разУмѣти имамъ)[43], êда сУть дѣла добрѣúшая вавУлонскïя нежели сïóньскïя, êгдà познáша тебѐ прочïѝ нарóди паче їи҃лѧ. и êцыи нарóди оУвѣрúша свѣдѣтельствУ [твоемУ][44] нáкоже (-)[45] їáковль, т҃ѣ (бо) мзда не йзъимáется. и трУдъ (йхъ) не твóритъ корúсти. понéже живУщи и ходя́щи посредѣ нарóдъ (-)[46] вúдѣхъ я҆ процвѣтáющя. (чтоже йже)[47] не въспомянУша повелѣнïи твоúх. нн҃ѣ же йзмѣрú на мѣрилехъ лукáвъствïе нáше (съ лукáвствïемъ прочïихъ) живУщихъ на (землú)[48], (и нигдѣ не óбрящется йма твое толúко въ їи҃лѣ)[49]. и êгдà не сътрѣшúша пр҃е тобóю живУщïи на землú· йлú êкóи нарóдъ тáко въздръжáлъ заповѣди твоя́. (въúстиннУ толúко сïú сънранúше)[50] повеленïя твоя́, (а҆ не нарóды)[51].

Гла҃ а҃.

(огдà)[1] ѡ҃вѣщá къ мнѣ а҆гг҃лъ êмУже имá оУрïúлъ, йже посла҃ бы́ къ мнѣ, и рече мú въ оУжасѣ йстУпú ср҃це твоѐ въ вѣцѣ семъ, (понéже)[2] хóщеши йспытáти пУти вы́шняго, (-)[3] âз (же) ѡ҃вѣщáх· Тáко êсть г҃и моú, (óн же)[4] къ мнѣ рече (сúце)[5]. тр҃и пУтú послáнъ êсмь показáти тебѣ и тр҃и подóбïя прêстáвити пр҃е тобóю. ѡ҃ нúхже êгдà мú êдúнУ йзнáвúши (-)[6]. áзъ ти покажУ пУть êгóже желáеши вúдѣти. и наоУчю тя ѡ҃кУдУ въ ср҃це лукáво (прихóдитъ), и рекóхъ къ нéй҃ мои, и рече (-)[7], йдú (ї) йзвáжи мú óгнь тя́гость, йли йзмѣрú (-)[8] дыхáнïе вѣтра, йли въззвати въспя́ть (-)[9] днь йже мúмойдѐ· (-)[10] Тз҃ (же) ѡ҃вѣщáхъ (-)[11], (êгдà ли сïя чл҃къ)[12] сътвóритъ, (êже ты хóщеши ѡ҃ мене оУвѣдúти)[13]; (óнже)[14] рцⷭ (-)[15], въпрошУ ли тя (-)[16] кáко êсть мнóго жилúща (посрⷣе)[17] мóря, йли кáко мнóго йстóчникъ ѡ҃ начáла бéздны, йли йстóчниковъ на óкрУзѣ нб҃ѣсъ, йли что сУть пре-

проживали в тому місті, відступили, **26** ідучи вслід за лукавим мисленням Адама і всього його насліддя. Тому що й самі були погані серцем, **27** задля того ж твоє місто видав Ти в руки твоїх ворогів. **28** Чи краще зробили ті, що проживають в Вавилоні, і задля цього вони панують над Сіоном? **29** І сталося, коли я сюди прийшов і побачив неправди, яким немає числа, і багатьох, що грішили, побачила моя душа аж до 30-го року. І жахнулося моє серце, **30** тому що я побачив множество переступаючих. І як Ти потерпів їм, що грішать, відпускаючи їм те лукаве, що чинили? І погубив Ти твій народ, а зберіг твоїх ворогів, не сповіщаючи нікому. **31** По правді, не знаю я, як це маю зрозуміти? Чи діла вавилонські є кращі, ніж сіонські? **32** Чи пізнали тебе інші народи більше, ніж Ізраїль? І які народи повірили твоєму свідченню так, як Яків, **33** адже їхня винагорода не виявляється і їхній труд не дає користі? Бо живучи і ходячи посеред народів, я побачив їх квітучими, що ж, що вони не згадали твоїх наказів? **34** Сьогодні же виміри на мірилах наше лукавство з лукавством інших, що живуть на землі. І ніде не знайдеться твоє ім'я, тільки в Ізраїлі. **35** І коли не згрішили перед тобою ті, що живуть на землі? Або який народ так зберіг твої заповіді? **36** По правді, тільки ці, а не народи, зберігали твої заповіді.

Глава 4

1 І відповів мені ангел, якому ім'я Уріїл, який був посланий до мене, **2** і сказав мені: Жахом жахнулося твоє серце у цьому віці, тому що ти хочеш зрозуміти дороги Всевишнього. **3** Я ж відповів: Так є, Господи мій. Він же мені відповів так: Три шляхи я є посланий тобі показати і три образи покласти перед тобою. **4** Якщо мені поясниш одну з них, я тобі покажу дорогу, яку бажаєш бачити, і повчу тебе звідки до серця приходить лукаве. **5** І я сказав: Сповісти, пане мій. І він сказав: Іди, і зважи мені вагу вогню, або виміряй подих вітру, або поверни назад день, що минув. **6** Я ж відповів: Хіба це людина зробить те, що ти хочеш від мене довідатися? **7** Він же сказав: Чи запитаю тебе скільки є помешкань посеред моря, або скільки джерел в основі безодні, або джерел на небесному небозводі, або які є райські границі? **8** І відповіси: І в безодню я не зійшов, ані ще до аду, ані до небес

ніколи я не піднявся. **9** Тепер же про це я тебе не запитав, хіба що про вогонь і вітер і день, в якому ти перебував. І без цих речей ти не можеш бути. Ти ж про них нічого мені *не* відповів. **10** І знову він мені сказав: Не можеш пізнати те, що є твоє і що з тобою виросло. **11** І як цей твій суд зможе виявити шлях Всевишнього? Або світло зсередини зіпсуте, як може зрозуміти зітління, яке я бачу? І як це я почув, я впав на моє лице **12** і сказав до нього: Краще, щоб ми не були, ніж ми були, *і* ми жили в злі і терпіли, не знаючи задля чого. **13** Він же
суд. 9 пар2. 25
відповів мені: *Я прийшов до якоїсь пустелі, де дерева зробили нараду, **14** кажучи: Прийдіть і підемо і вестимемо війну проти моря, щоб воно перед нами відступило. І зробимо собі інші ліси. **15** Також і морські хвилі зробили нараду, кажучи: Підім і вчинім війну проти лісів поля, щоб, перемігши їх, ми собі захопили інше місце. **16** Задуми ж лісів були марними, тому що прийшов вогонь і їх пожер, **17** також і морських хвиль, тому що їх зупинив пісок і не дав їм. **18** І, коли б ти був їхнім суддею, кого з цих ти оправдав би або винним присудив ти? **19** Відповів я: По правді, вони пустилися на марний задум, тому що земля дана лісам і мореві місце, яке несе його хвилі. **20** Він же сказав мені: Добре ти розсудив. Задля чого себе не судиш? **21** Тому що так, як земля для лісів і море ж
црс3. 2
для своїх хвиль є дане, *також ті, що живуть на землі лише розуміють земні речі, а ті, що на небесах, і те, що на їхній висоті. **22** І я так відповів: Благаю тебе, пане, *щоб* мені дано смисл розуміння. **23** Бо я не побажав запитати про твої горішні *речі*, але про це, що постійно в нас буває: задля чого Ізраїль даний на глум народам, і задля чого твій улюблений народ даний безбожним народам, і задля чого закон наших батьків був виведений на згубу і більше немає дослідження писань, **24** задля чого ми всюди проживаємо, наче гусениця, живучи у великому страсі і переляку, і ми є негідні успадкувати твоє милосердя? **25** Але що ми зробимо зі своїм іменем, яке ми називаємо? Це є те, що я питаю. **26** Він же сказав: Скільки більше просити будеш, стільки більше й дивуватимешся, тому що конечно потрібно вік пройти. **27** І ти не зможеш зрозуміти те, що праведним є обіцяне, оскільки цей вік повний неправедності і слабостей. **28** Бо про те, що ти

дѣлы ра́иски, и́ бу́деши ѿвещати (-)[18] (и́) въ бе́здну́ не сни́до́ ни во а́дъ па́ки, ни на нѣ́са николи́же възыдо́хъ· Нѣ́нъ же (о́ се́мъ) не въпроси́хъ тѧ, толи́ко о́ о́гни́ и́ вѣтрѣ, и дн҃и во́ньже е҆си пребыва́лъ, и́ бе҃з си́хъ ве́щеи бы́ти не мо́жеши, (-)[19] ты (же о сихъ ничто́) ми ѿ-вѣщѧ̀ (-)[20]· И́ (па́ки) мѝ рече, что́ е҆сть твое́го, и́ что́ с тобо́ю и҃зрастѐ, зна́ти не мо́жеши· И́ ка́коже сїи (су́дъ)[21] твои́ възмо́жетъ о҆бъна́ти пу́ти вы́шняго, (и́ли свѣтъ и҃зву́ растлѣ́нъ, ка́ко и́мать разумѣти растлѣ́нїе е҆́же а҆́зъ зрю̀)[22]. (-)[23] и́ реко́хъ къ нему́, лу́чши дабы е҆́-мы̀ не бы́ли, нежели бы́ти живу́ще въ зло́бѣ и́ претрыпѣвати невѣ́ду́ще чесо̀ ра́ди· (о́нъ же)[24] ѿвѣщѧ̀ мѝ (-)[25], (-)[26] *прїидо́ къ (нѣ́кои пу́-стыни, и́деже древа)[27] совѣтъ съ҆творѝша гл҃ю-ще, прїидѣте҆ і҆ и́демъ и́ двигнемъ бра́нь на́ море да пре҆́ на́ми побѣгнетъ· И́ да съ҆тво́римъ себѣ и҃ны́а ду́бра́вы· Та́коже и́ волны̀ мо́рскїи (-)[28] совѣтъ съ҆творѝша гл҃юще. поидимъ и́ двигнѣмъ бра́нь на лѣсы по́лыны́а, да (побѣ-ди́вши и́хъ)[29] възпрїимемъ себѣ и҃ное мѣсто· (-)[30] Чы҃шле́нїа (же) лѣсовъ е҆́сть пра́зна. поне́же прїиде о́гнь и́ пожже҆ и҃, та́коже и́ (-)[31] во́лнъ мо́рьскихъ, поне́же възде́ржа̀ (и́) пѣсо́къ и́ не да-дѐ и҃· И́ е҆гда̀ бы е҆́си бы́лъ су́дїа и҃хъ, кое҆́го бы е҆́си ѿ сихъ о҆правда́лъ, и́ли ви́нна съ҆творѝлъ· (-)[32] ѿвѣща́хъ а҆́зъ (-)[33], въи҃́стинну́ въ со-вѣтѣ сѹ́тенъ въда́шася, понеже земла̀ да́на лѣсо́, и́ мо́рю мѣ́сто, е҆́же ноша́ше во́лны е҆́го, (о́н же)[34] рече къ мнѣ (-)[35], пра́во рассу́ди́лъ е҆́си, (-)[36] чесоже ради себе не су́диши, поне́же ка́ко земла̀ ду́бра́вамъ и́ мо́ре же волнамъ свои́мъ да́но е҆́сть, *та́коже и҃же о́бита́ютъ на земли́· Зо́ли́-ко вещи зе́мны́а разумѣва́ю, а҆ е҆́же на́ нѣ́си і҆ и́-же на высотѣ и҃хъ, и́ ѿвѣща́хъ (сѝце)[37], молю́ ти ся҆ го҃и, [-][38] мнѣ да́сться ѹ҆́мъ разумѣ-нїа̀, не бо̀ хотѣ́хъ възпроси́ти о҆ вы́шнѣ҆́мъ [тво-и҃хъ][39]. но о́ сихъ и҃же всегда̀ в на҆́ быва́ютъ, чесо ра́ди і҆и҃ль да́нъ въ поруга́нїе на҆́зы́комъ· (И́ чесо̀ ра́ди)[40] лю́дїе твоя̀ възлюбленїи да́ны на҆́зы́-комъ нечестивы́мъ· И́ (чесо̀ ра́ди) зако́нъ ѿ҆ц҃ъ на́шихъ в па́губу, и҃зведе́нъ бы́сть и́ расмотре́-нїе писа́нїи не су́ть· (Чесо ра́ди вездѣ о҆бита́-ем҆)[41] а҆́ко гу́се́ница, (живу́ще въ вели́це҆́ стра́сти и́ у҆́жасти)[42]. и́ недосто́йны е҆́смы̀ мѣ́сти (твое҆́а) наслѣди́ти· (И́)[43] что́ (съ҆творимъ)[44] съ и҃ме-немъ свои́мъ, е҆́гоже мы̀ нарица́емъ, (сїа сѹ́ть е҆́-го́же)[45] а҆́зъ възпраша́ю, (о́н же)[46] рече, (коли́ко бо́-лей възпраша́ти и҃маши, толи́ко бо́ле и́ у҆́диви-шися҆)[47]· Поне́же ну҃жно прилежитъ вѣ́къ проитѝ, и́ не възмо́жеши разумѣти что́ (-)[48] пра́-

вѣ҃ны҃ о҆бы́чна́нна суть· Поне́же непра́вды і҆спо́лнь вы́къ се́и и҆ немощи. а҆ о҆ не́же въпраша́еши (въ-
звы́шу тебѣ), наслѣ́шася лука́вствїа, и҆ не оу҆ прїи́де поги́бель е҆го, и҆ е҆гда́ ли не възвратѝтсѧ е҆-
же сѧ наслѣ́, и҆ не погуби́тсѧ мѣ́сто и҆де́же на-
сѣ́но лука́вство, не прїи́детъ (-)[49] гдь наслѣ-
но́ е҆сть бл҃го, поне́же зе́рно сѣ́мени зла́го, е҆же
въсѣ́но въ ср҃це а҆да́мово, и҆з нача́ла ка́ко мно́го
зла́ роди́ и҆ до нн҃ѣ. и҆ роди́ да́же до жа́твы,
воньмѝ (-)[50] самъ себѣ, ка́ко мно́го оу҆мно́жи пло́-
да зла́го зе́рна сѣ́мени лука́ва, (и҆ гдь бу́дутъ
не съчте́ныа лука́вства посѣ́ены)[51], ка́ко бу́детъ
ве́лїе пожа́тїе оу҆гото́вано. (не)[52] ѡ҆вы́шахъ (гла҃)[53],
когда, и҆ въ ко́е вре́мѧ сїа бу́дутъ, и҆ чесо́ ра́ди
кра́тѝки и҆ не бл҃ги лѣ́та на́ша, (о҆́нже)[54] рече не
бу́ди ско́ръ (-)[55] паче вы́шнаго, (поне́же въсу́е при-
лежи́ши е҆го превы́шити и҆же оу҆́жасъ твои мно́гъ)[56],
е҆да́ не въпраша́ша дш҃а пра́вы́хъ о҆ та́ѣ вѣ́-
ща́ѣ въ затворе́нїю свое́мъ гла҃· доко́лѣ та́ко (на-
дѣ́ющисѧ бу́демъ)[57], и҆ е҆гда́ прїи́дутъ (намъ)
пло́ды жа́твы на́шеѧ (въспрїа́тїе) мѫ́зды· а҆рха-
а҆ггл҃ъ же [оу҆рїи́лъ][58] ѡ҆вѣ́щà (мѝ)[59]. е҆гда́ и҆спо́л-
нитсѧ число́ (сѣ́мени въ васъ)[60], я҆́ко въ (соб-
ра́хъ)[61] вы́къ, мѣ́ру мѣри́ѵ времена и҆ число́мъ съ-
чте часы́, и҆ не въсколѣба́ ни възбу́ди, да́же и҆с-
по́нитсѧ пре́рече́ннаа мѣ́ра· И҆ ѡ҆вѣ́щáхъ (гла҃)[62],
ѡ҆ вы́ко гн҃и. но и҆ мы́ (сѝ) исполнены нече́стїа, и҆
на́ ради е҆гда ли не прїи́детъ жа́тва пра́ведны́, ра́ди грѣхо́въ о҆бита́ющи́ на земли́, (о҆́нже)[63] ре-
че, и҆ди и҆ въпроси и҆му́щаѧ въ чре́вѣ, е҆гда ли
носи́вши д҃ мц҃ы (-)[64] възмо́жетъ живо́тъ е҆а҆ в
себѣ съдрьжа́ти пло́дъ, и҆ а́зъ ѡ҆вѣ́щáѣ, (въи҆́с-
тинну) не възмо́жетъ (-)[65]· (о҆́нже ѡ҆вѣ́щà)[66],
въ прейспо́нихъ о҆би́тели дш҃ъ суть подо́бныа
животу. поне́же ка́ко рода́щаѧ хо́щетъ въско́-
рѣ роди́ти, та́кожде (сїи)[67] хо́щутъ да ѡ҆да-
ду́тъ и҆мъ вданое, и҆з нача́ла (же възвы́шу, і҆)[68]
и҆зна́влю тебѣ е҆го́же хо́щеши смотра́ти, и҆ ѡ҆-
вѣ́щáѣ (-)[69] е҆гда ли о҆бр҃то́хъ бл҃гть пр҃е҆ (то-
бо́ю)[70]· и҆ е҆гда ли възмо́жно (сїа) и҆ а́зъ же до-
сто́йнъ ли покажи мѝ [-][71], е҆гда́ ли бо́леи е҆сть вре́ме-
ни прїидущаго нежели преидущаго, и҆ли преидуща-
го, нежели прїидущаго (-)[72]· вѣ́мъ бо е҆же преиде,
того же не вѣ́мъ что́ прїити и҆ма́· о҆́н же р҃е҆ (-)[73]
ста́ни о҆десну́ю мене́, а҆́ же тебѣ и҆зна́влю прит҃чею,
и҆ ста́хъ и҆ ви́дѣхъ и҆ е҆е пе́щь гора́щаѧ про́ид҃е҆
предо мно́ю. е҆гда же пла́мень прест҃а, (-)[74] и҆ ды́мъ
е҆щѐ о҆ста́ посемъ (-)[75] проиде же предо мно́ю о҆б-
лакъ и҆сполнь воды́. и҆з него́же са҆ и҆спусти до́ждь
ве́лїи. и҆ е҆г҃а про́иде стремленїе дожда, оу҆мно́жи-
шасѧ на нн҃ѣ ка́плѧ. и҆ р҃е҆ къ мнѣ. вними́ себѣ,
я҆́ко расте́ть дождь на́ипа҃ неже ка́пли, и҆ о́гнь неже

питаєш, я тобі сповіщу. Насіялося лукавство і ще не прийшла його погибель, **29** і коли не повернеться те, що посіяне, і не пропаде місце, де є посіяне лукавство, не прийде те, де є посіяне добро. **30** Тому що зерно поганого насіння, що посіяне в Адамовім серці від початку, породило стільки багато зла й донині, і зродить аж до жнив. **31** Зважсам *на* себе, як багато злого плоду намножило зерно лукавого насіння. **32** І де будуть посіяні безчисленні лукавства, які великі жнива будуть приготовані. **33** Не відповів я, кажучи: Коли і в якому часі це буде і задля чого короткі і недобрі наші роки? **34** Він же сказав: Не спішися понад Всевишнього, тому що марно стараєшся його перевищити, бо твій переляк великий. **35** Чи душі праведних не питали про такі речі у своїм замкненні, кажучи: Доки так будемо надіятися, і коли прийдуть нам плоди наших жнив, одержання винагороди? **36** Архангел же Уріїл відповів мені: Коли виповниться число насіня у вас, бо на вагах віків **37** міркою він зміряв часи і числом почислив часи. І не зрушив ані не розбудив, аж доки не наповниться вище вказана вага. **38** І я відповів, кажучи: О Владико! Господи! Але і ми наповнені безчестям цих! **39** І чи задля нас не прийдуть жнива праведних через гріхи тих, що живуть на землі? **40** Він же сказав: Іди і запитай ту, що має в лоні. Чи, коли поносивши 9 місяців, зможе живіт її у собі затримати плід. **41** І я відповів: По правді, не зможе. Він же сказав: Місцезнаходження душ у глибинах є подібні до життя. **42** Тому то, так, як та, що родить, хоче швидко родити, так ці хочуть, щоб їм віддали дане. **43** Від початку же сповіщу і виявлю тобі те, що бажаєш бачити. **44** І я відповів: Коли я знайшов ласку перед тобою і коли це можливо, і я ж гідний, **45** покажи мені чи є більше майбутнього часу, ніж минулого, чи минулого, ніж майбутнього. **46** Бо знаю, що минуло, не знаю ж того, що має прийти. **47** Він же сказав: Стань по моїй правиці, я ж тобі покажу притчею. **48** І я став і побачив – і ось палаюча піч пройшла переді мною. Коли ж полумінь минув і дим ще залишився, **49** після цього пройшла ж переді мною хмара повна води, з якої ж пустився великий дощ. І, коли минув сильний дощ, помножилися на ньому краплі. **50** І він сказав мені: Подумай собі. Так як росте дощ, більше, ніж краплі, і вогонь, ніж дим, так більшою є міра,

ніж *та, що* минула, помножилися ж краплі і дим. **51** І я так помолився: Чи я маю так довго жити, або що має прийти в тих часах? **52** І він мені відповів, кажучи: Про ці знаки, *про* які мене питаєш, частково можу тобі сказати. Тільки я не є посланий, щоб сказати тобі про твоє життя, але *й* не знаю.

Глава 5

1 Відносно ж знаків: прийде час, що ті, що живуть на землі, *будуть* обкладені великими данинами, і сховається шлях праведності, і царство буде неплідним щодо віри. **2** І помножиться неправедність більше, ніж сьогодні бачиш і ніж ти почув. **3** Земля, до якої ввійдеш і яку бачиш, що нині царює, побачать її опустілою. **4** І чи тобі дасть Всевишній бути живим побачиш після третьої труби, бо швидше засяє сонце вночі і місяць тричі на день, **5** і закапає кров з дерева, і камінь дасть свій голос, і люди заметушаться, **6** і буде царювати той, на кого не надіються ті, що живуть на землі. І птахи перейдуть зі свого місця, **7** і содомське море викине рибу, і ніч дасть голос, якого численні не знали. І всі почують її голос, **8** і будуть трясіння по численних місцях, і вогонь безперервно спускатиметься, і польові звірі переселяться, і жінки породять дивних хворих, **9** і в солодких водах знайдуться солоні, і всі друзі самі з собою стають до бою. І тоді сховався ум, і розум відлучиться у своєму сховку, **10** і шукатиметься багатьма – і не знайдеться. Неправедність же і нестриманість помножиться на землі. **11** І він запитає свою сусідню країну, і скаже: Чи через тебе прийде справедливість чинячи справедливе? І заперечать те. **12** І буде в тому часі, що люди надіятимуться, – і не одержать, трудитимуться – і не пощастить їхнім дорогам. **13** Ці знаки наказано сказати тобі, мені дозволено. І якщо помолишся знову і заплачеш, так як і сьогодні, і попостиш сім днів – ще більше почуєш. **14** І я пробудився, і моє тіло дуже перелякалося, і моя душа струдилася, наче зімліла. **15** Підтримав мене той ангел, що прийшов, який говорив до мене, і скріпив мене, і поставив мене на ноги. **16** І сталося в другій ночі: і прийшов до мене Салатіїл, вождь народу, і сказав мені: Де ти був, і чому твоє лице сумне? **17** Або, чи не знаєш, що тобі повірено Ізраїль в країні їхнього переселен-

дїмъ· Ꙗ́ко бо́льшаѧ е̑сть мр҃ѣра неже пре́йде, преоу҃мно́жиша же ка́плѧ и҆̑ ды́. и҆̑ (сѝце) молѝ́сѧ (-)[76], е̑да лѝ а́зъ та́ко до́го жи́ти и҆́ма̑, и҆ли что́ и҆́мать прїѝти в тѧ̀ времена̀ и҆̑ ѡ҆вѣща́ ми (гл҃а)[77]· ѡ҆̑ зна́менїѧхъ (сѝхъ) и҆́же мѧ̀ вънпраша́еши, ѡ҆̑ ча́сти могу́ тѝ гла́ти, толѝ́ко мѣсмь по́сланъ да повѣмъ тебѣ о҆̑ живо́тѣ твое̑ но не свѣмъ·

Гл҃а, е̑·

Зна́менихъ же (-)[1] прїидетъ вре́мѧ, и҆́же живу́щїи на земл҃ѝ о҆́бременѐни да́ньми ве́лїими, и҆̑ съкры́ется пу́ть пра́вды, и҆̑ бу́детъ р҃ство неплѡ́дно ѡ҆̑ вѣры· И҆̑ оу҃множится непра́вда бо́леи нежели (нн҃ѣ)[2] ви́диши, и҆̑ нежели е̑си слы́шалъ (-)[3], (земл҃а̀ в нюѫ́же ви́деши, і҆ ю҆́же ви́диши и҆́же нн҃ѣ р҃ствуетъ)[4], оу҃зр҃а̑ е̑а̀ о҆́пу́стѣну, и҆̑ да́сть ли тебѣ вы́шнїи жи́ву бы́ти. оу҃́зриши по тре́теи трубѣ и҆́же въскорѣ сл҃нце възсїа́етъ в нощи, и҆̑ лу́на [три́ди на дн҃ь][5]. и҆̑ ка́паетъ кро́вь ѡ҆̑ дре́ва, и҆̑ ка́мень да́сть гла́съ свои. и҆̑ възъшата́ютсѧ лю́дїе [-][6], и҆̑ то́и бу́детъ р҃ствова́ти е̑гоже сѧ ненадѣ́ютъ живу́щїи на земл҃ѝ. и҆̑ пти́цы пре́йду ѡ҆̑ мѣ́ста своего̑. и҆̑ мо́ре содо́̑ское ры́бы ѡ҆̑ме́щетъ, и҆̑ да́сть гла́съ нощъ и҆́же мно́зїи не зна́ша, (и҆̑)[7] вс҃и оу҃слы́ша́ гласъ е̑го̑, и҆̑ тру́си бу́ду по мѣстехъ мно́зѣхъ. и҆̑ о́гнь бе̑́престани о҆́пу́ститсѧ. и҆̑ звѣрїе польстїи пресела́тсѧ [-][8], и҆̑ же́ны болѣзнивыѧ родѧтъ дивнаѧ. и҆̑ въ сла́дкихъ вода́хъ сла́ны о҆́бра́щутсѧ, и҆̑ прїа́тели всѣхъ сами собою о҆́полчаю́сѧ. и҆̑ съкрыѧ тогда оу҃́мъ и҆̑ ра́зумъ разлу҃читсѧ ѣ҆ храни́лищи своем҃ъ, і҆ и҆́зыи́дется ѡ҆̑ многихъ и҆̑ не о҆́бра́щется· (-)[9] Непра́вда (же) и҆̑ невъздержанїе оу҃множитсѧ на зе̑́мл҃ѝ. и҆̑ вопроситъ страну́ блнжнїю свою, и҆̑ речетъ, ни ли по тебѣ преидетъ правда правость творѧщи. и҆̑ то̑ ѡ҆̑мещутсѧ, и҆̑ бу́детъ в то̀ врема оу҃пова́ютъ чл҃ци и҆̑ не воспрїимутъ тру́дѧ̑сѧ и҆̑ не оу҃правлѧ́ютъ пу́ти и҆́хъ. сїѧ зна́менїѧ повелѣно гла́ти тебѣ, ѡ҆̑пу́щено е̑сть мнѣ, и҆̑ а́ще помоли́шисѧ па́ки и҆̑ въсплачешисѧ ка́ко и҆̑ нн҃ѣ. и҆̑ пости́шисѧ седмь дн҃їи е̑ще бо́леи оу҃слы́шиши (-)[10] и҆̑ возв҃ꙋ и҆̑ тѣло моѐ оу҃страшн҃ѣ сѣло, и҆̑ дш҃а моѧ оу҃тру́дисѧ ка́ко и҆́щезѐ. держа̀ мѧ̀ и҆́же прїиде а҆г҃гл҃ъ и҆́же гла́ше ѣ҆ мѧ̀ и҆̑ оу҃крѣпи́̀ мѧ̀, и҆̑ поста́ви мѧ̀ на нога́хъ. и҆̑ бы́сть в но́щь ѣ҆́тор҃ꙋю и҆̑ прїиде къ мн҃ѣ [салаѳїѣль][11] во́жъ лю́демъ, и҆̑ рече мн҃ѣ гдь҃ ба́ше. и҆̑ въскꙋю лице твое ско́рбно. и҆̑ли не вѣси ка́ко тебѣ въвѣре́нъ е̑сть і҆и҃ль въ странѣ преселе́нїѧ и҃. въста́ни бо̀ и҆̑ вскꙋсѝ хлѣба [-][12]. и҆̑ не о҆́пустѝ насъ ка́ко па́стырь ста́до

свое в рукы влъкомъ лукавымъ. и реко́хъ є҆мꙋ,
и҆ди ѡ҃ мене҆. и не приближиш҃и ко мнѣ (-)[13] и
оу҆слы́шалъ на҃ко реко́хъ. и ѡ҃и́де ѡ҃ мене҆, (а҆)[14]
а́зъ постих҃ся дн҃ї и҆ се҆мь стена́ꙗи и плачю-
ꙗи. на҃ко мн҃ѣ заповѣда оу҆рїи́ль а҆гг҃лъ. и бы́сть
по дн҃и седмихъ. и па́ки помышле́нїе ср҆ца мо-
е҆го тр҃ꙋдно ба́ше мн҃ѣ зѣло и вънпрїа́ꙗ дш҃а
моꙗ дх҃ъ ра́зꙋменъ и па́ки нача҆ гл҃ати пр҆е҆
вы́шнимъ словеса҆, и рѣхъ. ѡ҃ ва҃ко г҃и ѡ҃ вс҃ѣ
дꙋбра́въ земны́хъ и ѡ҃ всѣхъ дре́въ е҆го и҆з-
бра́лъ е҆си винограда́ъ е҆ди́ныи. (-)[15] ѡ҃ всѣхъ
зе́мль вселе́нныꙗ и҆збра́лъ е҆си себѣ оу҆до́лїе е҆ди́но.
и ѡ҃ всѣхъ цвѣтъ (селны́хъ)[16] и҆збра́лъ е҆си се-
бѣ кри́нъ е҆ди́нъ. и ѡ҃ всѣхъ бе́здънъ мо́рьскы҃и и҆с-
полнилъ е҆си себѣ и҆сто́чны҃и е҆ди́нъ. и ѡ҃ всѣхъ
созида́нїи гра́до҃ ѡ҃стѫпилъ е҆си себѣ сїо́нъ, и ѡ҃
всѣхъ сѫтворе́нїи лета́ющихъ и҆менова́лъ е҆си
себѣ голꙋби́цꙋ е҆ди́нꙋ, и ѡ҃ всѣ҃ сѫтворе́нїи
скота҆ прови́дѣлъ е҆си себѣ о҆́вцꙋ е҆ди́нꙋ, и ѡ҃
всѣхъ оу҆мно́женыхъ лю́дїи и҆зыска́лъ е҆си себѣ
лю́ди е҆ди́ны. и ѡ҃ всѣхъ и҆скꙋше́нъ зако́нъ,
да́лъ е҆си семꙋ е҆гоже же҆лѣ е҆си людїи· и҆ нн҃ѣ
г҃и вънскꙋю преда́лъ е҆си е҆ди́нъ мно́гимъ. и оу҆-
гото́валъ е҆си на е҆ди́нъ ко́рень мно́ги и҃ны́и, и
расточи́лъ е҆си е҆ди́нъ твои вънмно́зѣхъ и по-
топта́ша [е҆го][17], и҆же проти́вꙋ гл҃ющаго во́ли
твое́и. е҆ще твои́хъ завѣтъ (не) вѣровахꙋ. и
а́ще ненавида́ще ненави́дѣлъ е҆си лю́ди твоа҆.
твои́ми рꙋка́ми и҃маши наказа́ти· и҆ бы́сть
е҆гда҆ гл҃алъ е҆мь словеса҆ [-][18], и посла́нъ е҆сть
а҆гг҃лъ (-)[19] и҆же пре́жде прїиде къ мн҃ѣ вънпро-
ходя́щꙋю но́щь. и рече́ ми оу҆слы́ши ма҆ и на-
оу҆чю тѧ҆. и во҃ми мн҃ѣ и пр҆е҆ложꙋ пр҆е҆ тобо́ю, и
рекох҃ъ. гл҃и г҃и мои. и рече къ мн҃ѣ, зѣло вънѫ
оу҆жасѣ оу҆ма҆ сѫтворе́нъ е҆си ради і҃и҃л҃ѧ. и҆ли
наи́паче вънзлюби́лъ е҆си е҆го, неже сѫтвори и҃. и
рѣхъ [къ не́мꙋ][20] нн҃ѣ г҃и, но҃ боля́щи гл҃алъ
е҆смь. мꙋчатъ бо ся ла́дїꙗ моꙗ по всѧ҆
ча́сы и҃щꙋщи взя́ти стезю́ вы́шняго. и взыс-
ка́ти ча́сть сꙋда е҆го. и рече къ мн҃ѣ, не
мо́жеши. и рекох҃, почто҆ г҃и, и почто҆ родих҃ся
и҆ли вънскꙋю не сѫтвори́ся оу҆тро́ба мт҃ри моеꙗ
мн҃ѣ гро́бъ, да не ви́дѣ трꙋда і҆ако́вля и безъ-
си́лїꙗ (ра́ди)[21] і҃и҃лева. и рече къ мн҃ѣ. сочти҆
ми сїе и҆же е҆гда҆ не прїидо́ша. и собери҆ ми
раскропленыꙗ ка́пли, и ѡ҃зелени ми сꙋхїꙗ
цвѣты, и ѡ҃вры҃зи ми заперты҃ꙗ храни́лища, і
и҆зведи҆ ми затворе́ны в ни́хъ вѣтры, [-][22] по-
кажи҆ ми гла́сꙋ о҆́бразъ, и тогда покажꙋ ти
тр҃ꙋдъ и҆же жела́еши ви́дѣти и рѣхъ, ѡ҃
ва҃ко г҃и, кто́ бо е҆сть и҆же можетъ сїꙗ ви́дѣ-
ти. то́кмо и҆же съ ч҃ловки о҆бита́нїꙗ не и҃мать·

ня? **18** Адже встань і з'їж хліба, і не
залиш нас, так як пастир своє стадо в
руках поганих вовків. **19** І я йому
сказав: Іди від мене, і не наближайся
до мене. І він послухав, бо я сказав, і
відійшов від мене. **20** А я постив сім
днів, стогнучи і плачучи, так як мені
заповів ангел Уріїл. **21** І сталося по
днях сімох, і знову думки мого серця
були мені дуже прикрі. **22** І моя душа
прийняла дух розуму, і я знову почав
говорити слова перед Всевишнім, **23**
і я сказав: Вкадико! Господи! З усіх
земних лісів і з усіх його дерев ти ви-
брав одну виноградну лозу, **24** з усіх
земель вселенної ти собі вибрав одну
долину, і з усіх квітів світу ти собі
вибрав одну лілею, **25** і з усіх безо-
день моря ти собі наповнив одне
джерело, і з усіх збудованих міст ти
собі освятив Сіон, **26** і з усіх створе-
них птахів ти собі наіменував одну
голубку, і з усього створеного скота
ти собі постарався одну вівцю, **27** і з
усіх народів, що розмножилися, ти
пошукав собі один народ. І з усіх ви-
пробуваний закон дав ти цьому на-
родові, якого ти полюбив. **28** І сьогодні,
Господи, чому ти передав одного
численним, і приготував один корінь
понад іншого, і розсіяв твого одино-
кого між багатьма? **29** І його потоп-
тали ті, які протиставилися твоїй во-
лі, ще й не повірили завітам твоїм. **30**
І, якщо Ти, ненавидячи, зненавидів
твій народ, ти маєш покарати твоїми
руками. **31** І сталося, що як я сказав
слова, то посланий був ангел, який
раніше прийшов до мене, минулої
ночі, **32** і сказав мені: Послухай мене
– і навчу тебе, і уважним будь до
мене – і додам перед тобою. **33** І я
сказав: Говори, Господи мій. І він
сказав до мене: Чи ти є дуже пере-
ляканий умом за Ізраїля? Або, чи ти
його більше полюбив, ніж Той, Хто
створив його? **34** І я сказав до нього:
Ні, господи. Але вболіваючи я заго-
ворив, бо мої лиця болять кожної го-
дини, шукаючи зрозуміти шлях Все-
вишнього і дослідити міру його суду.
35 І він сказав до мене: Не можеш. І я
сказав: Чому, Господи? І навіщо я
народився або чому не стало мені
гробом лоно моєї матері, щоб я не
бачив болю Якова і знесилення роду
ізраїльського? **36** І він сказав до ме-
не: Почисли мені це – тих, що ще не
прийшли. І збери мені розсіяні кра-
плі, і зроби мені зеленими сухі квіти,
37 і відкрий мені замкнені сховки, і
виведи мені в них замкнені вітри, по-
кажи мені образ голосу, і тоді я по-
кажу тобі труд, який просиш бачити.
38 І я сказав: О Владико! Господи!
Хто бо є той, що може це знати? Хіба
що Той, Хто з людьми не має помеш-

кання. **39** Я ж безумний, і як зможу говорити про це, що ти мене питаєш? **40** І він промовив до мене: Так як ти не можеш чинити одне з цих, що є сказане, так не зможеш знайти мого суду або в кінці любов, яку я обіцяв народові. **41** І я сказав: Що зроблять ті, що були переді мною? І що з нами? І що після нас? **42** І він промовив до мене: До вінця подібний мій суд. Так як він не пізнаний останнім, так поспішний для перших. **43** І я відповів, і сказав: Чи Ти не зміг зробити тих, що були зроблені, і тих, що є, і тих, що будуть, в одне, щоб швидше показати твій суд? **44** І він відповів мені, і сказав: Не може поспішати створіння понад творця і винести вік тих, що в ньому є разом створені. **45** І я сказав: Як говориш ти твоєму слузі, що оживляючи ти оживив від тебе разом створене створіння? Бо хто зніс створіння, може і нині разом нести теперішнє. **46** І він промовив до мене: Запитай живіт жінки. І скажеш до неї: І, якщо родиш, чому в часі? Попроси, отже, її, щоб породила десятьох разом. **47** І я сказав: Адже не зможе, тільки в часі. **48** І він сказав до мене: І я дав лоно землі і тим, що є на ній посіяні в часі. **49** Бо таким способом, як дитина не родить тих, що є старими, так я розглянув собою створений вік. **50** І я знову запитав, і сказав: Оскільки вже ти даєш мені дорогу, говоритиму перед тобою, оскільки наша матір, про яку ти мені говорив, ще є молода, вже до старості вона наближається. **51** І він відповів мені, і сказав: Запитай ту, що родить, і скаже тобі. **52** Бо скажеш їй: Чому ті, яких ти нині породила, не є подібні до тих, що перед тобою, але менші ростом? **53** І вона тобі скаже: Інші є ті, що були народжені в молодості сили, і інші, які народжені були в часі старості, коли знемагає лоно. **54** Отже, розумій і ти, що менші ростом є ви від тих, що перед вами, **55** і ті, що після вас, менші, ніж ви, бо вже створіння постаріле і сили молодості, що минула. І я сказав: Благаю, Господи! Якщо я знайшов ласку перед твоїми очима, покажи твоєму рабові через кого Ти відвідаєш своє створіння.

Глава 6

1 І він сказав до мене: Від початку кулі землі і раніше, від основ границь, і раніше, ніж дули збори вітрів **2** і ніж шуміли голоси громів, і раніше, ніж світили промені і блискавиці, і ніж закріплені були райські основи, **3** і ніж видно було гарні квіти, і раніше, ніж закріплені були сили, що рухаються, і ніж зібрані були безчис-

Ѿз же безумєнъ и́ какѡ могу́ глаго́ти ѻ҃ сих҃ъ и́же менѣ̀ въспро́сиши. и́ рече́ къ мнѣ́ какѡ́ не мо́жеши съ҃творити є҆ди́нъ ѿ҃ сих҃ъ и́же глана́ суть та́ко не мо́жеши ѻ҃брѣсти су́дъ мо́и. и́лѝ въ ко́нецъ любо́въ ю҆́же лю́демъ [-][23] ѻ҃бѣщахъ· и́ рѣ́хъ (-)[24] что҃ сътворю́ и́же предо мно́ю бы́ша. (і и́же с на́ми)[25] і́ и́же по на́съ. и́ гла къ мнѣ́, вѣ́нцу подобенъ су́дъ мо́и. ꙗ҆́ко не послѣдни́мъ по́здняѧ, та́ко не пр҃вы҃ѣ́ сико́раѧ· и́ ѿ҃вѣщахъ и́ рекохъ. не могаше съ҃тво́ри́ти и́же съ҃творени суть і́ и́же суть і́ и́же прихожда́ще суть въ є҆ди́но да бы́стрѣе су́дъ твои́ пока́жеши· и́ ѿ҃вѣща къ мнѣ́ и́ рече́. не мо́жетъ тща́ти твори́ніе на твори́ца, и́ ни снести́ вѣ́ка и́хъ и́же в немъ съ҃творени суть въ є҆ди́но и́ рѣ́хъ· Ка́ко гле́ши рабу́ твоє́му. ꙗ҆́ко ѻ҃живлаю́щи ѻ҃живи́лъ е҆́си, ѿ҃ тебѣ̀ съ҃тво́рена твори́нїѧ въ є҆ди́но. и́же бо [-][26] снесло съ҃твори́нїе. мо́жетъ и́ нн҃ѣ носи́ти наста́ю́щее въ є҆ди́но· и́ р҃ѣ̀ къ мнѣ́ въпросѝ живота женьска. и́ гле́ши к нея́. [и́ а́ще][27] ро́диши, впсиу́ю по времени, моли́ бо ѥѧ̀ да ро́дитъ десѧ́ въ є҆ди́но. и́ рекохъ не бо мо́жетъ, но по времени· и́ рече къ мнѣ́. и́ а҆́ дахъ матриси земъстѣи и́ си́мъ и́же просѣ́ни суть на нея́ по времени и́мже бо ѻ҃бразомъ мла́денецъ не ро́дитъ [-][28] та и́же [стара́ суть][29]· ꙗ҆́ко а҆́зъ разъмотрі́ѧ ѿ҃ себѣ̀ съ҃творе́ныи вѣ́къ. и́ (па́ки) въспроси́хъ. и́ рекохъ є҆гда̀ оу҆́жѐ да́еши мі́ пу́ть гл҃ю пр҃ѣ̀ тобо́ю. и́мже мт҃и на́ша ѻ҃ нея́же глалъ е҆́си мнѣ́, е҆щѐ млада е҆́сть оу҆́жѐ ста́рости приближа́ется. и́ ѿ҃вѣща къ мнѣ́ и́ р҃ѣ̀. въспросѝ ѥѧ̀ и́же ро́ди́· и́ речетъ тебѣ́. гле́ши бо е́и. въпсиу́ю кои҃ роди́ла е҆́си нн҃ѣ. нѣ суть подо́бни тѣмъ и́же пр҃ѣ̀ тобо́ю. но мен҃ши во́зрастом҃. и́ речетъ тебѣ́ та́ и́нїи суть и́же въ ю҆ности силы рожд҃ени суть. і́ и́нїи (же) по времени ста́рости ѻ҃скудѣ́ю́щи матриси роди́шася разумѣи бо и́ ты ꙗ҆́ко ме́нши во́зрастомъ е҆́стѐ ѿ҃ тѣхъ и́же преже ва҃̀ і́ и́же по ва́съ мен҃ши неже вы, ꙗ҆́ко оу҆́жѐ съ҃старѣ́ю́щее съ҃твореніе и́ крѣпостн҃ ю҆́ноши преминую́щи· и́ реко҃̀ молю́ г҃и а҃́ще ѻ҃бра́щу бл҃гть пр҃ѣ̀ ѻ҃чима твои́ма. покажи рабу́ твоє́му и́мже посѣтиши съ҃твореніе (своѐ)[30].

Гла҃ а҃.

И҃рѣ̀ къ мнѣ́, ѿ҃ нача́ла ѻ҃кружені́ꙗ землѝ. и́ пре́же ѻ҃снова́нїѧ (предѣ́лъ)[1], и́ пре́же нежели дыша́щи събра́нїѧ вѣ́тромъ, и́ нежели шумѣ́ша гла́сы гро́мныѧ. и́ пре́же нежели блиска́хуся свѣ́тлости и́ блиста́нїи. и́ нежели оу҆тврѣди́шася ѻ҃снова́нїѧ ра́искаѧ. и́ нежели видѣ́шася кра́сніи цвѣ́ти. и́ пре́же не-

желѝ оу҃жрѣпи́шасѧ си́лы гиблющїисѧ. и҆ нежели
събра́шасѧ бе҃чисме́наа во́инъ́ства а҆гг҃льскаѧ. не-
жели вънзесе́нїѧ (въ высотꙋ́)[2] въздꙋ́хꙋ. и҆ пре́же
нежели и҆менова́хꙋсѧ мѣ́ры тврь̑ныа и҆ нежели въ-
скꙋри́шасѧ пе́щи въ сїо́нѣ. и҆ нежели достиго́-
шасѧ настоѧ́щїи лѣ́та. и҆ пре́ж̑е нежели о҆́чюж̑а-
хꙋсѧ и҆́хъ, и҆же нн҃ѣ съгрѣшаю́тъ (-)[3]. (а нежели)[4]
назнамена́ни бы́ша тїи, и҆же вѣ́ру събира́ша·
Ꙗогда (же) а҆́зъ мыслѧхъ и҆ сътворе́на сꙋ́ть [-][5]
чресъ мене самаго а҆́ не ѡ҆́ и҆́наго. (а҆́ наконе́цъ бꙋ́-
детъ мно́ю а҆́ не ѡ҆́ и҆́наго.) и҆ ѡ҆вѣщ̑а́ и҆ реко́х̑.
кое҆̀ бꙋ́детъ разлꙋче́нїе вре́менъ. и҆ли когда пе́рво-
мꙋ коне́цъ, а҆́ дрꙋго́мꙋ нача́ло. и҆ рече къ мнѣ ѡ҆́
а҆́ мо҆̀ йе҆ а҆враа́ма да́же до [їсаа́ка][6]. *а҆́гда рожде́нїе сꙋ́ть ѡ҆́
него ї҆а́ковъ і҆ и҆са́въ. рꙋка́ [-][7] ї҆а́ковлѧ держа́ше ѡ҆́
нача́ла пѧтꙋ́ їса́вовꙋ. коне́цъ бо́ вѣ́ка сего́ їса́ѳ̑,
(а҆́)[8] дрꙋга́го нача́ло ї҆а́ковъ. [чл҃ча рꙋка́][9] междꙋ
пѧты́ и҆ рꙋкꙋ́. и҆но не хощи и҆ска́ти е҆́здра. и҆ ѡ҆-
вѣщ̑а́хъ и҆ реко́х̑. ѡ҆̑ вл҃ко г҃и а҆́ще о҆́брѣто́хъ
блг҃ть пр҃е́ о҆́чи́ма твои́ма. (молю́ тѧ҆̀) да пока́-
жеши рабꙋ́ твоѥ́мꙋ коне́цъ зна́менїи твои́хъ. и҆́х̑-
же ча́сть показа́лъ е҆́си мнѣ но́щи проходѧ́щїа и҆
ѡ҆вѣщ̑а́, и҆ рече мѝ. въста́ни на но́гꙋ твою́ и҆ оу҆́-
слы́ши гла҆̑ и҆сполнѣ́нныѧ шꙋма́. и҆ бꙋ́детъ на́ко
поколѣба́тисѧ, (и҆ не) поколѣбле́тсѧ мѣ́сто на
не́мѫ́же стои́ши· И҆ сего́ ра́ди е҆́гда гл҃етъ тѝ не
оу҆́жасѧ́йсѧ. (не) бо̀ о҆́ концы̀ сло́во, и҆ о҆́ о҆́снова́нїи
землѝ разꙋмѣ́етсѧ. (не) бо̀ о҆́ тыхъ вещехъ сло́во
сътрасе́тсѧ и҆ съдвигнетсѧ. вѣ́сть бо́ на́ко коне́цъ
и҆́хъ и҆́мать и҆змѣни́тисѧ· И҆ бы́сть е҆́гда̀
слы́ша́, [воста́хъ][10] на но́зѣ моѝ и҆ слы́шахъ. и҆ е҆̑е
гла҆̑ г҃лющи и҆ шꙋмъ е҆́го на́ко шꙋмъ во́ мно́гъ, и҆
рече, е҆̑е дн҃ї́е прїидꙋтъ, и҆ бꙋ́детъ е҆́гда̀ прибли-
жа́тисѧ начнꙋ́ да посѣщ̑ꙋ́ обита́ющихъ на
землѝ. и҆ е҆́гда́ взыска́ти начнꙋ́ на нихъ и҆́же не-
пра́вдꙋ (побѣди́ша)[11] неправдою свое́ю· И҆ е҆́гда и҆с-
по́лнѝсѧ смире́нїе сїо́не, и҆ е҆́гда назнаменꙋ́етсѧ
вѣ́къ и҆́же начне́тсѧ преити· Сїѧ зна́менїа съ-
творю́, кни́ги разгнꙋтсѧ предъ лицемъ (дрꙋжа́-
вы)[12] и҆ вс҃и оу҆́зратъ вкꙋпѣ́. и҆ лѣ́тца младе́н-
цы г҃люще гла́сы свои́ми. и҆ бремена́ты незрѣ́лы
ро́датъ младенець. трема̀ и҆ четырма мц҃ы, жи-
вꙋтъ и҆ въздви́жꙋсѧ. и҆ ско́ро на́влѧю́сѧ мѣ́ста
(о҆́стѣ́на, которѧ́ же не сꙋ́ть о҆́стѣ́на)[13]. и҆ по́лна
храни́лища ско́ро о҆́бра́ще́ꙋсѧ пра́здны, и҆ трꙋба̀
въстрꙋбитъ съ шꙋмомъ ю҆́же е҆́гда̀ вс҃и оу҆́слы́ша́,
ско́ро оу҆́жа́снꙋтсѧ· И҆ бꙋ́детъ в тѡ҆̀ вре́мѧ възбра-
на́сѧ прїа́тели прїа́телю на́ко враги. и҆ оу҆́жасне́-
сѧ (того̀) землѧ̀ [-][14]. и҆ жи́лы и҆сто́чникѡ̑ сто-
а́тъ и҆ не въстекꙋтъ въ ча́стѣхъ тре́хъ. и҆ бꙋ́-
детъ всѧ́къ и҆́же о҆́ста́вленъ бꙋ́детъ ѡ҆̑ всѣ́хъ
сѝхъ на́коже пр҃е́реко́х̑ (-)[15]. тои́ сп҃сетсѧ. и҆ оу҆́зритъ

ленні війська ангелів, **4** ніж піднялося повітря на висоту, і раніше, ніж названі були розміри тверді, і ніж закурилися печі в Сіоні, **5** і ніж дійшли теперішні роки, і раніше, ніж відчужені були ті, що сьогодні грішать, аніж позначені були ті, що збирали віру, **6** тоді ж Я подумав, і було зроблене через Мене самого, а не через іншого, а вкінці буде Мною, а не від іншого. **7** І я відповів, і сказав: Який буде поділ часів, або коли кінець першого, а початок другого? **8** І він промовив до мене: Від Авраама аж до Ісаака, *коли народилися від мой1. 25
нього Яків і Ісав, рука Яковова держала від початку Ісавову п'яту. **9** Бо кінець цього віку – Ісав, а початок другого – Яків, **10** чоловіча рука між п'ятами і руками, іншого не шукай, Ездро. **11** І я відповів, і сказав: Владико! Господи! Якщо я знайшов ласку перед твоїми очима, **12** благаю тебе, щоб ти показав твоєму рабові кінець твоїх знаків, частину яких ти мені показав минулої ночі. **13** І він відповів, і сказав мені: Встань на твої ноги і почуєш голос повний звуку. **14** І буде наче трястися і не затрясеться місце, на якому стоїш. **15** І задля цього, коли він тобі говорить, не жахайся, бо слово не про кінець і, розуміється, про заснування землі. **16** Бо не про ті речі мова. Він затремтить і порушиться, бо він знає, що їхній кінець має змінитися. **17** І сталося, що як я почув, піднявся я на мої ноги і я почув. І ось голос, що говорив, і його шум, наче шум багатьох вод. **18** І він сказав: Ось прийдуть дні і буде, коли почну наближатися, щоб відвідати тих, що живуть на землі, **19** і коли почну домагатися від тих, що перевищили неправедність своєю неправдою, і коли сповниться упокорення Сіона, **20** і коли позначений буде вік, який почне минати, вчиню ці знаки: Книги відкриються перед лицем сили, і всі разом побачать, **21** і молоді роки заговорять своїми голосами, і вагітні породять незрілих дітей, трьох і чотирьох місяців, – житимуть і рухатимуться. **22** І скоро з'являться посіяні місця, котрі же не є посіяними, і повні сховища скоро знайдуться порожніми, **23** і зі шумом затрубить труба, яку, коли всі почують, скоро жахнуться. **24** І буде в тім часі: воюватимуть друзі проти друзів як вороги, і жахнеться від того

земля, і жили джерел стоятимуть і не побіжать на три години. **25** І буде, що кожний, хто залишиться з цих усіх, так як я раніше сказав, той спасеться і побачить моє спасіння і кінець вашого віку. **26** І побачать люди, які є прийняті, які не покуштували смерті від свого народження. І зміниться серце в тих, що живуть, і обернеться на інше почуття, **27** бо усунеться зло і погаситься обман. **28** Розквітне ж віра і переможеним буде зітління, і покажеться правда, яка стільки днів була без плоду. **29** І сталося, коли він мені говорив, і ось я тихо поглянув на нього, перед ким же я стояв. **30** І він сказав до мене: Ось я прийшов до тебе показати час настання ночі. **31** Отже, якщо знову помолишся і знову попостиш сім днів, знову тобі сповіщу сім більших речей після дня, **32** про який я почув, бо почувся твій голос перед Всевишнім. Бо Сильний бачить твій напрям і побачив чистоту, яку ти мав від твоєї молодості, **33** і через це він послав мене показати тобі всі ці речі. Я тобі сказав: Вір і не бійся, **34** і не спіши за попередніми часами думати марне, щоб ти не наблизився *до* останніх часів. **35** І сталося, що після цього я знову заплакав і також постив я сім днів, щоб сповнити три тижні, які сказані були мені. **36** І сталося, що о восьмій ночі моє серце знову сумувало в мені, і я почав говорити до Всевишнього, **37** бо мій дух дуже горів і моя душа мліла. **38** І я сказав: Господи! Говорячи, ти заговорив від початку створення, в
мой1. 1 першому дні, кажучи: *Хай буде небо і земля! І твоє слово – досконале діло. **39** І був тоді дух і темрява, довкруги носилася тиша, шум людського голосу не був створений Тобою. **40** Тоді Ти наказав винести з твоїх скарбів світле світло, щоб освітити твої діла. **41** І в другому дні Ти створив дух сили. І наказав йому, щоб поділив і зробив поділ між водами, щоб якась частка відійшла вгору, і друга частка залишилася вдолі. **42** І в третьому дні Ти наказав водам зібратися в сьомій частині землі, бо шість частин Ти осушив і зберіг, щоб перед тобою служили й діла, посіяні від Бога. Бо твоє слово пішло і діло скоро сталося, **44** бо зразу пішло безмірне множество овочу, і різнорідне бажання смаку, і квіти незмінні видом, і недосліджені запахи пахощів. І третього дня це було створене. **45** В четвертому ж дні Ти наказав, щоб було сяйво сонця, світло місяця і розміщення зірок. **46** І Ти їм наказав, *щоб
мой1. 9 служили приходові створеного чоловіка. **47** В п'ятий же день Ти сказав сьомій частині, де була зібрана вода,

сѣмене моѐ и конецъ вѣка вашего. и оузрѧ́ иже въспрїѧтны суть люди. иже смерти не вкусиша ѿ рожденїѧ своѐго. и премени́тсѧ ср҃це въ обитаю́щѣмъ. и обрати́тсѧ въ чювьство и́ное, загла́дитъ бо сѧ лука́вое, и пога́си́тсѧ лесть. процвитетъ же вѣра, и побѣдитсѧ растлѣнїе. и на́бйсѧ и́стинна иже бе҃ пло́да бы҃ [дни толи́ки][16]. и бысть ѐгда мѝ гла́, и ѐе (ти́хо въсмотрѣхъ на́нь пр҃е ни́мъ же)[17] стоѧ́хъ и рече къ мнѣ. ѐе прїидо́хъ к тебѣ, показати [вре́ма прише́шеи но́щи][18]. ч҃ще бо паки возмоли́шисѧ. и па́ки пости́шисѧ, з҃, дн҃ї. па́ки тебѣ возвѣщу сѐмъ бо́льшаа вещи по дн҃и которомъ слы́ша́. слы́шанъ бо ѐсть гла́ твои пр҃е вы́шнимъ. ви́дѝ бо кръпкїи оуправленїе твое. и прови́дѣ чистоту́ ю́же ѿ ю́ности твоеѧ и́мѣлъ ѐси. и сего ради посла́ ма показа́ти тебѣ вѝ ве́щи сїѝ, (повѣ́дахъ)[19] тебѣ, вѣ́руи и не бо́исѧ, и не мозѝ тща́тисѧ съ пр҃ьвыми времены мы́слити сѹ́тнаѧ. да не прибли́жишисѧ послѣ́днихъ времен҃ѣ. и бысть по си́хъ (-)[20] плаканхсѧ па́ки, и тако́же поста́хсѧ сѐмь дн҃ї. да ѝспо́лню три неде́ли иже рѣ́ны суть мнѣ. и бысть въ о́смую но́щь, (-)[21] ср҃це мое скорба́шесѧ паки въ мнѣ, и нача́ гла́ти пр҃е вы́шнимъ, распала́шесѧ бо дх҃ъ мо́и зѣ́ло. и дш҃а моѧ оуныва́шесѧ. и реко́хъ. с҃ѣ гн҃и глаголи гла́алъ ѐси ѿ нача́ла сътворе́нїѧ въ пр҃ьвыи дн҃ь глаголи. *да бѹдѐ нб҃о и земла и твое слово дѣ́ло съвръшено. и бысть тогда дх҃ъ [-][22] и тма́ о́кр҃тъ ношашесѧ (-)[23] молча́нїе. шѹмъ гла́са чл҃а не бѣ (сътво́ренъ) ѿ тебе. тогда́ гла́алъ ѐси ѿ съкровищъ твои҃ъ воздати свѣтъ свѣтлыи, (иже о́свѣти)[24] дѣ́ла твоа. и въ дн҃ь вто́рыи [-][25] созда́лъ ѐси дх҃ъ дръжа́вы. и повелѣлъ ѐси ѐмѹ да раздѣ́литъ, и раздѣленїе сътво́ритъ ме́жду во́дъ. да ча́сть нѣкаѧ вы́ше ѿстѹпитъ, (и) часть (втораѧ)[26] ни́зу пребыва́етъ. и въ тре́тїи дн҃ь повелѣлъ ѐси водѣ́ съвокѹпи́тисѧ въ сѐмѹю ча́сть землѝ. ше́сть бо частїи о́сѹши́лъ ѐси и съхранѝ. ѐже бы҃ пр҃е тобо́ю служи́ли, и дѣ́ла насѣ́ѧна ѿ бг҃а. сло́во бо твое и́зыиде, и дѣ́ло скоро сотворя́шесѧ. И́зыиде бо скоро пло́ мно́жество безмѣ́рно. и желани́ѐ вкѹшенїю разли́чни и цвѣты (лицъ)[27] непремѣ́нны. и о́бонанїе о́бонанїю неи́зслѣдова́ны. [-][28] въ дн҃ь тре́тїи сїѧ сътворена суть. в четве́ртыи же дн҃ь повелѣлъ ѐси солне́чнеи бы́ти свѣтлости, лунѣ свѣтъ, (и) звѣзда́мъ разѣ́смотренїе. и повелѣлъ ѐси и́мъ *да слѹжа́тъ ѧ мѡ ѧ
ѧ мѡ ѧ пришествїю создáнномѹ чл҃ку. въ пѧ́тыи же дн҃ь рекълъ ѐси сѐмои части гд҃ь бы҃ вода́ собра́на, да сътво́рѧ́ живо́тнаѧ [и летѧ́щаѧ и][29]

рибы· Й та́ко съ҃твора́шесѧ вода̀ нѣ҃ма и҃ безду́шна, [и҃же бж҃їимъ мановеніе́мъ повелева́хусѧ][30] живо́тнаѧ съ҃твора́шесѧ. да ѡ҃ сего̀ ди́внаѧ твоа̀ ро́дове провѣщаю҃· Й тогда̀ съхрани́лъ е҃си дв҃ѣ душѐ, и҃ма е҃ди́ною назва́лъ е҃си е҃но́хъ. і и҃ма второ́ю назва́лъ е҃си левіа́да́мъ· Й разлу́чи҃ е҃си е҃ди́наго ѡ҃ друга́го. не бо̀ можа́ше се҃ма́ѧ ча́сть гдн҃ѣ бысть вода̀ собра́на снести и҃хъ. и҃ да́лъ е҃си е҃но́ху е҃ди́ну часть и҃же о҃су҃ше́на е҃сть, тре́тіи дн҃ь да о҃бита́етъ на не́и· Г҃дь҃ суть го́ръ тыса́щ҃а. а҃ левіа́дамꙋ же да́лъ е҃си се҃мꙋю часть мокра̀. и҃ дръжа́лъ е҃си е҃го да бꙋ́де҃ в пожре́ніе и҃хже хо́щеши и҃ когда̀ хо́щеши· въ шесты́и же дн҃ь повелѣлъ е҃си зе҃лѝ да створи́тъ пре҃ тобо́ю ско́ты (-)[31] звѣри и҃ га́ды и҃ на҃ тѣ҃ми ве́щ҃ми (съ҃твори́лъ е҃си) а҃да́ма. е҃гоже поста́вилъ е҃си вожа̀ (и҃ кна́зѧ) на всѣхъ съ҃творе́ніи и҃же съ҃твори́лъ е҃си. и ѡ҃ него̀ ро́дꙋ҃сѧ мы̀ всѝ и҃хже и҃збра́лъ е҃си лю́ди· Сі҃ѧ же вс҃ѧ рекохъ пре҃ тобо́ю г҃и [-][32] и҃же ради насъ съ҃зда́лъ е҃си [-][33] свѣтъ· О҃ста́нцы же и҃зы́чествіи ѡ҃ а҃да́ма рождени реклъ е҃си ѝ ничтоже бы́ти, я҃ко слинѣ подо́бни суть. и҃ я҃ко капленіе ѡ҃ сосꙋда оу҃подоби҃ е҃си мно́жество и҃҃. и҃ нн҃ѣ г҃и се҃ тіи҃ я҃зы́цы и҃же ниво҃что́же ѣ҃мѣне́ни суть, [нача́ш҃][34] владѣти на́ми и҃ пожира́ти на́съ· Чты́ же лю́діе твоѝ и҃хже (возда́лъ е҃си)[35] пръворо́же́ны е҃ди́наго рожде́наго (-)[36] возлюбле́н҃наго [твое҃го][37]. преда́ны е҃смы̀ въ рꙋка́хъ и҃хъ. и҃ а҃ще ради на҃ съ҃тво́ре҃ бы́сть свѣт҃ъ. вѣ҃скꙋю достоа́ніе не вѣ҃здръжи҃ [с вѣ҃ко҃][38], доко́лѣ сі҃ѧ бꙋ́де҃·

Г҃ла, з҃·

Бы́сть е҃гда̀ сконча́хъ (г҃лъ)[1] слове́съ сі҃, посла́нъ е҃сть къ мнѣ а҃г҃лъ. и҃же посла҃ бы́сть къ мнѣ. въ прежнѧѧ нощи и рече къ мнѣ востани́ е҃здра, и҃ слы́ши словеса̀ и҃же прїидо́хъ г҃лати тебѣ. и҃ рекохъ, г҃ли г҃и мои́· Й рече къ мнѣ. мо́ре поста́влено е҃сть въ простра́нн҃ѣ мѣ҃стѣ да бы́сть глубо́ко и҃ е҃҃мѣрно· Бꙋ́детъ же е҃мꙋ и҃ вхо҃ в тѣ҃снѣ мѣ҃стѣ поста́вленъ, дабы подо́бно рѣ҃ка҃. кто҃ бо хота́щи хо́щетъ вънитѝ в мо́ре и҃ ви́дѣти е҃го и҃ли господовати и҃мъ. а҃ще не про́идетъ тѣ҃соты въ ширинꙋ ка́ко прїити мо́жетъ, (и҃) па́ки и҃но· Гра҃ созда́нъ е҃сть и҃ поста́вле҃ на мѣ҃стѣ по́лсто҃ѣ҃ е҃сть же по́лнъ всѣхъ бл҃гомъ. въсхо҃ [-][2] е҃го тѣ҃снъ и҃ въ стромленіи҃ поста́вленъ бысть о҃десноу҃ю бо о҃гнь, о҃шꙋю́ во́да глубока. стеза҃ же е҃сть е҃дна тоикъмо между и҃хъ поста́влена. и҃же бѣ҃ [между о҃гне҃ и҃ водо́ю][3], е҃дн҃ тоикмо стꙋпень чл҃чїи можаше воместѝти. сего ради а҃-

щоб створили звірів, і птахів, і риби. І так стала **48** творити звірів німа і бездушна вода, якій божим промисом наказувалося, щоб з цього народи розповідали про твої подиву гідні *діла*. **49** І тоді Ти зберіг дві душі, ім'я одної назвав Ти Енох й ім'я другої назвав Ти Левіятан. **50** І Ти відлучив одного від другого, бо сьома частина, де була зібрана вода, не могла їх тримати. **51** І Ти дав Енохові одну частину, яка була осушена третього дня, щоб він жив на ній, де є тисяча гір. **52** А Левіятанові ж дав Ти сьому мокру частину. І Ти його зберіг, щоб був в їжу тим, кому хочеш і коли хочеш. **53** В шостому ж дні Ти наказав землі, щоб створила перед тобою скотину, звірів і плазунів. **54** І над тими речами створив Ти Адама, якого Ти настановив володарем і князем над всіма створеними, яких ти зробив. І з нього народжуємося всі ми – народ, який Ти вибрав. **55** Це ж усе сказав я перед тобою, Господи, що задля нас створив світ. **56** Про позосталі ж народи, що від Адама народжені, Ти сказав, щоб вони нічим не були, тому що прирівняні є до слини і до каплі з посуду, – Ти уподібнив їх множество. **57** І нині, Господи, ось ті народи, що вважалися за ніщо, почали панувати над нами і пожирати нас. **58** Ми ж твій первородний народ, якого Ти створив єдиним народженим, улюбленим твоїм, ми є видані в їхні руки. **59** І якщо задля нас світ був створений, чому не посідаємо насліддя з віком? Доки це буде?

Глава 7

1 І сталося, що коли я закінчив говорити ці слова, посланий був до мене ангел, який посланий був до мене в попередніх ночах, **2** і сказав до мене: Встань, Ездро, і послухай слова, які я прийшов тобі говорити! **3** І я сказав: Говори, мій Господи. І він сказав до мене: Море поставлене в широкому місці, щоб було глибоким і безмірним. **4** Буде же йому і хід в тісному місці поставлений, щоб *було* подібне до рік. **5** Бо хто бажаючи бажає ввійти до моря і побачити його чи володіти ним, якщо він не пройде через тісні місця, до широкого як зможе прийти? **6** І знову інше: Місто є збудоване і поставлене на пільному місці, є ж повне всіх дібр. **7** Вхід його тісний і поставлений в стрімкому, бо по правиці був вогонь, зліва – вода глибока, **8** а є тільки одна стежка між ними поставлена, що була між вогнем і водою, що могла помісти-

ти лише одну людську стопу. **9** Задля того, якщо буде дано це місто людині в насліддя, і не пройде ніколи далі від покладеної прірви, як прийме вона своє насліддя? **10** І я сказав: Так, Господи. І сказав до мене: Такою є частина Ізраїля, **11** бо задля них я зробив вік. І коли Адам переступив моє рішення, суджено було те, що було зроблено. **12** І входи того віку стали вузькими, і болючими, і важкими, нечисленними ж і лукавими, і повними небезпек, і ускладненими великими труднощами і великими справами. **13** Ті, що великі входи віку – широкі і певні і приносять безсмертний овоч. **14** Бо якщо, входячи, не ввійшли б ті, що живуть, через ці тісні і марні, не зможуть отримати те, що є покладене, **15** то і сьогодні чому ти турбуєшся, коли зітлієш? І чому ти переймаєшся, коли є ти смертним? **16** І чому ти не прийняв до твого серця те, що приходить, але те, що теперішнє? **17** Відповів я, і сказав: Владико! Господи! *Ось Ти поставив твій
мой5. 8 закон, що праведні успадкують, безбожні ж загинуть. **18** Праведні же носять вузьке, надіючись на широке, бо які безбожно вчинили, і потерпіли утиски, і широкого не побачать. **19** І він сказав до мене: Немає судді над Бога ані розуму над Всевишнього. **20** Бо згинуть численні, що тепер є, які не згадають, що поставлено божий закон. **21** Адже, заповідаючи, заповів Бог тим, що приходять, коли прийшли, що *мають* чинити, – і жити будуть, і що зберігати, щоб не були покарані. **22** Бо ті не одержали поради, йому противилися, і собі постановили марні задуми, **23** і поставили собі обходження гріхів. І він гордовито говорив, що немає Всевишнього, і його доріг не пізнали, **24** і знехтували його законом, і відкинули його обіцянки, і в його законі не мали віри, і його діла не вчинили. **25** Задля того, Ездро, порожнє – порожним і повне – повним. **26** Ось приходить час, і буде, коли прийдуть знаки, які я тобі передбачив, і з'явиться жінка, і, з'явившись, покажеться та земля, яка сьогодні ховається. **27** І всякий, який спасенним є від раніше сказаних лукавств, він побачить мої дива, **28** бо об'явиться мій Син Ісус з тими, що є з ним, і звеселять тих, що залишилися в чотирьохстах роках. **29** І буде після цих років, і помре мій Син Христос і всі, хто мають подих людини. **30** І повернеться вік до давньої мовчанки на сім днів, так як в попередніх судах, так, щоб ніхто не залишився. **31** І буде після сімох днів, і пробудиться той вік, що ще не пильний, і зотлілий помре. **32** І земля від-

ще дастьсѧ гр҃а [сїи][4] чл҃ку въ достоѧнїе. и̑ не прїиндет҃ ли҃ [никог҃а][5] выше положена̀ стремленїа, ꙗко прїимет҃ достоанїе свое и̑ реки̑, тако г҃и. и̑ р҃ки̑ ко мнѣ тако е҆сть (-)[6] и̑ны̑ль часть ради и̑хъ бо сътвориⷧ вѣкъ и̑ когда прест҃упиⷧ е҆сть а҆дамъ положе́нїе мое. сѹжде́но бы́сть что̑ сътво́рено е҆сть. и̑ бы́сть входы тому вѣку тѣ́сны и̑ болезне́ны и̑ тр҃удны. ма́ло же и̑ лꙋка́вы и̑ сѣ́дными по́лни, и̑ тр҃удомъ вели́ки̑ (и̑) [вели́кимъ][7] дѣ́ломъ по̑пе́рты. и̑же бо́льши вѣ́ку вхо́ды простра́нны и̑ становиⷮ. и̑ сътвора́ющи безъсмр҃тныи пло́дъ. а҆ще бо входа́ще не бы́ша въшлѝ и̑же живу́тъ. тѣ́сна и̑ сѹе́тна сїа, не възмогу́тъ прїа́ти и̑же сѹть пр҃е̑ставленна. (и̑) нн҃ѣ бо въскꙋю ты̑ смꙋти́шисѧ е҆гда̀ бꙋ́деши растлѣ́нъ. и̑ что̑ матешисѧ ты̑ е҆гда̀ бꙋ́деши см҃ртенъ и̑ въскꙋю не прїа́лъ е҆си въ с҃рцы твое̑ что̑ е҆сть прише́ствїе и̑о что̀ наста́ющее. [-][8] ѡ҃вѣща̑ и̑ рѣ́хъ. вл҃ко г҃и, *се расмотриⷧ е҆си законъ ѓ мꙋ й твои. на́ко пра́ведніи (въслѣдꙋютсѧ)[9], нечестиⷤ́выи же погибнꙋтъ. пра́вед҃ніи же но́сѧтъ тѣ́сноту ѹ҃пова́ющи простра́ннаѧ· и̑же бо нечестиⷤ́во сътвориша. и̑ тѣ́сноты̑ постраⷣа́ша и̑ простра́ннаѧ не ѹ҃зрѧтъ. и̑ р҃ки̑ ко мнѣ нѣ́сть сꙋдіи па́че [г҃а][10] ни ра́зꙋмъ на̑ вы́шнаго. погибнꙋтъ бо мно́зи настоа́щіи. на̑же не по́мнитсѧ и̑же пр҃е̑ставле́нъ е҆сть бж҃їи зако́нъ. повелѣва́ющи бо повелѣ (г҃ъ)[11] градꙋщ҃и. когда прїидо́ша что̑ сътворя́ющи живу́тъ. и̑ что̑ въздержа́щи да не възказна́тсѧ тїи бо не сѹть совѣтова́нїи (-)[12] проти́вишасѧ е҆мꙋ. и̑ положи́ша себѣ помышле́нїа сѹетнаа. и̑ пр҃е̑ста́виша себѣ о҆бхожен҃іе грѣхо҃. и̑ вы́ше гл҃аше вы́шнемꙋ не бы́ти. и̑ пꙋти̑ е҆го не позна́ша, и̑ зако́нъ е҆го ѹ҃ничижи́ша, и̑ о҆бѣща́нїе е҆го ѡ҃верго́ша. и̑ в законѣ е҆го вѣры не и̑мѣша и̑ дѣ́ла е҆го не съверши́ша. того ра́ди е҆́здра пра́зденъ пра́здным҃. и̑ по́лн҃ по́лнымъ, е҆е [-][13] вре́ма прїидетъ и̑ бꙋдетъ когда прїидꙋтъ зна́менїа, и̑же пр҃е̑рекохъ тебѣ. и̑ на̑вит҃сѧ жена̀ и̑ на̑вла́ющи [-][14] пока́жетсѧ и̑же нн҃ѣ покрыва́етсѧ земла̀ и̑ всѧ́къ и̑же и̑збавле́нъ е҆сть ѡ҃ пр҃е̑речены̑хъ лꙋка́вы̑хъ. тои̑ ѹ҃зри́тъ дивнаѧ моа̀. ѡ҃кры́етъ бо сѧ сн҃ъ мои̑ і҃с с тѣ́ми и̑же с ни́мъ сѹть. и̑ ѹ҃блажа́тсѧ и̑же ѹ҃ставле́ни сѹть в лѣтѣхъ ѵ҃. и̑ бꙋдетъ по лѣтѣхъ сихъ и̑ ѹ҃мр҃е̑ сн҃ъ мои̑ х҃с. и̑ вс҃и и̑же дыха́нїе и̑мꙋ чл҃цы. и̑ о҆брати́тсѧ вѣ́къ въ дре́внее молъча́нїе, дн҃їи се́дмъ· на́ко въпрывыхъ сꙋдѣхъ тако да никто̑ о҆ста́нетсѧ, и̑ бꙋдетъ по дн҃ехъ седмѝ и̑ възбꙋдитсѧ· что̑ не

êщѐ бди́тъ вѣкъ и҆ оу҆мре́тъ расте́нетъ. и҆ земл҃а въ҃здае́тъ и҆же на не́и спа́тъ. и҆ пра́хъ и҆же на нем҆ млъча́нїе о҆бита́етъ, и҆ храни́лища въ҃здаю́тъ, и҆же в҃ ни́хъ преда́ни суть дш҃и· и҆ ѡ҆кры́ется вы́шнїи на пр҃тлѣ сѹдїа́ и҆ про́идетъ [бѣды]15, и҆ дълъжна҃ съ҃бира́ются. (сѹдїа́)16 же самъ о҆ста́нетъ, [-]17 и҆́стинна ста́нѣ и҆ вѣра въ҃змо́жетъ. и҆ дѣло въ҃спѣ́детъ и҆ мѫ́здьі ска́жѹтсѧ и҆ пра́вды бда́тъ, и҆ непра́вды не (влады́ютсѧ)18. [-]19 [и҆ реко́хъ]20. (-)21 *прьвыи а҆враа́мъ ради содо́млянъ моли́лъсѧ. *и҆ моѷ̀сїи за ѡ҆ц҃ы в пѹсты́ни съ҃грѣ́шѝша. і҆ [-]22 *и҆же по не́мъ за і҆и҃ла въ дн҃и [а҆хаа́за]23 и҆ само́ила [-]24, и҆ *дв҃дъ за съ҃кръше́нїе. и҆ *соло́монъ за и҆хъ и҆же [прїидо́ша]25 въ о҆с҃ще́нїе, і҆ *и҆лїа́ за тѣхъ и҆же до҃́ждь прїа́ша и҆ за мр҃тва да о҆живи́тъ. і҆ е҆зекїа́ за́ люди въ дн҃и (сенахери́ма)26 и҆ мно́зи за мно́гихъ. а҆ще бо нн҃ѣ когда тлѣ́нно въ҃зрасло̀. и҆ непра́вда оу҃мно́жена е҆́сть. и҆ моли́шасѧ пра́вїи за нечестиѵ́выхъ. вѣ҃скѹю нн҃ѣ та́ко не бѹдетъ, и҆ ѡ҆вѣщà къ мн҃ѣ и҆ рече. настоя́щемѹ вѣкѹ нѣ́сть конца̀, слава в немъ безъ҃преста́нно пребыва́етъ. ради того молишасѧ [-]27 за не́мощны. дн҃и бо сѹдныи, бѹдѣ́ коне́цъ вре́мени сего. и҆ нача́ло вре́мени прише́ствїа бесме́ртнаго в н҃ѣ́же проше́лъ расте́нна ѡ҆ц҃ѣше́нїа е҆́сть (толкова́нїа)28, ѡ҆сѣче́но е҆́сть невѣ́рїе. въ҃расте́ же пра́вда въ҃зс҃ї́ана е҆́сть и҆́стинна тогда бо никто́же мо́жетъ [спасти е҆го и҆же погибе]29. ни ѡ҆ц҃ѣти́ти и҆же сказà, и҆ ѡ҆вѣща́хъ и҆ реко́хъ. сѐ сло́во мое прьвое и҆ послѣ́днее, я҆́ко лѹчши бы҃ не да́ти зе҃́млю а҆да́мѹ и҆ли е҆гда оу҃же дана бысть въ҃здержа́ти е҆го да не съ҃грѣ́шитъ. что́ бо тр҃ебѣ е҆́сть [чл҃кмъ]30 в настоя́ще҃ (жи́тїи и҆)31 вѣ҃ ско́рби. и҆ мр҃твымъ оу҃пова́ти ка́знемъ. ѡ҃ что́ съ҃твори́лъ а҆да́ме· *а҆ще бо ты̀ съ҃грѣши́лъ е҆си нѣ́сть съ҃творе́но е҆ди́но твое паде́нїе, но̀ и҆ на́ше и҆же ѡ҆ тебѐ прїидо́хом҆. что́ бо тр҃ебѣ на҃ а҆ще о҆бѣща́но е҆́сть бесмр҃тное вре́мя. мы́ же смр҃тная дѣла съ҃дѣловае҃, и҆ я҆́ко пр҃е́речено е҆́сть на҃ вѣ҃чныя оу҃пова́нїя. мы̀ бо строптиѵ́вы и҆ сѹ́етни съ҃творе́ни е҆смы̀. и҆ я҆́ко пр҃е́ста́влена сѹть намъ [-]32 жили́ща здравле́ни и҆ становѝты. мы бо лѹка́во жилѝ е҆смы̀. и҆ я҆́ко пр҃е́ставле́на е҆́сть сла́ва вышна́го защити́ти и҆ и҆же [поздѣ]33 пожи́ша. мы же стропо́тныя пѹтѝ ходи́хо҃. и҆ я҆́ко повѣ́стьсѧ ра́и е҆мѹ́же плодъ нерастлѣ́нъ пр҃е́стои́тъ, в не́мъже е҆́сть становѝтаѧ и҆ врачебнаѧ. мы́ бо не вни́демъ вѣ҃ небл҃годарны҃ї бо мѣ҃стехъ пожи́хомъ. и҆ я҆́ко на звѣ́здахъ свѣта́тъ лица̀ и҆хъ и҆же въ҃здержа́нїѧ и҆ма́хѹ. наши бо лица на мра́-

а҆ мѡ и҃и
в мѡ и҃в
в ц҃р и҃д
в пара҃ ѕ
г ц҃р и҃
г ц҃р ѕ҃і
и҆ и҃и

дасть тих, що в ній сплять, і порох того, що на ньому мовчазно живе, і сховки віддадуть душі тих, що до них є передані. **33** І на престолі об'явиться Всевишній – суддя. І минуть біди, і належне збереться. **34** Суддя ж сам залишиться, правда встане, і віра набере сили, **35** і діло ітиме, і винагороди проявляться, і справедливості чуватимуть, і несправедливості не спатимуть. **106** І я сказав: *Першим молився Авраам за содомітів, *і Мойсей – за батьків, що згрішили в пустині, **107** і *той, що після нього, – за Ізраїля в днях Ахаза і Самуїла, **108** і *Давид – за скруху, і *Соломон – за тих, що прийшли на освячення, **109** і *Ілля – за тих, що одержали дощ, і за мертвого, щоб оживити, **110** і Езекія – за народ в днях Сенахерима, і численні – за численних. **111** Бо якщо сьогодні, коли зросло тлінне і помножилася несправедливість, і помолилися праведні за неправедних, чому сьогодні так не буде? **112** І він відповів мені, і сказав: Теперішньому віку немає кінця, слава в ньому безперервно зостається. Задля того вони молилися за немічних, **113** бо день судній буде кінцем цього часу і початком часу приходу безсмертного, в якому минуло тління. **114** Знищеним є пояснювання, відрізане є невірство, зросла ж справедливість, зійшла правда. **115** Бо тоді ніхто не зможе спасти того, що згинув, ані звільнити того, що зв'язав. **116** І я відповів, і сказав: Це моє перше і останнє слово, бо краще було б не дати землю Адамові, або, коли вже була дана, змусити його, щоб не згрішив. **117** Бо чому потрібно людям в теперішньому житті і в скорботі і мертвим очікувати покарання? **118** О, що зробив ти, Адаме? *Бо коли ти згрішив, не стався тільки твій упадок, але й наш, що з тебе ми прийшли. **119** Бо що нам потрібно, якщо є обіцяно безсмертний час, ми ж чинимо смертні діла, і якщо віщованою є нам вічна надія? Бо і ми стали дуже марними. **121** І навіщо відкладені є нам помешкання здоров'я і певності? Ми ж зле жили. **122** І оскільки представлена є слава Всевишнього, щоб боронити тих, що пізніше жили, ми ж ходили поганими дорогами, **123** і що об'явиться рай, якого овоч залишиться нетлінним, в якому є певне і лікувальне, **124** ми ж не ввійдемо, бо ми жили в невдячних місцях. **125** І як на звіздах світитимуть лиця тих, які мали стриманість, бо наші лиця над чорними темнотами, **126** бо ми, коли

мой1. 18
мой2. 32
црс2. 24
пар2. 6
црс3. 8
црс3. 17 і 18
рим. 5

жили, не думали, коли творили беззаконно, що маємо терпіти по смерті. **127** І він відповів, і сказав: Це є задум заворушень, яким заворушеним буде той чоловік, що народився на землі, **128** щоб, якщо ображеним буде, хай терпить те, що ти сказав, якщо ж переможе, одержить те, що кажу. **129** Тому що це є дорога, яку Мойсей, коли жив, об'явив народові, кажучи: Вибери собі життя, і щоб ти жив. **130** Не повірили ж йому, а після нього ні пророкам й ні Мені, Який заговорив до них. **131** Тому не було смутку у їхньому вигубленні, так як є прихід радості над тими, кому запевнене спасіння. **132** І я відповів, і сказав: Знаю, Господи, що Ти Всевишній, названий милосердним. Який люблений тими, що життя ведуть по
рим. 2 його закону, **133** і терпеливий *так, що терпеливість подає тим, що згрішили, наче своїми ділами винагородником є, бо дати хоче за правильність прошення, **134** і дуже милосердний всім, що тепер є, і що минули, **135** і що будуть. **136** Бо якщо не помножить свого милосердя, не оживе вік з тими, що пішли за ним. **138** І він дає, так як не дасть своєї доброти, щоб облегшені були ті, що беззаконня вчинили, від своїх беззаконь. Не зможе бути оживленою *одна* десятьтисячна частина людей. **139** І якщо б суддя не знав тих, що є очищені його словом, і очистив би множество зневажань, ще не залишилося б в безчисленне множество, хіба дуже мало.

цѣхъ черныхъ, ни бо помыслихомъ живуще когда безаконно творяще что имамы по смерти терпѣти. и отвѣщавъ, и рече· Сий есть помышлéнїе подвигнéнїе что подвигнетъ иже на земли рождéнъ есть чловѣкъ, да аще обижень будетъ да тръпитъ что рéкълъ еси. аще же победитъ приемлетъ что глю наконе сéи есть [живо][34] наже моусеи рече егда житъ, к людемъ глюще, избери себѣ живóтъ (и) да живéшъ. не вѣроваша же ему ни по немъ прркомъ, ни ни мнѣ иже глалъ есмь имъ. наконе не быстъ скорбъ въ погублéнїе ихъ, наконе пришествїе есть рáдости на ни ихже совѣтно есть спсенїе. и отвѣщáхъ и рекохъ· вѣмъ ги наконе [-][35] званъ еси вышнїи милосердъ, [-][36] что любитсѧ тѣми иже житїе съторяютъ по закóну его, и тръпеливъ есть, *наконе терпѣнїемъ подаетъ сúмъ иже съгрѣшиша наконе своими дѣлы. вьздатель есть наконе бо дати хóщетъ за прáво испрошéнїе. и мнóго мрдъ (-)[37] (всѣмъ)[38] наже настоящие суть, і иже минуша і еже будуще суть· чще бо не оумнóжи [мрдїѧ своегó][39], не оживéтсѧ вѣкъ с тѣми иже (въслѣдáху)[40] нáнь, и даѣ наконе аще не дастъ отглтти своéѧ, да облегчáтсѧ сїи иже въ безакóнїе съторúша отсвоихъ безаконій, не възможетъ десятто тысящнаѧ чáсть ожити чловѣкомъ. и судїѧ аще невѣдетъ симъ иже [очищéни][41] суть словомъ его, и очúститъ мнóжество рвенїѧ не оу бо остáвили бы сѧ въ бесчúсленное мнóжество тóкмо мáло вѣло·

мат. 20 мт ѝ

Глава 8

1 І він відповів мені, і сказав: Цей вік зробив Всевишній задля багатьох – будуче ж задля нечисленних. **2** Говорю перед тобою притчу, Ездро: Як запитаєш землю, і скаже тобі, що земля дасть дуже багато, з чого зроблять глиняний посуд, мало ж пороху, де буває золото, так і дія теперішнього віку. **3** *Бо численні є створені, мало ж спасеться. **4** І я відповів, і сказав: Душе моя, з'їж розуміння і проковтни мудрість, тому що **5** ти обіцяла слухати і бажаєш пророкувати, бо не дано тобі місце тільки *щоб* жити. **6** Господи, якщо не дозволиш твоєму рабові, щоб ми молилися перед тобою, а даєш нам насіння в серце і чуття службі, де буде створений плід, де жити зможе кожний тлінний, який носитиме місце чоловіка. **7** Бо Ти сам є і ми є одним творінням твоїх рук, так як Ти сказав. **8** І оскільки мені в лоні створене було

Гла, ѝ·

Отвѣщавъ къ мнѣ и рече. сéи вѣкъ съторилъ вышнїи мнóгихъ ради. (пришéствїѧ)[1] же ради мала, глю прѣ тобóю подóбное ездра. какоже възпрóсиши земли и речéте ти наконе дастъ земли мнóго болши гдь съторáтъ скудéлницы. мáло же прáхъ гдь злáто будетъ. такó и дѣáнїе настоящаго вѣка. *мнóзи бо съторéни суть мáло же спсетсѧ. мѳ ѝ и отвѣщáхъ и рекóхъ, дше моа пожри разумѣнїе и поглоти (мдрть)[2] понéже обещáла еси [слушати][3]. и [прчествовáти хотящи][4]. не бо дáно естъ тебѣ пространъство, [токмо][5] жити. сн ги [аще не][6] отпустиши рабу твоемý да мóлимсѧ прѣ тобóю. и даéши намъ сѣма въ срдце и чювство службѣ гдѣ плóд съторитсѧ. гдь жити возмóжетъ всѧкъ растлѣнъ иже носити мѣсто чловѣку. единъ бо еси и единó съторéнїе мы ѣсмы рукý твоéю, наконе глалъ еси. и какó (мнѣ)[7] въ матриси создáно естъ тѣло

и подаю́щи съста́ви. съдрѣжи́тсѧ вѣ ѻ̑гни и водѣ̀ твоѐ твореніе. и ѧ̑ мц҃ь, страждетъ твое създа́ніе, (и) [твое съворе́ніе][8] и́же в не́и съворе́но є̑ то́ и́же что́ съхрани́тъ, и в҃ чс̑ съхрани́тсѧ, и ѻ̑бѣ же съхрана́тсѧ. [съхране́ное же никогда][9] па́ки ѻ̑братй матри҃зѣ и́же в не́и расто́ша· Повелѣлъ бо̀ є̑си ѡ̑ не̑ съста́вѣ что́ є̑сть со́сецъ вѣзда́ти млека пло̀ со́сецъ да ко́рмитсѧ то́ что́ създа́но є̑сть да́же до вре́мени нѣкоє̑го· и́ па́ки расмо́трй є̑го своему мл҃рдію, [и воспита́лъ][10] є̑си є̑го твое́и пра́вдѣ. и наоу́чи́лъ є̑си є̑го зако́ну твоє́му, и наказа́лъ є̑си є̑го твоє́му ра́зуму. и оу́мрътвиши є̑го на́ко свое съворе́ніе, и паки о́живи́ши є̑го на́ко є̑ди́но дѣло. а҆ще бо погуби́ши є̑го и́же толи́кими тр҃ды създа́нъ є̑сть твои́мъ повеле́нїемъ (вѣзмо́жно є̑ нарѧжа́ти)[11], да что́ съворя́шесѧ [съхрани́тсѧ][12]. и нн҃ѣ [гн҃и][13] гл҃ю о̑ всѧ́ком чл҃цѣ ты̀ на́ипаче вѣси и о̑ людє̑ твои́хъ ради о̑ ни́хже болѣзную, и о̑ наслѣдїи твоє́м є̑гоже а҆́зъ рыда́ю и ради їл҃ѧ коє̑го ско́рбенъ є̑смь. и [-][14] їа́кова ради є̑гоже а҆́зъ болѣзную· Сего ради начну́ моли́ти пр҃е̑ тобо́ю за ма и за и́хъ на́ко ви́жу паде́ніе наше и́же о̑бита́емъ на зе́мли. но слы́шахъ скорѣе суди́ю и́же прише́ствѐнъ є̑сть· Сего ради оу́слы́ши гла́съ мои и разумѣи сло́во мое и гл҃ю пр҃е̑ тобо́ю· Нача́токъ словє̑ е҃здринъ, пре́жде неже во́зметсѧ, и рѣхъ, гн҃и и́же о̑бита́еши въ вѣки. є̑гоже о̑́чи вѣздви́гнуты на́ивы́шѣшей а҆е́ра. и є̑гоже прт҃ѣ бе́цѣ́нныи є̑ и сла́ва неи҃спыта́нна. є̑му҃ пр҃е̑сто́м҃ во́и а҆гг҃лъстїи съ тре́петомъ. и́хже съхране́нїе вѣтромъ и о̑гне́м҃ обращаетсѧ. є̑гоже слово и҃стйно и гл҃анїе сильно, и повелѣнїе крѣпко и разъсмотре́ніе стра́шно. є̑го́же о̑́бразъ сухи съворй бе́здны, и вѣ гнѣванїе растли́ти съворй го́ры. і и҃стинну҃ свѣдѣтельствуетъ. оу҃слы́ши [-][15] мл҃тву раба̀ твоє̑го. и вѣ оу҃шеса прїими моле́нїе ск҃уделѧ твоє̑го [-][16]. когда бо жи́вѣ гл҃ю, и ко҃гѧ разумѣ́ю ѡ̑вѣщаю. ни раз҃смо́тришъ людїи твои́хъ грѣсѣ̀. но и́же тебѣ вѣи҃стинѣ слу́жатъ. ни воньми нечестива҃ ѩ҃зы́комъ оу҃че́нїѧ. но и́же твое свѣдѣтельство съ бо́лѣзнїю съхрани́ша. не помы́слиши и́же пр҃е̑ тобо́ю л҃жи́во пожи́ша. но помани́ сїа и́же ѡ̑ бо́ли твоє́ѧ стра́х҃ позна́ша. неже хо́щеши погуби́ти и́же ско́томъ о̑бы́чаи и҃мѣша. но раз҃смотри тѣ́хъ и́же зако́нъ твои о̑би́льно оу҃чи́ша. ни прогнѣвасѧ нань и́же звѣ́реи горши о̑́суждени суть. но вѣзлюби́ши и́хъ и́же всегда̀ вѣ [пра́вду твою надѣются и сла́ву][17]. на́ко

тіло і даєш члени – в вогні і воді зберігається твоє твориння і 9 місяців терпить твоє твориння і твої сотворіння, які в ньому створені є. **9** Те, що зберігає і в чому збережене буде, і обоє же збережуться. Лоно ж ніколи знову *не* віддасть збережене, те, що в ньому виросло, **10** бо Ти наказав з їхніх членів, значить з грудей, дати молоко – плід грудей, **11** щоб те, що створене, годувалося аж до якогось часу. І знову Він погляне на нього своїм милосердям. **12** І Ти його вигодував твоєю справедливістю, і повчив його *в* законі твоєму, і скерував його твоїм розумом, **13** і смерті передаси його, як своє твориння, і знову оживиш його як одне діло. **14** Бо як погубиш його, що стількома трудами був створений твоїм наказом, можливим є провадити, щоб те, що створене було, збереглося. **15** І сьогодні, Господи, говорю про кожного чоловіка. Ти краще знаєш і про твій народ, про яких я вболіваю, **16** і про твоє насліддя, *задля* якого я плачу, і для Ізраїля, *задля* якого я є сумний, і Якова, задля якого я вболіваю. **17** Задля цього почну молитися перед тобою за себе і за них, тому що бачу наше падіння, нас, що проживаємо на землі. **18** Але я радше послухав *би* суддю, який прийде. **19** Задля цього почуй мій голос і зрозумій моє слово, і говоритиму перед тобою. **20** Початок Ездриних слів, раніше ніж буде забраний і я сказав: Господи, який живеш навіки, якого очі підняті вище *від* повітря, **21** і якого престол є безцінний і слава неосяжна, перед яким стоять ангельські вояки з тремтінням, **22** яких зберігання вітром і вогнем повертається, якого слово правдиве, і *ним* сказане певне, **23** якого наказ сильний і постава страшна, якого вид сухими зробив безодні, і в гніві до розтаяння привів гори, і свідчить правду, **24** вислухай молитву твого раба і в вуха сприйми молитву твого глиняного посуду. Бо доки я живий – говорю і доки роздумую – відповідаю. **26** Не споглядатимеш на гріхи твого народу, але на тих, які тобі по правді служать. **27** Ані не зважай на повчання безбожного язиком, але на тих, що з болем зберегли твоє свідчення. **28** Не думай про тих, що перед тобою неправедно жили, але згадай цих, що з твоєї волі пізнали страх. **29** Ані не бажай згубити тих, що мали звичаї скотини, але зглянься на тих, що славно вивчили твій закон. **30** Ані не гнівайся на тих, що гірші *від* звірів, вони були засуджені, але полюбиш тих, що завжди надіються на твою справедливість і славу. **31** Тому що ми і наші батьки зни-

кнемо такими звичаями, ти ж задля нас грішних назвешся милосердним. **32** Бо якщо бажаєш, щоб *над нами* змилосердитися, тоді назвешся милосердним нам, що не маємо діл справедливості. **33** Бо справедливі, *в* яких є численні відкладені діла, від правдивих діл одержать винагороду. **34** Чим є чоловік, щоб на нього ти лютував, або тлінний рід, щоб так ти ним засмутився? **35** Бо по правді немає нікого з народжених, хто безбожно *не* діяв, *і з тих, що надіються, який не згрішив. **36** Бо в тому сповіститься твоя справедливість і твоя доброта, Господи, як будеш милосердним *до* тих, що не мають суті добрих діл. **37** І Він відповів мені, і сказав: Правильно сказав ти дещо. І за твоїми словами, так і буде, **38** тому що по правді не думатиму на збудування тих, що згрішили, перед смертю, перед судом і згубою, **39** але радітиму над праведним глиняним посудом, і згадаються мандрування ж і спасіння і одержання нагороди. **40** Бо так, як я сказав, так і є. **41** Бо так, як орач на землі сіє багато насіння і садить багато саджанців, але в часі не все, що насіяне, спасеться, але й не все, що посаджене, буде вирване, так ті, що в віці насіяні, не всі спасуться. **42** І відповів я, і сказав: Якщо я знайшов ласку, говоритиму, **43** тому що насіння рільника, якщо не зійде, то, або не одержить в час твого дощу, або буде знищене великим дощем, **44** і так воно згине. Бо так і чоловік, який був створений твоєю рукою, і ти йому назвав образ, тому що ти є йому уподібнений, і задля того все створив і уподібнив рільника до насіння. **45** Не прогнівайся на нас, але прости твоєму народові і змилосердися над твоїм насліддям, бо ти помилуєш твоє створіння. **46** І він відповів мені, і сказав: Те, що є присутнє, є присутнім, і що будуче, є будучим. **47** Багато тобі зостанеться, щоб ти міг полюбити моє створіння над мене, тобі ж частіше і то щиріше, неправедні ж ніколи. **48** Але і в цьому подиву гідним ти є перед Всевишнім, **49** тому що ти себе упокорив, *так як* тобі годиться, і не забракло тобі, щоб ти був багато прославлений між праведними. **50** Задля численних бід і бідноти чиняться їм, що проживають вік вкінці, що ходили в великій гордості. **51** Ти ж знову зрозумій і від таких шукай твою славу, **52** бо вам відкритий є рай, засадженим є дерево життя, підготовленим є розмноження будучого часу, збудованим є місто, випробуваним є спочинок, удосконаленим є добро і вдосконаленою є премудмы и шїцы наши (таковыми)[18] моры йщезнемъ. ты же ради на҃ грѣшны҃ мл҃дъ възъзовешисѧ. аще бо желаеши да на҃ милуеши. тогда мл҃дъ наречешисѧ. мы же не имѣющи дѣла правды. праведни бо йѫже суть дѣла многа преставлена [-][19]. ш҃ (йстиньныхъ)[20] дѣлъ пріимутъ мзду. что ѥсть (-)[21] чл҃къ да ѥго прогнѣваеши или р҃ разстлѣнъ да тако ѡгорчен҃ъ будеши ш҃ него. въйстиннꙋ бо никто ш҃ рожены́хъ ѥсть йже (-)[22] нечестиво сътвориль, *и ш҃ надѣющихъ йже не сътворишлъ. ѣ томъ бо възвѣстится правда твоѧ и блгости твоѧ ѓи, ѥгда мл҃дъ бꙋдеши имъ йже не имѣютъ сꙋщества бл҃г҃и дѣло҃ и ш҃вѣщѧ къ мнѣ, и рече. право глалъ ѥси нѣ-которая и по словесехъ твоихъ тако и бꙋдетъ. нако не йстиннꙋ помышлю на зданїе йхъ йже сътворишиша [пр҃ѣ][23] см҃ртїю [пр҃ѣ][24] сꙋдомъ и погублен҃їемъ. но оубл҃ажꙋсѧ на праведнемъ сѵсꙋдѣлъ (и помануся) прехожен҃їе же и спсен҃їе и мздьі прїѧтїе, како бо глалъ ѥсмь тако и ѥсть. нако бо ратаи сѣетъ на земли сѣмена многа, и саждѣнїѧ множество садитъ. но не въ врема всѧ йже сѣана суть спсется. но ни всѧ йже сажена суть (въсторгнутсѧ)[25]. тако йже въ вѣцѣ сѣжни суть не вси спсутся· и ш҃вѣщахъ и реко́хъ. ащe ѡбр҃ѣто҃ бл҃ть глю, како сѣма ратаю ащe не възхо́дитъ или не прїе́млетъ во врема дождѧ твоего, или ащe растлѣно бꙋдетъ множен҃їе҃ дождѧ тако и погибнетъ. (и) тако бо чл҃къ йже рꙋкою твоею създан҃ъ бысть. и [ты ѥмꙋ ѡбразъ][26] именова. нако подобенъ [ѥси ѥмꙋ][27], (и) ѥго ради всѧ създаѧ ѥси. и оуподоби́лъ ѥси [-][28] сѣма ратаю. не [прогнѣваисѧ][29] на насъ. но прости люди твоѧ. и помилуи наслѣдїе твое. ты же сътворен҃їе твое помилуеши· и ш҃вѣщѧ къ мнѣ и рече, йже суть настоѧщаѧ настоѧщ҃и҃, і йже бꙋдꙋщаѧ бꙋдꙋщимъ. много тебѣ ѡстанетъ да можеши възлюбити мое сътворен҃їе наѧ мѧ. тебѣ же частѣише (и то скрынѣиши)[30]. неправедни же никогда. но и в семъ дивенъ ѥси пр҃ѣ вышнимь, нако смирисѧ ѥси (-)[31] подобитсѧ тебѣ. и не (ѡскꙋдилсѧ ѥси)[32] да между правѣны҃ много славишисѧ. сѣдъ ради многихъ и нищеты сътворѧ҃юсѧ ѭ, йже обитаютъ вѣкъ напослѣдокъ иже на многꙋ гордыню възходиша· ты же паки вразумѣи и ш҃ таковы҃ї (твою) ѹзыщи славꙋ. вамъ бо ѡтворенъ ѥсть раи, насажден҃о ѥсть древо живо́тное оуготовано ѥсть (бꙋдꙋщаго времени оумножен҃їе)[33]. създан҃ъ ѥсть градъ йскꙋшен҃ъ ѥсть покои, съвершена ѥсть блгостыня и съвершена

црс3. 8
пар2. 6

г҃ ч҃ й
ѣ пара҃ ѕ

премудрость, корень [лукавьство][34] знаменанъ есть ѡ̑ васъ. немощь [и̑ корь][35] ѡ̑ васъ [-][36] съкрыитъ есть. [и̑ на][37] ада бѣжитъ [-][38] растлѣнїе на забвенїе, проидоша болѣзнивии, и̑ явленъ есть на конецъ съкровищъ безсмрътныихъ. не хощи бо приложити на йщущихъ ѡ̑ оумноженїа йхъ йже погибнутъ. йже и̑ тїи прїемлюще свободу оуничижиша вышнаго и̑ закона его не помниша, и̑ пути его остависта. паче же праведнїи его попраша. *и̑ рекоша въ сръцы своемъ нѣсть ба. йбо вѣдаще якоже мрутъ· якоже бо ва прїемлютъ йже прѣречена суть. такоже йхъ (знанте)[39] и̑ мученїа йже оуготована суть. ни бо (тѣхъ)[40] [-][41] члка погубити. но и̑ тїи йже сътворени суть осквернища има его, йже сътвори йхъ. и̑ неблгодарни быша ему йже оуготовалъ имъ [-][42] живо· Коема ради вещи ѹ мои нн̃ѣ приближаемъ. йже не всѣмъ показа тоимо тебѣ, и̑ тебѣ таковыихъ малыихъ· И̑ ѡ̑вѣщахъ и̑ рекохъ. ее нн̃ѣ г̃и показалъ еси мнѣ множество знаменїи йже начнеши творити въ послѣднїи ча, но не показа еси мнѣ въ кое врема·

мѳ йд

Гла, д̃·

ѡ̑вѣща къ мнѣ и̑ рече. мѣрящи мѣры [врема][1] в себѣ самом̃. и̑ будетъ егда видащи егда проидетъ часть нѣкоторыхъ знаменїи йже прѣречена суть· тогда разумѣеши якоже тому есть врема в коемъ начинаетъ вышнїи посѣтити вѣкъ что ѡ̑ его сътворенъ бысть. *и̑ когда оузрятъ въ вѣцѣ гибанїа мѣстѡ̑ [и̑][2] людемъ [-][3] смущенїе [-][4] тогда разумѣеши якоже ѡ̑ сн̃ѣ бысть вышнїи глантъ. ѡ̑ дни йже быша пр̃ѣ [тобою][5] ѡ̑ нача ла такоже бо все что сътворено есть въ вѣкъ. нача ло [имать такоже и̑ скончанїю][6]. и̑ скончанїе есть явленно· такоже и̑ вышнаго времена нача ла [имаютъ][7] явленна в чюдесѣхъ и̑ силы и̑ скончани и̑ въ дѣанїе и̑ знаменїа. и̑ будетъ всакъ йже спсенъ съторе будетъ і йже можетъ йзбѣжати по дѣломъ своимъ [и̑][8] по вѣрѣ в которую [вѣровалъ еси][9] (-)[10] останется ѡ̑ пречены бѣды. и̑ оусрящетъ спнїе мое в земли моеи и̑ въ предѣлехъ мои. [якоже][11] остилсѧ есмь ѡ̑ вѣка и̑ тогда [оумрдатсѧ][12] йже нн̃ѣ ѡ̑ступили суть пути моихъ. и̑ въ мученїихъ поживутъ. тїи йже йхъ повергоша въ забвенїе йже бо не познаша ма живущаго благотворенїа наслѣдити (-)[13] йже огорчиша закону моему егда еще баху имѣющи свободу и̑ егда еще есть имъ отворено покаанїа мѣсто. не вѣзразумѣша но оуничижиша. симъ треба по смр̃ти въ мученїи познати. (и̑)[14] не хощи еще

Глава 9

1 І Він мені відповів, і сказав: Коли мірятимеш мірки часу в собі самому, і буде, як побачиш, коли мине якась частина знаків, які є предсказані, **2** тоді зрозумієш, що це є час, в якому Всевишній починає відвідувати вік, який Ним був створений. **3** *І коли побачать у віці зміну місць і замішання народів, **4** тоді зрозумієш, що вони про Всевишнього говорили від днів, які були перед тобою, від початку. **5** Бо так все, що зроблене є в віці, має початок і також закінчення, і знищення є явним. **6** Так і часи Всевишнього мають явні початки в чудах і силах і виконання в дії і знаках. **7** І буде, що кожний, хто спасенним стане і хто зможе втекти через свої діла і через віру, в яку повірив, **8** омине передсказані біди, але знайде моє спасіння у моїй землі і у моїх границях, бо Я освятився у віці. **9** І тоді змилосердяться ті, що сьогодні відступили *від* моїх доріг, і в муках житимуть ті, які їх кинули до забуття. **10** Бо які мене не пізнали живими, добродійства одержавши, **11** які зневажили мій закон, коли ще мали свободу **12** і коли ще було їм відкрите місце покаяння, не зрозуміли, але погордили, цим треба по смерті в муках пізнати. **13** І не бажай ще бути шукачем як безбожні мучаться, але запитай як праведні спасуться, і яких є вік, і задля яких вік, і коли. **14** І я відпо-

пс. 113 і 52

мат. 24

вів, і сказав: **15** Давніше я сказав, і сьогодні кажу, і пізніше скажу, що численніші є ті, що гинуть, ніж ті, що спасуться, **16** так як більшими є хвилі від краплі. І Він відповів до мене, і сказав: **17** Яка нива, таке й насіння, і які квіти, такі й барви, і який робітник, таке й діло, який орач, така й земля, тому що був час віку. **18** І сьогодні, коли я підготував тим, що сьогодні є, раніше, ніж був вік, в якому вони жили, і ніхто Мені не заперечить. **19** Тоді все, що сьогодні створене, буде для світу воно приготоване і миру, що немає браку. Закон недосліджений, зіпсутим є їхнє життя. **20** І Я подумав про вік – і ось була біда задля думок, які до нього прийшли. **21** І Я побачив і дуже його помилував, і сховав собі гроно з китиці винограду, і саджанець з великого племені, **22** бо згине множество, що народилося без причини, і хай збережеться моє гроно і мій саджанець – це, що *з* великим трудом Я доконав. **23** Ти ж, якщо і ще додаси, щоб минули 7-м інших днів, але не постимеш в них, **24** підеш на поле квітів, де немає збудованого дому, і їстимеш тільки з польових квітів, і м'яса не покуштуєш, і вина не питимеш, але тільки квіти. **25** Благатимеш безперервно Всевишнього – і прийду, і говоритиму з тобою. **26** І я пішов, так як мені сказав, до поля, що зветься Ардат, і я там сів між квітами, і я їв з трав поля – і була мені їхня їжа в ситість. **27** І сталося після сімох днів, і я лежав на сіні, і моє серце знову було стурбоване, так як і раніше. **28** Відкрилися мої уста, і я почав говорити до Всевишнього, і сказав: **29** Господи, показуючи нам Себе, Ти показався нашим батькам в пустині. І що непотоптаним буде – неплідне, коли вони виходили з Єгипту. І, кажучи, сказав Ти: **30** Ізраїле, ти послухай Мене і насіння Якова – послухайте мої слова. **31** Бо ось Я у вас сію насіння – закон мій. І він видасть у вас овоч, і прославитеся в ньому навіки. **32** Бо ваші батьки, прийнявши закон, не зберегли, і моє законне вони не зберегли. І овоч закону був неплідним, бо не міг, тому що був твоїм. **33** Бо ті, що прийняли, згинули не зберігаючи те, що в них було посіяне. **34** І ось є звичай, що коли земля приймає насіння або корабель моря чи якась посудина їжу чи напиток, коли було закінчене **35** те, що в них є посіяне або в чому є разом поставлене те, що сіяне або поставлене або що

йскáтель бы́ти кáко нечестúви мýчатсѧ. №о взыщи кáко прáвёнїи сп҃сýтсѧ і йх҃же вѣ́къ, №ра́ди котóрыхъ вѣкъ, №ег҃да· №ѡвѣщáхъ №рекóхъ, дрéвнее гл҃алъ ѥ̂смь, №нѣ́ гл҃ю №послѣ гл҃ю, №а́ко мнóзи сýть йже погúбн҃ýу нежели йже сп҃сýтсѧ· №а́ко оу҆мнóжатсѧ вóлны на кáплю· №ѡвѣща къ мнѣ́ №рече. каковà нúва таково №сѣ́мѧ, №каковы цвѣти таковы№ №пестроты. №каковъ дѣлатель таково №дѣ́ло. (-)[15] каковъ рáтаи таковà №мкота. №а́ко врéмѧ бы́сть вѣ́ка· №нѣ́ ег҃дà быхъ оу҆готовающїи тѣ́мъ йже нѣ́ сýть, прéже неже бы́сть [-][16] вѣ́къ вóнже о҆бита́ша. №никтóже противý рече мнѣ́· ѯогдà [-][17] (всѧ́къ) йже нѣ́ сътвóритсѧ въ мúръ тѣ́ оу҆готóванно, №(мúра)[18] не о҆скýдѣющи, закóнъ не №ѣ̈слѣдовáй. растлѣ́ни сýть жúтїѧ йхъ, №промысли въ вѣ́кѣ̆ [-][19]. [-][20] №ѥ̂ бы́сть сѣ́да рáди помышлéнїа йже в нéмъ прїидóша. №видѣ́ть №о҆простúлъ ѥ̂мý ѕѣ́ло, №съкры́ мнѣ́ №а҃годý ѡ҃ гроздá, №саждéнїе ѡ҃ колѣ́на мнóга. погúбнетъ бо мнóжество йже бе҃ вéщи рождéно ѥ̂сть. №съхранúтсѧ №а҃годица моѧ̀ №саждéница моѧ̀, йже велúкимъ трудомъ съверши́лъ [-][21]· ѯы же №ще (№) ѥ̂ще въспрїимеши, з҃, дн҃ї№ йнѣхъ, №о не постúшисѧ в нúх҃ъ, №йдеши на́ поле цвѣтное гдⷭ̀ дóмъ нѣ́сть създáнъ, №нáси токмо ѡ҃ цвѣтъ пóльскихъ №мáсъ не вкýсúши, №винà не пїеши, №о тóкмо цвѣтъ. [-][22] въземолúши вы́шнѧго бе҃престáни, №прїиду №глю с тобóю· І №дóхъ №а́ко́ рече мнѣ на́ поле йже зовéтсѧ №рдáдъ, №сѣдо́ тáмо оу҆ цвѣтъ №ѡ҃ трáвъ польскúй №дóхъ, №бы́ша мѝ питáнїе йхъ в сы́тость· №бы́сть по ѳ҃ми дн҃ехъ №азъ лежáхъ на сенѣ. №ср҃це мое паки смýщашесѧ №а́ко №преже. ѡ҃вразена сýть оу҆стà моѧ̀, №начаⷯ гл҃ати пр҃е вы́шнимъ №рекóхъ. ѡ҃ гⷭи тⷭѧ нⷯ показýющи, показáлсѧ ѥ̂си ѡ҃цемъ нáшимъ въ пýстын҃и. [что́ не попереⷮсѧ (-)[23] неплóдное][24] когда бѧ́хý №сходѧ́ще ѡ҃ ег҃ѵ̀пта. (-)[25] [-][26] №глюще рéклъ ѥ̂си. тⷭы їⷭю послýшаи мⷭѧ №сѣ́мѧ їⷭковлé, вóними словéсъ мо҃й. ѓе бо №азъ сѣ́ю сѣ́мена на вáсъ закóнъ мои, №съткворитъ въ васъ плóдъ, №прослáвитесѧ в нéмъ по вѣкý· №йже ѡ҃цы вáши прїéмлюще закóнъ не съдръжáша, №закóннаѧ моѧ̀ не съхрани́ша, №бы́сть плⷭ̀ закóнъ неродѧ́щи. не бо можáше №а́ко твои бы́сть, йже №а́ко прїáша погибóша, не съхранѧ́ющи что́ в нихъ сѣ́дно бы́сть· №ѓе о҆бы́чаи ѥ̂сть, да ег҃дà прїéмлетъ землѧ̀ сѣ́мѧ, йли корáбль мóрѧ, йли сосýдъ нѣ́кїи пúща, йли питїѧ· (-)[27] ѐгда бы́сть скончáно что́ в нúхъ сѣ́дно ѥ̂сть, йли в чéмъ постáвлено ѥ̂сть (вкý-

пѣ, то что̀ сѣ҃но, и҆ли поста́влено е҆́сть,) и҆ли и҆́же прїа́та суть и҆стреба́тсѧ (-)[28]. (и҆) вѣ҆спрїа́та [оу҆́же не][29] пребыва́ѥ (пре҃ нами), но намъ та́ко не сътворе́но бы́сть· щы̀ бо и҆́же зако́нъ прїѧ́ли е҆́смы̀, сѣгрѣша́ющи (заблу́дихомъ)[30], и҆ сре҃це наше что̀ вѣ҆спрїа́ ѥ҆го, я҆́ко законъ не погибнетъ. но пребыва́етъ въ свое́мъ трудѣ· и҆ е҆гда гла́хъ сїѧ̀ въ сре҃цы мое́мъ. взрѣ́хъ о҆чи́ма мои́ма, и҆ ви́дѣхъ жену̀ въ десни́ѣй стра́нѣ. и҆ е҆ѧ̀ сїѧ̀ рыда́ше и҆ пла́каше сѧ гла́сомъ вели́кꙋ҆̀, и҆ дше́ю боля́ше зѣ́ло, и҆ о҆́дѣѧ́нїе е҆ѧ̀ раздра́но, и҆ пепелъ на главѣ е҆ѧ̀· и҆ о҆ста́вихъ помышле́нїе в҃ кото́рꙑ҆ бы҆̀ мыслѧщи. и҆ о҆брати́хсѧ к҃ не́и и҆ реко́хъ е́и. о҆ чт҃е́ пла́чеши и҆ что̀ боли́ши дше́ю речѐ к҃ъ мнѣ, о҆ста́ви мѧ ги҃ мои да вѣ҆спла́чю себѐ. и҆ приложу̀ болѣ́зни я҆́ко зѣ́ло о҆горчи́хсѧ дше́ю и҆ смире́на е҆́смь зѣ́ло· и҆ реко́хъ (-)[31], что̀ стра́жеши рц҃ы̀ ми. и҆ рече к҃ъ мнѣ, неплѡ́на бы́хъ раба̀ твоѧ̀ и҆ не роди́хъ. и҆мѣ́ющи (-)[32] лѣ҃тъ, а҃. а҃зъ бо по҆е́дины ча́сы и҆ по҆е́дины днѝ лѣ҃тъ, а҃, си́хъ. вѣ҆змолю́сѧ вы́шнемꙋ дн҃ь и҆ но́щь· и҆ бы́сть по а҃, лѣ҃тѣхъ, оу҆слы́ша мѧ е҃ъ рабꙋ̀ (свою̀)[33], и҆ ви́дѣ смире́нїе мое, и҆ вна́ѧтъ скорбѣ́нїе мое. и҆ да́сть мнѣ сн҃а, и҆ оу҆блажи́сѧ на́нь зѣ́ло а҃зъ и҆ мꙋ́жъ мои, и҆ вс҃и гража́не мои. и҆ почти́хомъ зѣ́ло кр҃тко́го. и҆ вѣ҆скорми́хъ е҆́го с҃ трꙋ́домъ вели́кимъ· и҆ бы́сть е҆гда̀ раста́ше и҆ [прїи́детъ][34] прїа́ти [-][35] женꙋ̀, (сътвори́лъ)[36] дн҃ь пирныи·

Гл҃а, і҃·

И҆бы́сть е҆гда вни́де сн҃ъ мои въ чр҃тто́гъ свои. па́дъ и҆ оу҆́мре, и҆ преврати́хомъ вс҃ѧ свѣ҃тлаѧ· и҆ вѣ҆ста́ш҃ вс҃и гража́не моѝ въ оу҆тѣше́нїи мое́мъ, и҆ почи́хъ да́же до дрꙋга́го дн҃е до но́щи· и҆ бысть е҆гд҃ вс҃и почива́хꙋ да мѧ оу҆тѣшатъ да поко́юсѧ· и҆ вѣ҆стахъ но́щїю и҆ сѣ҃жа́хъ и҆ прїидо́хъ я҆́ко ви́диши на то́мъ по́ли, и҆ помышлѧ́ю оу҆́жѐ не вѣ҆зврати́тисѧ вѣ҆ гра́дъ. но тꙋ̀ стоя́ти, и҆ не а҆́сти и҆ не пи́ти, но безпреста́нно рыда́ти и҆ пости́тисѧ до́ндеже оу҆́мрꙋ̀· и҆ о҆ста́вилъ [-][1] словесѧ̀ в҃ ни́хъ же сѣ҃хъ, и҆ ѿвѣщѧ̀ съ я҆́ростїю к҃ не́и, и҆ реко́хъ бꙋ́ѧ паче вс҃ѣ҃ же́нъ. не ви́диши пла́чь на́шъ і҆ и҆́же на́мъ случи́сѧ, я҆́ко сїѡ́нъ мт҃и на́ша вс҃ѧ ско́рбїю скорби́тсѧ. и҆ смире́нїю смирена е҆́сть [и҆ пла́четъ][2] вѣ҆нѣ́ши· и҆ нн҃ѣ я҆́ко вс҃и рыда́емъ и҆ скорбнѝ [е҆́смы̀][3], я҆́ко вс҃ѣ скорбнѝ е҆́смы̀, ты́ же скорби́ши о҆ е҆дино́мъ сн҃ѣ· вѣпросѝ бо землѝ и҆ речетъ тебѣ, я҆́ко сїѧ̀ е҆́сть и҆́же и҆́мать рыда́ти [паде́нїѧ][4], толи́кимъ на не́и раждаю́тсѧ. и҆ ѿ неѧ̀ ѿ нача́ла вс҃и рожде́-

прийняте – вигублене буде і прийняте вже не залишиться перед нами. Але нам так не було зроблено, **36** бо ми, що одержали закон, згрішивши заблукали, ми і наше серце, що його прийняло. **37** Бо закон не згине, але зостається у своїм труді. **38** І як я це говорив у моїм серці, я поглянув моїми очима і побачив жінку по правій стороні. І ось вона плакала і ридала великим голосом, і душею дуже вболівала, і її одіж роздерта, і попіл на її голові. **39** І я покинув думки, якими думав, і повернувся до неї, і я сказав їй: **40** Про що плачеш і чому вболіваш душею? Вона мені сказала: Полиш мене, мій пане, щоб я плакала і додала болю, тому що мені стало дуже гірко на душі і я є дуже впокорена. **42** І я сказав: Що ти терпиш? Скажи мені. І вона мені сказала: **43** Я, твоя раба, була неплідною і не родила, маючи 30-ть літ. **44** Адже я кожної години і кожного дня *в* цих 30-х роках благала Всевишнього день і ніч. **45** І сталося, що після 30-х років Бог вислухав мене, свою рабиню, і побачив моє впокорення, і прислухався до моєї скорботи, і дав мені сина. І я ним дуже зраділа, я і мій чоловік, і всі мої громадяни. І ми дуже вшанували Сильного. **46** І я його вигодувала з великим трудом, **47** і сталося, коли він виріс і прийшов взяти жінку, зробив він день бенкету…

Глава 10

1 І сталося, коли ввійшов мій син до своєї кімнати, впавши він і помер. **2** І ми погасили всі свитила, і всі мої громадяни встали, щоб мене потішити. І я спочила аж до другого дня, до ночі. **3** І сталося, що як всі перестали мене потішати, щоб я заспокоїлася, і я встала вночі і втекла і прийшла, так як бачиш, на це поле. **4** І думаю вже не повернутися до міста, але тут зостати, і не їсти, і не пити, але без перерви плакати і постити, доки не помру. **5** І я полишив слова, в яких же був я, і відповів зі злістю до неї, і сказав: **6** Дурна понад всіх жінок, чи ти не бачиш нашого ридання і що нам трапилося, **7** що Сіон – наша мати вся засмучена смутком, і впокорена впокоренням, і дуже плаче? **8** І тепер же ми всі плачемо і є сумні, і всі є засмучені, ти ж плачеш за одного сина. **9** Адже запитай землю і скаже тобі, тому що вона є тою, яка має оплакувати падіння стількох, що на ній народжуються – **10** і з неї на початку всі народилися – інші

прийдуть. І ось майже всі йдуть в погибель. І буде вигублення їх множества. **11** І хто ж має плакати, але й більше, хіба не ця? Тому що таке множество згинуло, ти що плачеш за одного? Як же скажеш мені, **12** що мій плач не є подібний до землі, тому що згинув овоч мого лона, якого я в болі породила і з болем породила, **13** земля ж – за шляхом землі, відходить же до неї множество присутнє, так як трапилося. І я тобі кажу: **14** Так як ти з болем породила, так і земля дала свій плід чоловікові від початку, Тому, хто зробив її. **15** Тож сьогодні затримай сама собі твій біль і сильно носи ті випадки, що тобі трапилися. **16** Бо, якщо справедливими вважаєш божі межі і його рішення, одержиш час і в таких будеш хвалена. **17** Ввійди ж до міста до свого мужа. І вона сказала мені: **18** Не зроблю ані не ввійду до міста, але тут помру. **19** І я додав говорити до неї, і я сказав: **20** Не чини цього слова, але зволь *чинити* за моєю порадою – наскільки падіння Сіона потішиш в болі Єрусалиму. **21** Бо бачиш, що наші святині опустілі, і наш престіл є знищений, і наша церква знищена, **22** і наш псалтир упокорений, і замовкла пісня, і наша радість полонена, і світло нашого світильника погашене, і кивот нашого завіту відкинений, і наші святощі сплюндровані, й ім'я, яке названо над нами, є близьке *до* збещення, і наші свободи потерпіли впокореня, і священики є спалені, і наші левіти пішли в полон, і наші дівчата є збещещені, і наші жінки потерпіли насильство, і наші праведні є схоплені, і наші діти згинули, і наші молоді послужили, і наші сильні стали безсильними. **23** І те, що з усього найбільше, – знак Сіону. Оскільки він позбавлений є своєї слави, він і є переданий в руки тих, що нас зненавиділи. **24** Отож, ти відкинь твої численні скорботи і відклади від себе множество болів, щоб тебе полюбив Сильний і Всевишній, зробив тобі спокій, спокій від трудів. **25** І сталося, що коли я до неї говорив, *її* лице нагло сяяло, і образ її лиця видавав блеск, так що я дуже налякався її і думав, що б це було. **26** І ось нагло вона великим голосом випустила звук, повний страху, щоб зі шумом зрушилася земля від жінки. І я побачив – **27** ось жінка більше мені не являлася, але будувалося місто і показувалося місце з великими основами. І я злякався і закликав великим голосом, і сказав: **28** Де є ангел Уріїл, який напочатку прийшов до мене? Тому що він мене завів до цього великого жаху розуму. І мій кінець

нїи, йныи прїидутъ. и сѣ близько вѣтьхъ ѣ погибель ходатъ і истребленїа будетъ множества и и кто бо имать рыдати но и паче токмо сїа иже толико множество погибе, неже ты иже за единаго болѣзнуеши· чще же речеши мнѣ нако нѣсть плачь мои подобѣ землѝ нако плодъ чрева моего погибе. ѣгѡ ѣ печали породихъ и со болѣзнїю (роди)[5] земла же по пути земли, идетъ же ѣ неа множество настоящее. како [случисѧ][6] и азъ тебѣ реку, нако ты съ трудомъ родила еси, тако и зѣла дастъ плѡ свои члку ѡ начала ему иже сътвориласъ еа. нынѣ бо въздержи сама себѣ болѣзнь твою. и кротько носи иже тебѣ случившаѧ падения. аще бо оправдиши предѣлы бжїи [и совѣты его][7]· Прїемлеши врема и въ [таковыихъ][8] похвалишисѧ вниди бо въ градъ къ мужу своему, и рече къ мнѣ, не сътворю ни вниду въ градъ но зде умру. и прѣста[вѝ] (-)[9] глати ко ней, и рекохъ. не мози сотвористи сѣ слово, но изволи (по совѣту моему)[10], колико паденїе сїона уѣшиши ради болѣзни ерлима· видиши бо нако ощенїе наше опустѣ. и олтарь нашъ сътренъ е. и црковь наша разорена есть· и псалтырь нашъ смиренъ есть, и пѣснь умлъча, и радость сказана есть, и свѣща свѣтилника нашего погашена есть. и

кїотъ завѣта нашего (обращенъ есть)[11], и стаѧ наш измѣнена суть і има что възвано есть на на близко осквернения есть, и (свободы)[12] наши укорения тръпѣли суть. и священицы пожжени суть. и левѵти наши въ пленїе идоша. и дѣцы наши осквернени суть. и жены наша насилїе тръпѣша. и праведнїи наши възхищени суть и отроцы наша изгибнуша і юноши наши служиша. и крѣпци наши изнемогоша· И что всѣмъ наипаче знаменанїе сїона. нако изыиде ѡ славы своеѧ (-)[13]. наже и преданъ есть в рукахъ иже насъ ненавидѣша· Ты (бо)[14] ѡрѣши твои скорби многи. и ѡложи ѡ себѣ множество болѣзнїи да та възлюбитъ крѣпкїи и покои сътвориттъ тебѣ выишнїи покоенїе труда· И бысть егда глахъ ей [-][15] лице ѧ сїаше скоро, и образъ блистанїе сътвораше видѣнїе еа· да [быхъ ужасенъ][16] ѣло к ней. и помышлахъ что бысть сїе. и сѣ скоро ѡпусти шумъ гласомъ великимъ страхомъ полнымъ да въздвигашесѧ земла [ѡ жены][17] съ шумомъ· И видѣхъ (-)[18] ѣе наипаче жена не наблашесѧ мнѣ но градъ созидашесѧ и мѣсто показашесѧ ѡ основанїа великихъ, и устрашихсѧ и возопи

гла́сомъ велі́кимъ, и̂ реко́хъ гдⷭ̀ ѣ̂сѝ оу̂рїе́ль а̂гг҃лъ и̂же ѡ̑ начала́ прїи́де ко̀ мнѣ̀. на̀ко то́и мѧ̀ съ҃творѝ прїи́тѝ въ̀ мно́жествѣ оу̂жаса оу̂ма̀ сего̀· И̂ бы́сть коне́цъ мои̂ в растлѣнїе́, ѝ мо́лтва моѧ̀ ѣ̆ поноше́нїе, и̂ ѣ̂гда бы́хъ гл҃ющи сїѧ̀. ѣ̂е прїи́де ко̀ мнѣ̀ [-][19] и̂ ви́дѣ мѧ̀, и̂ сѣ̀ бы́сть поставле́нъ на̀ко мр҃твъ и̂ ра́зумъ мои̂ о҆чюжде́нъ бы́сть, и̂ дрⷭ҃жа̀ десни́цу мою̀, и̂ въ҃скорѣпѝ мѧ̀ и̂ поста́ви мѧ̀ на́ нозѣ̀ моѝ. и̂ речѐ мѝ что̀ тебѣ̀ ѣ̂сть и̂ въ҃скую̀ [-][20] о҆скорбе́нъ ѣ̂сть ра́зумъ твои̂, и̂ чювство̀ ср҃ца̀ твоего̀. [и̂ въ҃скую̀ въ҃скорби́шисѧ][21] и̂ реко́хъ на́ко о҆ста́вилъ мѧ̀ ѣ̂си (и̂) а҆́ҙ съ҃твори́хъ по словесе́мъ твои́мъ, и̂ взыидо́хъ на́ полѐ и̂ сѣ̀ ви́дѣ̀ и̂ ви́жу что̀ не могу̀ провѣща́ти. и̂ речѐ ко̀ мнѣ̀, ста́ни на́ко мужъ и̂ въ҃здви́гну тѧ̀. и̂ реко́хъ, гл҃и г҃и мои̂ (и̂)[22] не о҆ста́ви мѧ̀ на́ко да не в су́етѣ оу̂мру̀. на́ко ви́дѣхъ и̂же не свѣ́дѧхъ, и̂ слы́шу и̂же не свѣмъ и̂ли чювство̀ моѐ лже́тъ, и̂ дш҃а моѧ̀ мечта́нїе видѧ̀. нн҃ѣ̀ бо̀ помолю́ ти сѧ̀ да ска́жеши рабу̀ твоему̀ въ оу́жасѣ семъ. и̂ ѡ҃вѣща̀ ко̀ мнѣ̀ и̂ речѐ слы́ши мѧ̀, и̂ наоу́чу тѧ̀ и̂ реку̀ тебѣ̀ о҆ кои́хъ бои́шисѧ на́ко вы́шнїи ѡ҃кры́етъ тебѣ̀ та́йны вели́ки. видѣ̀ правъ пу́ть твои, на́ко безъпреста́ни скорби́шисѧ за лю́ди твоѧ̀, и̂ вѣ̀ло ры́даеши сїо́на ради. ту̀ бо ра́зумъ видѣнїѧ̀ [-][23] и̂же тебѣ̀ на́вися̀ прежде ма́ло. ѣ̂ѧ̀же ви́дѣлъ ѣ̂си ры́дающи [-][24] нача́лъ ѣ̂си оу̂тѣша́ти ѣ̂ѧ̀. нн҃ѣ̀ же оу̂жѐ лица̀ же́ньска не ви́диши. но̂ на́вися̀ тебѣ̀ гра́дъ созида́ти и̂ на́ко провѣща́ше тебѣ̀ ѡ҃паде́нїе сн҃а ѥ̀ѧ̀. ѣ̂е ѣ̂сть ѡ҃рѣше́нїе· сѐ жена̀ ю̂же ви́дѣлъ ѣ̂си сїѧ̀ ѣ̂сть сїо́нъ, [и̂ на́ко речетъ тебѣ̀][25] и̂же и̂ нн҃ѣ̀ позри́ши, на́ко гра̑ съ҃зда́нъ. и̂ на́ко речетъ тебѣ̀ и̂же безъпло́дна бы̑, лѣтъ, л҃, (и̂)[26] что̀ ба́ху (лѣта)[27] [л҃][28], ко̀гда не бы́сть в немъ ѣ̂ще жрⷮтва прино́шена· И̂ бы́сть по лѣтѣ̑ [л][29], [-][30] созда̀ (соло́монъ)[31] гра̑. и̂ принесѐ приноше́нїе, тогда ѣ̂гда родѝ неплоды́ сн҃а, и̂ что̀ тѝ рече на́ко въ҃спи́та ѣ̂го съ трⷭ҃домъ, то̀ бы́сть. о҆́битанїе въ ї҃ер҃лимѣ̀, и̂ на́ко рече тебѣ̀ да сн҃ъ мои̂ гра́дущи въ свои̂ чрⷮтогъ мр҃твъ бы́сть, и̂ случи́ся ѥ̀му̀ паде́нїе. то̀ бы́сть и̂же съ҃твори́но ѣ̂сть паде́нїе ї҃ер҃ли́мско и̂ сѐ ви́дѣлъ ѣ̂си подо́бїе ѣ̂ѧ̀. [и̂][32] на́ко сн҃а рыда́ше, [-][33] нача́лъ ѣ̂си оу̂тѣша́ти ѣ̂ѧ̀. (и̂) ѡ҃ сихъ и̂же случи́шасѧ сїѧ̀ ба́ху тебѣ̀ о҆́тво́рена. и̂ нн҃ѣ̀ ви́дѣ̀ вы́шнїи на́ко дш҃ею ско́рбенъ ѣ̂си. и̂ на́ко всѣмъ с҃рцемъ терпи́ши за́нь на́вися̀ тебѣ̀ свѣтлость сла́вы ѣ̂го и̂ красота̀ лѣпоты̀ ѣ̂го· Сего̀ бо̀ ради реко́ тебѣ̀ да живе́ши в по́ли гдⷭ̀ нѣ̀сть до́мъ съ҃зда́нъ.

був у зітлінні, і моя молитва в погорду. **29** І коли я це говорив, ось він прийшов до мене і побачив мене. **30** І ось я був поставлений як мертвий і мій розум відчужений був, і він держав мою правицю, і скріпив мене, і поставив мене на мої ноги, і сказав мені: **31** Що тобі є? І чому засмутився твій розум і почуття твого серця, і чому ти засмутився? І я сказав: **32** Тому що ти мене покинув. І я зробив за твоїми словами і вийшов в поле. І ось я побачив і бачу те, що не можу вимовити. І він сказав до мене: **33** Стань як чоловік, і підніми себе. І я сказав: **34** Говори, мій пане, і не покинь мене, щоб я не помер в марноті, **35** тому що я побачив те, чого я не знав, і я чую те, чого не знаю. **36** Або чи моє чуття помиляється і марить моя душа? **37** Адже тепер благаю тебе, щоб ти показав твоєму рабові *розв'язку* про цей жах. І він відповів мені, і сказав: **38** Послухай мене і навчу тебе, і скажу тобі про що боїшся, тому що Всевишній об'явить тобі багато таємниць, **39** Я побачив твою правильну дорогу, тому що ти безперестанно сумуєш за твій народ і дуже ридаєш задля Сіону. **40** Бо це роз'яснення видіння, що тобі з'явилося перед коротким часом, **41** яке ти побачив: що плакала *жінка*, а ти почав її потішати. **42** Тепер же вже виду жінки не бачиш, але тобі з'явилося місто, що будувалося, **43** і вона розповідала тобі *про* випадок її сина – це є роз'яснення. **44** Ця жінка, яку ти побачив, – це є Сіон. І як вона сказала тобі те, що й сьогодні бачиш, як збудоване місто. **45** І коли вона тобі сказала, що була неплідною 30-ть літ і що було 30 літ, коли не було в ній ще жертви приношення, **46** і сталося, що після 30-х років Соломон збудував місто і приніс жертви – тоді, коли вона неплідна породила сина. **47** І те, що тобі сказала, що я годувала його з трудом – це було проживання в Єрусалимі. **48** І коли сказала тобі, що мій син, прийшовши до свого покою, помер і трапилося йому падіння – це було те знищення Єрусалиму, що сталося. **49** І ось ти побачив її подобу і як вона оплакувала сина, і ти почав її потішати в тому, що трапилося – це тобі було об'явлене. **50** І сьогодні Всевишній побачив, що ти засмучений душею і що всім серцем терпиш за неї – тобі з'явилася світлість його слави і вродливість його краси. **51** Бо задля того я тобі сказав, щоб ти жив в полі, де немає збудованого дому, **52** бо я знаю, що

Всевишній починав тобі це показувати. **53** Задля того я тобі сказав, щоб ти прийшов у поле, де немає основи будови, **54** бо не могло добре діло – людський витвір встояти в місці, де починало показуватися місто Всевишнього. **55** Ти ж не бійся ані хай не злякається твоє серце, але ввійди і поглянь на світлість і величність будови, скільки ти є спроможний бачити видіння очима. **56** І після цього почуєш, скільки сприйме слух твоїх вух слухати. **57** Ти є блаженний понад багатьох, і ти є покликиний перед Всевишнього, так як і нечисленні. **58** В ночі, яка завтра буде, залишишся тут, **59** і Всевишній покаже тобі ті більші видіння, які зробить живучим на землі від останніх днів. **60** І я спав тієї ночі і другої, так як він мені сказав.

Глава 11

1 І я побачив сон: і ось з моря виходив орел, в якого були 12-ть оперених крил і три голови. **2** І я побачив: і ось він розпускав свої крила по всій землі, і всі небесні вітри дули до нього і збиралися. **3** І я побачив: і з його пер родилися пера протилежні. І вони були в дрібних і малих перах. **4** І ті його голови були спокійні, і середня голова була більшою *від* інших голів, але вона спочивала з ними. **5** І я побачив: і ось орел літав на пір'ї своїм і царював над землею і над тими, що проживали на ній. **6** І я побачив, як йому підчиненою була вся піднебесна, і ніхто йому *не* протиставився, ані одне з створінь, що є на землі. **7** І я побачив: і ось піднявся орел на своїх кігтях і видав голос своїми перами, кажучи: **8** Не чувайте всі разом, спіть, кожний один у своєму місці, і чувайте на час – **9** голови ж на пізніше хай бережуться. **10** І я побачив: і ось голос не виходив з його голови, але зсередини його тіла. **11** І я почислив його протилежні пера, і їх було вісім. **12** І я побачив: і ось з правого боку повстало одне перо і царювало по всій землі. **13** І сталося, що коли він царював, прийшов йому кінець, і не з'явилося його місце. І піднялося інше *перо* і царювало, володіючи багато часу. **14** І сталося, що коли царював і приходив його кінець, щоб не появлявся, так як попередний, **15** і ось виданий був йому голос, кажучи: **16** Послухай ти, що ввесь час ти держав землю, це завіщаю тобі раніше, ніж почнеш нез'являтися: Ніхто після тебе *не* триматиме твій

вѣмъ бо азъ нaко вышнїи начинaше тебѣ показaти сїa. сего рaди рекохъ тебѣ да прїидеши на нивy гдѣ мѣсть основaнїa съзидaнїю. ни бо можaше дѣло бaго творе́нїе чaческо въздержaти въ мѣстѣ гдѣ начинaшесa вышнїи грaдъ показaти. ты́ бо не бо́исa ни оу҃стрaшитсa ср҃це твое, но вни́ди и ви́ждь свѣтлость и величествa създaнїa. колико́ възмо́жно е҃сть тебѣ видѣнїе о҃чесе́мъ ви́дѣти. и посе́мъ слы́шиши колико́ прїемлетъ слышaнїе оу҃шесе́мъ твои́мъ слы́шати. ты҃ (-)[34] блaженъ е҃си на мно́зѣхъ и звaнъ е҃си пр҃е вышнaго нaко и мaло. но́щь и҃же заоу́тра бyдyщи пребывaеши т҃мy, и покaжетъ тебѣ вышнїи тa видѣнїa [бо́льши][35] и҃же съ҃творитъ (-)[36] о҃битaющи҃й на земли҃ ѡ҃ послѣднихъ днїи. и спахъ т҃мy но́щь и другyю нaко рече мнѣ·

Гла, a҃i·

[-][1] ви́дѣхъ со́нъ и҃ е҃е въсхожaше ѡ҃ мо́ра о҃релъ е҃мyже бaхy, в҃і, крилъ пернaты҃і и главы҃ три· и ви́дѣхъ и҃ е҃е простирaше крилѣ свои҃ на все́и земли҃, и вс҃и вѣтри нб҃нїи надыхaхy в него҃ и [-][2] собирaхyсa· и ви́дѣхъ и҃ ѡ҃ пе́рїa е҃го родaхyсa сyпротивъ перїе, и тїи съ҃творaхy в пе҃рнатыхъ дро́бныхъ и малы҃і, (і҃ и҃же)[3] глaвы его бaше поко́инни, и ср҃е́нaa главá бы́сть бо́лши и҃нѣхъ глaвъ, но тa покоáшесa с ни́ми· и ви́дѣ҃ хъ и҃ се҃ о҃релъ летáше на пѣрїи своем҃ъ. и ц҃рствова на́ земли, и на живyщи҃й на не́и. и ви́дѣхъ нaко повиновена е҃мy бысть вся по҃нб҃a. и никто е҃мy противлáшесa. ни е҃дi҃ ѡ҃ твари и҃же е҃сть на́ земли· и ви́дѣхъ и҃ е҃е воста́ о҃релъ на но́сти свои҃, и пyсти глaсъ перїемъ своим҃ъ глю́щи. не хо́щите всѝ выкyпѣ бди́ти, спѣте е҃ди́нъ кождо́же въ мѣстѣ своем҃ъ и по врема бди́те. главы́ же по́слѣ да съ҃хранa҃тсa· и ви́дѣхъ, и҃ е҃е гла҃ не и҃схожáше ѡ҃ (главы́)[4] е҃го, но ѡ҃ средy тѣла е҃го, и чтохъ противны́и перїa е҃го [и҃][5] сихъ бáше о҃́смь· и ви́дѣх҃ и҃ е҃е о҃десную страну́ воста е҃ди́но перо и ц҃рствова на все́и земли҃· и бысть е҃гда҃ ц҃рствовáше [-][6] прїидетъ е҃мy коне҃ и не на҃ви́сa [-][7] мѣсто е҃го, і҃ ни́но воста҃, и ц҃рствовáше, [-][8] то́и мно́го дрyжа врéма. и бысть е҃гда҃ ц҃рствовáше и градáше конецъ е҃го. да не на҃ви́тсa нaко пры́бын. и е҃е глaсъ ѡ҃пyщенъ томy глю́щи· (Слы́шите)[9] и҃же толи́ко вре́ма дрyжáлъ е҃си зе́млю. сїa [завѣщaю тебѣ пре́же нежѐ][10] начне́ши не на҃ви́тиса, нѣкто́ по тебѣ въздре҃жи́тъ врема твоѐ но ни по́лъ е҃го. и въздвижесa тре́тїи (дрyжáти)[11] кнáзьство нaко

(и) прѣвыи и не имѣ́ся и то́и· И та́ко слу-
ча́шеся (и) всѣхъ и́нѣхъ (и) е́дино́имъ кня́з-
ство носи́ти, и паки никогда́ имѣ́тися, и
ви́дѣхъ и е въ вре́ма (сѣда́щи)[12] пе́рїа
въздвига́хуся [-][13] о́десную страну́ да дръжа́
и тїи кня́зьство, и ѡ҃ тѣ҃ быша и́же дръ-
жа́ху, но ско́ро не имѣ́ла́хуся. (и́же)[14] и нѣко-
торїи ѡ҃ ни́хъ воздвига́хуся но не дръжаху
кня́зьства· И ви́дѣхъ посе́мъ, и е не имѣ́ша-
ся, ѣ҆, кри́лъ, и два кри́лѣта. и ничто҆ ба́ше
о҆ста́ло въ тѣлѣ о҆рли́ токмо [двѣ][15] главѣ
поко́ющиа и ше́сть крилати· И ви́дѣхъ и е
ше́сть перна́тыихъ раздѣле́ни суть дво́е. и
пребы́ша по҆ главо́ю что҆ е́сть на де́сно́и стра-
нѣ. (и́же)[16] четы́ре пребыва́ше въ мѣ́стѣ сво-
е́мъ· И ви́дѣхъ и е сїа по҆кри́лїа мышлаху
въ҆звигнути и дръжа́ти кна҆́ство. И ви́дѣхъ
и е е҆ди́на въздви́жена е҆ но ско́ро не имѣ́ся. и
вто́рыа [-][17] скорѣ́ише неже пръвїи не имѣ́ша-
ся· И ви́дѣхъ и е два и́же свы́ше къ себѣ
са́ми помышла́ху и тїи ц҃рствова́ти. и в нѐ
е҆́а помышла́ху е е҆ди́нъ поко́ющу главу́, и́же
бысть сре҆́нїи и въ҆зна́ше. сїа бо҆ бысть
двѣма глава҆́ бо́льшаа· И ви́дѣхъ и́ко съвръ-
ше́ны суть двѣ главы҆ съ собо́ю, и е ѡ҃враще́-
на е҆сть глава҆ с тѣ́ми и́же с не́ю баху. и
сѣдь двѣ по҆крилата и́же помышлаху ц҃р-
ствова́ти· Сїа же глава҆ [оу҆страши][18] всю зе́м-
лю, и [владаше на не́и тѣ́мъ и́же о҆бладаю҆
землю][19] съ тру́достїю мно́гою. и сѝльныихъ
дръжа҆ селенїа земскаа на всѣхъ кри́лѣ и́же
бы́ша· И ви́дѣ҆х посемъ, и е по҆ главы҆ ско́ро не
и҆́ви́ся и то҆ и҆́ко кри́лѣ. (ѡ҃лучи́ша)[20] же са
двѣ главы҆ и́же и тѣ҃ та́коже ц҃рствова́ш҆ на́
земли и на ни́хъ и́же о҆бита́ютъ в не́мъ· И
ви́дѣхъ и е пожре҆ главу́ о҆десную страну́ и́же
о҆шую҆ю· И слы́шахъ гла҆ глаю҆щъ ми. зри҆ про-
ти́въ тебѐ. и знаменаи что҆ оу҆́зриши· И ви-
дѣхъ и е и҆́ко левъ прогнѣ́ванъ ѡ҃ лѣ́са ры́-
щущъ. и [ви́дѣхъ][21] и҆́ко посыла́ше гла́съ члв҃-
кїи къ о҆́рлу (-)[22] реку́щи· Слы́ши ты и глю
тебѣ, и ре҆че҆́ вы́шнїи тебѣ. ни ли ты е҆си
и́же на и҆́звышилъ ѡ҃ четы́ре҆́ живо́тныихъ и́же
съ҆творѝ. ц҃рствова́ти въ вѣцѣ мое҆́мъ. и да
по ни҆́ прїи́детъ конецъ вѣка [и҆́][23]· И четве҆́-
тыи градущи побѣди́лъ всѧ҆ живо́тнаа и́же
прїидо́ша. и сѝлою дръжа҆́ вѣкъ съ трепе-
то́мъ мно́гимъ, и всю вселенную҆ съ тру́дос-
тїю строптиво (-)[24] [всели́лся][25] толи́кимъ
вре́менемъ селенїи земскихъ с лестїю· И су-
ди́лъ е҆си зе́млю не съ и́стинною. смуще҆́н е҆си
кро҆́тки́хъ. и въ҆зразилъ е҆си поко́ющихъ.

час, але й ні половину його. **18** І третій піднявся держати князівство, так як і попередні. І той і не появився. **19** І так траплялося і всім іншим, що й поодиноко князівство держали, і знову більше не появлялися. **20** І я побачив: і ось в часі сидячі пера піднімалися з правого боку, щоб тримали й вони князівство, і з них були ті, що держали, але швидко не з'являлися. **21** Бо й деякі з них підносилися, але не тримали князівства. **22** І я побачив після цього: і ось не з'явилося 12-ть крил і два крильця. **23** І нічого не залишилося в тілі орла, хіба що дві голови, що спочивали, і шість крилець. **24** І я побачив: і ось шість окрилених поділилися на два і зосталися під головою, що є з правого боку, ті чотири залишалися на своєму місці. **25** І я побачив: і ось ці підкрильцята думали поставити і тримати князівство. **26** І я побачив: і ось одне піднялося, але скоро не появилося, **27** і другі швидше, ніж попередні не з'явилися. **28** І я побачив: і ось два, що вгорі, самі в собі, думали й ті царювати. **29** І як думали про це, ось одна відпочиваюча голова, що була посередині, й збудилася, бо вона була більша від двох голів. **30** І я побачив, як дві голови були з собою досконалі. **31** І ось повернулася голова з тими, що були з нею, і з'їла два крильця, що думали царювати. **32** Ця ж голова перелякала всю землю і володіла на ній тими, що володіють землею з великим трудом, і держала земські поселення володарів більше від всіх крил, які були. **33** І я побачив після цього: і ось пів голови скоро не з'явилося, і вона так як крила. **34** Відлучилися ж дві голови, які також, і ті царювали над землею і над тими, що живуть в ній. **35** І я побачив: і ось голова з правого боку пожерла ту, що з лівого. **36** І я почув голос, що говорив мені: Поглянь напроти себе і зазнач, що бачиш. **37** І я побачив: і ось наче розгніваний ревучий лев з лісу, і я почув як видав голос людський до орла, мовлячи: **38** Почуй ти, і говоритиму тобі, і Всевишній промовить до тебе: **39** Чи ти не є той, який залишився з чотирьох звірів, яких я створив, щоб володіли в моїм віці і щоб через них прийшов кінець їхніх часів? **40** І четвертий, приходячи, переміг всіх звірів, які прийшли, і силою тримав вік з великим тремтінням і всю вселенну дуже страшно, з трудом поселився, впродовж стільки часу *в* земних поселеннях з обманою. **41** І ти судив землю не по правді, **42** бо ти турбував лагідних, і зранив спокійних, і полюбив брехливих, і знищив помешкання тих, що давали

овоч, і упокорив стіни тих, що тебе не перемогли. **43** І твоє впокорення підніметься до Всевишнього, і твоя гордість до Сильного. **44** І поглянув Всевишній *на* горді часи – і ось вони скінчилися, і його беззаконня звершилися. **45** Задля того тобі не появився орел, і твої страшні крила, і твої препогані крильця, і твої лукаві голови, і твої дуже погані кігті, і все твоє марне тіло, **46** щоб від почила вся земля, і стала звільненою від твоєї сили, і надіялася на суд милосердя Того, Хто її створив.

Глава 12

1 І сталося, що коли лев говорив ці слова до орла, і я побачив: **2** і ось та голова, що залишилася, й не з'явилася, чотири крила, які прейшли до нього, вони й випрямилися, щоб царювати. І їхнє царство було коротким і повним замішання. **3** І я побачив: і ось вони не з'являлися, і все тіло орла розпалювалося, і земля дуже злякалася. І від будучого в жаху ума і від великого страху я чував, і я сказав моєму духові: **4** Ось ти подав мені те, в чому досліджуєш шляхи Всевишнього. **5** Ось ще я був змучений душею, і я був дуже виснажений моїм духом, і в мені є мало сили від великого страху, яким я перелякався цієї ночі. **6** Тепер, отже, благатиму Всевишнього, щоб мене скріпив аж до кінця. **7** І я сказав: Владико! Господи! Якщо я знайшов ласку перед твоїми очами, і якщо я оправданий перед тобою понад численних, і якщо дійсно підніметься моя молитва перед твоїм лицем, **8** підкріпи мене і покажи мені, твоєму рабові, пояснення і значення того страшного видіння, *щоб* ти вповні потішив мою душу. **9** Адже Ти мене мав за гідного, щоб показати мені останні часи. І Він сказав до мене: **10** Це є пояснення цього видіння: **11** орел, якого ти побачив, що він підносився з моря, – це є царство, що показаним було в видінні *Даниїла, твого брата. **12** Але не є йому пояснене те, що Я сьогодні тобі поясню. **13** Ось прийдуть дні і на землі повстане царство, і буде страшніше від всіх царств, що були перед ним. **14** Царюватимуть же в ньому 12-ть царів, один після одного. **15** Той, що другим почне царювати, і він триматиме найбільше часу з дванадцятьох. **16** Це є пояснення 12-тьох крил, які ти побачив. **17** І той голос, який ти почув, який не був виголошений з його голів, що вихо-

дан. 7

[-][26] и̂ вънзлюбилъ ло́жныхъ и̂ разорилъ е̂си жили́ща и̂хъ и̂же плода́хъ. и̂ смири́лъ е̂си сте̑ны е̑ и̂же тебѣ̀ не побѣди́ша· и̂ вънзыи́детъ оу̑коре́нїе [твое][27] къ вы́шнемоу, и̂ гордыня твоя̀ къ крѣпкомоу. и̂ вънзрѣ вы́шнїи [го́рдая][28] времена̀. и̂ е̂е сконча́на сѫ́ть, и̂ [безако́нїя][29] е̂го съвръшена́ сѫ́ть· Сего ради [не][30] и̂ви́ся ти̑ о̑ре̑ и̂ кри́лъ твои̑ гро́зныя, и̂ крила́та твоя̀ стропти́выя и̂ гла́вы твоя лукавыя, и̂ ноукти твоя строптивыя, и̂ вс̑е тѣло твоѐ сѹ́етное дабы ся прохлади́ла вс̑я земля̀, и̂ о̑братилася свобо́на ѿ твое́я си́лы. и̂ оу̑пова́е̑ сѫдїи (-)[31] мл̑рдїю е̂го и̂же съ́творн е́и̑·

Гла̑ вї·

И̂бысть е̂гда̀ гла́ше левъ словеса̀ сїя̀ къ о̑рлу. и̂ ви́дѣ и̂ се что̑ о̑ста глава̀. и̂ не и̂ви́шася (четы́ре кри́лъ)[1], и̂же к немоу прїидо́ша и̂ вънъздвигошася да цр̑твоую̑· и̂ бы́сть цр̑тво и̂хъ сикудно, и̂ молвы по́лно. и̂ видѣ и̂ е̂е тѣ не и̂вла́шеся. и̂ вс̑е тѣло о̑рлее вънъжига́шеся и̂ оу̑страшися земля̀ вел̑ѣло. и̂ а́зъ ѿ молвы во оу̑жасть па́мати (-)[2]. и̂ ѿ вели́ка страха вдѣхъ· и̂ рѣхъ дх̑оу моему̑, се ты̑ пода́лъ е̂си мнѣ то́. а̑ то́мъ что̑ пыта́еши пѹ́ти̑ вы́шнѣго. е̂е е̂ще тр̑уденъ е̂смь дш̑ею. и̂ дх̑омъ моимъ и̂знемо́женъ е̂смь вел̑ѣло, и̂ (-)[3] ма́ла е̂сть въ мнѣ си́ла ѿ мно́жества бо́язни и̂́же оу̑страши́ся но́щи се́я· Нн̑ѣ бо помолю́ся вы́шнемоу да ма̑ оу̑крѣпи́тъ да́же до конца· и̂ рекѣ̑ вл̑ко г̑и а̑ще о̑брѣтѣ̑ бл̑гть пр̑е̑ о̑чима твои́ма, и̂ а́ще о̑правда́нъ е̂смь пр̑е̑ тобо́ю паче мно́жества· и̂ а́ще и̑стинн̑о вънзыи́детъ моле́нїе моѐ пр̑е̑ лицемъ твои́мъ, въскрепи́ ма. и̂ и̂́ви мнѣ рабу твое́му толкова́нїе, и̂ разлученїе видѣ́нїя грозна́го того̀ и̑сполнѣ́ише оу̑тѣшиши дш̑ю мою. досто́йно бо мене и̂мѣлъ е̂си показа́ти мнѣ времена [-][4] послѣ́дняя· и̂ рѣ̑ къ мнѣ, е̂е е̂сть толкова́нїе видѣ́нїя сего. о̑рла̀ и̂́же ви́дѣлъ е̂си въсходя́ща ѿ мо́ря. то̑ е̂сть цр̑тво что̑ видѣ́но е̂сть въ видѣ́нїи *данила дан. 7
бра́та твоего̑. но нѣ́сть е̂му протѣ̑кова́нно. и̂́же а́зъ нн̑ѣ тебѣ протѣ̑кую [-][5]· Се дн̑и прїидѹ́тъ. и̂ воста́не̑ цр̑тво на̑ земли. и̂ бѹ́де̑ бо́язни ва́шши вс̑ѣ цр̑тво̑, и̂же бы́ша преже е̂го· Цр̑твоую̑ же в не̑ цр̑и, вї, е̂ди́нъ по е̂дїному, и̂же вто́рыи [-][6] начне̑ цр̑твова́ти. и̂ то́и воздержи́ наипа̑ вре́ма на дванадесате· Сїя̀ е̑ толкова́нїя, вї. кри́лъ и̂́же ви́дѣлъ е̂си. и̂ и̂́же слышалъ е̂си гла̑ и̂же гла́нъ бы̑ не ѿ гла́въ е̂го и̂схода́ѧ но ѿ средины тѣла е̂го, е̂е е̂сть толкова́нїе· И̑́ко послѣ вре́мени цр̑тва того ро́дя̑ся ѹ̑вре́нїя не ма́ла. и̂ погибнетъ, и̂́ко да падетъ

и не падетъ тогда, но паки положи́тся въ своѐ нача́ло. ѩко ви́дѣлъ е́си по́крилецъ о́сме съвоскупла́ющи кри́лѣ свои́. Сїа е́стъ толкова́нїа. въсхо́щутъ в то̑ о́сме ца́рїи и́же бу́дут времена легчича́йшеи лѣта скоро зва́нныи, (-)[7] дво́е бо ѡ̑ тѣ́ роди́тся. приближа́ющи же вре́мени по́лъ, четыре съхранятся въ вре́ма. Е́гда́ приближа́тися начне́ вре́ма е́го да сконча́ется. дво́е бо на концы съдръжа́тся. и ѩко ви́дѣлъ е́си три гла́вы покоющеа се е́стъ толкова́нїе. въ посѣ́тнїи е́го възви́гнетъ вы́шнїи три ца́рства. и [призоветъ][8] ѣ̀ нѐ мно́га. и господу́ютъ землею. і и́же о́бита́ютъ в не́и с тру́домъ мно́гимъ на всѣхъ и́же бы́ша пре́ си́мъ. Сего ради тотъ зва́ни суть главы̀ о́рли. сїи бо бу́дутъ и́же преглавятъ нечьсти́выхъ е́го. (-)[9] и́же съвръшатъ посѣ́тнаа е́го. и ѩко ви́дѣлъ е́си главу̀ бо́льшую не ѩвла́ющуся. [Се е́стъ толкова́нїе е́го][10]. ѩко е́динъ ѡ̑ нихъ на о́дрѣ своѐ оу́мретъ, и бо с му́ченїемъ. ѩ́же дво́е и́же приспѣва́ютъ, ме́чь и́хъ поѩ́стъ. е́дина бо мечь поѩ́стъ и́же с нимъ. но бо (ту̀ мечь)[11] напослѣдокъ падетъ. Ѩко ви́дѣлъ е́си дво́е по́крили́а въсхода́щи на главы̀ и́же ѐ о̀ десну́ю страну̀ се е́стъ по́кованїе. сїи суть и́же съдръжа́лъ вы́шнїи въ конецъ свои́хъ, то е́стъ ца́рство ску́дное и ско́рбеи по́лно. ѩко ви́дѣлъ е́си (-)[12] льва̀ кое́го (-)[13] ѡ̑ лѣса въздъ́ша́ща и рыча́ща и гла́юща къ о́рлу̀, и о́блича́ющи е́го, и непра́вды того по всѣхъ словесехъ е́го, ѩко слы́шалъ е́си, се е́стъ [вѣтръ][14] е́гоже съдръжа́лъ вы́шнїи въ концы к ни́мъ, и нечести́выхъ и́хъ о́бличи́тъ тѣхъ [-][15], и ѡ̑тражи́тъ прѐ тѣ́ми лести и́хъ, поста́вѝ бо и́хъ [-][16] на су́дѣ живы́и. и бу́детъ е́гда о́бличи́ти и́хъ тогда̀ пока́жетъ и́хъ. и́же о́станоукъ людїи мои́хъ и́збавитъ съ [бѣдо́ю][17] и́же съхранени суть на концыхъ мои́хъ, и оу́блажитъ и́хъ, доко́лѣ же не прїи́детъ конецъ дне́и су́днаго, о̀ кое́же гла́хъ тебѣ ѡ̑ нача́ла. се́и со́нъ что̀ ви́дѣлъ е́си сїа [толкова́нїа][18]. ты бо самъ досто́инъ бы́лъ е́си, зна́ти та́йну (-)[19] вы́шнаго. (Того бо ра́ди)[20] пиши вся ты̀ въ кни́гу и́же ви́дѣлъ е́си. и поста́ви ѐ в мѣсто съхра́нно. и оу́чи́ши ѐ му́дрыми ѡ̑ людїи твои́ и́хже се́рце вѣ́си мощи прїа́ти и дръжати та́йну сїю. Ты же ѐще потерпи (-)[21] и́ныхъ дне́и, з. да тебѣ пока́жется что̀ же ви́дѣно бу́детъ вы́шнему показа́ти тебѣ, и ѡ̑и́де ѡ̑ мене. И бы́сть е̂гда̀ слы́шитъ ве́сь по́лкъ ѩко прондо́ша, з, дне́и (-)[22] а̂зъ не бы́хъ о́бращенъ къ

див, але зсередини його тіла – **18** це є пояснення, що після часу його царювання зродяться немалі роздори, і він згине, щоб впасти, і тоді не впаде, але знову буде відновлений у своїм началі. **19** Як ти побачив вісім крилець, що спільно вживали свої крила, – **20** це є пояснення: в ньому повстануть вісім царів, це будуть часи дуже легкі, роки скоро покликані, бо з них народяться два. **21** Як наближатиметься же половина часу – чотири збережуться в часі, коли почне наближатися його час, щоб закінчитися, то два вкінці збережуться. **22** І як ти побачив три голови, що спочивали, – **23** це є пояснення: в його останніх *часах* підніме Всевишній три царства і прикличе в них багатьох, і пануватимуть землею **24** і тими, що живуть на ній, з великим трудом, понад всіх, що були перед ними. Задля цього вони є названі головами орла. **25** Вони бо будуть ті, які підсумують його безбожності і довершать його останнє. **26** І як ти побачив велику голову, що не з'являється, – це є його пояснення: оскільки один з них помре на своєму ліжку і також з муками, **27** бо два, які залишилися, їх поїсть меч. **28** Меч бо поїсть одного, що з ним, але ж там від меча вкінці впаде. **29** Як ти побачив два підкрильця, що виходять на голову, що є з правого боку, – **30** це є пояснення: це є ті, яких Всевишній зберіг на свій кінець, це є мале і повне замішання царство. **31** Як ти побачив якогось лева, що виходив з лісу, і що ричав і говорив до орла, і оскаржував його і його неправди за всіма його словами, так як ти почув, – **32** це є вітер, якого зберіг Всевишній на кінець для них, і їхні безбожності. Він їх оскаржить і стрясе перед ними їхні обмани, **33** бо поставить їх перше на суд живими. І буде, що коли оскаржить їх, тоді їх знищить. **34** Він з милосердям спасе решту мого народу, який збережений є в моїх границях, і потішить їх, доки ж не прийде кінець дня судного, про який я тобі сказав спочатку. **35** Це сон, який ти побачив, це *його* пояснення, **36** адже ти одинокий був гідним знати таємницю Всевишнього. **37** Тож задля того напиши в книзі те все, що ти побачив, і постав її у певному місці. **38** І їх навчиш, мудрих з твого народу, про яких знаєш, що *їхні* серця можуть сприйняти і зберегти цю таємницю. **39** Ти ж ще потерпи інших днів 7-м, щоб тобі було показано те, що вважатиметься *добрим* Всевишньому тобі показати. **40** І він відійшов від мене. І сталося, що коли почув ввесь народ, що минуло 7 днів, а я не повернувся до міста, і зібра-

лися всі, від найменшого аж до найбільшого, і прийшли до мене, і сказали мені, мовлячи: **41** Чим ми згрішили *проти* тебе і що неправедного ми зробили проти тебе, що, полишаючи нас, ти сів на тому місці? **42** Бо ти нам є найбільший з усіх людей, так як китиця винограду, і так як світило на темному місці, і так як пристань і корабель, що спасся від бурі. **43** Або *чи* не вистачить нам зла, які трапляються? **44** Бо якщо ти нас покинеш, наскільки було *б* нам краще, якщо і ми спалені були б у спаленні Сіону, **45** бо ми не є кращі від тих, які там померли. І вони заплакали великим голосом. І я їм відповів, і сказав: **46** Май надію, Ізраїле, і ти не сумуй, доме Якова, **47** бо є пам'ять про вас перед Всевишнім, і Сильний не забув про вас у напасті. **48** Я ж не покинув вас ані не відійшов від вас, але прийшов до цього місця, щоб помолитися за біль Сіону, щоб попросити милосердя за упокорення вашої святині. **49** І тепер ідіть, кожний же один до свого дому, і я прийду до вас по цих днях. **50** Люди пішли до міста, так як я їм сказав, **51** я ж сидів в полі 7 днів, так як мені Він наказав, і їв лише квіти з нив, і мені було зроблено їжу з трав у тих днях.

Глава 13

1 І сталося, що по сімох днях і я вночі заснув сном. **2** І ось з моря повставав вітер, щоб розбурхати всі його хвилі. **3** І я побачив: і ось перемагав той чоловік з небесними тисячами; і куди повертав своє лице, щоб подивитися, тремтіло все, що під ним бачилося; **4** і куди лиш виходив голос з його уст, горіли всі, які чули його голос; так як надіється земля, коли зачула вогонь. **5** І я побачив після цього: і ось збиралося множество людей, яким не було числа, з чотирьох небесних вітрів, щоб воювати проти чоловіка, який вийшов з моря. **6** І я побачив: і ось він самому собі викопав велику гору і летів понад нею. **7** Отож, я старався побачити околицю чи місце, звідки викарбувана була гора, і не зміг. **8** І після цього я побачив: і ось всі, що зібралися до нього, щоб воювати проти нього, і вони дуже боялися, одначе відважилися битися. **9** І ось, як я побачив напад множества, що приходив він, ані не підняв своєї руки, ані не держав зброю, ніяку воєнну зброю, тільки так, як я побачив, **10** наче видав зі своїх уст, так як подих вогню, і з його уст, так як по-

грáдꙋ· Й събрáшасѧ вс҃и ѿ мéньша дáже до бóльшаго. и̂ прїидоша ко мнѣ і̂ реко́ша мї глю́ще. что̂ сътворѣшили є҆смы̀ тебѣ и̂ что̂ непрáво сътвоя́хомъ на́ тѧ, на́ко ѻ҆ставлáющи насъ сѣлъ є҆си на мѣ́стѣ то́мъ· Ты̀ бо намъ вы́ше є҆си ѿ всѣхъ [люде́й][23] на́ко гро́здъ ѿ винограда. и̂ на́ко свѣтúлникъ въ мѣсто мрáчно, и̂ на́ко пристáнище [и̂ кора́бль][24] сп҃сенъ є҆́сть ѿ бꙋ́ра· Ѝли не довлѣ́ютъ намъ лꙋкáваѧ и̂же ключáютсѧ· Чше бо ты̀ насъ ѻ҆ста́виши. колúко бы́сть намъ лꙋ́чши а҆́ще бы́хомъ съжжéни и̂ мы̀, сожжéнїемъ сїо́на. ни бо мы̀ є҆смы̀ лꙋ́чши тѣ́хъ и̂же тáмо ѹ҆мро́ша. и̂ плáкаша глáсомъ велúкимъ· Й ѿвѣщáⷯ к нúмъ и̂ реко́хъ. надѣ́исѧ і҆и҃лю, и̂ не мози скорбѣти ты̀ до́мъ і҆а́ковль, є҆́сть бо пáмать ва́ша пр҃е вышнѣ́й, и̂ кръ́пкїи мнѣ́сть забвéнъ ва҃ в напáсти, а҆́зъ бо не ѻ҆ста́вихъ ва́съ ни ѿи̂до́хъ ѿ васъ, но̂ прїидо́хъ в сїе мѣсто да молю́сѧ за печáль сїо́на, [-][25] да взыщꙋ мл҃дїе за смирéнїе (сты̑ни)[26] вашеи̯· Й нѣ́мъ и̂дѣ́те є҆дúнъ ко́ждо (-)[27] (же) в до́мъ свои, и̂ а́зъ прїидꙋ к ва́мъ по дн҃ехъ сихъ, и̂детъ по́лкъ на́ко реко́ѡ є҆мꙋ, въ градъ· Ч҃ѕ҃ же сѣдо́хъ на́ поли, ѕ҃, дн҃їи на́коже мн҃ повелѣ, и̂ на́до́хъ цвѣтъ то́кмо ѿ нúвъ, и̂ ѿ трáвъ сътворе́на бысть мнѣ пúща въ дн҃ехъ тѣ́хъ·

Гла҃, г҃і·

Бысть по дн҃ехъ седми, и̂ ѹ҆́снꙋхъ сно́мъ но́щїю, и̂ се ѿ мора̀ вѣтръ въста́ше да смꙋтúтъ вс҃и волны̀ є҆го̀· Й вúдѣхъ и̂ се възмога́ше тои̯ чл҃къ съ [тысѧщ-ми][1] нб҃ными. и̂ гдⷭ лице свое ѻ҆бращáше да вънз҃рúт, трепетахꙋ вс҃а и̂же под нúмъ видáхусѧ, и̂ гдⷭ колиже и̂схождáше гла҃ ѿ ѹ҆́стъ є҆го̀ съжизáхусѧ вс҃и и̂же слышахꙋ глáсъ є҆го̀. на́ко повает҃ [земл҃а][2] когда слы́ша о҆́гнь· Й вúдѣ҃ посéмъ и̂ се събирашесѧ мно́жество людїи и̂́хже не бѣ̀ числò ѿ четырехъ вѣтръ нб҃ныхъ. да възбранѧтъ чл҃ка и̂же и̂зшéлъ ѿ мóра· Й вúдѣ҃ и̂ се самъ себѣ и̂скопáше горꙋ велúкꙋ и̂ летѣ на ню̀. на́же взыскáлъ вúдѣти страну и̂ли мѣсто ѿколѣ и̂звáѧна бы́сть горà, и̂ не моró́хъ· Й посéмъ вúдѣхъ и̂ се всѝ и̂же събрáни сꙋть къ немꙋ да побо́рꙋ є҆го̀ (и̂) боя́хусѧ зѣло, паче смѣя́хꙋ погна́ти, и̂ се на́ко (вúдѣхъ)[3] стремлéнїѧ мно́жество грѧдꙋщи ни въздви́же рꙋкꙋ свою, ни о҆ру́жїе держáше, никоторого съсꙋда бра́ннаго, то́кмо на́ко вúдѣхъ, на́ко ѿпꙋсти ѿ ѹ҆́стъ своѝхъ, на́ко дховéнїе о҆́гнѧ̀, и̂ ѿ ѹ҆́стъ є҆го̀ (на́ко) дх҃ъ плáменъ, и̂ ѿ ѧзы́ка є҆го̀ посылаше и̂́скры, [и̂ непостоя́нїе][4], и̂ съе҆динéни

сутъ вѣ҃а висупъ сїа дъхновéнїе ѻ҆гнá и҆ дх҃ъ плáмы, и҆ мно́жество непостоáнїа, (-)[5] порази [мно́жество на ѹ҆стремлéнїе][6] и҆же ѹ҆гото́вана бысть ѻ҆получáтиса, и҆ пожѫ҆же всѣхъ, (і҆ и҆ско́рони. и҆же)[7] невúдѣно бысть ѿ҆ нет҃численна мно́жества, ѧ҆ще то́кмо пра҃ [-][8] и҆ дыма во́на· и҆ ви́дѣхъ, и҆ ѹ҆страшихъса, и҆ пото́мъ ви́дѣхъ того чл҃ка сходя́ща ѿ҆ горы, и҆ зовуща къ себѣ мно́жество и҆ное ми́рное, и҆ приступа́ше к немѹ лица чл҃ѣски мно́зѣ нѣ́кимъ ра́дующимъса, и҆ нѣ́кимъ скорбя́щимъ, нѣ́кїи бо привáзаны нѣ́кїи вѣдущи ѻ҆ нихъ и҆же приношахуса, і҆ и҆знемогóхъ ѿ҆ мно́жества страха, (и҆ възбудихса) [-][9] и҆ рекохъ, ты ѿ҆ нача́ла показа́лъ е҆си рабѹ твоемѹ чюдеса̀ сїа, и҆ досто́йна мѧ и҆мѣ́ е҆си да прїимеши мл҃твѹ мою. и҆ нн҃ѣ покажи мнѣ е҆ще толкова́нїе снү сему на́ко бо мню̀ в чювствѣ моемъ, го́ре и҆же ѻ҆ставлéни бѹдутъ въ дн҃и сїи, и҆ наипа́че го́ре симъ и҆же не сутъ ѻ҆ста́влени, и҆же бо нѣ сутъ ѻ҆ста́влени скорби ба́хѹ· [разумѣ́ю нн҃ѣ][10] и҆же сутъ преставлéнна в послѣдняѧ дн҃и, и҆ [-][11] [ѹ҆гра́ѯѹ][12] и҆хъ, но и҆ сїи и҆же ѻ҆ста́влени сутъ· Сего ради (-)[13] [прїидо́ша][14] бо вѣди велúкїи (ѿ҆)[15] потрéбныѣ мно́гѣ, на́ко пока́жутъ со́нїа сїа. и҆бо легъча́ише е҆сть погибающи прїити в се́ неже прїити всемъ на́ко о҆блáкъ ѿ҆ вѣка, и҆ [нн҃ѣ][16] ви́дѣти и҆же случа́ѣса в послѣдняа времена̀· и҆ ѿвѣщà къ мнѣ́ и҆ рече, и҆ видѣнїю толкова́нїе реку тебѣ. и҆ ѻ҆ конхъ гл҃алъ е҆си ѿврьзу ти. на́ко ѻ҆ сихъ ре́клъ е҆си. и҆же ѻ҆ста́влени сутъ [-][17]. се́ е҆сть толкова́нїе и҆же ѿи́метъ вѣдѹ в то̀ вре́ма то́и са съхранѝ и҆же в вѣдѹ впадо́ша сїи сутъ и҆же и҆мѣ́ютъ дѣла и҆ вѣру къ и҆сѣплѣ́шемѹ· (вѣси)[18] бо на́ко бо́лши ѹ҆блажéни сутъ и҆же ѻ҆ста́влени паче тѣхъ и҆же мр҃ѣви сутъ· Сїа толкова́нїа видѣнїю. на́же ви́дѣлъ е҆си мѹжа въсходя́ща ѿ҆ с҃рца мо́рьскаго. то́и е҆сть е҆гоже въздержà вы́шнїи мно́га времена. и҆же самъ себѣ и҆збáвитъ сѣтворéнїе свое (-)[19] то́и разсмотри́тъ и҆же ѻ҆ста́влени сутъ· и҆ на́ко ви́дѣлъ е҆си ѿ҆ ѹ҆стъ е҆го и҆сходи́ти на́ко дх҃ъ и҆ о́гнь и҆ непостоа́нїе. и҆ на́ко не дръжа́ше ѻ҆ру́жїа (и҆) ни сосѹда бра́ннаго нападетъ бо стремлéнїе е҆го мно́жество и҆же прїидо́ша ѻ҆получи́ти е҆го. сѐ е҆сть толкова́нїе. сѐ днѝ прїидѹ къгда начнетъ вы́шнїи и҆збáвити и҆хъ и҆же на землѝ сутъ. и҆ прїидетъ въ ѹ҆жасъ па́мати на ни́хъ и҆же ѻ҆бита́ютъ зе́млю. і҆ и́ные и҆ны́мъ помышла́ютъ въсбрани́ти, *гра҃ гра́да и҆ мѣсто мѣста. и҆ на́зы́цы на на́зы́цѣхъ и҆ ц҃рство на ц҃рство· и҆ бѹдетъ е҆гда сѣтвори́ти сїа и҆ случитса

ѧ҆ ѩ҆д

лум'яного духа, і зі свого язика видавав іскри і бурю. І ці всі є разом злучені: подих вогню, і дух полум'я, і множество бурі. **11** Воно побило множество, яке готове було на напад, щоб воювати, і спалило всіх, і викорінило те, що стало невидимим, з безчисленного множества, хіба що лишень порох і запах диму. І я побачив і жахнувся. **12** І після цього я побачив того чоловіка, що сходив з гори і прикликав до себе інше мирне множество. **13** І до нього приходили лиця багатьох людей, деякі радісні і деякі сумні, бо деякі зв'язані; деякі приводили тих, яких приносили в жертву. І я знеміг від множества страху, і я пробудився і сказав: **14** Ти від початку показав твоєму рабові ці чудеса, і мене мав ти за гідного, щоб прийняти мою молитву. **15** І сьогодні покажи мені ще пояснення цього сну. **16** Бо так, як я вважаю в почутті моїм, горе тим, що залишаться в тих днях, і особливо горе тим, що не залишаться, **17** бо які не лишилися, були сумними. **18** Розумію сьогодні те, що покладене на останні дні, і *те, що* їх зустріне, але й те, що оставлене. **19** Бо задля цього прийшли великі біди від численних потреб, так як показують ці сни. **20** Одначе є легше, гинучи прийти в цьому, ніж, щоб прийшло все, наче хмара від віку, і сьогодні бачити те, що трапиться в останніх часах. І Він мені відповів, і сказав: **21** І скажу тобі пояснення видіння, і відкрию тобі те, про що ти говорив, **22** тому що ти говорив про це, що зосталося. Ось пояснення: **23** той, хто відніме біду в тому часі, він обережется, хто в біду впав – це є ті, що мають діла і віру до Всесильного. **24** Бо знай, що більш блаженними є ті, що зосталися, від тих, що померли. **25** Це пояснення видіння: як ти побачив чоловіка, що виходив з серця моря, – **26** він є той, кого Всевишній зберіг на багато часів, який сам собі спасе своє створіння, він перегляне тих, що залишилися. **27** І як ти побачив, що з його вуст виходив, наче дух, і огонь, і буря, **28** і що він не держав зброї й ані воєнної зброї, як нападе напад того множества, що прийшли воювати проти нього, – це є пояснення: **29** ось прийдуть дні, коли Всевишній почне спасати тих, що на є землі. **30** І найде жах ума на тих, що заселяють землю. **31** І задумають одні проти одних воювати: *місто *й* місто, місце і місце, і народи проти народів, і царство проти царства. **32** І буде, що коли це станеться, і трап-

мат. 24

ляться знаки, які я раніше тобі показав, і тоді об'явиться мій Син, якого ти побачив як мужа, що піднімався. **33** І буде, що коли почують всі народи його голос, і кожний же один покине в своїй околиці свою війну, яку мають друг проти друга. **34** І збереться разом безчисленне множество, бажаючи прийти і воювати проти нього, **35** Він же стане на вершку гори Сіон. **36** Сіон же прийде і покажеться всім готовим і збудованим, так як ти бачив гору, викопану без рук. **37** Сам же мій Син оскаржить ті безбожні народи, що прийшли, цих, яких ти випробував. Вони наблизилися задля їхніх лукавих задумів, і їх же почнуть мучити муки, **38** що подібні до полум'я, вигублять їх без труда за законом, що подібний до вогню. **39** І як ти побачив, що він збирав до себе інше мирне множество – **40** це є
црс4. 17 десять племен, *які були взяті в полон зі своєї землі в днях царя Йосія, яких взяв в полон Велсамланазар, асирійський цар, і привів їх поза ріку, і перенесені були до іншої землі. **41** Вони ж собі взяли ту раду, щоб покинути множество народів і щоб піти до дальшої околиці, де не було людського насіння, **42** або щоб там зберігати своє законне, яке не зберігали у своїй країні. **43** Проходами же вузьких частин ріки Евфрату вони ввійшли, **44** бо тоді Всевишній зробив їм знаки і спинив жили рік, доки не пройдуть, **45** оскільки *в* країні була велика дорога, ходу одного з половиною року, бо та країна називається Асарет. **46** Тоді вони проживали там аж до останнього часу. І сьогодні знову почнуть приходити, **47** знову Всевишній спинить річні жили, щоб вони змогли пройти, – через це ти побачив множество з миром. **48** Але які залишилися з твого народу, вони є ті, які знайдуться в моїх границях. **49** Бо станеться, що коли він почне вигублювати множество тих народів, що є зібрані, він захистить тих, що перемогли народ. **50** І тоді він їм покаже велике множество чудес. **51** І я сказав: Владико! Господи! Покажи мені це. Через що я побачив мужа, що піднімався з морського серця. І Він мені сказав: **52** Так як не можеш цього дослідити ані знати те, що є в морській глибині, так не зможе кожний бачити на землі мого Сина або тих, що є з ним, хіба що в часі дня. **53** Це є пояснення снів, які ти побачив, і задля чого ти тут одинокий посвячений, **54** бо ти покинув твоє. І довкруги мене усунув ти

знамєнїа їже прєжде показахъ ти. и тогда ѡкрыєтсѧ сн҃ъ мои єгоже видѣлъ єси ꙗко мужа въсходѧща· и будетъ къгда оуслы-шатъ вси ꙗзыцы глас҃ъ єго. и ѡставитъ єдінъ къждо (же) въ странѣ своєи [-][20] брань |свою|[21] что имать другъ къ другу· и събєрєтсѧ въ єдіно мнѡжєство бєзчислєно. ꙗко (-)[22] хотѧщи прїити и ѡплъчати єго. тоиже ста-нетъ на главицѣ горы сїѡна· Сїѡн же прїидє и ꙗвитсѧ всѣмъ оуготѡвана (і) и създа́на ꙗко видѣлъ єси гору ископа́нну без рукъ тоиже сн҃ъ мои ѡблачитъ. їже наидѡша ꙗзыцы нечести-выхъ сн҃ їже (искусилъ єси)[23], |приближишасѧ ради|[24] лукава помышлєнїа ихъ. и мучєнїа их же начнутъ мучити їже подобни суть пла-мени (-)[25] изгубятъ ихъ безъ трудости. по закѡну їже ѡгню подобенъ єсть, и ꙗко видѣлъ єси събира́ющи к себѣ и҃ное мнѡжєство мирное. сїи суть |десять|[26] ѡ҆ле *иже племєни съ-творєни быша ѡ҆ земли своєа, въ дни йѡсїѧ ц҃ра єгоже плѣни (велъсамланазаръ)[27] ц҃рь ас҃ѵрьскїи и привєлъ ихъ за рѣкꙋ. и преведени суть в землю и҃ную. тїи же себѣ дашa совѣтъ тои да ѡставѧт҃ мнѡжєство ꙗзыкъ. и дабы прошли в далнюю страну гдѣ не быєть сѣмѧ чл҃ческо· Или ту сохранити законнаѧ своѧ їже не быша дръжа́ще въ странѣ своєи. по вхѡдѣ же тѣснотъ рѣки и҃ефрата внидѡша. съ҃творилъ ѳ҃ имъ тогда вышнїи знамєнїа и постави́лъ жилы рѣчныа докѡлѣ прѡидутъ. понеже странѣ быєть пꙋть мнѡгъ пꙋтьствовати лѣто єдіно и полъ, їже страна тѧ зовется |ас҃арєдъ|[28]· (-)[29] Ѳгда ѡбита́ш тамо даже до послѣднаго врємени· и н҃ѣ паки начнутъ прїти, паки вышнїи поста́ви жилы рѣчныѧ, да могутъ проити, сїѧ ради видѣ єси мнѡжєство [-][30] с миромъ. но їже ѡставлени суть ѿ людїи твоихъ сїи суть їже ѡбрѧщутсѧ внутрь предѣлъ моихъ. |съ҃творєно|[31] ѳ҃ бꙋдє когда начнетъ погꙋбити мнѡжєство ихъ їже събрани суть ꙗзыцы защити́тъ ихъ їже премогѡша людїи. и тогда показє имъ велїе мнѡжєство чюдєсъ, и рекохъ ѧзъ. вл҃ко г҃и ѳ҃е ми покажи что ради видѣхъ мужа въсходѧща ѿ ср҃ца морьскаго. и рече мнѣ. ꙗко не |можеши|[32] сїѧ испытати или зна́ти їже суть въ глꙋбинѣ морѣстѣи, тако не можетъ кождо видѣти на земли сн҃а моєго, или ихъ їже с ними суть, тѡкмо въ врємѧ (днїи)[33]· Сїѧ єсть тлъкова́нїѧ сонїи їже видѣлъ єси. и что ради просвѣщенъ єси здѣ єдⷭ҃. ѡставилъ ѳ҃ єси твоѧ. и ѡ҆кр҃тъ мене оупразднилъ єси (законъ і)[34] їс-

кáлъ є҆сѝ. животъ бо твои разъсмотри́лъ є҆сѝ въ премyдрости и҆ чⷭ҃тво твое зва́лъ є҆сѝ мати. и҆ того ради показа́хъ тебѣ [-][35] мздꙑ̀ предъ вы́шнимъ. бyдетъ бо по и҆нѣхъ трехъ дн҃ехъ к тебѣ и҆наа гл҃ю. и҆ распространю тѝ тажкаа и҆ дивнаа і҆ и҆дохъ и҆ прі҆идо́хъ на́ поле мно́го славя́ще и҆ хвала́ще вы́шняго о҆ дивны́ѣ и҆же по временѣхъ сътворя́ше и҆ ка́ко сѣдръжи́ [є҆е][36]. і҆ иже сyть въ времен҃ѣ сътворе́на и҆ сѣдо́хъ тyр три дн҃и.

Гл҃а, дѝ.

И҆бысть въ третїи дн҃ь, и҆ а҆̃ сѣдохъ по̀ дyбомъ. и҆ є҆е гла́ и҆зыиде противѣ мѧ ѡ҆ кyпи́ны и҆ рⷮ҃. е҆́здра, е҆́здра. и҆ рекохъ є҆е а҆́зъ гⷭ҃и, и҆ востáхъ на́ ногѣ моѝ, и҆ рече къ мнѣ. *ѡ҆кры́ваю҆щи ѡ҆кровенъ є҆смь на кyпи́нѣ. и҆ гл҃ахъ моѷ҆сїю, когда̀ слyжаше лю́дїе моѝ въ є҆гѷ҆птѣ и҆ посла́хъ є҆го, і҆ и҆зведохъ лю́ди моа ѡ҆ є҆гѷ҆пта. и҆ приведохъ и҆хъ на́ горy синаи́скy. и҆ въздръжа́хъ є҆го прⷮ҃ собою дн҃и мно́ги. и҆ провѣщахъ є҆мy чюдеса̀ мно́га, и҆ показа́хъ є҆мy вре́мена та́инꙑ и҆ [конецъ][1]. и҆ заповѣдя́̀ є҆мy гл҃ѧ, сїѧ въ на́вленїе сътвориши словеса̀, и҆ сїѧ скрꙑ́еши. и҆ нн҃ѣ тебѣ реку̀ зна́менїа на́же показя́̀ сонїѧ и҆же вид҃ѣ є҆сѝ, и҆ толкованїа и҆же ты [вѣдѣ][2] в с҃рци твое҆̃ престáви ея̀. ты бо въспрїимеши [ѡ҆̃ вс҃ѣ][3] [-][4] ѡ҆вратѝши, о҆ста́нокъ [совѣтомъ][5] мои́мъ и҆ съ подобными твои́ми. докóлѣ не сконъчáютъ времена. на́ко вѣкъ погyбѝ ю҆̃ность свою. и҆ времена приближаю҆̃ся ста́рѣтися. На двана́десать бо ча́сти раздѣле́нъ є҆́сть вѣкъ. и҆ прои́до́ша є҆го десатыа (-)[6] и҆ по́лъ десатыа ча́сти, свыше же сyть є҆го за полъ́десатыа части. Нн҃ѣ бо оу҆стро́ѝши до̃ твои. и҆ наказѝ лю́ди твоа и҆ оу҆тѣши смиренꙑ́ѣ и҆хъ. и҆ (ѡ҆вѣща)[7], оу҆жѐ [растлѣно][8] и҆ ѡ҆пyсти ѡ҆ себѐ сме̃тное помышленїе. и҆ ѡ҆вержи ѡ҆ себѐ та́гости лю҆̃скїа. (-)[9] [и҆звлеци ѡ҆ себѣ̀][10] не́мощное є҆стество. И҆ престáви въ є҆ди́нy странy смyща́юща҆а тѧ помышленїѧ, и҆ тщи́ся пресели́тися ѡ҆ временъ и҆хъ, и҆же бо ви́дѣлъ є҆сѝ нн҃ѣ случи́тися зла́ѧ, паки тѣмъ го́ршаѧ сътвора́тъ. когда̀ бо невѣ́мо́женъ сътворится вѣкъ ѡ҆ ста́рости. (Зане бо)[11] оу҆мно́жѝся на о҆бита́ющѝ зла́ѧ. оу҆дали бо ся далече и҆́стинна и҆ приближися лжа. оу҆жѐ бо тщи́ся [-][12] прі҆яти на́же ви́дѣлъ є҆сѝ [-][13] видѣнїе. И҆ ѡ҆вѣщахъ, [и҆][14] рекохъ прⷮ҃ тобо́ю гⷭ҃и. се бо а́зъ и҆ду̀ ка́ко повелѣлъ є҆сѝ мнѣ. и҆ покажy настоя́щимъ лю́демъ и҆же ро́дятся, кто̀ наоу҆читъ (ѧ̀). поста́вленъ бо є҆́сть вѣкъ въ тмѣ, і҆ и҆же о҆бита́ютъ в

закон і ти досліджував, **55** бо твоє життя ти розглянув в мудрості і твій змисл назвав ти матір'ю. **56** І задля того я тобі показав винагороди перед Всевишнім, бо буде, що після інших трьох днів до тебе далі говоритиму, і вкладу тобі тяжке і подиву гідне. **57** І я пішов і перейшов до поля, дуже прославляючи і хвалячи Всевишнього за чудесне, яке в часах Він чинив, **58** і тому що держить це, і тим, що є в часах створені. І я там сидів три дні.

Глава 14

1 І сталося, що в третьому дні і я сидів під дубом, **2** і ось голос вийшов проти мене з куща і сказав: Ездро! Ездро! І я сказав: Ось я, Господи. І я встав на мої ноги. І Він сказав мені: **3** *Об'являючи об'явився Я на кущі. І Я заговорив до Мойсея, коли народ мій служив в Єгипті. **4** І Я його послав і вивів мій народ з Єгипту. І привів Я їх до Синайської гори, і тримав його перед собою багато днів. **5** І Я йому розповів багато чудес і показав йому таємні часи і кінець, і заповів йому, кажучи: **6** Ці слова зробиш явними і ці скриєш. **7** І сьогодні тобі кажу: **8** Знаки, які Я показав, сни, які ти побачив, і пояснення, які ти почув, склади їх у твоєму серці, **9** бо ти від всіх отримаєш, відвернеш решту моєю порадою і з подібними до тебе, доки не закінчаться часи. **10** Тому що вік втратив свою молодість, і часи наближаються до старіння, **11** бо вік є поділений на дванадцять частин; і з нього минуло десять і половина десятої частини, **12** осталося ж з нього за половину десятої частини. **13** Тож сьогодні розпорядишся з твоїм домом, і повчиш твій народ, і потішиш їхніх впокорених. І відмовився вже ти від зітлілого, **14** і відпусти від себе смертну думку, і відкинь від себе людські тягарі, скинь з себе немічну природу, і відклади на один бік твої докучливі думки, і поспішись переселитися з їхніх часів, **15** бо станеться те погане, що ти сьогодні побачив. Знову зроблять гірше від цього, **16** коли ж слабким стане вік від старості, тому що розмножиться на тих, що проживають, зло, **17** бо правда далеко відійшла і наблизилася брехня. Вже бо спішиться прийти видіння, яке ти побачив. **18** І я відповів, і сказав перед тобою, Господи: **19** Ось же я відійду, так як ти мені заповів, і покажу теперішньому народові, який народжується, хто їх повчить. **20** Адже вік є поставлений у темряві, і хто живе в

ньому, є без світла, **21** тому що твій закон спалений, щоб ніхто не знав того, що Тобою створене, або діла, які почнуться. **22** Бо якщо я знайшов ласку перед тобою, пошли до мене святого духа; і я напишу все, що створене в віці від початку, що було записане у твоєму законі, щоб люди змогли знайти стежку. Ті, що побажають жити в останніх часах, хай живуть. **23** І Він мені відповів, і сказав: Пішовши позбирай народ, і скажеш до них, щоб не шукали тебе сорок днів. **24** Ти ж приготуй собі багато пиксових таблиць, і візьми з собою Сарія, Даврія, Селемія, Ахана і Асієла, п'ятьох цих, які є підготовлені, щоб швидко писати. **25** І прийдеш сюди, і я запалю у твоєму серці світильник ума, і він не загасне, аж доки не закінчиться те, що почнеш писати. **26** І як зробиш, дещо явним зробиш, інше ж розумним передаси скритим, бо в завтрашній *день,* в цій годині почнеш писати. **27** І я прийшов, так як Він мені заповів, і я зібрав ввесь народ і сказав: **28** *Послухай, Ізраїлю, ці слова: **29** Наші батьки спочатку мандрували до Єгипту і були визволені звідти. **30** І вони одержали закон життя, якого не зберегли, який і ви після них переступили. **31** І вам дано землю жеребом, і землю Сіона. І ваші батьки і ви зробили беззаконня і не зберегли доріг, які вам наказав Всевишній. **32** І справедливим *був* суддя, коли забрав у вас в часі те, що було подароване. **33** І тепер ви є тут, і ваші брати у є вас. **34** Якщо ж накажете вашому почуттю і повчите ваше серце, будете збережені живими і по смерті успадкуєте милосердя. **35** Адже суд прийде по смерті, коли знову оживемо. І тоді з'являться імена праведників і об'явиться вчинине безбожним. **36** До мене ж хай ніхто не приступить сьогодні ані не шукає мене аж до сорок днів. **37** І я взяв п'ятьох чоловіків, так як мені заповів, і ми пішли в поле і там остались. **38** І було, що на другий день, і ось голос закликав до мене, кажучи: Ездро, відкрий твої уста і пий те, що тобі даю пити. **39** І я відкрив мої уста – і ось мені подано повну чашу. Вона була наче повна води, її барва подібна до вогню. **40** І я взяв і випив, і в ньому, як я пив, серце моє стривожилося розумом, і в моїх грудях росла мудрість, бо мій дух зберігав пам'ять. **41** І мої відкриті уста більше не замкнулися. **42** Всевишній дав розум п'ятьом мужам, і вони писали те, що говорилося, *що було* жахливіше від но-

мой1. 47
мой5. 4 і 5

немъ безъ свѣтлости. Ꙗ҆́ко зако҃ твои зажже́нъ е҆́сть. да никто знаѣ́ и҆́же ѡ҆ тебѣ̀ съворе́на суть. и҆ли и҆́же начнутсѧ дѣ́ла. ч҆́це бо ѡ҆́брѣто҃ бу́дутъ пре҆́ тобо́ю, посли въ мѧ̀ дх҃ъ сто҃. (да)[15] напишу́ вс҆́ѧ что съ҆творено е҆́сть въ вѣцѣ ѡ҆ нача́ла и҆́же бы́ша въ зако́нѣ твое҆́мъ пи́сана, да мо́гу́ чл҃ци ѡ҆́брѣсти стезю́ и҆́же въсхо́тѧ҆ жити въ послѣ́днихъ вре́менехъ да живу́тъ. и҆ ѡ҆вѣща́ къ мнѣ и рече. ше҆́ше събери лю́ди и҆ рече́ши к ни҃. да не възыщу́тъ тебе дн҃и, м҃. ты же оу҆гото́ви себѣ дщиць пи҃зовъ мно́го, и҆ во҃ми҆̀ съ собо́ю сарі́а, даврі́а, селеми́а, (ахана́)[16], и҆ ѳсі́ела. па́мть ѧ҆ и҆́же оу҆готованы суть к писа́нію ско́ро. и҆ прі́идеши сѣмо и҆ а́зъ възже́гу въ се҆́рци твое҆̃ свѣтильникъ разума, (и҆)[17] не оу҆гасне҆́. дондеже сконча́ю́сѧ и҆́же начнеши писа́ти. и҆ когда̀ съверъшиши нѣ́кая ѧ҆вествено съ҆тво́риши. Нѣкото́рая мудрымъ съкровенно предаси҆̀. в заоу́трі́и бо сі́и часъ начнеши писа́ти. І҆ и҆до́хъ ꙗ҆́коже ми҆ повелѣ. и҆ собрахъ вс҆́и лю҃ и҆ рекохъ. *Слы́ши і҃и҃ль словесà сі́ѧ ѻ҆пу́тьствова́нии суть ѡ҆́цы на́ши, ѡ҆ нача́ла въ е҆гу́петъ і҆ и҆збавлени сѫ ѡ҆то́лѣ. и҆ прі́ѧ́ша зако́нъ живо́тный е҆гоже не съхрани́ша. и҆́же и҆ вы по нихъ престу́пни е҆́сте҆̀. и҆ дана ва́мъ е҆́ст земла̀ въ жре́бі́и. [и҆][18] зе҃ла сі́о́нъ, и҆ ѡ҆́цы ва́ши и҆ вы безако́ні́е съ҆тво́роше. и҆ не въздръжа́сте пу҃ти и҆́же повелѣ ва́мъ вы́шнїи. (и҆) пра́вый сѫдїѧ е҆гда̀ ѡ҆ча́лъ ѡ҆ васъ въ врема ꙗ҆́же да́но бысть. и҆ нн҃ѣ вы здѣ е҆́сте и҆ бра́тїѧ ваша въ ва́съ сѫть. а҆́ще бо повелите чювствꙋ ва́шемꙋ и҆ поо҆у́чи́те се҆́рце ва́ше живы съдръжа́ни бу́дете. и҆ по сме҃рти мл҃ти въселѣ́дите, сѫдъ бо по сме҃рти прі́идетъ къгда̀ паки о҆́живемъ. и҆ тогда̀ правѣ́ными и҆́мена ꙗ҆вла́ю́тсѧ и҆ нечьстивыми съ҆творена показа́ютсѧ. къ мнѣ бо никто приступа́етъ нн҃ѣ, ни възы́щ҆е́ мене да́же до м҃, дн҃и. и҆ прі҃ѧ́ па́мть мужї́и ꙗ҆́ко заповѣ́да мн҃ѣ, і҆ и҆до́хомъ въ по́ле, и҆ пребы́хо҃ т҃ꙋ. и҆ бысть в заоу́трі́и и҆ се҆ гла҆ въззва мѧ гла҃. е҆́здра ѡ҆́връзи оу҆́ста̀ твоа и҆ пїи и҃мже т҃ѧ напою́. и҆ о҆́тво́рѝ оу҆́ста моа̀, и҆ се҆ ча́ша по҃на въздашесѧ мн҃ѣ, сі́ѧ бы́сть по҃на ꙗ҆́ко во́ды, сѣ҃ѣ е҆ѧ̀ о҆́гню подобе҆́, и҆ прі҃ѧ́хъ и҆ пихъ, и҆ в нем е҆гда̀ пі҃ѧ́ се҆́рце мое сматѧшесѧ ра́зꙋмомъ, и҆ въ персехъ мои҆̀ възрастѧше премꙋдрость. (и҆)[19] дх҃ъ мо́и содръжашесѧ паматі́ю. (ѡ҆́връсты)[20] оу҆́ста моа̀ и҆ нѣ҃сть затворены кто҃мꙋ. вы́шнїи [-][21] даде ра́зꙋмъ патри́мъ муже҆́. и҆ писа́ша ꙗ҆́же глаго҃лсѧ [оу҆жа́сньѣи но́щи][22] и҃же невѣ́дахꙋ. [-][23] но́щїю же ꙗ҆да́хꙋ хлѣ҃бъ. а҆́з же по дн҃и глахъ. и҆ по ночи

ѧ҆ мѡ҃ мѕ҃
е҆ мѡ҃ дѕ҃
и҆ е҆

не молча́ѣ. (и) написа́ни суть (-)[24] за м҃, дн҃їи. кни́ги, [г҃д][25]. И бы҃ ѣгда̀ съвръшѝшасѧ, м҃, дн҃їи. гла́ вы́шнїи рекы́ї. пр҃вам йже писа̂ ѣси въ на́вѣ поставѝ. и да чтутъ досто́инїи и недостоинїи. послѣднѧѧ же сѣмьдесѧть съдръжѝши да предаси йхъ мудрымъ ѡ҃ людїи твои҃. в тѣхъ бо̀ ѣсть ко́рень разума и премудрости йсто́чникъ, и оу҃мѣнїѧ рѣка. и сътвори́хъ та́ко·

Гла, ѳ҃і·

(є)[1] гли́ въ оу҃ши лю́демъ мои҃ словесà прр҃чества. йже да҃ въ оу҃стà твоѧ̀, рече г҃ь. и сътворѝ на́ко въ хартїи да напи́шутсѧ на́ко вѣ́рны і и́стинны суть. не бо́исѧ ѡ҃ помысле́ныхъ на́ тѧ, и ни смутѧ́т тѧ (невѣ́рнїи)[2] рекы́ї. на́ко всѧ́къ невѣ́ренъ в невѣ́рїи своѣ́мъ оу҃мретъ. ѣе а҃зъ наведу́ ре́че г҃ь на селенїе землѝ зла́ѧ, ме́чь и гла́ и см҃рть и погубле́нїе, йже [посквернѝша][3] безако́нїемъ всю̀ зе́млю, и напо́лнена ѣсть дѣ́лъ йхъ [лъстивы́хъ][4]. Сего ра́ди ре́ г҃ь. оу҃же не оу҃молчю̀ о҆ нечестїахъ йхъ на́же безако́нно съдѣлова́ютъ. ни потерплю̀ и҃мъ, йже злѣ твора́тъ· *Сѣ кро́вь неповѝнна и (ско́рбна)[5] въпїе́тъ къ мнѣ̀. и дш҃а пра́вѣ́ныхъ въпїю́тъ бе҃преста́нни. ѡ҃мщу́ѧ ѡ҃мщу́ и҃мъ рече г҃ь. и въспрїиму́ всѧ́ку кровь неповѝнную ѡ҃ тѣхъ къ мнѣ̀. Сѣ лю́ди моѧ̀ на́ко ста́да къ заколе́нїю ведутсѧ. оу҃же не терплю̀ того йже о҆бита́ти и҃мъ въ землѝ ѣгу҃пе҃стѣи. но̀ изведу̀ а҃ рукою́ сѝлною и мы́шцею высо́кою· И пораж҃у ѣгу҃пе҃ ка́знїю на́ко и пре́же, и растлю̀ всю̀ зе́млю ѣго. поскорбѝт҃ ѣгу҃петъ, и о҆снова́нїѧ ѣго ка́знїю (йзбїе́на бу҃дутъ· И наказа́нїе второ́е)[6] наведе́тъ [и҃мъ][7] бг҃ъ. (и) въспла́чю̀ дѣ́латели дѣ́лающїи зе́млю. на́ко о҆ску́дѣютъ сѣмена̀ ѳ҃ [-][8] ѡ҃ ржà и гра́да, и ѡ҃ звѣ́зды стра́шныѧ· Го́ре (свѣ́ту)[9] і́ же о҆бита́ютъ в не́мъ. йже приближѝсѧ (о҆ружі́е)[10] и съкруше́нїе йхъ. И въста́нетъ на́зыкъ (-)[11] къ бра́ни и мѣ̀ в ру́ку йхъ. бу҃детъ бо̀ въ непостоѧ́нїе чл҃комъ. і́ны йны́мъ възмага́ющи, и нерада́тъ цр҃ѧ своѣ́го, и нача́лникъ [пу҃тѝ дѣлъ][12] своѝхъ въ (дѣлеѣ̀)[13] своѝхъ· въсхо́щетъ бо̀ чл҃къ въ̀ градъ йтѝ и не възмо́жетъ гордыѝна бо̀ йхъ ради гра́ды смутѧ́тсѧ. (и) домы̀ съкруша́тсѧ, и чл҃цы боѧ́тсѧ. не оу҃мл҃рдѝтсѧ чл҃къ къ йскренемоу̀ своѣ́моу, на разоре́нїе домо́въ йхъ въ (о҆ружі́е)[14], и на расторже́нїе существа йхъ. гла́да ради хлѣ́бнаго и скорбѣ́нїѧ мно́га. ѣе

Глава 15

1 Ось говори до вух мого народу слова пророцтва, які Я дам у твої уста, – говорить Господь, – **2** і вчини, щоб на папері вони були записані, бо вони є вірні і правдиві. **3** Не бійся від задуманих проти тебе і ані хай не турбують тебе невірні, кажучи, **4** що всякий невірний помре у своїм невірстві. **5** Ось я наведу зло на поселення землі, – говорить Господь, – меч, і голод, і смерть, і вигублення **6** *на* тих, що беззаконням опоганили всю землю і наповнилися своїми обманливими ділами. **7** Задля того сказав Господь: **8** Вже не змовчу на безбожності тих, що діють безбожно, ані не потерплю тим, що чинять безбожно. *Ось невинна і боліюча кров взиває до мене, і душі праведних кличуть безперервно. **9** Мстячи відімщу їх, – говорить Господь, – і заберу в них всю невину кров до мене. **10** Ось мій народ, наче стадо, провадиться на смерть. Вже не терпітиму того, щоб вони жили в єгипетській землі, **11** але виведу його сильною рукою і високим раменом. І поб'ю Єгипет карами, так як і раніше, і знищу всю його землю. **12** Сумуватиме Єгипет, і його основи будуть вигублені карами. І другу кару наведе їм Бог, **13** і заплачуть працівники, що працюють на землі, тому що їхнє зерно не дасть плоду від іржі, і граду, і від страшної звізди. **14** Горе світові і тим, що живуть в ньому, **15** тому що наблизився меч і їхнє вигублення. І народ повстане на війну, і меч у їхніх руках. **16** Бо буде на нестійкість людям, і, перемагаючи одні одних, не дбатимуть за свого царя і начальників дороги своїх діл у своїх ділах. **17** Бо забажає чоловік іти до міста і не зможе, **18** бо задля їхньої гордості міста будуть в замішанні, і доми будуть знищені, і люди боятимуться. **19** Не пошкодує чоловік свого ближнього, щоб мечем знищити їхні доми і щоб пограбувати їхні маєтки, через голод хліба і велику скорботу. **20** Ось я зберу, – каже Бог, – всіх царів землі до себе, щоб повернути тих, які є на півночі, і пів-

апока̂ ѕ̄ апо. 6

дні, і зі сходу, і Ливану, щоб повернути *до* себе і віддати те, що вони їм дали. **21** Так, як чинять аж до сьогодні моїм вибраним, так зроблю і віддам в їхнє лоно. Це говорить Господь Бог: **22** Моя правиця не простить грішникам, і меч не відступить від тих, що на землі проливають невинну кров. **23** Вийде вогонь від його гніву і пожере основи землі і грішників, наче запалений хабаз. **24** Горе тим, що грішать і не зберігають моїх заповідей, – сказав Господь, – **25** не пощаджу їх. Відійдіть від мене сини беззаконня, не оскверняйте мою святиню. **26** Адже знає Бог всіх тих, що проти нього грішать; задля цього Він їх передав на смерть і на вбивання, **27** бо вже прийшли злі на земну кулю. І залишитесь в них, бо вас Бог не спасе, тому що ви згрішили перед ним. **28** Ось страшне видіння, і його лице зі сходу. **29** І вийдуть народи арабських зміїв в численних колісницях, їх число, наче подих вітрів, понесеться по землі, щоб боялися і тремтіли всі, хто їх почують. **30** Кармонські обманці в гніві і вийдуть, наче дики з лісу, і прийдуть до великої сили, і стануть в бою з ними, і полонять частину асирійської землі. **31** І після цього знеможуть змії, згадуючи своє народження, і зітхаючи повернуться з великою силою, щоб їх переслідувати. **32** Вони зніяковіють і замовчать у їхній силі і повернуть свої ноги до втечі, **33** мешканці асирійської околиці їх оточать. І він знищить одного з них, і заступлений буде переляк і страх у їхньому війську, і нестійкість в їхніх царях. **34** Ось хмара зі сходу і півночі до півдня, і їхні лиця дуже страшні, повні гніву і бурі. **35** І зударяться між собою, і вдарять велику звізду на землі, і їхню звізду, І буде кров від меча аж до живота **36** і людський гній аж до верблюжого сідла. І буде переляк і великий страх на землі. **37** І жахнуться ті, що побачать цей гнів, і їх охопить тремтіння. І після цього рухатимуться великі бурі **38** з півдня і півночі, й інша частина із заходу, **39** і здолають вітри зі сходу. І він відкриє хмару, яку підняв в гніві, і звізду, щоб творити переляк східним вітром, і поженеться на захід. **40** І піднімуться великі сильні і повні гніву хмари і звізда, щоб перелякати всю землю і мешканців на ній і злити на всяке високе місце, і піднімуть страшну звізду **41** вогнем, і градом, і літаючим мечем, і великими водами, доки не наповняться всі поля

ѧзъ соберѹ рече [гь][15], вси цр҃іе зе҆мстіи къ [мнѣ ѡбрати́ти][16], и҆же сѹть [ѿ востока́ и҆ ю҆га][17] ѿ сѣвера и҆ ливана́ къ ѡбращє́нію себѣ. и҆ возда́ти и҆же въздаша́ тѣмъ. ꙗ҆ко сътвора́ютъ да́же до днесь и҆збра́нными мои́мъ. та́ко сътворю̀ и҆ въздамъ̀ в на́дра и҆хъ. сі҆а рече гь бгъ, не прости́тъ десни́ца моѧ грѣшникомъ. и҆ не престане́тъ мечъ на проліѧ́ющїй кро́вь непови́нную на землѝ· [-][18] и҆зыи́де ѻ҆гнь ѿ гнѣва є҆го. и҆ пожре́тъ ѡснова́нїѧ зе҆мсти, и҆ грѣшники ꙗ҆ко хвра́стїе зажже́но. го́ре си́мъ и҆же съгрѣша́ютъ и҆ не въздержа́тъ за́повѣди мои́хъ, рече гь, не ѡпрощѹ̀ и҆мъ. ѿи҆ди́тє (ѿ мене) сѝнове безако́нїѧ не мози́тє ѡскверни́ти стыни моеѧ. [ꙗ҆ко][19] совѣ́сть [гь всѣ́хъ][20] и҆же съгрѣша́ютъ є҆мѹ. сего ради преда́лъ и҆хъ бъ смр҃ть и҆ в заколе́нїе ѹ҆жѐ бо҆ прїидо́ша на ѡ҆кр҃тъ землѝ лꙋка́выѧ. и҆ пребѹдете в ни́хъ, не и҆зба́витъ бо҆ ва́съ бгъ, и҆же съгрѣши́сте пред ни́мъ· Се ви́дѣнїе гро́зное и҆ лице є҆го ѿ востока́. і҆ и҆зыи́дѹтъ рожде́нїе зми́евъ а҆рави́скихъ на колесни́цахъ мно́гихъ. [ꙗ҆ко дыха́нїе вѣ́тровъ][21] [число̀][22] и҆хъ понесе́ѧ на землѝ да (-)[23] ѹ҆боа́тсѧ и҆ трепе́щѹтъ всѝ, и҆же и҆хъ ѹ҆слы́шатъ кармонстїи прелѣ́стницы въ гнѣвѣ. (і҆) и҆зыи́дѹтъ [ꙗ҆ко вепрѝ][24] ѿ лѹгъ. и҆ прїидѹтъ в си́лѹ вели́кѹ. и҆ постоа́тъ въ бра́ни с ни́ми. и҆ плѣна́тъ ча́сть землѝ а҆сѵ̀рьскоѝ [-][25], и҆ посемъ и҆знемо́гѹтъ зми́евѣ въспомина́юще на рожде́нїе свое. и҆ ѡбрата́тсѧ съвоздыха́ющи в си́лѣ вели́цѣ на постиза́нїе и҆хъ. [-][26] є҆и смѹта́тсѧ и҆ ѹ҆млъча́тъ в си́лѣ и҆хъ. и҆ ѡбрата́тъ но́зѣ свои́ на бѣжа́нїе (-)[27] ѿ ѡ҆бласти а҆сѵ̀рьскїѧ насе́лницы ѡ҆бъстоа́тъ и҆ и҆ сконча́ютъ є҆ди́наго ѿ ни́хъ. и҆ бѹдѐ бо́ѧзнь и҆ стра́хъ въ плъцѣ и҆хъ (застѹпле́нъ), и҆ которани́їе въ [цр҃ехъ и҆][28]. є҆е ѡ҆блакъ ѿ востока́ и҆ сѣвера до полѹдне. и҆ ѡ҆бразы и҆хъ гро́зны ꙁѣло по́лны гнѣва и҆ бѹри. и҆ сразя́тсѧ между собо́ю, и҆ сразѧ́ ꙁвѣздѹ мно́гѹ на землѝ и҆ ꙁвѣздѹ и҆хъ. и҆ бѹдетъ кро́вь ѿ мечѧ̀ даже до ѹ҆тро́бы [-][29]. и҆ [гно́и чл҃ческїи даже до седла вельблю́ждѧ][30]. и҆ бѹдетъ бо́ѧзнь и҆ стра́хъ мно́гъ на землѝ. и҆ ѹ҆стра́шатсѧ и҆же ѹ҆зря́тъ гнѣвъ сѐи. и҆ тре́пѣ прїиметъ и҆хъ. и҆ посемъ въздви́гнѹтсѧ бѹрѣ мно́зи ѿ полѹдни и҆ сѣвера, и҆ ча́сть и҆̀на ѿ за́пада. и҆ прему́гѹтъ вѣтри ѿ востока́. и҆ ѡ҆тво́ри́тъ ѡ҆блакъ є҆гоже въздви́же въ гнѣвѣ. и҆ ꙁвѣздѧ̀ на сотворе́нїе стра́ха ѿ восто́чна вѣтра и҆ за́пада подви́гнетсѧ. и҆ въздви́гнѹтсѧ ѡ҆блацы ве́лїи (ꙁѣлни и҆)[31] по́лни гнѣва. и҆ ꙁвѣздѧ̀ да (ѹ҆стра́шитъ)[32] всю зе́млю и҆ ѡ҆бита́ющихъ на нея. и҆ възлѣ-

ютъ на всѧко мѣсто высо́ко. и̂ (въздви́г-
нутъ)[33] звѣздꙋ стра́шнꙋ о̂гне́мъ и̂ гра́домъ и̂
мечемъ лета́ющимъ. и̂ во́ды мно́ги даже и̂сполнатсѧ вс҃ѧ по́лѧ. и̂ всѝ и̂сто́чницы и̂сполне́нїе҃
водъ [мно́гъ][34]. и̂ сѣкрꙋша́тсѧ гра́ды и̂ стѣны.
и̂ го́ры и̂ хлѣми (и̂ о̂у̑до́лїѧ) и̂ лѣсъ дꙋбра́вныи,
и̂ сѣна̀ лꙋ́жныѧ и̂ о̂би́лїе и̂хъ· И̑ про́идꙋтъ не-
поколѣбле́ми до вавꙋ̀ло́на, (да)[35] сѣкрꙋша́ т҃го. и̂
сберꙋтсѧ к нему́ и̂ о̂бы́идꙋт҃ т҃го. і̂ и̂зліютъ҃ъ
звѣздꙋ и̂ всю̀ ѧ̑рость нань. и̂ по́идетъ пра́хъ и̂
ды҃ да́же до нб҃си, и̂ всѝ и̂же о̂́к҃рꙋтъ въ҃зрыда́ю҃
т҃го· і̂ и̂же по немъ о̂стану́тъ послꙋжатъ е҃мꙋ
и̂же оу̑стра́ши и̂хъ. и̂ ты̀ а҃сїѧ съгласна въ҃ [оу̑-
пова́нїе][36] вавꙋ̀ло́на и̂ въ҃ славꙋ подо́бїѧ т҃го, го́ре
тебѣ сѣднѣи, (и̂) сего ра́ди и̂же оу̑подоби́сѧ е҃мꙋ,
[и̂][37] оу̑краси́ла е҃си дше́ри твоѧ въ҃ дрꙋзновенїи
любодѣа́нїи, и̂съ оу̑гожде́нїю и̂ славле́нїю в любо́в-
ныхъ твои̂хъ, и̂же с тобо́ю похотѣша всегда̀
блꙋди́ти. ненавидѣнїе҃мъ насл҃ьствова́на е҃си въ҃
всѣхъ дѣлехъ т҃го и̂ в начина́нїи т҃го сего ради
рече (г҃ь)[38]. послю̀ на тѧ зла́ѧ, вдо́в҃ство оу̑бо́же-
ство и̂ гла́ и̂ мечь и̂ гꙋби́тельство, на разоре́нїе
домо́въ твои̂хъ, (ѿ̑ порꙋше́нїѧ)[39] и̂ см҃рть и̂ сла-
вꙋ си́лы твое́ѧ. ѧ̑ко цвѣтъ и̂схне́тъ (и̂) т҃гда̀
въ҃ста́нет҃ зно́и и̂же по́сланъ е҃сть на тѧ. [-][40]
и̂знемо́жеши [ѧ̑ко оу̑бо́жеиша ѧ̑зве́на и̂ наказана ѿ̑
женъ][41] да не оу̑дрꙋжа́ тебе си́лнїи и̂ любо́вницы,
ни а̑зъ та́ко въ҃злюблю тѧ рече г҃ь. а̑ще бы̑ не
закла́ла и̂збра́нныхъ мои̑ въ҃ всѧ́ко врема, въ҃звы-
ша́ющи на пораже́нїе рꙋкѝ, и̂ реꙗꙋщи на см҃рть
и̂хъ. т҃гда̀ оу̑пи́сѧ въ҃сикрасѝ лѣпотꙋ лиц҃ твое҃го.
мзда̀ слꙋже́нїѧ твое҃го в на́дра́хъ твои̂хъ. сего
ради въ҃зда́нїе прїи́меши, ѧ̑ко съ҃твори́ши и̂збра́н-
нымъ мои́мъ речетъ г҃ь, та́ко съ҃твори́тъ т҃е-
бѣ б҃ъ и̂ преда́ тѧ въ҃ зла́ѧ, и̂ (сно́ве)[42] твоѝ
гла́домъ поги́бнꙋтъ, (-)[43] ты́ (же) меч҃е҃ паде́ши,
и̂ гра́ди твоѝ сѣкрꙋша́тсѧ. и̂ вс҃и твоѝ в по́ли
(о̑ружїе҃мъ)[44] падꙋтъ, і̂ и̂же сꙋть в гора́хъ гла́-
домъ поги́бнꙋтъ, и̂ ѧ̑сти бꙋдꙋтъ ма́са своа
ѿ̑ гла́да хлѣба, и̂ кро́вь пїютъ ѿ̑ жа́жди воды·
Не бл҃гополꙋчне [по мо́ри][45] прїидеши, и̂ паки прїи-
меши зло́е. и̂ въ҃ и̂сше́ствїи поража́т҃ъ гра́дъ
(сꙋетїе҃мъ)[46], і̂ и̂скорени́тъ нѣкꙋю ча́сть землѝ
твое́ѧ, и̂ ча́сть сла́вы твое́ѧ и̂стреби́тъ, и̂ па́-
ки [и̂съ вавꙋ̀ло́нꙋ превраще́нномꙋ][47] (навраща́ю тѧ
и̂)[48] бꙋдеши и̂мъ ѧ̑ко хвра́стїе, и̂ тїи бꙋдꙋтъ
тебѣ ѧ̑ко о̑́гнь, и̂ пожре́т҃ тебе и̂ гра́ди твои̂ и̂
зе́млю твою, и̂ го́ры твоѝ, (и̂) всѝ дꙋбра́вы твоѝ
и̂ лѣсы̀ плодоно́сныи о̑гне́мъ пожже҃ѕ сно́ве твоѝ
въ҃ плене́нїе поведꙋтъ, и̂ кинсонъ твои въ҃ плѣ-
не́нїи и̂мѣю҃ и̂ сла́вꙋ лица̀ твое҃го и̂стреби́тъ·

і всі ріки повнотою великих вод. **42** І будуть знищені міста, і мури, і гори, і горби, і долини, і дерева лісів, і сіно піль, і їхній достаток. **43** І перейдуть безперервно аж до Вавилону, щоб його знищити. **44** І зберуться до нього, і його оточать, і вилюють на нього звізду і всю лють. І підніметься порох і дим аж до неба, і всі, що довкруги, оплакуватимуть його. **45** І ті, що по ньому залишаться, послужать йому, ті, що завдали їм страху. **46** І ти Азія – спільниця в надії Вавилону і в славі його особи. **47** Горе тобі нещасній і задля цього, що ти уподібнилась до нього, і ти прикрасила твоїх дочок в сміливості розпусти, щоб догодити і славитися в любовниках твоїх, які з тобою забажали завжди розпустувати. **48** Ти наслідувала зненавидженого в усіх його ділах і в його винаходах. Задля того говорить Господь: Нашлю на тебе зло, вдівство, бідноту, і голод, і меч, і пошесть на спустошення твоїх домів від насильства, і смерть. І слава твоєї сили **50** зісохне, як квітка. І як підніметься спека, що напущена на тебе, **51** знеможеш і станеш бідною, зараненою і покараною понад жінок, щоб не держали тебе сильні і любовники, **52** ані я так не любитиму тебе, – сказав Господь. **53** Якщо б ти не вбила моїх вибраних у кожному часі, радіючи побиттям руки, і говорячи про їхню смерть, коли ти впилася, **54** прикрасила вид твого лиця. **55** Винагорода твого служіння у твоїм лоні. Задля того отримаєш віддачу. **56** Так, як робиш моїм вибраним, – говорить Господь, – так зробить тобі Бог, і видасть тебе на зло. **57** І твої сини помруть від голоду – ти ж впадеш від меча, і твої міста будуть знищені, і всі твої в полі впадуть від меча. **58** І які є в горах, згинуть від голоду, і їстимуть свої м'яса від голоду хліба, і питимуть кров від спраги води. **59** Нещасна прийдеш по морі і знову одержиш зло. **60** І в переході знищать місто марнот, і Він вигубить якусь частину твоєї землі і знищить частину твоєї слави. І знову поверну тебе знищеного до Вавилону, **61** і будеш їм наче хабаз, і вони будуть тобі наче вогонь. **62** І він пожере тебе, і твої міста, і твою землю, і твої гори, і всі твої ліси, і вогнем спалять плодоносне дерево. **63** Твоїх синів поведуть в полон, і твоє багатство захоплять в полон. І він вигубить славу твого лиця.

Глава 16

1 Горе тобі, Вавилоне й Азія, горе тобі, Єгипте і Сиріє. **2** Підпережіться мішками і волосінницею і оплакуйте ваших синів, і вболівайте, тому що ваше винищення наблизилося. **3** На вас послано меч. І хто той, що його відверне? **4** На вас послано вогонь. І хто той, що його погасить? **5** На вас послано зло. І хто той, що його відкине? **6** Чи хто прожене в ліс голодного лева? Або згасить вогонь в хабазі, як він вже почав горіти? **7** Або хто відіб'є стрілу вміло послану стрільцем? **8** Сильний Господь пошле зло. І хто той, що їх відіб'є? **9** Вийде вогонь його гніву. І хто є той, що його погасить? **10** Він блисне – хто не злякається? Він загримить – хто не жахнеться? **11** Господь погрозить. І яка основа не перелякається від його лиця? **12** Земля затрясе свої основи і море, що бушує хвилями від глибини, і його струмені закиплять, і його риби від лиця Господа і від слави його сили. **13** Тому що сильна його правиця, яка натягне лук, і його стріли гострі, які ним будуть послані, не знеможуть, коли будуть послані в околиці землі. **14** Ось пошлю на тебе зло, і не повернеться, доки не надійдуть на землю. **15** Вогонь загориться і не загасне, доки не пожере основи землі. **16** Так, як не повертається стріла, послана вправним стрільцем, так не повернеться зло, що буде послане на землю. **17** Горе мені! Горе мені! Хто мене спасе в тих днях? **18** Початок болів і багато стогону, початок голоду і великої погибелі; початок воєн – і жахнуться власті, початок зла – і затремтять усі. **19** В цьому ж часі що зроблю, коли прийде зло? **20** Ось послані голод, і кара, і скорбота, і тіснота – бичі на виправлення. **21** І в усіх цих не відвернуться від своїх беззаконь ані не назавжди пам'ятатимуть бичі. **22** Ось врожай стане нічим на землі, так щоб думали собі, що є направлений мир. І тоді на землі проросте зло, меч, голод і великий сором. **23** Бо від голоду згинуть численні, які проживають на землі, і меч вигубить інших, які залишилися від голоду. **24** І мертві будуть кинуті наче стерво, і не буде того, хто би їх потішив, бо опустіє земля і її міста будуть знищені. **25** І не залишиться той, хто придбав би землю і хто засіявав би її. **26** Дерево дасть овоч. І хто його позбирає? **27** Виноград буде спілий. І хто видусить його? Бо будуть великі опустілі місця. **28** Забажає ж

Гла, ѕі·

Горе тебѣ вавѵ̀лѡ́нъ и̂ а̂сі́а, го́ре тебѣ е̂гѵ̀петъ и̂ сѵ̀рі́а препоѧ́шитеся вре́тищемъ̀ и̂ власаны́цею. и̂ пла́чите сы́нѡвъ ва́шихъ̃ и̂ болѣзнѵ́йте [-][1] ꙗ̀ко приближи́тся сѣкрѵшє́нїе ва́ше, по́сланъ е̂сть въ ва́съ ме́чь, и̂ кто̀ е̂сть и̂же ѡ̃вратитъ е̂го, по́сланъ е̂сть въ васъ о́гнь и̂ кто̀ е̂сть и̂же ѡ̂гаси́тъ е̂го, по́слана сѵ́ть въ ба̃ зла́а, и̂ кто̀ е̂сть и̂же ѡ̃мє́щє̃ ѧ̀. ни а̂ ѡ̃женетъ кто̃ льва̀ а́лчѵща в лѣсѣ, а̂ ѡ̂гаси́тъ о́гнь въ хвраста́ніи ско́ро когда́ начнетъ̀ згара́ти, и̂а̂ ѡ̃мє́щє̃ кто̃ стрѣлѵ̀ ѡ̃ стрѣлца̀ кр҃пко пѵ́щенѵ, ѣ҃ь [кр҃пкїи][2] по́слѣ зла́а, и̂ кто̃ е̂сть и̂же ѡ̃гони́тъ а̀ и̂зы́идетъ о́гнь ѡ̃ гнѣва̀ е̂го, и̂ кто̃ е̂сть и̂же ѡ̂гаси́тъ е̂го, (блиста́нїа)[3] кто̃ не ѡ̂бои́тся, вѣзгрѣми́тъ (-)[4] кто̃ не ѡ̂ужаснется, ѣ҃ь запрети́й, и̂ кое о̂снова́нїе не потрасе́тся ѡ̃ лиц҃ѣ̃ е̂го, земла̀ (сѣтрасетъ)[5] о̂снова́нїа (своа)[6], (и̂) море влѣнѵ́ася волна́ми ѡ̃ глѵби́ны̀ и̂ стрѵ́и е̂го во́змѵ́ся, и̂ ры́бы е̂го ѡ̃ лица̀ гн҃а, и̂ ѡ̃ сла́вы си́лы е̂го. ко́ль кр҃пка десни́ца е̂го ꙗ̀же лу́къ напражѐ, (и̂) стрѣлы е̂го о́стры и̂же ѡ̃ него по́слю́тся не о̂скѵдѣ́ю. е̂гда а̂ще начнѵ́тся посыла́ти въ предѣлы зе̃мли· Се послю̀ (на́ та) зла́а и̂ не о̂бра́тятся до́ндеже прїи́детъ на́ землю, о́гнь вѣзгорѣ́ся и̂ не ѡ̂гаснетъ до́ндеже сконча́етъ о̂снова́нїа землѝ. и̂мже о́бразомъ не ѡ̃вратитъ̀ся стрѣла̀ по́сланна ѡ̃ возмо́жна стрѣлца, тако́ не ѡ̃враща́тся зла́а, ꙗ̀же по́сланна бѵ́дѵ на́ землю. го́ре мнѣ, го́ре мнѣ, кто̃ мѧ̀ и̂зба́витъ во́ дни ты́а. нача́ло бо́лѣзнемъ и̂ мно́зѣхъ стена́нїи, нача́ло гла́да и̂ мно́ги [погы́бели][7], нача́ло бра́немъ и̂ ѡ̂боа́ся вла́сти, нача́ло зы́мъ и̂ трепещѵ́щѵ всѝ. вѣ (врема́ же) сі́е что̃ [сѣтворю̀][8] е̂гда̀ прїи́дѵтъ зла́а, е̂е гла́дъ и̂ каза́нь, и̂ ско́рбь и̂ тѣсно́та по́сланы сѵ́ть, бї҃ена́а въ ѡ̂правле́нїе, и̂ въ всѣхъ сі̃ не о̂бра́тѧ̀ся ѡ̃ безако́нїи свои́хъ. ни бї҃ена́а памѧ́ствова́ти бѵ́дѵтъ всегда̀. е̂е бѵ́детъ (о̂бы́лїе нивѣчто́же)[9] на землѝ· (Та́ко)[10] да мна́тъ себѣ бы́ти ѡ̂правле́нъ мі̃ и̂ тогда̀ вѣзраста́ютъ зла́а на зе̃лѝ ме́чь, гла́дъ, и̂ вели́ко (сты́дѣнїе)[11]. ѡ̃ гла́да бо мно́зи и̂же о́бита́ютъ на зе́мли, погы́бнѵ. и̂ ме́чь и̂згѵбитъ про́чихъ и̂же о̂ста́нѵтъ ѡ̃ гла́да· и̂ мр҃тві́и ꙗ̀ко мо́тылà ѡ̃мещѵ́тся. и̂ не бѵ́детъ и̂же ѡ̂тѣшитъ и̂хъ, о̂пѵстѣ́етъ бо земла̀, и̂ гра́ды е̂а̀ разоре́ны бѵ́дѵ· и̂ не о̂ста́нется и̂же (ста́же̃)[12] зе́млю, и̂ кто̃ посѣ́етъ е̂а̀· дре́во дасть пло́ды, и̂ кто̃ въсторга́етъ е̂̀. гро́здїе зр҃ѣло бѵ́дѐ и̂ кто̃ пото́четъ е̂̀ бѵ-

дуть бо места (велика опустѣнїа)[13]. въсхощеть бо чловѣкъ чловѣка видѣти, или гласъ его слышати. занеже остануть ѡ града і, и два ѡ нивы иже скрыются в густыихъ дубравѣ и в разсѣлинѣ каменныихъ. имже образомъ егда остављаются в маслинахъ, и единыѣ древесехъ, три или четыре маслины, или мало въ виноградѣ въсторгано грозїе остављаются, ѡ тѣхъ иже любящи виноградъ ищутся. Тако остављаются въ дни тїи три или четыре испытающихъ домы ихъ ѣ мечь. и оставлена будеть (-)[14] зѣла, и нивы еѧ състарѣются, и пути еѧ и вси стезѧ еѧ тернїемъ зарастуть, зане же не пріидуть [чловѣцы][15] по нимъ. въсплачуть дѣвы не имѣющи обручника, въсплачуть жены не имѣющи мужа, въсплачуть дщери ѣ не имѣющи помощи, обручници ѣ въ брани скончаются. и мужи ихъ въ гладѣ истребатся. Слышите (-)[16] сїа и познаите еѧ рабы гни. ѣе слово гне пріимѣте ѣ, не [вѣруите богомъ][17] о нихже рече гь. ѣе приближаются злаа (немедлящи)[18], имже образомъ бременита [егда родитъ][19], во дь мцѣ сна своего, приближающися часъ рождєнїа еѧ. преже часъ двоу или трехъ болѣзни обдержатъ чрево еѧ, (-)[20] исходящъ младенецъ ѡ чрева не ждѧ ни единыа чрты. тако не постоитъ злаа въсходящи на землю, и вѣкъ въстонетъ. и болезни въздержатъ ѣ. Слышите слово людїе мои. оуготовайтеся на погнанїе, и въ злыихъ тако будете тако пришелцы. кто предастъ тако иже бѣжитъ, и кто купитъ тако иже погубитъ, кто торгуетъ тако иже стажанїа не пріиметъ, иже съзидаѣ тако жити не имать, иже посѣетъ тако иже не пожнетъ. (Тако) і иже виноградъ рѣжетъ тако не въсторгнетъ. иже посагнетъ, тако тако чадъ не сътворитъ, (-)[21] иже не посагнетъ, тако тако вдовы. Сего ради иже трудаѣся неключимо трудатся. пло бо ихъ иноплеменники пожнутъ. и всѣческаа ихъ въсхитаитъ, и домы превратаѣ. и сновъ ихъ пленатъ иже въ пленєнїи и (градоу)[22] родатъ рождєнїа своа. такоже и куплю дѣющїи въсхищєнїемъ иже оукрасаѣ грады и домы своѧ, и держанїе и животнїи свои, толико наипаче възненавижу ихъ за грѣхи [ихъ][23], рече гь. како ненавидѣй блудница женоу мудроу и блгоу вѣло, тако ненавидитъ правдоу безаконїе егда оукрасится, и повинуетъ еѧ в лице, егда пріидетъ иже защититъ взыщуще всѣкъ грѣхъ на земли. сего ради не мозите

чоловік побачити чоловіка або почути його голос, **29** бо з міста зостануться 10-ть і два – з поля, які заховаються в густих дібровах і в щілинах скелі. **30** Так, як залишаються в оливковому саді на поодиноких деревах три або чотири оливки, **31** або так, як у зібраному винограднику залишаються китиці після тих, що пильно обшукують виноград, **32** так зостанеться в тих днях три або чотири від тих, що обшукують їхні доми з мечем. **33** І земля буде опущеною, і її поля постаріються, і її дороги і всі її стежки заростуть терням, тому що ж не перейдуть по ній люди. **34** Плакатимуть дівчата, що не мають молодих, плакатимуть жінки, що не мають мужів, плакатимуть дочки тих, що не мають помочі. **35** Їхні заручені будуть знищені на війні і їхні чоловіки будуть вигублені голодом. **36** Послухайте це і пізнайте це, господні раби. **37** Ось господнє слово – приймiть його, не вірте богам, про яких Господь сказав: **38** Ось наближається зло – і не забариться. **39** Так, як вагітна, коли родить в 9-му місяці свого сина, коли наближається година її родів, перед двома чи трьома годинами, болі терпить її живіт, як виходить дитина з живота, не спізниться на одну мить, **40** так не спізниться зло, щоб прийти на землю, і вік застогне, і його обіймуть болі. **41** Послухайте слово, мій народе! Приготуйтеся до гоніння і будьте в злі, так як приходьки: **42** хто видає, наче той, хто втікає; і хто купує, наче хто пропадає; **43** хто торгує, наче той, хто не одержує прибутку; хто будує, наче *той, що* не має жити, **44** хто сіє, наче той, хто не жатиме. Так і: хто обрізає виноград, наче не збирає винограду; **45** хто жениться, так наче не матиме дітей; хто не жениться, так наче вдови. **46** Через це ті, що трудяться, трудяться без причини, **47** бо їхній овоч пожнуть чужоземці, і все їхнє захоплять, і знищать доми, і їхніх синів візьмуть в полон, тому що в полоні і голоді родять народжених своїх. **48** Також і *тих, що* торгують крадіжкю, які прикрашають міста, і свої дома, і маєтки, і свої особи, **49** стільки більше зненавиджу їх за їхні гріхи, – сказав Господь. **50** Так як блудниця ненавидить мудру і дуже добру жінку, **51** так справедливість ненавидить беззаконня, коли воно себе прикрашає, і оскаржує її до лиця, коли прийде той, що обороняє Того, хто вишукує всякий гріх на землі. **52** Задля того не уподібнюйтеся до неї ані до її діл, **53** тому що ще трішки – і забране буде беззаконня з землі, і у вас пануватиме справедливість. **54** Хай не скаже

грішник, що він не згрішив, тому що вугілля вогню загориться на голові того, хто каже: Я не згрішив перед Богом і його славою. **55** *Ось Господь знає всі людські діла, і їхні винаходи, і їхню думку, і їхні серця, **56** бо Він сказав: Хай буде земля! – і вона сталася. Хай буде небо! – і сталося. **57** І Його словом звізди були створені, і Він знає число звізд. **58** Він досліджує їхні глибини і скарби, Він виміряв море і його початок. **59** Він замкнув море посеред вод і Своїм словом повісив землю на водах. **60** Він розтягнув небо, наче помешкання, заснував його на водах. **61** Він поставив в пустині джерела вод і на вершках гір болота, щоб видавали ріки з виского каменя, щоб напоїти землю. **62** Він створив людину і поклав його серце посеред тіла, і вклав йому духа, і життя, і розум, **63** і подих всемогучого Бога, який зробив все і досліджує все сховане в сховищах землі. **64** Він знає ваш почин і що думаєте у ваших серцях, як грішите і бажаєте затаїти ваші гріхи. **65** Через це Господь, досліджуючи дослідив всі ваші діла і переведе всіх вас. **66** І будете мерзенними, коли вийдуть ваші гріхи перед людьми, і беззаконними будуть ті, що винні будуть у тому дні. **67** Що зробите або як сховаєте ваші гріхи перед Богом і його ангелами? **68** Ось Бог – суддя. Бійтеся його, відступіть від ваших гріхів і забудьте про ваші беззаконня, *щоб не* чинити їх навіки, і Бог виведе вас і спасе від усякої скорботи. **69** Бо ось запалюється вогонь над вами, численні народи, і деяких з вас захоплять і заріжуть на жертву ідолам. **70** І хто погодиться – буде їм на сміх, і на погорду, і на потоптання. **71** Адже буде місце місцеві, і в сусідніх містах численні повстануть проти тих, що бояться Господа. **72** Будуть наче безумні, і нікого не щадитимуть, на розтерзання і запустіння тим, що бояться Господа. **73** Вони спустошать і розтерзають їхні достатки і виженуть з їхніх домів. **74** Тоді з'явиться випробування моїх вибранців, випробується, як золото вогнем. **75** Послухайте, мої улюблені, – сказав Господь, – ось перед вами дні скорботи. І Я вас спасу від усіх. **76** Не бійтеся ані не сумнівайтеся, тому що Бог – ваш вождь. **77** І ви, що бережете заповіді і мої приписи, – сказав Господь Бог, – щоб не обтяжили вас ваші гріхи ані не піднялися понад вас ваші беззаконня. **78** Горе вам, що пригнічені своїми гріхами і

лук. 16
мой1. 1

ѹ ѣ
и мѡ и

подо́бится е́й ни дѣ́ломъ еѧ̀. ѩ́ко ѣ́ще ма́ло, и̂ во́зметсѧ безако́нїе ѿ̀ землѧ̀, и̂ пра́вда ц҃р҃твуетъ на [ва́съ][24], не гла́етъ грѣ́шникъ себѐ не съгрѣша́ти, ѩ́ко оу҃глїе о҆́гнено възгори́тсѧ на главѣ̀ е̂го. и̂же ре́чє̀ не съгрѣши́хъ пре́дъ бг҃мъ и̂ сла́вы е̂го. *е̂ѣ г҃ь совѣ́сть всѧ̀ дѣ́ла чл҃ка и̂ начина́нїе и̂хъ и̂ помышле́нїе и̂хъ и̂ ср҃ца и̂хъ· [рече бо][25] бу҃ди земляѧ̀, и̂ бы́сть. бу҃ди нб҃о и̂ бы́сть, и̂ словесе́ е̂го звѣ́зды съ҃творены су́ть, и̂ зна́етъ число звѣ́здъ, и̂же възы́ѩ̀тсѧ ѿ̀ бе́здны и̂ сокро́вищъ и̂хъ. и̂же и̂змѣ́рилъ е̂сть мо́ре и̂ зачатїе е̂го. и̂же запрѣ̀ морѐ посредѣ̀ во́дъ. и̂ повѣ́си зе́млю на водахъ словесе́мъ свои́мъ. и̂же просте́рє нб҃о ѩ́ко ка́ма́рꙋ на водаѧ̀хъ о҆́снова̀ е̂го. и̂же поста́ви в пꙋсты́ни и̂сто́чники во́дныѧ, и̂ на вр҃ѣхꙋ го́ръ бла́та на пꙋще́нїе рѣ́къ ѿ̀ вы́сзвышена ка́менни, да напаѧ́ю зе́млю, и̂же съ҃творѝ чл҃ка и̂ положѝ ср҃це [е̂го][26] посредѣ̀ тѣ́ла и̂ вложѝ е̂мꙋ дх҃ъ, и̂ живо́тъ и̂ ра́зꙋмъ и̂ дыха́нїе. ѳ҃ѵ̀ вседръжи́телю и̂же съ҃творѝ всѧ̀, і̂ и̂спыта́етъ всѧ̀ сокровѣ́нна, въ сокрове́нїи [землѝ][27], то́и зна́етъ начина́нїе ва́ше, і̂ и̂же помы́слите въ ср҃цы́хъ ва́шихъ, [-][28] съгрѣша́ющи и̂ хотѧ́щи оу҃тани́ти грѣ́хѝ [ва́ша][29]. сего̀ ра́ди г҃ь и̂спыта́ющи и̂спыта̀ всѧ̀ дѣ́ла [ваша][30]. и̂ приведе́тъ ва҃ всѣ́хъ, и̂ ме́рзъци бу҃дете е̂гда про́идꙋтъ грѣ́си ва́ши пр҃ѐ чл҃ки, и̂ безаконни́ бу҃дꙋтъ и̂же (повини́и)[31] ста́нꙋтъ въ дн҃ь то́и, что̂ съ҃творитѐ, ли̂ како̀ съкры́ете грѣ́си ва́ши пр҃ѐ [бг҃мъ и̂ а҃гг҃лы е̂го][32]. е̂ѐ сꙋдїѧ г҃ь. бо́итесѧ е̂го, [-][33] о҆стани́тесѧ ѿ̀ грѣ́хъ ва́шихъ. и̂ забꙋди́те безако́нїа ва́ша (-)[34] твори́ти и̂хъ въ вѣ́къ, и̂ г҃ь и̂зведе́тъ ва҃, і̂ и̂зба́витъ ѿ̀ всѧ́каго скорбѣ́нїѧ. е̂ѐ бо възгара́ется о́гнь на ва́съ, ѩ̀зы́цы мно́зи, и̂ въсхи́тѧ нѣ́кихъ ѿ̀ ва́съ, и̂ (зако́лютъ на же́ртвꙋ и̂до́ло҃)[35] і̂ и̂же и̂звола́ютъ (-)[36] бу҃детъ и̂мъ в посмѣ́хъ и̂ в поноше́нїе и̂ въ попра́нїе· бу҃детъ бо [мѣ́ста мѣ́стꙋ][37], и̂ ѿ̀ сосѣ́днихъ гра́довъ (въста́нꙋ)[38] мно́зи на бо́ѧщихсѧ г҃а· бу҃дꙋтъ ѩ́ко безꙋмни (и̂) нико́мꙋ прощающи, на ра҃дра́нїе и̂ запꙋще́нїе (-)[39] бо́ѧщимсѧ г҃а. и̂же о҆́пꙋстатъ и̂ расхита́тъ стажа́нїѧ и̂хъ, и̂ ѿ̀ домо́въ [-][40] и̂̀ и̂згона́ѧ. тогда ѩ́вится и̂скꙋше́нїе и̂збра́ны҃мъ мои́хъ, ѩ́ко зла́то и̂скꙋси́тсѧ ѿ̀ о҆́гнѧ̀· слы́шите вълюбленїи моѝ рече г҃ь, е̂ѐ (пр҃ѐ вами)[41] дни скорбни, и̂ ѿ̀ всѣ́хъ и̂зба́влю ва҃, не бо́итесѧ не сꙋмна́итесѧ, ѩ́ко бг҃ъ водїтель ва҃ е̂сть, і̂ и̂же вълдержа́ти за́повѣди и̂ повелѣ́нїѧ моѧ, рече г҃ь бг҃ъ. да не о҆́тлгчи́тъ ва́съ грѣ́сѝ ва́ши ни воздвиѓнꙋтсѧ безако́нїѧ ва́ша, го́ре и̂же съ҃тиснꙋтсѧ ѿ̀ грѣ́хъ свои́хъ, и̂ о҆́тлг-

чáтсѧ ѿ безакóнїи своúхъ. ѝмже óбразомъ нúва стúснетсѧ ѿ дýбравы ѝ тéрнїѧ óсáжетъсѧ стезѧ̀ ѥ̂ѧ, по коéмъ не прóидѣ чл҃къ. ѝ затвори́тсѧ, ѝ пóслѣсѧ на пожже́нїе óгню·

придушені своїми беззаконнями, так як поле стиснене лісом і його стежка покрита тернями, якою не перейде людина, – і буде замкнена і буде послана на спалення вогнем.

Конéцъ г҃, кни́гъ ѥ́здриныхъ
ѝ́маетъ в себѣ гл҃а, ѕ҃і·

Кінець 3-ої книги Ездри.
Має в собі 16 глав.

КНИ́ГА ТѺВІ́ѦГЛА ПЕ́РВАѦ

КНИГА ТОВІЇ
ГЛАВА 1

Кни́га[1] словесъ товїевыхъ сы́на товїилева. ѧнанїилева, ѧдуи́лева, гаваи́лева, ѿ сѣмене ѧсаи́лева)[2] ѿ колѣна (-)[3] недалúмлѧ (-)[4]. ѝже плѣнéнъ бы́сть во́ дни̑ салманасáровы цр҃ѧ ѧссѵ̀рїйска, (ѿ дезвúса ѝже ѥ̂сть óдесныѧ страны̀ кúда недалúмла въ галилеѝ выш҃ше ѧссѵ̀ра). сущу ѓо ѥ̂му по плѣненїи, путѝ ѝ́стина не óставѝ. та́ко да всѧ̀ ѝже ѝмѣ́аше на вса́къ дн҃ь съ плѣнными бра́тїами, ѝже бя́ху ѿ ро́да ѥ̂го раздѣлѧ́ше· ѝ ѥ̂ѧ бѣ ю҃нѣ́йшїи всегѡ̀ племени недалúмла. óбя́че же ничт҃о дѣтъствѹ́ѧ съ творѝ въ дѣ́ло· ѝ ѥ̂гда̀ хождя́ху вс҃и (покланя́тисѧ) тельцу̑ зла́тыи̑. ѝ́хже сотвори́лъ ѥ̂ровоа́ цр҃ь їѝ́левъ. сеи ѥ̂дúнъ то́кмо стражашесѧ съдружени́ѧ вс҃ѣ. (ѝ҆о)[5] хождя́ше въ ѥ̂рл҃и̑ къ цр҃кви г҃ни, ѝ тѹ покланя́шу̑ ѓу бу (-)[6] їѝ́левѹ, (ѝ) вс҃ѧ прьворо́наа своѧ̀ ѝ деся́тины (-)[7] вѣ́рнѣ приноси́ше· Си́цу̑ въ трет҃їе лѣто но́во пришелъцем служа́ше. вс҃ю десѧтинѹ (да́ѧ). сїѧ ѝ сицева́ѧ по зако́нѹ бж҃їю óтро́чищу̑ сущемъ въздръжа́ше· ѐгда́ же бѣ въ мужѝ съвръшенъ, поѧ́тъ женѹ̀ а҃ннѹ ѿ колѣна своѐго, ѝ родѝ ѿ не́ѧ сы́на, (ѝ) нарече ѥ̂го ѝме́немъ своúмъ. (ѥ̂гоже)[8] ѝзмла́да наказа̀ боя́тисѧ ба, ѝ въздръжа́тисѧ ѿ вса́кого грѣха. ѥ̂гда же ѧ҃тъ бы́сть, прїиде съ жено́ю своéю ѝ съ сы́номъ (своúмъ) во́ гра̑ ниневїи, (ѝ) съ всѣмъ племенȇ свои̑· ѝ [ѥ̂ѧ][9] вс҃и ѧ҃дя́ху ѿ пúща ѧ҃зы́чески, сеи (же то́кмо) сохранѝ дш҃ю свою̀, ѝ никогда̀ óсквръ҃нисѧ ѿ пúща ѝхъ. (-)[10] занѐ па-

1 Книга слів Товієвих, сина Товіїлевого, Ананіїлевого, Адуїлевого, Гаваїлевого, з насіння Асаїлевого, з племені Неталімового, **2** який був полонений в днях Салманасара, асирійського царя, з Тезвиса, що є з правого боку Кида Неталімового в Галилеї, над Асиром. Бо як він був вже полоненим, дороги правди він не покинув, **3** так що все, що мав, кожного дня ділив з полоненими братами, що були з його роду. **4** І хоч був наймолодшим з усього Неталімового племені, одначе ж нічого дитинного не перевів у діло. **5** І коли всі ходили поклонятися золотим телятам, яких зробив Єровоам, ізраїльський цар, тільки він єдиний остерігався товариства всіх, **6** але ходив до Єрусалиму до господньої церкви і там поклонявся Господеві Богові ізраїльському і вірно приносив всі свої первоплоди і десятини. **7** Так в третьому році служив новим приходьком, даючи всю десятину. **8** Це й подібне за божим законом, будучи хлопцем, він зберігав. **9** Коли ж став дорослим мужем, взяв він Анну за жінку зі свого племені, і породив від неї сина, і назвав його своїм іменем. **10** Його ж змолоду він навчив боятися Бога і оберігатися від усякого гріха. **11** Коли ж був полонений, він прийшов зі своєю жінкою і зі своїм сином до міста Ніневії, і з усім своїм племенем. **12** І коли всі їли з їжі

народів, тільки він же зберіг свою душу і ніколи не опоганився їхньою їжею, **13** тому що пам'ятав Господа Бога всім своїм серцем. І Бог дав милосердя перед лицем царя Салманасара, **14** і він дав йому волю, щоб ішов, куди лиш хоче, маючи свободу чинити те, що коли лиш забажає чинити. **15** І він ходив до всіх, що були в кайданах, подаючи їм навчання спасіння. **16** Коли ж він прийшов до міста Раґес *у* Мидії, маючи зі собою 10 гривень срібла, які йому подарував цар, **17** і коли побачив в своїм великім племені Гаваїла, Гаврієвого брата, що був у бідності, який був з його племені, і дав йому це срібло під його розписку. **18** Коли ж помер цар Салманасар і зацарював Сенахерив, його син, замість нього, і мав же у ненависті перед своїм лицем синів ізраїльських. **19** Товія ж кожного дня ходив по всьому своєму племені і потішав їх, роздавав же кожному одному з них скільки міг зі своїх дібр: **20** голодних він кормив, нагим же давав одіж і мертвим, і вбитим з дбанням робив похорон. **21** Після цього ж, коли сталося, що цар Сенахерив тікав перед карою, яку на нього послав Бог задля його кпин, і він розгнівався і вбив багатьох з ізраїльських синів і з юдеїв – Товія ж хоронив їхні тіла. **22** Коли це було сповіщене цареві, він наказав його убити і забрати всі його маєтки. **23** Але Товія зі своїм сином і з жінкою, покинувши всі свої маєтки і втікши сховався, тому що численні його любили. **24** І сталося, що по 45-ти днях царя вбили його сини, **25** і Товія повернувся до свого дому. І всі ж його маєтки були йому повернені.

мастьствова ґу бу вс҃тмъ с҃рцемъ своймъ· (и҃) дадѣ (-)[11] бъ мл҃ть пр҃ѣ лиц҃ѣ салъманасара ц҃ра. и҃ дадѣ ѥмꙋ свобо́ꙋ да и҃детъ, а҃мо́же а҃ще хо́щетъ. и҃мѣю́ще во́лю твори́ти что́ когда́ а҃ще вьсхо́щетъ твори́ти· (и҃) хождаше (-)[12] къ вс҃тмъ и҃же бѧ́хꙋ въ оу҃захъ, оу҃чє́нїе спсе́нїѧ подаѧ и҃мъ· Є҃гда же прїи́де въ рагесъ гра҃ мє҃скїи. и҃мѣю́щеи съ собо́ю і҃, гри́вє҃ сребра́ и҃же дарова ѥмꙋ ц҃рь. и҃ ѥгда́ ви́дѣ въ мно́зѣ (-)[13] племе́ни свое҃ гаваи́ла (бра́та гаврїева) в нището́ сꙋща, и҃же бы́сть ѡ҃ колѣ́на ѥго. (и҃) дадѣ ѥмꙋ (сїе)[14] сребро̀, по рꙋкописа́нїю ѥго· (-)[15] Є҃гда́ же оу҃мре салманаса́ръ ц҃рь. (и҃)[16] ц҃рствова [сенахери́въ][17] сн҃ъ ѥго в него мѣстъ. и҃ сно́в (же) і҃и҃левы҃ї и҃мѣ в нена́висти пр҃ѣ лице́мъ своймъ· Товїа (же) [на вса́къ дн҃ь][18] хожда́ше по всемꙋ племени своѥ́мꙋ и҃ оу҃тѣша́ше и҃хъ, раздѣла́ше же ѥ҆ди́номꙋ ко́ждо и҃хъ, ѥли́ко можа́ше ѡ҃ бл҃гъ свои҃. а҃лчꙋщихъ корма́ше, наги́мъ (же) о҃дѣва́нїе дава́ше, и҃ мр҃твы҃ї и҃ заскла́ны҃ї, погребе́нїе прилѣ́жне твораше· Посе́м же ѥгда о҃бращє́нъ бы҃ [сенахери́въ][19] ц҃рь, бѣжа́щи (-)[20] пр҃ѣ на́звою ю́же нань бъ посла̀ поруга́нїа ради своѥ́го и҃ ра҃гнѣ́вася, (и҃) мно́гы҃ оу҃бы҃ ѡ҃ сно́въ і҃и҃льскы҃ (і ѡ҃ і҃оу҃де́а)· Товїа (же) погреба́ше телеса̀ и҃хъ. сїе ѥгда възвѣщено бы́сть ц҃рю повелѣ ѥго оу҃би́ти, и҃ въза́ти вс҃а бл҃га ѥго. Но товїа съ сно́мъ своймъ и҃ с женою (о҃ста́вльши вс҃а бл҃га своа, и҃ ѡ҃бѣгъ)[21] съкры́ся, занѐ мно́зи любя́хꙋ ѥго· (и҃ бысть) по дн҃ехъ (-)[22], мр҃е, оу҃би́ша ц҃ра сно́ве ѥго. и҃ възвратися товїа въ до҃ свои, и҃ вс҃а же бл҃га ѥго возвращена бы́сть ѥмꙋ·

Глава 2

1 Після цього ж, коли був день господського празника і був зроблений великий обід в Товієвому домі, **2** він же сказав своєму синові: Іди і приведи деяких з нашого племені, що бояться Бога, щоб їли з нами. **3** Коли ж він вийшов і повернувся знову, то сповістив йому, що один з ізраїльських синів лежить вбитим на вулиці. Зразу ж він швидко встав, відійшов від стола, залишивши обід, не їв нічого, і прийшов до тіла мертвого, **4** і взяв його, і поніс до свого дому потайки, щоб, коли зайде сонце, потайки його поховати. **5** Коли сховав тіло мерця у своєму домі, з'їв він хліб з плачем і зі страхом, **6** згадуючи слова, які Господь сказав Аммосом пророком: Дні ваших празників повернуться на плач і ридання. **7** Коли ж зайшло сонце, він пішов і його поховав. **8** Картали ж його всі його кревні,

ґ҃ла, в҃·

осе́м же ѥгда́ бысть дн҃ь пра́зника г҃на, и҃ сътворенъ бысть о҃бѣдъ до́бръ въ дому́ товїинѣ, рече (же) сн҃ꙋ своѥ́мꙋ. и҃дѝ и҃ приведи нѣ́кы҃ ѡ҃ колѣна на́шего боя́щихъся ба, да ѣ́дꙋ҃ с на́ми· Є҃гда же и҃зыи́де (и҃) возврати́ся паки, (и҃) возвѣсти [ѥмꙋ][1], ѥ҆ди́нъ ѡ҃ сно́въ і҃и҃левы҃хъ оу҃бїенъ лежа̀ на стогнѣ· Ч҃бїе же воста̀ (скоро и҃зы́иде) ѡ҃ трапезы, о҃ста́вльши о҃бѣдъ не вкꙋси́ ничто́же, и҃ прїи́де къ тѣлꙋ мр҃твомꙋ и҃ взѧ́ е҃ (и҃) несѐ ѣ҆ до́мъ свои ѣ҆ та́йне, да ѥгда̀ сл҃нце за́иде, съкровено погребе́ е҃· Є҃гда́ съкры́ тѣло мр҃твое (в домꙋ своѥ́мъ), ѣ́дѐ хлѣбъ съ пла́чемъ и҃ съ боя́знїю въспомина́ѧ на словеса̀ ѣ́же рече ґ҃ь, а҃ммо́сомъ пр҃ро́комъ дн҃ї́е пра́зникъ ва́шихъ о҃братя́тся въ пла́чь и҃ рыданїе. ѥгда́ же сл҃нце западѐ, и҃́де и҃ погребе ѥго· Ѡ҃бличя́хꙋ же ѥго вс҃и

йскренїи ѣго рекꙋщи. не сицевыѧ ли ради вѣщи оу҃бїенъ бы҃ти повелѣнъ ѣси (ѡ҃ ц҃ра), и҆ ѣдва оу҃клѣжа҆ смр҃ти (-)[2]. и҆ паки погрѣбаеши мр҃твыхъ. товїа҆ же наи҆па́че боа́шесѧ бг҃а неже ц҃ра въсхищма́ше телеса҆ оу҃бїенаа и҆ сокрыва́ше в домꙋ своемъ. и҆ въ полꙋноще҃ погреба́ше та҆. Случи́ же сѧ нѣкоѣго дне оу҃тружде҃ ѡ҃ гро́ба (градѣ҆), прїиде до до́мꙋ своѣго, (и҆) возлаже близь стѣны҆ и҆ оу҃снѣ, (и҆) спа́щꙋ ѣмꙋ паде҆ гно́и теплъ на о҆́чи ѣго ѡ҃ гнѣзда҆ ла́стовича҆. И҆ бы́сть слѣпъ, сїе же йскꙋше́нїе ѡ҃ бг҃а случи́сѧ ѣмꙋ. да́же послѣднимъ лю́демъ да́стьсѧ о҆́бра҃ терпѣнїѧ ѣго, на́ко и҆ пра́вѣнаго і҆ова. йже ѡ҃ младе́нчества своѣго вс҃егда҆ бг҃а бо́ѧсѧ и҆ за́повѣди ѣго съхраняа не бы҆ ско́рбенъ (пр҃ѣ)[3] бг҃ъ наказа́нїа ради слѣпоты҆ на́же случи́сѧ ѣмꙋ. но неподвиженъ въ бж҃їи стра́сть поживѣ҆, да́ющи хва́лꙋ бг҃ꙋ ппо всѧ҆ дн҃и живота҆ своѣго. Йже на́ко бл҃же́нномꙋ і҆о́вꙋ наскака́хꙋ ц҃ри. та́ко и҆ ѣго ро́ди, и҆ ближнїи (-)[4] [-][5] порꙋгахꙋсѧ животꙋ ѣго рекꙋщи. Гдѣ ѣсть оу҃пова́нїе твое ѣг҃о҃ ра́ди мл҃тыня и҆ погребе́нїе твори́лъ ѣси. Товїа́ же запрѣщаше и҃ рекꙋщи. не гл҃ите си́це, занѣ сн҃ве ст҃ы҆ ѣсмы҆. и҆ ча́емъ о҆́ного живота҆ ѣгоже бг҃ъ да́сть йже вѣрꙋ свою никогда не премѣна́ютъ ѡ҃ него҆. А҃нна же жена҆ ѣго на вса́къ дн҃ь хожда́ше къ дѣлꙋ тка́лицномꙋ. и҆ ѡ҃ трꙋда рꙋкъ свои҃ жи́тїю потребнаѧ возноша́ше. приключи́ же сѧ нѣкогда да козла (-)[6] принесѐ въ до́мъ. ѣгоже (товїа́)[7] оу҃слы́ш҆ блеюща. рече ви́дите оу҃бо да не татьство бꙋ́детъ. ѡ҃да́йте е҆̀ (ѣг҃о҃ ѣсть)[8], йв҃о не подоба҆́ намъ на́сти ѡ҃ татьства ни́же о҆́сказати что҃, ѣмꙋже жена҆ ѣго съ на҃ростїю ѡ҃вѣщма҆. С҃ѡ҃ коль сꙋ́етна съ҆творена бысть оу҃пова́нїа твоа, и҆ мл҃тыня твоа҆̀ нн҃ѣ на҃вишасѧ. и҆ сїѧ і҆ и́на сицева́ѧ словеса҆ поноша́ше ѣмꙋ.

Гл҃а, г҃.

Тогда товїа҆ въздохнꙋ и҆ нача҆̀ моли́тисѧ съ слеза́ми рекꙋщи. пра́ведéнъ ѣси г҃и и҆ вс҃и сꙋди҆̀ твои҆̀ пра́ви ѣ҃ꙋ. и҆ вс҃и пꙋтїе твои҆̀, мл҃ть і҆ и́стинна и҆ сꙋдъ. И҆ нн҃ѣ г҃и въспомани́ мѧ. [и҆][1] не съ҆твори҆̀ мще́нїѧ о҆́ грѣсѣхъ мои҆́хъ, ни́же въспомани҆̀ безаконїѧ моа, ниже племе́ни моемꙋ на́ко не послꙋшахомъ за́повѣдїи твои҆́хъ. [Сего ради][2] преда́ни ѣсмы҆ въ ра́сѣва́нїе и҆ въ плѣненїе и҆ въ смр҃ть и҆ въ притчю, и҆ въ срамотꙋ всѣмъ на҃зы́комъ в нн҃ (же) разсѣя́лъ ѣси на҃. И҆ нн҃ѣ г҃и вели҆̀ сꙋды твои҆̀ на́ко не съ҆твори́хомъ по за́повѣдемъ твои҆́м҃. и҆ не ходихо҃ бл҃го пр҃ѣ тобо́ю. И҆ нн҃ѣ г҃и

кажучи: Чи не задля такої речі ти був засуджений на смерть царем і ти ледве уникнув смерть – і знову ховаєш мертвих? **9** Товія ж більше боявся Бога, ніж царя. Він забирав тіла вбитих і ховав у своєму домі, а опівночі хоронив їх. **10** Трапилося ж, що якогось дня, йдучи змученим від гробу, він прийшов до свого дому і ліг біля стіни і заснув. **11** І як він спав, на його очі впав теплий гній з гнізда ластівки, і він став сліпим. **12** Таке ж випробування від Бога йому трапилося, щоб пізнішим людям даний був образ його терпеливості, як і праведного Йова, **13** який від своєї молодості, завжди, боячись Бога і зберігаючи заповіді його, не зазнав скорботи перед Богом задля покарання сліпоти, яка йому трапилася. **14** Але він прожив непорушним у божому страсі, даючи хвалу Богові в усі дні свого життя. **15** На нього, як на блаженного Йова, нападали царі, та і його роди і близькі насміхалися з його життя, кажучи: **16** Де є твоя надія, задля якої ти чинив милостині і похорони? **17** Товія ж забороняв їм, кажучи: Не говоріть так! **18** Адже ми є синами святих і очікуємо те життя, яке Бог дасть тим, що свою віру ніколи не віднімають від Нього. **19** Анна ж, його жінка, кожного дня ходила на ткацьку роботу і від труда своїх рук приносила потрібне на життя. **20** Трапилося ж, що якось вона принесла козла додому, **21** Товія ж почув його, як мекає, *і* сказав: Глядіть отож, щоб не було крадене. Віддайте його тому, чиє воно є, бо нам не годиться їсти крадене, ані чогось *такого* торкатися. **22** Йому ж його жінка зі злістю відказала: Якими марними стали твої надії і сьогоні виявилися твої милостині. **23** І таким і іншими подібними словами вона йому докоряла.

Глава 3

1 Тоді Товія зідхнув і почав молитися зі сльозами, **2** кажучи: Господи! Ти є праведний і праведні є всі твої суди, і всі твої шляхи – милосердя, і правда, і суд. **3** І сьогодні, Господи, згадай мене і не чини помсти за мої гріхи, ані не пом'яни мої беззаконня, ані *беззаконня* мого племені, **4** бо ми не послухалися твоїх заповідей. Задля цього ми є видані на розсіяння, і на полон, і на смерть, і на притчу, і на сором всім народам, в яких же ти нас розсіяв. **5** І сьогодні, Господи, великі твої присуди, бо ми не зробили за твоїми заповідями і ми не ходили праведно перед Тобою. **6** І сьогодні,

Господи, за твоєю волею зроби зі мною і накажи з миром прийняти мій дух. Бо мені є краще померти, ніж жити. **7** Того ж дня трапилося Сарі, Рагуїловій дочці, в Раґесі, мидському місті, почути засоромлення від однієї рабині її батька, **8** бо вона була дана сімом мужам і демон іменем Азмодеос нагло вбив їх, коли вони ввійшли до неї. **9** І коли вона картала дівчину за її провину, дівчина ж відповіла їй, кажучи: І найбільше, від тебе не побачимо сина ані дочки на землі, вбивце своїх мужів. **10** І чи мене хочеш вбити так, як ти убила сімох мужів? І від цього слова Сара піднялась вгору до своєї кімнати і три дні і три ночі не їла ані не пила, **11** але, стоячи, зі слізьми молилася до Бога, щоб Він її спас від цього стиду. **12** Сталося ж, що в третьому дні, коли вона завершила молитву, благословляючи Господа, **13** вона сказала: Благословенне є твоє ім'я, Боже наших батьків, і коли прогніваєшся, вчиниш милосердя і в часі скорботи відпустиш гріхи всім, що закличуть до Тебе. **14** До Тебе поверну моє лице, до Тебе підніму мої очі, **15** попрошу, Господи, щоб Ти мене звільнив від оков цього сорому, або, по правді, забери мене з землі. **16** Ти знаєш, Господи, що ніколи я не жадала мужа, і я чистою зберегла мою душу від всякого пожадання, **17** я ані не пристала до тих, що забавлялися, ані не стала учасницею тих, що ходять в легкості, **18** я ж зволила прийняти мужа не з мого пожадання, але з твоїм страхом. **19** Чи я негідною була для них, або чи вони не були гідні мене, або чи ти мене зберігав для іншого чоловіка? **20** Бо немає влади в людини, але твоє рішення. **21** По правді, стається все, що тобі вгодне, а його життя, хоч буде у випробуванні, буде увінчане, якщо ж є в скорботі – спасеться, і хоч буде у зітлінні – удостоїться прийти до твого милосердя. **22** Бо ані не матиме насолоди з нашого вигублення Той, що по бурі робить тишу, замість плачу ж і ридання Він проллє радість і веселість. **23** Хай буде твоє ім'я, Боже ізраїльський, благословенне навіки. **24** І в тому часі вислухані були молитви обох перед славою Всевишнього Бога. **25** І посланим був господній ангел Рафаїл, щоб очистити їх обох, тому що в один час вони принесли їхні молитви перед Господа.

по воли твоеи сътвори съ мною, и повели с миромъ прияти духъ мои. лучши бо ми есть умрьти нежели жити· Того же бо дне случисѧ сарѣ дщери рагуилевѣ въ [рагесѣ][3] градѣ мидьстѣ. (-)[4] слышати студъ ѡ єдиноа рабыни ѡѫа своего. ꙗко дана бѣше семи мужемъ, и дѣмонъ именѣ азмодеосъ, внезапу убі ихъ, ꙗко вшеши бѣху к ней. и єгда за вину єѧ запрѣщаше отроковицы, (отроковица же) ѡвѣщаѧ ей рекущи. (и) наипаче ѡ тебѣ не узриі сна ниже дщери на земли. убіица мужіи своихъ. и єда убити маѧ хощеши ꙗко (-)[5] убила єси семь [мужіи][6]. (и) ѡ сего гла възыинде (сара) вргъху камары своеѧ и три дни и три нощи не ꙗсть ниже питъ. но (-)[7] стоѧщи съ слезами молѣшесѧ бу. да ѡ сего студа избавитъ єѧ· Бысть же въ дньтреті єгда съвръшиі молитву, блъвщи га рє, блъвено есть имѧ твое бе ѡѫъ нашъ и єгда прогнѣваешисѧ, мрдіе сътвориши, и въ времѧ скорбѣніѧ грѣсі отпустиши (всѣмъ) иже въззовутъ тѧ· К тебѣ (-)[8] лице мое обраѫ, к тебѣ очи мои въздвигну, въспрошу ги да ѡ съюза студа сего ѡрѣшиши мѧ, или истиньно ѡ земли изми мѧ· Ты вѣси ги иже никогда похотѣхъ мужа, и чисту въздрьжахъ душу мою ѡ всѧкого похотѣніѧ, ниже съ играющимъ смѣсисѧ ниже с тѣми иже в легкости ходѧ участница воздасѧ· Чужа же не похотѣніе мое но сътрахо твои изволихъ прияти. єда ли азъ недостойна быхъ тебѣ, или убо они мнѣ не быша достойни. или убо мужу иному съдрьжалъ єси мене· Нѣсть бо въ чльцѣ власть, но совѣтъ твои, въистинну имать вса иже уѫона тебѣ. єгоже животъ аще въ искушеніи будетъ вѣнчаетсѧ. аще же въ скорбѣніи избавитсѧ. и аще въ истлѣніи будетъ къ млти твоеи прияти сподобитсѧ. ниже бо уѫсладитсѧ о погубленіи нашем. иже по волѣ тишину сътворитъ, (-)[9] плачю же и рыданію радость и веселіе възліетъ. да будетъ има твое бе іилевъ блвенно въ вѣки. и во оно врема услышаны суть молитвы обою пре славою вышнего ба· И посланъ бѣ агглъ гнь (-)[10] рафаи да очистиі (ихъ) обою зане въ єдіно врема суть молитвы ихъ пре гмъ творени·

Глава 4

1 Задля того, коли Товія вважав, що його молитва, щоб він помер, була вислухана, він прикликав до себе свого сина Товію, **2** і сказав йому: Послухай, сину, мої слова моїх уст, і

Гла, д·

его ради еѧ товіѧ мнаше молитву свою услышану быти да умретъ· Призва к себѣ товію сна своего, ре же ему, слыши сну мои словеса усть мо-

йхъ. и сїѧ въ ср҃цы твоёи ѩ́ко ѡснова́нїе положи·
стр҃ѧ з *Егда́ прїиметъ бъ дш҃у мою, тѣ́ло моё погребѝ. и въ чти҃ и҃мѣ́еши мт҃рь свою, всѧ̀ дн҃и живота̀ ея̀, и памѧ́ствуи и҃же колѝки болѣ́зни терпѣ́ла е́сть тебе ради во чревѣ своёмъ· Егда́ же и҃ та̀ съвръшѝ врема̀ живота̀ своёго, погребе́ши ю҃ бл҃и҃ мене· въ всѧ же дн҃и живота́ своёго въ оу́мѣ да и҃мѣ́еши бг҃а. и
при г стр҃ѧ д лу҃ д̃і стрежи да не нѣкогда́ грѣхꙋ и҃зволи́ши и҃ прест҃ꙋпи́ши за́повѣди бг҃а на́шего. *ѿ и҃мѣнїѧ же твоёго твори҃ ми́лостыню. и не ѿвратѝ лица твоёго и҃ни ѿ ед҃и́на҃ оубо́гаго, (а҆́ще е҆ не съ҆твори́ши, то)[1] ни ѿ тебѐ ѿвратѝтсѧ лице гн҃е.
стр҃ѧ и҃е е҆ли́ко мо́жеши толи́ко бꙋди мл҃рдъ. *а҆́ще же мно́го тебѣ бꙋдетъ, и҃зоби́ло вьздава́и. а҆́ще ма́ло тебѣ бꙋдетъ, и҃ ма́лое бл҃гово́ло оу҆части́ти помы́сли. мз҃ды бо́ бл҃ги себѣ съкровищꙋ́еши
стр҃ѧ и҃д в день потре́бный· *ѩ́ко милостыня ѿ всѧ́каго грѣха и҃ ѿ сме́рти и҃збавитъ и҃ не о҆ста́витъ дш҃и и҃ти҃ въ тмꙋ. оу҆пова́нїе ве́лїе бꙋдетъ пр҃е҆ (лицемъ бж҃їимъ)[2] мл҃тыня вс҃ѣ съ҆твора́ющимъ ю҃· воньми себѣ прилѣжнѣ сн҃ꙋ мои́ ѿ всѧ́каго (дерзновенїѧ)[3]. и҃ кро́мѣ жены҃ твое́ѧ никогда̀ о҆сла́биши грѣха познава́ти· Гордыня́ никто́ли въ твоёмъ чювьствѣ, и҃ли въ твоёмъ сло́вѣ властвова́ти попꙋсти́ши. на тою́ бо́ нача́ло прїѧ всѧ́кое гꙋби́тельство· Е҆ли́цы тебѣ нѣ́что съ҆дѣлаю́, ско́ро и҃ мз҃ды возда́и. *и҃ мз҃ды нае́мника твоёго пр҃е҆ собо́ю ѿ҃н҃ꙋ не о҆ставѝ·
г мⷣ ді ѣ мⷣ їд *І҆́що ѿ и҃ного ненави́диши съ҆твори́ти тебѣ, зри да не и҃ ты҃ нѣкогда̀ дрꙋго́мꙋ съ҆тво́риши·
мѳ з лꙋ ѕ Хлѣ́бъ твои́ съ҃ а҆лъчными и҃ с҃ требꙋ́ющими на́ждь. и҃ ѿ о҆дѣ́ѧнїи твои҃ нагы҃ о҆дѣ́и. хлѣбъ (же) твои́ и҃ вино [твоѐ][4] при погребе́нїю пра́ведна҃го дава́и. и҃ не на҃ждь е҆́го ниже пїи съ грѣшникы҃· Совѣтъ всегда̀ ѿ мꙋ́дра пои҆́щи. въ всѧ́ко вре́мя бл҃ви бг҃а. (-)[5] и҃спроси҆ ѿ него да пꙋти твои҃ оу҆пра́витъ. и҃ всѧ̀ совѣты твоѧ̀ в немъ да пребыва́ютъ· Сказꙋ́ю же ти҃ (и҃ сѐ) сн҃ꙋ мои́, ѩ́ко да҃, ї҆, (гри́вень)[6] сребра̀, е҆гда̀ [е҆щѐ][7] младенецъ бы́лъ е҆си гаваи́лꙋ въ рагѣ́сѣ гра́дѣ мѣ́стѣ, и҃ рꙋкописа́нїе е҆го и҃мѣ́ющꙋ ми́· И҃ сего ради вьзы́щи ка́ко к немꙋ дойдеши, да прїи́меши ѿ не́го о҆пи́санꙋю та́гость сребра̀. и҃ воздаси е҆мꙋ рꙋкописа́нїе е҆го. не оу҆бо́исѧ сн҃ꙋ мои́. а҆́ще и҃ нищѣ́тно жи́тїе живе́мъ, и҃о многа бл҃га и҃мѣ́ти бꙋдемъ а҆́ще оу҆бои́ѧ бг҃а и҃ ѿ-ступи́мъ ѿ всѧка́го грѣха и҃ съ҆тво́римъ бл҃гаѧ·

поклади їх за основу в твоєму серці. **3** *Коли Бог візьме мою душу, сир. 7
поховай моє тіло і вшановуватимеш свою матір всі дні її життя. **4** І пам'ятай ту, що стільки болів перетерпіла задля тебе у своїм лоні. **5** Коли ж і вона завершить час свого життя, поховаєш її біля мене. **6** В усі ж дні свого життя в умі держи Бога і бережися, щоб ти ніколи не погодився на гріх і не переступив при. 3
заповіді нашого Бога. **7** *З маєтку ж сир. 4
твого чини милостиню, і не відверни твого лиця від ані одного бідного. лук. 14
Якщо цього не зробиш, то й від тебе не відвернеться Господнє лице. **8** Скільки можеш, на стільки будь милосердним. **9** *Якщо ж буде сир. 35
в тебе багато – давай щедро, якщо в тебе буде мало – і мало подумай щедро розділити, **10** бо добру винагороду собі збираєш на день потреби. **11** *Адже милостиня спасе від сир. 29
всякого гріха і від смерті і не дасть душі піти в темряву. **12** Милостиня дасть велику надію перед божим лицем всім, що її чинять. **13** Прислухайся до цього дбайливо, мій сину, зі всякою сміливістю і, за винятком твоєї жінки, ніколи не піддайся пізнати гріх. **14** Ніколи *не* допустиш гордості панувати в твоїм почутті або в твоїм слові, бо з нею має початок всяке знищення. **15** Тим, що тобі щось зроблять, скоро
мой3. 19 їм віддай платню, *і платню твого
мой5. 24 найманця перед собою зовсім не
затримуй. **16** *Те, що ненавидиш, мат. 7
щоб інший тобі зробив, гляди, щоб лук. 6
і ти часом не зробив іншому. **17** Твій хліб їж з голодними і з потребуючими, і твоєю одежею одягай нагих. **18** Хліб же твій і твоє вино при похороні праведного давай, і не їж його ані не пий з грішниками. **19** Завжди шукай поради у мудрого, **20** на всякий час благослови Бога, проси у нього, щоб простував твої дороги, і всі твої ради хай в ньому перебувають. **21** Кажу ж тобі і це, мій сину, що я дав 10-ть гривень срібла, коли ти ще був дитиною, Гаваїлові в Рагесі, мидському місті, і я маю його розписку. **22** І задля цього пошукай, як до нього підеш, щоб ти одержав від нього записану вагу срібла. І віддаси йому його розписку. **23** Не бійся, сину мій, хоч ми й живемо бідним життям, але будемо мати багато дібр, якщо будемо боятися Бога, і відступимо від всякого гріха, і чинитимемо добро.

Глава 5

1 Тоді відповів Товія своєму батькові, і сказав: Все, що ти мені наказав, я зроблю, тату, **2** але як я запитаю за срібло, того не знаю. Він не знає мене і я також його. Який знак йому дам? Ані не знаю дороги, якою туди піду. **3** Тоді його батько відповів йому, і сказав: Адже я маю розписку. Коли ти її йому покажеш, і зразу він тобі поверне. **4** Але йди сьогодні і пошукай собі якогось вірного мужа, який за платню піде з тобою, поки ще я є живим. Щоб ти одержав те срібло. **5** Тоді Товія вийшов і знайшов гарного підперезаного мужчину, що стояв, наче готовий в дорогу, **6** і він не знав, що той був божим ангелом. Він його поздоровив і сказав: Звідки ти є, добрий мужчино? **7** Він же відповів: З ізраїльських синів. І сказав йому Товія: Чи знаєш дорогу, що веде в мидську країну? **8** І той йому відповів: Знаю. І всі її дороги я часто проходив, і я бував у Гаваїла, нашого брата, що живе в мидському місті Раґес, що є в горі Еґватан. **9** І сказав йому Товія: Потерпи мене трохи тут, благаю тебе, доки ж не сповіщу це моєму батькові. **10** І ввійшов Товія і сказав це все своєму батькові. Батько на це здивувався і попросив, щоб він до нього прийшов. **11** І той ввійшов і поздоровив його, і сказав: Радість тобі завжди *хай* буде. **12** І сказав Товія: Як буде радість мені, що сиджу в темряві і не бачу світла неба? **13** І сказав йому мужчина: Будь сильний душею і сьогодні одержиш від Бога здоров'я. **14** І сказав йому Товія: Чи не зможеш повести мого сина до Гаваїла, до мидського міста Раґес? І, коли повернешся, віддам тобі твою платню. **15** І сказав ангел: Я поведу і знову приведу його до тебе. **16** І відповів йому Товія: Прохаю тебе, скажи мені з якого дому ти є або з якого племені. **17** Йому ж ангел Рафаїл сказав: Чи шукаєш родовід найманця або тільки найманця, що піде з твоїм сином? **18** Але, щоб не видатися тобі прикрим, Я є Азарія, син великого Ананії. **19** І відповів Товія, і сказав: Ти є з великого роду, але, благаю тебе, не розгнівайся *за те,* що я бажав довідатися про твій рід. **20** Сказав же йому ангел: Я здоровим поведу і здоровим до тебе приведу твого сина. **21** Відповів же Товія, і сказав: Добре, йдіть. І *хай* Господь буде з вами, і його ангел хай вас проведе. **22** Тоді вони приготували все, що потрібне в дорогу, і він поздоровив свого батька і матір, і оба пішли разом. **23** Коли ж пішли, його мати почала плакати і говорити: Ти взяв і

Гла, ѕ·

Ꙗогда́ ѡ҃вѣща́ тові́а ѡ҃ц҃у своемꙋ и҆ рече. всѧ҆ є҆ли́ка повелѣ́лъ ми є҆си́ сътворю́ ѡ҃ч҃е. но́ ка́ко вꙑпрошꙋ о҆ сребрѣ то҃ не вѣмъ, то́и мѧ҆ не зна́е҆. и҆ а́зъ є҆го та́коже· Кое зна́менїе да́мъ є҆мꙋ, но́ ниже пꙋти́ и҆же та́мо и҆дꙋ не свѣ́де· Тогда́ ѡ҃ц҃ъ є҆го ѡ҃вѣща́ є҆мꙋ и҆ рече. рꙋкописа́нїе бо́ а҆зъ и҆мѣ́ю. и҆же є҆̀ є҆гда́ пока́жеши є҆мꙋ, (и҆) а́бїе вꙑзврати́ (т҃и)· Но́ и҆ди́ нꙑ́нѣ и҆ взыщи́ себѣ нѣ́коего вѣ́рна мꙋжа́ и҆же и҆де́тъ с тобо́ю по мзде́. до́нъдеже є҆ще́ жи́въ є҆смь да вꙑспрїи́меши (сребро́ о҆́но)[1]· Тогда́ и҆зы́иде тові́а (и҆) о҆́брѣте ю҆но́ша свѣ́тла препоа́сана стоа́ща, на́ко оу҆гото́ванъ на пꙋть, и҆ не знаа́ше на́ко а҆г҃ла́ъ бо́ї́и бѣ́· Поздрави́ є҆го и҆ рече, ѡ҃кꙋдꙋ т҃а҆ и҆мѣ́ю бл҃гїи ю҆но́ша. о҆́нже ѡ҃вѣща́, ѡ҃ сно́въ і҆и҃ле́въ, и҆ рече є҆мꙋ тові́а. вѣ́си ли пꙋть и҆же веде́тъ въ стра́нꙋ мі҃е҆ску́ю, (и҆)[2] ѡ҃вѣща́ (є҆мꙋ) вѣ́мъ. и҆ вс҃и пꙋти́ є҆го ча́сто прохожда́е҆, и҆ бꙑва́хъ оу҆ габаи́ла бра́та нашего́, и҆же живе́тъ в рагее́сѣ гра́дѣ ме́дьстѣ, и҆же є҆сть въ горѣ̀ є҆гватаи́нѣ. (и҆)[3] рече (є҆мꙋ) тові́а, потерпи́ ми́ мно́го здѣ̀ молю́ (т҃а), до́ндеже сі́а вꙑзвѣщꙋ ѡ҃ц҃ꙋ моемꙋ· (и҆)[4] вни́де [тові́а][5] и҆ сказа́ вс҃а сі́а ѡ҃ц҃ꙋ своемꙋ, є҆мꙋже дивѝ́ся ѡ҃ц҃ъ, (и҆) [мо-ли][6] да вни́детъ к немꙋ. и҆ вни́де и҆ поздрави є҆го и҆ рече. ра́дость тебѣ всегда́ бꙋ́детъ· И҆ рк҃е҆ тові́а ка́ко ра́дость мнѣ́ бꙋ́де иже во тмѣ сѣ́жꙋ. и҆ свѣта нѣ́си не ви́жду· (и҆)[7] рече (є҆мꙋ) ю҆но́ша. крѣпо́къ бꙋди́ дш҃е́ю, и҆ дне́сь ѡ҃ бо́а о҆́здравѣеши· И҆ рече є҆мꙋ тові́а. ни ли вꙁмо́жеши и҆звести́ сы́на моего́ къ гаваи́лꙋ в рагі҃е҆ [гра́][8] мі҃е҆ски́и. и҆ є҆гда́ вꙁвратѝ́шися вꙁда́мъ тебѣ мзду́ твою́· И҆ рк҃е҆ (-)[9] а҆г҃ла́ъ. а҆́зъ веду́ и҆ па́ки приведꙋ́ є҆го к тебѣ. (и҆)[10] ѡ҃вѣща́ (є҆мꙋ) тові́а· Молю́ т҃а҆ скажи́ ми́ ѡ҃ кое́го до́мꙋ є҆си́, и҆ли ѡ҃ кое́го колѣ́на. є҆мꙋже́ а҆г҃ла́ъ рафаи́лъ рк҃е҆· ро҃ ли и҆́щеши нае́мника, и҆ли то́кмо нае́мника и҆же съ сы́номъ твои́мъ и҆де́тъ. но да не скорбенъ тебѣ вꙁдамся́· Ѿ҆зъ є҆смь а҆за́рїа а҆нани́и велѝ́каго сы́нъ. и҆ ѡ҃вѣща́ тові́а (и҆ рече). ѡ҃ велѝ́ка ро́да є҆си́ но молю́ (т҃а) не прогнѣвѝ́ся, на́ко хотѣ́хъ оу҆вѣдѣ́ти ро҃ твои́· Рк҃е҆ же є҆мꙋ а҆г҃ла́ъ, а҆́зъ здра́ва веду́, и҆ здра́ва к тебѣ приведꙋ́ сы́на твоего́· ѡ҃вѣща же тові́а (и҆) рк҃е҆. бл҃го ходи́те и҆ бꙋ́детъ (гь҃ с ва́ми)[11], и҆ а҆г҃ла́ъ є҆го да проведе́тъ вы҆. тогда оу҆готова-ша вс҃а и҆же ба́хꙋ на пꙋть. (и҆) поздра́ви (-)[12] ѡ҃ц҃а [своего́][13], и҆ мт҃рь [-][14], і҆ и҆до́ста о҆́ба вꙑкꙋпѣ· Е҆гда же и҆до́ста, нача́ ма́ти є҆го

плáкати и҃ глáти. жéзлъ стáрости нáшеѧ взáлъ є҆си, и҃ ѡ҆слáлъ є҆си ѡ҆ нáсъ. ѕ҃ да не бы было сребрò т҃о, понéже послáлъ є҆си є҆го· довлáше бо намъ оу҆бóжество нáше. и҃ въ богáтество въмѣнáхомъ, є҆гдà ви́дѣхѡ сы́на нáшего (пр҃е собóю)· рече же éи товїа, не плáчисѧ, здр҃а прїидетъ сы́нъ нáшъ [тамо][15], и҃ здр҃а ѡ҆братúтсѧ к намъ, и҃ óчи твои оу҆зрáтъ є҆го· вѣ́рую оу҆бо нáко â гг҃ъ (гнь)[16] бл҃гїи (-)[17], съпосп҃ѣ́шй вс҃ѧ бл҃гаѧ и҃ма. нáже â҆ще въсхóщетъ твори́ти тáкоже и҃ съ рáдостїю възвратúтсѧ к намъ. къ сицевому гл҃у прéстà мáти є҆го плáкати и҃ оу҆молчà·

гл҃а, ѕ҃·

И҃ дáше же товїа, и҃ пéсъ послѣдýѧ є҆мý. и҃ ѡ҆блáже въ пéрвую (нóщь)[1] блúзъ рѣкы́ тúгры· і҆ и҃зы́инде да оу҆мы́етъ нóзѣ свои. и҃ се ры́ба велúка и҃зы́инде на пожрéнїе его. є҆́же оу҆жасéсѧ [товїа][2] въпїѧ глáсомъ велúкимъ рекýще· гс҃и (хóщетъ мѧ пожрѣ́ти ры́ба)[3]· и҃ рече є҆мý а҆гг҃лъ възми́ за щóку є҆ѧ и҃ въстагни́ є҆̀ к себѣ, се же съ҆твори въстагнý є҆̀, на сýхо, и҃ начà метáтисѧ пр҃е ногáма є҆го· тогдà рече є҆мý â гг҃ъ. распори т҃ý рибý, и҃ ср҃це є҆̀ и҃ оу҆тробý и҃ жéлчь сохрани́ себѣ. занѐ сїѧ потрéбна сýть и҃ на врачевáнїе ключúма. и҃же є҆гдà съ҆твори, (и҃ ча́сть є҆дúну и҃спече)[4] и҃ взáтъ (ю҆) съ собóю на пýть. прóчаѧ же ѡ҆солúша дáже оу҆довлѣ́исѧ и҃мъ. дóндеже прїидýтъ въ рагéсъ грáдъ мр҃ескїи· тогдà въпроси товїа â гг҃ла, и҃ р҃ѐ є҆мý. молю́ т҃ѧ â҆зáрїе брáте. да скáжеши мн̑ѣ что̀ за врачевáнїе и҃мѣю́тъ т҃а и҃же ѡ҆ ры́бы съхрани́ти повелѣ́лъ є҆си. и҃ ѡ҆вѣщà [â гг҃ълъ][5] рече к немý. ча́сть ср҃ца ры́бїѧ â҆ще възложúши на оу҆гліе, ды́мъ є҆̀ прогонúтъ всѧ́къ ро́дъ дѣмоньскїи, и҃ли ѡ҆ мýжа и҃ли ѡ҆ жены̀. и҃ потóмъ никогда́ же не приступúтъ (-)[6]. [и҃ жéлчь възмóжетъ на помазáнїе óчесóмъ, на ни́хъ же â҆ще бýдетъ вѣ́льмо, и҃ оу҆здравѧ́тсѧ][7]· и҃ рече є҆мý [товїа][8]. гдѣ хóщеши да пребывáемъ· ѡ҆вѣщà же â гг҃ълъ рече, є҆сть здѣ мýжъ и҃менемъ рагуи́лъ блúжнїи ѡ҆ колѣ́на твоего́. и҃ сéи и҃мá дщéрь и҃менéмъ сара, и҃ не и҃мать ни є҆дúнаго сы́на и҃ли дщери ра́звѣ є҆̀, *тебѣ и҃мать бы́ти вс҃ѧ и҃мѣ́нїа є҆го, и҃маши бо є҆̀ взáти себѣ въ женý· сего ради проси (ѡ҆ц҃а є҆̀)[9], и҃ дáсть тебѣ є҆̀ въ женý· тогдà ѡ҆вѣщà товїа и҃ рече, слы́шахъ и҃́коже дана бѣ сед҃ми мýжемъ и҃ мр҃тви сýть, но и҃ се слы́шахъ и҃́ко дѣ́монъ оу҆би и҃̀· сего р҃а̀ боюсѧ да и҃ мн̑ѣ сїѧ не случúтсѧ, занѐ â҆зъ є҆дúнъ є҆смь оу҆ ро-

Глава 6

1 Ішов же Товія, і пес ішов за ним. І в першу ніч спочили біля ріки Тигр. **2** І він вийшов, щоб помити свої ноги, – і ось вийшла велика риба, щоб його пожерти. **3** Злякався ж її Товія, кричачи великим голосом і кажучи: Господи, риба хоче мене пожерти. **4** І сказав йому ангел: Візьми її за щоку і потягни її до себе. Він же зробив це, витягнув її на сушу, і вона почала кидатися перед його ногами. **5** Тоді сказав йому ангел: Розпори ту рибу. І її серце, і нутрощі, і жовч собі збережи, тому що вони є потрібні і надаються до лікування. **6** Коли він це зробив, і спік одну частину, і взяв її з собою в дорогу, решту ж насолили, доки не буде їм потрібне, поки прийдуть до мидського міста Раґес. **7** Тоді Товія запитав ангела, і сказав йому: Прошу тебе, брате Азаріє, щоб ти мені сказав, які лікувальні властивості має те, що ти наказав зберегти з риби. **8** І відповів ангел, сказав йому: Якщо покладеш частину риб'ячого серця на вугілля, його дим проганяє всякий демонський рід, чи то від чоловіка, чи то від жінки, і потім ніколи ж не приступить. **9** І жовч помічна на помазання очей, якщо ж на них буде більмо, і виздоровіють. **10** І сказав йому Товія: Де хочеш, щоб ми перебули? **11** Відповів же ангел, *і* сказав: Тут є чоловік на ім'я Рагуїл, родич з твого племені. І він має дочку на ім'я Сара, і не має ані одного сина або дочки, за винятком неї. **12** *Тобі має бути ввесь його маєток, бо маєш її взяти собі за жінку. **13** Задля цього проси її батька, і він дасть тобі її за жінку. **14** Тоді відповів Товія, і сказав: Я чув, що вона була видана за сімох чоловіків, і вони померли. Але й ось чув я, що демон їх вбив, **15** задля цього боюся, щоб і мені таке не сталося,

д҃ мо҃ їѕ и҃ ѧѕ

мой4. 27 і 36

тому що я є одинак у моїх батьків, і звів би їхню старість зі смутком до гробу. **16** Тоді ангел Рафаїл сказав йому: Послухай мене, я тобі покажу тих, над якими демон має владу, **17** бо це ті, що так женяться, що проганяють Бога від себе і від свого ума, і так потурають своїм пристрастям, як кінь і осел, в яких немає розуму. Адже над такими демон має владу. **18** Ти ж, коли приймеш її, і, входячи до спальні, впродовж трьох днів здержуйся від неї, і нічого іншого, лише молитва хай буде з нею. **19** В ту ж першу ніч поклади на жевріюче вугля нутрощі цієї риби – і демони будуть прогнані. **20** В другу ж ніч ти будеш прийнятий в спільноту святих патріярхів. **21** Третьої ж ночі успадкуєш благословення, щоб від вас сини родилися здоровими. **22** Як прийде ж третя ніч, приймеш дівчину з господнім страхом, більше задля плоду, ніж похоті, щоб в синах унаслідити насіння, – Авраамове благословення.

дителеи мои (и) низложи́лъ быхъ старость ихъ съ скорбѣ́нїемъ въ гро́бъ. Тогда а҃гг҃ъ рафаи́лъ рече емоу, послушаи ма, (-)[10] азъ ти покажоу сихъ, на ни́хже дѣмонъ и҃мать вла́сть, сїи бо иже о҃жена́ютсѧ сѝце, да ба҃ ѡ҃ себе (и) ѡ҃ своего оу҃ма ѡ҃ганя́ютъ, и своемоу бл҃ствоу тако настоя́, ѝако ко́нь и ме́скъ в немъ́же нѣ́сть ра́зума. На҃ сицевыми (бо) дѣмонъ и҃мать власть. Ты же егда прїимеши ю҃, (и) входя́щи в ло́жницоу по три дн҃и въздержисѧ ѡ҃ неа҆, и ничтоже и҃но то́кмо мл҃тва҃ настоя́ще с нею. в тоу́ю же но́щъ (пе́рвоую), да възложи́ши на оу҃гліе о҃гнено оу҃тро́бу ри́бы (сеѧ), (i) и҃зженоутсѧ дѣ́мони. въ второую же ночь҆ въ сложе́нїе сты́мъ патрїа́рхомъ прїимешисѧ. Трє́тїе же но́щи бл҃венїе наслѣди́ши, да сѝнове ро́дятсѧ здра́ви ѡ҃ васъ. Пришє́ши же трє́тїеи но́щи прїимеши дв҃у съ стра́хо҃ гн҃имъ. бо́леи (пло́да)[11] ра́ди нежели блу́да. да (сѣ́мѧ а҆враамле)[12] бл҃венїе въ сѝнѣхъ наслѣди́ши.

Глава 7

1 Тоді вони ввійшли до Рагуїла, і він прийняв їх з радістю. **2** Він же придивлявся до Товії *і* сказав своїй жінці Анні: Яким подібним є той хлопець до сина мого брата. **3** І коли це сказав, промовив: Звідки є ви, хлопці, наші брати? Вони ж сказали: Ми є з племені Неталима, з полонених, що є в Ниневії. **4** Сказав же їм Рагуїл: Чи Знаєте Товію, мого брата? Вони ж сказали: Знаємо. **5** Коли ж багато доброго говорилося про нього, – сказав ангел до Рагуїла, – Товія, про якого питаєш, є батьком цього. **6** І Рагуїл обняв його і зі слізьми поцілував його, і плачучи на шиї **7** сказав: Благословення хай буде на тобі, мій сину, тому що ти є сином доброго і праведного мужа. **8** І Анна, його жінка, і Сара, дочка, заплакали. **9** Коли ж говорили, наказав Рагуїл зарізати барана і приготувати прийняття. Коли ж він їх просив, щоб обідали, **10** сказав Товія: Отож я сьогодні і не їстиму ані не питиму, доки не вислухаєш мою просьбу і пообіцяєш мені дати Сару, твою дочку. **11** Коли Рагуїл почув це слово, настрашився, знаючи, що трапилося тим сімом мужам, які ввійшли до неї, і почав боятися, щоб, отже, і з ним таке не сталося. І коли роздумував у собі і не давав Товії жодної відповіді, **12** сказав йому ангел: Не бійся дати її йому, бо цьому, що боїться Бога, хай буде віддана за жінку твоя дочка. Задля цього інший не зміг її ма-

Гл҃а, з҃.

(огда́)[1] внидо́ша къ рагоу́илоу и прїа́тъ а҃ (-)[2] съ ра́достїю. разсмотра́ше же товїю (-)[3], рече а҃ннѣ женѣ своеи́, ка́ко подо́бенъ е҆сть ю҃ноша то́и сн҃у бра́та моего́. И҃ егда́ сїе гл҃а, рече́, ѡ҃кудоу е҆сте ю҃ноши бра́тїа на́ша. она́ же рѣ́ста ѡ҃ колѣ́на недали́мла е҆смь҃, ѡ҃ ю҃зникъ и҃же суть въ ниневі́и. [Рече же][4] и҃ма рагоу́илъ зна́ета ли товїю бра́та моего́. она́ же рѣ́ста зна́евѣ. Егда же мно́га бл҃га гл҃ашесѧ о҃ не́мъ. рече а҃гг҃лъ къ рагоу́илоу, товїа о҃ не́мъже въпраша́еши ѡ҃ц҃ъ сего е҆сть. И҃ о҃бїа́тъ и҃ рагоу́илъ. и съ слеза́ми ц҃ѣлова его. и пла́чющи на вы́и (-)[5] рече. бл҃венїе тебѣ да бу́детъ сн҃е мои. зане́ бл҃га и прп҃бна мужа́ сн҃ъ е҆си, и а҆нна женѣ его и сара дщи́ (-)[6] слези́ста. Егда же гл҃аста. повелѣ рагоу́илъ закла́ти о҃вна, и оу҃гото́ва́ти оу҃чрежде́нїе. Егда же моля́ше и҃хъ да о҃бѣ́дую҃. рѣ́ товїа, сего ради а҃зъ дне́сь и не ѣ́мъ ни пїю, до҃деже въспроше́нїе мое оу҃слы́шиши, и о҃бѣщае́ши мнѣ да́ти са́ру дщере́ь твою҃. Сїи гл҃ъ егда оу҃слы́ша рагоу́илъ оу҃страши́сѧ, вѣдя́щи что́ случи́сѧ о҃нѣмъ седми мужемъ, [и҃же внидо́ша к не́и][7]. и оу҃страша́тисѧ нача́ да не оу҃бо и ему́ та́ко случи́тсѧ. и егда́ размышля́ше в себѣ, и не дая́ше (товїи)[8] ни е҆ди́наго ѡ҃бѣта. Рече ему́ а҃гг҃лъ, не бо́исѧ да́ти е҆а҆ ему́. ѝако семоу́ бою҃щусѧ ба҃ да вдастьсѧ въ жену́ дщере́ь твоя҆. сего ради и҃ма не възмо́же и҃мѣти ю҃. Тогда́ рече рагоу́илъ, (не

ѡ́ставѝ бг҃ъ)[9] мл҃твы моеа, и҆ слезы моѧ̀ предъ лицемъ свои҆мъ прїѧ̀. и҆ вѣ́рую на҆́ко сего ра́ди сътвори вамъ прїити къ мнѣ. да и҆ сїѧ присовокупи́тсѧ племе́ни своє́мꙋ по зако́нꙋ моѷ̑сїѡ́вꙋ. и҆ сего ра́ди нн҃ѣ не сꙋмнѧ́йсѧ, на҆́ко тебѣ ю҆̀ въда́мъ. и҆ на҆́тъ за десни́цꙋ дще́рь свою҆. и҆ дадѐ ю҆̀ въ десни́цꙋ товїи҆ реклъ, бъ авраа́мѡ҆̀, бъ і҆саа́ковъ, и҆ бъ і҆а́ковль да бꙋдетъ съ ва́ми, и҆ то́и да съвокупи́тъ вы҆. і҆ и҆спо́лнитъ бл҃вені҆е свое на васъ. и҆ прїе́мъ хартїю сътвори писа́нїе съвокꙋпле́нїѧ. и҆ посл҃̀ ѡ҆ꙋчрежда́хꙋсѧ бл҃вѧще (гл҃а) бг҃а. вꙁвза же (-)[10] рагꙋи́лъ а҆́ннꙋ женꙋ свою҆, и повелѣ е҆́и да ѡ҆готова́е҆ и҆́ннꙋ ло́жницꙋ, (и҆ ѡ҆готовѧ̀). и҆ вънесе в҆ ню҆ сарꙋ дще́рь свою҆, и҆ слезѧ́ще рече е҆́и. кр҃пко ѡ҆повані҆е и҆мѣи҆ дш҃и моѧ̀. гс҃ъ вы҆шнїи да́стъ ти ра́дость, за ско́рбь ю҆́же претерпѣла е҆сѝ.

гл҃а, и҆·

По вечеранію же вънесо́ша ю҆́ношꙋ къ не́и. и҆ вънспомнꙋ товїа словесѧ̀ а҆гг҃ла, і҆ и҆зѧ̑ ѿ҆ влагалища своє́го ча́сть ѡ҆тро́бы (рыбїѧ), и҆ вънложи ю҆̀ на ѡ҆гл҃іе ѻ҆́гненое. [-][1] а҆гг҃лъ (же) рафаи́лъ вънсхитѝ дѣ́мона, и҆ ѡ҆вѧза е҆́го въ пꙋсты́ни вы҆ше е҆гѵ́пта. ѯогдѧ̀ товїѧ наказа дв҃цꙋ и҆ рече е҆́и, сара́ вънста́ни [и҆][2] (помоли́сѧ)[3] (гс҃ꙋ) бг҃ꙋ дн҃е, и҆ заѡ҆́тра, и҆ по заѡ҆́трїи. на҆́ко сїи҆ тр҃и но́щи бг҃ꙋ присвоимсѧ. е҆́гда же про́идетъ тре́тїѧ но́щь тогдѧ̀ съвокꙋпи́мсѧ. сн҃ове бо҆ сты́хъ людїи҆ е҆смы҆. и҆ не съвокꙋпи́мсѧ та́ко на҆́ко на҆зы́цы и҆́же не вѣ́дѧтъ бг҃а. и҆ вънста́вши вꙁꙋпѣ молѧ́хꙋсѧ (бг҃ꙋ съ ѡ҆умиле́нїе҆мѣ҆). да здра́вїе да́стьсѧ и҃. рече же товїѧ, гн҃и бе ѡ҆́ц҃ъ на҆́шихъ хвала́ѧ тѧ нб҃са и҆ землѧ̀, мо́ре же (і҆) и҆сто́чницы и҆ рѣ́ки, и҆ всѧ̀ твори́нїѧ твоѧ̀, (і҆) и҆́же в҆ ни҃ сꙋть. ѯы съ҆творѝ а҆да́ма ѡ҆ пръсти (-)[4], и҆ далъ е҆сѝ е҆́мꙋ помо́щницꙋ е҆ѵ҆́ꙋ. и҆ нн҃ѣ гн҃и (бе) ты҆ вѣ́си, и҆́же не въ блꙋдъ прїе́млю сестрꙋ мою҆ [сꙋпрꙋгꙋ][5], но҆ любве ради (пло́да вѣ́чнаго)[6], да бл҃вится в҆ не́мъ и҆́мѧ твое въ вѣ́ки вѣ́комъ. и҆ сара́ та́кожде молѧ́шесѧ (гл҃ющε), помѝлꙋи на҆̑ гн҃и помѝлꙋи на҆̑, и҆ да състарѣ́емсѧ ѻ҆́ба здра́ва. и҆ бы́сть въ кꙋроглаше́нїе, повелѣ рагꙋи́лъ (призва́ти) рабы҆ своѧ̀, і҆ и҆до́ша (с ни́мъ) вꙁꙋпѣ да и҆скопа́ютъ гро́бъ. (мнѣста)[7] бо҆ на҆́ко та́коже слꙋчи́сѧ е҆́мꙋ, на҆́коже и҆ про́чимъ, (-)[8] ѕ҃, [мꙋжемъ][9], и҆́же вънхожда́ше к҆ не́и. е҆́гда же ѡ҆готоваша гро́бъ. ѻ҆бра́щесѧ рагꙋи́л к҆ женѣ свое́и, (и҆) рече [е́и][10], посли҆ е҆ди́ну ѡ҆ рабы́нь тво-

ти. **13** Тоді сказав Рагуїл: Бог не відкинув моєї молитви, і мої сльози прийняв Він перед своїм лицем. **14** І вірю, що задля цього Він зробив, щоб ви до мене прийшли, щоб і вона злучилася зі своїм племенем за Моєйсеєвим законом. І тому сьогодні не сумнівайся, що я тобі її віддам. **15** І, взявши за правицю свою дочку, передав її в правицю Товії, кажучи: Бог Авраамів, Бог Ісааків і Бог Яковів хай буде з вами. І Він хай злучить вас і вилиє на вас своє благословення. **16** І, взявши папір, зробив письмо шлюбу. **17** І після цього вони гостилися, благословляючи Господа Бога. **18** Покликав же Рагуїл Анну, свою жінку, і наказав їй, щоб вона приготувала іншу спальню. І вона приготувала **19** і ввела до неї Сару, свою дочку, і плачучи **20** сказала їй: Май сильну надію, моя дочко. Всевишній Господь дасть тобі радість за скорботу, яку ти витерпіла.

Глава 8

1 По вечері ж ввели до неї хлопця. **2** І Товія згадав слова ангела і вийняв зі своєї торби частину риб'ячих нутрощів і поклав їх на жевріюче вугілля. **3** Ангел же Рафаїл схопив демона і зв'язав його в пустині вище від Єгипту. **4** Тоді Товія, повчаючи дівчину, й сказав їй: Саро, встань і помолися Господеві Богові сьогодні і завтра і позавтра, бо ці три ночі злучимося з Богом. Коли ж мине третя ніч, тоді зійдемося. **5** Бо ми діти святого народу, і не зійдемося так, як народи, які не знають Бога. **6** І, вставши разом уклінно, молилися до Бога, щоб їм було дане здоров'я. **7** Сказав же Товія: Господи Боже наших батьків! Тебе хвалять небеса і земля, море ж і джерела, і ріки, і всі твої творіння, і те, що в них є. **8** Ти створив Адама з землі, і ти йому дав помічницю Еву. **9** І сьогодні, Господи Боже! Ти знаєш, що не на розпусту беру мою сестру-жінку, але задля любові вічного плоду, щоб в ньому благословилося твоє ім'я на віки віків. **10** І Сара так само молилася, кажучи: Помилуй нас, Господи! Помилуй нас, і хай обоє постаріємося здоровими. **11** І сталося, що вдосвіта наказав Рагуїл покликати своїх рабів, і вони пішли з ним разом, щоб викопати гріб, **12** бо думали, що з ним сталося так само, як і з іншими 7-ма чоловіками, які входили до неї. **13** Коли ж приготували гріб, Рагуїл, звернувшись до своєї жінки, сказав їй: **14** Пошли одну з твоїх рабинь, і хай погляне чи він є мертвим, щоб я його поховав раніше, ніж зійде сонце. **15** Вона ж

послала одну зі своїх рабинь, яка ввійшла до спальні і знайшла їх живими і здоровими, як разом спали, **16** і, повернувшись, сповістила добру вістку. І похвалили Господа Бога Рагуїл і його жінка Анна, **17** і сказали: Хвалимо Тебе, Господи Боже Ізраїлів, що не трапилося нам так, як ми думали. **18** Ти, по правді, зробив з нами твоє милосердя, і Ти прогнав ворога, який нас ображав. **19** Змилосердившись же над цими двома, дай же їм, Господи, ревно Тебе хвалити і приносити жертву твоєї похвали задля свого здоров'я, щоб всі народи пізнали, що Ти є єдиний Бог по всій землі. **20** І зразу наказав Рагуїл своїм рабам, щоб наповнили землею яму, яку викопали, раніше, ніж настане день, **21** своїй жінці ж сказав, щоб зробила прийняття і приготувала все, що на їжу: **22** дві годовані корови і чотири барани заколоти і приготувати потрібне всім своїм сусідам і всім кревним. **23** І закляв Рагуїл Товію, щоб він перебув у нього дві неділі. **24** Рагуїл дав Товії половину зі всього, що мав, і виготовив письмо, щоб дано Товії у власність по його смерті й другу позосталу половину.

йхъ, и да ви́дитъ а҆ще мр҃твъ е҆́сть, да погребу́ е҆го пре́же дaже сн҃цю не в҃зыити· она́ же посла҆ е҆ди́ну ѿ рабы́нь свои́х, и҆же вни́де в лóжницу и҆ о҆брѣте҄ и҃ жи́вы и҆ здра́вы вꙗкупѣ спа́щи, (и҆) о҆бра́щеѧ повѣствова бу́ пóвѣсть. и҆ хвали́ша [г҃а][11] б҃а, рагуи́лъ и҆ а́нна жена҆ е҆го· и҆ реко́ша, хвали́м тѧ г҃и б҃е і҆и҃лев҃. и҆же не случи́сѧ намъ та́ко ѩ҆коже мышлѧ́хомъ. сътвори́лъ е҆си вꙗи́стиннꙋ с нáми мл҃сть твою. и҆ ѿгна́лъ е҆си (-)[12] вра́га и҆же скорбѧ҆ насъ· оу҆мл҃рди́въ же сѧ на҃ двѣма (сима)[13], да́и (же) и҃ г҃и прилѣ́жне хвали́ти тѧ· и҆ же́ртвꙋ хвале́нїа твоего́, здра́вїа (ра́ди) своего́ принести́. да позна́ю вс҃и ѩ҆зы́цы, и҆же ты е҆си б҃ъ е҆ди́нъ по всеи́ земли҆, і а́бїе повелѣ рагуи́л рабо́мъ свои́мъ да и҆спо́лнатъ ро́въ (земли҆), ѩ҆же и҆скопа́ша, пре́же не́жели дн҃ь бу́детъ. женѣ же своеи́ рече да сътворитъ оу҆чрежде́нїе. и҆ оу҆готовае҄тъ всѧ҆ ѩ҆же на пи́щꙋ (-)[14], двѣ кра́вы тꙋчны, и҆ четы́ре о҆́вны заклати, и҆ оу҆готовати потре́бнаа всѣмъ сѣ҆дѣ́домъ свои́м, и҆ всѣмъ оу҆жнико҆́ и҃ закла҆ рагуи́лъ товїю, да пребу́де҆́ оу҆ него́ двѣ недели. съ всѣ́хъ ѩ҆же и҆мѣ́ше рагуи́лъ, дадѐ товїи по҃. и҆ сътвори [-][15] рꙋкописа́нїе, да да́стьсѧ товїи и҆ втора́ѧ ча́сть о҆ста́вшаѧ по смерти е҆го въ о҆держа́нїе·

Глава 9

1 Тоді Товія покликав до себе ангела, про якого думав, що є він людиною, і сказав йому: Азаріє, брате! Прохаю тебе, щоб ти вислухав моє слово! **2** Тому що і сам я став би тобі рабом, тому що я не є гідний перед твоєю присутністю, **3** одначе попрошу тебе, щоб ти взяв з собою телят і рабів, і піди до Гаваїла, до медського міста Раґес, віддай же йому його письмо, і візьми від нього срібло, і впроси його, щоб він прийшов до мене на весілля. **4** Адже сам знаєш, що мій батько лічить дні, і якщо забаримося один день або більше, його душа сумуватиме. **5** І, по правді, знаєш, як мене закляв Рагуїл, його ж клятви я не можу переступити. **6** Тоді Рафаїл, взявши чотирьох з рабів Рагуїла і два верблюди, пішов до мидського міста Раґес, і, знайшовши Гаваїла, дав йому його письмо, і одержав від нього все срібло. **7** І він же розповів йому про Товію, сина Товіїного, – все, що сталося, він же покликав його прийти з собою на весілля. **8** Коли ж той прийшов у дім Рагуїла, знайшов Товію, як сидів за столом. І зразу він встав від стола, *і* поцілувалися між собою. І, плачучи, Гаваїл хвалив Бога, **9** і сказав: Хай благословить тебе Господь Бог

г҃ла, д҃·

[О]гда́ вꙗзва҆ товїа҆ а҆г҃ла и҃ сѣбѣ, е҆гоже мна́ше ч҃ла́ка бы́ти. и҆ р҃ѣ и҃ немꙋ а҆за́рїа҆ бра́тие молю́ (тѧ) да послꙋша́е҆ши словесѝ мое́го. понѐ и҆ са҆ бых҃ъ преда́лсѧ тебѣ вꙗ раба҆, занѐ не досто́инъ е҆́смь предъ видѣ́нїемъ твои́мъ, о҆́баче помолю́ тѧ, да прїи́меши съ собою говѧда (и҆)[1] рабы́, и҆ пои́ди и҃ гаваи́лу вꙗ рагесъ [гра́дъ][2] медьскїи, возьми́ же е҆мꙋ рꙋкописа́нїе е҆го и҆ прїи́меши ѿ не́го (сребро́)[3]. и҆ оу҆моли е҆го да прїи́детъ и҃ къ мнѣ на бра́к· вѣси во́ са́мъ на҃ко счита́етъ ѿц҃ъ мои́ дн҃и. и҆ а́ще оу҆медли́мъ е҆ди́нъ дн҃ь и҆ли ва́ше, съскорбѝтсѧ дш҃а е҆го. і и҆стиннꙋ вѣ́даеши ка́ко закла҆ мѧ рагу́илъ, е҆гоже кла́твы преступи́ти не могꙋ· тогда́ рафаи́лъ пова́ꙗ четы́ре ѿ рабъ рагу́ель, и҆ два́ вельблю́да ш҃е́ вꙗ рагесъ [гра́дъ][4] медьскїи. и҆ о҆брѣте҄́ши гаваи́ла вда е҆мꙋ рꙋкописа́нїе е҆го, и҆ прїа҆́ [ѿ не́го][5] всѐ сребро́. и҆ сказа же е҆мꙋ о҆ товїи́ сы́ꙋ товїинѣ всѧ҆ и҆же сътворена бы́сть· вꙗзва́ же е҆го съ собо́ю прїити на бра́, е҆гда же прїиде в до҃ рагуи́ла. о҆брѣте҄ товїю сѣдя́щꙋ при трапезѣ, и҆ а́бїе воста҆ ѿ трапезы лобыза́хусѧ межꙋ себѐ· и҃ пла́ка гаваи́лъ (-)[6] хвала́ше б҃а и҆ р҃ѣ. да бл҃вѝ тѧ г҃ь бъ і҆и҃левъ. и҆же сы́нъ е҆си пр҃бна мꙋжа и҆ пра́вѣна, и҆ бога́щагсѧ б҃а, и҆ мл҃тыню твора́щи. да бꙋди

бл҃вє́нїе (и҃) на женѣ твоеѝ (на́же тѝ да́на), и҃ на ро́дъ ва́шемъ. и҃ да оу҆́зрите сы́ны ва́ша и҃ сы́нове сы́нъ ва́шихъ, даже до третїа́го и҃ четвє́рта҃ ро́да· И҃ бу́детъ сѣ́мя ва́ше бл҃вє́но ѿ бо҃а і҃и҃лева. и҃же цр҃ствуетъ въ вѣки вѣкомъ. є҆гда́ же вс҃и реко́ша а҃ми́нь· (И҃) приступи́ша къ трапе́зѣ (-)[7] съ стра́хомъ гн҃и́мъ и҃ бра́къ творя́ще·

Гла҃, і҃·

Егда̀ бо̀ продолжѝ вре́мя дн҃їи тові́а бра́ка ра́ди, приско́бенъ бы́сть ѿ҆ц҃ъ є҆го̀ тові́а реку́щи. чесо̀ ра́ди пребыва́е сы́нъ мо́и, и҃ли въ́скую оу҆дє́жа́нъ є҆́сть (-)[1]· Щню̀ бо̀ занѐ гаваи́лъ оу҆́мре. и҃ (и҃ѣ) кто̀ є҆му́ воздаа҃ сребро̀· Нача́ же скорбѣ́ти вѣ́ло о́нь, и҃ а́нна жена̀ є҆го̀ с нн҃и́. и҃ нача́ша о́ба вску́пѣ скорбѣ́ти, того̀ ра́ди и҃же дн҃и оу҆ста́ле҃ (и҃) не о҆брати́ся сы́нъ и҃ къ нн҃и́· (И҃) пла́каше бо̀ мт҃и є҆го̀ неоу҆тѣ́шными слеза́ми и҃ рече· Оу҆вы̀ мнѣ сы́нъ мо́и въ́скую тебѐ послахомъ пу́тьствова́ти дале́че. сѝ свѣ́тлость о́чїю на́шею (и҃) же́злъ ста́рости на́шеѧ, оу҆тѣше́нїе живо́та на́шего, (и҃) оу҆пова́нїе послѣ́дїа на́шего, вс҃ѧ вску́пѣ въ тебѣ̀ є҆ди́номъ и҃мѣ́ющи, не и҃мѣ́хомъ бо̀ тебѐ ѿпусти́ти ѿ҆ себѐ. є҆́нже гл҃аше тові́а оу҆́молчи и҃ не скорбѣ́би. здра́въ є҆́сть сы́нъ на́ю, поне́же вѣ́ренъ є҆́сть мужъ то́и с ни́миже послахѡ̀ є҆го̀. о́на́ же никако́же не хотя́ше оу҆тѣши́тися, но̀ на вс҃а́къ дн҃ь и҃схожда́ше о́кр҃ъ зра́ще, и҃ о҆бхожда́ше пу́ти вся̀ по ни́хже оу҆пова̀ въ҆звратитися є҆́му, да понѐ и҃зъдалеча оу҆́зритъ є҆го̀ гряду́ща· Рагу́и́лъ же гл҃а къ за́тю своє́му пребыва́и здѣ̀, и҃ а́зъ пошлю̀ посо́лъ въ҆звѣща́ющи о҆ здра́вїи твое́мъ къ тові́ю ѿц҃у̀ твое́му, къ нему́же тові́а рече· Чи́зъ вѣ́мъ и҃же ѿц҃ъ мо́и и҃ мт҃и моа̀ нн҃ѣ̀ съчита́ютъ дн҃и, и҃ смуща́ется дх҃ъ и҃хъ в ни́хъ. Є҆гда̀ словесы̀ многими мла́ше рагу́и҃ тові́ю, о́нже никако́ и҃зволи быти сему́· (И҃) даде є҆́му сарў, и҃ полъ (-)[2] и҃мѣ́нїа своє́го, и҃ о҆тро́ки и҃ о҆трокови́цы, и҃ скоти́ и҃ вельблю́ды, [и҃ кра́вы][3], и҃ сребренники мно́ги· И҃ здрава́ и҃ радостна ѿпусти́ и҃ ѿ҆ себе҆ реку́щи. а҃гг҃лъ гн҃ь ст҃ъ да бу́де҃ в пу́ти ва́ше҃ проведетъ же васъ здра́вы (и҃ кр҃пки) и҃ да о҆бра́щете вс҃а пра́ва въ ро́дъ ва́шемъ, и҃ да ви́дятъ о́чи моѝ сы́нове башѝ пре́же не́же оу҆́мру́· И҃ взя́ша роди́тели дщ҃е́рь свою̀ о҆блобыза́ша є҆а̀ и҃ ѿпусти́ша да и҃де҃, наказу́юще ю҆̀ чтнѐ и҃мѣ́ти свє́кра и҃ свекро́вь, (и҃) люби́ти мужа (своє́го), и҃ домоча́дцы строи́ти и҃ дръжа́ти до́мъ. и҃ себе҆ саму́ю непови́нну храни́ти·

Ізраїлів, тому що ти є сином преподобного і праведного мужа, і який боїться Бога і чинить милостиню. **10** Хай буде благословення й на твоїй жінці, яка тобі дана, і на вашому роді, **11** і щоб ви побачили ваших синів і синів ваших синів аж до третього і четвертого роду. І *хай* ваше насіння буде благословенне від Бога ізраїльського, що царює на віки віків. **12** Коли ж всі сказали: Амінь, – і вони приступили до столу з господнім страхом і проводили весілля.

Глава 10

1 Адже, коли Товія продовжив час днів задля весілля, його батько Товія засмутився, кажучи: Задля чого бариться мій син, або чому затримався? **2** Бо думаю, що тому що помер Гаваїл і немає того, хто йому віддав би срібло. **3** Почав же він дуже сумувати і його жінка Анна з ним. І почали оба разом сумувати задля того, що день назначений, – і не повернувся їхній син до них. **4** І плакала ж його мати невтішними слізьми, і сказала: Горе мені, мій сину! Чому ми тебе послали подорожувати далеко? О світло наших очей і палиця нашої старості, потіхо нашого життя і надіє нашої старості! **5** Маючи все разом в тобі єдиному, ми не повинні були ж тебе відпустити від себе. **6** До неї ж говорив Товія: Замовкни і не сумуй. Наш син здоровий, тому що вірним є той чоловік, з яким ми його послали. **7** Вона ж зовсім не хотіла потішитися, але кожного дня виходила, розглядаючись довкруги, і обходила всі дороги, по яких вважала, що він повернеться, щоб хоч здалека побачити, як він іде. **8** Рагуїл же сказав до свого зятя: Перебувай тут, і я пошлю посланця до Товії, твого батька, сповіщаючи про твоє здоров'я. **9** До нього ж Товія сказав: Я знаю, що мій батько і моя мати сьогодні числять дні, і в них буриться їхній дух. **10** Коли ж численними словами впрошував Рагуїл Товію, а він ніяк не зволив, щоб так сталося, то він дав йому Сару і половину свого маєтку, і рабів і рабинь, і скотину і верблюдів, і корови, і багато грошей. І він відпустив його від себе здоровим і радісним, **11** кажучи: Хай святий господній ангел буде на вашій дорозі. Хай же проведе вас здоровими і сильними, і щоб ви знайшли все добрим у вашому роді. І хай мої очі побачать ваших синів раніше, ніж помру. **12** І взяли батьки свою дочку, поцілували її і відпустили, щоб пішла, нагадуючи їй – в честі мати свекора і свекруху і любити свого чоловіка, і керувати прислугою, і утримувати дім, і себе саму берегти невинною.

Глава 11

1 Коли ж повернулися і дійшли до Харана, що є на половині дороги, напроти Ниневії, 11 днів, **2** сказав же ангел: Брате Товіє, ти знаєш, що ти залишив свого батька. **3** Отже, якщо тобі мило, підім вперед, твої ж раби хай спокійно ідуть за нами разом з твоєю жінкою і зі скотиною. **4** Оскільки ж йому було миле, вони пішли вперед. Сказав же Рафаїл Товії: Візьми зі собою рибну жовч, бо буде потрібною. І Товія взяв ту жовч, і вони пішли. **5** Його ж мати Анна сиділа біля дороги кожного дня на верху гору, звідки вона могла бачити далеко. **6** І коли вона звідти дивилася за його приходом, і побачила його здалека. Зразу пізнала, що йде її син. Побігши, вона сповістила своєму чоловікові, кажучи: Ось іде твій син. **7** Сказав же Рафаїл до Товії: Коли ж ввійдеш до твого дому, скоро поклонися твоєму Господеві Богові і віддай йому хвалу, і приступи до твого батька, і поцілуй його. **8** Зразу ж помасти його очі цією рибною жовчю, яку несеш з собою, бо знай, що скоро відкриються його очі, і твій батько побачить світло неба, і, побачивши тебе, зрадіє. **9** Тоді прибіг пес, що був з ним в дорозі, він скоріше прибіг додому, який, наче вісник, так і він радів маханням свого хвоста. **10** І встав його сліпий батько, почав скоро іти і спотикнувся ногами, і дав руку слузі, щоб його провадив, і вийшов назустріч своєму синові. **11** І, взявши, поцілував його зі своєю жінкою, і вони почали плакати з радості. **12** Коли ж помолилися Богові і віддали хвалу, сіли разом. **13** Тоді Товія, взявши рибну жовч, помазав очі свого батька **14** і почекав приблизно пів години, і почало більмо сходити з його очей, наче лушпа. **15** Її Товія, взявши, зняв з його очей, і він зразу прозрів. **16** І прославляли Бога він і його жінка, і всі його знайомі. **17** Товія ж знову сказав: Хвалю Тебе, Господи Боже Ізраїлів, і дякую Тобі, що Ти мене покарав і здоровим зробив, і ось бачу Товію, мого сина. **18** По сімох же днях прийшла Сара, жінка його сина, і всі домашні, і скотина здоровими, і верблюди, і великі гроші, які він взяв з жінкою, також і срібняки, які він дістав від Гаваїла, – все було принесене. **19** І він розповів своєму родові всі добрі божі діла, які Він зробив йому через чоловіка, що його провадив. **20** Прийшли ж Ахіор і Нават – сини Товіїнової сестри, радіючи,

Гл҃а, а҃і·

Егда́ же ѡ҆брати́стасѧ (и҃) дойдо́ша до Харра́на. и҆же є҆сть на полѣ пу́ти, проти́вѣ ниневі́и, а҃і, дн҃и. [рече же][1] а҆г҃ґлъ, бра́те това́, вѣ́си я҆́ко ѡ҆ста́вилъ є҆си ѡ҆́ца сво є҆го. а҆ще у҆́бо у҆го́дно тебѣ да прі́идемъ напр҃е́, рабы́ же твои́сѧ ти́хостїю да и҆́дутъ по насъ вѣ҆зу́пѣ со жено́ю твое́ю и҆ съ ско́ты· Є҆гда́ же у҆г҃о́но є҆мꙋ бы́сть и҆до́ста напр҃е́· рече (же) рафаи́лъ тові́и, возми́ съ собо́ю же́лчь ры́бі́ю, бꙋдетъ бо потре́бна. и҆ взѧ́ това́ же́лчь о҆́нꙋ, і҆ и҆до́ста. (мт҃и же є҆го) а҆́нна седѧ́ше близъ пу́ти [на всѧ́къ дн҃ь][2] на вр҃ху́ горы́, ѡ҆ку́ду можа́ше у҆смотри́ти и҆здале́че. и҆ є҆гда ѡ҆ттꙋ́ду зрѧ́ше прише́ствїѧ є҆го, (и҃) ви́дѣ (и҃) и҆здале́ча. а҆бі́е позна́ гра́дущи сы́на своє́го. (-)[3] те́кши вѣ҆звѣсти́ мꙋ́жеви своє́мꙋ рекꙋ́щи, є҆е и҆́дѐ сы́нъ твои· Рече же рафаи́лъ к тові́ю, є҆гда же вни́деши в домъ твои. скоро поклони́сѧ г҃ꙋ бо́ꙋ твоє́мꙋ и҃ хвалꙋ́ вѣ҆зда́и є҆мꙋ, и҃ приступи́ къ ѡ҆́цꙋ твоє́мꙋ, и҃ ѡ҆блобыза́и є҆го. а҆бі́е же помаа́жи о҆́чи є҆го сею́ же́лчїю ры́бі́ею ю҆́же несе́ши съ собо́ю, вѣ҆́жды бо я҆́ко ско́ро ѡ҆вры́зꙋтсѧ о҆́чи є҆го, и҃ ꙋ́зритъ ѡ҆́цъ твои свѣ́тъ нб҃ны́и, и҃ ви́дѧщи тѧ вѣ҆зра́дꙋ́є҆тсѧ· Тогда́ притечѐ пе́съ и҆́же ба́ше с нимъ на пу́ти пре́ди прі́инде (вѣ҆ до́мъ) я҆́ко вѣ҆стни́къ нѣ́кі́и, (та́ко и҃ о́нъ) помаа́нї́емъ своєѧ о҆́шиби ра́довашесѧ. (и҃ вѣ҆ста́)[4] ѡ҆́ц҃ъ [є҆го][5] сѣ́дѣ нача́ ско́ро и҆́ти и҃ претыка́тисѧ ногама́ и҃ дадѐ ру́кꙋ о҆́трокꙋ (да веде́тъ є҆го), (і҆) и҆зы́инде вѣ҆ сре́тѣ́нї́е сы́на своє́го. и҃ прі́емъ о҆блобыза́ є҆го, съ жено́ю своє́ю. и҃ нача́ста пла́кати ѡ҆ ра́дости, є҆гда же помоли́шасѧ [г҃ꙋ][6] и҃ хвалꙋ́ вѣ҆зда́ша сѣ҆до́ша вѣ҆ку́пѣ· Тогда прі́емъ това́ же́лчь ры́бі́ю, помаза́ о҆́чи ѡ҆́ц҃а своє́го. и҃ пожда́ я҆́ко близъ полꙋ́ часа́. и҃ нача́ вѣ҆льмѡ́ ѡ҆ о҆́чі́ю є҆го и҆сходи́ти я҆́ко чешꙋ́а. ю҆́же ѣ҆зима́ющи това́ ѡ҆́ц҃а ѡ҆ о҆́чі́ю є҆го, и҃ а҆́бі́е прозрѣ. и҃ слава́хꙋ бо́а сі́и и҃ жена́ є҆го, и҃ вс҃и зна́емі́и є҆го· Тові́а же па́ки рече, (хвалю́ тѧ) г҃и бо́же і҆и҃лев҃ъ (и҃) бл҃годарю́ тѧ. я҆́ко наказа́ мѧ, и҃ здра́ва сътвори́ (-)[7], и҃ є҆е ви́жду тові́ю сы́на мое́го· По седмы́и дне́хъ прі́инде са́ра жена́ сы́на є҆го, и҃ вси домоча́дцы и҃ ско́ти съ здра́вї́емъ, и҃ вельблю́ды и҃ сре́бреники мно́ги (я҆́же вза́ съ жено́ю)[8], та́коже и҃ [-][9] сре́бреники я҆́же вѣ҆спрі́ѧ ѡ҆ гаваи́ла (всѧ́ принесе́на сꙋ́ть)· И҃ повѣ҆да́ ро́ду своє́мꙋ вс҃ѧ бл҃гаѧ творе́нї́ѧ бж҃і́ѧ и҆́же сътвори́ є҆мꙋ чл҃комъ вс҃е́шимъ є҆го· Прі́идо́ша же а҆хі́о́ръ и҃ нава́дъ сы́нове сестры́ тові́инны, ра́дꙋющисѧ к тові́ю, весели́стасѧ вѣ҆ку́пѣ с ни́мъ ѡ҆ всѣ́хъ бл҃гихъ я҆́же сътвори́ є҆мꙋ бг҃ъ· И҃

по седмь днїи пирꙋющε всѝ съ рáдостїю вели́ею весела́ющесѧ·

Гла, вї·

Тогда вꙁва́ товїѧ сы́на своегѡ̀ и̑ речѐ є̑мꙋ, что̑ мо́жемъ да́ти мꙋжꙋ семꙋ сто́мꙋ, и̑же и̑дѐ с тобо́ю· ѿвѣща́ товїѧ речѐ [ѿцꙋ своемꙋ][1], ѿчѐ каковꙋ мѕ̑дꙋ да́мы є̑мꙋ. и̑ли что̑ досто́йно можетъ бы́ти бл҃годѣа́нїю є̑гѡ· щенѐ и̑звед҃ѐ и̑ па́ки приведѐ здра́ва. сребрѡ̀ ѿ гаваи́ла то́и прїѧ. (и̑) женꙋ то́и ма и̑мѣти сътвори́, и̑ дѣмона ѿ нея то́и и̑зъгна̀. ра́дость ро́дꙋ еѧ̀ то́и сътворѝ (и̑) ѿ пожре́нїѧ ры́бы мене и̑зба́ви. тебѣ зра́къ вꙁвратѝ є̑же ви́дѣти свѣтъ нб҃си, и̑ бл҃гихъ всѣхъ и̑̀мъ и̑сполни́хомсѧ· и̑ сего ра́ди что̑ досто́йно мо́жемъ є̑мꙋ вꙁда́ти. и̑ молю̀ тѧ ѿчѐ мои да моли́ши є̑гѡ а̑ще оу҃го́дно є̑мꙋ бꙋдетъ да прїи́метъ полъ ѿ всѣхъ на́же принесе́на сꙋть· и̑ вꙁва̀ є̑гѡ ѿц҃ъ и̑ сы́нъ (и̑ сътвори́ста є̑мꙋ че́сть)[2], и̑ нача́ста молити (є̑гѡ), да во́зме́ полъ ѿ вс҃ѣ принесе́ныѧ. о́н же ѿвѣща̀ и̑̀ (тако рекꙋщи)[3], хвали́те (г҃а) бг҃а нб҃наго, и̑ пр҃ѐ всѣ́ми живꙋщими и̑сповѣда́йте є̑гѡ занѐ сътвори с ва́ми мл҃ть свою. та́инꙋ бо цр҃евꙋ сътыкры́ти бл҃го є̑сть дѣло же бж҃їе ѿкры́ти і̑ и̑сповѣдати ч҃тно є̑сть· бл҃га є̑сть мл҃тва съ говѣнїемъ и̑ мл҃тынею, на́ипаче неже сътыкро́вище зла́та собира́ти. ꙗ̑ко (и̑) мл҃тына ѿ сме́рти и̑збавла́е҄тъ сїѧ же и̑ грѣхѝ о҃чища́етъ, и̑ твори́тъ о҃брѣстѝ живо́тъ вѣчныи. и̑̀ и̑же бо̀ творитъ грѣхъ и̑ безако́нїе вра́гъ є̑сть дш҃и своеи́. сего ра̀ и̑̀влю̀ вамъ и̑́стиннꙋ. и̑ не сътыкры́ю ѿ васъ та́инꙋ слове́сть. когда молѧ́шесѧ съ слеза́ми и̑ погрѣба́ше ме́ртвыѧ. и̑ о҃пꙋщьши о҃бѣ́дъ [свои][4] (-)[5] мр҃тва сътыкры̀ въ дн҃ь в домꙋ твое́м҃ а̑ в нощѝ погребѐ [є̑гѡ][6]. а̑ꙁъ принесо́хъ мл҃твꙋ твою̀ г҃ꙋ (бꙋ), и̑ (прїѧ́тна пред ни́мъ бы́сть)[7]. сего ради (оу҃го́но бѣ є̑мꙋ)[8], да и̑скꙋшенїемъ и̑скуси́ть тѧ· и̑ нн҃ѣ посла̀ мѧ г҃ь да оу҃здравлю тѧ. и̑ сарꙋ женꙋ сы́на твоего̀ ѿ дѣмона и̑збавлю. а̑ꙁъ бо̀ є̑смь рафаи́лъ а̑гг҃лъ, є̑ди́нъ ѿ се́ми пр҃ѐстоѧщими пред (нн҃)[9]· е҆гда же сїѧ слы́шаста, (и̑) оу҃жасостасѧ. и̑ трепещꙋщи падо́ша на́ землю ни́цы· рече же и̑̀мъ а̑гг҃лъ. ми́ръ вамъ не бои́тесѧ. и̑бо̀ є̑гда быхъ с ва́ми по воли бж҃їей [бѣхъ][10]. (-)[11] хвалите и̑ бл҃годари́те (-)[12]· видѣ бо сѧ ва́мъ на́ко с ва́ми на̑дохъ и̑ пи́хъ, но̀ а̑ꙁъ пи́щи и̑ питїѧ невиди́маго, и̑же ѿ чл҃ка видѣтисѧ не мо́же́ на̑дохъ· вре-

до Товії, раділи вони разом з ним за все добро, яке йому зробив Бог. **21** І впродовж сімох днів всі бенкетували, веселячись з великою радістю.

Глава 12

1 Тоді Товія покликав свого сина і сказав йому: Що можемо дати цьому святому чоловікові, що пішов з тобою? **2** Відповів Товія, сказав своєму батькові: Батьку, яку винагороду дамо йому або що гідним може бути його добродійства? **3** Мене він вивів і знову привів здоровим. Срібло від Гаваїла він узяв, і жінку він мені придбав, і демона з неї він вигнав – радість її родові він зробив, і мене спас від пожирання риби, тобі повернув зір, щоб ти бачив світло неба, і ми наповнилися всіма добрами через нього. І задля цього, що гідне можемо ми йому віддати? **4** Але благаю тебе, мій батьку, щоб ти його просив, якщо йому буде мило, щоб узяв половину з усього, що було принесене. **5** І покликали його батько і син, і вшанували його, і почали його просити, щоб він узяв половину з усього принесеного. **6** Він же відповів їм так, кажучи: Хваліть Господа Бога небесного. І перед всіма, що живуть, визнавайте його, тому що Він зробив з вами своє милосердя. **7** Бо добрим ділом є скривати царську таємницю, а шляхетним є божу відкрити і визнавати. **8** Добра є молитва з побожністю і милостинею, краще, ніж збирати скарб золота. **9** Бо і милостиня спасає від смерті, вона ж і гріхи очищає і дає знайти вічне життя. **10** Але хто чинить гріх і беззаконня, є ворогом своєї душі. **11** Задля того я вам виявлю правду і не скрию від вас таємницю слів. **12** Коли ти молився зі сльозами і ховав померлих, і, залишивши свій обід, сховав мертвого вдень у твоїм домі, а вночі його поховав, я приніс твою молитву Господеві Богові, і сприйнята була перед Ним. **13** Задля того Він вважав за відповідне, щоб випробуванням тебе випробувати. **14** І сьогодні Господь мене послав, щоб я оздоровив тебе і спас від демона Сару, жінку твого сина, **15** бо я є Рафаїл, ангел, один з сімох, що стоять перед ним. **16** Коли ж вони це почули, то жахнулися і, тремтячи, попадали на землю ниць. **17** Сказав же їм ангел: Мир вам! Не бійтеся! **18** Бо коли я був з вами, я був з божої волі. Хваліть і дякуйте. **19** Бо вам здавалося, що я їв і пив з вами, але я їв невидиму їжу і пиття, яке люди бачити не можуть. **20** Адже є час, щоб я повернувся до Того, Хто мене послав, ви ж благословляйте Бога і розповідайте про всі його чуда.

21 І коли він це говорив, став невидимим перед їхніми очима. І більше не могли його бачити. **22** Тоді ж впали ниць на три години, благословляли Бога, і, вставши, визнали всі його чуда.

ма бо ѥсть да обращюсѧ к немꙋ иѭе мѧ посла. вы же бл҃ви́те ба҃, и̂ повѣда́йте всѧ чюдеса̀ ѥго̀. И̂ ѥгда сїѧ гл҃аше невиди́мъ бысть пр҃ѣ о҆чи́ма и̑, и̂ ктомꙋ ѥго̀ ви́дѣти не бо҃могоу́ша. Тогда́ же падо́ша ни́цъ на часы̀ трѝ бл҃ви́ша ба҃. и̂ воста́вши и̂сповѣ́даша всѧ чюдеса̀ ѥго̀.

Глава 13

1 Відкрив же старий Товія свої уста – поблагословив Бога і сказав: Великий є Ти, Господи, на віки, і на всі віки твоє царство! **2** *Бо ти б'єш і спасаєш, зводиш до пекла і виводиш. І немає нікого, хто втече від твоїх рук. **3** Визнавайтеся Господеві, ізраїльські сини, і перед народами його хваліть! **4** Бо задля цього Він вас розсіяв між народи, які Його не знають. Визнавайте його подиву гідне, і навчіть їх, що немає іншого Бога Вседержителя, опріч Нього! **5** Він нас покарав через наші беззаконня, і він нас спасе задля свого милосердя. **6** Погляньте на мене, що Він зробив з нами, і зі страхом, і тремтінням визнавайте Його! Царя ж віків сповістіть у ваших ділах! **7** Я ж в землі мого полону визнаватимуся йому, тому що Він показав свою величність між грішними людьми. **8** Задля цього поверніться грішники і чиніть праведне перед Господом, вірячи, що Він зробить з вами своє милосердя. **9** Я ж і моя душа в ньому звеселимося. **10** Благословляйте Господа всі його вибранці, чиніть день веселості і визнавайтеся Йому! **11** Єрусалиме, боже місто, тебе покарав Господь за діла твоїх рук! **12** Визнавайся Господеві Богові в твоїх добрах і благослови Бога віків, щоб знову збудував у тобі своє помешкання і привів до тебе всіх полонених, і ти радів на всі віки-віків! **13** Пресвітлим світлом розквітнеш! І тобі поклоняться всі кінці землі! **14** Народи ж здалека прийдуть до тебе, і, несучи дари, поклоняться в тобі Господеві Богові! І твою землю вважатимуть за святиню, **15** бо велике ім'я прикликуватимуть в тобі! **16** Прокляті будуть ті, що нехтують тобою, і засудженими будуть всі, що тебе хулять, благословенними ж будуть ті, що тебе будують! **17** Ти ж розвеселишся своїми синами, бо всі будуть благословенні і зберуться до Господа. **18** Блаженні всі, що тебе люблять і що радіють твоїм миром! **19** Душе моя, благослови Господа! Бо Він звільнив своє місто Єрусалим від усіх його скорбот, Господь Бог наш! **20** Блаженні будуть ті, що зосталися! Останки мого насіння хай побачать славу Єрусалиму! **21** Брами єрусалимські з сапфіру і смарагду бу-

Гл҃а, г҃і.

Отверзе же товїа́ стары́и оу҆̂ста своа̀ бл҃ви ба҃ и̂ рⷮ҃. велїѝ е҆̂си г҃и вⷮъ вⷮѣ́ки. и̂ вⷮъ всѧ̀ вⷮѣки цр҃тво твое. *а҆́ко ты̑ бї́еши и̂ спаса́еши. низво́диши во а҆́дъ и̂ возво́диши. и̂ нѣ́сть и̂же оу҆бⷮѣжи́тъ рꙋкꙋ твое́ю. И̂сповѣ́дайтеся гв҃и сно́ве їи̑лев҃и. и̂ пр҃ѣ на́зыки хвали́те ѥго̀. а҆́ко сего̀ ра́ди расточѝ ва́съ вⷮъ на́зыки невѣ́дꙋщїи ѥго̀, (-)[1] и̂сповѣ́дайте дивна̀ ѥго̀ и̂ да наоу҆чи́те и̑хъ. а҆́же нѣ́сть и̑нъ бⷮъ вседръжи́тель ра́звѣ ѥго̀. то́и наказа на̀ безако́нїи ради на́шихъ. и̂ то́и спа́сетъ насъ мл҃ти своего̀ ради. возри́те (на́ мѧ) и̂же сътворѝ [с на́ми][2]. и̂ съ стра́хомъ и̂ трепето́ и̂сповѣ́дайте ѥго̀. Ц҃рⷭ҃ же вѣ́комъ вⷮъзвыси́те вⷮъ дѣлѣ́ ва́шихъ. а҆́зъ же вⷮъ зе́мли плѣне́нїѧ моего̀ и̂сповѣ́мсѧ ѥмꙋ. занѐ показа̀ вели́чествїе своѐ вⷮъ лю́дехъ грѣ́шны́й. Сего̀ ра́ди о҆брати́тесѧ грѣ́шницы и̂ твори́те пра́вдꙋ пр҃ѣ (г҃мъ)[3]. вѣ́рꙋющи и̂же сътвори́й с ва́ми мл҃ть своюⷨ. аⷘ же и̂ дша̀ моѧ̀ в немъ вⷮъзвеселю́сѧ. бл҃ви́те г҃а всѝ и̂збра́ннїи ѥго̀, твори́те дн҃ь весе́лїѧ, і̂ и̂сповѣ́дайтесѧ ѥмꙋ. і̂ерли́ме гра́де бж҃їи наказа тѧ г҃ь вⷮъ дѣ́лѣ рꙋкъ твои́хъ. и̂сповѣ́дайсѧ г҃ꙋ (ба҃ꙋ) вⷮъ бл҃гы́хъ [твои́][4], и̂ бл҃ви ба҃ вѣкѡ́. да съзи́ждетъ вⷮъ тебѣ па́ки жили́ще свое. и̂ приведе́ к тебѣ всѣ́ плѣ́нныхъ, и̂ радꙋе́шисѧ по всѧ̀ вѣ́ки вѣкомъ. Свѣ́томъ пресвѣ́тлымъ процвѣтеши, и̂ вс҃и концы̀ земстїи покло́нятсѧ тебѣ. Нз҃ы́цы же и̂здале́ча к тебѣ прїи́дꙋтъ, и̂ да́ры носа́щѥ покло́нятсѧ ѣ҆ тебѣ г҃ꙋ (ба҃ꙋ). и̂ зе́млю твою вⷮъ сты́ню вⷮъмѣня́т. и̑ма [бо][5] ве́лїе вⷮъзы́зовꙋтъ в тебѣ. Проклѧ́ти бꙋ́дꙋтъ оу҆ничижа́ющїи тѧ, и̂ о҆сꙋжде́ни бꙋ́дꙋтъ вс҃и хлю́щїи тѧ. бл҃вени́ же бꙋ́дꙋтъ созида́ющїи тѧ. Ты́ же вⷮъзвесели́шисѧ вⷮъ сы́нѣхъ свои́хъ. а҆́ко вс҃и бл҃вя́тсѧ, и̂ соберꙋ́тсѧ кⷮъ г҃ꙋ. бл҃жени всѝ люба́щїи тѧ, и̂ ра́дꙋющїисѧ о҆̂ ми́рѣ твоѥ́мъ. дш҃а моѧ̀ бл҃ви г҃а. а҆́ко свободѝ і̂ерли́мъ гра́ свои [ѡ҃ всѣ́хъ скорбе́и ѥго̀, г҃ь вⷮъ на́шⷮъ][6]. (Бл҃жени бꙋ́дꙋтъ о҆ста́вшїѧ)[7] о҆ста́нки сѣмени моего̀, да оу҆зра́ю҆т сла́вꙋ і̂ерли́ма. вра́та і̂ерли́мъска ѡ҃ са́дира и̂ смара́гда съзида́ни бꙋ́дꙋ́т, и̂ всѧ̀ зда́нїѧ ѥго̀ о҆́крⷮъ ѡ҃

ѥ҆ мѳ҃ ѵ҃в
а҆ цр҃ѣ ѥ҆
мѵро҃ ѳ҃і

ка́мени пречестна, и̂ (-)[8] оу́лицы е̂го ѡ̃ ка́мени бѣ́ла помоста́тсѧ. и̂ по стогнахъ е̂го воспо́ютъ а̂ллоу́їа· бл҃венъ гь (бъ) вꙗзвы́сивыи (и̃)[9]. да бу́детъ цр҃тво е̂го въ вѣки вѣкомъ (-)[10] а̂ми́нь·

Гл҃а҃, д҃і·

Ісконча́шасѧ словесà товїина. по прїа́тїи же зра́ка живтъ [товїа][1] лѣтъ, м҃в. и̂ ви́дѣ сы́ны сы́новъ свои́хъ. (и̂) сконча́сѧ по лѣтехъ, р҃в. (и̂) пог(р)е́бенъ бысть ч҃тно в ниневїѝ (гра́дѣ). занѐ въ и̃ и̂ ѕ̃ лѣтехъ зра́ка о᷈чїю лишенъ бы́сть, (и̂) въ шестьдеса́тыное лѣто па́ки прїа́. прочаа̃ лѣта живота своего̀ въ ра́дости пребы́сть, съ бл҃гымъ оу᷈спѣхомъ страха бж҃їа сконча́сѧ в мирѣ· въ ча́съ же сме́рти свое́ѧ призва къ себѣ товїю сы́на своего̀, и̂ се̃мь сы́новъ сы́на своего̀, и̂ рече и̂мъ. бли́зъ е̂сть погоубленїе ниневїю, не (прїи́детъ)[2] бо слово̀ гн҃е. а̂ бра́тїа наша ра̃сѣа̀нїи ѡ̃ землѧ̀ і̂и̃левы, о᷈бра́тѧ̃сѧ къ не́и. и̂ вса̀ о᷈пустѣ́наа̀ землѧ̀ е̂го и̂спла́тнатсѧ. и̂ до́мъ бж҃їи (сожже̃ный в не̃)[3] па́ки сози́ждетсѧ, и̂ тамо̀ о᷈бра́тѧ̃сѧ всѝ боа́щиисѧ бг҃а· и̂ о᷈ста́вѧ̃ а̂зы́цы и̂до́лы своѧ̀, и̂ прїидꙋ́тъ въ і̂ер҃ли́мъ, и̂ вселѧ́тсѧ вонь, и̂ вꙗзра́дꙋютсѧ в немъ вса̀ [ц҃рїе зе̃стїи][4], поклона́ющисѧ (бг҃ꙋ)[5] і̂и̃левꙋ· Сего̀ ра̃ слы́шите сы́нове моѝ ѡ̃ц҃а ва́ше̃. слꙋжи́те гг҃ꙋ (бг҃ꙋ) вои́стиннѣ, и̂ прилѣ́жне вꙁыщи́те да сътвори́те и̂же о᷈гѡ̀на сꙋ́ть е̂мꙋ. и̂ сно̃ ва́шѣ̃ повели́те, да сътвора́ютъ пра́вдꙋ и̂ мл҃тыню, вспомина́ющи бг҃а. и̂ да бл҃ва́тъ е̂го въ всѧ́ко врема̀ вои́стинѣ̃ (-)[6] въ все́и силѣ свое́и· Сего̀ ради нн҃ѣ сы́нове слы́шите мѧ и̂ не пребꙋди́те зд҃ѣ. но во́ньже дн҃ь погребите ма́терь свою̀ со мно́ю въ е̂ди́номъ гро́бѣ, и̂ а́бїе о᷈гото́вантесѧ да и̂зыи́дете ѡ̃сюдꙋ, вѣ́де бо ви́дѣ безако́нїѧ е̂го конець да́стьсѧ· Бы́сть же по преставлє́нїи мт҃ри свое́ѧ. товїа ѡ̃и́де ѡ̃ ниневїѧ̀ съ жено́ю свое́ю, и̂ съ [сы́ны сно̃въ][7] свои́хъ. и̂ вꙁврати́сѧ къ тє́стю свое́мꙋ, и̂ о᷈брѣ́те и̂хъ здра́вы (и̂ кр҃тки въ ста́рости бла́зѣ). и̂ попече́нїе о᷈ ни́хъ и̂мѣ́ѧ, (да́же до погребе́нїѧ и̂хъ)[8]. и̂ всѐ насл҃дїе (рагꙋилево)[9] прїа́· И̂ ви́дѣ па́тое колѣ́но сы́ны сы́нъ свои̃. и̂ сконча́вши лѣта, ч҃д. съ стра́хомъ гн҃и́мъ, (и̂) съ ра́достїю погребо́ша е̂го· всѐ (же) плема̀ е̂го и̂ весь ро̃ е̂го въ бла́зѣ живо́тѣ и̂ въ сто́мъ житїи пребы́. та́ко о᷈гѡ́ни бг҃ꙋ бг҃ꙋ, и̂ка́коже и̂ ч҃ло́вѣкомъ. и̂ всѣ̃ о᷈бита́ющимъ на землѝ·

Конецъ кни́зѣ товїинѣ.
и́мать в себѣ, гла́въ, д҃і·

дуть збудовані, і всі його будови довкруги **22** з шляхетного каменя, і його вулиці будуть викладені білим каменем, і по його вулицях співатимуть алилуя! **23** Благословенний Господь Бог, що їх підняв! Хай буде його царство навіки – віків! Амінь.

Глава 14

1 І Товія закінчив слова. По відзисканні ж зору пожив Товія 42 роки, і побачив синів своїх синів, **2** і помер по 102-х роках. І був похований шляхетно в місті Ниневії. **3** Адже на 50-ть і 6-му році був позбавлений зору очей, і на шістдесятому році знову відзискав. **4** Дальші ж роки свого життя він провів у радості, з добрим успіхом божого страху, він помер у мирі. **5** В часі ж своєї смерті він до себе покликав Товію, свого сина, і сімох синів свого сина, і сказав їм: **6** Знищення Ніневії близько, бо не мине Господнє слово. А наші брати, які розсіяні з ізраїльської землі, повернуться до неї, **7** і вся його запустіла земля наповниться. І спалений божий дім знову буде збудований в ньому, і туди повернуться всі, що бояться Бога. **8** І народи покинуть своїх ідолів і прийдуть до Єрусалиму, і поселяться в ньому. **9** І ним зрадіють всі царі землі, покланяючись ізраїльському Богові. **10** Задля цього послухайте, мої сини, вашого батька. Служіть Господеві Богові по правді і ревно шукайте чинити те, що йому миле. **11** І вашим синам накажіть, щоб чинили праведне і милостиню, згадуючи Бога. І хай благословляють Його на всякий час по правді, з усієї своєї сили. **12** Задля цього сьогодні, сини, послухайте мене і не залишайтеся тут, але того дня, в якому поховаєте свою матір зі мною в одному гробі, і зразу приготуйтеся, щоб звідси вийти. **13** Бо знаю, що його беззаконню назначений кінець. **14** Сталося ж, що по смерті його матері Товія відійшов з Ниневії зі своєю жінкою і зі синами своїх синів і повернувся до свого тестя. **15** І знайшов їх здоровими і сильними в добрій старості, і він піклувався ними аж до їх похорону і одержав все Рагуїлеве насліддя. І він побачив п’яте покоління синів своїх синів. **16** І, коли закінчив 99-ть літ, його поховали з господнім страхом і з радістю. Усе ж його плем’я і ввесь його рід залишився в добрім житті і у святому житті. Так вони були вгодні Богові, як і людям, і всім, що жили на землі.

Кінець Книги Товії.
Має в собі 14 глав.

КНИГА ЮДИТИ
ГЛАВА 1

1 Адже Арфаксад, мидський цар, захопив численні народи до свого царства. І він збудував дуже сильне місто, яке назвав Екватанис. **2** Зробив його стіни з чортирикутного тесаного каміння на висоту 70 ліктів і в ширину 30 ліктів. Його ж башти він поставив на висоту 100 ліктів. **3** Адже він їх зробив чотирикутними, їхня ж ширина від місця до місця – 20 ступенів ногами. Поставив же він його брами між стовпами. **4** І воно славилося як сильне із-за сили своїх вояків та із-за слави своїх колісниць. **5** В 12-му ж році свого царювання Навходоносор, асирійський цар, що царював у великому місті Ніневії, воював проти Арфаксата. І оточивши його **6** на великому полі, яке називається Раґав, біля ріки Євфрат, і Тигр, і Адосона, на полі Еріоха, елікорського царя. **7** Тоді піднялося вгору царство Навходоносорове і його серце дуже піднялося вгору. І він послав до всіх, що жили в Кілікії, і в Дамаску, і Ливані, **8** і до народів, що є в Кармелі і Кедарі, і до галилейських поселень на великому полі Ездрелон, **9** і до всіх, що були в Самарії, на другому боці Йордану, і аж до Єрусалиму і всієї есейської землі, доки не дійшов до ефіопських гір. **10** До всіх же тих послав Навходоносор, асирійський цар, послів. **11** Вони всі однодушно спротивилися. І відпустили їх з нічим, і вони відійшли без честі. **12** Тоді цар Навходоносор розгнівався на всі ті землі, він поклявся престолом свого царства, що помститься на всіх цих країнах.

Глава 2

1 В 13-му році царя Навходоносора, 22-го дня першого місяця, було слово в домі Навходоносора, асирійського царя, щоб помститися. **2** І він покликав всіх старшин і своїх вибраних воєвод, і мав з ними свою таємну раду. **3** Розповів свій задум, що був у ньому, щоб підкорити всю землю своєму царству. **4** І сказане було милим для всіх. І цар Навходоносор покликав Олоферна,

КНИ́ГА ЇЮДИ́ѲЬ ГЛѢАГѢВА́Я

Арфаѯа́тъ[1] бо цр҃ь мⷣскїи ѻ҆бьꙗ мно́ги нⷭзы́ки подъ цр҃тво свое и҆ то́и созда́ гра҃ сѝлныи вⷭ҇ѣ́ло, ѣ҆гоже и҆менова́ (ѣ҆кѵ҆вада́нисъ)[2]. ѡ҆ ка́менїи четвероꙋго́лыхъ (-)[3] те́саныхъ сътвори́ стⷭ҇ны ѣ҆го, въ высотꙋ лакоть, ѳ, и҆ въ широтꙋ лакоть, л҃. столпы́ же ѣ҆го поста́ви въ высотꙋ, ла́коть, р҃, четвероꙋго́лны бо и҃ (сътвори́). простра́нъство же и҆хъ ѡ҆ мⷭ҇та до мⷭ҇та, к҃, ступенїи нога́ма (-)[4]. поста́ви же вра́та ѣ҆го (ме́жду)[5] столпомъ· и҆ слаⷭ҇а́шесѧ ꙗ҆ко сѝлныи въ сѝлꙋ во́и своихъ, и҆ въ сла́ꙋ колесни́ць своихъ· въ лⷭ҇то бо в҃і, цр҃тва своѣ́го. навходоносо́ръ цр҃ь а҆сѵ҆рїискїи, и҆же цр҃твова в ниневїи́ гра́дѣ велиⷣцⷭ҇мъ боѣ́ва проти́ꙋ а҆рфаѯа́тꙋ· и҆ ѻ҆бъшⷣ ѣ҆го на́ поли велиⷣцⷭ҇, и҆же и҆менꙋ́ѥсѧ рагⷭ҇ ѹ҆ (рⷭ҇ѣки) ѣ҆фрата, и҆ тиⷭ҇гра, и҆ [а҆досона][6], на́ поли ѣ҆рїо́хъ цр҃ѧ ѣ҆ликорьска· ѯогда́ въꙁвышено ѥ҆сть цр҃тво навходоносо́рово и҆ ср҃це ѣ҆го въꙁнесесѧ (вⷭ҇ѣло), и҆ посла́ къ всⷭ҇мъ и҆же ѻ҆бита́хꙋ в кили́кїи, и҆ въ дамаⷭ҇цⷭ҇, и҆ ливанⷭ҇, и҆ къ нⷭзы́комъ и҆же сꙋть в҃ кармелїѧ и҆ кеда́рⷭ҇, и҆ къ ѻ҆бита́телемъ галиле́искимъ на́ поли велиⷣцⷭ҇ ѣ҆ꙁдрелонⷭ҇, и҆ къ всⷭ҇мъ и҆же бѧхꙋ въ самарїи (-)[7] ѻ҆бо́ꙋ странꙋ ѥ҆ѻ҆рда́на, даже и҆ до ѥ҆р҃ли́ма, и҆ всѣ́и земли ѣ҆сѣ́иско́и. до́ндеже прїидетъ до го́ръ ѣ҆дїо́пъскихъ. къ мⷭ҇тѣмъ же всⷭ҇мъ посла́ послы́ навходоносоръ цр҃ь а҆сѵ҆рїискїи. и҆же вⷭ҇и ѣ҆дїнодꙋшно противи́шасѧ, и҆ ѡ҆пꙋстиша и҆хъ пра́здны и вⷭ҇ѣ́ чести [ѡ҆и҆до́ша][8]· ѯогда́ ра҃гнⷭ҇ва́сѧ навходоносоръ цр҃ь на всѝ земли тїи. (-)[9] заклѧ́сѧ (престо́ломъ цр҃тва)[10] своѣ́го, да мⷭ҇тѝтсѧ ѡ҆ всⷭ҇хъ стра́нъ сѝхъ·

Гла҃ в҃·

Мⷭ҇та, г҃і, навходоносо́ра цр҃ѧ, їⷤв дн҃е, мⷣца пр҃ьва҃· бы́сть сло́во въ домꙋ навходоносо́ра цр҃ѧ а҆сѵ҆рїиска да мⷭ҇титсѧ. и҆ возва́ всⷭ҇хъ старⷭ҇шинъ (и҆)[1] воѣводъ (и҆збра́нныхъ)[2] своихъ. і҆ и҆мⷭ҇ с ни́ми та́инꙋ совⷭ҇та своѣ́го, повⷭ҇да помышленїе свое҆ в немъ бы́ти. да повинитъ всю́ землю своѣ́мꙋ цр҃твꙋ, (и҆) речⷭ҇ное ѹ҆г҃о́но бы́сть всⷭ҇мъ· (и҆) въꙁва́ навходоносоръ цр҃ь ѻ҆лофе́рна нача́лника воѥ́мъ свои҃, и҆ рече

(ѣмꙋ)· Ѝзыиди на всѣ цр҃ства запа́ныа, проти́вꙋ сихъ наипаче ѝже оу҃ничижи́ша повелені҆е мое. да не ѡ҃пꙋститъ о́́ко [твое][3] ѝи ѣдино́мꙋ цр҃ствꙋ, всакъ же гра́ оу҃тверженъ покори́шъ мнѣ· Тогда о́лофе́рнъ возва воѣво́ды и̑ правителѝ людеи̑ си́лы а҃сꙋрі҆йскі҆а. и̑ съчита мꙋжі҆и̑ хра́бры́хъ къ бра́ни на́коже повелѣ ѣмꙋ цр҃ь, ѕ҃, (и̑) ѕ҃к҃. пѣшецъ воинникъ, и̑ ко́нникъ стрѣлцовъ, ѕ҃в҃· И̑ повелѣ пре́и̑тѝ всемꙋ воиньствꙋ въ мно́жествѣ безъ числа̀ ве́рблю́. (и̑)[4] си́мъ на́же довлѣю́ во́и мно́жества (пи́ща) воло́въ и̑ ско́товъ, стада́ же о́́вчаа и̑́же не бѣ числа̀. (о́́били́е)[5] ѡ҃ всеа́ сꙋрі҆а въ прохо́дъ свои̑ оу҃гото́вати повелѣ, зла́та бо и̑ сребра̀ ѡ҃ до́мꙋ цр҃ева взя̀ (съ собою) мно́го зѣ́ло. і̑ и̑зы́де то́и и̑ всѐ во́иньство съ колесни́цами и̑ конники и̑ съ стрѣлцы, и̑́же покры́ша лице земли на́́ко пр҃ꙋзи· Є҆гда же прейде предѣ́лы а҃сꙋрі҆йскі҆а. прі҆идетъ къ вели́кимъ горамъ а҃́нге, и̑́же сꙋть о́шꙋю киликі҆ѝ. і̑ и̑зыинде въ всѧ̀ гра́ды и̑́, и̑ о́бья̀ всѧ о́держа́ні҆а· Разрꙋши же гра́ мелодитъ бога́ зѣ́ло. и̑ плени́ же вс҃и сы́нове дарси́съ. и̑ сы́ве и̑змаи́ли и̑́же ѧ҃хꙋ проти́вꙋ лица̀ пꙋсты́ни, и̑ къ ю́гꙋ земли хеллонъ. и̑ преше́ ефра́тъ· И̑ прі҆и̑де въ месопота́мі҆ю, и̑ съкрꙋши вс҃и гра́ды вели́цы и̑́же ѧ҃хꙋ тѝ ѡ҃ пото́ка ма́мъврі҆йска, да́же прі҆и̑де къ мо́рю. и̑ о́бья̀ предѣлы и̑хъ ѡ҃ кили́кі҆а даже до конца на́́детъ и̑́же сꙋть къ ю́гꙋ. и̑зведе же всѣхъ сы́новъ мадіамль, и̑ плѣнѝ вс҃е бога́тество и̑хъ. всѣх же противла́ю́щи҆йсѧ ѣмꙋ и̑збѝ (мечѐ)[6]· И̑ посемъ прі҆и̑де на́ поле дама́ска въ дни̑ жа́твы, и̑ по́́же сѣ́анна̀ всѧ. всѣх же древъ и̑ виногра́ повелѣ посещи. и̑ нападе страхъ ѣго на всѣхъ о́бита́ю́щихъ на́ земли·

Гла҃ г҃·

Тогда́ (же) посла́ша мꙋжі҆е послы̀ своа ѡ҃ всѣхъ гра́довъ и̑ предѣлъ, цр҃і҆е и̑ кня́зи, сꙋрі҆и̑стіи̑, и̑ месопотамі҆и̑ и̑ сꙋрі҆и̑, сова́ла, и̑ ливі҆а, и̑ кили́кі҆а, и̑́же прише́ши къ о́лофе́рнꙋ рекоша. да преста́нетъ гнѣвъ твои̑ и̑́же е҆́сть на́ на́ми. лꙋчше бо е҆́сть да жи́ви сꙋщи слꙋжимъ навходоносо́рꙋ цр҃ю вели́кому, и̑ по́рꙋчни бꙋдемъ тебѣ, нежели оу́мремъ (со и̑мѣні҆емъ нашимъ непокори́вшесѧ)[1]· всѧ́къ градъ на́шъ и̑ дрꙗжа́ні҆е, вси̑ го́ры и̑ хлѣ́ми и̑ по́ла (и̑) ста́д҃ воло́въ (и̑)[2] о́́ве́ць и козло́въ, ко́ні҆и же и̑ вельблю́довъ, и̑ вс҃а бога́тъства наша и̑ домоча́дцы пре́ тобо́ю сꙋть, бꙋдꙋ всѧ̀ по сꙋдꙋ твоемꙋ. та́ко́ и̑ мы и̑ сы́нове наши рабы̀ твоѝ е҆́смы̀. прі҆и̑ди́ къ намъ

начальника своїх вояків, **5** і йому сказав: Вийди на всі західні царства, найбільше проти цих, що знехтували моїм наказом. **6** Хай твоє око не простить ні одному царству, мені ж підкориш кожне укріплене місто. **7** Тоді Олоферн покликав воєвод і правителів народу асирійського війська і перечислив мужів хоробрих до бою, так як йому наказав цар, – 100000 і 20000 піших вояків і кінноти стрільців 12000. **8** І він наказав випереджувати все військо множеством безчисленним верблюдів і тим, що потрібне воякам: множеством їжі, волів і скота, стад же овечих, яким не було числа. **9** Він наказав приготувати багатство усієї Сирії на свій прохід **10** золота, бо він взяв зі собою й дуже багато срібла з царського дому. **11** І вийшов він та все військо з колісницями і кіннотою і зі стрільцями, які покрили лице землі, наче саранча. **12** Коли ж він перейшов асирійські околиці, прийшов до великих гір Анґе, що є по лівиці Киликії, і вийшов в усі їхні міста, і захопив все майно. **13** Він же знищив дуже багате місто Мелотит і взяв же в полон всіх тарсиських синів та ізмаїлових синів, що були напроти лиця пустині і на півдні землі Хеллон. **14** І, перейшовши Євфрат, він прийшов до Месопотамії і знищив всі великі міста, що були там, від мамврійського потоку, доки не дійшов до моря. **15** І він захопив їхні околиці від Килікії аж до кінця Ятета, що є на півдні. **16** Він же вивів всіх мадіямових синів і взяв в полон все їхнє багатство, а всіх, що йому простиставилися, вигубив мечем. **17** І після цього він прийшов на поле Дамаску в дні жнив і спалив всі посіви, наказав же ж вирубати всі дерева і виноградники. **18** І його страх напав на всіх, що мешкали на землі.

Глава 3

1 Тоді ж мужі послали своїх послів з усіх міст і околиць, царі і князі сирійські, і Месопотамії, і Сирії Совала, і Лівії, і Килікії. Які, прийшовши до Олоферна, сказали: **2** Хай спинеться твій гнів, що є над нами, бо є краще, щоб ми, будучи живими, служили Навходоносорові – великому цареві. І будемо підвладними тобі, ніж щоб ми померли з нашим майном, не підкорившись. **3** Всяке наше місто і посілість, всі гори, і вершки, і поля, і стада волів, і овець, і козлів, коней же й верблюдів, і все наше багатство, і домашні є перед тобою, **4** все буде за твоїм судом. Так само ж **5** і ми, і наші сини – ми є твоїми рабами. **6** Прийди до нас, пане, мирно і пануй над нашою роботою так, як

тобі є до вподоби. **7** Тоді, зійшовши з гір до садів з великою силою, він і захопив всяке місто і всіх, що проживали на землі. **8** З кожного ж міста взяв собі помічників – сильних мужів і вибраних до бою. **9** Такий же великий страх напав на ці країни, що в усіх містах мешканці, начальники і шляхетні разом з громадянами, вийшли йому назустріч на шлях, **10** приймаючи його з вінками і зі свічами, співаючи і веселячись з тимпанами і трубами. **11** Бо чинячи це, змогли злагіднити жорстокість його серця. **12** Він же й їхні міста знищив і порубав їхні молитовні ліси, **13** бо йому заповів цар Навходоносор, щоб він винищив всіх богів країн, лише щоб він сам називався богом і в тих родах, що підкоряться Олоферновій силі. **14** Проходячи ж Сирію Совальську і всю Аппамію і Месопотамію, він прийшов до ідумеїв в гаваотську землю. **15** І захопив в полон їхні міста, і перебув там тридцять днів. В них же наказав зібрати всіх вояків своєї сили.

господине мі́рне и̂ влады́ко работою нашею на́ше годи́ть ти̂ е̂сть· Ꙗ҆гда̀ соше́ше съ го́ръ въ са́дники въ си́лѣ вели́цѣ, и̂ о҆бы́маху всѧ́къ гра́дъ, и̂ всѧ̀ о҆бита́ющаѧ на земли. ѿ всѧ́кого же гра́да взѧ̀ себѣ помо́щниковъ мужі́и кръпкі́и̂ и̂ и҆збра́нныхъ къ бра́ни. толи́ко же стра́хъ (вели́и) на страны́ сі́ѧ нападѐ на́ше (вельмь)[3] гра́домъ, о҆бита́ющіӥ нача́лницы и̂ чтни̂ вы҃куповѣ съ гражда́ны и҆зыидо́ша (въ срѣтє́нїе е̂мꙋ на пꙋть)[4]. прі҆е́млющи е̂го со вѣнцы̀ и̂ со свѣща́ми. въспѣва́ющи и̂ весела́щесѧ в тимпа́нѣхъ и̂ трꙋба́. сі́ѧ бо̀ твора́щи сверѣпьства (ср҃ца)[5] е̂го ꙋ҆кроти́ти возмого́ша, на́же и̂ гра́ды и̂хъ разорѝ, и̂ лѣсы̀ и̂хъ моли́твеныѧ посѣчє̀, заповѣда бо̀ е̂мꙋ навходоносо́ръ ц҃рь. да всѣхъ бого́въ зе́мскихъ и҆стреби́тъ, токмо да то́и са́мъ наре́чє́тсѧ бо́ж҃. и̂ ѿ тѣхъ рожє́нїи и̂же о̀лофе́рновѣ си́лѣ покоратсѧ. проходя́щи же сꙑ́рі҆ю сова́льскꙋю и̂ всю̂ а҆̂ппамі́ю, и̂ месопотамі́ю. прі҆и́де къ и̂дꙋме́о҃ въ зе́млю гаваѻ́тъскꙋ, и̂ пленѝ гра́ды и̂хъ, и̂ пребысть тꙋ тридесать дн҃ї и въ ни́х же (-)[6] собра́ти повелѣ всѝ во́и си́лы свое́ѧ·

Глава 4

1 Тоді, почувши це, ізраїльські сини, які жили в юдиній землі, дуже перелякалися від його лиця. **2** На них напало тремтіння і жах, щоб він не зробив те саме з Єрусалимом і з господньою церквою, що зробив він з іншими містами і їхнім храмом. **3** І, почувши, вони послали довкруги по всій Самарії, аж до Єрихона, і вони облягли всі вершки гір, **4** і мурами обгородили їхні вулиці, і зібрали багато їжі в підготовці до війни. **5** А священик Єлеаким написав до всіх, що були напроти Ездрелона, що є напроти великого поля, близько до Дотаїму, і всім, крізь кого міг іти шлях, **6** щоб оточили гори, крізь які міг іти шлях до Єрусалиму, і хай будуть на сторожі там, де могла іти вузька дорога поміж гори. **7** І зробили ізраїльські сини так, як наказав їм господній священик Єліяким. **8** І він закликав ввесь полк до Господа Бога – велику присутність. І вони упокорилися своїми душами в пості і в молитвах, вони і їхні жінки. **9** І священики зодяглися в мішковину і поклали своїх немовлят на землі напроти лиця господнього храму, і покрили мішковиною господній жертовник, **10** і однодушно закликали до Господа Бога ізраїльського, щоб не були видані в полон їхні діти і їхні жінки, на відлучення, і їхні міста на винищення, і їхні

гла҃ д҃·

Ꙗ҆гда слы́шащи сі́ѧ сн҃ове і҆ѻ́ліӥ, и̂же о҆бита́ху въ землѝ і҆ꙋ́дине, ꙋ҆страшиша́сѧ зѣло ѿ лица̀ е̂го. тре́петъ и̂ ꙋ́жасъ нападѐ на ни҃. да не тоже съ҆твори́ і҆ерли́мꙋ и̂ ц҃ркви гн҃и. и̂же съ҆твори прочимъ гра́домъ и̂ хра́момъ и̂хъ. и̂ посла́ш҃ по всє́и самарі́и о҆́к҃тъ да҃ до е҆ри́хона и̂ о҆блего́ша вси вр҃ъси го́ръ. и̂ стѣна́ми о҆гради́ша ꙋ҆́лицы и̂хъ. и̂ собра́ша о҆би́лі҆ѧ въ ꙋ҆готованїе о҆полъче́нї҆ѧ· Сщ҃е҃нникъ же і҆елеа́ки́мъ писа̀ къ всѣмъ, и̂же ба́хꙋ противꙋ е҆҃здрело́на, и̂же е̂сть противъ по́ля велі́каго бли́зъ дотаі҃, и̂ всѣмъ по кои́хъ пꙋть бы́ти можа́ше, да о҆благꙋтъ (го́ры)[1] и̂́миже пꙋть бы́ти можа́ше къ і҆ер҃лі́мꙋ. [и̂][2] тꙋ да стрегꙋтъ гдь тѣсноты́ пꙋть бы́ти можа́ше межꙋ го́ръ. и̂ съ҆твори́ша та́ко сн҃ове і҆ӥле́ви на́ко҃ повелѣ и̂мъ сщ҃е҃нникъ гн҃ь і҆елі҆а́кі҃й. И̂ въ҆зва̀ весь по́лкъ къ г҃ꙋ (е҃ꙋ) настоа́нїе вели́ко, и̂ смири́шасѧ дш҃ами свои́ми въ по́стѣ [и̂ въ мл҃тва҃][3] о҆нѝ и̂ же́ны и̂хъ· И̂ о҆блеко́шасѧ сщ҃е҃нны̑цы въ вре́тища, и̂ младе́нцы (своѧ) положи́ша на землѝ противꙋ лица̀ хра́ма гн҃ѧ. и̂ о҆лта́рь гн҃ь покриша вре́тищи. и̂ въ҆зваша къ [г҃ꙋ е҃ꙋ][4] і҆ӥле́ꙋ е̂ди́нодꙋшно, да не дадꙋтсѧ въ плѣнъ младе́нцы и̂хъ, и̂ же́ны и̂хъ въ раздѣле́нїе, и̂ гра́ды и̂ въ и̂стребле́нїе, и̂ сто́ѧ и̂хъ въ о҆́скверне́нїе, [да не да́ны бꙋдꙋ въ порꙋганїе на҃зы́ко҃][5]· Ꙗ҆гда е҆ли҆а́кі҃й сщ҃е҃нні҃й гн҃ь вели́кіӥ о҆бъхожда́ше

весь (лю́дїе їи҃льскіи)[6], и҆ гла҃ и҃мъ реку́щи· вѣ́сте на́ко оу҆слы́шѝ гь҃ (бъ҃) мл҃твы ва́ша, а҆ще живу́ще пребу́дете въ по́стѣ, и҆ въ мл҃твахъ пр҃е҆д гм҃ъ. (и҆) памѧтъствова́ти и҃мате мо҃ѵ҆сі́а раба҄ гн҃а, и҆же (лю́ди а҆҃ммали́тьстіи)[7] надѣю́щисѧ въ сі́лѣ свое́и, и҆ о҆ вельмо́жъствѣ свое҆мъ, и҆ о҆ во́ехъ свои́хъ, и҆ о҆ щи́тѣхъ свои́хъ, и҆ о҆ колесни́ца҃ свои́хъ, и҆ о҆ вса́дницѣхъ свои́хъ, не желѣзомъ о҆плъча́ющи, но моли́твами сты́ми (свои́ми) моля́щисѧ о҆ долѣ́хъ. та́ко да бу́дутъ вси҆ вра́зи їи҃леви, а҆́ще прилежи́те в то҃ дѣ́лѣ что҃ начаа́сте. сего́ ра́ди бо҃ оу҆чє́нїемъ е҆́го моля́щисѧ (-)[8] пребыва́ху пр҃е҆д лице҃́ гн҃и́мъ. такоже́ и҆ тїи и҆же жрътвѹ́ приношаху гѹ҃ (бѹ҃), препоѧ́саны въ вре́тища приноша́ху жрътвѹ гн҃ю, и҆ (посы́паша)[9] пе́пеломъ на главы́ свои́. и҆ всѣ́мъ ср҃це́мъ свои́м [-][10] моля́ху [гда҃][11] ба҃, да посети́тъ лю́ди своѧ їи҃лѧ·

Гла҃, е҃·

Възвѣще́но же бы́сть о҆лофе́рну нача́льнику вои́ а҆сѵ҆рі́йскѣ. и҆же сно́ве їи҃леви оу҆гото́ваху́сѧ на сопротивле́нїе (-)[1] на горахъ̀ пу́тїе о҆блего́ша. и҆ ѧ҆ростію зѣ́ло разгорѣ́сѧ, въ ѧ҆ро́сти вели́цѣ· и҆ призва́ всѧ҄ кнѧ́зѧ моа́вля, и҆ воє́воды а҃ммони́тьстіи. и҆ рече́ и҃мъ. ск҃ажи́те ми́ что҃ е҆́сть лю́дїе сі́и. и҆же гора́ми о҆бладаю́, и҃ли́ и҆же, и҆ каковы́ и҆ коли́ки суть гра́ды и҃хъ, и҆ какова҄ е҆́сть си́ла и҃́ли и҃ли́ кое бу́детъ мно́жество и҃хъ, и҃ли́ кто҃ цр҃ь во́евъ и҃хъ, чесо́ ра́ди выше всѣ́хъ и҆же о҆бъдержа́тъ въстоі́къ сі́и. погрѣ́бѣша на́ми и҆ не и҃зыидо́ша въ сръте́нїе на́мъ да воспрі́имѹтъ насъ с миромъ· ѯога҃ а҃хіо́ръ воє́вода всѣ́мъ сі́омъ а҃ммо́нимъ (ѡ҃вѣща҄, и҆)[2] рече́, а҆́ще въсхо́щеши слы́шати господи́не мои́ реку́ и҃стинну пр҃е҆д тобо́ю, о҆ лю́дехъ сихъ и҆же на гора́хъ о҆бита́ютъ. и҆ не и҃зыи́детъ сло́во ло́жно ѡ҃ оу҆стъ мои́х, лю́дїе тїи ѡ҃ колѣ́на ха҃де́йска́ суть. тїи пре́жде въ месопота́мїи о҆бита́ша. на́ко не хотѣ́ша послѣ́довати бого́мъ ѡ҃ц҃ъ свои́хъ, и҆же о҆бита́ша в҃ земли҆ халдѣ́йстѣи, о҆ставля́ющи бо҃ чи́ны ѡ҃ц҃ъ свои́хъ и҆же при мно́жествѣ бого́въ бы́ша, (но҃) е҆ди́наго ба҃ нб҃наго что́ша. и҆же (-)[3] повелѣ́ и҃мъ да и҃зыи́дѹтъ ѡ҃тѹ́дѹ и҆ о҆бита́ютъ въ хара́нѣ· е҆гда́ же бы́сть гла́дъ по всеи҆ земли҆ (тои҃). и҆до́ша въ е҆гѵ҃петъ. тамо́же по четы́ристà лѣ́техъ та́ко оу҆мно́жени суть, и҆же множество и҃ не можаше сочте́но

святощі на збещещення, щоб не були видані на глум народам. **11** Тоді Єліяким, великий господній священик, обійшов ввесь ізраїльський люд і сказав їм, **12** промовляючи: Знайте, що Господь Бог вислухає ваші молитви, якщо будете жити в пості і в молитвах перед Господом **13** і будете пам'ятати Мойсея, господнього раба, який молячись переміг амалитський народ, що надіявся на свою силу і на свою велич, і на своїх вояків, і на свої щити, і на свої колісниці, і на своїх кіннотників – не б'ючи залізом, але своїми святими молитвами. **14** Такими хай будуть всі ізраїльські вороги, якщо пильно держатиметися в тому ділі, яке ви розпочали. **15** Бо задля цього, через його навчання, молячись залишалися перед господнім лицем. **16** Так само і ті, що приносили жертву Господеві Богові, приносили господню жертву підперезані у мішковині і посипали попіл на свої голови. **17** І всім своїм серцем благали Господа Бога, щоб відвідав свій народ – Ізраїль.

Глава 5

1 Сповіщено ж було Олофернові, начальникові асирійських вояків, що ізраїльські сини підготувалися до опору – на горах облягли шляхи. **2** І він дуже загорівся люттю у великому гніві. І він покликав всіх моавських князів і аммонитських воєвод **3** і сказав їм: Скажіть мені хто є цей народ, що панує горами, або які і як численні, і скільки є їхніх міст, і яка є їхня сила, або яке буде їхнє число, або хто цар їхніх вояків? **4** Задля чого понад усіх, що володіють цим сходом, погордили нами і не вийшли нам назустріч, щоб прийняти нас з миром? **5** Тоді Ахіор, воєвода всіх аммонових синів, відповів, і сказав: Якщо бажаєш послухати, мій пане, скажу перед тобою правду про цей народ, що живе на горах. І слово брехні не вийде з моїх уст. **6** Той народ є з халдейського роду. **7** Вони раніше жили в Месопотамії. Оскільки не бажали іти за богами своїх батьків, що мешкали в халдейській землі, **8** полишаючи служби своїх батьків, які мали багато богів, **9** але почитали єдиного небесного Бога, який їм наказав, щоб вийшли звідти і жили в Харані. Коли ж був голод по всій тій землі, вони пішли до Єгипту. Там по чотириста роках вони так розмножилися, що їхня кількість не могла бути почисленою. **10** Коли ж гнобив їх працею єгипетський цар в будуванні своїх міст з болота і цегли, то вони закликали до свого Господа Бога. Він же

побив всю єгипетську землю різними карами. **11** Коли ж єгиптяни прогнали їх від себе, і минула від них кара. І він знову побажав їх схопити і передати до своїх робіт. **12** Як же вони тікали, небесний Бог так розділив море, сюди і туди, і вода стала наче стіна, вони ж пройшли по *сухому* посеред моря. **13** Коли ж їх наздоганяли єгиптяни – безчисленне множество вояків, і так їх покрила вода, що не залишився з них ні один, щоб останнім сповістити діло. **14** І коли ж вони пройшли Червоне море і ввійшли до пустині гори Синай, в яких ніколи людина не могла жити ані людський син ніколи там не спочив, **15** і гіркі джерела стали їм солодкими для пиття, і впродовж сорока літ мали їжу з неба. **16** І коли кудись ходили, то без лука і стріл, без щита і меча – їхній Бог бився і поборював, **17** і не було того, хто опирався б їм. Лишень коли вони відступили від служіння свого Господа Бога, **18** і скільки раз поклонилися чужим богам, за винятком свого Бога, вони були видані в полон і на зневагу. **19** Як тільки ж вони покаялися за те, що відступили від служіння свого Господа Бога, небесний Бог дав їм силу на перемогу. **20** Далі ж вони перемогли царя хананея, і євусея, і ферезея, і хеттея, і евея, і аморея, і всіх сильних в Есевоні, і захопили їхню землю і їхні міста. **21** І аж доки не згрішили перед своїм Богом, було з ними добре, бо їхній Бог ненавидить беззаконня. **22** Він і перед цими роками, коли вони відступили від дороги, яку дав їм Бог, щоб по ній ходити, і були вигублені полоном численними народами, і численні полонені виведені були до не своєї землі. **23** Сьогодні ж вони повернулися до свого Господа Бога з розсіяння, вони ж були розсіяні і злучилися в одне, і вийшли на всі ці гори, і знову володіють Єрусалимом, де є святе святих. **24** Задля цього, мій пане, пошукай чи є в них якесь беззаконня перед їхнім Богом. Підемо до них, бо видаючи видасть їх Бог тобі, і вони будуть підкорені під ярмо твоєї сили. **25** Якщо ж цей народ не згрішив перед своїм Господом Богом, не можемо протиставитися їм, бо Господь Бог їх оборонить, і будемо на зневагу всієї землі. **26** І сталося, що коли Ахіор перестав говорити ці слова, і розгнівалися всі Олофернові вельможі, і думали вбити. Єгда́ же о҃тмагча́ше и҃хъ цр҃ь є҆гу҃петъскіи҃ (работою), (-)[4] въ созида́нїи гра́довъ свои҃хъ съ бла́та и҆ плі́нды (-)[5]. (и҃) вънъзва́ша къ [г҃у][6] бу҃ своє́му, сіи҃ же поразѝ всю҆ зе́млю є҆гу҃петскую ра҃зными разли́чными. Єгда́ же и҃знага́ша и҃хъ є҆гу҃птѧне ѿ себе, и҆ престà ра҃зна ѿ нихъ, и҆ паки и҃хъ въсхотѣ́ поима́ти, и҆ къ своє́и работѣ́ обрати́ти. бѣжа́щимъ же и҃мъ бъ҃ нб҃ны́и мо́ре раздѣли́ та́ко, сю́ду и҆ сю́ду и҆ во́ды ра҃ко стѣны́ ста́ша. (-)[7] о҆ни́ же пройдо́ш҃ (по́ суху посредѣ)[8], мо́ре. (-)[9] Єгда́ же постиза́ху и҃хъ є҆гу҃птѧне безъчи́слено мно́жество во́и, и҆ та́ко покры́ и҃хъ вода́, и҃же не о҆ста́ ѿ ни҃ ни є҆ди́нъ, и҃же дѣ́ло послѣ́днимъ възвѣсти́ти. (и҃) є҆гда же пройдо́ша мо́ре чрьмное, (и҃) внидо́ша въ пу́сты́ню горы́ сѵ҆на́и, в ни́хже никогдаже чл҃къ о҆бита́ти възмо́же. ни сѝнъ чл҃ческіи҃ (когда тамо) почи́. (і҃)[10] и҃сто́чники горкы́ оу҃слажѐни суть и҃мъ на пи́тїе, и҆ по лѣтехъ четыредеса́техъ бра́шно съ нб҃си и҃мѣша. и҆ гдь҃ къгда и҃до́ша без лу́ка и҆ стр҃ѣ безъ щи́та и҆ меча́. бъ҃ и҃хъ (-)[11] о҆плъча́ и҆ о҆долѣва́ше, и҆ не бѣ противла́ю҆щагося (и҃мъ)[12]. Ѳо́кмо когда ѿступи́ша ѿ слу́жбы г҃а бо҃а своє́го, и҆ коль кра́тъ поклони́шася (бого́мъ) чю́ждимъ, ра́зѣ (-)[13] бо҃а своє́го, преда́ни суть въ плѣ́нъ (-)[14] и҆ в поноше́нїе, ка́коже пока́ашася и҃же ѿступи́ша ѿ слу́жбы (г҃а) бо҃а своє́го, даде́ и҃мъ бъ҃ нб҃ны́и кртпость въ о҆долѣ́нїе, паки же ханане́а цр҃а, и҆ евусе́а, и҆ ферезе́а, и҆ хетде́а, и҆ е҆ве́а, и҆ а҃морре́а, и҆ всѣхъ силны́хъ въ е҆сево́нѣ о҆долѣ́ша, и҆ зе́млю и҃хъ и҆ гра́ды и҃хъ (-)[15] о҆дръжа́ша, и҆ даже доколѣ не съгрѣши́ша пр҃е҆ бм҃ъ свои҃ бы́ша є҆ си́ми бл҃гаа. бъ҃ бо и҃хъ ненави́дитъ безако́нїа, и҃же и҆ пре҃же тѣхъ лѣтъ є҆гда ѿступи́ша ѿ пу́ти҆ на҃же даде́ и҃мъ бъ҃, є҆же ходи́ти в не́мъ. (и҃) потребле́ни быша плѣне́нїемъ ѿ мно́гихъ на҃зы́къ, и҆ мно́зи (-)[16] ю҃зницы и҃зведе́ни суть в зе́млю не свою҆. Нн҃ѣ же възврати́шася къ [г҃у][17] бу҃ своє́му ѿ расточе́нїа, на҃же расточе́ни бы́ша (и҃) съе҆дини́шася въ е҆диньство, и҆ възы́индо́ша на го́ры сі҃а всà. и҆ па́ки владѣ́ютъ і҃ер҃ли́мо҃ гдь҃ суть ст҃аа (ст҃ы҃і҃)[18]. Сего́ ра́ди господине мои възыщѝ а҃ще е҆сть каа безако́нїа и҃хъ пр҃е҆ бм҃ъ и҃хъ. взы́идемъ къ нимъ. на҃ко предаю́щи предасть и҃хъ бъ҃ [-][19] тебѣ. и҆ бу́дутъ повинни по҃ и҃го си́лѣ твое́и҆. Ѳ҆ще ли не съгрѣши́ша лю́дїе сі҃и пр҃е҆ (г҃мъ) бм҃ъ свои҃мъ, не мо́жемъ проти́витися и҃мъ. на҃ко (г҃ь) бъ҃ защи́титъ и҃хъ, и҆ бу́демъ в поноше́нїе всеа земли҃. И҆ бы́сть є҆гда престà гл҃ати а҃ххіо́ръ словесà [сі҃а][20], (и҃) разгнѣвашася вси҃ вельмо́жи о҆лофе́рновы. и҆ помышла́ху оу҃би́ти е҆го́ реку́щи дру́гъ къ дру́гу. кто҃ е҆сть

сéи йже гл҃етъ да сн҃ове їи҃леви могущи противитиса цр҃ю навходоносóру и҃ воемъ є҆гó· їл҃цы безъоружни и҃ безъсúлнїи (-)[21] неоучéни брáнемъ. да познáетъ а҆хїóръ, нáко оу҆славѣствуетъ нами· възыúдѣ҆ на гóры, и҃ є҆гда пóимани бýдутъ сúлнїи йхъ тогдà и҃ óнъ с нúми же мечемъ прободенъ бýдетъ. да [вѣдáтъ всѝ нáзыцы][22] нáко навходоносóр҃ бóгъ землѝ є҆сть, и҃ крóмѣ тогó нѣсть йнóго·

Гл҃а, ѕ҃·

Бúсть же є҆гдà [престà][1] глáти. разгнѣвáса óлофéрнъ (нáростїю вéлїею зѣлó)[2], рече ікъ а҆хїóру. нáко прр҃чествовà҆ є҆си намъ рекýщи йже людú їи҃левы защитáтса ѡ҃ бá своє҆го. (-)[3] а҆зъ покажý тебѣ, нáко нѣсть бъ тóкмо навходоносóръ. є҆гдà побїемъ йхъ всѣхъ нáко чл҃ка є҆дúнаго· тогдà и҃ ты с нúми, а҆сѵ҆рїúскимъ мечéмъ погúбнеши, и҃ вéсь їи҃ль с тобóю погублéнїемъ расточáтсѧ· И҃ познáеши нáко навходоносóръ г҃ь є҆стъ всéи землѝ. є҆гда мéчь воа҃ моє҆гó прóидѣ҆ (ср҃це)[4] твое, и҃ прободéнъ падéши, между нáзвеныхъ (людїи їи҃льтьскúй)[5]. и҃ не въстáнеши бóле дóндеже йстребúшиса с нúми· Пáки же а҆ще прр҃чество твое йстинно чáеши не йзмѣнúтса лице твое, и҃ блѣдость йже óбразъ твои възде҃ржúтъ ѡ҃йде ѡ҃ тебé, а҆ще слове́са моа҃ сїа мнúши испóлнитиса не мóгутъ· (И҃)[6] познáеши йже викýпѣ с нúми сїа йскусúши. занѐ ѡ҃ сегó чáса тѣмъ людéмъ съдружúшиса. да когдà достóйны моє҆гó мечà мýки възпрїéмлютъ, тогдà и҃ ты викýпѣ мцéнїѣ҆ да по҆лежúши· Тогдà повелѣ҆ óлофéрнъ рабóмъ своúмъ да поймаютъ а҆хїóра, и҃ ведýтъ є҆гó вѣ҆ (градъ) ведулїю, и҃ предадýтъ є҆гó в рýки сн҃овомъ їи҃левы҃ї· И҃ взáша є҆гó рабѝ óлофéрновы, и҃дóша чрезъ пóле· (И҃)[7] є҆гда (же) когдà приближáхусѧ къ горáмъ, и҃зыидóша противъ йхъ прáщницы· Тїи же оу҆клонáющисѧ на страны горы҃, (и҃) привязáша а҆хїóра къ дрéву рукáма и҃ ногáма, и҃ тáко свáзана ѡ҃ вéрвиць óставúша є҆гó, и҃ óбратúшасѧ къ господúну своемý· Сн҃ове же їи҃леви и҃сходя́ще ѡ҃ ведулїа, прїидóша къ немý, (и҃) разрѣшúвше є҆гó приведóша въ ведулїю, и҃ постáвиша є҆гó посрѣ҆ людїи въпрашáющи. что҃ є҆стъ вéщь сїа йже свáзана а҆сѵ҆рїане óставúша (тѧ҃)[8]· въ дн҃ехъ сúхъ бáху тѹ҃ началницы, їѡ҃сїа сн҃ъ мих҃о҃, ѡ҃ колѣнa симеóнова, и҃ хармїа йже и҃менованъ годонїель, посредѣ старецъ и҃ посредѣ всѣхъ (людїи)· А҆хїóръ

ли його вбити, кажучи один до одного: **27** Хто є цей, що говорить, що ізраїльські сини спроможні протистáвитися цареві Навходоносорові і його воякам? *Вони* люди без зброї і безсилі, не навчені до війни. **28** Хай пізнає Ахіор, що нас знеславляє. Ми підемо на гори і, коли будуть спіймані їхні сильні, тоді і він з ними ж мечем буде прошитий. **29** Щоб всі народи знали, що Навходоносор є богом землі, і, за винятком того, немає іншого.

Глава 6

1 Було ж, коли він перестав говорити, Олоферн розгнівався дуже великою люттю, він сказав до Ахіора: **2** Оскільки ти нам пророкував, кажучи, що ізраїльський народ буде захищений своїм Богом, я тобі покажу, що немає Бога, за винятком Навходоносора. **3** Коли поб'ємо їх всіх, як одну людину, тоді і ти з ними згинеш від асирійського меча. І ввесь Ізраїль з тобою вигубленням буде розсіяний. **4** І ти пізнаєш, що Навходоносор є паном всієї землі, коли меч мого вояка прошиє твоє серце, і прошитий впадеш ти між раненим ізраїльським народом, і не піднімешся більше, доки не будеш з ними вигублений. **5** Знову ж, коли твоє пророцтво вважаєш правдивим – не переміниться твоє лице, і блідість, що охопила твій вид, відійде від тебе, якщо вважаєш, що ці мої слова не можуть сповнитися. **6** І ти пізнаєш, коли разом з ними це перенесеш, тому що від цього часу дружитимеш з тими людьми, щоб, коли приймуть муки гідні мого меча, тоді і ти разом підпадеш під помсту. **7** Тоді Олоферн наказав своїм рабам, щоб схопили Ахіора, і повели його до міста Ветулії, і видали його в руки ізраїльським синам. **8** І Олофернові раби взяли його, пішли через поле. І коли ж часом наближалися до гір, вийшли проти них пращники. **9** Вони ж, уступивши на бік гори, і прив'язали Ахіора до дерева за руки і ноги. І так зв'язаного шнурами покинули його і повернулися до свого пана. **10** Сини ж ізраїльські, вийшовши з Ветулії, прийшли до нього і розв'язавши його привели до Ветулії, і поставили його посеред людей, допитуючи: Що це за річ, що асирійці залишили тебе зв'язаним? **11** В цих днях начальниками там були Йосія, син Михів, зі Симеонового племені, і Хармія, що прозваний Готонієм. **12** Посеред старців і серед всього народу Ахіор розповів про все, що запитав був Олоферн, і як Олофернові люди бажали задля того слова його вбити, **13** і яким видом той Олоферн розгнівався. Він

наказав його з цієї причини видати ізраїльському народові, щоб: коли переможе ізраїльських синів, тоді й мене, Ахіора, наказав вигубити різними муками задля цього, що я сказав: Небесний Бог є їхнім охоронцем! **14** Коли ж Ахіор сповістив це все, ввесь полк, впавши на лице, поклонився Господеві Богові, і спільною скорботою, і плачем, однодушно пролили свої молитви Господеві Богові, **15** кажучи: Господи Боже неба і землі, поглянь на їхню гордість і поглянь на наше впокорення! І прийми лице твоїх святих, і покажи, що не залишиш тих, що надіються на тебе, а впокори тих, що надіються на себе і прославляються своєю силою. **16** Адже вони закінчили плач і молитву, якою ввесь день молилися, і потішили Ахіора, **17** кажучи: Бог наших батьків, якого силу ти проповідував, Той дасть тобі цю винагороду, що ти радше побачиш їхню погибель. **18** Бо, коли наш Господь Бог дасть цю свободу своїм рабам, і з тобою буде Господь Бог. І посеред нас, як тобі до вподоби, так з всіма твоїми, і житимеш з нами. **19** Тоді Осія, коли закінчилася рада, взяв його до свого дому і зробив велику вечерю. **20** І разом зі всім запрошеними священиками, наповнені постом, підкріпилися. **21** Після цього знову всі скликані люди разом молилися всю ніч, просячи помочі від Господа Бога ізраїльського.

повѣ́да вс҃а и҃же (-)[9] ѿ ѻ҆лофе́рна вънпрошенъ бы҃, и҆ ка́ко лю́дїе ѻ҆лофе́рновы хотя́хѹ того ра́ди словесѝ оу҆би́ти е҆го, і и҆́же о҆́бразомъ то́и ѻ҆лофе́рнъ разгнѣ́вася, повелѣ́ е҆го сего́ ра́ди вины преда́ти лю́демъ і҆и҃ле́тскимъ. да е҆гда̀ о҆́долѣетъ сно́вѣ і҆и҃ле́вѣ. тогда̀ и҆ менѐ а҆хїо́ра разли́чными повелѣ́ погуби́ти мѹ́ками, сего́ ра́ди и҆же рекохъ, бъ нб҃ный защити́тель и҆́хъ е҆́сть. Е҆гда же а҆хїо́ръ вс҃а (сїа) вънзвѣ́сти, ве́сь по́лкъ па́дъ на лицѐ кла́нающеся гѹ (бѹ), и҆ о҆бщимъ скорбѣ́нїемъ и҆ пла́чемъ е҆дино́душно мо҃лтвы своа̀ [гѹ][10] бѹ вънзлїа́ша, глю́щи· Г҃и бе нб҃си и҆ зе҃лѝ оу҆зрѝ гордыню́ и҆́хъ, и҆ призри́ на на́ше смире́нїе, и҆ лицѐ ст҃ы́мъ твои҃мъ воньмѝ, и҆ на́ви на́ко не о҆ста́виши надѣ́ющихся на́ тя, а҆ смирѝ надѣ́ющихся о҆́ себѣ и҆ ѿ своего́ си́лы славя́щися. Сконча́ша бо̀ пла҃ и҆ мо҃лтвѹ и҆́же ве́сь дн҃ь моли́шася, (и҆) оу҆тѣши́ша а҆хїо́ра реку́щи. бъ ѿц҃ъ на́шихъ е҆гоже ты́ си́лу проповѣ́да, то́и тебѣ сїа да́сть вънздаа́нїа, да и҆́хъ на́ипаче ты́ погибель оу҆́зриши· Е҆гда бо̀ гь бъ на́шъ вда́сть сїю свобо́ду рабо́мъ свои́мъ, бу́детъ и҆ с тобо́ю (гь) бъ и҆ посредѣ насъ, на́ко го́дѣ тебѣ, та́ко съ твои́ми всѣ́ми, (и҆) живе́ши [с на́ми][11]. Тогда̀ о҆́сїа е҆гда̀ сконча́ся совѣ́тъ, прїа̀ е҆го̀ в домъ свои́, и҆ сътвори́ вечерю̀ вели́ю, и҆ съзва́нымъ всѣ́мъ презвитеромъ ѵ҆кѹпѣ, и҆спо҃не́номъ поще́нїемъ оу҆кръпля́шася. Посе́мъ па́ки съзва́ни вс҃и лю́дїе (-)[12] всю̀ но́щь моли́шася (вънкѹпѣ)[13] проса́ще по́мощи ѿ (гa) ба і҆и҃ле́ва.

Глава 7

1 Олоферн же на другий день заповів своїм воякам, щоб пішли проти Ветулії. **2** Було ж 100000 і 20000 піших вояків і 20000 кінноти, опріч тих мужів, яких зібрав наказом; і різні хлопці були приведені з усіх околиць і з міст. **3** Всі ці разом приготувалися до війни проти ізраїльських синів і прийшли зі сторони гори аж до верху, що глядить на Дотаїм, з місця, що зветься Белма, аж до Хелмона, що є напроти Ездрелона. **4** Сини ж ізраїльські, як побачили їх множество, впали на землю, посипаючи попіл на свої голови, однодушно молячись, щоб Господь Бог ізраїльський виказав своє милосердя на своєму народі. **5** І вони взяли свою військову зброю, засіли по місцях, що контролюють вузькі частини стежки між горами, і стерегли ввесь день і ніч. **6** Тоді Олоферн, коли обійшов довкруги міста і знайшов джерело, що постачало воду ними ведену з південно-

Гла҃ ѕ҃.

Олофе́рнъ же въ дрѹгїи дн҃ь заповѣ́да во́емъ свои́мъ, да взы́идѹтъ проти́ву ведѹлїа́. Бѣ́ша же пѣ́шец҃ бра́нныи҃ ѯ҃, (и҆) і҃. и҆ вса́нн҃, і҃ѯ҃в. кро́мѣ (-)[1] ст҃ъ мѹжии и҆же о҆бъ́а́лъ плѣне́нїемъ, і҆ и҆зведе́ни ба́хѹ ѿ (вс҃ъ) предѣ́лъ и҆ ѿ гра́дъ ю҆ноши вса́кїа вс҃и сїи оу҆гото́ва́шася вънкѹпѣ къ бра́ни проти́въ сно́вомъ і҆и҃ле́вѣ, и҆ прїидо́ша по странѣ горы̀ да́же до верха̀ и҆же зри́тъ на дотаи́мъ, ѿ мѣ́ста и҆же рече́тся белма да́же до хе҃лмо́на, и҆же е҆́сть проти́ву е҆здрело҃. Сно́ве же і҆и҃ле́ви на́ко ви́дѣша мно́жество и҆́хъ, падо́ша на землѝ посыпа́ющїи пе́пелъ на главы̀ своа̀, е҆дино́душно моля́щися. да (гь) бъ і҆и҃ле́въ мл҃ть свою̀ пока́же́ на лю́дехъ свои҃. И҆ прїа́ша о҆́ружїа своа̀ бра́нная, сѣдо́ша по мѣ́стомъ и҆же тѣ́сноты пѹтя̀ стезя̀ и҆справля́ютъ между гора́ми. и҆ ба́хѹ стрегѹ́ще (-)[2] ве́сь дн҃ь и҆ но́щь· Тогда о҆лофе́рнъ е҆гда̀ о҆́бы́иде о҆́кр҃тъ (гра́да), (и҆) о҆брѣ́те и҆сто́чникъ и҆же възлїа́ше во́дѹ вожде́ну и҆́хъ ѿ

страны҃ ю҆же́ски вн҃ѣ гра́да водѧшеѧ, и҆ повелѣ́ преслѣчи (трꙋбы о҆́ны и҆ми́же вода҆ хожда́ше)[3]. бѧ́хꙋ бо недале́че ѡ҆ стѣ́нъ (и҆) кла́дязь ѡ҆ нѥ́мже та́йно ви́дѣны бы́ша че́рплюще во́ду на прохлаже́нїе па́че не́же на пи҃тїе· но сно́ве а҆ммо́ни, и҆ моа́ви, приступи́ша къ о҆лофе́рнꙋ реклꙋщи, сно́ве і҆и҃ле́ви не в копїи́, ни въ стрѣлы҃ ꙋ҆пова́ютъ, но го́ры защища́ютъ и҆хъ. и҆ ꙋ҆пасꙋ́тъ и҆хъ хо́лми, въ стремле́нїи поста́влени· (Сего ра҃)[4] бе҃з брани мо́жеши премощи и҃, поста́ви стра́жи ко кла́дязе҃ да не чрѣ́плютъ ѡ҆ ни́хъ [водꙑ҆][5], (-)[6] бе҃з меча҆ (бо) (-)[7] ꙋ҆бїе́ши и҆хъ и҆бо ꙋ҆трꙋже́ни сꙋ́ть предадꙋ́тъ гра́дъ свои́ коѥ́гоже мна҃ [-][8] и҆же не въ҃змо́жемъ о҆́долѣти, занѐ и҆же на гора́хъ поста́вленъ· и҆ ꙋ҆го́дна бы́сть словеса҆ ѳи҃ пр҃е҆ о҆лофе́рно҃, и҆ пр҃е҆ [-][9] нача́лники е҆го. и҆ поста́ви о҆́кресть со́тницы по всѣ́мъ кла́дязе҃· сїа стра́жа, и҃, дн҃ї, бы́сть и҆спо҃нена, о҆́скꙋдѣша ꙋ҆бо събра́нїѧ во҃ всѣ́мъ о҆бита́ющимъ ведꙋлїи, та́ко да не бы́сть внꙋтри гра́да (водꙑ҆) ѡ҆скꙋ́дꙋ насыти́тисѧ (и҆) ни є҆ди́нъ дн҃ь, понѐ въ мѣ́рꙋ да́шесѧ лю́демъ вода҆ на всѧ́къ дн҃ь· ѕогда҆ снидо́шасѧ къ о҆́сїи ю҃но́ши и҆ вс҃и мꙋ́жи и҆ же́ны и҆ о҆́троки вс҃и вскꙋпѣ є҆ди́ногла́сно рекоу́ша, сꙋ́дитъ (г҃ь) бг҃ъ между на́ми и҆ тобо́ю, ꙗ҆́ко съ҃творилъ є҆си на на҃ зла́ѧ, не хотѧ́щи гла́тти ми́рнаѧ съ а҆сꙋ́рїа́ны, и҆ того ра́ди преда҆ на҃ бг҃ъ в рꙋ́кꙋ и҆хъ· ѕѣ́мже нѣ́сть и҆же помо́жетъ є҆гда҆ пр҃е҆ о҆чи́ма и҆хъ въ жа́ждѣ сконча҃ѥ́сѧ, и҆ в погꙋбле́нїе вели́ко· и҆ нн҃ѣ събери́те всѣ́хъ и҆же въ҃ гра́дѣ сꙋ́ть, да во́лею вс҃и предади́мсѧ лю́демъ о҆лофе́рновымъ· лꙋ́чше є҆́сть (намъ) да бы҃х҃ сꙋ́ще живи въ плѣне́нїи хвали́ли г҃а бг҃а, нежѐ ꙋ҆́мремъ, и҆ бꙋ́демъ въ поноше́нїе всѣ́мъ (лю́демъ)[10], да не ви́димъ жены на́ша и҆ мла́денцы на́ша мр҃тви, пр҃е҆ о҆чи́ма на́шима· дн҃е въ свѣдѣтельство прїе́млетъ нб҃о и҆ зе́млю, и҆ бг҃а ѡ҆ц҃ъ на́шꙋ, и҆же мс҃тїѧ намъ по грѣ́хомъ на́шимъ, да ꙋ҆́же преда́йте гр҃а҆ в рꙋ́кꙋ во́емъ о҆лофе́рновымъ, да бꙋ́детъ коне́цъ на́шъ кра́токъ въ ꙋ҆стахъ меча҆, и҆же долꙁѣ́ створѧ́ѧ ѡ҆ сꙋ́хоты жа҃ѧ҆́жи· и҆ є҆гда҆ сїа рекоу́ша бы́сть пла́чь и҆ рыда́нїе ве́лїе въ лю́дехъ всѣ́хъ, (-)[11] по мно́ги ча́сы є҆ди́нымъ гла́сомъ въ҃зопи́ша къ (г҃у) бг҃у реклꙋщи. съгрѣши́хомъ съ ѡ҆ц҃ы на́шими, непра́во дѣ́ахомъ, и҆ бе҃зако́новахомъ, ѳы҆ (г҃и) и҆же кро́токъ є҆си помилꙋ́и на҃, и҆ въ твое҃ наказа́нїи мс҃ти безако́нїѧ на́ша, и҆ не преда́и и҆сповѣ́дающихъ т҃а, лю́демъ и҆же не вѣ́дятъ т҃а. да не реклꙋ́тъ между ꙗ҆зы́цы, гдѣ́ є҆́сть бг҃ъ и҆хъ, и҆ є҆гда҆ тѣ́мъ

го боку, ведену поза містом, і наказав розірвати ті труби, якими йшла вода. **7** Бо вони були недалеко від стін і криниця, з яких бачили, як вони скрито черпали воду для охолодження радше, ніж для пиття. **8** Але аммонові і моавові сини приступили до Олоферна, кажучи: Ізраїльські сини не надіються на спис ані на стріли, але їх захищають гори і їх спасють вершки, поставлені в урвищах. **9** Задля цього ти зможеш їх перемогти без війни. Постав при криницях сторожу, щоб вони не черпали з них води, адже уб'єш їх без меча, бо стануть знесилені, передадуть своє місто, про яке думають, що ми не зможемо *ним* заволодіти, тому що поставлене на горах. **10** І до вподоби були ці слова перед Олоферном і перед його начальниками, і він поставив довкруги сотників по всіх криницях. **11** Ця сторож 20-ть виповнила днів. Отже, вичерпалися збірники води в усіх, що жили у Ветулії, так, що всередині міста не було води, звідки *б* насититися, і ні на один день, хоч за мірою давалося людям воду на кожний день. **12** Тоді зійшлися до Осії хлопці, і всі мужі, і жінки, і слуги. Всі разом, однодушно, **13** сказали: Хай судить Господь Бог між нами і тобою, бо ти навів на нас зло, не бажаючи говорити по-мирному з асирійцями, і задля того Бог нас видав у їхні руки. **14** Тому немає того, хто поможе, коли перед їхніми очима помремо від спраги і у великій згубі. **15** І сьогодні збереть всіх, що є в місті, щоб ми всі добровільно здалися Олоферновим людям. **16** Краще є нам, щоб, будучи живими, ми в полоні хвалили Господа Бога, ніж ми померли і були в зневагу всім народам, щоб ми не побачили наших жінок і наших дітей мертвими перед нашими очима. **17** Сьогодні за свідка беремо небо і землю і Бога наших батьків, який мститься нам за наші гріхи, щоб ви вже видали місто в руки Олофернових вояків, щоб наш кінець був коротким від леза меча, який стане довшим від сухості спраги. **18** І коли вони це сказали, був плач і велике ридання в усьому народі. Впродовж багатьох годин одним голосом вони кликали до Господа Бога, кажучи: **19** Ми згрішили з нашими батьками, ми поступали неправильно і ми чинили беззаконня! **20** Ти, Господи, що є лагідним, помилуй нас! І в твоїм каранні помсти наші беззаконня! І не видай тих, що Тобі визнаються, людям, які Тебе не знають! **21** Шоб не сказали між народами: Де є їхній Бог? **22** І коли змучилися тим голосінням і тим плачем, ослаблені мовчали, **23** тоді піднявся

Осія, облитий слізьми, сказав: Будьте стійкі душею, брати! Ще чекатимемо п'ять днів милосердя від Господа Бога, **24** щоб забрав свою лють і дав славу своєму імені. **25** Якщо ж по п'яти днях не прийде поміч, вчинемо ці слова, які ви сказали.

Глава 8

1 І сталося, що коли ці слова почула Юдита, вдовиця, що була дочкою Мераріною, сина Ідоксового, сина Йосифового, сина Осіїного, сина Елаїного, сина Яминорового, сина Ґедеонового, сина Ратаїмового, сина Ахитового, сина Мелхієвого, сина Енанового, сина Венатанового, сина Салатіїлевого, сина Симеонового, сина Рувимового. **2** І її чоловіком був Манасис, що помер в днях жнив ячменю, **3** адже він наглядав над тими, що в'язали снопи в полі, і прийшла спека на його голову. І він помер у Бетулії, своєму місті, і був там похований зі своїми батьками. **4** А Юдита, його жінка, залишилася вдовою вже три роки і 6-ть місяців. **5** І на горищі свого дому вона собі зробила скрите помешкання, в якому зі своїми служницями жила замкненою. **6** І маючи на своїх бедрах мішковину, постила всі дні свого життя, за винятком суботи і новомісяччя, і празників дому ізраїлевого. **7** Вона ж була дуже гарна на вид, їй муж її залишив великі багатства, і численну прислугу, і маєток, і численні великі стада волів і овець. **8** І вона була в цьому славна, що дуже боялася Господа Бога, не було нікого, хто сказав би про неї погане слово. **9** Отож вона, коли почула, що священик Осія обіцяв по п'ятьох днях видати місто, і послала до священиків Хабру і Харму. **10** І вони прийшли до неї, і вона їм сказала: Що це, що Йосія зволив видати місто асирійцям, якщо до п'ятьох днів вам не прийде поміч? **11** І хто є ви, що випробовуєте Господа Бога? **12** І це не є слово, що скличе милосердя, але радше розбудить лють і розпалить гнів. **13** Ви назначили час господньому милосердю, і за вашим бажанням ви назначили Йому день! **14** Але оскільки Господь є терпеливим, задля цього покаймося за це і випросім його прощення проливанням сліз. **15** Господь Бог не мстить, так як людина, ані не гнівається, так як людський син. **16** І задля того упокорім перед ним наші душі, і духом скрухи і смирення

вóплемъ, и тѣмъ плáчемъ оу҃трóждьшеся, óслабленни молчáхоу, тогдà вѣстà óсїа óблїáетъ слезáми рече, рáвни дшéю бýдите брáтїе, (ê-щè)[12] пáти дн҃їи ждéмъ ѿ г҃а (бá) мл҃рдїа, да нáрóд свою ѿсѣчéтъ, и дáсть слáву и҃мени своемý· ч̑це ли же по пáти дн҃ех не прїúдетъ помощь, сътворúмъ сїа словесà йже глáста·

Г҃ла, и·

Бы́сть êгдà слы́ша сїа [словесà][1] ію҆дúѳъ вдовúца, йже бѣ дш҃и мерáрина, сн҃а йдоѯова, сн҃а іóсифла. сн҃а осїúна, сн҃а êлаúна, сн҃а йáминóрова, сн҃а гедеóнова, сн҃а радаúмова, сн҃а âхúтова, сн҃а мêхїева сн҃а êнáнова, сн҃а (венадáнова)[2], сн҃а салад҃їúлева, сн҃а симеóнова, сн҃а рувúмова· и҃ мýжъ êà бы́сть манасúсъ, йже оу҃мре въ дни жáтвы ячмéна· Настоáше бо нá привазáющаа рукоáти в пóли. и прїúде знóи на главý êго, и оу҃мре въ бетýлїи грáдѣ своêмъ, и погребéнъ бы҃ тм҃ý съ ѻ҃цы своúми· Бѣ же ію҆дúѳъ óстà женà êго вдовúцею оу҃же лѣта трú и м҃ць, ѕ҃. и на выúшше дóмý своегó сътворúла себѣ тáйно жилúще, в нéмже съ óтроковúцами своúми затворéна живáше· І и҃мꙋю-щи на чрéслѣхъ своúхъ врéтище, постáшеся вс҃а дн҃и животà своегó, ісрóмъ сýбóты, и новомѣсячїа. и прáзнúкъ дóмý їи҃лева· Бѣ же лѣпа óбразѿ вѣлó, éиже мýжъ свои óстáвилъ богáтства многá, и домочáдцы оумножены, и óдержáнїе, волóвъ и óвецъ и стáдъ многúхъ пóлна· И бѣ сїа въ всéмъ слáвна, нáко боя́шеся г҃а [бá][3] зѣлó. не бѣ йже ктò г҃лé ó нéи слóво злó· Сїа бо êгдà слы́ша нáко óсїа (сщ҃енникъ) óбѣщà по пáти дн҃ехъ предáти грáдъ, (и) послà къ презвúтерómъ хабри и харми. и прїúдóша къ нéи, и рече и҃мъ, что̑ éсть ѓе (-)[4] йже и҃звóли и҃óсїа, да предà грà âсирїóмъ, âще ли межý пáти дн҃їи не прїúдетъ вамъ пóмощь. и ктò êсте вы йже и҃скýшаéте г҃а [бá][5]. (и) нѣ́сть сїе слóво йже мл҃ть призовé, но нáипаче нáрость въ҆збýдитъ, и гнѣвъ вожжéт· Положúсте вы врéмя мл҃ти г҃и҃а, и к волú вáшеи дн҃ь постáвили êсте êмý· Но нáже тръпéливъ éсть г҃ь, сего ради покáемсѧ (того). и ѿпýщéнїа êго и҃злїáнїемъ слéзнымъ и҃спрóсимъ. не мстúтъ г҃ь бг҃ъ тáко нáко чл҃къ, ни гнѣвается нáко сн҃ъ чл҃чь· И сего рáди смирúмъ êмý дш҃и нáши, и дх҃омъ съкрýшéннымъ и смирéннымъ слýжáще êмý, рече̑ (же) съ плáчемъ г҃ý (бý), да по вóли своéи сътвóритъ с нáми мл҃ть свою. да нáко съскорблéно éсть ср҃це нáше въ гóрдости и҃хъ, тáкоже да нáш҃ смирéнїемъ оу҃-

тѣшимсѧ. ѩ҆́ко нѣ́смы послѣдовали грѣ́хꙋ ѡ҆́цъ на́шихъ, и҆́же ѡ҃ста́виша ѥ҃а своего́, и҆ поклони́шасѧ бг҃ꙋ҆̀ чюжди́мъ· Є҆гоже ра́ди грѣ́ха да́ни сꙋ́ть въ (погꙋбле́нїе) мечѣ́ и҆ въ расхище́нїе, и҆ въ стыдѣ́нїе врагомъ свои́мъ· Чы́и же и҆́ного ѥ҃а не вѣ́мы кромѣ̀ є҆́го, по́ждемъ смире́нне оу҆тѣше́нїѧ є҆́го, и҆ въ҃зы́ꙋ҆̀ кровь нашꙋ ѡ҆̀ ѩ҆звле́нїа вра́гъ на́шихъ. и҆ смири́тъ вс҃и ѩ҆зы́цы, є҆ли́цы въста́ютъ на́ны. и҆ сътвори́тъ и҆́хъ безъ чести г҃ь ѥ҃ъ на́шъ· И҆ нн҃ѣ бра́тїѧ вы и҆́же є҆сте презви́тери въ лю́дехъ бж҃ї́ихъ, на ва҆̀ въ҃зы́ꙋ҆̀сѧ дш҃а́ и҆́хъ· Сего ра́ди ва́шими прещенїи въ҃здви́гнете с҃рца и҆́хъ, да въспомина́ютъ на и҆скꙋше́нїе ѡ҆́цъ на́шихъ. (и҆скꙋше́нии сꙋ́ще и҆спра́вѧ̀ слꙋженїе г҃ꙋ)[6] ѥ҃ꙋ своемꙋ. воспомина́ющие памѧ́ни бы҃ти (на сїе) ка́ко ѡ҆́цъ на҃ а҆враа́мъ и҆скꙋше́нъ є҆́сть· И҆ по мно́зѣ҆ скꙋшенїи́хъ (-)[7] дрꙋгъ бж҃ї́и нарє҃́ѧ ѩ҆́коже і҃саа́къ, (і)[8] и҆́аковъ, (и҆)[9] мо҆ѷсїи и҆ вс҃и люба́щїи (г҃а) ѥ҃а по мно́зѣхъ и҆скꙋшенїи́хъ и҆́зыдо́ша (ѡ҆ ми́ра) въ вѣ́рѣ· Ѳ҆́и же и҆́же и҆скꙋшенїѧ̀ не прїѧ́ша, съ стра́хомъ г҃и́мъ, и҆ нетрѣпѣ́нїи своемъ, в поношенїе роп҃та́нїе свое прино́сили пр҃е́ г҃мъ и҆стребле́ни сꙋ́ть ѡ҆ гꙋби́теля и҆ ѡ҆ зми́и погибо́ша· Сего ра́ди и҆ мы не мс҃ти́мсѧ сихъ ра́ди ве́щеи и҆́хже тр҃пи́м. но мнѧ́щи за грѣ́хи наши сїѧ (стра́ж҃емъ и҆ бои́мсѧ) страда́нїа мале́зиша сꙋ́ть ѩ҆́звы (бж҃їѧ)[10]. и҆́же прїидо́ша раби є҆́го ісъ на́шемꙋ и҆справле́нїю, а҆̀ не погꙋбленїю. и҆ рече и҆ѻ҆сїѧ̀ и҆ презви́тери, вс҃ѧ и҆́же гл҃ала є҆сѝ и҆́стинна сꙋ́ть. и҆ нѣ́сть въ словесѣ́хъ твои́хъ ни є҆ди́но хꙋлен҃ї е҃· Нн҃ѣ҆ бо моли за насъ, ѩ҆́ко жена̀ ст҃а є҆сѝ, и҆ бл҃гочести́ва. и҆ рече и҆́мъ і҃ꙋди́ѳъ, вѣ́сте бо ѩ҆́ко ѡ҆̀ ѥ҃а сꙋ́ть ѩ҆́же реко́ѡ҆̀· Ѳ҆́коже і҆ и҆скꙋси́те, ѡ҆̀ бг҃а ли сꙋ́ть сїѧ̀, ѩ҆́же помы́слихъ сътвори́ти· И҆ моли́тесѧ да крѣпо́кꙋ сътвори́тъ г҃ь ѥ҃ъ совѣ́тъ мо́и· Ста́ните вы ѹ҆̀ забра́ла но́щи сеѧ̀, и҆ а́зъ и҆́зыдꙋ̀ съ а҆́брою мое́ю. и҆ моли́тесѧ, да ѩ҆́ко рекли́ є҆сте, въ дн҃и́ пать да посѣти́т҃ г҃ь лю́ди своа і҃и́л҃ь· вы́ же не хо́щꙋ да пои́щете дѣ́а҆нїе мое. и҆ доколѣ не ѡ҆вѣщаю ва́мъ ничто́ и҆́но, сътвори́те то́кмо мл҃твꙋ за̀ ма҆ѧ̀ къ г҃ꙋ ѥ҃ꙋ на́шемꙋ· И҆ рече к нея́ ѻ҆сїѧ̀ нача́лнии҆ і҆ꙋдє́и. и҆дѝ въ ми́ре, и҆ г҃ь бꙋдетъ с тобо́ю, въ ѡ҆мще́нїе вра́гомъ на́шимъ, и҆ ѻ҆бращаю́щисѧ ѡ҆и҆до́ша (ѡ҆ нея̀)·

Йому служачи, **17** промовмо ж з плачем до Господа Бога, щоб за своєю волею зробив з нами своє милосердя, щоб так, як засмучене є наше серце в їхній гордості, так щоб втішилися ми нашою смиренністю. **18** Бо ми не пішли за гріхом наших батьків, які покинули свого Бога і поклонилися чужим богам. **19** Вони через гріх були видані на вигублення мечем і на пограбування, і на сором своїм ворогам. Ми ж не знаємо іншого Бога, за винятком нього. **20** Почекаймо покірно на його потіху, і Він домагатиметься нашої крові від ран наших ворогів, і приборкає всі народи, що повстають проти нас. І Господь Бог наш зробить їх без честі. **21** І сьогодні, брати, ви, що є священиками в божому народі! Від вас домагатимуся їхніх душ. Задля того вашими нагадуваннями підніміть їхні серця, щоб вони згадували випробовування наших батьків. Випробовувані хай виправлять служіння своєму Господеві Богові, нагадуючи, **22** щоб пам'ятали це, як наш батько Авраам був випробуваний і по численних випробуваннях названий був божим другом. **23** Також Ісаак, і Яків, і Мойсей, і всі, що люблять Господа Бога, по численних випробуваннях відійшли від світу в мирі. **24** Ті ж, що не прийняли випробування зі страхом господнім і своєю нетерпеливістю на докір приносили перед Господа своє нарікання, **25** були вигублені губителем і згинули від змій. **26** Задля цього і ми не мстімось задля цих речей, які терпимо, **27** але вважаючи, що задля наших гріхів це терпимо, і біймося, *бо* терпіння є менші, ніж божі кари, які перенесли його раби для нашого виправлення, а не на згубу. **28** І сказав Йосія й священики: Все, що ти сказала, є правдою, і немає в твоїх словах ні єдиної хули. **29** Адже сьогодні молися за нас, бо ти є святою і праведною жінкою. **30** І сказала їм Юдита: Бо знаєте, що від Бога є те, що я сказала. **31** Так само і дослідіть чи є від Бога це, що я задумала зробити. І моліться, щоб Господь Бог сильним зробив моє рішення. **32** Станьте ви при брамі цієї ночі, і я вийду з моєю служницею. І моліться, щоб так, як ви сказали, до п'ятьох днів хай відвідає Господь свій народ – Ізраїля. **33** Не хочу, щоб ви ж допитувалися про мої діла, і доки не скажу вам нічого, іншого не чиніть, лише молитву за мене до нашого Господа Бога. **34** І сказав до неї Осія, начальник юдеїв: Іди в мирі! І хай Господь буде з тобою на помсту нашим ворогам! І повернувшись відійшли від неї.

Глава 9

1 Як же вони відійшли, тоді ввійшла Юдита до своєї молитовниці і зодягнулася у мішковину, посипала попіл на свою голову і впала ниць перед Господом, кликала промовляючи: **2** Господи Боже мого батька Симеона, що дав йому меч на помсту проти чужинців, які були нищівниками у своїй нечистоті і оголювали тіло дівчини на сором, **3** і дав їхніх жінок в полон і їхніх дочок на схоплення, і ввесь полон на розподіл твоїм рабам, що ревнували твоєю ревністю. Поможи мені, благаю тебе, Господи Боже мій, мені, вдові! **4** Бо Ти створив попередніх і інше після них задумав, – і сталося це, що Ти сказав. **5** Бо всі твої дороги є готові, і ти поставив твої долі у твоїм передбаченні. **6** Поглянь сьогодні на асирійські табори, так як колись Ти поглянув на єгипетські полки, коли за твоїми рабами гналися озброєними, надіючись на колісниці і на свою кінноту, і на множество вояків. **7** Але Ти поглянув на їхніх вояків, і темрява їх сповільнила, **8** і їх затопила безодня, і води їх покрили. **9** Такими хай стануть і ті, Господи Боже, що надіються на своє множество, і на свої колісниці, і на кіннотників, і на свої стріли, і славляться списами, **10** і не знають, що Ти є Господь Бог наш, що нищиш війни від початку. І, отже, Господь є тобі ім'я. **11** Підніми твою руку, так як на початку, і знищ їхню силу у твоїй силі, щоб упала їхня сила у твоїм гніві, тих, що обіцяють опоганити твої святощі і вигубити завіт твого імені, і забрати своїм мечем ріг твого престолу. **12** Зроби, Господи, щоб його власним мечем була відрубана гордість, **13** і хай полонений буде своїми очима відносно мене, і зрани його гарними словами моїх уст. **14** Дай же мені в серці відвагу, щоб я знищила його силу і повернула його. **15** Бо це станеться на пам'ять твого імені, коли його вб'є жіноча рука. **16** Бо не в множестві є твоя сила, Господи, ані в сильних конях твоя воля, ані горді від початку тобі не вгодили, але покірні і лагідні завжди тобі догоджали молитвою. 17 Боже небес і сотворителю вод і Господи всього творіння! Вислухай мене нещасну, що молиться і очікує твого сильного милосердя! **18** Згадай, Господи, твій завіт і дай слово в мої уста, і скріпи намір в моїм серці, щоб твій дім перебував у святості, **19** і всі народи пізнали,

Гла. д.

Ше́дшимъ же и҃мъ (тогда̀) вни́де Іѡди́ѳъ въ ма́тевей свои. и҆ о҆блече́сѧ въ вре́тище посы́па пе́пелъ на главу́ свою. и҆ падѐ ни́ць пре̑ гд҃ѣ̀ въпїѧ́ше (-)[1] реку́щи. г҃и бо́же ѡ҆ц҃а мое́ симео́на и҆же да́лъ е҆сѝ є҆му́ ме́чь, въ ѻ҆тъмще́нїе и҃ноплеме́нникомъ, и҆же растли́тели бы́ша въ сквёрности свое́и. и҆ ѻ҆бнажи́ша пло́ть дв҃ы въ стыдъ. и҆ да́лъ е҆сѝ же́ны и҃ въ плѣне́нїе. и҆ дщи́ри и҃хъ в поима́нїе. и҆ весь плѣнъ на разделе́нїе рабо́мъ твои́мъ и҆же ревнова́ли ре́вность твою. помози́ ми молю́ тѧ г҃и бо́же мои мнѣ вдови́цѣ. ты́ бо съ҇творили́ъ е҆сѝ пре́нѧѧ. і҆ и҃на по тѣхъ помы́слилъ е҆сѝ и҆ бы́сть сїе́ е҆же (реклъ е҆сѝ)[2]. всѝ бо́ пу́тїе твоѝ ѹ҆гото́вани суть, и҆ твоѝ су́дбы въ твое́мъ провѣдѣнїи поста́вилъ е҆сѝ. ѹ҆зри на станы̀ а҆сс҃ѵ́рїискїѧ ны́нѣ. и҃коже нѣкогда при́зрѣлъ е҆сѝ на плъки е҆гу́петскїѧ е҆гда̀ за рабы̀ твои́ми ѻ҆ружнїи мечи́ ху. надѣю́щисѧ в колесѣхъ и҆ въ ко́нницѣхъ свои́хъ, и҆ въ множествѣ брани́телеи. но̀ при́зрѣлъ е҆сѝ на во́ѧ и҃хъ. и҆ тмы̀ ѹ҆медли́ша и҃, (и҆ потопи́ и҃хъ бе́здна)[3], и҆ во́ды покры́ша и҃хъ. сего̀ да бу́дутъ и҆ тїи г҃и (бо́же). и҆же надѣю́тсѧ на мно́жество свое́, и҆ в колесѣхъ свои́хъ. и҆ во всѧ́дницѣхъ и҆ въ стрѣла́хъ свои́ и҆ в сулицахъ сла́вятсѧ. и҃ не вѣ́дѧ́ и҃коже ты̀ е҆сѝ (г҃ь) бг҃ъ нашъ, и҆же сокрꙋ́ши бра́ни ѡ҆ нача́ла, и҆ г҃ь (ѹ҆бо) и҃мѧ е҆сть тебѣ. въ҇зъдви́гни мы́шцу твою̀ и҃коже ѡ҆ нача́ла, и҆ съ҇крꙋши си́лу и҃хъ в си́лѣ твое́и. да паде́тъ кр҃пость и҃хъ въ гнѣвѣ твое́мъ. и҆же ѻ҆бѣщаю́тсѧ ѻ҆скверъни́ти стѧ҃ѧ твоѧ. и҆ погубити́ завѣтъ [и҃мени][4] твое́го, и҆ ѿ҃ѧ́ти мечемъ свои́мъ ро́гъ пр҃тла твое́го. съ҇творѝ г҃и да мечемъ и҃стовы́мъ е҆го̀, гордыня ѿ҃сѣче́тсѧ, (и҆) да ѹ҆ло́вится о҆чи́ма свои́ма на́ ма. и҆ да ѹ҆ѧзви́ши е҆го̀ (лѣ́пыми гл҃ъми ѹ҆стъ мои́хъ)[5]. да́и (же) ми (въ ср҃ци дръзнове́нїе)[6], да ѹ҆ничижꙋ (того̀ си́лу, и҆ ѻ҆бращꙋ)[7] е҆го̀. бу́детъ бо̀ [сїе][8] въ па́мать и҃мени твое́му, е҆гда рꙋка же́ньска ѹ҆бїе́тъ е҆го̀. нѣсть бо̀ въ мно́жествѣ си́ла твоѧ г҃и, ни в ко́нехъ си́лныхъ во́ля твоѧ, нн҃ гѻ́рдїи ѡ҆ нача́ла ѹ҆годи́ша тебѣ. но̀ смире́нїи и҆ кротцїи всегда̀ тебѣ ѹ҆годи́ша моле́нїе҆. бжѐ нб҃семъ (и҆) творчѐ во́дъ. и҆ г҃и всего̀ съ҇творе́нїѧ. ѹ҆слы́ши мѧ бѣдꙋю молѧ́щꙋсѧ, и҆ твое́ѧ (си́лныѧ) мл҃ти чаю́щи. въспоманѝ г҃и на завѣтъ твои. и҆ да́и слово въ ѹ҆стѣ̀ моѧ̀, и҆ въ ср҃ци мое́мъ совѣтъ ѹ҆кр҃пѝ, да до́мъ твои въ ст҃ыни пребыва́е҆. и҆ всѝ ѩ҃зы́цы позна́ютъ

наи́ко ты̀ е̂си бъ (е̂ди́нъ), и̂ нѣ́сть и́наго разве́ тебе·

що Ти є Бог єдиний, і немає іншого, за винятком Тебе!

Гла, і·

Бы́сть же е̂гда преста̀ въпи́ти ко̀ гу. въста̀ ѡ̑ мѣ́ста на не́мѫже лежа̀ простёрта ко̀ гу (бу) възва́ же а̂́бру свою. (-)[1] и̂сходѧщи въ до́мъ свои (и̂) совлече е̂ себе вре́тище и̂ (-)[2] о̂де́жду вдовства своего́ и̂ ѹ̂мы̀ тѣ́ло свое. и̂ помаза́сѧ (мастьми и̂) ми́ромъ бл҃говонны́мъ, и̂ распростре вла́сы главы̀ свое́ѧ. и̂ наста́ви ми́тру на главу̀ свою. и̂ о̂блечесѧ о̂дѣва́нїё бл҃гостыни́ѧ свое́ѧ, и̂ на но́зѣ своѝ плесници прїа и̂ нара̑ницу швену цвѣтїё и̂ ѹ̂серязи и̂ перьстени и̂ всѣ́ми красотами свои́ми ѹ̂краси́сѧ е́ѥ́же и̂ бг҃ь даде красоту. (и̂) наи́ко вс̑ѧ сїѧ сложенїѧ не ѡ̑ похо́ти бл҃ѹ́ства, но ѡ̑ преподо́бїѧ (-)[3]· и̂ сего ради бг҃ь съпоспѣшествова красоте́ ѥ̀. да не то́щною красото́ю всѣ́мъ о̂чесе́мъ на́ви́тсѧ. и̂ въ̀зложи на а́бру (о̂трокови́цу) свою, лагви́цу вина́ и̂ сосу́дъ і҆ѣле́ѧ, и̂ кру́пъ, и̂ смокви и̂ хлѣ́бъ и̂ сы́ръ, і҆ и̂до́ста. е̂гда же прїи́до́ста ко̀ вра́томъ гра́да, (и̂) о́брѣ́тте жду́ща і҆о̂сїю, и̂ презви́теры гра̑ски. ви́дѣвше ю҆̀ ѹ̂жасошасѧ дивля́щесѧ ѕѣ́ло красоте́ ѥ̀. о́бач҃е ничто̑ въпроси́ша ю҆̀, но пусти́ша ю҆̀ проити рекѹ́щи. бъ ѡ̑ц҃ъ на́шихъ да дасть тебѣ бл҃гть. и̂ весь совѣ́тъ ср҃ца твоего́, своею́ си́лою да ѹ̂кр҃пи́т (и̂) да слави́тсѧ о̂ тебѣ і҆ерли́мъ, и̂ да бу́детъ и́мѧ твоѐ в҃ числѣ́ прп҃бны̑х и̂ пра́вед҃ны́хъ· и̂ рекоша̀ вс̑и сѹ́щїи мѵ̀ е̂ди́ногла́сно. бу́ди (то) бу́ди. і҆ю́ди́ѳъ же моля́щисѧ г҃у (бу) пройде́ сквозѣ вра́та и̂ а́бра ѥ̀. бы́сть же е̂гда̀ схожда́ше съ горы̀, слн҃цу въсходя́щу (и̂) срѣтоша ю҆̀ стра́жи а҆с҃ѵ̀рїи́стїи. и̂ на́ша ю҆̀ рекѹ́щи, ѡ̑кѹ́ду гра̑деши и̂ ка́мо и̂де́ши. о̂на́ (же) ѡ̑вѣщ҃а ѳ҃и̑ е̂смь е̂врѣ́иска. сего ради и̂збѣгохъ ѡ̑ лица̀ и̂̑, на́ико бу́дущаѧ прозрѧмѣ́хъ на́ико дадутсѧ ва̑ въ плѣне́нїе· Того ра́ди и̂же оу҃ничижи́ша ва̑, не восхотѣ́ша бо предатисѧ ва́мъ. дабы о́брѣ́ли мл҃ть пр҃е̑ о́чи́ма ва́шима, (и̂)[4] мышлѧ̑ (в но́щь сїю) сама̀ въ себѣ рекѹ́щи· и̂ду́ ко̀ лицу́ кнѧ́зѧ о̂лофе́рна да ска́жу ѥ̀му таинѧ и̂хъ. и̂ покажу́ ѥ̀му и́мже прихо́домъ мо́жетъ о̂бѣ́ти и̂хъ. та́ко да не поги́бне́ ни̂ е̂ди́нъ (-)[5] ѡ̑ во́и е̂го· и̂ е̂гда̀ оу҃слы́шахѹ [-][6] словеса̀ сїѧ смотрѧхѹ лица̀ ѥ̀ѧ, и̂ бѣ́ о́чи́ма е̑̀ ди́вно. и̂ чюдя́хусѧ красоте́ ѥ̀ѧ ѕѣ́ло. и̂ рекоша̀ к не́и, съхрани́ла е̂си живо́тъ свои сего ради на́ико си́цевъ о́брѣ́ла е̂си совѣ́тъ, да и̂́деши ко̀ господи́ну на́шему· и̂

Глава 10

1 Сталося ж, що коли вона перестала закликати до Господа, вона встала з місця, на якому лежала розпростертою до Господа Бога. **2** Покликала ж свою служницю, входячи до свого дому, і зняла з себе мішковину й одежу свого вдівства. **3** І помила своє тіло і намастила мазями й запашним миром, і розпустила волосся своєї голови, і поклала покриття на свою голову, і зодяглася одежею свого доброботу, і на свої ноги поклала обуву, і браслет, прикрашений квітами, і кульчики, і перстені. І прикрасилася всіма своїми прикрасами вона, **4** якій і Господь дав красу. І так всі ці прикраси не від похоті розпусти, але від праведності, і задля цього Господь допомагав її красі, щоб не марнотою краса світилася всім очам. **5** І вона поклала на свою служницю-дівчину посудину вина, і посуд з олією, і крупу, і фіги, і хліб, і сир, і вони пішли. **6** Коли ж вони прийшли до брам міста, і вона знайшла, що чекав Йосія і міські священики. **7** Побачивши її, вони жахнулися, дуже подивляючи її красу, **8** одначе нічого її не запитали, але дали їй пройти, кажучи: Бог наших батьків хай дасть тобі ласку і хай укріпить ввесь задум твого серця своєю силою! І хай тобою славиться Єрусалим, і хай твоє ім'я буде в числі преподобних і праведних! **9** І всі, що були там, одноголосно сказали: Хай буде так, хай буде! **10** Юдита же, молячись до Господа Бога, пройшла крізь браму *разом з* її служницею. **11** Сталося ж, що коли вона сходила з гори, як сонце заходило, то зустріли її асирійські сторожі і схопили її, кажучи: Звідки ідеш і куди ідеш? **12** Вона ж відповіла: Я є єврейська дочка. Задля цього я втекла від їхнього лиця, тому що побачила майбутнє, що вони будуть вам видані в полон задля того, що знехтували вами, бо не побажали вам здатися, щоб знайти милосердя перед вашими очима. **13** І я подумала в цій ночі сама в собі, кажучи: Піду до лиця князя Олоферна, щоб йому сказати їхні таємниці, і покажу йому яким проходом може їх обійти так, щоб не згинув ні один з його вояків. **14** І коли вони почули ці слова – дивилися на її лице, і їхнім очам було чудно, і дуже дивувалися її красі. **15** І вони сказали до неї: Ти зберегла своє життя задля цього, що ти вибрала таке рішення, щоб піти до нашого пана. **16** І знай це, що коли станеш перед

ним, тобі буде добре, і будеш дуже милою в його серці. Вони ж повели її до Олофернового табору. **17** І коли вона ввійшла перед його лице, Олоферн зразу був зранений видом. **18** Сказали ж до нього його слуги: Хто погордує єврейським народом, що має таких гарних жінок? Як не зможемо стати до бою проти них? **19** Юдита ж, бачачи Олоферна, що сидить під завісою, що була виплетена з багряниці і золота, і смарагда, і дорогоцінного каміння, **20** і поглянувши йому в лице поклонилася йому, впавши на землю. І Олофернові раби підвели її за наказом свого пана.

Глава 11

1 Тоді Олоферн сказав до Юдити: Будь радісна душею і не жахайся у твоєму серці, бо я ніколи не вбив людину, яка бажала служити цареві Навходоносорові. **2** Якщо б твій народ не погордив мною, я не підняв би мого списка проти них. **3** Сьогодні ж скажи мені задля якої причини ти пішла від них? І тобі мило, щоб ти прийшла до нас? **4** І сказала йому Юдита: Прийми слова твоєї рабині, пане мій. Бо якщо вчиниш за словами твоєї рабині, і Господь Бог вчинить з тобою досконале діло. **5** По правді, живим є Навходоносор – цар землі, і живе його сила, що є в тобі, на помсту всім лукавим людям. Бо не тільки люди йому послужать задля тебе, але й звірі дубрави слухатимуться його. **6** Адже твоя мудрість була сповіщена всім народам і прославилася в усій вселенній, бо ти єдиний добрий і сильний в усім його царстві. І твоє карання проповідується всім владам, **7** і не затаїться те, що ти сказав до Аріоха, ані те відоме, що ти наказав йому вчинити. **8** Бо знає Господь Бог наш, якого прогнівили ми нашими гріхами, який говорив своїми пророками до народу, щоб видати їх в руки ворогам за їхні гріхи. **9** І також знають ізраїльські сини, що вони прогнівили свого Господа Бога. Задля цього на них є твій страх **10** і найбільше далі терплять голод, і з-за браку ж води, задля спраги, вони причислені до мертвих. **11** Далі й це думають: щоб убити свою скотину і щоб пити їхню кров, **12** і святощі пшениці, вина і олії свого Господа Бога, які Він заповів не торкати, і це задумали віддати, і бажають роздати в їжу те, що ані не мали б руками торкати. Задля цього, оскільки Він це творить, праведним є, щоб були видані на вигублення. **13** Це я, твоя сїа вѣжды ꙗко ѥгда прѣстанеши прѣ нимъ бл҃го тебѣ бꙋдетъ, и бꙋдеши любезнѣиши въ ср҃цы ѥго· ведоша же ѧ къ станꙋ ѻлоферновꙋ. (-)[7] и ѥгда вниде прѣ лице ѥго, а҃бїе оу҃ꙁвисѧ ѻлофернъ (видѣнїем҃)[8]· реко́ша же к немꙋ ѻ҃троцы ѥго, кто҃ оу҃ничижи҃ люди ѥврѣиски иже таки красны жены и҃мѣютъ. да ꙗко не возмо́жемъ ѻ҃полчатисѧ противꙋ и҃· видѧщи҃ іѡ҃дь ѻлоферна сѣдѧщи по҃ завѣсою иже бысть ѡ҃ перфиры и҃ злата і҃ и҃змр҃агда и҃ камены҃ї҃емъ драгимъ сплетена. и҃ взрѣвше въ лице ѥго (и҃) поклонисѧ ѥ҃мꙋ па҃ши на землю. и҃ въздвигоша ѡ҃ҀҀ рабы҃ ѻлоферновы по повелѣнїю господина своѥго·

Гл҃а҃, а҃і·

Тогда ѻлофернъ рече (ꙗко іѡ҃диѳь)[1], радостна бꙋди дш҃ею и҃ не оу҃жасисѧ въ ср҃ци твое҃ ꙗко ꙗ҃зъ никогда́же побихъ мꙋжа иже хотѧше служити навходоносо́рꙋ ц҃рю· ѱ҃це не бы҃ люді҃е твои҃ оу҃ничижиша менѐ, не въздвигнꙋлъ бы копїа моего на них҃ъ· Нн҃ѣ же ради ми҃ коеѧ ра́ди вины ѡ҃йде ѡ҃ них҃ъ, и҃ оу҃годно тебѣ да прїидеши к на́мъ· и҃ рѣ҃ ѥмꙋ іѡ҃дь҃ прїими словесѧ҃ рабы́на твоеѧ (господи́не мои́). ꙗко а҃ще сътвори́ши по словесе҃ рабы́на твоеѧ, (и҃) г҃ь бг҃ъ сътворы҃ сꙋвр҃тꙋше́нно дѣло с тобо́ю. живъ҃ ѥ҃сть войстинн҃ꙋ навходоносор҃ ц҃рь земъскїи, и҃ живе҃ сила ѥго иже ѥ҃сть въ тебѣ къ ѡ҃мщенїю всѣмъ (людемъ лꙋкавымъ)[2]· ꙗ҃ко не то҃мо чл҃ци послꙋжатъ ѥмꙋ тебе ради. но и҃ звѣрїе польстїи послꙋшаю҃ ѥго· възвѣсти бо сѧ мꙋдрость (твоа)[3] вс҃ѣ҃ ꙁыкомъ, и҃ прослáвисѧ въ всеи҃ вселенны҃и ꙗ҃ко ты ѥдинъ бг҃ъ и҃ силенъ въ всемъ ц҃рствѣ ѥго, и҃ наказа́нїе твое всѣмъ власте́мъ проповѣдае҃сѧ, и҃ не потаи́тсѧ что҃ глаалъ ѥ҃сть а҃хїо́рꙋ, ни҃же то҃ вѣстьсѧ что҃ ѥмꙋ повелѣлъ ѥси сътвори́ти. вѣсть бо г҃ь бг҃ъ на́шъ иже прогнѣва́хомъ и҃ въ гр҃ѣсѣхъ (на́шихъ), иже глаше пр҃роки своими к людемъ, да́ предасть и҃хъ (в рꙋки врагомъ) за гр҃ѣхи и҃хъ· и҃ ꙗ҃ко зна́ютъ сы҃новe і҃и҃леви иже прогнѣва́ша (г҃а) ба своего҃· Сего ради стра́хъ твои на ни́хъ ѥ҃сть, и наипа́че паки гла́дъ тр҃пя́тъ, и҃ за ѻ҃скꙋдені҃е же во҃ныа, ради жа́жды съ ме́р҃твыми съчета́ютъсѧ· Па́ки и҃ сїа совѣтꙋютъ да оу҃бі҃ютъ ско́ты своѧ, и҃ пі҃ютъ кро́вь и҃хъ, и҃ сп҃аѧ г҃а [ба][4] своего҃ иже заповѣ́да (-)[5] не ѻ҃сꙁа́ти, пшени́цы винà і҃ еле́ѧ (и҃) сїа помы́слиша возда́ти, и҃ хот҃ѧ҃ раздаѧ́ти въ снѣдь, и҃хже ни рꙋками бы сѧ и҃мѣли ѻ҃сꙁа́ти· Сего ради ꙗ҃ко сїа творитъ, и҃стинн҃но ѥ҃сть да в҃ погꙋбле́нї҃е дадꙋтсѧ. и҃же

раба, пізнавши, втекла від них. І мене послав Господь Бог це тобі сповістити, **14** адже я, твоя раба, молюся Господеві Богові. Й, будучи сьогодні перед тобою, щоб твоя раба вийшла і помолилася Господеві Богові. **15** І Він мені скаже, коли віддасть їм за їхні гріхи. І, прийшовши, я тобі сповіщу так, щоб я привела тебе посеред Єрусалиму. І матимеш ввесь ізраїльський народ як овець, яким немає пастиря, і не забреше проти тебе ані один пес, **16** бо це мені є сказане за божим провидінням. **17** І тому що на них розгнівався їхній Господь Бог, задля цього я є послана тобі сповістити. **18** Вгодними *були* ж всі ці слова перед Олоферном і його слугами. І вони дивувалися її премудрості, говорили один до одного: **19** Немає такої жінки на землі на вид, і задля краси, і задля проникливості і слів. **20** І сказав до неї Олоферн: Твій Бог добре зробив, що послав тебе перед народом, щоб ти їх видала у наші руки. **21** І оскільки твої обіцянки є добрими, якщо мені зробить це твій Бог, то буде й моїм Богом! І ти будеш великою в Навходоносоровому домі, й твоє ім'я прославиться по всій землі.

Глава 12

1 Тоді Олоферн наказав своїм слугам, щоб повели Юдиту до скарбової кімнати. І він наказав, щоб вона там перебувала, і назначив, що мали дати їсти з його столу. **2** До нього ж відповіла Юдита, і сказала: Сьогодні не зможу їсти з цього, що ти мені наказуєш давати, щоб на мене не прийшло згіршення. Їстиму з цього, що я з собою принесла. **3** І сказав їй Олоферн: Якщо тобі забракне цього, що ти з собою принесла, що зробимо для тебе? **4** І сказала Юдита: *Як* жива є твоя душа, мій пане! Що я, твоя раба, не з'їм все це, поки Господь Бог вчинить моєю рукою те, що я задумала. І його слуги повели її до помешкання, яке він приписав. **5** І, коли вона ввійшла, вона випросила, щоб дано їй свободу вночі, перед світанком, виходити поза *табір* на молитву і помолитися Господеві Богові. **6** І Олоферн заповів своїй сторожі, щоб вона, як буде їй любо, виходила і входила помолитися своєму Господеві Богові впродовж трьох днів. **7** І виходила вона вночі в долину до Ветулії і милася при живому джерелі. **8** І як вона виходила, благала Господа Бога ізраїльського, щоб випрямив її дорогу на спасіння своєму народові. **9** І, ввійшовши, перебувала чистою в помешканні, доки не приймала свою їжу увечері. **10** І сталося, що в четвертому дні Олоферн зробив вечерю

своїм рабам, і сказав до Ваґава, свого скопця: Піди і проси єврейку, щоб вільно погодилася жити зі мною, **11** бо зневажливим є перед асирійцями, якщо жінка підсміхається чоловікові, що не зачіпає, і недоторканою від нього вийде. **12** Тоді ввійшов Ваґав до Юдити і сказав: Не соромся, добра жінко, ввійти до мого пана, щоб прийняти честь перед його лицем, і їсти з ним, і пити вино у веселості. **13** Йому ж Юдита відповіла: Хто є я, щоб я спротивилася моєму панові? **14** Все, що буде добрим і вгодним перед його очима, я вчиню, а те, що йому любе, те й мені буде миле всі дні мого життя. **15** І вона піднялася, прикрасилася своєю одежею, і, ввійшовши, стала перед його лицем. **16** Серце же Олофернове було в замішанні, тому що запалала його похоть. **17** І сказав до неї Олоферн: Пий сьогодні і їж в доброті, бо ти знайшла милосердя переді мою. І сказала **18** Юдита: Буду пити, пане, бо сьогодні звеличилася моя душа понад всі мої дні. **19** І вона взяла і їла і пила перед ним те, що їй було приготоване її рабинею. **20** І Олоферн запалав похоттю до неї, пив же дуже багато вина, що стільки він ніколи не пив у своєму житті.

ѻлоферъ вечерю рабомъ своимъ, и рече къ ваґаву евнуху [своему][7], иди и моли еврейнуню (-)[8], да волею изволитъ обитати со мною. Поносно бо есть предъ асурїаны, аще жена посмѣетъ мужа недѣюща, и неосазана ѿ него изыдетъ. Тогда вниде ваґавъ къ іюдиѳѣ и рече, не оубоися благаа отроковице вniти къ господину моему, да пріимеши честь предъ лицемъ его, и аси с нимъ и піеши вино въ веселїи. Еи же іюдиѳа ѿвѣщаа, каа есмь да противлюся господину моему, все еже будетъ предъ очима его блго и оугодно сътворю. А еже что любимо ему то и мнѣ будетъ пріятно вса дни живота моего. И въста (-)[9] оукрасися одѣяніемъ своимъ, и вшеши ста предъ лицемъ его. Сърце же ѻлофернове смущено бѣ, зане възгорѣся похоть его. И рече къ неи ѻлоферъ, піи нынѣ и ажъ въ блгости, якоже обрѣла еси милость предо мною. И рече іюдиѳа пити имамъ господине, якоже възвеличена есть душа моа днь паче всѣхъ дній моихъ. И вза и ясть и пиетъ пред нимъ, оуготтованнаа еи ѿ рабыня еа. И възделѣнъ бысть ѻлоферъ къ неи, пи же вина много зѣло, якоже никогда пиетъ въ животѣ своемъ.

Глава 13

1 Коли ж настав вечір, його слуги поспішилися до таборів вояків, і Ваґав замкнув двері спальні і відійшов. **2** Були ж всі переможені вином, **3** Юдита ж була сама в спальні, **4** і Олоферн лежав на постелі дуже п'яним і сильно заснув. **5** Сказала ж Юдита своїй служниці, щоб стояла ззовні перед спальнею і сторожила. **6** І стала Юдита перед постелею, молячись зі сльозами і ворушачи устами в мовчанці, **7** кажучи: Скріпи мене, Господи Боже ізраїльський, і поглянь в цьому часі на діло моїх рук! Так як Ти обіцяв Єрусалимові – твоєму містові, щоб звеличити *його,* щоб я довершила це, що задумала, надіючись, що це можливим є через Тебе. **8** І коли вона це сказала, приступивши до стола, що був у головах його постелі, і витягнула його меч, що висів на ньому прив'язаним. **9** Коли ж витягла, схопила його за волосся голови і сказала: Скріпи мене, Господи, в цю годину! **10** І двічі вдарила по його шиї і відрубала йому голову. І взяла завісу зі стовпів і загорнула його труп без голови. **11** І незабаром вийшла геть і дала Олофернову голову своїй рабині, і наказала по-

Гла, гі.

Гда же бысть вечеръ тщашася отроцы его въ (станы воа)[1], и заключивъ ваґавъ двери ложница и ѿиде. Бахѹ же вси преможени ѿ вина. Іюдиѳа же едина бѣ в ложницѣ, и ѻлоферъ лежаше въ постели зѣло піанъ и оуспѣ искрѣпко. Рече же іюдиѳа отроковицы своей, да стоитъ внѣ предъ ложницею и стрежетъ. И ста іюдиѳа предъ постелею молящися съ слезами, и движуще оустнами. въ молчанїи рекуще, оукрѣпи ма ги бе іиилевъ, и призри в сїи часъ на дѣло рукъ моихъ, якоже обѣщалъ еси іерлиму граду твоему възвеличити, да съверши сїе якоже оумыслихъ, оуповающе възможно быти тобою сему. И егда сїе рече, приступль къ столпу иже бысть оу главы постели его, и мечь его иже на немъ привазанъ висаше извлечѐ. Егда же извлече (-)[2] ятъ за власы главы его и рече, оукрѣпи ма ги (-)[3] [-][4] в сїи ча. И оударивъ дважды въ выю его, и ѿсѣче главу его, и вза завѣсу ѿ столповъ, и обви трупъ его безъ главы. И помалѣ изыиде (внѣ), и дадѐ главу ѻлофернову рабыни своей, и повелѣ вложити ю въ пиру свою. І изыидоста двое по обычаю своему (внѣ полка) якоже на

мл҃твꙋ, и҆ проидо́ста страа́жи (до́ломъ о҆́кр҃тъ, и҆)[5] прїидо́ста къ враа́томъ гра́дскі҃мъ· и҆ вꙗпїа́ше и҆ю҆ди́ѳъ и҆здале́ча къ страа́жемъ ст҃ѣ́нымъ (гл҃ющε), ѿверзи́те вра́та на́ко съ на́ми е҆́сть (г҃ь) б҃ъ и҆́же съ҆творѝ си́лꙋ въ і҆и҃лѣ. и҆ бы́сть е҆гда҃ оу҆слы́шаша мꙋ́жи гла҃ е҆а҃, (и҆) вꙁва́ша презви́теры гра́дскихъ· и҆ притеко́ша къ не́и (-)[6] ѿ ма́ла да́же и҆ до вели́ка. на́ко не оу҆пова́хꙋ кто́мꙋ (ви́дѣти)[7] е҆а҃· и҆ вꙁже́гши свѣтиль҃ники о҆́быдо́ша ю҆҃ о҆́кр҃тъ вс҃и· о҆́на же въста́ви на вы́шшее мѣ́сто повелѣ съ҆творѝти молча́нїε· е҆гда҃ вс҃и молча́хꙋ рече и҆ю҆ди́ѳъ, хвали́те г҃а б҃а на́шего и҆́же не о҆ста́ви оу҆пова́ющихъ на́нь, и҆ менѐ рабꙋ́ свою напо҃ни́лъ ми҃лти своеѧ҃, ю҆́же о҆бѣщà до́мꙋ і҆и҃левꙋ, и҆ закла́лъ рꙋко́ю мое́ю вра́га людїи свои́хъ в сїю но́щь· і҆ и҆за́ми ѿ пи́ры главꙋ о҆лофе́рновꙋ (и҆) показа҃ и҆м҃, реклъ, е҆́е глава҃ о҆лофе́рнова нача́льника во́и а҆сꙋ́рїискихъ· и҆ е҆́е покрыва́ло е҆́го по҃ ни́мже лежа́ше пїа́нъ, и҆дѣ́же порази е҆́го рꙋко́ю же́ньскою г҃ь б҃ъ на́шъ· но жи́въ (-)[8] г҃ь (б҃ъ) на́ко съхрани́ мѧ а҆гг҃лъ е҆́го, е҆гда҃ та́мо и҆до́хъ и҆ бы́хъ та́мо, та́коже е҆гда҃ вꙁврати́хсѧ сѣ́мо. и҆ не попꙋсти́ мѧ г҃ь (б҃ъ) рабꙋ́ свою҆ о҆скве҃ни́ти, и҆ непови́нꙋ грѣ́хà о҆бра́тѝ мѧ къ вамъ, ра́дꙋющисѧ въ о҆долѣ́нїи е҆́го, и҆ въ ѿше́ствїи мое́мъ, и҆ о҆ и҆збавле́нїи ва́ше҃· *[и҆сповѣ́дитесѧ][9] е҆́мꙋ вси на́ко бл҃гъ, на́ко в҃ѣ́къ ми҃лть е҆́го· вси же поклони́шасѧ г҃ви реко́ша къ не́и. бл҃ви ти҃ мѧ г҃ь (б҃ъ) в си́лѣ свое́и и҆́же тобо́ю нивъчто́же и҆зведе враги на́ша· о҆сїѧ҃ же нача́лникъ людїи і҆и҃левъ рече къ не́и, бл҃жена е҆́си ты҃ дщи г҃мъ б҃мъ вы́шнимъ паче вс҃ѣ҃ же́нъ на земли҃· бл҃венъ г҃ь (б҃ъ) и҆́же съ҆творѝ нб҃о и҆ зе́млю, и҆́же и҆справи тебѐ въ ѿсѣче́нїε главы҃ нача́лника вра́гъ на́шихъ, (і҆) и҆́же дне҃ и҆мѧ твое та́ко вꙁвели́чилъ, да не ѿи҆́детъ хвала҃ твоѧ҃ ѿ оу҆́стъ чл҃ѣ́кихъ, да вꙁпомина́ютъ си́лꙋ г҃ню въ в҃ѣ́ки, и҆́же не пощади́ѣла е҆́си живота҃ своего́, печа́ли ради и҆ ско́рбїи ро́да твоего́, но вꙁпомогла҃ е҆́си паде́нїю по҃ лице҃ (г҃а) б҃а на́шего· и҆ реко́ша вси лю́дїε бꙋ́ди ти҃ бꙋ́ди ти҃· ꙗгда҃ а҆хїо́ръ возва́нъ прїиде, и҆ рече е҆́мꙋ [и҆ю҆ди́ѳъ][10], (г҃ь) б҃ъ і҆и҃левъ е҆́мꙋже ты҃ свѣдѣтельствова́лъ е҆́си на́ко ѿмсти́тъ врагѡ҃ свои҃м, се́и е҆́сть и҆́же ѿсѣкл҃ъ главꙋ всѣ́мъ невѣ́рнымъ в сїю но́щь рꙋко́ю мое́ю. [и҆ да][11] позна́еши на́ко тако е҆́сть, се глава҃ о҆лофе́рнова, и҆́же противле́нїемъ горды́нѧ своеѧ҃ оу҆ничижѝ б҃а і҆и҃лева, и҆ тебѣ҃ сме́ртїю прета́ше, реклъ, е҆гда҃ плѣне́ни бꙋ́дꙋтъ лю́дїε і҆и҃левы, тогда҃

класти її до своєї торби. **12** І вийшли
дві за своїм звичаєм поза табір, наче
на молитву, і минули сторож долом
довкруги, і прийшли до міських
брам. **13** І Юдита здалека закликала
до сторожі на мурах, кажучи: Від-
крийте брами, бо з нами є Господь
Бог, що створив силу в Ізраїлі! **14** І
сталося, що коли мужі почули її го-
лос, вони й покликали міських свя-
щеників. **15** І прибігли до неї від ма-
лого і аж до великого, бо більше не
надіялися її побачити. **16** І, запалив-
ши світильники, всі оточили її дов-
круги. Вона ж, вийшовши на високе
місце, наказала дотриматись мовчан-
ки. Коли ж всі мовчали, Юдита сказа-
ла: Хваліть нашого Господа Бога, що
не покинув тих, що надіються на Нього,
18 і мене, свою рабу, наповнив
своєю милістю, яку обіцяв ізраїльсь-
кому домові, і моєю рукою вбив во-
рога свого народу в цю ніч! **19** І вона
вийняла з торби Олофернову голову і
показала їм, кажучи: Ось голова Оло-
ферна, начальника асирійських вояк-
ів, і ось його покривало, під яким
він лежав п'яним, де його побив Гос-
подь Бог наш рукою жінки. **20** Але
живий Господь Бог! Бо мене оберіг
його ангел, коли я туди йшла і там
була. Також коли я сюди повернула
ся, і Господь Бог не дозволив опога-
нити мене, свою рабу. І невинною від
гріха Він повернув до вас мене, що
радію в його перемозі, і моїм відхо-
дом, і вашим спасінням. **21** *Визна- пс. 106
вайтеся Йому всі, бо добрий, бо на-
віки його милосердя! **22** Всі ж покло-
нилися Господеві, сказали до неї:
Хай благословить тебе у своїй силі
Господь Бог, що тобою нанівець звів
наших ворогів! **23** Осія ж, начальник
ізраїльського народу, сказав до неї:
Блаженна є ти, дочко, Господом Бо-
гом Всевишнім понад всіх жінок на
землі! **24** Благословенний Господь
Бог, що створив небо і землю! Який
наставив тебе на відрубання голови
начальника наших ворогів **25** і який
сьогодні так звеличив твоє ім'я! Щоб
твоя похвала не зійшла з людських
уст, щоб вони навіки згадували гос-
подню силу, тому що ти не пощадила
свого життя задля болю і скорботи
твого роду, але ти оберегла від паді-
ння перед лицем нашого Господа Бога.
26 І всі люди сказали: Хай буде те!
Хай буде те! **27** Тоді прийшов Ахіор
покликаний, і сказала йому Юдита:
Господь Бог ізраїльський, якому ти
свідчив, що відомстить своїм воро-
гам, Він є Той, хто в цю ніч відрубав
голову всім невірним моєю рукою. **28**
І пізнай, що так є. Ось голова Оло-
ферна, який протиставленням своєї
гордості зневажив Бога ізраїльського

і тобі грозив смертю, кажучи: Коли в полон буде взятий ізраїльський народ, тоді накажу мечем прошити твої ребра. **29** Ахіор же, бачачи Олофернову голову, жахнувся великим страхом і впав лицем до землі, і жахнулася його душа. **30** Після цього ж, коли прийшов до себе, припав до Юдитиних ніг, поклонився їй і сказав: **31** Благословенна ти твоїм Господом Богом в усьому Яковому поселенні! Бо в усіх народах, які почують твоє ім'я, задля тебе звеличений буде ними Господь Бог ізраїльський!

повелю̀ мече́мъ пробости ребра твоя̀. ви́дящи же а҃хїо́ръ главу̀ о҆лофе́рнову оу҆жасе́ся страхомъ вели́емъ, и҆ паде лице́м҃ на землѝ и҆ сма́ те́ся дш҃а є҆го̀. Посе́м же є҆гда бы́сть в себѣ, припадѐ к ногама̀ і҆ю҃ди́нима[12] поклони́ся е́и и҆ рече. бл҃вена ты̀ г҃ъ бо́ъ твои́мъ въ все́мъ жили́щи і҆а҃кови, на҃ко въ всѣхъ на҃зы́цехъ и҆же оу҆слы́шатъ и҃ма твое. възвели́чится и҃ми г҃ь бо́ъ і҆и҃левъ тебе ра́ди.

Глава 14

1 Сказала ж Юдита до всього народу: Послухайте мене, брати! Повісьте цю голову на наших стінах. **2** І, коли зійде сонце, кожний з вас хай візьме свою зброю. І вийдіть несподівано, не ніби то сходячи з гори, але наче нападаючи на них. **3** Тоді сторож буде змушена побігти до свого начальника, збудити його до бою. **4** Коли ж воєводи прибіжать до Олофернової спальні і знайдуть його безголовим, облитим його кров'ю, на них нападе страх. **5** Коли ж побачите, що вони тікають, ідіть же за ними сміливо, бо Господь Бог *їх* знищить під вашими ногами. **6** Тоді Ахіор побачив силу, яку зробив Господь Бог Ізраїля. Полишивши поганську віру він повірив Господеві Богові і обрізався. Він пристав до ізраїльського народу *разом з* усім насліддям його роду, аж до сьогоднішнього дня. **7** Зразу ж, коли зійшло сонце, і вивісили на мурах Олофернову голову. І кожний муж взяв свою зброю, і вийшли з великим звуком і криком. **8** Сторож же, бачачи це, прибігла до Олофернової спальні. **9** І ті, що були в таборах, приходячи перед вхід спальні, топчучи ногами, щоб його збудити, чинили звук, бажаючи, щоб не тими, що його будили, але тими, що шуміли, був збуджений Олоферн. **10** Бо ані один не смів відкрити спальню асирійського начальника або ввійти. **11** Але коли прийшли його воєводи і тисячники, і всі високі старшини асирійських вояків сказали постельникам: **12** Ввійдіть і розбудіть його, бо миші вийшли зі своїх печер, – відважилися викликати нас до бою. **13** Тоді євнух Ваґав ввійшов до його спальні, став перед заслоною і плескав руками, бо він думав, що той спав з Юдитою. **14** Але коли нічого не почув, приступив до заслони і підняв її. І він побачив Олофернов труп без голови у власній крові, що лежав на землі. Він закликав великим голосом з плачем і роздер

г҃ла, д҃і.

Рече же і҆ю҃ди́ѳъ къ всѣмъ лю́демъ, оу҆слы́шите мя̀ бра́тїе вънзвѣ́сите главу̀ сїю на стѣна́хъ на́шихъ. и҆ є҆гда̀ вы́идетъ сл҃нце, возмѣ́те ко́ждо васъ о҆ру́жїе свое і҆ и҃зыдѣ́те внеза́пу. не на҃ко схода́ще съ горы̀ но̀ на҃ко вънина́ще (на нѝ). Тогда стра́жїе понужде́ни бу́дутъ, да бѣжа́тъ къ нача́лнику своему̀ возбуди́ти є҆го на о҆полъче́нїе. є҆гда̀ воєво́ды (-)[1] притекутъ къ ло́жницы о҆лофе́рновѣ и҆ о҆бра́щутъ є҆го безъглавна повито̀ во кро́вѣ є҆го, нападе́ на ни́хъ страхъ. є҆гда же позна́ете бѣжащихъ и҃хъ, и҃дѣте же по ни́хъ дерзновенно, на҃ко г҃ь [бо́ъ][2] сокруши́тъ (-)[3] по̀ но́ги ва́ша. Тогда̀ а҆хїо́ръ видѣ сило̀ на҃же сътвори г҃ь бо́ъ і҆и҃левъ, о҆ста́вль совѣ́тъ на҃зы́ческъ, и҆ вѣрова г҃у бо́у, и҆ о҆брѣзася. (-)[4] приложе́и҃ е҆сть к лю́демъ і҆и҃левымъ, и҆ всѐ насл҃дїе ро́да є҆го, даже до дне́шняго дн҃е. Тогда̀ же є҆гда̀ вънзы́иде сл҃нце і҆ и҃звѣ́сиша на стѣна́хъ главу̀ о҆лофе́рнову. и҆ взя̀ ко́ждо мужъ о҆ру́жїе свое, і҆ и҃зыидо́ша со великим҃ звуко́мъ и҆ во́племъ. Сїе (же) ви́дящи стра́жи, притеко́ша къ ло́жницы [о҆лофе́рновѣ][5]. і҆ и҆же бѣху̀ въ стане́хъ приходя́щи пр҃е вхожде́нїем҃ ло́жницы перу́щи нога́ми да вънзбужда́тъ є҆го, звуко̀ хотя́ще твора́ху, да не ѡ҃ т҃ѣ и҆же вънзбужа́ху є҆го. но ѡ҃ шума́щихъ вънзбн҃е о҆лоферна ни є҆ди́наго бо̀ смѣя́ше ло́жницу̀ нача́лника а҆сѵ̀рїискаго ѡ҃вргъсти, (-)[6] и҆лѝ вни́ти. Но є҆гда прїидо́ша воєво́ды є҆го, и҆ ты́сящники и҆ всѝ бо́льшїи старѣ́йшины во́и а҆сѵ̀рїискихъ, реко́ша посте́льникомъ, вни́дѣте и҆ вънзбуди́те є҆го. на҃ко и҃зошлѝ мы́ши и҃з пещ҃е свои́хъ дръзну́ша поѵ҃стити́ [насъ][7] на о҆плъче́нїе. Тогда̀ є҆вну́хъ вага҃ вни́де въ ло́жницу̀ є҆го ста̀ пр҃е запо́н҃ѡ и҆ плеска́ше рука́ма (-)[8]. мня́ше бо̀ є҆го спя́ща съ і҆ю҃ди́ю. но̀ є҆гда̀ ничто̀ слы́ша, приступѝ бли́зъ запо́ны и҆ въздви́гль ю҃. (и҆) ви́дѣ тру́пъ о҆лофе́рновъ безъ главы̀ въ

своéи кровú лежáщь на земли. (-)[9] възопú глáсомъ вéлïимъ съ плáчемъ, и раздрà óдежднïе свое· и вшéдъ въ стáнъ йдеже бѣ îюдиѳъ (и) не óбрѣтѣ еѧ. î йзѣже вънѣ к людемъ и рече, ѣдúн женà ѣврéиска сотворú срамотý в домý цр҃ѧ навходоносóра. се бо óлофéрнъ лежúтъ на земли безъглáвенъ· сïе же ѣгда слы́шаша начáницы сúлы âсурïúскïѧ, растерзáша (-)[10] ризы своѧ и несносенъ стрáхъ и трéпетъ падè на ни́хъ, и сматéсѧ (ср҃це)[11] йхъ презѣлне· и бы́сть вóпль сúленъ сѣло посредѣ станóвъ йхъ·

Гла, ѣ·

Егдá же оуслы́шаша вси вои (âсурúстïи) óлофéрна оусѣчéна. шúдеоумъ и совѣ ш̑ ни̑, и толúко трепето̑ страхо̑ содвúгнени. сѣтъство в защищенïе прïемлюще. тáко да ни ѣдúнъ глаше съ úскренимъ свои̑, но оуклонúвше главы и óставúша вси, йзѣжати (тщáхуся) ш̑ ѣврéи, йхже въоружéныхъ противу себе прïити слы́шаша. сѣгóша по пути̑ пóльскихъ и стезáхъ хóлмскихъ. видѧщи бо сно́ве îи̑леви сѣгýщихъ (въслѣдоваша йхъ)[1], трубáще въ трубы и въпïáху въ слѣдъ йхъ. âсурïане же не соединéни сѣжáху стрѣ̑ глáвъ. сно́ве же îи̑леви ѣдúномыслено погонáщи поразúша всѣхъ, йхже постигóша. послá же îосïѧ послы по всѣмъ грáдомъ и странà îи̑левы̑ и всѧкà странà и (-)[2] грáдъ йзбрáнны юно́ша послà (-)[3] въ слѣдъ йхъ, и постúгше йхъ йзбúша ѧ̀ (мечéмъ)[4], (и)[5] прïидóша на крáи предѣлъ своúхъ. óставшïи же въ ведулïи (грáди), възыидóша на станы âсурïúскïѧ. и плѣнъ (и корúсти) сѣжáщихъ вои взáша, и óбогатúшасѧ сѣло. óдолѣвшïи же óбратúшасѧ ко ведулïи, всѧ́ же (плѣнéнаа)[6] и̑ взáша съ собóю. тáко нáко не бѣ числà óвцáмъ и скóтомъ и всѣмъ движущимсѧ (-)[7], ш̑ мáла даже и до велúка вси óбогатѣша ш̑ плѣнéнïѧ йх̑. йоáкúмъ же âрхïерéи ш̑ îерли̑ма прïиде въ ведулïю съ всѣми презвúтеры своúми. видѣти îюдúѳъ, онá же ѣгда йзúиде противу (йхъ)[8]. блáвиша ю̀ вси ѣдúногласно реку́щи. ты̀ ѣси похвáла îерли̑му, ты̀ весéлïе îи̑лю, ты̀ чéсть людïи нашихъ. (ты̀)[9] сътворúла ѣси сѣло мужески, и оукрѣплéно ѣсть ср҃це твое. нáко чистоту́ възлюбила ѣси, и по мýжи своемъ йного не вѣси· îого ради и рýка гн̑ѧ оукрѣпú тѧ, и бýдеши блáвена въ вѣки· и рече весь пóлкъ, бýди тò бýди. въ трúдесятих же днехъ ѣдвà собраны сýть корúсти (вои) âсурïúскихъ, людмú îи̑левыми. всѧ́ йже бѧхý óлофéрнова, ш̑ злата

свою одіж. **15** І ввійшовши в табір, де була Юдита, і не знайшов її. І вибіг назовні до народу **16** і сказав: Одна єврейська жінка зробила сором в домі царя Навходоносора, бо ось лежить Олоферн на землі безголовим. **17** Коли ж це почули начальники асирійської сили, вони роздерли свою одіж, і на них напав незносний страх і тремтіння, і дуже жахнулося їхнє серце. **18** І був дуже сильний крик посеред їхніх таборів.

Глава 15

1 Коли ж всі асирійські вояки почули, що вбили Олоферна, – відійшов від них розум і рішення. І настільки понесені *були* тремтінням *і* страхом, вибираючи втечу як оборону, **2** так що ні один не говорив зі своїм другом, але, похиливши голови, вони покинули все. Намагалися втекти від євреїв, як почули, що вони озброєними ідуть проти них. Вони втекли пільними дорогами і гірськими стежками. **3** Тож ізраїльські сини, бачачи, що вони втікають, пішли вслід за ними, трублячи в труби, і кричали вслід за ними. **4** Асирійці ж бігли розпорошеними стрімголов, сини ж ізраїльські, однодумно женучись, побили всіх, кого наздогнали. **5** Послав же Йосія послів по всіх ізраїльських містах і околицях. **6** І всяка околиця і місто послали вслід за ними вибраних юнаків. І, наздогнавши їх, вигубили їх мечем, і прийшли до країв своїх границь. **7** Позосталі ж у місті Ветулії напали на асирійські табори і взяли полон і здобич втікаючих вояків – і дуже збагатилися. **8** Переможці ж повернулися до Ветулії. Ввесь же їхній полон забрали з собою, так що не було числа овець, і скота, і всьому, що рухалося, від малого і аж до великого. Всі розбагатіли від їхнього полону. **9** Йоаким же, архиєрей з Єрусалиму, прийшов до Ветулії з усіма своїми священиками, щоб побачити Юдиту. **10** Коли ж вона вийшла їм назустріч, всі поблагословили її одноголосно, кажучи: Ти є похвала Єрусалиму! Ти радість Ізраїля! Ти честь нашого народу! **11** Ти повелася дуже по-мужньому, і скріпленим було твоє серце, бо ти полюбила чистоту і після свого мужа іншого не знаєш. Задля того й тебе скріпила господня рука, і будеш благословенна навіки. **12** І весь полк сказав: Хай буде так! Хай буде! **13** Впродовж же тридцятьох

днів заледве зібрана була здобич асирійських вояків ізраїльськими людьми. **14** Все, що було Олофернове зі золота і срібла, і дорогу одежу, і дорогоцінне каміння, і ввесь посуд, і майно – це все люди віддали Юдиті. **15** І так всі ізраїльські сини раділи з жінками і дітьми, граючи на музичних інструментах і на гуслях.

Глава 16

1 Тоді Юдита похвалила Господа і заспівала цю пісню, кажучи: **2** Починайте Господеві в тимпанах! Співайте нашому Богові з кимвалами! Заспівайте Йому нову пісню! Радійте перед Ним і прикликайте Його ім'я!
вих. 15 **3** *Господь, що нищить війни, Господь – його ім'я, **4** що поставив свої табори посеред свого народу, щоб нас спасти з рук всіх наших ворогів. **5** Прийшов Асур з гір, з півночі, з множеством своєї сили. Його множество спинило ріки, і їхні коні покрили долини. **6** Сказав же він, що спалить мої околиці, і моїх юнаків поб'є мечем, і моїх дітей дасть на розграбування, і дівчат у полон. **7** Але всемогутній Бог йому перешкодив, і видав його до рук жінки, і засоромив його. **8** Бо не впав їхній сильний від *руки* юнака, ані сини з сильними руками його не побили, ані великі гіганти не стали проти нього, але Юдита, Мерарина дочка, зранила його красою свого обличчя. **9** Вона скинула одіж вдівства і зодяглася в одіж веселості на радість ізраїльських синів. **10** Вона помазала своє лице маззю і сплела волосся своєї голови під покриттям, щоб його обманути. **11** Її обува полонила його очі, її краса зловила його душу – і вона мечем відрубала його голову. **12** Перський народ був переляканий її мужністю і мидійський народ – її сміливістю. **13** Тоді закричали асирійські полки, коли з'явилися мої пригноблені, що гинули від спраги. **14** Сини юнаків побили їх і як дітей, що втікали, вбили їх, і вони згинули в бою перед лицем мого Господа Бога. **15** Заспіваймо пісню Владиці – Господеві! Заспіваймо нову пісню нашому Богові! **16** Адонай Господь! Ти є великим і пресвітлим, в силі якого ніхто не може перемогти! **17** Тобі служить усе твоє
пс. 148 створіння, *бо Він сказав –і сталося,
пс. 103 *послав свого духа – і повстали! І немає того, що протиставиться твоєму голосові! **18** Гори рухаються з основ з водами! Каміння, наче віск, тане перед твоїм лицем! **19** І ті, що бояться тебе, Господи, постійно будуть великими перед тобою! **20** Горе народові, що повстає проти мого народу!

и̂ сребра̀ и̂ о̔дѣ́жднїе свѣ́тло и̂ ка́менїе драгое и̂ вса̀ сосу́ды и̂ строе́нїе, сїа̀ вса̀ ѡ̔да́ша лю́дїе їю̀дини. и̂ (та́ко) вси сы̃нове їи̃леви ра́довахуса̀ съ̀ жена́ми (и̂ ча́ды)[10], (и̂гра́ющие) въ̀ о̔рга́ны и̂ гу́сли·

Гла, ѕі·

Тогда̀ їю̀ди́ѳъ похвали ѓа, и̂ въспѣ́ пѣ́снь сїю̀ реку́щи. начни́те ѓу̀ въ̀ тимпа́нѣхъ, по́ите ѕу̀ (нашему̀) въ̀ кимвала̃ѣ, въспо́ите е̂му̀ пѣ́снь но́ву. ра́дуитеса̀ (пре̂ ни̃), и̂ призывайте и̂ ма̀ е̂го· *гъ сокруша́а бра́ни, ѓь и̂ма̀ е̂го. и̂же поста́ви станы своа̀ посре̂ лю́дїи свои̃, е̂же и̂зба́вити на́съ ѡ̔ ру́ку всѣ́хъ бра́гъ на́ши̃· Прїи́де а̂суръ ѡ̔ горъ ѡ̔ сѣ́вера, въ̀ мно́жествѣ кръ̀пости своея̀. е̂гоже мно́жество о̔ста́ви рѝки и̂ ко́ни и̂хъ покры́ша о̔до́лїа̀· Речѐ (же) съ̀жгу̀ предѣ́лы моа̀, и̂ ю́ноша моа̀ о̔би́ти мече́мъ, (и̂) младе́нцы моѝ датѝ въ̀ расхище́нїе, и̂ дѣ́вы въ̀ плѣне́нїе· Но (ѕъ)[1] всемогїѝ запа̀ е̂му̀, и̂ предалъ е̂го в ру́цѣ женѣ, и̂ посрамѝ е̂го· Я̃ко не падѐ си́лный и̂хъ ѡ̔ ю́ноши, а̂ни сы̃нове кръ̀пча́йшихъ ру́къ порази́ша е̂го, а̂ни велицыѝ гига́нти ста́ша проти́ву̀ е̂му̀. Но и̂ю̀ди́ѳъ дщѝ мерарина̀ в лѣпотѣ лица своего̀ о̔у̂на́зви е̂го· Съ̀влече́са̀ (-)[2] о̔дѣ́жнїа̀ вдо́вьства, и̂ о̔блече́са̀ въ̀ о̔дѣ́жнїе весе́лїа̀, в ра́дость сы̃мъ їи̃левы̃. пома́за лице своѐ ма́стїю, (и̂) съплетѐ власы̀ главы̀ своея̀ по̂ ми́тру̀ на прелще́нїе е̂го, плесни́цы е̂а̀ въсхити́ша о́чи е̂го. красота̀ е̂а̀ о̔у̂ловѝ дшу̀ е̂го. (и̂) ѿсѣчѐ мече́мъ главу̀ е̂го· О̔у̂страши́шася̀ лю́дїе прьстїѝ кръ̀пости е̂а̀, и̂ лю́дїе ме̂стїѝ дерзости е̂а̀· Тогда̀ въ̀зопи́ша по́лки а̂сирїѝстїѝ, внегда̀ на̀вы́шася̀ смире́нїѝ моѝ погиба́юще жа́ждею. сы̃нове ю́ность поби́ша и̂хъ, и̂ я̃ко о̔́трокѝ бѣжа́щихъ заклаша̀ и̂хъ, (і̂) и̂згибо́ша въ̀ о̔полче́нїи пре̂ лицемъ ѓа (ѕа) моего̀. пѣ́снь въспо́ѣ̃ вы̀ѣ ѓу̀ пѣ́снь но́ву поимъ ѕу̀ на́шему̀· Ѷдона́и ѓь вели́къ е̂сѝ ты̀, и̂ пресвѣ́тель в си́лѣ, е̂гоже о̔до́лѣти никтоже мо́жетъ. тебѣ̀ служитъ всѐ творе́нїе твоѐ. ѱа̃ рм̃и *я́ко речѐ и̂ бы́ша *посла̀ дх̃ъ своѝ и̂ създа́шася̀. и̂ нѣ̀ противла́ющагося̀ гла́су̀ твое̂му̀· ѱа̃ рг̃ Горы̀ ѡ̔ о̔снова́нїа̀ дви́гнутся̀ съ̀ водами, ка́менїе я̃ко во́скъ раста́етъ пре̂ лице́мъ твои̂мъ· (И̂) бо́ящїи жѐ са̀ тебѐ (ѓи), вели́цы бу́дутъ пре̂ тобо́ю вы́ну· Го́ре я̃зы́ку̀ въста́ющему̀ на лю́ди моа̀. ѓь о̔у̂бо̀ всемогїѝ ѡ̔мще́нїе въ̀зда́стъ и̂мъ. и̂ въ̀ дн̃ь су́дныи посѣ-

тиⷣтъ йхъ, даⷭ҆ ѻ҆гнь и҃ чрⷭ҇вь въ плоⷳть йхъ, да жгⷍщисѧ (-)[3] терпѧтъ въ вⷱки· и҃ бы́сть по ѻ҆долⷱнїи, и҃ вси лю́дїе снидо́шѧ въ їⷭ҇рлимъ поклонитисѧ гⷭ҇ⷍ (бⷭ҇ⷍ)· и҃ а́бїе по ѻ҆чищє́нїи принесо́ша (-)[4] всѧсожже́нїѧ, и҃ жрⷴтвы ѻ҆бⷱщѧ́нїѧ (-)[5]· и҃ю́диⷣъ же вся сⷴсⷍды бра́нныѧ ѻ҆лоферновы и҃́же да́ша є҆́и людїе, и҃ завⷱсⷍ ю҃́же сама взѧ̀ дадѐ въ проклⷯтїе вⷱчнаго въспомина́нїѧ· и҃ бы́ша лю́дїе весела́щесѧ ра́достїю по чи́ну стⷘыхъ, и҃ три м҃цы ра́дость сего ѻ҆долⷱнїѧ празнова́ша съ и҃ю́диⷣою· По днехъ же сⷯ҇ є҆ди́нъ ко́ѫ҆ждо ѻ҆брати́сѧ въ своѧ си· и҃ ю҃ди́ⷣъ вели́ка бы́сть въ видуліи и҃ просла́висѧ (и҃́ма ѥѧ̀) въ всеи҃ земли҆ їи҃левⷱ· Поне́же дана҆̀ бы́сть є҆́и чистота҆ къ красотⷱ є҆ѧ̀, и҃ не позна҆̀ мⷭ҇а́ во вся дⷯ҇и живота҆ своє҆́го, по ѹ҆̑мертвїи манасеи҃ мⷭ҇а́ є҆ѧ̀· и҃ въ дⷯ҇и пра́здника хожда́ше съ вели́кою сла́вою· Пребы́сть же в домⷭ҇ мⷭ҇а́ своє҆́го лⷱтъ рѐ, и҃ ѻ҆ста́ви а҆̑брⷭ҇ (рабⷭ҇) свою҆ своб҃ⷭ҇ну· и҃ оⷭ҇мре (їоⷭ҇ди́ⷣъ) и҃ погребе́на со мⷭ҇е́мъ свои҃ въ видуліи· и҃ пла́кашасѧ є҆ѧ̀ вси лю́дїе, ѕ҃, дн҃ї҃и· въ всⷱхъ же дⷯ҇ехъ живота҆̀ є҆ѧ̀, не бысть смⷍщаю҆щаго (людїи їи҃левыхъ)[6]· Но и҃ по сме́рти є҆ѧ лⷱта многа· дⷯ҇ь же праз҃ника сего ѻ҆долⷱнїа ѿ҆ є҆вре́и в число҆ стⷘымъ дⷯ҇емъ прие́млетсѧ, и҃ празнуетсѧ (и҃ми)[7] да́же и҃ до днесь·

Отже, всемогутній Господь помстою їм віддасть, і в день суду відвідає їх, **21** даючи вогонь і черв'яки у їхнє тіло, щоб, горіючи, терпіли навіки. **22** І сталося, що по перемозі ввесь народ зійшовся до Єрусалиму – поклонитися Господеві Богові. І зразу після очищення принесли всепалення й обіцяні жертви. **23** Юдита ж ввесь Олоферновий військовий посуд, який дали їй люди, і завісу, яку сама взяла, дала на прокляття, на вічну пам'ять. **24** І народ веселився радістю за чином святих, і три місяці святкували з Юдитою радість цієї перемоги. **25** По цих же днях кожний повернувся до себе. І Юдита була славною в Витулії, і її ім'я прославилося в усій ізраїльській землі. **26** Тому що їй дана була чистота до її краси і вона не пізнала мужа в усі дні свого життя по смерті її чоловіка Манасії, **27** і в дні празника вона ходила з великою славою. **28** Вона ж залишалася в домі свого мужа 105 літ і дала своїй абрі, рабині, свободу. І Юдита померла і була похована зі своїм чоловіком у Ветулії. **29** І її оплакував ввесь народ 7 днів. **30** В усіх же днях її життя не було того, хто дошкуляв би ізраїльському народові, але також численні роки після її смерті. **31** День же свята цієї перемоги євреями зачислено в число святих днів і святкується ними аж і до сьогодні.

Конє́цъ кни́гѣ ю҃ⷣи́ⷣъ,
и҃ма́ть в себѣ, гла҃, ѕ҃і·

Кінець Юдитиної книги.
Має в собі 16 глав.

Кни́га е҆ⷭ҇фи́рь гла́ва пе́рвая҆̀

КНИГА ЕСТЕРИ
ГЛАВА 1

Лⷱто[1] второ́е ц҃рⷭ҇тва а҆ртаѯе́рѯа вели́кого. въ пр҃выи (дн҃ь м҃ца) ниса́на, со́нъ ви́дѣ мардохе́и сⷯ҇ъ и҃а́ровъ семе́и҃евъ, (-)[2] ѿ҆ племени вени҃ами́на. чл҃къ і҃оⷭ҇дейскїи҃ ѻ҆бита́ѧ въ сⷭ҇ѣ гра́дѣ. чл҃къ вели́къ слⷭ҇жа въ дворѣ ц҃рⷭ҇ева. бѣ же ѿ҆ плѣне́нїѧ є҆́гоже плѣни (навходоносо́ръ)[3] ц҃рь вавⷭ҇ло́ньскїи ѿ҆ їⷭ҇рлима, съ є҆хоні҃е́мъ ц҃рⷭ҇е҃ і҃оⷭ҇дейскимъ· и҃ сѝцево

1a В другому році царювання великого Артаксеркса, в першому дні місяця Нісана, сон побачив Мардохей, син Яірів, Семеїв, з племені Веніяминового, **1b** чоловік-юдей, що проживав в місті Суса, чоловік великий, що служив у царському дворі. **1c** Був же він з полону, який захопив в полон Навходоносор, вавилонський цар, з Єрусалиму з Єхонієм, юдейсь-

ким царем. **1d** І це було видіння його сну, який він побачив: і ось страшний голос і громове трясіння і замішання на землі; **1e** і ось прийшли два готові великі змія, борючись зі собою, і їхній голос був великий, **1f** і від їхнього голосу кожний народ приготувався до бою, щоб вигубити рід праведних; **1g** і ось день темряви і морок, скорбота, і пригнічення, і озлоблення, і велике замішання на землі; **1h** і заклопотаним був всякий праведний народ, боячись його злоби, і приготувалися на погибель, і закричали до Господа. **1i** Від їхнього ж крику був знак: наче з малого джерела велика ріка, багато води, **1k** і світло, і сонце засяяло, і пригнічені піднеслися і пожерли славних. **1l** І, збудившись, той Мардохей, що побачив цей сон, те, що Бог побажав зробити, і він тримав цей сон у своєму серці і в кожному слові бажав зрозуміти його аж до ночі. **1m** І мовчав Мардохей в дворі з Ґаватом і Тарром – двома євнухами царя, що стерегли двір. **1n** І він почув їхні думки і рішення, дослідив і зрозумів, що готують свої руки, щоб убити царя Артаксеркса. І сказав він цареві про те, що вони задумують. **1o** І цар їх допитав. І як вони визнали, і вони були повіше-

(ѣ҃ть видѣнїе снà ѣго йже видѣ)[4], й се [глáсъ][5] (оу҃жасныи), (й҃ громныи трусъ)[6], [й҃][7] смятéнїе на землѝ· Й҃ се два змїа велúки готóви прїидóша межу́ собóю борю́щесѧ· Й҃ бы́сть (глáсъ йхъ)[8] велúкъ, й҃ глáсомъ йхъ оу҃готовúсѧ всѧ́кое нáзы́кы на брань, да йстребя́тъ (ро҃ прáвы́хъ)[9]· Й҃ се дн҃ь тмы́ и҃ мрáка, скóрбь и҃ тѣснота [й҃][10] о҃злоблéнїе и҃ смятéнїе велїе на землѝ, и҃ възмутúсѧ [всѧ́кое нáзы́кы прáведнъ][11] боя́щесѧ (злóбы ѣго)[12], и҃ оу҃готовúшасѧ на погúбель и҃ возопúша къ [гу҃][13]. ѡ҃ бóпла же и҃ бы҃ (знáменїе), âкѡ ѡ҃ мáла и҃стóника рѣка велїа вода мнóга, [й҃][14] свѣтъ и҃ слнце бо҃сїа, и҃ смиренны́и вънесóшасѧ, и҃ понадóша слáвныхъ· Й҃ вънзбнувъ мардохéи видѣвыи сóнїе сїе [-][15] ѣже бѣ вънсхотѣ сотвори́ти. (й҃) дръжáше (сóнїе) сїе въ с҃рцы (си), и҃ въ всѧ́комъ словесѝ хотѧше разумѣти ѣ҆ даже до нощи, и҃ оу҃мо҃чà мардохéи въ дворѣ со гавáдомъ и҃ дáрромъ двѣма ѣвнухома ц҃рéвома, йже стрежáху дво́рь. и҃ слы́ша помышлéнїа и҃ совѣты йхъ и҃спытà, и҃ разумѣ нáко готóвать рукѣ [свои][16] (оу҃би́ти)[17] (ц҃рѧ âртаѯéрѯа)[18]. и҃ сказà ц҃рю (нáже óнà помышлáютъ)[19], і҃ и҃спытà (ѧ҃) ц҃рь (-)[20], і҃ (и҃сповѣдáшасѧ, й҃)[21] повѣшени бы́ша. и҃ напúсà ц҃рь словесà сѧ на пáмать, и҃ мардохéѧ напúса о҃ словесéхъ сúхъ. и҃ повелѣ ц҃рь мардохéю служити въ дворѣ, и҃ дáсть ѣмў дáры сего ради. и҃ бѣ âманъ, âмададóвъ, вугéовъ слáвенъ прѣ҆ ц҃рéмъ, и҃ вънсхотѣ о҃злоби́ти мардохéѧ и҃ людїи ѣго, двýхъ ради ѣвнýховъ ц҃рéвы́хъ· Й҃ бы́сть по словесéхъ сúхъ въ дн҃ѣ âртаѯéрѯа. сїи âртаѯéрѯъ ѡ҃ (синдикїѧ)[22], (йже) (о҃бладà рїѕ, страна́ми)[23] (йндѣ́йскими)· въ дни же тыѧ ѣгда сѣде на столѣ [ц҃рства своѣго]24 âртаѯéрѯъ, в (сусáнѣ)[25] грáдѣ. въ трéтїе (же) лѣто ц҃рства своѣго, [сътворѝ пúръ][26] вельмóжамъ [своúмъ][27], и҃ прочúмъ нáзы́кѡ, (-)[28] прьскимъ и҃ мéдъскимъ слáвнымъ и҃ начáлнымъ (-)[29]. и посемъ ѣгдà показ҃ (-)[30] богáтьства (и҃ честь ц҃рства своѣго· По показáнїи же богáтьства) ц҃рства своѣго, и҃ красоты́ весéлїѧ [-][31] своѣго въ [гр҃п днїи][32]. ѣгдá же и҃сполнѧ́ше дни [пúру][33], сътворѝ ц҃рь (-)[34] (всѣмъ) лю́демъ ѣлúкоже йхъ о́брѣтѐ в (сусáнѣ)[35], [ѡ҃ велúка даже и҃ до мáла. (бы́сть же) пúр][36] [по седмь днїи][37] въ дворѣ [-][38] ц҃ревѣ оу҃крашéнемъ виссóйными [-][39] зелéными завѣсами оу҃чинéными на оу҃жахъ сúнятныхъ и҃ чрьвленúчныхъ, въ кроузехъ злáтыхъ и҃ срéбряныхъ. на столпѣхъ (-)[40] лóжа злáта и҃ сребрѧна, и҃ намóщена кáменїемъ змарагдовы́ и҃ пининъ́ским и҃ (мраморомъ бѣлы́)[41], и҃ плащени́цы съ пестротáми разли́ными,

и҃ ѩ҆́ко и҃зрастающаѧ (на нн҃ вѣтвїа шипковѣ)[42]· (и҃) (сосѹ́ды)[43] злáты и҃ срéбряны и҃ кáменїи а҃ѳ҆ракі҃йскими и҃ киликі҃йскими предълежáщаѧ цѣнóю (злата) талáнтъ҃, ѧ҆. [и҃][44] винà мнóго (-)[45] є҃гѡ҃ сáмъ цр҃ь пїáше. (и҃) пи́тїе (-)[46] є҃е не по оу҆ставлéнномѹ закóнѹ бы́сть· ѯáко бо оу҆стáвъ є҃ѣ цр҃евъ (на всѣ҃хъ старѣ́шинахъ до́мѹ своє҃го). и҃ заповѣдà и҃кономомъ сотвори́ти во́лю (-)[47] мѹжем҃. тáкожде и҃ а҃стѝнь цр҃ца сътворѝ пи́ръ женáмъ в домѹ цр҃вѣ (є҃гдà)[48] цр҃ь а҃ртаѯе́ѯъ въ (-)[49] дн҃ь седмыи (оу҆добрáше мысль)[50] (свою) [во винѣ]́[51], (и҃)[52] рс҃ѣ а҃манѹ, и҃ вазáнѹ, и҃ [дáрѹ][53] и҃ [варáзѹ][54] и҃ (заѳалѳáвѹ)[55], и҃ а҃ватáзѹ, и҃ дарáвѹ, седьмúмъ є҃внѹхомъ, и҃же слѹжáхѹ прс҃ѣ цр҃емъ [-][56]. привести҃ [а҃стѝнь][57] цр҃цѹ предъ негo, є҃же въцр҃тви́ти є҃мѣ, и҃ възложи́ти на нѭ вѣнéць цр҃ьскі҃и, и҃ покáзати є҃мѣ [всѣмъ][58] началъствѹю́щимъ [-][59] ѩ҆зы́комъ, (-)[60] занѐ прекрáсна бы́сть, и҃ не послѹша є҃го а҃стѝнь цр҃ца пойти҃ѝ со є҃внѹхи. и҃ о҆́печали́ѧ цр҃ь и҃ прогнѣвасѧ, [и҃ гнѣвъ (є҃го) раждежéсѧ в немъ][61]. и҃ рече бли́жнимъ своúмъ, сúце рече а҃стѝнь, (сего рс҃ѣ оу҆бо сътвори́те)[62] закóнъ и҃ сѹдъ (о҆ сс҃ѣ) и҃ приступи́ша к немѹ а҃рке́сеи и҃ (сарсоде́и)[63] и҃ малисе́а҃р, нача́лницы прьскі҃и и҃ ме́дскі҃и, и҃же (видáхѹ лицѐ)[64] цр҃ево (і҃) и҃же сѣдáхѹ прьвѣе близъ цр҃ѧ. и҃ възвѣстиша є҃мѹ по закóнѹ что҃ подоба́етъ сътвори́ти [цр҃ци а҃стѝни][65] и҃же не сътворѝ повелéнїѧ цр҃ѧ (а҃ртаѯе́рѯа), (не прїи́де бо со)[66] є҃внѹхи. и҃ рече мѹхеи прс҃ѣ цр҃емъ и҃ болáры, не цр҃ѧ є҃ди́наго посрами҃ а҃стѝнь цр҃ца, но́ и҃ всѧ҃ кнáзѧ и҃ нача́лники (и҃же предъ)[67] цр҃емъ· і҃ и҃сповѣ́стьсѧ (-)[68] глъ цр҃цы [-][69] ѩ҆́ко съпроти́висѧ цр҃ю [-][70]. сúце (и҃) днесь мѹчи́телницы же́ны про́чихъ кнѧзеи прьскихъ и҃ ме́дскихъ, оу҆слы́шатъ цр҃ю реченнаѧ ѿ҆ неѧ, дрьзнѹтъ тáкоже бесчествовати мѹжї́и свои҃ а҃ще лю́бо є҃сть цр҃ю повели҃ цр҃скимъ повеле́нїемъ, и҃ да напи́шетъ по оу҆стáвѹ ме́дъскомѹ и҃ прьскомѹ да не бѹдетъ и҃нако, ниже да внидетъ кто́мѹ цр҃ца къ немѹ. и҃ цр҃тво є҃мѹ҃ да предасть цр҃ь (-)[71] лѹ́чшеи є҃мѹ҃. и҃ да бѹдетъ послѹшанъ оу҆стáвъ ѿ҆ цр҃ѧ, и҃же сътвори́тъ въ (всемъ) цр҃тві҃и є҃го. и҃ сúце всѧ҃ же́ны възложатъ честь на мѹжи своѧ҃, ѿ҆ (вели́ка дáже и҃ од мáла)[72]. и҃ годѣ бы́сть сло́во предъ цр҃емъ, и҃ власти҃ми. и҃ сътворѝ цр҃ь ѩ҆́коже рече (є҃мѹ) мѹхéи, и҃ посла҃ (кни́ги) къ (всѣмъ влáстелемъ своúмъ)[73], [къ власти҃ и҃ власти҃][74] по глу҃ и҃хъ. ѩ҆́ко да (бои҃тсѧ и҃ же́ны, оу҆тверди́тсѧ всѧ́комѹ мѹжу влáсть)[75] в (домѹ є҃го)[76], [ѩ҆́коже и҃ ѩ҆зы́ки҃ людї́и ко́ждо и҃][77].

лим мармуром, і *були* покривала з різнорідними візерунками, і на них, наче виростали, галузки ґранатових яблук. **7** І посуд *був* золотий і срібний та з антракійського і киликійського каменя, що були оціннені на 30000 талантів золота, і багато вина, яке пив сам цар. **8** І цей бенкет не був за установленим законом, таким бо був царський наказ до всіх страшин його дому. І він заповів економам виконати бажання людей. **9** Також і цариця Астина зробила бенкет жінкам в царському домі *тоді,* коли цар Артаксеркс. **10** У сьомому дні він уприємнював свій ум вином і сказав Аманові, і Вазанові, і Тарові, і Варазові, і Заталтавові, і Аватазові, і Тараві, – сімом євнухам, які служили перед царем, **11** ввести перед нього царицю Астину, щоб поставити її царицею і покласти на неї царський вінець, і показати її всім начальникам народів, тому що вона була прекрасною. **12** І цариця Астина не послухалася його, щоб прийти з євнухами. І цар засмутився і розгнівався. І його гнів в ньому розгорівся, **13** і він сказав своїм друзям: Так сказала Астина. Отже, задля цього зробіть закон і суд про це. **14** І приступили до нього Аркесей, і Сарсотей, і Малисеар, перські і мидські начальники, які бачили царське лице і які сиділи першими біля царя, **15** і сповістили йому за законом, що належиться зробити цариці Астині, яка не виконала наказу царя Артаксеркса, бо не прийшла з євнухами. **16** І сказав Мухей перед царем і боярами: Цариця Астина засоромила не одного царя, але й усіх князів і начальників, що перед царем. **17** І визнаним буде слово цариці, що вона протиставилася цареві. **18** Так і сьогодні володарки, жінки інших перських і мидських князів, почують сказане нею цареві, відважаться так само нешанувати своїх мужів. **19** Якщо є миле цареві, – накажи царським наказом. І хай напишиться за мидським і перським приписом, хай не буде інакше, ані хай більше не ввійде до нього цариця, і її царство хай цар дасть кращій від неї. **20** І хай вислуханим буде припис царя, який він зробить в усім його царстві. І так всі жінки, від великого аж і до малого, віддадуть пошану своїм мужам. **21** І любим було слово перед царем і властями. І цар зробив так, як сказав йому Мухей. **22** І він послав письма до всіх своїх володарів, до влади і влади за їхнім словом, щоб боялися їхні жінки. Закріпилася за кожним чоловіком влада в його домі, так як і мова народу, кожного з них.

Глава 2

1 І після цих слів спинився цар від гніву і більше не згадав Астини, пам'ятаючи те, що сказав, як її засудив. **2** І сказали його царські слуги: Хай цареві пошукають невин них гарних видом дівчат. **3** І хай цар поставить шукача в усіх країнах свого царства, хай зберуть дівчат-дів гарних на вид до міста Сусани, до жіночого покою, і хай віддадуть царському євнухові, що стереже, і хай він дасть одіж та інші потреби. **4** Яку цар полюбить, хай поставить на місце Астини. І сподобалося цареві, і він так зробив. **5** І був юдейський чоловік в місті Сусані, ім'я йому Мардохей, син Аїрів, сина Семаїнового, сина Кисового, з племені Веніямина, **6** який був полонений з Єрусалиму вавилонським царем *Навходоносором. црс4. 24
7 І в нього була дівчина з племені Амінадава, батька його брата, їй ім'я Естира, дочка його вуйка. І дівчина була гарна і вродлива. По смерті ж її батьків Мардохей прийняв її замість дочки. **8** І коли вони почули царське слово і його закон, зібралося ж багато дівчат у місті Сусані під рукою Ґаня, і Естира була прийнята до царського дому рукою Ґаня, що був охоронцем жінок. **9** І цар полюбив дівчину своїми очима, і вона знайшла ласку перед ним, і він поспішився давати дари для її влаштування, і дати їй з царського дому сім дівчат, що служили, і догляд за дівчиною її зробив прегарною в жіночому домі. **10** І Естира не виявила свого народу і свій рід, бо Мардохей заповів їй не сповістити. **11** І Мардохей кожного дня виходив напроти жіночого дому, щоб вивідати про стан Естири, щоб їй не робили. **12** Бо таким був час дівчини, щоб ввійти до царя, коли сповнився закон 12-х місяців, бо так сповнювалися дні очищення: шість місяців в пахощах і в жіночих справах, шість місяців намазувалась оливковим миром. **13** І тоді вона приходила до царя, і все, що лиш вона сказала, він їй давав, коли йшов з нею з жіночого дому і аж до царського дому. **14** І вона на вечір входила і вранці вона поверталася до жіночого дому, до іншого царського євнуха під руку охоронця спальні, – і вона більше не приходила до царя, але хіба що буде покликана по імені. **15** І коли настав жереб Естери, дочки Амінадава, брата Мардохеєвого батька, який взяв її собі за дочку, ввійти до царя, вона не додала нічого до того, що запо-

Гла, в·

По словесе́хъ сі́й оу҃ста́висѧ ц҃рь ѡ҃ гнѣва. и҆ не вѣспомануⷭ ктомоу҃ а҆сти́ны, вѣспомина́ѧи е҆ли́ко гла (-)[1] на́ко о҆суди́ е҆ѧ̀. и҆ рѣша [ц҃рви][2] [слуги е҆го][3], да взыи́щутъ ц҃рю дв҃цы нерастлѣнны кра́сны зракомъ. и҆ да поста́вятъ ц҃рь ѣ҆зыска́теля, въ всѣхъ страна́хъ ц҃рствїѧ своего́. (-)[4] да съберу́тъ дв҃цы дѣвъствени́и, доброзра́чны, къ суса́ну граду в чертого́мъ же́нъскіи. и҆ да ѡ҃даду́ е҆вну́хови ц҃реву (е҆же стреже́тъ)[5], и҆ да да҆ (одеж҃да)[6] и҆ прочіи потре́бы, (и҆же ю҆̀ възлю́битъ ц҃рь)[7]. да (поста́витъ)[8] въ а҆сти́ны мѣсто, и҆ годѣ бы́сть ц҃рю (-)[9], и҆ съ҆твори́ та́ко. и҆ мужъ бѣ҆ і҆оу҃де́искіи в суса́нѣ гра́дѣ (-)[10] и҆ма́ ему҃ мардохе́и, сы́нъ а҆и́ровъ, сы́на (симаи́на)[11], сы́на (кіи́сова)[12], ѡ҃ пле́мени вениами́ина, и҆же ба́ше племе́нъ ѡ҃ і҆ерли́ма (-)[13] *(навходосо́ромъ)[14] ц҃ремъ вавѵ̀лонъскимъ. и҆ ба́- а҃ ч҃ р҃д
ше ему҃ дв҃ца (-)[15] (ѡ҃ племена)[16] аминода́вла бра́та ѡ҃ц҃а его́, (-)[17] и҆ма́ е҆и҆ е҆сди́нъ (дщѝ оу҃а его· и҆ ба́ше дв҃ца кра́сна и҆ доброзра́чна). по преставле́нїи же роди́тели е҆ѧ̀, [прїа́ ю҆̀ мардохе́и въ дщере мѣсто][18] (-)[19]. и҆ вънегда оу҃слы́шанъ бысть [гл҃ъ ц҃ревъ][20] [и҆ зако́нъ его][21]. собра́ша же дв҃ца мно́ги в суса́нѣ гра́дѣ по рукою (га́на)[22]. и҆ бы́сть поа́та е҆сди́нъ в [до҃ ц҃ревъ][23] (рукою га́на)[24], и҆же ба́ше храни́тель женьскіи. и҆ (оу҃любѝ ц҃рь дв҃цу о҆чи́ма своима)[25], и҆ о҆брѣте мл҃ть пре҃ ними. и҆ оу҃боржи (пристрою́ е҆и да́ры даа́ти)[26]. и҆ седмь дв҃цъ и҆же стоа́ху да́ти е҆и и҆з до́му ц҃рева. и҆ пристроа дв҃цѣ е҆ѧ̀ оу҃добрѣла (-)[27] в дому҃ же́нъствѣмъ. и҆ не повѣда е҆сди҃ люди́и своихъ и҆ ро́ду (своего́). мардохе́и бо заповѣда е҆и не вѣзвѣщати, [и][28] на вса́къ дн҃ь мардохе́и вънсхожа́ше противу҃ до́му же́нъскаго оу҃вѣдѣти (ми́ръ е҆сди́ри что́ бы съ҆твори́ли е҆и)[29]. сице́ бо бѣ҆ врема дв҃цъ и҆же вни́ти къ ц҃рю, е҆гда и҆спо́лнѧ́ѧсѧ (зако́нъ), в҃і мц҃ь, на́ко та́ко напо́лна́ѧхусѧ дніе о҆чище́нїю, [ѕ҃ мц҃ь][30], (въ а҆рома́та҃, и҆ въ пристро́а҃ женьскѝ)[31] [ѕ҃ мц҃ь][32] (нама́зующисѧ ми́ромъ о҆ле́о҆вымъ)[33], и҆ тогда прихожда́ше къ ц҃реви. и҆ все и҆же а҆ще рече дада́ше е҆и. прїитѝ с не́ю и҆з дому҃ же́нъскаго да́же (и҆) до до́му ц҃рева. (и҆) на вечеръ та҆ бѣ҆ прихода́ѧи. и҆ заоу҃тра бѣ҆ вънзвраща́ющисѧ к до́му же́нъскому къ другому (-)[34] е҆вну́ху ц҃реву (по руцѣ҆ храни́телю ло́жницѣ)[35], и҆ не прихожда́ше па́ки къ ц҃рю. а҆ще е҆гда не бу҃детъ позва́на и҆менемъ. (и҆) внегда (достунѝ жре́бїи)[36] е҆сди́нъ дщери а҆минода́вли, бра́та ѡ҃ц҃а мардохе́ова [и҆же поа́лъ ю҆̀ себѣ҆ въ дщери мѣсто][37], прїитѝ къ ц҃реви ничто́же приложѝ

ѣ́же заповѣ́да [ѣ́и][38] ѣ̂внꙋхъ храни́тель же́ньскїи. бѣ̀ бо̀ ѣ̂сдѝръ о̀брѣта́ющи мл҃ть пр҃ѣ̀ всѣ́ми зра́ки́ми ѥ̀. и̂ бы́сть пола́та ѣ̂сдѝръ ѥ̀ко̀ [ц҃рю а̂рта҃ксе́рксꙋ][39] въ в҃і мц҃ь и̂́же е̂́сть а̂да́ръ, в [лѣ́то седмо́е][40] ц҃рт҃ва ѣ̂го. и̂ о̀блюбѝ ц҃рь ѣ̂сдѝръ [па́че вс҃ѣ̀ дв҃цы дв҃ственны́и][41], и̂ о̀брѣ́те блг҃ть па́ вс҃ѣ̀ (-)[42] и̂ во̀ложѝ (-)[43] вѣнецъ ц҃рскїи [-][44] (на главꙋ ѣ̂ѥ). и̂ сътворѝ ц҃рь пи́ръ [вели́къ][45], всѣ́м̀ вельмо́жамъ свои́мъ, и̂ рабо́мъ (свои́) [з҃ дніи][46], и̂ во̀несе бра́ ѣ̂сдѝрѣ́ и̂ сотворѝ оу̂тѣ́хꙋ (з҃ѣ́ла́мъ ѣ̂го)[47], мардохе́и же слꙋ́жаше въ дворѣ̀ [ц҃ревѣ̀][48]. [и̂][49] ѣ̂сдѝр же не повѣ́да́ющи рода своѣ̂го, [ни̂ лю́дїи свои́хъ][50]. сице бо̀ заповѣ́да е́и мардохе́и боа́тиса ба и̂ твори́ти за́повѣди ѣ̂го. ꙗ́коже ба́ше [оу̂твръдила́са][51] с ни́мъ (во́ дн҃и ты҃), (-)[52] ѣ̂сдѝр (же) не и̂змѣни о̀бы́чаа своѣ̂го. (нача́нѣ́йшїи стра́жи ло́жа ѣ̂го, і̂ о̀скорблени бы́ша два ѣ̂внꙋха (-)[53])[54], ꙗ́ко пр҃ѣ̀почтенъ бы́сть мардохе́и, (-)[55] и̂ска́хꙋ оу̂би́ти а̂рта҃ксе́рса ц҃ра. и̂ вънзвѣсти́ша [сло́во мардохею][56], и̂ сказа ѣ̂сдѝри, (-)[57] о̂на́ (же) повѣ́да ц҃рю ꙗ́же навѣтꙋ́ютъ. ц҃рь же и̂спыта дв҃ꙋ ѣ̂внꙋхо́в҃, (і̂ и̂сповѣ́да́шася.) и̂ (сего ради) о̀бѣси и̂̃. и̂ повелѣ̀ ц҃рь положи́ти на па́мать въ ц҃рьстеи кни́гохрани́телницы. о̂ бл҃гоꙋ́мїи мардохео́вѣ въ похва́лꙋ.

вів їй євнух, – сторож жінок. Бо Естира знаходила ласку перед всіма, що її бачили. **16** І Естира була приведена до царя Артаксеркса у 12-му місяці, який є Адар, у сьомому році його царства. **17** І цар полюбив Естиру понад всіх дівчат-дівиць, і вона знайшла ласку понад всіх. І він поклав царський вінець на її голову, **18** і цар зробив великий бенкет всім своїм вельможам і своїм рабам на 7 днів, і вивищив весілля Естери, і зробив потіху його землям. **19** Мардохей же служив в царському дворі, **20** і Естир же не об'явила свого роду ані свого народу, бо так заповів їй Мардохей: боятися Бога і виконувати його заповіді. Так як була, скріпилася з ним, у дні ті Естира ж не змінила своєї поведінки. **21** Головні сторожі його спальні, оба євнухи, й були ображені, тому що вшанували Мардохея. Вони шукали вбити царя Артаксеркса **22** і сповістили слово Мардохеєві, і він сказав Естері. Вона ж сказала цареві те, що задумують. **23** Цар же допитав двох євнухів – і вони визнали. І задля цього він їх повісив. І цар наказав поставити на пам'ять в царській бібліотеці, в похвалу про добру поведінку Мардохея.

гл҃а, г҃.

(по)[1] сѝхъ прослави ц҃рь а̂рта҃ксе́рксъ а̂мана сы́на а̂мададꙋ́ина (вꙋсе́йскаго)[2], и̂ вънзнесе ѣ̂го и̂ пр҃ѣ̀почиташе всѣ́хъ дрꙋговъ ѣ̂го, и̂ вс҃и и̂́же вънъ дворѣ̀ [ц҃ра][3] поклона́хꙋсѧ ѣ̂мꙋ, сѝце бо̀ повелѣ̀ ц҃рь твори́ти. мардохе́и же не кла́нѧшесѧ ѣ̂мꙋ, и̂ гл҃аша (вс҃и рабѝ) и̂́же вънъ дворѣ̀ ц҃ревѣ̀ мардохе́ю. мардохе́ю что̀ ради преступа́еши за́повѣдь ц҃ревꙋ, по всѧ же дн҃и гл҃ахꙋ ѣ̂мꙋ и̂ не послꙋ́шаше и̂́хъ. и̂ вънзвѣ́стиша а̂ма́нꙋ, ꙗ́ко мардохе́и (сънротивла́етсѧ повелѣ́нїю ц҃рвꙋ)[4]. и̂ повѣ́да и̂́мъ мардохе́и ꙗ́ко і̂оу̂де́ѧнинъ ѣ̂сть. и̂ ви́дѣ а̂манъ ꙗ́ко не покла́на́етсѧ ѣ̂мꙋ мардохе́и, [и̂][5] разъгнѣ́васѧ зѣ́ло. и̂ вънсхотѣ погꙋбити (вс҃ѧ) [і̂оу̂де́ѧ, и́же съ всѣ́мъ ц҃рьствꙋ а̂рта҃ксе́рксовѣ][6], и̂ сътвори́ти совѣ́тъ. в лѣ́то (же), в҃і, ц҃рт҃ва а̂рта҃ксе́рксова (-)[7] мета́ша жре́бїи дн҃ь ѡ̑ дн҃а, и мц҃ь ѡ̑ мц҃а. ꙗ́ко погꙋби́ти вънъ ѣ̂ди́нъ дн҃ь р҃ѳ̂ мардохе́овъ. и̂ паде жре́бїи вънъ дї [дн҃ь][8] мц҃а, и́же е̂́сть а̂да́ръ. и̂ гл҃а а̂манъ ко̀ ц҃рю а̂рта҃ксе́рксꙋ гл҃а, е̂́сть лю́ди разсїа́ны вънъ (всѣ́хъ) ꙗ́зы́цѣхъ, по всеи́ земли ц҃рт҃ва твоѣ̂го. [и̂][9] зако́нъ и̂̃ и̂ноѡ̑бра́ны́и (и̂ стра́нны́и), паче вс҃ѣ̀ ꙗ́зы́ко̀. (и̂) зако́на ц҃рьска не слꙋша́ютъ, (не наоу̂стихъ)[10] ц҃рю о̂ставити и̂́хъ. (и̂) а́ще годѣ̀ е̂́сть ц҃рви да повелитъ по-

Глава 3

1 І після цього цар Артаксеркс прославив Амана, сина Амадатуїного, Вусейського, і підняв його і вшанував понад всіх його друзів. 2 І всі, що *були* в дворі царя, покланялися йому, бо так цар наказав чинити. Мардохей же йому не кланявся. **3** І сказали всі раби, що в царському дворі, Мардохеєві: Мардохеє, задля чого ти переступаєш царську заповідь? **4** Кожного ж дня йому говорили, і він їх не слухався. І сповістили Аманові, що Мардохей протиставиться царському наказові. І сказав їм Мардохей, що він є юдеєм. **5** І Аман побачив, що Мардохей йому не кланяється, і дуже розгнівався, **6** і захотів вигубити всіх юдеїв, що в усьому царстві Артаксерксовім. **7** І зробили нараду. В 12-му ж році Артаксерксового царства кинули жереб з дня на день і місяць на місяць, щоб в одному дні вигубити рід Мардохея. І жереб випав на 14-ий день місяця, який є Адар. **8** І сказав Аман до царя Артаксеркса, кажучи: Є народ розсіяний між всіма народами по всій землі твого царства, і їхній закон відрізняється і є чужий понад всі народи, і царського закону вони не слухаються – я не судив їх цареві

оставити. **9** І якщо цар вважає, хай вирішить їх вигубити, я ж запишу до царської скарбниці 10000 талантів срібла. **10** І цар, знявши свій перстень зі своєї руки, і дав Аманові, щоб запечатати письмо, що написане проти юдеїв. **11** І сказав цар Аманові: Отож срібло ти собі тримай, народові ж зроби як хочеш. **12** І покликано царських писарів в 13-му дні першого місяця, і вони написали, так як їм наказав Аман: Воєводам і начальникам по всіх країнах від Індійської області і аж до Ефіопії, 127-м країнам, володарям над народами – за їхньою мовою. За наказом царя Артаксеркса. **13a** І Аман послав з листом послів до всього Артаксерксового царства, щоб вигубити жидівський рід в одному дні, 12-го місяця, що є Адар, і щоб розграбувати їхній маєток. **13b** Вміст же листа був таким: Великий цар Артаксеркс начальникам 127-х країн і місцевим володарям, що від Індійської землі і аж до Ефіопії, так пише: **13c** Я запанував над багатьма народами, і я опанував всю вселенну, і я піднесений не сміливістю влади, а лагідністю, і постійно пануючи тихістю, забажав подати нашим підвладним безклопітне життя, і зберігаючи своє царство без клопоту і без бурі аж до кінця, й обновити всіма людьми бажаний мир. **13d** І, отже, коли я запитав моїх радників, як це можна довершити, він, що у нас промовистий розумністю і незмінно закріплений в добрім помислі і твердій вірі, і одержав друге місце в царських *справах*, Аман, **13e** сказав нам, *що* в усіх племенах, що у всесвіті, змішаний є якийсь ворожий народ, що противиться законові в кожному народі. І вони завжди нехтують царськими наказами, так що й не закріплюється те, що вами безвинно управляється від початку. **13f** І зрозумівши, що одинокий цей народ завжди противиться кожній людині зіпсуттям, заведенням же чужих законів і зміною, і ворожо настроєний до наших наказів, і доконує найгірше зло, щоб наше царство не одержало спокій і тишину, **13g** Ми, отже, наказали тих, що вам вказані в листах Аманом, який наставлений над царськими ділами і другий по нашому царі, всіх ворогів з жінками і дітьми, все коріння вигубити мечами без будь якого милосердя і пощади у 14-му дні 12-го місяця, що є Адар, поточного року. **13** Щоб ті, що віддавна і сьогодні є ворогами, в одному дні гірко пішли до пекла. І на дальший час спокійним і без клопоту нам проходило життя до кінця. **14** Листи ж послань були виставлені в країнах, і наказано було

губи́ти а҃· (҃ѕ же)[11] запишу̀ въ сокровище цр҃ево, ѯі, тала́нтъ сребра̀)[12]. и҆ снемъ цр҃ь пръсте҃ [свои́][13] (съ ру́ки свое́а҃ и҆) да̀ [-][14] а҆ма́ну, да запечатлѣ́етъ (писа́нїе), є҆́же напи́санно на і҆ѹ́дей· и҆ ре́че цр҃ь а҆ма́ну, сребро̀ оу҆́бо и҆́мѣви ты (себѣ), люде҃ же съ҆твори҆ ѩ҆́ко хощеши. и҆ призва́ни бы́ша писцы̀ цр҃еви, (въ ѓ҃і дн҃ь, м҃ца пр҃ьваго)[15]. и҆ написа́ша ѩ҆́коже повелѣ (и҆́мъ) а҆ма́нъ. воєво́дамъ и҆ нача́лникомъ по всѣ́хъ стра́нахъ, ѡ҆ и҆ндїи́скїа о҆́бласти, да́же и҆ до є҆фїо́пїи, ри҃з, стра́намъ нача́лствующимъ на҃ ѩ҆зыки по и҆́хъ ѩ҆зы́кѹ, по повелѣнїю а҆рта҃ксе́рда ц҃р҃а· и҆ посла̀ послы̀ съ писанїе́мъ (а҆ма́нъ), въ (всѣ̀) (ц҃р҃тво а҆рта҃ксе́рдово)[16], да побїю́ р҃о҃ жидовъ́скїи въ дн҃ь є҆ди́нъ. м҃ца ѣ҃, и҆́же є҆́сть а҆да́ръ, и҆ да въсхи́тя҃ и҆́мѣнїа и҆́хъ. писа́нїе же є҆пистолїи сице́во бѣ҃· Цр҃ь вели́кїи а҆рта҃ксе́рдъ, (нача́лствующи҆̀й, ри҃з, стра́намъ, и҆ по҆҃о҆бла́стнымъ вла́стеле҃ и҆́же ѡ҆ и҆ндїи́скїа землѝ, да́же и҆ до є҆фїо́пїи)[17] сїа́ пи́ше҃. на҃ мно́гими ц҃р҃ьствова ѩ҆зы́ки, и҆ всю́ о҆́бъдръжа̀ вселе́нную. (и҆) въсхо́тѣ не дрѣзостїю въ҆зно́си҆̀ о҆́бласти, но̀ кротостїю и҆ тихостїю всегда̀ права́а҃. (бе҃ма́те́жна жи́тїа о҆҃ѹстро́ити по҆҃ручнико҃ (на́ши҆̀)[18] (-)[19], и҆ цр҃твїе свое (бе҃мо́лвно и҆ неволнѹ́емо)[20] да҃ до конецъ соблюда́а҃· и҆ о҆́бновити жела́емыи всѣ́мъ чл҃комъ ми́ръ. (и҆) въспроси́вшѹ (-)[21] м҃и совѣ́тници (моа̀), ка́ко о҆҃ѹбо мо́щно є҆́сть сїе́ съврѣшити. и҆́же о҆҃ насъ цѣломѹдрїе́мъ пресловѹтыи, и҆ въ бл҃говолєнїи неи҆҃змѣ́нны и҆ твердѣи вѣ́рѣ о҆҃ѹтвержде́нъ, и҆ вто́рую часть въ цр҃ьскихъ (-)[22] полѹчи҆̀й, а҆манъ, сказа на҃ въ всѣ́хъ по вселе́ннѣи колѣнахъ смѣша́емыхъ вражебныхъ лю́дехъ нѣ́кихъ, зако́ну съпроти́вныхъ къ всѧ́кому ѩ҆зы́кѹ· и҆ (повелѣнїа цр҃ьска҃а всегда̀ небрегѹщих҆̀)[23], ко҆е́ же не твердѝтиса҃ є҆́же ѡ҆҃ [ва҃][24] непороч҃не прави́мо сънача́лне· (и҆̀) разумѣ́вше ѩ҆́ко се́и ѩ҆зы́ є҆ди́нъ, съпротивла́е҃тса҃ всегда всѧ́кому чл҃ку (развращенїе́мъ). о҆҃ѹставленїе́мъ же законовъ стра́нныхъ і҆ и҆҃змѣне́нїе҃. и҆ вражебнѣ о҆҃ѹстроа҃ мъ къ на́шимъ повеленїе́мъ, (и҆) злѣ́иша (зла́ съврѣшя҃а́)[25], дабы̀ цр҃твїе на́ше не полѹчило тихость и҆ смиренїе· Повелѣхо҃ о҆҃ѹбо сказовае́мыхъ вамъ, въ гра́мотахъ ѡ҆ а҆ма́на, о҆҃ѹчиненаго на вещехъ (цр҃ьскихъ), и҆ втораго (ѡ҆ ц҃р҃а)[26] на́шего· всѣ́хъ (враговъ) со жена́ми и҆ чады (ме́чи) погѹбити вѣ҃ко́ренне (-)[27], бе҃ всѧ́кїа ми́лости и҆ пощадѣнїа, въ дн҃ і҆ [дн҃и][28], ѣ҃ м҃ца (и҆́же є҆́сть) а҆да́ръ, наста́ѹщего лѣта. да бы́вши дре́вле и҆ нн҃ѣ враги въ є҆ди́номъ дн҃и го́рко въ а҆́дъ ше҃ше· (и҆) въ про́чее врема ти́хо и҆ безъмо́лвно (жи́тїе до конца намъ прохо́ди҆̀й)[29].

ѣпистолїи же послáнїемъ ѝзлагахусѧ по странамъ, ѝ повелѣно бы́сть всѣмъ [-][30] гото́вомъ быти въ (оу҃реченный дн҃ь)[31]. [-][32] цр҃ь же ѝ а҆манъ, пирующе наслажáхусѧ, [гра҃ же сѹса смѧтáшесѧ][33].

Гл҃а, д҃.

Мардухе́и же разумѣвъ замышлѧе́мое, (ѝ вс҃е ѣ́же творѧ́ше ц҃рь). раздра́ ры́зы своа ѝ о҆блечесѧ въ вретище, ѝ посыпасѧ пепело҃, (-)[1] скочи́в въ простра́нную оу҆ли́цу гра́да, (ѝ) возопи́ во́плѣ вели́кимъ (и горкі́й)· возимаѐсѧ ро́дъ ничто́же приступи́вый. ѝ прїи́де да́же до вратъ ц҃ревыхъ (-)[2], не лѣть бо҃ бѣ ѣ́мѹ внити въ дво́ръ, въ вретище о҆блечену, ѝ пепеломъ (о҆сы́пану сѹщу). ѝ въ всѧ́кои странѣ ѝдѣже показа́хусѧ писа́нїѧ [ц҃рева][3], во́пль (бѣ) ѝ плачъ ѝ ры́да́нїе превели́е їоу҆де́омъ, [ѝ][4] вретище ѝ пепелъ постила́хѹ себѣ· ѝ внидо́ша дв҃ы (ѩ҃ъ ѣ́дни́ри ц҃рцы) ѝ ѣвнухи (-)[5] ѝ възвѣсти́ша е́и, ѝ оу҆жасе́сѧ (ц҃рица зѣло)[6] бы́вшему. ѝ послѣ ры́зы облещи ма҃дохе́ѧ ѝ снѧти (вре́тище ѥ҃го)[7], [ѝ][8] не въсхотѣ прїѧти· Ѣ́дни́ръ же призва а҆хрáдеѧ сікопца своего́ предъстоѧ́щего е́и, ѝ послѣ (ѥ҃го) оу҆вѣ́дѣти (-)[9] ѡ҃ (мардухе́ѧ)[10] ѝстену, (что҃ ѣ́сть слу҃чьшееѧ)· Мардохе́и же сказа [е́и][11] бы́вшее, і҆ о҆бѣщáнїе ѣ́же о҆бѣщѣ а҆ма҃ ц҃рю въ сѣкровищный до́мъ (положи́ти), [і҃, тала́нтъ][12] (сребрѣ), да погуби́тъ їоу҆де́и· Ѝ писа́нїе (сложеное въ (сѹса́нѣ гра́дѣ)[13])[14] на погубле́нїе ѝхъ, (ѝ) даде [ѣ҆][15] (сікопцу) показа́ти ѣ́дни́ри. ѝ рече ѥ҃мѹ заповѣ́дати е́и, [ѝтѝ ѩ҃ъ ц҃рю (ѝ) моли́ти][16] (ѥ҃го), (да)[17] оу҆мо҃ръдни́тъ ѥ҃го о҃ лю́дехъ (своѝхъ)· помина́ющи дн҃ь смире́нїѧ своѥ҃го, на҆́ко въспита́на бы҃ въ рѹцѣ мое́и· зане҆ а҆ма́нъ вто́рыи ѡ҃ ц҃рѧ, гл҃а проти́вѹ на́мъ на сме́рть. призови г҃а ѝ гл҃и ц҃рю о҃ насъ, і҆ ѝзметъ на́съ ѡ҃ (го́рькїѧ) сме́рти· [Прїи́де же][18] а҆хрáдеи, (ѝ) повѣда [ѣ́дни́ри][19] вс҃ѧ гл҃ы (ма҃рдохе́о҃вы)[20]. [Ѝ][21] рече ѣ́дни́рь ѩ҃ъ а҆хрáдею ѝди к мардохею, ѝ ры́цы [ѥ҃мѹ][22] на҆́ко [о҆бы́чаѧ][23] (ц҃ревы вс҃ѧ)[24] вѣси, на҆́ко всѧ́къ ѡ҃ѹ ѝли женѣ, а҆́ще прїи́детъ ѩ҃ъ ц҃реви въ (внѹтрьнїи до҃)[25] не призва́нъ, нѣсть ѥ҃мѹ сѣсе́нїѧ. точїю к немѹже а҆́ще простретъ (-)[26] зла́тыи же́злъ, се́и спасенъ бѹ́детъ. (а҆ а́зъ)[27] нѣсмь звана внити ѩ҃ъ ц҃рю, ѣ҆е оу҆́же (л҃ дн҃їи)[28]. ѝ възвѣсти а҆хрáдеи мардохе́ю вс҃ѧ гл҃ы ѣ́дни́ры· Ѝ рече мардохе́и ѩ҃ъ а҆хрáдею, і҆ди ѝ ры́цы е́и (не мни҃ си ѣ́дни҃)[29] (въ мы́сли свое́и), на҆́ко ты҃ ѣ́дина сѣ́сешисѧ въ ц҃рствїи па́че вс҃ѣ їоу҆де́и. зане҆ а҆́ще преслу҃шаѣ́ши ѣ҆ сїе вре́ма ѡ҃ и҃нюде сѣсе́нїе ѝ покро́въ бѹдѣ́ їоу҆де́ѡ҃, ты҃ ѝ до́мъ ѡ҃ц҃а тво-

Глава 4

1 Мардухей же, зрозумівши задумане і все, що цар творив, роздер свою одіж і зодягнувся в мішковину, і посипав себе попелом, вискочивши на широку вулицю міста, і закликав великим і гірким криком: Вигублюється народ, що в нічому не переступив. **2** І він прийшов аж до царської брами, бо не годилося йому ввійти до двору зодягненим в мішковину і посипаним попелом. **3** І в усякій країні, де виголошували царське письмо, був крик і плач і превелике ридання юдеям, і стелили собі мішковину і попіл. **4** І ввійшли дівчата і скопці до цариці Естери та сповістили їй. І цариця дуже жахнулася тим, що сталося. І вона послала одіж, щоб зодягнути Мардохея і зняти його мішковину, і він не побажав прийняти. **5** Естир же покликала свого скопця Ахратея, що йшов перед нею, і вона його послала довідатися від Мардухея правду про те, що сталося. **7** Мардохей же сказав їй те, що сталося, і обіцянку, яку цареві обіцяв Аман, – покласти 10000 талантів срібла до скарбного дому, щоб вигубити юдеїв. **8** І письмо, покладене в місті Сусані на їх вигублення, дав його скопцеві, щоб показати Естирі. І він сказав йому заповісти їй піти до царя і благати його, що зробити його милостивим до народу свого, згадуючи день свого впокорення, що вона була вихована під моєю рукою. Тому що Аман, другий по царі, промовив проти нас на смерть. Приклич Господа і заговори до царя за нас. І *хай* спасе нас від гіркої смерті. **9** Прийшов же Ахратей і розповів Естирі всі Мардохеєві слова. **10** І сказала Естира до Ахратея: Піди до Мардохея і скажи йому, що **11** знаєш всі царські звичаї, що кожний чоловік чи жінка, що непокликаним прийде до царя, до внутрішнього дому, – немає йому спасіння. Лише кому лиш він простягне золоту палицю, – цей спасеться. А я не є покликана ввійти до царя ось уже 30 днів. **12** І сповістив Ахратей Мардохеєві всі Естирині слова. **13** І сказав Мардохей до Ахратея: Піди і скажи їй: Не думай собі, Естиро, у своїй думці, що ти одинока в царстві спасешся

понад усіх юдеїв. **14** Бо якщо не послухаєшся в цьому часі, з іншого місця буде юдеям спасіння і покров, *а* ти і дім твого батька – згините. І, хто знає, чи не на час цей ти стала царицею? **15** І Естир послала Ахратея до Мардохея, кажучи йому: **16** Іди і збери всіх юдеїв, яких знайдеш в місті Сусані. І постіть за мене, і не їжте ані не пийте впродовж трьох днів день і ніч, *а* я і мої служниці також не будемо їсти. І тоді я ввійду до царя поза законом, хоч і щоб мені трапилося згинути. **17** І пішовши Мардохей зробив так, як йому заповіла Естира, **17a** і помолився до Господа, згадуючи господні діла. І сказав: **17b** Господи! Господи! Царю! Вседержителю! Бо у твоїй владі є це все, і немає нікого, що противиться тобі своєю славою, коли бажаєш спасти Ізраїля. **17c** Адже Ти створив небо і землю, і все, що дивує людину під небесами, і Ти є Господом всього! І немає нікого, хто Тобі протиставиться, Господи! **17d** Ти знаєш усе. І Тобі, Господи, все відоме! Що не з клятви, ані не з гордості, ані не з любові до слави я це зробив, щоб не поклонитися прегордому Аманові. І що я зволив би цілувати і підошви його ніг за ізраїлеве спасіння. **17e** Але я це зробив, щоб не дати чоловікові слави понад божу славу. І не поклонюся нікому, хіба моєму Господові! І не зроблю це в гордості! **17f** І тепер, Господи Боже! Царю! пощади твій народ, бо дивляться на нас, щоб вигубити, і побажали вигубити твоє насліддя, що від початку. **17g** І не погорди твоїм насліддям, яке Ти собі викупив з Єгипту, **17h** вислухай мою молитву і змилосердься над своїм насліддям, поверни наш плач на радість, щоб, живучи, ми хвалили твоє ім'я, Господи! І не вигуби уста тих, що тебе хвалять, Господи! **17i** І ввесь Ізраїль кричав зі сильним зідханням, бо смерть є перед їхніми очима. **17k** І Естира ж, цариця, перелякана через смерть батьків, прийшла до Господа. І скинувши одіж своєї слави вона зодягнулася в одіж приниження і плачу, і замість дорогих і запашних мазей, посипала свою голову попелом і гноєм – і дуже принизила своє тіло. І кожне місце своєї радості наповнила своїм плетеним волоссям і молилася до Господа Бога ізраїльського. І сказала: **17l** Господи мій! Царю наш! Ти сам один поможи мені одній, що немає помічника, хіба лиш Тебе, бо моя біда на моїх руках. **17m** Я чула від мого народження в племені моєї родини, що Ти, Господи, взяв Ізраїля з усіх народів, і наших батьків – з усіх їхніх прабатьків на вічне насліддя, і зробив їм

ѣго погибнете. и кто вѣсть аще въ врема сіе цр҃твовала ѣси. и посла ѣдинъ (ахрадеа)[30] къ мардохею глющи (емоу). иди (и) събери [вса][31] іоудеа, ихже (обрашеши) в сусанѣ [градѣ][32], и постите мене ради, и не сте ани піете по трі дни, (дньмь и нощь)[33]. [-][34] азъ [-][35] и служебницы моа такоже не имамы сти. и тогда вниду къ црю кромѣ закона да аще и погибноути боудетъ ми. и ше мардохеи (и) сътвори якоже заповѣда емоу ѣдинъ. и молися гви поминающе (-)[36] дѣла гня. и рѣ ги ги црю вседръжителю, яко въ власти твоеи сіе все ѣсть, и нѣсть противлашеся тебѣ (никтоже славою своею), вънегда въсхощеши спасти іиля. яко ты сътвори нбо и землю, и все оудивлающее (члка) подъ нбсемь. и гь ѣси всѣхъ, и нѣ иже противіися тебѣ ги, ты вса вѣси [и][37] ты (вса) знаеши ги. яко не въ клатвѣ, ни в гордости, ниже въ тщеславіи сътворихъ ѣе, ѣже не поклонитиса прегордому аману. (и) яко бляговолѧ бы лобзати (и) плесноу его, сѣсенія ради іилева. но (сіа сътворихъ)[38], да не воздаа слабы члку, паче слабы бжіа. и не поклонюся никомоуже, развѣ (-)[39] гу моему, и не сътворю сіа въ гордости. и нѣ ги бе црю [-][40] пощади люди твоа, яко зазираютъ намъ въ погибель. и вождельша погубити, ѣже изначала наслѣдіе твое. (и) не презри достоаніе твое, ѣже [избавилъ ѣси себѣ][41] ѡ [-][42] ѣгупта. оуслыши мльтвоу мою, и оумрдися на наслѣдіемъ своимъ. (-)[43] обрати рыданіе наше въ веселіе, да живоуще въсхвалимъ [има твое][44] ги. и не погуби оустъ въсхвалающихъ та [ги][45]. и весь іиль вопіаше (съ воздыханіемъ крѣпкимь)[46], яко смрть (-)[47] пре очима ихъ ѣсть. и ѣдинъ (же) црца (оустрашена смрти ради (родителеи), прінде къ гу)[48] (-)[49]. и снемъши рызы славы своеа, (и) облечеся в рызы тѣсноты и плача. и в мѣсто мноцѣныхъ масти и благовонныхъ, пепеломъ и гноемъ посыпа главу свою и плоть свою смирі зѣло. и кождо мѣсто [-][50] веселіа своего, исполни сплетены власъ своихъ. и молися гу бу іилеву. и рече ги мои црю нашъ, ты самъ ѣдинъ помози ми ѣдинои. (-)[51] не имѣющеи помощи развѣ тебе, яко бѣда моа на руку мою. азъ слышахъ ѡ рожениа моего, въ племени ѡчества моего. яко ты ги прія иля ѡ всѣхъ языкъ, и ѡцъ нашихъ ѡ всѣхъ праѡцъ и в наслѣдіе вѣчное, и съторилъ ѣси и елика гла. и нѣ сгрѣшихомъ пре тобою, и предалъ ѣси на в руцѣ врагъ на-

шихъ, зане́ (же) сла́вихомъ бо́ги и҃хъ. пра́ведень҃ ѣси г҃и, и҆ нн҃ѣ не довлѣ́ю ли въ горе́сти рабо́ты на́шея. но̀ [положи́лъ ѣси][52] рꙋцѣ҆ и҆ на рꙋки и҃до҃ и҃хъ, и҆зати заповѣдь ꙋ҆стъ твои҃ и҆ погꙋби́ти наслѣдїе твое, и҆ запечатлѣти ꙋ҆ста хвала́щи́хъ тѧ, и҆ ꙋ҆гаси́ти сла́вꙋ хра́ма твоѣ́го, и҆ о҆лта́рь твои. и҆ ѻ҆твори́ти ꙋ҆ста̀ на́зыкомъ, въ ꙋ҆гожденїа сꙋ́етнаа и҆ ꙋ҆ди́вити ц҃ра плотнаго въ вѣки. не преда́и г҃и скꙋ́петра твоѣ́го и҃же не сꙋть. и҆ да не посмѣю́тсѧ въ паде́нїи на́шемъ· но̀ ѻ҆брати совѣ́тъ и҃хъ на́ на́ѧ, наченшаго (-)[53] на на́съ (ѡ҃мы́сти, и҆) въ притчю положи́· Ломани г҃и [и҆][54] позна́и въ врема скорби на́шея, и҆ мене сподоби дрꙋзновенїа· Ц҃рю (и҆ ѣ҃е)[55] всѣкоа (блг҃ти)[56] дрꙋжителю, да́ѣ҆ сло́во ꙋ҆́мно въ ꙋ҆ста́хъ мои҃ пре҃ львомъ, и҆ премѣни҃ сре҃ це҃ его̀ в҃ ненавиденїе, воюю́щихъ на ны въ и҆стребленїе е҆го̀, и҆ с҃ ни́мъ совѣ́тꙋющи҃· На́съ же и҆зми́ рꙋко́ю твое́ю, и помози́ мѝ е҆ди́ноу [-][57] не и҃мꙋ́щеи (никогѡ҃), токмо тебе г҃и· всѣ́хъ ра́зꙋмъ и҃маши и҆ вѣси, на́ко вꙁненави́дѣхъ сла́вꙋ безако́нныхъ҃, и҆ гнꙋша́юсѧ ложа́ необрѣзаи҃ныхъ, и҆ всѧ́кого и҃ноплеменника· Ты вѣси нꙋ́жꙋ мою҃ на́ко вꙁгнꙋ́шасѧ зна́менїа го́рдости моеа́. и҃же е҆́сть на главѣ моеи́ во дн҃ѣ҃ виденїа моѣ́го, вꙁгнꙋ́шаю́сѧ е҆го̀ на́ко рꙋ́бищъ посквернены́хъ, и҆ не ношꙋ́ е҆го̀ въ дн҃ь молча́нїа моѣ́го. и҆ не на́сть раба̀ твоа ѹ҃ трапе́зы а҃мано́вы, и҆ не прослáвѣ҃сѧ въ пирѣ ц҃ревѣ, ниже́ пїѧ҃ вино̀ требя́щъ и҃дольскі҃и, и҆ не вꙁвеселя́сѧ раба̀ твоа во дн҃ь премѣненїа [-][58] да́же до нн҃ѣ· Ꙋчїю ѻ҆ тебѣ (на тѧ) (-)[59] ѣ҃е а҃враа́мовъ, ѣ҃е могїи на всѣ́хъ ꙋ҆слы́ши гла́съ безнадежны́ѣ҃ і҆ и҆́збави на́съ ѡ҃ рꙋки лꙋкавнꙋ́ю́щи҃и҃. і҆ и҆зми мѧ ѡ҃ стра́ха моѣ́го·

Гл҃а, ѣ҃·

И҆бысть (по)[1] трехъ дн҃ехъ е҃ѣ҃а преста̀ моли́тисѧ, съвлечесѧ съ ри́зъ скорбныхъ, и҆ ѻ҆блечесѧ в ри́зы свѣ́тлыа [-][2]. и҆ бысть добро̀зрачна призыва́ющи всѣ́вѝца ѣ҃а и҆ спи́сителѧ· (и҃) взѧ̀ двѣ҃ дв҃цѣ҃ [съ собою̀][3] (да и҆детъ҃) (-)[4] (пре҃зра́щи е҆ди́на)[5] (-)[6], дрꙋга́ѧ же послѣдꙋ́ющи да ѻ҆блегча́е҃ ри́зы еѧ̀. и҆ сїѧ и҃мꙋ́щи мла́дость красоты своеѧ́, и҆ лице е҆ѧ̀ ѻ҆пꙋсклабла́ющисѧ на́ко прелюбивѣ́ши, но̀ сре҃це е҆ѧ̀ стена́ше ѡ҃ стра́ха, и҆ проше҃ше вс҃ѧ двери ст҃а̀ пре҃ ц҃ремъ· (Ц҃рь же)[7] седа́ше на пр҃толѣ ц҃рства своѣ́го, (ѻ҆болченъ въ ри́зы зла́ты)[8] (съ)[9] ка́менїемъ҃ мно́гоцѣ҃нны҃и҃, и҆ ба́ше стра́шенъ зѣло̀. и҆ вꙁведъ лице свое ѻ҆гневи҃но (-)[10],

те, що сказав. **17n** І тепер ми згрішили перед тобою. І Ти нас видав в руки наших ворогів, тому що ж ми прославляли їхніх богів. Ти є праведний, Господи. **17o** І чи тепер не досить гіркоти нашого рабства? Але Ти поклав їхні руки на руки їхніх ідолів, щоб вигубити заповідь твоїх уст, і вигубити твоє насліддя, і запечатати уста тих, що тебе хвалять, і згасити славу твого храму і твій жертовник, **17p** і відкрити уста народів на славу марноти, і дивовижним вчинити тілесного царя навіки. **17q** Не видай, Господи, твій скипетр тим, що не є. І хай не насміхаються з нашого упадку. Але проти них поверни їхню раду, тому що він почав проти нас, відомсти і зроби притчею. **17r** Згадай, Господи, і дай себе знати в часі нашої скорботи. І зроби мене мужньою, Царю і Боже, що держиш всяку ласку. **17s** Дай розумне слово в мої уста перед левом і зміни його серце на зненавидження тих, що воюють проти нас, на вигублення його та його однодумців. **17t** Нас же спаси твоєю рукою, і поможи мені одній, що немає нікого, хіба лиш тебе, Господи. **17u** Ти маєш знання всього і знаєш, що я зненавиділа славу беззаконних і гиджу ложем необрізаних і чужинця кожного. **17w** Ти знаєш моє горе, що я згидувала знаком моєї гордості, який є на моїй голові, в днях моєї появи. Гиджу ним, як шматою нечистоти, і не ношу його в днях мого мовчання. **17x** І твоя раба не їла з Аманового столу, і я не прославила на царському бенкеті ані я не пила вина ідольських жертв. **17y** І твоя рабиня не зраділа від дня переміни аж донині, хіба тільки Тобою. Тобою, Боже Авраама! **17z** Боже, що маєш владу над усім, вислухай голос безнадійних і спаси нас з руки тих, що чинять зло, і спаси мене від мого страху.

Глава 5

1 І сталося, що по трьох днях, як вона перестала молитися, зняла одіж скорботи і зодягнулася у світлу одіж. **1a** І була красивою, прикликавши всевидючого Бога і Спасителя. І вона взяла з собою двох служниць, щоб піти, одна ішла попереду, друга ж за нею, щоб підтримати її одіж. **1b** І вона, маючи молодість своєї краси, і її лице *було* веселе як дуже любої, а її серце стогнало від страху. **1c** І пройшовши всі двері вона стала перед царем. Цар же сидів на престолі свого царства зодягнений в золоту одіж з дорогоцінним камінням і був дуже страшний. **1d** І піднявши своє огневидне лице він поглянув великим гнівом – і цариця впала, і змінилося її

лице в послабленні, і вона схилилася на голову дівчини, що йшла попереду. **1e** І Бог змінив царський дух на лагідність, і поспішивши він зійшов зі свого престолу і прийняв її з любов'ю своїми руками, доки не встала, і потішив її мирними словами. І сказав їй: **1f** Що з тобою, Естиро? Я є як твій брат. Будь сміліва – не помреш, бо це наш загальний наказ. Ходи! **2** І цар взяв золоту палицю, поклав її на шию, – і Естира поцілувала палицю. І він сказав: Заговори до мене. **2a** І вона сказала йому: Я бачу тебе, мій пане, як божого ангела. І моє серце жахнулося від страху твоєї слави, адже ти є подиву гідний, пане. І твоє лице має велику ласку. **2b** І як вона говорила до нього, вона впала від свого ослаблення. І цар злякався, і всі його раби її потішали. **3** І сказав цар: Що бажаєш, Естиро, і яке твоє прохання? Буде тобі аж і до половини мого царства. **4** І сказала Естира: День мого празнику! Отже, якщо вгодно, прийди царю з Аманом на бенкет, який я сьогодні роблю. **5** І сказав цар: Поспішіться, підіть по Амана, щоб ми виконали Естирине слово і обидва прийшли на бенкет, який зробила Естира. **6** Під час бенкету ж сказав цар до Естири: Що тобі є, царице Естиро, і який є помисл твого прохання? Дам тобі й до половини мого царства, і зробимо тобі те, що хочеш. **7** І сказала Естира: Моє прохання і мій задум – **8** якщо я знайшла ласку перед царем, хай прийде цар і Аман завтра на бенкет, який я знову їм зроблю. **9** Аман вийшов дуже радісним і веселим від царя. Побачивши ж Мардохея, юдея, у царському дворі, що він не порушився і не поклонився перед ним, і дуже розлютився. **10** І прийшов до свого дому він, послав і покликав своїх приятелів і Зосару, свою жінку, **11** і показав їм своє багатство і славу, якою звеличив його цар, і як зробив його першим у нього, і дав провадити царством. **12** І сказав Аман: Цариця не покликала нікого на бенкет з царем, але лиш мене, і знову завтра мене кличе. **13** Але це мені не є миле, коли бачу Мардохея, юдея, що сидить у царському дворі. **14** І сказала йому Зосара, його жінка, і його друзі: Підготуй дерево 50-ти ліктів, і завтра скажеш цареві: Хай буде повішаний на ньому Мардохей. Ти ж ввійди з царем на бенкет і веселися. – І Аманові до вподоби було це слово, і він приготував дерево.

(и)[11] вѣлиною нарости҃ю взьрѣ. и паде цр҃ца і измѣнисѧ лице ея̀ съ ослабленіемъ, и преклонисѧ на главу̀ дв҃цы предъидущеи. і измѣни бг҃ъ дх҃ъ цр҃евъ въ смиренїе, и потщавсѧ сни́де съ престола своего̀, и въспрїа́тъ ея̀ (любе́зно) рукама своима, дондеже ста̀ и оу҃тѣши ю҆̀ гл҃ы мирными· И рⷣе е́и что̀ ти е҃сть е҃сдирь, азъ е҃смь а҃ко бра́тъ твои, дръза́и не оу҃мреши, а҃ко о҃бщее повелені҃е на́ше е҃сть. приступи и взѧ̀ зла́тыи жезлъ (цр҃ь) възложи на выю ея̀, и облобыза (жезлъ е҃сди́рь)[12], и рече гл҃и ми҃· И рⷣе е҃му вижу тѧ господи́не [мои][13] а҃ко агг҃ла бж҃їѧ, и смятесѧ ср҃це мое ѿ страха славы твое́ѧ, а҃ко ди́венъ е҃си господи́не, и лицѐ твое бл҃гть ве́лїю и҃мать· И е҃гда̀ бесѣ́доваше е́и (к немоу), паде ѿ ослабле́нїѧ [е҃ѧ̀][14]· И цр҃ь смятесѧ, и вси рабы̀ е҃го оу҃тѣшахоу е҃ѧ· И рече цр҃ь, что̀ хо́щеши е҃сдирь, и что̀ [проше́нїе твое][15], (бу́дет҃ ти҃ да́же и до по́лу цр҃тва моего̀)[16]· [И҃][17] рече е҃сди́рь дн҃ь моего̀ празнова́нїѧ (-)[18], аще оу҃бо го́дь е҃сть (да прїидеши цр҃ю)[19] (съ)[20] ама́номъ на пи́ръ, е҃же творю̀ дне́сь· И рече цр҃ь оу҃борзи́те и҃тѝ по ама́на, да сътво́римъ сло́во е҃сди́рино· И прїидо́ста о҃ба на пи́ръ е҃же [сътвори][21] е҃сди́рь· На пиру̀ же рⷣе цр҃ь къ е҃сди́ри что̀ ти е҃сть (е҃сди́рь цр҃це)[22], и (что̀ е҃сть мы́сль проше́нїѧ твоего̀. дамъ ти҃ и до по́лу цр҃тва моего̀, и сътво́римъ тебѣ е҃лико хо́щеши)[23]· И рⷣе [е҃сди́рь][24] проше́нїе мое и мы́сль [моѧ̀][25], аще о҃брѣто́хъ бл҃гть прⷣе цр҃емъ. да прїидетъ цр҃ь и ама́нъ [-][26] заоу҃тра на пи́ръ, е҃гоже сътворю̀ (па́ки) има (-)[27]. (-)[28] И҃зы́инде ама́нъ ѿ цр҃ѧ вѣ́ло ра́достей [и][29] веселъ· ви́дѣвъ же [-][30] мардохеѧ іоу҃деани́на на дворѣ [цр҃евѣ не подвигнувшасѧ, и не кла́нающасѧ прⷣе ни҃][31] (и) възнари́сѧ вѣ́ло, и прїинде [въ домъ свои][32]. [посла̀][33] (и) призва̀ други (своѧ̀), и зосару жену̀ свою. и показа и҃ма богатьство свое, и сла́ву е҃юже [възвели́чи е҃го цр҃ь][34]. и а҃ко сотвори е҃го пе́рвому бы́ти [оу҃ него][35], и правити цр҃твїе· И рече ама́нъ, не зва̀ цр҃ца (ни е҃ди́наго на пи́рѣ съ цр҃емъ)[36] но то́чїю мене, и па́ки наоу҃трїѧ въ҆зва мѧ. но сїѧ нѣ́сть ми оу҃го́на, е҃гда̀ ви́жу мардое́хѧ іоу҃деани́на [сѣдѧ́ща][37] на дворѣ [цр҃евѣ][38]. И рече е҃му зосара жена̀ е҃го и дрⷭзи [е҃го][39], пригото́ви [-][40] дре́во лакт҃ь и҃, (и) заоу҃тра (-)[41] рече́ши цр҃еви да повѣ́сится мардохе́и на (не́мъ)[42]. ты же въни́ди [съ цр҃емъ на пи́ръ][43] и весели́сѧ· И го́дь бысть (е҃му) гл҃ъ (се́и) (-)[44], и пригото́ви дре́во·

Гла, ѕ·

Ѿ же ѡ҃а сонъ ѡ҃ цр҃а в ноѫщи ѻ҃ноѩ, и҃ повелѣ рабу҂ [-][1] принести книги памѧ-
вый ѕ̈ тныа дн҃їи, [и҃ прочитати ѥму҂][2]. *(и҃) ѻ-
брѣте (-)[3] (в нихъ) писано [-][4] [-][5], ѩже
повѣда [мардохе́и][6] цр҃ю ѻ҃ дву҂ ѥвнуху҂ цр҃ьскихъ·
вънегда҃ стрегущимъ имъ ѩже оу҃мыслиша (оу҃-
би́ти цр҃а а҃рта҃ѯе́рѯа)[6]. (и҃) рече (-)[7] цр҃ь ихю҂ сла́-
ву҂ ѩли бл҃гть сътвориху҂мъ мардохе́ю· и҃ рекоша
ѻ҃троцы (ѥго)[8] нѣси сътвори́лъ ѥму҂ ничто́же·
вънегда цр҃ю вънрошающу ѻ бл҃годѣа́нїи мар-
дохе́еви, [и҃][9] се а҃манъ [прїиде на дво́ръ][10]· (и҃)
рече (-)[11] цр҃ь кто҃ ѥсть на дворѣ, а҃манъ же
прїиде рещи цр҃еви, да повѣситъ мардохе́а на
древѣ ѥго́же приготова́. и҃ рекоша ѻ҃троцы цр҃евѣ·
Се а҃ма́нъ стои́тъ на дворѣ, и҃ рече цр҃ь (да
прїидетъ сѣ́мо)[12]· [и҃][13] рече цр҃ь а҃ма́ну҂ что҃
сътворю҃ мужу҂ ѥгоже а҃зъ хощу҂ просла́вити· [и҃
помы́сли][14] (а҃ма́нъ въ мы́сли свое́и)[15], кому҂ хо́-
щетъ цр҃ь сътвори́ти че́сть ра́звѣ мене҃· Гѳ҃ же
цр҃ю мужа҂ ѥго́же [хощетъ цр҃ь][16] просла́вити, да
принесу҂тъ ѻ҃троцы цр҃евы ѻ҃дежду҂ (цр҃ьску҂)[17], ѥю́-
же цр҃ь ѻ҃блачи́тсѧ и҃ ко́нь на не́мже цр҃ь ѥ҃здитъ· и҃ да
да́стьсѧ (ѥму҂)[18] ѡ҃ преславны́хъ дру҂гъ цр҃евы́х·
и҃ да ѻ҃блече́тъ мужа҂ ѥгоже цр҃ь любитъ, и҃ да
посада́тъ ѥго на ко́нь, и҃ проповѣ́стьсѧ на оу҃ли-
цахъ гра́да гл҃а· Та́ко да бу҂детъ всѣкому чл҃-
ку҂ ѥгоже цр҃ь вънзвели́чи́т· (и҃) рече (-)[19] цр҃ь а҃ману҂ до́бре
гл҃еши, та́ко сътвори мардехе́ю іоу҃деани́ну҂, (оу҃-
го́дне) служащему҂ въ дворѣ (на́ше҃), (-)[20] да не
и҃зменитсѧ (-)[21] гл҃ъ ѥже ре́клъ ѥси· [и҃ взѧҀ][22] а҃-
ма́нъ ѻ҃де́жду҂ и҃ ко́нь, и҃ ѻ҃блече мардохе́а, и҃ вънз-
веде ѥго на ко́нь ѥ҃здити ѥму҂ по оу҃лицахъ гра́да· и҃
проповѣ́даше (пр҃е҃ ни́мъ) гл҃а, си́це бу҂детъ всѣ́-
кому҂ чл҃ку҂, ѥгоже (хо́щет҃ цр҃ь)[23] просла́вити· (и҃) вънз-
врати же сѧ мардохе́и въ дво́ръ [цр҃евъ][24], [и҃
а҃манъ][25] и҃де [в до́мъ свои́][26] сикорбѧҀ сико́рбїю ве́лїею
и҃ сказа [-][27] случа́щамсѧ ѥму҂ зосарѣ женѣ свое́и и҃
(всѣ́мъ) дру҂гомъ [свои́мъ][28]· и҃ рѣша ѥму҂ друзи
[ѥго][29] и҃ женаҀ, а҃ще ѥсть племени іоу҃де́искаго мардо-
хе́и, [и҃][30] нача́лъ ѥси смира́тисѧ пр҃е҃ ни҃, падаѧҀ
па҃неши не мо́жеши [проти́витисѧ ѥму҂][31], ма́ко
бъ жи́въ ѥсть с ни҃· (и҃) ѥщѐ [же][32] (гл҃ющимъ
и҃мъ)[33], (и҃ се) прїидо́ша ѥвнуси, спѣшно зва́ху
а҃ма́на на пи́ръ ѥгоже приготова́ ѥсдри́·

Гла, ѕ·

Ни́де же цр҃ь и҃ а҃манъ пирова́ти съ цр҃-
цею· [и҃ рече][1] цр҃ь ѥсдри́, въ вторы́и дн҃ь
на пи́ру҂, что҃ ѥсть ѥсдри́ цр҃це (-)[2] проше́-
нїе (-)[3] и҃ (-)[4] моле́нїе твое, и҃ [да́м҃][5] т҃и

Глава 6

1 Господь же відібрав у царя сон в тій ночі, і він наказав рабові внести літописні книги і йому читати. **2** *І він знайшов в них записаним, що вищ. 2
Мардохей розповів цареві про двох царських скопців, які, коли стерегли, вони, задумали убити царя Артаксеркса. **3** І сказав цар: Яку славу чи ласку ми вчинили Мардохеєві? І сказали слуги царя: Ти йому нічого не зробив. **4** Коли цар розпитував про добре діло для Мардохея, і ось Аман прийшов до двору. І сказав цар: Хто є в дворі? Аман же ввійшов, щоб сказати цареві, щоб повісити Мардохея на дереві, яке він приготував. **5** І сказали слуги цареві: Ось Аман стоїть у дворі. І сказав цар: Хай прийде сюди. **6** І сказав цар Аманові: Що вчиню чоловікові, якого я хочу прославити? А в своїй думці Аман сказав: Кому, опріч мене, хоче цар виказати честь? **7** Сказав же він цареві: Для чоловіка, якого цар хоче прославити, **8** хай царські слуги принесуть царську одіж, якою цар зодягається, і коня, на якому цар їздить. **9** І хай дано буде йому зі славних друзів царя, і хай зодягне чоловіка, якого цар любить, і хай його посадять на коня, і хай проповідується по вулицях міста, кажучи: Так хай буде кожному чоловікові, якого прославить цар! **10** І цар сказав Аманові: Добре кажеш. Так вчини Мардохеєві, юдеєві, що вірно служить у нашому дворі. Хай не буде зміненим слово, яке ти сказав. **11** І взяв Аман одіж і коня, і зодягнув Мардохея, і посадив його на коня, щоб він їздив по вулицях міста. І він перед ним проголошував, кажучи: Так буде кожному чоловікові, якого цар бажає прославити. **12** І повернувся же Мардохей до царського двору, і Аман пішов до свого дому, сумуючи великим смутком, **13** і розповів те, що йому трапилося, Зосарі, своїй жінці, і всім своїм друзям. І сказали йому його друзі і жінка: Якщо Мардохей є з юдейського племені, і ти почав впокорятися перед ним, падаючи впадеш. Не зможеш йому протиставитися, бо з ним є живий Бог. **14** І ще ж як вони говорили, і ось прийшли скопці, вони поспішно кликали Амана на бенкет, який приготувала Естира.

Глава 7

1 Ввійшов же цар і Аман бенкетувати з царицею. **2** І сказав цар Естирі в другому дні під час бенкету: Яке є, царице Естиро, твоє прохання і благання? І дам тобі до половини мого

царства. **3** Відповіла цариця Естира, і сказала: Якщо я знайшла ласку перед твоїми очима, царю, хай дасться моя душа за моїм проханням і мій народ на моє прохання. **4** Бо ми є продані, я ж і мій народ, на знищення і розграбування, і на рабство, ми ж і наші діти в раби і рабині, адже диявол не є гідний царського дому. **5** І сказав цар: Хто є цей, що відважився зробити це діло? **6** І сказала Естира: Чоловік-ворог, цей лукавий Аман. І зразу Аман жахнувся перед царем і царицею. **7** Цар же встав з гнівом від бенкету і пішов в город, і Аман же благав царицю і просив милосердя, бо бачив, що він є в біді. **8** Повернувся ж цар з городу, Аман же припав до ніг цариці благаючи, сидячи на її постелі. Побачивши же, цар жахнувся і сказав: Ще й жінку силує в моїм домі! Як же Аман почув – перемінилося його лице. **9** Сказав же Вуґатан, один зі скопців, а він знав, бо побачив дерево перед Амановим домом, коли він його кликав на царський обід, і випитав про це одного зі слуг, і зрозумів задумане, і сказав до царя: Ось Аман і підготував дерево Мардохеєві, що говорив цареві про життя. І воно стоїть в Амановім домі висотою 50-ть ліктів. І сказав цар: Хай Аман буде на ньому повішений. **10** І повішеним був Аман на дереві, яке він підготував для Мардохея. І тоді цар спинився від гніву.

до полу цр҃тва моегѡ· (-)[6] ѿвѣща [єдинъ цр҃ца][7] (и҃) рече, аще обрѣтохъ блг҃ть пр҃е (очима твоима цр҃ю)[8]. да дастьса дша [моа][9] прошенїю моемѹ и҃ людїе мои моленїю моемѹ· Продани бо есмы, аз же и҃ людїе мои на погибель и҃ расхищенїе и҃ во работѹ. мы (же) и҃ чада наши въ рабы и҃ рабыни [-][10], наіко нѣсть достоинъ дїавѣ дому цр҃ву. (И҃) рече (-)[11] цр҃ь кто єсть сей, иже дерзну сътвори҃ти вещъ сїю· (И҃) р҃е (-)[12] єдинъ, чл҃къ врагъ аманъ лукавъ сей, (и҃ абїе) аманъ (-)[13] сматесa пр҃е цр҃емъ и҃ цр҃цею· Цр҃ь же въста [съ гнѣвомъ][14] ѿ пира, (і҃ иде) къ ограду· (И҃) аманъ же молашe цр҃цѹ, (и҃ мл҃ти прошаше,) видѣше бо себе въ бѣдахъ сущa· възвратѝ же сa цр҃ь ѿ ограда, аманъ же припаде (къ ногама)[15] (цр҃цы молaсa)[16] (сѣдящe ѥи на постели), (видѣвъ же цр҃ь сматесa и҃ рече)[17], наіко и҃ женѹ понѹждаѥ в домѹ моемъ· Ѳманъ же слышавъ измѣнисa (лице ѥго)[18], рече же вугада ѥдинъ ѿ скопцевъ [сеи же вѣдaше, (-)[19] видѣвъ древо (-)[20] пр҃е домомъ амановымъ, ѥгда призываше ѥго на об҃ѣ цр҃кїи· И҃ о семъ испыта (ѥдинаго)[21] ѿ отрокъ (и҃ разумѣвъ замышлaемое)[22][23]. [И҃ рече][24] къ цр҃ю, се и҃ древо оуготова аманъ мардохею, главшемѹ (о животь) цр҃евѣ· И҃ стоитъ в (домѹ)[25] амановѣ (възвышено)[26] лакоть н҃· [И҃ рече][27] цр҃ь да повѣсятсa (аманъ) на немъ. и҃ повѣшенъ бысть аманъ на древѣ ѥгоже оуготова на мардохеa· и҃ тогда цр҃ь оутѣшисa ѿ ярости·

Глава 8

1 І в тому дні цар Артаксеркс подарував Естері те, що належало Аманові, юдейському ворогові. І Мардохей був покликаний до царя, бо Естира сказала, що він є її кревний. **2** І зняв цар свій перстень, якого забрав в Амана, і дав Мардохеєві. І Естера поставила Мардохея над Амановим домом і над всім маєтком. **3** І вона промовила до царя, і припала до його ніг, і заплакала, благаючи його відвернути Аманову злобу і його задум, який він задумав проти юдеїв. **4** І цар простягнув Естирі золоту палицю. Встала ж Естира і стала перед царем, **5** і сказала: Якщо ти вважаєш за відповідне і якщо я знайшла ласку перед тобою, накажи хай поміняють листи, послані Аманом, якими він наказав вигубити юдеїв, які проживають в усьому твоєму царстві. **6** Бо як я можу дивитися на кривду мого народу і спастися в погибелі мого роду? **7** І сказав цар до Естири: Якщо

г҃ла, и҃·

Въ тои дн҃ь цр҃ь артаѯе́рѯъ дарова ѥсдири, ѥлика бaхѹ амановa врaга [іоудеиска][1]· и҃ мардохеи призвaнъ бы къ цр҃ю. повѣда бо ѥсдирь наіко сродникъ ѥсть еи. [И҃][2] снa цр҃ь прьстень (свои) ѥгоже ѿнa ѡ҃ амана и҃ дaсть [-][3] мардохееви. и҃ постaви ѥсдирь мардохеa надъ (домомъ и҃ надъ) всѣмъ имѣнїемъ амановымъ. и҃ (-)[4] глa къ цр҃ю и҃ припадѣ пр҃е ногама ѥго, и҃ (въсплaка) молaщи [ѥго][5], превратити [злобѹ амановѹ. и҃ мысль ѥго][6] (-)[7] иже (бaше помыслилъ)[8] на іоудеи. [и҃ прострѣ][9] цр҃ь ѥсдири жезлъ злaтъ. въстa же ѥсдирь [и҃ стa][10] пр҃е цр҃емъ и҃ р҃е [-][11], аще годѣ ти ѥсть и҃ обрѣтохъ ли блг҃ть [пр҃е тобою][12]. повели да възвратятъ писaнїa послaнaa ѿ амана, имиже повелѣлъ погубити іоудеа иже обитaютъ въ (всемъ) цр҃твїи твоемъ. кaко бо могѹ видѣти озлобленїе людїи моихъ, и҃ кaко (-)[13] спастисa въ погибели ѡ҃чества моегѡ· И҃ рече цр҃ь къ ѥсдири, аще всa имѣнїa aманова далъ ѥсми (те-

бѣ) и̂ даровáхъ тѧ, (ѣгоже)[14] (повѣсиша)[15] нá древѣ, нáіко рукѹ вꙗзложѝ на іѹ̂дéѧ. что̀ ѣщε прóсиши, напиши́те и̂ вы̀ и́менемъ мои́мъ, нáкоже годѣ ѣсть вамъ. и̂ запечатлѣ́ите пръ́стыне̂ печáтїю моéю, (-)[16] (и̂) нѣсть (противитисѧ и́мъ)[17]. (И̂) возвáни бы́ша (-)[18] пѣсцы̀ [цр҃евы][19] вꙗ а̑, мц̑ь, и́же ѣсть нисанъ і̑г, (дн̑ь), тогóжъ лѣта. и̂ написáша (о̂ іѹ̂дéѣхъ)[20] нáкоже заповѣда [мардохéи][21], кꙗ начáлникомъ и̂ кꙗ вельмóжамъ зéмнымъ, ѡ̑ и́ндїискїѧ страны̀ даже до ѣфїóпїи. р҃і҃з, воѣвóдамъ по землѝ и̂ по странáмъ по и̑ нáзы́кѹ. напи́сана же бы́ша велéнїемъ цр҃евы̑ и̂ запечатлѣшасѧ прыстынемъ ѣго, и̂ послáша писáнїѧ (вꙗскóрѣ, âбїе же ношáше и̂хъ)[22]. (И̂)[23] повелѣ и́мъ жи́ти по закóномъ и̂хъ вꙗ всѧ́комъ гра́дѣ, да помагáютъ и́мъ да мщ̑тѧтсѧ сѹпе́рникомъ и̂хъ, (-)[24] нáкоже хотя́т̑, вꙗ дн̑ь ѣди́нъ по всемѹ цр҃твѹ âртаѯéрѯовѹ, вꙗ і̑г [дн̑ь][25], ві̑ мц̑а, éже ѣсть âдáръ· [писáнїе ѣпистолїи сúце бѣ][26]. Цр҃ь велúкїи âртаѯéрксъ, ѡ̑ и́ндїѧ даже до ѣфіóпїи, р҃і҃з, (странáмъ воѣвóдамъ)[27] (и̂) кнѧ́земъ, и̂ (послѹшáющимъ и̂хъ)[28] цѣловáнїе. мнóги (чл̑цы) мнóгїѧ (ради[29] блг̑ти, и̂ ꙁѣлно чести́ѧ бл̑гихъ дѣлъ, скоро вꙁнесшесѧ миръ не возмогóша носúти. и̂ не точїю и̂справлéнымъ вамъ вꙁыскѹю̑ зл҃о твори́ти, но̀ и̂ бл̑годѣ́ющимъ и́мъ начинáютъ вꙗ преступлéнїе вꙗпадати. не то́кмо ѡ̑ чл̑кꙗ возвышáютсѧ блг̑тїю, но̀ и̂ на сою́зъ прѣбл̑гаго вѣчна̑ бга̑ и̂ всевúца, вꙁнося́щесѧ ненáвистїю лꙋка́вою, мнѧ́ ѡклеветáти правдѹ. ради властéи множицею мнóгихъ, над нúмѝ поставлáютсѧ. и оу̑вѣрéнныхъ дрꙋговъ собѣ́ты мы̀ почина́ти начинáемъ. нáкоже и̂ сúе постáвихъ ради причáстїѧ кро́ви невúнны̑. Понéже ѡклевета винами несътръпи́мыми, со лжею лꙋкáвства злáго возлаганїѧ, нáіко презира́ющѝ показà на̑, и́же дрꙗжáтъ непокол҃бúмо бл̑горазꙋмїе. и̂ лѣпть ва́мъ ѣсть зрѣти, толи́ко вꙗ древнúхъ, нáкоже и̂ вꙗ настоя́щихъ вꙁыскáющѝ непр̑бно, цр҃твїѧ ради тщеты̀ и̂ властелствꙋю́щихъ. нáіко сътворена по́ чинꙋ, писанїемъ̑ подáхо̑. тако̀ и̂ вы̀ внимати по сѝ зрúте. понѣ́ мы̀ преложúвшесѧ сътвориxо̑сѧ премѣнными. сего̀ ради да цр҃твїе непокол҃бúмо и̂ съ мúромъ̑ пребꙋдѣ́. находя́щаѧ же проти́вꙋ мы̀ съ нáростїю ꙁѣлною расꙋжаѣ̑. нáкоже и̂ сего̀ âмáна сы́на âмададꙋева македонянина, и̑стúнны чюжáго, и̂ кро́ви перьскїѧ мнóго не съгласнаго. нáшеѧ ради бл̑гости ю́же и́мѣемъ кꙗ всѧ́комꙋ нáзы́кѹ чл̑колю́бїа. лꙋчисѧ ѣмꙋ

ввесь Аманів маєток я тобі дав і я тобі подарував того, що повісили на дереві, тому що він підняв руки на юдеїв, що ще просиш? **8** Напишіть і ви від мого імені, як ви вважаєте, і запечатайте перстенем, моєю печаттю. І їм не можна спротивитися. **9** І були скликані царські писарі в 1-му місяці, який є Нисан, 23-го дня того ж року, і написали про юдеїв так, як заповів Мардохей до начальників і до володарів земель від Індійської країни аж до Ефіопії, 127-м воєводам, за країною і за країною, за їхньою мовою. **10** Написано ж було за царським наказом і запечатано його перстнем, і скоро послали листи, зразу ж їх понесли. **11** І він наказав їм жити за їхніми законами в кожному місті. Щоб їм помагали, щоб мстилися їхнім противникам, так як бажають. **12** В одному дні в усьому Артаксерксовому царстві, в 13-му дні 12-го місяця, який є Адар. **12a** Письмо листа було таким: **12b** Цар великий Артаксеркс від Індії аж до Ефіопії, 127-м країнам, воєводам і князям, і їм підвладним – привіт. **12c** Численні люди задля великої доброти і дуже задля почесті добрих діл швидко піднявшись, не змогли знести миру. І не лише вам, праведним, шукають зло чинити, але і перед своїми добродіями починають впадати у проступок. **12d** Не лише добротою людей вивищені, але і піднімаючись лукавою ненавистю проти союзу предоброго вічного Бога і всевидця задумують оскаржити правду, *ті*, *які* **12e** задля влади, часточасто над ними наставляються. І ми переводити починаємо в дійсність поради довірених друзів. Так як і це, я постановив відносно частки крові невинних. **12f** Тому що він оскаржив нестерпними закидами з брехнею лукавства, закидом злого, **12g** він нам показав як таких, що нехтують, тих, які непорочно дотримуються доброзичливості. І належиться вам поглянути, настільки в давнє, як і в поточне, на тих, що змагаються неправедно і що панують для шкоди царства. Як зроблене за уставом на письмі ми подали, так і ви уважно на це глядіть. Тому що ми, перемінившись, змінили думку. **12h** Задля цього, щоб царство залишалося непохитним і з миром, **12i** ідучи те ж, що мені приходить назустріч, засуджуємо з великим гнівом, **12k** так як і цього Амана, Амадатуєвого сина, македонця, відчуженого від правди і дуже незгідного з перською кров'ю. Задля нашої доброти, **12l** чоловіколюбства, яке ми маємо до всякого народу, трапилося, що він, будучи чужинцем, пристав до нас так, що і названий був нами бать-

ком, і був шанований всіма людьми, і був наставлений другою особою царського престолу. **12m** Ділами ж його гордості задумавши нас позбавити володіння **12n** і від духа нашого спасителя, як того, що і добре ставиться до всіх, Мардохея, і незганьбленої Естири – спільниці царства, з усім їхнім народом, дуже хитрим задумом, як переступників, він випросив на вигублення. **12o** І, коли ці будуть побиті, він сам думав перенести перську владу до Македонії і нас зробити безсилими. **12p** Ми ж не знаходимо, що переступи юдеїв гідні погибелі. Вони не є злочинцями, але ж радше живуть за праведними законами. **12q** Вони є синами великого Всевишнього – живого Бога, який провадить царство наших прародичів в порядку доброму для нас. **12r** І, отже, задля цього їм чиніть добро, не послуговуючись проти них листами, писаними Аманом, сином Амадатуєвим. Тому що ми наказали його задля цього лукавства повісити при сусанській брамі з усіма його домашніми за чином вседержителя Бога, що швидко видав йому присуд. **12s** Такі відписи листів були послані до кожної країни з преподобністю давати юдеям скріпляти їхні особисті закони так, щоб і ті, що протиставилися в часі їхньої скорботи, не перебували серед них до 13-го дня, 12-го місяця, який є Адар. До того ж дня, про який раніше написав вам Аман. **12t** Той же Бог, що все закріплює, замість вигублення праведного народу, зробив їм радість. **12u** Задля цього і ви в визначних ваших празниках, саме у вказаний день, проводіть з усякою радістю по всьому Артаксерксовому царстві ще й тепер і після цього, **14** в 13-му дні, 12-го місяця, що є Адар. **15** Побачивши ж, ті юдеї, що в Сусі, зраділи. **16** І було їм просвітлення і радість **17** у містах і по країнах, де лиш виставлено царський наказ, радість і веселість, і бенкетування юдеям. І численні з народів обрізувалися і ставали юдеями через страх перед юдеями.

странствуѧ, приложи́тиса ѥ҆ на҃ въ толи́ко, ѩ҆ко ѝ прозва́ну бы́ти ѡ҆ на҃ ѡ҆ц҃ѣмъ, ѝ поклана́ѥму бы́ти ѡ҆ всѣхъ ч҃ла́хъ, ѝ второ́е лице цр҃ского престола поста́влену бы́ти. го́рдости же дѣ́льма ѥ҆го мнѣ́лъ насъ нача́ла лиши́ти, ѝ ѡ҆ дх҃а на́шего сп҃са· ѩ҆коже ѝ бл҃говола́ѵшаго всѣмъ мардохе́ѧ, ѝ неоскверне́ныѧ ѥ҆сдино́ри цр҃ы́ствїѧ о҆бщи́телницы съ всѣ́мъ племе́нѣ҆ сво́и́хъ, ѕѣ́ло ѹ҆хищре́нным҃ъ вожделѣ́нїе҆мъ ѩ҆ко престу́пникомъ, ѝспроси́лъ ѥ҆сть въ потребле́нїе. ѝ симъ побїе́нымъ са́мъ о҆́нъ мнѣ́лъ ѥ҆сть вла́сть перьскую въ македо́нїю пренести, ѝ насъ пу́сты сътвори́ти· ꙗ҆зы́ же не о҆́брѣта́емъ съгрѣше́нїѧ ї҆ѹдео́въ пра́вѣ҆ныхъ въ поги́бель. ѝ҆же не суть зло́дѣла́тели. но ѥ҆щѐ паче правѣ́ными зако́нами ѹ҆строе́ни, ѝ҆же суть вели́каго вы́шнаго б҃а живо́го, сн҃ъми. ѝспра́вла́ющаго прароди́телеи на́ш҃и цр҃тво́ѥ въ ѹ҆строе́нїи бл҃жа́ишемъ на҃· ѝ҆ сего ра́ди ѹ҆́бо бл҃го твори́те и҃. не въ҃злага́ющесѧ на ни҃ писаны́ми ѥ҆пистолїа́ми ѡ҆ а҃мана сн҃а а҃мададу́ева· Понеже ѥ҆го сего ра́ди лꙋка́вьства повелѣхѡ҃ при вра́тѣхъ сѹса́ньскы҃ѧ повѣ́сити)[30], съ всѣ́ми дома́шними ѥ҆го. по чи́нѹ вседръжи́телѧ б҃а, спѣ́шно въздаю́шаго ѥ҆мѹ сѹ́дъ· Си́цева писа́нїа ѥ҆пистолїи посла́ни бы́ша, в ꙗ҆кою́ждо страну́, съ пр҃бы́ѥмъ дарова́ти ї҆ѹдео́мъ (зако́ны ѝ҆хъ своиственыѧ по҃ѹ҆кроѣплѧ́ти)[31] (-)[32]. ѩ҆ко да ѝ (съпроти́вльшїисѧ въ врема печа́ли)[33] ѝ҆хъ, не пребу́дутъ ѹ҆̀ ни́хъ, до (дня), г҃і, м҃ца, (в҃і, ѝ҆же ѥ҆сть) а҃дараъ, ѵ҆ самы́и дн҃ь, (ѥ҆го прежде о҆́писа́ ва́мъ а҃ма҃). ѹ҆тврьжа́ѧи же всѧческаѧ б҃ъ, въ мѣ́сто погꙋбле́нїа (правѣ́наго)[34] ꙗ҆зы́ка, съ҃твори ѝ҆мъ весе́лїе· Сего ра́ди ѝ вы въ па́мятехъ ва́шихъ празнованїи, назначено́ванныи дн҃ь ѝ҆сто́выи всѧческою радостїю тво́рите· да́же ѝ нн҃ѣ ѝ по сѝхъ, (въ г҃і дн҃ь, по всемꙋ ц҃рꙋ артаѯерѯову, м҃ца в҃і, ѥ҆же ѥ҆сть а҃дараъ)[35]. видѣвше (-)[36] сꙋще въ сꙋсѣ (ѝ҆ѹдее) въ҃зра́довашасѧ· (ѝ бы҃ ѝ҆мъ)[37] просвѣще́нїе ѝ весе́лїе по гра҃дѡ҃ ѝ по страна҃, ѝдѣ́же а҃ще пр҃ѣ́ложено бы҃ повелѣ́нїе [цр҃е́во] (-)[38]. ра́дость ѝ весе́лїе (ѝ пирова́нїе) ї҆ѹдео́, (-)[39] ѝ мно́зи ѡ҆ ꙗ҆зы́къ о҆́брѣзаѵсѧ і҆ ѝ҆ѹдействова́ху стра́ха ради ї҆ѹдейска·

Глава 9

1 В 12-му місяці, який є Адар, в 13-му дні, прийшли листи від царя. **2** І в тому ж дні згинули вороги юдеїв, бо ні один їм не протиставився, боячись їх. **3** Адже начальники країн і царські володарі, і писарі шанували юдеїв, бо на них лежав страх Мардохея. **4** Бо поставлено припис царя, щоб він був

Гла҃ а҃·

Ѿ҆ъ в҃і [-][1] м҃цъ (ѝ҆же ѥ҆ а҃дараъ въ г҃і (дн҃ь)[2])[3], прїидо́ша писа́нїа [-][4] ѡ҆ ц҃ра· ѝ въ то́и (же) дн҃ь погибо́ша сꙋпоста́ти ї҆ѹдее҃ ни ѥ҆ди́нъ бо҃ противка́ѧ ѩ҆м҃ бо́ѧсѧ ѝ҆· Нача́лствꙋющи бо҃ страна҃ ѝ властеле́їе (цр҃тїи ѝ книгочїа)[5] почита́ху ї҆ѹдеа, стра́хъ бо҃ мардухе́евъ належа́ше на ня҃· Приложи бо сѧ повелѣ́нїе

цр҃ево и҆менова́тиса҆ по всемꙋ цр҃твїю. и҆ въ сꙋса́нѣ гра́ди поби́ша і҆ꙋде́и [пѧтьсо́тъ мꙋжїи][6], [фарса́на, неста́нна][7], и҆ дельфо́на, и҆ фасга́на, и҆ фардада́на, и҆ варе́а, и҆ сарвака́на, и҆ мармаси́ма, и҆ а҆рꙋфе́а, и҆ а҆рсе́а, и҆ [завꙋдедама́][8], [и҆][9] і҆, сы́новъ а҆мановыхъ а҆мададꙋева (-)[10] вра́га і҆ꙋдео҃, (и҆же ѡ҆ дармаде́а), и҆ разграби́ша въ то́и дн҃ь [и҆мѣ́нїа и҆хъ][11]. и҆ сказа́ша число҆ (и҆збїе́ныхъ цр҃ю)[12] въ сꙋсѣ [гради][13]. (И) рече (-)[14] цр҃ь къ е҆сдири и҆зби́ша і҆ꙋдеи въ сꙋсѣ гради [пѧть со҃ мꙋже́й][15], (и҆) по (-)[16] о҆́кр҃тныхъ стра́нахъ коли́ко мни́ши погꙋби́ша, [и҆ что҆][17] (е҆ще про́сиши)[18] и҆ бꙋдетъ тѝ. И҆ рече е҆сдиръ къ цр҃ю, да да́стьса҆ (такожде і҆ꙋде́омъ твори́ти)[19] заꙋ́тра, ꙗ҆́ко (да повѣсѧтъ і҆ сы́новъ)[20] а҆мановы҃. и҆ повелѣ [цр҃ь][21] та́ко бы́ти, і҆ и҆зложи і҆ꙋде́омъ вн҃ѣ гра́да (повѣси́ти телеса́ сы́нъ а҆мановы҃)[22]. И҆ събра́ша҆ і҆ꙋдеи [и҆же][23] ѿ сꙋсѣ [гра́ди][24] въ д҃і [дн҃ь][25] а҆да́ра [мц҃а][26], і҆ и҆́би́ша мꙋжїи т҃, и҆ ничто҃ разграби́ша, про́чїи же і҆ꙋде́и и҆же по (всемꙋ) цр҃твїю събра́шася҆ и҆ себѣ пособла́хꙋ и҆ почи́ша ѿ бра́неи, и҆збы́ша (-)[27] ѡ҆ нр҃ї҆, [-][28] (-)[29] ничто҃ расхити́ша и҆ почи́ша. (-)[30] Написа же цр҃ь по всемꙋ цр҃твїю (свое́мꙋ), е҆же (на́ мори и҆ на земли)[31]. и҆ си́лꙋ свою и҆ мꙋжествена́ и҆спра́вле́нїа бога́тество же и҆ сла́вꙋ цр҃твїа своего́. се пи́сано е҆́сть въ кни́зѣ [-][32] пер-са́номъ и҆ мѣдномъ на па́мать. [ꙗ҆́ко][33] мардохе́и вторы́и е҆́сть по цр҃и а҆рта҆ѯе҆рѯ҆ѣ, и҆ вели́къ е҆́сть въ цр҃твїи, и҆ преславенъ (и҆ люби́мъ ѻ҆ і҆ꙋдее́хъ)[34]. (и҆) повѣда́ша съдѣа́нїа всемꙋ ꙗ҆зы́кꙋ [и҆хъ][35]. И҆ рече мар҃дохе́и ѡ҆ е҃а бы́ша сїа҆. помаа҃ꙋ бо ѻ҆ сонїи е҆гоже ви́дѣ ѻ҆ словесе҃ сихъ. ниже е҆́о преминꙋ ѡ҆ си́хъ рѣчь. Ѯалы́и и҆сто́чникъ и҆же бы́сть рѣка и҆ свѣ́тъ и҆ слн҃це, и҆ вода҆ мно́га. е҆сдиръ е҆́ рѣка ю҆́же (вꙁлюби)[36] цр҃ь, и҆ съ҆твори цр҃цю, и҆ е҃ змїи а҆́ е҆́смь и҆ а҆ма҃. Ꙗ҆зы́цы же събра́вшеся҆ и҆стреби́ти има҆ і҆ꙋде́о҃, [и҆][37] ꙗ҆зы́къ мои́ се́и е҆́сть і҆и҃ль вꙑпїю́ще къ е҃ꙋ и҆ спсошася҆. И҆ спсе г҃ь лю́ди своа҆ і҆ и҆зба́ви (на҆ г҃ь)[38] ѡ҆ всѣ́хъ золъ сихъ. И҆ съ҆твори е҃ъ зна́менїа и҆ чюдеса ве́лїа҆ ꙗ҆́же не бы́ша въ ꙗ҆зы́цехъ. (И҆) сего ради съ҆твори (е҃ жребїи)[39], е҆диного лю́демъ бж҃їимъ, и҆ е҆ди́наго всѣмъ ꙗ҆зы́ко҃. і҆ и҆зындо́ша е҃ жре́бїи сїи ѿ ча҆ и҆ вре́ма и҆ въ дн҃ь сꙋда пр҃е҆ (гм҃ъ)[40] въ всѣхъ ꙗ҆зы́цехъ. И҆ поману [г҃ь][41] е҃ъ лю́ди своа҆, и҆ о҆́правда досто҃а́нїе свое, и҆ бꙋдꙋтъ и҆мъ дн҃и сїа҆ въ мц҃ѣ а҆да́рѣ въ д҃і, и҆ е҃і (мц҃а сего)[42] съ собо́ромъ и҆ ра́достїю и҆ съ весели́емъ пр҃е҆ бм҃ъ въ р҃ꙋ въ вѣ́къ въ лю́дѣ҃ свои́хъ [-][43] (-)[44].

Коне́цъ кни́зе е҆сди́ри,
и҆́мать в себѣ гл҃а, д҃.

славним в усім царстві. **5** І в місті Сусані юдеї вбили п’ятсот чоловік: **7** Фарсана, Нестана, і Дельфона, і Фасґана, **8** і Фардатана, і Варея, і Сарвакана, **9** і Мармасима, і Аруфея, і Арсея, і Завутетама, **10** і 10-х синів Амана, Амадатуєвого сина, – ворога юдеїв, що з Тарматеї. І пограбували **11** в тому дні їхнє майно, і сказали цареві число побитих в місті Сусі. **12** І сказав цар до Естири: Юдеї вигубили в місті Сусі п’ятсот чоловік. І скільки думаєш вигубили по довколишніх околицях? І що ще просиш, і буде тобі. **13** І сказала Естера до царя: Хай дасться юдеям так само чинити завтра, щоб повісили 10 Аманових синів. **14** І наказав цар, щоб так сталося, і виклав юдеям поза містом, щоб повісили тіла Аманових синів. **15** І зібралися юдеї, що в місті Сусі, в 14-му дні місяця Адара, і вбили 300 чоловік, і нічого не розграбували. **16** Інші ж юдеї, що по всьому царстві, зібралися і собі помагали. І спинилися від війни. Вони вигубили з них 15000, нічого ж не розграбували. **17** І спочили. **10,1** Написав же цар по всьому своєму царству, що на морі і на землі, **2** і *про* свою силу, і мужні подвиги, багатство же і славу свого царства. Це є записаним в книзі персів і мидів на пам’ятку того, **3** що Мардохей був другим по царі Артаксерксі і був великий в царстві і славний, і улюблений між юдеями. І вони розповіли вчинине всьому їхньому народові. **3a** І сказав Мардохей: Це сталося від Бога. **3b** Адже я згадав про сон, який я побачив про ці слова, бо не втратилося з них ані слово: **3c** мале джерело, яке стало рікою, і світло, і сонце, і багато води. Естер – є ріка, яку полюбив цар і зробив царицею. **3d** І 2 змії – є я і Аман. **3e** Народи ж ті, що зібралися вигубити ім’я юдеїв, **3f** і мій народ – це є Ізраїль, що закликали до Бога і спаслися. І Господь спас свій народ. І Господь нас спас від усього цього зла. І Бог зробив знаки і великі чуда, які не були в народах. **3g** І через це він зробив 2 жереби: один – божому народові і один – всім народам. **3h** І прийшли ці 2 жереби на годину і час, і на день суду перед Господа в усіх народах. **3i** І Господь Бог згадав свій народ і оправдав своє насліддя. **3k** І ці дні в місяці Адарі, в 14-му і 15-му *дні* цього місяця, будуть їм зі збором і радістю, і з веселістю перед Богом в роди. Навіки в його народі.

Кінець Книги Естири.
Має в собі 9 глав.

КНИГА ЙОВА
ГЛАВА 1

1 Був чоловік в землі Хус на ім'я Йов. Той чоловік був праведний, непорочний, справедливий, побожний, що відсторонювався від всякого злого діла. **2** Було ж у нього сім синів і три дочки **3** І в нього була худоба – 7000 овець, 3000 верблюдів, 5 сот пар волів і п'ятьсот стад ослиць, що паслися. І в нього *було* дуже багато служби, і про нього були великі діла на землі. І той чоловік був шляхетного роду зі сходу сонця. **4** Як же сходилися його сини до себе, вони й робили бенкет кожного дня, збираючись разом, і три їхні сестри, щоб їсти і пити з ними. **5** Коли ж закінчувалися дні бенкету, посилав Йов і очищав їх: встаючи вранці, приносив за них жертви – за їхнім числом і одне теля – за гріхи, за їхні душі. Казав бо Йов: Щоб часом мої сини у своїй думці не подумали зло на Бога. Так, отже, чинив Йов в усі дні. **6** І як настав такий день, як цей, і ось прийшли божі ангели, щоб стати перед Господом, і диявол прийшов з ними. **7** І сказав Господь дияволові: Звідки ти прийшов? І відповів диявол, і сказав Господеві: Обійшовши землю і перейшовши піднебесну, я прийшов. **8** І сказав йому Господь: Чи ти, отже, звернув увагу на мого раба Йова? Бо немає такого чоловіка з тих, що є на землі, непорочного, справедливого, праведного, побожного, що відсторонюється від усякого поганого діла. **9** Відповів же диявол перед Господом, і сказав: Хіба даром почитає Йов Господа? **10** Чи ти не поклав огорожу його зовнішньому і внутрішньому його дому, і всьому, що є довкруги нього? Діла ж рук його Ти поблагословив і його скотину Ти зробив численною на землі. **11** Але пошли твою руку і доторкнися до всього, що він має. Чи, отже, в лице тебе *не* поблагословить. **12** *Тоді сказав Господь дияволові: Ось все, що є його, передаю у твої руки, самого ж не доторкайся. І вийшов диявол від господнього лиця. **13** І був такий день, як цей, Йовові сини і його дочки їли і пили вино в домі свого найстаршого брата. **14** І ось до Йова прийшов вісник і сказав йому: Пари волів орали і ослиці паслися близько них, **15** і прийшовши ті, що полонять, взяли їх

сир. 30

Оу҃жъ[1] [-][2] бѣ҃ въ землѝ [хусѣ][3] и҆мене҃ і҆ѡвъ· (-)[4] бъ҃ чл҃къ то́и, и҆́стиненъ непороче́нъ пра́веденъ, бл҃гочести́въ, оу҆далма́ѧ ѿ всѧка҃го зла́ дв҃а́нїа бы҃сть же е҆мꙋ сы́новъ с҃е҃мь, и҆ дще́ре т҃ри. и҆ бѣ҃ ско҃ е҆го, о҆вца́ъ, з҃, вельблꙋ́дъ, г҃. сꙋпрꙋгъ воло́вы҃, ѕ҃ со҃. [и҆][5] о҆сли́ць (пасо́мыхъ) (па́ть со҃ ст҃а́)[6]· и҆ слꙋжба (е҆мꙋ) многа зѣ́ло, и҆ дв҃ла ве́лїа о҆ не҃ бѣша на землѝ· и҆ бѧше чл҃къ то́и до́бра ро́ду, ѿ (востокъ слн҃чны҃хъ)[7]· Съходя́ще же ѧ҆ сы́нове е҆го къ себѣ, (и҆) твора́хꙋ пиръ по всѧ҆ дн҃и, пое҃млюще́ѧ вы҃кꙋпѣ, и҆ т҃ри сестры своа, ѣ́сти и҆ пити с ни́ми· (-)[8] е҆гда же сконча́хꙋ дн҃їе пи́ра. посыла́ і҆ѡвъ, и҆ чищаше и҃· въста́ю҆ще заоу́тра, [-][9] приноша́ше за нихъ [жрътвы][10] по числꙋ и҃хъ, и҆ телецъ е҆ди́нъ о҆ грѣсѣхъ за дш҃а и҃· Гл҃аше бо і҆ѡвъ, е҆гда како сы́нове мои въ ра́зꙋмѣ свое҃мъ зло помы́слиша къ бꙋ. та́ко оу҆бо твораше і҆ѡвъ по всѧ҆ дн҃и· и҆ е҆гда бысть ѩко сей день. и҆ се҃ приидоша а҃ггли бж҃їи, пр҃ста́ти пр҃е҆ г҃мъ, и҆ дїа́волъ прїиде с ни́ми· и҆ рече г҃ь дїа́волꙋ, ѿкꙋдꙋ прїиде. и҆ (ѿвѣща)[11] дїа́волъ (и҆) [р҃е҆ гв҃и][12]· о҆бхожда́ зе҃млю, и҆ прохо́жь по́нбнꙋю прїидохъ· и҆ р҃е҆ е҆мꙋ г҃ь, помы́слы҃ ли е҆си оу҆бо на раба́ мое҃го і҆ѡва, ѩ́ко нѣсть [чл҃ка][13] таковà ѿ сꙋщы҃ на зе҃мли [-][14] непоро́чна пра́ве҃на (и҆́стинна) бл҃гочести́ва, оу҆далма́ѧ ѿ всѧкаго зла́ дѣа́нїѧ· ѿвѣща же дїа́волъ, (пр҃е҆ г҃мъ и҆ рече)[15]. е҆гда҆ тꙋне чтетъ і҆ѡвъ г҃а. не ты҃ ли о҆гради внѣшнѧ҆ е҆го и҆ внꙋтренѧ҆ до́мꙋ е҆го, и҆ (-)[16] вс҃е сꙋщее (о҆ко́ртъ е҆го)[17]· дв҃ла (же) рꙋкꙋ е҆го бл҃гы҃ е҆си, и҆ ско́ты е҆го мно́ги съ҆твори́лъ е҆си на землѝ. но послѝ рꙋкꙋ твою́ и҆ косни́ся въ вс҃е҆ е҆же и҆́мать. а҆ще оу҆бо въ лице тѧ҆ бл҃гови́тъ· *Ѯогда҆ рече г҃ь дїа́волꙋ, е҆е вс҃е е҆лико е҆сть е҆го предаю́ въ рꙋцѣ твоѝ, само́го же не косни́ся· І҆ изыиде дїа́волъ [ѿ лица҆ г҃ня҆][18]· и҆ бѣ҃ ѩ́ко [сего́ дн҃и][19], сы́не і҆ѡвови и҆ дще́ре е҆го [ѩдя́хꙋ и҆][20] пїа́хꙋ вино́, въ домꙋ бра́та своего́ старѣ́йшаго· и҆ е҆ вѣ҃стникъ прїиде къ і҆ѡвꙋ, и҆ р҃е҆ е҆мꙋ. сꙋпрꙋгъ воловъ о҆ра́хꙋ, и҆ (-)[21] о҆слицы пася́хꙋ близъ и҃, и҆ прише҃ше плѣня́ющеи плѣниша и҆хъ, и҆ рабы҃ оу҆би́ша мечемъ, а҆́з же [оста҃][22] е҆ди́нъ, [и҆][23]

сирй й

прїидохъ възвѣстити тебѣ· Ѥщѐ семоу глющоу прїиде дроугыи вѣстникъ и рече къ їѡвоу. Ѻгнь падѐ съ нєсе [на̀ землю][24] и пожъже ѻвца, и пастыра̀ поѧ̀сть та̀коже, а̂з же (ѻстахъ)[25] ѥ̂дінъ, [и][26] прїидохъ възвѣстити тебѣ· Ѥщє (же) семоу глющоу прїиде дроугїи вѣстникъ и рѣ къ їѡвоу. конници сътворѝша (-)[27] че́ты тр̂и, и ѻбыидоша вельблю́ды и плѣнѝша и̂, и рабы̀ оу̂бѝша мечемъ, а̂з же (ѻста̂)[28] ѥ̂дінъ, и прїидо́хъ възвѣстити тебѣ· Ѥщє (же и) семоу глющоу, и̂нъ вѣстникъ прїиде гла̀ къ їѡвоу. сно́мъ твои́мъ и дще́ра̀мъ (-)[29], ѧ̂доущимъ и пїющимъ оу̂ бра́та и̂хъ старѣ́йшаго, (и) внезапоу вѣтръ вели́къ найде ѿ пустыня̀, и коснуся̀ въ четы́ри оу̂глы храмины, и падѐ хра́мина на дѣти твоя̀ и оу̂мроша, а̂з же (ѻста́хъ)[30] ѥ̂дінъ, и прїидохъ възвѣсти́ти тебѣ· (И) ѓе [оу̂слы́ша їѡвъ въста̀][31] (и) растерза̀ ри́зы своя̀, и постриже вла́сы главы [своея̀][32], [и посы́па пр̂ы́стїю][33]. и па̂ на́ землю поклони́ся [гви][34] и рече. *а́зъ (бо) на́гъ и̂зыидохъ ѿ чрева̀ мт̂ре моея̀, на́гъ и пойдоу (-)[35]. *Гь да́сть [и][36] гь взя̀, ѧ̀коже (и̂зволи́ся гви)[37], та́ко (и) бысть, бу́ди и̂ма̀ гне бл̂вено [въ вѣки][38]. ѿ [всѣхъ сѝхъ][39] случившихся̀ ѥ̂моу, ничи́мже (їѡвъ съгрѣшш)[40] пр̂ѣ [бг̂ъ][41], [и̂и въ оу̂стнѹ своею][42] и не да́сть безоумїа бу·

мѹрѡ з
а тѝ б
ѣклесна̀ ѣ

мѹрѡ з

Гла, в·

Бысть же а̂ки [сѐи дн̂ь][1], и прїидоша а̂гли бжїѝ пр̂ѣста́ти пр̂ѣ гм̂ъ. и дїа́волъ прїиде посредѣ и̂хъ. и рече гь дїа́волу ѿкоудоу прїиде· тогда̀ р̂ѣ дїа́волъ пр̂ѣ гм̂ъ. ѻбхожь [всю зе́млю][2], и прохо́ждь по̂нбнюю (и) прїидохъ· [И рече][3] гь [къ дїа́волу][4], помы́слилъ е̂си оу̂бо на раба̀ моѥ̂го їѡва. на́ко нѣсть такова ѿ сущихъ на́ земли, чл̂ка [подо́бна ѥ̂моу][5] незлоби́въ правдивъ и̂стиненъ бл̂гочестивъ оу̂далася̀ ѿ всѧкаго зла̂, ѥ̂ще же (и) (незлобїа̀ дръжи́ся̀)[6]· Ты же рече, и̂мѣнїе ѥ̂го [погуби́ти въ̀тще][7]. ѿвѣщ̂а же дїа́волъ [гви р̂ѣ][8]. ко́жу за ко́жу [и всѧ̀][9] ѥ̂лика́ и̂мать чл̂къ [дасть за дш̂у свою][10]. (и) никако́ и̂о послѣ̀ роукоу свою, [и косни́ся̀][11] [пло́ти (-)[12] и ко́стеи ѥ̂го][13], а̂ще оу̂бо въ лице т̂ѝ бл̂вить· Рече же гь дїа́волу, ѥ̂е предаю т̂и ѥ̂го, то́кмо дш̂у ѥ̂го съблюдѝ· И̂зыиде же дїа́волъ [ѿ лица̀][14] гн̂ѧ и порази їѡва гно́емъ лю́тѣ̂, [ѿ главы̀ (и) до но́гу][15]. и взя̀ [їѡвъ][16] чрепъ да [ѻстроуга́ет т̂][17] гно́и[17] [свои][18], и сѣдя́ше на гно́ищи внѣ гра́да· времени́ же мно́гу минувшоу.

тобїа в

*рече к немоу жена̀ ѥ̂го (гла̀ доко́лѣ тръпи-

Глава 2

1 Було ж, як цей день, і прийшли божі ангели, щоб стати перед Господом, і диявол прийшов посеред них. **2** І сказав Господь дияволові: Звідки ти прийшов? Тоді сказав диявол перед Господом: Обійшовши всю землю і пройшовши піднебесну, я прийшов. **3** І сказав Господь до диявола: Чи, отже, ти звернув увагу на мого раба Йова? Бо з тих, що є на землі, немає такого чоловіка, подібного до нього, без злоби, справедливого, праведного, побожного, що відсторонюється від всякого зла, **4** ще ж і дотримується незлобності. Ти ж дарма сказав знищити його маєток. Відповів же диявол Господеві, сказав: Шкіра за шкіру, і все, що людина посідає, вона дасть за свою душу. **5** Тож ні, але пошли свою руку і доторкнися до його тіла і костей. Чи, отже, в лице тебе *не* поблагословить? **6** Сказав же Господь дияволові: Ось Я тобі його видаю, тільки збережи його душу. **7** Вийшов же диявол від господнього лиця і вдарив Йова поганим гнійним струпом від голови й до ніг. **8** І взяв Йов черепок, щоб обшкрябувати свій гній, і сидів на гною поза містом.

тов. 2 **9** Як же пройшло багато часу, *сказала до нього жінка його, мовлячи: Доки терпітимеш? **9a** Ось ще почекаю малий час, очікуючи надію мого спасіння. **9b** Бо ось вигублено з землі твою пам'ять, твоїх синів і дочок, болі і муки мого лона, яких даремно я з болями породила. **9c** Ти ж сам сидиш в гної і червах, ночуючи на дворі без покриття. **9d** Я ж, мандруючи, служачи, обходжу з місця на місце і з дому в дім, очікуючи заходу сонця, щоб я спочила від болів і труду, які мене тепер охоплюють. **9e** Але скажи якесь слово до Господа і помирай. **10** Він же, поглянувши на неї, і сказав: Що ти це сказала, як одна з безумних жінок? Якщо ми отримали добро з господньої руки, чи не стерпимо зло? В усьому цьому, що йому трапилося, Йов нічим не згрішив перед Господом Богом устами, і не дав безумності Богові. **11** Почувши ж три його друзі про все зло, що найшло на нього, прийшли, кожний до нього зі своєї країни: Елифас – теманський цар, Вельдад – савхонський тиран, Софар – минійський цар. І прийшли до нього разом, щоб потішити його і відвідати його. **12** Побачивши ж його здалека і не впізнали. І закричали вони великим голосом, заплакали, роздерши, кожний свою одіж, і посипавши свої голови землею. **13** Сиділи вони при ньому сім днів і сім ночей, і ніхто з них не заговорив до нього слова, бо бачили, що рана є страшна і дуже велика.

Глава 3

1 Після цього Йов відкрив свої уста **2** і прокляв свій день, кажучи: **3** єре. 8 *Хай пропаде день, в якому я народився, і ніч, в якій сказали: Ось є чоловічого роду! **4** Та ніч хай буде темрявою, і хай її не шукає Господь вгорі, і хай не прийде на неї світло, **5** і хай її охопить темрява і тінь смерті, хай на неї найде темрява! **6** І хай проклятим буде той день, і на ту ніч хай надійде темрява! Хай не стане днем року ані не причислиться до днів місяців! **7** Хай та ніч буде болем і хай не прийде на неї веселість і радість! **8** Але хай проклене її той, що проклинає той день, що його має починати великий кит. **9** Хай і звізди тієї ночі потемніють і хай не залишиться ані до світанку! Хай не прийде і хай не побачить ранної зорі, як вона сходить! **10** Тому що не замкнула дверей лона моєї матері ані, отже, не відняла біль від моїх очей. **11** Бо чому в лоні я не помер? І коли я вийшов з лона, зразу не помер? **12** Чому ж мене зустріли коліна? Чому ж я ссав груди? **13** Тепер, отже, якщо б я заснув, я

ши)[19], ѣе пожꙋ врема ѣщѐ мало чаѧ наднѣа́нїѧ спсе́нїѧ моѣго. се бо потребѝсѧ (ѡ̑ землѧ̀ памать твоа)[20]. сно́ве [твоѝ][21] и̑ дше́рѧ моѣго чре́ва печа́ли и̑ болѣзни, и̑хже вотще роди́ сѣ болѣзнїю· ты же самъ вѣ гноѐ (и̑) черве́ сѣди́ши о́бнощь внѐ безъ покро́ва· (а̑з же)[22] преходя́щи (рабо́таѧ)[23], мѣсто ѡ̑ мѣста, [о́бходя́щи][24] и̑ до́мъ ѡ̑ до́му, чаю́ще солне́чнаго захожденїѧ, да почію ѡ̑ болѣзни и̑ тру́да и̑же ма́ нн̑е о́бдержа́. но рцы̀ нѣ́кїи гл̑ъ къ ґ̑ꙋ и̑ оу́мри. о́н же вѣзрѣвъ [на ню̀][25] (и̑) рече (-)[26], что́ ты̀ а̑ки е̑ди́на ѡ̑ безꙋмны́ же́нъ (ѣе) гла́. а̑ще бл̑га́ѧ прїѧ́хом̀ ѡ̑ рꙋкѝ г̑ня, злаго не сътерпи́ ли· ѡ̑ всѣхъ си́хъ прилꙋчи́вшихсѧ е̑мꙋ, ничи́мъже сътрѣши ї̑о́въ (пр̑е̑ (г̑мъ) бм̑ъ оу̑стна́ма)[27] [и̑ не да́сть безꙋмїѧ бꙋ̑][28]. Слы́шавше же трїе дрꙋзи е̑го [вѣе зло́е][29] наше̑шее на́нь, прїидо́ша кождо ѡ̑ своеѧ страны̀ к немꙋ. е̑лифа́съ деманьскїи ц̑рь. [вельда́дъ][30] савхенскїи мꙋчи́тель. софарь минѣискїи ц̑рь. и̑ прїидо́ша к немꙋ вꙑкꙋпѣ оу̑тѣшити (и̑) и̑ посѣти́ти е̑го. ви́дѣвше же е̑го и̑здале́ча [и̑][31] не познаш̑· и̑ вꙁопи́ша гла́сомъ вели́имъ вꙁпла́кашасѧ растерзавше кождо о́дежду свою̀, и̑ посы́павше пе́рстїю [главы̀ своѧ̀][32]. сѣдѣша оу̑ него се̑мь дн̑ий и̑ семь но́щий, и̑ никтоже ѡ̑ ни возгла [к немꙋ словесѐ][33]. ви́дѧхꙋ бо ѩ́звꙋ лю́тꙋ сꙋщꙋ и̑ вели́кꙋ зѣло·

Гл̑а, г̑·

Посемъ ѡ̑връзе ї̑о́въ оу̑ста̀ своѧ. и̑ проклѧ́тъ дн̑ь свои гл̑а. *да поги́бнетъ дн̑ь ї̑ерѐ и̑ воньже роди́сѧ, и̑ но́щь в ню̑ рѣша, е̑е е̑сть мꙋ́жескъ полъ. (та̑ [но́щь][1])[2] бꙋ́ди тма̀. и̑ да не и̑зыщ̑е (г̑ь съвыше е̑ѧ̀)[3], (и̑) да не прїидѐ на ню̀ свѣ̑, (и̑) да прїиме̑ (-)[4] ю̑ тма̀ и̑ сѣнь смр̑тныи, да прїидѐ на ню̀ смра̑ [и̑][5] да проклѧ́ бꙋ́ди дн̑ь [то́и][6], и̑ (тꙋ̑ но̑)[7] да постѝгне̑ (-)[8] тма̀. не бꙋ́ди вѣ дн̑и лѣта и̑и бꙋ́ди вѣчтенъ вѣ дн̑и м̑це. [-][9] но̑ та̑ бꙋ́ди болѣзнь, и̑ не прїиди на ню̀ веселїе и̑ ра́дость. но̑ да проклине̑ е̑ѧ̀ проклина́ми (того дн̑е)[10], и̑же и̑мать (начина́ти вели́кїи кн̑)[11]. да помр̑кнꙋ (и̑) звѣзды (то́ѧ но́щи)[12], [и̑ да не][13] стерпи́ и̑и на свѣ̑ да не прїидѐ. и̑ да не призри́ деньни́ца вѣсїѧ́ющи, ꙗ̑ко не затвори вра́та чрева мр̑е моеѧ· но ѡ̑гнѧ̀ оу̑бо бо́лѣзнь ѡ̑ о́чїю мое́ю. почто̀ бо вѣ оу̑тробѣ не оу̑мро̑. (и̑ ꙗ̑ко) и̑с чрева (-)[14] и̑ше̑ и̑ а́бїе не гибохъ. почто́ же [мѧ срѣтоста][15] колѣни. почто́ же [сѣ́ссѧ сесца][16]. нн̑ѣ оу̑бо а̑ще оу̑снꙋлъ бы̑ оу̑

молчу, (-)[17] почи҃й бы҃й съ цр҃ьми съвѣтьники землѧ̀ и҆же хвалѧхусѧ о҆ружїи, и҆ли съ кнѧ́зи и҃мже много злато (и҆) наполни́ша до́мы своа̀ сребра̀. и҆ли ꙗ҆́ко и҃звергъ и҆злазѧ и҆з ложе́снъ мт҃ре. и҆ли ꙗ҆́ко младенцы и҆же не ви́дѣша свѣта· ꙋ҆ нечьсти́вїи раждего́ш҃ѧ ꙗ҆ростїю гнѣва. т҃ꙋ почи́ша претрꙋ҆же́нїи тѣломъ. вꙑкупъ же вѣчнїи не слы́шаша гла́са събира́ющаго да́нь. ма́лъ и҆ вели́къ т҃ꙋ е҆́сть, и҆ рабъ боѧ́ѧсѧ господи́на своего̀. почто̀ бо̀ да́нъ е҆́сть сущ҃й въ го́рести сы҃ть, (и҆) (болѣзнена̀ дш҃ами жиⷪтъ)[18], и҆же жела́ю сме҃рти и҆ не получа́ю. и҆скопова́юще ꙗ҆́ко съкровища, о҆́бладованꙋ҃ быва́ютъ а҆ще ѡ҆́блꙋчатъ. сме҃рть [бо][19] мꙋ́жꙋ поко́и, затво́ритъ бо̀ бъ҃ о҆́ немъ. прьвѣе бо̀ бра́шна моего̀ вꙁдыха́нїе мѝ прїи́де. слежꙋ̀ же а҆́зъ о҆́дръжи́мъ стра́хомъ. стра́хъ бо̀ о҆́ нем же сѧ ѡ҆́жасахъ прїи́де мѝ. и҆ е҆гоже боѧ́хсѧ сръ҃тте мѧ. и҆́ни ѡ҆́мирꙋ҃ и҆́ни ѡ҆́молчахъ, и҆́ни почихъ, найде [-][20] мѝ гнѣвъ·

Гла҃, д҃·

вѣща́ же е҆лида́съ (фема́нитинъ)[1] гла҃. е҆гда̀ мно́жицею гла҃но т҃и бысть въ тр҃ꙋдѣхъ. кръ҃пость же гл҃ъ твои҃хъ кто̀ стерпи́тъ. а҆ще бо ты҃ наꙋ҆́чилъ е҆́си мно́ги, и҆ рꙋцѣ немо́щнаго ѡ҆́тъ҃шилъ е҆́си. немо́щныѧ же вꙁдви́глъ е҆́си словесы, колѣнома же немо́щныхъ дрꙁостїю о҆́бложи́лъ е҆́си. нн҃ѣ же прїи́де на́ тѧ бо́лезнь и҆ косну̀ ти сѧ, ты҃й потщи́сѧ. кое҆̀ (ꙋ҆́бо) не стра҃̂ ли твои е҆́сть въ безꙋмїе, и҆ наде́жа твоѧ̀ и҆ злоба пꙋти твоего̀. помани́ же ꙋ҆́бо кто̀ чи́стъ сы́и поги́бе, и҆́ли когда̀ и҃́стиннїи вс҃и и҆з корене поги́бош҃, ꙗ҆́коже ви҃дѣ о҆́рꙋшихъ (зло́бою)[2], и҆ сѣ́ющїи же а҃ печа́ли по́жн҃ꙋ себѣ. ѡ҆ повелѣнїѧ гн҃ѧ поги́бнꙋт҃. ѡ҆ дх҃а гнѣва е҆го̀ и҆счезнꙋтъ. сила львова, гла́съ же льви́ца, хвале́нїе же змїево ꙋ҆́гасѐ· щравїи льва погꙋби́, зане же не и҆мѣ́ше бра́шна. лвичищ҃а̀ львовы о҆ста́виша дрꙋ́гъ дрꙋга. а҆ще ли҂ [гл҃ъ кїи][3] и҃́стиненъ бѣ въ словесѣхъ твои҃хъ. никое҆̀ же ꙋ҆́бо ѡ҆ сѝ бы тѣ҃ сръ҃ло зло́е. кое҆̀ (ꙋ҆́бо) не прїи́метъ ли мѝ ꙋ҆́хо вла́сти, ѡ҆ него́же стра́хомъ и҆ гла́сомъ но́щнымъ напада́ѧ стра́хъ на чл҃ы. гроза же мѧ сръ҃тте и҆ трепетъ, и҆ сѣло [ко́сти моа][4] сътрасѐ· и҆ дх҃ъ на лице мѝ найде. ꙋ҆́страшиша же ми сѧ вла́си и҆ плъсти, въста҃̂ и҆ не разꙋ́мѣ. ви҃дѣ и҆ не бѣ о҆́бличїѧ пре҃̂ о҆́чима моима̀, но̀ дх҃ъ и҆ гла҃̂ слы́ша҃̂. что̀ бо̀ е҆гда̀ чи́стъ бꙋдетъ чл҃къ пре҃̂ (бм҃ъ)[5]. и҆́ли ѡ҆ дѣлъ своихъ бес порока́ мꙋ́жъ· *а҆ще на рабы̀

нн҃ѣ ѥ҆и҃ бѣ пе҃ръ бѣ і҃ѡа́нъ и҆

мовчав би, я спочив би **14** з царями – радниками землі, які хвалилися зброєю, **15** чи з князями, в кого багато золота, які наповнили свої доми сріблом, **16** чи наче покидьок, що виходить з лона матері, чи наче немовлята, які не побачили світла. **17** Там безбожні запалали люттю гніву, там спочили змучені тілом. **18** Разом же вічні не почули голосу податківця. **19** Малий і великий є там, і раб, що боїться свого пана. **20** Бо чому дано світло тим, що в гіркоті, а зболеним душам – життя? **21** Вони бажають смерті і не одержують, копають, наче за скарбами, **22** дуже радими ж стають, якщо здобудуть. **23** Бо смерть – спочинок для чоловіка, бо Бог замкне довкруг нього. **24** Бо перед моєю їжею мені прийшов стогін, я ж, огорнений страхом, пускаю сльози. **25** Бо страх, про який же я боявся, прийшов на мене, і він, кого я боявся, мене зустрів. **26** Ані не був я в мирі, ані не замовк, ані не спочив я. На мене прийшов гнів.

Глава 4

1 Відповів же Еліфас феманитський, кажучи: **2** Чи не багато разів говорилося тобі в труднощах? Силу ж твоїх слів хто стерпить? **3** Бо якщо ти повчив багатьох і потішив руки слабкого – **4** слабких же ти підняв словами, подав же ти сміливість колінам слабких. **5** Тепер же прийшов на тебе біль і доторкнувся до тебе – ти ж поспішився. **6** Чи радше, отже, твій страх не є в безумність і твоя надія, і злоба твоєї дороги? **7** Згадай же, отже, хто чистий з тих, що згинули, чи коли всі праведні згинули з кореня. **8** Так як я побачив тих, що орають злобою, і ті ж, що засівають їх, – болі собі пожнуть. **9** Від господнього наказу загинуть, від духу його гніву пропадуть. **10** Сила лева – голос же левиці. Хвалькуватість же – зміїне згасло. **11** Мурашка знищила лева, тому що ж не мав поживи, левенята ж левині покинули один одного. **12** Якщо ж якесь правдиве слово було б в твоїх словах, отже ж, ніяке зло з цих тебе не спіткало б. Отже, яке моє вухо не прийме влади від нього. **13** Страхом і голосом нічним нападає на людей страх. **14** Жах же мене зустрів і тремтіння, і він дуже потряс мої кості. **15** І дух прийшов до мого лиця – жахнулося ж моє волосся і тіло. **16** Я піднявся і не впізнав. Я подивився – і не було образу перед моїми очима, але я чув дух і голос. **17** Що ж бо? Чи чистим буде чоловік перед Богом, чи чоловік невинний від своїх діл? **18** *Якщо своїм слугам не вірить, до ангелів

ниж. 15 пет2. 2 юда 1

своїх Він твердий, що подумав він **19** проти живучих в глиняних помешканнях, з яких же і самі ми є, з тієї ж глини? Побив він їх, як мотиля, **20** і від ранку аж до вечора, наче не є. Тому що ж вони не могли собі помогти, вони згинули. **21** Він же, отже, подув на них – і висохли, згинули, тому що ж не мали вони мудрості.

Глава 5

1 Поклич же, чи *хтось* тебе почує, або чи побачиш когось зі святих ангелів? **2** Бо безумного убиває гнів, заблудлого ж убиває ревнивість. **3** Я ж побачив безумних, що випускають корінь, але зразу пожертою була їхня їжа. **4** Далеко хай будуть їхні сини від спасіння, хай згинуть при дверях поганців, і не буде спасителя! **5** Бо те, що ті зібрали, праведні їдять, вони ж зі зла не будуть вийняті! Хай вицідженою буде їхня сила! **6** Бо з землі не вийде труд ані з гір не появиться біль, **7** але чоловік родиться для труда, пташенята ж орлині високо ширяють. **8** Ні, але я помолюся Богові, закличу *до* Господа ж усіх, *до* Володаря, **9** що чинить велике і недослідиме, славне ж і надзвичайне, яким немає числа! **10** Тому, хто дає дощ на землю, хто ж посилає воду на піднебесну, **11** хто ж підносить впокорених на висоту і підносить загиблих, 12 *хто розносить ради лукавих, і їхні руки не зроблять правди, **13** *хто приймає в мудрості мудрих, здивувавши раду хитрих! **14** В днях їх зустріне темрява, в полудень же хай шукають руками, подібно як вночі. **15** І хай згинуть на війні! Немічний же хай вийде з руки сильного. **16** Хай же буде немічному надія, неправедного ж уста *хай* будуть замкнені! **17** *Блаженний же чоловік, якого Бог скартав, картання ж Вседержителя не відкидай! **18** Бо він завдає біль і знову полагодить. Вдарить же – і його руки лікують. **19** Шість разів з бід Він тебе витягне, на сьомий же *раз* не доторкнеться до тебе зло. **20** В голоді спасе тебе від смерті, на війні ж від руки заліза тебе вивільнить. **21** І сховає тебе від бича язика, і не злякаєшся зла, що надходить від чоловіка, який не говорить нічого доброго. **22** З неправедних і беззаконних посміємся, дикого ж звіра не боятимешся, тому що з диковижним каменем твій завіт, **23** бо і дикі звірі примиряться з тобою. **24** Тоді взнаєш, що твій дім буде в мирі, життя ж твого дому не згрішить.

кор1. 3
кор1. 3
при. 3
як. 1
єв. 12
апо. 3

своа не вѣрꙋ҃е, на (-)[6] а҆гг҃лы своа жестоко. что помы́слилъ на живꙋщих же въ (верныхъ хлѣвина҃)[7], ѡ҆ нн҃ (же) и҆ сами ѡ҆ того (же) верні҃а є҆смы҆. порази и҆хъ на҃коже мо́лїе, и҆ ѡ҆ ꙋ҆тра да́же до́ вечера на҃ко не сꙋть. зане же не мого́ша себѣ помощи погибо́ша. дꙋнꙋ же ꙋ҆бо на на҃ і҆ и҆схоша. погибо́ша зане же не и҆мѣахꙋ премꙋдрость·

Гла҃, ѕ҃·

Ризови́ же а҆ще тѧ҃ ꙋ҆слы́шитъ, и҆ли а҆ще кого [сты҃хъ а҆гг҃лъ][1] ꙋ҆зриши. (-)[2] безꙋмна҃ бо ꙋ҆бїетъ гнѣвъ, заблꙋ҃ждшаго же ꙋ҆морѝ рвенїе· ѿ҆зъ же ви́дѣхъ безꙋмныа҆ кореніе пꙋстаꙗ, но а҆бїе поѧ҃дено бысть и҆хъ бра́шно· далече да бꙋдꙋтъ сы҃нове и҆ ѡ҆ спсе́нїа҆, да и҆страсꙋтсѧ҃ (-)[3] при двере҃ хꙋждꙋшꙋ, и҆ не бꙋдетъ и҆зима́ѧи· и҃же бо о҆ни събраша, правє҃ницы на҃да́тъ. са́ми же ѡ҆ золъ не и҆за́ти бꙋдꙋтъ, и҆змо́ждана бꙋди (кр҃пость и҃)[4]. не и҆ма́ть бо ѡ҆ земла҃ и҆зыти тр҃ꙋ, ни ѡ҆ горъ прозна́бꙋти бо́лѣзни, но чл҃къ ражда́етсѧ҃ трꙋдомъ, птици же [о҆рли][5] высо́ко па́рятъ· Никако́же но а҃зъ помолю́сѧ҃ бг҃ꙋ, г҃а же всѣхъ вла҃ꙋ призовꙋ́, творя́щаго ве́лїа҆ и҆ неи҆спы҆тна҃ѧ, сла́вна же і҆ изра҃на и҃мже нѣсть числа҃· да́ющаго до́ждь на́ землю, пꙋща́ющꙋ (же) во́ꙋ на по҃нб҃ную· ѕворѧщꙋ҃ (же) смире́ныа҆ на высотꙋ, и҆ погꙋ҆бшаа҆ вꙁдвиза́ющаго· *расточающаго совѣты лука́вы҃, и҆ не и҆мꙋтъ сътвори́ти ꙋ҆ки и҃ и҆стины· *разꙋмѣва́ѧи (въ мꙋдрости премꙋдрыа҆)[6], совѣты же мно́гоплетенныхъ ꙋ҆дивѝ· въ дн҃ехъ сра́щетъ и҃ тма, въ полꙋ́дне же да о҆сла́жꙋтъ на҃коже в но́щи· (и҃) да погибнꙋтъ (-)[7] на́ брани, немощныи же да и҆зы́идетъ и҆з ꙋки си́лна· бꙋди же немо́щномꙋ надежда, непра́вє҃наго же ꙋ҆ста заграже҃на бꙋдꙋтъ· *бл҃женъ же чл҃къ є҃го́ о҆бли́чи҃ бг҃ъ. наказанїа҆ же вседрꙋжителя не ѿвращаи́сѧ҃, то́и бо болѣти твори́тъ, и҆ па́ки ꙋ҆строи҃. порази҃ ли и҆ рꙋцѣ є҃го и҆сцѣлисте· шестиждꙑ ѡ҆ бѣдъ [и҆зметъ тѧ҃][8], въ седмѣм же не косне́тъ ти сѧ҃ зло· въ гла́дѣ и҆зба́ви҃ тѧ҃ ѡ҆ см҃рти, на бра́ни же и҆з ꙋки желѣ́за и҆зрѣщи҃ тѧ҃, [и҃][9] ѡ҆ бича҃ ꙗзы́ка (сꙑкры́е҃ тѧ҃)[10], [и҃ не ꙋ҆бои́шисѧ҃ ѡ҆ золъ находя́щихъ ѡ҆ мꙋжа глющаго ничтоже бл҃го]·[11] Непра́ведныимъ и҆ бе҃зако́нныимъ посмѣе́шисѧ҃, ѡ҆ (дивїаго же звѣри)[12] не ꙋ҆бои́шисѧ҃. [зане съ ка́менїемъ дївны҃ завѣтъ твои҃][13], (и҆) звѣрїе бо дивїи ꙋ҆мира́т҃ ти сѧ҃. потомъ разꙋмѣе́ши на҃ко ꙋ҆мири́т ти сѧ҃ до́мъ, жи́тїе же хра́ма твоє҃го не и҆ма́ть съгрѣшити· разꙋмѣе́ши же на҃ко мно́го сѣма

а҆ кр҃и҃ г҃
а҆ кр҃и҃ г҃
при г҃ і҆а́ко а҆ еврео҃ бі а҆пока҃ г҃

тво҃е, ча́да же твоа бу́дутъ на́ко҃же всѣ́ бы́лїе се́мное. вни́деши же (о҃богати́вшисѧ) въ́ гробъ, на́ко пшини́ца съзрѣ́ла въ врема́ по́жата. или на́ко҃же сто́гъ гумна въ врема́ съвезенъ· Се сїѧ сѝце и҃зъслѣ́дихомъ, сїѧ [же][14] е҃сть е҃же слы́шахѡ҃, ты же разумѣ́и себѣ что҃ съ҃твори́лъ е҃си·

гла҃, ѕ҃·

ѣ

Ѿвѣщ҃а же и҃ѡвъ (и҃ рече)[1]. а҃ще [-][2] кто҃ вѣ́дыи поста́витъ ми (гнѣ́тъ)[3], бо́лѣзни же моѧ възе́мле҃ на мѣ́рила вы́купѣ, и҃ пѣ́ска҆ мо́рскаго тяжча́ша бу́дутъ. и҃о на́ко҃же (-)[4] словеса҆ моа (ху́лена суть)[5], стрѣ́лы бо҃ гн҃ѧ въ тѣлѣ мое҃мъ суть, и҃́хже на́рость и҃спива́етъ ми кро́вь, е҃гда҆ начну҃ гла҃ти бо҃дутъ мѧ. что҃ бо҃ е҃гда бо҃́ще возрева́етъ (дѝвїи о҃се́лъ)[6], и҃о бра́шна проса҆. а҃ще ли же и҃ возрева́ е҃ бо́лъ въ на́слехъ и҃мѣ́ѧ бра́шно. на́сть ли сѧ хлѣ́бъ безъ со́ли, и҃ли е҃сть вы́кушє́нїе тщи́ми словесы҃. не мо́жетъ бо҃ [мѝ преста́ти][7] дш҃а, смра́дъ бо҃ зрю҃. (и҃) бра́шно (свое бо́ню)[8] льво́ву, а҃ще бо҃ да́сть, и҃ прїи́дѐ ми проше́нїе, и҃ наде́ждү мою да́сть г҃ь нача́тъ г҃ь да оу҃на́зви́тъ [-][9], до конца҃ да не (оу҃бїе́тъ мѧ)[10]· Бу́ди же ми гра҃ гро́бъ на не́мже на забра́лехъ сѣка́ра҃, на не́мъ не постыжу́сѧ не солга҃ бо҃ слове́съ ст҃ыхъ бу҃ мое҃мү· Ка́ѧ бо҃ [кръ҃пость моѧ][11] на́ко҃ терплю҃ и҃ли кое ми врема́, на́ко҃ не стерпитъ мѝ дш҃а. е҃да҆ кръ҃пости ка́менїѧ кръ҃пость моа, и҃ли пло́ти моа суть мѣ́дяны и҃ли не (оу҃пова́хъ к немү)[12]· По́мощь же ѿ мене ѿступи́, ѿвры́же мѧ мы҃сль посѣщє́нїе же г҃не призрѣ́ мѧ, (и҃) не въ҃зрѣ́ша на́ мѧ бли́жнїи мои҃. на́ко҃ потѡ́къ пресѣка́ѧ, и҃ли на́ко҃ влъ҃ны прейдо́ша мѧ, и҃же сѧ менѐ бо҃́го боя́ху. нн҃ѣ нападо́ша мѝ, на́ко҃же снѣ́гъ и҃ ле́дъ смерзъ҃сѧ. на́ко҃же и҃стаѣ́тъ теплотѣ́ бы́вши, не позна́сѧ е҃же бы҃, та́ко҃же и҃ а҃зъ ѡ҃ста́вленъ бы́хъ всѣ́мѝ, погибо́хъ же и҃ безсло́вокъ бы́хъ· ви́дите пу҃тѝ дема́нъскїѧ, гостинница савона҃ призрѧщенїи. [-][13] ст҃уда длъ҃жни бу҃дү ѡ҃ гра҃дѣ и҃ ѡ҃ и҃мѣ́нїй надѣ́ющїисѧ. и҃ вы҃ же оу҃бо найдо́сте мнѣ безъмилостивно, на́ко҃ видѣ́вши мои струпъ оу҃боя́стесѧ. что҃ бо҃, е҃гда что҃ оу҃ васъ проси́хъ. и҃ли ва́шеѧ кръ҃пости требу́ю, на́ко҃ сп҃ти мѧ [ѿ рукѝ][14] вра́гъ. и҃ли и҃з рукѝ сѝлныхъ и҃зба́вите мѧ. наоу҃чи́те мѧ, а҃з же оу҃млъ҃чю҃· ч҃ще что҃ прельсти́хсѧ скажи́те мѝ. и҃о на́ко҃же подо́бно е҃сть злу҃ и҃стинна҃го г҃ли. не ѿ васъ бо҃ кръ҃пости прошу҃. ниже ѡ҃бличе́нїе (жела́ше)[15], словесы҃

25 Пізнаєш же, що твоє насіння численне, діти ж твої будуть, наче вся польова зелень. **26** Ввійдеш же збагатившись до гробу, наче достигла пшениця в час пожата, або наче сніп току, завезений вчасно. **27** Ось це так ми дослідили. Це ж є те, що ми почули. Ти ж пізнай сам, що ти вчинив.

Глава 6

1 Відповів же Йов, і сказав: **2** Коли хтось знаючи поставить мені світло, болі ж мої візьме він разом на мірила, **3** і тяжчі будуть від морського піску. Але мої слова є, наче хула, **4** бо в моїм тілі є господні стріли, яких лють випиває мою кров. Коли почну говорити, колять мене. **5** Що ж бо? Чи без причини закричить дикий осел, чи не їжу просячи? Чи ж і зареве бик голосом при яслах, маючи їжу? **6** Чи їстиметься хліб без солі? Або чи є смак в пустих словах? **7** Адже не може спинитися моя душа, бо бачу сморід і свою їжу, наче левиний запах. **8** Бо коли мені дасть, і прийде моє прохання, і дасть Господь мою надію? **9** Господь почавши, хай зранить Господь, до кінця хай мене не вигубить! **10** Хай же буде мені місто гробницею, в якому на мурах я скакав, на ньому! Не засоромлюся, бо я не збрехав святими словами моєму Богові. **11** Бо яка моя сила, що терплю? Чи який мій час, що не стерпить душа моя? **12** Чи сила каміння – моя сила, або моє тіло є мідне? **13** Чи не поклав я надію на Нього? Поміч же віддалилася від мене. **14** Відкинуло мене милосердя. Поміч же господня знехтувала мною, **15** і не поглянули на мене мої близькі. Наче потік, що розділяє, або наче хвилі, пройшли по мені **16** ті, що мене шанували. Тепер напали на мене, наче сніг і лід, що намерз. **17** Так як, коли тане, як настане тепло, не відомо чим було, **18** так і я покинутий був всіма. Згинув же я і бездомним став. **19** Гляньте на теманські дороги, видні дороги савонські. **20** Соромові підпадуть ті, що в містах і надіються на маєтки. **21** І ви ж, отже, найшли на мене без милосердя, так що, бачачи мою рану, перелякалися. **22** Що ж бо? Чи я щось у вас попросив? Чи потребую вашої сили, **23** щоб спастися від руки ворогів, або чи спасете мене з руки володарів? **24** Навчіть мене, я ж мовчатиму. Якщо в чомусь я помилився – скажіть мені. **25** Але наскільки подібні є до зла слова праведника! Адже у вас не прошу сили **26** ані не бажаю оскарження – словами мене спинить Він. Ані не терплю мову ваших слів, **27** бо ви лише накидаєтесь на

сироту, нападаєте ж на вашого друга. **28** Тепер же, поглянувши на ваші лиця, не скажу неправди. **29** Сидіть же! І хай не буде неправедним! **30** І чи горло моє не навчається розуму?

Глава 7

1 Чи життя людини на землі не є випробуванням і наче платня дня – його життя? **2** Чи наче раб, що боїться свого пана і попав у тінь, або наче найманець, що очікує своєї винагороди? **3** Так і я стерпів порожні місяці, ночі ж болів мені є дані. **4** Якщо засну, кажу: Коли день? Як же встану, знову: Коли вечір? Повним же болів стаю я від вечора аж до ранку. **5** Покривається ж моє тіло гноєм і червами, розтоплюю ж грудки землі моїм гноєм. **6** Життя моє легше від бесіди, даремно ж згинула надія. **7** Згадай же, отже, що дух – мені життя. І більше не повернеться моє око, щоб побачити добро. **8** Не побачить око того, хто мене бачить. Твої очі на мені, і більше мене немає. **9** Наче хмара я стертий з неба. Бо якщо людина зійде до аду більше не вийде. **10** Ані більше не повернеться до свого дому, ані його більше не впізнає, його місце. **11** І я ж не пошкодую, моїми устами говоритиму, будучи в біді, відкрию гіркоту, що охопила душу. **12** Отже, чи я є якесь море, чи змій, що Ти настановив наді мною сторож? **13** Сказав я що потішить мене моє ліжко, і я ж підніму до себе одне слово на моєму ліжку. **14** Лякаєш мене снами і залякуєш мене видіннями сну. **15** Забереш від духа мою душу, мої ж кості від смерті. **16** Адже не житиму навіки, щоб довго терпіти. Відступи від мене, бо моє життя марне. **17** Бо чим є людина, що Ти її вивищив, або що прикладаєш Ти до нього ум? **18** Чи чиниш йому відвідини до ранку і його судиш до спочинку? **19** Доки не покидатимеш мене і не відпускатимеш мене, доки ковтатиму слину мою в болі? **20** Якщо я згрішив, що можу Тобі зробити? Ти, що знаєш людський ум, навіщо мене поставив Ти проти себе? *Чи* ж я є для тебе тягарем? **21** І навіщо не зробив Ти гріхи мої забутими? І *немає* очищення мого гріха. Тепер же відійду в землю, вставши ж вранці. Мене більше немає.

Глава 8

6 **1** Відповів же Велдад савхетський, кажучи: **2** Доки говоритимеш це? Багатомовний дух у твоїх устах. **3** Чи Господь неправедно вчинить, коли судить? Чи той, що створив усе, у-

мѧ оу҆стáвитъ. ниже (вѣщáнїѧ вашегѡ)[16] словесѣ̀ трыплю́ рáзвѣ нѣ́кѡ на сѝра наскáчете, нападáете же на дрyга вáшегѡ· Нѣ́нѣ же вънзрѣвъ на лицà ваша не солжỳ. сáдѣте же и҆ не бyдетъ непрáведно, (-)[17] и҆ гортáнь мои не разyмỳ лѝ поо҆чáется.

Гла, з҃·

Е҆ и҆скyшéнїе лѝ жи́тїе чл҃кy на землѝ. и҆ нѣ́кѡже мѵ̑зды҃ дн҃ь жи́знь є҆гѡ, и҆лѝ нѣ́кѡже рáбъ боѧсѧ гд҃а своє҆гѡ и҆ лyчи въ сѣнь. и҆лѝ нѣ́кѡже наємны́й ждыи́ мѵ̑зды҃ своеѧ. тáкѡже и҆ áзъ стерпѣ́хъ мѝца тщà, нощи же бóлѣзни дáны ми сyтъ. ѧще оу҆снỳ глю́ когда дн҃ь, є҆гдá же вста́нỳ паки когда вéчеръ. и҆спóлнъ же [болѣзни бываю́][1] ѿ вéчера до оу҆тра· щатéт же ми сѧ тѣло во гноѝ (и҆ чрѣвехъ)[2], таю́ же грyдїе землѧ̀ ѿ гноá стружà. жи́тїе мое лжѣ є҆сть бе́сѣды, погúбе же [вънтще надéжа][3]. помани́ же оу҆бо нѣ́кѡ дх҃ъ ми живо́, и҆ кто́мy не вънзвратится ѻ҆́ко мое ви́дѣти бл҃го, не оу҆зритъ ѻ҆́ко ви́дящаго мѧ· ѻ҆́чи твои́ на мнѣ̀ и҆ кто́мy нѣсмь. нѣ́кѡже ѻ҆блакъ ѻ҆чи́щ҃е ѿ нёси, ѧще бо чл҃къ сни́де вънтъ а́дъ, [кто́мy][4] не взы́ндѐ, ни вънзвратúсѧ кто́мy вънтъ свои́ до҃, ни и҆́мать є҆гѡ познáти кто́мy мѣсто є҆гѡ· и҆ а҆́ бо не пощажỳ, оу҆сты̀ моúми вънзъгла́ю вънтъ бѣдѣ сыи. ѿврънзỳ го́рестъ (дш҃а ѻ҆держи́мyю)[5]. кое҆ (оу҆бо), море лѝ (є҆сть)[6] и҆лѝ зми҃и. нѣ́кѡ оу҆чинúлъ є҆си на́ мѧ хране́нїе. рекóхъ, нѣ́кѡ оу҆тѣшитъ мѧ ѻ҆́дръ мои, (и҆) вознесỳ же к себѣ є҆дúнъ слово на лóжи моє҆́. оу҆страша́еши мѧ сóнїѧми, и҆ видѣнїе́мъ снà (прежаса́еши мѧ)[7]· и҆змѣни́ши ѿ дх҃а [-][8] дш҃y мою, ѿ сме́рти же кóсти моѧ. не (поживỳ бо вънтъ вѣки)[9] да длъготрънплю́ ѿступи́ ѿ менѐ, тщѐ бо [житїе мое][10]. что бо є҆сть чл҃къ, нѣ́кѡ вънзвели́чилъ є҆си є҆гѡ, и҆лѝ нѣ́кѡ внимáеши оу҆момъ к немỳ, и҆лѝ посѣщéнїе (твори́ши є҆мỳ)[11] до оу҆тра, и҆ на покóи є҆гѡ сyдиши доко́лѣ не ѻ҆ставúши мене, ниже предаéши мѧ, до́ндеже пожрỳ слúны моѧ̀ вънтъ бóлѣзни· ѧще áзъ съгрѣши́хъ, что́ [ти могỳ][12] съдѣла́ти. съвѣдыи́ оу҆мъ чл҃чь, почто́ [мѧ є҆си положúлъ][13] противỳ тебѣ. є҆смь же на́ мѧ бре́мѧ, и҆ почто̀ нѣси сътвори́лъ, безакóнїѧ моє҆гѡ забы́ти, и҆ ѻ҆чище́нїе грѣхà моє҆гѡ· Нѣ́нѣ же в зе́млю ѿи҆дỳ, оу҆тренюѧ же нѣсмь оу҆же·

Гла, и҃·

вѣщáа)[1] же (велдáдъ)[2] савхе́ѵ̑скїи (гл҃ѧ)[3]. 5
доко́лѣ [гл҃еши][4] сїѧ, дх҃ъ многогла́ивъ [вънтъ оу҆стѣ́хъ][5] твои́хъ· Є҆гда гь ѻ҆бидúтъ сyдя́и, и҆лѝ (сътвори́выи вс҃е)[6]

возметъ пра́вдy· и҆ли сн҃ове твои҆ съгреши́ша пр҃е́ нн҃, пyсти́лъ в рyцѣ (и҆хъ) безаконі́а и҃, ты́ же заоyтра́и къ г҃y [-][7] моля́ся· ч҃ще чистъ е҆си́ і и҆стиненъ, [мл҃твy твою оyслы́шитъ][8]· оy҆строитъ҆ же ти҆ жи́тіе пра́вды, бyдyтъ҆ (же)[9] прьва́а твоа́ ма́ла, послѣ́дняа же твоа́ бес числа̀· въпросѝ оy҆бо (прьвыи҆ и҆хъ ро́дъ)[10], и҆слѣди́ же по ро́дy ѡ҆ц҃ь. [вчера́шнiи҆][11] е҆́смь (е҆́смь)[12] и҆ не (вѣ́мъ)[13], *сѣнь е҆́сть (по землѝ наше)[14] житіе́, не ли сі́а [наоy҆чи́тъ та́][15], и҆ възвѣстя́тъ [ти҆][16] ѡ҆ ср҃ца (і҆) и҆зне́сyтъ словеса̀· Е҆́да ни́четъ рогозъ бе́з воды̀, и҆ли расте́тъ вино безъ напое́нія. е҆ще сyщее в ко́рени [-][17] не по́жнется, прьвіе́ пи́тія всѣ̀ бы́лі́е не и҆схне́тъ ли· Та́ко оy҆бо бyдyтъ послѣ́дняа вс҃ѣ, забыва́ющихъ г҃а. наде́жа е҆́ нечестива́го поги́бнетъ, не оy҆селе́й е҆́ [бyдетъ до́мъ е҆го][18], паоy҆чи́на же [събyдется хра́мъ е҆го][19]. а҆ще по҃пре́тъ҆ хлѣвинý свою не ста́нетъ, и҆ме́ же е҆мy не стерпитъ. мо́кръ е҆́сть сл҃нцемъ, и҆ ѡ҆ гно́а е҆го лѣторасль [-][20] и҆зыидетъ. на собо́рѣ ка́менія спи́тъ, по́средѣ же до́брна ка́менія поживе́тъ. а҆ще [же и҆][21] пожре́ мѣсто солже́тъ е҆го, не вѣ́дѣ ли таковà. на́ко развраще́нiе нечестива таковѣ̀, ѡ҆ земла́ же и҆ного прозя́бнетъ· Г҃ь е҆́ не ѡ҆ринетъ незлоби́ваго, всего́ же да́ра нечестива́го не прiи҆ме́. и҆стинна же оy҆ста̀ и҆спо́лнй смѣхà, оy҆стны́ же и҆хъ и҆сповѣда́нія. вра́зи же и҆хъ о҆блекyтся въ стyдъ, жи́тіе же нечестива́го не бyдетъ·

суне справедливість? **4** Може твої сини згрішили перед ним, відпустивши в їхні руки їхнє беззаконня, **5** ти ж рано вставай, молячись до Господа. **6** Якщо ти є чистий і праведний, Він вислухає твою молитву, встановить же тобі життя праведності. **7** Будуть же твої попередні малими, останні ж твої без числа. **8** Адже запитай їхній попередній рід досліди же за родом батьків. **9** Бо я є вчорашнім і не знаю, *адже тінню на землі є наше життя. **10** Чи ці не повчать тебе? І сповістять тобі з серця, і виведуть слова. **11** Чи буйно росте лоза без води? Чи росте виноград без напоєння? **12** Ще будучи при корені – буде не пожатим, заки всяка трава нап'ється – чи не висохне? **13** Таким, отже, буде останнє всіх, що забувають про Господа! Бо надія безбожних згине, **14** бо незаселеним буде його дім, павутинням же обросте його дім! **15** Якщо підіпре свій дім – не встоїть. Візьме ж в нього, не стерпить. **16** Бо він є мокрим від сонця, і від гною вийде його галузка. **17** На купі каміння спить, а житиме посеред дрібного каміння. **18** Якщо ж і пожере – місце його обмане. Чи не бачив ти такого? **19** Бо таке знищення безбожного, з землі ж іншого виведе. **20** Адже Господь не відкине праведного, всякий же дар безбожного не прийме. **21** Праведні ж уста наповнить сміхом, губи ж їхні визнаванням. **22** Вороги ж їхні зодягнуться у сором. Життя ж безбожному не буде.

нн҃ ди ѱлѡ рмг

ниж. 14 пс. 143

г҃ла, д҃·

Глава 9

з

(вѣща)[1] і҆ѡвъ (и҆) р҃е́, вои҆стинý вѣ́дѣ на́ко та́ко е҆́сть. ка́ко бо (-)[2] [ч҃лкъ пра́ведень][3] оy҆ г҃а. а҆ще бо хо́щетъ прѣ́тися с нимъ, не послyша́е҆ е҆го да не пререче́тъ, къ е҆ди́номy словеси е҆го и҆зъ [оy҆стy][4]. премyдръ бо е҆ мы́слію, крѣпокъ же и҆ вели́къ. кто же́стокъ бы́въ, пра́мо е҆мy стерпѣ́лъ. о҆бе҃тша́ми го́ры, (-)[5] не вѣ́дятъ превраща́ми а҆̀ гнѣ́вомъ. трасы́и подъне҃бyю ѡ҆ о҆снова́нія, столпи же (-)[6] ся движа́. г҃лаи сл҃нцy и҆ не въсхо́дитъ, на звѣ́зды же назнаменаетъ. простры́и (е҆ди́нъ нб҃о)[7] и҆ ходя̀ [по́ морю на́ко по землѝ][8]. творя́и власожельца, и҆ прохо҃ню (нар҃е́ тц҃y, ра́и ѡ҆жь наложа̀)[9]. творя́и ве́лі́а и҆ неи҆слѣ́дованнаа, сла́вна же і҆ и҆зря́дна, и҆мже нѣ́сть числа̀. а҆ще прiи҆де́ ко мнѣ́ не и҆́мамъ ви́дѣти, и҆ а́ще ми́мои҆де́тъ ма̀ (и҆) ни ка́ко разyмѣхъ. а҆ще и҆змѣни́тъ кто̀ възврати́тъ, и҆ли кто̀ рече́тъ҆ е҆мy что̀ сътвори́лъ е҆си. (ты)[10] бо ѡ҆вратѝ гнѣ́въ, (прегнyшася и҃)[11] кѵ҃ти по҃нѣ́ныа· ч҃ще

1 Відповів Йов, і сказав: **2** По правді, знаю, що так є. Бо як людина праведна в Господа? **3** Бо якщо бажає судитися з Ним, не послухається Його, щоб не відповів на одне слово із його уст. **4** Мудрий бо є умом, сильний же і великий. Хто, ставши твердим, залишився перед Ним? **5** Він гори робить старими – вони не знають, Він їх перекидає гнівом. **6** Він трясе піднебесну від основ – стовпи ж рушаться. **7** Він говорить сонцеві – і не сходить, звізди ж запечатує. **8** Він сам розтягнув небо і ходить по морі, як по землі. **9** Він творить Плеяди. І Есперою Він її назвав, рай на півдні Він поклав. **10** Він чинить велике і недослідиме, славне ж і надзвичайне, яким немає числа. **11** Якщо Він прийде до мене – не побачу, і якщо мене мине– і зовсім я не зрозумів. **12** Якщо Він змінить – хто відверне? Чи хто Йому скаже: Що Ти вчинив, **13** бо Ти відвернув гнів? Під Ним зігнулися кити, що під небом. **14** Чи мене по-

чує, або розсудить мої слова? **15** Якщо я є праведним, то вислухає мене. Його суду помолюся. **16** Якщо ж закличу, і не вислухає – і не повірю, що Він почув мої слова. **17** Хай не знищить мене темрявою – численні ж побиття надав мені марно. **18** Бо я не маю змоги відпочити, Він же мене наповнив гіркотою, **19** бо держить силою. Отже, хто спротивиться його судові? **20** Бо якщо буду праведним – мої уста чинять безбожність. Якщо буду непорочним – буду лукавим. **21** Бо якщо я вчинив безбожне, я не взнав моєю душею, хіба що забрано в мене життя. **22** Тому я сказав: Великого і сильного нищить гнів, **23** бо погані у владі смерті. Але праведні сміяться, **24** передані бо є в руки безбожних. Лиця його суддів покриває, якщо ж не Він сам, хто є? **25** Життя ж моє – це обман бігуна. Відбігли і не побачили. **26** Чи є в кораблів слід дороги, чи в орла, що ширяє, що шукає їжу? **27** Бо якщо скаже, забуду говорити, схилившись лицем стогнатиму **28** і рухатимуся в тіні з членами тіла, адже знаю, що мене залишиш невинним. **29** Оскільки ж я є безбожним, чому ж я не помер? **30** Бо якщо помиюся снігом і очищуся чистими руками, **31** достатньо в нечистоті ти мене не замочив, огидною ж мені стала одіж. **32** Бо якщо чоловіком ти є проти мене, якому протиставлятимуся, підім разом на суд. **33** А суддя хай би був нам посередником, оскаржуючи і вислуховуючи між обома. **34** Хай забере від мене палицю, страх же Його хай мене не жахає. **35** І не боятимуся, але заговорю,

мѧ оу҆слы́шитъ, и҆ли разъсу́дитъ гл҃ы моя. а҆ще [-][12] пра́веденъ сы́и, но оу҆слы́шитъ ми. суду́ е҆го помолю́ся, а҆ще же взову́ и҆ не оу҆слы́шитъ, (и҆) не и҆му́ вѣры на́ипаче оу҆слы́ша (гл҃ы моя)[13]. да не мѵ҆глою́ мѧ потреби́тъ, мно́га же ми съпрі́ѧ съ҆твори҆ вънегда́. нѣсть бо ми ѡ҆дѣ́хнути, и҆сполни же мѧ го́рести на́ипаче бо кротостію дрънжи́тъ. кто́ оу҆бо суду́ е҆го противитсѧ. а҆ще бо бу́ду пра́веденъ, оу҆стна́ моя нечести́е творѧтъ. а҆ще бу́ду непоро́ченъ, лука́въ бу́ду. а҆ще бо безъчестіе съ҆твори́хъ не вѣмъ дш҃ею [мое́ю][14], ра́звѣ на́ипаче о҆тма́тъ ми е҆ живо́тъ. тѣмѵ҆же рѣхъ, вели́ка и҆ си́лна гу́битъ гнѣвъ, на́ипаче лука́вїи въ смр҃тнои вла́сти. и҆о праведънїи насмѣва́ютсѧ, преда́ни бо суть в рѵ҆цѣ нечести́выхъ, лица суді́и е҆го покрива́етъ, а҆ще ли не са҆ кто́ е҆сть. жи́тіе же мое (лжа́ е҆сть)[15] текѵ́щаго ѡ҆бѣгго́ша и҆ не ви́дѣша. и҆ли (-)[16] е҆сть корабле́мъ слѣдъ пѵ́ти, и҆ли о҆рла́ лета́ща и҆ска́ти на́ди. а҆ще бо рече забу́ду гл҃ѧ, вни́кнувъ лице́мъ въ҆здхнѵ́, (и҆) движа́ся (въ сѣни)[17] съ оу҆ды. вѣ́дѣ бо на́ипаче непови́нна мѧ о҆ста́виши. понеже [нечести́въ е҆смь][18], почто́ же не оу҆мро́хъ. а҆ще бо и҆змы́юся снѣго́мъ, и҆ о҆чи́щуся рука́ма чи́стыми. пости́жнѣ въ сквернѣ (о҆мочи мѧ)[19], о҆ме́рзѣ же мѧ о҆дежда. а҆ще бо ѵ҆ко́ръ е҆си противу́ мнѣ е҆мѵ́же ѡ҆прю́ся, да прі҆и́демъ вкупѣ на с҃ѵ. а҆ сѵ́дѧ бы ходата́и намъ (-)[20] бы́лъ о҆блича́ѧ, и҆ съ҆слы́шаѧ между о҆бѣма. да ѡ҆и҆мети҆ ѡ҆ мене же́злъ, бо́язнь же е҆го да не [смѵ́ща́етъ мене҆][21], и҆ не оу҆бою́ся, но вънъгл҃ю·

Гл҃а, і҃·

Е҆ (съвѣ́дѣ бо си́це)[1], тружа́юся дш҃ею мое́ю стена҆, (и҆) спѵ́щѵ на́нь гл҃ы моя· вънъгл҃ю (и҆хъ) го́рестію дш҃а моеѧ о҆дрънжи́мъ, и҆ реку́ кѣ гс҃и не (оу҆чи мѧ безъчествовати)[2], и҆ почто́ ми си́це сѵ́дилъ е҆си. и҆ли добро́ ти е҆сть а҆ще непра́вдою, на́ипаче ѡ҆ре́клъ е҆си дѣла рѵ́кѵ твое́ю, совѣ́ же нечести́выхъ внима́лъ е҆си. и҆ли на́ипаче (-)[3] ви́дѣвыи ви́диши, и҆ли на́ипаче зри́ чл҃къ оу҆зриши. и҆ли жи́тіе твое чл҃чьско е҆сть, и҆ли лѣта твоѧ мѵ́жнѣ. на́ипаче взыска́лъ е҆си безако́нїѧ мое́го, и҆ грѣхи́ моя и҆ссл҃ѣди́лъ е҆си҆ вѣси бо на́ипаче (нечествова́хъ)[4], но кто҆ е҆сть и҆зима́ѧ и҆з рѵ́кѵ твое́ю. *рѵцѣ твои́ съ҆твори́ста мѧ и҆ съ҆зда́ста мѧ. посто҆ [же][5] прело́жъ мѧ поразѝ. помани҆ оу҆бо бре́нїе мѧ съ҆зда҆, в зе́млю҆ (паки въ҆звраща́еши мѧ)[6]. и҆ли не на́ипаче мле́ко и҆змолзе, насырилъ же мѧ е҆си ра́вно сыру. ко́жею

пс. 118

ѱл҃ѳ рі҃и

й плоти́ю [мѧ о҃блекѣ]7, костьми́ же и жи́лами съшилъ мѧ е҆си. живо҃ же и мл҃ть положи́ оу҆ менѐ, посѣщенїе҆ твое съхрани́тъ мои дх҃ъ. сїѧ и҆мѣѧи въ тебѣ вѣ́дѣ, ꙗ҆́ко всѐ мо́жеши, не ѡ҃магае́тъ же сѧ ѡ҃ тебе ничто́же. а҆ще [-]8 съгрѣшу́ съхрани́ши мѧ, ѡ҃ безако́нїѧ же не безпъвѣ́нна мѧ съ҆твори́ши. а҆ще бо нечестиве́ бу́ду лю́тъ мн҃ѣ, а҆ще же бу́ду пра́ведникъ, не могу́ възникнути и҆спо́лнь бо [е҆смь нечестїѧ]9· ловѝ бо е҆смь а҆́ки ле́въ на оу҆бїе́нїе, па́ки же прело́жъ [мѧ лю́тъ]10 оу҆бива́ше. о҆бнови́ла́ мѧ на́ мѧ пыта́нїе моѐ, гнѣ́въ же вели́къ (въ҆зложи́ на́ мѧ)11, наведе́ же на́ мѧ и҆скуше́нїе, почто҃ [-]12 [мѧ и҆з чре́ва]13 и҆знесѐ и не оу҆мро́хъ, о҆́ко [-]14 мене не вѣ́дѣ. ꙗ҆́ко҃ и быхъ а҆́ки не бы́въ, (и) почто҃ бо и҆з чре́ва въ гр҃ъ не снидо҃. и҆ли не ма́ло е҆сть [вре́мѧ жи́зни]15 моѐѧ, о҆ста́ви мене почити ма́ло даже не и҆ду́, ѡ҃ню́дуже сѧ не възвращу́. въ зе́млю те́мну и мра́ну въ зе́млю тьмы̀ вѣчныѧ и҆дѣже н҃ѣ свѣта҃, ни ви́дѣти живота҃ человка·

Гл҃а, а҃і·

вѣщ҃а же софа́рь миѳе́йскїи (и) рече. гл҃ѧи мно́го и оу҆слы́шитъ, и҆ли [-]1 на оу҆мѣ и҆мѣ́ѧ мѣни́тсѧ бы́ти пра́веденъ бл҃венъ рожде́ныи ѡ҃ жены̀, (и) маломѣ́тенъ. не мно́гъ словесы̀ бу́ди, нѣ́сть бо и҆же ѡ҃вѣщае́тъ ти, не гл҃и бо ꙗ҆́ко чи́стъ е҆смь дѣлы, и бес порока́ пре҃ ни́мъ. но ꙗ҆́коже оу҆бо г҃ь възгла́етъ к тебѣ, и ѡ҃вры́зетъ оу҆стнѣ своѝ с тобо́ю, посто́мъ възвѣ́ститъ ти си́лу премудрости. ꙗ҆́ко сугу́бъ бу́детъ противу́ тебѐ· и тогда разумѣ́еши, ꙗ҆́ко досто́йно ти сѧ събы́сть ѡ҃ г҃а, и҆хже съгрѣши́ си. и҆ли слѣ́дъ г҃нь обра́щеши, и҆ли въ послѣ́днѧѧ о҆ста́ви ꙗ҆́же съ҆творѝ вседръжи́тель. высо́че нб҃о, и что҃ съ҆твори́ши, глубле҃ а҆́да что҃ съвѣси, и҆ли дале мѣры зе́мныѧ, и҆ли ширины мо́рьскїѧ. а҆ще же разъвратити́тъ вс҃е, кто҃ речетъ ѥ҃мꙋ что҃ съ҆твори́лъ е҆си, мои́ бо вѣсть дѣ́ла безаконникъ, ви́дѣвъ же нелѣ́паѧ не позритъ. чл҃къ же и҆́нако плава́е҆ словесы̀, земны же рожде́ны ѡ҃ жены̀, ра́венъ о҆слу́ пустыи́нному· а҆ще бо ты̀ чи́сто положи́лъ е҆си ср҃це своѐ. въздѣ́жеши же [ру́цѣ своѝ]2 к немꙋ, а҆ще что҃ безако́нїе е҆сть в рꙋку́ твое҆ю далече съ҆твори (-)3 ѡ҃ себѐ, непра́вдꙋ҃ въ животѣ твое҆мъ да не вселї́ѧ. ꙗ҆́ко бо [ти въсїѧ́етъ]4 лице ꙗ҆́ко вода̀ чиста, съвлечеши же (е҆и) сквернꙋ и не оу҆боѝшисѧ. и тр҃ꙋ забꙋде́ши ꙗ҆́ко волнꙋ мимоше́шꙋ, и не оу҆страшиши-

11 Шкірою і тілом мене зодягнув Ти, кістьми ж і сухожиллям Ти мене зшив, **12** життя ж і милосердя дав Ти мені. Відвідини твої збережуть мій дух. **13** Маючи це в Тобі, знаю, що все можеш, ніщо ж Тобі *не є* неспроможне. **14** Якщо згрішу, обережеш мене, від беззаконня ж мене не зробиш Ти безвинним. **15** Бо якщо буду безбожним, – горе мені, якщо ж буду праведний, – не можу піднятися, бо я є повний безчестя. **16** Адже полюють на мене, наче на лева, щоб вбити. Знову ж, обернувши мене, Ти страшно вбивав, **17** поновлюючи проти мене моє випробування. Великий гнів же Ти поклав на мене. Ти ж на мене навів випробування, **18** навіщо мене з лона Ти вивів і я не помер? Око мене не побачило, **19** бо і я став, наче той, що не є. Бо і чому з лона до гробу я не зійшов? **20** Або чи не коротким є час мого життя? Дозволь мені трохи спочити, **21** поки не піду *туди*, звідки не повернуся, до землі темряви і мороку, **22** до землі вічної темряви, де немає світла. Ані я не побачу людського життя.

Глава 11

1 Відповів же Софар минійський, і 8
сказав: **2** Хто багато говорить і слухатиме відповідь? Або хто має на умі *та* вважається праведним? Благословенний той, що народжений від жінки і що коротко живе! **3** Не многословним будь, бо немає того, що дає тобі відповідь! **4** Адже не говори, що: Я є чистий ділами і без вади перед Ним. **5** Але, отже, коли Господь заговорить до тебе і відкриє свої уста з тобою, **6** тоді тобі сповістить силу мудрості, бо буде подвійним проти тебе. І тоді пізнаєш, що на тебе найшло від Господа гідне за те, що ти згрішив. **7** Або чи знайдеш ти господній слід, чи ти прийшов до останніх, до того, що зробив Вседержитель? **8** Небо високо і що зробиш? Глибшого від аду що знаєш ти? **9** Або що дальше від міри землі чи ширини моря? **10** Якщо ж Він знищить все, хто йому скаже: Що Ти зробив? **11** Бо Він знає діла безаконних, бачачи ж, не пропустить невідповідне. **12** Чоловік же інакше пливе словами, земна ж людина, роджена від жінки, подібна до пустинного осла. **13** Бо якщо ти чистим зробив твоє серце, ти піднімеш же свої руки до нього. **14** Якщо в твоїх руках є щось беззаконного, зроби далеким від себе, хай неправедність не поселиться в житті твоїм. **15** Бо твоє лице засяє так, наче чиста вода. Скинь же з себе нечистоту, і не злякаєшся. **16** І забудеш

труд, наче хвилю, що перейшла, і не злякаєшся. **17** Молитва ж твоя, наче рання зірка, з полудня ж зійде тобі життя. **18** Упевненим будеш, тому що в тебе буде надія. Від туги ж і від
мой1. 26 задуманості з'явиться мир. **19** *Адже замовкнеш, і не буде того, що воює проти тебе, а ті, що дуже нападають на тебе, благатимуть тебе. **20** Спасіння ж їх покине, а їхня надія – згуба. Очі ж безбожних розтануть.

Глава 12

1 Відповів же Йов, і сказав: **2** Отже, і ви є людьми. Або чи з вами закінчиться мудрість? **3** І в мене є серце, так як і у вас. **4** *Адже праведний
при. 14 і непорочний муж став посміховиськом, **5** бо у визначений час він був *охоплений* іншими напастями, доми ж його пограбовані були беззаконними. **6** Хай зовсім ніхто не надіється, будучи поганим, що він є невинним. Тим, що прогнівують Господа, хіба ж їм не буде допиту? **7** Але запитай четвероногих – чи тобі скажуть, або небесних птахів – чи тобі сповістять. **8** Розповіси землі – чи тобі розповість і чи визнаються тобі морські риби? **9** Хто з усіх цих не пізнав, що господня рука зробила це все? **10** Чи не в Його руці душа всіх, що живуть,
ниж. 34 і дух кожної людини? **11** *Адже вухо слова розсуджує, горло ж куштує їжу. **12** В довгому часі – мудрість, в довгому же житті – знання. **13** У Ньому мудрість і сила. У Ньому рада
іс. 22 апо. 3 і розум. **14** *Якщо він скине, хто збудує? Якщо замкне проти людей, хто відкриє? **15** Якщо заборонить води – висушить землю. Якщо ж попустить – перекинувши, знищить її. **16** В Нього влада і сила, його пізнання і розум. **17** Він веде радників полоненими, суддів же землі ввів у подив. **18** Він садить царів на престоли, підперезує поясом їхні бедра. **19** Він відсилає священиків полоненими, а сильних землі скинув. **20** Він змінює уста вірних, розум же старшин пізнав. **21** Він виливає безчестя на князів, оздоровив покірних. **22** Він відкриває глибини від темряви, вивів же на світло тінь смерті. **23** Він наводить обман на народи і нищить їх, поборює країни і їх провадить. **24** Він міняє серця князів землі, бо й обман навів на них дорогою, якої не знали. **25** Хай ощупують темряву, а не світло. Хай же блукають, наче п'яні.

Глава 13

1 Ось таке побачило моє око і почуло моє вухо. **2** І знаю те, що й ви знаєте. І я не є дурніший за вас, **3** зовсім ні, але я заговорю до мого Господа. Вилию ж скаргу перед Ним, якщо

сѧ. молитва же тѝ ѧкѝ дéньница, ѡ҃ пладне же вꙗзыдетъ тѝ жѝзнь· ѻ҆ꙋповáѧ же бꙋдеши ꙗ҆кѡ бꙋдéтъ тѝ надежа, ѡ҃ тꙋгѝ же и҆ ѡ҃ промышленїѧ ꙗ҆вѝй ти сѧ мѝръ· *ѻ҆ꙋмлꙑкнеши бо и҆ не бꙋдéтъ борáи ти сѧ, предáемїи же [тебѣ][5], мнóго ти сѧ мóлатъ· Сп҃сéнїе же ѩ҆хъ [ѻ҆стáнѣ][6], надежа бо ѩ҆хъ пагꙋба. ѻ҆чи же нечьстивыѩхъ ѩ҆стáютъ· ай мѳ йѵѕ

Гл҃а, к҃і·

вѣщꙋа же ѩ҆ѡвъ (и҆) рⷮ҃. тѣ҃же (и҆) вы ѣсте чл҃цы, ѩ҆ли с вáми скончáется прем҃ꙋрость· И҆ ѻ҆ мене с҃рце ѣсть (ꙗ҆кѡже и) ѻ҆ вá҃. *прáведенъ бо м҃ꙋ и҆ непорóченъ, бы́сть на порꙋгáнїе· въ врéма бо нарочитовано бы́сть напáстьми ѩ҆нѣми. домóмъ же ѣго плѣнéномъ бы́ти безакóнными· Никáкоже никтоже да ѻ҆ꙋповáетъ, лꙋкáвъ сый неповѝненъ бы́ти, ѣлицы разгнѣвающеи г҃а, кáко не бꙋдéт ли пытáнїе ѩ҆хъ· Но (-)[1] въпроси четверонóгъ ѧ҆ще ти рекꙋтъ, ѩ҆ли птѝца нб҃ныѧ ѧ҆ще ти възвѣстáтъ, повѣж҃ь [-][2] земли ѧ҆ще ти скáжетъ, і҆ ѩ҆сповѣдáтъ тѝ рѝбы мóрьскїѧ· Ктѡ не разꙋмѣ въ всéмъ сéмъ, ꙗ҆кѡ рꙋка гн҃ѧ сътворѝ сїѧ [всѧ][3], не в рꙋцѣ ли ѣго дш҃а всѣхъ живыхъ, и҆ дꙋхъ всѧкого чл҃ка· *[ѻ҆ꙋхо][4] ѻ҆бо словесѧ рáсꙋждаетъ, гортáнь же врáшна (въкꙋшéнїе)[5]· въ мнóго врéма премꙋдрость, въ мнóзѣ же жѝтїи свѣдéнїе. ѻ҆ него премꙋдрость и҆ сѝла, ѻ҆ того совѣтъ и҆ рáзумъ· *ч҆ще низложитъ ктѡ съзи҃ждетъ, ѧ҆ще затворитъ на чл҃ки ктѡ ѡ҃верзѣ· ч҆ще възбранитъ вóдꙋ ѩ҆ссꙋшитъ землю, ѧ҆ще ли ѻ҆слабитъ погꙋбѝ ю҆ развраща҃тъ· ѻ҆ него дрѣжáва и҆ крѣпость, того вѣдѣнїе и҆ рáзумъ. проводѧ҆и совѣтники плѣнéны, сꙋдїѧ же землѝ ѻ҆ꙋдивѝ· Посажáѧи ц҃ра на пр҃толѣ, (ѻ҆бразáѧи)[6] пóсомъ чрéсла ѩ҆хъ· ѡ҃пꙋщаѧ жерца пл҃ѣнники, сильныѧ же земли развратѝ· Ѩзмѣнѧ҆и ꙋ҆стны вѣрныхъ, рáзумъ же стáрецъ разꙋмѣ· Ѩзливáѧи бесчéстїе на кн҃зѧ, смиреныѩ҆ ѩ҆сцѣли· ѡ҃крывáѧ глꙋбóкаѧ ѡ҃ тмы҃, ѩ҆знесе же на свѣт сѣнь смéртьнꙋю. прелщáѧ ꙗ҆зыкы и҆ погꙋблáѧ ѩ҆, низлагáѧ страны и҆ наставлáѧ ѩ҆хъ. ѩ҆змѣнѧ҆ с҃рца кн҃зь зéмныхъ, (и҆) прельсти бо ѩ҆хъ пꙋтéмъ ѩ҆мже не вѣдахꙋ. да ѻ҆сáжꙋт тмꙋ (а҆)[7] не свѣтъ, заблꙋдáт же ꙗ҆кѡ пїáнїи·

Гл҃а, г҃і·

(се)[1] ѣе вѝдѣ ѻ҆́ко мое, и҆ слы́ша ꙋ҆хо мое, и҆ вѣдѣ ѣлѝкоже и҆ вы вѣсте· И҆ не неразꙋм҃ѣ ѣсмь въ вá҃ ꙗ҆кáкожде же. но ѧ҆зъ къ г҃ꙋ (моѣмꙋ) бо҃г҃лю, ѻ҆бличю же

прѣ ни́мъ, а҆ще хо́щѣ· вы҆ же ѥ҆сте вра́чеве неправди́ви, и҆ цѣли́тели злы́хъ [-][2], бу́ди же вамъ молчча́ти, и҆ събу́детсѧ вамъ въ прему́дрость· Слы́шите о҆бличе́нїе (оу҆стъ мои́хъ)[3], суду же оу҆стну моею вънмите· Кое҆ (оу҆бо)[4] прѣ (бг҃ъ)[5] ли҆ глите, (и҆) прѣ ни҃ (-)[6] вѣщаѥте лука́во. и҆ли сумните́сѧ, вы҆ (-)[7] са́ми суді́ѧ бу́дете, добро бо а҆ще и҆спы́тьдь ва҃. а҆ще бо всѣ творѧ́щеи прело́житсѧ ѣ҃, ничто́же мнѣ о҆бличи́те вы҆, а҆щѣ҃ и҆ та́и лицемъ съоу҆диви́тсѧ. кое҆ (оу҆бо), не [движенїе][8] а҆и ѥ҆го оу҆стра́шй ва́съ (самѣхъ)· Бо́язнь же ѿ него нападетъ на́ вы, ѿи́детъ же (велича́нїе ва́ше)[9] ра́вно пепелу, тѣло же бе́рнено. оу҆млъчи́те да и҆спо́лнюсѧ и҆ почїю ѿ гнѣ́ва, прїи́мъ плоти (свои́)[10] зубы, (и҆) дш҃у же мою положу́ въ ру́цѣ· ѷ҆ще ма́ и҆́метъ си́лныи понеже и҆ нача, а҆ще же гла́ю и҆ о҆бличю́ прѣ ни҃, и҆ ѥ҆ ми сѧ съблюдетъ на спсе́нїе, не [вни́де бо прѣ ни҃ лесть][11]· Послу́шаи́те (-)[12] гла́съ мои́хъ, възвѣщу́ бо ва́мъ слы́шащѣ҃. ѥ҆ а҆зъ бли́зь ѥ҆смь су́да моѥ҆го, вѣдѣ҆ а҆ѣ҆́ко пра́ведень ма́влюсѧ· Кто҆ бо ѥ҆сть о҆би́денъ мною, а҆́ко нѣ́мь оу҆молчю҆ і҆ и҆щезну́. дво́е же ми́ сътвориши, тогда ѿ лица҆ твоѥ҆го не съкры́юсѧ. (и҆) ру́ку ѿ мене҆ оу҆да́ли, [стра́х же][13] твои́ да не оу҆жасае҆ ма́· Посе́м (же) възовеши, а҆́з же тѧ оу҆слы́шу. и҆ли возьглеши, а҆́ же ти да҆ ѿвѣтъ. колико́ суть грѣхи́ мои҆ и҆ беззаконі́а моа҆, наоу҆чи ма коли́ суть· Почто҆ (та́иши ѿ мене҆)[14], мни́ши же ма́ проти́вна сущ҃а тебѣ. или а҆́ко листъ дви́жемъ вѣтромъ боишисѧ, и҆ли а҆́ко (вѣтвїю)[15] носи́му вѣтромъ противла́еши ми сѧ· А҆́ко писа́лъ ѥ҆си на́ ма зло҆, о҆бложи́ же ми ѥ҆си ю҆ностьныи҆ грѣхи, положи́ же ми ѥ҆си но́гу на въсбране́нїе, съхрани́лъ же ми ѥ҆си (дѣ́ла вс҃а)[16], в коренїа же но́гу моею прїиде. и҆же о҆бѣша́етъ ра́вно мѣху́, и҆ли а҆́ко ри́за мо́льми и҆зъѣдена·

Гла҃, дї҃·

Ѵ҆ѣкъ бо рожеи҆ ѿ жены҆ ма́лолѣтнѣ҃, (-)[1] и҆спо́лнь гнѣ́ва. *и҆ли а҆́ко цвѣтъ процвѣтыи҆ ѿпаде, ѿбѣжа же а҆́ко сѣнь и҆ не постои҆. (ѣ҃е)[2] и҆ о҆ сѐ словеси сътвори́лъ ѥ҆си, (-)[3] [вни́ти прѣ тѧ судомъ][4]. кто҆ бо чи́стъ бу́детъ ѿ скверны, (и҆)[5] никто́же, а҆ще и҆ ѥ҆ди́нъ дн҃ь житїе ѥ҆го на земли҆. и҆счете́ни же мѣцы ѥ҆го ѿ него, въ лѣте положи́лъ ѥ҆си и҆ не преступи́. ѿступи҆ ѿ него҆ да оу҆млъкнетъ҆, і҆ и҆зво́литъ жи́тїе а҆́коже наёмникъ· Е҆сть бо дре́ву надежда, а҆ще бо посѣче́но бу́детъ҆, паки процвѣтетъ, и҆ лѣтора́сль ѥ҆го не о҆скудѣ́етъ· Ѷ҆ще бо състарѣ́ется въ земли҆ ко́ренъ ѥ҆го, (а҆ще)

вы҆ и҆ ѷ҆ѳо рм҃д

бажає. **4** Ви ж є неправедні лікарі і лікарі хворіб. **5** Мовчіть, і буде вам мудрістю. **6** Послухайте звинувачення моїх уст, сприйміть же суд моїх губ. **7** Що отже. Чи говорите перед Господом і перед ним говорите лукаве? **8** Або чи сумніваєтеся? Ви самі будете суддями, **9** бо добре, якщо Він вас дослідить. Адже, якщо чинячи все, ви пристали до нього, **10** зовсім не менше Він вас оскаржить, якщо і потайки шануєте лиця. **11** Настільки отже. Чи не Його порух злякає вас самих? Страх же від нього нападе на вас, **12** мине ж ваша хвалькуватість, подібно до попелу, тіло ж глиняне. **13** Замовкніть, щоб я наповнився і спочив від гніву, **14** взявши своє тіло зубами, і душу ж мою покладу в руки. **15** Якщо ж мене схопить сильний, оскільки й почав, якщо ж промовлю і вилію скаргу перед ним, **16** і це Він мені збереже на спасіння, бо обман не ввійде перед Нього. **17** Послухайте мої слова, бо сповіщу вам, що слухаєте! **18** Ось я є близько мого суду, я знаю, що покажуся праведним. **19** Бо хто є скривджений мною? Адже тепер замовкну і зникну. **20** Дві речі мені зробиш, тоді не сховаюся від твого лиця, **21** і руку відніми від мене, хай же твій страх мене не жахає. **22** Тоді ж закличеш, а я тебе послухаю, або заговориш, а я тобі дам відповідь. **23** Які є мої гріхи і мої беззаконня? Повчи мене, які вони є? **24** Чому ховаєшся від мене, вважаєш мене твоїм противником? **25** Чи наче листок, порухуваний вітром, боятимешся, або наче траві, несеній вітром, мені спротивишся? **26** Бо ти написав проти мене зло, ти ж наклав на мене гріхи молодості, **27** поклав же мені ногу в колоди, стеріг же всі мої діла, до коріння ж моїх ніг дійшов. **28** *Я, наче* те, що старіється, подібний до бордюка, чи наче одіж, поїджена міллю.

Глава 14

1 Бо людина, народжена від жінки, недовголітня, повна гніву, **2** *або наче цвіт, що відцвів, відпав, втік же, наче тінь, і не стоятиме. **3** Це і з цим словом Ти вчинив, щоб ввійти судом перед тебе. **4** Бо хто буде чистим від нечисті? І ніхто, **5** хоч би й один день його життя на землі. Почислені ж в нього його місяці Ти на роки розклав, і не переступить. **6** Відійди від нього, щоб замовчав і зволив життя, наче найманець. **7** Адже для дерева є надія, бо якщо буде зрубаним, знову зацвіте, і в нього не забракне галузки. **8** Бо якщо постарієть в землі його корінь, хоч же й на камені помре йо-

вищ. 8 пс. 144

го пень, **9** зацвіте від запаху води. Дасть же жнива, наче молодий саджанець. **10** Чоловік же, померши, відійшов, впавши ж, людина більше не буде. **11** В роках вимирає море, ріка ж, опустівши, висохла. **12** І людина, заснувши, не встане, доки небо не буде зшитим, і не збудяться з їхнього сну. **13** Отже, хоч в аді Ти мене збереж би, сховав би же мене, доки не спиниться твій гнів. То назнач час, в якому зробиш мені пам'ять. **14** Отже, якщо людина помре, буде живою, закінчивши дні своїх років. Стерплю, аж доки знову не буду. **15** Після цього ж покличеш, а я послухаюся Тебе, не відкинь діла твоїх рук. **16** Ти ж почислив мої задуми, і ніщо з моїх гріхів від тебе не втече. **17** Ти же запечатав в мішку мої беззаконня, позначив, якщо в чомусь несвідомо я вчинив переступ. **18** І лише гора, падаючи, розсипалася, і камінь постаріється на своєму місці, **19** камінь, якого вигладила вода. І затопили води на знаки порох землі. І Ти знищив терпіння людини, **20** скинув до кінця, відійшов. Поставив Ти лице і випустив. **21** Хоч же численними стали його сини, він не знає. Якщо і мало їх буде, не буде свідомий. **22** Але його тіло заболіло, його ж душа була у смутку.

же на камени сконча́ется стебло̀ є̂го, ѡ̑ во́на водꙑ̀ процвѣтѐ. Сътвори́т же жа́тву, на̑ко мла́до саже́но. Мꙋ̑ же ѹ̂мрѐ ѡ̑йде, па̑ же чл҃къ то́мъ не бꙋ́детъ. лѣты [-][6] о́скудѣ́етъ мо́ре, рѣка́ же о́пустѣвшїи йсше, (и̑) чл҃къ (-)[7] спа́вый не въста́нетъ. до́ндеже не бꙋ́детъ нб҃о съшвено, и̑ не въспра́нꙋтъ ѡ̑ сна̀ и̑хъ. Ѧ̑ще ѹ̂бо во а́дѣ бы̀ мѧ съхрани́лъ, съкры́лъ же мѧ бы̀, до́ндеже преста́нетъ [гнѣвъ твои́][8]. и̑ въчини́ши [-][9] вре́мѧ, в неже па́мать [сътвори́ши мѝ][10]. Ѧ̑ще ѹ̂бо ѹ̑мрѐ чл҃къ жи́въ бꙋ́дѐ, сконча́въ дн҃и (лѣтъ)[11] своя́хъ. тръплю до́ндеже па́ки бꙋ́дꙋ. Посем же възовеши, а́з же [ѹ̂слы́шꙋ тѧ][12], дѣла́ рꙋкꙋ твое́ю не ѡ̑враща́юсѧ. и̑счел же є̂си (хи́трости мо́ѧ)[13] и̑ ничто́же (тѧ прои́детъ)[14] грѣхъ мои́хъ. Запечатлѣлъ же ми є̂си безако́нїѧ въ мешцѣ, назнамена́лъ же є̂си а̑ще что̀ бе̑ во́ля престꙋпихъ. и̑ ра́звѣ гора̀ пада́ющи распадесѧ, и̑ ка́мень о́бе̑ша́етъ ѡ̑ мѣ́ста своє̂го. (ка́мень є̂гоже)[15] о́гладѝша во́ды, и̑ потопи́ша во́ды въ знаки перꙑ́сть землѧ̀. и̑ терпѣнїе чл҃ко погꙋби́лъ є̂си, въвъзри́ни ꙋ̑ є̂си (-)[16] до конца̀ [-][17] о́тиде. пристави́ є̂си (-)[18] лице, і̑ и̑спꙋсти́лъ, мно́гом же бы́вшемъ сно́мъ є̂го не вѣсть. а̑ще [и̑][19] ма́ло и̑ бꙋ́дѐ не съвѣстьсѧ но плоти є̂го болѣ́ша, дш҃а же є̂го сѣтовà·

Глава 15

1 Відповів же Елифас теманитський, кажучи: **2** Отже, якщо мудру відповідь дасть дух розуму і біль наповнив лона, **3** блудячи словами, якими не годиться, і словами, на які немає потреби, **4** якої і ти відкинув страх, – довершив такі слова перед Господом. **5** Ти є винний за слова твоїх уст, і не розсудив ти слова сильних. **6** Тебе оскаржують твої уста, і не я, а твої губи засвідчили проти тебе. **7** Що ж бо? Чи ти народився першою людиною? Або ти повстав раніше від вершків **8** і ти почув господні накази? І чи за радника тебе поставив Бог? Чи на тебе найшла мудрість? **9** Бо що ти знаєш, чого ми не знаємо? Або що розумієш, чого ми не розуміємо? **10** Або чи ти старець і є ти давнім в нас, днями старший від твого батька? **11** Трохи за те, що ти згрішив, ти був зранений, ти зарозуміло про велике заговорив. **12** На що посміло твоє серце? Або що принесли твої очі? **13** Чого гнівом вибухнув ти перед Господом? Видав же з уст такі слова. **14** Хто ж, будучи людиною, буде непорочним? Або як буде праведником, народжений від жінки? **15** вищ. 4 *Якщо святим не вірить, – небо ж не є чисте перед ним. **16** Відпади ж мер-

Гл҃а, ѕ҃і·

Ѿвѣща же є̂лифа́съ деманитинъ гл҃а. а̑ ї
ще ѹ̂бо премꙋ́рыи ѡ̑вѣтъ дастъ ра́зума дх҃ъ, и̑ наполни бо́лѣзнь чрева· ѡ̑блюда́а гл҃ы и̑ми́же не подоба́етъ, [и̑][1] словесы и̑мѝ ника́ѧ же потреба, е̂ѧ́же и̑ ты ѡ̑бе̑глъ є̂си стра́хъ, сконча́лъ є̂си [-][2] гл҃ы та́ки пр҃е̑ г҃мъ. повиненъ є̂си гл҃ы ѹ̂стъ твои́хъ, не разꙋ́дни́лъ є̂си гл҃ъ сильныхъ. О̂бличаю̑ тѧ ѹ̂стà твоа, а̂ не а̑̂, (и̑) ѹ̂стнѣ (-)[3] твоѝ (на тѧ послꙋшествова́стѣ)[4]· Что̀ бо̀ є̂дà пр҃ьвѣе чл҃къ роженъ є̂си, и̑ли пр҃ьвїе хлꙋмъ съгꙋстѣ́вса̑ є̂си, и̑ състроє́нїа г҃нѧ слы́шалъ є̂си, [(и̑) совѣтника ли тѧ поста́ви е̑ѣ][5]· Прїи́де ли на́ тѧ премꙋ́дрость. что̀ бо вѣси є̂гоже не вѣмы, и̑ли что̀ разꙋмѣ́еши ты̑ є̂гоже не (разꙋмѣ́ем҃)[6]. и̑ли ста́ръ и̑ ветохъ є̂си в на̑̂, старѣи ѡ̑ц҃а твоє̂го дн҃ьми. мала и̑хъ же съгрѣшѝ ѹ̂раненъ є̂си, велика превели́чно бо́г҃ла. что̀ смѣло ср҃це твое. и̑ли что̀ понесостѣ о̑́чи твоѝ, на̑ко на̑ростъ раздра̀ пр҃е̑ г҃мъ· И̑знесе же и̑зъ ꙋ́стъ та́ка словесà. кто̀ бы сы̀ чл҃къ на̑ко бꙋ́детъ непоро́ченъ, и̑ли на̑ко бꙋ́дыи правед҃никъ роженъ ѡ̑ жены̀· *Ѧ̑ще до сты́хъ не вѣрꙋетъ, вѣ д
нб҃о же нечи́сто пр҃е̑ нимъ· О̂ста́ни же мѣ́зкїи

(-)[7] нечи́стыи мужъ, пїѧи непра́вды ра́вны по-
е́нїю. вънзвѣщу же ти̑ послу́ша́и менѐ, на́же
оу̑бо ви́дѣхъ вънзвѣщу ти̑. на́же премудрїѝ ре-
ко́у и̑ не оу̑таи̑ша ѡ̃цы и̑хъ· тѣмже самѣмъ
да́на бысть земла, и̑ не на́иде и̑ноплеменникъ
на́ на· вс̑е жи́тїе нечьсти́ва въ печа́ли, лѣта̑
и̑сщетена да́на си́лнѹ страх же е̑го въ оу́ши
е̑мѹ. е̑гда̀ мни̑ оужѐ въ ми́рѣ бы́ти, прїи́де
(дн҃ь развращє́нїѧ е̑го)[8]. да не вѣру́етъ ѡ̃-
врати́тисѧ ѡ̃ тмы̀, заповѣ́данъ бо ю́же въ
рѹцѣ желѣза. оучиненъ бо е̑сть въ бра́шно не-
на́сытомъ, вѣсть же въ себѣ на́ко ждетъ
стерва. дн҃ь же [темень оу̑страши́и̑ е̑го][9], бѣда
же и̑ скорбь [прїи́ме́ и̑][10]. на́ко во́инъ предъ-
стоа́и (и̑ паде́)[11], на́ко въздѣ рѹцѣ пр҃е̑ г҃мъ·
Пр҃е̑ г҃мъ же вседръжи́телемъ о̑жестисѧ. тече
же пр҃е̑ ни́мъ оу́кори́зною вели́къ на плещу щи́
е̑го, на́ко покры̀ лице своѐ тѹ́комъ е̑го. и̑ съ-
твори о̑мету́ стегнѹю, [хвала̑ е̑го оу́кори́зна][12].
да весели́ же сѧ во гра́дехъ пѹстѣхъ, вни́детъ
же в домы̀ невселенныѧ· ч҃е̑ е̑же о́нѝ оуготова́-
ша, и̑нїи ѡ̃несѹть. ни́же о̑богати́тсѧ, ни́же
о̑ста́нетъ [и̑мѣнїе е̑го][13]. не и́мать положи́-
ти на́ землю сѣни, и̑ни и̑збѣжитъ же тмы.
прозѧбенїе е̑го да оу̑сѹшы́и̑ вѣтръ, да ѡ̃-
падетъ [-][14] (цвѣтъ е̑го)[15], да не вѣритъ
на́ко съ тръпы́и̑ тщѐ бо събѹдѐсѧ е̑мѹ· Сѣчєнїе
е̑го пр҃ьвѣе да съплѣтетъ, и̑ лѣтораслъ е̑го не
о̑блиственѣ̑. да о̑бои́манъ бѹдѐ на́коже пародо̑
пр҃ьвѣе (на́годы)[16], да ѡ̃падѐ же на́ко цвѣ̀ть мас-
ли́чїѧ. послѹшьство бо нечести́ваго смр҃ть, (и̑)
ісаїа́ нд ѳ̑ бо́гнь же да по̑жѐ домы̀ мьздои́мецъ· *въ чревѣ
же прїи́ме́ бо́лѣзнь, събѹдѐ же сѧ е̑мѹ тще-
та, чрево же е̑го да по̑и́ме́ лесть·

зенний, нечистий чоловіче , що п’єш
неправду, наче напиток. **17** Послухай
мене, сповіщу ж тобі, отже, те, що я
побачив, сповіщу тобі **18** те, що муд-
рі говорять і не скрили їхні батьки.
19 Їм самим дана була земля, і на них
не напав чужинець. **20** Все життя без-
божного в болі, почислені роки дані
сильному, **21** а його страх в його ву-
хах. Коли вважає, що він вже є в ми-
рі, – прийшов день його знищення.
22 Хай не вірить, що відвернеться від
темряви, бо він вже є призначений в
руки заліза, **23** бо він є призначений
на їжу шуліці, знає же в собі, що очі-
кує трупа. А темний день його зля-
кає, **24** біда ж і смуток його захоп-
лять, наче вояк, що стоїть. І він впа-
де, **25** бо підняв руки перед Госпо-
дом. Перед Господом Вседержителем
він став твердошиїм, **26** побіг же пе-
ред ним докорою. Великий щит на
його плечах, **27** бо закрив своє лице
його лоєм і зробив опаску на стегні.
Його впокорення – похвала. **28** Хай
же поселиться в пустинних містах,
ввійде ж до необжитих домів. А те,
що вони приготували, інші заберуть.
29 Він ані не розбагатіє, ані не зали-
шиться його майно. Не кине на зем-
лю тінь **30** ані не втече від темряви.
Те, що в нього сходить, хай вису-
шить вітер! Хай відпаде його цвіт! **31**
Хай не вірить, що залишиться, бо збу-
деться йому марне! **32** Зрізане ним
хай передчасно зітліє і його галузка
не покриється листям! **33** Хай зібра-
ний буде як недостиглий овоч перед
дозріванням, хай же відпаде, як цвіт
оливки! **34** Адже свідчення безбож-
ного – смерть! І вогонь хай же спа-
лить доми тих, що приймають хабарі!
35 *В лоні ж прийме болі, а на нього
найде марнота. Його ж черево хай
понесе оману!

ic. 59
пс. 7

Гл҃а, ѕ҃і·

аі вѣщѧ́ же і̑ѡвъ (и̑) рече. слы́шахъ сѝце,
мно́го тѣшителе зо́лъ вс̑и. что́ бо е̑да
чи́нъ е̑сть словесы̀ дх҃а, и̑ли ꙗ́кѹю (ти
па́кость съ̀творитъ)[1]. на́коже ѡ̃вѣщѧ́-
еши, и̑ а̑зъ на́коже вы вънзгла́ю. а̑ще же по̑лежа́л
дш҃а ва́ша за мою̀, а̑ще наскаки́ на́ вы словесы̀,
(покива́а)[2] (глабо́ю на вы)[3]. бѹди же кр҃тость
въ оу̑стѣхъ мои̑, движе́нїѧ же оу̑стнѹ [мое́ю][4]
не пощажѹ̀ а̑ще бо вънзгла́ю не возболю̀ лѝ ра́ны,
(но̀ съ̀творю̀ е̑и трѹдъ). а̑ще ли же оу̑молчю̀,
что́ ме́ншими оу̑назве́нъ бѹду. нн҃ѣ же прес-
тѹжена ма̑ съ̀творѝ бѹ́ согни́вша. и̑ а́къ
ма̑ (и̑) въ послѹшество бы́хъ, и̑ въста̀въ мнѣ̑
лжа̀ моа. прамо лицѹ̀ моему̀ ѡ̃вѣщѧ̀, гнѣ̀
венъ бо̑ низложи ма̑. въскрежета̀ (зѹбы на́

Глава 16

1 Відповів же Йов, і сказав. **2** По- 11
чув я багато такого... Всі потішники
зла. **3** Що ж бо? Чи є чин словам
духу? Чи вчинить тобі якусь пакість,
як відповідаєш? **4** І я, так як ви, заго-
ворю. Хіба ж віддана була ваша душа
замість моєї? Хіба я на вас наскочив
словами, киваючи на вас головою? **5**
Хай же буде сила в моїх устах, не
пощаджу же рух моїх губ. **6** Бо якщо
заговорю, чи не роз’ятрю рани? Але
завдам собі труд. Якщо ж помовчу,
хіба менше буду зранений? **7** Тепер
же Він мене зробив перемученим,
дурнем, зігнилим. **8** І Він мене схо-
пив, і я став на свідчення. І піднявшись *проти* мене моя неправда від-
повіла мені в лице. **9** Ставши розгні
ваним, він мене скинув, заскреготав

на мене зубами, стріли його вправних *воїнів* на мене напали. **10** Стрілами він наскочив на очі і гострим *предметом* вдарив мене в коліна. Разом вони на мене набігли, **11** бо мене видав Господь в руки неправедних, покинув мене на безбожних. **12** Вмираючим він мене розбив, схопивши мене за чуб і вирвав волосся. Поставив він мене, наче сторожа, **13** оточили мене зброєю, колячи мої нирки без пощади, пролили на землю мою жовч, **14** скинули *на* мене струп на струп. Побігли до мене сильні, **15** пошили мішок на мою шкіру – і моя сила погасла. **16** І мій живіт згорів від плачу, а на моїх повіках тінь. **17** Неправедного же нічого *немає* в моїх руках – молитва ж моя чиста. **18** Хай земля не покриє крові мого тіла і хай не буде місце моєму крикові! **19** І тепер ось на небесах є мій свідок, свідок же мій на висотах. **20** Хай прийде до Господа моє благання! Перед ним же хай сльозить моє око! **21** Хай буде ж оскарження людині перед Господом і людському синові перед його ближнім! **22** Прийшли почислені роки. Піду дорогою, якою не повернуся.

Глава 17

1 Тлію ж несений духом, прошу ж гробу – і не отримую, **2** благаю чинячи. І що я зроблю? **3** Чужі ж викрали моє майно. Хто ж є цей в моїх руках? Хай буде зв'язаним! **4** Бо їхні серця ти сховав від мудрості, через це не піднесеш їх. **5** Частково сповістить зло, очі ж розтанули на синах. **6** Ти ж поклав мене притчею в країнах, я же став їм посміховиськом. **7** Бо мої очі осліпли від гніву, – проти мене воювали мої вояки! **8** Чудом я став праведним за це. Праведний же проти беззаконного повстає. **9** Хай же скріпиться вірний на дорозі своїй, а чистий хай візьме руками сміливість! **10** Не інакше, але всі кріпіться і йдіть, бо не знаходжу у вас правди! **11** Мої дні минули – витекли, порвалися ж зв'язки мого серця. **12** Я замінив ніч на день – і світло близько від лиця темряви. **13** Бо, якщо стерплю, ад мені є домом і в сумерку мені є лежання та постеля. **14** Смерть я собі назвав батьком, матір'ю ж і сестрою мені – гній. **15** Отже, де ще є моя надія? Хіба побачу своє добро? **16** Чи зійдуть зі мною до аду? Чи разом зійдемо в землю?

Глава 18

12 **1** Відповів же Валдад, савхетин, кажучи: **2** Доки не перестанеш? Почекай, щоб і ми заговорили. **3** І чому наче чотириногі ми замовкли перед

ма)[5], стрѣлы йскуснику ѣго [нападо́ша на́ ма][6]. стрѣла́ми о҃чїю наскака҆, (и҆) о҃стрїе҆ поразѝ ма҆ [въ колѣнѣ][7], выкупѣ [-][8] натеко́ша на ма, предастъ бо҃ ма҆ гь҃ в руки непра́ведны҃, на нечестивы҃а҆ повръ́же ма҆, оу҃мира́ющи ра҃ссыпа ма҆. и҆мъ ма҆ за вла́сы (и) о҃борва҆. поста́ви ма҆ а҆ки стра́жа, о҃быдо́ша ма҆ о҃ружїи бодуще въ йстеси мои҆. не щада́ще и҆злїа́ша на зе҃лю же́лчь мою҆, низложи́ша ма҆ стр҃у на струпъ, тео́ша къ мнѣ могущеи. вртѣтище [сошѝша][9] на ко́жу мою҆, (и҆) мо́щь же моа҆ [-][10] оу҃гасе҆. (и҆) чре́во мое съгорѣ ѡ҃ пла́ча, на вѣжду же мое́ю стѣнь, непра́ведно же ни ѣ҆ди́но (-)[11] в руку мое́ю. мл҃тва же моа҆ чи́ста земла҆ да не покры́етъ кро́ви пло́ти моеа҆, ни бу́ди мѣсто во́пла моѣго. и҆ нн҃ѣ ѣсть се҆ на нб҃сехъ по́слухъ мои, свѣдѣтель же ми҆ на вы́шнихъ. да прїидетъ ми҆ мо́льба къ гу҃, пр҃ѣ ним же да ка́плѧ҆ ми҆ о҃́ко. буди же о҃бличе́нїе мужу пр҃ѣ гм҃ъ, и҆ сн҃у чл҃ческому бли́жнему ѣго. лѣта [-][12] йсче́тена прїидо́ша, пу́темъ и҆мже не възвращуса́ по́ду·

Гл҃а, з҃і·

Тлѣю [же][1] дх҃омъ носимъ, прошу́ же́ гроба и҆ не оу҃лу́ча́ю молю҆ творя́и, и҆ что́ сътворю҆. оу҃крадо́ша же ми҆ и҆мѣнїе чюжїи, ктѡ҆ ѣсть се҆ в руку (же) моею сва́занъ буди. на́ко ср҃ца и҆хъ съкры́лъ ѣси ѡ҃ му́дрости, сего ради не вознесе́ши и҆хъ в ча́сти възвѣстит҃ъ зло́бы. о҃чи же (-)[2] на сн҃ехъ и҆ста́ста· Положи́ же ма҆ притчею въ страна҃, смѣху же (бы҃ и҆мъ)[3]. о҃слѣпо́сте бо҃ (о҃чи мои ѡ҃ гнѣвъ)[4] повое́ванъ быхъ (во́и свои҆ми)[5]. чю́до бы҃ и҆стинны҃ о҃ сихъ, пра́ведникъ же на безако́нника възста́етъ. да оу҃крѣпит же ся҆ вѣрныи на сво҃ю пу́ть, чи́стыи же рука́ма да прїимет҃ъ де́рзость. ни и҆наконе, но всѝ оу҃твержа́ятсѧ и҆ прїидете, не бо҃ о҃брѣта́ю въ ва́съ и҆стинны. дн҃ї е҆ мои҆ прейдо́ша въ тече́нїи. претрго́ша же ся҆ оу҃дове ср҃ца моѣго. но́щь въ дне мѣсто положи́хъ, [и҆][6] свѣтъ бли́зъ ѡ҃ лица҆ т҃мы҃, а҆ще бо҃ стерплю҆ а҃дъ ми҆ ѣсть до́мъ. (и҆) в (-)[7] сумра́цѣ (лежа́нїѧ ми҆ ѣсть, и҆ посте́лѧ҆)[8]. см҃рть прозва́хъ (себѣ ѡ҃ц҃а)[9] быти, мт҃рь же [-][10] и҆ сестру [ми][11] гно́ѧ. гдѣ оу҃бо [ѣ҆ще ѣсть ми҆][12] надежда, и҆ли бл҃гъ своихъ оу҃зрю҆. и҆ли со мною въ а́дъ сни́дутъ, и҆ли вкупѣ на пр҃сть сни́демъ·

Гл҃а, и҃і·

Вѣщa же валъдадъ савхетинъ гл҃а. 8і
доко́лѣ не преста́неши, пожди҆ да и҆ мы҃ възгъгл҃емъ. (и҆) почто́ а҆ки четвероно́ж-

ныа оу҃молѣча́хомъ пр҃ѐ тобо́ю пребы́ти ѝ гнѣвъ. что бо а҃ще ты́ оу҃мреши не оу҃селе́нна ли бу́дѐ по҃нбна, и҃ли разврата́ѧ го́ры ѿ о҃снова́нїа, и҃ свѣтъ нечестива́го оу҃га́снетъ, и҃ не съ҃бу́детсѧ и҃̃ пла́мы, свѣтъ е҃го тма̀ в жи́тїи, свѣтѝлникъ же в немъ оу҃га́снетъ. да оу҃ло́вятъ ме́ншины и҃мѣнїа е҃го погрѣши́тъ же е҃го совѣтъ, (и҃) да ся̀ въ҃вержетъ (-)[1] нога̀ е҃го въ҃ пр҃у́гло, мре́жею повѝтъ да прїи́дутъ (-)[2] нань пр҃у́гла, да оу҃кр҃пи́тъ на́нь жа́ждущыѫ̀. сѣкры́ же ся̀ в землѝ оу́же е҃го, и прїѧтїе е҃го на стезѝ. о҃́кр҃тъ да погуба́тъ е҃го бо́лѣзни, мно́зи же о҃ нозѣ̀ е҃го да прїи́дутъ гла́домъ тѣсномъ̀, паде́нїе же е҃го оу҃гото́ваѧ (е҃мꙋ) и҃зра́дно, поѧде́но [же][3] бу́ди (вс҃е паде́нїе но́гу е҃го)[4]. да пожре́тъ же красоту̀ е҃го смр҃ть, о҃тр҃ъже́но бу́ди ѿ жи́тїѧ е҃го и҃сцѣле́нїе. да и҃мѐ е҃го гнѣва̀, винà ц҃рьскаѧ. да всели́тсѧ въ҃ хра́мѣ своем҃ъ в нощи своеи́, разсѣѧна бу́ди лѣпота̀ е҃го жупело́̀ (о҃гнѐ под нб҃)[5]. кореніѧ е҃го да и҃схнутъ (-)[6] сверха да нападѐ (пожже́нїе о҃гнà)[7]. *па́мать е҃го поги́бнетъ ѿ землѧ̀, и҃ [-][8] бу́ди и҃ма̀ е҃го на лицѣ̀ вънѣшнее. да ѿ҃ринетъ е҃го ѿ҃ свѣта въ҃ тмꙋ̀, [и҃][9] не бу́детъ зна́емъ в лю́дехъ е҃го. ни спсе́тсѧ въ҃ подъ҃нбнѣи до҃̃ е҃го, но въ҃ свои́хъ е҃мꙋ да пожи́вутъ и҃̃нїи. на́нь въ҃здохнꙋ́ша послѣдніи, пр҃ьвыхъ же на́тъ чю́до. сїи́ суть домове непра́ведникъ, се же мѣсто невѣдꙋщихъ ба҃.

при ѕ҃

Гла҃, да҃.

ѳ҃ Вѣщѧ́ же і҃овъ (и҃) рече. доколѣ притр҃ꙋдну̀ съ҃творѝте дш҃ꙋ̀ мою̀, и҃ низложи́сте мѧ словесы̀. разꙋмѣ́йте то́кмо, на́ко [бъ҃][1] съ҃творѝ мѧ сѝцева, тѧ́жѣте мѧ, не стыдѧ́щисѧ нале́жите мѝ. и҃ оу́бо въ҃и́стиннꙋ ѧ҃зъ прельсти́хсѧ, оу҃̀ мене́ же (не) въ҃дворѧ́етсѧ лестець, гл҃ти сло́во (мое) е҃же не подоба́етъ. словеса́ же моѧ съ҃блажнѧ́ютсѧ и҃ не въ҃ вре́мѧ. о҃стани же на́ко на мѧ велича́етесѧ. наскака́ете же мѝ словесы поно́сными. разꙋмѣ́йте оу҃бо на́ко гь҃ е҃сть (мои)[2], оу҃тверже́нїе (свое)[3] на мѧ въ҃зносѧ̀. е҃е (смѣхъ поноше́нїѧ)[4] не въ҃зъгла́ю, [и҃][5] въ҃зопїю̀ и҃ нигдѣ (же) сꙋдъ. о҃́кр҃тъ о҃граждѐ е҃смь, и҃ не и҃́мамъ минꙋ́ти. пр҃ѐ лицем҃ъ (же) мои́мъ тмꙋ̀ положѝ, сла́вꙋ же о҃ мнѣ съ҃блече, ѿ҃а́т҃ же вѣнець ѿ҃ главы̀ моеѧ. разтерза́ (же) мѧ о҃́кр҃тъ и҃ ѿ҃и҃до́̀, посѣче́ же на́ко дре́во надежꙋ̀ мою̀. лю́тъ (-)[6] (гнѣво́̀ съ҃творѝ мѝ)[7] и҃мѣ же мѧ на́ко вра́га. въ҃скꙋпѣ (-)[8] прїидо́ша и҃скꙋше́нїѧ е҃го на́ мѧ, на пꙋтехъ (же) мои́хъ о҃бындо́ша мѧ пр҃ѐсѣ-

тобою? **4** Тебе охопив гнів. Що ж бо? Якщо ти помреш, чи піднебесна буде незаселеною? Чи розпадуться гори від основ? **5** І згасне світло безбожного? І їм не підніметься вогонь? **6** Його світло – темрява в житті, а світильник в ньому загасне. **7** Хай найменші уполюють його майно, хай же його рада недопише, **8** і хай нога вкине його в пастку, *хай буде* замотаний сіттю, **9** хай на нього найдуть засідки, хай скріпить спраглих проти нього! **10** Сховано в землі його засідку і його схоплення на стежці. **11** Довкруги хай вигублять його болі, численні ж хай прийдуть довкруги його ноги у великому голоді. **12** Йому ж упадок належно приготовано. **13** Хай же будуть поїджені всі падіння його ніг, хай же смерть пожере його красу! **14** Хай буде вирване оздоровлення з його життя, хай його захопить біда! – царське обвинувачення. **15** Хай поселиться у своєму житлі у своїй ночі, хай буде розсіяна його краса сіркою *і* вогнем! **16** Під ним його коріння хай посохне, хай зверху впаде пожар вогню! **17** *Його пам'ять хай пропаде з землі і хай його ім'я буде на зовнішньому лиці! **18** Хай *хтось* прожене його зі світла в темряву **19** і не буде знайомого в його народі! І хай не спасеться в піднебесній його дім, але в тому, що є його, хай поживуть інші! **20** Над ним останні застогнали, перших же охопило здивування. **21** Це є доми неправедних. Це ж місце тих, що не знають Бога.

при 6

Глава 19

1 Відповів же Йов, і сказав. **2** Доки завдаватимете труд моїй душі і збиватимете мене словами? **3** Тільки знайте, що Бог мене таким зробив, говоріть проти мене, не соромлячись налягаєте на мене. **4** І отже, по правді, я обманувся. У мені ж не живе обманець, **4** щоб говорити слово моє, яке не належиться. Слова ж мої є в блуді і не в часі. **5** Хай же буде, що наді мною величаєтеся, наскакуєте ж на мене згірдливими словами. **6** Отже, знайте, що Господь є мій. Він підняв проти мене свої кріпості. **7** Ось сміх пониження. Не говоритиму, і закричу, і ніде ж *немає* суду. **8** Довкруги я оточений – і не мину, а перед моїм лицем Він поклав темряву. **9** Славу ж з мене стягнув, забрав же вінець з моєї голови. **10** Роздер же мене довкруги, і я відійшов. Зрубав же, наче дерево, мою надію. **11** Люто, в гніві, Він вчинив зі мною. Сприйняв же мене, наче ворога. **12** Разом прийшли на мене Його випробування, а на моїх дорогах оточили мене ті, що засіли. **13** І мої брати відступили від

мене, пізнали чужого радше, ніж мене. І мої друзі стали немилосердними. **14** Не прийняли мене мої близькі, і ті, що знають моє ім'я, забули про мене. **15** Сусіди дому і мої рабині, наче чужинець став я перед ними. **16** Я покликав свого раба і він не послухав. Мої уста благали, **17** і вони служили моїй жінці. Я ж ніжно прикликав синів моїх наложниць, **18** вони ж мене відкинули навіки. Коли встаю, – говорять проти мене. **19** Огидним став я тим, що мене знають. Ті, кого я любив, повстали проти мене. **20** В моїй шкірі зігнило моє тіло, а мої кості держаться в зубах. **21** Змилосердіться наді мною! Змилосердіться наді мною, друзі, бо господня рука, вона та, що доторкнулася до мене! **22** Чому ж мене переслідуєте, так як і Господь, а не насичуєтеся моїм тілом? **23** Отже. Хто дасть, щоб були записані мої слова і покладені в книгах навіки, **24** в залізному писанні, окованім, чи викарбувані в камінні? **25** Бо знаю, що вічним є Той, що знищить на землі, **26** що підноситься підняти мою шкіру. Від Господа ж це мені сталося **27** і те, чого я в собі свідомий, що моє око побачило, а не інший, і все ж мені сповнилося в лоні. **28** Якщо ж і скажете: Що скажемо перед ним? І корінь слова знайдемо в ньому. **29** Бійтеся ж і ви покриття, бо гнів надійде на беззаконних. І тоді пізнають де є їхні речі.

дѧ́щеи. (и̂) [бра́тїѧ (-)[9] моѧ ѿстꙋпи́ша ѿ мене]10, позна́ша чю́жа неже мене. [и̂ дрꙋзи]11 моѝ немл҃тиви бы́ша, не прїѧша мѧ бли́жнїи моѝ и̂ вѣдꙋще (и̑ма мое)12 забы́ша мѧ. сосѣди до́мꙋ и̂ рабыни моѧ̀, (ꙗ̑ко) и̑ноплеме́нникъ бы́хъ пр҃е̂ ними. раба̀ своего̀ възва́хъ и̂ не послꙋша, ꙋ̑стъ́ моѧ молѧ́хꙋсѧ, и̂ слꙋжа́хꙋ женѣ моей́. призыва́хъ же ласкаѧ сы́ны по̑ложниць мои́х, они́ же (мене въ вѣкы́)13 ѿри́нꙋша. е̂гда̀ въста́нꙋ, на мѧ гл҃ютъ. ме́рзоикъ бывъ вѣдꙋщи́х мѧ и̑хже люби́хъ въста́ша на́ мѧ. въ кожи мое́и согни́ша пло́ти моѧ̀, ко́сти же моѧ в зꙋбѣхъ съдръжа́. поми́лꙋйте мѧ поми́лꙋйте мѧ ѿ̀ дрꙋзи, рꙋка̀ бо гн҃ѧ косну́вшїи мѧ е̂сть. почто́ же мѧ го́ните, ꙗ̑коже и̂ г҃ь. ѿ пло́ти же моеѧ не насыщаѣ́тесѧ· Кто̀ ꙋ̑бо да́сть да бы́ша написана словеса моѧ. (и̂) положи́ти (-)14 и̑хъ въ кни́гахъ въ вѣкъ, въ писа́нїи желѣзнѣ (око́вѣ)15, и̑ли в ка́мени вꙑзаа́ти. ви́дѣ бо ꙗ̑ко пр҃носꙋще е̂ и̑же и̑мать разори́ти по землѝ, въздви́гнꙋти ко́жꙋ мою (въздвиза́ющꙋюсѧ)16, ѿ г҃а же сїе бы́ мѝ. (и̂) е̂же азъ въ себѣ съвѣдѣ, ꙗ̑же о̑́ко мое видѣ (а̂)17 не и́нъ, (и̂) все́ же ми сконча́сѧ в ло́нѣ. а̂ще же и̂ рече́те что̀ рече́мъ пр҃е̂ ни́мъ, и̂ ко́рень словеси о̑браще на немъ. ꙋбои́тесѧ же сѧ и̂ вы ѿ покрове́нїѧ, ꙗ̑ростꙋ бо на безако́нныѧ на́идетъ, и̂ тогда ꙋ̑вѣдатъ г҃дь и̑хъ е̂сть ве́щь·

Глава 20

14

1 Відповів же Софар мінейський, і сказав: **2** Не думав я, що ти це так відповіси: І чи не розумієте більше, ніж я? **3** Вислухаю я докір моєї образи – і дух від розуму мені відповість. **4** Чи не знають: це літа, відколи людина повстала на землі? **5** Адже веселість безбожних має силу падіння, радість же безаконних – згуба. **6** Хоч піднесуться на небо його дари, а його жертва доторкнеться хмар, **7** коли він вважає, що вже відкинений, тоді згине до кінця. А ті, що його бачать, скажуть: Де він? **8** Наче сон поза тілом знайдеться, полетів же, наче нічна поява, **9** бо він зневажив. І не додасть, і більше його не наблизить його місце. **10** Синів їхніх хай вигублять менші, а його руки хай попалять болі! **11** І його кості наповняться його молодістю, і з ним на землі він засне! **12** Якщо солодкою буде в його устах злоба, сховає її під своїм язиком. **13** Не засоромиться і не залишить її, і збере її серед своєї гортані. **14** Не зможе собі помогти, отрута гаспида в його шлунку. **15** Багатство

Гл҃а, к҃·

вѣщꙋа же съфа́ръ мнимѣ́нъ (и̂) рече. не тако̀ мн҃ѣ (е̂е ти рещи проти́вꙋ)1, и̂ не разꙋмѣ́ете ли паче нежели [-]2 а̂́зъ· Наказа́нїе срамле́нїѧ мое́го ꙋ̑слы́шꙋ, и̂ дх҃ъ ѿ ра́зꙋма ѿвѣщева́етъ мѝ· Е̑гда̀ е̂е разꙋмѣ́ютъ [лѣта]3, ѿ негоже положенъ чл҃къ бы́ на землѝ· весе́лїе бо нечестиво́выхъ паде́нїе силꙋ и̑́мать. о̑бладова́нїе же безако́нникъ па́гꙋба· Ч҃ще възы́идꙋтъ на́ нб҃о [да́ры е̂го]4, же́ртва же е̂го о̑́блаи̑тъ сѧ ко́снетъ· Е̑гда̀ мни́тсѧ ꙋ̑же ѿве́рженъ, тогда̀ (поги́бнѣ до конца̀)5. ви́дѣвшїи же е̂го реꙗ́тъ г҃дь е̂сть. ꙗ̑коже со́нъ ѿ тл҃а вн҃ѣ (-)6 о̑бра́ще́сѧ, ѿлетѣ же а̂ки мечта́нїе но́щное. (ꙗ̑ко)7 презрѣ и̂ не приложи́тъ, и̂ кто́мꙋ не приближитъ е̂го мѣсто е̂го· Сы́ны и̑́ да погꙋбатъ ме́ншины, и̂ рꙋцѣ е̂го пожгꙋтъ бо́лѣзнь. (и̂) ко́сти е̂го и̑спо́лнатсѧ ю̑ности е̂го, и̂ с ни́мъ на пе́рсти ꙋ̑сне́тъ· Ч҃ще ꙋ̑слади́тсѧ въ ꙋ̑стѣ́хъ е̂го зло́ба, съкры́е ю҃ по̑ ꙗ̑зы́комъ свои́мъ. не постыди́тсѧ и̂ не о̑ста́витъ е̂а̀, и̂ събере́ ю҃ посредѣ горта́ни свое́го. (-)8 не възмо́жетъ помо-

щи себѣ, на́дъ а҆спидь въ чре́вѣ є҆го· Бога́тьство бес пра́вды събира́емо и҆́зблю́ется, (і) и҆́з хлѣвины є҆го да и҆звлече́тъ и҃ а҆гг҃лъ· Ꙗ҆́ро́ же зми́евꙋ да съ҃ссетъ, да оу҆бї҃е́ же є҆го ꙗзы́къ змини́тъ· да не оу҆зритъ ѡ҆ доє́нїа прибы́тку, ниже прибы́тку ме́да и҆ ма́сла, вѣтще и҆ всꙋе трꙋди́ся бога́тьство ѡ҆ негоже не вꙑкꙋси́· Ꙗ҆́коже клоки несожьва́емы и҆ не пожерты, (ѣ҆ поги́бель не́мощны҃)[9] домы съкрꙋшѝ· жи́тїе же разграби и҆ не
стр҃ѣ ѥ
поста́ви, *нѣсть спа́сѧ [-][10] и҆́мѣнїю [є҆го][11]· вѣ҆желѣ́нїе є҆го не спе́сетъ є҆го, нѣсть о҆ста́нка бра́шнꙋ є҆го· Сего ради не процвѣтѣ́ ѥ҆мꙋ бл҃гаѧ, (и҆) є҆гда же мни́тъ оу҆же и҆спо́лнь бы́ти о҆скорбла́ѣ́тсѧ. всѧ́ка же бѣ́да на́нь прїи́дѣ́, а҆ще ка́ко и҆спо́лнитъ чре́во є҆го· напꙋститъ на́нь гнѣ́въ (-)[12] (и҆ не оу҆цѣлѣ́ѣ́, и҆ на́рость гнѣ́ва оу҆бꙋди́тъ и҃ на болѣзнь)[13]. ѡ҆ рꙋки желѣ́зны да оу҆стрѣлитъ є҆го лꙋкъ мѣ́дѧнъ, [и҆][14] да про́идѣ́ [-][15] сквозѣ тѣ́ло є҆го стрѣла́· Но ни звѣ́зды же въ жи́тїи є҆го, да похо́дятъ на́нь стра́си. [и҆][16] всѧ́ка же тма́ на́нь пребꙋди, (и҆) да пожре́тъ (-)[17] и҃ о҆́гнь раждежѐный· да о҆́блобитъ (до́мъ є҆го приходень)[18], (и҆) да ѡ҆́кры́ется (-)[19] (не́бо безако́нїа его)[20]. (и҆) земла́ (-)[21] да вѣста́нетъ на́нь, да и҆́звлечетъ до́мъ є҆го па́гꙋба до коне́ца· дн҃ь гнѣ́ва да прїи́детъ на́нь, сїѧ ча́сть чл҃ка нечестива́го ѡ҆ г҃а, и҆ стажа́нїе сꙋщаго є҆мꙋ ѡ҆ (стра́ха)[22].

без правди зібране буде виблюнуте і з його хати хай його витягне ангел! **16** Гнів же зміїв хай ссе, хай же уб'є його зміїний язик! **17** Хай не побачить видоєного пасовиська ані достаток меду і масла! **18** Надаремно і намарно він натрудився *задля* багатства, з якого не покуштує, наче клоччя, не до жування і не до їди. **19** На погибель він знищив доми немічних, життя ж розграбував і не поставив. **20** *Немає спасіння для сир. 5
його майна. Його бажання не спасе його. **21** Немає останку його їжі. Через це не розквітне його добро. **22** І коли йому здається, що вже наповнився, він є в біді. Всяка ж біда надійде на нього. **23** Якщо якось наповнить свій живіт, Він надішле на нього гнів, і не вціліє, і гнів люті його розбудить до болю. **24** З залізної руки хай вразить його мідний лук **25** і хай пройде крізь його тіло стріла! Але й звізди *немає* в його житті, хай підуть проти нього страхи! **26** І всяка темрява хай на ньому перебуває і хай пожере його розпалений вогонь! Хай приходько нанесе зло на його дім! **27** І хай небо відкриє його беззаконня, і земля хай повстане проти нього! **28** Хай знищення розтягне його дім до кінця! Хай на нього надійде день гніву! **29** Така у Господа частка безбожного чоловіка і придбання його маєтку від страху!

Гл҃а, к҃а·

Глава 21

ѥ҆
вѣща́ же и҆́ѡвъ (и҆) рече. послꙋшаите послꙋшаите [слове́ѣ́ мои́ѣ́][1] да бꙋдетъ мѝ ѡ҆ васъ (оутѣше́нїе є҆е)[2]· Клѣнете мѧ а҃ же вънз҃глю, та́же не посмѣете ми сѧ. что́ бо є҆гда́ чл҃чьско мѝ о҆бличе́нїе, и҆ли почто́ не на́рю́ся· вънзрѣвшїи на́ мѧ ди́витесѧ, рꙋкꙋ положѿше на ланиты́· ч҃ще же вънспомянꙋ тщꙋсѧ,
ї҃ере́ ѕы
і҃а́ко ѧ҆
о҆бдержатъ бо (плоть мою)[3] болѣзни· *Почто́ нечести́вїи живꙋтъ, о҆бѣтша́ша же [-][4] вънъ богатьствѣ. сѣ́мѧ и҆хъ по дш҃и, ча́да же и҆хъ пре́ѣ́ о҆чи́ма. домове́ и҆хъ гобзи́ сꙋть, страхъ нигдѣже, ра́ны же ѡ҆ г҃а нѣ́сть на ни҃, и҆ли гова́до и҆хъ не и҆звѣ́рже. спсена же бы́сть и҃ (и҆мꙋщїѧ вънъ чре́вѣ)[5] и҆ не съблазни́ѧ, пребыва́ютъ же на́ко о҆́вца вѣ́чныѧ· дѣти же и҆хъ преди вънзыгра́ютъ, (и҆) вънзе́мше пѣсни́цꙋ и҆ гꙋсли, [-][6] весела́ѧ гла́сомъ пѣсни· Сконча же сѧ вънъ бл҃гихъ жи́тїе и҆́хъ, [и҆ вънъ покои́][7] а҆довѣ оу҆спо́ша. (и҆ гл҃ютъ)[8] гд҃и ѡ҆стꙋпи ѡ҆ [насъ][9], пꙋтїи
мала́ ѓ
твои́хъ вѣдѣти не хоще́ѣ́. *что́ постижно на́ко порабо́таѣ́ ємꙋ, и҆ ка́ѧ по́лза на́ко сра́щемъ и҃. в рꙋкꙋ бо [и҆хъ є҆сть][10] бл҃гое, (и҆) дѣлъ же нечести́-

1 Відповів же Йов, і сказав: **2** 15
Послухайте! Послухайте мої слова, щоб мені була від вас ця потіха. **3** Проклинайте мене – я ж заговорю, і не висміюватимете мене. **4** Що ж бо? Чи мені людське оскарження? Або чому не злощуся? **5** Дивлячись на мене, дивуєтеся, поклавши руки на щоки. **6** Якщо ж згадаю, стараюся, а болі охопили моє тіло. **7** *Чому живуть безбожні? Вони ж єре. 12
постарілися в багатстві. **8** Їхнє на- як. 1
сіння по душі, їхні ж діти перед очима, **9** їхні доми є переповнені. Ніде ж *немає* страху, кари ж від Господа на них немає. **10** Хіба їхня корова не скинула теляти, спасенна ж була їхня, що мала в лоні і не поронила. **11** Залишаються ж як вічні вівці. Їхні ж діти попереду бавляться, **12** і, взявши псалтир і гуслі, веселяться голосом співу. **13** Вони ж скінчили в добрах їхнє життя і заснули в спокої аду. **14** І кажуть Господеві: Відступи від нас, не
мал. 3
бажаємо знати твоїх доріг. **15** *Яка користь, коли Йому послужимо? І яка вигода, що Його зустрінемо?

16 Адже в їхніх руках було добро, і діла безбожних Він не бачить. **17** Ні! Але ж і світильники безбожних згаснуть, надійде ж на них знищення, болі ж їхні прийдуть від гніву. **18** Будуть же наче полова перед вітром або наче порох, якого підняв вихор. **19** Хай забракне синам його майна! Хай він віддасть їм і вони пізнають! **20** Хай його очі побачать своє вбиття, від Господа ж хай не спасеться! **21** Бо його бажання з ним в його домі, і число його місяців було поділене. **22** Отже, хіба не Господь є той, що навчає розуму і вміння? Він судить мудрих! **23** Той хай помре, охоплений своєю безумністю! А кожний, що отримує добро і є в достатку, **24** лоно ж його повне жиру, а мозок розпливається. **25** Він же помре від гіркоти душі, не їдячи нічого доброго. 26 Разом на землі же сплять, гній же їх покрив. **27** Тому знаю я вас, що сміливо на мене налягаєте. **28** Бо кажете: Де є княжий дім і де є покров шатер безбожних *людей*? **29** Запитаєте в проходячих дорогою, і їхні знаки не відштовхнете. **30** Бо в день знищення поганому буде легко, і в день його гніву буде відведений. **31** І хто сповістить перед його лицем його дорогу? І він сам зробив, хто йому віддасть? **32** І він був відведений до гробу і чував на труні. **33** Солодким було йому дрібне каміння потоку, і вслід за ним відійде кожний чоловік і безчисленні перед ним. **34** Як же мене ви марно потішали? А я не маю від вас ніякого спочинку.

выхъ не зрѝтъ· никстоже ѝо ѝ нечестѝвыхъ (свѣтѝлницы оу҃гаснутъ)[11], наи҃детъ же ѝмъ развращенѝе, болѣзнь же ѝхъ прїиметъ ѿ гнѣва· бꙋдꙋтъ же ѧки плевы пр҃е вѣтромъ, ѝли ѩкоже прахъ ѥгоже взѧтъ вихоръ, да ѻскꙋдѣютъ сно҃ ѝмѣнїе ѥго, да вꙁдастъ противꙋ (ѝхъ)[12] ѝ разꙋмѣютъ да оу҃зрятъ ѻ҃чи ѥго свое оу҃бїенїе, ѿ ѓа же да не спсется. ѩко [волѧ][13] ѥго (с ни҃мъ въ домꙋ ѥго)[14], ѝ число мц҃ь ѥго раздѣлишасѧ· ч҃ше оу҃бо не ѓь ли ѥстъ наоу҃чаѧи разꙋмꙋ ѝ хитрости, тожде [мꙋдрыѝ][15] разꙋждаетъ, то҃жде да оу҃мретъ ѻдержанїемъ безꙋмїѧ своѥго· всѧк же добро прїемлѧи ѝ гобзѧ, оу҃троба же ѥго ѝспо҃лнь тꙋка, мо҃згъ же (-)[16] разливаетсѧ. ѻ҃н же оу҃мр҃е горестїю дш҃а, не ѩдыи ничто҃же бл҃га· ѵскꙋпѣ же на земли спѧтъ, гно҃и же ѝхъ покрыѝ. тѣмже вѣдѣ васъ, ѩко дерзо҃стїю належите ми. ѩко речете гдѣ ѥстъ до҃мъ кнѧжь, ѝ гдѣ ѥстъ покро҃въ сѣнїи нечтивы҃ѣ҃. въпроси҃те ми҃моходѧщаѧ пꙋт҃е҃, ѝ знамен҃їѧ ѝ҃ не тꙋжда сътворите· ѩ҃ко въ дн҃ь пагꙋбы полегчитсѧ нечестивыи, [ѝ][17] въ дн҃и гнѣва ѥго [ѿведен҃ѝ бꙋдетъ]18. (ѝ) Кт҃о възвѣститъ пр҃е лицемъ ѥго пꙋть ѥго, ѝ самъ сътворѝ кт҃о вꙁдастъ емꙋ. ѝ то҃и въ гро҃бѣхъ ѿнесѣсѧ, ѝ на гробѣхъ побдѣ. оу҃сладисѧ ѥмꙋ дробно каменїе пото҃ка. ѝ въ слѣдъ ѥго всѧкъ чл҃къ ѿ҃йде, ѝ пр҃е ни҃мъ бесчисленїи. каѥкоже [мѧ оу҃тѣшаете][19] въсꙋе, а҃ ѥже мнѣ престати ѿ ва҃ ничтоже·

Глава 22

16 **1** Відповів же Еліфас теманітський, і сказав: **2** Отже, чи не Господь є той, що навчає розуму і вміння? **3** ниж. 35 *Бо яка користь Господеві, якщо ти був невинний ділами? Чи вигода, що твоя дорога проста? **4** Чи слово тобі чинячи, Він тебе оскаржить? І чи вийде з тобою на суд? **5** Отже, хіба твоя злоба не є великою, а твої гріхи безчисленними? **6** Бо ти позичку давав своїм братам, що в бідноті, а одяг нагих ти забирав, **7** і водою не напоїв спраглих, і голодуючих ти позбавив хліба. **8** Ти ж сприйняв лице деяких, а посадив бідних на землі. **9** Ти порожніми відправив вдів, зло вчинив сиротам. **10** Отже, тому тебе оточили сіті, і швидко на тебе поспіла надзвичайна війна. **11** Світло тобі стало темрявою, а як ти заснув, вода тебе покрила. **12** Чи не бачить Той, що живе на високих? А тих, що гордовито підносяться, не присмирив Він впокоренням? **13** І ти сказав: Що довідався сильний? Чи на хмарі судить? **14** Хмара і його відкриття буде неви-

гл҃а, ѩ҃кв·

вѣщаа же ѥлифасъ, деманѝтинъ (ѝ) р҃е҃. оу҃бо не ѓь ли ѥстъ наоу҃чаѧи разꙋмꙋ ѝ хитрости. *чи҃мъ бо брежетъ ѓь ѧще ты ѥси дѣлы непороченъ, ѝли походи ѩ҃ко простъ пꙋть твои, ѝли сло҃во ти҃ твора ѻ҃бличи҃тъ тѧ, ѝ вни҃д҃е҃ ли с тобо҃ю на сꙋдъ· Кое (оу҃бо), не зло҃ба ли твоѧ ѥстъ мно҃га, бе҃числе҃ни же ти҃ сꙋть грѣси· в заи҃м҃ бо даѧ҃ше брат҃їи своѥи въ тщѣ, ѻ҃дежду же нагѝхъ ѿня҃лъ ѥси, ѝ водꙑ жаждꙋщаѧ не напоѝлъ ѥси, (ѝ)[1] ѧ҃лчющаѧ лишѝлъ ѥси хлѣба· (Сꙋдѝл҃ же ѥси)[2] нѣкїихъ лицемъ, вселѝл҃ же ѥси [оу҃бо-гихъ][3] на земли· вдовѝца (-)[4] ѿпустилъ ѥси тщѧ, сироты (-)[5] ѻ҃злобѝлъ ѥси· ѩ҃тѣмже оу҃бо ѻ҃быдо҃ша тѧ сѣти, и пот҃ща тѧ ра҃ть ѩ҃зра҃на· Свѣтъ тебѣ тмѧ бы҃сть, оу҃спо҃ша же вода тѧ покрыѝ· Не живы҃и ли на высо҃кихъ презираетъ҃, вꙁносѝмыѧ же оу҃кориꙁною смѣри· ѝ рѣклъ ѥси что҃ разꙋмъ крѣпкїи, ѝли на ѻ҃блацѣ сꙋдитъ· ѻ҃блакъ (ѝ ѿкровен҃їе)[6] ѥго невѝди-

мо бу́детъ, и̂ кругъ нб҃си о҆бы́йдетъ. ѣда̀ стезю вѣ́чную съхрани́ши, ю҆́же пра́ша мужїе непра́ведни, и̂же на́ти бы́ша без҃ вре́мене, [и̂][7] рѣка теку́щи ѿ о҆снова́нїа и̂хъ· глю́щи гь҃ что̀ съ҇творитъ намъ, и̂ли что̀ нанесе́тъ на́ ны вседржи́тел҃ь· И̂же и҆спо́лнилъ е҆́сть до́мы и̂хъ бл҃гѡ́, совѣ́тъ же нечести́выхъ дале́че ѿ него· *видѣ́вше [же][8] пра́вѣ҆ницы вънемѣ́шеса, непороче́нъ же глумла́шеса. то́кмо поги́бе и̂мѣ́нїе и̂хъ, и̂ о҆ста́ноки и̂хъ пожра́сть о҆́гнь· бу́ди же жесто́къ а҆́ще съ҇терпи́ши, пото́мъ пло́дъ твои бу́детъ въ҇ сла́вѣ· прїими́ же и̂з҃ оу҆́стъ е҆́го о҆́бѣщани́е, и прїими́ словеса̀ е҆́го въ҇ сръ҆цы свое́мъ· а҆́ще ли же о҆брати́шися и̂ смири́ши себе пре́дъ гмъ҃, [и̂][9] дале́че съ҇твори́ши ѿ жи́тїа твое́го непра́вдꙋ· Положи́ на пе́рсти въ҇ ка́мени, и҆́коже ка́мень пото́ка [сапфи́рова][10]· бу́ди же ти҇ вседръжи́тель помо́щникъ ѿ вра́гъ, чи́ста же въ҇зда́сть ти҇а и҆́ко сребро̀ раждже́но· Пото́мъ въ҇звесели́шися пре́дъ (бг҃мъ)[11], (и̂) въ҇зрѣ́въ на́ нб҃о ти́хо· Помо́лшꙋ же ти҇ ся҇ къ немꙋ (и̂) оу҆слы́шитъ ти҇а, да́сть же [ти҇ моли́твы твоа҇ въ҇зда́ти][12]· Оу҆стро́й же ти҇ жили́ще пра́вды, на пꙋти́ же твое́й бу́детъ свѣ́тъ· *Я҆́ко смири́ себе, и̂ рече́ши въ҇звели́чися, и̂ смире́на о҆́чима спсетъ· [І][13] и҆зба́витъ непови́нна, и̂ спса҇ чи́стыма рꙋка́ма е҆́го·

Гл҃а, к҃г·

[3] вѣ́щa же і҆ѡ́въ (и̂) (рече)[1]. (вѣ́дѣ оу҆бо)[2] на́ко и̂з҃ рꙋки мое́а҇ о҆бличе́нїе [мое][3] е҆́сть, и̂ рꙋка е҆́го та́жка бы́сть на мое́мъ въ҇здыха́нїи· Кто же оу҆бо вѣ́сть на́ко о҆бращꙋ е҆́го, и̂ прїи́дꙋ на кончи́нꙋ· Реку́ же себѣ́ сꙋдъ, оу҆́ста же моа҇ испо́лню о҆бличе́нїа· Разꙋмѣ́ю же [и҆сцѣле́нїа][4] на́же ми҇ рцѣ́, о҆́щꙋщꙋ же что̀ ми҇ въ҇звѣсти́тъ· И̂ а҆́ще мно́гою кръпостїю на́и҆дѣ́ ми҇, посе́мъ (же) не попрети́тъ ми҇· И҆́стинна же и̂ о҆бличе́нїе ѿ него, и҆́знесе́тъ же до конца сꙋдъ мои· На первое бо́ поидꙋ и̂ (кто нѣ́смь)[5], а̂ е҆́же напосла́вдоикъ чи́мъ вѣ́мъ· шꙋ́е съ҇тво́ршꙋ е҆́мꙋ и̂ не разꙋмѣ́хъ, о҆бложитъ десни́цꙋ и̂ не оу҆́зрю· вѣ́сть бо оу҆́же пꙋть мои, и҆скꙋси́ же ма҇ на́ко зла́то· И̂зы́йдꙋ же въ҇ запове́дехъ е҆́го, пꙋти́ бо́ е҆́го съ҇храни́хъ, и̂ не оу҆клоню́ся ѿ (за́повѣди)[6] е҆́го не престꙋплю, в҃ надръ҆́хъ же (свои́хъ)[7] съ҇храни́хъ гла҇ е҆́го· Я҆́ще ли и̂ самъ сꙋди́лъ та́ко кто̀ е҆́сть реки́и противи́тъ е҆́мꙋ, е҆́же самъ въ҇схоти́тъ и̂ съ҇твори́· Сего ра́ди на́нь потща́хъся ся҇, оу҆ничижи́мъ же (о҆́ сѣ́), попекꙋся ся҇ о҆́ немъ· о҆́ толи́цѣ (е҆́го)[8] по҆́щꙋся ся҇, смотрю́ и̂ оу҆боюся ѿ него· Гъ҃ (-)[9] о҆́недꙋ-

димим. І Він пройде круг небес. **15** Чи зберігатимеш вічну стежку, яку сприйняли неправедні мужі, **16** які були забрані поза часом? І ріка тече від їхньої основи. **17** Вони кажуть: Що нам зробить Господь? Чи що Вседержитель на нас наведе? **18** Він же наповнив добром їхні доми, рада ж безбожних далеко від Нього. **19** *Побачивши ж, праведні висміяли, непорочний же поглузував. **20** Лиш пропало їхнє майно, і їхні останки пожере вогонь. **21** Будь же твердим, якщо терпиш, потім твій плід буде в добрі. **22** Візьми ж з Його уст обіцянку і прийми його слова до твого серця. **23** Якщо ж повернешся і упокориш себе перед Господом, і далеким зробиш ти від твого життя неправедне. **24** Поклади на землі, на камені, наче на камені сапфирового потоку. **25** Хай же буде тобі Вседержитель помічником від ворогів, а чистим тебе віддасть, наче золото, випробуване вогнем! **26** Тоді розвеселишся перед Богом і спокійно поглянувши до неба, **27** як помолишся до Нього. І Він вислухає тебе, дасть же тобі віддати твої молитви. **28** Приготує ж тобі життя праведності, а на твоїх дорогах буде світло, **29** *бо ти себе упокорив. І скажеш: Він возвеличився і сумирного очима спасає. **30** І спасе невинного, і спасе своїми чистими руками.

пс. 106

при. 29

Глава 23

1 Відповів же Йов, і сказав: **2** Знаю, отже, що з моєї руки є моє оскарження. І його рука тяжкою була на моєму стогоні. **3** Хто ж, отже, знає, що Його знайду і прийду до кінця? **4** Скажу ж свій суд, а мої уста наповню обвинуваченням. **5** Розумію ж оздоровлення, які до мене сказав, відчую ж, що мені сповістить. **6** І якщо найде на мене великою силою, тоді ж не оскаржить мене, **7** правда ж і оскарження в Нього. Він же доведе до кінця мій суд. **8** Бо піду до першого і більше я не буду, а як знаю, що вкінці? **9** Як він зробить зліва і я не взнаю, обійме правицею і не побачу. **10** Бо Він вже знає мою дорогу, а випробував мене, наче золото. **11** Вийду ж у його заповідях, бо його дороги я зберіг, і не зверну **12** від його заповіді, не переступлю, в лоні ж моїм я сховав його слова. **13** Якщо ж і Він судив так, хто є той, що Йому спротивиться? Він те, що сам забажав, і вчинив. **15** Через це до Нього я поспішився, а принижений за це подбаю про Нього. **15a** За таке від Нього потурбуюся, дивлюся і боятимуся Його. **16** Господь зробив слабим моє серце, Вседержитель завдав мені турботу.

17 Бо я не знав, що найде на мене темрява, перед лицем же моїм Він покрив *мене* темрявою.

жилъ ср҃це мое, вседержи́тель (-)[10] потща̀ мѧ. Не ви́дѧхъ бо҃ на́ко на́детъ ми тма̀, пр҃ѐ лицем҆ же мои́мъ покры̀ о҆мра́комъ.

Глава 24

1 Через що ж від Господа сховалися години, **2** а безбожні перейшли границі? Розграбувавши стадо з пастирем, **3** під'яремного сиріт відвели, і вола вдовиці взяли як заклад. **4** Звели ж слабких з дороги праведності, разом же сховалися лагідні землі. **5** Стали ж, наче й осли в полях землі, понад мене, вийшовши зі свого чину. Сильним є їхній хліб для дітей. **6** Своє поле перед часом пожали, слабкі ж виноград безбожних безплатно і без їжі обробили. **7** Численних нагих поклали спати без одежі, одежу ж душевних забрали. **8** Гірськими краплями вони мочать, а тому що вони не мали схованки, загорнулися в камінь. **9** Забрали сироту від грудей, а того, що відпав, упокорили. **10** Нагих же неправедно заспали, а в голодуючих забрали хліб. **11** В тіснотах неправедно поклали засідку, а праведної дороги не пізнали. **12** Вони були вигнані з міста і своїх домів, душа ж немовлят дуже застогнала. Сам же чому до цих Він не навідався, **13** як вони були на землі й не розуміли? А дорогу праведного вони не пізнали ані не ходили по його стежках. **14** Пізнавши ж їхні діла, Він їх передав в темряву. І буде вночі, наче злодій. **15** Око чужоложника зберегло темряву, кажучи: Око мене не побачить, – і поклав покриття лицю. **16** Він підкопав доми в темряві, позначили собі в днях і не пізнали світла. **17** Бо разом вранці їм тінь смерті, бо пізнає мене – це є тінь смерті. 18 Він є легким над лицем води. Хай буде проклята їхня частка на землі! **19** Хай же на землі їхній сад видасться сухою часткою! Бо тим, що розграбували сиріт, **20** їм потім згадано гріх. Він щез, так як туман роси. Хай же буде віддано йому те, що він зробив! Хай же буде знищеним всякий неправедний, подібно до невилічимого дерева! **21** Бо він неплідній, не зробив добра і не помилував слабку жінку, **22** а в гніві знищив слабких. Отже, задля цього не повірить у своє життя. **23** А коли захворіє, хай не вдається виздоровіти, але хай він впаде від недуги. **24** Бо його висота багатьом вчинила зло, він же зів'яв, наче зілля на спеці, або наче колос, він сам відпав від стебла.

Гл҃а, к҃д.

Почто же г҃а оу҆таи́шася ча́си, нечести́вїи же предѣ́лы преидо́ша. Ста́до съ па́стыр҃ѐ разгра́бльше, по҃е́ре́мника [же][1] сиры҃ѣ ѡ҆ведо́ша, и҆ во́лъ вдовѝца о҆бручи́ся. ѡ҆клони́ша [же][2] не́мощныа ѡ҆ пути пра́в҃е́наго, вскоу́пѣ [же][3] съкры́шася кр҃о́ци҃и земла̀. Бы́ша же на́ко (и҆) о҆сли на села (земла̀) паче мене, и҆зы́дѣзше сво҃е́го чина. вѣзмо́же (хлѣ́бъ и҃)[4] во ю҆но́ша. ни́ву преже вре́мене (-)[5] свою сѹ́щу пожа́ша, не́мощнїи же виногра́д нечести́выхъ бе҃з мзды и҆ бе҃з бра́шна вѣздѣла́ша. На́ги мно́ги о҆у҆спи́ша бе҃ р҃и, о҆де́жу же дш҃ны́хъ (-)[6] о҆тѣ́мѧша. Ка́плями го́рскими мочатъ, зане же не и҆мѣ́ахѹ покро́ва в҃ ка́мень ся о҆блеко́ша. вѣсхити́ша сироту ѡ҆ сесца, спа̑шаго же смири́ша, нагїѧ же о҆у҆спи́ша бе҃з пра́вды, а҆лчю́щихъ же хлѣ́бъ о҆тѣмѧ́ша. вѣ тѣ́снинахъ бе҃з пра́вды пресѣдѣ́ша, пѹть же пра́веденъ не вѣдѣ́ша. и҆же и҆з гра́да и҆з домо́въ свои҃ и҆згони́ми быва́хѹ, дш҃а же младенецъ вѣздыха́ше вельми. Сам҆ же почто̀ сихъ посѣще́нїѧ не съ҆твори. на землѝ сѹ́щим҆ и҆̀мъ и҆ не разѹмѣ́ша, пѹти же пра́в҃е́наго не вѣдѣ́ша, ни по гости́нницамъ е҆̂го ходи́ша. разѹмѣ́вѣ̆ же и҃ дѣ́ла, преда́сть и҆̀хъ вѣ тмѹ́, и҆ вѣ но́щи бѹ́детъ на́ко та́ть. (-)[7] о҆́ко прелюбодѣ́ица съхрани тмѹ́, г҃ла, не оу҆зритъ мѧ о҆́ко, и҆ покрове́нїе лица̀ положи́. Проко́па́ша вѣ тмѣ̀ хлѣ́вины, вѣ дне́хъ назнаме́на́ша себѣ, (и҆) не позна́ша свѣ́та. Ѡ҆́ко вскоу́пѣ заоу́тра и҃ сѣ́нь сме́рти, на́ко позна́етъ (мѧ е҆̂е бы́ти)[8] сѣ́нь сме́рти, ле́гко е҆̂сть на҆ лицѐ воды̀. Проклѧ́та бѹ́ди ча́сть и҃ по землѝ, да на҆вии́тъ же ся с҃а и҆̀хъ на землѝ сѹ́ха ча́сть. (Ѝже)[9] бо сы́ры҃ѣ разграби́ша, посто́мъ вѣспомануся е҆̂мѹ гр҃ѣ́хъ, на́коже мы́гла ѡ҆ росы̀ и҆щезе́. вѣздано́ же бѹ́ди е҆̂мѹ е҆̂же сѣдѣ́ѧ. съкрѹше́и҃ же бѹ́ди вся́къ неправди́вѣ на́ко дре́во неи҆сцѣле́но неплѡ́ви бо҃, не добро̀ съ҆твори и҆ же́ны не поми́ловалъ. Ѝ҃ростїю же развратн҃ и҆ не́мощныа, (-)[10] сего̀ ра́ди о҆у҆бо не и҃мать вѣры на́ти на свое жи́тїе. Болѣ́в же да не дае́тсѧ и҆сцѣли́ти, но вѣпаде́ вѣ неду́гъ. Мно́ги бо о҆злоби́ла высота е҆̂го, о҆у҆вѧде же на́ко зе́лїе вѣ теплотѣ, и҆ли на́коже кла́съ ѡ҆ стебла самъ ѡ҆па́дъ.

Гла, їѕ·

Ще ли никтоже ѣсть реклїи лжуща мѧ, и положитъ нивъчтоже глы моѧ· Ѿвѣщѧ же валдд̀ савхетинъ (и) (рече)[1]· Ѥтѡ бо пе́рвое сло́во и́ли стра́хъ ѿ него, творя́и всѧческаѧ на вы́шнихъ, да не мни́тъ никтоже на́́ко ѣсть превлече́нїе и́скусникомъ на кого на́́же не на́йде пресѣдѣ́нїе ѥго. ка́́ко [-][2] бу́детъ о́правда́нъ чл҃къ пр҃ѣ (бг҃мъ)[3], и́ли кт̃о о́чиститъ себе рожены́и ѿ жены̀· Ѧ҆ще лу҃нѣ повелѣва́етъ и не сїѧ́етъ, звѣзды же нечи́сты суть пр҃ѣ ни́мъ· Колико́ же па́че чл҃къ гнои́, и сн҃ъ чл҃ѣ́къ че́рвь·

Гла, їѕ·

Ѿвѣщѧ же ї҃ѡвъ (и) (рече)[1]· Кого лю́биши, и́ли кому́ хо́щеши помага́ти· Ѵ҆ѣ́мже о҆у҃бо не ѥ҆му́же ли многа крѣпость, не ѥ҆му́же ли мы́шца крѣ́пка есть· С кѣ҃ совѣщава́ешисѧ, не ѥ҆му́же ли мно́га премудрость· И́ли кого́ вънслѣ́дъ по́идеши не ѥ҆му́же ли мно́га си́ла· Кому́ вънзвѣсти́лъ ѥси глы, дыха́нїе же чїе ѣсть и҆сходя́щее и҆з тебе· Ѥ҆да̀ ѧ҆ю́дове вънскорѣмаѧтсѧ по҃ (дво́ю)[2] съслѣ́дъ ѥго· На́гъ а҆́дъ пр҃ѣ ни́мъ, и҆ нѣ́сть о҆́дежда па́губѣ (ѥго)· Простира́ѧ сѣ́вера ни на чт̃е, (и) повѣшаѧ зе́млю ни на кт̃е· Сказа́ѧ во́ду на о҆́блацѣхъ свои́хъ, и҆ не претръжесѧ о҆́блакъ по҃ ни́мъ· держа лице пр҃тла, (и) простира́ѧ на не́мъ о҆́блакъ свои· Повеле́нїе о҆́кружи на лицы̀ водѣ́, до кончи́ны свѣтъ съ тмо́ю· Столпи́ нб̃ны̀и простр҃шасѧ и҆ диви́шасѧ ѿ запреще́нїа ѥго· Крѣ́постїю о҆у҃строи́ мо́ре, (и) хи́тростїю же постла̀ дно· Ве́рбѣ же нб̃ныа о҆у҃боа́шасѧ ѥго, повелѣ́нїе же о҆у҃мори зми́а проти́вника. [и][3] ѥ҆е сїа ча́сть пу҃ти ѥго. и҆ о҆ ка́пли словеси о҆у҃слы́шимъ в не́мъ, си́лу же гро́ма ѥго кт̃о вѣ́ (и) кт̃о на́вѣ да съствори́·

Гла, їѕ·

Ще же приложи ї҃овъ (и) рц̃ пе́рвымъ сло́вомъ· жи́въ г҃ь, и҆́же (ми́ си́це)[1] суди· и҆ вседръжи́тель, и҆́же о҆́горъчи́лъ ми́ дш̃ю· Ѥ҆ще ли о҆у҃бо дыха́нїю моѥ́му сущу, [и дх̃ъ][2] бжїи сущїи [в но́здрехъ мои́][3]· не возгли́те о҆у҃стнѣ мои безако́нїа, ни дш̃а моа поо҆у҃чи́тсѧ непра́вдѣ· Не (бу́ди мнѣ)[4] правди́вы [нарещи васъ][5] до́ндеже о҆у҃мру· Не и҆змѣню́ бо [незло́бїѧ моѥ́го][6], пра́вдѣ же внима́ѧ не преда́сѧ· Не съвѣдѣ́ бо́ себе зла̀ сѣдѣлавъ (никако̃)· но а҆́ще бы́ша были врази́ ми, на́́коже развращє́нїе нечестивыхъ· и҆ въста́ющи на́ ма,

Глава 25

25 Хіба ж немає того, що каже, що я говорю неправду, і поставить як ніщо мої слова? **25,1** Відповів же Валдад, савхіт, і сказав. **2** Адже яке перше слово або страх у Нього? Він робить все на висотах! **3** Хай ніхто не вважає, що є зволікання спокусникам! На кого ж не найде його засідка? **4** Як буде оправдана людина перед Богом, або хто себе очистить з тих, хто роджений від жінки? **5** Якщо наказує місяцеві – і не світить, звізди ж є нечистими перед ним. **6** Наскільки ж більше людина – гній, і людський син – хробак!

Глава 26

1 Відповів же Йов, і сказав. **2** Кого любиш, або кому бажаєш помогти? Чи не тим, отже, в кого велика сила і в кого є сильне рамено? **3** З ким ти порадишся? Чи не *з тим*, в кого вся мудрість? Чи вслід за ким підеш? Чи не *з тим*, в кого велика сила? **4** Кому ти звістив слова? Чиє ж є те дихання, що з тебе виходить? **5** Чи велетні будуть вигодовані під двома його сусідами? **6** Нагий перед ним ад, і немає одежі для його згуби. **7** Він простягає північ над нічим і вішає землю на нікому. **8** Він зв'язує воду у своїх хмарах, і хмара не роздерлася під ним. **9** Він держить лице престолу і простягає над ним свою хмару. **10** Він наказом оточив лице води з темрявою до закінчення світла. **11** Небесні стовпи простяглися і здивувалися від його погрози. **12** Силою Він втихомирив море і вміло поклав дно. **13** Засуви ж небесні Його злякалися, а наказом Він вбив змія-противника. **14** І ось це частина його дороги. І послухаємо Його про краплину слова. Силу ж його грому хто знає? І хто явно *скаже*, щоб він зробив?

Глава 27

1 Ще ж додав Йов, і сказав першим словом: **2** Хай живе Господь, який мені так судив, і Вседержитель, що засмутив мою душу! **3** Ще, отже, поки є моє дихання і божий дух є в моїх ніздрях, **4** мої губи не висловлять беззаконне ані моя душа не повчатиметься неправедного. **5** Хай не буде, щоб я праведними назвав вас, доки помру! Бо не зміню мою незлобність, **6** а дотримуючись праведності, не віддам себе, бо я зовсім не свідомий *того*, що я зробив зло. **7** Але ви так, наче б були моїми ворогами, *ви* так, як руїна безбожних, і

повстаєте проти мене, наче згуба безбожних. **8** Бо такою є надія безбожному, адже тримається, надіючись на Господа, але чи спасеться? **9** Чи Бог вислухає його молитву, як на нього найде скрута. **10** Чи має якусь сміливість перед Ним? Чи як той покличе, Він його вислухає? **11** Але сповіщу вам, що є в господній руці те, що є у Вседержителя, – не збрешу. 12 Ось же, отже, всі знаєте, що марне належить марним. **13** Це частина безбожного чоловіка в Господі, здобуток же сильний прийде на них від Вседержителя. **14** Якщо ж численними будуть його сини, будуть на вбиття. Якщо ж стануть мужами, переставляться. **15** Його живі ж помруть смертю, а їхніх вдів ніхто не помилує. **16** Якщо збере землю, наче срібло, а приготує золото, подібно до глини, – **17** це все праведні здобудуть, його маєток заберуть праведні. **18** Пропав же його
пс. 148 дім, наче молі, і *те, що він придбав, наче павутина. **19** Богатий засне і не додасть, відкрив свої очі – і немає. **20** Його зустріли болі, наче вода, вночі його захопить темрява. **21** Його забере палюча горяч, і відійде, і змете його з його місця. **22** І скине його, і не пощадить його, втечею втече з його рук. **23** Заплеще проти них своїми руками і його поволоче з його місця.

ѩкоже пагѹба безакѡ́нныхъ· (Закаѧ оу҆бо)[7] є҆сть надє́жда нечестивомѹ, ѩ҆ко пребываєтъ надѣѧ́сѧ къ гв҃и оу҆бо сп҃с҃е ли сѧ. и҆ли мо́льбѹ є҆го оу҆слы́шитъ [бъ]̀[8], и҆ наш҃е́шеи є҆мѹ бѣдѣ, є҆да и҃мать кое дерзновє́нїе пр҃е ни́мъ, и҆ли ѩ҆ко призва́вшѹ є҆мѹ, оу҆слы́шѹ є҆го· Но вѣзвѣщѹ вамъ что҆ є҆сть в рѹкѹ гн҃ю, є҆же є҆сть оу҆ вседержи́теля не солжѹ. се же оу҆бо вс҃и вѣсте ѩ҆ко тщ҃ее тщ҃їи́мъ (досто́итъ)[9]. сїа ча́сть чл҃ка нечестивагѡ ѿ гѣ, стажа́нїе же си́лно прїи́детъ ѿ вседръжи́теля на́ на. а҆ще же мно́зи бѹдѹтъ сн҃ове є҆го, на заколе́нїе бѹдѹ, а҆ще же [-][10] вѣзмѹжа́ютъ приложатсѧ. живїи же є҆го см҃ртїю оу҆мрѹтъ, [и҆ вдовица][11] и҆хъ никтоже поми́лѹетъ· ч҃ще съберетъ ѩ҆коже зе́млю сребрѡ̀. (и҆) ра́вно (-)[12] бернїю оу҆гото́витъ зла́то· Се вс҃е правдивїи о҆бъдержа́тъ, и҃мѣ́нїе [-][13] є҆го и҆стовїи по́имѹтъ. събы́сть же сѧ до́мъ є҆го ѩ҆ко мо́лїе, *и҆ ѩ҆коже паоу҆чи́на [ѩ҆же снабдѣ][14]· Бога́тый оу҆спнетъ, и҆ не приложитъ, о҆́чи свои ѿверзе и҆ нѣсть сѹѣто́ша є҆го· Ѩ҆коже вода болѣзни, но́щїю [-][15] и҃мѣ́ и҆ примра́къ. прїиметъ и҆ ва́ръ, и҆ ѿи́детъ, и҆ вѣзвѣетъ є҆го ѿ мѣста є҆го, и҆ повержетъ [и҆]̀[16] и҆ не пощади́сѧ, и҆з рѹкѹ є҆го бѣжа́нїемъ оу҆бѣжи́т҃ вѣсплѣщетъ на́нь рѹка́ма свои́ма, и҆ повлече́тъ и҆ ѿ мѣ́ста є҆го·

ѵλѳ̃ рмѳ

Глава 28

1 Бо є місце для срібла, звідки буває, і місце для палиці, там де очищується. **2** Адже залізо народжується з землі, мідь же рубається подібно до каменя. **3** Він поклав чин темряві, і Він досліджує всякий кінець. Камінь – темрява і тінь смерті, **4** перериванння потоку через порох. Ті ж, що забувають праведну дорогу, знемогли. **5** Людьми орена земля – з неї вийде хліб. Під нею Він повернувся, наче вогонь. **6** Місце сапфіра – її каміння, і порох – її золото. **7** Стежки не знає птах, і його не оминуло око шуліки. **8** І не топтали її сини хвальків, і на неї не прийшов лев. **9** Він простягнув свою руку на гостру скелю, перекинув же від гори коріння. Він розбурхав хвилі вод, **10** відкрив же глибини рік, повороти ж рік Він відкрив. Все ж шляхетне побачило моє око, **11** він же показав свою силу на світлі. **12** А мудрість звідки знайшлася, яке ж є місце вміння? 13 Смертна людина не знає своєї дороги ані не знайдеться в людях. **14** Безодня сказала: Немає в мене. І море сказало: Немає зі мною.
при. 8 муд. 7 **15** Не дасть її обняти, і не стане срібла їй на заміну. **16** *І вона не прирівняється до офірського золота, до дорогоцінного онікса і сапфіра. **17** Не

Гл҃а, к҃и·

Е҆сть бо сребрѹ мѣсто ѿнюдѹ бываєтъ, (и҆) мѣсто (жезла)[1] тѹ оу҆дѹже о҆чища́етсѧ. желѣзо бо ѿ землѧ̀ раждаєтсѧ, мѣдь же ра́вно ка́менїю сѣчетсѧ· и҃нъ положи тмѣ, и҆ всѧ́кѹ конча́нѹ самъ и҆спытуетъ· Камы́къ тмы̀, и҆ сѣнь см҃рти, прессече́нїемъ пото́ка ѿ пра́ха. забыва́ющїи же пѹть пра́вый изнемогѡ́ша· ѿ чл҃къ (о҆́рема) землѧ̀ ѿ нея и҃зы́идѣ хлѣ́бъ, под нею сеи о҆брати́сѧ ѩ҆ко о҆́гнь· Мѣсто сапфи́ра ка́менїе є҆ѧ̀, и҆ пе́рсть зла́то є҆ѧ. стезѧ̀ не позна́ѧ (-)[2] пти́ца, и҆ не презрѣ ю҆̀ о҆́ко неѩ́сыще. [и҆][3] не пра́ша є҆ѧ̀ сн҃ове величавы́хъ, (и҆) не преиде по не́и ле́въ· На несѣко́мѣ простре рѹкѹ свою, развратн же и҆̀ коре́нїѧ го́ры. (во́лны во́дъ въстрасе), глубины́ же рѣкъ ѿкры̀, (ѿвра́тн же рѣкъ разверзе)· всѧ́кое же чтное видѣ мн҃ о҆́ко (-)[4] показа же (си́лѹ свою)[5] на свѣтѣ· Премѹдрость же ѿкѹдѹ о҆брѣте́сѧ, кое же мѣсто є҆ хи́тростн· Не вѣсть чл҃къ пѹтн є҆ѧ̀, ни о҆бра́щетъ же сѧ въ чл҃цѣхъ. бе҆зна рече мѣсть мнѣ, и҆ мо́ре рече нѣсть съ мно́ю. не да́сть о҆бъѧ́тн о҆ не́и, и҆ не преста́нетъ сребрѡ̀ и҃змѣне́нїе є҆ѧ̀· *И҆ несповна́ бѹдетъ съ зла́томъ [сифи́рскомъ][6], о҆нѹхи́тѡ̃ чтномъ,

прй и мѹро з

й сапфи́ромъ· Не ра́вно бу́детъ ѣ̀ зла́то и̂ стекло́, і̂ и̂змѣне́нїе ѣ̀ съсу́ди зла́ти превысо́кїа, и̂ дѣ́лателе не помяну́тсѧ· И̂ въвлеци прему́дрость паче вну́тренѧа, не равно ѣ̀ бу́детъ топа́зїонъ ѣ̂дио́пїа, съ зла́томъ чи́стомъ не смѣси́тсѧ· Премудрость же ѡ̀ткуду́ о̂брѣтесѧ, кое же мѣсто ѣ̀сть смышле́нїа· Ѻу́таисѧ всего́ чл҃ка, и̂ ѡ̀ пти́цъ нб҃ны́хъ съкры́сѧ. па́губа и̂ сме́рть реко́ста, слы́шахове же (и̂)[7] сла́ву. бг҃ъ бл҃гъ съста́ви ѣ̀ пу́ть, самъ́ же вѣ́сть мѣсто ѣ̀. самъ бо по҃нб҃ну́ю всю прозира́етъ, вѣ́дыи по земли́ вс҃е ѣ̀же съ҃твори· вѣтръ оу҃ставле́нїе, и̂ водѣ мѣру́. ѣ̀гда̀ съ҃твори́лъ та́ко (вѣда́и, и̂)[8] съ҃чте (-)[9] пу́ть въ ѡ̀тресе́нїи гла́са. тогда̀ ви́дѣ ю҃ [-][10] и̂сповѣда́ ю҃, оу҃готова [и̂][11] и̂зъслѣди (и̂) рече
при й (-)[12] чл҃ку. *(и̂) се бг҃о҃чтїа ѣ̀сть прему́дрость, а̂ ѣ̀же оудали́тисѧ ѡ̀ зла̀ ѣ̀сть хи́трость·

Гл҃а, к҃д·

й Ѡ̀ще же приложи і҃овъ (и̂) рече, пе́рвымъ сло́вомъ, кт҃о ма̀ (г҃и) положитъ на мц҃ь, пре́жде дн҃ї и̂хже ма̀ (г҃ь)[1] храна́ше· Ѣ̀гда свѣтѧшесѧ свѣщникъ ѣ̀го на̀ главою мое́ю, ѣ̀гда̀ свѣтомъ ѣ̀го хожда́хъ въ тмѣ· Ѣ̀гда̀ бѣ́хъ ма̀же́къ на пу́тѣхъ, ѣ̀гда̀ [г҃ь][2] посѣще́нїе твора́ше до́му мое́му· Ѣ̀гда бѣ́хъ бога́тъ зѣ́ло, о҃́брѣтъ же мене рабн҃. ѣ̀гда̀ о҃блива́хусѧ [пу́тїе мои́][3] ма́сломъ, го́ры же мои о҃блива́хусѧ мле́комъ· Ѣ̀гда̀ и̂схожа́хъ и̂з҃ оу҃тра въ гра̀, на стогнахъ же стоа́ше ми пр҃тлъ. ви́дѣвше (-)[4] ю҃но́ша съкры́шасѧ, ста́рцы же въста́ша· щ҃ужїе (-)[5] преста́ша гл҃ющє, пе́рсты възло́жше на оу҃ста· и̂же слы́шаша бл҃жиша ма̀, и̂ ѩ҃зы́ки и̂хъ (прилпе горта́ни и̂хъ)[6]· Ѩ҃ко (и̂хже) оу҃хо слы́ша и̂ оу҃бл҃жиша ма̀, (ѩ҃коже)[7] ви́дѣвъ ма̀ оу҃клони́сѧ· Сп҃сохъ бо оу҃бо́гаго ѡ̀ руки си́лнаго, и̂ сироти́ ѣ̂му́же не бѣ помо́щника помого́· бл҃венїе погиба́ющаго на ма̀ прїидет҃, оу҃ста же вдови́ча [бл҃виша ма̀][8]· въ пра́вду же о҃блича́хъ, о҃дѣва́х҃ же сѧ въ су́дъ ѩ҃ко въ ри́зу сугубу́. о҃́ко бѣ́хъ слѣпы́мъ нога́ же хро́мымъ, а̂зъ бы҃х҃ ѡ̀ц҃ъ не́мощны҃мъ, прю́ же ю҃же не вѣ́дахъ, (і̂) и̂з҃слѣдй҃· Сътро́х҃ же челюсти непра́вены́хъ, ѡ̀ среды́ же зубъ и̂хъ разграбленїа и̂за́хъ· Гѣ́х же а̂ще вѣ́зрастъ мои́ състарѣ́тсѧ, ѩ҃коже стебло́ фини́ково мно́гїа лѣ́та пожи́ву· ко́рень разверзесѧ на водѣ, и̂ роса̀ да всели́тсѧ на жа́твѣ мое́и. сла́ва моа тщ҃а̀ съ мно́ю, и̂ лу́къ мои в руце́ ѣ̂го по́идѣ́· Щ҃ене слы́шавше вна́ша, оу҃молико́ша же о҃ мое́мъ совѣтѣ· ѩ҃къ мое́му гл҃у (оу҃хо)[9] приложи́ша, о҃брадова́ху же ѣ̀гда к

зрівняється з нею золото і скло, і взамін їй золотий посуд. **18** Високі місця і робочі не згадаються. І притягни мудрість понад те, що внутрі. **19** Не зрівняється з нею топазій Ефіопії, до чистого золота її не прирівняють. **20** А мудрість звідки знайшлася? Яке ж є місце вміливості? **21** Воно скрите перед кожною людиною і сховане від небесних птахів. **22** Згуба і смерть сказали: Ми ж почули чутку про неї. **23** Бог добре уклав її дорогу, Він же знає її місце. **24** Бо Він оглядає всю піднебесну, знаючи те, що в землі все, що зробив, – **25** склад вітрів і міра води. **26** Коли зробив так, знаючи, і розмірив дорогу в трясінні звуків, **27** тоді побачив її, визнав її, приготував і дослідив, **28** і сказав людині: *І ось почитання Бога – є мудрість, а віддалятися від зла – є вміння. при. 1

Глава 29

1 Ще ж додадав Йов, і сказав за попереднім словом: **2** Хто мене, Господи, поставить на місяць, раніше від днів, в яких мене Господь стеріг? **3** Коли Його світильник світив над моєю головою, коли я у темряві ходив Його світлом, 4 коли мені було тяжко на дорогах, коли Господь робив відвідини моєму домові, **5** коли я був дуже багатим, довкруги ж мене *були* раби, **6** коли мої дороги поливалися маслом, а мої гори обливалися молоком. **7** Коли я виходив вранці в місто, на площах же стояв мій престіл, **8** бачачи, хлопці сховалися, старці ж піднімалися, **9** чоловіки переставали говорити, поклавши пальці на уста. **10** Ті ж, що чули, мене називали блаженним, і їхні язики прилипли до їхнього горла. **11** Бо яких вухо почуло, і назвало мене блаженним. Коли Він мене побачив, звернув Він, **12** бо я спас бідного з руки сильного, і я поміг сироті, в якого не було помічника. **13** Благословення погибаючого прийде на мене, уста ж вдови мене поблагословили. **14** Я ж вдягався у праведність, я ж вбрався в суд, наче в подвійну одіж. **15** Я був оком для сліпих, ногою ж для кульгавих. **16** Я був батьком для немічних і дослідив же боротьбу, яку я не побачив. **17** Я ж знищив челюсті безбожних, а з-посеред їхніх зубів я вирвав грабунок. **18** Я ж сказав: Хоч мій вік постаріється, поживу довгі роки, наче стебло фінікового дерева. **19** Корінь відкрився при воді, і роса хай поселиться у моїх жнивах. **20** Моя слава марна зі мною, і мій лук піде в його руці. **21** Мене слухали ті, що чули, замовкли ж на мою раду. **22** До мого слова не

додали, раділи ж, коли я до них говорив. **23** Наче спрагла земля, що очікувала дощ, так і ці мої слова. **24** Якщо засміюся до них, не повірять, світло мого лиця не занепадало. **25** Я вибрав їхню дорогу посеред князів, і я жив, наче цар між хоробрими, наче терплячий умом, я потішав.

Глава 30

1 Тепер же висміяли мене найменші, тепер навчають мене частково ті, яких за ніщо я вважав, яких батьків не вважав я гідними стати учасниками моїх черед. **2** Навіщо ж мені сила їхніх рук? Через них згинуло за вершення. **3** Браком і голодом я супроводжуваний, вони втікають, він, що вчора був безводний. Туга і біднота **4** оточують, і гостре зілля, що вигладжує, яким зілля – їжа живота. Безчесні ж хуління потребують постійно добра, які жували коріння і дерева від великого голоду. **5** Повстали на мене злодії, **6** яких доми були камінні печери, **7** з-посеред доброзвучних закричать ті, які жили під польовими ріщами. **8** Сини безумних, і нечесне ім'я, і слава згасли з землі. **9** Тепер же я є їхні гуслі, і мене мають за пісню. **10** Гидували мною, відступивши далеко, лицю ж моєму не пошкодували плювання, **11** бо відкривши свій сагайдак, він мені вчинив зло і виніс уздечки моєму лицю. **12** На галузку правого боку вони повстали, ноги ж його він простягнув і пішов проти мене стежками їхньої згуби. **13** Вони знищили мої стежки, скинули ж з мене одіж. **14** Своїми стрілами він мене прошив, вчинив він мені як забажав, я був принижений в болях. **15** До мене ж повертаються болі, від мене відійшла надія, наче вітер, і моє спасіння, наче хмара. **16** Тепер на мені виливається моя душа, і охоплюють мене дні болів. **17** Вночі ж моїх кості розгорілися, а моє сухожилля ослабло. **18** У великій силі він схопив за мою одіж, наче шия моєї одежі, він мене оточив. **19** Він же мене тримає, наче глину, моя частина в землі і попелі. **20** Я закричав до Тебе і Ти мене не почув, встали вони і дивилися на мене. **21** Вони ж на мене напали без пощади, Ти мене зранив сильною рукою. **22** Ти ж мені призначив болі і відкинув мене від спасіння. **23** Адже знаю, що смерть мене зітре, бо земля – дім кожному смертному. **24** Якщо було б добрим, я сам себе убив би, або я помолився б до іншого, щоб мені це зробив. **25** Я ж над кожним немічним заплакав, застогнав же, бачачи чоловіка в бідах, **26** я затримаюся в добрі. І ось мене радше зустріли по-

ни́мъ гла́хъ· Ꙗ҆́коже земла҆̀ жа́ждущїи ча́ющи до́жда, та́коже (и҆̂) сїи моа҆̀ гла́нїа. а҆́ще въсмѣю́ся к҃ ни́мъ не и҆́мутъ вѣ́ры на҆́ти, [-][10] свѣ́тъ лица҆̀ мое́го не ѡ҆́пада́ше· И҆збра҃ пу́ть и҆́хъ (сре́дѣ)[11] кн҃зь, и҆ вселя́хся а҆́ко цр҃ь въ храбрѣ́хъ, а҆́ки стра́стенъ ѹ҆мо́мъ ѹ҆тѣ́шаа҃·

Гл҃а, л҃·

И҆́нѣ же поруга́ша ми ся҆ меи҆́шины, нн҃ѣ ѹ҆ча́тъ ма҆ ѡ҆ ча́сти, и҆́хже похвала҆̃ ѡ҆ц҃а [-][1], и҆́хже не сътвори́хъ досто́йны (прио́бщи́тися҆)[2] мои́хъ чре́дъ· Крѣпость бо ру́къ и҆̆ всѣ́кую мнѣ́, на нихъ поги́бе сконча́нїе· Сѣ́ду достїю и҆ гла́домъ вода́ися҆, бѣжа́щїи безво́денъ сы́и вчера· Ꙋга҆̀ и҆ тщета҆̀ о҆́бходя́ще, (и҆ бы́лїе о҆́стро о҆́глажа́юще)[3], и҆́мже (ѹ҆тро́бное бра́шно бы́лїе)[4]. нечестнїи же (-)[5] похуленїи требующе выну́ бл҃га. и҆́же (ко́ренїе и҆ дре́ва)[6] жва́ху ѡ҆ гла́да вели́каго. въста́ша на́ ма та́тїе, и҆́хже до́мове [-][7] бѣ́ша пеще́ры ка́мены, ѡ҆ среды доброгла́сныхъ взъопїю́тъ. и҆́же по҃ хвраа҆́стїемъ дивїимъ живя́ху· Безумныхъ сы́нове и҆ нече́стно и҆́ма, и҆ сла́ва ѹгаше́на ѡ҆ земла҆̀. нн҃ѣ же гу́сли (е҆́смь а҃)[8] и҆́мъ, и҆ мене въ пїе́нїе и҆́мутъ· О҆мрази́ша [-][9] ма҆ ѡ҆ступльше дале́че, ѡ҆ лица же моего́ не пощадѣ́ша плюнове́нїа. ѡ҆вѣзну́вѣ бо тѹ́лъ свои́ о҆́скрънѣ ма҆, и҆ ѹ҆҃зу лицу́ мое́му и҆спусти· На деснаго ѡ҆́раслю въста́ша, [но́зѣ][10] же [е҆́го][11] простре́· и҆ пу́ть сътвори на́ ма стеза҆ па́губы и҆́хъ, сътро́ша стеза҆̀ моа҆· Съблеко́ша же ми о҆́де́жду, стрѣла́ми свои́ми ѹ҆стрѣли ма҆· Сътвори ми на́коже въсхо́тѣ. въ болѣзнехъ смѣри́хся҆, о҆́бращаю́тъ же ми ся҆ печа́ли· Ѡ҆́йде ми надея́нїа на́коже вѣ́тръ, и҆ на́ко о҆́блакъ спн҃їе мое· (-)[12] Нн҃ѣ на ма разлїе́тся҆ дш҃а моа҆, (и҆) о҆дръжа́тъ҆ (-)[13] ма҆ дн҃їе печа́лїи· Но́щїю же ко́сти моа҆ разгорѣ́шася҆, жилы же моа҆ о҆слабѣ́ша· Мно́гою кр҃пѣ́постїю на҆́тъ҆ ми ся҆ за ри́зу, на́коже о҆́жере́лїе ри́зы мое́а о҆бъа҆ ма҆· И҆ма҆́ же ма҆ ра́вно берн҃їю въ земли҆̀ и҆ попелѣ [часть мою][14]· възопихъ (-)[15] к҃ тебѣ́ и҆ не ѹ҆слы́ша мене, ста́ша [же][16] (-)[17] смотрѣ́ша мене· Наидо́ша же на́ ма бе҆҃з ма҆́тїи рукою́ кр҃пѣ́кою ѹ҆҃язви́лъ ма҆ е҆́си· Въчини́лъ же ма҆ е҆́си въ печа́лехъ, и҆ ѡ҆́верже ма҆ ѡ҆ сн҃сенїа҆· вѣ́дѣ бо на́ко сме́рть ма҆ и҆́стретъ, домъ бо всѣ́кому сме́ртну земла҆̀· Ч҆́ще бы лѣ́по самъ бы себе ѹ҆би́лъ, и҆ли моли́лся бы́хъ и҆́ному дабы ми то сътвори́лъ· Ч҆҃з же о҆ всѣ́комъ не́мощнѣ́мъ въспла́кахся҆, въздо҆́хнѹвъ же ви́дѣвъ мѹ́жа въ вѣ́дахъ, а҆́зъ [-][18] ѹ҆держю́ся҆ о҆ блазѣ, [и҆][19] е҆е҆ стрѣто́ша ма҆ па҆ дн҃їе зло́бнїи· [Ср҃це][20]

(-)[21] въсмрѣдѣ и̑ не оу̑молчитъ, вари́ша мѧ дн҃їе нищеты· Стенѧ ходи́хъ бе̑ млъча́нїѧ, стоѧ́хъ же въ събо́рѣ въпїѧ· Бра́тъ бы́хъ сири́нъскъ, дрyгъ же (пти́)[22]· Ко́жа же моѧ̀ помрачи́сѧ вели́ко, ꙗ̀ко́сти же моѧ [съгорѣ́ша][23] ѡ̑ теплоты· Събы́сть же ми сѧ на стра́сть гyсли, пѣснь же моѧ на пла́чь мнѣ·

Гл҃а, л҃а·

Завѣтъ положихъ о̑чи́ма мои́ма, и̑ не помы́шлю на дв҃цю· И̑ е̑ще же раздѣли бъ съвы́ше, и причаⷭ́тїе постѝжно ѡ̑ вы́шнихъ· [Лю́та][1] па́гyба непрaвдѝвомy, и̑ о̑сyже́нїе твора́щимъ безако́нїѧ· Не самъ ли оу̑зритъ пyть мои, и̑ всѧ̀ стопы̀ моѧ̀ и̑счете́тъ· Ѧ̑ще ли ходихъ съ смѣшники, а̑ще ли (-)[2] потщасѧ нога моѧ на ле́сть· [Стáхъ бо][3] на мѣ́рилѣ пра́вѣ́нѣ, ви́дѣ же гь̀ незло́бїе мое· Ѧ̑ще оу̑клони́тсѧ нога моа ѡ̑ пyти̑, а̑ще и̑ въ сл҃дѣ о̑́ка [мое̑го][4] и̑де ср҃це мое· Ѧ̑ще ли рyка моѧ прикоснyсѧ мз҃ы, да всѣ́ю оу̑бо а̑ ни́ї поѧ́дѧ́тъ, бес ко́рене же бы̑ на землѝ· Ѧ̑ще ли [же][5] въ слѣдъ (жены̀ мyжа́ты и̑де мое ср҃це)[6], а̑ще ли же присѣда бы̑ при две́рехъ е̑ѧ̀· Го́дѣ оу̑бо бyди и̑ жена̀ моѧ и̑номy мyжy, младе́нцы же мои смире́ни да бyдyтъ· Ꙗ̑ростъ бо гнѣ́ва не оу̑держа́нна, е̑же о̑скврънѝти мyжа́тницy, о̑́гнь бо е̑стъ гора̀ о̑ всѧ стра́ны и̑дѣже на́идетъ и̑с ко́ренїѧ погyбитъ· Ѧ̑ще ли же и̑ похyлихъ прю̀ раба̀ мое̑го и̑ рабы̀, пра́щемсѧ предо мно́ю· Ѣ̑то бо сътворю̀ а̑ще пыта́нїе мѝ сътво́ритъ гь̀, а̑ще ли же и̑ посѣще́нїе кїи ѡ̑вѣтъ сътворю̀· Ѳѣмже оу̑бо не ꙗ̑коже ли а̑ бѣхъ въ чре́вѣ и̑ о̑ни бы́ша, бѣхѫ̑ же въ семъ чре́вѣ. немощнїи же а̑ще что̀ и̑мъ бѣ трéбѣ не погрѣши́ша, вдовѝча же о̑́ка не пре́зрѣхъ· Ѧ̑ще ли же и̑ хлѣ́бъ свои ꙗ̑до́хъ е̑ди́нъ, а̑ сѝромy не пода́хъ ли [ѡ̑ него][7]· Ꙗ̑ко ѡ̑ ю̑ности моеѧ̀ кормѣхъ ꙗ̑ко ѡ̑ц҃ъ, і̑ и̑з чрева мт҃ре моеѧ̀ наста́вихъ· Ѧ̑ще ли же (-)[8] позрѧхъ нага ги́блюща и не о̑кле́ко́хъ, немощнѣи же а̑ще не бл҃виша мѧ, ѡ̑ стригá же а̑гнець моѝхъ съгрѣшасѧ пле́щи и̑хъ· Ѧ̑ще въздви́гъ на сиротy рyкy, надѣюсѧ ꙗ̑ко мно́га по́мощь о̑ мнѣ е̑· да ѡ̑стyпитъ оу̑бо ра́мо мое ѡ̑ выѧ, мы́шца же моѧ ѡ̑ ла́кти да съкрyшисѧ· Стра́хъ бо гн҃ь о̑бъѧ мѧ, и̑ ѡ̑ (мyдрости)[9] е̑го не сътерплю· Ѧ̑ще оу̑чини́хъ зла́то въ кр҃пость себѣ, а̑ще ли (-)[10] на ка́менїѧ мно́гоцѣнныѧ надѣѧхсѧ· Ѧ̑ще же и̑ възвеселѝхсѧ· мно́гy (мѝ бога́тьствy)[11] сyщy, а̑ще и̑ на бесчисленѣ положихъ рyкy мою· Ѝли не ви́димъ слн҃ца въсїѧвша [и̑][12] заходѧща, лyны же

гані дні. **27** Серце засмерділося і не замовкне, мене випередили дні бідноти. **28** Я ходив, стогнучи, не замовкаючи, я ж стояв у зборі, кричачи. **29** Я став братом сирен, а другом птахів. **30** Шкіра ж моя дуже почорніла, а мої кості загоріли від спеки. **31** Гуслі ж стали мені в плач, а моя пісня мені на плач.

Глава 31

1 Я поклав завіт моїм очам і не подумаю про дівчину. **2** І ще відділив Бог згори і наслідця досяжне з висот. **3** Люта згуба неправедному і осудження тим, що чинять беззаконня. **4** Чи він сам не побачить мою дорогу і всі мої кроки почислить? **5** Хіба ж я ходив з тими, що висміюють, хіба ж нога моя поспішилася на обман? **6** Адже я став на справедливе мірило, Господь же знає мою незлобність. **7** Якщо моя нога зійшла з дороги і якщо моє серце пішло за моїм оком, якщо ж моя рука доторкнулася дарів, **8** отже, хай я посію, а інші хай з'їдять. Я ж став без кореня на землі. **9** Якщо ж моє серце пішло вслід за заміжньою жінкою, якщо ж я сидів при її дверях, **10** хай же і моя жінка вгодить іншому чоловікові, мої ж діти хай будуть впокорені. **11** Адже опоганити заміжню *жінку* – гнів люті не до спинення, **12** бо є вогнем, що горить на всіх сторонах, куди нападе, з кореня він вигубить. **13** Якщо ж і знехтував я судом мого слуги чи служниці, як вони судилися переді мною, **14** адже що зроблю, коли Господь мені вчинить допит? Коли ж і відвідини, яку відповідь дам? **15** Тому то, отже, чи не так, як я повстав в лоні, і вони повстали? Ми ж повстали в тім же лоні. **16** А немічні не були знехтувані, якщо їм чогось було потрібно, око ж вдови я не відкинув. **17** Хіба ж і хліб свій я сам їв, а сироті не подав з нього? **18** Бо від моєї молодості я головував, як батько, і від лона моєї матері я настановив. **19** Якщо ж і я не зглянувся на нагого, що гинув, і не зодягнув, **20** якщо ж слабкі не поблагословили мене, а їхні рамена *не* загрілися з постригу моїх ягнят, **21** якщо ж я підняв руку проти сироти, – маю надію, бо для мене є велика поміч, – **22** хай, отже, відступить моє рамено від ключиці, а моя рука хай буде знищена від ліктя! **23** Бо господній страх мене охопив, і від його мудрості не стерплю. **24** Якщо я поклав собі золото як силу, якщо ж на дорогоцінне каміння я поклав надію, **25** якщо ж і зрадів я, коли моє багатство стало великим, якщо і на безчисленне я поклав мою руку, – **26** чи не побачу

сонце, що сходить, що заходить, а місяць, що маліє? Бо не на них є, **27** якщо потайки обманутим було моє серце. Якщо ж і приклавши мою руку до моїх уст я й поцілував, **28** отже, і це хай мені вважається беззаконням, бо я збрехав перед Господом Всевишнім. **29** Якщо ж я зрадів упадком моїх ворогів, і моє серце сказало: Добре. **30** Отже, хай моє вухо почує моє прокляття, отже, шептанням буду покараний моїм народом! **31** Хіба й часто казали мої служниці: Отже, хто дав би нам насититися його тілом, як був я дуже добрий? **32** Назовні ж не поселявся чужинець, а мої двері були відкриті кожному приходькові. **33** Якщо ж і грішу добровільно, – я утаїв мій гріх. **34** Адже я не засоромився моїх численних людей, щоб не визнаватися перед ними. Якщо ж і дозволив слабому відійти від моїх дверей з порожнім подолком, **35** якщо не засумнівався, – хто дасть свідка проти мене, моя ж рука – Господня. Якщо я не побоявся, а мав я листа проти когось, **36** якщо поклав я вінець, – читав я їх. **37** І якщо, подерши його, і не віддав, не взявши нічого від боржника, **38** якщо проти мене застогнала земля, якщо і її борозди разом заплакали, **39** якщо ж і її силу я з'їв сам без ціни, якщо ж і душу господаря землі я взяв і засмутив, **40** хай замість пшениці мені вийде кропива і, отже, замість ячменю – будяки!

малающисѧ не на нихъ бо ѣстъ, (-)[13] аще прельстисѧ таи ср҃це мое· ѡще же и рукꙋ мою положъ на ꙋстѣхъ мои҃хъ (и) лобза҃, и сїе ми ꙋбо безаконїе (-)[14] да вмѣнисѧ· ꙗко стлга́хъ пр҃е (бг҃ъ)[15] выишнимъ· ѡще ли же ѻбрадовасѧ ѻ падени҃и враговъ мои҃хъ, и рече ср҃це мое блазѣ· да ꙋслы́шитъ ꙋбо ꙋхо мое клатвꙋ мою, шептани҃емъ ꙋбо бꙋдꙋ ѿ людїи мои҃хъ зазо́ренъ· ѡще и многажды рѣша рабы́на моа, кто ꙋбо бы далъ намъ ѿ плоти его насытитисѧ ѕѣло мнѣ бл҃гꙋ сꙋщꙋ. въ не́же не ꙋселашесѧ стра́нникъ, две́рь же моа всякомꙋ пришє́цꙋ ѿврыста бѣ· ѡще же ли и стъгрѣшаю во́лею сътокры́хъ грѣхъ мои, не посрамихъ бо сѧ моего наро́да мно́жества не йсповѣда́тисѧ пр҃е ни́ми· ѡще же ли и ѻстава́и҃ ма́ломо́чь, йзлѣзти ѿ две́рїи мои҃ (тщемъ нѣдромъ)[16], [аще не ꙋсꙋмн҃ѣсѧ][17] кто да́стъ слы́шащаго на́ ма рꙋка же [моа][18] гн҃а. аще не боа́хсѧ. писа́нїе же ли имѣхъ на кого, (-)[19] аще възложи́лъ бы́хъ вѣнецъ чести҃ и҃. и аще не раздравъ его (и) ѿда́хъ, ничтоже възе́мъ ѿ сꙋдлъжника· ѡще на́ ма [-][20] земла постенаѧ, аще и бразды ея въсплакашасѧ въкꙋпѣ· ѡще ли и си́лꙋ ея на́до́хъ самъ бе҃ цѣны, аще ли и дш҃ꙋ господи́на земла [поахъ][21] (и) ѻскорби́хъ. въ пшеницы мѣсто да взы́идетъ ми кропи́ви, (и) въ ячмене (-)[22] мѣсто (ꙋбо) кꙋпинее·

Глава 32

21 Замовк Йов від слів, **32,1** замовкли ж і три його друзі. Ще Йов промовив, був бо праведний перед ним. **2** Розгнівався ж Еліус Варахилів, вузитанин, з арамського роду, з Авсітідійської країни. Розгнівався же він дуже на Йова, тому що проголосив себе праведним перед Богом. **3** І дуже ж розгнівався проти трьох друзів, тому що не змогли відповісти перед Йовом противного, але назвали його безбожним. **4** Еліус же стерпів дати відповідь Йовові, тому що днями його друзі старші від нього. **5** І побачив Еліус, що немає відповіді в устах його друзів, і розлютився своїм гнівом. **6** Відповів же Еліус Варахіїлів, вузитанин, і сказав: Отже, роками я є наймолодший, ви ж є старші, тому я змовчав, я боявся сповістити вам своє вміння. **7** Я ж сказав: Не роки, є ті, що говорять, в багатьох же роках не знають мудрості. **8** Але дух є в людях, дихання ж Вседержителя є те, що навчає. **9** Не многолітні є мудрі ані старці не знають суд. **10** Тому я сказав: Послухайте мене, і сповіщу вам те, що знаю. **11** Послухайте ці

гл҃а, л҃в·

(ꙋмолча)[1] їовъ словесы, ѡ҃мо҃ча́ша же и҃ трїе друзи его· ещє [прореч҃е][2] їовъ бѣ бо пра́веденъ пред нимъ· разгнѣвва же сѧ ѥліоу́съ варахи́левъ вꙋзитанинъ ѿ ꙋжичъства [ара́мска][3] авсидїискїѧ страны· разгнѣвва же сѧ на їова ѕѣло, занеже йзрече себѣ праведна предъ [бг҃ъ][4]· и҃ на́ три же други разгнѣвасѧ ѕѣло, ꙗ҆ко не възмогоша ѡ҃вѣща́ти проти́вꙋ пр҃е їовомъ, (но)[5] нарекоша его нечести́ва· Ѥліоуѕъ же претрꙋпѣ дати ѡ҃вѣтъ їовꙋ, ꙗ҆ко старѣ́иша его сꙋть дн҃ьми (други его). и видѣ ѥліоуѕъ, ꙗ҆ко нѣсть ѡ҃вѣта въ ꙋстѣхъ (друговъ его)[6]. и ꙋмри́сѧ гнѣвомъ свои҃мъ· ѡ҃вѣща́ же ѥліоуѕъ варахилевъ вꙋзитанинъ (и) рече· ю҃нъ ꙋбо ѥсмь лѣты. вы́ же ѥсте старѣ́иши, тѣмже ꙋмлъча́хъ, ꙋбоа́хсѧ възвѣстити вамъ хитрость свою· рѣх же не лѣты ѥсть гл҃ющее, въ мнозѣхъ бо лѣтехъ не вѣда́ премꙋдрости· но дх҃ъ ѥсть въ чл҃цѣхъ, дыха́нїе же вседръжи́телѧ ѥсть ꙋча́щїи· не многолѣтни сꙋть (премꙋдрости)[7], ниже ста́рцы вѣда́тъ сꙋдъ. тѣмже рѣхъ пос-

лоушаните мене, и вънзвѣщоу вамъ ѣже вѣде, вноушите (сїа) [глы моа][8]. реку бо вамъ послоушающимъ, дондеже и не спытаете словесъ, и до васъ съразоумѣю· и се не бѣ їова обличающи wвѣщаа глу ѣго w васъ. да не речете обрѣтохомъ премоудрость w гa, прилоужше чловоу (-)[9] повелѣсте глати тацѣхъ словесъ· оужасноушасѧ [и][10] не wвѣщаша ктомоу, обетшаша w нихъ словеса. претрѣпѣхъ не [глахъ][11] бо нако сташа [и][12] не wвѣщаша, [нако да wвѣщаю и азъ часть][13]. wвѣщаа же ѣлиоусъ глетъ· Паки възглю, исполнь бо ѣсмь словесъ оубиваетъ бо ма дхъ чрева. чрево же мое нако мѣхъ мъставрюща завазанъ. или нако мѣхъ ковачъскїи разширеныи. възглю да почїю wврьзоу оустa [ѣи][14]. но ни чловка не оусрамлаюсѧ, не свѣдѣ бо подивитисѧ лицу. ащe ли (-)[15] и мене молїе изънадаетъ, (никакоже)·

Гла, лг·

Ко послоушаи їове словесъ моихъ, и бесѣдоу (мою въноушѝ)[1] (ѣи). се бо wврьзохъ оустa моа, и възгла назыкъ мои. чисто [сьрце мое][2] словесы, разоум же оустноу моею чисто разоумѣетъ· (Но) дхъ бжїи сътворивыи ма, дыханїе же вседръжитела пооучаа ма. ащe можеши даи (же) ми wвѣтъ, къ семоу потерпѝ [и][3] стани противоу мнѣ, и азъ противоу тебе· w бренїа растворенъ ѣси ты, наконже и азъ w тогоже растворенїа ѣсва, не страхъ мои та смаететъ, ниже роука моа тяжка боудетъ на та, обаче реклъ ѣси въ оуши мои, [и][4] гласъ глъ твоихъ оуслышахъ, зане [же][5] глеши чистъ ѣсмь азъ не съгрѣшаа, непорочен же [бѣ][6] [и не][7] безаконновахъ. зазор же на ма обрѣте, [и мнитъ][8] ма нако противьника [себѣ][9]. вложи же [ногоу мою въ древѣ][10], [и съхрани][11] [пути моа всѧ][12]. како бо глеши [нако][13] правъ ѣсмь, и не послоуша мене вѣченъ бо ѣсть йже надъ земными. глеши же чесо ради правды моеа не оуслыша (-)[14] слово· ѣдиною бо възглетъ ѣ, и вторѣмь же въ снѣ. или въ пооучєнїи нощнѣмь, [или][15] нако ѣгда нападаетъ страхъ люътъ на чловки, на дрѣмаанїе на ложи тогда wкрыетъ оума чловѣческаго, видѣньми страха тацѣми оустрашивъ· възврати чловка w неправды, тѣло же ѣго w нападаанїа йзбави. пощадѣ же дшоу ѣго w смрти и не пасти ѣмоу на раати. паки же обличи (-)[16] болѣзнїю на ложи, и множество костии ѣго ослабивъ, всѧко же брашно (и) пшеница не возможе прина́ти, а дша ѣго наади хо-

мої слова. Скажу бо вам, що слухаєте, доки й не дослідите слова, **12** і вас зрозумію. І ось не було у вас того, що оскаржував Йова, що відповідав на його слова, **13** щоб ви не сказали: Ми знайшли мудрість в Господеві! Додавши, **14** ви людині наказали говорити такі слова. **15** Жахнулися вони і більше не відповіли, постарілися в них слова. **16** Перетерпів я, бо я не говорив, коли стали і не відповіли. Хай і я щось відповім! **17** Відповів же Еліус, говорить: **18** Знову заговорю, бо я є повний слів, бо мене вбиває дух живота. **19** Живіт же мій, наче бурдюк солодкого молодого вина, що зав'язаним кипить, або наче надутий ковальський міх. **20** Заговорю, щоб я спочив, відкрию мої уста, **21** але й людини не соромитимуся, **22** бо не вмію дивитися на обличчя. Хіба ж і мене міль поїсть? Зовсім ні!

Глава 33

1 Але, Йове, послухай мої слова і мою мову! Послухай ти! **2** Ось бо я відкрив мої уста і мій язик заговорив. **3** Моє серце чисте словами, а розум чисте губ моїх розуміє. **4** Але Дух Божий, той, що мене створив, дихання ж Вседержителя мене навчає. **5** Якщо можеш, дай же мені на це відповідь. Потерпи і стань проти мене, і я проти тебе. **6** З глини ти є зліплений, так як і я, ми є з того самого місива. **7** Мій страх тебе не налякає, ані моя рука не буде тяжкою на тобі. **8** Тільки ти заговорив до моїх вух, і я почув голос твоїх слів, 9 тому що говориш: Я є чистий, не згрішив. Я ж був непорочний і не вчинив беззаконня. **10** Вину ж проти мене Він знайшов і вважає мене собі за противника. **11** Він же поклав мою ногу в колоди, і зберіг він всі мої дороги. **12** Бо як говориш, що я є праведний, і ти мене не послухав? Бо вічним є Той, що над земними, **13** а ти говориш: Чому Він не почув слово моєї правди? **14** Бо Господь раз заговорить і вдруге у сні, **15** чи в нічному повчанні, або як коли нападе жахливий страх на людей в сні на ліжку, **16** тоді Він відкриє людський ум, такими видіннями страху налякавши. **17** Він відвернув людину від неправедності, а його тіло спас від упадку. **18** Пощадив же його душу від смерті й щоб він не впав на війні. **19** Знову ж оскаржив хворобою на ліжку і множество його костей зробив слабими. **20** Він же зовсім не спроможний прийняти їжу і пшеницю, а його душа бажає їжі, **21** аж доки не зігниє його тіло і покаже його марні кості. **22** Наблизиться ж

його душа до смерті, а його життя до аду. **23** Якщо буде тисяча смертоносних ангелів, один з них не проколе його, якщо він серцем пізнає, як повернутися до Бога, сповістить же чоловікові свою скаргу, а покаже його беззаконня **24** і заступиться за нього, щоб він не впав у смерть. Обновить же його тіло, так як тиньк на стіні, кості ж його наповнить кістним мозгом, **25** пом'якшить же його тіло, наче в немовляти, і поставить же його мужнім між людьми. **26** Помолиться же до Господа, і сприйнятним Йому буде, ввійде же чистим лицем з обіцянкою. Віддасть же людям справедливість. Отже, Владика не зробить нічого недоброго для менших. Він, що має владу над усіма, не завдасть праведному страху, і всіх Творець не завдасть образи своєму створінню. **27** Після цього ж, тоді людина оскаржить саму себе, кажучи: Що довершив і неправедно покарав мене за те, що я згрішив. **28** Спаси мою душу, щоб не іти в зітління, і життя моє побачить світло! **29** І ось все робить сильний, три дороги з мужем, **30** але спаси від смерті мою душу, щоб моє життя в світлі Його хвалило! **31** Послухай ти, Йове, і послухай мене, і замовкни, і я заговорю! **32** І якщо є ці слова, відповіси мені і говори, бо бажаю тебе оправдати! **33** Якщо ж ні, ти послухай мене і мовчи, і навчу тебе мудрості!

ѱ҃тъ. дондеже съгнїе́тъ [плоть є҃го][17], и҆ покаже́тъ кости є҃го тѣ́ща. приближитъ же сѧ на смр҃ть дш҃а є҃го, и҆ живо́тъ є҃го въ а҆дъ. а҆ще бу́детъ тысѧщь а҃гг҃ли смр҃тоносцы, є҆ди́нъ ѿ нихъ не ѹ҆бу́детъ є҃го. а҆ще ли разумѣ́етъ е҆р҃цемъ ѻ҆брати́тисѧ къ бу́, повѣ́сть же чл҃ку свои зазо́, безаконі́ѧ же є҃го пока́жетъ. (и҆) заступитъ (и҆) не впа́сти є҆мѹ въ смр҃ть ѻ҆бновитъ же (тѣ́ло є҃го)[18], ꙗ҆коже помаза́нїе на стѣнѣ. ко́сти же є҃го и҆сполнитъ мо́зга, ѹ҆магчи́тъ же є҃го плоть ꙗ҆коже младенца, [и҆][19] ѹ҆строи́тъ же и҃ възмѹжа́вша въ чл҃цѣ́хъ помо́ль же сѧ къ бу́, и҆ прі́и́метъ и҃мъ бу́детъ. вни́детъ же лицемъ чи́стыѣ съ ѻ҆бѣщанїе́мъ. възда́сть же чл҃комъ правдѹ, (не съ҃творитъ ѹ҆бо вл҃ка ничто́же нелѣпо на ме́ншины. и҃мѣѧи на҃ всѣ́ми ѻ҆дръжа́нїе, не возмо́жетъ пра́веднаго. и҆ всѣ́хъ творе́ц҃ь, не прео҆би́дѣ своє́го съ҃творе́нїѧ.) Посем же тогда зазритъ чл҃къ са҃ себе гл҃а ꙗ҆же сконча́, и҆ недосто́йно мѹчи мѧ ꙗ҆коже съгрѣшы́ѣ. Спси дш҃ѹ мою не вни́ти въ и҆стлѣнїе, и҆ житїе мое свѣ́тъ ѹ҆зритъ, [и҆][20] є҆е все творитъ кр҃пкїи, пѹтїе три съ мѹжемъ. но и҆збави дш҃ѹ мою ѿ сме́рти, да живо́тъ мои въ свѣ́тѣ хва́литъ и҃. вними́ (си) і҃ѡве и҆ послѹшаи мене (и҆) премлъчи, и҆ а́зъ възгл҃ю. (и҆) а́ще сѹть словеса҆ [си][21] ѿвѣща́и ми (и҆) гл҃и, хощѹ бо ѻ҆правдити тѧ. а҆ще ли ни, (но)[22] послѹшаи мене (и҆) молчи́, и҆ наѹ́чю́ тѧ премѹдрости.

Глава 34

23 **1** Відповів же Еліус, і сказав: **2** Послухайте мене ви, що маєте мудрість, вищ. 12 послухайте ви добро. **3** *Адже вухо досліджує слова і горло смак їжі. **4** Суд чинемо собі самим, і знаємо в собі те, що краще. **5** Бо Йов сказав: Я є праведний. Господь відняв мій суд, **6** вчинив же неправду моєму судові, моя остаточна стріла без неправедності. **7** Хто такий чоловік як Йов, що п'є погорду, наче воду? **8** Він не згрішив, ані не був безбожним, ані зовсім не пристав з тими, що чинять беззаконня, щоб ходити з беззаконними. **9** Адже не говори, що: Не буде чоловікові відвідин від Господа. **10** Тому, розумні серцем, полухайте мене: Хай не буде мені перед Господом, щоб був я безбожним, і перед Вседержителем праведністю завдати страху, **11** але хай віддасть чоловікові, так як чинить кожний з них, і знайде його на людській стежці! **12** Він же думає, що чинить зло Господь, **13** Той, що зробив землю. Хто ж є Той, що творить піднебесну і все, пс. 140 що існує? **14** *Бо якщо бажає затри-

г҃лаⷭ. л҃д.

вѣщ҃а же є҆лиѹ́съ (и҆) (рече)[1]. послѹша́йте мене (премѹдрость)[2] свѣ́дѹщи, внѹшите є҆и҃ [до́бро҃е][3]. *н҃а́ко ѹ҆хо словеса҆ и҆скѹша́етъ, и҆ го҆рта́нь вкѹше́нїе бра́шна. Прю҃ съ҃творимъ себѣ́, (и҆) разумѣ́емъ посредѣ себе́ лѹ́чшаѧ. Н҃а́ко рече і҃ѡвъ праведе́нъ є҆смь, г҃ь ѿня́тъ мі҃ и҃ сѹ́дъ съ҃лга́ же сѹду моє́мѹ, нѹжна́ стр҃ѣла моа҆ безъ непра́вды. Кт҃о мѹжъ н҃а́ко і҃ѡвъ, пива́ѧ подража́нїе н҃а́ко во́ду. Не съгрѣша́ѧ ни нечестовова ни [ѿнюдь примѣ́сивсѧ][4] къ творѧщ҃и безаконі́ѧ, є҆же ходи́ти съ нечести́выми. Не р҃цы бо̀, н҃а́ко нѣ́сть посѣще́нїѧ мѹже́ви (-)[5] ѿ г҃а. Ѣ҆мже разуми́вїи е҆р҃цемъ послѹшайте мене, не бѹди мі҃ пр҃е́ г҃мъ безаконнова́ти и҆ пр҃е́ вседръжи́телемъ възмасти пра́вдою. но възда́етъ чл҃кови н҃а́ко твори́тъ ко́ждо и҆хъ, и҆ на стези мѹжествѣи ѻ҆бра́щетъ и҃. Цнй же г҃а зло́ творити, (-)[6] и҆же съ҃творѝ зе́млю. кт҃о же є҆сть творя́и по҃нѣ́нѹю, и҆ сѹщее всѣ̀. *ѷ҃ще бо хо́щ҃е ѹ҆дръжа́ти, и҆ дх҃ъ въ себѣ ѹдръжи́тъ. ѹ҆мретъ всѧка

ѱ҃ко ѳ҃ѻ҃ ѳ҃м

плоть вѣкупѣ, всѧкъ же чл҃къ въ землю
по҃идѣ, ѡ҃нюдꙋ (же)[7] създа҃нъ бысть· ч҃ще л҃и
не оу҃чи҃шисѧ послꙋшаи ѥ҃ вꙋши ѥ҃и гласъ
глаго҃лъ· ви҃ждь т҃ы [творѧ҃щаго]8 безакоиїе, и
гꙋбѧ҃щаго лꙋка҃вныѧ. сꙋща вѣчна (и҃) праведна
нечестиѵ҃ъ гл҃аи цр҃еви, зако҃нъ престꙋпа҃еши,
нечестивѣ и҃же кнѧ҃земи҃. (і҃) и҃же не постыдѣсѧ
лица҆ чтиаго, *и҃и вѣсть честь възложи҃ти
мꙋжны҃мъ, (и҃) оу҃дивѝтисѧ лицемъ и҃хъ· ч҃ще
же и҃ съвꙋдѣ҃сѧ, ѥ҃же възопи҃ти и҃ потребова҃ти
мꙋж҃ зане бысть безаконникъ смира҃ѧ не҃мощ-
ныѧ. (лиши҃ми быва҃ютъ своѥ҃ѧ пра҃вды не҃-
мощнїи. хотѧ҃щимъ безъ пота҃ки дѣла҃ти
цр҃еви и҃ кнѧ҃зѣ҃ сего ра҃ди т҃ще и҃мъ съвꙋ-
детсѧ· и҃҆ко чл҃къ дѣльма презрѣша пра҃вꙋ, вс҃е
зра҃щи ѣ҃ꙋ быва҃ющее. и҃ мѣстꙋ не сꙋщꙋ на
негоже не призира҃ѥ· Призира҃ющїѧ бж҃їѧ си҃ла)9,
при ѥ и҃҆ко не на мꙋжи҃ положитъ ѥ҃щѐ· *Гъ҃ бо всѣхъ
ви҃дѝ постиза҃ѧи, не и҃сл҃ѣнаѧ (же), и҃ сла҃вна҃ѧ
і҃ и҃зра҃на, и҃мже нѣсть числа҃· Съвѣдыи и҃хъ
дѣла, и҃ о҃братитъ ночь и҃ смири҃тсѧ. оу҃-
га҃ситъ [-]10 нечестивыѧ· види҃ми же пр҃е҃
нимъ и҃҆ко оу҃клони҃шасѧ ѡ҃ зако҃на бж҃їѧ, о҃п-
равданїи же ѥ҃го не по҃на҃ша· Нанести нань
вопль нищаго, (и҃збавлєнїе)11 оу҃богихъ слы-
шитъ. (-)12 и҃ съкры҃е҃т лице и҃ кто҃ оу҃зритъ
и҃. и҃ на страну҃ и҃ на чл҃ка вѣкупѣ, цр҃твꙋѧ
(чл҃комъ)13 ѡ҃ прерѣканїѧ лю҃ска· И҃҆ко къ
крѣпкомꙋ гл҃аи, взѧ҃хъ (и҃) не заиму҃ безъ себе
оу҃зрю т҃ы [же]14 покаже м҃и. ѧ҃ще [правдꙋ]15 съ-
дѣлахъ не и҃мамъ приложити. не ѡ҃ себе и҃е-
тѧжи ю҆ и҃҆ко ѡ҃рине҃ши и҃҆ко т҃ы и҃зрече҃ши а҆
не а҃зъ. и҃ что҃ разꙋмѣеши гл҃и· Ѣ҃мже смыс-
ленїи с҃рцемъ рекꙋт҃, се мꙋжъ [-]16 премꙋдръ
оу҃слыша (гл҃ъ мо҃и)17· І҃ѡвъ же не разꙋмомъ (ѥ҃е)
гл҃а, словеса же ѥ҃го не хи҃тростїю ника҃коже
(нн҃ѣ)18 навы҃кни і҃ѡве, не да҃ждь ѥ҃щѐ ѡ҃вѣта
и҃҆коже немꙋдрїи· да не приложи҃ на грѣхи
на҃ша, безаконїе же на҃ ны намѣ҃нитсѧ, мно҃га
(словеса҃ гл҃ющемъ. и҃ рече)19 пр҃е҃ г҃мъ·

Гл҃а, л҃е·

ѩд вѣща҃ же [ѥ҃щѐ]1 ѥ҃лиоу҃съ (-)2, что҃ сѐ
мнѣлъ ѥ҃си на сꙋдѣ. т҃ы кто҃ ѥ҃си и҃҆ко
рекълъ пра҃въ ѥ҃смь пр҃е҃ г҃мъ, (и҃)3 гл҃еши
что҃ съ҃творихъ грѣхъ· ч҃з [же]4 т҃и да҃
ѡ҃вѣтъ, и҃ тремъ дрꙋго҃· возри на҃ нб҃о и҃ ви҃ждь,
смотри же о҃блаки ко҃ль высоцѣ сꙋть ѡ҃ тебѐ·
ч҃ще съгрѣшилъ ѥ҃си что҃ съ҃твориши, а҆ще же
и҃ мно҃го безаконовалъ ѥ҃си что҃ мо҃жеши съ-
вбї ѩв твори҃ти· *Понеже оу҃бо пра҃веденъ ѥ҃си что҃ даси

мати, і в Собі затримає дух. **15** Всяке
тіло помре разом, всяка ж людина піде в землю, з якої ж була створена. **16**
Якщо ж не повчаєшся, послухай це,
послухай ти голос слів! **17** Ти глянь
на того, що чинить беззаконня, і на
Того, що вигублює лукавих, що є вічний і праведний. **18** Безбожний той,
що каже цареві: Переступаєш закон.
Безбожний, хто *таке говорить* князям **19** і хто не посоромився шляхетного обличчя *ані не вміє віддати
честь мужам і їх пошанувати. **20** Марним же їм буде кричати і благати мужа, бо він був беззаконним, який впокорював немічних. Позбавлені є своєї
справедливості немічні тими, що хочуть без погодження діяти для царя і
князів, задля того даремним їм буде.
Бо ділами людей вони знехтували
справедливістю, хоч Бог бачить все,
що дієть ся, і немає місця, на яке Він
не глядить. Божа сила, що споглядає,
наче не на людину, ще покладе, *бо
Господь всіх бачить. **24** Він сприймає
недослідиме і славне, і надзвичайне,
яким немає числа. **25** Він знає їхні
діла і поверне ніч, і вона буде упокорена. **26** Він погасить безбожних, вони ж явні перед Ним, **27** бо відвернулися від божого закону, а Його оправдання не пізнали, **28** щоб понести до
Нього крик бідного. Спасіння бідних
Він чує, **29** і сховає Він лице. І хто
Його побачить? І разом *спрямує* проти країни і проти людини, **30** людини, яка царює з нарікання народу,
31 бо до сильного Він говорить: Я забрав і не візьму в заставу, **32** без себе
побачу, ти ж покажи мені, якщо праведність вчинив, Я не додам. **33** Не
від себе домагайся її, бо відкинеш, бо
ти висловиш, а не Я, і що ти знаєш,
говори. **34** Тому розумні серцем скажуть: Ось мудрий чоловік, він почув
моє лово. **35** Йов же не сказав це з
розумом, а його слова не з вмінням.
36 Зовсім ні! Сьогодні повчайся, Йове. Не дай ще відповіді, наче нерозумні *люди*, **37** щоб ми не додали до
наших гріхів, а то нам зарахується
беззаконня, бо говоримо багато слів.
І він промовив перед Господом.

мой1. 10
пар2. 19
муд. 6
сир. 35
рим. 2
гал. 2
еф. 6
дія. 10
пет1. 1

при. 5

Глава 35

1 Відповів же знову Еліус: **2** Що
це ти вважав на суді? Ти хто є, що ти
сказав: Я є праведний перед Господом? **3** І ти говориш: Який гріх я
вчинив? **4** Я ж відповідь дам тобі і
трьом друзям. **5** Поглянь на небо і
подивися, поглянь же на хмари, як
вони від тебе високо. **6** Якщо ти
згрішив, що вчиниш? Якщо ж і багато безаконня ти вчинив, що можеш
зробити? **7** *Отже ж, тому що ти є

24

вищ. 22

праведний, що Йому даси або що з твоєї руки Він візьме? **8** Чоловікові, подібному до тебе, твоя безбожність, і людському синові твоя праведність. **9** Багатьма очорнювані закричать і закличуть від рамен багатьох. **10** І він не сказав: Де є Бог, що мене створив, що настановлює нічні сторожі, **11** що відділяє мене й від чотирьохногих землі, а й від небесних птахів? **12** Там закричать ті, що з кореня лукавих. І *ніхто* не почує, **13** бо Господь не хоче бачити зла. Сам бо Вседержитель бачить **14** тих, що чинять беззаконня, і мене спасе. Прийми ж суд перед Ним, якщо можеш Його хвалити, **15** так як є зі мною сьогодні. Бо немає того, хто перевіряє його гнів, і через переступ Його дуже не пізнав. **16** І Йов марно відкриває свої уста, в незнанні тяжкими чинить слова.

Глава 36

1 Додавши ж, Еліус ще й сказав: **2** Почекай на мене ще трохи, щоб я тебе повчив, бо в мене ще є мова. **3** Прийнявши моє вміння, здалека ж моїми ділами скажу праведне по правді, **4** і неправедні слова без правди не зрозумієш. **5** Спізнай же, що Господь не відкриє злого. Сильний кріпостю серця **6** безбожних не вчинить живими і бідним дасть суд. **7** Він не забере від праведного очей своїх і з царями посадить їх на престіл, і Він його не підніме, а перемогу. **8** Зв'язані ручними кайданами будуть утримувані кайданами бідноти. **9** І Він сповістить їм їхнє діло і їхні переступи, бо будуть сильні. **10** Але праведного Він вислухає, і сказав, що повернуться від неправедності. **11** Якщо, отже, почують і послужать, закінчать їхні дні в добрі і їхні роки в славі. **12** Безбожних же Він не спасе, тому що не побажали побачити Господа і тому що оскаржувані були непослушними. **13** І лицеміри серцем розбудять гнів і не закричать, тому що Він їх зв'язав. **14** Хай в молодості помре їхня душа, а їхнє життя *хай буде* зранене ангелами, **15** тому що завдали смуток хворому і слабкому, а суд лагідних відкине. **16** І тому, що він тебе переселив з уст ворогів, безодня – прохід під нею. І зійшов стіл твій, повний жиру. **17** А в праведних не забракне суду, **18** гнів же буде на безбожних через безбожність їхніх дарів, які приймали з неправедності. **19** Хай ум добровільно не відвернеться від благання немічних, що є в скруті! І всіх, що кріпляться силою, не притягай, **20** щоб замість них пішов народ! **21** Але бережися, не чини зла, бо через це він був забраний від

ѥ҆мꙋ, (и҆ли)[5] и҆з рꙋки твоеѧ во҆зметъ, мꙋжеви подо҆бномꙋ тебѣ нечестїѧ твоѧ, и҆ сн҃ꙋ члⷱ҇комꙋ пра҆вда твоѧ· ѡ҆ мно҆жества о҆бажа҆еми вѣзовꙋтъ, [и҆][6] вѣзопію ѡ҆ мышцъ мно҆гихъ. и҆ не рⷱ҇ гдь ѥ҆сть бъ сътвори҆вый мѧ, ꙋ҆страѧ҆ѧи стражда но҆щныѧ· ѡ҆лꙋчаѧ мѧ и҆ ѡ҆ четвероногъ земныхъ, [и҆ ѡ҆][7] (нб҃ныхъ птицъ)[8]· гꙋ вѣзовꙋ и҆ не и҆мꙋтъ ꙋ҆слы҆шати [-][9] ѡ҆ (ко҆рене)[10] лꙋка҆выхъ, зла҆ бо҆ [вѣдѣти не хо҆щетъ бг҃ь][11]. самъ бо҆ вседръжи҆тель види҆тель ѥ҆сть твора҆щихъ безако҆нїе, и҆ спсетъ мѧ· Прїими же сꙋдⷣ пр҃ѣ ни҆мъ, а҆ще мо҆жеши хвали҆ти ѩ҆ ꙗ҆коже ѥ҆сть (ми)[12] нн҃ѣ· ꙗ҆ко нѣсть посѣщаѧи гнѣ҆ва ѥ҆го, и҆ не позна҆ прегрѣше҆нїемъ (ѥ҆го) сѣло. і҆ и҆о҆въ всꙋе ѡ҆връза҆етъ ꙋ҆ста҆ своѧ҆, невидѣнїемъ словеса҆ ꙋ҆тажчеваетъ·

Гл҃а, л҃s·

рилож҃ же [ѥ҆щѐ ѥ҆лиꙋ́съ][1] (и҆ рⷱ҇)[2]· пожⷣи ми ѩ҆ма҆ло ѥ҆ще, да тѧ наꙋчю. ѥ҆ще бо ꙋ҆ мене ѥ҆сть бесѣда, прїимъ хи҆тростъ мою ѡ҆ да҆леча. дѣлы же мои҆ми пра҆вдꙋ реꙗ҆ꙋ войстиннꙋ, и҆ не неправедны гл҃ы, безъ пра҆вды разꙋмѣ҆еши. вѣждь же ꙗ҆ко г҃ь не ѡ҆крыѥ҆тъ зла҆го, си҆ленъ кръпостїю ср҃ца нечести҆вы҃ не жи҆ва сътори҆ и҆ сꙋдъ ни҆щи҆ дасть. не ѡ҆ни҆мⷯ҇ ѡ҆ пра҆вдивааго о҆ч҃їю своѥ҆ю, и҆ съ ц҃ри на пр҃тл҃ѣ [-][3] посади҆ и҆, [и҆ на побѣдꙋ][4] вѣзнесⷯ҇ ѥ҆го· [-][5] (-)[6] сѧзани в рꙋчныхъ ꙋ҆захъ, ꙗ҆ти бꙋдꙋтъ ю҆жемъ нищеты. и҆ вѣзвѣститъ и҃ дѣло и҃, и҆ прегрѣшенїе и҃ ꙗ҆ко ꙋ҆кръпа҆ѧсѧ. но правдивааго ꙋ҆слы҆шꙋ, и҆ рⷱ҇ ꙗ҆ко о҆бра҆тѧсѧ ѡ҆ непра҆вды· ѳ҆ще (ꙋ҆бо) ꙋ҆слы҆ша҆ и҆ порабо҆таю сконча҆ютъ дн҃и своѧ вѣ бл҃зѣ, и҆ лѣта своѧ҆ вѣ бл҃голѣпотѣ. нечести҆выхъ же не спсетъ, занѐ не хотѣша вѣдѣти г҃а, и҆ зане (же) ꙋ҆чи҆ми (и҆) непослꙋшли҆ви сѣша. и҆ лицѐмѣри ср҃цемъ вѣзмꙋта҆ѧ ꙗ҆рость, (и҆) не вѣзъпїютъ ꙗ҆ко сѧза йхъ· да ꙋ҆мре҆тъ [-][7] вѣ ю҆ности дш҃а йхъ, жи҆тїе же йхъ бодо҆мо âг҃лы· зане (же) о҆скорби҆ша недꙋжна и҆ не҆мощна, сꙋдⷣ же кро҆ткыхъ ѡ҆връжⷣ҇. и҆ поне҆же (пресели҆лⷭ҇)[8] тѧ ѡ҆ ꙋ҆стъ врагъ, бе҆зна проити҆ї по҆ не҆ю, и҆ сни҆де трапе҆за твоѧ҆ и҆спо҆лнь тꙋка, не о҆скꙋдѣ҆етъ же пра҆ведны҃ сꙋдъ, ꙗ҆рость же на нечести҆выѧ бꙋдетъ. нечестїѧ ра҆ди да҆ровъ (йхъ), йхже прїима҆хꙋ на непра҆вдѣ· да не ꙋ҆клони҆сѧ во҆лею ꙋ҆мъ, мольба вѣ бѣдѣ сꙋщемъ немощнымъ· и҆ всѣхъ кръпа҆щи҆ѧсѧ кръпости не привлеци (-)[9], взыити лю҆демъ в ни҃ мѣсто, но съхрани҆сѧ· не съдѣи зла, ѡ҆ сихъ бо҆ ѡ҆тмⷭ҇тсѧ ѡ҆

ницеты. (и) ѣе крѣпкїи оудержи крѣпостїю своею. кто бо ѣсть аки тои силенъ· Кто (-)[10] ѣсть пытаи (дѣлъ ѣго)[11], или кто рекїи съдѣа непрадоу· Помани ико велїа [дѣла ѣго суть][12], имиже владѣша мужїе· всакъ члкъ видѣ оноє, (ико бо домы)[13] суть члцы· (и) ѣе крѣпкїи великїи, (-)[14] не оувѣмы число лѣтъ ѣго [-][15] бес конца· Ѣтны же ѣму суть капла дожевныа і излѣютсѧ дождемъ въ облакъ, потекуть обетшанїа осѣни же облацы на (премногы)[16] громы· врема поставы скоту. вѣдатъ же ложа чинъ· о (всемъ семъ)[17] не дивитъ ли ти сѧ оумъ, ни измѣнаетъ ти сѧ срце ѡ тѣла· [-][18] чще разумѣеши ѡ простертїа облачнаго (и) равеньство скѵнїа ѣго, ѣе простираетъ на ню [свѣтъ][19]· и корењ морскаа покры, тѣми бо судитъ людемъ, даетъ пицу могущему· (и) на руку покры свѣтъ, и заповѣда о не стрѣтающему. възвѣститъ зань другови своѣму тваръ и о непрадѣ·

Гла, лз·

Ѡ сихъ сматесѧ срце мое, и ѡтрѣжесѧ ѡ мѣста своѣго· Послушаи слуха, гнѣвомъ ароести гнѧ, и пооучєнїе из оустъ ѣго изыидетъ· По всѣмъ нѣмъ начато ѣго, и свѣтъ ѣго на крилу землѧ· въ слѣдъ ѣго възопїетъ гласомъ, (и) възгремитъ гласомъ оукорєнїа своѣго, и не измѣнитъ ѣѧ ако оуслышитъ гласъ ѣго· Възгрѣми крѣпкїи гласомъ своимъ дивны, [часъ положи скотомъ, вѣдѣ же ложныи чинъ· о сихъ всѣхъ не оудивй (-)[1] ли сѧ оумъ, и не измѣнй ли сѧ (-)[2] срце ѡ тѣла][3]· Сътвори бо велїа йхже не вѣдѣхомъ· оучинаи снѣгу буди на земли, и зиму дождє силы ѣго· в руцѣ всакого члка назнаменаетъ, да познаетъ всакъ члкъ свою немощь· внидоша же звѣри по кровъ, оумолкоша же на ложи· ѡ хлѣвины находатъ болѣзни, [и ѡ][4] горъ зима· И ѡ дыханїа крѣпка дасть мразъ, крѣпй же водѹ ако хощетъ· І избранна оустрашаетъ облакъ, прогонетъ облакъ свѣтъ ѣго· И самъ окрестнаа развратитъ, ѣгда въсхощетъ въ дѣла своѧ, [и][5] вее ели ако заповѣсть имъ· То оучинено ѣсть ѡ него на земли, аще ли на (наше) наказанїе, аще ли на землю свою, аще на млть обрѧщетъ и, внуши си іове· Стани оучисѧ силы гнѧ· вѣмъ (бо) ако [гь][6] положи дѣла своѧ, свѣтъ сътвори ѡ тмы·

бідноти. **22** І ось сильний буде сильним у своїй кріпості, бо хто є такий сильний як Він? **23** Хто є той, що досліджує його діла? Або хто той, що сказав: Він зробив неправедно? **24** Згадай, що великі є його діла, якими панували мужі! **25** Всякий чоловік побачив те, бо домами є люди. **26** І ось Сильний – великий, не довідаємося про число Його літ, *вони* безконечні. **27** Почислені ж в Нього є дощові краплі і виллються в хмару дощем. **28** Потечуть старовинності, тінь дали ж хмари на безчисленні громи. **28** Він час поставив скотині, знають же чин лежання. **28** Чи в усіх цих не дивується твій ум ані не міняється твоє серце від тіла? **29** Хіба збагнеш простягання хмари і рівномірність його шатра? **30** Ось Він простягає над ним світло і покрив морські коріння. **31** Ними бо судить Він людей, дасть їжу сильному. **32** І в руках Він сховав світло і заповів про нього зустрічному. **33** Сповістить про нього своєму товаришеві, про твориння і про неправедність.

Глава 37

1 І від цих перелякалося моє серце і відірвалося від свого місця. **2** Послухай чутку в гніві господньої люті, і повчання вийде з його уст. **3** Під усім небом його початок, і його світло на крилах землі. **4** Вслід за ним закричить голос, і Він загримить голосом свого картання, і не змінить його, бо почує його голос. **5** Загримить сильний своїм подиву гідним голосом. Він поклав час скотині, знає же чин лежання. В усіх цих чи не дивується ум і чи серце не відступить від тіла? Бо Він зробив велике, яке не ми бачили, **6** наказуючи снігові: Будь на землі! І зимі його дощеві сили. **7** Закарбує в руці кожної людини, щоб кожна людина пізнала свою неміч. **8** Ввійшли же звірі під покриття, замовкли же на ложі. **9** З кімнат виходять болі і мороз із гір. **10** І від сильного дихання дасть мороз, дає же силу воді, як бажає. **11** І вибраного страшить хмара, розжене хмару його світло. **12** І Він розтерзає оточуюче на свої діла, коли побажає, і все, що заповість їм, це є Ним покладене на землі, **13** чи то на наше нагадування, чи то на Свою землю, чи на його милосердя знайде. **14** Послухай, Йове! Встань, навчися господньої сили. **15** Бо знаю, що Бог поставив свої діла, зробивши світло з темряви. **16** Він же знає розподіл хмар, дослідив падіння поганих, **17** і твоя одіж тепла. Мовчите же на зем-

лі, **18** від півдня з ним сила. На обіцянку сильний, наче розлиття видіння. **19** Чому? Повчи мене, що Йому скажемо? І перестанемо багато говорити. **20** Чи переді мною стоять книга та книжники? Чи заставляю людину говорити? Замовкну. **21** Всім світло невидиме. Чи є світло в давнині, так як те, що від нього на хмарах? **22** З півночі хмара покриття, в цьому велика слава і шана від Вседержителя. **23** І не знаходимо іншого, подібного його силі. Він судить справедливо. Чи не думаєш, що Він слухає? **24** Тому люди боятимуться Його, злякаються ж Його і мудрі серцем. **38,1** Як перестав же Еліус говорити,

Сѣвѣсть же разсужéнїе óблака, (йзелѣдова)[7] падéнїе злыíхъ, (й) твоа (-)[8] óдéжда тéпла· Помолчáете же по земли, (ѡ ю҃га) оу҃тверженїе с нѝ (-)[9]· (въ óбѣщанїе) крѣпкїи, нáко видѣнїе разлитїа· Почто наоу҃чи мѧ что́ речемъ ѥ̂мꙋ, й престáнемъ мнóга глющи, ѥ̂да книги йли книгичїа ми пр҃éстоя́тъ, ѥ̂да чл҃ка съставлáю глáти оу҃молчꙋ, всѣми (ѥ̂сть)[10] невидимъ свѣтъ. свѣт ли ѥ̂сть въ óбѣщанїи, нáко ѥ̂же ѡ҃ него на óблацехъ· ѡ҃ сѣвера óблакъ (затворéнїи)[11], ó сихъ вéлїа слáва, й чть ѡ҃ вседержúтела· й не óбрѣтáемъ йного подóбна крѣпости ѥ̂го сꙋдя́щемꙋ прáвдꙋ, не мнúши ли оу҃слы́шати ѥ̂мꙋ· Ѣ҃мже оу҃боя́тсѧ ѥ̂го чл҃цы, оу҃боя́т же сѧ ѥ̂го и премꙋдрїи с҃рц҃ѣ҃· престáвшꙋ же ѥ̂лїоу́сꙋ ѡ҃ бесѣды·

Глава 38

26 сказав Господь Йовові крізь бурю і хмари: **2** Хто є цей, що ховає від мене раду, що тримає слова в серці, від Мене ж думає втаїти? **3** Підпережи, як муж, твої бедра, запитаю ж тебе, а мой1. 1 ти Мені відповіси **4** *де ти був, коли Я засновував землю? Сповісти мені, якщо ти пізнав розум. **5** Чи знаєш, хто поклав її міри або хто навів шнурок на неї? **6** На чому поставлені її стовпи? Хто ж є той, хто поклав на ній угольний камінь? **7** Коли повстали звізди, Мене великим голосом похвалили всі ангели мої, **8** *коли* ж я загородив море брамами, коли родилося з лона своєї матері, *коли* виходило воно. **9** Поклав же я йому хмару як одяг, темряву – її Я породив, **10** і поставив Я їй границі, поклавши замки і брами. **11** Сказав же Я йому: Доси підеш і не перейдеш, але в тобі розсипляться твої хвилі. **12** Або хіба при тобі Я створив раннє світло? Рання ж зоря знає свій чин, **13** *щоб* схопитися за крила землі, скинути зі себе безбожних. **14** Або хіба ти, взявши глину з землі, зліпив живу істоту і того, що має мову, ти посадив на землі? **15** Чи ж ти забрав світло від безбожних, а рамено гордих знищив? **16** Чи ж ти прийшов до джерел моря і ходив стопами по безодні? **17** Чи ж тобі відкриваються від страху брами смерті, а дверники адові, побачивши тебе, перелякалися? **18** Чи ж ти збагнув широту піднебесної? Сповісти ж мені, яка є. **19** В якій же землі перебуває світло, яке є їхнє місце? **20** Чи, отже, ти Мене поведеш до їхніх околиць? Чи ж ти й вивідав їхні стежки? **21** Бо знаю, що ти тоді народився, число ж твоїх літ велике. **22** Ти прийшов до скарбів снігу, скарби ж граду ти побачив. **23** Чи ж тобі зберігається на час ворогів

Г҃ла, йи·

Рече Гь ї҃ову, бурею й óблакомъ, кто́ ѥ̂сть таи́ ѡ҃ мене съвѣтъ. оу҃дрꙋжáи же глы въ с҃рцы мене же мни́тсѧ таи́ти· Преложи́ нáко мужъ чрéсла своѧ, въпрошю же тѧ, ты же ми ѡ҃вѣщáи· *Гдь бъ ѥ̂гдà óснова́хъ зéмлю повѣ҃ждь [-][1] ми йи мѣ й ѧ́ще съвѣси рáзꙋмъ· кто́ положи мѣ́ры еѧ̀ ѧ́ще съвѣси, йли кто́ нанесы́и вéрвь на ню҃· на чéмже стóлпи еѧ̀ оу҃тверженни сꙋть, кто́ же ѥ̂сть вложéи кáмень оу҃гóлный на ню҃· Ѥ̂гдà бы́ша звѣзды, въсхвали́ша мѧ глáсомъ вéлїемъ вси ѧ҃гг҃ли мои. заградúхъ же мóре врáты, ѥ̂гда сѧ раждаáше йс чрéва мт҃ре своеѧ йсхожа́ше· Положихъ же ѥ̂мꙋ óблакъ óдѣя́нїе, тéмность [-][2] еѧ̀ родúхъ (й) положихъ (-)[3] éи предѣлъ, óбложúвъ затворы й вра́ты. рѣхъ же ѥ̂мꙋ до сего прїидеши й не предеши, но в себѣ ѩ̂и съкрꙋшáт ти сѧ вóлны. йли при тебѣ съставихъ свѣтъ оу҃трення, дн҃ьница же вѣ́сть (чúнъ свои)[4]· Ѩ҃тисѧ за крúлꙋ землѧ̀, ѡ҃трясти нечестúвыѧ ѡ҃ неѧ· йли ты (брéнїе взéмъ)[5] [ѡ҃ землѝ][6] създáлъ ѥ̂си живóтно, й глúваго посадúлъ ѥ̂си на землѝ· ѡ҃ня́лъ же ѡ҃ нечтúвыихъ с҃вѣ, мы́шцꙋ же величáвыѩ съкрꙋши ли́· прїиде же ли на йстóчники мóрѧ, стопа́ми же ли по бездни ходúлъ ѥ̂си· ѡ҃вр҃заю́т же ли ти сѧ стрáхомъ врáта смр҃ти, врáтницы же ли а҃́довы видѣвше тѧ оу҃боя́шесѧ. оу҃вѣси ли же широту п҃о҃нб҃ныѧ, повѣ́ж же ми колúка ѥ̂сть. въ коеи же землѝ вселя́етсѧ свѣтъ, (тѣ́мже)[7] кое ѥ̂сть мѣсто· ѧ́ще [оу҃бо][8] ведéши мѧ въ предѣлы йхъ, ѧ́ще же ли й вѣси стезѧ̀ йхъ· вѣ́м бо нáко тогдà рожéнъ ѥ̂си, число же лѣтъ твойхъ мнóго· Прїиде ли въ соскровúщй снѣга, съкровúща же грáда видѣ ли· ш҃адй же ли ти сѧ в чáсъ врáгъ, (йли) въ

дн҃ь ра́ти и҆ сва́ра· ѡ҆ку́ды же ли и҆схо́дѝ сла́на, є҆ю́же разсыпа́ется ю҆́гъ на по҃нб҃ную· кто҃ же ли оу҆готова́лъ до́ждю ве́лїю пролїа́нїе, пу́ть же мо́нїина гро́ма. о҆дожди́ти зе́млю на не́иже нѣ́сть мужа́, (и҆) пустыню́ и҆деже (чл҃ка нѣ́сть)[9] в не́м· насыти́ти непроходи́му (-)[10] неселе́ну, [-][11] прозабнути и҆схо́да зла́ка· кто҃ е҆́сть до́ждю ѡ҆ц҃ъ, кто҃ же е҆́сть рождїи (дуги), гру́дїе росное, [и҆с чїего чре́ва][12] и҆схо́дѝ ле́дъ, сла́ну же на нб҃е кто҃ родилъ, (і҆)[13] и҆схо́дитъ а҆́ко вода́ теку́щїа. лице [-][14] [нечести́ва][15] кто҃ ѡ҆тра́слъ е҆́сть. разу́мѣ же ли е҆сѝ соу́зъ власо желѣ́, и҆ о҆граже́нїе кружи́лицъ ѡ҆ве́рзлъ е҆си. и҆ли ѡ҆вргъзе́ши звѣ́зду въ вре́ма е҆а҃, и҆ вече́рню звѣ́зду вла́сы е҆а҃ привлече́ши ли· Съвѣси же ли премѣне́нїа нб҃ныа, и҆ли (быва́ющее вънку́пѣ по҃ нб҃семъ)[16]· Призове́ши ли о҆́блакъ гла́со҃, и҆ трасенїе́мъ во́ду, (-)[17] послу́шаетъ҆ ли тѝ. по́слеши же ли блѣски и҆ по́идутъ҆, реку́ же ли тѝ что҃ е҆́сть· Кто҃ же да́лъ е҆́сть жена́мъ тка́нїа премудрость, и҆ли и҆з мечта́нїа мно́гїа хи́трость· Кто҃ же четы́и о҆́блаки премудростїю, нб҃о же на́ земл҃ю преклони́лъ· Разлїа́ же са҃ а҆́ко земла҃ пра́шна, прилѣпѝ же е҆́сть (-)[18] а҆́коже ка́мы́къ на четы́ри о҆́гълы·

Гл҃а, л҃д·

(у҆ло́виши ли льво́мъ а҆́дь, (и҆) дш҃а (-)[1] змїевы насыти́ши ли· оу҆боа́тъ҆ бо са҃ на ло́жи҃хъ свои́хъ, сѣ́дятъ҆ же (и҆) в берълозѣ а҃лчюще· *Кто҃ же (вра́ну оу҆гото́ва)[2] пи́щу, пти́цы бо҃ е҆го҃ къ г҃у вънзва́ша, заблужа́ющее бра́шна и҆́щуще· Ч҃ще разумѣ́лъ е҆си вре́ма рожества козе҃ на ка́мени, оу҆храни́лъ же ли (е҆ще) ѣ҆ боле́зни е҆лена҃. чел҃ъ же ли е҆си мц҃а и҆́хъ, мно́го рожено́му (и҆́хъ бо́лезни)[3] разрѣши́лъ ли е҆си· вънскорми́лъ же ли е҆си пте́нца вѣ́нѣ стра́ха (и҆ бе҃з боле́зни· паче же ли)[4] и҆́хъ ѡ҆пусти́ши да събе́рется҆ ча́да и҆́хъ, (и҆) оу҆мно́жатса҆ въ животѣ, и҆зы́идетъ и҆ не вънзврати́тса҆ в нн҃· Кто҃ же е҆́сть пусти́выи о҆сла҃ дивїаго свободѣ, оу҆́зы же е҆го кто҃ разрѣши́· положи же жи́тїе е҆го пусты́ню, и҆ всели́нїе е҆го въскра́и мо́рь· смѣя́са҆ мно́гу наро́ду гра́да, зазо́ра же да́нничиска҆ не слы́ша· посѣти́тъ гнѣвомъ па́жить свою, и҆ въ сн҃ѣ всѣ́къ зла́къ и҆́щетъ. похо́щетъ же тѝ (і҆ ни́нъ ро́гъ)[5] порабо́тати, и҆ли спа́ти въ я҃слехъ твои҃· привя́жеши же ремѣ́нь и҆́гу е҆го, (и҆)[6] прожене́тъ тѝ бра́зды на́ поли. надѣеши ли са҃ на́нь а҆́ко мно́га крѣпость е҆го, пусти́ши же ли на́нь дѣ́ла своа҃· вѣ́руеши же ли а҆́ко въздаа́стъ тѝ сѣ́ма, внесе́ же ли тѝ въ гумно· Кри́лома веселя́щесса҆ ела́сса, а҆ще зач-

або на день війни і битви? **24** Звідки ж виходить мороз, що розсівається південним вітром на піднебесній? **25** Хто ж приготував русло зливному дощеві, дорогу ж громовій блискавиці, **26** щоб дати дощ на землю, на якій немає чоловіка, і пустиню, де в ній немає людини, **27** щоб наситити непрохідну, незаселену *землю*, видати вихід зеленині? **28** Хто є батьком дощу? Хто ж є той, що породив райдуги, краплі роси? **29** З якого лона виходить лід? Хто ж мороз на небі породив? **30** І він сходить, наче вода, що тече? Лице безбожного хто скинув? **31** Чи ти ж зрозумів зв'язок Плеяди і відкрив загорожу Оріона? **32** Або чи відкриєш звізду в її часі і Вечірню зорю притягнеш за її чуб? **33** Чи же ти знаєш переміни неба або те, що стається разом під небесами? **34** Чи ж покличеш хмару голосом і воду трясінням? Чи тебе послухається? **35** Чи ж пошлеш блискавиці і підуть? Чи ж скажу тобі: Що є? **36** Хто ж дав жінкам мудрість ткання або велике вміння вишивання? **37** Хто ж числить хмари в мудрості, а небо прихилив до землі? **38** Розлився ж порох, наче земля, Я ж приліпив *його,* наче камінь на чотирикутник.

Глава 39

39 Чи ж вполюєш левам їжу, а наситиш душі змиїв? **40** Бо перелякаються на своїх ліжках, сидять же голодними і в берлозі. **41** *Хто ж вороні приготував їжу, бо її пташата закричали до Господа, блукаючи, шукаючи їжі? **39,1** Чи ти пізнав час народження диких кіз на камені? А підстеріг ще в болі лань? **2** Чи ж ти почислив їхні місяці? Численним їхнім народженим ти чи зняв болі? **3** Чи ж ти вигодував пташат без страху і без болю? Чи ж їх радше відпустиш, **4** щоб зібралися їхні діти і розмножилися в житті? Ввійде воно і не повернеться в них. **5** Хто ж є той, що вільним пустив дикого осла? Хто ж розв'язав його кайдани, 6 а поклав його життя в пустині і його поселення на краю моря? **7** Він висміяв численний народ міста, а оскаржень податківця не почув. **8** Відвідає з гнівом своє пасовисько і шукає за всякою зеленню. **9** Чи ж тобі побажає і одноріг служити, чи спати у твоїх яслах? **10** Чи ж прив'яжеш його ременями до ярма? Чи протягне тобі борозди на полі? **11** Чи ж ти надію поклав на нього, тому що його сила велика? Чи ж доручиш йому свої діла? **12** Чи ж віриш, що тобі віддасть насіння, чи ж внесе тобі до току? **13** Крилами красується еласса, хіба зачне асдада і

пс. 146

носса? **14** Бо на землі залишить свої яйця, і земля зігріває, **15** і забув нагим і покиненим, і звір поля їх потопче. **16** Вона ствердла до своїх дітей, наче вони не *її*, надаремно потрудилася без страху, **17** адже ти замовк. Мудрість – Бог, і ти не розділив у розумі. **18** В часі ж піднесе висоти, висміє коня і вершника на ньому. **19** Чи ти вклав силу в коня, чи ж вдягнув страх на його шию? **20** Чи дав йому озброєння, а славу його грудям, сміливість? **21** Копаючи, він гарцює на полі і виходить на поле зі силою. **22** Зустрічним стрілам сміється і не відвернеться від заліза, **23** адже проти нього грає лук і меч. **24** І він гнівом знищить землю, і він не повірить, доки труба не дасть знак. **25** Як же труба дає знак, він говорить: Добре, – здалека ж занюхує бій з писком та іржанням. **26** І *чи* твоїм вмінням стоїть яструб, простягнувши крила, непорушно дивлячись на південь? **27** Чи ж на твій наказ підноситься вгору орел, а шуліка поселяється на своєму гнізді **28** на краю скелі, в скритому *місці*? **29** Будучи ж там, просить їжі. його очі здалека стежать, **30** а його пташенята копирсаються в крові, там де лиш будуть трупи – зразу знаходять. **40,1** І відповів Господь Бог Йові, і сказав: **2** Чи відповідно судиш суд, оскаржуючи Бога? – Він йому
27 відповість. **3** Відповів же Йов Господеві, і сказав: **4** Навіщо ще суджуся я, упімнений і оскаржений Богом? Слухаючи таке, будучи нічим. Я ж яку відповідь на це дам? Покладу руку собі на уста. **5** Раз я заговорив, вдруге ж не додам.

нетъ (âсѧда)[7] и (носса)[8]· нѣ́ко ѡ҆стáвитъ на́ земли нѣ́ца своѧ, и҆ (перстъ)[9] съгрѣ́етъ· и҆ забы (нáга и҆ разметъ)[10], и҆ звѣрь сѣ́льный попере́тъ [и҆][11]· ѡ҆́жести (же) чáда своѧ, нѣ́ко не (-)[12] въ тщѣ трудúтсѧ бе҃ стрáха· Нѣ́ко премолчáлъ (бо) êси [-][13] (премýдрость бъ)[14], и҆ не раздѣли́лъ êси [-][15] въ рáзумѣ· На вре́мѧ (же) высоты възнесе́тъ, посмѣ́етсѧ коню́ и҆ сѣдя́щему на не́мъ· И҆ли (-)[16] вложи́лъ êси коню́ си́лу, ѡ҆блеклъ же ли êси на выи́ его́ стрáхъ· ѡ҆бложи ли нáнь ѡ҆ружи́е, слáвою же перси его́ дéрзость, копысѧ на́ поли и҆грáетъ, (и҆) и҆схóди (-)[17] на́ поле крѣпостію· Сѣтова́ющїи҆ стрѣлáмъ посмѣва́етсѧ, и҆ не ѡ҆вратúтсѧ ѿ желѣ́за· На не́мъ (бо) и҆грáетъ лýкъ и҆ мéчь, и҆ гнѣ́вомъ потребú зéмлю· И҆ не и҆́мать вѣ́ры нáти до́ндеже въструбитъ труба, трубѣ же трубя́щи гла́етъ бла́зѣ, и҆здалéча же ѡ҆боня́ва́етъ рáть, с пúскомъ и҆ вóплемъ· И҆ твоéю хúтростїю стои́тъ нáстребъ, простéръ крúлѣ, недвижимъ зрѧ на ю҆́гъ· Твои́м же ли повеле́нїемъ възноси́тсѧ ѡ҆ре́лъ. неѧсы́ть же на гнѣ́здѣ свое́м (-)[18] всели́тсѧ, на кра́и камы́ка (въ)[19] съкрове́нѣ. ту́ же сы́и проситъ бра́шна, и҆здалéча о҆́чи его́ блюде́тъ· пти́цы же его́ калáютсѧ въ кро́ви, и҆дежé âще бýдутъ мр҃твцы âбїе ѡ҆брѣта́ютсѧ· И҆ ѿвѣщá гь҃ [-][20] къ ї҆ѡвý и҆ рé, не ты́ (съдово́ленъ сýди́ши)[21], ѡ҆бличáѧ бо҃ ѡ҆вѣщáетъ êмý· ѿвѣщá же ї҆ѡвъ [гдⷭ҇и (и҆) рече][22]. почто
йз ещé âзъ прюсѧ оу҆чимъ и҆ ѡ҆бличáемъ ѿ (бо҃)[23] слы́шати таковáѧ. ничтоже сы́и. âзъ же кїи ѡ҆вѣтъ дⷭ҇ѣ к семý, рýкý положý на оу҆стѣ́ êи· Є҆дúною глáхъ, ѡ҆ второ́мъ же не приложý·

Глава 40

28 **6** Знову відповів Господь, і сказав до Йова з хмари: **7** Ні, але підпережи, як муж, свої бедра. Запитаю ж тебе, ти ж мені відповіси. **8** Не відклади мого суду, ані не вважай, що тобі інакше зробили, ніж я або щоб ти виявився праведним. **9** Чи твоя рука є проти Господа? Чи як Він, ти голосом гримиш? **10** Візьми ж висоту і силу, зодягнися ж у славу і в честь. **11** Пошли ж ангелів гнівом, і впокори всякого зарозумілого, **12** і погаси гордовитого, вигуби ж безбожних. **13** Зразу ж сховай в землі ззовні разом, сповни їхні лиця безчестям, сховай же в землі ззовні. **14** *Тоді,* отже, визнаю, що твоя правиця спроможна спасти. **15** Але ж ось є у тебе звір, він же їсть траву, наче воли. **16** Ось же є його сила при його бедрах, а його сила у пупці його живота, **17** бо він поставив хвіст, наче кипарис, а його сухожилля є, наче сплетена линва,

гл҃а, м҃·

а́ки [-][1] ѡ҆вѣщá гь҃ (и҆) рече къ ї҆ѡвý ѡ҆ йи
о́блака. и҆́ни, и҆́но преложи́ нѣ́ко мужъ чре́сла своѧ, въпрошю́ же ѧ҆ ты же ми́ ѡ҆вѣщáи· Не ѡ҆вéрзи (сýда моегó)[2], ниже мни и҆на́ко ты́ сътвори́ша мене, и҆ли да нáви́шисѧ правдú· И҆ли мы́шца ты́ êсть на гⷭ҇а, и҆ли глáсъ нѣ́коже о҆́нъ грими́ши. прїими же высоту́ и҆ си́лу, въ слáву же и҆ въ че́сть ѡ҆блеци́ѧ· Пусти́ же âггⷭ҇лы гнѣвъ҃, (и҆) всѧ́кого же оу҆ко́рника смири́. (и҆) величáва же оу҆гаси, съгно́и же нечести́выѧ· ѷбїе съкры́и же въ земли́ внѣ въкупѣ. личеса́ и҆ бе҃че́стїа и҆спо́ни, [съкры́и же въ земли́ вни҃ (-)[3]][4], и҆сповѣ́мъ оу҆бо нѣ́ко мо́же́ десни́ца твоѧ спⷭ҇ти· Но оу҆бо ѓе êсть звѣрь оу҆ тебе, траву́ (же) âки воло́ве нáсть· Се оу҆бо êсть крѣпость êго на чре́сла [êго][5], си́ла же êго на пупѣ чре́ва [êго][6]· Постáви (бо) о҆́шибъ нѣ́ко кипари́съ, жи́лы же êго [нѣ́ко оу҆́же][7] съплете́ны

сутъ· ре́бра [же][8] е҆го ре́бра мѣдяна, хребе́тъ же е҆го желѣ́зо лья́но· сѐже е҆сть нача́то҆ зда́нїа гн҃а, сътворе́нъ поруга́нъ бы́ти а҆гг҃лы е҆го· въшѣ́ же на́ гору о҆́стру сътвори ра́дость четвероно́го҆ въ тарта́ре· по҆ всѣ́комъ дре́вомъ спи́тъ, при рого́зѣ и҆ тро́стїю и҆ зе́лїю (о҆горсти́вши)· о҆сѣня́етъ же е҆го дре́во вели́ко съ лѣторася́льми, и҆ вѣ́ а҆ вербїа· ѧ҆ще бу́детъ пово́нь не о҆щути́тъ, оу҆пова́етъ на́ко приразите́ся і҆о҆рда́нъ въ оу҆ста е҆го. пре́ о҆чи́ма е҆го прїи́метъ и҆́, жесто́къ быва́а, прободе́тъ но́здри
ѱ҃ѳ ѱг [е҆го][9]· *Изведче́ши ли змїа оу҆́дицею, [и҆ли о҆бложи́ши][10] о҆гла́вѣ о҆ но́здрѣхъ е҆го, и҆ли вдеже́ши кольце в но́здри е҆го, ши́ломъ же проверти́ши ли оу҆стну е҆го· вѣзгла́етъ же ли ти҃ мно́тивыи, [и҆ли][11] стреже́шѣ кроткїи· Сътвори́ же ли завѣ́тъ с тобо́ю, поимеши же ли е҆го раба́ вѣ́чна· Поигра́еши же ли с ни́мъ на́коже съ пти́цею, и҆ли сва́жеши и҆́ на́ко (пти́цу)[12] [на́ поли][13]· Литаю́тъ ли же са҆ о҆ не́мъ страны́, раздѣла́етъ же и҆ (на҃зы́цы финики)[13]· все же плава́ющее сни́детса, (-)[14] принесе́ (же) е҆ди́ноюзно о҆́шибъ е҆го, и҆ въ кораблѣ́ (рыбари)[15] е҆го· вѣзложи́ши же на́нь ру́ку. (поне враче́ба е҆го)[16] на тѣ́лѣ е҆го, и҆ кто́му не бу́ди· Не ви́дѣлъ е҆си е҆го не гле́мыхъ дивилса е҆си, не бои́ши ли са҆ на́ко оу҆гото́ви ми са҆·

Гл҃а, мѣ҃·

ѱ҃рѣ́а и҆ И҆́[то]* бо е҆сть и҆́же ми са҆ проти́вить, и҆ли (-) противла́алса (-)[2] съ҆терпи́тъ, и҆ли не всѧ̀ по҆нѣ́бнаа моа е҆сть· Не оу҆молчю е҆го ради, и҆ сло́во си́лы помилу́ѣ ра́внаго е҆го· Кто҆ ѡ҆́крыѣ лице о҆блече́нїа е҆го, в҃ согбе́нїа (-)[3] (ср҃ца)[4] е҆го кто҆ оу҆бо вни́дѣ́· две́ри лицю е҆го кто҆ ѡ҆́вержѣ́, о҆́кр҃тъ зубъ е҆го стра́· оу҆тро́ба е҆го щи́та мѣдяна, спю҆́ же е҆го на́коже змирі́й ка́мыкъ, е҆ди́нъ дроузѣмъ прилипа́емъ, дх҃ъ же не про́идѣ́ е҆го· [И҆́ко][5] мужъ [же][6] бра́тъ своє́мъ прилѣпитса, съдрѫжи́ сѧ и҆ не ѡ҆тръгнетасѧ· во҆хновє́нїе́мъ е҆го просвѣти́тсѧ свѣтъ, о҆́чи же е҆го видѣ́нїе дн҃ьница, и҆҃ѕ оу҆́стъ е҆го и҆схо́дѧтъ свѣща горя́щаа· и҆ връжени быва́ю҆ (о҆́дри желѣ́зни и҆ о҆́гнени)[7]· и҆҃ѕ но́здрїи (же) е҆го и҆схо́дитъ дымъ пе́щи горя́ща о҆гнѣ́ (и҆) оугльми· дш҃а (же) е҆го (на́ко) оу҆гліе, (и҆) [на́ко][8] пла́мы (-)[9] и҆́ оу҆́стъ е҆го и҆схо́дитъ· На выи же е҆го (всѧ дѣ́лаетсѧ)[10] си́ла пре́ ни҃ тече́ па́губа· пло́ти же телесе е҆го прилипа́ютъ· лѣетъ на́нь [и҆][11] не движитсѧ. ср҃це е҆го не по҆вижитсѧ а҆́ки ка́мыкъ, стои҆́ же а҆́ки наковално непобѣди́мо. о҆бра́щьшу же са҆ е҆му стра́ звѣ-

Глава 41

18 його ж ребра – мідні ребра, а його хребет – лите залізо. **19** Це є початок господнього творіння, зроблене, щоб був висміяний його ангелами. **20** Пішовши ж на скелясту гору, він зробив радість чотириногим в тартарі. **21** Під всіляким деревом спить при лозі, і тростині, і рапавій зелені. **22** Йому ж дає тінь велике дерево з гілками та гілки верби. **23** Якщо буде повінь – не відчує, вірить що Йордан потече до його уст. **24** Перед його очима візьме його. Будучи жорстоким, проколить його ніздрі. **25** *Чи ти витягнеш змія вудкою або покладеш вуздечки на його ніздрі? **26** Чи вкладеш кільце в його ніздрі, чи ж шилом проколиш його губу? **27** Чи ж викаже тобі прохання або чи сторожитимеш лагідним? **28** Чи ж зробить завіт з тобою, чи ж візьмеш його за вічного раба? **29** Чи ж гратимешся з ним, наче з птахом, або прив'яжеш його, наче птаха на полі? **30** Чи ж годуються ним народи? А ділять його роди фенікійців? **31** Все ж, що пливе, збереться. Принесе ж однозгідно його хвіст. І в кораблях його рибалок **32** покладеш же на нього руку, тому що його лікування на його тілі. І більше хай не буде. **41,1** Ти його не побачив, ані ти не здивувався про сказане. **2** Чи ти не боїшся, що *таке* Мені приготоване?

пс. 103

єре. 50

2 *Бо хто є той, що мені спротивиться, **3** або, протиставлячись, стерпить, або чи не вся піднебесна є моя? **4** Не замовчу задля нього, і слово сили помилує йому рівного. **5** Хто відкриє лице його оскарження? Хто, отже, ввійде в складки його серця? **6** Двері його лиця хто відкриє? Довкруги його зубів страх. **7** Його нутрощі – мідяні щити, а його в'язи, наче камінь сміріт. **8** Один до одного пристають, а дух не пройде крізь нього. **9** Адже ж чоловік пристане до свого брата, триматимуться разом і не відділяться. **10** Його натхненням засяє світло, а його очі – вигляд ранньої зорі. **11** З його уст виходять горіючі світила і викидаються залізні і вогненні решітки. **12** З його ж ніздрів виходить дим печі, що горить вогнем і вугіллям. **13** Його ж душа, наче вугілля, і з уст його виходить, наче полумінь. **14** На його ж шиї виробляється вся сила, перед ним біжить знищення. **15** М'язи ж його тіла злипаються. Зливає на нього, і він не рухається. **16** Серце його не рухається, наче камінь, стоїть же, наче непорушне ковадло. **17** Як же він повер-

тається – страх на землі чотироногим звірам, що скачуть. **18** Якщо зустріне когось, що йде, нічого йому не зроблять, кинутий спис і броня... **19** Бо він вважає залізо за полову, а мідь за гниле дерево. **20** Його не прострілить лук, що метає, бо він вважає пращу за сіно. **21** Він вважає молоти за тростину, висміює ж махання вогнем. **22** Його лежак – гострі цвяхи, все ж морське золото перед ним, наче глина, без міри. **23** Він запалює безодню, наче у вогні. Вважає ж море за посудину, **24** а преглибокі безодні за полоненого. Бо він мав безодню на прохід. **25** На землі немає нічого подібного до нього, який зроблений, щоб ним гралися мої ангели. **26** Все високе бачить, сам же він – цар всього, що є у водах.

ремъ четверономѹ́ю по земли скача́ющемъ· ѿще (сра́щѣ йдѹща)[12], ничтоже не съпвора́ [емѹ][13], копїе вонъзе́но и брана. има́ бо желѣзо а҃ки плѣвы, мѣдь же а҃ки дре́во гни́ло· не ѹ҃стрелй его́ лѹкъ (метенъ)[14], имать бо пра́щѹ а҃ки сѣно· ѧки стеблїе вмѣнишасѧ ему́ мла́тове, ругаѣ же сѧ трусѹ о҃гнену· ло́же его́ о҃стни о҃стри, всѧ́ко же зла́то мо́рско пре́ ни́ ѧ́коже бе́рнїе (безъчисле́на)[15]· въжига́етъ бе́здну ѧ́коже въ о҃гни, и҃мать же мо́ре ѧ́ко потребле́нїе, (и) прейспѣ́нѧѧ (-)[16] бе́здны ѧ́коже плѣ́нника, и҃мѣлъ [бо][17] бе́зну ѣ҆ похожде́нїе· Нѣсть ничто́же по земли то́чно ему́ съпворено порѹга́нъ бы́ти а҃гг҃лы мои́ми· все высо́ко зри́, сѧ́ же ц҃рь вс҃ѣ сѹщимъ въ вода́х҃·

Глава 42

29 **1** Відповів же Йов, і сказав до Господа: **2** Знаю, що все можеш, бо ніщо Тобі *не є* неможливе. **3** Бо хто є той, що скриває від тебе раду? Хто ж щадить слова і думає від Тебе затаїти? Хто ж сповістить мені те, що я не бачив, велике і подиву гідне, що не я взнав? **4** Послухай мене, Господи, щоб і я заговорив! Запитаю ж Тебе, Ти ж мене повчи. **5** Бо слухом вуха я раніше Тебе почув, тепер же й моє око Тебе побачило. **6** Тому вважав я себе поганим і сповнився страхом,
30 вважаю себе за землю і попіл. **7** Сталося ж, що коли сказав Господь ці слова Йовові, сказав Господь Еліфасові, теманітові: Згрішив ти і два твої друзі, бо ви не сказали переді мною нічого правдивого, так як мій слуга Йов. **8** Тепер же візьміть сім телят і сім баранів і підіть до мого слуги Йова. І він принесе за вас жертву. Йов же, мій раб, помолиться за вас, бо прийму тільки його лице. Якщо б не задля нього, Я, отже, вигубив би вас, бо ви не сказали правди супроти мо-
31 го слуги Йова. **9** І пішов же Еліфас, теманіт, і Валдад, савхіт, і Софар, мінейський, і зробили так, як наказав їм Господь. І Він відпустив їм гріхи зад-
32 ля Йова. **10** Господь вчинив Йова великим, як же він молився за своїх друзів, і Він їм відпустив їхні гріхи. І Господь дав подвійно від того, що було раніше у Йова. **11** Почули ж усі його брати і всі його сестри все, що йому трапилося, і прийшли до нього всі, що знали його раніше, що їли і пили в нього. Вони потішили його і охоплені були подивом відносно всього, що Бог на нього навів. Кожний же дав йому одну ягницю і 4 не позначені золоті драхми. **12** Господь же поблагословив останнє Йова,

Гл҃а, м҃в·

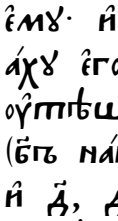

вѣща же і҃овъ (и) (рⷮ)[1] ко҃ гу҃· вѣмъ йд (все ѧ́ко)[2] мо́жеши, не немо́жна же т҃и ничто́же· кто́ бо е҆сть таѧи тебе со-вѣ҆ть, щадѧ́ же словесѧ и҃ тебе мнѝсѧ таи́ти· Кто́ же възвѣстй мѝ йѫ҆же не вид҃ть, ве́лїа и҃ дивнаа йѫ҆же не свѣд҃ть· Послѹшаи [-][3] мене г҃и да и҃ азъ възг҃лю, възпрошю же т҃а ты же мѧ наоу́чи· слѹхомъ бо оу҃ха оу҃слы́ша т҃а пе́рвѣе, нн҃ѣ же [і][4] о҃ко мое ви́дѣ т҃а· тѣ́мже бладословѝсѧ сѧ́ и҃ оу҃страшѝсѧ, мню [-][5] себе земла и҃ пепелъ· Бы́ же е҆гда г҃ла г҃ь йд [-][6] гл҃ы сїѧ і҃ову· Гⷯ г҃ь (е҆лидаⷭ фемани́тину)[7]· съгрѣши́лъ е҆си т҃ы, и҃ о҃ба дрѹга твоѧ. не гл҃аста бо предо мно́ю (ничто́же и҃стова)[8], ѧ́ко рабъ мои і҃о҃· Нн҃ѣ же поимѣ́те се҃мь телець и҃ се҃мь о҃вень. і҆ и҆дите ко рабу мое҃мѹ і҃ову и҃ съпво́рй жрⷮтвѹ за вы҆. і҃овъ же ра҃ мои помо́лѝсѧ за васъ, то́чїю бо лице его́ прїимѹ, а҆ще не его́ ра́ди погѹбилъ бы҆ оу҃бо ва҃· не гл҃аста бо и҃стинѣ на раба҆ мое҃го і҃ова· (и҃) йд Ѡ҃и҃де же (е҆лида́съ фемани́тинъ)[9], и валда҃ савхетинъ, и҃ софа́ръ минеи́нъ, и҃ съпвори́ша ѧ́коже повелѣ и҃ма г҃ь. и҃ Ѡпѹстӥ грѣхи и҃мъ і҃ова ради· г҃ь (-)[10] вѣзрасти і҃ова, молащѹ же йв сѧ ему́ [-][11] о҃ дрѹзехъ [своѝ rel], (и҃) Ѡпѹстӥ и҃мъ грѣхи [и҃хъ][12]. (и҃) дасть (-)[13] г҃ь сугубо е҆лико́ бѣ҆ преже́ і҃ову [-][14]· Слы́шаша же вса братїѧ е҆го, и҃ (вс҃и) се́стры е҆го, вса бы́вшаѧ ему́· и҃ прїидо́ша к немѹ (-)[15] вс҃и е҆ли́цы зна-а́хѹ е҆го первѣе, ѣ́дшеи (-)[16] и҃ пи́вшеи оу҃ него. оу҃тѣши́ша е҆го, и҃ диви́шасѧ о҃ вс҃ѣ́ е҆же наведе (бъ на́нь)[17]· дасть же ему́ ко́же҃ а҃гницу е҆ди́ну, и҃ д҃, драмы зла́та незнаменована· г҃ь же бл҃ви послѣднѧѧ і҃ову неже пре́нѧѧ· бѣ҆ же сіѡ́ его́

ѻ҆вецъ, ѧ҆і, вельблю҆ѧ, ѕ҃, (и҆) супрѹгъ волѡ́въ, ѧ҆, (и҆) ѻ҆слѝць ста҆ны́, ѧ҆· ро́ди́ша же сѧ ѥ҆мѹ сн҃овъ ѕ҃е́мь, и дщери три· (-)[18] Прозва҆ первѹю дн҃ь, (и҆) вторѹю (-)[19] кассі́а тре́тїю же (а҆малфеи)[20] ро́гъ. и҆ не ѻ҆брѣто́шасѧ (подо́бнїи в лѣпотѣ)[21] дщерїи їѡвовы́ (-)[22] въ по҆нб҃нѣи. да́сть же [їѡвъ дщере҆́ свои́]23 наслѣдїе въ бра́тїи [и҆]24· ѫ҆и҃ же їѡвъ по҆ѕ҃вѣ (то́и), лѣ҃, р҃, (и҆) ѳ҃· вѣ́ть же (лѣ҃ жи́тъ)25, сѧ҃и· и҆ ви́дѣ їѡвъ сы́ны своѧ, и҆ сы́ны сн҃овъ свои́, даже до четве́ртаго колѣ́на· (-)[26] и҆спо́лнь дн҃їи (-)[27].

Конецъ кни́гъ їѡвовыхъ.
и҆ма҆ть в себѣ гла҆, м҃в·

Кінець Книги Йова.
Має в собі 42 глави.

ДВА ПРОРОКА І ЦАРЯ ПСАЛТИРЬСКІЙ ЙОЙ

ПІСНІ ДАВИДА, ПРОРОКА І ЦАРЯ . 1-а КАТИЗМА

(ѱало҆́ дв҃вѣ) а҃, (несо҆пи́сано҆ ѿ҆ е҆вре́и·)

Блаже́нъ мѹ́жь, и҆́же не и҆́де на совѣ́тъ нечестиві́выхъ, и҆ на пѹти́ грѣ́шны́хъ не ста҆, и҆ на сѣда́лищи гѹби́тель не сѣ́де·
*Но въ зако́нѣ гн҃и во́ля е҆́го. и҆ въ зако́нѣ е҆́го поѹчи́тсѧ дн҃ь и҆ но́щь· *И҆ бѹ́детъ ѧ҆́ко дре́во сажено́ при҆ и҆схо́дищихъ во́дъ, и҆́же пло́дъ свои́ да́стъ въ вре́мя своѥ̀. и҆ ли́стъ е҆́го не ѿпаде́тъ, И҆ всѧ̀ е҆ли́ка а҆́ще твори́тъ, оу҆спѣ́етъ· Не та́ко нечестиві́и, не та́ко· Но ѧ҆́ко пра́хъ е҆го́же вѣ́зметъ та́етъ вѣ́тръ, ѿ҆ лица̀ землѝ· Сего̀ ра́ди не въскре́снѹтъ нечестиві́и на сѹ́дъ, ни грѣ́шницы въ сов҃ѣ́тъ пра́вѣ́ны́хъ· Ѧ҆́ко сѣ́вѣ́стъ гь҃ пѹть пра́вѣ́ны́хъ, и҆ пѹть нечестиві́выхъ поги́бнетъ·

1-ий псалом Давидів. Без надпису у євреїв.

1 Блажений чоловік, який не пішов на раду безбожних, і не став на дорогу грішних, і не сів на крісло згубних, **2** *але його воля в господньому законі. І в його законі він повчатиметься день і ніч. **3** *І він буде, наче дерево, посаджене при виходах вод, що дасть свій овоч у свій час, і його листя не відпаде. І все, що лиш робить, буде успішним. **4** Не так безбожний, не так, але як порох, який вітер змітає з лиця землі. **5** Через це не встануть безбожні на суд ані грішники на раду праведних, **6** бо знає Господь дорогу праведних, і дорога безбожних згине.

(ѱало҆́ дв҃вѣ,) в҃·

Вскꙋю* шата́шасѧ ѧ҆зы́цы, и҆ лю́дїе поѹчи́шасѧ тщ҃ѣ́тны́мъ? Пр҃еста́ша цр҃їе земстїи, и҆ кня́зи събрашасѧ въ-

2-ий псалом Давидів.

1 *Чому розлютилися народи і народи повчилися марних? **2** Встали земські царі і князі, зібралися разом проти Господа і проти його Христа.

3 Розірвемо їхні кайдани і відкинемо
від нас їхнє ярмо. **4** Той, що живе на
небесах, висміє їх, і Господь покпить
з них. **5** Тоді заговорить до них у свое-
єму гніві і в своїй люті замішання
зведе на них. **6** Я ж Ним був постав-
лений царем над Сіоном – його свя-
дія. 13 тою горою. **7** Сповіщаючи господні
єв. 1 накази, Господь сказав до мене: *Ти
є мій син. Я сьогодні тебе породив. **8**
Попроси у Мене і дам тобі народи в
твою спадщину і твоє насліддя – кін-
апо. 2 ці землі. **9** *Пастимеш їх залізною
палицею, розіб'єш їх, наче глиняний
посуд. **10** І тепер, царі, розумійте.
Навчіться всі, що судите землю. **11**
Послужіть Господеві в страсі і радій-
те Йому з тремтінням. **12** Прийміть
напімнення, щоб часом Господь не
розгнівався і ви не згинули з праве-
дної дороги, коли швидко загориться
його гнів. Блаженні всі, що надіються
на Нього!

кꙋпѣ, на ѓа и на ѯа ѥгѡ҃ [-][1]· растрꙗгнемъ оу҃-
зы ихъ, и wве́ржемъ w҃ насъ иго ихъ· живы́и
на́ нб҃сѣхъ посмѣ́ѥтсѧ и҃мъ, и ѓь порꙋга́ѥтсѧ
и҃мъ· тогда҃ вꙗзѣ́летъ къ ни́мъ гнѣвомъ
свои́мъ, и ѧ҃ростїю своє́ю смꙋтитъ а҃· а҃зъ же
поста́вленъ ѥ҃смь цр҃ь w҃ него҃, на҃ сиѡ́номъ гору
стꙋю его҃, вꙗзвѣщава́ѧ повелѣнїе гн҃е· ѓь рє҃ къ
мнѣ, *сы́нъ ми ѥси ты, а҃зъ днє́сь роди́хъ
тѧ· проси w҃ мене, и да́мъ ти ѧ҃зы́ки дос-
тоѧ́нїе твоѐ, и҃ о҃держа́нїе твоѐ конца земли·
*оу҃пасе́ши а҃ па́лицею желѣзною, ꙗ҃ко сосꙋды
скꙋдє́льничѧ сокрꙋши́ши а҃· и҃ нн҃ѣ цр҃їе разу-
мѣ́йте, накази́тесѧ вси сꙋдѧщеи҃ земли· ра-
бо́тайте гв҃и съ стра́хомъ, и радꙋйтесѧ ѥмꙋ
съ трепетомъ· прїи́мѣте наказа́нїе, да не
когда҃ прогнѣва́ѥтсѧ ѓь, и поги́бнете w҃ пу-
ти пра́вы́ѧ· ѥгда҃ вꙗзгори́тсѧ вꙗско́рѣ ѧ҃рость
ѥ҃· бл҃же́ни вꙗси надѣю́щеисѧ на́нь·

1 3-ій псалом Давидів. Коли він тікав
від лиця свого сина Авесалома.

2 Господи! Чому помножилися ті,
що мені дошкуляють? Численні повс-
тають проти мене. **3** Численні ка-
жуть моїй душі: Немає йому спасіння
в його Бозі. **4** Ти ж, Господи, мій за
ступник, моя слава і той, хто підно-
сить мою голову. **5** Моїм голосом я
закликав до Господа, і Він мене вис-
лухав зі своєї святої гори. **6** Я ж зас-
нув і спав. Встав, бо Господь за мене
заступиться. **7** Не злякаюся десятьох
тисяч народу, що довкруги нападають
на мене. **8** Воскресни, Господи!
Спаси мене, мій Боже, бо Ти побив
всіх, що марно ворогують проти ме-
не! Ти розбив зуби грішників! **9** Гос-
поднє є спасіння! І на твоєму народі
твоє благословення!

Слава...

ѱл҃ѳ̃ дв҃вдъ ѓ, вънегда҃ wбѣгаше w҃
лица (а҃весалома)[1] сы́на своє́го·

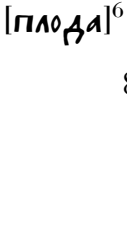

и҃, что́ѧ оу҃мно́жиша стꙋжа́ющеи҃ мн҃
мно́зи вꙗста́ютъ на́ мѧ· мно́зи гл҃ютъ
дш҃и моеи҃, нѣсть сп҃се́нїа ѥмꙋ о҃ бг҃ѣ
ѥго҃ [-][2]· ты́ же ѓи застꙋпникъ мои
ѥ҃си, сла́ва моѧ, и вꙗзно́ся главꙋ мою· гла́сомъ
мои́мъ къ ѓꙋ вꙗзва́хъ, и оу҃слы́ша мѧ w҃
горы ст҃ыѧ своє́ѧ (-)[3]· а҃з [же][4] оу҃сн҃ꙋ и спа́хъ,
вꙗста́хъ, ꙗ҃ко ѓь застꙋпитъ мѧ· не оу҃боюсѧ
w҃ тем҃ъ лю́дїи, о҃кресть нападающи҃ на́ мѧ·
въскр҃ни҃ ѓи, спи́ мѧ бж҃е мо́и· ꙗ҃ко ты порази
вся҃ врагꙋющаѧ ми всꙋе, зꙋбы грѣшни-
комъ сокрꙋши́лъ ѥси· гн҃е (ѥсть) сп҃се́нїе, и на
людехъ твои҃хъ бл҃гословѐнїе твое·

(сла́ва·)

(ѱл҃ѳ̃ дв҃вдъ д҃. въ конецъ, пѣ́сни)[1]·

гдà вꙗзва́, оу҃слы́ша мѧ бг҃ъ пра́вды моеѧ· въ скорби распространилъ мѧ
ѥси· оу҃щедри мѧ и оу҃слы́ши молитвꙋ
мою· сн҃ве члв҃ѣ́тїи, доко́лѣ тѧжкосе́р-
дїи҃ вꙗскꙋю лю́бите сꙋетнаѧ и и҃щете лжа҃
(-)[2] и оу҃вѣ́дите, ꙗ҃ко оу҃диви ѓь прп҃бнаго свое҃.
ѓь оу҃слы́шитъ мѧ, вънегда҃ во҃зову къ немꙋ·
*гнѣ́вайтесѧ, и не съгрѣшайте· [ꙗ҃же гл҃ете][3]
въ с҃рцы́хъ ва́шихъ, [-][4] на ло́жихъ ва́шихъ
оу҃милитесѧ· (-)[5] пожрите жертвꙋ пра́вдѣ, и
оу҃пова́йте на ѓа· мно́зи гл҃ютъ, кто ꙗ҃витъ
на́мъ бл҃га҃ѧ҃ знаменасѧ на на́съ свѣтъ лица҃
твоего҃ ѓи, да́лъ ѥси весе́лїе въ с҃рцы моемъ· w҃
[плода][6] пшеница, [-][7] вина҃ і҃ ѥле́ѧ своего҃ оу҃мно́-

жишасѧ· въ мирѣ вънкупѣ оу҃сну, и̂ почїю· ꙗ́ко ты ги̃ е̂дінаго на оу҃повáнїе вънселилъ мѧ е̂си.

вони розможилися. **9** В мирі разом засну і спочину, бо Ти, Господи, одного в надії мене поселив!

(ѱлъ̃ двѣвъ ѥ̃· о̂ наслѣствующыхъ)[1].

Гды моѧ внуши ги̃, разумѣи звáнїе мое, воньмѝ гл҃а мл҃твы моеѧ, цр҃ю мóй и̂ бже мой· ꙗ́ко к тебѣ помолюсѧ ги̃, заоу҃тра оу҃слы́ши гл҃а мои· Заоу҃тра пр҃естáну ти, и̂ оу҃зриши мѧ, ꙗ́ко (бг҃ъ не)[2] хотѧ безакóнїе ты е̂си· Не (прїи́детъ)[3] к тебѣ лукáвнуѧй, ни пребудутъ (же) законопрестꙋ́пницы пр҃е̂ о҃чи́ма твои́ма· вънзненавидѣлъ е̂си вса творя́щаѧ безакóнїе, погꙋбиши вса глю́щаѧ лжу· щꙋ́жа кро́ви и̂ льстива гнушáе҃тсѧ г҃ь· Азъ же мно́жествомъ мл҃ти твоеѧ, вниду в до́мъ твой, поклонюсѧ къ цр҃кви ст҃ѣи твоен, въ страсѣ твое҃мъ· ги̃ настáви мѧ правдою твоéю, врáгъ мои́хъ ра́ди и̂спрáви [пр҃е̂ собóю пꙋть мои́]4· ꙗ́ко нѣсть въ оу҃стѣхъ и̃ и̂стины, с҃рце и̂хъ сꙋ́етно· *Гро́бъ ѿвръстъ гортáнь и̂хъ, ꙗ́зыки свои́ми льщáхꙋ, сꙋди и̂мъ бже· да ѿпадутъ ѿ мы́слей свои́хъ, по мно́жествꙋ нечести́ѧ и̂хъ и̂зрини а҆̀, ꙗ́ко прогнѣвáша тѧ ги̃· и̂ възвеселя́тсѧ вси оу҃повáющей на́ тѧ· вѣ́ки вѣ́ки възрáдꙋютсѧ и̂ всели́шисѧ в нн҃и̃· и̂ похвáлятсѧ о҃ тебѣ вси любя́щей и̂́ма твое, ꙗ́ко ты блг҃ви́ши правéдника. ги̃, ꙗ́ко о҃ружи́емъ блг҃оволе́нїѧ вѣнчáлъ е̂си насъ·

рим. 3

1 5-ий псалом Давидів. Про того, хто успадкує.

2 Послухай, Господи, мої слова! Сприйми мій крик! **3** Послухай голос моєї молитви, мій царю і мій Боже! Бо до тебе помолюся, Господи. **4** Вранці вислухаєш мій голос. Вранці стану перед тобою і зглянешся на мене. **5** Бо Ти є Богом, що не бажає беззаконня. Не прийде до тебе той, що чинить зло, **6** ані ж не залишаться перетупники закону перед твоїми очима. Ти зненавидів всіх, що чинять беззаконня, **7** вигубиш всіх, що говорять брехню. Чоловіком крові і обманливим гидує Господь. **8** Я ж у твоїм великім милосерді ввійду до твого дому, поклонюся до твоєї святої церкви у твоїм страсі. **9** Господи, настанови мене твоєю праведністю, задля моїх ворогів випрями мою дорогу перед собою! **10** Бо немає правди в їхніх устах, їхнє серце марне, *їхнє горло – відкритий гріб, обманювали своїми язиками. **11** Суди їм, Боже! Хай відпадуть від своїх замислів! Відкинь їх за їхньою великою безбожністю, тому що вони прогнівили Тебе, Господи! **12** І зрадіють всі, що надіються на Тебе! Навіки радітимуть! І поселишся між ними, і похваляться Тобою всі, що люблять твоє ім’я! **13** Бо Ти благословиш праведника, Господи. Наче зброєю, благовоління Ти нас увінчав!

(ѱлъ̃ двѣвъ ѕ̃, в конѣ̃ въ пѣснѣ̃ о҃ ѿ̃смы́ѣ̃)[1]·

Ги̃, да не ꙗ́ростїю твоéю о҃бличиши менѐ, ниже гнѣвомъ твои́мъ показ́еши менѐ· Поми́лꙋи мѧ ги̃, ꙗ́ко нéмощ҃ѣ е̂смь. и̂сцѣли́ мѧ ги̃, ꙗ́ко смꙋтишасѧ ко́сти моѧ· И̂ дш҃а моѧ̀ смꙋти́сѧ зѣло̀, и ты ги̃ доко́лѣ; о́братѝ ги̃, [и]2 и̂зми дш҃ꙋ мою· Спси́ мѧ ра́ди мл҃ти твое҃ѧ. ꙗ́ко нѣсть въ сме́рти помина́й тебѐ, въ а҆́дѣ же кто и̂сповѣсть ти сѧ; оу҃трꙋди́хсѧ възды́ха́нїемъ мои́мъ, Ꙗзмы́ю на всáкꙋ но́щь ло́же моѐ, слезáми мои́ми постéлю мою о҃мочю̀· смꙋтисѧ ѿ ꙗ́рости о҃́ко мое, о҃бетшáсѧ въ всѣхъ врáзѣхъ мои́хъ. ѿступи́те ѿ мене всѝ творя́щей безакóнїе, ꙗ́ко оу҃слы́ша г҃ь гл҃а плáча моег҃ѡ̀· оу҃слы́ша г҃ь молéнїе мое, г҃ь мл҃твꙋ мою прїи́метъ· да постыдя́тсѧ и̂ смꙋтꙋтсѧ [-]3 вси врáзи мои́, възвратя́тсѧ и̂ оу҃стыдя́тсѧ зѣло вънезапꙋ·

(Слáва·)

1 6-ий псалом Давидів. Вкінці. В піснях для восьмих.

2 Господи, не оскаржуй мене твоєю люттю ані не покарай мене твоїм гнівом! **3** Помилуй мене, Господи, бо я є слабкий! Вилікуй мене, Господи! Бо мої кості стурбовані **4** і моя душа дуже стурбована. І Ти, Господи, доки? **5** Повернися, Господи, і вирви душу мою! Спаси мене задля твого милосердя! **6** Бо в смерті немає того, що згадує Тебе. В аді ж хто Тобі визнається? **7** Я струдився моїм зітханням, вмию кожної ночі моє ліжко, моїми слізьми змочу мою постелю. **8** Моє око стурбоване від люті. Я постарівся через всіх моїх ворогів. **9** Відступіть від мене всі, що чините беззаконня, бо Господь вислухав голос мого плачу! **10** Господь вислухав моє благання! Господь прийняв мою молитву! **11** Хай засоромляться і стурбуються всі мої вороги! Хай дуже скоро відвернуться і засоромляться!

Слава...

1 7-ий псалом Давидів. Який він заспівав Господеві задля слів Хусія, Єменіїного сина.

2 Господи, Боже мій! На Тебе я надію поклав. Спаси мене від всіх, що мене переслідують, і визволи мене, **3** щоб часом не схопив, наче лев, мою душу, як немає відкупителя ані спасителя. **4** Господи, Боже мій! Якщо я це зробив, якщо є неправедність в моїх руках, **5** якщо я тим віддав, що віддавали мені, злом, хай отже відпаду порожнім від моїх ворогів! **6** Хай отже ворог переслідує мою душу і хай захопить і затопче в землю моє життя, і поселить мою славу в поросі! **7** Воскресни, Господи! У твоєму гніві піднесися в кінцях твоїх ворогів. І встань, Господи, Боже мій, за приписом, який Ти заповів! **8** І збір народу хай Тебе оточить, і через це повернися до висот! **9** Господь судить народ. Суди мене, Господи, за моєю праведністю і за моєю незлобністю на мені. **10** Хай закінчиться злоба грішників! І випрямиш праведного *Ти, що досліджуєш серця і нутро, Боже. **11** Моя праведна поміч у Бога, що спасає праведних серцем. **12** Бог – праведний суддя, і сильний, і довготерпеливий, і що не наводить гнів кожного дня. **13** Якщо не відвернетеся, Він почистить свою зброю. Він натягнув свій лук і підготував його, **14** і в ньому приготував смертельні знаряддя – свої стріли приготував палаючими. **15** *Ось він захворів неправедністю, сприйняв біль і породив беззаконня. **16** Рів вирив і викопав його, і впаде в яму, яку зробив. **17** Його біль повернеться на його голову, і його неправедність зійде на його чуб. **18** Визнаватимуся Господеві за його справедливістю і співатиму імені Всевишнього Господа!

црс1. 16 пар1. 28 єре. 11, 17 і 20

йов. 15 іс. 59

1 8-ий псалом Давидів. Вкінці. Про точила.

2 Господи! Господи наш! Яке подиву гідне твоє ім'я по всій землі, тому що твоя величність піднялася понад небеса! **3** *З уст немовлят і тих, що ссуть, ти довершив хвалу. Задля твоїх ворогів Ти знищиш ворога і месника. **4** Бо побачу небеса – діла твоїх пальців, місяць і звізди, які Ти заснував. **5** *Чим є людина, що пам'ятаєш про неї, або людський син, що навідуєшся до нього? **6** Малим Ти його зробив, мало що *меншим* від ангелів, славою і честю Ти його увінчав, **7** *і Ти його поставив над ділами твоїх рук, все підкорив під його ноги: **8** вівці і всі воли, ще ж і польову скотину, **9** небесні птахи і морські риби, що проходять морськими стежками. **10** Господи! Господи наш! Яке

мат. 21

єв. 2

кор1. 15

(ψλῶ δ҃вдъ, з҃)[1], є҆го́же вѣспѣ́тъ гд҃ви о҆ словесѣ́хъ хусі́евъ, сн҃а є҆мени́на·

Г҃и бе́ мои́ на́ тѧ оу҆пова́хъ, сп҃си мѧ ѡ҆ всѣ́хъ гонѧ́щихъ мѧ, і҆ и҆зба́ви мѧ· да не когда́ похи́титъ а҃ко ле́въ мою́, ни сущу и҆збавлѧ́ющу, ниже сп҃са́ющу· Г҃и бе́ мои́ а҃ще сътвори́хъ сіе́, а҃ще е҆́сть непра́вда въ рꙋка́хъ мои́хъ, а҃ще воздахъ воздаю́щимъ ми́ зла́, да [ѡ҆падꙋ́][2] оу҆́бо ѡ҆ вра́гъ мои́хъ то́щь· да пожене́тъ оу҆́бо вра́гъ дш҃ꙋ мою́, и҆ пости́гнетъ, и҆ попере́тъ в зе́млю живо́тъ мо́й, и҆ сла́ꙋ мою́ в пе́рсть всели́тъ· [-][3] въскр҃ни Г҃и гнѣ́вомъ твои́мъ, вознесисѧ въ концы́хъ вра́гъ твои́хъ· [и҆][4] въста́ни Г҃и бж҃е мои́ по велѣ́нїемъ и҆́мже заповѣ́да, и҆ со́нмъ людїи о҆́бы́детъ тѧ. и҆ о҆́ то́мъ на высотꙋ о҆́братисѧ. Г҃ь сꙋ́дитъ людемъ· Сꙋди́ мѝ Г҃и по пра́вдѣ твое́й, и҆ по незло́бѣ твое́н на мѧ· Да ско́нчаетсѧ (-)[5] зло́ба грѣ́шны҃х, и҆ і҆спра́ви пра́вед҃наго, *и҆спыта́ѧ сер҃ца и҆ (оу҆тро́бы)[6] бж҃е· пра́ведна по́мощь моѧ ѡ҆ бз҃а спса́ющаго пра́выѧ сер҃цемъ· б҃гъ сꙋди́тель пра́веденъ, и҆ крѣ́покъ и҆ долготерпели́в, [и҆][7] не гнѣ́въ наводѧ́ на вс҃а дн҃ь· а҃ще не о҆́братитесѧ, (о҆ру́жїе)[8] свое о҆́чиститъ, лꙋкъ свои́ напражѝ, и҆ оу҆гото́ва и҃· и҆ въ немъ оу҆гото́ва сосꙋ́ды сме́ртныѧ, стрѣ́лы своѧ́ съгора́ющими съдѣ́ла· *Се́ болѣ́ непра́вдꙋ, зача́тъ болѣ́знь, и҆ роди́ безако́нїе· ро́въ и҆́зры, и҆ і҆скопа́ и҃, и҆ впадетсѧ въ а҃мꙋ, ю҃же съдѣ́ла· о҆́братитсѧ болѣ́знь е҆́го на главꙋ е҆́го, и҆ на ве́рхъ е҆́го непра́вда е҆́го сни́детъ· И҆сповѣ́мсѧ г҃ви по пра́вдѣ е҆́го, и҆ пою́ и҃мени г҃ню вы́шне́мꙋ·

ѝѡ҃ ѓи ісаі́а ѝд

(ψаломъ δ҃вдъ, и҆· въ конецъ о҆ точи́лехъ)[1],

Г҃и гь на́шъ, а҃ко чю́дно и҃мѧ твое по всеи́ земли́· а҃ко взе́тсѧ велелѣпота твоѧ́ превы́ше нб҃съ· *и҆зъ оу҆стъ младе́нецъ и҆ сꙋщи́хъ съвер҃ши́лъ е҆си хвалꙋ, вра́гъ твои́хъ ра̑, разрꙋши́ враго́ и҆ ме́стника· а҃ко оу҆зрю́ нб҃са, дѣ́ла пе́рстъ твои́хъ, лꙋну́ и҆ звѣ́здꙋ, а҃же ты о҆́снова· *что́ е҆́сть человѣ́къ а҃ко по́мниши и҃, и҆ли сн҃ъ человѣ́ческїи а҃ко посѣщѧ́еши и҃? оу҆ма́лилъ е҆си и҆ ма́ломъ чи́мъ ѡ҆ а҃гг҃лъ, сла́вою и҆ че́стїю вѣнча́лъ е҆си е҆го́, *и҆ поста́вилъ е҆си е҆го́ на̑ дѣ́лы рꙋкꙋ твое́ю· вс҃а покори́лъ е҆си по̑ нозѣ́ е҆го́, о҆́вца и҆ волы́ вс҃а, е҆щ҆е́ же и҆ скоты́ полскїа· Пти́ца нб҃ныѧ, и҆ ры́бы морскыѧ, прехождю́щаѧ стезѧ́ морскїѧ· Г҃и

ѝѡ҃ ѓи
ісаі́а ѝд

а҃ цр҃ь бі
а҃ пара̑ їѡи їер҃е а҃і зі
и҆ і҃

мѧ́ їса

ѣврео҃ в

а҃ корѝ ѓи

ѓ҃ь нашъ, ѩ́ко чю́дно и҃́ма твое по всеи́ землѝ. (Сл҃а.)

(ѱа́лѡ҃, двв҃ъ д҃. в конéцъ о҆ таи́нныхъ сн҃а)[1]. (кѳ҃ в҃).

Исповѣ́мсѧ тебѣ ѓи всѣ́мъ ср҃цемъ мои́мъ, повѣ́мъ вся чюдеса̀ твоя̀. възвеселю́сѧ и҆ възра́дуюсѧ о҆ тебѣ́, пою́ и҃мени твоему́ вы́шнїи. внегда̀ възвратѝ́тисѧ врагу́ моему́ въспа́ть, и҃знемо́гутъ и҆ поги́бнутъ ѡ҃ лица твоего́. ѩ́ко сътвори́лъ е҆си́ сѹ́дъ мои́ и҆ прю́ мою. сѣ́лъ е҆си́ на престо́лѣ сѹ́дѧи пра́вдѹ. Запрѣ́тилъ е҆си́ ѩ҆зы́комъ, и҆ поги́бе нечести́вый. и҃́ма [е҆го][2] потребѝ́лъ е҆си́ въ вѣ́къ, и҆ въ вѣ́къ вѣ́ка. врагѹ о҆скѹдѣ́ша (о҆ру́жїѧ)[3] в конéцъ, и҆ гра́ды разрѹши́лъ е҆си́. Поги́бе па́мать [е҆го][4] с шѹ́момъ, и҆ ѓь въ вѣ́ки пребыва́етъ. оу҆гото́ва на сѹ́дъ престо́лъ свои́, и҆ то́и сѹ́дїй вселе́нныѣи в пра́вдѹ, сѹди́тъ лю́демъ в пра́вдѹ. и҆ бы́сть ѓь прибѣ́жище оу҆бо́гомѹ, помощни́къ въ бл҃го́ вре́ма в печа́лехъ. И҆ да оу҆пова́ютъ на́ тѧ зна́ющеи и҃́ма твое, ѩ́ко не о҆ста́вѝ е҆си́ взыска́ющихъ тѧ ѓи. По́йте гв҃и живоу́щемѹ в сїо́нѣ, възвѣсти́те въ ѩ҆зы́цехъ начинанїа е҆го́. ѩ́ко взыскаѧ кро́ви и҃хъ помянѹ́, не забы́ зва́нїа оу҆бо́гихъ. Поми́лѹи мѧ ѓи, ви҃ждь смире́нїе мое ѡ҃ враго́въ моихъ. взносѧ́и мѧ ѡ҃ вра́тъ сме́ртныхъ, ѩ́ко да възвѣщѹ всѧ̂ хвалы̀ твоя̀, въ врат҃ѣ́хъ дще́рѧ сїо́нѧ. възра́дуемсѧ о҆ спасе́нїи твое́мъ, оу҆глѣбо́ша ѩ҆зы́цы в па́гѹбѣ, ю҆́же сътвори́ша. въ сѣ́ти сеи́, ю҆́же съкры́ша оу҆вазѐ нога̀ и҃хъ. Зна́емъ е҆́сть ѓь сѹ́дбы̀ твоя̀, въ дѣлѣ́ рѹ́кѹ своею оу҆вазѐ грѣ́шникъ. (-)[5] да възвраща́тсѧ грѣ́шницы въ а́дъ, вси ѩ҆зы́цы забыва́ющеѝ бг҃а. ѩ́ко не до конца забве́нъ бѹ́детъ ни́щїи, (и҆) терпѣ́нїе оубо́гихъ не поги́бнетъ до [конца][6]. въскр҃ни ѓи да не кр҃пи́тсѧ чл҃къ. да сѹда́тсѧ ѩ҆зы́цы пр҃е тобо́ю. Поста́ви ѓи законодавца на́ ни́ми, да разумѣю́ ѩ҆зы́цы, ѩ́ко чл҃цы сѹ́ть. (-)[7] вскую́ ѓи ѡ҃стоа̀ далече́, прѣ́зриши въ бл҃го́ вре́ма въ [печа́лехъ][8]; въ го́рдости нечести́ваго възгара́ется ни́щїи, оу҆вазаю́тъ в совѣ́техъ ѩ҆́же помышла́ютъ. Ѩ҆́ко хвали́мъ е҆́сть грѣ́шныи в по́хотехъ дш҃и своеа̀, и҆ о҆бидѧ́и бл҃гви́мъ. Раздражѝ ѓа грѣ́шныи, по мно́жествѹ гнѣва своего́ не взы́щетъ. нѣ́сть бг҃а пр҃е ни́мъ, о҆скверна́ютсѧ пѹтїе е҆го на вся́ко вре́ма. ѡ҃е́млютсѧ сѹ́дбы твоя ѡ҃ лица̀ е҆го́, всѣ́мъ враго́мъ свои́мъ о҆долѣ́етъ. Рч҃е́ бо въ ср҃ци своем҃ъ, не подвиж҃ѹсѧ ѡ҃ рода в ро́дъ без҃

подиву гідне твоє ім'я по всій землі! Слава...

1 9-ий псалом Давидів. Вкінці. Про таємниці сина. 2-а катизма.

2 Визнаватимуся Тобі, Господи, всім моїм серцем! Розповім *про* всі твої чуда! **3** Розвеселюся і зрадію Тобою! Співатиму твоєму імені, Всевишній! **4** Коли мій ворог повернеться назад – послабнуть і згинуть від твого лиця. **5** Бо Ти зробив мій суд і моє змагання, Ти сів на престолі, Ти, що справедливо судиш. **6** Ти пригрозив народам – і безбожний згинув. Ти стер його ім'я навіки і на віки віку. **7** У ворога зовсім забракло зброї і Ти знищив міста. Його пам'ять згине зі шумом, **8** і Господь перебуває навіки. Він приготував свій престіл на суді **9** і Він судитиме вселенну в праведності, судитиме народи в праведності. **10** І став Господь схованкою для бідного, помічником в добрих часах, у смутках. **11** І хай на Тебе покладають надію ті, що знають твоє ім'я, бо Ти не покинув тих, що тебе шукають, Господи! **12** Співайте Господеві, що живе в Сіоні! Сповістіть між народами його почини! **13** Бо Той, що досліджує кров, їх згадав, не забув крику бідних. **14** Помилуй мене, Господи! Поглянь на моє впокорення від моїх ворогів, Ти, що підносиш мене від брам смерті, **15** щоб я сповістив всі твої похвали в брамах дочки Сіону! Зрадіємо твоїм спасінням! **16** Народи застрягли в знищенні, яке вчинили, в цій сіті, яку укрили, застрягла їхня нога. **17** Знаний є Господь, Той, що чинить суди! Грішник схоплений в ділах своїх рук. **18** Хай повернуться грішні до аду, всі народи, що забувають про Бога! **19** Бо бідний не буде забутий до кінця, і терпеливість бідних не пропаде вповні. **20** Воскресни Господи! Хай не скріплюється людина! Хай суджені будуть народи перед Тобою! **21** Настанови над ними, Господи, законодавця, хай народи пізнають, що є людьми! **22** Чому, Господи, Ти став здалека, не зглядаєшся в доброму часі, у болях? **23** Бідний гарячкує в гордості безбожного, застрягають в радах, про які роздумують. **24** Бо грішник хвалиться в пожаданнях своєї душі, і той, що кривдить, себе благословить. **25** Грішник роздратував Господа. За множеством його гніву не досліджуватиме – немає Бога перед ним. **26** Його дороги опоганені кожного часу, твої суди забираються з-перед його лиця. Запанує над всіма своїми ворогами, **27** бо сказав у своєму серці: Не захитаюся, з роду до роду *буду* без зла. **28** *У нього повні

рим. 3

його уста клятв, і гіркоти, і обмани, під його язиком труд і біль. **29** Засідає з тими, що підстерігають, з багачами в потаємних місцях, щоб убити невинного. Його очі споглядають на бідного, **30** він ловить в потаємних місцях, наче лев у своїй загорожі, він ловить, щоб схопити бідного, схопити бідного, щоб його потягнути. **31** У своїй засідці його упокорить. Схилиться і впаде, коли він запанує над бідним, **32** бо він сказав у своєму серці: Бог забув, відвернув своє лице, щоб взагалі не бачити. **33** Встань, Господи! Боже мій, хай підніметься твоя рука! Не забудь бідних своїх зовсім! **34** Задля чого прогнівив безбожний Бога? Бо він сказав у своєму серці: Не досліджуватиме. **35** Бо Ти бачиш біль і бачиш гнів, щоб він був виданим у твої руки. Тобі залишено бідного, Ти будь помічником сироті! **36** Розбий рамено грішника і лукавого! Хай дослідиться його беззаконня і хай він не знайдеться! **37** Господь – Цар навіки і навіки – віків! Згините народи з його землі. **38** Ти Господи, вислухав бажання бідних твоє вухо сприйняло готовість їхнього серця. **39** Суди сироті й упокореному. Щоб потім людина не додала звеличувати себе на землі.

зла· *Ємуже клⷭтвы оустa его полна суть, и рⷧ г
горести и лести, подъ языкомъ его трудъ и
болѣзнь· Присѣдитъ (въ ловителѣ)[9] съ богатыми, в таинныхъ убити неповиннаго· Очи
его на нищаго призираетъ, ловитъ в таинныхъ
якоже левъ въ оградѣ своей· ловитъ въсхитити
убогаго, въсхитити нищаго, внегда привлещи и· въ сѣти своей смиритъ и, преклонится и падетъ, егда удолѣетъ убогихъ· Рече бо въ сръци своемъ, забы бгъ, wврати лице
свое, да не видитъ до конца· въскрни ги бже
[мой][10], да възнесется рука твоа, не забуди
нищихъ [своихъ до конца][11]· Чесо ради прогнѣва
нечестивыи бга? рⷱ бо в сръцы своемъ, не
взыщетъ· видиши. якоже ты болѣзнь и ярость смотриши, (да предани будетъ)[12] въ
руцѣ твои· тебѣ [-][13] оставленъ есть нищіи, сироу ты буди помощникъ· съкрушн
мышцу грѣшному и лукавому. взыщется
грѣхъ его, и не обрящется [-][14]· [гь црь][15] ѣ
вѣкъ, и въ вѣкъ вѣка, погибнете языцы wземла его· Желанїе убогихъ услышалъ еси ги,
уготованїе сръца ихъ внятъ ухо твое· суди
сироу и смирену, да не приложи потомъ величатися чlкъ на зⷱли·

(въ конецъ, ѱлъ двдвъ, i)[1].

авв. 2

Ба га уповахъ, како рече души моеи, преврьтай по горамъ якоже (птица)[2]; якоже се
грѣшницы напрагоша лукъ, уготовавши стрѣлы въ тулъ, състрѣлати
въ мрацѣ правыа сръцемъ· Зане яже ты съверши, [они][3] разорушиша· правеникъ же что сътвори? гь въ цркви стѣи своеи. *гь, на небеси авва ѣ
прⷭтлъ его· Очи его на нищаго призираетъ,
вѣжди его испытаетъ сны чlчьскїа· гь испытаетъ праведнаго, и нечестивого. любаи же
неправду, ненавидитъ свою дшу· Одождитъ
на грѣшники сѣти. Огнь и жупелъ и духъ
бурень, часть чаша ихъ· Яко праведенъ гь, и
правды възлюби, правая видѣ лице его·

(Слава)

(въ конеⷱ о wсмѣи ѱлъ двдвъ аi)[1].

Пси ма ги, яко оскудѣ преподобныи,
яко умалишася истины wсновъ чlчьскихъ, Суетная гла кождо къ искренему своему· устны льстивыа въ сръци,
и въ сръци глаша [злая][2]· Потребитъ гь вся
устны льстивыа, и языкъ велерѣчивъ, рекшая, языкъ нашь възвеличимъ, устны на-

ша при на́сѣ сꙋ́ть. кто намъ гⷭ̃ь е̂сть: страсти ра́ди ни́щихъ и̂ вꙁдыха́нїа оу҃бо́гихъ, нꙑ́нѣ вꙁсикр҃нꙋ́ глетъ гⷭ̃ь· положꙋ́сѧ въ сп҃се́нїе, не о҆бинꙋ́сѧ о҆́ немъ· Словеса̀ гⷭ̃ѧ, словеса̀ чи́ста. сребро̀ раждежено́, и̂скꙋше́но землѝ, о҆́чище́но седмори́цею· Ты̀ гⷭ̃и сѣхрани́ши ны̀, и̂ сѣблюде́ши ны̀ ѡ҆́ рода сего́, и̂ вѣ вѣки· о҆́крт҃ъ нечестиво́вїи хо́датъ, по вы́сотѣ твое́й оу҃мно́жилъ е̂си сы́ны человѣ́ческиѧ·

(в҃ коне́цъ, ѱл҃ѳ̃, дв҃вѣ, вѳ̃)[1].

Докол҃ѣ гⷭ̃и забꙋ́деши мѧ до конца̀: докол҃ѣ ѡ҆вращае́ши лице́ свое́ ѡ҆́ менѐ: докол҃ѣ положꙋ́ совѣ́ты въ дш҃и мое́й, болѣꙁни въ ср҃це́ мое́мъ дн҃ь [и но́щь][2]: докол҃ѣ вꙁнесе́тсѧ врагъ мо́й на мѧ: при́зри, [и̂][3] оу҃слы́ши мѧ гⷭ̃и бж҃е мо́и· просвѣтѝ о҆́чи моѝ, да не когда̀ оу҃снꙋ́ в смерть, да не когда̀ рече́тъ врагъ мо́й, оу҃крѣпи́сѧ на́нь· стꙋжа́ющеѝ ми вꙁра́дꙋютсѧ, а҆́ще сѧ подви́жꙋ, а҆́зъ же на мл҃ть твою оу҃повахъ· вꙁра́дꙋетсѧ ср҃це мое о҆́ сп҃се́нїи твое́мъ. вꙁпою гⷭ̃ви бл҃годѣ́вшемꙋ мн҃ѣ, и̂ пою̀ и҆́мени гⷭ̃ю вы́шнемꙋ·

1 На кінець. 12-ий псалом Давида.
2 Доки, Господи, забуватимеш про мене вповні? Доки відвертатимеш від мене твоє лице? **3** Доки ставитиму ради в моїй душі, болі в моєму серці в дні і в ночі? Доки підніматиметься на мене мій ворог? **4** Поглянь і вислухай мене, Господи! мій Боже, просвіти мої очі! Щоб я часом не заснув на смерть, **5** щоб часом не сказав мій ворог: Я над ним закріпився. Ті, що мені дошкуляють, зрадіють, якщо зрушуся. **6** Я ж поклав надію на твоє милосердя, моє серце зрадіє твоїм спасінням. Заспіваю Господеві, що вчинив мені добре. І співатиму імені Господа Всевишнього.

(вѣ҃ коне́цъ, ѱл҃ѳ̃, дв҃вѣ, гі)[1].

Рече безꙋме́нъ въ ср҃цы свое́мъ, нѣ́сть гⷭ̃а· растлѣ́ша, и̂ о҆́мрази́шасѧ в начина́нн҃ѣ, нѣ́сть творѧ́й бл҃гости́нѧ, нѣ́сть до е̂ди́наго· гⷭ̃ь сѣ нб҃се приниче на́ сы́ны человѣ́ческїѧ, ви́дѣти, а҆́ще е̂сть разꙋмѣ́ѧ́й, и̂ли вꙁыска́ѧ́й бг҃а· вси оу҃клони́шасѧ, вкꙋпѣ́ неключи́ми бы́ша. *нѣ́сть творѧ́й бл҃гости́нѧ, нѣ́сть до е̂ди́наго· [-][2] нн҃ѝ ли разꙋмѣю́тъ вс҃и дѣ́лающеи безако́нїе, снѣда́ющеѝ лю́ди моѧ [въ мѣ́сто][3] хлѣба· гⷭ̃а не призва́ша. та́мо оу҃боѧ́шасѧ стра́ха, и̂дѣ́же не бѣ стра́ха· Ꙗ҆́ко [гⷭ̃ь][4] в ро́дѣ [пра́вн҃ыхъ][5]. сѣвѣтъ ни́щаго посрами́сте, Ꙗ҆́ко гⷭ̃ь оу҃пова́нїе е̂го е̂сть· Кто да́сть ѡ҆́ сїо́на сп҃се́нїе і҆и҃лво҃ꙁ внегда̀ вꙁврати́тъ гⷭ̃ь плѣне́нїе людїи свои́хъ, вꙁра́дꙋетсѧ і҆а́ковъ, и̂ вꙁвесели́тсѧ і҆и҃ль·

рим. 3

Слава...

(сла҃)

[въ коне́ц҃,][1] (ѱл҃ѳ̃, дв҃вѣ, ді)[2].

И, кто̀ о҆́битаетъ въ жили́щи твое́мъ: [ли́][3] кто всели́тсѧ въ (ст҃ꙋ́ю го́ꙋ)[4] твою: ходя́и бес порока́, и̂ дѣ́лаѧ́й пра́вдꙋ, гл҃аѧ̀ и̂стинꙋ́ въ ср҃цы своемъ, и̂же не оу҃льсти ꙗ҆́зыко́ свои́м҃· [и̂ не][5] сѣтворѝ и̂скренемꙋ своему́ зла̀, и̂ поноше́нїа не прия́тъ на бли́жнѧа своѧ̀· оу҃ничиже́нъ е̂сть пред

1 На кінець. 13-ий псалом Давида.
Безумний сказав у своєму серці: Немає Бога! Зітліли і стали мерзенними в починах, немає того, що чинить добра, немає ні одного. **2** Господь з неба зазирнув на людських синів, щоб побачити чи є той, що розуміє або хто шукає Бога. **3** Всі звернули, разом стали непотрібними. *Немає того, що чинить добра, немає ні одного. **4** Чи не розуміють всі, що чинять беззаконня? Що пожирають мій народ замість хліба, Господа не прикликали. **5** Там злякалися страху, де не було страху, тому що Господь в роді праведних. **6** Раду бідного ви засоромили, бо Господь є його надією. **7** Хто дасть з Сіону спасіння Ізраїлеві? Коли Господь поверне полон свого народу, зрадіє Яків і розвеселиться Ізраїль.

1 На кінець. 14-ий псалом Давида.
Господи! Хто мешкатиме у твоєму помешканні і хто поселиться у твоїй святій горі? **2** Хто ходить незаплямленим і чинить праведність, хто говорить правду у своєму серці, **3** хто не вчинив обману своїм язиком і не зробив своєму ближньому зла, і не взяв погорди на своїх ближніх, **4** погорджений є перед Ним лукавий?

Тих, що бояться Господа, Він прославляє, хто клянеться своєму ближньому і не відмовляється, **5** не дав свого срібла на лихву і не взяв хабарів проти невинних. Хто це чинить – не зрушиться навіки!

1 Запис. 15-ий псалом Давида.

Обережи мене, Господи! Бо на Тебе я поклав надію. **2** Я сказав Господеві: Ти є мій Господь, бо моїх дібр не потребуєш. **3** Святим, що є на його землі, подиву гідно виповнив Господь всі свої побажання в них. **4** Помножилися їхні немочі, після цього поспішили. Не зберу їхніх зборів від крові ані не згадаю їхніх імен моїми губами. **5** Господь – частка мого насліддя і моєї чаші. Ти є той, що мені підготовляєш моє насліддя. **6** Виміри випали мені в найкращих *місцях*, бо й моє насліддя найкраще є в мене. **7** Поблагословлю Господа, що дав мені зрозуміння. Ще ж і до ночі мене карали мої нутрощі, **8** *я наперед бачив Господа, завжди переді мною, бо є по правиці моїй, щоб я не захитався. **9** Через це звеселилося моє серце і зрадів мій язик. Ще ж і моє тіло поселиться в надії, **10** бо не залишиш мою душу в аді ані не даси ж своєму преподобному побачити зітління. **11** Ти мені об'явив дороги життя! Наповниш мене радістю з твоїм лицем! Краса в правиці твоїй до кінця!

дія. 2

1 16. Молитва Давида.

Господи! Вислухай мою праведність. Будь уважним до мого благання. Сприйми мою молитву не в обманливих устах. **2** Від твого лиця вийде мій суд, мої очі хай побачать праведність. **3** Ти випробував моє серце, відвідав вночі. Ти випробував мене – і не знайшлося в мені неправедності. **4** Щоб лиш не сказали мої уста людських діл, – за слова твоїх губ я зберіг тяжкі дороги. **5** Постав мої стопи на твої стежки, щоб не захиталися мої стопи. **6** Я закликав, бо Ти мене вислухав, Боже. Прихили твоє вухо до мене і вислухай мої слова. **7** Дай твоє подиву гідне милосердя Ти, що спасаєш тих, які надіються на Тебе, від тих, що противляться твоїй правиці. **8** Обережи мене, Господи, наче зіницю ока. В охороні твоїх крил Ти мене покриєш **9** від лиця безбожних, що завдають мені клопіт. Мої вороги оточили мою душу, **10** замкнули свій жир, їхні уста заговорили гордість. **11** Ті, що мене виганяють, сьогодні мене оточили, свої очі поклали, щоб повернути на землю, **12** мене захопили, наче лев, готовий на лови, і

ни́мъ лукáвыи, боя́йсѧ же сѧ ѓа слáвы̀. Клены́исѧ и̑скренемȣ своемȣ. и̑ не ѡ̑мы́слѣсѧ. сребрà своегѡ не дáстъ в ли́хвȣ, и̑ мздȣ̀ на непови́нны̑ не прия́тъ. Творя́и сїѧ, не подви́житсѧ вѣкѡ.

(Столпописáнїе. ѱалмъ, дв҃вѣ, ѳ҃і)[1].

Сохранѝ мѧ ѓи, я́ко на тѧ ѹ̑повахъ. рѣхъ гв҃и, ѓь мои̑ е̑си ты, я́ко бл҃гы̑ моѝхъ не требȣеши. Сты́мъ и̑же [сȣтъ][2] на землѝ е̑гѡ ѹ̑дивѝ [ѓь][3], всѧ хотѣнїѧ своѧ в ни́хъ. ѹ̑мно́жишасѧ не́мощи и̑хъ, по сѝхъ ѹ̑скорѝша. не съберȣ събо́ры и̑ ѡ̑ кровїи, ни помянȣ (же) и́мено́ъ и̑хъ ѹ̑стна́ма моѝма. ѓь ча́сть достоа́нїѧ моегѡ, и̑ ча́ша моеѧ̀. ты е̑си ѹ̑строи́ hдостоа́нїе мое мнѣ. ю́жа допадо́ша ми вѣ держа́вныихъ. и̑бо достоа́нїе мое держа́вно ми е̑сть. бл҃гв҃лю ѓа вразуми́вшаго мѧ, е̑ще же и̑ до́ нощи показа мѧ (ѹ̑тро́ба)[4] моѧ̀. *пр҃е҃зрѣхъ ѓа предо мною выну, я́ко ѻ́десную мене е̑сть, да сѧ не подви́жȣ. Сего ра́ди вѣзвесели́сѧ ср҃це мое, и̑ вѣзра́довасѧ ꙗ́зыкъ мо́и, е̑ще́ же и̑ плоть моѧ̀ всели́тсѧ на ѹ̑пова́нїе. Ꙗко не ѻ́ставиши дш҃ȣ мою вѣ а̑дъ, ни даси (же) преподо́бномȣ своемȣ ви́дѣти и̑стлѣнїа. Сказалъ ми е̑си пȣтѝ живота̀, и̑спо́лниши мѧ весе́лїа с лице твои́мъ. красота в деснице твое́й в коне́цъ.

дѣ҃а ѳ҃

Щоли́тва дв҃два. ѵ҃і)[1].

Ѹ̑слы́ши ѓи пра́вдȣ мою, вѣнмѝ моле́нїе мое. внȣшѝ мл҃твȣ мою, не вѣ ѹ̑стна́хъ лъсти́вахъ. ѡ̑ лица твоегѡ сȣдба̀ моѧ и̑зы́детъ, ѻ́чи мои да видѣта правоты. и̑скȣси́лъ е̑си ср҃це мое, посѣти́лъ е̑си но́щїю. и̑скȣсилъ мѧ е̑си, и̑ не ѻ́брѣтесѧ вѣ мнѣ непра́вда. я́ко да не вѣзгла́ютъ ѹ̑стà моѧ̀ дѣ́лъ чл҃чскихъ, за словеса ѹ̑сте́нъ твои́хъ а́зъ съхранихъ пȣтѝ жестоки. съвершѝ стопы моѧ̀ вѣ стезѧхъ твои́хъ да не подви́жатсѧ стопы̀ моѧ̀. Ѿ҃зъ вѣзва́хъ я́ко ѹ̑слы́ша мѧ бе҃. приклонѝ ѹ̑хо твое мнѣ, и̑ ѹ̑слы́ши гл҃ы моѧ̀. ѹ̑дивѝ мл҃ти твоѧ, спсаѝ ѹ̑повáющихъ на́ тѧ. ѡ̑ проти́вящихсѧ де(е)ници твоеи̑, съхранѝ мѧ [ѓи][2] я́ко зѣ҃ницȣ о́́ка. вѣ кровѣ крилȣ твоею покры́еши мѧ, ѡ̑ лица нечести́выхъ ѻ́страстьшихъ мѧ. вра́ги мои̑ дш҃ȣ мою ѹ̑держаша, тȣкъ свои̑ затвори́ша, ѹ̑ста и̑ гл҃аша гордыню. и̑згоня́щеи мѧ нн҃ѣ ѻ́быдоша мѧ, ѻ́чи свои̑ вѣзложи́ша ѹ̑клони́ти на́ землю. ѻ́бья́ша мѧ я́ко лє́въ гото́въ на ловъ, и̑ я́ко ски́менъ ѻ́бита́ѧ вѣ

скроовицихъ· въскрѣни ѓи, предвари а҃, и҂ запни и҃· и҂зми дш҃у мою ѡ҃ нечестивыихъ, о҆ружїа твоа ѡ҃ [рукъ врагъ][3] твоихъ· ѓи, ѡ҃ маль ѡ҃ земла раздѣли а҃ в животѣ и҂хъ, и҂ съкровеныхъ твоихъ и҂спо́лнися оу҆тро́ба и҂хъ· наси́тишася сно҃, и҂ о҆ста́виша о҆ста́ники младе́нцемъ свои́мъ· ѿ҆зъ же пра́вдою на҃влю́ся лицу твоему, насы́щуся вънегда́ на҃вити ми ся сла́ва твоа·

(Сла҃.)

(ѣ҆ коне҃ о҆тро́ка гн҃а дв҃ва, на҃же гл҃а гв҃и словеса̀ пѣ́сни сеа̀, ѣ҆ дн҃ь воньже и҂зба́ви е҆го ѓь и҂з рукъ вс҃ѣхъ врагъ е҆го, и҂ и҂з рукѝ саоу́ла и҂ рц҃.
зі)[1]. (кг҃а ѓ·)

Гъзлюблю та ѓи крѣпости моа̀. ѓь оу҆тверже́нїе мое, и҂ прибѣжище мое, и҂ і҆зба́витель мои҆· бг҃ъ мои҆ помо́щникъ мои҆, *и҂ оу҆пова́ю на́нь· Защи́титель мои҆, и҂ рогъ спсе́нїа моего́, [и҂][2] заступникъ мои҆· Хвала́ призову ѓа, и҂ ѡ҃ враго́въ мои҆хъ спсу́ся· О҆держа́ша ма болѣзни сме́ртныа, и҂ пото́ци безако́нїа смути́ша ма· Болѣзни а҆́довы о҆быдо́ша ма, предвари́ша ма сѣти сме́ртныа· И҂ вънегда̀ скорбѣти ми призвахъ ѓа, и҂ къ бг҃у моему́ възва́· оу҆слыша ѡ҃ цр҃кве ст҃ыа своеа гла́съ мои, и҂ во́пль мои҆ пред҃ ни́мъ вни́детъ въ оу҆ши е҆го· и҂ подви́жася и҂ трепетна бы́сть зе҃ла̀, и҂ о҆снова́нїа го́ръ смути́шася, и҂ подвиза́шася. На҃ко прогнѣвася на́ на бг҃ъ· въ҆зы́де дымъ гнѣвомъ е҆го, и҂ о҆́гнь ѡ҃ лица е҆го въспланѣ́ся, оу҆́глїа възгорѣшася ѡ҃ него· И҂ преклонѝ нб҃са, и҂ сни́де, и҂ примракъ по҃ нога́ма е҆го· и҂ възы́де на херуви́мъ, и҂ лет҃ѣ, възлет҃ѣ на крилу̀ вѣ҆тренюю, и҂ положѝ тму̀ за кровъ свои҆, о҆кр҃тъ е҆го селе́нїе е҆го, темна̀ вода̀ въ о҆́блацехъ въздуш҃ны҃ї· ѡ҃ о҆блиста́нїа пред҃ ни҃ о҆́блацы проидо́ша, гра҃ и҂ оу҆глїе о҆гненно· И҂ възгремѣ съ нб҃се ѓь, и҂ вы́шнїи да́сть гла҃ свои҆· [-][3] пустѝ стрѣлы, и҂ разгна а҆́, и҂ мо҃нїа оумножи, и҂ смути и҃· и҂ на҃ви́шася и҂сто́чницы водніи, и҂ ѡ҃кры́шася о҆снова́нїа вселе́нныа· ѡ҃ запреще́нїа твоего́ ѓи, ѡ҃ дъхнове́нїа дх҃а гнѣва твоего́· посла̀ свы́ше, и҂ прїа́тъ ма, въспрїа́ ма ѡ҃ водъ мно́гъ· И҂зба́витъ ма ѡ҃ враго́въ мои҆хъ сильны҃ї, и҂ ѡ҃ ненави́дящихъ ма, на҃ко оу҆крѣпи́шася па́че мене· Предвари́ша ма въ дн҃ь о҆злобле́нїа моего́, и҂ бы́сть ѓь оу҆тверже́нїе моѐ· и҂ и҂зведе ма на широту́. И҂зба́витъ ма, на҃ко въсхотѣ ма· [-][4] и҂ възда́стъ ми ѓь по пра́вдѣ моей, и҂ по чи́стотѣ

ече левеня, що живе в сховках. **13** Воскресни, Господи! Випереди їх і дай їм спотикнутися! Вирви мою душу від безбожних, твою зброю від руки твоїх ворогів! **14** Господи! В короткому часі від землі відділи їх в їхньому житті! І твоїми потаємними наповнилася їхня утроба, вони наситилися синами і залишили останки своїм немовлятам. **15** Я ж в праведності з'явлюся перед твоїм лицем, насичуся, коли мені з'явиться твоя слава.

Слава...

1 На кінець. Господнього раба Давида. Те, що він сказав Господеві. Слова цієї пісні в дні, в якому його спас Господь з руки всіх його ворогів і з руки Саула. **2** І сказав: **17** Катизма 3.

Полюблю тебе, Господи, моя сило! **3** Господь – моє скріплення, і мій захисник, і мій спаситель, мій Бог, мій помічник! *І надіятимуся на нього – мій оборонець і ріг мого спасіння, і мій заступник. **4** Хвалячи прикличу Господа і спасуся від моїх ворогів. **5** Мене оточили смертельні болі, і мене стурбували потоки беззаконня. **6** Болі аду мене оточили, мене випередили смертельні засідки. **7** І коли я сумував, я закликав до Господа і закричав до мого Бога. Він почув мій голос зі своєї святої церкви, і мій крик ввійде перед нього, до його вух. **8** І зрушилася земля і стала тремтячою, і основи гір перелякалися і зрушилися, бо на них розгнівався Бог. **9** Піднявся дим в його гніві, і вогонь запалав від його лиця, від Нього загорілося вугілля. **10** І Він схилив небо і зійшов, і темрява під його ногами. **11** І Він зійшов на херувимах і летів, злетів на крилах вітрів. **12** І поклав темряву, як своє покриття. Довкруги нього, його помешкання, темна вода в повітряних хмарах. **13** Від блеску перед Ним пройшли хмари, град і вогняне вугілля. **14** І Господь загримів з неба, і Всевишній видав свій голос. **15** Випустив Він стріли – і розігнав їх, і розмножив блискавиці – і нагнав на них замішання. **16** І показалися водні джерела, і основи вселенної відкрилися від твоєї погрози, Господи, від подуву духу твого гніву. **17** Послав згори і взяв мене, забрав мене від великих вод. **18** Спасе мене від моїх сильних ворогів і від тих, що мене ненавидять, бо закріпилися більше від мене. **19** Випередили мене в дні мого пригноблення, і Господь став моїм закріпленням **20** і вивів мене на широту. Мене спасе, бо мене побажав, **21** І віддасть мені Господь за моєю праведністю і за чистотою моїх рук мені віддасть, **22** бо я зберіг

єв. 2

ѣврео҃ ѣ

господні дороги і я не був безбожний проти мого Бога. **23** Бо всі його присуди переді мною, і його оправдання не відступили від мене. **24** І з ним буду непорочний і обережуся від мого беззаконня. **25** І Господь мені віддасть за моєю праведністю і за чистотою моїх рук перед його очима. **26** З преподобним будеш преподобним, і з невинним чоловіком будеш невинним, **27** і з вибраним будеш вибраний, і з поганим станеш поганим. **28** Бо ти спасеш покірний народ і впокориш очі гордих. **29** Бо ти просвічуєш мій світильник, Господи! Мій Боже, Ти просвічуєш мою темряву! **30** Бо в Тобі спасуся від спокус і в моїм Бозі перелізу стіну! **31** Бог мій – його дорога непорочна. Господні слова розпалені. Він є оборонцем всіх, які на нього покладають надію. **32** Бо хто Бог, опріч Господа? Або хто Бог, опріч нашого Бога? **33** Бог, що мене підперезує силою і непорочною поклав мою дорогу, **34** Він творить мої ноги, наче оленя, і мене ставить на високих, **35** Він навчає мої руки на війну і зробив мої руки мідним луком. **36** І Ти мені дав охорону спасіння, і твоя правиця мене взяла, і твої нагадування мене повністю випрямили, і твоє нагадування, воно мене повчить. **37** Ти розширив *місце* моїм крокам піді мною – і мої стопи не знемогли. **38** Гнатимуся за моїми ворогами і наздожену їх, і не повернуся, доки не пропадуть, **39** завдам їм болю і не зможуть встояти, впадуть під моїми ногами. **40** І Ти мене підперезав силою на війну, Ти спутав всіх, що повстають проти мене піді мною, **41** і Ти дав мені хребет моїх ворогів і вигубив тих, що мене ненавидять. **42** Вони закричали – і не було спасителя, до Господа *звернулися* – і Він їх не почув. **43** І розтрощу їх, наче порох перед лицем вітру, вигладжу їх, наче глину дороги. **44** Він мене спасе від нарікань народу. Ти мене поставиш в голови народів, народ, якого я не знав, послужив мені, **45** на слух вуха послухав мене. Сини-чужинці мені збрехали, **46** сини-чужинці постарілись і стали кульгавими від своїх стежок. **47** Живе Господь і благословенний Бог! І вгору підніметься Бог мого спасіння, **48** Бог, що дає мені помсту і що підкоряє народи під мене! **49** Мій спаситель від моїх гнівливих ворогів, від тих, що повстають на мене, піднесеш мене вгору, спасеш мене від неправедного чоловіка! **50** *Через це визнаватимуся Тобі в народах, Господи, і співатиму твоєму імені! **51** Він Той, що звеличує спасіння царя і робить милосердя своєму христові Давидові і його насінню навіки! Слава...

рим. 15

рꙋкꙋ моеѭ вꙁдастъ ми· ꙗко сохранихъ пꙋти гдⷭ, и не нечествовахъ ѿ бга моегο· ꙗко вся сꙋдбы его предо мною, и оправданїа его не [ѿступи́ша][5] ѿ мене· и бꙋдꙋ непорочен с нимъ, и сохранюся ѿ безакоꙋнїа моегο· и вꙁдастъ ми гь по правдѣ моей, и по чистотѣ рꙋкꙋ моею, прⷣ очима его· Сⷭ прⷭбнꙑй прⷭбенъ бꙋдеши, и съ мꙋжемъ неповинномъ неповинен бꙋдеши, и съ йзбранныимъ йзбранъ бꙋдеши, и съ строптивымъ развратишися· ꙗко ты люди смиренаа спсеши, и очи гордыхъ смириши· ꙗко ты просвѣщаеши свѣтилникъ мой ги, бе мой просвѣщаеши тмꙋ мою· ꙗко тобою йзбавлюся ѿ йскꙋшенїа, и о бзѣ моемъ прелѣзꙋ стѣну· Бⷭъ мой, непорочен пꙋть его, словеса гдⷭ разжежена. защититель естъ всѣмъ оуповающимъ на нь· ꙗко кто бⷭъ развѣ га? [-][6] йли кто бⷭъ развѣ бга нашего? бⷭъ преподаса ма силою, и положи непорочен пꙋть мои· Съверша ноги моѝ ꙗко елени, и на высокыи поставлаа ма· наоучаа рꙋцѣ моѝ на брань, и положи лꙋкъ мѣдянъ мышцамъ моимъ· и далъ ми еси защищенїе спсенїа [-][7], и десница твоа прїатъ ма· и наказанїе твое, йсправитъ ма в конецъ, и наказанїе твое то ма наоучитъ· оушири́л еси стопы моа подо мною, и не йзнемо́жетъ плеснь моѝ· поженꙋ врагы моа, и постигнꙋ ѧ, и не вꙁвращꙋся дондеже скончаютсѧ· оскорблю йхъ, и не вꙁмогꙋтъ стати, падꙋтъ по ногама моима· И препоѧсалъ ма еси силою на брань, спалъ еси вꙁсѧ востающаа на ма по ма· и враговъ моихъ далъ ми еси хребетъ, и ненавидящаа ма потребилъ еси· вꙁваша, и не бъ спсаѧй. къ гꙋ, и не оуслышаше йхъ· и истню йхъ ꙗко прⷭ прⷣ лицемъ вѣтрꙋ, ꙗко брении (пꙋти)[8] поглажꙋ йхъ· Йзбавитъ ма ѿ прерѣканїа людїи, поставиши ма въ главꙋ ꙗзыкомъ· людїе йхже не видѣхъ, порабоста́ша ми, въ слꙋхъ оуха оуслышаша ма. сновне чюжїи сългаша ми, сновне чюжїи обетшаша, и охромоша ѿ стезь своихъ· Живъ гь, и блгвенъ бⷭъ [-][9]· и вꙁнесется бⷭъ спсенїа моегѡ· бⷭъ даѧй ѿмщенїе мнѣ, и повинꙋѧй люди по ма, йзбавитель мой ѿ врагъ моихъ гнѣвливыихъ· ѿ вꙁстающихъ на ма вꙁнесеши ма, ѿ мꙋжа неправедна йзбавиши ма· *Сего рⷣ йсповѣсѧ тебѣ въ ꙗзыцѣхъ ги, и имени твоемꙋ пою· величаа спсенїа цⷭрева [-][10], и творѧ млⷭть Хⷭу своемꙋ, двдꙋ и сѣмени его до вѣка·

рⷬ и

(Слава·)

в конéцъ, ѱалóмъ дв҃двъ, йі)[1].

Нéба повѣдуютъ слáву бжїю, твореніе же рукý êго вънзвѣщáетъ твердь· дн҃ь дн҃и ѿрыгáетъ гл҃ъ, и нощь нóщи вънзвѣщáетъ рáзумъ· нѣ́ сýть рѣчи ни рй҃ і словеса, йѫже не слы́шатсѧ глáси йхъ· *въ всю зéмлю йзы́де вѣщанїе ихъ, и в конца вселéнныѧ гл҃ы йхъ· въ сл҃нци положи селéніе свое, и тóи ѩ́ко женихъ йсходѧ ѿ чертóга своегó· вънзрадуетсѧ ѩ́ко йсполи́нъ теща҆ пýть [-][2], ѿ конца нб҃съ йсхóдъ êго. и срѣтéніе êго до концà нб҃съ, и нѣ́сть йже оукрыéтсѧ теплóты êго· закóнъ гн҃ь непорóченъ, óбращáѧ дш҃ы. свѣдительство гн҃е вѣрно, оумýдрѧ́ѧ младéнца· óправдáнїа гн҃ѧ прáва, весел҆ѧщаѧ ср҃це, заповѣдь гн҃ѧ свѣтла, просвѣщáющи óчи· стр҃а гн҃ь чистъ, пребывáѧ въ вѣкъ вѣка· сýдбы гн҃ѧ йстинны, óправдáнны вънкýпѣ, вънжелѣнны пáче злáта, и кáмене чéстна мнóга, и слáжьша па҆ мéда и сóта· йбо рáбъ твóй хранй҃ йхъ. внегдà съхранúти йхъ вънздаѧ́нїе мнóго· грѣхопадéнїа ктó разумѣетъ; ѿ таинныхъ мойхъ óчúсти мѧ, и ѿ чюжихъ пощади рабà твоегó· ч҃ще не (оудолѣ́ютъ ми)[3], тогдà непорочéй бýдý, и óчúщусѧ ѿ грѣхà велика· и бýдутъ въ бл҃говолéніе словесà оустъ мойхъ, и поучéніе ср҃ца моегó предъ тобою выну· г҃и помóщниче мой, и їзбáвителю мой·

1 На кінець. 18-ий псалом Давида.

2 Небеса розповідають про божу славу, творіння ж його рук сповіщає твердь: **3** день дневі віддає слово і ніч ночі сповіщає розуміння. **4** Немає мови ані слів, в яких не чути їхніх звуків, **5** *на всю землю вийшла їхня рим. 10
мова і їхні слова до кінців вселенної. В сонці Він поклав своє поселення, **6** і Він, як жених, що виходить зі своєї світлиці, зрадіє, наче великан, щоб бігти дорогою, **7** від краю неба його вихід і його зустріч до краю неба. І немає того, хто сховається від його теплоти. **8** Господній закон, що повертає душі, – непорочний. Свідчення господнє вірне, що мудрими робить немовлят. **9** Господні оправдання, що звеселяють серце, – праведні. Господня заповідь, що просвітлює очі, – світла. **10** Господній страх, що перебуває навіки – віків, – чистий. Господні присуди правдиві, оправдані разом, **11** жаданні понад золото і численний дорогоцінний камінь, і солодші від меду та вощини. **12** Бо і твій раб їх береже, в їхньому зберіганні велика винагорода. **13** Хто зрозуміє переступи? Очисть мене від моїх потаємних **14** і пощади твого раба від чужих! Якщо мною не заволодіють, тоді буду непорочним і очищуся від великого гріха! **15** І слова моїх уст будуть на ласкавість, і повчання мого серця постійно перед Тобою, Господи, – мій помічнику і мій відкупителю!

(в конецъ ѱл҃ѳ̃ дв҃двъ, дї)[1].

Ѹслы́шитъ тѧ гь в дн҃ь печа́ли, защúтитъ тѧ и҃мя бг҃а їа́ковлѧ· послéтъ ти пóмощь ѿ стгo, и ѿ сїѳ́на застýпитъ тѧ· помянéтъ всѧ́ку жéртвý твою, и всѧ́съжжéнїа твоа тýчна бýди· (-)[2] да́ѫть ти [г҃ь][3] по̀ ср҃цу твоемý, и вéсь совѣтъ твой йспóлнитъ· възра́дуемсѧ ѳ̀ спсéнїи твоемъ, и въ и҃мя [г҃а][4] бг҃а на́шего възвели́чимсѧ· йсполнитъ гь вс҃ѧ прошéнїа твоа· нн҃ѣ познá, ѩ́ко спсъ̀ ѥ̂сть гь хѵ҃а своегó· ѹслы́шй҃ êго, съ нб҃сѣ̀ стгo своегó, въ сúлахъ спсéнїе десни́ца êго· сїи на колесни́цахъ, и сїи на конй҃, мы же въ и҃мя гн҃а бг҃а на́шего [призове́мъ][5]· ті҃и спа́ти бы́ша, и падóша. мы же въстáхомъ и йспрáвихомсѧ· г҃и, спси ц҃рю [-][6], и ѹслы́ши ны, вóнже (дн҃ь а҆́ще)[7] призовемъ тѧ·

1 На кінець. 19-ий псалом Давида.

2 Тебе вислухає Господь в день смутку! Тебе оборонить ім'я Бога Якова! **3** Він тобі пошле поміч від святого і з Сіона заступиться за тебе! **4** Згадає кожну твою жертву і твоє всепалення, хай будуть жирними. **5** Хай дасть тобі Господь за твоїм серцем і хай виповнить всяку твою раду! **6** Зрадіємо в твоєму спасінні і звеличимося в імені нашого Господа Бога! Господь виповнить всі твої прохання! **7** Тепер я пізнав, що Господь спас свого христа. Він вислухає його зі свого святого неба в силах спасіння його правиці. **8** Ці на колісницях і ці на конях, а ми закличемо в ім'я нашого Господа Бога. **9** Ці були спутані і впали, ми ж встали і випрямилися. **10** Господи! Спаси царя і вислухай нас в тому дні, коли тільки закличемо до Тебе!

1 20-ий псалом Давида.

2 Господи! твоєю силою розвеселиться цар і твоїм спасінням дуже зрадіє. **3** Бажання його серця Ти йому дав, і бажання його губ Ти його не позбавив, **4** бо Ти випередив його благословенням доброти, поклав на його голову вінець з дорогоцінного каміння. **5** Життя він просив у Тебе і Ти йому дав, довготривалість днів на віки віків. **6** Велика його слава у твоєму спасінні! Ти на нього поклав славу і величність, **7** бо йому даси благословення на віки віків, розвеселиш його радістю з твоїм лицем! **8** Бо цар надіється на Господа, не зрушиться і в милосерді Всевишнього. **9** Хай знайдеться твоя рука на всіх твоїх ворогах! твоя правиця хай знайде всіх, що Тебе ненавидять! **10** Бо покладеш їх як вогненну піч в час твого лиця, Господь своїм гнівом наведе на них замішання – і їх пожере вогонь. **11** Вигубиш їхній плід з землі і їхнє насіння з-поміж людських синів, **12** бо навели на тебе зло, замислили ради, які не змогли виконати. **13** Бо покладеш їх хребтом, в твоїх останках приготуєш їхнє лице. **14** Піднімися вгору, Господи, твоєю силою! Оспівуватимемо і співатимемо про твої сили!

Слава...

(ѱалѡ̀ дв҃двъ, і҃к)[1].

Г҆й сі́лою твоєю҆ вънзвесели́тсѧ цр҃ь, и҆ ѻ҆ спсе́нїи твоемъ вънзра́дуетсѧ зѣло̀· жела́нїе [ср҃ца][2] є҆го̀ да́лъ є҆сѝ є҆мꙋ, и҆ хотѣ́нїе ѹ҆стнꙋ є҆го̀ нѣ́си лишилъ є҆го̀· [-][3] ꙗ́ко предвари́лъ є҆сѝ є҆го̀ бл҃гвенїе́мъ бл҃гостыннымъ, положи́лъ є҆сѝ на главѣ̀ є҆го̀ вѣне́ѡ҆ ка́мене чт҃на· живота̀ проси́лъ є҆сть ѡ҆ тебе́, и҆ далъ̀ є҆сѝ є҆мꙋ долготꙋ дн҃ї и҆ въ вѣкъ вѣка· ве́лїа сла́ва є҆го̀ спсе́нїемъ твои́мъ, сла́вꙋ и҆ велелѣпїе́ вънзложиши на́нь· ꙗ́ко дасі̀ є҆мꙋ бл҃гве́нїе въ вѣкъ вѣка, вънзвесели́ши є҆го̀ ра́достїю съ лицемъ твои́мъ· ꙗ́ко цр҃ь ѹ҆пова́етъ на́ г҃а, и҆ мл҃тїю вы́шнгаго не подвиженетсѧ· ѻ҆бра́щетсѧ рꙋка твоа̀ всѣ́мъ врагомъ твои́мъ, деснverýца твоа̀ обра́щетъ вс҃ѧ ненавидѧщаѧ тебе· [ꙗ́ко][4] положи́ши и҆хъ ꙗ́ко пещь ѻ҆гненнꙋ въ врема лица твоего, г҃ь гнѣ́вомъ своимъ смꙋтитъ а҃, и҆ снѣсть и҆хъ ѻ҆гнь· пло́дъ и҆хъ ѡ҆ земла погꙋби́ши, и҆ сѣма и҆хъ ѡ҆ сно́въ чл҃кы· ꙗ́ко ѹ҆клониша на́ тѧ зла́ѧ, помыслиша совѣты и҆́же не вънзмого́ша съста́вити· ꙗ́ко положи́ши а҃ хребе́тъ въ и҆збы́тцѣхъ твои́хъ, ѹ҆гото́вавши лице и҆́хъ· вънзнесѧ́ г҃и си́лою твоею҆, вънспое́мъ и҆ поѣ́мъ сы́лы твоѧ·

(Сла̀·)

в конє́цъ, ѻ҆ заступле́нїи ѹ҆тренемъ. ѱало́мъ, дв҃двъ, і҃ѳ)[1].

1 На кінець. Про раннє заступництво. 21-ий псалом Давида.

мат. 27 мар. 15 **2** *Боже! Мій Боже, зваж на мене! Чому Ти мене покинув далеко від мого спасіння, слова моїх переступів? **3** Боже мій! Закличу вдень – і не вислухаєш, і вночі – і не в безумність мені. **4** Ти ж в святому живеш, похвало Ізраїлева! **5** На Тебе наші батьки поклали надію, поклали надію – і Ти їх спас, **6** закликали до Тебе – і спаслися, на Тебе поклали надію – і не засоромилися. **7** Я ж є хробак, а не людина, погорда людей і зневага народу. **8** мат. 27 *Всі, що мене бачать, посміялися з мене, промовили губами, покивали мат. 27 муд. 2 головою: **9** *Він поклав надію на Господа, хай його спасе! Хай його спасе, бо його бажає! **10** Бо Ти є той, що вирвав мене з лона, моя надія від грудей моєї матері, **11** на Тебе я покинутий від лона, від лона моєї матері. Ти є моїм Богом, **12** не відступи від мене, бо скорбота близько, бо для мене немає помічника. **13** Оточили мене численні телята, годовані бички мене обійшли, **14** відкрили на мене свої уста, наче лев, що хапає і ричить. **15** Я пролився, наче вода, і всі мої кості розсипалися, моє серце стало, наче

м҃ і҃з м҃ ѳ҃і

Ж҆е* бж҃е мои́ вонми́ мѝ, въскꙋ́ю ѻ҆ста́ви мѧ҃: дале́че ѡ҆ спсе́нїа моего̀ словесà грѣхопаде́нїи мои́хъ· бж҃е мои възъ́зовꙋ въ дн҃ь, и҆ не ѹ҆слы́шиши. и҆ в нощи, и҆ не в безꙋмїе́ мнѣ· ты же въ ст҃ѣмъ живе́ши, хвала̀ і҃илева· на́ тѧ ѹ҆пова́ша ѡ҆цы́ на́ши. ѹ҆пова́ша, и҆ и҆зба́вилъ є҆сѝ и҆́хъ· к тебѣ̀ възва́ша, и҆ спсо́шасѧ. на́ тѧ ѹ҆пова́ша, и҆ не постыдѣ́шасѧ· ѧ҆зъ же є҆смь че́рвь, а҆ не чл҃къ. поноше́нїе [чл҃комъ][2], и҆ ѹ҆ничиже́нїе лю́демъ· *вс҃и ви́дѧщеѝ мѧ порꙋга́ша ми сѧ, гл҃аша ѹ҆стна́ми, покива́ша главо́ю· *ѹ҆пова̀ на́ г҃а, да и҆зба́витъ и҆̀. да спсе́тъ є҆го̀, ꙗ́ко хо́щетъ є҆го̀· ꙗ́ко ты є҆сѝ и҆̆стрꙋгїи мѧ из чре́ва, ѹ҆пова́нїе мое ѡ҆ сосцꙋ мт҃ре моеѧ. к тебѣ̀ привержен҃ъ є҆смь ѡ҆ ложе́снъ, ѡ҆ чрева мт҃ре моеѧ̀ бг҃ъ мои́ є҆сѝ ты· не ѡ҆стꙋпѝ ѡ҆ мене, ꙗ́ко скорбь блѝзъ, ꙗ́ко нѣ́сть помага́ющаго [ми][3]· ѻ҆быдо́ша мѧ телцы мно́зи, ю҆нцы тучнїи ѻ҆держа́ша мѧ· ѡ҆верзо́ша на́ мѧ ѹ҆ста своѧ̀, ꙗ́ко ле́въ въсхища́ѧ и҆ рыка́ѧ· ꙗ́ко вода̀ и҆зліѧ́сѧ, и҆ ра҆сыпашасѧ вс҃ѧ ко́сти моѧ· бысть с҃рце мое

ꙗ҆́ко вóскъ тла́, посредѣ чрéва моегó· и҆́сше ꙗ҆́ко
сúсудéль крѣпость моѧ, и҆ ꙗ҆́зúкъ мой прильпе
горт҃а́нни моемý, и҆ в пéрсть смéрти съвéлъ
мѧ є҆сú· ꙗ҆́ко ѡ҆бы́доша мѧ ѱи мнóзи, сóнмъ
лукáвыхъ ѡ҆держáша мѧ· *и҆́скопáша рукѣ мои
и҆ нóзѣ [мои]4, и҆́счетóша вся кóсти моѧ. тїи
же смотрúша, и҆ презрѣша мѧ· *раздѣли́ша
ри́зы моѧ себѣ, и҆ ѻ҆ ѽдея҃нии моéи метáша
жрéбїа· ты же гс҃и не ѹ҆дали́ пóмощь [твою ѽ
менѐ]5, на застyплéнїе мое вонмú· и҆зми́ ѽ
(ѻ҆рyжїа)6 дш҃y мою, и҆ и҆з рyки́ пéсїа є҆дúнор҃одн҃ую
мою· сп҃си́ мѧ ѽ ѹ҆стъ львóвъ, и҆ ѽ рóгъ
є҆вре́ѡ҆ в҃ є҆дúнорождь, смирéнїе мое· *повѣмъ и҆́мѧ твое
бра́тїи моéи, посредѣ цр҃кве въспою́ тебѣ·
боя́щиисѧ гс҃а въсхвали́те и҆̑, все сѣ́мѧ і҆а́кововле
просла́вите и҆̑· да ѹ҆бои́тъ [же]7 сѧ ѽ него всѣ
сѣ́мѧ і҆и́лево, ꙗ҆́ко не ѹ҆ничижи́ ни негодова́
мл҃твы ни́щаго· ни ѽврати (же) лица́ своегó
ѽ менѐ. и҆ є҆гда̀ възва́хъ къ немý, ѹ҆слы́ша
мѧ· ѻ҆ тебѣ похвала моѧ, в҃ цр҃кви вели́цѣ
[и҆сповѣмсѧ тебѣ]8· мл҃твы моѧ въздⷭ҃ пр҃е
боя́щимиса є҆го· ꙗ҆́дⷭ҃тъ ни́щїи, и҆ на-
сы́тѧтсѧ· и҆ въсхва́лⷭ҃тъ гс҃а взыскаю́щеѝ
є҆го, жива бyдyтъ ср҃ца и҆́хъ въ вѣкъ вѣка·
Поманyтсѧ, и҆ ѻ҆братя́тсѧ къ гс҃y вси концы̀
землѝ, и҆ поклоня́тсѧ пр҃е [нг҃]9 вся ѽчⷭ҃твїа
ꙗ҆́зыкъ· ꙗ҆́ко гс҃не (є҆́сть) цр҃твїе, и҆ то́и ѻ҆б-
ладáетъ ꙗ҆́зыки· ꙗ҆́дⷭ҃ша и҆ поклони́шасѧ вси
тyчнїи земла̀, пр҃е ни́мъ пр҃е́падyтъ вси нис҃-
хожда́щеи въ зе́млю· и҆ дш҃а моа томý жи-
ве́тъ, и҆ сѣ́мѧ мое порабо́таетъ є҆мý· вѣзвѣ-
титъ гс҃и ро́дъ градyщїи, и҆ възвѣстятъ
пра́вдy є҆го лю́демъ ро́ждьшимсѧ, (и҆́хже)10 сѣ-
творѝ гс҃ь·

(ѱл҃ѳ̃ дв҃вⷭ҃ъ, і҆кв)1·

Гс҃ь пасе́тъ мѧ, и҆ ничто́же мѧ ли-
ши́тъ, на мѣ́стѣ злачнѣ, тáмо (вселѝ мѧ)2· на водѣ поко́йнѣ въспита̀
мѧ, дш҃y мою ѻ҆братѝ· настáви мѧ
на стезѧ̀ пра́вы, и҆́мени ра́ди є҆го· а҆́ще бо и҆
пойдy посредѣ сѣ́нїи сме́ртныхъ, не ѹ҆бою́сѧ
зла, ꙗ҆́ко ты съ мною є҆си· же́злъ твой и҆
па́лица твоѧ, та мѧ ѹ҆тѣшиста· ѹ҆готовалъ є҆си предо мно́ю трапе́зу, пр҃е стyжа́ю-
щимъ мѝ· ѹ҆масти́ⷭ҃ є҆си є҆ле́ѻ҆мъ главý мою, и҆
ча́ша твоѧ̀ ѹ҆поя́юи [мѧ]3 ꙗ҆́ко держáвна· и҆
ми́лость твоѧ̀ пожене́тъ мѧ, вся дн҃и жи-
вота̀ моего· и҆ вселити ми сѧ в҃ дⷭ҃ гс҃ь в дол-
готy дн҃їи·

віск, що тане посеред мого лона, **16** моя сила висохла, наче глиняна посудина, і мій язик прилип до мого горла. Ти мене звів і до пороху смерті, **17** бо мене оточили численні пси, мене оточив збір лукавих, *пробили мої руки і мої ноги, **18** почислили всі мої кості. Вони ж гляділи і нехтували мною, **19** *розділили собі мою одіж і на мою одежину кидали жереб. **20** Ти ж, Господи, не віддали від мене твоєї помочі! Будь мені готовий на заступництво! **21** Спаси мою душу від меча і мою єдинородну з руки пса! **22** Спаси мене з уст лева і мою смиренність від рогів однорогів! **23** *Розповім про твоє ім'я моїм братам! Оспівуватиму Тебе посеред церкви! **24** Ті, що бояться Господа, вихваляйте Його! Все насіння Якова, прославте Його! Хай же Його боїться все насіння Ізраїля! **25** Бо Він не погордував ані не знехтував молитвою бідного, ані не відвернув від мене своє лице, і коли закликав я до Нього, вислухав мене. **26** Тобі моя похвала! Визнаватимуся Тобі у великій церкві! Віддам мої молитви перед тими, що Його бояться! **27** Їдять бідні і наситяться, і похвалять Господа ті, що Його шукають! Житимуть їхні серця навіки – віків! **28** Згадані будуть і повернуться до Господа всі кінці землі! І поклонять ся перед Ним всі батьківщини народів, **29** бо Господнє є царство, і Він володіє над народами! **30** З'їли і поклонилися всі товщі землі, перед ним припадуть всі, що сходять у землю. І моя душа для нього живе, **31** і моє насіння йому послужить! – сповістить Господеві майбутній рід. **32** І сповістять Його праведність народові, що народиться, те, що зробив Господь.

мт҃ѳ к҃з
мр҃ѳ і҃в
лк҃ѳ к҃г

мт҃ѳ к҃з
мр҃ѳ і҃в
лк҃ѳ к҃г
і҃ѡа д҃і

є҆вр҃ѳ в҃

1 22-ий псалом Давида.

Бог пасе мене, і нічого мені не забракне. **2** На місці з рясною зеленню, там Він мене поселив, вигодував мене при воді спокою, **3** повернув мою душу, Він мене настановив на стежки праведності задля його імені. **4** Бо якщо й піду посеред смертної тіні, не боятимуся зла, бо Ти є зі мною. Твоя палиця і посох твій, вони мене потішили. **5** Ти приготував переді мною трапезу, перед тими, що мене тривожать, Ти змастив мою голову олією. І твоя п'янка чаша для мене найкраща, **6** і твоє милосердя гнатиметься за мною всі дні життя мого, і я поселюся в господньому домі на довжину днів.

мт҃ѳ к҃з
мр҃ѳ і҃в
лк҃ѳ к҃г

єв. 2

1 23-ий псалом Давида. В перший *день* по суботі.

пс. 49 кор1. 10 *Господньою є земля і її повнота, вселенна і всі, що в ній живуть. **2** Він заснував її на морях і підготовив її на ріках. **3** Хто вийде на господню гору і хто стане на його святому місці? **4** Невинний руками і чистий серцем, який не взяв на безумність свою душу і не поклявся обманливо своєму ближньому, **5** цей одержить благословення від Господа і милостиню від Бога, свого Спасителя. **6** Це рід тих, що шукають Господа, що шукають лиця Бога Якова. **7** Візьміть брами, ваші князі, і підніміться, вічні брами, і ввійде цар слави! **8** Хто є цей цар слави? Господь кріпкий і сильний, Господь сильний на війні. **9** Візьміть брами, ваші князі, і підніміться, вічні брами, і ввійде цар слави! **10** Хто є цей цар слави? Господь сил, Він є цар слави!

(ѱлѡ̀ дв҃вѣ їг)[1], вѣ ѥ̂дінꙋ ѡ̀ сꙋботтъ· ѩ̀ (ѥ̂сть) землѧ̀, и̂ и̂сполнє́нїе ѥ̀гѡ̀. вселе́ннаѧ, и̂ вси живꙋ́щей на не́й· то́й на́ морѣ́хъ ѡ̂снова́лъ ю҆̀ ѥ̂сть, и̂ на рѣка́хъ ꙋ҆гото́валъ ю҆̀ ѥ̂сть· кто взы́детъ на́ го́рꙋ гн҃ю, [и̂ли][2] кто ста́нетъ на мѣ́стѣ ст҃ѣ́мъ ѥ̂го҆· непови́ненъ рꙋка́ма и̂ чи́стъ ср҃це́мъ, и̂́же не прїѧ́тъ на сꙋ́е дш҃ꙋ свою́, и̂ не кла́тсѧ ле́стїю и̂скренемꙋ своє́мꙋ· сі́и прїи́метъ бл҃вені́е ѡ̀ гⷭ҃а, и̂ мл҃тыню ѡ̀ бг҃а спⷭ҃а своє́го· сі́и ро́дъ и̂́щꙋщихъ [гⷭ҃а][3], и̂́щꙋщихъ лице бг҃а і҆а́ковлѧ· (-)[4] вꙁмѣ́тѣ врата кнѧ́зи ваша, и̂ вꙁмѣ́тесѧ вра́та вѣ́чнаѧ, и̂ вни́дет҃ цр҃ь сла́вы· кто ѥ̂сть сі́и цр҃ь сла́вы҆· гⷭ҃ь крѣпокъ и̂ си́ленъ, гⷭ҃ь си́ленъ вѣ бра́ни· вꙁмѣ́тѣ врата́ кнѧзи ва́ша, и̂ вꙁмѣ́тесѧ врата вѣ́чнаа, и̂ вни́детъ цр҃ь сла́вы· кто ѥ̂́сть сі́и цр҃ь сла́вы҆· гⷭ҃ь сила́х҃, то́и ѥ̂́сть цр҃ь славы·

ѱлѡ̀ мд҃ а҆ кори҃ і

1 24-ий псалом Давида. Слава...

катизма 4 Господи! До тебе я підняв мою душу, мій Боже! **2** На тебе я поклав надію. Хай навіки не буду засоромлений! Ані не висміять мене мої вороги! **3** Бо і всі, що Тебе терплять, не засоромляться. Хай засоромляться ті, що марно чинять беззаконня! **4** Господи! Об'яви мені твої дороги і навчи мене твоїх стежок! **5** Настанови мене на Твою правду і навчи мене! Бо Ти є Бог – мій спаситель, і я Тебе терпів ввесь день. **6** Згадай твої щедрості, Господи, і твої милосердя, бо вони відвіку, **7** не згадай гріх моєї молодості і мого незнання. За твоїм милосердям згадай мене, задля твоєї доброти, Господи. **8** Добрий і справедливий Господь. Через це покладе закон тим, що грішать в дорозі, **9** попровадить лагідних на суд, навчить своїх лагідних доріг. **10** Всі господні дороги – милосердя і правда тим, що шукають його завіт і його свідчення. **11** Задля твого імені, Господи, і відпусти мій гріх, бо є численний! **12** Хто є чоловік, що боїться Господа? Поставить йому закон в дорозі, яку побажав, **13** його душа поселиться в добрах і його насіння успадкує землю. **14** Господь – сила тих, що Його бояться! І Він об'явить їм його завіт! **15** Мої очі постійно до Господа, бо він вирве мої ноги із засідки. **16** Поглянь на мене і помилуй мене, бо я є єдинородний і бідний! **17** Журби мого серця помножилися, виведи мене з моїх бід! **18** Глянь на моє впокорення і на мій труд і відпусти всі мої гріхи! **19** Глянь на моїх ворогів, бо помно-

(ѱлѡ̀ дв҃вѣ, їѳ҃. (Сла́ва·)

кѣ҃ а҃ тебѣ гⷭ҃и вꙁдвиго́хъ дш҃ꙋ мою́, бе́ мо́и на́ тѧ ꙋповаⷯ҃, да не постыжꙋ́сѧ [вѣ вѣкъ][1]· ни посмѣю́ ми сѧ вра́зи мои́. и̂бо вси терпѧ́щеи̯ тѧ, не постидѧ́тсѧ· да постыдѧ́тсѧ безако́нꙋющеи̯ всꙋ́е· пꙋ́ти твоѧ̀ гⷭ҃и сказа́ни ми, и̂ стезя́мъ твои́мъ наꙋ́чи мѧ· настáви мѧ на и̂́стинꙋ твою́, и̂ наꙋ́чи мѧ· ꙗ̂́ко ты е̂си бг҃ъ спⷭ҃ъ мои́, и̂ тебе терпѣ́хъ вє́сь дн҃ь· помѧни́ щедро́тъ твои́хъ гⷭ҃и, и̂ ми́лости твоѧ, ꙗ̂́ко ѡ̀ вѣка́ сꙋ́ть· гр҃ѣхꙋ ю҆ности моеѧ̀ и̂ невѣ́дєнїѧ моє́го не помяни́. по мл҃ти твоеи̯ помѧни́ мѧ ты, ра́ди бл҃гости твоеѧ гⷭ҃и· бл҃гъ и̂ пра́въ гⷭ҃ь, сего́ ра́ди зако́нополо́житъ съгрѣшаю́щимъ на пꙋти́· наста́витъ кротки́ѧ на сꙋ́дъ, наꙋ́читъ кро́тъкїѧ пꙋте́мъ свои́мъ· вси пꙋтїе гⷭ҃ни мл҃ть и̂ и́стинна, вꙁыскаю́щимъ завѣта е̂го и̂ свѣдѣнїѧ е̂го· ра́ди и̂́мени твоє́го гⷭ҃и и̂ о҆чи́сти гр҃ѣ мои́, мно́гъ бо̀ е̂сть· кто е̂сть чл҃къ боꙗ́йсѧ гⷭ҃а҆; зако́нополо́житъ е̂мꙋ на пꙋти́ и̂́же и̂зво́ли· дш҃а е̂го въ бл҃гихъ вꙑ́двоитсѧ, и̂ сѣ́мꙗ е̂го наслѣ́дитъ зе́млю· держа́ва гⷭ҃ь боꙗ́щихсѧ е̂го, [-][2] и̂ завѣтъ е̂го и҆̀вѝтъ и̂̀мъ· о҆́чи моѝ выну́ къ гⷭ҃ꙋ, ꙗ̂́ко то́и и̂сто́ргнетъ ѡ̀ сѣти но́гъ мои́· приꙁри на́ мѧ, и̂ поми́лꙋи мѧ, ꙗ̂́ко ѥ̂ди́нородъ и̂ ни́щь е̂смь а҆́зъ· скорби́ ср҃ца моего ꙋ҆мно́жишасѧ, ѡ̀ бѣ́дъ мои́х҃ и̂зведи мѧ̀· ви́жь смире́нїе моѐ и̂ тр҃ꙋдъ мои́, и̂ ѡ҆̀пꙋстѝ всѧ̀ гр҃ѣхи моѧ̀· ви́жь врази́ моѧ, ꙗ̂́ко ꙋ҆мно́жишасѧ, и̂ ненавидѣ́нїемъ непра́вед-

ным вꙗзненавидѣша мѧ. сохранѝ дш҃у мою, и̑ їзбáви мѧ. да не постыжýсѧ, нáїко оу̑повахъ нá тѧ. незлóбивїи и̑ прáвїи прилѣплахýсѧ мнѣ, нáїко потерпѣ тѧ гⷭ҇и. избáви бж҃е їи҃лѧ ѿ всѣхъ скорбéй его.

(ѱалóмъ) (дв҃двъ, їѕ҃е)[1].

Оудѝ ми гⷭ҇и, нáїко а̑ незлóбою моéю ходúхъ. и̑ нá гⷭ҇а оу̑повáѧ не и̑знемогý. Искусѝ мѧ гⷭ҇и, и̑ и̑спытáй мѧ, раждезѝ оу̑трóбы моѧ, и̑ с҃рце мое. нáїко мл҃ть твоѧ пр҃е о҆чúма моúма ѣ҆сть, и̑ блгооу̑годúхъ въ и̑стинѣ твоéй. не сѣдóхъ съ сонмомъ сýетнымъ, и̑ съ законопрестýпными не вънúдý. вꙗзненавúдѣхъ цр҃кви лукáвнующихъ, и̑ съ нечестúвыми не сáдý. оу̑мыю в неповúнныхъ рукѣ мои̑, и̑ о҆бы́дý о҆лтáрь твóи гⷭ҇и. оу̑слы́шати [ми][2] гл҃а хвалы̀ [твоеѧ][3], и̑ повѣдати всѧ̀ чюдеса твоѧ. гⷭ҇и вꙗзлюбúхъ блголѣпїе дóмý твоегó, и̑ мѣ́сто всели́нїа слáвы твоеѧ. да не погýбúши съ нечестúвыми дш҃у мою, и̑ с мýжи кровéй живо҃т мои̑. и̑хъ (же) в рýкý безакóнїѧ, десни́ца и̑хъ спóлнисѧ мѕ҃ды. ѧ҆зъ же незлóбою моéю ходй҃, и̑збáви мѧ [гⷭ҇и][4] и̑ помúлýи мѧ. нога [-][5] моѧ̀ ста на правотѣ, въ цр҃квахъ блг҃вѧ тѧ гⷭ҇и.

1 25-ий псалом Давида.

Суди мене, Господи, бо я ходив в моїй незлобності! І, надіючись на Господа, не ослабну. **2** Випробуй мене, Господи, і досвідчи мене! Розпали мої нутрощі і моє серце, **3** бо твоє милосердя є перед моїми очима, і я добре вгодив у твоїй правді. **4** Я не сів з радою безумних і не ввійду з переступними, **5** я зненавидів церкву лукавих і не сяду з безбожними. **6** Умию мої руки в невинних і обійду твій жертовник, Господи, **7** щоб почути голос твоєї похвали і розповісти про всі твої чуда. **8** Господи! Я полюбив красу твого дому і місце поселення твоєї слави! **9** Не вигуби мою душу з безбожними і моє життя з чоловіками крові, **10** в руках же яких беззаконня – їхня правиця наповнилася дарів. **11** Я ж ходив в моїй незлобності, визволи мене, Господи, і помилуй мене! **12** Моя нога стала на правді, в зборах благословитиму Тебе, Господи!

(ѱл҃о) (дв҃двъ їѕ҃)[1], пре҃же помáзанїѧ.

Гⷭ҇ь просвѣщéнїе мое, и̑ спси́тель мои̑, кого́ сѧ оу̑бою҃; гⷭ҇ь защи́титель животу́ моемý, ѿ кого̀ сѧ оу̑страшу́; внегдѧ̀ приближáтисѧ на мѧ (злобýюще)[2], снѣ́сти плоти́и моихъ. о҆скорбля́ющеи̑ мѧ и̑ врáзи мои̑, тїи̑ и̑знемогóша, и̑ падóша. а҆́ще о҆полчи́тсѧ нá мѧ пóлкъ, не оу̑бои́тсѧ с҃рце мое. а҆́ще въстáнетъ нá мѧ брань, нáнь а҆́зъ оу̑повáю. є҆дúно просúхъ ѿ гⷭ҇а, то взыщу́, є҆́же жúти ми въ домý гⷭ҇и всѧ̀ дни̑ живота́ моегó, зрѣти ми красоты̀ гⷭ҇ня, и̑ посѣщáти цр҃ковь [сты́ю][3] є҆гó. нáїко съкры̀ мѧ въ кровѝ [своéмъ][4], в҃ днь зла моегó покры̀ мѧ в тáинѣ крóва своегó. на кáмень вꙁнесѐ мѧ, и̑ нн҃ѣ є҆ вꙁнесѐ главý мою на врагú моѧ. о҆быдо́, и̑ пожрохъ въ кровѣ є҆гó жертвý [хвалéнїѧ и̑ въсклицновéнїѧ][5], въспою́, и̑ пою́ гв҃и. оу̑слы́ши гⷭ҇и гл҃а мои̑, и̑мѥ́же възвáхъ. помúлýи мѧ, и̑ оу̑слы́ши мѧ. тебѣ рече с҃рце мое, [гⷭ҇а възы́щу. възыскà тебе лице моѐ][6], лицà твоегó гⷭ҇и възы́щу. не ѿврати лицà твоегó ѿ мене, [и̑][7] не оу̑клони́сѧ гнѣ́вомъ ѿ рабà твоегó. помощни́кѝ бýди, не ѿри́ни менѐ, и̑ не

1 26-ий псалом Давида. Перед помазанням.

Господь – моє просвітлення і мій Спаситель! Кого злякаюся? Господь – оборонець мого життя! Кого боятимуся? **2** Коли, чинячи зло, до мене наблизилися, щоб їсти моє тіло, ті, що мені завдають біль, і мої вороги, – вони знемогли і впали. **3** Якщо проти мене озброїться табір, – моє серце не злякається. Якщо повстане на мене війна, – я на Нього надіюся. **4** Одне я попросив у Господа, це шукатиму: щоб мені жити в господньому домі всі дні мого життя, бачити мені господню красу і відвідувати його святу церкву. **5** Бо Він мене сховав у своїй схованці в день мого зла, укрив мене в таємному місці своєї схованки, підняв мене вгору на камені. **6** І тепер ось підняв вгору мою голову проти моїх ворогів. Я обійшов і приніс жертву в його схованці, жертву похвали і радості. Заспіваю і співатиму Господеві. **7** Господи! Вислухай мій голос, яким я закликав! Помилуй мене і вислухай мене! **8** Тобі сказало моє серце: Шукатиму Господа! Тебе пошукало моє лице: Господи, шукатиму твоє лице! **9** Не відверни від мене твого лиця і не відхилися в гніві від твого раба! Будь моїм помічником, не

відкинь мене і не остав мене, Боже, мій спасителю! **10** Бо мій батько і моя матір покинули мене, а Господь мене прийняв. **11** Господи! Поклади мені закон на твоїй дорозі і провадь мене по правильній стежці задля моїх ворогів! **12** Не передай мене душам, що мені душкуляють, бо проти мене повстали неправедні свідки і неправедність собі збрехала. **13** Маю віру побачити господнє добро в землі живих. **14** Потерпи Господа! Будь мужнім і хай скріпиться твоє серце! І потерпи Господа!

Слава...

1 27-ий псалом Давида.

До тебе, Господи, я закличу! Мій Боже, не змовчи мені, щоб часом Ти не змовчав мені! І уподібнюся тим, що сходять до рову, **2** Господи. Вислухай голос мого благання, коли я помолюся до Тебе, коли я піднесу мої руки до святої твоєї церкви! **3** Не потягни мене з грішниками і не вигуби мене з тими, що роблять не-
єре. 9 праведне, *з тими, що говорять про мир зі своїми ближніми, а в їхніх серцях зло! **4** Господи! Дай їм за їхніми ділами і за лукавством їхніх починів! За ділами їхніх рук дай їм! Віддай їм їхню віддачу! **5** Бо вони не збагнули господніх діл та діл його рук. Знищиш їх і не відбудуєш їх. **6** Благословенний Господь, бо вислухав голос мого благання! **7** Господь – мій помічник і мій оборонець! На Нього надію поклало моє серце, і Він мені поможе – і моє тіло розцвіте, і добровільно визнаватимуся Йому! **8** Господь – сила свого народу і оборонець, є спасінням свого христа. **9** Спаси твій народ і поблагослови своє насліддя! І паси їх! І підніми їх навіки!

1 28-ий псалом Давида. Виходу шатра.

Принесіть Господеві, божі сини! Принесіть Господеві баранячих синів! Принесіть Господеві славу і честь! **2** Принесіть Господеві славу його імені! Поклоніться Господеві в його святому дворі! **3** Господній голос над водами! Бог слави загримів! Господь над великими водами! **4** Господній голос у силі! Господній голос у величі! **5** Господній голос – той, що нищить кедри! І Господь знищить ливанські кедри **6** і роздробить їх, наче ливанське теля, і улюблений, як однорогий син! **7** Голос Господа – той, що розділяє полумінь вогню! **8** Господній голос – той, що трясе пустинею! І Господь потрясе Кадійською пустинею! **9** Господній голос – той, що скрі-

Ѻстáви мене бе сп҃сúтелю мой· нáко ѿц҃ъ мои и̂ мáти моá Ѻстáвиста мá, г҃ь же вз҃приáтъ мá· закóноположи ми г҃и въ пу҃тú твоемъ, и̂ настáви мá на пу҃ть прáвыи, врáгъ монхъ рáди· не предáжь мене въ дш҃ахъ стужáющимъ ми, нáко въстáша нá мá свѣдѣтеле непрáведнїи, и̂ солгá непрáвда себѣ· (вѣрою)[1] ви́дѣти бл҃гаа г҃ня, на земли́ живы́х· потерпи́ г҃а, мужáйсѧ, и̂ да крѣпúтсѧ ср҃це твое, и̂ потерпи́ г҃а·

(слв҃)

(ѱлѳ҃) (дв҃ъ к҃з)[1].

Тебѣ г҃и вз҃ъ҆зовý, бж҃е мои не премолчи́ ѿ мене, да не когдá премолчúши ѿ менѐ, и̂ оу҆подóбюсѧ низходя́щ҃ымъ в ровъ҆. оу҆слы́ши [г҃и][2] гласъ моле́нїѧ моего́, е҆гдá молю́сѧ к тебѣ, внегдá вз҃дѣти мои́ рýцѣ мои́ к цр҃кви ст҃ѣи твоеи́· Не привлецы́ [мене][3] съ грѣшники (-)[4], и̂ съ дѣлáющими
єре. 9 непрáвдý не погýби мене, *глю́щими мúръ съ ближними свои́ми, зла́ же в҃ ср҃цы́ свои́хъ· Дáжь и̂мъ [г҃и][5] по дѣлóмъ и̂́хъ, и̂ по лýкáвствý (начинáнїѧ)[6] и̂́хъ· (-)[7] По дѣломъ рýкý и̂́хъ, дáжь и̂мъ, вз҃даждь вз҃данїе и̂́хъ и̂мъ· Ꙗ҆́ко не разýмѣша в дѣла г҃ня, и̂ в дѣла рýкý е҆го· Разорúши и̂́хъ, и̂ не съзúждеши и̂́хъ· бл҃венъ г҃ь, и҆́ко оу҆слы́ша гласъ моле́нїѧ моего́· г҃ь помо́щникъ мои, и̂ защúтитель мóи· На́нь оу҆повá ср҃це моѐ, и̂ помóже (мн҃и). и̂ процъвѣте плоть моá, и̂ во́лею моéю и҆сповѣмсѧ е҆мý· г҃ь оу҆тверже́нїе лю́демъ своимъ, и̂ защúтитель сп҃се́нїемъ х҃а своего́ е҆сть· Сп҃си лю҃ своѧ, и̂ бл҃гослови достоѧ́нїе своѐ, и̂ оу҆пасї҃ ѧ҆̀ и̂ вз҃мї҃ ѧ҆̀, до́ вѣка·

ѱлѳ҃ дв҃ъ к҃и)[1]· и҆схода сѣннаго.

Принесѣте г҃ви сы́нове бж҃їи, принесѣте г҃ви сы́ны о҆́вна· принесѣте г҃ви слáвý и̂ чéсть, принесѣте г҃ви слáвý и̂мени е҆го· Поклони́тесѧ г҃ви въ дворѣ ст҃ѣмъ е҆го· Гл҃а г҃нь на водá҃. бг҃ъ слáвы вз҃грѣмѣ, г҃ь на водáхъ мно́гахъ· гласъ г҃нь в крѣпости, гласъ г҃нь в велелѣпотѣ· Гл҃а г҃нь сокрýшáющаго кéдры, и̂ състрыéтъ г҃ь кéдры лїва́нскїѧ· и̂ и҆стъ҆нúтъ ѧ҆̀ и҆́ко телéць лѵ҆ва́нъскїи, и̂ вз҃любленныи и҆́ко сы́нъ е҆дúнорожь· Гла́съ г҃нь пресѣцáющаго плáмень о҆́гнѧ, гла́ г҃нь състрасáющаго пýстыню, и̂ състрасéтъ г҃ь пýстыню кадїúскýю· гла́съ г҃нь съвръшáющаго е҆лéни, и̂ ѿкрыéтъ дýбравы, и̂ въ цр҃кви е҆го всѧ́къ ктo

гл҃етъ сла́ву· г҃ь потопъ населя́етъ, и҆ сѣ-
дитъ г҃ь ц҃рь въ вѣкъ· г҃ь кр҃пость лю́демъ
свои́мъ да́стъ· г҃ь бл҃гословитъ лю́ди своя
ми́ромъ·

плює оленів і відкриє дубрави! І в його церкві кожний, що говорить славу! **10** Господь заселяє потоп і Господь сидить царем навіки! **11** Господь дасть силу своєму народові! Господь поблагословить свій народ миром!

(Псало́мъ двдвъ і҃д·
пѣсни о҆бновленїя хра́ма)[1]·

Прозне́сѹ тя г҃и, я҆́ко подъя́лъ мя́, и҆
не възвесели́лъ е҆си враго́въ мои́хъ о҆́ мнѣ·
г҃и бо́же мои́, възва́хъ къ тебѣ, и҆ і҆сцѣли
мя́· г҃и възве́лъ е҆си ѡ҆ а҆́да дш҃ю мою́,
спа́слъ ма е҆си ѡ҆ нижхожда́щихъ в ро́въ· По́йте
гв҃и пр҃пбнїи е҆го́, і҆ и҆сповѣ́дайте па́мѧ҆ ст҃ыня
е҆го́· Я҆́ко гнѣвъ въ я҆́ростїи е҆го́, и҆ живо́тъ въ
во́ли е҆го́· вє́черъ въдворі́ѧ плаⷣ, и҆ заѹ́тра ра́-
дость· Ѧ҆́зъ же рѣхъ въ о҆́билїи мое́, не под-
ви́жѹсѧ въ вѣкъ. г҃и во́лею твое́ю, пода́ждь
добро́ть моей си́лѹ· ѡ҆вратилъ же е҆си лица́
своего́, и҆ бы́хъ смѹщє́нъ· къ тебѣ г҃и възъзовѹ,
и҆ къ бг҃ѹ моемѹ помолю́сѧ. ка́ѧ по́льза в кро́ви
мое́й, внегда́ сходи́ти ми въ и҆́стлѣнїе? е҆да́
и҆сповѣ́сть ти сѧ пе́рсть, и҆ли възвѣ́ститъ
и҆́стинѹ твою́? слы́ша г҃ь, и҆ поми́лова мя́, г҃ь
бы́сть помо́щникъ мои́· Обрати́лъ е҆си пла́чъ
мой въ (ра́дость)[2] мнѣ, растерза́лъ е҆си вре́ти-
ще мое́, и҆ препоѧ́сал мя́ е҆си весе́лїемъ· я҆́ко да
въспое́тъ тебѣ сла́ва моя́, и҆ не ѹ҆милю́сѧ.
г҃и бо́же мои́, въ вѣки и҆сповѣ́мъ ти сѧ·
(Сл҃а.)

1 29-ий псалом Давида. Пісні відновлення храму.

2 Господи! Підніму Тебе вгору, бо Ти мене підняв і не розвеселив мною моїх ворогів. **3** Господи! Мій Боже, я закликав до Тебе – і оздоров мене! **4** Господи! Ти вивів мою душу з аду, спас мене від тих, що сходять до рову! **5** Співайте Господеві його преподобні і визнавайтеся пам'яті його святості! **6** Бо гнів – в його люті і життя – у його волі! Ввечорі замешкає плач і вранці – радість. **7** Я ж сказав в моїй щедрості: Не буду зрушений навіки! **8** Господи, твоєю волею подай силу моїй красі! Ти ж відвернув своє лице – і я став засмучений. **9** Господи, закличу до Тебе і помолюся до мого Бога! **10** Яка користь в моїй крові, коли я зійду в зітління? Чи земля Тобі визнаватиметься? Чи сповістить твою правду? **11** Господь почув і мене помилував! Господь став моїм помічником! **12** Ти повернув мій плач мені на радість! Ти роздер мій мішок і підперезав мене веселістю, **13** щоб Тобі заспівала моя слава! І не пожалію, Господи! Мій Боже, навіки Тобі визнаватимуся!

Слава...

(Ѱлѡ̀ дв҃въ, а҃· в҃ конє́цъ и҆стѹпленїѧ)[1]·

На́ тя г҃и ѹ҆пова́хъ, да не постыжѹ́сѧ
вѣ́къ, пра́вдою твое́ю и҆зба́ви мя́, и҆
і҆зми́ мя́· Приклони́ ко мнѣ ѹ҆хо твое́,
ѹ҆скорѝ и҆зва́ти мя́. бѹ́ди ми вѣ́ бг҃ъ
защититель, и҆ въ до́мъ прибѣжища спти
мѧ҆· я҆́ко дръжа́ва моа́, и҆ прибѣжище мое́ е҆си
ты̀, и҆ і҆́мени твоего́ ради наста́виши мя́, и҆
препита́еши мя́· и҆стр҃гнеши мя̀ ѡ҆ сѣти
сеа̀ ю́же съкры́ша ми, я҆́ко ты́ е҆си защи́титѣ
лѹ҃ и҆г мои́ [г҃и][2]. в҃ рѹцѣ твою́ предаю́ дх҃ъ мой· *Изба́вилъ мя́ е҆си г҃и бо́же и҆́стинѣ· възненави́-
дѣлъ е҆си храня́щаѧ сѹе́тнаа̀ затщє́е, а҆́зъ
же на́ г҃а ѹ҆пова́ѭ· възра́дѹюсѧ и҆ възвеселю́сѧ ѡ҆́
мл҃ти твое́й, я҆́ко призрѣлъ е҆си на смире́нїе
моѐ, спа́слъ е҆си ѡ҆ бѣ́дъ дш҃ю мою· и҆ не҃зи (ме-
нѐ затвори́лъ)[3] в҃ рѹка́хъ вра́жїѧ, поста́ви́ е҆си
на простра́нѣ но́зѣ мою̀. поми́лѹй мя г҃и, я҆́-
ко скорѣблю́. смѹти́сѧ ѡ҆ я҆́ро́сти о҆́ко моѐ,
дш҃а моа̀ и҆ ѹ҆тро́ба моа̀· Я҆́ко и҆счезѐ въ болѣ-
зни живо́тъ мой, и҆ лѣта моя̀ въ воздыха́нї-

лук. 23

1 30-ий псалом Давида. На кінець. Захоплення.

2 На тебе, Господи, я поклав надію! Хай не засоромлюся навіки. Спаси мене твоєю праведністю і визволи мене! **3** Прихили до мене твоє вухо! Поспішися спасти мене! Будь мені за Бога-оборонця і за дім захисту, щоб мене спасти. **4** Бо моєю силою і моїм захистом є Ти! Й задля твого імені мене попровадиш і мене вигодуєш, **5** вирвеш мене з цієї засідки, яку мені сховали. Бо Ти є моїм оборонцем, Господи! **6** У твої руки передаю мій дух. *Ти по правді мене спас, Господи, Боже! **7** Ти зненавидів тих, що даремно бережуть марноту, я ж на Господа поклав надію. **8** Зрадію і розвеселюся твоїм милосердям, бо Ти глянувся на моє впокорення, спас від бід мою душу **9** і не замкнув мене у ворожих руках. Ти поставив мої ноги на широкому місці, **10** помилуй мене, Господи, бо болію! Від гніву стривожилося моє око, моя душа і моє лоно, **11** бо моє життя зникло в болі і мої роки в стогонах, в бідноті обезсилилася моя сила і мої кості стривожи-

лися. **12** Для всіх моїх ворогів я став погордою і то дуже моїм сусідам і страх моїм знайомим. Ті, що мене бачать, геть від мене втекли, **13** я забутий, наче мрець, від серця я став, наче знищений посуд, **14** бо я почув випоминання численних, що живуть довкруги. Коли вони збиралися разом проти мене, вчинили раду, щоб взяти мою душу, **15** я ж на Тебе, Господи, поклав надію. Я сказав: Ти є мій Бог! **16** В твоїх руках мій жереб. Спаси мене з руки моїх ворогів і від тих, що мене переслідують! **17** Засяй твоїм лицем на твого раба! Спаси мене у твоєму милосерді! **18** Господи! Хай не засоромлюся, бо я закликав до Тебе! Хай засоромляться безбожні і зійдуть до аду! **19** Німими хай стануть обманливі губи, що говорять проти праведного беззаконня на гордощах і в погорді! **20** Яке велике множество твоєї доброти, Господи, яку Ти сховав тим, що Тебе бояться, вчинив тим, що поклали надію на Тебе перед людськими синами! **21** Схорониш їх у схованці твого лиця від людського клопоту, покриєш їх у сховці від нарікань язиків. **22** Благословенний Господь, бо подиву гідним показав своє милосердя на оточеному місті! **23** Я ж сказав у моїм подиві: Я відкинений від лиця твоїх очей! Через це Він вислухав голос мого благання, коли я до Тебе закликав. **24** Полюбите Господа, всі його преподобні, бо Господь шукає правду і віддає з надвишком тим, що горде чинять! **25** Будьте мужні і хай скріпиться ваше серце, всі ви, що надієтеся на Господа!

ихъ· Ѝзнеможе ни҃щетою кр҃пость моѧ, и҆ кость моѧ смꙋтѝшасѧ· ѿ всѣхъ враго́въ мои́хъ бы́хъ поношенїе, и҆ съсѣдо́мъ моимъ зѣло, и҆ стра́хъ зна́емымъ мои́мъ· ви́дѧщей мѧ во́нъ бѣжа́ша ѿ мене, забве́ бы́хъ ꙗ҆́ко ме́ртвъ ѿ ср҃ца· Бы́хъ ꙗ҆́ко сосꙋдъ погꙋбленъ, ꙗ҆́ко слы́шахъ гаженїе мно́гихъ живꙋщи҃ѧ о҆кр҃тъ. внегда҃ събира́тисѧ и҃мъ вкꙋпѣ на́ мѧ, прїа́ти дш҃ꙋ мою съвѣщава́ша· ѧ҆зъ же на тѧ [г҃и оу҆пова́хъ][4]· рѣхъ ты҆ е҆си бг҃ъ мои, въ рꙋкꙋ твоею [жр҃бїи][5] мои́· Ѝзбави́ мѧ и҃з рꙋки враго́въ мои́хъ, и҆ ѿ гоня́щихъ мѧ· Просвѣти҆ лице твое на раба҃ твоего́, спаси мѧ ми́лостїю твое́ю. г҃и да не постыжꙋсѧ, ꙗ҆́ко призва́хъ тѧ· да постидѧтсѧ нечестиви́и҆, и҆ сни́дꙋтъ въ а҆́дъ· Ѹ҆стнѣмы да бꙋдꙋ́т оу҆стны҆ лестивы́ѧ, глюща́ѧ на пра́веднаго бе҃зако́нїе, гордыне́ю и҆ оу҆ничиже́нїемъ· Ко́ль мно́го мно́жество бл҃гости твоеѧ г҃и, а҆́же съкры́лъ е҆си боѧ́щимсѧ тебѣ҃. съдѣ́лалъ е҆си оу҆пова́ющимъ на́ тѧ, пре҃ сы́ны человѣ́ческими· Съкры́еши и҃, в таи́нѣ лица҃ твоего, ѿ мѣтежа́ человѣ́ска· Покры́еши и҃хъ въ кровѣ ѿ пре́рѣканїѧ ѧ҆зы́къ· Бл҃гословѐнъ г҃ь, ꙗ҆́ко оу҆дивѝ мл҃ть свою҆ въ гра́дѣ о҆бстоа́нїѧ· ѧ҆зъ же рѣхъ въ и҃зступле́нїи мое́мъ, ѿвержѐнъ е҆́смь (-)[6] ѿ лица҃ о҆чїю твое́ю· Сего́ ра́ди (оу҆слы́ша)[7] гл҃а мл҃твы моеѧ҃, въ҆негда҃ въ҆зва́хъ к тебѣ· въ҆злюби́те г҃а вси҆ пр҃бнїи҆ е҆го, ꙗ҆́ко и҃стины҆ въ҆зыска́етъ г҃ь, и҆ въ҆здае́тъ и҃зли́шна творя́щимъ го҆рдыню· Мꙋжа́йтесѧ, и҆ да кр҃бпи́тсѧ ср҃це ва́ше, вси҆ оу҆пова́ющеи҆ на́ г҃а·

1 31-ий псалом Давида. Розуму.

рим. 4 *Блаженні ті, яким відпущено беззаконня і яким прикрито гріхи! **2** Блаженний чоловік, якому Господь не зачислить гріха, і немає обмани в його устах! **3** Бо я замовк, мої кості постарілися від того, що я кликав цілий день, 4 бо вдень і вночі на мені затяжіла твоя рука. Я повернувся на терпіння, коли мене прошило терня, **5** я пізнав мій гріх і не покрив моє беззаконня, я сказав: Визнаю Господеві проти себе моє беззаконня! І Ти відпустив безбожність мого серця. **6** За це до Тебе помолиться всякий преподобний в належному часі, однак в потопі численних вод вони до нього не наближаться. **7** Ти є моя схованка від болю, що мене оточив! Моя радосте, визволи мене від тих, що мене оточили! **8** Врозумлю тебе і наставлю тебе на цю дорогу, якою підеш, закріплю на тобі мої очі. **9** Не будьте такими, як кінь і осел, в яких немає

(ѱало́мъ) (дв҃дъ, а҃)[1], ра́зꙋма·

рм҃ а҃

Блаже́ни,* и҃мже ѿпꙋсти́шасѧ бе҃зако́нїѧ, и҆ и҃мже прикры́шасѧ гр҃бси҆· Бл҃же́нъ мꙋ́ж, е҆мꙋже не вмѣтни́тъ г҃ь гр҃бха҃, ниже е҆́сть въ оу҆стѣхъ е҆го лесть· ꙗ҆́ко оу҆молча́хъ, о҆бетша́ша ко́сти моѧ҃, зовꙋщꙋ ми в҃есь дн҃ь· ꙗ҆́ко дн҃ь и҆ нощь о҆тагото́ на мнѣ рꙋка твоѧ҃, въ҆звратихъсѧ на́ страсть е҆гда҃ оу҆нъзе́ [ми][2] те́рнъ· [-][3] Бе҃зако́нїе моѐ познаѧ҃, и҆ гр҃бха моего́ не покры҃· рѣхъ, и҃сповѣмъ на́ мѧ бе҃зако́нїе моѐ г҃ви, и҆ ты҆ ѿпꙋсти́лъ е҆си нечестїе [ср҃ца][4] моего́· [-][5] За то҃ помо́литсѧ [к тебѣ всѧ́къ преподо́бный][6], въ вре́мѧ бл҃гопотре́бно· О҆ба́че в потопѣ во́дъ мно́гъ, к немꙋ не приближатсѧ҃· Ты҆ [е҆си прибѣжище моѐ][7] ѿ скорби о҆держа́щаѧ мѧ, радости моѧ҃ и҃зба́ви мѧ ѿ о҆быше́дъшихъ мѧ҃· [-][8] въ҆разꙋмлю҃ тѧ, и҆ наставлю҃ тѧ на пꙋть сеѝ во́ньже по́идеши, оу҆твержꙋ на тѧ о҆́чи мои҃· Не бꙋ-

дѣте ꙗ҆́ко конь и҆ мѣ́сѣкъ, и҆́мъже нѣ́сть ра́зума· Бро́здами и҆ оу҆здо́ю челюсти и҆́хъ въста́гнеши, не приближа́ющимсѧ к тебѣ· Мно́ги ра́ны грѣ́шному, оу҆пова́ющаго же на̀ ГА҃ мл҃ть о҆́бы́детъ· весели́тесѧ о҆́ ГЂ, и҆ ра́дуитесѧ пра́ве́нїи, и҆ хвали́тесѧ вси пра́вїи сэ́рцемъ·

(Сла҃·)

(ѱало҃) (дв҃вѣ҃. лв҃)[1], (неѻпи́санъ ѿ е҆вре́и).

ка҃ е҆ Ра́дуи́тесѧ пра́ведніи о҆́ ГЂ, пра́вымъ подоба́е҆ похвала̀· И҆споведа́йтесѧ гв҃и въ гу́сле́х, въ ѱалты́ри десѧтострунны҃мъ по́йте е҆мꙋ· въспо́йте е҆мꙋ пѣ́снь но́вꙋ, до́брѣ по́йте (е҆мꙋ)[2] съ въскліца́нїемъ· Ꙗ҆́ко право сло́во гн҃е, и҆ вса дѣ́ла е҆го въ вѣ́рѣ· лю́битъ мл҃тиню и҆ сꙋ́дъ [ГЂ][3], мл҃ти гн҃а и҆сполнь земла̀· *Словесе́мъ гн҃имъ нб҃са оу҆тверди́шасѧ, и҆ дх҃омъ оу҆стъ е҆го вса сила и҆́хъ· Събира́ѧ ꙗ҆́ко мѣхъ воды мо҃рскіѧ, полага́ѧ въ скро́вищи҃ бе҃зны· да оу҆бои́тсѧ ГА҃ вса̀ земла, ѿ негоже подви́жатсѧ всѝ живꙋщеи҆ ѡдн҃ бі҃ на вселе́ннѣи· *Ꙗ҆́ко то́и рече, и҆ бы́ша. то́и повелѣ, и҆ създа́шасѧ. ГЂ разараѧ́етъ совѣты а҆́зы́комъ, ѿмѣта́етъ же мы́сли лю́демъ, и҆ ѿмѣта́етъ совѣты кнѧзь· Совѣт же гн҃ь въ вѣки пребыва́етъ, помы́шле́нїѧ сэ́рца е҆го в родъ и҆ родъ· Бл҃же́нъ ꙗ҆́зыкъ, е҆мꙋ́же е҆́сть ГЂ бг҃ъ е҆го, лю́ди а҆́же и҆́збра̀ въ достоа́нїе себѣ· Съ нб҃сѐ призрѣ ГЂ, видѣ всѧ̀ сы́ны человѣ́ческіѧ· Съ гото́ваго жили́ща своего҆ призрѣ на вся̀ живꙋ́щаѧ на землѝ· съ҆здавы́и на е҆ди́нѣ сэ́рца и҆́хъ, разꙋмѣва́ѧѝ на вся̀ дѣ́ла и҆́хъ· не спасе́тсѧ цр҃ь мно́гою силою, и҆ и҆споли́нъ не спасе́тсѧ мно́жествѡ҃ сы́лы своеѧ̀· ло́жь конь въ спасе́нїе, въ мно́жествѣ же сы́лы своеѧ̀ не спасе́тсѧ· се҆ о҆́чи гн҃и на боѧ́щаѧсѧ е҆го, оу҆пова́ющаѧ на мл҃ть е҆го, и҆зба́вити ѿ съмр҃ти дш҃а и҆́хъ, и҆ препита́ти и҆́хъ въ гладѣ· дш҃а [же][4] на́ша чаѧ́етъ ГА҃, ꙗ҆́ко помо́щьникъ и҆ защи́тникъ на́шь е҆́сть· ꙗ҆́ко о҆́ немъ въсзвесели́тсѧ сэ́рце на́ше, и҆ въ и҆́ма стѣ́е е҆го оу҆пова́хомъ· бꙋ́ди [гн҃и мл҃ть твоа҃][5] на насъ, ꙗ҆́коже оу҆пова́хомъ на́ тѧ·

1 32-ий псалом Давида. Не описаний євреями.

Радійте в Господі, праведні! Праведним належиться похвала! **2** Визнавайтеся Господеві в гуслях! На десятиструннім псалтирі Йому співайте! **3** Співайте Йому нову пісню, гарно Йому співайте, з окликом! **4** Бо господнє слово праведне і всі його діла в вірі. **5** Господь любить милосердя і суд, земля повна господнього милосердя. **6** *Господнім словом закріпилися небеса і духом його уст вся їхня сила. **7** Він, наче в бурдюк, збирає морські води, кладе в скарбниці безодні. **8** Хай боїться Господа вся земля! Від нього хай зрушаться всі, що живуть у вселенній! **9** *Бо Він сказав – і сталося, Він наказав – і повстало. **10** Господь розбиває ради народів, відкидає ж помисли народів і відкидає ради князів, **11** рада ж господня залишається навіки, задуми його серця з роду і до роду. **12** Блаженний народ, якому Господь є його Богом, народ, якого Він вибрав собі в наслідя! **13** З неба поглянув Господь – побачив всіх людських синів. **14** Поглянув зі свого готового мешкання на всіх, що живуть на землі, **15** Він, що наодинці зліпив їхні серця, що знає всі їхні діла. **16** Цар не спасається численною силою, і велетень не спасається численністю своєї сили, **17** марний кінь для спасіння, а в множестві його сили *людина* не спасеться. **18** Ось господні очі на тих, що Його бояться, що поклали надію на його милосердя, **19** щоб спасти їхні душі від смерті і перегодувати їх у голоді. **20** А наша душа очікує Господа, бо Він є нашим помічником і оборонцем, **21** бо в ньому розвеселиться наше серце. І ми поклали надію на його святе ім'я. **22** Господи! Хай твоє милосердя буде на нас, так як ми поклали надію на тебе!

катизма 5

мой1. 1

юдт. 16

(ѱало́м҃) (дв҃вѣ҃ лг҃)[1], въ҆негда и҆змѣнѝ лице свое пр҃е҆ а҆вимеле́ха. и҆ ѿпусти е҆го, и҆ ѿи҆де·

Бл҃гословлю ГА҃ на всѧ́ко вр҃ѣмѧ, вы́ну хвала̀ е҆го въ оу҆стѣ́хъ мои́хъ· о҆́ ГЂ похва́литсѧ дш҃а моѧ, да́ оу҆слы́шатъ кро҃ці́и, и҆ въсзвеселѧтсѧ· въсзвели́чите ГА҃

1 33-ий псалом Давида. Коли він перемінив своє лице перед Авимелехом, і *той* його відпустив, і він відійшов.

2 Поблагословлю Господа в усякому часі! його похвала завжди в моїх устах! **3** В Господі похвалиться моя душа! Хай почують лагідні і розвеселяться! **4** Звеличте Господа зі мною! І

разом піднесемо вгору його ім’я! **5** Я пошукав за Господом – і Він мене вислухав і визволив мене з усіх моїх скорбот. **6** Приступіть до Нього і просвітіться – і ваші лиця не засоромляться. **7** Цей бідний закликав – і Господь його вислухав і спас його з усіх його скорбот. **8** Господній ангел отабориться довкруг тих, що Його бояться, і визволить їх. **9** Закуштуйте і побачите, що Господь добрий. Блаженний чоловік, що поклав надію на Нього! **10** Бійтеся Господа, всі його святі, бо немає браку в тих, що Його бояться! **11** Багаті збідніли і зголодніли, а ті, що шукають Господа, не будуть позбавлені всякого добра. **12** Ходіть, діти, послухайте мене, навчу вас господнього страху! **13** *Хто є чоловік, що бажає життя, що любить бачити добрі дні? **14** Спини твій язик від зла і твої губи, щоб не говорити обмани. **15** Відвернися від зла і зроби добро, шукай миру і женися за ним. **16** *Господні очі на праведних і його вуха на їхнє благання! **17** Господнє ж лице на тих, що чинять зло, щоб вигубити з землі їхню пам’ять! **18** Праведні закликали – і Господь їх вислухав і визволив їх з усіх їхніх бід. **19** Господь близький до тих, що побиті серцем, і спасе лагідних духом. **20** Численні скорботи в праведних. І з них усіх їх визволить Господь! **21** Господь оберігає всі їхні кості, ані одна з них не поломиться. **22** Смерть грішників люта. І ті, що ненавидять праведного, згрішать. **23** Господь спасе душі своїх рабів. І не згрішать всі, що на нього поклали надію.

Слава...

пет1. 3

сир. 15

1 34-ий псалом Давида.

Господи! Суди тих, що мене кривдять! Воюй з тими, що воюють проти мене! **2** Візьми зброю і щит і встань мені на поміч! **3** Витягни зброю і загороди тим, що мене переслідують! Скажи моїй душі: Я є твоє спасіння! **4** Хай завстидаються і засоромляться ті, що шукають мою душу! Хай повернуться назад і завстидаються ті, що задумують зло на мене! **5** Хай стануть, наче порох перед лицем вітру, і господній ангел хай завдає їм біль! **6** Хай їхня дорога буде темрява і ховзання! І господній ангел хай їх переслідує! **7** Бо дарма сховали від мене згубу своєї засідки, даремно гнобили мою душу. **8** Хай на нього найде сіть, якої не знає! І лов, який він сховав, хай його захопить! І в сіть хай впаде до неї! **9** Моя ж душа зрадіє в Господі, розвеселиться у твоїм спасінні! **10** Всі мої кості скажуть: Господи! Господи! Хто подібний до

съ мною, и̂ възнесемъ и̑ма є̂го вкупѣ· възыскахъ гⷣа, и̂ оу̑слы́ша ма· и̂ ѿ вс҃ѣхъ [скорбе́й]2 мои́хъ и̑зба́ви ма· пристꙋпи́те к немꙋ, и̂ просвѣти́тесѧ, и̂ ли́ца ва́ша не постыдѧтсѧ· є̂е ни́щїи възва̀, и̂ гⷣь оу̑слы́ша и̑, и̂ ѿ вс҃ѣхъ скорбе́й є̂го сп҃се и̑· ѻ̀полчитсѧ а҃гг҃лъ гн҃ь ѻ̀крестъ бои́щихсѧ є̂го, и̂ и̑зба́витъ и̑. вкꙋси́те, и̂ ви́дите, ꙗ́ко бл҃гъ гⷣь. бл҃же́нъ мꙋ́жъ, и̑же оу̑пова́етъ нань· бо́итесѧ гⷣа [вси]3 сті́и є̂го, ꙗ́ко нѣ́сть лише́нїѧ боѧ́щимсѧ є̂го· бога́тїи ѻ̀бнища́ша и̂ възалка́ша. взыска́ющїѝ же гⷣа, не лишатсѧ ѿ вс҃ѣкого бл҃га· (-)4 прїидѣ́те ча́да, послꙋша́йте мене, страху́ гн҃ю наоу̑чю ва̀· *кто є̂сть человѣ́къ хотꙗ́й живо́ти, люба́й дни̑ ви́дѣти бл҃ги;· оу̑держи́ ѩ̀зыкъ свои́ ѿ зла̀, и̂ оу̑стнѣ своѝ є̂же не глаго́ли лъсти́· оу̑клони́сѧ ѿ зла̀, и̂ сътвори́ бл҃го· взыщи́ ми́ръ, и̂ поженѝ и̑. *о́чи гн҃и на пра́ведныѧ, и̂ оу̑ши́ его̀ въ моли́твꙋ и̑́хъ· лице́ же гн҃е на творѧ́щаѧ зла́ѧ, є̂же потреби́ти ѿ зе҃млѧ па́мать и̑́хъ· възва́ша пра́вєнїѝ, и̂ гⷣь оу̑слы́ша и̑, и̂ ѿ вс҃ѣхъ печа́лей и̑, и̑зба́ви и̑́хъ· бли́зъ гⷣь сокрꙋше́нныѣ҆ сре҃цемъ, и̂ смире́ныѧ дх҃омъ сп҃се́· мно́гы ско́рби пра́ведныимъ, и̂ ѿ вс҃ѣ҆ и̑́хъ и̑зба́витъ ѧ̀ [гⷣь· храни́тъ гⷣь]5 въсѧ ко́сти и̑́хъ, ни є̂ди́на ѿ нихъ, не сокрꙋши́тсѧ· смⷬ́рть грѣ́шникѡ҆̀ люта̀, и̂ ненави́дѧщеи̑ пра́веднаго прегрѣшатъ· и̑зба́витъ гⷣь дш҃а рабъ свои́хъ, и̂ не прегрѣшатъ вси̑ оу̑пова́ющеи̑ на́нь·

(Сла́ва)

(ѱало́мъ) (давы́довъ, а҃д)1·

Оу̀ди гⷣи ѻ̀бида́щаѧ ма, възбранѝ борю́щаѧ ма· прїимѝ ѻ̀ружїѐ и̂ щитъ, и̂ въста́ни въ по́мощь мою· и̑зсꙋни (ѻ̀ружїѐ)2, и̂ заврѝ сопроти́в҃ гонѧщихъ ма̂· рцы̀ дш҃и̑ моеи̑, сп҃сенїѐ твоѐ [є̂смь а́зъ]3· да постыдѧ́тсѧ, и̂ посрамѧ́тсѧ и̑щꙋщеи̑ дш҃ꙋ мою· да възвратѧ́тсѧ въспѧть, и̂ постыдѧтсѧ мыслѧщеи̑ ми зла́ѧ. да бꙋ́дꙋть ꙗ́ко прахъ пре́дъ лицемъ вѣ́трꙋ, и̂ а҃гг҃лъ гн҃ь ѻ̀скорбла́ѧ и̑́хъ· бꙋ́ди пꙋть и̑̀ тма́ и̂ полꙁъкъ, и̂ а҃гг҃лъ гн҃ь погоня́а и̑́хъ· ꙗ́ко въсꙋѐ скры́ша ми̑ пагꙋбꙋ сѣтѝ своеи̑, въсꙋѐ поноси́ша дш҃и̑ моеи̑· да прїи́детъ (є̂мꙋ)4 сѣть ю҃же не (съвѣ́сть)5, и̂ ловитва ю҃же (скры)6, да ѻ̀бъи́метъ (и̑)7, и̂ в сѣть да (въпаде́тсѧ)8 въ ню̀· дш҃а же моѧ възра́дꙋетсѧ ѻ̀ гⷣѣ, възвеселитсѧ ѻ̀ сп҃се́нїи [твоемъ]9· въсѧ̀ ко́сти моѧ рекꙋтъ, гⷣи [гⷣи]10, кто̀ подо́бенъ тебѣ҆; и̑з-

бавлѧа́нїи ни́ща и҃з рукъ крѣпльши́хъ ѣ҆го, и҃ ни́ща и҃ оу҆бо́га ѿ расхыща́ющихъ ѣ҆го· (въста́ша)[11] [ми][12] свѣдѣтеле непра́ведни, на҃́же не вѣдахъ въпраша́хѹ мѧ· възда́ша ми лѹка́вая вмѣ́сто бла́га, и҃ безчадїе дш҃и мое́й· а҃́зъ же въ немощи́хъ мои́хъ во вре́мѧ сѣтова́нїа мои́хъ во вре́мѧ сѣтова́нїа мои́хъ во вре́мѧ сѣтова́нїа

людей і скотину! **8** Як Ти помножив твоє милосердя, Боже! Людські ж сини надіються в схованці твоїх крил, **9** і вони очманіють від багатств твого дому. І Ти напоїш їх потоком твоєї їжі, **10** бо в Тебе джерело життя. В твоїм світлі побачимо світло! **11** Додай твоє милосердя тим, що Тебе знають, і твою праведність тим, що праведні серцем! **12** Хай до мене не прийде нога гордощів! І рука грішних хай мене не зрушить! **13** Там впали всі ті, що роблять беззаконня, відкинуті були і не можуть встати.

Слава...

твою бже· сновε же чл҃тїи въ кровь крилу твоεю надѣютсѧ· (и҃) оу҃пиютсѧ ѡ҃ ѻ҆биліа дому твоεго, и҃ потоцѣ пища твоεѧ напои҃ши и҃хъ· ꙗко ѡ҃ тебε и҃сточникъ животу, въ свѣтѣ твоεмъ оу҃зр҃и҃ свѣтъ· пробави м҃лть твою вѣдущим т҃ѧ, и҃ правду твою правы҃и ср҃цемъ· да не прїидетъ мнѣ нога҃ гордына҃ѧ, и҃ рука҃ грѣшничѧ да не по҃вi҃житъ мене. тамо падоша [вси]3 дѣлающεи҃ беззакоνїε, и҃зринове҃ни бышα, и҃ не могутъ стати·

(Слава)

1 36-ий псалом Давида

при. 23 і 24 Не* ревнуй тим, що чинять лукаве, ані не завидуй тим, що чинять беззаконня! **2** Бо швидко зісохнуть, наче трава, і швидко відпадуть, наче зелене зілля. **3** Надійся на Господа і чини добре! І засели землю, і пастимешся в її багатстві. **4** Звеселися в Господі, і Він дасть тобі прохання твого серця. **5** Відкрий Господеві твою дорогу і повір в Нього, і Він зробить **6** і виведе твою праведність, як світло, і твій суд, наче полудень. **7** Підкорися Господеві і ублагай Його. Не ревнуй тому, кому веде в його дорозі, людині, що чинить переступ. **8** Спинися від гніву і покинь лють, не ревнуй чинити лукаве. **9** Бо ті, що чинять переступ, будуть вигублені, *а ті, що терплять Господа, ті успадкують землю. **10** І ще трохи – і грішника не буде. І шукатимеш його місце, і не знайдеш. **11** Праведні ж успадкують землю і насолодяться множеством миру. **12** Грішник наглядатиме за праведним і заскрегоче на нього своїми зубами. **13** Господь же його висміє, бо наперед бачить, що його день прийде. **14** Грішники витягнули меч, натягли свій лук, щоб пострілити бідного й убогого, зарізати праведних серцем. **15** Хай їхня зброя ввійде в їхнє серце і хай їхні луки будуть знищені! **16** Краще мало праведному, ніж велике багатство грішників! **17** Бо рамена грішників будуть знищені, а Господь скріплює праведних. **18** Господь знає дороги непорочних, і їхнє насліддя буде навіки, **19** не засоромляться в поганому часі і наситяться в днях
ic. 51 голоду. **20** *Бо грішники згинуть, а разом *з ними* господні вороги, *коли* вони прославляться і піднімуться вгору. Зникаючи, вони щезли, наче дим. **21** Грішник позичає і не повертає, а праведник милосердиться і дає. **22** Бо ті, що Його благословляють, успадкують землю, а ті, що Його проклинають, будуть вигублені. **23** У Господі випрямлюються кроки люди-

(ѱл҃ѳ) (двв҃ъ· л҃ѕ)1·

Не* ревнуй лукавнующ҃и҃, ниже завиди творащимъ беззаконїε· зане ꙗко трава скоро и҃спъшутъ, и҃ ꙗко зелїε злака скоро ѡ҃падутъ· оу҃повай на г҃а, и҃ твори҃ благостыню· и҃ насели҃ землю, и҃ оу҃пасе҃шисѧ в богатьствѣ ѥ҃ѧ· наслади҃сѧ г҃ви, и҃ дастъ т҃и проше҃нїε ср҃ца твоεго. ѡ҃кры҃и къ г҃у путь твой, и҃ оу҃повай на҃нь, и҃ той сътвори҃тъ· и҃ і҃зведе҃тъ ꙗко свѣтъ правду твою, и҃ судбу твою ꙗко полудне· повинисѧ г҃ви, и҃ умоли҃ и҃· не ревнуй спѣющему пут҃ѣ свои҃м҃, чл҃ку творащему законопреступле҃нїε· престани ѡ҃ гнѣва, и҃ ѻ҆стави ꙗрость, не ревнуй ѥ҃же лукавновати· ꙗко лукавнующεи҃ потребатсѧ· *терпа҃щеи же г҃а, тїи наслѣдятъ зе҃млю· и҃ ѥ҃ще мало, и҃ не будетъ грѣшника, и҃ възы҃щеши мѣ҃ста ѥ҃го, и҃ не ѻ҆бра҃щеши· праведницы же наслѣда҃тъ зе҃млю, и҃ насладатсѧ ѻ҆ мно҃жествѣ мира҃· назира҃етъ грѣшныи праведнаго, и҃ поскреже҃щетъ на҃нь зубы҃ свои҃ми· г҃ь же посмѣ҃тсѧ ему, ꙗко про҃зритъ, ꙗко прїиде дн҃ь ѥ҃го· (ѻ҆ружїе)2 и҃звлекоша грѣшници, напрагоша лукъ свои҃· състрѣла҃ти нища и҃ оу҃бога, закла҃ти права҃ѧ ср҃цемъ. (ѻ҆ружїе)3 и҃хъ внидетъ въ ср҃ца и҃хъ, и҃ луцы и҃хъ съкрушатсѧ· лу҃че мало пра҃вѣ҃нику, паче богатьства грѣшныхъ многа· ꙗко мы҃шца грѣшныхъ съкрушатсѧ, оу҃твержа҃ет же праведны҃ѧ г҃ь· съвѣсть г҃ь пути непороч҃ныхъ, и҃ достоя҃нїε и҃хъ, в вѣкъ будетъ· не простыдатсѧ въ врема люто, и҃ въ дн҃ехъ гла҃да насытатс҃ѧ, *ꙗко грѣшницы погибнут҃. вра҃ги же г҃и҃ куп҃но, просла҃витисѧ и҃ и҃ вънести҃, и҃счеза҃юще ꙗко дымъ и҃счезо҃ша· заи҃млетъ грѣшныи, и҃ не вънезвраща҃етъ. пра҃ведныи же, щедритъ и҃ даѥ҃тъ· ꙗко бл҃ващεи҃ ѥ҃го наслѣда҃ зе҃млю, клену҃щеи же ѥ҃го потреба҃сѧ. ѡ҃ г҃а стопы чл҃ку и҃спра҃вятсѧ, и҃ пути҃ ѥ҃го вънехо҃щетъ [ѕѣло]4·

при. 23 і 24

мат. 5

ic. 51

ѥгда сѧ падéтъ, не разбїéтсѧ, нáко гь̃ покрѣплѧéтъ рукý ѥго· ю҃ношїи бых҃ъ, йбо състáрѣхсѧ, *и̂ не видѣх҃ъ прáведника ѡ҃ставлена, ниже сѣмени ѥго просѧща хлѣбы· весь дн҃ь милýетъ и̂ взаймъ даéтъ [прáведный][5], и̂ сѣмѧ ѥго въ бл҃гословéнїи бýдетъ· ѡ҃клонúсѧ ѿ̀ злà, и̂ сътворѝ бл҃го, и̂ вселúсѧ въ вѣкъ вѣка· нáко гь̃ любитъ сýдъ, и̂ не ѡ҃ставúтъ прп̃бныхъ свои̂хъ, въ вѣкы сохранѧ́тсѧ· безаконницы же йждентсѧ· и̂ сѣмѧ нечестúвыхъ потребúтсѧ, правд̃ницы же наслѣдятъ зéмлю, и̂ вселѧ́тсѧ въ вѣкъ вѣка на нéй· ѹ҃стà правд̃наго поучѧ́тсѧ премýдрости, и̂ ѧ҃зы҃ ѥго възгл҃ятъ сýдъ. закон҃ъ бг̃а ѥго в҃ ср̃цы ѥго, и̂ не запнýтсѧ стопы ѥго· Смотрѧéтъ грѣшный прáвд̃наго, и̂ íщетъ ѥже ѹ҃мр̃твúти ѥго· гь̃ же не ѡ҃ставúтъ ѥго въ рукý ѥго, ниже ѡ҃сýдитъ ѥго, ѥгдà сýдѝ ѥмý· потерпѝ г̃а, и̂ сохранѝ [пути][6] ѥго· и̂ възнесéтъ тѧ ѥже наслѣдити зéмлю, вънегдà потреблѧ́тисѧ грѣшникомъ, ѹ҃зриши· ви́дѣх҃ъ нечестúваго превъзносѧ́щасѧ, и̂ высѧщасѧ, нáко кéдры ливáнскыѧ· и̂ мимойдох҃ъ, и̂ сѐ не бѣ. и̂ взыскáх҃ъ ѥго, и не ѡ҃брѣтесѧ мѣ́сто ѥго· хранѝ незлоб҃ïе, и̂ ви́ждь правоты́, нáко ѥсть ѡ҃стáнокъ чл҃ку мúрну, безакóнницы же, потребя́тсѧ вкупѣ, ѡ҃стáнцы (же) нечестúвыхъ потребя́тсѧ, спсéнїе же прáведнымъ ѿ̀ г̃а, и̂ защúтитель и̂мъ ѥсть въ врéмѧ скóрби· (-)[7] помóжетъ и̂мъ гь̃, и̂ ѿ̀зобáвитъ и̂̃, и̂ ѿ̀метъ и̂хъ ѿ̀ грѣшникъ, и̂ спсетъ и̂хъ, нáко ѹ҃повáшасѧ нáнь·

(Слáва·)

(ѱл҃ѻ̃ двв҃ъ, а҃лф҃)[1]· вспоминáнїе ѡ҃ сýбóтѣ·

Г҃и̂ не нáростїю твоéю ѡ҃бличѝ мене, ни гнѣвѣ̃ твои̂мъ покажѝ мене· нáко стрѣ́лы твоѧ ѹ҃язвóша мѝ, и̂ ѹ҃твердѝ̂ ѥси на мнѣ рукý твою· нѣсть и̂сцѣлéнїѧ въ плоти моéй ѿ̀ лицà гнѣва твоегѡ, нѣсть мира в кóстѣ́х моîхъ ѿ̀ лицà грѣхъ моîхъ· нáко безаконїѧ моѧ превзыдóша главý мою, нáко врéмѧ тѧ́жко ѡ҃тяготѣша на мнѣ· въсмердѣша и̂ сгнúшасѧ рáны моѧ, ѿ̀ лицà безумїѧ моегѡ· Пострадáх҃ъ и̂ смúрихсѧ до концà, весь дн҃ь сѣтуѧ хождáѧ· нáко ладвїѧ моѧ напóлнишасѧ порýганїй, и̂ нѣсть и̂сцѣлéнїѧ въ плоти моéй· ѡ҃злоблéй бых҃ъ и̂ смирúсѧ до зѣла, рыкáх҃ъ ѿ̀ въздыхáнїѧ ср̃ца моегѡ· г̃и, пр̃ѐ тобóю все желанїе мое, и̂ въздыханїе мое ѿ̀ тебѐ не ѹ҃тайсѧ· ср̃це мое смýтисѧ, ѡ҃ставúтъ мѧ сúла моѧ, ѝ свѣт҃ъ ѡ҃чию̀ моúхъ, ѝ тѣ́хъ нѣсть со мнóю· ближнúи моѝ ѝ дрýзи моѝ прóтивѧ мнѣ ѡ҃бли́чшасѧ, ѝ стоѧ́щи ѿ̀далéчисѧ· ѝ насилствýющии мнѣ ѿ̀ силы̀ моегѡ, ѝ глаго́лющии злà мнѣ, ѝ лщ҃ивнѧ́ѧ вéсь дн҃ь поучѧ́хусѧ· Ѧ҃зъ же ѧ҃кѡ глх҃ъ не слы́шахъ, ѝ ѧ҃кѡ немóй не ѡ҃тверзáѧ ѹ҃стъ своѝхъ· ѝ бых҃ъ ѧ҃кѡ человѣ́къ не слы́шѧй, ѝ не и̂мѧй въ ѹ҃стѣхъ своѝхъ ѡ҃бличéнїѧ· Нáко тебѣ̀ г̃и, ѹ҃повáхъ· ты̀ ѹ҃слы́шиши мѧ г̃и бг̃ъ мо́й· Нáко рекóхъ да не когдà ѡ҃брáдуютсѧ мнѣ, ѝ внегдà подвизáтисѧ ногáмъ моúмъ, на мнѣ велегорѣ́чивнѧшасѧ· Нáко азъ въ ѧ҃зы҃ готовúхсѧ, ѝ болѣ́знь моѧ предо мнóю вы́ну· Ѧ҃зъ бо возвѣщáю безаконїѧ моѧ, ѝ помышлю̀ ѡ҃ грѣсѣ́ моемъ· Вразѝ же моѝ живúтъ ѝ ѹ҃тверждáютсѧ ѿ̀ мене, ѝ умножúшасѧ ненави́дѧщии мѧ непрáведно· ѝ воздаю́щии мнѣ злà ѿ̀благáѧхусѧ мнѣ, занѐ послѣдовáхъ блгостúни· Не ѡ҃ставлѧй мене г̃и бг̃ъ мо́й, не ѿ̀ступи ѿ̀ мене· вонмѝ въ помощь̀ мою̀ г̃и спсе́нїе моѐ·

1 37-ий псалом Давида. Спомин про суботу.

2 Господи! Не докори мені твоєю люттю ані не скартай мене твоїм гнівом! 3 Бо твої стріли погрузли в мені, і Ти на мені скріпив твою руку. 4 Немає оздоровлення в моїм тілі від лиця твого гніву! Немає миру в моїх костях від лиця моїх гріхів! 5 Бо мої гріхи перевищили мою голову, обтяжіли на мені, наче важкий тягар. 6 Мої рани засмерділися і зігнили від лиця моєї безумності. 7 Я потерпів і прибитий до кінця. Я ходив сумуючи цілий день. 8 Бо мої стегна наповнилися наруг, і немає оздоровлення в моєму тілі. 9 Я пригнічений і дуже впокорений. Я ревів від стогону мого серця. 10 Господи! Все моє бажання перед Тобою, і мій стогін не затаївся від Тебе. 11 Моє серце засмутилося, мене покинула моя сила. І світло

сир. 2

моїх очей, і воно не є зі мною. **12** Мої друзі і мої близькі наблизилися і стали напроти мене, і мої близькі стали здалека від мене. **13** І нагнітали ті, що шукали мою душу, і ті, що шукали мені зла, сказали безумне і навчалися обмани цілий день. **14** Я ж не чув, наче глухий, і не відкривав своїх уст, наче німий, **15** і я був, наче чоловік, що не чує. І немає оскарження в моїх устах, **16** бо на Тебе, Господи, я поклав надію. Ти вислухаєш, Господи! Мій Боже! **17** Бо я сказав: Щоб ніколи не зраділи мною мої вороги! І коли порухалися мої ноги, вони вихвалялися проти мене. **18** Бо я готовий на побої, і мій біль є постійно переді мною, **19** бо я сповіщу моє беззаконня і подбаю за мій гріх. **20** Мої ж вороги живуть і скріпилися понад мене, і помножилися ті, що мене неправедно ненавидять. **21** Ті, що мені віддають злом за добро, наговорювали на мене, тому що я переслідував праведність. **22** Господи! Не покидай мене! Мій Боже! Не відступи від мене! **23** Згляньсѧ на мою поміч, Господи мого спасіння!

1 На кінець. Ідітунові. 38-а пісня Давида.

2 Я сказав: Стерегтиму мої дороги, щоб не грішити моїм язиком. Я поставив охорону моїм устам, коли грішний стане переді мною. **3** Я занімів і був упокорений, і замовк від добра. І мій біль обновився. 4 В мені розігрілося моє серце, і в моїм повчанні розгориться вогонь, я сказав моїм язиком: **5** Господи! Об'яви мені мій кінець і число моїх днів, яке воно, щоб я пізнав чим я лишаюся! **6** Ось Ти поклав мої дні, виміряні долонею, і мій склад перед Тобою, наче ніщо. Лише все – марнота, кожний чоловік, що живе. **7** Отже іде, образом ходить людина, лише марно турбується, збирає скарби і не знає, кому їх збирає. **8** І тепер яке моє очікування? Чи не Господь? І мій склад є у Тебе. **9** Спаси мене від усіх моїх беззаконь! Ти мене дав за погорду безумному, **10** я занімів і не відкрив своїх уст, бо ти Той, що створив. **11** Віддали від мене твої побої, бо я знеміг від сили твоєї руки! **12** В картаннях Ти покарав людину за беззаконня і розніс його душу, наче павутину. Однак даремною є всяка людина. **13** Вислухай мою молитву, Господи, і сприйми моє благання! Не замовкни на мої сльози, бо я поселенцем в Тебе і чужинцем, так як усі мої батьки. **14** Залиш мені, щоб я спочив раніше, ніж відійду. І більше не буду.

ста́ви ма сѝла моѧ́. и҆ сѣ́ть о҆́чїю моєю́, и҆ той нѣ́сть съ мно́ю· дрꙋ́зи мои҆̀ и҆ і҆скрьнїи́ мои҆̀, пра́мо мнѣ́ приближи́шасѧ, и҆ ста́ша· и҆ бли́жнїи мои҆̀ ѿдале́че (мене) ста́ша, и҆ нꙋ́ждахꙋсѧ и҆́щꙋщеи҆̀ дш҃ꙋ мою́· и҆ и҆́щꙋщеи҆̀ зла ма҃ нѣ́ глаго́лꙋ сꙋе́тнаѧ, и҆ лъсти́внаѧ весь дн҃ь поо҆ꙋча́хꙋсѧ· а҆́зъ же ꙗ҆́ко глꙋхъ не слы́шѫ҃, и҆ ꙗ҆́ко нѣ́мъ не ѿве́рзаѧ ꙋ҆́стъ свои҆́· и҆ бы́хъ ꙗ҆́ко человѣ́къ не слы́ша, и҆ не и҆́мы въ ꙋ҆́стѣхъ҆ свои҆́хъ ѻ҆бличе́нїа· ꙗ҆́ко на тѧ҆ гс҃и ꙋ҆пова́хъ҆, ты ꙋ҆слы́шиши гс҃и, бе́ мои҆́· ꙗ҆́ко рѣ́хъ, да не когда́ пора́дꙋю ми сѧ вра́зи мои҆́. и҆ внегда́ подвижа́тисѧ нога́мъ мои҆́, на́ ма велерѣ́чеваша· ꙗ҆́ко а҆́зъ на ра́ны гото́въ, и҆ болѣ́знь моа предо мною [е҆́сть][2] вы́ну· ꙗ҆́ко безако́нїе мое а҆́зъ възвѣщꙋ́, и҆ попеку́сѧ ѻ҆ грѣ́хѣ мое́мъ҆· врази́ же мои҆̀ живꙋ́тъ, и҆ ꙋ҆крѣпи́шасѧ па́че мене́, и҆ ꙋ҆мно́жишасѧ ненави́дѧщеи҆̀ ма҃ без пра́вды· въздаю́щеи҆̀ [ми҆́][3] зла́ вмѣ́сто бла́га, ѻ҆болга́хꙋ ма҃, зане гона́хъ҆ бла́гты́ню· [-][4] не ѻ҆ста́ви мене гс҃и бе́ мои҆́, не ѿстꙋпи́ ѿ мене· вънемли҆̀ къ по́мощь мою́, гс҃и спсе́нїа мое́го·

(въ коне́цъ, ѻ҆́йдидꙋ́мъ пѣ́снь дв҃ва, ꙗ҆и҆)[1].

рѣ́хъ, съхраню́ пꙋти҆̀ моѧ̀, е҆́же не съгрѣ́шати ꙗ҆зы́ко́мъ҆ мои҆́мъ· положи́хъ ꙋ҆стꙋ́ мои҆́мъ храни́ло, внегда́ въста́ти грѣ́шномꙋ предо мною· ѻ҆немѣ́хъ, и҆ смири́хсѧ, и҆ ꙋ҆мо́лчѫ҃ ѿ бла́гъ, и҆ болѣ́знь моа҃ ѻ҆бнови́сѧ· съгрѣва́сѧ се҆́рдце мое въ мнѣ́, и҆ в поꙋче́нїи мое́мъ разгори́тсѧ ѻ҆́гнь· глаго́лахъ ꙗ҆зы́комъ҆ мои҆́, скажи́ ми҆ гс҃и конча́нїе мою, и҆ число́ дн҃ї мои҆́хъ ко́е е҆́сть, да разꙋмѣ́ю, что҃ ли́шаюсѧ а҆́зъ· се҆ пѧ́дїю и҆змѣ́рены положи́лъ е҆́си дн҃и моѧ, и҆ сꙋ́ществъ мои҆̀ ꙗ҆́ко ни вѣ́что же пре҃ тобою· ѻ҆ба́че всѧ́ческаа сꙋе́та, всѧ́къ человѣ́къ живы́и· (-)[1] (и҆́де ꙋ҆́бо)[3] ѻ҆́бразъ҆ ходи́тъ человѣ́къ, ѻ҆ба́че въсꙋе́ [мятѣ́тсѧ][4]· съкрыва́етъ, и҆ не вѣ́сть кому́ събира́етъ а҃· и҆ нн҃ѣ что҃ терпѣ́нїе мое, не гс҃ь ли҆́; и҆ сꙋ́ществ҃ мои҆̀ ѿ тебе́ е҆́сть· ѿ всѣ́хъ безако́нїи мои҆́ и҆зба́ви ма҃, поноше́нїе безꙋ́мномꙋ далъ ма҃ е҆́си· ѻ҆немѣ́хъ, и҆ не ѿве́рзо́хъ ꙋ҆́стъ свои҆́хъ, ꙗ҆́ко ты [сътвори][5]. ѿста́ви ѿ мене ра́ны твоа҃· ѿ кръпости́ бо рꙋки́ твоеѧ҆ а҆́зъ и҆счезо́хъ҆. въ ѻ҆бличе́нїи ѻ҆ безако́нїи показа́лъ е҆́си человѣ́ка. и҆ и҆стаѧ́лъ е҆́си ꙗ҆́ко паꙋчи́нꙋ дш҃ꙋ е҆́го, ѻ҆ба́че всꙋе́ [-][6] всѧ́къ человѣ́къ· (-)[7] ꙋ҆слы́ши мл҃твꙋ мою гс҃и, и҆ моле́нїе мое. внꙋ́ши҆ слезъ мои҆́, не премолчи, ꙗ҆́ко пресе́лнїи҆ а҆́зъ (-)[8] ѿ тебе́, и҆ пришле́ц҃ ꙗ҆́коже вси ѻ҆цы́ мои҆̀· ѻ҆слаби́ ми, да почі́ю прежде́ даже не ѿи҆́ду и҆ ктомꙋ́ не бꙋ́ду·

(в ѕко̀ ѱло̀ дв҃в҃ ѧ҃д)[1]

Терпѧ̀ потерпѣ́хъ гд҃а, и҆ внѧ́ ми, и҆ ѹ҆слы́ши мл҃твꙋ мою̀· и҆ вꙗ́зведе мѧ ѿ рова стр҃тѣ́и, и҆ ѿ тинѣ́нїа глꙋби́ны. и҆ поста́ви на ка́мени но́зѣ моѝ, (-)[2] и҆спра́ви стопы̀ мѧ· и҆ вложѝ въ ѹ҆ста̀ мѧ пѣ́снь но́вꙋ, пѣнїѐ бг҃ꙋ на́шемꙋ· ѹ҆зрѧ́тъ мно́зи, и҆ ѹ҆боѧ́тсѧ, и҆ ѹ҆пова́ютъ на̀ гд҃а· блаже́нъ мꙋ́жъ, є҆мꙋ́же е҆́сть и҆́ма гд҃не ѹ҆пова́нїѐ є҆гѡ̀, и҆ не призрѣ́ вꙋ́етнаа, и҆ нейстовлє́нїа ло́жна· мно́га сътвори́лъ е҆́си ты́ гд҃и бж҃е мои́ чюдеса̀ твоа̀, и҆ помышле́нїѐ твои́мъ нѣ́сть кто̀ ѹ҆подо́бй ти сѧ· вꙗ̀звѣстїй и҆ гл҃ахъ, ѹ҆мно́жишасѧ паче
е҆врее҃ї числа· *же́ртвꙋ и҆ прино́шенїе не вꙋ҆зхо́тѣ, [тѣ́ло][3] же съверши́й ми е҆́си· всесъжже́нїа и҆ ѻ҆ грѣ́сѣхъ не взыска̀ е҆́си. тогда рѣ́хъ, е҆́ пр҃їи́дꙋ· въ глави́знѣ кни́жнѣ пи́шетъ ѻ҆ мнѣ́, сътвори́ти во́лю твою̀ бе҃ мои́ вꙋ҆зхо́тѣ, и҆ зако́нъ твои́ посредѣ̀ чрева мое́гѡ· бл҃говѣ́стїй пра́вдꙋ в҃ ц҃ркви мно́зѣ, е҆́ ѹ҆стнѣ́ моѝ не вꙗ̀зграню. гд҃и ты́ разꙋ́мѣ· пра́вдꙋ твою̀ не съкры́ въ ср҃дци мое́мъ, и҆́стинꙋ твою̀ и҆ спсе́нїѐ твоѐ рѣ́хъ· не съкры́ мл҃тѣ твою̀, и҆ и҆́стинꙋ твою̀ ѿ со́нма мно́га· ты̀ же гд҃и не ѹ҆да́ли щедро́тъ твои́хъ ѿ менѐ, мл҃тѣ твоа̀ и҆ и҆́стина твоа̀ вы́нꙋ застꙋпи́ста мѧ· ꙗ҆́ко ѻ҆держа́ша мѧ зла, и҆́мже нѣ́сть числа̀. постиго́ша мѧ безако́нїа моа̀, и҆ не вꙗ̀змого́хъ зрѣ́ти· ѹ҆мно́жишасѧ паче вла́съ главы̀ моѐ, и҆ ср҃це мое ѻ҆ста́ви мѧ· бл҃говолѝ гд҃и и҆зба́вити мѧ, гд҃и помощѝ мои́ поспѣ́ши· да посты́дѧтсѧ и҆ посрамѧтсѧ вкꙋ́пѣ и҆щꙋ́щеѝ дш҃ꙋ мою̀, и҆змтѝ ю҃· да вꙗ̀звратѧтсѧ вꙗ̀спѧть и҆ посты́дѧтсѧ хотѧ́щеѝ моѝ зла̀· да прїи́мꙋтъ а҆́бїе стꙋ́дъ свои́, гл҃ющеѝ моѝ, бл҃гожѐ бл҃гожѐ· да вꙗ̀зрадꙋю́тсѧ и҆ вꙗ̀звеселѧтсѧ ѻ҆ тебѣ̀, вси и҆щꙋ́щеѝ тебѐ гд҃и· и҆ рекꙋ́тъ. вы́нꙋ да вꙗ̀звели́читсѧ гд҃ь, люблю́щеѝ спсе́нїѐ твоѐ· ꙗ҆́ же ѹ҆богъ е҆́смь и҆ ни́щъ, гд҃ь [попече́нїе][4] моѐ· Помощникъ мои́ и҆ защититель моѝ [е҆́си ты́][5], бе҃ мои́, не закоснѝ·

(Слава·)

(в коне́цъ ѱло̀ дв҃вѣ· мг҃)[1].

Блаже́нъ разꙋмѣва́ѧи на ни́ща и҆ ѹ҆бо́га, въ дн҃ь лꙋ́тъ и҆зба́витъ и҃ гд҃ь· гд҃ь сохрани́тъ и҃, и҆ живи́тъ и҃, и҆ ѹ҆блажи́тъ и҃ на землѝ, и҆ не преда́стъ е҆гѡ̀ в рꙋ́кы врагомъ е҆гѡ̀· гд҃ь помо́жетъ е҆мꙋ̀ на ѻ҆дрѣ̀ болѣ́зни

1 На кінець. 39-ий псалом Давида.

2 Терплячи, я стерпів Господа. І Він прислухався до мене і вислухав моє благання, **3** і вивів мене з рову страждань і з глибини болота, і поставив мої ноги на камені, випрямив мої кроки, **4** і вклав до моїх уст нову пісню – спів нашому Богові. Численні побачать і злякаються, і покладуть віру на Господа. **5** Блаженний чоловік, в якого господнє ім'я є його надією, і не поглянув на марноти і обманливе безглуздя. **6** Господи! Боже мій! Ти створив багато твоїх чудес. І в твоїх помислах немає когось, хто уподібниться до Тебе. Я сповістив, і сказав: Розмножилися понад *всяке* чис-
єв. 10 ло. **7** *Ти не побажав жертви і приношення, а мені Ти зробив тіло. Цілопалення і за гріх Ти не вимагав. **8** Тоді я сказав: Ось іду. В главі книги написано про мене. **9** Щоб чинити твою волю, мій Боже, я і побажав твій закон посеред мого лона, **10** я благовістив праведність у численній церкві, ось не забороною моїм губам. Господи! Ти пізнав! **11** Я не заховав твою справедливість у моєму серці, я розповів про твою правду і твоє спасіння. Я не заховав твого милосердя і твоєї правди від великого збору, **12** Ти ж, Господи, не забери від мене твоїх щедрот! Твоє милосердя і твоя правда постійно заступалися за мене. **13** Бо мене оточило зло, якому немає числа, мене захопили мої беззаконня і я не міг дивитися. Вони розмножилися понад волосся моєї голови, і моє серце мене залишило. **14** Зволь, Господи, визволити мене! Господи, поспіши мені на поміч! **15** Хай завстидаються і засоромляться разом ті, що шукають мою душу, щоб її забрати! Хай відвернуться назад і засоромляться ті, що бажають мені зла! **16** Хай нагло приймуть своє засоромлення ті, що мені говорять: Добре! Добре! **17** Хай зрадіють і розвеселяться Тобою всі, що Тебе шукають, Господи! І хай кажуть завжди: Хай звеличиться Господь! ті, що люблять твоє спасіння. **18** Я ж є бідний і убогий, Господь – моє надбання. Ти є мій помічник і мій оборонець. Мій Боже, не забарися!

Слава...

1 На кінець. 40-ий псалом Давида.

2 Блаженний той, що зважає на бідного й убогого! В поганому дні Господь його визволить, **3** Господь його обереже і дасть йому життя, і вчинить його блаженним на землі, і не видасть його в руки його ворогів. **4** Господь йому допоможе на ліжку

його болю. Ти повернув ціле його ліжко в його хворобі, **5** я сказав: Господи, помилуй мене! Оздоров мою душу, бо я згрішив проти Тебе! **6** Мої вороги сказали мені зло: Коли помре і згине його ім'я? **7** І входив дивитися, говорив марне. Його серце зібрало собі беззаконня, він виходив геть і говорив разом. **8** Проти мене шептали всі мої вороги, проти мене видумували мені зло, **9** поклали проти мене переступне слово. Чи той, що спить не додасть воскреснути? **10** Бо і людина мого миру, на якого я покладав надію, *що їв мої хліби, підняв проти мене п'яту, **11** Ти ж, Господи, помилуй мене і підніми мене – і віддам їм. **12** В цьому я пізнав, що Ти мене побажав, бо мій ворог не розвеселиться наді мною, **13** мене ж Ти прийняв через незлобність і закріпив мене перед собою навіки. **14** Благословенний Господь Бог Ізраїля від віку й до віку! Хай буде! Хай буде!

ів. 13
дія. 1

1 На кінець. Врозумлення синів Коре. 41-ий.

2 Таки само, як олень прагне до водних джерел, так прагне Тебе моя душа, Боже! **3** Моя душа спрагнена Бога сильного, живого, коли прийду і з'явлюся перед божим лицем. **4** Мої сльози стали мені хлібом вдень і вночі, коли говорили мені кожного дня: Де є твій Бог? **5** Це я згадав і я вилив до себе мою душу, бо перейду в місце подиву гідного закриття, аж до божого дому, в голосі радості і визнавання, шумі святкуючого. **6** Чому ти є засмучена, моя душе, і чому мене тривожиш? Поклади надію на Бога, бо визнаватимуся Йому! Спасіння мого обличчя і мій Бог, **7** в мені стривожилася моя душа! Через це згадаю Тебе з землі Йордану і Ермоніма, з малої гори. **8** Безодня закликає безодню в голосі твоїх порогів! Всі твої висоти і твої хвилі перейшлися по мені! **9** В дні Господь заповість своє милосердя і вночі його пісню у мене. Молитва Богові – мого життя. **10** Скажу Богові: Ти є моїм заступником! Чому Ти мене забув і чому я ходжу засмученим, коли мене гнітить ворог? **11** Коли ламалися мої кості, мною гордували мої вороги, коли вони говорили мені кожного дня: Де є твій Бог? **12** Чому ти засмучена, моя душе, і чому мене тривожиш? Поклади надію на Бога, бо визнаватимуся Йому! Спасіння мого лиця і мій Бог!

1 42-ий псалом Давида. Не описаний в євреїв.

Суди мене, Боже! І розсуди мою справу в непреподобнім народі! Спаси мене від неправедної і обманливої людини! **2** Бо Ти, Боже, є моєю си-

ѥго, все ло́же ѥго о́братилъ ѥси в болѣзни ѥго· а́зъ рѣхъ, ГИ помилу́й ма, и́сцѣли́ дшу́ мою, на́ко согрѣшы́й ти· врази мои́ рѣша (мнѣ зла́а)[2], когда́ у́мретъ и́ поги́бнетъ и́ма ѥго? и [-][3] вхождаше ви́дѣти, всу́е гла́ше сре́це ѥго. събра́ беззако́нїе ѣму́, и́схождааше вонъ, и гла́ше ѣ́ку́пѣ· На́ ма шепта́ху вси врази мои́, на́ ма помышла́ху зла́а мнѣ· сло́во законопреступно въложиша на́ ма, е́да́ спа́и не приложитъ въскрну́ти? и́бо чл́ка ми́ра моего наньже у́поваха́, *на́дыи хлѣбы моа, възвеличи на́ ма па́ту· ты же ГИ помилу́и ма и́ въздви́гни ма, и́ въздамъ и́м· о́ семъ позна́ на́ко въсхотѣ ма, на́ко не възрадуе́тсѧ вра́ мои́ о́ мнѣ· щене же за незло́бїе прима́тъ, и́ у́тверди́ ма ѥси пре́ собо́ю ѣ́ вѣкъ· бл҃гове́нъ гь бг҃ъ їлевъ, ѡ҃ вѣка и́ до́ вѣка. бу́детъ бу́дет҃·

ї҃ѡа гі дв҃а а

(в конх҃, разу́м сн҃ъ кореѡ́в҃, ма)[1].

Ма́же о́бразомъ жела́етъ ѥле́нь на и́сточники водны́а, сі́це жела́етъ дша́ моа к тебѣ бже́· възжада дша́ моа к бу, [кр҃пкомы́][2], живо́му· когда прїи́ду, и́ а́влюсѧ лицу́ бжї́ю? бы́ша [сле́зы моа мнѣ][3] хлѣбъ дн҃ь и́ но҃, внегда гла́ти ми на вса́къ дн҃ь, гдѣ ѥ́сть бъ твои́? Сїа поманухъ, и́ и́злїахъ на́ ма дшу́ мою, на́ко прииду́ в мѣсто кро́ва ди́вна, да́же до до́му бжї́а, въ гласѣ ра́дованїа, и́ и́сповѣданїа шу́ма праз҃ну́ющаго· вску́ю прискорбна ѥси дше [моа][4], и́ вску́ю съмуща́еши ма? у́пова́й на́ ба, на́ко и́сповѣмсѧ ѣ́му, спсе́нїе лицу́ моему́ [и́][5] бъ мои· къ мнѣ дша́ моа смути́сѧ, сего ра́ди (поманухъ)[6] ти ѡ҃ земла́ и́ордано́вы і ермонїи́мскы, ѡ҃ горы ма́лы· безн҃а бе́здну призыва́е, въ гласѣ хлаа́бї твои́х҃· вса высоты́ твоа́ и́ волны́ твоа по мнѣ преидо́ша· в дн҃ь заповѣстъ гь мл҃ть свою, и́ но́щїю пѣснь [ѥго][7] ѡ҃ мене· мл҃тва бу́ живота́ моего́, реку́ бу́, заступнико́ъ мои́ ѥси· Почто́ ма забы́, [и́][8] вску́ю сѣтуа хожду́ внегда стужа́етъ (ми врагъ)[9]? внегда съкрушахусѧ кости моа, понашаху ми врази мои́· вне́гда гла́ти и́мъ мнѣ на вса́ дн҃ь, гдѣ ѥ́сть бъ твои́? вску́ю прискорбна ѥси дше [моа][10], и́ вску́ю смуща́еши ма? у́пован на́ ба, на́ко и́сповѣмсѧ ѣ́му. спсе́нїе лицу́ моему́, [и́][11] бъ мои́·

(ѱл҃о дв҃ъ мв)[1], (неоп҃и́санъ ѡ҃ евре́й·)

Уди́ ми бже, и́ разу́ди прю мою, ѡ҃ на́зы́ка непреподо́бна, ѡ҃ чл́ка неправе́на и́ льсти́ва и́зба́ви ма. Я́ко ты ѥси бже

держа́ва моѧ, вѣскꙋю ѡ҃ри́ноу ма, и҆ вѣскꙋю сѣтꙋѧ хожꙋ внегда стꙋжа́етъ врагъ (-)[2]; посли свѣ҇тъ твои҆, и҆ і҆стинꙋ твою. та҇ ма҆ наста́виста, и҆ вве́доста ма҆ в҃ гороу сто҃ю твою, и҆ в҃ жили҆ща твоѧ. И҆ вни́ду і҆ жертвенику бж҃ію, і҆ бг҃ꙋ весел҆ѧщемꙋ ю҆ность мою. и҆сповѣ́мсѧ тебѣ в҃ гꙋсле́х бе, бе мои҆. вскꙋю́ прі҆скорбна е҆си дш҃е [моѧ][3], и҆ вѣскꙋю смꙋща́еши ма҆; ѹ҆повай на́ ба, ꙗ҆́ко и҆сповѣ́мсѧ е҆мꙋ. спсе́нїе лица҇ моего́, и҆ бг҃ъ мои҆.

(Сла́ва.)

(в҃ коне́, сы҃нъ кори́о҃в, (разꙋмъ)[1]. мг҃)[2].

Бе҆ ѹ҆ши́ма на́шима ѹ҆слы́шахо҃, (и҆) ѡ҃цы на́ши възвѣсти́ша нам҆. дѣ́ло, е҆же сътвори́ла въ дн҃ехъ и҆́, въ дн҃ех҆ пе́рвыѣ. рꙋка҇ твоѧ҇ ꙗ҆зы́кы потребѝ и҆ насади́ а҆҇. ѻ҆зло́би лю́ди, и҆ і҆згна а҆҇. не (ѻ҆ружі́ем҆)[3] бо свои҆м҆ наслѣ́диша зе́млю, и҆ мы́шца и҆х҆ не спсе́ и҆́. но десни́ца твоѧ҇ и҆ мы́шца твоѧ҇, и҆ просвѣще́нїе лица твоего́, ꙗ҆́ко бл҃говоли́в е҆си в нихъ. ты е҆си са҆ ц҃рю мои҆ и҆ бе мои҆, заповѣ́даи спсе́нїа і҆а́кова. ѻ҆ тебѣ врагы҃ на́ша и҆збодемъ рогы҃, и҆ ѻ҆ и҆́мени твое́м҆ ѹ҆ничижи́м҆ въста́ющаа на ны҃. не на лꙋкъ бо҃ мои҆ ѹ҆пова́ю, и҆ (ѻ҆ружі́е)[4] мое не спсе́т҆ мене. спсъ́ бо е҆си наст҃ ѡ҃ стꙋжа́ющы҃ї нам҆, и҆ ненавида́щы҃ї наст҃ посрамилъ е҆си. ѻ҆́ бз҃ѣ похва́лимсѧ весь дн҃ь, и҆ ѻ҆ и҆́мени твое́ и҆сповѣ́мысѧ въ вѣкы. (-)[5] Нн҃ѣ же ѡ҃ри́ноу, и҆ посрамилъ е҆си на҃, и҆ не и҆зы́деши [бе][6] в҃ си́лахъ на́ши҃. възвратилъ е҆си на҃ вспа́ть при врагѣ́х҆ наши҃, и҆ ненави́дѧщеи наст҃ расхыща́хꙋ себѣ. далъ е҆си наст҃ ꙗ҆́ко ѻ҆вца҇ снѣ́дь, и҆ въ ꙗ҆зы́цехъ разсѣ́лъ ны е҆си. ѡ҃даст҃ люди своѧ бес ц҃ны҃, и҆ не бѣ мно́жество в҃ воскли-ца́ни҃ї на́ши҃. Положилъ е҆си на҃ поношенїе съсѣ́домъ на́шимъ, подража́нїе и҆ порꙋга́нїе сꙋщы҃ї ѻ҆кр҃тъ наст҃. положилъ е҆си на҃ в҃ прито҃чꙋ въ ꙗ҆зы́це҃х, покива́нїю главѣ в людѣ́х. вес҃ь дн҃ь сра҃ мои҆ предо́ мною е҆сть, и҆ стꙋдъ лица҇ моего́ покры҃ ма. ѡ҃ гласа (понаша́ющи҃)[7] и҆ (ѻ҆клевета́ющы҃ї)[8], ѡ҃ лица҇ вражі́а и҆ і҆згона́щаго. Сїа вс҃а прі҆и́до́ша на ны, и҆ не забы́хом҆ тебѣ, и҆ не непра́вдихо҃ в҃ завѣтѣ твое́мъ. и҆ не ѡ҃ступи҆ въспа́ть ср҃це на́ше, и҆ ѹ҆клони́лъ е҆си стезѧ на́ша ѡ҃ пꙋти҆ твоего́. ꙗ҆́ко смири҃ е҆си на҃ на мѣ́стѣ ѻ҆злобле́нїа, и҆ прикры҃ ны сѣнь смертнаѧ. а҆́ще забы́хом҆ и҆́ма ба на́шего, и҆ а҆́ще въздѣхо҃ рꙋки на́ша к҃ бг҃ꙋ чюжемꙋ, не бг҃ъ ли взы́щетъ сихъ; той бо совѣ́сть таи́нная ср҃ца. *Ꙗ҆́ко тебе ради ѹ҆мерщвла́еми е҆смы весь дн҃ь, вмѣ́нихомсѧ ꙗ҆́ко ѻ҆вца҇ закокрі҃й и

лою. Чому Ти мене відкинув і чому ходжу, сумуючи, коли натискає ворог? **3** Пошли твоє світло і твою правду! Вони мене настановили і повели мене до твоєї святої гори і до твого поселення. **4** І ввійду до божого жертовника, до Бога, що розвеселяє мою молодість. Визнаватимуся Тобі в гуслях, Боже! Мій Боже! **5** Чому ти смутна, моя душе і чому мене тривожиш? Поклади надію на Бога, бо визнаватимуся Йому! Спасіння мого лиця і мій Бог!

Слава...

1 На кінець. Кореєвих синів. Врозумлення. 43-ій.

2 Боже! Нашими вухами ми почули, і наші батьки нам сповістили діло, яке Ти вчинив в їхніх днях, в давніх днях. **3** Твоя рука вигубила народи, і Ти їх насадив, Ти завдав зло народам і їх викинув, **4** бо вони не успадкували землю своєю зброєю. І їхня рука їх не спасла, але твоя правиця і твоє рамено, і освітлення твого лиця, бо Ти їх вподобав. **5** Ти сам, мій царю і мій Боже, Той, що заповідаєш спасіння Якова! **6** В Тобі проколемо наших ворогів рогами! І в твоєму імені вважатимемо за ніщо тих, що повстають проти нас! **7** Бо не надіюся на мій лук, і моя зброя мене не спасе. **8** Бо Ти нас спас від тих, що нас гнітили, і засоромив тих, що нас ненавиділи. **9** В Бозі похвалимося ввесь день! І в твоєму імені визнаватимемося навіки! **10** Тепер же Ти відкинув і засоромив нас. І не вийдеш, Боже, в наших силах. **11** Ти повернув нас назад перед нашими ворогами, і ті, що нас ненавиділи, собі розграбували. **12** Ти дав нас, як овець, на їжу і розсіяв нас між народами. **13** Ти віддав свій народ без ціни, і не було множества у їхній виміні. **14** Ти поклав нас погордою нашим сусідам, висміюванням і посміховищем тим, що довкруги нас. **15** Ти нас поставив у притчу між народами, покиванням голови між народами. **16** Цілий день мій сором є переді мною, і мене покрило засоромлення мого лиця **17** від голосу тих, що гордують і обмовляють, від лиця ворога і того, що переслідує. **18** Це все прийшло на нас, і ми не забули Тебе і не поступили неправедно у твоїм завіті, **19** і назад не відступило наше серце. І Ти звернув наші стежки з твоєї дороги, **20** бо Ти упокорив нас на місці, де чинили зло. І нас покрила тінь смерті. **21** Якщо ми забули ім'я нашого Бога і якщо ми підняли наші руки до чужого Бога, **22** чи Бог це не дослідить?! Бо Він знає скрите серця, **23** *бо задля Тебе нас вбивають ввесь день, вважають нас рим. 8

як овець заколення. **24** Встань! Чому спиш, Господи?! Воскресни і не відкинь до кінця! **25** Чому відвертаєш твоє лице, забуваєш нашу бідно ту і наш біль? **26** Бо наша душа упокорена до землі, наш живіт прилип до землі. **27** Воскресни, Господи! Поможи нам і спаси нас задля твого імені!

1 На кінець. Про тих, що змінилися. На врозумлення Кореєвих синів. Пісня про улюбленого. 44-ий.

2 Моє серце видало добре слово. Я говорю мої діла цареві. Мій язик – тростина писаря, що пише швидко. **3** Гарний красою, понад людських синів, благодать вилилася у твоїх губах. Через це Бог тебе поблагословив навіки. **4** Підпережи свою зброю на твоїм бедрі, сильний твоєю красою і твоєю пристойністю, **5** і натягни, і хай щастить. І царюй задля правди, і лагідності, і справедливості, і тебе подиву гідно настановить твоя правиця. **6** Твої стріли вигострені, сильний. Під тобою впадуть народи в серці ворогів царя. **7** *Твій престіл, Боже, навіки віків! Палиця праведності – палиця твого царства! **8** Ти полюбив справедливість і зненавидів беззаконня, через це помазав Тебе, Боже, Бог твій олією радості радше, ніж твоїх причасників. **9** Смирна, і стакт, і касія від твоїх риз – від тягару слонових, якими тебе розвеселили дочки **10** царів у твоїй славі. Перед тобою стала цариця, по правиці у тебе, зодягнена в позолочені шати, прикрашена. **11** Послухай, дочко, і глянь, і прихили твоє вухо, і забудь твій народ і дім твого батька! **12** І цар бажатиме твоєї краси, бо той є твоїм паном, **13** і йому поклоняться і дочки Тиру з дарами, багаті народу складатимуть моління до твого обличчя. **14** Вся слава царської дочки всередині, вона зодягнанена в золотих мережках, прикрашена. **15** Будуть приведені до царя дівчата вслід за нею, її кревні будуть приведені до тебе. **16** Будуть приведені в веселості і радості, будуть введені до церкви царя. **17** Замість твоїх батьків народилися твої сини. Ти їх настановиш князями по всій землі. **18** Згадаю твоє ім'я в усякому роді і роді. Через це народи визнатимуться тобі навіки і навіки віків!

ев. 1

1 На кінець. Для синів Корея. Про сховане. 45-ий псалом.

2 Наш Бог – сховок і сила, помічник в бідах, що дуже нас захопили! **3** Через це не злякаємося, коли земля тривожиться і гори переставляються в морські серця. **4** Зашуміли і стривожилися їхні води, гори стривожилися

лєнїа· вѣстáни, вꙗскую спúши гⷭи; вꙗскрúни, и не wдрúни до конца· вскую лице твое wвращáеши, забывáеши нúщету нáшу и печаль нáшу; нúко смирисѧ въ персть дшà нáша, прилпе земли оутроба нáша· вꙗскрúни гⷭи, помощь нáшь, и избáви насъ имени ради твоегѡ·

(в конⷱ, о измѣнившисѧ сⷭнѣ корéѡ въ рáⷭу, пѣснь о взлюбленнⷱ мⷣ)[1]

рыгну ср҃це мое слóво бл҃го, гл҃ю áзъ дѣла моя цр҃ю· ꙗзы҃къ мой, трость книжника скоропúсца· красенъ добрóтою паче сⷭнъ человѣкъ, излïáсѧ блг҃дть въ оустнá твоихъ҃, сего ради бл҃ви тѧ бг҃ъ вѣкъ· Препоáши (óружïе)[2] свое по́ бедрѣ твой сúлне· Красотóю твоею и добрóтою твоею, и налѧци, и оуспѣвáй, и цр҃твуй· истины рⷣ и кротости и прáвды, и настáвитъ тѧ дúвно десни́ца твоя· стрѣлы твоя изóщрены сúлне, людïе по тобою падутъ҃, въ ср҃ци врагъ цр҃ю· *прⷭтолъ твой бг҃е въ вѣкъ вѣка, жéзлъ прáвости, жéзлъ цр҃твïа твоего· възлюбилъ ѥси правдý, и возненавúдѣ безаконïе· Сего ради помáза тѧ бж҃е бъ твой, ѥлéомъ радости паче причáстникъ твоихъ҃· Змѵ̀рна и стакти и касíа, wт ри́зъ твоих҃, wт тѧжестй слоновыхъ, из нúже възвеселúша тѧ дщéре цр҃ей въ чтѝ твоей· Прⷭта цр҃ца одесну́ю тебе, в ри́зѣ҃ позлащéннахъ одѣяна, преукрашéна· Слыши дщѝ, и виждь, и приклони́ оухо твоѐ, и забýди людú твоя, и домъ wц҃а твоегѡ· [и вожделѣетъ҃][3] цр҃ь добрóтѣ твоей, нáко той ѥстъ гⷭь твой, и [поклонúшисѧ][4] ѥмý· [и дщѝ][5] тúрова съ дáры, лицý твоемý помóлятсѧ богáтïи людьстïи· [вся̀ слáва дщере цр҃éвы][6] вну́трь, рясны̀ златы́ми одѣяна преукрашéна· приведутсѧ цр҃ю дѣвы въ слѣдъ ея̀, блúжнаѧ ея̀ приведутсѧ тебѣ, приведутсѧ въ весéлïе и радость. введутсѧ въ цр҃ковь цр҃éвꙋ· вмѣсто wц҃ъ твоихъ҃ быша [сⷭнове твоѝ][7], оустáвиши и кнⷹзѧ по всей̀ землѝ· Помянý и́мѧ твоѐ во всѧкⷪ ро́дѣ и ро́дѣ· Сего ради людïе и́сповѣдатсѧ тебѣ въ вѣкъ, и въ вѣкъ вѣка·

(в конⷱ, сⷭнъмъ, корéовъмъ, о таи́нныхъ҃ ѱалóмъ, мⷤ)[1].

гъ намъ прибѣжище и сúла, помóщникъ въ скорбéхъ обрѣтшихъ҃ ны зѣло· Сего ради не оубоúмсѧ вегда смѵщаётсѧ земля, и прелагаю́сѧ гóры в ср҃цѧ морскаѧ· възшумѣша и смѵтúшасѧ вóды

йѫ, смꙋтѝшасѧ гѡ́ры кръпостїю ѣгѡ· (-)[2] рѣчнаѧ ѹ҆стромлéнїа весели҃тъ грⷣ бж҃їи, ѡ҆сн҃илъ ѣсть селѡ̀ свое вы҃шнїи· бг҃ъ посредѣ ѣго, [и҆][3] не подвиѯитсѧ, помо́жетъ ѣмꙋ бг҃ъ ѹ҆́тро заѹ́тра· Смꙋтишасѧ нⷭ҇зы́ци, ѹ҆клони́шасѧ цр҃твїа, дастъ гла҃ свой [вы҃шнїи][4], потрасе́сѧ землѧ· г҃ь силъ с на́ми, заступнⷪ҇ нашь бг҃ъ їа́ковль· [-][5] Прїидѣте, [и҆][6] ви́дѣте дѣ́ла бж҃їѧ, нⷭ҇же положи чюдесà на земли҆̀, ѿ҆ е҆́мла бра́ни до конца земли· лꙋ́къ сѣкрꙋшⷪ҇, и҆ сло́митъ ѻ҆ру́жїе, и҆ щиты҆̀ сѣжже́ ѻ҆гнемъ· ѹ҆пра́зⷭ҇нитесѧ, и҆ разꙋмѣ́йте, нⷭ҇ко а҆́зъ ѣсмь бг҃ъ. вⷴзнесꙋ́сѧ въ нⷭ҇зы́цѣ҃, вⷴзнесꙋ́сѧ на зⷱ҇ли҆̀· г҃ь си́лъ с нами, заступникъ на́шъ бг҃ъ їа́ковлъ·

(Сла́ва·)

(в конⷱ҇ сн҃въ кореѡ́ⷭ҇. ѱалѡ́, мѕ)[1]· (їка҃ з҃·)

си нⷭ҇зы́цы вⷴсплещи́те рꙋка́ми, вⷴскли́кнѣте бг҃ꙋ гла́сомъ ра́дости. нⷭ҇ко г҃ь вы҃шнїи, стра́шенъ, ц҃рь ве́ли по всеи зⷱ҇ли҆̀, покори лⷘ҇ нⷭ҇, и҆ нⷭ҇зы́кы пⷪ҇ ноги на́шѧ· и҆збра нⷭ҇ достоа́нїе свое, добро́тꙋ їа́ковлю ю҆́же вⷴзлюбѝ· [-][2] в҃зы́де бг҃ъ ѣ вⷴскликновéнїи, г҃ь вⷴ гла́сѣ трꙋбнѣ· по́йте бг҃ꙋ на́шемꙋ, по́йте. по́йте ц҃ре́ви на́шемꙋ, по́йте· нⷭ҇ко ц҃рь всеи҆ зⷱ҇ли бъ, по́йте разꙋмно· вⷴц҃ри́сѧ бъ нⷭ҇ нⷭ҇зы́кы, бъ сѣди́тъ на престо́лѣ сн҃тѣмъ своѣ́мъ· Кнⷭ҇зи лⷘ҇стїи сⷴбра́шасѧ съ бмⷬ҇ъ а҆враа́млемъ, нⷭ҇ко бж҃їи держа́вніи земли҆ сѣлѡ̀ вⷴзнесо́шасѧ·

(Пѣснь ѱалма, сн҃въ кореѡвъ, вторагѡ сꙋбо́ты, мз)[1]·

е́ли г҃ь, и҆ хвален҃ъ зѣло, ѣ҆ градѣ бг҃а нашего, ѣ҆ горѣ сн҃тѣй ѣгѡ, бл҃гокоре́ннѡмъ ра́дованїе́мъ всеѧ̀ землѧ̀, го́ры сїѡ́нскїа ре́бра сѣ́верова, грⷣ ц҃ра велѝкаго· бг҃ъ в тⷬ҇жестѣ́ ѣгѡ зна́емъ ѣ҆сть, ѣгда заступа́етъ и҆̀· нⷭ҇ко ѣе ц҃рїе [земⷭ҇тїи][2] сⷴбра́шасѧ, снидо́шасѧ ѩ҆кꙋпѣ· тїи ви́дѣвше та́ко дивѝшасѧ, смꙋтѝшасѧ по҆виза́шасѧ, тре́петъ прїа́тъ ѧ҆̀· тⷨ҇ болѣзни нⷭ҇ко раждающѣй, дх҃омъ бꙋрнѡ̃ сѣкрꙋшѝши корабла̀ дарсїискїа· нⷭ҇коже слы́шахомъ, та́ко и҆ ви́дѣхѡ̃. въ градѣ г҃а си́лъ, въ градѣ бг҃а на́шего· бг҃ъ ѡ҆снова̀ и҆̀ ѣ҆ вѣкъ· (-)[3] Прїа́хомъ бе҃ мл҃ть твою, посредѣ людїи твоⷭ҇· по́ и҆́мени твоѣ́мꙋ бж҃е, та́ко и҆ хвала̀ твоѧ̀ на концы҃ѣ҃ землѧ̀, пра́вды и҆сполнь десни́ца твоѧ· да вⷴзвесели́тсѧ гора сїѡ́нскаѧ, [и҆][4] вⷴзрадꙋ́ютсѧ дще́рѧ їюде́йскыѧ, сꙋдебъ ради твоⷭ҇хъ г҃и· ѡ҆́быдѣте сїѡ́нъ, и҆ прїимѣ́те и҆̀, вⷴзвѣсти́те ѣ҆ столпѣ҃ ѣгѡ· положи́те ѳ҆ца ва́-

1 На кінець. Кореєвих синів. 46-ий псалом. Катизма 7-а.

2 Всі народи! Заплескайте руками! Закричіть до Бога голосом радості! **3** Бо Всевишній Господь – страшний, великий цар по всій землі! **4** Він підкорив нам народи і народи під наші ноги, **5** вибрав нам своє насліддя – красу Якова, яку полюбив. **6** Бог пішов в оклику! Господь в трубному голосі! **7** Співайте нашому Богові! Співайте! Співайте нашому цареві! Співайте! **8** Адже Бог – цар всієї землі! Співайте з зрозумінням! **9** Бог зацарював над народами! Бог сидить на своєму святому престолі! **10** Людські князі зібралися з Богом Авраамовим, бо Божі силачі землі дуже піднялися!

1 47-а пісня псалма. Кореєвих синів. Другого суботи.

2 Великий Господь і дуже хваленний в місті нашого Бога – в його святій горі **3** добре укоріненою радістю всієї землі. Сіонські гори, північні ребра, – місто великого царя. **4** Бог в його тягарях пізнається, коли заступається за нього! **5** Бо ось земські царі зібралися, зійшлися разом, **6** ті, побачивши таке, здивувалися, стривожилися, захиталися. **7** Їх охопило тремтіння. Там болі, наче тої, що родить. **8** Бурним духом Ти знищиш тарсійські кораблі. **9** Так як почули, так і ми побачили в місті Господа сил, в місті нашого Бога. Бог заснував його навіки. **10** Боже! Ми одержали твоє милосердя посеред твого народу **11** за твоїм іменем. Боже! Так і твоя хвала до кінців землі, Твоя правиця повна праведності. **12** Хай розвеселиться Сіонська гора і зрадіють юдейські дочки задля твоїх судеб, Господи **13** Оточіть Сіон і охопіть його! Сповістіть на його баштах!

14 Покладіть ваші серця на його силу, і розділіть його дім, щоб ви розповіли в іншому роді! **15** Бо Той є нашим Богом навіки і навіки віків! Той нас пастиме навіки!

1 На кінець. Кореєвих синів. 48-ий псалом.

2 Почуйте це всі народи! Послухайте всі, що живете у вселенній! **3** Земні ж і людські сини! Разом багатий і бідний! **4** Мої уста викажуть премудрість і повчання мого серця – розум. **5** *Прихилю моє вухо у притчах. Відкрию мою загадку в псалтирі, **6** чому боюся в лютому дні. Беззаконня моєї п'яти мене оточить. **7** Ті, що надіються на свою силу і на множество свого багатства, хваляться. **8** Брат не визволить – чи визволить чоловік? Не дасть Богові виміну за себе **9** і ціну визволення за свою душу. **10** І він потрудився на віки і житиме до кінця. Не побачить знищення, коли бачить премудрих, що вмирають. **11** Безумний і нерозумний разом загинуть і залишать чужим своє багатство; **12** і їхні гроби – їхні помешкання навіки, їхнє поселення з роду і в рід. Назвали свої імена на земних, **13** і чоловік, будучи в пошані, не зрозумів. Він прирівняний до нерозумного скота і уподібнився до них. **14** Така їхня дорога – їм згіршення. І після цього в своїх устах милуватимуться. **15** Були покладені, як вівці в аді. Їх пастиме смерть, і ними вранці володітимуть праведні. І їхня поміч постаріється в аді, вони були відкинені від своєї слави. **16** Одначе Бог визволить мою душу з адової руки, коли візьме мене. **17** Не бійся, коли розбагатіє людина або коли помножиться слава його дому. **18** *Бо коли вона помирає, – чи не покине все? І з ним його слава не зійде. **19** Бо його душа благословитиметься в його житті, визнається тобі, коли йому вчиниш добро, **20** поселиться аж до роду своїх батьків, аж довіку не побачить світло. **21** І чоловік, будучи в пошані, не зрозумів, прирівнявся до нерозумної скотини і уподібнився до них.

пс. 77
мат. 10

йов. 26

Слава...

1 49-ий псалом. Асафовів.

Бог Богів, Господь сказав і прикликав землю від сходу сонця до заходу. **2** З Сіону шляхетність його краси. Бог явно прийде, **3** наш Бог. І не замовкне. Вогонь загориться перед ним і довкруг нього сильна буря. **4** Прикличе небо вгорі і землю, щоб судити свій народ. **5** Зберіть йому його преподобних, що завіщають його завіт в жертвах! **6** І небеса спо-

ша в силу его, и раздѣлите [домъ][5] его, яко да повѣсте в родѣ иномъ· яко тои есть Богъ [-][6] нашъ в вѣкъ, и въ вѣкъ вѣка, тои оупасетъ насъ въ вѣкы·

(в конѣ сынъ кореовъ, псало, ми)[1].

Услышите сия вси языцы, вънушите вси живущеи по вселенѣи· земнии же, и сынове человѣчии, якоупъ богатъ и оубогъ· оустна моя възгланютъ премудрость, и поученїе сръца моего разоу· *Приклоню въ (притчу)[2] оухо мое, отверзу въ псалтыри гананіе мое, якоую боюся в дни лютѣ· безаконіе пяты моея обыдетъ мя· надѣющеисѧ силѣ своеи, и мнозествѣ богатьства своего хвалящесѧ· брата не избавитъ, избавить ли человѣкъ· не дастъ Бгу измѣны за ся, и цѣну збавленїа душа своея, и оутрудисѧ в вѣкъ, и живъ будетъ до конца· (-)[3] не оузритъ пагубы, егда видитъ премудрыя умирающя· якоупъ безуменъ и несмыслень погибнета, и остависѧ чужимъ богатьство свое, и гроби ихъ, жилища ихъ в родъ и родъ, нарекоша имена своя на земныхъ [-][4]· и человѣкъ въ чести сый не разумѣ, приложисѧ скотомъ несмысленымъ, и оуподобисѧ имъ· Сеи путь и съблазнъ имъ, и по сихъ въ оустѣхъ своихъ благоизволяютъ· (-)[5] Яко овца въ адѣ положени суть, смерть оупасетъ ихъ, и обладаютъ ими правїи заоутра, и помощъ ихъ обетшаетъ въ адѣ, отъ славы своея [изриновени быша][6]· Обаче Богъ избавитъ душу мою из рукы адовы, егда прiемлетъ мя· [-][7] не убоисѧ, егда разбогатѣетъ человѣкъ, или егда оумножится слава дому его· *Яко (егда оумираетъ, не)[8] оставитъ ли вся, ниже снидетъ с нимъ слава его. яко душа его во животѣ его благословитъ ся, исповѣсть ти ся егда благо сътвориши ему· вселитъ ся даже до рода отцъ своихъ, даже до вѣка не оузритъ свѣта· [и][9] человѣкъ въ чти сый не разумѣ, приложисѧ скотѣхъ несмысленыи, и оуподобисѧ имъ·

(Слава,)

(псало асафовъ мд·)[1]

Богъ богомъ гь глa, и призва землю, отъ въстока солнца до запада. отъ сіона благолѣпїе красоты его· Бгъ явѣ прiидетъ, Богъ нашъ, и не премолчитъ· огнь пред нимъ възгорится· и окрестъ его буря велна· Призоветъ небо свыше, и землю разсудити люди своя· Съберѣте ему прѣбныя его, завѣщающая завѣтъ его о жертвѣ·

и̂ възвѣстатъ нѣ́са пра́вдꙋ є̂го, ꙗ̆́ко бг҃ъ сꙋдїи є̂стъ· (-)[2] Слы́шите лю́дїе мои́, и̂ възгла́ю вамъ і҆и́лю, И̂ засвѣдительствꙋю ти́. бг҃ъ бг҃ъ твой є̂смь а̂зъ· не о̂ же́ртвамъ твои́хъ о́бличю́ тя̀, вс҃есожже́нїа же (-)[3] предо мно́ю сꙋть вы́нꙋ· не прїи́мꙋ ѿ до́мꙋ твоего́ телца̀, ни ѿ ст҃а́ твои́хъ козлы̀· ꙗ̆́ко моѝ сꙋть вс҃и звѣ́рїе дꙋбра́вніи, скоти́ в горахъ и̂ вълове́· Позна́хъ вс҃а пти́ца небе́сныа, и̂ красота́ се́льнаа̀ съ мно́ю є̂стъ: ѓ҆́ще взала́ю, не (реку́ тебѣ)[4]· *моа̀ бо є̂стъ вселе́нная, и̂ и҆сполне́нїе е҆а̀· е҆́да а́мъ маса̀ ю́нча: и҆ли́ кро́вь козлїю́ пїю́: пожрѝ бг҃и же́ртвꙋ хвалѣ, и̂ вънда́ждь вы́шнемꙋ о́бѣты твоа̀· И̂ призови́ мя̀ в҃ дн҃ь печа́ли [твоея̀][5], и̂ и҆зба́влю тя̀, и̂ просла́виши мя̀· (-)[6] Грѣ́шнику́ же рече́ бг҃ъ, вскꙋю́ ты повѣ́даеши о́правда́нїа моа̀, и̂ вънапрїе́млеши завѣ́тъ мои́ ꙋ̑стꙑ̀ твои́ми: Ты́ же вънена́видѣ наказа́нїе, и̂ ѿвръ́же словеса̀ моа̀ вспа́ть: ѓ҆́ще ви́дяше та́та, тека́ше с нимъ, и̂ съ прелюбодѣ́мъ ꙋ̑ча́стїе своѐ полага́ше· Ꙋ̑ста твоа̀ ꙋ̑мно́жиша зло́бꙋ, и̂ ꙗ̆зы́къ твои́ сплета́ше лщє́нїа̀· Сѣдя̀ на бра́та своего́ клевета́ше, и̂ на сн҃а мт҃ре своє́а̀ полага́ше събла́знъ· Сі́а сътвори́лъ є̂си, и̂ ꙋ̑молча́хъ· вънепщева́лъ є̂си безако́нїе, ꙗ̆́ко бꙋдꙋ тебѣ подо́бенъ· о́бличю́ тя̀, и̂ предъпоста́влю пред҃ лицемъ твои́мъ [грѣхи твоа̀][7]· разꙋмѣ́йте же сі́а̀ забыва́ющіи бг҃а, да не когда̀ похи́титъ, и̂ не бꙋ́детъ и҆зба́вляѧй, же́ртва хвалѣ прослави́тъ мя̀, и̂ тꙋ́ пꙋть, и́мъже ꙗ̆́вла е҆́мꙋ спсе́нїе [мое][8]·

вістять його праведність, бо Бог є суддя. **7** Послухай, мій народе! І скажу вам, Ізраїле! І тобі засвідчу. Бог, твій Бог Я є! **8** Не оскаржу тебе за твої жертви, цілопалення ж є постійно переді мною. **9** Не прийму телят з твого дому ані козлів з твоїх стад, **10** бо моїми є всі звірі лісу, скотина в горах і воли. **11** Я пізнав всіх небесних птахів, і краса поля є зі мною. **12** Якщо зголоднію, тобі не скажу, *бо моя є вселенна і її повнота, **13** чи їм Я м'ясо бичків або п'ю кров козлів. **14** Принеси Богові жертву хвали і віддай Всевишньому твої обіти. **15** І приклич Мене в дні твоєї скорботи – і визволю тебе, і Мене прославиш. **16** Грішникові ж Бог сказав: Чому ти розповідаєш про мої оправдання і приймаєш мій завіт твоїми устами? **17** Ти ж зненавидів нагадування і геть відкинув мої слова. **18** Якщо ти бачив злодія, ти біг з ним, і свою частку клав ти з перелюбником. **19** Твої уста помножили злобу, і твій язик плів обману. **20** Сидячи, ти наговорював проти свого брата і клав ти згіршення проти сина своєї матері. **21** Це зробив ти, і Я промовчав. Ти взявся за беззаконня, бо *думав, що* буду подібний до тебе. Я тебе скартаю і перед твоїм лицем поставлю твої гріхи. **22** Зрозумійте ж це, ви, що забуваєте Бога! Шоб часом не захопив і не забракло визволителя. **23** Жертва хвали мене прославить! І там дорога, якою покажу йому моє спасіння!

пс. 23

ѓ҆́ще їг

(в҃ коне́ ѱлѡ̑ дв҃вѣ н҃)[1]· внегда́ прїити к немꙋ надна́ну про́рку· є̂гда вни́де к вирсавее́ [к женѣ оꙋ́рі́евѣ][2]·

омилꙋ́йми мя̀ бж҃е, по велицей мл҃ти твое́й· И̂ по мно́жествꙋ щедро́т҃ твои́хъ, о́чисти безако́нїа моа̀· наипаче о́мы́и мя̀ ѿ безако́нїа моє́го̀, и̂ ѿ грѣха̀ моє́го̀ о́чисти мя̀· ꙗ̆́ко безако́нїе моє̀ а̂зъ зна́ю, и̂ грѣ́хъ мой предо мною є̂стъ вынꙋ· тебѣ є̂ди́номꙋ съгрѣшихъ, и̂ лꙋка́вое пр҃е́ тобою съ҆творихъ· *ꙗ̆́ко да о́правди́шися в҃ слове́сѣхъ свои́хъ, и̂ побѣдиши внегда́ сꙋдити ти́· Се бо́ въ безако́нихъ зачатъ є̂смь, и̂ въ грѣсѣ́хъ роди́ мя̀ мт҃и моа̀· сѐ бо́ и́стинꙋ възлюбилъ є̂си, безвѣ́стная и̂ та́инная премꙋдрости твоея̀ ꙗ̆ви́лъ ми є̂си· о́кропи́ши мя̀ ѵ҃ссо́помъ, и̂ о́чи́щꙋся. о́мые́ши мя̀, и̂ паче снѣга оꙋ́бѣлю́ся· слꙋ́хꙋ мое́мꙋ даси ра́дость и̂ весе́лїе, възрадꙋ́ются ко́стѝ смире́нныа· ѿврати́ лице твое ѿ грѣхъ мои́хъ, и̂ вся безакоонїа моа о́чисти· Ср҃це чи́сто сътвори́ въ

1 На кінець. 50-ий псалом Давидів. **2** Коли до нього прийшов пророк Натан. Коли той ввійшов до Вирсавії, Урієвої жінки.

3 Помилуй мене, Боже, за великим твоїм милосердям. І за множеством твоїх щедрот очисть мої беззаконня. **2** Найбільше омий мене від мого беззаконня і очисть мене від мого гріха. **5** Бо я знаю моє беззаконня, і мій гріх є постійно переді мною. **6** Тобі єдиному я згрішив і зробив погане перед тобою. *Щоб Ти оправдався у своїх словах і переміг, коли судитимеш, **7** ось бо в беззаконнях є я зачатий і в гріхах мене породила моя матір. **8** Ось бо правду Ти полюбив, невідоме і таємне Твоєї премудрості Ти мені об'явив. **9** Покропиш мене іссопом – і очищуся. Обмиєш мене – і вибілюся більше від снігу. **10** Моєму слухові даси радість і веселість. Зрадіють упокорені кості. **11** Відверни твоє лице від моїх гріхів і очисть всі мої беззаконня. **12** Чисте серце збудуй в мені, Боже! І обнови праведний дух у нутрощах моїх!

рим. 3

крн҃ ѓ

13 Не відкинь мене від твого лиця! І твого святого духа не відніми від мене! **14** Віддай мені радість твого спасіння і владним духом мене скріпи! **15** Навчу беззаконних твої дороги, і безбожні повернуться до Тебе. **16** Визволи мене від крові, Боже! Боже мого спасіння! Мій язик зрадіє твоєю справедливістю. **17** Господи! Відкриєш мої губи і мої уста сповістять твою хвалу. **18** Бо, якщо б Ти забажав жертву, я, отже, дав би. Цілопаленням Ти не милуєшся. **19** Жертва Богові – побитий дух. Побитим і упокореним серцем Бог не погордить. **20** Господи! Вчини добро Сіонові у твоїй милості! І хай будуть збудовані єрусалимські мури! **21** Тоді милою буде жертва праведності, приношення і цілопалення. Тоді на твій жертовник покладуть телят.

Слава...

мнѣ бже, и дхъ прáвъ ѡбнови въ оутробѣ моéй. Не ѿвéрзи мене ѿ лица твоегѡ, и дха стаго твоегѡ не ѿйми ѿ мене. воздажь ми рáдость спсéнїа твоегѡ, и дхомь вл҃чномъ оутверди́ ма. Наоучю безакóнныа пути́ твои́мъ, и нечестивїи к тебѣ ѡбратáтсѧ. Изба́ви мѧ ѿ кровїи бе, бже спсéнїа моегѡ, възрáдуетсѧ ꙗзы́къ мой прáвдѣ твоей гди оустнѣ мой ѿвéрзеши, и оустá моѧ възвѣстáтъ хвалу́ твою. Ꙗ҆́ко а҆́ще бы въсхотѣлъ жéртвѣ, далъ бымъ оубо. Всесожжéнїѧ не блговоли́ши. жрътва бгу, дхъ смѣрéнъ. сéрце смѣрéшено и смиренно бгъ не оуничижи́тъ. Оублажи́ гди блговолéнїемь твои́мъ сїóна, и да съзи́ждутсѧ стѣны і҆ерли́мскїа. Тогда блговолиши жертву прáвдѣ, възношéнїе и всесъжигáемаѧ. тогда възложáтъ на ѡлтáрь твой телцѧ.

(Слáва.)

1 На кінець. Розуму Давидового. 51. **2** Коли прийшов Доїк ідумейський і сповістив Саулові, і сказав йому: Давид прийшов до Авімелехового дому.

3 Чому сильний хвалишся в злобі беззаконня ввесь день? **4** Твій язик задумав неправедність. Ти зробив обману, наче вигострена бритва. **5** Ти полюбив злобу понад доброту, неправедність радше, ніж говорити правду. **6** Ти полюбив всі потопні слова, язику обманливий, **7** через це Бог тебе знищить до кінця. Він тебе вирве і тебе переселить від твого поселення і твій корінь з землі живих. **8** Праведні побачать і злякаються, і його висміять, і скажуть: **9** Ось чоловік, який не поклав собі Бога за помічника, але надіявся на множество свого багатства і скріпився своєю марнотою! **10** Я ж наче плідне оливкове дерево в домі Бога. Я поклав надію на боже милосердя навіки і навіки віків. **11** Визнаватимуся Тобі навіки, бо Ти вчинив, і терпітиму твоє ім'я, бо добре перед твоїми преподобними!

(в конц҃ разума двд҃ъ, ꙗ҃)[1]. внегдѣ прїити дои́ку ідумéиску, и҆ възвѣстити сауλу, и҆ рещѝ ему, прїиде дв҃ъ, в дм҃ а҆вимелехо҃в.

То́ ли хвали́ши ѣ҆ злобѣ сильне, безако́нїе вéсь дн҃ь? Непрáвду оумы́сли ꙗзы́къ твой, ꙗ҆́ко брúтва и҆зъо҃щрéна съ҃творилъ е҆си лесть. Възлюби́лъ е҆си злобу па́че блгостына, непрáвду неже глáти правду. (-)[2] Възлюбилъ е҆си вс҃ѧ глы потопныа̀, ꙗзыкъ лстúвъ. Сего ради бгъ разруши́т҃ тѧ до конца, въстóргне́т҃ тѧ, и҆ пресели́тъ тѧ ѿ селéнїа [твоегѡ][3], и҆ кóрень твой ѿ земла̀ живыхъ. (-)[4] [-][5] оузрятъ прáведнїи и оубоя́тсѧ, и҆ о҆ немъ въсмѣю́тсѧ и҆ рекутъ. се чл҃къ, и҆́же не положи бга помощника себѣ. но оупова̀ на мно́жество богáства своегѡ, и҆ възмóже суетою своею. Ꙗзъ же ꙗ҆́ко маслина плодови́та ѣ҆ домоу бжїи. Оупова́хъ на мл҃ть бжїю ѣ҆ вѣкъ, и҆ въ вѣкъ вѣка. и҆сповѣмсѧ тебѣ ѣ҆ вѣкъ, ꙗ҆́ко съ҃творилъ е҆си. и҆ терпплю и҃мѧ твое, ꙗ҆́ко блго пр҃е пр҃бнымь твои́мь.

(в конецъ, о҆ маелéѳѣ, разумъ двдъ, ѵ҃в)[1].

Рече безумень ѣ҆ сéрци своéмъ, нѣсть бг҃а. Растлѣша и҆ о҆мрази́шасѧ в безако́нихъ, нѣсть творѧ̀й блг҃ты́на. бъ съ нб҃се прини́че на сы҃ы чл҃ческыа, ви́дѣти, а҆́ще е҆сть разумѣѧ́, и҆ли ѣ҆зыска́ѧ ба. вс҃и оуклони́шасѧ, ѣ҆купъ непотребни быша. нѣсть творѧ̀й блгое, нѣсть до е҆ди́ного. Ни҆ ли разумѣю́тъ вс҃и дѣ́лающеѝ безаконїе, снѣда́ющеѝ

людѝ моѧ (ѝ хлѣба мѣсто)[2]: бг҃а не призва́ша, та́мо оу҆страши́шасѧ страха́, ѝдѣже не бѣ страха· ꙗ҆́ко бг҃ъ рассыпа кости чл҃ковоу҆го́никомъ҃. постыдѣшасѧ, ꙗ҆́ко бг҃ъ оу҆ничижѝ ѝхъ· кто́ дастъ ѡ҆ сїѡ́на спсе́нїе їл҃ево҆: ѕ҃негда возвратѝ бг҃ъ плѣне́нїе людїи своѝхъ, возра́дуетсѧ ї҆а́ковъ, ѝ возвеселѝтсѧ їл҃ь·

(в҃ конх҃ѣ в҃ пѣснѣ́ ра́зума дв҃вѣ҃. ѕ҃негда прїѝти зифе́ѡмъ, ѝ ре́ша саоу҆ло́ви. не се ли҂ дв҃ъ крые́тсѧ ѕ҃ на҃, ꙗ҃г҃)[1].

Г҆ѐ бъ ѝма твое спсѝ ма, ѝ въ сѝлѣ твое́ѝ сѹ́дѝ ми· ѕ҃е оу҆слы́ши мл҃твѹ мою, ѕ҃нѹ́шѝ гл҃ы оу҆стъ мои́х҃· ꙗ҆́ко чюжди́и ѕ҃ста́ша на́ ма, ѝ крѣпцїи взыскаша дш҃ѹ мою҃, [ѝ][2] не пр҃е́ложи́ша бг҃а пр҃е́ собою· (-)[3] Сѐ бо́ бг҃ъ помога́етъ ми́, ѝ г҃ь заст҃ѹпникъ дш҃и моего́҃· ѡ҃врати́тъ зла́ѧ врагомъ моѝмъ, ѝстиною твоею҃ потребѝ и҃· во́лею пожрѹ́ тебѣ, ѝсповѣмсѧ ѝмени твоему́ г҃и, ꙗ҆́ко бл҃го· ꙗ҆́ко ѡ҃ всѧ́кыѧ печали ѝзба́ви ма́, ѝ на врагѝ моѧ҃ взъ҃рѣ о҆́ко мое·

в҃ конх҃ѣ пѣснѣ́, разѹмъ [ꙗ҆са́фовъ][1], ѕ҃ѧ҃)[2]

Ꙋслы́шѝ бе҃ мл҃твѹ мою, ѝ не презрѝ моле́нїѧ моего́҃. вонмѝ ми, ѝ оу҆слы́ши ма·

взъ҃скорбѣхъ҃ печалїю моею, ѝ смѹтѝ́сѧ ѡ҃ гласа вражїа, ѝ ѡ҃ стѹженїа грѣшника· ꙗ҆́ко оу҆клони́ша на ма безако́нїе, ѝ въ гнѣвѣ враждова́хѹ ми҃· ср҃це мое смѹтѝ́сѧ въ мнѣ, ѝ стр҃а҃ смерти нападѐ на́ ма· боѧ́знь ѝ тре́петъ прїѝде на́ ма, ѝ покры́ ма тма́· ѝ рѣхъ, кто҃ дастъ ми крилѣ ꙗ҆́ко голуби҃: ѝ полещѹ, ѝ почи́ю· Сѣ҃ оу҆да́лихсѧ бѣгаа, ѝ въдворѝ́сѧ ѕ҃ пусты́ни· (-)[3] чаѧ҃ [бг҃а][4] спсающаго ма, ѡ҃ малодш҃їа, ѝ бѹ́ра· Лотопѝ г҃и, ѝ раздѣлѝ ꙗ҆зы́кы ѝх҃. ꙗ҆́ко видѣх҃ безаконїе, ѝ прерѣканїе въ градѣ· дн҃ь ѝ но́щь ѡ҃бы́детъ ѝ҆ по стѣнамъ҃ ѣ҆го, [ѝ][5] безако́нїе ѝ трѹдъ посредѣ ѣ҆го, ѝ непра́вда· ѝ не ѡ҃скѹдѣ ѡ҃ (пѹтѝ)[6] ѣ҆го ли́хва ѝ лесть· ꙗ҆́ко а҆́ще бы врагъ поносѝ҃ ми, претерпѣлъ бымъ҃ оу҆бо· Ѝ а҆́ще бы ненавѝдаѝ ма́ на́ ма велерѣчевалъ, оу҆кры́лъ бы ся ѡ҃ него· Ты же чл҃че равнодш҃не, вл҃ко мои҃, ѝ зна́емыи҃ мои҃· ѝже кѹпно насладѝ́лъ ма ѣ҆сѝ бра́шна, ѕ҃ хра́мѣ бж҃їи ходѝ́ховѣ ѣ҆дѝномышле́нїѣ҃· да прїѝдѐ (же)[7] смр҃ть на на, ѝ снѝдѹтъ҃ въ а́дъ жи́ви· ꙗ҆́ко лѹка́вьство ѕ҃ жилѝщы́ѝ ѝхъ посредѣ ѝхъ· Ч҃зъ [-][8] кх҃ бѹ вызвахъ, ѝ г҃ь оу҆слыша ма· вечер҃ ѝ заоу҆тра ѝ полѹ́дне повѣмъ [ѝ][9] възвѣщѹ, ѝ оу҆слы́шѝ҃ гласъ мои҃· ѝзба́-

Ті, що поїдають мій народ замість хліба, не прикликали Бога. **6** Злякалися від страху там, де не було страху, бо Бог розсіяв кості тих, що догоджають людям. Завстидалися, бо Бог ними погордив. **7** Хто з Сіону дасть ізраїлеве спасіння? Коли Бог поверне полон свого народу, Яків зрадіє й Ізраїль розвеселиться.

1 На кінець. В піснях розуму Давидового. **2** Коли прийшли зіфеї і сказали Саулові: Чи ось не Давид ховається в нас? **53**-ій.

3 Боже, в твоє ім'я! Спаси мене і в твоїй силі суди мене! **4** Боже! Вислухай мою молитву! Почуй слова моїх уст, **5** бо чужі повстали проти мене. І сильні шукали моєї душі, і не поставили Бога перед собою.**6** Бо ось Бог мені помагає і Господь – заступник моєї душі! **7** Він відверне зло моїм ворогам, Вигубить їх твоєю правдою! **8** Добровільно принесу Тобі жертву, визнаватимуся твоєму імені, Господи, бо добре! **9** Бо Ти мене визволив з усякого клопоту і на моїх ворогів поглянуло моє око.

1 На кінець пісень. Розум Асафовий. 54-ий.

2 Прислухайся, Боже, до моєї молитви і не погорди моїм благанням! **3** Згляньсь на мене і вислухай мене! Я заболів моїм болем і засмутився **4** від ворожого голосу і від пригнічення грішника. Бо на мене навернули беззаконня і в гніві на мене лютилися. **5** Моє серце збентежилось в мені, і страх смерті напав на мене. **6** На мене прийшли страх і тремтіння, і мене покрила темрява. **7** І я сказав: Хто дасть мені крила, наче голубки? І полечу. І спочину. **8** Ось я, втікаючи, віддалився і поселився в пустині. **9** Я очікував Бога, що мене спасає від малодушності і бурі. **10** Господи! Затопи і поділи їхні язики! Бо я побачив беззаконня і нарікання в місті. **11** День і ніч його оточить по його мурах, і посеред нього беззаконня, і труд, і неправедність. **12** І на його дорозі не забракло лихви і обмани. **13** Бо якщо б ворог мене зневажав, я, отже, стерпів би, і якщо б той, що мене ненавидить, гордо говорив проти мене, я сховався б від нього. **14** Ти ж, чоловіче одного духу, мій володарю і мій знайомий, **15** який разом мене насолодив їжею. Ми ходили в божому храмі в однодумності. **16** Хай же на них надійде смерть! І зійдуть живими до аду, бо лукавство в їхніх поселеннях посеред них. **17** Я закликав до Бога, і Господь мене вислухав. **18** Ввечорі, і вранці, і в полудень розпо-

відатиму. І сповіщу. І Він вислухає мій голос. **19** Визволить мою душу в мирі від тих, що наближаються до мене, бо в багатьох *обставинах* були зі мною. **20** Бог вислухає і упокорить їх, Він, що є перед віками. Бо їм немає зміни. Бо не побоялися Бога. **21** Простягнув свою руку, щоб віддати, – опоганили Його завіт. **22** Його лиця розділилися від гніву. І приблизилися їхні серця. Їхні слова були м'якшими від олії. І вони – стріли. 23 *Скинь на Господа твою турботу! І Той тебе вигодує. Повік не дасть клопіт праведникові. **24** Ти ж, Боже, зведеш їх до джерела зітління. Мужі крові і обмани й до половини не проведуть своїх днів. Я ж Господи надіюся на тебе.

мат. 6
лук. 12
пет1. 5

Слава...

1 На кінець. Про народ, що віддалений від святих. Давидів надпис. Коли ним заволоділи чужинці в Ґеті. 55-ий. 8-а катизма.

2 Помилуй мене, Боже! Тому що мене потоптав чоловік. Цілий день воюючи, він мені надокучив. **3** Мене топтали мої вороги день цілий, бо численні ті, що воюють проти мене згори. **4** В дні не боятимуся, я ж на Тебе покладаю надію. **5** В Бозі похвалю мої слова, на Бога я поклав надію. Не злякаюся, що мені зробить тіло. **6** Цілий день гидували моїми словами. Всі їхні задуми проти мене на зло. **7** Поселяться і сховаються. Ті стережуть мою п'яту, так як стерпіли мою душу. **8** Вповні ж не залишиш їх, гнівом вигубиш народ. Боже! **9** Я Тобі сповістив моє життя. Ти поклав мої сльози перед собою, так як і в твоїй обітниці. **10** Хай мої вороги відвернуться назад в тому дні, коли я покличу до Тебе! Ось я впізнав, що Ти є мій Бог! **11** В Бозі похвалю слово! В Господі похвалю слово! **12** На Бога я поклав надію, не побоюся, що мені зробить людина. **13** В мені, Боже, молитви, які я віддам твоїй похвалі, **14** бо ти визволив мою душу від смерті, мої очі – від сліз і мої ноги – від спотикання. Догоджатиму перед Господом в світлі живих.

(в конѣ҃ ѻ̀ людехъ, ѥ̀же ѿ сты҃ѧ оу҃далены́хъ, дв҃вѣ, ѣ̆ столпописанїе, ѥ̆негда оу҃держа́ша н҃ ѝноплеменницы в гє́дѳ, ѱ҃е)[1]· (К҃а ѱ·)

Помилу́й мѧ҆ бо́же, ꙗ҆́ко попра́ мѧ҆ чл҃къ вє́сь дн҃ь бора́ сту́жѝ мѝ· Попраша́ мѧ҆ вра́зи мои҆ вє́сь дн҃ь, ꙗ҆́ко мнози́ борю́щиє҆ мѧ҆ свы́ше· въ дн҃е [не][2] оу҃бою́сѧ а҆́з же [оу҃пова́ю на тѧ҆][3]· ѻ̀ бз҃ѣ похва́лю сло́весà моѧ҆ [-][4], на҆ бг҃а оу҃пова́, не оу҃бою́сѧ, что҆̀ сътвори́ мнѣ҆ плоть· вє́сь дн҃ь словесъ мои́хъ гнꙋша́хꙋсѧ, на мѧ҆ вс҃а помышле́нїа и҆́хъ на зло̀· вселя́тсѧ и҆ сокры́ютъ. тїи па́тꙋ мою храна́тъ· ꙗ҆́коже потрꙋпѣша́ дш҃ю мою, ни ѻ̀ че́сом҃ (же) (ѻ̀ста́виши)[5] и҃, гнѣвомъ люди низбїе́ши· бо́же живо́тъ мои҆ възвѣстихъ тебѣ, положилъ е҆си сле́зы моѧ҆ пр҃е собою, ꙗ҆́ко и҆ въ ѻ̀бѣтованїи твое́мъ· Да възвратя́тсѧ вра́зи мои҆ ѣ̆спять. во́ньже дн҃ь а҆́ще призовꙋ́ тѧ҆, е҆е познахъ ꙗ҆́ко бг҃ъ мои҆ е҆си ты· ѻ̀ бз҃ѣ похва́лю гл҃ъ, ѻ̀ г҃ѣ похва́лю сло́во· На҆ бг҃а оу҃пова́хъ, не оу҃бою́сѧ что҆̀ сътвори́ мнѣ҆ чл҃къ· во мнѣ҆ бо́же мл҃ивы, ꙗ҆́же възда́мъ хвалы́ твое́и҃· ꙗ҆́ко и҆зя́тъ дш҃ю мою ѿ сме́рти, [-][6] [ѻ̀чи мои҆ ѿ сле́][7], и҆ но́зѣ мои҆ ѿ поплъзнове́нїа· [бл҃гоꙋго҆же́ꙋ][8] пр҃е [г҃мъ][9], въ҆ свѣтѣ живы́хъ·

(в конє́цъ да не растли́ши, дв҃вѣ, в столпописа́нїе, внегда́ є҆мꙋ ѿбѣгати ѿ лица саоу҃лова в пещє́рꙋ. ѵ҃з)[1]·

Поми́лꙋи мѧ҆ бо́же, поми́лꙋй мѧ҆, ꙗ҆́ко на тѧ҆ оу҃пова҆ дш҃а моа҆· и҆ на сѣнь кри́лꙋ твоею҆ надѣю́сѧ, до́ндеже прейдꙋ́ безако́нїе· въ҆зовꙋ́ к҃ бг҃ꙋ вы́шнемꙋ, бг҃ꙋ бл҃годѣ́вшемꙋ мнѣ҆· Посла҆̀ съ нб҃се, и҆ спсѐ мѧ҆,

дастъ ѣ поношенїе попира́ющаѧ мѧ· (-)[2] Посла бг҃ъ мл҃ть свою, и̂ і́стину свою, и̂ и҃зѧ дш҃у мою ѿ средѣ сквр҃менъ, поспѧ́ смущенъ· Сн҃ве чл҃ти́и, зоу́бы и̂хъ о́ружїѧ и̂ стрѣ́лы, (-)[3] на́зыкъ и̂хъ мечь о́стръ· вънзнесѝсѧ на нб҃са бе, и̂ по всей землѝ сла́ва твоѧ· Сѣть оу́готова́шѧ ногамъ мои́мъ, и̂ смири́шѧ дш҃у мою· И҃скопа́ша пр҃е лицѣ́ мои́мъ ѩ́му, и̂ впадо́шасѧ в н҃ю· (-)[4] *Гото́во ср҃це мое бе, гото́во ср҃це мое́· пою́, и̂ въспою́ [ѣ сла́вѣ мое́и][5]· въстани́ сла́ва моѧ̀, въстани́ псалты́рю и̂ гусли, ѣстани́ ра́но· И҃сповѣмсѧ тебѣ ѣ лю́деⷯ гн҃и, пою́ тебѣ въ на́зы́цѣ́· Ꙗ́ко възвели́чисѧ до нб҃съ, мл҃ть твоа, и̂ да́же до о́блакъ и҃стинна твоа· вънзнесѝсѧ на нб҃са бж҃е, и̂ по всеи̂ землѝ сла́ва твоѧ̀·

(в конецъ да не растли́ши, дв҃вѣ ѣ столпописа́нїе, и҃з)[1].

Ѧ́ще въ҃и́стину оу́бо пра́вду гл҃ете, пра́вдаѧ сѫди́те сн҃ве чл҃чьстїи· И҃бо ѣ ср҃ци беззаконїе дѣ́лаѣ́те на земли, непра́вду ру́кы ваша съплета́ютъ· ѿчюжени быша грѣшницы ѿ ложе́снъ, заблѫ́диша ѿ чрева, гл҃аша лжу· Ꙗ́рость и̂хъ по подо́бїю змїи́ну, ꙗ́ко а́спидъ глухїи и̂ затыкаѧй оу́ши свои̂· и̂же не слы́шитъ гла́са о҃бава́ющыихъ, о҃бава́ѣ о҃бава́ется ѿ премѫ́дра· Бг҃ъ сѣкрѫшитъ зубы и̂хъ въ оу́стѣхъ и̂, чл҃вно́вныа львомъ съкрѫши́лъ ѥ́сть гь· оу҃ничижа́тсѧ ꙗ́ко вода̀ мимотекѫщїа, напражетъ лѹкъ свои̂ дондеже и҃знемогѫтъ· Ꙗ́ко воскъ растаѧ́ѣ ѿи́мутсѧ. паде о҃гнь [на ни́хъ][2], и̂ не видѣ́ша сл҃нца· Пре́жде даже разумѣ́ти те́рьнїа вашего ра́мна, ꙗ́ко жи́вы, ꙗ́ко въ гнѣвѣ по́жретъ [и̂хъ][3]· възвеселѝтсѧ пра́вєникъ, ѥ̂гда ви́дитъ ѿмще́нїе [-][4], ру́цѣ свои̂ оу҃мы́еть ѣ кровь грѣшника· И̂ речетъ чл҃къ, а̂ще оу́бо ѥ́сть пл҃о правєника, оу́бо ѥ́сть бъ҃ъ сѫдѧ̀ и̂мъ на земли·

(Сла́ва.)

1 На кінець. Ти не зведеш до зітління. Давидів. В надпис. 57-ий.

2 Чи по правді, отже, говорите правду? Судіть праведне, людські сини! **3** Бо і в серці чините беззаконня на землі. Ваші руки сплітають неправедність, **4** грішники стали відчуженими від лона. Заблукали від лона. Заговорили брехню. **5** Їхній гнів на подобу зміїного. Наче глухий гаспид, що затикає свої вуха, **6** який не чує голосу тих, що зачаровують. Він пре-мудрим зачаровується чаруваннями. **7** Бог розіб'є їхні зуби в їхніх устах! Господь розтрощив ікла левів! **8** Вважатимуться за ніщо, як вода, що пропливає. Натягне свій лук, доки не послабнуть. **9** Будуть знищені, наче віск, що розтанув. На них впав вогонь і не побачили сонця. **10** Раніше, ніж впізнає ваше терня тернину, він їх пожере, наче живих, наче в гніві. **11** Зрадіє праведник, коли побачить помсту, свої руки помиє в крові грішника. **12** І скаже людина: Отже, чи є плід для праведника? Отже є Бог, що їх судить на землі!

Слава...

(в конецъ да не растли́ши. дв҃вѣ. ѣ столпописа́нїе. е́гда посла̀ саоу́лъ, и̂ оу҃дрѣжа̀ домъ е́го, е́же оу҃морити е́го· и҃и)[1].

И҃змѝ мѧ ѿ врагъ мои́хъ бе, и̂ ѿ въста́ющи̂ на́ мѧ и҃збави́ мѧ· И҃змѝ мѧ ѿ творѧщыихъ безако́нїе, и̂ ѿ мѫжъ кровїи спси́ мѧ· Ꙗ́ко е҃ оу҃ловиша дш҃у мою, напа́доша на мѧ крѣпцїи· Ни безаконїе мое́, ни грѣхъ мои̂ гн҃и, без безако́нїа тек҃о́, и̂

1 На кінець. Ти не зведеш до зітління. Давидів. На заголовок. Коли Саул послав і стеріг його дім, щоб його вбити. 58-ий.

2 Визволи мене від моїх ворогів, Боже! І визволи мене від тих, що повстають проти мене! **3** Вирви мене від тих, що чинять беззаконня, і спаси мене від мужів крові! **4** Бо ось вчинили лов на мою душу, сильні на мене напали. Ні моє беззаконня, ні мій гріх, Господи. **5** Без беззаконня я біг і

держав прямий напрям. Встань мені назустріч і поглянь! **6** І ти, Господи Боже сил, Боже Ізраїля, зглянься, щоб відвідати всі народи! Не будеш щедрим до всіх, що чинять беззаконня. **7** Повернуться на вечір і зголодніють, наче пес, і оточать місто. **8** Ось ті відповідатимуть своїми устами. І зброя в їхніх губах. Бо хто почув? **9** І ти, Господи, висмієш їх! Погордиш всіма народами! **10** Мою владу до Тебе збережу, бо Ти, Боже, є моїм заступником! **11** Мій Бог! Його милосердя мене випередить. Мій Бог мені покаже на моїх ворогах! **12** Не вбий їх, щоб часом не забули твій закон! Розжени їх твоєю силою! І зведи їх, мій оборонче, Господи! **13** Гріх їхніх уст. Слово їхніх губ. І будуть схоплені у своїй гордості. І від клятви й брехні сповістять вкінці, **14** в кінці гніву. Й не будуть. І пізнають, що Бог володіє Яковом і кінцями землі. **15** Повернуться на вечір і зголодніють, наче пси, і оточать місто. **16** Ті розійдуться їсти. Коли ж не наситяться, і нарікатимуть. **17** Я ж оспівуватиму твою силу і вранці зрадію твоїм милосердям. Бо Ти став моїм заступником і моєю схованкою в дні мого болю. **18** Ти є моїм помічником. Тобі співатиму. Бо Ти є моїм Богом, заступником! Мій Боже! Моє милосердя!

напра́вихъ· въста́ни въ срѣтені́е мое́, и҆ ви́жь· и҆ ты҆ гі҃и бо́е си́лъ, бо́же і҆и́левъ· вонми́ посѣти́ти вс҃а на́зы́кы, не ѹ҆щедри́ши вс҃а дѣлаю́щаа безако́нїе· (-)[2] възвраща́тсѧ на́ вечеръ, и҆ взалчю́тъ а҆́ко пе́съ, и҆ о҆́быдѹтъ гра́· Сѐ [тїи][3] ѡ҆вѣща́ютъ ѹ҆сты҆ свои́ми, и҆ (о҆ру́жїе)[4] въ ѹ҆стна́ и҆́хъ. а҆́ко кто́ слы́ша҆; и҆ ты҆ гі҃и посмѣе́шисѧ и҆́мъ, ѹ҆ничижи́ши вс҃а на́зы́кы· дръжа́вѹ мою́ къ тебѣ съхраню́, а҆́ко [ты҆] бо́же засту́пникъ мо́й е҆́си· бг҃ъ мо́й, мл҃ть е҆́го пр҃евари́тъ ма́, бг҃ъ [мо́й][6] на́ви́тъ мнѣ на враги́ мои́хъ· Не ѹ҆би́й и҆́хъ, да не когда́ забу́дѹтъ [законъ твои́][7]· Гаже́нїи и҆́хъ си́лою твое́ю, и҆ низложи́ и҆́хъ защи́тниче мо́й гі҃и· Грѣхъ ѹ҆стъ и҆́, сло́во ѹ҆стенъ и҆́хъ, и҆ на́ти бу́дѹтъ ѣ҆ гръ́дыни свое́й· и҆ ѡ҆ кла́твы и҆ лжа́ възвѣстатсѧ в конча́нѣ, въ гнѣвѣ конч҃ины́, и҆ не бу́дѹтъ· и҆ ѹ҆вѣда́ютъ а҆́ко бг҃ъ о҆́бладаетъ і҆а́ковомъ, [и҆][8] концы́ земла́· (-)[9] възвраща́тсѧ на́ вечеръ, и҆ взалчю́тъ а҆́ко (ѱи)[10], и҆ о҆́бы́дѹтъ гра́· Тїи разы́дѹтсѧ на́сти. а҆ще ли же не насы́тятсѧ, и҆ поропщѹтъ· а҆́з же въспою́ си́лѹ твою́, и҆ възрадю́сѧ заѹ҆́тра мл҃ти твое́й· а҆́ко бы́сть засту́пникъ мо́й, и҆ прибѣ́жище [мое́][11], ѣ҆ дн҃ь печа́ли моеа́· Помо́щникъ мо́й [е҆́си][12], тебѣ пою́. а҆́ко бг҃ъ засту́пникъ мо́й е҆́си. бо́же мо́й, мл҃ть моа́·

(в конецъ, и҆змѣнши́хъсѧ е҆́ще ѣ҆ столпописа́нїе, дв҃вѣ, в наказа́нїе, е҆гда́ зажже́ сре́дорѣчїе сѵ̀рїи́ское и҆ сѵ̀рїа́ совалъ. и҆ възврати́сѧ и҆ѡа́въ, и҆ порази́ (е҆до́ма). въ ю҆́доли а҆ло́ни, в҃і, ты́сѧщъ· н҃д)[1].

1 На кінець. Тих, що ще змінилися. На заголовок. Давидів. На повчання. **2** Коли спалив Сирійське середньоріччя і Совальську Сирію, і Йоав повернувся і побив 12 тисяч Едома в Алоновій долині. 59-ий.

3 Боже! Ти нас відкинув і побив нас! Розгнівався і помилував нас! **4** Ти потряс землею і засмутив її! Вилікуй її побиття, бо зрушилася! **5** Ти показав своєму народові жорстоке. Ти напоїв нас вином подиву, **6** дав знак тим, що тебе бояться, щоб втекти від лиця лука, **7** *щоб спаслися твої улюблені. Спаси твоєю правицею і вислухай мене! **8** Бог заговорив у своєму святому: Зрадію і розділю Сикиму! І виміряю долину помешкань! **9** Мій є Ґалаад! І мій є Манассій! І Ефрім – сила моєї голови! Юда – мій цар! **10** Моав – посуд моєї надії! На Ідумею я простягну мою обуву! Мені підкорилися чужинці! **11** Хто мене поведе до укріпленого міста? Або хто мене наставить до Ідумеї? **12** Чи не Ти, Боже, що нас відкинув? І не вийдеш, Боже, в наших силах. **13** Дай нам поміч в біді. І даремне людське спасіння. **14** В Бозі

пс. 107

Ѥ҆ ѡ҆ри́нѹлъ на́ы е҆́си, и҆ низложи́лъ е҆́си на́, разгнѣ́валсѧ е҆́си, и҆ ѹ҆щедри́ е҆си на́· Сътра́слъ е҆́си зе҃млю, и҆ смѹти́ ю҃· и҆сцѣли́ сътрѹше́нїе е҆а́, а҆́ко по҃бижасѧ· Ѹ҆́билъ е҆́си лю́демъ свои́ жестока́а, напои́лъ е҆́си на́съ вино́мъ ѹ҆миле́нїа· далъ е҆́си бои́мсѧ тебе́ зна́менїе, е҆́же ѹ҆бѣжа́ти ѿ лица́ лѹка́· (-)[2] *а҆́ко да и҆зба́вятсѧ възлюбленїи твои́, спи́си десни́цею твое́ю, и҆ ѹ҆слы́ши ма́· Бг҃ъ възгла́ въ ст҃ѣмъ свое́мъ, възра́дѹюсѧ, и҆ раздѣлю́ сики́мѹ, и҆ ю҆́долъ жили́щъ размѣрю́· мо́й е҆́сть галаа́дъ, и҆ мо́й е҆́сть манассі́ин, и҆ е҆фре́мъ крѣпость главы́ моеа́· Ію́да цр҃ь мо́й, моа́въ коно́бъ ѹ҆пова́нїа моего́· На и҆думе́ю прострѹ́ сапогъ́ мо́й, мнѣ и҆ноплеме́нници покори́шасѧ· Кто́ вве́детъ ма́ въ гра́ ѻ҆бъстоа́нїа҆; [и҆ли][3] кто́ наста́витъ ма́ до (сѵ̀думе́а)[4]; не ты҆ ли бе҃ ѡ҆рі́нувыи́ на́съ; и҆ не и҆зыдеши бо́же в силахъ на́шихъ· дажь на́ по́мощь ѡ҆ печали́, и҆ сѹе́тно спсе́-

пс. 107:10

нїе чл҃чьско· ѡ҃ [-][5] бг҃ъ сътворитъ сила҃, и҆ то́и оу҆ничижи́тъ стужа́ющаѧ на́мъ·

зробимо силу! І Той погордить тим, що нам дошкуляють!

(в҃ конх҃ в пѣснх҃ [ѱл҃ѳ҃][1] дв҃в҃ з҃)[2]·

1 На кінець. В піснях. 60-ий псалом Давидів.

оу҆слы́ши бж҃е моле́нїе мое, вонми́ мл҃твѣ мое́й· ѡ҃ конє́цъ земла҃, къ тебѣ възва́хъ, є҆гда оу҆ны҆ ср҃це мое, на ка́мень вънесѐ мѧ· Наста́вилъ мѧ є҆си, на́ко бысть оу҆пова́нїе мое, сто́лпъ крѣпости ѡ҃ лица҃ вражїѧ· вселюсѧ в҃ жили́щи твое́м҃ в вѣкъ, покры́юсѧ въ кровѣ крилъ твои́хъ· (-)[3] на́ко ты́ бе оу҆слы́ша мл҃твы моѧ, далъ є҆си досто́нїе боѧ́щїмсѧ и́мене твое́го· Дн҃ь ѡ҃ дн҃е ц҃р҃е́ви приложи́ши, лѣта его до́ дне ро́да и҆ ро́да· Пребыва́етъ в҃ вѣкъ пр҃е бг҃ъ. мл҃ть и҆ и́стинꙋ є҆го кто́ възы́щетъ; та́ко пою и́мени твое́мꙋ [въ вѣкы][4], въздати́ ми мл҃твы моѧ́ дн҃ь дн҃е·

Я чую Твій голос, Господи! Вислухай моє благання! Будь уважний до моєї молитви! **2** Від кінців землі я до Тебе закликав, коли моє серце впало на силах. На камені Ти мене підняв, **3** повів мене, бо Ти став моєю надією, баштою сили від ворожого лиця. **4** Оселюся у Твоїм поселенні навіки. Сховаюся в захороні крил твоїх. **5** Бо ти, Боже, вислухав мої молитви, дав насліддя тим, що бояться твого імені! **6** День від дня додаси цареві його роки. До днів роду і роду. **7** Він зостанеться навіки перед Богом. Його милосердя і правду хто шукатиме? **8** Так співатиму твоєму імені навіки, щоб мені віддати мої молитви день *у* день.

(Сла́ва·)

Слава...

(в҃ конецъ, о҆ и҆дидꙋмѣ, ѱл҃ѳ҃ дв҃въ, з҃а)[1].

1 На кінець. Про Ідитума. 61-ий псалом Давидів.

е бг҃ꙋ ли повинне́сѧ дш҃а моѧ́; ѡ҃ того́ бо спасе́нїе мое· И҆бо то́и бг҃ъ мой, и҆ спсъ мой, заступникъ мой, не подви́жусѧ паче· доко́лѣ належите́ на чл҃ка; оу҆бива́ете вс҃и [вы][2], на́ко стѣнꙋ преклоненꙋ, и҆ плотъ вънзриновє́нъ· ѡ҃баче цѣнꙋ мою съвѣщаа́ша ѡ҃рина́ꙋти, текѡ́шѧ в҃ [жажи][3]· оу҆сты свои́ми бл҃вѧ́хꙋ, и҆ ср҃цем҃ свои́м҃ кленя́хꙋ· (-)[4] ѡ҃баче бѣ повинисѧ дш҃е моѧ́, на́ко ѡ҃ того́ трьпѣнїе мое· И҆бо то́и бъ мой, и҆ спсъ мой, заступникъ мой, не подви́жюсѧ· о҆ бзѣ спсе́нїе мое, и҆ сла́ва моа· бг҃ъ по́мощи моеѧ́, и҆ оу҆пова́нїе мое́ на́ ба. оу҆пова́йте нань весь со́нмъ людїи· И҆злїа́йте пр҃е нимъ ср҃ца ваша, [на́ко][5] бг҃ъ помощникъ нашь· [-La^{G}][6] ѡ҃ба́че сꙋе́тни сы́нове чл҃чьстїи, лжи́ви сы́нове чл҃тїи в҃ мѣрилехъ, (не)[7] о҆правдити тїи ѡ҃ сꙋе́ты вскꙋпѣ· Не оу҆пова́йте на непра́вдꙋ, и҆ на вънхще́нїе не жела́йте· Бога́тьство аще течетъ, не прилага́йте ср҃ца· Є҆ди́ною гл҃а бъ, двое́ є҆е слы́шахъ. на́ко дръжа́ва бж҃їа, и҆ твоа҃ г҃и мл҃ть· *Я҆ко ты́ вънздасѝ комꙋжѐ по дѣ́ломъ є҆го·

Я лише в Богові підкоряється моя душа! Бо від Нього моє спасіння. **3** Він мій Бог і мій спаситель, мій заступник. Я не буду дуже захитаний, **4** доки ви всі не нападете на людину, як на похилену стіну і розбитий пліт. **5** Однак мою честь вони вирішили відкинути, полюбляють брехню, благословляють своїми устами, а в серці проклинають. **6** Одначе підкорися, душе моя, Богові! Бо від Нього моє терпіння. **7** Він – мій Бог і мій спаситель, мій заступник, я не буду зруйнований. **8** Моє спасіння і моя слава в Бозі, Бог моєї помочі, моя надія на Бога. **9** Покладіть надію на Нього, ввесь збір народу! Вилийте ваші серця перед Ним! Бо Бог – наш помічник! **10** Однак марні людські сини, людські сини брехливі в мірилах, щоб не оправдати їх разом від марноти. **11** Не покладайте надію на неправедність і не бажайте на грабунок. Коли багатство тече, не прикладайте серце. **12** Раз сказав Бог, вдруге я це почув, **13** що Божа влада і твоє милосердя, Господи! *Бо Ти віддаси кожному за його ділами!

мат. 16
рим. 2

(ѱл҃ѳ҃ дв҃въ, з҃в)[1]. внегда́ быти є҆мꙋ в҃ пꙋстыни и҆ꙋдейстѣи·

1 62-ий псалом Давидів. Коли він був у юдейській пустині.

же, бе мой, к тебѣ оу҆тренюю· вънзжада́ тебе дш҃а моа, коль мно́жицею тебѣ плоть моа҃· в҃ земли пꙋстѣ и҆ непрохо́дни и҆ безво́дни, та́ко въ сты́хъ и҆ма́хъсѧ тебѣ, ви́дѣти си́лꙋ твою, и҆ сла́вꙋ твою· Я҆́ко лꙋ́чше мл҃ть твоа паче живо́тъ,

2 Боже! Мій Боже! Вранці встаю до тебе! Тебе зажадала моя душа. Як дуже Тебе *зажадало* моє тіло у пустинній, і непрохідній, і безводній землі, **3** так в святому я з'явився перед Тобою, щоб побачити твою силу і твою славу. **4** Бо твоє милосердя

краще від життя. Мої губи Тебе похвалять. **5** Так благословитиму Тебе в моїм житті! В Твоїм імені піднесу мої руки! **6** Бо жиром і мастю наповнится моя душа, і губами радості вихвалятимуть Тебе мої уста. **7** Бо я пам'ятав Тебе на моєму ліжку, в ранішніх я повчався про Тебе. **8** Бо Ти був моїм помічником. І в схованці твоїх крил зрадію! **9** Моя душа пристала до Тебе! Мене ж взяла твоя правиця! **10** Ті ж марно шукали мою душу. Ввійдуть вони в найдальші глибини землі. **11** Передані будуть в руки зброї. Частками лисів будуть. **12** А цар розвеселиться в Бозі! Похвалиться кожний, що ним клянеться! Бо загороджені були уста тих, що говорять неправду!

1 На кінець. 63-ий псалом Давидів.

2 Боже! Вислухай мій голос, коли я молитимуся до Тебе! Від ворожого страху вирви мою душу! **3** Скрий мене від зборища тих, що чинять зло, від множества тих, що роблять беззаконня! **4** Які вигострили свої язики, як зброю, натягнули свій лук – гірке діло, **5** щоб потайки прострілити непорочного. Вони його нагло простріляють, і не боятимуться. **6** Закріпили собі лукаве слово. Сказали сховати засідку. Сказали: Хто їх побачить? **7** Дослідили беззаконня. Щезли ті, що досліджують дослідження. Приступить людина – і серце глибоке. **8** І Бог підніметься вгору. Стрілами немовлят сталися їхні рани. **9** І їхні язики знемогли в них. Жахнулися всі, що їх бачили. **10** І перелякалася всяка людина. І сповістили божі діла, і зрозуміли його діла. **11** Розвеселиться праведник в Господі і покладе надію на нього! І похваляться всі праведні серцем!

Слава...

1 Вкінці. Псалом Давидових пісень. Пісня Єремієва і Єзекиїлева, народу переселення. Коли бажали іти. 64-ий. 9-а катизма.

2 Тобі належиться пісня, Боже, в Сіоні! І Тобі віддасться молитва в Єрусалимі! **3** Вислухай мою молитву! До Тебе прийде всяке тіло. **4** Слова беззаконників нас перемогли. І Ти очистиш наші безбожності. **5** Блаженний, якого Ти вибрав і прийняв, Ти поселиш у своїх дворах. Ми наповнимося добрами Твого дому. Свята церква Твоя – дивна, подиву гідна в праведності. **6** Вислухай нас, Боже! Наш спасителю! Надіє всіх кінців землі і тих, що в морі далеко, **7** Ти, що готуєш гори своєю силою, під-

оу҃стнѣ мои҆ похвали́тѧ тѧ҆. ꙗ҆́ко бл҃вѧ тѧ҆ ѣ҆ живо́тѣ моемъ, о҆́ и҃мени твое́мъ вы҃зджу́ рꙋ́кы моѧ҆. ꙗ҆́ко ѡ҆ тꙋка́ и҆ масти҆ и҆спо́лнисѧ дш҃а моа҆̀, и҆ оу҃стнѣ ра́дости вы҃схва́лѧ (тѧ҆) оу҃ста моа҆. чр҃е поминахъ тѧ҆ на посте́ли мое́и҆, на оу҃тре́нихъ поꙋ҃ча́хъсѧ в тѧ҆. ꙗ҆́ко бы҃сть помо́щьникъ мои҆, и҆ въ кровѣ крилу́ твоею вы҃зра́дꙋюсѧ. Прилпе́ дш҃а моа҆̀ по тебѣ, мене [же][2] прїа́тъ десни́ца твоа. ѳ҆и҃ же всꙋ́е и҆ска́ша дш҃ю мою, вни́дꙋтъ ѣ҆ прейспо́нꙗ҆̀ земли҆. Предада́тсѧ в рꙋ́кы (о҆рꙋжі́ю)[3], ча́сти лисовомъ бꙋ́дꙋтъ. Цр҃ь же вы҃звесели́тсѧ о҆́ бз҃ѣ, похва́литсѧ всѧкъ клены́йсѧ и҃мъ. ꙗ҆́ко загради́шасѧ оу҃ста҆̀ глю́щыихъ непра́вдꙋ.

(в конх҃е ѱ҃ало҃ дв҃вѣ, з҃г)[1].

Ꙋ҆слы́ши бж҃е гл҃а мои҆, вне́гда҆̀ моли́ти ми сѧ [к тебѣ][2]. ѡ҆ страха вра́жїа и҆зми҆̀ дш҃ꙋ мою. Покры́и мѧ҆ ѡ҆ со́нма лꙋка́вствꙋю́щыихъ, ѡ҆ мно́жества дѣ́лающыи҆х непра́вдꙋ. и҆же и҆зо҆стрі́ша ꙗ҆́ко (о҆рꙋжі́е)[3] ꙗ҆́зы҆ки своѧ҆, напрагоша лꙋкъ свои҆, вещь го́ркꙋ. съ҃стрѣла́ти в таи́ныихъ непороч҃на, вне́за́пꙋ съ҃стрѣла́ютъ ѣ҆го, и҆ не оу҃бо́ѧсѧ. оу҃тверди́шасѧ себѣ сло́во лꙋка́во, повѣ́дашасѧ съ҃кры́ти сѣ́ть. рѣ́ша, кто҃ оу҃зритъ и҆хъ? и҆спыта́ша безаконі́е, и҆зчезо́ша и҆спыта́ющеи҆̀ и҆спыта́нїа. Приступи́тъ чл҃кь, и҆ ср҃це глꙋбоко́, и҆ вы҃знесе́тсѧ бг҃ъ. стрѣлы́ младе́нецъ бы҃ша ꙗ҆́звы и҃, и҆ и҆знемго́ша в нихъ ꙗ҆́зы҆ци и҆хъ. Смꙋти́шасѧ вси҆ видѧщеи҆̀ и҆хъ, и҆ оу҃боѧ́сѧ всѧ́къ чл҃къ. И҆ вы҃звѣсти́ша дѣ́ла бж҃ї́а, и҆ твореніѧ҆ ѣ҆го разꙋмѣ́ша. вы҃звесели́тсѧ правѣ́никъ о҆́ гд҃ѣ и҆ оу҃пова́етъ нань. и҆ похва́лѧтсѧ вси҆ пра́вїи ср҃цемъ.

(Сла́ва.)

(в конецъ, ѱ҃ало҃ пѣ́снїи дв҃вѣ. пѣ́снь и҃ере́міева, и҆ ѣ҆зекі́илева, [лдюїи][5] пришє́лствїа ѣ҆г҃а хотѧхꙋ (и҆) ходи́ти. з҃д)[1]. (кѳ҃, д҃.)

Тебѣ подоба́етъ пѣ́снь бе҃ в сі҃о́нѣ, и҆ тебѣ вы҃зда́стъсѧ мл҃тва въ і҃ер҃ли́мѣ. оу҃слы́ши мл҃твꙋ мою, к тебѣ всѧ́ка плоть прїи́детъ. Словеса́ беззако́нникъ премого́ша на҃, и҆ нечести҆ѧ на́ша ты҆ о҆чи́стиши. блаже́нъ, ѣ҆гоже и҆збра҆̀, и҆ прїи́метъ, (всели́ши)[2] въ дворы҆̀ (своѧ҆)[3]. и҆спо́лнимсѧ въ бл҃гыихъ до́мꙋ твоего҃. с҃та цр҃кви твоа, дивна ѣ҆ пра́вдꙋ. оу҃слы́ши ны҆ бе҃ спси́телю нашь, оу҃пова́нїе всѣ́мъ конце́мъ земли҆̀, и҆ [сꙋщи́мъ][4] ѣ҆ мо́ри дале́че. Гото́вала го́ры крѣпостїю своею, препо-

а҃сан҃ъ силою, смущаа҆н҃ (глубины)[5] морскїа҆. шуму во́лнъ е҆го [кто̀ постои́т҃][6]; смутятсѧ нз҃ыцы, и҆ оу҆боѧ́тсѧ живущеи в конца́хъ ѡ҆ знаме́нїи твои́хъ. и҃сходы оу҆тру҆ и҆ ве́черу оу҆красиши, посѣтилъ е҆си землю, и҆ оу҆по́и҆ е҃а, оу҆мно́жилъ е҆си о҆бога́тити е҃а. рѣка́ бж҃їа напълни́сѧ водъ. оу҆гото́валъ е҆си пи́щу и҃мъ, на҃ко тако̀ (е҆сть) оу҆гото́ванїе [-][7], бразды̀ е҃а оу҆по́и҆. оу҆мно́жи жита̀ е҃а, ѣ҆ капла́х҃ е҃а вънзвеселя́тсѧ вънзсїа́ющи. бл҃ви́ши вѣнецъ лѣту бл҃гости твоеа̀, и҆ пола̀ твоѧ насы́тятсѧ ту́ка. разбогатѣ́ютъ краснаѧ пусты́ни, и҆ радостїю хо́лми препоѧ́шутсѧ. о҆дѣѧшасѧ о҆внѝ о҆вчїи, і҆ оу҆до́лїа оу҆мно́жатъ пшени́цу, вънзз҃овутъ, и҃бо вънспою́тъ.

(в конецъ, пѣснь ѱалъма вънскресе́нїѧ. ѯ҃е)[1].

ъспо́ите гв҃и вс҃а земля, по́йте же и҃мени е҆го. дади́те сла́ву хвалѣ е҆го. рцѣте бу҃, коль страшна дѣла твоѧ; вънмно́жествѣ си́лы твоеа со́лжутъ тебѣ вра́зи твоѝ. вс҃а земля да покло́нит҃ ти сѧ, и҆ поетъ тебѣ, да пое́тъ [же][2] и҃мени твоему̀ [вы́шне][3]. (-)[4] прїидѣте и҆ ви́дите дѣла̀ бж҃їа, [ко́ль][5] стра́шенъ в совѣте́х҃ паче сы́новъ человѣ́ческихъ. ѡ҆бращаа́й море ѣ҆ сухо̀, в рѣцѣ пройду́тъ (нога́ми)[6]. т҃у вънзвеселя́мсѧ о҆ немъ, о҆бладаю́щемъ си́лою своею̀ вѣ́ку. о҆чи е҆го на нз҃ы́ки призира́етъ. прогнѣваю́щеѝ да не вънзно́сятсѧ в себѣ. (-)[7] бл҃ви́те нз҃ыцы бу҃ на́шего, и҆ оу҆слы́шанъ сътвори́те гласъ хвалы̀ е҆го. поло́жшаго дш҃у мою̀ ѣ҆ живо́тъ, и҆ не давшаго ѣ҆ смяте́нїе но́гъ мои́хъ. ꙗ҆́ко и҃скуси́л҃ ны̀ е҆си бу҃, (ражежены̀)[8], на҃коже ражиза́етсѧ сребро̀, ѣ҆велъ ны̀ е҆си в сѣть. положѝ ско́рби на хрептѣ на́шемъ, вънзведе чл҃ки на главы̀ на́ша. проидо́хомъ сквозѣ о҆гнь и҆ во́ду, и҆ і҆зведѐ насъ в поко́и҆. вни́ду в домъ твоѝ съ всесъжже́нїемъ. вънздамъ тебѣ мл҃твы моѧ, на́же и҃зрекоста оу҆стнѣ мои́, и҆ гл҃аша оу҆ста̀ моа ѣ҆ печали мое́и҆. всесъжже́нїа тучна вънзнесу тебѣ с кади́ломъ и҆ о҆вны̀, [вънздамъ][9] тебѣ волы̀ с козлы̀. (-)[10] прїидѣте оу҆слы́шите и҆ повѣмъ [вамъ][11], всѝ боѧ́щисѧ бу҃, е҆ли́ка сътвори дш҃и моеѝ. к немў оу҆сты̀ мои́ми вънзвахъ, и҆ вънзнесохъ по҃ нз҃ы́комъ мои́мъ. непра́вду а҆ще позрѣхъ ѣ҆ ср҃ци мое́мъ, да не оу҆слы́шитъ [мене][12] гь. сего̀ ради оу҆слы́ша мѧ бг҃ъ, внѧтъ гл҃а моленїѧ моего. бл҃ве́нъ бъ, и҃же не (о҆ста́витъ)[13] мл҃твы̀ мою̀, и҆ мл҃ть свою̀ ѡ҆ мене.

1 Вкінець. Пісня псалма воскресіння. 65-ий.

Заспівайте Богові – вся земля! **2** Співайте його імені! Дайте славу його хвалі. **3** Скажіть Богові: Як страшні твої діла? В множестві твоєї сили лестимуться Тобі твої вороги. **4** Вся земля хай Тобі поклониться і Тобі співає! Хай співає ж твоєму імені, Всевишній! **5** Прийдіть і погляньте на Божі діла! Який страшний в порадах, понад людських синів, **6** Той, що обертає море в сушу, по ріці перейдуть ногами. Там ми зрадіємо Ним, **7** що володіє віком своєю силою! Його очі споглядають на народи, ті, що приводять до гніву. Хай не підносяться в собі вгору! **8** Благословіть народи нашого Бога! І зробіть, щоб чути було голос його похвали, **9** що поклав мою душу на життя і не дав, щоб порушилися мої ноги. **10** Бо Ти нас, Боже, випробував розпеченими, так як срібло розпікається вогнем. **11** Ти нас увів у засідку. Ти поклав болі на нашому хребті. **12** Ти навів людей на наші голови. Ми пройшли через вогонь і воду. І Ти вивів нас до спокою. **13** Ввійду до твого дому з цілопаленням. Віддам Тобі мої обітниці, **14** які мої губи вимовили і висказали мої уста в моїм болі. **15** Товсті цілопалення Тобі принесу з ладаном і баранами, дам тобі волів з козлами. **16** Прийдіть послухайте і розповім вам, всі, що боїтеся Бога, що Він зробив моїй душі. **17** Я закликав до Нього моїми устами і підняв вгору під моїм язиком. **18** Якщо я побачив неправедність у моїм серці, хай мене не вислухає Господь! **19** Через це мене Бог вислухав, сприйняв голос мого благання. **20** Благословенний Бог, який не відкине моєї молитви і свого милосердя від мене!

1 На кінець. В співах. 66-ий псалом Давидів.

2 Боже! Милосердний будь до нас і поблагослови нас! Просвіти лице твоє на нас і помилуй нас, **3** щоб пізнати на землі твою дорогу! Між всіма народами твоє спасіння. **4** Хай Тобі визнаються народи, Боже! Хай Тобі визнаються всі народи! **5** Хай розвеселяться і зрадіють народи! Бо Ти судиш народи в праведності і провадитимеш народи на землі. **6** Хай визнаються Тобі народи, Боже! Хай визнаються Тобі всі народи! **7** Земля видала свій овоч. Благослови нас, Боже! Боже наш! **8** Благослови вас Боже! І хай Його злякаються всі кінці землі!

Слава...

1 В кінець. 67-а пісня-псалом Давидів.

мой4. 10 **2** *Хай воскресне Бог і розпорошаться його вороги! І хай від лиця Його втечуть ті, що Його ненавидять! **3** Хай щезнуть так, як щезає дим! Так як тане віск від лиця вогню, так хай грішники згинуть від Божого лиця! **4** А праведники хай розвеселяться! Хай зрадіють перед Богом! Хай насолодяться в радості! **5** Заспівайте Богові! Співайте його імені! Зробіть дорогу тому, що піднявся на захід! Господь – його ім'я! І радійте перед ним! Стривожаться від лиця Його, **6** батька сиріт і судді вдовиць. Бог у своєму святому місці! **7** Бог поселяє однодумців в домі, мужністю піднімаючи скованих. Так само тих, що до гніву доводять, тих, що живуть в гробах. **8** Боже! Коли Ти виходив перед своїм народом, коли переходив в пустині, **9** земля затряслася! Бо й небеса пустили *воду*, від лиця синайського Бога, від лиця ізраїльського Бога! **10** Рясний дощ виділиш, Боже, твоєму насліддю, і воно знемогло. Ти ж його скріпив, **11** живі *істоти* твої в ньому живуть. Ти приготував твоєю добротою бідному, Боже. **12** Господь дасть слово тим, що благовістять великою силою, **13** цар сил улюбленого, щоб красою дому розділити здобич. **14** Якщо спатимете посеред околиць – крила голубині посріблені і її груди в блеску золота. **15** Коли розсилає небесний царів, будуть на ній снігом в Селмоні. **16** Божа гора – жирна гора, сирна гора – жирна гора. **17** Чому приймаєте сирні гори, гору, яку Бог зволив, щоб на ній жити? Бо й Господь поселиться до кінця. **18** Божа колісниця – десятки тисяч десяток тисяч, тисячі щедрих! Господь в них

еф. 4 в Синаю у святому! **19** *Ти пішов на висоту, полонив полон, взяв дари в

(в конецъ, къ пѣснихъ, псало́мъ [дв҃вѣ]^{1}. з҃^{2}.

Ѓже оу҆щедри́ ны́, и҆ бл҃ви́ ны́, просвѣти́ лице́ (твоѐ)^{3} на ны̀, [и҆ помилу́й ны́]^{4}. (-)^{5} позна́ти на земли́ пу́ть твой, въ всѣ́хъ а҆зы́цѣхъ спасе́нїе твое́. Да и҆сповѣ́дятсѧ тебѣ́ лю́дїе бж҃е, да и҆сповѣ́дятсѧ тебѣ́ лю́дїе вс҃и. да въ҃звеселя́тсѧ и҆ въ҃зра́дуютсѧ а҆́зы́цы, а҆́ко сꙋ́диши лю́демъ. правотою́, и҆ а҆́зы́ки на земли́ наста́виши. (-)^{6} Да и҆сповѣ́дятсѧ тебѣ́ лю́дїе бж҃е, да и҆сповѣ́дятсѧ тебѣ́ лю́дїе вс҃и, земла́ дастъ плодъ свои́. бл҃ви́ ны́ бе́, бе́ нашь, бл҃ви́ ны́ бе́. и҆ да оу҆бои́тсѧ є҆го́ вс҃и концы́ зе́млѧ.

(Сла́ва.)

(в конецъ, пѣснї҃и псало́ дв҃вѣ. з҃^{2}).

а҆* въскр҃не́тъ бг҃ъ, и҆ разы́дутсѧ вразѝ є҆го́, и҆ да бѣ́жатъ [ѿ лица́ є҆го́ ненави́дѧщеѝ є҆го́]^{1}. Я҆́ко и҆зчеза́етъ ды́, да и҆зчезнꙋ́тъ. а҆́ко та́етъ во́скъ ѿ лица́ о҆́гню, та́ко да поги́бнꙋтъ грѣшници ѿ лица̀ бж҃ї҃а. (ч҃)^{2} правед҃ници да въ҃звесе́тсѧ, въ҃зра́дуютсѧ пр҃е бг҃ѣ́, насладя́тсѧ и҆ весе́лїи. въспо́йте бг҃ꙋ́ по́йте и҆́мени є҆го́, пꙋть сътвори́те взы҃ше́шемꙋ на за́пады. бг҃ъ и҆́мѧ є҆мꙋ́, и҆ ра́дꙋйтесѧ пр҃е ни́мъ. Смѧтꙋ́тсѧ ѿ лица̀ є҆го́, ѿц҃а сиро́тъ, и҆ сꙋ́дїа вдови́ц҃ъ. бг҃ъ в҃ мѣ́стѣ сто҃мъ свое́мъ. бг҃ъ вселя́етъ є҆дино́мышленыа̀ въ҃ домъ, въ҃зводѧ́ о҆́ковани́ѧ мꙋжествомъ, такоже прогнѣ́вающаѧ, живꙋ́щаа въ҃ гробѣ́хъ. бж҃е, є҆гда̀ и҆схожа́ше пр҃е лю́ми҃ свои́ми, є҆гда̀ мимохожа́ше въ҃ пꙋсты́ни, [-]^{3} земла̀ потрасе́сѧ. И҆́бо нб҃е́са ка́пꙋша ѿ лица̀ бг҃а сїна́йска, ѿ лица̀ бг҃а і҆и҃лева. До́ждь во́ленъ ѿлꙋчи́ши бе҃ достоа́нїю твоему́, и҆ і҃знемо́же, ты же съверши ю҃. Живо́тна҃ твоа̀ живꙋ́тъ на не́й, оу҆гото́валъ є҆сѝ бл҃гостїю твое́ю нищемꙋ́ бе҃. гд҃ь дастъ гл҃ъ бл҃говѣствꙋ́ющимъ си́лꙋ мно́гꙋ, ц҃рь силъ въ҃злюбленаго, [-]^{4} [-]^{5} лѣпотою до́му раздѣли́ти кори́сть. а҆́ще поспи́тѐ посредѣ предѣ́лъ, крилѣ́ голꙋбинѣ посребренѣ́, и҆ междора́мїа ѥ҆а̀ въ҃ блещаніи зла́та. (-)^{6} Є҆гда̀ разыстви́тъ нб҃ны҃и ц҃рь на не́й, о҆́снѣжа́тсѧ въ҃ селмо́нѣ. Гора̀ бж҃ї҃а, гора̀ тꙋчна҃а, гора̀ оу҆сы́рена҃а, гора̀ тꙋчна҃а. вскꙋю́ непщꙋе́те горы оу҆сы́ренымъ; гора̀ ю҃же бл҃говоли бг҃ъ жити въ҃ не́и. И҆́бо гд҃ь вселѝтсѧ до конца̀, колесни́ца бж҃ї҃а тмами темъ, тысѧщѧ гобзꙋ́ющыхъ. гд҃ь въ҃ нихъ въ҃ [синаи́нѣ]^{7} въ҃ сте́мъ. *въ҃зше́лъ є҆сѝ на вы́сотꙋ, плѣни́лъ є҆сѝ плѣнъ. Прїа́лъ є҆сѝ дада́нїе

вѣ чл҃цехъ, и҆бо не покара́ющаа́сѧ є҆же вселитисѧ· г҃ь бг҃ъ бл҃венъ, бл҃венъ г҃ь дн҃ь дн҃е· Поспѣшитъ намъ бъ сп҃се́нїи нашихъ, (-)[8] бъ нашь, бъ сп҃са́ти, и҆ гн҃ѧ гн҃ѧ и҆схо́дища см҃ртнаа· Со́бач҃е бъ сокрꙋши́тъ главы̀ враг҃ъ свои́х, врꙑхъ власъ преходѧщыихъ вѣ прегрѣше́нїй свои́хъ· Рече г҃ь, ѡ҃ васа́на о҆бращꙋ, о҆бращꙋ въ глꙋбинахъ морскы́х҃. Ꙗ҆́ко да о҆мо́чится нога твоа вѣ кровѝ, ꙗ҆зы́къ псовъ твои́хъ ѡ҃ врагъ ѡ҃ него· Видѣ́на бы́ша шествїа твоа бж҃е, шествїа ба҃ моего́ ц҃р҃ѧ є҆же въ ст҃ѣ́мъ· Предвари́ша кн҃зи близъ пою́щихъ, посредѣ дв҃ъ тꙑ̀мпа́нницъ· въ ц҃рк҃вахъ бл҃вите ба҃, г҃а ѡ҃ и҆сто́чнаго ꙇлѵ́левъ· тꙋ̀ веніами́нь ю́ноша въ ѹ҆́жасѣ, кн҃зи і҆ѹ́дови вл҃ки и҆́хъ, кн҃зи завꙋло́ни, кнѧ́зи нефдали́мли· Заповѣ́ждь бж҃е си́лꙋ твою, ѹ҆́крѣпи бж҃е є҃е, є҆же сѣ́дѣла в насъ, ѡ҃ ц҃рк҃ви твоеѧ̀ въ і҆ерли́мѣ· Тебѣ̀ принесꙋтъ ц҃рїе да́ры, запретѝ звѣремъ тростны́мъ· Со́нмъ ю́нецъ въ ю́ницахъ люскы́хъ, [затвори́ти][9] и҆скꙋше́ныа сребромъ· Разрꙋши́ ꙗ҆зы́кы хотѧщаа бра́немъ· Прїидꙋтъ (молитвеницы)[10] ѡ҃ е҆гꙋ́пта, є҆ѳїо́пїа пр҃еварѝтъ рꙋка е҆а̀ бꙋ· Цр҃ьства земна́а по́йте бꙋ, въспо́йте г҃ви· [-][11] [-][12] възшє́шемꙋ на́ нб҃о нб҃ное на въстто́кы· Се҆ дастъ гла́съ своемꙋ г҃лу си́лы, дади́те сла́вꙋ бж҃ви· На і҆и́ли велелѣпота е҆го, и҆ си́ла е҆го на о҆́блацехъ· Дивенъ бг҃ъ въ ст҃ы́х҃ свои́хъ, бъ і҆и́левъ· Той дастъ си́лꙋ и҆ дрꙑжа́вꙋ лю́демъ свои́мъ. Бла́гословенъ бг҃ъ·

людей, бо й не недовірливі, щоб поселитися. Господь Бог благословенний! **20** Благословенний Господь день *за* днем! Нам поможе Бог наших спасінь! **21** Бог наш! Бог, щоб спасати, і господні, господні смертні виходи. **22** Одначе Бог знищить голови своїх ворогів, чуб волосся тих, що ходять у своїх гріхах. **23** Господь сказав: Поверну від Васана, поверну в морських глибинах, **24** щоб змочилася твоя нога в крові, язик твоїх псів від ворогів його! **25** Боже! Твої дороги стали явними. Ходи мого Бога, царя, що у святому. **26** Випередили князі, близькі до співучих посеред дівчат тимпанниць. **27** В церквах благословіть Бога! Господа з ізраїлевих джерел! **28** Там молодий Веніямин в захваті, юдині князі, їхні володарі, завулонові князі, нефталімові князі. **29** Заповіси, Боже, твою силу! Боже! Скріпи це, що Ти в нас зробив, **30** від твого храму для Єрусалиму. Тобі царі принесуть дари! **31** Заборони звірям тростини, зборові биків з теличками народів, щоб замкнути випробованих сріблом! Знищ народи, що бажають війни! **32** Ті, що благають, прийдуть з Єгипту, Ефіопія випередить її руки Богові. **33** Земні царства, співайте Богові! Заспівайте Господеві! **34** Тому що Він піднявся на небо небес на сході. Ось Він своєму голосові дасть сили голос. **35** Дайте Богові славу! На Ізраїлі його величність, і його сила на хмарах! **36** Бог подиву гідний у своїх святих! Бог Ізраїлів! Той дасть силу і міць своєму народові! Благословенний Бог!

Слава...

(Сла́ва·)

(в конецъ, [ѱало́мъ][1] дв҃въ. ꙁ҃и· ѡ҃ и҆змѣнши́ѧсѧ)[2]·

1 Вкінці. 68-ий псалом Давидів. Про тих, що змінилися.

2 Боже! Спаси мене, бо ввійшли води до моєї душі! **3** Я погруз у болоті глибини і немає як встояти. Я прийшов у морські глибини і мене затопила буря. **4** Я струдився кричачи. Моє горло захрипло. Мої очі пропали *від того, що* я надіявся на мого Бога. **5** Понад волосся моєї голови помножилися ті, що мене без причини ненавидять. Скріпилися мої вороги, що без правди мене переслідують. Те, що я не розграбував, тоді я віддавав. **6** Боже! Ти пізнав мою безумність. І мої переступки не затаїлися від Тебе. **7** Хай не завстидаються мною ті, що тебе терплять, Господи! Господи сил! Ані хай не засоромляться мною ті, що шукають тебе, Боже Ізраїлів! **8** Бо задля Тебе я прийняв погорду, сором покрив моє лице. **9** Я став чужим моїм братам і чужинцем синам моєї матері. **10** *Бо

і҆ѡа́ѳ вкрꙋ́ѳи

ів. 2
рим. 15

ревність твого дому мене пожерла і погорди тих, що Тобою гордять, на мене впали. **11** І я покрив мою душу постом, і було мені на погорду. **12** І я поклав мішок, як мою одіж, і я став їм притчею. **13** Про мене глузували ті, що сиділи в брамі, і про мене співали ті, що пили вино. **14** Я ж моєю молитвою *звертаюся* до Тебе, Боже! Час милості, Боже! В множестві твого милосердя вислухай мене! В правді твого спасіння **15** мене спаси від глини, щоб я не застряг! Визволи мене від тих, що мене ненавидять, і від глибоких вод! **16** Хай мене не затопить водяна буря, ані не пожере мене глибина, ані яма не замкне наді мною свої уста! **17** Вислухай мене, Господи! Бо твоє милосердя добре. За множеством твоїх щедрот поглянь на мене! **18** Не відверни твого лиця від твого слуги, бо я болію! Скоро мене вислухай! **19** Приділи увагу моїй душі і визволи її! Задля моїх ворогів спаси мене! **20** Бо Ти знаєш мою погорду, і мій встид, і мій сором. Перед Тобою всі ті, що мені дошкуляють. **21** Моя душа очікувала погорду і страждання. І я очікував того, хто б зі мною
мат. 27 ів. 19 терпів, – і не було, і потішників – і я не знайшов. **22** І дали мені в їжу жовч, *і в моїй спразі мене напоїли оцтом. **23**
рим. 11 *Хай їхній стіл буде перед ними на сильце, і на віддачу, і на згіршення! **24** Хай потемніють їхні очі, щоб вони не бачили, і назавжди зігни їхній хребет! **25** Вилий на них твій гнів і хай їх захо-
дія. 1 пить лють твого гніву! **26** *Хай їхній двір буде пустим і в їхніх поселеннях хай не буде мешканця! **27** Бо того, кого Ти побив, ті переслідували. І вони додали до болю твоїх ран. **28** Додай беззаконня до їхнього беззаконня! І хай не ввійдуть у твою справедливість! **29** Хай будуть вони знищені з книги живих і хай не будуть записані з праведними! **30** Я є бідний і зболений. Боже! Мене охопило твоє спасіння! **31** Похвалю ім'я мого Бога в пісні! Звеличу Його похвалою! **32** І вгодним буде Богові понад молоде теля, що випускає роги і копита. **33** Хай бідні побачать і зрадіють! Пошукайте Бога – і ваша душа буде живою! **34** Бо Господь вислухав бідних і Він не погордить своїми скованими. **35** Хай похвалять Його небеса і земля, море і все, що в ньому живе! **36** Бо спасе Бог Сіон. І збудовані будуть юдейські міста, і там поселяться, і його успадкують. **37** І його успадкує насіння твоїх рабів! І в ньому поселяться ті, що люблять твоє ім'я!

поношенїа поносащїй ти нападоша на ма. и [покрыхъ]4 постомъ дшу мою, и бысть в поношенїе мнѣ. и положи одѣанїе мое вретище, и бѣ имъ в притчю. со мнѣ глумлахуся сѣдящеи въ вратѣхъ, и о мнѣ паху пиющеи вино. азъ же молитвою моею к тебѣ бже, времa благоволенїа. бже, въ множествѣ милости твоеа услыши ма. въ истинѣ спсенїа твоего, спси ма щ бренїа, да не оуглѣбну. (избави ма)5 щ ненавидящихъ ма, и щ глубокихъ водъ. да не (потопитъ мене)6 бура водна, ниже пожретъ мене глубина, ниже сведетъ о мнѣ ровеникъ оустъ своихъ. оуслыши ма гi, яко блга милть твоа, по множеству щедротъ твоихъ призри на ма. не щврати лица твоего щ отрока твоего, яко скорблю. скоро оуслыши ма, вонми дши моей, и избави ea. врагъ мои ради избави ма. ты бо съвѣсѣ поношенїе мое, и студ мои, и срамоту мою. предъ тобою вси стужающеи ми, поношенїе причаа дша моа и страсть. и ждa иже со мною поскорбитъ, и не бѣ. и оутѣшающихъ, и не обретохъ. и дaша в снѣдь мою желчь, *и в жaжу мою напоиша ма оцтa. *да будетъ трапеза и предъ ними в сѣть, и въ въздаанїе, и в соблазнъ. помрачитѣся очи и не видѣти, и хребетъ имъ щнжды слащи. пролѣи на на гнѣвъ твои, и ярость гнѣва твоего постигнетъ ихъ. *да будетъ дворъ ихъ пустъ, и в жилищихъ ихъ да не будетъ живущаго. зане егоже ты поразилъ, тїи погнaша, и к болѣзни язвъ [моихъ]7 приложиша. приложи беззаконїе къ беззакоїю ихъ, и да не внидутъ въ правду твою. да потребятся щ книгъ животныхъ, и с праведными не напишутся. нищъ и болa есмь азъ, [-]8 спсенїе [-]9 твое бе прїатъ ма. въсхвалю имa ба [моего]10 с пѣснїю, възвеличю его въ хваленїи. и оугодно будетъ бу паче телцa юна, рогы издающa и пазнокти. да узрятъ нищїи, и възвеселятся. взыщите ба, и жива будетъ дша ваша. яко услыша нищaa гь, и окованыхъ свои не уничижитъ. да въсхвалятъ его небеса и земля, море, и вся (живущaa)11 [в немъ]12. яко бгъ спсетъ сїона, и съзиждутся гради iюдейстїи. и вселятся тамо, и наслѣдятъ и, и сѣмa рабъ твои оудрьжитъ и. и любящеи имa твое, вселятся в немъ.

(в конецъ, двѣмъ. вспоминанїе, въ еже спси ма гi. ѯд)1.

Гi в помощь мою вонми, [гi помощи ми потщисa]2. да постыдятся и по-

срамáтсѧ йщ҃ущіи҆ [дш҃у мою][3]· да вънзвратятсѧ вспáть, и҆ постыдáтсѧ мы́слящіи мѝ злáа· да вънзвратя́тсѧ áбїе стыдáщесѧ, гл҃ющіи мѝ, бл҃гоже бл҃гоже· да вънзрадýютсѧ и҆ вънзвеселя́тсѧ о҆ тебѣ, вс҃и йщ҃ущіи тебе [бж҃е][4]· и҆ гл҃ю́ выну, да вънзвели́читсѧ гс҃ь, любящіи спсе́нїе твое· а҆́зъ же ни́щъ [е҆смь][5] и҆ оу҆бо́гъ, бж҃е помозѝ мѝ. помощ҃никъ мой и҆ и҆зба́витель мой е҆си ты, гс҃и не закосни·

(Сл҃а·)

([ѱл҃о҃][1] дв҃вѣ, сн҃овъ йѡнадáвѡ҃. и҆ пе́рвыхъ плѣнш҃и́сѧ. (неѡ́писанъ ѡ҃ е҆вре́йск҃.) о҃)[2]· (кг҃і·)

Ꙗ ты гс҃и оу҆повáю][3], да не постыжýсѧ вѣкъ· Прáвдою твоею и҆збави мѧ, і҆ изми́ мѧ· Приклони́ ко мнѣ оу҆хо твое, и спаси́ мѧ· Бýди мѝ вогъ защи́титель, и҆ в мѣ́сто крѣпко спасти мѧ· Ꙗ҆́ко оу҆тверженїе моѐ, и҆ прибѣжище моѐ е҆си ты· Бж҃е мой и҆змѝ мѧ и҆з рукы́ грѣш҃наго, и҆з рукы́ законопрестýпнаго, и҆ ѻ҆бидящаго· Ꙗ҆́ко ты е҆си трьпѣнїе мое гс҃и, гс҃и оу҆повáнїе мое ѡ҃ ю҆ности моеѧ· в тебѣ оу҆тверди́сѧ ѡ҃ оу҆тро́бы, ѡ҃ чрева мт҃ре моеѧ ты (е҆си мой)[4] покровитель· о҆ тебѣ пѣнїе мое вы́ну, ꙗ҆́ко чюдо́ бы́ мно́гымъ. и҆ ты помощ҃никъ [мой][5] крѣпокъ· да и҆сполня́тсѧ оу҆ста моа́ похвалы́, ꙗ҆́ко да вспою́ сла́ву твою, весь дн҃ь велелѣпоту́ твою· Не ѡ҃вр҃гъзи мене въ врема ста́рости, внегда и҆ззчезáти крѣпости моей не о҆ста́ви мене· Ꙗ҆́ко рѣша́ враги́ мои́ мнѣ, и҆ стрегýщіи дш҃у мою совѣщáшасѧ вкупѣ, гл҃юще, бъ о҆ста́вилъ е҆́сть е҆го. поженѣте и҆ і҆мѣте е҆го, ꙗ҆́ко нѣсть и҆збавлѧ́ѧй· Бж҃е [мой][6], не оу҆да́лисѧ ѡ҃ мене, бе мой вспо́мощь мою вонми́· да постыда́тсѧ и҆ і҆зчезнýтъ о҆клеветáющіи дш҃у мою, да о҆блекýтсѧ вспсѧ и҆ срамъ и҆щ҃ущіи зла́а мнѣ· а҆́зъ же всегда оу҆повáю [на́ тѧ][7], и҆ приложý на всѧ́кую похвалý твою· Оу҆стà моà вънзвѣстя́тъ прáвду твою, вéсь дн҃ь спсе́нїе твое· Ꙗ҆́ко не позна́ кни́жна, вни́ду в си́лѣ гн҃и. гс҃и помянý правду твою е҆ди́ного· [Бж҃е мой ꙗ҆́же наоу҆чилъ мѧ е҆си][8] ѡ҃ ю҆ности моеѧ, и҆ до нн҃ѣ вънзвѣщу чюдеса твоа, и҆ даже до ста́рости и҆ ма҃тѳ́рства· Бж҃е [мой][9], не о҆ста́ви мене, до́ндеже вънзвѣщу мы́шцу твою [ро́ду всемý][10] градущемý, си́лу твою и҆ прáвду твою, бе, даже до вы́шнѧ́, ꙗ҆́же сътвори́лъ [мѝ][11] е҆си вели́чїа· Бж҃е, кто́ подо́бенъ тебѣ: е҆ли́кы ꙗ҆́вилъ мѝ е҆си скорби́ мно́гы и҆ злы́, и҆ о҆бра́щъ о҆́живилъ мѧ е҆си, и҆ ѡ҃ безн҃ъ земли́ [-][12]

ють мою душу! Хай повернуться назад і завстидаються ті, що задумують мені зло! **4** Хай відвернуться зразу засоромленими ті, що кажуть мені: Добре! Добре! **5** Хай Тобою зрадіють і розвеселяться всі, що Тебе шукають, Боже! І хай завжди скажуть: Хай звеличиться Господь! ті, що люблять твоє спасіння. **6** Я ж є бідний і убогий. Боже, поможи мені! Ти є моїм помічником і моїм визволителем. Господи! Не забарися!

Слава...

1 Псалом Давидів. Йонадавових синів та перших полонених. Без надпису у євреїв. 70-ий. 10-а катизма.

На тебе, Господи, я поклав надію! Хай не завстидаюся навіки! **2** Спаси мене і визволи мене твоєю справедливістю! Прихили до мене твоє вухо і спаси мене! **3** Будь мені за Бога-за хисника і за сильне місце, щоб мене спасти! Бо Ти є моє скріплення і мій захоронок. **4** Мій Боже! Вирви мене з руки грішного, з руки законопереступного і кривдячого! **5** Бо Ти є моє терпіння. Господи! Господи! Надіє моя від моєї молодості! **6** На Тобі я закріпився від лона! Від лона моєї матері Ти є моїм покровителем! В Тобі постійно моя пісня! **7** Я для багатьох став, наче дивом. І Ти мій сильний помічник. **8** Хай мої уста наповняться похвали, щоб я оспівував твою славу, ввесь день твою величність! **9** Не відкинь мене в часі старості! Не покинь мене, коли моя сила зникатиме! **10** Бо до мене промовили мої вороги і ті, що стерегли мою душу. Разом вчинили раду, **11** кажучи: Бог його покинув! Переслідуйте і схопіть його, бо немає визволителя! **12** Мій Боже! Не віддалися від мене! Мій Боже! Зваж мені на поміч! **13** Хай завстидаються і пропадуть ті, що оббріхують мою душу! Хай зодягнуться у встид і сором ті, що шукають мені зло! **14** Я ж завжди на Тебе покладаю надію і додам до всякої Твоєї хвали. **15** Мої уста сповістять твою справедливість, ввесь день – твоє спасіння. Бо я не пізнав навчання. **16** Я ввійду в господній силі. Господи! Згадаю твою праведність! *Тебе* одного! **17** Мій Боже! Те, що Ти мене навчив від моєї молодості і дотепер, сповіщу твої чуда, **18** і аж до старості і похилого віку. Мій Боже! Не покинь мене, доки не сповіщу твоє рамено всьому родові, що приходить, – твою силу і твою справедливість! **19** Боже! Аж до висот ті величності, які Ти мені зробив! Боже! Хто подібний до Тебе? **20** Які численні і погані болі Ти мені показав! І повернувши Ти мене оживив! І Ти мене вивів з глибин

землі! **21** Ти на мені помножив твою величність! І повернувши Ти мене потішив і знову вивів мене з глибин землі! **22** Бо і я визнаватимуся тобі між народом, Господи! В псаломних знаряддях *хвалитуму* твою правду, Боже! Співатиму Тобі на гуслях, Святий ізраїльський! **23** Мої губи зрадіють, коли Тобі співатиму! І моя душа, яку Ти визволив, **24** ще ж і мій язик ввесь день повчатиметься твоєї справедливості, коли завстидаються і засоромляться ті, що шукають мені зло.

1 Для Соломона. 71-ий псалом Давидів.

Боже! Дай твій суд цареві і твою праведність царському синові! **2** Щоб судити твій народ в справедливості і твоїх бідних на суді. **3** Хай візьмуть гори – мир народові і шпилі – справедливість! **4** Хай судить бідних народу і спасе синів убогих! І впокорить обмовника! **5** І залишиться з сонцем і перед місяцем з роду в рід! **6** Зійде, як дощ на кожух, і наче каплі, що капають на землю. **7** В Його днях засяє справедливість і множество миру, доки не забереться місяць. **8** І Він пануватиме від моря до моря і від рік до кінців вселенної. **9** Перед ним припадуть Ефіопці. І його вороги полижуть землю. **10** Тарсійські царі та острови принесуть дари. Арабські царі та Сава приведуть дари. **11** І Йому поклоняться всі земні царі. Йому послужать всі народи. **12** Бо Він визволив бідного від сильного і убогого, у якого не було помічника. **13** Він пощадить бідного і убогого, і спасе душі убогих **14** від лихви, і спасе їхні душі від несправедливості. І його ім'я шановане перед ними. **15** І житиме. І Йому дасться з арабського золота, і постійно молитимуться за нього. Ввесь день Його благословитимуть. **16** Буде скріплення на землі, на вершках гір. Його овоч піднесеться понад Ливан. І зацвітуть з міста, наче земна трава. **17** Його ім'я буде благословенне навіки. Його ім'я перебуватиме перед сонцем. І в ньому поблагословляться всі земні племена. Всі народи назовуть Його блаженним. **18** Благословенний Господь Бог ізраїльський, що чинить чуда! *Сам* єдиний! **19** І благословенне ім'я його слави навіки і навіки віків! І його славою наповниться вся земля! Хай буде! Хай буде! Слава...

20 Скінчилися пісні Давида, єссеєвого сина. **1** Псалом Асафів. 72-ий.

Який добрий Бог ізраїлів тим, що праведні серцем! **2** Мені ж майже не похитнулися ноги, майже не пролилися мої кроки, **3** бо я заревнував

вънзведѣ мѧ. Оумножилъ єси [на мнѣ][13] величествїе твое, и обращъ оутѣшилъ мѧ єси. и ѡ бездънъ земли паки вънзведѣ мѧ. Ѩбо азъ исповѣмсѧ тебѣ (в людѣ гн), ѣ сосудехъ ѱаломъскыихъ истиннꙋ твою ѳе. Поѭ тебѣ ѣ гꙋслѣ, стыи їи́левъ. вънзрадꙋетасѧ оустнѣ мои єгда поѭ тебѣ, и дша моѧ ѭже єси избавилъ. Єщє же и ѧзыкъ мой, весь днь пооучитсѧ правдѣ твоей, єгда постыдатсѧ и посрамятсѧ ищꙋщеи злаѧ мнѣ.

(въ соломонь [ѱло] двъ)[1] ѳа)[2].

Ѳе, сꙋдъ твой цре́ви даждь, и правдꙋ твою сн҃ꙋ цре́вꙋ, сꙋдити людемъ твоимъ ѣ правдꙋ, и нищымъ твои҃ в҃ꙋ. да въспрїимꙋтъ горы миръ людїи [-][3], и холми правдꙋ. Сꙋдитъ нищимъ людскымъ, и спсе́тъ сны оубогыѣ. И смиритъ клеветника, и пребꙋдетъ съ сл҃нцемъ, и пре́жде лꙋны́ рода родовъ. [-][4] Снидетъ ꙗко дождь на рꙋно, и ꙗко капла каплющїа на землю. восїаетъ въ дн҃ехъ его правда, и множество мира, дондеже ѡ҃имется лꙋна. И обладаетъ ѡ҃ мора до мора, и ѡ҃ [рѣкъ][5] до конецъ вселенныа. Пре́ ними припадаютъ ѣдїоплане, и врази его прътъ полижꙋтъ. Црїе дарсїистїи и острови дары принесꙋтъ. Црїе ѧравестїи и сава дары приведꙋтъ. И поклонатсѧ емꙋ вси црїе [зѣстїи][6], вси ꙗзыцы порабо́таютъ емꙋ. Ꙗко избави нища ѡ҃ [-][7] сильна, и оубога емꙋже не бѣ помощника. Пощади нища и оубога, и дша оубогыихъ спсе́тъ. ѡ҃ лихвы и ѡ҃ непра́вды избавѝ дша ихъ, и че́стно има [его пре́ ними][8]. И живъ бꙋдетъ, и дастьсѧ емꙋ ѡ҃ злата ѧравїиска, и помо́лятсѧ о҃ нѣ выну. вѣсь днь бл҃вато́ и҃, бꙋдетъ оутвержєнїе на зе́ли, на ве́рхъ горъ. Превъзнесе́тсѧ паче лꙋвана пло́ его, и процвѣтꙋтъ ѡ҃ града ꙗко трава земна́а. Бꙋдетъ има его бл҃вѣно въ вѣки, прежде сл҃нца пребываетъ има его. и бл҃ватсѧ о҃ немъ вса колѣна зе́на́а, вси ꙗзыцы оублажа́тъ и҃. бл҃вѣнъ гь [-][9] бъ їи́левъ, творѧи чюдеса̀ ѣдинъ. И бл҃вѣно има славы его, ѣ вѣкъ, и въ вѣкъ вѣка. Ї испо́лънитсѧ славы его вса земла. бꙋдетъ бꙋдетъ. (Сла́ва.)

Ѩзъо́ставшѧ пѣнїа двъ сна ѩѣ́ссе́ова. (ѱло асафовъ, ѳв)[1].

Ѳлъ блгъ [бъ їи́левъ][2], правы҃ сръцемъ. Чнѣ же ѣмалѣ не подвижа́стѣсѧ ногѣ, ѣмалѣ не пролїа́шасѧ стопы моѧ.

Ꙗ҆́ко вꙑзревновахъ на безако́нныѧ, ми́ръ грѣшникомъ зрѧ̀. Ꙗ҆́ко нѣ́сть вꙑсклоне́нїѧ ѣ҆ смерти и҆́хъ, и҆ ѹ҆тверже́нїе в ра́нѣ и҃. в трудѣхъ человѣ́чихъ нѣ́ сꙋ́ть, и҆ съ человѣ́кы не прїи́мꙋтъ ра́нъ, сего ради ѹ҆дръжа̀ и҆хъ гръ́дыни до конца̀. О҆дѣ́ѧшасѧ непра́вдою и҆ нечести́емъ свои́мъ, и҆зы́детъ а҆́ко и҆з тꙋка непра́вда и҃. Преидо́ша ѣ҆ любовь се҆рца, помы́слиша и҆ гла́ша ѣ҆ лꙋка́вствѣ, непра́вдꙋ ѣ҆ вы́сотꙋ гла́ша. Положи́ша на нб҃сѣ ѹ҆ста̀ своѧ, и҆ а҆́зыкъ и҃ пре́иде по земли́. Сего ради о҆бра́тѧтсѧ лю́дїе мои́ сѣмо, и҆ дн҃ї е҆́ исполнь о҆бря́щꙋтсѧ в нн҃. И҆ рѣша, како҃ ѹ҆вѣ́сть бъ҃, и҆ а́ще е҆́сть ра́зꙋмъ ѣ҆ вы́шнемъ; е҆ сїи грѣшници, и҆ гобзꙋю́ще ѣ҆ вѣ́къ ѹ҆дръжа́ша бога́тство. И҆ рк҃ъ, е҆да всꙋ́е о҆пра́вдихъ се҆рце мое, и҆ ѹ҆мы́хъ в непови́нныхъ рꙋ́цѣ мои́. И҆ бꙑхъ и҆звенъ весь дн҃ь, и҆ о҆бли́чникъ мой на ѹ҆тренн҃. Ре҆́ше гла́хъ пов҃ѣ та́ко, е҆е ро́ду сн҃овъ твои́х [е҆мꙋ́же][3] (о҆бѣщѧ́сѧ) и҆ непщева́хъ разꙋмѣ́ти. Се҆ трꙋдъ е҆́сть предо мною, до́ндеже вни́ду въ сти́ло бж҃ї е҆, и҆ разꙋмѣю ѣ҆ послѣ́днѧѧ и҃. О҆бач҃е за лщи́нїѧ [и҆́хъ][4] положи́ и҃мъ е҆́си [зла́ѧ][5], низложи́лъ а҃ е҆́си ѥ҆́гда разгрѣдѣ́ти. Ка́ко бы́ша ѣ҆ запꙋстѣ́нїе внеза́пꙋ; и҆зчезо́ша, погибо́ша за безако́нїе свое. Ꙗ҆́ко со́нїе въста́ющаго, ги҃ въ градѣ твое҆го о҆бразъ и҃ ѹ҆ничижи́ши. Ꙗ҆́ко ражежесѧ се҆рце мое҆, и҆ (ѹ҆тро́бы)[6] моѧ̀ и҆змѣнишасѧ. И҆ а́зъ ѹ҆ничиженъ, и҆ не разꙋмѣхъ, ско́тенъ бы́хъ ѹ҆ тебѐ, и҆ а҆зъ вы́нꙋ с тобою. Ѹ҆дръжалъ е҆́си рꙋ́кꙋ десню́ю мою, [и҆][7] съ совѣ́томъ твои́мъ наста́вилъ мѧ е҆́си, и҆ съ сла́вою прїа́тъ мѧ. Ѥ҆́что бо ми е҆́сть на нб҃си, и҆ ѿ тебе что̀ вꙑсхо́тѣ на земли́; и҆зчезѐ се҆рце мое и҆ плоть моа, бе҃ се҆рца моего, и҆ часть моѧ бе҃ (мои) въ вѣ́кы. Ꙗ҆́ко е҆ ѹ҆далѧ́ющиѧсѧ ѿ тебѐ погибнꙋтъ, потребилъ е҆́си всѧ́кого любы́ дѣющаго ѿ тебѐ. Мнѣ же прилѣпла́тисѧ бж҃и бл҃го е҆́сть, полага́ти на́ г҃а ѹ҆пова́нїе мое. вꙑзвѣсти́ти [ми][8] всѧ хвалы̀ твоѧ, въ врата́хъ дщере сїо́ни.

(ра́зꙋма а҆са́фова, ѳ҃г)[1].

Сикꙋю [бе҃ ѡ҃ри́ну][2] до конца, разгнѣва́сѧ я҆́рость твоа на о҆́вцы па́ствы твоеѧ; помани́ со́нмъ твои́, и҆́же стажа̀ и҆спе́рва, и҆зба́вилъ е҆́си же́злъ достоа́нїѧ твоего. Гора сїо́нъ е҆́си на и҆́же всели́сѧ в не҆́й, вꙁдвиги́ни рꙋ́цѣ твою̀ на гръ́дыни е҆́ѧ и҃ вконецъ. Е҆ли́ка лꙋка́внова врагъ въ сти́хъ твоемъ, и҆ вꙁхвали́шасѧ ненавидѧщеѧ тѧ, посредѣ пра́зднка твоего. Положиша зна́менїа своѧ

проти беззаконних, бачачи мир грішників, **4** бо немає відхилення в їхній смерті, і твердість в їхній рані. **5** Вони не є в людських трудах і з людьми не отримають ран. **6** Через це їх вповні захопила гордість. Вони зодяглися своєю несправедливістю і безбожністю. **7** Їхня несправедливість вийде, наче з жиру. Вони перейшли до любові серця. **8** Вони задумали і говорили в лукавстві, до висоти вони говорили неправедне. **9** Підняли проти неба свої уста, і їхній язик пройшов по землі. **10** Через це мій народ сюди повернеться. І в них знайдуться повні дні. **11** І сказали: Як довідався Бог? І чи є пізнання у Всевишнього? **12** Ось ці грішники, і багатіючи, вони на віки затримали багатство. **13** І я сказав: Невже надаремно втримав я моє серце праведним і умив мої руки в невинних? **14** І я був бичований цілий день. І вранці – мій оскаржувач. **15** Якщо я говорив: Скажу так ось родові твоїх синів, якому я обіцявся. **16** І не подумав я пізнати. Ось труд є переді мною, **17** аж доки не ввійду до божої святині. І пізнаю їхнє останнє. **18** Одначе за їхньою обмаливістю Ти їм поклав зло, скинув їх, коли розгорділись. **19** Як нагло стали запустілими? Зникли, згинули через своє беззаконня, **20** так як сон того, що встає. Господи, в твоєму місті погордиш їхнім образом! **21** Бо моє серце розгорілося і моє нутро змінилося, **22** і я погорджений і не зрозумів, худобоподібним став я у Тебе. **23** І я постійно з Тобою. Ти стримав мою праву руку. **24** І твоєю порадою мене наставив. І зі славою мене прийняв. **25** Бо що для мене є на небі? І від Тебе що я побажав на землі? **26** Заслабло моє серце і моє тіло, Боже мого серця! І моя частка, мій Боже, навіки! **27** Бо ось ті, що віддаляються від Тебе, згинуть. Ти вигубив всякого, що грішить проти Тебе. **28** Мені ж є добрим приставати до Бога! На Господа покладати мою надію! Звіщати мені всі твої хвали в брамах сіонської дочки!

1 Розуму Асафового. 73-ій.

Чому, Боже, Ти відкинув до кінця? Розгнівався. Твій гнів на овець твоєї отари. **2** Згадай твій збір, який Ти придбав від початку! Ти визволив палицю твого насліддя – це гора Сіон, де Ти в ній поселився. **3** Підніми твої руки на їхні гордощі до кінця, на те, що лукаво вчинив ворог у твоїх святощах. **4** І вихвалялися ті, що Тебе ненавидять посеред твого празника. Поклали знаки, свої знаки, і не піз-

нали, **5** так як у виході превисоко. **6** Наче в дерев'яному лісі сокирами вирубали його двері. Разом сікачем і зцрс4. 25 билом його знищили. **7** *Вогнем спалили твою святиню. На землі збещестили помешкання твого імені. **8** У своїх серцях сказали їхні кревні разом: Ходіть і усунемо всі божі празники з землі. **9** Ми не побачили їхніх знамен, немає більше пророка, і нас більше не пізнає. **10** Доки, Боже, гордитиме *нами* ворог? Дражнитиме ворог твоє ім'я до кінця? **11** Чому відвертаєш твою руку і твою правицю з-посеред твого лона до кінця? **12** А Бог – цар наш з-перед віку зробив спасіння посеред землі. **13** Ти скріпив море твоєю силою! Ти знищив голови зміїв у воді! **14** Ти розтрощив змієву голову! Ти дав його в їжу ефіопським народам! **15** Ти роздер джерела і потоки, висушив ітамські ріки! **16** Твій є день і твоя є ніч! Ти зробив ранкову зорю і сонце! **17** Ти створив всі околиці землі, літо і весну! Ти їх створив. **18** Згадай це! Ворог зневажив Господа. І безумний народ роздратував твоє ім'я. **19** Не віддай звірам душі, що тобі визнаються! Душі твоїх бідних не забудь до кінця! **20** Поглянь на твій завіт, бо затемнені землі наповнилися домами неправедних! **21** Хай упокорений не повернеться засоромленим! Бідний і вбогий вихвалятимуть твоє ім'я! **22** Встань, Боже! Суди твій суд! Згадай твою зневагу, що від безумного ввесь день! **23** Не забудь голос тих твоїх, що моляться! Гордість тих, що Тебе ненавидять, піднімалася постійно.

Слава...

1 Вкінці дня приведеш до зітління. Псалом Асафової пісні. 74-ий.

2 Будемо визнаватися Тобі, Боже! Визнаватимемося Тобі. І прикличемо твоє ім'я. **3** Розповім усі твої чуда, коли візьму час. Я суджу праведності. **4** Розтаяла земля і всі, що на ній живуть. Я закріпив її стовпи. **5** Я сказав тим, що чинять беззаконня: Не чиніть беззаконня. І тим, що грішать: Не підносіть вгору ріг. **6** Не підносіть на висоту ваш ріг і не говоріть неправедне проти Бога. **7** Бо ані зі сходу, ані з заходу, ані з пустинних гір, **8** бо Бог є суддя. Цього Він впокорює і цього вивищує. **9** Бо в руці господній чаша незмішаного вина, повного змішання. І схилив звідси туди, однак його дріжджі не викинені, питимуть всі грішні землі. **10** Я ж зрадію. Навіки співатиму Богові Якова. **11** І розіб'ю всі роги грішних. І вгору підніметься ріг праведного.

знамєнїа, и не познаша, ꙗ҆ко вꙑ҆ҁ исхо́дꙋ превыше· ꙗ҆ко ѣ҆ дꙋбра́вꙋ дре́вѧнꙋ, секи́рами разсѣко́ша двери є҆го висꙋпꙋ, сѣчивомъ и҆ о҆скордомъ разрꙋшиша и҃· *вжего́ша о҆гнемъ сти́ло твое, д҃ ч҃р ѱ҃е
на земли о҆скверни́ша жили́ще и́мени твоего· рѣша ѣ҆ ср҃цы҃ свои́хъ ю҆жики и҆хъ висꙋпꙋ, прїидѣте и҆ [ѡ҆стáвимъ][3] вса пра́зники бжїа ѿ земла· Знáменїа [и҆хъ][4] не видѣхѡ҃, нѣсть ктомꙋ пр҃ро́ка, и҆ на҆ не познаетъ ктомꙋ· докóлѣ бе҃ понашаетъ врагъ, раздража́етъ проти́вный и́ма твое до конца҃? вскꙋю ѡ҃вращáеши рꙋкꙋ твою, и҆ десни́цꙋ твою ѡ҃ средꙑ҆ на́дръ твои҃х в конéцъ? бъ же ц҃рь нашь прежде вѣкъ, сътворѣ́ла спасéнїе посредѣ земла· Ты҆ ѹ҆тверди́лъ є҆си силою твоею҆ море. ты стерлъ є҆си главы змїе́мъ ѣ҆ водѣ· Ты҆ сътꙑкрꙋши́лъ є҆си главꙋ змїе́вꙋ, далъ є҆си того бра́шно лю́демъ ѣ҆дїо́пскымъ· Ты҆ растрѣже и҆сто́чники и҆ пото́кы, ты и҆ссꙋшѝ рѣки и҆да́мскыа· Твои҃ е҆сть дн҃ь, и҆ твоа е҆сть но́щь. ты сътвершѝ зарꙋ҆ и҆ сл҃нце· Ты҆ сътвори вса предѣлы земли, лѣто и҆ ве́сну, ты сътворилъ є҆си и҃, помнѝ сїа· врагъ поносѝ гв҃и, и҆ лю́дїе безꙋмнїи разражиша и҆ма твое· Не предáжь звѣре́мъ дш҃а и҆сповѣдающаꙗ ти ся, дш҃ъ ѹ҆бо́ги҃х твои҃х не забꙋди до кѡ҃нца· Призри на завѣтъ твои҃, ꙗ҆ко и҆сполнишася помрачéнїи земла домовъ неправедны҃х· да не вꙁвратится смиренъ срáмленъ. нищъ и҆ ѹ҆бо́гъ вꙁхвалита и́ма твое· востани бе҃, сꙋди прю҆ твою, помни поношéнїе твое є҆же ѿ безꙋмнаго весь дн҃ь· Не забꙋди глáса мл҃твеникъ твои҃х, грꙁды́ни ненавидящыхъ тꙗ ѣ҆зыде вы́ну [-][5]·

(Сл҃а·)

(ѣ҆ конецъ (дн҃е)[1] растли́ши. ѱл҃ъ пѣ́сни а҆сáфовъ, о҃д)[2]·

Исповѣмыся тебѣ бже, и҆сповѣмыся [тебѣ][3], и҆ призовемъ и́ма твое· Повѣмъ вса чюдеса твоа, є҆гда прїиму вре́ма, а́зъ пра́вотꙑ сꙋдꙋ· Разтаася зе҃ла, и҆ вси живущеи҃ на не́й· Азъ ѹ҆тверди҃ столпы҆ еа҆· [-][4] рѣхъ безаконнꙋющымъ, не безако́ннꙋите. и҆ съгрѣшаю́щы҃й, не вꙁноси́те ро́га· Не вꙁдви́жите на высотꙋ ро́га ва́шего, [и҆][5] не глите на́ бо҃а непра́вдꙋ· ꙗ҆ко ни ѿ схо́дъ ни ѿ запа҃, ни ѿ пꙋстъ горъ, ꙗ҆ко бъ сꙋди́и е҆сть· Сего смиря́етъ, и҆ сего вꙁноси́тъ. ꙗ҆ко ча́ша в рꙋцѣ гн҃и вина҃ нерастворе́на и҆сполнь растворе́нїа, и҆ ѹ҆клони҃ ѿ сеа҆ в сїю, о҆баче дро́ждїе є҆го не и҆ссы́дашася· и҆спїю́тъ вси грѣшнїи земла, а҆зъ же вꙁрадꙋюся ѣ҆ вѣкъ, пою҆ бꙋ҆ и҃а҆ковлю· и҆ вса ро́гы грѣшны҃х сломлю҆, и҆ вꙁнесе́тся [рогъ][6] пра́веднаго·

(в конецъ, в пѣснехъ ѱлѡ̀ асафовъ, пѣснь къ ассѵ̀рїю. ѳе)[1].

вѣдомъ въ їю́деѝ бъ, въ їсра́ли вели́е и́мя є́го. и̂ бысть ѣ̀ мі́рѣ мѣсто є́го, и̂ жили́ще є́го в сїѡ́нѣ. тѵ̀ сокрѵ́шиⷭ крѣпости лу́къ, щи́, и̂ (ѻ́рѵжїе)[2] и̂ брань. (-)[3] Просвѣща́еши ты̀ ди́вно ѿ го́ръ вѣчныхъ, смѵти́шасѧ вс̑и неразѵ́мнїи ср̑цемъ. ѹ̂снѵ́ша сномъ свои́мъ, и̂ не ѡ́брѣто́ша ничто́же, вс̑и мѵ́жїе бога́тьства рѵ́къ свои́хъ. ѿ запрещенїа твоего́ бе їа́ковль, вънздрѣма́ша вс̑ѣдшеи̑ на кона̀. тѣ̀ страше́нъ е̑си, и̂ кто проти́вѵ станетъ ти̑ѡ ѿтолѣ гнѣва̀ твоего́. є̑ нб̑ѐ слы́шанъ сътворилъ е̑си сѵ́дъ. Земла̀ ѹ̂боасѧ и̂ ѹ̂молча, ѣ̀негда вънстати на тѵ̀ бѵ̀, спти̑ вс̑а кроткыѧ землѝ. (-)[4] Ꙗ̑ко помышленїе человѣ́ческое и̂сповѣ́стьсѧ тебѣ̀, и̂ ѡ́стано́къ помышленїа пра́здноуетъ ти̑. Помоли́тесѧ и̂ вънздади́те гв̑и бѵ̀ [на́шемѵ][5], вс̑и и̂же ѡ́крестъ є̑го принесѵ́тъ дары̀ страшно́мѵ и̂ ѿ́млюще́мѵ дѵхы̀ кн̑земъ, страшномѵ паче цр̑ї и земныхъ.

1 Вкінці. В піснях псалом Асафів. Пісня для ассирійця. 75-ий.

2 Знаний Бог в Юдеї, в Ізраїлі його ім'я велике. 3 І його місце було в мирі, і його помешкання – в Сіоні. 4 Там Він розбив сили луків, щит, і зброю, і війну. 5 Ти подиву гідно просвітлюєш з вічних гір. 6 Стривожилися всі нерозумні серцем, заснули своїм сном. І не знайшли нічого в їхніх руках всі мужі багатства. 7 Від твоєї погрози, Боже Якова, задрімали ті, що сіли на коня. 8 Ти є страшний. І хто Тобі спротивиться – відтоді твій гнів. 9 З неба Ти дав почути суд. Земля злякалася і замовкла, 10 коли Бог встав на суд, щоб спасти всіх лагідних землі. 11 Бо задум Юди визнаватиметься Тобі, і останок задуму Тобі святкуватиме. 12 Помоліться і віддайте Господеві Богові нашому! Всі, що довкруги нього, принесуть дари 13 страшному і Тому, що забирає духи князів, страшному понад земних царів.

(в концъ, ѻ̀ їдї́ѳумъ, [ѱлѡ̀ асафовъ][1], ѳѕ)[2].

гла́сомъ мои̑ къ гв̑ѵ̀ вънзва̑, гла́сомъ мои̑ къ бѵ̀, и̂ внмⷮ ми̑н. ѣ̀ дн̑ь печа́ли моеа̀ ба ѣ̀зыска̑, рѵка́ма мои́ма но́щїю пр̑ѐ нимъ, и̂ не прелщи̑ быхъ. ѿврыжесѧ ѹ̂тѣшитисѧ дш̑а моа̀, помнѵ́хъ ба, и̂ вънзвеселѝсѧ. вънзскорбѣхъ, и̂ пренемо́же дх̑ъ мои̑. [-][3] Предварѝстѣ стражбы ѻ̑чи моѝ. Смѵти̑сѧ, и̂ не гла́хъ. Помы́слѝ дни̑ пе́рвыа, и̂ лѣта вѣчнаѧ помнѵ́хъ, и̂ поѹ́чи̑сѧ. Но́щїю с̑рцемъ мои́мъ глѵмла̑сѧ, и мѵ́жаше дѵхъ мои̑. Е̑да въ вѣкы ѿрини̑ гь, и̂ не приложитъ бл̑говолити па́кы, и̂ли до конца мл̑ть свою ѿсѣче̑; [сконча гл̑ы][4] ѿ рода в родъ. Е̑да забѵ́детъ ѹ̂щедрити бъ, и̂ли ѹ̂дръжи̑ въ гнѣвѣ своє́мъ щедро́ты своа; [-][5] и̂ рѣхъ, нн̑ѣ начахъ. си и̂змѣна десни́ца вы́шняго. Помнѵ́хъ дѣла гн̑а. на́ко помнѵ̀ ѿ начала чюдесъ твои̑хъ, и̂ поѹ́чюсѧ въ вс̑ѣхъ дѣла̑хъ твои̑хъ, и̂ в начинани̑хъ твои́хъ поглѵмлюсѧ. Бж̑е, въ ст̑ѣмъ пѵть твои. Кто̂ бъ ве́лїи, на́ко бъ нашъ; ты̑ е̑си бъ творе́ѝ чюдеса̀. Позна́нѵ сътвори̑ е̑си в лю́дехъ си́лѵ твою, и̂збави́лъ е̑си мы́шцею твоею̀ лю́ди твоа, сы́ны їа́ковля, и̂ їо́сифовы. [-][6] видѣша ти̑ во́ды бе, видѣша ти̑ во́ды, и̂ ѹ̂боа́шасѧ. [-][7] Смѵти́шасѧ бе́здны, мно́жествомъ шѵма водъ. гла̑ да́ша ѻ̑блацы. И̂бо стрѣ́лы твоа прехо́дятъ гла̑ грома твоего́ в колеси. ѻ̂свѣти́шасѧ мл̑нїа твоа вселе́нную, подвижа-

1 На кінець. Про Ідітуна. Псалом Асафа. 76-ий.

2 Моїм голосом я закликав до Господа. Моїм голосом до Бога. І Він мене сприйняв. 3 В день журби моєї Бога пошукав я, руками моїми вночі перед ним. І не обманутий був я. Відмовилася потішитися душа моя – 4 я згадав Бога і втішився. Засмутився і підупав мій дух – 5 сторожі випередили мої очі. Я засмутився і не говорив, 6 роздумував я про давні дні і вічні роки згадав я, – і повчився. 7 Вночі говорив я з моїм серцем, і мій дух був стривоженим. 8 Чи Господь відкине навіки і не додасть знову виказати добро? 9 Або чи Він до кінця відсіче своє милосердя? Він закінчив слова з роду в рід. 10 Чи Бог забуде помилувати? Або чи у своїм гніві здержить своє милосердя? 11 І я сказав: Тепер я почав – це переміна правиці Всевишнього. 12 Я згадав господні діла, бо згадаю від початку твої чуда, 13 і повчатимуся в усіх твоїх ділах, і вглиблюся в твої діла. 14 Боже! В святому твоя дорога! Хто такий великий Бог, як наш Бог?! 15 Ти є Бог, що чиниш чуда! Ти виявив в народах твою силу! 16 Визволив твоїм раменом твій народ, синів Якова і Йосифа! 17 Тебе води побачили, Боже! Побачили Тебе води і злякалися, стривожилися безодні множеством шуму вод, 18 хмари видали голос. Бо і стріли твої проходять, 19 голос твого грому в колесі. Твої блискавиці освітили вселенну, земля зрушилася і

задрижала. **20** В морі твої дороги і
твої стежки у великих водах. І твої
мой2. 14 стопи не будуть знані. **21** *Ти попровадив твій народ, як овець, рукою
Мойсеєвою і Аароновою.
Слава...

1 Розуму. Асафовий. 77-ий.
Катизма 11

Сприйми, мій народе, мій закон!
Прихиліть ваше вухо до слів моїх
пс. 48
мат. 13 уст! **2** *В притчах відкрию мої уста!
Викажу загадки від початку! **3** Те, що
ми почули, і ми їх пізнали, і нам роз-
повіли наші батьки, **4** не сховалося
від їхніх дітей в іншому роді, що зві-
щали господні хвали і його сили і
його чуда, які Він зробив. **5** І Він під-
няв свідчення в Якові і поклав закон
мой5. 6 в Ізраїлі. *Те, що заповів батькам на-
шим, сказати їх своїм синам. **6** Щоб
пізнав інший рід, сини, що родяться,
і встануть і сповістять їх своїм синам.
7 Щоб поклали свою надію на Бога, і
не забули божих діл, і шукали його
заповідей! **8** Щоб не стали, так як
їхні батьки, родом поганим і засму-
чуючим, родом, що не випрямив своє
серце і не довірив з Богом свій дух. **9**
Ефремові сини, що натягали і стріляли луками, повернулися в день
бою. **10** Вони не зберегли божого за-
віту і не побажали ходити в його за-
коні. **11** І забули його добродійства і
його чуда, які Він їм показав **12** пе-
ред їхніми батьками, чуда, які зробив
в єгипетській землі на Танеосовім по-
мой2. 14 лі. **13** *Він роздер море і провів їх,
мой2. 13 поставив води, наче мішок. **14** *І Він
пс. 104 їх провів хмарою в дні і цілу ніч світлом вогню. **15** *Роздер камінь в пус-
мой2. 17 тині і напоїв їх, як у великій безодні.
мой4. 20 **16** І Він вивів воду з каменя і звів во-
кор1. 10 ди, наче ріки. **17** І додали ще грішити
муд. 11 проти Нього: засмутили Всевишньо-
мой4. 11 го в безводній **18** *і випробували Бо-
кор1. 10 га у своїх серцях, щоб просити їжу
пс. 105 своїм душам. **19** І робили наклеп во-
ни на Бога, і сказали: Хіба Бог зможе
мой4. 20 приготувати стіл у пустині? **20** *Адже Він вдарив камінь і води поплили
і потоки наводнилися. Чи й хліб може дати або приготувати стіл своєму
народові? **21** Через це Бог почув і
споглянув. І вогонь загорівся в Якові,
і піднявся гнів проти Ізраїля, **22** бо не
мой2. 16 повірили Богові ані не надіялися на
мой4. 11 його спасіння. **23** І Він наказав хма-
муд. 16 рам вгорі і відкрив небесні двері. **24**
ів. 6 *І послав їм дощем манну їсти і дав
кор1. 10 їм небесний хліб. **25** Людина їла ан-
гельський хліб! Він послав їм їжу
мой4. 11 досита. **26** *Підняв південний вітер з
мой2. 16 неба і своєю силою навів південний
пс. 104 вітер, **27** і дощем дав їм м'ясо, наче
порох і наче морський пісок, оперених птахів. **28** І впали серед їхнього

сѧ, и трепетѣна бысть земла· в мо́ри [пу-
тїе][8] твои, и стезѧ твоѧ ѣ водѣ̀ мно́гѣ̀хъ, и
стопы твоѧ не познаю́тсѧ· *Наставѝ ѥ̂си ꙗ́ко ѣ мѳ̀ дѵ
о́вцѧ люди твоѧ, рꙋко́ю моѷ̈се́овою и ѧа́ро́нею·
(Сла.)

(ра́зꙋмъ ѧса́фовъ, ѳ̈з)[1]· (їка ӓг·)

Немлѣте лю́дїе моѝ зако́нъ мой, при-
клони́те ꙋ̂хо ва́ше въ гла́ы ꙋ̂стъ мо-
и́хъ· *Ѿврѣзꙋ въ притчѧ̀ ꙋ̂стà моа, ѱл҃ѳ̀ м҃и
проповѣда́ю гана́нїа и̂спе́рва, ѥ̂ли́ка слы́- м҃ г҃і
шахомъ, и разꙋмѣхомъ ѧ̀, и ѻ̑цы на́ши по-
вѣдаша намъ. не ꙋ̂таи́ѧ ѿ чадъ и̂хъ в
родъ и́нъ· вꙁвѣща́юще хвалы гн҃ѧ, и си́лы ѥ̂го,
и чюдеса ѥ̂го ꙗ́же сътвори. и вꙁви́же свѣдѣнїе
въ ꙗ́ковѣ, и зако́ положѝ въ и̂и́ли· *Ѥ̂ли́ка за- ѵ̈ мѳ̀ ѕ̈
повѣда ѻ̑цемъ на́шимъ, сказа́ти ѧ̀ сы́новѣ сво-
и́мъ, ꙗ́ко да позна́етъ родъ и́нъ, сы́не родѧще-
ѝѧ, и въста́нꙋтъ и повѣдатъ ѧ̀ сы́номъ
свои́мъ· ꙗ́ко да поло́жатъ на́ ѣ̈а ꙋ̂пова́нїе своѐ,
и не забꙋдꙋтъ дѣлъ бж҃ї́й, и за́повѣди ѥ̂го
ꙁыщꙋтъ· ꙗ́ко да не бꙋдꙋ́тъ ꙗ́коже ѻ̑цы
и̂хъ, родъ стропти́въ и прегрънчева́а, ро̑ и̂же не
и̂спра́ви ср҃ца своѥ̂го, и не ꙋ̂вѣ́ри съ бмъ дх҃а
своѥ̂го· Сы́нове ѥ̂фрѣмли напраза́юще и спѣю̑ще лꙋ-
кы, въꙁвратѝшасѧ ѣ дн҃ь бра́ни· Не съхрани́ша
завѣта бж҃ї́а, и в законѣ ѥ̂го не и̂зволиша ходи́ти·
и забыша бл҃годѣа́нїи ѥ̂го и чюде́съ ѥ̂го, и̂хъ-
же ꙗ́ви и̂мъ. пр҃ѣ ѻ̑цы и̑ ꙗ́же сътворѝ чюдеса̀,
ѣ землѝ ѥ̂гꙋ́петстѣи, на́ поли танео́си· *Раз- ѵ̈ мѳ̀ дѵ
ве́рзе мо́ре, и проведѐ и̑, пр҃ѣста́ви во́ды ꙗ́ко мѣ̀· *И ѵ̈ мѳ̀ г҃і
наста́ви ѧ̀ о́блакомъ въ дн҃е, и всю нощъ ѱл҃ѳ̀ р҃а
просвѣще́нїѐ о́гнѧ̀· *Разве́рзе ка́мень ѣ пусты́- ѵ̈ мѳ̀ ѕ̈
ни, и напоѝ и̂хъ ꙗ́ко ѣ бе́здн҃ѣ мно́зѣ· И и̂зве- д҃ мѳ̀ ї
де во́ду и̂с ка́мене, и низведѐ ꙗ́ко рѣ́кы во́ды. ӓ кор҃і· ї
и приложи́ша е̂ще съгрѣшатѝ е̂мꙋ· Прегръ- мꙋ҃др҃ѳ̀ ӓі
чи́ша вышнаго ѣ безводнѣ, *и и̂скуси́ша ба
ѣ ср҃цы́ свои́хъ, въспроси́ти бра́шна дш҃амъ сво-
и́мъ· И клевета́ша на ба, и рѣша. е̂да въꙁ- д҃ мѳ̀ ӓі
мо́жетъ бъ ꙋ̂гото́вати трапе́ꙁꙋ ѣ пусты́ни: ӓ кор҃і· ї
*понеже поразѝ ка́мень, и потеко́ша воды, и ѱл҃ѳ̀ р҃е
пото́цы навѳни́шасѧ· Е̂да и хлѣбъ мо́жетъ да́-
ти, и̂ли ꙋ̂гото́вати трапе́ꙁꙋ лю́демъ сво-
и́мъ: сего ради слы́ша (бъ)[2] и презрѣ, и о́гнь
въꙁгорѣсѧ въ ꙗ́ковѣ, и гнѣвъ вꙁы́де на и̂и́лꙗ·
ꙗ́ко не вѣ́роваша бѣ̀и, ни ꙋ̂пова́ша на сп҃се́нїе
ѥ̂го· И заповѣда о́блакомъ свы́ше, и двери нб҃сѐ
ѿве́рзе· *И о́дожди и̂мъ ма́нꙋ ꙗ́сти, и хлѣбъ
нб҃ный дасть и̂мъ· Хлѣбъ ѧ̑г҃льскїи ꙗ́дѣ чл҃къ,
бра́шно посла̀ и̂мъ до о́билїа· *въꙁви́же ю̑гъ ѣ
нб҃сѐ, и наведѐ си́лою своею ливꙋ, и о́дождѝ на́ на
ꙗ́ко пра̑ плоти, и ꙗ́ко песо́къ морскїѝ пти́ца

перна́ты, и̂ нападо́ша посредѣ ста́на и̂хъ, о́кресть жили́щъ и̂хъ· И̂ на́до́ша, и̂ насы́тишасѧ зѣло. и̂ жела́нїе и̂хъ принесѐ и̂мъ, не лиши́шасѧ ѿ жела́нїи свои́хъ· Е̂ще бра́шнꙋ [-][3] сꙋщꙋ въ оу̂стѣхъ и̂хъ, и̂ гнѣвъ бо́жїи взыде на на̀· И̂ оу̂бѝ [мно́жаи́шаѧ][4] и̂хъ, и̂ и̂збра́ннымъ і҆и́левомъ запа́тъ· въ всѣхъ сихъ съгрѣши́ша е̂ще, и̂ не вѣ́роваша чюдесе́мъ е̂го· И̂ і҆зчезо́ша в сꙋе́тѣ дн҃ї҆е и̂хъ, и̂ лѣта и̂х̀ съ тща́нїе́мъ· Е̂гда оу̂бива́ше и̂̃, тогда ѣ҆зыска́хꙋ е̂го. и̂ въ҆звраща́ахꙋсѧ, и̂ оутреневахꙋ к҆̀ бꙋ· Ѝ помнꙋша, я҆́ко бъ҆ помо́щникъ и̂мъ е̂сть, и̂ бъ҆ вы́шнїи и̂зба́витель и̂мъ е̂сть· И̂ [въ҆злюби́ша][5] е̂го оу̂сты̀ свои́ми, и̂ я҆́зы́комъ свои́мъ солга́ша е̂мꙋ· С҃р҃це же и̂хъ не (бѣ) пра́во с нимъ, ни оу̂вѣ́ришасѧ в завѣтѣ е̂го, ѕ҆о́ниже е̂сть ще́дръ, и̂ о҆чи́ститъ грѣхы̀ и̂̃, и̂ не растли́тъ. и̂ оу̂множитъ въ҆зврати́ти я҆́рость свою́, и̂ не раз҃же́тъ҆ всего гнѣва своего́· И̂ помнꙋ я҆́ко плоть сꙋть, дх҃ъ ходѧ и̂ не о҆враща́асѧ· Коль кра́ты прогнѣваша ѝ в҆ пꙋсты́ни, раздра́жиша ѝ в҆ землѝ безво́дн҃ѣ· и̂ о҆врати́шасѧ, и̂ і҆скꙋси́ша ба́, и̂ с҃т҃го і҆и́лева прогнѣваша· [И̂][6] не помнꙋша рꙋкы̀ е̂го дн҃е, вонъже изба́ви и̂хъ и̂з рꙋкы̀ о҆скорбла́ющаго· Я҆́коже положи въ е̂гꙋ́птѣ зна́менїѧ своѧ, и̂ чюдеса́ своѧ на полѝ танео́сѣ· *И̂ прелож҃и в҆̀ кро́вь рѣ́кы и̂̃, и̂ и҆сто́чникы и̂хъ, я҆́ко да не пію́т҃· *Посла̀ на́ на пе́сїа мꙋхы, и̂ пожро́ша и̂хъ. и̂ жа́бы, и̂ растлѝ и̂хъ· *И̂ да́стъ ржь плодъ и̂хъ, и̂ трꙋды̀ и̂х̀ прꙋгомъ· *[И̂][7] оу̂бѝ гра́до́мъ виногра́ды и̂хъ, и̂ (тръ҃нїе)[8] и̂хъ мра́зомъ. и̂ преда́сть гра́дꙋ скоты̀ и̂̃, и ѵ҆мѣнїе и̂̃ о҆́гню· Посла̀ на́ на гнѣвъ я҆́рости своеа̀, я҆́рость и̂ гнѣвъ и̂ ско́рбь, посла́нїе а҆́г҃лы лꙋка́выми· (Пꙋть съ҆твори́ти) стезю́ гнѣвꙋ своемꙋ, [и̂][10] не пощадѣ ѿ сме́рти дш҃а и̂хъ и̂ скоты̀ и̂хъ в҆̀ сме́рти затворѝ· *И̂ порази всѧ́ пр҃вънецъ в҆̀ [землѝ е҆ги́петъ-стѣи][11], ѿ начатка [всѧ́кого][12] трꙋда̀ и̂хъ, в селе́хъ҆ ха́мовы҃хъ· *И̂ въ҆здви́же я҆́ко о҆́вцы̀ лю́ди своѧ, и въ҆зведѐ а҆̀ я҆́ко ста́до в҆̀ пꙋсты́ни· И̂ наста́ви а҆̀ на оу̂пованїе, и̂ не оу̂страши́шасѧ, и̂ врагѝ и̂хъ покры̀ мо́ре· И̂ введѐ а҆̀ в҆̀ го́рꙋ с҃т҃на своеа, гора̀ сѝ, ю́же ста́жа̀ десни́ца е̂го· *И̂ і҆згна̀ ѿ лица̀ и̂хъ я҆́зы́ки, и̂ по жребїю́ да́стъ и̂мъ ю́жемъ дѣло мѣ́рномъ. и̂ вселѝ в селе́хъ҆ и̂̃ колѣна і҆и́лева· И̂ і҆скꙋси́ша, и̂ прогнѣваша ба́ вы́шнѧго, и̂ свѣдѣнїа е̂го не съхрани́ша· И̂ о҆врати́шасѧ, и̂ ѿверго́шасѧ, я҆́коже и̂ ѿцы̀ и̂̃, [-][13] превра́тишасѧ в҆̀ лꙋкъ развращенъ· И̂ прогнѣваша ѝ в҆̀ холмѣхъ свои́хъ, и̂ въ и̂стꙋка́нныхъ свои́хъ раздражиша ѝ· Слы́ша бъ҆, и̂ пре-

б҃ мѳ̀ з҃ ѱл҃ѳ̀ ѵ҃д҃
*Він наслав на них пси́чі мухи – і їх пожерли, і жаби. І їх знищив. **46** *І дав іржі їхній плід і їхні труди саранчі. **47** *І градом побив їхні виноградники і їхні рослини морозом. **48** І передав градові їхню скотину і їхнє майно вогневі. **49** Наслав на них гнів своєї люті, лють і гнів і біль, посланих поганими ангелами, **50** щоб зробити дорогу, стежку своєму гнівові. І не пощадив від смерті їхні душі. І їхню скотину замкнув у смерті. **51** *І побив кожного первородного в єгипетській землі, від первенця всякого їхнього труду в Хамових поселеннях. **52** *І Він підняв свій народ, наче овець, і повів їх, наче отару в пустині, **53** і провадив їх в надії. І не злякалися, і їхніх ворогів покрило море. **54** І ввів їх до гори своєї святості, ця гора, яку придбала його правиця. **55** *І вигнав народи з-перед їхнього лиця і дав їм частку жеребом – шнуром мірилом. І поселив в їхніх поселеннях ізраїльські племена. **56** І вони випробували і прогнівили Всевишнього Бога і не зберегли його свідчення. **57** І відвернулися, і відреклися. Так як і їхні батьки, обернулися в зіпсутий лук. **58** І розгнівили Його на своїх вершинах, і своїми різьбленими довели Його до ревнощів. **59** Бог почув і зневажив, і дуже погордив Ізраїлем.

мой2. 7 пс. 104
мой2. 8 пс. 104
мой2. 10 пс. 104
мой2. 9 пс. 104
мой2. 12
мой2. 13
іс нав. 13

60 *І Він відкинув Силомське шатро – поселення, де поселився між людьми. **61** І передав їхню силу в полон і їхню красу в руки ворогам. **62** І замкнув зброєю свій народ, і знехтував своїм насліддям. **63** Їхніх юнаків пожер вогонь, і їхні дівчата не були оплакані. **64** Їхні священики упали від зброї, і їхні вдовиці не були оплакані. **65** І Господь піднявся, наче сплячий, наче сильний і очманілий від вина, **66** і відбив назад своїх ворогів, зробив їх вічною погордою. **67** І Він відкинув поселення Йосифа і не вибрав Ефрімове плем'я. **68** І вибрав юдине плем'я, Сіонську гору, яку полюбив. **69** І збудував, наче однорога, свою святиню на землі. Заснував її навіки. **70** І вибрав Давида, свого раба, *і його взяв з овечих отар. **71** Він забрав його від няньок, *щоб пасти Якова, свій народ, Ізраїль, своє насліддя. **72** І пас їх в незлобності свого серця і в розумності своїх рук попровадив їх.

Слава...

зрѣ, и оу҃ничижи҃ вѣ҆ло їи҃лѧ· *И҆ ѡ҆ри҃ну сіки҃нїю силомскую, селе҃нїе [-][14] [е҆же][15] всели҃сѧ ѣ҆ чл҃цехъ· И҆ предастъ ѣ҆ плѣнъ кр҃пость и҃хъ, и҆ добро҃ту и҃ в рꙋ҃кы [врагомъ][16]· И҆ затвори҃ въ (о҆рꙋжїи)[17] люди своѧ, и҆ досто҃а҆нїе своѐ презрѣ· ю҆ноша и҃хъ пои҃сть о҃гнь, и҆ дв҃ы и҃ не о҆҃плаканы бы҃ша· Сщ҃енницы и҃ (о҆рꙋжїемъ)[18] падоша, и҆ вдови҃ца и҃хъ не о҆҃плаканы бы҃ша· И҆ въста҆ а҆҃ко спѧ г҃ь, а҆҃ко си҃ленъ [и҆][19] шꙋменъ ѡ҆ вина҆· И҆ порази҃ врагы҆ своѧ ѣ҆спа҃ть, поношени҃е вѣ҃чно дастъ и҃хъ· И҆ ѡ҆ри҃ну селе҃нїе і҆о҃сифово, и҆ колѣно є҆фрѣмово не и҃збра҆· И҆ і҆збра҆ колѣно і҆ю҃дово, го҃ру сїо҃ню, ю҆же възлюби҃· И҆ созда҆ а҆҃ко и҃норого҃мъ ст҃ы҃ню свою҃, на землѝ, о҆҃снова҆ ю҆ ѣ҆ вѣкъ· И҆ і҆збра҆ дв҃да раба҆ своѐго, *и҆ възпрїѧ҆ и҃ ѡ҆ стадъ о҆҃вчи҃х· ѡ҆ доѝлицъ пожа҃тъ є҆го, *пасти҃ і҆а҃кова раба҆ своѐго, (-)[20] їи҃лѧ досто҃а҆нїе своѐ· И҆ оу҃пасѐ и҃ в незло҃бїи с҃рца своего, и҆ в ра҃зумѣхъ рꙋкꙋ своею҃ наставилъ и҃хъ є҆сть·

(С҃ла·)

ѵ҃ чр҃тѣ д҃

ѵ҃ чр҃ бі҃
ѵ҃ чр҃ з҃

ѵ҃ чр҃ ѳ҃

(ѱл҃ѡ҃ а҆са҃фовъ, о҃и)[1]·

Бо҃е, прїидо҃ша на҃ро҃ды ѣ҆ досто҃а҆нїе твое, о҆҃сквернѝша цр҃ковь ст҃ую твою· Положи҃ша і҆ер҃лима҆ а҆҃ко о҆҃во҃щное храни҃лище, положиша трꙋпїа рабъ твои҃ бра҃шно

е҃ре. 10

птица҃мъ нб҃ны҃, плоти прп҃ны҃ твои҃хъ звѣремъ земнымъ· пролїа҃ша кровь и҃хъ а҆҃ко во҃ду о҃кресть і҆ер҃лима҆, и҆ не бѣ погреба҃ѧй· Бы҃хомъ поноше҃нїе съсѣдомъ на҃шимъ, подража҃нїе и҆ порꙋга҃нїе сꙋщымъ о҃кресть на҃· Дондеже҃ г҃и прогнѣваешисѧ до конца, ражеже҃тсѧ а҆҃ко о҃гнь рвенїе твое҃? *пролѣи гнѣвъ твои҃ на а҆҃зы҃кы ѳ҃рѣѧ ї҃ не знаю҆щаѧ҆ тебе, и҆ на ц҃рствїа҆ и҆҃же и҃мени твоего҃ не призваша· А҆҃ко пои҃до҃ша і҆а҃кова, и҆ мѣсто є҆го о҆҃пусти҃ша· Не помяни҃ на҃шихъ безако҃нїй пе҃рвыхъ· Ско҃ро да пр҃ева҆рятъ а҆҃зы҃ щедро҃ты твоѧ [г҃и][2], а҆҃ко о҆҃бнищахомъ вѣ҆ло· Помози҃ на҃ѡ҃ бе҃ спси҃телю нашъ· Слабы ради и҃мени твоего҃ г҃и и҃зми҃ насъ· И҆ о҆҃цысти грѣхы на҃ша, ради и҃мени твоего҃· да не когда рекꙋтъ а҆҃зы҃цы, гдѣ҆ є҆сть бг҃ъ и҃хъ? и҆ оу҃вѣсть҃ сѧ въ а҆҃зы҃це҃ пр҃е҆ о҆҃чима нашима, ѡ҆мщенїе кро҃ве рабъ твои҃ пролитыѧ҆· да вни҃детъ пр҃е҆ тѧ҆ въздыха҃нїе о҆҃кованыхъ· По вели҃чїю мышца твоеа, снабди҃ сы҃ оу҃мр҃щвены҃· въздаждь съсѣдомъ нашымъ с҃емори҃цею ѣ҆ нѣдра и҃хъ поноше҃нїе и҃хъ, и҃мже поноси҃ша тѧ҆ г҃и· Мы же людїе твои҃, и҆ о҆҃вца па҃жити твоеа҆· И҆сповѣмысѧ тебѣ [бе҃][3] ѣ҆ вѣкъ, в родъ и҆ ро҃дъ възвѣсти҃ї хвалꙋ твою·

1 Асафів псалом. 78-ий.

Боже! Народи прийшли в твоє насліддя, осквернили твою святу церкву. Поклали Єрусалим як склад овочів, **2** поклали трупи твоїх рабів їжею небесним птахам, тіла твоїх преподобних земним звірам. **3** Пролили їхню кров, наче воду, довкруги Єрусалиму. І не було того, хто ховав. **4** Ми стали погордою нашим сусідам, посміховищем і кпинами тим, що довкруги нас. **5** Доки, Господи, гніватимешся, до кінця розгорятиметься твоя ревність, наче вогонь? **6** *Вилий твій гнів на народи, які Тебе не знають, і на царства, які не прикликали твоє ім'я! **7** Бо пожерли Якова і спустошили його місце. **8** Не згадай наші давні беззаконня! Хай нас скоро випередять твої щедрості, Господи! Бо ми дуже збідніли. **9** Поможи нам, Боже, наш спасителю! Задля слави твого імені, Господи, визволи нас! І очисть наші гріхи задля твого імені! **10** Щоб часом народи не сказали: Де є їхній Бог? І хай знаною буде в народах, перед нашими очима, помста пролитої крові твоїх рабів. **11** Хай ввійде перед тебе стогін закованих! За величністю твого рамена обережи синів тих, що вбиті! **12** Віддай нашим сусідам всемеро на їхнє лоно, їхню погорду, якою Тебе породили, Господи! **13** Ми ж твій народ і вівці твоєї отари! Визнаватимемося тобі, Боже, навіки! В рід і рід сповістимо твою хвалу.

(в конецъ, о йзмѣнишихсѧ свѣдѣнїе,
âсáфово, ѱло̃ о âссѷрїи ӧд)[1].

Пасы́и їи́лѧ вонмй, наставлáй нáко овчà їоси́фа· Сѣдáй на херувúмѣ нáвисѧ, пр҃е ефрѣмомъ, й веніáмúномъ й мана сїемъ· въ҃здвúгни сúлу твою, й прїúди спастй насъ· Бж҃е óбрати ны, й просвѣтй лице твое, й спсéмсѧ· Гй бе сúл, доко́лѣ гнѣвáешисѧ на мóлтву [рáбъ][2] твоѝ: питáеши насъ хлѣбомъ слезны́м, й пои́ши насъ слезъ в мѣ́ру· положилъ êси насъ ѣ̆ прерѣканїе съсѣ́до̃ на́шымъ, й врáзи на́ши подражаша насъ· Гй бе силъ óбратй ны, й просвѣтй лице твое, й спсе́ни бу́демъ· [-][3] виноградъ йзъ êгѷпта пренесѐ, йзгналъ êси нáроды, й насадилъ êси и҃· пу́ть съ́творилъ êси пр҃е ни́мъ, й насади корéнїа êго, і [йсполни землю][4]· Покры́ горы сѣнь êго, й стéблїа êго кéдры бж҃їа· Прóстретъ рóзги êго до́ мора, й дáже до рѣкъ ѡ́расли êго· всѧкую разорй óплóтъ êго, й óбъ҃ймаютъ и҃ вс҃и мимоходя́щеи пу́темъ: óзобá й вéпрь ѡ́ лу́га, і и́нокъ дúвїи пожáлъ й êстъ· Бж҃е силъ óбрати же, [й][5] призри съ нб҃се, й вúжь· Й посѣтй виноградъ сеи, й сверши êго. êгоже насади десни́ца твоà· Й на сы́ны человѣческыа, нáже оу҃крѣпилъ êси себѣ. пожж҃енъ óгнемъ й раскóпанъ· ѡ̃ запрѣщенїа лица твоегo погы́бнутъ· Бу́ди рукà твоà на́ мужа десни́ца твоѧ, й на́ сы́на человѣческаго, êгоже оу҃крѣпилъ êси себѣ. й не ѡ̃ступимъ ѡ̃ тебе, живúши нас, й и҃мѧ твое призовемъ· Гй бж҃е силъ óбратй нас, й нáвй лице твое, й спсе́ни бу́демъ·

1 Вкінець. Про тих, що змінилися. Свідчення Асафове. Псалом про Ассирію. 79-ий.

2 Ти, що пасеш Ізраїля, зглянься! Ти, що провадиш Йосифа, наче вівцю, Ти, що сидиш на херувимах, з'явися **3** перед Ефрімом, і Веніямином, і Манассією! Підніми твою силу і прийди, щоб нас спасти. **4** Боже, поверни нас і просвіти твоє лице – і спасемося! **5** Господи, Боже сил! Доки гніватимешся на молитву твоїх рабів? **6** Доки годуватимеш нас хлібом сліз і напуватимеш нас слізьми в міру? **7** Ти поклав нас, як помовку, нашим сусідам. І наші вороги покпили з нас. **8** Господи, Боже сил! Поверни нас і просвіти твоє лице – і спасемося! **9** Ти переніс виноградник з Єгипту, викинув народи і його посадив. **10** Ти йшов перед ним і посадив його коріння. І він заповнив землю. **11** Його тінь покрила гори і його галуззя – божі кедри. **12** Він простягнув свої галузки до моря і аж до рік його паростки. **13** Чому Ти знищив його огорожу і його зривають всі, що проходять дорогою? **14** Його знищив дик з лісу, і дикий звір його попас. **15** Боже сил! Повернися ж і поглянь з неба, і подивися, і відвідай цей виноградник, **16** і обнови його, якого насадила твоя правиця, на сина людського, якого Ти собі скріпив. **17** Він спалений вогнем і розкопаний. Вони згинуть від погрози твого лиця. **18** Хай буде твоя рука на чоловіку твоєї правиці і на людському сині, якого Ти собі скріпив! **19** І не відступимо від тебе. Ти нас живитимеш. І прикличемо твоє ім'я. **20** Господи! Боже сил! Поверни нас і покажи твоє лице – і спасемося!

(в конец҃ь, о точи́лѣ҃, ѱло̃ (пѣснї)
âсáфов҃, п҃)[1].

Радýитесѧ бу҃ помощнúку на́шему, въскли́кнѣте бу҃ їáковлю· Прїимѣте ѱло̃, й дадúте тѷ̀мпанъ, ѱалты́рь красе́нъ съ гу҃сльми· въ҃зтрубúте новомѣсѧчною трубою, в нарóчитыи дн҃ь праз҃ника [ва́шего][2]· Я̆́ко повелѣнїе їи́лево êстъ, и҃ суд҃ъ бг҃а їáковлѧ· свѣдѣнїе въ їосїфѣ положй êму, ѣ̆негда йзыти êму ѡ̃ земл҃ѧ êгúпетскыа· Я̆́зыка êгоже не вѣ́дѧше, оу҃слы́ша, ѡ́тъ ѡ̃ [бремене][3] хребе́тъ êго· Руцѣ êго ѣ̆ кошй порабóтаетъ, в скорби призва́ мѧ й їзбавй тѧ· оу҃слы́шѫ́ тѧ в та́инѣ бу҃рѣ· *Йскусй тѧ на водѣ прерѣка́нїа· (-)[4] Слы́шите людїе мой, й засв҃ѣтельствую (ва́ѧ)[5]· їи́лю а҆́ще послу́шаеши мене, *не бу́дет҃ в тебѣ бъ҃ новъ, ниже покло́нїшисѧ

в мо̀ зı

в мо̀ йк

1 Вкінці. Про точила. Псалом пісень Асафовий. 80-ий.

2 Радійте Богові – нашому помічникові! Викрикайте Богові Якова! **3** Візьміть псалом і дайте тимпан, приємний псалтир з гуслями. **4** Трубіть новомісячною трубою, в знаменний день вашого празника. **5** Бо це наказ Ізраїлеві і суд Бога Якова, **6** свідчення в Йосифі. Він йому поклав, коли виходив з єгипетської землі, – почув язик, якого не знав. **7** Він забрав його хребет від тягарів, його руки послужили в коші. **8** В горі прикликав Мене, і Я тебе визволив. Я тебе почув в схованці бурі, *випробував Я тебе на воді нарікання. **9** Послухай, мій народе, і засвідчу тобі! Ізраїлю! Якщо послухаєш Мене, **10** *не буде в тебе новий Бог! Ані не поклонишся чужому Богові! **11** Бо Я є Господь Бог твій,

мой2. 17

мой2. 20

що вивів тебе з єгипетської землі! Пошир твої уста і наповню їх! **12** І мій народ не послухав мого голосу. Й Ізраїль не сприйняв Мене. **13** І Я їх відіслав за діяннями їхніх сердець.
дія. 14 *Підуть за своїми починами. **14** Якщо б мій народ послухав мене, якщо б Ізраїль ходив по моїх дорогах, **15** отже Я зовсім упокорив би їхніх ворогів і наклав би мою руку на тих, що їх гноблять. **16** Господні вороги збрехали йому, і їхній час буде навіки. **17** І Він їх нагодував жиром пшеничним і наситив їх медом з каменя.

Слава...

1 Асафовий псалом. 81-ий.

Бог став в зібранні богів, а серед богів розсудить. **2** Доки судите неправедність і приймаєте лиця грішників? **3** Судіть сироту і бідного, оправдайте упокореного і убогого. **4**
при. 24 *Визволіть бідного і вбогого, спасіть його з руки грішника. **5** Не пізнали ані не зрозуміли. Вони ходять в темряві. Хай зрушаться всі основи землі! **6** Я сказав: Всі будьте богами і синами Всевишнього! **7** Ви ж вмираєте як люди і падаєте як один з князів. **8** Воскресни, Боже! Суди землю! Бо Ти успадкуєш в усіх народах.

бо́гу чюжє́му· ѿзъ бо̂ е̂смь а҆́зъ бг҃ъ твои, и҆звєды́й тѧ ѿ земл҃а е̂гу́пє́скыѧ· разшѝри оу҆ста̀ твоѧ, и҆ и҆спо́лню а҆̀· и҆ не послу́шаша лю́дїе моѝ гласа моего̀, и҆ и҃наѣ не вна́ ми̂н· и҆ ѿпу́сти́ и҆хъ по начина́нїю ср҃цъ и҃х, *поидутъ въ̀ начина́нїи своѝх· дѣа̀ д҃
ѿ҆це бы́ша лю́дїе мои послу́шали мене, и҃наѣ [а҆́ще бы въ̀ путѝ моа]6 ходи́лъ, ни ѻ҆ чесо́мьже оу҆бо врагы̀ е̂го смири́лъ бы́хъ, и҆ на стужа́ющаа и҆̀мъ въ҆зложи́лъ бы̀ р҃ку мою· вра́зи г҃ни съ҆лга́ша е̂му́, и҆ бу́детъ врема̀ и҃х въ̀ вѣкъ· и҆ напита̀ и҆хъ ѿ тука̀ пшени́чна, и҆ ѿ ка́мене меда̀ насы́ти и҆хъ·

(Сла́ва,)

(ѱл҃о̃, а҆̂сафовъ, н҃а)[1]·

Бг҃ъ ста̀ в сонмѝ бого́въ, посредѣ же бого́въ разсу́ди́т· доко́лѣ сужди́те непра́вду, и҆ лицъ грѣ́шничь ѻ҆́бинуе́тесѧ; (-)[2] суди́те сиро́у̀ и҆ оу҆́богу, смире́на и҆ ни́ща ѻ҆правданите· *и҆зми́тѣ ни́ща и оу҆́бога, и҆з р҃кѝ грѣ́шника и҆зба́вите [и]3· Не оу҆вѣдѣ́ша ниже разумѣ́ша, въ тмѣ̀ хо́дѧт· да подви́жатсѧ вс҃а ѻ҆снова́нїа зе҃млѝ· а҆́зъ рѣхъ, бо́зи (бу́дѣте)4 и҆ сы́нове вы́шнаго вс҃и. вы же а҆́ко человѣцы оу҆мира́ете· и҆ а҆́ко е҆ди́нъ ѿ кнѧзь па́даете· въскр҃ни бе҃ сужда̀ землѝ, а҆́ко ты наслѣ́диши въ всѣхъ на́ро́цѣ҆х·

пр҃и к҃д

(Пѣснь ѱа́лма аса́фова н҃в)[1]·

Бж҃е, кто̀ оу҆подо́битсѧ тебѣ; не премолчѝ, ни оу҆́кротѝ бе҃· И҆́ко е҆е вразѝ твоѝ въ҆зшумѣ́ша, и҆ ненави́дащеѝ тѧ въ҆здвиго́ша главу̀. на́ лю́ди твоа̀ лука́вноваша во́лею, и҆ съ҆вѣщаша на сты́а твоа̀· рѣша, прі҃идѣте, и҆ потребимъ а҆̀ ѿ на́зы́къ, и҆ не помане́тсѧ и҆́ма і҃лѣво и҆стому· И҆́ко съ҆вѣща́ша е̂ди́номышле́нїемъ вы́купѣ, на́ тѧ завѣ̀ завѣща́ша· Селе́нїа и҆думе́йска, и҆ і҃смали́тє, моа́въ, и҆ а҆гарѣне. гевалъ, и҆ а҆ммо́нъ, и҆ а҆мали́к҃. [-]2 и҃ноплеме́нницы съ живу́щими в тѵ̀рѣ· И҆́бо и҆ а҆ссу́ръ прі҃иде с ни́ми, бы́ша въ̀ заступле́нїе сы́но́мъ лотовомъ· [-]3 Сътворѝ суд҃ей з҃
и҆̀м а҆́ко *мадїа́му, и҆ *сиса́рѣ, а҆́ко (и҆а҃ви́му)4 въ̀ суд҃ей д҃
потоцѣ (кни́сово̀ѣ)5· Потребѝшасѧ въ҆ а҆ендо́рѣ, бы́ша а҆́ко гно́и зе҃ны̀и· Положи кнѧ҃зѧ и҆хъ а҆́ко Ѻри́ва и҆ зи́ва и҆ зивє́е и҆ салмана, вс҃а кнѧ҃зѧ и҃х, и҆же рѣша, да наслѣ́димъ себѣ сти́ло бж҃їе· Бж҃е моѝ положи и҃х а҆́ко коло, а҆́ко трость пр҃е҆ лице́мъ вѣтру· И҆́ко Ѻгнь попала́и дубра́вы, а҆́ко пламень пожига́аѝ го́ры. тако пожене́ши а҆̀ бу́рею твоею̀, и҆ гнѣвомъ твои́мъ смути́ши а҆̀· И҆спо́лни лица̀ и҆хъ безче́стїа, и҆ въ҃зы́щутъ и҃мени твоего̀ г҃и· да постыдатсѧ, и҆ смяту́тсѧ въ҆ вѣкъ вѣка, и҆ посрамя́тсѧ,

и погибнутъ. И вѣдятъ, яко имя тебѣ Гь, ты єдинъ вышнїй по всей землѣ.

(в конецъ, о точилѣ, сыновъ кореовъ, псало, пг)[1].

Возлюбленна села твоа, Ги силъ. Желаетъ и скончеваетсѧ дша моа въ дворы Гня. Сердце мое и плоть моа въздадоваста сѧ о Бозѣ живѣ. Ибо птица обрѣте себѣ храмину, и горлица гнѣздо себѣ, идѣже положи птенца своа. Олтаря твоа Ги силъ, царю мой и Бе мой. Блажени живущей въ дому твоемъ, въ вѣкъ вѣка въсхвалятъ тѧ. (-)[2] Блаженъ мужъ, емуже есть заступленїе его ѡ тебе [-][3], въсхожденїа въ сердцы своемъ положи. въ юдоли плачевнѣ, в мѣстѣ идѣже положи. Ибо благословенїе дастъ законъ даи. Поидутъ ѡ силы в силу, явитсѧ Бъ богомъ в сїонѣ. Ги Бе силъ услыши молитву мою, внуши Бе іаковль. (-)[4] Защитниче нашь виждь Бе, и призри на лице ха твоего. Яко луче день единъ въ дворѣхъ твоихъ паче тысящъ. Изволихъ примѣтатиса в дому Ба [моего][5], паче неже жити [ми][6] в селѣхъ грѣшничихъ. Яко милть и истину любитъ Гь, Бъ благть и славу дастъ, Гь не лишитъ блага ходящихъ незлобїемъ. Ги [бже][7] силъ, блженъ человѣкъ уповаи на тѧ.

(в конецъ, сыномъ кореовымъ, псало, пд)[1].

Благоволилъ еси Ги зелю твою, възвратилъ еси плѣнъ іаковль. Оставилъ еси безакоїа людемъ твоимъ, покрылъ еси вса грѣхы ихъ. (-)[2] Оукротилъ еси весь гнѣвъ твой, възвратилъ еси ѡ гнѣва ярости твоеа. Възвратии насъ Бе спсенїи нашихъ, и възврати ярость твою ѡ насъ. Еда въ вѣкы прогнѣваешиса на ны? Или простреши гнѣвъ свой ѡ рода в родъ? Бе ты обращь живиши ны, и людїе твои възвеселѧтсѧ о тебѣ. Яви намъ Ги милть твою, и спсенїе твое даждь намъ. Оуслышу что речетъ о мнѣ Гь Бъ, яко речетъ миръ на лю своѧ и на прбныа своѧ, и на обращающаѧ [сердца къ нему][3]. Обаче близъ боящимсѧ его спсенїе его, вселити славу в землю нашу. Щлть и истина срѣтостасѧ, правда и миръ облобызастасѧ. Истина ѡ земла восїа, и правда съ небесе приниче. Ибо Гь дастъ благость, и земла наша дастъ плодъ свои. Правда предъ нимъ предидетъ, и положитъ в пути стопы своѧ. (Слава.)

ромляться. І згинуть. **19** І вони пізнають, що твоє ім'я – Господь! Ти єдиний Всевишній по всій землі!

1 Вкінці. Про точила. Синів Кореєвих псалом. 83-ій.

2 Які улюблені твої поселення, Господи сил! **3** Бажає і гине душа моя за двори господні! Моє серце і моє тіло зраділи живим Богом! **4** Бо і пташина знайшла собі хату, і горлиця – собі гніздо, де покладе свої пташенята. Твої престоли, Господи сил! Царю мій і Боже мій! **5** Блаженні ті, що живуть у твоїм домі, навіки – віків хвалитимуть Тебе! **6** Блаженний чоловік, у якого є його заступництво від Тебе! Підходи у своїм серці він поклав, **7** в долині плачу, на місці, де поклав. Бо й благословення дасть законоположник, **8** підуть з сили в силу. З'явиться Бог богів в Сіоні. **9** Господи! Боже сил! Вислухай мою молитву. Послухай, Боже Якова! **10** Наш оборонче! Дивись, Боже, і поглянь на лице твого христа! **11** Бо краще один день у твоїх дворах понад тисячі. Я вибрав бути покинутим в домі мого Бога радше, ніж мені жити в поселеннях грішників. **12** Бо Господь любить милосердя і правду! Бог дасть ласку і славу! Господь не позбавить дібр тих, що ходять в незлобності! **13** Господи, Боже сил! Блаженна людина, що на Тебе поклала надію!

1 Вкінець. Синів Кореєвих псалом. 84-ий.

2 Господи! Ти вподобав твою землю. Ти повернув полон Якова. **3** Ти відпустив беззаконня твоєму народові, покрив усі їхні гріхи. **4** Ти спинив ввесь твій гнів, відвернувся від гніву твоєї люті. **5** Поверни нас, Боже наших спасінь! І відверни від нас твій гнів! **6** Чи навіки розгніваєшся на нас? Або *чи* простягнеш твій гнів з роду в рід? **7** Боже! Ти, повернувшись, живитимеш нас! І твій народ Тобою розвеселиться. **8** Покажи нам, Господи, твоє милосердя і дай нам твоє спасіння! **9** Послухаю, що скаже про мене Господь Бог. Бо говоритиме про мир для свого народу і для своїх преподобних, і для тих, що повертають до нього серця. **10** Однак близько тих, що Його бояться, його спасіння, щоб поселити славу в нашій землі. **11** Милосердя і правда зустрілися, справедливість і мир обцілувалися. **12** Правда з землі зійшла, і справедливість з неба схилилася. **13** Бо і Господь дасть добро, і наша земля дасть свій плід. **14** Правда піде перед ним і поставить на дорозі свої стопи. Слава...

1 Молитва Давидова. 85-а.
Катизма 12.

Господи! Прихили твоє вухо і вислухай мене, бо я є бідний і убогий. **2** Збережи мою душу, бо я є преподобний. Спаси твого раба, мій Боже! Того, що на Тебе надіється. **3** Помилуй мене, Господи! Бо до Тебе я кликатиму ввесь день. **4** Розвесели душу твого раба, бо я до Тебе підняв мою душу. **5** *Бо ти, Господи, добрий, і довготерпеливий, і многомилосердний всім, що прикликують Тебе. **6** Господи! Послухай мою молитву і уважний будь до голосу мого благання. **7** В дні моєї скорботи я закликав до Тебе, бо Ти мене вислухав. **8** Немає подібного до Тебе між богами, Господи, і немає за твоїми ділами! **9** Всі народи, які Ти створив, прийдуть і поклоняться перед тобою, Господи, і прославлять твоє ім'я. **10** Бо Ти є великий і чиниш чуда. Ти є Бог єдиний. **11** Настанови мене, Господи, на твою дорогу! І піду у твоїй правді. Хай розвеселиться моє серце боятися твого імені! **12** Визнаватимуся Тобі, Господи! Мій Боже! Усім моїм серцем. І прославлю твоє ім'я навіки. **13** Бо твоє милосердя велике на мені. Визволи мою душу з преглибокого аду. **14** Боже! Законопереступні повстали проти мене. І збір сильних шукали мою душу і не поставили Тебе перед собою. **15** *І ти, Господи! Мій Боже! щедрий і милосердний, довготерпеливий і многомилосердний, і праведний. **16** Поглянь на мене і помилуй мене! Дай твою силу твоєму слузі і спаси сина твоєї рабині. **17** Зроби зі мною знак на добро. І хай побачать ті, що мене ненавидять, і хай завстидаються. Бо Ти, Господи, поміг мені і потішив мене.

йоі. 2
йон. 4
мой2. 34

мой2. 34
йон. 4
йоі. 2

(молитва дв҃ва, п҃е)[1]· (і҃ка, в҃і·)

Приклони҆ г҃и оу҆хо твое, и҆ оу҆слы́ши мѧ, ꙗ́ко нищь и҆ оу҆бо́гъ е҆смь а҆́зъ· съхрани дш҃у мою, ꙗ́ко прп҃бн҃е е҆смь. спси҃ раба твоего҆ в҃е мои҆ оу҆повающаго на тѧ· Помилу́й мѧ г҃и, ꙗ́ко к тебѣ въ҆зовоу́ весь дн҃ь· вънезвесели҆ дш҃у раба҆ твоего, ꙗ́ко к тебѣ [-][2] взахъ дш҃у мою҆· *Ꙗ́ко ты г҃и бл҃гъ, и҆ долготрьпѣливъ, и҆ мно́гомл҃тивъ всѣмъ призыва́ющи҃м тѧ· внуши҆ г҃и мл҃твоу мою, и҆ вонми҆ гла́су моле́нїа моего҆· в дн҃ь печали моеа҆ вызва҃ к҆ тебѣ, ꙗ́ко оу҆слы́ша мѧ· Нѣсть подобенъ тебѣ в҃ бг҃ѣхъ г҃и, и҆ нѣсть по дѣ́ломъ твои́мъ· вси҆ ꙗ́зы́цы, е҆ли́ко съ҆творѝ прїидоу́тъ, и҆ покло́нѧтсѧ пр҃е҆ тобою г҃и, и҆ просла́вѧтъ и҃мѧ твое· Ꙗ́ко ве́лїи҆ е҆си ты, и҆ творѧ́и҆ чюдеса҆ ты е҆си бг҃ъ е҆ди́нъ [-][3]· Наста́ви мѧ г҃и на поуть твои҆, и҆ поиду́ въ и҆́стинѣ твое҆и҃· да вънезвели́тсѧ ср҃це мое, боѧ́тисѧ и҆́мене твоего҆· Исповѣмсѧ тебѣ г҃и бе҃ мои҆ всѣмъ ср҃цемъ мои҃м, и҆ просла́влю и҆́мѧ твое в҃ вѣкъ· Ꙗ́ко мл҃ть твоѧ ве́лїа на мнѣ, (-)[4] и҆зба́ви дш҃у мою҆ и҃ а҆́да прейспо́нѧго· бе҃ зако́нопрестоу́пници вънста́шѧ на мѧ, и҆ со́нмъ дръжавны́хъ взыска́ша дш҃у мою, и҆ не пр҃еложиша тебе пр҃е҆ собою· *И҆ ты г҃и бе҃ [мои҆]́[5] щедръ и҆ мл҃тивъ, долготрьпѣливъ и҆ мно́гомл҃тивъ, и҆ и҆стинэ́и҆· Призри на́ мѧ, и҆ помилу́и҆ мѧ. даждь дръжа́воу твою҆ о҃троку твоему҆, и҆ спси҃ сы́на рабы҆ твоеа҆· Съ҆твори со мною зна́менїе въ бл҃го, и҆ да ви́дѧтъ ненавидѧщеи҆ мѧ, и҆ постыдѧ́тсѧ· Ꙗ́ко ты г҃и помо́же ми҆, и҆ оу҆тѣши҃ мѧ е҆си·

йоі. 2
йон. 4
мой2. 34

мой2. 34
йон. 4
йоі. 2

1 Синів Кореєвих. Псалом пісні. 86-ий.

Його основи на святих горах. **2** Господь любить сіонські брами понад всі поселення Якова. **3** Прославлене говорилося про тебе, боже місто. **4** Згадаю Раав і Вавилон тим, що знають мене. І ось чужинці, і Тир, і ефіопський народ – ці були там. **5** Матір Сіон, – скаже людина. І людина народилася в ньому, і той хто заснував його – Всевишній. **6** Господь розповість в книгах народам і князям – цим, що були в ньому. **7** Бо в тобі помешкання тих всіх, що веселяться.

(Сы́нъ коре́овъ, ѱало́мъ пѣсни· п҃з)[1]·

Снова́нїа е҆го на гора҃ с҃ты҃и҆· Люби́тъ г҃ь врата сїо́ня, паче вс҃ѣ селе́нїи ꙗ́ковлѧ҃· Прекла́вная гл҃ашасѧ о҆́ тебѣ гра́де бж҃їи· (-)[2] Помяну́ раа́въ и҆ вавило́на, свѣдоущи҃х мѧ· И҆ е҆е҆ и҆ноплеме́нницы, и҆ тѵ́ръ и҆ лю́дїе е҆дїо́пстїи, сїи бы́ша т҃ы· ма́ти сїо́нъ речетъ, чл҃къ. и҆ чл҃къ роди́сѧ в немъ, и҆ тои҆ о҆́снова и҆̀ вы́шнїи· г҃ь повѣсть въ҆ [кни́гѣ҃][3] лю́демъ, и҆ кн҃зе́м҃ симъ бывшымъ в немъ· (-)[4] Ꙗ́ко весела́щимсѧ всѣмъ жили́ще оу҆ тебе҆·

(Пѣснь ѱалма сы́новъ кореовъ, в конецъ, о҆ маеле́ѳѣ ѡ҆твѣщати. разѹ́м е҆да́ма и҃льтенина· п҃з)[1].

Г҃и, бе҃ спсе́нїа моего҆, въ дн҃е вънезвахъ, и҆ в нощи пр҃е҆ тобою· да вни́детъ пр҃е҆ тѧ

мл҃тва моа, приклони҆ ѹ҆хо твоє̀ к҃ моленїю моемѹ [-][2]. Ꙗ҆ко испо́лнисѧ золъ дш҃а моа̀, и҆ живо́тъ мой а́дѹ приближисѧ. Привмѣненъ бы҃хъ с нн҃ѣходя́щыми в ровъ. Бы҃хъ ꙗ҆́ко чл҃кь без помощи, в҆ мр҃твы҃хъ свободь. Ꙗ҆́ко ꙗ҆́звенїи [-][3] спящей въ [гробѣхъ][4], и҆хъже не поманѹлъ є҆си ктомѹ. и҆ тїи ѡ҃ рѹкы твоеа҆ ѡ҃рї҆новени бышѧ. Положи́шѧ мѧ в ро́вѣ прейспо҃немъ, в те́мныхъ и҆ сѣни см҃ртъныѣй. На мнѣ ѹ҆тверди́сѧ ꙗ҆́рость твоѧ, и всѧ̀ волны̀ твоѧ [наведѐ на мѧ][5]. [-][6] Ѹ҆далилъ є҆си зна́емы҃хъ мои҃хъ ѡ҃ мене, положи́шѧ мѧ ме́рзость себѣ. Преданъ бы́хъ, и҆ не и҆схождаахъ, о́чи моѝ и҆знемого́стѣ ѡ҃ ни́щеты. въ҃звахъ к҃ тебѣ г҃и весь дн҃ь, въ҃здѣхъ к҃ тебѣ рѹцѣ моѝ. Є҆да мр҃твыми твори́ши чюдеса̀, ли вра́чеве въ҃скресѧ́тъ, и҆ і҆сповѣда́тсѧ тебѣ; є҆да повѣсть кт҃о въ гробѣ мл҃ть твою, и҆ і҆стинѹ твою в҆ погиве́ли; є҆да позна́на бѹ́дѹтъ во тмѣ чюдеса̀ твоѧ, и҆ пра́вда твоа̀ в зе҃ли҆ забве́нньѣй; и҆ а́зъ к҃ тебѣ г҃и въ҃зъвахъ, и҆ ѹ҆́тро мл҃тва моа̀ пр҃еваритъ тѧ. вскѹю г҃и ѡ҃ржѣеши дш҃ѹ мою, ѡ҃вращаеши лицѐ свое ѡ҃ мене; ни́щъ є҆смь а҆́зъ, и҆ въ҃ трѹдѣхъ ѡ҃ ю҆ности моеа̀. въ҃зне́съ же смирихсѧ, и҆ і҆знемогохъ. На мнѣ прейдоша гнѣви твои҃, [-][7] ѹ҆́страшенїа твоѧ въ҃змѹтиша мѧ, о҆́быдоша мѧ ꙗ҆́ко вода. весь дн҃ь о҆́дръжа́ша мѧ в҃кѹпѣ. Ѹ҆далилъ є҆си ѡ҃ мене дрѹга и҆ і҆скренаго, и҆ зна́емы҃хъ мои҃хъ ѡ҃ страсте́н.

Сла́ва.

(Ра́зѹма є҆да́ма, і҆нл҃тѧнина, пи)[1].

И҆́лости твоѧ г҃и въ҃ вѣкы въспою, в р҃о и҆ ро́дъ въ҃звѣщѹ и҆́стинѹ твою ѹ҆́стьми мои҃ми. Ꙗ҆́ко рече, в҆ вѣкъ ми́лость съзи҃ждетсѧ, на нб҃сѣ҃ ѹ҆гото́ваетсѧ и҆́стина твоа. Завѣщѧ҃ завѣтъ и҆збра́нным҃ъ мои҃м҃, клѧхсѧ дв҃ду рабѹ моѥ́мѹ до́ вѣка. Ѹ҆гото́вую сѣмѧ твое, и҆ съзи҃ждѹ в р҃о и҆ ро́дъ пр҃тлъ твой. (-)[2] И҆сповѣдѧ́ нб҃са чюдеса̀ твоѧ, г҃и, и҆́бо и҆́стинѹ твою в҆ ц҃ркви ст҃ы҃хъ. Ꙗ҆́ко кт҃о въ ѡ҃блацехъ сравнитсѧ гв҃и, [-][3] ѹ҆подо́бѣсѧ гв҃и в҆ сы́нохъ бж҃їихъ; бг҃ъ прославлѧ́емъ в҆ совѣтехъ ст҃ы҃хъ, ве́ли и҆ стра́шенъ [є҆сть][4] на҃ всѣми о҆́крестными є҆го. г҃и бе҃ силъ, кт҃о подо́бенъ тебѣ; си́ленъ є҆си г҃и, и҆ і҆стина твоа ѡ҃́крестъ тебѐ. Ты̀ владѣ́еши дръжа́вою мо҃рско́ю, въ҃змѹще́нїе же во҃ є҆го ты̀ ѹ҆́кротиши. Ты̀ смирилъ є҆си ꙗ҆́ко ꙗ҆́звена гордаго, [-][5] мы́шцею си́лы твоеа разгналъ є҆си враги твоѧ. твоѧ ѹ҆́сть нб҃са, и҆ твоа̀ є҆сть земл҃а. *вселе́нную и҆ (ионцѧ̀)[6] ѥ҆̀ ты̀ о҆́снова̀лъ є҆си, сѣверъ и҆ мо́ре ты̀

й мо҃ й

1 Розуму Етана, ізраїльтянина. 88-ий.

2 Твоє милосердя, Господи, оспівуватиму навіки! В рід і рід сповіщу твою правду моїми устами. **3** Бо Ти сказав: Навіки милосердя збудується. На небесах підготується твоя правда. **4** Я завіщав завіт моїм вибраним, поклявся Давидові, моєму рабові, **5** довіку. Я підготую твоє насіння і збудую в рід і рід твій престіл. **6** Небеса визнаватимуть твої чуда, Господи, адже й твою правду в церкві святих! **7** Бо хто на хмарах подібним стане до Господа? Уподібниться до Господа між божими синами? **8** Бог прославляється на радах святих! Він великий і страшний, понад всіх, що довкруги нього. **9** Господи! Боже сил! Хто до Тебе подібний? Ти сильний, Господи! І твоя правда довкруги Тебе. **10** Ти володієш морською силою, а розбурханість його хвиль Ти втихомириш! **11** Ти впокорив гордого, наче побитого. Раменом твоєї сили розігнав твоїх ворогів. **12** Твої є небеса і твоя є земля. *Вселенну і її основи мой1. 1
Ти заснував. **13** Північ і море Ти ство-

рив. Тавор і Ермон зрадіють твоїм іменем. **14** Твоє рамено з силою. Хай скріпиться твоя рука! Піднесеться вгору твоя правиця. **15** Справедливість і суд – готовність твого престолу. Милосердя і правда ітимуть перед твоїм лицем. **16** Блаженний народ, що знає оклик, Господи! В світлі твого лиця підуть, **17** і в твоєму імені радітимуть ввесь день, і твоєю справедливістю піднімуться вгору. **18** Бо Ти є похвала їхньої сили. І в твоїй зичливості піднесеться наш ріг. **19** Бо господнє є заступництво і святого ізраїлевого – нашого царя. **20** Тоді Ти сказав у видінні твоїм синам, і Ти сказав: Я поклав поміч на сильному, підняв вибраного з мого народу. **21** *Я знайшов Давида, мого раба. Помазав його моєю святою олією. **22** Адже й моя рука заступиться за нього і моє рамено скріпить його. **23** Ворог ніщо не вдіє проти нього, і син беззаконня не додасть чинити йому зло. **24** Вирубаю з-перед його лиця його ворогів і переможу тих, що його ненавидять. **25** І моя правда і моє милосердя з ним. І в моєму імені підніметься його ріг. **26** І поставлю на морі його руку і на ріках його правицю. **27** Той закличе до мене: Ти є мій батько! Мій Бог і заступник мого спасіння! **28** І я поставлю його первородним, високим, понад земних царів. **29** Навіки збережу йому моє милосердя і мій завіт вірний йому. **30** І навіки віків поставлю його насіння і його престіл, як дні неба. **31** Якщо його сини покинуть мій закон і не підуть в моїх присудах, **32** якщо опоганять мої оправдання і не збережуть мої заповіді, **33** відвідаю палицею їхні беззаконня і бичуваннями їхні провини. **34** Милосердя ж моє не відніму від них ані не вчиню зло у моїй правді. **35** Ані не опоганю мій завіт і не відречуся того, що вийшло з моїх уст. **36** Раз я поклявся моїм святим, хіба скажу Давидові неправду. **37** Його насіння зостане навіки. І його престіл, наче сонце, переді мною **38** і, наче місяць, встановлений навіки, *і вірний свідок на небі. **39** Ти ж відкинув і погордив, відкинув твого помазаника. **40** Ти знищив завіт твого раба, до землі опоганив його святиню. **41** Ти знищив всі його огорожі, поклав його твердині жахом. **42** Розграбували його всі, що проходили дорогою, він став погордою своїм сусідам. **43** Підняв ти вгору правицю тих, що йому дошкуляли, розвеселив всіх його ворогів. **44** Ти відкинув поміч його зброї і не заступився за ним на війні. **45** Ти знищив його очищення, його престіл Ти скинув до землі. **46** Ти зменшив дні його часу, злив на

црс1. 16 дія. 13

апо. 1

създà· Θавóръ и̑ ѥ̑рмóнъ ѡ̑ и̑мени твоемъ възрадꙋ́ютсѧ. твоѧ мы́шца съ сѝлою· да ѡ̑ꙋ́твердѝтсѧ рꙋ́кà твоà, вънесе́тсѧ десница твоа· Пра́вда и̑ сꙋ́дà, ѡ̑гото́ванїе престола твоѥ́го· Щ҃лтꙋ и̑ и̑стина пр҃е́идета пр҃е́ лицемъ твои́мъ· Бл҃же́ни людїе вѣ́дꙋщеи̑ въскликновéнїе· г҃и въ свѣтѣ́ лица твоего́ по́идꙋтъ, и̑ ѡ̑ и̑мени твоемъ вънрадꙋ́ютсѧ весь дн҃ь, и̑ пра́вдою твоею вънесꙋ́тсѧ· Я҃ко похвалà сѝлы ѳ҃ [ты̀ ѥ̀си][7], и̑ въ бл҃говолени̑и твоемъ вънесе́тсѧ ро́гъ нашъ· Я҃ко г҃не (ѥ̀сть) застꙋпленїе, и̑ с҃тго і҃илева ц҃рѧ на́шего· Тогда̀ гл҃алъ ѥ̀си ѣ̆ видѣнїи сно́вомъ твои́мъ, и̑ речѐ, положихъ по́мощь на сѝлнаго, вънесо́ и̑збра́ннаго ѿ̑ люди̑и мои̑· *Ѡ̑брѣтохъ дв҃да раба̀ моѥ́го, ѥ̀ле́ѡмъ с҃тымъ мои́мъ помáзахъ и̑̀· И̑бо рꙋ́кà моà застꙋпитъ и̑̀ и̑ мы́шца моà ѡ̑ꙋкрѣпитъ и̑̀· Ничтоже ѡ̑спѣетъ врагъ на́нь и̑ сынъ безако́нїѧ не приложитъ ѡ̑зло́бити ѥ̀го· (-)[8] Ѥ̀сѣкꙋ [ѿ̑ лица ѥ̀го врагы̀ ѥ̀го][9], и̑ ненави́дѧщаѧ ѥ̀го побѣжꙋ· И̑ и́стина моѧ̀ и мл҃ть моà с ни́мъ, и̑ ѡ̑ и́менѝ моемъ̀ вънесе́тсѧ ро́гъ ѥ̀го· И̑ положꙋ на мори рꙋ́кꙋ ѥ̀го, и̑ на рѣ́кахъ десницꙋ ѥ̀го· Тои̑ въ҃зове́тъ мѧ, ѻ҃ц҃ь мои̑ ѥ̀си ты̀, бг҃ъ мои̑, и̑ застꙋпникъ с҃псе́нїа моего· И̑ а́зъ первенца положꙋ и̑̀, высокà паче ц҃ре́и̑ земны́ѩ· в вѣ́къ съхраню̀ ѥ̀мꙋ мл҃ть мою, и̑ завѣ́тъ мои̑ вѣ́ренъ ѥ̀мꙋ· И̑ положꙋ въ вѣ́къ вѣ́ка сѣмѧ ѥ̀го, и̑ престо́лъ ѥ̀го я҃ко дн҃и̑е нб҃ꙋ· Ѧ̈ще ѡ̑ставѧ́тъ сно́ве ѥ̀го законъ мои̑, и̑ в сꙋдáхъ мои̑̀ не по́идꙋ. а̑ще ѡ̑правданї̑а моѧ ѡ̑скверна́тъ, и̑ заповѣ́ди моѧ не съхранѧтъ, посѣщꙋ́ жезло́мъ безако́нїа и̑̀хъ, и̑ ранами непра́вды и̑̀хъ· Щ҃лтꙋ же мою не разорю̀ ѿ̑ [ни̑хъ][10], ни привре́жꙋ въ и́стинѣ моеи̑̀· Ни ѡ̑скверню̀ же завѣта моѥ́го, и̑ и̑сходѧщаѧ ѿ̑ ꙋ̑стъ мои́хъ не ѿ̑вры́гꙋсѧ· Ѥ̀ди́ною кла́хсѧ ѣ̆ сто́е мое, а̑ще дв҃дꙋ солжꙋ· Сѣмѧ ѥ̀го ѣ̆ вѣ́къ пребꙋ́детъ, и̑ пр҃то́л҃ ѥ̀го я҃ко слн҃це предо мною, и̑ я҃ко лунà съверше́на ѣ̆ вѣ́къ, *и̑ свѣдѣтель на нб҃си вѣ́ренъ· [-][11] Ты̀ же ѿ̑ри́нꙋ, и̑ ꙋ̑ничижи, негодова помáзанаго твоѥ́го· Разорилъ ѥ̀си завѣтъ раба̀ твоѥ́го, ѡ̑скверни́лъ ѥ̀си на землѝ с҃тыню ѥ̀го. разорилъ ѥ̀си вс҃ѧ ѡ̑пло́ты ѥ̀го· Положилъ ѥ̀си твéрдаѧ ѥ̀го страхъ· Расхища́хꙋть и̑̀ вс҃и мимоходѧщеи̑̀ пꙋтемъ, бы́сть поноше́нїе съсѣ́домъ свои́̀· Вънзвы́силъ ѥ̀си десни́цꙋ [стꙋжа́ющы̀][12] ѥ̀мꙋ, вънзвеселилъ еси вс҃ѧ враги ѥ̀го· Вънзвратилъ ѥ̀си по́мощь (ѡ̑ру́жїа)[13] его, и̑ не застꙋпѝ ѥ̀го ѣ̆ бра́ны· Разорилъ ѥ̀си ѿ̑ ѡ̑чищéнїа ѥ̀го, пр҃тлъ ѥ̀го на́ землю повръже· Ꙋ̑ма́лилъ ѥ̀си дн҃и вре́мени ѥ̀го, ѡ̑блїа́лъ ѥ̀си и̑̀

а҃ ц҃р҃ бꙋ҃ дꙋ҃ва г҃і

апоста҃ а҃

стꙋдомъ· (-)[14] доколѣ гⷭи ѡбращáешисѧ ѣ конéць, разжежетсѧ ꙗ҆́ко о҆гнь гнѣвъ твой҃; помнѝ, кíи мой сꙗстáвъ, є҆да во всѹе сꙗздà всѣ сы́ны человѣчскыѧ; кто̀ є҆́сть человѣ́къ, и҆́же поживетъ, и не оу҆зритъ смерти, и҆збáвитъ дшꙋ свою и҆з рꙋкы́ а́довы҃; (-)[15] гдⷭи сꙋть мⷭти твоѧ древнаѧ гⷭи, *ꙗ҆́же клꙗтсѧ дв҃ду въ и҆́стинѣ твоéй҃; помнѝ гⷭи поношéнїе рⷣ твоегѡ́, є҆́же оу҆дръжа́ ѣ надрѣ моéмъ мно́гы ꙗ҆́зы́кы· є҆́же поноси́шѧ вра́зи твоѝ гⷭи, є҆́же поноси́шѧ и҆змѣнéнїе хⷯа твоегѡ· бл҃вéнъ гⷭь ѣ҆ вѣкъ. бꙋдетъ, бꙋдетъ·

(Сл҃а·)

(Мл҃тва моѷсе́а человѣ́ка бж҃їа, пⷣ·)[1]

И҆ прибѣжи́ще бы́сть нáмъ, в рⷣ и҆ ро́дъ· пре́жде да́же горáмъ не бы́ти, и҆ сꙁда́тисѧ земли́ и҆ вселе́ннѣй, и҆ ѡ҆ вѣка [и҆][2] до вѣка ты̀ є҆́си· Не възврати человѣ́ка въ смире́нїе. и҆ рекл҃ъ є҆́си, о҆брати́тесѧ сы́нове человѣ́цїи· *ꙗ҆́ко ты́ сама́ лѣтъ пре́ о҆чи́ма твои́ма [гⷭи][3], ꙗ҆́ко дн҃ь вчера́шнїй и҆́же ми́мои́де, и҆ стра́жа ношнаа· о҆у҆ничиже́нїа и҆́хъ [є҆́ще][4] бꙋдꙋтъ· о҆у҆́тро ꙗ҆́ко трава̀ ми́мои́детъ, оу҆́тро процвѣте́тъ и҆ пре́и́детъ, на вечéръ ѡ҆́падетъ, о҆́жестѣетъ, и҆ і҆схне́· ꙗ҆́ко и҆счезо́хомъ гнѣвомъ твои́мъ, и҆ ꙗ҆́ростїю твоéю смꙋти́хомсѧ· Положи́лъ є҆́си безакѡ́нїа наша пре́ собою, вѣкъ нашь ѣ҆ просвѣщенїе лица твоегѡ́· ꙗ҆́ко вс҃и дн҃їе наши о҆́скꙋдѣша, и҆ гнѣвомъ твои́мъ и҆́счезо́хомъ· лѣта нашѧ ꙗ҆́ко паоу҆́чина паоу҆чáхусѧ, *дн҃їе лѣтъ нашихъ в нꙗ҃ (же) се́мьдесѧтъ лѣтъ. а҆́ще же в си́лахъ, о҆́смьдесѧтъ лѣтъ. и҆ множае́ и҆́хъ трꙋдъ и҆ болѣ́знь· ꙗ҆́ко прїи́де кротость на ны, и҆ наказáемсѧ· Кто̀ сꙗвѣ́сть дрꙋжáвꙋ гнѣва твоегѡ́, и҆ ѡ҆ страха твоегѡ́ ꙗ҆́рость твою и҆́зчестѝ; десни́цꙋ твою та́ко сказа́ни [мⷭи][5], и҆ о҆́коанныа ср҃цемъ ѣ҆ мꙋдрости· о҆́брати гⷭи доко́лѣ, и҆ оу҆мо́ленъ бꙋди на рабы̀ своѝ· и҆спо́лнихомсѧ заоу́тра мⷭти твоѧ [гⷭи][6], и҆ въздадовáхомсѧ и҆ възвеселихомсѧ· въ всѧ̀ дн҃и нашѧ възвеселихомсѧ, за (дн҃и ѣ҆ нáже)[7] смирилъ на́ы є҆́си, лѣта в нáже видѣхомъ злаа· и҆ призри на рабы̀ своѧ и на дѣ́ла твоѧ, и҆ наста́ви сы́ны и҃х· и҆ бꙋди свѣтлость гⷭа бг҃а на́шего на насъ, и҆ дѣ́ла рꙋкъ на́шихъ и҆́справи на насъ, [и҆ дѣ́ло рꙋкъ нашихъ и҆́спра́ви][8]·

(Хвала̀ пѣсни́и дв҃дъ. (неѡ҆пи́санъ ѡ҆ є҆вре́и,) ч҃)[1]·

И҆́вый в по́мощи вы́шнягѡ, въ кровѣ бг҃а нб҃наго въздворитсѧ· Рече́тъ гⷭеви, застꙋ́пникъ мои҃ є҆́си, и҆ прибѣжи́ще мое, бг҃ъ мои҃,

1 Молитва Мойсея – чоловіка Божого. 89-ий.

Господи! Ти нам став охороною в рід і рід. **2** Раніше, ніж повстали гори і була створена земля і вселенна, і від віку і до віку Ти є, **3** не поверни людини до впокорення. І Ти сказав: Поверніться, людські сини! **4** *Бо тисяча літ перед твоїми очима, Господи, як вчорашній день, який минув, і нічна сторожа. **5** Їхні погорди ще будуть. Вранці, наче трава, він мине, **6** вранці зацвіте і мине, ввечорі відпаде, ствердне і засохне. **7** Бо ми зникли у твоєму гніві і у твоїй люті ми були стривожені. **8** Ти поклав наші беззаконня перед собою. Наш вік на просвічення твого лиця. **9** Бо всі наші дні пропали, і в твоєму гніві ми зникли. Наші роки снувалися, наче павутина. **10** *Дні наших років, в них же сімдесят літ, якщо ж у силах, – вісімдесят літ, і більшість їх труд і біль. Бо на нас прийшла лагідність, і будемо скартані. **11** Хто знає силу твого гніву і від твого страху твій гнів почислити? **12** Твою правцю так мені вкажи і скартаних серцем в мудрості. **13** Повернися, Господи! Доки? І дай помолитися за своїх рабів! **14** Ми вранці сповнилися твоїм милосердям, Господи! І ми зраділи і розвеселилися в усіх наших днях. **15** Ми розвеселилися за дні, в яких Ти нас упокорив, літа, в яких ми зло побачили. **16** І поглянь на своїх рабів і на твої діла. І настанови їхніх синів. **17** І хай на нас буде світлість нашого Господа Бога! І випрями на нас діла наших рук. І випрями діло наших рук.

1 Хвала пісень Давидових. Без надпису у євреїв. 90-ий.

Хто живе в помочі Всевишнього – в покрові небесного Бога поселиться. **2** Скаже Господеві: Ти є моїм помічником. І мій захоронок – мій Бог. І

я надіюся на Нього. **3** Бо Той тебе визволить з засідки ловця і від тривожного слова. **4** Своїми плечима отінить тебе, і під його крилами надіятимешся. Зброєю огорне тебе його правда. **5** Не злякаєшся від нічного страху, від стріли, що летить в дні, **6** від діла, що в темряві проходить, від припадку і полуденного біса. **7** З твого боку впаде тисяча і десять тисяч по правиці у тебе, до тебе ж не приближиться. **8** Однак глядітимеш своїми очима і побачиш віддачу грішників, **9** бо ти, Господи, моя надія. Всевишнього ти поставив твоєю охороною! **10** До тебе не прийде зло, і бичування не наблизиться до твого тіла. **11** *Бо своїм ангелам заповість про тебе, щоб тебе оберегти в усіх твоїх дорогах. **12** На руках тебе понесуть, щоб часом ти не вдарився об камінь твоєю ногою. **13** На гаспида і василіска наступиш, і потопчеш лева і змія. **14** Бо на Мене він поклав надію, і визволю його. Покрию його, бо пізнав моє ім'я. **15** Закличе до мене і вислухаю його. З ним я є в скорботі, визволю його і прославлю його. **16** Довготривалістю днів наповню його, і покажу йому моє спасіння.

мат. 4
лук. 4

Слава...

1 Псалом. Пісні в дні суботи. 91-ий. Катизма 13.

2 Добре визнаватися Господеві. І співати твоєму імені, Всевишній. **3** Сповіщати вранці твоє милосердя і твою правду на всяку ніч **4** на десятиструннім псалтирі з піснею на гуслях. **5** Бо ти мене розвеселив, Господи, у твоїм творінні, і в ділах твоїх рук зрадію. **6** Як звеличилися твої діла, Господи! Твої помисли є дуже глибокими! **7** Безумний чоловік не пізнає. І нерозумний цього не зрозуміє. **8** Коли зійшли грішники, як трава, і з'явилися всі, що чинять беззаконня, щоб бути вигубленими навіки – віків. **9** Ти ж, Всевишній, навіки! Господи! **10** Бо ось твої вороги. Господи! Бо ось твої вороги згинуть і розсіються всі, що чинять беззаконня. **11** І підніметься вгору, наче однорога, мій ріг і моя старість в жирній олії. **12** І моє око поглянуло на ворогів моїх і тих, що повстають проти мене, що чинять лукаве, почує моє вухо. **13** Праведник зацвіте, як пальма, розмножиться, наче кедр, що в Ливані. **14** Посаджені в господньому домі, в дворах нашого Бога зацвітуть. **15** Ще розмножаться в жирній старості і заживуть, **16** щоб сповістити, що праведний Господь Бог наш! І в Ньому немає неправедності!

[и]2 оу҃повaю нaнь· Ꙗ҆́ко тои҆ и҆збaви҆тъ [тѧ]3 ѡ҆ сѣти лoвчa и҆ ѡ҆ словесѐ мaтeжнa· Плeщмa своѝмa о҆сѣнитъ тѧ, и҆ по҃ крилѣ̀ ег҃о нaдѣeшисѧ· о҆рyжїe о҆бы́детъ тѧ и҆стинa ег҃о, не оубои́шисѧ ѡ҆ стрaхa нощны́го, ѡ҆ стрѣлы̀ лeтѧщaѧ въ дн҃e, ѡ҆ вeщи [въ тмѣ прeходя́щaѧ]4, ѡ҆ срáщa и҆ бѣсa полyдн҃ьнaго· Пaдeтъ ѡ҆ стрaны̀ твоeà тысѧщы, и҆ тмà о҆дeснyю тебѐ, и҆ тебѣ же не приближи́тсѧ· о҆бáче о҆чи́мa своѝмa смо́три҆ши, и҆ вѣздaя́нїe грѣшникомъ оу҆зри҆ши· Ꙗ҆́ко ты̀ г҃и оу҆повáнїe мое, вы́шнaго положи́л ѣ҆си прибѣжищe твое, Не прїи́детъ и҆ тебѣ зл҃о, и҆ рáнa не приближи́тсѧ тѣлeси твоeмy· *Ꙗ҆́ко а҆г҃гломъ своѝмъ зaповѣстъ о҆ тебѣ, сѣхрaни҆ти тѧ въ всѣхъ пyтехъ твои҃хъ· На рyкa҃ вѣзмyтъ тѧ, дa не когдa прéтикнеши о҆ кaмень ногы̀ твоeа· На a҆́спидy и҆ васили́ска нaстyпиши, и҆ попере́ши лвà и҆ змїa· Ꙗ҆́ко на мѧ оу҆повa, и҆ і҆збáвлю и҃. покрыю́ и҃, ꙗ҆́ко позна́ и҆мa моѐ· вѣзы҃зоветъ ки҃ мнѣ, и҆ оу҆слы́шy и҃, с нимъ ѣ҆смь ѣ҆ скорби· [-]5 И҆змy [и҃]6, и҆ прослáвлю ег҃о· долготy дн҃їи и҆спо́лню и҃, и҆ ꙗ҆́влю ѥ҃мy спсе́нїe моѐ·

(Сл҃а·)

(ѱло҃ пѣсни ѣ҆ дн҃ь сyбо́тный· ѵ҃а)1·

(і҃ка г҃·)

Бл҃го (ѥ҆сть) и҆сповѣдaтисѧ г҃ви, и҆ пѣти и҆мени твоемy вы́шне. вѣзвѣщaти зa оу҆трa мл҃ть твою, и҆ и҆стинy твою на (всáкy) нощь. ѣ҆ десятострyннемъ ѱaлты́ри, с пѣснїю ѣ҆ гyслехъ· Ꙗ҆́ко вѣзвeселилъ мѧ ѣ҆си г҃и в твáри твоeи҃, и҆ в дѣлехъ рyкy твоeю вѣзрaдyюсѧ· Ꙗ҆́ко вѣзвели́чишасѧ дѣлa твоѧ г҃и, зѣлѣ̀ оу҆глyби́шасѧ помышлéнїa твоа· Щyжь безyмень не позна́етъ, и҆ неразyмивъ, не рaзyмѣетъ сихъ· Ѥ҆гдa прозaбошa грѣшницы Ꙗ҆́ко трaвà, и҆ процвѣтошa вси дѣлaющиѧ безaко́нїe, Ꙗ҆́ко дa потребaтсѧ въ вѣкъ вѣкa· Ты же вышнїи ѣ҆ вѣкъ г҃и· Ꙗ҆́ко сè врaзи твои҆ г҃и, Ꙗ҆́ко сè врaзи твои҆ погибнyтъ, и҆ рaзы́дyтсѧ вси дѣлaющиѧ безaко́нїe· И҆ вѣзнесeтсѧ Ꙗ҆́ко и҆норóга рогъ мой҃, и҆ стáрость моа въ ѣ҆лeи мaсти́тъ· И҆ вѣзрѣ о҆́ко мое на врaгы̀ моѧ, и҆ вѣстaющаѧ на́ мѧ, лyкáвнyющаѧ оу҆слы́шитъ оу҆хо моѐ· Прaвeдникъ Ꙗ҆́ко фѵ҃нѷ҃ъ процвѣтетъ, Ꙗ҆́ко кeдръ и҆́же в лѵ҃ванѣ оу҆мно́житсѧ· Нaсaждени в домy г҃ни, въ двo҃рѣ ѳ҃а нáшего процвѣтyтъ· Ѥ҆щe оу҆мно́жатсѧ ѣ҆ стáрости мaсти́тъ, и҆ бл҃гопрїeмлюще бyдyтъ, дa вѣзвѣстѧтъ· Ꙗ҆́ко прaвъ г҃ь ѳ҃ъ [нaшь]2, и҆ нeсть нeпрaвды в немъ·

(в дн҃ь сѹбо́тныи, ѥ҆гда населѝсѧ землѧ. хвалà пѣсни дв҃вы, ч҃в)[1].

Гд҃ь вцр҃ѣсѧ, в лѣпотѹ сѧ о҆блечѐ· о҆блечéсѧ гд҃ь в сѝлѹ, и҆ препоѧ́сасѧ. и҆́бо оу҆тверди́ вселе́ннѹю, и҃же не п҃одви́житсѧ. Гото́вт҃ пр҃тлъ твой ѡ҆то́лѣ, ѡ҆ вѣка ты е҆сѝ· вцздвигоша рѣки гд҃и вцздвигоша рѣкы́ [гл҃а][2] свой· [во́змѹтъ рѣкы стрѹгы своѧ][3] ѡ҆ гласо́вт҃ во҃ мно́гъ· ди́вны высоты мо́рскыа, ди́венъ ѫ҆ высоко́ гд҃ь· Свѣдѣнїа твоѧ оу҆вѣрѝшасѧ зѣло, до́мѹ твоемѹ подобаетъ сты́ни гд҃и, ѫ҆ долготѹ дн҃ї.

(ѱл҃о҃ дв҃вт҃ъ, четвори́ца сѹботы. (не о҆пи́санъ ѡ҆ е҆вре́и·) ч҃г)[1].

Гд҃ъ ѡ҆мще́нїи гь, бг҃ъ ѡ҆мще́нїи не о҆бинѹлсѧ е҆́стъ· вцзнесѝсѧ сѹдѧ́и земли́, вцздаждь вцздаа́нїе горды́и· докóлѣ грѣшницы гд҃и, докóлѣ грѣшницы вцсхва́лѧтсѧ; провѣщаю́тъ, и҆ вцзглю́тъ непрадѹ, вцзглю́тъ вс҃и дѣ́лающіи безако́нїе· лю́ди твоѧ гд҃и смири́ша, и҆ досто́ѧнїе твое о҆зло́биша· вдови́цѹ и҆ [сѝра оу҆мори́ша, и҆ пришельца][2] оу҆би́ша· И҆ рѣша, не оу҆зритъ гь. ниже разѹмѣетъ бг҃ъ і҆аковль· Разѹмѣи́тте же безѹмнїи҆ в людехъ, и҆ бѹи́ ни҃когда оу҆мѹдри́тесѧ. Насаждѣ́и оу҆хо, не слы́шитъ ли҃; и҆ли сътво́ривыи о҆ко, не смотрѧ́етъ ли҃; наказаѧ́и на҃ро́ки, не о҆бли́читъ ли҃, оу҆чѧ́и чл҃ка ра́зѹмѹ; *гь сѣвѣстъ помышлéнїѧ чл҃ка, на҃ко сѹть сѹ́етна· Блаже́нъ чл҃къ, е҆гоже а҃ще наказеши гд҃и, и҆ ѡ҆ зако́на твоего҆ наоу҆чи́ши и҃· оу҆кроти́ти е҆го ѡ҆ дн҃ї люто́ъ, до́ндеже и҆́зрыѧ́етсѧ грѣшномѹ а҆́ма· Я҆́ко не ѡ҆ри́нетъ гь людїи своѧ́хъ, и҆ досто́ѧнїа своего҆ не о҆ста́витъ, до́ндеже пра́вда о҆бра́титъсѧ на сѹдъ, и҆ бли́зъ е҆ѧ̀ вс҃и правїи ср҃цемъ· (-)[3] кт҃о вцста́нетъ мѝ на лѹкавнѹющаѧ̀, и҆ли кт҃о сътпр҃ста́нетъ мѝ на дѣ́лающаѧ безако́нїе; а҃ще не гь помо́глъ бы мѝ в ма́лѣ вселиласѧ бы въ а́дъ дш҃а моа· Ре҃че гла́хъ п҃одви́жасѧ нога̀ моа· щ҃ть твоа гд҃и помага́ше мѝ· [-][4] По мно́жествѹ болѣ́знїи мо́ихъ ѫ҆ ср҃ци мое́мъ, оу҆тѣшенїа твоѧ [вцзвесели́шасѧ][5] дш҃ѹ мою· да не пребѹдетъ тебѣ престолъ безако́нїа, сѹзидаѧ́и трѹдъ на повелѣнїе· оу҆ловя́тъ на́ дш҃ѹ правéдничѹ, и҆ кро́вь неповѝнную о҆сѹ́дятъ· И҆ бысть мѝѣ гь ѫ҆ прибѣ́жище, и҆ бг҃ъ мой ѫ҆ помощъ оу҆пова́нїа моего· и҆ вцздастъ и҃мъ [гь][6] безако́нїе и҃хъ, и҆ по лѹка́вствїю и҃хъ погѹбитъ и҃хъ гь бг҃ъ [-][7].

(Сла́ва·)

92,1 В день суботи, коли земля населилася. Хвала пісні Давидової. 92-а.

Господь зацарював! Зодягнувся в красу Господь! Зодягнувся в силу і підперезався, бо і закріпив вселенну, яка не зрушиться. **2** Готовий твій престіл відтоді. Ти є відвіку. **3** Підняли ріки, Господи, ріки підняли свій голос! Ріки візьмуть свої органи **4** від голосів великих вод. Подиву гідні морські висоти, Господь подиву гідний у висотах! **5** Твої свідчення виявилися дуже вірними. Твоєму домові належиться святість, Господи, на довготу днів!

1 Псалом Давида. Для четвертого дня тижня. Без надпису у євреїв. 93-ий.

Бог помсти – Господь! Бог помсти не пощадив. **2** Піднімися вгору, Ти, що судиш землю! Віддай віддачу гордим! **3** Доки грішники, Господи, доки грішники вихвалятимуться? **4** *Доки* виголошуватимуть і говоритимуть неправедне, говоритимуть всі, що чинять беззаконня? **5** Твій народ, Господи! Вони упокорили і твому насліддю вчинили зло, **6** заморили вдовицю та сироту і вбили приходька. **7** І сказали: Господь не побачить, ані не зрозуміє Бог Якова. **8** Зрозумійте ж, безумні в народі і дурні! Колись станьте мудрими! **9** Чи Той, що насадив вухо, не чує? Або Той, що створив око, не бачить? **10** Чи Той, що картає народи, не картатиме? Той, що навчає людину розуму. **11** *Господь знає людські задуми, що вони марні. **12** Блаженна людина, яку Ти скартаєш, Господи! І навчиш її твоїм законом, **13** щоб злагіднити її від лютих днів, доки не викопається яму грішному. **14** Бо Господь не відкине свій народ і не покине своє насліддя, **15** доки праведність не повернеться на суд і близько неї всі праведні серцем. **16** Хто піднесеться мені проти тих, що чинять лукаве? Чи хто стане зі мною проти тих, що чинять беззаконня? **17** Якщо б Господь не допоміг мені, в короткому часі поселилася б моя душа до аду. **18** Якщо б я сказав: Захиталася моя нога, Твоє милосердя, Господи, помагало мені. **19** Із-за великого числа моїх болів в моїм серці твої потіхи розвеселили мою душу. **20** Хай не буде з Тобою престіл беззаконня, той, що творить труд на наказ. **21** Полюватимуть за душею праведного і засудять невинну кров. **22** І Господь був мені захистом і мій Бог – помічником моєї надії. **23** І Господь їм віддасть за їхнє беззаконня, і за їхньою злобою вигубить їх Господь Бог!

Слава...

кор1. 3

1 Хвала Давидових пісень. Без надпису у євреїв. 94-ий.

Ходіть. Зрадіємо Господеві. Скличнемо Богові – нашому спасителеві. **2** Випередимо його лице у визнаванні. І в псалмах закличемо до Нього. **3** Бо Бог – великий Господь і великий цар по всій землі! **4** Бо в його руці всі кінці землі, і висоти гір є його. **5** Бо його є море, і він його зробив. І сушу створили його руки. **6** Ходіть. Поклонимося і припадемо до Нього! І заплачемо перед Господом, що нас створив! **7** Бо Він є наш Бог, і ми – народ його отари і вівці його руки.
єв. 3 *Сьогодні, якщо почуєте його голос, **8** не вчиніть твердими ваші серця, так як в прогнівленні, в дні випробування в пустині, **9** в якому Мене випробували ваші батьки. Випробували Мене, і побачили мої діла. **10** Сорок літ Я обурювався тим родом, і Я сказав: Вони вічно блукають серцем. Ці ж не пізнали моїх доріг. **11** Бо Я поклявся в моїм гніві, якщо ввійдуть до мого спочинку.

(Хвала пѣснїи дв҃вѣ. (неѡписанъ ѿ є҆вре́й,) ч҃д)[1].

Прїидѣте възрадуемсѧ гв҃и, въскли́кнемъ б҃у, спси́телю на́шему· прѣварим҃ъ лице҆ е҆го҆ въ и҆сповѣданїи, и҆ въ ѱалмѣхъ въскли́кнемъ е҆му· я҆́ко бъ҃ вели́й гь, и҆ цр҃ь вели́й [по всей҆ земли][2]· я҆́ко в рукѹ҆ѣ҆ е҆го҆ [вс҆и][3] концы҆ землѧ, и҆ высоты҆ го́ръ того҆ ч҃у· я҆́ко того҆ е҆сть мо́ре, и҆ то́й сътвори҆ е҆́, и҆ сушѹ рукѹ҆ѣ҆ е҆го҆ сѹздаста҆ть· Прїидѣте покло́нимсѧ, и҆ припадем҃ъ е҆му, и҆ въсплаче́мсѧ пр҃е гм҃ъ сътвор҃шим҃ насъ· я҆́ко то́й е҆сть бъ҃ нашь, и҆ мы҆ людїе па́ствы е҆го҆, и҆ о҆вцѧ рукы҆ е҆го҆. *дн҃е а҆ще гл҃а е҆го҆ оу҆слышите҆, не о҆жестите҆ ср҆цъ вашихъ, я҆́ко въ прогнѣваніи҆, по дн҃и и҆скѹшенїа҆ ѣ҆ пѹстыни҆, воньже и҆скуси́ша [мѧ][4] ѡ҆ц҃ы ваши· И҆скуси́ша мѧ, и҆ видѣшѧ дѣ́ла моа. четы́редесѧть лѣ́тъ негодова҆ ро́да того· и҆ рѣхъ, пр҃но блудѧтъ ср҆цемъ, [тїи же][5] не позна́шѧ пѹтїи мои́хъ· я҆́ко кл҃ѧсѧ въ гнѣвѣ҆ мое҆́, а҆ще вни́дѹтъ ѣ҆ покои҆ мой҆·

1 Хвала Давидових пісень. Коли будувався храм після полону. Без надпису у євреїв. 95-ий
Заспівайте Господеві нову пісню! Співайте Господеві вся земля! **2** Співайте Господеві! Благословіть його ім’я! Благовістіть з дня на день боже спасіння! **3** Сповістіть між народами його славу, в усіх народах його чуда!
сир. 43 **4** *Бо великий Господь і дуже похвали гідний, страшний, понад всіх богів. **5** Бо всі боги народів – біси, Господь же створив небеса. **6** Визнавання і краса – перед Ним. Святість і величність – у його святині. **7** Принесіть Господеві батьківщини народів! Принесіть Господеві славу і честь! **8** Принесіть Господеві славу його імені! Візьміть жертви і ввійдіть до його дворів. **9** Поклоніться Господеві у його святім дворі! Хай вся земля зрушиться з-перед його лиця! **10** Скажіть в народах, що Господь зацарював, бо й поставив вселенну, яка не зрушиться. Він судить народи праведністю. **11** Хай розвеселяться небеса і хай радіє земля! Хай зрушиться море і його повнота! **12** Хай зрадіють поля і все, що на них! Тоді зрадіють всі лісові дерева **13** перед господнім лицем. Бо Він приходить. Бо приходить судити землю, судити вселенну в праведності і народи своєю правдою.

((Хвала҆) пѣснїи дв҃вѣ, ѣ҆негда храмъ зида́шесѧ по плененїи. (неѡписанъ ѿ є҆вре́й,) ч҃е)[1]

Пѣспо́йте гв҃и пѣснь нову҆, вѣспо́йте гв҃и вс҆ѧ земля҆· вѣспо́йте гв҃и, бл҃вите и҆ме҆ѧ е҆го҆· Бл҃говѣствите дн҃ь, ѿ дн҃е сп҃се́нїе бж҃їе· вѣзвѣстите҆ вѣ и҆зы́цехъ сла́ву е҆го҆, вѣ вс҃ѣхъ лю́дехъ чюдеса҆ е҆го҆· *я҆́ко ве́лей гь сир҃ѣ мг҃ и҆ хва́ленъ зѣло, стра́шенъ е҆сть на҆ всѣ҆ми бо́гы· я҆́ко вси бо́зи и҆зы́ковъ бѣ́сове, гь же нб҃са сътвори҆· И҆сповѣданїе и҆ красота҆ пр҃е ни́мъ, сты́ни и҆ велелѣпїе вѣ сти́лѣ е҆го҆· Принесѣте гв҃и ѿ҆чествїа и҆зыковъ, принесѣте гв҃и славу҆ и҆ честь҆· принесѣте гв҃и сла́ву и҆мени е҆го҆· Прїимѣте жрѣтвы, и҆ вхо́дите ѣ҆ дворы҆ е҆го҆· поклони́тесѧ гв҃и ѣ҆ дворѣ҆ сте҆мъ е҆го҆· да подви́житсѧ ѿ лица҆ е҆го҆ вс҆ѧ земля҆· Рцѣте вѣ и҆зы́цехъ, [я҆́ко][2] гь вѣцр҃и́сѧ· И҆бо и҆справи вселе́нную и҆́же не по҆вижитсѧ, сѹдитъ лю́демъ пра́вости҆ю· да вѣзвесели́тсѧ нб҃са҆, и҆ радѹетсѧ земля҆· да подви́житсѧ мо́ре и҆ и҆сполненїе е҆а҆· вѣзрадѹ҆ютсѧ поля҆ и҆ вс҆ѧ и҆́же на нихъ· Тогда҆ вѣзрадѹ҆ютсѧ вс҆ѧ дре́ва дѹбравнаѧ, ѿ лица гн҃ѧ, я҆́ко гряде҆тъ, я҆́ко гряде҆тъ сѹди́ти земли· Сѹдити вселенн҃ѣй ѣ҆ правдѹ, и҆ лю́демъ и҆стинною своею҆·

([Ψαλόмъ]¹ дв҃дъ,. ѣгда землѧ ѥ҆мꙋ населѧшесѧ. (неѡ҆пи́санъ ѡ҆ ѥ҆врей,) ч҃ѕ)².

Г҃ъ воцр҃и́сѧ, да радꙋетсѧ земл҃а, да весела́тсѧ ѻ҆́строви мно́зи· ѻ҆́блакъ и҆ примракъ ѻ҆крестъ ѣго, правда и҆ сꙋдьба и҆справленїе престо́ла ѣго· ѻ҆́гнь пр҃е ни́мъ пр҃ейдетъ, и҆ попа́литъ ѻ҆крестъ врагы ѣго· ѠѺсвѣти́ша млънїа ѣго вселе́ннꙋю, видѣ и҆ п҃ови́жасѧ земл҃а· го́ры [ꙗ҆́ко воскъ раста́ѧша]³ ѡ҆ лица г҃на, ѡ҆ лица г҃а всеѧ земл҃ѧ· възвѣсти́ша нб҃са пра́вдꙋ ѣго, и҆ видѣша вс҃и людїе сла́вꙋ ѣго· *Да посты́датсѧ вси, кланающиѧ́сѧ и҆стꙋка́ннымъ, хвала́щиѧ́сѧ ѻ҆ и҆долѣхъ свои́хъ· Поклони́тесѧ ѥ҆мꙋ вс҃и а҆г҃ли ѣго· Слы́ша и҆ възвесели́сѧ сїо́нъ и҆ възрадовашасѧ дщер҃ѧ і҆ꙋде́йскыѧ, сꙋде́бъ ради твои́хъ г҃и· ꙗ҆́ко ты г҃ь вышнїй н҃а всею землею́, зѣло превъзнесе́сѧ н҃а всѣми бо́гы· *Люба́щей г҃а, ненавиди́те зла· Хранитъ г҃ь дш҃ѧ преподобны҃ѧ свои́хъ, и҆з рꙋкы҆ грѣшнича и҆зба́витъ и҆́хъ· Свѣтъ воссїѧ правед҃нику, и҆ правымъ ср҃цемъ весе́лїе· възвеселя́тесѧ праведнїи ѻ҆ г҃ѣ, и҆ и҆сповѣда́йте памѧ́ ст҃ы́ѧ ѣго·

(Сл҃а.)

1 Псалом Давидів. Коли його земля населялася. Без надпису у євреїв. 96-ий.

Господь зацарював! Хай зрадіє земля! Хай веселяться численні острови! **2** Хмара і темрява довкруги Нього. Праведність і суд – поставлення його престолу. **3** Вогонь піде перед ним і попалить довкруги його ворогів. **4** Його блискавиці освітили вселенну. Земля побачила і зрушилася. **5** Гори розтанули, наче віск, від господнього лиця, від лиця Господа всієї землі. **6** Небеса сповістили його справедливість. І всі народи побачили його славу. **7** *Хай посоромляться всі, що поклоняються різьбленим, що вихваляються своїми ідолами. Поклоніться Йому всі його ангели. **8** Сіон почув і розвеселився. І зраділи юдейські дочки задля твоїх судьб, Господи! **9** Бо Ти – Господь! Всевишній над всією землею! Ти дуже піднявся вгору, понад всіх богів. **10** *Ті, що люблять Господа, ненавидьте зло. Господь береже душі своїх преподобних. Визволить їх із руки грішного. **11** Світло засяяло праведникові і радість праведним серцем. **12** Зрадійте, праведні, в Господі! І визнавайте пам’ять його святості!

мой2. 8
мой5. 26
мой5. 7

мой5. 5
рим. 12

Слава...

(Ѱло҃ дв҃дъ, ч҃з·)¹

Г҃ъспо́ите г҃ви пѣ҆снь но́вꙋ, ꙗ҆́ко дивна сътвори г҃ь· спасе ѣго десни́ца ѣго, и҆ мы́шца ст҃а́ ѣго· *Ꙗ҆ви́ г҃ь спсе́нїе свое, пр҃е ꙗ҆́зы҆цы ѡ҆́кры҆ пра́вдꙋ свою· Помануⷭ млт҃ть свою҆ і҆а́кѡвꙋ, и҆ і҆стины своеѧ до́мꙋ і҆и҃левꙋ· видѣша вс҃и конци҆ земл҃а спсе́нїе ба҃ нашего· въскли́кнѣте бг҃ви вся земл҃ѧ, въспо́ите и҆ радꙋите́сѧ и҆ по́ите· по́ите г҃ви в҃ гꙋслехъ в гꙋсл҃е҃хъ, и҆ гла́сѣ ѱало҃стѣ, в҃ трꙋбахъ кована҃ы҆҃, и҆ гла́сомъ трꙋбы҆ ро́жаны· въстрꙋбите пр҃е ц҃ремъ г҃мъ· да п҃ови́житс҃ѧ мо́ре и҆ і҆сполне́нїе ѣго, вселе́ннаа и҆ вс҃и живꙋщиѧ на не҆́й· ре҃ки҆ въсплещꙋтъ рꙋками вкꙋпѣ, го́ры възрадꙋютсѧ [ѡ҆ лица г҃на, ꙗ҆́ко гр҃ѧдетъ҆҃]², ꙗ҆́ко прїи҆де сꙋдити земл҃и· Сꙋдити вселе́ннѣй҆ в҃ правдꙋ, и҆ людемъ пра́вости҆ю·

1 Псалом Давидів. 97-ий.

Заспівайте Господеві нову пісню! Бо подиву гідні *діла* зробив Господь. Його спасла його правиця і його святе рамено. **2** *Господь явним зробив своє спасіння, перед народами від крив свою справедливість. **3** Згадав своє милосердя Якову і свою правду ізраїльському домові. Всі кінці землі побачили спасіння нашого Бога. **4** Скликніть Богові, вся земля! Заспівайте і зрадійте! І співайте, **5** співайте Господеві на гуслях, на гуслях і голосом псалма, **6** на кованих трубах і голосом труби з рогу! Затрубіть перед господнім царем! **7** Хай зрушиться море і його повнота, вселенна і всі ті, що на ній живуть! **8** Ріки разом заплескають руками! Гори зрадіють перед господнім лицем! **9** Бо приходить. Бо Він прийшов судити землю, судити вселенну в справедливості і народи праведністю.

ісѧ҃ нв҃

ic. 52

(Ѱло҃ дв҃дъ, ч҃и)¹·

Г҃ъ въцр҃и́сѧ, да гнѣваютсѧ людїе· Сѣдѧ́и на херꙋви́мѣ, да подви́житсѧ земл҃а· г҃ь в҃ сїо́нѣ великъ, и҆ высокъ е҆́сть н҃а всѣми лю҃ми· да и҆сповѣдаютсѧ и҆́мени твоемꙋ вели́комꙋ· ꙗ҆́ко стра́шно и҆

1 Псалом Давидів. 98-ий.

Господь зацарював! Хай гніваються народи! Той, що сидить на херувимі! Хай зрушиться земля! **2** Господь в Сіоні – великий і високий, понад всі народи. **3** Хай визнаються твоєму великому імені! Бо воно страшне і святе, **4** і честь царя любить

суд. Ти приготував праведності. В Якові Ти зробив суд і справедливість. **5** Підносіть вгору нашого Господа Бога і поклоняйтеся підніжжю його ніг, бо Він святий! **6** Мойсей і Аарон – між його священиками. І Самуїл між тими, що прикликують його ім'я. Прикликали Господа – і той їх вислухував, **7** говорив до них в стовпі хмари. Бо вони зберігали його свідчення і його накази, які він їм дав. **8** Господи! Боже наш! Ти їх вислухував. Боже! Ти ставав милосердним до них і мстив всі їхні почини. **9** Підносіть вгору нашого Господа Бога і поклоняйтеся на його святій горі! Бо святий Господь Бог наш!

стѡ є́сть, и́ честь цр҃е́ва, сѹдъ люб҃и́ Ты оу҆гото́вала пра́вины҃, сѹ́дъ и́ правдѹ̀ въ і҆а́ковѣ ты̀ сътвори́. Възноси́те г҃а бг҃а нашего́, и́ кла́наитеся подно́жїю но́гъ є҆го́ и҆́ко стъ̀ є́сть. Щ҃ова́ннїи і҆ а҆а́ро́нъ въ і҆ереѡ́хъ є҆го́, и́ самѹи́лъ в призыва́ющихъ и҆́мене є҆го́. призыва́хѹ г҃а, и́ то́й послѹша́ше и҆́хъ. въ столпѣ ѡ҆́блачнѣ гла́ше къ ни́мъ. [и҆́ко][2] хранаахѹ свѣдѣ́нїа є҆го́, и́ повелѣ́нїа [его][3] а҆́же дастъ и҆́мъ. г҃и бе́ нашь ты̀ послѹша́ше и҆́хъ. бж҃е ты̀ мл҃тивъ бываше и҆́мъ, и́ мщ҃а́я на всѧ̀ начина́нїа и҆́хъ. Възноси́те г҃а бг҃а нашего́, и́ покланаи́тесѧ въ горѣ̀ стѣ́и҆ є҆го́, и҆́ко стъ̀ г҃ь бъ̀ нашь.

(Псало́мъ [дв҃ѣ҃][1], въ и҆сповѣда́нїе, ѱ҃д҃)[2].

Въскли́кнѣте [бг҃и][3] всѧ̀ земл҃а̀ рабо́тайте г҃вѝ въ весе́лїи. внидѣ́те пр҃е́ ни́мъ въ ра́дости, оу҆вѣ́дите, и҆́ко г҃ь то́й є́сть бг҃ъ [нашь][4]. Тои́ сътвори́ насъ, (а҆)[5] не мы. [мы же][6] людїе́ є҆го́, и о҆́вцѧ па́жити є҆го́. внидѣ́те въ врата́ его́ въ и҆сповѣда́нїи, въ дворы̀ є҆го́ въ пѣснїи҆́хъ. И҆сповѣдаитесѧ є҆мѹ́, хвалите и҆́мѧ є҆го́. и҆́ко бл҃гъ г҃ь, въ вѣ́къ ми́лость є҆го́, и́ да́же до́ рода и́ ро́да и́стинна є҆го́.

([ѱ҃ало́ дв҃ѣ҃][1], р҃)[2].

Ми́лость и́ сѹ́дъ въспою́ тебѣ̀ г҃и, пою́ и́ разѹмѣ́ю въ пѹтѝ непороч҃нѣ. Когда́ прїи́деши ко мнѣ̀; прехожа́ѧ въ незло́бїи ср҃ца мое́го, посредѣ̀ до́мѹ мое́го. Не пр҃елага́хъ пр҃е о҆чи́ма мои́ма вещь законопрестѹ́пнѹ, творѧщаѧ престѹпле́нїе възненави́дѣхъ. Не прилпе́ мнѣ̀ ср҃це лука́во, оу҆клоняю́щагосѧ ѿ мене лука́ваго не познахъ. О҆клевета́ющаго та́и҆ и҆скренѧго своего́, сего и҆́згонахъ. Гр҃дымъ о҆́комъ и́ несы́тымъ ср҃цемъ, съ си́мъ не ѣ́дѧхъ. О҆чи мои на вѣ́рныа҆ землѝ посаждати и҆́ съ҆ [собою][3]. ходя́и по пѹтѝ непоро́чнѹ, сей мн҃ѣ̀ слѹжа́ше. Не живѧ́ше посредѣ̀ до́мѹ мое́го, творя́и гордыню́. Гл҃а́и непра́вдна҃а, не и҆справлѧ́ше пр҃е о҆́чима мои́ма. въ оу҆тр҃ї҆а и҆́збивахъ всѧ грѣ́шныа҆ землѝ, потребити ѿ града г҃ня всѧ дѣлающаѧ безако́нїе.

(Сл҃а,)

(мл҃тва оу҆бо́гаго є҆гда оу҆ны́етъ, и́ пр҃е бг҃омъ пролѣе́т҃ мольбѹ свою́, р҃а)[1]. (ка҆ѳ҃ д҃і·)

и́, оу҆слы́ши[2] мл҃твѹ мою́, и́ во́пль мои́ къ҆ тебѣ̀ да прїи́детъ. Не ѿврати́ лица твоего́ ѿ менѐ. во́ньже дн҃ь а҆́ще сікорблю

Скликніть Господеві, вся земля! **2** Служіть Господеві у веселості! Ввійдіть перед ним в радості! **3** Знайте, що Господь, Він є наш Бог! Той нас створив, а не ми. Ми ж його народ і вівці його стада. **4** Ввійдіть в його брами з визнаванням, в його двори – зі співами! Визнавайтеся Йому! Хваліть його ім'я! **5** Бо Господь добрий. його милосердя навіки. І аж до роду і роду його правда.

1 Псалом Давидів. На визнавання. 99-ий.

1 Псалом Давидів. 100-ий.

Милосердя і суд заспіваю Тобі, Господи! **2** Співатиму і зрозумію в непорочній дорозі. Коли прийдеш до мене? Я ходив в незлобності мого серця посеред мого дому. **3** Я не клав перед мої очі законопереступне діло. Тих, що чинили переступ, я зненавидів. **4** Лукаве серце не пристало до мене, того поганого, що від мене, ухилявся, я не знав, **5** того, що потайки обмовляв свого ближнього, цього я проганяв, гордим оком і неситим серцем, з цим я не їв. **6** Мої очі – на вірних землі, щоб посадити їх зі собою. Хто ходить по непорочній дорозі – цей мені служив. **7** Не жив посеред мого дому той, хто чинив гордість. Хто говорив неправедне – не був прямим перед моїми очима. **8** В ранках я вибивав всіх грішних землі, щоб вигубити з господнього міста всіх, що чинять беззаконня.

Слава...

1 Молитва бідного. Коли стане знеможеним і перед Господом вилиє своє благання. 101-ий. Катиза 14.

2 Господи! Вислухай мою молитву! І мій крик хай прийде до Тебе! **3** Не відверни твоє лице від мене! В той день, коли я болію, прихили до

приклони҃ [ко мнѣ оу҆хо твое][3]· воньже дн҃ь а҆ще призову҃ тѧ, скоро оу҆слы́ши ма· ꙗ҆́ко и҆зчезо́ша а҆́ко дымъ дн҃їе мои҃, и҆ ко́сти моа а҆́ко сушѝло съсхошасѧ· [оу҆ѧ́звенъ бы́хъ][4] а҆́ко трава҃, и҆ и́сше ср҃це моѐ, а҆́ко забы́хъ снѣ́сти хлѣ́бъ мои҃· ѿ гла́са вꙗздыха́нїа моегѡ́, прилпе́ кость моа плѡ́ти моеи҃· оу҆подоби́хсѧ не́ѧсыти пустынны҃ю, бы҃ а҆́ко нощны҃й врань на нырищи· забдѣ́хъ, и҆ бы́х а҆́ко (пти́ца)[5] со́бащїасѧ на здѣ· весь дн҃ь понашаху҃ мѝ вра́зи мои, и҆ хвала́щеи мѧ мною кленаху҃сѧ· зане пе́пелъ а҆́ко хлѣ́бъ ѣ҆дахъ, и҆ пи҃тїе мое съ плачемъ растворахъ· ѿ лица гнѣва твоегѡ́ и҆ а҆́рости твоеѧ҃, а҆́ко вꙁнесъ низве́рже мѧ· дн҃їе мои҃ а҆́ко сѣнь оу҆клони́шасѧ, и҆ а҆́зъ а҆́ко сѣно и҆схо́хъ· ты҃ же гс҃и ѹ҆ вѣ́къ пребыва́еши, и҆ па́мѧ твоа в ро҃ и҆ родъ· ты҃ вꙁскр҃съ оу҆ще́дриши сїо́на а҆́ко вре́ма оу҆щедрити҃ е҆гѡ́, а҆́ко прїи҃де вре́ма· ꙗ҆́ко бл҃говоли́ша рабѝ твои҃ ка́менїе е҆гѡ́, и҆ пе́рсть е҆гѡ́ оу҆щерѧтъ· и҆ оу҆бо́ѧтсѧ ѩ҆зы́цы и҆́мени гн҃а, и҆ вси цр҃їе зе҃мстїи сла́вы твоеѧ҃· ꙗ҆́ко съзиждетъ гь сїо́на, и҆ а҆́вїсѧ въ сла́вѣ своеи҃· призрѣ на мл҃тву оу҆бо́гыхъ, и҆ не оу҆ничижи моленїа и҆́хъ· да напишу́тсѧ сїи҃ в родъ и҆́нъ, и҆ лю́дїе зижде́мїи вꙁхва́лятъ га· а҆́ко призрѣ с высоты҃ ст҃ыа́ своеѧ҃, гь съ нб҃се на́ землю призрѣ· оу҆слы́шати вꙁдыха́нїе о҆́ковнныхъ, разрѣши́ти сы́ны оу҆мр҃тъщвены҃хъ· вꙁвѣсти́ти ѹ҆ сїо́нѣ и҆́мѧ гн҃е, и҆ хвалу҃ е҆гѡ́ въ і҆ерли́мѣ· внегда събрати́сѧ лю́демъ ѩ҆́кѹпѣ, и҆ цр҃їе работа́ти гв҃и· ѿ вѣ́цща е҆му҃ на пу́ти крѣпости е҆гѡ́, оу҆мале́нїе дн҃їи мои҃ вꙁвѣсти҃ ми· не вꙁведи́ мене въ преполовле́нїе дн҃їи мои҃хъ, в ро҃ [и҆ ро́дъ][6] лѣта твоѧ҃· *ѣ҆ нача́лѣхъ ты҃ гс҃и землю о҆́снова҃, и҆ дѣ́ла ру́къ твои҃хъ суть нб҃са· та погибнутъ, ты же пребыва́еши· и҆ вси҃ а҆́ко ри́за о҆́бетша́ютъ, и҆ а҆́ко о҆де́жду съвѣ́еши и҆́хъ, и҆ и҆зме́нѧ́тсѧ· ты же то́жде еси, и҆ лѣта твоа не о҆́скудѣютъ· сы́нове рабъ твои҃х ѹ҆́селѧтсѧ, и҆ сѣ́мѧ и҆́хъ въ вѣ́къ и҆спра́вится·

ѣврео҃ и҆

мене твоє вухо! В тому дні, коли закличу до Тебе, швидко вислухай мене! **4** Бо мої дні пропали, наче дим, і мої кості висохли, наче сухі поліна. **5** Я був побитий, наче трава, і моє серце висохло, бо я забув з'їсти мій хліб. **6** Від голосу мого стогону прилипла моя кість до мого тіла. **7** Я уподібнився до пустинного пелікана, став, наче нічний ворон на розвалинах дому. **8** Я чував і став, наче самотній птах на даху. **9** Цілий день мене гнобили мої вороги, і ті, що хвалили мене, мною клялися. **10** Бо я їв попіл, наче хліб, і мій напиток я розводив з плачем **11** від лиця твого гніву і твоєї люті. Бо, піднявши, Ти мене скинув вниз. **12** Мої дні відійшли, наче тінь, і я висох, наче сіно. **13** Ти ж, Господи, залишаєшся навіки! І твоя пам'ять в рід і рід! **14** Ти, воскреснувши, помилуєш Сіон! Бо час його помилувати, бо прийшов час. **15** Бо твої раби полюбили його каміння і помилують його порох. **16** І народи злякаються господнього імені, і всі земські царі – твоєї слави. **17** Бо Господь збудує Сіон і з'явиться у своїй славі. **18** Він поглянув на молитву бідних і не погордив їхніми благаннями. **19** Хай це запишеться в інший рід! І народ, що будує, похвалить Господа! **20** Бо Він поглянув зі своєї святої висоти. Господь поглянув з неба на землю, **21** щоб почути стогін скованих, визволити синів тих, що вбиті, **22** сповістити в Сіоні господнє ім'я і його хвалу в Єрусалимі, **23** коли народи разом зберуться і царі, щоб служити Господеві. **24** Відповів йому в дорозі його сили, зменшення моїх днів мені сповістив. **25** Не поведи мене в половину моїх днів. В роді і роді – твої літа. **26** *На початках Ти, Господи, заснував землю. І небеса – є діла твоїх рук. **27** Вони згинуть, Ти ж зостаєшся. І всі, наче одіж, постарію́ться і, наче одіж, їх зміниш, і зміняться. **28** Ти ж той самий є. І Тобі літ не забракне. **29** Сини твоїх рабів поселяться, і їхнє насіння навіки випрямиться.

св. 1

(ѱалѡ́мъ)[1] дв҃вѣ҃, гр҃в)[2]·

Бла́гословѝ дше̑ моа гс҃а, и҆ всѧ̀ внꙋтренна́ѧ моа и҆́мѧ ст҃о́е е҆гѡ́· бл҃гословѝ дше̑ моа гс҃а, и҆ не забывай всѣ́хъ вꙁда́нїй е҆гѡ́, о҆́чищающаго всѧ̀ безаконїа́ твоѧ, и҆сцѣла́ющаго всѧ̀ неду́ги твоѧ, и҆збавла́ющаго ѿ и҆стлѣ́нїа живо́тъ твои҃· вѣнча́ющаго тѧ̀ мл҃тїю и҆ щедро́тами, и҆сплъна́ющаго въ бл҃гыхъ жела́нїе твое· о҆бнови́тсѧ а҆́ко о҆́рлꙋ ю́ность твоа· творѧ́и мл҃тыню гь, и҆ сꙋдꙋ

Благослови, моя душе, Господа! І всі мої нутрощі – його святе ім'я! **2** Благослови, моя душе, Господа! І не забувай всіх його віддач. **3** Він Той, що очищає всі твої беззаконня, що оздоровляє всі твої недуги, **4** що визволяє з зітління твоє життя, що вінчає тебе милосердям і щедрістю, **5** що наповнює добрами твоє бажання. Твоя молодість обновиться, як орлина. **6** Господь той, що робить милосердя і суд всім, що скривджені.

7 Він сказав своєї дороги Мойсеєві, ізраїльським синам – свої бажання. **8** мой4. 14 *Господь щедрий і милосердний, довготерпеливий і дуже милосердний. **9** Не розгнівається до кінця ані не рогуватиме довіку. **10** Не зробив нам за нашими гріхами ані *не* віддав нам за нашими гріхами. **11** Бо до небесної висоти від землі Господь закріпив своє милосердя на тих, що Його бояться. **12** Так, як віддалений схід від заходу, Він віддалив від нас наші беззаконня. **13** Так, як батько милує синів, Господь помилує тих, що Його бояться. **14** Бо Він пізнав наше творіння, згадав, що ми є порох. **15** Чоловік, наче трава, його дні, наче польовий цвіт. Так відцвіте. **16** Бо в ньому пройде дух і не буде, і не знатиме більше свого місця. **17** Господнє ж милосердя від віку і до віку на тих, що Його бояться. І його справедливість на синах синів, **18** що зберігають його завіт і пам'ятають його заповіді, щоб їх чинити. **19** Господь на небі приготував свій престіл. І його царство всіма володіє. **20** Благословіть Господа всі його ангели, сильні кріпостю, що чинять його слово, щоб почути голос його слів! **21** Благословіть Господа всі його сили, його слуги, що чинять його волю! **22** Благословіть Господа, всі його діла на кожному місці його володіння! Благослови, моя душе, Господа!

Слава...

всѣмъ ѻбидимымъ· Сказа́ путѝ своа̀ моѷсе́ѻви, сы́номъ їи́левѿ хотѣнїа своа̀· *ще́дръ и̂ мл҃тивъ гь, долготрпѣливъ, и̂ мно́гомл҃тивъ· Не до конца̀ прогнѣва́ется, ни в҃ вѣкъ враждѹе́тъ. не по безаконїемъ нашимъ сътворилъ е̂сть намъ, ни по грѣхо́м҃ нашимъ вѫздалъ е̂сть намъ· Я҃ко по высотѣ нб҃ныѣй ѿ земла̀, ѹ҃тврѣдѝлъ е̂сть гь мл҃ть свою на боа́щихся е̂го· Е̂ли́ко ѿстоа́тъ вѫстоцы ѿ запа̑, ѹ҃далилъ е̂сть ѿ насъ безаконїа̀ наша̀· Я҃коже ще́дритъ ѻ҃ць сы́ны, ѹ҃ще́дритъ гь боа́щихся е̂го· Я҃ко тоѝ позна̀ създа́нїе на́ше, поманы́ Я҃ко пе́рсть е̂смы· чл҃къ, Я҃ко трава̀ днѝе е̂го, Я҃ко цвѣтъ се́лныи та́ко о́цвѣтетъ· Я҃ко дхъ про́идѐ в немъ, и̂ не бу́детъ, и̂ не позна́етъ и̑ктомы̀ мѣста своего̀· Щл҃ть же гн҃я ѿ вѣка и̂ до́ вѣка на боа́щихся е̂го и̂ пра́вда е̂го на сы́нехъ сы́новъ, храна́щихъ завѣтъ е̂го, и̂ помина́щихъ за́повѣди е̂го твори́ти а҃· гь на нб҃си ѹ҃гото́ва престо́лъ своѝ, и̂ цр҃тво е̂го всѣми о́бладае́тъ· бл҃вите га̀ вси̑ а҃гг҃ли е̂го, сильнїи крѣпостїю твора́щиі̀ сло́во е̂го, ѹ҃слы́шати гласъ словесъ е̂го· бл҃ви́те га̀ вс҃а̑ сы́лы е̂го, слу́гы е̂го твора́щиі̀ во́лю е̂го· бл҃ви́те га̀ вс҃а̑ дѣла е̂го, на всѣкѿ мѣстѣ вл҃ычства е̂го, бл҃ви дш҃е моа̀ га̀·

(Сла́ва·)

1 Псалом Давидів. Про буття світу. 103-ій.

Благослови, моя душе, Господа! Господи! Мій Боже! Ти дуже звеличився. Зодягнувся у визнавання і величність, **2** зодягаючись світлом, як одежею, простягаючи небо, наче шкіру. **3** Він Той, що водами покриває свої горішні кімнати, що кладе хмари на своє піднімання, що ходить на крилах вітрів, **4** що чинить духи своїми ангелами і палаючий вогонь своїми слугами. **5** Що заснував землю на її тверді, не сколихнеться навіки – віків. **6** Безодня, як плаття її одіж. На горах стануть води. **7** Від твоєї погрози побіжать, перелякаються голосу твого грому. **8** Гори підносяться і поля сходять на місце, яке Ти їм заснував. **9** Ти поклав границю, яку не перейдуть, ані не повернуться, щоб покрити землю. **10** Той, що посилає джерела в долинах. Поміж горами пройдуть води, **11** вони напоюють всіх пільних звірів. Дикі осли чекають у своїй спразі. **12** На них витатимуть небесні птахи, з- посеред каміння видадуть голос. **13** Він напоює гори зі своїх горішніх кімнат, від плоду

([ѱл҃ѳ]^{1} дв҃дъ· [ѻ мирѣмъ бы́тїи]^{2}, р҃г)^{3}·

Бл҃ви дш҃е моа̀ га̀· гѝ бѐ мой вѣзвели́чилъся е̂си зѣло· вѣ и̂сповѣданїѐ и̂ велелѣпоту̀ са̀ ѻ̂блечѐ· ѻ̂дѣ́яся свѣто̑ Я҃ко ри́зою, пропина́я нб҃о Я҃ко ко́жу· Покрыва́яѝ водами превы́спренѧа своа̀, полага́яѝ о́блакы на вѣсхоже́нїе свое· ходя́ѝ на крилу̀ вѣтрею, твора́ѝ а҃гг҃лы своа̀ дхы́, и̂ слу́гы̀ своа̀ о́гнь пала́щъ· ѻ̂снова́яѝ землю на твердѝ еа̀, не приклони́ся вѣ вѣкъ вѣка, бе́зна̑ Я҃ко ри́за о́дѣа̀нїе еа̀, на горахъ ста́нѹтъ во́ды· ѿ запрѣщенїа твоего̀ побѣгнѹтъ, ѿ гласа гро́ма твоего̀ ѹ҃страшатся· вѣсхо́дятъ горы, и̂ нисхо́дятъ поля̀ в҃ мѣсто е̂же ѻ̂снова́лъ е̂си и̑мъ· Предѣлъ положи, е̂гоже не пре́идѹт҃, ниже ѻ̂бращаю́тся покрыти зе́млю· Посылаяѝ и̂сто́чникы в҃ де́брехъ, посредѣ горъ про́йдѹтъ во́ды· Напаю́тъ вс҃а̑ звѣра се́лныа, ждѹтъ ѻ̂на́гри в҃ жаждѹ свою̀· На тыѝ пти́ца небесныа привита́ютъ, ѿ среды ка́менїа дада́тъ гласъ· напаяа го́ры ѿ превы́спренихъ своихъ, ѿ плода̀ дѣлъ твои̑хъ насы́тится земла̀· Прозаба́а

пáжить скотóмъ, и́ трáвꙋ на слꙋжбꙋ человѣ́комъ,
суд́ії́ й́ извести хлѣ́бъ и́з земл҃и, *и́ винó весели́ ср҃це
человѣ́ка· оу҃маститѝ лицè є҃лéомъ, и́ хлѣ́бъ ср҃це
человѣ́ка оу҃крѣпи́тъ· Насы́тѧтсѧ дре́ва полскáѧ,
кéдри ливáнстїи и́хже є҃си насадилъ· тꙋ (пти́-
цы)[4] вгнѣздя́тсѧ, є҃родѝево жили́ще о҃бладáетъ
и́ми· Гóры высóкыа є҃лене҃́, камень прибѣ́жище зáйцемъ· Сътворилъ є҃си лꙋнꙋ въ
времена, слн҃це познà запà свóй· положѝ тмꙋ и́
бысть нощь, в не́йже прóидꙋ вси́ звѣрїе дꙋбрáвнїи· Скúмни рыскáюще възхитѝти, и́ і҃спроси́ти со҃ бá пи́щꙋ себѣ· восї́а слн҃це, и́ събрáшасѧ, и́ в лóжахъ своúхъ лáгꙋтъ· И́зы́
детъ человѣ́къ на дѣ́ло своè, и́ на дѣланїе своè дóвечера· Я҃́ко вели́чишасѧ дѣ́ла твоѧ гс҃и,
вс҃ѧ премꙋ́дростїю сътворилъ є҃си· И҃сполнисѧ
земл҃а твáри твоеà, є҃е мóре велúко и́ прострáнно· тꙋ гáди, и́мже нѣ́сть числà, живóтна
малаѧ ѣ҆ велúкими· тꙋ кораблѐ преплáваютъ,
і҃ѳ̃ м҃ *змúи сéи, є҃гоже създà ругáтисѧ є҃мꙋ· *вс҃ѧ къ
ѱл҃ѳ̃ рм҃д тебѣ́ чаютъ, дáти пищꙋ и́мъ въ҃ бл҃го врéмѧ. дáвшꙋ тебѣ́ и́мъ, съберꙋтъ· со҃вр҃ъзшꙋ (-)[5] тебѣ́ рꙋкꙋ, всѧ́ческаѧ и҃сполнѧтсѧ
бл҃гости· со҃враща́ю же тебѣ́ лице, възмятꙋтсѧ· со҃и́меши дх҃ъ и́хъ, и́ і҃счéзнꙋтъ, и́ ѣ҆
пéрсть свою вꙗ҃́братсѧ· послеши дх҃ъ свóй, и́
съзи́ждꙋтсѧ, и́ о҃бнови́ши лице земл҃и· бꙋ́ди
слáва гс҃ня въ҃ вѣ́кы· вѣ҃звеселитсѧ гь҃ о҃ дѣлехъ своúхъ· Призираáй на́ землю, и творѧ
ю҆ трастúсѧ. прикасáѧйсѧ горá҃, и́ въздымáтсѧ· въспою гв҃и в животѣ́ моéмъ, пою
бꙋ́ моéмꙋ дондеже є҃смъ· да наслади́тсѧ є҃мꙋ
бесѣ́да моà, а҃з же вѣ҃звеселюсѧ о҃ гс҃и· сконча́ютсѧ грѣ́шницы со҃ земл҃и, и́ безакóнницы
я҃́ко не бы́ти и́мъ· бл҃гословѝ дш҃е моà гс҃а·
(Сл҃а.)

(а҃ллилꙋ́йа, р҃д)[1].

а҆ пара҃ бы
і҃саі́а бы
Исповѣ́дайтесѧ* гв҃и, и́ призывáйте и́-
ма є҃го· вѣ҃звѣстѝте въ я҃зы́цѣ҃ дѣ́ла
є҃го, вѣ҃спóйте є҃мꙋ, и́ пóйте є҃мꙋ· Повѣ́дите вс҃ѧ чюдесà є҃го, хвалúтесѧ въ
и́ма стóе є҃го· да возвеселúтсѧ ср҃це и҃щꙋщúх
гс҃а· ѣ҆зыщáте гс҃а, и́ оу҃тверди́тесѧ· ѣ҆зыщáте
лица є҃го выну, помянѣ́те чюдеса є҃го ю҆́же
сътворѝ· чюдеса є҃го, и́ сꙋдбы оу҃стъ є҃го· сѣ-
мя а҃враáмле раби є҃го, сы́не і҃аковли и҃збрáннїи
є҃го· Сóи гь҃ бг҃ъ нашъ, по всéй земл҃и сꙋдбы
є҃го· Помянꙋ́ ѣ҆ вѣ́къ завѣ́тъ свои, слово є҃же
а҆ мѳ҃ їѳв
ѯл҃ а҆
є҃врео҃ ѕ҃ заповѣ́да в тысѧщи родóвъ· *є҃же завѣща҃
а҃враáмꙋ, и́ клáтвꙋ свою і҃саáкꙋ· И́ постáви

твоїх діл насититься земля. **14** Він вирощує пашу скотині і траву на службу людям, щоб видати хліб з землі, **15** *і вино звеселить серце людини, щоб намастити лице олією, і хліб скріпить серце людини. **16** Наситяться польові дерева, ливанські кедри, які Ти насадив. **17** Там гніздитимуться птахи, ними володіє журавлине гніздо. **18** Високі гори – для оленів, скелі – схоронок для зайців. **19** Ти зробив місяць на часи, сонце пізнало свій захід, **20** поставив темряву і сталася ніч. В ній перейдуть всі лісові звірі, **21** левенята, що ричать, щоб схопити і випросити собі в Бога їжу. **22** Засяяло сонце – і зібралися, і ляжуть у своїх лігвищах, **23** чоловік вийде на своє діло і на свою працю до вечора. **24** Як звеличилися твої діла, Господи! Ти все зробив премудрістю! Земля наповнилася твоїм творінням. **25** Ось велике і широке море, там плазуни, яким немає числа, животини малі з великими. **26** Там перепливають кораблі, *змій цей, якого Ти створив, щоб йому забавлятися. **27** *Все Тебе очікує, щоб дати їм їжу у відповідний час. **28** Як Ти їм даси, – зберуть, як відкриєш руку, – все наповниться доброти. **29** Як же Ти відвернеш лице, – в замішання попадуть. Віднімеш їхній дух – і щезнуть, і повернуться у свій порох. **30** Пошлеш свого духа – і збудуються, і обновиш лице землі. **31** Хай буде господня слава навіки! Господь зрадіє своїми ділами. **32** Він Той, що дивиться на землю і чинить, щоб вона тряслася, що доторкнеться до гір – і задимляться. **33** Заспіваю Господеві у моєму житті! Співатиму моєму Богові, доки я є! **34** Хай солодкою буде Йому моя бесіда, я ж розвеселюся в Господі! **35** Хай пропадуть грішники з землі і беззаконники, щоб їх не було! Благослови, моя душе, Господа!

суд. 9

йов. 40

пс. 144

Слава...

1 Алилуя. 104.

Визнавайтеся* Господеві і прикликуйте його ім'я! Сповістіть в народах його діла! **2** Виспівуйте Йому і співайте Йому! Розповідайте про всі його чуда! **3** Вихваляйтеся його святим іменем! Хай розвеселиться серце тих, що шукають Господа! **4** Шукайте Господа і скріпіться! Завжди шукайте його лице. **5** Згадайте його чуда, які Він зробив, його чуда і суди його уст. **6** Авраамове насіння – його раби, сини Якова – його вибранці. **7** Він – Господь Бог наш! По всій землі його судьби. **8** Запам'ятав навіки свій заві́т, слово, яке заповів в тисячі родів, **9** *те, що заповів Авраамові, і свою клятву Ісаакові. **10** І поставив їх

пар1. 16
іс. 12

мой1. 22
лук. 1
єв. 6

Якову як припис і Ізраїлю як вічний
завіт, **11** кажучи: Тобі дам ханаанську землю – мірило вашого насліддя.
12 Тому що вони були малі числом і
нечисленні приходьки в ній, **13** і
пройшли з народу до народу і з царства до іншого народу, **14** не дозволив людині їм вчинити зло і скартав
пар1. 16 за них царів: **15** *Не доторкайтеся до
мого помазаника і не чиніть зла моїм
пророкам. **16** І прикликав голод на землю, знищив всяке скріплення хліба.
мой1. 37 **17** Послав перед ними людину – *Йо-
мой1. 39 сиф був проданий як раб. **18** *Впокорили в кайданах його ноги, залізо
пройшло його душу, **19** доки не прийшло його слово. Господнє слово його
мой1. 41 розпалило. **20** *Цар послав і визволив
його – князі народів – і відпустив йо-
мой1. 41 дія. 7 го. **21** *Наставив його паном свого дому і князем всього свого маєтку, **22**
щоб картати його князів, як себе, і
мой1. 46 його старшин навчити мудрості. **23** *І
ввійшов Ізраїль до Єгипту, і Яків пе-
мой2. 1 дія. 7 реселився до Хамової землі. **24** *І Він
дуже побільшив свій народ і скріпив
його понад його ворогів. **25** Він повернув їхнє серце, щоб ненавиділи його
народ, щоб обманливо чинили з його
мой2. 3 рабами. **26** *Він послав Мойсея, свого раба, і Аарона, якого собі вибрав.
мой2. 7 **27** *Поклав в них слова його знаків і
мой2. 10 його чуда в Хамовій землі: **28** *послав темряву і затемнив, бо погордили
мой2. 7 пс. 77 його словами; **29** *перетворив їхні
мой2. 7 пс. 77 води в кров і виморив їхні риби; **30**
мой2. 8 їхня земля *закишіла жабами в покоях їхніх царів. **31** *Сказав – і прийшли псячі мухи і гусениці в усіх їхніх
мой2. 9 пс. 77 околицях. **32** *Поставив їхні дощі
градом, вогонь, що палив в їхній землі, **33** і побив їхні виноградники і їхні
фіги, знищив всяке дерево їхніх околиць. **34** *Сказав – і прийшла саранча
мой2. 10 і гусениця, яким не було числа. **35** *І
мой2. 10 пс. 77 пожерли всю траву в їхній землі, і
пожерли всякий плід їхньої землі. **36**
мой2. 10 пс. 77 *І побив кожного первородного в їхній землі, від початку всякого їхнього труду. **37** *Він вивів їх зі сріблом і
мой2. 12 золотом, і не було в їхніх племенах
хворого, **38** Єгипет зрадів їхнім відходом, бо на них напав їхній страх.
мой2. 13 пс. 77 **39** *Простягнув хмару їм на покриття
мой2. 16 і вогонь, щоб освічувати їм вночі. **40**
мой4. 11 пс. 77 *Попросили – і прийшли перепелиці,
мой2. 17 і Він їх наситив небесним хлібом. **41**
мой4. 20 пс. 77 *Розірвав камінь – і потекли води, і
муд. 11 кор1. 10 ріки потекли у безводних. **42** Бо згадав своє святе слово, *щодо Авраама,
мой1. 22 свого раба, **43** *і вивів свій народ в
ic нав. 3 радості і своїх вибранців у веселості.
44 І дав їм країни народів, і вони успадкували труд народів, **45** щоб зберігали його оправдання і шукали
його закон.

Слава...

[а҃][2] і҆а́кѡвꙋ ѣ҆ повелѣ́нїе, и҆ і҆и҃лю ѣ҆ завѣ́тъ вѣ́ченъ· г҃ла҃, тебѣ̀ дамь зе́млю ханаа́ню, ѭ҆же достоа́нїа ва́шего· зане бы́ти и҃мъ (ма́ломъ число́мъ)[3], (и҆ не мно́зи)[4] пришельцы в не́й. и҆ преидо́ша ѿ҆ на́зы́ка въ на́зыкъ, [и҆][5] ѿ҆ цр҃тві́а в лю́ди и́ны. не ѡ҆ста́ви чл҃ка ѡ҆би́дѣти и҃, и҆ ѡ҆бличѝ ѡ҆ ни҃хъ цр҃а҃· *не прикаса́йтеса҃ помаза́ному моемꙋ, и҆ въ пр҃рцехъ мои҃ не лꙋка́внꙋите· и҆ призва҃ гла҃ на́ зе́млю, всѧ́ко ѹ҆тверже́нїе хлѣ́бное сѣ́тры· посла҃ предъ ни́ми чл҃ка, *ѣ҆ рабъ проданъ бы́сть і҆ѡ́сифъ· *смири́ша въ ѡ҆ко́вахъ но́зѣ е҆го, желѣ́зо про́иде дꙋ́ша е҆го. до́ндеже прїи́де сло́во е҆го, сло́во г҃не ражже́ и҃· *посла цр҃ь и҆ разрѣ́шѝ и҃ кн҃зѧ людїи, и҆ ѡ҆ста́ви е҆го· *ѹ҆ста́ви е҆го господи́на до́мꙋ своемꙋ, и҆ кнѧ́зѧ всемꙋ стажа́нїю своемꙋ, наказати кн҃зѧ е҆го на́ко себѐ, и҆ старца҃ е҆го ѹ҆мꙋ́дрити· *и҆ вни́де і҆и́ль въ е҆гі́пе́, и҆ і҆а́кѡвъ пришельствова в зе́млю ха́мову· *и҆ возрасти҃ люди своа҃ зѣ́ло, и҆ ѹ҆крѣпи́ и҃ паче врагъ е҆го· преврати҃ ср҃це и҃хъ, възненави́дѣти лю́ди е҆го, лесть сътвори́ти в рабѣхъ е҆го· *посла҃ мои҃се́ѧ раба҃ своего, [и҆][6] а҆аро́на, е҆гоже и҆збра҃ [себѣ][7]· *положи в нихъ словеса҃ зна́менїи е҆го, и҆ чюдесъ [е҆го][8] ѣ҆ земли҃ ха́мовѣ· *посла҃ тмꙋ́, и҆ померче, [на́ко][9] прегорчи́ша словеса҃ е҆го. *преложи во́ды и҃хъ ѣ҆ кровь и҆ і҆змори҃ ры́бы и҃хъ· *въскипѣ́ зе́мля и҃хъ жа́бами, въ сокро́вищихъ цр҃ї́и и҃хъ· *рече҃ и҆ прїидо́ша пе́сїа мꙋ́хы и҆ сікни́пы въ всѣ предѣ́лы и҃хъ· *положи дожда и҃хъ грады, ѻ҆гнь попала́ющь в земли и҃хъ· и҆ порази҃ виногра́ды и҃хъ, и҆ смокви и҃хъ, (-)[10] сѣ́тры всѧ́ко дре́во предѣ́лъ и҃хъ· *рече, и҆ прїидо́ша прꙋзи, и҆ гꙋсе́ница, и҃мже не бѣ̀ числа҃. *и҆ снѣдо́ша всѧ́кꙋ трав҃ꙋ в земли҃ и҃. и҆ пои҆до́ша [всѧ́къ][11] пло҃ земля и҃· *и҆ порази҃ всѧ́къ пр҃вене́ц҃ в земли҃ и҃хъ, ѿ҆ нача́тка всѧ́кого тр҃ꙋда҃ и҃хъ· (-)[12] *и҆зведѐ и҃ съ сребр҃о҃ и҆ зла́томъ и҆ не бѣ̀ в колѣ́нехъ и҃ болѧ́и҃· възвесели́сѧ е҆гипетъ въ и҆схожденїи и҃хъ, на́ко нападе҃ стра҃ и҃хъ на́ на҃· *распро́стретъ о҆́блакъ в покровъ и҃, и҆ ѻ҆гнь просвѣти́ти и҃ но́щїю· *проси́ша҃, и҆ прїидо́ша крастели, и҆ хлѣ́ба нб҃наго насы́ти и҃· *разверзе́ камень и҆ потеко́ша водꙑ, [и҆][13] потеко́ша въ безво́дныѣ рѣ́кы҃· я҃ко помаѧ́ꙋ сло́во ст҃ое свое҃ *е҆же къ а҃враа́мꙋ рабꙋ своемꙋ. *и҆ і҆зведѐ лю́ди своа҃ в радости, и҆ і҆збра́нныа҃ своа҃ ѣ҆ весели҃и· и҆ дастъ и҃ страны҃ на́зы́къ, и҆ тр҃ꙋ людїи наслѣ́доваша. на́ко да съхрана́т҃ ѻ҆правда́нїа е҆го и҆ закона е҆го възыщꙋ́ꙋ·

(Сл҃а.)

(А҃ллилу́йа, ѓ҆е)[1]. (і҃ск҃а, ѕ҆і.)

И҆сповѣ́дайтеся гд҃еви, я҆́ко бл҃гъ, я҆́ко въ вѣ́къ мл҃ть є҆го. Кто́ и҆зглаго́литъ сі́лы гд҃н҃я слы́шаны сътворитъ всѧ хвалы́ є҆го? Блаже́ни хранѧ́щіи су́дъ, и҆ творѧщіи пра҃вду въ всѧ́ко вре́мя. Помани́ насъ гд҃и въ бл҃говоле́нїи люді́и твои́хъ, посѣти́ насъ спс҃е́нїемъ твои́мъ. Ви́дѣти въ бл҃гости и҆збра́нныя твоя́, възвесели́тиса ѣ҆ весе́лїи на҃сы́ка твоє́го, хвали́тиса съ достоя́нїемъ твои́мъ. Съгрѣши́хомъ съ ѻ҆ц҃ы на́шими, безако́ннова-
хом҃, не о҆́правѣдихѡ҆. ѻ҆ц҃ы на́ши въ еги́птѣ не разумѣ́ша чюдесъ твои́хъ, ни поману́ша мно́жества мл҃ти твое́я. И҆ прогнѣ́ваша въсходѧ́ще ѣ҆ черьмно́е мо́ре и҆ спасе́ и҆́хъ и҆мени своего́ ра́ди, да зна́ема бу́детъ сі́ла є҆го. *И҆ запрѣ́ти чрьмному́ мо́рю, и҆ і҆зсу́ше. и҆ наста́ви я҆̀ ѣ҆ бе́здънѣ я҆́ко ѣ҆ пусты́ни, и҆ спсе́ и҆́хъ и҆з рукы́ ненави́дѧщыихъ, и҆ і҆зба́ви и҆̃ и҆з рукы́ врага́. [-][2] *Покры́ вода́ стужа́ющаѧ и҆́мъ, ни є҆ди́нъ ѡ҆ нихъ не и҆збы́сть. И҆ вѣ́роваша словесе́ми є҆го, и҆ въспѣ́ша хвалу́ є҆го, оу҆скорѝша, забы́ша дѣ́лъ є҆го, не стрыпѣ́ша совѣ́та є҆го. *И҆ похотѣ́ша жела́нїю ѣ҆ пусты́ни, и҆ і҆скуси́ша бг҃а ѣ҆ безво́дѣ. и҆ дастъ и҆́мъ проше́нїе и҆́хъ, [-][3] посла́ сы́тость ѣ҆ дш҃а́хъ и҆̃. И҆ прогнѣ́ваша моу҃се́а ѣ҆ стану́, [-][4] а҆а҃ро́на стг҃о гд҃н҃я. *Ѡ҆тверзе́сѧ земла́, и҆ пожре́тъ да́ѳана, и҆ покры́ на со́нмищи а҆вирѡ́на. И҆ ражже́сѧ о҆́гнь ѣ҆ со́нмѣ и҆̃, пла́мень попали́ грѣ́шники. *И҆ сътвори́ша телецъ ѣ҆ хори́вѣ, и҆ поклони́шасѧ и҆стука́нному. И҆ и҆змѣни́ша сла́ву є҆го ѣ҆ подо́бїе телца́ ꙗ҆дущаго траву́. [и҆][5] забы́ша бг҃а спса́ющаго и҆́хъ, сътворшаго ве́лїа въ є҆ги́птѣ чюдеса́ ѣ҆ земли́ ха́мовѣ, страшна ѣ҆ мо́ри чрьмнѣ́м. *И҆ рече потребити и҆́хъ, а҆ще не бы моу҃сі́и и҆збра́нный є҆го ста́лъ ѣ҆ сокрꙋше́нїе пред нимъ, възврати́ти ꙗ҆рость є҆го да не погу́битъ [и҆́хъ][6]. И҆ оу҆ничижи́ша зе́млю жела́нную, не а҆́ша вѣ́ры словесе́и є҆го, и҆ пороптаа́ша ѣ҆ селени́хъ свои́хъ, не оу҆слы́шаша гла́са гд҃н҃я. *И҆ възвиже́ рукꙋ свою́ на́ на, низложи́ти и҆́хъ ѣ҆ пусты́ни, и҆ низложи́ти сѣ́ма и҆́хъ въ ꙗ҆зы́цѣхъ, и҆ расточи́ти а҆̀ въ страны́. и҆ причасти́шасѧ (во є҆льфегоу҃́)[7], и҆ снѣдо́аша жрътвы мр҃твыихъ. И҆ прогнѣ́ваша и҆̀ ѣ҆ начина́нихъ свои́хъ, и҆ оу҆мно́жисѧ в нихъ паде́нїе. *И҆ ста (фине́есъ)[8], и҆ оу҆годи́, и҆ преста́ сѣ́чь, и҆ вмѣни́сѧ є҆мꙋ ѣ҆ пра́вдꙋ, в҃ ро́ дъ до́ вѣ́ка. *И҆ прогнѣ́ваша и҆̀ на водѣ́ прерѣка́нїа, и҆ о҆зло́бленъ бы́сть моу҃сі́и и҆̃ ра́ди, я҆́ко о҆горчи́ша дх҃ъ є҆го, и҆

ѣ҆ мѡ҆ ѱ҃ѳ҃ ѳ҃з҃

ѣ҆ мѡ҆ дѵ҃

ѣ҆ мѡ҆ дѳ҃

ѣ҆ мѡ҆ ѳ҃ѳ҃

ѣ҆ мѡ҆ ѳ҃ѳ҃

ѣ҆ мѡ҆ ѳ҃ѳ҃

ѣ҆ мѡ҆ ѳ҃ѳ҃

ѣ҆ мѡ҆ ѳ҃ѳ҃

ѣ҆ мѡ҆ ѳ҃ѳ҃

ѣ҆ мѡ҆ ѳ҃ѳ҃

1 Алилуя. 105. Катизма 15.

Визнавайтеся Господеві! Бо Він добрий. Бо навіки його милосердя. **2** Хто розкаже про господні сили, розголосить всі його хвали? **3** Блаженні ті, що бережуть суд і чинять справедливість кожного часу. **4** Згадай нас, Господи, в милуванні твого народу, відвідай нас твоїм спасінням, **5** щоб побачити в доброті твоїх вибранців, розвеселитися в радості твого народу, хвалитися з твоїм наслідям. **6** Ми згрішили з нашими батьками, вчинили беззаконня, ми не оправдалися. **7** Наші батьки в Єгипті не зрозуміли твоїх чюдес ані не згадали множество твого милосердя. І прогнівили, ідучи Червоним морем, **8** і він спас їх задля свого імені, щоб відомою стала його сила. **9** *І Він пригрозив Червоному морю – і висохло, і попровадив їх по безодні, наче в пустині. **10** І спас їх з руки тих, що ненавидять, і визволив їх з руки ворога. **11** *Вода покрила тих, що їм дошкуляли, ані один з них не спасся. **12** І повірили його словам. І оспівали його хвалу. **13** Поспішили *і* забули його діла, не стерпіли його ради, **14** *і побажали пожаданням в пустині, і випробували Бога у безводній. **15** І дав їм їхнє прохання, послав до ситості, для їхніх душ. **16** І розгнівили Мойсея в таборі і Аарона, господнього святого. **17** *Земля відкрилася і поглинула Датана і на зборі покрила Авірона. **18** І вогонь розгорівся у їхньому зборі, полумінь попалив грішників. **19** *І зробили теля в Хориві, і поклонилися різьбленому. **20** І замінили його славу на подобу телята, що їсть траву, **21** і забули Бога, що їх спас, що зробив велике в Єгипті, **22** чуда у Хамовій землі, страшне в Червоному морі. **23** *І сказав їх вигубити, якщо б не Мойсей, його вибранець: став у скрусі перед Ним, щоб відвернути його гнів, щоб Він їх не вигубив. **24** І погордили бажаною землею, не повірили його слову, **25** і нарікали у своїх поселеннях, не послухалися господнього голосу. **26** *І Він підняв на них свою руку щоб скинути їх в пустині, **27** і скинути їхнє насіння в народах, і розсіяти їх в країнах. **28** І посвятилися в Елфегора, і з'їли жертви мерців. **29** І прогнівили його своїми починами, і в них помножилося падіння. **30** *І піднявся Фінеес і догодив – і спинилося вигублення. **31** І почислено йому за праведність в рід і рід навіки. **32** *І прогнівили Його при воді нарікання, і Мойсей потерпів зло через них, **33** бо засмутили його дух, і він різнився

мой2. 19 пс. 77

мой2. 14

мой4. 11 кор1. 10

мой4. 16 мой5. 11

мой2. 32

мой2. 32

мой4. 14

мой4. 23

мой4. 20

мой2. 7 своїми устами. **34** *Не вигубили народи, які Господь їм сказав *вигубити*, **35** і змішалися з народами, і навчилися їхніх діл, **36** і послужили їхнім різьбленим. І було їм на згіршення. **37** І принесли в жертву своїх синів і своїх дочок бісам; **38** і пролили невинну кров, кров своїх синів і дочок, яких принесли в жертву ханаанським різьбленим. І їхня земля була забита кров'ю **39** і була занечищена їхніми ділами, і розпуствували у своїх починах. **40** І Господь розгнівався лютою на свій народ і зогидив своє насліддя, **41** і передав їх в руки ворогам, і ними заволоділи ті, що їх ненавиділи. **42** І їм дошкулили їхні вороги, і вони упокорилися під їхніми руками. **43** Він багато разів їх визволив, вони ж Його розгнівили своєю радою і були впокорені у своїх беззаконнях. **44** І побачив Господь, коли вони бо-
мой5. 30 ліли, коли почув їхнє благання. **45** *І згадав свій завіт і розкаявся за множеством свого милосердя. **46** І дав їм милосердя перед всіма, що їх полонили. **47** Спаси нас, Господи! Наш Боже! І збери нас з-поміж народів, щоб визнаватися твоєму святому імені, хвалитися твоєю похвалою. **48** Благословенний Господь Бог Ізраїлів відвіку і довіку! І ввесь народ скаже: Хай буде! Хай буде!

Слава...

раꙁньствова оу҃стна́ма своима· *Не потребѝша ѥ мѳ ѕ
нⷭзы́кы на́же рече гⷭь и҃мъ, и҆ смѣсѝшасѧ въ нⷭзы́цехъ, и҆ навыкоша дѣла и҃хъ, и҆ порабо́ташѧ и҃стука́ннѣ́ и҃хъ, и҆ бы́сть и҃мъ в сѣблаꙁнъ· И҃ пожро́ша сы́ны своѧ и҆ дще́ра своѧ бѣсовомъ· И҃ пролїа́ша кро́вь непови́нну, кро́вь сы́новь свои́хъ и҆ дще́рїи, на́же пожро́ша и҃стука́ннѣ́ хананаискимъ· И҃ оу҃бїе́на бы́сть земла и҃хъ кро́вьми, и҆ ѳ҆скверни́сѧ ѧ҆ дѣлехъ и҃хъ, и҆ сѣблуди́ша в начина́нїй свои́хъ· и҆ разгнѣ́васѧ на́ростїю гⷭь на́ людѝ своѧ, и҆ ѳ҆мразѝ достоа́нїе свое. и҆ преда́стъ и҃хъ в рⷭ́кы [врагѡ́][9], и҆ ѳ҆блада́ша и҃ми ненави́дѧщеи҃ и҃· И҃ стужи́ша и҃мъ вра́зи и҃х̑, и҆ смири́шасѧ по҃ рⷭка́ми и҃хъ· Мно҃жицею и҃зба́ви и҃хъ, тїи́ же разгнѣ́виша и҆̀ совѣ́томъ свои́мъ, и҆ смири́шасѧ въ безако́нихъ свои́хъ· И҃ ви́дѣ [гⷭь][10] ѧ҆́негда̀ скорбѣ́ти и҃мъ, ѧ҆́негда оу҃слы́шаше моленїе и҃хъ· *И҃ по- ѥ мѳ и҃
мяну́ завѣ́тъ̀ свои́, и҆ раскаа́сѧ по мно́жествꙋ мⷣти своеа· И҃ дастъ̀ а҆̀ ѧ҆ щедро́ты пре҃ всѣми плѣни́вшими а҆̀· Спⷭи́ насъ гⷭи҃ бⷭе҃ нашь, и҆ съберѝ ны҃ ѿ҃ нⷭзыкъ, и҃сповѣда́тиса и҃мени [твоему́ сⷮ҃мꙋ][11], хвали́тиса въ хвалѣ твое́и҃· Бл҃венъ гⷭь бⷭъ і҃и҃левъ, ѿ҃ вѣка и҆ до́ вѣка, и҆ реку́тъ вс҃и лю́дїе, бꙋ́детъ бꙋ́деⷮ҃·

(Сл҃а,)

(а҃ллїлꙋ́їа, ѱ҃ѕ)[1]·

1 Алилуя. 106.

юдт. 3 Визнавайтеся* Господеві! Бо Він добрий, бо навіки його милосердя. **2** Хай скажуть визволені Господом, яких визволив з руки ворогів **3** і зібрав їх з країн, зі сходу, і заходу, і півночі, і моря. **4** Заблукали в безводній пустині, не знайшли дорогу заселеного міста, **5** голодуючи і будучи спрагнені. Їхня душа в них заслабла, **6** і закричали до Господа, коли вони були у скорботі. І від їхніх бід визволив їх, **7** і попровадив їх на правильну дорогу, щоб зайти до заселеного міста. **8** Хай визнаються Господеві за його милосердя і його чуда людським синам. **9** Бо Він наситив порожню душу і голодну душу наповнив добром, **10** тих, що сиділи в темряві і тіні смерті, скованих біднотою і залізом. **11** Бо розгнівили божі слова і роздражнили раду Всевишнього, **12** і в трудах було впокорене їхнє серце. Вони знемогли. І не було помічника. **13** І закричали до Господа, коли вони були в скорботі. І з їхніх бід він їх спас, **14** вивів їх з темряви і тіні смерті, і розірвав їхні кайдани. **15** Хай визнаються Господеві за його милосердя і його чуда для людських синів! **16** Бо Він розтрощив мідні брами і розбив

сповѣда́йтеⷭ҃ гⷭ҃и, на́ко бл҃гъ на́ко ѧ҆̀ ѳ҆ꙋдⷭ҃ г
вѣкъ мⷣть е҆гѡ. да реку́тъ и҃збавленїи гⷭ҃и и҃хже и҃зба́ви и҃з рⷭки врагъ, [и҆][2] ѿ҃ страно́въ собра̀ и҃хъ, ѿ҃ востокъ и҆ запа́, и҆ сѣ́вера и҆ мо́ра· Заблуди́ша ѧ҆̀ пⷭты́ни безвѡ́нь, пⷭти́ гра́да ѳ҆би́телна не ѳ҆брѣто́ша а҃лчюще и҆ жа́ждꙋще, дш҃а и҃хъ в ни҃ и҃зчезе· И҃ вѣзва́ша кⷣ гⷭ҃ꙋ внегда̀ скорбѣ́ти и҃мъ. и҆ ѿ҃ бѣ́дъ и҃хъ и҃зба́ви и҃хъ· И҃ наста́ви и҃хъ на пⷭть пра́въ, вни́ти въ градъ ѳ҆би́телный да и҃сповѣ́дастсѧ гⷭ҃и мⷣти е҆гѡ, и҆ чюдеса̀ е҆гѡ сы́новомъ человѣ́чⷭкымъ· Я҃ко насы́тилъ е҆́сть дш҃ꙋ тщ҃ꙋ, и҆ дш҃ꙋ а҃лчющꙋ и҃спо́лни бл҃гъ· Сѣдя́щѧ въ тмѣ и҆ сѣ́ни смр҃тныѣ́, ѳ҆кова́ныхъ ни́щетою и҆ желѣ́зомъ· Я҃ко разгнѣва́шѧ словеса̀ бж҃ïѧ, и҆ совѣтъ вышнѧго раздра́жиша· И҃ смири́сѧ ѧ҆̀ тр҃ꙋдѣхъ сэ҃рце и҃хъ, и҃знемого́шѧ, и҆ не бѣ помога́й. и҆ вѣзва́ша кⷣ гⷭ҃ꙋ внегда скорбѣ́ти и҃мъ. и҆ ѿ҃ бѣ́дъ и҃ сп҃се и҃хъ· (-)[3] И҃зведе и҃ и҃з̑ тмы̀ и҆ сѣни смр҃тныа, и҆ ꙋ҆зы и҃хъ разторъза̀· Да и҃сповѣ́дастсѧ гⷭ҃и мⷣти е҆гѡ, и҆ чюдеса̀ е҆гѡ сы́номъ человѣ́чⷭкымъ· Я҃ко сѣкрꙋшѝ врата̀ мѣ́дна, и҆ верея̀ желѣ́зныа сломѝ·

вѣспрїа́тъ и҃хъ ѡ҃ пѹти безако́нїи и҃хъ, безако́нїи бо ради свои҃ смири́шасѧ· всѧ́кого брашна вѣзгнѹшасѧ дш҃а и҃, и҆ прибли́жишасѧ до вратъ сме́ртныхъ· и҃ вѣзва́ша къ гс҃ѹ внегда скорбѣти и҃мъ, и҆ ѡ҃ бѣдъ и҃хъ сп҃се и҃хъ· посла́ сло́во свое и҆ і҆цѣли и҃хъ, и і҆зба́ви и҃хъ ѡ҃ поги́бели и҃· да и҃сповѣдатсѧ гв҃и мл҃ти е҆го, и҆ чюдеса́ е҆го сн҃вомъ члв҃ческимъ· и҃ по́жр҃ѹ [е҆мѹ][4] жрътвѹ хвалѣ, и҆ да повѣдаю́т дѣ́ла е҆го в ра́дости· сходя́щеи҃ ѣ҆ мо́ри ѣ҆ кораблі҃, твора́щеи дѣ́ланїа ѣ҆ вода́ мно́гаѣ҆, тїи ви́дѣша дѣ́ла гн҃ѧ, и҆ чюдеса́ его въ глѹбинѣ· ре́че и҆ ста́ дѹхъ бѹ́рен҃ъ, и҆ вѣзнесо́шасѧ волны҆ его· вѣсхо́дятъ до нб҃съ, и҆ низхо́дятъ до бе́зн҃ъ· дш҃а и҃хъ ѣ҆ злыхъ та́ше. смѹти́шасѧ, п҃овиза́шасѧ а҆́ко пїа́ныи, и҆ всѧ мѹдрость и҃хъ поглаще́на бысть· и҃ вѣзваша къ гс҃ѹ ѣ҆негда́ скорбѣти и҃мъ, и҆ ѡ҃ бѣдъ и҃ѣ҆ и҃зведе́ и҃хъ· и҆ повелѣ бѹ́ри, и҆ ста в (тишинѹ)[5], и҆ оу҆мл҃кнко́ша волны҆ е҆го· и҆ вѣзвесели́шасѧ, а҆́ко оу҆мл҃кнко́ша и҆ наста́ви а҆ ѣ҆ приста́нище хотѣнїа [своего][6]· да и҃сповѣдатсѧ гв҃и мл҃ти е҆го, и҆ чюдеса́ е҆го сн҃овомъ члв҃ческимъ· да вѣзнесѹтъ е҆го въ цр҃кви лю҃стѣи҃, и҆ на сѣда́лищи ста́рецъ вѣсхва́лат҃ е҆го· положи́лъ е҆сть рѣкы҆ в пѹсты́ню, и҆ і҆схо́дища во҃ды в жа́ж҃ѹ. землю плодоно́снѹю ѣ҆ слати́нѹ, ѡ҃ зло́ѣ҆ живѹщы҆і҃ на не́и҃. положи́лъ е҆сть пѹсты́ню въ е҆зе́ра во҃на́ѧ, и҆ землю безво҃ную въ и҃сходища во҃наа· и҃ насели҆ тѹ҃ а҆́лчющаѧ, и҆ сѣстро́ища гра́ды о҆би́тельны· и҃ наса́ѣша се́ла, и҆ наса́диша виногра́ды, и҆ сѣтвори́ша пл҃о жи́тенъ· и҃ бл҃ви и҃хъ, и҆ оу҆мно́жишасѧ зѣло, и҆ скоты҆ и҃хъ не оу҆ма́ли, и҆ оу҆ма́лишасѧ (-)[7] о҆зло́бишасѧ ѡ҃ печали золъ и҆ болѣзни· и҃зліа́сѧ оу҆ничиженїе на́ кн҃зѧ [и҃хъ][8], и҆ о҆блазни҆ и҃ по непроходнѣ, (а҆)[9] не по пѹти· и҃ помо́же оу҆богѹ ѡ҃ ни́щеты, и҆ положи а҆́ко о҆вца ѡ҃чьствїа· *о҆у҆́зратъ пра́вїи, и҆ вѣзвесела́тсѧ, и҆ всѧко безако́нїе заградитъ оу҆ста́ своа҆· кто҆ премѹ́дръ, и҆ сѣхранитъ сиѫ҃ и҆ разѹмѣю҆ мл҃ти гн҃ѧ·

(сла́ва·)

(пѣснь ѱалмъ҃а двв҃ъ, ѳ҃з)·

ѱа҃ѳ н҃з Готово* сре҆це мое ѣ҆е, готово сре҆це мое҆. вѣспою҆ и҆ пою҆ ѣ҆ сла́вѣ моеи҃· [вѣстани́ сла́ва моа҆][1], вѣстани́ ѱалты́рю и҆ гѹ́сли, вѣстаню́ рано· и҃сповѣмсѧ тебѣ в лю҃дехъ гн҃и, [-][2] пою҆ тебѣ въ а҆́зы҆цѣхъ· я҃́ко ве́лїа верхѹ́ нб҃съ мл҃ть твоѧ, и҆ до о҆блакъ и҃стина твоѧ· вѣзнесисѧ на нб҃са ѣ҆е, и҆ по всеи҃ ѱа҃ѳ н҃д земли҆ сла́ва твоѧ· *а҆́ко да и҃збавѧтсѧ вѣзз-

залізні засуви, **17** прийняв їх з дороги їхнього беззаконня, бо через своє беззаконня були впокорені. **18** Їхня душа зогиділа всякою їжею, і вони наблизилися до брам смерті, **19** і закричали до Господа, коли вони були в скорботі, і спас їх з їхніх бід. **20** Послав своє слово і оздоровив їх, і визволив їх з їхньої погибелі. **21** Хай визнаються Господеві за його милосердя і його чуда для людських синів! **22** І хай принесуть йому жертву хвали і розповідають про його діла з радістю! **23** Ті, що сходять на море в кораблях, що чинять діла в багатьох водах, **24** вони побачили господні діла і його чуда вглибині. **25** Сказав – і піднявся дух бурі, і піднялися вгору його хвилі. **26** Підносяться до небес і сходять до безодні, їхня душа танула в злі. **27** Стривожилися, сколихнулися, наче п'яний, і вся їхня мудрість пропала. **28** І закричали до Господа, коли вони були в скорботі, – і з бід їхніх їх вивів, **29** і наказав бурі і стала тишею, і замовкли його хвилі. **30** І розвеселилися, що замовкли, і Він попровадив їх до пристані свого бажання. **31** Хай визнаються Господеві за його милосердя і його чуда для людських синів! **32** Хай Його піднімуть вгору в церкві народу і на престолі старців Його вихваляють! **33** Він поклав ріки в пустині і проходи вод у спразі, **34** плодоносну землю в солончак від злоб тих, що на ній живуть. **35** Поклав пустиню в наводнені озера і безводну землю в проходи вод. **36** І поселив там голодних, і збудували заселені міста, **37** і посіяли поля, і насадили виноградники, і зробили плід жита. **38** І поблагословив їх – і дуже розмножилися, і їхня скотина не зменшилася. **39** І вони змаліли, зле їм було від злих клопотів і болю, **40** пролилася погорда на їхніх князів. І дав їм заблукати в непрохідному, а не по дорозі, **41** і доміг бідному в бідності, і поклав як овець батьківщини. **42** *Побачать праведні і зрадіють. І все беззаконня замкне свої уста. **43** Хто мудрий – і це збереже. І зрозуміють господнє милосердя. йов. 22

Слава...

1 Пісня Давидового псалма. 107.

2 *Готове моє серце, Боже. Готове моє серце. Співатиму і заспіваю у моїй славі. **3** Встань моя славо! Встань, псалтирю і гуслі! Встану вранці, **4** визнаюся Тобі в народах, Господи! Заспіваю Тобі в народах! **5** Бо Твоє милосердя велике, понад небеса, і Твоя правда до хмар. **6** Піднесися до небес, Боже! І по всій землі твоя слава! **7** *Щоб спаслися твої улюблені, пс. 56 пс. 54

спаси твоєю правицею і вислухай мене! **8** Бог заговорив у своїй святині: Піднімуся вгору і розділю Сикиму, і розміряю долину поселень. **9** Мій є Ґалаад і мій є Манасій, і Ефрем – заступництво моєї голови. І Юда – мій цар, **10** Моав – конов моєї надії. На Ідумею накладу мою обуву. Мені підкорилися чужинці. **11** Хто поведе мене до укріпленого міста? Або хто мене попровадить до Ідумеї? **12** Чи не ти, Боже, що відкинув нас? І не вийдеш, Боже, в наших силах. **13** Дай нам поміч у смутку і марне людське спасіння. **14** В Бозі зробимо силу. І той погордить нашими ворогами.

1 Вкінці. Псалом Давидів. 108-ий.
Боже! На мою хвалу не промовчи! **2** Бо уста грішника і уста обманця відкрилися проти мене. Заговорили проти мене обманливим язиком **3** і ненависними словами мене оточили. І воювали зі мною дарма. **4** Замість любові, неправильно мене оскаржували, я ж молився, **5** і поклали проти мене зло, замість добра, і ненависть, замість мене полюбити. **6** Постав над ним грішника, і диявол хай стане по його правиці. **7** Коли він судиться, хай вийде осуджений. І його молитва хай стане на гріх. **8** Хай будуть його дні нечисленні *і його єпископство хай інший візьме! **9** Хай його сини будуть сиротами і його жінка вдовою! **10** Переходячи, хай переселяться його сини і хай просять, хай будуть вигнані зі своїх домів. **11** Хай лихвар вивідає все, що йому належить, і хай чужі розграбують його труди. **12** Хай не буде йому заступника ані не буде того, хто змилосердиться над його сиротами! **13** Хай його діти будуть на вигублення! В одному році хай буде вигубленим його ім'я. **14** Хай згадається беззаконня його батьків перед Господом і гріх його матері хай не очиститься! **15** Хай постійно будуть перед Господом і хай буде вигублена з землі їхня пам'ять! **16** Тому що не згадав чинити милосердя, і переслідував бідну і убогу і зранену серцем людину, щоб убити. **17** І полюбив клятву – і прийде на нього. І не побажав благословення – і віддалиться від нього. **18** І зодягнувся в клятву, як в одежу, і ввійшла, як вода, до його нутрощів і, як олія, в його кості. **19** Хай буде йому, як одіж, в яку зодягається, і наче пояс, яким постійно підперезується. **20** Це від Господа діло тих, що неправедно мене оскаржують і говорять лукаве проти моєї душі. **21** І ти, Господи! Господи! Зроби зі мною задля свого імені, бо добре твоє милосердя. **22** Визволи мене, бо я є бідний і убогий, і моє серце

ів. 1
дія. 1

любленїи твоѝ, сѝси десни́цею твоєю, и҆ оу҆слы́ши мѧ. бг҃ъ възгла́ въ ст҃ы́мъ свое́мь, възнесу́ сѧ и҆ раздѣлю́ сики́му, и҆ ю҆до́ селе́нїемъ размѣ́рю. мо҆и́ е҆сть галаа́дь, и҆ мои́ е҆сть манасі́ѝ, и҆ е҆фре́мь заступлені́е главы́ моеѧ. (и҆) ю҆да цр҃ь мои́, моа́въ конто́бъ оу҆пова́нїа мо҆е́го. на (ѵ҆думе́ю)[3] наложу́ сапо́гъ мои́ мнѣ и҆ноплеме́нницы покори́шасѧ. кто҆ ве́детъ мѧ вг҃ъ гра́дъ о҆бстоа́нїа; [и҆ли][4] кто҆ наста́витъ мѧ до (ѵ҆думе́а)[5]; не ты ли бе҃ ѡ҆три́нувыи́ насъ, и҆ не и҆зы́деши бе҃ вь силахъ на́шыхъ. да́ждь намъ по́мощь ѡ҆ печали, и҆ суе́тно спасе́нїе члчко. о҆́ бз҃ѣ сътворимъ си́лу, и҆ той оу҆ничижитъ враги́ наша.

(вь конецъ, [ѱалмъ дв҃дъ][1], р҃и)[2].
Бже хвалу́ мою́ не премолчи́, на́ко оу҆ста грѣшнича, и҆ оу҆ста̀ лъсти́ваго на́ мѧ ѡ҆връзо́шасѧ. гла́шѧ на́ мѧ на҆зы́комъ лъсти́вымъ, и҆ словесы̀ ненави́стными о҆быдо́шѧ мѧ, и҆ бра́шасѧ со мно́ю тщ҃не. въ мѣсто (любвѐ)[3] о҆блъга́хѹ мѧ, а҆з же мл҃твѹ дѣ́ахъ. и҆ положи́ша на́ мѧ зла възблага́ѧ, и҆ не́нависть за възлюбле́нїе моѐ. поста́ви на́нь грѣшника, и҆ дїа́волъ да ста́нетъ о҆десну́ю е҆го́. внегда̀ сѹди́тисѧ е҆мѹ да и҆зы́детъ о҆сѹже́нъ, и҆ мл҃тва е҆го́ бѹди въ грѣхъ. да бѹду́тъ дни́е е҆го́ мали́, *и҆ е҆пі́скопі́ство е҆го́ прі́иметъ и҆́нъ. да бѹду́тъ сы́нове е҆го́ сѹ́ры, и҆ жена̀ е҆го́ вдова̀. дви́жащесѧ да пресели́тсѧ сы́нове е҆го́, и҆ вънзпро́сѧтъ, да и҆згнани бѹду́тъ и҆з домовъ свои́хъ. да взы́щетъ заимода́вецъ всѧ е҆ли́ка сѹ́ть е҆го́, [и҆][4] да вънсхи́тѧтъ чужі́и трѹды̀ е҆го́. да не бѹдетъ е҆мѹ засту́пника, ниже́ бѹдетъ и҆же оу҆ще́дритъ сѹ́роты е҆го́. да бѹду́тъ чада е҆го́ вь па́гѹбѹ, вь р҃ѹ̀ е҆ди́нъ да потребится и҆ма е҆го́. да вънспомане́тсѧ безако́нїе ѡ҆́ц҃ъ е҆го́ пр҃е́ гд҃ь, и҆ грѣхъ ма́тере е҆го́ да не о҆чи́ститсѧ. да бѹду́тъ пр҃е́ гд҃ь вы́ну, и҆ да потреби́тсѧ ѡ҆́ земла̀ память и҆̃. занеже́ не поману́ сътвори́ти мл҃ть, и҆ погна̀ чл҃ка ни́ща и҆ оу҆бога̀, и҆ смире́на ср҃це́мъ оу҆мрыт҃ви́ти. и҆ вънзлюби кла́твѹ, и҆ при҃и́детъ е҆мѹ. и҆ не вънсхотѣ бл҃вені́а, и҆ оу҆да́литсѧ ѡ҆́ него. и҆ о҆блечесѧ вь кла́твѹ на́ко в ри́зѹ, и҆ вни́де на́ко вода̀ въ оу҆тробу́ е҆го́, и҆ на́ко е҆ле́й въ ко́сти е҆го́. да бѹдет҃ е҆мѹ на́ко ри́за в нюже о҆блачи́тсѧ, и҆ на́ко по́ясъ, и́миже вы́ну о҆поѧ́сѹетсѧ. сі҃е дѣ́ло о҆блъга́ющихъ мѧ ѡ҆́ гд҃а, и҆ гл҃ющыхъ лꙋка́ваѧ на дш҃ѹ мою́. и҆ ты гд҃и гд҃и сътвори со мною [-][5] и҆́мени ради своего́, на́ко бл҃га мл҃ть твоа́. и҆збави́ мѧ, на́ко ни́ць и҆ оу҆бо́гъ [е҆смь а҆з҃][6] и҆ ср҃це мое, смѹ-

îоа҃ й дѣа҃ й

тиса во мнѣ· Ꙗ҆́ко сѣнь є҆гда оу҆клоне́тсѧ ѡ҆́ѧсѧ, с҃тр҃асохсѧ ꙗ҆́ко пр҃узи· Колѣнѣ мои҆̀ и҆знемого́сть ѡ҆̀ поста, и҆̀ плоть моа҆̀ и҆змѣни́сѧ є҆ле́ѧ ради· И҆̀ а́зъ бы҃ѣ поношє́нїе и҆̀мъ. видѣ́ша ма, покиваша главá ми҃ми своѝми· Помозѝ мѝи г҃и бж҃е мои҆̆, [и҆]7 спсѝ мѧ по мл҃ти твое́й· и҆̀ разумѣю́тъ, ꙗ҆́ко рꙋка твоа҆̀ сѝ, и҆̀ ты҃ г҃и с҃творилъ є҆сѝ а҃· Прокленꙋ́т тїи, и҆̀ ты҃ бл҃ви́ши· вы҃ста́ющеи҆̀ на ма постыдѧ́тсѧ, ра́бъ же твои҆̆ вы҃звесели́тсѧ· да о҆́блекꙋтсѧ о҆́блъга́ющеи҆̀ мѧ ѣ҆ срамъ, и҆̀ о҆де́ю́тс҃ѧ ꙗ҆́ко о҆́дежею сты́до́мъ своѝмъ· И҆сповѣ́мсѧ г҃ви зѣлѡ҆̀ оу҆сты҃ моѝми, и҆̀ посредѣ мно́гъ вы҃схвалю́ и҆̀· Ꙗ҆́ко ста҆̀ о҆́десноую оу҆бо́гаго, спасти҃ ѡ҆̀ гонѧ́щыхъ дш҃ꙋ мою҆̀·

(Сл҃а,)

â҆ллїлꙋ́їа ([ѱлѳ҃ дв҃ѣ҃]1 г҃д҃)2, (кѳ҃ бі҃·)

мѳ҃ кѳ҃ и҆ кр҃и҃ ч҃і҃ є҆вр҃е҃ и҆ дв҃а҃ ѣ҃

Речѐ* г҃ь г҃ви моемꙋ, сѣдѝ о҆́десноую мене, дондеже положꙋ врагы҃ твоа҆ по́но́жїе ногама твои҆́ма· Же́злъ сѝлы [по́слетъ тѝи]3 г҃ь ѡ҆̀ сїо́на, и҆̀ оу҆́долѣеши посредѣ врагъ твои҆́хъ· С тобою началство ѣ҆ дн҃ь сѝлы твоеа҆̀, въ свѣтлостѣ́ с҃тыхъ [твои҆̆хъ]4· И҆̀з чрева є҆вр҃е҃ з҃ прежде́ дн҃ьни́ца роди́ тѝа. *кла́тсѧ г҃ь и҆̀ не раскаѧ́етсѧ· ты҃ [-]5 і҆ере́и҆̆ въ вѣ́кы, чинꙋ́ мелхиседе́кову· г҃ь о҆́десноую тебе, сы҃крꙋши́тъ є҆́сть въ дн҃ь гнѣва своего́ ц҃р҃ѧ· Сꙋ́дитъ въ ꙗ҆́зы҃цехъ, и҆̀сполнитъ паде́нїа, сы҃крꙋши́тъ главы҃ на земли҆̀ мно́гы҃· ѡ҆̀ пото́ка на пꙋти҆̀ пїетъ, сего ради вы҃знесе́тъ главꙋ·

в мені стривожилося. **23** Я зник, наче тінь, коли вона зникає, я струшений, як саранча. **24** Мої коліна послабли від посту, і моє тіло змінилося від олії. **25** І я став їм погордою. Мене побачили – покивали своїми головами. **26** Поможи мені, Господи! Мій Боже! І спаси мене за твоїм милосердям! **27** І хай знають, що це твоя рука, і Ти, Господи, зробив це! **28** Вони проклянуть, і ти поблагословиш. Ті, що повстають проти мене, завстидаються, а твій раб зрадіє. **29** Хай соромом зодягнуться ті, що говорять проти мене неправду, і зодягнуться своїм встидом, наче одіжжю. **30** Дуже визнаватимуся Господеві моїми устами, і похвалю його між численними. **31** Бо став по правиці бідного, щоб спасти від тих, що переслідують мою душу.

Слава...

1 Алилуя. Псалом Давидів. 109-ий.
Катизма 16.

мат. 22 кор1. 15 єв. 1 дія. 2

Сказав* Господь моєму Господеві: Сядь по моїй правиці, доки не покладу твоїх ворогів підніжкою твоїх ніг. **2** Палицю сили пошле тобі Господь із Сіону, і запануєш серед твоїх ворогів. **3** З тобою володіння в дні твоєї сили, в світлі твоїх святих, з лона перед ранньою зорею я тебе породив. **4** *Поклявся Господь і не розкається. Ти священик навіки за чином Мелхіседека. **5** Господь по твоїй правиці розбив царів в дні свого гніву, **6** судить народи, наповнить трупами, численним розіб'є голови на землі, **7** з потоку в дорозі п'є. Через це вгору підніме голову.

(Ѳ҃ллилꙋ́йа. р҃і)1·

при й сирā й

Исповѣмсѧ тебѣ г҃и всѣмъ с҃рцемъ мои҆́мъ, ѣ҆ (совѣ́тѣ҃хъ)2 пра́выхъ и҆̀ сонмѣ· Вє́лїа дѣла г҃нѧ, и҆̀зы҃скана во в҃сѣ во́лѧхъ є҆го, и҆̀сповѣданїе и҆̀ велелѣпота дѣ́ло є҆го, и҆̀ пра́вда є҆го пребыва́етъ въ вѣкъ вѣка· Памѧть с҃творилъ є҆́сть чюдє́съ своѝхъ· Щи́лостивъ и҆̀ щедръ г҃ь, пи́щꙋ далъ є҆́сть бо́ѧщимсѧ є҆го· Помане́тъ ѣ҆ вѣкъ завѣтъ свои҆̆, кр҃пость дѣлъ своѧ҆̀ вѣ҃звѣстѝ лю́демъ своѝмъ· да́ти и҆̀мъ досто́а́нїе ꙗ҆́зыкъ, дѣ́ла рꙋкъ є҆го и҆́стина и҆̀ сꙋ́дъ· вѣ́рны всѧ за́повѣди є҆го, оу҆тверже́ны въ вѣкъ вѣка, с҃творены въ и҆́стинѣ и҆̀ пра́вотѣ· И҆збавленїе посла҆̀ лю́демъ своѝмъ· Заповѣда ѣ҆ вѣкъ завѣтъ̀ свои҆̆· С҃то и҆̀ стра́шно и҆̀ма є҆го· *зача́ло премꙋдрости, страхъ г҃нь. ра́зумъ [же]3 бл҃гъ всѣмъ творѧщымъ его· Хвала҆̀ є҆го пребыва́етъ въ вѣкы҆̆ вѣка·

1 Алилуя! 110.

Визнаватимуся тобі, Господи, всім серцем моїм в радах праведних і зборі! **2** Великі господні діла, вишукані за всім його бажанням! **3** Визнавання і велич – діло його! І його справедливість перебуває навік віку. **4** Зробив пам'ять своїх чудес. Милосердний і щедрий Господь **5** дав їжу тим, що його бояться. Пам'ятатиме навіки свій завіт. **6** Силу своїх діл сповістив своєму народові, щоб дати їм насліддя народів. **7** Діла його рук – правда і суд! Вірні всі його заповіді, **8** скріплені навіки – віків, зроблені в правді і праведності. **9** Він послав визволення своєму народові, заповів навіки свій завіт. Святе і страшне його ім'я. **10** *Початок мудрості – страх господній, розум же добрий всім, що його чинять. Його хвала перебуває навіки – віків.

при. 1 сир. 1

1 Алилуя! 111.

Блаженна людина, що боїться Господа, дуже побажає його заповідей. **2** Сильним на землі буде його насіння, рід праведних поблагословиться. **3** Слава і багатство в його домі і його праведність перебуває навіки віків. **4** Засяяло в темряві світло праведним. Він милосердний, і щедрий, і праведний. **5** Добрий чоловік щедрий і дає, управлятиме своїми словами на суді. **6** Бо навіки не захитається, на вічну пам'ять буде праведник, **7** не боятиметься поганої чутки, його серце готове надіятися на Господа. **8** Скріпилося його серце, не злякається, доки
кор2. 9 не погляне на своїх ворогів. **9** *Розсіяв, дав бідним, його праведність перебуває навіки віків, його ріг піднесеться в славі. **10** Грішник побачить і розгнівається, заскрегоче своїми зубами і розтане. Бажання грішника згине.

Слава...

1 Алилуя. 112.

дан. 2 Слуги, хваліть Господа, хваліть
пс. 113 господнє ім'я! **2** *Хай господнє ім'я буде благословенне віднині і довіку!
мал. 1 **3** *Від сходу сонця до заходу хвали гідне господнє ім'я! **4** Господь високий, понад всі народи. Його слава понад небеса. **5** Хто такий, як Господь? Наш Бог, що живе на висотах **6** і зглядається на пригнічених на небі й на землі. **7** Що підносить з землі бідного і убогого підводить з гною, **8** щоб посадити його з князями, з князями свого народу. **9** Що поселяє неплідну в домі, матір, що веселиться дітьми.

1 Алилуя! 113.

У виході Ізраїля з Єгипту, дому Якова з варварського народу, **2** Юдея
мой2. 14 стала його святинею, Ізраїль – його
іс нав. 3 володінням. **3** *Море побачило і втекло, Йордан повернувся назад. **4** Го ри підскочили, наче барани, і горби, наче ягната овечі. **5** Що тобі сталося море, що ти втекло, і тобі, Йордане, що ти повернувся назад, **6** гори, що підскочили, наче барани, і горби, наче ягнята овечі? **7** Від господнього лиця зрушилася земля, від лиця Бога Якова, **8** що повертає камінь в наводнені озера і нетесаний камінь в джерела вод. **9** Не нам, Господи, не нам, але твоєму імені дай славу, за твоє милосердя і твою правду. **10** Щоб часом не сказали народи: Де є їхній Бог? **11** Бог же наш на небі й на земниж. 134 лі. Все, що побажав, зробив. **12** *Ідоли народів, срібло і золото, діла людсь-

(Ѱллилу́йа. рāі)[1].

Блаже́нъ мужъ боа́йсѧ гⷣа, вⷭ҃ за́повѣдехъ є҆гѡ вⷭ҃хо́щє҆ сѣлѡ̀. Силно на земли бу́детъ сѣ́мѧ є҆гѡ, родъ пра́выⷯ бл҃витсѧ. Сла́ва и҆ бога́тство в дому̀ є҆гѡ, и҆ пра́вда є҆гѡ пребыва́етъ въ вѣкъ вѣка. въ сїа̀ во тмѣ свѣтъ пра́вымъ, мл҃тивъ и҆ щє́дръ и҆ пра́веденъ. бл҃гъ мужъ щедрѧ́й и҆ да́ѧ, расмо́тритъ словеса̀ своа̀ на сⷭ҃дѣ, ꙗ҆́ко вⷭ҃ вѣкъ не подви́житсѧ. вⷭ҃ па́мать вѣ́чную бу́детъ пра́вє҃ный, ѿ слу́ха зла̀ не оу҆бои́тсѧ, гото́во ср҃дце є҆гѡ оу҆пова́ти на́ гⷣа, оу҆твердѝсѧ с҃рце є҆гѡ, не оу҆бои́тсѧ, дондеже во҃зритъ на врагѝ своѧ. *расточи, дастъ оу҆бо́гимъ, пра́вда є҆гѡ пребыва́етъ въ вѣкъ вѣка, ро́гъ є҆гѡ вⷯзнесетсѧ въ сла́вѣ. Гр҃шникъ оу҆зрѝ и҆ прогнѣва́етсѧ, зубы̀ свои́ми поскреже́щє҃, и҆ раста́етъ. жела́нїе [гр҃шника][2] поги́бнє҃. в҃ ісѵ҃ й҃

(Сл҃а́)

(а҆ллилу́їа· рві)[1]

Вали́те о҆́троцы гⷣа, хвали́те и҆́ма гⷭ҃не. *Бу́ди и҆́ма гⷭ҃не бл҃ве́но, ѿ нн҃ѣ и҆ до́ вѣка. *ѿ вⷯсто́къ сл҃нца до за́пад҃, хва́лно и҆́ма гⷭ҃не. высо́къ на̀ всѣ́ми на̀зы́кы гⷣь, на̀ нб҃сы̀ сла́ва є҆гѡ. Кто̀ ꙗ҆́ко гⷣь бⷭ҃ нашь, на высо́кы҃ живы́й, и҆ на смиреныа призира́ѧ на нб҃си и҆ на землѝ· вⷯздвизаа́й ѿ землѝ оу҆бога, и҆ ѿ гно́ища вⷯзносѝ ни́ща. Посадити є҆гѡ с҃ кнⷭ҃зѝ, сⷭ҃ кнⷭ҃зѝ люді́и свое҃й· всели́ѧй неплѡ́дове в҃ дⷭ҃, мт҃рь о҆́ чⷭ҃дѣ весела́щуѧсѧ.

(Ѱллилу́йа. рг҃і)[1].

Вⷯ и҆сходъ і҆и҃левъ ѿ є҆гѵ́пта, до́му і҆а҃кова и҆з люді́и ва́рвⷭ҃варъ, бысть і҆ѹ҆де́а сⷭ҃тыни є҆гѡ, і҆и҃ль о҆́бласть є҆гѡ. *Мо́ре видѣ и҆ побѣже, і҆о́рданъ вⷯзвратисѧ вⷭ҃спѧ́. Го́ры вⷯзыгра́шасѧ ꙗ҆́ко о҆́вни, и҆ хлⷭ҃мѝ ꙗ҆́ко а҆́гньцы о҆́вчїи. Что̀ ти бысть мо́ре ꙗ҆́ко побѣже. и҆ тебѣ і҆о́рда́ню, ꙗ҆́ко вⷯзвратисѧ вⷭ҃спѧть; го́ры ꙗ҆́ко взыграстеся, ꙗ҆́ко о҆́вни. и҆ хлⷭ҃ми, ꙗ҆́ко а҆́гньцы о҆́вчїи; ѿ лица̀ гⷭ҃на по҃вижасѧ земла̀, ѿ лица бг҃а і҆а҃кова, о҆́бращшаго ка́мень вⷯ є҆зе́ра во҃на́ѧ, и҆ нестⷭ҃ко́мыи вⷯ и҆сточники҃ во҃ныѧ. Не намъ гⷭ҃и не на́мъ, но и҆́мени твоему̀ да́ждь сла́ву. сⷭ҃ мл҃ти твое҃и, и҆ і҆стинѣ твое҃й, да не когда̀ реку́тъ ꙗ҆зы́цы, гдѣ є҆́сть бⷭ҃ їⷭ҃; бⷭ҃ же на̀ на нб҃си [-][2] [-][3] и҆ на землѝ· вⷭ҃ѧ є҆ли́ка вⷯсхоте, сⷭ҃творѝ. *Ѝдоли нн҃ѣ рѧ́д

мудро ѣи ѵ҃ѳ рѧд

на҃зыкъ, сребро̀ и҆ зла҃то, дѣ́ла рꙋ́къ человѣ́ческъ·
*ѹ҆ста̀ и҃мꙋтъ, и҆ не гл҃ютъ· о҆́чи и҃мꙋтъ, и҆
не ви́дятъ· ꙋ҆ши и҃мꙋтъ, и҆ не слы́шатъ·
Ноздри и҃мꙋтъ, и҆ не о҆боня́ютъ· рꙋцѣ и҃-
мꙋтъ, и҆ не о҆сяза́ютъ· но́зѣ и҃мꙋтъ, и҆ не
по́йдутъ· Не вꙑзгласѧ́тъ гортане́мъ свои́мъ· По-
до́бни и́мъ да бꙋдꙋтъ творѧщіѝ а҃̀, и҆ всѝ
надѣю́щіисѧ на ня́· домъ і҆и҃левъ ꙋ҆повà на
гл҃а, помощникъ [-][4] и҆ защи́титель и҃̀ е҆́сть· до̃
а҆аро́нь ꙋ҆повà на́ гл҃а, помощни́ [-][5] и҆ защи́ти-
тель и҃̀ е҆́сть· Боя́щіисѧ гл҃а ꙋ҆повáша на́ гл҃а,
помощникъ [-][6] и҆ защититель и҃̀ е҆́сть· гдⷭ҇
[помянꙋ́вѣ на҃ы][7], бл҃вилъ е҆́сть на҃· бл҃вилъ е҆́сть
до̃ і҆и҃лева́, бл҃вилъ е҆́сть домъ а҆аро́нь· бл҃вилъ
е҆́сть боя́щаѧсѧ гл҃а ма́лаѧ с҃ вели́кы ми· прило-
житъ гдⷭ҇ на вы, на́ вы и҆ на сы́ны ваша·
бл҃вены вы гв҃и, сътвори́вшемꙋ не́бо и҆ зе́млю· Не́бо
не́си гв҃и, зе́млю же дастъ сы́номъ человѣ́ческꙋ́мъ·
вар҃ꙋ ѵ҃ *Не мр҃тві̀и вꙑсхвалѧ́тъ тѧ гл҃и, ни вси низхо-
дѧщіѝ въ а҆дъ· *но мы̀ живі̀и бл҃ви́мъ гл҃а, ѡ҆ нн҃ѣ и҆ до́ вѣка·
дан҃ій ѵ҃
ѵ҃ѳ рѵ҃

(а҆ллилꙋ́йа. рѧ҃)[1].

пзлюбихъ, на҃ко ꙋ҆слы́шій гдⷭ҇ гла́ моленїа
моегѡ· На҃ко приклонѝ ꙋ҆хо своѐ мнѣ́, и҆
въ дн҃и моа призовꙋ́· о҆бъя́ша ма̀ болѣзни смр҃тныа, вѣ́ды а҆до́вы о҆брѣто́-
ша ма̀· Ско́рбь и҆ болѣзнь о҆брѣто́хъ, и҆ и́ма
гн҃е призвахъ́· ѡ҆̃ гд҃и и҆зба́ви дш҃ꙋ мою· щ҃лтивъ
гдⷭ҇ и҆ пра́веденъ, и҆ бг҃ъ нашь мі́лꙋетъ· Хранѧ́и
младенцꙋ гдⷭ҇, смири́хсѧ и҆ спⷭ҇е ма̀· вꙑзвратѝ-
сѧ дш҃е моа къ̀ покоѝ твоѝ, на҃ко гдⷭ҇ бл҃го сът-
ворѝ тебѣ́· на҃ко и҆зба́ви дш҃ꙋ мою ѡ҆̃ сме́р-
ти, о҆́чи моѝ ѡ҆̃ слезъ, и҆ но́зѣ моѝ ѡ҆̃ вꙑспополъзнове́нїа· бл҃гоꙋ́гꙋ пр҃е гл҃ꙋ въ странѣ́
живы́х҃·

(сл҃а.)

(а҆ллїлꙋ́йа. рѐі)[1].

й҃ корн҃ д҃
корн҃ г҃

ѣровахъ* тѣмже вꙑзгла́ѧ. а҆з же смирихъ-
сѧ зѣло· *ѧ҆́зъ [же][2] рѣхъ въ ꙋ҆жасѣ моемъ,
всякъ человѣ́къ ло́жъ· і҆́то вꙁдамъ гв҃и о҆̀
всѣхъ, и҃́хже вꙁдастъ мн҃ѣ а҆́шꙋ спⷭ҇е-
нїа прїимꙋ и҆ и́ма гн҃е призовꙋ́· [щ҃лтвы моа
гв҃и вꙁдамъ пр҃е всѣ́ми люми е҆́го][3]· Іестна
мꙋдро й҃ пр҃е гл҃ꙋ сме́рть прп҃бныхъ е҆́го· ѡ҆̃ гд҃и, *а҆́зъ
ра́бъ твоѝ, а҆́зъ ра́бъ твоѝ, и҆ сы́нъ рабы̀ твоеѧ̀.
растрꙋзà ꙋ҆́зы моа· Тебѣ́ пожрꙋ́ жр҃твꙋ хвалѧ́,
[и҆ въ и́ма гн҃е призовꙋ́][4]· щ҃олитвы моа гв҃и
вꙁда́мъ, пр҃е всѣ́ми люми е҆́го. въ дворѣхъ
дому гн҃а, посредѣ тебе і҆ерли́мъ·

мудр. 15
пс. 134

1 Алилуя! 114.

Полюбив я, бо Господь вислухає голос мого благання, **2** бо прихилив до мене своє вухо. І прикличу в моїх днях. **3** Мене охопили смертні болі, адові біди знайшли мене. Скорботу і біль я знайшов, **4** і я прикликав господнє ім'я: О Господи, визволи мою душу! **5** Господь милосердний і праведний. І наш Бог милує, **6** Господь стереже немовлят. Я був пригноблений, і він мене спас. **7** Повернися, моя душе, до твого спочинку, бо Господь тобі вчинив добро, **8** бо визволив мою душу від смерті, мої очі від сліз і мої ноги від ковзання. **9** Чинитиму Добро перед Господом в країні живих.

Слава...

1 Алилуя. 115.

кор1. 4 Я *повірив, тому я заговорив. Я ж дуже упокорений. **2** *Я ж сказав у моєму захваті: Кожна людина обманлива. **3** Що віддам Господеві за все, що віддав мені? **4** Чашу спасіння візьму й господнє ім'я прикличу. Мої молитви віддам Господеві перед всім його народом. **6** Чесна перед Господом смерть його преподобних. **7** О Господи, я твій раб! *Я твій раб і син твоєї рабині. Ти розірвав мої кайдани, **8** Тобі принесу жертву хвали і прикличу в господнє ім'я. **9** Мої молитви віддам Господеві перед всім його народом **10** в дворах господнього дому, посеред тебе, Єрусалиме.

кор1. 3

муд. 9

1 Алилуя! 116.

кри ѣ Хваліть* Господа! Всі народи похваліть Його! Всі народи, **2** бо Його милосердя скріпилося на нас. І господня правда перебуває навіки.

1 Алилуя! 117.

Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо навіки його милосердя! **2** Хай, отже, скаже дім Ізраїлів, бо Він добрий, бо навіки його милосердя! **3** Хай, отже, скаже дім Ааронів, бо Він добрий, бо навіки його милосердя! **4** Хай, отже, скажуть всі, що бояться Господа, бо Він добрий, бо навіки його милосердя! **5** В скорботі я прикликав Господа, і
єв. 13 Він мене покликав на широчінь. **6** *Господь – мені помічник, і не боятимуся, що зробить мені людина. **7** Господь – мені помічник, і я погляну на моїх ворогів. **8** Добре покласти надію на Господа, краще, ніж покласти надію на людину. **9** Добре покласти надію на Господа, краще, ніж покласти надію на князів. **10** Всі народи мене оточили, і я їм протиставився господнім іменем. **11** Оточуючи оточили мене, і я їм протиставився господнім іменем. **12** Оточили мене, наче бджоли крижку меду, і розгорілися, наче вогонь в тернині, і я їм протиставився господнім іменем. **13** Як
іс. 12 пхнули, я нахилився, щоб впасти, і Господь мене прийняв. **14** *Господь – моя
мой2. 15 сила і моя пісня і став мені на спасіння, **15** голос радості і спасіння в поселеннях праведників. Господня правиця зробила силу, **16** господня правиця підняла мене вгору, господня правиця зробила силу. **17** Не помру, але буду живим, і розповім про господні діла. **18** Картаючи скартав мене Господь, смерті ж мене не передав. **19** Відкрийте мені брами праведності, і, ввійшовши через них, визнаватимуся Господеві. **20** Це господня брама, нею ввійдуть праведні. **21** Визнаватимуся Тобі, бо Ти
іс. 28 мене вислухав і став мені спасінням. **22** *Камінь, яким знехтували будівничі,
мат. 21 цей став в голові кута. **23** Це сталося від Господа і є подиву гідним в наших
лук. 20 очах. **24** Це день, який зробив Господь,
мар. 12 – зрадіймо і розвеселімся в ньому. **25** *О Господи, спаси ж! О Господи, поспіши ж! **26** Благословенний, хто приходить в господньому імені! Ми вас поблагословили з господнього дому. **27** Бог
рим. 9 – Господь і з'явився нам. Зробіть празник в прикрасах до рогів жертовника.
пет1. 2 **28** Бог мій є Ти! І Тобі визнаватимуся. Бог мій є Ти! І підніму Тебе вгору. Визнаватимуся Тобі, бо Ти мене вислухав і став мені спасінням. **29** Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо навіки його милосердя!

Слава...

(Ѳ҃ллилу́йа. рзі)[1].

Алили́те* гⷭ҃а вⷭ҃и нⷭ҃зы́ци, похвали́те є҆го вⷭ҃и лю́дїе. ꙗ҆́ко оу҆тверди́сѧ ми́лость є҆го на на́съ, и҆ и҆́стина гⷭ҃нѧ пребыва́етъ вⷤ҃ вѣ́ки. рим. 15

(Ѳ҃ллилу́йа, рзі)[1].

Испове́дайтесѧ гⷭ҃ви, ꙗ҆́ко бл҃гъ ꙗ҆́ко ѣ҆ вѣ́къ мл҃ть є҆го· да рече́тъ оу҆бо домъ і҆и́левъ, ꙗ҆́ко бл҃гъ, ꙗ҆́ко ѣ҆ вѣ́къ мл҃ть є҆го· да рече́тъ оу҆бо домъ а҆а́ро́нь, ꙗ҆́ко бл҃гъ, ꙗ҆́ко ѣ҆ вѣ́къ мл҃ть є҆го· да реку́ оу҆бо вⷭ҃и боѧ́щисѧ гⷭ҃а, ꙗ҆́ко бл҃гъ, ꙗ҆́ко ѣ҆ вѣ́къ мл҃ть є҆го· ѿ ски́рби призвахъ гⷭ҃а, и҆ (призва́)[2] мѧ ѣ҆ простра́нство· *гⷭ҃ь мнѣ̀ помо́щникъ, [и҆][3] не оу҆бою́сѧ что҆ сътвори́тъ мнѣ человѣ́къ· гⷭ҃ь мнѣ̀ помо́щникъ, и҆ а҆́зъ въ҃зрю на враги́ моѧ· бл҃го є҆́сть надѣ́ятисѧ на́ гⷭ҃а, не́жели надѣ́ятисѧ на человѣ́ка· бл҃го є҆́сть оу҆пова́ти на́ гⷭ҃а, не́же оу҆пова́ти на́ кнⷭ҃зѧ· вⷭ҃и нⷭ҃зы́ци о҆́быдоша мѧ, и҆ и҆́менемъ гⷭ҃нимъ противлѧ́хсѧ и҆̑мъ· о҆́быдо́ша мѧ, и҆ и҆́менемъ гⷭ҃нимъ противлѧ́хсѧ и҆̑мъ· о҆́быдо́ша мѧ ꙗ҆́ко пчелы́ сотⷬ, и҆ разгорѣ́шасѧ ꙗ҆́ко о҆́гнь ѣ҆ терньнїи́, и҆ и҆́менемъ гⷭ҃нимъ противлѧ́хсѧ и҆̑мъ· въ҃зринове́нъ преклони́хсѧ па́сти, и҆ гⷭ҃ь прїа́тъ мѧ· *крѣпость моа́ и҆ пѣ́снь моѐ гⷭ҃ь, и҆ бы́сть мі҆ въ спасе́нїе· гла́съ ра́дости и҆ спасе́нїа въ се́лехъ правед҃никъ· десни́ца гⷭ҃нѧ сътвори́ си́лу, десни́ца гⷭ҃нѧ возне́се мѧ· десни́ца гⷭ҃нѧ сътвори́ си́лу· не оу҆мру́ но̀ живъ бу́ду, и҆ повѣ́мъ дѣ́ла гⷭ҃нѧ· наказу́ѧ наказа́ мѧ гⷭ҃ь, смерти́ же не предастъ мѧ· ѿверзѣ́те мнѣ̀ врата́ пра́вды, [и҆][5] вше́дъ въ ни҆̑хъ и҆спове́мсѧ гⷭ҃ви· сі҆и́ врата́ гⷭ҃нѧ, пра́ведніи҆ вни́дутъ въ на̀· и҆спове́мсѧ тебѣ́, ꙗ҆́ко оу҆слы́ша мѧ, и҆ бы́сть мнѣ̀ въ спасе́нїе· *ка́мень є҆го́же небрего́ша зи҆ждю́щеи҆, сей бы́сть во главу́ оу҆гла́· ѿ гⷭ҃а бы́сть сі҆и́, и҆ є҆́сть дивна́ въ о҆́чію на́шею· сі҆и́ дн҃ь и҆́же сътвори́ гⷭ҃ь, возрадуе́мсѧ и҆ возвесели́мсѧ вонь· *ѡ҆̀ гⷭ҃и спаси́ же, ѡ҆̀ гⷭ҃и поспѣ́ши же· бл҃аве́нъ гра́дыи҆ въ и҆́мѧ гⷭ҃не, бл҃ви́хо҆̑мы вы҆ и҆з до́му гⷭ҃нѧ· бⷭ҃ъ гⷭ҃ь, и҆ на́вилсѧ на́мъ· сътоста́вите пра́зникъ въ оу҆кра́шеныхъ, до ро́гъ о҆лтаре́выхъ· бⷭ҃ъ мои҆̑ є҆си́ ты́, и҆ и҆спове́мтисѧ· бⷭ҃ъ мои҆̑ є҆си́ ты́, и҆ возне́су тѧ· и҆спове́мсѧ тебѣ́, ꙗ҆́ко оу҆слы́ша мѧ, и҆ бы́сть мнѣ̀ въ спасе́нїе· и҆спове́дайтесѧ гⷭ҃ви ꙗ҆́ко бл҃гъ, ꙗ҆́ко ѣ҆ вѣ́къ мл҃ть є҆го· іс҃аі҃а кѳ̀ мѳ̀ гⷭ҃и іс҃аі҃а кѳ̀ мѳ̀ бⷭ҃ъ дв҃ѣ̀ ѳ̀ кри҃ѳ̀ д҃ а҆ пе́р҃ѳ̀ в҃ мѳ̀ гⷭ҃и мѳ̀ а҆і҃ лу҃ а҆і҃

(Сла́.)

(Аллилуи́а, рйі)[1]. (Ка҃ зі.) (-)[2]

Блаже́ни непороч́нїи ѣ̀ пу́ть, ходя́щеи ѣ̀ зако́нѣ гн҃и. блаже́ни и҆спыта́ющеѝ свѣдѣ́нїа е҆го̀, всѣ́мъ се҆рце́мъ взы́щутъ е҆го̀. Не дѣ́лающеѝ бо̀ безако́нїе в пу́тех҃ его̀ ходи́ша. Ты̀ заповѣ́да запове́ди твоя́, съ҆храни́ти зѣ́ло. Е҆да̀ и҆спра́вилися бы́ша пу́тїе мои́, съ҆храни́ти о҆правда́нїа твоа́. Тогда̀ не постыжу́ся е҆гда̀ призрю̀ на вся̀ запове́ди твоа́. И҆сповѣ́мся тебѣ́ [-][3] ѣ̀ пра́вости се҆рца́, внегда̀ наоу́чи́ти ми ся̀ су́дбамъ пра́вды твое́а̀. О҆правда́нїа твоя́ съ҆храню́, не о҆ста́ви мене до зѣ́ла. (-)[4] в че҃ и҆спра́витъ ю́ныѝ пу́ть свои́? ѣ̀внегда̀ съ҆храни́ти словеса̀ твоя́. Всѣ́мъ се҆рце́мъ мои́мъ взыскахъ тебе́, не ѡ҆ри́ни мене ѡ҆ запове́дей твои́хъ. ѣ̀ се҆рци мое́мъ съ҆кры́хъ словеса̀ твоя́, да не съгрѣ́шю̀ тебѣ́. Бл҃ве́нъ е҆си́ гн҃и, наоу́чѝ мя̀ о҆правда́нїемъ твои́мъ. Оу҆стна́ма мои́ма вѣ҆звѣ́стихъ вся̀ су́дбы̀ оу҆стъ твои́хъ. На пу́тѝ свѣдѣ́нїи твое́ѝ насладих҆ся̀, ѩ҆́ко о҆ всѣ́комъ бога́тствѣ. В запове́дехъ твои́хъ поглу́млюся̀, и҆ разумѣ́ю пу́ти твоя́. Въ о҆правда́нихъ твои́х҆ пооу́чюся̀, не забу́ду словесъ твои́х҆. (-)[5] вѣ҆зда́ждь рабу́ твоему́, [живи́ мя̀][6], и҆ съ҆храню́ словеса твоя́. ѡ҆кры́и о́чи мои́, и҆ разумѣ́ю чудеса̀ [-][7] ѡ҆ зако́на твоего́. Пришле́цъ а҃зъ е҆смь на зе҃млѝ, не съ҆кры́и ѡ҆ мене запове́ди твоя́. вѣ҆зжелѣ́ти су́бы̀ твоя́ на всѣ́ко вре́мя. Запрѣ́тилъ е҆си́ гр҃ды́мъ, про́клати оу҆кланя́ющеися̀ ѡ҆ запове́дей твои́х҆. ѡ҆ни́ми ѡ҆ мене поно́съ и҆ оу҆ничиже́нїе, ѩ҆́ко свѣдѣ́нїи твои́х҆ взыскахъ. И҆́бо сѣ́доша кня́зи, и҆ на мя̀ клевета́ху. ра́бъ же твои́ глумля́шеся въ о҆правда́нихъ твои́х҆. И҆́бо свѣдѣ́нїа твоя́ пооу́че́нїе моѐ е҆́сть, и҆ совѣ́ти моѝ о҆правда́нїа твоя́. (-)[8] Прильпе́ землѝ дш҃а моя̀, живи́ мя̀ по словесе́ѝ твоему́. пу́ти моя̀ и҆сповѣ́дахъ, и҆ оу҆слы́ша мя̀. наоу́чи мя̀ о҆правда́нїемъ твои́мъ. Пу́ти о҆правда́нїи твои́х҆ вразуми́ мя̀, и҆ поглу́млюся̀ в чюдесе́х҆ твои́хъ. вѣ҆здрѣ́мя̀ дш҃а моя̀ ѡ҆ оу҆ны́нїа, оу҆тверди́ мя̀ ѣ̀ словесѣ́хъ твои́хъ. Пу́ть непра́вды ѡ҆ста́ви ѡ҆ мене, и҆ зако́номъ твои́мъ поми́луѝ мя̀. Пу́ть и҆́стинныѝ и҆́зволихъ, (и҆) су́бы̀ твоя̀ не забы́х҆. Прилѣ́пихся̀ свѣдѣ́нїи твои́хъ, гн҃и, не посрами́ мене. Пу́ть запове́дей твои́х҆ теко́х҆, е҆гда̀ разши́рилъ е҆си́ се҆рце́ мое́. (-)[9] Законополо́жи мнѣ́ гн҃и пу́ть о҆правда́нїи твои́хъ, и҆ взы́щу и҆̀ вы́ну. вразуми́ мя̀, и҆ и҆спы́таю законъ твои́, и҆ съ҆храню̀ и҆̀ всѣ́мъ се҆рце́мъ мои́мъ. Наста́ви мя̀ на пу́ть

1 Алилуя. **118**. Катизма. 17.

Блаженні непорочні в дорозі, які ходять в господнім законі. **2** Блаженні ті, що досліджують його свідчення. Всім серцем Його шукатимуть, **3** бо не ті, що чинять беззаконня, пішли його дорогами. **4** Ти заповів твої заповіді дуже зберігати. **5** Коби випрямилися мої дороги, щоб зберегти твої оправдання, **6** тоді не завстидаюся, коли я погляну на всі твої заповіді. **7** Визнаватимуся Тобі в праведності серця, коли я вивчатиму судьби твоєї праведності. **8** Твої оправдання збережу, не остав мене дуже. **9** В чому випрямить юнак свою дорогу, коли збереже твої слова? **10** Всім моїм серцем я тебе шукав, Не відкинь від мене твоїх заповідей. **11** В моєму серці я сховав твої слова, щоб я не згрішив проти Тебе. **12** Благословенний є Ти, Господи! Навчи мене твоїх оправдань. **13** Моїми губами я сповістив всі судьби твоїх уст. **14** На дорозі твоїх свідчень я насолодився, наче всяким багатсвом. **15** В твоїх заповідях вглиблюватимусь і спізнаю твої дороги. **16** В твоїх оправданнях повчуся, не забуду твоїх слів. **17** Віддай твоєму рабові, оживи мене – і зберігатиму твої слова. **18** Відкрий мої очі – і пізнаю чуда з твого закону. **19** Приходьком я є на землі, не приховай від мене твоїх заповідей. **20** Моя душа полюбила бажати твої судьби в кожному часі. **21** Ти скартав гордих, прокляті ті, що відхиляються від твоїх заповідей. **22** Забери від мене погорду і зневагу, бо я шукав твої свідчення, **23** бо і князі сіли і наговорювали проти мене, раб же твій вникав в твої оправдання. **24** Бо і твої свідчення є моїм повчанням, і твої оправдання – мої поради. **25** Моя душа прилипла до землі, оживляй мене за твоїм словом. **26** Мої дороги я визнав – і Ти мене вислухав. Навчи мене твоїх оправдань. **27** Врозуми мене дорогами твоїх оправдань – і роздумуватиму над твоїми чудами. **28** Моя душа задрімала від виснаження – скріпи мене у твоїх словах. **29** Відсторони від мене дорогу неправедності і помилуй мене твоїм законом. **30** Я побажав дорогу правди, і я не забув твої судьби. **31** Я пристав до твоїх свідчень – Господи, не засором мене! **32** Я біг дорогою твоїх заповідей, коли Ти поширив моє серце. **33** Постав мені закон, Господи, дорогу твоїх оправдань! І постійно її шукатиму. **34** Врозуми мене – і досліджуватиму твій закон і збережу його всім моїм серцем. **35** Настанови мене на дорогу твоїх запові-

дей, бо я її бажаю. **36** Прихили моє серце до твоїх свідчень, а не до захланності. **37** Відверни мої очі, щоб не бачити марноти, в твоїй дорозі оживляй мене. **38** Постав твоєму рабові твоє слово на твій страх. **39** Забери мою зневагу, яку я відчув, бо твої судьби добрі. **40** Ось я забажав твої заповіді – у твоїй праведності оживляй мене. **41** І хай на мене прийде твоє милосердя, Господи! Твоє спасіння за твоїм словом. **42** І відповім слово тим, що мене зневажають, бо я поклав надію на твої слова. **43** І не забери слово правди з моїх уст дуже, бо я поклав надію на твої судьби, **44** і назавжди збережу твій закон, навіки і навіки віків. **45** І я ходив в широті, бо я шукав твоїх заповідей, **46** і я говорив про твої свідчення перед царями, і я не встидався. **47** І я повчався у твоїх заповідях, які я дуже полюбив, **48** і я підняв мої руки до твоїх заповідей, які я полюбив, і я роздумував над твоїми оправданнями. **49** Згадай твої слова твоєму рабові, якими Ти мені подав надію; **50** вони мене потішили в моєму упокоренні, бо твоє слово оживляло мене. **51** Горді дуже переступали закон, я ж від твого закону не відхилився, **52** я згадав твої судьби відвіку, Господи, і потішився! **53** Мене огорнув біль від грішників, що покидали твій закон. **54** Мені співали твої оправдання в місці мого переселення. **55** Я вночі згадав твоє ім'я, Господи! І зберіг твій закон. **56** Це мені сталося, бо я шукав твої оправдання. **57** Моєю частиною є Ти, Господи. Я сказав зберігати твій закон, **58** я помолився твоєму лицю всім серцем моїм. Помилуй мене за твоїм словом! **59** Я роздумував над твоїми дорогами і повернув мої ноги до твоїх свідчень. **60** Я приготувався і не засмутився, щоб зберігати твої заповіді. **61** Шнури грішників мене пов'язали – і я не забув твого закону. **62** Опівночі я піднімався Тобі визнаватися за судьби твоєї праведності. **63** Я є учасником з усіма тими, що Тебе бояться і зберігають твої заповіді. **64** Господи! Земля повна твого милосердя, навчи мене твоїх оправдань! **65** Ти зробив добро з твоїм рабом, Господи, за твоїм словом. **66** Навчи мене доброти і напоумлення і розуміння, бо я повірив твоїм заповідям! **67** Раніше, ніж я був впокорений, я згрішив. Через це я зберіг твоє слово. **68** Ти є добрий, Господи! І твоєю добротою повчи мене твоїх оправдань! **69** Розмножилася проти мене неправедність гордих, я ж усім моїм серцем досліджуватиму твої заповіді. **70** Їхнє серце стало наче молоко, сиром, я ж навчався твого зако-

заповѣдей твоихъ, ꙗ҆коже тои вꙑсхотѣхъ. Приклони҆ ср҃це мое въ свѣдѣнїа твоа, (а҆)[10] не в лихои҆мꙑство. Wврати҆ о҆чи мои҆, не ви҆дѣти сꙋе́ты, в пꙋти твое́мъ живи҆ мѧ. Поста́ви рабꙋ твоемꙋ сло́во твое, въ стра҃ твои҆. Wи҆ми поноше́нїе мое, е҆же непщевахъ, ꙗ҆коже сꙋдбы твоа бл҃гы. Се҆ вꙑжделѣхъ заповѣди твоа, в҆ правдѣ твое́и҆ живи҆ мѧ. (-)[11] И҆ да прїидетъ на ма м҃лть твоа, г҃и, спсе́нїе твое по словеси твое́мꙋ. И҆ wвѣщаю поношаю́щꙋю҆ ми сло́во, ꙗ҆коже ѹ҆пова҃ на словеса твоа. И҆ не wи҆ми wу҆стъ мои҆хъ словесе и҆стинна до зѣла, ꙗ҆коже на сꙋдбы твоа ѹ҆повахъ. И҆ сохраню́ зако́нъ твои҆ всегда, в҆ вѣкъ, и҆ въ вѣкъ вѣка. И҆ хождахъ в҆ широтѣ, ꙗ҆коже заповѣди твоа вꙁыскахъ. И҆ гл҃ахъ о҆ свѣдѣнихъ твои҆хъ пред҆ ц҃ри, и҆ не стыда́хсѧ. И҆ поꙋ҆чахсѧ в҆ заповѣдехъ твои҆хъ, ихже възлюби҆хъ зѣло́. И҆ въздигох҆ рꙋцѣ мои҆ к҆ заповѣдемъ твои҆мъ, и҆хже възлюбихъ, и҆ глꙋмла́хсѧ въ о҆правданихъ твои҆хъ. (-)[12] Помани [слове́съ][13] твоихъ рабꙋ твоемꙋ, (и҆хже)[14] ѹ҆пова́нїе далъ ма҆ и҆си, та ма ѹ҆тѣши въ смиренїи моемъ, ꙗ҆коже сло́во твое живи ма҆. Гр҃дїи законопрестꙋпова́хꙋ зѣло́, wу҆ зако́на же твоего не ѹ҆клонихсѧ. Помнꙋхъ сꙋдбы твоа wу҆ вѣка, г҃и, и҆ ѹ҆тѣшихсѧ. Печаль прїа́тъ ма҆, wу҆ гр҃шникъ, о҆ставла́ющыихъ законъ твои҆. Пѣта бѣхꙋ мн҃ѣ о҆правда́нїа твоа, на мѣстѣ пришельствїа мо҆его. Помнꙋхъ в ночи҆ и҆ма твое г҃и, и҆ съхранихъ законъ твои҆. Си҆ бысть мнѣ ꙗ҆коже о҆правда́нїи твои҆хъ вꙁыскахъ. (-)[15] Часть моа́ [е҆си][16] г҃и, рѣхъ съхрани́ти законъ твои҆. Помолихсѧ лицꙋ твое́мꙋ всѣмъ ср҃цемъ мои҆м, поми́лꙋи ма҆ по словесе́и҆ твоемꙋ. Помыслихъ пꙋти҆ твоа, и҆ възвратихъ но́зѣ мои҆ въ свѣдѣнїа твоа. ѹгото́вихъсѧ и҆ не смꙋтихсѧ съхрани́ти заповѣди твоа. ю҆жа гр҃шникъ о҆бꙁа́шасѧ мн҃ѣ, и҆ закона твоего не забыхъ. Полꙋночи въстаа́хъ, и҆сповѣдатисѧ тебѣ на сꙋдбы҆ правды твоеа҆. причастникъ а҆зъ е҆смь всѣмъ боа́щи҆мсѧ тебе, и҆ храна́щи҆ заповѣди твоа. Щл҃ти твоеа҆ г҃и и҆сполнь земла҆, о҆правданїемъ твои҆мъ наꙋ҆чи ма҆. (-)[17] бла́гость съ҆творилъ е҆си с рабомъ твои҆м г҃и, по словеси твое́мꙋ. Бл҃гости и҆ наказа́нїю и҆ ра́зꙋмꙋ наꙋ҆чи҆ ма҆, ꙗ҆коже заповѣдемъ твои҆мъ вѣ́ровахъ. Пре҆же даже не смирихсѧ а҆зъ прегрѣших҆, сего ради слово твое съхраних. Бл҃гъ е҆си ты г҃и, и҆ бл҃гостїю твоею҆ наꙋ҆чи ма҆ о҆правда́нїемъ твои҆мъ. ꙋ҆множисѧ на ма҆ непра́вда гордꙑ҆: ѧ҆з же всѣмъ ср҃цемъ мои҆мъ и҆спыта́ю заповѣди твоа. ꙋ҆сꙑри́сѧ ꙗ҆коже млеко ср҃це и҆хъ, а҆з же зако́нꙋ твоемꙋ поꙋ҆чихсѧ. Бл҃го мн҃ѣ,

ꙗ҆́коже смири́лъ ма ѣ́си, да наоу́чю́ся о҆́правда́нїе-мъ твои́мъ· бл҃гъ мнѣ̀ зако́нъ оу҆́стъ твои́хъ, паче ты́сѧщъ злата̀ и҆̀ сребра̀·

(Сла́ва·) (-)[18]

Рꙋцѣ твоѝ сътвори́ста ма̀, и҆̀ създа́ста ма̀· вразуми́ ма̀, и҆̀ (і҆спыта́ю)[19] заповѣ́ди твоа̀· бо҆ѧщѣ́ѧ тебѐ оу҆́зратъ ма̀, и҆̀ въ҆звеселѧтсѧ, ꙗ҆́коже на словеса̀ твоа̀ оу҆пова́хъ· разумѣ́хъ ґ҃и, ꙗ҆́коже пра́вда повелѣ́нїа твоа̀ и҆̀ вѣ́рностїю смири́лъ ма̀ ѣ́си· бꙋди́ же мл҃ть твоа̀, да оу҆тѣ́шитъ ма̀ по словесѝ твоѥ́мꙋ раба̀ твоего́· да прїи́дꙋтъ мнѣ̀ щедро́ты твоа̀, и҆̀ живъ бꙋдꙋ, ꙗ҆́коже зако́нъ твои́ пооу҆́ченїе моѐ е҆́сть. да постыдѧтсѧ гр҃дїи, ꙗ҆́коже бе҆з пра́вды безаконова́ша на́ ма̀. а҆́з же поглꙋмлю́ся вѣ҆ заповѣ́дехъ твои́хъ· да о҆́братѧтъ̀ ма̀ бо҆ѧщѣ́ѧ тебѐ, и҆̀ вѣ҆́дꙋщѣ̀ свѣ҆́дѣнїа твоа̀· бꙋди́ ср҃це моѐ непоро́чно въ҆ о҆́правда́нїихъ твои́хъ, ꙗ҆́коже да ѧ҆̀ не постыжꙋ· (-)[20] Исчеза́етъ въ҆ спасе́нїе твоѐ дш҃а̀ моа̀, [-][21] вѣ҆ сло́во твоѐ оу҆пова́хъ· и҆̀зчезо́ша о҆́чи моѝ вѣ҆ сло́во твоѐ, гл҃ющѣ, когда̀ оу҆тѣ́шиши ма̀; ꙗ҆́ко бы́хъ ꙗ҆́ко мѣ́хъ на сла́нѣ, о҆́правда́нїихъ твои́хъ не забы́хъ· колѝко е҆́сть дн҃ї раба̀ твоего́, когда̀ сътвори́ши [-][22] ѡ҆̀ гонѧ́щыихъ ма̀ сꙋдъ; повѣ́даша мнѣ̀ законопрестꙋпницы глꙋмле́нїа, но҆̀ не ꙗ҆́коже зако́нъ твои ґ҃и· вс҃ѣ̀ за́повѣди твоа̀ и҆́стина· бе҆з пра́вды погна́ша ма̀ помози мѝ· ща́ла не сконча́ша мене на землѝ, а҆́з же не о҆́ставихъ заповѣ́ди твоа̀· по мл҃ти твоеѝ живи ма̀, и҆̀ съхраню́ свѣ҆́дѣнїа оу҆́стъ твои́хъ· (-)[23] вѣ҆́къ вѣ҆́кы ґ҃и сло́во твоѐ пребыва́етъ на́ нб҃си, в҃ ро҃ и҆̀ родъ и҆́стина̀ твоа̀· о҆́снова̀лъ ѣ́си землю̀, и҆̀ пребыва́етъ оу҆чинені҃емъ твои́мъ. пребыва́ѣ̀ дн҃ь, ꙗ҆́коже всѧ҆́ческаѧ рабо́тна тебѣ̀· ꙗ҆́ко а҆́ще не законъ твоѝ пооу҆́ченїе моѐ е҆́сть тогда оу҆́бо поги́бль бы́хъ въ҆ смиренїѝ моемъ· вѣ҆ вѣ҆́къ не забꙋдꙋ о҆́правда̀нїи твои́хъ, ꙗ҆́коже въ҆ нихъ живи́лъ ма̀ ѣ́си [-][24].

(Статїѧ, в҃·)

Тꙋвоѝ ѣ́смь а҆́зъ, спи́си ма̀, ꙗ҆́коже о҆́правда́нїи твои҃ вѣ҆зыскахъ· щенѐ ждѧ́ша гр҃шницы, погꙋби́ти ма̀. свѣ҆́дѣнїа твоа̀ разꙋмѣ́ю· всѧ҆коа̀ конча́ны видѣ́хъ коне́цъ, широка̀ за́повѣдь твоа̀ зѣ҆ло̀· (-)[25] Колѣ̀ въ҆злюбихъ законъ твоѝ ґ҃и, весь дн҃ь пооу҆́ченїе моѐ е҆́сть· паче вра́гъ мои́хъ оу҆мꙋ́дрилъ ма̀ ѣ́си заповѣ́дїю твоею̀, ꙗ҆́коже вѣ҆ вѣ҆́къ моа̀ е҆́сть. па́че всѣ҆хъ оу҆чащыихъ ма̀ разумѣ́хъ, ꙗ҆́коже свѣ҆́дѣнїа твоа̀ пооу҆че́нїе моѐ е҆́сть· па́че ста́рецъ

ну. **71** Мені добре, бо Ти мене впокорив, щоб я навчився твоїх оправдань. **72** Добрий мені закон твоїх уст понад тисячі золота і срібла.

Слава...

73 Твої руки мене створили і мене зліпили. Врозуми мене – і досліджуватиму твої заповіді. **74** Ті, що Тебе бояться, мене побачать і зрадіють, бо я поклав надію на твої слова. **75** Я пізнав, Господи, що твої судьби – праведність; і по правді Ти мене впокорив. **76** Хай же буде твоє милосердя, щоб воно за твоїм словом потішило мене, твого раба! **77** Хай прийдуть на мене твої щедрості – і буду живим! Бо твій закон є моє повчання. **78** Хай завстидаються горді, бо неправедно вчинили беззаконня проти мене! Я ж роздумуватиму над твоїми заповідями. **79** Хай повернуться до мене ті, що Тебе бояться, і ті, що знають твої свідчення! **80** Хай буде моє серце непорочним у твоїх оправданнях, щоб я не засоромився! **81** За твоїм спасінням знемагає моя душа, я поклав надію на твоє слово. **82** Мої очі щезли за твоє слово, кажучи: Коли мене потішиш? **83** Бо став я, наче бурдюк на морозі, я не забув твої оправдання. **84** Скільки днів є твого раба? Коли вчиниш мені суд від тих, що мене переслідують? **85** Мені законопереступні розповідали роздуми, але не як твій закон, Господи. **86** Всі твої заповіді – правда! Неправедно мене переслідували, поможи мені! **87** Мало що не викінчили мене на землі, я ж не покинув твоїх заповідей. **88** За твоїм милосердям оживляй мене – і збережу свідчення твоїх уст! **89** На віки, Господи, твоє слово залишиться на небі! **90** В рід і рід твоя правда! Ти заснував землю – і залишається. **91** За твоєю постановою залишається день, бо все Тобі служить. **92** Якщо б твій закон не був моїм повчанням, отже тоді я згинув би в моїм упокоренні. **93** Навіки не забуду твоїх оправдань, бо в них Ти мене оживляв!

Статія 2

94 Твій є я. Спаси мене, бо я шукав твої оправдання. **95** Мене очікували грішники, щоб мене вигубити. Я зрозумів твої свідчення, **96** я побачив кінець всякого кінця. Твоя заповідь дуже широка. **97** Як я полюбив твій закон, Господи, ввесь день він є моє повчання. **98** Понад моїх ворогів Ти мене умудрив твоєю заповіддю, бо вона є моя навіки. **99** Понад всіх, що мене навчають, я зрозумів, бо твої свідчення є моїм повчанням. **100** Понад старців я зрозумів, бо я шукав

твої заповіді. **101** Від всякої поганої дороги я заборонив моїм ногам, щоб я зберіг твої слова. **102** Від твоїх судеб я не віддалився, бо Ти мені поклав закон. **103** Наскільки солодкі моєму горлові твої слова, понад мід моїм устам. **104** Від твоїх заповідей я зрозумів, через це я зненавидів всяку дорогу неправедності. **105** Твій закон – світоч для моїх ніг і світло для моїх стежок. **106** Я поклявся і постановив зберегти судьби твоєї праведності. **107** Я дуже упокорений, Господи! Оживляй мене за твоїм словом. **108** Добровільне моїх уст зволь *прийняти*, Господи! І навчи мене твоїх судеб. **109** Моя душа завжди у твоїх руках, і я не забув твого закону. **110** Грішники поклали мені засідку, і я не заблукав від твоїх заповідей. **111** Я успадкував твої свідчення навіки, бо вони є радість мого серця. **112** Я звернув моє серце, щоб чинити твої оправдання навіки за винагороду. **113** Я зненавидів законопереступних, а твій закон я полюбив. **114** Моїм помічником і моїм заступником є Ти, я поклав надію на твої слова. **115** Відстороніться від мене ви, що чините лукаве, – і досліджу заповіді мого Бога. **116** Заступися за мене за твоїм словом – і живим буду, і не засором мене в моїм очікуванні. **117** Поможи мені – і спасуся, і постійно повчатимуся в твоїх оправданнях. **118** Ти погордив всіма, що відступають від твоїх оправдань, бо їхні задуми неправедні. **119** Я переступниками вважав всіх грішних землі, через це я полюбив твої свідчення. **120** Прибий твоїм страхом моє тіло, бо я побоявся твоїх судеб. **121** Я зробив суд і справедливість, не видай мене тим, що мене кривдять. **122** Прийми твого раба на добро, хай не наговорюють на мене горді. **123** Мої очі щезли до твого спасіння і до слова твоєї праведності. **124** Зроби з твоїм рабом за твоїм милосердям і навчи мене твоїх судеб. **125** Я є твоїм рабом – вчини мене розумним, і навчуся твоїх свідчень. **126** Час чинити Господеві! Знищили твій закон. **127** Через це я полюбив твої заповіді понад золото і топаз, **128** через це я випростовувався в усіх твоїх заповідях. Я зненавидів всяку дорогу неправди. **129** Твої свідчення подиву гідні, через це їх дослідить моя душа. **130** Ясність твоїх слів овітлює і врозумляє немовлят. **131** Я відкрив мої уста і притягнув дух, бо я побажав твоїх заповідей.

Слава...

разумѣхъ, ꙗ҆ко заповѣди твоа взыскахъ· ѿ всѧкаго пути лукава вѣзбранихъ ногамъ моимъ, ꙗ҆ко да съхраню словеса̀ твоа· ѿ судебъ твоихъ не оу҆далихсѧ, ꙗ҆ко ты законополо́жилъ мѧ є҆си· Коль сла҃ка грѣтани моемоу словеса̀ твоа, паче ме́да [-][26] оу҆сто́мъ мои́мъ· ѿ заповѣдей твоихъ разумѣ҃хъ, сего ради вѣзненавидѣхъ всѧкъ путь непра́вды· [-][27] (-)[28] Свѣтилникъ нога́ма мои́ма [законъ][29] твой, и҆ свѣтъ стезѧмъ мои́мъ· Клахсѧ, и҆ поста́вихъ съхрани́ти сѹдбы̀ пра́вды твоеа̀· Смирихсѧ до зѣла, г҃и, живи́ мѧ по словеси твоемоу· во́лнаа оу҆стъ мои́хъ бл҃говоли же г҃и, и҆ сѹдбы̀ твоа наоу҆чи́ мѧ· дш҃а моа в рѹкоу твоею выноу, и҆ зако́на твоего не забыхъ· Положи́ша грѣшницы сѣть мнѣ, и ѿ заповѣдей твои́хъ не заблѹди́хъ· наслѣдовахъ свѣдѣнїа твоа ѣ҆ вѣкъ, ꙗ҆ко радованїе сэ҃рца моего сѹть· о҆братихъ сэ҃рце мое, сътвори́ти о҆пра҃ванїа твоа ѣ҆ вѣкъ за вѣздаа́нїе· (-)[30] Законопрестѹпныа вѣзненавидѣ҃хъ, законъ [же][31] твой вѣзлюбихъ· Помощникъ мой, и҆ заступникъ мои є҆си ты, на словеса твоа оу҆повахъ· оу҆клони́тесѧ ѿ мене лукавнѹющиѧ, и҆ и҆спытаю заповѣди б҃а моего· Заступи́ мѧ по словесѝ твоемоу, и҆ жив҃ бѹдѹ. и҆ не посрами́ мене ѿ чаа́нїа моего· Помози мѝ и҆ спсѹсѧ, и҆ поучюсѧ вѣ҃ о҆правда́нихъ твои́хъ выноу· Оу҆ничижилъ є҆си всѧ ѿступа́ющиѧ ѿ о҆правда́нїи твои́хъ, ꙗ҆ко непра҃вѣно помышлєнїе и́хъ· Преступа́ющаа непщевахъ всѧ грѣшныѧ земли, сего ради вѣзлюбих҃ свѣдѣнїа твоа [-][32]· Пригвозди́ ѿ страха твоего́ плоти моа, ѿ сѹдебъ бо твои́х оу҆боа́хсѧ· (-)[33] съ҆творихъ сѹдъ и҆ пра́вдѹ, не предаси́ мене обидѧщымъ мѧ· вѣспріимѝ раба̀ твоего вѣ҃ бл҃го, да не о҆клеветаютъ мене гр҃дїи· о҆́чи моѝ и҆счезо́стѣ вѣ҃ спсе́нїе твоѐ, и҆ ѣ҆ сло́во правды твоеа̀· Сътворѝ съ҆ рабомъ твои́мъ по мл҃ти твое́и, и҆ сѹдбамъ твои́мъ наоу҆чи́ мѧ· рабъ твой є҆смь а҃зъ, вразумѝ мѧ, и҆ наоу҆чюсѧ свѣдѣнїемъ твои́мъ· вре́мѧ съ҆творити г҃ви, разориша законъ твой· Сего ради вѣзлюбих҃ заповѣди твоа, паче зла́та и҆ топази́а· Сего ради къ всѣмъ за́повѣдемъ твои́мъ направлахсѧ, всѧкъ путь непра҃вды вѣзненавидѣ҃хъ· (-)[34] ди́вна свѣдѣнїа твоа, сего ради (и҆спытаетъ)[35] а҆̀ дш҃а моа· Ꙗ҆вленїе словесъ твои́хъ просвѣщаетъ, и҆ вразумлѧ́етъ младенца· Оу҆стà моà ѿвръзохъ, и҆ привлекохъ дх҃ъ, ꙗ҆ко заповѣди твоа̀ желахъ·

(Сла́ва·)

Призри на́ мѧ, и̂ поми́луй мѧ, по сꙋ́дꙋ
любѧщы́хъ и́мѧ твоего̀. Стопы̀ моѧ
напра́ви по словесѝ твоемꙋ̀, и̂ да не
о̂долѣетъ мѝ всѧ́ко безако́нїе. И̂зба́ви
мѧ ѿ клеветы̀ человѣ́ческыѧ, и̂ сълюдꙋ́ зано́вѣди
твоѧ. Лице твое просвѣтѝ на раба твоего̀, и̂
наꙋ́чи мѧ о̂правда́нїемъ твои́хъ. И̂схо́дища во-
на́ мѧ и̂зведо́ста о́чи моѝ, понеже не сълюдо́хомъ
законъ твой. (-)[36] пра́веденъ е̂си гⷭи, и̂ пра́ви
сꙋ́дове твои́. Заповѣда пра́вдꙋ свѣдѣ́нїѧ твоѧ,
и̂ и́стинꙋ зѣло̀. И̂стѧ́ѧла мѧ е̂сть жа́лость
[твоя][37], ꙗ́ко забы́ша словеса твоѧ вра́зи моѝ.
Разжежено́ сло́во твое зѣло̀, и̂ рабъ твои́
възлюби ѐ. ю́ноша а́зъ е̂смь, и̂ оу̂ничиженъ,
о̂правда́нїи твои́хъ не забы́хъ. Пра́вда твоя̀
пра́вда во вѣкъ, и̂ законъ твои́ и́стина.
Ско́рби и̂ нꙋ́жа о́брѣто́ша мѧ, запове́ди
твоѧ пооу̂че́нїе мое. Пра́вда свиде́нїѧ твоѧ во
вѣкъ, вразꙋмѝ мѧ, и̂ живъ бꙋ́дꙋ. (-)[38]
Възвахъ всѣ́мъ сръцемъ мои́мъ, оу̂слы́ши мѧ
гⷭи о̂правда́нїи твои́хъ взыщꙋ́. Възва́хъ ти́, спи́си
мѧ, и̂ сълюдꙋ̀ свѣдѣ́нїѧ твоѧ. Пре-
варихъ во бе́го́дїи, и̂ възва́, на словеса твоѧ
оу̂повахъ. Предварѝстѣ о́чи мои къ оу̂трꙋ,
пооу̂читисѧ словесе́ твои́. Гла́ моѝ оу̂слы́ши гⷭи
по мл҃ти твое́й, по сꙋ́дъ твое́й живи́ мѧ.
Приближиша гонѧщей мѧ безако́нїе, ѿ зако́на
же твоего̀ оу̂далишасѧ. Близъ е̂си ты̀
гⷭи, и̂ вс҃и [пꙋтїе][39] твоѝ и́стина. И̂сперва позна-
хъ ѿ свѣдѣ́нїи твои́хъ, ꙗ́ко во вѣкъ
о̂снова́лъ а҃ е̂си. (-)[40] ви́ждь смире́нїе мое, и̂
ѩ́ми мѧ, ꙗ́ко закона твоего̀ не забы́хъ. Сꙋдѝ
сꙋ́дъ мои́, и̂ ѩзба́ви мѧ, по словеси твоемꙋ̀
живѝ мѧ. далече ѿ грѣ́шникъ спасе́нїе, ꙗ́ко
о̂правда́нїи твои́хъ не взыска́ша. щедро́ты
твоѧ мно́гы гⷭи, по сꙋ́дѣ твое́й живѝ мѧ.
Мно́зи и̂згонѧ́щеѝ мѧ и̂ стꙋжа́ющеѝ ми, ѿ
свѣдѣ́нїи твои́хъ не оу̂клонихсѧ. ви́дѣ неразꙋ-
мѣва́ющаѧ, и̂ и̂стаа́хъ, ꙗ́ко словесъ твои́хъ
не сълюдо́ша. ви́ждь ꙗ́ко запове́ди твоѧ
възлюбихъ, гⷭи, по мл҃ти твое́й живи мѧ.
Нача́ло словесъ твои́хъ и́стина, и̂ въ вѣкъ вс҃ѧ
сꙋ́ды пра́вды твоея̀. (-)[41] Князи погна́ша мѧ
тꙋ́не, и̂ ѿ словесъ твои́хъ оу̂стра́шисѧ сръце мое.
Възрадꙋюсѧ а́зъ о̀ словесе́хъ твои́хъ, ꙗ́ко о̂б-
рѣтаа́ѝ кориcть мно́гꙋ. Неправдꙋ возненави-
дѣхъ и̂ о́мерзѣ мѝ, зако́нъ же твои́ възлюбихъ.
Се́ми́цею дне́мъ хвали́хъ тѧ, о̀ сꙋ́дбахъ
правды твоея̀. Мно́гъ мно́гъ люблѧщи́ зако́нъ
твои́, и̂ нѣсть и̂мъ съблазны. Ча́ахъ спасе́нїе
твое гⷭи, и̂ заповѣди твоѧ възлюбихъ. Съ-

132 Поглянь на мене і помилуй мене за судом тих, що люблять твоє ім'я, **133** випрями мої стопи за твоїм словом, і хай мною не заволодіє всяке беззаконня. **134** Визволи мене від людської обмови – і збережу твої заповіді. **135** Просвіти твоє лице на твого раба і навчи мене твоїх оправдань. **136** Водні струмки вивели мої очі, тому що я не зберіг твій закон. **137** Ти є праведний, Господи, і праведні твої суди! **138** Ти дуже заповів, що твої свідчення – праведність і правда. **139** Мене виснажила твоя ревність, бо мої вороги забули твої слова. **140** Твоє слово дуже розпечене – і твій раб його полюбив. **141** Я є юнаком і зневаженим, я не забув твої оправдання. **142** Твоя праведність – праведність навіки, і твій закон – правда. **143** Скорботи і скрута мене знайшли, твої заповіді – моє повчання. **144** Твої свідчення – навіки праведність. Врозуми мене – і буду живим. **145** Я закричав всім моїм серцем – вислухай мене, Господи! Шукатиму твої оправдання. **146** Я закричав до тебе – спаси мене, і збережу твої свідчення. **147** Я випередив в негоді і закликав, я поклав надію на твої слова. **148** Мої очі випередили ранок, щоб повчатися твоїх слів. **149** Господи! Почуй мій голос за твоїм милосердям, оживляй мене за твоїм судом. **150** Ті, що мене переслідували, наблизили беззаконня, а віддалилися від твого закону. **151** Близько є Ти, Господи! І всі твої дороги – правда! **152** Віддавна я пізнав твої свідчення, бо Ти їх навіки заснував. **153** Глянь на моє впокорення і визволи мене, бо я не забув твій закон! **154** Суди мій суд і визволи мене, оживляй мене за твоїм словом! **155** Далеке від грішників спасіння, бо не шукали твоїх оправдань. **156** Твої щедрості, Господи, численні! Живи мене за твоїм судом! **157** Численні ті, що мене переслідують і мені дошкуляють, – я не відхилився від твоїх свідчень. **158** Я побачив нерозумних і розтанув, бо не зберегли твоїх слів. **159** Зглянься, бо я полюбив твої заповіді, Господи! В твоїм милосерді оживляй мене! **160** Початок твоїх слів – правда, і навіки всі судьби твоєї справедливості. **161** Князі марно мене переслідували, і моє серце злякалося твоїх слів. **162** Я зрадію твоїми словами як той, що знайшов велику здобич. **163** Я зненавидів і зогидів неправедність, а полюбив твій закон. **164** Сім разів в день я тебе хвалив за судьби твоєї справедливості. **165** Великий мир тим, що люблять твій закон! І їм немає згіршення. **166** Я очікував твоє спасіння, Господи,

і полюбив твої заповіді! **167** Моя душа зберегла твої свідчення і їх дуже полюбила. **168** Я зберіг твої заповіді і твої свідчення, бо всі твої дороги перед Тобою, Господи. **169** Хай наблизиться моє благання перед Тебе, Господи! За твоїм словом врозуми мене! **170** Хай моє прохання ввійде перед Тебе, Господи! За твоїм словом визволи мене! **171** Хай мої губи видадуть спів, коли мене навчиш твоїх оправдань! **172** Хай мій язик виголосить твої слова, бо всі твої заповіді – праведність! **173** Хай твоя рука буде, щоб мене спасти, бо я побажав твої заповіді! **174** Я побажав твоє спасіння, Господи! І твій закон є моє повчання. **175** Живою буде моя душа і хвалитиме Тебе! І твої судьби мені допоможуть. **176** Я заблукав, наче загублена вівця. Шукай твого раба, бо я не забув Твої заповіді.

Слава...

1 Пісня ступенева. 119. Катизма 18.

До Господа я закликав, коли я був у скорботі, – і Він мене вислухав. **2** Господи, визволи мою душу від неправедних губ і від обманливого язика! **3** Що дасться тобі або що додасться тобі, обманливому язикові? **4** Стріли сильного вигострені з пустинним вугіллям. **5** Горе мені, бо продовжилося моє переселення, я поселився з кидарськими поселеннями. **6** Моя душа дуже була в переселенні, **7** з тими, що ненавидять мир, я був мирний. Коли я їм говорив, вони марно воювали зі мною.

1 Пісня ступенева. 120.

Я підняв мої очі на гори – звідки ж прийде моя поміч? **2** Моя поміч від Господа, що створив небо і землю! **3** Не дай твоєї ноги на спотикання. Ані не задрімає той, що тебе сторожить. **4** Ось не задрімає ані не засне Той, що стереже Ізраїля. **5** Господь стерегтиме тебе! Господь – твоя охорона при твоїй правій руці! **6** В дні сонце тебе не спалить ані місяць вночі. **7** Господь обереже тебе від всякого зла! Господь обереже твою душу! **8** Господь обереже твій вхід і твій вихід віднині і довіку!

1 Пісня ступенева. 121.

Я зрадів тими, що мені сказали: Ввійдемо до господнього дому. **2** Наші ноги стояли у твоїх дворах, Єрусалиме. **3** Єрусалим збудований, наче місто, якого причастя, його, разом. **4** Бо туди пішли племена, племена господні, свідчення Ізраїлеве, щоб визнаватися господньому імені. **5** Бо там

хранѝ дш҃а моѝ свѣдѣнїѧ твоѧ, и҆ вънзлюби ѧ҆ зѣлѡ҃. Съхранихъ заповѣди твоѧ и҆ свѣдѣнїѧ твоѧ, ꙗ҆́ко вс҃и пу҇тїе мои҆ пр҃е тобою гн҃и. (-)[42] да приближитсѧ мл҃тва моѧ̀ пр҃е тѧ гн҃и, по словесѝ твоемѹ вразумѝ мѧ. да вни́детъ прошенїе мое пр҃е тѧ [гн҃и][43], по словесѝ твоемѹ и҆зба́ви мѧ. Ѡ҆рыгнѹтъ ѹ҆стнѣ мои҆ пѣнїе, е҆гда̀ наѹ҆чиши ма ѻ҆правда́нїе твои́мъ. Провѣщаетъ ꙗ҆зы́къ мой [словесà][44] твоѧ, ꙗ҆́ко вс҃ѧ заповѣди твоа правда. Бѹди рѹка твоѧ сп҃ти҆ мѧ, ꙗ҆́ко заповѣди твоѧ и҆зволихъ. Възжелѣхъ спсе́нїе твое гн҃и, и҆ законъ твои҆ поѹ҆ченїе мое е҆стъ. Живà бѹдетъ дш҃а моа, и҆ въсхва́литъ тѧ, и҆ сѹ́дбы твоа помогѹтъ мнѣ. Заблѹдихъ ꙗ҆́ко ѻ҆вча̀ погиб҃шее, възыщи раба твоего, ꙗ҆́ко заповѣди твоѧ не забы́хъ.

(Сла́ва.)

Пѣснь степеннаà, рд҃і)[1]. (К҃а, и҃.)

ъ гн҃ѹ внегда скорбѣ̀ъ възва́ҳ, и҆ ѹ҆слы́ша мѧ. гн҃и и҆збави дш҃ю мою ѿ ѹ҆стенъ непра́веденъ, и҆ ѿ зыка льсти́ва. Что̀ дастъ ти сѧ, [и҆ли][2] что̀ приложи́ ти сѧ къ ꙗ҆зы́ку льсти́ву; стрѣ́лы си́наго и҆зъѻ҆щре́ны, съ жгльми пѹстыи́нными. Ѹ҆вы́ мнѣ, ꙗ҆́ко пришельствїе мое ѹ҆далисѧ, вселихсѧ съ се́лы кѵ̀дарскыми, мно́го пришелъствова дш҃а моѧ̀. Съ ненавидѧщыми ми́ра, бѣхъ ми́ренъ. Е҆гда гла́хъ и҆мъ, бора́хѹ мѧ тѹ́не.

(Пѣснь степе́ннаа, р҃ік)[1].

ъзведохъ о́чи мои҆ ѣ҆ горы, ѿнѹ́дѹ (же) прїидетъ по́мощь моа. Помощь моа ѿ гн҃а, сътворшаго нб҃о и҆ зе́млю. Не даждь въ смате́нїе ногы̀ твоеа̀, ниже въздрѣмлетъ хранѧ̀и тѧ. Се҆̀ не въздрѣмлетъ ни ѹ҆сне҆́ хранѧ̀и и҆и҃ля. Гь съхранитъ тѧ, гь покровъ твои҆ на҃ рѹкѹ деснѹю твою. Въ дне сл҃це не ѻ҆же́жетъ тебе, ни лѹна̀ но́щїю. Гь съхрани́тъ тѧ ѿ всѧ́кого зла, съхранитъ дш҃ѹ твою [гн҃ы][2]. Гь съхрани́тъ ѣ҆хожденїе твое, и҆ і҆схоже́нїе твое, ѿ нн҃ѣ и҆ до́ вѣка.

(Пѣснь степе́ннаа, р҃ка)[1].

ъзвеселихсѧ ѻ҆ рекші҃и мнѣ, в домъ гн҃ь вни́демъ. Стоѧ́щее бѣхѹ но́гы наша въ дворѣхъ твои́хъ і҆ер҃ли́мъ. І҆ер҃ли́мъ зи́ждемъ ꙗ҆́ко гра́, е҆мѹ́же причастїе е҆го вкѹпѣ. Тамо̀ бо взыдоша колѣна, колѣна гн҃ѧ свѣдѣнїе і҆и҃лево, и҆сповѣдатисѧ и҆мени гн҃ю.

ꙗ҆́ко тꙋ сѣдоша пр҃тли на с҃ꙋ, престоли в домꙋ дв҃вѣ· вопроси́тте же на҃же о҆́ мирѣ їер҃ли́мꙋ, и҆ ѡ҆билїе люба҇щымъ т҃а· бꙋди же миръ ѣ҆ сѝлѣ твое́й, и҆ ѡ҆билїе ѣ҆ столпꙋстѣна́хъ твои́хъ· ра҆ди бра҇тїи мои́х и҆ бли́жнихъ мои́ѫ, гл҃а҃ ѹ҆́бо ми́ръ ѡ҆ тебѣ· домꙋ ра҆ди г҃а б҃а нашего, ѣ҆зыска́хъ бл҃гаа тебѣ·

1 престоли сіли на суд, престоли в домі Давидовому. **6** Попросіть же те, що для миру Єрусалима, і достаток тим, що Тебе люблять. **7** Хай же буде мир у твоїй силі і достаток у твоїх твердинях! **8** Задля моїх братів і моїх близьких я сказав, отже мир для тебе. **9** Задля дому Господа Бога нашого я пошукав добро для Тебе.

(пѣснь степе́наа, р҃кв)[1]·

тебѣ възведо́хъ о҆́чи мои́, живꙋ́щемꙋ на нб҃си· сѐ на҃ко о҆́чи раб҃ъ в рꙋ́кꙋ госпо́дїи свои́хъ, на҃ко о҆́чи рабы́ни в рꙋ́кꙋ госпожѝ своеѝ, та́ко о҆́чи на́ши къ г҃ꙋ б҃ꙋ на́шемꙋ, до́ндеже ѹ҆щедри́т҃ ны́· Помилꙋ́й на҃ г҃и, помилꙋ́й насъ, на҃ко по мно́гꙋ и҆сполни́хо҃сѧ ѹ҆ничиже́нїа· По мно́гꙋ и҆сполни́сѧ дш҃а на́ша, ѹ҆ничиже́нїе гобзꙋ́ющыхъ, и҆ ѹ҆ничиже́нїе гр҃ды́х·

1 Я підняв мої очі до Тебе, що живеш на небі. **2** Ось, наче очі раба на руки своїх панів, наче очі рабині на руки своїх пань, так наші очі до нашого Господа Бога, аж доки не змилосердиться над нами. **3** Помилуй нас, Господи! Помилуй нас, бо ми дуже наповнилися погорди! **4** Наша душа дуже наповнилася погорди тих, що в достатках, і зневагою гордих.

(пѣснь степе́ннаа р҃кг)[1]·

ко а҆́ще не бы҃ г҃ь (-)[2] ѣ҆ насъ, да речетъ (нн҃ѣ)[3] їи́ль. на҃ко а҆́ще не бы г҃ь (-)[4] ѣ҆ насъ, ѣ҆негда́ въста́ти ч҃лкомъ на́ ны҃, ѹ҆́бо живы́ по́жрѣли бы́ша на҃, ѣ҆негда прогнѣ́вати сѧ на҃рости [є҆го][5] на́ ны· ѹ҆́бо вода потопи́ла бы насъ, пото́къ пре́йде дш҃а наша· ѹ҆́бо пре́йде дш҃а наша во́ду непостоа҃нную· бл҃вен҃ъ г҃ь, и҆́же не дастъ насъ ѣ҆ лови́тву зꙋбо́мъ и҆́хъ· дш҃а на́ша на҃ко (пти́ца)[6] и҆́збави сѧ ѿ сѣти ловя́щыѭ· Сѣть сѣкрꙋши́сѧ, и҆ мы и҆́збавлени бы́хо҃· По́мощь на́ша въ и҆́мя г҃не, сътво́ршаго нб҃о и҆ зе́млю·

1 Пісня ступенева. 123.
Якщо б не *був* Господь у нас, хай скаже ж Ізраїль, **2** якщо б не Господь у нас, коли люди проти нас повстали, **3** отже живими пожерли б нас, коли Його лють запалала на нас, **4** отже вода потопила б нас, потік пройшов би крізь наші душі. **5** Отже, наша душа пройшла крізь воду не до встояння. **6** Благословенний Господь, який не дав нас на лови їхнім зубам! **7** Наша душа, наче пташина, визволилася з пастки ловців. Пастка розбилася – і ми спаслися. **8** Наша поміч в імені господньому, що створив небо і землю!

(сл҃а,)

Слава...

(пѣснь степе́ннаа, р҃кд)[1]·

адѣю́щеѧсѧ на́ г҃а, на҃ко гора сио́нъ, не подвижитсѧ въ вѣкъ живы́й въ їер҃ли́мѣ· Го́ры о҆́кресть є҆го, и҆ г҃ь о҆́кресть лю́дїи свои́х, ѿ нн҃ѣ и҆ до́ вѣка· Я҆́ко не о҆ста́витъ [г҃ь][2] жезла́ гр҃ѣшныхъ, на жре́бїи правы́хъ, на҃ко да не про́стрꙋтъ правы́и ѣ҆ безако́нїи рꙋ́кꙋ свои́х· Ѹ҆блажи́ г҃и бл҃гы́, и҆ пра́вымъ ср҃цемъ· Ѹ҆клана́ющаѧ же сѧ в разв҃ра҇щенїе поведетъ г҃ь съ дѣла́ющими безако́нїе, ми́ръ на и҆́сраи́ля·

1 Пісня ступенева. 124.
Ті, що поклали надію на Господа, як гора Сіон, навіки не захитається той, що живе в Єрусалимі, – **2** гори довкруг нього і Господь довкруг свого народу віднині і довіку. **3** Бо Господь не залишить палицю грішних над жеребом праведних, щоб праведні не простягнули своїх рук у беззаконні. **4** Добро вчини, Господи, добрим і праведним серцем! **5** Тих же, що схиляються на розбещеність, Господь відведе з тими, що чинять беззаконня. Мир на Ізраїля!

(пѣснь степе́ннаа, р҃кє)[1]·

негда́ въ҆звратѝ г҃ь плѣнъ сїо́нъ, бы́хомъ на҃ко ѹ҆тѣшени· Тогда и҆спо́лнишасѧ ра́дости ꙋ҆ста́ наша, и҆ на҃зыкъ нашь весели́а· Тогда реку́тъ въ на҃зы́цѣхъ, въ҆звели́чилъ є҆́сть г҃ь сътвори́ти с ни́ми·

1 Пісня ступенева. 125.
Коли Господь повернув полон Сіона, ми стали наче потішені. **2** Тоді наші уста сповнилися радості і наш язик – веселості. Тоді скажуть між народами: Звеличив Господь, щоб вчинити з ними! **3** Звеличив Господь,

щоб вчинити з нами! Ми стали веселими. **4** Господи, поверни наш полон, як потоки на півдні! **5** Ті, що сіють зі сльозами, пожнуть з радістю. **6** Ідучи ішли і плакали, кидаючи своє насіння. Ідучи ж прийдуть з радістю, несучи свої снопи.

1 Пісня ступенева. 126.

Якщо Господь не збудує дім, – даремно трудилися будівничі. Якщо Господь не стерегтиме місто, – даремно чував сторож. **2** Даремно є вам вставати вранці. Встаньте після спочинку ви, що їсьте хліб болю, коли Він дасть своїм улюбленим сон. **3** Ось Господнє насліддя – сини, винагорода плоду лона. **4** Наче стріли в руці сильного, так сини відкинутих. **5** Блаженний, хто наповнив ними своє бажання. Не завстидаються, коли говоритимуть зі своїми ворогами в брамі.

1 Пісня ступенева. 127.

Блаженні всі, що бояться Господа, що ходять його дорогами. **2** З'їси труди своїх плодів, блаженний є ти, і добре тобі буде. **3** Твоя жінка, наче плодовита виноградна лоза на боках твого дому. Твої сини, наче нові оливкові паростки довкруги твого стола. **4** Ось так буде поблагословлений чоловік, що боїться Господа. **5** Хай тебе поблагословить Господь із Сіону, – і побачиш добро Єрусалиму всі дні твого життя, **6** і побачиш синів твоїх синів! Мир на Ізраїля!

1 Пісня ступенева. 128.

Багато разів воювали зі мною, від моєї молодості. Хай скаже сьогодні Ізраїль. **2** Багато разів воювали зі мною, від моєї молодості. Адже й не здолали мене. **3** На моїм хребті гріш ники чинили діла, побільшили свої беззаконня. **4** Господь праведний розіб'є шиї грішників! **5** Хай завстидаються і повернуться назад всі, хто ненавидять Сіон! **6** Хай стануть, наче трава на дахах, яка висохла раніше, ніж була зжата; **7** якою жнець не наповнив своєї руки і свій подолок той, хто збирає снопи. **8** І не сказали ті, що проходять: Господнє благословення на вас! Ми вас поблагословили господнім іменем!

Слава...

1 Пісня ступенева. 129.

З глибини я закликав до Тебе, Господи! **2** Господи, вислухай мій голос! Хай твої вуха будуть сприйнятливі до голосу мого благання! **3** Якщо спостерігатимеш за беззаконням, Господи, Господи, хто встоїть? **4** Бо від Те-

възвели́чилъ е̑сть гдь сътвори́ти с нами, бы́хомъ весела́щеся. вънъзврати гди плененїе на́ше, ꙗ̑ко пото́кы ю́гомъ. сѣ́ющїи слеза́ми, радостїю по́жнутъ. ходя́щеи хожда́ахѹ, и̑ плаки́ахуся метающе сѣмена своа. гра́дѹще же прїидѹтъ ра́достїю, вземлюще рукоя́ти своа.

(Пѣснь степе́ннаа, рїѕ)[1] [-][2].

А̑ще не гдь съзи́ждетъ до́мѹ, всѹе трѹди́шася зи́ждѹщеи [-][3]. а̑ще не гдь съхранитъ гра́, всѹе бдѣ стрегїи. всѹе вамъ е̑сть оу̑тренева́ти. [вънста́нѣте][4] посѣдани, ꙗ̑дѹщеи хлѣ́бъ болѣзни, внегда дасть вънзлюбленымъ свои́мъ сонъ. сѣ̑ достоя́нїе гне́ сы́нове, мѕда́ плода чревна́го. ꙗ̑ко стрѣ́лы в рѹцѣ си́лнаго, тако сы́нове ѡ̑тыхъ. блаженъ [-][5], и̑же и̑спо́лнитъ жела́нїе свое ѡ̑ нихъ, не постыдатся е̑гда гла́ютъ врагомъ свои́мъ въ вратехъ.

(Пѣснь степе́ннаа, рїѕ)[1].

Блаже́ни вси боя́щеисѧ гда, ходя́щеи в пѹтехъ его. трѹды́ пло́ (свои́хъ)[2] снѣ́си, блаже́нъ е̑си, и̑ добро́ тебѣ бѹдетъ. жена́ твоа ꙗ̑ко лоза́ плодови́та въ странахъ до́мѹ твоего. сы́нове твои ꙗ̑ко лѣторасли ма́сличныа о̑́крестъ трапезы твоеа. сѣ̑ тако бл҃ви́тся чл҃къ, боаи́сѧ гда. бл҃ви́тъ тя гдь ѡ̑ сїо́на, и̑ оу́зриши бл҃гаа і̑ерли́мѹ вса дни живота твоего. и̑ оу̑зриши сы́ны сы́нъ твои́хъ, ми́ръ на і̑и́лѧ.

(Пѣснь степе́ннаа, рїѳ)[1].

Но́жицею бра́шася со мно́ю ѡ̑ ю́ности моеа, да рече́тъ (нн҃ѣ)[2] і̑и́ль, мно́жицею бра́шася со мною ѡ̑ ю́ности моеа, и̑бо не премого́ша мѧ. на хрѣбтѣ моемъ дѣ́лаша грѣшници, продлъжи́ша беззаконїа своа. гдь пра́веденъ съсѣкѣ́ выа грѣшникѡ̑. да постыдатся и̑ възвратятся въспять всі ненави́дящеи сїо́на. да бѹдѹтъ ꙗ̑ко трава́ на зда́нихъ, ꙗ̑же прежде въсрътъже́нїа и́сше. ꙗ̑же не и̑спо́лни рукы́ своеа жнеи, и̑ ло́на своего рукоя́ти събира́аи. и̑ не рѣша мимоходя́щеи, бл҃вене́ѥ гне на вы, бл҃вихомъ вы въ и̑ма гне.

(Сла́ва,)

(Пѣснь степе́ннаа, рїѳ)[1].

Из глубины възва́хъ к тебѣ гди, гди оу̑слы́ши гла мои. да бѹдѹтъ оу̑ши твои вне́млюще гла мл҃твы моеа. а̑ще безаконїа назриши гди, гди кто́ посто-

и́мъ: на́ко ѡ тебѣ о҆чище́нїе е҆сть, [и́менни][2] ра҃ твоего́ потрыпѣхъ тѧ, г҃и, потрыпѣ дш҃а моа ѣ҆ сло́во твое, оу҆пова́ дш҃а моа́ на́ г҃а· ѡ҆ стража́ оу҆трення́а до́ ночи, ѡ҆ стража́ оутренна́а да оу҆пова́етъ їи́ль на́ г҃а· Я́ко ѡ҆ г҃а ма́тть, и҆ мно́го ѡ҆ него́ и҆зба́вленїе· И҆ то́и и҆зба́витъ їи́ла ѡ҆ всѣхъ безако́нїи е҆го·

(Пѣснь степе́ннаѧ, ѱ҃л)[1] [-][2]·

Г҃и, не вѣзнесе́ѧ [се҆рце́ мое́][3], ни вѣзнесо́ствсѧ о҆́чи мои́· Ни ходи́хъ ѣ҆ вели́кыихъ, ни в дивныхъ паче мене· а҆́ще не смиреному́дрѣствова́хъ, но вѣзнесо́хъ дш҃у мою́· Я́ко ѡ҆дое́ное на ма́терь свою́, на́ко вѣзда́сѧ на́ дш҃у мою́· да оу҆пова́етъ їи́ль на́ г҃а, ѡ҆ нн҃ѣ и҆ до́ вѣка́·

(Пѣснь степе́ннаѧ, ѱ҃ла)[1]·

Помани́ г҃и да҃ви́да, и҆ всю́ кро́тость е҆го́· Я́ко кла́тсѧ г҃ви, о҆бѣща́сѧ бг҃у їа́кова́· а҆́ще вселюсѧ ѣ҆ селе́нїе до́му моего́, и҆ взы́ду на о҆́дръ посте́лѧ моеа́, а҆́ще дамъ со́нъ о҆́чи́ма мои́ма, и҆ вѣ҆́жама мои́ма дрѣма́нїе, и҆ поко́й сїра́нїа́мъ мои́мъ, до́нде́же о҆бра́щу мѣсто г҃ви, селе́нїе бу҃ їа́кова́· Се҆ слы́шахомъ [ѧ҃][2] въ е҆фра́ѳѣ, о҆брѣто́хомъ [ѧ҃][3] ѣ҆ поли́ дубра́вы· вни́демъ в селе́нїа е҆го́, поклони́мсѧ на мѣстѣ, и҆дѣ́же сто́ѧтъ но-
ѣ пара҃ ѣ ги҃ зѣ е҆го́· *въсто́рни г҃и ѣ҆ поко́й твои́, ты́ и҆ кѵ҃вото́ст҃ы твоеа́· Сщ҃е́нницы твои́ о҆блеку́тсѧ правдою́, и҆ прп҃ѣнїи твои́ вѣзрадую́тсѧ, дв҃а ради раба́ твоего́ не ѿврати́ лице́ пома́занаго своего́· Кла́тсѧ г҃ь дв҃у и҆́стиною́,
ѣ чр҃ з дѣ҃а ѣ и҆ не ѿве́ржетсѧ е҆а́· *ѿ плода́ чре́ва твоего́ посажу́ на пр҃тлѣ твое́мъ, а҆́ще съхранѧ́т сн҃ве твои́ завѣ́тъ мои́, и҆ свѣдѣ́нїа моа́ сїа́ и҆́мже наоу́чю а҃· И҆ сн҃ве и҆́хъ до́ вѣка́ са́дутъ на пр҃тлѣ твое́мъ· Я́ко и҆збра́ г҃ь сїо́на, и҆зволи́ и҆ в жили́ще себѣ· Се҆ поко́й мои́ ѣ҆ вѣкъ вѣка́, зд҃ѣ вселюсѧ, на́ко и҆звола́ихъ и҆̀· Ловитвѹ́ е҆го́ бл҃гослове́ствѹ҃а бл҃влю, ни́щаѧ е҆го́ насы́щѹ хлѣ́ба· Сщ҃е́нникы е҆го́ о҆блеку́ въ спсе́нїе, и҆ прп҃ѣнїи
мала҃ г ѣ҆го ра́достїю вѣзрадую́тсѧ· Тѹ҃ *вѣзращѹ́ ро́гъ дв҃ви, (оу҆гото́ва)[4] свѣтѝлникъ пома́заному моему́· врагы́ е҆го́ о҆блеку́ ст҃ыдо́мъ, на не́мже процвѣтетъ ст҃ыни моѧ·

(Пѣснь степе́ннаѧ, ѱ҃лв)[1] [-][2]·

Се҆ (нн҃ѣ)[3] что̀ добро̀, и҆ли что̀ красно̀, но е҆́же жити бра́тїи вку҃пѣ; на́ко мѵ̀ро на главѹ́, сходѧ́щее на́ браду́, браду́ а҆а҃рони́ю· Сходя́щее на о҆́мѣты о҆́дежда е҆го́·

1 Пісня ступенева. 130.
Господи! Моє серце не піднялося вгору ані мої очі не піднеслися вгору, ані я не ходив за великими ані за подиву гідними, понад мене. **2** Якщо я не був любителем покірності, але підняв вгору мою душу, наче віддоєне від своєї матері, так віддаси на мою душу. **3** Хай Ізраїль покладе надію на Господа віднині і довіку!

1 Пісня ступенева. 131.
Згадай, Господи, Давида і всю його лагідність. **2** Бо він поклявся Господеві, обіцявся Богові Якова: **3** Не поселюся в помешканні мого дому, не вийду на ліжко моєї постелі, **4** хіба дам сон моїм очам, і дрімання моїм повікам, і спочинок моїм мізґам, **5** доки не знайду місце Господеві, поселення Богові Якова. **6** Ось ми це почули в Євфраті, знайшли це на лісових полянах. **7** Ввійдемо до його поселень, поклонимося на місці, де стояли його ноги. **8** *Воскресни, Господи, на твій спочинок, Ти і кивот твоєї святості! **9** Твої священики зодягнуться в праведність, і твої преподобні зрадіють. **10** Задля твого раба Давида не відверни лиця свого помазанника. **11** Господь поклявся Давидові правдою і не відречеться її: *З плоду твого лона посаджу на твоїм престолі. **12** Якщо твої сини збережуть мій завіт і ці мої свідчення, які я їх навчу, і їхні сини довіку сидітимуть на твоєму престолі. **13** Бо Господь вибрав Сіон, його зволив на помешкання для Себе: **14** Це мій спочинок навіки – віків, тут поселюся, бо Я його побажав. **15** Благословлячи поблагословлю його лов, його бідних насичу хлібом, **16** його священиків зодягну в спасіння, і його преподобні зрадіють радістю. **17** Там *побільшу ріг Давида. Я приготував світило моєму помазанникові, **18** його ворогів зодягну встидом, на ньому зацвіте моя святість.
пар2. 6
црс2. 7 дія. 2
мал. 3

1 Пісня ступенева. 132.
Ось нині що добре або що гарне, хіба що братам жити разом? **2** Як миро на голові, що сходить на бороду, Ааронову бороду, що сходить на рубці його одежі, **3** наче аермонська ро-

са, що сходить на сіонські гори. Бо там Господь заповів благословення життя навіки.

1 Пісня ступенева. 133.
Ось же благословіть Господа всі господні раби, що стоїте в господньому храмі, в дворах дому нашого Бога! **2** Вночах підносіть ваші руки до святого і благословіть Господа! **3** Тебе поблагословить Господь із Сіону, що створив небо і землю.
Слава...

1 Алилуя. 134. Катизма. 19.
Хваліть господнє ім'я, раби! Хваліть Господа **2** ви, що стоїте в господньому домі, в дворах дому нашого Бога! **3** Хваліть Господа, бо добрий Господь! Співайте його імені, бо добре! **4** Бо Господь вибрав собі Якова, Ізраїля – собі в насліддя, **5** бо я пізнав, що Господь великий, і наш Господь понад всіх богів! **6** Все, що Господь побажав, створив на небі й на землі, в морях і в усіх безоднях. **7** *Він наводить хмари з кінців землі, блискавицю зробив в дощ, Він виводить вітри зі своїх скарбів. **8** *Він побив єгипетських первородних від людини до скотини, **9** послав знаки і чуда посеред тебе, Єгипте, на фараона і на всіх його рабів. **10** *Він побив численні народи і вигубив сильних царів – **11** Сіона, аморейського царя, і Ога, васанського царя, і всі ханаанські царства. **12** І дав їхню землю в насліддя, в насліддя Ізраїлеві – своєму народові. **13** Господи! твоє ім'я навіки і твоя пам'ять в рід і рід! **14** Бо Господь судить свій народ і дасть впроситися за своїх рабів. **15** *Ідоли народів, срібло і золото – діла людських рук. **16** *Мають уста – і не говорять, мають очі – і не бачать, **17** мають вуха – і не чують, бо немає духу в їхніх устах. **18** Подібними до них хай будуть ті, що їх творять, і всі, що на них надіються. **19** Доме Ізраїлів, благословіть Господа! Доме Ааронів, благословіть Господа! **20** Доме Левіїв, благословіть Господа! Ті, що бояться Господа, благословіть Господа! **21** Благословенний Господь із Сіону, що живе в Єрусалимі!

1 Аллилуя. 135.
Визнавайтеся Господеві, бо добрий, бо навіки його милосердя! **2** Визнавайтеся Богові Богів, бо навіки його милосердя! **3** Визнавайтеся Господеві панів, бо навіки його милосердя! **4** Тому єдиному, що чинить великі чуда, бо навіки його милосердя! **5** *Тому, що розумом створив небеса, бо навіки його милосердя! **6** *Тому, що скріпив землю на водах, бо навіки його

єре. 10

мой2. 12
пс. 77
і 104
і 134

мой4. 21

муд. 15

пс. 113

мой1. 1
сир. 18
пс. 145
дія. 14
апо. 14

мой1. 1
єре. 10
і 51
пс. 148

Ꙗ́ко роса̀ а҆ѳ́рмоню́скаа, сходя́щїа на́ горы сїо́нскыа· Ꙗ́ко та́м заповѣ́да гⷭ́ь бл҃вен́їе, [-][4] живо́ до́ вѣ́ка·

(Пѣ́снь степе́ннаѧ, рл҃г)[1]·

Е (нн҃ѣ)[2] бл҃ви́те гⷭ́а вс҃и рабы̀ гⷭ́ни, стоя́щей въ хра́мѣ гⷭ́ни, въ дворѣ́хъ до́му бо́га нашего́· в но́щехъ въздѣ́жи́те ру́кы ва́ша въ ст҃а́а, и҆ бл҃ви́те гⷭ́а· бл҃ви́тъ та́ гⷭ́ь и҆̃ сїо́на сътвори́вый не҃бо и҆ зе́млю·

(Сла́ва,)

(а҆ллилу́їа, рл҃д)[1]· (к҃а̀ д҃і·)

Хвали́те и́ма гⷭ́не, хвали́те рабы̀ гⷭ́а, стоя́щей въ хра́мѣ гⷭ́ни, въ дворѣ́хъ до́му бо́га на́шего· Хвали́те гⷭ́а, я҆́ко бл҃гъ гⷭ́ь· по́йте и́мени его́, я҆́ко добро́· Ꙗ́ко і҆а́кова и҆збра̀ себѣ́ гⷭ́ь, і҆и҃ла̀ бг҃а̀ въ досто́я́нїе себѣ́· Ꙗ́ко а҆́зъ позна́ѭ, я҆́ко ве́лей гⷭ́ь, и҆ гⷭ́ь нашь на̀ всѣ́хъ бо́гы· вс҃а̀ е҆ли́ка въсхо́тѣ гⷭ́ь, сътвори́, на не҃би и҆ на земли́· в мо́рихъ и҆ въ вс҃ѣ́хъ бе́здна́хъ· *въздво́а̀ о҆́блакы и҆̃ посла́вникъ земли́, мла҃нїю бг҃а̀ до́ждь сътвори́· и҆зводя́и вѣ́тры и҆̃ сокро́вищь свои́хъ, *и҆же порази́ пе́рвенца е҆гу́петскыа и҆̃ чл҃ка до скота́· посла̀ зна́менїа и҆ чю́деса̀ посредѣ́ тебе́ еги́пте, на фарао́на и҆ на вс҃а̀ рабы̀ е҆го́· *Ꙗ́же порази́ я҆́зы́кы мно́гы, и҆ и҆зби́ цр҃а̀ кр҃пкы, сїо́на цр҃а̀ а҆мо́рре́йска, и҆ о́га цр҃а̀ васанска, и҆ вс҃а̀ цр҃твїа̀ ханаа́нска· и҆ да́стъ зе́млю и҆̀хъ досто́я́нїе, досто́я́нїе і҆и҃лю лю́демъ свои́мъ· гⷭ́и и́ма твое́ въ вѣ́къ, [и҆][2] па́мать твоа̀ в ро́ и҆ ро́дъ· Ꙗ́ко су́дитъ гⷭ́ь лю́демъ свои́мъ, и҆ о҆ рабѣ́хъ свои́хъ ѹ҆мо́лится· *И҆до́ли я҆́зы́къ, сребро̀ и҆ зла́то, дѣ́ла ру́къ чл҃ч҃ь· *ѹ҆̀ста̀ и҆́мутъ, и҆ не гл҃ю́тъ· о҆́чи и҆́мутъ, и҆ не ви́дятъ· ѹ҆́ши и҆́мутъ, и҆ не слы́шатъ· [-][3] Ни бо̀ е҆́сть ду́ха въ ѹ҆̀стехъ и҆̀хъ· Подо́бни и҆̃ да бу́дутъ творя́щей а҃̀, и҆ вс҃ѝ надѣ́ющейсѧ на́ на́· до́мъ і҆и҃левъ, бл҃ви́те гⷭ́а· до́мъ а҆аро́нъ, бл҃ви́те гⷭ́а· до́мъ левїи́нъ, бл҃ви́те гⷭ́а· бо́ѧщейсѧ гⷭ́а бл҃ви́те гⷭ́а· бл҃ве́нъ гⷭ́ь и҆̃ сїо́на, живы́й въ і҆ер҃ли́мѣ·

(а҆ллилу́їа, рл҃е)[1]·

Ісповѣ́дайтесѧ гⷭ́ви, я҆́ко бл҃гъ, я҆́ко въ вѣ́къ мл҃ть е҆го́· Ісповѣ́дайтесѧ бу́ бо́гомъ, я҆́ко въ вѣ́къ мл҃ть е҆го́· Ісповѣ́дайтесѧ гⷭ́ви господе́мъ, я҆́ко въ вѣ́къ мл҃ть е҆го́· Сътво́ршему чюдеса̀ ве́лїа е҆ди́ному, я҆́ко въ вѣ́къ мл҃ть е҆го́· *Сътво́ршему не҃са ра́зумомъ, я҆́ко въ вѣ́къ мл҃ть е́го· *ѹ҆тверди́в-

ѓрѐа ї

в мⷪ вї
ѱа̀о ѳз
и҆ рл҃д
и҆ рл҃д

д мⷪ кѧ

а҆ мⷪ а҆
сир҃а҃ ни
ѱа̀о рм҃е
дѣ҃а҃ д҃і
а҆по҃ д҃і

а҆ мⷪ а҆
ѓрѐа ї
и҆ на
ѱа̀о рм҃ѳ

шемꙋ зе́млю на водахъ, ꙗ́ко ѣ вѣкъ мл҃ть
є҆го· Сотворшемꙋ свѣтила̀ ве́лі҃а є҆дино́мꙋ, ꙗ́ко
ѣ вѣкъ мл҃ть є҆го· Сл҃нце въ о́бласть дн҃и,
ꙗ́ко ѣ вѣкъ мл҃ть є҆го· лꙋнꙋ и҆ звѣ́здꙋ въ
ѣ мѡ ѣꙇ о́бласть но́щи, ꙗ́ко ѣ вѣкꙋ мл҃ть є҆го· *Порази-
дьшемꙋ є҆гу́пта с҃ пе́рвенцы (є҆го)[2], ꙗ́ко ѣ вѣкъ
ѣ мѡ ѣꙇ мл҃ть є҆го· *и҆ і҆зведшемꙋ і҆и҃ла ѡ҆ среды и҃, ꙗ́ко
ѣ вѣкъ мл҃ть є҆го· рꙋко́ю кр҃пкою и҆ мы́шцею
высо́кою, ꙗ́ко ѣ вѣкъ мл҃ть є҆го· Раздѣльшемꙋ
чрьмное мо́ре в раздѣлені҃е, ꙗ́ко ѣ вѣкъ мл҃ть
є҆го· И҆ проведшемꙋ і҆и҃ла посредѣ є҆го, ꙗ́ко ѣ
ѣ мѡ ѣѳ вѣкъ мл҃ть є҆го· *І҆ и҆стрѧ́сшемꙋ фарао́на и҆
сꙋ́ꙋ є҆го в мо́ре чермное, ꙗ́ко в вѣкъ ми́лость
є҆го· провѣ́шемꙋ лю́ди своѧ в пꙋстыни, ꙗ́ко ѣ
вѣкъ мл҃ть є҆го· [-][3] Поразивше́мꙋ ц҃рѧ ве́лі҃а,
ꙗ́ко ѣ вѣкъ мл҃ть є҆го· И҆ ѹ҆бивше́мꙋ ц҃рѧ
кр҃пкыѧ́, ꙗ́ко ѣ вѣкъ мл҃ть є҆го. сі҃о́на ц҃рѧ
ѳ҃ мѡ і҆ѳ҃ а҆мо́рре́ꙗнска, ꙗ́ко ѣ вѣкъ мл҃ть є҆го· *И҆ о́га ц҃рѧ
васа́нска, ꙗ́ко ѣ вѣкъ мл҃ть є҆го· И҆ да́вшемꙋ
зе́млю и҆хъ досто́а́нї҃е, ꙗ́ко ѣ вѣкъ мл҃ть є҆го·
досто́а́нї҃е і҆и҃лю рабꙋ своє́мꙋ, ꙗ́ко ѣ вѣкъ
мл҃ть є҆го· Ꙗ́ко въ смиренї҃и на́ше҃ помянꙋ на́ы
ѣ҃ь, ꙗ́ко ѣ вѣкъ мл҃ть є҆го· И҆ і҆зба́ві҃лъ на́ы
є҆сть ѡ҆ врагъ на́шихъ, ꙗ́ко ѣ вѣкъ мл҃ть
є҆го· даꙗ́ пи́щꙋ всѧ́кой пло́ти, ꙗ́ко ѣ вѣкъ
мл҃ть є҆го· И҆сповѣ́да́йтесѧ бꙋ нб҃ному, ꙗ́ко ѣ
вѣкъ ми́лость є҆го· [-][4]

милосердя! **7** Тому єдиному, що створив великі світила, бо навіки його милосердя! **8** Сонце на володіння днем, бо навіки його милосердя! **9** Місяць і звізди на володіння вночі, бо навіки його милосердя! **10** *Тому, мой2. 12
що побив Єгипет з його первородними, бо навіки його милосердя! **11** *І мой2. 12
що вивів Ізраїля зпосеред них, бо навіки його милосердя! **12** Рукою сильною і високим раменом, бо навіки його милосердя! **13** Тому, що розділив Червоне море на поділи, бо навіки його милосердя! **14** І що провів Ізраїля посеред нього, бо навіки його милосердя! **15** *І тому, що скинув мой2. 14
фаранона і його силу в Червоне море, бо навіки його милосердя! **16** Що провів свій народ крізь пустелю, бо навіки його милосердя! **17** Що побив великих царів, бо навіки його милосердя! **18** І вбив сильних царів, бо навіки його милосердя! **19** Сіона, аморейського царя, бо навіки його милосердя!
20 *І Оґа, васанського царя, бо навіки мой4. 21
його милосердя. **21** І що дав їхню землю в насліддя, бо навіки його милосердя. **22** Насліддя Ізраїлеві, своєму рабові, бо навіки його милосердя! **23** Бо в нашому упокоренні згадав нас Господь, бо навіки його милосердя! **24** І визволив нас від наших ворогів, бо навіки його милосердя! **25** Що дає їжу всякому тілу, бо навіки його милосердя! **26** Визнавайтеся небесному Богові, бо навіки його милосердя!

(дв҃вѣ, [и҆ли і҆ере́мі҃и҃][1], р҃лз)[2].

На (рѣцѣ)[3] вавꙋ́ло́нстѣи҃, тамо сѣдохомъ и҆ пла́кахомъ, внегда помянꙋти
намъ сі҃о́на· На ве́рбі҃и посредѣ е҆а҆ ѡ҆бѣсихомъ ѻ҆рга́ны наша· Ꙗ́ко тꙋ въпроси-
ша насъ плѣнше҃и҃ насъ, словесъ пѣ́сней, и҆ ве҆́ше҃и҃
наш҃ пѣні҃е· въспо́йте намъ ѡ҆ пѣ́сней сі҃о́нскыхъ·
Ка́ко въспоемъ пѣ́снь гн҃ю на земли҃ чꙋжей҃: а҆ще
забꙋ́дꙋ тебе і҆ерли́мъ, забве́на бꙋди десни́ца моа҃·
Прильпни҃ ꙗ҆́зыкъ мои҃ гр҃тани҃ моє́мꙋ, а҆ще не
помянꙋ тебе, а҆ще не пре҆ложꙋ і҆ерли́ма [ꙗ́ко][4] в
нача́ло весе́лі҃а моє́го· Помани҃ гн҃и сн҃ы є҆до́мскыа,
ѣ дн҃ь і҆ерли́мль, гл҃ющаѧ, и҆стощи́те, и҆стъщи́-
те до ѻ҆снова́ні҃и є҆го· дщи҃ вавꙋ́ло́ня ѻ҆каа́ннаа·
Бл҃женъ и҃же въздасть тебѣ въздаа́ні҃е твое,
є҆же въздасть намъ· Бл҃же́нъ, и҃же и҃ме́тъ, и҆ разбі҃етъ младенца твоѧ ѻ҆ ка́мень· (Сл҃а,)

(Ѱл҃о҃ дв҃вѣ, (а҆ггє́а и҆) заха́рі҃а][1], р҃лз)[2].

Испове́мсѧ тебѣ гн҃и всѣ́мъ ср҃цемъ мои́м҃, [и҆ пр҃е а҆гг҃лы въспою́ тебѣ· Ꙗ́ко ꙋ҆слы́ша [вс҃ѧ][3] гл҃ы ꙋ҆стъ мои҃][4]. Поклоню́-
сѧ къ ц҃ркви с҃тѣи҃ твоеи҃, и҆ испов҃вѣсѧ

1 Давидів або Єреміїн. 136.

На вавилонській ріці, там ми сиділи і плакали, коли згадали Сіон. **2** На вербах посеред неї ми повісили наші органи, **3** бо там попросили нас ті, що нас полонили, слова пісень і спів ті, що нас відвели. Заспівайте нам сіонських пісень. **4** Як заспіваємо господню пісню в чужій землі? **5** Якщо я тебе забуду, Єрусалиме, хай буде забута моя правиця! **6** Хай мій язик прилипне до мого горла, якщо не згадаю тебе, якщо не поставлю перше Єрусалим як начало моєї радості! **7** Господи, в день Єрусалиму згадай едомських синів, які говорили: Нищіть! Нищіть його до основ! **8** Нещасна дочко вавилонська, блаженний той, хто тобі віддасть твою винагороду, яку ти нам віддала. **9** Блаженний той, хто візьме і розіб'є твоїх немовлят об камінь. Слава...

1 Псалом Давидів. Ангея і Захарія. 137.

Визнаватимуся Тобі, Господи, усім моїм серцем! І співатиму Тобі перед ангелами! Бо Ти вислухав всі слова моїх уст. **2** Поклонюся до твоєї святої церкви і визнаватимуся твоєму і мені

за твоє милосердя і твою правду. Бо Ти вивищив твоє святе ім'я понад усе. **3** В тому дні, коли закличу до Тебе, скоро вислухай мене. Розможиш мене в моїй душі твоєю силою. **4** Хай визнаються Тобі, Господи, всі земні царі! Бо всі почули слова твоїх уст. **5** І заспівають в господніх піснях, бо велика господня слава! **6** Бо Господь високий і зглядається на впокорених, і високе здалека пізнає. **7** Якщо піду посеред скорботи, Ти мене оживлятимеш. На гнів моїх ворогів Ти простягнув свою руку – і мене спасла твоя правиця. **8** Господь віддасть за мене! Господи, твоє милосердя навіки! Не погорди ділами твоїх рук!

1 Вкінці. Псалом Давидів. Захарія.

138.

Господи! Ти мене випробував і мене пізнав. **2** Ти пізнав моє сідання і моє вставання. Ти зрозумів мої задуми здалека. **3** Стежку мою і протоптану дорогу мою Ти дослідив, і всі мої дороги ти передбачив. **4** Бо немає обмани на моєму язику. **5** Ось Господи, Ти пізнав все, останнє і давнє. Ти мене зліпив і поставив на мені твою руку. **6** Мені дуже подиву гідне твоє знання, скріпилося, не зможу осягнути його. **7** Куди піду від твого духа і від твого лиця куди втечу? **8** *Якщо піду на небо, Ти є там. Якщо зійду до аду, Ти є там. **9** Якщо вранці візьму мої крила, і поселюся в кінцях моря, **10** адже і там твоя рука мене попровадить, і вдержить мене твоя правиця. **11** І я сказав: Хіба темрява мене потопче і ніч просвітлення в моїй їжі? **12** Бо темрява не затемниться від тебе і ніч освітиться як день. Як її темрява, так і її світло. **13** Бо Ти створив мої нутрощі, взяв мене від лона моєї матері. **14** Визнаватимуся Тобі, бо Ти став страшно подиву гідним. Подиву гідні твої діла, і моя душа дуже *це* знає. **15** Від Тебе не сховалася моя кість, яку Ти зробив у тайні, і мій склад в глибинах землі, **16** невчинине мною побачили твої очі. І в твоїй книзі всі запишуться, в дні будуть зліплені і ніщо в них. **17** Мені ж дуже чесними були твої друзі, Боже! Дуже закріпилися їхні володарства, **18** вичислю їх і понад пісок розмножаться. Я піднявся і я ще є з Тобою, **19** якщо вигубиш грішників, Боже. Мужі крові, відхиліться від мене, **20** бо ви є ревнивими в задумах, даремно візьмуть твої міста. **21** Господи! Чи я не зненавидів тих, що Тебе ненавидять, і не розтанув за твоїх ворогів? **22** Я їх зненавидів досконалою ненавистю, вони мені стали як вороги. **23** Досліди мене, Боже, і пізнай моє серце, випробуй мене і пізнай мої думки. **24** І подивися, чи є в мені дорога беззаконня, і поведи мене дорогою вічною.

ам. 9

имени твоемў, о млтви твоей и истинѣ твоей. Ꙗко вънзвеличилъ еси о всѣмъ има твое сто́е[5]. вонъже дн҃ь а́ще призовў тѧ, скоро оуслыши мѧ. оумножиши мѧ ѵ дш҃и моей силою твоею[6]. да и҃сповѣдатсѧ тебѣ гн҃и вси цр҃ие земстии, ꙗко оуслышашѧ вса глы оустъ твои҃х. и вънспоютъ ѵ пѣснехъ гн҃ахъ, ꙗко велиа слава гн҃а. Ꙗко высокъ гь, и смиренаѧ призираетъ, и высокаѧ издалеча съвѣсть. а҃ще поидў посредѣ скорби, живиши мѧ. на гнѣвъ врагъ моихъ простретъ рўкў свою, и спсе мѧ десница твоѧ. гь вънздастъ за мѧ. ги млть твоѧ ѵ вѣкъ, дѣла рўкъ твои҃х не презри.

(в конецъ, ѱл҃о, двдъ, [захарїа][1], рлм)[2].

И и҃скўсилъ мѧ еси, и позна мѧ еси. ты позна сѣданїе мое, и въстанїе мое. ты разумѣ помышленїа моѧ издалече. Стезю мою и потлаченую мою ты еси и҃зслѣдова. и вса пўти моѧ провидѣ, ꙗко нѣсть [лсти][3] въ ꙗзыцѣ моемъ. се ги, ты разумѣ вса послѣднаа и древнаа. ты созда мѧ, и положи на мнѣ рўкў твою. оудивисѧ разўмй твои҃ ѿ мене, оутвердисѧ, не възмогў к нему. Камо поидў ѿ дха твоего, и ѿ лица твоего камо бѣжў; *а́ще взыдў на нб҃о, ты [тамо еси][4], а́ще сни́дў въ а́дъ, тамо еси. а́ще возмў крилѣ моѝ рано, и вселюсѧ ѵ послѣднихъ моря, и тамо бо рўка твоа наставитъ мѧ, и оудрьжитъ мѧ десница твоа. и рѣхъ, еда тма попере́тъ мѧ, и ношть просвѣщенїе в пи́щи моей. Ꙗко тма не помрачитсѧ ѿ тебе, и ношть ꙗко дн҃ь просвѣтитсѧ. Ꙗко тма ѣ, тако и свѣтъ ѣ. Ꙗко ты созда (оутробы)[5] моѧ [-][6], въспрїѧ мѧ и҃з чрева ма́тере моеѣ. и҃сповѣмсѧ тебѣ, ꙗко страшно оудивилсѧ еси. чюдна дѣла твоа, и дш҃а моа знаетъ зѣло. Не оутаисѧ ко́сть моа ѿ тебѐ, ю҆же съткорі҃ еси ѵ та́йнѣ, и съста́въ мои ѵ прейспо҆нихъ земли. Не съдѣ́ланое моѐ видѣста о́чи твои, и въ кни́зѣ твое́й вси напи́шўтсѧ. въ дн҃е съзи́жўтсѧ, и ничтоже в нихъ. мнѣ же зѣло че́стни бы́ша дрўзи твои, зѣло оутвердѝшасѧ вл҃ьствїа и҃хъ. и҃зчтў и҃хъ, и паче пѣска оумно́жатсѧ. въстахъ и еще е́смь с тобою, а́ще избїе́ши грѣшникы гс҃е. мжїе кро́ви оуклони́тесѧ ѿ мене, ꙗко (ревни́ви е́сте)[7] в помышле́нихъ, прїимўтъ в сўе́тў грады твоа. Не ненави́дящаѧ ли тѧ ги възненавидѣхъ, и о҆ враги́ твои́хъ и҃стаѧ; съвершено́ю ненависти́ю възненавидѣ и҃хъ; въ врагы бы́ша ми. и҃скўси мѧ гс҃е, и оувѣжь

ср҃це моѐ· (и҃) стажи́ мѧ, и҆ разумѣ́й пу́ти моѧ· и҆ ви́жь а҆ще пу́ть безако́нїа во мнѣ, и҆ наста́ви мѧ на пу́ть вѣ́чнъ·

най моє серце! Досліди мене і пізнай мої дороги! **24** І поглянь чи в мені є дорога беззаконня. І попровадь мене на вічну дорогу.

(в҃ конецъ̀, ѱлѡ̑ дв҃вѣ, рл҃д)[1]·

Изми́ мѧ гⷭи ѿ чл҃ка лука́ва, ѿ мужа непра́вѣдна и҆зба́ви мѧ· и҆же помы́слиша непра́вды въ ср҃ци, весь дн҃ь ѻ҆полча́ху бра́ни· *и҆зостри́ша ꙗ҆́зыкъ свои́ ꙗ҆́ко змїи́нъ· ꙗ҆́дъ а́спидинъ подъ̀ оу҆стна́ми и҆́хъ· (-)[2] Съхрани́ мѧ гⷭи и҆з рукѝ грѣ́шника, ѿ чл҃ка непра́ведна и҆змы́сли мѧ· и҆же помы́слиша запнти́ стопы́ моѧ, сокры́ша гро҃ꙗ сѣ́ть мнѣ· и҆ ю҆жи препнша сѣ́ть нога́ма мои́ма, при стези́ събла́зны положи́ша ми́· (-)[3] рѣ́хъ гⷭи́, бъ҃ мо́й е҆́си ты́, вонзши гⷭи́ гла́съ моле́нїа моего· гⷭи́ гⷭи́ сѝла спсе́нїа моего, ѻ҆сѣни́лъ е҆́си на̀ главою мое́ю въ̀ дн҃ь бра́ни· не прада́ждь мене гⷭи ѿ жела́нїа моего грѣ́шнику· помы́слиша на́ мѧ, не ѻ҆ста́ви мене, да не когда̀ вънзе́сѧтсѧ· [-][4] глава̀ ѻ҆круже́нїа и҆́хъ, тр҃ꙋ оу҆сте́нъ и҆́хъ покры́етъ и҆́хъ· падѫ́тъ на нѝ ꙋ҆гл҃ї́а (огнена)[5] низложи́ши и҃, въ̀ страсте́, [и҆]́[6] не постоа́тъ· ꙗ҆зы́ченъ, не и҆спра́витсѧ на земли́· ꙗ҆зы́ка непра́вѣдна зло оу҆лови́тъ въ и҆стлѣ́нїе· познахъ ꙗ҆́ко сътвори́тъ гⷭь сѫ́дъ [ни́щымъ][7], и҆ ме́сть оу҆бо́гимъ· ѻ҆́баче пра́вѣдницы и҆сповѣ́дѧтсѧ и҃мени твоему́, и҆ всела́тсѧ пра́вїи с҃ лицемъ твои́мъ·

(Сл҃а,)

1 Вкінці. Псалом Давидів. 139.

2 Господи! Визволи мене від лукавої людини! Визволи мене від неправедного мужа! **3** Вони задумали неправедність в серці, цілий день ставали в лави до бою. **4** *Вигострили свій язик, наче зміїний, отрута гаспидів під їхніми губами. **5** Охорони мене, Господи, від руки грішника! Визволи мене від неправедних людей, які задумали покласти спотикання моїм крокам! **6** Горді сховали мені засідку і натягнули шнур, пастку моїм ногам, поставили мені згіршення близько стежки. **7** Я сказав Господеві: Бог мій є Ти! Послухай, Господи, голос мого благання! **8** Господи! Господи, – сила мого спасіння! Ти отінив мою голову в дні бою, **9** не видай мене, Господи, грішникові без мого бажання! Задумали проти мене, не покинь мене, щоб часом не піднялися! **10** Голова їхнього паморочення, труд їхніх губ їх покриє, **11** впаде на них вогняне вугілля, скинеш їх в бідах, не встоять. **12** Язикатий чоловік не випрямиться на землі. Неправедного мужа зло вполює на зітління. **13** Я пізнав, що Господь зробить суд бідним і помсту убогим. **14** Одначе праведні визнаватимуться твоєму імені і праведні поселяться з твоїм лицем.

Слава...

(ѱлѡ̑ дв҃вѣ, р҃м)[1]·

Гⷭи́ воззва́хъ къ тебѣ, оу҆слы́ши мѧ· вонми гла́съ мл҃твы моеѧ̀, е҆гда̀ въ̀зовꙋ́ къ тебѣ· дасѧ и҆спра́вится молитва моѧ ꙗ҆́ко кади́ло пре́дъ тобою, въздѣ́нїе рꙋ́кꙋ моею̀ жрⷮтва вечернѧ· положи́ гⷭи хранени́е оу҆стѣ́мъ мои́мъ, и҆ две́рь ѻ҆гражде́нїа ѻ҆ оу҆стнахъ мои́хъ· не оу҆клони ср҃це моѐ въ̀ словеса лꙋка́вствїа, непщева́ти вины̀ ѻ҆ грѣ́сѣхъ· съ чл҃кы дѣ́лающими безако́нїе, и҆ не съчета́юсѧ съ и҆збранными и҆́хъ· показ́ди мѧ пра́вѣникъ мл҃тїю, и҆ ѻ҆бличи́тъ мѧ, е҆ле́и же грѣ́шнаго да не намасти́тъ главы̀ моеѧ̀· ꙗ҆́ко е҆́ще и҆ мл҃тва моѧ въ҃ благоволе́нихъ и҆́хъ, пожрⷮты бы́ша при ка́мени сꙋ́дїа и҆́хъ· ѻ҆слы́шатсѧ гⷭи́ мои́, ꙗ҆́ко вънзмо́гша, ꙗ҆́ко тлѣ́ща землѝ просѣ́десѧ на земли́. разсыпашасѧ ко́сти и҆́хъ прї а́дѣ· ꙗ҆́ко къ тебѣ гⷭи́ гⷭи́ ѻ҆́чи моѝ, на тѧ оу҆пова́хъ, не ѿи́ми дш҃ю мою· съхрани́ мѧ ѿ сѣ́ти ю҆́же съста́вїша ми́, и҆ ѿ събла́знъ дѣ́-

1 Псалом Давидів. 140.

Господи! Я закликав до Тебе! Вислухай мене. Будь уважний до голосу мого благання, коли я закличу до Тебе. **2** Хай випрямиться моя молитва, наче кадило, перед тобою. Піднесення моїх рук – вечірня жертва. **3** Господи! Поклади сторожу моїм устам і двері загороди довкруг моїх губ. **4** Не відхили моє серце до слів лукавства, щоб вигадувати причини за гріхи з людьми, що чинять беззаконня. І не пречислюся до їхніх обранців. **5** Мене скартає праведник милосердям і мене оскаржить, олія ж грішного хай не намастить моєї голови. Бо ще й моя молитва в їхньому вподобанні, **6** зарізані в жертву були при камені їхні судді. Почуються мої слова, бо мали силу. **7** Наче товщ землі розірвався на землі, розсипалися їхні кості при аді. **8** Бо до Тебе, Господи, Господи мої очі! На Тебе я поклав надію, не забери моєї душі! **9** Охорони мене від пастки, яку мені приготували, і від згіршення тих, що чинять беззa-

рим. 3

коння! **10** Грішники впадуть у своїх засідках. Я є сам, доки не мину.

1 Розуму Давидового. Коли він був у печері. Молитва. 141.

2 Моїм голосом я закликав до Господа! Моїм голосом помолюся до Господа! **3** Вилию перед ним моє благання, сповіщу перед ним мій біль. **4** Коли зникає від мене мій дух і Ти пізнав мої стежки, на цій дорозі, по якій я ходив, мені сховали засідку. **5** Я дивився направо і оглядався, і не було того, що знав мене. Пропала від мене втеча, і немає того, хто шукав би мою душу. **6** Я закликав до Тебе, Господи, сказав: Ти є моя надія, моя частка на землі живих. **7** Будь уважний до моєї молитви, бо я дуже упокорився. Визволи мене від тих, що мене переслідують, бо скріпилися понад мене. **8** Виведи з в'язниці мою душу, щоб визнаватися Твоєму імені, мене очікують праведники. Аж доки мені не віддаси.

лающыѣ безаконїѥ· впадутсѧ въ мрѣжѧ своѧ грѣшницы, ѥдинъ ѥсмь ѧзъ дондеже прейду·

(разума дв҃въ. внегда быти ему ѣ пещерѣ. мл҃тва. рм҃а)[1]·

Гласомъ моимъ ко гу възва҃, гласомъ моимъ ко гу помолюсѧ· Пролѣю пр҃е ними мл҃тву мою, печаль мою пр҃е ними възвѣщу· внегда ѡ҃чезаетъ ѡ҃ мене духъ мой, и ты позна стезѧ моѧ· На пути сем҃, по немуже хождаа҃, скрыишѧ сѣть мнѣ· смотрѧхъ одесну҃ю, и възглаждахъ, и не бѣ знаи҃ мене· Погибе бѣгство ѡ҃ менѐ, и нѣсть взыскаи҃ дш҃ю мою· възва҃ к тебѣ гн҃и, рѣхъ, ты ѥси оуповаѥ моѥ, часть моа [ѥси][2] на земли живыхъ· вонеми мл҃тву мою, ꙗко смирѣсѧ бѣло· Избави мѧ ѡ҃ гонащыхъ мѧ, ꙗко оукрѣпишасѧ паче мене· Изведи ис темница дш҃ю мою, исповѣдатїсѧ имени твоему [-][3]· Чекаютъ правѣницы, дондеже въздасѧ мнѣ·

ѱл҃ѡ҃ дв҃въ, ѥгда [гонаше и҃ авесаломъ сн҃ъ ѥго][1], рм҃в)[2]·

Господи! Вислухай мою молитву! Сприйми моє благання у твоїй правді! Вислухай мене у твоїй праведності! **2** І не входи на суд з твоїм рабом, бо перед Тобою не оправдається жодний живий! **3** Бо ворог переслідував мою душу, впокорив до землі моє життя, посадив мене в темних, наче мертвих віку. **4** І в мені ослаб мій дух. В мені стривожилося моє серце, **5** я згадав давні дні. Я навчався в усіх твоїх ділах і в ділах твоїх рук навчався. **6** Я підняв до тебе мої руки, моя душа, наче безводна земля, до Тебе. **7** Скоро вислухай мене, Господи! Щез мій дух, не відверни твоє лице від мене, і уподібнюся до тих, що сходять до рову. **8** Дай мені вранці почути твоє милосердя! Бо на Тебе я поклав надію. Скажи мені, Господи, дорогу, якою піду! Бо до Тебе я підняв мою душу. **9** Визволи мене від моїх ворогів, Господи! До тебе я прибіг, **10** навчи мене чинити твою волю! Бо Ти є мій Бог! Твій добрий дух мене наставить на правильну землю. **11** Задля твого імені, Господи, живитимеш мене! Твоєю справедливістю виведеш з клопоту мою душу. **12** І твоїм милосердям вигубиш моїх ворогів і знищиш всіх, що дошкуляють моїй душі. Бо я є твоїм рабом.

Слава...

Гй оуслыиши мл҃тву мою, вънуши молѐнїѥ мое въ истинѣ твоеи҃· оуслыиши мѧ ѣ правдѣ твоеи҃, и не вниди ѣ сд҃ с рабомъ твои҃мъ, ꙗко не ѡ҃правдитсѧ прѣ҃ тобою всѧкъ живыи҃· ꙗко погна врагъ дш҃ю мою, смирилъ ѥсть в земли҃ животъ мои҃· Посади҃ мѧ ѥсть в темныѣ ꙗко мертвыа вѣкы҃, и оуныѣ во мнѣ дхъ мои҃· въ мнѣ смутисѧ ср҃це мое, помаю҃ дни древнѧа· [-][3] Поооучиисѧ въ всѣхъ дѣлехъ твои҃хъ, (и) в дѣлѣ҃ руку҃ твоею поооучаасѧ· въздѣ҃ [к тебѣ руцѣ мои҃][4], дш҃а моа҃ ꙗко землѧ безво҃наа тебѣ· (-)[5] Скоро оуслыиши мѧ гн҃и, изчезѐ дхъ мои· Не ѡ҃вратии҃ лица твоего ѡ҃ мене, и оуподоблюсѧ низходѧщиѥ҃ в ровь҃· Слышаноу сътвори мнѣ заоутра мл҃ть твою, ꙗко на тѧ оуповахъ· Скажи҃ ми гн҃и путь, воньже поидоу, ꙗко к тебѣ вза҃ дш҃ю мою· Изми҃ мѧ ѡ҃ врагъ мои҃ гн҃и, к тебѣ прибѣгохъ, наоучи҃ мѧ творити волю твою· Ꙗко ты ѥси бъ мои҃, дхъ твои҃ блгыи҃ настависъ мѧ на землю правоу· Имени твоего ради гн҃и живиши мѧ, правдою твоею изведеши ѡ҃ печали дш҃у мою, и мл҃тїю твоею҃ потребиши врагы҃ моѧ· И погоубиши всѧ стужающаа дш҃и моеи҃, ꙗко [ѧзъ рабъ твои҃ ѥсмь][6]·

(Сла,)

([ѱлѳ̃][1] дв҃вѣ къ голїа́дѹ, рм҃г)[2].
(і҃ка і҃к.)

Блвенъ гь бъ мой, наоучаи рѹцѣ мои на оплъченїе, прѣсты моа на брань. Щлть моа и прибѣжище мое, застѹпникъ мой и їзба́витель мой, защи́титель мой, и на́нь оуповахъ. Повинѹи люди моа подъ ма. *Ги, что є́сть чл҃къ, на́ко сказа́сѧ є́си є́мѹ, ли сн҃ъ чл҃чь, на́ко вмѣнѧ́ешь и҃ чл҃къ сѹетѣ оуподобисѧ дн҃ї е его на́ко сѣнь прехо́дитъ. Ги прекло́ нб҃са [-][3], и сни́ди, косни́сѧ гора́мъ и въздыма́тсѧ. Блесни мо́лънїа, и ражене́ши и҃. послѣ стрѣлы твоа, и смѹти́ши и҃. Послѣ рѹкѹ твою свыи́ше, изми ма и їзба́ви ма ѿ во҃ мно́гъ, ѿ рѹкъ сно́въ чѹжихъ. Ихъ (же) оуста̀ гл҃аша сѹетѹ, и десни́ца ихъ десни́ца непрабды. Бже пѣснь но́вѹ въспою тебѣ, въ ѱалты́ри десатострѹнѣмъ пою тебѣ. даю́щемѹ спсенїе цр҃емъ, избавлаю́щемѹ два раба своего ѿ оружїа лю́та. изба́ви ма и їзми ма из рѹки сно́въ чѹжихъ. Ихже оуста̀ гл҃аша сѹетѹ, и десница и҃ десни́ца непра́бды. Их (же) сно́ве [их][4] на́ко новосаже́на, въдрѹжена въ ю́ности своен. дщера их оудобре́ны, преоукрашены на́ко подобїе цр҃кве. храни́лища и҃ испо́лнь, ѿрыга́юща ѿ сего въ о́нѹ. о́вца и҃ мно́гоплодны, мно́жащаса въ исхо́дищыихъ своихъ. вълове и҃ то́лсти, нѣсть паде́нїа граде́жѹ, ни прохо́да, ни во́пла в҃ сто́гнахъ и҃. Оублажи́ша лю́дїе и҃мже сїа сѹть. блаже́ни лю́дїе и҃мже гь бъ их.

вбї й є҃врео҃ в҃

вищ. 8 єв. 2

1 Псалом Давидів. До Ґоліята. 143. Катизма 20.

Благословенний Господь! Мій Бог, що повчає мої руки на бій, мої пальці – на війну, **2** моє милосердя і моя охорона, мій заступник і мій визволитель, мій оборонець. І на Нього я поклав надію. Він підкоряє мій народ під мене. **3** *Господи! Чим є людина, що ти їй об'явився? Або людський син, що поважаєш його? **4** Людина уподібнилася до марноти, її дні минають, наче тінь. **5** Господи! Прихили небеса і зійди, доторкнися гір – і задимляться, **6** блисни блискавицею – і розженеш їх, пошли твої стріли – і змішаєш їх. **7** Пшли твою руку згори, визволи мене і спаси мене від великих вод, з руки чужих синів, **8** яких уста говорили марне, і їхня правиця – правиця неправди. **9** Боже! Заспіваю Тобі нову пісню! На десятиструннім псалтирі співатиму Тобі, **10** що даєш спасіння царям, що визволяєш Давида, свого раба, від поганої зброї. **11** Визволи мене і спаси мене з руки синів чужинців, яких уста заговорили марне, і їхня правиця – правиця неправди. **12** Їхні ж сини, наче нові саджанці, посаджені в своїй молодості. Їхні дочки гарні, прикрашені, наче подоба церкви. **13** Їхні покої повні, вони викидають з цього в це. Їхні вівці багатоплідні, що множаться на своїх дорогах, **14** їхні воли товсті. Немає падіння огорожі ані проходу, ані крику на їхніх вулицях. **15** Блаженним назвали народ, в якого так є. Блаженний народ, в якого Господь – його Бог!

1 Похавала Давидова. 144.

Піднесу Тебе вгору, мій Боже! Мій царю! І поблагословлю твоє ім'я навіки і навіки – віків. **2** На кожний день благословитиму Тебе! І похвалю твоє ім'я навіки і навіки віків. **3** Великий Господь і дуже хвалебний! І Його величності немає кінця. **4** Рід і рід хвалитиме твої діла! І сповістять твою силу. **5** Розкажуть про величність слави твоєї святині і сповістять твої чуда. **6** І розповідатимуть *про* силу твоїх страшних *діл,* і розкажуть *про* твою величність. **7** Видадуть пам'ять множества твоєї доброти і зрадіють твоєю праведністю. **8** Щедрий і милосердний Господь, довготерпеливий і дуже милосердний. **9** Добрий Господь всім. І його щедрості на всіх його ділах. **10** Хай Тобі визнаються, Господи! Всі твої діла і твої преподобні хай Тебе благословляють! **11** Славу твого царства оголосять, і розкажуть про твою силу, **12** щоб об'я-

вити людським синам твою силу і
славу величності твого царства. **13**
Твоє царство – царство всіх віків. І
твоє володіння в усякім роді і роді.
13 Вірний Господь в усіх своїх словах, і преподобний в усіх своїх ділах.
14 Господь піднімає всіх, що падають, і випрямляє всіх скинених. **15**
пс. 103 *Очі всіх надіються на Тебе, і ти
даєш їм їжу у відповідний час. **16** Ти
відкриваєш твою руку і все живе наповняєш добротою. **17** Праведний
Господь в усіх своїх дорогах і преподобний в усіх своїх ділах. **18** Господь
близький до всіх, що його прикликують, до всіх, що прикликують його в
правді. **19** Він зробить волю тих, що
Його бояться ,і почує їхнє благання, і
їх спасе. **20** Господь охороняє всіх,
що Його люблять, і вигубить усіх грішників. **21** Мої уста висмовлять господню хвалу! І хай всяке тіло поблагословить його святе ім'я навіки і навіки – віків.

Слава...

вънзглю, сказати сновомъ чл҃кы҃ силу твою, и славу великолѣпїа цр҃твїа твоего. Цр҃тво твое, цр҃тво всѣхъ вѣкъ, и влчество твое въ всѧко҃ родѣ и ро́дѣ. вѣренъ гь въ [всѣхъ][2] словесехъ свои҃, и прⷭ҃бнъ въ всѣхъ дѣлехъ свои҃. По́млⷱ гь всѧ низпадающаѧ, и исправля́етъ всѧ низве́рженыа. *о́чи вс҃ѣ на тѧ оу҃повают҃ъ, и ты дае́ши (имъ пи́щу)[3] въ бл҃говре́мѧ. Wверза́еши ты роукоу твою, и насыщаеши всѧ́ко живо́тно бл҃говоленїа. Пра́веденъ гь въ всѣхъ путехъ свои҃, и прⷭ҃бнъ въ всѣхъ дѣлехъ свои҃. Близъ гь всѣмъ҃ призывающы҃и҃ и҃, вс҃ѣ призыва́ющи҃ и҃ въи́стинꙋ. во́лю бо́ѧщи҃ѧ҃ѧ его сътворитъ, и мл҃твꙋ и҃ѫ҃ слы́шⷭ҃, и спасе́тъ и҃хъ. Хранитъ гь вс҃ѣ любѧ́щаѧ его, и вс҃ѣ грѣшникы потреби́тъ. Хвалꙋ гню҃ възглютъ оу҃ста̀ моа, и да бл҃вⷭ҃ всѧ́ка плоть и́мѧ сто́е его, ѿ вѣкъ и въ вѣ҃ вѣка.

(Сла,)

мой1. 1
дія. 14
пс. 135
сир. 18
апо. 14

(а҃ллїлꙋї́а, а҃ггео́а, і҃ заха́рїа, рм҃е)[1].

1 Алилуя. Ангея і Захарія. 145.

Хвали, моя душе, Господа! **2** Похвалю Господа в моїм житті! Співатиму моєму Богові, доки я є! **3** Не покладайте надію на князів, на людських синів, в яких немає спасіння. **4**
Вийде його дух і повернеться до своєї землі. В тому дні згинуть всі його задуми. **5** Блаженний, кому Бог Якова – його помічник. Його надія на свого Господа Бога, **6** *що створив небо і землю, море і все, що в них, що береже правду навіки, **7** що чинить суд скривдженим, що дає голодним їжу. Господь звільняє зв'язаних! **8** Господь робить сліпців мудрими! Господь піднімає скинутих! Господь любить праведників! **9** Господь охороняє приходька, приймає сироту і вдову і вигубить дорогу грішних! **10** Господь зацарює навіки! твій Бог, Сіоне, в рід і рід!

валн҃ дш҃е моа га, въсхвалю га ѣ҃ живо҃тѣ моем҃ꙋ. пою ѣ҃ꙋ моемꙋ, дондеже ѥ҃смь. Не надѣитесѧ на́ кн҃зѧ, [-][2] на́ сыны чл҃чыа, в нѥ҃же нѣсть спсе́нїа. И҃зы́детъ дх҃ъ его, и възвратитсѧ ѣ҃ зе́лю свою. ѣ҃ тои҃ дн҃ь погибнꙋтъ вс҃ѣ помышле́нїа [его][3]. Блаже́нъ, ѥ҃муже ѣ҃ъ і҃аковль помощни҃къ [его][4], оу҃пова́нїе его, на́ га ба своего. *Сътво́ршаго нб҃о и зе́млю, мо́ре, и вс҃ѣ на́же в нм҃и҃. Храна́ющаго и҃стинꙋ ѣ҃ вѣкъ, твора́щаго с҃ꙋ о҃би́димы҃ї, даю́щаго пи́щу а҃лчющы҃ї. гь рѣшⷱ о҃кова́нны҃ї, [гь оу҃мꙋдра́ѥ҃ слѣпца. гь възводїтъ низверже́ныа][5], гь любⷱ правѣ҃ники. гь храни҃ пришельца, си́ра и вдовꙋ прїе́млетъ҃, и пꙋть грѣшны҃ї погуби́тъ҃. въцр҃и́тсѧ гь ѣ҃ вѣкъ҃, ѣ҃ъ твои҃ сїо́не, в ро҃ и родъ.

(Ал҃лилꙋї́а][1], рм҃в)[2].

1 Алилуя. 146.

Хваліть Господа, бо добрий псалом! Нашому Богові хай солодкою буде хвала! **2** Господь будує Єрусалим – Він збере розсіяних Ізраїля. **3**
Він оздоровляє побитих серцем і обв'язує їхні побиття. **4** Він числить множество звізд і їм всім називає імена. **5** Великий Господь наш, і велика його сила! І його розумові немає числа! **6** Господь приймає лагідних, впокоряє ж грішників до землі. **7** Почніть Господеві у визнаванні! Співайте нашому Богові на гуслях! **8** Тому, що покриває небо хмарами, приготовляє дощ землі, що видає зелень на горах і траву на службу людям, **9** що

валн҃те га, ꙗ́ко бл҃гъ, ѱало҃ бг҃ѣ на́шему, да насладѝѧ҃ хвале́нїе. Зижⷣ҃ѧ҃ і҃ерли́ма гь, [-][3] разⷭ҃ѣнна҃ѧ і҃илева събере҃. И҃цѣла́ѧ҃ съкрꙋше́ныа ср҃цем҃ъ, и҃ о҃бвза́ѧ съкрꙋше́нїа и҃хъ. И҃зчитаѧ҃ множество звⷭ҃здъ, и вс҃ѣ и҃мъ и҃мена̀ нарица́а. ве́лⷱ гь нашь, и велїа крѣпость его, и ра́зꙋмꙋ его нѣсть числа. Прїе́мла кротки́а гь, смира́ѧ же грѣшникы до земла. Начнѣте гв҃и въ и҃сповⷭ҃данїи, по́йте бг҃и на́шему҃ ѣ҃ гусле҃. о҃дѣва́ющему нб҃о о҃блакы, гото́вающему землѝ дⷤ҃ждь. Прозяба́ющему на гора҃ сѣно, и траву на слꙋже҃бꙋ чл҃ком҃.

îѳ ѧ

дающемꙋ сікоⷮтѣ̀ пи́щꙋ є̑, и̂ *птенцⷱ̀ врановѣ̀ призывáющымъ и̑. Не в силѣ конѝстѣи вꙗсхо́щетъ, ни ѣ̀ лы́стⷱ̀ мужескыхъ бл҃говолитъ. бл҃говолитъ гⷣь на боя́щыѧ̑ сѧ̂ его̀, и̂ на оу̂повáющыхъ на мл҃ть е̂го.

йов. 39

(а̂ллилꙋ́їа, а̂ггéа, и̂ заха́рїа рм҃з)[1].

Похвалѝ їерли́мъ гⷣа, хвалѝ бⷭ҇а твоегѡ сїо́не. Я̑ко оу̂крѣпѝ вереѧ̀ вратъ твои̑х, бл҃ви сы́ны твоѧ̀ в тебѣ. (Я̑ко положѝ)[2] предѣлы твоа̀ мир̑, и тꙋ́ка пшени́чна насыщáа тѧ̀. Посылаа̀ѝ сло́во своѐ землѝ, до скоросты̀ тече́тъ сло́во е̂го. даю́щаго снѣгъ [свои̑][3] на̑ко во́лнꙋ, мглꙋ̀ на̑ко пе́пелъ посыпа́ющаго. щетáющаго го́лоть свои̑ на̑ко хлѣбы, проти́ву лицꙋ мраза̀ е̂го кто̀ постои́тъ? послетъ сло́во своѐ, и̂ и̑стаетъ ѧ̀. дꙋхне́тъ дх҃ъ е̂го, и̂ потекꙋтъ во́ды. вꙗзвѣщаа̀ѝ слово своѐ ї҃а́кову, о̂правда́нїа и̂ сꙋ́дбы своѧ̀ ї҃и́леви. Не сътворѝ та́ко всѧ́кому на̑зы́кꙋ, и̂ сꙋ́дбы̀ своа̀ не сказа̀ и̑мъ.

(Сл҃а)

1 Алилуя. Ангея і Захарія. 147.

Похвали, Єрусалиме, Господа! Хвали твого Бога, Сіоне! **2** Бо Він скріпив засуви твоїх брам, поблагословив в тобі твоїх синів. **3** Бо поклав твої границі мирними і насичує тебе жиром пшениці, **4** Посилає землі своє слово, швидко біжить його слово. **5** Він дає свій сніг, наче вовну, іній посипає, наче попіл, **6** кидає свій лід, наче хліби. Хто встоїть проти лиця його морозу? **7** Пошле своє слово – і розтопить їх. Подме його духом – і води попливуть. **8** Сповіщає своє слово Якову, свої оправдання і судьби Ізраїлеві. **9** Він не зробив так ніякому народові і не об’явив їм свої судьби.

Слава...

(а̂ллилꙋ́їа а̂ггéа и̂ заха́рїа рм҃и)[1].

Алили́те гⷣа съ нб҃съ, хвали́те е̂го ѣ̀ вы́шнѧ̑. хвали́те е̂го вс҃и а҃гг҃ли е̂го, хвали́те е̂го вс҃ѧ̀ сы́лы е̂го. хвали́те е̂го слн҃це и̂ лꙋна̀, хвали́те е̂го вс҃ѧ̀ звѣ́зды и̂ свѣтъ. хвали́те е̂го нб҃са нб҃съ, *и̂ вода̀ на̑же превы́ше нб҃съ, да вꙗсхва́лятъ и́ма гⷣне. на̑ко тои̑ рече́, и̂ бы́ша. тои̑ повелѣ̀, и̂ съ҆зда́шасѧ̀. Поста́вѝ ѧ̀ ѣ̀ вѣкъ, и̂ въ вѣкъ вѣка̀. повелѣ̀нїе положѝ, и̂ не ми́мои́детъ. хвали́те гⷣа и҃ землꙗ̀, змиéве и̂ вса̀ безды̑. о̂гнь, гра̀, снѣгъ, го́лоть, дꙋхъ бꙋ́рен̑, твора́щаѧ сло́во е̂го. го́ры, и̂ вси̑ хо́лми. дре́ва плодоно́сна, и̂ вси̑ ке́дри. звѣрїе и̂ вси̑ скоты̑. га́ды, и̂ пти́цы перна́ты. ц҃рїе зⷣе́мстїи̑, и̂ вси̑ людїе. кн҃зи, и̂ вси̑ сꙋ́дїе земстїи̑. ю́ноша, и̂ дѣ́вы. ста́рцы съ ю́ноты̑ми, да вꙗсхва́лятъ и́ма гⷣне, на̑ко вꙗзнесе́сѧ има̀ то́го е̂дино́го. и̑сповѣ́данїе е̂го на землѝ и̂ на нб҃и, и̂ вꙗзнесетъ ро́гъ̑ люди́и свои̑хъ. Пѣснь всѣ́мъ пр҃бнымъ е̂го, сн҃ово́мъ и̑и҃левомъ, людемъ приближа̀ющимсѧ е̂мъ.

ѧ̀ мо҃ ѧ̀ ѣ̀рѣ҃а ї и̂ ѝа ѱа҃о рм҃е

1 Алилуя. 148

Хваліть Господа з небес! Хваліть Його на висотах! **2** Хваліть Його всі ангели його! Хваліть Його всі сили його! **3** Хваліть Його сонце і місяць! Хваліть Його всі звізди і світло! **4** Хваліть Його небеса небес *і вода, що понад небесами! **5** Хай похвалять господнє ім’я, бо Він сказав – і сталося. Він заповів – і створилося. **6** Поставив їх навіки і навік – віку. Поставив наказ – і не мине. **7** Хваліть Господа з землі змії і всі безодні! **8** Вогонь, град, сніг, лід, дух бурний, що чинять його слово. **9** Гори і всі вершки, плодоносні дерева і всі кедри, **10** звірі і вся скотина, плазуни і оперені птахи. **11** Царі землі і всі народи, князі і всі судді землі, **12** юнаки і дівчата, старці з молодими. **13** Хай похвалять господнє ім’я, бо вгору піднялося ім’я Його одного! Його визнавання на землі і небі! **14** І піднесе ріг свого народу. Пісня всім його преподобним, синам Ізраїлевим, народові, що до нього наближається.

мой1. 1 єре. 10 і 51 пс. 135

(а̂ллилꙋ́їа, рм҃д)[1].

Пѣспо́йте гⷣеви пѣ́снь но́вꙋ, хвалені̑е е̂го ѣ̀ ц҃ркви преподо́бныхъ. да вꙗзвесели́тсѧ їи̑лꙗ̀ о̂ сътво́ршемъ е̂го, и̂ сн҃ове сїо́ни вꙗзрадꙋ́ютсѧ о̂ ц҃ри свое́мъ. да вꙗсхва́лятъ и́ма е̂го ѣ̀ ли́цѣ, ѣ̀ тꙋ̀мпанѣ̀ и̂ ѱалтыри да пою́тъ е̂мꙋ. Я̑ко бл҃говолитъ гⷣь

1 Алилуя. 149.

Заспівайте Господеві нову пісню. Його похвала в церкві преподобних. **2** Хай розвеселиться Ізраїль Тим, що його створив! І сини Сіону хай зрадіють своїм царем! **3** Хай похвалять його ім’я в хорі! На тимпані і псалтирі хай Йому співають! **4** Бо Господь

любить свій народ і піднесе лагідних до спасіння. **5** Похваляться преподобні у славі і зрадіють на своїх ліжках. **6** Божі підношення в їхнім горлі. І обосічні мечі в їхніх руках, **7** щоб чинити помсту між народами, оскарження в народах, **8** зв'язати їхніх царів путами і їхніх славних ручними залізними кайданами, **9** щоб зробити в них написаний суд. Ця слава є для всіх його преподобних.

ѣ людехъ своихъ, и вънзнесетъ кротъкыа въ спсенїе· вънсхвалатсѧ преподобнїи ѣ славѣ, и вънзрадуютсѧ на ложехъ своихъ· вънношенїа бжїа ѣ гортани ихъ, и мечи обоюду остры в рукахъ ихъ. сътворити шмщенїе въ нзыцехъ, обличенїа ѣ людехъ· Свзати цра ихъ путы, и славныа ихъ ручными оковы желѣзными, сътворити в нихъ судъ написанъ· Слава ѣи ѣсть всѣмъ прбнымъ ѣго·

1 Алилуя. 150.

Хваліть Бога у його святих! Хваліть Його в закріпленні його сили! **2** Хваліть Його в силах його! Хваліть Його за множеством його величності! **3** Хваліть Його в трубнім голосі! Хваліть Його на псалтирі і гуслях! **4** Хваліть Його на тимпані і хором! Хваліть Його в струнах і органах! **5** Хваліть Його в милозвучних цимбалах! Хваліть Його в цимбалах оклику! **6** Все, що дише, хай хвалить Господа!

Слава...

(аллилуїа, гн)[1].

Хвалите бга въ стыхъ ѣго, хвалите ѣго въ оутвержении силъ ѣго· Хвалите ѣго на силахъ ѣго, хвалите ѣго по премногомоу величествїю ѣго· Хвалите ѣго въ гласѣ трубѣнѣ, хвалите ѣго въ псалтыри и гуслехъ· Хвалите ѣго в тимпанѣ и лицѣ, хвалите ѣго въ струнахъ и органѣхъ· Хвалите ѣго ѣ кимвалѣ доброгласныхъ, хвалите ѣго ѣ кимвалѣхъ восклицанїа· всѧко дыханїе да хвалитъ га· [-][2]

(Слава·)

1 Цей Давидів псалом написаний окремо і поза числом. Коли він сам боровся і вбив Ґоліята.

Сеи псало́мъ ѡсобъ писанъ, (и внѣ числа, двѣнадесѧтъ)[1]. ѣгда ѣдинъ брасѧ, (и ѹбитъ) голїада·

Малим був я між моїми братами і молодший в домі мого батька. Я пас овець мого батька. **2** Мої руки зробили орган, і мої пальці настроїли псалтир. **3** І хто сповістить моєму Господеві? Сам Господь, сам почує. **4** Він сам послав свого ангела і взяв мене від овечих отар мого батька і помазав мене олією свого намащення. **5** Мої брати гарні і великі, і Господь їх не уподобав. **6** Я вийшов назустріч чужинцеві, і він мене прокляв своїми ідолами. **7** Я ж, вирвавши в нього меч, відрубав йому голову і забрав погорду з ізраїльських синів.

Малъ бѣхъ ѣ братїи моей, и юнѣишїи ѣ дому ѡц̃а моего, пасѧхъ ѳвцѧ ѡц̃а моѣго· Роуцѣ мои сътвориша ѳргань, и персти мои сътадвиша псалтырь· И кто вънзвѣститъ гви моемоу: самъ гь, самъ оуслышитъ· Самъ посла агг̃ла своего, и изатъ мѧ ѡ [пастѣ]ѣ[2] ѳвчїи ѡц̃а моѣго, и помаза мѧ ѣлеѡ̃ помазанїа своего· Братїа моѧ добри и велицы, и не бл̃говоли в ни̃ гь· Изыдохъ въ срѣтенїе ѝноплемѣнникоу, и прокла́тъ мѧ идолы своими· Азъ же исторгъ (мечъ ѡ него)[3], обезглавихъ ѣго, и ѡнѧхъ поношенїе ѡ сно́въ їилевъ·

1-а пісня, пісня Мойсея з Виходу, глава 15.

а пѣснь, пѣснь моусеова, ѡ исхода, гл̃а, е̃і·

2-а пісня, пісня Мойсея з Второзаконня, глава 32.

в пѣснь, пѣснь моусеова, втораго закона, гл̃а, л̃в·

3-а пісня, пісня Анни, матері пророка Самуїла, 1-а Царств, глава 2.

г пѣснь, пѣснь ѧннина, матере самоуила пр̃рка, а цр̃твъ, гл̃а, в̃·

4-а пісня, молитва святого пророка Аввакума, глава 3.

д пѣснь, мл̃тва ст̃го пр̃рка ѧввакоума, гл̃а, г̃·

5-а пісня, пісня святого пророка Ісаї, глава 26.

е пѣснь, пѣснь ст̃го їсаїа пр̃рка, гл̃а, к̃з·

6-а пісня, молитва прорка Йони, глава 2.

з пѣснь, молитва ѝоны пророка, гл̃а, в̃·

7-а пісня, трьох святих юнаків у пророка Даниїла, глава 3.

и пѣснь, стыхъ трїехъ ѳтроковъ, ѣ пр̃рку данѝ, гл̃а, г̃·

й пѣснь, пѣніе стыѣ трієхъ о҃трокъ, в҃ пр҃рку данїи҃л, гл҃а, г҃·

д҃ пѣснь, пѣснь прест҃ыа бц҃а, є҆ваггл҃ьскаа л҃у гл҃а, а҃, за҃, д҃·

е҃ пѣснь, пѣснь стго пр҃рка захарі҃и ѡ҃ц҃а пр҃течева, л҃у гл҃а, а҃, за҃, д҃·

8-а пісня, спів святих трьох юнаків у пророка Даниїла, глава 3.

9-а пісня, євангельська пісня Пресвятої Богородиці, Лука, глава 1, початок 4.

10-а пісня, пісня святого пророка Захарії, батька Предтечі, Лука, глава 1, початок 4.

ЗАЧАЛО ПРИТЪЧАНЬ СОЛОМОНИНЬ

гл҃а, а҃·

Прі҃тча [соло́моа]² сі҃а двѣ и҆же ч҃твова вѣ (і҆нѣмѣхъ)³· разумѣти прм҃рость и҆ наказа́нїе. разумѣти же словеса҆ мудрости҃и· Прі҃а́ти же и҆звы́тїе словесъ, (и҆ разреше́нїе гада́нїи)· разумѣти же пра́вдꙋ (и҆ и́стинꙋ)⁴, и҆ сꙋдъ и҆справла́ти· да да́стъ незло́бивымъ хꙋдожество· о҃трокꙋ же ю́ноу, чюѣ́ствїе, и҆ прм҃рость· сего (-)⁵ послꙋшавъ мꙋ́дрыи, премꙋдрѣе бꙋдетъ· ч҆ разꙋмныи, строи́телство ста́житъ· разꙋмѣ́етъ же прито́ча и҆ те́мно сло́во. гл҃анїа же премꙋ́рыхъ и҆ гада́нїа· *нача́ло прм҃рости страхъ [гн҃ь]⁶· ра́зꙋмъ же, бл҃гъ всѣмъ твора́щꙋмъ ю҆· бл҃говѣ́рїе же на бо҃а, (и҆) нача́ла чюѣ́ствїа· прм҃рость же и҆ наказа́нїе, нечестиві́и ꙋ҆ничижа́ютъ· Слы́ши сн҃ꙋ наказа́нїе ѡ҃ц҃а твоего, и҆ не ѡ҃рини наказа́нїа мт҃ре твоеа҆· вѣне́цъ бо (бл҃а҃ти)⁷ прі҃имеши на твое́мъ вратѣ́, и҆ гри́внꙋ зла́тꙋ ѻ҆ своей выи· Сн҃е да не (прельста́тъ тебе)⁸ мꙋжи нечестивїи, не вы҃схощꙋ́ (же) а҃ще ꙋ҆молятъ т҃а гл҃ющи. пойдѝ с на́ми причасти́мсѧ крови, покры́емъ же в землѝ мꙋжа пра́вѣ́на бе҃з пра́вды. по́жремъ же е҆го, я҃ко а́дъ жива· и҆ во́зземъ (па́мять е҆го)⁹ ѡ҃ землѧ҆, ста́жа́нїе е҆го мно́го прі҃имемъ. и҆спо́лнимъ (-)¹⁰ домы наша корыстїю, жре́бїи же тво́и положѝ с на́ми. о́бще же влагалище ста́жемъ всѝ, и҆ вре́тище е҆ди́но да бꙋдетъ (всѣмъ) намъ· Не ходи́ в пꙋть с ними, ꙋ҆клони же но́гꙋ твою ѡ҃ стезѣ и҆́хъ· *но́гы бо и҆́хъ, на зло҆ рицꙋтъ, и҆ скоры

ѱл҃о҃ рі҆ е҆кле҆ а҃

і҆сі҃а н҃д кріі҃ г҃

Початок Соломонових приповідок

Глава 1

1 Приповідки Соломона, Давидового сина, який царював між ізраїльтянами. **2** Пізнати мудрість і повчання, зрозуміти ж слова мудрості, **3** прийняти ж вислови слів і розв'язання загадок, зрозуміти справедливість і правду і правильно судити суд, **4** щоб Він дав хитрість незлобним, а молодому слузі сприйняття і премудрість. **5** Послухавши це, мудрий стане мудрішим, а розумний придбає настановлення, **6** пізнає ж притчу і темне слово, вислови ж мудрих і загадки. **7** *Початок премудрості – страх господній, а добре розуміння – всім, що його чинять. Побожність же до Бога – і початок сприймання, а безбожні погорджують мудрістю і нагадуванням. **8** Послухай, сину, нагадування твого батька і не відкидай нагадування твоєї матері. **9** Бо одержиш вінець ласки для твого верху і золотий ланцюжок для своєї шиї. **10** Сину, хай тебе не обманять безбожні чоловіки, ані не бажай, коли проситимуть тебе, кажучи: **11** Ходи з нами, стань учасником крові, непраедно ж скриємо в землі праведного чоловіка, **12** пожеремо ж його живим, так як ад, і заберемо пам'ять його з землі, **13** заберемо його великий маєток, наповнимо наші доми здобиччю. **14** Кинь же з нами твій жереб, а всі придбаємо спільний гаманець, і хай нам всім буде один мішок. **15** Не ходи в дорогу з

пс. 110 екл. 1

ними, зверни ж твою ногу з їхніх стежок, **16** *бо їхні ноги біжать до зла і є швидкі на пролиття крові. **17** Адже не без причини натягнуті є сітки для птахів, **18** бо вони учащають у вбивстві, збирають собі зло, а знищення законопереступних чоловіків погане. **19** Це є дороги всіх, що чинять беззаконня, бо безбожністю гублять свою душу. **20** Мудрість оспівується на дорогах, а на шляхах провадить сміливість, **21** на верхах оборонних стін проголошується, а при брамах, при сильних, вона сидить і при брамах міста сміливо говорить. **22** Отже, скільки років незлобні держаться праведності – не засоромляться. А безумні, ставши безбожними, є любителями гордощів, вони зненавиділи пізнання **23** і стали вартими картання. Ось вам представляю вислови мого духа, навчу ж вас мого слова. **24** *Оскільки я закликала і ви мене не почули, видавала слова і ви не сприймали, **25** але відкидали мої поради і не сприйняли мої картання. **26** Тому і я висмію вашу погибель, зрадію ж завжди, коли на вас прийде знищення, **27** або як надійде на вас замішання, знищення нагло *надійде,* подібно до бурі, або коли на вас прийде скорбота і облога міста. **28** Бо буде, що коли покличете до мене, я ж не вислухаю вас. Мене шукатимуть злі і не знайдуть, **29** бо зненавиділи мудрість і не вибрали господній страх, **30** бо не побажали послухатися моїх порад, кпили ж з моїх картань. **31** Тому, отже, їстимуть плоди своїх доріг і наситяться своєю безбожністю. **32** Бо томущо образили малят, будуть вбиті, випробування вигублює безбожних. **33** Хто ж мене слухає, поселиться в надії. Він спочине від всякого зла без страху.

ic. 59
рим. 3

ic. 65
і 66
єре. 3

(сутъ) на пролитїе крове· Не (бес правды бо)[11] пропинаютсѧ мрежа пернатымъ, тїи бо оубїенїю общаютсѧ, събираю себѣ злаа· разрушенїе же мужеи законопреступникъ зла· Сѣ (сутъ путїе)[12] вс҃ѣ творѧщихъ безаконїе, нечестїемъ бо, (дшю свою)[13] шемлютъ· прⷭ҃ость въ йсходищихъ поѣтсѧ. в путехъ же дрѣзновенїе вводитъ· На врѣсѣхъ же стѣнъ забралныхъ проповѣдуетсѧ, въ вратѣхъ же силныхъ присѣдитъ, (й) въ вратѣхъ (-)[14] градꙋ дерзающи глетъ· елико оубо лѣтъ незлобивїи дрѣжѧсѧ правды не постыдаютсѧ. а безумнїи, досажденїю сутъ похотницы, нечестивїи бывше· възненавидѣша чювствїе, й повинни быша обличенїемъ· Сѣ прелагаю вамъ, моего дха глагнїе. наоучю же ва҃ моемꙋ словеси· *Поне же звахъ й не послушасте (мене), (-)[15] простирахъ словеса҃ й не внимастѣ. но шмѣтасте моѧ҃ совѣти, (й) монхъ (-)[16] обличенїи [не внимасте][17]· Ѣмже й азъ вашеи погибели посмѣюсѧ, порадꙋю же сѧ всегда҃, аще прїидетъ вамъ погыбель. (йли нако млъва на вы внезаапꙋ)[18] разоренїе (-)[19] подобно бꙋрїи прїидѣ, [йли][20] егда҃ (вамъ прїидетъ)[21] печаль й градꙋ объстоанїе (-)[22]· Бꙋдетъ бо егда҃ призовете ма, аз҃ же не послушаю ва҃. взыщꙋтъ мене злїи й не обрѧщꙋ· възненавидѣша бо прⷭ҃ость· (й) страха (-)[23] гн҃а, не йзволиша· Не хотахꙋ (бо) (внимати монхъ совѣтъ)[24], подражахꙋ бо моѧ҃ облечения. тѣмже оубо снѣдатъ свои҃ путїи плодꙑ, й своеѧ нечести насытатсѧ. занѐ бо обидахꙋ младыа оубїенни бꙋдꙋ, (-)[25] йспытанїе нечестивыа, гꙋбитъ· Слꙋшаи҃ же менѐ вселитсѧ на оупованїе, (йже)[26] безмлъствꙋй҃ без страха, шо҃ всѧкого зла·

Глава 2

1 Сину, якщо прийнявши мої слова і заповіді, в собі заховаєш, **2** твоє вухо послухає мудрість і приставиш твоє серце до сприймання – дали й на повчання твоєму синові. **3** Бо якщо прикличеш мудрість і даси твій голос розумінню, шукатимеш же пізнаня великим голосом, **4** і якщо шукатимеш її, як срібло, як скарби її шукатимеш, **5** тоді пізнаєш господній страх і знайдеш боже пізнання. **6** Бо Господь дає мудрість, і від його лиця пізнання і розуміння, **7** і збирає спасіння, як скарб, тим, що випрямлюються, охороняє ж їхній хід, **8** збереже дорогу оправдань і збереже дорогу тих, що його хвалять. **9** Тоді зрозумієш праведність і суд і випрямиш все твоє добро. **10** Бо якщо муд-

Гл҃а, в҃·

Чне, аще прїимъ глы моа҃ (й) заповѣди (в себѣ сокрыеши)[1]· Послушаетъ премудрости твоѐ ꙋхо. й приложиши ср҃це свое разꙋму· (Приложиша й)[2] в наказанїе сн҃ꙋ твоемꙋ. аще бо премꙋдрость призовеши й разꙋму дасѝ гла҃ твои. чювства же възыщеши, (гласомъ великымъ)[3]· Й аще взыщеши еа҃, нако сребра (-)[4] нако сокровища поищеши еа҃· тогда разꙋмѣеши боязнь гн҃ю й разꙋмъ бжїи обрѧщеши· нако ѣ҃ь даѐ премꙋдрость, й шо҃ лица҃ его познанїе, й разꙋмъ· й щадитъ йсправлѧющимъ сн҃снїе. защищаетъ [же][5] шествїа йхъ, (съхранитъ)[6] [пꙋть][7] оправданїи. й пꙋть хвалящимъ его съхранитъ· Тогда҃ разꙋмѣеши правдꙋ й сꙋдъ, й йсправиши вса

(твоѧ)[8] бл҃гаѧ· ч҃ще бо прїидетъ премоудрость в҃ твоѥ̀ помышле́нїе, а҆ чювьство дш҃и твоеи добро быти и҆зволи́тсѧ· Совѣтъ до́бръ съхранитъ тѧ, смышле́нїе же преподобно съблюде́тъ тѧ. да и҆зба́витъ тѧ ѿ путѝ зла, и҆ ѿ чл҃ка глаго́лющѧ, ничто́же вѣрно· (ч҃)[9] ѻ҆ста́вльшеи путѝ пра́выѧ ходи́ти пу҃темъ (непра́вымъ)[10], (и҆) весела́щихсѧ ѻ҆ злы҃ и҆ ра́дующесѧ ѻ҆ сверше́нїи зла. и҆хже пу҃ти стропо́тни, (-)[11] сікривлена колеса̀ и҆хъ дале́че тѧ (створѧ́тъ)[12] ѿ путѝ пра́ва. и҆ чюжда ѿ пра́вѣныѧ мы́сли· Сы҃не да не (пости́гнетъ тѧ)[13] золъ совѣ́тъ ѻ҆ставлѧ́ѧ оу҆че́нїе ю҆́ности, и҆ (забывыи завѣтъ бж҃їи)[14]. положи́лъ бо е҆́сть при смерти домъ свои, и҆ въ а́дъ съ (безу́мными)[15] колеса̀ своѧ· вси ходѧ́щеи по немъ не възвратѧ́тсѧ, ниже пости́гнутъ сте́зъ пра́вѣныхъ҃· ни бо пости́гнетъ и҆ лѣта живота· ч҃ще бо быша ходили в путѝ бл҃гы, ѻ҆бре́ли оу҆бо быша стезѧ̀ пра́вѣныхъ҃ гла́дкы· Бла́зи бу́дутъ жи́тели на землѝ, незло́бивїи же ѻ҆ста́нутъ на не́и· на҃ко пра́вїи насе́лѧтъ зе҃млю, (-)[16] пр҃бнїи ѻ҆ста́нутъ на не́и· *Пу҃тїе нечести́выхъ ѿ земляѧ погы́бнутъ҃, законопрестꙋ́пницы же, и҆зри́нутсѧ ѿ неѧ̀·

рість прийде до твого розуму, а сприймання вважатиметься добрим для твоєї душі, **11** добра рада тебе обереже. Преподобне ж розуміння тебе берегтиме, **12** щоб спасти тебе від дороги зла і від людини, що не говорить нічого вірного. **13** А ті, що покинули праведні дороги, щоб ходити неправедними дорогами, **14** і що веселяться злом і радіють довершенням зла, **15** яких дороги погані, їхні колеса викривлені, **16** далеко тебе відставлять від дороги праведності і чужим *зроблять* від праведної думки. **17** Сину, хай тебе не захопить погана порада, покидаючи навчання молодості і забувши божий завіт. **18** Бо він поклав свій дім при смерті і свої колеса в аді з безумними. **19** Бо всі, що ходять за ним, не повернуться ані не осягнуть стежок праведних, ані не обіймуть їх роки життя. **20** Бо якщо б ходили добрими дорогами, отже, знайшли б гладкі стежки праведних. **21** Добрими будуть жителі на землі, незлобні ж залишаться на ній. Бо праведні заселять землю, преподобні на ній залишаться. **22** *Дороги безбожних пропадуть з землі, законопереступники ж викинуті будуть з неї.

йов. 18

Гла, г҃·

Сы҃не* мои глы закона не забыва́й. глы же моѧ̀, да съблюде́тъ твое с҃рце· долъготꙋ бо жи҃тїѧ̀, и҆ лѣта жи́зни и҆ ми́ра приложитъ ти· щ҃лтына и҆ вѣ́ра, да не ѻ҆ста́нутъ тебѣ̀, приложи́ же а҃ на своеи выи́. [(и҆) напиши а҃ на скрижа́ли с҃рца твоего]1 и҆ ѻ҆бра́щеши бл҃годать. И҆ помышлѧ́и до́брое пр҃е (бм҃ъ)2 и҆ чл҃ки. бꙋ́ди (же) оу҆пова́ѧ всѣмъ с҃рцемъ на ба҃· ч҃ свое́ю премоудростїю не велича́йсѧ. въ вс҃ѣ пу҃те́хъ твои҆́ зна́и еѧ̀ да и҆спра́витъ пу҃ти твоѧ̀· [-]3 *Не бꙋ́ди мꙋ́дръ ѻ҆ себѣ, бо́и же сѧ ба҃ и҆ оу҆клони́сѧ ѿ всѧкого злà· Догда̀ и҆сцѣле́нїе бꙋдет҃ тѣ́лꙋ твоемꙋ, и҆ прилежа́нїе ко́стем҃ твои҆мъ· *Чтѝ га҃ ѿ пра́вѣныхъ҃ твои҆хъ трꙋдо́въ, и҆ нача́ткы да́и е҃мꙋ ѿ (пра́вѣныхъ твои҆хъ плодъ)4. да и҆спо́лнатсѧ жи́тница твоѧ̀ мно́жествомъ пшени́цѧ, вино́ же точила твоѧ да и҆стача́ютъ· *Сы҃не не пренемага́и (в зако́нѣ)5 гн҃и, ни ѻ҆слабѣ́и ѿ него̀ ѻ҆блича́емъ· Е҆го́же бо лю́битъ гь, (того̀ и҆) нака́зꙋе́тъ, (и҆) б҃ї́е́тъ (-)6 всѧ́кого сн҃а (ѿ҆ц҃ъ) е҆го́же прї́е́млетъ· Блаженъ чл҃къ и҆́же ѻ҆брѣ́те премдрость. и҆ смертенъ и҆́же оу҆вѣ́дѣ премдрость· лꙋ́че бо тꙋ кꙋпова́ти, не́жели зла́та и҆ сребра̀ сокро́вища. дража́ишѧ (-)7 е҆́сть ка́менїа многоцѣ́ннаго·

Глава 3

1 *Мій сину, не забувай слова заповідей. Твоє ж серце хай зберігає мої слова, **2** бо додадасть тобі довжину життя, і роки життя, і мир. **3** Милостиня і віра хай не забракнуть в тебе, причіпи ж їх на своїй шиї і напиши їх на таблиці твого серця, і знайдеш ласку. **4** І думай про добре перед Богом і людьми, **5** будь же той, що всім серцем надіється на Бога. А своєю мудрістю не величайся, **6** знай її на всіх твоїх дорогах, щоб випрямила твої дороги. **7** *Не будь мудрий самим собою, бійся ж Бога і зверни від всякого зла, **8** тоді буде оздоровлення твоєму тілові і дбання за твої кості. **9** *Почитай Господа від твоїх праведних трудів, і дай йому первоплоди від твоїх праведних плодів, **10** щоб твої стодоли наповнилися множеством пшениці, а твої токи хай проливають вино. **11** *Сину, не підупадай на силах в господньому законі ані не слабни Ним караний. **12** Бо кого Господь любить, того й картає, і батько бичує кожного сина, якого приймає. **13** Блаженна людина, яка знайшла мудрість, і смертний, який пізнав мудрість. **14** Бо краще її купувати, чим скарби золота і срібла. **15** Дорожча є від

мой 5. 4, 12
ниж. 30
рим. 12
тов. 4
сир. 4
лук. 14
єв. 12
апо. 10

найдорогоцінного каміння, проти неї не поставиться нічого лукавого. Вона добре знана всім, що наближаються до неї. Все ж є її негідне, **16** бо довжина життя і роки життя в її правиці, і в її лівиці багатство і слава. **16** З її уст виходить справедливість, закон же і милосердя носить на язику. **17** Її дороги – добрі дороги, і всі її стежки мирні. **18** Вона – дерево життя для всіх, що її дотримуються, і тим, що на неї впевнено покладаються, наче на Господа. **19** Бог мудрістю заснував землю, підготував же мудрістю небеса. **20** Його ж розумністю безодні були розбиті, хмари ж пролили роси. **21** Сину, не відійди, бережи ж мою пораду і думку, **22** щоб твоя душа жила і ласка була при твоїй шиї. **22** Буде ж оздоровлення твоєму тілові і додаток до твоїх костей, **23** щоб ти ходив впевнено в мирі по всякій твоїй дорозі, а твоя нога не спіткнулася. **24** Бо якщо сидиш, – будеш без страху, якщо ж спиш, – солодкий твій сон. **25** І не злякаєшся страху, що приходить на тебе, ані нападу безбожних, що находить. **26** Бо Господь буде на всіх твоїх дорогах і скріпить твою ногу, щоб ти не спіткнувся. **27** Не припиняй добро чинити потребуючому, коли твоя рука спроможна помагати. **28** Не говори: Пішовши повернуся і завтра дам, коли ти є спроможний робити добро, бо не знаєш, що принесе надходячий *день*. **29** Не куй зла на твого друга, що є приходьком і поклав на тебе надію. **30** Не ворогуй нерозумно проти людини, щоб часом не вчинила
пс. 36 зло проти тебе. **31** *Не придбай погорди злих мужів ані не ревнуй їхнім дорога. **32** Бо нечистий перед Господом всякий законопереступник, до праведних же не причисляється. **33** Господня клятва в домах безбожних, двори ж праведних благословляться. **34** Господь протиставиться гордим, покірним же дає ласку. **35** Мудрі успадкують славу, безбожні ж піднімають безчестя.

Не противи́тсѧ е́и ничтоже лꙋка́во, зна́чна е̑сть вс҃ѣмъ приближа́ющимсѧ е́и· всѧ́ко же (-)[8], недостои́нно е́и е̑сть. долгота̀ бо житі́ѧ̀ и̑ лѣта живота̀, ѣ̆ десници е̑ѧ̀. (и̑) в шꙋи́ци (-)[9] е̑ѧ̀, бога́тство и̑ сла́ва· ѿ ꙋ̑стъ е̑ѧ̀ и̑схо́дитъ пра́вда, зако́нъ же и̑ мл҃ть на ꙗ̑зы́цѣ но́ситъ· Пꙋтіе е̑ѧ̀, пꙋтіе добри. и̑ всѧ стеза̀ е̑ѧ̀ ми́рны· дрѣво живо́тное е̑сть, вс҃ѣмъ дрꙋжа́щимсѧ е̑ѧ̀. и̑ въсклана́ющесѧ на ню, ꙗ̑ко на́ г҃а, тве́рда· бг҃ъ прⷬ҇ости́ю (зе́млю ѡ̑снова)[10], ꙋ̑гото́ва же нб҃са мꙋ́дростію. ра́зꙋмомъ (же) [е̑го][11], бе́здны сѣкрꙋши́шасѧ, о́блацы же поточи́ша ро́сы· Сн҃е не ѿпадѝ, съблюди́ же мои совѣ́ и̑ помышле́нїе· да пожи́ве́тъ дш҃а твоѧ, и̑ бл҃ть бꙋдетъ при (вы́и твое́и)[12]· Бꙋдѐ же и̑сцѣле́нїе пло́темъ твои́мъ, и̑ приложе́нїе [ко́стемъ твои́мъ][13]· да хо́диши надѣѧсѧ в ми́ре, въ все́мъ пꙋти́ твое́мъ. а̑ нога̀ твоа не по́ткнетсѧ· ч҃ще бо сѣди́ши, бе̑ бои́зни бꙋдеши. а̑ще ли спи́ши, (сладокъ со́нъ твои)[14]· и̑ не ꙋ̑бои́шисѧ страха наше̑ша (на тѧ)· и̑ниже ꙋ̑стрѣмле́нїа ѿ нечести́выхъ наше̑ша. г҃ь бо бꙋдетъ на всѣхъ пꙋте́хъ твои́хъ, и̑ ꙋ̑тведи́тъ но́гꙋ твою да не по́ткнешисѧ· Не ѿ́ми бл҃готвори́ти требꙋ́ющемꙋ, е̑гда̀ и̑́матъ рꙋка твоѧ̀ помага́ти. не рцѝ ѿше́дъ (възвращꙋ́сѧ)[15] и̑ ꙋ́тро́ве да́мъ· Си́лнꙋ ти сꙋщꙋ бл҃готвори́ти, не вѣси бо что твориттъ находя́и· Не кꙋи́ на́ (дрꙋга свое̑го)[16] зла̀, прише́лца сꙋща и̑ ꙋ̑пова́ющѧ на тѧ· Не враждꙋи́ на чл҃ка безꙋма̀, да нѣ́что на тѧ съдѣ́етъ зло̀· *Не стажи́ злыхъ мꙋ́жїи поноше́нїе, ни възревнꙋи пꙋтемъ и̑́хъ· Нечи́стъ бо пре̑ г҃мъ всѧ́къ законопрестꙋпникъ· с пра́ве̑ными же не счетава́етсѧ· Кла́тва (г҃ня)[17] в домѣхъ нечести́выхъ· дворы́ же правѣ́ныхъ бл҃ва́тсѧ· г҃ь го́рдымъ проти́витсѧ· смире́нымъ же даетъ бл҃ть· Сла́вꙋ пр҃ї҆и наслѣ́дѧ̑· нечести́вїи же (възно́ся̑)[18] досажде́нїе·

ѱ҃ѳ҃ ѱ҃ѕ҃

Глава 4

1 Послухайте, діти, батьківське напоумлення і сприйміть пізнати розумність. **2** Даю вам добрий дар, не покидайте мого слова. **3** Бо і я був батькові послушним сином і улюблений перед лицем матері, **4** які говорили і мене повчали: Хай закріпиться наше слово у твоєму серці. **5** Бережи заповіді і не забувай, придбай розуміння, не відхилися від слів моїх уст ані не нехтуй сказаним моїми устами. **6** Не покинь його – і пристане до тебе. Полюби його – і берегтиме тебе. **7** Початок мудрості – придбати муд-

Г҃ла, д҃·

Ꙋслы́шите дѣти наказа́нїе ѿ́че. и̑ вне́млѣте разꙋмѣва́ти помышле́нїе· даръ бг҃ъ даю̀ вамъ, (сло́ва)[1] моего не о́ставля́йте· Сн҃ъ бо бы́хъ и̑ а́зъ (послꙋшливъ ѿ́цꙋ)[2], и̑ възлю́бленъ сы́и пре̑ лице́мъ матере. ꙗ̑ко г҃ласта и̑ ꙋ̑часта ма· да ꙋ̑тверждае́тсѧ наше слово ѣ̆ твое̑ѧ̑ ср҃ци. съхраня́и заповѣ́ди (и̑) не забыва́и· [стажи разꙋ́м҃][3], не ꙋ̑клонисѧ ѿ г҃ла [ꙋ̑стъ мои́х̑][4]· (ниже пре́зри г҃ланїе мое̑ ꙋ̑стъ), не о́стави его и̑ и̑ме́тсѧ тебе. похощи е̑мꙋ и̑ съблюде́т тѧ· (Нача́-

тоиⷦ премⷣрости стажа́ти премꙋ́дрость, и̂ вⷴ всѣ́комⷴ стажа́нїи твоемⷴ, стажѝ разꙋмꙋ·) взыи́щи е̂го и̂ вⷴзнесе́тⷴ тѧ. почтѝ е̂ѧ̀ да тѧ о̂бы́имⷭтⷴ, да да́стⷴ главѣ твоеи, вѣнне́ць бл҃вⷴ· вѣнце́мⷯ же пи́щномⷴ защи́титⷴ тѧ· Слы́ши сⷯе и̂ прїи́ми моа словеса̀, и̂ ѹ̂мно́жатсѧ лѣта живота̀ твое́го. да ти бꙋ́дутⷴ мно́зи пꙋти животꙋ· пꙋте́мⷴ бо прⷣрости ѹ̂чю тѧ, наставлѧ́ю же тебѣ̀ на тече́нїа правѧ· а́ще бо хо́диши, не за́пнꙋтсѧ (стопы твоѧ̀)[5]· а̂́ще ли тече́ши, не трꙋди́шисѧ· И̂ми́сѧ по мое наказа́нїе, не ѿпꙋсти́сѧ· (-)[6] сⷴхрани (ѧ̀)[7] себѣ в животⷴ твои· на пꙋть нечести́выѵ̆ не наидѝ· не вⷴзревнꙋи пꙋтⷯ҇ѣ законопрестꙋ́пникⷴ· на не́мⷯже мѣ́стⷴ а̂́ще во́ѧ берꙋтⷴ, не наи́ди на тѡ̀, ѹ̂клони́сѧ (-)[8] ѿ нихⷴ и̂ ра́зноствии· не ѹ̂снꙋтⷴ бо а́ще зла не сотвора́тⷴ, ѿи́метсѧ со́нⷴ ѿ нⷯ҇ и̂ не спатⷯ҇· тѝ бо пита́ютсѧ пищею нечести́вою, вино́мⷯ же нечести́вомⷴ ѹ̂пива́ютсѧ· пꙋти же пра́вⷭ҇ныхⷴ ѧ̂́ко (о́гнь)[9] свѣтлщесѧ прехо́датⷴ и̂ просвѣща́ютⷴ до́ндеже напра́витсѧ дⷩь· а̂ пꙋтїе нечести́выхⷴ те́мни, не вѣ́дятⷴ (бо) о́ что̀ претыка́ютсѧ· Сⷯе, мои́ гл҃ⷴ вними́, к мои́мⷴ же словесе́мⷯ прилагаи (ꙋ̂хо твое)[10]. да не о́скꙋдлю́тⷴ и̂сто́чницы твоѧ̀· хранѝ ѧ̀ вⷴ твоемⷴ се́рци животⷴ бо сⷭтⷴ, о́брѣтающимⷴ ѧ̀, и̂ всеи́ плоти (твоеи бꙋ́детⷴ) и̂сцѣле́нїе· всѣ́мⷴ хранени҃ѣ блюди твое се́рце, ѿ сⷯ́хⷴ бо (сⷭтⷴ) и̂схо́дища животꙋ· ѿи́ми ѿ себѣ̀ строптива ꙋ̂ста, и̂ о́бидливы ꙋ̂стны, ѧ̂́ко далече ѿ тебѣ̀ сотворѝ· о́чи твои́, пра́во да зри́та· (и̂) вѣ́цѣ (-)[11] твоѧ̀ да помава́ѣта пра́вⷭ҇наа, пра́ва тече́нїа творѝ твои́ма нога́ма· И̂ пꙋти твоѧ̀ и̂спрамлѧ́и· не ꙋ̂клони́сѧ ни на́ десно ни на шꙋ́е· вⷴзрати́ же (но́гꙋ твою)[12] ѿ пꙋтѝ зла́· пꙋтѝ бо десны́е, вѣ́стⷭ҇ (г҃ь)[13]. разⷭ҇враще́ни же сⷭтⷴ, и̂же о́шꙋю́ю· Ты́ же права сотворѝ тече́нїа твоѧ̀· хожде́нїа твоѧ̀, в ми́рѣ вари́тⷴ·

Г҃ла, ѕ̀·

Сⷯе (мои прⷣрость)[1] вними́, к мои́мⷴ же словесе́мⷴ прилага́и твое ꙋ̂хо. да сⷴхрани́ши мы́сль бл҃гꙋ· Ꙗ҆ꙋ́ствїе же моею ꙋ̂стнꙋ́ заповѣ́даю тебѣ· Не вними́ злѣ̀ же́нѣ мⷯ҇ бо ка́плетⷴ ѿ ꙋ̂сте́нⷴ жены любодѣ́ицы· Ꙗ҆́же вⷴ вр҃ѣмⷯ наслажда́етⷴ твой горта́нь послѣ́ди же ꙋ̂бо го́рчїе жо́лчи о́бра́щеши· (-)[2] Ꙁоо́стре́нⷴ па́че меча о́боюдꙋ о́стра· Безꙋмїа бо но́зѣ низво́датⷴ прилѣпла́ющаѧ́сѧ е́й смертїю вⷴ а́дⷴ· стопы̀ же е̂ѧ̀ не ꙋ̂твержа́ютсѧ· На пꙋти бо живо́тны не нахо́дитⷴ,

рість. І в усякому твоєму придбанні придбай розуміння. **8** Шукай її – і піднесе тебе вгору. Пошануй її, щоб тебе огорнула, **9** щоб дала благословенний вінець твоїй голові, вінцем же їжі тебе оборонить. **10** Послухай, сину, і прийми мої слова – і помножаться роки твого життя. **11** Бо навчаю тебе доріг мудрості, наставляю ж тебе на правильні біжні. **12** Бо якщо ходиш, не спотикнуться твої стопи, якщо ж бігтимеш, не трудитимешся. **13** Прийми моє напоумлення, не відкинь, бережи їх собі для твого життя. **14** Не іди на дорогу безбожних, не ревнуй доріг законопереступників. **15** На якому лиш місці схоплюють вояки, не іди до нього, відхилися від них і будь іншим. **16** Бо не заснуть, якщо не вчинять зла, забраним буде від них сон і не сплять. **17** Бо ті годуються безбожною їжею, впиваються ж вином беззаконним. **18** Дороги ж праведних, як вогонь, що блистить, ідуть попереду і світять, доки не настане день. **19** А дороги безбожних темні, бо не знають об що спотикнуться. **20** Сину, сприйми мої слова, приклади ж твоє вухо до моїх слів, **21** щоб не вичерпалися твої джерела. Бережи їх у твоєму серці, **22** бо життя є тим, що знаходять їх, і всьому твоєму тілі буде оздоровлення. **23** Бережи твоє серце під всякою охороною, бо з них є дороги життя. **24** Забери від себе зіпсуті уста, і кривдячі губи зроби, наче далекими від тебе. **25** Хай твої очі правильно дивляться і твої повіки хай моргають праведне. **26** Правильні забіги роби твоїми ногами і випрями твої дороги. **27** Не відхилися ані вправо ані вліво, поверни ж твою ногу з дороги зла. **27a** Бо Господь знає дороги, що справа, викривленими ж є ті, що зліва. **27b** Ти ж правильними зроби твої забіги, Він в мирі випередить твої ходіння.

Глава 5

1 Мій сину, сприйми мудрість, приклади ж твоє вухо до моїх слів, **2** щоб ти беріг добрий розум. Сприймання ж моїх уст тобі заповідаю. **3** Не сприймай злої жінки, бо мед капає з губ розпусної жінки. Вона ж на час засолоджує твоє горло, **4** пізніше ж, отже, знайдеш *її* гіркішою від жовчі, вигостренішою більше від двосічного меча. **5** Бо ноги безумності зводять смертю до аду тих, що до неї пристають, її ж стопи не закріплюються, **6** бо не приходить на дороги життя, її ж

забіги блудні і нерозумні. **7** Нині ж,сину, послухай мене і не відкинь моїх слів. **8** Далеко від неї зроби ти твою дорогу і не наближайся до дверей її дому, **9** щоб ти не передав іншим твоє життя і твоє життя немилосердним; **10** щоб інші не наситилися твоєю силою, а труди ж твої не ввійшли до чужих домів. **11** І розкаєшся в твоєму кінці, коли, отже, будуть знищені частини твого тіла, **12** і скажеш: Як я зненавидів напоумлення, і моє серце відхилилося від картання, **13** і я не послухав голосу, що мене картає, і до того, що мене повчає, я не прикладав моє вухо. **14** Мало що не був я злим для кожного серед церкви і зібрання. **15** Сину, пий воду зі своїх посудин і зі своїх криниць і джерел. **16** Хай тобі не переливаються води з твого джерела і на твої дороги хай ідуть твої води. **17** Хай будуть тобі одним, і хай ніхто чужий не має участі з тобою, **18** і джерело твоєї води хай буде твоїм власним. І веселися з жінкою, що з твоєї молодості. **19** Олень любові і жереб'я твоїх ласк хай говорить з тобою, твоя хай іде за тобою і хай буде з тобою в усякому часі. Перебувай в усій любові – і будеш розмножений. **20** Не будь численним до чужої, ані не давай обнятися руками не твоєї. **21** Бо дороги чоловіка є перед очима божими, на всі ж його забіги Він споглядає. **22** Адже переступи закону ловлять чоловіка, а кожний в'яжеться шнурами своїх гріхів. **23** Цей вмирає з ненавченими, він буде відкинутий від множества свого життя, і він гине через безумність.

блоудна же течєнїа ѣ҃а и҃ не бл҃горазоумна· Ныи҃нѣ же сн҃е послоушаи҃ мене, и҃ не ѡ҃вратзи моа҃ словеса҃· далє҃че (ѡ҃ нея҃ съ҃творѝ ти)[3] (поуть твои)[4], (и҃) не приближи҃ся къ двє҃ремъ до҃моу ѣ҃а· да не предаси и҃ноу҆мъ живота҃ твоѣ҃го, и҃ твоѣ҃го живота҃ немилостивомъ· да не насыта҃ся и҃ноу҆ѣ҃и твоѣ҃а крѣ҆пости, а҃ трудꙑ же твои҃ въ домꙑ тоужда҃а внидоутъ· И҃ раскаѣ҃шися напослѣ҆дѣхъ [твои҃]5, внегда҃ оу҆҃бо и҃строутся҃ пло҃ти тѣ҆ла твоѣ҃го, и҃ рече҃ши ка҃ко възненавидѣ҆хъ наказа҃ніе҃. и҃ ѡ҃ обличе҃ніи оу҆клони҃ся҃ сэ҃рце мое, (и҃) не послоуша҃ѣ҃ гла҃са наказа҃ющаго ма҃, и҃ къ оу҆ча҃щемоу ма҃ не прилага҃ѣ҃ оу҆҃ха моѣ҃го· въ ма҃лѣ бо҃ї҃ (золъ всѣкомоу)6, посредѣ цр҃кве и҃ со҃нмища· (Сн҃е) пїи во҃ды ѡ҃ своиҳъ съсоудъ, и҃ ѡ҃ своиҳъ стоудѣ҃нецъ (і҃) и҃сто҃чникъ, да [-]7 прелива҃ются тебѣ҆ во҃ды ѡ҃ твоѣ҃го и҃сто҃чника. (и҃) въ (-)8 твоа҃ пути҃ да прохо҃да҃ѣ҃ твоа҃ во҃ды, да бу҃дутъ тебѣ҆ ѣ҆ди҃номоу сѫщоу, и҃ да никтоже тоужь҃ причастится҃ тебѣ҆, (і҃) и҃сто҃чникъ твоѣ҃а водꙑ҆ да бу҃детъ тебѣ҆ свои҃· И҃ весели҃ся съ женою҃ на҃же ѡ҃ ю҃ности твоѣ҃а, ѣ҆лень любви и҃ жре҃бя твои҃ бл҃а҃тїи да бесѣ҆дуетъ тебѣ҆. твоа҃ѣ҃ да послѣ҆дуетъ тебѣ҆, и҃ да ѣ҆сть с тобою҃ въ всѧ҃ко вре҃мя· въ (всѣи҃ любви съпребыва҃ѧи, и҃)9 оу҆мно҃женъ бу҃деши. не мно҃гъ бу҃ди тоуждїи, не҃же о҃ба҃тъ бу҃ди рука҃ма не твоѣ҃а. пре҃ оч҃и҃ма бо҃ сутъ бж҃їима пути҃е моужоу, вся҃ же течє҃нїа ѣ҆го съзира҃етъ· законопреступле҃нїа (бо҃) моужа оу҆лавлаю҃тъ, плѣни҃цами же (грѣ҆хъ своиҳъ)10 ко҃ждо затаза҃ется҃· Сеи҃ сконча҃ва҃ется҃ съ ненаказа҃нными, ѡ҃ мно҃жества же своѣ҃го жи҃тїа҃ и҃звръжется҃. и҃ погиба҃етъ за безоумїе҃·

Глава 6

1 Сину, якщо даси запоруку за свого друга, передаси ворогові твою руку. **2** Бо власні уста – сильна сіть для чолова, і він ловиться губами своїх уст. **3** Сину, чини те, що я тобі заповідаю, і спасешся. Бо підеш в руки злих через свого друга, будь, не піддавайся. Розгніви ж твого друга, за якого ти став запорукою, **4** не дай сну своїм очам ані не задрімай своїми повіками. **5** Щоб ти спасся, наче сарна з засідки і наче птах із сильця, **6** іди до мурашки, о лінюху, і заревнуй, бачачи її дороги, і наберися мудрості від неї. **7** Бо хоч вона не має промислу ані не має наглядача, ані не є під володарем, **8** підготовляє собі їжу в жнива і влітку ж робить велику заготовку. **8a** Або йди до бджоли і навчися, якою роботящою є, а як чесно виконує роботу, **8b** якої труди царі і

гл҃а, ѕ҃·

И҃не а҆ще поручаѣ҃ши за своѣ҃го дроу҆га, предаси свою҃ роукоу҃ врагу҃· Сѣ҆ть бо҃ кр҃ѣ҆пка моужоу҃ свои҃ оу҆҃стнѣ҆, и҃ оу҆вазаѣ҃ оу҆҃стнама҃и своиҳъ оу҆҃стъ· Твори҃ сн҃е҃ на҃же а҃зъ (заповѣ҆даю҃ ти҃)1 и҃ спасешися҃, и҃деши бо҃ въ роу҃цѣ҆ злы҃ҳъ за свои҃ дроу҆гъ, бу҃ди не о҃слабѣ҆ѧ· Прогнѣ҆ваи҃ же (-)2 дроу҆га своѣ҃го ѣ҆гоже споручи, не да҃ждь сна҃ твои҃ма о҃чи҃ма, ни въздрѣ҆мли (вѣ҆кома твои҃ма)3· да спасешися҃ а҃ки серна҃ ѡ҃ тенета҃, и҃ а҃ки пти҃ца ѡ҃ склепцы҃· И҃дѝ къ мравїи сѡ҃ лѣ҆ностиве и҃ възревноу҃и ви҃дѣ҆въ пути҃ ѣ҃а҃, и҃ бу҃ди тоа҃ моудрѣ҆и, о҃на бо҃ тажа҃нїю не сѫщоу, ни оудаа҃щаго и҃моущи ни по҃ власти҃ю сѫщи, гото҃витъ (ѓи) ѣ҆ жа҃ву пи҃щу, (и҃) мно҃го же въ лѣто твори҃тъ оу҆гото҃ванїе҃· И҃ли и҃ди къ ѣ҆челѣ҆, и҃ оу҆вѣ҆ждъ на҃ко тажа҃телница ѣ҆сть, тажа҃нїе же на҃ко пречи҃сто твоѓ҃и҃, ѣ҃а҃же оу҆силіе҃ цр҃и и҃

прóстїи кѣ зр҃áвїю прилагáютъ, (и̂) любúма же
е̂стъ всѣ́ми и̂ слáвима. понѐ сꙋ́щи сúлою нé-
мощна, (и̂о) прм҃óстїю почтéна прѣ́видѣ́ѧ· до-
колѣ́ с҃ѡ̂ лѣ́ностиве вꙗ́злежúши, когда́ же ѡ̑ снà
ний кд встáнеши· *Щáло оу̑бо спúши, мало́ же сѣ́дú-
ши, мáло (-)[4] дрѣ́млеши, мáло же о́бїéмлеши
рꙋкáма (своúма) пр́ьси· Потóм же нáидетъ те-
бѐ â̈ки зóлъ спꙋ́тникъ оу̑бóжество, и̂ нищета
â̈ки бѣ́гъ ходéцъ (течà)· Аще ли нелѣ́нúвъ бꙋ-
деши, прїúдетъ нáко йстóчникъ жáтва твоà,
(и̂) нищетà (-)[5] нáко зóлъ ходецъ (ѡ̑ тебѐ) ѡ̑-
йдетъ· Щꙋ́жъ безꙋ́менъ, и̂ закóнопрестꙋ́пенъ
пóидетъ въ пꙋти не бѣ́ги· Сóи е̂стъ намúза́ми о́комъ, (и̂) клéплетъ ногóю, (и̂) оу̑чúт̑
же (помаáнїа пéрстомъ)[6]· Развращéно же с҃рце
кꙋетъ злó на всáко врема, такóвъ (и̂) ма-
тéжь съставлáе́ грáдꙋ· Сего рáди (прихóдитъ
внезаáпꙋ)[7] погúбель ѥ̂мꙋ, разсѣчéнїе и̂ сꙑкрꙋшé-
нїе нейсцѣ́лно· Мáко рáдꙋетсѧ о̀ вс҃ѣ́ йж҃е не-
навúдитъ [бъ]̈[8], сꙑкрꙋшае́ же сѧ за не о́цѣ-
щéнїе дш̑и· о́ко досадúтелевъ нáзыкъ непрá-
ведень, рꙋцѣ (же) проливáющи крóвь прáвѣ́наго.
(-)[9] с҃рце кꙋющее мы́сли злы́, и̂ нóзѣ подвизáю-
щисѧ злó творúти (йскоренáтсѧ)· Рáждизáетъ
лжа свѣ́дѣтель непрáведенъ, и̂ насылáетъ сꙋ-
ды посредѣ́ брáтїѧ· Сн҃е хранú закóны ѡ̑ц҃а
твоегó, и̂ не ѡ̑врꙋзи наказáнїѧ мтре́ своегѧ.
навáжи же а̏ на свою́ дш̑ꙋ пр҃но, и̂ о́бажи
(а̏) о́ своéи вы́и· внегдà хóдиши води ю̏ и̂ с
тобóю да бꙋдетъ, е̂гда же спúши да хра-
нúтъ тѧ, (и̂)[10] вꙗстаю́щꙋ тѝ глетъ с то-
бóю· Занѐ свѣтúльникъ заповѣ́дь закóнна и̂
свѣ́тъ, и̂ пꙋть живóтныи о́бличéнїе и̂ наказа́нїе. е̂же съхранúти тѧ ѡ̑ жены́ мужáты,
и̂ ѡ̑ навáждéнїѧ нáзыка тꙋ́ждаго· (Сн҃е) да не
о́долѣ́етъ тѝ (пóхоть тꙋ́ждѧ доброты)[11], ни
оу̑ловленъ бꙋди твоúма о́чúма· Ниже да вꙗсхитúшисѧ ѡ̑ вѣ́ки е̂ѧ̀, цѣ́на бо любодѣ́ицѣ
нáко (-)[12] е̂дúнаго хлѣ́ба, занѐ жена мужемъ чт҃-
нымъ дш̑а оу̑лавлáетъ· вважетъ ли кто́ о́гнь
в нáдра ри́зъ (-)[13] (свои́) не вожже́ âи, йли нас-
тꙋпúй кто́ на оу̑глїа о́гнена ногꙋ́ же (своéю)
не о́жжéтъ âи. такó йже вшедъ кѣ женѣ́
мужáтѣ, не без мꙋки бꙋдѐ ниже (-)[14] прика-
сáѧсѧ éи· Не дúвно âще [кто́ впадéтъ][15] кра-
дыи́, крáдетъ бо да насы́титъ дш̑ꙋ (свою)
áлчющꙋ· Аще же впадéтъ йскꙋпитсѧ сем҃и-
цею, и̂ вс҃е и̂мѣ́нїе (-)[16] дáвъ йзбáвитъ себѐ· Ащ
прелюбодѣ́и за скꙋдость оу̑мà погúбель дш̑и
своéи съдѣвáетъ· Болѣ́зни же и̂ досаждéнїе тръ-
пúтъ, (тогдà)[17] поношéнїе е̂го (вѣ́къ не по-
требúтсѧ)[18]· Йсполнь бо ревéнїѧ нáростнаго мужꙋ

простí прикладають на здоров'я; і
вона ж є улюблена і прославлена всі-
ма. **8c** Хоча вона силою немічна, але
важається вшанованою мудрістю. **9**
Доки, о лінюху, лежатимеш? Коли ж
із сну встанеш? **10** *Отже, трохи ниж. 24
спиш, трохи ж сидиш, трохи дрімаєш, трохи ж складаєш свої руки на
грудях. **11** Потім же приходить на
тебе біднота, наче поганий супутник,
і нужда біжучи, так як добрий бігун.
11 Якщо ж будеш нелінивим, твої
жнива прийдуть, наче джерело, і бід-
нота відійде від тебе, наче поганий
бігун. **12** Безумний і законоперес-
тупний муж іде недобрими дорогами,
13 він моргає оком і тупає ногою, і
повчає ж киванням пальців. **14** Зіп-
суте ж серце кує зло в кожному часі.
Такий і наводить місту заворушення.
15 Через це нагло на нього приходить
погибель, вирубування і невиліковне
знищення. **16** Бо він радіє всіма, яких
Бог ненавидить, вигублюється ж че-
рез нечистоту душі. **17** Око гордого,
неправедний язик, руки ж, що про-
ливають кров праведного, **18** серце,
що вигадує погані помисли, і ноги,
що спішать чинити зло, будуть вико-
рінені. **19** Неправедний свідок розпа-
лює брехню і насилає суди поміж
братів. **20** Сину, бережи закони твого
батька і не відкидай напоумлення
своєї матері, **21** прив'яжи ж їх до
твоєї душі назавжди і повіш їх на
твоїй шиї. **22** Коли ходитимеш, води
її, і хай буде з тобою, коли ж спиш,
хай тебе береже, і як встаєш, хай го-
ворить з тобою. **23** Бо світильником є
законна заповідь, і світло, і дорога
життя, оскарження, і напоумлення,
24 щоб тебе оберегти від замужньої
жінки і від оскаржень чужого язика.
25 Сину, хай тобою не заволодіє по-
хоть чужої краси, ані не будь впольо-
ваний твоїми очима, ані не будь
схоплений її повіками. **26** Бо ціна
розпусниці, як одного хліба, адже
жінка ловить душі шани гідних чоло-
віків. **27** Чи, хто вкладає вогонь у по-
долок, своєї одежі і не спалить? **28**
Або чи хтось ходитиме на жевріючому вугіллі, а не попалить свої но-
ги? **29** Так той, хто ввійшовши до
жінки замужньої, не буде без кари
ані той, хто її доторкається. **30** Не
дивно, якщо хтось зловиться, як
краде, бо краде, щоб наситити свою
душу, яка голодує, **31** якщо ж буде
впійманий, дасть викуп за себе все-
меро; і давши все майно, визволить
себе. **32** А перелюбник через брак у-
ма наносить згубу своїй душі, **33** болі
ж і досаду терпить. Тоді його ганьба
не пропаде навіки, **34** бо її чоловік,
повний гнівних ревнощів, не пощадить в дні суду, **35** не змінить ніяким

викупом ворожнечу ані не буде вгамований численними дарами.

ѣ҆, не пощади́тъ въ дн҃ь су́да. не и҆змѣни́тъ (же) ни ѣ҆ди́ною мз҃до́ю вра́жды, ниже разрѣши́тсѧ мно́гими дарми·

Глава 7

1 Сину, зберігай мої слова, заховай у собі мої заповіді. **1a** Сину, почитай Господа, і скріпишся, а не бійся іншого, за винятком Нього. **2** Зберігай мої заповіді, і житимеш. І слова ж мої, наче зіниці очей, **3** обложи ними свої пальці, напиши ж їх на таблиці свого серця. **4** Назви ж мудрість своєю сестрою, а розумність зроби собі знайомою. **5** Щоб тебе берегла від чужої і лукавої жінки, коли тебе почне намовляти ласкавими словами. **6** Бо дивлячись крізь вікно з її дому при дорозі, **7** кого лиш побачить з безумних дітей, молодого, якому бракує розуму, **8** що проходить мимо кута її дому на роздоріжжі **9** і говорить в темному вечорі, коли є нічний і темний спокій. **10** Жінка ж його зустрічає, маючи розпусний вид, який чинить так, що ширяють серця молодих. **11** Вона ж є окрилена і ненаситна, а в домі не спочивають ноги її: **12** якийсь час вона крутиться назовні, а *якийсь* час ловить на роздоріжжі при кожному куті. **13** Пізніше, захопивши, поцілує його, безсоромним же лицем до нього заговорить: **14** В мене є мирна жертва, сьогодні віддаю мої обіти. **15** Задля цього я вийшла тобі назустріч, любуючись лицем твоїм, я тебе знайшла. **16** Завісами я обвісила моє ліжко, постелила ж подвійними килимами, що з Єгипту, **17** я посипала свою кімнату сафроном і мій дім корицею. **18** Ходи, насолодимося любов'ю до ранку, ходи, насолодимся любов'ю похоті. **19** Адже мого чоловіка немає в домі, пішов у дорогу далеко, **20** він з собою взяв досить срібла і за багато днів повернеться до свого дому. **21** І вона ж його звела довгою бесідою, пастками її губ його привела до розпусти. **22** Він же зразу ідучи за нею, проваджений, наче віл на заріз і наче собака на припоні, **23** або наче олень, зранений стрілою в нирки, і спішить же, наче птах до сильця, не знаючи, що біжить за душу. **24** Нині ж, сину, послухай мене і будь уважний до слів моїх уст. **25** Хай твоє серце не зверне на її дороги, і не будь обманутий в її перемінах. **26** Бо, зранивши численних, скинула, і безчисленні є *ті*, яких вона вбила. **27** Її дім – адові дороги, що зводить до покоїв смерті.

гл҃а, з҃·

не храни моѧ̀ словеса̀, мои҃ за́повѣди съ-кры́и въ себѣ· сн҃е чти г҃а и҆ оу҆кроѣпи́шисѧ ра́звѣ же ѣ҆го не бо́исѧ и҃ного. храни́ моѧ̀ за́повѣди и҆ поживе́ши, (и҆) словеса̀ же моѧ и҃ко зѣни́цы о҆́чїю. о҆бложи́ [-][1] ѣ҆ю свои҃ѧ̀ персты, напиши́ же (ѧ҆) на скрижа́ли ср҃ца своего҃. нарци (же) прм҃дрость (сестру́ себѣ)[2], а҆ мꙋ́дрость зна́емꙋ сотвори себѣ. да тѧ҆ соблюде́т҃ ѡ҆ жены́ тꙋ́ждеѧ и҆ лꙋка́вы, а҆ще тѧ҆ словесы́ бл҃ги о҆гла́сти начне́т҃ о҆коне́мъ бо҆ и҆з до́мꙋ ѣ҆ѧ на пꙋтѝ прини́чꙋщи, ѣ҆же а҆ще оу҆́зритъ безꙋмныхъ ча́дїи, ю҃ноту скꙋдоꙋ́мна проходя́щаго ми́мо оу҆́глъ распꙋтїѧ до́мꙋ ѣ҆ѧ̀· и҆ гл҃ющи в҃ те́мныи ве́черъ, внегда̀ оу҆покое́нїе (бꙋдетъ) но́щное и҆ мра́чное· жена же сра́щ҃е ѣ҆го зра́къ и҃мꙋщи прелюбодѣ́иничь, и҃́же творитъ ю҃ныхъ парити ср҃ца. въскры́лена же ѣ҆сть и҆ несы́тна, в домꙋ же безъ оу҆молче́нїѧ но́гъ ѣ҆ѧ. вре́ма (-)[3] нѣ́кое вн҃ѣ глꙋми́тсѧ, вре́ма же на разпꙋтїи́хъ на всѧ́комъ оу҆́глѣ ло́витъ· пото́мъ прїи́ꙋ́ши ло́бжетъ ѣ҆го, бестꙋ́дным҃ же лице́҃ проре́четъ к немꙋ. жрътва ми́рна мн҃ѣ ѣ҆сть, дн҃е въздаю́ мл҃твы моѧ̀· Сего ра́ди и҆́зыдо́хъ въ стрѣте́нїе тебѣ, любя́щи лицѐ твое о҆́брѣтохъ тѧ҆· Претыка́нїемъ ѣ҆смь попа́ла о҆́дръ мои, ковра́ми же сꙋгꙋ́быми постла҃ и҃́же ѡ҆ ѣ҆гꙋ́пта· (Желтанни́цею посы́пала ѣ҆смъ клѣть свою̀)[4], (и҆) до́мъ (-)[5] мои корни́цею· Прїи́ди да наслади́вѣсѧ любвѝ до оу҆́тра, гра́ди да наслади́т҃сѧ любо́вїю по́хоти. нѣ́сть бо҆ мꙋ́жа моего҃ в домꙋ́, и҆́зыи́де (-)[6] на пꙋть да́лече· дово́лно сребра̀ взѧ̀ (съ собою)[7], (и҆) за (мно́ги дн҃и)[6] възврати́тсѧ въ до́мъ свои҃· (И҆) прельсти же и҆̀ мно́гою бесѣдою, тенета́ми (-)[8] оу҆стнꙋ ѣ҆ѧ̀ въ блꙋдъ въведе и҆̀· о҆́н же (а҆́бїе) послѣдꙋѧ ѥ́и (-)[9] и҃́коже во́лъ на заколе́нїе веде́тсѧ, и҆ и҃́ко пе́съ на оу҆́зы· и҆́ли и҃́ко ѥ́лень (вреждѐ стрѣлою)[10] въ (и҃́тра)[11]. (и҆) поспѣша́етъ҇ же сѧ и҃́ко пти́ца въ сѣть, не вѣдыи и҃́ко о҆́ дш҃и тече́҃· Нн҃ѣ (же)[12] сн҃е послꙋ́ша́и менѐ, и҆ вниман гл҃ы оу҆стъ мои҃хъ, да не оу҆кло́нитсѧ в пꙋтѝ ѣ҆ѧ̀ ср҃це твое. [и҆ да не прелсти́шисѧ въ о҆́мѣнахъ ѣ҆ѧ̀][13]· мно́ги бо оу҆на́звиꙋ́ши низведѐ, и҆ бесчисле́ни сꙋть и҃́хже оу҆би́ла ѣ҆сть· Пꙋтїе а҆́дови домъ ѣ҆ѧ̀, низводя́щи въ скро́вища смрътнаѧ·

Гла, й·

(Г҃) Т҃(ѣ́мже) ты̑ прⷨ́ мость проповѣ́ждь, да мⷣ́дрость тебѣ̀ послⷭ́шаѥ́т. (И҃) на высо́кѡ҆й ѳ҆́ край ѥ҆́сть, посредѣ́ же стезь́ стоⷭ́ше, (И҃) при вра́тѣхъ (-)[1] сильныхъ присѣ́дитъ. вⷭ҃ъ вхо́дѣ же пое́тсѧ· васъ ѡ҆̑ чл҃ци молю, и҃ вⷭ҃ъдаю мои гласъ сн҃омъ чл҃ческ҃и҆. разⷭ҃мѣ́ите незло́биви кова́рство, (И҃) ненаказа́нїи (-)[2] приложите ср҃це. послⷭ́шаите менѣ̀ прⷱ҃тна ѳ҆́ реⷦ҃ⷭ, (-)[3] и҃знесⷭ ѡ҆̑ оу҆стⷱ҃е҆ (мои҃) пра́вда. и҃́ко и҃́стинныѣ пооу҆́чⷣсѧ горта́нь мои, мрьз҃ски же предо мно́ю оу҆́стны҃ѧ лⷭ҃тива́ыѧ· Сⷭ҃ъ пра́вдою вⷭ҃и г҃ли оу҆́стъ мои҃хъ, ничесо́же в ни҃хъ стропо́тна, ни развращена́· всѧ преди разⷭ҃мѣ́вающ҃и҃, и҃ пра́ва ѻ҆́бр҃тающимъ ра́зумъ· *Прїимⷭ҃ѣ́те наказа́нїе (а҆̂)[4] не сребро̀, и ра́зумъ па́че зла́та и҃скⷭ҃шена, и҃стазⷭ́ите же вѣ́дєнїе паче сребра̀ чи́ста· лⷭ҃чше ѳ҆́ прⷨ́ мость ка́менїа мно́гоцѣ́нна, всѧко же драго́е недосто́йно е҆̂ѧ ѥ҆́сть· Ꙗ҆́зъ прⷨ́ мость вселя́хъ сов҃ѣ и҃ ра́зумъ и҃ смы́слъ, а҆̂зъ призва́хъ· Стра́хъ г҃нь ненави́дитъ непра́вды, досаждє́нїѧ же и҃ гордыню́ и҃ пⷭ҃тїи лⷭ҃ка́выхъ, вⷭ҃ъзненавидѣ́хъ же а҆̂зъ (пⷭ҃ти развращє́нныѧ)[5] злы́хъ· Ꙗ҆́ѕъ е҆̑ совѣ́тъ и҃ оу҆тверже́нїе, моѧ̀ мⷣ́дрость моѧ же (и҃) кр҃ѣ́пость· Ꙗ҆́ною ц҃р҃їе ц҃р҃твⷭ҃ютъ, и҃ сⷧ҃лнїи пи́шутъ пра́вдⷭ҃· Ꙗ҆́ною велмо́жи величаю́сѧ, и҃ мⷭ҃чи́тели мно́ю дрⷭ҃жа́тъ зⷱ҃лю· (И҃) а́зъ люба́ѧщаѧ мѧ люблю́, и҃щⷭ҃щи же менѣ̀ о҆́бра́ѧщⷭ҃тъ [бл҃гⷭ҃ть][6]· Бога́тство и҃ сла́ва моѧ е҆́сть, и҃ стажа́нїе мно́гихъ и҃ пра́вда. лⷭ҃чше (е҆́сть плоди тїи)[7] паче зла́та, и҃ ка́менїа дра́га, мои́ же пло́ди лⷭ҃чше сребра̀ и҃збра́нна· вⷭ҃ъ пⷭ҃тѝ пра́вⷣ҃ныхъ хожду́, и҃ посредѣ́ стезь́ и҃́стинны живⷭ҃, да раздѣлю́ люба́ѧщⷣ҃ мѧ и҃мⷱ҃нїа, и҃ сокро́вища и҃̑ и҃спо́лню бл҃гихъ· Ꙗ҆́ще вⷭ҃ъзвѣ́ⷭ҃ю вамъ бываю́ща҃ѧ на всⷯ҃къ дⷩ҃нь, помⷭ҃ню́ мѧ́же ѡ҆̑ вѣ́ка и҃́счести, *г҃ь сⷭ҃ъзда́ мѧ в нача́тоⷦ҃ъ пⷭ҃тїи свои҃хъ. в дⷱ҃ла е҆́го *пре́жде вⷱ҃къ о҆́снова мѧ [-][8], пре́жде сⷭ҃творе́нїѧ землѝ, и҃ пре́жде сⷭ҃творе́нїѧ бе́здны· Пре́жде потече́нїѧ и҃сто́чникъ во́дныхъ. пре́жде да́же не оу҆тверди́шасѧ го́ры, пре́же вⷭ҃ѣ хо́лмъ ражда́етъ мѧ. г҃ь сⷭ҃творѝ страны и҃ не вселе́ныа, и҃ ко́нца вселе́ннаѧ по́нⷣ҃ною. внегда (же) гото́ваше нⷭ҃бо с ни́мъ бѣ́хъ. (-)[9] е҆́гда (же) разлⷭ҃ча́ше пⷭ҃тлъ свои на вⷭ҃тре́хъ. вⷭ҃ънегдаже кр҃ѣ́пки твора́ше вы́шнаѧ о҆́блаки, и҃ и҃́ко тве́рды полага́ше и҃сто́чники по́нⷣ҃нⷣи· [Е҆́гда же полага́ше мо́рю оу҆стро́и е҆́го, и҃ во́ды не пре́идутъ бреговъ е҆́го][10]. и҃ кр҃ѣ́пки твораше о҆́снова́нїѧ землѝ,

мⷣ́рⷭ҃ и҃ стрⷯ҃ и҃д

вⷱ҃ и҃ ї҃овъ и҃ки мⷣ́рⷭ҃ ѕ҃

Глава 8

1 Тому ти проголоси мудрість, щоб тебе послухала розумність. **2** Бо і є на високих вершках, стояла ж посеред стежок, **3** і чекає при брамах сильних. А у входах співається: **4** Вас, о люди, прошу, і видаю мій голос людським синам. **5** Безлобні розумійте злобу, і ненапоумлені прикладіть серце. **6** Вислухайте мене, бо кажу шляхетне, з моїх уст видам праведне. **7** Бо моє горло повчиться правди, переді мною ж огидні обманливі губи. **8** З праведністю всі слова моїх уст, в них *немає* нічого викривленого ані покрученого. **9** Все явне тим, що розуміють, і праведне тим, що знаходять пізнання. **10** *Прийміть напоумлення, а не срібло, і знання, понад щире золото, випробовуйте ж розуміння більше, ніж щире срібло. **11** Бо мудрість краща від дорогоцінного каміння, все ж дорогоцінне не є її гідне. **12** Я, мудрість, вселила пораду і знання, і я прикликала розуміння. **13** Господній страх ненавидить неправедність, гордість же й зарозумілість і дороги поганих, я ж зненавиділа звихнені дороги злих. **14** Моєю є порада і впевненість. Моя мудрість – моя ж і сила. **15** Мною царі царюють і сильні пишуть справедливість. **16** Мною вельможі величаються, і тирани мною володіють землею. **17** І я люблю тих, що мене люблять, а ті, що мене шукають, знайдуть ласку. **18** Багатство і слава є моя, і надбання багатьох, і праведність. **19** Кращими є ті плоди, ніж золото і дорогоцінний камінь, мої ж плоди кращі щирого срібла. **20** Ходжу по дорозі праведних і я живу посеред стежок правди, **21** щоб розділити тим, що люблять мене, маєток, і їхні скарби наповню добрами. **21** Якщо вам сповіщу те, що стається кожного дня, згадаю те, що відвіку почислити. **22** *Господь мене створив на початку своїх доріг на свої діла, **23** заснував мене *перед віками: **24** раніше, ніж створив землю, і раніше, ніж створив безодні, раніше від витоків джерел водних, **25** раніше, ніж були засновані гори, скоріше від всіх вершків Він мене родить. **26** Господь створив країни і незаселені місця, і кінці поселеної, що під небом. **27** Коли ж Він приготовляв небо, я була з ним, коли ж відлучав свій престіл на вітрах, **28** коли сильними робив горішні хмари і як впевненими клав джерела піднебесної, коли ж клав морю його припис – і води не перейдуть його берегів – **29** і робив сильними основи землі, **30** була я подібна до Нього. Я була та, якою Він радів кожного ж дня. Я ра-

вищ. 3 йов. 28 муд. 7

муд. 9

сир. 24

діла перед його лицем в усякому часі, **31** коли він веселився, закінчивши вселенну, і веселився людськими синами. **32** Нині ж, отже, діти, послухайте мене! І блаженні ті, що збережуть мої дороги. Послухайте мудрість – і станьте мудрими, і не переступіть. **34** Бо блаженний чоловік, який мене послухається, і людина, яка зберігає мої дороги, і той, що постійно чуває при моїх дверях, сторожачи при одвірках моїх входів. **35** Бо мої виходи – виходи життя, і приготовляється бажання від Господа. **36** А ті, що проти мене безбожно грішать, чинять проти своєї душі, і ті, що мене ненавидять, люблять смерть.

Глава 9

1 Мудрість збудувала собі дім і поставила сім стовпів, **2** зарізала свої жертви, і начерпала до своєї чаші вино, і приготувала свою трапезу. **3** Послала своїх слуг, скликаючи з високим проголошенням на чашу, кажучи: **4** Хто безумний, хай зверне до мене! І тим, що потребують розуму, сказала: **5** Ходіть, їжте мій хліб і пийте вино, яке я вам начерпала, **6** Облиште безумність – і живими будете, і зацарюєте навіки. І шукайте мудрості – і житимете, і випрямите в пізнанні сприйняття. **7** Хто злих наповнює, одержить собі досаду, хто ж картає безбожного, опоганить себе. Картання безбожних – мозолі для них, **8** не картай безбожних, щоб не зненавиділи тебе, картай мудрого – і полюбить тебе. **9** Дай мудрому причину і буде мудрішим. Хто ж говорить праведному – і додасть сприймати. **10** *Початок мудрості – господній страх, і рада святих – сприйняття. **10a** А знати закон розуму – властиве доброго. **11** Адже цим способом житимеш багато літ, і додадуться тобі роки життя. **12** Сину, якщо собі станеш мудрим, мудрий будеш і своїм близьким, якщо ж станеш поганим, сам зачерпнеш зла. Напоумлений син буде мудрим, дурному ж буде рабство. **12** І хто себе скріплює брехнями, цей пасе вітри, те саме, *що* ганятися за птахами, що літають. **12** Тому що він покинув дороги свого виноградника, манрування ж його посілості – омана. **12** І проходить через безводну пустиню і розлогу землю в спразі, збирає руками неплідність. **13** Безумна і зарозуміла жінка буде позбавлена хліба, вона не знає встиду, **14** сіла при дверях свого дому на стільці – явно на дорогах – **15** прикликуючи прохожих ,що дорогою прямують по своїх дорогах: **16** Хто з вас є безумним, хай зверне до мене. Позбавленим же мудрості закликала,

вищ. 1 пс. 110 сир. 1

бѣ́хъ к немꙋ подо́бна. а҆зъ бѣ́хъ ра́довашесѧ на всѧ́къ же дн҃ь, весела́хсѧ пр҃ѐ лицемъ є҆го̀ въ всѧ́ко вре́мѧ. є҆гда̀ весела́шесѧ вселе́ннꙋю сконча́, и҆ весела́шесѧ о́ сы́нохъ ч҃ловѣ́ческихъ· нн҃ѣ (же) ꙋ҆бо (ча́да послꙋша́йте)[11] мене, [и҆ бл҃же́ны и҆́же пꙋти́ моѧ̀ съхранѧ́т. слы́шите [прм҃ро́сть][12] и҆ ꙋ҆прм҃и́тесѧ, и҆ не престꙋпи́те][13]· бл҃аженъ (бо́) мꙋ́жъ и҆́же послꙋша́етъ мене, и҆ ч҃лкъ и҆́же пꙋти́ моѧ̀ храни́тъ, (и҆) бдѧ́и при мои́хъ дверехъ пр҃но стрегі́и по҆бо́ѧ мои́хъ вхо́дъ. и҆схо́ди бо́ мои и҆схо́ди живота, и҆ гото́ваетсѧ хотѣ́нїе ѡ҆ г҃а· ч҆ согрѣша́ющеѝ въ мѧ, нечт҃вꙋ́етъ въ свою̀ дш҃ю. и҆ ненавидя́щеи менѐ, лю́бятъ смерть·

г҃л҃а, д҃·

Премꙋдрость созда̀ себѣ̀ хр҃а́, и҆ ꙋ҆твердѝ сто́лпъ се́дмь. заклà своѧ̀ жрътве́ннаѧ, (и҆) чрыпà в ча́ши своеѝ винò, и҆ ꙋ҆гото́ва свою̀ трапе́зꙋ· послà своѧ̀ рабы̀ созыва́ющи съ высо́кимъ проповѣда́нїемъ на чашꙋ гл҃ющи, и҆́же е҆́сть безꙋмены̀ да ꙋ҆клони́тсѧ къ мнѣ̀· и҆ хотѧ́щимъ ꙋ҆мà рече, прїидѣ́те ѣ҆ди́те мои хлѣ́бъ, и҆ пїи́те винò е҆́же чръпа́хъ вамъ. о҆ста́вите безꙋмі́е и҆ жи́ви бꙋдете, [(и҆)[1] въ вѣ́ки въцр҃и́тесѧ][2]· и҆ взы́щете премꙋ́дрости (и҆)[3] пожи́вете, і҆ и҆спра́вите во свѣ́тѣхъ ра́зꙋ· Кажа́и зы́ѧ, прїе́млетъ себѣ̀ досажде́нїе. о҆бли́чаѧи же нечестѝва, поро́чна съ҆твори́тъ себе· (о҆бли́че́нїѧ нечестѝвымъ мозо́лїе и҆́мъ), не о҆бли́чаи нечестѝвыхъ да не възнена́вида́тъ тебе· о҆бли́чаи премꙋ́дра, и҆ възлюби́тъ тѧ. да́и мꙋ́дрꙋ винꙋ́, и҆ премꙋ́дръ бꙋдѣ́. сказа́аи [же][4] пра́ведномꙋ, и҆ приложи́ прїи́мати· *Зача́ло премꙋ́дрости стр҃а́ г҃нь, и҆ свѣ́тъ ст҃ы́хъ ра́зꙋмъ· ч҆ е҆́же ра́зꙋмѣти зако́нъ, помышле́нїѧ е҆̀ бл҃га. сѝмъ бо́ о҆́бразомъ мно́го пожи́ве́ши л҃ѣ, и҆ приложа́ ти сѧ л҃ѣта живо́тꙋ [-][5]· Сн҃е а҆́ще премꙋ́дръ бꙋдеши себѣ̀ прм҃ръ бꙋдеши і҆ и҆скренѝй (свои҃), а҆́ще ли зо́лъ бꙋдеши ѣ҆ди́нъ почрътпеши зла́а. (сѝнъ наказа́нъ премꙋ́дръ бꙋдетъ, бꙋе́мꙋ же ра́бъство бꙋдѣ́. і҆) и҆́же ꙋ҆твержа́етсѧ на лжа́хъ, сеи пасе́тъ вѣ́тры, то́же и҆́сто пожене́тъ пти́ца пара́ѧща, о҆ста́ви ꙋ҆бо пꙋтѝ своего̀ виногра́да. шествїѧ же своего̀ тщежа́нїѧ прелесть, (и҆) прехо́дитъ же сквозѣ̀ (пꙋсты́ню безво́дꙋю)[6], и҆ зе́млю распросте́рту въ жа́ждахъ събира́етъ (-)[7] рꙋка́ма непложде́нїе· Жена̀ безꙋ́мна и҆ безочи́ва, лише́на хлѣба бꙋдетъ. и҆́же не вѣ́сть ст҃ꙋда, сѣ́де при две́рѣ̀ до́мꙋ своего̀ на столцѝ, нарѣ́чіе на пꙋтехъ призыва́ющи ми́моходя́щаѧ. (пꙋть)[8] и҆спра́влѧющихъ въ пꙋтѝ своѧ̀, и҆́же е҆́сть ѡ҆ ва́съ

вьі й ѱа҃о ї҆ спр҃а́ й

безумнѣи да оу҃клонѝтсѧ къ мн҃ѣ· лишє́нымъ же премоудрости повелѣваа гл҃ющи, хлѣ҆бъ та́иныихъ въ сла́сть косн҃ѣтсѧ, и҃ во́ды татебны сла́дки (пїете). сє́и же не вѣсть н҃а҆ко бывы҆и҆ оу҃ не́ѧ погѝбнутъ, и҃ во дн҃ѣ а҃да о҆бр҃таю́тсѧ· Но ѡ҆скоро́чи не замедлѝ на мѣстѣ [еѧ][9], ни напра́ви своє҃го о́ка къ не́и. та́ко бо́ проидеши (н҃а҆ко) во́ду тоу҃жду, и҃ преидѝ р҃ѣки тоу҃ждїи. ѡ҆ воды́ же тоу҃ждаѧ о҆ша́исѧ, и҃ ѡ҆ и҃стóчника чюжда́го не пїи, да мно́г҃ (л҃ѣтъ жи́въ бу҃деши)[10], (и҃) прило́жатъ (-)[11] ти сѧ л҃ѣта животу҃·

Гл҃а, і҃·

Н҃ъ премоу҃дръ весели҆ ѡ҆ц҃а, сн҃ъ же безумєнъ печа́ль ма́тери. мѣсть (бо) по́лзы ѡ҆ бога́тества безако́нникѡ҆, пра́вдꙋ҃ и҃зба́вѝ ѡ҆ сме́рти. не гла́домъ заморѝтъ г҃ь дш҃а пра́ведныихъ, живо́тъ же нечестѝвыихъ разорит҃. нищета҆ мужа смираѥ́, р҃ки же в҃ста́нивыихъ о҆богащаю́сѧ. сн҃ъ наказа́нъ премоу҃дръ бу҃детъ, безумнаго же слоугꙋ прїе́млѥ себѣ· Спе́сетсѧ ѡ҆ зно́ѧ сн҃ъ разоумивъ, вѣтроте́менъ же быва́етъ на жа́твѣ сн҃ъ законопрестоу҃пенъ· Бл҃венїе г҃не на главѣ пра́веднаго, оу҃ста́ же (нечестѝваго)[1] покры́етъ пла́чь безго́денъ. па́мать пра́ведныихъ с похва́лами (быва́етъ), и҃ма҆ нечестѝвыихъ погѝбнетъ. премр҃ъ сре҆цемъ прїи́метъ за́повѣди, а҆ о҆скве́рнѥ оу҃стна́ма о҆строптева́ѧ запнетсѧ. и҃же хо́дитъ про́сто хо́дитъ надѣѧсѧ, развращаѧ́ же пути҆ своѧ (не оу҃таи́тсѧ)[2]. *намиза́ о҆́комъ со ле́стїю събира́етъ мужемъ ско́рбь, а҆ о҆бличаѧ́ же не о҆бину҃ѧсѧ мѝръ твори́тъ. *и҃сто́чникъ живо́тенъ в р҃цѣ пра́веднаго, оу҃ста́ же нечестѝваго покры́етъ па́губа· вънзенавидѣнїе въздвиже́тъ побѣды, всѧ́ же въпре́ки гл҃ющаѧ покры́етъ любы҆· и҃же ѡ҆ оу҃стенъ и҃зно́ситъ премоу҃дрость, жезло́ (же) бі҃е мужа безъсрѣдечна· Премоу҃дрїи съкры́ютъ чювствїѧ, оуста́ же не о҆пасѝваго приближа́ютсѧ съкроу҃шє́нїю. стажа́нїе бога́тыихъ гра́дъ тве́рдъ, съкроу҃шє́нїе же нечестѝвы҆ї нищета҆. дѣла пра́ведныихъ живо́ твора́тъ, пло́дъ же нечестѝвыихъ грѣсѝ. пути҆ живо́тныѧ храна́тъ наказа́нїе, наказа́нїе же неи҃збра́на прельща́етъ· Покрива́ю (вра́жды)[3] оу҃стны пра́ведныихъ, и҃нося́щей клеветы҆ безумнѣиши суть. и҃зъ мно́гъ словесъ не оу҃бѣжѝши грѣха҆, щадя́и же гл҃ы разоумєнъ бу҃детъ. сребро́ раждежє́но ꙗ҆зы́къ пра́вѣнаго, сре҆це же нечестѝвыихъ и҃щезнетъ. оу҃стны҆ пра́ведныихъ оу҃мѣю́тъ высо́каѧ, (а҆) безумнїи же в нищетѣ ско́чава́ютсѧ· Бл҃венїе г҃не на главѣ пра́веднаго, сїе о҆богаща́етъ и҃ не и҃́мать прило-

сир҃ѣ і҃зъ

а҆ пр҃ъ а҆ и҃ск҃ѣ г҃і

кажучи: **17** Доторкніться в насолоду таємних хлібів, і пийте води солодкої крадіжки. **18** Він же не знає, що ті, хто були у неї, згинуть, і знаходяться на долівці аду. **18a** Але відійди, не забарися на її місці ані не спрямуй до неї свого ока, **18b** бо так пройдеш, наче чужу воду, і перейдеш чужі ріки. **18c** Віддаляйся ж від чужої води і не пий з чужого джерела, **18d** щоб ти був живим багато літ, і тобі додалися роки життя.

Глава 10

1 Мудрий син веселить батька, а безумний син – біль матері. **2** Адже безбожним немає користі від багатства, праведність визволить від смерті. **3** Господь не заморить голодом душі праведних, життя ж безбожних знищить. **4** Біднота упокорює чоловіка, руки ж мужніх збагачуються. **4a** Напоумлений син буде мудрим, безумного же слугу він собі бере. **5** Спасеться від спеки розумний син, а законопереступний син буває знищеним вітром в жнива. **6** Господнє благословення на голові праведного, уста ж безбожного покриє невчасний плач. **7** Пам'ять праведних буває з похвалами, ім'я безбожних загине. **8** Мудрий серцем прийме заповіді, а нечистий, звихнений губами, зашпортається. **9** Хто ходить невинно, ходить впевнено, хто ж викривлює свої дороги – не втаїться. **10** *Хто моргає оком з обманою, збирає смуток мужам, а хто ж явно оскаржує, робить мир. **11** *Джерело життя в руці праведного, уста ж безбожного покриє вигублення. **12** Ненависть висуває перемогу, всіх же, що навпаки говорять, покриває любов. **13** Хто з губ виносить мудрість, палицею ж б'є безсердечного чоловіка. **14** Мудрі скриють почуття, уста ж необережного наближаються до знищення. **15** Маєток багатих – сильне місто, знищення ж безбожних – біднота. **16** Діла праведних роблять життя, плід же безбожних – гріхи. **17** Напоумлення стережуть дороги життя, неоскаржене ж напоумлення обманює. **18** Губи праведних покривають ворожнечі, ті, що виносять наклепи, є дуже безумні. **19** Від багатомовності не уникнеш гріха, хто ж ощадний в розмові, буде розумним. **20** Язик праведного –розпечене срібло, серце ж безбожних зникне. **21** Губи праведних знають високе, а безумні ж в бідноті викінчуються. **22** Господнє благословення

сир. 27

пет1. 4
кор1. 13

на голові праведного, воно збагачує, і не пристане до нього смуток у серці. **23** Сміх безумних чинить погане, мудрість же чоловікові родить розумність. **24** Згуба безбожних переноситься, бажання праведного сприйняте. **25** Як проходить буря, безбожний пропадає, праведний же, відхилившись, житиме навіки. **26** Так, як зелений виноград, клопіт для зубів і дим для очей, так переступання закону тим, що це чинять. **27** Господній страх додає дні, діла ж безбожних зменшують. **28** Веселість праведних наблизиться, надія ж безбожних гине. **29** Твердиня преподобного – господній страх, знищення тим, що чинять зло. **30** Праведник навіки не знеможе, безбожні ж не заселять землю. **31** Уста праведного капають мудрість, язик же неправедного згине. **32** Уста праведних капають ласку, уста ж безбожних відвертаються.

Глава 11

1 Обманливі мірила – огида перед Господом, мірило ж праведне прийнятне Йому є. **2** Куди лиш ввійде гордість, там і приниження, уста ж покірних навчаться мудрості. **3** Праведник, вмираючи, залишає смуток, швидкою ж і зазначеною буде погибель безбожних. Кінець праведних настановить їх, і перешкоди законопереступників полонять їх. **4** *Не поможе маєток в день люті, а праведність спасе від смерті. **5** Праведність випрямить дороги непорочного, і безбожність оточить неправедність. **6** Праведність праведних мужів спасе їх, а законопереступні охоплені безпорадністю. **7** *Як помер праведний муж, надія не гине, а хвальба безбожних загине. **8** Праведний вирветься з лову, замість нього виданим буде безбожний, а безбожний закон буде знищений. **9** В устах законопереступних засідка для громадян, співчуття ж праведних помічне. **10** Добрами праведних місто підніметься, в погибелі безбожних – радість. В благословенні праведних підніметься місто, **11** устами ж безбожних буде знищеним. **12** В кого брак розуму, той кпить з громадян, чоловік же розумний мовчанку веде. **13** Чоловік двоязичний відкриває ради на зборах, вірний же духом скриває діла. **14** Ті, в яких немає ради, впадуть, наче листя, спасіння ж є в численній раді. **15** Поганий чинить зло, коли пристає до праведних, ненавидячи же впевненого голосу. **16** Добра жінка підносить славу чоло-

сир. 5
єз. 7
соф. 5

муд. 5

житиса ѥмꙋ печа́ль въ ср҃цы. смѣхъ безꙋмныхъ творꙗ́ зла́а, премꙋдрость же мꙋжеви раждаетъ мꙋдрость. погиб́ель (нечестиꙋ́выхъ прено́ситса)[4], жела́нїе (-)[5] пра́веднаго прїа́тно. приходя́щꙋю бꙋри (нечестиꙋ́выи ѝщеза́етъ)[6], праведныи же оу҃клониꙋ́са поживе́тъ въ вѣки. ѩ́коже гро́здїе зеле́ное (па́ко҃ зꙋбо́мъ)[7] и̂ дымъ о҃чи́ма, та́ко зако́нопрестꙋпле́нїе творя́щимъ ѥ̀. Страхъ гн҃ь прилага́етъ дн҃и, дѣла́ же нечестиꙋ́выхъ оу҃мала́ютса. прибли́житса (пра́ведныхъ)[8] весе́лїе, оу҃пова́нїе же нечестиꙋ́выхъ погиба́ѥ. оу҃тверждє́нїе прп҃бномꙋ бо́ꙗзнь гн҃ꙗ, сѣкрꙋше́нїе (-)[9] творя́щꙋю зла́а. пра́ведникъ въ вѣки не о҃слабѣ́етъ. нечестиꙋ́вїи же не насела́тъ землѝ, оу҃ста̀ пра́веднаго ка́плютъ премꙋдрость, ѩ́зыкъ же непра́вѣ҃наго погі́бнетъ. оу҃ста̀ (-)[10] пра́ведныхъ ка́плю бл҃гть, оу҃ста же нечестиꙋ́выхъ ѡ҃враща́ютса.

Гл҃а, а҃і.

Мѣ́рила ле́стна мр҃зость пр҃ѣ гн҃ь, мѣ́рило же пра́ведно прїа́тно ѥ̀мꙋ (ѥ̀). и̂дѣ́же а̂ще вни́детъ досажде́нїе, тꙋ̀ и̂ оу҃коре́нїе, оу҃ста́ же смире́нныхъ пооу҃ча́са премꙋдрости. оу҃мира́ющи пра́ведникъ о҃ставля́ѥ попече́нїе, пр҃еворꙋче́на же бꙋдетъ и̂ назнаменова̀ нечестиꙋ́выѩ҃ погибель. [ѥ҃конча́ина пра́выхъ наста́витъ и̂хъ, и̂ препина́нїе зако́нопрестꙋпникъ плени́тъ а҃. *не оу҃спѣетъ и̂мѣ́нїе въ дн҃ь ꙗ́рости, (-)[1] пра́вда (же) и̂збавитъ ѡ҃ см҃рти[2]. пра́вда [непорочнаго][3] и̂спра́витъ пꙋтѝ, (и̂) безчестїе (-)[4] о҃бы́нде҃ непра́вдꙋ. пра́вда мꙋжїи пра́выхъ и̂зба́витъ и̂хъ, [безꙁловѣстїе́мъ][5] [-][6] же оу҃ловля́ютса зако́нопрестꙋпнїи. *сконча́вшꙋсѧ мꙋжꙋ пра́веднꙋ не погибнетъ наде́жда, а̂ похва́ла нечестиꙋ́выхъ погибнетъ. пра́ведныи ѕ ло́вища и̂зоре́тъ, в негоже мѣсто предае́тса нечестиꙋ́выи, (зако́н же нечестиꙋ́въ потребитса). въ оу҃стѣ҃ законопрестꙋпны҃ѣ҃ сѣть гра҃жано҃, чюдє́ствїе же праведныхъ спѣшно. въ бл҃гꙋ́ (же) праведныхъ и̂спра́витса гра́дъ, [(-)[7] в погиб́ели нечестиꙋ́выхъ ра́дость. въ бл҃венїѝ пра́вѣ҃ныхъ вѣзнесе́тса гра҃[8], оу҃сты́ же нечестиꙋ́выхъ раскопа́етса. подража́етъ граждны ꙁꙋдныи мꙋдростїю, мꙋ же мꙋдръ безмо́лвїе вѣ҆дитъ. мꙋ двоѩ҃зычен҃ъ ѡ҃кры́етъ совѣты въ со́ньмищихъ, вѣрныи же дх҃омъ таи́тъ вещи. и̂мже нѣсть совѣта́ па́дꙋтса а̂ки ли́ствїе, спсенїе же е̂сть въ мно́зѣ совѣтѣ. лꙋка́вый проныр҃ꙋетъ е҃ѣ҃ ста҃чета́етса с пра́веднымъ, ненави́дитъ же гла́са оу҃тверждє́на. жена̀ бл҃гтна вѣзно́ситъ мꙋжꙋ сла́вы,

пр҃тлъ же досаждє́нїѧ (-)[9] ненавидѧщи пра́вды. бога́ства лѣни́вїи ску́дни бываю́тъ, въстанни́вїи же оу҃тверьжа́ютъ бога́ствомъ дш҃а своѧ. бл҃гть тво́рй мужъ мл҃тивъ, раздроуша́етъ же (тѣло свое)[10] немл҃тивыи. нечестиви́выи тво́ритъ дѣла непрїа́знена, сѣмѧ (-)[11] пра́ведныхъ мѕда̀ и҃стинны. сн҃ъ пра́ведент раж҃да́ется въ жи́знь, гоне́нїе же нечестиви́выхъ въ см҃рть. ме́рзостны гв҃и ра҃вращє́ны пу҃тїе, прїѧтни же и҃мъ вс҃ѝ непоро́чнїи въ пу҃тє́хъ свои́хъ. в роукоу роуцѣ вложь непра́ведне не (бу́детъ без моукъ злы́хъ)[12], сѣѧвыи же (сѣмѧ)[13] прїиметъ мѕдоу вѣрноу. ѩ҃коже оу҃серѧ́зь [зла́][14] в но́здрехъ свинїи, та́коже (и҃) женѣ злооу́мнѣ лѣпота̀. желанїе пра́ведныхъ вс҃е бл҃го, наде́жда же нечестивыхъ погиб҃нетъ· Суть и҃же своѧ̀ сѣющеи мно́жае тво́рятъ, суть и҃ събира́ющеи [тоу́жда][15] ску́дни. (всѧ́ка дш҃а бл҃вена)[16] про́ста, мужь же ѩ҃ръ не бл҃гообра́зенъ. съдръжа́и пшени́цоу (проклѧ́тъ людмѝ)[17], бл҃венїе же (гн҃е) на главѣ подаю́щемоу· Зворѧ́и бл҃гаѧ и҃щетъ бл҃гти до́бры, взы́щоущего же зла (зло̀) постиг҃нетъ е҆го. надѣ́ѧйсѧ на бога́тство (свое)[18] оу҃паде́тъ, (и҃) заступа́и (-)[19] (пра́вдоу)[20] то́и въ҃сїѧ́етъ. не смотрѧ́и своє́ до́му наслѣ́дитъ (вѣтры)[21], порабо́таѣтъ же безоумецъ моудроу. ѡ҃ плоду́ пра́вдѣ прозѧба́етъ древо живота̀, ѡ҃е́млютъ же сѧ безгода̀ дш҃и зако́нопрестоу́пникъ. *а҆ще пра́ведныи е҆два̀ сп҃сется, нечестивыи (же) и҃ грѣшныи гдѣ ѩ҃вится·

й пр҃ъ д

сир. 10

Г҃ла, в҃і·

Любѧ́и наказа́нїе люби́тъ чюв҃ствїе, а҆ ненавидѧ́и о҃бличе́нїѧ безоумн҃е. лоуче о҃брѣтыи бл҃гть ѡ҃ г҃а, мужъ же зако́нопрестоу́пн҃е забвенъ будетъ· Не и҃спра́витсѧ чл҃къ ѡ҃ зако́нопрестоу́пникъ, ко́рєнїѧ же пра́ведныхъ не ѡ҃и́моутсѧ. жена̀ разоуми́ва вѣнє́ць мужоу своє́моу, ѩ҃коже (че́рвь въ дре́вѣ)[1], та́ко҃ (погоубитъ мужа)[2] жена̀ любодѣ́ица. (мы́сль)[3] пра́ведныхъ соудъ, совѣты же нечестиве҃ лъсти́вы. словеса̀ нечестиве́выхъ лъсти́вы, оу҃ста́ же пра́ва (и҃збава́тсѧ)[4]. и҃дѣже о҃брати́тсѧ нечестиве́выи и҃сче́знетъ, храми же пра́ведныхъ пребыва́ю. оу҃ста̀ разоумнаго хвалима́ бываю́ ѡ҃ мужа, слабосе́рдъ же порога́нъ бу́детъ. *добрѣи мужъ безъ че́сти (себѣ служа̀)[5], ниже и҃же че́сть себѣ о҃блага́етъ, и҃ лише́нъ бу́детъ хлѣба. пра́ведникъ мило́етъ дш҃а ско́тъ своі́хъ, оу҃тро́ба же нечестиве́выхъ безъмилостивна. *дѣлаи́ свою зе́млю насы́тится хлѣба, гонѧ́щеи суетнаа ску́дны

сир҃ї

ній їкн
сир҃ї к

Глава 12

1 Хто любить напоумлення – любить сприймання, а хто ненавидить картання – безумний. **2** Кращий той, хто знайшов ласку в Господа, а беззаконний чоловік буде забутим. **3** Не випрямиться чоловік з законопереступників, коріння ж праведних не будуть забрані. **4** Розумна жінка – вінець своєму чоловікові. Так як хробак в дереві, також перелюбна жінка губить чоловіка. **5** Думка праведних – суд, ради ж безбожних обманливі. **6** Слова безбожних обманливі, а праведні уста спасуться. **7** Куди не повернеться безбожний – пропаде, доми ж праведних зостаються. **8** Уста розумного хвалені бувають мужами, а повільний серцем буде висміяним. **9** *Кращий чоловік без честі, що собі служить, ніж той, що шаною себе обкладає, і буде позбавлений хліба. **10** Праведник милосердиться над душами свого скота, лоно ж безбожних немилосердне. **11** *Хто обробляє свою землю, насититься хлібом, ті,

пет1. 4

ниж. 28
сир. 20

що женуться за марнотами, позбавлені розуму. **11** Хто має насолоду перебувати у вині, у своїх твердинях залишить безчестя. **12** Пожадання безбожних погані, а коріння праведних у твердинях. **13** Через гріх уст грішник впаде в засідки, а праведник з них втече. **13** Хто дивиться на гладке, буде помилуваний, а хто зустрічається в брамах, засмутить душі. **14** Від плодів уст душа чоловіка наповниться добром, віддача ж його губ буде йому дана. **15** Дороги безумних правильні перед ними, мудрий вислуховує поради. **16** Безумний же в першому дні визнає свій гнів, а розумний скриває своє безчестя. **17** *І явну віру сповіщає праведний, а свідок неправедних обманливий. **18** Є ті, що говорять, що ранять, наче мечами, язики ж мудрих оздоровлюють. **19** Уста праведні випрямлюють свідчення, а швидким свідком є язик **20** неправедний в серці того, що кує зло. А ті, що бажають мир, зрадіють. **21** Не догодить праведному нічого неправедного, безбожні ж наповняться зла. **22** Обманливі губи – гидота Господеві, хто ж чинить вірне – сприйнятний в Нього. **23** Розумний муж – престіл сприйняття, серце ж безумних погрузне в клятвах. **24** Рука вибраних легко держатиме, обманливі же будуть на захоплення в полон. **25** Страшне слово тривожить серце праведного чоловіка, а добра вістка радує його. **26** Розумний праведник собі буде другом, а задуми безбожних нерозумні. Тих, що грішать, переслідуватиме зло, дорога ж безбожних їх зведе. **27** Не зловить обманливий лов, шляхетне ж майно – чистий чоловік. **28** В праведних дорогах – життя, дороги ж ворогуючих – на смерть.

ниж. 14

ниж. 24

Глава 13

1 Розумний син послушний батькові, а непослушний син на погибель. **2** З плодів праведного їстиме добрий син, душі ж законопереступників невчасно гинуть. **3** Хто береже свої уста, береже свою душу, а необережний губами себе настрашить. **4** В пожаданнях є кожний нероба, руки ж мужніх в дбанні. **5** Праведник ненавидить неправедне слово, безбожний же встидається і немає сміливості. **6** Праведність береже незлобних, безбожного поганим робить гріх. **7** Є ті, що збагачують себе, немаючи нічого, і є ті, що впокоряють себе великим багатством. **8** Визволення чоловіка – власне багатство душі, бідний же не встоїть в погрозі. **9** *Світло праведникам постійно *є*, світло ж безбож-

оу҃мо́мъ. и҃же є҆сть сла́ць въ винѣ̀ пребыва́ти, въ свои́хъ тве́рдехъ о҆стáвй досажде́нїе. жела́нїа нечести́выхъ зла̀, а҆ ко́рєнїа бл҃гихъ въ тве́рдѣ҃· за грѣхъ оу҃стнꙋ ѣ҆падетъ в҃ сѣти грѣшникъ, и҃збѣжитъ же ѡ҃ нихъ пра́ведникъ. гла҆да́ми гла́дко помѝлованъ бꙋдетъ, а҆ срѣта́ми въ вра́тѣхъ о҆скорби́тъ дш҃а. ѡ҃ пло́дѣ҃ оу҃стнꙋ дш҃а мꙋжꙋ напо́лнитсѧ бл҃гихъ, възданїе же оу҃стъ є҆го да́стьсѧ є҆мꙋ, пꙋтѝ бꙋзꙋмныхъ пра́ви предъ ни́ми. послꙋша́е҆тъ (-)[6] (совѣта)[7] мꙋдрыи, безꙋмныи (же) въ прѣ́выи дн҃ь и҃сповѣ́сть гнѣ́въ свои́, (досажде́нїе же свое таи́тъ)[8] мꙋдрыи, *(и҃) на҃вле́нꙋ вѣ́рꙋ и҃сповѣда́е҆тъ пра́ведныи, а҆ свидѣ́тель непра́ведныхъ лъсти́въ. сꙋть гл҃ющїи, на҃звы творѧ́тъ на҃ко ме́чи, (на҃зы́к)[9] же премꙋдрыхъ и҃сцела́ютъ. оу҃стны҃ и҃стинны и҃справлаютъ свѣдѣ́тельство, свѣдѣ́тель же ско́ръ на҃зы́къ (непра́веденъ є҆сть)[10] въ с҃рци ꙗ҆ꙁꙋю́щемꙋ зла́а, хотѧ́щеи же мирꙋ въꙁвеселѧ́тсѧ. не годѣ̀ є҆сть пра́ведномꙋ ничт҃о҃ непра́ведно, нечести́вїи же и҃спо́лнѧ́тсѧ зо́лъ. мр҃ъзость гв҃и оу҃стны҃ лъсти́выа, творя́и же вѣ́рно прїа́тенъ є҆мꙋ· щꙋжъ разꙋми́въ пр҃тлъ чю́вствїю, с҃рце же безꙋмныхъ оу҃т҃кнетсѧ въ кла́тва҃. рꙋка и҃збра́нныхъ оу҃дръжи́тъ оу҃д҃о лъсти́вїи же бꙋдꙋтъ въ плѣне́нїе. стра́шно слово с҃рце (мꙋжꙋ пра́веднꙋ смꙋща́е҆т҃)[11], вѣ́сть же бл҃га весели́ и҃. разꙋми́въ пра́ведникъ себѣ̀ дрꙋгъ бꙋдетъ, во́ла же нечести́выхъ бе҃ смотре́нїа. (съгрѣшаю́щеи҃)[12] пости́гнꙋтъ зла́а, пꙋть же нечести́вы҃ прельсти́тъ а҃. не оу҃лꙋчитъ лъсти́выи ловитвы, стажа́нїе же добро̀ мꙋжъ бл҃гъ· в пꙋте́хъ пра́ведны҃ живо́тъ, пꙋтїе же враждꙋющихъ въ см҃рть·

Гл҃а, г҃і·

И҃ꙁъ худо́женъ послꙋшли́въ ѡ҃ц҃ꙋ, сы́нъ же о҆слꙋшли́въ погѝбель. ѡ҃ пло҃ пра́вѣ҃наго сни҃сть (сы́нъ) бл҃гъ, дш҃а же зако́нопреступникъ гибѣ́ю безъ го́да. и҃же храни́й своа҃ оу҃ста̀ блюде́тъ свою̀ дш҃ꙋ, а҆ не о҆пасѝвыи оу҃стна́ма оу҃страши́тъ себѐ. въ по́хотехъ є҆сть всѧкъ нета́гъ, рꙋки же въстанъливы҃ въ прилежа́нїи. словесе непра́вѣ҃на ненавѝдитъ пра́вѣ҃никъ, нечъсти́выи же стыдѝсѧ и҃ не и҃мать дрꙋꙁнове́нїа. пра́вда съхрани́тъ бе҃зловѝвыа, нечъсти́ва҃ бладѝва твори́тъ грѣхъ· Сꙋть богата́ще себѐ ничесоже и҃мꙋще, (и҃) сꙋть смира́ющесѧ въ мно́зѣ бога́ствѣ· и҃ꙁбавле́нїе мꙋжꙋ дш҃и свое҆ є҆го бога́тьство, ни҃щїи же не постои́ въ запрѣще́нїи. *свѣтъ

пра́вѣ́нникѡ̑ пр҃но, свѣтъ же нечьстиві́выхъ оу҆гаснетъ· дш҃а (же) льстиві́выхъ блу́дѧ въ грѣсѣхъ, пра́ведніи же щедру́ютъ и҆ ми́лу́ютъ. злыи́ (же) съ досаждє́нїе́ твори́тъ зла́ѧ, себѣ же разумѣ́ющїи премудрїи (суть)· *и҆мѣнїе поспѣшно съ безаконїемъ оу҆мале́нно быва́етъ, собира́ѧи же себѣ съ бл҃гочестїемъ и҆зобилитъ· Пра́вѣ́ныи щедри́тъ и҆ да́етъ, лу́че е҆сть (подвиза́ти ср҃це о҆бращ҃а́ющееѧ)[1], и҆ на оу҆пова́нїе веду́ще, дре́во бо живо́тно (е҆сть) жела́нїѧ до́бра. и҆же не послу́ша́етъ ве́щи (и҆ ве́щь) не послу́ша́етъ е҆го́, а҆ бои́ѧсѧ за́повѣ́ди се́и здра́ствуетъ· Сн҃у лу́ка́вому ничт҃о́ е҆сть бл҃го, рабу́ же мудру поспѣ́шѧетсѧ дѣ́ла въ бл҃гое, і҆ и҆спра́вл҃я́тсѧ (е҆му́) (пу́тїе)[2] е҆го́. (за́повѣ́ди)[3] мудру и҆сто́чникъ живота́, несмыслѧи же ѿ съ҆ти оу҆мре́тъ. разумъ бл҃гъ да́етъ бл҃гть, разумѣти же зако́нъ мы́сли е҆сть бл҃ги, пу́тїе же низъмудру́ющихъ въ погибели. (ра́бъ)[4] ху́до́ дѣ́етъ с разу́момъ, безумныи же и҆сходатаитъ себѣ (му́ку)[5]· Цр҃ь дръзъ въпадетъ въ зло, совѣт же мудры́хъ и҆зба́витъ е҆го́. ницета и҆ безъчестїе ѿ҆е́млетъ наказанїе, храня́и же о҆бличенїе просла́вѣ́йсѧ· Жела́нїѧ бл҃говѣ́рныхъ наслажда́ю дш҃у, дѣ́ла же нечьсти́вы́хъ дале́че ѿ҆ ра́зума· Ходя́и же съ (премудры́и)[6] премудръ бу́детъ, а҆ ходя́и же съ безумными позна́нъ бу́детъ. съгрѣша́ющаѧ постиго́ѵ҆е́ зло, (а҆) пра́вѣ́ныѧ же постиго́нутъ бл҃гаѧ· Бл҃гъ мужъ наслѣ́дитъ сы́ны сы́новъ, щади́т же сѧ правѣ́нымъ богатество нечьсти́вы́и· Правѣ́нїи сконча́ютъ въ бога́тьствѣ лѣта мно́га, нечестиві́їи же поги́бнутъ въ скорѣ· *и҆же щади́ жезлъ (свои) ненави́ди сы́на своего́, а҆ люба́ѧ (и҆) прилѣ́жно наказу́е́· Правѣ́ныи на҆дыи́ насыща́е́ дш҃у свою́, дш҃а же нечестиві́вы́и ненасыще́ни·

Гла, ді·

Премудрыѧ же́ны создаша́ хра́мы, а҆ безумныѧ раскопа́ша рука́ма свои́ма· *Ходя́и пра́во бои́тсѧ Гд҃а, а҆ о҆строптевѧи пути́ своѧ́ о҆ѵ҆коре́нъ бу́детъ· Изъ о҆ѵ҆стъ безумныхъ же́злъ досаждє́нїѧ, о҆ѵ҆стны же правѣ́ныхъ храня́т себѣ́· Идѣже нѣ́сть воловъ я҆́сли празны́, а҆ и҆дѣже жи́тна мно́га я҆́вѣ волу́ кр҃тость· Свѣдѣтель вѣренъ не лжи́, *раждиза́етъ же лжа свѣдѣтель неправеденъ. взы́щеши премудрости въ злы́хъ и҆ не о҆бра́щеши (е҆ѧ́), чювство же ѿ мудры́хъ о҆ѵ҆до́бно· Вс҃ѧ проти́вна (суть) мужѣ́ви безумну, о҆ру́жїе же чювствїю о҆ѵ҆стны премудры́хъ· Премудрость ху́до́гихъ разумѣетъ пути́ и҆́хъ, ненаказа́нїе же нечьсти́-

ний йи

ний йг сира́ и

їовъ ві

вьі ві

них загасне. **9** Душі ж обманливих блукають в гріхах, а праведні щедрять і милосердяться. **10** Поганий же з гордощами чинить зло, а ті, що себе розуміють, є мудрі. **11** *Поспішне майно з беззаконням стає меншим, хто ж собі збирає з побожністю, розбагатіє. Праведний щедрить і дає. **12** Краще є піднімати серце, повертаючись і наводячи на надію, бо добрі бажання є деревом життя. **13** Хто не зважає на діло, не зважатимуть на нього, а хто боїться заповіді, цей є здоровим. **13** Лукавому синові немає нічого доброго, а мудрому рабові щаститимуть діла на добро, і йому випрямляться його дороги. **14** Заповіді для мудрого – джерело життя, нерозумний же в пастці помре. **15** Добрий розум дає ласку, знати ж закон належить до доброго розуму, дороги ж нерозумних на погибель. **16** Розумний раб чинить розумно, безумний же випросить собі муку. **17** Сміливий цар впаде у зло, рада ж мудрих його спасе. **18** Біднота і безчестя відбирає напоумлення. Хто ж береже нагадування, прославиться. **19** Бажання побожних насолоджують душу, діла ж безбожних далекі від розуму. **20** Хто ж ходить з мудрим, буде мудрий, а хто ж ходить з безумними, впізнається. **21** Тих, що грішать, переслідуватиме зло, а праведних охопить добро. **22** Добрий чоловік успадкує синів синів, а для праведних збирається багатство безбожних. **23** Праведні завершать в багатстві численні роки, неправедні ж швидко згинуть. **24** *Хто щадить свою палицю, ненавидить свого сина, а хто його любить ревно, напоумлює. **25** Коли праведний їсть, насичує свою душу, душі ж безбожних – ненаситні.

ниж. 28

ниж. 23 сир. 30

Глава 14

1 Мудрі жінки збудували хати, а нерозумні знищили своїми руками. **2** *Хто правильно ходить, боїться Господа, а хто викривлює свої дороги, буде в непошані. **3** З уст безумних – палиця погорди, уста ж праведних себе бережуть. **4** Де немає волів, ясла порожні, а де багато жита – явна сила вола. **5** Вірний свідок не говорить неправди, *а неправедний свідок розпалює неправди. **6** Шукатимеш мудрість у поганих і не знайдеш її, сприйнятливість же у розумних легка. **7** Все є противне безумному чоловікові, зброя ж сприйманню – мудрі уста. **8** Мудрість розумних пізнає їхні дороги, а безумність нерозумних –

йов. 12

вищ. 12

обмана. **9** Доми беззаконних потребують очищення, доми ж праведних сприйнятні. **10** Серце чоловіка сприйнятливе, його душа вболіває, коли ж веселиться, не замішається біль гордості. **11** Хати ж безбожних зникнуть, сховки ж тих, що випрямлюються, зостаються. **12** *Є дорога, яка вважається людьми правильною, кінець же її приходить на дно аду, **13** до веселості не додається біль, кінцева ж радість переходить на плач. **14** Своїми дорогами насититься сміливий серцем, а від свого помислу добрий чоловік. **15** Незлобний вірить всякому слову, розумний же приходить до покаяння. **16** Мудрий, злякавшись, відхилиться від зла, а безумний, поклавши надію на себе, змішається з беззаконними. **17** Наглий чоловік чинить без поради, чоловік же розумний багато переносить. **18** Безумні розділяють злобу, розумні ж дотримуватимуться сприймання. **19** Посковзнуться погані перед добрими, і безбожні послужать при дверях праведних. **20** Друзі зненавидять бідних друзів, в багатих же численні друзі. **21** Хто бідному дошкуляє, згрішить, хто ж милосердиться над бідним, блаженний. **22** Ті неправедні, що блукають, кують зло, милосердя ж і правду чинять добрі. Не знають милосердя і правди ті, що роблять зло, милосердя ж і віра перетворюють на добро. **23** В того, що про все старається, одне є добре, хто ж м'який й нечутливий, буде в нужді. **24** Вінець мудрих – їхнє багатство, життя ж безумних погане. **25** Вірний свідок спасе душу від зла, обманливий свідок запалює неправду. **26** В господньому страсі – надія сили, дітям же своїм залишить закріплення миру. **27** Страх господній – джерело життя, хто ж чинить, відхиляється від смертельної засідки. **28** В численнім народі – слава царя, в браку ж народу – знищення сильного. **29** Терпеливий чоловік – великий в розумі, а сильний малодушний – безумний. **30** Сильний духом чоловік – лікар серця, а черв'як для костей – сприйнятливе серце. **31** *Хто обмовляє бідного, дражнить Того, хто його створив, а хто шанує і милосердиться над бідним, вшановує Того, хто його створив. **32** Безбожний буде відкинутий в його злобі, хто ж надіється на Господа, праведний своєю преподобністю. **33** В доброму серці чоловіка спочиває мудрість, в серці ж безумному не буде впізнана. **34** Праведність підносить народ, а народ зменшується через гріхи. **35** Сприйнятний цареві розумний слуга, своїм же добрим по-

ниж. 16

ниж. 17

выхъ лестно· домо́ве безако́нныхъ дълъжнуютъ о҆ц҃ѣщенїа, домове же пра҃вы́хъ прїа́тни· С҃рце мужу́ чювственно ослабла́е҆т҃ дш҃у е҆го́, е҆гда́ же весели́тсѧ не приме́шае́тсѧ (печа́ль досажде́нїа)[1]· домо́ве (же) нечьсти́выхъ и҆зчезнутъ, сѣровица же и҆спра́вла́ющїи҆ пребыва́ютъ· *Е҆́сть пу́ть и҆́же мни́тсѧ [чл҃ко҆мъ пра́въ быти][2], послѣдѣ́ѧ же е҆го́ прїи҆ду́ во дно а҆́ду. къ весе́лїемъ не прилага́е҆тсѧ печа́ль, конча́ина же ра́дости въ пла́чь прихо́дитъ· Пу́тїи свои́хъ насы́тѧтсѧ дрънзосе́рдъ, ѡ҆ замышленїа́ же сво́е҆ мужъ бл҃гъ· Незлоби́въ вѣ́ру и҆́метъ всѧ́ко́му словесѣ́, кова́ренъ же прихо́дитъ въ покаа́нїе· Премудръ оу҆боа́всѧ оу҆клони́тсѧ ѡ҆ зла, а҆ безумны́и (надѣ́ѧвсѧ себѣ)[3] смѣша́е҆тсѧ съ безако́нными· На́глодушенъ (мужъ) (безъ совѣта твори́тъ)[4], мѹ҃ же мудръ дълъготръпитъ· Раздѣла́ютъ безумнїи зло́бу, кова́рни же оу҆дръжа́тъ чювствїе· Въсполъзнутсѧ зли҃и пре҃ бл҃гими и нечестивїи послужатъ при две́рахъ пра҃ве́ны́· Друзи възненави́дѧтъ други нищїа, друзи же бога́тымъ мно́зи· Оу҆кора́ѧи оу҆богаго съгрѣши́, милу́ѧи же ни́щаго бл҃женъ· (Блуда́ще непра҃ве́нїи)[5] дѣ́лаю́ зла́ѧ, мл҃ть же і҆ и҆́стинну дѣ́лаю́ бла́зїи· Не свѣда́ютъ мл҃ти і҆ и҆́стинны дѣ́лателе зло́мъ, мл҃тыни же и҆ вѣра (претворя́ютъ)[6] бл҃гимъ о҆́ всемъ пекущисѧ е҆ди́но е҆́сть бл҃го, (и҆) слащїи (-)[7] и҆ безъ печа́ли въ о҆́скуде́нїи бу́де҆т҃· вѣнецъ премудрыхъ богатьствїе (и҆хъ), жи́тїе же безумныхъ зло· Изба́витъ злу́ дш҃у свѣдѣтель вѣренъ, ражизае́ (-)[8] лжа (свѣдѣтель) льсти́въ· въ стра́сѣ гн҃и оу҆пова́нїе крѣпости, ча́домъ же свои́мъ о҆ста́ви́ (оу҆тврьженїе ми́ру)[9]· Стра҃ гн҃ь и҆сто́чникъ животе́и҆, тво́ри́ же оу҆клана́тисѧ ѡ҆ свѣти сми́ртныѧ· въ мно́зѣ на҃зы́цѣ сла́ва ц҃рю҆, въ о҆́скудѣнїи же лю́стъ съкруше́нїе сильному· Ѣрътели́въ мужъ мно́гъ въ мудрости, а҆ ма́лодушенъ крѣпкоі҆ безума҃· Крѣпкодушенъ мѹ҃ с҃рцу вра́чь, червъ же ко́стемъ с҃рце чювственно· *О҆клевета́ѧи оу҆бога҃ раздража́етъ сътвори́шаго и҆̑, а҆ и҆́же чтетъ (и҆)[10] мили́уетъ ни́щаго (чте́тъ сътвори́шаго и҆̑)· Зло́бою свое́ю ѡ҆ринетсѧ нечести́вый, надѣ́ѧи же сѧ (въ га҃) свои́мъ пр҃бїемъ пра́веденъ· Въ с҃рцы бла́зѣ мужу́ (почива́етъ) премудрость, въ с҃рци же безумныѣ не позна́е҆тсѧ· Пра́вда възно́ситъ племѧ́, оу҆мала́ютъ же сѧ (лю́дїе)[11] грѣхи҃. прїа́тъ (быва́етъ) ц҃рємъ слуга҃ разуменъ, своим же бл҃гообраще́нїемъ ѡ҆и҃метъ досажде́нїе.

гнѣвъ гу́битъ и̂ му́дрыѧ, ѿвѣтъ же смиренъ ѡ́имѣетъ на́рость·

ступанням знімає безчестя. **15,1** Гнів нищить і розумних, а покірна відповідь відвертає гнів.

Глава, ѕ҃і·

Глава 15

ло́во [-][1] же́стоко вꙗ́здви́жетъ гнѣвъ. *на́зыкъ (жѐ му́дрыѧ̀ доброоу́менъ)[2], оу̂ста́ же нечести́выхъ повѣ́даѥ̂ зло̀· На всѧ́кѡ̀ мѣ́стѣ о́чи гн҃и блюдета̀, злыѧ́ же и̂ бл҃гыѧ̀· И̂сцѣле́нїе на́зыка дре́во живо́тно, сълюда́ѧи же (-)[3] и̂спо́лнїѧ дх҃а· Безу́мныи поруга́етсѧ наказа́нїю ѡ́ц҃а (своего́), хранѧ́и же за́повѣди худо́женъ (ѥ̃)· Въ мно́зѣи пра́вдѣ кр҃по́сть мно́га, (а) нечести́вїи же ѡ̀ земла̀ погибну́· Въ дво́рѣ пра́ведны́ѧ кр҃по́сть мно́га, пло́ди же нечести́вы́ погибаю́· оу̂ста прему́дры́ѧ сказу́ютъ чюдъ҃ствїѧ, ср҃це же безумны́ѧ не тве́рдо· *же́ртвы безумны́хъ мр҃зость гв҃и, моли́твы же и̂справлѧ́ющихъ пр҃ї́аты (и̑)[4]. мр҃зость гв҃и пу́тїе нечести́вы́, гонѧ́щаѧ же правду лю́бѵ̀· Наказанїе незлоби́ваго позна́ваѥ̂ѧ ѡ̀ ми́моходѧ́щїи, а̂ ненавидѧ́щїи ѡ́бличенїѧ сконча́ютсѧ сра́мно· а̓дъ и̂ пагу́ба на́вѣ ѡ̀ г҃а, ка́ко не (-)[5] ср҃ца а̂и чл҃ческа· Не вꙗзлю́битъ (бо̀) ненаказа́нныи ѡ́блича́ющѵ̀ е̂го̀, съ прему́дрыми же не побе́сѣдуетъ· *ср҃цу весела́щуѧ лицѐ цвите́тъ, въ скорбь҄ сущє дра́хло е̂сть· *ср҃це пра́во и̂щѵ́е чюдъ҃ствїѧ, оу̂ста же ненаказа́ны́ѧ разумѣю̀ въ зло· вс҃а лѣта ѡ́чи злы́хъ ча́ютъ зла̀, до́брїи же безъмолъ҃ствую̀ прѵ́сно· Лу́чє ма́ла ча́сть съ бо́ѧзнїю г҃нею, не́жели бога́тьствїѧ ве́лїѧ безъ бо́ѧзни· Лу́чше оу̂чрежє́нїе зе́лїемъ с любо́вїю и̂ бл҃гтїю, неже пр҃ѣ́ставле́нїе (те́лч̑)[6] съ вра́ждою· Щу́жъ на́ръ притвараѥ̂ сва́ры, терпели́вы́ же и̂ гра́дущаѧ оу̂кроти́т. тр҃пели́въ мѵ̑ оу̂кроти́т (сѵ́дъ)[7], нечести́вы́ же въздви́заѥ̂ па́че· Пу́тїе лѣни́вы́ постла́ни тр҃нїѥ̃, а̂ борзы́ѧ гла̂цы· Сы́нъ прему́дръ весели́т ѡ́ц҃а, сы́нъ же безуме́ подража́етъ мт҃ри свою̀· Несмы́сленои стезѝ сѵ́дость оу̂ма̀, мужъ же му́дръ и̂справлѧ́а хо́дѵ̀· Прилага́етъ (бо̀) помышленїѧ не чтущимъ соньмищ҃, въ ср҃цихъ же совѣ́тны́хъ пребываетъ совѣ́тъ· Не и́мать послу́шати злы́и е̂го̀, ниже речетъ съвершена ничесоже (до́бра и̂ ѡ́бщенїѧ)[8]· Пу́тїе живота̀ ра̑мышленїѧ разумнаго, да оу̂клони́всѧ ѡ̀ а́да спсе́тсѧ· до́мы досадитель разораѥ̂ г҃ь, оу̂твеража́ѥ̂ же предѣ́лы вдовы̑· Мр҃зость гв҃и мы́сль непра́ведна, бесквернымъ (-)[9] речєнїѧ пре́чи́ста· Гу́бит (же) себе мѵ́здои́мецъ, не любѧ́ мѵ́здъ и̂́мать спсти́сѧ· Щ҃лтына и̂ вѣра о́чищаю́тъ гр҃ѣсѝ, бо́ѧзнїю г҃нею оу̂клана́етсѧ

Жорстке слово піднімає гнів. **2** *Язик же мудрих доброумний, уста ж безумних розповідатимуть зло. **3** Господні очі на кожному місці, глядять же вони на злих і добрих. **4** Оздоровлення язика – дерево життя, зберігає той, хто наповниться духом. **5** Безумний глузує з напоумлення свого батька, хто ж зберігає заповіді, є розумним. **6** У многій праведності велика сила, а безбожні пропадуть з землі. В дворах праведних велика сила, плоди ж безбожних пропадуть. **7** Уста мудрих зв'язують почуття, серце ж безумних невпевнене. **8** *Жертви безумних – гидота господеві, молитви тих, що виправляються, Йому сприйнятні. **9** Гидота Господеві – дороги безбожних, тих же, що женуться за правдою, Він любить. **10** Напоумлення незлобного пізнається тими, що проходять, а ті, що ненавидять нагадування, закінчать зі соромом. **11** Ад і згуба явно від Господа, не як серця людей. **12** Адже ненапоумлений не полюбить тих, що його картають, з мудрими ж не говоритиме. **13** *Квітне лице серця, що радіє, в смутку є те, що є підупалим. **14** *Праведне серце шукає сприйняття, уста ж ненапоумлених спрямовані на зло. **15** Ввесь час очі поганих очікують зло, праведні ж постійно мовчать. **16** Краще мала частка з господнім страхом, ніж великі скарби без страху. **17** Краще прийняття з зіллям з любов'ю і ласкою, ніж трапеза теляти з ворожнечею. **18** Гнівливий чоловік приготовляє бійки, а довготерпеливий і ті, що наступають, втихомирює. **18a** Терпеливий чоловік злагіднить суд, а безбожний більше підносить. **19** Дороги лінивих вистелені терням, а роботящих вигладжені. **20** Мудрий син радує батька, а безумний син глузує зі своєї матері. **21** Стежки нерозумного позбавлені розуму, а розумний чоловік ходить випрямлюючись. **22** Додають вигадки ті, що не шанують ради, в серцях же тих, що радять, зостається рада. **23** Поганий її не послухається ані не скаже нічого досконалого, гарного і спілкування. **24** Роздуми розумного – дороги життя, щоб він, обминувши ад, спасся. **25** Господь нищить доми гордих, Він же скріплює границі вдовиць. **26** Гидота Господеві – неправедний помисл, мова неосквернених – свята. **27** Хабарник себе губить, а хто не любить хабарництво, спасеться. **27a** Милостині і ві-

ний ѥ҃е

сир҃ѣ ѧ҃д
ний ѥ҃а

сир҃ѣ ѧ҃и
ний ѕ҃і

сир. 34
ниж. 21
сир. 38
ниж. 17
ниж. 25

ра очищають гріхи, господнім страхом ухиляється кожний від зла. **28** Серця праведних повчаються віри, уста ж безбожних відповідають злом. **28a** Сприйнятні у Господа дороги праведних людей, і через це вороги стають друзями. **29** Далеко відходить Бог від безбожних, молитви ж праведних вислуховує. **29a** Краще одержати мало з праведністю, ніж багато плодів з безбожністю. **29b** Серце чоловіка хай думає праведне, щоб від Бога виправилися його кроки. **30** Хто глядить очима на добро, веселить серце, добра ж слава чинить кості блаженними. **32** Хто слухає напоумлення, життя поселяється серед мудрих, хто не приймає напоумлення, себе ненавидить. Хто ж зберігає картання, любить свою душу. **33** Господній страх – напоумлення і мудрість. І початок слави їй відповість, а покірним прийде слава.

всѧ́къ ѡ҃ зла̀. ср҃ца пра́вѣ́ныхъ пооу҃ча́ютсѧ вѣ́рѣ, оу҃ста́ же нечести́выхъ ѡ҃вѣща́ютъ зло. Прїѧ́тни гдⷭ҃ь пу҃тїе пра́вѣ́ный мужѝ, тѣ́мже и҆̂ сихъ ради вра́зи дру́зи быва́ютъ. далече ѡ҃стои́ бг҃ъ ѡ҃ нечести́выхъ, моли́твъ же пра́вѣ́ныхъ послу́ша́е. лу́че ма́ло прїѧ́тїе съ пра́вдою, нежели мно́га жи́тїа с непра́вдою. Ср҃це мужу́ мы́слитъ праведнаѧ, да ѡ҃ бг҃а и҆спра́вѧ́тсѧ стопы̀ е҆гѡ̀. Зра́ни о҆чи́ма пра́вѣ весе́лїй ср҃це, вѣ́сть же бл҃га бл҃жи́тъ ко́сти. (Послу́шаѧи о҆бличе́нїи живота, посредѣ премудры́х въ҆дворѧ́етсѧ), и҆́же не прїе́млетъ наказа́нїѧ ненави́дитъ себѐ. съблюда́ѧи же о҆бличе́нїе лю́битъ (свою̀ дш҃у)[10]. бо́ꙗзнь гдⷭ҃ня наказа́нїе и҆̂ премудрость, и҆̂ нача́ло сла́вы ѡ҃вѣща́е е́и. [пр҃е́йдетъ же смирены̀ сла́ва][11].

Глава 16

1 Людським є вигадувати думки, і господнім є керувати народами. Всі людські дороги є відомі перед Його очима. Бог міряє духів. *Відкрий Господеві твої діла, і випрямляться твої думки. **2** Всі діла покірного явні перед Господом, безбожні ж згинуть у поганому дні. **5** Мерзенний перед Господом кожний гордий серцем, хто ж руку до руки вкладає, неправедний, не буде виправданим. **7** Початок доброї дороги – чинити праведне, і сприйнятне ж у Бога більше, ніж приношення жертви. **8** Хто шукає Господа, знайде пізнання з праведністю. І ті, що правильно шукають Його, знайдуть мир. **9** Всі господні діла з праведністю, зберігається ж чоловік безбожний на поганий день. **10** Ворожіння – на губах царя, в суді ж не схиблять його уста. **11** Як поперечка мірила, такою і праведність у Бога, його діла – праведні важки. **12** Гидота цареві той, хто чинить погане, бо з праведністю підговлюється престіл володіння. **13** Сприйнятні цареві уста праведних, слова ж праведних любить Господь. **14** Царський гнів – вісник смерті, а мудрий чоловік спасеться від нього. **15** Син царя у світлі життя, сприйнятні ж йому, наче вечірня хмара. **16** Гнізда мудрості більше бажані, ніж золото, поселення ж мудрості дрожчі від срібла. **17** Стежки життя ухиляються від зла, бо довжина життя – праведні дороги. Хто сприймає напоумлення, буде в добрах, хто ж береже картання, стане мудрим. Хто береже свої дороги, збереже свою душу, хто ж любить своє життя, щадить свої уста **18** перед

Гл҃а, ѕ҃і.

пс. 37
пет1. 5

Ч҆лвчьско е҆̂сть мысль оу҃готови́ти, и҆̂ гдⷭ҃ь е҆̂ и҆́зыи́ки стро́ити. вѣ́си пу҃тїе чл҃вчестїи знаеми суть пр҃е о҆чі́ма е҆гѡ̀, мѣ́ритъ е҆̂ дх҃ъ̀ бг҃ъ. *ѡ҃кры́и гв҃и дѣ́ла твоѧ̀, і҆ и҆спра́вѧтсѧ помышле́нїѧ твоѧ̀][1]. вс҃ѧ дѣ́ла сми-
ре́ннаго ма́вѣ пр҃е (гдⷭ҃ь)[2], нечести́вїи же въ днь зо́лъ погы́бнутъ. ѿ҆е́рзо́къ пр҃е (гдⷭ҃ь)[3] всѧ́къ высо́косе́рдыи, р҃ку̀ же р҃ку̀ вло́жь (непра́вѣ́-
ный)[4] не и҆́звине́тсѧ. Нача́токъ пу҃тѝ бл҃гому твори́ти пра́вѣ́ное, (и҆̂) прїѧ́та же ѡ҃ бг҃а паче же́ртвы жре́нїѧ. И҆́щи гⷭ҃а о҆бра́щетъ ра́зумъ съ правдою, (и҆̂) пра́во (-)[5] и҆́щущи е҆̂гѡ̀ о҆бра́-
щутъ миръ. вс҃ѧ дѣ́ла гдⷭ҃ня съ правдою, храни́тъ же сѧ (мужъ) нечести́въ въ днь золъ. вражені́ѧ въ оу҃стна́хъ ц҃ре́вахъ, в сѹдищи же не прелстѧ́сѧ оу҃ста е҆гѡ̀. (И҆́ско) превѣ́сы мѣ́рила (тако и҆̂) правда оу҃ (бг҃а)[6], дѣ́ла е҆̂гѡ̀ мѣ́рила праведна. Ѿ҆ргъзость ц҃реви твора́и зла́ѧ, съ пра́вдою бо готовае́тсѧ пр҃тлъ нача́ла. Прїѧ́-
сты ц҃ремъ оу҃стны̀ пра́вѣ́ныхъ, словеса же пра́-
выхъ лю́битъ (гь). И҆́ростъ ц҃рева посо́лъ смр҃ть-
тенъ, мужъ же прм҃ръ и҆́збѣ́житсѧ ѡ҃ него. въ свѣ́тѣ живо́тнѣ сн҃ъ ц҃ревъ, прїѧ́тїи же е҆гѡ̀ и҆́ско о҆́блакъ по́зденъ. Оу҃гнѣ́ждє́нїѧ прм҃ро-
сти и҆́зволенъчнѣ́иши паче злата, вселе́нїѧ же мѹ́дрости дра́жаиши сребра̀. Пу҃тїе живо́тнїи оу҃кланя́ютсѧ ѡ҃ зла̀, долгота̀ бо жи́тїѧ пу҃тїе пра́вѣ́ни. Прїе́мла́и наказа́нїе въ бл҃гихъ бѹ́детъ, храна́и же о҆бли(ч)е́нїѧ оу҃мѹдри́тсѧ. И҆́же храни́й своѧ̀ пу҃тѝ съблюде́тъ свою дш҃у, люба́и же живо́тъ своѝ щади́тъ (своѧ̀ оу҃-
ста̀)[7] пре́жде сѣкрѹше́нїѧ. Вара́етъ досажде́нїе,

пре́же паде́нїа сломышле́нїа· лу́че кротъкодшенъ съ смире́нїемъ, нежели и́же раздѣлае́т корысть съ досади́тели· разуми́въ въ ве́щехъ о́бретта́тель бл҃гимъ, надѣа́и же ся на [г҃а][8] бл҃же́· разумныа и́ прм҃рыа злы҃ наричю́, бл҃года́тни же въ словесѣхъ па́че послу́шани бу́дутъ· источ҃никъ живо́тенъ мысль стажавшїи, наказа́нїе (-)[9] безуми́ныхъ зло· ср҃це прм҃раго разумѣ́етъ на́же о́ свои́хъ е҃му у҃стъ, въ у҃стна́хъ же носи́ ра́зумъ· сотове медовии словеса̀ до́бра, сла́сть же и҃ и҃сцѣле́нїе дш҃и·

вбї дї *Суть пу́тїе мни́ми (пра́ви сущ҃е)[10] мужу́, послѣ́дняа же е҃го зра́тъ во дно̀ а҃́ду· щу́жъ (же) въ тру́дѣхъ тружа́етъ себе́, (-)[11] и҃знужда́етъ себѣ погиби́ль· (-)[12] строптиви́ыи въ у҃стна́ свои́хъ но́ситъ (себѣ) погиби́ль, му́ (же) безу́менъ копа́етъ себѣ зло́, (и҃) въ у҃стну свою събира́е́ (себѣ) о́гнь· щу́жъ (же) строптиви́въ распала́е́ зло́, и҃ за́рю лестну въздгнѣщ҃а́етъ (и҃мъ)[13] и҃ разлуча́етъ дру́ги· щу́жъ (же) законопреступ҃ленъ и҃скуша́е́ дру́ги и҃ наво́дитъ и҃хъ пу́тїи не бл҃ги· у҃твержа́аи о́чи свои мы́слитъ развращ҃е́ннаа, е҃мла́и же ся за у҃стну свою (наричае́тъ) вс҃а зла́а, се́и пе́чь е҃сть зло́бѣ· вѣне́цъ хвалень ста́рости, въ пу҃т҃е́ же пра́ведны҃ о́бретта́ется· лу́чи мужъ долготерпе́ливъ паче кр҃пкаго, [(-)[14] му́жъ мудрость и҃мѣа́и паче дѣлателя вели́каго][15], а҃ держа́и гнѣ́въ паче и҃́взя́того гра́да· в҃ нѣдра вхо́дятъ вс҃а (сїа) [пра́вѣ́ны҃ї][16], ѡ҃ г҃а же вс҃а пра́вѣ́на·

г҃ла, з҃і·

Уче хлѣбъ съ сла́стїю въ ми́рѣ, нежели до҃́ и҃спо́лнен҃ (бл҃гимъ мно́гимъ)[1], и҃ непра́ведномъ заколе́нїемъ со сва́ромъ. ра́бъ смы́сленъ оу҃дръжи́тъ господина несмы́слена, въ бра́тїю же раздѣли́тъ (и҃мѣнїе) на

ни҃ и҃з сир҃ѣ б ча́сти· *Ꙗ҆́коже и҃скуша́ется въ (о́гнѝ)[2] сребро̀ и҃ зла́то, та́ко и҃збра́нны҃хъ ср҃ца ѡ҃ г҃а. злы҃и послу́ша́е́ на҃зыка законопреступ҃на, пра́ведныи же

вбї дї не внимаетъ у҃сте́нъ лжи́вы҃хъ. *ругаа́ся оу҃ бо́гому, раздражаетъ сътво́ршаго и҃̂. (и҃) ра́дуа же ся ги́бну҃щему не и҃звине́тся, ми́луаи же поми́лованъ бу́детъ· вѣне́цъ ста́рости сны́ сно́въ, похвала́ дѣтемъ ѡ҃цы҃ и҃хъ· вѣрному весь ми́ръ бога́тествъ, невѣрному же ниже е҆ди́нъ пѣ́нязь. не сподоби́тся безумному у҃стнѣ̀ въ вѣ́ру, ни пра́веднаго у҃стнѣ̀ въ лжу. мзда̀ (бл҃гть е҃сть оу҃ча́щимъ)[3], и҃дѣже а҃ще о́брата́тся поспѣ́шится (и҃м҃)· и҃же таи҃т҃ о́би́ды и҃́щетъ любвѐ, (і҃) и҃же ненави́дитъ съкрыва́ти разъдружа́етъ дружбы и҃ домы̀· съ-

знищенням. Попереду йде гордість, перед упадком злодумності. **19** Краще лагідний духом з впокоренням, ніж той, хто розділяє здобич з гордими. **20** Розумний в ділах знаходить добра, хто ж надіється на Бога – блаженний. **21** Мудрих і розумних кличуть поганими, благодатні ж в словах радше будуть вислухані. **22** Розум – джерело життя тим, що *його* придбали, напоумлення безумних погане. **23** Серце мудрого розуміє те, що з його власних уст, на губах же він носить зрозуміння. **24** Добрі слова – вощини меду, їхня же солодкість – оздоровлення душі. **25** *Є дороги, що вважаються правильними для чоловіка, а його кінець бачать на дні аду. **26** Чоловік в трудах себе трудить, виборює собі згубу вивихнений на своїх устах, носить собі згубу. **27** Безумний чоловік викопує собі зло, а на своїх губах збирає собі вогонь. **28** Викривлений чоловік розпалює зло, і ним запалює полумінь обмани, і розлучає друзів. **29** Законопереступний чоловік випробовує друзів і спроваджує їх на недобрі дороги. **30** Хто скріплює свої очі, роздумує про згубне, хто ж хапається за свої уста, вимовляє всяке зло, цей є піччю зла. **31** Старість – вінець хвали, знаходиться ж на дорогах праведності. **32** Довготерпеливий чоловік кращий від сильного, чоловік, що має мудрість, кращий, ніж великий діяч, а хто стримує гнів, кращий від захопленого міста. **33** До лона праведних надходить це все, все ж праведне від Господа.

вищ. 14

Глава 17

1 Краще хліб з приємністю в мирі, ніж дім повний численних дібр і неправедних заколень зі сваркою. **2** Розумний раб володітиме над немудрим паном, між братами ж розділить майно на частки. **3** *Так як у вогні випробовується срібло і золото, так вибраних серця у Господа. **4** Поганий слухається законопереступного язика, а праведний не сприймає обманливих губ. **5** *Хто насміхається з бідного, дражнить Того, що його створив, і хто радіє ж тим, що гине, не буде невинним. Хто ж милосердиться, буде помилуваний. **6** Вінець старості – сини синів, похвала дітей – їхні батьки. **6** Вірному ввесь світ маєтків, невірному ж ані один мідяк. **7** Не до вподоби будуть безумному вірні уста, ані уста праведного *не підуть* на брехню. **8** Винагорода є ласкою для тих, що навчають, куди лиш повернуться, їм повезе. **9** Хто скриває образи, шукає любов, і хто ненавидить скривати, нищить дружби і

ниж. 27 сир. 2

вищ. 14

домі. **10** Погроза розбиває серце мудрого, а безумний і коли б'ють не чує побоїв. **11** Сварки піднімає кожний поганий, Господь же йому пошле немилосердного ангела. **12** Розумний чоловік впадає у смуток, безумні ж задумують зло. **13** *Як хто віддає зло за добро, не вступиться зло з його дому. 14 Владу дають словом – початок праведності, а випереджує біднота, і повстання, і бійка. **15** Хто судить неправедне праведним, неправедного ж праведним, нечистий і огидний в Господа. **16** Чому є маєток у безумного? Безсердечний не може придбати мудрість. **16** Хто вивищує свій дім, шукає знищення, а хто викручується, впаде в погані навчання. **17** На всякий час май друзів, брати ж в бідах будьте помічними, бо задля цього бувають ласки. **18** Адже безумний чоловік заплескає, радіючи собою, так той, хто заручає себе, виручить свого друга, він же збирає вогонь на його губи. **19** Гріхолюб радіє сварками, **20** а твердосердий не зустріне добрих. Чоловік же змінний язиком впадає в зло, **21** серце ж безумного біль тому, що його придбав. Батько не веселиться ненапоумленим сином, а розумний син веселить свою матір. **22** *Веселе ж серце робить добрий настрій, а у сумного чоловіка засохнуть кості. **23** Тому, хто неправедно бере взятки до лона, не будуть успішними дороги на праведність, безбожні ж ухиляються від праведної дороги. **24** Лице мудрого чоловіка розумне, очі ж безумних на кінцях землі. **25** Гнів батькові – безумний син і біль тій, що його породила. **26** Недобре праведному чоловікові чинити марноти, ані не є праведно могутнім робити змову проти праведних. **27** *Хто щадить слово, видасть жорстку розумність, а терпеливий чоловік розумний, більше ніж той, що має науки. **28** Чи нерозумному, що попросить мудрості, це вважатиметься йому за мудрість? Адже як хто зробить себе подиву гідним, вважатиметься за розумного.

рим. 12
сол1. 3
пет1. 3

вищ. 15

як. 1

крꙋша́етъ пре҆щенїе҆ ср҃це мꙋдраго, безꙋмныи же (и҃) бїе́мъ не чюе́тъ ра́нъ. прекосло́вїа вꙁдви́жетъ вса́кꙋ злыи́, гь же а҆гг҃ла немилостивна по́слетъ на́нь· вꙁпада́етъ вꙁ печа́ль мꙋжꙋ смы́слену, безꙋмнїи же размышла́ютъ зла́. *и҃же вꙁда́етъ зло́е вꙁ до́брое, не подви́жется зло҆ и҃з до́мꙋ е҆го. вла́сть даю́тъ сло́вомъ нача́ло пра́вды, преди же повѣда́етъ оу҆бо́жество (и҃) ма́жесть и҃ сва́ръ. и҃же (сꙋди́тъ непра́ведне пра́веднаго)[4], непра́веднаго же пра́ведне, нечи́стъ и҃ мрꙁо́къ ѡ҆ (г҃а)[5]. вꙁыскꙋ́ю ба́ше и҃мѣнїе безꙋмномꙋ, стажа́ти (-)[6] премꙋдрости безꙁсрдꙋдыи не мо́жетъ. и҃же вꙁно́ситъ до́мъ свои, и҃́щетъ сꙑкрꙋше́нїа, а҆ о҆стропте́ва́ѧсѧ вꙁ наоу҆че́нїе ѣпада́етъ вꙁ зла́· вꙁ всѧ́ко врема (да и҃́маши дрꙋги)[7], бра́тїа же вꙁ бѣда҃ пособи́ви (быва́ите)[8]· сего҆ бо҆ ра́ди бл҃ги быва́ютъ. мꙋ҃ (же) безꙋменъ вꙁплета́етъ (ра́дꙋѧсѧ)[9] себѣ, ѩ҆коже (-)[10] порꙋча́ѧсѧ и҃зрꙋчитъ дрꙋга своего҆, (сеи́ же вꙁ е҆го҆ оу҆стнꙋ о҆́гнь сꙁбира́етъ). грѣхолюбецъ ра́дꙋется сва́ромъ, а҆ жестосрдꙋдыи не оу҆срѣщи́т бл҃гихъ҃. мꙋжь҃ (же) премѣнныи ѩ҆зꙑко҃ ѣпадаетъ вꙁ зло҆, ср҃це же безꙋмна҃ бо́лѣзнь стажа́вшомꙋ е҆̀. не весели́ѧсѧ ѡ҆́цъ о҆ сн҃ѣ ненаказа҃нѣ, сн҃ъ же мꙋдръ весели́т ма҃тр҃ь свою҆. *ср҃це (же) весе́ло бл҃гъ пра́вѣ твори́, мꙋжꙋ же сꙑкрꙋбли́вꙋ засы́шꙋтъ ко́сти. прие҆́млющꙋ мꙁдꙋ҃ (бес пра́вды в на҆́дра)[11], не поспѣю́тсѧ пꙋтїе (вꙁ пра́вдꙋ). (нечестиви́ї же оу҆клона́ютъ)[12] пꙋти́ пра́выѧ, лице҆̀ разꙋмно мꙋжа премꙋдра, о҆́чи же безꙋмныхъ на кр҃а҃ѩ҆ земли́. гнѣвъ ѡ҆́цꙋ сн҃ъ безꙋменъ, и҃ бо́лѣзнь ро́ждшеи е҆го҆. тщетꙑ̀ твори́ти мꙋжꙋ пра́веднꙋ не добро҆̀, ниже прп҃бно кова́ти ко́ва могꙋте҃ о҆ пра́ведныхъ҃. *и҃же ѩ҆ди́тъ г҃ъ и҃спꙋститъ же́стокъ ра́зꙋмъ, трꙋпели́въ же мꙋжъ мꙋдръ (лꙋчши и҃́щꙋщаго наоу҆́ки). несмꙑсленнꙋ вꙁпро́шьшꙋ о҆ премꙋдрости, премꙋдрость вꙁмѣни́т ли сѧ (е҆̂мꙋ). ди́вна бо҆ кто҆̀ себе҆ сътво́рь непщева́нїемъ мꙋдръ бꙑ́ти·

ѩ҆ко҃ и҃

Глава 18

1 Причини шукає чоловік, що бажає відлучитися від друга, в усякому ж часі є погордженим. **2** Не потребує мудрості чоловік з браком розуму, бо радше керується безумністю. **3** Коли безбожний прийде в глибину зла, не дбає, находить же на нього погорда і зневага. **4** Глибока вода – слово в серці чоловіка, ріка, що википає, – джерело життя. **5** Чудуватися лицю безбожного не добре, і неправедно відхиляти праведного на суді. **6** Губи

г҃ла, и҃·

и҃нꙑ и҃́щетъ мꙋжъ хотѧ҆̀ ѡ҆лꙋчитисѧ ѡ҆ (дрꙋга)[1], на всѧ́ко же вре́ма поноси́мъ бꙑва́етъ. не требꙋетъ премꙋдрости (мꙋжъ) сꙑдоꙋмень, зане҆̀ па́че во́дитсѧ безꙋмі́емъ. е҆гда҆̀ прі҆идетъ не чести́выи вꙁ глꙋбинꙋ зо́лъ неради́тъ, нахо́дитъ же е҆мꙋ досажде́нїе и҃ поноше́нїе. вода҆̀ глꙋбо́ка сло́во вꙁ ср҃ци мꙋжꙋ, вода҃ вꙁыска́ющїѧ (-)[2] и҃сто́чникъ живо́тен҃. чюди́тисѧ лицꙋ нечестиво́мꙋ не добро҆̀, ниже прп҃бно оу҆кланя́ти пра́вед-

наго на сѹдѣ· Ѻ҆́стны҃ безѹ́мнаго прив҃о́дятъ ѥ҆́го на зло҆̀, ѹ҆́ста́ же ѥ҆́го дрѣ҃зость сме́рти призыва́етъ· Ѻ҆́стнѣ безѹ́мнаго сѣкрѹша́ютъ ѥ҆́го, ѹ҆́стны́ же ѥ҆́го сѣ́ть дш҃и (-)[3]· Лѣнѝва низлага́етъ стра́хъ, дш҃и же мѹжі́и жена́мъ подо́бнымъ, вѣ҃зѣма́лчетъ· Не и҆́сцѣла́и себе ѻ҆́ (свои́хъ дѣ́лехъ)[4], (дрѹгъ)[5] ѥ҆́сть ѻ҆́глажда́ющему себе· И҆́з вели́чества кр҃тѣ҃пости и҆́ма гн҃е, и҆̀хъ немѹ же прит҃ѣка́ющеѧ пра́ведницы (спа҃ю҆тсѧ)[6]· И҆́мѣнїе бога́тѹ мѹжѹ гра́дъ тве́рдъ, сла́ва же ѥ҆́го (весе́лїе повѣ҃да́етъ)[7]· Прежде сокрѹше́нїѧ вѣ҃зно́ситсѧ с҃рце мѹжѹ, и҆ пре́жде сла́вы смира́ѥтсѧ· И҆́же ѿвѣ҃ща́етъ сло́во прежде слы́шнїѧ ст҃ѹдъ ѥ҆́мѹ быва́етъ и҆ поноше́нїе· Гнѣ҃въ мѹжа ѹ҆́кроти́ра́бъ мѹ́дръ, малодш҃на же чл҃ка кт҃о ѹ҆́кро́тит҃· С҃рце мѹ́драго стажетъ чювѣ҃ствїе, ѹ҆́ши же пр҃мы́хъ и҆́щета гада́нїи· (дѣлаѥ)[8] чл҃ка пространитъ и҆̀, и҆ сѣ҃ си́лнымъ (поса҃жа́ютъ)[9] ѥ҆́го· Пра́в҃ены́м (хѹли́мъ ѥ҆́сть ѿ҆ злы́хъ)[10] вѣ҃ правословїи, на҆́коже ѥ҆́гда҆̀ о҆́бращетъ сѹпоста́ о҆́бличае́тсѧ. (пречистыѧ гл҃ы)[11] ѹ҆́ставлѧетъ молчали́вый, си́лныѧ же (нарица́етъ непослѹшливыѧ)[12]· Бр҃а́ ѿ҆ бра́та заст҃ѹпа҃е́ѥ҆́сть, на҆́ко гра҃ тве́рдъ и҆ высо́къ, ѹ҆́кр҃тѣпляет҃ же сѧ на҆́ко о҆́сно́вано ц҃р҃тво· ѿ҆ пло́да ѹ҆́сте́нъ (свои́хъ) мѹ́жъ насыща́етъ чре́во свое, ѿ҆ плода же ѹ҆́стнѹ ѥ҆́го (насытатсѧ)[13]· См҃рть и жи҃вѡ҃ в рѹкѹ на҆́зы́ка, дрѣ҃жа́щеи же ѥ҆́го сн҃ѣдятъ пло́дъ ѥ҆́го· *И҆́же о҆́бращетъ женѹ́ до́брѹ, о҆́бр҃ѣте бл҃гть, прїа́лъ же ѥ҆́сть ѿ҆ [г҃а][14] (кро́тость)[15]· И҆́же и҆́зго́нитъ женѹ́ до́брѹ, и҆́зго́нитъ бл҃гаѧ· дрѣ҃жа́и же любодѣ҃ицѹ, безѹ́менъ и҆ нечи́стъ· (Безѹ́мїе мѹжа́ и҆́стлѣва́етъ пѹти ѥ҆́го, и҆ бг҃а вини́тъ вѣ҃ с҃рцы свое҃́· Сѣ҃ моле́нїи гл҃етъ ѹ҆́бо́гїи, и҆ бога́тыи о҆́бе҃сла́вѝ смѣ҃шнѣ· Щѹжъ любо́вень кѣ҃ дрѹжбѣ҃, паче дрѹгъ бѹ́де҃тъ неже бра́тъ)·

Гл҃а, д҃і·

нн҃ й҃ѳ

Ѹче* ѥ҆́сть ѹ҆́бо́гъ ходѧ́и вѣ҃ простотѣ҃ своеи́, неже бога́тъ ѹ҆́мѹча́ѧ ѹ҆́стнѣ свои́· И҆́дѣже нѣ́сть ѹ҆́чѐнїѧ дш҃и, нѣ́сть добро҆̀, і҆ иже скоръ ѥ҆́сть нога́ми потыкне́тсѧ·][1] Неразѹмїе мѹжа́ гѹ́битъ пѹть ѥ҆́го, бг҃а же вино́вна тво́ритъ с҃рцемъ (-)[2]· бога́тьство прилага́е҃ други мно́ги, (ни҆щета)[3] же и҆ ѿ҆

ѥ҆ мѳ҃ д҃і

сѹ́шаго дрѹга́ ѹ҆́лишаетъ· *Свѣ҃дѣтель ло́жъ без мѹки не бѹ́детъ, о҆́клевета́ѧи же бе҃ъ пра́вды не ѹ҆́бѣ҃жи҃ (ѥ҆̀)· Щно́зи [же][4] ѹ҆́гаждаю҆тъ пр҃е҃ лице́мъ ц҃ремъ, всѧ́къ же зо́лъ быва́етъ вѣ҃ поноше́нїе мѹже́ви· всѧ́къ и҆́же ѹ҆́бо́гаго бра́та ненави́дитъ, (ѿ҆ заповѣ҃ди)[5] дале́че бѹ́детъ· Помышле́нїѧ бл҃га (приближа́ютсѧ вѣ҃ дѹ́шимъ

безумного приводять його до зла, його ж уста накликають смертельну сміливість. **7** Уста безумного нищать його, його ж губи – засідка душі. **8** Лінивого страх скидає вниз, душі ж мужів подібних до жінок голодуватимуть. **9** Хто себе не оздоровляє у своїх ділах другом є тих, що себе розтирають. **10** Господнє ім'я від величності сили, прибігаючи ж до Нього праведні спасаються. **11** Маєток багатого чоловіка – сильне місто, його ж слава розповідає про радість. **12** Перед знищенням серце чоловіка піднімається вгору, і перед славою впокоряється. **13** Хто відповідає слово скоріше, ніж вислухає, сором йому і погорда. **14** Гнів чоловіка утихомирить розумний раб, малодушну ж людину хто злагіднить? **15** Серце розумного придбає сприймання, вуха ж мудрих шукають зрозуміння. **16** Діяння людини її поширить, і з могутніми її садять. **17** Праведного хулять злі за правильні слова, оскаржують так, наче знайдуть ворога. **18** Мовчазний спиняє пречисті слова, сильними ж називає непослушних. **19** Коли брат заступається за брата, наче сильне і високе місто, кріпиться ж, наче основане царство. **20** З плодів своїх уст чоловік насичує свій живіт, з плодів же його губ наситяться. **21** Смерть і життя в руці язика. Хто ж над ним панує, їстиме його плоди. **22** *Хто знайде добру жінку, знайшов ласку, одержав же від Бога лагідність. **22** Хто виганяє добру жінку, виганяє добро. Хто ж утримує розпусну, безумний і нечистий. **19,3** Безумність чоловіка нищить його дороги, і він Бога винуватить у своєму серці. Бідний говорить з благаннями, а багатий обезчестить на сміх. Чоловік, що любить дружбу, буде кращим другом, ніж брат.

ниж. 19

Глава 19

1 *Кращим є бідний, що ходить у своїй простоті, ніж багатий, що карає свої уста. **2** Де є навчання душі, немає добра, і хто є швидкий ногами, спотикнеться. **3** Нерозум чоловіка губить його дорогу, він же серцем Бога робить винним. **4** Багатство додає численних друзів, біднота ж усуває і від того, що є другом. **5** *Фальшивий свідок не буде без муки, хто ж неправедно оскаржує, не втече від неї. **6** Численні ж служать перед лицем царів, а кожний поганий є в погорду людині. **7** Кожний, хто ненавидить бідного брата, буде далеко від заповіді. Добрі задуми наближаються до тих, що її знають, і розумний чоловік її знайде. Хто чинить багато зла,

ниж. 28

мой5. 19

знайде зло, а хто словами доводить до гніву, не спасеться. **8** Хто збирає розумність, себе любить, а хто береже мудрість, знайде добро. **9** Фальшивий свідок не буде без муки, а хто, отже, розпалює злобу, пропаде від неї. **10** Не на користь є безумному їжа, якщо раб почне з гордістю насильно панувати. **11** Милосердний чоловік довготерпеливий душею, його ж похвала обминає законопереступних. **12** Царська погроза подібна до ричання лева, наче роса на траву, так тихому незлобність. **13** Ненапоумлений син – сором батькові, і молитви від уст блудника – нечисті. **14** Батьки ділять синам дім *і* майно, *від* Господа злучується жінка з чоловіком. **15** Малий страх держить жінка – душі ж лінивих голодуватимуть. **16** Хто береже заповіді, зберігає свою душу, а хто не зважає на свої дороги, згине. **17** Хто милосердиться над бідним, позичає Богові, за його ж даром Він йому віддасть. **18** Напоумляй свого сина, так він буде надіятися на добро, в гордості же *хай* не піднімається своєю душею. **19** Злоумний чоловік буде багато покараний, якщо ж є губителем, додасть свою душу. **20** Слухай, сину, напоумлення свого батька, щоб ти був мудрим на твій кінець. **21** Численні задуми в серці чоловіка, рада ж господня остається навіки. **22** Плід чоловікові – милосердя, краще ж бідний праведний, ніж багатий брехливий. **23** Страх господній – життя чоловікові, а хто не боїться, замешкає на місцях, де не збе-
ниж. 26 рігають розумність. **24** *Хто неправедно ховає до лона свої руки, ані до
ниж. 21 своїх уст їх *не* донесе. **25** *Як згубний одержує побої, безумний стане розумнішим. Якщо ж картаєш розумного чоловіка, він зрозуміє пізнавання. **26** Хто не шанує батька і відкидає свою матір, набирається сорому і зневаги. **27** Син, що не слухається напоумлення свого батька, навчається злих слів. **28** Хто виручає безумну дитину, зневажає оправдання, уста ж безбожних пожирамуть суди. **29** Побої приготовляються тим, що не трудяться, і подібно муки тим, що не розуміють.

ѣѧ)[6], (и) мужь же мудръ ѡбращ҃е ю҃ ꙗдо гнѣвъ творѧи зла ѡбращетъ злобу, а иже раздражае҃ словесѧ не спсетсѧ. Събираѧи мудрость любитъ себѣ, а иже съхранѧетъ прмрость ѡбращетъ блгаѧ. Свѣдѣтель ложь не без муки будетъ, а иже оубо раз҃изаетъ злобу погибнетъ ѡ неѧ. Не полза ѣсть безумному пища, (-)[7] аще рабъ начнетъ съ досажде҃ніе҃мъ насильствовати. ꙗлтивъ мужь (долготерпеливъ дшею)[8], похвала же его мимоходи҃ законопреступныѧ. Црво прещен҃іе, подобно рыканію львову. наконе роса на сѣно, такоже (тихому незлобіе)[9]. Стꙋ (ѣсть) ѡц҃ꙋ сн҃ъ ненаказанъ, и нечисты млтвы ѡ (оутъ блудника)[10]. домъ (-)[11] имѣніе раздѣлаютъ ѡц҃ы сномъ, *ѡ [г҃а][12] съчетаетсѧ бб҃ї и҃ї
жена мужеви. страхъ съдръжитъ малъ жена, дша же (лѣнивыхъ възъмалчю)[13]. Иже храни҃ (заповѣди)[14] съблюдаетъ свою дш҃ꙋ, а нерадѧи ѡ своихъ пꙋтех҃ погибне҃. (Щилꙋѧи ница взаимъ даетъ бви)[15], по данію же его възда҃сть ему. наказаи сна своего такоже (-)[16] будетъ въ блго оупова҃ѧ, ѣ досаж҃ен҃іи же не възносиѧ дшею своею. злооумен҃ъ мужъ много ѡщетитсѧ, ащѧ ли губитель ѣсть (-)[17] дш҃ꙋ свою приложитъ. Слꙋшаи сне (ѡц҃а своего наказан҃іе)[18], да мудръ бꙋдеши на послѣдокъ свои.
Щноги мысли въ ср҃цы мужу, совѣтъ же гн҃ь въ вѣки пребываетъ. Плодъ мужеви млтыни, лучше же ниць праведенъ, неже богатъ ложъ. Стра҃ гн҃ь живо҃ мужеви, а бестрашныи въдвориться на мѣстехъ. Идеже не блюдетсѧ разꙋмъ, *съкрываѧи в нѣдрехъ (рꙋцѣ свои)[19] неправедно, ни
нн҃ї кв
въ ꙋста (своѧ) донесе ѣ. *Губителю раны прі҃емлющꙋ, безумныи ковардьи бꙋдетъ. Ащѧ же ѡбличаеши мужа мꙋдра, разꙋмѣетъ чювствіе. Безчествꙋѧи ѡц҃а и ѡрѣваи мт҃рь свою, срамотꙋ прі҃ими҃ и поношен҃іе. Сн҃ъ не послꙋшаѧ наказан҃іѧ ѡц҃а (своего), пооучаетсѧ словесе҃мъ зломъ. Выручаѧ ѡтрока несмыслена, досаждаетъ ѡправдан҃ію. Ꙋста же нечьстивыхъ пожрꙋтъ сꙋды, готовающесѧ не тружающимсѧ раны, и мучен҃іѧ подобно неразꙋмѣвающимъ.

Глава 20

1 Невинне вино і проклятим є п’янство. І кожний, що ходить подурному, не буде мудрий. **2** Погроза царя недалеко від гніву лева, хто ж його роздражнює і пристає до нього, грішить проти своєї душі. **3** Слава чоловікові – відвертатися від наклепів, а кожний безумний сплітається з такими. **4** Коли лінивий буває погор-

Гл҃а, к҃.

Невинно вино, и проклято (ѣ) пїанъство. (И) всѧкъ (ходѧи бꙋе)[1], не бꙋдетъ премудръ. недалече ѣсть прещен҃іе цр҃ево ѧростии львовы, раздражаѧи же его (и имѣшаѧисѧ ѣмь) съгрѣшаетъ въ свою дш҃ꙋ. слава мужꙋ ѡвращатисѧ ѡ клеветы, (и) всѧкъ (-)[2] безꙋменъ с таковым҃ сплетаетсѧ.

поносимъ бываетъ лѣнивыи не оусрамлаѣсѧ, такоже и заѣмлаи пшеницу в жатву· водà глубока совѣтъ въ ср҃ци мужу, мужь же премудръ изчерплетъ ю҃. великъ (ѣсть) чл҃къ и драгъ мужъ творѧи мл҃ть, мужа же вѣрна дѣло обрѣсти. иже (бес порока живетъ)[3] въ правду, блженыи (и) дѣти (оставитъ своѧ)[4]. Ѣгдà ц҃рь праведенъ (на пр҃тлѣ сѧдетъ)[5], не станетъ противу очїю ѣго ничтоже лукаво· *Кто (же) сѧ похвалитъ чисто имѣти ср҃це, или кто дръзнетъ чистъ быти ѿ грѣхъ. *(злословѧщихъ)[6] ѿц҃а или мт҃рь, оугашаетъ свѣтилникъ (свои). знѣницама же очїю своею оузритъ тму часть поспѣшша въ прывыхъ, (и) на послѣдокъ не блвитсѧ. *не рцы мстити врага (своѣго), но пожди г҃а да ти поможѐ. мѣрило мало и велико, и мѣра гнѣдно равна, нечиста ѣсть пр҃ѣ г҃мъ (-)[7] обоѧ, и творѧи ѣ҃ тако в животѣ своѣмъ претыкнетсѧ· ю҃ношта съ пр҃бнымъ (испрàвитъ пути)[8] своѧ, оухо слышитъ и око видитъ г҃ь дѣлаѧи (-)[9] обоѧ· Не люби клеветанїѧ да не ѿпадеши, ѿврьзи очи свои и насыщаисѧ хлѣба. мрꙋзость гн҃и сугуба мѣра, и мѣрило лстивно мѣрить (ѿ него прїатно)[10]. ѿ г҃а (же) испрàвлаютсѧ стопы мужеви, (съгрѣшаѧи)[11] же какω оубо разумѣетъ пути ѣго. свѣтъ мужеви скора своа ѳсвѧщати, по молитвѣ бо покаанїе бываетъ. вѣсть нечестивымъ (ѣсть) ц҃рь мудръ, и наложи на ня коло· Свѣт г҃нь (ѳзарѧ҃ дш҃а)[12] чл҃ко (і помышленїа), иже ищ҃е (насыщенїа чреву своѣму)[13]. мл҃тыни (-)[14] истиѣнна съхранѣнїе ц҃рю, и ѳбыидетъ (пр҃тлъ ѣго въ правду)[15]. лѣпо ѣсть ю҃ношта҆ премудрости чювство, слава же старцемъ сѣдины. съкрушенїѧ и досажденїѧ оутыкаютсѧ злыѣ, ѧзвы же въ сокровищехъ чрева·

Гл҃а, к҃а·

Якоже оустремленїе водное, такω (и) ср҃це ц҃рево в руцѣ бжїи· (и) аможе аще въсхощѐ обрати, тамо оуклонитъ ѐ· всѧкъ мꙋ ѧвлаетсѧ пр҃ѣ собою праведенъ, испытаетъ же ср҃ца г҃ь. творити правду і истиѣнну глати изволено ѿ ѓа, паче желѣ жртвꙋ кровꙋю. величавъ (мужъ), на досаждѣнїе дрьзостꙋдъ· Свѣтило же нечестивыѣ грѣсѣ, [и всà помышленїа избѣгку съсѣцаютсѧ, и не сосптшаютсѧ токмо всѧко въ лишенїе][1]. дѣлаѧи сокровища ѧзыкомъ лживымъ, сѣтна гонитъ на сѣти смертны. (и) всегубительство на нечестивыа оустремлаетъ-

дженим, він не соромиться, так само і хто позичає пшеницю в жнива. **5** Рада в серці чоловіка – глибока вода, а розумний чоловік її вичерпає. **6** Великою є людина і догорогоцінним чоловік, що чинить милосердя, вірного ж чоловіка штука знайти. **7** Хто непорочний, живе в праведності, він і своїх дітей оставить блаженними. **8** Коли праведний цар сяде на престолі, напроти його очей не стане нічого лукавого. **9** *Хто ж похвалиться, що має чисте серце, або хто насмілиться бути чистим від гріхів? **9a** *Хто злословить батька чи матір, гасить свій світильник, зінницями ж своїх очей побачать темряву. **9b** Спершу поспішно забрана частка і на пізніше не буде поблаголовлена. **9c** *Не кажи, що мститимешся проти свого ворога, але почекай Господа, щоб тобі допоміг. **10** Мале і велике мірило і погана міра – рівні, оба нечисті перед Господом. **11** І хто їх робить, так спотикнеться у своєму житті. Молодий з преподобним випрямить свої дороги. **12** Вухо чує і око бачить, Господь той, що творить оба. **13** Не люби наклепів, щоб ти не відпав, відкрий свої очі і наситься хлібом. **23** Гидота Господеві – подвійна міра, і неправильне мірило не є ним сприйняте. **24** Від Господа ж випрямляються кроки чоловіка. Хто ж грішить, отже, як зрозуміє його дороги? **25** Засідка чоловікові – швидко *щось* з своїх посвятити, бо по молитві буває покаяння. **26** Мудрий цар є пересіювачем безбожних і накладе на них колесо. **27** Господнє світло освітлює душі людей і думки того, хто шукає ситості для свого черева. **28** Праведна милостиня – це оберіг цареві, і оточить його престіл у праведності. **29** Почуття мудрості є прикрасою молодих, сивина ж – слава старцям. **30** Побиття і докори колять злих, рани ж у сховках лона.

Глава 21

1 Так як напад води, так і серце царя в руці Бога. І куди лиш побажає повернути, туди його схилить. **2** Кожний чоловік являється перед собою праведним, Господь же досліджує серця. **3** Чинити праведне і говорити правду вгодне у Бога, радше ніж жертва крові. **4** Величавий чоловік сміливий на докору. Світило ж безбожних – гріхи, і всі задуми язика рубаються і не є успішні, тільке все на знищення. **6** Хто чинить скарби брехливим язиком, переслідує марне в сітях смерті. **7** І згуба накидається на безбожних, бо не бажають чинити праведне. **8** Звихненим Бог посилає

звихнені дороги, бо його діла пречисті і праведні. **9** *Краще жити в
ниж. 25 кутi на відкритому, ніж в побілених
і у звичайному домі з безбожністю.
10 Душа безбожних не буде поми-
вищ. 19 лувана ніякою людиною, **11** *як
страту приймає згубний, розумний
буде незлобний. Мудрий, що розуміє, одержить знання. **12** Праведний розуміє серця безбожних і дає безбожним догану за зло. **13** Хто затикає свої вуха, щоб не почути немічного, і він закличе, і не буде того, хто його вислухає. **14** Таємний дар відводить гнів, хто ж щадить дари, піднімає сильний гнів. **15** Веселість праведних чинить суд, і преподобний нечистий в тих, що чинять зло. **16** Чоловік, що заблукає з дороги праведності, спочине в зборі велетнів. **17** І нужденний чоловік любить веселість, а хто любить вино і олію, не збагатиться, **18**
ниж. 25 а беззаконник є покидьком для пра-
сир. 25 ведного. **19** *Краще жити в пустинній землі, ніж жити з сварливою і язикатою та гнівливою жінкою. **20** Бажаний скарб спочине на устах мудрого, безумні ж чоловіки його пожирають. **21** Дорога праведності й милосердя знайде життя і славу. **22** Мудрий чоловік скріпляє місто, і нищиться укріплення, на яке безбожні поклали надію. **23** Хто береже свої уста і язик, оберігає від смутку свою душу. **24** Смільчак та впертюх і лютуючий називається згубою, хто задумує неправедне, є законопереступником. **25** Пожадання вбивають лінивого, бо його руки не хочуть нічого чинити. **26** Безбожний цілий день бажає погані пожадання, а праведний милосердиться і буває щедрим не щадячи
вищ. 15 *себе*. **27** *Жертви безбожних – ги-
сир. 34 дота Господеві, бо й беззаконно їх
ic. 30 приносять. **28** Адже фальшивий свідок згине, послушний чоловік говорить обережно. **29** Безбожний чоловік безлико стоїть перед лицем, а праведний сам розуміє свої дороги. **30** Немає мудрості, немає мужності і немає ради на безбожного. **31**
пс. 32 *Кінь підготовляється на день війни, а поміч від Господа.

сѧ, не хотѧ́тъ бо́ дѣ́ти пра́веднаѧ. ѥ́ко
стропо́тныѩ стропо́тнаѧ пу́тїѝ посыла́етъ бг҃ъ,
прⷭ҃та бо́ и́ пра́ва дѣ́ла є҆го́. *лу́чше жи́ти въ нн҃ ѥ҃е
оу́глѣ на а́сн҃ѣ, нежелѝ въ пова́пленнѣ с непра́в-
дою, и́ въ хра́минѣ про́стѣ. дш҃а нечести́выхъ
не помилу́етсѧ ни ѡ҃ є҆ди́наго чл҃ка, *тщетꙋ вы҃ дⷣ
прїе́млюще гꙋби́телю мр҃ъ бꙋдетъ незлоби́вый.
разꙋмѣ́ѧй премꙋдры́ прїи́метъ ра́зꙋмъ, разꙋ-
мѣ́ва́етъ пра́ведныи є҆р҃ца нечести́выхъ, и́ доса-
жда́етъ нечести́выѩ о҆́ зл҃ѣ. и́же затыка́етъ оу́-
ши (свои́) не послꙋша́ти не́мощнаго, и́ то́и при-
зове́тъ и́ не бꙋдетъ послꙋша́ѧ (є҆́го). да́нїе
та́йно ѡ҃враща́е́ гнѣвы, (щада́и же дары вꙁдви́же́
на́рость)[2] кр҃тїкꙋ. весе́лїе пра́ведныхъ твори́
сꙋды, (и́) прⷭ҃бны же нечистъ ѡ҃ злодѣю́щихъ.
мꙋ́жь (же) бл҃да ѡ҃ пу́тї пра́ведна, в сонмищи
и҆споли́нъ почїе́тъ. (и́) мꙋжъ ск҃денъ любитъ
весе́лїе, люба́и (же) вино́ и́ еле́и, (не о҆́богати́ѧ)[3],
о҆́тре́бїе же праведнꙋ безаконнꙋ. *лу́чше жи́ти нн҃ ѥ҃е
сир҃ ѥ҃е
въ земли́ пꙋсте, неже (жи́ти) со женою сварли́вою
и́ ѧзы́чною и́ гнѣвливою. сѣкро́вище вѣ҆ждѣ́тельно
почїе́тъ въ оу҆стѣ́ премꙋдрꙋ, безꙋмнїи же мꙋ-
жи пожира́ю́ є҆́г҃о. пꙋть пра́вды и́ мл҃тына, о҆́бра́щетъ живо́тъ и́ сла́вꙋ· г҃ра́ (оу҆твержа́етъ
мꙋжъ)[4] премꙋдръ, и́ раздрꙋша́етсѧ оу҆тверже́нїе
на нѣ́ надѣ́ѧшасѧ нечести́вїи· и́же храни́тъ
своѧ оу҆стѣ́ и́ ѧзы́къ, соблюда́етъ ѡ҃ печа́ли
дш҃ꙋ свою́. дрⷭ҃зыи и о҆́плазивъ и́ ѧростивъ
гꙋби́тельство нарица́етсѧ, и́же непра́вдꙋ мы́слѝ
законопреступникъ (є҆́сть). По́хоти лѣ́ни́ваго
оу҆бива́ютъ, не волите бо́ рꙋцѣ є҆́г҃о творити
ничт҃о́. нечестивъ жела́етъ весь дн҃ь по́хоти
злы́, пра́ведныи же ми́лꙋетъ и щедрꙋетъ не- вы҃ ѣі
сир҃ ѧд
їсаї҃а и҃
ща́дне. *жр҃твы нечестивыхъ мр҃зость г҃ви,
и́бо безако́нно прино́сѧтъ ѧ҃. свѣдѣтель (бо́)
ло́жъ погибне́, мꙋжъ (-)[5] послꙋшли́въ съхра-
на́ѧи речетъ. нечести́въ мꙋжъ безъчестно
стои́тъ лице́, пра́вый же самъ разꙋмѣ́етъ
пꙋтї своѧ. нѣ́сть премꙋдрость, нѣ́сть мꙋ-
жество, (и́) нѣ́сть совѣтъ ѥ҃ко нечести́вомꙋ.
*ко́нь гото́ва́е́сѧ въ дн҃ь бра́ни, (а҆́) ѡ҃ г҃а же ѱ҃ѳ҃ ѵ҃в
по́мощь·

Глава 22

г҃ла, ї҃в·

екл. 7 **1** *Кращим же є добре ім’я, ніж
велике багатство, і добра ласка кра-
ща від срібла і золота. **2** Багатий і
бідний зустріли друг друга, обох
же створив Господь. **3** Розумний,
побачивши лукавого в муках, сам
сильно напоумлюється, безумні ж,
пройшовши, були відкинені. **4** Рід
мудрості – господній страх, і ба-
гатство, і слава життя. **5** Колючки і

зволенѣ́ишѝ* (же) є҆́сть и́ма добро, неже ѥ҃кл҃сі҃ѧ ꙁ҃
бога́тъство мно́го, (и́) лу́чше (-)[1] сребра́ и́
злата бл҃ть бл҃га. бога́тъ и́ нн҃ѣ ср҃ѣ-
то́ста дрꙋгъ дрꙋга, о҆́ба же є҆́сть г҃ь съ-
творилъ. ху́до́гъ ви́дѣвъ лꙋка́ваго въ мꙋкахъ
кр҃тїко самъ наказꙋетсѧ, безꙋмнїи же мимо-
ше́ше о҆́тщети́шасѧ· ро́дъ премꙋдрости бо́ꙁнь
г҃нѧ, и́ бога́тьствїе и́ сла́ва (-)[2] живо́тъ. вл҃ъ-

чецъ и҃ сѣть на пѹтехъ стропо́тныхъ, храна́и же свою дш҃ѹ и҃збѣжи́тъ ѿ нихъ. бога́тїи оу҃богими о҃бладаю́тъ, и҃ рабѝ (-)[3] гмⷭ҃и длъгъ ѿдаю́тъ сѣ́ѧвыи зло҃е пожнетъ зло҃е, рану́ же дѣлы свои́ми съвръшитъ. мѹ́жа ти́ха (-)[4] да́телѧ лю́бѧ (г҃ь)[5], сѹ́етныѣ же дѣлъ е҃го (не въспомаѧ́ѣ)[6]. ми́лѹѧй (же) ни́щаго са́м сѧ препита́етъ, свои́ бо҃ хлѣбъ пода́сть оу҃бо́гомѹ· Побѣжденїе и҃ честь престраѧ́етъ (даѧи да́ры)[7], дш҃ѹ же погѹбла́ѧетъ приташа́ныхъ ради. и҃ждени ѿ сомнища гѹби́тела, (-)[8] и҃зы́идетъ с нимъ побѣжденїе, е҃гда бо҃ са́дѣ҃ в сомнищи всѣмъ досажда́етъ· лю́битъ г҃ь пр҃бныхъ ср҃ца, прие҃млеми же е҃мѹ вси непорочнїи (въ пѹтехъ свои҃ѣ). оу҃стна́ма паса҃ѣ ц҃рь (лю́ди своѧ), о҃чи же гн҃и соблюда́ютъ чювствїе. досажа́етъ (сло́вомъ)[9] законопрестѹпныи вины҃ и҃́щетъ *и҃ гла́етъ лѣнивыи, лѣ́въ на стезя́хъ, на пѹтех же разбо́йницы. ѭ́ма глѹбо́ка оу҃стѣ҃ (законопрестѹпныхъ)[10], възненавидѣныи же ѿ г҃а въпадетсѧ в ню. сѹть пѹтїе злїи пр҃е҃ мѹжемъ, и҃ не лю́бѧ възврати́тисѧ ѿ ни́хъ. възвратити же сѧ подоба́етъ ѿ пѹтѝ стропо́тна (-)[11] зла́· Невѣждествомъ възгори́тсѧ ср҃це ю́наго, жезлъ (-)[12] и҃ наказа́нїе далече ѿ него. о҃бида́и (же) оу҃бога мно́го (себѣ [зла][13] съ҃твори́тъ)[14], (и҃) да́етъ (-)[15] бога́тому на ни́щемъ. ꙗко словесемъ мѹдрыхъ прилага́и свое оу҃хо и҃ оу҃слы́ши (моа словеса́)[16], свое же ср҃це поста́ви (к нимъ) да разѹмѣеши ѭ́ко добра сѹть. и҃ а́ще вложиши а҃ѣ҃ въ ср҃це твое, възвеселатъ тебе съ твои́ма оу҃стнама. бѹды ты на г҃а оу҃пова́ѧ, и҃ наоу҃читъ т҃ѧ пѹтемъ свои́мъ. (-)[17] ты́ же напиши а҃ѣ҃ себѣ (на оу҃строе́нїе)[18], на совѣтъ (и҃ чювство) и҃ ра́зѹмъ, на широтѹ ср҃ца твое҃го. наоу҃чю бо т҃ѧ и҃́стинному словеси, и҃ разѹма [и҃́стинаго][19] послѹшати, на ѿвѣты словесемъ и҃́стиннымъ, въпрашающимъ т҃ѧ. не оу҃каря́и ни́ща занѐ оу҃богъ е҃сть, и҃ не досаждаи не́мощному въ вра́тѣхъ. г҃ь бо҃ сѹдитъ е҃мѹ сѹдомъ, (-)[20] и҃зба́ви свою невещественую дш҃ѹ· Не быва́и другъ мѹжѹ гнѣвли́вѹ, (и҃) со другомъ (-)[21] жестосрѣдны҃ѣ не съчета́исѧ. е҃гда когда наоу҃чишисѧ пѹт҃ѣ҃ е҃го, (-)[22] прi҃имеши тенето своѐи дш҃и. не вдаисѧ въ порѹче́нїе стыдасѧ лица҃ е҃да бо҃ не бѹдеши и҃мѣти чи҃ и҃скѹпи́тисѧ, (и҃) во́змѹ посте́лю на҃же по҃ ребры твои́ми. *не прелага́и предѣлъ вѣчныхъ, на҃же положи́ша ѻ҃цы твои҃. прозрива чл҃ка и҃ снажа въ дѣле свое҃ѣ҃, ц҃ре҃ви подоба́етъ пр҃е҃стоя́ти, и҃ не стоя́ти пр҃е҃ мѹжемъ немощнымъ·

нй҃ и҃з

нй҃ и҃г

засідки на поганих дорогах – хто ж стереже свою душу, втече від них. **7** Багаті володіють бідними, і раби віддають довг панам. **8** Хто сіє погане, пожне зло, рану ж довершить своїми ділами. **8а** Спокійного чоловіка, який дає, любить Господь, марних же його діл Він не згадає. **9** Хто ж милує бідного, сам буде прогодований, бо дав бідному свій хліб. **9а** Перемогу і почесті міняє той, хто дає дари, душу ж вигублює задля придбаних. **10** Викинь зі збору губителя, вийде з ним сварка, бо коли сяде в зборі, всім дошкуляє. **11** Любить Господь преподобних серцем, сприйнятні же Йому всі непорочні у своїх дорогах. Устами цар пасе свій народ, **12** очі ж господні зберігають сприймання. Законопереступний накидається словом, **13** *лінивий шукає причини і говорить: На стежках лев, а на дорогах розбійники. **14** Уста законопереступних – глибока яма, зненавиджений же Господом до неї впаде. **14** Є дороги, що злі перед чоловіком, і не він не бажає від них відвернутися, належиться ж відвернутися зі скривленої дороги зла. **15** Незнанням запалає серце молодого, палиця і напоумлення від нього далеко. **16** Хто ж кривдить бідного, зробить собі багато зла, і дає багатому на зменшення. **17** Приклади своє вухо до мудрих слів і послухай мої слова, постав же до них своє серце, щоб ти пізнав, що вони добрі. **18** І якщо вкладеш їх до твого серця, звеселять тебе з твоїми губами. **19** Будь тим, що надіється на Господа, і Він тебе навчить своїх доріг. **20** Ти ж напиши їх собі на дороговказ, на раду і почуття та знання, на широту твого серця. **21** Бо навчу тебе праведного слова і слухати правдиве пізнання, на відповіді правдивих слів тим, що тебе питають. **22** Не зневажай бідного, тому що він бідний, і не дошкуляй немічному в брамах, **23** бо Господь судить йому судом, спаси свою не тілесну душу. **24** Не будь другом гнівливому чоловікові, і не приставай до жорстокосердного товариша, **25** щоб часом ти не навчився його доріг, *не* взяв сіть своїй душі. **26** Не дай себе в запоруку зі встиду перед лицем, **27** бо якщо не матимеш звідки, чим викупитися, заберуть і постіль, що під твоїми ребрами. **28** *Не пересувай вічні границі, які поклали твої батьки, **29** чоловік передбачливий і кмітливий у своїх ділах повинен стояти перед царями, а не стояти перед немічним чоловіком.

ниж. 27

ниж. 23

Глава 23

1 Якщо сядеш вечеряти при столі сильного, розуміючи зрозумій поставлене перед тобою **2** і наклади *на уста* твою руку, знаючи, що це таке, бо тобі треба себе підготувати. **3** Якщо ж ти є насиченим, не пожадай його насолод, бо це має неправдиве життя. **4** Не рівняйся з багатим будучи бідним, допитайся твоїм розумом. **5** Бо якщо покладеш на нього твоє око, більше не з'явиться, бо йому приготовані крила наче орла, і повертається до того, що приступає до нього. **6** Не вечеряй з ревнивим чоловіком ані не пожадай його страв, **7** бо так, наче хтось ковтнув колоски, так з ним їсти і пити. **8** Ані до себе його не введеш, ані з ним не з'їси свій хліб, бо виблює його і опоганить твої добрі слова. **9** До вух безумного не говори нічого, щоб часом не почав кпити з твоїх розумних слів. **10** *Не переставляй вічні границі, не іди на посілість сиріт, **11** бо сильний Господь є Той, хто їх визволяє, і судитиме їхній суд з тобою. **12** Дай твоє серце в напоумлення, підготуй же свої вуха для сприймання слів. **13** *Не відмовляйся напоумляти дітей, бо якщо битимеш його палицею, і не помре від неї. **14** Ти ж, отже, б'ючи його палицею, спасеш його душу від поганої смерті. **15** Сину, якщо твоє серце стане мудрим, звеселиш і моє серце, **16** і якщо твої уста будуть правильні до слів моїх губ на повчання, **17** *хай твоє серце не ревнує грішникам, але будь в господньому страсі ввесь день. **18** Бо якщо їх збережеш, будуть тобі внуки, а твоя надія не відійде. **19** Слухай, сину, і ставай мудрим, і випрямлюй роздум твого серця. **20** Не будь винопійцем, ані не вдавайся на купівлю м'яса, **21** бо кожний п'яниця і розпусник збідніють і зодягнуться в подерте і розшарпане, і всі заспані. **22** Слухай, сину, того, що тебе породив, і не обурюйся, коли постаріється твоя матір. Придбай правду і не відкинь мудрості, і повчання, і розуміння. **24** Праведний батько добре виховає, а мудрим сином радіє його душа. **25** Хай тобою розвеселиться батько і матір і хай радіє та, що тебе породила. **26** Дай мені, сину, твоє серце, твої ж очі хай бережуть мої дороги. **27** Чужий дім – глибока яма, і чужа криниця вузька. **28** Бо так він швидко згине, і всякий законопереступник буде знищений. **29** Кому горе, кому клопіт, кому суди, кому туга і зневага, кому даром побиття. В ко-

вищ. 22

вищ. 13
сир. 30

пс. 36
ниж. 24

Гла, їкг·

Аще сáдеши вечéрати на трапезѣ [сúлнаго][1], разумѣвáа разумѣвáи предъставлéннаа ти. и̂ наложѝ рукý твою вѣдыи нáже чт̂о сúцево, подобáетъ бо̂ тебѣ оу̂крашáти себе. а̂ще ли насыщнѣúшїи е̂си не хощи слаждъшй̃ е̂го, сицевáа бо̂ ймать животь лжúвыхъ. не належи оу̂бóгъ сыи съ богáтымъ, ѿ своего̂ (-)[2] помышлéнїа въстазáися. а̂ще (бо̂) оу̂стремúши (на него о̂́ко свое)[3] никогдаже нáвйся, съдѣланъ бо̂ е̂сти е̂мý крúлъ нáко óрлý, и̂ óбращáяся (-)[4] приступáющемý к немý. не вечерáи съ мýжемъ ревнúвомъ, ни похощи пúщамъ е̂го. и́мже бо̂ óбразомъ а̂ще кт̂о поглотúтъ клáсы, сице (нáсти и̂ пити с нимъ)[5], ниже къ себѣ въведéши е̂го, ниже снѣси хлѣбъ свои с нимъ йзблюетъ бо̂ и̂. и̂ óсквернитъ словесá твоа добраа. въ оу̂шїю безýмнаго ничтоже гл̂и, да не когдá подражáти начнетъ разýмнаа словесá твоа. *не прелагáи предѣлъ вѣчныхъ, въ стажáнїе (-)[6] сиротáмъ не вниди. йзбавлáа бо̂ йхъ г̂ь крѣпокъ е̂сть, и̂ разъсýдй сýдъ йхъ с тобою. дáждь въ наказáнїе с̑рце твое, оу̂́ши же свои̯ оу̂готовáи словесемъ чюдъственымъ. *не ѿри̯ти младенца наказовáти, а̂ще бо (жезломъ бїéши е̂го)[7] (и̂) не оумрет̂ъ (ѿ него). ты́ же оу̂бо бїаи̯ е̂го жезломъ, дш̑ý же е̂го (йзбавиши ѿ (злы̀) смр̑ти)[8]· Сúне а̂ще премýдро бýдетъ (с̑рце твое)[9], възвеселиши и̂ мое с̑рце. и въ поучéнїе словесъ твои̯ оу̂стнѣ к моúма оу̂стнáма, а̂ще прáва бýдета· *да не ревнýетъ с̑рце твое грѣшникомъ, но въ бо̂́зни г̂и бýди весь дн̑ь. а̂ще бо̂ съблюдеши а̑ бýдутъ ти внуци, (и̂) оу̂повáнїе (-)[10] твое не ѿступитъ· Слýшаи сúне и̂ премýдръ бывáи, і̂ йсправлáи мы́сль (с̑рца твоего̂)[11]· Не бýди винопїúца, ниже прилагáися (-)[12] ма́съ кýповáнїю. всáкъ бо пїаница и̂ любодѣи óбнищáютъ, и̂ óблечетася в растерзáннаа, и̂ съкрѣпленаа (и̂) всá соннаа· Слýшаи сúне (-)[13] рождъшаго тя̑, и̂ не нерáди е̂гда состарѣ́тся твоа мати. [йстúнну стажѝ, и̂ не ѿрúни мýдрости и̂ оу̂чéнїа и̂ рáзума][14]. добрѣ възпитѣ́ѿц̑ъ прáведенъ, о̂ сúнѣ же премýдрѣ весели́тся дш̑а е̂го. да весели́тся ѿц̑ъ и̂ мт̑и о̂ тебѣ, и̂ да радýется рождъшїа тя̑. даждь ми сúне твое с̑рце, твои̯ же о̂́чи моа пýтѝ да соблюдáета. нáма (-)[15] глубóка (-)[16] тýждїи домъ, и̂ стýденець тѣснъ тýжды. тако бо̂ въскорѣ погúбнетъ, и̂ всá̑ законопрестýпнй̃ óтáтъ бýдѣ́· Кому лють, кому млъва, кому сýди, кому тýга̀ и̂

вѣй їкв

вѣй гі
снр̑й й

ѱлѡ̃ їѳ
нй̃ їкд

поносъ, комꙋ сокрꙋшенїе вътꙑще, комꙋ сини о҃чи, не пребꙑва́ющимъ ли въ винѣ, (и҆)[17] назира́ющій гдⷭ҇ѣ когда пи́рове бꙑва́ю. не оу҆пива́йтеся вино́мъ, но бесѣдꙋйте чл҃комъ пра́ведныимъ, и҆ бесѣдꙋйте въ проходехъ· ч҃ще бо на (ча́шꙋ)[18] и҆ (стъкла́ницꙋ)[19] даси о҃чи свои҆, послѣди (же) походиши нажа́и тр҃на. послѣди же на҆́ко ѡ҆ змі́а сѣчетъ простре́тсѧ, и҆ на҆́ко ѡ҆ кера́ста разлїе́тсѧ (-)[20] на҆́дъ. о҃чи твои҆ ѣ҆гда оу҆́зрита (женꙋ) тꙋжду, (и҆) оу҆ста҆ твоѧ̀ тогда реку́тъ стропо́тнаѧ. и҆ раста́еши на҆́ко въ ср҃ци мо́ра, и҆ на҆́ко кр҃тъмчїи въ мно́зѣ възне́нїи. речеши же би́ша мѧ и҆ не поболѣхъ, и҆ поꙋга́ша ми сѧ а҆з же не разꙋмѣхъ· когда оу҆́тро бꙋдетъ да пришедъ и҆спрошꙋ́ с ни́ми (же) сни́ду·

Гл҃а, к҃д·

ѱл҃ѳ а҃з вы҃ і҃г

Ꙗ҆ꙁ (мои) *не ревнꙋи злы́мъ мꙋжемъ, ни въжделѣ́и бы́ти с ни́ми. лжа́мъ бо поꙋча́етсѧ ср҃це и҆́хъ, и҆ болѣꙁнь ꙋ҆стнами и҆́хъ гл҃ютъ. съ премꙋдростїю зижде́тсѧ хра́мъ, и҆ съ разꙋмомъ и҆спра҆вл҃а́етсѧ. (и҆) съ чюбствїемъ и҆сполна́ю҆сѧ сѣкровища, ѡ҆ всего (честна бога́тства)[1] и҆ добра· лꙋчшїи премꙋдръ кр҃тѣпкаго, (-)[2] мꙋжъ мꙋдрость и҆́мѣи тажа́телѧ вели́ка. съ ꙋ҆правле́нїе҆ꙗ бꙑва́етъ бра́нь, по́мощь же ср҃цемъ съвѣтнымъ. прмꙋдрость и҆ мы́сль бж҃а, въ вра́тѣхъ премꙋдрыхъ. смыслены (же) не ꙋ҆клонитсѧ ѡ҆ (зако́на)[3] г҃нѧ, но въмѣна́ютсѧ въ собо́рехъ, ненаказа́нїи ꙋ҆стрѣта́ютсѧ въ см҃рти, ꙋ҆мира́етъ же безꙋмныи въ гр҃тѣсехъ. нечистота҆̀ [-][4] мꙋжа гꙋби́телѧ о҃скверна́етъ, въ дн҃ь золъ и҆ въ дн҃ь печа́ли дондеже ѱл҃ѳ и҃а о҃скꙋдѣетъ. *и҆збавла́ѧи веда́мыа на см҃рть, (-)[5] и҆скꙋпꙋ прострѣти не щади. а҆ще ли же речеши не съвѣдѣ сего, разꙋмѣи на҆́ко г҃ь (всѣхъ ср҃ца)[6] съвѣ́сть. и҆ създа́вый дыха́нїе в҃сѣ се́и вѣсть всѧческаѧ, и҆́же въздасть комꙋждо противꙋ дѣломъ е҆́го. на҆́ждь медъ сн҃ꙋ бл҃гъ бо (е҆́сть) сотъ, да наслади́тсѧ (горта́нь твои҆)[7]. сице (бо) разꙋмѣетъ премꙋдрость твоѧ дш҃а, а҆ще бо о҃бра́щеши бꙋдетъ добро҆̀ оу҆мр҃твїе твое, и҆ оу҆пова́нїе (твое) (не о҃ста́витъ тебе)[8]. не приведи нечестива́го (въ жи́рѣ пра́веднаго)[9], ни прельща́исѧ бе҆ссы́тостїю чрева. седмицею бо (па҃)[10] пра́ведныи (-)[11] въста́етъ, нечести́вїи же и҆знемогꙋтъ въ злы́хъ. а҆ще падетъ вра҃ твои҆ не о҃бра́дꙋисѧ е҆́мꙋ, въ соблажнені҆и же е҆́го не възноси́сѧ. на҆́ко оу҆́зритъ г҃ь и҆ не годѣ е҆́мꙋ бꙋдетъ, и҆ ѡ҆врати́тъ на҆́рость свою ѡ҆ него. ѱл҃ѳ а҃з *не ра́дꙋисѧ о҃ злодѣющи҃мъ, и҆ не ревнꙋи (пꙋтемъ) гр҃ѣ вы҃ г҃і шныхъ, *не пребꙋдꙋ бо внꙋци лꙋка́вныхъ, свѣ-

го сині очі, **30** хіба не в тих, що перебувають на вині і підглядають де, коли бувають бенкети? **31** Не упивайтеся вином, але говоріть з праведними людьми і говоріть в проходах. Бо якщо звернеш свої очі на чашу і склянку, пізніше ж ходитимеш більш нагим від тернини, **32** вкінці ж, наче вкушений гадиною, простягнеться і розійдеться отрута, наче від рогатого змія. **33** Коли твої очі побачать чужу жінку, і твої уста тоді скажуть звихнене, **34** і розтанеш, наче в серці моря і наче керманич у великій бурі. **35** Скажеш же: Мене побили, і я не болів, і з мене покпили, я ж не зрозумів. Коли буде ранок, щоб, прийшовши, я спитав: З якими зійду?

Глава 24

пс. 36 вищ. 23

1 Мій сину, *не ревнуй поганим чоловікам, не жадай бути з ними, **2** бо неправдами повчається їхнє серце і їхніми губами вони говорять болі. **3** З мудрістю будується дім і з розумністю випрямлюється. **4** І зі сприйманням наповняються скарби всяким шляхетним багатством і добром. **5** Мудрий кращий від сильного, чоловік, що має розум, – від великого землевласника. **6** З проводом буває війна, поміч же серцем, що радить. **7** Мудрість і розумність добра при брамі мудрих, мудрий же не зверне від закону господнього, **8** але причисляються до збору. Ненапоумлені зустрічаються в смерті, **9** вмирає ж безумний у гріхах, нечистота збещещує чоловіка-губителя **10** в поганому дні і в дні смутку, доки не пропаде. **11** *Визволяючи ведених на смерть, не шкодуй дати викуп. **12** Якщо ж скажеш: Не знаю цього, знай, що Господь знає серця всіх. І Той, хто всім створив подих, Він знає все, Він віддасть кожному за його ділами. **13** Їж мед, сину, бо крижка добра, щоб осолодилося твоє горло, **14** бо так твоя душа сприйме мудрість. Бо якщо знайдеш, гарною буде твоя смерть, і твоя надія тебе не покине. **15** Не приведи безбожного на жир праведного ані не обманися насичуванням живота. **16** Бо праведний, впавши сім разів, встає, безбожні ж ослабнуть у злі. **17** Якщо твій ворог впаде, не радій ним, в спокусі ж його не підносься. **18** Бо Господь побачить, і не буде Йому вгодне, і відверне від нього гнів свій. **19** *Не радій тими, що чинять зло, і не ревнуй дорогам грішних, **20** *бо внуки лукавих не зостануся, світило ж безбожних згасне.

пс. 37 вищ. 13

пс. 81

21 Бійся Бога, сину, і царя, і не протиставляйся нікому з них, **22** бо безбожний одержить нагло. Хто ж взнає муки обох? **22a** Хто береже слово, буде поза сином погибелі, приймаючи ж прийняв себе. **22b** Хай не буде сказане нічого неправдомовного цареві, і нічого ж неправдомовного з його язика хай *не* вийде. **22c** Язик царя є мечем, але не тілесним. Хто ж буде виданий, буде знищений. **22d** Бо якщо спалахне його гнів, з жилами нищить людей, **22e** і кості пожирає людські, і спалює, наче полумінь, щоб були неїстивні орлиним пташенятам. **30,1** Сину, бійся моїх слів, і сприйнявши їх покайся. **24,23** *І це вам, мудрим, *треба* пізнати: недобре соромитися лиця на суді, **24** *кажучи безбожному: Праведним є. Бо буде проклятий людьми і зненавиджений в народах. **25** І ті, що картають, викажуться кращими, на них прийде добре благословення, **26** і уста ж полюблять того, що відповідає добрими словами. **27** Підготуй твої діла на відхід, і приготуйся на поле, і ходи вслід за мною, і збудуєш мій дім. **28** Не будь фальшивим свідком проти твого громадянина ані не поширюйся твоїми устами. **29** *Не скажи: Віддам йому так, як він мені зробив, і помщу за те, що мене образив. **30** Так як майно безумних людей і так як виноградник, так і чоловік, якому бракує розуму. **31** Якщо його полишиш, запустіє, і ввесь поросте травою, і буде опущеним, а його кам'яні огорожі розсипляться. **32** Пізніше, покаявшись, я поглянув, щоб вибрати напоумлення. **33** Трохи дрімаю, трохи ж сплю, *трохи ж обіймаю руками груди… **34** Якщо ж це робиш, прийде наввипередки твоя біднота і твоя нужда, наче добрий бігун.

мой3. 19
мой5. 1
сир. 42
ic. 5
пет1. 3
вищ. 6
лук. 14

тило же нечестивыи̑ оу҃гасне҃тъ. бои҃ся ба҃ сы҃ноу и̂ ц҃ра, и̂ ни є҆дино́моу же и̂хъ противи́ся. внезапу҃ бо стажетъ нечестивыи, мучє́нїа бо о҆бою҃ кто̀ и̂звѣ́сть. слова храна́йся сы҃нъ погибельства кромѣ бу҃детъ, прие́мляи же прїа́тъ себе. ничтоже ложно (-)[12] ц҃реви да гл҃ется, и̂ ни є҆ди́на же ложъ ѡ҆ а҃зыка є҆го да и̂зыи́детъ. мечъ (є҆сть) а҃зыкъ ц҃ревъ (а҆)[13] неплотанъ, и̂же а҆ще преда́нъ бу҃детъ сы҃крушитсѧ, а҆ще бо раздражи́ся а҃рость є҆го съ жи́лами, ч҃лки гу́бы и̂ ко́сти ч҃лчески пожда́етъ. и̂ съжига́етъ а҃ко пла́мень, а҃ко неадо́мо̑ бы́ти пте́нца҃ о҆́рлимъ. мои̂ словесъ сы҃ноу бои҃ся, и̂ прїи̑ а҆ пока́йся· *(и̂) сѣ̀ (-)[14] ва́мъ смы́сленыи̑ приразумѣ́ти. срамла́тисѧ лица на сѹ́дѣ не добро. *реку́щи нечестивоу пра́ведѣ̀ є҆сть, прокла́тъ (бо) ѡ҆ людїи бу҃детъ и̂ възненавидѣ́нъ въ а҃зыцѣхъ. (и̂) о҆блича́ющїи же добрѣ́йшы̑ а҃ва́тсѧ, на на́же прїидетъ бл҃венїе бл҃го· (и̂) оу҃стнѣ же възлю́бятъ ѡ҆вѣщава́ющаго словеса бл҃га· Готовай въ и̂схо̀ дѣла́нїа своѧ, и̂ оу҃готовися на село. и̂ ходи въ сл҃ѣ мене и̂ съзи́ждеши хра̀ (мои)[15]· Не бу҃ди (свѣдѣтель лъживъ)[16] на своє́го граждани́на, ни пространя́ися свои́ма оу҃стна́ма. *не руи и̂мже о҆́бразо̑ сътвори мѝ ѡ҆да́мъ є҆моу (и̂) ѡ҆мщу (-)[17] и̂мже мѧ преѡби́детъ. а҃ко тажа́нїе мужъ безумны̑ и̂ а҃ко виногра̀, (сице и̂) ч҃лкъ худоу҃мныи. а҆ще оста́виши (и̂хъ)[18] о҆ладѣ́етъ, и̂ трабо́ю порастетъ вє́сь. и̂ бу҃детъ о҆ста́вленъ, (и̂) о҆гра́ди же ка́менїи є҆го раскопа́ютсѧ. послѣ́ди а҆ пока҆́сѧ, оу҃зрѣвъ и̂збрати наказа́нїе· ща҆ло дрѣмлю ма́ло же сплю, *ма́ло же о҆бїе́млю рука́ма пе́рси. а҆ще же є҆и̂ твори́ши, прїидетъ предѝ градѹщи ницета твоѧ, и̂ скѹдота твоѧ а҃ко бл҃гъ теча·

вьı̑ ѣ

Сі̑ наказа́нїѧ соло́мона нерасмотрє́нная. и҃́же написа́ша друзи̑ є҆зекїинни ц҃ра і҃оу҃де́йска·

Глава 25

2 Божа слава – ховати слово, слава ж царська – шанувати його накази. **3** Небо високе, земля ж глибока, серце ж царя недослідиме. **4** Куй невипробуване срібло, і очиститься, і все буде чисте. **5** Вбивай безбожних перед царським лицем, і випрямиш в праведності його престіл. **6** Не гордися перед царським лицем, і не ставай на місці сильних. **7** *Бо краще є тобі, коли він скаже піднятися до себе, ніж щоб бути впокореним перед лицем сильного. Говори те, що побачили твої очі.

Гл҃а, к҃е·

лава бжїа крыи́ти сло́во, слава же ц҃рева чти́ти [повелѣнїа][1] (є҆го)· Нб҃о высоко земла же глубока, ср҃це же ц҃рево не о҆блично. ку҃и неиска҃шено сребро и̂ о҆цѣти́тсѧ (и̂ бу҃дѣ̀) о҆цѣще́нїе вс҃е. оу҃бива́и нечестивыа пр҃ѐ лицемъ ц҃ревомъ, і̂ и̂спра́виши въ правду пр҃тлъ є҆го. не горди́ся пр҃ѐ (лицемъ) ц҃ревомъ, и̂ на мѣстѣ си́лны̑ не стани· *лу҃че бо ти̑ є҆сть є҆гда̀ речетъ възыити къ себѣ, неже ли смири́тися пр҃ѐ лицемъ си́лнаго. а҃́же ви́дѣста о҆́чи твои̑ гл҃и, не припа́даи ѣ҆ та́жу ско́ро,

ѧ҃ѵ д҃

да не раскаѣшисѧ послѣде. внегда тѧ (оу҆бо
прóсѝ)[2] дрꙋгъ твои, вънꙋпáи вънпáть, не
неради да не поноситъ оу҆бо тебѣ дрꙋгъ· ч҆
свáръ твои и҆ вражда твоа не ѡ҆стꙋпѝ, но бꙋ-
детъ тѝи рáвна съ смр҃тїю· блг҃ть и҆ любы
своб҃ождáѥ, в нихъ же оу҆тверди себе да не в҃ пано-
шéнїи бꙋдеши. но съхрани пꙋти своѧ дóбрѣ
и҆змѣнéны. (ꙗ҆коже) ꙗ҆блоко злáто въ оу҆серáзи
съ сардїискимъ каменемъ, сѝце рещи слóво
[приоу҆крашáющимъ ѥ҆]3· (и҆ ꙗ҆коже) въ оусерáзи
злáтомъ (кáмень)[4] мнóгоцѣнныи вáжетсѧ,
(сѝце) слóво премꙋдро въ бл҃го оу҆хо послꙋшно· ꙗ҆-
коже и҆схóдище снѣга въ жáтвꙋ знóѧ ползꙋ-
етъ, тáко вѣстникъ вѣренъ послꙋшавшѝ ѥ҆го
дш҃ъ бо хотѧщихъ ѥ҆мꙋ пользꙋетъ. ꙗ҆коже
вѣтри и҆ óблацы и҆ дождеве ꙗ҆влáющїисѧ.
вы҃ и҃ тáко и҆ хвалáющисѧ о҆ дáнїю лóжно҃. *въ
долготерпéнїи бл҃го пооу҆чєнїѥ ц҃рево, ꙗ҆зы҃ же
мáкостъ съкрꙋшáетъ кóсти· щ҃е óбр҃ѣть ꙗ҆҃ѣ
довóлно, да не насы́щꙋсѧ и҆зблю́еши· не оу҆ча-
щаи вносити (нóгꙋ твою)[5] къ дрꙋгꙋ своемꙋ,
ѥ҆да кáко насы́щисѧ тебе възненавúдѝ тѧ· дре-
кóль и҆ мéчь и҆ стрѣла óстра (не бе҃з грѣха),
тáко и҆ мꙋжъ свѣдѣтельствꙋаи на дрꙋга
своего свѣдѣтельство лъже. пꙋти злáго и҆
стопы законопрестꙋпнаго погúбѝꙋ въ дн҃ь
зóлъ. ꙗ҆коже óцетъ (неполезно врéдови)[6], (и҆
дымъ óчима), тáко припáши страсть въ
тѣлó ср҃це оскръблáетъ. ꙗ҆ко (же) мóлеве в
ризѣ и҆ чрьвїе въ дрéвѣ, тáко (мꙋжꙋ скóрбь)[7]
ѕрй҃ вы҃ пакостꙋетъ ср҃це· *ч҆ще âлчетъ вра҃ твои на-
сыщаи, âще ли жáжетъ напаи҃ ѥ҆го. ѥ҆ бо
творѧ оу҆глїе óгньное събирáеши на главꙋ ѥ҆го,
г҃ь же въздáсть тебѣ бл҃гаѧ· вѣтръ сѣверный
въздвúжетъ óблаки, лице же бесты́дно
вы҃ ѕѳ҃ ꙗ҆зы́къ раздражáетъ· *лꙋче жúти въ оу҆глѣ
(на ꙗ҆҃сѣ)[8], неже (въ храминѣ óбще съ женóю
клеветúвою)[9]· ꙗ҆коже водà стꙋдéна дш҃и жáж-
дꙋщи бл҃гопрїѧтна, тáкоже вѣсть бл҃га ѡ҃ земл҃
далéча. ꙗ҆коже и҆стóчникъ засышáемъ (-)[10]
и҆схóдища водѣ гꙋбитъ, тáко не лѣпо пра-
ѳ҆кліи҃ѧ г҃ вѣнникꙋ пáсти пр҃ѣ нечестúвымъ· *ꙗ҆сти мéдъ
мнóго не добро, хранити же подобаѥ҃ словеса (мно́-
га)[11]· ꙗ҆҃коже (хр҃а҃)[12] стѣнáми разорéнами (-)[13] неóг-
раженъ, тáко мꙋжъ (чт҃о творѧ б҃ѣ совѣта)[14].

8 Не припадай швидко до бійки, щоб ти вкінці не розкаявся. Отже, коли тебе просить твій друг, **9** відходь назад, не горди, **10** щоб, отже, тебе друг не зневажив. А твоя бійка і твоя ворожнеча не відійде, але буде тобі рівною зі смертю. **10**а Ласка і любов звільняє, скріпи ж себе в них, щоб ти не став погордженим, але збережи свої дороги добре зміненими. **11** Так як золоте яблуко в намисті з сардійським каменем, так говорити слово тим, що його прикрашають. **12** І так як вкладається дорогоцінний камінь в золотий кульчик, так мудре слово для слухняного вуха. **13** Як випадання снігу в жнива корисне проти спеки, так вірний вісник тим, що його послухали, бо душам, тих, що ним послуговуються, приносить користь. **14** Так як вітри і хмари і дощі явні, так і ті, що хваляться фальшивим даром. **15** *В терпеливості навчання царя добре, м'який же язик розбиває кості. **16** Знайшовши мед, їж досита, щоб часом, наситившись, ти не виблював. **17** Не бери участі в тому, щоб вносити твою ногу до свого друга, щоб часом, наситившись тобою, не зненавидів тебе. **18** Булава і меч і остра стріла не без гріха, так і чоловік, що свідчить проти свого друга фальшивим свідченням. **19** Дороги злого і стопи законопереступного загинуть в злому дні. **20** Так як оцет не корисний для рани і дим для очей, так пристрасть, припавши до тіла, засмучує серце. **20a** Так як міль в одежі і хробак в дереві, так смуток чоловікові завдає біль серця. **21** *Якщо твій ворог голодний, годуй, якщо ж спраглий, напій його. **22** Бо чинячи це, накопичуєш на його голову вогненне вугілля. Господь же віддасть тобі добром. **23** Північний вітер піднімає хмари, безсоромне ж лице дражнить язик. **24** *Краще жити в куті на відкритому, ніж спільно в хаті зі сварливою жінкою. **25** Так як холодна вода добра для спраглої душі, так добра вістка з далекої землі. **26** Так як джерело, що сохне, губить вихід води, так негарно праведному впасти перед безбожним. **27** *Недобре їсти багато меду, потрібно ж шанувати численні слова. **28** Так як дім з розбитими стінами неогороджений, так чоловік, який щось чинить без поради.

рим. 12

вищ. 21

екл. 3

Гл҃а, к҃з·

ꙗ҆коже (снѣгъ)[1] в лѣтѣ и҆ дождь въ
жáтвꙋ, тáко нѣсть безꙋмномꙋ чести.
ꙗ҆҃ко пти҃ца лѣтаю҃ и҆ врабїевe, тáко
клáтва тщ҃а не нáидѣ҃ ни на ѥ҆дúнаго
же· ꙗ҆҃коже бúчъ коню и҆ óсень óслꙋ, тáко

Глава 26

1 Так як сніг влітку і дощ в жнива, так немає безумному честі. **2** Так як літають птахи і горобці, так нерозумна клятва не найде ні на одного. **3** Так як бич для коня і вудила для осла, так патик для законопереступного

народу. **4** Не відповідай безумному за
його злобою, щоб ти не став подіб-
ним до нього, **5** але відповіси безум-
ному за його безумністю, щоб він не
видався мудрим у собі. **6** Від своїх
доріг чинить погорду той, хто посилає слово безумним посланцем, **7** він обманливо і законопереступно забере його хід, з уст безумних не буде притчі. **8** Хто прив'язує камінь в пращі, подібний до того, що дає славу безумному. **9** Терня росте в руці п'яниці, рабство ж в руках безумних. **10** Багато трудиться всяке тіло безумних, розбитим же є їхній склад. **11**
пет2. 2 *Так як собака, що знову повертається на свої блювотини і стає мерзотною, так безумний, що повернувся до своєї злоби, спочине на своїх гріхах. **11a** Є сором, що наводить гріх, і є встид, *що є* славою і ласкою. **12** Я побачив чоловіка, що про себе думав, що він мудрий, отже ж, більше від безумних мав надію на себе.
вищ. 22 **13** *Лінивий, посланий в дорогу, говорить: Лев в дорозі, розбійники ж на стежках. **14** Так як двері повертаються на завісі, так лінивий на своє-
вищ. 19 му ліжку. **15** *Лінивий, сховавши руку у свій подолок, не може її піднести до своїх уст, **16** лінивий в насичуванні видається собі мудрішим від того, що носить вістку. **17** Так як той, що держиться за хвоста пса, так той, що займається чужим судом. **18** Так як випробувані, що передкладають людям слова, – хто ж противиться словами, першим спотикнется, – **19** так всі, що підкріпляють своїх друзів. Коли ж виявиться, говорять що: Граючись, я зробив. **20** Сила вогню в багатьох деревах, а де немає
сир. 28 скорого до гніву, сварка затихає. **21** *Ришітка з жаром для вугілля, що на ньому горить, і дерево для вогню, а поганий чоловік для замішання *і*
вищ. сварки. **22** *Слова потішників м'які, вони ж б'ють в схованки нутрощів. **23** Срібло, що дається з обманою, важається за глиняний посуд, гладкі уста ховають смутне серце. **24** Губами ж все обіцяє, він плаче перед лицем ворогів, в серці ж кує обману. **25** Якщо тебе просить ворог великим голосом, не вір йому, бо є сім злоб у його душі. **26** Хто дає ворожнечу, робить
пс. 7 обману, а розумний відкриє свої обмани на зборах. **27** *Хто копає яму
екл. 10 своєму ближньому, впаде до неї, хто
сир. 27 ж котить камінь, на себе котить. **28** Обманливий язик ненавидить правду, нестійкі уста чинять нелад.

жезлъ ѩзыкꙋ законопрестꙋпнꙋ. не ѡвѣщаи безꙋмнꙋ по (злобѣ є҆го)[2], да не подобенъ (є҆мꙋ бꙋдеши)[3]. но ѡвѣщаи безꙋмномꙋ къ безꙋмїю є҆го, да не ѩвлаетсѧ мꙋдръ ѻ҆ себѣ. ѡ҆ ([пꙋтїи][4] своихъ)[5] поношенїе творитъ, иже посылаетъ (словѡ вѣстникомъ безꙋмнымъ)[6]. ѡ҆имеетъ шествїе (є҆го) лестно и҆ [законопрестꙋпно][7], иҙ оустъ безꙋмныхъ (не ключитсѧ притча)· иже привазаетъ камень въ пращи, подобенъ єсть дающемꙋ безꙋмномꙋ славꙋ· трьнїе прозабаетъ в рꙋкꙋ пїаницы, работа же в рꙋкахъ безꙋмныхъ. много трꙋжаетсѧ всѧка плоть безꙋмныхъ, скрꙋшаетъ же сѧ съставъ ихъ· *ꙗко песъ иже въ҃ пр҃ъ в҃ възвратитсѧ паки на своѧ блевотины и҆ мрꙁокъ бꙋдетъ, такѡ безꙋмныи своею злобою възвращсѧ на (своихъ грѣсехъ почїетъ)[8]. єсть стꙋдъ наводѧи гр҃ѣ, и҆ єсть стꙋдъ слава и҆ бл҃гть· видѣ мꙋжа непщевавша себе мꙋра быти, ѹ҆повањє же ѹ҆бо и҆мать паче безꙋмныхъ себе· *глетъ лѣнивыи посланъ на пꙋть, левъ въ пꙋтехъ [разбоиницы же на стогна҃][9]. ѩкѡ двери ѡ҆бращаетсѧ на стежаи, такѡже лѣнивыи на ложи своем҃ъ· *съкрываетъ лѣнивыи рꙋкꙋ в надра своѧ, не можетъ (є҆ѧ) внести въ ѹ҆ста (своа). мꙋдръ себѣ лѣнивыи ѩвлаетсѧ въ насыщенїи до носѧщаго вѣсть· ꙗкоже дръжаи за ѻ҆пашъ ꙋха, такѡ заступаѧ тꙋжды сꙋдъ· ꙗкоже и҆скꙋшенїи прелагающе словеса въ чѣцѣхъ, противаѧи же сѧ словеси прежде потыкнетсѧ. такѡ вси въмꙋжающе своихъ дрꙋгъ, є҆гда же ѩвѧтсѧ глютъ ѩкѡ и҆граѧ съдѣ҃· въ мнозѣхъ древехъ (сила)[10] ѻ҆гневи, а҆ идѣже нѣсть скоро гнѣвна премолчаетъ свара· *ѻ҆стъ жара горꙋщи имъ ѹ҆глемъ и҆ дрова ѻ҆гневи, мꙋ же клеветивъ въ матежи свара· *словеса ѹ҆тѣшающихъ маꙁка, си же бїютъ въ сокровищихъ ѹ҆тробы· сребро даемо лестїю ѩкѡ и҆скꙋдель мнисѧ, ѹ҆стны глаѧки сръце покрыютъ скрꙋбно. ѹ҆стнама же все ѻ҆бещаваетъ, плачетъ (на лицы) врагъ, въ сръцы же съдѣваетъ лесть· ꙗще тѧ молитъ врагъ велїимъ гласомъ не вѣрꙋи [є҆мꙋ][11], сѣмь бо єсть лꙋкавъствїи въ дши є҆го. (даѧи)[12] вражду съставлаетъ лести, ѡ҆крыет҃ же своа (лести)[13] бл҃горазумныи на (сонмищи)[14]. *изрываи ѩмꙋ и҆скренемꙋ (своє҆мꙋ) въпадесѧ в нѭ, вала же камы на сѧ валитъ. ѩзыкъ лживъ ненавидѣ и҆стинны, ѹ҆ста (-)[15] непостоанна творитъ нестроенїе·

ѱа҃о з҃ ѣкклесїа҃ст҃ї сир҃ъ ѩз҃

Гла, ѯз·

Не хвалися на оутрѣнѧѧ, не вѣси бо что приживетъ находа́и· да хва́литъ тѧ и҃скренїи (а)[1] не твоа оустна́, тужди́и (а)[2] не твои́ оустнѣ· *тѧжко ка́мень и҆ жестоносно пѣсо́, гнѣвъ же безумна́го та́жїи о҃бое́го· безъмилостивна ѧ҆рость и҆ о́стръ гнѣвъ, но ничтоже поста́витъ рвенїе· лучше о҃бличенїа ѡ҃кровена та́иныѧ любве. достовѣрнѣиши суть струпи друга, нежели во́лнаа лобзанїѧ вра́га· дша́ въ сы́тости сущи сотами ругае́тсѧ, дша́и же ни́щетнѣи и҆ горкое (бл҃го)[3] ѧ҆влае́сѧ· Ꙗ҆́коже когда́ пти́ца ѡ҃летѣ ѡ҃ (гнѣзда своего)[4], тако чл҃ка поработи́вѣшуса ѥ҆гда оу҆страни́тсѧ ѡ҃ свои́хъ мѣстъ. мѵ̀ры и҆ вином и҆ кадило҆ ѡ҃краситсѧ с҆́рце, растрѣза́етъ же сѧ ѡ҃ бѣды дша́. друга своего́ и҆ли дру҃ ѡ҃ча не о҆ставлѧи, въ дом же бра́та своего́ не вниди бе҃ времени. лучше другъ бли҃ неже бра҃ да́але живыи. премудръ буди сн҃у да весели́тсѧ (с҆́рце [твое][5])[6], и҆ ѡ҃врати ѡ҃ себѐ поносли́ва словеса́. хитрыи зл҃ы҃ находя́щего оу҆крыва́етсѧ, безумнїи же (и҆) наше́шую тщету́ ста́жутъ. *ѡ҃и҆ми ры́зу ѥ҆го прїи́де бо досаждаѧи, и҆́же чужда́ѧ погубля́етъ. и҆́же а҆́ще бл҃ви́ друга оу҆́тро ве́лїемъ гла́сомъ, кленущего ничесоже разньствова́ти непщуетъ. ка́пла и҆згоня́тъ чл҃ка въ дн҃ь зи́менъ и҆з хра́ма своего́, такѡ́ и҆ жена́ клеветива и҆́ своего́ до́му. с҃тверъ жесто́къ вѣтръ, и҆менѣ́ же прїя́тенъ нарица́етсѧ· желѣзо желѣза о҆́стрѣи, мужъ же (мужеви лице раздража́етъ)[7]. и҆́же садитъ смоко́вницу снѣсть ѡ҃ плода ѥ҆а̀, а҆ и҆́же хранитъ г҃а своего́ честенъ бу҃детъ· *Ꙗ҆́коже суть не подо́бна лица лице́, си́це же и҆ с҆́рца чл҃чи. а҆́дъ и҆ погибель не насыща́ютсѧ, *такѡ́ (-)[8] о҆́чи чл҃чески несы́тѣ. мр҃ъзость гв҃и оу҆твержа́ющеи о҆́чи, и҆ ненаказа́нїи неоу҆дръжани ꙗ҆зы́ка. *и҆скушенїе сребру́ и҆ зла́ту раждеженїе, мѹ҃ же и҆скуша́етсѧ оу҆сты҆ хвалѧщихъ ѥ҆го· С҆́рце безако́нника вꙁыщетъ зл҃а, с҆́рце же пра́во вꙁыска́етъ ра́зума. а҆ще бїеши безумнаго по́средѣ сонмища сра́мла (ѥ҆го), не ѡ҃и́меши (оу҆бо) безумїѧ ѥ҆го. разумне разумѣва́и (дшу҃)[9] ста́да своего́, и҆ наста́виши с҆́рце свое въ своа ста́да· на́ко не въ вѣки мужѐви дръжава и҆ кр҃пость, ниже предаю́ ѡ҃ рода в р҃о. прилежи по́лны҆ зла́цѣхъ, и҆ по́жнеши траву́, и҆ съ҃бери (сѣмѧ)[10] дубра́вное. *да и҆́маши о҆́вца въ о҆́дѣнїе, чт҃и по́ле да бу҃дутъ ти҃ а҃гньци· Сн҃е ѡ҃ мене и҆́маши речения кр҃пка, въ жизнь свою, и҆ въ жизнь твои́мъ оу҆г҃о́никомъ·

Глава 27

1 Не хвалися на завтрішній, бо не знаєш, що надходячий народить. **2** Хай тебе хвалить близький, а не твої уста, чужий, а не твої губи. **3** *Камінь тяжкий і пісок тяжкий до ношення, а гнів безумного тяжчий від обох. **4** Лють немилосерна і гнів гострий, але ревнощі нічого не поставлять. **5** Відкриті оскарження кращі від скритої любові. **6** Вірогіднішими є рани друга, ніж добровільні поцілунки ворога. **7** Душа, що є в ситості, гордить вощинами меду, голодній же душі і гірке видається добрим. **8** Так як коли птах злетить зі свого гнізда, так чоловікові, що піддав себе рабству, коли відчужується від своїх місць. **9** Миром і вином та ладаном красується серце, душа ж розривається від біди. **10** Свого друга чи батькового друга не покидай, до хати ж свого брата не ввійди невчасно. Краще близький друг, ніж брат, що живе далеко. **11** Будь мудрий, сину, щоб веселилося твоє серце, і відверни від себе погордливі слова. **12** Розумний ховається від зла, що надходить, безумні ж придбають і ту втрату, що надійшла. **13** *Скинь його плащ, бо прийшов кепкуючий, який нищить чуже. **14** Хто лиш благословить вранці друга великим голосом, здається, що нічим не відрізняється від того, що проклинає. **15** Краплі виганяють чоловіка в день зимовий зі свого дому, так само і сварлива жінка зі свого дому. **16** Північний вітер поганий, іменем же називається сприйнятний. **17** Залізо гострить залізо, чоловік же розʼюшує лице приятеля. **18** Хто насаджує фігу, зʼїсть з її овочів, а хто стереже свого пана, буде в пошані. **19** *Так як лиця є неподібні лицям, *так же і людські серця. **20** Ад і погибель не насичуються, також людські очі ненаситні. **20** Гидота Господеві, хто скріплює око, і ненапоумлені нестримні язиком. **21** *Розпікання – випробування сріблу і золоту, чоловік же випробовується устами тих, що його хвалять. **21** Серце беззаконника шукатиме зло, а правильне серце шукає знання. **22** Якщо бʼєш безумного серед збору, засоромлюючи його, отже не забереш його безумність. **23** Знаючи знай душу свого стада, і спрямуєш своє серце до своїх стад, **24** бо не навіки чоловікові влада і сила, ані не передають з роду в рід. **25** Подбай за зелень в полі і жатимеш траву, і збери траву дібров, **26** *щоб ти мав вівці на одіж, шануй поле, щоб були в тебе ягнята. **27** Сину, від мене маєш сильні слова на твоє життя і на життя твоїм слугам.

сир. 22 вавы́ и҃ кр҃ѣ в сир. 14 кор1. 2 вищ. 17 вавы́ ѕı҃ вавы́ и҃ тѝ ѣ҃ тим1. 6

Глава 28

1 Безбожний втікає, коли ніхто не переслідує, праведний же, наче лев, поклав надію. **2** Через гріхи безбожних повстають суди. Розумний же чоловік їх погасить, **3** а смільчак в нечесності обмовляє бідних. Так як нагальний дощ некорисний, **4** так ті, що покинули закон і вихваляють безбожність. Ті ж, що люблять закон, кладуть довкруги себе стіну. **5** Погані мужі не розуміють суд, ті ж, що шукають Господа, є розумні в усьому. **6** *Краще бідний, що ходить в правді, ніж багатий ошуканець. **7** Розумний син береже закон, а хто пасе неситість, дошкуляє своєму батькові. **8** Хто помножує своє багатство лихварами і прибутками, збирає його тому, хто милосердиться над бідними. **9** Хто ухиляє своє вухо, щоб не вислухати закон, і він свою молитву зробив огидною. **10** Хто зводить праведних на погані дороги, сам впаде в зітління. Беззаконні ж пройдуть крізь добро і не ввійдуть до нього. **11** Мудрим є в собі богатий чоловік, розумний бідний його не знає. **12** Через поміч праведних є слава велика, в містах же безбожних люди згинуть. **13** Хто покриває свою безбожність, *йому* не пощастить на добро, хто ж виголошує оскарження, буде улюблений. **14** Блаженний чоловік, що боятиметься всього через побожність, а твердий серцем впаде в зло. **15** Голодний лев і спраглий вовк – такий той, хто кривдить бідних і вбогих. **16** Цар бідний на дохід стає великим визискувачем, а хто ненавидить неправедність, житиме довголітнім. **17** Хто виручає чоловіка, що в смертному засуді, буде втікачем і не у впевненості. **17a** Напоумляй свого сина, і полюбить тебе, і дасть красу твоїй душі; отже, не послухається законопереступного язика. **18** Хто ходить праведно, собі допоможе, хто ж ходить викривленими дорогами – погрузне. **19** *Хто обробляє свою землю, насититься хлібом, хто ж женеться за лінивство, насититься біднотою. **20** Вірогідний чоловік буде дуже благословенний, *поганий же не буде непокараним. **21** Хто не соромиться праведного лиця – недобрий, бо такий за скибку хліба віддасть чоловіка. **22** Адже спішиться збагатитися чоловік заздрісний і не знає, що милосердний над ним запанує. **23** Хто картає дороги чоловіка, матиме ласку більше від гладкого язиком. **24** Хто насильно поводиться з батьком і матір'ю і думає, що не грішить, цей є спільником безбожного чоловіка. **25** Ненаситний чоловік судить неправе-

вищ. 19

вищ. 12
сир. 20

вищ. 13

Гла, їки·

Бѣгаетъ нечестивыи ни ѣдиномоу (же) гонѧщоу, праведныи же ѩко левъ надѣѧсѧ. за грѣхи нечестивыхъ соуди востаютъ, мужъ же хоудо̀ оугаситъ а̀, (а̂) дроузыи въ нечестіе о́клеветаетъ ницѧ. Ѩко дожⷣь хлѣбныи (-)[1] неполезенъ, тако̀ о́ставивше закономъ (и̂) хвалѧ нечестіе. любѧщіи же закономъ о́градѧ о́ себѣ стѣноу· щоужи злїи не разоумѣваю̀ соуда, и̂щоущеи же г̑а разоумѣваютъ о́ всемъ. *лоучше ни́щъ ходѧи въ и̂стиннѣ, нежели богатъ ложъ· Храни̂ законъ сы̑нъ разоумныи, а̂ и́же пасѐ несы́тость досажаетъ щц̑оу [своемоу][2]. наполнѧѧ богатьство свое съ лихвами и̂ прибы́ки, милоующемоу ни́щѧ събираетъ ѐ· Оу̑клонивыи оу̑хо свое не послоушати закона, и̂ сеи̂ мл̑твоу свою възмерьзѣствова. и̂же лыстьи̂ пра́выѧ въ поути злы, въ и̂стлѣніе самъ въпадетъ· Беззаконіи же миноуютъ бл̑гаа, и̂ не въпадоу̀ в нѧ̀. премоудръ (быва́етъ) о́ себѣ мужъ богатъ, (всѧкъ)[3] разоумивъ ни знаетъ̀ е̂го. за по́мощъ правѣ̂ныимъ мно́га быва́етъ сла́ва, въ градѣ̀ же нечестивыхъ погибноутъ чл̑ци. покрыва́ѧи нечестіе свое не поспѣе̂тсѧ въ бл̑гаа, повѣда же о́бличенїѧ възлюбленъ бⷣдетъ· Бл̑женъ мужъ и̂же оу̑страшитсѧ всего за говѣнїе, а̂ жестосердъ (-)[4] въпадетъ въ зла́· Левъ а̂лченъ и̂ влъкъ жажденъ, тако̀ и̂же о́бидѧи ницѧ (и̂ оу̑бога)[5]· Цр̑ь скоуденъ оу̑рокомъ великъ клевѣ́никъ быва́етъ, а̂ ненавидѧ́и непра́вды долголѣтъ поживетъ. мужа и̂же въ винѣ смр̑тныѣ выручаѧ (и̂) бѣжа̀ бⷣдетъ, (а̂)[6] не оу̑тверженъ· наказаи сы̑а (своего̀) и̂ възлюби̂т тѧ, и̂ дастъ лѣпоту̀ твоеи дш̑и, не [послоушаетъ][7] (оу̑бо) ѩзы́ка законопреступна. ходѧ́и правѣ̂но поможетъ себѣ, (ходѧ́и же въ строптивы путѝ)[8] оу̑вазнетъ. *дѣла́ѧи свою зе́млю насытитсѧ хлѣба, гона́и же пра́здьство насытитсѧ ницети· щоужъ вѣре достоинныи мно́го бл̑вйсѧ, *злыи же не безъ молъствa бⷣдетъ· и̂же не срамла́етсѧ лица̀ пра́вѣнаго не бл̑гъ, ѩко̀ таковыи за оу̑кроухъ хлѣба (мужа щⷣа̀)[9]. подвизаетъ (бо) обогатитисѧ мужъ завидливъ, и̂ не вѣсть ѩко̀ мл̑тивыи о́бладаетъ и̂мъ. о́бличаи чл̑ка путѝ бл̑гть и̂мать па́че гла́ко ѩзы́чнаго. и̂же оудитъ щц̑а и̂ мр̑ть и̂ мнитсѧ не съгрѣшаѧ, сеи̂ съпричастникъ е̂ мужоу нечестивоу· Несытыи мужь̀ соудитъ (непра́вдѣ)[10], а̂ и̂же надѣ́ѣсѧ на г̑а въ прилежанїи бⷣдетъ.

бб҃і ѳ҃і

бб҃і ѳ҃і сир҃ а҃ к҃

бб҃і г҃і

йже надѣ́ется на дерзо́ ср҃це (и) таковы́й безу́менъ (е҆́сть), а҆ йже хо́дитъ въ мудрости спа́сется. Йже да́етъ оу҆бо́гимъ не о҆́скудѣ́е, а йже ѡ҆враща́етъ о҆́ко свое́ въ (скудо́тѣ бу́детъ мно́зѣ)[11]. на мѣ́стѣхъ нечести́выхъ ста́нутъ пра́вѣ́нїи, въ (погѝбели же и҆́хъ)[12] и҆спо́лнѧтъ пра́вѣ́нїи.

Гл҃а, к҃д.

Оучє мужъ о҆́блича́ѧ мужа́ жестовы́инна, въ ма́лѣ бо́ ползующемоу (-)[1] нѣ́сть и҆сцѣлє́нїѧ. Похваленомъ бываю́щимъ пра́вѣ́нымъ въ҆звеселя́тсѧ лю́дїе, кнѧ́зем же нечестивымъ (стаю́)[2] мужїе. мужу́ любѧщу премудрость веселѝтсѧ ѡ҆́цъ е҆́го, а йже пасетъ любодѣ́ица погубитъ бога́тество (свое). цр҃ь пра́вѣ́дѣ́ о҆́гоитъ зе́млю, мужъ же зако́нопрестоупникъ раскоута́етъ. йже содѣва́етъ на лицы своє́моу дроугоу мре́жю, о҆́блага́ѣ (-)[3] о҆́ своє́и (но́зѣ)[4]. согрѣшающемоу мужу ве́лїѧ сѣть, пра́вѣ́нїи же въ ра́дости и҆ въ веселїи бу́дутъ. оу҆мѣ́етъ пра́вѣ́ный су́дъ творити оу҆бо́гимъ, а҆ нечестивїи не разумѣ́ютъ ра́зума, и҆ оу҆бо́гому не быти (оу҆́хо)[5] разумѣва́юще. Жоужи безаконнїи раждига́ютъ гра́, (мужи) же мудрїи въ҆звраща́ю гнѣ́въ. Жоужъ мудръ су́дитъ ѩ҆зы́комъ, мужъ же досади́тель гнѣва́ѧсѧ посрамла́етсѧ и҆ не оу҆бои́тсѧ. мужи кро́ви соущє причастници въ҆зненави́дятъ прп҃бныѧ, пра́вїи же въ҆зы́щоутъ дш҃а и҆́х҃. весь гнѣ́въ свои́ и҆зно́ситъ безоумный, премоудрыи же съ҆кры́ва́етъ въ ча́сти. Цр҃ю послоуша́ющоу словесе непра́вѣ́на, вс҃и по҆́ немъ зако́нопрестоупници. заи҃модавцоу и҆ длъжнику́ е҆ди́нъ съ҆ дроугимъ съ҆ше́шемасѧ, посещенїе твори́тъ о҆́бѣтма г҃ь. цр҃ю въи҆́стинноу соуда́щоу ни҆щимъ, пр҃тлъ е҆́го въ свѣдѣтельствѣ оу҆строи́сѧ. ѩ҆́звы́и и҆ о҆́блечєнїѧ да́ютъ мудрость, о҆́трокъ же блоуда́и срамлѧетъ роди́тела своѧ. Жноно́гомъ (грѣшнико́ соущимъ)[6] мно́зи (грѣси бываю́)[7], пра́вѣ́нїи же (о҆́ немъ пада́ющемъ)[8] оу҆страбла́ю́тъ себе. Наказа́и сы҃на (-)[9] и҆ поко́итъ тѧ, и҆ дастъ лѣпоту (твое́и дш҃и)[10]. Не бу́детъ въ па́мѧть въ ѩ҆зы́цѣ законопрестоупнѣ, а҆ храни́ законъ блаженъ бу́детъ. (Не наказетсѧ словесы)[11] рабъ жестокъ, а҆ще бо́ и҆ разумѣ́е но не послоуша́е. Ѵ҆ще ли ви́диши мужа напра́сна въ словесѣ́хъ, (и҆) разумѣи ѩ҆́ко оу҆пова́нїе и҆́мать паче (е҆́го безоумный)[12]. Йже ласкосердъ бу́детъ, ѡ҆ о҆́трочины порабо́титсѧ, послѣди же о҆́страститсѧ о҆́ сѐ. мужъ прогнѣ́ваѣ́сѧ (побѣжденїе въ҆здвига́етъ)[13], (и҆) мужъ (-)[14] жестокосе́рдъ

дно, а хто поклав надію на Господа, буде в дбанні. **26** Хто поклав надію на сміливе серце, і такий є безумний, а хто ходить в мудрості, спасеться. **27** Хто дає убогим, не матиме браку, а хто відвертає своє око, буде у великій нужді. **28** На безбожних місцях стануть праведні, в їхній же погибелі помножаться праведні.

Глава 29

1 Кращий чоловік, що картає твердошийого чоловіка, бо як нагло посковзнеться, немає оздоровлення. **2** Коли хвалять праведних, – народи звеселяться, як же володарі безбожні, – повстануть чоловіки. **3** Чоловіком, що любить мудрість, веселиться його батько, а хто пасе розпусниць, знищить своє багатство. **4.** Праведний цар загоїть країну, а законопереступний чоловік – розкидає. **5** Хто приготовляє сіть для лиця свого друга, закидає її своїй нозі. **6** Тому чоловікові, що грішить, велика засідка, праведні же в радості і у веселості будуть. **7** Праведний вміє чинити суд бідним, а безбожні не розуміють знання, і для бідного немає вуха, що розуміє. **8** Беззаконні мужі розпалюють місто, мудрі ж мужі відвертають гнів. **9** Мудрий чоловік судить народи, а поганий чоловік, гніваючись, посоромлюється і не боїться. **10** Чоловіки крові, що є спільниками, зненавидять преподобних, праведні ж шукатимуть їхню душу. **11** Ввесь свій гнів виносить безумний, мудрий же ховає по частинах. **12** Коли цар слухається неправедного слова, всі, що під ним, законопереступні. **13** Як той, хто позичає і боржник, один з одним сходяться, над обома нагляд робить Господь. **14** Коли цар по правді бідних судить, його престіл буде поставлений на свідчення. **15** Рани і картання дають мудрість, дитина ж, що блудить, соромить своїх батьків. **16** Коли грішники є численні, стаються численні гріхи, праведні ж, коли він впаде, перестрашені бувають. **17** Напоумляй сина, і дасть тобі спокій, і дасть красу твоїй душі. **18** Не буде пам'яті в народі законопереступному, а хто зберігає закон, буде блаженним. **19** Не напоумиться словами поганий раб, бо якщо й розуміє, то не послухається. **20** Якщо ж бачиш чоловіка швидкого в словах, і знай, що безумний має більшу надію від нього. **21** Хто живе розгнуздано, рабом в рабство буде введений, вкінці ж болітиме за це. **22** Чоловік, що розгнівався, піднімає бійку, а жорстокосердний чоловік відкриває гріхи. **23** *Дошкулювання впокоряє чоловіка, а

йов. 22

Господь покірних скріпляє у славі. **24** Хто розділяє добич зі злодієм, ненавидить свою душу. Якщо ж давалася як клятва, чуючи не сповіщають, **25** побоявшись і соромлячись людей, спотикнуться. Хто поклав надію на Господа, розвеселиться. Безчестя чоловікові дає упадок, а хто поклав надію на володаря, спасеться. **26** Численні служать перед лицем володарів, від Господа ж буває праведне чоловікові. **27** Гидота праведникові – неправедний чоловік, гидота ж законопереступному – та дорога, що випрямляється. Виправляє свої дороги той, хто має частку зі злодієм, душею своєю слухає того, що заклинає, і не скаже. Хто чоловіка боїться, швидко буде знищений, хто надіється на Господа, підніметься. Численні шукатимуть лице начальника, і одним виходять суди від Господа. Праведні гидують безбожним мужем, і безбожні гидують тими, яких дороги є правильні. Син, який зберігає слово свого батька, буде поза вигубленням, слова збирає хто – син-блювотник.

Глава 30

1 Це ж говорить чоловік тим, що вірять Богові і не перестають: **2** Найбезумнішим бо є я з усіх людей, і людської мудрості немає у мені. **3** Бог же навчить мене премудрості, і я збагнув розумність святих. **4** Хто вийде на небо і зійде? Хто зібрав вітри в подолок? Хто згорнув воду в одежу? Хто схопив увесь кінець землі? Яке його ім'я і яке ім'я його дітей? Хай довідаюся. **5** Бо всі божі слова розпечені, Він же сам обороняє тих, що Його бояться. **6** *Не додано до його слів, щоб він тебе не оскаржив, і будеш брехливим. **7** Дві *речі* прошу в тебе: не забери від мене ласки раніше від моєї смерті, **8** марне і фальшиве слово зроби далекими від мене. Багатства і бідноту ж не дай мені, дай же мені потрібне і вистачальне. **9** Хай не стану брехливим наситившись, і скажу: Хто мене бачить? Або, збіднівши, украду і поклянуся в господнє ім'я. **10** Не видай раба в руки пана, щоб часом він тебе не прокляв, і пропадеш. **11** Погана дитина кляне батька і не благословить матір. **12** Погана дитина по правді себе осудить, вона ж свого виходу не виправила. **13** Погана дитина має високі очі, підноситься ж своїми повіками. **14** Погана дитина має свої зуби за меч, і його ікла – сікач, щоб вигублювати і пожирати покірних з землі і їхніх бідних з-поміж людей. **15** П'явка мала чотири дочки, улюблені любов'ю, і три вони її не наситимосердъ ѡ҃крываетъ грѣхи. *досажденїе мужа ёвгъ ёв
смираетъ, а̑ смиренныа̑ оу҃тверждаетъ (г҃ь въ славѣ)[15]. и҃же раздѣлаетъ̀ корысти съ тат҃ѐ, ненавидитъ̀ своеа̑ дш҃а. а̑ще же присѧде прилегши, слышавше не повѣдатъ оу҃боавшесѧ· и̑ постыдѣвшесѧ чл҃ка претыкнутсѧ, надѣѧвсѧ на г҃а възвеселисѧ. нечестїе мужу даѣ̀ соблажненїе, оу҃повааи же на владущаго сѣсетсѧ. мнѡзи оу҃гаждаютъ пр҃ѐ лицемъ вождеи, ѡ҃ г҃а же събываетсѧ правда мужу· щерзость (правѣ҃нику)[16] мужъ неправеденъ, мерзость же законопреступномѹ и̑справлающїисѧ пѹть. (и̑справлаѧ пѹти своа и̑же съ тат҃ѐ причащаетсѧ, дш҃ѹ свою заклинающаго слушаетъ и̑ не скажетъ· и̑же боисѧ чл҃ка скоро раздрушисѧ, иже оу҃повает҃ъ на г҃а възздвигнѣ҃сѧ. мнѡзи възыщѹтъ лица началника и̑ сѹди ѡ҃ г҃а и̑сходитъ ѥ̑диным҃ъ. мѣ҃зѧтсѧ правѣ҃нїи мужа нечестива, и̑ мерзатсѧ нечестивїи и̑хже права сѹть пѹти. сн҃ъ сохранѧѧ слово ѡ҃ц҃а своего вн҃ѣ погубленїа бѹдѣ҃. словесѧ̀ събирающа, сн҃ѹ и̑зъблевающѹ)·

Г҃ла, л҃·

и̑ѧ же глетъ мужь вѣ҃рующ҃и҃ бг҃и. и̑ (не) престаю, безумнѣи бо е̑смь ѡ҃ б҃ѣ чл҃ка, и̑ мѹдрости чл҃ческїѧ нѣсть во мнѣ· б҃г҃ъ (же) наоучи мѧ премѹдрости, и̑ раз҃ѹ ст҃ы҃ѣ разѹм҃ѣ· кт҃о вз҃ыиде на нб҃о и̑ сниде. кт҃о събра вѣтры въ надра. кт҃о възвратти воду въ риз҃ѹ. кт҃о оу҃дръжа (конецъ весь)[1] земли. кое и̑мѧ е̑го, и̑ кое и̑мѧ чадомъ е̑го да (разумѣѥ҃ю)[2]. всѧ (бо) словеса бж҃їѧ раже҃на, защищаѥ̀ же самъ боѧ҃щаѧсѧ е̑го· *не и̑ҳ҃ мо҃ и̑ вы҃
приложи҃сѧ словесемъ е̑го, да не ѡ҃бличи҃ тѧ и̑ ложь бѹдеши· двое прошѹ оу҃ тебе не ѡ҃и҃ми ѡ҃ мене бл҃ги҃ преже҃ оу҃мертвїѧ моего. сѹетно слово и̑ ложно далече мене сътвори· богатьства (-)[3] и̑ нищеты не (даи (же) ми)[4], съчетаи же ми потребнаѧ и̑ само довольнаѧ· да не насыщсѧ ложь бѹдѹ, и̑ реку кт҃о мѧ види҃. и̑ли ѡ҃бнищаѧ оу҃крадѹ, и̑ кленусѧ въ и̑мѧ (г҃не҃)[5]· не предаж҃ь раба̀ в рѹцѣ господина, да не когда проклене҃тъ тѧ і̑ и̑зщезнеши· ѣдо зло (клене҃тъ ѡ҃ц҃а)[6], (и̑) мт҃ерь (-)[7] не блъвитъ. чадо зло въ правдѹ себе ѡ҃сѹдитъ, и̑схода же своего не и̑справи· ѣдо зло высоцѣ ѡ҃чи и̑мать, вѣкома же своима възносится҃сѧ· ѣдо зло мечь зѹбы (свои) и̑мать, и̑ членовы (ѧ҃ко) сѣчиво е̑же губити и̑ понадати смиренныа ѡ҃ земли, и̑ оу҃бого҃їѧ и̑ ѡ҃ чл҃къ· пїа҃вица (и̑мѣ҃ четыри дшери)[8] любовїю възлюблены, и̑ три сїѧ не насытишасѧ еѧ̀, и̑ четв҃ртаѧ не оу҃довлисѧ

рєщи доволно мѝ є҃· а҆дъ и҆ по́хоть жены (-)[9] и҆ земла ненапое́наа водою, и҆ вода и҆ о́гнь не реку́ довлѣ́е· о҆́ко ругаа́ися ѡ҆цу́ и҆ досаждаа́ старо́сти мт҃ри, да и҆звратя́ѧ є҆ врани ѡ҆ дебрїа, и҆ да снѣдя́ѧ є҆ птенцы о҆рли· трїе (-)[10] (мѝ суть невозможни)[11] разумѣти, и҆ четвертаго (же) не свѣдѣ. слѣда о҆рла паря́ща (по воздусѣ), и҆ пути змїа (ползущ) по ка́мени, и҆ стеза корабла пловуща (по́ морю), и҆ пути мужа въ ю҆ности (є҆го). та́коже (и҆) пути жены̀ любодѣ́ица, є҆гда̀ съ҆творитъ (и҆) и҆змывъшиса́ ничто́же рече съ҆дѣа́ грѣшно. тремя́ трасется земла̀, четверътаго же не мо́жетъ понести. а҆ще рабъ вълцр҃итса́, и҆ безумныи и҆сполнитса́ пи́щею, и҆ раба̀ а҆ще и҆ждене́ свою господу, и҆ мр҃зка жена̀ а҆ще ключи́тса́ (добру мужу)[12]. четыри же суть непщуема на землѝ, сїа́ же суть мудрѣ́иша мудрыхъ. мравїи и҆мже нѣсть крѣпости, и҆ готоваю́ въ жа́тву пи́щу· и҆ хирогри́ль на҆зѣ́ не крѣпокъ, и҆же съ҆творя́ша на ка́мени (домы̀ своа́)[13]. безъцр҃ьни суть прузи, и҆ воюю́тъ ѡ҆ е҆ди́наго повелѣнїа. добрѣ́лично и҆ на҆́ширица рука́ми кренящиса́, и҆ оу҆до́бъ оу҆лавла́е́ма суща, живетъ въ твердехъ ц҃ревахъ. тре́тее же суть е҆́же бл҃гочестно ходятъ, (-)[14] четвертое (же) е҆́же добрѣ прехо́дитъ. скуме́нъ льво́въ крѣпкїи скотъ, и҆же не ѡ҆враща́е́тса ни оу҆стра́шитса скотъ. и҆ пѣтель хода в кокошехъ до́брѣ оу҆крашенъ, и҆ козе́ водѝтель ста́ду, и҆ ц҃рь гла́и (к народу въ на҆зы́цѣ)[15]. а҆ще въдасѝ себе въ весе́лїе, и҆ простреши́ руку свою съ сва́ромъ съкрушенъ бу́деши. мльзи млеко, и҆ бу́детъ ма́сло. а҆ще ли (ноздри чешеши)[16], и҆зы́идетъ кро́вь. а҆ще ли и҆зноси́ши словеса̀, и҆зы́идутъ су́дїи (-)[17] тажа̀·

лися, і четверта не мала досить, щоб сказати: Досить мені є. **16** Ад, і похоть жінки, і земля ненапоєна водою, і вода, і вогонь не скажуть: Досить. **17** Око, що висміює батька і не шанує старості матері, хай його виколять круки з долини і хай його пожеруть пташенята орлів. **18** Три *речі* мені є неможливо зрозуміти, і четверте ж не знаю: **19** сліду орла, що ширяє в повітрі, і дороги зміїв, що повзають по камінню, і стежки корабля, що пливе по морі, і дороги чоловіка в його молодості. **20** Також і дорогу чужоложної жінки, яка вчинить і, вмившись, каже, що не вчинила нічого грішного. **21** Трьома *речами* трясеться земля, четвертої ж не може знести. **22** Якщо раб стане царем і безумний наповниться їжею, **23** і якщо рабиня прожене свою господиню, і якщо мерзенна жінка буде за доброго чоловіка. **24** Чотири ж *речі* поважають на землі, це ж є мудріше від мудрих: **25** мурашки, в яких немає сили, і приготовляють в жнива їжу; **26** і зайці – народ несильний, які зробили на камені свої доми; **27** саранча є без царя і впорядковано воюють за одним наказом; **28** і ящірка, що спирається на руки і легко ловиться, мешкає в царських твердинях. **29** Три ж є *речі*, які успішно ходять, четверта ж, що гарно проходить: **30** левеня лева сильніше від скотини, що не відвертається ані не боїться скотини; **31** і півень, що ходить серед курей гарно прикрашеним; і козел – провідник стада; і цар, що говорить до людей в народі. **32** Якщо відаси себе на веселість і простягнеш свою руку зі сваркою, будеш розбитим. **33** Видій молоко, і буде масло, якщо ж ніздрі почешеш, вийде кров. Якщо ж видаєш слова, вийдуть тяжкі суди.

гл҃а, л҃а·

оа словеса гл҃ютса ѡ҆ б҃а, ц҃рево пр҃рчество е҆гоже наказа мт҃и е҆го· і҆то ча́до съблюде́ши (-)[1] рече́нїе б҃їе, прьворо́дне тебѣ гл҃ю сн҃е. что ча́до мое҆го чрѣва, что ча́до мои҆̀ мл҃твъ. не да́ждь женѣ сво́е҆го бога́ства, и҆ твое҆го оу҆ма и҆ жи́тїа, (и҆)[2] послѣди совѣта. съ совѣтомъ вс҃е твори, съ совѣтомъ пїи вино· сильнїи гнѣвли суть винà да не пїю́, да не напи́вшеся забу́ду мудрости, и҆ пра́во судити (не́мощнымъ не възмо́гу)[3]· да́йте (сла́кое питїе не́мощнымъ)[4] и҆ вино пи́ти сущимъ въ печале́, да забу́дутъ оу҆ божїе, и҆ стр҃ти не въспомя́нутъ ктому·. (Сн҃е) ѡ҆врьзи (оу҆ста своа̀)[5] (словесе́мъ)[6] б҃ї҃и и҆

Глава 31

1 Мої слова сказані Богом – царське пророцтво того, якого напоумила його матір. **2** Що, дитино, *чи* зберігаєш слова божі? Первородний, тобі кажу, сину. Що, дитино мого лона? Що, дитино моїх молитов? **3** Не дай жінці своє багатство, і твій ум, і життя, і пізніше раду. **4** З радою чини все, з радою пий вино. Сильні є схильні до злості, хай не п'ють вино, **5** щоб, напившись, не забули мудрість, і не зможуть правильно судити немічним. **6** Дайте солодкий напиток немічним і вино пити тим, що є в болях, **7** щоб забули бідноту, і більше не згадали клопоти. **8** Сину, відкрий свої уста божим словам і суди всіх правильно, **9** відкрий уста твої і суди

праведне, і суди бідного і немічного. **10** Як хто знайде чеснотливу жінку, така є цінніша від дорогоцінного каміння. **11** На неї надіється серце її чоловіка, бо така не буде позбавлена добрих здобичей, **12** адже робить для свого чоловіка все життя добрим: **13** знайшовши вовну і льон, вона зробила потрібне своїми руками; **14** стала, наче й корабель, що торгує, здалека збирає собі багатство; **15** і встає з ночі, і дасть їжу домові і діла рабиням; **16** оглянувши ж посілість, купила; з плоду її рук посілість засадить; **17** підперезавши сильно свої бедра, скріпить свої рамена на діло. **18** І вона скуштувала, що добрим є працювати, і її світильник не загасне цілу ніч. **19** Свої лікті простягає до корисного, свої ж руки кріпить на веретені. **20** І відкриває свої руки бідному, плід же простягне бідному. **21** Не побивається за своїм домом її чоловік, коли де забариться, бо всі у неї зодягнені. **22** Подвійні одежі зробила своєму чоловікові, з виссону ж і багряниці собі одіж, **23** видним буває в брамах її чоловік, коли ж лиш сяде в зборі зі старцями – мешканцями землі; **24** простирадла зробила і віддала на продаж фінікійцям, пояси ж хананейцям; **25** свої ж уста відкрила розумно і законно, і поставила чин язиком своїм. **26** Вона зодягнулася в силу і красу і зраділа в останніх днях. **27** Тісні стежки її домів, тому що лінивої їжі не з'їсть. **28** І свої уста вона відкрила мудро і законно, милосердя ж її підняло її дітей, і розбагатіли, і її чоловік похвалив її. **29** Численні дочки придбали багатство, численні зробили сильне, ти ж, перездоганяючи, перевищила всіх. **30** Обманливої примани і марної жіночої краси в тобі немає, бо розумна жінка є блаженною. Страх же господній хай вона хвалить. **31** Дайте їй з плоду її уст, і хай хвалиться в брамах її чоловік.

Кінець притч Соломонових.
Мають у собі глав: 31.

сѹди всѣмъ здра́во. ѿвръзи (оу҆ста̀ твоа̀)[7] и҆ сѹди пра́ведне, (и҆) расѹжда́и [-][8] оу҆бо́га и҆ не́мощна. женѹ до́блю кто̀ о҆бра́щетъ, дража́йши (-)[9] е҆сть ка́менїа мно́гоцѣнна таковы́а, дрьза́етъ на ню сре҆це мѹжа́ е҆а̀· таковаа̀ (бо) до́брыхъ кормы́стей не лиши́тса. дѣлаетъ бо мѹжѹ (свое҆мѹ) (вс҆е бла́го)[10] жи́тїе, о҆брѣтша во́лнѹ и҆ ле́нъ сътвори бла́гопотре́бно рѹка́ма свои́ма· бы́сть ѩ́ко (и҆) кора́бль кѹплю дѣ́ющъ, и҆здале́ча събира́етъ (-)[11] себѣ бога́тьство. и҆ въста́етъ и҆з нощи и҆ дасть бра́шна до́мѹ, и҆ дѣ́ла рабы́намъ· ви́дѣвше (же) тажа́нїе кѹпова́ше, ѿ пло́да рѹкѹ своє҆ю насади́ тажа́нїе. препоаса́вши кр҃пко чре́сла своа̀, оу҆тверди́тъ мы́шцы свои на дѣ́ло. (и҆) вкѹси ѩ́ко добро е҆сть дѣлати, и҆ не оу҆гаса́етъ [свѣти́лнїй е҆а̀ всю но́щь][12]· ла́кти своа̀ простира́етъ на полезнаа̀, рѹцѣ же свои оу҆твержа́етъ на вретено. (и҆) рѹцѣ (-)[13] свои ѿвръза́етъ оу҆бо́гѹ, пла҃ же простретъ ни́щѹ. не пече́тса о҆ домѹ̀ (свое҆мъ) мѹжъ е҆а̀, е҆гда̀ где замѣ́лй. вси бо оу҆ нея̀ о҆дежни сѹть, сѹгѹба о҆дежа́нїа сътвори мѹжѹ свое҆мѹ, ѿ вссо́на же и҆ порфи́ры себѣ о҆дежа́нїа. бзо́ренъ (-)[14] быва́етъ въ бра́тѣхъ мѹжь е҆а̀, внегда же а҆ще сѧдетъ въ со́нмищи съ ста́рцы жители земла̀· опо́ны сътвори и҆ ѿда́сть (въ кѹплю) [финикі́ѧномъ][15], опоаса́нїа же хананѣ́номъ. оу҆ста (же) своа̀ ѿвръзе смы́слено и҆ зако́нно, и҆ чи́нъ нарекова ѩ҆зы́комъ свои́мъ. кр҃постїю и҆ лѣпото́ю о҆блече́сѧ, и҆ весели́сѧ въ дн҃и послѣднїа. ѯ҆тены стезѧ (до́мѹ)[16] е҆а̀, (занѐ) бра́шна (-)[17] лѣностива не снѣсть. (и҆) оу҆ста [своа̀][18] ѿвръзе смы́слено и҆ зако́нно, мл҃тына же е҆а̀ въ҆зви́гнѹ чада е҆а̀ и҆ о҆богатѣша, и҆ мѹжъ е҆а̀ похвали ю҆̀· мно́ги дще́ры сташа́ша бога́тьство, мно́ги сътвори́ша сѝлнаа̀. ты же пресп҃ва́и (-)[19] превъзнесе́сѧ на҃ всѣми. лжа оу҆гожде́нїа и҆ сѹетны доброты же́ньски (сѝ҃ть въ тебѣ). жена бо разумна блажена е҆сть, бо҃ѧзнь же гн҃ю сїа̀ да хвали́тъ. дади́те е҆и ѿ пло́да [оу҆сте́нъ][20] е҆а̀, и҆ да хвали́тсѧ въ вра́та҃ мѹжъ е҆а̀·

Конецъ при҃тчамъ соло́монимъ·
и҃мѹть в себѣ. гла́въ, ѳ҃а·

КНИГА ЕКЛЕСИЯСТА

соло́мона)[1]. гл҃ы собо́рника сн҃а дв҃да ц҃р҃а їи҃л҃ева
въ їер҆ли́мѣ·

КНИГА ЕКЛЕЗИЯСТА, ЗНАЧИТЬ ЦЕРКОВНИКА, ЦАРЯ

Соломона. **1** Слова соборника сина Давидового, ізраїльського царя в Єрусалимі.

Гл҃а, а҃·

Оу҃ета сую҃ѣтъствїи, рⷮ҃ соборнꙑ҆ сую҃ета сую҃ѣтствїи, всѧческаѧ сую҃ета. что҆ и҆́обилїе чл҃ку въ всⷭ҃ѣ трудѣ є҆го є҆же трудитсѧ по҆ сл҃нчною· ро҆̀ мину́е҆ и҆ ро́дъ прихо́дꙗ҇, (а҆̀)[2] земла҆̀ въ вѣки стои҃· и҆ въсходи́ сл҃нце (-)[3] и҆ въ мѣсто свое влечетъсѧ, [сїѐ въсїѧва́етъ][4] (і҆̀)[5] и҆де́тъ къ ю҆гу, (-)[6] о҆бъхо́дитъ къ сѣверу, (и҆̀) о҆бхо́дитъ о҆́кр҃тъ. и҆де́тъ дх҃ъ, и҆ о҆́кр҃тъ є҆го о҆бращаетсѧ дх҃ъ· *вс҃и пото́цы и҆́дутъ въ мо́ре, и҆ море не҆ѣстъ насыща́емсѧ· (но҆ въ)[7] мѣсто а҆́може пото́цы и҆́дутъ, (и҆) тамо́ тїи сѧ въꙁвраща́ютъ и҆́тн҃· всѧ̀ словеса̀ трудна, не възможе́тъ мужъ гл҃ати и҆ не насы́титсѧ о҆́ко зрѣти, ни҆ и҆спо́лнитсѧ оу҃хо слыша́нїѧ· что҆ бы́вшее то́е бу҃дущему, и҆ что҆ сътвореное тое творимому· и҆̀ не҆ѣстъ всѐ но́во по҆ сл҃нчною, и҆же въꙁъгл҃етъ и҆ речетъ. (-)[8] сїѐ но́во е҆́стъ оу҃жѐ бы́стъ въ вѣцехъ бы́вшихъ прежде на́съ. не҆ѣстъ па́мѧть пр҃вꙑмъ, и҆ послѣдни́мъ бы́вшимъ. не҆ѣстъ и҆̀мъ па́мѧть съ бу҃дущими на послѣде. а҆́зъ собо́рникъ бы́хъ ц҃рь їи҃л҃евъ въ їер҆ли́мѣ, (-)[9] въда́хъ ср҃це мое въꙁыска́ти, и҆ съ҆ѣтни́ти въ мудрости, о҆̀ всѣхъ быва́ющихъ по҆̀ нб҃семъ· и҆́ѕо попече́нїе лу҃каво даде бг҃ъ сн҃омъ чл҃ѣкимъ пещи́мсѧ о҆̀ немъ. ви́дѣхъ всѧческаѧ сътворе́нїѧ, сътворе́ннаѧ по҆̀ нб҃семъ. и҆ се̂ всѧ̀ (суть) сую҃ѣтства, і҆ и҆зволе́нїе дх҃а· разъвращенно не можетъ оукраситисѧ, и҆ лише́нїе не мо́же҆̀ сѧ съчестн҃и. гл҃ахъ а҆́зъ въ ср҃цы мое҆̂, є҆же гл҃ати сѐ а҆́зъ въꙁвеличихсѧ. (-)[10] приложи́хсѧ мудрости па́че всѣхъ, и҆же бы́ша прежде мене въ їер҆ли́мѣ. и҆ ср҃це мое (въда҆̀ вѣ́дѣти)[11] премудро҆̀ и҆ разумъ. и҆ (-)[12] ср҃це мое (ви́дѣ много)[13] мудрости и҆ ра́зума. прн҃ча и҆ хи́трости разумѣ҆̀ а҆́зъ, на҆́ко и҆ сѐ е҆́стъ и҆зволе́нїе дх҃а. на҆́ко въ мно́жествѣ мудрости мно́жество ра́зума, и҆ приложи́вꙑисѧ ра́зуму, приложи́ бо́лѣзнь·

Глава 1

2 Марнота марнот, – сказав соборник, – марнота марнот, все марнота. **3** Яка користь людині в усім її труді, яким трудиться під сонцем? **4** Рід минає і рід приходить, а земля стоїть навіки, **5** і сонце сходить і до свого місця тягнеться. **6** Воно сходить і йде на південь, обходить до півночі і обходить довкруги. Іде дух і довкруги нього повертається дух. **7** *Всі потоки ідуть до моря, і море не наповнюється. Але на місце, куди потоки ідуть, і там вони повертаються, щоб іти. **8** Всі слова трудні. Не зможе чоловік сказати, і не насититься око бачити, ані не наповниться вухо слуханням. **9** Що те, що було? Воно тому, що буде. І що те, що зроблене? Воно те, що буде зроблене. І немає нічого нового під сонцем. **10** Хто промовить, і скаже: Це є нове, вже сталося в віках, що були перед нами. **11** Немає пам'яті перших, і останнім, що сталися, немає їм пам'яті з тими, що стануться в кінці. **12** Я, соборник, був ізраїльським царем в Єрусалимі. **13** Дав я моє серце, щоб шукати і дослідити в мудрості про все, що буває під небом. Бо погані обставини дав Бог людським синам, щоб журитися про нього. **14** Побачив я усе створіння зроблене під небом – і ось все є марнота і вибір духа. **15** Викривлене не може прикраситися, і брак не може бути почисленим. **16** Я сказав у моїм серці, щоб промовити: Ось я звеличився, я пристав до мудрості понад усіх, що були переді мною в Єрусалимі, і моє серце віддав я, щоб побачити мудрість і розуміння. **17** І моє серце побачило багато мудрості і знання, я пізнав притчі і загадки. Бо і це є бажання духа, **18** бо в множестві мудрості множество пізнання. І хто пристає до пізнаня, додасть терпіння.

сир. 40

Глава 2

1 Я сказав у моєму серці: Ходи, отже, щоб я тебе випробував у веселості, і поглянь в добрі, – і ось це було марнота. **2** Сміхові я сказав: Рух і веселість. Що це чиниш? **3** І я поглянув, щоб моє серце від вина покинуло моє тіло і моє серце провадило мене до мудрості. І щоб тримати у веселості, доки не побачу, яке добро людським синам, яке вони чинять під сонцем число днів їхнього життя. **4** І я звеличив мої твориння, я собі збудував доми і насадив виноградники, **5** і зробив я огорожі і сади, і насадив я в них дерева всякого овочу, **6** зробив я собі водні купелі, щоб наводнювати з них рослини дерев. **7** Я придбав рабів і рабинь. І ті, що народилися в домі, були в мене. І в мене було велике придбання скота і стад, понад всіх, що були переді мною в Єрусалимі. **8** І я ж собі зібрав золото і срібло і маєтки царів і країн, зробив же я собі співаків і співачок, і їжу людських синів, виночерпіїв і виночерпинь. **9** І я звеличився, і я пристав до мудрості понад усіх, що були переді мною в Єрусалимі. І моя мудрість була поставлена мені, **10** і все, що попросили мої очі, і не відмовив я їм, і не заборонив я моєму серцю всякої веселості. Бо моє серце розвеселилося в усякому моєму труді, і це стало моєю часткою від всякого мого труду. **11** І я поглянув на всі творива, які зробили мої руки, і на труд, який я потрудився чинити, – і ось все марнота, бажання духа, і немає користі під сонцем. **12** І я поглянув, щоб побачити мудрість, і обману, і безумність. Бо хто людина, яка піде вслід за радою, все, що ж вона зробила, – за нею. **13** І я побачив, що є більше мудрості від безумності, як є більше світла від темряви. **14** Очі мудрого в його голові, і безумний ходить в темряві. І я побачив, що припадок трапиться всім цим. **15** І я сказав у моєму серці, що припадок безумного і мені трапиться. І чому я став мудрим?.. Тоді я надмірно заговорив у моєму серці. Задля чого безумний говорить від надвишку? Бо і це марнота, **16** бо немає пам'яті мудрого з безумним навіки. І вже в дні, що приходять, все було забуте, і як умирає мудрий з безумним. **17** І я зненавидів життя, бо мені лукаве твориво створене під сонцем, бо все марнота, бажання духа. **18** І зненавидів я все світське і мій труд, яким я трудився під сонцем, бо залишу його людині, що

Гла, в·

Рекохъ азъ въ срцы моемъ, пріиди убо да (та искушу)[1] въ весели, и вижь въ благѣ и се (бысть) сіе суетьство смѣху рекохъ подвижени, и веселію что сіе твориши. (и) созрѣхъ да срце мое остависть ш вина плоть мою, и срце мое наставитъ [ма][2] мудрости. и еже дръжати въ весели. дондеже вижу кое благо сномъ чѣкимъ, еже творятъ по сицѣ. число днїи живота ихъ, (и) възвеличихъ творенїе мое. създа́хъ ми домы, (и) насади́хъ (-)[3] винограды, (и) съторихъ (-)[4] ограды и сады. и насади́х в нихъ (древесъ)[5] всякого плода. съторихъ ми купели водныа, еже напаити ш нихъ (-)[6] прозябенїе древе· притажахъ рабъ и рабыня, и домочадци быша ми· и стажанїе скота и стадъ много (ми бысть)[7], паче всѣхъ бывшихъ преже мене въ іерлимѣ. (и) събра́ (же) ми (-)[8] злато и сребро, і имѣнїа цр҃ьска и стра́ска. съторі́ (же) ми поющихъ и поющаа, и пица сновъ чѣлъ, виночрьпица и виночрьпица. и възвеличихся и приложихся (мудрости) паче, всѣхъ бывшихъ прежде мене въ іерлимѣ. и мудрость моа устависа, и все егоже въпроси́ста очи мои (и) не [шаха][9] ш нихъ. (и) не възбранихъ срцу моему ш всякого весе́лїа. якоже срце мое възвеселися въ всякомъ трудѣ моемъ· и сіа бысть часть моа ш всего труда моего, и призрѣхъ азъ на всѣ творе́нїа (-)[10] яже сътвориста руцѣ мои, и въ трудѣ в немже трудихся творити. и се всѣ суета (-)[11] изволенїе дха. и нѣсть о (-)[12] обилїе по сличною. и призрѣхъ азъ видѣти мудрость и лѣ и безумїе, якоже кто чловѣкъ иже поидѣ въ слѣдъ совѣта, (вса)[13] елика (же) сътворі въ немъ. и видѣхъ азъ якоже ести изъобилїе мудрости паче безумїа, якоже изъобилїе свѣта паче тмы· чудраго очи (-)[14] въ главѣ его, и безумныи въ тмѣ ходитъ. и увидѣхъ (-)[15] азъ якоже случаи случится всѣмъ симъ. и рѣхъ азъ въ срци моемъ, якоже случаи безумнаго и мнѣ случится [-][16]. и въскую умудрихся азъ, тогда лише глахъ въ срци моемъ. чесо ради безумныи ш избытка глетъ, якоже и се суета. якоже нѣсть памати мудраго съ безумнымъ въ вѣки. и якоже уже въ дни градущаа всѣ забвена быша. и какоже умретъ мудрыи съ безумнымъ. и възненавидѣхъ животъ, якоже лукавно мнѣ сътворе́нїе сътворено по сицемъ· якоже всяческаа суета (-)[17] изволенїе дха. и възненавидѣхъ а всяческаа (мира и) трудъ мои,

ѣгоже а҃зъ трудихъ по҃ слн҃цемъ. нн҃ко о҆ставлю҆ ѣго чл҃ку будущему по мнѣ, и҆ кто҃ вѣсть мудръ ли будетъ и҆ли безуменъ. и҆ о҆бладати ли и҆мать всѣмъ трудомъ мои҃. ѣже трудихсѧ и҆ мудровахъ по҃ слн҃цемъ, и҆ се же суета· и҆ о҆братихсѧ а҃зъ ѡ҆рещисѧ сръцу моему о҆ всемъ трудѣ, ѣже трудн҃ по҃ слн҃цѣ. нн҃ко ѣсть чл҃къ и҆же трудъ ѣго въ мудрости и҆ въ разумѣ и҆ въ мужествѣ· и҆ чл҃къ и҆же не трудится о҆ немъ дасть ему часть ѣго, и҆ сіе суета и҆ лукавьство велі҃е. нн҃ко [-][18] бываетъ чл҃ку въ всемъ трудѣ ѣго и҆ въ и҆зволе҆нію сръца ѣго, и҆же тружаетсѧ по҃ слн҃цемъ. ѡ҆нн҃ко вси дн҃и ѣго болезни и҆ нр҃ости (попече҆нію)[19] ѣму, и҆бо въ нощи не спитъ сръце ѣго, и҆ сіѣ суета ѣсть. (и҆) нѣсть бл҃го чл҃ку (но то҆кмо) нн҃же нр҃сть и҆ (-)[20] піетъ и҆ (показа҆ти)[21] дш҃и своеи бл҃го въ трудѣ своемъ. и҆ се же ви҆дѣхъ а҃зъ нн҃ко ѡ҆ руки бж҃іа ѣсть. нн҃ко кто҃ нр҃сть и҆ (-)[22] [піетъ][23] развѣ ѣго. нн҃ко чл҃ку бл҃гу пр҃ѣ лицемъ ѣго дасть мудрость и҆ разумъ и҆ весели҆е. и҆ съгрѣшающему далъ ѣсть попече҆ніе понти҆ и҆ събра҆ти, ѣже да҆ти бл҃гому пр҃ѣ лицемъ бж҃іимъ, нн҃коже и҆ се суета (-)[24] и҆зволе҆ніе дх҃а·

буде після мене. **19** І хто знає чи він буде мудрим чи безумним. І чи буде володіти всім трудом моїм, яким я трудився і яким мудрував під сонцем. І це ж марнота. **20** І відвернувся я, щоб відставити від мого серця ввесь труд, яким я трудився під сонцем. **21** Бо є чоловік, якого труд в мудрості, і в пізнанні, і в мужності, і чоловік, який не трудиться про це, дасть йому його частку. І це марнота і велике зло. **22** Бо буває чоловікові в усьому його труді і в бажанні його серця, яким він трудиться під сонцем, **23** бо всі дні його – *дні* болів і гніву його журби, бо і вночі не спить його серце. І це є марнота. **24** І немає добра людині, але тільки те, що їсть і п'є, і щоб показати своїй душі добро у своєму труді. І це ж я побачив, що воно є від божої руки. **25** Бо хто їсть і п'є без Нього? **26** Бо доброму чоловікові перед його лицем дав мудрість, і пізнання, і веселість. І тому, що грішить, дав журбу, щоб піти і зібрати, щоб дати доброму перед божим лицем. Бо і це марнота, бажання духа.

Гл҃а, г҃·

всѣмъ (годъ)[1] и҆ врема всѧ҆кои ве҆щи по҃ слн҃чьною. вре҆ма роди҆ти, и҆ вре҆ма у҆мрѣти. врема сади҆ти, и҆ врема растръза҆ти саж҃еное. врема у҆би҆ти, и҆ врема цѣли҆ти. (и҆) врема раздрушити, и҆ (-)[2] созда҆ти. вре҆ма пла҆катисѧ, и҆ врема смѣ҆тисѧ. врема рыда҆ти, и҆ врема лико҆ва҆ти. врема раскида҆ти ка҆менїе, и҆ врема събра҆ти (-)[3]. врема о҆дъ҆ржа҆тїѧ, и҆ врема тръпѣти ѡ҆ о҆скудѣнїѧ. врема възыска҆ти, и҆ врема погуби҆ти. врема храни҆ти и҆ врема и҆за҆ти. врема раздра҆ти и҆ врема съши҆ти. врема молча҆ти и҆ врема гл҃ати. врема възлюби҆ти и҆ врема ненави҆дѣти. врема бра҆ни, и҆ врема ми҆ра· и҆ что҃ и҆зъ о҆билїе твора҆щаго в ни҆х (же спѣшй)[4]. ви҆дѣхъ попечені҆е (всѧческое) ѣже да҆сть бъ сн҃омъ чл҃ческй, ѣже пе҆шисѧ в немъ, (всѧческаѧ нн҃же)[5] съ҆твори до҆бры (сутъ) во врема ѣго· и҆бо (всѧческаѧ вѣковъ)[6] далъ ѣсть въ сръце и҆хъ. нн҃ко не о҆бра҆щетъ чл҃къ съ҆творе҆нїѧ нн҃же съ҆творн҃ бъ ѡ҆ нача҆ла и҆ до конца· разумѣ҃ нн҃ко нѣсть бл҃го в ни҆хъ, но то҆кмо ѣже весели҆тисѧ, и҆ ѣже твори҆ти бл҃го въ животѣ своѣ҃· и҆бо всѧкъ чл҃къ и҆же (піѣ҃ и҆ нр҃сть)[7], (-)[8] ви҆дитъ бл҃гое во всемъ трудѣ своѣ҃, [се][9] дан҃іе бж҃іе ѣсть· разумѣхъ нн҃ко всѧ҆ ели҆ка съ҆твори бъ, сіѧ будутъ въ вѣкъ. къ [тѣмъ][10] нѣсть приложи҆ти, и҆ ѡ҆ [сихъ][11] нѣсть у҆таи҆-

Глава 3

1 Всім є час, і пора всякій речі під небом. **2** Час родити і час помирати, час садити і час виполювати насаджене, **3** час убити і час лікувати, і час нищити і будувати, **4** час плакати і час сміятися, час ридати і час танцювати, **5** час розкидати каміння і час збирати, час обіймати і час терпіти від нужди, **6** час шукати і час згубити, час зберігати і час забрати, **7** час роздерти і час зшити, час мовчати і час говорити, **8** час любити і час не навидіти, час війни і час миру. **9** Яка користь тому, що чинить те, в чому ж він трудиться? **10** Я побачив всяку журбу, яку Бог дав людським синам, щоб у ньому журитися. **11** Все, що Він створив, є добре в його часі. Бо і все віків дав Він у їхнє серце, щоб чоловік не знайшов творіння, яке зробив Бог, від початку і до кінця. **12** Я впізнав, що немає доброго в них, але тільки щоб веселитися і щоб чинити добре у своєму житті. **13** Бо і кожна людина, яка п'є і їсть, бачить добро в усім своїм труді. Це є божий дар. **14** Я зрозумів, що все, що Бог створив, він, воно, буде навіки. До нього не можна додати, і від них не можна відняти. І Бог створив, щоб побоялися його лиця. **15** Те, що сталося, вже є, і що має статися, і вже було. І Бог шукатиме переслідуваного.

16 І ще побачив я під сонцем місце суду – там безбожний, і місце праведного – там побожний. **17** І я сказав у моєму серці: З праведним і з безбожним судить Бог, і що є час всякій речі і на всякому творінні. **18** Там я сказав у моєму серці про мову людських синів, що їх розсудить Бог, щоб показати, що вони є скотина. Бо і їм **19** як припадок людських синів, і припадок скотини в них припадок. Як смерть цього, так і смерть цього, і дух в усіх. І що більше має людина від скотини? Нічого. Бо все марнота, **20** все іде на одне місце, все повстало з землі і все до землі повертається. **21** І хто знає дух людських синів, чи підноситися йому вгору? І дух скотини, чи сходити йому вділ, до землі? **22** І я побачив, що немає добра, але тільки що людина розвеселиться у її твореннях, бо це її частка. Бо хто її приведе, щоб побачити в них, що лиш буде воно з ними?

Глава 4

1 І я повернувся і побачив: все є оскаржене під сонцем. І ось сльози обмовлених, і немає їм потішника, і з рук кривдників їх *визволитися* немає сили. **2** І я похвалив всіх померлих більше, ніж живих. Скільки з них є живі дотепер? **3** І кращим від обох цих той, що ще не був, і хто не побачив злого твориння, створеного під сонцем. **4** І я побачив ввесь труд і всю мужність створеного, бо створіння мужеві від свого друга. І це марнота і бажання духа. **5** Безумний обняв свої руки і з'їв своє тіло. **6** Кращою є повнота пригорщі спокою понад повноту двох пригорщ труда і бажання духа. **7** І я повернувся і побачив марноту під сонцем. **8** Є один і немає другого, ані сина ж ні брата немає йому. І немає кінця всьому його трудові, ані його око не насичується багатством. І для кого я труджуся і позбуваю мою душу доброти? І це ж є марнота і погана журба. **9** Добрі два понад одного, яким є добра винагорода в їхньому труді. **10** Бо якщо впадуть, один з них підніме другого, свого спільника. І горе тому одному, коли впаде, і не буде другого, щоб його підняти. **11** І якщо два заснуть, тепло їм буде. А один як зігріється? **12** І якщо один скріпиться, два стануть проти нього – і шнур в три плетений не

ти. и҆ ѣ҃ть сътвори да оу҆боа́тьсѧ ѡ҆ лица ѣ҆гѡ, бы́вше оу҆же ѣ҆сть. и҆ ѣ҆ли́коже ѣ҆сть быти (и҆) оу҆же быша, и҆ ѣ҃ть вꙁыщетъ гони́маго· и҆ ѣ҆щѐ ви́дѣхъ по҃ слн҃цемъ мѣсто сѹ́дное, тм҃ѹ нечестивыи. и҆ мѣсто правѣ́но тм҃ѹ [бл҃гочестивыи][12]· [и҆][13] рѣхъ а҆ꙁъ въ ср҃цы моѣ́мъ, съ правѣ́нымъ и҆ съ нечести́вымъ сѹди́тъ ѣ҃ть. (и҆) на́ко врема всѧ́кои ве́щи, и҆ на всѧкомъ сътворе́нїю. тм҃ѹ рѣхъ а҆ꙁъ въ ср҃цы моѣ́мъ ѻ҆ гл҃анїи сн҃овъ чл҃ѣческихъ, на́ко рассѹди́тъ и҆хъ ѣ҃ть. и҆ ѣ҆же показати на́ко сїи ско́ти сѹть, и҆бо и҆ тт҃ь на́ко слу҃чаи сн҃овъ чл҃ѣческъ. и҆ слу҃ча́и скотьскїи, слу҃ча́и в нн҃. на́ко см҃рть сего, тако (и҆) см҃рть сего и҆ дх҃ъ во вс҃ѣ. и҆ что и҆зли́ше и҆ма́ чл҃ѣкъ паче скота̀ ничто҃, на́ко всѧческаѧ сѹета, вс҃а и҆дѹ́ въ ѣ҆ди́но мѣсто. вс҃а быша ѡ҆ перьсти и҆ вс҃и (въ прьсть въꙁвращаю́тсѧ)[14]. и҆ кто҃ вѣсть дх҃ъ сн҃овъ чл҃ѣческихъ, а҆ще въсходи́ти ѣ҆мѹ го́рѣ. и҆ дх҃ъ ско́тьскїи ѣ҆же съходи́ти ѣ҆мѹ до́лу въ землю. и҆ ви́дѣ на́ко нѣсть бл҃го, но токмо ѣ҆же въꙁвеселя́тсѧ чл҃ѣкъ въ творе́нїи҃ ѣ҆гѡ, на́ко сїѧ ча́сть ѣ҆гѡ. на́ко кто приведе́ ѣ҆гѡ ви́дѣти в (ни́хъ, и҆же)[15] а҆ще бѹде́ (что҃) с (ними)[16].

Гл҃а, д҃·

Ѡ҆братихсѧ а҆ꙁъ и҆ ви́дѣхъ вс҃а ѻ҆клеветáнныѧ быва́ющаѧ по҃ слн҃цемъ· и҆ ѣ҆е сле́зы ѻ҆клеветáнныхъ, и҆ нѣсть и҃ ѹ҆тѣшáющаго. и҆ ѡ҆ рѹкъ ѻ҆бидя́щихъ и҆хъ [нѣсть кр҃пости][1] (-)[2]. и҆ похва́лихъ [вс҃ѣхъ][3] ѹ҆мр҃ъшихъ, (-)[4] паче живыхъ. ѣ҆ли́коже и҆хъ живи сѹть доселѣ. и҆ бл҃го паче ѻ҆бою се́ю, и҆же что҃ ѣ҆ще не бы́сть (і҆) и҆же не ви́дѣ сътворе́нїа лѹка́вого сътвореннаго по҃ слн҃цемъ· и҆ видѣ҃ а҆ꙁъ весь трѹдъ. и҆ всѧко мѹ́жество сътворенаго. на́ко сътворе́нїа мѹжеви ѡ҆ подрѹга своѣ́го. (-)[5] и҆ се сѹ́ета (-)[6] и҆зволе́нїе дх҃а· безумныи ѻ҆бъѧ́ рѹцѣ свои и҆ снѣсть плоть свою҆. бл҃го (ѣ҆сть) и҆спо́лненїе горьсти поко́ѧ, па́че и҆сполненїа двою горьстїю трѹда, і҆ и҆зволе́нїе дх҃а· и҆ ѻ҆братѣ́ѧ а҆ꙁъ и҆ ви́дѣхъ сѹе҆тѣ́ство по҃ слн҃цѣ҃. ѣ҆сть ѣ҆ди́нъ и҆ нѣсть второи҆, ни сн҃ъ же и҆ни братъ нѣсть ѣ҆мѹ. и҆ нѣсть коне́ца всемѹ трѹдѹ ѣ҆гѡ. ниже о҆́ко ѣ҆гѡ не насыща́етсѧ богáтства. и҆ кому҆ а҆́ тружда́юсѧ, и҆ лиша́ю дш҃ѹ мою҆ ѡ҆ бл҃гостыни. и҆ се же сѹ́ета и҆ попеченїе лѹка́вно ѣ҆сть. бл҃га два паче ѣ҆ди́наго, и҆́маже ѣ҆сть мѣ́зда бл҃га въ трѹдѣ҃ и҆. на́ко а҆ще (падетсѧ)[7] ѣ҆ди́нъ (ею҆) въꙁдви́гнѣ҃ (другїи) причáстника своѣ́го· и҆ го́ре тому҆ ѣ҆ди́номѹ ѣ҃га сѧ падетъ, и҆ не бѹдѣ́ второ́го въꙁдви́гнѹти ѣ҆гѡ· и҆ а́ще оу҆́снета два тепло и҆́ма (бѹдетъ), (а҆)[8] ѣ҆ди́нъ ка́ко съгрѣ́етсѧ· и҆ а́ще оу҆скрѣпитсѧ ѣ҆ди́нъ, два станета противѹ ѣ҆мѹ҆. и҆ верьвь трепленыи҆ не ско́ро растѳ҃гнѣ́сѧ бл҃гъ рабъ нищъ и҆ мѹ́дръ, па҃ (стара цр҃ѧ)[9] и҆ безумна. и҆же

не разумѣ вни́мати є҆щѐ. на҃ко и҆з дому ю҆́ноша҆ко҃ изыдетъ ц҃рствовати, на҃ко и҆ въ ц҃рствѣ є҆го родится ни́щъ· (и҆) ви́дѣхъ вс҃а живу́щаа, (и҆) ходя́щаа по҆ сл҆нцѣ съ ю҆́нымъ второ́рымъ. и҆же въста́нетъ в него мѣсто. (и҆) нѣсть (попечєнїа)[10] всѣмъ лю́демъ, всѣмъ и҆же (пр҃е҆ни́ми быша)[11]. и҆́бо послѣдняя не (въз-веселится)[12] о҆́ немъ· на҃ко и҆ сїа суета҆ і҆ и҆зволєнїе дх҃а· (и҆) съхрани но́гу свою є҆гда҆ а҆ще и҆́деши въ до́мъ бж҃їи и҆ бли́зъ оу҆слы́шати, паче да́нїи безумныхъ жрътва твоа· на҃ко не суть (повѣдаю́щїи)[13] твори́ти [бл҃гое][14].

Гл҃а, ѕ҃·

Є҆ потщасѧ оу҆сты свои́ми, и҆ ср҃це твое да не оу҆скорит҃ъ и҆знести сло́во пр҃е҆ лицемъ бж҃їимъ· Я҆́ко бг҃ъ на нб҃си [го́рѣ][1] и҆ ты на земли҆ [до́лу][2]· о҆́ семъ да бу́дутъ словеса твоа ма́ла. на҃ко прихо́дитъ со́нїе въ мно́жествѣ и҆скуса, и҆ гла́съ безумнаго въ мно́жествѣ словесъ· Я҆́коже а҆ще о҆бѣща́еши о҆бѣтъ кг҃ъ бу҃, не оу҆медли ѿда́ти є҆· Я҆́ко нѣсть хотѣ́нїе въ безуме́ї. [ты оу҆бо][3] є҆ли́ко о҆бѣща́вса ѿда́ждь, бл҃го є҆́же не о҆бѣщава́тисѧ нежели о҆бѣща́вшисѧ (-)[4] не ѿда́ти· Не да́и (же) оу҆стенъ свои́хъ съгрѣши́ти плоти свое́и, да не рече́ши пр҃е҆ лицемъ бж҃їимъ на҃ко невѝдима є҆́сть· да не прогнѣва́ется бг҃ъ о҆ гла́сѣ твое́мъ, и҆ расто́итъ твореніа рукъ твои҃хъ· на҃коже въ мно́жествѣ со́нїи и҆ суетъствии и҆ словесъ мно́гъ· [ѳы][5] оу҆бо бо́йсѧ. а҆ще о҆́бидү ни́щаго и҆ расхище́нїе суда (пра́вѣ҃наго)[6] ви́диши въ стра́нѣ, не ди́вися о҆ вещи. на҃ко высо́кїи на҃ высо́кимъ съхрани́тсѧ, и҆ высится на ни́хъ (-)[7] и҆зо҆би́лїе земли҆· [на҃][8] всѧ́кою (страною) є҆́сть ц҃рь (сѣдѧ҃)[9]· люба́и сребро҆ не насыти́тсѧ сребра́. и҆ кто҃ възлюби въ мно́жествѣ и҆́хъ. пло́ды, и҆ се же суета҆. въ мно́жествѣ бл҃гостыня, оу҆мно́жишасѧ ѧ҆дущїи ю҃· И҆ кое мужество є҆́же ѿ сего҃ на҃ко (нача́ло) ви́дѣти о҆́чима є҆го· (Со́нъ сла́докъ)[10] рабу а҆ще ма́ло (-)[11] и҆ли мно́го снѣсть, и҆ насы́щшемусѧ богатѣти. (на҃ко) нѣсть о҆ставлѧ́и є҆го поспа́ти· є҆сть недугъ є҆гоже ви́дѣхъ по҆ сл҆нцѣ҆. богатьство храни́мо ѿ него въ зло́бу є҆му, и҆ погибнетъ богатьство о҆́но в попече́нїи лука́вѣ. и҆ роди сы́на, и҆ нѣсть в рукѣ ничтоже· *Я҆́коже и҆зы́йде ѿ чре́ва мт҃ри своє́а на҃гъ (възвраща́ется)[12] и҆ти на҃коже (и҆) прїиде, и҆ ничтоже прїиметъ въ трудѣ свое҃ѧ҆ да по́идетъ въ рукѣ є҆го и҆ се же зо́лъ недугъ. на҃коже бо прїидетъ та́ко (-)[13] ѿйдетъ,

ѓовъ й҆ й҆ тѝ ѕ҃

швидко розірветься. **13** Бідний і мудрий раб кращий від старого і безумного царя, який ще не взнав як сприймати. **14** Бо з дому кайдан він вийде, щоб царювати, бо і в його царстві народжується бідний. **15** І я побачив всіх, що живуть і що ходять під сонцем, з другим юнаком, що стане замість нього. **16** І немає кінця всякому народові, всім, які перед ними були. Бо й останні не розвеселяться ним, бо і це марнота і бажання духа. **17** І збережи свою ногу, коли лиш ходиш до божого дому, і близько, щоб слухати. Твоя жертва краща від дарів безумних, бо немає тих, що говорять, щоб чинити добро.

Глава 5

1 Не поспішай своїми устами, і твоє серце хай не поспішить винести слово перед божим лицем. Бо Бог на небі, вгорі, і ти на землі, вдолі. Про це хай твої слова будуть нечисленними, **2** бо приходить сон у множестві випробуваня і голос безумного в множестві слів. **3** Так як лиш ти зложиш обіт Богові, не забарися його віддати, бо немає бажання на безумність. Ти, отже, те, що обіцяв, віддай. **4** Краще ж не обіцяти, ніж обіцявши не віддати. **5** Не дай же твоїх уст, щоб згрішило твоє тіло, щоб ти не сказав перед божим лицем, що: З незнання є. Щоб Бог не розлютився на твій голос і *не* знищив творіння твоїх рук, **6** бо в множестві снів і марноти і численні слова. Ти, отже, бійся Бога. **7** Коли в країні бачиш кривду бідного і обкрадення суду праведного, не дивуйся про річ, бо високий над високим збережеться, і піднімається над ними **8** повнота землі. Над всякою країною є поставлений цар. **9** Хто любить срібло, не насититься сріблом. І хто дуже полюбив їхні плоди, – і це ж марнота. **10** Множеством доброти наповнилися ті, що її їдять. І яка мужність тому, що в ній, щоб бачити початок його очима. **11** Сон солодкий рабові, чи мало, чи багато з'їсть, і хто наситився багатіти. Бо немає того, хто дав би йому поспати, **12** є недуга, яку я побачив під сонцем, – багатство бережене ним йому на зло. **13** І згине те багатство в лукавій журбі. І породив сина – і немає в руці нічого. **14** *Так як вийшов нагим з лона своєї матері, *так* повернеться, щоб піти, так як і прийшов. І нічого не забере у своєму труді, щоб пішло в його руці. **15** І це ж погана недуга, бо так як прийшов, так відійде. І яка користь йому, що трудиться на вітер? **16** Бо і всі його дні в темряві і в плачі, і в многій люті, і в недузі, і в гніві. **17** Ось я добре поба-

йов. 1
тим1. 6

чив, що є добре, щоб їсти і щоб пити, і щоб бачити добро в усякому труді, який і виконує він під сонцем *все* число днів його життя, які дав йому Бог. Бо це є його частка. **18** Бо і всякій людині з того, яке дав йому Бог багатство, маєтки і владу над ним, і їсти з них, і брати його частку, і веселитися в труді своїм. Це є божий дар. **19** Бо небагато згаданих днів життя його. Бо Бог – його біль в веселості його серця.

и что изобилїе его, иже трудитъ на ветеръ. ибо вси дни его въ тмѣ и въ плачи, и въ нѣрости мнозѣ и в недузѣ и въ гнѣвѣ· Се видѣхъ азъ благое еже есть добро еже ѣсти и еже пити. и еже видѣти благостыню въ всемъ трудѣ (-)[14] егоже и спѣшитъ по сльнцемъ число дньи живота его, ихже далъ есть ему богъ, яко сія часть его (есть). ибо всякъ чловкъ еже далъ есть ему богъ богатьство (-)[15] имѣнїе и власть на немъ (и) ѣсти ѡ (ни)[16], и прїяти часть его и възвеселитися ѡ трудѣ своемъ· Сїе дарнїе божїе есть яко не многи помянути дни живота своего. яко богъ печаль его въ веселїи сръца его·

Глава 6

1 Є зло, яке я побачив під сонцем, і багато є від людини. **2** Чоловік, якому Бог дасть, йому багатство і маєтки, і славу, і немає браку його душі в усьому, що забажає. І не дасть йому Бог влади з цього їсти, бо чужий чоловік має їсти з нього. І це ж є марнота і тяжка недуга. **3** Якщо перебуде чоловік 100 літ, і багато поживе, і численними будуть дні його літ, і його душа не насититься доброти, і для нього не було похорону. І я сказав: Кращий від нього недоношений, **4** бо в марноті прийшов і в темряві ходить, і темрявою покриється його ім'я. **5** І сонце ж не побачило ані не пізнало спочинку. Це більше від цього. **6** І, поживши тисячу літ за всім, доброти він не побачив. Чи не до одного місця все іде? **7** Всякий людський труд в його устах. І його ж душа не наповниться, **8** так як повнота мудрому чоловікові радше, ніж дурному. Тому що бідний побачив як ходити перед життям. **9** Добре видіння очей краще від того, що ходить душею. І це марнота, бажання духа. **10** Те, що було, вже названо його ім'я. І знане чим є людина. І не зможе судитися з сильнішим від себе. **11** Бо численні є слова, що множать марноту.

гла, ѕ·

Есть лукавьствїе еже видѣ по сльнцемъ, и много есть ѡ чловка· Чужкъ иже дасть ему богъ богатьство і имѣнїе и славу· И нѣсть лишами дши его ѡ всѣхъ ихже въжделѣетъ· И не дасть ему богъ власти (ѡ него ѣсти)[1] яко (чѧ мужъ)[2] ѣсти имать ѡ него· [и се же][3] суета и недугъ золъ есть. аще пребудетъ мужъ, р, (лѣтъ, и)[4] много поживетъ, и мнози будутъ днїе лѣтъ его. и дша его не насытйсѧ ѡ благостыня и погребенїѧ не бы ему· (и) рѣхъ блга паче его изверга, яко въ суетѣ прїиде и въ тмѣ идетъ, и въ тмѣ има его покрыетсѧ. и слнца же не видѣ ниже разумѣ покоѧ· Сїе паче сего и житъ тысящя лѣ (по всему)[5], (-)[6] благостыни не видѣ. ѣда не въ (ѣдино ли мѣсто)[7] вся идутъ. весь трудъ чловъ въ оуста его, и дша же (его) не исполнитсѧ· якоже [-][8] изъобилїе (чловку) мудрому паче безумнаго, понеже ницъ видѣ ходити противу живоу. блго видѣнїе очїю паче ходящаго дшею. и се суетьствїе (-)[9] изволенїе дха· Иже что бысть оужѣ именовасѧ има его, и познасѧ еже есть чловъ, и не возможетъ судитисѧ съ крѣпчайшимъ паче себѣ. яко суть словесѣ много оумножающе суету·

гла, з·

Же* что изли́ше чловку, яко кто вѣсть что блго чловку въ животѣ [его][1]. число дньи живота суетьства его, и сътвори ѧ въ сѣнѣ. яко кто възвѣститъ чловку что будетъ по немъ по сльцѣ. блго има *паче ѣлеѧ блга, и днь смртныи па дня бытїѧ его· Блго ходити въ домъ плача нежели ходити въ до пира, понеже сїе конецъ всякому чловку, и живыи дастъ [блго][2] въ сръце его. блга нарость паче

сир. 7

Що* то корисне людині? **12** Бо хто знає, що добре людині в її житті, – число днів життя його марноти? І зробив їх у тіні. Бо хто сповістить людині, що буде після неї під сонцем? **7,1** Добре ім'я *краще від доброї олії, і день смерті – понад день його народження. **2** Краще іти в дім плачу, ніж ходити до дому бенкету. Тому що це кінець всякої людини. І

при. 22

сир. 7 при. 22

смѣ́ха, на́ко въ злобѣ лица̀ оу҃блажи́тсѧ ср҃це. ср҃це мꙋ́дрыхъ в домꙋ̀ пла́ча, и̂ ср҃це безꙋмныхъ въ домꙋ̀ весели́ѧ. бл҃го е̂же слы́шати запрещенїе премꙋ́дра, па́че мꙋ́жа слы́шащаго пѣснь безꙋмныхъ. Я́коже бо̀ гла́съ терни́ѧ по̀ котло́, та́ко смѣхъ (безꙋмна́)[3], и̂ се̂ же сꙋ́ета· Я́коже клевета лъститъ мꙋ́драго, и̂ ра҃слабла́етъ ср҃це бл҃горо҃ствїѧ е̂го. бл҃га посл҃ѣднѧѧ словесъ па́че нача́ла е̂го· бл҃гъ тр҃пели́въ, па́че высо́кій дх҃о҃. не тщисѧ въ дꙋсѣ своє́мъ на҃рѝтисѧ, на́ко на҃ро́сть в нѣдрехъ безꙋмныхъ почива́етъ· да не речеши что҃ бы҃ на́ко дн҃ї̀е древнїи бѣша бла́зи па́че сихъ, на́ко не въ мꙋ́дрости вопроси́ши е̂си о҃ сѐ· бл҃га мꙋ́дрость съ раздѣленїе́мъ по жре́бїю, і̀ и҃зъѡ́билїе ви́дѧщимъ слн҃це. на́ко въ сѣнѣ̀ ѥ̀ѧ̀ мꙋ́дрость, на́ко сѣнь сребра̀. (-)[4] и҃зъѡ́билїе ра́зꙋмꙋ премꙋ́дрость, [премꙋ́дрость][5] ѡ҃живла́етъ и̂же оу҃ нея̀· ви́ждь съ҆творенїѧ бж҃їѧ, на́ко кто҃ мо́жетъ оу҃краси́ти е̂же а҆ще бъ҃ разъврати́й (-)[6]. въ дн҃ь бл҃гостыни́ѧ (е̂го) живи въ бла́зѣ, и̂ (ви́жь въ дн҃ь зло́бы)[7]. (ви́жь)[8] съ си́мъ съ гласи́ сихъ е̂же съ҆твори́ бъ҃ ѡ҃ гл҃ѣ҃х҃. да не ѡ҃бра́щетъ чл҃къ за не́ю ничто́же. всѧческаѧ ви́дѣхъ во́ дн҃и сꙋ́етыствїѧ мо́е́го, е̂сть пра́вѣ́ный погиба́ѧи въ (своє́и правдѣ)[9], и̂ е̂сть нечьстивый пребыва́ѧи въ (своє́и зло́бѣ)[10]. Не бꙋди правди́въ вельми, ни мꙋ́дриса҆ и҃зъѡ́билне, е̂да̀ когда҃ и҃оу҃мѣ́ешисѧ. (и̂) не бесчествꙋи мно́го, и̂ не бꙋ́ди жестѡ́, да не оу҃́мреши не въ врема҃ свое. бл҃го тѝ е̂сть съдръжа́тисѧ ѡ҃ сѐ, и̂ ѡ҃ сего оу҃бо не ѡ҃скверни рꙋкѝ своє́а, на́ко [боя́щимсѧ][11] бо̀ и҃зыи́дꙋтъ вс҃ѧ· Премꙋ́дрость помо́жетъ мꙋ́дромꙋ, паче десѧти ѡ҃бладаю́щій (-)[12] во́ градѣ. *на́ко (нѣсть чл҃къ)[13] пра́веденъ на земли́, и̂же съ҆твори́ бл҃гое и̂ не съгрѣшій· И̂ всѧ̀ оу҃бо словеса и̂́хже вънзглю́тъ [нечестивїи][14] (и̂) не вложи ср҃ца своє́го, да не оу҃слы́шиши раба̀ своє́го кленꙋ́ща тебе. на́ко многа́жды слꙋкꙋ́ютъ тобо́ю (-)[15] (ѡ҃бхожде́нїе́мъ ѡ҃злобы́ мно́гы́)[16] ср҃це твое, на́ко да и̂ ты́ клалъ е̂си дрꙋгїѧ (мно́гїѧ). вс҃ѧ сїѧ и҃скꙋсихъ въ мꙋдрости, и̂ рѣхъ оу҃мꙋдрꙋ́ся и̂ сїѧ оу҃дали́сѧ ѡ҃ мене. далече паче нежели бѣ́ше, и̂ бездны глубинꙋ кто҃ ѡ҃бра́щетъ ю҃. (и̂) ѡ҃кръжихъ а҃з҆ и̂ ср҃це мое е̂же разꙋмѣ́ти, (-)[17] е̂же съсвѣтити и̂ е̂же възыска́ти мꙋ́дрости и̂ ра́зꙋма. и̂ е̂же разꙋмѣ́ти нечьстиваго, безꙋмїе́ и̂ ѡ҃жесточенїе́ и̂ лесть. и̂ ѡ҃брѣта́ю а҃зъ (женꙋ) горъ́ча́йшꙋ паче сме́рти, (-)[18] на́коже е̂сть ловитва, и̂ сѣти ср҃ца ѥ̀ѧ̀ (и̂) съоу́зъ [ѣ̀ рꙋкꙋ][19] ѥ̀ѧ̀. бл҃гїи пр҃е́ лицемъ бж҃їи́мъ и҃звине́сѧ ѡ҃ нея̀, и̂ съгрѣша́ѧи ѡ҃бъ҃ѧ́ бꙋдетъ ѡ҃ нея̀· Се сїѧ ѡ҃брѣтохъ рече соборхто живе, дасть добро в його серце. **3** Краща лють від сміху, бо в злобі лиця серце зробиться добрим. **4** Серце мудрих в домі плачу, і серце безумних в домі веселості. **5** Краще слухати картання мудрого, ніж чоловіка, що слухає пісню безумних. **6** Бо так як голос тернини під казаном, так сміх безумного. І це ж марнота. **7** Бо наклеп виводить мудрого з рівноваги і нищить серце його шляхетності. **8** Кращим є кінець слів понад його початок. Кращий терпеливий від високих духом. **9** Не спішися у своєму дусі злоститися, бо гнів спочиває в подолку беззаконних. **10** Не скажи: Що сталося, що давні дні були кращі від цих? Бо ти не в мудрості про це запитав. **11** Добра мудрість з роздаванням за жеребом, і надмір тим, що дивляться на сонце. **12** Так як мудрість у своїй тіні, як тінь срібла, надмір знання – мудрість. Мудрість оживлює те, що у неї. **13** Глянь на божі створіння, бо хто зможе прикрасити те, що Бог знищив? **14** В день його доброти живи в добрі і гляди в дні зла. Гляди з цим, з голосами цих, що зробив Бог відносно мови. Щоб людина не знайшла за нею нічого. **15** Я побачив все в днях моєї марноти: є праведний, що гине у своїй праведності, і є безбожний, що залишається у своїй злобі. **16** Не будь дуже праведним ані не мудруй надмірно, щоб часом ти не вийшов з ума, **17** І не будь безбожним багато, і не стань жорстоким, щоб ти не помер не у своєму часі. **18** Добре є тобі дотримуватися цього. І цим, отже, не опогани свою руку. Бо тим, що бояться Бога, все вийде. **19** Мудрість мудрому допоможе більше, ніж десять володарів в місті. **20** *Бо немає на землі праведного чоловіка, який зробить добро і не згрішить. **21** І, отже, до всіх слів, які промовлять безбожні, й не прикладі своє серце. Щоб ти не почув свого раба, що тебе проклинає. **22** Бо багато разів тобі вчинять зло, численними обходами зло зробить твоє серце, щоб і ти проклинав численних інших. **23** Все це я випробував у мудрості, і я сказав: Змудрію. **24** І це віддалилося від мене дальше, ніж було. І глибину безодні, хто її знайде? **25** І я обійшов, і моє серце, щоб пізнати, щоб розвідати і щоб знайти мудрість і розумність, і щоб розуміти безбожного, безумність, і твердість, і обману. **26** І я знаходжу жінку гіркішу від смерті, такою, як пастка, і сіті її серця, і кайдани в її руках. Добрий перед лицем божим вирветься від неї. І хто грішить, буде нею схоплений. **27** Ось це я знайшов, – сказав соборник, – одну одній, щоб знайти задум, **28** я-

г҃ ч҃р҃ и҃ в҃ пара҃ д҃ прй҃ і҃ а҃ їѡа҃ й҃

црс3. 8
пар2. 9
при. 20
ів1. 1

кого шукала моя душа, і я не знайшов. І я знайшов одну людину з тисячі. І в цьому всьому жінки я не знайшов, **29** лише ось це: знайшов я, що зробив Бог праведним людям; і вони дослідили численні помисли. **8,1** Хто знає мудрість і хто знає розв'язку слова?

Глава 8

Мудрість людини освічує її лице. І безсоромний буде зненавиджений своїм лицем. **2** Охороняй уста царя, і не спішися про слово божої клятви, **3** бо підеш від його лиця. Не стій в поганому слові, бо вчинить все, що лиш забажаєш. **4** Він запанував, так як цар. І хто йому скаже: Що робиш? **5** Хто береже заповідь, не пізнає злого слова. І серце мудрого знає час суду. **6** Бо для всякого діла є час суду, бо знання людини велике в ньому. **7** Бо немає того, хто знає, що буде, і так як буде. І хто це сповістить? **8** Немає чоловіка, що владу має в дусі, духом заборонити. І немає владного в день смерті, і немає посла в день війни. І безбожність не спасе того, що в ній. **9** І я побачив це все, і я дав моє серце на всяке творіння, яке є створене під сонцем, все, чим людина володіла над людиною, щоб зло їй вчинити. **10** І тоді я побачив безбожних, яких несли до гробниць. І з святого пішли і похвалили в місті, бо це вчинили. І це ж марнота. **11** Бо немає спасіння, що стається від тих, що швидко чинять лукаве. Через це заспокоєним було серце людських синів в них, щоб чинити лукаве. **12** Хто згрішив, зробив зло відтоді і від їхньої довготи. Бо і я побачив, що буде добро тим, що бояться Бога, щоб боялися його лиця. **13** І не буде добра безбожному, і не продовжить днів в тіні той, хто не боїться божого лиця. **14** Є марнота, що зроблена на землі, бо є праведні. І досягає їх, як створіння безбожних. І є безбожні, бо досягає їх, як створіння праведних. Сказав я, що і це марнота, **15** і я похвалив з веселістю. Бо немає добра людині під сонцем, бо тільки, щоб їсти і пити і щоб веселитися. І воно – додаток до його труда, дні його життя, які дав йому Бог під сонцем. **16** В них же дав я моє серце, щоб пізнати мудрість і щоб побачити журбу, зроблену на землі. І вдень і вночі сну у своїх очах немає той, хто бачить. **17** І я побачив усі божі створіння, що не може людина ви-

никъ, ѣдíну ѣдíною йже óбрѣсти пóмыслъ, ѣгоже [възыска][20] дшá моа, и́ не óбрѣтохъ. [и́][21] чл҃ка ѣдíнаго ѿ тысѫщи óбрѣтохъ, и́ жены въ всѣхъ сихъ не óбрѣтѡ́. óбаче ѣе сїе óбрѣтохъ, ѣже сътвори́ бъ чл҃комъ правымъ. и́ сїи вънискаша помы́словъ мнóгихъ. кт̑о вѣдѧ́ (мудрость)[22], и́ кт̑о вѣсть разрѣшенїе глагóла·

Гл҃а, и́·

Мудрость чл҃ку просвѣща́е҃т лице ѣго, и́ безъстýдныи (вънезнавúдѣнъ бýдетъ лицемъ свои́мъ)[1]· Óстà цр҃а съхрани́, и́ ó (словесехъ)[2] клⷭтвы бж҃їа не тщися, ѿ лица (бо) ѣго пóидеши, не стáни въ словесѣ лукавнѣ. и́ꙗко вс҃а ѣже а́ще вънсхóщ҃е сътворитъ, и́ꙗкоже [-][3] цр҃ь съвладѣ, и́ кт̑о речетъ ѣмý что твóриши. хранѧи́ запóвѣдь, не оу҃вѣсть гл҃а лукавна· и́ врема́ сýда вѣсть ср҃це мýдраго. и́ꙗко всѧкои вéщи ѣсть врéма сýда, и́ꙗко рáзумъ чл҃ка мнóгъ ѣсть на нз҃. и́ꙗко нѣсть вѣдáщаго что́ бýдущее, и́ и́ꙗкоже бýдетъ (и́) кт̑о вънзвѣстúй (ѣ)[4]. нѣсть чл҃ка владýщаго въ дусѣ возбрани́ти съ дх҃ѡ́, и́ нѣсть владýщаго въ дн҃ь см҃рти. и́ нѣсть посла въ дн҃ь бра́ни, и́ не спс҃ѣ безъчестїе сýщаго в нéи. и́ вс҃е сїе ви́дѣх҃, и́ въдáⷭ ср҃це мое въ всѣ̀ сътворенїе ѣже сътворено ѣсть по̀ слн҃цѣ҃. вс҃а ѣлика óбладáлъ ѣсть чл҃къ въ чл҃цѣ ѣже óзлоби́ти ѣго· и́ тогдà ви́дѣх҃ нечⷭтúвыѧ въ гробы несомы, и́ ѿ (-)[5] стг҃о и́доша и́ похвáлиша въ градѣ, и́ꙗко сїе сътвори́ша. и́ се же сýета, и́ꙗко нѣсть (и́збавленїа бывáющаго)[6] ѿ творя́щихъ лукавое вънскорѣ, сего ради оу҃вѣрисѧ ср҃це сн҃овъ чл҃ческихъ в нихъ ѣже сътворити лукáвое. и́же съгрѣши сътворилъ ѣсть лукавое, ѿтолѣ и́ ѿ долготы [и́][7]. и́бо́ и́ (ви́дѣхъ)[8] а҃зъ и́ꙗко бýдетъ бл҃го боя́щ҃имсѧ бг҃а, да боа́сѧ ѿ лица ѣго. и́ (не бýдѣ҃ бл҃го)[9] нечⷭтивому, и́ не предолжатъ дн҃їи въ сѣни, и́же нѣсть боя́исѧ ѿ лица бж҃їа· Ѣ҃сть сýе́та и́а́же сътворена ѣсть на землѝ. и́ꙗко сýть правѣ҃нїи (и́) и́ꙗко достизáетъ на ни́̑ и́ꙗко сътворенїе нечестивыхъ· и́ сýть нечестивїи и́ꙗко достизáетъ на нихъ и́ꙗко сътворенїе правѣ҃ныхх҃, рѣхъ и́ꙗко и́ ѣе сýета. и́ похвалúх҃ а҃зъ съ весели́емъ, и́ꙗко нѣсть бл҃го чл҃ку по̀ слн҃цемъ но̀ токмо ѣже и́сти и́ пити и ѣже веселитисѧ. и́ что̀ прибытокъ (-)[10] ѣго трудови, дн҃їе живота̀ ѣго йже далъ ѣсть ѣмý бг҃ъ по̀ слн҃цѣ҃. в нихъ (же) дахъ ср҃це мое разумѣти мудрость, и́ ѣже вѣдѣти попеченїе сътвореное на́ земли· (и́)[11] во дн҃и и́ в но́щи сна во о́чїю своéю нѣсть видá́и· и вѣдѣхъ вс҃а сътворенїа бж҃їа и́ꙗко не мóжетъ чл҃къ и́зъóбрѣ-

ти, съ сотвореніемъ съ҃творе́номъ подъ сл҃нцемъ· Є҆лико а҆ще трꙋ́дитсѧ человѣкъ о҆брѣсти, и҆ не о҆бра́щетъ. (-)[12] є҆ли́коже а҆ще рече́ мꙋ́дрый разꙋмѣти, (и҆) не возмо́жетъ о҆брѣсти. на҆́ко всѐ сі́е вдахъ въ ср҃це мое, и҆ ср҃це мое всѐ (сі́е вѣдѣ)[13].

Гл҃а, д҃·

И҆ко правє́ніи и҆ мꙋдрі́и, и҆ дѣла́нїѧ и҆хъ въ рꙋкꙋ бж҃їю. и҆ любовъ же и҆ нена́висть нѣсть (человѣкъ вида́и)[1] всѧ, пре́ лицемъ и҆хъ сꙋе́тна. въ всѣхъ случа́и правє́номꙋ и҆ нечꙋ́стивомꙋ, бл҃гомꙋ и҆ зломꙋ, и҆ чи́стомꙋ и҆ нечи́стомꙋ, и҆ жрꙋ́щемꙋ, и҆ не жрꙋ́щемꙋ. на҆́коже бл҃гый (и҆) на҆́ко съгрѣша́ѧи, (и҆) на҆́коже клены́исѧ (и҆ на҆́ко҆)[2] (боа́исѧ кла́твы)[3]· Се лꙋка́во въ всѐ҃ твореномъ по҆ сл҃нцемъ, на҆́ко случа́и всѣхъ. и҆ ср҃це сы́нъ человѣческихъ и҆спо҆ни́сѧ лꙋка́вствїа, и҆ гордость (и҆ лесть) въ ср҃цехъ и҆хъ (и҆) въ живо́тѣ и҆̑, и҆ по нихъ къ мр҃твымъ· На҆́ко кто҆́ и҆же причаща́ется къ всѣмъ живымъ, е҆́сть надежда. на҆́ко пе́съ живъ сі́и бл҃гъ паче льва мр҃тва. Ꙗ҆́ко живі́и разꙋмѣю́ на҆́ко ꙋ҆мрꙋ́тъ, (-)[4] мр҃тві́и (же) не сꙋ́ть вѣдꙋщеи ничто́же, и҆ кто́мꙋ нѣсть и҆̑мъ (-)[5] мзды, на҆́ко забве́на е҆́сть память и҆̑хъ. и҆ любовь и҆̑ и҆ не́нависть и҆̑хъ и҆ рвенїе и҆̑ ꙋ҆жѐ поги́бе, и҆ части нѣсть и҆̑мъ (-)[6] въ вѣки, въ всѐ҃ творенїи по҆ сл҃нцѐ҃· Прїиди (и҆) на҆́ждь въ весели҆и хлѣбъ свои, и҆ пїи во (бла́зѣ ср҃цы)[7] вино҆̀ свое, на҆́ко ꙋ҆́же бл҃говоли бг҃ъ творенїѧ твоа. во всѧко врема да сꙋ́ть ри́зы твоѧ бѣлы, и҆ е҆ле́и на главѣ твое́и да не ли́шится· ви́ждь живо҆̑ съ женою́ ю҆́же возлюбилъ е҆́си, въ всѧ̀ дн҃и живота̀ ю҆́ности твое́а. да́нная т҃и по҆ сл҃нцѐ҃, всѧ дн҃и сꙋе́тствїѧ твое́го. на҆́ко сѐ часть твоѧ̀ въ животѣ твоє́̀, и҆ въ трꙋдѣ твое́̀ и҆́мже ты трꙋди́сѧ по҆ сл҃нцѐ҃· всѧ е҆ли́ка (-)[8] о҆бра́щѐ рꙋка̀ твоа съ҃творити на҆́ко сила твоѧ съ҃твори. на҆́ко нѣсть съ҃творе́нїе и҆ помышле́нїе и҆ ра́зꙋмъ и҆ мꙋ́дрость во а́дѣ, а҆́може ты и҆деши тамо· (И҆) о҆бра́тѝсѧ и҆ ви́дѣхъ по҆ сл҃нцемъ, на҆́ко (си́мъ)[9] легкимъ тече́нїе и҆ (симъ)[10] си́лнымъ бра́нь, и҆ ꙋ҆́бо (семꙋ мꙋ́дромꙋ)[11] хлѣбъ, и҆ (симъ)[12] е҆́о разꙋмнымъ бога́тьство, и҆ (симъ)[13] е҆́о вѣ́дꙋщимъ бл҃гъ҃ть, на҆́ко врема и҆ случа́и случится всѣмъ симъ. на҆́ко ꙋ҆́бо не разꙋмѣ́етъ человѣкъ времени своѐ҃, на҆́ко ры́бы ꙋ҆ловла́е́мы въ мрежи зл҃ѣ и҆ на҆́ко пти́ца ꙋ҆ловла́е́мы в сѣти, (и҆) на҆́ко сі́и ꙋ҆ловла́е́мы сы́ны человѣческіѧ сꙋ́ть въ врема лꙋка́во, внегда̀ нападетъ на́ на҆ внеза́пꙋ· И҆ сі́ю же (мꙋ́дрость ви́дѣхъ)[14] по҆ сл҃нцемъ, и҆ вели́къ е҆́сть ко мнѣ гра́ ма́лъ и҆ мꙋжі́и в немъ мало, (-)[15] прі́идетъ на (на҆)[16] ц҃рь вели́къ и҆ о҆́кр҃тъ

найти, з створінням, створеним під сонцем. Те, що лиш трудиться людина знайти, і не знайде. Те, що лиш скаже мудрий, що пізнав, і не зможе знайти. **9,1** Бо все це дав я в моє серце. І моє серце побачило це все.

Глава 9

1 Як праведні, *так* і мудрі. І їхні діла в божих руках, і любов же, і ненависть, немає людини, що знає все, перед їхнім лицем **2** марнота. В усіх припадок праведному і безбожному, доброму і злому, і чистому й нечистому, і хто жертвує, і хто не жертвує. Як добрий і так той, хто грішить, і як той, що клянеться, і так той, хто боїться клятви. **3** Це погане в усьому зробленому під сонцем, що всім є припадок. І серце людських синів наповнилося лукавством, і гордість, і обман в їхніх серцях і в їхньому житті. І після них – до мертвих. **4** Бо хто той, що є спільником всіх живих? Є надія. Бо жива собака, вона краща від мертвого лева. **5** Бо ті, що живуть, пізнають, що помруть, мертві ж не знають нічого. І їм більше немає винагороди, бо їхня пам'ять забута, **6** і їхня любов, і їхня ненависть, і їхні ревнощі вже пропали. І їм немає частки навіки в усьому, створеному під сонцем. **7** Ходи і їж в веселості свій хліб і пий своє вино з добрим серцем, бо вже Бог вподобав твої створіння. **8** В усякому часі хай твоя одіж буде білою, і олії на твоїй голові хай не забракне. **9** Гляди на життя з жінкою, яку ти полюбив, в усі дні життя твоєї молодості, які тобі дані під сонцем, всі дні твоєї марноти. Бо це твоя частинка у твоєму житті і у твоєму труді, яким ти трудишся під сонцем. **10** Все, що знайде твоя рука чинити, вчини за твоєю силою. Бо немає створіння, і задуму, і пізнання, і мудрості в аді, куди ти туди підеш. **11** І я повернувся і побачив під сонцем, що цим біг легкий і цим біг сильний. І, отже, цьому мудрому хліб. Бо і цим розумним багатство, бо і цим, що знають, ласка. Бо час і припадок трапиться всім цим. **12** Бо, отже, не пізнала людина свого часу, так як риби, що ловляться в злій сіті, і так як птахи, що ловляться в сітці. І так, як вони, ловляться людські сини в лукавий час, коли нагло на них нападе. **13** І цю ж мудрість я побачив під сонцем, і великою є для мене. **14** Місто мале, і чоловіків в ньому мало. Прийде на них великий цар і довкруги обляже і збудує проти нього

великі огорожі. **15** І він же знайшов в ньому бідного і мудрого чоловіка, і він спасе місто своєю мудрістю, і чоловік не буде згаданий з тим бідним чоловіком. **16** І я сказав: Мудрість краща від сили. І мудрість бідного понижена, і його слова не слухаються. **17** Слова мудрих чуються в спокої, понад крик тих, що володіють в безумності. **18** Мудрість краща від військової зброї. І хто грішить, сам один знищить велику доброту.

Глава 10

1 Мухи, що здихають, засмородять солодкість олії. Шляхетніше мало мудрості понад славу великої безумності. **2** Серце мудрого з його правого боку, а серце безумного з його лівого боку. **3** І коли безумний іде дорогою, його серце никне, і те, що думає, є все безумним. **4** Якщо дух того, хто панує, підніметься проти тебе, не покидай своє місце, бо оздоровлення спинить великі гріхи. **5** Є лукавство, яке я побачив під сонцем, що недобровільно вийшло від лиця того, що володіє. **6** Даний безумний на великих висотах, і багаті сядуть між смиренними. **7** Я побачив рабів на конях і князів, що
при. 26 йдуть як раби на землі. **8** *Хто копає яму, впаде до неї, і того, хто чистить пліт, його вжалить гадюка. **9** І хто вибирає каміння, матиме від них біль, хто рубає дрова, через них матиме біду. **10** Як залізо відпаде. І він жахнеться лицем, і сила знеможе. Мудрість же – повнота для чоловіка. **11** Якщо змія вкусить, то не з шипінням, і немає користі чарівникові. **12** Слова уст – ласка мудрих, губи безумного її топлять. **13** Початок його слів – безумність, і кінець його уст – лукава гордість. **14** Безумний помножить слова. Людина не пізнала, що минуле і що будуче, що позаду нього. І хто йому сповістить? **15** Успіх безумних замучить тих, хто не впізнав іти до міста. **16** Горе тобі, місто, в якому твій цар молодий і твої князі вранці їдять. **17** Блаженна ти, земле, якої твій цар – син вільної, і твої князі в час їдять в силі і не завстидаються. **18** В лінивстві буде упокорений дах, і в безділлі рук протікатиме дім. **19** Для сміху роблять хліб, і вино, і олію, щоб веселити живих. І усі слухають сріблo. **20** Отже, у своїй совісті не проклинай царя і в кімнаті своєї спальні не проклинай багатого. Бо небесний птах донесе твій голос, і той,хто має крила, сповістить твоє слово.

ѡблаже (-)[17], и съдѣлаетъ ѡ немь ѡграды вѣлїа. и ѡбрѣтте (же) в немъ мужа нища [и][18] мудра, и (сѣи спсетъ)[19] градъ мудростїю своею, и чловкъ не помановѣнъ ѥсть съ мужемь нищимъ (ѡ немъ)[20]. И рѣхъ азъ бга мудрость паче силы. и мудрость нищаго оуничижена, и словеса его не суть послушаема. Словеса мудрыѩ въ покои слышаѩ, паче клича обладающиѩ въ безумїи. Бга мудрость паче сосудъ ратныѩ, и съгрѣшаѩи ѥдинъ погубиѩ блгтыню многу.

Гла, ї.

Оухи оумрътшїи съгноаютъ (-)[1] елеа сладость. честнѣи мало мудрости, паче славы безумїа велика. срце мудраго одесную его, а срце безумнаго ошуюю его. И въ путь безумныи (ако) и детъ, срце его лишаетсѧ и аже помышлаетъ, всѧ безумна суть. Чще духъ владѣющаго възыидетъ на тѧ, мѣста своего не остави, ако исцѣленїе оустановитъ грѣхи велики. Ѥсть лукавство еже видѣхъ по слнцемъ, еже невольно изыиде ѿ лица владѣющаго. данъ безумныи на высотѣ великихъ, и богатїи въ смиренныѩ садутъ. видѣхъ рабы на конѣ, и кнази идущи ако рабы на земли. *копаѧ амѹ (впадетъ в ню)[2], и ѡтреблающаго ограду оугрызетъ ѝ змїа. (ї) изимаѧи камы поболитъ ѿ нихъ, сѣкїи дрова бѣдѹ прїемлѣ в нихъ. аще спадетъ сѣчиво, и сѧ лицемь сматесѧ, и (сила ѿнеможе)[3], (-)[4] изъобилїе (же) мужу мудрость. Чще сѣкнетъ змїа не въ шептѣ, и нѣсть обилїа обавающемѹ. словеса оустъ мудрыѩ блгть, (-)[5] оустны безумнаго потоплаю его. Начало словесъ (его)[6] безумїе, и послѣднѧѧ оустъ его гордость лукава. (-)[7] безумныи оумножитъ словеса. Не разумѣ чловкъ что бывшее, и что бѹдѹщее что задѣ его (и) кто възвѣстиѩ емѹ. (оуспѣхъ)[8] безумныѩ оутрѹдитъ и, иже не разумѣ ити въ градъ. Горе тебѣ граде в неже црь твои юнъ, и кнази твои рано ядѧ. блжена ты земле иже црь твои сынъ свободныѧ, и кнази твои въ врема ядятъ въ силе и не постыдѧтсѧ. въ лѣности смиритсѧ стропъ, и въ празнествѣ рѹкѹ проканетъ храмина. въ смѣхъ творятъ хлѣбъ и вино [и ел][9], (еже) веселити живыѧ. и сребра послѹшаю всѧческаѧ. въ совѣсти оубо своеи (не клѣни црѧ)[10], и въ клѣти ложницы своеи не клѣни богатаго, ако птица нбнаа донесе гла (твои), і имѣѧи крыла возвѣстиѩ слово [твое][11].

Гла, аі·

Послѝ хлѣбъ твои на лицѣ̀ водѣ, на́ко въ множествѣ днїи о́бра́щеши є̂го. даждь ча́сть седмимъ и̂ о́смѝ, на́ко не вѣси что̀ бу́детъ лу́ка́во на землѝ· а̂ще и̂сполна́тсѧ о́блацы дождя на́ землю и̂зливаю́· и̂ а́ще падетъ древо на ю́гъ (и̂ли)[1] аще на сѣверъ, (-)[2] и̂дѣже паде́ (-)[3] та́мо бу́детъ· блюдыи вѣтра не сѣ́етъ, и̂ смотря́и въ о́блакѣ не пожнетъ. в нѝхже нѣсть вѣдыи что̀ пу́ть (бу́детъ) дх҃а, на́ко ко́сти (рождаю́щаѧ въ чре́вѣ)[4], та́ко не разумѣ́етъ дѣлъ бж҃їихъ є̂лика же сътвори́тъ всѧческаѧ. во заоу́трїи сѣ́ѧи сѣ́ма свое, и̂ въ (дн҃ь)[5] да не о́ставлѧ́етъ рука твоѧ· и̂́ко не вѣси ко́е оу́лу́чи́тсѧ є̂е ли̂ и̂́ли о́но, и̂ а́ще ли̂ о̂бое ѥ̆ку́пѣ· бл҃го и̂ сла́дко свѣтъ, и̂ бл҃го о́чи́ма зрѣти съ сл҃нцемъ. на́ко (-)[6] а̂ще лѣта мно́га живе́тъ чл҃къ, (и̂) о̂ всѣхъ сі́и̂ въсвесели́тсѧ. (-)[7] помануѧтсѧ дн҃и тмы̀ на́ко мнози бу́дутъ. всѐ гряду́щее су́ета· весели́сѧ ю́ноше въ ю́ности свое́и, и̂ да оу́бл҃жи́тъ тѧ ср҃це твое въ дн҃ь ю́ности твоеѧ· и̂ ходи ѣ̆ пу́тѣ̀ ср҃ца твоє́го |непороче́|[8], и не въ видѣнїю о́чїю свое́ю· и̂ разумѣи на́ко ѡ̀ всѣхъ си́хъ приведе́тъ тѧ бъ҃ на сѹ́дъ·

Гла, ві·

Ѡ̀ста́ви на́рость ѡ̀ ср҃ца твое́ и̂ преведѝ лу́кавство ѡ̀ плоти твоеѧ· на́ко ю́ность и̂ безу́мїе су́ета. и̂ поманѝ сътворшаго тѧ въ дн҃ь ю́ности твоеѧ, прїидутъ дн҃и злобы |твоеѧ|[1]. и̂ приспѣ́ютъ лѣта в нихже речеши нѣсть ми̂ в нихъ хотѣнїѧ, до́ндеже не помрачы́кнетъ сл҃нце и̂ свѣ̀ и̂ луна̀ и̂ звѣзды, и̂ о̂братя́тсѧ о̂блаци поза́ди дождя. въ дн҃ь въ҃нь же подви́жутсѧ страа́жїе до́му, и̂ развратя́тсѧ мужїе си́лы. и̂ оу̂празнятсѧ ме́лющїи на́ко и̂знемогоша, и̂ помрача́тсѧ гладаю́щаѧ въ сквозѣ́хъ, и̂ зарворя́тъ две́ри на тр҃жищи, в немощи гласа ме́лющїѧ· и̂ въста́не́ на гла́ (пти́ца)[2], и смира́тсѧ всѧ дщера пѣ́сныѧ. и̂́бо на высоту́ оу́зратъ, и̂ оу́жасъ на пу́тѝ. и̂ процвѣтетъ клѧпышъ и̂ о̂толстѣ́етъ о̂кри́да, и̂ раз҃дружитсѧ (всѧкъ) кипари́съ. на́ко и̂дѐ чл҃къ в домъ вѣ́ка є̂го, и̂ о̂бы́до́ша на тр҃жищи пла́чющїи. до́ндеже не преврати́тсѧ ю́же сребра̀ и̂ не сокру́шѝсѧ и̂скуса зла́наѧ. и̂ сокру́ша́тсѧ водоно́сы оу̂ и̂сто́чника (є̂го), и̂ сло́ми́тсѧ ко́ло въ колїѝ. и̂ въз҃вратитсѧ пры́сть на́ землю на́коже бѣ́, и̂ дх҃ъ въз҃вратитсѧ къ бу҃ и̂же є̂сть далъ є̂му· Сѹ́ета сѹ́етъствїи рече собо́рникъ, всѧческаа́ сѹ́ета, и̂ ли̂ш-

Глава 11

1 Пошли твій хліб на лице води, бо в множестві днів його знайдеш. **2** Дай частину сімом і вісьмом, бо не знаєш, яке зло буде на землі. **3** Коли хмари наповнюються дощем, виливають на землю. І якщо дерево впаде на південь або якщо *впаде* на північ, куди впаде, там буде. **4** Хто пильнує вітер, не сіє, і хто дивиться на хмари, не пожне. **5** В них немає того, хто знає, яка буде дорога духа. Так як кості тої, що родить в лоні, так не впізнає божих діл та, яка чинитиме все. **6** Вдосвіта сій твоє насіння, і в дні хай не полишає твоя рука. Бо не знаєш котре вдасться, чи це або те, а чи оба разом. Добре **7** і солодке світло, і добре очам бачити з сонцем. **8** Бо коли багато літ живе людина, і в усіх цих розвеселиться, згадані будуть дні темряви, бо будуть численні. Все, що приходить, марнота. **9** Розвеселися, юначе, у своїй молодості! І хай тобі добре вчинить твоє серце в днях твоєї молодості. І непорочним ходи в дорогах твого серця і не в видінні своїх очей. І знай, що після всіх цих Бог приведе тебе на суд.

Глава 12

10 І відсторони лють від твого серця, і відведи лукавство від твого тіла. Бо молодість і безумність – марнота. **12,1** І згадай Того, що тебе створив, в днях твоєї молодості, аж поки не прийдуть дні твого зла і надійдуть роки, в яких же скажеш: Немає мені в них бажання. **2** Поки не померкне сонце, і світло, і місяць, і звізди, і повернуться хмари після дощу. **3** В день, в якому ж зрушаться сторожі дому і знищені будуть мужі сили, і бездіяльні будуть жінки, що мелять, бо знемогли, і потемніють ті, що дивляться крізь дірку. **4** І замкнуть двері на торговиці в немочі голосу жінки, що меле, і підніметься на голос птаха, і упокорені будуть всі дочки співу. **5** Бо й на висоту поглянуть, і жах на дорозі, і зацвіте миґдаль, і саранча стане товстою, і знищеним буде всякий кипарис, бо пішла людина до свого вічного дому, і оточили на торговиці ті, що оплакують. **6** Поки не знищиться шнурок срібла і не буде розбитим випробування золота, і знищеним буде відро при його джерелі, і розіб'ється колесо в коловороті, **7** і повернеться земля до землі, як була, і дух повернеться до Бога, який його дав. **8** Марнота марнот, – сказав соборник,

– все марнота **9** і то дуже. Бо був соборник мудрий, і так як навчив, з людиною є розуміння, і вухо дослідить красу притч. **10** Багато шукав соборник, щоб знайти слова бажання і правильне написане, правдиві слова. **11** Слова мудрих, як бодці для вола і як розпечені цвяхи, які від створення були дані пастирем єдиним. Від них надмір великий. **12** Мій сину, зберігай багато книг. Вчинити неможливе, бо кінець. І повчання – великий труд для тіла. **13** Завжди ж слухай кінець слова. Бога бійся і його заповіді зберігай. Бо кожна людина – Його. **14** Бо все створіння Бог приведе на суд з усім недоглядом, чи добрим, чи злим.

Кінець книги Еклезіяста.
Має в собі 12 глав.

шее. нѧ́ко бы́сть собо́рникъ м҃удръ, [и нѧ́ко][3] сказа̀ (съ ч҃лкомъ ра́зу)[4]. и оу́хо и҃слѣ́дй красоты̀ при́точныѧ, многа взы́ска̀ собо́рникъ е҆́же о҆́брѣсти словеса̀ хотѣ́нїѧ, и напи́сана пра́востїю словеса̀ и҃́стинны. Словеса̀ мудры́хъ нѧ́ко о҆́стны воло́выѧ, и нѧ́ко гвоздїе раждежѐни, и҃́же ѿ сложе́нїѧ да́ни бы́ша ѿ па́стыря е҆ди́наго (-)[5] и҃зъо҆би́лїе (вели́ко) ѿ ни́хъ. Сы́не мои́ храни (кни́ги мно́ги съ҆твори́ти)[6] нѣ́сть бо́ конца̀, и оу҆че́нїи мно́го тру́да плоти. конецъ (же) слову́ все послу́шаи. бо́а боисѧ и҃ за́повѣ́ди е҆́го храни́, нѧ́ко того всѧ́къ ч҃лкъ. Нѧ́ко все съ҆творе́нїе (приведетъ бъ҃)[7] на сѹ́дъ, въ всѧ́комъ презрѣнїю а҆́ще лѝ бл҃го [а҆́ще лѝ][8] лука́во.

Коне́цъ кни́зе е҆клесїа́стове.
и҃ма́ть в себѣ, г҃ла, к҃и.

1 КНИГА “ПІСНЯ ПІСЕНЬ” ЦАРЯ СОЛОМОНА.

Глава 1

2 Хай він мене поцілує поцілунком своїх уст. Бо твої груди кращі від вина, **3** і запашність твого мира понад всі аромати. Твоє ім’я – вилите миро. Задля цього дівчата тебе полюбили **4** і притягнули тебе. Ми біжимо вслід за тобою за запахом твого мира. Цар мене ввів до своєї спальні. Зрадіємо і розвеселимося тобою, любитимемо твої груди понад вино. По правді, він тебе полюбив. **5** Я є чорна і гарна. Дочки єрусалимські, так як кедарські поселення, так як кожухи Соломона. **6** Не глядіть на мене, бо я є чорна, бо на мене поглянуло сонце. Сини моєї матері сварилися через мене, поставили мене сторожкою у виноградниках. Я не стерегла мого винограду. **7** Сповісти мені, кого полюбила моя душа, де пасеш і де спочиваєш в полудень. Щоб я не стала такою, як та, що криється в стадах твоїх друзів. **8** Якщо не пізнала ти себе, гарна між жінками, вийди ти за п’ятами пастухів і паси

Г҃ла а҃.

Ꙗ[1] ло́бжетъ мѧ ѿ лобза́нїѧ оу҆́стъ своѝхъ, нѧ́ко бл҃га сесца твоѧ паче винà, и во́ня ми́ра твоѐго паче всѣ́хъ а҆рома́тъ. ми́ро и҃злїѧ́но и҃ма твое, сего ради ѿ́роковица вѣ҆злюби́ша тѧ̀ (и) привлеко́ѿ тѧ̀. въ слѣ́дъ тебе въ во́ню ми́ра твоѐго тече́мъ. вѣ҆веде мѧ ц҃рь въ ло́жницу свою, взра́дуемсѧ и возвеселѝмсѧ о҆́ тебѣ, вѣ҆злюбимъ сесца твоѧ, паче винà пра́вость вѣ҆злюбѝ тѧ̀. Ꙗ҆́рна е҆́смь (а҃) и добри дщери і҃ерли́мскїѧ. нѧ́ко се́ла кедаѷ́ска, (и) нѧ́ко ко́жа саломо́нѧ. не зри́те мене нѧ́ко а҆́зъ е҆́смь оу҆́чрьмена, нѧ́ко при́зрѣ мѧ сл҃нце. Сы́нове мт҃ре моеа сварахусѧ о҆́ мнѣ. положѝша мѧ стража оу҆ виногра́дѣхъ, винограда моего не сохранихъ. вѣ҆звѣ́стѝ мѝ е҆́гоже вѣ҆злюбѝ дш҃а моѧ, гдѣ пасе́ши (и) где о҆́почива́еши въ полу́днѐ. да не когда бу́ду нѧ́ко о҆́блага́ющасѧ по ста́дехъ дру́говъ твои́х. Ꙗ҆́ще не оу҆вѣ́деⷭ самую тебе до́бру въ жена́хъ, и҃зыидѝ ты̀ въ пата́хъ па́ствъ, и па́си ко́злища твоѧ оу҆ кущеи па́стырскихъ. (ко́ни мои́)[2] въ ко-

лесни́цы фарао́новѣ, оу҃подобѣ́ тѧ близъ мене. что҃ оу҃красѝшасѧ ланиты твоѝ ѩ҆́ко го́рлицы, выѧ твоѧ ѩ҆́ко монисте· Подо́бїе злата сътворѝ ти съ пестротами сребра· До́ндеже ц҃рь на восклоне́нїи е҃го, ма́сть драгаѧ даст во́ню свою. ваза́нїе стѣ́ти сестры́ моеѧ (-)[3], посреди сесцу́ мои́хъ въдвори́тсѧ. грезнъ ѡ҆́ ки́пра сестра́ моѧ мнѣ въ виногра́дѣ (гаѳ҃ове)[4]. Се е҃си добра́ йскрынѧа моѧ, ѓе е҃си добр҃ о҆́чи твои голубѝне· Сѣ е҃сть добръ братъ мои и҃ е҃ще красенъ, о҆́дръ на́шъ съ о҆́сѣне́нїемъ. прекла́ди (до́му на́шего)[5] ке́дровыѧ, (и҃) столѧ (-)[6] кипари́сныѧ·

Гла, в҃·

Азъ цвѣтъ полны́и (и҃) крино́мъ оу҃до́лныи. ѩ҆́ко крино́мъ въ терни́и, та́ко и҃скрынѧа моѧ посредѣ дще́рен· Ѩ҆́ко ѩ҆́блонь посредѣ дре́весъ лѣсны́хъ, та́ко бра́тъ мои посредѣ сы́новъ· по҃ сѣнь е҃го вѣсхотѣ́хъ и҃ сѣдо́хъ, и҃ пло҃ е҃го сла́докъ въ горѣта́ни моемъ. вовед҃ѣте мѧ в домъ винѣ́, вчини́те на мѧ любовь. оу҃твердѝте мѧ въ ми́рехъ, положѝте мѧ въ ѩ҆́блоцехъ, ѩ҆́ко оу҃ѧзъвле́нна е҃смь любо́вїю ѧ҆зъ. шоу́ица е҃го по҃ главо́ю ми, и҃ десни́ца е҃го о҆́бы́иметъ мѧ· Заклѧ҃ вы дще́ри і҃ерли́мли, въ си́лахъ и҃ крѣпостехъ села́. ѧ҆ще воста́нете и҃ въста́вите любо́вь дондеже вѣсхо́щет҃· Гла́съ бра́та моего́, се҃ та́ко прїи́де скача́ на́ горы (и҃) прескача́ на хлѣмы. подо́бенъ е҃сть братъ мои серне́, и҃ли мла́ду е҃лени на гора́хъ ведѝльскѝ҃. се҃ сїи стоѧ́ше за стѣно́ю на́шею, прегладаѧ о҆́коно́цемъ прогладаѧ сквозе мрежу́. ѡ҆вѣщаѐтъ бра́т҃ мои и҃ гла́етъ мнѣ· вѣста́ни (и҃) прїи́ди бли́жнѧа моѧ до́браѧ моѧ голубѝце моѧ. ѩ҆́ко е҃ зима́ пре́и́де, до́ждь ѡ҆и́де (и҃) про́и́де въ себѣ. цвѣти ѩ҆ви́шасѧ на землѝ, врема ѡ҆рѣзанїѧ приспѣ. гла́съ го́рлицы слы́шанъ въ землѝ на́шеи, смо́квы и҃знесе цвѣтъ свои. виногра́ди зрѣю́ще даша во́ню· вѣста́ни (и҃) прїи́ди бли́жнѧа моѧ добраѧ моѧ (-)[1]. (гради́) и҃ прїи́ди ты҃ голубице моѧ въ покро́вѣ, камень близъ прѣ́стѣнїѧ· ѩ҆ви́ ми зра́къ твои, и҃ оу҃слы́шанъ сътвори мѝ гла твои, ѩ҆́ко гла́съ твой сла́докъ и҃ о҆́бразъ твои краси́нъ· Ѩ҆ма́вте намъ ли́си малы́ѧ гѹба́щїѧ виногра́ды. и҃ виногра́ди наши призрева́ютъ· Бра́тъ мои мнѣ и҃ а́зъ е҃му. пасы́и въ кри́нахъ, до́ндеже дх҃нетъ дн҃ь, (-)[2] дви́гнѹтсѧ сѣни. о҆́братисѧ оу҃подобѝсѧ братѣ мои серне́ и҃ли мла́ду е҃леню, на́ горы о҆́кр҃тны́ѧ·

твоїх козлів при поселеннях пастухів. **9** Мої коні у фараонових колісницях. *До них* уподібнив я тебе, моя близька. **10** Якими гарними є твої щоки, як горлиці, твоя шия, як намисто. **11** Зробимо *тобі* подоби золота зі срібними цятками. **12** Доки цар на його кріслі, дорога мазь видасть свій запах, **13** пучок стакту моєї сестри поселиться посеред моїх грудей. **14** Моя сестра для мене – китиця з кипра (=рослина) у Ґаддових виноградниках. **15** Ой ти є гарна, моя близька! Ой ти є гарна! Твої очі голубині. **16** Ось ти є гарний, мій брате. І ще красень – наше ліжко з покриттям, **17** балки нашого дому кедрові, і стеля кипарисова.

Глава 2

1 Я – польовий цвіт і лелія долини. **2** Як лелія в тернині, такою моя близька посеред дочок. **3** Як яблуня між лісовими деревами, таким мій брат посеред синів. Під його тінь я побажала і сіла, і його овоч солодкий в моїм горлі. **4** Введіть мене до хати вина, покладіть для мене любов. **5** Скріпіть мене миром, покладіть мене між яблуками, бо я є зранена любов'ю. **6** Його лівиця під моєю головою, і його правиця мене обіймає. **7** Заклинаю я вас, єрусалимські дочки, в силах і кріпостях поля, якщо піднімете і розбудите любов, доки не забажає. **8** Голос мого брата ось так прийде, скачучи на горах і перестрибуючи на вершках. **9** Мій брат є подібним до сарни чи молодого оленя на ветильських горах. Ось цей став за нашим муром, дивлячись крізь віконце, приглядаючись крізь мережу. **10** Мій кревний відповідає, і каже мені: Встань і ходи, моя близька, моя красуне, моя голубко. **11** Бо ось минула зима, пройшов дощ і пішов собі, **12** на землі з'явилися квіти. Настав час підрізати дерева, в нашій землі чути голос горлиці, **13** фіґа видала свій цвіт, виноградники, дозріваючи, видали запах. Встань і іди, моя близька. Моя красуне, ходи. **14** І прийди ти, моя голубко, до схованки, камінь близько стіни. Покажи мені твій вид і дай мені почути твій голос. Бо твій голос солодкий і твій вид гарний. **15** Схопіть нам малих лисів, що нищать виноградники, бо виноградники наші дозрівають. **16** Мій брат для мене і я для нього, що пасе в леліях. **17** Доки не настане день, порушаться тіні, повернися. Уподібнися, мій брате, до сарни чи молодого оленя на довколішніх горах.

Глава 3

1 На моєму ліжку вночі шукала я того, кого полюбила моя душа. Шукала його – і не знайшла його. Закликала до нього – і він не почув мене. **2** Встану ж і обійду довкруг по місті, і по торговицях, і по вулицях шукатиму того, кого полюбила моя душа. Шукала я його – і не знайшла. Кликала його – і він не почув мене. **3** Знайшли мене сторожі, що ходять по місті. Чи ви бачили того, кого полюбила моя душа? **4** І як я трохи від них відійшла, і знайшла я того, кого полюбила моя душа. І я схопила його і не відпустила його, аж доки *не* ввела його до дому моєї матері і до покою тієї, що мене зачала. **5** Заклинаю я вас, дочки Єрусалиму, в силах і в кріпостях польових, якщо піднімете і розбудите любов, доки не забажає. **6** Хто ця, що виходить з пустині, димить як стебло, що кадить смирною і ливаном та всіма пахощами того, що робить миро? **7** Ось Соломонове ліжко, 60 сильних довкруг нього з сильних ізраїльських, **8** всі, що мають зброю вигострену для війни: муж його зброю на його бедрі від страху вночі. **9** Цар Соломон зробив собі носила з ливанських дерев, **10** його стовпи зробив срібними, його покривало золоте, вихід же його багряний, всередині в ньому кам'яна долівка – любов від єрусалимських дочок. Сіонські дочки, **11** вийдіть і погляньте на царя Соломона, на вінець, яким увінчала його матір в день його шлюбу і в день радості його серця!

Гла, г·

На ложи моемъ в нощи искахъ егоже възлюби душа моа. искахъ его и не обретохъ его, възвахъ его и не послуша мене· въстану оубо и обыиду въ градъ, и на тръжищехъ и на стогнахъ, (-)[1] поищу егоже възлюби душа моа. поискахъ его и не обретохъ (-)[2], (звахъ и) и не послуша мене)· обретоша ма стрегущіи (и) объходящіи въ градъ· (видъсте ли егоже възлюби душа моа)[3]· (и) мало предохъ ѡ них (и)[4] обретохъ егоже възлюби душа моа. (и) оудръжахъ его и не оставихъ его дондеже въведохъ и въ домъ мтре моеа, и въ клѣть заченшіа ма· Заклахъ васъ дщери іерлимскіа въ силахъ и въ крѣпостяхъ селныхъ, аще движете и възбудите любовь доже аще хощетъ· Что сіа възходящіа ѡ пустыни. мако стебло дымится кадящее смирна и ливан, (и) ѡ всѣхъ воня міроварца· Се одр (соломонь)[5]. ѯ, силныхъ окрстъ его ѡ силныхъ ізиилевъ, вси имущи (оружіа)[6] наостръни на брань, мж (оружіе)[7] его на бедрѣ его ѡ оужаса в нощи· Носилникъ сотвори себѣ чрь (соломонъ)[8] ѡ древесъ ливаньскъ· столпы его сътвори сребрены, (-)[9] възклоненіе его злато, възхожденіе (же) его багрено внутрь его каменое простреніе, любовь ѡ дщерія іерлимск· (дщера сіона) изыидѣте, и видѣте въ чри (солому)[10] въ вѣнцы в немъже вынча его мти (-)[11] въ днь женитвы его, и въ днь веселіа срца его·

Глава 4

1 Ой ти є гарна, моя близька! Ой ти є гарна! Твої очі голубині, винятоk – твоє мовчання. Твоє волосся, наче стада кіз, які відкрилися від Ґалааду. **2** Твої зуби, наче стрижені стада, які вийшли з купелі, і всі двоплідні, і бездітної між ними немає. **3** Твої губи, як червоний шнурочок, і твоя мова гарна. Як обертання ґранатового яблука – твоє яблуко без твого мовчання. **4** Твоя шия, як Давидова башта, збудована в Талпіоті. На ній висить тисяча щитів і всі стріли сильних. **5** Двоє твоїх грудей, як два малюки-близнята сарни, що пасуться в квітах. **6** Доки не настане день і тіні я піду до гори смирни і до ливанського вершка. **7** Моя близька уся гарна, і в тобі немає недоліку. **8** Ходи з Ли-

Гла, д·

Се еси добра ближнаа моа се еси добра. Очи твои голубине, развѣ замлъчанаго твоего. власи твои ако стада козиць, иже ѡкрышаса ѡ галаада. зубы твоа ако стада постриженыа, иже изыдоша ѡ купели· (и) вси двоеплодны, и безродящіа нѣсть в ни. ако врьвь чрьвлена оустъ твои, и бесѣда твоа красна. ако обращеніе шипка яблоко твое, развѣ замлъчанаго твоего. ако столпъ дв̃дъ шіа твоа, създанъ въ далпиодѣ· тысяща щитовъ виситъ на не, (и) вса стрѣлы силныхъ. двѣ сѣсца твоа ако двѣ млады близньца срьны пасоміи въ цвѣтехъ, дондеже дхнетъ днь, и подвигнутса сѣни· Поиду (-)[1] къ горѣ смирнеи и ко хлъму ливаньску· вса добра [-][2] ближнаа моа, и порока нѣсть в

тебѣ· гра҃ди ѡ҆ ливáна невѣ҆сто гра҃ди ѡ҆ ливáна, прїи҆ди и҆ преди҆ и҃з начáла вѣ҆ры ѡ҆ главы̀ санúра и҆ е҆рмона, ѡ҆ о҆гра́дъ львóвыихъ, (и҆) ѡ҆ горъ пардалéовъ. оу҆сердны́ насъ сътвори҆ сéстро (нáша)[3] невѣ҆сто, оу҆сердны́ нáсъ рътвори́ла е҆сѝ въ единѡ҃ ѡ҆ óчїю твоéю, (и҆) въ е҆дúномъ монúстѣ шїѝ твоéмъ. что́ оу҆добрѣ́ста сéца твоя́ сестро моя́ невѣ҆сто, что́ оу҆добрѣ́ста сéца твоя́ па́че винà, и҆ во́на ри́зъ твои҃ па́че всѣ́хъ а҆рома́· со́тъ и҆скапа́ютъ оу҆стнѣ̀ твоѝ не вѣ́сто, мёд и҆ мле́ко по҃ ѩзы́комъ твои҃. и҆ бл҃говоні́е ри́зъ твои҃ ѩ́ко бл҃гоу҆хани́е ливáна. врътогра́҃ заключенъ сестро моя́ невѣ҆сто, о́града заключена и҆сточникъ запечатлѣ́ѣ. посла́нїа твоя́ (са́ди)[4] ши́пковъ съ пло́до҃. вѣ҆твьи дуба съзрѣ́нїе со на́рдо҃, на́рда и҆ кроко́съ. трость и҆ кенамо҃, ѡ҆ всѣ́хъ древъ ливáньскихъ. смúна [и҆][5] а҆лои съ всѣ́ми прьвы́ми ми́рами. и҆сто́чни҃ [о́гра́ды, и҆][6] кла́дязь воды̀ живы́ и҆ вскорена́ющиса ѡ҆ ливá́на· въста́ни сѣ́вере, и҆ гра҃ди ю́же, [и҆][7] повѣ́и въ о́гра́де мое҃, и҆ да тёкѹ а҆рома́ты твоя·

Гл҃а, ѕ҃·

И҆ сни́детъ бра́тъ мои въ о́гра́дъ свои, и҆ да ѩ́стъ ѡ҆ пло́да верха дубо́ваго (-)[1]. въни́до́хъ въ о́гра́дъ мои сестро моя невѣ҆сто, о́бѹима змúрнѹ (-)[2] съ а҆рома́тами мои́ми. ѩдо́хъ хлѣ́бъ мои съ ме́домъ мои҃, пи́хъ вино мое съ мле́комъ мои́мъ· ѩ҆дите бли́жнїи [мои][3] и҆ пїите, и҆ оу҆пїитеса бра́тїа· а҆зъ сплю и҆ се҆рце мое бдѝ. гла҃ бра́та моего́ оу҆дара́е҃ въ две́ри, ѡ҆тверзи ми сестро моя и҆ бли́жняя моя голубúце моя съвьршéная моя. ѩ́ко глава моя наполънисa росы, и҆ вла́сы мои о҆кропи́шася но́щїю· Съвлекохъ съ ри́зы моея, (и҆) ка́ко о҆блекѹся в ню· оу҆мы҃ но́зи мои, (и҆) ка́ко о҆скверню и҆хъ· Бра́тъ мои посла рѹ́кѹ свою ѡ҆ сква́жнѣ, и҆ чре́во мое въстрепета ѡ҆ него. въста҃ а҆зъ ѡ҆тверсти бра́тѹ моемѹ, рѹцѣ мои и҆скапа́ша змúрнѹ, (и҆) прьсты мои змúрны по́лны на рѹка҃ заключе́нїа. ѡ҆тверзо҃ а҆зъ бра́тѹ моемѹ, (и҆) бра҃ мои преиде. дш҃а моя и҃зы́иде въ слово е҆го. възыска́хъ е҆го и҆ не о҆брѣто҃ е҆го, зва́хъ е҆го и не послѹша мене. о҆брѣто́ша мя стра́жеве о҆кружа́ющїи гра҃, би́ша мя (и҆) ѩзви́ша мя, взя́ша ве́рхнюю ри́зѹ [-][4] ѡ҆ мене стра́жїе стѣ́нніи. заклях҃ъ вы дще́ри іер҃лимскїя в си́лахъ и҆ въ кр҃пости́ҳ села· а҆ще о҆бря́щете бра́та моего́ [възвѣстите]́[5] е҆мѹ, ѩ́ко оу҆ѩзвле́нна любо́вїю а҆зъ е҆смь· что́ бра́тъ твои ѡ҆ бра́та, до́бря въ жена҃, что́ бра҃ твои ѡ҆

вану, невісто! Ходи з Ливану. Прийди і перейди від початку віри, від голови Санира і Ермона, від левових кубол і від леопрадових гір. **9** Ти сердешними нас зробила, наша сестро. Невісто, сердешним зробила нас одними твоїми очами і одним намистом твоєї шиї. **10** Які гарні твої груди, моя сестро. Невісто, які добрі є вони, твої груди, понад вино, і запах твоєї одежі понад всі аромати. **11** Твої губи, невісто, – крижки меду. Вони викапують, мед і молоко під твоїм язиком. І запах твоєї одежі, як запах Ливану. **12** Моя сестра-невіста – замкнутий сад, закритий сад, запечатане джерело. **13** Віття твоє – сади ґранатових яблук з плодом гілки дуба, овоч з нардом, **14** нард і сафрон, тростина і цинамон з усіх ливанських дерев, смирна і алоє з усіма першими мирами, **15** джерело саду і криниця живої води. І витікає з Ливану. **16** Встань, півночe, і ходи півдню, і повій в моїй огорожі! І нехай розтікаються твої аромати.

Глава 5

16 Нехай мій брат зійде до своєї огорожі і хай їсть з плоду дубового вершка. **5,1** Я ввійшов до моєї огорожі, моя сестро-невісто, я зірвав смирну з моїми ароматами, я з'їв мій хліб з моїм медом, я випив моє вино з моїм молоком. Їжте, мої близькі! І пийте, і упийтеся, брати! **2** Я сплю і моє серце чуває. Голос мого брата, він стукає в двері: Відкрий мені, моя сестро і моя близька. Моя голубко, моя досконала. Бо моя голова наповнилася роси і моє волосся наповнилося краплями ночі. **3** Я скинула мою одіж – і як одягнуся в неї? Я помила мої ноги – і як їх бруднити? **4** Мій брат послав свою руку крізь отвір, і моє нутро затріпотіло через нього. **5** Я встала, щоб відчинити моєму братові, мої руки закапали смирною і мої пальці повні смирни на ручках замку. **6** Я відкрила моєму братові – а мій брат пішов. Моя душа вийшла в його слові, я його шукала і не знайшла його, закликала до нього – і він не почув мене. **7** Знайшли мене сторожі, що оточували місто, мене побили і мене зранили, верхню одіж в мене забрали сторожі мурів. **8** Я заклинаю вас, єрусалимські дочки, в силах і в кріпостях поля! Якщо знайдете мого брата, сповістіть йому, що я є зранена любов'ю. **9** Який брат твій від брата, красуне між жінками? Який брат твій від брата, що

так ти нас заклинаєш? **10** Мій брат білий і красень, вибраний з-поміж десятьох тисяч. **11** Його голова – золота голова. Його волосся розпливчасте і чорне, наче у ворона. **12** Його очі, як голубині на повені вод, вимиті в молоці, що сидять в повені вод. **13** Його що ки, наче посудини ароматів, що видають запашність. Його уста – лелії, що капають, повні смирни. **14** Його руки – круглі, золоті, повні сміливості. Його живіт – слонова таблиця на сапфіровім камені. **15** Його литки – мармурові стовпи, закріплені на золотих основах. Його вид, як вибраний Ливан і як кедри. **16** Його горло – солодість, і він увесь – пожадання. Це кревний мій і це мій близький, єрусалимські дочки. **6,1** Куди пішов твій брат, красуне між жінками? Куди заглянув твій брат? І пошукаємо його з тобою.

Глава 6

2 Мій брат пішов до його огорожі і до місць ароматів, щоб пасти в огорожах і збирати лелії. **3** Я для брата мого, а мій брат для мене. Він пасе в леліях. **4** Гарна і кревна моя, як бажання. Гарна, як Єрусалим. Страшна, як розташовані *полки*. **5** Відверни твої очі з-перед мене, бо вони мене окрилили. Твоє волосся, як козячі стада, які піднялися з Ґалааду. **6** Твої зуби, як стада острижених, які вийшли з купелі, всі з близнятами, і бездітної немає в них. **7** Твої губи, як червоний шнурочок, і твоя мова гарна. Твоє яблуко, як шкірка ґранатового яблука без твого мовчання. **8** Є 60-т цариць і 80-т наложниць, і молодиць, яким немає числа, **9** є одна, моя голубка, моя досконала є в її матері, вибрана в тої, що її породила. Побачили її сіонські дочки і поблагословили її, цариці і наложниці її похвалили. **10** Хто вона, та, що прихилилася, наче ранок, гарна, як місяць, вибрана, як сонце, страшна, як вишиковані *покли*? **11** До огорожі горіхів зійшов він подивитися і на плоди потоку, побачити чи зацвів виноградник і чи зацвіли ґранатові яблука. Там дам тобі мої груди. **12** Не взнала моя душа – він мене поклав на аминадавову колісницю. **7,1** Повернися, повернися, суламітко! Повернися і поглянемо на тебе.

Глава 7

Хто *що* бачить в суламітці, що приходить, наче групи полків? **2** Які красні твої кроки у твоєму взутті, аминодавова дочко. Порухи твоїх бедер подібні до намиста – діло рук

бра҃та, ѩ҆́ко та́ко заклѧ҇ на҃· Бра́тъ мои́ бѣ́лъ и҆ красенъ, и҆збра́нъ ѿ те́мъ. глава҆ е҆гѡ̀ зла́та (глава҆)[6]. вла́сы е҆гѡ̀ широ́ки (и҆) че́рны ѩ҆́ко вра́нъ. о҆́чи е҆гѡ̀ ѩ҆́ко голуби́не на и҆сполне́нїе вѡ҃, и҆змове́ни въ мле́цѣ, сѣдя́щїи въ наполне́нїи во́дъ· лани́ты е҆гѡ̀ ѩ҆́ко фїа́лы а҆рома́тъ прозѧба́ющи бл҃гово́нїе· оу҆стнѣ е҆гѡ̀ кри́ны капля́щїи смирны́ по́лны. ру́цѣ е҆гѡ̀ кругли҆ зла́тѣ, наполне́ны де́рзости· чре́во е҆гѡ̀ бу́ква сло́нова на ка́мени сапфи́рове. лы́ста е҆гѡ̀ столпи́ мармуро́вы, ѳснова́ни на степе́нѣ҃ зла́тыѣ҃. ви́дъ е҆гѡ̀ ѩ҆́ко лива́нъ и҆збра́нъ, (и҆) ѩ҆́ко ке́дрове. горта́нь е҆гѡ̀ сла́дость и҆ ве́сь въжелѣ́нїѧ, сі́и бра́тъ мои́, и҆ сі́и бли́жнїи мои́ дще́ри і҆ерли́мла· Гдѣ ѿи́де бра́тъ тво́и до́бра҃ въ же́на҃ ка́мо при́зрѣ бра́тъ твои́, и҆ възыщемъ е҆гѡ̀ съ тобо́ю·

Гл҃а, ѕ҃·

ра́тъ мои́ сни́де въ о҆гра́ду е҆гѡ̀. (и҆ въ мѣ́ста)[1] а҆рома́т҃, па́ствити въ о҆гра́дехъ, и҆ събира́ти кри́ны. а҆зъ бра́ту моему́ и҆ бра́тъ мои́ мнѣ, пасы́и въ кри́нехъ· до́бра҃ [-][2] и҆ бли́жнаѧ моѧ ѩ҆́ко бл҃говоле́нїе, кра́сна ѩ҆́ко і҆ерли́мъ. оу҆жа́стъ ѩ҆́ко вчине́не. о҆бра́ти о҆́чи твои́ пра́мо мнѣ ѩ҆́ко тїи въскрили́ста мѧ. вла́си твои́ ѩ҆́ко ста́дъ ко́зїихъ и҆же възыдо́ша ѿ галаа́да. зꙋ́бы твои́ ѩ҆́ко ста́да постриже́ны и҆же взыдо́ша ѿ ꙗ҆кꙋпели, вс҃и близнѧствꙋю́щїи и҆ бещѧ́ныѧ нѣ́сть в ни́хъ. ѩ҆́ко верꙗ червле́на оу҆стнѣ твои́, и҆ бесѣ́да твоѧ кра́сна ѩ҆́ко о҆брощє́нїе ши́пка ѩ҆́блонь твоѧ, кро́мѣ замолча́наго твое́го. ѕ҃, сꙋ́ть ц҃рцы, и҆ ѻ҆, налóжницъ, и҆ ю҃н҃ и҃мже нѣ́сть числа. є҆ди́на є҆́сть голꙋби́ца моѧ, съвръше́наѧ моѧ (-)[3] є҆́сть ма́тери є҆ѧ̀, и҆збра́на [-][4] роди́вшеи ю҃. ви́дѣша ю҃ дще́ри (сі҃ѳ҆скі҃ѧ) и҆ бл҃виша ю҃. ц҃рцы и҆ налóжницы (въсхвали́ша)[5] ю҃· кто҃ сі҃ѧ приника́ющи ѩ҆́ко ѹ҆́тро, добра ѩ҆́ко лꙋна̀, и҆збра́нна ѩ҆́ко сл҃нце, въ оу҆́жасти ѩ҆́ко вчине́на· въ ѳ҆гра҃ ѳ҆рѣ́ховъ сънизде ви́дѣти, (и) въ пло́ды пото́ка. ви́дѣти а҆ще въсцвѣ́те виногра҃, (и) възрасто́ша ли́ ши́пки. та́мо да҃ сердца моѧ тебѣ· Не разꙋмѣ́ дꙋ́ша моѧ, положи́ мѧ на колесни́цы (а҆минода́вли)[6]· ѡ҃братисѧ ѳ҆братисѧ сꙋламі́тино, ѳ҆братисѧ (-)[7] и҆ оу҆зримъ въ тебѣ·

Гл҃а. ѕ҃·

то҃ ви́дитъ оу҆ сꙋламитине приходя́щеи ѩ҆́ко ли́ки (по́лка)[1]· і҆́то красишасѧ стопы твоѧ въ ѳ҆бꙋтїи (твое́мъ) дще́рѧ [а҆минода́вовы][2]. чи́ны бедрꙋ твою

подо́бни оу҆серя́зѧ дѣ́лъ рꙋ́къ хꙋдо́жника· пꙋпъ твои҃ ѩ́ко ча́ша и҆сто́чена, не требꙋ́ющїѧ черпа́нїа· чре́во твое ѩ́ко сто҃ пшени́цы, затворена въ крина́хъ. два се́сца твоѧ, ѩ́ко дв҃ѣ мла́ды близни́ца се́рнїи. шїѧ твоѧ ѩ́ко сто́лпъ слоно́въ. О҆́чи твои ѩ́ко (҆е҆зеро)[3] въ е҆сево́нѣ, въ вра́тѣ҃ дще́ри мно́гїй. но́здри твои ѩ́ко сто́лпъ лива́нескъ, смотря́и лице дама́ска. главà твоѧ на тебѣ ѩ́ко карми́лъ (гора), (-)[4] заплете́нїе главы҄ твое҆ѧ ѩ́ко багряница цр҃ьска, сказа́на въ прииста́нїй҃· что҃ оу҆краси́сѧ, и҆ что҃ о҆слади́сѧ любы въ пи́щахъ твои҃хъ· е҆е велѝчество твое оу҆подоби́сѧ фини́ку, и҆ се́сца твоѧ грезно҃ (е҆го)· рекѡ҃ взы́идꙋ на фини́къ, [и҆][5] оу҆держꙋ высотꙋ е҆го· И҆ бꙋ́дета се́сца твоѧ (дв҃ѣ) ѩ́ко грезно́ве виногра́да, и҆ во́ня ноздрїи твои҃ ѩ́ко ѩ́блока. и҆ горта́нь твои ѩ́ко вино бл҃го· Ходя́и бра́тъ мои оу҆ пра́вости, дово́ленъ въ оу҆стнꙋ мое҆ю и҆ въ зꙋбѣхъ· ч҆зъ бра́тꙋ мое҆мꙋ и҆ къ мнѣ възвраще́нїе е҆го· Прїиди бра́те мои, и҆зы́идевѣ на село, вънощꙋ́емъ въ селе́хъ· оу҆рани́вѣ въ виногра́дѣхъ, видѣвѣ а҆ще процвѣте виногра́дъ, (и҆) възрасте а҆ли҆ преспѣва́нїе, възраста́ша а҆ли҆ ши́пки. та́мо да́мъ (тебѣ се́сца моя)[6]. маи҆драгоре да́ша во́ню (е҆го)[7] при две́рехъ на́шихъ. вс҃и пло́дове кра́ѧ но́вая до вс҃ѣ́хъ бра́те мои съблюдо҃ ти҃·

Гл҃а, и҆·

Кто́ да́сть ти҃ бра́те мои съсꙋ́ща се́сца ма҃тре мое҆ѧ· о҆брѣто́хъ ти҃ ва҃нѣ цѣлꙋ́ю ти҃ѧ. и҆ ктомꙋ҃ не оу҆ничижа́ю҃ мене. о҆́быиму҃ ти҃ѧ (и҆) въведꙋ҃ ти҃ѧ въ до́мъ ма҃тре мое҆ѧ, и҆ въ ло́жницꙋ зача́вшїѧ мѧ. (тꙋ҃ мѧ наоу҆чи́ши), напою ти҃ѧ вина҆ съ во́нями строе́наго, (и҆ пи́тїѧ пото́ка мое҆го)[1]· шꙋ́йца е҆го҃ по҃ главою мѝ, и҆ десни́ца е҆го о҆́бы҆ме҃тъ мѧ· Кля҃ вы дще́ри і҆ерли҃мля҃ в силахъ и҆ въ крѣпости села· і҆что҃ дви́жете и҆ въ҃звиза́ете любо́вь до́ндеже а҆ще хо́щѣ҃· Кто҃ сїѧ въсходя́щїѧ оу҆бѣ҃лена, (и҆) оу҆тержа́ема о҆́ братѣ е҆ѧ· Ѡ҃ о҆́блока въста́вихъ ти҃ѧ, та́мо поболѣ ма҃тїи твоѧ, та́мо поболѣ роже҃нша ти҃ѧ· Положи́ша мѧ ѩ́ко печа́ть на ре҃цы твое҆ѧ҃, (и҆) ѩ́ко печа́ть на мы҆ши҃цы твое҆и҃. зане҆ крѣ́пка ѩ́ко сме҃рть любы, жесто́ка ѩ́ко а҆дъ за́висть. крила҆ е҆ѧ҆ (ѩ́ко о҆́гнь пла́мена оу҆гліе҆ о҆́гнено)[2], пла́мы е҆ѧ҆. вода҆ мно́га не мо́жетъ оу҆гаси́ти любве, и҆ рѣ́ки не пото́пятъ е҆ѧ҆. а҆ще да́сть мꙋ́жъ вс҃е и҆мѣ́нїе свое҆ въ любви, оу҆ничиже́нїемъ оу҆ничижа́тъ е҆го҃· Сестра на́ша ма́ла и҆ се́сцꙋ не и҃ма́ть. что҃ съ҃твори́мъ сестрѣ на́шеи҃ въ дн҃ь во́ѩже а҆ще гл҃ати бꙋ́детъ е҆и҃· Ч҆ще стѣна е҆́сть съгради҃ на неи҃ митця. **3** Твій пупок, наче карбована чаша, що не потребує суміші. Твій живіт, наче сніп пшениці, оточений леліями. **4** Твої дві груді, як два малюки – близнята сарни. **5** Твоя шия, як слонова вежа. Твої очі, як озеро в Есевоні, в брамах дочки численних. Твої ніздрі, як ливанська вежа, що глядить на лице Дамаску. **6** Твоя голова на тобі, як гора Кармил, плетінки твоєї голови, наче царська багряниця, зв'язана на перегонах. **7** Як ти прикрасилася і як ти осолодилася, любове, в твоїй їжі! **8** Ось твоя велич уподібнилася до пальми і твої груди до її китиць. **9** Я сказав: Вийду на пальму і охоплю її висоту! І твої дві груді будуть, як китиці винограду, і запах твоїх ніздрів, як яблука, **10** і твоє горло, як добре вино. Ходить він, мій брат, правильно задоволений моїми устами і зубами. **11** Я для мого брата. І до мене його повернення. **12** Ходи, мій брате! Вийдемо в поле, поселимося в селах. **13** Рано будемо у виноградниках: побачимо чи зацвів виноград і чи виріс плід, чи є ґранатові яблука. Там тобі дам мої груди. **14** Мандраґори видали свій запах при наших дверях. Всі овочі добірні, нові до старих, мій кревний, я для тебе зберегла.

Глава 8

1 Хто дасть тобі, мій брате, що ссеш груди моєї матері? Я тебе знайшла ззовні, цілую тебе – і більше мене не зневажать. **2** Обійму тебе і введу тебе до хати моєї матері і до спальні тієї, що мене зачала. Там ти мене навчиш. Я тебе напою вином з вишуканими зелами. І *там* напитки мого потоку. **3** Його лівиця під моєю головою, а його правиця мене обіймає. **4** Я заклинаю вас, єрусалимські дочки, в силах і в кріпості поля! Чому підносите і пробуджуєте любов, поки *не* бажає? **5** Хто вона, та, що виходить вибілена і скріплена її братом? Від яблуні я тебе підніс, там болі зазнала твоя матір, там болі зазнала та, що тебе породила. **6** Поклали мене як печать на твоєму серці і як печать на твоєму рамені. Бо любов сильна, як смерть, завись тверда, як ад. Її крила, наче полум'яний вогонь, її полум'я – вогняне вугілля. **7** Велика вода не зможе згасити любові, і ріки її не затоплять. Якщо чоловік дасть ввесь свій маєток в любові, зневагою його зневажать. **8** Наша сестра мала і грудей немає. Що зробимо для нашої сестри в день, в якому лиш буде говорити

до неї? **9** Якщо є стіна, збудуємо на ній срібні башти. Якщо є двері, розпишемо на ній кедрові дошки. **10** Я – мур, і мої груди як башти. Я була в його очах як та, що знаходить мир. **11** У Соломона був виноградник у Вееламоні. І він дав свій виноградник тим, що його стерегли. Чоловік принесе з його плоду тисячу срібняків. **12** Мій виноградник переді мною. Соломонова тисяча і двісті тих, що стережуть його плід. **13** Ти, що сидиш в численних огорожах і другим приділяєш увагу, дай мені почути твій голос. **14** Біжи, мій брате, і уподібнися до сарни або молодого оленя на ароматських горах!

Кінець книги “Пісня пісень”.
Має в собі 8 глав.

стрѣхи сре́бряныя. (-)[3] а҆ще две́рь е҆сть напи́шемъ на не́й дъ́ску ке́дрову. А҆зъ стѣна́ и҆ се́сца моа́ ꙗ҆́ко (сто́лпъ)[4]. а҆зъ бѣхъ въ о҆́чїю е҆го, о҆брѣта́ющи ми́ръ. виногра́дъ бы́хъ (соло́мону)[5] въ вее҆ламо́нѣ, (и҆) да́сть виногра́дъ свои́ стрегу́щимъ (е҆го). мужъ принесе́ть въ пло́дѣ е҆го ты́сѧщу сребрени́къ. виногра́дъ мои́ предо мно́ю, ты́сѧща (соло́мона)[6], и҆ две́сти стрегу́щїи пло́дъ е҆го. Сѣдя́и въ о҆гра́дехъ (мно́гихъ, и҆) другїа́ вънемлющїа́, гл҃а твои́ о҆́слы́ши мѝ. бѣга́и бра́тие мои́ и҆ о҆подо́бися серни́, и҆ли́ ю҆́нцемъ о҆ле́нѧ на горы а҆ромати́ческыѧ.

Конецъ кни́гъ пѣсне́и пѣсня́мъ.
Ѡ҆́мать в себѣ, гл҃а, и҆.

КНИГА МУДРОСТІ СОЛОМОНА

КНИ́ГА ПРЕМУ́ДРОСТЬ СОЛОМО́НА

Глава 1

Гл҃а а҆.

ic. 56 **1** *Полюбіть праведність, ви, що судите землю! Будьте розумні в Господі! В доброті і в простоті серця Його шукатимете! *2 Бо Він буде знайдений тими, що не випробовують Його, появиться ж тим, що не відмовилися вірити Йому. **3** Бо лукаві думки відлучають від Бога, а випробована сила скартає безумних. **4** Бо в злохитру душу не ввійде мудрість ані не замешкає в тілі підвладному гріхові. **5** *Бо святий дух уникне напоумлення обманливого і відніметься від безглуздих думок, і напоумиться від надходячого беззаконня. **6** Бо дух мудрості є любителем людей і не зробить невинним проклятого його устами. Бо його внутрішніх свідком є Бог, і праведним дослідником його серця, і слухачем язика. **7** Бо господній дух заповнив вселенну, і те, що все вміщає, має голос знання. **8** *Через

мой2. 4 пар2. 15

єре. 43

єре. 4

Ѡ҆́бразъ любите* пра́вду су́дѧщеи зе́млю. мудрьствуи́те о҆ гн҃ѣ въ бл҃гости́ни, и҆ въ про́стости ср҃ца взы́щите е҆го. *ꙗ҆́ко о҆бра́щется не и҆скуша́ющимъ е҆го, ꙗ҆ви́т же сѧ не невѣ́рующимъ ѥ҆му. строптива́ѧ бо помышле́нїа ѿлуча́ютъ ѿ бг҃а, и҆скуше́на же си́ла о҆бли́читъ безу́мныхъ. ꙗ҆́ко въ зло́ ху́дожну дш҃у не внидетъ премудрость, ни о҆бита́е в телеси повинне́мъ грѣхо́ви. *сты́и бо дх҃ъ наказа́нїа ѿбѣжи́тъ лсти́ва, и҆ ѿи́мется ѿ помышле́нїи безразу́мныхъ, и҆ о҆бли́чйсѧ ѿ нахождѧщаго безако́нїа. чл҃колю́бецъ бо дх҃ъ премудрости, и҆ не и҆звини́тъ прокля́того ѿ оу҆стенъ е҆го. ꙗ҆́ко (вну́трьнїй)[2] е҆го свѣдѣтель (е҆сть) бг҃ъ, и҆ ср҃цу е҆го и҆зыска́тель и҆́стиненъ, и҆ ꙗ҆зы́ка слы́шатель. ꙗ҆́ко дх҃ъ гн҃ь и҆спо́лни вселе́нную, и҆ съдръжа́щаго вс҃ѧ ра́зума и҆́мать гл҃а. *Сего ра́ди вѣ҆щавшаго безако́нная не мо-

ісаїа нв

в мѫ д҃ в пара҃ ѣ

єре. мг

єре. д҃

жетъ оу҃таи҃ти, и҂ ни ми҃мойдетъ и҂го о҆бли-
ча́ющїи сѹ́дъ. въ разволе́нїи҃ бо҆ нечести́выхъ
и҃стаза́нїе бу́детъ, слове́съ же е҆го слы́шанїе
къ гу҃ прїи҃де҃, въ о҆личе́нїе безако́нїи е҆го. на҃ко
оу҃хо рве́нїа слы́шитъ всѧ, и҂ го́рко роптава́нїе
не кры́ется. храни́тесѧ оу҃бо ѿ роптава́нїа не-
поле́зна, и҂ ѿ о҆болга́нїа ѧдите ѧ҃зы́къ, на҃ко
вѣща́нїе та́йно тѣ́ще не и҃де҃. оу҃ста же лжу-
ѧ҃ щихъ оу҃бива́етъ дш҃ю. *Не вождѣ́йте сме҃р-
ти въ блужде́нїи живота́ ва́шего, не и҃звле-
ка́йте погы́бели дѣ́лы рѹ́къ ва́шихъ. *на҃ко бъ
сме҃рти не сътвори, ни весели́тсѧ о҆ погы́бели
живы́хъ. сѣ́зда бо҆ въ е҆́же бы́ти всѧ. и҂ спе́се-
ны наро́ды ми́ру. (ни бо)[3] е҆́сть в ни́хъ вра-
чева́нїа и҃стребле́нїю, ниже а҆́ду цр҃твїе на зем-
ли́. пра́вда бо҆ безсме҃ртна е҆́, непра́вда же сме҃рти
снабдѣ́нїе. нечести́вїи же рѹка́ма и҂ словесы
призва́ша ю҆̀, другы́ню (въмѣни́ша ю҆̀. себѣ бы́-
ти попо́знѹшасѧ)[4], и҂ сѹпрѹ́жество положи́ша к
не́и, на҃ко досто́йни сѹ́ть о҆́ноѧ ча́сти бы́ти.

Гла, в҃.

Е҆ско́ша бо҆ в себѣ помышлѧ́ющїи непра́-
вѣ́не. ма҂ е҆́сть и҂ с нѹ́ждею живо́тъ
на́шъ, и҂ нѣ́сть и҃сцѣле́нїа в концы чл҃-
чествѣ, и҂ нѣ́сть познаи҃ раздрѣше́ныи
ѿ а҆́да. на҃ко ни ѿ чегоже рожде́ны е҆́смы, и҂ по
сихъ бѹ́демъ на҃ко не бы́хомъ. на҃ко ды́мъ ды-
ха́нїе въ но́здрехъ на́шѝ, и҂ сло́во на҃ко и҃скра въ
воздвигне́нїе ср҃ца на́шего. е҆́иже оу҃га́сши пе́пелъ
бу́де҃ тѣ́ло [на́ше][1], и҂ дх҃ъ разлїе́тсѧ на҃ко
ма́кокъ возд҃ѹ. І и҃ма на́ше въ забве́нїе прї-
е́млетсѧ во вре́ма, и҂ никто́же помане́тъ
дѣ́лъ на́шѝ. И҂ пре́и҃де҃ живо́ на́шъ на҃ко стопы
о҆́блака, и҂ на҃ко мѵ҃гла разр҃ѣшїсѧ и҃же погоне́на е҆́
ѿ лѹчъ сл҃ны́хъ и҂ теплотою е҆́го о҆́тягчи́в-
шисѧ. *(вре́ма на́ше е҆́сть [на҃ко][2] сѣ́нь прохо-
да)[3], и҂ нѣ́сть о҆́браще́нїа конца на́шего. на҃ко
запеча́танъ е҆́сть и҂ никто́ [о҆́братитсѧ][4]. *прї-
идѣ́те оу҃бо и҂ пожи҃ве҃ въ сѹ́щѝ бл҃гѝ, (-)[5] оу҃-
бл҃жимсѧ зда́нїе́мъ на҃ко ю҆́ность ско́ре. вина дра-
жа́йшаго и҂ ми́ра (во́ина) и҃сполънѝ́сѧ, и҂ да не
про́и҃де҃ (дасъ)[6] цв҃ѣ (вре́мени)[7]. вѣнча҃е҃ насъ (ро́-
жами)[8] преже неже оу҃вѧнѹ́, ни е҆дїи҃ [оу҃ насъ][9]
(лѹчъ бу́де҃, и҃же не про́и҃де҃)[10] блужде́нїа нашего.
(никто ва́съ ѿлѹ́ченъ бу́де҃ блужде́нїа наше҃
вездѣ о҆ста́ви҃)[11] совѣ́тника весели́а, на҃ко сїѧ
(е҆́сть) ча́сть наша и҂ (сїе е҆́сть жре́бїи)[12] [нашъ][13].
наси́лїе сътвори҃ оу҃бо́гѹ правѣ́нѹ, (и҂) не пощѧ-
димъ вдовицы, ниже ста́рца почте҃ сѣ́динъ
многолѣ́тныѧ. да бу́де҃ же намъ кр҃пость за-
ко́нъ правдѣ, не кр҃пкое бо неключимо о҆́бра-

це, хто говорить неправедне, не змо-
же затаїти, і ані не мине його кара-
ючий суд. **9** Бо допит безбожних буде
у випробуваннях, слів же його звук до
Господа прийде на оскарження його
беззаконь. **10** Бо вухо ревнивості слу-
хає все, і гірке бурмотання не схова-
ється. **11** Отже, стережіться некорис-
ного бурмотання, і від обмови щадіть
язик. Бо потайки вимовлене марно не
піде, уста ж тих, що говорять неправу
вбивають душу. **12** *Не ревнуйте мой2. 4
смерті в блуді вашого життя, ані не
витягайте погибелі ділами ваших
рук. **13** *Бо Бог не зробив смерть ані ез. 18
не веселиться погибіллю живих. **14**
Бо Він створив все для буття. І спа-
сенні роди світу, бо в них немає ані
ліку погибелі, ані адових царств на
землі. **15** Бо праведність є безсмерт-
на, неправедність же – смерті здобу-
ток.**16** Безбожні ж руками і словами
її прикликали, товаришкою вважали
вони її собі. Вони посковзнулися і з
нею завіт вони поклали, бо гідні вони
є тієї частки.

Глава 2

1 Адже в собі сказали ті, що ми-
слять неправедне: Наше життя є ма-
лим і з бідою; і немає оздоровлення в
кінці людини, і не є до пізнання той,
що звільнений з аду. **2** Бо ані від чого
ми не є народжені, і після цього бу-
демо такими, як ми не були. Бо дим
дихання в наших нізрях і слово, наче
іскра в порусі нашого серця. **3** Як
вона згасне, наше тіло стане попелом
і дух розіллється як порожнє повітря.
4 І наше ім'я піде в забуття в часі, і
ніхто не згадає наші діла. І наше жит-
тя мине, як стопи хмари, і розій-
деться, як мряка, яка є гнана проме-
нями сонця і тяжкою стала від його
тепла. **5** *Наш час є, наче тінь про- пар1. 29
ходу, і немає повороту нашому кін-
цю, бо запечатаним є, і ніхто не по- ic. 56
верне. **6** *Отже, ходіть і поживемо в кор1. 15
існуючих добрах, насолодимося тво-
рінням, бо молодість швидко *мине*. **7**
Наситімся дорогоцінним вином і
миром вояка. І хай не мине нас цвіт
часу. **8** Уквітчаймо себе рожами ра-
ніше, ніж зів'януть. **9** Кращим не
буде ні один з нас, який не перейде
нашої розпусти. Ніхто з вас *не* буде
відлучений від нашої розпусти. Всю-
ди оставмо радника радості, бо це є
наша частка і це є наш жереб. **10**
Вчинім насильство над бідним пра-
ведним, і не пощадім вдовиці ані не
пошануймо довголітню сивину стар-
ця. **11** Хай же наша сила буде зако-
ном праведності, бо несильне вика-
жеться непотрібним. **12** Зловім пра-
ведного обманою, бо він є нам не-

потрібний, і противиться нашим ділам, і докоряє нам гріхами закону, і нам ганьбить гріхи нашого виховання; **13** *звіщає, що він має боже знання, і себе називає божим сином. **14** І *він нам став на картання задумів, *тяжким є нам також на вид. **15** Бо його життя не є подібним до інших і його стежки змінені. **16** Ми йому вважаємося за кпини, і він держиться осторонь від наших доріг, наче від нечистот, і блаженним називає останнє праведних, і хвалиться, що за батька має собі Бога. **17** Адже погляньмо, чи його слова правдиві, і випробуймо те, що в його відході. **18** *Бо якщо праведний є божим сином, Він його прийме і визволить його з рук противників. **19** Випробуймо його кривдою і мукою, щоб ми взнали його славу і розсудили між його злобою. **20** Засудім його на ганебну смерть, буде бо йому розгляд від його слів. **21** Це вони задумали і обманулися, бо їх засліпила їхня злоба. **22** І вони не пізнали божих таємниць ані не поклали надію на винагороду праведності, ані не судили про честь непорочних душ. **23** *Бо Бог створив людину на нетлінність і зробив її на образ своєї подоби. **24** *З завісті ж диявола смерть прийшла на світ. Випробовують же його ті, що є з частки того.

мат. 27
ів.
іс. 53
пс. 21
мат. 27
мой1. 1 і 10
сир. 17
мой1. 3

шется. оу҃ловимъ лестїю правед҃наго, ꙗ҆коже неключимъ (е҆сть намъ)[14], и҆ проти҆вйсѧ дв҃ломъ нашимъ, и҆ поноситъ намъ грѣхы зако҃на, і҆ и҆зно҃ситъ на на҃съ грѣхи (прио҃бщенїа)[15] на҃шего. *вꙑзвѣща҃етъ себе ра҃зумъ (бж҃їи и҆мѣти)[16], и҆ сн҃а [бж҃їа][17] себе и҆менꙋе́тъ· [и҆][18] *бꙑсть намъ на о҃бличенїе помышленїи [-][19]. *та҃жекъ е҆сть намъ та҃коже къ видѣнїю, ꙗ҆́ко неподо҃бно е҆́ и҆ны҃ї жи҃тїе е҆го҃, и҆ пременени сꙋть стези е҆го҃· въ порꙋга҃нїе въмѣни́хо҃ѧ е҆мꙋ и҆ въздръжитсѧ ѿ пꙋтїи на҃шихъ ꙗ҆́ко ѿ нечистотъ· [и҆][20] бл҃житъ послѣдн҃ѧѧ правед҃ны҃, и҆ славитсѧ ѿц҃а [и҆мѣти][21] (себѣ) б҃а. ви҆димъ (бо҃) а҆́ще словеса҆ е҆го҃ и҆́стинна [сꙋть][22], і҆ и҆скꙋси́ ꙗ҆́же въ и҆схо҃жденїю е҆го҃· *а҆́ще бо҃ е҆сть и҆́стинныи сн҃ъ бж҃їи въспрїи́ме́ е҆го҃, і҆ и҆зба҃витъ е҆го҃ ѿ рꙋкъ противя́ю́ѧсѧ. досаждени́ем҃ъ и҆ мꙋкою и҆спыта́е҃ е҆го҃, да оу҃вѣмы ч҃тъ е҆го҃, и҆ о҃сꙋди́ ме҃жꙋ зло́бою е҆го҃. см҃рт҃їю поно́сною о҃сꙋдимъ е҆го҃, бꙋдетъ бо҃ е҆мꙋ расмотренїе ѿ словесъ е҆го҃· Сїѧ помы́слиша и҆ съблазни́шасѧ, о҃слѣпи бо҃ и҆̑ зло́ба и҆хъ. и҆ не оу҃вѣдѣша та҃инъ бж҃їихъ, ниже мꙁ҃ды оу҃пова҃ша преподобї́ѧ, ни҆́же сꙋди́ша чести дш҃а҆̑ непоро́чны҃̑· *Ꙗ҆́ко бъ҃ създа҃ ч҃лка в нейстлѣнїе, и҆ во о҃бра҃ подобїа своего҃ сътвори е҆го҃· *За҃вистїю же дїа́волею см҃рть вни́де въ ми́р҃ъ, и҆скꙋша́ю́ же е҆го҃ и҆же о҃ного ча́сти сꙋть·

мой5. 33
ниж. 5
мой5. 2
сир. 2
дан. 16
мат. 13
мат. 19
кор1. 6

Глава 3

1 *Душі праведних в божій руці. До них не доторкнеться мука. **2** *В очах безумних вважалося, що вони померли. Їхній відхід важався злом, **3** і від нападу знищенням. Вони ж є в мирі. **4** Бо хоч і перед людським лицем одержать муку, їхня надія сповнена безсмертя. **5** Трохи скартані були вони і велике одержать. *Бо Бог їх випробував і знайшов їх гідними Себе. **6** *І як золото в горнилі, Він їх випробував і їх прийняв, як жертву цілопалення. **7** *І в часі їхнього відвідання засяють, як іскри по стеблах побіжать. **8** *Вони судитимуть народи і пануватимуть народами. І в них зацарює Господь на віки. **9** І ті, що на нього надіються, зрозуміють правду, і вірні в любові залишаться при ньому. Бо ласка і милосердя в його преподобних і відвідини в його вибранцях. **10** Безбожні ж, як задумали, одержать безчестя, ті, що погордили праведним і відступили від Господа. **11** Бо хто гордує мудрістю і напоумленням, є нечесним. І їхня надія марна, і труди безплідні, їхні діла є без вартості, **12** їхні жінки

гла҃, г҃·

Пра҃ве́ныхъ* [-][1] дш҃а в рꙋцѣ бж҃їи (-)[2] не прикоснетсѧ и҆̑хъ мꙋ́ка. *непщевани бы́ша въ о҃́чїю безꙋмны́хъ оу҃мр҃ѣти, [-][3] въмѣнисѧ зло́ба и҆схо҃ и҆̑хъ· и҆ ѿ (-)[4] нашествїѧ сокрꙋшенїе. о҃ни́ же сꙋть въ ми́р҃ѣ, и҆́бо пр҃е́ лице҃̑ ч҃л҃ки́мъ а҆́ще (и҆) мꙋку прїимꙋтъ, оу҃пова́нїѧ и҆хъ бесмр҃тїѧ и҆сполнь· (-)[5] въма́лѣ наказа́ни бы́ша (и҆) вели́каа въспрїи́мꙋ. *ꙗ҆́ко бъ҃ и҆скꙋси́ и҆̑, и҆ о҃брѣте и҆̑ досто́йны себѣ. *(и҆) ꙗ҆́ко зла́то въ горънилѣ и҆скꙋси и҆хъ, и҆ ꙗ҆́ко всеплꙋ́ну жрътвꙋ прїѧтъ и҆хъ. *и҆ въ врема҃ посѣщенїѧ и҆хъ въсїѧ́ютъ, [-][6] ꙗ҆́ко и҆скры по стеблію потекꙋ́· *Сꙋдѧ҃т ꙗ҆зы́комъ и҆ о҃бладаю́тъ лю҃ми, и҆ воцр҃итсѧ в нихъ г҃ь въ вѣки· [и҆][7] надѣю́щїисѧ на́нь разꙋмѣю́ и҆́стиннꙋ, и҆ вѣрнїи въ любви пребꙋдꙋтъ е҆мꙋ· Ꙗ҆́ко бл҃гть и҆ ми́лость въ пр҃бны́хъ е҆го҃, и҆ посѣщенїе во и҆збранны҃̑ е҆го҃· Нечестивїи же ꙗ҆́ко помы́слиша прїимꙋтъ безъчестїе, и҆же нерадни́ша правед҃наго, и҆ ѿ г҃а ѿступи́ша· Премꙋдро҃ бо҃ и҆ наказа́нїе оу҃ничижа́ли нечестенъ (е҆сть), и҆ празно҃ оу҃пова́нїе и҆хъ и҆ тр҃ꙋды безъпло́дна, [-][8] неключима (е҆сть) дѣ́ла и҆хъ· Же́ны и҆хъ нечꙋ́вствены (сꙋть), и҆

ісаїа йд лу їкг галй д

лукáвы чада ѝ, проклáто рождéніе ѝ· *ꙗ҆́ко блáжена (ѥ҆сть) неплóды неоскверꙋнéнаѧ, ѝже не познà лóжа на грѣхъ. (ѝмать)[9] пло҃ въ посѣщéніи дш҃ъ· ѝ ѥ҆внýхъ ѝже не съдѣла в рýкý (своéю) безакóніа, ни помыслúвыи на гa лýкаваѧ· дáсть бо сѧ ѥ҆мý вѣры блг҃ть ѝзбранна, ѝ жребїи ѣ хрáмѣ [бжїи][10] оу҆годившїи· блгыхъ бо трýдовъ пло҃ слáвенъ, і ѝже не ѡ҆падѐ корéнѧ премýдрости· чáда же прелюбодѣ́евъ не съвръшена бýдý, ѝ ѡ҆ законопрестýпнаго лóжа сѣмѧ ѝщезнетъ· чще бо долгоживотни бýдýтъ нивочтóже вънмѣнатсѧ, ѝ въ безпчестїи послѣдняѧ стáрость ѝ, ѧ҆ще же скóро скончáсѧ не ѝмѣю҄тъ оу҆повáніѧ, ни во́ дни познáніѧ ѡ҆ бáснеи. нáзыка (-)[11] неправ҃на лю́та сýть скончáніѧ·

гла҃, д҃·

Ꙋчши безъчáство съ бл҃гочестїемъ, бесмéртїе бо ѥ҆ въ пáмати ѥ҆ѧ, нáко ѝ пре҃ бг҃ъ познáетсѧ ѝ пре҃ чл҃ки. сýщїи бо вънспоминáютъ ю҆̀ и любѧтъ ѡ҆шéдшую ѝ въ вѣце вѣнчéносно чти́тсѧ. (ѝ) несквернúхъ подвúжникъ тщáніе о҆долевáющи. многоплóдна [-][1] нечестúвыихъ мнóжества неключúма бýдý, ѝ ѡ҆ прелюбодѣáніи насаждéнное не дáсть корéнїе҃ глýбинý, ниже крѣпúко стоáніе съ҆творитъ· чще оу҆бо ѝ вѣтви на врéмѧ процвѣтýт҃, не на крѣпкаго вънзш҃ѣ́шаго ѡ҆ вѣтрý поискол҃бле́ѧ, ѝ ѡ҆ зѣлныихъ вѣтръ ѝскорени́тсѧ. [ѝ][2] сѣкрýшатсѧ вѣтви несконча́ни, ѝ пло҃ ѝхъ неключúмъ о҆скóмѣ҃ во а҆́дь ѝ нивочтóже потребе҃. ѡ҆ безакóнныѣ҃ бо сóніи чáда рождéнаѧ, свѣдѣтели сýть лýкавствїѧ на родúтели (бо)[3] ѝспытáніѧ ѝхъ· Прáведникъ же а҆́ще постúгнетъ сконча́тисѧ въ поко́и бýдѐ· Стáрость бо ч҃тна не многол҃тна, ниже число́ л҃тъ ѝзочтéно· Сѣдúна же ѥ҆сть мýдрость чл҃комъ, ѝ во́зрастъ стáрости жúтїе непорóчно. *бл҃гооу҆годúвъ дéнъ ѳ҃у бы́сть (ѝ) вънзлюбúсѧ, ѝ живыи междý грѣшными преложúсѧ, вънсхищенъ бы́сть да не злоба ѝзмѣнитъ рáзýма ѥ҆го, ѝли лесть прельстúтъ дш҃ý ѥ҆го· Ꙗ҆ченїа бо злаѧ о҆мрачáетъ бл҃гаѧ, ѝ желáніе по́хоти ѝзмѣнáетъ оу́мъ незлобивъ. скончáвсѧ въ мáлѣ ѝспóлни л҃та длъга, оу҆годна бо бг҃ꙋ гв҃и дш҃а ѥ҆го. т҃ѣже поспѣшáсѧ ѡ҆ среды лýкавствїѧ. людїе же вúдѣвше ѝ не разýмѣвше, ни положúша въ пóмыслѣ таковое, нáко блг҃ть ѝ мл҃ть въ [прп҃бныхъ ѥ҆го, ѝ посѣщéніе въ ѝзбрáнныхъ ѥ҆го][4]· о҆сýдúт же прáведникъ оу҆мирáѧ живы́хъ нечестúвыихъ, ѝ ю҆ность скорáющаѧсѧ скоро долголѣтнеи ста́-

безумні, і їхні діти погані, їх рід проклятий. **13** *Бо блажена є неплідна, неопоганена, яка не знала ліжка на гріх, вона має плід у відвідинах душ. **14** І скопець, що не вчинив у своїх руках беззаконня ані не задумав зла проти Господа. Адже дається йому вибрана ласка віри і дуже милий жереб в божому храмі. **15** Бо плід добрих трудів славний і того, хто не відпаде від кореня мудрості. **16** Діти ж перелюбників не будуть досконалими, і насіння беззаконного ложа пропаде. **17** Бо, якщо довго будуть жити, вважатимуться за ніщо, і вкінці їхня старість без пошани, **18** якщо ж швидко скінчаться, не мають надії ані в дні пізнання через байки. **19** Кінець неправедного роду є поганий.

ic. 54 лук. 23 гал. 4

Глава 4

1 Краща бездітність з чеснотливістю, бо безсмертність є в її пам'яті, бо і в Бога пізнається і перед людьми. **2** Бо ті, що існують, згадують її і люблять ту, що відійшла і в віках вінценосною славиться, і як та, що борців змагання здолала. **3** Многоплідні множества безбожних будуть непотрібні. І насаджене з перелюбу не дасть коріння вглибину ані не стоятиме міцно. **4** Отже, якщо й галузки на час зацвітуть, не за нападом сильного, від вітру буде розхитаний і сильними вітрами викоріниться. **5** І зломлені будуть незавершені галузки, і плід їхній – непридатний, неспілий для їжі і до нічого непридатний. **6** Бо діти, народжені від беззаконних снів, є свідками зла супроти батьків в їхньому допиті. **7** Праведник же, коли прийде до закінчення, буде в спокою. **8** Бо шляхетна старість недовголітня ані не вимірюється числом років. **9** Сивина ж є розумність людям, і ріст старості – несплямлене життя. **10** *Він став милий Богові і став улюбленим. І живучи між грішними він переставився. **11** Він був схоплений, щоб зло не змінило його розум чи обмана підманула його душу. **12** Бо любов поганого затемнює добро, і пожадання похоті міняє незлобний ум. **13** Удосконаливши в короткому *часі,* він виповнив довгі літа. **14** Бо його душа була вгодна Господеві, через це він поспішив з-посеред зла. Народи ж, побачивши і незрозумівши, ані не поклали вони в умі таке, **15** що ласка і милосердя в його преподобних і відвідини в його вибраних. **16** А праведний, вмираючи, судитиме живих безбожних. І удосконалена

й мѳ ѥ сиѓ́ мд ѥврѐ йи

мой1. 5 сир. 44 єре. 11

молодість швидша довголітньої старості безбожного. **17** Бо побачать кінець мудрого – і не зрозуміють, що враджено про нього і на що його Господь вберіг. **18** Побачать і погордять ним – їх же Господь висміє. **19** І після цього будуть на падіння без честі і на засоромлення між мертвими навіки. Бо Він скине їх дурних, надутих, і сколихне їх від основ, і до кінця пропадуть. І будуть в болі, і їхня пам'ять загине. **20** Прийдуть до роздумування над своїми гріхами, і їх оскаржать із-за їхнього беззаконня.

Глава 5

1 Тоді праведник стане у великій сміливості перед лицем тих, що його гнобили і за ніщо вважали його труди. **2** Бачачи, засмутяться від тяжкого страху і жахнуться преславним спасінням. **3** І скажуть в собі, каючись і стогнучи через тісноту упадку: **4** Цей був той, якого ми колись мали за посміховисько і за притчу погорди. Безумні ми, його життя ми вважали безумністю і його кінець безчестям. **5** Як, він зачислений до божих синів і між святими є його жереб? **6** Отже, ми заблукали з праведної дороги. І світло праведності нас не освітило, і сонце нам не засяяло. **7** Ми наповнилися беззаконням в стежках погибелі і ходили в непрохідних пустинях. Доріг же господніх ми не впізнали. **8** Чим корисною була для нас гордість? Або багатство з величанням, що воно нам віддало? **9** Все те минуло як тінь і як вість, що пробігає, **10** і як корабель, що проходить хвилі води, що немає як знайти сліду проходу ані стежок його дороги в хвилях. **11** Чи як птах, коли пролітає крізь повітря. Не знаходиться ніякий знак його дороги. Рану ж роз'ятрює бите, і легкий вітер, силою розділяючи шлях повітря, *проходить*, порухом крил він пролітає. І після цього в ньому не знайдено ніякого знака проходу. **12** Чи як стріла, випущена до наміреної цілі, і розрізане повітря зразу до себе самого сходиться так, що і не бачиться його проходу. **13** Так само і ми, народившись тратимо силу і чесноти ж, ніякий знак не можемо показати. А в нашій злобі будемо вигублені. **14** Бо і надія безбожних як порох, несений вітром, і буде рознесена бурею, як м'ягка піна, і розноситься як дим вітром, і перейшов як пам'ять проходу одного дня. **15** Праведні ж навіки живуть. І в Господі їхня винагорода, і піклування про праведного. Отже, він отримає царство краси і корону доброти з руки Господньої, бо правицею своєю покриє його, і рукою своєю захистить його. Він візьме повну зброю ревності, і озброїть творіння на помсту ворогам. Він одягне панцир справедливості, і шолом правдивого суду одягне на голову. Він візьме непереможний щит святості. Він наточить гострий меч гніву, і світ з ним піде на безумних. Будуть кинуті блискавки, і як з добре натягненого лука хмари будуть летіти в ціль. І з каменів гніву буде кинуто на нього, і вода моря розлютиться проти нього, і ріки разом з ним будуть безжалісно переслідувати. Дух могутності встане проти нього, і як буря розвіє його. І беззаконня спустошить всю землю, і зло перевернуть престоли сильних.

Глава 6

1 Тому слухайте, царі, і розумійте, навчайтеся, судді кінців землі. **2** Прихиліть вуха, ви, що пануєте над народами, і хвалитеся безліччю племен. **3** Бо від Господа дана вам влада, і сила від Всевишнього, який випробує ваші діла і досліджує ваші думки. **4** Бо, будучи служителями його царства, ви не судили правильно, і не зберегли закону справедливості, і не ходили згідно з волею Божою. **5** Страшно і швидко він з'явиться вам, бо суд суворий над тими, що керують. **6** Бо малому дається милість, але сильні будуть сильно мучитися. **7** Бо Господь всіх не пошанує, і не злякається величі, бо він створив малого і великого, і однаково про всіх дбає. **8** Але над сильними буде сильний суд. **9** Тому до вас, царі, мої слова, щоб ви навчилися мудрості і не впали. **10** Бо ті, що дотримуються святих справедливо, будуть освячені святістю, і ті, що навчаються цим, знайдуть, що відповісти. **11** Тому полюбіть мої слова, бажайте їх, і вони вас навчать. **12** Мудрість славна і не в'яне, і легко її бачать ті, що люблять її, і знаходять ті, що шукають її. **13** Вона випереджає тих, що бажають її, щоб вони спочатку її побачили. **14** Хто встане вранці до неї, не буде втомлюватися, бо знайде її сидячою біля дверей своїх. **15** Бо думати про неї – це досконалість розуму, і хто не спить заради неї, швидко буде без турбот. **16** Бо вона сама ходить, шукаючи тих, що гідні її, і з'являється їм на дорогах з ласкою, і в кожній думці зустрічає їх. **17** Бо початок її – це справжнє бажання навчання, і турбота про навчання – це любов, **18** і любов – це дотримання її законів, і дотримання законів – це запевнення в безсмертності, **19** і безсмертність наближає до Бога. **20** Отже, бажання мудрості веде до царства. **21** Тому, якщо ви, царі народів, любите престоли і скіпетри, шануйте мудрість заради царства, щоб ви царювали навіки. **22** Що таке мудрість і як вона виникла, я розповім, і не приховаю від вас таємниць, але від початку її природи я буду шукати і знання її виведу на світло, і не пройду повз істину, **23** і не піду з заздрісною душею за тими, що вигорає, бо заздрість не має спільності з мудрістю. **24** Безліч мудрих – це спасіння світу, і мудрий цар – це підтримка народу. **25** Тому навчайтеся моїх слів, і вони вам будуть корисні.

Глава 7

1 І я також – смертна людина, подібна до всіх, і нащадок першого створеного, і в утробі матері я був сформований з плоті, **2** і протягом десяти місяців я був згущений в крові, з насіння чоловіка і з задоволення, що приходить разом зі сном. **3** І я також, народившись, вдихнув загальне повітря, і впав на спільну землю, і мій перший голос, як і всіх, був плач. **4** Мене виховували в пелюшках і з турботою. **5** Бо ніякий цар не має іншого початку існування. **6** Бо всі люди мають один вхід до життя, і однаковий вихід. **7** Тому я помолився, і розум був даний мені; я благав, і дух мудрості прийшов до мене. **8** І я віддав перевагу їй перед царствами і престолами, і вважав багатство ніщо в порівнянні з нею. **9** І я не порівнював з нею ніякий дорогоцінний камінь, бо все золото в порівнянні з нею – це трохи піску, і срібло буде вважатися глиною перед нею. **10** Я любив її більше, ніж здоров'я і краса, і вирішив мати її замість світла, бо ніколи не згасне світло, що походить від неї. **11** Разом з нею прийшли до мене всі блага, і в її руках незліченне багатство. **12** І я радів всьому, бо мудрість веде їх, але я не знав, що вона їх породила. **13** Я навчився без лукавства і віддаю її без заздрості, і не приховую її багатства. **14** Бо вона – невичерпний скарб для людей, і ті, що використовують його, стають друзями Божими, рекомендовані за дари, що походять від навчання. **15** Нехай Бог дасть мені говорити відповідно до цього, і думати про це, як належить, бо він – провідник мудрості і керує мудрими. **16** Бо ми і наші слова, і всяке розуміння справ і знання мистецтв – в його руці. **17** Бо він дав мені справжнє знання про існуючі речі, щоб я знав устрій світу і силу стихій, **18** початок, кінець і середину часів, зміну сонячних циклів і зміну пір року, **19** коло років і розташування зірок, **20** природу тварин і гнів диких звірів, силу вітрів і думки людей, різноманітність рослин і силу коренів, **21** і все приховане і явне я пізнав, **22** бо мудрість, майстриня всього, навчила мене. **23** Бо в ній є дух розуму, святий, єдиний, багатий, тонкий, рухливий, ясний, непорочний, зрозумілий, добрий, гострий, **24** ніщо не заважає, благодійний, людинолюбний, твердий, надійний, безтурботний, всемогутній, всевидючий, і проникає через всі духи, розумні, чисті і найтонші. **25** Бо мудрість рухливіша за всякий рух, і вона проходить і проникає через все завдяки своїй чистоті. **26** Бо вона – подих сили Божої, і чисте випромінювання славної слави Всемогутнього, тому ніщо забруднене не може увійти в неї. **27** Бо вона – відблиск вічного світла, і дзеркало безплідної сили Божої, і образ його доброти. **28** І хоча вона одна, вона може все, і, залишаючись в собі самій, вона оновлює все, і в кожному поколінні вона входить в душі святих, створює друзів Божих і пророків. **29** Бо Бог любить тільки того, хто живе з мудрістю. **30** Бо вона прекрасніша за сонце і за всі сузір'я зірок, і порівняно з світлом вона вища, **31** бо день змінює ніч, але мудрість не може перемогти зло.

Глава 8

1 І вона сильно простягається від кінця до кінця, і добре керує всім. **2** Я полюбив її і шукав її від молодості, і я бажав взяти її собі за наречену, і я був закоханий в її красу. **3** Вона прославляє своє благородне походження, бо вона живе з Богом, і Господь всього любить її. **4** Бо вона – посвячена в таємниці Божого знання, і вибирає його справи. **5** Якщо багатство – бажана річ в житті, що багатше за мудрість, яка все робить? **6** І якщо розум робить справи, хто з усіх, що існують, більший за мудрого майстра? **7** І якщо хтось любить справедливість, її праці – це чесноти, бо вона навчає стриманості і розсудливості, справедливості і мужності, які є найкориснішими для людського життя в житті. **8** І якщо хтось бажає великого досвіду, вона знає минуле і робить висновки про майбутнє, вона розуміє тонкощі промов і розв'язує загадки, вона знає знамення і чудеса заздалегідь, і результати сезонів і часів. **9** Тому я вирішив взяти її собі в життя, знаючи, що вона буде моєю порадницею в добрих справах, і в турботах я буду мати розраду і в печалі. **10** Завдяки їй я матиму славу серед натовпу, і честь у старших, хоча я молодий. **11** І в суді я буду виглядати мудрим, і в очах правителів я буду дивуватися. **12** Коли я мовчу, вони чекають на мене, коли я говорю, вони уважно слухають, і коли я довго говорю, вони кладуть руки на свої уста. **13** Завдяки їй я матиму безсмертя, і залишу вічну пам'ять тим, що будуть після мене. **14** Я керуватиму народами, і народи будуть підкорятися мені. **15** Страшні царі будуть боятися мене, почувши про мене, я буду добрий серед натовпу, і мужній на війні. **16** Повернувшись додому, я відпочину з нею, бо її спілкування не має гіркоти, і життя з нею не має болю, але радість і веселість. **17** Подумавши про це в собі, і розмірковуючи в серці, що в спілкуванні з мудрістю є безсмертя, **18** і велика насолода в її дружбі, і нескінченне багатство в праці її рук, і розсудливість в спілкуванні з нею, і слава в розмові з нею, я пішов, шукаючи, як взяти її собі. **19** І я був хлопчиком з добрим розумом, і я отримав добру душу, **20** або, будучи добрим, я прийшов в нетлінне тіло, **21** і завдяки праведності я був в Божій милості, і не був чужий серед святих. **22** І я чекав на поради, і коли я прислухався до своїх думок, я знайшов мудрість, і коли я був дорослий, я знайшов добру душу. **23** І я був дорослий, і моя душа була чиста, **24** і я був дорослий, і моя душа була чиста, **25** і я був дорослий, і моя душа була чиста, **26** і я був дорослий, і моя душа була чиста, **27** і я був дорослий, і моя душа була чиста, **28** і я був дорослий, і моя душа була чиста, **29** і я був дорослий, і моя душа була чиста, **30** і я був дорослий, і моя душа була чиста, **31** і я був дорослий, і моя душа була чиста.

цр҃твїе красоты̀, и̂ дїади́му доброты̀ ѡ̑ рукѝ гн҃а. Ꙗ̀ко деснúцею покры́е и̂хъ, и̂ мы́шцею защи́титъ и̂х҃. (И) прїи́метъ о҆ру́жїе ре́вности е̂го, и въ о҆ру́жено сътвори́тъ създа́нїе на мще́нїе врагомъ. (и̂) о҆блече́тъ въ бро́на пра́вды, и̂ о҆бложи́тъ шле́мъ су́да и̑стинна. Прїи́метъ щи́тъ непобори́мъ прп҃бї́а, поо́стритъ же напра́сенъ гнѣ́въ въ о҆ру́жїе, (и̂) побо́рѣ (-)[12] с нимъ ми́ръ на безумныя. [И̂][13] по́идутъ пра́волучне стрѣ́лы мо҃нїа, и̂ ꙗ̀ко ѡ̑ бл҃гокружна лу́ка о҆блачна на намѣ́рїе перу́тъ. И̂ ѡ̑ каменоме́тныя я̀ро́сти и̑сполнъ падутъ гра́ды, (и̂) възнегоду́етъ на нихъ вода̀ морьска́а, рѣ́ки же потекутъ жесточае. противу́ тѣ́ъ ста́нетъ дх҃ъ си́лы, и̂ ꙗ̀ко бу́ра раздѣ́литъ ихъ. и̂ о҆пусто́шй всю̀ зе́млю безаконїа, и̂ зло́ба превратитъ пр҃то́лъ си́лныхъ.

Гл҃а, е҃.

Ꙗ̀лы́шите [е̂о][1] цр҃їе и̂ разумѣ́йте, (и̂) нау́чи́тесѧ су́дїа конце́мъ землѝ. вну́ши́те съдержа́щїи мно́жества, и̂ горда́щеисѧ о҆ наро́дѣхъ я̀зы́къ. *Ꙗ̀ко дана е̂сть ѡ̑ гн҃а держа́ва ва́мъ, и̂ си́ла ѡ̑ вы́шнаго. И̑же и̑спыта́етъ [дѣ́ла ва́ша][2], и̂ помышле́нїа и̑спыта́етъ. я̀ко слу́зи су́ще цр҃тва е̂го не су́ди́сте пра́во, ни съхрани́сте зако́на, ниже по во́ли бж҃їи ходи́сте. (Съкру́ше́нїе ско́ро)[3] я̀ви́тсѧ ва́мъ, я̀ко су́дъ жесточа́йшїи на тѣ́хъ въ находя́щихъ бываетъ҃. Щада́ла бо подаетсѧ мл҃ть, си́лнїи же си́лне и̑спыта́ютсѧ. Не лиша́е бо сѧ лица всѣ́хъ вл҃ка. ниже о҆у҃срами́тсѧ вельмо́жи. *я̀ко ма́ла и̂ вели́ка се́и съ҃твори, подо́бне же проразумѣва́етъ о҆ всѣ́хъ. держа́вным же кр҃пко совѣ́сть и̑спыта́нїе. К ва҃ бо сѫ̀ мучи́тели словеса моа, да нау́чи́тесѧ прему́дрости и̂ не паде́те. и̂бо съхраня́щеи пр҃бне пр҃бнаа преоу҃подоба́тсѧ. і̂ и́же нау҃ча́ютъ сїа о҆бра́ща́ютъ ѡ̑вѣ́тъ. вѣ҃жделѣ́йте оу҃бо слове́ мои̑, възлюби́те и̂ накажи́тесѧ. Свѣ́тла и̂ неоу҃вяда́ема е̂сть премудрость, и̂ възмо́жна ви́дитсѧ ѡ̑ люба́щй ю̀, и̂ о҆бра́щетсѧ ѡ̑ и̑щущихъ ю̀. достиза́е желающихъ пр҃е́видѣти. Оу҃рани́вый к не́и не оу҃трудѝсѧ, пр҃е́тека́а бо (-)[4] пр҃е́ враты его. е̂же бо помы́слити о҆ не́и чювство [е̂сть][5] съверше́ное, и̂ бдя́и е̂а̀ ра́ди въ ско́ре бу҃де́. я̀ко досто́йныхъ е̂а̀ сїа о҆бхо́дитъ и̑щущи, и̂ на стезя́хъ пока́же́сѧ и̂мъ бл҃гть. и̂ въ всѣ́ провидѣ́нїи пр҃е́тече́тъ и̂мъ. нача́ло бо е̂а̀ и̑стиннѣ́йше (е̂сть) наказа́нїа вожелѣ́нїе. прилежа́нїе же наказа́нїа любы, (и̂ лю́битъ)[6] же

ісрі҃ гл҃ а҃ пс҃р і҃ стй р҃ сир҃ з҃і

Глава 6

1 Адже, царі, послухайте і зрозумійте, і навчіться судді кінців землі. **2** Послухайте ви, що володієте множествами і що гордитеся юрбами народів. **3** *Бо дана є від Господа вам влада і сила від Всевишнього, який досліджуватиме ваші діла, і дослідить роздуми. **4** Бо, будучи слугами його царства, ви правильно не судили ані не зберегли закон, ані ви не ходили за божою волею. **5** Вам швидко з'явиться розбиття, бо суд дуже страшний на тих буває в наступаючих. **6** Адже мале дається милосердя, сильні ж сильно будуть допитані. **7** Бо не відвернеться задля лиця всіх Владика ані не засоромиться вельможі. *Бо малого і великого Він створив, подібно ж наперед знає про все, **8** а владним вміє покласти сильний допит. **9** Бо до вас, о тирани, мої слова! Щоб ви навчилися мудрості і не впали. **10** Бо ті, що преподобне бережуть, будуть уподібнені до преподобних, і ті, що це навчають, знайдуть відповідь. **11** Отже, забажайте моїх слів, полюбіть і напоумтеся! **12** Мудрість ясна і нев'януча, і спосібною бачиться в тих, що її люблять, і буде знайдена тими, що її шукають. **13** Вона осягає тих, що бажають навчитися. **14** Хто вранці встає, задля неї не змучиться. Бо вона наперед прибігає перед його двері. **15** Адже роздумувати про неї – досконале почуття. І хто чуває задля неї, швидко буде без клопоту. **16** Бо вона обходить шукаючи її гідних, і на стежках їм з ласкою покажеться, і в усякім передбаченні їх випере-

рим. 13
пет1. 10
тит. 3
сир.

мой5. 10
пар2. 29
йов. 34
сир. 35
рим. 2
гал. 2
еф. 6
кол. 3
дія. 10
пет1. 1

дить. **17** Бо її початок – дуже правдиве бажання напоумлення. Дбання ж напоумлення – любов. **18** І любить зберігання її закону, зберігання ж закону – повнота нетління. **19** Нетління ж наближає до Бога. **20** Адже бажання мудрості приводить до вічного царства. **21** *Якщо, отже, насолоджуєтеся престолами і скипетрами, о тирани народів, почитайте мудрість, щоб ви навіки царювали! **22** Що ж є мудрість і як повстала, сповіщу. І не скрию від вас таємниць, але досліджу від початку народження і покладу на світло її пізнання. І не переступлю правду **23** ані не піду, таючи від зависті, бо цей не буде спільником мудрості. **24** Множество ж мудрих – спасіння світу. І мудрий цар є скріпленням народу. **25** Задля цього прийміть напоумлення за моїми словами. І вам буде на користь.

лук. 17
црс2. 14
црс3. 3

хранéнїе (закóна)[7] êѧ. хранéнїе же [закóна][8] съвершéнїе нерастлѣнїа (êсть), нерастлѣнїе же (твóритъ блй̑ бы́ти)[9] бу̑. вънѣлѣнїе бо прему́дрости вънзвóдитъ къ цр̑тву [вѣ́чному][10]. *ѧще оу̑бо наслаждаетесѧ пр̑тлы и скꙋ̀петры ѡ̀ мꙋчи́телїе людїи, почтѣ́те премꙋ́дрость да въ вѣ́ки цр̑твꙋете· їнѡ же êсть премꙋ́дрость и ꙗ́ко бы́сть, възвѣщꙋ и не оу̑таю ѡ̀ васъ та́инъ. но ѡ̀ нача́ла рожéнїѧ йслѣ́жꙋ, и положꙋ на свѣ́ть ра́зꙋмъ êѧ, и не престꙋплю йстинны̑. ниже за́висти́ю таю́ще съпꙋтьствꙋю, ꙗ́ко сéи не бꙋдетъ причáстникъ премꙋ́дрости. мно́жество же премꙋ́дрыхъ спсенїе ми́рꙋ. и цр̑ь премꙋ́дръ оу̑тверже́нїе êсть людем̑· Сего ради прїи́мѣте наказа́нїе по словесе́мъ мои́м̑, и ползꙋетъ ва̑·

йов. 1

Глава 7

1 Бо і я є смертним чоловіком, подібним до всіх, і народжений від того, що родить раніше створеного. *І в материному лоні я одержав тіло, **2** в десятьох місяцях я набрав товстості в крові від чоловічого насіння. Не з насолодою чи сном зійшов я. **3** І я, народившись, вдихнув спільне повітря, і я впав на землю з природи подібну, і я, плачучи, видав перший голос, подібний до всіх. **4** І в пеленках я був вигодований і з великим дбанням. **5** Бо ніякий цар не мав інший початок народження, **6** *адже всім є один вхід в життя і подібний же вихід. **7** *Через це я помолився – і мені була дана мудрість, і я закликав – і на мене прийшов дух мудрості. **8** І я її вважав за кращу від скипетрів і престолів, і багатство я вважав за ніщо в порівнанні з нею. **9** *Ані не уподібнив я її до дорогоцінного каменя, бо всяке золото перед її видом є трохи піску і срібло перед нею вважатиметься за кал. **10** Я її полюбив понад здоров'я і красу і *ще* більше вирішив її мати за світло, бо її слово є незасинаючим. **11** *Все ж добро прийшло до мене разом з нею, і незлічиме багатство її рукою. **12** І вона розвеселилася усім, бо їхньою вважається мудрість. І я ж її не бачив в народженні їхньому. **13** Я без обмани навчився, без заздрості подаю і не скрию її багатство. **14** Бо безмежним є скарб для людей, якого добрі послали до Бога на дружбу, і задля напоумлення поставлені дарами. **15** Мені ж Бог дасть говорити суди і роздумувати гідне тим, що поступають. Бо Той є провідником мудрості і правителем мудрих. **16** Адже в його руках і ми, і наші слова,

йов. 1

Гла́, з̑·

Смь бо и ази́ (чл̑къ см̑ртенъ)[1] подо́бенъ всѣ́мъ, и бывыи ѡ̀ роди́теля прежде създа́ннаго. *и въ чре́вѣ матерни взáхъ пло́ть, десатїю м̑цеи сътолстѣхъ въ кро́ви ѡ̀ сѣмени мужéска, (не)[2] оу̑слаже́нїю ли сна съни́до́хъ· и ази́ [-][3] рожéнъ въспрїѧ́ ѻ́бщаго ᾶе́ра, и в подо́бостра́стнꙋю (зе́млю оу̑падо́хъ)[4], (и) перваго гла́са подо́бна всѣ́мъ (йспꙋстй̑ пла́чꙋщи)[5]. (и) в пеленахъ въскормленъ êсмь, и великимъ прилежанїемъ. ни е̂ди́нъ бо цр̑ь йно̑ имѣ́ рожде́нїѧ нача́ло. *е̂ди́нъ бо (вхо̑ всѣ́мъ)[6] (êсть) в жи́тїе (подо́бен же і̂ йсхо́дъ)[7]· *Сего ради помоли́хсѧ и (дана бы́сть мнѣ̀ мꙋ́дрость)[8], (и) призва́хъ и прїи́де на́ мѧ дх̑ъ премꙋ́дрости. [и][9] пр̑е́сꙋди́хъ ю̀ скꙋпетръ и престо́лъ, и бога́тество ничто́же мнѣхъ бы́ти въ раꙋ́жéнїю тоѧ. *ниже оу̑подоби́хъ êѧ̀ ка́мени пречи́стому, ꙗ́ко все зла́то въ сложе́нїи тоѧ пѣсо́къ (êсть) меншїи, и ꙗ́ко ка̑ мни́тсѧ (пр̑е́ не́ю сребро)[10]. Па́че здра́вїѧ и красоты вънзлюби́хъ ю̀, и пр̑е́ложи́хъ ю̀ за свѣтъ и̂мѣти, ꙗ́ко не оу̑сыпа́емо (êсть вѣщáнїе êѧ)[11]. *прїидо́ша же мнѣ̀ бл̑га [вся вкꙋпѣ][12] с нею, и безъчисле́но бога́тьство рꙋко́ю, êѧ· (и) вънзвесели́ же сѧ ѻ́ всѣхъ ꙗ́ко йхъ мни́тсѧ премꙋ́дрость, (и) не вид̑ѣ же êѧ̀ в рожéнїю бы́ти си́хъ, нелéстне наоу̑чйсѧ, безъ за́висти подаю, (и) бога́тьства êѧ̀ не съкры́ю, не кончáемо бо [êсть сокро́вище][13] чл̑ко̑, его́же бл̑гїи къ бу̑ посла́ша въ содрꙋжéнїе, и наказа́нїѧ ради да́ры съста́влены· цнѣ же да́сть ѿ гла́ти ѻ́сꙋжде́нїѧ и мнѣти досто́йне оу̑спѣва́ющихъ· ꙗ́ко тои (-)[14] премꙋ́дрос-

йовъ й
йовъ й тй̑ ѕ̑
йовъ й
й тй̑ ѕ̑
йовъ ѕ̑
прй̑ й
г̑ цр̑ г̑

ти водитель ѣсть, и премудрымъ исправи́тель· въ рукѹ бо его и мы и словеса наша и всѧ́ка же мѹ́дрость, и дⷭ҇ъ художе́ство. сеи бо (даде мнѣ)[15] иже сѹть ра́зѹма и́стинна, позна́ти съ́ставле́нїе ми́рѹ, и съ́дѣла́нїе стихі́и. нача́ло и съверше́нїе и по́лъ вре́менїѧ, о́бразъ премѣне́нїе (і и́змѣне́нїе), и (съверше́нїе)[16] вре́менемъ. лѣта кругъ, и звѣздамъ разъсмотре́нїе, ѣстество живо́тныхъ, и гнѣ́въ звѣре́и. вѣтровъ нѹ́жѹ и помышле́нїѧ человѣ́къ, ра́зньство лѣтора́слемъ и си́лы ко́ренїи, и ѣли́ка же сѹть съкры́та и непр҃евидѣ́нна и҆зоу҆чи́хъ. в (сихъ)[17] бо оу҆мохитре́цъ наоучи мѧ премѹ́дрости. ѣсть бо в то́и дх҃ъ [стⷭ҇ъ ра́зѹма][18], ѣдино́р҃одныи, мно́годе́ньныи зра́чныи. бл҃годви́жныи, пречи́стыи, несквѣ́рныи и҆́стиненъ, бл҃гъ, любѧ́щъ добро̀, о́стръ не възбра́ненъ, бл҃годѣлателенъ, любочл҃ченъ, и҆звѣ́стныи кърѣ́пкїи, безпеча́ленъ, вс҃еси́ленъ вс҃евидя́щїи· выѹ́ въмѣщаѧи дх҃овъ разѹми́чныхъ чи́стыхъ, зрачнѣ́ишихъ. всѣхъ бо движе́нїи по҃вижнѣ́иша (ѣсть) премѹ́дрость· достиза́етъ и въмѣщае́ выѹ́ ради (своеѧ) чистоты, мгла бо ѣсть (си́лы бж҃їа)[19] (-)[20] и҆злїа́нїе вседержи́теля (кърѣ́пка)[21], (и) сего ра́ди ничто̀ о҆́скверено на ню прїидетъ· оу҆бѣле́нїе бо ѣсть свѣтлости вѣ́чныа и зерца́ло непоро́чно бж҃їѧ дѣла́нїѧ, и о́бразъ бл҃гости́на его. ѣди́на же сѹщи всѧ мо́же и пребыва́ющаа в нем всѧ о҆́бновлѧе· и по ро́дѣхъ въ дш҃а пр҃бныхъ преходя́ща, дрѹ́ги бж҃їѧ и пр҃роки поставлѧ́етъ. ничтоже бо възлю́битъ бⷭ҇ъ, то́кмо сего иже съ премѹ́дростїю пребывае· ѣсть бо сїѧ краснѣ́иши сл҃нца, и паче всѣхъ звѣздъ положе́нїѧ свѣтѹ, паче лѹ́чша о҆́брѣтесѧ (пре́жнѧѧ)[22]. сего оу҆бо въспрїимѹе́ но́щь, премѹ́дрости же не оу҆долѣе́ зло́ба· досяга́етъ бо ѡ҆ конца да́же до конца кърѣ́пко, и разъсмотря́етъ всѧ̀ бл҃го·

Гл҃а, и҃·

Ї҆ю възлюби́хъ и взыскѧ ѡ҆ ю҆ности моеѧ, и взыскѧ невѣ́стѹ води́ти себѣ, и люби́тель бы́хъ красоты тоѧ. бл҃городства тоѧ сла́витъ съжи́тїе (и҆мѣ́ющи бж҃їе)[1], и҆́но и всѣхъ вл҃ка възлюби ю҃. оу҆чи́тел҃ница бо ѣсть наказа́нїѧ бж҃їа, (-)[2] и҆збра́телница (дѣ́ла)[3] того, (и а́ще)[4] бога́тьство ѣсть въжделѣ́ннаго притажа́нїѧ въ животѣ. что́ премѹ́дрости богатѣ́ише, ѣ҆же (дѣ́лаютсѧ всѧ̀)[5], а҆́ще же чѹ́вство дѣ́лаетсѧ, кто̀ ѣ҆ сѹщихъ лѹ́чшїи (художе́никъ ѣсть)[6]· и а́ще пра́вдѹ възлю́битъ кто̀, трѹды сѧ сѹть чт҃ны. трезвѣ́нїю бо и премѹ́дрости оу҆читъ [и҆][7] пра́вдѣ и мѹжества, и҆́хже лѹ́чши ничтоже ѣсть въ жи́зни человѣ́комъ· (и а́ще)[8] мно́жествѹ оу҆́ма вожелѣ́етъ

і вся ж мудрість, і вміння діл. **17** Бо Він дав мені те, що є пізнання правдивого, щоб знати склад світу і діяння стихій, **18** початок і кінець, і середину часів, образ переміни і зміну, і повноту часів, **19** круг літа і розміщення звізд, **20** єство живих і гнів звірів, силу вітрів і роздумування людей, різнородність рослин і сили коріння. **21** І те, що сховане і непред'явлене, я вивчив. Бо в цих творець навчив мене мудрості. **22** Бо в тому є святий дух розуму, єдинородний, багатоденний, оглядний, добре порушний, пречистий, неосквернений, правдивий, добрий, що любить добро, гострий **23** не до спинення, що добро чинить, що людей любить, славний, сильний, без клопоту, всесильний, всевидючий, що постійно вміщає розумних, чистих, дуже огрядних духів. **24** Бо з усіх порухів рухливішою є мудрість. Вона постійно осягає і вміщає через свою чистоту, **25** бо є мряка божої сили, пролиття сильного Вседержителя. І через це нічого мерзенного до неї не припаде. **26** Бо вона є світочем вічної світлості і непорочним дзеркалом божої дії, і образом його доброти. **27** Будучи ж єдиною, все може, і все те, що є в ній, обновляє. І входячи за родами в душі преподобних, ставить божих друзів і пророків. **28** Бо Бог нічого не полюбить, хіба цього, що перебуває з мудрістю, **29** бо вона є гарнішою від сонця і понад розсташування світла всіх звізд. Вона знайдена була набагато гарнішою від попередніх. **30** Це, отже, приймає ніч. Зло ж мудрість не переможе. **8,1** Бо вона охопить міцно від краю аж до краю і добре все розглядає.

Глава 8

2 Її я полюбив і шукав від моєї молодості, і намагався привести собі *як* невісту, і став любителем її краси. **3** Благородність її прославляє, маючи співжиття з Богом. Але і всіх Владика її полюбив, **4** адже вона є учителькою божого напоумлення, та, що вибирає його діла. **5** І якщо багатство є жаданим придбанням в житті, то що багатше від мудрості, якою все робиться? **6** Якщо робиться чуття, то хто є кращим художником від неї з тих, що є? **7** І якщо хтось полюбить праведність, її труди є чесні. Бо вона навчає поміркованості і мудрості, і праведності і мужності, від яких ніщо не є кращим в житті людей. **8** І якщо хтось бажатиме багато розум-

ності, щоб знати древнє і розуміти будуче, знати склад слів і розв'язки загадок, знаки і дива, і вона передбачила події часів і віків. **9** Я, отже, судив її собі привести на співжиття, знаючи, що мені буде доброю порадницею і спільницею в дбанні і смутку. **10** І через неї буде слава в народах і честь перед старцями. Юнаком **11** гострим буду я на суді, і перед лицем сильних буду подиву гідним. **12** Як я змовчу – вони стерплять, як заговорю – вони сприймуть. І як я довго говоритиму, покладуть руку на їхні уста. **13** Через неї я одержу безсмертя і запишу цим, що після мене, вічну пам'ять, **14** розгляну народи, і народи мені підкоряться, **15** злякаються мене ті страшні тирани, що чують, і в множестві з'являюся добрим і в бою сильним. **16** Входячи до мого дому, спочину з нею, бо її життя немає гіркоти ані з нею співжиття – болю, але веселість і радість. **17** Це роздумуючи в собі, я чинив дбання в моїм серці, бо мудрість є безсмертною в роді. **18** І в її дружбі добра насолода, і в трудах її рук невичерпне багатство, і в повчанні її бесіди – мудрість, і просвічення в придбанні її слів. Я обходив шукаючи, щоб її одержати. **19** Я ж був розумним рабом, жереб доброї душі. **20** Радше ж будучи добрим я прийшов в неосквернене тіло. **21** Я ж пізнав, що інакше не буду стриманим, якщо не дасть Бог. І це її мудрістю – знати чия є ласка? І я прийшов до Господа і помолився до нього, і промовив з усього мого серця.

кто, вѣдѣти дрéвнѧ, и бу́дущаѧ разумѣ-
ти. вѣдѣти вѣтїѧ словесъ и рѣшéнїѧ гада́-
нїи, зна́менїѧ и чюдесѧ провѣ́дѣ, и съхожде́нїе
вре́менъ и вѣ́ковъ· Сѹди́хъ оу҃бо сїю и҃звести
[мнѣ][9] къ сожитїю, вѣ́дущи и҃́ко бу́детъ мѝ
съвѣтникъ бл҃гихъ, и прїѣ́динéнїе попечéнїи и
ско́рби· (и҃ бу́детъ)[10] сею сла́ва въ наро́дѣхъ, и
честь пр҃ѐ ста́рцы· ю҃ноша о҃́стръ о҃бра́щуѧ въ
су́дѣ, и въ зра́цѣ сильны́хъ оу҃дивлюсѧ· щолча́щу
мѝ потрꙋпа́т҃, (-)[11] вѣща́ющу мѝ възма́т҃· и
гл҃ющу мѝ о҃ мно́зѣ, рꙋ́ку положа́ на оу҃ста
своѧ· (Сего ради прїиму)[12] безъсмр҃тїе, и па́-
мять вѣ́чную симъ и҃же по мнѣ о҃ста́влю.
расмотрю лю́ди, и и҃зы́цы повинꙋтсѧ мѝ. оу҃бо-
а́тсѧ мене слы́шавши мꙋчи́тели стра́шнїи, (и҃)
о҃ мно́жествѣ и҃́влюсѧ бл҃гъ и въ бра́ни кр҃ѣ-
покъ· въходя́щи въ до́мъ мои оу҃покоюсѧ с
нею· не бо и҃́мать го́рести жи́тїе ѥ҃а̀· ни бо́-
лѣзни съжи́тїе тоѧ, но весе́лїе и ра́дость· Сїѧ
помышля́ющи въ мнѣ и печахсѧ въ ср҃цы мо-
ѥ́мъ, и҃́ко безъсмр҃тна ѥ҃сть въ сро́дствѣ премꙋ-
дрость, и въ содрꙋженїи ѥ҃а̀ оу҃слаже́нїе бл҃го, и
въ трꙋдѣхъ рꙋ́ку ѥ҃ѧ бога́тьство бе҃ о҃скꙋдне́-
нїѧ· и въ о҃бъо҃учéнїю бесѣды ѥ҃ѧ мꙋдрость, и
просвѣще́нїе въ прио҃бще́нїи слове́съ ѥ҃ѧ· обхо-
жа́хъ и҃щꙋщи да въспрїиму ю҃̀ (-)[13]. о҃́троцъ же
бы́хъ разꙋме́нъ, дш҃и же (бл҃гїѧ жре́бїи)[14]. паче
же бл҃гъ сы́и прїидо́ въ тѣ́ло несквéрно· Познахъ
же и҃́ко не и҃на́ко бꙋдꙋ въздержа́нъ, а҃ще не ѿ҃ъ
да́сть· И҃ сїе ко҃ею мꙋдростїю вѣдѣти ко҃его
(ѥ҃сть) бл҃гть· (И҃) прїидо́хъ къ г҃ꙋ и моли́хсѧ
ѥ҃мꙋ, и рекох҃ъ ѡ҃ всего ср҃ца моѥ́го·

Глава 9

1 Боже батьків і Господи твого милосердя, що створив все твоїм словом, **2** і твоєю мудрістю створив людину, щоб володіла Тобою створеним творінням **3** і провадила світом в преподобності і праведності, і в розумності душі судила суд, **4** дай мені ту мудрість, що стоїть пред твоїми престолами, і не від-
пс. 115 кинь мене від твоїх рабів. **5** *Бо я твій раб і син твоєї рабині, і чоловік немічний, і короткочасний, і малий в розумінні суду і законів. **6** І, отже, якщо хтось буде досконалий в людських синах, якщо віддалиться твоя мудрість, за ніщо вважатиметься. **7** *Ти ж мене вибрав
црс3. 3 пар1. 28 пар2. 1 царем твого народу і суддею твоїм синам і дочкам. **8** І ти мені сказав збудувати храм на твоїй святій горі і жертовник в місті твого замешкання за подобою твого святого шатра, яке Ти приготував від по-

Г҃ла, д҃·

Г҃е ѡ҃ц҃ъ и҃ г҃и мл҃ти [твоѥ́ѧ][1], съ҃творѝвыи
всѧ сло́вомъ твои́мъ. и҃ премꙋдростїю
твоѥ́ю оу҃строи́вый чл҃ка. да владꙋе́тъ ѡ҃
тебе съ҃творе́нными тва́рми. и҃ да расмо́-
три҃т҃ ми́ръ въ пр҃ѐбїи и҃ пра́вдѣ, и҃ въ оу҃пра-
вле́нїи дш҃и сꙋдъ сꙋди́ти. да́ждь мнѣ прест҃о́лъ
твои́хъ пр҃ѐста́тельницꙋ премꙋдрость, и҃ не (ѡ҃ри-
ни мене)[2] ѡ҃ о҃́троцъ твои́хъ. *и҃́ко а҃зъ рабъ ѱл҃ѳ̀ р҃ѣи
твои, и҃ сы́нъ рабы̀ твоѥ́ѧ· (и҃) чл҃къ не́мощенъ и҃
ма́ловре́менен҃ъ, и҃ оу҃маленъ въ ра́зꙋмѣ сꙋда и҃
зако́нъ· И҃ а́ще оу҃бо кто҃ бꙋдетъ съверше́нъ въ
сы́нѣхъ чл҃ческїи҃. а҃ще оу҃далѝтсѧ премꙋдрость тво-
ѧ ни въчто́же почте́тсѧ· *Ты (же) и҃збра́лъ г҃ ц҃р҃ г҃
мѧ ѥ҃си ц҃р҃ѧ лю́демъ твои́мъ, и҃ сꙋдїею сы́н҃ѡ̀ а҃ пара҃ и҃и
твои́мъ и҃ дш҃е́ремъ· [И҃][3] ре́клъ (мѝ) ѥ҃си съз- б҃ пара҃ а҃
да́ти хра́мъ въ горѣ с҃тѣи твоѥ́и, и҃ въ гра́дѣ
о҃бита́нїѧ твоѥ́го о҃лта́рь· Подо́бїемъ скꙋ́нїѧ
(твоѥ́ѧ) с҃тыѧ҃ ю҃же оу҃гото́валъ ѥ҃си ѡ҃ нача́ла.

прй и
їѡ҃ а҃

*и҃ с тобо́ю прему́дрость вѣ́дущїа дѣ́ла твоа̀. и҃же пребы́сть тогда̀ е҃гда̀ (ми́ръ твори́лъ е҃си)[4], и҃ вида́ше что҃ (е҃) оу҃го́дно о҃чи́ма твои́ма, и҃ что҃ пра́во въ за́повѣдехъ твои́хъ. Посли ю҃̀ съ (нб҃съ сты́хъ)[5], и҃ ѿ пр҃тла сла́вы твое́а. Посли ю҃̀ да сущи съ мно́ю тружда́тсѧ, (да)[6] вѣ́мъ что҃ бл҃гоу҃го́дно е҃сть пре҃ тобо́ю. вѣ́сть бо̀ она̀ всѧ̀ и҃ разумѣ́етъ, (-)[7] наста́вй мѧ̀ въ дѣ́лехъ мои́хъ му́дрене, и҃ съхрани́тъ мѧ̀ въ сла́вѣ свое́и. и҃ бу́ду оу҃го́дна дѣ́ла моа̀, и҃ рассу́жу лю́ди твоа̀ пра́ве҃не, и҃ бу́ду досто́инъ престо́ла ѿ҃ца̀ мое҃го. *Кто́ бо чл҃къ позна́етъ совѣ́тъ бж҃їи, и҃ кто́ помы́слитъ что҃ хо́щетъ [бъ]́[8]. Помышле́нїа бо̀ сме́ртна боязне́на, и҃ недовѣ́домы провидѣ́нїа на́ша. (Тѣ́ло бо̀ тлѣ́нное)[9] о҃тагча́е҃ дш҃ю, и҃ (земное жи́тїе о҃дебелѣ́ва́е҃)[10] оу҃мъ, [и҃][11] веле́їе попече́нїе мно́га помышла́ющаа. (-)[12] е҃два разумѣ́ва́е҃ и҃же на земли́, и҃ на́же въ рукахъ о҃бра́щемъ съ тру́домъ. ч҃ на́же на нб҃си кто҃ и҃̑слѣ́ди. во́лю же твою кто҃ позна, а҃ще не ты̀ да́лъ е҃си премудрость, и҃ посла́лъ е҃си (дх҃а ст҃аго твое́го)[13] ѿ҃ высоты́. И҃ тако̀ и҃спра́виша стезѧ̀ и҃же на земли́, и҃ на́же (тебѣ́ оу҃го́дно)[14] наоу҃чи́ши чл҃цы. и҃ премудростїю (твое́ю) и҃сцѣлѣ́ша.

чатку. **9** *І з тобою мудрість, що знає твої діла, яка була тоді, коли Ти творив світ. І вона знала, що є вгодне твоїм очам і що правильне в твоїх заповідях. **10** Пошли її з святих небес і з престолу твоєї слави, пошли її, щоб, будучи зі мною, трудилася, щоб я пізнав, що є добровгодне перед тобою. **11** Бо вона знає і розуміє все, мене мудро попровадить в моїх ділах і мене обереже у своїй славі. **12** І мої діла будуть сприйнятні, і праведно судитиму твій народ, і буду гідний престолу мого батька. **13** *Бо яка людина пізнає божу раду і хто збагне, що Бог бажає? **14** Бо задуми смертних нещасні і наші думки нестійкі. **15** Адже тлінне тіло тяжить на душі, і земне життя обтяжує ум. І великий клопіт. Багато з того, що думаємо, **16** ледве розуміємо. Те, що на землі, і те, що в руках, знаходимо з трудом. А те, що на небесах, хто дослідив? **17** Волю ж твою хто пізнав, якщо не Ти дав мудрість і послав духа твого святого з висоти? **18** І так вони випрямили стежки, що на землі, і те, що Тобі вгодне, Ти навчиш людей. І Твоєю мудрістю вони оздоровлені.

при. 8 ів. 1

ісаїа м крй̑ а҃ и҃ крй̑ в҃

іс. 40 рим. 11 кор1. 2

Гла҃, і҃·

и҃ мѡ в҃

и҃ мѡ д҃

и҃ мѡ з҃

и҃ мѡ а҃і

и҃ мѡ д҃і

и҃ мѡ і҃н

Їа̀ прьвозда́нънаго ѿ҃ца̀ ми́ру е҃ди́но създа́на съхранѝ, і҃ и҃зведе е҃го ѿ҃ гр҃ха҃ е҃. *даде́ же е҃мꙋ кр҃пость содръжа́ти всѧ́ческаа̀. ѿ҃стꙋпи́ же ѿ҃ нея̀ непра́ведне въ гн҃ѣве е҃го, *братоу҃бї́йческими погы́бе на́ро҃ми. *сего́ ра́ди потопла́емꙋ зе́млю, па́ки сѝе премудрость· въ составле́нїю древа̀ пра́веднаго съблюдѐ. *сїа̀ и҃ во е҃ди́номы́слїи лꙋка́вьства на҃зы́ческа, сотра́сши о҃бр҃тѐ пра́веднаго и҃ съхранѝ е҃го непоро́чна бг҃ꙋ, и҃ на ча́дѣ мл҃ть кр҃пкꙋ сна́дн. *сїа̀ пра́ве҃на̀ ѿ҃ погиба́ющихъ нечестиво́вы҃ и҃збави́ бг҃ѣжа́щаго, [о҃гнь̀ низхожда́ща]́[1] на пать гра́дъ, е҃гоже е҃ще свѣ́дѣтельство лꙋка́вьствїа̀ дыма́щисѧ стои́ пусте́, и҃ неи҃скончаны́ми вре́мены плодоноса́ща древесà. [и҃][2] невѣ́рныа̀ дш҃а̀ па́мать стоа́щи столпъ сла҃ Премудрость бо̀ ми́мохода́щїи не токмо съгрѣши́ша е҃же не вѣ́дѣти (е҃а̀) бг҃а, но̀ и҃ безꙋмїа̀ [своего́][3] о҃ста́виша жи́тїю па́мать, в ни́хже согрѣши́ша да не (възмо́гꙋтъ оу҃таи́ти)[4]. премудрость же слꙋжа́щꙋ и҃̑ ѥ҃и ѿ҃ болезнеѝ и҃збави́. *сїа̀ бѣ́гльца гн҃ѣва бра́та пра́веднаго наста́ви въ стезѧ̀ пра́вы [и҃][5] показà е҃мꙋ ц҃рьствїе бж҃їе. и҃ да́сть е҃мꙋ ра́зумъ ст҃ыхъ, почтѝ е҃го въ тру́дехъ, и҃ оу҃мно́жи тру́ды е҃го. въ о҃биде о҃дръжа́щихъ е҃го, пр҃еста̀ (е҃мꙋ) и҃ о҃бо-

Глава 10

1 Вона першого створеного, батька світу, самого створеного оберегла і вивела його від його гріха, **2** *дала ж йому силу всім володіти. **3** Відступив же він неправедно від неї в його гніві, *він згинув братовбивчою люттю. **4** *Через це потоплену землю знову спасла мудрість, через склад дерева вона зберегла праведного. **5** *Вона і в однодумності, струсивши лукавства народів, знайшла праведного і зберегла його непорочним Богові, і силу виказала на дитині милосердя. **6** *Вона спасла праведного від безбожних, що погибали, того, що тікав, від вогню, який падав на п'ять міст, **7** яких свідоцтво лукавості курячись ще стоїть пусткою і впродовж нескінченності часами плодоносить дерева, і стоїть соляний стовп – пам'ять невірної душі. **8** Бо ті, що оминали мудрість, не тільки згрішили, тому що не знали її добра, але й своєї безумності залишили пам'ять для життя. Щоб не змогли затаїти те, в чому згрішили. **9** Мудрість же визволила з болів тих, що їй служили. **10** *Вона втікача від гніву, праведного брата наставила на праведні стежки. І показала йому боже царство, і дала йому розум святих, вшанувала його в трудах, і помно-

мой1. 2

мой1. 4

мой1. 7

мой1. 11

мой1. 19

мой1. 28

жила його труди. **11** Коли в образі
мали його, вона стала при ньому і
збагатила його, **12** і оберегла його від
ворогів, і оборонила його від тих, що
насідали, і подала йому сильний под-
виг. Щоб він знав, що побожність є
мой1. 37 найсильнішим з усього. **13** *Вона пра-
ведного проданого не покинула, але
й від гріха його спасла. **14** Вона ж з
ним зійшла до рову і в кайданах його
не покинула, аж доки не принесла йо-
му скипетр царства і владу над тими,
що його гнобили; і виказала ж зло
брехунів, яке вони зробили проти нього,
мой2. 1 го, і дала йому вічну славу. **15** *Вона
визволила народ праведних і невинне
насіння від народів, що гнобили: **16**
мой2. 3 *ввійшла в душу господнього раба і
вона стала перед страшними царями
в чудах і знаках. **17** І вона віддала пре-
подобним винагороду за їхній труд, і
настановила їх на подиву гідну доро-
гу, і стала їм покровом в дні і полу-
мой2. 14 м'ям звізд вночі. **18** *І вона їх прове-
ла крізь Червоне море і провела їх че-
рез велику воду. **19** Їхніх же ворогів
вона втопила і викинула їх з глибин
мой2. 12 безодні. **20** *Через це праведні взяли
мой2. 15 добич безбожних *і оспівали, Госпо-
ди, твоє святе ім'я і однодушно пох-
валили ту твою руку, що воювала. **21**
Бо мудрість відкрила уста німих і яс-
ними зробила язики немовлят.

гатн҃и ѣ҆го, [и҆][6] съхрани҃ ѣ҆го ѡ҆ врагъ, и҆ ѡ҆ ла-
а҃телїи защити҃ [ѣ҆го][7]. и҆ по҃вѣ҃ крьпокъ дадѣ
ѥ҆мꙋ, да оу҆вѣсть ꙗ҆ко всѣхъ силнѣ́и ѣ҆сть
бл҃гочестїе· *Сїа проданаго правѣ́наго не о҆с- а҃ мѳ҃ ѯз
та́ви, но҃ (и҆) ѡ҆ грьха҃ и҃зба́ви ѣ҆го· сни́де [же][8] с
мо҃й в ро́въ, и҆ въ оу҆захъ не о҆ста́ви ѣ҆го.
дондеже принесе ѥ҆мꙋ сиꙋ́петръ ц҃рьствїа, и҆
власть на мꙋча́щи҃ ѣ҆го. (и҆) ѯ҃живы҃ же показа҃
поро́ѥ҃ съ҆творш҃и на́нь, и҆ дадѣ ѥ҆мꙋ сла́ꙋ
вѣчнꙋю· *Сїа людїи пра́ведныхъ и҆ сѣ҆ма не- в҃ мѳ҃ а҃
поро́чное и҃зба́ви, ѡ҆ ꙗ҆зы́къ о҆скорбла́ю҆щихъ.
*вни́де въ дш҃ꙋ раба҃ гн҃а, и҆ въста҃ противꙋ в҃ мѳ҃ г҃
ц҃реи стра́шнымъ в чюдесѣхъ и҆ зна́менїихъ.
[и҆][9] вѣзда҃ прѣ҃бнымъ мѯ҃дꙋ трꙋдовъ и҃хъ, [и҆][10]
наста́ви и҃хъ въ пꙋть дивенъ. и҆ бысть и҃мъ
въ покро́въ днем҃, и҆ въ пла́мень звѣздъ в
ночи. *[и҆][11] проведѣ и҃хъ по морю чрьмномꙋ, и҆ в҃ мѳ҃ дѵ
проведѣ и҃х҃ сквозѣ во́дꙋ зѣлнꙋ. враги же и҃хъ
потопи҃, и҆ ѡ҆ глубинныа бездны и҃звръ҃ и҃хъ·
*Сего ради пра́ведньїи взя́ша корыстии не- в҃ мѳ҃ вѳ҃
чести́выхъ. *и҆ въспѣша г҃и и҃мя сто҃е твое, в҃ мѳ҃ ы҃
и҆ о҆долѣ҃телницꙋ (рꙋкꙋ твою)[12] похвали́ша
ѥ҆ди́нодꙋшне. ꙗ҆ко премꙋдрость ѡ҆връзе оу҆ста
нѣмыхъ, и҆ ꙗ҆зы́цы младе́нцемъ съ҆твори҃
ꙗ҆сны·

Глава 11

мой2. 16 **1** *Він попровадив їхні діла рука-
ми святого пророка. **2** Він пройшов
незаселену пустиню і в непрохідних
мой2. 17 поставив шатра. **3** Вони зробили
пс. 77 і 104 кор1. 10 ic. 48 спротив війною і відомстили воро-
гам. **4** *Були спрагнені і закликали до
Тебе – і їм дана була вода з нетеса-
ного каменя і оздоровленя від спраги
з твердого каменя. **5** Бо через це по-
терпіли їхні вороги, через це вони не
розуміючи *зазнали* добродійство. **6**
Отже, замість джерела – вічні ріки
пролиття крові були вдарені **7** на ос-
карження вбивства немовлят. За на-
казом ти дав їм безмірну воду, понад
надію, **8** ти показав через що тоді
спраглих, як ворогів, ти мучив. **9** Бо
коли були випробувані, отож, в мило-
серді напоумлювані, пізнали як без-
божні, засуджені в гніві мучилися. **10**
Отже ж, навчаючи цих, як батько ти
випробував, тих же ти засуджуючи
дослідив, як строгий цар. **11** І від-
сутні ж і присутні так само мучилися,
12 бо їх охопив подвійний смуток і
стогін з пам'яттю минулого. **13** Бо
коли чули, що задля своїх мук зазна-
ли добродійство, вони сприймали
Господа. **14** Адже, відкидаючи давно
сказане, відступили сміючись, вкінці
припадкам здивувалися, жадаючи те,

г҃ла, а҃і·

ꙋ҆пра́ви* дѣла и҃хъ в рꙋкꙋ прр҃ка сто҃го. в҃ мѳ҃ ѳ҃і
про́иде пꙋстыню нео҆бита́нꙋю, и҆ въ
непроходи́мы҃ въдрꙋзѣꙗ҆ кꙋща. съпроти́-
вишася бра́немъ и҆ [ѡ҆мсти́ша вра- в҃ мѳ҃ ѯз
гомъ][1]. *во҃жада́ша и҆ впъзва́ша тебе, и҆ дана ѱ҆ло҃ о҃з
бы҃ и҃мъ (вода҃ ѡ҆ ка́мени нестѣко́ма)[2], і҆ и҃сцѣ- и҆ ѓа҃
ле́нїе жа́жди ѡ҆ ка́мени жестока. и҃хже бо ради и҆ кр҃и і҆
пострада́ша вра́зи и҃, сихъ ради сїи їса҃ї꙯а мн҃и
недоꙋмѣ́ю҆щеся бл҃годѣа́нїа· За и҃сточникъ
оу҆бо вѣ́чныа рѣки, кро́ви и҃злїа́нїе смате́нны
въ о҆бли́ченїе младе́ѥ҃оубі́йцъ по повелѣнїю
да́лъ ѥ҆си и҃мъ, гобзꙋю҆щꙋся во́дꙋ бе҃знаде́жне
показа́лъ ѥ҆си. за е́же тогда жа́ждꙋщихъ ка́ко
проти́вны҃ оу҆мꙋчи. ѥ҆гда бо и҃скꙋше́ни, и҆бо въ
мл҃ти наказа́нїи позна́ша ка́ко въ гнѣвѣ о҆сꙋ-
жени нечести́вїи мꙋчишася. сих҃ же оу҆бо ꙗ҆ко
ѡ҃ц҃ъ оу҆ча́щи и҃скуси́лъ ѥ҆си, о́нѣх же ꙗ҆ко же-
стокъ ц҃рь о҆сꙋжда́а и҃спыта́лъ ѥ҆си, и҆ ѡ҆стоа́-
щїи же и҆ пр҃ѣстоа́щїи та́кожде мꙋчишася. сꙋ-
гꙋба бо и҃хъ прїа́тъ печа́ль, и҆ стена́нїе съ
па́мятїю минꙋвшихъ· ѥ҆гда бо слы́шахꙋ сво-
и҃хъ ради мꙋче́нїи бл҃годѣанны҃хъ и҃хъ, съра́зꙋ-
мѣвали г҃а· въ ѡ҆ложе́нїи бо дре́вле рече́наго
ѡ҆стꙋпи́ша смѣю҆щася, на концы҃ слꙋче́нїю

оу҆дивѝшасѧ. неподо́бнаѧ пра́веднымъ жада́ющε, за помышле́нїѧ же безу́мныхъ непра́вда и҆́хъ. в ни́хже блазна́шесѧ чествова́ху безъслове́сныѧ пресмыка́ющїисѧ, и҆ звѣре́и лю́тыхъ· Посла́ е҆сѝ и҆́мъ мно́жество безслове́сныхъ живо́тныхъ въ ѡ҆мще́нїε, да познаю́ на́ко и҆́миже (съгрѣши́ша)[3] си́ми же и҆ (мучатсѧ)[4]· *Не невъзможна бо́ всесильнаѧ (рука́ твоѧ)[5], [на́же][6] сътвори́ мі́ръ ѡ҆ несоо́бразныѧ ве́щи. (и҆) посла́ и҆́мъ мно́жество медвѣ́дей, и҆ли оу҆давле́нїѧ львова́, и҆ли новорожены́ѣ гнѣва́ полны́хъ (и҆) (незна́емыхъ звѣре́и)[7], и҆ли о҆́гнь ды́шущъ, (и҆ли ды́ма вона́ющα прилага́ющи)[8]. и҆ли стра́шны ѡ҆ о҆́чїю и҆́скры насыла́ющи. и҆́хже не то́кмо па́кость можа́ше и҆стребити (-)[9], но и҆ о҆́бразъ оу҆бо́ѧсѧ погуби́ти. и҆ безъ (-)[10] тѣхъ є҆ди́нѣмъ дх҃о́мъ па́сти могу́ша, ѡ҆ сѹ́да го́нени, и҆ развѣва́ни ѡ҆ дх҃а си́лы твоеѧ, но всѧ в мѣ́рѣ и҆ число́ и҆ превѣ́съ расмотри́лъ е҆сѝ. Мно́го бо́ мощи тебѣ па́че е҆́сть всегда́, и҆ держа́вѣ мы́шца твоеѧ кто́ съпроти́витсѧ. и҆́же на́ко стра́жнїй въ превѣ́се тако́ весь ми́ръ пре҆́до тобо́ю, и҆ на́ко ка́пла росы́ оу҆тренїѧ схода́щїѧ на́ зе́млю. *ми́луеши же всѣхъ на́ко всѧ́ мо́жеши, и҆ презира́еши грѣхи́ человѣ́комъ въ покаѧ́нїе. лю́биши же сѹ́щаѧ всѧ́, и҆ ничто́же гнуша́еши и҆́же съ҆творилъ е҆сѝ, ни́ бо ненави́дѧщи что оу҆краси́лъ е҆́си. ка́коже пребысть сїе́ а҆́ще ты́ не и҆́зволи, и҆́ли е҆́же не нарече́но ѡ҆ тебѣ́ съхрани́сѧ. щади́ши же всѧ́ на́ко твоѧ сѹ́ть вла́ко дш҃елю́бныи·

Гла҃, вї·

Е҆стлѣ́нныи бо́ (дх҃ъ твои)[1] е҆́ въ всѣхъ. тѣ́мже заблу́жающихъ по ма́лѣ о҆́блича́ѧ, и҆ в ни́хже съгрѣша́ю въспомина́ѧ оу҆чи́ши, да премѣни́вшесѧ зло́бы вѣ́рую в тѧ҃ г҃и. *и҆ дре́вних бо́ о҆́битателеи земли́ сты́ѧ твоеѧ, възненави́дѣлъ е҆сѝ ради (дѣ́ни҃и злы́хъ)[2]. (волшве́нїи и҆́хже твора́ху)[3], и҆ жр҃твы не прѣ́бных. и҆ чадоу҆бі҃е҆ць немл҃тивыхъ, и҆ оу҆тробона́дцовъ чл҃ѣ́ских плотеи и҆ кровопі҃ицевъ ѡ҆ среды (сты҃ѣ҃ і҆ и҆́стинныхъ твои́хъ)[4]. и҆ господі҃и ро́довъ дш҃ъ беспо́мощныхъ възхоте́лъ е҆́си погуби́ти рѹ́ками ѡ҆ц҃ъ на́шихъ. да досто́йно (прі҃и́метсѧ пресели҃е о҆́троко҃ъ бж҃и́хъ)[5], и҆́же оу҆ тебе всѣхъ дра́жі҃е҆ е҆́сть земла҃. но и҆ си́мъ на́ко чл҃ко́мъ простилъ е҆сѝ послалъ же е҆́си пре҆́текущихъ бо́и твои́хъ на́ко о҆́сы, да тѣхъ пома́лу и҆стреба́тъ· Не несилень бѣше въ бра́ни (покори́ти нечестивы́хъ пра́ведныимъ)[6], и҆́ли звѣремъ сверѣпымъ, и҆́ли сло́ву же́стоку по е҆дї҃ному потреби́ти· *Сѹ́дѧщи же пома́ле дава́-

ѓ мѳ їѕ їер҃ѣ и҆

ѕ мѳ д҃

в мѳ їг ѕ мѳ ѕ҃

що неналежне праведним. **15** А з-за безумних задумів їхня неправедність. В них же блукаючи вони почитали безсловесних зміїв і жорстоких звірів. Ти їм послав множество безсловесних тварин на помсту, **16** щоб вони пізнали, що те, чим згрішили, цим же й мучені будуть. **17** *Бо не була неспроможна твоя всесильна рука, що створила світ з матерії, що без виду, і послала їм множество ведмедів або убиття левами **18** чи новостворених гніву повних і невідомих звірів, які або вогнем дишуть, або видають смердячий дим, або посилають страшні іскри з очей. **19** Не тільки їхня шкідливість могла вигубити, але і вид перестрашивши знищити. **20** І без тих одним подихом могли впасти переслідувані судом і розсіяні духом твоєї сили. Але все в міру, і число, і вагу ти встановив, **21** бо Ти багато можеш, ще більше завжди. І хто спротивиться силі твого рамена? **22** Ти, як важка на вазі, так ввесь світ перед Тобою, і як крапля ранньої роси, що сходить на землю. **23** *Ти ж милосердишся над всіма, бо все можеш, і не зглядаєшся на гріхи людей, на покаяння. **24** Любиш же всіх тих, що є, і Ти не зогидив нічого з того, що створив. Бо не з ненавистю ти щось прикрасив. **25** Як же би зосталося це, якщо б ти не побажав? Чи що не назване Тобою збереглося б? **26** Ти щадиш же все, бо твоїм є, душелюбний Владико!

мой3. 26
єре. 8

рим. 2
мих. 7

Глава 12

1 Адже твій нетлінний дух є в усіх. **2** Тому заблудлих в короткому часі картаєш, і, згадуючи в чому грішать, напоумлюєш. Щоб, відкинувши зло, повірили у Тебе, Господи. **3** *Бо і давніх мешканців твоєї святої землі **4** Ти зненавидів задля злих діл: ворожбитства, які робили, і непреподобні жертви, **5** і немилосердні вбивства дітей, і їдження нутрощів людського тіла, і кровопивць з-посеред твоїх святих і праведних, **6** і панів родів безпомічних душ. Ти побажав вигубити руками наших батьків, **7** щоб гідне одержало переселення рабів божих та земля, що у тебе з усієї є найцінніша. **8** Але і цим, як людям, ти простив, ти ж послав передвісників твоїх вояків, наче ос, щоб їх потроху вигубили. 9 Ти не був безсилим в бою підкорення безбожних праведним або жорстоким звірам, або страшним словом вигубити по одному, **10** *судячи ж потроху давав ти міс-

мой5. 9

мой2. 23
мой5. 7

це покаянню, хоч і знаючи, що лукавим є їхній рід, і їхня злоба природня, і що їхній задум навіки не зміниться. **11** Бо насіння було від початку проклятим, і не боялися вони Того, що давав прощення їхнім гріхам. **12** *Бо хто тобі скаже: Що Ти зробив? Або хто встоїть проти твого суду? Хто ж Тебе оскаржить за вигублені народи, які Ти зробив? Або хто проти Тебе вийде як месник за людей, що завдавали образу? **13** *Бо немає іншого Бога, опріч Тебе, який дбає про всіх. Щоб Ти показав, що неправедно Ти не судив. **14** І чи цар або тиран з тих, кого ж Ти вигубив, зможе перед тобою протиставитися? **15** Будучи праведним Ти праведно все розглядаєш. Того ж, що некорисний, засудиш, щоб мучився, чужим робиш земної сили. **16** Бо твоя сила – початок праведності, і що тобі дає всіма володіти і всіх щадити. **17** Адже Ти покажеш силу невіруючому в повній силі, і в тому, що не знають, оскаржиш сміливість. **18** Ти ж, сильний Владико, судиш в лагідності і з великою пощадою дбаєш про нас. Бо Тобі є могти, коли хочеш. **19** Ти ж навчив свій народ через ці діла, що треба, щоб праведний був чоловіколюбцем; і добронадійними Ти зробив твоїх синів, бо даєш покаяння за гріхи. **20** Бо якщо ворогів твоїх рабів і тих, що заслужили на смерть, і так Ти мучив в майні і милосерді, даючи літа і місце, в яких перемінять злобу. **21** З яким дбанням Ти судив твоїх синів, батькам яких Ти дав клятви, завіти, обітниці дібр. **22** Отже, напоумлюючи нас, наших ворогів ти б'єш десятками тисяч *разів*. Щоб ми, судячи, думали про твою доброту, суджені ж очікували милосердя. **23** Тому і неправедних, що проживали життя в безумності, Ти мучив їхніми особистими мерзотами. **24** Бо і блуканням доріг довго блукали, вважали богами тих, що між живими, безчесним ворогам помсту безумних немовлят наводячи. **25** Через це, як безсловесним рабам, суд на висміювання Ти послав. **26** Вони ж від висміювання погрози не навчилися, досвідчують гідний божий суд. **27** В тому ж бо, що вони терпіли, дбали вони за тих, яких вважали за богів. Ними були мучені, знаючи того, кого раніше відмовлялися знати, як правдивого бога пізнали. Тому й на них прийшов кінець їхнього осудження.

рим. 9

пет1. 5

ше мѣсто покаа́нїю, не невѣ́дѧщи на́ко лукава́въ е́сть родъ и́хъ и̂ е̂стествéнаѧ зло́ба и́хъ, и̂ на́ко не перемени́тсѧ помышле́нїе и̑ въ вѣ́ки. сѣ́мѧ бо̂ бѣ̀ про́клато ѿ нача́ла, ниже бои́тсѧ кого (ѿпꙋще́нїе дава́ше грѐхомъ и́хъ)[7]. *кто̂ бо речетъ |тебѣ|[8], что̂ сътвори́лъ е̂си, крн̃ а̃ и̂ли кто̂ постоитъ проти́вꙋ сꙋдꙋ твое́мꙋ кто̂ (-)[9] по́ими́ тебе о̂ на́зы́цехъ погѷ́бшихъ и̑̀же ты̀ сътвори, и̂ли кто̂ въ пр̃е́ста́нїе ти прїи́детъ ѿ́мщаѧ о̂ о́бидѧщихъ чл̃цехъ. *нѣ́сть бо̀ а̃ пр̃ р̃ |и́нъ|[10] бо̀гъ ра́звѣ тебе и̑̀же ради́тъ о̂ всѣ́хъ. да пока́жеши на́ко не непра́во сꙋди́лъ е̂си, ниже цр̃ь и̂ли мꙋчи́тель пр̃е̂ тобою взъиска́ти могꙋтъ (-)[11] и̑̀хъ погꙋби́лъ е̂си· Пра́веденъ (-)[12] сы́и, (пра́во всѧ̀ ра̃зсмотра́е̂ши)[13]. неполе́знаго же мꙋчитисѧ осꙋди́ши, (и̂) чюжда́ твори́ши зе́мныѧ си́лы· Крѣ́пость бо̀ твоѧ о̂правда́нїю нача́ло, и̂ ѐже всѣ́хъ тебе влады́чествовати (и̂) всѣ́хъ щадѣ́ти (-)[14] творитъ. крѣ́пость бо̀ пока́жеши невѣ́рꙋющемꙋ въ си́лѣ съвръше́нїи, и̂ въ |невѣ́дꙋщихъ| дръзость о̂бличи̑ ты́ же вла̃ко си́лныи въ кро́тости сꙋди́ши, и̂ съ вели́кимъ щадѣ́нїемъ разъсматра́е̂ши на̃· С тобо́ю бо̀ е̂сть е̂гда хо́щеши мощѝ, наоу́чи̑ же е̂си лю́ди (своѧ) си́цевы̑ ра́ди дѣ́л, на́ко подоба́етъ пра́ведномꙋ бы́ти чл̃колю́бцꙋ. и̂ въ бл̃гоу́пова́нїи сътвори́лъ е̂си сы̃ны твоѧ, на́ко даю́ши о̂ грѣ́сехъ покаа́нїе· ѷ́ще бо̀ вра̃ ѻ́трокъ твои́хъ и̂ длъжны̑ смр̀ти, (и̂) съ си́цевыми мꙋчилъ е̂си въ имѣнїемъ и̂ мл̃тїю, даа́и лѣ́та и̂ мѣсто и̑́миже и̑змѣна́тсѧ зло́бы. с колико́имъ прилежа́нїемъ сꙋди́лъ е̂си сы̃ны твоѧ. и̑̀хже ѿ̃емъ кла́твы (-)[16] завѣщава́нїѧ далъ е̂си бл̃гихъ въздержа́нїи. насъ оу́бо наказꙋѧ, врагѝ наша тмо́ю бїе́ши. да (бл̃гостыню твою)[17] помышлѧ̃е̂ сꙋдя́щи, сꙋди́ми же ча́емъ мл̃ти. ѿнюдꙋже и̂ (непра́ведныхъ) въ безꙋмїи жи́вшѝ живо́тъ (-)[18]. своиственными и̑̀хъ (мрꙁостѧми мꙋчилъ е̂си)[19]· И̑́во въ заблꙋже́нїе пꙋтїи должа́е блꙋди́ша, богѝ мнѣ́ша на̑̀же въ живо́тныхъ, [врагѡ̃][20] безъче́стна, младенецъ |безꙋ́мныхъ мщенїе|[21] лжꙋще· ѓ̀ѣмже на́ко о́трокѡ̃ безъслове́сны̑ сꙋдъ в̃ поꙋга́нїе посла́лъ е̂си. и̑̀же поꙋга́ньми запреще́нїѧ не наоу́чи́шасѧ, досто́инна (сꙋда бж̃їѧ)[22] и̑скꙋсѧ̃· в нѣ̑ же бо̀ сїи страдахꙋ нꙋжда́хꙋсѧ ѻ́ сихъ и̑̀хже мна́хꙋ богѝ. в ни́хъ мꙋчи́ми бѣ́ша вѣ́дꙋще е̂гоже прежде ѿ̃мѣта́хꙋсѧ знати бг̃а и̑̂стиннаго позна́ша· ѓ̀ѣмже и̂ конецъ о́сꙋжде́нїѧ (и̑хъ) |прїиде на нѧ|[23].

Гла. гі·

крн̃ а

Оу́тнй оу҃бо вс̑и человѣцы [-][1], в нихже (не по̑лежи́т премудрость о́ бз̑ѣ)[2]. *и ѡ̃ ви́димыхъ бл̑гъ не могóша разумѣти сущаго. ни дѣлахъ вни́мающи познаша хитрьца. но ѝли о́гнь, ѝли дх̑ъ, ѝли скоръ҇ воздухъ, ѝли вѣнецъ звѣзда́мъ, ѝли зѣлнýю во́ду, ѝли свѣтила нб̑ныѧ строи́тели ми́ру, (бл̑ги)[3] възакони́ша, и҆́же красотою оу҃слажа́ющесѧ (-)[4] боги мнѣша· да оу҃вѣдаютъ колико сѝ вл̑ка [-][5] лучши. красоты бо҆ родонача́лникъ созда҃. а҆ще сѝлѣ и҆ дѣа́нїю оу҃дивлаю́сѧ, да разумѣю́т ѡ̃ нѝ колико съ҇творивыи сїѧ силнѣишїи е҆̑. ѡ̃ вели́чества бо҆ [-][6] красоты и҆зда́нїи неизглаа҃нныи рододѣлатель и҆̑ вѣ́дѣсѧ. но о҆́бра҃ о҆ сѝ е҆́сть оу҃ничиженїе ма́ло, и҆бо са́ми сїи въ҇скорѣ прельщаю́сѧ бг̑а и҆́щущи и҆ хотящи о҆́брѣсти. *въ҇ дѣле҆̑ бо҆ е҆́го живу́ще исльдую́, и҆ совѣтýюсѧ зра́комъ на҆́ко бл̑га ви́димаѧ, паки ни́же сїи прощени, а҆ще бо҆ толи́каго возмогоша вѣ́дѣти, да могу́тъ съ҇зрѣти вѣ́къ. сѝхже вл̑ки како скоро не о҆́брѣтоша. о҆́каа́ни же (сýть) и҆ въ҇ мр̑твыихъ оу҃пова́нїа и҆̑, и҆же призваша бо́ги (сѣлъ)[7] рукѝ человѣ́скихъ. зла́то и҆ сребро҆̀ хитрости оу҃мышленїе, и҆ подобїѧ живо́тны҃, и҆ли ка́мени неключи́маго (дѣло руки)[8] дре́внеи· *а҆̀ще же кто҆̀ вещь сѣчецъ текто́нъ҃, (ѡ̃ лѣса древо право ѡ̃сѣчѐ и҆̑)[9] о҆́тешѐ бл̑гоу҃чне вс̑ю кору҃ е҆́го, и҆ хитръ҇ствуѧ бл̑голѣпне съ҇твори́ добр҆̀ сосу҃ въ҇ съ҇житїе живота, проданїе же дѣ́ла на оу҃готова́нїе бра́шна и҆́здаѣ насыти҃̑. (і҆) (и҆змѣнено е҆́же ѡ̃ нн̑)[10] ни въ҇что҆̀ бл̑гопотребно, древо кри́во (-)[11] сучїа по̑но, прїи҃̑ и҆́звааѧ съ҇ расуждени҃̑ мѣ́лѣнїѧ своего҆̀. и҆ во и҆скусѣ ра́зума и҆́зъ҇о҆бра́зи е҆́го, (и҆) оу҃подоби е҆́го о҆́бразу человѣ́чу, и҆ли (нѣкоемý живо́ному)[12]. (и҆)[13] помаза (е҆́го) шарами разли́кими и҆ о҆́чер҆̀мни ма́сть е҆́го, и҆ всѧкъ порокъ҇ и҆же на немъ҇ (е҆́сть) низма́за. и҆ съ҇твори е҆́мý досто́йно о҆бита́нїе, (и҆) на стѣнѣ поста́ви е҆̀, (и҆) оу҃крѣпивши желѣзо҆̑ да не оу҃бо падетъ҇ прозрѣ е҆̀. вѣ́дыи на҆́ко не мо́же҆̑ (помощи себѣ)[14], и҆бо (и҆́до҆̑ е҆́сть)[15], и҆ требѣ е҆́сть е҆́мý помощи. о҆́ притажанїѧ҅х же и҆ о҆́ бра҆̑цѣ [е҆́го][16] и҆ чадѣхъ҇ молѧсѧ, не стыди́тсѧ къ҇ безъ҇дýшномý гла҃. и҆ о҆́ здра́вїю оу҃бо не́мощнаго призыва́етъ҇, (и҆ за)[17] живо҆̑ мр̑тваго мо́лѝ, (и҆ въ҇)[18] помо́щь҆ неключи́мý призове҆̑. (і҆ о҆́)[19] пýтьше́ствїи [про́ситъ҇][20] и҆́же ходи́ти не мо́жетъ҇, [и҆][21] притажанїи и҆ дѣа́нїю и҆ рукотвер҆̀женїѧ некрѣпкаго руками (и҆) мýжества про́ситъ҇ (ѡ̃ него҆̀, и҆же вс̑ѣ е҆́сть не́мощнѣи)·

крн̃ а

каїа мд ѣре ї

Глава 13

1 Отже, марними є всі люди, в яких немає премудрості в Бозі. *І з видимих добрих речей не змогли пізнати Того, що є, ані не пізнали Творця, сприймаючи діла, **2** але чи вогонь, чи дух, чи швидке повітря, чи коло звізд, чи сильну воду, чи небесні світила поклали володарями всесвіту – богами. **3** Їхньою красою насолоджуючись, за богів вважали. Хай пізнають наскільки від цих володар є кращий, бо Родоначальник краси їх створив. **4** Якщо силі і діянню дивуються, хай зрозуміють від них наскільки сильніший є Той, хто їх створив. **5** Бо з величності краси створіння бачиться, їхній невимовний роду Творець. **6** Але все ж таки в цих є мала зневага, бо і самі вони швидко обманюються, шукаючи бога і бажаючи знайти. **7** *Бо живучи в його ділах, досліджують і вірять баченому, бо гарне те, що бачиться. **8** Знову ані їм не прощено, **9** бо якщо таке змогли побачити, щоб могли пізнати вік, як же швидко не знайшли цих Владику? **10** Вони ж є нещасні, і між мертвими їхні надії, які назвали богами діла людських рук. Золото і срібло – творіння мистецтва, І подоби живих або непотрібний камінь – діло давньої руки. **11** *Якщо ж якийсь рубач речей – художник зріже з лісу відповідне дерево і справно обтеше всю його кору, і вміло майструючи зробить гарний посуд на потрібне для життя, **12** на продаж же діло віддавши, на приготування їжі, – і наситився. **13** А відкинуте з того, що на ніщо непотрібне криве дерево, повне вузлів, взявши, дбайливо вирізьбив у своїм дозвіллі. І вміло надав йому розумний вигляд, і уподібнив його до подоби людської **14** чи якогось животного, і, помастивши його різними шарами, він і зачорнив його вид і замазав всяку пляму, що є на ньому, **15** і зробив йому гідне помешкання, і поставив його на стіні, закріпивши залізом, **16** щоб, отже, не впав. Подбав за нього, знаючи, що неспроможним собі помогти, бо й ідолом є, і йому потрібно допомоги. **17** За майно ж і за його шлюби і дітей молячись, не соромиться, говорячи до бездушного. І, отже, про здоров'я прикликає немічного. **18** І про життя просить мертвого. І на поміч прикликає неспроможне. І про подорожування просить того, що неспроможний ходити. **19** І про надбання, і працю, і скріплення рук просить найнемічніше руками. І мужності *просить* у того, хто є немічнішим від усіх.

рим. 1

рим. 1

ic. 44
єре. 10

Глава 14

1 *Коли* знову хтось задумає плисти і проходити бурхливі хвилі, він прикликає дерево, що слабше від того корабля, що його несе. **2** Отже, саме ж бажання користі придумавши, митець з мудрістю зробив. **3** *Ти ж, Батьку, подаєш передбачливість. Бо Ти дав і в морі дорогу, і в хвилях, певну стежку **4** показуючи, бо Ти спроможний з усього спасти, хоч і без вміння хтось прийде. **5** Чи ж хочеш, щоб діла твоєї мудрості не були порожні? Через це і малому дереву люди довіряють свої душі, і, проходячи хвилі кораблику, є спасенні. **6** *Бо і на початку, як були вигублені горді велетні, надія світу втекла в кораблі, залишила вікові насіння буття, проваджена твоєю рукою. **7** Бо благословиться дерево, яким буває оправдання, **8** *руками ж зроблене є прокляте, і той, хто його зробив. Бо те тлінне, що зробив, він назвав богом. **9** *Бо однаково зненавиджені є Богом безбожний і його безбожність. **10** Бо і зроблене мучитиметься з тим, хто зробив. **11** Через це і в ідолах поган не буде розглядання, бо між божими створіннями зроблені на гидоту і на згіршення людським душам, і на сильце ногам безумних. **12** Бо сприймання ідолів є початком розпусти. Їх винайдення є для зітління життя. **13** Бо він ані не був від початку, ані не буде навіки. **14** Бо марнославність людей ввійшла у світ, і через це коротким став їхній кінець. **15** Бо батько, сумуючи гірким плачем, швидко зробив образ забраної дитини, його тоді як мертву людину, а тепер як бога вшановував, і передав підвладним тайни і жертви. **16** Пізніше в часі закріпився безбожний звичай, він збережений як закон. **17** І приписами тиранів вшановуються боввани, яких люди в лице не можуть почитати, тому що далеко живуть. Здалека ж відображений вид є винесений, показуючи образ царя, якого встановили шанувати, щоб ревно почитати відсутнього як присутнього. **18** На наказ закону і невігластво заступало любов слави митця. **19** Бо цей, бажаючи вгодити тому, хто володіє, використав свою майстерність, щоб подобу якнайвірніше відобразити. **20** Множество ж людей, притягнене задля краси праці того, якого недавно тому шанували як чоловіка, і тепер богом почали вважати. **21** І це було пасткою для життя, бо лестощам або тиранству люди послужили. Адже

мой2. 14

мой1. 6 і 17

пс. 113 вар. 6

пс. 5

Гла, ді·

Ли́ти паки́ кто́ помы́слій, и̂ свер҃пыа̀ волны̀ преходи́ти. носа́щаго е̂го̀ корабла̀ тлѣ҃нѣ҃йшаго дре́ва призыва́етъ· о́ное же у̂́бо похоти́ѣнїе къ снабдѣнїю смы́слилъ, хи́трец же му́дростїю содѣ́ла· *ты́ же ѡ̈́ч҃е състроа́еши поразумѣнїе, на́ко далъ е̂си́ и̂ въ мори́ пу́ть, и̂ въ волна̂ стезю́ кр҃пча́йшу показу́ющи на́ко си́ленъ е̂си́ ѡ̑ всѣ́кого спасти́, да а́́ще и̂ безъ ху́дожества кто́ възыи́детъ. хо́щеши же да не бу́дутъ празни́ дѣ́ла премудрости твоеа́, сего́ ра́ди и̂ мало́му дре́ву, въвѣра́ютъ ч҃ѣ́цы дш̈а (своа)· и̂ преходя́ще влъны̀ корабльцемъ и̂збавле́ни суть. *и ѡ̑ нача́ла бо̀ погибшихъ го́рды́ѣ гига̂́товъ· о̂́пова́нїе мира̀ въ корабльци и̂збѣ́жа, о̂ста́ви вѣ́ку сѣ́мя рожде́нїа, рукою твое́ю у̂строе́но· бл҃ви́тъ бо̀ са̀ дре́во и̂́мже быва́етъ о̂́правда́нїе, *рукотворе́нїе же проклато̀ е̂сть і̂ и̂́же съ҃творѝ е̂го̀. на́ко е̂же содѣ́ла тлѣ́нное, ба̀ и̂́менова. *въ равне́ бо̀ ненави́дима суть бӱ (-)[1] нечестиваа́ и̂ нечестїѐ е̂го̀. и̂́бо̀ съ҃творе́ное съ҃ сотворшимъ у̂́мучитса̀· Сего́ ра́ди и̂ въ и̂́долехъ на҃зы́ческихъ (не) будетъ расмотре́нїе, на́ко въ съ҃творе́нїю бӝї̈е̂ въ мр҃зость съ҃творени суть. и̂ въ соблазнъ дш̈амъ ч҃ѣ́ческй̃, и̂ в сѣ́ть нога́мъ бу́и̂хъ. начало бо̀ блуже́нїа е̂сть въ҃нима́нїе и̂́долехъ, о̂бр҃тенїе (-)[2] и̂́хъ ради тлѣ́нїе живота̀ е̂сть· ниже бо̀ бѣ ѡ̑ нача́ла, ниже (бу́детъ въ вѣки)[3]. тщесла́вїе бо̀ ч҃ѣ́ка вни́де въ ми́ръ, и̂ сего ра́ди кратокъ и̂́хъ конецъ въ҃мѣ́нися̀· го́рыкимъ бо̀ пла́чемъ сѣ́тую ѡ̑́ц҃ъ скоро восхищенаго чада о́бра̂ съ҃твори· е̂гоже тогда̀ (ч҃ѣ́ка мр҃тва)[4]. нн̄ѣ на́ко бга̀ чествова́ша. и̂ предаде́ по̂ручны́мъ та́йны и̂ жр҃твы· потомъ въ врема̀ въ҃змо́же нечестивыи о̂́быча́й на́ко законъ съ҃хранен҃ъ е̂сть, и̂ мучителеи повелѣ́нїемъ чествова́хуся̀ и̂зваа́́нна̀. и̂́жѐ в лицѐ не могу́ще чествовати ч҃ѣ́цы дална̀го ра́ди о̂́бита́нїа̀, и̂здалеча̀ же о̂́бразъ и̂зъо̂́бражен҃ъ и̂знесен҃ъ е̂сть на҃вла́ющи о̂́бразъ (ц҃ре́въ е̂гоже чествовати)[5] съ҃твори́ша. да ѡ̑стоа́щаго на҃ко настоа́щаго чествуютъ съ҃ прилежанїе́мъ. въ повелѣ́нїе (за́кона)[6] и̂ не разумѣ́ющй̃ (-)[7] ху́дожника и̂змѣ́на̀ше любочестїе. се́и бо̀ (хота̀ у̂́годи́ти др҃ъжателю)[8] прину́диса̀ хи́тростїю (свое́ю) да подобїе́ на́ипаче [въо̂́бразитъ][9]· ѿно́жество же [ч҃ѣ́ка][10] и̂́звлечено бы҃ти дѣланїа̀ ради. въ ма́лѣ чествованаго ч҃ѣ́ка, (и̂) нн̄ѣ бга̀ въ҃мѣни́ша. и̂ сїе́ бысть жи́тїю въ лаа́нїе, на́ко ласканїю и̂́ли мучительству (послужи́ша)[11] ч҃ѣ́цы, на́ко не о̂́бщено и̂ма̀ ка́менїе̂ и̂

древомъ ѡбложи́ша· Посемъ (и̂) не довлѣ́ша прельща́тисѧ ѻ бж̃їю ра́зумѣ, но и̂ въ велицѣ живу́ще безу́мїи бра́ни, сицева́ѧ зла́ѧ миръ и̂меную́ю. и̂ли сн̃оубі́йство жру́ще, и̂ли съкровеныѧ жрътвы [твора́ще][12], и̂ли нейстовъ́ства ѡ̑ и̂ны́ѩ сложе́нїи подобі́ѧ приводя́ще. ниже живота ниже бракове чи́сто е̂ще съхраня́тъ, (е̂теръ е̂тераго)[13] и̂ли дрекольмъ оу̑бива́етъ, и̂ли блюдя́щи ѡскорбля́е̑. всѧ же смѣшена суть, кро́вь и̂ оу̑бі́йство, татьба, и̂ лесть, и̂стлѣ́нїе, (и̂) невѣръ́ствїе, (и̂) смоу́щенїе, заклинанїе, молва, бл̃гы́ѩ бл̃гости не в̏споманове́нїе, дш̃амъ ѡ́скверненїе, рожде́нїю премѣне́нїе, бракомъ бесчи́нїе, прелюбодѣ́а́нїе (-)[14] стоудодѣ́а́нїе· Не и̂менована бо и̂дѡломъ слоужени́ѧ, (начало всѣмъ)[15] злы́мъ и̂ вина и̂ конецъ е̂сть. и̂ли е̂гда̀ весели́тсѧ не-йстꙋ̑ствоу́ютъ, и̂ли пророкꙋ́ю ло́жнаѧ, и̂ли живу́тъ неправе̑не, и̂ли заклина́ютсѧ скоро. бездоушны́ѩ бо (и̂дола̑ надѣ́ютсѧ)[16], (-)[17] бл̃ѣ (кленоущесѧ)[18] во лести низъмоудрующе преподобі́ѧ. не бо си́ла кленоущихъ, но съгрѣша́ющимъ соудъ приходитъ вы́ноу за престоупле́нїе неправе̑ными·

Гла, ѕ̈і·

Ты же бъ нашъ бл̃гъ (-)[1] и̂стинѣ̑ (е̂си), долготръпели́въ и̂ ми́лостивъ расмотра́ѧ всѧ. и̂бо а̂ще съгрѣша̂е́м твоѝ е̂смы̀ вѣдоуще [дрⷢжа́воу твою]2. [и̂ а́ще][3] не съгрѣша́е́мъ [-][4] (вѣмы)[5] на̑́ко тебѣ вънемѣ́нихомсѧ. позна́ти бо тебе вр̃ьсъвръ́шена (е̂сть) пра́вда, и̂ вѣдѣ́ти [си́лоу твою][6] ко́рень (е̂сть) бесмр̃тїѧ· Ниже бо прельсти на́съ чл̃ка злохи́трыныхъ помышленїе, ниже сн̃ію пи́саныи. тр̃ꙋ бес плода ѡ́бразъ и̂звая́нъ различными виды, (и̂же дасть безумному похотѣ́нїе)[7], и̂ любатъ мр̃твы́ѩ ѡ́бразовъ виды безъ дш̃а. (тѣмже) лоукавымъ любители достоини (см̃рти суть, и̂же творятъ таковаѧ на̑́коже чествоу́ютъ и̂миже дѣ́йствоу́ютъ и̂хже любатъ)[8]. *И̂бо сікоудельникъ ма́кѣкїѧ землѧ̀ мноущи съ тр̃ꙋдомъ дѣла́етъ, ко и̂зъѡ́билїю насъ ко̑е̑гождо. но ѡ̑ сего же бренїѧ созда, и̂ на̑же чи́стыхъ дѣлъ слоужени́ѧ сосоудꙑ и̂ съпротивныѧ же всѧ̀ подобне. сн̃ же (и̂)[9] на ко̑е̑гождо е̂сть потреба, соудїѧ (е̂сть) бренодѣ́латель. и̂ злотр̃ꙋдникъ бога соутна ѡ̑ сегоже твориттъ бренїѧ· Иже въ ма́лѣ преже ѡ̑ земли сътворенъ бысть, (и̂) по ма́лѣ и̂́детъ и̂з неѧ́же въспрїѧ́тъ бы́сть (дш̃ею домъ)[10]· тѧжетно е̂сть и̂хъ прилежа́нїе, не помышлѧ́а на̑́ко бꙋдетъ твори́ти· ниже на̑́ко кратко конечно житїе и̂ма̑ (-)[11], зла́тодѣлате-

рим. 9 іс. 45

ісрн̃ и̂ їсаїа̀ мѣ

виключне ім'я передали камінню і дереву. **22** Після цього й не вистачало їм бути обманутими в божому пізнанні, але й, живучи у великій безумності війни, це зло назвали миром. **23** Або приносячи в жертву дітовбивство, чи скриті жертви чинячи, чи приводячи безумності – подоби інших видів, **24** ані життя, ані шлюби чистими вже не зберігають, один одного або убиває поліном, або розпустуючи завдає біль. **25** Все ж є змішане: кров і вбивство, крадіж і обмана, тління, і невірність, і замішання, заклинання, **26** заколот, забуття добрих вчинків, опоганення душ, зміна роду, безпорядок шлюбів, перелюб, розпуста. **27** Бо безіменне почитання ідолів є початком всього зла, і причиною, і кінцем. **28** Безумними є або коли веселяться чи пророкують обманливе, чи живуть неправедно, чи швидко заклинають. **29** Бо надіються на бездушних ідолів зле клянучись в обмані, **30** зневажаючи преподобність. **31** Бо сила не тих, що клянуть, але грішникам завжди приходить суд за переступ в неправедних.

Глава 15

1 Ти ж, Боже наш, є добрий, правдивий, довготерпеливий і милосердний, що перевіряєш все. **2** Бо і якщо грішимо – ми є твої, що знаємо владу твою. І якщо не грішимо, знаємо, що твоїми вважаємося. **3** Бо Тебе пізнати – це вседосконала праведність. І знати твою силу – це корінь безсмертя. **4** Бо нас не звів задум обманливих людей ані безплідний труд, розписаний тінню образ, вирізьблений різними видами, **5** що безумному дало пожадання. І вони люблять бездушні види мертвих образів. **6** Тому ті, що люблять злі речі, є гідні смерті. Так ті, що чинять таке, як і ті, що почитають, якими діють, яких люблять. **7** *Бо і гончар, вимішуючи м'яку землю, з трудом виробляє на потребу кожного з нас. Але з тієї ж глини виробив і те, що є посудом для служби чистих діл, і те, що протилежне, все однаково. І на кожне з цих є потреба, суддею є гончар. **8** І поганий робітник марного бога робить з тієї ж глини. Він, що коротко раніше був зроблений з землі, і в короткому часі іде до тієї, з якої дім був взятий душею. Вимогливим є їхнє вживання. **9** Не задумуючись над тим, що буде творити, ані що має короткочасне життя, уподібнився до золотарів і сріблярів і бронзарів, і славним вважає

те, що майстерно робить. **10** Бо його серце є попелом і проста земля – його надія. І його життя безчесніше від глини, **11** бо не пізнав Того, що його створив і що вдихнув йому душу, що діє і вдихнув духа життя. **12** Але вони вважали за сміх наше життя. І все життя є зайняте прибутком. Бо треба, *так би* сказати, звідкись, якщо й від зла, прибуток мати. **13** Цей бо більше від всіх пізнав, що грішить земляними речами, розбитими посудинами і різьбами виробів. **14** Всі ж дуже безумні і нещасніші від душі немовляти, вороги твого народу, що його змусили. **15** *Бо вважали всі ідолів народів за богів, в яких ані немає очей, щоб бачити, ані ніздрів, щоб втягувати повітря, ані вух, щоб чути, ані пальців рук, щоб обмацювати, і їхні ноги неспроможні ходити. **16** Бо чоловік їх зробив, і той, що позичив дух, створив їх. Бо ніякий чоловік *не* може собі подібного бога зліпити. **17** Будучи ж смертним, беззаконними руками робить мертвого. Адже він є кращим від його ідолів, бо він, отже, житиме, а той – ніколи. **18** І вшановується нещасна тварина – безумність бо в порівнянні з іншими є гірша. **19** Ані він не такий, щоб його бажати, так як в тварин є гарні види, – відбігла ж і божа похвала і його благословення.

пс. 113 і 134

мой1. 21 кор1. 10

Глава 16

1 Через це же і ці подібно і гідне потерпіли, і множеством диких звірів були вигублені. **2** Задля цього ти мученнями добро зробив твоєму народові за пожадання бажання чужої їжі. Ти приготував їжу – перепелиці, **3** щоб, отже, вони, які побажали їжі, показом посланих відвернулися і від конечного бажання. Вони ж на коротко були бідними і прийняли чужу їжу. **4** Бо потрібно було, щоб тими мученнями прийшла немилосердна біднота, цим же тільки показати, як їхні вороги були мучені. **5** *Бо і на них найшов жорстокий гнів звірів, укусом озвірілих звірів вони вигублювалися. Але не до кінця залишився твій гнів. **6** На напоумлення же коротко вони були стривожені, маючи знак спасіння на нагадування заповіді твого закону. **7** Той, що навернувся, отже, спасався не через те, що бачив, але через Тебе – всіх спасителя. **8** І в цьому ж Ти скартав наших ворогів, що Ти є Той, хто визволяє з всякого зла. **9** *Бо їх саранча і мухи вбили кусанням, і не знай-

мой2. 10 апо. 9

лемъ и̑ сребролїа̀телемъ, (и̑) мт҃и здра̀телемъ подоби́тсѧ, и̑ сла́вꙋ мни́тсѧ и̑мже хи́трѣе дѣла́етъ. Пепелъ [бо є̑сть][12] ср҃це є̑го, и̑ земл҃а̀ про́ста оу̑повані́е є̑го, и̑ брені́ѧ хꙋ́ждшаго живо́тъ є̑го, на́ко не оу̑вѣ́де сꙁда́вшаго є̑го, и̑ вдо́хнꙋвшаго є̑мꙋ дш҃ꙋ дѣлателнꙋ. и̑ вꙁдо́хнꙋвшаго дх҃ъ живо́тный. но вꙁмѣ́ниша порꙋга́нїе бы́ти живо́тъ на́шъ, и̑ жи́тїе всѐ оу̑празднено (є̑сть) на прио́брѣтенїе. Подоба́етъ бо̀ рещи ѡ҃нꙋдꙋ́же а҆ще и̑ ѡ҃ зла́ прио́бристи. се́и бо̀ па́че вс҃ѣ вѣ́дѣ на́ко сꙋгрѣша́етъ, вещи зе́мленыѧ сꙁкрꙋше́ны сосꙋ́ды і̑ и̑звая́нїѧ рододѣ́тельныхъ. всѣ же пребезꙋмне́йшїи и̑ безꙁче́стнѣйши, па́че дш҃и мла́дѣца, вра́ги людїи твои́хъ понꙋди́вшїи [нх҃][13]. *на́ко [-][14] всѧ̀ и̑́долы на́зы́чески мени́ша бо́ги, и̑́мже ниже о҆́чїю бы́ти вꙁ виде́нїе, ниже но́здри вꙁ привлече́нїе а҆́ера, ниже оу̑́ши слꙋ́шати ниже пе́рсты рꙋкъ вꙁ о҆́сѧза́нїе, и̑ но́ги и̑́хъ пра́зны ко хожде́нїю. чл҃ко́къ бо̀ сътворѝ и̑́хъ, и̑ дꙋ́хъ вꙁѧ́тъ и̑́хъ. и̑ни̑ є̑ди́нъ бо̀ (чл҃ко́къ мо́жетъ себѣ подо́бна ба̀ созда́ти)[15], сме́ртенъ же сы́и, мр҃тва дѣ́лаетъ рꙋка́ма безако́нныма. лꙋ́чше бо̀ є̑ (є̑го и̑́долъ)[16] на́ко се́и оу̑бо пожи́ве о҆́н же ника́гда. и̑ живо́тнаѧ же бѣ́днаѧ чтꙋ́тсѧ, безꙋмі́е бо̀ сърасслꙋ́дное и̑́ны́ї є̑сть хꙋ́жшее. Ниже є̑ли́ко вожделѣ́ти на́ко вꙁ живо́тны́ї лица̀ бл҃га бꙋ́дꙋ, ѡ҃бѣ́жа же и̑ бж҃ї́а хвала̀ и̑ бл҃аве́нїе є̑го.

Гл҃а, ѕ҃і.

Є̑го ра́ди (же и̑ сі́и)[1] подобнѣ пострада́ли сꙋ́ть (и̑) досто́йне, и̑ мно́жествѡ̀ звѣ́реи и̑стребле́ни сꙋ́ть. Сего́ ра́ди мꙋче́нїѧ оу̑бл҃жи́ вы̑ є̑си лю́ди твоѧ, вꙁ похотѣ́нїе во́ли стра́нническа вꙁꙑкꙋше́нїѧ, пи́щꙋ оу̑гото́валъ є̑си крастели. да о҆́ни оу̑бо̀ вожделѣ́вшїи пи́ща, показа́нїемъ посла́нꙑ́ї. и̑ ѡ҃ нꙋ́жнаго хотѣ́нїѧ о҆́братѧ́сѧ. Сі́и же вꙁ ма́лѣ ни́щи бы́ша, и̑ стра́нна прі́имѣ́ша вꙁꙑкꙋше́нїѧ. Подоба́ше бо̀ о҆́нѣмъ безꙁ҃ѡ́вѣтнеи ни́щетѣ наи́ти мꙋчи́тельствомъ. Сѧ̀ же толи́ко показа́ти, ка́ко враги̑ и̑ мꙋ́чишасѧ. *Йбо тѣ́мъ [на́йде жесто́кꙋ][2] звѣ́реи гнѣ́въ, кꙋса́нїемъ сверѣпы́хъ и̑стребла́хꙋсѧ смі́ева̀. Но не до ко҆нца́ пребы́сть гнѣ́въ твои́, вꙁ наказа́нїе же вꙁ ма́лѣ смꙋще́ни сꙋ́ть. Зна́менїе и̑мы́ющи сп҃нїю, на вꙁспоманенїе за́повѣди зако́на твоє̑го. о҆́бративы́ сѧ оу̑бо, не вꙁзрѣ́ннаго ра́ди цѣла́шесѧ, но̀ тебѐ ра́ди всѣ́хъ сп҃а̀сѧ. и̑ в҃ сем҃ же наказа̀ є̑си враги̑ на́ша, на́ко ты̑ є̑си и̑збавла́ѧи ѡ҃ всѧ́кого зла́, *и̑́ѫже бо̀ а҆́кри́ды и̑ мы́шица побы́ша кꙋса́нїѐ, и̑ не о҆́брѣтесѧ цѣ́льба (дш҃амъ)[3] и̑́хъ на́ко досто́йни

мой1. 21 кор1. 10 в҃ мѡ҃ і̑ а҆пок҃ а҃

мой2. 10 апо. 9 в҃ мѡ҃ і̑ а҆пок҃ а҃

бо́ху ѡ́ таковы́хъ мучи́тися, сѝновъ же твои́хъ
ниже (змі́евы́хъ зубо́въ на́ды о́долѣша)[4], мл҃ть
бо твоа́ [приходя́ще][5] и҆сцѣля́ше и҆хъ. въ па́-
мять бо́ словесъ твои́хъ оу҆сѣкна́хуся, и҆ ско́ро
и҆сцѣля́хуся, да не въ глубину́ ѣ҆пада́юще заб-
ве́нїа, ѡ҆лу́чатся твоего́ бл҃годѣа́нїа. ниже бо
зе́лїе ниже о҆бяза́нїе и҆сцѣли и҆хъ, но̀ [сло́во твое
г҃и][6] и҆же цѣли́тъ вся. *ты́ бо живо́ту и҆ сме́рти
вла́сть и҃маши, і҆ и҆звóдиши да́же до вра́т а҆́ду и҆
вънзвóдиши. чл҃къ же оу҆бива́ѣ зло́бою свое́ю, и҆сше́
же дх҃ъ не вънзврати́тъ, ни призове́тъ дш҃у и҆же
вънспрїа́та е҆́сть. твое́а же ру́ки и҆збежа́ти не-
вънзмо́жно е҆́сть. *ѡ́мѣта́ющи бо ся тебе вѣ-
дѣти нечести́вїи, въ кръ́пости мы́шца твоа́
бїе́ни суть, стра́нными дожде́ми и҆ гра́дами и҆
бу́рями гони́ми (страда́ша)[7], и҆ о҆́гнѣ́ раста́ни.
Прекла́вное бо̀ вънъ (всеоу҆чаща́ющеи)[8] водѣ́ мно́жае
дѣла́ѣ о҆́гнь. кото́рающъ бо ся е҆́сть ми́ръ па́че
пра́ведны́хъ. Когда́ оу҆́бо оу҆кроща́шеся пла́мень,
да не съгора́ѣ и҆же на нечести́выхъ послана бѣ-
ху живо́тна. но̀ сїи зра́ще вѣ́дятъ на́ко
бж҃їа су́да стражу́тъ гоне́нїе, нѣкогдаже (-)[9]
между водо́ю (о́гнь пала́ше)[10], даже безако́наго
земли́ рожде́нїа раст҃лѣ. *и҆хже ра́ди а҆гг҃лъ́скою
пи́щею пита́лъ е҆си лю́ди твоа, (-)[11] оу҆гото́-
ванъ хлѣбъ с нб҃се пода́лъ е҆си и҃мъ безъ тру́-
да, всеоу҆слажде́нїе [в себѣ][12] и҃мѣ́ющи и҆ вса́ку
сла́дость бл҃гово́нна́го вънуше́нїа. съставле́нїа
же твоего́ (и҆) сла́дости твоеа сн҃о̀ показа̀. (и҆
оу҆гажда́ющи е҆ди́ного ко́жде во́ли на́же вънсхо-
тѣ)[13], кънъ чему́ же кто̀ хота́ше превраща́ше-
ся. *сн҃ѣ же и҆ ледъ пребыва́ше (сѝлу о҆́гнену)[14]
и҆ не раста́ше́ся, да оу҆вѣдятъ на́ко плодъ
врагу́въ и҆стребля́ше о҆́гнь гора́щїи, вънъ гра́дѣхъ
и҆ дождѣ́хъ блиста́ющи. Сего́ ра́ди да ся па-
ки пита́ю пра́ведніи, и҆ (о҆́гнь паки) своеа си-
лы лиши́ся. творе́нїе бо̀ тебѣ творцу служа́-
ше, распростира́ется на му́ку проти́ву непра́-
ведны́хъ, и҆ легча́е тво́рится вънъ бл҃годѣа́нїе
ради на тя надѣю́щихся. сего́ ра́ди и҆ тогда̀
всѧ̀ прео́бража́ема вс҃ѣ кормителница, (бл҃гости
твоеа)[15] служа́ше кънъ во́ли и҆́хъ и҆же ѡ́ тебе
пожелѣ́ни суть. да наоу҆чатся сѝнове твои́ и҆́х-
же вънзлюбѝ е҆си г҃и, на́ко не рожде́нїа плодо́въ
пита́ютъ чл҃ка, но̀ сло́во твое тебѣ вѣ́рю-
щихъ соблюда́етъ. что̀ бо о҆́гне́мъ нерастлѣ́но
скоро ѡ́ малы́а лу́ча сл҃нчны́а грѣ́емое раста-
а́шеся, да зна́емо бу́детъ [вѣ́мъ][16] на́ко по-
доба́етъ достиѓнути сл҃нцу кънъ бл҃венїю твое́-
му, и҆ кънъ вънзсїа́нїю свѣ́тъ тебѣ поклони́тися.
Не бл҃годарно бо̀ оу҆пова́нїе на́ко зи҃ны и҆́неи рас-
та́етъ, і҆ и҆злїе́тся на́ко вода̀ неключи́ма.

дено оздоровлення їхнім душам. Адже вони були гідні цими бути мучені. **10** А твоїх синів ані зуби зміїв їддю не здолали, бо твоє милосердя, що приходило, їх оздоровило. **11** Бо на нагадування твоїх слів вони були кусані і швидко оздоровлялися, щоб не впали в глибину забуття і не були відлучені від твого добродійства. **12** Бо ані зілля, ані обвивання їх не оздоровило, але твоє слово, Господи, яке все оздоровляє. **13** *Бо Ти маєш владу життя і смерті і зводиш аж до дверей аду і виводиш. **14** Чоловік же вбиває своєю злобою, а той дух, що вийшов, не поверне ані не прикличе він душу, що була забрана. **15** Від твоєї ж руки втекти є неможливим. **16** *Бо ті безбожні, що відреклися Тебе знати, в силі твого рамена є биті чужими дощами і градом і гнані бурями та нищені вогнем. Вони потерпіли. **17** Бо дуже преславно вогонь більше діє у воді, що все гасить, бо світ бореться більше, ніж праведні. **18** Отже, коли вчухав полумінь, щоб не згоріли ті тварини, що були послані проти безбожних, а ці, дивлячись, щоб бачили, що терплять переслідування божого суду, **19** тоді посеред води палив вогонь, щоб знищити народжене на землі неправедного. **20** *Замість цього Ти годував твій народ ангельською їжею. Ти їм без труда подав з неба приготований хліб, що в собі мав повну насолоду, і всяку насолоду смачної їжі. **21** Склад же твого і твою насолоду Ти показав синам і догоджаючи бажанню кожного одного, на те, що він забажав, на те, що хто бажав, воно перемінювалося. **22** *Сніг же і лід переносив силу вогню і не танув, щоб вони знали, що плід ворогів нищив палаючий вогонь, блискаючи в граді і дощах **23** задля цього, щоб знову їжу мали праведні. І вогонь знову позбавлений був своєї сили, **24** бо творіння Тобі, Творцеві, служило: простягається на муку проти неправедних і легшим стає на добродійство задля тих, що на Тебе надіються. **25** Через це і тоді вповні перемінена всім кормителька твоїй ласці служила на бажання тих, що Тобою бажані є. **26** Щоб твої сини, яких Ти, Господи, полюбив, навчилися, що не роди плодів годують людину, але твоє слово зберігає тих, що Тобі вірять. **27** Бо те, що не було знищене вогнем, підігріте малим променем сонця скоро тануло. **28** Щоб відомо було всім, що треба випередити сонце для твого благословення, і до сходу світла Тобі поклонитися. **29** Бо невдячна надія розтане, як зимовий іній, і проллється, як непотрібна вода.

ѣ мѡ йв
й цр̃ й
твоѝ г҃и

й мѡ д

в мѡ ѕі
д мѡ йі
ѱлѡ̀ ѻз
й їѡа̀ ѕ
д ѣ҆́вра й

мой5. 32
црс1. 1
тов.

мой1. 9

мой2. 16
мой4. 11
пс. 77
ів1. 6
ез3. 1

в мѡ д

мой2. 9

Глава 17

1 Великі є твої суди, Господи, і невимовні! Через це ненапоумлені душі згіршили, **2** бо беззаконні взялися насильство чинити над святим народом. *Вони стали* *в'язнями темряви і довгою ніччю зв'язані та замкнені під дахами лежали втікачами від вічного провидіння. **3** Бо гадали сховатися у скритих гріхах. Було сповіщено те, що трапилося, і вони, страшно жахаючись, були розсіяні і були перелякані злими появами. **4** Бо ані те покриття, що їх держало, не зберегло без страху, а звуки, сходячи, тривожили, і болісні привиди, що з'являлися, давав їм жах. **5** Бо і вогонь *не* міг їм дати ніякої сили, ані звізди *не* могли ясним полум'ям просвітити ту страшну ніч. **6** Їм же тільки з'являвся швидкий вогонь, повний страху, і тоді страхом побиті були ті, що те не бачили. Їм здавалося, що привиди гіршими були від тих, які бачили. **7** А вміння ворожбитів перетворені були на сміх, і величання премудрих – на зневажливу догану. **8** Бо ті, що обіцяли відігнати страхи і жахи від хворої душі, вони на сміх боліли повними страху. **9** Бо і якщо і ніхто їх страшно *не* налякав, вони і переходом звірів і сичанням зміїв страшно роз'юшені гинули і від повітря, від якого ніхто ніяким же шляхом втекти *не* міг, заперечуючи те, що вони бачили. **10** Бо нечистота – *їй* властиве лукаве – свідчить засуджуючи, постійно ж одержуючи люте, скована совістю. **11** Бо страх не є нічим, хіба що зрадою помочі розумування, **12** всередині ж, будучи меншим, очікування за більшу вважає нечистоту, задля дійсної муки. **13** Тому ті, що прийшли до немічної ночі і що спали сном темряви, яка прийшла з немічного аду, **14** вони, отже, були поборювані чудами через привиди. І їх душі були ослаблені зрадою, бо на них найшов наглий і неочікуваний страх. **15** Коли так, цей, впавши, був там. Він зберігався замкненим у в'язниці без кайдан. **16** Бо коли хто був рільником чи пастухом, чи робітником пустині, він був охоплений трудом, терпів не до втечі нужду. Бо всі зв'язані були одними залізними кайданами темряви. **17** Чи сичачий дух, чи між галузками розлогих дерев милозвучний звук птахів, чи рух сильно текучої води, чи великий шум каміння, що паде, **18** чи невидимий біг звірів, що бавляться, чи звук великих звірів, що ричать, чи звук, що

мой2. 10

в мо ї

Гла, зі·

Вели́ци (сꙋть)[1] сꙋди (твои́ гⷭи), и́ не и́зъглáнны. сегѡ рáди ненаказáнїи дш҃а съблазни́ша, въспрїáша бо наси́ловати нáзы́къ стыи безаконнїи. *оу́зники тмы̀ и́ долгою но́щїю сва́зани [и́][2] заключе́ни по҃ кровы́ бѣгльцы вѣчнаго провѣдѣнїа лежа́ша· Оу҃таи́ти бо мна́щеся въ мра́чныхъ грѣсѣхъ, (възвѣсти́ся приключе́нїе)[3], (и́) расточе́ни сꙋть оу҃жаса́ющеся стра́шно, и́ съ оу҃дивле́нїемъ злы́мъ възмꙋщени сꙋть. ниже бо съдръжа́щїи и́хъ покровъ безъ стра́ха съхрани́, шꙋ́ми же (съходя́ще възмꙋща́хꙋ)[4]. и́ привидѣнїа печа́лны явла́ющися. (оу́жасъ тѣмъ подаваху)[5]. и́ о́гнь бо ни є҆ди́ныа си́лы можаше тѣмъ (възда́ти)[6] ни звѣ́зды ѡ҃ свѣтлаго пла́мени просвѣти́ти можа́хꙋ (тⷨ но́щъ стра́шнꙋю)[7]. явла́ше же ся и́мъ токмо ско́ръ о́гнь стра́ха и҃спо́лнъ, (и́) стра́хомъ побїени тогда и́же не ви́дѣша о́ноа. лица҆ ча́хꙋ го́ршаа бы́ти и́хже вида́хꙋ· во́ѯхвъ же (хꙋдо́жества преложе́ни ба́хꙋ въ посмѣхъ)[8] и́ премꙋдрующимъ велича́нїа о҃бличе́нїе кла́твено. о҃бѣща́ющїи бо ся страхи и́ смꙋще́нїа и́згна́ти ѡ҃ дш҃а болящїа, сїи съ посмѣхомъ полни стра́хомъ бола́хꙋ. и҃бо а҆ще и҃ни кто́ же и́хъ възмꙋще́не оу҃стра́ши (и́) четверonóгихъ прехо́ди, и́ зми́ем҃ звизда́нїа въздвиго́мени (стра́шно погиба́хꙋ)[9]. и́ (а҆е́ра є҆гоже никто҃ никто́мъ же пꙋтѣ҃ и҃збѣжа́ти възмо́же ѡ҃мѣта́ющаа себе ви́дѣти)[10]. нечистота҆ бо своиствене́ лꙋка́ваа свѣдѣтельствꙋетъ о҃сꙋжда́ющи. вы́нꙋ же прїе́млюще лю́таа, содръжи́м҃ совѣстїю. ничтоже бо є҆сть стра҃ токмо преда́нїе ѡ҃ по́мощеи помышле́нїа. внꙋтрь же ме́нше сꙋще ча́нїе бо́лшꙋю мни́тъ нечистотꙋ настоа́щего мꙋче́нїа вины̀. тѣ҃же и́же в немощнꙋю прїидо́ша но́щъ и́ ѡ҃ не́мощнаго а́да нашѣ҃шꙋю тмꙋ (-)[11] сно́мъ спа́щи. и҃же оу҃бо чюдесемъ попира́хуся привидѣнїи ра́ди, и́ и҃же дш҃и и҃счеза́хꙋ преда́нїа. скоръ бо и҃ и́ ненаде́женъ стра́хъ на́иде. а҆ще́ си́це се́и бѣ тꙋ низпада́а. съхрана́шеся оу҃ темни́цы безъ желѣза заключе́. а҆ще бо землѣ дѣлатель (кто́ бы́сть)[12] и҃ли па́стырь, и҃ли пꙋсты́ни дѣлатель трꙋдо҃ пре҃обо҃а҆ бы̀ неизбѣжнꙋю тръпаше нꙋжꙋ. є҆ди́нымъ бо ю҆же́мъ желѣзны҃ тмы̀ вси бахꙋ сваза́ни. и҃ли дх҃ъ звидза́ющи и҃ли меж҃ꙋ ча́стыхъ древесныхъ вѣтвеи птиченъ шꙋмъ бл҃гъ, и҃ли си́ла во́дная текꙋщи зѣ́лне, и҃ли шꙋмъ зѣ́лнаго низпаде́нїа ка́менеи, и҃ли и҃гра́ющимъ звѣремъ тече́нїе невидимое, и҃ли рыска́нїа (зѣ́лны҃)[13] звѣреи гла́са, и҃ли ѡ҃зы-

ва́ющеся ѡ́ де́бреи го́рскихъ гла҃ о҆ски҆дѣва́ти творя́ще и҆́хъ стра́хъ· вся́ бо̀ вселе́нная свѣ́тло просвѣща́шеся свѣ́томъ, (неме́шана́ымъ дѣ́ломъ съдержа́шеся)[14]. самѣ́мъ же и҆̀хъ мъ простира́шеся тя́жка но́щь, о҆́бразъ бу́дущаго и҆́хъ въспрїа́тїа тмы̀, (и҆) и҆́мъ (-)[15] самѣ́мъ ба́ше тя́жча́ иша (-)[16].

Гла҃, и҃·

в҃ мѳ҇ і҃ Прⷭ҇бнымъ* же твои́мъ вели́къ бы́ свѣ́тъ, и҆́хже у҆́бо гла҃ слы́шаще о҆́браза же не ви́дяще· зане́ же у҆́бо о҆́ни того́ же не страда́ху блажа́ху (тѧ), на҆́ко не пакости́твовани пр҃е҆о҆би́ми бл҃годаря́ху. и҆ е́же проне́с-
в҃ мѳ҇ і҃ г тися бл҃гтїю молѧ́хуся· *Сихъ ра́ди о҆́гнегоря́щїи столпъ во́ж҃а и҆мѣ́ша невѣ́домаго пу́ти ше́ствїа. слн҃ца же бе҆з҃ па́кости любоче́стнаго стра́нничества пода́лъ е҆́си. досто́йни бо̀ о҆́ни ли-
шѝ́тися свѣ́та, и҆ снабдѣ́тися въ тмѣ. и҆́же заключе́ныхъ стрежа́ху сн҃овъ твои́хъ, и҆́хъ же ради въсхо́тѣ нейстлѣ́ненъ зако́на свѣ́тъ вѣ-
в҃ мѳ҇ і҃ д ку да́ти. *совѣ́това́вшїй и҆́хъ прⷭ҇бны҃ї у҆́бива́ти младенца, и҆ е҆дино́му преложе́ну ча́ду и҆ сп҃сену. въ о҆́бличе́нїе и҃ взѧ̀ мно́жество ча҃, и҆ е҆дино́душ-
в҃ мѳ҇ і҃ е но погуби́лъ е҆́си въ водѣ зѣ́лѣти· *о҆́на (бо̀) но́щь провѣ́дѣся ѡ҆́ц҃емъ на́шимъ, да и҆́стинно вѣ́дуще и҆́мже (кла́твамъ у҆́вѣри́ша)[1] вожелѣ́-
ютъ. въспрїа́то [же][2] бы́сть ѡ҆ людїи твоѝ́хъ. спсе́нїе бо̀ пра́вены҃хъ врагъ же и҆стребле́нїе. на҆́ко бо̀ о҆́бещестилъ е҆́си су́поста́ты (на́ша), и҆ сему́ насъ призыва́ющи просла́вилъ е҆́си. съкрове́но бо̀ жра́ху прⷭ҇бнїи о҆́тро́ки бл҃гихъ, и҆ зако́на бж҃ественнаго въ съ҆́именова́нїе завѣщаша· тѧ́коже бл҃гихъ и҆ вѣ́дны҃ї въспрїа́ти сты҃ї, ѡ҆́ц҃ъ у҆́же прⷣвъспѣва́ющй҃ хва́лу· во҆́шумъ же не подо́бно врагѡ́въ во́пль, и҆ пла́чь слы́шашеся пла́чющихъ
в҃ мѳ҇ і҃ а младе́нецъ· *Сицевою же ме́стїю ра́бъ съ господи́номъ о҆́злобле́нъ е҆́сть, и҆ о҆́полче́ный чл҃къ ц҃реви подо́бнаа постра́да· е҆дино́душно же у҆́бо вс҃и въ е҆дино́мъ и҆́мени см҃рт҃но҃, мр҃твы҃ї и҆́мѣ́ху бе҆з҃числены҃хъ· Ниже бо̀ въ погребе́нїе живы́хъ довлѧ́ше, понеже е҆дины́мъ мгнове́нїемъ честынѣ́йшїи ро́дъ и҆́хъ и҆стребле́нъ е҆́сть. ѡ҆ всѣ́хъ бо̀ не вѣ-
рующе ради чародѣ́йства, (и҆) ради первенецъ и҆стребле́нїа и҆сповѣ́да́ша (лю́ди бж҃їа сны́)[3] бы́-
ти. молча́нїю бо̀ съдержа́щу всѣ́хъ, и҆ но́щь своего́ тече́нїа по́лъ пу́ти и҆́мѣ́ше. всемогу́ще (сло́во твое)[4] [г҃и][5] [и҆сходя́щи][6] ѡ҆ нб҃си ѡ҆ прⷭ҇тлъ ц҃рскихъ, жесто́къ брани́тель посреди и҆скорене́нїа (и҆) (земли пр҃е҆нѝ́де)[7]. ме́чь о҆́стръ не-
лицемѣ́рнаго повелѣ́нїа твоего́ носа́и, и҆ стоя́-
щи и҆спо́ни вс҃а см҃рти. и҆ да́же до нб҃си доса-

Глава 18

1 *Преподобним же твоїм було велике світло. Їх же голос чуючи, а не бачачи вид, тому що, отже, вони того ж не терпіли, блаженним Тебе називали. **2** Бо непошкодженими були вони, що обиду зазнали, і дякували, молилися, щоб прийшла ласка. **3** *Задля цього вогнепалаючий стовп мали як вождя невідомого походу. Ти подав же нешкідливе сонце для шляхетного мандрування. **4** Бо гідні, щоб бути позбавленими світла. І підстереженими бути в темряві ті, що замкненими стерегли твоїх синів, через яких же Він побажав вікові дати нетлінне світло закону. **5** *Як вони врадили вбити немовлят преподобних і як одна дитина була відсторонена і спаслася на оскарження їм, Ти забрав множество дітей і однодушно вигубив у великій воді. **6** *Бо та ніч наперед відомою стала нашим батькам, щоб впевнено знаючи яким клятвам повірили, вони раділи. **7** Прийняте ж було твоїм народом спасіння праведних, а вигублення ворогів. **8** Бо чим Ти збещестив наших ворогів, до цього нас прикликавши Ти прославив. **9** Бо скрито приносили добрих жертву преподобні раби і в однодумності завіщали божественний закон, також, щоб добра і небезпеки прийняли батьківські святощі, вже наперед співаючи хвали. **10** Зазвучав же немилозвучний крик ворогів, і було чути ридання тих, що оплакували дітей. **11** *Такою ж помстою раб з паном був побитий, і військовий чоловік, як і цар, подібне потерпів. **12** Однодушно ж, отже, всі в однім смертнім імені мали безчисленних мертвих. Бо ані не вистарчало живих, щоб хоронити, тому що в одну мить їхній найшляхетніший рід був вигублений. **13** Бо невірячи, все через чародійство і через знищення переворотних визнали, що народ божий синами є. **14** Адже як мовчанка всіх охопила і ніч мала половину дороги свого бігу, **15** твоє всесильне слово, Господи, сходячи з неба, від царських престолів, прийшло як жорстокий вояка посе-

мой2. 10 мой2. 13 мой2. 1 мой2. 14 мой2. 11

ред вигублення і землі, несучи гострий меч – нелицемірний твій наказ. **16** І стоячи наповнив все смертю, і стоячи на землі досягав аж до неба. **17** Тоді нагло привиди снів страшно їх перестрашили, несподівані ж страхи напали, **18** і інший деінде кинутий заледве живим. Смертю пропадали через цю причину. **19** Бо їхні видіння настрашили їх, це наперед вказали, щоб не були несвідомі. Через що, терплячи зло, згинули. **20** Доторкнулося ж тоді випробування смерті і до праведних. І було множество зітління в пустині. Але ненадовго зостався
мой4. 16 гнів, **21** *бо поспішився непорочний чоловік і воював принісши зброю власного служіння – молитву і очищення ладану. Він став проти гніву і поклав кінець нещастю, показуючи, що є твоїм рабом. **22** Поборов же він народи не тілесною силою ані не вживанням зброї, але словом Того, що наказав трудитися, згадуючи клятви і завіти батьків. **23** Бо ставши між горами мертвих, що вже впали один на одного, він і розірвав гнів, і відділив ту дорогу, що до живих. **24** Бо на довгій одежі був увесь світ, і батько слави вирізьблений на чотирокутнім камені. І твоя величність – на діадемі його голови. **25** Цим прийшов губитель. Це ж злякало. Бо достатньою була тільки спроба гніву.

за́ше стоа́щи на землѝ· Тогда̀ внеза́пу привидѣ́нїа сно́бъ лю́тѣ смути́ша и҃хъ, страхи же наидо́ша ненаде́жны. и҆ и҃нъ и҃на́мо вѣ́вержень ѣ҆стъ жи́въ, ѣ҆а́же ради вины̀ сме́рти́ю и҃щеза́ху (-)[8]· видѣ́нїа бо̀ (и҃хъ) смути́ша и҃хъ. сїе пре҆оу́ча́ху да не (вѣ́дѧще)[9] ѣ҆гоже ради зла́ стражу́ще погибо́ша· Прикосну́ же са̀ [тогда][10] и҆ пра́вѣ́ныхъ и҃скуше́нїе сме́рти, і҆ и҃стлѣ́нїа въ пусты̀ бы́сть мно́жество, но̀ не до́лго пребы́сть гнѣ́въ· *Потщи́а бо̀ са̀ мужь д҃ мѳ҃ ѕ҃ непороченъ (и҆) пре҆́брашесѧ, своѣ́а слу́жбы о҆ружи́емъ. молитву́ и҆ дими́а́ма о҆цѣще́нїе принесъ, съпроти́вѣ ста гнѣ́ву. и҆ коне́ца наста́вилъ тре́бова́нїа, показу́ющи а҃́ко твоѝ е҆́сть ра́бъ. о҆́долѣ же [наро́ды][11] не въ си́лѣ телесѣ́и ниже о҆ружи́и дѣ́ланыими, но̀ сло́во́ (повелѣ́вшаго тружа́тисѧ)[12]. клатвы ѡ҆́цъ и҆ завѣ́ты поминаю́щи хо́лми бо̀ оу҆ па́шихъ дру́гъ на́ дру́га межу́ ме́ртвыихъ ста́вѣ (и҆) ѡ҆́стѣче гдⷭ҇ь, и҆ раздѣ́ли а҃́же къ живы́мъ пу́ть. вѣ о҆́деж҃и бо̀ подира́ е҆́ѣ весь ми́ръ, и҆ ѡ҆́цъ сла́вы на четыре҆оу́го́номъ ка́мени и҃зваа́нъ, и҆ вели́чество твое вѣ дїади́мѣ главы̀ е҆́го· Сими прїи́де и҃скорена́а, сїа́ же о҆у҆страши́ша, е҆́ѣ бо то́кмо и҃скуше́нїе гнѣ́ва дово́лно·

Глава 19

1 На безбожних же до кінця надійшов немилосердний гнів, бо передбачив їх і те, що має бути. **2** Адже вони повернулися, щоб відпустити. І з поспіхом відпустили їх. Розкаявшись, вони гнали вслід, **3** бо ще в руках мали ридання, і голосячи над гробами мертвих взяли собі інший задум безумності, і тих, кого благаючи вигнали, вони гнали, як втікачів. **4** Бо їх до цього кінця тягнула гідна нужда, і вклала забуття подій, щоб і позосталі муки *прийшли*, щоб сповнити муку. **5** А твій народ преславну мандрівку переніс. Вони ж знайдуть чужу смерть. **6** Бо усе створіння у власному роді знову згори наново було зображене, служачи своїм приписам. Щоб твої раби були збережені неушкодженими. **7** Хмара отінювала полк їхній, і волога земля сухою видалася. З Червоного моря *була* дорога без перешкоди і квітуча рівнина зі сильної хвилі, **8** якою пройшов ввесь народ, покритий твоєю рукою. Бачачи подиву гідне і чудеса, **9** вони наситилися, як коні, і зраділи, як ягнята, хвалячи Тебе, Господи, що їх спас. **10** Бо ще вони згадали, отже, що коли були в їхньому поселенні, як земля, замість народити тварин, ви-

Гла҃, д҃і·

Ѵ҆е҆́стѣ́ствым же до конца̀ безъ мл҃ти а҃́рость на́иде· Прови́дѣ бо̀ и҃хъ и҆ бу́дущаа, а҃́ко сїи о҆́бращѣ́нїи е҆же о҆ста́вити, и҆ съ тщани́ѥмъ ѡ҆́пусти́ша и҃хъ· Гна́ша въ слѣ́дъ раска́авшисѧ, е҆́ще бо̀ въ ру́ка́хъ и҃мѣ́ющѣ рыда́нїа, и҆ сѣ́тующисѧ гробомъ мр҃твы҃и҆, и҃нъ (себѣ) взя́ша по́мыслъ безу́мїа. і҆ и҃хже мола́щи и҃згна́ша и҃̑ а҃́ки сѣ́гльцы гона́ху· влеча́ше бо̀ и҃хъ къ сему́ концу́ (досто́инна) нужда, и҆ прикалю́чшихсѧ не въспомануті҆е вложѝ· да́же и҆ прочаа мукамъ ко и҃сполне́нїю му́че́нїа. (-)[1] лю́ди же твоа̀ пресла́вное пу҃тьшествїе и҃скусѝ. о҆́ни́ же стра́нну о҆́бра́щуть сме́рть· все́ бо творе́нїе въ своем҃ъ е҆́му роду́ па́ки со вы҃ше пре҆о́бразу́ешесѧ, служа́щи своистве́ны҃и҆ повеле́нїе҃мъ, да о҆́троцы твоѝ съхрана́тсѧ невреждѣ́ни. (о҆́блакъ о҆́сена́щїи по́клъ и҃хъ)[2], (и҆ вла́жна земла̀ суха а҃́висѧ)[3]. и҃з мо́ра чермнаго пу҃ть безъ пре҆тъкновѣ́нїа, и҆ (по́ле процвита́ющи)[4] ѡ҆́ волны зѣ́лныа и҃мже весь а҃́зы́къ про́иде, твое́ю (рукою покрове́ни)[5]· ви́дащи ди́вна [и҆][6] чюдеса̀, а҃́ко ко́ни насыти́шасѧ, и҆ а҃́ко а́гньци възра́довашасѧ хвала́ще тѧ гⷢ и҃збавльшаго и҃хъ· въспомануса

бо ѣще (ѝмъ), иже въ ѻбитáнїю ѝхъ. кáко оу҆бо за рождéнїе живóтныхъ ѝзведе земл҃а сконѝфы, (ѝ за)[7] рыбы ѿрúгну рѣкà мнóжество жáбъ· *Послѣди же вúдѣ҆ ѝ новорождéнїе птицъ, нáко похотѣнїемъ ѝзвéдени, просúша слáдостныа пúща, въ похотѣнїю бо вꙁыдóша ѝмъ ѿ мóр҃а крастели. (-)[8] мучéнїа грѣшнымъ найдóша не безъ бѣ҆шихъ знáменїи, по нуж҃ди грóма прáведне бо пострадáша по своúхъ безакóнїа҂хъ. ѝбо лю҆тѣйшее ненавидѣнїе на страннолю҆бца настáвиш҆ ѝнїи бо незнáемыхъ не прїемлá҂ху пришéлецъ, сїи же бл҃годѣтелїю страннолю҆бц҃ѣ҆ служáху, ѝ не т҃о҆мо ѝно ѥ҆же ꙗкое расмотрéнїе бу҆дé ѝ. зане насилиеми въспрїемлáху чюжди҃. нѣцыи же съ прáзнествами въспрїе҆лáху сѝ, оу҆жѐ ѻбычаемъ прибщáющеѧ прáведны҃. жесточáйшими ѻзлоби́ша бóлѣзньми. побїени же сутъ (-)[9] ѻслѣплéнїемъ, нáкоже (ѝ) ѻнѝ при двéре҆ пр҃бнаго (съ скорúми покровени бáху тма҃ ми)[10]. кóждо (же) (прохода свои҃ двéрїи)[11] ѝскáше, (ї) ѝхъ (-)[12] рáди стихїи премѣнéны. нáко въ гу҆слехъ (струны послѣдовáнїю)[13] ѝмени премѣнáтсѧ, [ѝ][14] всегдà (своегó шу҃ма стрегутъ)[15]. зане ѥ҆сть вúдѣти ѻ҆бразу бывшаго ѝстиннѣ. сухáѧ въ влáжнаѧ ѻбращáху҂сѧ, ѝ ѥ҆лúка бѣху плáвающїа (в зéмлю прондáху)[16]. ѻ҆гнь можáше нá҃ вóду вышúше своеѧ сúлы, ѝ водà оу҆гашáющу сúлу забы҆ плáмени (ѿ противлéнїѧ ѝстлѣнныхъ)[17] живóтныхъ. не трудúша плóти проходя҃щихъ. ниже тáющаго ледоóбрзне тлѣнемъ рóдъ нетлѣнныѧ пúща. по всемý ґи҃ вѣ҆звели́чилъ ѥ҆си людú твоѧ, ѝ прослáвѝ҃ ѥ҆си ѝ не прéзрѣлъ ѥ҆си въ все врéмѧ ѝ на [всѧкóмъ мѣстѣ][18] прѣ҃стоѧ҆·

Конецъ кнúгѣ премудростемъ солóмонимъ·
Ѝмать в себѣ гл҃а, д҃і·

мой2. 16
лук. 11

дала гусениці, а ріка, замість риби, викинула множество жаб. **11** *Вкінці ж побачили і новий рід птиць, бо проваджені бажанням попросили їжі насолоди. **12** Бо як вони мали жадання, їм з моря вийшли перепелиці. **13** Муки грішним прийшли не без попередніх знаків, силою грому. Бо праведне вони потерпіли через свої беззаконня, бо і дуже жорстоку ненависть проти направили, супроти тих, що любили чужинців. **14** Бо деякі не приймали незнаних прибульців, вони ж чеснотливістю чужим служили, **15** і не тільки. Але і який догляд буде їм, тому що наслані приймали чужих. **16** Деякі же з святкуваннями цих приймали, вже зі звичаю пристаючи до праведних, але озлобили страшними болями. **17** Побиті ж були осліпленням, так як і ті, що при дверях преподобного були покриті спішними темрявами. Кожен же шукав прохід власних дверей. **18** І через них змінені стихії, наче в гуслях звуки ритму перемінюють ім'я і завжди зберігають свій звук. Тому що по правді можна бачити вид минулого. **19** Сухе в мокре мінялося, і те, що плило, виходило на землю. **20** Вогонь був сильнішим від води понад свою силу, і вода забула погашаючу силу **21** полум'я від спротиву тлінних тварин. Не нищило тіл тих, що проходили, ані те, що льодоподібно тане, – тлінний рід нетлінної їжі. **22** В усьому, Господи, Ти звеличив твій народ і прославив! І не знехтував, будучи присутнім в усякому часі і на всякому місці.

Кінець Книги премудрості
Соломона.
Має в собі 19 глав.

КНИГА МУДРОСТІ ІСУСА, СИНА СИРАХА

Глава 1

1 Вся мудрість від Господа. І є з Ним навіки. **2** Морський пісок, і дощові краплі, і дні віку хто почислить? **3** Висоту неба, і широту землі, і безодню, і мудрість хто дослідить? **4** Перед всім була створена мудрість і розуміння мудрості відвіку. **6** *Кому відкрито корінь мудрості? І хто пізнав її подвиги? **8** Один є мудрий дуже страшний, що сидить на своєму престолі. **9** Господь сам її створив і побачив, почислив її, і вилив її на всі свої діла, **10** з кожним тілом за його даром. І обдарував нею тих, що Його люблять. **11** Страх господній – слава, і похвала, і веселість, і вінець радості. **12** Страх господній розveселить серце і дасть веселість і радість та довголіття. **13** Тому, хто боїться Господа, добре буде вкінці, і в дні його смерті він знайде ласку. **14** *Початок мудрості – боятися Бога. І з вірними в лоні вона була створена для них. **15** І з людьми вічну основу вона збудувала, і вірною буде з їхнім насінням. **16** Повнота мудрості – боятися Господа. І вона напоїть їх своїми плодами. **17** Ввесь свій дім наповнить бажаними *речами* і посуд – плодами своїми. **18** *Вінець мудрості – страх господній, що процвітає миром і є здоров'ю ліком. **19** І Він побачив і почислив її, вилив вміння і пізнання розуму і підняв вгору славу тих, що її держали. **20** Корінь мудрості – боятися Господа. І її галузки – довголіття. **22** Неправедний гнів не може оправдатися, бо частина його гніву – його падіння. **23** До часу потерпить довготерпеливий – і вкінці віддасть йому радість. **24** До часу сховає свої слова – і губи вірних визнають його розум. **25** В скарбах мудрості – притча вмінння. А побожність – гидота грішникові. **26** Побажавши ж мудрість, бережи заповіді, і Господь тобі її подасть. **27** Бо мудрість і напоумлення – страх господній. І Йому милі віра та лагідність. **28** Не протистався господньому страхові і не приступай до нього подвійним серцем. **29** Не піддавайся судові людських уст, і важай на свої губи. **30** Не будь зарозумілим, щоб ти не відпав і *не* навів безчестя на свою

ic. 40 муд. 9 рим. 11

при. 1

при. 1 пс. 110

Гла, а·

всѧка премоудрость wт гⷭа, и с нимь ѥсть вѣкы. пѣска морьскаго и капла дождевъныѧ, и дни вѣка кто изочтетъ. высотоу нб҃се, и широтоу земли, и бездноу, и премоудрость кто ислѣдитъ. прежде вс҃ѣ сътвори премоудрость, и разоумъ моудрости wт вѣка· (-)[2] *Корень премоудрости комоу wкрысѧ, и коварество ѥѧ кто разоумѣ. (-)[3] ѥдинъ ѥсть премоудръ страшенъ зѣло, сѣдѧи на престолѣ своемъ гⷭь. самъ сътвори ю҃, и видѣ (-)[4] изочте ю҃, и проліа ю҃ на всѧ дѣла своѧ съ всѧкою плотїю, по данїю ѥго и дарова ю҃ любѧщимъ ѥго· (-)[5] Страхъ гⷭнь слава и похвала и веселіе, и вѣнецъ радости. страхъ гⷭнь възвеселитъ ср҃це, и дасть веселіе и радость и долгоденьствіе· (-)[6] Боѧщемоусѧ гⷭа бл҃го бодетъ на послѣдь, и въ днь скончанїѧ ѥго wбрѧщетъ бл҃гть· *Начало премоудрости боѧтиса [гⷭа][7], и съ вѣрными въ ложесньхъ сътворисѧ имъ· [и][8] съ члки wснованїе вѣчно оугнезди, и съ сѣменемъ ихъ оувѣритсѧ. насыщенїе премоудрости боѧтиса гⷭа, и оупоитъ и wт пл҃а своихъ· весь домъ [ѥѧ][9] испонитъ желанїи, и сосоуды wт жи҃ ѥѧ. *вѣнець моудрости страхъ гⷭнь, възъцвѣтаѧ миромъ, и здравїю исцѣленіе (-)[10] и видѣ и сочте ю҃· художество и вѣдѣніе разоума wдожди, и славоу дръжащихъ ю҃ възнесе· Корень премоудрости боѧтиса гⷭа, и вѣтви ѥѧ долгоденьствіе· (-)[11] не можѥ нⷭрость неправ҃ена wправдитисѧ, часть бо нⷭрости ѥго паденіе ємоу· до времени сътрьпитъ долготрьпеливыи, и послѣдь [воздасть ємоу][12] веселіе. до времене съкрыетъ словесѧ своѧ, и оустни [вѣрныхъ][13] исповѣдатъ разоумъ ѥго· въ сокровищѣ премоудрости притча художества, мерзость же грѣшникоу бл҃гочестіе· вожделѣвъ премоудрости съблюди заповѣди, и гⷭь (тои ю҃ подасть)[14]· Премоудрость бо и наказанїе стр҃а гⷭнь, и бл҃говоленіе ѥго вѣра и кротость· Не противисѧ страху гⷭню, и не приступи к немоу с҃рцемъ сугубымъ, не посужданисѧ оустьı члческими, и оустнамъ своимъ воними· Не възносисѧ да не wпадеши, и наведе-

сиѧ и҃ мѵро҃ ѧ и крⷭ҃ ѧі

прⷭ҃ ѧ

прⷭ҃ ѧ ѱлм҃ ѱі

ши дш҃и своеѝ безꙋ҃честїе. и҆ ѡ҆кры́етъ г҃ь та́ины твоа, и҆ посредѣ со́нма низложи́ тѧ. на́ко не приступи́лъ е҆сѝ стра́хꙋ гн҃ю, и҆ ср҃це твое и҆сполнь лꙋка́вствїа·

гл҃а, в҃·

мѳ̀ д҃ в҃ тѳ́й г҃ а пс́ѣр д҃

Ч҃адо* а҆ще приступа́еши работати гв҃и [бг҃ꙋ][1], ѹ҆гото́ви дш҃ꙋ твою̀ въ и҆скꙋше́нїе· ѹ҆пра́ви ср҃це своѐ и҆ стерпѣ́ни, и҆ не тщи́ся въ врема̀ наведе́нїа. прилѣпи́ся е҆мꙋ̀ и҆ не ѡ҆стꙋпи́, да вꙁраста́еши на послѣдо́къ твоѝ· вс҃е е҆ли́ко а҆ще нанесе́но тѝ бꙋдетъ прїе́ми, и҆ во измѣне́нїю смире́нїа своего̀ долготерпѣни· *Ꙗ҆́ко въ ѻ҆́гни и҆скꙋша́ю́тсѧ зла́то, и҆ чл҃ци прїѧ́тни въ пещѝ смире́нїа· (-)[2] вѣ́рꙋи е҆мꙋ̀ и҆ застꙋпитъ тѧ, и҆ ѹ҆пра́ви пꙋтѝ своа̀ и҆ ѹ҆пова́й нань· бо́ѧщїисѧ г҃а пожди́те мл҃ти е҆го̀, и҆ не ѹ҆клони́тесѧ да не паде́те· бо́ѧщїисѧ г҃а вѣ́рꙋите е҆мꙋ̀, и҆ не и́мать ѡ҆пра́сти мзда̀ ва́ша· бо́ѧщїисѧ г҃а надѣ́итесѧ на бл҃га̀, и҆ [-][3] весели́е вѣ́чно и҆ мл҃ть· (-)[4] возри́те на дре́вняѧ ро́ды и҆ ви́дите, *кто̀ (ѹ҆́бо) вѣ́рова гв҃и и҆ посты́дѣсѧ· ли кто̀ пребы́сть въ стра́сти е҆го̀ (-)[5] ѻ҆ста́висѧ. и҆лѝ кто̀ призва́ е҆го̀ и҆ презрѣ́ и҆̀· Ꙁанѐ щедръ и҆ мл҃тивъ г҃ь, и҆ ѻ҆ставля́е҆ грѣхи, и҆ спа́сѐ въ врема̀ скорби· Го́ре ср҃цꙋ̀ страшливо́ꙋ и҆ рꙋка̀ ѻ҆слабле́на̀, *и҆ грѣшнико́ꙋ ходя́щꙋ на дв҃ѣ стезѝ· Го́ре ср҃цꙋ ѻ҆слабле́ноу̀ на́ко не вѣ́рꙋе҆́, сего̀ ра́ди непокро́венно бꙋдетъ· Го́ре вамъ погꙋбльшїѝ тр҃пѣнїе, и҆ что̀ сътворитѐ е҆гда посѣ́титъ г҃ь· *бо́ѧщїисѧ г҃а не проти́вѧсѧ гл҃омъ е҆го̀, и҆ люба́щїи е҆го̀ съхрана́тъ пꙋтѝ е҆го̀. бо́ѧщїисѧ г҃а поищꙋ́ бл҃говоле́нїа е҆го̀, и҆ люба́щїи е҆го̀ и҆сполня́сѧ закона̀· бо́ѧщїисѧ г҃а ѹ҆гото́ва ср҃ца̀ своа̀, и҆ пр҃е҆ ни́мъ смира́тъ дш҃а̀ своа̀. *да вънадо́е҆сѧ в рꙋцѣ̀ гн҃и, (а҆)[6] не в рꙋцѣ̀ чл҃чески. на́ко бо̀ вели́чїе е҆го̀ та́ко и҆ мл҃ть е҆го̀·

Глава 2

мат. 4 тим2. 3 пет1. 4

1 *Дитино, якщо приходиш служити Господеві Богові, підготуй свою душу на випробування. **2** Випрям своє серце, і будь терпеливим, і не поспішай в часі нападу. **3** Пристань до Нього і не відступи, щоб ти помножився в твоєму кінці. **4** Все, що лиш наведене буде на тебе, прийми, і в переміні твого впокорення будь терпеливим. **5** *Бо золото випробовується у вогні і сприйнятні люди в печі впокорення. **6** Повір Йому – і заступиться за тебе. І випростуй твої дороги, і поклади на Нього надію. **7** Ви, що боїтеся Господа, очікуйте його милосердя і не відхиліться, щоб ви не впали. **8** Ви, що боїтеся Господа, повірте Йому – і не відпаде ваша винагорода. **9** Ви, що боїтеся Господа, надійтеся на добро і *на* веселість віку та милосердя. **10** Погляньте на давні роди, і побачите. *Отже, хто повірив Господеві і осоромився? Чи хто залишився в його страсі *і* був покинутим? Чи хто Його прикликав і Він на нього не зважив? **11** Бо Господь щедрий і милосердний, і відпускає гріхи, і спасе в часі скорботи. **12** Горе боягузливим серцям і ослабленим рукам, *і грішному, що ходить по двох стежках. **13** Горе ослабленому серцю, бо не вірить. Через це не буде захищеним. **14** Горе вам, що втратили терпеливість. І що зробите, коли Господь відвідає? **15** *Ті, що бояться Господа, не противляться його словам, і ті, що Його люблять, збережуть його дороги. **16** Ті, що бояться Господа, шукатимуть Йому милого, і ті, що Його люблять, наповнять себе законом. **17** Ті, що бояться Господа, підготують свої серця, і перед Ним упокорять свої душі. **18** *Впадім в господні руки, а не в людські руки. Бо яка його величність, таким і його милосердя.

пс. 36 ів. 14 црс3. 18 црс2. 24

гл҃а, г҃·

вѳ̀ мѳ̀ вѳ̀ ѥ̀ мѳ̀ ѥ̀ ѣфѳ̀ ѕ҃

Ч҃ене ѡ҆ц҃а][1] послꙋша́йте ча́да и҆ сицѐ твори́те да спа́сетесѧ. г҃ь *бо прославѝ ѡ҆ц҃а на ча́дѣ, и҆ сꙋдъ мт҃рь ѹ҆твердѝ на сн҃ѣхъ· и҆стый ѡ҆ц҃а ѻ҆́чистїй грѣхи, и҆ на́ко сокровѣщꙋ́ѧ прославля́ѧ ма́терь свою̀. чтыѝ ѡ҆ц҃а въꙁвеселя́тсѧ ѻ҆́ чадѣ́хъ, и҆ въ дн҃ь мо́льбы е҆го̀ послꙋша́нъ бꙋдетъ· Прославля́ѧ ѡ҆ц҃а долгодн҃ьствовати бꙋдѣ́, и҆ послꙋша́ѧ г҃а поко́й мт҃рь свою̀. (-)[2] (-)[3] на́коже вл҃ка́ма послꙋжитъ рождьшима е҆го̀· *дѣ́ломъ и҆ сло́вомъ чтѝ ѡ҆ц҃а твоего̀, да наи́дѣ тѝ бл҃-

Глава 3

мой2. 2 мой5. 5 еф. 6

1 Діти, послухайте мене, батька, і так зробіть, щоб ви спаслися. **2** *Бо Господь прославив батька над дітьми і суд матері скріпив над синами. **3** Хто шанує батька, очистить гріхи, **4** і таким, як той, що збирає скарб, той, хто прославляє свою матір. **5** Хто шанує батька, розвеселиться над дітьми, і в дні його молитви буде вислуханий. **6** Хто прославляє батька, буде довголітнім, і хто вислуховує Господа, дасть спочинок своїй матері. **7** Як володарям послужить тим, що його породили. **8** *Ділом і словом шануй твого батька,

ниж. 7 мой2. 20 мой5. 5 мат. 15 мар. 7 еф. 6

мой1. 27
мой5. 33

щоб на тебе прийшло від нього благословення. ***9** Бо батьківське благословення скріплює доми дітей, материна ж клятва викорінює основи. **10** Не прославляйся безчестям твого батька, бо немає тобі слави в безчесті. **11** Бо слава людини від честі його батька, і зневага дітей – матір в неславі. **12** Дитино, заступися в старості за свого батька і не засмути його в його житті. **13** Якщо і змаліє розум, май прощення, і не збещещуй його усією своєю силою. **14** Адже батьківське милосердя не забудеться і замість гріхів дано буде тобі на збудування. **15** В дні твоєї скорботи тобі згадається. Так як тане лід від спеки, так розтануть твої гріхи. **16** Який хульний той, хто покидає батька, і проклятий Господом той, хто дратує свою матір. **17** Дитино, впроваджуй свої діла з лагідністю, і як сприйнятна людина будеш улюбленим. **18**

фил. 2

*****Чим більше ти є великим, настільки себе впокорюй, – і знайдеш ласку перед Господом. **20** Бо господня сила велика і прославляється покірними.

при. 25

21 *****Не шукай вищого від себе, і не допитуй сильнішого від себе. **22** Роздумуй над Тим, що тобі наказують, бо тобі немає потреби таємних. **23** В надмірі своїх діл не розпитуй, бо тобі було показано більше від людського розуміння. **24** Адже багатьох звели на блуд їхні задуми, і погані задуми знищили їхню совість. **26** І хто любить біду, впаде до неї, тверде серце вкінці озлобиться. **27** Тверде серце отяготиться болями, і грішник додасть гріхи до гріхів. **28** В нещасті гордого немає вилікування, бо в ньому вкорінився сад лукавства. **29** Серце розумного розуміє притчу, і вухо слухняного – бажання мудрого. **30**

пс. 41
дан. 4
мат. 5

*****Вода загасить вогонь, що палає, і милосердя очистить гріхи. **31** Хто віддає ласки, постійно буде згадуваний, і в часі свого падіння знайде скріплення.

вені҆е ѡ҆ него҆. *бл҃вені҆е бо ѡ҆це оу҆тверѣ҃жаетъ до҃мы ча҃, кла҃тва же материна҃ и҆скореневае҃тъ о҆снова҃ні҆а҃. не сла҃вися҃ въ бесчести҆и ѡ҆ц҃а твоего҆, нѣ҆сть бо ти҃ слава҃ [въ бесчести҆и][4]. сла҃ва бо҆ чл҃ку ѡ҆ чести ѡ҆ц҃а е҆го҆, и҆ поношени҆е ча҃домъ ма҃ти въ бе҃сла҃ви҆и. ча҃до засту҃пи въ старости ѡ҆ц҃а сво҆е҃ и не о҆скорби е҆го҆ въ живо҃тѣ е҆го҆. а҃ще и҆ [разумомъ о҆скудѣва҃етъ][5] (прощени҆е)[6] и҃мѣи, и҆ не о҆безчести е҆го҆ все҃ю кр҃тостию҆ свое҃ю҆. цѣ҃лть бо҆ ѡ҆ц҃а не забвена҃ бу҃детъ, и҆ въ гр҃сѣхъ мѣсто приобрѣ҃тетъ ти҃ са҃. въ дн҃ь скорби [твое҃а][7] въспомане҃тъ ти҃ са҃. ꙗ҆ко (тае҃ ле҃ ѡ҆ зноа҃)[8], сице раста҃ютъ ти҃ са҃ гр҃сѣхи҆. ко҃ль хулени҆къ о҆ставла҃а҃и ѡ҆ц҃а, и҆ прокла҃ гд҃ъ раздража҃а҃и мт҃рь свою҆. ча҃до [дѣ҃ла своа҃ съ кротости҆ю][9] препроважда҃и, и҆ чл҃ко҃ прі҆а҃тномъ възлюбленъ бу҃деши҆. *е҆лма҃ велико҃къ е҆си҆ голма҃ смира҃и҆са҃, и҆ пр҃е гд҃ъ о҆бра҃щеши бл҃сть҃. (-)[9] ꙗ҆ко҃ ве҃ли҆а҃ сила҃ гн҃а҃, и҆ смиренными сла҃вится҃а҃. *вы҆ш҃ше себе не и҆щи, и҆ кр҃тпша себе не и҆спыта҃и. на҃же (ти҃ повелѣва҃ютъ)[10] си҆а҃ разумѣва҃и, нѣ҆сть бо҆ ти҃ потреба҃ та҃ныхъ҃. въ и҆збытцѣ дѣ҃лъ свои҃ не распыта҃и, ва҃ще бо҆ ра҃зума чл҃ческаго показа҃но ти҃ бысть҃. мно҃ги бо҆ прельсти мнѣ҆ни҆е и҆хъ, и҆ мнѣ҆ни҆е лука҃вно погуби со҃вѣсть и҆хъ. (-)[11] [и҆ люба҃и бѣ҃ду [[впада҃етъ][12] в ню][13]. ср҃це жесто҃ко о҆злоби҃тся на послѣ҃ду][14]. ср҃це жесто҃ко о҆таготи҃тся болѣ҃зньми, и҆ гр҃шникъ приложитъ гр҃сѣхи на гр҃сѣхи҆. наведе҃ни҆а҃ величава҃го нѣ҆сть и҆цѣле҃ни҆а҃, са҃дъ бо҆ лука҃ствї҆а въкорени҃ся҃ в немъ҃. ср҃це разуми҃ваго разумѣетъ при҃тчю, и҆ оу҆хо҃ послу҃шли҃во въжелѣ҃ни҆е прем҃раго҃. *о҆гнь пала҃щъ оу҆гаситъ вода҃, и҆ ма҃тыни о҆чиститъ гр҃сѣхи҆. възда҃а҃и бл҃сти помни҃мъ быва҃етъ пр҃но, и҆ въ вр҃тма падени҆а҃ [сво҆е҃го][15] о҆бращетъ оу҆тверже҃ни҆е҃.

Глава 4

Гла҃, д҃.

ниж. 14
мой5. 15
тов. 4
лук. 11

1 *****Дитино, не позбавляй бідного життя і не омини очі нужденного, **2** не смути душу, що голодує, і не розгніви чоловіка в його біді. **3** Розлючене серце не вводи в замішання і не неси дари попри потребуючого. **4** І не відкидай раба, що болiє, і не відверни твоє лице від бідного. **5** Не відверни очей від потребуючого, і не дай місце чоловікові тебе проклинати. **6** Бо як хто тебе проклинає в гіркоті його душі, благання вислухає Той, що його створив. **7** Роби себе приятелем збору, і присмиряй свою голову князеві. **8** Прихили бідному твоє вухо, і від-

а҃до* живота҃ ни҆ща҃го не лиши, и҆ не оу҆мини о҆чі҆ю҆ просливу҃. дш҃и а҃лчющи не о҆скорби, и҆ не разгнѣва҃и му҃жа в нище҃тѣ е҆го҆. ср҃це раздраже҃ное не превъзмути, и҆ не неси ми҃мо (требу҃ющаго дан҃и҆а҃)[1]. (и҆) [раба҃][2] скорбя҃ща не ѡ҆рѣ҃и, и҆ не ѡ҆врати лица своего҆ ѡ҆ ни҆ща҃го. ѡ҆ требу҃ющаго не ѡ҆врати [о҆чі҆ю][3], и҆ не да҃ждь мѣ҃ста [чл҃ку][4] кла҃ти ти҃а҃. кленущему҃ бо҆ та҃ в го҃рести дш҃а҃ е҆го҆, мл҃бы [-][5] оу҆слы҃шитъ съ҃тво(р)и҃вы҃и е҆го҆. прі҆а҃тела събо҃рищу (твори себе)[6], и҆ кнзю смира҃и главу҃ свою҆. приклони [оу҆хо҃ свое҃ ни҆ще-

му]7, и ѡвѣщаи емѹ [въ кроⷮостии мирно]8. Изми ѻбидимаго из роукы ѻбидящаго [и]9, и не изнемагаи егда сѹдиши. Буди сирымъ акѡ ѡц҃ъ, и в мужа мѣсто мт҃ери ихъ. и бѹдеши акѡ сн҃ъ вышнаго, и возлюбитъ тѧ паче мт҃и твоѧ. Премѹдрость сн҃ы своѧ вознесе, и заступаѥ искущ҃ыѧ еѧ. Любаи еѧ любитъ жизнь, и оу҃тренюющие к неи исплънатсѧ (житїѧ весела)10. дръжаисѧ еѧ наслѣдитъ слаⷡ, (идѣже оу҃бо)11 входитъ бл҃вй [и]12 г҃ь. *Служащи еи служа ст҃ому, и любащ҃ыѧ ю҃ любй г҃ь. послѹшаи еѧ сѹдитъ языки, и внимаи еи вселитсѧ надѣасѧ. аще вѣрѹеши наслѣдиши ю҃, и въ ѻдръжанїи бѹдѥ родъ его. Акѡ развращено ходитъ с нимъ въ прьвыхъ. боазнь [же]13 и страⷯ наведетъ нань, и помѹчитъ его в наказанїи своемъ, дондеже вѣру имѣетъ дш҃и его. (-)14 искуситъ его въ ѻправданїихъ еѧ, и паки възратитсѧ прямо к немѹ и възвеселитъ и҃. и ѡкрыетъ емѹ таины своѧ. аще заблѹдитъ ѻставй его, и предастъ его в роукѣ паденїѧ его. Соблюди врема и съхранисѧ ѡ лукаваго, и ѻ дш҃и своеи не постыдисѧ. Ѥсть во стыдъ наводѧи грѣхъ, и ѥсть стыдъ слава и блг҃ть (и) не прїими лицѧ на дш҃ѹ свою, и не срамлисѧ ѻ паденїи своемъ. не возбрани словесѐ въ врема [спсенїѧ]15, (-)16 словомъ во познана бѹдѥ премѹдрость и наказанїе глаголемъ языка. не прерѣкаи противѹ истинны, (-)17 ѻ ненаказанїи своемъ срамаисѧ. Не стыдисѧ исповѣдати грѣхи своѧ и не понѹждаи быстрины рѣчныѧ. [и]18 не постелисѧ мужу бую, и не ѻбинисѧ лицѧ силнаго. до смрти подвизаисѧ по истинѣ, и г҃ь б҃ъ побореⷮ по тебѣ. Не бѹди скоръ языкомъ своимъ, и лѣнивъ и слабъ в дѣлѣхъ своихъ. не бѹди акѡ левъ въ домѹ своемъ, и величаисѧ въ рабѣ свои. Не бѹди роукѧ твоѧ простерта на взатїе, и на ѡдаїе съгбена.

г҃ла, ѕ҃.

Не належи имѣнїи своемъ, и не рци самодоволно ми ѥсть. не послѣдѹи дш҃и своеи и кротости своеи ходити въ похотехъ ср҃ца твоего. и не рци кто ма преможетъ, г҃ь во мстаи ѡмстй [ти]1. не рцы съгрѣшихъ и что ми бысть, г҃ь во ѥсть долготерпеливъ. ѻ ѻчищенїи безъ страха не бѹди, прилагати грѣхи на грѣхи. И не рци щедрота его многа [ѥсть]2, множество грѣхъ мои ѻчисти. Щ҃ть бо и гнѣвъ ѹ҃ него, и

повіси йому мирно, в лагідності. **9** Забери ображеного з руки того, що його ображає, і не знемагай, коли ти судиш. **10** Будь сиротам як батько, і замість мужа їхній матері. І будеш як син Всевишнього. І Він тебе полюбить більше ніж твоя матір. **11** Мудрість вгору підніме своїх синів і заступається за тих, що її шукають. **12** Хто її любить, любить життя. І хто вранці до неї встає, наповниться веселим життям. **13** Хто її держить, успадкує славу. Отже, куди входить, благословить його Господь. **14** *Хто їй служить, служить святому. І тих, що її люблять, любить Господь. **15** Хто її слухається, судить народи. І хто її сприймає, житиме в надії. **16** Якщо віритимеш, її успадкуєш. І в наслідді буде його рід. **17** Бо покручено ходить з ним на початку, страх же і жах наведе на нього. І мучитиме його в своєму напоумленні, доки не повірить його душі, випробує його в її оправданнях, **18** і знову повернеться по прямій до нього. І розвеселить його, і відкриє йому свої тайни. **19** Якщо заблудить, його покине, і видасть його в руки його падіння. **20** Зберігай час і стережися від лукавого, і не завстидайся за свою душу. **21** Бо є встид, що наводить гріх, і є встид – слава і ласка. **22** І не приймай лице за свою душу, і не соромся за свій упадок. **23** Не затримай слово в часі спасіння, **24** бо словом пізнається мудрість і напоумлення – мовою язика. **25** Не говори проти правди, не встидайся за своє напоумлення. **26** Не соромся визнавати свої гріхи, і не силуй бистрий біг ріки, **27** і не ставай підданим дурному чоловікові, і не приймай лице сильного. **28** Борися за правду до смерті – і Господь Бог воюватиме за тебе. **29** Не будь швидкий своїм язиком, і лінивим, і слабим у своїх ділах. **30** Не будь як лев у своєму домі, і *не* величайся перед своїми рабами. **31** Хай твоя рука не буде простягнена, щоб взяти, і замкнена на віддавання.

Глава 5

1 Не приставай до свого майна, і не скажи: Самовистарчальним я є. **2** Не іди за своєю душею і своєю силою, щоб ходити за пожаданнями твого серця. **3** І не говори: Хто мене переможе? Бо Господь, що мстить, тобі помстить. **4** Не говори: Я згрішив і що мені сталося? Бо Господь є довготерпеливий. **5** Відносно очищення не будь без страху, щоб додавати гріхи до гріхів. **6** І не говори: Його щедрість є велика. Він очистить

й цр҃ й їѡ҃ї҃а б҃а м҃а ѕ҃

црс1. 15
йос. 6
мат. 9

множество моїх гріхів. Бо у нього милосердя і гнів. І на грішниках буде його гнів. **7** Не барися повернутися до Господа, і не відкладай з дня на день. Бо нагло вийде господній гнів, і згинеш в часі помсти. **8** *Не надійся на неправедний маєток, бо нічим не буде тобі корисним в дні нападу. **9** Не вганяйся за всяким вітром, і не ходи по всякій недобрій дорозі. Таким – двоязичний грішник. **10** Будь певним *у своєму розумі, і в тебе твоє слово хай буде одне. **11** Будь швидким до свого слухання, і в довготерпінні подавай відповідь. **12** Якщо є в тобі розум, відповіси ближньому, якщо ж ні, то хай твоя рука буде на твоїх устах. **13** Так як слава і безчестя в розмові, і язик чоловіка – його падіння. **14** Не будь прозваний шептуном, і твоїм язиком не лови. Бо на злодію є сором і погана зневага на двоязичному. **15** У великому і в малому будь розумним.

при. 11
єз. 7

йов. 20

Глава 6

І не ставай ворогом замість другом. Бо погане ім'я успадкує сором і погорду, він – двоязичний грішник. **6,2** Не підноси себе в раді твоєї душі. **3** Листя своє з'їси, і стратиш свій плід, і залишиш себе, як сухе дерево. **4** Лукава душа вигубить того, що її придбав, і зробить радість своїм ворогам. **5** Солодке горло помножить своїх друзів, і язик, що гарно говорить, помножить добру бесіду. **6** Хай численими будуть ті, що в мирі з тобою, твої радники – один з тисяч. **7** Якщо придбаєш друга, придбай його у випробуванні, і не швидко давай йому довір'я. **8** Бо він другом є його в часі, і не залишиться в часі твоєї скорботи. **9** І є друг, що перетворюється на ворога, і відкриє сварку твоєї погорди. **10** І є друг, що є спільником при столах, і не залишиться в часі твоєї скорботи, **11** і в твоєму добрі буде як ти, і сміливим буде проти твоїх рабів. **12** Коли ж будеш упокореним, буде проти тебе, сховається від твого лиця. **13** Відлучися від твоїх ворогів, і зважай на своїх друзів. **14** Вірний друг – сильна охорона, а хто його знайшов, скарб знайшов. **15** У вірного друга немає переміни, і немає міри його доброті. **16** Вірний друг є потіхою життя, і ті, що бояться Господа, його знайдуть. **17** Хто боїться Господа, випрямлює дружбу його, бо сам як ближній його. **18** Дитино, від своєї молодості вибери напоумлення, і до сивини знайдеш мудрість. **19** Так як той, що оре, і так, як хто сіє, приступи до неї і очікуй її добрі плоди. Бо в її ділах мало потрудишся,

на грѣшницѣхъ бѹдетъ мр҃ꙋ҆ ѥ҆го· Не медли ѻ҆братитисѧ къ гс҃ꙋ, и҆ не ѡ҆лага҆и дн҃ь ѡ҆ дн҃е. внезапꙋ бо и҆зы́идетъ гнѣвъ гн҃ь, и҆ въ врема мести погꙋбиши· *Не ѹ҆повай на и҆мѣнїѧ непра́ведна, ничто́же бо пользꙋеши въ дн҃ь наведе́нїѧ· Не вѣи всѧцѣмъ вѣтромъ, и҆ не ходи всѧцѣмъ пꙋтемъ неподо́бнымъ, сице грѣшникъ двоѧзы́ченъ. бѹди ѹ҆тверженъ *въ ра́зꙋмѣ своѥ́мъ, и҆ ѥ҆дїно (ти) бѹди [сло́во твое][3]· бѹди скоръ ѣ҆ послꙋшанїи своѥ́мъ, и҆ дльготръпѣнїе́мъ ѡ҆вѣщава́и ѡ҆вѣтъ· ѧ҆ще ѥ҆сть в тебѣ разꙋмъ ѡ҆вѣща́и и҆скренемꙋ, а҆ще ли нѝ (то) [бѹди рꙋка́ твоѧ][4] на ꙋ҆стѣхъ твои́хъ· [н҃а҆ко][5] сла́ва и҆ бесче́стїе ѣ҆ бесѣдѣ, и҆ ѧ҆зыкъ чл҃ча паденїе ѥ҆мꙋ· Не слови́ шепо́нѝ и҆ ѧ҆зы́комъ свои́мъ не ꙋ҆ловля́и· ѻ҆ та́ти бо (стꙋдъ ѥ҆сть)[6], и҆ зазо́ръ лꙋка́въ ѻ҆ двоѧзы́чнѣмъ. ѻ҆ вели́цѣ и҆ ѻ҆ ма́лѣ разꙋмѣва́и·

Гл҃а, ѕ҃·

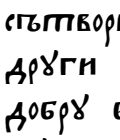

въ дрꙋга мѣсто не бѹди бр҃а҆ и҆ма҆ бо лꙋка́во стꙋдъ и҆ поноше́нїе наслѣдитъ, сеи грѣшникъ двоѧзы́ченъ. не възноси себе совѣтомъ дш҃и своеѧ· [-][1] ли́ствїе свое поѧ́сѝ и҆ пло́дъ свои погꙋби́ши, и҆ ѻ҆ста́виши себе ѧ҆ко древо сухо· дш҃а лꙋка́ва погꙋбитъ стражда́вшаго ю҆̀, и҆ ра́до́ врагомъ (ѥ҆го стѣворитъ)[2]· Горта́нь сла́докъ ѹ҆мно́житъ дрꙋги своѧ, и҆ ѧ҆зы́къ доброгла́въ ѹ҆мно́житъ добрꙋ бе́сѣдꙋ· Смира́ющїисѧ с тобо́ю да бꙋдꙋтъ мно́зи, совѣтникъ҃ твои҆̀ ѥ҆дїнъ ѡ҆ ты́сѧщѣ. а҆ще притажа́еши дрꙋга въ и҆скꙋше́нїи, стражѝ ѥ҆го и҆ не ско́ро ѹ҆вѣриса ѥ҆мꙋ. ѥ҆сть бо дрꙋгъ въ врема ѥ҆го, и҆ не пребꙋдетъ въ врема ско́рби [твоеѧ][3]· И҆ ѥ҆сть дрꙋгъ преме-нѧ́ѧисѧ въ вра́га, и҆ сва́ръ поноше́нїѧ твоѥ́го ѡ҆кры́ѥ҃· И҆ ѥ҆сть дрꙋгъ ѻ҆бѣщникъ трапе́за҃, и҆ не пребꙋдетъ въ врема скорби [твоеѧ][4] и҆ в добрѣ твоѥ́мъ бꙋдетъ ѧ҆ко ты҆̀, и҆ на рабѝ твоѧ дерза́етъ· ѧ҆ще смире́нъ бꙋдеши бꙋдетъ на́ тѧ, ѡ҆ лицѣ҆̀ твоѥ́го сꙋкры́ется. ѡ҆ вра́гъ свои҃ ѡ҆слꙋчи́сѧ, и҆ ѡ҆ др҃ꙋ свои҃ внима́и. дрꙋгъ вѣренъ кровъ крѣпокъ, ѻ҆брѣты́и же ѥ҆го ѻ҆брѣте сокровище· дрꙋгови вѣрнꙋ нѣ и҆зме́ны, и҆ нѣсть мѣрила доброты҆ ѥ҆го· дрꙋгъ вѣрѣ҃ ѹ҆тѣ́ха ѥ҆сть жи́тїю, и҆ боѧ́щїисѧ г҃а ѻ҆бря́щꙋтъ ѥ҆го· Боѧ́щїисѧ г҃а пра́вятъ дрꙋжбꙋ ѥ҆го, ѧ҆коже бо са҃ ѧ҆ко и҆скренїи ѥ҆го· ю҆́до ѡ҆ ю҆ности своеи҆ и҆збери наказа́нїе, и҆ до сѣдины ѻ҆бря́щеши премꙋдрость· ѧ҆коже ѻ҆ря́и и [ѧ҆коже][5] сѣѧи приступи́ѝ къ неи, и҆ пожда́ѝ

бл҃гихъ плодъ ѣѧ. въ дѣлан҃їю бо ѣѧ мало потрудѝшисѧ, и (-)[6] ѣ҆сти будеши плоды ѣѧ· ѣ҆ко строп҃она ѣ҆сть [вѣло][7] ненаказанымъ, и не пребудетъ в нем безуменъ. ѣ҆ко камень йскушен҃їѧ кр҃пкъ будетъ на нем҆ и не замедлитъ ѡ҆вр҃ещи ѣѧ҆· Премудрость бо по и҆мени ѣѧ ѣ҆сть, и не многимъ ѣ҆сть ѣ҆вѣлена· Слы́ши чадо и прїими во́лю мою, и не ѡ҆врьзи совѣта моѣго. [и][8] вънведи́ но́зѣ свои́ въ о҆ко́вы ѣѧ, и въ гри́вну ѣѧ выю свою. Положи́ ра́мо свое и носи ю҆̀, и не мрьзи́ о҆зи́лищами ѣѧ· всею дш҃ею своею пристѹпи к нем, и всею си́лою свое́ю съблюди пѹти́ ѣѧ· Изъслѣди́ и вънзыщи́ и познана ти бѹдетъ, и (е҆мсѧ за ню)[9] не о҆ста́ви ѣѧ. напослѣдокъ бо о҆бра́щеши покои ѣѧ҆, и о҆брати́тсѧ тебѣ на весели́е· И бѹдѹтъ ти пѹта [ѣѧ҆][10] на поко́и кр҃пости, и гри́вны ѣѧ на о҆дѣа́нїе сла́вы красота́ бо зла́та (ѣѧ) на не́и, и оу́зы ѣѧ҆ и҆зви́тїе и҆́ѧкии́ндово· въ о҆дежѹ сла́вы о҆блече́шисѧ ею, и вѣнецъ ра́дости вънложи́ши на сѧ· Аще вънсхо́щеши чада наказанъ бѹдеши и а́ще вдасѝ дш҃ѹ свою кова́ренъ бѹдеши· Аще вънлюби́ши слѹхати прїи́меши, и а́ще приклони́ши оу́хо твое премѹдръ бѹдеши· *въ мно́жествѣ старецъ ставáи, и а́ще кто премѹдръ ѡ҆ нихъ тому́ прилѣпи́сѧ, всѧ́кѹ повѣсть с҃тѹ вънсхо́щи слы́шати, и при́тчи ра́зѹма да не оу҆бѣжи́тъ тебе· Аще оу҆зриши разѹмн҃ва оу҆тренюю к не́мѹ, и степени [сте́зь][11] е҆го да тре́ нога́ тв(о)а. Размышла́и въ повелен҃їихъ г҃нихъ, и в заповѣдехъ е҆го оу҆чи́сѧ присно· То оу҆тверди́тъ е҃рце твое и желан҃їе премѹдрости дано ти бѹдетъ·

и будеш їсти її плоди. **20** Так як вона є дуже немила ненапоумленим, і в ній не зостанеться безумний. **21** Наче камінь випробування буде на ньому сильний, і він не забариться її відкинути. **22** Бо мудрість є за своїм іменем, і не є явна багатьом. **23** Дитино, послухай і прийми мою волю, і не відкинь моєї поради. **24** І введи свої ноги в її окови і свою шию до її ярма. **25** Підклади своє рамено і носи її, і не гидуй її кайданами. **26** Усією своєю душею приступи до неї, і всією своєю силою збережи її дороги. **27** Досліди і вишукай – і дасться тобі пізнати. І схопившись за неї, не покинь її. **28** Бо вкінці знайдеш її спочинок, і повернеться тобі на веселість. **29** І тобі будуть її колоди за спокій сили і її ярмо – за одіж слави. **30** Бо на ній краса її золота, і її кайдани – якинтове тканння. **31** Зодягнися нею в одіж слави, і на себе покладеш вінець радості. **32** Дитино, якщо побажаєш, напоумишся і, якщо віддаси свою душу, будеш знавцем. **33** Якщо полюбиш слухати, одержиш і, якщо прихилиш твоє вухо, станеш мудрим. **34** *Ставай у множестві старців, і, якщо хто з них мудрий, до нього пристань. **35** Бажай слухати усяку святу розповідь, і хай від тебе не втечуть притчі розуму. **36** Якщо бачиш розумного, ранком вставай до нього, і сходи його доріг хай витирає твоя нога. **37** Роздумуй про господні приписи, і постійно повчайся в його заповідях. Це скріпить твоє серце, і тобі буде дано бажання мудрості.

ниж. 8

нѣ й

Гл҃а, з҃·

Глава 7

Не твори зла҆ и не (постиг҃нет҆ тѧ)[1] зло҆̀, ѡ҆ступи́ ѡ҆ непра́вды и о҆́кло́нйсѧ ѡ҆ тебе҃: [Сн҃е][2] не сѣи на бразна́хъ непра́вды, и не и҆́маши пожа́ти и҆́хъ седми́цею·

1 Не чини зла – і тебе не захопить зло. **2** Відступи від неправди – і відхилиться від тебе. **3** Сину, не сій на борознах неправедності – і не пожнеш їх всемеро.

Не проси́ о҆̀ г҃а вл҃чества, ни ѡ҆ ц҃ра сѣда́нїа сла́вы. *не о҆правда́и себе пре́д҃ (бг҃ъ)[3], и паче ц҃ра не мѹдри́сѧ· Не проси́ да бѹдеши сѹдїи, е҆да немо́чи начнеши (неправды ѡ҆лу́чи́ти)[4]· да не когда оу҆бои́шисѧ лица́ си́лнаго, и положи́ши соблазнъ въ пра́вости твое́и· Не съгрѣша́и въ мно́жествѣ гра́да, и не низложи́ себе въ народѣ. не свѧжи́ двои́цею грѣха́, и ни е҆ди́ному же непови́ненъ бѹдеши· Не рцы́ на мно́жество да́р҃ъ мои́хъ вънзри́тъ, и принося́щю ми бу҆ вы́шнемѹ прїи́метъ· Не и҆знемага́и въ мл҃твѣ своеи́, и мл҃тыню твори́ не презри· Не руга́йсѧ чл҃ку сѹщу в го́рести дш҃и е҆го, *е҆сть бо смира́и и вънося́и·

йов. 9
пс. 14
сир. 7
лук. 18

і҆ѡвъ д҃
ѱ҃ло д҃и
сирх҃ з҃
лу҃ и҃

й ц҃р в҃

црс1. 2

ка, що є в гіркоті його душі. *Бо є, хто впокорює і підносить. **12** Не ори неправдою проти свого брата, ані не чини такого другові. **13** Не бажай брехати всякою брехнею, бо воювання нею не на добро. **14** Не зачислюйся до множества старців, і не повтори слово у своїм благанні. **15** Не зненавидь тяжке діло, і діло створене Всевишнім. **16** Не причисли себе до множества грішників, **17** дуже присмири свою душу, **16** згадай, що гнів не забариться. **17** Бо помста безбожних – вогонь і черв'як. **18** Не зміни друга задля некористі ані сталого брата за суфірське золото. **19** Не страть мудрої і доброї жінки, бо її ласка понад золото. **20** *Не чини зло рабові, що по правді працює, ані наємникові, що працює своєю душею. **21** Хай любить твоя душа розумного раба, і не позбавиш його свободи. **22** *Чи є в тебе скотина? Наглядай за нею. І якщо тобі є користь, хай зостанеться в тебе. **23** Чи є в тебе діти? Напоуми їх, і від молодості схили їхню шию. **24** Чи є в тебе дочки? Дбай за їхнє тіло, і не чини своє лице радісним до них. **25** Віддай дочку, і будеш тим, що завершив велике діло. І дай її розумному чоловікові. **26** Чи є в тебе жінка по душі? Не вижени її. **27** *Усім своїм серцем прослав свого батька, і не забудь материних болів. **28** Згадай, що через них ти народився, і що їм віддаси те, що ти від них узяв. **29** Усією своєю душею шануй Господа, почитай його священиків. **30** Усією своєю силою полюби Того, що тебе створив, і не покидай його слуг. **31** Бійся Господа, і прослав священика. *І *йому* дай його частку, так як тобі заповіли від початку, і за переступ, і дар рамена, і жертву святості, і первоплід святих. **32** І до бідного простягни свою руку, щоб твоє благословення було збереженим, **33** ласка дана перед усяким живим. І над мерцем не затримаєш ласки. **34** І не відставай від тих, що плачуть, і ридай з тими, що ридають. **35** Не лінися відвідати хворого, бо і цими будеш полюблений. **36** В усіх своїх словах пам'ятай своє останнє, і навіки не згрішиш.

мой3. 2
мой4. 18

ниж. 34
мой3. 14

мой5. 25

вищ. 3
тов. 4

мат. 5

ниж. 31

кор2. 2
гал. 6

Не ѻ́рѝ лжа̀ на бра́та своего́, ниже́ дрꙋгꙋ того́ сътворѝ. не вꙑсхотѝ лга́ти всѧ́коѧ лжѣ, во́инꙑство бо̀ ѥ́ѧ не на бл҃го· Не чтѝсѧ въ мно́жествѣ ста́рецъ, и̂ не повторѝ сло́ва въ мл҃твѣ своéи. не възненавѝди тр҃ꙋдна дѣла, и̂ дѣла́нїѧ ѿ вы́шнѧго сътвора́на. не премѣни себе́ къ мно́жествꙋ гр҃ѣшникъ, [смирѝ (дш҃ꙋ свою̀ зѣло)[5], помѧни ꙗ́ко гнѣвъ не замедлитъ[6], ꙗ́ко мѣ́ нечестѝваго о́гнь и̂ червь· Не и̂змѣни дрꙋга не прио́бр҃тенїѧ ради, ни бра́та пр҃на зла́томъ сꙋфирскѝ. не лишѝсѧ жены премꙋдры и̂ бл҃гы, и̂бо бл҃ть ѥ́ѧ паче зла́та· *Не о́злобѝ раба̀ дѣ́лающа въ и̂́стиннѣ, ниже́ наѥ́мника дѣлающа дш҃ею своею· раба̀ разꙋмѝва да лю́битъ [дш҃а твоѧ][7], [и̂][8] не лишѝ е̂го свободы̀· *Е̑сть ли ти̂ ско́тъ посѣщѧ́и е̂го, и̂ а́ще (ти̂ бꙋдетъ)[9] ключѝмо да пребꙋдѣ́ ти. сꙋть ли̂ ти чада́ накажѝ а̏, и̂ преклонѝ ѿ ю́ности вы́ю и̂хъ· Сꙋть ли̂ ти̂ дщѐри вниманѝ тѣлꙋ и̑ и̂ не ѹ̑тѣшаи́ к нимъ лица̀ своего́. вы́дани дщѐрь и̂ бꙋдеши сътрꙋдившъ дѣло вели́ко, и̂ мꙋжеви разꙋмѝвꙋ да́ждь ю̑· Е̑сть ли ти̂ жена̀ по дꙋши не и̂ждени ѥ̀ѧ· (-)[10] *всѣмъ с҃рцемъ [свои̑м][11] просла́ви ѿ҆ц҃а своего́, и̂ матернѐ болѣзни не забꙋди· Помѧнѝ ꙗ́ко тѣ́м҃ рождень е̂си, и что̀ (и̂ма вꙁда́сѧ)[12] (то е̂же вꙁе́мъ ѿ҆ ни̑)[13]· всею дш҃ею своею говѣи гд҃и, (-)[14] і̂ереи е̂го чтѝ· всею силою [своею][15] възлюбѝ сътворша́ тѧ, и̂ слꙋжи́тель е̂го не о́стави· Бо́иса г҃а и̂ просла́ви і̂ере́ѧ. *и̂ да́ждь ча́сть [е̂го][16] ꙗ́коже заповѣдано ти ѿ҆ нача́ла, и̂ о́ согрѣше́нїи. и̂ да́нїе мы́шца, и̂ жрътвꙋ сты́ни, и̂ нача́токъ сты́хъ, и̂ ни́щемꙋ прострѝ рꙋкꙋ свою. да (съблюдетсѧ)[17] бл҃венїе твое, бл҃ть даннаѧ пр҃ѣ всѧ́кимъ живы́мъ, и̂ на̑ мр҃твьцемъ не вꙁбранѝ бл҃ти. (и̂) не лишѝсѧ ѿ плаа́чющихъ, и̂ съ стꙋю́щими стꙋи· Не лѣнѝсѧ посѣщѧ́ти болѧ́ща, и̂ сими бо̀ възлю́бленъ бꙋдеши. въ всѣхъ словесѣхъ своихъ поминаи́ послѣдняѧ [своѧ][18], и̂ въ вѣки не съгрѣшѝши·

Глава 8

1 Не сварися з сильним чоловіком, щоб часом ти не впав в його руки. **2** *Не май суперечок з багатим чоловіком, щоб часом не збільшив тобі міри. *Бо багатьох згубило золото і звихнуло серця царів. **3** І не сварися з язикатим чоловіком, і не накладай на його вогонь дрова. **4** І не грайся з ненапоумленим, щоб твої прародичі не зазнали безчестя. **5** *Не зневажай чо-

Г҃ла, и̑·

Не сварѝсѧ съ чл҃комъ сѝльнꙑ́мъ, да не когда̀ впадеши в рꙋцѣ е̂го· *Не тажѝсѧ съ чл҃комъ бога́тымъ, да не когда̀ ѹ̑таготи́тъ ти̂ мѣ́рꙋ· *Мно́гихъ бо̀ погꙋбѝ зла́то, и̂ с҃рца ц҃ре́мъ оу҆́клонѝ· Не сварѝсѧ съ чл҃комъ ꙗ̑зы́чнымъ, и̂ не накладаи́ на о́гнь е̂го дро́въ· [И̑][1] не и̑гра́и съ ненака́заным҃ъ, да не прїимꙋтъ безꙗ̑че́стїѧ прародители твоѝ.

ѕ кри̑ ѕ гала̀ ѕ

*Не поносѝ чл҃ку ѻ҆бращáющуюсѧ ѿ грѣхà, помнѝ нáко всѝ є҆смы̀ въ ѻ҆питемиѧ́хъ· *не бещестѝ чл҃ка въ стáрости є҆гѡ, и҆бѡ и҆ (ты̀ сáмъ състарѣ́ешисѧ)[2]· не рáдуйсѧ ѻ҆ мр҃твецѝ, помнѝ нáко всѝ ѹ҆мирáемъ· *не прéзри повѣсти премýдрыхъ, и҆ въ прúтчахъ и҆хъ живѝ. нáко ѿ ни́хъ навы́кнеши наказáнїе, и҆ служúти вельмóжа̑· не ѿступи́ ѿ запóвѣдей стáрецъ, и҆бѡ тїи навыкóша ѿ ѻ҆ц҃а свои́хъ. нáко ѿ нѝ҆ навы́кнеши рáзума, и҆ въ врéма потрéбно вѣ҆зáти ѿвѣтъ· не вѣ҆згнѣщи́ ѹ҆глíе грѣшникý, да не и҆згорúши ѻ҆гнѐ плáмени є҆гѡ. не вѣстáни ѿ лицà досадúтелева, да не положúши нáко влагáнїе въ ѹ҆стѣ́хъ твои́хъ· *взаи́мъ не дáи чл҃ку крѣпльшý себе и҆ áще дасѝ бýди нáко (и҆) погýбúвъ· (и҆) не порýчáйсѧ вы́ше сúлы своє́ѧ, и҆ áще порýчишисѧ нáко вдаѧ пéцисѧ. не сварúсѧ съ сýдїею, по слáвѣ бо є҆гѡ сýдитъ є҆мý· Съ дрзо̑ не ходѝ на пýть, нáко да не [ѻ҆таготи́тсѧ на тѧ][3]. сéи бо ([твори́тъ][4] по вóли своéи)[5] и҆ бýестїю є҆гѡ погúбнеши· (и҆) со нáростивымъ не сварúсѧ, и҆ не и҆дѝ с нúмь сквозѣ пýстыню· (прє̑ ѻ҆чúма бо є҆гѡ кровь нáко ничтóже є҆сть)[6], і҆ и҆дѣ́же нѣ́сть пóмощи [тꙋ][7] низложи́ тѧ· Съ бу҃и̑ совѣта не творѝ, не и́мать бо совѣта дрзжáти· Прє̑ чюжúмъ не творѝ ничтóже тáйно, не вѣси бо что̀ съ́творит҃ (ти)· всѣкомý чл҃ку не навлагáи є҆ѻ҆ца своегѡ, (є҆гдá)[8] не вѣ҆зноси́тъ ти хвалы̀·

Гла҃ а҃·

Не ревнýи женѣ́ нáдръ твои́х ни наоу́чѝ на себѐ самого наказáнїѧ лýкáва. не дáждь женѣ́ дш҃и своéѧ, є҆́же найтѝ е́и на крѣпость твою· не срѣтáи жены̀ блýдницы, да не кáко впадéши в сѣти е҆ѧ· Къ спѣвáющеи не примѣшáисѧ, да нѣкáко оу҆вáзнеши в начинáниихъ е҆ѧ· дѣвы не глáдаи да не когдà съблазни́шисѧ въ похотéхъ и҆́хъ· Не дáждь любодѣ́ицам҃ дш҃а своéѧ, да не погýбúши наслѣдїѧ своегѡ. не преглáдáи ст҃ѣ грáдý, и҆ въ пýстыхъ є҆гѡ не блýдѝ. ѿвратѝ о́ко [свое][1] ѿ жены̀ крáсныѧ, и҆ не глáдаи (чюжїѧ доброты̀)[2]· въ доброт҃ѣ же́ньстеи мнóзи съблазни́шасѧ, и҆ ѿ сеѧ дрзжбы нáко о́гнь рáгарáетсѧ· С (мужáтицею)[3] (ѿнюдъ не сѣдѝ)[4], и҆ не медлѝ съ нею в [домý][5]. є҆гда не когдà оу҆клонúтсѧ дш҃а твоа на ню̀, и҆ [дхомъ][6] си поплъзнешисѧ на пáгýбý· Не ѻ҆ставлáи дрýга старого, новы́и бо нѣ́сть точенъ є҆мý. винò новое дрýгъ но́въ, âще ѻ҆бѣ́шáє҆тъ со весели́емъ и҆спї́еши (себѣ)[7]· Не ренýи слáловіка, що відвертається від гріха, згадай, що всі ми є в епітиміях. **6** *Не накладай безчестя на чоловіка в його старості, бо і ти сам постарієшся. **7** Не радій мертвим, згадай, що ми всі вмираємо. **8** *Не нехтуй мовою мудрих, і живи в їхніх притчах. Бо від них навчишся напоумлення і *як* послужити вельможам. **9** Не відступай від заповідів старців, бо і ті навчилися від своїх батьків. Адже від них навчишся розуму і *як* в часі потреби дати відповідь. **10** Не запалюй вугілля грішникові, щоб ти не згорів вогнем його полум'я. **11** Не вставай від лиця образливого, щоб не поклавти, наче розбурханість, в твої уста. **12** *Не позичай чоловікові сильнішому від себе, і якщо даси, будь як і той, що втратив. **13** І не заручайся понад свою силу, і якщо заручишся, дбай як той, що дає. **14** Не сварися з суддею, бо його судитимуть за його славою. **15** З смільчаком не ходи дорогою, щоб він на тобі не отяжів. Бо він чинить за своєю волею, і згинеш в його безумності. **16** І зі злословим не сварися, і не ходи з ним крізь пустиню. Бо кров перед його очима є наче ніщо, і де немає помочі, там він тебе скине. **17** З безумним не твори наради, бо не зможе ради дотриматися. **18** Перед чужим не чини нічого таємного, бо не знаєш, що тобі зробить. **19** Не виявляй кожній людині своє серце, коли не приносить тобі хвали.

мой3. 19

вищ. 6

ниж. 29

Глава 9

1 Не ревнуй жінці твоїх нідр, ані не навчися сам злого напоумлення. **2** Не дай жінці свою душу, щоб вона не наступила на твою силу. **3** Не зустрічайся з розпусною жінкою, щоб часом ти не впав у її засідки. **4** Не приставай до співачки, щоб вповні ти не погряз в її починах. **5** Не задивляйся на дівчат, щоб часом ти не згіршився в їхніх похотях. **6** Не дай блудницям свою душу, щоб ти не знищив свого насліддя. **7** Не оглядай стіни міста, і не блукай в його пустих місцях. **8** Відверни своє око від красивої жінки, і не оглядай чужої краси. Численні згрішилися красою жінки, і від цієї дружби розгоряється, наче вогонь. **9** З заміжньою жінкою зовсім не сиди, і не барися з нею в домі, щоб часом до неї не прихилилася твоя душа, і духом твоїм посковзнешся в погибель. **10** Не покидай старого друга, бо новий не є такий самий як він. Новий друг – нове вино, коли постаріється, з радістю його вип'єш. **11** Не ревнуй славі грішника, бо не знаєш яким буде його кінець. **12** Не милуйся тим,

що миле безбожним. Згадай, що аж до аду не оправдаються. **13** Далеко відступи від людини, яка має владу вбивати, і не почнеш боятися смертного страху. І, якщо приступиш, не гріши, щоб не забрав він твоє життя. Пізнай, що посеред засідок проходиш, і ходиш на баштах міста. **14** За твоєю силою розглядай свого ближнього, і радься з мудрими. **15** З розумними хай буде твій роздум і вся твоя розповідь – в законі Всевишнього. **16** Праведні мужі хай вечеряють з тобою, і в господньому страсі хай буде твоя похвала. **17** В руках майстрів діло похвалиться, і найстарший з народу мудрий у своєму слові. **18** Страшний у своєму місті язикатий чоловік і нагальний словами буде зненавидженим.

Глава 10

1 Мудрий суддя напоумить свій народ, і володіння розумного буде справним. **2** Якими будуть судді його народові, такими і його слуги, і яким буде володар для міста, такими і всі мешканці в ньому. **3** Ненапоумлений цар нищить свій народ, і міста заселяються сильних мудрістю. **4** В господній руці влада землі. І Він підніме потрібного на ній в час. **5** В господній руці добра дорога чоловіка, і на лице книжник покладуть свою славу. **6** *В усякій правді не держи гніву на свого ближнього, і не чини нічого в ділах досади. **7** Гордість зненавиджена перед Богом і людьми, і обох перевищує неправедність. **8** Царство переводиться від народу до народу через неправедність і досади маєтків. **9** Чому виноситься земля і попіл? Бо в житті я викинув його нутрощі. **10** Довгу хворобу вирізає лікар – і сьогодні він цар, а завтра помре. **11** І коли чоловік помре, його успадкують і гади, і звірі, і черви. **12** Початок гордості чоловіка – відступити від Господа. І його серце відступило від Того, що його створив. **13** Адже початок гордості – гріх. І хто його держить, охопить гидоту. Через це Господь не прославив напади, і знищив його до кінця. **14** Господь знищив престоли князів і замість них посадив лагідних. **15** Господь виполов коріння народів і замість них посадив смиренних. **16** Господь знищив країну народів і вигубив їх аж до основ землі. **17** Він вигубив їх, забрав від них і усунув з землі їхню пам'ять. **18** Гордість не створено для людей ані гнів люті в родах жінок. **19** Яке чесне насіння? Насіння людини. Я-

мой3. 19

вѣ грѣшника, не вѣси бо что будетъ конецъ его· Не изволи изволенїа нечестивыхъ, помни яко даже до ада не оправдаются. далече отступи отъ члка иже имать власть убивати, и не боатися начнеши страха смртна. и аще приступиши не съгрѣша, да не отиметъ живота твоего· Познавай яко посредѣ сѣти минуеши, и по забралу града ходиши. по крѣпости твоей сматра (искренаго своего)[8], и съ премудрыми съвѣщавай. съ разумивыми буди размышленїе твое, и вса повѣсть твоа в законѣ вышнаго. мужи праведнїи да вечераютъ с тобою, и въ страсѣ гни буди хвала твоа. в (рукахъ)[9] худогихъ дѣло похвалено бываетъ, и старѣи людїи премудръ въ словеси своемъ· Страшенъ въ градѣ своемъ мужъ языченъ, и дръзыи словесы [-][10] възненавидѣнъ будетъ·

Гла, і·

Премудръ судїа)[1] каже люди своа, и вѣчьство разумивого учинено будетъ. Якоже будутъ судїи людемъ [его][2], таки и слугы его. и якоже будетъ влка граду, (тацы и) вси живущїи в немъ· Црь ненаказанъ погублаетъ люди своа, и грады уселаются премудростїю силныхъ· в руцѣ гни власть земли, и подобнаго възздвигнетъ въ врема на ни. в руцѣ гни благое шествїе мужа, и на лице книжника возложатъ славу свою. *во всакои (правдѣ)[3] не дръжи гнѣва на искренаго [своего][4], и не твори ничесоже въ дѣлехъ досажденїа· възненавидѣна пре (бгъ)[5] и члкы гордыни, и отъ обоихъ преступи неправене· Цртво отъ языка въ языкъ преводится неправды дѣльма, и досажденїа (-)[6] имѣнїи. (-)[7] почто са гордитъ земла и пепелъ, яко въ животѣ извергохъ утробу его· долгую болесть [отъкаетъ][8] [врачъ][9], и црь днь (а)[10] утро умретъ, и егда умретъ члкъ наслѣдя [и][11] (и) гади и звѣри и чрьвїе· Начатокъ гордыни члку отступаюшу отъ га, и отъ сътворшаго и отступи сце его, яко начатокъ гордыни грѣхъ, и держи его одръжитъ скверну· Сего ради (не) прослави гь наведенїа, и (и) развратти [(е)[12] до конца][13]. Прстлъ кназеи низложи гь, и посади смиренныа в нихъ мѣсто· [Корень][14] языкъ истороже гь, и всади смиренныа в нихъ мѣсто· Землю язы развратти гь, и погуби ихъ до основанїа земла. (погуби ю изятъ отъ нихъ)[15], и престави отъ земла памать ихъ· Несоздана бысть члкомъ гордыни, ни гнѣвъ яростти рожениѣ женъ· Сѣма чтно коѣ сѣма члче, сѣма чтное коое [боащеся][16] га. сѣма бчестное коѣ сѣма члче

сѣмѧ безъчестное кое҃ [преступа́ющее][17] запо-
вѣди· Посредѣ бра́тїа старѣи́ши ѝхъ че́стен, и҆
боа́щисѧ ѓа пре҃ о҆чима е҆го· (-)[18] [бога́тъ][19] и҆
[сла́венъ][20] и҆ нищъ, похва́ла ѝхъ страхъ гн҃ь.
неправе҃но (е҆сть) о҆кара́ти нища разимива, и҆
не подобно е҆сть слави́ту мужа грѣшника·
вельмо́жа и҆ сѹдїа и҆ силнїи сла́вни бѹдѹ́т, и҆
нѣсть ѝхъ ни е҆ди́нъ ра́щїи боа́щагосѧ ѓа.
рабу́ разѹмиву́ свобо҃нїи поработаю҃. и҆ мужъ
хи́тръ не поропщетъ. не мудри́сѧ твори́ти
дѣ́ла своего́, и҆ не сла́ви себе́ въ врема́ тѹги
[-][21]· лу́че дѣлаю́́ [-][22] въ всѣ҃, неже ходи́ [и][23]
слава́исѧ и҆ лишаю́сѧ хлѣ́ба· ла́до кро́-
тостїю прослáви дш҃ѹ свою́, и҆ даж҃ь е҆́и честь
противу́ са́нови е҆ѧ̀· Съгрѣша́ющаго въ дш҃ѹ
его́ кто҃ о҆правдн҃, (и҆ли)[24] кто҃ прослáвитъ
бечествѹ́ющѧ живо́тъ свои́· *Ни́щїи славн҃
е҆сть ху́дожества ради своего́, и҆ бога́тыи сла-
вимъ е҆сть богатьства ради своего́· Прослав-
ла́и же сѧ в нищетѣ, и҆ въ бога́тьствѣ
колико́щи. и҆ (прославленыи)[25] въ богатьствѣ
и҆ в нищетѣ колико́щи·

ѓла, аі·

Премѹдрость* смиренаго вѣзнесетъ главу́ его́, и҆ посредѣ вельмо́жъ поса́дн҃ его́·
Не похвали чл҃ка въ красоте́ его́, и не
бѹ́ди ти́ ме́рзо҃ чл҃́к҃ видѣнїемъ его́·
Ща́ла (е҆сть) въ пернаты́х҃ пчела, и҆ начатокъ
сла́дости пло҃ е҆ѧ̀· *въ о҆дѣ́нїи ры́з҃ не похва-
ли́сѧ, и҆ въ дн҃ь сла́вы не превѣзноси́сѧ. ѩ́ко
ди́вна дѣ́ла гн҃ня, и҆ (не оу҆таи́́сѧ)[1] дѣ́ла его́
пре҃ чл҃́кы· Щно́зи мучи́тели сѣдоша на (зем-
ли́)[2], незна́емыи҃ оу҆вя́зесѧ вѣнцем҃. мно́зи сил-
нїи оу҆корени бы́ша зѣ́ло, и҆ сла́вни (сущ҃е) пре-
дани бы́ша в рѹ́ки и҃нѣ́х҃· Пе́рвѣе неже и҆спы-
та́еши не зазира́и, разѹмѣи прьвѣе (тогда́
же)[3] запрѣщаи́· Прьвѣе даже не слы́шиши не
ѡ҆вѣщавай, и҆ (не влага́йсѧ въ среду́ бесѣ-
ды)[4]· о҆ вещи и҃же ти́ нѣсть на потребу́ не
тажи́сѧ, и҆ на сѹдѣ грѣшникъ не сѣда́и·
ла́до вс҃ѧ дѣла́нїѧ да не бѹ́дѹтъ о҆ мнозѣ,
а҆ще оу҆мно́жиши не не бу́деши повинен҃ъ. и҆
а́ще (е҆е҃) го́ниши не пости́гнеши, и҆ не оу҆тече-
ши бѣжа̀· Е҆сть тружда́емсѧ и҆ пота́сѧ и҆
тщасѧ, и҆ тольма па́че лиша́ѧсѧ· Е҆сть
сла́бъ [-][5] требу́ѧ заступленїѧ, лиша́емсѧ
(оу҆кърѣпла́е҃сѧ)[6] и҆ нищета́ и҃зобилу́етъ. и҆ о́-
чи гн҃и призрѣста е҆мѹ́ въ бл҃га, и҆ вѣздви-
же и҃ѡ҃ смире́нїа е҆го́. и҆ вѣзнесе главу́ его́, и҆
дивѝшасѧ о҆ немъ мно́зи· *добро̀ и҆ зло̀ жи-

прй ѣі

ѩ мѡ ѩа
данн҃ ѣ

дѣ҃ ѣі

їовъ ѩ

ке чесне насіння? Ті, що бояться Господа. Яке нечесне насіння? Насіння людини. Яке нечесне насіння? Ті, що переступають заповіді. **20** Посеред братів їхній старшина чесний, і ті, що бояться Господа, перед його очима. **22** Багатий і славний і бідний, їхня похвала – господній страх. **23** Неправедно є докоряти розумному бідному, і не годиться прославляти чоловіка-грішника. **24** Вельможа, і суддя, і сильний будуть славними. І немає від них ні одного більшого від того, хто боїться Господа. **25** Мудрому рабові служитимуть вільні, і розумний чоловік не нарікатиме. **26** Не мудруй, щоб чинити своє діло, і не прославляй себе в часі біди. **27** Кращий, хто працює в усьому, ніж, хто ходить і хвалиться і позбавлений хліба. **28** Дитино, лагідністю прослав свою душу, і дай їй честь за її саном. **29** Хто оправдає Того, хто грішить проти його душі? І хто прославить того, що зневажає своє життя? **30** *Бідний прославляється через свою розумність, і багатий прославляється через своє багатство. **31** Хто ж прославляється в бідноті і в багатстві, наскільки більше? І прославлений в багатстві і в бідності скільки?

при. 12

Глава 11

мой1. 41
дан. 6

1 *Мудрість покірного вивищить його голову і посеред вельмож його посадить. **2** Не похвали чоловіка в його красі, і хай не буде тобі мерзенною людина задля його виду. **3** Малою є бджола поміж опереними, і її плід – початок солодкості. **4** *В одяганні одежі не хвалися, і в день слави не підносися, бо господні діла подиву гідні, і не затаяться його діла перед людьми. **5** Численні володарі сіли на землю, незнаний був увінчаний вінцем. **6** Численні сильні були дуже впокорені, і, будучи славними, були видані в руки інших. **7** Скоріше ніж дослідиш, не звинувачуй. Вивідай перше, тоді ж картай. **8** Не відповідай раніше ніж почуєш, і не вступай посеред розмови. **9** Не сперечайся за діло, яке тобі не є потрібне, і не сідай на суді грішників. **10** Дитино, хай всі діла не будуть на-довго. Якщо помножиш, не будеш без вини, і якщо за цим гнатимешся, не осягнеш, і втікаючи не втечеш. **11** Є той, що трудиться, і пітніє, і старається, і радше більше позбавлений. **12** Є слабий і потребуючий заступництва, позбавлений він кріпиться, і біднота процвітає. І господні очі поглянули на нього на добро, і Він його підвів з його пониження **13** і підняв вгору його голову. І численні були ним здивовані. **14** *Добро і зло, життя і смерть, біднота і багатство є від Господа. **17** Господній дар зостається побожним, і

дія. 12

йов. 1

його милість буде помічною навіки. **18** Є, хто багатіє стриманістю і
своєю скупістю, – і це частина його
лук. 12 винагороди. **19** *Коли він скаже: Я
знайшов спочинок і тепер їстиму з
моїх дібр. І не знає, який час прийде, і залишить їх іншим, і помре. **20**
Стій у своєму завіті і бесідуй у
ньому, і постарійся у своєму ділі.
21 Не дивуйся ділами грішника, вір
же Господеві і залишайся у своєму
труді, бо легким є перед господніми очима нагло бідного збагатити. **22** Господнє благословення на
користь праведного, і в швидкій
годині зацвіте його благословення.
23 Не кажи: Яка мені потреба і яке
мені добро буде відтепер? **24** Не
кажи: Досить мені. Від чого відтепер зазнаю зло? **25** В доброму дні
немає згадування зла, а в злому дні
згадається добро. **26** Бо легко перед
Богом в дні смерті віддати людині
за його дорогою. **27** Злі часи забуття дають їжу, і в кінці людини
відкриття його діла. **28** Перед
смертю ж не називай блаженним ні
одного, бо чоловік пізнається через
його дітей. **29** Не вводи до свого
дому кожного чоловіка, бо численні затії обманливого. **30** Так як перепелиця ловиться в коші, так
серце гордого, так як наглядач дивиться за падінням. **31** Бо хто добро
повертає на зло, кладе пастку, і на
доброчинців покладе пляму. **32** Вугілля множиться від іскри вогню, і
чоловік-грішник насідає на чужу
кров. **33** Бережися злочинця, бо робить зло, щоб колись часом не дав
тобі пляму навіки. **34** Посели чужого у своєму домі, і він заколотом
знищить і відчужить тебе від твоїх
власних.

вотъ и смрть нищета и богатьство ѡ гѣ
ѥсть· (-)[7] дааніѥ гѣне пребываетъ блговѣрныи, и
блговоленіѥ ѥго [оуправйсѧ въ вѣки][8]. ѥсть богатѧсѧ оудержанїемй и скупостїю своею, и сїѧ
часть мзды ѥ. *внегда рещи ѥмў обрѣтохѡ по- лху ві
кои, и нѣть намъ ѡ блгъ моихъ. и не вѣсть
кое врема прїидетъ, и остави а҃ йнѣмъ и
оумрѣ. стани въ завѣтѣ своемъ и бесѣдуи в
немъ, и в дѣлѣ своемъ обетшаи, не дивисѧ
дѣлѡ грѣшника. вѣруи же гѣи и пребывай въ
трудѣ своемй. наіко оудобно ѥсть прѣ очима
гѣима, внезапў обогатити нищаго· блженїе
гѣне на мздѣ правѣнаго, и въ часъ скоръ процветутъ [блвенїѧ][9] ѥго· не рцы каѧ ми потреба
ѥсть, и кое (ми добро ѡселѣ бўдетъ)[10]· не рцы
довлѣѥ ми (-)[11] чимъ ѡселе озлоблюсѧ. въ днь
добръ нѣсть воспоминанїе зла, (-)[12] въ днь же
золъ [-][13] поманѣсѧ добро· наіко оудобно ѥсть прѣ
(смъ)[14] въ днь смрти воздати чловку противў
пути ѥго· озлобленїе времени забытїе твори
пища, и въ сконванїе чловка ѡкрытїе (дѣла)[15]
ѥго· Прежде смрти не блажи ни ѥдиного же, (йво)[16]
чада ѥго позна бўдѥ мўжъ· не всякого чловка
въведи въ домъ свои, многа бо (сўть) лаанїѧ
льстиваго. наікоже рабка ловитсѧ в кошницы.,
такоже срце гордаго· (наікоже)[17] съглданикъ нази-
раетъ паданїѧ, доброе бо на зло обращаѧ по-
саду творитъ, и на добрыѧдѣтели възложитъ
порокъ· ѡ йскры огненыѧ оумножаетсѧ оуглїе,
и чловкъ грѣшникъ на кровь (чюжў) желаетъ· блюдисѧ ѡ злодѣѧ зло бо съдѣваѥ, ѥгда некогда
порокъ (дасть ти въ вѣки)[18]· всели мўжда го
въ домъ (свои) и развратитъ (-)[19] матежѥ, и
мўжда тѧ сътворитъ твойхъ ти·

Глава 12

1 Якщо чиниш добро, знай кому
робиш, і буде ласка твоїм добрам. **2**
Зроби добро побожному – і знайдеш віддачу, і якщо не від нього, то
від Всевишнього. **3** Не буде добра
тому, що перебуває в злі і не дає
гал. 6 милостині. **4** *Дай побожному і не
заступайся за грішника. **5** Зроби
добро покірному, а не дай безбожному, затримай від нього хліб і не дай
йому, щоб тим тебе не здолав. Бо
подвійне зло знайдеш в усіх добродійствах, які йому зробиш, **6** бо і
Всевишній зненавидів грішників і
безбожним віддасть помсту. **7** Дай
доброму, і не заступайся за грішника. **8** Друг не помститься в добрах, і ворог не сховається в злі. **9**
Коли чоловік буде в добрі, його вороги є в смутку, і в злах відлучить-

гѣ҃ла, в҃і·

Ще добро съторивши разумѣи кому твориши, и будетъ блгть блгы твоѧ· добро сътвори блговѣрному, и обращеши
въздаанїе, да ѡще не ѡ него то ѡ вышнаго. не будетъ добро прилежащему въ зло,
и (не подающему милыни)[1]. *даждь блговѣрному гала ѕ
му и не заступаи грѣшника, добро сътвори
смиренному а не даждь нечестивому· възбранѝ
хлѣба [ѥму][2] и не даждь ѥго, да не мѡ тѧ
преможетъ· сугуба бо зла обращеши въ всѣхъ
блазѣхъ нѧже ѡще сътвориши ѥму· наіко [-][3]
вышнїи възненавидѣ грѣшники и нечестивы
воздасть месть· (-)[4] даждь блгому и не заступаи грѣшника. не мщенъ бўдетъ въ блазѣ
другъ, и не скрыѥсѧ въ злыихъ врагъ. ѥгда въ
добрѣ (бўдетъ) мўжъ, врази ѥго в печали

(сѹть), и̂ въ злѣ̀ е̂го [-][5] др҃ѹ разлѹчи́ѭсѧ· Не и́ми вѣ́ры врагѹ своє́мѹ въ вѣ́ки, на́коже бо мѣ́дь о́ржа́вѣ́етъ тако [и̂][6] зло́ба е̂го. и̂ а́ще смири́тсѧ то́ пойдетъ понико́ши о́ста́ви дш҃ѹ свою̀, и̂ храни́сѧ ѿ него. и̂ бѹдеши ѥ̂мѹ на́ко о́цыщено зерцало, и̂ разѹмѣ́еши на́ко не до конца о́ржавѣлъ. не поста́ви е̂го оу̂ себѐ, да не възринѹвъ тѧ ста́не́ на мѣ́стѣ твое́· не посади е̂го о́де́сную себѐ, да не пои́щетъ когда̀ сѣда́лища твоего. и̂ на по́слѣдь разѹмѣ́еши словеса̀ моа́, и̂ о́ гл҃ѣ мое́ оу̂милишисѧ· (Не съвя́зѹи два́щи грѣха, въ е̂ди́номъ бо не и́звинишисѧ). кто̀ поми́лѹетъ о́бааннико (и̂) зми́ѥмъ оу̂сѣкнена, и̂ всѣхъ приступа́ющихъ къ звѣрє́· Та́коже ходя́щаго съ мѹжемъ грѣшникомъ, и̂ примѣша́ющагося грѣсехъ е̂го· Та́съ с тобо́ю пребѹдє́, и̂ а̂ще оу̂клони́шисѧ не съ̀трѣпи́ѥ. оу̂стнама свои́ма оу̂сладитсѧ вра́, [и̂ мно́го пошепчетъ, и̂ речетъ (-)[7] добрѡ̀ гл҃а][8]· [о́чима свои́ма прослезитсѧ [-][9] и̂ е̂рцемъ свои́мъ съвѣтѹетъ вринѹти тѧ в ровъ][10], и̂ е̂гда о́бра́щетъ врема не насы́титсѧ кро́ве· Ѱ̂ще сра́щетъ тѧ зло̀, (тѹ о́бра́щеши е̂го прывѣе себѐ)[11], и̂ на́ко помага́ѧ проразитъ па́ѧтѹ твою. [покива́етъ главо́ю свое́ю][12] и̂ въсплещетъ рѹка́ма свои́ма, и̂ мно́го пошепчетъ (-)[13] и̂змѣнитъ лице е̂го·

ся його друг. **10** Не вір своєму ворогові навіки. Бо так як ржавіє мідь, така і його злоба. **11** І якщо буде впокореним, то піде зігнутим. Він покинув свою душу, і бережися його. І будеш йому як чисте дзеркало, і пізнаєш, що не заіржавів до кінця. **12** Не постав його при собі, щоб, скинувши тебе, не став він на твоєму місці. Не посади його по правиці себе, щоб не пошукав часом твого крісла. І вкінці зрозумієш мої слова, і будеш доторкнутий моїм словом. Не зв'язуй двічі гріх, бо в одному не виправдаєшся. **13** Хто помилує ворожбитів і вкушеного змієм, і всіх, що приступають до звірів, **14** також того, хто ходить з чоловіком-грішником і що пристає до його гріхів? **15** Годину побуде з тобою, і якщо відхилишся, не стерпить. **16** Своїми устами ворог насолодиться, і багато шептатиме, і скаже добро говорячи, просльозиться своїми очима, і радиться своїм серцем, щоб кинути тебе у рів. І якщо знайде час, не насититься кров'ю. **17** Якщо тебе зустріне зло, там його знайдеш раніше від себе. І як помічник воно запне твою п'яту. **18** Киватиме своєю головою, і заплескає своїми руками, і багато шептатиме, змінить його лице.

Гл҃а, р҃і·

лсаа́сѧ пеклѣ о́чернѝсѧ, и̂ о́бщаа́сѧ гордомѹ точенъ е̂мѹ бѹдє́· Бремене па́че себе не въздвижи, и̂ крѣпльшѹ [и̂ богатѣ́йшѹ себѐ][1] не о́бща́исѧ· Кое́ причастїе горнъцѹ с котломъ, то́и бо приразится и то́и съкрѹшѝсѧ· бога́тыи о́би́дѹ тво́ритъ и̂ се́и приразгнѣва́етсѧ, ни́щїи (бо) о́би́димыи (-)[2] самъ примолѝсѧ. а̂ще ключимъ бѹдеши кѹе́тъ на́ тѧ, а̂ще лишенъ бѹдеши о́ста́витъ тѧ. а̂ще ли и̂маши пожи́вѣ́ с тобо́ю, і̂ и̂сточитъ тѧ и̂ самъ не поболитъ. (а̂ще треб҃ѣ бѹдетъ ти̂)[3] ѿльститъ тѧ и̂ въсмѣе́тъ ти сѧ, и̂ да́стъ ти̂ надежду въ҃зг҃летъ ти̂ до́бр҃ѣ· И̂ рече́ ти̂ е́сть ли тѝ что̀ треб҃ѣ, и̂ посрами́ тѧ бра́шномъ свои́мъ, до́ндеже и̂сточитъ тѧ два́щи и̂ли трищи. и̂ напослѣдо́ѝ порѹга́етъ ти сѧ, пото́ о́зри́ тѧ и̂ о́ста́витъ тѧ, и̂ главо́ю свое́ю покива́етъ на́ тѧ· Вними́ (и̂) не заблѹди, да не смиришисѧ въ [весели́и][4] свое́мъ· Е́гда̀ тѧ си́лныи призове́ ѿступа́и, и̂ толи́ко па́ [призове́ тѧ][5]. не напада́и да не ѿрине́шисѧ, и̂ не (ста́и ѿдалече)[6] да не забве́ бѹдеши. не належи ра́бенъ бы́ти с ни́, и̂ не вѣрѹи множа́ишимъ словесе́мъ е̂го. мно́гою (-)[7] бе́сѣдою

Глава 13

1 Хто доторкнеться до смоли, стане чорним, і хто спілкується з гордим, стане таким, як він. **2** Не піднімай тягар, що більший від тебе, і не спілкуйся з сильнішим і багатшим від себе. Яка спорідненість горнця з котлом? Бо той вдариться і той розіб'ється. **3** Багатий чинить образу, і цей розлютиться, а бідний зобиджений сам ублагає. **4** Якщо будеш корисним, кує на тебе, якщо будеш позбавленим, покине тебе. **5** Якщо ж маєш, житиме з тобою, і випорожнить тебе, і сам не вболіватиме. **6** Якщо буде тобі потрібним, обманить тебе і насміється з тебе, і дасть тобі надію, гарно до тебе заговорить, і скаже тобі: Чи в тебе є те, що потрібне? **7** І засоромить тебе своєю їжею, аж доки не випорожнить тебе двічі або тричі, і на кінець наглумиться над тобою, потім погляне на тебе і покине тебе, і покиває проти тебе свою головою. **8** Стережись і не заблуди, щоб ти не був упокорений у твоїй веселості. **9** Коли тебе покличе сильний, відступай, і стільки більше тебе прикличе. **10** Не нападай, щоб ти не був відкинутим, і не стань здалека, щоб ти не був збутим. **11** Не напо-

лягай бути рівним з ним, і не вір його численним словам. Численною бесідою він тебе випробує і випитає тебе, як той, що насміхається. **12** Той, хто не зберігає слів, є немилосердним, і не пощадить попустити в злобі і в кайданах. **13** Бережися і дуже важай, бо ходиш з твоїм упадком. **14** Всяке животне любить подібне до себе, і всяка людина – свого ближнього. **16** Всяке тіло збирається за родом, і чоловік пристане до подібного до нього. **17** *Що спільного вовкові з ягням? Так і грішникові з побожним. **18** Який мир між гієною і псом? І який мир багатому з бідним? **19** Лов левів – дикі осли в пустині. Так пасовиська багатих – бідні. **20** Гордому впокорення – гидота. Так багатому бідний – гидота. **21** Багатий розхитаний скріплюється друзями, а як бідний упаде, буде відКинутий друзями. **22** Як впаде багатий, багато заступників говорили вимовлене і його оправдали. Бідний же упав – і його покарали, вимовив розумне – і не дали йому місця. **23** Багатий сказав – і всі замовкли, і підняли вгору його слово аж до хмар. Бідний заговорив – і всі сказали: Хто є цей? Якщо спотикнеться, знову його перевернуть. **24** Добрим є багатство, в якому немає гріха. І знову поганою є біднота в устах безбожних. **25** Людське серце міняє своє лице або на добро, або на зло. **26** Слід серця в добрі – спокійне лице, знаходження притчей – роздуми з трудом.

кор2. 6

ἱскуситъ тѧ, и ѩ́ко смѣѧ́сѧ ἱспыта́етъ тѧ. Б҃ѣ́м҃тивъ (ѥ̑сть) не съблюда́ѧи словѣ́, и не пощадитъ о́слабити о́ зло́бѣ и о́ оу́за҃. Съблюди и вними́ сѣло, ѩ́ко с паденїемъ свои́мъ хо́диши. (-)[8] всѧко живо́тно лю́битъ подобнаго себѣ, и всѧкъ чл҃ѣкъ ἱскренѧго своѥ́го. всѧка пло́ть по роду сѧ събира́етъ, и подобнѣ́мъ себѣ прилепи́сѧ мужъ. *Кѧ́ѧ о́бщина во́лку съ а҃гнецемъ, та́коже (и) грѣшникъ съ бл҃говѣ́рнымъ. Кїи ми́ръ оу́е́нѣ съ ѱо́м҃, и кїи ми́ръ бога́тому съ оу҃бо́гимъ. ловъ льво́въ о́нагри въ пусты́ни, та́коже па́жити бога́тымъ оу҃богїи. щерзоко го́рдому смиренїе, сице мерзокъ бога́тому ни́щїи. бога́ колѣ́блѧсѧ оу҃тверждаѥ́тсѧ дроузи, оу҃богїи же спадесѧ прирѣ́жетъ бу́детъ дроузи. Бога́ту съблажньшусѧ мно́зи заступници гл҃аша, ἱзреченнаѧ и о́правда́ша ѥ̑го. оу҃богїи (же) съблазнисѧ и припрѣтиша ѥ̑му, ἱзвѣщѧ ра́зумъ и не даша ѥ̑му мѣ́ста. Бога́тыи возъгл҃а и вс҃и оу҃молча́ша, и слово ѥ̑го възнесоша до о́блакъ. Оу҃богїи возъгл҃а и (вс҃и) рѣша кто́ сеи (ѥ̑сть), а҃ще пр҃е́кнетсѧ паки возвратитъ и҃. добро̀ ѥ̑сть бога́тство в немже нѣ́сть грѣха, и (паки) зло̀ (ѥ̑сть) нищета въ оу҃стѣ́хъ нечестивыхъ. сэ҃рце чл҃ѣческо ἱзмѣнѧ́етъ лице свое, любо на добро̀ любо на зло̀. слѣдъ сръдеченъ въ добрѣ лицѣ̀ тихо, (-)[9] ἱзъо́бр҃ѣтенїе пр҃и҃чеи послу́шанїѧ съ трудомъ.

Глава 14

ниж. 19
як. 3

1 *Блаженний чоловік, який не спотикнувся своїми устами і не був зачеплений болем гріха. **2** Блаженний, якого не оскаржила його душа, і який не відпав від своєї надії. **3** Хульному чоловікові не є добрим багатство, і не є добре воно завидливій людині. **4** Бо хто збирає своїй душі, збирає іншим, і його добром інші насолодяться. **5** Хто собі поганий, кому буде добрий? І не розвеселиться в усьому своєму маєтку. **6** Немає гіршого від того, хто собі заздрить, і це віддача за його злобу. **7** Хоч і робить добро, робить в забутті, і вкінці винесе свою злобу. **8** Хто оком заздрить, і хто відвертає лице, і хто нехтує душами, є лукавий. **9** *Око захланного не насичується частиною, і погана образа висушує душу. **10** Лукаве око завидюче, і в хлібі, і в столі його з браком. **11** Дитино, як маєш, чини собі добро і гідно приноси Господеві приноси. **12** Згадай, що смерть не бариться, і завіт аду не був тобі показаний. **13** *Доки ти не помреш,

при. 27

вищ. 4
тов. 4
лук. 14

Г҃л҃а, дⷭ҃.

ни҃й дⷭ҃
їа́ко г҃

Блаже́нъ* мужъ и҃же не съблазни́тсѧ оу҃стна́ма своі́ма, и не оу҃мили́сѧ в҃ печа́ли грѣха. бл҃же́нъ ѥ̑муже не зазрѣ дш҃а ѥ̑го, і́ и҃же не спаде ѿ надѣ́жди своѥ́ѧ. мужѥ́ви хулну не лѣ́по (ѥ̑сть) бога́т҃ство, и чл҃ку зави́дливу (не лѣ́по ѥ̑сть о́но)[1]. Събира́ѧи (во̀ дш҃а своѧ)[2] (и҃нѣ́мъ събира́етъ)[3], и въ добрѣ ѥ̑го (и҃нїи наслажда́тсѧ)[4]. И҃же [себѣ со҃][5] кому до́бръ бу́детъ, и не възвесели́сѧ въ (все́мъ) и҃мѣ́нїи своѥ́мъ. Зазри́вому себѣ нѣ́сть злѣ́ише, и ѥ̑е въздаѧ́нїе зло́бы ѥ̑го. Ѱ҃ще и добро твори́тъ в забы́тїи твори́тъ, и на послѣ́дь ἱзнесе́тъ зло́бу свою. Лука́въ (ѥ̑сть) завидѧ́и о́́комъ, [и][6] ѿвращѧ́ѧи лице и презрѧи дш҃а. *(о́́ко лихои́́мца)[7] не насыщѧ́етсѧ ча́сти, и обида лука́ва и҃ссу́шаетъ дш҃у. о́́ко лука́во зави́дливо (и) о́ хлѣбѣ, и (на трапе́зѣ ѥ̑го ску́денъ)[8]. Ча́до и҃́ко́же и҃́маши добро твори себѣ, и приноше́нїѧ г҃ѣ́ви досто́йно принеси. Помани и҃́ко́ сме́рть не замедлитъ, и завѣтъ а҃довъ

прй ѩз

вбї д
тобй д
ѧу йд

не показа́нъ ти́ бы́. *даже не оу҃мерши ты́ добро сътвори другу, и по кр҃тости своеи́ простри и да́ждь є҃му. не лиши́ся ѡ҃ (днѐ добра)[9], и ча́сть жела́нїа бо́га да не пре́идетъ тебе. Не [и҃нѣмъ][10] ли ѡ҃ста́виши притажа́нїа твоа́ и трудыт твоа. въ раздѣле́нїе жре́бїа да́ждь и вѣзми, и просвѣти дш҃у свою, на́ко нѣсть въ а҃дѣ и҃ска́ти пи́ща. *всѧ́ка пло́ на́ко ри́за ѡ҃бетша́етъ, завѣтъ бо ѡ҃ вѣка смр҃тїю оу҃мора́етъ. Я҃ко ли́стъ расплоща́ѧся на древѣ часть, о҃́въ оу҃бо спадаетъ другїи прозабае́. та́коже [и҃][11] ро́дъ пло́ти и кро́ви. о҃́въ оу҃мира́етъ о҃́въ же роди́тся. всѧ́ко дѣ́ло гнїю́ще прехо́дитъ, и дѣ́лаи (-)[12] с ни́мъ ѡ҃йдетъ. бл҃женъ мужъ и҃же ([оу҃мретъ][13] въ прем҃у́рости)[14], і и́же въ ра́зумѣ свое́мъ препи́раетсѧ. Размышлѧ́а пути є҃ѧ въ с҃рцы свое́, и въ сокро́вищихъ є҃ѧ разумѣе́тсѧ. И҃зыди въ слѣ́дъ є҃ѧ на́ко слѣдникъ и на пути́хъ є҃ѧ присѧди. Приничя́ сквозь о҃́кно́нце є҃ѧ, и на две́рехъ є҃ѧ спослу́ша́и. о҃́бита́ѧи близъ до́му є҃ѧ, и въбїе́тъ ко́лъ въ стѣ́ну є҃ѧ. Поста́ви скн҃ї́ю свою́ въскра́и є҃ѧ, и о҃́бита́е въ о҃́бите́ли бл҃гй. Положи́тъ чада́ своѧ въ покро́вѣ є҃ѧ, и по вѣтви́ є҃ѧ въдво́ритсѧ. Покры́етсѧ є҃ю ѡ҃ зно́ѧ, и въ сла́вѣ є҃ѧ о҃бита́ти бу́детъ.

ісаїа м
і҃а҃ѳ а
а пр҃ а

ic. 40
як. 1
пет1. 1

вчини другові добро, і за своєю силою простягни і дай йому. **14** Не позбав себе доброго дня, і частка доброго бажання хай тебе не мине. **15** Чи не іншим залишиш тобою придбане і твої труди? Поділом жереба **16** дай і візьми, і просвіти свою душу, бо немає, як в аді шукати їжу. **17** *Всяке тіло, як одежа, постаріється. Бо завіт відвіку вбиває смертю. **18** Як розвинутий листок на кислатому дереві, отже, один паде, інший росте, так і рід тіла і крові, один вмирає, інший же народжується. **19** Кожне загниваюче діло минає, і хто чинить, з ним відійде. **20** Блаженний чоловік, що помре в премудрості, і той, хто змагається у своєму розумі. **21** Хто роздумує над її дорогами у своєму серці, і в її скарбах буде розумним. **22** Вийди вслід за нею, як той, хто слідкує, і засядь на її дорогах. **23** Хто заглядає крізь її вікно і хто слухає при її дверях, **24** хто мешкає близько її дому, і заб'є кілок в її стіни. **25** Постав своє шатро біля її краю, і той живе в помешканні дібр. **26** Він покладе своїх дітей в її схованках і під її галуззям заживе. **27** Укриється він нею від спеки, і жити буде в її славі.

Гл҃а, ѳ҃і.

мѫ д
і҃ѳ д
і҃оа д

Блаже́нъ мужъ и҃же сътвори́тъ сїе́, и держа́и зако́нъ постиго́е ю҃. и срѧще́е є҃го на́ко мт҃и, и на́ко жена́ дв҃ѣ́ства прїимо́е и҃. *оу҃хлѣби́тъ є҃го хлѣбо́ ра́зума, и водо́ю прему́дрости напои́тъ и҃. Оу҃тверди́тсѧ на не́и и не преклони́тсѧ, и до нея́ приста́нетъ и не постыди́тсѧ, и вѣ҃звиго́етъ и҃ пачѐ и҃скрениихъ є҃го. [-][1] посредѝ цр҃кви раздви́гнетъ оу҃ста є҃го. весе́лїе и вѣнецъ ра́дости, (-)[2] и҃мѧ вѣчно наслѣ́дитъ. Не постиго́утъ є҃ѧ чл҃цы неразумивїи, и чл҃цы гр҃шнїи не оу҃зра́тъ є҃ѧ. далечѐ е҃сть ѡ҃ гр҃дыни, и мужи́ лжи́ви не и҃мутъ помнѧ́ти є҃ѧ. Нѣсть кра́сна пѣ́снь въ оу҃стѣхъ гр҃шника, на́ко не ѡ҃ г҃а посла́на бы́сть. Прему́дростїю бо̀ речена бу́детъ пѣ́снь, и г҃ь напра́ви́т є҃го. Не рцы на́ко г҃а ради ѡ҃ступи́, и҃́же бо̀ възненавидѣ не сътвориши. Не рцы на́ко самъ мѧ прелсти́, не требуетъ бо̀ мужа гр҃шника. всѧ́ку мерзость възненавидѣ г҃ь, и нѣсть люба бо́ѧщимсѧ є҃го.

ѧ мѡ ѧ

*самъ и҃спе́рва сътвори чл҃ка, и ѡ҃ста́ви є҃го в рукѹ҃ и҃зволе́нїа є҃го. *а҃ще хо́щеши съблюде́ши за́повѣди, и вѣ҃рꙋ сътвори́ши бл҃говоле́нїѧ. пре́ложи́лъ тѝ ѻ҃гнь и во́дꙋ, (и҃) на не́же хо́щеши просре́ши рꙋ́кꙋ твою̀. *пре́ ча́ло̀ живо́тъ и

мѫ дї

ї҃ре҃ѧ ї҃а

Глава 15

1 Хто боїться Господа, це зробить, і хто дотримується закону, її осягне. **2** І назустріч йому вийде, як матір, і прийме його, як жінка від дівоцтва, **3** *нагодує його хлібом розуміння і напоїть його водою мудрості. **4** Він скріпиться в ній і не похитнеться, і пристане до неї, і не засоромиться. **5** І вона підніме його понад його ближніх, посеред церкви відкриє його уста. **6** Він успадкує веселість, і вінець радості – вічне ім'я. **7** Її не осягнуть нерозумні люди, і грішні люди її не побачать. **8** Вона є далекою від гордості, і брехливі чоловіки не згадають її. **9** Негарна пісня в устах грішника, бо не була послана від Господа. **10** Бо в мудрості вимовиться пісню, і Господь його настановить. **11** Не говори, що: Через Господа я відступив. Бо не чинитимеш те, що Він зненавидів. **12** Не говори, що: Він мене обманув. Бо Він не потребує чоловіка-грішника. **13** Господь зненавидів всяку гидоту, і вона не є люба тим, що Його бояться. **14*** Він від початку створив людину і залишив її вруці її бажання. **15** *Якщо бажаєш, збережеш заповіді і чинитимеш сприйнятну віру. **16** Він перед тобою поставив вогонь і воду, і простягаєш твою руку на те, що бажаєш. **17** *Перед

мой1. 1
мат. 19
єре. 21

людиною – життя і смерть. І що лиш зволить, дасться їй, **18** бо велика господня мудрість. *Він* сильний силою і глядить на все. **19** *Його очі на тих, що Його бояться, і Він пізнає всяке людське діло. **20** Він же не заповів нікому бути безбожним, і не дав же ж нікому дозволу грішити. **16,1** Дитино, не бажай множества некорисного!

пс. 33

Глава 16

Не радій безбожними синами, **2** якщо помножаться. Не веселися ними, якщо з ними немає господнього страху. **3** Не довіряй себе їхньому життю, не пристань до їхнього місця. Бо один праведник кращий, ніж тисячі грішників, і померти бездітним, ніж мати безбожних дітей. **4** Бо від одного розумного поселиться місто, а беззаконне плем'я запустіє. **5** Багато такого побачило моє око, і сильніше від цього почуло моє вухо. **6** В зборі грішних загориться вогонь, і в непокірному народі загориться гнів. **7** *Бог не був вмолений давніми велетнями, які відступили своєю силою. **8** *Він не пощадив довколішні Лотові околиці, яких зогидив через їхню гордість, **9** не помилував народ погибелі, що зги нув за свої гріхи. **10** І так шістсот тисяч піших, що зійшлися у своєму твердосерді. **11** Якщо буде один твердошиїй, не є дивно, якщо буде невинним. Бо у Нього милосердя і гнів. Він є сильний умом проливати гнів. **12** За великим його милосердям також і велике його картання. Він судить чоловіка за його ділами. **13** І грішник не втече викраденням, і терпеливість побожного не буде даремною. **14** Зробить місце для всякої милостині, кожний знайде за своїми ділами. **17** Не говори, що: Сховаюся від Господа. Хіба вгорі хто мене згадає? Між численним народом буду невідомим, бо чим є моя душа в безчисленності творіння? **18** *Ось боже небо, і небо неба, безодня і земля захитаються у його відвідинах. **19** Разом гори і основи землі потрясуться тремтінням, коли Він на них погляне, **20** і над ними не роздумуватиме серце. І Його дороги хто розгадає? **21** І буря, яку чоловік не побачить, і множество ж його діл сховані. **22** Діла його праведності хто сповістить? Чи хто стерпить? Бо далекі від завіту. **23** Хто має скруху серця, роздумує про це, і нерозумний, і зіпсутий чоловік роздумує про дурне. **24** Послухай мене, дитино, і навчися розуміння, і своїм серцем сприйми мої слова. **25** Виявлю в міру напоумлення, і з досліджуванням сповіщу розуміння. **26** Господ-

пет2. 3

смр҃ть, и́ еже а҆ще изво́лй да́стьсѧ є҆мꙋ· и҃ꙗ҆́ко многа премꙋ́дрость гн҃ѧ, крѣпокъ сѝлою и́ зра́и всѧ. [-][3] *о́чи є҆го на боа́щихсѧ є҆го, и́ то́и познаѣтъ всѧ́ко дѣ́ло чл҃ческо. Не запове́да ни є҆ді́номꙋже беществова́ти, и́ не да́сть о҆сла́бы ни є҆ді́номꙋ же съгрѣша́ти· (и҃ да́до не люби)[4] мно́жество неключи́мыхъ·

пс. 33 ѵ҃а҃о и҃г

Гл҃а, ѕ҃і·

Не весели́сѧ о҆́ сы́нѣхъ нечестиво́выхъ, а҆ще оу҆мно́жатсѧ не весели́сѧ о҆́ нихъ, а҆ще нѣ́сть стра́ха гн҃ѧ с ни́ми. не оу҆вѣрꙋи живо́тꙋ и́хъ (-)[1] не належи на [мѣ́сто][2] и́хъ. (-)[3] лꙋ́че бо́ є҆ді́нъ [пра́вѣ́никъ][4] нежели ты́сꙋща [грѣшни́къ][5], и́ оу҆мрѣ́ти бе́с ча́дъ, неже ли и҆мѣ́ти ча́да нечести́ва· ѡ҆ є҆ді́наго бо ра́зꙋмна оу҆се́лѧ́сѧ гра́, колѣ́но же безако́нныхъ запꙋстѣ́е́· мно́га сицева́ѧ ви́дѣ о҆́ко мое, и́ крѣпльша сего́ оу҆слы́ша оу҆́хо мое· въ собо́рищи грѣ́шныхъ възгори́тсѧ о҆́гнь, и́ въ ꙗ҆зы́цѣ непокори́вѣ възгори́тсѧ гнѣ́въ· *не оу҆моли́сѧ (бъ) ѡ҆ дре́вних҃ъ и҆сполино́въ, и҃же ѡ҆стꙋпи́ша крѣпостїю свое́ю. *не пощадѣ о҆́кр҃тъ жили́ща ло́това, и҃же о҆́мерзи за гордыню́ и́хъ. не помиловасѧ ꙗ҆зы́къ па́гꙋбы погибшихъ грѣхи́ свои́ми. (-)[6] и́ та́ко ше́сть со́тъ ты́сѧщъ пѣшецъ, съшѣ́шихсѧ въ жестосердїи свое́мъ. (-)[7] (-)[8] а҆ще бꙋдетъ є҆ді́нъ жесто́кїи, (не ди́вно е҆́сть)[9] а҆ще непови́ненъ бꙋ́детъ. мл҃тв бо и́ гнѣ́въ оу҆ него́, (сѝленъ оу҆мо́мъ ли́ бы́ти)[10] и҆зли́ва́ѧ гнѣ́въ по мно́зѣ мл҃ти є҆го. та́коже и́ [мно́го][11] о҆бличе́нїе є҆го, мꙋжеви по дѣ́ломъ є҆го сꙋдѝ· и́ не оу҆бѣ́же хищє́нїемъ грѣ́шныи, (и́ терпѣ́нїе бл҃говѣ́рнаго не лише́но бꙋ́детъ)· всѧ́ка мл҃тыни съ҆тво́рѝ мѣ́сто, ко́ждо по дѣ́ломъ свои́мъ о҆́бра́щетъ· (-)[12] Не рцы на́ко ѡ҆ гѣ сы́кры́юсѧ, (е҆́да)[13] свы́ше кт҃о ма по́мане́, в лю́дехъ мно́жаишихъ незна́нъ бꙋдꙋ, чт҃о бо̀ (е҆́сть) дш҃а моа́ въ бесчисле́нѣ тва́ри· *се нб҃о, и́ нб҃о нб҃си [бж҃їе][14], бе́зна и́ земла̀ посѣще́нїемъ є҆го подвижа́тасѧ. (-)[15] въскꙋпѣ го́ры и́ о҆снова́нїѧ земли́, є҆гда възри́тъ на́ на тре́пе́томъ съ҆тра́сꙋтсѧ. и́ ѡ҆ нн҃ не расмы́слитъ ср҃це, и́ (пꙋть)[16] є҆го кт҃о помы́слитъ, и́ бꙋрю є҆́же не оу҆зри́ чл҃къ, (и́) мно́жаиша же дѣ́лъ є҆го въ сокрове́нныхъ· дѣ́ла пра́вды [є҆го][17] кт҃о възвѣсти́тъ, и҆ли кт҃о стрпи́тъ. дале́че бо завѣта, (-)[18] оу҆мала́ѧвсѧ ср҃цемъ размышла́е҆тъ сїа, и́ мꙋ́жъ безꙋменъ и́ развраще́нъ ра҃мышла́етъ бꙋ́ѧ· Послꙋшаи мене ча́до и́ наоу҃чи́сѧ хꙋдо́жествꙋ, и́ на словеса̀ моа

а҃ мѡ̀ ѕ҃і

а҃ мѡ̀ ѕ҃і

в҃ пр҃ р҃

внима́и ср҃цемъ свои҃мъ· и҆зъ҆ѧ́вла́ю в мѣ́рꙋ наказа́нїе, и҆ съ и҆спыта́нїе҆ѧ҃ вънесꙋ́ хꙋдо́жество. Сꙋдомъ гн҃имъ дѣла҆ е҆го́ и҆спрьва, и҆ ѡ҃ съ҆творе́нїа҆ [е҆го́][19] разнесть҆ (ча́сть е҆го́)[20]. оу҆кра́сѝ въ вѣки дѣла [е҆го́][21], и҆ нача́ла и҆хъ въ ро́ды и҆хъ· (-)[22] Ко́ждо и҆скренѧ́го своего́ не о҆́скорбꙋи́, и҆ до́ вѣка не проти́витсѧ гл҃ꙋ е҆го́· И҆ пото́мъ г҃ь на́ зе́млю при́зрѣ, (-)[23] и҆спълни҄ю ѡ҃ бл҃гъ е҆го́. дш҃а всѧ́кого живо́тна покры҄ лице́ ѥ҆ѧ, и҆ ѫ҆ ню҄ въ҆зъвраще́нїе и҆хъ·

Гл҃а, з҃і·

ѣ҆ *съ҆зда́ ѡ҃ земла҆ чл҃ка, и҆ па́ки въ҆звра-
ꙋ҃ мѝ е҆го́ в ню҄, дн҃и числа́ и҆ вре́мѧ далъ
й҃. и҆ да́лъ и҆мъ власть на не́и сꙋ́щимъ
на҆́коже о҆́ни са́ми о҆́блече҆ и҆хъ кр҃постїю.
ѧ҃ мѡ҃ ѣ҃ *и҆ по о҆́бразꙋ своемꙋ съ҆творѝ а҆҃· [И҆][1] положѝ
стра҃ е҆го́ на всѧ́кои плѡ́ти, и҆ властелъствова́ти
звѣ́рмь (и҆ ско́ты) и҆ пти́цами. (-)[2] помышле́нїе
и҆ ѩ҆зы́къ и҆ о҆́чи (и҆) оу҆́ши и҆ ср҃це дадѐ (и҃ раз-
мышла́ти)[3], хꙋдо́жествомъ ра́зꙋма и҆спълни
а҆҃. и҆ добрѡ́ и҆ зл҃ѡ показа́ и҆мъ. положилъ е҆́сть
[о҆́ко][4] свое на ср҃цехъ и҆хъ, показа́ти и҆мъ вели́-
чество дѣлъ свои҃хъ (-)[5] (е҆и҃ мѧ)[6] ст҃ы҄нѣ въ҆съ-
хва́лѧтъ, да повѣ́даю́тъ велѝчество дѣлъ е҆го́·
Приложи́лъ и҆мъ хꙋдо́жество, и҆ зако́нъ живота́
наслѣ́дъстви и҆мъ. (-)[7] завѣ́тъ вѣка поста́ви
и҃, и҆ сꙋдбы҄ е҆го́ показа́ и҆мъ· велѝчество сла́вы
ви́дѣша о҆́чеса҆ и҆хъ, и҆ сла́вꙋ гла́са е҆го́ слы́ша
оу҆́хо и҆хъ· И҆ рече́ и҆мъ внемлѣ́те ѡ҃ всѧ́коѧ не-
пра́вды, и҆ заповѣ́да и҆мъ комꙋ́ждо о҆́ и҆скренѣ҃·
ѧ҃ мѡ҃ з҃ [И҆][8] пꙋтїе и҆хъ пр҃е҆ ни́мь вы́нꙋ, не оу҆кры́ю́тсѧ
кр҃и҃ г҃і ѡ҃ очїю е҆го́. (-)[9] *комꙋ́ждо ѩ҆зы́кꙋ оу҆стро́илъ
ѥ҃ мѡ҃ д҃ вожда, *и҆ ча́сть гн҃ѧ і҆и҃ль е҆́сть. (-)[10] всѧ дѣла
и҆хъ ѩ҆́ко слн҃це пр҃е҆ ни́мъ, и҆ о҆́чи е҆го́ вы́нꙋ на
пꙋте́хъ и҆хъ· Не оу҆кры́шасѧ пра́вды и҆хъ ѡ҃ него,
и҆ вси҄ гр҃ѣси҄ и҆хъ пр҃е҆ г҃мъ· (-)[11] Щ҃едрыни мꙋ́жа
ѩ҆́ко печа́ть с ни́мъ, и҆ бл҃гть ч҃лчю ѩ҆́ко зѣ́ницꙋ
съблюдѐ҃. (-)[12] пото́мъ въста́нетъ и҆ въ҆зда́сть
и҃ и҆ въ҆здаѧ́нїе и҆хъ на главꙋ́ и҆хъ въ҆зда́сть·
О҆́бача каю́щимсѧ да́лъ е҆҃ въ҆звраще́нїе, и҆ оу҆тѣ-
ши и҆знемога́ю́ща тр҃пѣнїемъ· О҆́братисѧ къ
г҃ꙋ и҆ ѡ҃гр҃бни́сѧ гр҃ѣха҄, помоли́сѧ пра́мо лицꙋ́ и҆
оу҆малѝ претыка́нїѧ. въ҆сходѧ́и к вы́шнемꙋ и҆
ѻ҆́братисѧ ѡ҃ непра́вды, (-)[13] и҆ зѣ́ло въ҆зненави́-
ѱ҃ѡ̀ з҃ ди мрꙁость· *вы́шнѧго кт҃о въ҆схва́литъ въ
и҆ р҃і а҆́дѣ въ живы́хъ мѣ́сто. [и҆ живы́хъ][14] и҆ даю-
ва́рꙋ в щихъ и҆сповѣда́нїе, ѡ҃ мр҃тва҄ца ѩ҆́ко ничтоже
сꙋщꙋ поги́бне҆ и҆сповѣда́нїе. живы́и и҆ здра́вы
въ҆схва́литъ г҃а· Ѩ҆́ко велика́ мл҃ть г҃ня, и҆ о҆-
цѣще́нїе о҆́бращаю́щи҃ѧсѧ к немꙋ. не мо́же҆ бо (въ
ч҃лцѣ́хъ вс҃ѣ бы́ти)[15], ѩ҆́ко не безъ҆смр҃ти сн҃ъ
ч҃лчскїи· Ч҃то свѣ́тлѣе сл҃нца и҆ то́ и҆щеза́етъ, и҆

нім судом його діла від початку. І від його створення Він розділив його частку, **27** прикрасив навіки його діла і їхні починки на їхні роди. **28** Кожний, *хто* свого ближнього не образив, і довіку не протиставиться його слову. **29** І після цього Господь поглянув на землю, наповнив її його добрами. **30** Душа всякого животного покрила її лице. І до неї їхній поворот.

Глава 17

мой1. 1 і 5 муд. 2

1 Господь *створив людину з землі і знову повернув її до неї. **2** Дні, числа і часи дав їм, і дав владу їм, що є на ній, **3** таку, як вони самі. Зодягнув їх силою *і зробив їх за мой1. 2 своїм образом. **4** І поклав його страх на всякому тілі, і *дав* володіти звірами, і скотом, і птахами. **6** Дав їм роздумування, і язик, і очі, і вуха, і серце, щоб роздумувати. **7** Наповнив їх пізнанням розуміння, і показав їм добро і зло. **8** Поклав своє око на їхні серця, щоб показати їм величність своїх діл. **10** Ці мене похвалять у святості, щоб вони розповіли про величність його діл. **11** Додав їм розуміння, і закон життя дав їм успадкувати. **12** Поклав їм завіт віку, і показав їм його суди. **13** Їхні очі побачили величність слави, і їхнє вухо почуло славу його голосу. **14** І сказав їм: Зважайте на всяку неправедність. І заповів їм, кожному про ближнього. **15** І їхні дороги постійно перед ним, не сховаються від муд. 6 його очей. **17** *Кожному народові рим. 13 поставив вождя, *і господня частка мой5. 4 – Ізраїль. **19** Всі їхні діла перед ним, як сонце, і його очі постійно на їхніх дорогах. **20** Від Нього не сховалися їхні праведності, і всі їхні гріхи перед Господом. **22** Милостиня чоловіка з ним, як печать, і збереже ласку людини, як зіницю. **23** Після цього встане і віддасть їм, і їхню віддачу віддасть на їхню голову. **24** Однак тим, що каються, Він дав повернення і потішив тих, що знемагали від терпеливості. **25** Повернися до Господа і покинь гріхи, помолися до лиця і зменш спотикання. **26** Підійди до Всевишнього, і відвернися від неправедності, і дуже пс. 6 і 113 зненавидь гидоту. **27** *Всевишнього вар. 2 хто похвалить в аді замість живих, і живих, і тих, що дають визнавання? **28** Від мертвого, як від того, що є нічим, згине визнавання. Живий і здоровий похвалить Господа. **29** Бо господнє милосердя велике, і очищення тим, що до Нього повертаються. **30** Бо не може бути в усіх людях, бо син людський не безсмер-

тний. **31** Що світліше від сонця? І воно зникає, і зло задумає тіло і кров. **32** Бо Він сам відвідує сили небесної висоти, і всі люди – земля і попіл.

Глава 18

мой1. 1
пс. 135
дія. 14
апо. 14

1 *Хто живе навіки, створив все спільним. **2** Один Господь оправдається. **4** Він не змусив нікого визнавати його діла. Хто дослідить його діла **5** і хто почислить владу його величності? І хто додасть визнавати його милосердя? **6** Немає кому ні зменшити, ані помножити, і немає кому дослідити господніх чудес. **7** Коли людина закінчить, тоді починає, і коли перестане, тоді сховається. **8** Що є

пс. 89

людина? І чим є її чеснота? *І чим є ласка? І чим є її зло? **9** Число днів людини. *як* багато? Сто літ. **10** Як крапля морської води і число піску, такими малими роки в дні віку. **11** Через це Господь був довготерпеливим над ними і вилив на них своє милосердя. **12** І побачив, і пізнав їхнє знищення, бо воно погане. Через це помножив його очищення. **13** Милосердя людини на своєму ближньому, милосердя ж господнє на всякому тілі, і оскаржуючи, і повчаючи, і картаючи, і повертаючи, як пастир, своє стадо. **14** А тих, що приймають напоумлення, Він милує, і тих, що дбають про його суди. **15** Дитино, не дай сплямлення в добрі і в усякому дарі біль слів. **16** Чи роса не злагіднює спеку? Так, кращим є слово, ніж дар. **17** Ось чи не слово краще від дару? І оба у ласкавого чоловіка. **18** Безумний непоступливий, зневажає. І дар мучить око завидуючого. **19** Скоріше ніж говориш, довідайся, і перед недугою лікуйся. **20** Перед судом досліди себе самого, і в години відвідин знайдеш прощення. **21** Скоріше ніж впадеш в недугу, впокорися, і в часі гріхів покажи навернення. **22** І не забудь віддати в час молитву, і не остав оправдатися аж до смерті. **23** Раніше ніж помолишся, приготуй себе, і не будь як чоловік, що випробовує Господа. **24** Згадай гнів у дні смерті і час помсти в відверненні лиця. **25** Згадай в час голоду і в часі достатку бідноту і нужду в дні багатства. **26** Від ранку до вечера змінюється час, і все є швидким перед Богом. **27** І мудра людина в усьому буде побожною, і в дні пильнуйся гріха. **28** Кожний розумний пізнав мудрість, і тим, що її знайшли, Він дасть визнання. **29** Розумні в словах, і вони змудріли, і стримані душі помножили докладні притчі. **30** Не ходи за своїми пожаданнями, і бережися своїх пожадань. **31** Якщо придбаєш своїй душі миле пожаданню, зробить тебе посміхови-

зло помы́слитъ пло́ть и̑ кро́вь. си́лы (бо́) высоты̀ небе́сныа̀ са́мъ посѣща́етъ, и̑ ч҃лцы всѝ земла̀ и пе́пелъ·

Гл҃а. и҃·

ивы́и* въ вѣки съ҃зда всѐ о́бще· Гь҃ ѐди́нъ о́правдѝсѧ, (-)[1] (не сътворѝ никомуже)[2] и̑сповѣда́ти дѣлъ ѐго· (-)[3] Кто̀ и̑слѣ́дитъ (дѣла)[4] ѐго (и̑) дръжа́ву величе́ства ѐго кто̀ и̑щетѣ́, и̑ кто̀ прило́жи̑ и̑сповѣда́ти мл҃ть ѐго· Нѣсть ни оу҆ма́лити ни оу҆мно́жити, и̑ нѣсть и̑слѣди́ти чюдесъ гн҃ихъ. ѐгда сконча́етъ ч҃лкъ тог҃а начина́етъ, и̑ ѐгда̀ преста́нетъ тогда оу҆кры́ется҃ѧ· Что̀ (ѐсть) ч҃лкъ и̑ что̀ (ѐсть) добродѣтель ѐго, *и̑ что̀ (ѐсть) бл҃гть [-][5], и̑ что̀ (ѐсть) зло̀ ѐго· число̀ дн҃ї и ч҃лку мно́го лѣтъ ѯ҃, (-)[6] а҆́ко ка́пла (морскїа҆ воды̀)[7] и̑ число̀ пѣ́ска̀, та́ко мало лѣтъ въ дн҃ь вѣка. сего̀ ра́ди дльготръпѣ гь҃ на нихъ. и̑ възлїа҆ на҆ на мл҃ть свою· (И̑) ви́дѣ и̑ позна̀ разъвраще́нїе и̑хъ а҆́ко зло̀, сего ради оу҆мно́жи о҆ц҃ѣще́нїе ѐго· Щл҃ть ч҃лча на и̑скрена҆ своѐго, мл҃ть же гн҃а на вся́ку плоть (и̑) о҆бли́ча҆а и̑ оу҆ча и̑ кажа̀ и̑ о҆бращ҃а҆, а҆́ко па́стырь ста́до свое. прїе́млющихъ (же) наказа́нїе ми́луетъ, и̑ тщ҃а́щаѧсѧ о҆ с҃удба́хъ ѐго· Ча́до въ бла́зѣ не да́ждь поро́ка, и̑ въ всѧ́комъ да́нїи печа́ль словесъ. не поко́итъ ли ва́ра роса̀, а҆́ко лу́че (ѐсть) сло́во нежели да҆́нїе. не се́ ли сло́во па́че да҆́нїа҆ бл҃га, и̑ о҆бо́е оу҆ мужа бл҃гтна· Бу҆и неподатли́въ поно́сѝ и̑ да҆́нїе зави́дливаго мучитъ о҆́ко. прьвое даже не гл҃еши оу҆вѣ҃жь, и̑ прьвѣе недуга врачу́ися҆· прьвѣе суда пыта́и о҆ себѣ, и̑ в ча́съ посѣщ҃ѣнїа҆ о҆бра́щеши о҆ц҃ѣще́нїе· Прьвѣе даже в недугъ не впаде́ши смири́ся҆, и̑ въ врема гр҃ѣ покажѝ о҆бращ҃е́нїе· (И̑) не забу́ди възда́ти (въ врема молитвы́)[8], и̑ не пребу́ди до сме́рти о҆́правди́тися҆· Прежде да́же са҆ не помоли́ши оу҆гото́ви себе, и̑ не бу́ди а҆́ко ч҃лкъ и̑скуша́ѧ гн҃а· Поманѝ гнѣ҆въ въ дн҃ь сконча́нїа҆, и̑ врема местѝ въ ѡ҆бращ҃е́нїи въ врема гобзины, нищету̀ и̑ оу҆бо́жество въ дн҃ь бога҃тства· ѡ҆ оу҆тра до́ вечера и҃змѣна҆е҃тся҆ врема, и̑ всѐ (скоро ѐсть)[9] предъ (бг҃мъ)[10]· (И̑) ч҃лкъ премудръ о҆ всѣ́мъ бл҃гословѣ́нъ бу́детъ, и̑ въ дн҃и (-)[11] вне́мли о҆ согрѣше́нїи· всѧкъ разу́мѝ позна̀ премудрость, и̑ о҆брѣ҃тшу и҃мъ ю҃ да́сть и̑спвѣда́нїе· разумѝвымъ въ словесеохъ и̑ тїи оу҆мудри́шася҆, и̑ оу҆множиша прито́ча и̑спы́тна (-)[12] оу҆дръжа́неи дш҃и· въ сл҃ѣ по́хотїи своѝхъ не ходи́, и̑ ѡ҆ похотѣ́нїи своѝхъ въздержа́ися҆. а҆ще прио́б-

ра́щеши дш҃и своеи́ бл҃говоле́нїе жела́нїа, сътвори́ та҃ о҆бладова́нїе врагомъ твои́мъ· Не весели́ся о҆ мно́зѣи пи́щи, [и҆][13] не сважи́ся совѣтомъ е҆а҃. не бу҃ди ни҃щ҃ совѣтуа҃и наказа́нїе тр҃уда, и҆ не бу҃детъ ти ничесоже въ вретищи· (-)[14]

Гл҃а, д҃і·

Ѣлатель пїа́нивыи не бу҃де́ бога́тъ, и҆ о҆ничижа́а҃и мала́а по ма́ле о҆́падетъ. вино҆ и҆ же́ны ѡ҃вратя́ (о́чи) разумивыѫ̆, и҆ прилага́а҃ися любодѣ́ицахъ дерзѣи бу҃детъ. молеве и҆ червїе наслѣдятъ и҃, и҆ дш҃а лукава и҆зметсѧ· Е҆мла́и ско́ро вѣру легокъ ср҃цемъ, и҆ съгрѣшаа҃и въ дш҃у свою съгрѣша́е́· весела́ися [ср҃цемъ][1] позна́нъ бу҃детъ, (-)[2] и҆ ненавидаи бесѣду о҆́малитъ [зло́бу][3]. (словеси же нико́лиже не повтори)[4], и҆ ничто҆́же не о҆́мали́тъ ти с҃а. на́ друга и҆ [на][5] врага не повѣда́и, и҆ а́ще не бу҃де́ тебѣ грѣха не ѡ҃крыва́и· Слыша бо҆ о҆́ тебѣ́ и҆ соблюде́ т҃а, и҆ въ вре́ма възнена-ви́дитъ т҃а· Слы́ша а҆́ли слово да о҆́мретъ с тобо́ю, не о҆́бои́ся не (расторгнетъ тебе)[6]. ѡ҃ лица словесе поболитъ бу҃и, на́ко (рожда́ющїа ѡ҃ ли́ца младе́ѭца)[7]. стрѣла вонъзена въ сте́гно пло́ти, тако́же сло́во въ чревѣ бу҃а́го· о҆́бличи друга е҆́гда е҆́ще нѣ́сть сътвори́лъ, и҆ е҆́же а҆́ще сътворилъ да не приложи́ ктому҃· о҆́бличи друга е҆́гда когда не рекъ и҆ а́ще рекъ (е҆ди́но) да не повторит҃. о҆́бличи друга многажды бо́ бываетъ и҆зволенїе, (-)[8] не всѧ́кому҃ словеси е҆́мли вѣры· *е҆́сть поплъза́ися и҆ не дш҃у҃ю, и҆ кто҆́ не съгрѣши ѩ҆зы́комъ своимъ. о҆́бличи и҆скрена-го [своего҆́][9] прежде запрѣщенїа, и҆ даждь мѣсто закону вы́шнаго· (-)[10] всѧка премудро҆́ стра́ гн҃ь, и҆ всѧкїа премудрости съ҃творенїа закона. (-)[11] [и҆][12] нѣ́сть премудрость (и҆) (художьство лукавьства)[13], и҆ нѣ́сть совѣту҃ грѣшны҃ї мудрости е҆́сть лукавьство и҆ то҆́ мерзость, и҆ е҆́сть безумень о҆́мала́ися премудростїю· Лу҃че (е҆́сть) о҆́мала́ися ра́зумомъ пристрашенъ, нежели (и҆) и҆збытъчествуа҃и мудростїю и҆ преступа́а҃ законъ· Е҆́сть кова́рство и҆спытно и҆ то҆́ неправе́но, и҆ е҆́сть ра́враща́а҃и бл҃ѣ́ и҆звѣща́ти хота҃ суд҃ъ· (-)[14] Е҆́сть лукавьствуа҃и (и҆) поникъ черното́ю, и҆ внутренѣѧ е҆́го и҆сполнь лъсти, поничя лицемъ и҆ раслу҃ша́а҃, и҆дѣ́же не позна́нъ бысть варитъ т҃а· И҆ а́ще не́мощїю кр҃пость невъзбраненъ бу҃детъ съгрѣшати, а҆́ще о҆́бра́щетъ врема зло҆ сътворитъ. ѡ҃ зрака позна́нъ бу҃де́ мужъ, и҆ ср҃тенїемъ лица҆ позна҃ бу҃детъ оу҆́мныи· о҆́дѣа́нїе мужа и҆ смѣхъ зубовъ и҆ стопы҆ чл҃ка, возвѣститъ на҃же о҆́ немъ· Е҆́сть о҆́бличе-

щем твоїх ворогів. **32** Не веселися численною їжею, і не прив'язуйся до її ради. **33** Не будь бідним, що радить кару труду, і не буде в тебе нічого в калитці.

Глава 19

1 Робітник-п'яниця не буде багатим, і хто малим нехтує, через мале упаде. **2** Вино і жінки відвернуть очі розумних, і хто пристає до розпусниць, буде дуже нерозсудним. **3** Молі і черв'яки його успадкують, і лукава душа буде забрана. **4** Хто швидко вірить, – легкий серцем, і хто грішить, проти своєї душі грішить. **5** Хто веселиться серцем – пізнаний буде, **6** і хто ненавидить бесіду – зменшить злобу. **7** Слова ж ніколи не повториш, і нічого тобі не зменшиться. **8** На друга і на ворога не розповідай, і якщо немає тобі гріха, не відкривай. **9** Бо почув у тебе і зберіг тебе, і в часі тебе зненавидить. **10** Ти почув слово, хай помре з тобою, не бійся, не розірве тебе. **11** Від лиця слова болітиме нерозумний, так як та, що породила, від лиця дитини. **12** Стріла, що впилася в стегно тіла, так слово в подолку безумного. **13** Картай друга, коли ще не зробив, і якщо щось зробив, щоб не додав більше. **14** Картай друга, коли ще не сказав, і якщо одне сказав, щоб не повторив. **15** Картай друга, – часто бо буває бажання, – не вір кожному слову. **16** *Є той, хто спотикається і не від душі і хто не згрішив своїм язиком. **17** Картай свого ближнього раніше від погрози, і дай місце законові Всевишнього. **20** Всяка мудрість – страх господній, і в усій мудрості виконання закону. **22** І немає мудрості і знання зла, і немає ради мудрості у грішників. **23** Є лукавство – і це гидота, і є безумний, що робить себе малим мудрістю. **24** Кращий є, хто себе понижає, що розумом боязливий, ніж, хто має надмір мудрості і переступає закон. **25** Є певне зло, і воно неправедне, і є, хто псує ласку, щоб показати суд. **26** Є, хто чинить зло і хто обтяжив голову чорнотою, і його утроба повна обмани; **27** хто поник лицем і вдає глухого, де був не-знаним, тебе випередить. **28** І якщо малою силою стриманий буде, щоб не грішити, якщо знайде час, зло вчинить. **29** З вигляду пізнається чоловік, і від зустрічі лиця пізнається розумний. **30** Одяг чоловіка, і сміх зубів, і хід людини сповістить про неї. **20,1** Є картання, яке не є гар-

вѣ҃ы҆ д҃і

вищ. 14

ним, і є той, хто мовчить, – і він мудрий.

Глава 20

2 Кращим є картати, ніж гніватися. **3** І хто визнається, обережеться від приниження. **4** Чи пожадання євнуха знеславить дівчину? Так і *той,* хто силою чинить суди. **5** Ось є той, хто мовчить, що знаходить мудрість, і є той, хто ненавидить численні бесіди. **6** Є той, хто мовчить, бо немає відповіді, і є той, хто мовчить, що знає час. **7** Мудрий чоловік мовчатиме до часу, а смільчак і безумний випереджає час. **8** Хто множить слова, стане огидним, і хто бере владу, буде зненавидженим. **9** Буває, що щастить поганому чоловікові, – і є здобуток на зменшення. **10** Є дар, який тобі не буде на користь, і є дар, якого віддача подвійна. **11** Є зменшення через славу, і є, хто з пониження підняв голову. **12** Є, хто багато купує за мало і хто це віддає всемеро. **13** Мудрий в словах зробить себе любим, ласки ж безумних діляться. **14** Дар безумного не принесе користі, бо його очі численні замість одного. **15** Мало дасть, а багато погордить, і відкриє свої уста як проповідник, сьогодні позичить, а завтра вимагатиме. Такий чоловік – зненавиджений. **16** Безумний скаже: Немає в мене друга, і немає похвали моїм добрам. **17** Ті, що їдять мій хліб, обманні язиком. Скільки разів і скільки його висміять? **18** Поганий упадок прийде з поспіхом, **19** і людина без похвали – байка не в часі, постійно буде в устах ненапоумлених. **20** Устами дурного відкритими будуть притчі, бо її не розкаже в її часі. **21** Є, хто стримуваний від гріха через бідноту, і в своєму спочинку не зазнає впокорення. **22** Є, хто губить свою душу через сором, і її знищить від лиця безумного. **23** Є, хто через сором обіцяє це другові, і знайшов його як ворога дарма. **24** Брехня – погана вада в людини, і постійно буде в ненапоумлених устах. **25** Кращим є злодій, ніж той, *хто* постійно обманює. Обидвоє ж успадкують згубу. **26** Безчестя – звичай брехливого чоловіка, і його встид постійно з ним. **27** Мудрий словами себе виведе, і мудрий чоловік догодить вельможам. **28** *Хто обробляє землю, піднесе свою копицю, і хто догоджає вельможам – надолужить за неправедність. **29** Хабар і дари засліплять очі мудрих, і як намордник на устах, відверне картання. **30** Схована мудрість і невиявлений скарб. Яка є користь з цих обох? **31** Кращою є людина, що ховає свою

ниж. 12

нїе ѣ҆же нѣ҆сть красно, и҆ ѣ҆сть молча́и и҆ то́и мꙋдръ·

Гла, к҃·

Ра́зль добро҆ ѣ҆сть о҆бличити нежели҆ нарица́тисѧ, і҆ и҆сповѣ́дающисѧ ѡ҆ ꙋ҆маленїѧ возъбранень бꙋдет҃· желанїе скопче растли́й ли҆ дв҃ицꙋ, та́коже и҆ творѧ́ нꙋждею сꙋдъбы҆· (Сє) ѣ҆сть молча́и о҆брѣтаѧ премꙋдрость, и҆ ѣ҆сть ненавида́и мно́ги бесѣ́ды· Ѣ҆сть молча не и҃мать бо҆ ѡ҆вѣта, и҆ ѣ҆сть молча вѣ́дыи врема· ѱ҃лкъ премꙋдръ ꙋ҆молчитъ до времене, дрꙋз же и҆ безуменъ превъсходи́т врема. ꙋ҆множа́ѧ словеса мерзокъ бꙋдетъ, и҆ властелюбѧи възненавидѣнъ бꙋдетъ· (-)[1] Ѣ҆сть бл҃гоꙋ҆ханїе въ злыхъ мꙋжеви, и҆ ѣ҆сть и҆зо҆брѣтенїе на ꙋ҆маленїе· Ѣ҆сть дада́нїе ѣ҆же (сѝ не бꙋдетъ на ползꙋ)[2], и҆ ѣ҆сть дада́нїе ѣ҆гоже ѡ҆дада́нїе сꙋгꙋбо. ѣ҆сть ꙋ҆маленїе славы ради, и҆ ѣ҆сть ѣ҆же ѡ҆ смиренїѧ възнесетъ главꙋ. ѣ҆сть кꙋпꙋѧ мно́го маломъ, и҆ възвраща́ѧ а҃ с҃ми́цею· Премꙋдрыи [словесы][3] (прелюбленна сътворитъ себѣ́)[4], бл҃ги же безумны҆ раздѣла́ютсѧ· дада́нїе безумнаго не ползꙋ́е҆ (-)[5], (-)[6] о҆́чи бо҆ ѣ҆го въ ѣ҆ди́ного мѣсто мно́гы· Щало въдаѧ́ть а҆ мно́го поно́ситъ, и҆ ѡ҆врꙋзетъ ꙋ҆стꙋ҆ свои҆ѧ́ коль проповѣ́дникъ· днесь възаи́мъ даетъ, а҆ ꙋ҆тро и҆стяжетъ, ненави́дѧ҆ ѱ҃лкъ таковыи· бꙋи рече́ нѣ҆сть ми҆ дрꙋга, и҆ нѣ҆сть хвалы бл҃гомъ мои́мъ· ꙗ҃дꙋщеи хлѣбъ [мои][7], льстивїи҆ ѧзы́комъ. коликолщи и҆ ѣ҆лицы посмѣю́тсѧ ѣ҆мꙋ, (-)[8] (-)[9] паданїе золъ, съ тщанїемъ прїидетъ. (и҆) ѱ҃лкъ безъхваленъ ба́сень бе҃временна, въ ꙋ҆стѣ҆хъ ненаказаннѣ҆хъ п҃рно бꙋдетъ. ꙋ҆сты҆ бꙋ́го ѡ҆врꙋзена бꙋдꙋтъ притча, не и҃мать бо҆ (ѣ҆ѧ҆) рещи въ врема ѣ҆ѧ҆· Ѣ҆сть возъбраняемыи съгрѣшити ѡ҆ сꙋдости, и҆ въ покои́ свои҆ не ꙋ҆мали́тсѧ· Ѣ҆сть погꙋбла́ѧ дꙋ҆ꙋ҆ свою҆ за с҃тꙋ҆, и҆ ѡ҆ [лица безумна][10] погꙋби́ ю҃. ѣ҆сть бл҃гъ сꙋда о҆бѣщѧ́ѧ (сїѧ) другови, и҆ прио҆брѣ́тте ѣ҆го врага тꙋне· Пороки҆ золъ ѱ҃лкꙋ лжа, [и҆][11] въ ꙋ҆стѣ҆хъ ненаказаныхъ п҃рно бꙋде́· Ѳ҆не ѣ҆сть тать неже ли҆ п҃рно лже, о҆́ба же пагꙋбꙋ наслѣдятъ. въ о҆бычаи҆ ѱ҃лкꙋ лжа҆ безъчестїе, и҆ сꙋдъ ѣ҆го (п҃рно с нимъ)[12]· [-][13] Премꙋдрыи [словесы][14] и҆звѣдетъ себѣ́, и҆ ѱ҃лкъ мꙋдрыи ꙋ҆годе́ ѣ҆сть вельмо́жамъ. *дѣлаѧ зе́млю възнесе́ сто́гъ свои҆, и҆ ꙋ҆гаждаѧ́и вельмо́жамъ о҆́цыстїй неправдꙋ· Щздаа҆ и҆ да́рове о҆слѣпѧ́ѧ о҆́чи премꙋдрыхъ, и҆ ѧ҆коже бразды на ꙋ҆стѣ҆хъ ѡ҆вратитъ о҆блечени҆ѧ· Премꙋдрость съкровена, и҆ съкровище не ѧ҆влено, кда́ѧ

ниж. 61

полза (ѥ̂сть) ѡ̑ о̑бою (ѥ̂го). лу́че чл҃къ съкрыва́ѧи бу́ество свое, неже а̂и чл҃къ съкрыва́ѧи премудрость свою· (-)[15]

Гл҃а, ї҃а·

Чадо съгрѣшилъ а̂и ѥ̂си не приложи ктому, и о̑ пр҃е́нѣ́и ти помолисѧ. ѩ́ко ѡ̑ лица̀ змїйна бѣжѝ ѡ̑ грѣха, а̂ще бо приступиши оугрызне́ т҃и. зубы лвови зубы ѥ̂го, оу̑бива́ютъ дш҃и чл҃чи, ѩ́ко мечъ о̑бою́ду о̑стръ всѧко безако́нїе, ра́нѣ ѥ̂го нѣсть и҆цѣленїѧ· Прѣщенїе и҆ досажденїе о̑пу́стѣ́ютъ богатьство, та́ко (и҆) до́мъ гр҃ъдыхъ запуститѣ́тъ· Ѿленїе ни́щаго и҆̑ѕ оу̑стъ до оу̑шїю ѥ̂го, и҆ су́дъ ѥ̂го съ тща́нїемъ гради́тъ· Ненавида́и обличенїѧ вънелѣ́пъ грѣшника, и҆ боѧ́ѧсѧ г҃а о̑братитс҃ѧ с҃рцемъ· Позна́нъ ѥ̂сть и҆здалеча сильныи ѩ́зыкомъ, а̂ разумивыи вѣ́сть в чем҃ ѧ҆ ползуетъ· Совида́ѧи хлѣвину ѥ̂го чюжимъ и҆мѣнїемъ, ѩ́коже събира́ѧи ка́менїе зимѣ· И҆̑згрѣби събраны съборъ безаконникъ, и҆ кончина и҆̑хъ пла́мень о̑́гненъ· Путь грѣшникъ непотребенъ ѡ̑ ка́менїѧ, и҆ напослѣдокъ ѥ̂го ро́въ а̑́довъ· Съхраня́ѧ зако́нъ оу̑дръжитъ помышленїе свое, и҆ съвръшенїе страха г҃нѧ премудрость. ненаказа́н҃ бу́де́ и҆же не ѥ̂сть ковареи҃, ѥ̂сть [-][1] ковареьство оу̑множа́и го́рести· Ра́зумъ премудраго ѩ́ко потопъ оу̑мно́житсѧ, и҆ совѣтъ ѥ̂го ѩ́ко и҆сточникъ живота̀· Оу̑троба бу́ѧго ѩ́ко сосу́дъ съкрушенъ, и҆ всѧкаго ра́зума не оу̑дръжитъ· Слово премудро а̂ще оу̑слы́шитъ разумныи вънехва́литъ и҆̑, и҆ к҃ себѣ приложи҃ (ѥ̀)· Оу̑слы́ша бу́ѧ́ѧсѧ и҆ не годѣ ѥ̂му бы҃ и҆ о́брати ѥ̀ за плещи свои҃· По́вѣсть бу́ѧго ѩ́ко (брема на путѝ)[2], на оу̑стнахъ же [разумныхъ][3] о́бра́щетъсѧ бл҃гть· Оу̑ста премудраго (похва́лена быва́ютъ)[4] въ ц҃ркви, и҆ словеса ѥ̂го размышлена бу́ду въ с҃рцы· Ѩ́коже до́мъ разоре́ т҃а́коже бу́ѧго премудрость и҆ ра́зумъ, неразумны҃ неиспытны гл҃ы. Пута на ногаѧ́хъ неразумѣ́ющихъ наказа́нїѧ, и҆ ѩ́ко ручныи҃ о́ко́вы на руцѣ де́снои· Бу́и въ смѣ́хѹ вънзесе гла҃ свои, мѹ́ же хѹдогъ ѥ̂два̀ ма́ло о̑́слабитсѧ· Ѩ́коже мани́сто зла́то мудрому наказа́ніе, и҆ ѩ́коже о́бручъ на де́сньи мы́шци (ѥ̂го)· Нога̀ бу́ѧго ско́ра въ хлѣвину, чл҃къ бо мно́гои҆скусныи оу̑срами́тсѧ ѡ̑ лица̀. безумныи двѣ́ми приниче́ въ хлѣвину, мужъ же наказа́нъ вн҃ѣ ста́нетъ· Ненаказа́нїе (бо) чл҃ку (при двере́ послу́шати)[5], мудрыи же о́жесточитсѧ ради нечестїа. оу̑стнѣ же чюжда сихъ ради възвеселѧтсѧ, словеса же мѹ́дрыхъ ѣ̆ мирилѣхъ ста́нѹтъ· въ оу̑стѣ́хъ бу́ихъ с҃рца и҆,

дурноту, ніж людина, що ховає свою мудрість.

Глава 21

1 Дитино, ти згрішив. Не додай більше, і помолися за тих, що перед тобою. **2** Втікай від гріха, як від лиця змії, бо якщо приступиш, тебе вкусить. Його зуби – зуби лева. Вони вбивають людські душі. **3** Всяке беззаконня, наче двосічний меч. Його рани немає вилікування. **4** Погроза і впокорення спустошать багатство, воно запустіє. Так і дім гордих. **5** Молитва бідного від уст до його вух, і його суд швидко приходить. **6** Хто ненавидить нагадування, в сліді грішного, і хто боїться Господа, повернеться серцем. **7** Знаним є здалека сильний язиком, а розумний знає в чому він посковзнеться. **8** Хто будує його дім чужим майном, такий як той, хто зимою збирає каміння. **9** Зібрані коноплі – збір безбожних, і їхній кінець – полум'я вогню. **10** Дорога грішників некорисна через каміння, і в її кінці – адовий рів. **11** Хто береже закон, збереже свій розум, і повнота господнього страху – мудрість. **12** Ненапоумленим буде той, хто не є хитрий, є злоба, що помножує гіркоту. **13** Розум мудрого розмножиться, як потоп, і його рада, як джерело життя. **14** Нутро безумного, як розбитий посуд, і не вдержить всяке знання. **15** Якщо розумний почує мудре слово, його похвалить і до себе його додасть. Почув негідник – і йому не було до вподоби, і повернув його за свої плечі. **16** Розповідь безумного, як тягар на дорозі, а на губах розумного знайде ласку. **17** Уста розумного будуть похвалені в церкві, і в серці роздумуватимуть його слова. **18** Як знищений дім, так дурному мудрість і розум, слова нерозумних – невипробувані. **19** Напоумлення – пута на ногах нерозумних, і як ручні окови на правій руці. **20** Безумний в сміху підніме свій голос, а розумний чоловік ледь усміхнеться. **21** Мудрому напоумлення, як золота прикраса і як обручка на його правому рамені. **22** Нога безумного швидка до хати, а дуже досвідчена людина засоромиться лиця. **23** Безумний від дверей схиляється до хати, а напоумлений чоловік ззовні стоятиме. **24** Бо ненапоумленість людини – слухати при дверях, мудрий же буде обтяжений безчестям. **25** Чужі ж уста задля цього розвеселяться, слова ж мудрих стануть в мірилах. **26** В

безумних устах їхнє серце, уста ж мудрих є напоумлені. **27** Коли безбожний проклинає противника, він сам проклинає свою душу. **28** Опоганює ж свою душу шептун, і в поселенні буде зненавидженим.

Глава 22

1 Лінивий є подібний до каменя нечистого, і кожний, **2** хто його рухає, стрясе своєю рукою. **3** Ненапоумлений син – сором батькові, дочка ж йому буде на благання. **4** Мудра ж дочка почитатиме свого батька, а не та, що себе соромить. Вона – смуток батькові. **5** Батька і чоловіка засоромить смілива, і від обох одержить безчестя. **6** Невчасна розповідь, наче музичний плач, биття і напоумлення в кожному часі мудрості. **9** Наче той, хто ліпить черепки, наче той, хто навчає безумного, так той, що будить сплячого з глибокого сну. **10** Хто розповідає дрімаючому – розповідає дурному. І на кінець він скаже: Що є? **11** Над мертвими плач, бо пропало світло, і над дурним плач, бо пропав розум. Солодко є плакати над мертвим, бо він спочив. Дурному ж краща смерть, ніж погане життя. **12** Плач над мертвим сім днів, а над дурним і безбожним всі дні його життя. **13** Не помнож слів з безумними, і не ходи до нерозумного. Стережися від нього, щоб ти не мав труднощів і не опоганився в його придбанні. Відхилися від нього – і знайдеш спочинок, і не підупадеш від його безумності. **14** Що тяжче від олова? І яке йому ім'я? Хіба дурний! **15** *Є легше нести пісок і сіль, і залізну руду, ніж нерозумного чоловіка. **16** Дерев'яна зв'яка є на скріплення будови, щоб не розпалася. Так і серце, скріплене роздумом поради, не настрашиться в часі. **17** Серце основане на пізнанні розуму, як прикраса стіни, вирівняної тинком. **18** Так як дрібне каміння, що лежить на висоті, не встоїть проти вітру, так боязливе серце в роздумах безумного не встоїть проти всякого страху. **19** Хто вколовся в око – й точить сльози, і хто вколовся в серце – виказує почування. **20** Хто на птахів кидає камінь – їх розганяє, і хто зневажає друга – розірве дружбу. **21** Якщо витягнеш меч проти друга, не надійся, бо від нього є помста. **22** Якщо відкриєш уста проти друга, – не бійся, соромся, бо є переміна. Немає добра від лукавого чоловіка, хіба що погорда. І гордість, і відкриття тайни, і рани обмани – в цих кожний друг втече.

(оу҃ста же премоудрыѣ наказана суть)[6]. Кленоущоу нечестивомоу самоу, самъ кленетъ своюѝ дшоу. Скверниттъ (же) своюѝ дшоу шептивыи, и҃ въ жилищи възненавидѣнъ боудеттъ.

Гла, кв.

Ра́мени нечи́стому точенъ е҃сть лѣни́вый, и҃ (-)[1] вса́къ подвижа́и е҃го шстрасе́тъ роукоу (свою). Стоудъ шцоу (ненаказа́нъ сы́нъ)[2], дши же на оу҃моле́нїе (е҃моу) боудеттъ. дши [же][3] моудра почте́тъ [шца][4] своего́, а҃ не срамла́ющиса печа́ль (шцоу)[5]. шца и҃ мужа посрами́тъ дръзаа, и҃ ш обо́ю бещести́е прїи-метъ. (Ꙗ҃ко) мусикі́иска печа́ль, безвре́менна повѣсть. ра́ны (-)[6] и҃ наказа́нїе въ всѧ́ко вре́ма премоудрости, (-)[7] [ꙗ҃ко][8] съмѣпла́а чре́пїе. (ꙗ҃ко) оу҃ча́и боуа́го, (та́ко) възбоужда́и спа́ща ш тя́жка сна. повѣда́и дрѣмлющоу, повѣда́етъ боую, и҃ на концы рече́тъ что҃ е҃сть. На мр҃твыми пла́чиса и҃щезе́ бо свѣ, и҃ боуа́го плачиса и҃зчезе бо ра́зоумъ. сла́ко (е҃сть) [пла́катиса][9] мр҃твьца, ꙗ҃ко почи́лъ е҃сть. боуа́го же лоуче смр҃ть неже живо́тъ зо́лъ. Съѣтова́нїе мр҃твъца, ѕ҃, дн҃ї, боуа́го же и҃ нечестива́го всѧ̀ дн҃и живота̀ е҃го. съ безоумныими не мно́жи [слове́сы][10], и҃ къ неразоумивоу не ходи. (-)[11] Храни́ся ш него да не троуда прїи́меши, и҃ не о҃скверни́шися въ стажа́нїи е҃го. оу҃клони́ся ш него и҃ о҃бра́щеши поко́и, и҃ не оу҃ны́еши безоумїемъ е҃го. Па́че о҃лова что҃ о҃тяжчи́тся, (но и҃ма е҃моу что҃ е҃сть)[12] то́кмо боуи. *Пѣсо́къ и҃ со҃ и҃ роуду желѣза ле́гко е҃сть понести, паче чл҃ка неразоуми́ва. Съключе́нїе древа́но на оу҃тверже́нїе храми́ны (-)[13] да не расто́ргнетса, та́коже (и҃) ср҃це оу҃тверже́но на размышле́нїе совѣта въ вр҃тма не оу҃страшитса. ср҃це о҃снова́но на совѣсти ра́зоума ꙗ҃ко съѣтвле́нїе песо́чно (тесаныа стѣ́ны)[14]. (Ꙗ҃ко) дроблїе ка́менїе на высоу́цѣ лежа́щее проти́ву вѣтроу не стерпи́тъ, та́коже ср҃це страши́во въ размышле́нїи боуа́го пра́мо всѧ́кому стра́хоу не стерпитъ. Оу҃то́ксѧ въ о҃́ко (и҃) точитъ сле́зы, и оу҃то́ксѧ въ ср҃це и҃сто́читъ чювьство. вергаи камы на пти́цы разлоучитъ а҃̀, і҃ и҃же поно́ситъ дроугоу разори́тъ др҃оужбоу. На дроуга а҃ще и҃звлече́ши ме́чь, не надѣ́ися е҃сть бо ме́сть (ш него). на дроуга а҃ще шверзе́ши оу҃ста не бо́ися, (стыди́ся) е҃сть бо и҃змѣне́нїе. (нѣсть добра ш мужа лоука́ва,) развѣ поношє́нїа и҃ гордыи́на, и҃ (шкрове́нїе таины)[15], и҃ ꙁ҃вы ле́стны, сихъ шбѣжи́ всѧ́къ дроугъ. вѣ́роу стажи в нищетѣ съ и҃скреннимъ (боуди), да въ бл҃гы́и е҃го высоупѣ [възве-

при. 27 при йѕ

селѝшисѧ|[16]· (и҃) въ врема скѻрби пребыва́и с ни́мъ, да въ наслѣдїе ѣго наслѣдѝши· (-)[17] Прьвѣе о́гнѧ (и҃) (дыи́ма пе́щнаго па́ра)[18], та́ко первѣе кро́ве клевета· дрꙋга заступа́ти не |срамлѣ́исѧ|[19], и҃ ѿ лица ѣго не съкрыва́исѧ, (-)[20] а҆ще (мѝ ключи́йсѧ и҃ зло)[21] ѣго ради· всѧ́къ слы́шаѧи съхранитъ (ѧ҃)[22]. Кто́ да́сть |мѝ|[23] въ ꙋ҃стѣхъ мои́хъ храни́лище, и҃ на ꙋ҃стѣхъ мои́хъ печа́тъ кова да не падꙋсѧ ѿ неѧ, и҃ ѩзы́къ мои да не погꙋбитъ мѧ·

Гла҃, і҃г·

И҃ ѿ́че и҃ вла́ко живота моѣго, не ѻ҆ста́ви мене въ совѣтѣ и҆́хъ, и҃ не да́ждь ми впа́стисѧ в нѧ҃· Кто́ възло́житъ на промышле́нїе мое ра́ны, и҃ на сэ́рце мое наказа́нїе премꙋдрости. да о҆ неразꙋмѣ́нїи мо-ѣ́мъ не пощада́тсѧ, и҃ да не ѩ́вѧтсѧ грѣси и҆́хъ· Ѩ́ко да не ѹ҆мно́жатсѧ невѣдѣ́нїѧ моѧ, и҃ грѣси мои премно́зи да не бꙋдꙋтъ. и҃ падꙋсѧ пре҃д сꙋпоста́ты, и҃ порадꙋетъ ми сѧ враго́мъ мои (-)[1]· Гі҃ ѿ́че и҃ ѥ҃ живота моѣго, |не да́ждь похотѣ́нїѧ о́чи́ма| мои́ма, и҃ вълѣделѣ-нїе ѿврати ѿ мене. чрѣвоꙋго́дїѧ и҃ сладосꙋщїѧ да не о҆бы́имꙋтъ мѧ, и҃ (бестꙋдьѣи дш҃и)[3] не преда́ждь мене· [-][4] (-)[5] Послꙋшанїте ча́да, (-)[6] храня́и (бо) сѧ не поги́бнетъ. ꙋ҃стнама своѧма порꙋга́нъ бꙋдетъ грѣшникъ и҃ клеветникъ, и҃ горді́и съблазнѧтсѧ о҆ нѧ҃· въ заклина́нїе не прилага́и ꙋ҃стъ своѧхъ, и҃ (не клени́сѧ и҃менемъ сты́мъ)[7]· Ѩ́коже бо ра́бъ пыта́емъ пр҃но ѿ ра́нъ не ꙋ҃мали́тсѧ, та́коже [-][8] заклина́ѧисѧ (и҃менемъ сты́мъ)[9] ѿ грѣха не о҆́чиститсѧ· Мꙋжъ кленыисѧ мно́га и҃спо́лнитсѧ безако́нїѧ, и҃ не ѿи҃ме́тсѧ ѿ дому ѣго ра́на· а҆ще съгрѣшы́й грѣхъ ѣго на не́мъ. и҃ а́ще презритъ (сꙋгꙋбо съгрѣшитъ)[10], и҃ а́ще въ тще кла́сѧ не о҆правди́тсѧ. и҃спо́лнѧйсѧ |до́мъ ѣго нанесе́нїи|[11]. ѣсть бесѣда о҆бличе́на сме́ртїю, да не о҆бра́щѐтсѧ в наслѣ́дїи їа́ковли. ѿ бл҃говѣрнꙑѣ бо (вс҃е ѣе)[12] ѿступитъ, и҃ въ грѣхи не вънадꙋтсѧ. в ненаказа́нїи неѻ҆бличнѣ не наста́ви ꙋ҃стъ своѧхъ, ѣсть бо в немъ |мы́сль|[13] грѣха. помани ѿ́ца [своѣ́го][14] и҃ мт҃рь свою, посрѣди бо вельмо́жъ сѣдѝши· ѣгда ка́ко забꙋдешисѧ пр҃ѣ ни́ми, и҃ о҆бы́чаемъ свое҃ѧ о҆бꙋже́ши. и҃ похо́щеши ѩ́ко а҆ще не бы сѧ роди́лъ, и҃ дн҃ь рожде́нїѧ твоѣ́го [не][15] проклина́и. чл҃ѣкъ о҆быча́ѧсѧ словесы поноше́нїѧ, въ всѣхъ дн҃ехъ (-)[16] не и҃мать наказа́нъ бы́ти. два ви́ды ꙋ҃мно́жаютъ грѣхи, и҃ тре́тїи наво́дитъ гнѣ́въ· дш҃а те́пла ѩ́ко о҆́гнь гора҃,

23 Придбай віру, будь з ближнім в бідноті, щоб ти разом розвеселився в його добрах. І в часі скорботи залишайся з ним, щоб ти успадкував в його наслідді. **24** Перед вогнем і димом печі є пара, так обмова перед кров'ю. **25** Не соромся заступатися за друга, і не ховайся від його лиця. **26** Якщо тобі через нього й трапиться зло, кожний, хто чує, збереже це. **27** Хто мені дасть в моїх устах сторож і на моїх губах печать хитрості, щоб я не впав від них? І хай мене не погубить мій язик.

Глава 23

1 Господи! Батьку і Владико мого життя, не остав мене в їхній пораді і не дай мені впасти до них! **2** Хто покладе рани на моє розумування і на моє серце напоумлення мудрості, щоб за моє незнання не пощадилися? І хай не виявляться їхні гріхи, **3** щоб не помножилися мої незнання і щоб мої гріхи не стали численними, і я *не* впав перед супротивниками, і наді мною зрадіє мій ворог! **4** Господи! Батьку і Боже мого життя, не дай гордості моїм очам **5** і відверни від мене пожадання! **6** Догоджання череву і насолоджування хай мене не охоплять! І не видай мене безсоромній душі! **7** Послухайте, діти! Бо хто бережеться, не згине. **8** Грішник буде висміяний своїми устами, і обмовник, і гордий ними згіршення знайдуть. **9** Не приставляй своїх уст до заклинань, і не клянися святим іменем. **10** Бо так як завжди допитуваний раб від рани не втече, так той, хто клянеться святим іменем, не очиститься від гріха. **11** Чоловік, що багато клянеться, наповниться беззаконня, і не відсторониться від його дому бичування. Якщо він згрішить – його гріх на ньому, і якщо не зважатиме – подвійно згрішить, і якщо намарно поклявся – не оправдається, його дім наповниться нападами. **12** Є мова покрита смертю. Хай не знайдеться в наслідді Якова! Бо все це відступить від побожних, і вони не впадуть у гріхи. **13** Не спрямуй своїх уст на погане ненапоумлення, бо в ньому є задум гріха. **14** Згадай свого батька і свою матір, бо сидиш серед вельмож. Щоб часом ти не забувся перед ними, і за своїм звичаєм не будеш нерозумним, забажаєш, щоб ти не народився, і не проклинай день твого народження. **15** Людина, що звикла до слів погорди, не напоумиться в усіх днях. **16** Два види множать гріхи, і третій наносить гнів. **17** Тепла душа, що горить як вогонь, не згасне, аж доки не застине. Чоловік розпусний тілом плоті своєї не спиниться, аж доки не запалить вогонь. Розпусній людині

солодкий кожний хліб, вона не перестане, аж доки не помре. **18** Людина, що злізає зі свого ліжка, кажучи душі своїй: Хто мене
ic. 29 бачить? Темрява довкруги мене. *І стіни мене покриють, і ніхто мене не бачить. Чого налякаюся? Всевишній не згадає мої гріхи. **19** І очі людей – його страх. І він не пізнав, що господні очі десять тисяч раз ясніші від сонця, що дивляться на всі людські дороги і що зглядають в таємні частини. **20** Раніше від того ніж буде створене, все йому знане, так і після закінчення. **21** Цей помститься на вулицях міста, де не сподівався, буде схопленим. **22** Так і жінка, що покинула чоловіка і пристала до іншого. **23** Отже, по-перше, вона відступила від закону Всевишнього, і, по-друге, згрішила проти свого чоловіка, і, по-третє, розпустою вчинила перелюб, і від чужого чоловіка народила дітей. **24** Хай ця буде виведена перед збір і хай будуть відвідини на її дітях. **25** Її діти не вкоріняться в корінь, і її галуззя не принесе плоду, **26** і на прокляття оставить свою пам'ять, і її погорда не пропаде. **27** І ті, що залишилися, пізнають, що ніщо не є кращим від господнього страху і ніщо не є солодшим, хіба щоб сприймати господні заповіді.

не оу҃гасне҇тъ до́ндеже и҆стыне҇тъ· ѩ҆́къ блу́денъ тѣ́лѡ҆̀ пло́ти своеѧ̀, не престане҇тъ до́ндеже вꙗ҆жетъ о҆́гнь· ѩ҆́кѹ бл҃ѹ всѧкъ хлѣбъ сладокъ, не престане҇ дондеже оу҃мре҇тъ· ѩ҆́къ слеза́ми съ о҆́дра своего́, гл҃ѧ дш҃и своеи́, кто҆̀ мѧ ви́дитъ. тма҆̀ о҆́кр҃тъ мене, и҆ *стѣны (застꙋпа́ѧ мѧ). и҆саїа ік҃д
и҆ никто҆̀ мѧ ви́дитъ, что҆̀ страшꙋ́сѧ, гр҃ѣ мои́хъ не вꙗ҆спомане҇тъ вышнїи· и҆ о҆́чи ч҃лчестїи страхъ е҆́го. и҆ не разумѣ҇ѥ҆́ко о҆́чи г҃ни тма́ми (свѣтлѣ҇йши слн҃ца)[17] (е҆́стѧ̀)· прозира́ющи вс҃ѧ пꙋти ч҃лчески, и҆ смотра́ющи въ та́ныхъ мѣстехъ. преже да́же не созда́но бꙋдет҃, вс҃е оу҃вѣ҆дѣ҇но е҆́мꙋ тако҆же и҆ по сконча́нїи сеи на пꙋтехъ града́ мѵ҆́ценъ бꙋ́детъ, (-)[18] и҆дѣ҇же не сꙋмнѣ҇ѧтъ на́тъ бꙋдет҃. тако҆же и҆ жена̀ о҆ста́вльшїа мꙋ́жа, и҆ прилѣпла́ющисѧ къ и҆́номꙋ· пр҃вое оу҃бо ѿ закона вышнаго ѿступи́. и҆ второе мꙋ́жꙋ своему́ съгрѣ҇шѝ. и҆ третее блꙋдо́м҃ прелюбодѣ҇йства, [-][19] ѿ чюждаго мꙋжа чада съ҇твори. да пр҃е҆̀ соборъ сїѧ и҆зведена бꙋдетъ, и҆ на чадехъ е҆ѧ̀ посещенїе бꙋдетъ. не оу҃коренѧтсѧ чада е҆ѧ̀ въ корень, и҆ вѣ҇твь е҆ѧ̀ не съ҇творѧтъ пло́да. [и҆][20] (на клтвꙋ о҆ста́вй҃)[21] памать свою, и҆ поношенїе е҆ѧ̀ не потребитсѧ. и҆ оу҃разумѣ҇ютъ о҆ста́вльшеи, на́ико ничтоже лꙋче страха гн҃ѧ, и҆ ничтоже сла́ждьшей тоимо внима́ти за́повѣ҇демъ г҃ни́мъ· (-)[22]

Глава 24

1 Мудрість похвалить свою душу, і посеред свого народу похвалиться. **2** В церкві Всевишнього відкриє свої уста і перед його силою похвалиться: **3** Я вийшла від уст Всевишнього і покрила землю, як імла; **4** я поселилася на висотах, і мій престіл у стовпі хмари; **5** я сама обійшла круг неба і ходила в глибині безодні; **6** я була в морській хвилі, і в усій землі, і в кожному народі і людях. **7** З усіма цими я спочинок шукала. І в кого *в* наслідді поселюся? **8** Тоді мені заповів Творець усього, і Той, хто мене створив, дав спочити моєму шатрові і мені сказав: Поселися в Якові і
при. 8 успадкуй в Ізраїлі. **9** *Перед віком, від початку Він мене створив, і довіку не забракну. **10** В святім шатрі перед ним я служила і так скріпилася в Сіоні. **11** І в улюбленому місті також Він мені дав спочинок, і в Єрусалимі – моя влада. **12** І я вкорінилася в преславному народі, і в господній частці – його наслідя. **13** Я піднялася, як кедр в Ливані і як кипарис в горах Аермона. **14** І я

г҃ла, і҆к҃д·

[ремꙋдрость похва́литъ] дш҃ꙋ свою, и҆ посредѣ҇ людїи свои҃ вꙗ҆схва́литсѧ· въ ц҃ркви вы́шнаго [ѿвръзетъ оу҃ста̀ своѧ][2], и҆ пра́мо си́лѣ е҆́го вꙗ҆схва́литсѧ. а҆́зъ и҆́зъ оу҃стъ вы́шнаго и҆зыдохъ, и҆ а҆́ко мгла покры́ зе́млю· а҆́зъ на высо́кихъ вселѝхсѧ и҆ пр҃столъ мо́и въ столпѣ҇ о҆́блачнѣ҇· кругъ нб҃ны́и о҆́быдохъ е҆ди́на, и҆ въ глꙋбинѣ҇ бе́здны похо́дѝ, въ волнѣ҇ мо́рьстеи и҆ въ всеи земли. и҆ въ в҃сѣ лю́дехъ и҆ а҆́зы́цѣ ста́жа́хсѧ, съ (всѣ҇ми сими)[3] поко́а и҆скахъ, и҆ въ насла҇дїи нѣ҇коего вꙗ҆дворюсѧ· ѯогда̀ заповѣ҇да ми съ҇зда́тель всѣ҇хъ, и҆ создавы́и мѧ препокои҃ скн҃ї҃ю мою, и҆ рече [ми][4]. въ ї҆а́кове всели҇сѧ, и҆ въ ї҆и҃ли насла҇дъ҇ствꙋи. *прежде вѣ҇ка пр҃и и҆ и҆́сперва созда́ мѧ, и҆ до вѣ҇ка не о҆́ставлю҇· въ (ст҃ѣи скн҃ї҃и)[5] пр҃е҆̀ ни́мъ послꙋжихъ. и҆ та́ко в сїо́нѣ оу҃тверди́хсѧ, [и][6] въ градѣ҇ вꙗ҆злюбле҇нѣ тако҆же мѧ препокои҃, и҆ въ ї҆е҆р҃ли́мѣ҇ вла҃ моа̀. и҆ оу҃корених҃сѧ въ лю́дехъ пресла́вны҃, (и҆) въ части г҃ни насла҇дїѧ [е҆́го][7]· а҆́ко кедръ вꙗ҆зне҇сохсѧ в ливанѣ҇, и҆ а҆́ко кн҃пари҇съ на горахъ а҆е҆рмоньски́хъ· [и҆][8] а҆́ко фн҃ни҃ѯъ вꙗ҆зви́сихъ҇сѧ (и҆же) [на примо-

рїи]9, и нáко сá шипковъ въ ерихонѣ· [и]10 нáко маслина бл҃голѣпна на́ поли, и възнесо́сѧ нáко лѣторасль. [и]11 нáко корица, нáко йспалтъ ѳромат҃ [дáхъ во́ню]12, и нáко змѵ̑рна йзбранна дахъ бл҃гоѹ̑ханїе. [и]13 нáко халвани и ногты, и стакти, [-]14 нáко ливаново кѵ̑реніе въ сквѵ̑нїи· ѳзъ нáко дѵбъ распростр҃ѣ вѣтвїѧ моѧ, и вѣтвїй моѧ вѣтви слáвы (-)15 бл҃гти. ѳзъ нáко виноградъ прорастихъ бл҃гть, и цвѣтъ мо́и пло́ славы и богáства· (-)16 Пристѵпите къ мнѣ вождєлѣю́щіи мене, и ѡ̑ житъ мо́йхъ насытитесѧ· памать бо́ моѧ [слаждьши паче меда]17, и наслѣдїе мое паче сота мёвена· *[и]18 ѹ̑стне мѧ ещє возалчю́ и пїющи мѧ ещѐ въжаждѵ́сѧ. слѵшáѧи мене не посрамитсѧ, и дѣлаю́ще оу̑ мене не съгрѣшат҃. сїѧ всѧ̀ книга завѣта бж҃а вышнаго. закѡ̑ ѥгоже заповѣ́да [-]18 моѵ̑сїи, наслѣдїѧ събора їáковлѧ. (-)19 насыщаѧ нáко фисѡ̑ премѵдрости, и нáко тúгръ въ [дн҃ь]20 (красы)21. йсполнáѧи нáко ѥфратъ разѵма, и нáкоже їо́рданъ въ дн҃и жáтвы· нáбивый нáко свѣтитъ наказáнїе, [и]22 нáкоже гїонъ въ дн҃и ймáнїѧ вина· Не сконча первыи проразѵмѣти еѧ̀, такоже и послѣдніи не йслѣди еѧ̀· ѡ̑ морѧ бо́ оумножисѧ рáмышлєнїѧ еѧ̀, и совѣтъ еѧ̀ ѡ̑ (велїѧ бездны)23. и áзъ нáко раскопанїе ѡ̑ рѣки, и нáко во́дѵ лїáи йзыдѡ́ в раи. рѣхъ напою себѣ врѵтогра̑, и оу̑пою себѣ лѣсѵ. и ѥе (раскопанїе ми быстъ)24 рѣкою, и рѣка моѧ бы҃ [ми]25 мо́ре̑· Є̑ще наказáнїе̑ нáко оу̑тренюю просвѣщѵ и проно́влю ѧ̀ до далечѧ· Є̑ще оучєнїе нáко пр҃рчьство йзлѣю, и ѡ̑ставлю е̑ в роды вѣчны· видúте нáко не себѣ ѥдúномѵ трѵдихсѧ, но [и]26 всѣмъ йскѵщимъ еѧ̀·

Гл҃а, к҃е·

Трєми [оу̑красихсѧ, и страхъ красна]1 пр҃е̑ г҃мъ и ч҃лкы. съвоскѵплєнїемъ братїи, и любовїю йскренихъ· и [мужъ и жена]2 сами себѣ съе̑дúнени· Три же виды возненавидѣ дш҃а моѧ, и (зѣло ми о́ме̑зѣ)3 живо̑ й҃. оу̑бога горда, [-]4 богата лжива, [и]5 стара прелѵдодѣ́ѧ оумалѧ́ющагосѧ оу̑мо̑. [ѥгоже]6 въ ю́ности не събра́лъ ѥси, что какo мо́жеши о́брѣсти въ ста́рости своéи. коль ѥ̑сть кра́сенъ сѣдинамъ сѵ́дъ, и старцѐ̑ разумѣти совѣ́тъ· [-]7 (-)8 Прославлены҃й съразумѣнїе и совѣ́тъ. вѣнецъ старцемъ много различно йскѵство, и похвалєнїе е̑ стр҃а г҃нь· девать помышленїи бл҃женыхъ въ с҃рцы [моѐмъ]9, а̑ десатое йзреку́ нáзыкомъ· ч҃лкъ весела́исѧ о́ чадехъ живы́и, и зрѧ̀ нападанїѧ врагъ· бл҃женъ йже живетъ съ

піднялася, як пальма, що на примор'ї, і як сад рожі в Єрихоні, і як гарне оливкове дерево на полі, і я піднялася, як дерево. **15** І я видала запах, як цинамон і іспалт ароматів, і я видала запашність, як вибрана смирна, і як халван, і оникс, і стакта, як ливанове куріння в шатрі. **16** Я, як дуб, простягнула мої галузки. І мої галузки – галузки слави ласки. **17** Я виростила ласку, як виноградник. І мій цвіт – плід слави і багатства. **19** Приступіть до мене, ви, що мене жадаєте, і наситіться моїми плодами. **20** Бо моя пам'ять солодша від меду, і моє наслідця – від крижки з медом. **21** *Ті, що мене їдять, ще зголоднію- ів. 6
ють, і ті, що мене п'ють, ще матимуть спрагу. **22** Хто мене слухає – не засоромиться, і хто в мене працює – не згрішить. **23** Це все книга завіту Всевишнього Бога, закон, який заповів Мойсей, наслідця збору Якова, **25** що наповняє мудрість, як Фісон і як Тигр в день краси, **26** що наповняє розум, як Евфрат і як Йордан в днях жнив. **27** Який об'явив напоумлення, як світло і як Гіон в дні збирання винограду. **28** Перший не закінчив її пізнавати, так як і останній її не дослідив. **29** Бо її розумування наповнилося більше ніж море, і її рада більше від великої безодні. **30** І я, як копанка з ріки, і вийшла до раю, як та, що ллє воду. **31** Я сказала: Напою мій сад, і напою мій город. І ось копанка мені стала рікою, і моя ріка стала мені морем. **32** Ще просвічу напоумленням як ранок, і явним зроблю їх далеко. **33** Ще проллю навчання як пророцтво, і його залишу на вічні роди. **34** Гляньте, що я трудилася не собі одній, але і всім, що її шукають.

Глава 25

1 Трьома я прикрасилася і страх гарна перед Господом і людьми: єдністю братів, і любов'ю ближніх, і чоловік та жінка самі з собою з'єднані. **2** Три ж види зненавиділа моя душа, і мені дуже мерзенним є їхнє життя: бідний, що гордий, багатий, що брехливий, і старий, що перелюбний, якому бракує розуму. **3** Як його в молодості ти не зібрав і як можеш знайти у своїй старості? **4** Як є гарним сивині суд, і старцям – знати раду, **5** прославленим – розуміння і рада. **6** Вінець старців – різнорідна досвідченість, і їхня похвала – господній страх. **7** Дев'ять задумів я назвала блаженними у моїм серці, а десятий скажу язиком: Людина, що веселиться дітьми, що живе і бачить напад ворогів; **8** блаженний, хто живе з

розумною жінкою, і який не посковзнувся своїм язиком, і який не послужив гідному себе; **9** блаженний, який знайшов мудрість і що подає *її* у вуха слухачів. **10** Який великий той, що знайшов мудрість, але немає більшого від того, що боїться Господа. **11** Господній страх усе перевищив. І хто його дотримується – кому буде подібний? **13** Всяку рану і не рану серця, і всяке лукавство і не лукавство жінки, **14** і всякий напад і не напад тих, що ненавидять, і всяку помсту і не помсту ворогів. **15** Немає голови понад голову змії, і немає гніву понад ворожий гнів. **16** Краще жити з левом і змієм, ніж з лукавою жінкою. **17** Лукавість жінки змінює її вигляд, і вона затемнить своє лице, як медведиця, **18** посеред своїх ближніх. Її чоловік ляже і, почувши, гірко застогне. **19** Малою є всяка злоба супроти жіночої злоби. На неї впаде жереб грішника. **20** Піщаний підйом під ногами старця – такою є язиката жінка мовчазному чоловікові. **21** Не гляди на жіночу красу і не жадай жінки через красу. **22** Гнів, і безсоромність, і великий сором, якщо жінка втримує свого чоловіка. **23** Покірне серце, і смутне лице, і серця рана – лукава жінка. Немічні руки і ослаблені коліна – жінка, що не чинить блаженним свого чоловіка. **24** Початок гріха від жінки, і через неї всі вмираємо. **25** Не дай води прохід ані сміливість лукавій жінці. **26** Якщо вона не ходитиме під твоєю рукою, відітни її від твого тіла.

Глава 26

1 Блаженний є чоловік доброї жінки. І число його днів подвійне. **2** Чеснотлива жінка веселить свого чоловіка і наповнить його роки миром. **3** Добра жінка – частка добра, буде дана в частки тих, що бояться Господа. **4** Серце багатого ж і бідного добре в усякому часі лице спокійне. **5** Трьома ж злякалося моє серце, і я побоявся лиця четвертого: видання міста, і збір народу, і смертельна обмова. Все надармо. **6** Біль же серця і плач – ревнива жінка. Задля ревнивої жінки бичування язика всім, що спілкуються. **7** Лукава жінка – ярмо вола, що рухається. Хто її держиться, він, як той, хто бере скорпіона. **8** Жінка-п'яниця – великий гнів, і не скриє свого встиду. **9** Розпуста жінки – кліпання очима, і пізнається в її бровах. **10** Над безсоромною дочкою скріпи варту, щоб, отже, знайшовши полегшення, не була погубленою. **11** Бережися безсоромного ока і не дивуйся, якщо згрішить проти тебе. **12** Як спраглий

женою разумною. і иже назыкомъ [своимъ][10] не поплъзнесѧ. і иже не работа достойномоу себѣ· блженъ иже обрѣте мудрость. и подаѧ въ оуши послоушающиимъ. наико великъ иже (мудрость обрѣте)[11], но нѣсть паче боащагосѧ гѣа. страхъ гнь паче всего престь, [и][12] дръжаи его комоу оуподобитсѧ· (-)[13] всѧкоу назвоу и не назвоу срчноую. и всѧкого лоукавьства и не лоукавьства женьскаго. [и][14] всѧкого нанесенїѧ и не нанесенїѧ ненавидѧщихъ, и всѧкого мщенїѧ и не мщенїѧ враговъ· Нѣсть главы паче главы змїины, и нѣсть нароости паче нароости [вражїѧ][15]· Жити (лоуче) со львомъ и змїе (-)[16] нежели (-)[17] съ женою лоукавою. лоукавьство жены измѣнѧетъ зраикъ еѧ, и омрачитъ лице свое наико медведица средъ искренихъ своихъ. възлажє моужъ еѧ, и слышавъ въздохнетъ горько· Щала (есть) всѧка злоба противоу злобѣ женьстеи, жребїи грѣшника спаде на нюѧ· възхожденїе пѣска по ногама старчема, таико женѧ назычна моужоу молчаливоу· Не смотрѧи на красоту женьскоу, и женѣ [в доброть][18] не възхощи. гнѣвъ и бесстодїе и срамота велика· ѧще женѧ приобрѣтаемъ моужоу своемоу. срце смирено и лице свѣтовано, и назва срчна, женѧ лоукава· Гоуть немощнїи и колѣни ослабленїи, (и) [женѧ][19] иже не блжи моужа своего· ѡ жены начатокъ грѣха, и тою оумираѥ вси. не даждь водѣ прохода, ни женѣ лоукавѣ дрьзновенїа. ѧще не походи подъ рукою ти, [ѡстѣци ю ѡ плоти твоеѧ][20].

Гла, ѯѕ·

ены добры блженъ (есть) моу и число днїи его соугубо. женѧ доблѧ веселитъ моужа своего, и лѣта его исполни миромъ. женѧ добра часть блга, въ части боащисѧ гѧ дана будетъ· Богатаго же и оубогаго срце блго, въ всѧко врема лице тихо· ѡ трехъ (же) оуговѣ срце мое, и ѡ [лица четвертаго][1] оубоахсѧ, преданїѧ града, и съборъ народа, и оболганїѧ смертьна все вътъщє· вредъ (же) срца и сѣтованїе женѧ ревнива. жены ради ревнивы (-)[2] рана назычна всѣмъ общающисѧ. волуе иго движимо, женѧ лоукавна. дръжаисѧ еѧ, наико емлаисѧ скорпїа· Гнѣвъ великъ жена пїанива, и студа еѧ не имать покрыти· Блудъ женьскь помизанїе очима, и бровма еѧ познанъ будетъ· ѡ дщери бесстоуны оутверди стражоу, да не (попоущенїе оубо обрѣтъши) (погубитсѧ)[4]· въсѣдъ бестудна ока съхранисѧ, и не дивисѧ ѧще въ тѧ съгрѣшиимъ· наико жаждетъ поутникъ (ѡ-

вр҃зетъ оу҆стà [своа][5])[6], и҆ ѡ҆ всѧкоѧ во́ды ближ҃ньѧ и҆спїе́тъ. (и҆) прямо всѧкого колà сѧ́детъ, и҆ прямо стрѣлѣ ѡ҆кры́е́ тулъ· бл҃а҃гъ женьска вѣзвеселѝ мужа є҆ѧ, и҆ кости є҆го вѣзвеселитъ художество є҆ѧ· даꙗ́нїе гн҃е женà молчалива, и҆ нѣ́сть и҆скуꙋпа показанныѧ дш҃а· бл҃а҃гъ на бл҃а҃ти женà стꙋдлива, и҆ нѣ́сть (досто́инна всѧка мѣ́ра)[7] оу҆дрѣжаныѧ дш҃а· Слн҃це вѣсходѧ на высокы́ґ҃ихъ, и҆ доброта жены́ до́брыѧ въ красотѣ до́мꙋ є҆ѧ· Свѣтилникъ їѧ҆ѧ на свѣщницѣ ст҃ѣ, и҆ доброта лица на возрастѣ стоа́щаго· Столпи злати на п҃о҆столпи (и҆хъ) сребрены́ґ҃, и҆ но́зѣ красни на плеснахъ добрѣ стоа́щи· (-)[8] ѡ҆ дво́емъ печално мѝ бы́сть ср҃це мое, и҆ на трет҃їемъ нѣ́рость мѝ наи́де· мꙋжъ боре́цъ лиша́ѧсѧ за скꙋдотꙋ, и҆ мꙋжи разꙋмиви а҆ще о҆́треблени бꙋдꙋ, вѣзвращаѧсѧ ѡ҆ правды на гр҃ѣ, г҃ь оу҆готови [є҆го на мѣ҃][9] є҆два и҆зме́сѧ кꙋпецъ ѡ҆ согрѣшенїа·

Гл҃а, к҃з·

(є)[1] о҆правди́тсѧ корчемникъ ѡ҆ гр҃ѣхы́, за несытость мно́зи съгрѣшиша, (-)[2] хотѧи оу҆мно́жити ѡ҆вратѝ о҆́чи· Посредѣ собрана ка́менїѧ во́зметсѧ колъ, и҆ посредѣ продаанїѧ и҆ кꙋпла съвр҃тша́етсѧ гр҃ѣхъ· Ꙗ҆ще не (дрѣжи́тсѧ страха г҃нѧ)[3], съ тща́нїемъ вѣзыско́рѣ развратѝтсѧ [до́мъ є҆го][4]· Ꙗ҆сенїемъ решетà о҆ста́нꙋтъ смети, тако (же) о҆́треби ч҃лческїѧ въ помышленїи є҆го· Сосꙋды скꙋделница и҆скꙋша́етъ пещь, і҆ и҆скꙋшенїе ч҃лческо въ помышле́нїи є҆го· Вѣздѣланое древо на҃вла́етъ пло҆́ є҆го, такоже сло́во помышленїа ср҃це ч҃лчьско· Прѣ҃же помышленїа не похвали мꙋжа, се бо и҆скꙋшенїе ч҃лчьско· Ꙗ҆ще го́ниши пра́вдꙋ постигнеши, и҆ о҆́блечешисѧ в ню҆ на҃ко в подиръ слáвы· Птицы с подобными себѣ о҆́бита́ютъ, і҆ и҆́стинна къ творя́щимъ ю҆̀ о҆́братитсѧ. левъ ло́витъ ловъ, та́коже (и҆ гр҃ѣси)[5] дѣла́ющихъ неправдꙋ· По́вѣсть бл҃говѣрнаго (вѣ҃и҆стинꙋ)[6] премꙋдрость, а҆ безꙋменъ на҃ко лꙋна и҆зм҃ѣна́етсѧ· Посредѣ безꙋмны́ґ҃ съблюди врема, (и) посредѣ (-)[7] разѣмышля́ющихъ оу҆частисѧ· По́вѣсти бꙋихъ мерзость и҆ смѣхъ и҆хъ пита́нїе гр҃ѣха. бесѣда много клатвенаго, и҆спра́витъ вла́сы, и҆ сваръ [є҆го][8] за҃ченїе оу҆шима· Пролитїе кро́ве сва́ръ гордыхъ, и҆ клеветанїе и҆хъ послꙋша́нїе сꙋ́етно· Ѡ҆крыва́ѧи та́инꙋ погꙋбля́ґ҃ вѣ҃рꙋ, и҆ не и҆́мать о҆́брѣсти дрꙋга противꙋ дш҃и своéи· Прїими дрꙋга и҆ оу҆вѣ҃рисѧ с ни́м҃, а҆ще ли ѡ҆кры́еши та́инꙋ є҆го не и҆́маши гнати по нем҃· Ꙗ҆́коже погꙋбѝ ч҃лкъ всѧ́каго врага своє́го, та́ко и҆́же погꙋ-

мандрівник відкриє свої уста і напʼється з усякої води ближнього, і сяде напроти всякого кілка, і перед стрілою відкриє сагайдак. **13** Ласка жінки звеселить її чоловіка, і його кості розвеселить її вміння. **14** Жінка мовчазлива – дар господній, і немає заміни за напоумлену душу. **15** Ласка до ласки – соромлива жінка, і всяка міра не є гідна стриманної душі. **16** Сонце, що сходить на господніх висотах, – краса доброї жінки в прикрасі її дому, **17** світило, що світить на святому світильнику, і краса лиця в поставленім віку, **18** золоті стовпи на їхніх срібних основах, і гарні ноги на стійких стопах. **28** Двома мені засмутилося моє серце, і через третє на мене найшов гнів: чоловік-борець упосліджений голодом, і розумні мужі, якщо будуть відкинені. Хто від праведності відходить до гріха, його Господь приготує на меч. **29** Купець ледве спасеться від гріха.

Глава 27

Корчмар не оправдається від гріхів. **27,1** Численні згрішили через неситість. Хто хоче помножити – відверне очі. **2** Посеред зібраного каміння засадиться кілок, і посеред продажі і закупу звершується гріх. **3** Якщо дбайливо не держатиметься в господньому страсі, швидко знищиться його дім. **4** В трясінні решета зостаються відходи, так же людські відходи в його думанні. **5** Піч випробовує глиняний посуд, і людське випробування в його думанні. **6** Оброблене дерево виявляє його овоч, так слово задуму – людське серце. **7** Скоріше ніж подумаєш, не хвали чоловіка, бо це людське випробовування. **8** Якщо ідеш за правдою, осягнеш і зодягнешся нею, як в одіж слави. **9** Птахи живуть з собі подібними, і правда повернеться до тих, що її чинять. **10** Лев ловить лов, так само і гріхи тих, що чинять неправду. **11** Розповідь побожного – по правді мудрість, а безумний міняється, як місяць. **12** Посеред безумних збережи час, і посеред тих, що думають, май частку. **13** Розповідь безумних – мерзенність, і їхній сміх – їжа гріха. **14** Мова того, хто багато клянеться, випрямлює волосся, і його сварка – запечатання вух. **15** Пролиття крові – сварка гордих, і їхня обмова – погана чутка. **16** Хто відкриває таємниці, нищить довірʼя, і не знайде друга для своєї душі. **17** Прийми друга і май до нього довірʼя. Якщо ж відкриєш його таємниці, не гнатимешся за ним. **18** Так як людина ни-

щить всякого свого ворога, такою та, що нищить дружбу ближнього. **19** Так як птаха випустиш з руки, так ти відпустив ближнього, і його не зловиш. **20** Не женися за ним, бо далеко відійшов, і він втік, як сарна з пастки. **21** Так як обв'язати рану, є і від обмови втекти. А хто відкрив таємницю, немає надії. **22** Хто моргає оком, кує зло, і ніхто його *не* усуне від нього. **23** *Перед твоїми очима посолодить свої уста і твоїм словам дивуватиметься, пізніше ж поверне свої уста і дасть згіршення в твоїх словах. **24** Дуже я зненавидів і не знайшов я подібного до нього, і Господь його зненавидить. **25** Хто кинув камінь вгору, кидає на свою голову, і обманлива рана роз'ятрює струпи. **26** Хто викопав яму, впаде до неї, і хто на полі кладе пастку, впаде до неї. **27** *Хто чинить зло, впаде до нього, і не впізнає звідки воно до нього прийшло. **28** Зневага і насмішка – гордим, і на нього полює помста, як лев. **29** В сіть загрузнуть ті, що веселяться падінням побожних, і біль їх вигубить перед їхньою смертю. **30** Гнів і лють – це гидота, і чоловік-грішник буде охоплений ними.

при. 10

при. 26

ви дружбу їскренѧ. (-)[9] Ꙗ́коже птицу їз руки (-)[10] їспустиши, та́коже їспустилъ єси їскренаго и́ не ѹ҆ловиши є҆го. не (жени є҆го)[11] на́ко далече ѿступи, і їзбѣже на́ко серна ѿ сѣти. Ꙗ́ко (є҆сть струпъ)[12] о҆бязати, и ѿ клеветы є҆сть їзмѣнитиса, а҆ ѿкрывъ та́йну не ча́ется. помиза́а о́комъ кѹ́етъ зло, и [никтоже][13] є҆го о҆ста́вий ѿ є҆го. *Пра́мо о́чима твои́ма насладитъ ѹ҆ста своа, и словесемъ твои́м подивиса. Послѣди же развратий ѹ҆ста своа̀, и въ словесехъ твои́м дасть соблазнъ. Чюно́го възненави́дѣхъ и не о҆брѣто́ подобна є҆му, и гь ненави́дий є҆го. Вѣ́ргыи ка́мы на высоту на главу́ свою́ вержетъ, и на́зва лъстива раздѣли́ струпы. Їскопава́а ро́въ [впадѣ́са во́нь][14], и (по́ла) ча́а сѣть (ѹ҆бязне́ в не́и)[15]. *твора́и зло (въва́литса в нѐ)[16], и не разумѣетъ ѿкуду (є҆му прїидетъ)[17]. поношенїе и порѹга́нїе [гордымъ][18] и҆ мще́нїе, на́ко левъ ло́вий нань. Сѣтїю ѹ҆вяза́ютъ весела́щиса о҆ паденїи бл҃говѣрныхъ, и болѣзнь погѹби́й а̀ преже сме́рти и҃. гнѣвъ и ѧ́рость [-][19] сїи сѹть мерзость, и мѹжъ грѣшникъ о҆держанъ (и́ми бѹдетъ)[20].

Глава 28

пет1. 3

мат. 6

1 *Хто мстить, знайде помсту від Господа, і держачи держатиме свої гріхи. **2** *Залиш неправедність своєму ближньому, і тоді, як ти помолишся, відпустяться твої гріхи. **3** Людина на людину зберігає гнів – і шукає ліку від Господа. **4** До подібної до себе людини він немає милосердя, а молиться за свої гріхи. **5** Він сам тіло і зберігає гнів. Хто надолужить за його гріхи? **6** Згадай останні речі: зітління і смерть, і перестань ворогувати, і перебувай у заповідях, **7** і згадуючи їх, не ненавидь ближнього, і в завіті Всевишнього не зважай на незнання. **8** Відступи від сварки – і зменшиш гріхи. Адже злослива людина розпалює сварку, **9** і чоловік-грішник завдасть замішання друзям, і посеред мирних вкладе обмову. **10** За природою вогню так, і розгориться полумінь. І якою буде сила сварки, таким же й гнів розгориться. Яка ж сила людини, таким буде його гнів, і за тим, яке його багатство, він підніме його гнів. **11** Швидка сварка запалює вогонь, і нагла бійка проливає кров. **12** Якщо подуєш на іскру, вона розгориться, і якщо плюнеш на неї, загаситься. Так само й оба виходять з твоїх уст. **13** Шептуна і двоязичного треба проклинати, бо він знищив багатьох, що були мирними. **14** Третій язик потряс багатьма, і відділив їх від народу до народу, і знищив сильні

ѣ҆ща* ѿ гa о҆бра́щѣ мще́нїе, и грѣхѝ своа ѿдвиза́а ѿдви́гнетъ. *О҆ста́ви непра́вдѹ їскренемѹ своє́мѹ, и тогда̀ помо́лшѹ ти са грѣси твои́ разы́дѹтса. Чл҃къ на чл҃ка съхрана́етъ гнѣвъ, и ѿ гa и҆щетъ і҆сцѣле́нїа. На чл҃ка подо́бна сѣ҆бѣ не имать мл҃ти, а҆ о҆ грѣсе́хъ своихъ̀ мо́литса. Са́мъ (сыи пло́ть)[1] (и) хранитъ гнѣвъ, кто́ о҆цыстий грѣхѝ є҆го. поманѝ послѣдняа (растлѣнїе и смр҃ть, и преста́ни враже́вати)[2]. И пребыва́и в за́повѣдѣ̀ помина́а (а̀)[3] и не възненави́ди ближнего. и въ завѣте вы́шнаго, (-)[4] презрѝ невѣ́жество. О҆ста́нися ѿ сва́ра, и ѹ҆малиши грѣхѝ. Чл҃къ бо на́ръ раждизае́ сва́ръ, и мѹжъ грѣшникъ възмате́ дрѹги, и посреди ми́рныхъ вло́житъ клевету. Я҆кова̀ вѣ́щи о҆гнѧ̀ та́ко (и) пла́мень разгори́тса, и я҆кова̀ крѣпость (бѹдетъ) сва́ра (такоже и гнѣвъ)[5] [разгори́тса][6]. Я҆кова́ же крѣпость чл҃ча такоже я҆ро́сть є҆го бѹдетъ. и я҆коже бога́тство є҆го възды́же гнѣвъ є҆го. рве́нїе натощно вжига́е о́гнь, и сва́ръ напра́сенъ проливае кро́вь. Аще възда́ме́ши и҆скрѹ възгори́тса, и а́ще възплюне́ши на ню̀ ѹ҆га́снетъ. (Та́коже) и о҆бо́е и҆зъ ѹ҆стъ твои́хъ исхо́дитъ. Шепо́тника и двоя́зы́чника подоба́е кла́ти, мно́ги бо ми́рны сѹще погѹби́ло. я҆зы́къ тре́тїи мно́ги

потра́слъ, и̂ разлучи а҃ѡ҃ на҃зы́ка во а҃зы́ки и̂ гра́ды твръ́ды разорѝ, и̂ домы́ вельмо́жамъ разъ́врати· Я҃зыкъ тре́тїи (и̂) же́ны добла̀ и̂згна̀, и̂ лишѝ а҃ѡ҃ тру́дъ и̂хъ· Послу́шаи̂ е̂го не и́маетъ о́бр҃сти поко́а не и́маетъ оу̂селѝтиса̀ бе҃зма́тъвы· Я҃зва бична́а [стру́пы твори́тъ]7, на҃зва же на҃зы́чнаа̀ съкрушае́ ко́сти. Мнѡ́зи паде́ша о́стрїе́мъ меча̀, но не на҃́ко па́дшеи на҃зы́комъ· Бл҃же́ и̂же оу̂кры́ется ѡ҃ него, и̂же никто́ поѝде въ на҃рости е̂го. І̂ и̂же не возле́къ и́га е̂го, и̂ оу̂зами е̂го не свазанъ бы́сть· и́го бо̀ е̂го и́го желѣ́зно, и̂ оу́зы е̂го оу́зы мѣ́дяны. (и̂) (смр҃ть е̂го смр҃ть лю́та)8, и̂ па́че лу́че е̂го е̂сть а́дъ. не о́бладае́ бл҃говѣ́рными и̂ въ пла́мени е̂го не съгора́е҃. О́ста́вльшеи г҃а впадутса̀ во́нь, и̂ на нихъ въ҃згори́тса̀ и̂ не оу̂га́снетъ· По́сланъ бу́детъ на́ на на҃́ко ле́въ, и̂ на҃́ко па́рдусъ погу́битъ а҃· Ви́ждь (и̂) о́градѝ стажа́нїе свое тє́рнїе́мъ. сребро̀ свое и̂ зла́то [свое]9 стажѝ· и̂ словесе́мъ свои́мъ съ҃творѝ и́го и̂ мѣ́ру, (и̂ оу̂стомъ свои́мъ съ҃творѝ две́ръ и̂ забо́ру). внима́и е̂гда̀ ка́ко поплъзне́шиса̀ и́мъ, не паде́ша пра́мо лова́щему·

Гл҃а, к҃д·

Твора́и мл҃тть вза́и́мъ да́стъ и́скренему, и̂ оу̂кр҃пла́а̀и ру́ку свою съблюде́тъ за́повѣ́ди. да́ждь взаи́мъ и́скренему въ҃ вре́ма тре́бова́нїа е̂го, и̂ па́ки въ҃зда́ждь и́скренему въ҃ вре́ма. оу̂твердѝ сло́во и̂ оу̂вѣ́рися̀ с ни́мъ, и̂ въ҃ вса́ко вре́ма о́бра́щеши потре́бу твою· *Мнѡ́зи на҃́ко о́бр҃тше́нїе мнѣ́ша заи́мова́нїа̀ и̂ зада́ша тру́дъ помо́щникомъ и́· донде́же во́зметъ о́блобыза́етъ ру́цѣ е̂го, и̂ на и́мѣнїе и́скренаго смири́тъ гла́съ· И̂ въ҃ вре́ма въ҃зда́а̀нїа̀ превлечетъ вре́ма, и̂ въ҃зда́стъ словеса̀ оу̂ны́нїю, и̂ вре́ма вини́тъ. а̂ще [же]1 въ҃змо́же́ е̂два̀ (полъ принесе́тъ)2, и̂ въ҃зми́нитъ ѐ на҃́ко о́бр҃тше́нїе. а̂ще лѝ и̂ни лиш҃е̂ е̂сть и́мѣнїа̀ е̂го, и̂ стежа̀ ѝ врага̀ (не) тщнѣ̀· Кла́твы и̂ клеветы̀ въ҃зда́стъ е̂му́, и̂ въ҃ сла́вы мѣ́сто въ҃зда́стъ е̂му́ бещє́стїе· Мнѡ́зи оу̂бо за лу́кавьство ѡ҃вр҃го́шася̀, (и̂) лиши́тися̀ тщнѣ̀ бл҃гоизво́лиша· О́ба́че на смире́не҃ длъготр҃пѝ, и̂ мл҃тынею не пре́зри е̂го. за́повѣ́ди ради заступѝ нища́, и̂ по нище́тѣ е̂го не ѡ҃вратѝ е̂го тща̀ Погу́бѝ сребро̀ бра́та ради и̂ дру́га, и да не о́р҃жа́вїетъ подъ ка́менемъ въ҃ па́гу́бу· Положѝ съкро́вище свое по за́повѣ́демъ вы́шнаго, и̂ по́льза тѝ бу́детъ нежели зла́томъ. *затворѝ мл҃тыню въ҃ кльтехъ свои́, и̂ тà и́зме́тъ тѝа ѡ҃ всѣ́кого о́злобле́нїа̀· Па́че щи́та тве́рда и̂ па́че копїа̀

вбї й

товй д

міста, і знищив доми вельмож. **15** Третій язик і вигнав хоробрих жінок, і позбавив їх їхніх трудів. **16** Хто його слухається, не знайде спочинку ані не поселиться в спокою. **17** Рана бичування завдає струпи, рана ж язика нищить кості. **18** Численні впали від гостроти меча, але не так як ті, що впали від язика. **19** Блаженний, хто від нього сховається, хто не пройшов в його гніві, і хто не потягнув його ярма, і не був зв'язаний його кайданами. **20** Бо його ярмо – залізне ярмо, і його кайдани – мідні кайдани. **21** І його смерть – жахлива смерть, і радше ад є кращим від нього. **22** Він не володіє побожними, і в його полум'ї вони не згорять. **23** Ті, що покинули Господа, впадуть до нього, і в них загориться і не згасне. Надіслане буде на них, як лев, і він вигубить їх, як леопард. **24** Глянь і загороди терням своє майно, придбай своє срібло і своє золото. **25** І своїм словам зроби ярмо і міру, й своїм устам зроби двері і засув. **26** Стережись, щоб часом ти в них не посковзнувся, не впадь перед ловцем.

Глава 29

1 Хто робить милосердя – позичить ближньому, і хто скріплює свою руку – збереже заповіді. **2** Позичай ближньому в часі його потреби, і знову віддай ближньому в час. **3** Закріпи слово і будь вірний з ним – і в усякому часі знайдеш твою потребу. **4** *Численні вважали позичку за знахідку і завдали труд тим, що їм помогли. **5** Доки не візьме, цілуватиме його руки і про маєток ближнього упокорить голос. І в часі віддачі простягне час, і віддасть повільні слова, і винуватиме час. **6** Якщо ж зможе, ледве половину принесе, і вважатиме це за здобуток. Якщо ж ні, він є позбавлений його маєтку, і придбав його як ворога недаремно. Клятви і обмови йому віддасть, і замість слави віддасть йому безчестя. **7** Отже, численні відвернулися через лукавство, і радше зволили залишитися без *повернення*. **8** Однак над впокореним довготерпи, і в милостині ним не погорди. **9** Задля заповіді заступися за бідного, і через його бідноту не поверни його порожнім. **10** Страть срібло через брата і друга, і хай воно не заіржавіє під каменем на згубу. **11** Поклади свій скарб за заповідями Всевишнього, і корисніше буде тобі, більше ніж золото. **12** *Замкни милостиню в своїх кімнатах, і вона спасе тебе від

вищ. 8

тов. 4

всякого зла, **13** понад сильний щит і понад тяжкий спис воюватиме за тебе проти ворога. **14** Чоловік добре заручиться за ближнього, і той, хто втратив сором, його покине. **15** Благодать поруки не забудь, бо дасть за тебе свою душу. **16** Добро поруки грішник відкидає, і хто без похвали в умі, покине того, що його визволив. **17** Порука погубила багатьох, що не випрямилися, і захитала ними, як морськими хвилями. **18** Вона переселила сильних мужів, і вони заблукали в чужих народах. **19** Грішний в поруку впаде, і хто женеться за лінивством, впаде у суд. **20** Заступися за твого ближнього по своїй силі, і важай на себе, і не впадь. **21** Початок життя – вода і хліб, і одежа і дім, що покриває сором. **22** Кращим є життя бідного під покриттям балок, ніж славна їжа в чужих. **23** В малім і великім май хвалу, **24** життя з хати до хати погане. І де живеш, не відкриєш своїх уст. **25** Нагодуєш їх і напоїш їх без похвали, і до цього почуєш зло: **26** прийди, чужинце, і приготуй стіл, і ще й твоєю рукою мене нагодуй; **27** і зійди, приходьку, від лиця слави, бо до мене гостем прийшов брат, і потрібна є хата. **28** Це є дуже тяжке для людини, що має розум, – заборона хати і зневага того, хто позичає.

тажка, противу врагу побореть по тебѣ. мужь благопоручникъ будетъ искренему, и погубивыи студъ оставивый его. благыи поручения не забуди, дасть бо душу свою за тя. доброе поручение вращаетъ грѣшника, и иже без хвалы мыслию оставитъ избавльшаго [и][3]. Поручение многи погуби (не) направляющихся, и подвиза ими яко влънами морьскими. Мужа сильны пресели, и заблуди въ языцѣхъ туждихъ. Грѣшныи (в поручение въпадаетъ)[4], и гоняи празѣньство въпадетъ въ судъ. заступи искренаго и противу силѣ своеи, и вниманиемъ себѣ [и][5] не впадися. Начатокъ животу вода и хлѣбъ, и риза и домъ покрываи студъ. Луче житие нищаго по кровомъ оградѣ, неже-ли брашна добра въ туждихъ. О мале и о велице хвалу имѣи, (-)[6] животъ зо у дому в домѣ, и идѣже живеши не отврѣзеши устъ (своихъ). [накорми]ши[7] (и) и напои (и) без хвалы, и надъ сими зло услышиши. Приступи приши[8] украси трапезу, и ещѣ и рукою твоею ухлѣби тя. [и][9] злѣзи приши[8] у лица славы, приинде (бо) мѣ гостемъ братъ, (и) треба есть хлѣвина. (зѣло се есть тажко)[10] чюжу уму разумъ, запрещение хлѣвины и поношение заимника.

Глава 30

при. 13 **1** *Хто любить свого сина, завдасть йому побої, щоб звеселився у своєму кінці. **2** Хто напоумлює свого сина, пізніше ним насолодиться і посеред знайомих ним похвалиться. **3** Хто повчає свого сина, розсердить ворога і перед друзями ним зрадіє. **4** Помер його батько і наче не помер, бо такого самого, як він, залишив після себе. **5** У своєму житті побачив його і розвеселився, і у своїй смерті не був засмученим. **6** Він залишив месника проти ворогів і друзям того, хто віддає ласку. **7** Душами синів обв'яже свої рани, і на всякий крик стривожиться його лоно. **8** Неприборканий кінь погано іде, і самовільний син буде розпущеним. **9** Нагадай синові – і тебе здивує, бався з ним – і завдасть тобі біль. **10** Не смійся з ним, щоб ти за нього не болів, і вкінці скреготатимеш зубами. **11** Не дай йому влади в молодості, **12** поломи йому ребра поки є молодий, щоб часом не укріпнувши і не став тобі непокірним. **13** Напоумляй свого сина, і працюй над ним, щоб ти не спотикнувся в його безсоромності. **14** Кращим є бідний і сильний зі здоров'ям, ніж багатий і побитий своїм тілом. **15** Добре здоров'я є кращим від всякого

Гла, л.

[юбази][1] *сна своего оучасти[2] [ему ра-ны][2], да възвеселится напослѣдокъ свои. Кажи сна свои насладитъся (послѣди) о немъ, и посредѣ знаемыхъ о немъ похвалится. Оучи сна свои възревнитъ врага, и пред други о немъ възрадуется. оумретъ [ощь ему][3] и никако не оумре, подобна бо себѣ остави по себѣ. в животѣ своемъ видѣвъ (и) и възвеселися, и на оумрѣтии своемъ не оскръбися. Противу врагомъ остави мѣстника, и другомъ въздающа благо. о душахъ сновъ обажетъ струпы своа, и о всякомъ вопли възматется оутроба его. Конь не оученъ (свѣрѣпъ идетъ)[4], и снъ самовлъныи (блудникъ будетъ)[5]. накажи чада и оудивиши ся, игра с нимъ и съторити ти печаль. Не смѣися с ни да не поболиши о нѣ, и напослѣдокъ сотнеши си зубы. Не даждь ему власти въ юности, (-)[6] съкруши ребра его дондеже (млада)[7] егда како ожестѣвъ (и) не покори ти ся. (-)[8] накажи снъ свои и дѣлаи о немъ, да не въ бестудии его поткнешися. Луче (есть) нищъ (и кръпокъ съ здравиемъ)[9] (-)[10], нежели богат (и) оурани тѣломъ своимъ. Здравие (исцѣл-

но)[11] лꙋче (є҆сть) всѧ́кого злата́, и҆ [тѣ́ло][12] здра́во нежели бога́ство бесчи́слено. [-][13] нѣ́сть бога́ство лꙋче здра́вїѧ телє́снаго, и҆ нѣ́сть весели́ѧ паче ра́дости ср҃дчныѧ. лꙋче (є҆сть) сме́рть паче живота́ горка́, и҆ [-][14] нежели недꙋ́ґ до҃́гїи. (чно́го) добро́ просы́пано пре҃́ ꙋ҆стꙑ̀ затвореными, преложе́нїѧ бра́шна пре҃лежа́ща ꙋ҆ гроба́. Ка́ѧ по́льза (и҆́долꙋ ѿ жрътвы)[15], не и҆́мать бо҆ на́сти ни о҆бона́ти. та́коже и҆згони́мый гдⷭ҇ь, зра́и о҆чи́ма и҆ стена́. на́ко є҆вну́хъ о҆сказа́ѧи дєви́цꙋ и҆ въ҆зъстена́етъ, та́ко твора́и по нꙋ́жди сꙋ́ды. не да́ждь печа́ли дш҃и свое́и, и҆ не о҆скорби́ себе совѣ́томъ свои́мъ. весе́лїе ср҃дчно живо́тъ чл҃ка, и҆ радова́нїе мꙋжеско́ долъгодѣ́нствїе. [Люби́][16] дш҃ꙋ свою́ и҆ тѣ́ши ср҃це свое́ и҆ печа́ль (ѿ себе ѿ҆гни́ дале́че)[17]. мно́ги бо҆ [печа́ль ꙋ҆би́][18], [-][19] нѣ́сть по́льза в не́и. рвє́нїе и҆ на́рость ꙋ҆малю́ютъ дн҃и, и҆ прежде вре́мене (печа́ль ста́рость наво́дитъ)[20] (-)[21].

Гл҃а, л҃а.

Дрѣ́нїе бога́тества раста́е́ пло́ти, и҆ печа́ль є҆го ѿгоно́й со́нъ. печа́ль бдѣ́нїѧ и҆спро́ситъ дрѣма́нїе, и҆ недꙋгъ лютъ ѿ҆и́маетъ со́нъ. тр҃ꙋдитсѧ бога́тый въ҆ собира́нїи бога́тества, и҆ въ҆ поко́и насыщаѥ́тсѧ пи́щеи свои́хъ. Тр҃ꙋдѧ́сѧ ꙋ҆богъ ꙋ҆малє́нїемъ жи́тїѧ, и҆ в поко́и требꙋ́ѧ бꙋдетъ. любѧ́и зла́то не о҆правди́тсѧ, и҆ гона́и растлѣ́нїѧ самъ насы́титсѧ. *мно́зи спадо́шасѧ зла́та ра́ди, и҆ бы́сть па́гꙋбѣ [-][1] прямо лицꙋ (є҆го)[2]. древо прєты́ка́нїѧ є҆сть [всѣ́мъ][3] и҆́скꙋшимъ є҆го, и҆ всѧ́къ безꙋмливъ погибнетъ и҃. Бл҃же́нъ бога́ и҆́же о҆бр҃тє́тсѧ бе҃с поро́ка, і҆ и҆́же въ҆ слѣ́дъ зла́та не и҆́де. кто є҆сть и҆ да ꙋ҆бл҃а́жи́ є҆го, сътвори́ бо҆ ди́вна в лю́дехъ свои́хъ. кто и҆́скꙋше́нъ и҆́мъ бы́сть и҆ съвр҃шисѧ, и҆ да бꙋдетъ на похвале́нїе. (и҆) кто́ мо́глъ преступникъ бы́ти и҆ не преступи́, и҆ (зло́ сътвори́ти)[4] и҆ не сътвори́. [-][5] да ꙋ҆тверди́тсѧ бл҃гиня є҆го, и҆ мл҃тыня є҆го и҆сповѣ́сть събра́нїе. (Сѣ́де ли на величѣ трапезѣ)[6] не раздви́гни (горта́ни на нея)[7], и҆ не рцы́ мно́го на не́и (є҆сть). Помани́ на́ко зло́ (є҆сть) о́ко лꙋка́во, лꙋка́вѣе о́ка что́ є҆сть созда́но, сего́ ра́ди ѿ всѧ́къ лица́ слезы́. и҆деже а҆́ще ꙋ҆зри́ши не простира́и рꙋки́ и҆ не гнети́сѧ с ни҃ въ солило́, разꙋмѣ́и є҆́же (є҆сть) и҆скренаго ѿ себе самого́. и҆ о҆ всѧ́кои ве́щи размышла́и. на́ждь на́ко чл҃къ пре҃лежа́щее ти, и҆ не ра҃греба́и да не въ҆зненави́денъ бꙋдеши. преста́ни прꙑ́вїе ради наказа́нїѧ, и҆ не на́ждь лише сы́ти, да не прет҃кне́шисѧ. (-)[8] ч҃ше (сѧ́деши по́среди

золота, і здорове тіло *краще,* ніж безмірне щастя. **16** Багатство не є кращим від тілесного здоров'я, і немає веселості, що понад радість серця. **17** Кращою є смерть від гіркого життя і від тривалої хвороби. **18** Велике добро висипане перед замкнутими устами – подачі страв, що лежать на гробі. **19** Яка користь ідолові від жертви? Бо не з'їсть ані не понюхає. Таким є прогнаний Господом, **20** що дивиться очима і стогне, як скопець, що обіймає дівчину і стогне, таким той, хто з примусу чинить суди. **21** Не віддай смуткові свою душу, і не засмути себе своєю радою. **22** Веселість серця – життя людини, і радість чоловіка – довголітність. **23** Люби свою душу, і потішай своє серце, і далеко від себе відкинь смуток. Бо смуток вбив багатьох, немає в ньому користі. **24** Ревність і гнів зменшують дні, і турбота перед часом наводить старість.

Глава 31

1 Неспання із-за багатства розтоплює тіло, і журба із-за нього відганяє сон. **2** Журба неспання випросить дрімоту, і тяжка хвороба відбирає сон. **3** Багатий трудиться в збиранні багатства і в спочинку насичується своїми стравами. **4** Бідний трудиться в бідноті життя і в спочинку буде в нужді. **5** Хто любить золото, не оправдається, і хто женеться за зітлінням, сам насититься. **6** *Численні впали через золото, і знищення було перед його лицем. **7** Воно є деревом спотикання для всіх, що його шукають, і кожний безумний від нього згине. **8** Блаженний багатий, що знайдеться безплямним і що не пішов за золотом. **9** Хто він є? І назвемо його блаженним. Бо він зробив подиву гідне в своєму народі. **10** Хто був ним випробований і вдосконалився і хай буде на похвалу. І хто міг стати переступником – і не переступив і зробити зло – і не зробив, **11** хай скріпиться на ньому добро, і зібрання визнає його милостині. **12** Ти сів за великим столом. Не відкрий горла проти нього і не говори: На ньому є багато. **13** Згадай, що лукаве око є злим. Що є створене лукавішим від ока? Через це сльозить з усякого лиця. **14** Куди лиш не поглянеш, не простягай руки, і не стискайся з ним в посудині, **15** знай те, що є ближнього. Від себе самого і в усякому ділі будь розумним. **16** Їж як людина те, що тобі поставлене, і не розгрібай, щоб ти не став зненавидженим. **17** Спини-

вщ. 8

ся скоріше задля напоумлення, і не їж понад ситість. Щоб ти не спіткнувся. **18** Якщо сядеш між багатьма дітьми, не простягай своєї руки раніше від них. **19** Оскільки напоумленій людині мало є досить, і на його лежаку він не терпить зла. **20** Сон здоров'я у животі, що має міру, вставши вранці. І його душа з ним. Труд неспання, і скорбота, і черево більше з ненаситним чоловіком. **21** І якщо й ти переївся їжею, встань від стола, і спочинеш. **22** Послухай мене, дитино, не погорди мною, і вкінці знайдеш мої слова. В усіх своїх ділах будь бистрим, і всяка хвороба до тебе не приступить. **23** Багатого на хліб поблагословлять уста, і свідчення його краси вірне. **24** *І проти скупого
при. 22 на хліби скаржитиметься місто, і свідчення його злоби вірне. **25** Не будь мужнім у вині, бо вино вигубило багатьох. **26** Піч випробовує залізо розпіканням, так і вино серце в сварці гордих. **27** Однаковим є для життя людей вино, якщо п'єш його за його мірою. Яке життя тому, що здержується від вина? Ось бо на веселість є створене для людей. **28** Вино, що в часі п'ється, є вистарчальним, **29** гіркота душі з гнівом і обмовою, коли п'ється багато вина. **30** Воно помножить лють безумного. П'янство – на спотикання. Воно зменшує силу і додає струпи. **31** Не оскаржуй ближнього на бенкеті в них, і не відкидай його в його веселості. Не скажи йому слово погорди, і не засмути його допитуванням.

мно́гихъ)[9] (ча́дїи), (не прострѝ ру́кѝ своеѧ прывѣ́е и̑хъ)[10]. Ꙗ̑ко (наказа́ное чл҃ку дово́лно е̑сть)[11] мало́е, и̑ на о̑дрѣ е̑го не страже́ѥ зла̀. Со́нъ здра́вїѧ о̑ чре́вѣ мѣ́рнѣ, въста́въ заоу́тра и̑ дш҃а е̑го с ни́мъ. трудъ бдѣ́нїѧ и̑ скорбь, и̑ (чрево боле)[12] съ мужемъ несы́тымъ. и̑ а̑ще (и̑) о̑нудилъсѧ е̑си бра́шномъ, въста́ни (ѿ трапе́зы)[13] и̑ почїе́ши. Послу́шаи мене ча́до (-)[14] не оу̑ничижѝ мене, и̑ напослѣдокъ о̑бра́щеши словесѧ̀ моѧ. въ всѣхъ дѣлѣхъ свои́хъ бу́ди бы́стръ, и̑ всѧ́къ недугъ не и̑́мать приступи́ти к тебѣ. Бога́таго хлѣбы бл҃ва́тъ оу̑сты, и̑ послу́шьство доброты̀ е̑го вѣ́рно. *(и̑ на скупа́)[15] по [хлѣбѣхъ][16] поро́пщетъ гра́дъ и̑ послу́шество зло́бы его и̑́стое. в винѣ не мужа́йсѧ, мно́ги бо погубѝ винѡ̀ Пе́щь и̑скушае́т желѣзо въ кале́нїи, такоже (и̑ ср҃це винѡ̀)[17] въ сва́рѣ го́рды́х. Ра́вно живоу́ (чл҃комъ винѡ̀)[18], а̑ще пїе́ши ѐ въ мѣ́ру е̑го. Кїи животъ оу̑моряю́щемусѧ вино́мъ, (-)[19] сїе (бо) (на весе́лїе [чл҃комъ][20] създа́но е̑сть)[21]. (-)[22] винѡ̀ пива́емо въ врема дово́лно. го́ресть дш҃амъ (мно́го винѡ̀ пива́емо). съ гнѣвомъ и̑ клеветою̀ оу̑мно́житъ на́рость безумнаго. (пїанъство) на претыка́нїе, оу̑мала́ѧ крѣпость и̑ притворя́ѧ струпїѧ. в пи́рѣ вин҃ не о̑блича́и и̑скренѧго, и̑ не ѿвръзи е̑го въ весели́и е̑го. словесѐ поно́сна не рцы̀ е̑моу, и̑ не [о̑скръбѝ е̑го][24] въ и̑стаза́нїи.

Глава 32

1 Старшиною тебе поставили, не підноси себе, але будь в них як один з них, подбай про них і так сідай. **2** І зробивши всю свою потребу лягай. Щоб ти розвеселився через них, і ділами ти одержав вінець краси. **3** Говори, старшино, з впевненим знанням, бо тобі належиться, і не заважай музикантам. **4** Де буде слухання, не піднімай мови і невчасно не мудруй. **5** Печать вугілля на золотій прикрасі і гра музикантів на бенкеті вина. **6** І в золотій прикрасі печать жезла. Йому треба так співати, сказати винові. **7** Говори, молодче, якщо тобі потрібно, також і двічі, якщо попросять, **8** і промов одним словом про багато. Будь, як той, хто знає і заразом мовчить. **9** Посеред вельмож не роби себе рівним, і іншому, коли говорить, не говори багато. **10** Перед громом випереджує блискавка, і перед сором'язливим випереджує ласка. **11** В часі піднімися, і не будь останнім, до хати відійди, а не лінися. **12** Там бався і чини твої бажання, і не гріши

Гл҃а, л҃в.

Старѣ́йшинꙋ а̑ли тѧ̀ поста́виша не възносѝ себе, (но̑) бꙋди в нихъ на́ко е̑ди́нъ ѿ ни́̑ попеци́сѧ и̑ми, и тако сѧ́ди и̑ всю потре́бꙋ свою̀ сътворѝ възла́зи. да възвесели́шисѧ и̑́хъ ра́ди, и̑ красоты̀ дѣлма прїи́меши вѣнецъ. гл҃и старѣ́йшинно подоба́е́ бо ти, и̑спы́тною хи́тростїю. и̑ не възбранѝ мꙋсикїи и̑дѣ́же послꙋша́нїе бꙋдетъ, не и̑зносѝ бесѣ́ды и̑ бе҃ вре́мени не мꙋдри́сѧ. печатлѣ́нъ а̑́ндра́зъ на мани́стѣ зла́тѣ, (и̑) ра́̑сꙋже́нїе мꙋси́ковъ въ пи́тїи вина. (и̑)[1] оу̑краше́нїемъ зла́томъ печа́ть (жезла̀)[2], (пѣ́сни е̑мꙋ си́це подо́бно рещѝ винꙋ)[3]. гл҃и ю́ноше а̑ще ти е̑сть потре́ба, е̑два (и̑) два́жди а̑ще въпрошенъ бꙋдеши, (и̑) е̑ди́немъ сло́вомъ (о̑ мно́зѣ и̑зъгл҃и)[4]. бꙋди на́ко вѣдыи и̑ въ кꙋпе молча̀. по́средѣ велмо́жъ не ра́венъ сѧ твори, і [и́номꙋ глюще][5] не зѣло прилежѝ. прѣже гро́ма (млъни́и варѧ́тъ)[6], и̑ пр҃е стыдли́ваго варѧ́тъ бл҃ть, въ врема въста́ни и̑ не послѣди, (в до́мъ ѿ-

йдѝ)[7] а҆ не оу҆нываѝ. тꙋ̀ йграѝ и҆ творѝ помышлє́нїа твоа, и҆ не съгрѣшаѝ сло́вомъ го́рдымъ. И҆ о҆ сѝхъ бл҃ви съ҆творѣ́шаго та, и҆ оу҆поева́ющаго та҃ ѡ҆ бл҃гъ е҆го. Бои́тсѧ г҃а пождетъ наказа́нїа, и҆ оу҆тренюющє о҆бра́щꙋтъ бл҃говоле́нїе. йщаѝ зако́на насы́тѧтсѧ е҆го, и҆ сꙋмнѧ́тсѧ соблазни́тсѧ о҆ немъ. Боѧ́щїисѧ г҃а о҆бра́щꙋтъ сꙋдъ, и҆ о҆правда́нїа ꙗ́ко свѣтъ (йз҃ внѣ) взгора́тсѧ. чл҃къ грѣшникъ оу҆клонитсѧ ѡ҆ о҆личе́нїа, и҆ по во́ли свое́и о҆бра́щетъ подо́бъ҃ство. мꙋ̀ совѣ́тникъ не презритъ размышле́нїа, (и҆) тꙋ́жды и҆ го́рдъ не оу҆бои́тсѧ стра́ха, [по съ҆творе́нїи с нимъ][8]. бе҃ совѣта ничесо́же не твори́, и҆ е҆гда съ҆твори́ши не раскаѝсѧ. На пꙋтѝ паде́нїа не ходи́, и҆ не претыка́йсѧ о҆ ка́мени. не вѣ́рꙋи пꙋтѝ в немъ же сѧ не претыка́еши, и҆ ѡ҆ ча́дъ свои́ храниса. въ всѧ́цѣмъ дѣ́лѣ [не][9] вѣ́рꙋи дш҃и своеи, (-)[10] се во е҆сть съблюде́нїе зако́на. вѣ́рꙋи зако́ну вънимитъ за́повѣдь҆ е҃, и҆ оу҆пова́ѧи г҃ви не оу҆ма́литсѧ.

Гл҃а, л҃г.

Боѧ́щагосѧ г҃а не сра́щетъ зло, [а҆ще и҆ в напа́сть впадетъ][1] [-][2] па́ки и҆зметъ е҆го. Чꙋ́жъ премꙋ́дръ не вънена́видитъ зако́на, сꙋмнѧи же сѧ в немъ ꙗ́ко въ҆ бꙋ́ри корабль. Ѵ҆ мꙋ́дръ зако́нъ вѣ́рꙋ и҆ мꙋ̀ [зако́нꙋ][3], и҆ зако́нъ е҆мꙋ вѣренъ. ꙗ́ко въ҆проше́нїе пра́вѣ҃ныхъ пригото́ви сло́во, и҆ та́ко оу҆слы́шиши. съ҆чета́и наказа́нїе, и҆ [то́гда][4] ѡ҆вѣщаи. Ко́ло колесное оу҆тро́ба бꙋ́го, и҆ ꙗ́коже о҆сь врьтѧ́щисѧ помышле́нїе е҆го. коѝна ꙗ́ждє́нїа ꙗ́ко дрꙋ́гъ зазривъ по҃ всѧ́цѣмъ ꙗ́здѧ́щимъ ржетъ. Почто дн҃ь дн҃е прест҃вае́тъ, и҆ всѧ҃ свѣтъ дн҃е лѣта ѡ҆ слн҃ца, ра́зꙋмо҃ г҃нимъ разлꙋчи́тасѧ. (-)[5] Йзмѣни вре́мѧ и҆ пра́зники, ѡ҆ ни́хъ вънесъ и҆ ст҃и, и҆ ѡ҆ ни́хъ положи́ в число
ѧ мо҆ ѧ дн҃їи. и҆ чл҃цы вс҃и (ѡ҆столе́)[6]. *и҆ ѡ҆ землѝ съ҆зда́нъ бы́сть а҆да́мъ, мно́жествѡ҃ хꙋдо́жества г҃ь раздѣли а҆҃ (-)[7] йзмѣни пꙋти е҃. ѡ҆ ни́хъ бл҃ви и҆ вънесе, и҆ ѡ҆ ни́хъ ст҃и и҆ к себѣ приближи. о҆ нихъ кла́тсѧ и҆ смири, и҆ съврати
кр҃й ѧ йхъ ѡ҆ стоа́нїа йхъ. *ꙗ́ко бре́нїе ску́дѣ́льника в рꙋцѣ е҆го, [вс҃и пꙋтїе е҆го][8] по и҆зволе́нїю е҆го, та́ко (и҆) чл҃цы в рꙋцѣ съ҆тво́ршаго и҆҃, въздати и҆҃ по сꙋду е҆го. ꙗ́ко проти́ву зло́мꙋ бл҃гое, и҆ проти́ву см҃рти живо́тъ, та́ко проти́ву бл҃говѣ́рномꙋ грѣшны҃. и҆ сѝце въ҆зри въ всѧ дѣ́ла вы́шнаго дво́е дво́е е҆ди́ноу проти́ву е҆ди́ного. (а҆зъ же)[9] послѣ́же бдѣхъ (и҆ наслѣдихъ йхъ ꙗ́коже ѡ҆ нача́тка), ꙗ́коже побира́ѧи въ слѣ́дъ и҆ма́телѧ вы҃наго, въ бл҃венїе г҃не достигохъ, и҆ ꙗ́ко и҆ма-

гордим словом. **13** І в цих поблагослови Того, що тебе створив, і що напоює тебе його добрами. **14** Хто боїться Господа, чекатиме напоумлення, і, вставши вранці, знайдуть ласку. **15** Хто шукає закон, ним насититься, і хто сумнівається, ним згіршиться. **16** Ті, що бояться Господа, знайдуть суд і оправдання, ззовні запалають, як світло. **17** Людина-грішник відхилиться від оскарження і за своєю волею знайде суд. **18** Чоловік-радник не буде незважати на роздумування, і чужий і гордий не побоїться страху після зробленого з ним. **19** Без поради не твори нічого, і коли зробиш, не розкаюйся. **20** Не ходи в дорозі падіння, і не спотикайся об камінь. **21** Не вір дорозі, в якій не спотикнешся, **22** і стережися своїх дітей. **23** В кожному ділі не вір своїй душі, бо це є збереження закону. **24** Хто вірить в закон, зважатиме на заповіді. І хто надіється на Господа, не зазнає зла.

Глава 33

1 Зло не зустріне того, хто боїться Господа. Хоч і в напасть він упаде, знову його визволить. **2** Мудрий чоловік не зненавидить закон, хто ж сумнівається в ньому, – як корабель у бурі. **3** Розумна людина вірить законові, і закон йому вірний. Як прохання праведних **4** приготуй слово, і так почуєш. Прив'яжи напоумленість, і тоді відповіси. **5** Коло воза – лоно нерозумного, і його роздумування, як вісь, що обертається. **6** Кінна їзда, як друг, що глузує, він ірже під кожним, що їде. **7** Чому день переходить день і все світло дня року від сонця? **8** Господнім розумом вони були поділені. Він змінив часи і свята, **9** від них підняв і освятив, і з них поклав на число днів. **10** І відтоді всі люди,
*і Адам був створений з землі. **11** мой1. 1
Множеством вміння Господь їх розділив, змінив їхні дороги. **12** З них поблагословив і підняв, і з них освятив і до себе приблизив, з них прокляв і впокорив, і повернув їх
від їхнього стояння. **13** *Як глина рим. 9
гончара в його руці, всі його дороги за його волею, так і люди в руці Того, що його створив, щоб віддати їм за його судом. **14** Бо проти зла добро і проти смерти життя, так проти побожного – грішник. **15** І так поглянь на всі діла Всевишнього, два *і* два, один проти одного. **16** Я ж вкінці чував і успадкував їх так, як від початку, так як той, хто збирає вслід за збирачем винограду. **17** Я дійшов до господнього благосло-

вення, і як збирач я наповнив точило. **18** І глядіть, що не собі одному я трудився, але для всіх, що шукають напоумлення. **19** Послухайте мене, вельможі народу, і володарі збору сприйміть. **20** Синові і братові, жінці і своєму другові не дай влади над собою у своєму житті. І не дай іншому своїх дібр, щоб ти не розкаявся, будучи в потребі через них. **21** Так довго, як живим ти є, і є дихання в тобі, не зміни собі усяке тіло. **22** Бо кращим є, щоб тебе благали твої діти, ніж щоб ти дивився на руки твоїх дітей. **23** В усіх своїх ділах будь першим, не дай плями у своїй славі. **24** В дні закінчення днів твого життя і в часі твоєї смерті роздай своє майно. **25** Їжа і палиця і для осла тягар, хліб і напоумлення і для раба діло. **26** Карай раба – знайдеш спочинок, попусти йому руку – і почне шукати свободи. **27** Ярмо і ремінь гнуть шию, і лукавому рабові наклади кайдани і рани, **28** вкинь його до праці, щоб не був бездіяльним, бо бездіяння навчить великого зла. **29** Постав його в ділах так, як йому належиться, якщо не послухається, посади його в колоди. **30** І не будь надмірно *строгим* над кожним тілом, і без суду не зробиш нічого. **31** Якщо в тебе є раб, хай буде як і ти, і наче ти придбав кров'ю. **32** Якщо в тебе є раб, май його за брата, так як твоя душа полюбилася йому. **33** Якщо вчиниш йому зло, і він, вставши, втече, ти не знаєш по якій дорозі його шукатимеш.

Глава 34

1 Безумному чоловікові надія є марна і обманлива, і сни оперяють безумних. **2** Як той, що хапається за тінь і женеться за вітром, так той, хто дає віру снам. **3** На це видіння снів. Перед лицем подоба лиця – **4** від нечистого що очиститься? І від брехні яка правда? **5** Чародійства, і чаклунства, і сни є марнотою і так, як боліючому серцю бувають привиди. **6** Якщо не буде послане від Всевишнього на відвідини, не дай їх своєму серцю, **7** бо багатьох сон звів, і відпали ті, що надіються на них. **8** Без обмани закінчиться закон, і мудрість в устах вірних – досконалість. **9** Навчений чоловік знатиме багато, і дуже досвідчений визнає розуміння. **10** Хто не був випробуваний – мало знає, хто же заблукав – множить розумність. **11** Багато я побачив в моєму блуканні, і мій розум більший від моїх слів. **12** Багато разів до смерті я впав в біду і спасся задля цього. **13** Дух тих, що бояться Господа, житиме, бо їхня надія на тому, що їх спасе.

тель напо́лнихъ точи́ло. [и̂ смотри́те][10] на́ко не себѣ̀ є̂ди́ному тружда́ю́сѧ, но̂ всѣ́мъ и̂скующи́м наказа́нїа. Послу́шанїте мене вельмо́жа лю́дїи, и̂ вла́стеле събо́ра вну́ши́те. сы́ну и̂ (бра́ту, жены̀)[11] и̂ дру́гу (своє́мў), не да́ждь вла́сти на себѣ̀ ѣ̀ живо́тѣ свое́̀. и̂ не да́ждь и̂ному и̂мѣ́нїа своє́го, да не раска́ешисѧ требу́ѧ́ и̂хъ ради. до́ндеже жи́вѣ̀ є̂си и̂ дыха́нїе в тебѣ̀, не и̂змѣни себѣ̀ всѧ́кои плоти. лу́че бо̀ е̂сть да́ти сѧ мо́лѧтъ ча́да твоа, нежели тебѣ̀ зрѣ́ти в ру́цѣ ча̂ твои́м. вѣ̀ всѣ́хъ дѣ́лехъ свои́хъ бу́ди пресѣ́ва́ѧ, не да́ждь поро́ка на сла́ву свою. вѣ̀ дн҃ь сконча́нїѧ дн҃и живота своє́го, и̂ вѣ̀ вре́мѧ сме́рти [твое́и][12] разда́и и̂мѣ́нїе [свое][13]. Сы́тости и̂ жезлїе и̂ бре́мѧ о̂слу, хлѣ́бъ и̂ наказа́нїе и̂ дѣ́ло рабо́ви. Кажи раба (-)[14] о̂бра́ще́ши поко́и, о̂слаби ру́ку е̂му̀ і̂ и̂ска́ти начне́тъ свободы. Ѩ́го и̂ реме́нь вы́ю преклона́е̂̀, и̂ рабу́ лу́кавў оу́зы и̂ ра́ны (вѣ̀зложи), вѣ̀зри е̂го в дѣ́ло да не праз҃ну́етъ. мно́жѣ̀и бо̀ зло́бѣ̀ наоу́читъ праз҃ны́ство, (оу́строи́ (е̂го) вѣ̀ дѣ́лѣхъ)[15] на́коже подоба́е̂̀ е̂му̀. а̂ще не послу́шаетъ всади и̂̀ вѣ̀ о̂ко́ва, и̂ не бу́ди и̂зли́ха на̂ всѧ́кою пло́тїю, и̂ бе́з҃ су́да не сътвори ничесоже. а̂ще ти̂ е̂сть ра́бъ бу́ди на́коже (и̂) ты́, (и̂) на́ко кро́вїю ста́жа́лъ е̂си (-)[16]. а̂ще ти̂ е̂сть ра́бъ и̂мѣ́и и̂̀ на́ко бра́та, на́ко́ бо̀ дш҃а твоа оу̂сумни́шисѧ е̂го. а̂ще о̂зло́би́ши е̂го, и̂ вѣ̀ста́вѣ̀ ѿбѣжи́тъ, ки́мъ пу́темъ пои́ще́ши е̂го (не вѣ̀си).

Гл҃а, л҃д.

(е̂разуми́ву̀ мужѐви ти̂щи и̂ лжи суть наде́жди)[1], и̂ со́нїа впера́ютъ безумныа. Ѩ́коже е̂мла́ися за сѣ́нь и̂ гона́и вѣ̀тры, та́коже е̂мла́и вѣ́ру сно́мъ, сїе на сїе со́нъ оу̂зрѣ́нїѧ. Пра́мо лицу̀ подо́бїе лица, ѿ нечи́стаго что сѧ о̂чи́стѝ, и̂ ѿ лжа ка́ѧ и̂стинна. волшве́нїѧ и̂ о̂баѧ́нїѧ и̂ со́нїѧ суе́тство суть. и̂ на́коже (бола́щу̀ ср҃цу̀ мечта́нїѧ быва́ютъ)[2], а̂ще не ѿ вы́шнаго посла́но бу́детъ на посѣще́нїе. не да́ждь и̂̀ ср҃цу̀ своє́м̀ў, мно́гихъ бо̀ прельсти́ со́нъ, и̂ ѿпадо́ша надѣ́ющесѧ на на. бе́з҃ лжа съверши́тсѧ зако́нъ, и̂ премў́дрости вѣ̀ оу̂стѣ́хъ вѣ̀рныхъ съвершє́нїе. Мужъ̀ [оу̂ченъ][3] много оу̂вѣ́сть, и̂ мно́го и̂скуси́вѣ̀ и̂сповѣ́сть ра́зумъ. Ѩ́же не и̂скуси́сѧ ма́ло вѣ̀сть, заблуди́выи же оумно́жи́тъ̀ кова́рьство. мно́го ви́дѣхъ в заблуже́нїи мое́мъ, и̂ ва́ше слове́съ мои́х̀ ра́зумъ мон. Мно́гащи до сме́рти в бѣ́ду впадо́хъ, и̂ сп҃сенъ бы́хъ сѝ ради. дх҃ъ бога́щихсѧ г҃а по-

живе́, наде́жда бо йхъ на спсающаго а҃.
бо́йся гда ничи́мже постыди́тся, и не оу-
страшйся тои́ бо наде́жа е҃му. бо́ящемуся
гда бл҃жена е҃сть дш҃а, чи́м са о҃держи́ и кто
ѱал҃ йн е҃му (бы́сть) оу҃тверже́нїе· *о҃чи гн҃и на люба́-
щаа е҃го, защище́нїе си́лы, и оу҃тверже́нїе кр҃т-
пости, покро́въ о҃ вара и покро́въ о҃ полу́дне,
хране́нїе о҃ претыка́нїа, и по́мощь о҃ па-
данїа, въздвизаи дш҃у, и просвѣщаи о҃чи,
прй йа о҃цыще́нїе даа живота и бл҃венїе. *жра́и о҃
непра́вды приноше́нїе порно́, и нѣсть въ бл҃го-
прй ѣи воле́нїе [поро́ки][4] безако́нникъ. *[и́][5] не бл҃гово-
и йа ли́тъ вы́шнїи о҃ приноше́нїи нечести́выхъ, ни
мно́жествомъ же́ртвъ о҃цысти́й грѣхъ. [на́ко][6]
жраи сна пр҃е о҃ц҃мъ е҃го приносаи жр҃твы о҃
и҃мѣнїа оу҃бо́гихъ. хлѣбъ оу҃бо́гимъ живо́тъ
вы з оу҃бо́гихъ. *(на́ко кро́ви лиша́аи е҃го чл҃къ)[7], (и
ѣ мѳ йд на́ко) оу҃быва́а и҃скренаго йже о҃ѣ́млетъ (е҃му)
поживе́нїе. [и на́ко][8] пролива́а кро́вь, оу҃дрѣжа
мзду о҃ нае́мника. е҃ди́нъ съзидаа, и е҃ди́нъ
разараа, что оу҃спѣетъ йы бо́лей тко́мо тр҃у.
е҃ди́ному молящуся а҃ друго́му проклина́ющу,
д мѳ дѕ кое҃го гл҃а оу҃слы́шитъ вл҃ка. *и҃змыва́ися о҃
мертвѣца, и па́ки прикасаася е҃мъ, ка́а
а пр҃р в по́льза е҃сть (е҃му о҃ ба́нѣ)[9]. *та́коже (и) чл҃къ
постася о҃ дѣлехъ своихъ, и па́ки ходаи
тоже твора, мо́льбу е҃го кто оу҃слы́шитъ, и
что оу҃спѣетъ смире́нїемъ своимъ·

гл҃а, л҃е·

бл҃юда́а зако́нъ оу҃мно́жи приноше́нїе,
филѳ д (и на́ко) жраи спсенїю внима́а за́повѣдь.
вѣздаи бл҃гъ, *(и) приноса (на́ко)
смидалъ (приноси), и твораи мл҃тыню
(на́ко и) жраи жр҃тву хвале́нїа· бл҃говоле́нїе гн҃е
в мѳ їкг е҃же о҃ступи́ти о҃ [гр҃ха][1], и о҃цыще́нїе (е҃)
и ѣд ѣ мѳ бі о҃ступи́ти о҃ непра́вды· *не на҃вися [пр҃е
а мѳ д гн҃ъ][2] то́щь, все бо сѣ за́повѣди ради· *прино-
ше́нїе пра́вн҃аго похвалитъ о҃лтаря, и бл҃гоу҃-
ха́нїе е҃го пр҃е вы́шнимъ· жр҃тва мужа пра́вед-
наго прїятна, и па́мать е҃а не забве́на бу-
детъ. [о҃ко́мъ бл҃гомъ][3] просла́ви гда, и не
тобй д оу҃мали о҃ нача́тка ру́ки твое҃а. въ всѣкомъ
в крй д дан҃нїи оу҃кроти лице свое, и весе́лїемъ о҃сти
десати́ну. *да́ждь вы́шнему по дан҃нїю е҃го,
ѣ мѳ ї и (о҃ко́мъ бл҃гомъ)[4] (о҃чище́нїе)[5] ру́ки· на́ко гь
в пара дѕ вѣздаи е҃сть, и е҃ми́цею вѣзда́сть ти·
їовъ ѣд (да́ръ бо бе҃ тр҃уда не прїе́млетъ, ни прибли-
мѹро б жи́тъ бо са жр҃твѣ непра́вн҃аго)[6]. на́ко гь сѹдїа
дѣа ї е҃сть, и нѣсть оу҃ него сла́вы лица. *не прїи
крй в гала́ в ме́тъ ли лица о҃ оу҃бо́зѣмъ, и мл҃тву о҃биди-
ѣфе́ б
кола́ г
а пр҃р а

сає. **14** Хто боїться Господа, нічим не завстидається і не злякається, бо Він – його надія. **15** Блаженна є душа того, хто боїться Господа. До кого пристає? І хто його скріплення? **16** *Господні очі на тих, що його любля- пс. 38
ть, оборона влади і скріплення сили, захорона від спеки і тінь від полудня, охорона від спотикання і поміч від падіння. **17** Він той, хто піднімає душу і прояснює очі, хто дає очищення життя і благословення. **18** *Хто жертвує принос від неправед- при. 21
ності – опоганенний, і погань беззаконних не є на милість. **19** *І не ми- при. 15
лується Всевишній в приносах безбожних, ані множеством жертв *не* і 21
очистить гріх. **20** Наче хто жертвує сина, перед його батьком той, хто приносить жертву з маєтку бідних. **21** вищ. 7
Хліб бідним – життя бідних. *Чоловік, хто його позбавляє, наче мой5. 24
позбавляє крові, **22** і наче хто вбиває ближнього, той, хто забирає йому потрібне для життя, і наче хто проливає кров, той, хто затримує зарплатню від найманця. **23** Один – той, хто будує, і один – руйнівник. Що він досягне? Чи не більше? Тільки труд. **24** Як один молиться, а другий проклинає, чий голос вислухає Владика? **25** *Хто вмився від мерця і знову до мой4. 19
нього доторкнувся, яка є йому користь з миття? **26** *Так і людина, що пет1. 2
постить за свої діла, і знову пішовши те саме чинить. Його молитву хто вислухає? І що він осягнув своїм впокоренням?

Глава 35

1 Хто зберігає закон, помножить приноси. І той, що дотримується заповідей, наче той, хто жертвує за спасіння. **2** Хто віддає ласку *і хто приносить, наче приносить пшеничну муку, і хто чинить милостиню, наче і хто приносить жертву хвали. **3** Миле Господеві відступити від гріха, і очищенням є відступити від неправед- мой2. 23
ності. **4** *Не з'явися перед Господом і 34
порожнім, бо це все задля заповіді. **5** мой5. 16
*Принос праведного похвалить жертовник, і його запашність перед Все- мой1. 4
вишнім. **6** Жертва праведного чоловіка сприйнятна, і його пам'ять не буде забута. **7** Добрим оком прослав Господа – і не зменшиш первоплоди твоєї руки. **8** В усякому даруванні тов. 4
злагідни своє лице, і з веселістю освяти десятину. **9** *Дай Всевишньому кор2. 9
за його даром, і добрим оком – очищення руки. **10** Бо Господь – Той, хто мой5. 10
віддає, і всемеро тобі віддасть. **11** Бо пар2. 19
дар без труда не сприймається, бо ані йов. 34
не наблизиться до жертви безбожного. **12** Бо Господь є суддя, і немає в муд. 6
нього слави лиця. **13** *Він не прийме дія. 10
рим. 2
гал. 2
еф. 6
кол. 3
пет1. 1

лиця за бідного і благання ображеного вислухає. **14** Не буде, щоб не зглянувся на молитву сироти чи вдовиці, коли видає мову. **15** Чи не сльози вдовиці течуть по щоках і крик проти того, що довів її *до цього*? **16** Хто злагіднює, з приємністю буде прийнятий, і його молитва дійде до хмар. **17** Молитва покірного пройшла хмари, аж доки не приступить він, не буде потішений **18** і не відступить, аж доки Всевишній не навідається. Він судить по-справедливості і зробить суд. **19** І Господь не забариться і не довготерпітиме за них, **20** аж доки не розіб'є бедра немилосердних і віддасть народам помсту, **21** аж доки не вигубить множество гордих і знищить скипетри неправедних, **22** аж доки не віддасть людині за її ділами, за ділами людей, і за їхніми задумами, **23** аж доки не судитиме судом свій народ, і звеселить тих, що є в його милосерді. **24** Гарним є милосердя в день його скорботи, як і дощові хмари в часі посухи.

маго оуслы́шитъ· Не и́матъ презрѣти мо́лтвы сираго ни вдовы́цы, є҆гда и҆звѣщае́тъ бесѣ́ду· Не сле́зы ли вдовы́цѣ по лани́тама текутъ, и҆ во́пль на снесы́шаго е́и· Оу҆толя́и бл҃говоле́нїемъ прїе́мъ бу́детъ, и҆ мо́лтва є҆го до о҆́блакъ до́идетъ. мо́лтва смиреннаго (про́иде о҆́блаки)[7], (-)[8] до́ндеже приступи́ не оу҆тѣшы́ся. и҆ не и́матъ ѡ҃ступи́ти до́ндеже посѣти́тъ вы́шнїи. [-][9] суди́ въ пра́вду, и҆ сътво́ритъ с҃дъ, и҆ г҃ь не замедли́. и҆ не и́матъ долъготерпѣ́ти на ни́, до́ндеже сокруши́тъ чре́сла немл҃тивы́хъ· и҆ на҃зы́ко҃ вѣ́здастъ ме́сть, донеле́ потреби́ти мно́жество досади́тель. и҆ скѵ̀петры непра́вѣ́ныхъ сокруши́тъ. до́ндеже вѣ́здастъ чл҃ку по дѣ́ла́мъ є҆го́, и҆ по дѣ́ломъ чл҃ческомъ [и҆][10] по помышле́нїю и҆́хъ. до́ндеже су́ди́тъ с҃у́домъ лю́демъ свои́мъ, и҆ вѣ́звеселя́тъ а҃ (и҆́же суть) въ мл҃ти є҆го́. кра́сна (є҆́сть) мл҃ть въ дн҃ь ско́рби [є҆го́][11], на҃ко҃ (и҆) о҆́блацы дождевни въ вре́ма безъдо́ждїа·

Глава 36

1 Помилуй нас, Владико, Боже всіх! І поглянь, і наклади твій страх
єре. 10 на всі народи. **2** *Підніми твою руку на чужі народи, і хай побачать твою силу. **3** Як Ти в нас освятився перед ними, так Ти перед нами звеличився в них. **4** І хай пізнають Тебе, так як і ми Тебе пізнали. Бо немає Бога, за винятком Тебе, Господи! **5** Обнови, знаки, і зміни, чуда. Прослав руку і твоє праве рамено! **6** Підніми гнів, вилий лють, вигуби суперника і знищ ворога! **7** Приспіши час і згадай клятву. І хай визнають твої величі! **8** Гнівом вогню пожертий буде той, хто спасається. Ті, що чинять зло твоєму народові, хай знайдуть погибель. **9** Розбий голови князів наших ворогів, що говорять: Немає, за винятком нас! **10** Збери всі племена Якова. Світле серце, і воно добре звертається, і він
мой2. 4 подбає за свою їжу. **11** *Господи, помилуй народ, названий твоїм іменем – Ізраїль, якого Ти первенцем зробив. **12** Помилуй місто твого освячення – Єрусалим, місто твого спочинку. **13** Наповни Сіон, щоб взяти твої слова, і від своєї слави свій народ. **14** Дай свідчення своєму творінню і тим, що від початку, і підніми ті пророцтва, що про твоє ім'я. **15** Дай винагороду тим, що терплять Тебе, і твої пророки
мой4. 6 будуть вірними. **16** *Господи, вислухай благання твоїх прохачів за благословенням Аароновим над твоїм народом! **17** І пізнають всі, що є на землі, що Ти є Бог віків. **18** Живіт їсть всяку їжу, є ж їжа краща від їжі.

Г҃ла, л҃з·

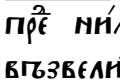

омилуи́ ны́ вла́ко (е҃ѕ вѣ́хъ)[1] [и҆ вънзри][2], и҆ наложи́ стра́хъ твои́ на вс҃а на҃зы́ки. *вънздвиго́ни рѹ́кѹ твою́ на на҃зы́ки тѹ́жда, и҆ да о҆́зрятъ си́лѹ твою́· Я҃коже пре҃ ни́ми о҆́стиса́ в насъ, та́коже пре҃ на́ми вънзвели́чися на ни́х҃. и҆ да познаю́тъ т҃а, на҃коже и҆ мы́ познахомъ [т҃а][3]. на҃ко нѣ́сть бо́ра́звѣ тебе́ г҃и· о҆́бнови зна́менїа, и҆ змѣни́ чюдеса́, прослáви рѹ́кѹ и҆ (деснѹ́ю мы́шцю)[4] (твою)· вънздвиго́ни на҃рость (-)[5] и҆зліѣ́ гнѣ́въ, изми́ супе́рника и҆ сътри́ вра́га. потщи́ вре́ма и҆ помяни́ заклина́нїе, и҆ да и҆сповѣ́да́тъ вели́чїа твоа́· Гнѣ́вомъ о҆́гнѧ пона́де́тъ бу́детъ спса́ѧ́ся, (-)[6] о҆́злобля́ющїи лю́ди твоа́ да о҆бра́ща́тъ пагѹбѹ. Сокруши́ главы́ кнѧзь вра́гъ (на́шихъ) гл҃ющихъ нѣ́сть ра́звѣ насъ. съвери всѧ колѣ́на і҆а́ковля́. (свѣ́тло сре҃це и҆ бл҃гообраши́тъ, и҆ о҆ на́ди своеи́ попече́тся)[7]· *Помилѹи́ люди г҃и нарече́нный и҆́менемъ твои́мъ, (-)[8] і҆и҃ль є҆гоже первенцемъ оу҆подоби́лъ е҆си́· Оу҆щедри гра҃ ст҃ыни твоеѧ і҆ерли́мъ, г҃а поко́ища твоего́. и҆спо́лни сїо́на взя́ти словеса твоа́, и҆ ѡ҃ сла́вы своеѧ [лю́ди][9] своа́· да́ждь свѣ́дѣтельство тва́ри своеи́ (и҆ сѹ́щимъ) ѡ҃ нача́ла, и҆ вънздви́гни прр҃чествїа сѹ́ща́ѧ о҆́ и҆́мени твоемъ, да́ждь мзду́ терпя́щимъ тебе́, и҆ прр҃цы твои вѣ́рни бу́дѹтъ. *послѹша́и г҃и мо́льбы мл҃твенникъ твои́хъ. по бл҃гове́нїю [а҃а҃ро́ню][10] о҆́ людехъ твои́хъ· И҆ разѹмѣ́ютъ вси́ сѹщїи на земли́, на҃ко [-][11] [г҃ь][12] е҃сть вы́ко҃. всѧко брашно

нáсть чрево, ѣсть же брáшно брáшна добрѣе. гортáнь вкушáетъ брáшна лóва, тáко ср҃це разумúво словеса лóжна· Ср҃це строптúво дáсть печáль, и чл҃къ мнóгоу҆мѣтель вѣздáсть ѣмоу. всѧкаго мужескá пóлу пр҃їмéт жена, ѣсть же дш҃и дш҃ére лоучше. доброта жéньска оу҆кротúтъ лице, и на҃ все желáнїе чл҃чєско прєспѣетъ. âще ѣсть на нáзыцѣ ѣѧ҃ мл҃ть и кротость, нѣсть мужъ ѣѧ҃ точенъ сн҃омъ чл҃чєскимъ· Приводáи жену начинáетъ стажанїѧ, помóщника по сєбѣ самомъ (-)[13] столпа покою҆. и҆дѣже не будетъ преграды расхыщено бýдет҃ имѣнїе, і҆ и҆дѣже не будетъ жены҆ воздохнетъ заблоуждáѧ. кто҃ бо҆ вѣроуетъ въоружену разбóиннику находáщоу ѡ҆ гра҃ во́ гра҃· Такоже (и҆) чл҃ку не и҆моущоу гнѣзда, и҆ обитáющоу и҆деже обвечери́тсѧ·

Гл҃а, л҃з·

Всѧкъ другъ реч҃е дружи́сѧ ѣмоу и҆ áзъ, но ѣсть другъ и҆менемъ точїю другъ. печаль не пребывáетъ ли до см҃рти, прїáтель и҆ другъ претварáѧсѧ въ врагъ. ѡ҆ лукаво помышленїе ѡ҆кудѣ сѧ и҆звали, покрыти сушоу лестїю· Прїатель о҆ веселїи дружни рáдоуетсѧ, и҆ въ врема скорби (и҆здалеча бýдетъ)[1]· прїáтель со другóм҃ труждáѥсѧ чрева рд҃ь, и҆ противоу брáни вóзметъ копїе· Не забоуди друга въ дш҃и своéи, и҆ не непоминáи ѣго во и҆мѣнїи своѣмъ· Всѧкъ совѣтникъ ѡ҆и҆мé совѣтъ, но ѣсть совѣщáѧи о҆ себѣ. ѡ҆ совѣтника храни дш҃оу свою, и҆ разумѣи пр҃ьвѣе что҃ ѣмоу потреба ѣсть, (сѧ҃ бо)[2] себѣ совѣщава́етъ· Ѐгда҆ какo възложитъ на́ тѧ жребїи, и҆ речетъ ти҃ добрѣ ти҃ поуть ѣсть. и҆ станé прямо ви́дѣти что҃ бýдетъ ти҃, Не совѣщава́и с҃ позира́ющимъ тѧ҃. и҆ ѡ҆ зазрящи́х тѧ҃ сокрыи совѣтъ. съ женóю о҆ ревности ѣѧ҃, и҆ съ страшли́вымъ о҆ брани· Съ кoупцемъ о҆ преложенїи, и҆ съ кoупоующимъ о҆ проданїи· съ завѝливымъ о҆ похваленїи, и҆ не съ мл҃тивымъ о҆ помилованїи. съ лѣнивымъ о҆ всѧкоѡ҆ дѣлѣ, и҆ с наѐмникомъ лѣтошнимъ о҆ съвр҃шенїи. рабоу лѣниво́у о҆ мнóзѣ дѣланїи. (и҆) не належи но о҆ сихъ о҆ всемъ совѣщáнїи. [но][3] съ мужемъ бл҃говѣрнѡ҆ пр҃но бýди, ѣгоже âще познáеши съблюдоуща запóвѣди, и҆же въ дш҃и ѣго на҃ко́же въ (твоéи дш҃и)[4]. и҆ áще съгрѣшиши поболитъ с тобóю· и҆ совѣтъ ср҃чъ постáви, нѣсть бо тѝ вѣрнѣ́йшаго ѣѧ҃. дш҃а бо мужа възвѣщáѥ нѣкогда разумне, нежели сéдмь блюститель на высотѣ (сoудящи)[5] стража дѣльма· И҆ о҆ всемъ семъ помолисѧ вы́шнемоу, да оу҆правитъ въ и҆́с-

19 Горло куштує їжу лову – так розумне серце брехливі слова. **20** Зіпсуте серце дасть смуток, і дуже досвідчена людина йому віддасть. **21** Жінка прийме всякого мужчину, є ж дочка краща від дочки. **22** Жіноча краса веселить лице і перевищить всяке людське бажання. **23** Якщо є милосердя і лагідність на її язику, її чоловік не є подібний до людських синів. **24** Хто приведе жінку, починає маєток, помічника, як він сам, – стовп спокою. **25** Де немає огорожі, майно буде розграбоване. І де не буде жінки, хто заблукає, зідхатиме. **26** Бо хто повірить озброєному розбійникові, що приходить з міста до міста? **27** Так і чоловікові, що не має гнізда і поселяється, де застане ніч.

Глава 37

1 Всякий друг скаже: І я з ним подружився. Але є друг, що тільки по імені є другом. **2** Чи смуток не залишається до смерті – приятель і друг, що обернувся на ворога. **3** О лукавий задуме, звідки ти прикотився, щоб покрити сушу обманою? **4** Приятель радіє в радості друга і в часі скорботи буде здалека. **5** Приятель з другом труситься задля лона і у війну візьме списа. **6** Не забудь друга у своїй душі, і не не згадуй його в своєму майні. **7** Кожний радник забере раду, але є той, хто для себе радить. **8** Від радника бережи свою душу, і перше пізнай яка є його потреба, бо він сам собі радить. Щоб він часом *не* поклав на тебе жереб, **9** і тобі скаже: Твоя дорога є гарна. І стане напроти, щоб побачити, що з тобою буде. **10** Не радься з тим, що тебе підглядає, і від тих, що тобі ревнують, сховай раду. **11** З жінкою про її ревнощі і з страхопудом про війну, з купцем про переміну і з купцем про продаж, з завидливим про похвалу і з немилосердним про помилування, з лінивим про всяке діло і з річним найманцем про закінчення *найму*, лінивому рабові – про багато праці. І не наступай, але про це про все *хай буде* порада. **12** Постійно будь з побожним чоловіком, про якого лиш пізнаєш, що він зберігає заповіді, який в його душі, так як ти в твоїй душі. І якщо згрішиш, він співчуватиме з тобою. **13** І постав раду серця, бо тобі немає вірнішого від неї. **14** Бо душа чоловіка часом сповіщає розумне більше ніж сім сторожів, що сидять на висоті, щоб сторожити. **15** І про це все помолися до Всевишнього, щоб

Він по правді випрямив твою дорогу. **16** Початок всякого діла – слово. І перед всяким ділом – рада. **17** Слід зміни серця виходить на чотири частини: **18** на добро і зло, на життя і смерть. І язик є той, хто ними постійно володіє. **19** Є досвідчений чоловік, що повчає багатьох, і є некорисний своїй душі. **20** Є мудрагель в словах зненавиджений. Цей буде позбавлений всякої їжі. **21** Бо йому не була дана ласка від Господа, бо він був позбавлений всякої мудрості. **22** Є мудрий для своєї душі, і плоди його розуму на устах вірні. **23** Мудрий чоловік напоумить свій народ, і плоди його розуму вірні. **24** Мудрий чоловік наповниться благословенням, і блаженним назвуть його всі, хто бачить. **25** Життя чоловіка в числі днів, і дні Ізраїля безчисленні. **26** Мудрий в своєму народі успадкує віру, і його насіння житиме навіки. **27** Дитино, в своєму житті випробовуй свою душу, і гляди, що для неї є погане, і не дай їй. **28** Бо не все всім корисне, і не всяка душа в усьому радіє. **29** Не будь ненаситним в усякій їжі, і не розпливайся перед різними їжами. **30** Бо в багатьох їжах буде хвороба, і ненаситність дійде аж до скорботи. **31** Бо численні померли від ненаситності, і хто ж пильнується, додасть життя.

тиннꙋ пꙋть твои. начатокъ всѧкого дѣла слово, и́ пр҃ьвѣе всѧкого дѣланїѧ совѣ҇тъ· Сѣ҇ть и́змѣненїѧ с҃рчнъ, на четыри ча́сти и́сходитъ. на добро҆̀ и́ зло҆ на живо҆̀ и́ см҃рть, и́ владыи (и́ми вы́ꙋ)[6] на҆́зы́къ е҆́сть· Е҆́сть мꙋжъ ковареңъ [наказа́тель мно́гимъ][7], и́ своеи́ дш҃и е҆́сть неключимъ· Е҆́сть премꙋдра́ѧсѧ въ словесѐ вѣзненавидимъ, се́и всѧкоѧ пища лишенъ бꙋдетъ. не дана бо҆̀ бысть е҆мꙋ ѿ г҃а бл҃гть, на҆́ко всѧкоѧ премꙋдрости лишенъ бысть. е҆́сть премꙋдръ своеи́ дш҃и, и́ плоды ра́зꙋма е҆го҆ въ оу҆стѣхъ [вѣрны][8]· Цꙋжъ премꙋдръ лю́ди своа наказа́е҆́, и́ плоды ра́зꙋма е҆го҆ вѣрны· Цꙋжъ премꙋдръ и҆сполнитсѧ бл҃венїѧ, и́ оу҆бл҃жатъ е҆го҆ вс҃и зрѧщеи· Живо҆̀ мꙋжа в число дн҃їи, и́ дн҃и і҆и́леви бе҆́численїи· Премꙋдръ въ свои́хъ лю́дехъ наслѣдитъ [вѣрꙋ][9], и́ (сѣмѧ)[10] е҆го҆ живо бꙋдетъ въ вѣкъ· І҆а́до въ животѣ свое҆мъ и҆скꙋси дш҃ꙋ свою҆, и́ виждь что҆́ и́ е҆́сть зло҆ и́ не даждь е́и҃. не [ключитъ бо҆̀ сѧ вс҃е вѣмъ][11], и́ не всѧка дш҃а въ всемъ бл҃говоли́и҃· Не пресыщаисѧ въ все́и пищи, и́ не разлива́исѧ на [различїе брашна][12]· И҆́бо въ мно́зѣ бра́шнѣ (недꙋгъ бꙋде҆́)[13] и пресыщенїе (до скорби дойдетъ)[14]· Пресыщенїе҆мъ (бо҆̀) мно́зи оу҆мроша, (и) внимаѧ́и же приложи́и҃ животѣ·

Глава 38

1 Шануй лікаря згідно з потребою його шанувати, бо Господь його створив. **2** Бо лікування є від Всевишнього, і від царя він одержить дар. **3** Вміння лікаря піднесе вгору його голову, і перед вельможами він буде подиву гідним. **4** Господь створив лікування з землі, мудрий чоловік не
мой2. 15 зогидить ними. **5** *Чи не від дерева засолодилася вода, щоб пізнана була його сила? **6** Він дав вміння людям, щоб прославитися в його подиву гідних *ділах*, **7** ними вилікував і забрав біль їхній. Хто робить мазь, ними зробить мішанку. **8** І не закінчаться його діла, і мир є від нього на лиці
ic. 38 землі. **9** *Дитино, в твоїй хворобі не будь тим, хто не зважає, але молися до Господа. І Він тебе оздоровить. **10** Відступи від гріхів, випрями руки і очисть своє серце від усякого гріха. **11** Дай запашність і пам'ять пшеничної муки, і намасти принос, **12** і дай місце лікарю. Господь його створив. І хай не віддалиться від тебе, бо він є тобі потрібним, **13** бо є час, коли в його руках є успіх. **14** Адже і вони помоляться Господеві, щоб подав їм спочинок і лікування життя. **15** А задля гріхів перед його Сотворителем
сол1. 4 він впаде в руки лікаря. **16** *Дитино,

г҃ла, л҃и·

Т҃и врача противꙋ потребѣ (чт҃и) (-)[1] е҆го҆ (г҃ь бо҆̀ созда)[2] (е҆го҆)· ѿ выш҃наго бо е҆́с и҆сцѣленїе, и́ ѿ ц҃ра прїиметъ даръ· Х҃ꙋдожество врача вѣзнесе҆́ главꙋ е҆го҆, и́ пр҃е҆ вельмо́жами оу҆дивѝ҃ бꙋдетъ· Г҃ь созда҆̀ ѿ земла҆̀ врачеванїе, (-)[3] мꙋжꙋ мꙋдрꙋ не оу҆мр҃ъзитъ и́ми. *не ѿ древа ли҆ о҆сладисѧ в҃ мѳ҃ е҆ї
вода҆̀, да позна́на бꙋдетъ кр҃пость е҆го҆. (-)[4] то́и҃ далъ е҆́сть (х҃ꙋдожество чл҃комъ)[5] славитисѧ чюдесемъ е҆го҆. Цѣми оу҆врачева и́ ѡ҃тъ болѣзни и҆хъ. ми́роварецъ сѝми сострои́тъ примѣшенїе. и́ не сконча́ютсѧ дѣ́ла е҆го҆ и́ миръ ѿ него е҆́сть на лицы земли҆̀· *І҆адо въ і҆саі҃а л҃и
бо́лезни своеи́ не презри, но҆̀ молисѧ г҃ви и́ то́и҃ [т҃а и҆сцѣлитъ҃][6]. Ѡ҃стꙋпи прегрѣшенїѧ (-)[7] направи рꙋцѣ и́ ѿ всѧкого грѣха о҆́цысти с҃рце [свое҆][8]. даждь бл҃гоо҆у҆ханїе и́ памать смидалъ и́ оу҆маст҃и҃ приношенїе [-][9], и́ (да҆́ть мѣсто врачꙋ)[10]. (-)[11] (г҃ь бо҆̀ е҆го҆ созда҆̀)[12], и́ да не оу҆далитъ ти сѧ (требѣ бо т҃и е҆́сть)[13]. е҆́сть (бо҆̀) врема҆ е҆гда҆̀ въ рꙋкꙋ е҆го҆ (бл҃гоо҆у҆ханїе)[14], и҆́бо и́ сїи г҃ви мо́лѧтсѧ да оу҆пра́витъ и́мъ поко́и, і҆ и҆сцѣленїе живота. съгрѣшенїѧ же ради пр҃е҆ съ҃творш҃и҃ е҆го҆, въпадетъ въ рꙋцѣ

й сёлу д

враче́ю· *І̀адо на̀ мр҃твецемъ и҆сточѝ сле́зы, и҃ ꙗ́коже зълъ стража̀ начнѝ плача̀· и҃ ꙗ́коже досто́й є҆мꙋ съкрыи́ тѣло є҆го, и҃ не пре́зри погребе́нїѧ є҆го· го́рекъ (сътворѝ) пла́чь и҃ (рыда́нїе тепло)[15]. и҃ сътворѝ сѣтова́нїе ꙗ́коже є҆мꙋ досто́итъ,

при ѥи

дн҃ь є҆ди́нъ и҃ два хꙋле́нїа ра́ди. *и҃ оу҆тѣшисѧ печа́ли дѣлма ѿ̀ печа́ли бо̀ сме́рть быва́етъ, и҃ печаль ср҃дна̀ слꙋчетъ кр҃тость. въ нанесе́нїи пребыва́етъ [-][16] печа́ль, и҃ жи́тїе ни́щаго [въ][17] ср҃ци· Не да́ждь въ печа́ль ср҃ца своє́го о҆ста́ви є҆го, помнѝ послѣдняѧ не забꙋди. и҃мѣ бо̀ (ти) възвраще́нїѧ, и҃ по́льзы є҆мꙋ не сътвори́ши, (-)[18] себѣ (же) зазлиши· помнѝ оу҆ста́въ є҆го ꙗ́ко сни́це (-)[19]. (ꙗ́ко вчера̀ твоѧ мн҃ѣ)[20], а҆ тебѣ дн҃ь в поко́и мр҃твѣца конча́и па́мать є҆го и оу҆тѣшисѧ о҆ немъ въ и҆схо́дѣ дш҃и є҆го· Премꙋдрость кни́жника въ врема̀ пра́здьнства, и҃ оу҆мала́ѧсѧ дѣла́нїемъ [свои́мъ][21] оу҆премꙋдритсѧ и҆то́ сѧ оу҆мꙋдритъ дрꙋжа̀ ра́ло, и҃ хвала́ѧсѧ о҆стно́мъ. (гона̀ волы̀)[22] и҃ възвраща́ѧсѧ в дѣлѣхъ є҆ю, и҃ повѣсть є҆го въ сынѣхъ телчихъ. (и҃) ср҃це є҆го дасть въспроврецѝ бра́зꙋ, и҃ бдѣнїе є҆го на насыще́нїе ю҆нець· Та́ко всѧ́къ древодѣлѧ и҃ хꙋдо́жнй, и҃же но́щи ꙗ́ко дн҃и проважда́етъ. дѣлающи и҆стꙋка́нїѧ печа́тїи, и҃ прилежа́нїе є҆го и҃змѣни́ти разли́чїѧ· ср҃це свое дасть вподо-
би́ти живописа́нїѧ, и҃ бдѣнїе є҆го (є҆сть) сконча́ти дѣло· Та́коже (и҃) кова́чь седѧ близъ на́ кова́лни, [-][23] съглѧда́ѧ дѣло желѣза. кꙋре́нїе о҆гнѧ̀ оу҆дрꙋчитъ тѣло є҆го, и҃ теплото́ю пещи оу҆трꙋдитсѧ· гла́сомъ мла́та приклонитъ оу҆хо̀ є҆го, и҃ пра́мо подо́бїю сосꙋда о҆́чи є҆го. ср҃це є҆го вда̀ на сконча́нїе [дѣла][24], и҃ бдѣнїе є҆го оу҆краси́ти до конца̀· Та́коже (и҃) сꙋдельнй сѣдѧ на дѣлѣ своє́мъ, и҃ верта̀ нога́ма коло· и҃же в печа́ли лежи́тъ выну̀ в дѣлѣ своє́мъ, и҃ в числѣ все дѣла́нїе є҆го. мы́шцею є҆го въо҆бразитъ бре-
нїе, и҃ пр҃ѐ нога́ма преклонитъ кр҃тость свою. ср҃це [свое][25] вда̀ сконча́ти сосꙋдъ, и҃ бдѣ́нїе є҆го и҃стреби́ти пещь· вси сїи рꙋка́ма свои́м҃ надѣю́тсѧ, и҃ кождо в дѣлѣ своє́мъ премꙋдрѧ́етсѧ· бес тѣхъ не оу҆селѝтсѧ градъ, и҃ не вселя́тсѧ ни похо́дятъ, (и҃)[26] въ собо́рищи не похо́дѧ́т. на пр҃тлѣ (же) сꙋдїи не сѧ́дꙋтъ, и҃ завѣта сꙋдꙋ не размы́слятъ. не и҃мꙋ и҃звѣщѧ́ти наказа́нїѧ и҃ сꙋда, и҃ въ при́тчѧ́х҃ не о҆бращꙋтсѧ. но̀ (то́кмо) сътда́нїе вѣка оу҆тверда́тъ, и҃ моле́нїе и҃хъ в дѣла́нїихъ хꙋдожества ра́звѣ вдающаго дш҃ꙋ свою, и҃ размышля́ющаго в зако́нѣ вы́шняго·

над мертвим пролий сльози і почни плакати як той, що дуже страждає, і так як йому належиться, покрий його тіло, і не погорди його похороном. **17** Вчини гіркий плач і тепле ридання, і зроби голосіння так, як йому належиться, один день і два задля хули. *І потішся від смут- при. 15
ку, **18** бо від смутку буває смерть, і смуток серця зігне силу. **19** В нападі залишається смуток, і життя в серці бідного. **20** Не віддай своє серце смуткові, остав його. Згадай останнє, **21** не забудь, бо тобі немає повороту, і йому не принесеш користі, собі ж зробиш зло. **22** Згадай його правило, бо так, як вчора твоє мені, а тобі сьогодні. **23** В спочинку мертвого дай спочити його пам'яті, і потішся ним в виході його душі. **24** Мудрість книжника – в часі празника. І хто впокорюється своїми ділами, стане мудрим. **25** Хіба мудрим стане той, хто держить плуг і хто хвалиться бодцем, хто поганяє волів і повертається в їхніх ділах, і його розмова про бичих синів? **26** І він дасть його серце, щоб перекинути борозну, і його неспання про вигодування телят. **27** Так кожний будівничий і художник, який проводить ночі, як дні. Ті, що роблять різьби печатей – і його дбання змінити різновидність. Він віддасть своє серце, щоб зробити малюнок, і його чування є, щоб завершити діло. **28** Так і коваль, що сидить близько наковадла, що розглядає діло заліза: куріння вогню запече його тіло, і він змучиться гарячою печі. Голос молота понизить його вухо, і напроти подоби посудини – його очі. Його серце дасть, щоб закінчити діло, і його неспання, щоб вповні прикрасити. **29** Так і гончар, що сидить при своєму ділі і ногами повертає колесо. Він постійно перебуває в турботі у своєму ділі, і за числом все його діло. **30** Його рукою він надасть вид глині, і перед ногами схилить свою силу. Своє серце дасть, щоб закінчити посуд, і його неспання, щоб очистити піч. **31** Ці всі надіються на свої руки, і кожний є мудрий у своєму ділі. **32** Без них місто не буде заселеним, і не поселяться ані не підуть, **33** і не підуть в зборі. Не сядуть же на престолі суду і завіт суду не розглянуть. **34** Не вискажуть напоумлення і суд – і в притчах не знайдуться, але тільки скріплять творіння віку, і їхня молитва в ділах ремесла. **39,1** За винятком того, хто дає свою душу, і роздумує в законі Всевишнього,

Глава 39

Мудрість вишукає всіх давніх, і в пророцтвах зайнятими будуть. **2** Розповідь славних мужів збереже і ввійде в пояснення притч. **3** Сховане притч вишукає і в загадках притч житиме. **4** Посеред вельмож поживе і з'явиться перед старшинами. Пройде в землю чужих народів, бо досвідчив добро і зло в людях. **5** Своє серце дасть, щоб рано встати до Господа, що його створив, і помолиться перед Всевишнім. І відкриє свої уста на молитву, і помолиться за свої гріхи. **6** Бо якщо великий Господь забажає, він наповниться духом розумності. Він пролиє слова своєї мудрості і в молитві визнається Господеві. **7** Він випрямить його раду і вмілість і роздумуватиме у своїх схованих. **8** І він виявляє напоумлення свого навчання і похвалиться законом господнього завіту. **9** Численні похвалять його розум, і довіку він не згине. Не відійде його пам'ять, і його ім'я житиме в рід і рід. **10** Про його мудрість розповідають народи, і церква сповістить його похвалу. **11** Якщо залишиться, він оставить ім'я більше ніж тисячі, і якщо спочине, одне собі зробить. **12** І ще подумавши розповім, і я наповнився, як повня місяця. **13** Послухайте мене, преподобні сини, і будете рости, як рожа, що росте на порожньому полі. **14** І як ливан, видайте запашність, і зацвіте цвіт, як лелія. Дайте запах і заспівайте пісню, поблагословіть Господа за всі діла, **15** дайте його імені величність, визнавайтеся в його хвалі піснями губ і в гуслях. І
мой1. 1 так скажете у визнаванні: **16** *Які дуже добрі всі господні діла. І всякий наказ буде у своєму часі. І не можна сказати: Що це? Навіщо це? Бо все пошукається у своєму часі. **17** Його словом вода буде, мов джерело, і словом його уст – водяні збірники. **18** Його наказом вся милість, і немає того, хто зменшить його спасіння. **19** Діло всякого тіла перед Ним, і воно не може сховатися від його очей. **20** Від віку і до віку поглянув, і нічого перед ним не є подиву гідним. **21** Не можна сказати: Що це? На-віщо це? Бо все було створене на його потребу. **22** Його благословення наводнилося, як ріка, і напоїло сушу, як потоп. **23** Так його гнів успадкують народи, він перетворив воду на солону. **24** Його дороги прямі для преподобних, так є спотиканням для беззаконних. **25** Добро від початку було створене для добрих, так само

Гла, лд.

Премудрость всѣхъ древнїй їзыщетъ, и въ пр҃рчьствїи непраздна будутъ. Повѣсть мужїи їменитыхъ съблюдетъ, и въ їзвитїе притчь виндетъ. Стькровенїе прит҃чь їзыщетъ, и въ гадан҃їи прит҃чь поживетъ. Посредѣ вельможъ пожив҃е, и пр҃е старѣишину ѩвйсѧ. в землю тужднихъ ѩзыкъ проидет҃ добро бо и зло въ чл҃цехъ їскусѝ. с҃рце свое дастъ оу҃тренева́ти къ г҃у сътворшемоу е҃го и пр҃е вышнимъ помо́литсѧ. и ѿврьзетъ оу҃ста́ своа на мл҃твоу, и о҃ грѣсѣхъ своихъ помо́литсѧ. ꙗ҆ко [е҃о]1 г҃ь велїи въсхо́щетъ, дх҃омъ ра́зума їсполнйсѧ. то́и одождитъ гл҃ы премудрости своеѧ, и въ мл҃твѣ їсповѣсѧ гв҃и. то́и оу҃пра́витъ совѣтъ [е҃го]2 и хоудо́жество, и въ сокровен҃ыхъ е҃го размы́шлено бу́детъ. [и҃]3 то́и їзвѣщаетъ наказа́нїе оу҃че́нїѧ е҃го, и зако́номъ завѣта г҃нѧ похва́литсѧ. въсхва́лятъ ра́зумъ е҃го мно́зи, и до́ вѣка не погибнет҃. Не ѿи́детъ па́мать е҃го, і и́ма е҃го поживе́тъ в ро́дъ и ро́дъ. Прем҃ро҃ е҃го повѣствоуютъ ѩзы́цы, и хвалу́ е҃го їсповѣсть цр҃ковь. ꙗ҆ко пребудетъ и́ма, о҃ста́витъ нежели тысоущи, и а҆ще преста́нетъ [е҃ди́но сътворитъ]4 себѣ. [и҃]5 е҃ще размы́слив҃ їсповѣмъ, и ꙗ҆коже лоуны́ по́лъ наплъниѫсѧ. Послоушайте мене [пр҃бнїи сн҃ове]6, и прозабнете ꙗ҆ко ши́пка прозаба́ющїа на пустѣ селѣ. [и҃]7 ꙗ҆коже лива́нъ дади́те во́ню, и процвѣт҃е цв҃ѣ ꙗ҆ко кри́нъ. дадите [воню]8 и въспо́ите [пѣсны]9, [-]10 бл҃вите г҃а о҃ (вс҃ѣ дѣлѣ)11. дади́те и́мени е҃го вели́чїе (-)12 їсповѣда́итесѧ въ хвале́нїи е҃го. пѣсньми оу҃стенъ и въ гусле́х҃, и си́це рече́те въ їсповѣда́нїи. *дѣ́ла г҃нѧ вс҃ѧ ꙗ҆ко ѩ҆ мѡ҆ ѩ҆ до́бра зѣ́ло, и вс҃ѧко повелѣ́нїе въ вр҃ѣмѧ свое бу́детъ. [и҃]13 нѣ́сть рещи что҃ е҃е на что҆ е҃е. все бо въ вр҃ѣмѧ свое пойска́но бу́детъ. сло́вомъ е҃го [бу́детъ]14 ꙗ҆ко їсто́чникъ воды́, и гл҃омъ оу҃стъ е҃го прїа́тїѧ во́днаѧ. Повелѣ́нїемъ е҃го вс҃е бл҃говоле́нїе, и нѣ́сть їже оу҃малитъ спсе́нїе е҃го. [дѣ́ло]15 вс҃ѧко́ѧ пло́ти пр҃е ни́мъ, и нѣ́сть оу҃кры́тисѧ ѿ о҃чїю е҃го. ѿ вѣкъ на вѣ́къ призрѣ, и ничтоже нѣ́сть ди́вно пр҃е ни́мъ. Нѣ́сть рещи что҃ е҃е на что҆ е҃е, все бо на потре́бу е҃го създа́на бы́сть. Бл҃венїе е҃го ꙗ҆ко рѣка навѡни́сѧ, и ꙗ҆ко пото́пъ сушу напои́. си́це гнѣ́въ е҃го ѩзы́цы наслѣдѧ́, їже о҃брати во́ду на сла́ну. Пути е҃го пр҃бныѣ пра́ви, та́ко безако́нникомъ претыка́нїѧ. бл҃го бл҃гимъ създа́но бы́ї їспе́рва, та́коже грѣшнымъ зло́. Нача́то҃ вс҃ѧко́ѧ потребы житїа чл҃ча, о҃гнь, и вода́, и

желѣ́зо, и̂ со́ль, и̂ кр҃упы, пшени́ца, [и̂ мёд, и̂ мле́ко][16], кро́вь грозно́ву, и̂ ма́сло и̂ ри́за. всѐ сѐ вѣ́рнымъ на бл҃го, сѝце (и̂) гр҃ѣшникомъ превратя́тсѧ на зл҃о. Е̑сть [дх҃ъ][17] и̂же (сътвора́нъ бы́сть на ме́сть)[18], и̂ на̑ростїю свое́ю оу̑тверди́ша ра́ны и̂мъ. въ вр҃ѣмѧ конча́нїа (и̂злѣю́тъ кр҃ѣпость)[19], и̂ на̑рость сътво́ршаго и̑̃ и̂злѣю́тъ. о́гнь и̂ г҃ра и̂ гла́дъ и̂ смерть, всѐ сѐ (сътвора́но бы́сть на ме́сть)[20]. (зу́бы звѣрїи)[21], и̂ скорпїи, и̂ е̂хи́дни, и̂ (ско́пїе)[22] мщ҃а́щее (нечести́выѧ на па́губу)[23]. ѣ̆ (за́повѣдехъ)[24] е̂го вънезвеселя́тсѧ, и̂ по земли на потре́бу оу̑гото́вятсѧ, и̂ въ вре́мѧ свое не и̂мѹ́ прейти сло́ва. Сего ра́ди и̂сперва оу̑тверди́сѧ, и̂ размы́слихсѧ, и̂ въ писа́нїйхъ, о̂ста́вихъ вся дѣ́ла г҃нѧ бл҃га. и̂ всю потребу въ вр҃ѣмѧ е̂го пода́сть. и̂ нѣ́сть рещи сїе сего зл҃ѣе, все бо̀ въ врема на оу̑гоженїе бу́дѐ. и̂ нн҃ѣ вс҃ѣ̀ ср҃цемъ и̂ оу̑сты, възпо́йте и̂ бл҃ви́те и̂ма г҃не.

Гл҃а, м҃.

Непра́зньство ве́лїе сътво́рено бы́сть всѧ́кому чл҃ку, і̂ и́го тѧ́жко на сы́нѣхъ а̂да́млѣ. ѿ дн҃е и̂схо́да ѿ чрева мт҃ре и̂хъ, до дн҃е погребе́нїѧ въ мт҃рь всѣ́хъ. помышле́нїѧ и̂хъ и̂ стра́ха ср҃чнаго, примышле́нїе чаянїѧ дн҃ь конча́нїѧ. ѿ сѣдѧщаго на пр҃тлѣ сла́вы, и̂ до смиреннаго на землѝ и̂ пепелъ. ѿ носѧщ҃а̀ багрѧнаа и̂ вѣнець, и̂ до носѧщаго льнану́. За́висть и̂ на̑рость и̂ мятежъ и̂ мо̑ву и̂ стра́хъ сме́рти, и̂ вра́жда и̂ рве́нїе. и̂ въ вр҃ѣмѧ поко́ѧ на ло́жи, сон̑ но́щныи и̂змѣни́тъ ра́зумъ е̂го. Ѧко на̑ко ничесо́же на поко́и, и̂ ѿ того въ снѣ на̑ко въ дн҃е блюде́нїѧ. възмѹще́нїе видѣ́нїемъ ср҃ца своего̀, на̑ко оу̑бѣ́жавъ ѿ лица бра́ни. (и̂)[1] въ вре́мѧ [сп҃се́нїѧ][2] своего̀ въста́, и̂ дивля́сѧ ни на е̂дномъ (же) стра́сть съ всѧ́кою пло́тїю ѿ чл҃ка (и̂) до ско́та. и̂ на гр҃ѣшны́хъ се́ми́цею, к си́мъ сме́рть и̂ кро́вь и̂ рве́нїе и̂ о́ружі́ѧ нанесе́нїѧ, гла́дъ и̂ сѣкрѹше́нїе и̂ ра́ны. на безако́нны̑ѣ сътво́ра́но бы́сть е̂е всѐ, и̂ сихъ ра́ди бы́сть пото́пъ. *вс҃е е̂ли́ко ѿ земл҃ѧ̀ в землю възвраща́етсѧ, и̂ ѿ воды̀ в мо́ре възврати́тсѧ. (и̂) всѧ́къ да́ръ и̂ непра́вда и̂стреби́тсѧ, и̂ вѣ́ра въ вѣ́ки ста́нетъ. (і̂) и̂мѣ́нїе непра́вѣ́ныхъ на̑ко рѣ́ка и̂схнетъ, и̂ на̑коже гро́мъ вели́кїй въ до́ждь възгр҃ѣмѝ. Е̂гда разгнетъ ру́цѣ възвеселѝтсѧ, та́ко престѹпа́ющеи на конча́нїе и̂щезнѹтъ. И̂ждї́ѧ нечести́выѣ не оу̑мно́жатъ вѣтвїѧ, и̂ корені́ѧ нечести́выхъ на кра́и ка́мы́ка (т҃ѹ тнетъ). на всѧ́кои водѣ̀ и̂

зло – для грішних. **26** Початок всякої потреби людського життя – вода, і вогонь, і залізо, і сіль, і пшеничні крупи, і мед, і молоко, кров виноградну, і олія, і одяг. **27** Це все вірним на добро, так і грішним повернеться на зло. **28** Є дух, який був створений на помсту, і своїм гнівом закріпили їм рани. В часі кінця виллють силу, і проллють гнів їхнього творця. **29** Вогонь, і град, і голод, і смерть – все це було створене на помсту. **30** Зуби звірів, і скорпіони, і гадини, і спис, що мстить безбожних, – на вигублення. **31** В його заповідях розвеселяться, і на землі приготуються на потребу, і в своєму часі не переступлять слово. **32** Через це від початку я скріпився, і роздумав, і залишив у писаннях **33** всі добрі господні діла. І всяку потребу Він подасть в його часі. **34** І не можна сказати: Це гірше цього. Бо все в часі буде на добро. **35** І тепер всім серцем і устами заспівайте і благословіть господнє ім'я.

Глава 40

1 Велика робота була створена для кожної людини і тяжке ярмо на адамових синах. Від днів виходу з лона їхньої матері до дня похорону в матері всіх. **2** Їхні задуми і страх серця, розуміння, очікування, день смерті. **3** Від того, що сидить на престолі слави, і до покірного в землі і попелі; **4** від того, що носить багряницю і вінець, і до того, що носить льняну *одіж*, заздрість, і гнів, і замішання, і заколот, і страх смерті, і ворожнеча, і гнів. **5** І в часі спочинку на ліжку нічний сон змінить його розум. **6** Трохи як ніщо в спочинку, і від того в сні, як в дні сторожі. Замішання видінням свого серця, як той, що втік від лиця війни, **7** і в часі свого спасіння встав і дивувався же на жоден страх. **8** З усяким тілом, від людини і до скотини, і на всемеро грішніших до цього, **9** смерть, і кров, і гнів, і нанесення зброї, голод, і розбиття, і рани. **10** Для беззаконних це все було створене, і через них стався потоп. **11** *Все, що з землі, повертається до землі, і від води повернеться до моря. **12** І всякий дар і неправда вигубиться, і віра стоятиме навіки. **13** І маєток безбожних висохне, як ріка, і загримить, як великий грім у дощі. **14** Коли він відкриє руки *і* розвеселиться, так переступники зникнуть накінець. **15** Нащадки безбожних не розмножать віття, і коріння безбожних там, на краю каменя, Він рубає. **16** На всякій воді і на березі ріки, перед всякою травою будуть виполені. **17** Ласка, як рай, в благословеннях, а милостиня навіки останеться. **18** *Життя багато-

ниж. 41 екл. 1

нн҃ѣ ма ѣкклесіа̑ а

фил. 4 тим1. 6

го робітника посолодиться. І понад обох той, хто знаходить скарб. **19** Діти і будівництво міста закріплять ім'я. І понад обох вважатиметься непорочна жінка. **20** Вино і музика веселять серце. І понад обох – любов мудрості. **21** Сопілка і псалтир засолодять члени тіла. І понад обох – солодкий язик. **22** Ласку і доброту полюбить твоє око. І понад оба – зелень насіння. **23** Приятель і друг, що зустрічаються в часі. І понад обох – жінка з чоловіком. **24** Брати і поміч на час скорботи. І понад обох визволить милостиня. **25** Золото і срібло поставлять ноги. І понад обох кращою вважається рада. **26** Маєток і сила піднімають серце. І понад обох – господній страх. В господньому страсі немає впокорення. І не треба шукати в ньому помочі. **27** Господній страх як рай благословення. І понад всяку славу його покрила. **28** Дитино, не ходи життям неславним, краще є померти, ніж жебракувати. **29** Чоловік, що дивиться на чужий стіл, немає його життя в числі життя. Він занечистить свою душу чужими стравами. Розумний і напоумлений чоловік обережеться. **30** В устах же безсоромного прохання буде солодким. І в його животі загориться вогонь.

Глава 41

О смерте, якою гіркою є твоя пам'ять **41,1** мирному чоловікові, що живе в його маєтку, чоловікові, що не клопочеться, і якому щастить в усьому, і що ще може прийняти їжу. **2** О смерте. Бо добрим є твій суд нужденному чоловікові і тому, що слабне силою пізньою старістю, і що журиться за все, і що протиставляється і стратив терпеливість. **3** Не бійся суду смерті, раніше згадай твоє і останнє. **4** Це є господній суд для всякого тіла. І чому відкидаєш те, що подобається Всевишньому? Чи десять, чи сто, чи тисяча літ, немає в аді оскарження життя. **5** Мерзенними будуть діти – діти грішників і ті, що живуть в поселеннях безбожних. **6** Згине наслідда грішної дитини. І з їхнім насінням постійно є погорда. **7** Безбожного батька діти вважатинуть за мерзенного, бо через нього одержать погорду. **8** Горе вам, безбожні чоловіки, які покинули закон Всевишнього Бога. **9** І якщо народитеся, народитеся на прокляття. І якщо помрете, поділені будете на клятву. **10** *Все, що з землі, піде до землі, також безбожні – від клятви в погибель. **11** Плач людей в їхніх тілах, недобре ж ім'я

ниж. 40 мой1. 3

на брезѣ рѣки, первѣе всѣкоѧ травы ѝстрꙋзѧни бꙋдꙋтъ. Блг҃ть ѩ҆ко раи въ блвенїихъ, а҆ мл҃тыни въ вѣкъ пребꙋдетъ. *Живо́тъ довóлнаго дѣлателѧ оу҆слади́тсѧ, и҆ паче о҆бо́его о҆брѣтáѧи сꙑкро́вище. Ѣда и҆ сꙁда́нїе грáда оу҆тверда́ ѝмаѧ, и҆ па҆ о҆бо́его жена непорóбна вменѝсѧ. Вино и҆ мꙋсика весела́тъ сэ҃рце, и҆ па҆ о҆бо́его възлюбленїе премꙋдрости. Свирѣль и҆ прегꙋдницѣ оу҆сладя́тъ оу҆ды, и҆ паче о҆бо́его ѩ҆зы́къ сла́дко҆. Блг҃ть и҆ доброту възлю́битъ о҆́ко [твое][3], и҆ паче о҆бо́его зла҆ сѣмене. Прїѧ́тель и҆ дрꙋгъ (срѣтáющи въ врема)[4], и҆ паче о҆бо́его женà с мужемъ. Братїѧ и҆ по́мощь въ врема скорби, и҆ паче о҆бо́его мѝлостꙑни ѝзбáвй. Злáто и҆ сребрò постáвита но́гꙋ, и҆ паче о҆бо́его совѣт҃ ѝзволенъ бꙋдѐ. Ѝмѣнїе и҆ крѣпость възноси́та сэ҃рце и паче о҆бо́его страхъ гн҃ь. Нѣсть въ страсѣ гн҃и оу҆маленїѧ, и҆ нѣсть ѝскати на немъ по́мощи. Стр҃а гн҃ь ѩ҆ко раи бл҃говоненїѧ, и҆ па҆ всѣ́ѧ славы покры ѣго. Ѣадо живо́томъ просли́вомъ не ходи, лꙋче ѣсть оу҆мрѣти нежели проси́ти. Щꙋжъ зрѧ на (чюжꙋ трапезꙋ)[5], нѣсть живо҆́ ѣго въ числѣ животà. о҆скверни́тъ дш҃ꙋ свою (тꙋждими бра́шны)[6], мꙋж҃ (-)[7] хꙋдогъ и҆ наказáнъ сохранитсѧ. въ оу҆стѣхъ (же) нестꙑливаго (прошенїе оу҆слади́тсѧ)[8], и҆ во чревѣ ѣго о҆́гнь възгоритсѧ.

Гл҃а, мѧ҃.

Смр҃ти ѩ҆́ко горка ти҃ ѣ҆ па́мать, чл҃кꙋ ми́рнꙋ въ ѝмѣнїи ѣго (живꙋщꙋ). Щꙋжеви не пекꙋщꙋсѧ и҆ бл҃го получнꙋ о҆ всемъ, и҆ ѣщѐ възмага́ющꙋ прїа́ти пи́щꙋ. Сѡ҆ смр҃ти [ѩ҆́ко][1] до́бръ сꙋдъ твои́ ѣсть чл҃кꙋ требꙋющꙋ, и҆ оу҆мала́ющꙋсѧ крѣпостїю. Послѣднею ста́ростїю, и҆ пекꙋщꙋсѧ о҆ всемъ. и҆ противла́щꙋсѧ и҆ погꙋбльшꙋ трꙑпенїе. Не бо́исѧ сꙋда҆ смр҃ти, помѧни пр҃вꙑѧ твоà и҆ послѣднѧѧ. Се ѣсть сꙋдъ гн҃ь всѣ́кои пло́ти, и҆ почто сѧ ѡ҆́метеши бл҃говоленїѧ вы́шнаго, а҆́ще десять, а҆́ще р҃, а҆́ще ѯ҃а лѣтъ, нѣсть во а҆́де о҆бличенїѧ живота҆. Ѣда́ бꙋдꙋтъ мерзка чада грѣшникѝ, и҆ живꙋщаѧ съ пресельнїи нечестивꙑхъ. Ѣда грѣшнаго погѝбнетъ наслѣдїе, (и҆) и҆ съ сѣменемъ ѐ҃ вы́нꙋ поношéнїе. ѡ҆́ца нечестѝва о҆мерза́тъ чада, ѩ҆́ко ѣго ради поношéнїе прїимꙋтъ. Го́ре вамъ мꙋжи нечестивїи, и҆же о҆ста́висте законъ [бж҃а][2] вы́шнаго. (-)[3] І а҆́ще родитéсѧ на кла́твꙋ ро́дитесѧ и҆ а҆́ще оу҆́мрете кла́твѣ раздѣлени бꙋдете. *все ѣли́ко ѡ҆ земли въ землю пои́детъ, ѩ҆ко тáкожде нечестивїи ѡ҆ кла́твы въ па́гꙋбꙋ. Сѣтова́нїе чл҃кꙋ въ пло́ти ѝхъ, и҆ма же грѣшнице не бл҃го потребѝсѧ. пекїисѧ о҆ и҆мени,

филѝ ѕ҃ а҆ тѝ ѕ҃

нѝ м҃ а҆ мѡ҃ г҃

то бо тѝ пребыва́етъ па҃ ти́сящь съкровища зла́та· бл҃га жи́тїа числó дн҃їи, и҆ добро и҆ма въ вѣки пребу́детъ. наказа́нїе ми́р҃о҃ съблюдите ча́да. премудрость же съкровенна и҆ съкровище не ѝ҆мѣемо, ка́а по́лза ѡ҃ о́бою (е҆го)· лу́че е҆́сть чл҃къ съкрыва́ѧи бу́ество свое, нежели чл҃къ съкрыва́ѧи премудрость свою· ѓѣмѫ́же оу҆бо посрами́тесѧ [гл҃омъ][4] моимъ. нѣсть оу҆бо (срамъ всѧкъ)[5] съхранити бл҃гое, и҆ не всѣ вс҃ѣ вѣрою и҆зволитсѧ· Стыди́тесѧ ѡ҃ц҃а и҆ мт҃ре о҆́ блу́де, и҆ ѡ҃ сѝлнаго и҆ властели́на о҆́ лжи. ѡ҃ сѹ́дїа и҆ кнз҃а о҆́ съгрѣшенїи, [-][6] ѡ҃ събо́ра и҆ людїи о҆́ безако́нїи. о҆́бещника и҆ дру́га о҆́ неправдѣ. и҆ ѡ҃ мѣста̀ и҆дѣже живе́ши о҆́ та҃ѣ, [і҆][7] ѡ҃ и҆стн҃ы бж҃їа и҆ завѣта, и҆ о҆́ (пр҃ьвосѣда́нїи на трапезѣ)[8], [и҆][9] ѡ҃ прельщенїа взѧ́тїа и҆ даа́нїа, и҆ целу́ющихъ о҆́ молча́нїи· и҆ ѡ҃ видѣнїа жены блу́дницы, и҆ о҆́ ѡ҃вращенїи ѡ҃ (оу҆́жична лица̀)[10], и҆ о҆́ ѡ҃ча́стїи ча́сти, и҆ даа́нїи. і҆ о҆́ смотренїи жены̀ мужа́ты [и҆][11] ѡ҃ о҆́бльщенїи рабы е҆́ѧ, и҆ [-][12] о҆́ [прихо́де][13] къ о҆́дру е҆ѧ̀. (о҆́ словесе́хъ поно́сныхъ на дру́га)[14], и҆ (не поноси́ти да́вши)[15].

Гл҃а, мв·

ѩ҆кѡ в҃ И҆ѕ҃ *вторити сло́ва ниже послу́ша́нїа, и҆ ѡ҃кровенїю (та́инныхъ словесъ)[1], и҆ бу́деши сты҃ливъ [і҆][2] и҆стинен҃ъ, и҆ о҆́брѣта́а бл҃гть пр҃е всѧ́ѣ чл҃комъ· Не (стыдисѧ о҆́ сихъ)[3], и҆ не прїими лица̀ съгрѣшати. ѡ҃ зако́нѣ вы҃шнѧго и҆ завѣтѣ, и҆ о҆́ сѹ́дѣ о҆́правда́ти нечестива. о҆́ словесѝ о҆́бщи и҆ о҆́ пу҃тницѣ, и҆ о҆́ даа́нїи наслѣдїа [дру́га][4]. [і҆][5] о҆́ и҆стинн҃ѣ мѣрилѣ и҆ мѣре. и҆ о҆́ прио҆́брѣтенїи мно́гаго и҆ мала́го: [и҆][6] о҆́ различенїи проданїа (и҆ куплѝ)[7], и҆ о҆́ наказанїи мно́зѣ чади, и҆ рабу́ лу́каву ребра̀ о҆́кровавити. на женѣ лу́ка́вѣ добро̀ е҆́ печа́ть· і҆ и҆дѣже [мно́ги ру́ки][8] сѹ́ть затвори, е҆́же а҆́ще предаси в число̀ и҆ мѣру. [-][9] даждь и҆ возмѝ вс҃е писа́нїемъ. о҆́ наказа́нїи неразумивѣмъ и҆ бу́е́мъ, и҆ въ послѣ́днюю ста́рость сѹ́ждену [съ ю҆ношами][10]. и҆ бу́деши наказа́нъ (і҆) и҆стинен҃ъ, і҆ и҆скушенъ пр҃е всѧ́ѣ живу́щй҃· дщи ѡ҃ц҃а смотрелива вос҃хлащена, бдѣнїе и҆ печа́ль (-)[11] ѡ҃го́ний со́нъ. въ ю҆́ности е҆ѧ̀ никогда̀ презр҃исѧ, и҆ съ живу́щими да никогда̀ възненавидѣна бу́детъ въ дв҃ѣстѣ е҆́да̀ ка́ко о҆́скверни́сѧ, и҆ въ ѡ҃чихъ е҆ѧ̀ непра́зна бу́детъ. [и҆][12] съ мужемъ сѹ́щи да не когда̀ прест҃упитъ, и҆ съ живу́щими да не когда̀ страждь не бу́детъ. о҆́ дщери безъстѹ́дѣи сътвори блюдѣнїе, е҆́да̀ ка́ко съ҃тво-

грішника буде знищине. **12** Дбай за ім'я, бо воно тобі залишається більше, чим тисячі скарбу золота. **13** Число днів доброго життя і добре ім'я зостанеться навіки. **14** Зберігайте напоумлення миром, діти! Мудрість же схована і невиявлений скарб. Яка користь від них обох? **15** Кращою є людина, що відкриває свою дурноту, чим людина, що ховає свою мудрість. **16** Тому, отже, засоромтеся моїм словом. Бо зовсім немає сорому зберігати добро, і не все всім вірою вважається за добре. **17** Завстидайтеся батька і матері відносно розпусти і сильного і володаря відносно брехні, **18** судді і князя задля проступку, збору і народу задля беззаконня, **19** спільника і друга задля неправедності, і місця, де проживаєш, за злодійство, **20** і божої правди, і завіту, і першого сидіння при столі, **21** і обману брання і давання, і вітань за мовчання, **22** і вигляду жінки-розпусниці, і відвернення обличчя від кревного, **23** і від забирання частки і давання, і від задивляння на заміжню жінку, **24** і від обману її рабині, і від приходу до її ліжка, **25** від слів погорди на друга, і що не дав погордити.

Глава 42

26 Не *повторяй слово, ані почуте, і розкриття тайних слів. **27** І будь сором'зливим і правдомовним, і тим, що знаходить ласку перед всякою людиною. **42,1** Не стидайся цим, і не візьми лице грішити **2** за закон Всевишнього, і завіт, і за суд, щоб оправдати безбожного, **3** за спільне слово, і за подорожуючого, і за подання насліддя друга, **4** і за правдиві мірила і міру, і за придбання великого і малого, **5** і за різницю продажі і купівлі, і за велике напоумлення дитині, і окровавити ребра злому рабові. **6** На поганій жінці печать є добра. І де є багато рук, замкни. **7** Що лише передаси числом і мірою, дай і візьми все на письмі. **8** Відносно напоумлення нерозумного і дурного, і до останньої старості засудженого з юнаками: і будеш напоумлений, і правдомовний, і досвідчений перед кожним живим. **9** Дбайлива дочка батька похвалена – чування і журба відганяє сон. В її молодості, щоб часом не була залишена, і з живучими, щоб часом не була зненавиджена. **10** В дівоцтві, щоб часом не була опоганена, і в її батьківських *оселях* не стала вагітною, і, будучи з чоловіком, щоб часом не переступила, і з живучими, щоб часом не була бійка. **11** Постав сторож над безсоромною дочкою, щоб часом ти не зробив радість ворогам і помовку в місті відлученої від народу, і вона

не завстидала тебе в численному народі. **12** Не задивляйся на красу кожної людини, і посеред жінок себе не зачисляй. **13** Бо від одежі виходить міль і лукавство – від жінки. **14** Кращою є злоба чоловіка, ніж жіноча краса, і жінка, що не соромиться, – погорда. **15** Згадаю ж господні діла, які я побачив, визнаю в господніх словах його діла. **16** Сонце, що світить, поглянуло на все, і господньої слави повні його діла. **17** Чи не зробив так Господь, щоб святі визнавали всі його подиву гідні діла, які скріпив Господь Вседержитель, щоб все скріпилося його славою. **18** Безодню і серце Він дослідив, і над їхніми подвигами роздумав. Бо Господь пізнав усяку совість і поглянув на знак віку, **19** сповіщаючи минуле і будуче. І Він відкриває слід таємного. **20** Його не минув всякий задум, і не затаїлося від нього ані одне слово. **21** Він прикрасив величність своєї мудрості, що є з-перед віків і на віки. Він ані не додасть, ані воно не зменшиться, і не потрібно було йому ні одного радника. **22** Якими бажаними є всі його діла і є, наче іскра, щоб побачити. **23** Все це живе і залишається навіки в усіх ділах, і все слухається. **24** І все подвійне, одне перед одним. І не зробив ні одного ж бракованим. **25** Одне від одного добро скріпило. І хто насититься, бачачи його славу?

рѝши (-)[13] ѻ҃брадова́нїе врагѡ̀ (и҃) бесѣ́ду, въ гра́дѣ (-)[14] ѡ҃лучена людїѝ и҃ посрами́тъ тѝа в наро́дѣ мно́зѣ· (не зри на доброту́ всѧкаго чл҃ка)[15], и҃ посредѣ женъ не съчета́йсѧ. ѡ҃ рѝзѣ бо́ йсхо́дитъ мо́лве, и҃ ѡ҃ женѣ́ лука́вьствѣ [-][16]. лу́чше зло́ба мужѐска, нежѐли добродѣтель женьска. и҃ жена́ не срама́щаѧсѧ поношенїе· Поману́ оу҃бо дѣ́ла гн҃ѧ, (-)[17] на́же ви҃дѣ́ исповѣ́мъ въ словесѣ́хъ гн҃ихъ дѣ́ла е҃го· (-)[18] Со́лнце свѣтѧ́сѧ на всѧ̀ призрѣ́, и҃ сла́вы [е҃го][19] йспо́лнь дѣ́ла е҃го· не съ҃твори ли҃ сты́мъ г҃ь йсповѣ́дати вс҃ѧ чюдеса̀ е҃го, на́же оу҃тверди г҃ь вседръжитель, оу҃твердѝтисѧ (всемѹ̀ сла́вою е҃го)[20]· Бездну и҃ ср҃це йслѣ́дѝ, и҃ въ ковары́ствѣ йхъ ра́змысли· Разѹ́мъ бо́ г҃ь всѧкѹ совѣ́сть и҃ призрѣ́ на зна́менїе вѣ́ка. възвѣщѧ́ѧ мимошѣ́шаѧ и҃ бѹдѹщаѧ, и҃ ѡ҃крыва́етъ слѣ́дъ та́нны҃ѣ· не прѣи́де е҃го всѧко помышленїе, и҃ не оу҃та́йсѧ ѡ҃ него̀ ни е҃ди́но сло́во. величїе премѹ́дрости своеѧ̀ оу҃краси, и҃же е҃ прежде вѣ́къ и҃ на́ вѣ́ки. ни приложѝ ни оу҃мали́сѧ и҃ не потребова ни е҃ди́ного совѣ́тника· Ко́ль сла́дъка вс҃ѧ дѣ́ла е҃го въждѣлѣ́на, и҃ до йскры е҃сть ви́дѣти· Вс҃е сі҃е живе́тъ и҃ пребыва́етъ на вѣ́къ, въ всѣ́хъ дѣ́лехъ и҃ вс҃е послѹша́етъ. [и҃][21] всѣ̀ сугѹ́бо е҃ди́но пр҃ѐ е҃ди́не҃, и҃ не съ҃твори ни е҃ди́ного (же) сѝѹдна· Е҃ди́но ѡ҃ е҃ди́наго оу҃тверди бы́стрѧ, и҃ кт҃о насы́титсѧ зрѧ̀ сла́вѹ е҃го·

Глава 43

г҃ла, мг҃·

1 Гордість висоти, твердь чистоти, вид неба в видінні слави, **2** проповідуючи сонце у явленні, подиву гідний посуд у виході – діло Всевишнього. **3** У свій полудень сушить країну, і перед його спекою хто встоїть? **4** Піч, що стереже діла і спеку, потрійне сонце, що палить гори, куриво вогняне, дим. І видаючи промені, воно затемнює очі. **5** Великий Господь, що його зробив, і своїми словами приспішив хід. **6** І місяць всім у свій час показує роки, і знак віку. **7** Від місяця – знак свята, світило, що зменшується до кінця. **8** Місяць за своїм іменем є те, що подиву гідно виростає в зміні, посуд притчей на висоті, що світить на небесній тверді. **9** І небесна краса – слава звізд, прикраса, що світить на господніх висотах. **10** Словами святих стануть засуди, і не послабнуть у своїх сторожах.

мой1. 9 **11** *Глянь на дугу і поблагослови Того, що її створив, вона дуже гарна своїм світінням. **12** Вона оточила небо кругом слави – руки Всевишнього її розтягнули. **13** За його наказом поспішився сніг і спішать стріли його

пъзвышенїе высоты̀ оу҃тверже́нїе о҃чище-нїѧ. зракъ нб҃си видѣнїе҃ сла́вы, сл҃нце въ и҃вленїе проповѣ́даѧ въ йсх҃ѡ̀, съсѹ́дъ ди́венъ дѣ́ло вы́шняго. препладенїе́мъ свои́мъ йсѹша́етъ страну́, и҃ пра́мо ва́рѹ е҃го кт҃о посто́итъ. пещь [стрегѹщїѧ][1] (дѣ́ла и҃ вара)[2], трегу́бо сл҃нце жегы́и горы. кѹренїе о҃гнено дымъ, и҃ простираѧ лу́ча о҃мрача́етъ о҃чи· велїи г҃ь съ҃твори е҃го, и҃ словесы свои́ми потща шествїѧ· И҃ лу́на [вѣ́мъ][3] въ (свое время)[4] и҃вла́етъ лѣ́та, и҃ зна́менїе вѣ́ка. ѡ҃ лу́ны зна́менїе пра́зника, свѣти́ло оу҃мала́ѧсѧ на коне́· Лу́на̀ по и҃́мени е҃ѧ е҃сть возраста́ющи ди́вно въ и҃змѣнѣнїе. сосѹ́дъ прича́ен на высотѣ, на тверди нб҃ны свѣта́щисѧ· [и҃][5] доброта̀ нб҃наѧ сла́ва звѣ́здная, красота свѣтящисѧ на высокы́и г҃ихъ· Словесы сты́хъ ста́нѹтъ о҃сѹжденїѧ, и҃ не и҃мѹтъ о҃слабити въ (хранилищихъ)[6] йхъ· *виждь дугѹ́ и҃ бл҃ви съ҃творешаго и҃, зѣло кра́сна свѣтенїе́мъ свои́мъ. о҃кружи нб҃о о҃кружени҃ѣ сла́вы. рѹцѣ вы́шняго простросте е҃. повелени҃ѣ е҃го потщаѧ снѣгъ, и҃

мой1. 9 *виждь дугѹ́ и҃ бл҃ви съ҃творешаго и҃,

въскорѧѣтъ молнїѧ (сѹдебъ)[7] ѣго· Сего ради ѿверзошасѧ съкровища, и паръ҃ѧ о҃блацы ѧко птицы. величїемъ своимъ оу҃крѣпи҃ о҃блаки, и съкрѹши ка҃менїе гра҃ное. [и҃ возрѣнїемъ ѣго подвижа҃сѧ го́ры, [и҃][8] волею ѣго вѣзлѣ҃е ю҃гъ· Гла҃ гро́ма ѣго поносѝ земли,][9] и҃ бѹрѧ съверова и҃ вихоръ вѣтра· ѧко птица паря́щи сы́плѣ҃ снѣгъ, и҃ ѧ́коже прѹзи (-)[10] спаденїѧ ѣго. доброть вѣ́лости его подивисѧ о҃́ко, и҃ о҃ дожде҃нїи ѣго оу҃жасне҃сѧ сре҃це. (-)[11] и҃не́и ѧ́ко со́ль на земли сы́плетъ, и҃ сме́ръзшисѧ быва́етъ на концы о҃стра҃. стѹдень вѣтръ съверъ възвѣ́етъ, и҃ смеръзнетсѧ ледъ ѿ воды҃. на всѧ́ко събо́рище во҃ное о҃бита́етъ, и҃ ѧ́ко въ брона о҃блечетсѧ (водо́ю)[12]. пожре́ть го́ры и҃ пѹсты́ню пожже́тъ, и҃ оу҃гаситъ траву҃ ѧ́ко о҃́гнь. и҃сцѣленїе вс҃е тщѧ́нїемъ мы́гла, (и҃) роса҃ срѣтаю҆щи ѿ ва́ра оу҃тишитсѧ· щыслїю ѣго престо҃ бе҃здна, и҃ насади ѣи (ѣ҆ь) о҃стоки· Плава́ющїи мо́ре повѣдаю҆ѣ҃дѹ е́ѧ, и҃ слѹхомъ оу҃шїи на́шихъ чюдимсѧ. [и҃][13] тѹ сѹть сла́вна и҃ чю҃на дѣ́ла [ѣго][14], пестростїю всѧкаго живо҃наго, (ки́тове)[15] ѣго ради (созда́ни. бл҃гооу҃хани́ѣ конечи́на ѣго)[16], и҃ сло́вомъ ѣго (сожже́тсѧ)[17] вс҃е· щно́го и҃́мамы рещи и҃ не и҃́мамы постигнѹти, и҃ сконча́нїе словесъ (всего и҃мъ)[18]· Славѧще гдⷭ҇ оу҃крѣпимсѧ, то́и во҃ великъ паче всѣхъ дѣлъ свои҃· Стра́шенъ ѣ҆ь и҃ зѣ́ло великъ, и҃ чю҃но моженїе ѣго· *Славѧ́ще ѣ҆а възнесѣ҆тесѧ, ѣли́ко а҆́ще мо́жете приспѣ҃е во и҃ ѣще. [-][19] възносѧщїи ѣго оу҃мно́житесѧ крѣпостїю, (и҃) не трѹди́тесѧ не и҃́мате во постигнѹти. кто҃ вѣдѣ ѣго ї и҃сповѣ́сть, и҃ кто҃ възвеличитъ ѣго ѧ́коже ѣ́сть· щно́го съкровено ѣ́сть ва́шеи сего, ма́ло во҃ видѣхомъ дѣлъ ѣго. вс҃ѣ во҃ сътвори ѣ҆ь, и҃ бл҃говѣрнымъ да́сть премѹдрость·

ѱл҃ѳ ѧѣ

Гла҃, мд·

[ъсхва́лимъ][1] оу҃бо мѹ́жа сла́вны, и҃ ѡ҆ц҃а на́ша в҃ бытїи· щно́гу славу созда҃ ѣ҆ь величїѧ своѣ́го, ѿ вѣ́ка госпо҃ствующе въ ц҃рствїи҃ свои҃. и҃ мѹжи и҃менити си́лою, совѣщава́ющїи ра́зумо҃ и҃х҃· Провѣщаю́щеи въ пр҃рцѣхъ старѣишины лю́демъ въ мы́слехъ, и҃ ра́зумомъ кни҃ства лю́дїи премѹдрости словеса. наказ҃нїемъ и҃҃ и҃скѹще гласа мѹ҃зы҃кїиска, и҃ повѣда́ющеи по́вѣсти въ кни́га҃· щжи бога́тїи дарова́нїи крѣ҆постїю ми́рно живѹще въ жили́щехъ свои҃· вс҃и сѝ въ ро́дѣх҃ просла́вленни бы́ша, и҃ въ дн҃ехъ и҃҃ похвала́· Сѹть в҃ ни҃ и҃же о҃ста́виша и҃ма и҃сповѣ́дати хвалы҃. и҃ сѹть и҃же не о҃ста́виша па́мяти, и҃ погибо́ша

пс. 35

судів. **14** Через це відкрилися скарбниці і ширяють хмари, як птахи. **15** Своєю величністю Він закріпив хмари – і побило каміння граду. **16** І його поглядом гори зрушаться, і його волею подує південний вітер. **17** Голос його грому, і північна буря, і вихор вітру погрозив землі. **18** Він посипає сніг, наче птахи, що летять, і його падання, наче саранчата. Красу його білості око споглятиме, і його дощем жахнеться серце. **19** Він сипле іней, як сіль, на землю, і замерзши стає гострим на кінцях. **20** Повіє зимний північний вітер, і замерзне лід від води. На всякому водному зборі замешкає, і зодягнеться водою, як у броню. **21** Поїсть гори, і спалить пустині, і загасить траву, як вогонь. **22** Все лікування приспішує мряка, і роса, що зустрічає від спеки, звеселиться. **23** Його думкою спинилася безодня, і Господь в ній посадив острови. **24** Ті, що плавають морем, розповідають про її труди, і ми дивуємося слухові наших вух. **25** І там є славні і подиву гідні його діла, різновидність всякого життя, кити, **26** що задля нього створені. Запашність – його кінець, і його словом все буде спалене. **27** Маємо багато сказати, і не охопимо все, і кінець слів. Все ним. **28** Хвалячи, де закріпимося, бо Він великий, понад всі свої діла. **29** Страшний Господь і дуже великий, і його сила подиву гідна. **30** *Прославляючи Господа, піднесіться вгору, скільки лиш зможете, то іще Він перевищить. Ви, що Його підносите, помножтеся силою, і не трудіться, бо не охопите. **31** Хто Його побачив і розповість? І хто звеличить Його таким, яким Він є? **32** Багато більше є схованого від цього, бо ми побачили мало його діл. **33** Бо Господь зробив все і дав мудрість побожним.

Глава 44

1 Похвалім же славних мужів і наших батьків в бутті. **2** Велику славу своєї величності створив Господь відвіку, **3** пануючи у своїх царствах. І мужі славні силою ті, що змовляються їхнім розумом, що сповістили в пророках, **4** старшини народу в радах і розумі книжності народу. Слова премудрості їхнім напоумленням**5** шукаючи, музичний голос, і розповідаючи повісті в книгах. **6** Багаті мужі обдаровані силою, що мирно жили у своїх поселеннях. **7** Ці всі були прославлені в родах, і в їхніх днях похвала. **8** Є в них ті, що оставили ім’я, щоб визнавати хвали. **9** І є ті, які не залишилися без пам’яті, і згинули, як ті, що не є. І були, як ті, що не були, і

їхні діти після них. **10** Але ці є милосердні мужі, яких праведності не були забутими. **11** З їхнім насінням залишиться добро, наслідця – їхні нащадки. **12** Їхнє насіння є в завіті, і їхні діти через них. **13** Довіку останеться їхнє насіння, і їхня слава не вигубиться. **14** Їхні тіла були поховані в мирі, а їхні імена живуть у роди. **15** Про їхню мудрість розповідатимуть народи, і їхню похвалу церква сповістить. **16** *Енох добре вгодив Господеві і перемінив образ покаяння для родів. **17** *Ной знайшовся досконалим і праведним, і в часі гніву сталася зміна. Через це він став останком землі, коли був потоп. **18** З ним були укладені завіти віку, щоб не вигублене було після того всяке тіло. **19** *Авраам – великий батько множества народів. І не був знайдений він порожнім у славі. **20** Він зберіг закон Всевишнього і був з Ним у завіті. І поставив завіт на його тілі, і в випробуванні він знайшовся вірним. **21** Через це Він поставив з ним клятву, щоб благословенними були народи в його насінні, щоб його розмножити, як порох землі, і підняти вгору його насіння, як звізди, і щоб вони успадкували від моря аж до моря і від рік до кінців землі. **22** *І в Іссакові Він поклав так через його батька Авраама. **23** Він заповів благословення всім людям. *І воно спочило на голові Якова. Той пізнав його у своїх благословеннях, і поставив його в наслідця, і відлучив його частини. На 12-ть племен Він поділив його, вивів з нього чоловіка милосердя, що знайшов ласку перед усяким тілом.

мой1. 5 муд. 2 єв. 11
мой1. 6
мой1. 17 рим. 4
мой1. 22
мой1. 28
мой2. 11
мой2. 6
мой2. 4
мой2. 28

нѧ́ко не сꙋ́щеи. Ѝ бы́ша нѧ́ко не бывше, и̂ чада и̂хъ по нихъ, и̂о сі́и мꙋ́жи ми́лостивїи, и̂́же пра́вды не забвены бы́ша. съ сѣменемъ и̂хъ пребꙋдетъ добро́, наслѣдїе и̂ша́дїѧ и̂хъ. въ завѣтѣхъ е̂стъ сѣмѧ и̂́, и̂ ча́да и̂хъ и̂́ ради, до́ вѣка пребꙋдетъ сѣмѧ и̂хъ, и̂ сла́ва и̂хъ не потребится. телеса̀ и̂хъ въ ми́рѣ погребена бы́ша, а̂ и̂́мена и̂хъ живꙋтъ в ро́ды. Премꙋдрость и̂́ и̂сповѣда́тъ лю́дїе, и̂ похвалꙋ и̂́ и̂сповѣсть цр҃кви. *Ено́ оу҃годи гв҃и, и̂ преложи о҆́бра́ покаа́нїѧ ро́домъ. *Но́е о҆́брѣтесѧ съвръшенъ (и̂) пра́веденъ, [и̂][2] въ врема гнѣ́ва бысть и̂змѣненїе. Сего ради бы́ о҆ста́нокъ земли, е̂гда̀ бысть потопъ. завѣти вѣка положени бы́ш с нимъ, да не потреби́тсѧ (по томъ)[3] всѧ́ка пло́ть. *Авраа́мъ вели́кїи ѡ҆́цъ мно́жествꙋ нарица́шесѧ, и̂ не о҆́брѣтесѧ точенъ въ славѣ. и̂́же съблюдѧ зако́нъ вы́шнѧго, и̂ бысть въ завѣтѣхъ с нимъ. [и̂][4] на пло́ти е̂го поста́ви завѣтъ, и̂ въ напа́сти о҆́брѣтесѧ вѣренъ. Сего ради клятвꙋ поста́ви с нимъ, бл҃гословитисѧ нарица́шесѧ о҆ сѣмени е̂го. Ѡ҆умно́жити е̂го нѧ́ко перьсть земли́, и̂ нѧ́ко звѣзды въздвигнꙋти сѣмѧ е̂го. и̂ о҆блада́ти и̂мъ ѡ҆ мо́ря до мо́ря, и̂ ѡ҆ рѣкъ до ко́нець земли. *І о҆ и̂саакѣ положи сѝце, а̂враа́ма ради ѡ҆́ца е̂го. бл҃гове́нїе всѣмъ ꙗ҆́зыкомъ (завѣща)[5]. *(и̂)[6] преста̀ на главѣ ї҆а́кови. позна̀ е̂го бл҃гове́нїи свои́ми, и̂ дастъ е̂го въ наслѣдїе, и̂ ѡ҆лꙋчи ча́сти е̂го на колѣна́ѣ. (раздѣли и̂)[7] и̂зведе ѡ҆ него мꙋ́жа мл҃ти, о҆́брѣта́ющѧ бл҃гть (предъ)[8] всѧ́кою пло́тїю.

мой1. 5 муд. 2 єв. 11 — ѧ̈ мѡ̀ ї҆ѕ҃ мр҃ѣ́ѳ҃ ѕ҃ ѣврео҆̈ ѧ̈і
мой1. 6 — ѧ̈ мѡ̀ ѕ҃
мой1. 17 рим. 4 — ѧ̈ мѡ̀ ѕ҃і кр҃и҃ д҃
мой1. 22 — ѧ̈ мѡ̀ ї҆ѳ҃
мой1. 28 — ѧ̈ мѡ̀ ї҆ѳ҃и
мой2. 11 — ѕ҃ мѡ̀ ѧ̈і
мой2. 6 — ѕ҃ мѡ̀ ѕ҃
мой2. 4 — ѕ҃ мѡ̀ д҃
мой2. 28

Глава 45

1 Улюбленого Богом і людьми Мойсея, якого пам’ять у благословеннях, **2** Він його уподібнив до слави святих і звеличив його в страсі ворогів. **3** В його словах Він поставив знаки. *Він прославив його перед царським лицем і заповів йому для його народу, і Він показав йому свою славу. **4** Вірою і лагідністю його освятив, і вибрав його з усякого тіла. **5** *Ти дав йому почути свій голос і ввів його в мряку. І дав йому перед лицем народу закон життя, розуміння, щоб Якова навчити завіт та Ізраїля його судьби. **6** *Він підняв вгору Аарона, святого, подібного до нього, з племені Левія. **7** Поставив йому завіт віку, і дав йому священство народу. Блаженним зробив його, окрасою, і підперезав його одежею слави. **8** Він зодягув його в досконаліть похвали, закріпив його посудом сили, штанами, і подирем, і епомидом. **9** *І ото-

Гл҃а, м҃е.

гъзлю́бленна бг҃ъ и̂ чл҃ки моѷ҆̈сі́ѧ, е̂мꙋ́же памать въ бл҃гвенїихъ. Ѡ҆подоби́ е̂стъ е̂го сла́вѣ сты́хъ, и̂ възвели́чи е̂го въ стра́сѣ вра́гъ, въ словесѣхъ е̂го зна́менїѧ оу҃ста́ви. *просла́ви е̂го пр҃е̂ лицемъ ц҃рьскимъ, [и̂][1] заповѣда е̂мꙋ и҆ лю́дм҃ъ е̂го. и̂ показа е̂мꙋ сла́вꙋ свою. вѣрою и̂ кротостїю (о҆́стїи е̂го)[2], [и̂][3] и̂збра̀ е̂го ѡ҆ всѧкоѧ плоти. *Ѡ҆слы́шанъ сътвори́лъ е̂си е̂мꙋ гласъ свои, и̂ воведе е̂го въ мг҃лꙋ. и̂ дастъ е̂мꙋ пр҃е̂ лицемъ (людїи)[4], зако́нъ жизни [-][5] хꙋдо́жества. наоу҃чи́ти ї҆а́кова завѣтꙋ, и̂ сꙋдба́мъ е̂го ї҆и҃ла. *ѧ҆ро́на̀ въздви́же сщ҃а, подо́бна е̂мꙋ (-)[6] ѡ҆ колѣна левѵ̑ина. поста́ви е̂мꙋ завѣ вѣка, и̂ дастъ е̂мꙋ і҆ере́йство людїи оу҃бл҃жилъ е̂го е̂стъ оу҃краше́нїемъ. и̂ препоѧса е̂го о҆́деждею сла́вы, о҆́блече е̂го въ совръше́нїе хвале́нїа (-)[7] оу҃твердѝ е̂го сосꙋды крѣпости. остегнꙋми и̂ поди́ремъ

ѣ мѡ їѝи

и ѣпомина́дою. и *окрꙋжь ѣго ши́писи зла́тыми,
(и) звонцы́ мно́гими о҆́кр҃тъ глашати гла́съ
стꙋпа́нїѧ ѣго. слы́шанъ гл҃а творити въ ц҃рк-
ви въ памѧть сно́мꙋ людїи ѣго. о҆́дежа (свѣт-
ла)[8] съ зла́то҃ и ѧсино́къдомъ, и перфи́рою, дѣ-
ломꙋ пестромъ дѣлано. словны сꙋда и҃звѣствоваїне и҃стины. и҆стика́но [-][9] дѣломъ хꙋдожничемъ, ка́менїи многоцѣнными, и҆стꙋка́нїемъ
печати свѧзани зла́то҃. ка́менꙋнаго дѣлателѧ
на па́мѧть въ писа́нїю, и҆стꙋка́нно по числꙋ
колѣнъ їи҃лвъ· вѣнець зла́тъ верхꙋ клобꙋка́,
(и) о҆́блъкше печати сты҃ныа. похвал҃ чти
дѣло крѣпости, въждѣлѣнно о҆́чїю краси́ма·
Красна прежде ѣго не быша таковаѧ до вѣка.
не о҆́блечесѧ и҃ноплеменникъ, точїю сно́ве ѣго
(-)[10], и внꙋчата ѣго пр҃но. жрътвы и҃хъ по-
ѓ мѡ и жрътъı по всѧ дни́ пр҃но дважды· *И҃сполни
моу҃сїи рꙋцѣ, и помаза́ ѣго ѣлео́мъ сты́м
бысть ѥмꙋ на завѣтъ вѣченъ, и сѣмени ѣго
въ дни́ вѣка· Слꙋжи́ти ѥмꙋ высꙋпь и сщ҃енъствова́ти, и бл҃вити люди ѣго и҃менемъ [ѣго][11].
и҃збра́ ѣго ѿ҃ всѣхъ живы́х҃, принести жрътвꙋ
гв҃и, димїа́мъ и бл҃гоꙋха́нїѧ на па́мѧть, на
о҆́цыще́нїе людемъ [твои́мъ][12]. дасть ѥмꙋ за-
повѣди своѧ въ вла́сть в завѣтѣ сꙋде́х҃. на-
оꙋчити ї҃аꙁкова свѣдѣтельствїе҃ и законо҃ ѣго
д мѡ ѕı [призва́ти][13] їи҃лѧ· *въста́ша нань тꙋждїи, и
въꙁревнова́ша ѥмꙋ в пꙋсты́ни, мꙋжи и҃же о҆́
(дафа́нѣ)[14], и ѧвирóнѣ, и (с немъ)[15] коре́о҃ въ
на́рость и гнѣвъ. ви́дѣ гь и не бл҃говолѝ, и
сконча́шасѧ [на́ростїю и гнѣвомъ][16]. Сътворѝ
(-)[17] зна́менїѧ погꙋби́ти [ѧ҆][18] о҆́гнемъ пла́ме-
не [и҃][19]. И҃ приложѝ ѧа҃рóнови сла́вꙋ, и дасть
ѥмꙋ наслѣдїе, нача́тки жи́тъ раздѣлѝ ѥмꙋ.
хлѣбъ (оꙋготови на сы́тость прежде)[20], и҃бо
жрътвы гн҃и и҃зъи҃да́тъ, на́же дасть ѥмꙋ и
сѣмени ѣго· о҆́баче въ земли людїи не на-
слѣдъствитъ, и (в людехъ не бꙋдетъ ѥмꙋ
ча́сти)[21], то́и бо часть твоѧ и наслѣдїе. и
финео́съ сн҃ъ ѣлїаза́ровъ тре́тїи въ сла́вѣ, рев-
нꙋѧ страхꙋ гн҃ю. і҃ (ѣже посрами́ти лю́ди ѥ-
мꙋ)[22]. бл҃гословїю во́лѧ дш҃а ѣго и помоли́сѧ за
їи҃лѧ· *Сего ра҃ди поста́вленъ ѥмꙋ бысть завѣтъ
ми́ренъ, повели́тель сн҃ъ [-][23] лю́демъ свои́мъ,
даже (бꙋде҃ ѥмꙋ)[24] и сѣмени ѣго сщ҃енъства вели́чество въ вѣки· И҃ завѣтъ дв҃ꙋ сн҃ꙋ і҃ессе́ꙋ
ѿ҃ колѣна і҃оꙋ́дова, наслѣдъство ц҃рьско сн҃а ѿ҃
сн҃а ѥди́наго. достоа́нїе ѧа҃рóнꙋ и сѣмени ѣго. да
да́сть на҃ҁ прем҃ꙋрость въ ср҃цѣ҃ нашѣ҃, сꙋдити
лю́демъ ѣго въ правдꙋ. да не потреби́тсѧ
бл҃гаѧ и҃хъ, и слава҃ ѝ҃ в ро́ды и҃хъ·

чив його золотими ґранатовими яблуками, і численними дзвіночками довкруги, щоб видавали звук його ходи, робити в церкві чутний звук на пам'ять синам його народу. **10** Одіж світла з золотом, з синьою матерією і багряницею, зроблена тканим ділом *зі* словами суду – об'ява правди, витканa мистецьким ділом, **11** *з* дорогоцінним камінням, різьбленням печаті, зв'язаним золотом, каміння робітника на пам'ять письмом, вирізьбленим за числом племен Ізраїля. **12** Золотий вінець на верху клобука. Він зодягав печаті святості, похвалу честі, діло сили, любе очам, прикрашене. **13** Перед ним не було такого гарного довіку. Не зодягнувся *ним* чужинець, лише постійно його сини і його внуки. **14** Їхні жертви були жертвувані кожного дня постійно, двічі. **15** *Мойсей наповнив руки і помазав його святою олією. Воно стало на вічний завіт йому і його насінню до днів віку. Щоб йому заразом служити, і бути священиком, і благословити його народ іменем Його. **16** Він вибрав його з усіх живих, щоб приносити жертву Господеві, ладан і запашність на пам'ять, на очищення твоєму народові. **17** Він дав йому свої заповіді на владу в завіті судів, щоб навчати Якова свідчень і прикликати Ізраїль до його законів. **18** *Проти нього повстали чужі, і позаздрили йому в пустині мужі, що при Дафані і Авироні, і з ним кореїв *збір* в люті і гніві. **19** Побачив Господь і не вподобав, і скінчилися в гніві та гнівом. Він зробив знаки, щоб знищити їх вогнем їхнього полум'я, **20** і додав Ааронові славу, і дав йому насліддя. Він відділив йому первоплоди рослин, першим приготував хліб до ситості. **21** Бо і їстимуть господні жертви, які Він дав йому і його насінню. **22** Однак в землі народу він не матиме насліддя, і в народі не буде йому частки, бо Він – твоя частка і насліддя. **23** І Финеос, Елеазарів син, третій у славі, що ревнував в господньому страсі і щоб засоромити йому народ ласкою волі його душі. І він помолився за Ізраїля, **24** *через це йому було поставлено мирний завіт. Він – святий правитель своєму народові. Щоб величність священства була йому і його насінню навіки. **25** І завіт Давидові, Єссеєвому синові, з юдового племені, – царське насліддя сина від одного сина. Насліддя Ааронові і його насінню. **26** Хай Він дасть нам мудрість у наших серцях судити його народ в праведності, щоб не було знищене їхнє добро і їхня слава в їхні роди.

мой3. 8

мой4. 16

мой4. 25
мак1. 2

Глава 46

1 Сильний у війні Ісус Навин, і той замість Мойсея був між пророками. Він став за його іменем великим на спасіння його вибраних, щоб помститися на тих ворогах, що повстали проти нього, щоб успадкував Ізраїль. **2** Він був прославлений підніманням його рук і коли простягав спис проти міст. **3** Хто перед ним так став? Чи не Сам Господь побив його ворогів **4** його рукою? *Назад пішло сонце, і один день став як два. **5** Він закликав до могутнього Всевишнього, коли його довкруги гнітили вороги, і великий Господь вислухав його. Камінням граду кріпкої сили **6** скинув він війну проти народів. І він нищачи знищив противників, щоб народи пізнали його зброю, що його війна перед Господом. **7** Бо він пішов вслід за силою Всевишнього. І в Мойсеєвих днях милосердя зробив він і Халев, син Єфонів, щоб стати проти ворога, спинити народ від гріха і спинити нарікання лукавства. **8** *І вони, будучи два, спаслися з шістсот тисяч піших, щоб ввести їх в наслідля на землю, що видає молоко і мед. **9** І Господь дав силу Халевові, і вона залишилася з ним аж до старості, щоб він пішов на силу землі і захопив наслідля його насінню, **10** щоб побачили всі ізраїльські сини, що є добрим ходити вслід за Господом. **11** І судді, кожний за своїм іменем, скільки їх серце не розпустувало і скільки їх не відвернулося від Господа, хай буде їхня пам'ять в їхньому благословенні, **12** і їхні кості хай процвітуть зі свого місця і їхнє ім'я, що переходить на прославлених синів. **13** Самоїл, улюблений своїм Господом господній пророк, що встановив царство і помазав князів над його народом. **14** Господнім законом він судив збір, і Господь відвідав Якова. **15** Його вірою пророк був випробуваний, і пізнано було у вірі, що він вірний, видючий. **16** *І він прикликав сильного Господа, коли його гнобили довкруги вороги, коли несли молочне ягня. **17** І Господь загримів з неба і великим голосом дав почути свій голос, **18** *і вигубив тирських володарів і всіх филистимських князів. **19** *І перед часом вічного сну він засвідчив перед Господом. Від майна і до обуви, від усякого тіла він не взяв, йому не зробила закиду ні одна людина. **20** І після того, як він упокоївся, пророкував і показав цареві його смерть. І з землі підняв свій голос пророцтвом, щоб вигубити беззаконня народу.

ісх нав. 10

мой4. 14

црс1. 7

црс1. 7

црс1. 12

Гла, мs·

Ревность на враги Іисусъ [-][1] навиинъ, и в мовсіа место бысть въ пр҃рцѣхъ. Иже бысть по имени его великъ, на спсеніе избранныі его, мстити въстающаа (нань) враги, ако да наслѣдитъ вставь іи-лаа· Иже прославленъ бысть въздвиженіемъ руку его, и внегда простираше (копіе)[2] на грады. кто преже его сице ста. супостаты (его самъ ѣ поразі)[3], не рукою ли его. *въспятися слнце, и единъ день бысть ако два. призва вышняго сила, егда оскорбляху его врази окр҃тъ, и послуш҃е веліи ѣ каменіемъ градныимъ силы крѣпкіа. низверже (врань на язы-ки)[4], и низложеніемъ низложі противники. да познаютъ языцы оружіе его, ако пр҃е гмъ врань [его][5], (-)[6] въ слѣдъ бо силы и де (вышнаго)[7]. и во дни мовсіовы сътвори мл҃ть сеи и халевъ снъ иефонинъ, стати противу [врага][8], оудръжати люди ѡ҃ грѣхъ, и оустановити ропотъ лукавъства. *и та два сущи спсена быста ѡ҃ шести со тысящъ пѣшцевъ, въвести и҃ въ наслѣдствіа на землю истачающи млеко и мд҃· И дасть ѣ (крѣпость халеву)[9], и даже до старости пребысть оу него. найти ему на крѣпость земли, и сѣмени его оудръжа наслѣдіе. ако да видятъ вси снове іилеви, иже добро есть ходити въ слѣдъ г҃а. и судіа когождо именемъ своимъ, елико ихъ не любодѣиствова ср҃це, и елико ихъ не ѡвратишася ѡ҃ г҃а. буди памать ихъ въ блвеніи (ихъ), [и][10] кости ихъ процветутъ ѡ҃ мѣста своего· І има ихъ пременаемо на снѣхъ прославленыхъ (-)[11]. възлюбленъ гмъ своимъ самоилъ пр҃ркъ гнь, оустроивыи цр҃тво и помаза кназа на людми его. закономъ г҃нимъ суди сомъ, и постьни ѣ іакова вѣрою его испытанъ бысть пр҃ркъ. и познанъ бысть въ [вѣре][12] [-][13] вѣренъ видѣніемъ. *и призва г҃а сила его егда оскорбляху (его врази)[14] окр҃тъ, приношеніемъ суща агньца млечна. И възгремѣ с нбсе ѣ, и гласомъ веліимъ оуслышанъ сътвори гласъ свои· *И потреби вси языки тврскіа, и вса кназа филистимскіа. *и прежде времене оуспѣніа вѣка, свѣдѣтельствова пр҃е гмъ (-)[15]. ѡ҃ имѣніи и до сапогъ ѡ҃ всеа плоти не взя [-][16] не сътвори ему понося ни ѣдіі чл҃къ. и по оуспѣніи его пр҃рчествова, и показа цр҃ви смр҃ть свою. и въздвиже ѡ҃ земли гласъ свои пр҃рчествомъ, истребити безаконіа людіи·

Гла, мз·

в цр з
а пара зн По* немъ въста надáнъ прр҃чествовáти въ дни двéвы ꙗ҆́коже тукъ ѿлучє҃ ѿ [о҆лтаря]1, тако (и҆) дв҃дъ ѿ сн҃въ і҆и҃-
а цр зн левыхъ. *со львы́ и҆гра́ ꙗ҆́ко с козлищи, и҆ с медвѣдьми ꙗ҆́ко съ а҆́гньцы о҆́вчими въ ю҆но-
а цр зн сти своéи· *не оу҆би́лъ ли и҆споли́на, и҆ ѿня́ть поношéніе ѿ людїи. є҆гда простретъ рꙋцѣ
пра́щею ка́менемъ, [-]2 низложи́ти гордыню го-
лїа́довꙋ. призва́ бо га вы́шняго, и҆ дадѐ въ
десницꙋ є҆го крѣпость, низложи́ти чл҃ка си́лна
на брани, [и҆]3 възд҃ви́гнꙋти ро́гъ людїи сво-
а цр йи йхъ. *сѐ въ тма҃ (просла́вилъ є҆си)4 [-]5, и҆ [въс-
хвали]6 є҆го о҆ бл҃венїи (-)7 є҆гда же носи́ти ємꙋ
в цр йа вѣнецъ славы. *(гь) потреби́ бо враги ѻ҆́крстъ
и҆ оу҆ничижи филисти́мляны проти́вники до
дне́шняго дне. сѣкрꙋши́ и҆мъ ро́гъ, въ всѧ-
цѣмъ дѣлѣ своє҃ дасть и҆сповѣда́нїе сто҃мꙋ
вы́шънемꙋ гл҃съми славы. всѣмъ ср҃цем҃ є҆го
възхвали́, и҆ възлюби́ сътворъшаго и҃· и҆ поста́-
ви пѣвца́ прямо о҆лтаре́ви, и҆ звꙋкомъ и҆хъ
оу҆слажа́ти гласъ· (-)8 дасть празни́комъ бл҃гꙋ
лѣпотꙋ, и҆ оу҆краси́ времена до конч҃ины. въспѣ-
ва́ти и҃ и҆ме҃ сто҃е є҆го, и҆ ѿ оу҆тра красити
въ сто҃и́лищи гь ѿня́ть грѣхи є҆го, и҆ възнесе
(р҃о его въ вѣки)9· и҆ дасть є҆мꙋ завѣтъ ц҃рскъ,
и҆ пр҃столъ славы въ і҆и҃ли· посемъ въста сн҃ъ ра-
зꙋмиченъ, и҆ сего ради о҆бита́ въ простра́стве·
г цр а *[соло́монъ]10 въцр҃ися въ дни ми́ра, [ꙗ҆́ко]11
бъ препоко́и ѻ҆́крстъ. да съзи́жетъ домъ въ
и҆ме҃ є҆го, и҆ да оу҆готовитъ сто҃и́лище въ вѣ-
г цр а ки. *ко́ль преоу҆мꙋдрися въ ю҆ности своéи, и
наплънися ꙗ҆́ко рѣки́ ра́зꙋма, (и҆) зе҃лю покры́
дш҃а твоѧ. (-)12 и҆сполнилъ є҆си прите́чамъ га-
данїѧ, (про́инде и҃ме҃ твое въ о҆́стровы да-
лече)13, и҆ възлю́бленъ бысть о҆ ми́рѣ своє҃мъ·
пѣсньми и҆ прит҃чами и҆ прио҆бражені҃е҃, и въ
сказа́нїи подиви́шася [-]14 страны и҃мене҃ гда
ба, нареченаго ба і҆и҃лева. събра҃ є҆си ꙗ҆́ко мѣдь
зла́то, и҆ ꙗ҆́ко о҆́лово оу҆мно́жилъ є҆си сребро́· вда҃
є҆си бокá твоѧ̀ жена́мъ, и҆ порабощенъ бысть
тѣломъ свои́мъ [и]15 далъ є҆си поро́къ на
(дш҃ꙋ)16 свою. и҆ о҆скверни́лъ є҆си сѣмѧ свое, на-
нести́ гнѣвъ на ча́да своѧ, и҆ оу҆мили́тися о҆
безꙋмїи своє҃мъ. быти на двою мꙋчительствꙋ, и҆ ѿ є҆фре́ма быти ц҃рствꙋ непокори́вꙋ· гь
же не и҃мать оста́вити мл҃ти своє҃ѧ, и҆ не
растлѣ҃ѥ ѿ [дѣлъ]17 є҆го. не и҆стребѝся ѿ
и҆збра҃наго є҆го и҆шадїѧ, и҆ сѣмѧ възлюби́вшаго
є҆го не и҃зметъ· (-)18 ꙗ҆́ковꙋ дасть о҆станокъ,
и҆ дв҃ꙋ ѿ него ко́рень. и҆ почи́ [соло́монъ]19 съ

Глава 47

црс2. 7 **1** І *після нього встав Натан, щоб пар1. 17
пророкувати в Давидових днях. **2** Так як жир відлучений від жертовника, так і Давид від ізраїльських синів. **3** *Він бавився з левами, як з козлами, і црс1. 17
з медведями, як з ягнятами овець, **4** у своїй молодості. *Чи не вбив він црс1. 17
велетня і зняв погорду з народу, коли простягнув руки пращею з каменем, щоб повалити Ґоліатову гордість. **5** Бо він закликав до Всевишнього Господа – і дав у його правицю силу вигубити в бою сильного чоловіка і підняти ріг свого народу. **6** *Ось в де- црс1. 18
сятках тисяч Ти прославив і похвалив його в благословенні, коли він носив вінець слави. **7** *Бо Господь вигубив црс2. 12
ворогів довкруги і присмирив противників-филистимлян, до сьогоднішнього дня розбив їхній ріг. **8** В усякому своєму ділі дав визнавання святому Всевишньому словами слави. Всім його серцем оспівав і полюбив того, хто його створив. **9** І він поставив співців перед жертовником, і з їхнім звуком, щоб насолоджували голос. **10** Він дав празникам гарну красу, і прикрасив часи до закінчення, щоб вони оспівували ім'я його святе, і від ранку прикрашати святилище. **11** Господь відняв його гріхи і підняв його ріг навіки. І Він йому дав царський завіт і престіл слави в Ізраїлі. **12** Після цього піднявся розумний син і через нього поселився в широчині. **13** *Соломон зацарював в днях црс3. 4
миру, бо дав Бог спокій довкруги, щоб він збудував дім в його імені і щоб приготував святилище навіки. **14** *Як він став мудрим у своїй молодос- црс3. 4
ті, то наповнився як ріка розумністю. **15** І твоя душа покрила землю, ти завершив загадки притчам, **16** твоє ім'я пішло далеко до островів і ти був улюблений у своєму мирі. **17** Пісні, і притчі, і оповідання, і пояснення подивляли країни. **18** Іменем Господа Бога, прозваного Богом ізраїльським, ти зібрав золото, як мідь, і ти помножив срібло, як олово. **19** Ти віддав твої боки жінкам і був здоланий своїм тілом. **20** І ти поклав пляму на свою душу, і ти опоганив своє насіння, щоб навести гнів на своїх дітей, і бути вколеним за свою безумність: **21** щоб стали двома царствами і щоб з Ефраїма було бунтівниче царство. **22** Господь же не відкинув своє милосердя, і той не зітліє від його діл, не буде вигублений з-поміж його вибраного нащадка. І Він не знищить насіння того, кого полюбив. Якову Він дав останок і Давидові – корінь з нього. **23** І спочив Соломон зі своїми батьками і залишив по собі зі свого

насіння безумність народу і Ровоама з малим розумом, який відвів народ від його поради, **24** Єровоама, сина Наватового. Які привели Ізраїль до гріха. І той дав Ефремові дорогу до гріха. І дуже помноможилися їхні гріхи, щоб вони пішли зі своєї землі. **25** І вони винайшли всяку погань, доки на них не прийшла помста.

ѡ҃ц҃ы [свои҃ми][20]. и҆ ѡ҆ста́ви по себѣ ѡ҃ сѣмене своего́ лю́демъ безумі́е, и҆ оу҆мала́шася ра́зумомъ ровоа́ма, и҆же ѡ҃ста́ви лю́ди ѡ҃ совѣта своего́· (-)[21] і҆еровоа́ма сы҃на нава́това, и҆же сътвори́ша съгрѣши́ти і҆и҃ля. и҆ да҃ ефре́му пу́ть къ грѣху́, и҆ оу҆мно́жишася грѣси и҆хъ зѣло, ѡ҃стꙋпи́ти и҃мъ ѡ҃ земла҆ своего́а, и҆ всѧ́ко лꙋка́вство и҆зыска́ша, дондеже мести́ прі́иде на́ на.

Глава 48

1 І встав пророк Ілія як вогонь, і його слово палало як світило. **2** Він на них навів голод, і своєю ревністю
црс3. 17 вчинив їх малими. **3** *Він господнім словом затримав небо, так звів вогонь тричі. **4** Як Ілля прославився своїми чудами, і хто похвалиться подібно до тебе? **5** І ти підняв мерця від смерті, з аду, словом Всевишнього, **6** звів і царів в погибель і славних з їхнього ліжка, **7** Почув у Сіоні картання і в Хориві судьби оправдання. **8** Він помазав царів на відплату і про-
црс4. 2 років замість них, після них. **9** *Він був забраний вогняним вихором і колісницею вогняних коней. **10** Оскарження було записане на часи, щоб спинити гнів перед люттю, і щоб повернути серце батьків проти синів, і поставити племена Якова. **11** Блаженні є ті, що тебе побачили і прикрашені любов'ю, бо і ми житимемо життям. **12** Ілія, він був покритий вихором. Елісей наповнився його духом і у своїх днях не був зрушений володарем. І його ніхто не здолав. **13** Всяке слово не перейшло попри нього. І коли він упокоївся, його тіло
црс4. 13 пророкувало. **14** *І в своєму житті він зробив чуда, і в смерті його діла подиву гідні. **15** В усіх цих народ не розкаявся і не відступив від своїх гріхів, аж доки не був взятий полоненим зі своєї землі, і був розсіяний зі своєї землі по всій землі. **16** І залишилося мало народу, і володар – в Давидовому домі. Бо деякі з них зробили угодне, і інші помножили гріхи. **17** Езекія скріпив своє місто і ввів воду в середину до нього, викопав гострим залі-
црс4. 18 пар2. 32 іс. 36 зом і збудував басейни на воду. **18** *В його днях прийшов Сенахерим і послав Рапсака. І він підняв свою руку проти Сіона і звеличився своєю гордістю. **19** Тоді захиталися серця і їхні руки, і зазнали біль, як тої, що родить. **20** І помолилися до милосердного Господа, піднявши до нього свої
црс4. 19 іс. 37 мак1. 7 мак2. 15 руки. І святий з неба скоро їх вислухав і визволив їх рукою Ісаї. **21** *Він побив асирійські полки, і їх знищив його ангел. **22** Бо Езекія зробив вгодне Богові, і скріпився в дорогах Давида, його батька, в тому, що заповів

Гла҃, мѝ·

вѣста҆ и҆лі́а про҃ро́къ на́ко о҆́гнь, и҆ сло́во е҆го на́ко свѣща́ гора́ше. и҆же нанесѐ на́ на гла҃, и҆ ревені́емъ свои́м оу҆мали а҃. *словомъ гн҃имъ оу҆дръжа нб҃о, [-][1] и҆знесѐ та́ко три́ща о҆́гнь· ко́ль просла́вися (чюдесы́ свои́ми и҆лі́а)[2], и҆ кто́ подобно тебѣ похва́литсѧ. (и҆) вѣздви́г мр҃твеца҆ ѡ҃ смр҃ти (-)[3] и҆з а́да, слово҃ вы́шнаго· сведе (и҆) ц҃ра҆ вѣ па́гꙋбꙋ, и҆ просла́вленыѧ ѡ҃ о́дръ и҆хъ· Слы́ша в [сио́нѣ][4] о҆бличе́нїе, и҆ в хори́вѣ сꙋдбы҆ о҆правда́нїѧ. помазаи҃ ц҃ра҆ на вѣзда́нїе, и҆ про҃ры҆ в нихъ мѣсто по (нѝ҃)[5]. *вѣзавыися ви́хромъ о҆́гнемъ, и҆ колесни́цею (о҆́гньныхъ ко́нїи)[6]· вѣпи́саны вѣ о҆бличе́нїе на времена, оу҆ста́вити гнѣвъ пр҃е҆ нр҃остїю· [и][7] о҆брати́ти ср҃це [ѡ҃ц҃ъ][8] на [сы́ны][9], и҆ оу҆строи́ти колѣна і҆а́кова. бл҃жни сꙋть ви́дѣвше тѧ, и҆ любовїю оу҆кра́шени, и҆бо мы҆ жи́тїемъ пожи́вѣ҃ и҆лі́а и҆же ви́хромъ покро-
венъ бы҃. (-)[10] і҆елисе́и и҆сполнисѧ дх҃а҆ е҆го. и҆ вѣ дн҃и своѧ не подвизасѧ кнѧ́земъ, и҆ не преможе е҆го никто́же. всѧ́ко сло́во не превзы́иде е҆го, и҆ вѣ оу҆спенїи про҃рчествова тѣло е҆го. *(и҆) в живо́тѣ свое́мъ сѣтвори҆ чюдеса, и҆ на оу҆мр҃твїи ди́вна дѣла е҆го· о҆ всемъ сі҃и не раска́ѧшасѧ лю́дїе, и҆ не ѡ҃ступи́ш ѡ҃ грѣхъ свои́хъ. дондеже плене́ни бы́ша ѡ҃ земла҆ своеѧ, и҆ расточе́ни бы́ша (ѡ҃ земли свое́и) по всеи земли҆. и҆ о҆ста҆ лю́дїи ма́ло, и҆ кн҃зь в домꙋ дв҃двѣ. нѣцїи бо ѡ҃ нихъ сѣтвори́ш ѡ҃годное, и҆ е҆тери оу҆мно́жиша грѣхи. е҆зекі́ѧ оу҆твердѝ гра҃ свои, и вѣведе посреди е҆го во́дꙋ. и҆скопа҆ желѣзомъ (о҆стромъ)[11], и҆ сѣзда҆ сꙋсѣки вода́мъ. *вѣ дн҃и е҆го взы́иде [сенахиримъ][12], и҆ пꙋсти҆ раꙋака (-)[13]. и҆ вѣздвиже рꙋкꙋ свою на сі҃она. и҆ вѣзвеличисѧ гордынею своею. тогда҆ подвиза́шасѧ ср҃ца и҆ рꙋки и҆хъ, и҆ поболѣша на́ко раждаю-
щаѧ· и҆ помоли́шасѧ гд҃ꙋ мл҃тивомꙋ, вѣздѣвше рꙋки своѧ к немꙋ, и҆ с҃тыи съ нб҃се скоро оу҆слы́ша а҃. і҆ и҆збави а҃ рꙋкою и҆саі́ною· *Поразѝ полки асирі́йскіѧ, и҆ сѣкрꙋши а҃ а҃гг҃лъ е҆го сѣтвори́ бо і҆езекі́ѧ оу҆го́дное (бв҃и)[14], и҆ оу҆кр҃писѧ на пꙋтехъ дв҃да ѡ҃ц҃а е҆го. на́же заповѣда і҆са-

д чр ік
ісаїа ам

їа пр҃рікъ, веліи и вѣренъ (въ пр҃рцѣхъ)[15]. *и въ дни его въс патисѧ слн҃це, и приложи животъ цр҃еви. дх҃омъ веліе҃ видѣ послѣдняѧ, и оутѣши стующыѧ въ сіѡнѣ до вѣка. показа бꙋдꙋщаѧ и сокровенаѧ, прежде даже не бꙋдетъ сіѧ.

Гл҃а, мд.

Помнитъ іѡсіева въ сложеніе диміама, сустроеное дѣло мѵ̀роваρника. въ всѣхъ ꙋстѣхъ ꙋслатъхъ наіко медъ ꙋсладитсѧ, и наіко мꙋсическа пѣніѧ в пирѣ винà. *тои ꙋправи (всѧ) въ ѡбращеніе людіи, и ѡ-ставитъ мерзость безаконіѧ. [и][1] ꙋправи пр҃е гн҃ъ ср҃це его. въ дни безаконникъ ꙋкрѣпи правовѣрїе, разрѣ дв҃да (-)[2] іезекіѧ (-)[3] іѡсіа, вси прегрѣшиша прегрѣшеніемъ. ѡставиша бо законъ вышнаго (егоже и) цр҃и іꙋдови ꙋклониша, даша бо рогъ свои иноплеменъ, и славꙋ свою нꙋзыкꙋ тꙋждемꙋ. *пожгоша избранъ градъ стыни, и опꙋстиша пꙋти его, рꙋкою іереміиною. *ѡзлобиша бо его, и тои въ чревѣ сщенъ бысть пр҃рікъ, искорении и ѡзлобити и погꙋбити, такожде създати и насадити. *іезекіиль иже видѣ видѣніе славы, юже показа емꙋ въ ѡрꙋжіи херꙋвимъстѣ. (-)[4] Помнꙋ бо враги въ бꙋрѣ, и ꙋблажити направлающіи пꙋть. і ѡбою-надесѧте пр҃ркꙋ (да процвѣтꙋтъ кости)[5] ѿ мѣстъ своихъ, ѡтѣши бо іакова, (-)[6] [избавилъ][7] ѧ҃ многимъ кр҃пости. *каіко възвеличи зоровавела, и сеи наіко печать на деснѣи рꙋцѣ. *такожде іс҃ъ сн҃ъ (ѡседекова)[8], наже въ дни ихъ създаста домъ, и въздвигоста цр҃ковь ст҃ꙋ гв҃и, (и) ꙋготованꙋ въ славꙋ вѣка. і нееміи на мнозѣ (бꙋди) памѧ҃, (и) въздвигшемꙋ намъ стѣны пѧ҃шаа и постáвльша двери и заворы, и въздвигшаго домꙋ распалины (-)[9]. *никтоже създан҃ъ бысть (такоже наіко ен҃ѡ҃ на земли)[10], тои бо възнесенъ бысть ѿ земля҃. *[і҃ѡсифъ же][11] бысть мꙋжъ вожь҃ братіи, (и) ꙋтверже҃ніе людс҃ѣ. *и кости его посѣщены быша. (сидъ и симъ)[12] (прославлена быста въ чл҃цѣ)[13]. и паче всѣкого животнаго въ тварь ѧдамъ.

Гл҃а, н҃.

Симонъ* (сн҃ъ) [ѡниинъ][1], іереи великіи, иже в животѣ своемъ сустрои домъ, и въ дни своя҃ ꙋтверди цр҃ковь, и тѣмъ ꙋтвръжде҃на бысть высота [сꙋгꙋба][2], възвиже҃ніе высоко, на ѡграже҃ніи цр҃кв҃ѣ. въ дни его ꙋмалишасѧ сосꙋди вод҃ніи, (наіко ровъ смире҃ніе морско)[3]. пекіисѧ ѡ людехъ своихъ ѿ

великий пророк і вірний в пророках Ісая. **23** *І в його днях сонце повернулося назад, і Він додав життя цареві. **24** Великим духом той побачив останнє і потішив тих, що сумували в Сіоні, **25** довіку. Показав будуче і сховане раніше ніж це сталося.

Глава 49

1 Пам'ять Йосії на складання ладану, приготованого ділом мироварника, в усіх устах насолодиться, наче медом, і як музичні співи, на бенкеті вина. **2** *Він випрямив усе в повороті народу і забрав мерзоту беззаконня. **3** І він випрямив перед Господом його серце, в днях беззаконників скріпив побожність. **4** За винятком Давида, Езекії, Йосії, всі згрішили гріхом, бо вони покинули закон Всевишнього, від якого відхилилися і юдині царі, **5** бо дали свій ріг іншим і свою славу чужому народові. **6** *Вибране місто святині спалили, і спустошили його дороги **7** рукою Єреміїною. *Бо йому вчинили зло, і він в лоні освятився на пророка, щоб викорінити, і зло вчинити, і знищити, так само будувати і насадити. **8** *Єзекиїл, він побачив видіння слави, яке йому Він показав на херувимській колісниці, **9** бо згадав ворогів в бурі, і блаженними назвати тих, що випрямлювали дорогу. **10** І хай зі своїх місць зацвітуть кості дванадцятьох пророків, бо Він потішив Якова, спас їх множеством сили. **11** *Як Він звеличив Зоровавеля, і той як печать на правій руці, **12** *також Ісус, Оседеків син. Які в їхніх днях збудували дім і підняли вгору Господеві святу церкву і приготовану на вічну славу. **13** І хай надовго буде пам'ять Неемії, що підняв нам стіни, які впали, і поставив брами і засуви, і підняв розвалини дому. **14** *Ніхто же не був створений таким, як Енох на землі, бо він був піднятий з землі. **15** *Йосиф же був чоловік-вождь братів і скріплення народу. *І його кості були відвідані. **16** Сит і Сим прославилися між людьми, і Адам – понад всякого живого в творінні.

Глава 50

1 *Симон, Йоніїн син, – великий священик, який у своєму житті збудував дім і в своїх днях скріпив церкву. **2** І ним була закріплена подвійна висота, висока висота на церковній огорожі. **3** В його днях зменшилися посуди вод, наче рів морське зменшення. **4** Він дбав за свій народ від упадку і скріпив міс-

то в облозі. **5** Він прославлений був в заколоті народу, при виході з дому занавіси. **6** Як рання звізда посеред хмар, як повний місяць в дні, **7** і як сонце, що сяє на церкву Всевишнього, і як дуга, що світить в хмарах слави, **8** як цвіт рож в днях колосків, і як лелія при виході води, і як ливанове стебло в днях жнив, **9** і як вогонь і ливан в кадильниці, і як кований золотий посуд, прикрашений всяким дорогоцінним каменем, **10** і як оливкове дерево, що видає плід, і як кипарис, що росте до хмар. **11** Коли він прийняв одяг слави і коли зодягнувся на виконаня хвали, на підйомі святого жертовника прославив оболочку святилища. **12** Коли приймав частки зі священичих рук і сам стояв при вогнищі жертовника, довкруги нього *був* вінець братів, як кедрові рослини в Ливані. І оточили його, як стебла пальм. **13** І всі сини Аарона в їхній славі, і господній принос в їхніх руках перед всім ізраїльським збором. **14** І завершення слуг – на жертовниках. І щоб прикрасити принос Всевишнього Вседержителя, **15** він простягнув свою руку до чаші і взяв з крові винограду, виливаючи на основи жертовника на запах запашності. Всевишньому – Цареві всіх. **16** Тоді закричали Ааронові сини, видали звук кованими трубами, чутним зробили великий голос на пам'ять перед Всевишнім. **17** Тоді ввесь народ разом поспішив, і вони впали ниць на землю, щоб поклонитися їхньому Господеві Вседержителеві – Всевишньому Богові. **18** І співаки заспівали своїми голосами, в множестві дім осолодили співом. **19** І народ молився до Всевишнього Господа, молитвою до премилосердного, аж доки не закінчено господню прикрасу. І він не закінчив свою службу. **20** Тоді, зійшовши, він підняв свою руку до всього збору ізраїльських синів, щоб дати господнє благословення зі своїх губ і похвалитися його іменем. **21** І він повторив поклін, щоб одержати благословення від Всевишнього. **22** І тепер поблагословіть Бога за все велике, що робить, що підносить всі наші дні від лона, і що робить з нами за своїм милосердям. **23** І хай дасть їм веселість серця. І хай буде мир у наших днях в Ізраїлі, за днями віку. **24** Хай вчинить вірним з нами своє милосердя. І у своїх днях хай нас спасе. **25** Два народи є огидні моїй душі, а третій не є народом. **26** Ті, що сидять на самарійських і филистимських горах, і безумний народ, що живе в Сикимах. **27** Напоумлення розуму і вміння в цій книзі написав я, Ісус, син Сирахів, Алеазарові, єруса-

падéнїа. і оукрѣпи градъ въ обсѣдáнїи. йже прослáвленъ êсть ѣ матежи [людїи][4], въ йсхóдѣ дóму катапетáзмы. нáко звѣзда оутрення посреди óблакъ, âки лунà пóлна въ дни (-)[5], (и) нáко слнце сїáá на цр҃ковь выíшнаго. [и][6] âки дуга свѣтáщисá на óблацѣхъ слáвы, нáко цвѣтъ шипки въ дни (клáса)[7], (и) нáко крúнъ прї йсхожéнїи воды, (и) нáко стебло ливáново въ дни жáтвы. (и) нáко óгнь и ливáнъ въ кадúлницы. (и) нáкоже съсудъ злáтъ чéрствъ, оукрашéнъ всáцѣмъ кáменемъ мнóгоцѣ́ннымъ, (и) нáко мáслина йзносáщи плóдъ, и нáко кѵ́парисъ възрастáи до óблакъ, êгдà прїáти êму óдéжду слáвы, и êгдà óблачúтсá въ совершéнїе хвалéнїа, на въсхожéнїе óлтарà стг҃го, прослáви óбложéнїа стúлища. внегдѫ́ приáти оуды ѿ (їерéискъ рукъ)[8], и самъ стоà при оуглѣ óлтарà, óкр҃тъ êго вѣнéцъ брáтїи. нáко прозáбенїе кéдрьско в ливáнѣ, и óбыидóша êго нáко стéблїе финúково, и вси снове ââрóни въ слáвѣ йхъ. и приношéнїе гн҃е въ рукáхъ йхъ пр҃е всѣмъ събóромъ їйлевомъ, и съвершéнїе служúтель на óлтарихъ, (и) оукрасúти приношéнїе выíшнаго вседержúтела. простре на чáшу рукý свою, и взà ѿ крове грезныа, възлúа на óснованїе óлтараа въ вóню бл҃гооухáнїа выíшнему всѣхъ цр҃ви. Тогдà възопúша снове ââрони трубами ковáными въструбúша, оуслышанъ сътворúша глâ велúкъ, на пáмать пр҃е выíшнимъ. тогдà всí людїе óбще приспѣша, и падóша нúцы на землѝ, поклонúтиса гв҃и йхъ вседръжúтелю бу́ выíшнему. и възпѣша пѣвцы глáсы своúми, въ мнóзѣ [дóму][9] оусладúша пѣснї, и молúшаса людїе г҃у выíшнему, мл҃твою премл҃тивому. дóндеже сконча́ѣса красота гн҃а, и службу свою сконча. Тогдà съшéдъ въздвúже [рукóю][10] свою на вéсь събóръ сновъ їйлевъ, вдáти (гв҃и бл҃венїе)[11] ѿ оустенъ свои́, і йменéмъ êго похвалúтиса. и повтори поклонúтиса. прїáти бл҃вéнїе ѿ выíшнаго. и нн҃ѣ бл҃вите бг҃а (óвсемъ)[12]. творáщему вéлїа всѣхъ возвизаю́щему дн҃и нáши йз ложéснъ и творáщему съ нáми по милости êго. (и) даждь [и][13] весéлїе ср҃ца, и да бу́детъ мúръ въ дн҃и нáша въ їйли нáко́ дн҃и вѣка. да оувѣрúтъ с нáми мл҃ть свою, и въ дн҃и [своа][14] йзбáвитъ йы. два нáзыíки мерзáста дш҃и моéи, â трéтїи нѣсть нáзыíкъ. Сѣдáщїи на горáхъ самáрьскихъ и филистúмы, и людїе бу́и живущїи в сикúмѣхъ. Наказáнїе рáзума и худóжества начертáхъ въ кнúзѣ сéи, їсусъ сúнъ сирáховъ,

ѧлеѧзáрУ їерлимлѧнинУ, йже óдожди премУдрость ср҃ца своегó. Бл҃женъ йже в сѝ поживéтъ, і йже а҃ положитъ въ ср҃цы своéмъ оу҃премУдрится. Чще бо а҃ стъвóритъ óвсемъ оу҃кроúпйсѧ, нáко [свúтъ]15 гн҃ь слѣдъ его. (-)16

Щ҃лтва їсУса, сн҃а сирáхова.

Гл҃а, н҃а.

Исповѣмъ́ ти сѧ г҃и цр҃ю, и въсхвалю тебѐ Ба сп҃са моегó, (і) йсповѣдáюсѧ имени твоемУ, нáко покровúтель и помóщникъ бы҃ ми. і йскУпи́ пло́ мою ѿ пагУбы и ѿ сѣти клеветы нзы́чныѧ, (и) ѿ оу҃стъ дѣлающа лжУ, и (-)1 прест҃оѧ́щй бы́сть помóщникъ. (-)2 йзбáви мѧ по мнóзи мл҃ти [-]3 имени твоегó ѿ рыскáнїѧ готóва҃ на лóв҃, [і]4 йз рУки йщУщи҃ дш҃и моеѧ, (и) ѿ мнóги҃ скóрбїи нáже имѣ́ ѿ (мнóги҃) стУжáнїи óгнены҃хъ óкрУтъ, и средь óгнѧ не съжегóсѧ, йз глУбины чрѣва ѧ҃дова, и ѿ нзы́ка нечúста, и словѐ ложенъ, (ѣсть цр҃ю óблъгáнїѧ)5 нзы́ка непрáведна. приближúсѧ (и) до смр҃ти дш҃а моѧ, и живóтъ мои бѣ блúзУ ѧ҃да [-]6. [и]7 óбдержáша мѧ всюдУ, и не бѣ спсáющаго, вънзрѣхъ на пóмощь чл҃чю и не бѣ. и помянУхъ мл҃ть твою г҃и, и дѣѧ́нїе твое ѐже ѿ вѣка. нáко йзимáеши терпѧ́щихъ тѧ [г҃и]8, и спасáеши йхъ ѿ рУкъ [врáгъ]9. и вънесóхъ ѿ земли́ молéнїе мое, (-)10 (йзбавлéнїѧ ради смр҃тнаго)11 помолúсѧ. [и]12 призвáѧ (б҃а)13, ѿц҃а г҃а моегó, не óстáви ти мене въ дн҃и скóрби, въ врéмѧ гръдыхъ бе҃з пóмощи. (и) вънспою́ имѧ твое непрестáнно и вънспою́ (тѧ) йсповѣдáнїемъ. и (оу҃слы́шалъ ѣси мл҃твУ мою)14, спл҃ъ бо мѧ ѣси ѿ пагУбы, [-]15 йзáтъ мѧ ѿ врéмене лУкáвна. сего ради йсповѣмъ́ ти сѧ и вънсхвáлю тѧ, и бл҃влю имѧ [твое г҃и]16. Є҃ще ю́нъ сы́и прьвѣе дáже не заблУжУсѧ, йскáхъ премУдрости нáвѣ въ мл҃твѣ моéи, пр҃е цр҃квїю молúхсѧ ó нéи. и до послѣдѣ пойщУ ѣ҃, ѿ цвѣтъ нáко съзрѣ́вающа грóзда. вънзвеселúсѧ ср҃це мое ó нéи, нáиде нога моѧ въ прáвости, ѿ ю́ности моеѧ йслѣдихъ ѣ҃. приклонихъ мáло оу҃́хо мое и прїáхъ́, и мнóго óбрѣтóхъ себѣ наказáнїе, прѣ́кновéнїе бысть мѝ ѣ҃ ради. дáющемУ мѝ премУдрость вънздѧ́ слáвУ, размы́слихъ бо твори́ти ю҃, и позавидѣ́ бл҃гомУ и не постыжУсѧ. сварисѧ дш҃а моѧ ó ню҃, и въ стъворéнїи [моéмъ]17 йспытáхъ. рУцѣ мои вънздѣхъ на высотУ. и невѣдѣ́нїѧ ѣ҃ съразУмѣхъ. дш҃У мою йспрáвй҃ на ню҃. [ср҃це стѧ жáхъ с нéю йсперва. и óцыщенїемъ óбрѣтóхъ

лимлянові, який видав мудрість зі свого серця. **28** Блаженний той, хто в цих житиме, і мудрим стане той, хто це покладе у своєму серці. **29** Бо якщо зробить це, в усьому скріпиться. Адже господнє світло – його слід.

Молитва Ісуса, Сирахового сина.

Глава 51

1 Визнаватимуся тобі, Господи, царю. І похвалю тебе, Бога – Спасителя мого. І визнаюся твоєму імені. **2** Бо Ти мені став покровителем і помічником і викупив моє тіло від знищення, і від пастки обмови язика, і від уст тих, що роблять брехню. І Ти став помічником тим, що стояли. Ти мене визволив **3** за великим милосердям твого імені від ричання того, хто готовий на лов, і з руки тих, що шукають мою душу, і від численних скорбот, які я мав, **4** від численних вогнених клопотів, що довкруги, і з-посеред огню – *і* я не згорів, **5** з глибини лона аду, і від нечистого язика і обманливого слова, **6** від неправедного язика, що обмовляв перед царем. І до смерті наблизилася моя душа, і моє життя було близько аду. **7** І мене звідусіль охопили, і не було спасителя. Я поглянув на людську поміч – і *її* не було. **8** І я згадав твоє милосердя, Господи, і твої діла, які відвіку. Бо Ти вибираєш тих, що терплять тебе, Господи, і спасаєш їх з рук ворогів. **9** І я з землі підняв моє благання, помолився за спасіння від смерті. **10** І я прикликав Бога, Батька, мого Господа: Не покинь Ти мене в днях скорботи, без помочі в часі гордих. І оспівуватиму твоє ім'я безперервно, і оспівуватиму Тебе визнаванням. **11** І Ти вислухав мою молитву, бо Ти мене спас з погибелі, визволив мене від лукавого часу. **12** Через це визнаватимуся Тобі і хвалитиму Тебе, і поблагословлю твоє ім'я, Господи. **13** Ще будучи молодим, раніше ніж я заблукав, я явно шукав мудрість у моїй молитві. **14** Я за неї молився перед храмом, і до кінця шукатиму за нею, **15** від цвіту, як дозріваючий виноград. Нею розвеселилося моє серце, моя нога пішла в правді. Я її досліджував від моєї молодості. **16** Я трохи прихилив моє вухо – і прийняв, і знайшов собі велике напоумлення. **17** Задля неї мені сталося спотикання. Тому, що дає мені мудрість, віддам я славу. **18** Адже я задумав її чинити і позаздрив добру. І не завстидаюся. **19** Із-за неї боролася моя душа. І в моїм виконанні я дослідив. Підняв я мої руки до висоти і зрозумів її незнання. **20** Випрямив я до неї мою душу, з нею придбав я серце від

початку. Я її і знайшов через очищення, через це не буду покинутим. **21** І моє лоно заворушилося, шукаючи її, тому я придбав добре придбання. **22** Господь дав мій язик як винагороду мені. І ним Його похвалю. **23** Наблизьтеся до мене, ненапоумлені, і поселіться в домі напоумлення. **24** Бо говорите про це, що вам бракує, і ваші душі є дуже спрагнені. **25** Я відкрив мої уста і сказав: Придбайте собі мудрість без срібла **26** і підкладіть вашу шию під її ярмо. І хай прийме ваша душа напоумлення. Вона є близько, щоб її знайти. **27** Гляньте вашими очима, бо я трохи потрудився і я собі знайшов великий спочинок. **28** Візьміть участь в напоумленні, придбайте її великою кількістю срібла і численним золотом. **29** Хай зрадіє ваша душа в його милосерді і хай не завстидаєтеся в його похвалі. **30** Чиніть ваше діло перед часом, і Він дасть вашу винагороду у своєму часі.

Кінець книг Ісуса, Сирахового сина.
Має в собі 51 главу.

ю҃][18]. сего ради не ѡ҆ставленъ бꙋ́ду. и҆ ѹ҆тро́ба моя҆ смѣтеса҆ и҃щꙋщи ѥ҆а҆, тѣ́мже стажа́хъ бл҃гостажа́нїе. да́сть г҃ь ꙗ҆зы́къ мои́ мздꙋ̀ мѝ, и҆ тѣ́мъ въсхва́лю ѥ҆го. приближи́теса҆ къ мнѣ ненаказанїи, и҆ въдвори́теса҆ в домꙋ наказа́нїа҆, ꙗ҆́ко лиша́тиса҆ (гл҃ете) въ сѝхъ. и҆ дш҃а ваша жа́ждꙋ зѣ́ло, ѿверзо́ ѹ҆́ста моя҆ и҆ гла҃. стажи́те себѣ бе́ сребра (мꙋ́рость), (и҆) выю́ вашꙋ̀ положи́те по҆ и҆́го [ѥ҆а҆][19]. и҆ да прїи́ме́ дш҃а ваша наказа́нїе, бли́зъ ѥ҆́сть ѡ҆брѣсти ю҃. ви́дите ѡ҆чи́ма вашима ꙗ҆́ко мало трꙋди́хъ, и҆ ѡ҆брѣтохъ себѣ мно́гъ поко́и. причасти́теса҆ наказа́нїа҆ мно́гѡ҆ число́мъ сребра, и҆ мно́гѡ҆ зла́томъ стажи́те ю҃. да възвеселѝтсѧ дш҃а ва́ша въ мл҃ти ѥ҆го и҆ да не постыди́теса҆ въ хвале́нїи ѥ҆го, съдѣла́йте дѣ́ло ваше пре҃жде времене, и҆ да́сть мꙁдꙋ̀ вашꙋ̀ въ врема҆ свое·

Конецъ кни́гъ і҃сꙋса сн҃а сира́хова.
и҃мать в себѣ гл҃а, н҃а·

ПРОРОК ІСАЯ
ГЛАВА 1

1 Видіння, яке побачив Ісая, Амосів син, яке побачив проти Юдеї і проти Єрусалиму, в царстві Озієвому, Йоатамовому, і Ахазовому, і Езекіїному, які царювали в Юдеї. **2** Послухай небо і сприйми, земле! Бо Господь заговорив. Я породив синів і я підняв, вони ж мене відреклися. **3** Віл пізнав того, хто його придбав, і осел – ясла пана свого. Ізраїль же Мене не пізнав, і мій народ Мене не

ви́дѣнїе ѥ҆́же ви́дѣ і҃саї́а сн҃ъ а҆мо́совъ. ѥ҆́же ви́дѣ на і҃ꙋда́ю, и҆ на і҃ерли́мъ. въ [дн҃и][2] ѻ҆зі́евы, (-)[3] і҃ѡа҆ха́мовы, и҆ а҆ха́зовы і҆ ѥ҆зекі́инны, и҃́же ц҃рствова́ша въ і҃ꙋда́и. Слы́ши нб҃о, и҆ вни́ꙋши земле, ꙗ҆́ко г҃ь гл҃а· Сн҃ы родихъ, и҆ възнесо́хъ. сі́и же (ѡ҆вр҃го́шасѧ мене҃)[4]· Позна҃ во́лъ стажа́вшаго (и҃), і҆ ѻ҆́сел ꙗ҆́сли господи́на своѥ́го, і҃и҃л҃ь же мене не позна҃, и҆ лю́дїе мои҆ (не разꙋмѣ́вша мене҃)[5]· ѡ҆́ люто́ѣ, (стр҃ано

грѣшна)[6]. лю́дїе по́лни грѣховъ. плема̀ зло́е, сы́нове безако́нніи. ѻ҃ста́висте г҃а, и҆ разгнѣ́васте ст҃го і҆и҃лева. (ѿвратѝстеся воспя́тъ). что́ (и҆) е҆щѐ оу҆наказла́етеся, прилага́юще безако́нїа· всѧ́ка глава́ въ бо́лѣзнь, и҆ всѧ́ко сэ̑рце в печа́ль. ѿ но́гу (и҆) до главы́, [нѣ́сть в немъ цѣ́лости][7]. ни стру́пу, ни҆ на́звъ, ниже ра́нъ гнію́щи, нѣ́сть пластыра̀ приложи́ти, ни҆ ма́сла ни҆ ѻ҆бказа́нїа· Земла̀ ва́ша пу́ста, гра́ди ваши ѻ҆гнє̑ пожже́ни, страну́ вашу пре̑ вами чю́жди́и пои҆да́ютъ (-)[8]. и҆ ѻ҆пустѣ́етъ расы́пана (на́ко в расы́панїи вра́гъ)[9]. ѻ҆ста́вїсѧ дч҃и сїо́на на́ко кущ҃а́ въ винограда́хъ, и на́ко страба́ во ѻ҆́вощи, на́ко гра̑ воюе́мъ· *а҆ѣ̀ а҆ще не бы́ гь савао́ѳ ѻ҆ставилъ на̑ сѣ́мене. *на́ко содо́ма бы́ли бы́хомъ. и҆ гомо́рѣ оу҆подоби́лися бы́хомъ· Слы́шите сло́во г҃не кнѧ́зи содо́мстїи. внемли́те гл҃ъ бж҃їи лю́дїе гомо́рстїи· *і҆то́ ми мно́жество жрътвъ вашихъ гл҃етъ г҃ь. по́лнъ е҆́смь всесожже́нїа ѻ҆́вна, и҆ ло́ѧ а҆́гнча, и҆ кро́ве ю́нча и҆ ко́злїа не хощу́. і҆дѣ́же а҆ще прихо́дите на́вѝти ми сѧ· Кто́ бо ѣ́зыска сѝ ѿ рукъ ва́ш҃и. ходи́ти по двору́ моє́му не прило́жите· *(а҆) а҆ще принесете [ми][10] муку́ пшени́чну всу́е. кади́ло мерзость ми е҆̀· Новомѣ́сячїа ва́ша, и҆ су́боты, и҆ вели́ка дн҃е не прїе́млю. по́стъ и҆ пра̑нованїѧ [-][11] и҆ пра̑ники ва́ша во҆не́навидѣ дш҃а моя· Бы́сте ми до сытости. ѥ҆сему́ не оу҆и́му гр҃ѣ ва́ш҃и· *Е҆гда̀ [воздви́гнете ру́цѣ][12] [ваши][13] къ мнѣ, ѿвращу́ о́чи своѝ ѿ васъ. и҆ а́ще оумно́жите мо́льбу, не послу́ша́ю васъ. *ру́ки бо ваша (по́лны кро́ве)[14]. *Ѹмы́итесѧ [и҆][15] чи́сти бу́дете, ѿи҆мѣ́те лука́вьство ѿ дш҃ъ ваш҃и пре̑ о҆́чима моима̀· престанѣ́те ѿ зло̑ ваш҃и· Наоу́чи́те̑ до́бро твори́ти. взы́щите су́да. и҆збави́те о҆́бидима́го, суди́те сиру́ и҆ о҆правди́те вдови́цу· И҆ прїидѣ́те да сѧ съвопраша́е̑ гл҃етъ г҃ь. и҆ а́ще бу́дутъ̀ грѣси ва́ши на́ко чрьвле́ни, (то́) на́ко снѣгъ оу҆бѣлю́ (ѧ҃). [и҆ а́ще][16] а҆̀ли бу́дутъ на́ко багоръ, (то́) на́ко во́лну оу҆бѣлю́· И҆ а҆ще хо́щете и҆ послу́ша́сте мене, бл҃га ѕ҃е̑ли снѣ́сте. а҆ще ли же не хо́щете ни послу́ша́сте мене, мечь вы пои҆́стъ. оу҆́ста бо гн҃ѧ гл҃аша і҆и҃. Како́ бы́сть бл҃ѧ́ница гра̑ вѣ́рныи сїо́нъ по́лнъ су́да, в не̑же пра́вда оу҆спѣ̀. в не̑ же нн҃ѣ оу҆бї́ицы· Сребро̀ ва́ше не потре́бно, корче́мници твоѝ мешаю́ вино̀ с водо́ю· Кнѧ́зи твоѝ не покара́ю́ся ѻ҆бещ҃ницы та́тем҃ъ, люба́ще мзу́ погона́ще ѿдаа́нїе. *сиротамъ не су́дя́ще, и҆ (суду́) вдови́цъ не вне́млюще· Сего́ ради і҆е гл҃етъ вл҃ка г҃ь савао́ѳ. ѿ҆ горе крѣпки́м҃ъ въ і҆и҃ли. не престае́тъ бо (на́рость моѧ)[17]

зрозумів. **4** Горе, грішна країно, народе, повний гріхів, погане плем'я, беззаконні сини. Ви покинули Господа і розгнівили Святого ізраїлевого, ви відступили назад. **5** І чому ще ранитеся, додаючи беззаконня? Всяка голова на біль, і всяке серце на смуток. **6** Від ніг і до голови немає в ньому цілісності, без струпа, без рани, без гниючого струпа. Немає *кому* прикласти обвиття, ні олії, ні обв'язки. **7** Ваша земля пуста, ваші міста спалені вогнем, вашу країну перед вами чужі пожирають; і вона опустіє знищеною, як в розсипанні ворогів. **8** Дочка Сіон буде покинута, як шатро в винограднику і як будиночок сторожі в городі, як місто в облозі. **9** *І якщо б Господь Саваот не залишив нам насіння, *ми стали б як Содома, і ми уподібнилися б до Ґоморри. **10** Послухайте, содомські володарі, господнє слово! Сприймiть боже слово, гоморський народе! **11** *Навіщо мені множество ваших жертов? Говорить Господь: Я є повний овечого цілопалення, і не бажаю жиру ягнят і крові биків і козлів. **12** Куди тільки ви приходите, Мені з'явитися. Хто за цим шукав з ваших рук? Ходити в моєму дворі **13** не додастьте. *І якщо Мені принесете пшеничну муку – надаремно. Ладан – Мені гидота. Не сприймаю ваші новомісяці, і суботи, і великий день, піст, і святкування. **14** І ваші свята зненавиділа моя душа. Ви мені стали досита, більше не відпущу ваші гріхи. **15** *Коли піднімете до Мене ваші руки, відверну від вас свої очі, і коли помножите молитву, не вислухаю вас, *бо ваші руки повні крові. ***16** Помийтеся, і станьте чистими, відставте лукавство від ваших душ перед моїми очима, спиніться від ваших злоб, **17** навчіться творити добро, пошукайте за судом, визволіть ображеного, судіть сироті, і вчиніть справедливе вдові. **18** І ходіть, щоб ми порозмовляли, – говорить Господь. І якщо ваші гріхи будуть як кармазин, то вибілю їх як сніг. І якщо будуть як багряниця, то вибілю як вовну. **19** І якщо бажаєте і мене послухаєте, з'їсте добра землі. **20** Якщо ж не хочете і не вислухаєте мене, меч вас поїсть, бо господні уста це сказали. **21** Як стало блудницею вірне місто Сіон повне суду, в якому заснула справедливість, в ньому ж тепер вбивці. **22** Ваше срібло без вартості, твої корчмарі мішають вино з водою. **23** Твої князі не підчиняються, вони спільники злодіїв, що люблять хабарі, що женуться за віддачею, *не судять сиротам і не дбають *за* суд вдовиць. **24** Через це так говорить володар, Господь Саваот: Горе сильним в

рим. 9
мой1. 19
єре. 6
ам. 5
при. 21
ез3. 1
пет1. 3
ниж. 59
мой2. 23
єре. 5
зах. 9

Ізраїлі. Бо не спиниться моя лють на противників. І зроблю суд від моїх ворогів. **25** І на тебе наведу мою руку і розжарю до чистоти, вигублю непослушних, і відніму від тебе всіх беззаконних, і впокорю всіх гордих. **26** І поставлю твоїх суддів, як і раніше, і твоїх радників, як від початку. І після цього назвешся: Місто справедливості. Мати міст. Вірний Сіон. **27** Адже з судом спасуться його полонені, **28** і беззаконні, і грішники будуть разом знищені, і згинуть ті, що покинули Господа. **29** Тому ж будуть засоромлені своїми ідолами, яких самі вигадували. І будуть засоромлені в їхніх гаях, які полюбили. **30** Бо будуть як дуб, що скинув своє листя, і як сад, що немає води. **31** І їхня буде сила як стебло коноплі, і їхні діла як вогняні іскри. І беззаконні і грішники будуть разом спалені, і не буде того, хто згасив би.

на противныа, и судъ Ѡ враговъ моихъ створю· И наведу руку мою на тя и разъжегу [-][18] въ чистоту. не покараю́щаяся (-)[19] погублю. и Ѡтму всѣхъ безаконныхъ Ѡ тебе, и всѣхъ гръдыхъ смирю. и поставлю судїа твоа ꙗко и прежде, и совѣтники твоа ꙗко испе́рва· И по сихъ прозове́шися гра́дъ пра́вѣный, ма́ти градовомъ вѣрныи сїо́нъ· Съ судомъ бо спасу́тся плѣ́нницы его (-)[20], и съкрушаяся безако́нніи и грѣшницы вкупѣ. и ѡста́вившеи га сконъчаю́тся· Зане́ же постыда́тся ѡ и́долѣхъ своихъ, ꙗ́же са́ми смышлаху· И посрамя́ся ѡ садѣ́хъ ихъ ꙗ́же възлюбиша. буду́ бо ꙗко дубъ ѡметнувъ [своѧ][21] листвїа, и ꙗко врътогра́ды не и́мыи· И буде́ кръпость и́, ꙗко паздерїе и́гребное, и дѣла ихъ ꙗко и́скры о́гнены. и съжгу́тся безако́нницы и грѣшницы вкупѣ, и не будетъ оугаша́ѧи·

Глава 2

1 Слово, що було до Ісаї, Амосового сина, про Юдею і про Єрусалим. **2** *Бо в останніх днях явною буде господня гора і божий дім на гірських вершках, і підніметься понад горби. І прийдуть до нього всі народи, **3** і численні народи підуть і скажуть: Ходіть, підемо до господньої гори і до дому Бога Якова. І Він сповістить нам свою дорогу, і підемо по ній. Бо з Сіону вийде закон і господнє слово з Єрусалиму. **4** І Він судитиме між народами і оскаржить численний народ. І розкують свої мечі на плуги і свої списи на серпи, і не підніме народ меч проти народу, і більше не вчитимуться воювати. **5** І тепер, доме Якова, ходіть, підемо в господнім світлі. **6** Адже він вивів свій народ, дім Якова, бо їхня країна, як і раніше, наповнилася чаклунством, як у чужинців, і їм народилися діти чужинців. **7** Бо їхня країна наповнилася сріблом і золотом, і не було числа їхнім скарбам. І їхня земля наповнилася кіньми, і не було числа їхній зброї. **8** І земля наповнилася гидотами діл їхніх рук, і вони поклонилися тим, яких зробили їхні пальці. **9** Схилилася людина, і впокореним був чоловік, і не потерплю їм. **10** І тепер ввійдете в каміння і сховаєтеся в землю від лиця господнього страху і від слави його сили, коли Він встане погубити землю. **11** Бо господні очі високі, а чоловік покірний. І приниженою буде висота людей, і вивищиться одинокий Господь в тому дні. **12** Бо день

Гла, в·

Слово бывшее [-][1] къ їсаїи сну амосову, о іоудеи, і о їерлимѣ· *Ꙗко будетъ въ послѣднаа дни мих. 4 явлена гора гня· И домъ бжїи на врьсѣхъ горьскихъ, и възвысится превыше холмовъ· И прїидутъ на ню вси языцы, и поидутъ людїе мнози, и рекутъ. прїидѣте да възыидемъ на гору гню, и в домъ ба їаковля. и възвѣститъ на путь свои, и поидем по немъ· Ѡ сїона бо изыидетъ законъ, и слово гне изъ їерлима. и разсудитъ посредѣ язы и ѡбличитъ люди многи· И раскуютъ мечѧ своѧ на лемешѧ, и копїа своѧ на срьпы. и не (възъдвигнутъ)[2] [-][3] языкъ на языкъ мечѧ, и не навыкнутъ ктому ратова́тися· И нынѣ доме їаковль, прїидѣте да ходимъ свѣтомъ гнимъ. изведе бо люди своѧ домъ їаковль· Ꙗко [напо́лнися страна и ꙗкоже и прежде][4] волхвованїѧ, ꙗко иноплеменникъ, и чада (-)[5] иноплеменна родишася им· Напълни бо ся страна ихъ сребра и злата, и не бѣше числа съкровищ ихъ. и напълнися земля и коней, и не бѣше числа ѡружїю их· И напълнися земля мрьзостеи дѣлъ рукъ ихъ, и поклонишася ꙗже сътвориша прьсты ихъ. (-)[6] преклонися чловѣкъ, и смирися мужъ. и не претрьплю имъ· И нынѣ вълѣзете въ каменїе, и съкрыетеся въ землю, ѡ лица страха гня, и ѡ славы кръпости его. егда въстанетъ погубити землю· Ѡчи бо гни высоцы, а чловѣкъ смирень. и ѡбнизѣетъ высота члча, и възнесется гь единъ въ дни онъ· дни бо га саваѡда на всѧкого досадителя

и гордиваго, и на всяка высокаго, и на (высоце
гла дающаго)[7], и смирѧ́ся. и на всякъ
кедръ ливаньскїи высокъ и превознесенъ. и на
всякъ (дубъ)[8] желудя васаньска. и на всяку
гору [высоку][9], и на всякъ холмъ высокъ. и
на всѧ́ столпъ высокъ, и на всяку стѣну
высоку. и на всякъ кораблъ морьскїи и на
всяко видѣнїе доброты кораблен· И смирится
всякъ чловѣкъ, и падеся высота чловча. и възне-
сеся гь єдинъ въ днь о҃нъ· И рукотворена всѧ̀
скрыютъ, внесше в пещеры и въ разсѣлины
каменїѧ, и в҃ вертепы земныѧ, ѿ лица̀
страха гнѧ, и ѿ славы крѣпости є҃го. є҃гда
въстанетъ погубити землю· в (то҃и дн҃ь)[10]
изложитъ чловѣкъ мрьзостныѧ своѧ̀ сребреныѧ и
златаѧ. ѩ҆же [сътворѝ][11] поклонѧ́тиса суетнымъ,
и нетопыремъ нощнымъ҃. ѩ҆ко влѣсти
в разсѣлины твердаго камене, *и въ пещеры
каменїѧ, ѿ лица̀ страха гнѧ, и ѿ славы
крѣпости є҃го, є҃гда въстанетъ погубити зем-
лю· [0ѹ҃ставити вамъ ѿ чловка, є҃муже є҃сть дыха-
нїе в ноздрахъ (-)[12]. ѩ҆ко преминѧ́тся симъ][13].

Господа Саваота на всякому зарозумілому і гордому, і на всякому високому і тому, що виноситься, – і будуть впокорені, **13** і над усяким високими ливанським кедром, і тими, що виносяться, і над всяким васанським дубом з жолудями, **14** і над усякою високою горою, і над усяким високим горбом, **15** і над усяким високим стовпом, і над усяким високим муром, **16** і над усяким морським кораблем, і над усяким видінням краси кораблів. **17** І упокореною буде всяка людина, і впаде висота людини, і піднесеться одинокий Господь в тому дні. **18** І сховають все руками зроблене, **19** вносячи до печер, і до камінних щілин, і до ям землі від лиця господнього страху і від слави його сили, коли встане побити землю. **20** В тому дні людина викине свої срібні і золоті гидоти, які зробили, щоб поклонитися марним і нічним кажанам, **21** щоб влізти в щілини твердого каменя *і до камінних печер від лиця господнього страху і від слави його сили, коли підніметься побити землю, щоб усунити вас від людей, в яких є дихання в ніздрях, бо минають ці.

ѧѵ їг їѡ҃їа і ѧ҆пока҃ в҃

лук. 23
йос. 10
апо. 6

гл҃а, г҃·

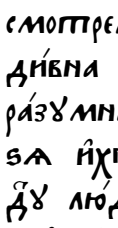

Є вѡ҃ка гь савао́дъ, ѿи́мє ѿ їѹ҃дє́а и
ѿ їє́рлима крѣпкаго, и крѣпкую си́лу
хлѣ́ба, и си́лу воды, и҃сполина́ и крѣ́пка,
и чловка ра́тника, и сѹ҃дїю и прр҃ка, и
смотрели́ва, и ста́рца, и пат҃десѧ́тника, и
дивна совѣтника, и премудра худо́жника, и
ра́зумна послѹ́шника. и поста́влю ю҃ноша кнѧ́-
зѧ и҃хъ, и ругатели о҃бладаю́тъ и҃ми· И па-
дѹ́ люді́є чловѣкъ къ чловку, и чловѣкъ къ бли́жнемѹ
своє́мѹ. о҃бразѝся о҃трокъ о҃ ста́рца, [и҃][1] бе҃че́с-
тныи о҃ ч҃тн҃ѣ· Ꙗ҆́ко и҃ме́тся чловѣкъ бра́та
своє́го, [и҃ присны́и][2] ѿц҃а своє́го, гл҃а, ри́зу и҃-
маши, старѣ́шинна намъ бѹ́ди, и пи́ща мо-
ѧ̀ ѿ тебѐ да бѹ́детъ. и ѿвѣщ҃а́въ (в҃ то́и
дн҃ь рече́)[3], не бѹ́дѹ старѣ́шинна, нѣ́сть бо в
домѹ́ мое́ ни хлѣ́ба ни ри́зы. не бѹ́дѹ [-][4] ста-
рѣ́шинна [-][5] лю́демъ си́мъ· Ꙗ҆́ко о҃пѹстѣ́ся
їє́рли́мъ, (-)[6] їѹ҃де́а разори́ся. и ꙗ҆зы́цы и҃хъ съ
безако́нїємъ не покара́ютсѧ гв҃и· Зане́же [-][6]
смири́ся сла́ва и҃хъ, и стѹ́дъ лица и҃хъ про-
тиви́ся и҃мъ. грѣ́хъ же свои ꙗ҆́ко содо́мскїи
възвѣ́стиша и ꙗ҆ви́ша· Го́ре дш҃и и҃хъ, занѐ
оѹ҃мы́слиша совѣтъ лукавъ в себѣ, ре́кше.
свѧ́жѐ правди́ваго, ꙗ҆́ко непотре́бенъ намъ
є҃сть. оѹ҃бо пло́ды дѣ́лъ свои́хъ поꙗдя́тъ· Го́ре
безако́ннику, зла́а [бо][8] [приключаютсѧ є҃мѹ по
дѣ́лѡ҃ є҃го][9]· лю́дїе мои́ приста́вници ва́ши по-

Глава 3

1 Ось Володар, Господь Саваот забере з Юдеї і з Єрусалиму сильного, і могутню силу хліба, і силу води, **2** велетня, і сильного, і військову людину, і суддю, і пророка, і чародія, і старця, **3** і п'ятидесятника, і подиву гідного радника, і мудрого художника, і розумного слухача. **4** І їхнім князем наставлю юнака, і кепкуни ними володітимуть. **5** І впаде народ: людина до людини, і людина до свого ближнього, дитина образиться на старця, і безчесний проти шляхетного. **6** Бо людина схопить свого брата і кревний свого батька, кажучи: Маєш одіж, будь нам старшиною. І хай моя їжа буде від тебе. **7** І відповівши у тому дні, скаже: Не буду старшиною, бо в моєму домі немає ні хліба ані одежі. Не буду старшиною цьому народові, **8** бо опущений Єрусалим, Юдея знищена. І їхні язики з беззаконням, вони непослушні Господеві, тому ж їхня слава впокорена **9** і встид їхнього лиця повстав перед ними. Вони ж сповістили свій гріх як содомський, і зробили явним. Горе їхній душі, тому що задумали лукаву раду проти себе, **10** сказавши: Зв'яжемо праведного, бо він нам є непотрібним. Тому-то їстимуть плоди своїх діл. **11** Горе беззаконному, бо йому притрапиться зло за його ділами. **12** Мій народе! Ваші наставники вас пожирають, і вимагачі вами володіють.

Мій народе! Ті, що вас називають
блаженними, вас зводять, і колотять стежки ваших ніг. **13** Але тепер Господь приготується до суду і поставить свій народ на суд. **14** Сам Господь прийде на суд з старшими народу і з їхніми князями. Ви ж навіщо запалили мій виноградник? І *чому* грабунок бідних у ваших домах? **15** Чому ви кривдите мій народ і засоромлюєте лице бідних? **16** Говорить Господь Саваот! Це ж говорить Господь: Тому що сіонські дочки піднялися вгору і ходили з високою шиєю, і мруганням очей, і ступанням ніг, тягнучи одіж по землі, і рівночасно красувалися ногами **17** то Господь упокорить сіонських княжих дочок, і Господь відкриє їхній вид **18** у тому дні. І Господь забере славу їхньої одежі, і їхні прикраси, і золоті плетінки на голові, і шати одежей, і прикраси на шию **19** і тонкі сорочки, і прикрасу лиця, **20** і вигляд краси-слави, і обручки, і перстені, і намиста, і запинки, і мистецькі кульчики, **21** і багряниці, і пребагряне, **22** і домашню прикрасу, і лаконські красоти, **23** і сині полотна, і кармазин, і синє полотно, ткане зі золотом, і тонку матерію, обшиту золотом. **24** І замість приємного запаху буде сморід, і замість пояса підпережетеся шнурком, і замість золотої прикраси, що на голові, матимеш лисину через твої діла, і замість багряної одежі підпережешся в мішковину. **25** І твій гарний син, якого ти любив, впаде під мечем. І ваші сильні упадуть під мечем **26** і знеможуть. І ті забажають склади ваших прикрас. І ти зостанешся самітньою і підеш полоненою до земель.

жира́ютъ васъ, и̂ постиза́ющеи о̂бълада́ютъ ва́ми· лю́дїе мои блажа́щеи васъ лъстя́тъ вы, и̂ стезѧ̀ но́гъ вашихъ възмуща́ютъ· но нн̑ѣ оу̂стро́итсѧ [г̈ь на сѹ́дъ][10], и̂ поста́витъ на сѹ́дѣ лю́ди своѧ̀. самъ г̈ь на сѹ́дъ прїи́дет̂ съ ста́рцы людїи, и̂ съ кнѧ́зи и̂хъ. вы же что̑ запали́сте виногра́дъ мои, и̂ разъграбле́нїе [оу̂бо́гихъ][11] въ домо́хъ вашихъ. почто̀ вы о̂биди́те лю́ди моѧ̀, и̂ лица̀ оу̂бо́гихъ о̂срамля́ете· [г̈летъ г̈ь][12] [савао́ѳъ][13]. сїе же г̈летъ г̈ь, поне́же възнесо́шасѧ дще́ри сїо́нѧ, и̂ ходи́ша высо́кою выѥ́ю. и̂ помиза́нїе̑ о́чнѣмъ̑ и̂ ступа́нїемъ но́гъ, ри́зы влекѹща подолѹ, и̂ нога́ма кѹпно́ красѹ́ющасѧ. и̂ смири́тъ [г̈ь][14] кнѧги́нѧ дщи сїо́нѧ. и̂ г̈ь ѿкры́етъ сличе́нїе е̑̈ въ (то́и дн̑ь)[15]· и̂ ѿи́метъ г̈ь сла́вѹ ри̑ и̂хъ, и̂ красоты и̂хъ, и̂ вплета́нїа (зла́таѧ на главѣ̀), и̂ тресны ри̑ныа, и̂ (мц̑а гривен̑ныа)[16], и̂ срачи́ца тон̑кїа, и̂ красѹ ли́чнѹю (-)[17], и̂ състрое́нїе красы̀ сла́вныѧ, и̂ о̂бручи, и̂ пер̑стни, и̂ мони́ста, и̂ запя́стїѧ, [-][18] и̂ (хѹдо́ж̑наѧ) оу̂серя́зѧ, и̂ багря́ница, и̂ пребагранаа, и̂ оу̂тва́рь храмнѹю· и̂ свѣтлаѧ лако́ньскаѧ, (-)[19] и̂ синетꙑ̀, и̂ чер̑вени́ца, и̂ синетѹ̀ съ зла́то̑ (-)[20] претыка́нѹ, и̂ тончица пре̑йманы [зла́томъ][21]· и̂ бѹ́детъ въ во́нѧ мѣ́сто до́брыѧ, смра́дъ, и̂ в по́ѧса мѣ́сто оу̂же́мъ преподѧ́шетесѧ. и̂ въ оу̂твари мѣ́сто златыѧ ѥ́же на главѣ̀ плѣ́шъ прїи́мъши дѣ́лес̑ твои̑ ра́ди и̂ въ ри́зы мѣ́сто багряни́чныѧ, препоѧ́шешисѧ въ вретѡ́ще. и̂ сн̑ъ твои̑ добрѣ̀ и̂ гоже любилъ е̂си по̑ ме́чем̑ паде́тъ, и̂ крѣпцыи ва́ши по̑ мечѐ̑ падѹтъ. і̂ изнемогѹтъ и̂ (вождѣ́ю)[22] лежа́лница оу̂тва́рїи ва́шихъ. и̂ о̂ста́неши е̂ди́нъ, и̂ въ землѧ плѣ́ненъ бѹ́деши·

Глава 4

1 І сім жінок візьмуться за одного чоловіка, кажучи: Будемо їсти наш хліб і зодягнемося в нашу одіж, лише хай на нас назветься твоє ім'я. І відніми нашу зневагу. **2** *В тому дні Господь засяє в світлі зі славою на землі, щоб підняти і прославити останок ізраїльських рабів. **3** І буде, що той, хто залишився в Сіоні і хто залишився в Єрусалимі, всі назвуться святими, що є записані на життя в Єрусалимі. **4** Бо Господь обмиє нечистоту ізраїльських синів і сіонських дочок і очистить єрусалимську кров з-посеред них духом суду і духом спеки. **5** І прийде Господь і буде, що все місце гори Сіону, і все, що довкруги нього, отінить хмара в дні, і наче дим, і

ів. 1 єре. 23

гла̑, д̑·

И́мѹтьсѧ се̑́мь же́нъ за мѹ́жа е̂ди́наго глю́ще. хлѣ́бъ на́шъ на̑́сти бѹ́демъ, и̂ въ ры́зы наша да сѧ о̂дѣ́ю· ѳо́чїю (да сѧ нарече́тъ и̑́мѧ твое)[1] на на́съ, (и̂) ѿвръзи оу̂кори́знѹ на́шѹ· *въ (то́и дн̑ь)[2] просвѣ́титъ (г̈ь)[3] въ (свѣ́тѣ)[4] съ сла́вою на землѝ, я̑́ко възнести и̂ просла́вити о̂ста́нокъ (о̑́троко̑ъ ї̑и̑лев̑ъ)[5]. и̂ бѹ́детъ̑ о̂ста́выи въ сїо́нѣ, и̂ о̂ста́выи въ ї̑ерли́мѣ, сті̑и прозовѹтсѧ вс̑и, и̑́же сѹ́ть въпи́сани на жи́знь въ ї̑ерли́мѣ· я̑́ко о̂мы́етъ г̈ь сквернѹ сн̑овъ [ї̑и̑лев̑ъ][6] и̂ дще́рь сїо́нь, и̂ кро́вь [ї̑ерли́мъскѹ][7] о̂цыститъ ѿ среды е̑̈. дх̑омъ сѹ́дны́мъ и̂ дх̑омъ ва́рны́мъ· и̑́ прїи́детъ [г̈ь][8], и̂ бѹ́детъ всѐ мѣ́сто го́ры сїо́нѧ. и̂ вс̑ѧ на̑́же о̑́кр̑тъ ѥ̀ о̂сѣ́нн̑и о̂́блакъ въ дн̑е. и̂ я̑́ко ды́-

ї̑ѡа̑ и̑ ї̑ерем̑ї̑г

ма, и свѣтла о҃гнена горѧ́ща въ но́щи, всео҃ю сла́вою покры́ется. и бу́детъ въ сѣни ѿ зно́а и въ кро́вѣ, и въ сѣкровѣ ѿ же́стости [-][9] до́жда·

гл҃а, е҃·

ієре́ѧ в ма҃ іка ма҃ ві ѯу́ і҃к

Гъспо́ю възлюбленѣ́ному пѣ́снь, възлюбленаго (-)[1] моего́· *виногра́дъ бы́сть възлю́бленному на холмѣ, на мѣ́стѣ бла́зѣ· И ѻ҃гражде́нїемъ ѻ҃гради́хъ и ѻ҃кола́хъ, и насади́хъ ло́зу и҃збра́нну. и созда́хъ сто́лпъ среди его, и пр҃е҃точи́лїе и҃ско́пахъ в немъ· И ждахъ да сътвори́тъ гро́здїе, сътвори́ же те́рнїе· І нн҃ѣ чл҃цы і҃удо́вы, и живу́щїи въ і҃ерли́мѣ, суди́те мнѣ и виногра́ду моему. *что́ сътворю [-][2] виногра́ду моему́, и не сътвори́ ему. зане́же ждахъ да сътвори́тъ гро́здїе, но сътвори́ тернїе· Нн҃ѣ у҃бо възвѣщу (ѹ҃же́) вамъ, что́ сътворю виногра́ду моему́, ѿи́му ѻ҃гражде́нїе его́ и бу́детъ на разъграбленїе. и разорю́ сте́ну его́, и бу́детъ въ попра́нїе. и ѻ҃ста́влю виногра́дъ мои́, и не порѣ́жется ни́же покопа́ется, и възы́детъ в немъ ма҃́ко на цѣлизнѣ те́рнїе. и ѻ҃блакомъ заповѣмъ е҃же не ѻ҃дождити на не́го [-][3]· виногра́дъ бо гл҃а савао́ѳа, до́мъ і҃и҃левъ е҃сть. и чл҃цы і҃удовы, но́вы са́дъ возлю́бленъ· ждахъ да сътвори́тъ су́дъ, и сътвори безако́нїе и во́пль и непра́вду (-)[4]· Го́ре приближа́ющїи до́мъ къ до́му, и село́ къ селу́ (-)[5], да бли́жнему ѿи́мутъ что́. е҃да́ веселѝсте́ся е҃ди́ни на́ зе҃́ли· Слыша́ бо ся (е҃е въ ѹ҃ши гл҃а савао́ѳа)[6]. а҃ще бо (и҃) бу́дутъ до́мове мно́зи, ѻ҃пустѣ́ютъ вели́ци (же) и до́брїи, и не бу́дутъ живу́щеи [в нн҃ѣ][7]· И́дѣже бо възорю́тъ і҃, (-)[8] воло́вы, по́жнетъ (г҃ спу́ды)[9]. и вс҃ѣ́ми (і҃, спу́дъ)[10], (и҃) сътворѝ мѣ́ры т҃ри· Го́ре въста́ющїи заоу́тра [-][11] (гонѧ́щимъ сикеръ)[12]. ждущимъ вечера, вино́ бо [пожже́тъ ѧ҃][13]. съ гу́сльми бо и прегу́дницами, и тѵ҃па́ны, и свирѣ́лми вино́ пїю́ще· ч҃ дѣ́лъ гн҃ихъ не вѣ́дятъ, и дѣ́лесъ ру́ку его́ не смотрѧ́ютъ· Ѹ҃бо племе́ни бы́ша лю́дїе мои́, зане́ не вѣ́дятъ г҃а. и мно́жество бы́сть мертвы́хъ глада ра́ди, и жа́жди во́дныѧ· И разши́ри а́дъ дш҃у свою́, и разве́рзе ѹ҃ста своѧ не преста́ти. и снидутъ сла́вніи и велицїи и бога́тїи, и гу́бители е҃́, (и҃ весели́ся в немъ)· И смири́тся чл҃къ, и ѻ҃бесче́стится мужъ. и о҃́чи высо́ко гладя́щеи (ѻ҃бнизѣ́тася)· И възнесе́тся г҃ь савао́ѳъ суде́мъ, и бъ сты́и прославится пра́вдою· И напасу́тся расточе́нїи ма҃́ко ю́нцы, и пу́стына ѻ҃ста́ноки а҃́гньцы пона́дя́тъ· Го́ре привлача́ющимъ грѣ́хи

горіюче вогняне світло вночі. Воно покриється всією славою. **6** І буде в тіні від спеки і в покритті, і в сховці від тяжкого дощу.

Глава 5

1 Заспіваю улюбленому пісню мого улюбленого: *Був виноградник у улюбленого на горі, на доброму місці. **2** І я загородив огорожею, і коли я дав, і насадив добірну лозу, і збудував серед нього башту, і викопав в ньому точило, і очікував, щоб він видав виноград, а він видав тернину. **3** І тепер, людино Юди, і ви, що живете в Єрусалимі, судіть між мною і між виноградником моїм. **4** *Що зроблю моєму винограднікові? І *чого* не зробив я для нього? Тому що я чекав, щоб він видав виноград, але він видав терня. **5** Тепер, отже, сповіщу вже вам, що зроблю моєму винограднікові. Заберу його огорожу – і буде на розграбування, і знищу його стіну – і буде на потоптання, **6** і покину мій виноградник – і не обрізуватиметься ані не обкопуватиметься, і на нього піде тернина, як на цілині. І заповім хмарам, щоб не посилали на нього дощ. **7** Бо дім ізраїльський є виноградник Господа Саваота, і людина Юди – новий улюблений сад. Я чекав, щоб він зробив суд і зробив беззаконня, і крик, і неправедне. **8** Горе вам, що додаєте дім до дому, і поле до поля, щоб у ближнього щось забрати! Чи одні ви поселилися на землі? **9** Бо це почуто в вухах Господа Саваота. Адже, якщо і будуть численні великі ж і гарні доми, вони опустіють, і не буде тих, що у них живуть. **10** Бо де оратимуть 10 волів, він пожне 3 спуди, і хто посіяв 10 спудів, і видасть три мірки. **11** Горе тим, що стають вранці, що гонять сикер, що очікують вечора, бо вино їх спалить. **12** Адже з гуслями, і псалтирями, і тимпанами, і сопілками вони п'ють вино, а господніх діл не бачать, і не дивляться на діла його рук. **13** Отже, мій народ став полоненим, тому що не знає Господа, і було множество мертвих через голод і спрагу води. **14** І ад поширив свою душу і відкрив свої уста, щоб не перестати. І зійдуть славні, і великі, і багаті, і їхні вбивці, і в ньому поселяться. **15** І людина буде впокореною, і чоловік буде без пошани, і обнижені будуть очі, що високо дивляться. **16** І вгору підніметься Господь Саваот судом, і Бог святий прославиться справедливістю. **17** І розсіяні пастимуться, наче бики, і залишки пустині їстимуть вівці. **18** Горе вам, що тягнете до себе гріхи, наче довгим шнуром, і їхнє беззаконня, наче пришпиленим ярмом теляти,

єре. 2
мат. 21
мар. 12
лук. 20

ез3. 1

19 що говорите: Хай швидко наблизиться те, що йому зробить, щоб ми побачили і щоб прийшла рада Святого ізраїлевого, щоб ми зрозуміли. **20** Горе вам, що говорите *на* погане – добре і *на* добре – погане, що маєте темряву за світло, а світло – за темряву, що маєте гірке за солодке, а солодке – за гірке. **21** *Горе *вам*, мудрим у собі самих, і знатокам перед собою самими. **22** Горе вашим сильним, які п'ють вино, і вельможам, що черпають сикер, **23** що оправдують безбожного задля хабарів і що відкидають правду праведного. **24** Через це, так як терня горить полум'ям вогню, і він згорить полум'ям, що розгорілося; їхній корінь буде як земля, і їхній цвіт підніметься як порох. Бо вони не бажали закону Господа Саваота, але прогнівили слово Святого ізраїлевого. **25** І Господь Саваот розгнівався гнівом на свій народ, і наклав свою руку на них, і побив їх, і розлютився на гори. І їхні трупи стали як гній посеред дороги. І в усіх цих не відвернеться його гнів, але і ще його рука висока. **26** Він, отже, підніме знак далеким країнам, і збудує їх з кінців землі, і ось скоро, легко прийдуть, **27** не голодуватимуть, ані не трудитимуться, ані не задрімають, ані не спатимуть, ані не розв'яжуть своїх поясів від своїх бедр, ані не порвуться ремінці їхньої обуви. **28** Їхні стріли є гострі і їхні луки – натягнуті, копита їхніх коней вважатимуться за тверде каміння, колеса їхніх колісниць несуться як буря. **29** Їхній рев, наче лева, і приходять, як левенята. І він візьме і закричить як звір, і викине, і не буде того, що його визволяє. **30** І в тому дні закричить через них, як голос моря, що бушує. І вони поглянуть на землю – і ось тяжка темрява у їхньому замішанні.

при. 13
рим. 12

ꙗ҆́ко оу҆́жемъ до́лгѡ҃, и҆̂ ꙗ҆́ко и҆́гомъ стагнꙋ́тымъ. ю҆́ница безако́нїа [и҆хъ][14] гла́юща, скоро да прибли́жи́тсѧ. ѣ҆́же (ѣ҆мꙋ́) сътвори́ти да ви́димъ. и҆̂ да прїи́детъ совѣ́тъ сто҃го і҆и҃лева, да разꙋмѣ́емъ· го́ре гла́ющимъ злꙋ́ добро́, и҆̂ добрꙋ́ зло́. полага́ющимъ тьмꙋ́ свѣ́тъ, а҆̂ свѣ́тъ тьмꙋ́. полага́ющи҃мъ го́рькое сла́дко, а҆̂ сла́дкое го́рко. *го́ре мꙋдры́и҃ в҃ себѣ́, и҆̂ пре҃̂ собо́ю хи́трымъ· го́ре крѣпкимъ ва́шимъ вино҆̀ пїю́щи҃мъ, и҆̂ вельмо́жамъ че́рплющимъ сике́ра. о҆̂правда́ющимъ нечести́ва мꙁдо҆̀ ра́ди, и҆̂ пра́вдꙋ пра́ведныхъ ѿмещꙋ́щимъ· сего́ ради ꙗ҆́коже погараѕ҃ те́рнїе главна́ми о҆́гненными, и҆̂ погори́тъ пла́менемъ разгорѣ́вшѧ҃сѧ ко́рень и҆̂хъ ꙗ҆́ко пры́сть бꙋ́детъ, и҆̂ цвѣ́тъ и҆̂хъ ꙗ҆́ко пра́хъ взы́ндѐ· не въсхотѣ́ша бо҆ зако́на ѓ҃ а҃ ваѳа́ѡда, и҆̂ сло́во сто҃го і҆и҃лева прогнѣ́ваша· и҆̂ въ҃зъꙗри́сѧ [ѓ҃ь ваѳа́ѡдъ гнѣ́вомъ][15] на лю́ди своѧ҃, и҆̂ положи́ рꙋ́кꙋ свою҆ на ни́хъ и҆̂ порази́ и҆̂хъ. и҆̂ ра҃̂гнѣ́васѧ на́ горы и҆̀ бы́ша мр҃твцы҃ и҆̀хъ ꙗ҆́ко гно́и посреди пꙋти́. [и҆̂][16] въ всѣ́хъ сихъ не ѿвратисѧ҃ ꙗ҃ростьꙗ҃ [ѣ҆́го][17] но҆ (и҆̂) е҆ще рꙋка҆̀ [ѣ҆́го][18] высо́ка· въ҃здви́гнетъ оу҆́бо зна́менїе странамъ да́лнимъ, и҆̂ съ҃воздви́жетъ а҃ ѿ҃ коне́цъ земли҆̀. и҆̂ ѣ҆ е҆ ско́ро ле́гце прїи́дꙋ не въ҃зало́чютъ, ни трꙋ́дитсѧ҃, ни въ҃здрѣ́млютъ, ни поспа́тъ, ни распоꙗ҃шꙋ́тъ по́ясъ свои҆́хъ ѿ҃ чресе́л свои҆́хъ, ни разꙁслаба́тсѧ҃ въ҃звꙋ́зы сапо́гомъ и҆̂хъ. стрѣ́лы и҆̂хъ о́стры сꙋ́ть, и҆̂ лꙋцы и҆̂хъ напраже́ни. копы́та ко́немъ и҆̂хъ, ꙗ҆́ко твёрдъ ка́мень намѣ́нишасѧ҃. колеса҆̀ колесни́цамъ и҆̂хъ ꙗ҆́ко бꙋ́ра (оу҆стремлаю́тсѧ҃. рыка́нїе е҃)[19] ꙗ҆́ко льво́ве. и҆̂ пре҃ста́ютъ ꙗ҆́ко льви́ца. і҆̂ и҆̀мѣ́ и҆̂ возопїе́тъ ꙗ҆́ко звѣ́рь і҆̂ и҆̂зверже́, и҆̂ не бꙋ́детъ ѿ҃ е҃млющаго (и҆̂). и҆̂ возопїе́тъ е҃ ра́ди в҃ (тои́ дн҃ь)[20], ꙗ҆́ко зв҃ꙋ мо́ра мꙋта́щасѧ҃. и҆̂ въ҃зра́тъ на́ землю, и҆̂ ѣ҆ тьма҆̀ же́стока въ҃ недооу҆мѣ́нїи и҆̂хъ·

Глава 6

1 І сталося, що в році, в якому помер цар Йозія, я побачив Господа Саваота, що сидів на високому і піднесеному престолі, і дім повний його слави. **2** І серафими стояли довкруг Нього: шість крил одному і шість крил другому, двома ж покривали свої лиця, двома ж – свої ноги, а двома – літали. **3** І вони кликали один до одного, кажучи: *Святий! Святий! Святий Господь Саваот! Вся земля повна його слави! **4** І від голосу, який закричали, піднялася завіса, що над дверима, і дім наповнився димом. **5** І я сказав: Ох, я нещасний, бо я удостоївся,

апо. 4

гла҃, ѕ҃·

бы́сть в҃ лѣ́то въ҃ не́же оу҆́мрѣтъ і҆о҆́сїа цр҃ь. ви́дѣ ѓ҃ а҃ [ваѳа́ѡда][1], сида́ща на пр҃тлѣ высо́цѣ и҆̂ превознесе́нѣ. и҆̂ по́лнъ до́мъ сла́вы ѣ҆го. и҆̂ серафи́ми стоа҃́ху о҆́к҃ръ҃тъ ѣ҆го шесть кры́лъ ѣ҆ди́номꙋ, и҆̂ шесть кры́лъ дрꙋго́мꙋ. (-)[2] двѣ́ма оу҆́бо покрива́ху [лица҆̀ своа҃][3], [двѣ́ма же][4] [-][5] но́ги [своа҃][6], а҆̂ двѣ́ма лѣта́ху. и҆̂ въ҃зыва́ху дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ́ (гла҃)[7]. *сто҃ъ, сто҃ъ, сто҃ъ, ѓ҃ь ваѳа́ѡдъ, и҆спо́лнь всѧ҃ земла҆̀ сла́вы ѣ҆го· и҆̂ взаа҃́сѧ завѣ́са на҃двѐрнаа҃ ѿ҃ гласа́ и҆̀же въ҃пїа́ху, и҆̂ до́мъ напо́лнисѧ҃ дыма· и҆̂ рекохъ, со҃̂ о҆́каа҃́ннын а҃̂зъ, (ꙗ҆́ко сподоби́хсѧ҃)[8] чл҃къ сы́н и҆̂ нечи́сты оу҆́стнѣ и҆̂мы́н. (и҆̂) среди

апоста҃ дѣ

людїи нечи́сты оу҃стнѣ и҃мꙋщи а҃зъ живꙋ. и҃ [-][9] г҃а савао́да ви́дѣхъ о҃чи́ма мои́ма· и҃ пусти́ся къ мнѣ є҆ди́нъ ѡ҃ серафи́мъ и҃ в рꙋцѣ и҃мѣ́ше оу҃гль горѧ́щъ. є҆го́же клещи́ма взатъ ѡ҃ о҃лтаря҆ и҃ прикоснꙋ́ся оу҃стѣ́хъ мои́хъ, и҃ рече. се҆ прикоснꙋ́хся (-)[10] оу҃стна́хъ твои́хъ и҃ ѡ҃вр҃ъжена бꙋдꙋ безаконю́ꙗ твоꙗ, и҃ грѣхи́ твоꙗ о҃чи́ститъ· и҃ слы́шахъ г҃ла г҃нь г҃лю́щъ. кого҆ пꙋщꙋ (и҃ли)[11] кто҃ и҃де́тъ къ лю́демъ сими́ъ. и҃ реко́хъ, се҆ (-)[12] а҃зъ пусти́ ма, и҃ рече. и҃ди́ и рцы҆ лю́демъ сі҃и҃. *оу҃ши́ма оу҃слы́шите и҃ не разꙋмѣ́ете. и҃ ви́дѧще оу҃вѣ́дите, и҃ не и҃мате ви́дѣти. о҃дебелѣ́ бо є҆́рце людїи сі́хъ, и҃ оу҃ши́ма свои́ма тѧ́жко слы́шаша и҃ о́чи свои҆ смѣжи́ша. є҆да когда (о҃чи́ма оу҃зра́тъ)[13], и҃ оу҃ши́ма оу҃слы́шатъ, и҃ є҆́рцемъ разꙋмѣю́тъ и҃ о҃бра́тѧ́ся, і҆ и҃сцѣлю҆ а҆̀. и҃ реко́ доко́лѣ г҃и, (рече же)[14]. дондеже о҃пꙋстѣю́тъ гра́ди невселе́нїемъ, и҃ домо́ве небы́тїемъ чл҃ѣмъ, и҃ земла҆̀ о҃ста́нетъ пꙋста҆̀. и҃ посемъ оу҃дали́тъ бг҃ъ чл҃ки, и҃ о҃ста́вшїи (на земли҆̀ оу҃мно́жатсѧ)[15]. и҃ є҆ще на не́и є҆сть десати́ны (по́лъ и҃на). и҃ па́ки бꙋдѣ́ на собра́нїе, ꙗ҆́ко дꙋбъ и҃ желꙋдь є҆гда и҃спадетъ и҃з плюски своеѧ. [племя҆̀ сто҃ оу҃ стоа́нїе є҆го]16.

є҆ре. 5 мат. 13 мар. 4 лук. 8 ів. 12 дія. 28 рим. 11

г҃ла, з҃·

а҃ ч҃ѳ҃ и҃

Бы́сть* въ дн҃и а҃хаа́зовы, і҆ѡа́дама, сн҃а і҆ѡ́зїина, ц҃рѧ і҆ꙋ́дина. взы́иде (раі҆си́мъ)[1], ц҃рь а҃рамль. и҃ факе́и, сн҃ъ ромелїе́въ, ц҃рь і҆и҃ле́въ, на і҆е́рлим҃, воева́ти на́нь, и҃ не могоша́ воева́ти на́нь. и҃ съвѣстиша́ в до́мъ дв҃до́въ гл҃ющемъ, съвѣщала́ся є҆сть а҃рамъ съ є҆фре́мо҃. і҆ ѹ҃жасе́ся дш҃а є҆го, и҃ дш҃а людїи є҆го. ꙗ҆́коже в дꙋбра́вѣ дꙋбъ вѣтромъ поколѣбле́тсѧ· и҃ рече г҃ь къ і҆саі҆и, и҃зыиди въ срѣте́нїе а҃ха́зово ты́, и҃ о҃ста́вый и҃а҃сꙋвъ сн҃ъ твои, къ кꙋпелѣ вы́шняго пꙋти҆̀ села гнадеѡ́ва. и҃ рече́ши є҆мꙋ снабди́ся (и҃ ѹ҃молкни҆̀), и҃ не бо́ися, (и҃) да не (о҃слабѣ́етъ дш҃а твоа҆̀)[3] ѡ҃ двою҆ древесꙋ главе́ннꙋю кꙋра́щꙋся [-][4]. є҆гда бо҃ гнѣ́въ ꙗ҆́рости моє҆а҆̀ бꙋдетъ па́ки и҃сцѣлю҆. (сн҃ъ же)[5] а҃рамль, и҃ сн҃ъ ромелїевъ, ꙗ҆́ко совѣщаста совѣтъ зо́лъ о҃ тебѣ гл҃ше· взы́идемъ въ і҆ꙋде́ю, и҃ съгл҃авше с ни́ми о҃брати́мъ а҆̀ къ себѣ, и҃ вцр҃и҃ в ни́хъ сн҃а тавелїева· Сі҆ гл҃етъ г҃ь савао́дъ. не събꙋдетсѧ совѣ́тъ се́и, ни оу҃ста́витсѧ. но҃ глава҆̀ а҃рамꙋ дамаскъ, [а҆ глава҆̀ дама́скꙋ раа҆сі҃и҃][6]. но҃ є҆ще ше́стьдесѧ́тъ и҃ па́ть лѣ́тъ, о҃скꙋдѣ́етъ ц҃рство є҆фре́мово ѡ҃ людїи. (глава҆̀ же)[7] є҆фре́мови (сама́ръ)[8], и҃ глава҆̀ (сама́рска)[9] сн҃ъ ромелїо́въ. и҃ а́ще не вѣ́рꙋете, (и҃) не

Глава 7

1 І *сталося, що в днях Ахаза, Йоатамового, Йозіїного сина, юдиного царя, прийшов Рісим, Арамовий цар, і Факей, Ромеліїв син, ізраїльський цар, проти Єрусалиму, щоб воювати проти нього. І не змогли воювати проти нього. **2** І сповістили в давидовому домі, кажучи: Змовився Арам з Ефремом. І жахнулася його душа і душа його народу, так як дерево вітром розхитане в лісі. **3** І сказав Господь до Ісаї: Вийди назустріч Ахазові ти і Ясув, твій син, що залишився, до горішньої купелі дороги гнатеового поля. **4** І скажеш йому: Бережися, і замовкни, і не бійся, і хай не послабне твоя душа від двох спалених дерев, що куряться. Бо коли буде гнів моєї люті, знову оздоровлю. **5** А син Арамовий і Ромелієвий син, тому що вони врадили погану раду відносно тебе, кажучи: **6** Підемо в Юдею, і, поговоривши з ними, повернемо їх до себе, і в них поставимо царем Тавелієвого сина. **7** Так говорить Господь Саваот: Не збудеться ця рада ані не буде. **8** Але голова Арамові – Дамаск, а голова Дамаску – Раасим. Але ще шістдесят і п'ять літ – *і* не стане царства Ефремового від *браку* народу. **9** Голова ж Ефремові – Самарія, і самарійська голова – Ромеліїв

црс4. 16

син. І якщо не вірите, то не зрозумієте. **10** І додав Господь говорити до Ахаза, кажучи: **11** Попроси собі знак у твого Господа Бога в глибину чи в висоту. **12** І сказав Ахаз: Не попрошу ані не спокушу Господа. **13** І сказав Ісая: Отже, доме Давидовий, послухай. Чи малим є вам давати труд людям, то як завдасьте труд Господеві? **14** Через це сам Господь дасть вам знак. Ось дівчина зачне в лоні і народить сина, *і назвеш його ім'ям Еммануїл. **15** Масло і мед він їстиме раніше ніж він пізнає, і не зволить погане, і вибере добре. **16** Тому то раніше ніж дитина пізнає добро і зло, відійде зло, щоб вибрати добро, і вислизне земля, за яку ти боїшся, від лиця цих двох царів. **17** Але Бог наведе на тебе, і на твій народ, і на дім твого батька дні, які ще не прийшли, в тому дні асирійський цар забере Ефрема від Юди. **18** І буде, що в тому дні Господь свисне мухам, які володіють частиною єгипетської ріки, і бджолі, яка є в асирійській країні, **19** і всі прийдуть і спочинуть в щілинах країн, і в печерах, і в усякій розколині, і в усякому дереві. **20** *В тому ж дні Господь великою і п'яною бритвою оголить по тому боці ріки голову асирійського царя і остриже волосся ніг і бороду. **21** І буде, що в тому дні людина, що годує ялівку з волів і дві вівці, **22** і від множества молока буде їсти масло і мед всякий, хто залишився на землі. **23** І буде, що в тому дні всяке місце, де лиш будуть тисяча лоз винограду, *буде* по тисяча відр, будуть цілиною і терням. **24** Ввійдуть туди стріляючи зі стрілами, бо цілиною і тернями буде вся земля. **25** І всяка гора, що ореться, буде зорана, і туди страх не надійде, бо по цілині і по тернині буде пасовисько вівці і топтання вола.

мат. 1
лук. 1

црс4. 19

Глава 8

1 І сказав Господь до мене: Візьми собі нову велику книгу, і напиши на ній людською ручкою, щоб швидко зробити полон полонові, бо настав. **2** І зроби Мені свідками відомих людей, Урію, священика, і Захарію, Варахіїного сина. **3** І я приступив до пророчиці, і вона зачала в лоні і породила сина. І сказав мені Господь: Назви йому ім'я. Швидко рушся, швидко захопи в полон. **4** Тому що раніше ніж пізнає дитина, прикликати батька або матір. І візьме силу Дамаску і самарійську добич перед ассирійським царем. **5** І Господь додав ще гово-

ймате разумѣти· Й приложи ѓь гл҃ати къ ахазу, реклї. проси себѣ знамен҃їа ѡ҃ ѓа б҃а твоег҃о, въ глубину йли въ высоту· Й рече ахазъ, не прошу ниже йскушу ѓа· Й рече [їсаїа][10], слыши оубо доме двдовъ. ѣда мало вам҃ ѣсть трудъ дати человѣкомъ, то ико гв҃и дасте трудъ· Сего ради дасть ѓь самъ (знамен҃їе вамъ)[11]· Се дв҃ца въ чревѣ зачнетъ, й родитъ сн҃а, *й прозовеши има ємоу ѣммануйлъ· Щасло й медъ снѣсть, прежде даже не разумѣетъ, (й не йзволитъ)[12] зла, й съберетъ блгое. зане прежде оувѣдѣнїа дѣтищу блга й зла, ѡйдетъ злоба ико йзбрати блгое· Ї йзбудѣ земла ѣже ты боишися ѡ лица (сею) двою цр҃ю· Но наведетъ [ѓь][13] на та, й на люди твоа, й на домъ ѡц҃а твоег҃о дн҃и. йже не суть ѣщѣ пришли, ѡ негоже дн҃е ѡймет҃ъ ѣфрема ѡ їоуды цр҃ь асѵ҃рїискі҃· Й будетъ в тои҃ дн҃ь, позвиждетъ ѓь мухамъ, йже владѣютъ частїю рѣкы ѣгѵ҃петскїа, й пчелы ѥже ѣсть въ странѣ асѵ҃рїистѣ. й прїидутъ вси й почіютъ на градинаа҃ странъ, (-)[14] й в пещерахъ, й въ всеи҃ раселинѣ, й въ всѣкомъ древе· *в тои҃ же дн҃ь побрѣснетъ ѓь бричемъ велїкомъ, й напоеномъ ѡб҃ ону страну рѣкы цр҃а асѵ҃рїиска. главу й власы ножныа, й браду ѡстрижетъ· Й будетъ въ тои҃ дн҃ь, кормаи чл҃къ юнцу ѡ волокъ й двѣ овцы. й будетъ ѡ множества млечнаго масло ѣсти, всѣкъ остабыи на земли· Й будетъ в тои҃ дн҃ь, всѣко мѣсто йдеже аще будетъ тысаща лозъ винограда, по тысащи (вѣдръ)[15], цѣлизною будутъ й тернїемъ. съ стрелами (стрѣлающе)[16] внидутъ вонь. ико цѣлизною й тернїемъ будетъ вся земла· Й всѣка гора ореная възоретсѧ, й не найдетъ тамо страхъ. будетъ бо по цѣлизнѣ й по тернїю паства овцѣ, й попранїе волуе·

Гл҃а, й·

Рє҃ ѓь къ мнѣ, прїими себѣ свитокъ новъ велїкъ. й въпиши в немъ писало҃ чл҃ч҃е҃. ікоже быстро (сътвориті плѣнь плѣненїю)[1], приспѣ бо ѥсть. й послухи ми съствори йзвѣстни чл҃цы, оурїа [жерца][2], й захарїю сн҃а варахїина. й приступихъ къ пророчицы, й зача въ оутробѣ й породи сн҃а. й рече ѓь мнѣ. прозови има ємоу, скоро повиги, остръ плѣни. зане прежде познанїа дѣтищу призывати ѡц҃а йли мт҃ре, (й) прїимет҃ъ силу дамаска, й плѣнъ самарїискъ пр҃е цр҃емъ асѵ҃рїискомъ· Й приложи ѓь гл҃ати къ мнѣ ѥщѣ, [гл҃а][3]. йже не йзволиша людїе сїи водꙑ силоамла те-

кѹшаѧ тиⷭ́ть. ѝо ѝзвоⷭ́лиша ѝмѣти раа҃соⷭ́на (-)[4] сы҃на рамелі҃ева ц҃рⷭ҇ в (ниⷯ́)[5]. сего ради ѓе вѣзвоⷭ́дитъ ѓь наⷭ́ вы воду рѣкѝ, сиⷭ́ну ѝ мноⷭ́гу ц҃рⷭ҇ а҃сѵ̀рі҃ска ѝ слаⷭ́ву ѐго. ѝ взыⷭ́детъ на всѧ́ку дⷭ́ебръ ваⷭ́шу, ѝ ѻ҃быⷭ́детъ вс҃ѧ (граⷭ́ды)[6] ваша (-)[7], ѝ ѿ҃ѝмеетъ ѿ҃ ѝоу҃дⷭ́ѧ чѧ́къ. ѝѩе моⷭ́жетъ главу҆ вѣздвиⷭ́гнѹти, ѝ҆ли сиⷭ́ло (что҃ сѣверши́ти)[8]. ѝ бѹдⷭ́ѐ поⷭ́лкъ ѐго, ꙗ҆коже не сѣмѣсти҃ти ширинѣ҃ страны҃ твоⷭ́ѐ· С наⷭ́ми ѓъ оу҆вѣдите страны҃ ѝ повинитеⷭ́ѧ. послѹшаите до конца҃ земли҃. крѣпиⷭ́вшеиⷭ́ѧ повинниⷭ́теⷭ́ѧ, а҃ще бо паⷭ́ки оу҆крѣплаⷭ́теⷭ́ѧ, [тѣо][9] паⷭ́ки повинниⷭ́теⷭ́ѧ. (-)[10] ѝѩе (совѣ҃ть а҃ще совѣщаⷭ́ете)[11], расыⷭ́плетъ (ѝ҆) ѓь. ѝ слоⷭ́во ѐже а҃ще вѣзг҃лете, тѣо не пребѹдⷭ́ѐ вѣ҃ вѣ҃. ꙗ҆ⷭ́ко с наⷭ́ми ѓъ· ꙗ҆ⷭ́ко г҃летъ ѓь (не покараⷭ́ющимⷭ́ѧ, крѣпⷭ́кою рѹкоⷭ́ю)[12]. (ѝ҆) хожеⷭ́ніѭ пѹтѝ людіи҃ сиⷯ́ъ г҃люще, ѐдѧ҃ когдѧ҃ речетѐ жестоⷭ́ко. всѐ бо ѐже а҃ще реку҃тъ люⷭ́діе сіи҃ жестоⷭ́ко ѐсть. страⷭ́ха же ѝⷯ́ъ не оу҆боⷭ́итеⷭ́ѧ, ни вѣзмаѧтѣтеⷭ́ѧ. ѓа [сиⷭ́лъ][13], того ѻ҃сѿ҃аите. ѝ тоⷭ́и бѹдетъ (вамъ)[14] вѣ҃ боⷭ́язнь. ѝ а҃ще (бѹдеши на него оу҆поваⷭ́ѧ)[15], тоⷭ́и бѹдетъ тѣи҃ вѣ҃ ѻ҃сѿ҃ѐніе *ѝ никаⷭ́коже ѻ҃ каⷭ́мень (претѣ҃кнеⷭ́шиⷭ́ѧ)[16], ѝ҆ни ꙗ҆ⷭ́ко ѻ҃ каⷭ́мень падеⷭ́ніѧ доⷭ́мъ же ꙗ҆ковль, вѣ҃ прѹⷭ́глѣ ѝ в раздоⷭ́лі҃и сѣдѧ́щеи҃ вѣ҃ і҃ерлимѣ҃. сего ради ѝзнемоⷭ́гѹтъ в ниⷯ́ъ мноⷭ́зи, ѝ падѹтъ ѝ сѣкрѹшатсѧ. ѝ приблиⷭ́жатсѧ, ѝ плѣнѧ́тсѧ чѧ́цы вѣ҃ оу҆тверженіи҃ сѹще· Ꙋогдѧ҃ ꙗ҆вленіи҃ бѹдѹтъ знаменаю҆щіи҃ законъ, ꙗ҆ⷭ́ко не оу҆чиⷭ́тисѧ· ѝ҆ речетъ, пождѹ ѓа ѿ҃ враща҆ѩ҆шаго лицѐ своѐ ѿ҃ доⷭ́му ꙗ҆ковлѧ, ѝ оу҆поваⷭ́ѧ бѹдѹ наⷭ́нь· *Се а҃, ѝ дѣти ꙗ҆ⷭ́же ⷨ҃и даⷭ́лъ ѓъ· ѝ҆ бѹдѹтъ знаⷭ́менїѧ ѝ чюдесѧ҃ вѣ҃ і҃ѝи҃ ѿ҃ ѓа саваоⷭ́да, иⷯ́е вѣселиⷭ́ѧ на горѣ҃ сіоⷭ́нъ· ѝ҆ ѧ҆ще реку҃тъ ваⷭ́мъ, проси́те [оу҆троⷭ́бныхъ влъхвованіи҃, (-)[17] ѩе ѿ҃ земляѧ҃ гласѧ́ющихъ][18]. (-)[19] тѷ҃ѩеславѹющѷ҃, [ѝ҆][20] ѿ҃ чреⷭ́ва г҃лющихъ. не ꙗ҆зыⷭ́къ (ли оу҆бо къ ѓу҃)[21], (ꙗ҆ⷭ́же ничесо҃)[22] вѣ҃прашаⷭ́тѷ҃ ѻ҃ живыхъ (ѝ҆) мр҃твыхъ. законъ бо на поⷭ́мощь даⷭ́ть. да реку҃тъ не ꙗ҆ⷭ́ко ѓе слоⷭ́во, ѻ҃ неⷭ́мѩе нѣⷭ́ть мѯ҃зы҃ даⷭ́ти ѻ҃ немъ· ѝ҆ прїидетъ наⷭ́ вы жестѿ҃ глаⷭ́дъ. ѝ бѹдетъ ѓдѧ҃ вѣ҃ѯ҃ѧ́лчете скоⷭ́рбни бѹдете. ѝ҆ ѕѧ́ѣ речете кнѧⷭ́зю, ѝ [ѿ҃чествѹ][23]· ѝ҆ вѣзрѧ́тъ наⷭ́ нѣ҃о горѣ҃, ѝ наⷭ́ землю ниⷭ́зу призрѧ́. ѝ ѓе ѿ҃чаѧ́ніѥ (-)[24] тѣⷭ́нота ѝ тма҃, печа҃ (ѝ҆) тугà, ѝ сумраⷭ́кь ꙗ҆ⷭ́коже не виⷭ́дѣти. ѝ не ѻ҃скѹдѣ́етъ ѩе вѣ҃ тѣⷭ́нотѣ сыⷭ́и до вреⷭ́мене·

ѭ҃ ꙗ҆ ѧ҆ѹ ѣ҃ кр҃ѣ҃ ѯ҃ ѧ҆ пѣ҃ і҃ѳ

ѣ҃врее҃ѻ҃ ѣ҃

рити до мене, кажучи: **6** Тому що цей народ не побажав силоамської води, що тече тихо, але забажав мати царем в них Раасона, Рамелієвого сина, **7** ось через це Господь наводить на вас сильну і велику воду ріки – асирійського царя і його славу. І він піде на всяку вашу долину, і обійде всі ваші міста, **8** і забере з Юдеї людину, яка може підняти голову чи спроможна щось довершити. І його полк буде таким, наче не помістити в ширині твоєї країни. З нами Бог! **9** Знайте народи і підкоріться! Послухайте до кінця землі! Ви, що скріпилися, підкоріться! Бо якщо знову сильними стаєте, то знову підкоріться! **10** Яку лиш раду врадите, її розіб'є Господь. І слово, яке лиш скажете, воно не встоїться у вас, бо з нами Бог. **11** Так говорить Господь тим, що не підкоряються сильною рукою і ходові дороги цього народу, кажучи: **12** Щоб часом ви не сказали тверде. Бо все, що лиш скаже цей народ, є твердим. Страху ж їхнього не бійтеся ані не стривожитеся. **13** Господа сил, того освячуйте, і Він буде тобі на страх. **14** І якщо будеш на Нього надіятися, Він буде тобі на освячення. *І зовсім об камінь *не* спотикнешся, ані наче об камінь падіння. Дім же Якова в пастці, і в ямі ті, що сидять в Єрусалимі. **15** Через це численні будуть знеможені в них, і впадуть, і будуть знищені, і наблизяться, і підуть в полон люди, що є в певності. **16** Тоді явними будуть ті, що запечатують закон, щоб не навчитися. **17** І він скаже: Почекаю Бога, що відвертає своє лице від дому Якова, і надіятимуся на Нього. **18** *Ось я і діти, які мені дав Бог, і будуть на знаки і чуда в Ізраїлі від Господа Саваота, який поселився на горі Сіон. **19** І якщо вам скажуть: Дошукуйтеся нутра ворожбитств, які голосять з землі, що славлять марноти і говорять з живота. Чи, отже, не народ до Бога? Він нічого не питається про живих і мертвих. **20** Бо закон він дав на поміч, щоб говорили не за цим словом, за яке не можна дати винагороди за нього. **21** І на вас прийде тяжкий голод, і буде, що коли зголоднієте, засмутитеся і погане скажете князеві і родові. І поглянуть на небо вгору, **22** і поглянуть на землю вдолі – і ось розпука, притиск, і темрява, біль і туга, і сумерк, щоб не бачити. **23** І не забракне того, хто є в тісноті до часу.

мѳ҃ ѩ҃а ѧ҆ѹ ѣ҃ кр҃ѣ҃ ѯ҃ ѧ҆ пѣ҃ і҃ѳ

мат. 21
лук. 2
рим. 9
пет1. 2

єв. 2

Глава 9

Скоріше це випий, швидко зроби
мат. 4 *Завулоновій країні, Нефталімовій
землі. І позосталі народів, що живуть
на морі і на другому боці Йордану,
мат. 4 околиці Галилеї, **9,1** *народ, що ходить в темряві, побачив велике світло. Ви, що живете в країні і в смертній тіні, на вас засяяло світло! **2** Множество народу, якого Ти вивів в радість, і розвеселиться перед Тобою, як ті, що радіють в жнива, і так як ті, що ділять здобич. **3** Тому що забрано ярмо, що на них лежить, і палицю, що на їхній шиї. Бо Він розбив палицю тих, що поганяли, як і в дні при Мадіямі. **4** Бо вимагатимуть всяку одіж, зібрану обманою, і одіж з прибутком, і забажають, щоб і вогнем
ів. 3 були спалені. **5** Бо нам народилася
лук. 1 дитина *і нам даний був син, якого
ів1. 4 влада була на його раменах. І його ім'я називається – Ангел великої поради, Чудесний порадник, Бог сильний, Володар, Покірний князь, Батько будучого віку. Бо він приведе мирних князів, і йому здоров'я. **6** Велика його влада, і його миру немає кінця. Він сяде на Давидовому престолі і у його царстві, щоб його випростувати і підняти судом і справедливістю відтепер і довіку. Ревність Господа Саваота це зробить. **7** Господь послав смерть на Якова, і вона прийшла на Ізраїль. **8** І впізнає ввесь народ Ефремовий і ті, що з погордою і високим серцем сидять в Самарії, ті, що кажуть: **9** Цегли впали, але ходіть, врубаємо каміння і зріжемо сикомори і смереки і збудуємо собі башту. **10** І Бог розіб'є тих, що повстали проти сіонської гори і проти Єрусалиму, і розсіє їхніх ворогів: **11** Сирію – зі сходу сонця і греків – зі заходу сонця, що поїдають Ізраїль всіма устами. Над всіма цими не відвернувся його гнів, але і ще його рука висока. **12** І народ не повернувся, аж доки не був зранений, і не шукали Господа. **13** І Господь забрав з Ізраїля голову і хвіст, в одному дні великого і малого, **14** старця і тих, що дивуються обличчям, – це влада, і пророка, що навчає беззаконне, – це хвіст. **15** І вони будуть тими, що блаженними називають цей народ, що зводячи обманюють, щоб його проковтнути. **16** Через це Господь не зрадіє їхніми юнаками і не помилує їхніх сиріт і їхніх вдів, бо всі беззаконні та погані, і всякі уста говорили неправду. Над всім цим не відвернувся його гнів, але іще його рука висока. **17** Беззаконня розгориться як вогонь, і буде пожерте вогнем, як сухе ріщя. І загориться в лісових частях

Гла, д.

Ѥ пре́же [ѝспїи][1], ско́ро сътвори *страни҃ мѳ̀ д
заоу҆ло́нѣ, земли҇ недали́мовѣ [-][2]. ѝ про́-
чїи ѝже при мо́ри живу҆щеи, ѝ о҆́бону҆
страну҆ ѝо҆рдана, (стра́ны галиле́а на҃зы́-
комъ)[3]. *лю́дїе ходя́щеи въ тмѣ, видѣша мѳ̀ д
свѣтъ вели́къ. живу҆щеи въ стра́нѣ ѝ [в][3]
сѣни сме́ртнѣи, свѣтъ просвѣти́тъ ся на҃ вы·
жноже́ лю́дїи, на҃же ѝзведѐ въ весе́лїе [-][4]. ѝ
възвеселя́тся пре҃ тобо́ю, на҃ко ра́ду҆ющеисѧ въ
жа́тву҆, ѝ на҃ко дѣля́щеи кори́сть. на҃ко ѡ-
на҃тъсѧ на҃ре́мъ (лежа́и на нѥ҃)[5], ѝ же́злъ ѝже на
выи ѝхъ. же́злъ бо погоня́ю҆щѥ҃ расы́па [-][6],
на҃ко (ѝ) въ дн҃и при мадїа́мѣ· ѡ҆́ко вся́ку о҆́-
де́жу҆ събра́нну҆ю ле́стїю, ѝ ри́зу҆ съ прибы́т-
комъ ѝстажу҆. ѝ въсхота́тъ да бы́ша (ѝ)
о҆́гнемъ съжже́ны были· ѡ҆́ко о҆́трока роди́сѧ на҃ іоу҃ г
сн҃ъ, *ѝ да́стъсѧ намъ· Ѥ҆му҆же вла́сть бы́сть ѯу҃ а
на рамѣ҇ ѥ҆го· ѝ нарѣцае́тся ѝма҆ ѥ҆го вели́ка со- а іоу҃ д
вѣта а҆гг҃ла. [ѡ҆ю́денъ совѣтникъ· е҆́ръ кро́-
покъ властели́нъ, кня́зь смире́нїа· ѡ҆ц҃ъ бу-
ду҆щаго вѣка][7]. [приведетъ бо][8] (мирна кня-
зѧ)[9], ѝ здра́вїе ѥ҆му҆. вели́ка вла́сть ѥ҆го. ѝ
миру҆ ѥ҆го нѣ́сть конца҆. на престо́лѣ дв҃дѣ, ѝ
на ц҃рствѣ ѥ҆го [ся́детъ][10]. напра́вити ѩ̀, и
по҆́ля́ти [-][11] су҆дом҆ ѝ пра́вдою, ѡ҆ нн҃ѣ ѝ до́
вѣка. ре҆вни́ѥ г҃а савао́да сътво́ритъ ѥ҆е҆· Сме́рть
посла҆ гь на ҃ iа́кова, ѝ при́ѥ́тъ на ҃ iи҆лѧ. ѝ ѡ҆у-
вѣ́дятъ вс҃и лю́дїе ѥ҆фре́мовы, ѝ сѣдя́щеи въ
самарїи съ ѡ҆у҆коре́нїемъ, ѝ высо́кѡ҃ ср҃це҃, гл҃ю-
щемъ. плѝнды падо́ша. но̀ гради́те да ѡ҆у҆сѣ-
че́мъ ка́менїе, ѝ посѣче́мъ на҃годи́чїе ѝ смрѣ-
чїе, да съгради́мъ себѣ҆ сто́лпъ· ѝ поразитъ
е҆́ръ въста́вшаѧ на гор҆у҆ сїо́ню, [ѝ на ҃ iер҃-
лимъ][12], [-][13] ѝ врагѝ [ѝхъ][14] расы́пле҆. сирїю ѡ҆
въсто́ка сл҃нчнаго, ѝ е҆́ллины ѡ҆ за́пада сл҃нча-
го. пона́дающаѧ ѩ҆́ѩ҆лѧ всѣ҆ми о҆у҆сты҆· о҆́ всѣхъ
сѝхъ не ѡ҆́вратя́тся на҃рость [ѥ҆го][15], но (ѝ) ѥ҆ще
ру́ка҆ [ѥ҆го][16] высо́ка. ѝ лю́дїе не навратя́шася,
до́ндеже на҃звя́шася. ѝ г҃а не възыска́ша· ѝ ѡ҆-
на҃тъ г҃ь ѡ҆ ѩ҆́ѩ҆лѧ главу҆ ѝ о҆́шибъ вели́ка ѝ
ма́ла, въ ѥ҆ди́нъ дн҃ь. ста́рца ѝ чюда́щаася
лице́мъ, ѥ҆е вла́сть. ѝ про҃ка о҆у҆ча́ща безако́н-
наѧ, ѥ҆е о҆́шибъ. ѝ бу҆дут҃ блажа́щеи лю́дїе ѥ҆и,
лъста́ще (-)[17] лъста́, на҃ко да поглота́ а҃· Се-
го ра҃ ю҃ноша́ми ѝ҃ не възвесели́тся [г҃ь][18], ѝ си-
ро́тъ ѝхъ ѝ вдовѝцъ ѝхъ не поми́луетъ. на҃ко
вс҃и безако́нницы, ѝ зл҃ѝ. ѝ вся́ка о҆у҆ста҆ гл҃аша
непра́вдо҆· о҆́ всѣхъ сихъ не ѡ҆́вратя́сѧ на҃рость
[ѥ҆го][19], но̀ (ѝ) ѥ҆ще҆ ру́ка҆ [ѥ҆го][20] высо́ка· (-)[21] раз-
горѝтся на҃ко о҆́гнь безако́нїе, ѝ на҃ко тро́скотъ

сухъ поиⷭтьсѧ ѻ҆гнⷬ. и҆ заⷢжеⷢтсѧ в частинахъ дубравъскихъ, и҆ поиⷭть ѣже ѻ҆кр҃тъ холмъ всѣ. наⷬрости дв҃ла гн҃а погорить всѧ земла҆. и҆ бꙋдꙋтъ людїе наⷦко ѻ҆гнемъ пожⷢжени. чл҃къ (не помилꙋе҆ брата своѣго)[22]. но ѹ҆клонитсѧ на десно, наⷦко вꙑзⷢлчетъ. і҆ ѝзъиⷭть ѿ лⷱвыхъ, и҆ не насытитсѧ. чл҃къ наⷣыи плоть мышца своѣѧ. ѝиⷭть бо манасїи ѣфремово, и҆ ѣфремъ манасїино. наⷦко вскꙋпⷱ повоюета їꙋдꙋ· (и҆) въ [всⷱхъ сихъ][23] не ѿвратитсѧ наⷬрость [ѣго][24], но (и҆) ѣщѐ [рꙋка҆][25] ѣго высока·

Гл҃а, і҃·

Горе пишꙋщимъ (неправдꙋ)[1]. пишꙋще бо лукавѧѧ пишꙋ ѹ҆клонѧющє сꙋдъ ѹ҆богⷭ. [и҆][2] въсхищающе сꙋдъ ничⷭ людїи мо҆ихъ. наⷦкоже бꙋдⷮ ѝмъ вдова на въсхищенїе, и҆ сиротⷭ на ѻ҆грабленїе. (что́ же)[3] сътворитъ въ дⷩь присⷮщенїѧ. печа́ль бо ва́м ѿдалече прїидⷮ. и҆ к҃ кому прибⷱгнете, да ва́мъ помо́жетъ. гдⷱ ли ѻ҆ставите сла́ву ва́шꙋ, наⷦко не въпа́сти въ плⷱненїе, [и҆ по҆ ꙋ҆бїенымі падꙋтъ][4]. [и҆][5] ѿ всⷱхъ сⷭ не ѿвратитсѧ наⷬрость [ѣго][6], но и҆ ѣщє рꙋка҆ [ѣго][7] высока· Го́ре а҆сⷭрїемъ, же́злъ наⷬрости моеѧ, и҆ гнⷱвъ ѣсть в рꙋкꙋ ѝхъ. гнⷱвъ мои (пꙋщꙋ на страноу безако́нноу)[8], и҆ своѝхъ людїи повелю҆ сътвори́ти плⷱнъ и҆ плⷱненїе. и҆ попра́ти гра́ды, и҆ положи́тї а҆ въ пра҃ ѣе же не та́ко помы́слитъ, и҆ дш҃ею не та́ко наменитъ. ни ѝзмⷱнитъ ꙋ́мъ ѣго, [-][9] наⷦкоже потребити страны̀ не ма́лы. и҆ а҆ще рꙋкꙋтъ ѣмꙋ, ты́ ли ѣси ѣди́нъ кнѧ́зь, и҆ рече́ⷭ. нⷱдѣ́мⷭ ли взѧ́лъ страны̀, наⷢже вы́ше вавꙋ́лона, и҆ халани́ⷮ ѝдⷱже сто́лпъ съгражѐнъ бⷱ. (-)[10] взѧ́лъ ѣсмь а҆равїю, и҆ дамаскъ и҆ самарїю. наⷦкоже (и҆) сїа взѧ́ⷭ и҆ всѧ страны̀ възмꙋ· въспла́четсѧ ѝзваѧ́нїи въ і҆ер҃лⷭмⷱ, и҆ въ самарїи, наⷦкоже бо сътворⷭ самарїи, и҆ рꙋкотворе́ннымъ ея̀, таⷦкоже сътворю҆ [-][11] і҆ер҃лⷭмови и҆ кꙋми́ромъ ѣго· И҆ бꙋдетъ ѣгда сконча́етъ гⷭь всѧ̀ твⷯри в горⷱ сїо́нⷮ, и҆ въ і҆ер҃лⷭмⷱ *наведе́тъ на смы́слъ вели́каго ц҃рⷯ а҆сⷭрїиска, и҆ на высотꙋ сла́вы о҆чїю ѣго. рече бо, крⷱпостїю (сы́лы моеѧ) сътворю҆, и҆ премꙋдростїю ра́зꙋма (моѣго) ѿ҆ймꙋ предⷱлы наⷭыкомъ, и҆ сы́лꙋ ѝхъ плⷱню, и҆ сътрасꙋ гра́ды насе́леныѧ. и҆ вселе́ннꙋю всю о҆боймꙋ рꙋко́ю [моеѭ][12] наⷦко гнⷱздо́, и҆ наⷦко о҆ста́вленыѧ наⷣица възмꙋ. и҆ не бꙋдⷭ никтоже ѝже оу҆бⷱжи́тъ менѐ, ѝли ѿвⷱщае́тъ ми съпротивнⷱ· Е҆да просла́витсѧ секи́ра безъ сѣкꙋщаго ею̀, ѝли възнесе́тсѧ пила̀ безъ влача́щаго ю҆. таⷦкоже а҆ще кто̀ во́зметъ же́зль ѝли дре́во, и҆ не та́-

і пожере те все, що довкруги горбів. **18** Через господній гнів згорить вся земля, і народ буде наче спалений вогнем. Людина не помилує свого брата, **19** але зверне направо, бо голодуватиме, і їстиме зліва, і не насититься людина, що їсть тіло свого рамена. **20** Бо Манассія їстиме Ефремове і Ефрем Манасіїне, адже разом воюватимуть проти Юди. І в усіх цих не повернувся його гнів, але й ще його рука висока.

Глава 10

1 Горе тим, що пишуть неправду. Бо пишучи пишуть лукаве, **2** відхиляючи суд бідних і забираючи суд бідних мого народу, щоб їм була вдова на розкрадення і сирота на розграблення. **3** Що ж вони зроблять в дні відвідин? Бо вам скорбота здалека прийде. І до кого прибіжите, щоб вам поміг? Де ж залишите вашу славу, **4** щоб не впасти в полон? І вони впадуть під убитими, і від цього всього не відвернувся його гнів. Але іще його рука висока. **5** Горе асирійцям, палиця мого гніву і люті є у їхніх руках. **6** Пошлю мій гнів на беззаконну країну і накажу зробити полоненими і полоном свій народ, і побити міста, і покласти їх у порох. **7** Ось же не так задумає, і душею не так вважатиметься, але він змінить його ум, щоб вигубити немалі країни. **8** І якщо йому скажуть: Чи ти є одиноким князем? **9** І він скаже: Чи не взяв я країни, що над Вавилоном, і Халан, де була збудована башта? Я взяв Аравію, і Дамаск, і Самарію. **10** Так як і цих я взяв, *так* і заберу всі країни. Заплачте різьблені в Єрусалимі і в Самарії. **11** Бо так, як я зробив Самарії і її творивам, так зроблю Єрусалимові і його божищам. **12** І буде, що коли закінчить Господь всі діла в горі Сіон і в Єрусалимі, *на розум наведе великого асирійського царя і на висоту слави його очей. **13** Бо він сказав: Зроблю силою моєї могутності, і мудрістю мого розуму заберу околиці народів, і в полон візьму їхню силу, і стрясу заселені міста, **14** і моєю рукою охоплю всю вселенну як гніздо, і заберу як оставлені яйця, і не буде нікого, хто втече від мене або скаже мені *щось* проти. **15** Хіба сокира прославиться без того, що нею рубає, або пила підніметься без того, що нею володіє? Так само, коли хтось візьме палицю чи дерево. **16** І не так, але Господь Са-

и҆ чⷱ и҆ни и҆з

црс4. 19 ниж. 37

ваот пошле безчестя на твою честь, і у твоїй славі загориться палаючий вогонь. **17** І світло ізраїльське буде на вогонь і освітить його вогнем, що горить, і пожере речі як траву. В тому дні **18** згаснуть гори, і горби, і ліси, і він з'їсть від душі до тіла. І буде, що той, хто втікає, наче той, хто втікає від горіючого полум'я. **19** І ті з них, що залишилися, будуть в число, і дитина їх впише. **20** І буде в тому дні, що не додасться після цього, останок Ізраїля. І ті, що спаслися з Якова, більше не будуть надіятися на тих, що образять їх, але будуть надіятися на правдивого святого ізраїлевого – Бога. **21** І останок Якова буде до сильного Бога. **22** І якщо ізраїльські сини будуть як
рим. 9 морський пісок, *їхній останок спасеться. Бо довершуючи і складаючи слово правдою, **23** як скорочене слово зробить Господь в усій вселенній. **24** Через це так говорить Господь Саваот: Не бійся асирійців, мій народе! Ви, що живете в Сіоні. Бо поб'є тебе палицею, бо завдасть тобі рану, щоб побачити єгипетську дорогу. **25** Бо ще трохи і спинеться гнів, а мій гнів у їхній раді. **26** І Бог
суд. 7 підніме на них рану *за раною мадіяма, і його гнів по дорозі, що при помор'ї, на дорогу, що до Єгипту. **27** І буде, що в тому дні відбереться його час від твого рамена, і його ярмо з твоєї шиї, і ярмо зігниє зі створіння олії. **28** Він бо прийде до міста Анге, і мине Магеддао, і в Махмасі поставить свій посуд, **29** і мине долину, і прийде до Анге. Раму, Саулове місто, охопить страх, **30** втече ґалимова дочка, Лаіса впокорена буде, впокориться в Енатоті. **31** Жахнулася Мадемина і ті, що живуть в Ґивині. **32** Потіште сьогодні остатися в дорозі, потіште рукою гору, сіонську дочку, і вершки, що в Єрусалимі. **33** Ось Володар! Господь Саваот силою стривожить славних, і високі гордістю будуть знищені, і високі упокоряться, **34** і впадуть високі від меча, ліс же впаде з високими.

ко. но послетъ гь савао́дъ на твою че́сть безъче́стїе, и въ твое́и сла́вѣ о́гнь гора́ възгорѝтсѧ. и бу́детъ свѣтъ їи́левъ въ о́гнь. и о́свѣтитъ и̑ о́гне́мъ гора́щемъ, и пожре́тъ ꙗ́ко сѣ́но ве́щь· въ то́и дн҃ь оу҆га́снутъ го́ры и хо́лми и дубра́вы, и пожре́тъ ѡ҆ дш҃а до пло́ти· и бу́детъ бѣжа́и, ꙗ́ко бѣжа́нїе ѡ҆ пла́мене гора́ща. и о҆ста́вшеи ѡ҆ нн҃ бу́дутъ в число́, и дѣ́тищъ впи́шѣ а҃· и бу́детъ в то́и дн҃ь, не прило́житсѧ посе́мъ о҆ста́ноикъ їи́левъ. и оу҆цѣлѣ́вшїи їа́ковли, не бу́дутъ ксемоу̀ оу҆пова́юще на о҆би́дѣвшаѧ и̑ но бу́дутъ оу҆пова́юще къ гу̀ стомоу̀ їи́леву̀, и̑стинномоу̀. и бу́детъ о҆ста́ноикъ їа́ковль къ гу̀ крѣ́пкомоу̀· і а́ще бу́дутъ (сно́ве)[13] їи́леви ꙗ́ко пѣ́сѣ̑ мо̑рскїи, *о҆ста́ноикъ крн҃ и
(и̑хъ) спсе́тсѧ. слово бо̀ съвръша́ѧ и̑ съвъкупла́ѧ пра́вдою, ꙗ́ко сло́во скыраще́но сътвори́тъ [гь][14] въ (всеи̑ вселе́ннѣи)[15]. Сего ради ѥ҆ глетъ гь савао́дъ, не бо́итеся лю́дїе моѝ (ѡ҆ а҆сѵ̀рїи живу́щеи въ сїо́нѣ)[16]. ꙗ́ко жезло́мъ пора́зи тѧ, ꙗ́зву бо̀ [наведе́тъ][17] на́ тѧ, ꙗ́ко ви́дѣти пу́ть е҆гѵ̀петьскъ, е҆ще бо̀ ма́ло и̑ преста́нетъ гнѣ́въ. но ꙗ́рость моѧ̀ на совѣ́е и̑хъ· и̑ въста́витъ бъ на́ на [ра́ну][18], *ꙗ́ко ꙗ́зву маи҃ѧ
дїа́лю [-][19], и̑ ꙗ́рость е҆го по пу́ти и̑же по помо́рїю, на пу́ть и̑же въ е҆гѵ̀петъ· и бу́детъ в то́и дн҃ь. ѡ҆ѩ́то бу́дет҃ (вре́мѧ)[20] е҆го (-)[21] съ ра́мене (тво́е)[22], і и̑го (е҆го ѡ҆ выѧ твоеѧ̀, и̑ съгни́ет҃ и̑го ѡ҆ твари е҆ле́а)[23]· Прїи́дет҃ бо̀ въ гра҃ а҆ѓга́и, и̑ мин҃ (маге́ддао)[24], и̑ в мама́сѣ положитъ сосѹ́ды своѧ. и̑ мин҃ де́бръ, и̑ прїи́детъ въ а҆ѓга́и. стра҃ прїи́метъ ра́ма, гра́дъ саоу́ловъ пробѣгнетъ дш҃ѝ [гали́мѧ][25], покорится ланса, покори́тсѧ въ е҆наиадо́ѳѣ. оу҆жасе́сѧ [мадеми́на][26], и̑ живу́щїи в (гѵ̀вин҃ѣ)[27]. Оу҆тѣшите дн҃есь на пу́тѝ пребы́ти. [оу҆тѣшите рукою́][28] гор҃ѹ дш҃е́рь сїо́ню, и̑ хо́лми и̑же въ і҆ерли́мѣ· Сѐ [-][29] вла҃ка гь савао́дъ, смаст҃ сла́вныѧ крѣпостїю, и̑ высо́кїѧ оу҆кори́зною сыкрѹша́ѧ, и̑ [-][30] смира́ѧ. и̑ паду́ высо́цїи меч҃ѣ, дубра́ва же съ высо́кими паде́ѧ·

Глава 11

дія. 11 **1** Вийде *палиця з Єссейового кореня і видасть цвіт. **2** І на ньому спочине дух божий, дух мудрості і розуміння, дух ради і сили, дух знання і побожності. **3** Його наповнить дух божого страху. Він не судитиме за славою ані не оскаржить за мовою, **4** але судитиме не за мовою, але оскаржить, судитиме впокореному суд і оскаржить славних на землі. І поб'є землю словом його

Гла҃ а҃·

(зы́инде)[1] *же́злъ и̑з ко́рене і҆е҆ссе́о́ва, и̑ дѣ҃ а҃ и
цвѣтъ (-)[2] процвѣт҃. и̑ почі́етъ на не҃ дх҃ъ бж҃їи. дх҃ъ премѹ́дрости, и̑ смы́сла. дх҃ъ совѣта, и̑ крѣпости. дх҃ъ видѣ́нїѧ, и̑ бл҃гочестїѧ. и̑спо́лнитъ и̑ дх҃ъ стра́ха бж҃їѧ· Не по сла́вѣ о҆сѹ́дитъ, ни по гла́нїю о҆бличи́тъ. но осѹ́дитъ смире́нному сѹ́дъ, и̑ о҆бличи́тъ [сла́вныѧ] на землѝ. и̑ порази́тъ зе́млю словесе́мъ оу҆стъ е҆го. *и̑ дх҃омъ оу҆стна́ми оу҆бї- в ссл҃ѹ в

ѥтъ нечестиваго. и̂ бу́детъ (преполсанъ пра́вдою)[4] въ чре́сла [е̂го][5], і̂ и́стинною пома́зана ре́бра
ни̑ ѕ̑е [е̂го][6]· *и̂ напасе́тсѧ вы́куп҃ъ во́лкъ съ а́гньцемъ, и̂ рысь почїетъ съ ко́зличемъ, и̂ (ю́нець со льво́мъ)[7] вы́куп҃ъ напасу́тсѧ. и̂ о́трочѧ ма́ло поведе́ ѧ̀. и̂ во́лъ и̂ медвѣдь вы́куп҃ъ напасе́тасѧ, и̂ вы́куп҃ъ (племѧ̀)[8] е̑̀ бу́дѣ· и̂ (во́лъ и̂ ле́въ)[9] вы́куп҃ъ зо́блета плѣвы· і̂ о́трочѧ мла́до на пещеру́ а̑́спи̑́ску, и̂ на ло́же племене а́спидо́ска ру́ку вы́зложитъ. и̂ не съ҃творѧтъ зла, ни̑ вы́змогу́тъ погуби́ти ника́гоже оу̂ горы̀ с҃ты́ѧ моеѧ. на̑́ко напо́лнисѧ всѧ̀ оу̂вѣдѣ́ти г҃а, на̑́ко водѣ мно́зѣ покрыти мо́реса· и̂ бу́детъ в (то́и дн҃ь)[10] ко́рень і̂е҃ссе́овъ, и̂ вы́ставлѧ́е̑мы владѣ́ти страна́ми. к немоу́ страны̀ надѣ́ю҃тсѧ, и̂ бу́детъ поко́и е̂го (чи́стъ)[11]. и̂ бу́детъ в (то́и дн҃ь)[12], приложитъ г҃ь на̑́ко показа́ти ру́ку свою́. (и̂) вы́зревнова́ти о́ста̑́ку про́чему лю́дїи, е̂же а̂ше о́ста́нетъ ѡ̑ а̂сѵ̑рїи и̂ ѡ̑ е̂гѵ̑пта, и̂ вавѵ̑ло́на, и̂ ефїопїѧ, и̂ ѡ̑ е̂лами́ти, и̂ ѡ̑ солне́чныихъ вы́стоикъ, и̂ ѡ̑ а̂равїѧ· и̂ во̑́двигнетъ зна́менїе вы́ страны̀, и̂ съберетъ погы́бшаѧ і̑и̑́левы. и̂ расточе́нныѧ і̂оу́дины съберетъ ѡ̑ четыре оу́глъ землѝ. и̂ ѡ̑и́метсѧ рве́нь ѡ̑ е̂фре́ма, и̂ вра́зи і̂оу́дины погы́бнутъ. (и̂) ефремъ не вы́зревну́е̑ і̂оу́дѣ, (-)[13] і̂оу́да не зазри̑ е̂фрему· и̂ вы́сперутъ в҃ кораблихъ и̑ноплеме́е̑никъ мо́ре (и̑ногдо́ю)[14] повою́ютъ, і̂ и̑же на восто́кы сли̑чныѧ. і̂ и̑думе́ю и̂ на моа́ва пры́вое ру́цѣ вы́зложатъ. сы̑́нове же а̂ммо́ни прежде покара́е̑ѧ, и̂ о̂пу́ститъ г҃ь мо́ре е̂гѵ̑пе́т҃ско, и̂ вы́зложитъ ру́ку свою на рѣ́ку вѣ́тромъ пресы́льнымъ. и̂ поразитъ на седмь де́врїи. на̑́коже ходи́ти е̂му о̂бу́вену́. и̂ бу́детъ прохо́дъ
в҃ мо҃ ди лю́дѣ́ мои́мъ о̂ста́вшимъ вы́ е̂гѵ̑пте. и̂ *бу́дѣ і̑и̑́лю на̑́ко и̂ дн҃ь е̂гда и̑зы́инде и̑зъ (е̂гѵ̑пта)[15].

г҃ла, в҃і·

Рече́ши в (то́и дн҃ь)[1] бл҃влю т҃ѧ г҃и, и̑мже ра̑́гнѣвасѧ на́ мѧ. и̂ ѡ̑вратѝ на̑́рость свою́ [ѡ̑ мене][2] и̂ помы́лова мѧ· се̑ бъ̀ мои́ с҃пс҃ъ мои́ г҃ь, оу̂пова́ѧ бу́ду к немоу́, и̂ не оу̂бою́сѧ. *занѐ сла́ва моѧ и̂ хвала̀ (-)[3] г҃ь, (-)[4] бы̑́ ми на с҃псе́нїе· [-][5] Почерпѣ́т҃е во́ду съ
в҃ мо҃ е҃и ѱ҃лѡ̃ рз҃и весе́лїе́мъ, ѡ̑ и̑сточникъ с҃псе́нїѧ· *и̂ рече́ши в
а҃ пара̂ бі ѱ҃лѡ̃ рд҃ (то́и дн҃ь)[6], хвали́т҃е г҃а, вы́спо́итѣ и̑́мѧ е̂го. вы́звѣсти́т҃е вы́ на̑́зы́цехъ сла́вна̀ѧ е̂го, помина́ит҃е на̑́ко вы́знесе́сѧ и̑́мѧ е̂го. хвалите и̑́мѧ г҃не, на̑́ко высо́каѧ съ҃творы̀. вы́звѣсти́т҃е е̂ [вс҃е][7] по всеи̑ землѝ· весели́тесѧ и̂ ра́дуитесѧ живу́щїи в сїо́нѣ, на̑́ко вы́знесе́сѧ с҃ты̑ и̑ і̑и̑́лвъ посреди тебе·

уст, *і уб’є безбожного духом губ. сол2. 2
5 І буде підперезаний праведністю по його бедрах, і правдою помазані його ребра. **6** *І вовк пастиметься ниж. 65
разом з ягням, і рись спочине з козлом, і теля з левом разом пастимуться, і мала дитина їх поведе. **7** І віл, і медвідь разом пастимуться, і разом буде їхнє плем’я. І віл, і лев разом їстимуть солому. **8** І мала дитина покладе руку на діру гаспида і на ложе гаспидового племені. **9** І не зроблять зла ані не зможуть вигубити нікого на моїй святій горі, бо наповнилося все, щоб знати Господа, як велика вода, щоб покрити моря. **10** І в тому дні буде Єссеєвий корінь, і поставлені, щоб володіти країнами. На нього надіються народи, і буде спочинок його чистий. **11** І в тому дні буде, що Господь додасть, щоб показати свою руку і щоб заревнував інший останок народу, що лиш залишиться з Асирії, і з Єгипту, і Вавилону, і Ефіопії, і з еламітів, і від сходу сонця, і з Аравії. **12** І він підніме знак в країнах і збере тих Ізраїля, що згинули, і збере розсіяних Юди з чотирьох країв землі. **13** І забрано буде ревність в Ефрема, і згинуть вороги Юди, і Ефрем не ревнуватиме Юді, Юда не завидуватиме Ефремові. **14** І полетять в кораблях чужинців по морю, колись воюватимуть і проти тих, що на сході сонця та в Ідумеї. І перше на Моав накинуть руки, аммонові ж сини першими підкорятся. **15** І Господь опустошить єгипетське море, і накине свою руку на ріку сильним духом, і поб’є на сім долин, так щоб йому ходити обутим. **16** І буде прохід моєму народові, що залишився в Єгипті. І *буде Ізраїлеві як і день, коли він мой2. 14
вийшов з Єгипту.

Глава 12

1 І в тому дні скажеш: Поблагословлю тебе, Господи! Тому що Ти розгнівався на мене, і відвернув від мене свій гнів, і мене помилував. **2** Ось Бог! Мій спаситель! Мій Господь! Буду надіятися на Нього і не
мой2. 15 пс. 117 боятимуся. *Тому що моя слава і хвала – Господь! Він став мені на спасіння. **3** Зачерпніть воду з веселістю з джерел спасіння! **4** *І скажеш
пар1. 16 пс. 104 в тому дні: Хваліть Господа! Оспівуйте його ім’я! Звістіть в народах його славне! Згадуйте, що піднялося його ім’я! **5** Хваліть імя Господа! Бо Він вчинив високе. Сповістіть це все в усій землі! **6** Веселіться і радійте ви, що живете в Сіоні! Бо Святий ізраїльський піднісся вгору посеред тебе!

Глава 13

1 Видіння проти Вавилону, яке побачив Ісая, Амосів син, **2** підніметe знак на горі рівнини, підніметe свій голос. І не бійтеся, підбадьорюйте рукою. Відкрийте, князі. **3** Я наказую, я ж їх поведу. Велетні приходять наповнити мій гнів, разом радіючи і зневажаючи. **4** Голос численних країн на горах подібний до численних країн, голос царів і зібраних країн. Господь Саваот заповів країні озброєною **5** прийти з землі здалека, від кінця основи неба. Господь і озброїв його сікача, щоб знищити всю вселенну. **6** Ридайте, бо близько господній день! І від Бога прийде знищення! **7** Через це всяка рука послабне і всяка людська душа жахнеться. **8** І посли жахнуться, і болі їх охоплять, як жінку, що родить. І засмутяться один до одного, і жахнуться, і перемінять їхнє лице як полумінь. **9** Бо ось приходить невиліковний господній день люті і гніву, щоб пустою покласти всю вселенну, і з неї вигубити грішників. **10** Бо небесні звізди, і Оріон, і все небесне творіння не дадуть світло, *і померкне сонце, що сяє, і місяць не дасть своє світло. **11** І заповім всій вселенній зло і безбожним їхні гріхи. І знищу гордість беззаконних, і гордість гордих впокорю. **12** І будуть ті, що залишилися чесними, більше ніж золото, випробоване вогнем, і людина буде шляхетною більше ніж камінь, що з Саптира. **13** Бо небо сколихнеться і земля затрясеться від свого дна через лють і гнів Господа Саваота в день, коли прийде його гнів. **14** І будуть ті, що залишилися, як серна, і як заблукана вівця, і не буде того, хто його збирає, щоб повернути людину до свого народу і *щоб* прийшла людина до своєї країни. **15** Бо хто лиш впаде в полон, впокориться, і які є зібрані, впадуть від меча. **16** *І перед ними розіб'ють їхніх дітей, і розграбують їхні доми, і заберуть їхніх жінок. **17** Ось я підніму проти вас мидів, які не вважають на срібло ані *не* потребують золота. **18** Луки поломлять хлопців і не помилують ваших дітей, і їхні очі не пощадять твоїх дітей. **19** І Вавилон буде добрим і славним під халдейськими царями, *так як Бог розбив Содому і Ґомору, **20** і не буде заселеним до вічного часу, і до них не ввійдуть через численні покоління, ані не ввійдуть до нього араби, ані пастухи в ньому не спочинуть. **21** І там спочинуть звірі, і доми наповняться звуком, і там спочинуть сирини, і біси там затанцюють, **22** і там поселяться

ісз. 32
ів. 2
і 3
мат. 24
мар. 13
лук. 21

пс. 137

мой1. 19
єре. 50

Гла, Гі·

Ꙗвлєнїе [на вавѵ̀лѡна. ѥ́же видѣ ї҃саі́а сы́нъ а҃мо́совъ][1]· На горѣ ра́вны вънз̑двиг-нете зна́менїе, вънзнесете гла свои, (и̂) не бо́итеся. поо҃у̑шанте рукоу̀, ѡ̑враѧзи́-те кнаѕи. а҃̂ повелю̀, [а҃̂ же а҃̀ поведу̀][2]. (-)[3] ѡ҃ю-дове и̂ду̀ сконча́ти на̂рости моѥ́а, ра́дующеся вънкупѣ и̂ оу̂каравю́ще· Гла стра́н мно́гъ на гора́хъ, подобенъ стра́н мно́гъ. гласъ ц҃рь, и̂ стра́нъ събра́нъ. Гь савао҃̂ заповѣда странѣ вънѡ́ружѐ́неи прїити ѡ̑ земла̀ и̂здале́ча, ѡ̑ конца о҃снова́нїа нѣси Гь, и̂ вънѡ́ружѝ ѥ̂го (сѣчца), расы́пати [всю вселе́ннꙋ́ю][4]· Рыда́ите бли́зъ бо̀ дн҃ь гн҃ь. и̂ съкрꙋше́нїе ѡ̑ ба прїидѐ· Сего ради вса́ка рꙋка разъслабѣ́етъ и̂ вса́ка дш̑а чл҃ча оу̂боя́тсѧ, и̂ смꙋтꙋтсѧ (послы̀)[5]. и болѣзни прїимꙋтъ (а҃̀), на̂́ко женѣ раждаю́щи. и̂ поскорбя́тъ дрꙋгъ ко́ дрꙋгꙋ и̂ оу̂жаснꙋтсѧ, и̂ лице и̂хъ на̂́ко пла́мы премѣня́тъ· Сѐ бо̀ дн҃ь гн҃ь безъ цѣльбы̀ гради́тъ на̂рости и̂ гнѣва, положи́ти вселе́ннꙋю всю пꙋстꙋ, и̂ грѣшники погꙋби́ти ѡ̑ нея· Звѣзды бо̀ нб҃ныѧ и̂ кружи́лїѧ, и̂ вса̀ тва́рь нб҃наѧ свѣта не проси́ю́т҃. *и̂ помрьчѐ сл҃нце вънсїя́ющее и̂ м҃ць не дастъ свѣта своѥ́го· и̂ заповѣ́дѣ вселе́ннѣи всеи̂ зло̀, и̂ нечести́вымъ грѣхѡ̀ и̂хъ. и̂ погꙋблю̀ оу̂кори́знꙋ безако́нныхъ, и̂ оу̂кори́знꙋ презори́выхъ смирю̀· и̂ бꙋдꙋ о҃ста́вшеи честнѣ́и, паче нежели злато пожѫ̀же́ное. и̂ чл҃къ честенъ бꙋдетъ, паче нежели ка́мень и̂же ѡ̑ [сапдѵ́ра][6]· Поколѣблетъ бо̀ сѧ нб҃о, и̂ земла̀ потрасе́сѧ и̂з дн҃а̀ своѥ́го· Нарости дѣла (и̂) гнѣва Га савао́да, вънь дн҃ь ѥ̂гда̀ прїидетъ на̂рость ѥ̂го· И̂ бꙋдꙋтъ о҃ста́вшеи на̂́ко сернъ вѣ҃ж̑ и̂ на̂́ко о҃вца̀ заблꙋди́вши. и̂ не бꙋдѐ събира́ющаго (и̂). на̂́коже чл҃кꙋ в лю҃̂ своѧ о҃брати́тсѧ, и̂ чл҃кꙋ вънь странꙋ свою прїити. и̂же бо̀ а҃̂ще плѣни́тсѧ повине́тсѧ. і̂ и̂же събра́ни сꙋть мечемъ падꙋтъ. *и̂ ча́да и̂хъ пр҃ѣ̀ ними разбїю́тъ. и̂ домы̀ и̂хъ плѣня́тъ, и̂ же́ны и̂хъ по́имꙋ· Сѐ а҃̂зъ вънста́влю на вы ми́ды, (и̂ не мѣнятъ)[7] сребра̀ ни зла́та требꙋ́ю· стрѣле́нїе ю́ношеско съкрꙋша́тъ, и̂ ча́дъ вашихъ не поми́лꙋютъ. и̂ не (пощади́та очи и̂хъ ча́дъ [твои̂][8])[9]· и̂ бꙋдетъ вавѵ̀ло́нъ (добрыи̂ и̂ сла́вныи)[10] по҃ ц҃ри халде́иски. *на̂́коже расы́па бъ содомꙋ и̂ гомо́рꙋ, (и̂) не насели́тсѧ вънь вѣ҃чное врема. и̂ не вни́дꙋтъ в (ни́хъ)[11] до многъ рожде́нїи, ни вни́дꙋтъ во́нь а҃равла́не, и̂ пастꙋсѝ не почїю́тъ в немъ· И̂ почїю́тъ тꙋ звѣрїе, и̂ напо́лнятсѧ домо́ве гласа. и̂ почїю́тъ тꙋ сѵ̀рины, и̂

ѥ҃зѣ҃ лв
їоа҃̂ в
и̂ г
ма҃̂ їкд
ма҃̂ гі
ѧꙋ їка

ѵ̀ло҃̂ ра҃з

а҃ мо̀ дı
їѣре́ѧ и̂

бѣ́си тѹ̑ въ҃плáшѹтъ. и̂ ѻ҃нокеѝтаѷ̀ры тѹ̑ въ҃селáтсѧ, и̂ вънгнѣ́здáтсѧ ѣ́жéве в домо́хъ и̂хъ·

Г҃ла, д҃і·

Скоро и̏детъ и̂ не оу҃мѣ́литъ. и̂ помúлуетъ г҃ь і҃áкова. и̂ сънберетъ ѣ́щѐ і҃и҃ля, и̂ почі҃ѣ́ на землѝ своéи. и̂ прихо́дн҃и̑ приложúтсѧ (-)[1] ісъ домѹ̑ і҃áковлю. и̂ по́имѹтъ а҃̀ страны̀, и̂ вънведѹтъ [а҃̀][2] въ мѣсто и̂хъ и̂ прeйму́, и̂ оу҃мно́жатсѧ на землѝ бж҃їи в рабы̀ и̂ рабы́ни. и̂ бѹ́дѹтъ плѣнени плѣни́вшеи а҃̀, и̂ владѣти бѹ́дѹ ѻ҃бладавшеи и̂ми. и̂ бѹ́детъ в (то́и дн҃ь)[3], покои́тъ тѧ [г҃ь][4] ѡ҃ болѣзнї и нá҃рости твоéѧ, и̂ ѡ҃ рабо́ты жестóкїѧ, ѣ́юже рабо́тасте и̂мъ· И̂ прїи́метъ (прн҃чю)[5] сі҃ю на ц҃рѧ вавѷ̀лоньска, и̂ рече́ши въ (то́и дн҃ь)[6], ка́ко почѝ вънземлá́и. и̂ почѝ потщлава́ми· сѣкрѹ́ши бг҃ъ на҃ремъ грѣ́шнича, на҃р҃е̃ кнá҃зь поразѝ въ страну̀ на҃ростїю, (и̂) на҃́звою бе̃ и̂сцѣленїѧ. пораżа́ѧ страну̀ на҃́звою на҃ро́сти. ѣ́на҃́же не пощадѣ почѝ оу҃пова́ющи· вс҃ѧ земла́ да вопї́етъ съ весе́лїемъ. и̂ (слáва дѹбравы)[7] да сѧ въ҃зра́дѹетъ до тебѐ, и̂ смрѣчїе дѹбра́вы [рече́][8]. ѡ҃нелѣ же (-)[9] оу҃спѐ, не въ҃зы́иде посѣка́ѧи насъ· ч҃ѣ́ръ до́лѣ разъгнѣ́васѧ сръ҃тъ тѧ. въ҃ста́ша с тобо́ю вс҃и чѧ́дове о҃бла́шеи зе̃ле́ю· (і҃) и́же въ҃ста́ша ѡ҃ пр҃толъ своúхъ вс҃и ц҃рїе страны́стїи. вс҃и ѡ҃вѣща́ютъ и̂ рекѹ́тъ тебѣ, и̂ ты̀ плѣне́нъ ѣ́си на҃́коже и̂ мы̀, (и̂) въ на҃̀ [-][10] намѣне́нъ ѣ́си· (И̂) сни́де [-][11] (слáва твоѧ въ а҃́дъ)[12], мно́гое (весе́лїе твое)[13]. по҃̀ тобо́ю посте́летъ гно́и, и̂ покро҃̀ тво́и че́рвь· Ка́ко сѧ спаде съ нб҃се дн҃̀ица, (въ҃ходя́щїа заоу҃́тра)[14]. съкрѹ́шисѧ на землѝ, пѹща́ѧ ісъ всѣмъ страна҃̀· Ты̀ бо рече въ оу҃́мѣ своѣ́мъ. на́ нб҃о въ҃зы́идѹ, (и̂) вы́ше звѣ́здъ [нб҃ны́хъ][15] поста́влю пр҃тлъ сво́и. [и̂][16] сѧдѹ на горѣ́ высоцѣ, на гора́хъ высока́хъ на҃́же на сѣ́веръ. въ҃зыидѹ вы́ше о҃́блакъ· [и̂][17] бѹ́дѹ ра́венъ вы́шнемѹ· Нн҃ѣ же во а҃́дъ сни́деши, и̂ въ ісо́реніе зе̃лн҃· [И̂][18] оу҃́зрѣвшеи тѧ въчюдя́тсѧ ѻ҃ тебѣ и̂ рекѹ́тъ. се́и чл҃ъкъ и̂же разгнѣ́ва [вс҃ю][19] зе́млю, потрѧса́ѧи ц҃рѧ. порѣ́ва́ѧи вселе́нную вс҃ю, (-)[20] грады расы́па (и̂) плѣненыхъ не разрѣши· вс҃и ц҃ри страньстїи оу҃спо́ша в чести. (и̂) чл҃ъкъ въ домѹ̑ своéмъ. а҃̂ ты̀ повръ҃жешисѧ въ гора́хъ на҃́ко мр҃твецъ. похулéнъ съ мно́гими мр҃твъцы и̂сѣчены́ми мечемъ. съходя́щимъ во а҃́дъ· На҃́коже (и̂) ри́за въ ісро́ви намо́чена не бѹ́детъ чи́ста. та́коже и̂ ты̀ не бѹ́деши чи́стъ, занѐ зе́млю мою̀ погѹбѝ, и̂ лю́ди моа̀ и̂зби. не пребѹ́деши въ вѣ́чное вре́мя· Племѧ̀ зло́е оу҃гото́ви ча́да своѧ на оу҃бї́énїе, грѣхѝ ѡ҃́ц҃а твоѣ́го, да не въ҃с-

онокентаври, і їжаки загніздяться в їхніх домах.

Глава 14

22 Скоро приходить і не забариться. **14,1** І Господь помилує Якова і ще збере Ізраїля, і той спочине на своїй землі, і приходько пристане до дому Якова. **2** І візьмуть їх країни і введуть їх до їхнього місця, і приймуть і розмножаться на божій землі в рабів і рабинь. І будуть полоненими ті, що їх полонили, і володіти будуть ті, що ними володіли. **3** І буде, що в тому дні Господь дасть тобі спочинок від болів і твого гніву і від тяжкого рабства, яким ви їм послужили. **4** І він візьме цю притчу над вавилонським царем, і скажеш в тому дні: Як спочив вимагач і спочив той, що наганяв? **5** Бог знищив ярмо грішних, ярмо князів, **6** побив країну гнівом і невиліковною раною. Побиваючи країну раною гніву, яку не пощадив, **7** він спочив впевнено. Хай вся земля закричить з веселістю! **8** І слава лісу хай тобою зрадіє, і смереки лісу скажуть: Відколи ж він заснув, не вийшов той, хто нас рубає. **9** Вдолі ад розгнівався, зустрівши тебе, встали з тобою всі велетні, що володіли землею, і ті, що встали зі своїх престолів, всі царі народів. **10** Всі відповідатимуть, і скажуть тобі: І ти є полоненим, так як і ми, і до нас ти причислений. **11** І зійшла твоя слава до аду, твоя велика веселість. Під тобою розстелений гній, і твоє покриття – черв'як. **12** Як з неба впала рання зоря, що сходить вранці, розбитий об землю той, що посилає до всіх країн. **13** Бо ти сказав у своїм умі: Піднімуся до неба, і поставлю свій престіл вище від небесних зірок, і сяду на високій горі, на високих горах, що на півночі, **14** піднімуся понад хмари, і буду рівний Всевишньому. **15** Тепер же зійдеш до аду і до коріння землі. **16** І ті, що тебе побачать, будуть тобою здивовані, і скажуть: Це чоловік, що розгнівив всю землю, що сколихнув царів, **17** розігнав усю вселенну, вигубив міста і не звільнив полонених. **18** Всі царі країн заснули в пошані, і людина у своїм домі. **19** А ти будеш кинутий в горах як мертвий, зогиджений з багатьма мертвими, вигубленими мечем, що сходить до аду. Так як і одіж намочена в крові не буде чистою, **20** так і ти не будеш чистий, тому що ти знищив мою землю і вибив мій народ. Не останешся на вічний час. Погане плем'я **21** при-

готувало твоїх дітей на вигублення, гріхи твого батька, щоб вони не встали і не успадкували собі землю і заповнили землю війнами. **22** І повстану проти них, – говорить Господь Саваот, – і вигублю їхнє ім'я, і останок, і плем'я. Це говорить Господь: **23** Поставлю Вавилон пустинею, щоб загніздилися їжаки. І буде на ніщо. І зроблю його глиною, ямою на знищення. **24** Так говорить Господь Саваот: Так як Я сказав, так і буде. І так як Я врадив, так і буде встановленим, **25** щоб вигубити Асирію на моїй землі і на моїх горах, і будуть на потоптання, і забереться з них їхнє ярмо, і їхній тягар з їхніх рамен буде забраний. **26** Це рада, яку врадив Господь на всю вселенну. І це висока рука над усіма народами вселенної. **27** Бо хто знищить те, що Бог врадить? І хто відверне його високу руку? пар2. 28 **28** *В році, в якому помер цар Ахаз, було це слово: **29** Не радійте всі чужинці, бо знищено ярмо того, що вас б'є. Бо з насіння зміїв вийде покоління гаспидів, і їхнє покоління вийде – змії, що літають. **30** І бідні пастимуться Господом, бідні і люди спочинуть в мирі. І Він знищить голодом твоє плем'я і вигубить твій останок. **31** Плачте, міські брами! Хай закричать міста в замішанні! Всі чужинці! Бо дим приходить з півночі, і не може бути обмани. **32** Що ж відповідатимуть князі країн? Бо Господь заснував Сіон. І через Нього спасуться впокорені в народі.

тайѹ и҃ (причастатъ ѳи҃ землю)[21], и҃ напо́лнатъ зе́млю ра́ти. и҃ въста́ну на́ на гл҃етъ ѓь савао́ѳъ. и҃ погѹблю̀ (и҃ма и҃хъ)[22] и҃ ѳста́ноікъ и҃ (плема)[23]· Сѳ҃ гл҃етъ ѓь. (-)[24] положѹ вавѷ̀лона пѹ́ста ѩ́ко въгнѣзди́тиса ѥ҃жемъ, и҃ бѹ́детъ нивочто́же. и҃ положѹ̀ и҃ бре́нїю пождь в пагѹбѹ· Сѳ҃ гл҃етъ ѓь савао́ѳъ. ѩ́коже гл҃ахъ та́ко (и҃) бѹ́детъ. и҃ ѩ́ко̀ совѣща́хъ, та́ко (и҃) ѹ҃ста́витса· ѩ́ко погѹби́ти а҃сѷ̀рїю на земли́ мое́и и на гора́хъ мои́хъ, и҃ бѹ́детъ въ попра́нїе. и҃ ѿи́метса ѿ них҃ ѩ́ремъ и҃хъ, и҃ бре́ма и҃ ѿ ра́ма [и҃][25] ѿи́мѣса· Сѳ́и совѣтъ и҃же совѣщѣ̀ ѓь на вселе́нную всю. и҃ ѳи҃ рѹкà высо́каѧ на всѣ̀ страны̀ вселе́ныѧ. ѥ҃же бо (совѣщѣ́ ѓъ)[26], кто҃ разори́тъ, и҃ рѹкѹ [ѥ҃го][27] высо́кѹю кто҃ ѿвратѝ· *въ лѣто в не́же ѹ҃мре а҃ха́зъ в пара҃ йи цр҃ь. бы́сть сло́во ѳе҃. не ра́дѹитесѧ вси҃ и҃ноплеме́нницы. сѣкрѹши бо сѧ ѩ́ремъ поража́ющаго вы. ѿ (племе́не)[28] бо змі҃инна и҃зы́идетъ поро́дъ а҃спидьскъ, и҃ поро́дъ и҃хъ и҃зы́идетъ змі҃ѧ пара́ща· И҃ напасѹтсѧ ѹ҃бозїи [гм҃ъ][29]. ни҃щіи же чл҃цы въ ми́рѣ почі҃ютъ. (и҃) потребѝ (-)[30] гладомъ (племѧ̀)[31] твое, и҃ ѳста́ноікъ твои́ и҃зб҃і́етъ· Пла́читесѧ вра́та гра҃на҃ѧ, да възопі҃ютъ гра́ды възмаѳенїи. и҃ноплеме́нници вси҃ ѩ́ко ды́мъ ѿ сѣ́вера и҃детъ, и҃ нѣсть (лзѣ) бы́ти. (-)[32] что҃ ли ѿвѣщаю́тъ кнѧ́зи страньстїи, ѩ́ко ѓь ѳснова҃ сі҃о́на. и҃ тѣмъ спсѹтсѧ смире́нїи въ лю́дехъ·

Глава 15

1 Слово проти моавитської землі.

Вночі згине моавитська земля, бо вночі згине моавитське місто. **2** Плачте в собі, бо згине і Аодивон, в якому ваш жертовник. Підіть плакати туди до моавитського Наваива. єре. 40 єз. 7 *Плачте, лисина на всякій голові, – всі рамена відрубані. **3** На його вулицях підпережіться в мішковини і плачте на його дахах і на його вулицях, і на його роздоріжжях всі заридають з плачем. **4** Бо Есевон закричав і сказав: Куди було чути його голос? Через це моавитські бедра кричать: Її пізнає душа. **5** Серце моавитської *землі* кричить в собі до Сигора, бо є трилітньою теличкою. Плачучи ж піднімуться на підйомі, що до тебе, аронимовою дорогою, кричить знищення і трясіння. **6** Невримова вода буде пустинею, і її трава пропаде, бо не буде зеленої трави. **7** Чи так має спастися? Бо наведу на арабську долину і її візьму. **8** Бо злучився крик моавитських околиць з *криком* ага-

Гл҃а, ѳ҃і·

Сло́во на моа҃вїтскѹю зе́млю·

о́щїю погѝбнетъ моа҃вїтска земла҃, но́щїю бо погѝбнѣ́ гра҃ моа҃витьскь. пла́читесѧ въ себѣ, погѝбнетъ бо (лаѳди́во́нъ)[1], в нѣ́же требнѝ ва҃шъ. та́мо възы́дѣте пла́катиса҃ къ нававѷ̀ моа҃вѷ̀тъскѹ· *Пла́читесѧ, на всѣ́и главѣ плѣшъ, всѧ мы́шца ѳсѣ́чены. на стогна҃ ѥ҃го преполо́шетесѧ въ ѩ́риги. и҃ въспла́четесѧ на храми́нахъ ѥ҃го, [и҃ на ѹ҃лицахъ ѥ҃го][2], и҃ на распѹтїи ѥ҃го вси҃ (възрыда́ютъ)[3] съ пла́чѣ҃. ѩ́ко возопи ѥ҃сево́нь, и҃ [гл҃а][4]. до́ндеже [-][5] ѹ҃слы́шасѧ гла́съ ѥ҃го· Сего ради чресла҃ моа҃вїтска въпїю́тъ, дш҃а ѥ҃а҃ ѹ҃вѣдетъ. ср҃це моа҃витьскїѧ въпїетъ в не́и до сигора. ю҃ница бо ѥ҃сть третиа҃ки въ вошествїи же ѥ҃же к тебѣ пла́чющесѧ възыдѹ̀ пѹтемъ а҃рони́млем҃, въпїетъ съ трені́е и҃ трѹсъ. вода҃ [невриѝмла҃][6] пѹста бѹ́детъ, и҃ сѣ́но ѥ҃а҃ ѳскѹдѣ́ет҃, сѣ́на бо зе́лена не бѹдѣ́· ѥ҃да сѝце хо́щетъ спасе́нъ бы́ти· Наведѹ бо на

дéбрь âрáвскy и вóзмy ю҃ съвокyпи êо вóпль прéлъ моáвитьскь, (съ âгалимлемъ)[7], и плáчь еà до клáдязя (êсалúмля)[8]. водà реммóна напóлнится крóви. наведy êо на реммóна âравляны, и (вóзмyть племя)[9] моáвле, и âрïилево. и (прокъ âдамóнь)[10], пyщy âки гд҃ на землю·

Гл҃а, ѕ҃і·

Ядà камыúкъ пyстъ êсть горà сïóна. бyдеши êо âки птúца въсперyщи птй҃. ѡн҃áть дщи моáвля (прохѡ҃ âрнóни)[1] боле совѣщавáите. сътворáите крóвъ желá êя пр҃но въ плáнyю тмy пробѣгнyть, оу҃жéнyшася. êдà [йспéрва][2] ѡбитáють тебѣ оу҃бѣзи моавли бyдyть въ покровéнïе вам, ѡ лицà прогонáщa нáко ѡн҃áся помощь твоà. и кнáзь погибáетъ попирáни на земли. і йспрáвится съ милостïю пр҃тлъ, и сáдетъ на нéмъ съ йстинною въ хрáмѣ двдвѣ сyдà и възыскáя сy, и подвижа прáвдою· Слы́шахомъ оу҃корúзнy моáвлю, оу҃корéнъ бы́сть зѣ́ло. презóрь ѡвръже, не тáко бх҃вовáнïе твое не тáко. *въсплáчeся моáвъ, въ моáвитьствѣи êо всѝ восплáчюся живyщи. ймже (въсхотѣ)[3] пооу҃чúши, и не оу҃срамлáешися. [дѣти][4] êсевóна, пожелѣ́ютъ виногрáда севамáнь. пожирáющеи (сратны)[5], попоретѐ виногрáды êго до наáзира не съвокyпúтеся. поплáвайте пyстыúню, пyщенïи ѡстáша прой҃дóш҃ (-)[6] пyстыúню. сего рáди въсплáчюся, нáко плáчь (назúревъ)[7] виногрáдъ севамáнь. дyбïе ти посече êсевóнь, и êлеáли. нáко на жáтвy [твою][8] и на йманïе винy (-)[9] поперy (ѐ), и вс҃е падéся· и *въздвúгнется рáдость и веселïе ѡ҃ виногрáда (йхъ)[10], и въ виногрáдехъ твойхъ не възрáдyюся. и не йзгнетyтъ винà въ тѣсцѣхъ, престáло êо êсть· Сего рáди чрéво моѐ на моáва âки гyсли възгласитъ, и оу҃тробá моà âки грáд йже поновй҃. и бyдетъ нáко срамлáтися тебѣ, нáко трyдися моáвъ ѡ҃ требницѣхъ. и вúдетъ въ сотворéнныя рyкáма еà нáко помолúтися, и не возмóжетъ йзбáвити êго· Се слóво êже гл҃а гдь на моáва. êгда (же)[11] гл҃а и ѝнѣ гл҃ю. въ трéхъ лѣтѣ́ лѣтъ наёмника, похyлится слава моáвля въ всéмъ богáтьствѣ мнóзѣ. и ѡстáвйся оу҃менъ и безъ чéсти·

Гл҃а, ѕ҃і·

Слóво êже на дамáскъ·

Êе дамáскъ вóзмется ѡ҃ грáд и бyдетъ въ падéнïе ѡстáвленна въ вѣ́къ, в лóже пáствá и въ покóи. и не бyдѣ́ гонáщаго. и къ семy не бyдетъ твéрди

лимовим, і його плач аж до есда лимської криниці. **9** Реммонова вода наповниться кров'ю, бо наведу арабів на Реммон. І заберуть моавське, аріїлове плем'я. І те, що зосталося з Адамона, **16,1** пущу наче гадину на землю.

Глава 16

Чи сіонська гора є пустим каменем? **2** Адже ти будеш як пташеня птаха, що відлетіло. Моавова дочка забрала арноновий перехід. **3** Ще більше змовляйтеся, постійно робіть покриття її плачу. Вони втечуть в полудневу темряву, жахнулися. Хіба від початку **4** замешкають в тобі? Моавові втікачі будуть вам на покриття від лиця переслідувача, бо забрано твою поміч, і гине князь, що топтав по землі. **5** і з милосердям випрямиться престіл, і сяде на ньому з правдою в хаті Давидовій, судячи, і шукаючи суду, і піднімаючи правдою. **6** Ми почули про моавовий докір, він був дуже впокореним, відкинув зарозумілість. Не так твоє чаклунство, **7** не так. *Заридає моав у моавитській *землі*, бо заридають всі, що живуть. Це побажавши повчиш і не засоромишся. **8** Есевонські діти пожаліють севаманський виноградник. Ви, що пожираєте бійців, потопчете його виноградники до Назира, він не збереться. Блукайте пустинею. Послані були полишені, вони перейшли пустиню. **9** Через це заплачуть, севаманський виноградник наче назирів плач. Дуби тобі порубав Есевон і Елеали, як на твої жнива і на збирання винограду його потопчу, і все впаде. **10** І *підніметься радість і веселість з їхніх виноградників, і в твоїх виноградниках не радітимуть і не витискатимуть вино в винотоках, бо воно спинилося. **11** Через це моє лоно проти моава, він видасть звук як гуслі, і моє нутро як місто, яке Ти відновив. **12** І буде що ти засоромишся, бо моав трудився жертовниками, і ввійде до зроблених його руками, щоб помолитися, і не зможе його спасти. **13** Це слово, яке сказав Господь проти моава, коли ж промовив. **14** І тепер говорю: В трьох роках років наємника обезчеститься моавова слава в усьому великому багатстві. І він буде покинутий, малий числом і без честі.

Глава 17

1 Слово, що проти Дамаску.

Ось Дамаск забереться з міст і буде на падіння **2** залишений на віки, на ложе стад і на спочинок, і не буде переслідувача. **3** І він більше не буде твердинею, щоб втік *туди* Ефрем, і

більше не буде царства в Дамаску і останку сирійського, бо ти не є кращий від ізраїльських синів і їхньої слави. Так говорить Господь Саваот: **4** Буде, що в тому дні померкне слава Якова, і сильні його славою затрясуться. **5** І буде так, наче б коли хто зібрав жнива, що стоять, і жне насіння колосся, і буде так, наче б хто зібрав колосся в черствій долині; **6** і в ній зостане стерня чи наче плоди оливкового дерева, два або три на високому вершку, або чотири чи п'ять залишаться на його галузках. Це говорить Господь Бог ізраїльський! **7** В тому дні людина надіятиметься на Того, хто його створив. І його очі глядітимуть на Святого ізраїльського **8** і не будуть надіятися на жертовники ані на діла їхніх рук, яке зробили їхні пальці, і не побачать їхніх лісів ані їхніх гидот. **9** В тому дні твої міста будуть покинутими, такими як їх залишили аморреї і евеї від лиця ізраїльських синів. І будуть порожніми, **10** тому що ти покинув Бога – твого спасителя і ти не згадав Господа – твого помічника. Через це насадиш невірний сад і невірне насіння. **11** Адже в тому дні, в якому насадиш, заблукаєш. Якщо ж насадиш вранці, то зацвіте в жнива. І в якому дні дасть насліддя? Бо так як батько, людина дасть насліддя синам своїм. **12** Горе множеству численних країн, вони хвилюються як море. Так само він стривожиться, бо і південь численних країн зашумить як вода. **13** Численні народи як багато води, як великі води, що сходять зі силою. І йому погрозить, і його далеко пожене, як полови порох, тих, що віють проти вітру, і як порох коліс, несений бурею. **14** При вечорі буде плач, і перед ранком – і *його* не буде. Це частка тих, що вас полонили, і *частка* насліддя, що вас одержали в насліддя.

Глава 18

1 Горе землі, якої крила кораблів по другому боці мирської рік, **2** що посилає послів по морю, і послання послані поверх води. Бо легкі посли підуть до високої країни і до чужого і страшного народу. Хто по їхньому другому боці? Країна нездолана і потоптана. Тепер ріки землі, **3** все, як заселена країна, заселене буде, їхня країна підніметься від гори як знак, почується як голос труби. **4** Бо так мені сказав Господь: Певність буде у моєму місті, як полуденне світло спеки, як хмара роси в день жнив, і буде **5** перед жнивами, коли закінчиться цвіт і зелене гроно видасть кислий цвіт. І він збере малі китиці серпом, і відкине, і порубає галузки, **6** і ос-

ꙗ҆́ко вꙑ́бѣгнꙋти ѥ҆фрему. и҆ ѩ҆ко семꙋ не бꙋдетъ ц҃рⷭтво въ дамаⷭцѣ, и҆ (прокь сирь)[1], нѣⷭи бо тыѝ оу҆́ньше сн҃въ і҆и҃левъ, и҆ слáвы и҆хъ· Се гл҃етъ г҃ь савао́ѳъ. бꙋдетъ въ (тои́ дн҃ь)[2], помéрꙑкнетъ слáва і҆áковлѧ. и҆ сѝлнаѧ слáвы ѥ҆го потрѧсꙋтсѧ· И҆ бꙋдетъ ꙗ҆́ко ѥ҆гдà ѩ҆то сꙑбираéтъ жáтвꙋ стоáщꙋ, и҆ сѣмѧ клáсъ пожинáетъ. и҆ бꙋдетъ ꙗ҆́ко҆ ѥ҆гдà ѩ҆то сꙑбираéтъ клáсы въ дéбри твердѣ, и҆ ѡ҆стáнетъ в нéи стéблїе. и҆ли а҆́ки зéрна маслúчна двѣ и҆́ли г҃ на концы высóцѣ, и҆́ли четы́ри и҆́ли пáть на вѣтви еѧ ѡ҆стáнꙋтъ· Се гл҃етъ г҃ь бг҃ъ і҆и҃левъ. в тои́ дн҃ь оу҆повáѧ бꙋдетъ чл҃къ ѩ҆ко сꙑтвóрꙗшемꙋ и҃. (и҆)[3] о́чи ѥ҆го ѩ҆ко ст҃мꙋ і҆и҃левꙋ вóзрѧтъ. и҆ не бꙋдꙋтъ оу҆повáюще ѩ҆ко҆ требникомъ, и҆ни дѣ́лы рꙋкꙋ и҆хъ ѥ҆же сꙑтворúста прьсты и҆хъ. и҆ не оу҆́зрѧтъ дꙋбравъ и҃, и҆ни гнюсны́ и҆хъ· въ тои́ дн҃ь бꙋдꙋтъ грáди твоѝ ѡ҆стáвлени. ꙗ҆́коже ѡ҆стáвиша и҃ а҆морр҃еи і҆ е҆ѵ҃еи ѿ лицà сн҃въ і҆и҃лев҃, и҆ бꙋдꙋтъ пꙋсти· Занѐ ѡ҆стáви бг҃а сп҃са твоѥ́го, и҆ г҃а пóмощника твоѥ́го не помянꙋ. сего ради насади́ши сѧ҆ невѣренъ, и҆ сѣмѧ невѣрно. вонѫ́же бо дн҃ь а҆ще насади́ши заблꙋди́ши· ч҃ще ли заоу҆́тра насади́ши то процвѣтѣ́ на жатвꙋ, и҆ вóньже дн҃ь причастú, (-)[4] а҆́ки ѿ҆́ц҃ь (бо) чл҃къ причастú сн҃ы своѧ́· ѿ҆ лю́те мнóжествꙋ стрⷭ҆ мнóгъ а҆́ки мóре матѧсѧ, таúкоже сѧ҆ смятѣ́. и҆ ю҆гъ (бо) стрⷭ҆ мнóгъ ꙗ҆́ко вода҆ бо҆́шумú, а҆́ки множество вóдъ ꙗ҆зыцы мнози, а҆́ки вóды мнóги нꙋдúми сходя́ще. и҆ запретú ѥ҆мꙋ, и҆ далéче (прожене́ и҃)[5]. а҆́ки прⷭ҆ плѣвныи вѣ́ющѣ противꙋ вѣтрꙋ, и҆ ꙗ҆́ко прⷭ҆ колныи бꙋрѧ вꙑзноса́щи· К вéчеру бꙋдѣ́ жéлѧ, (и҆) преже заоу҆́трины. и҆ не бꙋдѣ́ сїѧ ча́сть плѣни́вшѣ вы. и҆ жребїи причастúвшихъ васъ·

Гл҃а, и҃·

Óре земли҆ ѥ҆а́же кораблънаѧ крꙑ́ла о҆бóнꙋ странꙋ (рѣки҆ мꙋ҃рьски)[1]. пꙋщáѧи по́ морю послы́, и҆ книги посланныѧ вéрхꙋ водꙑ. пóидꙋтъ бо вѣ́стницы лéгцы къ странѣ высóцѣ и҆ къ (людемъ страннómъ)[2] и҆ страшно́. ѩ҆то҆ (-)[3] о҆бóнꙋ странꙋ (и҆хъ) страна не причащáема и҆ попрáна· Нѣ́ѣ рѣки҆ земныѧ вс҃ѧ а҆́ки страна҆ насéлена насéлитсѧ. страна҆ и҆хъ а҆́ки знáменїе съ гóръ вꙁдвúгнетсѧ. а҆́ки (глáсъ трꙋбы́)[4] оу҆слы́шанъ бꙋдетъ· ꙗ҆́ко ꙗ҆́ко [мѝ рече][5] г҃ь. оу҆тверженїе бꙋдѣ́ въ моѥ́мъ градѣ. а҆́ки свѣтъ зноá полꙋденьнаго. (-)[6] а҆́ки о҆́блакъ рóсныи въ дн҃ь жáтвы. (и҆) бꙋдетъ прéже жáтвы ѥ҆гдà сконча́етсѧ цвѣтъ. и҆ грéзнъ

зе́ленъ процвѣте́тъ цвѣтъ кѝселъ. и̂ о҆бъе́мле҆ грезны̀ ма́лыа се́рпомъ. и̂ ло́зїе ѡ҆връжетъ и̂ посѣчетъ, и̂ о҆ста́витъ вкупѣ пти́цамъ не҆бны̀мъ и̂ звѣре́мъ зе́мны҆мъ. ѝ съберу́тсѧ на́ на пти́ца не҆бныа, и̂ вс҃и звѣрїе земли на́нь прїидутъ· въ то҆ вре́мѧ принесу́тсѧ да́рове г҃у савао́ѳу, ѡ҆ лю́дїи сиро́бны҆и̂ и̂ посѣче́ны҆и̂. и̂ ѡ҆ лю́дїи вели́кїи, ѡ҆ нѣ́нь и̂ въ вѣ́чное время. страна̀ надѣ́ющисѧ и̂ попра́на, и҆́же е҆́сть въ ча́сти рѣ́чнѣи земла̀ своеѧ̀. на мѣ́сте и̂дѣже и҆́мѧ г҃а савао́ѳа, въ горѣ̀ сїо́нѣ·

Гл҃а, ѳ҃і·

видѣнїе на е҆гу́пта·

Е҆ г҃ь сѣди́тъ на о҆́блацѣ ле́гцѣ. и̂ прїидетъ въ е҆гу́петъ, и̂ потрасу́тсѧ ру́ка́ми сътворе́нїи (вс҃и) е҆гу́пе҆тскїи ѡ҆ лица̀ е҆́му, и̂ се҆́рца и̂хъ покаря́тсѧ в ни́хъ, и̂ въста́нутъ е҆гу́пта́не на е҆гу́пта́ны. и̂ въ-о҆ру́жи́тсѧ чл҃къ на бра́та своего́, и̂ чл҃къ на бли́жнѧго своего́. [и̂ въста́нетъ][1] гра́дъ на гра́дъ. и̂ зако́нъ на зако́нъ. и̂ вѣзмяте́тсѧ дх҃ъ е҆гу́пе҆тскъ в ни́хъ, и̂ совѣ́тъ и̂хъ расы́плю· и̂ въпро́сѧтъ бого́въ свои̂ и̂ кѹми́ры и̂хъ, и̂ глася́щихъ ѡ҆ земла̀, и̂ влъхвова́нїи ѡ҆ ѹ҆тро́бы. и̂ преда́мъ е҆гу́петъ в рѹцѣ чл҃чи власте́лемъ жесто́кѡмъ, и̂ цр҃и жесто́цы о҆бладя́ютъ и̂́ми· Се гл҃етъ г҃ь савао́ѳъ. и̂ пїю́тъ е҆гу́пти во́ду и҆́же на помо́рїи, а҆̂ рѣка̀ о҆́скудѣ́етъ и̂ по́сохнетъ. и̂ о҆́скудѣ́ютъ рѣ́ки, и̂ рвени́ца рѣ́чныа, и̂ по́сохнетъ ве́сь со́нмъ во́дныи. и̂ въ всѣкомъ лѹзѣ тро́стнѣмъ и̂ си́тнѣмъ, и̂ лѹчїе зеле́но, (и̂) все е҆́же о҆́кр҃тъ рѣкѝ, и̂ вс҃е сѣ́емое рѣко́ю по́сохнетъ вѣтрены́мъ расыпа́нїемъ. и̂ въздохну́тъ рыбарїе (-)[2] вси ѣ҆́мущїи мрежа в рѣкѹ, и̂ вме́щѹщїи не́воды, и̂ вме́щѹщїи о҆ме́ты въжделе́ютъ· и̂ сту́дъ прїи-му́тъ дѣлающаѧ ле́нъ (-)[3], и̂ дѣлающаѧ (сине́тѹ)[4]. и̂ бу́дутъ сновѹ́ющїи (-)[5] съ болѣзнїю, и̂ (-)[6] [творя́щїи о҆́ловинѹ][7] попекутсѧ, и̂ (побо-ла́тъ дш҃а и̂́хъ)[8]. и̂ оу҆роди́ви бу́дутъ кня́зи (данео́ви)[9], (и̂) мѹ́дрїи (цр҃евы совѣ́тницы)[10], (со-вѣ́ты)[11] и̂́хъ о҆́бъюродѣ́ютъ· Ка́ко рече́те цр҃ю сн҃ове смы́сленыхъ, вы сн҃ове цр҃ь первы̀хъ. гдѣ сѹть [-][12] мѹ́дрїи твои, да ти́ совѣ́ста́тъ, и̂ да реку́тъ. что̂ съвѣща г҃ь савао́ѳъ на е҆гу́пта· о҆́скудѣ́ша кнѧзи (дане́ови)[13], и̂ възнесо́шасѧ кнѧзи мѣ́фи́ти́стїи, и̂ прельстя́тъ е҆гу́пта по племе́немъ. г҃ь [-][14] чрьпа и̂́мъ дх҃ъ прельще́-нїѧ. и̂ прельсти́ша е҆гу́пта всѣ́ми дѣлесы̀ и̂́хъ, ѣ҆́коже прельща́етсѧ пїа́ный, і҆ и҆зблева́вый воспа́· и̂ не бу́детъ е҆гу́пта́номъ дѣ́ла, е҆́же бы̀ сътвори́ло главу́ и̂ о҆́шибъ. (ре́кше) нача́-

тавить разом небесним птахам і звірам землі. І зберуться проти них небесні птахи, і всі звірі землі прийдуть проти нього. **7** В тому часі будуть принесені дари Господеві Саваотові з пригнобленого і порубаного народу і від великого народу, відтепер і на вічний час. Країна тих, що надіються, і є потоптана, що є в частині ріки своєї країни, на місце, де є ім'я Господа Саваота, в горі Сіон.

Глава 19

1 Видіння проти Єгипту.

Ось Господь сидить на легкій хмарі і прийде до Єгипту, і затрясуться всі єгипетські, руками зроблені, *божки* від його лиця, і їхні серця в них будуть впокорені. **2** І єгиптяни повстануть проти єгиптян, і озброїться чоловік проти свого брата і чоловік проти свого ближнього, і повстане місто проти міста і закон проти закону. **3** І дух єгиптян жахнеться в них, і розкину їхню раду. І запитають своїх богів і своїх божків, і тих, що голосять з землі і чародійством з нутрощів. **4** І видам Єгипет в людські руки – жорстоким володарям, і жорстокі царі пануватимуть над ними. Так говорить Господь Саваот! **5** І єгиптяни питимуть воду, що при морі, а ріка пропаде і висохне. **6** І не стане рік і річних ровів, і посохне ввесь збір води в усякому лузі тростини і папіруса. **7** І зелена трава, і все, що довкруги ріки, і все, що посіяне при ріці, посохне спалене вітром. **8** І застогнуть всі рибалки, що закидають мережу до ріки, і ті, що кидають сіті, і ті, що закидають неводи, сповняться бажання. **9** І сором охопить тих, що виробляють льон, і тих, що виробляють синє полотно, **10** і з болем будуть ті, що тчуть, і будуть журитися ті, що роблять міцний напиток, і їхні душі болітимуть. **11** І безумними будуть танеосові князі, і мудреці – царські радники дурними стануть від їхніх порад. Як скажете цареві, сини розумних, що ви сини перших царів? **12** Де є твої мудрі? Хай тобі сповістять і хай скажуть, що врадив Господь Саваот проти Єгипту. **13** Не стало князя в Танеосі, і вгору піднялися володарі Мемфіса, і обманути Єгипет за племенами. **14** Господь зачерпнув їм дух обмани, і звели Єгипет усіма їхніми ділами, так як зводиться п'яний і той, що виблював заразом. **15** І не буде єгиптянам діла, що зробило б голову

і хвіст, значить початок і кінець. **16** А того дня єгиптяни будуть як жінки у страсі і в тремтінні від лиця руки Господа Саваота, яку він на них накладе. **17** І жидівська країна буде в єгипетських країнах. Кожний, хто лиш їх їм згадає, злякається через раду Господа Саваота, яку Господь вдравив проти них. **18** В тому дні в Єгипті буде п'ять міст, що говорять хананейським язиком і що клянуться господнім іменем, місто Аседеск – назветься одне місто. **19** В тому дні в єгипетській землі буде жертовник Господеві і стовп в границях Господеві. **20** І буде на знак – навіки Господеві в єгипетській землі. Бо закричать до Господа задля тих, що їх гноблять, і Господь пошле їм чоловіка, який їх спасе, судячи їх спасе. **21** І знаний буде Господь єгиптянам, і єгиптяни пізнають Господа в тому дні, і зроблять жертви і дари, і обіцяють обіти Господеві, і віддадуть. **22** І Господь поб'є єгиптян великою раною і виздоровить їх оздоровленням. І вони повернуться до Господа, і Він їх вислухає і оздоровить їх. **23** В тому дні буде дорога Єгипту до асирійців, і ввійдуть асирійці до Єгипту, а єгиптяни підуть до Асирії. І єгиптяни послужать асирійцям. **24** В тому дні Ізраїль буде тричі благословенний в асирійців і в єгиптян в землі, **25** яку поблагословив Господь Саваот, кажучи: Благословенний мій народ, що в Єгипті і що в асирійців, і моє насліддя – Ізраїль.

тоиⷯ и҆ конє́цъ· в҃ (тои́ дн҃ь)[15] бꙋдꙋтъ є҆гꙋ́пти а҆ки жєны въ страсѣ́ и҆ въ трꙋсѣ, ѿ лица҆ рꙋки́ г҃а савао́ѳа, ю҆́же тои́ възложитъ на́ на҃. и҆ бꙋдетъ страна́ жидо́въска (въ странахъ є҆гꙋ́птанома́ⷯ)[16]. всяк и҆́же а҆́ще възпомянетъ а҆̀ и҆мъ, оу҆боа́тсѧ совѣта ради [г҃а савао́ѳа][17], и҆́же съвѣща г҃ь на́ [на҃][18]. в҃ (тои́ дн҃ь)[19] бꙋдетъ па́ть гра́дъ въ є҆гꙋ́птѣ, глю́ще ꙗзы́комъ хананиⷮ́ски́мъ, и҆ кленꙋщаⷭ и҆менемъ г҃и́мъ. г҃а а҆се́дескъ, прозове́тсѧ є҆ди́нъ г҃а· в҃ (тои́ дн҃ь)[20] бꙋдетъ тре́бникъ г҃ви въ землѝ є҆гꙋ́петⷮ́стѣи, и҆ сто́лпъ въ (предѣ́лехъ)[21] г҃ви. и҆ бꙋдетъ въ зна́менїе въ вѣ́ки́ъ г҃ви въ землѝ є҆гꙋ́петⷮ́стѣ. на́ко възкричатъ къ г҃ви завла́ꙗщихъ и҆мъ дѣ́ла, и҆ пꙋститъ и҆мъ г҃ь чл҃ка, и҆́же сп҃сетъ а҆̀. сꙋда́и сп҃сетъ а҆̀. и҆ зна́емъ бꙋдетъ г҃ь є҆гꙋ́птанома́ⷯ, и҆ оу҆вѣ́дятъ є҆гꙋ́птане г҃а в҃ тои́ дн҃ь. и҆ съ҆твора́тъ тре́бы [и҆ да́ры][22], и҆ о҆бѣща́ютъ моли́твы г҃ви, и҆ ѿдада́тъ. и҆ порази́ г҃ь є҆гꙋ́птана́ны на́звою вели́кою, і҆ и҆сцѣлитъ а҆̀ цѣльбо́ю. и҆ о҆брата́ⷭ къ г҃ви, и҆ оу҆слы́шꙋ а҆̀ і҆ и҆сцѣли́ а҆̀· в҃ тои́ дн҃ь бꙋдетъ пꙋть є҆гꙋ́птꙋ къ асирїемъ, и҆ вни́дꙋтъ а҆сирїи въ є҆гꙋ́петъ. а҆ є҆гꙋ́пти по́идꙋтъ въ а҆сирїю, и҆ рабо́таютъ є҆гꙋ́пти а҆сирі҆ѣ́· в҃ тои́ дн҃ь бꙋдетъ і҆и҃ль тріжды въ асирїи́хъ, и҆ въ є҆гꙋ́птанѣ́. бл҃вентъ в҃ зе́млю, ю҆́же бл҃ви г҃ь савао́ѳ, гл҃а. бл҃вени лю́дїе мои́ и҆́же въ є҆гꙋ́птѣ, і҆ и҆́же въ а҆сирїи́хъ. и҆ причастїе мое і҆и҃ль·

Глава 20

1 В році, в якому Натан прийшов до Азоту, коли його послав асирійський цар Арна, і він воював проти Азоту і взяв його, **2** тоді сказав Господь до Ісаї, Амосового сина, кажучи: Іди і скинь мішковину зі своїх бедер, і визуй твою обуву, і зроби так, ідучи нагим і босим. **3** І сказав Господь: Так як мій раб Ісая ходить нагим і босим, 3 роки будуть єгиптянам і ефіопцям знаки і чуда. **4** Бо асирійський цар також поведе єгипетських і ефіопських полонених, юнаків і старців, нагими і босими з відкритим єгипетським соромом. **5** І єгиптяни, зменшившись, засоромляться з ефіопцями, на яких надіялися, бо вони були їм похвалою. **6** І скажуть ті, що живуть у цьому острові: Ось ми поклали надію, щоб втекти до них на допомогу, вони ж не змогли спастися від асирійського царя. То як ми спасемося?

г҃ла, к҃·

лѣто в не́же преиде [надда́нъ][1] въ а҆зо́тъ, є҆гда пꙋсти и҆ [а҆рна҆̀][2] ц҃рь а҆сꙋ́рїискъ, и҆ боева҆̀ на а҆зо́тъ, и҆ взѧ̀ и҆̀· Тогда рече г҃ь къ і҆саі҆̀ и҆ [сн҃ꙋ а҆мо́совꙋ][3], гл҃а. и҆дѝ и҆ свѣ́рзи вретище съ чресл҃ъ свои́хъ, и҆ сандалїи свои҆̀ и҆зꙋ́ися (-)[4], и҆ съ҆твори҆̀ сѝце. ходѧ̀ на́гъ и҆ бо́съ. и҆ рече г҃ь, на́коже хо́ди́ [рабъ мои́ і҆саі҆́а][5] на́гъ и҆ бо́съ, г҃ лѣта бꙋдꙋтъ (є҆гꙋ́птанома́ⷯ зна́менїа и҆ чюдеса҆̀)[6], и҆ едїо́планома́ⷯ· На́ко такоже ѿведетъ ц҃рь а҆сꙋ́рїискъ плѣ́нники є҆гꙋ́петⷮ́ски и҆ едїо́пѣски, ю҆́ноша и҆ ста́рца, на́ги и҆ бо́сы ѿкрове́ны стыдѣнїи є҆гꙋ́петⷮ́ски. и҆ срама́тсѧ о҆́меншавше є҆гꙋ́птане съ є҆дїо́планы, и҆миже оу҆пова́хꙋ (-)[7]. сѣ́ша бо и҆хъ хвала҆̀, и҆ реку́тъ живꙋщеи въ о҆́стровѣ се́мъ. сѐ мы сѣ́хомъ оу҆пова́юще сѣ́жа́ти к нимъ на по́мощъ. сїи же не мого́ша и҆збы́ти ц҃ра а҆сꙋ́рїиска, то҆ ка́ко мы҆ сп҃семсѧ·

Гла, їа·

Виденїе пустына·

Ико бу́ра сквозѣ пусты́ню про́идетъ, ѡ̑ пу́сты и̂сходя́щи землѝ. стра́шно видѣ́нїе и̂ жестоко повѣ́дася мнѣ. ѹ̂каря́ющаго ѹ̂каря́ю, [и̂][1] безако́нная дѣ́ющи безако́нїй на́ма е̂ламите, и̂ послы̀ прыстїи на ма и̂ду́тъ. нн̑ѣ въздохну́, и̂ ѹ̂тѣшу́ся са́м. сего́ дѣла́ наплънишася чресла́ моа́ раслабленїа́, и̂ болѣзни прїа́ша ма́ а̂ки раждаю́щую. смято́хся на́ко не слы́шати потщя́хся а̂ки не ви́дѣти. ср̑це́ мое́ мяте́тся, і̀ безако́нїе (погружа́етъ ма́)[2]. дш̑а́ моа́ (въ стра́сть стои̑)[3]. Ѹ̂гото́ви трапе́зу, [на́дите (и̂) пїите][4] въста́вше кнази ѹ̂гото́вите щи́ты. на́ко та́ко рече́ гь̀ къ мнѣ. ш̑е́ [ѹ̂ста́ви себѣ][5] стражбу́, и̂ е̂гоже а̂ще ѹ̂зриши (и̂) възвѣстѝ. и̂ ѹ̂зр̑ѣ́ колесни́ка два́, (е̂ди́нъ)[6] на о́сля́ти, а̂ (дру́гїи)[7] на вельблю́дѣ. *послу́шати послу́шанїа мно́га, и̂ призовѝ ѹ̂рїю на стражбу́ гн̑ю́, и̂ рцы̀. ста́ни весь дн̑ь, (-)[8] (ста́ни всю но́щь ѹ̂ по́лчища)[9]. и̂ е̂е самъ градетъ (колесни́ца мужъ)[10], и̂ ѿвѣщава́въ рече́. *падеся [паде́ся][11] вавѵ̀ло́нъ, и̂ вс̑и кумі́ры е̂го́ и̂ всѝ творе́нїи рука́ми [-][12] сокрушѝшася на зе̑́ли Послу́шайте о́ста́ноки, и̂ о́болезненїи послу́шайте. е̂же слы́шахъ ѡ̑ гда̑ савао́ѳа. бг̑ъ і̂и̑левъ, възвѣстѝ намъ·

авва̑ б

іер̑е́а на а̂пка̑ дi и̂ ни

Видѣ́нїе на и̂думе́а·

Къ мнѣ зове́тъ ѡ̑ сеи́ра. снабдѝте забра́ла, снабжу́ заѹ́тра и̂ но́щїю. а̂ще и̂́щеши (то̑) и̂щѝ, и̂ ко мнѣ прїи́дѝ· въ дубра́вѣ вечеръ прележиши, (и̂́ли) на пу́тѝ дедано́ве въ срѣтѣ́нїе жа́ждущему во́ду принесите, живущїи въ странѣ дема́новѣ. съ хлѣбы срѣта́ите бѣжа́щаа мно́жества ради [ѹ̂бїе́ныхъ][13], и мно́жества ради прельщены́хъ, и̂ мно́жества дѣла́ мечнаго, и̂ мно́жества дѣла́ стрѣле́цъ протажены́хъ, и̂ мно́жества дѣла́ падшѝ на сѣ́чи· Я́ко сице́ рече́ (гь̀ къ мнѣ)[14]. е̂ще въ е̂ди́номъ лѣ́те, на́коже в лѣте нае̂мника. о́скудѣ́етъ сла́ва сі̑ова (кѵ̀да́рь)[15], и̂ о́ста́нцы стр̑ѣ́ць̑ си́лныхъ сі̑ова (кѵ̀дарь)[16] ѹ̂ме́ншени бѹ́дѹтъ. на́ко гь̀ гла́, бг̑ъ і̂и̑левъ·

Гла, їкв·

Видѣ́нїе де́бри сїо́ни·

То̑ бы́стъ тебѣ нн̑ѣ. на́ко възлѣзосте всѝ на хра́мы тщ̑а̀, напо́лнися гра́дъ въпїющ̑и̑. ра́звени́и твоѝ не (мече́мъ ли́ суть ѹ̂бо ѹ̂ра́звени)[1]. и̂ мертвѣцы̀ твоѝ не ѹ̂ме́р̑швени́ ли́ суть (ѹ̂бо) ра́тїю. всѝ кня́зи твоѝ побѣгнѹша. и̂ пленени́и жестоцѣ суть

Глава 21

1 Видіння пустині.

Як буря, що пройде крізь пустиню, приходячи з пустині, з землі, страшне **2** видіння і жахливе мені сповіщено. Хто зневажає, зневажає, і хто чинить беззаконня, чинить беззаконня. Проти мене еламіти, і проти мене ідуть перські старці. Тепер застогну і себе потішу. **3** Через це мої бедра наповнилися ослаблення, і мене охопили болі, як ту, що родить. Я жахнувся, бо не чути, поспішився, наче не бачив. **4** Моє серце сполохане, і мене топить беззаконня. Моя душа стоїть у страсі. **5** Приготуй стіл – їжте і пийте, князі,вставши, приготуйте щити. **6** Бо так сказав Господь до мене: Пішовши постав себе сторожем, і що лиш побачиш, *те* і сповісти. **7** І я побачив двох вершників, один на ослі, а другий на верблюді, *щоб слухати численний звук. **8** І приклич Урію на господню сторож, і скажи: Стій ввесь день, стій всю ніч у таборі. **9** І ось він іде, муж-вершник. І відповівши він сказав: *Впав, впав Вавилон і всі його боввани, і всі, що зроблені руками, розбилися об землю! **10** Послухайте, ви, що осталися, і ті, що в болях, послухайте те, що я почув від Господа Саваота! Бог ізраїльський нам сповістив!

авв. 2

єре. 51
апо. 14
і 18

Видіння проти Ідумеї.

До мене кличе від Сеїра: Сторожіть оборонні вали! **12** Я стережу вранці і вночі. Якщо шукаєш, то шукай і прийди до мене. **13** Ввечорі спатимеш у лісі або на дедановій дорозі. **14** Принесіть воду назустріч спрагненому ви, що живете у темановій країні, зустрічайте хлібами тих, що втікають, **15** через множество убитих, і через множество обманутих, і через множество меча, і через множество стрільців, що натягнули *луки,* і через множество тих, що впали у бою. **16** Бо так сказав до мене Господь: Ще в одному році, як у році наємника, пропаде слава кидарських синів. **17** І позосталі сильні стрільці кидарських синів зменшаться, тому що промовив Господь – Бог ізраїльський.

Глава 22

1 Видіння сіонської долини.

Що тобі тепер сталося, бо всі ви вийшли на доми **2** марні, місто наповнилося тих, що кричать. Чи, отже, твої поранені не є мечем ранені? І чи, отже, твої мертві не були убиті в бою? **3** Всі твої володарі втекли, і полонені є жорстоко зв'язані, і сильні, що в

тебе, далеко втекли. **4** Через це я сказав: Не чіпайте мене, щоб я гірко заплакав. Не силуйтеся мене потішити за знищення дочки мого роду. **5** Бо день тривоги, і знищення, і потоптання, і обману від Господа Саваота у сіонській долині. Обмануті і малий, і великий, що блукають у горах. **6** Еламіти взяли сагайдаки. Сядьте люди на коні – і збір полку. **7** І будуть твої вибрані долини, і вони наповняться зброєю, кіннотники ж заступлять твої брами. **8** І вони відкриють юдині брами, і в тому дні поглянуть у вибрані доми міста, **9** і відкриють сховки домів твердині Давида. І побачать, бо вони є численні, і тому що відвернули воду першої купелі в місті, **10** і тому що приготували єрусалимські доми на скріплення міського муру. **11** І ви собі зробили воду поміж двома мурами всередині, замість старої купелі, і не поглянули на Того, що від початку її зробив, і Того, Хто її охороняв, ви не побачили. **12** І в тому дні Господь Саваот назвав плач, і ридання, і оголення, і підперезання мішковиною. **13** *Вони ж зробили радість і веселість, заколюючи телят і жертвуючи овець, щоб їсти м'ясо і пити вино, *кажучи: Їжмо і пиймо, бо завтра помремо. **14** Це ж не є закритим у вухах Господа Саваота, бо вам не відпуститься той гріх, аж доки не помрете. **15** Так говорить Господь Саваот: Іди до шатра до Санана, економа, і скажи йому: **16** Як ти тут? Що ж тобі тут? Бо ти собі тут витесав пам'ятник, і зробив собі на високому місці гробовець, і написав собі помешкання в камені. **17** Ось, отже, Господь Саваот знищить і скине чоловіка, і забере твою прикрасу **18** і твій славний вінець, і вкине тебе до великої і безмірної країни, і там ти помреш. І поставить твою гарну зброю на безчестя і дім твого князя на потоптання, **19** і будеш викинутий від економства і від твоєї посади. **20** І буде в тому дні: я покличу мого раба Еліякима Хелкієвого, **21** і зодягну його в твою прикрасу, і дам йому твій вінець і твою владу, і дам економство у його руки. І буде як батько тим, що живуть в Єрусалимі, і тим, що живуть в Юдеї. **22** І дам йому Давидову славу, і він володітиме, і не буде противника. І дам ключ Давидового дому на його рамена; *і він відкриє – і не буде того, що замикає, і замкне – і не буде того, що відкриває. **23** І поставлю *його* князем на вірному місці, і він буде на престолі слави дому його батька. **24** І на нього буде надіятися всякий славний в домі його батька, і буде малий і великий, бо обвиснуть на ньому **25** в тому дні.

ниж. 56
муд. 2
кор1. 15

кор1. 15
ниж. 56

йов. 12
апо. 3

сказа́ни, и҆ кр҃пцїи҆ в҃ тебѣ̀ дале́че ѡ҆бѣжа́ша. сего́ дѣла́ реко́хъ, не дѣ́йте мене́ да сѧ го́рцѣ воспла́чю. не налажи́те ѹ҆тѣша́юще мѧ, ѻ҆ сѣкрѹше́нїи дщери рожде́нїѧ моего́. ѩ҆́ко дн҃ь матежей̀ и҆ па́гѹбенъ· и҆ попра́нїѧ (-)[2] лѹще́нїѧ, ѡ҆ г҃а савао́да, в҃ де́бри сїо́ни прельща́ютсѧ. (и҆ ма́лъ и҆ вели́къ)[3] тѹла́ющесѧ въ горѧ́хъ· е҆ламитѣ̑ взѧ́ша тѹлы· вѣсѣ́дите чл҃цы на ко́нѧ, и҆ събо́ръ по́лчныи. и҆ бѹ́дѹ и҆збра́ни де́бри твоѧ̀, (и҆) напо́лнѧ́сѧ ѻ҆рѹжїѧ, ко́ннницы же заступа́тъ бра́та твоѧ. и҆ ѡ҆кры́ютъ вра́та і҆ѹ́дина· и҆ вѣзра́тъ в҃ то́и дн҃ь въ и҆збра́нныѧ домы̀ гра́да, и҆ ѡ҆кры́ютъ сѣкровє́нныѧ до́мовъ конца̀ двѹ́ва, и҆ ѹ҆зра́тъ ѩ҆́ко множа́иши сѹть· и҆ ѩ҆́ко ѡ҆врати́ша во́дѹ прывыѧ̀ кѹпели въ҃ градѣ̀, и҆ ѩ҆́ко ѹ҆стро́йша домы̀ і҆ерли́мла, на ѹ҆тверже́нїе стѣнъ гра́днеи. и҆ сътвористе себѣ̀ во́дѹ межѹ̀ двѣма ѻ҆гра́дома, ѣ҆нѹтрѣѹ́дѹ паче кѹпели дре́внѧ. и҆ не вѣзрѣсте и҆же и҆спе́рва сътвори҆̀ ю҆̀, и҆ сѣгра́ждѣшаго ю҆̀ не вѣдѣсте· и҆ прозва̀ г҃ь савао́дъ ѣ҆ то́и дн҃ь пла҃ и҆ рыда́нїе. и҆ ѻ҆брѣсе́нїе, и҆ препа҃са́нїе въ҃ вр҃тница. *си́ же сътвори́ша ра́дость и҆ весе́лїе, заколаю́ще т҃ѣца и҆ полага́ющее тре́бы ѻ҆́вцами, ѩ҆́ко ѩ҆сти мя́са, и҆ пи́ти вино̀. *гл҃ющее ѧ҆дим҃ъ и҆ пїе́мъ, ѹ҆тр҃ѣ во ѹ҆мр҃е̑. (-)[4] (се́ (же) не покрове́нно е҆сть)[5] въ ѹ҆шїю г҃а савао́да, ѩ҆́ко не ѻ҆ста́вится (гр҃ѣхъ то́и вамъ)[6], до́ндеже ѹ҆мре́те· Сѝце гл҃етъ г҃ь савао́дъ. и҆дѝ в҃ кѹщѹ к҃ (сана́ну)[7] строи́телю до́ма. и҆ рцы̀ е҆мѹ что́ ты́ зд҃ѣ, что́ ли тебѣ зд҃ѣ, да (зд҃ѣ е҆си и҆теса́лъ гро́бъ себѣ)[8], и҆ сътвори́лъ е҆си себѣ на высо́цѣ гробъ, и҆ вписа́лъ е҆си себѣ на камени кѹщѹ· Сѐ ѹ҆́бо г҃ь савао́, сътре́тъ и҆ сверже́тъ мѹ́жа, и҆ ѡ҆и҆́метъ ѹ҆тва́рь твою, и҆ вѣнне́цъ твои́ сла́вныи. и҆ повры́жетъ тѧ̀ въ страну̀ вели́кѹ и҆ безъ мѣ́ры, и҆ тѹ̀ ѹ҆́мреши. и҆ поло́житъ ѻ҆́рѹжїе твоѐ доброе въ безъчє́стїе, и҆ до҃ кна́зѧ твоего́ въ попра́нїе. і҆ и҆звержешисѧ ѡ҆ строи́тельства домо́внаго [-][9], и҆ ѡ҆ стоѧ́нїѧ твоего́· и҆ бѹ́детъ в҃ то́и дн҃ь, призовѹ̀ раба̀ моего́ е҆лїаки́ма хелкі҃ева. и҆ о҆блекѹ̀ и҆̀ въ ѹ҆тва́рь твою, и҆ вѣнне́цъ твои́ дамъ е҆мѹ, и҆ держа́вѹ (твою), и҆ строи́ домо́вныи (-)[10] дамъ в҃ рѹцѣ е҆го. и҆ бѹ́дѐ ѩ҆́ко ѡ҆́цъ живѹщимъ въ҃ і҆ерли́мѣ, и҆ живѹщи҃м въ҃ і҆ѹ́де́и. и҆ да́мъ [е҆мѹ сла́вѹ дв҃двѹ][11] и҆ сѣвладѣ́етъ, и҆ не бѹ́дѐ сѣгл҃ющи҃ противѹ̀· [и҆ да҃ ключь до́мѹ двдва на ра́мѣ е҆го, *и҆ ѡ҆вр҃зетъ и҆ не бѹ́детъ затворѧ́ющаго. и҆ затво́ритъ и҆ не бѹ́детъ ѡ҆вр҃зѧ́ющаго][12]· и҆ поста́влю кна́зѧ на мѣ́стѣ вѣрнѣ, и҆ бѹ́дѐ на пр҃тлѣ сла́вѣ домѹ ѡ҆́цѣ е҆мѹ·

ннн҃ ѳ҃ѕ
мѹр҃о в҃
а҃ кр҃н҃ ѳ҃и

а҃ кр҃н҃ ѳ҃и
ннн҃ ѳ҃ѕ

і҆о҃ в҃ѕ
а҃пока҃ г҃

и бу́детъ оу҆пова́а къ нему́ всѣкъ сла́венъ въ дому́ ѡ҆ц҃а є҆го́, (и҆ ма́лъ и҆ вели́къ бу́детъ)[13], о҆бѣсѧ́сѧ є҆мъ въ то́и дн҃ь. Сѐ гл҃етъ гдь̃ савао́ѳъ подвиг-нетсѧ ч҃лкъ оу҆тверженъ на мѣстѣ вѣрнѣ, и҆ паде́тсѧ, и҆ ѡ҆и́метсѧ сла́ва на́же на немъ, на́ко гдь̃ гл҃а.

Г҃л҃а, і҃г.

Видѣніе на тѵ̑ра.

Плачитесѧ кора́бли кархидо́стіи, на́ко погибе́ и҆ къ семѹ́ не прі҃идѹ ѡ҆ землѝ китеи́ски приведе́сѧ плѣнена. комѹ́ подо́бни бы́ша живѹщеи во о҆́стровѣ. кѹпцы фѵ̀ничести преходя́ще мо́ре, въ во́дѣ мно́зѣ, (плема)[1] кѹпечьско а҆́ки жа́твѣ вноси́мѣ, кѹпцы страньстіи. срамля́исѧ сидо́не, ре́че мо́ре. кр҃по́сть же мо́рьскаѧ рече, не болѣхъ и҆́ни поро́ди́ни вѣскормихъ ю҆́ношъ, и҆́ни вѣзнесо́ дѣ́вицъ. є҆гда́ же слы́шано бу́детъ є҆гѵ̑пту́, прі҃имѣ́ а҆̀ бо́лѣзнь о҆́ тѵ̑ре и҆дѣте въ кархидо́нъ. пла́читесѧ живѹще въ о҆́стровѣ се́м, не бѣ ли є҆е (оу҆́бо) (оу҆́кори́зне ва҃)[2] и҆сперва. преже плѣненїѧ є҆го кто [совѣща̀ є҆е][3] на тѵ̑ра. є҆да̀ точенъ є҆́сть и҆́ли не мо́жетъ. кѹпцы є҆го сла́вны, кна́зи землѝ. гдь̃ савао́ѳъ совѣща расы́пати вс҃ю оу҆́кори́зну сла́вныхъ, и҆ похули́ти всего сла́внаго на́ земли. дѣлаи зе҃лю твою̀, (посе́мъ)[4] бо кора́бли не прі҃идѹ ѡ҆ кархидо́на, (и҆) рѹка (-)[5] твоа̀ къ семѹ́ не оу҆́кѡрѣпѣ́етъ по́ морю· разгнѣ́вавшїѧ ц҃рѧ. гдь̃ савао́ѳъ заповѣ́да о҆́ хананеисте, погѹби́ти [кр҃по́сть є҆ѧ][6]. и҆ рек҃ѹ къ семѹ́ не приложи́те оу҆каря́ти, и҆ о҆би́дѣти дщ҃е́ри [сі҃о́на][7]. (-)[8] а҆́ще и҆́деши въ [скѵ̑ти-ны][9], и҆ тѹ́ не бу́детъ ти́ поко́а. и҆ на́ землю хал҃де́иску, то́ и҆ та̀ о҆́пустѣ́ла а҆сѵ̑рі҃ими, на́ко стѣна сѧ є҆и паде. Пла́читесѧ кора́бли кархидо́ньстіи на́ко погиба́етъ твердь ва́ша. и҆ бу́детъ въ то́и дн҃ь. о҆ста́вѣйсѧ тѵ̑ръ [г҃о лѣтъ][10], на́ко (и҆) лѣто ц҃рско, на́ко (и҆) лѣто чл҃ко· И҆ бу́детъ по се҃ми десать лѣтъ [-][11] тѵ̑рѹ на́ко пѣснь бл҃ѹница, возми гусли, о҆́-быими гра́ды бл҃ѹдница забвена до́брѣ согуди· мно́го спо́и, да ти́ па́мать бу́дѣ· и҆ бу́детъ по се҃мидесать лѣтъ. прѣвѣщє́нїе сътвори́тъ бг҃ъ тѵ̑рѹ, и҆ па́ки оу҆ста́витсѧ на́ко (и҆) преждє, и҆ бу́детъ торжищѐ всѣмъ (ц҃ремъ)[12] вселе́нныѧ. и҆ бу́детъ є҆а̀ кѹпла и҆ мз҃да, сто гв҃и. не тѣм сѧ совокѹпите, но живѹщи́м пр҃е гм҃ъ. вѣ́сь кѹпь є҆а̀ на́сти и҆ пити, и҆ напо́лнитесѧ во о҆́дежѹ, на па́мать пр҃е гм҃ъ·

Так говорить Господь Саваот: Чоловік, закріплений на вірному місці, зрушиться і впаде. І забрана буде слава, що на ньому. Бо промовив Господь.

Глава 23

1 Видіння проти Тиру.

Плачте кархидонські кораблі, бо він згинув і більше не приходять з китейської землі. Привели полоненого. **2** До кого подібними стали ті, що живуть на острові, финикійські купці, що перепливають море **3** по великій воді, купецьке плем'я? Наче жнива вносять чужинські купці. **4** Завстидайся, Сідоне, – сказало море. Сила ж морська сказала: Я не хворіла, ані не родила, ані не виховала молодих, ані не підняла дівчат. **5** Коли ж почується в Єгипті, їх охопить біль за Тир. **6** Відійдіть до Кархидону. Плачте ви, що живете на цьому острові. **7** Чи це, отже, не було докором вам від початку, раніше від його полону? **8** Хто таке врадив проти Тиру? Чи він є малим або немає сили? Його купці славні – князі землі. **9** Господь Саваот врадив усунути все впокорення славних і зробити без пошани всякого славного на землі. **10** Обробляй твою землю, бо після цього кораблі не прийдуть з Кархидону, **11** і твоя рука більше не матиме сили на морі, ти, що розгнівив царів. Господь Саваот заповів про ханаана, щоб знищити його силу. **12** І скажуть: Більше не додасьте впокорювати і кривдити сіонських дочок. Якщо підеш до скитинів, і там не буде тобі спочинку, **13** і до халдейської землі – то й вона спустошена асирійцями, бо впав її мур. **14** Плачте, кархидонські кораблі, бо пропадає ваша сила. **15** І буде, що в тому дні Тир буде покинутим – 70 літ, як і царський рік, як і людський рік. І після сімдесятьох літ Тир буде як пісня розпусниці: **16** Візьми гуслі, обійми міста – забута розпусниця гарно заграла. Співай багато, щоб по тобі була пам'ять. **17** І буде, що після сімдесятьох літ Бог зробить Тирові відвідини, і знову поставиться назад, як і раніше, і буде торговицею всім царям вселенної. **18** І її торгівля і винагорода буде свята Господеві. Не приставайте до них, але до тих, що живуть перед Господом. Вся його торгівля – їсти і пити, і наповнитеся одежею на пам'ять перед Господом.

Глава 24

1 Ось Господь знищить вселенну, і
її спустошить, і відкриє її лице, і
йос. 4 розсіє тих, що на ній живуть. **2** *І на-
род буде як священик і раб, як пан і
рабиня, як і пані, а той, хто купує, бу-
де як той, хто продає, і той, хто ви-
нен, як той, кому хтось винен; **3** і зе-
мля зітлінням зітліє, бо господні уста
це сказали. **4** Заплакала земля і висо-
чини земні, **5** бо земля зробила беззако-
ння через тих, що на ній жили. То-
му що вони переступили закон, змі-
нили заповіді, порушили вічний за-
віт. **6** Через це прокляття пожере зем-
лю, бо згрішили ті, що на ній живуть.
Через це бідними будуть ті, що про-
живають на землі, і залишиться мало
людей. **7** Вино заплаче, виноград дає
дари. Зідхнуть всі, що радіють ду-
шею. **8** Скінчилася веселість, і не ста-
ло голосу бубна та багатства безбож-
них, не стало голосу гуслі. **9** І вони
завстидалися, не пили вина. П'янкий
напій став гірким для тих, що п'ють.
10 Опустіли всі міста – він замкне
хату, так щоб не ввійшли. **11** Плачте
за вином – усюди забракло всієї зем-
ної радості. **12** І міста залишаться
пустими, і покинуті доми будуть зни-
щені. **13** Все це буде на землі серед
країн, наче би хтось обірвав оливкове
дерево, вони їх обірвуть, і якщо зали-
шиться збирання винограду, **14** вони
закричать. А ті, що залишилися на
землі, зрадіють господньою славою.
Забушує морська вода. **15** Через це
господня слава буде в морських ос-
тровах, господнє ім'я буде прослав-
лене. Господи Боже ізраїльський, **16**
від кутів землі ми почули про чуда!
Вони – надія для побожного. І ска-
жуть: Горе тим, що хулять, що ху-
лять закон. Горе переступникам, які
переступили закон. **17** Страх, і про-
пасть, і пастка на вас, що живете на
єре. 48 землі. **18** І *буде, що той, хто втікає
від страху, впаде у пропасть, і той,
хто вилазить з пропасті, буде схоп-
лений у пастці. Бо відкрилися двері не-
бес, і основи землі потрясуться. **19**
Замішанням замішається земля, **20**
земля нахилиться і зрушиться, як
шатро огорожі, і впаде, як п'яний
п'яниця, і не зможе встати, бо ними
запанувало беззаконня. **21** І буде, що
в тому дні Бог наведе руку на небес-
ну прикрасу і на земних царів, – **22** і
зберуть його збір, і замкнуть до твер-
дини та до в'язниці. В численних ро-
дах будуть їхні відвідини, **23** і роз-
сиплеться глиняна цегла, і місто впа-
де. І зміниться місяць, і сонце засо-
ромиться, бо Господь царює в Сіоні і
в Єрусалимі і буде славним перед
старцями.

Гла, кд.

Се гь расыплетъ вселенную, и опуститъ ю, и wкрыетъ лице еа, и расточитъ живущаа на не. *и будутъ люди иже
йоил 4 аки жрецъ, и рабъ аки господинь, и раба аки (и) госпожа. будетъ (же) купуа, наико продаа. и длъжный, аки емуже есть должень (и) тлѣніемъ истлѣетъ земла (-)[1]. оуста бо гна глаша се. Плакаса земла и (-)[2] (земніи высоціи)[3]. земла бо безаконіе сътвори живущихъ ради на не. Понеже преступиша закw (-)[4] измѣниша заповѣди, (изрушиша) завѣтъ вѣчный. сего ради проклатіе понаетъ землю, наико съгрѣшиша живущи на не. Сего ради оубози будутъ живущи на земли, и останетъ чlкъ мало. восплачеса вино да рыдаетъ виногра. въздъхнутъ вси радующеися дшею. престало есть веселіе, (и) губень престалъ есть гласъ, и богатьство нечестивыхъ, престалъ есть гла гусленый, (и) срамишася не пиша вина. горка бысть оловина піющимъ. опустѣша вси гради, затворитъ храмъ наикоже не вниити. Плачитеся о винѣ. всюду престала есть (радость вса)[5] земная. и останоу гради пусти, и домове остабленни погибнутъ. се всѣ будетъ на земли среди стра. наикоже кто обираетъ маслиничиноу, (-)[6] обыщутъ а. и аще останетъ имание винограду, сіи (-)[7] възопіютъ. остабшеи же на земли, възрадуюся съ славою гнею. возматется бода морьскаа. сего рада слава гна въ островѣхъ будетъ морьскихъ имаа гне прослаблено будетъ. гь бъ ілевъ, w оуглъ земныхъ чюдеса слышахомъ, надежа блгочестивому. и рекутъ, горе хулащимъ иже хулатъ законъ. (горе преступникомъ, иже преступили суть закwнъ.) страхъ и пропасть, и пругло на васъ живущихъ на
єре. 48 земли. и *будет бѣжай страха, въпадеса въ ірѣа ин
пропасть. (і)[8] излаза ис пропасти, имется въ пругли. Наико двери съ небесе wвръзошася, и потрасутся основаніа зѣнаа. матежѣ възматется зѣла, (преклони и потрасеся земла аки куща ограды), (и) аки пивыи (-)[10] піанъ сыи (-)[11] падеся и не возможе въстати, съдолѣ бо (ѣ)[12] безаконіе. и [будѣ въ тои днь][13], наведѣ (гь)[14] на оутваръ небную руку, и на цра зѣныа и съберутъ [събраніе его][15], и затворя въ тверди и в темницы. мнозѣми родыи (будетъ присѣщеніе)[16] ѣ, і истаю (лаина и лова)[17]. и падеся гра [і измѣнися луна и посрамится сѣнце][18]. наико цртвуетъ гь въ сіонѣ и въ ірлимѣ. и прѣ старцы славенъ будетъ.

Гла, їѕ.
(Пѣснь.)

Й ѣе моѝ въсхвалю тѧ, въспою и҃мѧ твое, ꙗ҆ко сътвори чюдна дѣла. Совѣ (-)[1] правыи да бу҃детъ г҃и. И҃ко положи грады̀ въ пръстъ. Грады̀ твѣрды̀ ꙗ҆ко пастисѧ (ѻ҆снованїю и҆хъ)[2]. Нечестивыихъ [грады̀][3] въ вѣки не съградѧтсѧ. (-)[4] И҆ (грады̀)[5] чл҃ка ѻ҆бидимыихъ възвеличѧ тѧ. Бы́сть бо всѣкому граду смирѣнну помо́щникъ. И҆ пренемагающимъ недостатка ради покро́въ. Ѡ҆ чл҃ка злы́хъ и҆зба́витъ а҃. Покро́въ жа́ждущихъ. и҆ (ѻ҆дше́нїе)[6] (ѻ҆бидимы҃и чл҃кы)[7]. Ꙗ҆ки чл҃цы малодш҃тнїи (и҆) жа́ждущїи ѣ сїо́нѣ. Ѡ҆ чл҃кѣ нечестивы҃и и҆мже насъ преда̀. И҆ сътворѝ г҃ь савао́ѳъ всѣмъ страна́мъ. Ѳу҆ горы̀ сеѧ и҆спїютъ ра́до҃, (и҆) и҆спїютъ вино̀. Помажутсѧ бл҃говонною ма́стїю в (сеи горѣ)[8]. Предаждь ѓе все страна́мъ, то́и ѓо совѣ на всѧ страны̀. *(И҆) пожре́тъ см҃рть възмо́гши. (-)[9] Паки (же) ѿи́метъ бг҃ъ всю слезу ѿ всѧкого лица̀. Поноше́нїе людїи ѿи́метъ ѿ всеѧ земла̀, ѹ҆ста̀ ѓо г҃ня гл҃аша [сїѧ][10]. И҆ рекѹ в (тои дн҃ь)[11]. Сѐ бг҃ъ нашъ к немуже надѣѧ́хо҃сѧ. И҆ весели́ха́хо҃сѧ ѻ҆ [сп҃сѣ][12] на́ше҃ И҆́ко поко́и да́сть бг҃ъ ѹ҆ горы̀ сеѧ. И҆ попере́сѧ моа́вїтскаѧ. И҆́коже потопта́ютъ тоѵкъ колесни́цею. И҆ возъдви́гне҃ рѹцѣ своѝ. И҆́коже и҆ то́и смирѝ на погѹбле́нїе. И҆ смирѝ ѹ҆́козну ѓо҃го, на неже рѹцѣ възложѝ. И҆ высоту́ ѹ҆бѣжи́ща гра́да твоѓо҃ смирѝ. и҆ ѻ҆бни́зитсѧ до (земла̀)[13].

Гла, їѕѳ.

Ъ (то́и дн҃ь)[1] въста́ватъ пѣснь сїю на землѝ і҆ѹ́дине҃ глюще. Се гра̀ твѣ́рдъ и҆ (сп҃съ)[2] на́шъ. Съгради́тъ гра́дъ, и҆ приградѝ. Ѿврьзѣте вра́та, да вни́дутъ лю́дїе. Снабдѣва́ѧи пра́вдѹ, и҆ снабдѣва́ѧи и҆́стинну. Пое́млѧи и҆́стинну и҆ снабдѣва́ѧи ми́ръ. И҆́ко к тебѣ [надѣѧ́хомсѧ][3] г҃и въ вѣкъ. Бг҃ъ вели́кїи вѣчныи. и҆же смирѝ [сведе́][4] живѹщаѧ въ высо́кїи. Грады̀ твердыразори́ши, и҆ ѻ҆бни́зиши а҃ до (земла̀)[5]. И҆ попере́тъ а҃ но́ги кро́ткихъ и҆ смире́нныихъ. Пѹть бл҃гочести́выхъ пра́въ бы́сть. И҆ ѹ҆творенъ пѹть бл҃гочести́выхъ. Пѹть бо г҃ня сѹдъ. Ѳу҆повахомъ къ и҆́мени твоѓо҃. И҆ къ па́мати [твое́и][6] ю́же помышлѧе҃ дш҃а на́ша. С҃ но́щи ѹ҆тренюю҃ дх҃ъ мои к тебѣ бж҃е. Зане свѣтъ повеле́нїа твоа̀ на землѝ. Пра́вдѣ наѹ҃чи́тсѧ живѹщеи на землѝ, помо́лче бо нечести́вын. Не наѹ҃чи́тсѧ пра́вдѣ на землѝ. Истинны не сътво́рѝ. да

Глава 25

1 Пісня.

Господи, Боже мій! Похвалю Тебе, оспівуватиму твоє ім'я! Бо Ти зробив подиву гідні діла. Хай рада буде справедлива, Господи! **2** Бо Ти поставив міста в порох, сильні міста, щоб впали їхні основи. Міста безбожних не будуть збудовані навіки, **3** і міста скривджених людей Тебе поблагословлять. **4** Бо Ти був помічником всякому впокореному містові і тим, що охороною знемагали через недостаток, визволиш їх від злих людей. Охорона спрагнених і одушевлення скривджених людей. **5** Вони наче люди малодушні і спрагнені в Сіоні, з безбожних людей, яким Ти нас передав. **6** І *так* Господь Саваот зробив всім народам. На цій горі питимуть радість і питимуть вино. Помажуться запашною мастю **7** в цій горі. Передай це все країнам, бо та рада на всі країни. **8** *І смерть, скріпившись, пожиратиме. Знову ж забрав Бог всяку сльозу з усякого лиця, забрав зневагу народу з усієї землі. Бо господні уста це сказали. **9** І скажуть в тому дні: Ось наш Бог, на якого ми поклали надію, – і ми раділи нашим спасителем. **10** Адже Бог дасть спочинок цій горі, і Моавська *земля* буде потоптаною, так як топчуть тік колісницями. **11** І він підніме свої руки, так як і він впокорив на вигублення, і він присмирив гордість того, на кого поклав руки. **12** І Він обнизить висоту охорони твого міста – і зневаженою буде до землі.

апо. 7 і 21

Глава 26

1 В тому дні піднімуть цю пісню в юдиній землі, кажучи: Ось сильне місто! І наш спаситель, Він збудує місто і укріплення. **2** Відкрийте брами, хай ввійде народ, що зберігає праведність і який зберігає правду, **3** що підтримує правду і береже мир! Бо на тебе, **4** Господи, поклали надію аж довіку! Бог великий, вічний! **5** Він, упокоривши, звів додолу тих, що живуть на високих. Ти знищиш сильні міста і зведеш їх вділ, до землі. **6** І їх потопчуть ноги лагідних і покірних. **7** Дорога побожних стала прямою, і приготована дорога побожних. Бо господня дорога – суд. Ми поклали надію на твоє ім'я і на твою пам'ять, **9** про яку думає наша душа. Від ночі чуває мій дух до тебе, Боже, тому що твої приписи на землі – світло. Навчіться правди, ви, що живете на землі! **10** Адже замовк безбожний, він не навчиться правди на землі, не зробить правди. Хай безбожний буде

забраний, щоб він не побачив господньої слави! **11** Господи, твоє рамено високе – і не взнали. Пізнавши ж, вони завстидаються, ревнощі охоплять ненапоумлений народ. І тепер вогонь пожере противників. **12** Господи, Боже наш! Дай нам мир! Бо Ти нам віддав усе. **13** Господи, Боже наш! Прийми нас! Господи! Опріч тебе, іншого ми не знаємо! Твоє ім'я ми називаємо! **14** Адже мертві не побачать життя, і лікарі не воскреснуть. Через це ти навів, і знищив, і забрав з них всякого з чоловічого роду. **15** Доклади їм зло, Господи! Доклади зло славним землі! **16** Господи! В скорботі ми Тебе згадали. В скорботі нам твоє мале напоумлення. **17** Так як коли та, що болiє дитиною, приближається родити і в своїм болі кричить, так ми стали твоєму улюбленому. Через твій страх, Господи, **18** в лоні ми прийняли! І поболіли, і породили дух твого спасіння, який Ти зробив на землі. Ми не впадемо, але впадуть ті, що живуть на землі. **19** Мертві воскреснуть, і встануть ті, що в гробах, і зрадіють ті, що на землі, бо роса, що від тебе, є їм лікування. Земля ж безбожних впаде. **20** Ходи, народе мій! Ввійди до твого помешкання! Замкни свої двері! Сховайся мало, тільки тільки! Аж доки не мине господній гнів. **21** *Ось Господь зі святого місця наводить гнів на тих, що живуть на землі. І земля відкриє свою кров і не покриє побитих.

мих. 1

Глава 27

1 В тому дні Господь наведе святий великий і сильний меч на змія, що втікає, і на поганого змія, і уб'є змія. **2** В тому дні виноградник добрий бажаний, над ним запаную я. **3** Сильне місто, обложене місто. Даремно його напоюю, бо схопленим буде вночі, вдень впаде його мур. **4** Не буде того, з нього не візьме. Хто мене поставить стерегти стерню в полі? Через цю війну я його похулив. Отже, тепер через це Господь Бог спалить їм все, що обіцяв. **5** Закричать ті, що в ньому живуть: Зробимо мир з тим, що зробив мир. **6** Сини Якова, що приходять, виростуть, і зацвіте Ізраїль, і вселенна наповниться його овочем, **7** щоб так, як він сам побив, і він так був побитим, або як сам вигубив, так був вигубленим. **8** Той, що воює і зневажає, відпустить їх. Чи не був ти той, що думав їх убити жорстоким духом – духом гніву? **9** Через це відкинутим буде беззаконня Якова. Що є його благословення? Коли відкину його гріх, коли він покладе всі каміння

сѧ вóзметъ нечестúвыи, да не вúдитъ слáвы гн҃ѧ. Гн҃ высóка (мышца твоѧ)[7], и҆ не оу҆вѣдѣша. Оу҆вѣдѣвше же оу҆срамáтсѧ. Зáвисть прїимѣ́ людú ненаказаны. И҆ нн҃ѣ óгнь супостáныѧ понáстъ. Гн҃ ёе нашъ мúръ даждь на҃, всѧ бо въздá҃ ёси на҃. Гн҃ бже на҃ прїимú ны. Гн҃и, рáвѣ тебе и҆ны́го не вѣмы, и҆мѧ твое наричемъ. Ѿ҆ртвїи бо животá не úмуть вúдѣти. И҆ врáчеве же не úмуть въстáти. Сего рáди наведѐ и҆ погубú, и҆ взѧ́ весь мужескъ полъ и҆хъ. Приложú и҆̃ зла҃ гн҃и, приложи зла҃ слáвнымъ земли. Гн҃ въ печáли помануха҃ тѧ. въ печáли мáло наказáнїе твое намъ. [Ꙗ҆ко][8] болѧ́щїѧ дѣтищемъ приближаетсѧ родúти, и҆ о҆ болѣзни своéи кричúтъ. Тáко быхомъ възлюбленному твоемý. Стрáха рáди твоегó гн҃и, въ чревѣ прїѧхомъ, и҆ поболѣ́хомъ и҆ родúха҃ дх҃ъ спсенїѧ [твоегó][9], и҆же сътворú на земли. [Не падéмсѧ][10], но падýсѧ живущїи на земли. въскрéснутъ мр҃твїи, и҆ въстáнутъ и҆же въ гробѣхъ. и҆ възрáдуютсѧ и҆же на земли. Роса́ бо нáже ѿ҆ тебе цѣльбá и҆мъ ёстъ, землѧ́ же нечестивы́ѣ падéтъ. Ѝдѣте людїе мои́ вни́дѣте въ храмъ вáшъ, затвори́те двéри своѧ. съкрыи́тесѧ мáло ели́ко ели́ко, дондеже мине́тъ гнѣвъ гн҃ь. *Сё [-][11] гн҃ь ѿ҆ стаго [мѣста][12] навóдитъ гнѣвъ на живущаѧ на земли. и҆ ѿ҆кры́етъ землѧ́ кровь свою, и҆ не покры́етъ и҆збїеныхъ.

мих. 1

Гл҃а, к҃з.

Ѿ҆ (тои́ дн҃ь)[1] наведе́тъ [гн҃ь][2] мéчъ сты́и (-)[3] велúкїи и҆ крѣпкїи, на (-)[4] змїѧ бѣжáщу и҆ на (-)[5] змїѧ лукáваго, и҆ оу҆бúетъ змїѧ. в (тои́ дн҃ь)[6] виноградъ добрыи помышленыи сѣвладу нáнь âзъ. градъ сúлныи градъ воюемыи, въсу́е напáдаю и҆. плѣнéнъ бо будетъ нощїю, днїю́ падéтсѧ стѣна́ [ег҃о][7], не будетъ того и҆же не возмѣ́ ѿ҆ негó. Кто́ мѧ приста́витъ стрещи́ (на ни́вѣ стéблїю)[8]. рáти дѣла сѧ похули́хъ и҆ нн҃ѣ оу҆бо сего рáди (-)[9] гн҃ь бъ всѧ́ ели́ка о҆бѣщà (и҆згори́тъ и҆мъ)[10]. възопїютъ живущеи в немъ. Сътвори́мъ мúръ емý, сътворь мúръ. приходя́щїѧ чада їáковлѧ прозябнутъ, и҆ процвѣтетъ їи҃ль, и҆ напóлнитсѧ вселеннаѧ плóда ег҃о. да ꙗ҆́ко сáмъ порази́, и҆ самъ сúце оу҆язви́тсѧ. [и҆ли][11] ꙗ҆́ко самъ оу҆бú, тáкоже оу҆бїенъ будетъ. сварáсѧ и҆ оу҆карáѧ ѿпусти́ѧ. не бѣ ли ты помышлáѧ дх҃омъ жéстокимъ, оу҆би́ти ѧ҆ дх҃омъ ꙗ҆́рости. Сего рáди ѿврьжетсѧ безакóнїе їáковле (ег҃е)[12] ёстъ слáве-

нїѥ ѣго. ѣгда ѡ҃вриѕу (гнѣхъ ѣго)[13], ѣда҆ поло́житъ всѧ҆ камы́ки трєбникъ кумирскъ съкрꙋше́ны а҆ки пра́хъ дро́бенъ. и҆ не пребꙋдетъ дꙋбїѥ и҆хъ, и҆ кумі́ры и҆хъ посѣчени а҆ки дꙋбра́ва ѕѣло· вселе́ннаѧ па́ствы расла́блена бꙋдетъ, а҆ки па́ствы попꙋщена. и҆ бꙋдꙋтъ на мно́га лѣта, (тоже почїю́тъ)[14], и҆ по вре́мени не бꙋдетъ в нем травы̀ занѐ посхнетъ· жє́ны гра́дꙋща с позо́ра прїидѣте, не сꙋть бо́ лю́дїѥ и҆мꙋще смы́слъ. сего ради не поми́лꙋетъ съ҆твори́вый ѧ҆̀, и҆ съ҆зда́вый (-)[15] не о҆ста́витъ [и҆мъ][16]· и҆ бꙋдетъ в (то́и дн҃ь)[17], загради́тъ г҃ь ѡ҆ рѣки рѣчны́ѧ, до (водоте́чи ѣгу҆петскы)[18]. вы́ же съберете сы́ны і҆и҃лєвы по ѣди́номꙋ ѣди́номꙋ· и҆ бꙋдетъ в (тои дн҃ь)[19], въ҆стрꙋба́тъ трꙋбо́ю вели́кою. и҆ прїидꙋтъ погꙋбла́ѥми въ странѣ а҆сꙋрїи́стеи, и҆ погꙋбла́ѥми въ ѣгу҆птѣ. и҆ покло́нѧтсѧ г҃ви оу҆̀ горы̀ ст҃ыѧ въ і҆ерли́мѣ·

г҃ла, к҃и·

о́ре вѣнцꙋ оу҆кори́зньномꙋ. наи́мницы ѣфремовы, цвѣ ѡ҆пады́и ѡ҆ сла́вы. на версѣ горы̀ вели́кїѧ пїѧни безъ вина҆. се кр҃пко и҆ же́сточко и҆́рость г҃нѧ а҆ки гра́дъ и҆спꙋща́ѥ не и҆́мыи завѣтїа, нꙋжею спꙋща́ѥмъ и҆́ко водꙋ̀ вели́ко мно́жество подира́ѧ страну̀ землѝ съ҆твори́тъ поко́и. рꙋка́ма и҆ нога́ма [-][1] попе-
ретсѧ вѣнє҆̃ оу҆кори́зньный наи́мницы ѣфремовы· и҆̀ бꙋдетъ (ѡ҆пады́и цвѣтъ)[2] (и҆̀)[3] сла́вы на врьсѣ горы̀ высо́кїѧ, а҆ки прьвыи плодъ смоквинъ. ви́дѣвыи (же, и҆̀)[4] прежє (ѫ҆затїѧ в рꙋцѣ ѣго)[5] въсхо́щетъ (пожрѣти и҆̀)[6]· в (тои дн҃ь)[7] бꙋдетъ г҃ь савао́ѳъ, вѣнецъ надежа сплє́теный сла́вою о҆ста́вшїмъ лю́демъ. [и҆̀][8] о҆ста́вѧтсѧ дх҃омъ сꙋдны́мъ на сꙋдъ, и҆ кр҃пость въ҆зграна́ѧ погꙋби́ти (ѧ҆̀)· Сїи бо́ вино҃ сꙋть прельщє́ни, прельсти́шасѧ о҆́ловинъ дѣлѧ. жрецъ, и҆ пр҃рокъ оу҆жасо́стасѧ. винà ради потрѧсошасѧ, ѡ҆ пїѧ́нъства о҆́ловинна҃го прелъсти́шасѧ· Сѐ ѥ҆сть видѣнїѥ, прокла́тїѥ понѧ́сть (па́ки)[9] совѣтъ (-)[10] то́и совѣтъ лиха́го дѣлѧ и҆мѣнїѧ· Кому совѣсти́хомъ зл҃о, [и҆́ли][11] кому повѣда́хомъ вѣсть, ѡ҆дое́нїи мле́комъ, ѡ҆тъ҆ложенїи ѡ҆ со́са. печа́ль къ печа́ли прїемли надє́жꙋ къ надє́жи. и҆
а҆ кр҃н дн҃ *ещє ма́ло зло́бїю оу҆сте́нною нѧ́зы́комъ и҆́нѣмъ, нѧ́ко съгла́ютъ лю́дїе си́мъ рекꙋще и҆́мъ. ѓе (паки)[12] а́лчномꙋ и҆ сѐ съкрꙋше́нїѥ, и҆ не въсхотѣша слы́шати. и҆ бꙋдетъ и҆́мъ слово г҃а бг҃а, печа́ль къ печа́ли, надежда къ надє́жди. ѣще ма́ло, ѣще ма́ло, да и҆́дꙋтъ и҆ падꙋтсѧ въспа́тъ, и҆ въ сѣдꙋ въпадꙋтъ и҆ съкрꙋша́сѧ, и҆ плѣне́ни бꙋдꙋтъ· Сего дѣлѧ слы́шасте слово г҃не мꙋжи печа́лни и҆ кнѧ́зи лю́дъстїи и҆же въ і҆ерли́мѣ

поганських жертовників розбитими на мілкий порох, і не залишаться їхні дуби, і їхні божища дуже вирізані, так як ліс. **10** Вселенне стадо буде свобідним, таким як покинуте стадо, і будуть на численні роки. Вони там спочинуть. **11** І після часу не буде в ній трави, тому що вона висохне. Жінки, що йдете з видовища, ходіть. Адже немає народу, що має розум. Через це не пощадить того, хто їх створив, і творець їм не відпустить. **12** І буде, що в тому дні Господь загородить від течії ріки до єгипетського потоку, ви ж зберете ізраїльських синів одного по одному. **13** І буде, що в тому дні затрублять великою трубою, і прийдуть вигублювані в Асирійській країні і вигублювані в Єгипті, і поклоняться Господеві на святій горі в Єрусалимі.

Глава 28

1 Горе вінцеві гордості – Єфремові наємники, цвіт, що відпав від слави на вершку великої гори, п’яні без вина. **2** Ось сильний і тяжкий гнів Господа, що сходить як град, від якого немає покриття. Він сильно сходить, як велике множество води, що зносить країну землі, зробить спочинок рукам **3** і ногам. Потоптаним буде вінець гордості – Єфремові наємники. **4** І відпаде цвіт і слава на верху високої гори, як ранній плід фіги. Хто ж побачить і раніше ніж візьме в його руки, забажає його з’їсти, **5** в тому дні Господь Саваот буде вінцем надії, сплетеним славою для осталих з народу. **6** І позоставлені будуть на суд духом суду, і *буде* сила, що не дає їх вигубити. **7** Адже ці зведені вином, вони були зведені сильним напитком. Священик і пророк жахнулися, через вино захиталися, зведені були пияцтвом сильного напою. Це є видіння. **8** Клятва знову пожере ту раду – рада задля лихого маєтку. **9** Кому ми сповістили зло або кому ми сповістили вістку, відлучені від молока, відтягнені від груді. **10** Прийми біль до болю, надію до надії, і *ще трохи **11** злобою кор1. 14
уст, іншим язиком, бо скажуть цьому народові, **12** кажучи йому: Це спочинок бідному і це знищення, і вони не забажали послухати. **13** І слово Господа Бога буде їм болем до болю, надією до надії, ще трохи, ще трохи, щоб пішли і впали назад. І вони впадуть в біду, і будуть знищені, і будуть полонені. **14** Через це ви почули господнє слово, прибиті мужі і людські князі, що в

Єрусалимі, **15** бо ви сказали: Ми зробили завіт з адом і угоду зі смертю! На нас не прийде буря, що несеться, коли минатиме, ми поклали брехню як нашу надію, і ми покрилися брехнею. **16** Через це так говорить Господь: *Ось я вкладу в сіонську основу дорогоцінний, вибраний, краєугольний, шляхетний камінь у його основи, і хто йому повірить не завстидається. **17** І покладу суд в надію, а мою милостиню – на мірила. І ті, що надіються на брехню, даремно *надіються*, бо вас не мине буря. **18** Чи і відставить вона від вас смертний залог? І чи не залишиться ваша надія щодо аду? Коли мине буря, що несеться, вона буде їй на потоптання, **19** і коли перейде – вас забере. Вранці – вранці мине день, і вночі буде погана надія. Навчіться слухати, **20** пригнічені ми не можемо битися, самі ж знемагаємо так, щоб нас зібрали. **21** Підніметься так, як гора безбожних, і буде у ґаваонській долині, з гнівом зробить свої діла – діло гіркоти, і його гнів буде чужим, і його гнів – чужий. **22** І ви не радійте, щоб не перемогли вас ті, що зв'язують. Тому що довершені і скорочені діла почув я від Господа Саваота, які Він зробить по всій землі. **23** Сприймiть і послухайте мій голос, сприймiть і послухайте мої слова. **24** Чи ввесь день буде орач орати або підготовляти насіння раніше від обробки землі? **25** Але, отже, коли він пом'якшить її поверхню, тоді посіє трохи чорнушки і кмину, потім же посіє пшеницю, і ячмінь, і просо у своїх межах. **26** І будеш напоумлений судом твого Бога – і зрадієш. **27** Адже не з жорстокістю він виполює чорнушку, і колесо не піде по кмині, але палицею чорнушка буде вимолочена, а кмин **28** з'їсться з хлібом. Бо Я не довіку гніватимуся на вас, і голос мого гніву вас не потопче. **29** Ось *це* вийшло від Господа Саваота. Сповіщайте чуда! Підніміть марну утіху!

пс. 127
мат. 21
мар. 12
лук. 20
дія. 4
рим. 9
пет1. 2

Ѡ҃ко рекосте сътворихомъ завѣтъ со а҆домъ, и҆ съ смертїю заложенїе· бѹра носима а҆ще мимойдетъ, не прїидетъ на насъ. приложихомъ ложь надежѹ нашѹ, и҆ лжею покрыхѡ҃сѧ· Сего ради та҆ко гл҃етъ гь, *се а҆зъ вложѹ въ ѻ҆снованїе сїѻ҃не камень многоцѣненъ, и҆збранъ, краеѹгѡ҃ленъ, честенъ, въ ѻ҆снованїе е҆мѹ. и҆ вѣрѹай воньне постыдитсѧ. и҆ положѹ сѹдъ въ надежѹ, мл҃ть же мою ѣ҆ мѣры· и҆ ѹ҆повающеи въпще лжею, ѡ҃ко не минетъ васъ бѹра· е҆да и҆ ѡ҃врѣжетъ (зало ѡ҃ васъ)[13] смр҃тныи, и҆ надежа ваша а҆ще къ а҆ду не пребѹдетъ. бѹра и҆дѹщїѧ а҆ще мимойдетъ, бѹдѣ е҆й ѣ҆ попранїе, (и҆) егда мимойдетъ прїиметъ васъ· Заѹтра заѹтра минетъ днь, и в нощи бѹдетъ надежа зла· Наѹчитесѧ слышати тѹжащеи, не можемсѧ которати. сами же и҆знемагаемъ ако҃ собрати ны· Ѡ҃коже гора нечестивыихъ въстанетъ, и҆ бѹдѣ въ дебри гаваоньскѣ, съ ѡ҃ростїю сътворитъ дѣла своѧ, горести дѣла. и҆ ѡ҃рость же его чюжа бѹдетъ, и҆ гнѣвъ его чюжъ· и҆ вы не радѹитесѧ, да не възмогѹтъ на вы ваѫщеи. занѣ скончаны и҆ съкращены вещи слышахъ ѡ҃ га҆ваода, ѡ҃же сътворитъ по всеи земли· внѹшите и҆ слышите гла҆ мои, въземлѣте и҆ слышите словеса моѧ. е҆да весь днь хощетъ ора҆и ора҆ти и҆ли сѣмѧ ѹ҆готовати, преже въздѣланїѧ земнаго. но е҆гда (ѹ҆бо ѹ҆макчитъ верхъ ея҆)[14], тогда всѣѣ мало кѹколица, и҆ кѹмина. (потѡ҃ же)[15] всѣѣ пшеницѹ, и҆ ѡ҃чмень, и҆ пыро, въ предѣлехъ твоихъ. и҆ наказѣшисѧ сѹдомъ ѓа твоего, и҆ възрадѹешисѧ. не съ жестотою бо сѧ истреблаѣ кѹколица. и҆ колокольное не ѻ҆бы҆идетъ кѹмина. но жезломъ истепетсѧ кѹколица. а҆ кѹминъ с҆ хлѣбомъ снѣстьсѧ. Не въ вѣ бо а҆зъ [разгнѣваюсѧ на вы][16], и҆ гласъ гнѣва моего не попереть васъ· (-)[17] Сѐ ѡ҃ га҆ваода и҆зыиде. чюдесѧ совѣщаите, възнесѣте тщѐ ѹ҆тѣшенїе·

Гла҃ ка҃·

Оре градѹ аріилевѹ, нань же дѣдъ воева҆. съберите жита ѡ҃ года до года. ѡ҃ко бо ѣ҆кѹпъ съ моавомъ, (за соль)[1] аріилю. и҆ бѹдетъ (крѣпо҃ его)[2] и҆ богатство мнѣ, и҆ ѻ҆бса҆дѹ (та аіки дѣдъ)[3], и҆ поста҆влю ѻ҆ікрестъ тебѐ праща, и҆ съгражѹ (-)[4] столпы. и҆ смира҆тсѧ словеса҆ твоѧ до земля҆, и҆ в землю (вниѹтъ словеса҆ твоѧ)[5]. и҆ бѹдетъ [гласъ твои, аіки гласа҆ющихъ ѡ҃ земля҆, и҆ съ земли ѡ҃немо҆жетсѧ гласъ твои][6]· (-)[7] и҆ бѹдетъ ѡ҃ко прысть по колы богатъство нечестивыихъ, и҆

ѱло҃ рі҃з
мл҃ѣ їса
мл҃ѣ вы
ѧѹ їс
дѣѣ д
кр҃ї д
а҆ пе҃р в

âíки пра́хъ летя́и· и́ бу́детъ ѣ́ часѣ ѣ́незапь, ѿ гѣ̀ савао́ѳа. присѣщени́ѥ бо́ бу́детъ съ гро́момъ и́ съ трусомъ, и́ гла́сомъ вели́комъ. бу́ра гра́дущи, и́ пла́мы о́гньнъ попала́ѧ· и́ бу́детъ âíки ви́дѣи со́нїѧ спа̀, бога́тство стра́и всѣхъ. и́же воѣва́ша (-)[8] на їерли́ма и́ вси събра́нїи на́нь. и́ завла́ющеи ѥ́мꙋ (-)[9] бу́дутъ, âíки въ снѣ [на́дущеи и́ [пїю́щеи]][10][11], (-)[12] въста́вшем (же) то́щъ и́ со́нъ. (-)[13] ꙗ́коже жа́ждаи въ снѣ́ и́ пїѣ́ въ̀пранꙋ́в же ѥ́ще жа́ждѣ́, дша́ же ѥ́го вотще надѣ́ѧ. та́ко бу́детъ бога́тство всѣхъ стра́нъ, ѥли́ко́ и́хъ воѣва̀ на гору́ сїо́ню· о́слабѣ́йте и́ ѹ́жаснитеся, и́ ѹ́пїитеся не о́ловиною ни вино́мъ. на́ко напои́ вы гь дхомъ покая́нїѧ, и́ смѣжи́ о́чи и́, и́ прр̀ькомъ и́, и́ кня́зе́ и́х, ви́дѧщеи съкрове́наѧ· и́ бу́дутъ ва́ вся (сѝ словеса̀)[14], âíки словеса̀ (кни́гъ печатлѣнныхъ)[15]. ѥ́мꙋже âще дасть а̀ чла́ку ѹ́мѣю́щꙋ книга́мъ, гла́юще. почти ѥ́е, и́ речетъ. не могꙋ почести́, печатлѣнны бо́ сꙋть. и́ дада́тся кни́ги сїи (-)[16] мꙋжꙋ не ѹ́мѣю́щꙋ кни́гамъ, и́ речетсѧ ѥ́мꙋ почти ѥ́е, и́ рече́ и́. не могꙋ почести́· *и́ рече гь, приближа́ютсѧ (лю́дїе си мои́)[17] ѹ́стꙑ̀ свои́ми, (и́ ѹ́стна́ми и́хъ) чтꙋтъ мѧ, а̀ ср̑це и́хъ дале́ ѥ́сть ѿ мене. въ тщ̑е же чтꙋтъ мѧ наꙋча́юще за́повѣди чла́чески, и́ ѹ́чѥ́нїѧ. Сего ра́ди ѥ́е а̂зъ приложꙋ на́ко престáвити лю́ди си (-)[18]. *и́ погꙋблю̀ премꙋдрость премꙋдрыхъ, и́ ра́зꙋмъ разꙋмныхъ съкры́ю· *го́ре (творя́щимъ глꙋбоче совѣтъ)[19], а̂ не гмъ· го́ре (творя́щимъ совѣтъ ѿта́и)[20], и бу́дутъ въ тмѣ дѣла и́. и́ реку́тъ, (-)[21] кто̂ ны ви́дѣ, (и́ли)[22] кто̂ ны̀ разꙋмѣ на́же мы̀ творимъ. не на́ко ли ѹ́бо гли́на горнича́рска намѣни́тсѧ, ѥ́да речетъ зданїе създа́вшемꙋ, нѣ́си ты мѧ създа̂. и́ли твори́нїе сотво́ршемꙋ, неразꙋмна мѧ сътворѝ· но̀ ѥ́ще ма́ло, и́ приблиⷢжитсѧ лива́нъ âíки гора̀ хермель, и́ [-][23] хермель в лꙋгъ наменитсѧ· и́ ꙋслы́шатъ въ (дн̑ь о́нъ)[24] глꙋсїи словеса (кни́гъ си́хъ)[25], і́ и́же въ тмѣ і́ и́же въ мглѣ, о́чи слѣпы́хъ ѹ́зратъ. и́ възрадꙋю́тсѧ ни́щїи гмъ съ ра́достїю, и́ ѿчаа́вшеисѧ чла́цы напо́лнатсѧ весе́лїѧ· и́щезѐ безако́нникъ, и́ поги́бе грдыи, и́ потреби́шасѧ безаконꙋ́ющеи зло́бою, и́ твора́щеи съгрѣша́ти чла́ки въ словѣ. вся́ же о́блича́ющаѧ при вратехъ претыка́нїе полага́ютъ, и́ поползо́ша в непра́вдѣ пра́веднаго Сего ра́ди та́ко гле́тъ гь на до́мъ ія́ковль, и́же нарече ѿ âврааа́ма. не нн̑ѣ постыди́тсѧ ія́ковъ, и́и нн̑ѣ лице [е́го][26] и́змѣни́тсѧ [-][27]. и́о ѥ́гда̑ ви́дя̑ ча́да и́хъ дѣла моѧ, мене ради о́стѧтъ и́ма мое, и́ о́стя̑

а кр̑н а
âв̑ден а

спр̑а йг

мт̑а їи
мр̑а з

Господа Саваота. Бо будуть відвідини з громом, і з трясінням, і з великим голосом, буря, що несеться, і вогняний полумінь, що пожирає. **7** І буде наче той, що сплячи бачить сни, багатство всіх країн, які воювали проти Єрусалиму і всіх, що зібралися проти нього і що чинять йому зло, **8** вони будуть наче ті, що в сні їдять і п'ють, а як вони встали – марний їх сон. Так як той, хто є спраглий у сні і п'є, збудившись ще є спраглим, душа ж його марно надіялася, так буде багатство всіх країн, скільки їх воювало проти сіонської гори. **9** Станьте слабкими, і жахніться, і упийтеся не п'янким напоєм ані вином. **10** Бо Господь напоїв вас духом покаяння, і зажмурить їм очі, і їхнім пророкам, і їхнім князям, які бачать сховане. **11** І вам будуть усі ці слова, як слова запечатаних книг, кому лиш він їх дасть, людині навченій письма, кажучи: Прочитай це. І вона скаже: Не можу прочитати, бо вони є запечатані. **12** І ці книги будуть дані чоловікові, що не знає книг, і йому скажеться: Прочитай це. І він скаже: Не можу прочитати. **13** *І сказав Господь: Цей народ наближається до мене своїми устами і почитає мене їхніми губами, а їхнє серце далеко від мене. Даремно ж мене не почитають, навчаючи людських заповідей і навчань. **14** Через це ось я додам, щоб переставити цей народ, *і знищу мудрість мудрих, і сховаю розум розумних. **15** Горе тим, що чинять глибоку раду, а не Господом. *Горе тим, що потайки роблять раду, і їхні діла будуть в темряві, і скажуть: Хто нас побачив або хто збагнув нас *чи* те, що ми робимо? **16** Чи не вважатиметесь ви за глину гончара? Хіба скаже твориво творцеві: Не ти мене створив! Або твориво творцеві: Ти мене нерозумно створив! **17** Але ще трохи, і Ливан стане близьким як гора Хермел, і Хермел вважатиметься лісом. **18** І в тому дні почують глухі слова цих книг, і ті, що в темряві, і ті, що в імлі, – очі сліпих, побачать. **19** І бідні зрадіють Господом з радістю, і зневірені люди наповнять ся радості. **20** Пропав беззаконник, і згинув гордий, і беззаконні були вигублені злобою, **21** і ті, що приводять до гріха людей словом. А всі, що оскаржують при дверях, кладуть спотикання, і посковзнулися в неправді праведного. **22** Через це так говорить Господь на дім Якова, якого назвав від Авраама: Тепер Яків не завстидається ані тепер його лице не зміниться. **23** Але коли їхні

мат. 15
мар. 7

кор1. 1
ав. 1

сир. 23

діти побачать мої діла, через мене освятять моє ім'я і освятять Святого Якова, і боятимуться ізраїлевого Бога. **24** І обмануті духом пізнають розумування, і ті, що нарікають, навчаться слухати, і німі язики навчаться говорити про мир.

Глава 30

1 Горе *вам*, відступні діти. Це говорить Господь: Ви зробили раду не мною і завіти не моїм духом, щоб додати гріхи до гріхів. **2** Ті, що йдуть, зійдуть до Єгипту, щоб помогти *собі* фараоном і заступитися єгиптянами, мене ж не попросили. **3** Вам же оборона фараона буде на сором, і тим, що надіються на Єгипет, – зневага. **4** Бо в Таїні є старшини, погані посланці, вони марно трудяться **5** з народом, який не буде їм на користь, ані на поміч, ані на добро, але на сором і на погорду.

6 Видіння чотироногих, що в пустині.

Лев і левеня в смутку і в пригніченні. Звідти і гаспид, і плем'я літаючих гаспидів, які несли на раменах і на верблюдах їхнє багатство до країни, яка не була їм на поміч, але на сором і докір. **7** Марно і даремно помагають вам єгиптяни. Сповісти їм, що ваша потіха – марнота. **8** Отже, тепер, сівши, напиши це на дошці і в книгах, бо це буде на дні часів і на віки. **9** Адже вони є непослушний народ, сини брехливі, які не бажали слухатися божого закону, **10** які говорять пророкам: Не сповіщайте нам іншу обману, **11** і відверніть нас з цієї дороги, заберіть від нас дорогу і заберіть від нас суд ізраїльський. **12** Через це так говорить Господь, Святий ізраїльський, тому що ви не підкорилися цим словам і поклали надію на брехню. І тому що ви нарікали і поклали надію на це слово, **13** через це буде вам цей гріх як стіна, що нагло впаде, і полон сильного міста, в якому упадок буде швидким. **14** Буде як розбиття глиняного посуду, і з глини на дрібне, щоб їм не знайти черепків, в якому візьмеш вогонь і до якого влиєш трохи води. **15** Так говорить Господь, Святий ізраїльський: Коли повернешся і зідхнеш, то тоді спасешся і пізнаєш де ти був, коли надіявся на марноти. Даремною стала ваша сила, і ви не забажали послухати, **16** але сказали: Прибіжимо до коней. – Через це втікатимете. І ви скажете: Сядемо на швидких *коней*. Через те швидкими будуть ті, що вас переслідують. **17** Від одного голосу втече тисяча, і від голосу

стого їаковла, и ба їиїлева оубоѧсѧ. И разумѣютъ [листаѧщеисѧ дхомъ][28] смышленїа, (и)[29] ропщующеи наоучатсѧ послушати. и ѧзыцы нѣмующеи наоучаѧсѧ глати миръ.

Гла, л.

Горе чада шврьгшаѧсѧ. Сѣ глѣ гь, сътвористе совѣ не мною, и завѣты не дхо моимъ, приложити грѣхи къ грѣхомъ. йдущеи (сни́дутъ)[1] въ ѣгупетъ, мене же не въпрашаша, ѧко помощи фарао́номъ, и заступи́тиса ѣгуптанѣми. будетъ же вамъ поро́въ фарао́на постыдѣнїе, и оупова́ющимъ къ ѣгупту оукори́зна. ѧко суть в (та́инѣ)[2] старѣишины, вѣстныцы зли въ тще трудатсѧ къ лю́демъ, йже не оуспѣ́ютъ, имъ, ни на́ помощъ, ни на по́лзу, но на стоу и на оукорѣнїе.

Видѣнїе четвероно́гихъ, йже въ пусты́ни. въ печа́ли и въ тузѣ левъ и львичѣ. шт оудо и а́спидъ и племѧ а́спидъ пара́щѣ, йже несѧхоу на [ра́му][3] и на вельблю́дехъ бога́тьство ѣ, къ странѣ йже не бы́сть имъ въ по́мощъ но на стоудъ и оукори́зноу. ѣгуптаны въ тще и въ соуе оуспѣваютъ ва. совѣсти имъ ѧко тщета оутѣше́нїе ва́ше (-)[4]. Нѣнѣ оубо сѣдъ въпиши (се въ до́ску)[5], и въ (кни́ги)[6], ѧко будетъ (се въ дни вре́менъ)[7] и въ вѣкъ. ѧко лю́дїе непокори́ви суть, сѣнове (же) лжи́вїи, йже не похотѣша слы́шати зако́на бжїа. йже глютъ прркомъ, не повѣда́йте на́мъ (-)[8] дроугу́го прельщенїа, да (ны съврати́те)[9] съ пути сего. шимѣте ш насъ путь (-)[10], и ши́мѣте ш на́съ [соудъ][11] їиїлевъ. тогѡ ради си́це глетъ гь стыи їиїлевъ, ѧко не покори́тесѧ словесемъ си́мъ, и надѣ́астесѧ къ лжи. и ѧко пороптаете, и оупова́ете бы́сте къ словеси семоу. того ради будетъ ва́мъ (сїи грѣхъ)[12], ѧко стѣна́ пада́ющисѧ внеза́пу, (и) гра́да тверда плѣне́на в не́мже въсико́ре будетъ паде́нїе. (-)[13] будетъ ѧко сокроушенїе сосоуда глине́на (и) ш глины да дро́бно, ѧкоже не о́брѣсти имъ чрѣпа. в немже о́гнь во́змеши, и во́ньже влїеши водꙑ ма́ло. тако глетъ гь стыи їиїлевъ. ѣгда возвратишисѧ (и) въздохнеши, то тогда́ спасешисѧ, и разумѣеши где ѣси бы́лъ ѣгда оуповаше суи́ми. тща крѣпость ва́ша бы́сть, и не хотѣсте послоушати. но реко́сте, къ конемъ прибѣгнемъ, того ради побѣгнете, и речете на скорыа во́сѧдѣ. того ради тщи будоу го-

нáшеи вы. глáсомъ ѣдúнаго пробѣгнѣ́ тысящи
и̂ глáсомъ пáтѝ пробѣгнýтъ мнóзи. дóндеже
о̂стáвлени бýдете а̂ки постáвъ нá горѣ, и̂ нáко
знáменїе носá на холмѣ. (-)[14] пáки пребýдетъ
бъ щедровáти вамъ. и̂ сего ради вънесéтсѧ
нáко помиловáти васъ зане сýдїи гь бъ нáшъ
ѫю҃ в҃ е̂сть. (-)[15] где а̂и о̂стáвите слáвý вашý· *блáже-
ни вс҃и пребывáющеи в него, зане людїе сто҃и въ
сїóнѣ вселя́тсѧ. (-)[16] і҆ерли҃ (же) плáчѣ҃ въспла-
касѧ, помúлýи мѧ· помúлýетъ тѧ глáсъ
крычáнїѧ твоегó, ѣгдá оу́зрѣ послýшáющѧ тебѣ·
и̂ дáстъ (бъ)[17] ва҃ хл҃ѣ печáльныи, и̂ вóдý
тѣснýю. и̂ ктомý не приближáтсѧ к тебѣ
лестáщеи тѧ нáко о́чи твои̯ оу́зрятъ лестá-
щаѧ тѧ, и̂ оу́ши твои̯ оу́слы́шатъ словесá
(прельстúвшихъ тѧ съзáди)[18], и̂же глю́тъ. е҆
пýть и̂дѣмъ по нéмý, и̂ли нá десно а̂и нá
лѣво· и̂ ѡ҆връжéши кумúры посребрéныѧ и позла-
щéнныѧ, (и̂) на дрóбно сътворúши, и̂ разлїеши
нáко вóдý сквернáвыѧ, и̂ а̂ки мотылá ѡ҆връ-
жеши ѧ҃· тогдá бýдетъ дóждъ сѣмени землѧ
твоеѧ̀, и̂ хлѣбъ жи҃т землѧ̀ твое́ѧ бýдѣ́
и̂зъо́бúла бл҃гъ. и напасýтсѧ [ско́ти твои̯]19
бъ (тóи дн҃ь)[20] на мѣстѣ блáзѣ и̂ прострáнѣ. ю҃нцы вáши и̂ волóве дѣлáющеи зе҃лю,
наи̯дáсѧ плѣвъ смѣшенъ съ нáчмéнемъ и̂звѣ́ѧномъ· и̂ бýдетъ на всѧ́кои горѣ высóцѣ, и
на всѧ́комъ хóлмѣ прозрáчнѣ вода̀ текýщи. въ
(тóи дн҃ь)[21], е҆гдá погúбн҃ý мнóзи, и̂ е҆гдá
падýтсѧ столпи· и̂ бýдетъ свѣтъ мѣ́сѧчъ
а̂ки свѣтъ слн҃чь и̂ свѣтъ слн҃чь бýдетъ се҃-
морúцею, въ [тóи][22] дн҃ь е҆гдá и̂сцѣлитъ гь
съкрýшенїе людїи свои̯, и̂ болѣзнь нáзвы твоеѧ
и̂сцѣ́литъ· сѐ и̂ма гн҃е врéменемъ и̂́детъ
мнóгомъ, горя́щи нáростъ съ слáвою слóво оу́с-
тенъ е҆го. слóво гнѣ́ва пóлно, (-)[23] гнѣвъ (же)
нáрости нáко о́гнь попалúтъ, и̂ дх҃ъ е҆го а̂ки
водá ѣ҆ дебри блескýщи прїидѐ до выѧ. и̂ раздѣ́-
литсѧ нáко смя́сти страны̀ о́ прельщенїи сý-
и̂мъ. и̂ прожене҃тъ ѧ҃ прéлесть (тщà), и̂ прїиме́
ѧ҃ пре҃ лици и̂хъ· е҆да прúсно е҆сть вамъ рáдовати-
тисѧ, и̂ въходúти въ о́сщенїа моа пр҃но, а̂ки
празнýющѐ҃ и̂ нáко весели́щѐ҃сѧ вни́ти съ сопѣ-
лїю въ гóрý гн҃ю ктъ бу҃ і҆и̂лéву. и̂ слы́шанý съ-
твóритъ бъ слáвý глáса своегó, и̂ нáростъ мы́шца
своеѧ, показáти съ нáростїю и̂ съ гнѣ́вомъ. и̂
с плáменемъ попалáющемъ, [и̂][24] съ трас-
новенїемъ гѣ́дномъ, и̂ нáко водá и̂ гра҃ съходѧ̀
нýжею· глáсомъ бо гн҃имъ оу́меншáютъ (нáзвою
а̂сѵ҃рїи)[25], е҆ю́же а̂ще порази́ ѧ҃. и̂ бýдетъ [-][26]
о́и҃кр҃тъ ѡ҆нýдуже бѣ е҆мý надéжа (помыш-
лáти)[27], е҆ю́же тóи оу҆повáше, (-)[28] съ сопѣльми

п’ятьох втечуть численні, доки не будете покинуті, як стовп на горі і як той, що несе знамено на горбі. **18** Знову Бог буде милувати вас і через це підніметься, щоб вас помилувати. Тому що наш Господь Бог є суддя, де ж оставите вашу славу? *Блаженні всі ті, що залишаються в ньому, **19** тому що святий народ поселиться у Сіоні. Єрусалим же заплакав плачем: Помилуй мене. – Помилує тебе на голос твого крику, коли побачить, що ти слухаєшся. **20** І Господь дасть вам хліб смутку і тісну воду, і більше не наблизяться до тебе ті, що тебе обманюють. Бо твої очі побачать тих, що тебе обманюють, **21** і твої вуха почують слова тих, що тебе обманули ззаду, що говорять: Це дорога, підемо по ній чи направо, чи наліво. **22** І ти викинеш посріблених і позолочених божків, і на дрібно роздробиш і розпорошиш, викинеш їх як воду нечистої і як кал. **23** Тоді буде дощ для насіння твоєї землі – і хліб жита твоєї землі буде великий *і* добрий. І в тому дні твоя скотина випасеться на доброму і широкому місці. **24** Ваші бики і воли, що працюють на землі, наїдяться полови змішаної з повіяним ячменем. **25** І на всякій високій горі і на всякому високому горбі буде вода, що тече, в тому дні, коли згинуть численні і коли впадуть башти. **26** І світло місяця буде як світло сонця, і світло сонця буде всемеро *більшим* у тому дні, коли Господь оздоровить побиття свого народу і вилікує біль твоєї рани. **27** Ось через великий час іде господнє ім’я – горіючий гнів, зі славою слово його губ, слово повне гніву, а гнів люті пожере як вогонь. **28** І його дух як вода, що пливе в долині, прийде до шиї і поділиться, щоб збентежити країни на обману марним. І переслідуватиме їх марна обмана, і забере їх перед їхнім лицем. **29** Хіба вам постійно треба радіти і постійно входити до мого освяченого, так як тим, що святкують, і як ті, що веселяться, щоб ввійти з сопілкою на господню гору до ізраїльського Бога? **30** І Бог дасть почути славу свого голосу і гнів свого рамена, щоб показати з люттю, і з гнівом, і з полум’ям, що пожирає, і з жахливим трясінням, і як вода і град, що сильно падає. **31** Бо від господнього голосу меншими стають асирійці, від рани, якою їх поб’є. **32** І буде у нього довкруги: від чого була надія думати, на що він поклав надію, проти нього воюватимуть з сопілками і гуслями через

пс. 2

зраду. **33** Бо не раніше буде тобі день допиту. Чи й тобі приготовано царювати в глибокій долині і над деревом, що лежить, вогонем і численним деревом? Бо господня лють, як долина спалена горіючою сіркою.

Глава 31

1 Горе вам, що сходите до Єгипту за поміччю, що поклали надію на коні і на зброю, бо *її* є багато, і на велике множество коней, і не поклали надію на Святого ізраїльського, і не шукали Бога. **2** Він же мудрий приводив зло, і його слово не хулитиметься. І Він повстане на доми злих людей і на їхню марну надію, **3** на єгипетську людину, а не Бога, кінське м'ясо. І не буде помочі. Господь же наведе на них свою руку, і помічники трудитимуться. І всі колись згинуть, **4** так як мені сказав Господь. Так як зареве лев чи левеня над ловом, який впіймав, і закричить над ним, аж доки гори не наповняться його голосом – і вони зменшилися і злякалися від множества гніву, так зійде Господь Саваот воювати на сіонську гору і на її гори. **5** Як птах, що літає, так Господь оборонить Єрусалим, і визволить, і обереже, і спасе. **6** *Поверніться ви, що врадили глибоку беззаконну раду. **7** Бо в тому дні люди відмовляться від своїх срібних і золотих кумирів, які зробили їхні руки. **8** І асир впаде не від людського меча, ані не вигубить його людський меч, і він втече не від лиця меча. Юнаки ж будуть на приниження, **9** бо будуть оточені каменем, як валом, і будуть винуваті, і хто втікає, стане полоненим. Так говорить Господь: Блаженний той, хто має плем'я в Сіоні і кревних у Єрусалимі.

Глава 32

1 Бо ось царюватиме праведний цар, і почнуть володіти князі з судом. **2** І чоловік буде ховати свої слова, і сховає, як від водного потопу. І з'явиться в Сіоні наче ріка – славне джерело, що тече у спраглій землі. **3** І до цього не будуть покладати надію на людей, але дадуть вуха, щоб слухати. **4** І серце немічних сприйме слухати, і язики німих швидко навчаться говорити про мир. **5** І більше не скажуть володіти безумному, і більше не скажуть твої слуги: Мовчи. **6** Бо безумний говоритиме безумне, і його безумне серце знатиме чинити беззаконня і говорити обману до Господа, щоб розсіяти голодуючі душі і зробити

й гу҃сльми ратую҃тъ на҆нь ѡ҆ премѣне́нїа. Не҆ преже бо҃ дн҃ь въспро́ситсѧ (ѡ҆ тебѣ). ѣда҃ и҆ тебѣ оу҆гото́васѧ цр҃твова́ти въ дебри́ глубо́цѣ, (и҆) древеса лежа́ща о҆́гнь и҆ древеса мно́га. на҆рость (бо҃) гн҃ѧ а҆ки дебрь ка́мыкомъ гора́щемъ жего́ма·

Гла҃, ла҃·

Го́ре сходя́щемъ въ ѣгу҃петъ҄ на по́мощь, оу҆пова́ющимъ ко́ньми и҆ о҆ру҃жїемъ, е҆сть бо҃ мно́го. и҆ ко́нничество мно́жество мно́го. и҆ не҆ вѣша оу҆пова́ли къ с҃тому҃ і҃и҃леву҃, и҆ бра҃ не҆ вънзыскаша. (-)[1] то́и (же) прему́дрь приво-жа́ше (-)[2] зло́, и҆ сло́во ѣго не҆ похулитъ҄ся. и҆ въста́не҆ на домы҆ чл҃къ злы҃, и҆ на наде́жу е҆҃ тщу҃ю. ѣгу҃петъскаѧ чл҃ка, а҆ не҆ бра҃, ко́ньски плоти, и҆ не҆ бу҃детъ по́мощи· Гь҃ же наведе́тъ ру҃ку҃ свою҆ на҆ на҆, и҆ тру҃датсѧ помага́ющеи. и҆ вси҆ и҆ногдою погы́бну҃тъ҄, (на҆коже)[3] рече мнѣ гь҃· На҆́коже вънзрѣетъ лє́въ, и҆ львичищь о҆ ловитвѣ ю҆же и҆ме́тъ, и҆ вънзопїетъ о҆ не҆́и, до́ндеже напо́лна҆ѧ го́ры гла́са ѣго. и҆ оу҆меншишасѧ, и҆ мно́жества на҆ростнаго оу҆боа́шесѧ· Сице сни́де҆ гь҃ савао́дъ воѣва́ти на҆ гору҃ сїо́ню, [и҆][4] на҆ горы ѣго, на҆́ко пти́ца пара́ща. сице защити҆т҄ гь҃ і҃ер҃ли́ма, і҃ и҆зба́ви и҆ потво́ритъ и҆ спсетъ· *Ѡ҆бра-тити́тесѧ совѣщава́ющеи҆ глубо́кѣ совѣтъ҄ (-)[5] безако́нень. на҆́ко вънзо҃ (то́и дн҃ь)[6] ѡ҆връгу҃тсѧ чл҃цы ѡ҆ ку҃ми́ръ свои҆хъ сре́бреныхъ и҆ златы́хъ, на҆́же су҃ть сътвориле ру҃ки и҆́хъ· И҆ падетъ а҆су҃ръ не мече́мъ чл҃чьскомъ, и҆ни҃ мѣ҃ му҃же́скъ потреби́тъ и҆̀, и҆ пробѣ́гнетъ не҆ ѡ҆ лица҆̀ ме́чю. ю҆́ноты же бу҃дутъ вънзо҃ оу҆меншенїе, ка́менѣ҃ бо҃ о҆́бы҆ма́ѧсѧ на҆́ко о҆гражде́нїемъ, и҆ повини҃ни бу҃дутъ҄. и҆ бѣжа́и плѣненъ бу҃де҆́· Сѣ҃ гл҃ѣ҃ гь҃. бл҃жѣ҃ и҆́же и҆́мать (племѧ҆̀) вънзо҃ сїо́нѣ (-)[7], и҆ оу҆жики вънзо҃ і҃ер҃ли́мѣ·

Гла҃, лв·

Се бо҃ цр҃ь правди́вънзо҃ (цр҃тву҃е҆́)[1]. и҆ кнѧзи съ су҃домъ владѣти начну҃тъ҄· И҆ бу҃детъ чл҃къ кры҆а́и словеса своа. и҆ съкры҆е́тсѧ на҆́ко (во́дныи пото҃)[2], и҆ на҆ви́тсѧ вънзо҃ сїо́нь на҆́ко рѣка и҆сточникъ теку҃щи сла́вныи вънзо҃ земли жа́жду҃щеи. и҆ ксему҃ не҆ бу҃дутъ҄ оу҆пова́ющѧе чл҃кы҆. Но оу҆́ши дада́тъ҄ на послу҃ша́нїе, и҆ се҃рце и҆знемо́гшѧ҃ сѧ во́ньметъ послу҃ша́ти. и҆ на҆зы҆цы (нѣмо҃у҃ющихъ)[3] ско́ро наоу҆́чѧтсѧ гла́ти ми́ръ. и҆ къ сему҃ не҆ реку҃тъ ю҆роди́вому владѣти. и҆ къ сему҃ не҆ реку҃тъ слу҃гы҆ твоа помолчи· Ю҆́родъ бо҃ ю҆роди́вѣ совѣщава́етъ, и҆ се҃рце ѣго тщ҃е разуми́тъ҄ съвръшева́ти безако́нна҆ѧ, и҆ гла́ти къ гв҃и пре́лесть на҆́ко разсѣ҆́ти дш҃а а҆́лчны, и҆ дш҃а

жа́ждущаꙗ тщà сътвори́ти· Совѣ́тъ ѳ̂о злы́хъ безакоⷭ́ннаꙗ съвѣщава́ѥ, расы́пати смиренныꙗ словесы̀ непра́вѣ̂ными, и̂ расы́пати словесà смире́ныхъ на сѹ́дѣ· Бл҃гоч҃тивїи же смы́слѣ совѣща́ша, то́и же совѣ́тъ оу̂ста́нѣ́· Же́ны бога́тыꙗ въста́ните и̂ слы́шите гла́съ мо́и, дщ҆е́ри с надеⷤ́жею слы́шите словесà моа. дⷩ҃не лѣ́тнꙗ па́мать съ҆творите въ бо́лѣзнь с наде́ждею. потребѣ́ꙗ и̂ма́нїе ви́нное, оу̂стà сѣ́ꙗ и̂ (събира́нїе) и̂ семѹ́ не прїи́детъ· Ѡу̂жаснитеⷭ́ съжали́те ѳ̂и оу̂пова́вшаꙗ, съвлецѣ́теⷭ на́гы бѹ́дете преполо́́жите чре́сла [своа][4] (въ ꙗ҃ри), и̂ по перⷭ́емъ бїитеⷭ́ꙗ. Ѡ҃ селѣ́ помышленїа́, и̂ о́ виногра́нѣмъ пло́дѣ. на землѝ людїи мои̂хъ те́рнїе и̂ бы́лїе възни́кнѣ́, и̂ Ѡ҃ всегѡ̀ до́мѹ ра́дость въсхити́тсꙗ· Гра̂ бога́тъ до́мове о҆ста́влени, бога́тьство гра̂ное и̂ до́мы похотѣ́ны о҆ста́ватъ, и̂ бѹ́дѹ (вѳ̂и)[5] пеще́ры до́ вѣ́ка. ра́дость о҆сло̂ꙋ̀ дивїимъ, па́ствы пастѹ́шскы· До́ндеже на́идетъ на́ вы дх҃ъ Ѡ҃ вы́шнѧго, и̂ бѹ́детъ пѹ́стъ хермель. (-)[6] херме́ль (же) въ дубра́вѹ намѣни́тсꙗ и̂ почи̂е́ть въ пѹстыи́ни сѹ́дъ, и̂ правда въ кармиⷧ́ вселѝтсꙗ· И̂ бѹ́дѹ дѣ́леса пра́вѣ̂наꙗ ми́ръ, и̂ оу̂дръжи́ пра́вда поко́и, и̂ оу̂пова́ющѥ бѹ́дѹтъ до́ вѣ́ка. и̂ вселѧ́ꙗ лю́дїе ѥ̂го въ гра́дѣ ми́рне, и̂ вселя́тсꙗ оу̂пова́ющѥ и̂ почїю́тъ съ҆ бога́тьствѡ̂· Гра̂ же а҆ще сни́детъ, то́ не на́ вы прїи́дѣ́· И̂ бѹ́дѹтъ живѹ́щеи въ дѹбра́вахъ, оу̂пова́ющѥ ꙗ҆́ко и̂же на по́лихъ. блаже́ни сѣ́ющеи при всѧ́кои водѣ́, и̂дѣ́же во́лъ и̂ о҆се́лъ попира́етъ·

душі марних спраглими. **7** Бо рада злих радить беззаконне, щоб знищити лагідних неправедними словами і на суді розсіяти слова покірних. **8** Побожні ж розумне врадили, та ж рада стоятиме. **9** Багаті жінки, встаньте і послухайтеся мого голосу! Дочки в надії, послухайте моїх слів! **10** Чиніть пам'ять дня року в болі з надією! Знищеним буде збирання винограду, пропало насіння, і збирання більше не прийде. **11** Жахніться, засумуйте ви, що надіялися! Роздягніться, будьте нагими, підпережіть свої бедра в мішковину **12** і бийтеся в груди задля жаданого поля і виноградного плоду. **13** На землі мого народу появиться, тернина і хабаз, і з кожного дому буде забрана радість. Багате місто – **14** покинуті доми. Залишать багатство міста і пожадані доми, і всі будуть печерами довіку, радість диким ослам – пасовиська пастухів, **15** аж доки не прийде на вас дух від Вишнього. І Хермель буде пустим, Хермель же вважатиметься за ліс. **16** І в пустині спочине суд, і праведність поселиться в Кармилі. **17** І праведні діла будуть – мир, і праведність втримає спочинок, і ті, що надіються, будуть довіку. **18** І його народ поселиться в місті миру і поселиться впевнено, і спочинуть з багатством. **19** Якщо ж впаде град, то не прийде на вас. І ті, що живуть в лісах, будуть впевненими, так як ті, що на полях. **20** Блаженні ті, що сіють при всякій воді, де топче віл і осел.

Гл҃а, л҃г·

о́ре о҆би́дѧщимъ ва́съ. ва̂ никтоⷠже о҆би́дитъ, и̂ хѹлѧ́и (же) ва́съ не хѹ́литъ. плѣ́нени бѹ́дѹтъ хѹлѧ́щеи (васъ) и̂ предадя́тсꙗ, и̂ ꙗ҆́ко мо́леве въ ри́зѣ (-)[1] оу̂меншатсꙗ· Гⷭ҃и поми́лѹи ны, к тебѣ́ бо оу̂пова́хо́м҃ бы́сть плема непокараю́щихсꙗ въ па́гѹбѹ, сп҃съ же на́ы въ вре́ма печа́лно· Гла́сомъ стра́ха твоѥ́го оу̂жасошасꙗ лю́дїе, Ѡ҃ стра́ха твоѥ́го (-)[2] ра̂сѣва́ша̂ страны. нн҃ѣ же събере́сꙗ плѣ́й вашъ, велѝка и̂ мала. ꙗ҆́коже а҆ще кто̂ съберетъ пр҃ѹгы, та́ко сѧ нарѹга́ютъ ва́мъ· Сто̂ъ бъ̂ живѧ́и въ вы́шнихъ̀. напо́лнисꙗ сїо́нъ сѹ́да и̂ правды. законѡ̂ предадя́сꙗ. во и̂менїихъ сп҃съ на́шъ. мⷣ премѹ́дрость и̂ хи́трость и̂ бл҃гоче́стїе къ гⷣви, ѥ̂ сѹть сѣкро́вища пра́вды· Се оу̂бо въ стра́сть ва́шемъ тїи оу̂боя́тсꙗ, и̂хже сѧ боя́сте въ҆зопїю́тъ Ѡ҃ ва́съ· вѣ́стницы бо пѹстя́сꙗ (-)[3] горцы плачюще́сꙗ моля́щасꙗ ми́рѹ, о҆пѹстѣ́ю бо сѝ пѹтїе́· Престà стра̂

Глава 33

1 Горе тим, що вас кривдять, – вас ніхто не кривдить. І хто ж зневажає – не зневажає вас. Полонені будуть ті, що вас зневажають, і будуть видані, і змаліють, як міль на одежі. **2** Господи помилуй нас! Бо на Тебе ми поклали надію. Плем'я непокірливих було на погибель, а Він нас спас в часі смутку. **3** Від голосу твого страху жахнулися народи. Від твого страху країни були розсіяні. **4** Тепер же збереться ваш полон від великого і до малого. Так як хто збере саранчу, так вас висміють. **5** Святий Бог, що живе на висотах! Сіон наповнився судом і праведністю. **6** Законом він передасться, в скарбах наш спаситель. Там мудрість, і вміліть, і побожність до Господа. Це є скарби праведності. **7** Ось же побояться у вашому страсі ті, яких ви боялися, закричать через вас. Бо будуть послані посланці, що гірко плачуть,

просячи миру, **8** бо спустошеними будуть їхні дороги. Спинився страх народів, і забраний буде завіт, що з ними, і не вважатимете їх за людей. **9** Земля повна жалю, і засоромився ліс, став наче Сарон, явною буде Галилея і Кармил. **10** Тепер встану, – говорить Господь, – тепер прославлюся, тепер піднімуся! **11** Тепер побачите, тепер почуєте! Марна сила вашого духа, вогонь вас пожере. **12** І країни будуть спалені, як терня розкинуне і спалене на полі. **13** Почують ті, що далеко, те, що Я зробив, – говорить Господь. Ті, що наближаються, пізнають мою силу. **14** Відступили ті беззаконники, що в Сіоні, тремтіння охопить безбожних. Хто вам сповістить, що горить вогонь? Хто вам сповістить про вічне місце? **15** *Хто ходить в праведності, хто говорить правильну дорогу, хто ненавидить беззаконня і неправедність і відмахується руками від дарів, хто тяжкими чинить вуха, щоб не почути суд крові, хто примружує очі, щоб не побачити неправедності, **16** цей житиме у високій печері з сильного каменя. Йому дасться хліб, і його вода вірна. **17** Побачите царя зі славою, і ваші очі побачать землю здалека. **18** Ваша душа навчиться страху. *Де є писарі? Де є радники? Де є той, що числить тих, що заколочують, **19** малий та великий народ, якому не радили ані не глибоким голосом, голосом, щоб не чути гидоти народу? І в того, що слухає, немає розуму. **20** Ось місто Сіон – наш спаситель. Твої очі побачать Єрусалим – багате місто. Доми не захитаються, ані не зрушатся кілки його шатра на вічний час, ані не розірвуться його шнури. **21** Бо господнє ім'я для вас велике. Вам буде місце, ріки, широкі і розлогі рови. Не підете по тій дорозі, ані *не піде* корабель, що пливе. **22** Бо мій Бог є великий. Не мине мене Господь. Наш суддя – Господь! Наш князь – Господь! Наш цар – Господь! Той нас спасе! **23** Розірвалися твої шнури, бо ти не закріпив твою щоглу. Він схилився, не покладе щогли, не підніме знака, аж доки не буде переданим в полон. Тому, отже, численні кульгаві зроблять полон **24** і не скажуть: Трудимося ми – люди, що живемо в ньому. Бо їм відпущено гріх.

пс. 14

кор1. 1

Глава 34

1 Приведіть країни і послухайте, князі! Хай почує земля і ті, що на ній живуть! **2** Тому що господня лють на всіх країнах і гнів на їхнє число, щоб вигубити їх і видати їх на вирізання. **3** А їхні ранені і мерці будуть вкинені, і підніметься їхній сморід, і оковстра́ньскъ, и̂ забу́дѣ иже и̂ нѝ вънземлѣ́сѧ, и̂ не намѣ́нити́те ѝ чл҃ки. желѣ́ земла, [и̂][4] посрамлѣ́ (лу́гъ)[5] бы҃ (а̂ки) сарѡ́нь· ѡ҆́влена бу́дѣ галиле́а, и̂ кармиль. нн҃ѣ вънсы́рнꙋ гл҃етъ гс҃ь. нн҃ѣ прославлю́сѧ. нн҃ѣ вънзнесꙋ́сѧ. нн҃ѣ ѹ҆́зрите, нн҃ѣ почю́е́те тщ҃а (-)[6] крѣпо́сть дх҃а ва́ш҃ѣ, ѻ҆́гнь вы попали́тъ. и бꙋ́дꙋтъ страны̀ пожже́ны, а̂ки терни́е на ни́вѣ разъме́тано и̂ пожже́но. ѹ҆слы́шатъ да́лнїи е̂же сътворихъ, (гл҃етъ гс҃ь). ѹ҆вѣда́ю҆ щиисѧ крѣпо́сть мою̀. ѿстꙋпи́ша и̂же въ їѡ́нѣ безако́нницы, прїи́метъ тр҃съ нечестивыѧ· кто́ со́вѣститъ ва́мъ на́ко ѻ҆́гнь горитъ, кто́ совѣститъ ва́мъ мѣ́сто вѣ́чно́е· *ходя́и въ пра́вдѣ гл҃аи правы́и пꙋть, ненавидя́и безако́нїѧ и̂ непра́вды, и̂ рꙋцѣ ѿтрясе́аи ѿ мѕ҃ды. ѻ҆тажча́ваи ѹ҆́ши, да не слы́ш҃и сꙋда̀ кро́внаго, смѣжа́аи о҆́чи да не ѹ҆́зритъ непра́вды. се́и ѕ҃елиѧ въ высо́цѣ пещерѣ ка́мене крѣпка. хлѣ́бъ сѧ е̂мꙋ да́стъ, и̂ вода̀ е̂го вѣ́рна. ц҃рѧ съ сла́вою ѹ҆́зрите. и̂ о́чи ваши ѹ҆́зря́т҃ землю и̂здалече, дш҃а ваша поо҆́чи́тсѧ страхꙋ· *гдѣ сꙋть кни́гочїѧ, гдѣ сꙋть совѣщава́ю҆щеи, гдѣ е̂сть съчита́аи сма́тающаѧ ма́лы и̂ вели́ки лю́ди. и҃мже не совѣщаша́, ни (-)[7] глꙋбоки́м҃ гла́сомъ (ѹ҆́же), на́ко не слы́шати лю́дїи и̂скаженїи. и̂ нѣ́сть слы́шащемꙋ смышле́нїѧ· се сїѡ҃ гр҃а сп҃съ нашъ, о҆́чи твоѝ ѹ҆́зрита і҃ерли́ма гр҃а бога́тыи. хра́ми не поколѣ́блютсѧ ни̂ подвигнꙋтсѧ, коли́е хра́ма е̂го въ вѣ́чное вре́мѧ, и̂ ѹ҆́жа е̂го не претръгнꙋтсѧ. на́ко и̂ма гн҃е вели́ко ва́мъ. мѣ́сто вамъ бꙋ́дѣ рѣкѝ, (-)[8] рвени́ца широ́ки и̂ простра́нны. не пойдете по семꙋ пꙋтѝ ни [-][9] корабль пловы́и. бъ҃ бо моѝ вели́къ е̂сть не минетъ менѐ гс҃ь. сꙋдїи на҃ѧ гс҃ь, кня́зь на҃ѧ гс҃ь, ц҃рь на́шъ гс҃ь, то́и насъ сп҃сетъ· прерва́шасѧ ѹ҆́жа твоѧ̀, на́ко не ѹ҆крѣпи́ нѣдро твое. преклони́сѧ не поло́житъ нѣдръ, не въздви́гнетъ зна́менїѧ. до́ндеже преда́стьсѧ на плѣне́нїе· ѓѣмже ѹ҆бо мно́зи хро́мїи плѣнь сътворя́т҃. и̂ не рекꙋтъ тр҃ждаемсѧ лю́дїе живꙋщеи в [не́мъ][10], ѻ҆ста́ви бо сѧ и̂мъ грѣхъ·

гл҃а, ѧ҃д·

Приведѣте страны̀, и̂ слы́шите кня́зи. да слы́ш҃и земла̀ и̂ [живꙋщеѝ][1] на не́и. занѐ на́рость гн҃ѧ на всѧ̀ страны̀, и̂ гнѣ́въ на число̀ и̂хъ. на́ко погꙋби́ти а҃̀ и̂ преда́ти а҃̀ на сѣ́чь. (и̂)[2] на҃звени́и и̂хъ повергꙋ́сѧ и̂ мертвѣцы, и̂ ѕ҃ыи́детъ и̂хъ сма҃.

й намо́кнутъ предъ̀ли кровїю и҃хъ, [и҆ въ҃змутя́тсѧ всѧ̀ си́лы нб҃ныѧ.][3] и҆ съвьє́тсѧ нб҃о ѧ҆ки свито́къ. и҆ вс҃ѧ звѣ́зды спадутъ, на҆́ко ли́ствїе съ лозы̀, и҆ на҆́коже спа́даетъ ли́ствїе съ смоквичїѧ. ѳ҆ꙋпи́сѧ ме́чь мои на҆ нб҃си. (сей)[4] на и҃думе́ю сни́детъ, и҆ на лю́ди па́гꙋбныѧ съ сꙋ́домъ. мч҃ гн҃ь насыти́сѧ кро́ве, растолстѣ́етъ ло́емъ а҆́гньчимъ, и҆ ѿ ло́ѧ ко́зла и҆ о́вна. на҆́ко тре́бы гв҃и въ҃ восо́рѣ, и҆ сѣ́чь ве́лїи въ҃ и҃думе́и. и҆ падꙋтъ (с ни́ми висо́цїи)[5] (-)[6] о́вни и҆ ю҃нцы, и҆ ѻ҆ꙋпїе́тсѧ земл҃ѧ ѿ кро́ве, и҆ ѿ тꙋ́ка и҃хъ насы-
ни҃ а҃ тите́тсѧ. *дн҃ь бо́ сꙋда гн҃ѧ, и҆ лѣ́то ѿдаа́нїѧ сꙋда сїо́на. и҆ ѻ҆братя́тсѧ [де́бри ѥ҆го][7] въ҃ смолꙋ́, и҆ земл҃ѧ ѥ҆го въ҃ гора́щїи ка́мыкъ. и҆ бꙋ́детъ [земл҃ѧ ѥ҆го][8] гора́щи на҆́ко смола́, [дн҃їю и҆ но́щїю][9], и҆ не ѻ҆гаснетъ въ҃ вѣ́чное вре́мѧ. и҆ взы́идетъ ды́мъ ѥ҆̀ высо́че, в рожє́нїѧ ѻ҆пꙋстѣ́етъ. (-)[10] *и҆ въ҃гнѣ́здѧ́тсѧ в не́мъ пти́ца, и҆
со҃ ѳ҃ ѣ҃ е́жевє, (-)[11] со́вы, и҆ вра́новє. и҆ въ҃злю́жатъ на́нь ꙋ҆́же землемѣ́рно пꙋсты́на. и҆ ѻ҆ноке́нтаѷ́ри вселя́тсѧ в не́мъ. кня́зи ѥ҆го не бꙋ́дутъ, ц҃ри бо́ ѥ҆го и҆ кн҃зи и҆ велмо́жа ѥ҆го бꙋ́дутъ въ҃ па́гꙋбꙋ. и҆ въ҃зни́кнетъ въ҃ гра́дѣхъ е҆̃ тє́рнїе (и҆ дꙋ́бїе)[12], и҆ въ҃ твердѣ́лехъ ѥ҆го. и҆ бꙋ́детъ село̀ (змїе́мъ)[13], и҆ селѝще (пти́цамъ)[14]. и҆ сра́щꙋтсѧ сѣ́вси съ ѻ҆ноке́нта́ѷ́ры, и҆ въ҃зопїю́ дрꙋ́гъ къ дрꙋ́гꙋ. тꙋ́ почїю́тъ ѻ҆ноке́нтаѷ́ры, ѻ҆брѣто́ша бо́ себѣ поко́ище. тꙋ́ сѧ въ҃гнѣ́здитъ ѥ҆́жь. и҆ сѩ́е земл҃ѧ дѣ́ти своѧ̀ съ ꙋ҆тверже́нїемъ. тꙋ́ ѥ҆ле́ни стрѣто́шасѧ, и҆ ꙋ҆ви́дѣша лица̀ своѧ̀ въ҃кꙋпѣ́, число́мъ минꙋ́ша, и҆ ѥ҆ди́нъ ѿ ни́хъ не поги́бе, дрꙋ́гъ дрꙋ́га не въ҃зыска, на҆́ко гь̀ заповѣ́да и҃мъ, и҆ дх҃ъ ѥ҆го съ҃бра̀ ѥ҆̀. (-)[15] то́и (же) ѵ҆верже́ и҃мъ жре́бїѧ, и҆ рꙋка̀ ѥ҆го раздѣ́литъ жирова́ти въ҃ вѣ́чное вре́мѧ, [прича́ститъ][16] в ро́дъ рожє́нїи почїю́ в нн҃ѣ.

гл҃а, а҃.

Ра́дꙋисѧ пꙋсты́ни жа́ждꙋщїѧ. да сѧ веселꙋ́етъ пꙋсты́ни, и҆ да процвѣте́тъ на҆́ко цвѣ́тець, и҆ процвѣте́тъ. и҆ въ҃звеселя́тсѧ пꙋсты́ни і҆ѻ́рда́нска, и҆ сла́ва лива́нова да́стьсѧ ѥ҆́, и҆ ч҃ть кармі́лова, и҆ (ꙋ҆зрятъ лю́дїе моѝ)[1] сла́вꙋ гн҃ю, и҆ высотꙋ́ бж҃їю. ѻ҆укрѣпя́тсѧ рꙋки разла́блены, и҆ колѣ́на расы́пана. моля́тсѧ тщи́вїи ꙋ҆мо́мъ укрѣпя́тсѧ, не бо́ятсѧ. сѐ бъ҃ на́шъ, сꙋдъ въ҃здаста҃ [-][2]. то́и
мѳ҃ а҃ прїидетъ и҆ сп҃сетъ на҃. *тогда̀ ѿверзꙋтсѧ ѻ҆́чи слѣпы́мъ, и ꙋ҆́ши глꙋхи́хъ ꙋ҆слы́шатъ. тогда̀ ско́читъ [хромыи на҆́ко ѥ҆́лень][3], и҆ на҃сѣнъ бꙋ́детъ на҃зы́къ гꙋгни́выхъ. на҆́ко проторже́сѧ (вода̀ в пꙋсты́ни)[4], и҆ де́бръ в землѝ жа́ждꙋщеи. и҆ безво́наѧ бꙋ́детъ въ҃ гла́тѣ, и҆ на жа́ждꙋщеи

лиці намокнуть їхньою кров'ю, і в замішанні будуть всі небесні сили. **4** І небо згорнеться як сувій, і всі зорі впадуть як листя з винограду, і як паде листя з фіги. **5** Упився мій меч на небі. Ось він зійде на Ідумею і на народ вигублення зі судом. **6** Господній меч насититься кров'ю, він потовстів від жиру ягнят і від лою козлів і баранів. Бо жертви Господеві в Восорі і велика різанина в Ідумеї. **7** І впадуть з ними високі барани і бики, і земля вп'ється кров'ю і насититься їхнім жиром, **8** *бо день господнього су- ниж. 63
ду і рік віддачі сіонського суду. **9** І її долини перетворяться в смолу, і її земля – в горіючу сірку, і її земля буде горіти, як смола, **10** вдень і вночі, і не згасне на вічний час, і її дим підніметься високо, вона за- соф. 2
пустіє в роди. **11** *І в ній загніз-
дяться птахи і їжаки, сови і ворони, і покладуть на нього шнурок землеміра пустині, і в ній поселяться онокентаври. **12** Князів в ній не буде, царі її бо, і князі, і її вельможі будуть на вигублення. **13** І в їхніх містах виросте терня і дуби, також на її твердинях. І вона буде поселенням змій і поселенням птахів. **14** І біси зустрінуться з онокентаврами і закричать один до одного. Там спочинуть онокентаври, бо знайшли собі спочинок. **15** Там загніздиться їжак. І земля впевнено спасла своїх дітей. Там зустрілися олені і разом побачили свої лиця, **16** перейшли числом, і ні один з них не згинув, не шукали один одного. Бо Господь їм заповів. І його дух їх зібрав. **17** Він же кине їм жереб, і його рука розділить, щоб бенкетувати на вічний час, причастить в рід родів. Вони на ній спочинуть.

Глава 35

1 Зрадій спрагла пустине! Хай розвеселиться пустиня і хай зацвіте як квітка! **2** І зацвіте і розвеселиться йорданська пустиня. І Ливанова слава їй дана і Кармилова частка. І мій народ побачить господню славу і божу висоту. **3** Скріпіться, ослаблені руки і розбиті коліна! **4** Моліться! Малодушні умом кріпіться! Не бійтеся! Ось наш Бог віддасть суд. Він прийде і
нас спасе. **5** *Тоді відкриються очі мат. 15
сліпих і почують вуха глухих. **6** Тоді кульгавий скочить як олень і ясним буде язик гикавих, бо вода пролилася в пустині, і долина – у спаглій землі. **7** І безводне стане болотами, і в спраглій землі буде джерело води. Там буде помешкан-

ня птахів, і святе верблюдам, і мочари. **8** І там буде чиста дорога, і дорога святою назветься. І тудою не перейде нечистий. Розсіяні ж підуть по ній і не заблукають. **9** І не буде там лева ані злі звірі по ній не підуть. І не знайдуться там, але по ній підуть спасенні, **10** і Господом зібрані повернуться і прийдуть з радістю до Сіону. І вічна радість *буде* над їхньою головою, бо над їхньою головою хвала і веселість. І їх охопить радість. Біль втік, і смуток, і стогін.

земл҃и и҆сто́чникъ во҃ныи бу́детъ. ꙋ҃ бу́детъ (вселе́нїе)[5] пти́цамъ, (и҆ ста҆ вельбу́домъ)[6], и҆ лу́зи. (и҆) т҃ꙋ бу́детъ пу́ть чи́стъ, и҆ пу́ть сто҃мъ нарече́тсѧ. и҆ не мимо҆ т҃ꙋ ду҃ нечи́стыи. [-][7] рас҃тѣ́нїи же по́идутъ по немꙋ, и҆ не заблу́дятъ. и҆ не бу́детъ т҃ꙋ льва҃, ни ѡ҆ звѣ́реи зълы́хъ не взы́детъ на́ на҃, и҆ не ѡ҆бра́щетсѧ т҃ꙋ. но́ по́идутъ по немꙋ и҆збавле́нїи и҆ събра́нїи гд҃ъ, ѡ҆братѧ́тсѧ и҆ прїидутъ въ сїо́нъ с҃ ра́достїю, и҆ ра́дость вѣ́чнаа на҃ главо́ю и҆хъ. на҃ главо́ю во҃ и҆хъ хвала҃ и҆ весе́лїе, и҆ ра́дость прїиметъ а҃, ѡ҆бѣ́же бо́лѣзнь и҆ печа́ль и҆ въздыха́нїе.

Глава 36

1 І *сталося, що в чотирнадцятому році царювання Езекії, прийшов Сенахерим, асирійський цар, на укріплені жидівські міста і їх узяв. **2** І послав асирійський цар Рапсака з Лахису до Єрусалиму до царя Езекії з великою силою, і він став при водопроводі горішньої купелі в дорозі гнетеєвого поля. **3** І вийшов до нього Еліяким, Хелкіїв син, самчій, і Сомнас, писар, і Йоах Асафів, літописець. **4** І сказав їм Рапсак: Скажіть Езекії: Це говорить великий цар, асирійський цар: На що ти поклав надію? **5** Чи на раду? Хіба словами уст буває війна? І тепер на що ти поклав надію, що ви мені не підкорилися? **6** Чи на цю зломану палицю тростини або на Єгипет? Як хто лиш на неї підіпреться, вона ввійде в його руку і її прошиє. Таким є фараон, єгипетський цар, і всі що на нього поклали надію. **7** Якщо мені кажете: Ми поклали надію на нашого Господа Бога – чи не є Він той, якого високі місця і його жертовники усунув Езекія і заповів Юді і Єрусалимові сьогодні молитися перед цим жертовником? **8** То тепер підкоріться моєму панові, асирійському цареві, і дам вам дві тисячі коней, якщо зможете дати на них вершників. **9** Невже якось зможете повернути лице до одного воєводи! Рабами є ті, що поклали надію на єгиптян, на коней і на вершників. **10** І тепер, чи ми прийшли без пана проти цієї країни, щоб воювати проти неї? Господь сказав мені: Піди проти цієї землі і вигуби її. **11** І сказав до нього Еліяким і Сомнас, писар, і Оах: Говори до своїх рабів по-сирійському, бо ми розуміємо, а не говори до нас пожидівськи. І навіщо говориш до вух людей, що сидять на мурі? **12** І сказав до них Рапсак: Чи ж до вашого пана або до вас мене послав мій пан говорити ці слова, а не до

црс4. 18
пар2. 32
сир. 48

г҃ла, л҃ѕ.

д҃ ц҃р҃ и҃и
в҃ пара҃ л҃в
сир҃а҃ м҃ин

И҆ бы́сть* в҃ четве́ртоена́десѧте лѣто ц҃рствꙋ́ющꙋ ѣзекі́и. взы́йде [сенахери́мъ][1] ц҃рь а҃сѵ̀рі́искъ, на гра́ды (тве́рды жидо́вски)[2], и҆ взѧ҃ а҃. и҆ посла҃ ц҃рь а҃сѵ̀рі́искъ раѱа́ка ѡ҆ лахи́съ въ і҃ерли́мъ къ ц҃рю ѣзекі́и съ си́лою вели́кою, и҆ ста҃ ѹ҆ ведо́мїа во҃наго, кꙋпѣ́ли вы́шнѧа, на пу́ти села҃ гнадѣ́ова. І҆ и҆зы́йде къ немꙋ ѣлїаки́мъ сы́нъ хелкі́евъ самчі́и, и҆ съмна́съ кни́гъчі́и, і҆ и҆ѡа́хъ а҃сафовъ па́мѧтопи́счі́и. И҆ рече и҃мъ раѱа́къ, ре҃кѣте ѣзекі́и. се гл҃етъ ц҃рь вели́кі́и, ц҃рь а҃сѵ̀рі́искъ, чи́мъ ѹ҆пова́ѥши ѣси, совѣ́томъ ли, и҆ли словесы́ ѹ҆стны́ми по́лкъ бы́ваетъ. и҆ ны́нѣ чи́мъ ѹ҆пова́еши, на́ко не покори́шасѧ мнѣ (-)[3] жезло́мъ ли тростѧно́мъ сѣкрꙋшє́нымъ тѣ́мъ, (и҆ли ѣгѵ̀птомъ)[4]. и҆же а҃ще на́нь въсклонитсѧ вле́зетъ в҃ рꙋ́цѣ ѣго [и҆ прободе и҃][5]. та́ко ѣсть фарао́нъ ц҃рь ѣгѵ̀пе́тскі́и, и҆ вс҃и ѹ҆пова́ющеи къ немꙋ. а҃ще гл҃ете [мнѣ][6] на҃ г҃а б҃а на́шего ѹ҆пова́емъ. [не сеи ли ѣсть и҃же ѡ҆҃ѧ҃ ѡ҆҃ ѣзекі́а высо́каѧ (-)[7] и҆ тре́бища ѣго, и҆ заповѣ́да іꙋ́дѣ і҆ и҃ерли́му пре҃ о҆лтаре҃ сему́ молѝтсѧ][8] (дне́сь. т҃о) ны́нѣ по҃да́итсѧ господи́нꙋ моѣ́мꙋ ц҃рю а҃сѵ̀рі́искꙋ, и҆ да҃ ва҃ две҃ тысѧщі́ ко́нь. а҃ще мо́жете да́ти всѣда́ющаа на ни́хъ. не́гли ка́ко мо́жете ѡ҆врати́ти ѣ҆ лице҆ воѣво́ды ѣди́ного, рабѝ сꙋ́ть ѹ҆пова́юще ѣгѵ̀пта́ни́ми, конемъ, и҆ ко́нни́комъ. И҆ ны́нѣ ѣгда҃ безъ господа ѣсмы̀ пришли на страну́ сі́ю воѣва́ти на ню҃. [г҃ь ре҃ ко мнѣ ѣзы́иди на зе҃лю сі́ю и҆ погуби ю҃][9]. И҆ ре҃ къ немꙋ ѣлїаки́, и҆ съмна҃ [кни́гъчі́и][10], и҆ (о҆а́хъ)[11], гл҃и ко҃ рабо́мъ свои́мъ сѵ̀рꙗ́ски, ѹ҆слы́шимъ бо мы, а҆ не гл҃и къ на҃ жидо́вски. и҆ въскꙋю́ гл҃еши въ ѹ҆́ши чл҃ко́мъ [сѣда́ющимъ][12] на гра́дѣ. И҆ ре҃ раѱа́къ къ ни́мъ, ѣда ли къ господи́нꙋ ва́шемꙋ и҆ли къ ва́мъ, пусти́лъ ма҃ ѣсть господи́нъ мои гл҃ати словеса ѣи, а҆ не къ чл҃ко́мъ и҃же сѣда҃ на гра́дѣ, да ѣда́ютъ мо́тыла, и҆ пїю́тъ мо́чь с҃ ва́ми вку́пѣ. и҆ ста́въ

раѱа́кѣ, и̂ вѣзопи́ гла́сомъ ве́лїимъ жидо́вски, и̂ рече· Слы́шите словесà цр҃а вели́каго, цр҃а а҆сѷ̀рїи́ска· Сі̂ гла́етъ цр҃ь, да не лъсти́тъ ва́съ е҆зекїа́ словесы̀. на́же не вѣзмо́гутъ и̂зба́вити васъ, и̂ да не гла́етъ вамъ е҆зекїа́ на́ко и̂зба́витъ вы̀ бг҃ъ. и̂ не преда́стьсѧ гра́дъ сі̂и в рꙋ́цѣ цр҃а а҆сирїи́ска, не послꙋ́шаите е҆зекїи́· Сі̂ гла́етъ цр҃ь а҆сѷ̀рїи́скъ. а҆ще хо́щете бл҃а́вени бы́ти. (т҃о) и̂злѣзите къ мнѣ̀, и̂ о҆бъе҆мле́те ко́ждо виногра́дъ сво́и и̂ смо́квинїе, и̂ пїе́те (-)[13] ѿ пото́ка своего́. до́ндеже прїи́ду и̂ пиму́ вы̀ на́ землю, и̂же а҆́ки (ва́ша земла̀)[14], земла̀ пшени́цы и̂ вину́, и̂ хлѣ́бы и̂ виногра́дъ· да не [лъсти́тъ ва́съ][15] е҆зекїа́ гл҃а, бг҃ъ ва́шъ и̂зба́ви вы̀. е҆да̀ и̂зба́виша бо́зи (-)[16] ко́е҆́жо страну́ свою̀ ѿ рꙋ́кꙋ цр҃а а҆сѷ̀рїи́ска. гдⷭ̀ е҆́сть бо́гъ е҆ма́ѳовъ, и̂ [а҆рфа́ѳовъ][17], [-][18] гдⷭ̀ [е҆́сть][19] бг҃ъ гра́да (семфарꙋе́ма)[20]. е҆да̀ вѣзмого́ша и̂зба́вити самарїю ѿ рꙋ́кꙋ мое́ю. кто̀ ѿ бо́гъ (на́зы́къ всѣ́хъ)[21] сі̂ и̂зба́ви зе́млю свою̀ ѿ рꙋ́кꙋ мое́ю, (и̂) на́ко и̂зба́витъ бг҃ъ і҆ерли́ма ѿ рꙋ́кꙋ мое́ю· И̂ помо́лкнꙋша, и̂ никто́ же не ѿвѣщà е҆мꙋ̀ словесѐ, повелѣ́нїа дѣ́ла цр҃ва, на́ко никто́же да не ѿвѣщáетъ· И̂ вни́де е҆леа́ки́мъ хелкі́евъ самчїи́, и̂ сѣмна́съ кни́гъчїи [-][22], и̂ (о҆а́хъ)[23] а҆са́фовъ памѧтописчїи́, къ е҆зекїи́, в расте́рзаныхъ ри́захъ, и̂ повѣ́да́ша е҆мꙋ̀ словесà раѱа́кова·

Гл҃а, а҃з·

а҆ чр҃ а҃и

Бы́стъ* внегдà слы́ша цр҃ь е҆зекїа́, растерза̀ ри́зы, и̂ [о҆блече́сѧ въ вре́тище][1], и̂ вни́де въ хра́мъ гн҃ь. и̂ пусти́ е҆лїаки́ма самчїю, и̂ сѣмнꙋ̀ кни́гъчїѧ, и̂ ста́рца жре́чески о҆болче́ны въ вре́тища. къ і҆саїи (прр҃ку сн҃ꙋ а҆мо́совꙋ)[2], и̂ рече е҆мꙋ̀· Сі̂ гла́етъ е҆зекїа́. дн҃ь печа́ли и̂ оу҆кори́зны и̂ о҆бли́чені́ѧ и̂ гнѣ́ва въ дне́шнїи дн҃ь. на́ко прїи́де бо́лѣзнь ражда́ющеи, крѣпости́ же не и҆мꙋ́щи роди́ти· да оу҆слы́шитъ гь бг҃ъ твои словесà раѱа́кова, на́же е҆́сть пустⷭ̃ цр҃ь а҆сѷ̀рїи́скъ (господи́нъ е҆го), оу҆кори́ти ба жива́го, и̂ оу҆кори́ти словесы̀ на́же слы́ша гь бг҃ъ твои. и̂ да моли́шисѧ къ гв҃и бг҃ꙋ твое́мꙋ, о҆ о҆ста́вшⷭ̃ сѧ̃· И̂ прїидо́ша о҆́троцы цр҃евы къ і҆саїи. и рече и̂мъ і҆саїа, сѝце рꙋ́цѣте къ господи́нꙋ ва́шемꙋ· Сі̂ гла́етъ гь. не бо́исѧ ѿ слове́съ на́же е҆си слы́шалъ, и̂миже оу҆кори́ша мѧ (послы̀)[3] цр҃а а҆сѷ̀рїи́ска· Сі̂ а҆́зъ вложю̀ бо́нь дх҃ъ, и̂ оу҆слы́шавъ вѣ́сть възврати́тсѧ на́ землю свою̀, и̂ порази́ѧ мече́мъ на (свое́и землѝ)[4]· И̂ о҆брати́сѧ раѱа́къ, и̂ о҆брѣте (цр҃а (а҆сѷ̀рїи́скаго) о҆блежа́ща)[5] ломна́мъ. *и̂ оу҆слы́ша цр҃ь а҆сѷ̀рїи́скъ,

а҆ чр҃ а҃и

Глава 37

1 І *сталося, що коли почув цар Езекія, він роздер одіж, і зодягнувся в мішковину, і ввійшов до господнього храму. **2** І він послав Еліякіма, самчія, і Сомну, писаря, і священичих старців, зодягнених в мішковину, до пророка Ісаї, Амосового сина, **3** і йому сказав: Це говорить Езекія: День смутку, і впокорення, і оскарження, і гніву в сьогоднішньому дні. Бо прийшов біль тій, що родить, а немає сили родити. **4** Хай твій Господь Бог почує Рапсакові слова, які послав асирійський цар, його пан, щоб впокорити живого Бога і впокорити словами, які почув твій Господь Бог. І помолися до твого Господа Бога про цих, що залишилися. **5** І царські раби прийшли до Ісаї, **6** і сказав їм Ісая: Так скажіть до вашого пана: Так говорить Господь: Не бійся слів, які ти почув, якими мене впокорили посли асирійських царів. **7** Ось я вкладу в нього дух, і почувши вість, він повернеться до своєї землі і буде вбитий мечем у своїй землі. **8** І повернувся Рапсак і знайшов асирійського царя, що обложив Ломну. *І почув асирійський цар, **9** що вийшов Тарака, муринсь-

црс4. 19

црс4. 19

кий цар, воювати з ним, і, почувши, він повернувся. І послав до Езекії послів, кажучи: **10** Так скажете Езекії, жидівському цареві: Хай тебе не обманює твій Бог, на якого ти поклав надію, кажучи, що Єрусалим буде невиданий в руки асирійського царя. **11** Чи ти не почув, що зробили асирійські царі всій землі, як вигубили? **12** Чи спасли їхні боги країни, яких вигубили мої батьки, Ґозан, і Харран, і Расем, які є в країні Теемати. **13** Де є ематові і арфатові царі, і есфаруємі міста, Анагуганса? **14** І Езекія взяв книги від послів і прочитав їх. І він ввійшов до господнього храму і відкрив їх перед Господом, **15** і помолився Езекія до Господа, кажучи: **16** Господи Саваот! Боже ізраїльський, що сидиш на херувимах, Ти є одиноким царем всякого земного царства! Ти зробив небо і землю! Господи, прихили твоє вухо! **17** Господи, вислухай! Відкрий, Господи, твої очі і поглянь, Господи! І поглянь, і послухай всі слова, які послав Сенахерим, зневажаючи живого Бога! **18** Бо по правді, Господи, асирійські царі спустошили всю землю і їхні країни. **19** І вони вкинули їхніх божків в вогонь, бо вони не були богами, але діла людських рук, дерево, каміння. І вони їх знищили. **20** Ти ж, Господи Боже наш, спаси нас з їхньої руки, щоб всі царства землі пізнали, що ти є одинокий Господь Бог. **21** І посланий був Ісая, Амосовий син, до Езекії, і сказав йому: Це говорить Господь Бог ізраїльський: Я почув те, про що ти помолився до мене відносно Сенахерима, асирійського царя. **22** Це слово, яке про нього сказав Бог: Він похулив тебе і насміявся з тебе дівчино, сіонова дочко, він покивав проти тебе головою, єрусалимська дочко. **23** Кого ти зневажив і розгнівив? Чи до кого ти підняв свій голос? І ти не підняв своїх очей до висоти, до ізраїльського Святого, **24** бо послами ти зневажив Господа. Адже ти сказав: Множеством зброї я вийшов на висоту гір і до кінців лісу і зруваб його висоту і кипарисову красу. І я ввійшов до висоти частини лісу, **25** і поставив міст, і висушив води та ввесь збір вод. **26** Чи, отже, ти не почув те, що я зробив віддавна? Від перших днів Я обіцяв, тепер же наказав спустошити країни у їхніх твердинях і тих, що живуть в закріплених містах, **27** і повернув руки, і вони посохли і стали сухими, як сіно на дахах, і як трава. **28** Тепер же твій спочинок, і твій вихід, і твій вхід я знаю, **29** і твою лють, якою ти розлютився. І гнів твій прийшов до мене, і вкладу кільце у твої ніздрі, і

ѩ́ко прише́лъ є́сть дараѕка цр҃ь мѵ́рскъ воєва́ти на́нь, и҆ ѹ҆слы́шавъ о҆брати́сѧ· и҆ пѹсти послы̀ къ є҆зекі́и гл҃ѧ. сѝце рцѣ́те є҆зекі́и цр҃ю (жидо́вскѹ)[6], да не (лъсти́тъ) бъ҃ твои тебѣ̀)[7] на него́ ѹ҆пова́ѧ є҆сѝ (-)[8], гл҃ѧ. ѩ́ко не преда́стьсѧ і҆ерли́мъ в рѹ́цѣ цр҃ѧ а҆сѵ̀рі́йска. и҆ли нѣ́сли слы́шалъ, что́ сѹ́ть сътвори́ли цр҃и а҆сѵ̀рі́йстіи всѣ́и земли́, ка́ко погѹби́ша. є҆да̀ и҆зба́виша (страны бо́зи и҃)[9], ѩ́же [погѹби́ша ѡ҃ц҃ы мои]́[10], гоза́нъ, и҆ харра́нъ, и҆ [расемъ][11], и҆́же сѹ́ть въ стра́нѣ [дее́мади][12]. гдѣ̀ сѹ́ть цр҃и є҆мадови, и҆ [а҆рфа́довии]́[13], и҆ (гра́ды)[14] (є҆сфарѹ́ма)[15], (а҆нагѹга́нса)[16]. и҆ взѧ̀ є҆зекі́а кни́ги ѡ҃ посло́въ (и҆ прочтѣ̀ ѧ҃. и҆ вни́де въ хра́ґ҃нь,) и҆ ѡ҃вє́рзе ѧ҃ пр҃е гд҃ъ, и҆ помоли́сѧ є҆зекі́ѧ къ гв҃и гл҃ѧ· ґ҃и сава́о҆де бе҃ і҆и҃левъ, сѣдя́и на херѹви́мѣ, ты̀ (є҆ди́нъ цр҃ь)[17] є҆сѝ всемѹ́ цр҃ьствѹ зе́мному. ты̀ сътвори нб҃о и҆ зе́млю. [приклони́ ґ҃и ѹ҆́хо твое]́[18], ѹ҆слы́ши ґ҃и, [ѡ҃вє́рзи ґ҃и о҆́чи твои]́[19], [и҆]́[20] при́зри ґ҃и, и҆ ви́ждь, [и҆ слы́ши]́[21] [всѧ̀]́[22] словеса̀ ѩ́же пѹсти́лъ є҆сть (сенахери́и҃)[23], ѹ҆ка́ряѧ́ бга̀ живы́го. по и҃́стинѣ бо́ ґ҃и, пѹсты́ сътвори́ша цр҃и а҆сѵ̀рі́йстіи [всю̀ зе́млю]́[24], и҆ страны̀ и҆́хъ. и҆ вѣ̀връгъго́ша кѹми́ры и҆́хъ въ о҆́гнь, не (бѣ́ша бо́ бози)[25], но̀ дѣ́ло рѹ́къ человѣ́ческихъ, дре́во, (-)[26] ка́мені́е, и҆ погѹби́ша ѧ҃. ты̀ же ґ҃и бе҃ нашъ спсы̀ ны̀ ѡ҃ рѹ́кѹ и҆́хъ, да ѹ҆вѣ́дятъ вс҃ѧ цр҃тві́ѧ зе́мнаѧ, ѩ́ко ты̀ є҆сѝ (ґ҃ь) бъ҃ є҆ди́нъ· и҆ пѹсти́сѧ і҆саі́ѧ сн҃ъ а҆мо́совъ къ є҆зекі́и, и҆ речѐ є҆мѹ́· Сі҃ глетъ ґ҃ь бъ҃ і҆и҃левъ, слы́шахъ є҆́же молѝсѧ къ мнѣ̀ о҆́ (сенахери́мѣ)[27] цр҃и а҆сѵ̀рі́йсти· Сі҃ сло́во є҆́же гл҃а о҆́ немъ бъ҃, похѹли́ тѧ̀ и҆ поругА́сѧ тебѣ̀ дв҃це дщи сі҃о́нѧ, на тѧ главо́ю покива дщи і҆е́рлимлѧ. кого ѹ҆́кори и҆ разгнѣ́ва, и҆ли и҆́ кому́ прострѣ̀ гла́съ свои, и҆ не вѣ̀здви́же на высоту́ о҆́чію свое́ю къ сто́мѹ і҆и҃лёвѹ ѩ́ко посла́ми ѹ҆́кори ґ҃а. ты̀ бо рече, мно́жествомъ о҆́рѹжі́ѧ а҆́зъ вѣ̀зыи́дѹ на высоту́ го́ръ, и҆ напослѣ́докъ дѹбра́вы, и҆ посѣкѹ́хъ высоту́ (-)[28] є҆а̀, и҆ доброту́ кѵ̀пари́сову. и҆ вни́дохъ въ высоту́ ча́сти дѹбравѣ́ски, и҆ положи́хъ мо́стъ, і҆ и҆сказни́хъ во́ды, и҆ весь събо́ръ во҃ный· Не (-)[29] слы́шала ли є҆сѝ (ѹ҆́бо) и҆спе́рва, є҆́же а҆́зъ сътвори́хъ ѡ҃ первы́хъ дне́й о҆́бѣщахъ. нн҃ѣ же ѹ҆казА́хъ расы́пати страны̀ въ твердынАхъ (и҆́хъ). и҆ живѹ́щаѧ въ (твердыхъ гра́дѣхъ)[30], (и҆)о҆брати́хъ рѹ́цы і҆ и҆схо́ша, и҆ бы́ша (сѹ́си а҆́ки сѣ́но)[31] на кльтехъ, и҆ а҆́ки тро́скотъ· нн҃ѣ же поко́и твои, і҆ и҆сх҃о҆ твои, и҆ вх҃о҆ твои, а҆́зъ съвѣ́дѣ, (и҆)[32] на́рость твою є҆ю́же разгнѣ́вася. и҆ гнѣ́въ твои взы́иде къ мнѣ̀, и҆ вложѹ́ прито́къ в но́здри твоѧ̀, и҆ ѹ҆здѹ́ въ ѹ҆́стѣ̀

твоѧ, и вꙗзвращꙋ тѧ пꙋтемъ имѧже ѣси
пришелъ (-)[33]. Се же тебѣ знаменїе, нѣ́ждь
сего лѣта ѣже ѣси всѣ́ялъ, а во (второе лѣ-
то)[34] ѣже (ѿ себе расте)[35], а въ тре́тее наси-
ѧ́вше пожнете. и насади́те виногра́ды, и сни́-
сте пло́ды и́хъ. и бꙋдꙋтъ ѻ́стáвшеи въ іꙋ́-
дéи, прони́кнꙋтъ коре́нїѧ до́лꙋ, и сътворѧтъ
(съверхꙋ пло́дъ)[36]. нѣ́ко ѿ їерли́ма бꙋдꙋ́т
ѻ́стáвленїи, (-)[37] ѿ горы сїо́ни. рвéнїе гдⷭ са-
ваѻ́да сътвори́тъ ѣе. Сего рⷣи сѝце глетъ гь,
на цр҃ѧ ассꙋ́рїиска, не вни́детъ в (сїи градъ)[38],
ни въстрѣлитъ вонь стрѣлы́, ни възло́житъ
нань щи́та, ни ѻ́гради́тъ ѻ́кр҃тъ ѣго ѻ́граж-
денїѧ. и́ю пꙋтемъ и́же е́стъ прише́лъ, тѣ́м-
же сѧ ѻ́братꙋ́ [и въ градъ сéи не вни́детъ]39.
Сѣ глⷭ гь. защищꙋ градъ сéи, нѣ́ко спⷭти ѣго
мене ради, и дв҃да раба́ моегѡ. І и́зы́инде ѧгглъ
гнь, і и́зби ѿ по҃ка ассꙋ́рїиска, р҃, и п҃, (и)
пя́ть ты́сѧщъ. *и въстáвше заоу́тра ѻ́брѣ-
тоша всѧ телеса́ ме́ртва. и ѻ́братꙋ́всѧ ѿи́де
[сенахери́мъ][40] цр҃ь ассꙋ́рїискъ, и всели́сѧ в нине-
вїю. и внегда́ бы́сть поклана́тисѧ ѣмꙋ, в до-
мꙋ (нисереховѣ)[41] бо́гꙋ ѣго. *адрамеле́хъ и сара-
саръ, сы́нове ѣго оуби́ша и́ мече́мъ. тїи же оу-
бѣжа́ша въ ѧрме́нїю. и цр҃твова́ ѧсорда́нъ сы́нъ
ѣго в него мѣсто.

вбї і
д҃ чр҃ їс
тимѳ́ѳ а
спра́ ѧи
а мр҃а з
в мр҃а и
и ѳи

Гла, ѧи.

товѳ́ а

Бысть же в то время, *разъболѣсѧ ѣзе-
кїѧ до смр҃ти. и прїиде к немꙋ їсаїа
(прр҃ъ сы́нъ ѧмо́совъ)[1]. и рече к немꙋ Сѣ
глетъ гь, оустрои́ ѻ́ дому своемꙋ оуми-
ра́еши во ты и не бꙋдеши жи́в҃. *и обрати
и́ѣзекїѧ лице свое къ стѣнѣ, и моли́сѧ къ гви
глⷭ. Помани́ ги ка́ко ходи́х҃ пр҃ѣ тобою съ и́с-
тинною, с҃рцемъ и́стинными, и оугѡ́дна пр҃ѣ
тобо́ю сътвори́хъ. и пла́кася ѣзекїѧ (гла́сомъ)[2]
великомъ. И бы́ сло́во гнѣ къ їсаїи глⷭ, и́ди и
рцы́ къ ѣзекїи. Сѣ глетъ гь бъ дв҃да ѿц҃а
твоего. оуслы́шахъ мл҃твꙋ твою, и ви́дѣхъ сле́зы
твоѧ. се прилага́ю къ лѣтомъ твои́мъ, лѣ҃ ѳі. и
ѿ рꙋкꙋ цр҃ѧ ассꙋ́рїиска и́збáвлю тѧ, и гра́ сего, (и)
защищꙋ (и). Сѐ тебѣ зна́менїе ѿ гⷣа, нѣ́ко бъ
сътвори́тъ гл҃ъ сéи [нѣ́коже глⷭ][3]. [се а҃ ѻ́бращꙋ][4]
сѣнь степенеи нѣ́же сни́де слн҃це, десять степенеи
дому ѿц҃а твоего, [и][5] възвращꙋ слн҃це де-
сять степенеи, (и҃же сни́де сѣнь), и ѣзы́инде
слн҃це десять степенеи, и҃же сни́де сѣнь.

Мл҃тва ѣзекїѧ цр҃ѧ іꙋ́дина, ѣгда заболѣ,
и въста ѿ недꙋга своего.

Азъ рекохъ въ высотѣ днїи мои́хъ иду въ
вра́та а́дова, ѻ́стáвлѧ́ѧ лѣта про́чаѧ. Рекохъ

Глава 38

1 Сталося ж, що в тому часі *Езекія захворів до смерті. І прийшов до нього пророк Ісая, Амосів син, і сказав йому: Це говорить Господь: Заповіси про свій дім, бо ти вмираєш і не житимеш. 2 *І відвернув Езекія своє лице до стіни, і помолився до Господа, 3 кажучи: Згадай, Господи, як я ходив перед тобою в правді, праведним серцем, і зробив вгодне перед тобою. І заплакав Езекія великим плачем. 4 І було господнє слово до Ісаї, кажучи: 5 Іди і скажи до Езекії: Це говорить Господь Бог Давидів, твого батька: Я почув твою молитву і побачив твої сльози. Ось додаю до твоїх років 15-ть літ. 6 І з рук асирійського царя спасу тебе і це місто і його оборону. 7 Це тобі знак від Господа, що Бог зробить це слово так, як сказав. Ось я поверну 8 тінь ступенів, яке перейшло сонце, – десять ступенів дому твого батька, і поверну сонце на десять ступенів, які пройшла тінь, – і сонце пішло назад десять ступенів, які пройшла тінь.

9 Молитва Езекії, юдиного царя, коли він захворів і піднявся зі своєї хвороби.

10 Я сказав: На висоті моїх днів піду до адових брам, залишаючи інші

вищ. 10
црс4. 19
тов. 1
сир. 48
мак1. 7
мак2. 8
і 15

тов. 1

црс4. 20
пар2. 32
сир. 48

сир. 38

роки. **11** Я сказав: Більше не побачу
божого спасіння на землі живих. Біль-
ше не побачу людини з живими. Я
віддалився **12** від моїх кревних, я за-
лишив моє дальше життя. Воно вий-
шло, відійшло від мене, так як той, у
кого згортає шатро після того, як по-
ставив. Мій дух в мені був як нитка
ткача, коли він наближається – відтя-
ти. В тому дні я був переданий **13** до
ранку, наче левові. Він так розбив
мої кості, бо від дня до ночі я був пе-
реданий. **14** Защебечу так, як ластів-
ка, і повчуся як голуб. Адже мої очі
померкли, бо я глядів на небесну ви-
соту до Господа, який мене спас, **15** і
відкинув болі моєї душі. **16** Господи,
адже про це Тобі сповіщено, і Ти під-
няв мій подих, – і, потішившись, я
ожив. **17** Бо Ти підняв мою душу, щоб
вона не згинула, і відкинув від мене
пс. 6 всі гріхи. **18** *Тебе бо не похвалять ті,
і 113 що в аді, ані мертві Тебе не поблагос-
ловлять. І не надіятимуться ті, що в
аді, на твоє милосердя. **19** А ті, що
живуть, поблагословлять Тебе, так як
і я. Бо віднині зроблю дітей, які спо-
вістять твою правду, **20** Господи мо-
го спасіння. І не спочину всі дні мого
життя перед божим домом, благос-
ловляючи Тебе з піснею. **21** І сказав
Ісая до Езекії: Візьми, пане, благаю
тебе, з фігів, і, розтерши, приклади – і
будеш здоровим. **22** І сказав Езекія:
Чи це знак, що ввійду до дому Гос-
пода Бога?

ѥсемꙋ, не ѹ҆зрю҆ сп҃сенїа бж҃їа на зе҃лѝ [живы҃х]6.
ѥсемꙋ не ѹ҆зрю҆ чл҃ка (съ живꙋщими ѻ҆ста́хъ)
ѡ҆ сродьства моегѡ, ѻ҆ставь҆ прочее живота́ мо-
егѡ· и҆зыи́де (-)7 ѡ҆йде ѡ҆ мене, ꙗ҆́ко расы́паѧи
кꙋщꙋ потъ҆кнꙋвъ· дх҃ъ мои въ мнѣ бы҃, ꙗ҆ки
платно дѣлаемо приближающи҃ѧ ѹ҆ргѣзати. в
(то́и дн҃ь)8 преда́хсѧ до заоу́тра ꙗ҆ки львѡ́ви·
ꙗ҆́ко ко́сти моа съкрꙋшѝ, ѡ҆ дн҃е бо до нощи
преда́нъ бы́хъ· ꙗ҆́ко ла́стовица та́ко҆ҋ҃ въщебе-
чю, и҆ ꙗ҆́ко го́лꙋбъ та́ко поо҆ꙋчю́ѧ. и҆щезо́сте
бо [о́чи мои҆]9 ꙗ҆́ко взирати на высотꙋ нб҃ную
къ г҃ꙋ, и҆же и҆зба́ви ма, и҆ ѡ҆вры́же бо́лѣзни
дш҃а моеѧ· г҃и ѻ҆ тои бо съвѣсти́ѧ тебѣ. и҆
въздвиглъ е҆си (дыха́нїе мое)10, и҆ ѹ҆тѣшивсѧ
ѻ҆жи́х҆· въздви́же бо (дш҃ꙋ мою)11, да не
погибнѣ́, и҆ заверже за ма всѧ грѣхѝ [-]12. *не
похва́лать҆ бо тебе и҆же въ а́дѣ, ни ѹ҆мр҃тъ-
шїи възъблаватъ҆ тѧ· и҆ не надѣю́тсѧ и҆же
въ а́дѣ мл҃ти твоеѧ· живїи же бл҃ватъ҆ тѧ
ꙗ҆́коже и҆ а́зъ. ѡ҆ днесь бо дѣти сътворю,
ꙗ҆́же съвѣста́тъ҆ пра́вдꙋ твою. г҃и сп҃сенїа
моегѡ, и҆ не почїю бл҃ва тѧ съ пѣснїю всѧ
дн҃и живот҃ моегѡ, пра́мо домꙋ бж҃їю· и҆ рече
і҆саїа къ е҆зекїи, возми́ (г҃и молю тѧ)13 ѡ҆
смо́квїи, и҆ (сътерꙋ)14 приложи́, и҆ цѣлъ бꙋ-
деши. и҆ рече е҆зекїа, се ли знаме́ніе ꙗ҆́ко взы́-
дꙋ в до́мъ г҃а бг҃а·

Глава 39

црс4. 20 **1** В тому *часі послав Меродах,
Лааднів син, вавилонський цар, кни-
ги, і послів, і дари Езекії, бо почув,
що той захворів аж до смерті і встав.
2 І зрадів Езекія великою радістю. І
він показав їм дім двору, і запашно-
сті, смоли, і ладан, і срібло, і золото, і
всі доми, і посуди скарбниці, і все ж,
що було в його скарбниці. І не зали-
шилося нічого, що Езекія не показав
їм у своєму домі. **3** І прийшов пророк
Ісая до царя Езекії, і сказав до нього:
Що кажуть ці мужі і звідки до тебе
прийшли? І сказав Езекія: З землі
здалека прийшли до мене, з Вавило-
ну. **4** І сказав Ісая: Що вони побачили
у твоєму домі? І сказав Езекія: Вони
побачили все, що в моїм домі, і немає
в моїм домі того, що вони не поба-
чили, але й те, що в моїх ризницях. **5**
І сказав йому Ісая: Послухай слово
Господа Саваота. **6** Ось приходять
дні, – говорить Господь, – і візьмуть
все, що в твоєму домі, і те, що зібра-
ли твої батьки, і до сьогоднішнього
дня. Воно прийде до Вавилону, і во-
ни не залишать нічого. Сказав же
Господь, **7** що і з твоїх дітей, яких ти

г҃л҃а, л҃д·

(то́ *вре́мѧ)1 посла́ мерода́ҋ сн҃ъ лаа́да́нь, д҃ ч҃р и҃
ц҃рь вавꙋ҆ло́ньскь кнїги и҆ послы́ и҆ да́ры
е҆зекїи· слы́ша бо ꙗ҆́ко бо́лѣ҆ е҆сть до
см҃рти, и҆ въста́. и҆ ѻ҆брадова́сѧ [-]2 е҆зе-
кїа ра́достїю вели́кою· и҆ показа и҆мъ хра́мъ
(во́нь)3, и҆ бг҃говонїа и҆стаи҆ҋ҃ти, и҆ димїама (-)4
и҆ сребра́ и҆ зла́та, и҆ всѣхъ храмъ (и҆) сосꙋдъ
га҆҃зскиҳ҆, и҆ всѐ е҆ли́коже бѣше въ сокро́вищи его.
и҆ не ѻ҆ста́ ничто҃ҋ҃ е҆гоже не показа [и҆мъ]5
е҆зекїа въ домꙋ своемъ· и҆ прїиде і҆саїа прр҃къ
къ [е҆зекїи ц҃рю]6, и҆ рече к немꙋ. что҃ г҃лю҆ (сїи
мꙋжи)7, и҆ ѿкꙋдꙋ прїидо́ша к тебѣ. и҆ рече
е҆зекїа, ѡ҆ земла҆ и҆здалеча пришли сꙋть къ
мнѣ ѡ҆ вавꙋ҆ло́на· и҆ рече і҆саїа, что҃ видѣша
въ домꙋ твое҆мъ· и҆ рече е҆зекїа, вс҃е е҆ли́ко въ
домꙋ мое҃ ви́дѣша. и҆ нѣсть въ домꙋ моемъ
е҆гоже не сꙋть ви́дѣли, но҆ і҆ е҆же въ ри́зницахъ
мои҆хъ· и҆ рече е҆мꙋ і҆саїа, послꙋша́и словесе҃ г҃а
савао́да· се дн҃їе гра́дꙋ г҃лть г҃ь, и҆ въземꙋтъ
вс҃е е҆же в домꙋ твое҃ и҆ е҆ли́ко҆ҋ҃ събра́ша ѻ҆цы
твои҆ (и҆) до дне́шняго дн҃е, въ вавꙋ҆ло́нъ прї-
идетъ, и҆ ничесо́же не ѻ҆ста́ватъ҆· рече же (г҃ь)8.

нáіко и ѡ чá твоúхъ нáже êси родú поúмутъ, и сътворáтъ кáженики въ домý цр҃а вавилóньска. И рече êзекїá къ îсаїи, бл҃го слово гн҃е êже êсть глáлъ, да бýдетъ оу҃бо мúръ и правда въ дн҃и моú.

породив, заберуть і зроблять скопцями в домі вавилонського царя. **8** І сказав Езекія до Ісаї: Добре господнє слово, яке Він сказав. Хай, отже, буде мир і правда в моїх днях.

Гл҃а, м҃.

Ѹтѣшáйте оу҃тѣшáйте людú моú (жерцы глúтъ бг҃ъ)[1], глúте въ ср҃дцы îерли́му, оутѣшáйте и҃, нáіко напóлнисѧ смиренїе êго, расы́пасѧ [грѣхъ êго][2], нáіко прїáтъ ѡ̀ рукú гн҃а сугýбы грѣхи своú. *Глá вопїю́щаа въ пусты́ни, оу҃готовáйте пýть гн҃ь, прáвы сътвори́те стезѧ бг҃а нáшего. всѧ́ка дóлъ напóлнитсѧ, и всѧка горá и хóлмъ óбнизѣ́етъ. и бýдѣ́ вс҃е кривое въ прáво, и óстроавóе въ пути глáдки. и нáбúтсѧ слáва гн҃ѧ. [-][3] и оу҃зритъ всѧка плóть спсенїе бж҃їе, нáіко гл҃а глáсъ вопїю́щаго взъопїи, и рекохъ что взъопїю, *всѧка плóть сѣно, и всѧка слáва чл҃ча нáіко цвѣтъ трáвный. посúше трава́, и цвѣтъ ѡ̀падѣ́, *а̀ глъ бг҃а нáшего пребýдетъ вѣ́ки. На́ гору высоку взъы́ди бл҃говѣствуи сїóну, взъзвыша́и крѣпостїю глá своú. Бл҃говѣствýи îерли́му, (и) возвыси́те не бóитесѧ. Рцы́ градо́мъ îудúномъ сѐ бг҃ъ ва́шъ, *сѐ гл҃ь крѣпостїю и҃дѐ, и мы́ца êго съ власти́ю. сѐ мзда êго с нúмъ, и дѣ́ло êго предъ нúмъ. *а̀ки пастýхъ оу҃пасетъ па́ствý свою, и мы́шцею своéю съберетъ а̀́гньца, і и҃мýща въ оу҃тро́бѣ оу҃тѣшитъ. Кт҃о и҃змѣри го́рстїю во́дý, и нб҃о па́дїю, и всю зе́млю го́рстїю. кт҃о поставú го́ры въ мѣрý, и хóлми (а̀ки) въ нáрмѣ. *Кт҃о разумѣ оу҃мъ гн҃ь, [и҃ли][4] кт҃о (êмý совѣтникъ)[5] бы́сть, и҃же пооу҃чáетъ и҃̀ и҃̀ли къ комý совѣща, и пооу҃чи и҃̀. Кт҃о ли оу҃каза êмý сýдъ, и҃̀ли пýть смышленїа (-)[6] оу҃казà êмý. [и҃̀ли кт҃о преже да́сть êмý, да сѧ воздастъ êмý][7]. Се всѧ̀ страны́ нáіко капла ѡ̀ кáди, и нáіко прѣтѧженїе превѣсьнъ намѣни́шасѧ êмý (-)[8]. а̀ дýбрава непостúжна на съ҃жженїе. и вс҃е четверонóжное непостúжно на вс҃ѐ съ҃жженїе. и вс҃ѧ страны́ нáіко нúвъчтóже сýть, и въ ничтоже въмѣни́шасѧ. *Комý оу҃подоби́сте бг҃а, и коемý подóбїю оу҃подоби́сте êго. êдá (бо) óбразъ сътвори древодѣ́лъ, и҃̀ли злáтарь слїáвъ злáто позлати́ и҃̀, (и҃̀ли) подóбїемъ сътворú êго. дре́во бо негнїющее и҃збира́етъ дре́водѣла, (и҃̀ли)[9] мýдръ и҃спытýе́тъ кáко постáвитъ (óбра́ êго)[10], да сѧ не поколѣбле́. не разумѣ́сте ли, (не слы́шасте ли, не взъвѣсти ли сѧ)[11] (вамъ и҃спе́рва)[12], не разумѣ́сте ли óс-

Глава 40

1 Потішайте, священики, потішайте, мій народ! – говорить Бог. **2** Заговоріть до серця Єрусалиму! Потішайте його, бо сповнилося його упокорення, пропав його гріх, бо він з руки господньої одержав подвійно за свої гріхи! **3** *Голос того, що кричить в пустині: Підготуйте господню дорогу! Прямими зробіть стежки нашого Бога! **4** Всяка долина наповниться і всяка гора, і горб понизиться, і все криве буде простим, і гостре – гладкими дорогами. **5** І з'явиться господня слава, і всяке тіло побачить боже спасіння. Бо Господь заговорив. **6** Голос того, що кричить: Закричи! І я сказав: Що закричу? *Всяке тіло – трава, і всяка людська слава як цвіт трави. **7** Трава висохла і цвіт відпав, **8** *а слово нашого Бога залишиться навіки. **9** Вийди на високу гору, благовісти Сіонові, зі силою піднімай свій голос ти, що благовістуєш Єрусалимові! І підніміть, не бійтеся. Скажи юдиним містам: Ось ваш Бог! **10** *Ось Господь іде зі силою і його рамено з владою! Ось з Ним його винагорода і його діло перед Ним! **11** *Він пастиме своє стадо як пастух, і своїм раменом збере ягнят, і потішить тих, що мають в лоні. **12** Хто пригорщею зміряв воду, і долонею небо, і пригорщею всю землю? Хто поставив гори за мірою і горби наче на важках? **13** *Хто пізнав господній ум і хто був його радником, який Його повчає? **14** Або з ким Він порадився і хто його повчив? Хто ж Йому показав суд чи вказав Йому дорогу розуміння? Або хто наперед Йому дав, щоб йому було віддано? **15** Ось всі країни як крапля з відра, і зачислені були Йому як поперечка ваги, **16** а неосяжний ліс – на спалення, і всі недосяжні чотириногі – на цілопалення, **17** і всі країни є як ніщо, і вважаються за ніщо. **18** *До кого ви уподібнили Господа і до якої подоби ви Його уподібнили? **19** Бо чи не столяр або золотар зробив образ, виливши золото, він його позолотив або зробив його подобу? **20** Бо столяр вибирає негниюче дерево або мудрий досліджує, як поставить його образ, щоб не порушився. **21** Чи ви не зрозуміли? Чи ви не чули? Чи вам не сповіщено від початку? Чи ви не пізнали основи землі? **22** Хто держить круг

землі і тих, що живуть на ній як саранча. Хто простягнув небо як покриття і простягнув його як шатро на поселення? **23** Хто дав князів, щоб володіла на нічім, а землю зробив як ніщо? **24** Бо вони не сіятимуть ані не насідатимуть, і їхнє коріння не на землі вкориниться. На них дихнув вітер, і вони висохли, і буря візьме їх як полову. **25** Тепер, отже, до кого ви Мене уподібнили, і піднімуся, – сказав Святий. **26** Погляньте на висоту вашими очима і подивіться! Хто це все зробив? Хто носить своє створіння за числом і покличе все по імені? Від великої слави і в силі його кріпості, нічого не затаїлося від тебе. **27** Чому сказав: Якове? І чому сказав: Ізраїле? Моя дорога утаїлася від Бога, і мій Бог відкинув суд і відступив. **28** Тепер же ти не зрозумів, коби ти не почув. Бог вічний, Господь, що створив кінці землі, не зголодніє, ані не змучиться, ані не можна віднайти його премудрості. **29** Він Той, хто дає голодним силу і незаболеним смуток. **30** Бо молоді голодуватимуть, і молоді змучаться, і вибрані не будуть сильними. **31** Ті, що терплять Господа, змінять силу, одержать крила, наче орли, вони побіжать і не змучаться.

новáнїа землѝ· Сѣдрѣжáи кругъ землѝ, и живущаа на нéи âки прузи. пропныи [нбо нáко комáрю][13] и простерь è нáко покро вселáтиса· дáвыи кнáзя ни вочтóже владѣти (и) землю âки ничтóже сътворѝ. не насѣютъ бо, ни насáдятъ, и не вънкоренúтса въ землѝ кóренїе é. дъхну на нихъ вѣтръ и посхóша, и буря âки плѣвы прїиметъ ихъ· Нѣнь оубо кому мя оуподобисте, и възнесуса рече стыи. возрúте на высоту óчима вáшима, и вúдите кто сътворѝ (сїа вса)[14]· Носáи по числу твáрь свою, (и) вса по úмени призоветъ. ѿ мнóгїа слáвы и въ дрѣжáвѣ крѣпости (его), ничтóже оутáися [ѿ тебè][15]· Почто рече îáкове, и что глà îйлю, оутáися путь мóи ѿ бга, и ѣ мóи (ѿвръглъ èсть судъ)[16] и ѿступú. (-)[17] нѣнь (же) не разумѣ, âще бы не слúшалъ èси· бгъ вѣчныи, (гь) оустроúвыи конца землѝ. не възáлчетъ ниже оутрудитса, ниже èсть úзъобрѣтенїа премудрости его· дáи âлчющимъ крѣпость, и небóлѣзнымъ скорбь. възалчютъ бо óтроцы, и оутрудя̀тса юноты, і úзбранніи не крѣпцы буду терпя̀щеи га úзмѣнѧ̀ крѣпость. (-)[18] окрилатѣютъ нáко óрли текутъ и не оутрудятса (-)[19].

Глава 41

1 Обновіться до мене, острови, бо князі змінять владу! Хай наблизяться і хай заговорять разом, тоді хай сповістять суд! **2** Хто підняв правду зі сходу, прикликав їх за п'ятою його ніг і піде? Вона ж стане перед країна ми і жахне царів, і на землю скине їхні мечі, і їхні луки відкинені як полова. **3** І прожене їх і піде з миром. Дорогу його ногам **4** хто створив і зробив це, прикликуючи? Він кличе з давних родів: *Я Бог перший і на будуче Я є! **5** Народи побачили і налякалися, наблизилися кінці землі і прийшли разом, **6** кожний судячи ближнього, щоб допомогти братові. І скаже: **7** Чоловік скріпив будівничого, і коваль, що б'є молотком, заразом кує. Коли ж скаже: Злука є добра, скріпили її цвяхами, – і положать його, і не порушиться. **8** Ти ж, Ізраїлю, мій сину Якове, *якого Я вибрав, Авраамове плем'я, яке Я полюбив, **9** якого Я взяв з кінців землі, і покликав тебе з її сторожів, і сказав тобі: Ти є моїм рабом, і Я тебе вибрав і не покинув тебе, **10** не бійся, бо Я є з тобою. Не будь обманутим, бо Я є твоїм Богом, що тебе скріпив, і тобі допоміг, і тебе скріпив своєю праведною правицею. **11** Ось завстидаються і засоромляться всі, що тобі протис-

ниж. 44 і 48 апо. 1 і 22

лук. 1

гла, мѳ·

Ѡновúтеса къ мнѣ óстрови, кнзи бо úзмѣнѧ̀ óбласть. да ся приближатъ и да глю̀ вкупѣ, тогда̀ судъ да совѣстуютъ· Ктo въстáви ѿ въстóкъ прáвду. призыва а̀ запáть ногу его, и пóидетъ. станетъ (же) пре странами, и цра оужасúтъ. и повéржетъ на землѝ мечá úхъ, и âки плѣвы ѿвéржены луцы úхъ, и прожене́тъ а̀, и пóидѐ с мúромъ. путь ногу его ктo съдѣла, и сътвори ее (призыва́а)[1], призыва́ани (-)[2] ѿ рождéнїи úспéрва· *азъ бъ пéрвыи, и въ приходя́щее а̀ èсмь. вúдѣша нзы́цы, и оубоя́шася концы зéмнїи, приближúшася и прїидóша вкупѣ. судáи кóждо блúжнему (-)[3] (помощи брáту)[4], и речетъ. оукрѣпи мужъ дрéводѣла, и кова̀ бїа млáтомъ, вкупѣ прокова́а· (ó воли)[5] же речетъ споéнїе добрò èсть. оутвердúша è въ гвóздѣхъ, (и) положатъ è и не подвигнетса· ты же îйлю рабе мои îакове, *êгоже úзбрáхъ, племя̀ âвраáмле êгоже възлюбúхъ. êгоже пое́áхъ ѿ конець зéмныхъ, и ѿ страáжбы êя̀ призвáтя, и рекóхъ ти. рáбъ мои èси (і)[6] úзбрáхъ тя, и не óставúхъ тебе. не бóися, с тобóю бо èсмь. не прелщáися, âзъ бо èсмь бъ твои. оукрѣпúвыи тя, и по-

ний мд и мн âпокл й и їєв

лу й

могóхъ тѝи, и оу҃тверди́хъ тѧ десни́цею своеѭ
правоѭ҆ною· Сѐ постыдя́тсѧ и посрамя́тсѧ вѣи
сѹпротивя́щиисѧ тебѣ. бѹдѹтъ во ничѐсо не сѹ-
щии, и погѝбнѹтъ вѣи сѹперницы твои. взы́-
щеши и҃хъ, и не ѡбря́щеши. чл҃цы и҃же порѹга́ютсѧ
тебѣ, бѹдѹтъ во ѧ҆ки не бы́вшеи, и не бѹ-
дѹтъ ратя́щиисѧ с тобо́ю· Ꙗ҆́ко ѧ҆зъ е҃смь твои
держа́и тѧ за десницѹ твою, гл҃ѧи тебѣ. не
бо́исѧ їа́кове малы́и їи҃́лю, ѧ҆зъ помого́ тѝи гл҃́ѣ (г҃ь)[7],
и҃збавля́ѧи тѧ [ст҃ыи][8] їи҃́лев· Сѐ сътвори́ тѧ
ѧ҆ки колесà ко́лнаѧ но́ва, верхѹща пи́лны҃и ѡ҆́бразомъ. і
и҃звержеши го́ры, и ѡ҆бстоѧ́чи́ши хо́лмы. и ѧ҆ки пра́хъ
положи́ши і и҃звѣ́еши, и вѣтръ во́ми҃ѣ а҃, и бѹ́ра
развѣ́етъ а҃· ты же вънезвеселѝшисѧ въ ст҃ыхъ
їи҃́лю, и вънзра́дѹюсѧ ѹ҆бо́зїи, и не и҃мѹщеи по-
и҃́щѹтъ во воды҃, и не бѹ́детъ, и҃зы́къ и҃хъ ѿ
жа́жди и҃ссо́хнѹлъ е҆́сть· Ꙗ҆зъ г҃ь бъ, послѹша́ю
(ѹ҆бо́гихъ їи҃́левъ)[9], и не ѡ҆ста́влю и҃хъ. но ѿверзѹ на
рогахъ рѣки, и среди по́ла и҃сто́чники. (и҃) сътво-
рю пѹсты́ню въ лѹ́ги, и жа́ждѹщѹю зе́млю въ
водоте́чахъ. положѹ̀ ѣ҆ вѹзвѣ́ноѣи земли҆ ѣ҆мрѣчїе, и
зелени́чїе, и мѝрѣтѹ и҃ кѵ҃пари́съ, и [топо́ль][10]. да
ѹ҆́зрѧ҆ и разѹмѣ́ютъ, и помы́слѧтъ, и приста́-
нѧтъ вънкѹпѣ. и҃́ко рѹка г҃ня сътвори҆ е҆е всѐ,
и ст҃ыи їи҃́левъ ѹ҆́казалъ е҆́сть. приближа́етсѧ ѿ҆
ва́шъ гл҃ѣтъ г҃ь бъ. приближѝшасѧ совѣ́ти ваши
гл҃ѣтъ цр҃ь їа́ковль. да сѧ приближа́тъ и сѣвѣ́тѧ҆
ва҃́, е҆мѹ́же е҆́сть сѣбы́тисѧ. а҆́ще пе́рвое кое е҆́сть
рцѣ́те, да (приста́влю)[11] ѹ҃́, и разѹмѣ́емъ что̀
послѣ́днее, (что̀ ли҆)[12] приходя́щее рцѣ́те намъ,
(и҃)[13] сѣвѣ́стите намъ грядѹщѣ́е послѣ́же и
ѹ҆вѣ́мъ и҃́ко бо́ги е҆́сте. бл҃го сътвори́те и зазли́те,
и почюди́мсѧ и ѹ҆зрим҃ъ вънкѹпѣ. и҃́ко ѿкѹ́ду е҆́сте
вы҆, (и҃) ѿкѹ́ду дѣ́ло ваше, ѿ землѧ҆ гнѹшенїе
и҃збра́вы҃и вы҆. а҆́зъ же сѣста́вихъ и҃же ѿ сѣ́вера, і и҃же
ѿ востокъ сл҃нчны҃хъ призовѹтсѧ и҃мени моемѹ̀.
да прихо́дятъ кнѧ́зи (-)[14] и҃́ко бла́то (-)[15], и и҃́ко
горньчарь первы҃и гли́нѹ, та́ко же сѧ попере́те.
кто̀ бо̀ вънзвѣ́ститъ е҆́же и҃спе́рва да ѹ҆вѣ́мы, и҃́же
и҃спе́рва и речемъ, и҃́ко и҃́стинна е҆́. (и҃) нѣ́сть пропо-
вѣ́дающаго, ни҃ слы́шащѧ слове́съ (нашихъ)[16].
зача́токъ сїѡ́нѹ дамъ, (-)[17] і҆ерли́ма ѹ҆тѣ́шѹ въ
пѹть, ѿ стра́нъ бо̀ (сѝ) ни҃ е҆ди́нъ же, и ѿ кѹми́ръ
и҃хъ нѣ́сть и҃же совѣ́стити́тъ. и а҆́ще вънпрошѹ̀ и҃ ѿ-
кѹ́ду е҆́сте, то̀ не ѿвѣщаю́тъ ми҃. [сѹть][18] бо̀
творя́щеи ва́съ, и҃ (-)[19] прельща́ющеи ва́съ·

г҃ла, м҃в·

а́ковъ ра́бъ мо́и, (и҃) по҃и́мѹ и҃̀ і҆и҃́ль и҃з-
мѧ҃ ѣ҃ бра́нны҃и мо́и, *прїа́ и҃̀ дша̀ моя̀. дахъ
дх҃ъ мо́и нань, сѹ́дъ и҃зы́комъ вънзвѣ́с-
титъ. ни҃ вънзопїе́тъ ни прельсти́т҃ъ, (и҃) не

тавляться. Бо вони будуть як неіснуючі, і згинуть всі твої противники. **12** Шукатимеш їх, і не знайдеш людей, які кплять з тебе. Бо вони будуть як ті, що не існували, і не буде тих, що воюють проти тебе. **13** Бо я твій Бог, що держить тебе за твою правицю, що тобі каже: Не бійся, **14** Якове, малий Ізраїлю! Я тобі допоміг, – говорить Бог, що тебе визволяє, Святий ізраїлевий! **15** Ось Я тебе зробив, як кола нового воза, які молотять видом пили, і скинеш гори, і прорідиш горби, і поставиш наче порох, **16** і вивієш, і вітер їх візьме, і буря їх розвіє. Ти ж зрадієш у святощах Ізраїле. І зрадіють **17** бідні, і ті немають *нічого*, бо шукатимуть води, – і не буде, їхній язик висох від спраги. Я, Господь Бог, вислухую бідних ізраїльських, і не покину їх, **18** але відкрию на рогах ріки і джерела серед поля, і перетворю пустиню в мочари і спраглу землю у водотечі. **19** Поставлю в безводній землі смереки, і кущі, і мірту, і кипарис, і тополю, **20** щоб побачили, і пізнали, і зрозуміли, і разом приступили, бо господня рука це все зробила і Святий Ізраїля об'явив. **21** Наближається ваш суд, – говорить Господь Бог. Наблизилися ваші ради, – говорить Цар Якова. **22** Хай наблизяться і сповістять вам те, що станеться. Якщо передше щось є, скажіть, щоб Я приставив розум, і пізнаємо, що останнє, що те, що надходить, скажіть нам. **23** І сповістіть нам те, що надходить вкінці, і пізнаю, що ви є богами. Добро зробите і зло зробите, і здивуємося, і разом побачимо. **24** Бо звідки є ви і звідки ваше діло? З землі. Гидота той, хто вас вибрав. **25** Я ж створив тих, що з півночі, і ті, що зі сходу сонця, назвуться моїм іменем. Хай князі приходять, *і* як болото і як перше гончар глину *місить*, так будете потоптані. **26** Бо хто сповістить те, що від початку, щоб ми знали, те, що від початку, і скажемо, бо це правда. І немає того, хто проповідує ані хто слухає наших слів. **27** Дам початок Сіонові, потішу Єрусалим на дорогу, **28** бо ніхто ж з цих країн і з їхніх ідолів немає того, хто сповістить. І якщо їх запитаю: Звідки є ви? То Мені не відповідатимуть. **29** Бо є ті, що вас роблять і вас обманюють.

Глава 42

мар. 12

1 Яків – мій раб, і підніму його. Ізраїль – мій вибраний. *Його прийняла моя душа. Я дав на нього мій дух. Він сповістить народам суд. **2** Не закричить ані не обмане, і

ззовні не почується його голос. **3** Зломлену тростину не доломить, і гноту, що куриться, не згасить, але на правду винесе суд. **4** Засяє і не потухне, аж доки не поставить суд на землі. І на його ім'я народи надіятимуться. **5** Так говорить Господь Бог, що створив небо і його поставив, що скріпив землю і те, що на ній, і що дав подих народові, що на ній, і дух тим, що по ній ходять: **6** Я – Господь Бог! Я покликав тебе правдою, і візьму тебе за руку, і тебе скріплю. *І Я тебе дав на завіт родові, на світло народів, **7** щоб відкрити очі сліпих і вивести зв'язаних з кайдан і з дому темниці тих, що сидять у темряві. **8** Я Господь Бог! Це є моє ім'я. *Мою славу іншому не дам ані мою красу різьбленим. **9** Ось іде те, що від початку, і нове, яке Я сповіщу, і заки воно було сповіщене, вам було сказане. **10** Заспівайте Господеві нову пісню! Його влада славиться і його ім'я від кінців землі: ті, що сходять до моря і пливуть по ньому, острови і ті, що мешкають в них. **11** Зрадій пустине і все, що її, двори і ті, що живуть в Кидарі! Хай зрадіють ті, що живуть на камені, закричать від верхів гір! **12** Дадуть славу Господеві! Його добрі звичаї сповістять в островах! **13** Господь Бог сил вийде і знищить війну! Підніме ревність і закричить проти своїх ворогів зі силою! **14** Я помовчав. Отже, чи і завжди мовчатиму і терпітиму? Я потерпів як та, що родить. Знищу і висушу разом, пустими зроблю гори і вершки, і висушу всяку траву. **15** І поставлю ріки як острови і висушу мочари, **16** І приведу сліпих на дорогу, яку не бачили, і стежки, яких не знають, зроблю, щоб вони по них ходили. Перетворю їм темряву на світло і звихнене в просте. Кажу це, що зроблю, і не покину їх, – говорить Господь. **17** Вони ж повернулися назад. Завстидайтеся встидом ви, що надієтеся на різьблене, що кажете різьбленим: Ви є наші боги! **18** Глухі почуйте, і сліпі відзискайте зір і погляньте. **19** То хто сліпий, хіба не раби мої? І глухі, хіба не ті, що ними панують? І божі раби осліпли. **20** Ви багато разів побачили – і не зберегли, маючи відкриті вуха, ви і не почули. **21** Господь Бог побажав, щоб він оправдався і звеличив хвалу. І я побачив. **22** І народ був заблудлим і розграбованим, бо Я всюди поклав засідку, і разом в домах, де їх сховали, вони були на полон, і не було того, що спасає від грабунку, і не було у вас того, хто говорить: Віддай. **23** Хто у вас той, що це сприйме і вислухає на майбутнє? **24** Хто дасть на розграбування Якова, Ізраїля тим, що

ниж. 49 дія. 13

ниж. 48

оу҃слы́шїйсѧ внѣ гла҆ ег҃о. Ѯро́сти сѣкрꙋше́ны не сѣтрⷱ́ и҆ льна кꙋра́щасѧ не оу҃гаситъ, но̀ вⷴ и҃стинноу и҃знесетъ сꙋдъ. просвѣтитсѧ и҆ не потꙋхнетъ, до́ндеже положитъ на́ земли сꙋда, и҆ на [и҃мѧ]1 ег҃о на҃зы́цы надѣю́тсѧ. Сице гл҃е҆ г҃ь бг҃ъ, сѣтвори́вый нб҃о и҆ поста́влеи е҆̀, оу҃тверже́и зе́млю и҆ на҃же на не́и. и҆ даи҆ дыха́нїе людемъ и҃же на не́и, и҆ дх҃ъ ходя́щ҃и на не́и. Ѧ҆зъ г҃ь бг҃ъ призвахъ тѧ̀ пра́вдою. и҆ прїи́мꙋ (тѧ̀ по рꙋкꙋ)2, и҆ оу҃крѣплю тѧ̀. *[и҆]3 дахъ тѧ̀ вⷴ завѣтъ ро́ду вⷴ свѣт҃ странамъ ѿ҆вр҃ъсти о҆́чи слѣпы́мъ [і҆]4 и҃звести ѿ ю҃зъ сказа́ныѧ, і҆ и҃зъ до́му темница сѣдѧщаа во тⷬмѣ. Ѧ҆зъ г҃ь бг҃ъ е҆е [е҆сть и҃мѧ мое]5. *сла́вы моея́ и҃номꙋ не да́мъ, нѝ доброты моея́ и҃стꙋка́ѣнымъ. на҃же и҃з нача́ла е҆е градꙋтъ, и҆ но́ваѧ и҃же а҆̓зъ вⷴзвѣщꙋ, и҆ преже вⷴзвѣщени҆ѧ повѣдасѧ ва́мъ. вⷴспо́йте г҃ви пѣснь но́вꙋ, вла́сть ег҃о сла́вится (і҆) и́мѧ ег҃о ѿ҆ ко́нець земли҆̀. сѣхожда́щеи вⷴ мо́ре и҆ плава́ющеи по не́мꙋ о҆́строви и҆ живꙋщеи в҃ нⷯ҃. Ра́дꙋисѧ пꙋсты́ни и҆ (вс҃ѧ) е҆̀ о҆́гра́ды и҆ живꙋщеи вⷴ кꙋ̀дарѣ. вⷴзра́дꙋютсѧ живꙋще́и (на ка́мени)6 ѿ҆ верхъ го́рныхъ вⷴзопі҆ю́. дадя́т҃ (г҃ви)7 сла́вꙋ, нра́вы ег҃о до́брыѧ вⷴ о҆́стро́вѣхъ вⷴзвѣстя́тъ. Г҃ь бг҃ъ сѝлъ и҃зыи́детъ, и҆ сѣкрꙋшитъ ра́ть. вⷴзъдви́гнетъ рве́нїе, и҆ вⷴзопі҆е́тъ на враги҆ своа҆̀ сѣ кр҃тⷭ҃пости҆ю. помолча́хъ, е҆да҆ оу҃бо и҆ всегда҆̀ помолчю́ и҆ претрⷴпля́ю, трⷴпѣхъ а҆́ко рж҃а́ющ҃ї҆ѧ. потреблю́ и҆ посꙋшꙋ вⷴсꙋ́пѣ [пꙋсты҆ сѣтворю́ го́ры и҆ хо́лми, и҆ всѧ́кꙋ трaвꙋ и҃ссꙋшꙋ]8. и҆ положꙋ рѣки вⷴ о҆́стровы. и҆ лꙋги и҃ссꙋшꙋ. и҆ наведꙋ слѣпы́ѧ на пꙋть ег҃оже не ви́дѣша, и҆ стезѧ҆ и҃же не зна́ютъ ходи́ти [по ни́мъ]9 сѣтворю̀ и҃мъ. Сѣтворю̀ ѧ҆̀ тⷬмꙋ на свѣтъ, и҆ стро́потное вⷴ правое́. е҆е (г҃лю)10 (на҃же) сѣтворю̀ и҆ не о҆ста́влю ѧ҆̀, [гл҃етъ г҃ь]11. сі҆и҆ же бо́вратя́шасѧ вⷴспа́тъ. Срамлѧ́итесѧ стыдѣ́нїе҆̀ оу҃пова́ющеи и҃звала́ными гл҃ющеи сѣлїа́нныѧ҆̀, вы҆ е҆сте бо́зи наши. Глꙋсі҆и҆ слы́шите, и҆ слѣпі҆и҆̀ про́зрите (и҆ ви́дѣте)12. тѧ̀ кто̀ слѣпъ но̀ рабѝ мои҆̀, и҆ глꙋсі҆и҆ но̀ владꙋщеи и҃ми. и҆ о҆слѣпоша рабѝ бж҃ї҆и. ви́дѣсте многа́жды, и҆ не снабди́сте. ѿ҆вр҃ъзенъ оу҃ши (и҃мꙋщи) и҆ не слы́шасте. г҃ь бг҃ъ хотѣ да оправдѧ́тсѧ и҆ возвели́чи҆т҃ хвалꙋ. и҆̀ ви́дѣ и҆ бы́ша лю́дїе сѣблꙋжде́ни и҆ разъграбле́ни. прꙋгло е҆̀ (вложи́хъ)13 вездѣ, и҆ в҃ домохъ вⷴсꙋ́пѣ и҃же сѣкры́ша а҆̀ бы́ша вⷴ плѣнъ. и҆ не бы́сть ѿ҆и҃ма́ющаго ра҆̀грабле́нїа, и҆ не бѣ г҃лющаго (вⷴ ва́съ) ѿ҆даждь. Кто̀ вⷴ ва́съ и҃же внꙋши́тъ е҆е, и҆ послꙋша́етъ вⷴ грⷯдꙋщаѧ. кто̀ да́сть

на разграбленїе їа́кова, (-)[14] їи́лѧ плѣна́ющїй е́го. не бѣ ли (оу́бо) е́муже съгрѣшиша, и́ не и́зволиша въ пу́ти е́го ходи́ти, ни́ послу́шати зако́на е́го. и наведѐ на́ на гнѣвъ ѩ́рости своеѧ, и оу́крѣпи на́ на ра́ть и́ пала́щеи е́го о́кр̾тъ. и́ не оувѣдѣша ко́ждо и́хъ, и́ не положи́ша на оу́мѣ·

Гл҃а, мг҃·

Нн҃ѣ си́це гл҃етъ гдь бг҃ъ, сътвори́вый тѧ їако́ве, създа́вый тѧ їи́лю, не бо́исѧ бо́ко и́зба́вихъ тѧ. прозва́ [-][1] и́мѧ твое мо́и е́си ты́. и́ а́ще минȣ́еши по водѣ то́ с тобо́ю е́смь, и́ рѣки не покры́ю тебе· и́ а́ще (сквозѣ о́гнь про́идеши)[2] не сожже́шисѧ, [и́][3] пла́мень не о́палитъ тебе. бо́ко а́зъ гдь бг҃ъ твои́, стыи́ їи́левъ спса́и тѧ· Сътворихъ (премѣну́ твою)[4] е́гу́пта, и́ (му́ры)[5] и́ [су́ину́][6] за тѧ. ѡ́нели́ же че́стенъ бы́сть предо мно́ю (и́) просла́висѧ, и́ а́ тѧ възлюбы́. (-)[7] дамъ чл҃ки [-][8] по тебѣ, и́ кн҃зѧ по главѣ твое́и· Не бо́исѧ бо́ко с тобо́ю е́смь. ѡ́ востоко́ъ приведу́ (племѧ̀)[9] твое, и́ ѡ́ за́пада съберу́ тѧ. реку́ сѣверу́ приведи́, и́ восто́чну́ не возбранѧ́и. приведи́ сы́ны моѧ̀ ѡ́ землѝ далнѧѧ, и́ дще́ры моа ѡ́ кра́и зе҃мны́ѣ вс҃ѧ, (и́)[10] призываютъ и́мѧ мое. въ сла́ву бо́ свою́ оу́готовахъ (-)[11] и́ созда́ [и́][12] и́ сътвори́ и́, і́ изведо́ люди слѣпы, и́ о́чи суть та́коже слѣпы, и́ глуси оу́ши и́мущѧ. вс҃и ѩ́зы́цы събра́шасѧ вкупѣ, и́ съберу́тсѧ кнѧ́зи ѡ́ нихъ· Кто́ совѣстѝтъ е́е, и́ли е́же и́спрьва кто́ совѣститъ вамъ. да и́зведу́тъ свѣдѣтелѧ своѧ̀ и́ да сѧ о́правдаю́, и́ да реку́ и́стинно [и́ да послу́шаю́][13] (и́х҃). бу́дете ми́ по́слуси, и́ а́зъ посла́ гл҃е́ гдь бг҃ъ. и́ раб҃ъ е́го́ и́збра́, да оувѣсте и́ вѣру́ете [ми́и][14]. и́ оувѣсте ѩ́ко а́зъ е́смь, предо мно́ю нѣсть бы́ї и́ны́ъ бг҃ъ, и́ по мнѣ не бу́детъ. *а́зъ бг҃ъ, и́ не [бу́детъ][15] ра́звѣ мене спса́и совѣстихъ и́ спсохъ оу́корихъ, и́ не бѣ въ ва́съ чю́ждего. вы мнѣ по́слуси, и́ а́зъ по́слухъ, гл҃етъ гдь бг҃ъ· Е҆́ще и́спе́рва, и́ нѣсть и́же ѡ́ ру́ку мое́ю ѡ́и́метъ, сътворю́ и́ кто́ вобратитъ е҆́· Та́ко гл҃етъ гдь бг҃ъ, и́збавивыи вы стыи їи́левъ. ва́съ рада пу́щу въ вавѵ̀ло́, и́ въстаблю́ вс҃ѧ бѣжа́щаѧ, и́ халде́и въ кораблѣ́ сва́жутсѧ· А҆́зъ гдь бг҃ъ стыи ва́, показа́вый и́и́лѧ цр҃ѧ ва́шего· Си́це гл҃етъ гдь, да́ѧи пу́ть по́ морю, и́ по во́дѣ си́лнѣ сте́зѧ. и́звода́и о́ружї́е и́ конѧ̀ и́ наро́ мно́гъ (-)[16]. [и́][17] оу́спо́ша и́ не въста́нутъ, оу́гасо́ша ѩ́ко гра́диво оу́га́шенно. не помина́йте прьвы́ѣ и́ ветхѣ́ не помышла́йте. *се́ сътворю́ но́ваѧ, (-)[18] нн҃ѣ

[1] йос. 13
[2] кор2. 5
[3] апо. 21

42,24 Пророк Ісая 43,19

його полонять? Чи, отже, не Бог, проти якого згрішили і не забажали ходити його дорогою ані слухатися його закону? **25** І Він навів на них гнів своєї люті і скріпив на них війну. І довкруги ті, що їх спалюють, і жоден з них не пізнав, і вони не поклали на ум.

Глава 43

1 І тепер так говорить Господь Бог, що тебе створив, Якове, що тебе зліпив, Ізраїлю: Не бійся, бо Я тебе спас. Я Назвав твоє ім'я. Ти є моїм. **2** І якщо переходиш через воду, то Я є з тобою, і тебе ріки не покриють. І якщо перейдеш через вогонь, не будеш спалений, і полумінь тебе не опалить. **3** Бо Я Господь Бог твій, Святий Ізраїля, що тебе спасає! Я зробив твоєю заміною Єгипет і Мири, і Сиїну за тебе, **4** відколи ти став цінним переді мною і прославився, і Я тебе полюбив. Дам людей по тобі і князів по твоїй голові. **5** Не бійся, бо Я є з тобою. Приведу твоє плем'я від сходу, і зберу тебе зі заходу. **6** Скажу півночі: Приведи. І півдню: Не борони. Приведи моїх синів з далекої землі і моїх дочок від країв землі, **7** всіх. І вони прикликатимуть моє ім'я, бо для своєї слави Я підготував і створив його, і зробив його. **8** І Я вивів сліпий народ, і очі також сліпі, і глухі вуха вони мають. **9** Всі народи зібралися разом, і зберуться з них князі. Хто це сповістить або те, що від початку, хто вам сповістить? Хай приведуть своїх свідків і хай оправдаються. І хай скажуть праведно, і хай їх послухають. **10** Будьте Мені свідками, і Я свідок, – говорить Господь Бог, – і раб, якого Я вибрав. Щоб ви пізнали і Мені повірили, і зрозуміли, що Я є, переді Мною не було іншого Бога і після Мене не буде. **11** *Я Бог. І не буде опріч мене того, що спасає. **12** Я сповістив, і Я спас, Я впокорив. І не було у вас чужого. Ви мені свідки, і Я свідок, – говорить Господь Бог **13** ще від початку, – і немає того, хто спасе з моїх рук. Зроблю. І хто це відверне? **14** Так говорить Господь Бог, що вас спас, Святий ізраїльський! Задля вас пошлю до Вавилону і підніму всіх, що втікають, і халдеї будуть зв'язані в кораблях. **15** Я – Господь Бог ваш! Святий, що об'явив Ізраїлеві вашого царя! **16** Так говорить Господь, що дав дорогу в морі і у сильній воді стежку, **17** що вивів зброю, і коней, і великий народ. І вони заснули і не встануть, згасли як погашене прядиво. **18** Не згадуйте перше, і не роздумуйте про давнє. **19** *Ось зроблю нове. Тепер зійдуть, і пізнаєте це. І в пустині зроблю до-

рогу, і в безводній – ріки. **20** Мене поблагословлять дикі звірі, сирени і пташині дочки, бо Я дав воду у пустині і ріки в безводній, щоб напоїти мій вибраний рід **21** і мій народ, якого Я наставив визнавати мої звичаї. **22** Чи, отже, я тепер тебе не покликав, Якове і не Я дав тобі трудитися, Ізраїлю? **23** Отже, ти Мені не привів овець твоєї жертви і Ти мене не прославив у твоїх жертвах, – і Я не зробив тебе струдженим в долині. **24** І ти не придбав мені за ціну ладан ані Я не побажав лою твоїх жертов. Але в твоїх гріхах і в твоїх неправдах ти мене потрудив. **25** Я є. Я є Той, хто стирає твоє беззаконня задля Мене. І не згадаю твоїх гріхів. **26** Ти згадай, щоб ми розсудилися. Ти першим говори свої беззаконня, щоб ти оправдався. **27** Ваші батьки першими грішили, і твої володарі беззаконня чинили проти Мене, **28** і князі опоганили мої святощі – і Я дав вигубити Якова *та* Ізраїля на зневагу.

Глава 44

1 Тепер же послухай, Якове, мій рабе, і улюблений Ізраїлю, якого Я вибрав. **2** Так говорить Господь Бог, що тебе зробив і тебе створив, ще як був ти в лоні, Він тобі допоміг: *Не бійся, Якове, мій рабе, і улюблений Ізраїлю, якого Я вибрав. **3** *Бо я дам у спразі воду тим, що йдуть в безводній, покладу мій дух на твоє плем'я і мої благословення на твоїх дітей. **4** І вони зійдуть так, як трава посеред води і як верба вздовж текучої ріки. **5** Цей каже: Я є божим. І цей закличе до імені Якова. І інший напише, кажучи: Я є божим, – в ім'я Ізраїля. **6** Так говорить Бог, ізраїльський Цар, той, хто його визволив, Бог Саваот: *Я – Бог перший. Я ж після цього. Опріч мене немає Бога. **7** Тому такий як Я хай встане, і прикличе, і приготується Мені. Відколи ж Я зробив людину *і* довіку. І хай сповістять вам майбутнє перед приходом. **8** Не покривайте – і не зблудите. Чи не від початку ви сприйняли і Я вам сповістив? Ви є свідками. Чи є Бог, за винятком Мене? І не було тоді **9** тих, що робили і різьбили всі марні, що чинять свої побажання, які їм не на користь. Але завстидаються **10** всі, що роблять бога і різьблять без користі, **11** і всі, звідки ж би не були, висохли. І глухі з людей зберіться всі, і станете разом, засоромтеся і поверніться разом. **12** *Бо столяр вигострив сікача, зробив його тесанням на станку, і видовбав його долотом, зробив його силою його рамена. І він го-

просїа́ю́сѧ и҆ ѹ҆вѣ́сте а҃. и҆ сътворю̀ ѣ҆ пусты́ни пу́ть и҆ въ безвѡ́дїи рѣ́ки. бл҃ватъ мѧ̀ звѣрїе́ по́льстїи сѷ́рини, и҆ дще́ри (пти́ча)[19]. ꙗ҆́ко дахъ въ пусты́нѣ водꙋ̀ и҆ рѣ́ки въ безвѡ́дїи, напои́ти рⷪ҇ мои́ и҆збра́нныѧ. [и҆][20] лю́ди мо҆а̀ ꙗ҆́же простроⷯ, нравы мо҆а̀ и҆спове́сте дова́ти. Не (призва́ѣ ли нѣ́ѣ)[21] (ѹ҆́бо) тебѐ їа́кове, и не трꙋди́тиса сътвори́ѣ тѧ̀ їи҃ю. Не (приведѐ бо) мнѣ̀ о҆́вецъ тре́бы твоеѧ̀, и҆ не (просла́ви мене въ тре́бахъ твои́хъ)[22]. и҆ни тр҃ꙋна сътворихъ тѧ̀ въ дꙋбра́вѣ, и҆ не притѧ́жа мнѣ̀ цѣ́ною дми҃ама, ни ло́ѧ тре́бъ твои́ѣ вѣ҆схотѣ́хъ. но̀ въ грѣ́сѣхъ твои́хъ и҆ ѣ҆ непра́вдахъ твои́хъ трꙋди (мѧ̀)[23]· ч҃зъ е҆́смь, а҃зъ е҆́смь, потира́ѧи безако́нїѧ твоа̀ [мене ради, и҆ грѣ́хъ твои́ѣ][24] не помнꙋ. ты́ помни́ и҆ да сѧ съприве́, гл҃и ты́ (преже безако́нїѧ своа̀)[25] да сѧ о҆́правдиши. ѡ҆́цы ва́ши пр҃вое [грѣши́ша][26], и҆ вещ҃цы [твои́][27] безаконѣ́ша къ мнѣ̀, и҆ о҆́сквернѣша кнѧ́зи ст҃ѧѧ моа̀. и҆ дахъ погꙋби́ти їа́кова, (-)[28] їи҃ля въ ѹ҆кори́знꙋ·

Гл҃а, мд҃·

И҆́нѣ же слы́ши ра́бе мои́ їа́кове, и҆ (вꙑзлю́бленыи) їи҃ля̀ е҆гѡ́ и҆збрахъ. Сице гл҃етъ гдⷭ҇ь бг҃ъ. сътвори́вый тѧ̀, и҆ создавый тѧ̀ въ ѹ҆тро́бѣ е҆щѐ сꙋщꙋ̀ тѝ помо́же тѝ· *не бо́йсѧ ра́бе мои́ їа́кове, и҆ вꙑзлю́бленныи їи҃ля̀ е҆гоже и҆збрахъ. *ꙗ҆́ко а҃зъ да́мъ во́ду въ жа́ждꙋ ходѧ́щимъ въ безвѡ́дїи, наложꙋ̀ дх҃ъ мои на (племѧ̀)[1] твое, и҆ бл҃вені҃ѧ моа на ча́да твоѧ̀ и҆ прозѧбнꙋ́ѹ а҃ки трава средѣ̀ во́ды и҆ ꙗ҆́ко верба подолгъ рѣ́ки теку́ща· Се́и ре́четъ бж҃їи е҆́смь, и҆ се́и вꙑзопи́етъ къ и҆́мени їа́ковлю. и҆ дрꙋгыи напи́шетъ (гл҃ѧ), бж҃їи е҆́смь къ и҆́мени їи҃ля̀· Сице гл҃етъ бг҃ъ цр҃ь їи҃лвъ, и҆збавле́и е҆го̀ бг҃ъ савао́ѳ· *а҃зъ (бг҃ъ) пе́рвыи а҃з же посемъ, ра́звѣ мене нѣ́сть бг҃а ктомꙋ ꙗ҆́коже а҃ да ста́ни [и҆][2] призови и҆ ѹ҆гото́ви мѝ, ѿнелѣ̀ же сътворихъ чл҃ка въ вѣ́къ. и҆ гра́дꙋщаѧ пр҃ѣ̀ пришє́ствїемъ да совѣ́стаѧ́т҃ ва́мъ. не покрꙑва́йте, (и҆ не съблꙋди́те). не и҆спе́рва ли внꙋшисте и҆ совѣ́стихъ ва́мъ. по́слꙋси вы е҆́сте, а҃ще е҆̀ бг҃ъ ра́звѣ мене. и҆ не бѣ̀ тогда̀ зда́ющихъ и҆ ваю́щихъ, вс҃и тщи творя́щеи по́мыслы своими́ и҆же не ѹ҆спѣ́ютъ и҆мъ. но̀ срамѧ́сѧ вс҃и созида́ющи бг҃а, и҆ ваю́щїи бе҃з ѹ҆спѣ́ха, и҆ вс҃и ѿкꙋдꙋ̀ же бы́ша и҆схоша· и҆ глꙋсі҃и ѿ чл҃ка съберѣ́тесѧ вс҃и, и҆ ста́нете вкꙋпѣ̀, посрамла́йтесѧ и҆ ѹ҆врати́тесѧ вкꙋпѣ̀· *ꙗ҆́ко наѡ́стри дре́водѣла сѣ́чиво, те́слою съдѣла е҆̀ (на гла́вна҃), и҆ длатомъ съдолбе е҆̀, съдѣла е҆̀ кр҃тостїю мы́шца е҆го. и҆ возала́четъ і҆ и҆знемо́жет҃, и҆ не напїе́тсѧ водꙑ̀· И҆збра́ѣ древо-

ере. 30 і 46

йоі. 2 дія. 2 ів. 7

вищ. 14 ниж. 48 апо. 1 і 22

муд. 3 єре. 10

їр҃е́мі҃ и҆ и҆ѕ҃

їѡи҃ѣ̀ в҃ дн҃ѣ̀ в҃ їѡи҃ѣ̀ ѕ҃

вѣ҃ї дн҃ї ми҃н а҃поіка҃ и҆ и҆в

дѣла дре́во поста́ви є̑ в мѣру́, и̑ (начерта́въ съ҃твори)[3] є̑. (и̑) съ҃твори є̑ на҃́ко о́бразъ мужескъ, и̑ на҃́ко красу́ чл҃вчю. поста́ви є̑ в домꙋ є̑же посѣче древо ѣ̆ дꙋбра́вѣ, є̑же насади г҃ь, и̑ до́ждь продожи́. даже бꙋдє̑ чл҃ко҃ на ѫ̆женїе, и̑ взя̀ ѿ него̀ съгрѣ́ся, і̑ и̑ѫ̆жегше (ѧ̀) и̑спеко́ша (и̑ми хлѣбы)[4]. [и̑][5] съ ѻ̑ставшаго же съ҃твориша бо́ги, и̑ покла́наю҃тсѧ и̑мъ. (и̑) [съ҃твори́ша и̑зваѫ̆нна, и̑ прекла́наю҃сѧ и̑мъ][6]. по҃ є̑го и̑ѫ̆жеглъ є̑сть о́гнемъ, [и̑ полъ же є̑го][7] [съѫ̆же на оу҃гліе і̑ и̑спече в нн҃ хлѣбы̀][8], и̑ верхꙋ н҃ (и̑спече ма́со и̑)[9] на҃де и насыти́ся. и̑ съгрѣ (вс҃ѧ), р҃ѣ. сла҃́ко мнѣ на҃́ко съгрѣхъ́ся, и̑ ви́дѣхъ о́гнь. (и̑) съ ѻ̑ста́вшаго же съ҃твори бо́га и̑зваѫ́на, [прекланѧ́ѣ́сѧ є̑мꙋ][10], и̑ покла́на́е҃тсѧ (-)[11] и̑ мо́литсѧ [є̑мꙋ][12], г҃лѧ, и̑збави мѧ на҃́ко ѣ̈ъ мо́и є̑си т҃ы. не оу҃вѣ́дѣша смы́слити, на҃́ко ѻ̑темнѣ́стѣ (о́чи н҃ гла́дати)[13], и̑ разꙋмѣ́ти ср҃цемъ н҃ (-)[14]. и̑ не помы́сли въ дш҃и свое́и, ни оу҃вѣ́дѣ смышленїе́м҃. на҃́ко по́лъ є̑го и̑ѫ̆жеглъ є̑сть о́гнемъ, і̑ и̑спекълъ є̑ въ оу҃гліе́ є̑го хлѣ́бы, і̑ и̑спекълъ ма́са (и̑) на҃́лъ є̑сть. и̑ ѻ̑ста́вшее є̑го въ ме́рзость съ҃твори́, и̑ покла́наю҃тсѧ є̑мꙋ. оу҃вѣ́ждь на҃́ко пе́пелъ є̑сть ср҃це н҃ и̑ прельща́ю҃тсѧ, и̑ ни є̑ди́нъ мо́жетъ (дш҃а свое́ѧ и̑збави́ти)[15]. ви́дѣ҃те (и̑) не рцѣ҃те на҃́ко лжа въ десницы мое́и· Помани́ сїѧ і̑а́кове (-)[16] і̑и҃лю, на҃́ко ра́бъ мои̑ є̑си т҃ы. съ҃твори́ т҃ѧ раба̀ мое́го (і̑и҃лю и̑ т҃ы)[17] не забыва́и мене. се бо́ потр҃о҃ на҃́ко о́блакъ безако́нїѧ твоѧ̀, и̑ на҃́ко примракъ грѣхи твоѧ̀. ѻ̑брати́ся къ мнѣ і̑ и̑збавлю т҃ѧ (-)[18]. ра́дꙋйтесѧ нб҃са на҃́ко помилова́ ѣ̈ъ і̑и҃ла. впъстꙋби́т҃е ѻ̑снова́нїѧ зе́мнаѧ, впзопїи́т҃е го́ры съ весе́лїемъ, [и̑][19] холми̑ и̑ всѧ́ко дре́во є̑же (насадихъ)[20]. на҃́ко и̑збави́ ѣ̈ъ і̑а́кова (-)[21] і̑и҃ль просла́вит҃сѧ· Сѝце г҃ѣ̀ г҃ь и̑збави́вый т҃ѧ и̑ созда́вый т҃ѧ ѿ чре́ва. а̑зъ г҃ь съвѣ҃ршаѧ́и вс҃е, протагѡ҃ нб҃о є̑ди́нъ и̑ оу҃твердѝ з҃ѣ́лю. кт҃о и̑́нъ раз҃сы́плетъ зна́менїѧ оу҃тробны́хъ влъхова́нїи и̑ волшъбы ѿ ср҃ца. ѿвращаѧ мꙋ́дрыѧ воспатъ и̑ совѣ҃ты и̑хъ ѻ̑бꙋ́ѧ. и̑ оу҃ставлѧ́ѧ г҃лы раба̀ своє́го, и̑ совѣ҃тъ вѣ҃стит҃ѣ̀ (твои̑хъ съвръшаѧ́и)[22]· Г҃лѧ і̑ер҃ли́мꙋ насели́шис҃ѧ. и̑ гра́домъ і̑ꙋде́йскимъ, на҃́ко възгради́т҃ес҃ѧ и̑ пꙋсты́ѧ є̑го просі́ѧ́ю҃тсѧ· Г҃лаи бе҃зн҃ѣ ѻ̑пꙋстѣ́ѣ́ши, и̑ рѣ҃ки твоа̀ посꙋшꙋ. г҃лаи кѵ̀рꙋ смы́слити, и̑ вс҃ѧ вола̀ моа̀ съ҃твориши· Г҃лаи і̑ер҃ли́мꙋ бо҃́гради́шис҃ѧ, и̑ хра̑ с҃ты́и мои̑ ѻ̑снꙋ́ю·

лодуватиме, і знеможе, і не нап'ється води. Вибравши **13** дерево, столяр поставив його в міру і, нарисувавши, зробив його, і зробив його як образ чоловіка і як людську красу. Він поставив його в домі, **14** те дерево, яке вирубав в лісі, яке посадив Господь і дощ виростив, **15** щоб було людям на спалення. І взяв з нього, загрівся, і, спаливши їх, спекли ними хліби. І з позосталого ж зробили богів – і поклоняються їм, і зробили різьблене – і кланяються їм. **16** Його половину він спалив вогнем, і половину ж його спалив на вугілля: і спік на них хліби, і спік на них м'ясо, і з'їв, і наситився. І загрівши все, сказав: Солодко мені, що я зігрівся і побачив вогонь. **17** І з позосталого ж зробив різьбленого бога, поклоняється йому, і поклоняється, і молиться до нього, кажучи: Спаси мене, бо ти є моїм богом. **18** Не спізнали розумними стати, бо їхні очі потемніли, щоб не бачити і не пізнати їхнім серцем. **19** І не роздумали у своїй душі ані не спізнав він зрозуміти, що його половину він спалив вогнем, і спік на його вугіллі хліби, і, спікши м'ясо, з'їв, і позосталe, його зробив гидотою, і поклоняються йому. **20** Пізнай, що їхнє серце є порохом. І обманюються, і ніхто не може спасти його душу. Гляньте, і не кажіть, що обмана в моїй руці. **21** Згадай це, Якове, Ізраїлю, бо ти є моїм рабом. Я створив тебе – мого раба, Ізраїле, і ти не забудь Мене. **22** Бо ось Я стер як хмару твої беззаконня і як темряву твої гріхи. Повернися до Мене, і спасу тебе. **23** Зрадійте небеса, бо Бог помилував Ізраїля. Затрубіть основи землі, закричіть гори з радістю, і горби, і всяке дерево, яке Я насадив! Бо спас Бог Якова, Ізраїль прославиться. **24** Так говорить Господь, що спас тебе і створив тебе від лона. Я Господь, що все звершив, простягнув сам небо і скріпив землю. Хто інший, **25** що розкине знаки нутрощів, чародіянь, і ворожбитство від серця, що відвертає назад мудрих, і їхні ради чинить дурними, **26** і ставить слова свого раба, і звершує раду тих, що тобі сповіщають, що каже Єрусалимові: Будеш заселеним, і юдейським містам: Будете відбудовані, і його пустині зацвітуть. **27** Який говорить безодні: Опустієш, і осушу твої ріки. **28** Що говорить Кирові бути розумним і: Зробиш всі мої побажання. Що говорить Єрусалимові: Будеш відбудованим, і засную мій святий дім.

Глава 45

1 Так говорить Господь Бог своєму помазанникові Кирові, якого я держав за правицю, щоб перед ним підкорити країни: І знищу царську силу, відкрию перед ним двері, і міста не замкнуться. **2** Я перед ним піду і зрівняю гори, знищу мідні брами і розіб'ю залізні завіси, **3** і дам тобі маєтки темряви, і сховане, і невидиме відкрию тобі, щоб ти пізнав, що Я – Господь Бог, що називає твоє ім'я, Бог ізраїльський, **4** задля Якова, мого раба, Ізраїля, мого вибраного. Я покличу тебе твоїм іменем і прийму тебе. Ти ж мене не пізнав. **5** Адже Я – Господь Бог. І немає ще Бога, за винятком Мене. І ти Мене не пізнав? **6** Коби пізнали ті, що зі сходу сонця і що з заходу, що немає *іншого,* за винятком Мене. Я – Господь Бог. І немає більше *нікого*. **7** Я той, що зробив світло і зробив темряву, що чинить мир і будує зло. Я – Господь Бог, що чинить це все. **8** Хай радіє небо вгорі і хмари хай викрапують справедливість! Хай земля видасть і хай виростить милосердя! І хай правда зійде разом! Я є Господь, що тебе створив, **9** що чинить краще, створив Я як глину гончара. Чи, хто оре, не оратиме землю ввесь день? *Чи скаже глина гончареві: Що чиниш, бо не робиш ані не маєш рук? **10** Хто каже батькові: Чому родиш? І матері: Чим болітимеш? **11** Бо так говорить Господь Бог, Святий ізраїльський, що створив будуче: Запитайте Мене про моїх синів і про моїх дочок, і заповіси Мені про діла моїх рук. **12** Я зробив землю і людину на ній, Я моєю рукою скріпив небо, Я заповів всім звіздам. **13** Я підняв зі справедливістю царя і всі його дороги прості. Він збудує моє місто і поверне полонених мого народу не за викуп ані за дар, – сказав Господь Саваот. **14** Так говорить Господь Саваот: Струдився Єгипет і купівля ефіопська. І високі саваїмські мужі прийдуть проти тебе, і будуть тобі рабами, і підуть вслід за тобою зв'язані ручними кайданами, і прийдуть до тебе, і тобі поклоняться, і тобі помоляться, бо в тобі є Бог, і скажуть: Немає Бога, за винятком Тебе! **15** Бо Ти є Бог, і ми не знали. Бог ізраїльський і спаситель. **16** Завстидаються і засоромляться всі, що йому протиставляться, і підуть в соромі. Обновіться до мене, острови **17** ізраїльські! Спасайтеся вічним спасінням від Господа! Вони не завстидаються ані не засоромляться аж довіку. **18** Бо так говорить Господь, Бог Вседержитель, що створив небо, цей Бог, що створив землю і її зробив!

єре. 18
рим. 9
муд. 15

Гл҃а, мѣ·

Ѡ́це глетъ гдь бгъ, помаза́нному (своє́му)[1] кѵ̀ру. є҆гоже держа́хъ по деснѝцѹ, повинѹти пр҃е́ нимъ страны́, и҆ кр҃бпость ц҃рскѹ разрѹшю. ѿвр҃зѹ пр҃е́ нимъ вра́та, и҆ гра́ди не затво́рятсѧ. а҆зъ пр҃е́ [нимъ][2] поидѹ́ и҆ го́ры оу҆равня́ю. вра́та мѣдяна сѯкрѹшѹ, и҆ вері҃ѧ желѣзныѧ сло҃лю. и҆ да́мъ ти҃ и҆мѣнїѧ те́мнаѧ (и҆) сѯкрове́наѧ, (и҆) неви́димаѧ ѿврьзѹ тебѣ. да оу҆вѣси на́ко а҆зъ гь бгъ, прозыва́ѧ и҆ме́ твое, бгъ і҆и҃левъ. [раба́ дѣла моє́го і҆а́кова][3], і҆и҃ла и҆збра́ннаго моє́го· ч҃зъ призовѹ ти҃ и҆ме́немъ [твои́мъ][4], и҆ прі҃имѹ ти҃, ты́ же не позна́ мене на́ко а҆́ гь бгъ, и҆ нѣсть (ра́звѣ мене є҆щє)[5] бо́га, и҆ не позна́ мене. да бы́ша оу҆вѣдѣли и҆́же ѿ восто́ сл҃нчныхъ, і҆ и҆́же ѿ за́пада на́ко нѣсть ра́звѣ мене· ч҃зъ гь бгъ и҆ нѣсть по се́мъ. а҆зъ оу҆стро́ивыи свѣтъ, и҆ сѯтвори́выи тмѹ́. твора́и ми́ръ, и҆ зижда́и зло́, а҆зъ гь бгъ твора́и всѣ҆ є҆е. да сѧ радѹетъ нб҃о свы́ше, и҆ о҆́блаци да кро́пятъ пра́вдѹ. да прозя́бнетъ земла́, (и҆ да прораста́ютъ) мл҃ть, и҆ пра́вда прозя́бнетъ вѯкѹпѣ. а҆зъ є҆смь гь сѯгради́выи тѧ, твора́и лѹчшаа оу҆гото́вахъ на́ко гли́нѹ скѹдє́лничѹ не о҆́раи ли҃ вѯзоре́ зе́млю (весь дн҃ь). *є҆да речетъ гли́на скѹдє́лнику, что҃ твори́ши, на́ко не дѣлає́ши, ниже и҆́маши рѹкѹ. гл҃аи ѿц҃ѹ, что҃ роди́ши, и҆ мт҃ри, чт҃ѡ поболиши· ѡ҆́ко та́ко гл҃етъ гь бгъ сты҃и і҆и҃левъ сѯтвори́вый грѧдѹщаѧ. вѯпраша́йте мене҃ о҆́ сн҃ѡхъ мои́хъ, и҆ о҆́ дщє́рехъ мои́хъ, и҆ о҆́ дѣлесе́хъ рѹкѹ моею҃ заповѣди́те мн҃ѣ· ч҃зъ сѯтвори́хъ землю, и҆ чл҃ка на не҃и. а҆з҃ рѹкою҃ моє́ю оу҆тверди́хъ нб҃о, а҆зъ всѣмъ звѣзда́мъ заповѣдахъ. а҆́ вѯста́вихъ [-][6] сѧ пра́вдою [ц҃рѧ][7], и҆ вси҃ пѹтїе҃ є҆го пра́вы. се́и вѯзгради́тъ гра́дъ мои, и҆ плѣнники людїи мои҃ вѯзврати́тъ, не по мз҃дѣ ни по да́рѹ рече гь савао́ѳъ· Сице гл҃етъ гь савао́ѳъ, трѹди́сѧ є҆гу́петъ, и҆ кѹпла є҆ѳїо́пѣски, и҆ саваи́мѣстїи мужи высо́цыи, на тебе прі҃идѹтъ и҆ тебѣ бѹдѹтъ раби҃. и҆ вѣ слѣдъ тебе поидѹтъ свазани оу҆зами ручны́ми, [и҆ прі҃идѹтъ к тебѣ][8], и҆ покло́нятъ ти сѧ, и҆ тебѣ помо́лѧтсѧ, на́ко в тебѣ бгъ є҆́сть. и҆ реку́, нѣсть бо́га ра́звѣ тебе, ты҃ бо҃ є҆си бгъ, и҆ не вѣдѣхомъ, бгъ і҆и҃левъ (и҆) сп҃съ. постыда́тсѧ и҆ посрама́тсѧ вси҃ противящисѧ є҆мѹ, и҆ по́идѹтъ вѯ стѹдѣ· Поновля́йтесѧ ѯ҆ мн҃ѣ о҆́стровы і҆и҃леви, [сп҃саитесѧ][4] ѿ гa сп҃сенїемъ вѣчны҃мъ. не постыдя́тсѧ ни посрама́тсѧ даже до́ вѣка.

ѓре҃ ѳ҃ и҃ кр҃и҃ а҃ мѵр҃ѡ ѳ҃ и҃

[занѐ][10] та́ко гл҃етъ гдь [бъ][11] вседръжи́тель сътвори́вый нб҃о. се́и бъ сътвори́вый зе́млю, и҆ сказа́въ ю҆̀. то́и раздѣли ю҆̀, не вътщ҃е сътвори ю҆̀, но на всели́нїе [създа ю҆̀][12]. а҆зъ е҆смь [бъ][13] и҆ нѣсть ксемоу҃. не о҆таи гла́хъ ни въ (те́мнѣ мѣсте зе́мльнѣ)[14]. нѣсмь ре́кль племени і҆а́ковлю вс҃оу҃е, проси́те (сего). а҆зъ е҆смь [-][15] гдь гла́и пра́вдоу҃, и҆ съвѣствоуѧ и҆стинноу҃. Събери́тесѧ и҆ прїидѣте, съвѣщава́итесѧ вкоупѣ сп҃сае́мїи ѡ҆ страна́хъ. не разоумѣша въздви́жоущеи дре́во и҆зваѧ́нїѧ и҆хъ, и҆ молѧ́щесѧ а҆́ки богомъ, о҆ни же не мо́гоутъ сп҃ти. ни съвѣстаѧ́тъ да сѧ приближа́тъ да оу҆вѣдѧ́т вкоупѣ. кто҆̀ слы́шана сътвори сїѧ и҆спе́рва, тогда̀ съвѣсти́сѧ (и҆мъ)[16]. [не][17] а́зъ ли҆ [гдь][18] бъ, и҆ нѣсть и҆наго ра́звѣ мене. (-)[19] о҆брати́тесѧ къ мнѣ и҆ спсе́тесѧ и҆же ѡ҆ краа зе́мнаго. а҆зъ е҆смь бъ, и҆ нѣсть и҆наго. кленоу҃сѧ собо́ю, а҆ще не и҆зы́детъ и҆зъ оу҃стъ мои҆хъ пра́вда, словесà моѧ не възвратя́тсѧ. *на́ко мнѣ покло́нитсѧ всѧ́ко колѣно, і҆ и҆сповѣстьсѧ всѧ́къ ѩзы́къ бв҃и, гла́, пра́вда и҆ слава к немоу҃ прїидѣ́. и҆ посрама́тсѧ вси҆ ѡ҆лоучаю́щисѧ ѡ҆ га҃. о҆правдя́тсѧ и҆ о҆ бз҃ѣ прослáвйсѧ все (племà)[20] сн҃овъ і҆и҃левъ·

крн҃ ді филн҃ в҃

Він розділив її, не намарно зробив її, але створив її на поселення. Я є Бог! І немає більше *іншого*. **19** Я промовив не скрито ані не у темному місці землі. Я не намарно сказав племені Якова: Просіть цього. Я є Господь, що говорить праведне і сповіщає правду! **20** Зберіться і ходіть, порадьтеся разом ви, що спасаєтеся від країн! Не пізнали ті, що підносять дерево, їхні різьблення, і що моляться *до них,* як до богів. Вони ж не можуть спасти. **21** Якщо сповістять, хай приблизяться, щоб знали разом, хто відомим зробив це від початку. Тоді вам сповіститься чи не Я Господь Бог. І немає іншого, за винятком Мене. **22** Поверніться до Мене – і спасетеся ви, що з країв землі. Я є Бог, і немає іншого! **23** Клянуся Собою. Хіба не вийде праведність з моїх уст? Мої слова не повернуться, *бо мені поклониться всяке коліно, і всякий язик визнаватиметься Богові, кажучи: Праведність і слава прийде до нього. І завстидаються всі, що відлучають себе самих. **25** Від Господа оправдаються, і в Бозі прославиться всяке плем'я ізраїльських синів.

рим. 14
фил. 2

Гла, мѕ·

Ладе́сѧ ви́лъ, [и҆][1] съкроуши́сѧ дагóнъ. бы́ша вса́нїѧ е҆̃ въ звѣ́ри, и҆ въ ско́тъ. задѣ́йте а҆̀ сва́зана на́ко бре́ма тружа́ющоусѧ, и҆ раслабѣвшоу҃ и҆ а́лчющоу҃ [и҆][2] не могоущоу҃ вскупѣ. и҆же не възмогоутъ оу҆цѣлѣти ѡ҆ ра́ти, тїи бо плѣне́ни приведо́шасѧ. Послоушайте мене до́ме і҆а́ковль, и҆ весь о҆ста́нокъ і҆и҃левъ. въздвижемїи ѡ҆ чрева, и҆ наказа́емїи ѡ҆ дѣ҃ска до ста́рости. а҆зъ е҆смь, и҆ доидеже състарѣ́етесѧ, (то҆) а́зъ е҆смь. а҆зъ терплю̀ вамъ, а҆зъ сътвори́хъ, (-)[3] а҆зъ послáблю, а҆̀ подоимоу҃ и҆ спсоу҃ вы̀. Комоу҃ мѧ оу҆подоби́сте, ви́дѣте оу҆хи́тристе прельща́ющесѧ слага́ющеи зла́то и҆з мѣха. и҆ сребрò въ превѣснахъ мѣра́ще въ мѣроу҃. (-)[4] нае́мъши златара сътвори́ша ручноую тва́рь, и҆ преклони́вшесѧ покла́ноутсѧ [е҆моу҃][5]. *въздви́жоутъ а҆̀ на рáмѣхъ и҆ хо́дятъ, а҆ще же положатъ [а҆̀][6] на мѣсте, (то҆) то҆ лежа́ не подвижоутсѧ. і҆ и҆же а҆ще възопи́ѥ к немоу҃, то҆ не оу҆слы́шитъ печали (е҆го), ни спсетъ е҆го. Помани́те сїѧ и҆ въздохнѣ́те, покази́тесѧ прельсти́вшесѧ о҆брати́тесѧ е҆р҃це̑. и҆ помянѣ́те прьвам ѡ҆ вѣка, на́ко а҆̀ е҆смь бъ, и҆ нѣсть ктомоу҃ ра́звѣ мене. проповѣда́ми прежде послѣдняѧ, прежде даже не бу҃детъ (ти҆ а҆бїе събу҃дутсѧ)[7], и҆ реко́хъ. весь совѣтъ мои стáнетъ, и҆ вс҃е е҆ли́ко

вар. 6

Глава 46

1 Впав Вил, і Даґон розбитий, їхні різьблення стали для звірів і для скотини. Візьміть їх зв'язаними, як тягар для струдженого, **2** і слабого, і голодного, і того, що немає сили, разом, які не зможуть спастися від війни, бо вони приведені були полоненими. **3** Послухайте мене, доме Якова, і ввесь останок ізраїльський, підняті від лона і напоумлені від дитинства **4** до старості! Я є! І аж доки не постарієтеся, то Я є! Я вас терплю! Я зробив! Я стерплю! Я підніму і вас спасу! **5** До кого ви Мене уподібнили? Гляньте. Ви схитрили, обманюючись, **6** ви, що складаєте золото з калитки і срібло на вазі міряєте в міру, що найняли золотаря, зробили ручне діло, і схилившись поклоняєтеся йому. **7** *Беруть їх на рамена і ходять, якщо ж його поставлять на місце, то там лежать, не порушаться. І того, хто лиш до нього закричить, то не почує його болю ані його не спасе. **8** Згадайте це і застогніть, покайтеся обмануті, поверніться серцем **9** і згадайте перше від-віку, що Я є Бог, і немає більше, за винятком Мене! **10** Який сповістив найперше останнє, раніше ніж воно тобі станеться, вони зразу збудуться. І Я сказав: Вся моя рада стоятиме і все,

що Я враджу, вчиню! **11** Гарний зі сходу птах і з землі здалека, про них же Я врадив, сказав і привів, придбав і зробив, привів його і добрим вчинив його шлях. **12** Послухайте мене, ви, що згубили серце, що далекі від праведності! **13** Я наблизив мою праведність – і не віддаляйтеся, і не зволікатиму спасіння, що від Мене. Я дав спасіння у Сіоні Ізраїлеві на прославу.

Глава 47

1 Зійди, сядь на землі, дівчино, вавилонська дочко. Війди в темряву, халдейська дочко, бо не додаси більше назватися молодою і юною. **2** Візьми жорна, змели муку. Відкрий твоє покриття, відкрий сивину, відкрий ноги, перейди через ріки. **3** нау. 3 *Хай відкриється твій сором. Хай явними стануть твої зневаги. Заберу від тебе праведне, більше не передам людям. **4** Сказав той, що тебе спас. Господь Саваот – його ім'я. Святий ізраїльський. **5** Сядь впокорена, ввійди в темряву, халдейська дочко, більше не назвешся силою царства. **6** Я розгнівався на мій народ, опоганив моє насліддя. Я ж подав їх у твої руки, ти ж не дала їм милосердя, ярмо старця ти зробила дуже тяжким. апо. 18 **7** *І ти сказала: Навіки буду тобою володіти. Ти не подумала про це у своєму серці ані не згадала останнє. **8** Тепер же послухай це ти, що впевнена сидиш юною, що говориш у своєму серці: Я є, і іншої немає. Не сидітиму вдовою і не спізнаю сиріж. 51 рітства. **9** *Тепер же ті оба прийдуть на тебе нагло, в одному дні. Вдівство і бездітність нагло прийде сильно на тебе твоїм чаклунством і силою твоїх ворожбитів **10** в надії твоєї злоби. Бо ти сказала: Я є, і іншої немає. Знай, що знання цих і твоя розпуста буде тобі на сором. І ти сказала своїм серцем: Я є, і немає іншої. **11** І на тебе прийде знищення, і не пізнаєш, прірва, *і* ти впадеш до неї. І на тебе прийде біль, і не зможеш бути чистою. І нагло прийде на тебе знищення, і не взнаєш. **12** Отже, тепер встань з твоїми чародіями і з численними твоїми чарами, чого ти навчилася від молодості. Чи зможуть вони тобі допомогти **13** трудися у твоїх радах? Хай стануть і спасуть тебе астрологи неба, ті, що дивляться на звізди, щоб тобі сповістити, що має на тебе найти. **14** Ось всі згорять вогнем, як ріщя, і не спасуть своєї душі від полум'я. Бо маєш вугілля вогню, щоб на них сісти. **15** Вони будуть тобі поміччю, ти трудилася у твоїй переміні від твоєї молодості.

совѣщаю̀ сътворю̀. добра ѡ̑ востои́кѣ пти́ца, и̂ ѡ̑ земла̀ и̂здале́ча о̂ ниѫже совѣща́хѫ. гла́хѫ, и̂ приведохѫ. стажахѫ, и̂ сътвори́хѫ [приведохѫ ѝ, и̂ благоу̂годи́хѫ пу́ть е̂го][8]· послу́шаите мене погу́бльшеи ср̂це далнїи ѡ̑ пра́вды. приближи́хѫ пра́вду мою, [и̂ не оу̂далае́тсѧ][9] и̂ спсенїе е̂же ѡ̑ мене не оу̂медлю. да̑ в сїо́нѣ спсенїе і҃и҃лю вѣ прославленїе·

г҃ла, мѕ·

ни́ди сѧ́ди на землѝ дѣво дщѝ вавѵ̀лона. вни́ди вѣ т҃мѹ̀ дщѝ халде́иска, ѩ̑ко не приложи́ши к семѹ̀ прозыва́тисѧ млада и̂ ю́на. возмѝ жерновы смелѝ мѹ́кѹ̀. ѡ̑кры́и покровъ твои́, ѡ̑кры́и сѣдини́ вѣзсучѝ голени преидѝ рѣки. *ѡ̑кры́е́тсѧ сты- нау̑ г҃ дѣнїе твое, ѩ̑вя́тсѧ оу̂кори́зны твоѧ, пра́ведное ѡ̑ тебе вѣзмѹ́, ксемѹ̀ не преда́мъ чл҃ко́м҃. рече и̂зба́вивыи т҃ѧ г҃ь савао́ѳъ, и́мѧ е̂мѹ̀ сты́и і҃и҃левъ. сѧ́ди оу̂миле́на, вни́ди вѣ т҃мѹ̀ дщѝ халъдѣ́иска, ксемѹ̀ не прозове́шисѧ кр҃пость ц҃рствѹ. разгнѣвахсѧ на лю́ди моѧ, [о̂скверни́хѫ][1] причя́стїе мое. а̂зъ [же][2] пода̑ [ѧ̑][3] в рѹкѹ̀ твою̀, ты́ же не да̀ и́мъ мл҃ти, ста́рець ѩ̑ре́мъ оу̂тажчи́ла е̂си зѣло. *и̂ рекла̀ е̂си, вѣ апокр̂ и҃ вѣкѝ бѹ́дѹ владѹ́ща (тобою). не помы́слила е̂си сего вѣ ср̂цы свое́мъ, ни помянѹ́ла е̂си послѣдн҃и̑· нн҃ѣ же слы́ши е̂е ю́ная сѣдя́щаа оу̂пова́ющаа. гла́ющаа вѣ ср̂цы свое́мъ, а̂зъ е̂смь и̂ нѣсть и́ноѧ. не сѧ́ду вдово́ю, и̂ не позна́ю сиро҃тѣства. *нн҃ѣ же (о̂бо́е т҃о на тѧ прїи- нн҃ѣ ѩ̑ детъ ѫ̑неза́пу)[4] вѣ е̂ди́нъ дн҃ь, вдо́ѫ̑ство и̂ бесча́дїе. прїидѹ́т҃ ѫ̑неза́пу на́ тѧ волъ́шебъствомъ твои́м҃, и̂ кр҃пости́ю волъ́хвъ твои́хѫ зѣло надѣя́нїемъ злобы твоеѧ· ѣы бо рече а̂зъ е̂смь и̂ нѣсть и́ноѧ, вѣ҃ѣ ѩ̑ко смышле́нїе си́хъ, и̂ блужєнїе твое бѹ́детъ тебѣ сра́мъ. и̂ рече с҃рцемъ свои́мъ, а̂зъ е̂смь и̂ нѣсть и́ноѧ. и̂ прїидетъ на́ тѧ па́гѹба, и̂ не оу̂вѣси прѡ́пасти (-)[5] оу̂падо́шисѧ в ню. и̂ прїидетъ на́ тѧ печа́ль и̂ не вѣзмо́жеши чи́ста бы́ти, и̂ прїидетъ на тѧ внеза́пу па́гѹба и̂ не оу̂вѣси. ста́ни (оу̂бо) нн҃ѣ сѣ волъ́хвы твои́ми, и̂ сѣ мно́гими ча́ры твои́ми, и́мже сѧ наоу́чи и̂зъ ю́на (-)[6], а̂ще вѣзмо́гѹтъ (т҃и) помощѝ, тр҃ди́сѧ ѣ̑ совѣтехъ своѝхъ· да ста́нѹтъ и̂ спасѹ́тъ т҃ѧ звѣздочет҃цы нб҃си, смотра́щеи звѣздъ да ти совѣстѧ́т҃, чесомѹ̀ е̂сть на тѧ прїитѝ. се̂ всѝ ѩ̑ко хр҃ра́стїе о̂гнн҃е погора́тъ, и̂ не ѿи́мѹтъ дш҃а своеа ѡ̑ пла́мене, ѩ̑ко и́маши главна̀ о̑́гнены сѣ́сти на нихъ. е̂и бѹ́дѹ тебѣ по́мощъ, тр҃ди́сѧ вѣ преложенїе

твое ѡ̑ ю҃ности (твоеѧ). чл҃къ самъ сѧ прельститъ, тебѣ же не бу҃детъ (сп҃сителѧ)[7].

Гл҃а, м҃и·

Слы́ши сїѧ до́ме їа́ковль, прозва́нїи и҃́менемъ їи҃́левы҃ї і (и҃зше́ши и҃зъ їоу́ды)[1]. кленꙋ́щисѧ и҃́менемъ г҃а б҃а їи҃́лева, помина́ющисѧ не съ и҃́стинною ни съ пра́вдою, и҃ придержа́щїисѧ и҃́мени гра́да сто҃го, и҃ къ б҃у їи҃́левꙋ оу҃твержа́ющесѧ· г҃ь сава́ѡ҆ъ и҃́ма ѥ҆мꙋ· Пр҃ва́ѧ [лѣта][2] совѣстихъ, і и҃зъ оу҃стъ мои҃хъ и҃зы́иде, и҃ слы́шано бысть. внеза́пꙋ сътворихъ и҃ наиде. (вѣдѧ)[3] на́ко жестокъ е҆́си, и҃ жи́ла желѣзна вы́ѧ твоѧ, и҃ чело твое мѣ́дяно. и҃ совѣсти́хъ ти҃ пр҃вѣѧ, прежде пришествїа на́ тѧ, (и҃) слы́шано тебѣ сътвори́хъ. не рцы҃ на́ко ꙗ҆зы́ры мои҃ сътвори́ша (сїѧ), и҃ не рцы҃ на́ко и҃звая́нїи и҃ слїа́нїи заповѣ́даша мои҃. слы́шасте все (вы҃ и҃)[4] не разꙋмѣ́сте. но и҃ слы́шано тебѣ сътвори́х҃ новаѧ ѡ̑ нн҃ѣ ѥ҆мꙋ́же бы́ти, и҃ не рече нн҃ѣ бу҃де́ а҆ не прежде, и҃ не въ пр҃вы́ѧ дн҃и слы́ша҆ е҆́си е҆́. не рцы на́ко (-)[5] вѣ́дѣ сїѧ, ни вѣ́дѣлъ е҆́си, ни разꙋмѣ́лъ е҆́си (-)[6] и҃сперва, нѣ́си ѡ҆́врꙑзлъ (оу҃шїю свое́ю)[7]. вѣ́дѣхъ бо́ на́ко похꙋла́ похꙋли́ши, и҃ безако́нникъ е҆́ще ѡ҆ чрева прозовешисѧ. и҃́мени мое́го ра́ди покажꙋ ти҃ на́рость мою, и҃ сла́внаѧ моѧ наведꙋ на́ тѧ, да не потреблю тебе. сѐ прода́хъ ти҃ѧ не сребра́ ра́ди и҃збра́х же ти҃ѧ не пе́щи оу҃бо́жества. мене ра́ди сътворю ти҃ на́ко мое и҃́ма ѡ҆скверня́е҆тсѧ, *и҃ сла́вы (своеѧ)[8] и҃́ному не да́мъ· Послꙋшаи мене їа́кове (-)[9] їи҃́лю е҆гоже а҆́зъ призыва́ю *а҆́зъ е҆́смь пр҃вы́и, [-][10] а҆́зъ (же) е҆́смь бъ вѣ́къ. и҃ рꙋка́ моѧ ѡ҆́снова зе́млю, и҃ деснии́ца́ моѧ оу҃тверди́ нб҃о. призовꙋ ѧ҆̀ и҃ ста́нꙋтъ вкꙋпѣ, и҃ съберꙋтсѧ вси́ и҃ оу҃слы́шатъ. кто́ и҃́мъ съвѣсти́тъ сїѧ, любя́ тѧ сътвори́хъ во́лю твою въ вавꙋ́лонѣ, взя́ти (племѧ)[11] халде́йско. а҆́зъ гл҃ахъ, а҆́ѯ вꙁва́хъ, (и҃)[12] приведо́хъ и҃̀, и҃ оу҃годи́ пꙋть е҆го. приступи́те къ мн҃ѣ и҃ слы́шите сїѧ, и҃сперва нѣ́мь ѡ҆тя́и гл҃алъ. (ѡ̑ того ча́сꙋ пр҃вѣи неже бы́ли, то́)[13] тꙋ́ бѣ́хъ· и҃ нн҃ѣ г҃ь посла́ мѧ, и҃ дх҃ъ е҆го· Ꙗ҆́ко гл҃е́ г҃ь, и҃зба́вивый тѧ ст҃ы́и їи҃́левъ. а҆́зъ е҆́смь (г҃ь) б҃ъ твои, наказа́ѧ ти҃ѧ на́коже ѡ҆́брѣсти тебѣ пꙋ по немꙋже пойдеши (-)[14]. и҃ а́ще бы послꙋшалъ за́повѣдїи мои҃, то́ бы́л бы оу҃бо а҆́ки рѣ́ка ми́ръ твои и҃ пра́вда твоа на́ко волна́ морьска́а и҃ было бы оу҃бо на́ко пѣ́сѡ҆къ сѣ́мѧ твоѐ, і и҃́ждїа чре́ва твое́го на́ко пе́рсть зе̑́наа. и҃ нн҃ѣ не потреби́шисѧ нн҃ѣ погибне́ і҆́мѧ твоѐ предо мно́ю. *и҃-

Людина сама себе обманить, в тебе ж не буде спасителя.

Глава 48

1 Послухай це, доме Якова, названі іменем Ізраїля, і що вийшли з Юди, які клянетеся іменем Господа Бога ізраїльського, згадуючи не з правдою ані з праведністю, **2** і що держитеся святого імені міста і скріплюєтеся до Бога ізраїльського. Господь Саваот – йому ім'я. **3** Перші роки Я сповістив, і вийшло з моїх уст, і відомим стало. Нагло Я зробив – і надійшло. **4** Знаю що ти є тяжкий, і залізна жила – твоя шия, і твоє чоло мідне. **5** І Я тобі сповістив давнє, скоріше ніж на тебе надійде, і Я зробив тобі відомим. Не кажи, що: Ідоли мені це зробили. І не скажи, що: Різьблені і вилиті мені заповіли. **6** Ви почули все і не зрозуміли. Але і відомим зробив Я тобі нове віднині, те, що має статися, і ти не сказав: **7** Тепер стається, а не раніше, і не в попередніх днях ти це почув. Не кажи, що: Я це побачив. **8** Ти ані не взнав ані не зрозумів, від початку ти не відкрив своїх вух. Адже я пізнав, що хулячи похулиш, і ще з лона назвешся беззаконником. **9** Задля мого імені покажу тобі мій гнів і наведу на тебе моє славне, щоб Я тебе не вигубив. **10** Ось Я тебе продав не задля срібла, вирвав же тебе з печі бідноти. **11** Задля Мене зроблю тобі, бо моє ім'я опоганюється, *і свою славу іншому не дам. **12** Послухай мене, Якове, Ізраїлю, якого Я кличу. *Я є перший, я ж є навіки, **13** і моя рука заснувала землю, і моя правиця скріпила небо. Покличу їх, і разом стануть, **14** і всі зберуться і почують. Хто їм це сповістив? Люблячи тебе, Я виконав твою волю на Вавилоні, щоб забрати халдейське плем'я. **15** Я сказав, я покликав і я його привів і дав, щоб пощастило йому в дорозі. **16** Приступіть до мене і послухайте це. Не потайки, від початку Я заговорив. Від того часу, скоріше ніж були. То там Я був. І тепер Господь послав мене і його дух. **17** Так говорить Господь, що тебе спас, Святий ізраїльський: Я є Господь Бог твій. Я тебе скартав так, щоб ти знайшов дорогу, по якій підеш. **18** І якщо б ти послухався моїх заповідей, отже, ти був би як ріка, *а* твій мир і твоя праведність як морська хвиля. **19** І, отже, твоє насіння було б як пісок і потомки твого лона як порох землі. І тепер не будеш вигубленим ані не згине твоє ім'я переді Мною. **20** *Вийди з Вавилону, втікаючи від халдеїв. Голос радості сповістіть. І хай це буде відоме. Сповіс-

вищ. 42

вищ. 14 і 44

апо. 18

мой2. 17
мой4. 20
пс. 77
і 104
муд. 11
кор1. 10

ниж. 57

тіть аж до кінця землі, говоріть, що: Господь спас свого раба Якова. **21** *І якщо вони будуть спрагнені, Він приведе їх у пустиню і виведе їм воду з каменя. Розвалиться камінь, і вода потече, і питиме мій народ. **22** *Безбожні не мають радіти, – говорить Господь.

Глава 49

1 Послухайте мене, острови, і сприймайте країни. Через довгий час підніметься, – говорить Господь. Від лона моєї матері Він назвав моє ім'я **2** і поклав мої уста, наче гострий меч, і сховав мене під покровом своєї руки, і поклав мене, як вибрану стрілу, і сховав мене у своїм сагайдаку. **3** І

ниж. 52

Він мені сказав: *Ти є моїм рабом, Ізраїле, і в тобі прославлюся. **4** Я ж сказав: Даремно і марно я трудився, і на ніщо віддав я мою силу. Через це мій суд перед Господом, і мій труд перед моїм Богом. **5** І тепер так говорить Господь, що мене створив з лона собі рабом, щоб зібрати Якова, Ізраїля. До нього зберу, і прославлюся перед Господом, і мій Бог буде мені силою. **6** І Він мені сказав: Великим тобі є називатися моїм рабом, щоб підняти племена Якова та повернути останки ізраїльські. *Ось я тебе поставив на завіт родам і на світло народам, щоб ти був спасителем аж до кінців землі. **7** Так говорить Господь, що спас тебе, Бог ізраїльський: Освятіть того, що хулить його душу, чинить мерзенне в народах княжих рабів. Царі його побачать, і втануть князі і йому поклоняться задля Господа. Бо вірним є Святий ізраїльський і той, що тебе вибрав. **8** Так говорить Господь: *Я тебе вислухав у сприйнятний час, і Я тобі допоміг у день спасіння, і я дав тебе, і поклав тебе на вічний завіт народам, щоб впорядкувати землю і успадкувати наслідля пустині. **9** Він той, що говорить тим, що в кайданах: Вийдіть, відкрийтеся ви, що в темряві. Вони пастимуться на всіх дорогах, і їхнє

вищ. 42
дія. 13

кор2. 6

апо. 7

пасовисько на всіх стежках. **10** *Вони не зголодніють, ані не будуть спрагнені, ані не поб'є їх спека ані сонце, але Той, хто милує їх, потішить і поведе їх через джерела вод. **11** І перетворю всяку гору на дорогу і всяку стежку їм на пасовисько. **12** Ось ці здалека прийдуть, ці з півночі, а ці з моря, а інші з перської землі. **13** Радійте небеса і ввеселися земле! Хай гори видадуть веселість і горби радість, бо Бог помилував свій народ і потішить покірних свого народу! **14** Сіон же сказав: Господь мене поки-

зыди ѡ вавѵ̀лона бѣжа ѡ хⷭ̂деи. глⷭ̂ рⷭ́дости совѣстите и̂ да слы́шано сїе бѵ́дⷮ̂, вѣзвѣстите дⷭ̂ до послⷭ̂днⷩ̆ зⷷ̂ли. гⷭ̄ите [на́ко][15] ѝзба́вилъ є̂ гⷭ̄ь раба̀ своє̂ ѝа́кова. *и̂ а́ще вожа́ждѵ в̆ пустыни приведⷮ̂ и̂ (и́) во́ду ѝс ка́мени ѝзведⷮ̂ и̂мъ, рⷭ̂сѧдⷮ̂ѧ ка́мⷮ̂ и̂ потечⷮ̂ вода̀ и̂ пїю́ лю́дїе мои̂. и̂ѣ *рⷭ́доватисѧ нечестиⷤ́вы҃ї глⷭ́ гⷭ̄ь·

вⷭ̆ мⷯ҃ зі
дⷭ̆ мⷯ҃ кⷭ̆
ѱлⷯ҃ бз
и̂ рⷭ̆
мⷯ҃ро҃ аі
а҃ кр҃и҃ ї

нⷭ̆ѝ ѝз

гⷭ̄ла, мⷣ·

Послу́шаите менѐ о́стровы, и̂ внима́ите страны̀. вре́менемъ до́лгомъ ста́вйⷭ̂ѧ, глⷭ́тъ гⷭ̄ь. ѡ̆ чре́ва мⷮ̄ре мое̂ѧ наречѐ и̂мѧ моѐ. и̂ положи оу̑ста̀ моѧ̀ ѝа́ко ме́чь о́стръ. и̂ по̑ кровомъ рⷭ́кы̀ свое̂ѧ сⷭ̆кры҃ мѧ. [и̂][1] положи мѧ ѝа́ко стрⷭ̆лу̀ и̂збра́нну, и̂ в тⷭ́лⷮ̂ свое́мъ сⷭ̆кры҃ мѧ. и̂ рⷭ̂ мⷩ̀, *ра́бъ мои̂ е̂си ты̀ ї҆и҃лю, и̂ в тебѣ прослⷭ́влюсѧ· (-)[2] а҃зⷷ̆ (же) реко́хъ, вⷭ̆тⷣщⷮ̂ трⷭ̂дйⷯ̆ⷭ̂ѧ и̂ всѵ́е, и̂ ни в чесо́мъже да́хъ кр҃ⷭ̆пость мою. сего̀ ра́ди сѵ́дъ мои̂ по̑ре гⷭ̄мъ, и̂ трⷭ́дъ мои̂ по̑ре бⷭ̄мъ мои́мъ· и̂ нⷭ̄ѣ та́ко гⷭ́тъ гⷭ̄ь, създа́вый мѧ ѡ̆ чре́ва раба̀ себѣ, ѝа́ко събра́ти ї҆а́кова, (-)[3] ї҆и҃лѧ к немѵ̀ съберѵ́. и̂ прослⷭ́влюсѧ по̑ⷮ̂ гⷭ̄мъ, и̂ бⷭ̄ъ мои̂ бѵ́детъ мнѣ кр҃ⷭ̆пость· и̂ рⷭ̂ мⷩ̀, вⷭ́лїе т҃и̂ е̂стⷮ̂ ѝа́ко прозвати́сѧ рабѵ́ моⷭ̂мѵ, ѝа́ко вⷭ̆стⷭ́вити племена ї҆а́ковлѧ, и̂ (о́стаⷯ̆ки)[4] ї҆и҃лвы о́братити· *се̂ да́хъ тⷩ̀ѧ [вⷭ̆ завѣⷮ̂ ро́домъ и̂][5], вⷭ̆ свⷭ̆тⷮ̂ ѝзы́комъ, ѝа́ко бы́ти тебѣ сⷭ̄ѵ̀ да́же до конца̀ землѝ· та́ко гⷭ́тъ гⷭ̄ь, и̂зба́вивыи тⷩ̀ѧ бⷭ̄ъ ї҆и҃левъ. о́стⷩ̀те хⷭ́лⷯ̆щаго дш̄ѵ̀ е̂го, мерза́щаго по ѝзы́ко́, раⷭ̆бⷮ̂ кнⷯ̆же́ⷭ̆кⷯ҃. цр҃ї҆е оу̑зрⷯ̆т҃ и̂, и̂ вⷭ̆стаⷯ̆нѵ̀ кн҃зи, и̂ покло́нⷯ̆тⷭ̂ѧ е̂мѵ̀ гⷭ̄а ради. ѝа́ко вⷭ̆рен҃ъ е̂стⷮ̂ стⷩ҃ыи ї҆и҃левъ ї̀ и̂збра́выи тⷩ̀ѧ· та́ко гⷭ́тъ гⷭ̄ь, *вⷭ̆ вре́ⷯ̆ прⷯ҃ѧ́тно послⷭ́ша́ⷮ̂ тебѐ, и̂ вⷭ̆ дн҃ь сⷭ̄е́нⷯ҃ѧ помого́ⷮ̂ тⷩ̀. (и̂ сⷭ̆творⷯ̆ⷮ̂ тⷩ̀ѧ), и̂ да́ⷮ̂ тⷩ̀ѧ вⷭ̆ завѣⷮ̂ (вⷭ̆ⷱ҃ныи) страна́ⷮ̂. ѝа́ко оу̑стро́ити зⷷ̂лю, и̂ наслⷭ̆дити наслⷭ̆дїе пѵ́стыня. гⷭ́ющⷣе оу̑ны҃ко́ ѝзы́идⷭ̆тⷮ̂е, (-)[6] и̂же вⷭ̆ тмѣ ѡ̆кры҃тⷮ̂еⷭ̂ѧ. [-][7] на вⷭ̆ⷮ̂ пѵтⷮ̂ѣ́ напасѵ́тⷭ̂ѧ, и̂ на всⷭ̆хъ стезя́ⷮ̂ па́житъ и̂̑. *не вⷭ̆за́лчю̀ ни вⷭ̆жа́ждѵ, ни поразѝ́ⷯ̆ ѝхъ зно́и, ни слн҃це· но ми́лѵ̀ѧ ѝхъ оу̑тⷭ̆шитⷮ̆, и̂ сквозѣ̀ ѝсто́чники вⷭ̆ны҃ѧ проведе́тъ ѧ̀. и̂ положѹ̀ всⷯ́ку́ гору̀ ѣ̆ пѵ́ть, и̂ всⷯ́ку́ стезю̀ на па́ствѵ и̂̑· се̂ сїи ѝздале́ча прїидѵ́, сїи ѡ̆ сⷭ̆ве́ра, а̂ о́нїи ѡ̆ мо́ⷯ̆, а̂ дрⷭ́гїи ѡ̆ земла̀ пе́рски· ра́дⷭ̂йтесѧ нⷭ̄е́са, и̂ весели́сѧ земла̀. да ѡ̆вр҃ъзѵ́тъ го́ры весе́лїе [и̂ хо́лми ра́дость][8], ѝа́ко поми́лова бⷭ̄ъ лю́ди своѧ̀, и̂ смире́нныѧ лю́дїи своⷯ̆ѝхъ оу̑тⷭ̆шитъ· рече́ же сїо́нъ, о́ста́ви мѧ гⷭ̄ь, и̂ [бⷭ̄ъ][9] забы̀ мѧ. е̂да̀ забѵ́детъ мати о́тро́ча

вⷭ̆ⷮ̂ мⷩ҃ кⷭ̆
дⷭ̆ⷮ̂ гⷭ̄ї

свое, а́ко не поми́ловати и́сча́дїа чре́ва своего́. а́ще же и́ забу́детъ мо̀ жена̀, но̀ а́зъ не забу́ду тебѐ глетъ гь. Се̂ в рукы́ мое́ю вѣписа́хъ (гра́ды твоа̀)[10], и́ предо мно́ю е̂си пр̃но. и́ вѣскорѣ вѣзгради́шися и́мї разори́ся. и́ потребивше́и тя̀ (и́зы́идутъ и́с тебѐ)[11]. нн̃ й̃ *вѣзри́ вокроу́гъ о́чи твои́ и́ ви́ждь вся̀, е̂е сѣбра́шася и́ прїидо́ша к тебѣ. Жи́въ а́зъ глетъ гь, а́ко вся а̀ о́блече́ши. и́ вѣзложи́ши на́ на а́ко оу̂тва́рь невѣ́стьскоу. а́ко (и́) пуста́а твоа̀ и́ расы́панаа и́ па̂шаася, нн̃ѣ оу̂тѣсня́ютъ ѡ̃ вселивши́хся. и́ оу̂далѧ́ся ѡ̃ тебѐ смири́вшеи тя̀. ре́кутъ бо̀ вѣ оу̂ши твои́ сно́ве твое́и и́хъже погубѝ, тѣ́сно (намъ е̂сть)[12] мѣ́сто, сѣтвори́ ми́ мѣ́сто да ся̀ селю̀. И̂ рече́ши вѣ сры́цы своемъ, кто̂ ми́ породи а̀, (кто̂ ли а̀ вѣскорми́ мнѣ, а́зъ бо̀ безча́дъ, и́ вѣ вдо́вствѣ)[13] о́ста́хъ е̂ди́нъ. сїи́ же мнѣ гдѣ бы́ша. та́ко глетъ гь. Се̂ вѣзри́ю вѣ страны́ рукы́ мою́, и́ вѣ о́стровы (-)[14] зна́менїе мое́. и́ прїи́мутъ сны́ твоа̀ в лоно́ѣ, (и́) дще́ри (-)[15] твоа̀ на пле́цу во́змутъ. и́ бу́ду цре̃ дои́теле твои́, и́ кнагини́ кормъми́тели твои́. (и́) до земла̀ ни́цы покло́ня́т ти ся̀, и́ пра́хъ но́гъ твое́ю о́бли́жутъ. и́ оу̂вѣ́си а́ко а́зъ гь (бъ) и́ не [посрамя́ся оу̂пова́ющеи на́ ма̀][16]. Е̂да во́зме́ кто̀ ѡ̃ ч̃уда плѣнъ́, (и́ли)[17] а̂ще кто̂ плѣнъ́и непра́ве́нъ сп̃се́т̃ ли ся̀. [занѐ][18] та́ко глетъ гь. Ч̂ще кто̂ плѣнъ́и ч̃уда да по́ими́е плѣнъ, прїе́мла же ѡ̃ крѣпка́го сп̃е́е ли ся̀. Ч̂з̃ же прю̀ твою́ ра́зсужю, и́ а́зъ сны́ твоа̀ и́зба́влю. и́ (зазли́вшїи тебѐ и́з̃ма́ꙗ)[19] пло́ть свою́, і̂ и́спїю́тъ а́ко вино̀ но́во кро́вь свою́, и́ оу̂пїю́тся. и́ оу̂вѣ́сть вся́ка пло́, а́ко а́зъ и́зба́вивыи тя̀, и́ по̂е́мла́и кр̃пость і̂а́ковлю.

гла, н̃

Та́ко глетъ гь. (сїа̀)[1] кни́ги ѡ̃пуще́нїа мт̃ре ва́шеа, и́миже ѡ̃пусти́хъ ю̃. и́ли кому́ во до́лгъ прода́хъ вы, е̂е грѣхи́ свои́ми продастеся. и́ безако́нїи ради вашихъ ѡ̃пусти́ мт̃рь вашу. что̂ а́ко прїидо́хъ и́ не бѣше чл̃ка, позва́хъ и́ не бѣ послу́шающа̃. *да и́ли не мо́же́ рука̀ моа̀ и́зба́вити, и́ли не могу́ ѡ̃на́ти. Се̂ запреще́нїе́мъ (свои́мъ)[2] и́скажю́ мо́ре, и́ положу́ рѣки́ пусты́. і̂ и́̈схнутъ ры́бы и́хъ не сущи водѣ, и́ оу̂мрутъ жа́ждею. и́ о́блеку́ нб̃о вѣ тму́, и́ положу́ а̂ки вретище о́де́жду е̂го. Гъ даде́ ми́ ꙗзы́къ наоу̂че́нїа, а́коже разумѣти

д мѡ йи нй йд

нув і Господь забув про мене. **15** Чи матір забуде про свою дитину, щоб не помилувати дітей свого лона? Якщо ж і жінка її забуде, але Я тебе не забуду, – каже Господь. **16** Ось у моїх руках Я вписав твої міста, і є ти постійно переді Мною. **17** І ти швидко будеш відбудований тими, якими ти був знищений, і ті, що тебе спустошили, вийдуть з тебе. **18** *Підніми довкруги твої очі і поглянь на всіх, ось зібралися і прийшли до тебе. Я живу, – говорить Господь, – бо ти зодягнеш всіх їх, і покладеш на них, наче прикрасу невістки. **19** Бо і твоє спустошене і розсипане, і те, що впало, тепер тісними будуть від тих, що поселилися. І віддаляться від тебе ті, що тебе впокорили. **20** Бо скажуть до твоїх вух твої сини, яких ти втратив: Тісним є нам місце, зроби мені місце, щоб поселився я. **21** І скажеш у своєму серці: Хто мені їх породив, хто ж їх мені викормив? Я ж бездітна і в вдівстві самою осталася. Ці ж у мене звідки є? **22** Так говорить Господь: Ось Я підніму мою руку на країни і мій знак на острови, і одержать твоїх синів в лоні, і візьмуть твоїх дочок на рамена, **23** і царі будуть твоїми годувальниками і княжні – твоїми годувальницями. І поклоняться тобі ниць до землі, і полижуть порох твоїх ніг. І ти пізнаєш, що я Господь Бог! І не завстидаються ті, що на Мене надіються. **24** Чи забере хто здобич від великана? Або, якщо хто неправедно візьме в полон, чи спасеться? **25** Тому що так говорить Господь: Якщо хтось візьме велетня в полон, хай забере здобич. Хто ж бере від сильного, чи він спасеться? Я ж розсуджу твоє змагання і Я спасу твоїх синів. **26** І ті, що тобі вчинили зло, з'їдять своє тіло і вип'ють свою кров, як нове вино, і уп'ються. І впізнє всяке тіло, що Я – Той, що тебе спас, і піднімаю силу Якова.

ниж. 60

Глава 50

1 Так говорить Господь: Це книги відпуску вашої матері, якими Я її відпустив. Чи Я вас продав комусь за борг? Ось ви своїми гріхами продалися, і задля вашого беззаконня Я відпустив вашу матір. **2** Що ж, що прийшов я – і не було чоловіка. Я покликав – і не було того, хто слухав. *Чи ж моя рука не може спасти або чи не можу вирвати? Ось спустошу море своєю погрозою і покладу ріки пустими, і їхні риби висохнуть від того, що немає води, і помруть від спраги. **3** І вдягну небо в темряву, і поставлю, як мішковину, його одежу. **4** Господь дав мені язик напоумлен-

мой4. 11 ниж. 59

ня, щоб пізнати, коли в часі треба сказати слово. Він поклав мене вранці, приклав мені вухо, щоб слухати. **5** І господнє напоумлення відкриває мої вуха, я ж не спротивлюся ані не говоритиму проти. **6** *Я дав свій хребет на рани, і мої щоки на удари, а моє лице я не відвернув від сорому опльовування. **7** І Господь був мені помічником. Через це я не засоромився, але поклав своє лице як твердий камінь, і пізнав, що не завстидаюся, **8** *бо наближається Той, хто мене не оправдав. Хто той, що судиться зі мною, хай стане проти мене? І хто той, що судиться зі мною? Хай наблизиться до мене? **9** Ось Господь мені поможе, Хто мені вчинить зло. Ось всі ви постарієтеся як одіж, і поїсть вас як міль. **10** Хто у вас боїться Господа? Хай послухає голос його раба? Хто ходить в темряві і немає в них світла, покладіть надію на господнє ім'я і скріпіться в Бозі. **11** Ось всі ви розпалюєте вогонь і скріплюєте полумінь. Ходіть світлом вашого вогню і полум'ям, який ви розпалили. Через Мене це вам сталося, заснете в смутку.

мат. 26

рим. 8

(вѣ вре́ма) ѣгда́ лѣ́по е́сть рещи сло́во. положи́ ма́ заоу́тра, приложи́ ми́ оу́хо слы́шати. и́ наказа́нїе гн҃е ѡ҃верза́е [оу́ши мои]3, а́з же не съпротивлю́ма, ни проти́ву гла́ю. *хребе́тъ (свои)4 да́ на ра́ны, [и́]5 ланиты́ мои на заоу́шенїе, и́ лица своего́ не ѡ҃вратѝ ѡ҃ стыда́ заплева́нїа. и́ гь помо́щникъ ми́ бы́сть, сего́ ради не оу́срами́хсѧ. ѝо положи́хъ лице́ свое́ а́ки тве́рдъ камы́къ, и разумѣ́хъ на́ко не и́мамъ посты́ди́тиса, *зане́ приближа́е оу́правда́выи ма́. Кто́ пра́ися съ мно́ю, да съпроти́вится мнѣ (-)6. и́ кто́ пра́ися съ мно́ю, да приближи́ся къ мнѣ. Се́ гь помо́жетъ ми́, кто́ о́злобитъ ма́. се́ вси́ вы на́ко ри́за о́бе́шае́те, и́ на́ко мо́ль ѣ́ма́сть вы. кто́ въ ва́ боа́ися га да послу́ша́е гла́ о́тро́ка е́го. ходя́щеи въ тмѣ [и́]7 нѣсть в ни́ свѣта. надѣ́итесѧ на и́ма гн҃е, и́ оу́тверди́тесѧ о́ бз҃ѣ. Се вси вы о́гнь раждиза́е, и́ оу́кръпла́е пла́ме. хо́дите свѣто́ о́гна ва́шего, и́ пламене́ е́гоже ражего́сте. мене ради бы́ша сїа ва́, ѣ печа́ли оу́спнете.

мат. 26

рим. 8

Глава 51

1 Послухайте мене, ви, що ідете за правдою і шукаєте Господа, погляньте на твердий камінь, який ви висікли, і на яму ставу, який ви викопали! **2** Погляньте на Авраама, вашого батька, і на Сарру, що вас породила! *Бо він був один, і Я його покликав, і поблагословив його, і полюбив його, і помножив його. **3** І тебе тепер потішу, Сіоне, бо Я потішив все твоє пустинне, і поставлю її пустиню, як господній рай. В ній знайдуть радість і веселість, визнавання і голос похвали. 5 Послухайте мене, мій народе, послухайте і царі! Послухайте мене! Бо закон вийде від мене і мій суд на світло країн. **5** Моя праведність швидко наближається, моє спасіння вийде, і країни надіються на моє рамено. Мене терплять острови, і надіятимуться на моє рамено. **6** Підніміть до неба ваші очі і погляньте на землю вдолі, бо небо скріпилося як дим, і земля постаріється як одіж, а *ті, що живуть на землі, вимруть так, як і ці. Спасіння ж моє буде навіки, і моя праведність не забракне. **7** Послухайте мене, ви, що знаєте суд, мій народе, в кого мій закон у вашому серці. Не бійтеся впокорення людей і не підкоряйтеся за їхніми хулами. **8** Бо як одіж постаріє роками і як сукно буде з'їджене міллю. А моя праведність буде на віки, а мій спаситель в рід і рід. **9** Встань! Встань, Єрусали-

пс. 36

гла́ на.

Послу́шаите мене́ наслѣ́дующеи пра́вду, и́ възыска́ющеи га. възри́те на тверды́и камы́къ, и́же и́ссѣко́сте. и́ в раздо́ль пото́ка и́же и́скопа́сте. възри́те на а҃враа́ма ѡ҃ц҃а ва́шего, и́ на сарру́ породи́вшую вы. *на́ко е́ди́нъ бѣ и́ призва́ и́, и́ бл҃ви́ и́, и́ възлюби́хъ и́, и́ оу́мно́жихъ и́. и́ т҃а нн҃ѣ оу́тѣшу́ сїо́не, (-)1 оу́тѣшихъ (бо) вса́ (твоа́ пусты́на)2. и́ поста́влю пусты́ню е́го на́ко ра́и гн҃ь. ра́дость и́ весе́лїе о́бра́щутъ в не́, и́сповѣда́нїе и́ гла́съ хвале́нїа. Послу́шаите мене́ (людїе мои́ послу́шаите)3, и́ цр҃и къ мнѣ вну́шите, на́ко зако́нъ ѡ҃ мене́ и́зы́идетъ, и ѯ҃ мои на свѣтъ странамъ. приближа́ется ско́ро пра́вда моа, (-)4 и́зы́ди́ е҃ї҃сенїе мое, и́ къ мы́шцы мое́и страны надѣю́ся. мнѣ о́стровы терпя́, и́ къ мышцы мое́и надѣю́тся. въздви́гнѣте на́ нб҃о о́чи ваши, и погляди́те по земли́ долу. поне́же нб҃о на́ко ды́мъ оу́тверди́ся, [и́ земла́]5 на́ко ри́за о́бе́ша́етъ, *живу́щеи же на земли́ на́ко (и́) то и́зъмр҃у. е҃ї҃сенїе же мое въ вѣ́къ бу́детъ, [и́ пра́вда]6 моа не о́скудѣ́етъ. Послу́шаите мене вѣдущеи су́дъ, людїе мои́ и́мже зако́нъ мои́ въ ср҃цы вашемъ. не бо́итесѧ оу́кореніа чл҃ча, и́ по хуле́нїю и́хъ не покаря́итесѧ. на́ко ри́за бо о́бе́ша́етъ лѣтомъ, и́ на́ко суконь и́ѣ́стьсѧ мо́льми. а́ пра́в-

да моѧ̀ въ вѣ́ки бу́детъ, (и̂ сѝ)[7] мои въ ро́дъ (и̂) ро́дъ· въста́ни въста́ни і҆ерли́ме, и̂ о҆блецисѧ̀ въ кр҃бпость мы́шца своеѧ̀. въста́ни на́ко в начя́токъ дн҃е, на́ко ро́дъ вѣ́чныи. нѣ́си
в мѳ̀ дн҃ и̂ти ты (побѣдивъ го́рдаго, и̂ оу҆на́звѣ змі́ѧ. *не ты и̂) посу́ши мо́ре, во́ду бе́здны мно́жество. и̂же положи глубины́ мо́рскіѧ въ пу́ть прохо́дныи, и҆збавле́нымъ и̂ ѡ҆на́тымъ. г҃мъ бо̀ възвратѧ́тсѧ, и̂ прі҆и́дутъ въ сі҆о́нъ съ ра́достію, и̂ съ весе́лі҆емъ вѣ́чнымъ. на главѣ̀ бо̀ и̂хъ весе́лі҆е и̂ хвала̀, и̂ ра́дость прі҆и́метъ а҆̀. ѡ҆бѣ́же бо́лѣзнь и̂ печа́ль и̂ въздыха́ні҆е· ѿ҆зъ е҆́смь а҆́зъ е҆́смь оу҆тѣша́ѧи тѧ. разумѣ́и кого́ бо́го страхова́вшисѧ оу҆бо́а чл҃ка сме́ртна и̂ сы́на чл҃ча, и̂же на́ко трава̀ посо́хша. и̂ забы́ѣ бо̀ създа́вшаго тѧ, съткво́ршаго нб҃о, и̂ о҆снова́вшаго зе́млю. и̂ боя́шасѧ пр҃но всѧ̀ дн҃и лица̀ на́рости стужа́ющаго тебѣ̀· я҆́ко бо̀ и҆зво́ли (оу҆годи́ти)[8]. и̂ гд҃ь на́рость стужа́ющаго тебѣ̀. сі҆са́ющу бо сѧ тебѣ̀, не о҆ста́нетъ ни премедли́т· я҆́ко а҆́зъ бо̀ бг҃ъ твои. смуща́ѧи мо́ре, и̂ въздвиза́ѧи во́лны е҆́го. г҃ь сава́о́ѳъ и́мѧ мнѣ̀. положу́ словеса̀ моѧ̀ въ оу҆стѣ́хъ тѝ, и̂ по҆̀ сѣ́нію рукѝ моеѧ̀ покры́ю тѧ, е҆́юже поста́вихъ нб҃о, и̂ о҆снова́хъ зе́млю. и̂ [речетъ][9] сі҆о́нъ, *лю́діе мои е҆́стѐ вы.
вы҆ мѧ и̂ мѣ въста́ни въста́ни въскреснѝ і҆ерли́ме, и̂спи́вый ча́шу на́рости ѿ҆ рукѝ г҃нѣ· ча́шу бо̀ разоре́нія (и̂спи́тіе)[10] на́рости и̂спѝ, і҆ и̂стощѝ. и̂ не бы́сть оу҆тѣша́ѧи тебѣ̀ ѿ҆ всѣ́хъ ча̀ твои́хъ на́же породи. и̂ не бы́сть по҆̀емлюща тебѣ̀ рукѝ твое́ѧ,
вы҆ мѕ и̂ мѣ ни ѿ҆ вс҃ѣ сы́новъ твои́хъ на́же възнесе. *дво́е е҆́сте сопротивлаю́тсѧ тебѣ̀. кто̀ сѧ пожалитъ с тобо́ю. раскаже́нію, и̂ сы́крушенію, гла̀, и̂ ме́чь· Кто̀ тѧ оу҆тѣшитъ. сы́нове ли̂ (-)[11] и̂же не посты́жни сѣда́щеи на кра́и всемоу̀ и̂схо́ду. на́ко зе́лі҆е в полы ва́рено, и̂же и̂спо́лнь на́рости г҃нѣ, расы́пани г҃мъ бм҃ъ· Сего ради (нарече́сѧ)[12] смире́нъ, и̂ пі҆а́нъ не вино́мъ. та́ко гла́голетъ г҃ь бг҃ъ, сѫда́и лю́демъ своі́мъ. е҆́е взѧ̀ ѿ҆ рукѝ твое́ѧ ча́шу расыпа́нія, (и̂спи́тіе)[13] на́рости [моеѧ̀][14], и̂ не приложи́ши і҆́семоу пи́ти е҆̀ѧ. и̂ вложу̀ а҆̀ в рѫ́цѣ прео́бѣдившихъ тѧ, и̂ смири́вшѝ тѧ, и̂же реко́ша дш҃и твое́и. преклони́сѧ да мине́мъ, и̂ положѝ ра́вно землѝ пле́щи свои, кро́мѣ ми́моходя́щихъ·

ѯ҃ла, н҃в·

Въста́ни въста́ни сі҆о́не, о҆блеци́сѧ въ кр҃бпость свою сі҆о́не, и̂ о҆блеци́сѧ въ сла́ву свою і҆ерли́ме гра́де ст҃ы́и, і҆́семоу не приложитъ проити сквозѣ̀ тѧ, и̂же необрѣ́занъ и̂ нечистъ. (и̂) стрѧсѝ пра́хъ и̂

ме, і зодягнися в силу свого рамена. Встань як на початку дня, як вічний рід. Чи не ти переміг гордого і зранив змія? *Чи не ти **10** висушив мой4. 14
море – велику воду безодні? Той, що поклав морські глибини на дорогу, що перейшли визволеним **11** і спасенним. Господом бо повернуться і прийдуть до Сіону з радістю і з вічною веселістю. Бо на їхній голові веселість і хвала, і їх охопить радість. Втік біль, і смуток, і стогін. **12** Я є, я є Той, що тебе потішає. Пізнай, кого добре пошанувавши, ти злякався – смертної людини і людського сина, які наче трава висохли. **13** І ти забув Бога, що тебе створив, що створив небо і заснував землю, і ти завжди всі дні боявся лиця гніву, що тебе гнітить. Бо так як ти зволив вгодити, і тепер де гнів того, що тебе гнітить? **14** Бо як ти спасаєшся, він не залишиться ані не забариться. **15** Бо я твій Бог, що розрухує море і чинить шум його хвилями. Господь Саваот – мені ім'я. **16** Поставлю мої слова у твої уста, і покрию тебе під тінню моєї руки, якою Я поставив небо і заснував землю. І скаже Сіон: *Ти є вищ. 49
моїм народом. **17** Піднімися! Піднімися, воскресни, Єусалиме, що випив чашу люті з господньої руки! Бо ти випив чашу знищення, напи-
вищ. 47 і 46
ток люті і ти випорожнив. **18** І не було того, хто потішив би тебе з усіх твоїх дітей, яких ти породив, і не було того, хто підняв би твою руку ані з усіх твоїх синів, яких ти підняв. **19** *Ці два тобі спротивляться, хто сумуватиме з тобою? Падіння і знищення, голод і меч. Хто тебе потішить? **20** Чи недосяжні ті сини, що сидять на краю всякого виходу як зілля на пів зварене, що повне господнього гніву, розсіяні Господом Богом? **21** Через це названий був впокореним і п'яний не вином. **22** Так говорить Господь Бог, що судить свій народ: Ось Я взяв чашу падіння з твоєї руки, чашу моєї люті, і більше не додаси її пити. **23** І я це вкладу в руки тих, що тебе кривдять і тебе впокорили, які сказали твоїй душі: Прихилися, щоб ми перейшли, і поклади рівно з землею свої плечі, поза тих, що проходять.

Глава 52

1 Піднімися. Піднімися, Сіоне! Зодягнися у свою силу, Сіоне, і зодягнися у свою славу, Єрусалиме – святе місто! Більше не додасть перейти через тебе необрізаний і нечистий. **2** І стряси порох і встань,

сядь Єрусалиме! Скинь кайдани своєї чаші, полонена сіонська дочко! **3** Бо так говорить Господь: Даром ви були продані і без оцінки ви були викуплені. **4** Так говорить Господь: *Мій народ перше зійшов до Єгипту, щоб замешкати там, і силою були поведені до Асирії. **5** І тепер як ви є тут? Так говорить Господь. Тому що мій народ даром забрано, дивуйтеся і плачте, – говорить Господь. *Через вас постійно хулиться моє ім'я між країнами. **6** Через це мій народ пізнає моє ім'я в тому дні, бо Я сам є. Я той, Хто говорить і прийшов **7** як час на гори, *як ноги тих, що звіщають вістку миру, як той, що звіщає добро. Бо відомим зроблю твоє спасіння, кажучи: Сіоне! В тобі царює Бог твій! **8** Бо піднявся голос тих, що тебе стережуть, і разом зрадіють голосом. Бо очі поглянуть на очі, коли Господь змилується над Сіоном. **9** Хай видадуть веселість, пустине єрусалимська! Бо помилував його Господь і спас Єрусалим. **10** І Господь покаже своє святе рамено перед всіма країнами. *І всі народи побачать спасіння нашого Бога. **11** Відійдіть! Відійдіть, вийдіть звідти, і не доторкайтеся до нечистот! Вийдіть з-посеред нього! Відлучіться, ви, що підносите господній посуд! **12** Бо не вийдете з замішанням ані не підете втечею, бо перед вами піде Господь і Той, хто вас збирає. Господь Бог ізраїльський. **13** Ось розуміє мій раб і піднесеться, і дуже прославиться. **14** Бо так як проти тебе повстануть численні, так людьми обезславиться твій вид і твоя слава синами людськими. **15** Бо так тобою дивуватимуться численні народи і царі замкнуть свої уста. *Бо тим, кому не сповіщено про нього, побачать, і ті, що не почули, зрозуміють.

мой1. 46 — єз. 36 — рим. 2 — нау. 1 — рим. 10 — пс. 96 — кор2. 6 — рим. 12

Глава 53

1 Господи, *хто повірив нашому слухові? І господнє рамено кому об'явилося? **2** Ми сповістили перед ним, як поле, як корінь у спрагненій землі. В нього немає вигляду ані слави, і ми його побачили, і він не мав вигляду ані краси. **3** Але його вигляд безчесний, *він зменшений понад людських синів, людина, що в рані. І обізнаний терпіти муку, бо відвернулося його лице. Він був без честі і не вважався за щось. **4** *Цей несе наші гріхи і за нас потерпів, і ми вважали, що він є в болі, і в рані, і в біді. **5** *Він же був зараненим через наші гріхи і був мучений через наші беззаконня. Напоумлення нашого впокорення на ньому, його раною ми вилі-

ів. 12 — рим. 10 — мат. 9 — мат. 8 — пет1. 2 — кор1. 15

въстани сѧди іерлиме, съблеци оузы (чаши)[1] своеѧ плѣненаѧ дщи сіона. ѩко се глетъ гь, туне продани бысте, и безъ цѣны избавистесѧ. ѩко глетъ гь. *въ егупетъ снидоша людіе мои прьвое, обитати тамо, и въ асурію бѣдою приведошасѧ. и нѣнѣ что зде есте, се глетъ гь. ѩко взашасѧ людіе мои туне чюдитесѧ и плачитесѧ глетъ гь, *васъ ради прно имѧ мое хулитсѧ въ странѣ. Сего ради познаютъ людіе мои имѧ мое въ (тои днь)[2], ѩко азъ самъ есмь, а глѧ, (и) пріидо ѩко врема на горы. *ѩко нозѣ [благовѣствующи][3] вѣсть мира, ѩко благовѣствуѧи благостыню. ѩко слышано съторю сѣсеніе твое, глѧ, сіоне цртвуетъ въ тебѣ гъ [твои][4]. ѩко глѧ снабдѧщи тѧ възнесесѧ, и гласомъ въскупѣ възрадуюсѧ. ѩко очи къ очима възрита, егда помилуетъ гь сіона. да изліютъ благорадованіе (-)[5] пустыня іерлимля, ѩко помилова (и гь)[6], і избави іерлима. и ѩвитъ гь мышцу свою стую пре всѣми странами. *и узратъ вси [ѧзыцы][7] (-)[8] сѣсеніе ба [нашего][9]. Ступите ступите изыидѣте сюду, и нечистотамъ не прикасаитесѧ. изыидѣте с среды его, случитесѧ възвижущеи сосуды гнѧ. ѩко не съ матежѣ изыидете, ни оустѣжаніемъ сидете. поидетъ во пре вами гь, и събираѧи вы гь гъ израилевъ. Се разумѣетъ отроикъ мои и възнесетсѧ и прославйсѧ зѣло. ѩкоже (во)о въстаю на тѧ мнози, тако обеславитсѧ с члкъ видѣніе твое, и слава твоѧ с (сновъ) члчь. Тако (во) удивѧтсѧ (о тебѣ) ѧзыцы мнози (-)[10], и займутъ цріе устѣ своѧ. *ѩко имже не возвѣстисѧ о немъ узратъ, і иже не слышаша разумѣютъ.

ісх. 6 — рим. 2 — єз. 36 — ісх. 52 — рим. 10 — ісх. 52 — рим. 15 — ісх. 14 — ісх. 23 — ісх. 33 — ісх. 52 — ісх. 52 — ісх. 52

нáзвою êго мы îсцѣлúхѡ вс̑и. нáко óвца заблудúхомъ, (ходѧ̀) чл҃къ путемъ своúмъ прельстúсѧ. и̂ г҃ь предáсть êго грѣхъ рáди нáшихъ, [-][5] тóиже заплѣнїа рáди не ѿвръзáетъ оу́стъ [своúхъ][6]. *ꙗ́ко óвча на заколéнїе ведесѧ, и̂ нáко âгнецъ пр҃е̂ стрегýщагѡ̀ êго безгласúтъ. тáкоже не ѿвръзáетъ оу́стъ своúхъ. *въ смиренїи êго сýдъ êго вз҃мсѧ, р҃о̂ [же][7] êго кт̑о̀ îповѣстъ. нáко въземлéтсѧ ѿ землѧ живо̀ êго. ѿ безакóнїи людїи мои̂ прїúде на см̑рть. И̂ дс̑̀ лукавыа въ мѣсто погребенїа êго, и̂ богатыѧ въ мѣсто см̑рти êго. *нáко безаконїѧ не сътворѝ, нúже óбрѣтесѧ лéсть въ оу́стѣхъ êго. и̂ (хóщет҃ъ г҃ь)[8] óчúстити êго ѿ нáзвы. ч̑ще дáсте ѡ̀ грѣсѣхъ дш̑а вáша, оу́зрите сѣмѧ дóлгоживóтно. и̂ хóщетъ г҃ь ѿнáти бóлезнь ѿ дш̑а êго, нáвúти êмꙋ свѣтъ и̂ създáти рáзумъ. óправдáти прáвѣнаго дóбрѣ слꙋжáща мнóгомъ, и̂ грѣхи и̂хъ тои̂ въз҃двигнетъ. Сего рáди тои̂ наслѣ́дитъ мнóгихъ, и крѣпкихъ раздѣ́литъ корúсть. зане предана бы́сть на см̑рть дш̑а êго, *и̂ съ безакóнными въмѣнúсѧ. (-)[9] тои̂ (бо̀) грѣхи мнóгїѧ̑ взнесѐ, и̂ г҃р҃ѣ рáди ѧ̑ предáстьсѧ.

кувалися **6** всі. Ми заблукали як вівці, людина, ходячи своєю дорогою, була обманута. І Господь видав його через наші гріхи, **7** а він через зазнавання зла не відкриває своїх уст. *Як вівця він був ведений на заріз і як безголосне ягня перед тим, що його стриже, так не відкриває своїх уст. **8** *У його впокоренні забрано його суд. А його рід хто визнає? Бо його життя забирається з землі, через беззаконня мого народу він прийшов до смерті. **9** І дам лукаве, замість його похорону, і багате, замість його смерті. *Бо він не вчинив беззаконня ані не знайдено обмани в його устах. **10** І Господь бажає його очистити від рани. Якщо дасьте душі ваші за гріхи, побачите насіння, що довго живе. І Господь бажає забрати **11** біль від його душі, показати йому світло, і створити розум, оправдати праведного, що добре служить багатьом. І він понесе їхні гріхи. **12** Через це він успадкує багатьох і розділить здобич сильних, тому що його душа була передана на смерть *і він був зачислений до беззаконних. І він поніс гріхи багатьох і через їхні гріхи був виданий.

мт҃ї їкв дв҃ї й

мт҃ѹр҃ѳ ѣ

й пт҃р ѣ й їѡа҃ ґ

мт҃ї їг

лк҃ѹ їкг

Гла, ѻ҃д.

гал҃ й мт҃ѹр҃ѳ ґ

ъзвеселúсѧ* неплóды неражáющїа. возгласи, и̂ възопїи не болѣ́вшїа. нáко мнóга чáда пустыа пáче нúже âи и̂мущїа мужа. ґéче бо̀ г҃ь разшири мѣсто храáма (своего̀)[1], и̂ дворовъ твои̂хъ потѣ́кни (и̂) не пощади, продолжи оу́жа (своѧ̀)[2] и̂ колца своа. оу́крѣпúсѧ ещѐ нá десно и̂ на лѣ́во прострúсѧ, и̂ (племѧ̀)[3] твое (преймет҃ъ страны̀)[4]. и̂ грáды óпустѣвшаѧ (населитъ)[5]. не бóисѧ нáко óсрамúсѧ. Ни ѿвратúсѧ нáко оу́корúсѧ, нáко срáмленїе вѣ́чное забу́деши, и̂ оу́корызны вдовúства твоего̀ не поманеши кт̑омꙋ, нáко г҃ь творáи т̑ѧ. г҃ь савао́дъ и̂мѧ êмꙋ, [-][6] и̂збавúвыи т̑ѧ. *[то́и][7] бг҃ъ їи̑левъ всеи̑ земли прозовёсѧ. Не нáко âи женꙋ óставленꙋ, і̂ и̂знемогшꙋ призва т̑ѧ г҃ь, не нáко ли женꙋ и̂зъ ю́на ненавúдѣнꙋ. р҃е̂ бг҃ъ твои̂, въ врем҃ѧ мáло óставúй т̑ѧ, но̀ съ мл̑тїю велúкою помúлую т̑ѧ. въ нáрости мáлѣ ѿвратúй лице своѐ ѿ тебе, но̀ мл̑тїю вѣ́чною помúлова́ т̑ѧ. ґече и̂збавúвыи т̑ѧ г҃ь ѿ повони нáже при ноѝ, *ѓе ми ѥ́сть нáкоже клáхъсѧ êмꙋ в тѡ̀ врем҃ѧ, нáко нá землю не разгнѣ́ватисѧ пр҃е̂ тобо́ю кт̑ъ семꙋ, и̂ни нáростїю (своéю)[8] гóры престáвити, и̂ холми твои̂ не подвúгнꙋсѧ тáкождеже и̂ ѿ мене мл̑ть (моѧ̀) не óскудѣ́етъ (тебѣ), и̂ завѣ

мт҃ї їг

гал҃ й мт҃ѹр҃ѳ ґ

мт҃ѹ їкв

лк҃ѹ їг

лк҃ѹ й

мт҃ї їѳ й

Глава 54

1 *Розвеселися неплідна, що не породила! Заголоси і закричи, ти, що не боліла! Бо багато дітей в опущеної, більше ніж у тієї, що має чоловіка. Бо сказав Господь: **2** Пошири місце твого шатра і твоїх дворів, постав і не пощади, продовж свої шнури і свої кілки. Скріпися **3** ще направо і простягнися наліво, і твоє плем'я захопить країни і заселить опустілі міста. **4** Не бійся, що ти засоромлена була, ані не відвернися, тому що ти впокорена, бо забудеш вічний сором і зневагу, твого вдівства більше не згадаєш. **5** Бо Господь, що тебе творить, – Господь Саваот Йому ім'я! Він тебе визволив. *Він по всій землі прозветься Богом ізраїльським. **6** Чи Господь не покликав тебе як покинену і ослаблену жінку чи не як жінку зненавиджену від молодості? Сказав твій Бог: **7** Я тебе покинув на короткий час, але помилую тебе великим милосердям. **8** В малій люті Я відвернув від тебе моє лице, але помилував тебе вічним милосердям. Сказав Господь, що тебе визволив **9** від повені, що за Ноя: *Це Мені є. Так як Я йому поклявся в тому часі, що більше не розгніваюся на землю перед тобою ані своєю люттю не **10** переставлю гори, і твої горби не зрушаться. Так само ж і від мене тобі

не забракне мого милосердя, і завіт твого миру не переставиться. Бо сказав Господь, що милує тебе **11** смиренного і розсіяного: Ось будеш потішеним. Ось я приготую тобі антракс, твій камінь, і твоїй основі – сапфір, **12** і твоїм оборонним мурам – яспіс, і твоїм брамам – каміння кристалу, і твоїй огорожі – вибране каміння. **13** *І всі твої сини навчені Богом, і твої діти у великому мирі, **14** і зрадієш правдою. Віддалися від неправедного і не бійся, і тремтіння до тебе не наблизиться. **15** Ось приходьки прийдуть до тебе через мене і прибігнуть до тебе. **16** Ось я тебе охороню не як коваль, що розжарює вугілля і виносить посуд на діло. Бо Я тебе створив не на знищення, щоб знищити **17** всякий посуд, що нищить. І не дам, щоб проти тебе пощастило, і всякий голос, який повстане проти тебе на суд, переможеш їх всіх, винуваті ж будуть в ньому твої. Це є наслідля тим, що служать Господеві. І ви будете мені праведними, – говорить Господь.

ів. 6

мі́ра твоє́го не престáвится. рече́ бо гдь ми́луяи тѧ смиренна́го и́ расыпа́на҃ (гг)[9] оу҃тѣши́шися. гг а҃ оу҃готова́ю тебѣ а҃ны́кѣ твои́, и́ о҃снова́нїю твоему сапфиръ. и́ (-)[10] забра́ломъ твои́мъ и҃аспи́съ, и́ вра́томъ твои́мъ камы́кѣ кристáль, и́ о҃граженїю твое́му камы́кѣ и҃збранныи. *и́ вс҃а сы́ны твоа́ наоу҃чены бг҃мъ, и́ въ мно́зѣ ми́рѣ ча́да твоѧ̀, и́ пра́вдою въ҆здради́шися. оу҃дали́ся ѿ непра́вѣнаго, и́ не оу҃бои́шися, и́ тр҃къ не приближи́тся тебѣ. гг прихо́ди прїидутъ тебѣ мно́ю, и́ к тебѣ прибѣгнутъ. Сѐ а҃зъ съгражу́ тѧ, не на́ико кꙋзнецъ раздыма́я главнѧ̀ і҃ и҃зноса́ съсꙋ́дъ на дѣ́ло. а҃зъ бо́ съградихъ тѧ не на па́губꙋ расы́пати вéсь сосꙋ́дъ расыпа́ющъ. (и́) на́ тѧ не бг҃оо҃гожу́, и́ вéсь гла҃ и҃же (на́ тѧ въста́нетъ)[11] на прю (о҃долѣ́еши и҃мъ всѣмъ)[12]. повинні́и же твои́ бꙋ́дутъ [в немъ][13]. (гг) е҆́сть причáстїе слꙋжа́щи҃м гв҃и. и́ вы бꙋ́дете мнѣ правдѝви гл҃етъ гдь.

Глава 55

1 Спрагнені, підіть на воду. І скільки з вас немає срібла, пішовши, купіть і пийте без ціни срібла вино і жир. **2** Навіщо ціните сріблом, не хлібами? І ваш труд не на ситість. Послухайте, і їстимете добро, і ваша душа насолодиться добрами! **3** Сприймíть вашими вухами і підіть моєю дорогою! Послухайте мене, щоб ваша душа жила в добрах! І Я вам заповім вічний завіт – *преподобне і вірне Давида! **4** Ось Я дав його свідчення в країнах, князя і того, що наказує в народах. **5** Ось народи, які тебе не знають, прикличуть тебе і народи, які тебе не знають, до тебе прибіжать задля твого Господа і Святого ізраїльського. Бо Він тебе прославив. **6** Шукайте Господа, і коли ви Його знайдете, закличте, і коли Він наблизиться до вас, **7** хай безбожний оставить свої дороги і беззаконний чоловік – свої ради і хай повернеться до Господа, і буде помилуваний, бо дуже більше відпустить ваші гріхи. **8** Бо мої ради не є такі, як ваші ради, і мої дороги не такі, як ваші дороги, – говорить Господь. **9** Але так як небо віддалене від землі, так моя дорога віддалена від ваших доріг і ваші задуми від мого задуму. **10** Бо так як, коли зійде дощ і сніг з неба, і не повернеться, аж доки не напоїть землю, і вона вродить, і виростить, і дасть насіння сівачеві і хліб на їжу, **11** таким буде моє слово, яке лиш вийде з моїх уст, не повернеться до мене порожнім, доки не закінчить все

дія. 13

гл҃а, не·

а́ждꙋщи и҃дѣте на́ воду, и́ елѝкоже (ва́съ) не и́мать сребра̀, шедше кꙋпи́те и́ пїите безъ (сре́бреныѧ цѣны̀)[1] винò, и́ тꙋкъ. въскꙋю цѣните сребрò [не въ хлѣбы][2], и́ тр҃ꙋ вашъ не въ сы́тость. послꙋша́йте [-][3] и́ снѣ́сте бл҃га́я, и́ наслади́тся въ бл҃гихъ дш҃а́ ва́ша. внемлѣ́те оу҃ши́ма ва́шима, и́ послѣ́дꙋйте пꙋтемъ мои́м҃. послꙋша́йте мене, да живетъ въ бл҃гихъ дш҃а́ ва́ша. и́ завѣща́ю вамъ завѣтъ вѣ́чень, *прп҃бна дв҃да (и́) вѣ́рна· Сѐ послꙋшество въ страны̀ да́хъ е҆́го, кн҃зѧ и́ повели́теля въ и҃зы́це҃. [гг][4] и҃зы́цы и́же не вѣ́дятъ тебе призовꙋ́ тѧ, и́ лю́дїе и́же не вѣ́дя҃ тебе и к тебѣ прибѣгнутъ, (гг҃а)[5] ради твоє́го, (и́) ст҃го і҃и҃лева на́ико просла́ви́ тѧ е҆́· възыщѣ́те [гг҃а][6], и́ внегда̀ о҃брѣсти (вамъ) того призовѣ́те, (и́)[7] внегда приближа́ется и҃ко ва́мъ. да о҃ста́ви́ нечести́выи пꙋтѝ своѧ̀, и́ мꙋжъ безако́ненъ совѣты своѧ̀. и́ да о҃брати́тся къ гг҃ꙋ, и́ поми́лꙋется. на́ико паче мно́жае о҃ста́витъ грѣхѝ ва́ша· Не сꙋть бо́ совѣти моѝ, на́ико же совѣти ва́ши, ни на́ико пꙋтїе ва́ши, пꙋтїе моѝ, гл҃етъ гдь. но̀ е҆ли́ко ѿстои́ нб҃о ѿ землѝ, та́ико ѿстои́тъ пꙋть мои́ ѿ пꙋтїи ва́шихъ и́ ра́зꙋми ва́ши ѿ ра́зма моє́го. на́ико же бо́ а҃ще сни́детъ до́ждь (и́)[8] снѣгъ с нб҃се, и́ не въ҆зврати́тся до́ндеже напоитъ зе́млю, і҃ и҃зрасти́тъ и́ прозá҃бнетъ· И́ да́стъ сѣ́мѧ сѣю́щемꙋ, и́ хлѣбъ въ снѣдь. та́ико бꙋ́детъ гл҃ъ мои́ и́же а҃ще и҃зы́идѣ҃ и҃зъ оу҃стъ мои́хъ, не въ҆звратѝтся [ико

мнѣ то́щъ][9], до́ндеже сконча́етъ [всѐ][10] є҆ли́ка въсхотѣ́хъ, і҆ и҆спра́влю пу́тїе твоа́ и҆ заповѣ́ди моа́, съ весе́лїемъ бо҆ и҆зыи́дете, и҆ со ра́достїю наоу́чи́тесѧ. го́ры бо҆ и҆ хо́лми възопїю́тъ ждоу́ще васъ съ ра́достїю· и҆ всѧ́ко дре́во польское въсплещетъ вѣ́твьми. и҆ (вънии́кнетъ вънъ драчїѧ мѣ́сто)[11] и҆сконари́сѧ, (и҆)[12] вънъ ставолїѧ мѣ́сто вънзыи́детъ ми́рта. и҆ бу́детъ [г҃ь][13] вънъ и҆́ма и҆ вънъ зна́менїе вѣ́чное, и҆ не о҆скоу́дѣ́етъ·

Гла, ѯѕ·

Муро́ и҆ є҆ *гла́етъ г҃ь, снабди́те с҃у сътвори́те пра́вдоу. бли́з бо҆ є҆́сть спа̀сенїе мое, (прїидѣ́те)[1] и҆ ма̀ть моа́ (со҆кры́етсѧ)[2]. бла́женъ мужъ твора́и сѐ, и҆ чл҃къ дръжа́и и҆ снабдѣ́ваѧи соу́бо́тъ не о҆скверни́ти, и҆ блюды́и роу́цѣ свои́ не твори́ти непра́вды· да не гла́етъ и҆ноплеменны́никъ прилѣжа́ гви, є҆́да со҆лу́читъ ма̀ г҃ь со҆ лю́дїи свои́хъ. и҆ да не гла́етъ каженѝкъ на̀́ко а҃зъ є҆́смь дре́во сухо́· Сѐ гла́етъ г҃ь каженникомъ, є҆ликоже (и҆́хъ) а҆́ще снабдя́тъ соу́бо́ты моа́. и҆ събе́рѹ є҆́же а҃зъ хощѹ, и҆ держа́тъ завѣ́тъ мо́и. дамъ и҆́мъ в҃ домѹ̀ моемъ и҆ вънъ градѣ моемъ мѣ́сто и҆мени́то, оу́не сы́новъ и҆ дще́рь, и҆́ма вѣ́чно дам и҆́мъ, и҆ не о҆скоудѣ́етъ· (-)[3] И҆ноплеменны́комъ прилежа́щимъ гви рабо́тати є҆мѹ̀, и҆ люби́ти и҆́ма г҃не, на̀́ко бы́ти є҆мѹ̀ рабо́мъ и҆ рабы́нѧ̃. и҆ всѧ̀ снабдя́щїѧ соу́бо́ты моа́ (и҆ не о҆скверна́влѧющаѧ)[4], и҆ дръжа́щаѧ завѣ́тъ мои. вънъведѹ а҆̀ вънъ горѹ̀ с҃тоу́ю мою, и҆ вънъзвеселю а҆̀ вънъ домѹ̀ мо́лтвы моеѧ. всѐ-съ҆жже́нїѧ и҆хъ и҆ тре́бы (-)[5] бу́дѹтъ прїѧ́ты на требни́цѣ моемъ· *домъ бо҆ мои до҆ мо́лтвы нарица́етсѧ всѣ́мъ на̀зы́ко҆̃, гла́етъ г҃ь събира́ѧи расѣ́ѧны́ѧ і҆и҃левы, на̀́ко съберѹ̀ нань събо́ръ· всѧ̀ звѣ́ри дивїѧ прїидѣ́те, и҆зъ҆ѧдѣ́те всѧ звѣ́ри дѹбра́вны́ѧ. ви́дите на̀́ко вси о҆слѣпоша, не разѹмѣ́ша смы́слити всѝ. ѱѝ нѣми не възмогѹ̀ ла́ти ви́дѧще сны̀ на ло́жи люба́ще дрема́ти. и҆ ѱѝ безъ срама дше́ю не вѣ́дѧще сы́тости и҆ сѹ́ть лѹка́ви не вѣ́дѧще смы́сла, вси въ пу́тѣ̀ и҆̃ вънслѣ́дятъ. *кождо въ (свои пѹть оу҆клони́шасѧ в разъвращенна́ѧ, со҆ пр҃ваго даже и҆ до послѣ́днѧго). *[прїидѣ́те да во́змемъ винѡ̀, и҆ напл҃нѧ́тсѧ пїа́нъства, и҆ бу́детъ на̀́ко дн҃ь тако́ и҆ заоу́тра и҆ мно́го потомѹ́же]·[6]

Гла, ѯз·

И҆ди́те на̀́ко (многаждꙑ) пра́вдивыи погиба́етъ, и҆ никто́же не пожида́етъ ср҃цѣ̀ и҆ мужи пра́вдивїи со҆́млю́сѧ, и҆ никто́же разѹмѣ́ѣ, со҆ лица̀ бо҆ непра́вдѣ

те, що Я побажав. І випрямлю твої дороги і мої заповіді, **12** бо у веселості вийдете і з радістю навчитеся, бо гори і горби закричать, очікуючи вас з радістю. І всяке пільне дерево заплескає галузками, **13** і замість чагарника появиться кипарис, і замість дивосила зійде мірта. І Господь буде на ім'я і на вічний знак. І він не пропаде.

Глава 56

1 Так *говорить Господь: Зберігайте суд, чиніть справедливість, бо близько є моє спасіння, прийдіть, і моє милосердя об'явиться. **2** Блаженний чоловік, хто це чинить, і людина, що їх дотримується, і зберігає суботи, щоб не опоганити, і оберігає свої руки, щоб не чинити неправедне. **3** Хай не говорить чужинець, що пристав до Господа: Може мене відлучить Господь від свого народу. І хай не говорить скопець, що: Я є сухе дерево. **4** Так говорить Господь: Скопцям, скільки з них лиш зберігатимуть мої суботи і виберуть те, що я хочу, і дотримаються завіту мого, **5** дам їм у моїм домі і в моїх стінах визначне місце, краще від синів і дочок, дам їм вічне ім'я, і не забракне. **6** Чужинцям, що пристали до Господа, щоб Йому служити і любити господнє ім'я, щоб бути Йому рабами і рабинями, і всіх, що зберігають мої суботи і не опоганюють і що зберігають мій завіт, **7** введу їх до моєї святої гори і розвеселю їх в домі моєї молитви. Їхні цілопалення і жертви будуть прийняті на моєму жертовникові, *бо мій дім назветься домом молитви для всіх народів, – **8** говорить Господь, що збирає ізраїльських розсіяних, – бо зберу на нього збір. **9** Всі дикі звірі, ходіть їжте, всі звірі лісу. **10** Гляньте, що всі осліпли, всі не пізнали розуміти. Вони німі пси, не зможуть брехати. Вони бачать сни, люблячи дрімати на ліжку. **11** І вони пси, безсоромні душею, що не знають ситості і є лукаві, що не знають розуму. Всі підуть їхніми дорогами, *кожний по своїй дорозі відхилився на зіпсуте, від першого аж і до останнього. *Прийдіть, щоб ми вино взяли і наповнилися п'янством, і буде як день так і ранок, і потім же багато.

мат. 21 мар. 11 лук. 19

єре. 6 і 8

вищ. 22 муд. 2 кор1. 15

Глава 57

1 Гляньте, бо часто гине праведний. І ніхто не сприймає серцем, і праведні мужі забираються, і ніхто не розуміє, бо праведного забрано від лиця неправедності. **2** І з миром буде

його похорон, і його забрано з-посеред. **3** Ви ж прийдіть сюди, беззаконні сини, плем'я перелюбного і блудниці. **4** Ким ви вигодовані? І на кого ви відкрили ваші уста? І на кого ви поборювали вашим язиком? Чи, отже, ви не діти знищення, беззаконне плем'я? **5** Ті, що моляться до кумирів під розлогими дубами, ріжуть своїх дітей в долинах поміж камінням. **6** То твоя частка, це твоє наслідя. І ти їм вилив виливання, і ти приніс їм жертви. Чи, отже, не розгіваюся за це? **7** На високій і піднятій горі, там твоє ліжко, і там ти приніс жертви. **8** І за одвірками твоїх дверей ти поставив свою пам'ять. Якщо ти відступиш від мене, *чи* матимеш щось більше? Ти полюбив тих, що лежали з тобою, **9** помноживши твою злобу з ними і численними зробив тих, що далеко від тебе, і послав послів через твої границі, і впокорився був до аду. **10** Ти трудився твоїми численними дорогами і не сказав: Спочину, скріплюючись. Тому що ти це зробив, через це ти Мені не помолився. **11** Ти кого, злякавшись, почитатимеш? І ти Мені збрехав і не згадав Мене, ані не прийняв Мене до ума ані до твого серця. І Я, бачачи тебе, не зглянуся, і ти Мене не побоявся. **12** І Я визнав мою справедливість і твоє зло, яке тобі не допоможе. **13** Коли закличеш, хай вони тебе спасуть у твоїх скорботах, бо це все візьме вітер і віднесе буря. А ті, що Мене тримаються, придбають землю і успадкують святу гору, **14** *і скажуть: Очистіть перед його лицем дороги і відкиньте перепону з дороги мого народу. **15** Так говорить Господь! Всевишній, що живе на висотах навіки. Святий, що спочиває у святих, і підупалим дає терпеливість, і тим, що з розбитим серцем, дає життя. **16** Не мститимуся вам навіки ані не розгніваюся на вас до кінця. Бо дух вийде від мене, і Я створив всякий подих. **17** Через гріх Я його трохи засмутив, і Я йому завдав зло, і Я відвернув від нього своє лице. І він був засмучений і пішов дряхлим по своїх дорогах. **18** Я побачив його дороги, і його оздоровив, і його потішив, і дав йому правдиву потіху: **19** мир на мир тим, що є далеко і близько. І сказав Господь: Оздоровлю їх. **20** Неправедні ж захвилюються і не зможуть спочити, **21** *безбожні не будуть радіти, – сказав Господь Бог.

ниж. 62

вищ. 48

взя́сѧ правдѝвыи· [и҃][1] бꙋдетъ с мі́ромъ погребенїе є҆гѡ, (и҃) взя́сѧ ѿ среды· вы́ же прїидѣте сѣмо сі́ове безаконнїи (племѧ̀)[2] любодѣ́ѧ и҃ блꙋдница. кі́имъ вꙑспита́стесѧ, и҃ на кого ѿврꙑзо́сте ѹ҆̂стà ва́ша, и҃ на кого о҆̂бори́сте на́зы́къ вашъ. нѣсте ли̂ вы (ѹ҆̂бо) чада па́гꙋбы (племѧ̀)[3] безакоѡ́нно· щола́ющисѧ къ кꙋми́ромъ по̑ дꙋбїе̑ ча́стом, закола́ющє ча́да своѧ в де́брехъ среди ка́менїѧ. т҃о твоѧ ча́сть, є҆̂ твое причастїе. и҃ тебѣ́ пролїѧ вꙑзлїанїѧ, и҃ т҃ѣ принесе́ трєбы. о҆̂ се̑ ѹ҆̂бо не разъгнѣ́ваю ли̂ сѧ на горѣ высо́цѣ и҃ вꙑзнесе́нѣ, т҃ꙋ тебѣ ло́же, и҃ та́мо вꙑзнесе трє́бы. и҃ за по̑бо́и дверїи твоихъ положѝ па́мать свою. с҃ꙋ ты̀, на́ико а҆̂ще ѿ мене ѿстꙋпиши, боле что̀ прїимеши. вꙑзлюбѝ лежа́щаѧ с тобою, (-)[4] ѹ҆̂мно́жи блꙋже́нїе твое с ни́ми. и҃ многи сѣтвори́ и҃же далече ѿ тебе, и҃ пꙋстѝ (послы̀)[5] предѣлъ ради твоѝхъ, [-][6] и҃ смири́сѧ до а́да. мно́гими пꙋтьмѝ твоѝми трꙋди́сѧ, и҃ не рече да премо́лкнꙋ кръпа́щисѧ, на́ико сѣтворѝ є҆̂. Сего ради не помолѝ ми̂ сѧ· ты̀ кого бо́гочте́ши ѹ҆̂боа́сѧ, и҃ солга̀ ми̂, и҃ не помнꙋ мене. не прїѧ менѐ въ ѹ҆̂мѣ, ни въ с҃рце твое. и҃ а҃̂ т҃а ви́дѣвъ, презрю̀. и҃ мене сѧ не ѹ҆̂боа̀, и҃ а҆̂зъ и҃сповѣ́дѣ пра́вдꙋ мою и҃ зло́бы твоѧ на́же не ѹ҆̂спѣю́ тебѣ. є҆гда вꙑзопіе́ши, да тѧ и҃зба́витъ въ печа́лехъ твоѝхъ. сїѧ бо всѧ̀ вѣ́тръ возметъ, и҃ ѿнесе́тъ бꙋра. а҆̂ держа́щисѧ мене прита́жꙋтъ зе́млю, и҃ причастна́тъ горꙋ сто̑ю. *и҃ рекꙋ́т, потребѝте пре̑ ни҃ кв҃ лицемъ є҆гѡ пꙋтѝ, и҃ ѿврꙑзѣте препо́ну ѿ пꙋтѝ людїи моѝхъ· Сѐ гла́етъ гдⷭ вы́шнїи и҃же живе́тъ въ высо́кихъ, въ вѣкы̀ сты̑ хъ въ сты̑хъ (-)[7] почива́ѧ. і҃ и҃знемо́гшимъ даѧ тръпѣнїе, и҃ даѧ живо́тъ сꙑкрꙋшенымъ с҃рце̑. не въ вѣкы̀ ѿ́мщꙋ ва́мъ, ни до кѡ̑нца разъгнѣ́ваюсѧ на вы. дх҃ъ бо ѿ мене и҃зы́идетъ, и҃ дыха́нїе всѣ̑ а҆̂зъ є҆̂смь сѣтвори́лъ· Грѣха̀ ра́ди въ ма́лѣ что̀ сѣжали́хъ є҆мꙋ и҃ зазлихъ є҆гѡ, и҃ ѿврати́хъ лицѐ свое ѿ него, и҃ сѣжалѝ є҆̂и, и҃ поѝде дра́хлъ въ пꙋтѝ своѧ. пꙋтѝ є҆гѡ ви́дѣ, і҃ и҃сцѣлѝ и҃̑, и҃ ѹ҆̂тѣшихъ и҃̑. и҃ да́хъ є҆мꙋ ѹ҆̂тѣшенїе и҃стинно̑, ми́ръ на ми́ръ, (сꙋщимъ далече, и҃ близъ)[8]. и҃ рече гдⷭ, и҃сцѣлю а҃̑. неправди́вїи же [-][9] вꙑзмѧтꙋтсѧ, и҃ почи́ти не возмо́гꙋтъ. *нѣсть сѧ ра́доватн нечести́вы̑, рече гдⷭ вⷭ҃ъ· вы̑ ми̑

Глава 58

1 Закричи в силі і не пощади, підвищ твій голос, наче й трубу, і сповісти моєму народові їхні гріхи і домові Якова – їхні беззаконня. **2** Мене з дня на день шукають, і бажають

гла҃ ни҃·

ꙁопїи крⷭ҃постїю, и҃ не пощадѝ. [на́ико и҃][1] трꙋбꙋ вꙁнеси гла҃ свои, и҃ вꙁвѣстити лю́демъ моѝмъ грѣхѝ и҃̑, и҃ до́му і҃а́ковлю безако́нїѧ ихъ. менѐ дн҃ь дн҃е и҃̑-

чѵтъ, и̂ разѵмѣти [пѵтѝ моѧ̀][2] хотѧ́тъ. ꙗ́ко лю́дїе (сътвори́вшеи пра́вдѵ)[3], и̂ сѵ́да бг̃а своего́ не о̂ста́вившеи· Про́сѧѽ ѹ̂ менѐ нн̃ѣ сѵ́да правдива́, и̂ приближи́тиса къ (г̃ѵ)[4] хотѧ́, гл̀ющε. что̂ ꙗ́ко поститохомсѧ, и̂ не ѹ̂зрѣ. (и̂) смирихо̃ дш̃а на́ша, и̂ не ѹ̂вѣ́дѣ. въ дн̃и бо пощέнїи ваши̃ о́брѣта́ете во́ля своѧ, и̂ всѧ̀ по̃рѵ́чники ваша томитѐ. ѧ̂ще в сѵ́дѣ и̂ сва́рѣхъ постѝтесѧ, и̂ бїете ѹ̂ха́ющε смире́нна. въсклю́ю ми постѝте сѧ, ꙗ́ко дне́сь ѹ̂слы́шанѵ̀ бы́ти съ во́племъ гла́сѵ вашемѵ. *не си́цеваго зах 8 по́ста ѧ̂зъ и̂збра́хъ, и̂ дн̃е, во́нже смири́ чл̀ка дш̃ѵ свою̀. ѧ̂ще и̂ слачѐши ꙗ́ко се́рпъ выю свою̀, и̂ вѣтице и̂ пе́пелъ постелеши. (то) ни та́ко нарече́тъ ми сѧ по́стъ прїѧ́тенъ, не такаго (бо) по́ста ѧ̂зъ и̂збра́хъ, гл̀етъ г̃ь. но разрѣша́и всѧ́ка съѹ́зъ непра́вды, (и) и̂справла́ѧи развраще́нїѧ нѵ́жныхъ бре́менъ. ѿпѵсти плѣне́ныѧ на своб́ѹ, и̂ всѧ́ко въписа́нїе непра́ведно раз- ѣзѣ и̂и мѳ̀ и̂и дери. *раз̆драбла́и ѧ̂лчющимъ хлѣ́бъ свои, и̂ ни́щѧ безїкро́вныѧ вѣведи въ до́мъ свои. ѧ̂ще ви́диши на́га о́дежи, и̂ (сѵ́щѧ ѿ своего́ племе́ни)[5] не презрѝ. тогда̀ (бо) просвѣти́тсѧ (тебѣ) ра́но свѣтъ твои, і̂ и̂цѣле́нїѧ твоѧ̀ ско́ро въсїѧ́ютъ. и̂ пре́йдетъ пре́ тобо́ю пра́вда твоѧ̀, и̂ сла́ва бж̃їѧ о́бы́имет̃ тѧ. тогда̀ възове́ши, и̂ бг̃ъ ѹ̂слы́шитъ тѧ. (и̂) е̂щὲ гл̀ющѵ ти, рече́, е̂е прїидо́хъ. ѧ̂ще [же][6] ѿимеши ѿ себὲ ѹ̂зы, и рѵкобїенїе, и̂ гл̀ъ ропта́нїѧ. и̂ даси ѧ̂лчющ̃и хлѣ́бъ ѿ [всеѧ̀][7] дш̃а твоего́ѧ, и̂ дш̃ѵ смире́нѵ насы́тиши. тогда̀ въсїѧ́етъ въ тмѣ свѣ́тъ твои, и̂ тма̀ твоѧ̀ (бѵ́детъ) ꙗ́ко полѵ́дне. и̂ бѵ́детъ бг̃ъ твои с тобо́ю п̃рно, и̂ насытѝшисѧ ꙗ́коже помышлѧ́етъ дш̃а твоѧ̀. и̂ ко́сти твоѧ̀ разблажа́ютъ, и̂ бѵ́дѵтъ ꙗ́ко градина напоена́, и̂ ꙗ́ко и̂сто́чникъ е̂мѵ́же не о́скѵдѣ́етъ вода̀. [и̂ ко́сти твоѧ̀ (прозя́бнѵтъ ꙗ́ко трава̀)[8], и̂ разблажа́ютъ, и̂ наслѣдя́тъ роже́нїѧ роже́нїи][9]. ний ѣе *и̂ възградя́тсѧ (пѵсты́ня твоѧ̀)[10] вѣ́чныѧ, и̂ бѵ́дѵтъ [о̂снова́нїѧ твоѧ̀][11] вѣ́чнаѧ роже́нїе̃ роже́нїи. и̂ прозове́ишисѧ гради́тель прегра́да̃, и̂ стезѧ̀ ꙗ́же посреди и̂сказиши· ѧ̂ще ѡвратѝши но́гѵ твою ѿ сѵбо́тъ е̂же твори́ши во́ля (своѧ)[12] въ дн̃ь сты́и, и̂ прозове́ши сѵбо́ты мла́ды сты̀ бж̃и своему̀. да не въз̆дви́гнеши ногѝ своеѧ на́ (лѣво)[13], и̂и да възгл̀еши словесы̀ на гнѣ́въ и̂зъ ѹ̂стъ своихъ. и̂ бѵ́деши ѹ̂повáѧ къ гж̃и, и̂ възведе́тъ тѧ на бл̀готы зе́мныѧ. и̂ ѹ̂рече́тъ ти причáстїе ї̀ѧкова ѡц̃а твоего́. ѹ̂стѣ̀ бо гн̃ь гл̀аше е̂е·

пізнати мої дороги, як народ, що зробив праведність і не покинув суд свого Бога. Просять в мене тепер праведного суду і бажають наблизитися до Бога, **3** кажучи: Якто, що ми постили і Ти не побачив? І упокорили наші душі, і Ти не побачив? Бо в днях ваших постів ви знаходите свої бажання і томите всіх ваших підвладних. **4** Якщо постите в суді і сварках і, пхаючи, б'єте впокореного, навіщо мені постите, щоб сьогодні був вислуханий ваш голос з риданням? **5** *Не такий піст Я вибрав і день, в зах. 7 якому чоловік впокорить свою душу. Хоч і зігнеш як серп свою шию і постелиш мішок і попіл, то ані так це не назветься мені сприйнятним постом. **6** Бо Я вибрав не такий піст, – говорить Господь, – але хто розв'язує всяку зв'язь неправедності і хто виправляє зло, задавлючих тягарі. Відпусти полонених на свободу, і розідри всякий неправедний запис, **7** *розезз. 18 ломи голодному свій хліб, і введи мат. 18 до дому свого бідних без даху. Якщо побачиш нагого, зодягни, і тим, що є з твого племені, не погорди. **8** Бо тоді засяє тобі вранці твоє світло, і твої оздоровлення швидко засяють, і ітиме перед тобою твоя праведність, і божа слава тебе огорне. **9** Тоді закличеш, і Бог тебе вислухає. І ще, як ти говориш, скаже: Ось Я прийшов. Якщо ж віддалиш від себе кайдани, і биття руками, і слово наріканя, **10** і даси голодуючим хліб від всієї твоєї душі, і наситиш впокорену душу, тоді твоє світло засяє в темряві і твоя темрява буде як полудень. **11** І твій Бог буде з тобою завжди, і наситишся, так як бажає твоя душа, і твої кості звеселяться і будуть як напоєний город і як джерело, в якому не забракне води, і твої кості виростуть як трава, і зрадіють, і успадкують роди родів. **12** *І твої ниж. 65 вічні пусті місця будуть забудовані, і твої основи будуть вічними в роди родів. І назвешся: Будівничий передмістя, і стежки, що всередині завершиш. **13** Якщо відвернеш твою ногу від субот, те, що робиш, твої бажання назвеш у святому дні і суботи молодими святими своєму Богові, щоб не підняти своєї ноги вліво ані щоб не сказати слово з уст своїх в гніві, **14** і будеш надіятися на Господа, і Він тебе поведе на добра землі і запевнить тобі насліддя Якова, твого батька. Бо господні уста це сказали.

Глава 59

мой4. 11
вищ. 50

1 *Чи господня рука не спроможна спасти? Чи Він тяжким вчинив свій слух, щоб не чути? **2** Але ваші гріхи розділяють між вами і Богом, і через ваші гріхи Він відвернув від вас своє
вищ. 1 лице, так щоб не помилувати. **3** *Бо ваші руки осквернені кров'ю і ваші уста збрехали беззаконням, а ваш язик вчиться неправедності. **4** І ніхто не говорить правду ані немає справедливого суду, бо надію поклали на
йов. 15
пс. 7 марних, і говорять марне, *бо народжують труд і родять беззаконня. **5** Розбили яйця гаспидів, і плетуть сітку павука, і бажають їсти їхні яйця. Він розбив, знайшов його запорток – і ось в ньому василіск. **6** І їхня сітка не буде на одіж, ані не зодягнуться своїми ділами, бо їхні діла – діла
при. 1
рим. 3 беззаконня. **7** *Їхні ж ноги біжать на зло, вони швидкі пролити кров, і їхні думки – думки від убивства. Розбиття і труд на їхніх дорогах. **8** Бо викривлені їхні стежки, по яких вони ходять, і вони не знають миру. **9** Через це від них відступив суд і праведність їх не захопить. Як вони очікували світло, була темрява, очікуючи промені *сонця*, вони ходили в темноті. **10** Вони обмацюватимуть стіну як сліпі і обмацюватимуть як ті, що немають очей, і впадуть в полудень, як опівночі, як мертві, застогнуть **11** як медвідь, і разом підуть як голуби. Ми очікували суд, і немає спасіння, воно далеко від нас відступило. **12** Бо численним є наше беззаконня перед Тобою, і наші гріхи стали проти нас. Бо наші беззаконня в нас, і ми пізнали наші неправедності. **13** Ми були безбожними, і ми збрехали і відступили від того, щоб ходити вслід за нашим Богом. Ми збрехали неправдою і не впокорилися. Ми зачали в лоні, і від нашого серця ми повчалися неправедних слів. **14** І ми полишили позаду суд, і праведність далеко відійшла, бо правда стала немічною на їхніх дорогах і праведністю вони не змогли прийти. **15** Правда була забрана, вони і змінили свій ум, щоб задумувати, і Господь побачив, і не було Йому вгодне, бо не було суду. **16** І побачив – і не було чоловіка, і роздумав – і не було того, хто сприймав, і послав їм помсту своїм раменом, і скріпив помилуванням. **17**
еф. 6
сол1. 5 *І Він зодягнув праведність як щит, і наклав шолом спасіння на голову, і зодягнувся в одіж помсти і одіжжю, **18** як той, що віддає віддачу, – впокорення ворогам. **19** І злякаються імені господнього ті, що з заходу, і його слави ті, що зі сходу сонця. Бо гнів від Господа прийде як бурхлива

Гла, ѝд.

Да* не мо́жетъ рукà гн҃а спасти, и҆ли о҆тагчи́лъ е҆́сть (слу́хъ)[1] свои́ не послу́шати. но́ грѣси́ ва́ши разлуча́ютъ ме́жу ва́ми, и҆ бг҃о́мъ, и҆ гр҃ѣ ра́ди ва́шихъ ѡ҆вратѝ лицѐ свое́ ѡ҆ ва́, на́коже не поми́ловати. *ру́цѣ бо́ ва́ши о҆скверне́ни кро́вїю, (-)[2] (и)[3] у҆́стны҃ва́ша сълга́ша безако́нїе, и҆ ѧ҆зы́къ ва́шъ непра́вдѣ поо҆чи́тсѧ. (и҆) никто́же гла́етъ пра́вды, ни҆ е҆́сть су́да и҆́стинна. о҆пова́ша бо́къ су́етъ, и҆ глю́ тща́ѧ· *ѧ҆́ко ража́ютъ тру́дъ, и҆ плода́тъ безако́нїе. на́йца а҆спи́дска разби́ша, и҆ поста́въ пау́чь ти́ю, и҆ хота́тъ ѡ҆ на́йцъ и҆́хъ на́сти. разби́ запорто́къ (е҆́го), о҆брѣтѐ, и҆ (е҆́е) в не҃ васили́скъ. (и҆) поставъ и҆́хъ не бу́де́ на ри́зу, и҆ не о҆де́жю́сѧ ѡ҆ дѣ́ла сво́е́го. дѣ́лесà бо́ и҆́хъ, дѣ́лесà безако́нїѧ. *но́зѣ же и҆́хъ на зло̀ тече́та, ско́рѣ проли́ѧти кро́вь. и҆ ра́зуми и҆́хъ, ра́зуми ѡ҆ у҆бо́ю. съкруше́нїе и҆ тр҃у в пу́тѣхъ и҆́хъ. (-)[4] стезѧ̀ бо́ и҆̃ раи҆́скривле́ны по нимже хо́дат҃, и҆ не вѣда́ ми́ра. того ра́ди ѡ҆ступѝ (ѡ҆ ни҃ су́д҃)[5], и҆ не пости́гнетъ и҆́хъ пра́вда. чаа́вшемъ и҆́мъ свѣта, бы́сть (-)[6] тма̀. жда́вше зарь, въ тмѣ̀ похожда́ша. о҆сѧ́жутъ ѧ҆́ко слѣпы́ стѣ́ну, и҆ ѧ҆́ко несу́ще съ о҆чи́ма о҆бъ́ѧщутъ. и҆ паду́тсѧ въ пладни ѧ҆́ко въ полу́но́щи, ѧ҆́ко мр҃тви. въстенутъ ѧ҆́ко медвѣ́дь, (и҆) ѧ҆́ко го́лубъ въскупѣ́ по́ндý. жда́хомъ су́да, и҆ нѣ́сть спсе́нїѧ, далече ѡ҆ступѝ ѡ҆ на҃. мно́го бо [безако́нїе наше][7] пр҃е́ тобо́ю, и҆ грѣси́ наши проти́ву ста́ша намъ. безако́нїѧ бо наша в на҃, и҆ непра́вды на́ша разумѣ́хомъ. нечествова́хомъ, и҆ сълга́хом҃, и҆ ѡ҆ступи́хомъ ѡ҆ въслѣже́нїѧ ѣ҆а на́шего. съгла́хомъ непра́вду, и҆ не покори́хомсѧ. въ у҆тро́бѣ зача́хомъ, и҆ поо҆чи́хо҃сѧ ѡ҆ с҃рца на́шего словесà непра́вѣ́на. и҆ о҆ста́вихомъ за́ди су́дъ, и҆ пра́вда дале́че ѡ҆ступѝ. ѧ҆́ко ѧ҆зне́може в҃ пу́тѣхъ и҆́хъ и҆́стинна, и҆ пра́вымъ не възмогóша прїѧти. (-)[8] и҆́стинна взя́сѧ, и҆ преста́виша у҆́мъ [свои][9] ѧ҆́ко смышлева́ти. и҆ ви́дѣ гь и҆ негодовà, ѧ҆́ко не бѣ́ше су́да. и҆ ви́дѣ и҆ не бѣ́ше мужа, и҆ размы́сли и҆ не бѣ́ше по҃емлющаго. и҆ мщ҃ти и҆́мъ мы́шцею своею, и҆ помилова́нїе́мъ у҆тверди. *и҆ задѣ́сѧ пра́вдою ѧ҆́ко (щи́томъ)[10], и҆ възложи шле́мъ сп҃сенїѧ на главу́, и҆ о҆блече́сѧ в ри́зу ѡ҆мще́нїѧ, и҆ о҆де́жею ѧ҆́ко ѡ҆дава́ѧи ѡ҆даа́нїе, у҆́кори́зну су́постáтнымъ. и҆ у҆боа́тсѧ и҆́же ѡ҆ за́пада и҆́мени гн҃а, і҆ и҆́же ѡ҆ въсто́къ сл҃нчныхъ (сла́вы е҆́го)[11]. прїи́детъ бо́ ѧ҆́ко рѣкà бу́рна, гнѣ́въ ѡ҆

крн҃ и҃ Гда прїидетъ съ нарóстїю· *И҃ прїидетъ сїóна ради ѝзбавлáѧи, и҃ wбратúтъ нечестїе wт҃ їáкова. (се же)[12] ѝмъ wт҃ мене завѣтъ, рече гь. дх҃ъ мои ѝже éстъ в тебѣ, и҃ гл҃и нáже азъ дáхъ въ оу҃стá твоа, не wскудѣю́тъ wт҃ оу҃стъ твоúхъ, и҃ wт҃ оу҃стъ (племене)[13] твоегó. рече бо гь, wт҃ нн҃ѣ и҃ въ вѣки·

Гл҃а, к҃в҃·

Просвѣщáйсѧ просвѣщáйсѧ їер҃лиме, прїиде бо тѝ свѣтъ, и҃ слáва гн҃ѧ на тебѣ восїá· Сѐ тмà [покрúетъ зéмлю, и҃ прилрáкъ][1] на нáзыки. а҃ в тебѣ нáвúтсѧ гь, и҃ слáва éго в тебѣ wбличúтсѧ. и҃ пóидутъ [нáзыцы свѣтомъ твоúмъ, и҃ цр҃їе][2] свѣтлостїю

вы҃ мд просїáнїѧ твоегó· *вънзведѝ wк҃рстъ wчи свои и҃ вúжь, събрана чáда твоà. се прїидóша вси сúнове твои ѝздалéча, и҃ дщéри твоà на рáмȣ вънздвúгнȣтсѧ. тогдà оу҃зриши и҃ [вънзрáдȣешисѧ, и҃ оу҃боúшисѧ][3], и҃ оу҃жаснéшисѧ ср҃цемъ. нáкω wбратúтсѧ к тебѣ богáтьство морскóе, и҃ страны [-][4] людїи. и҃ прїидутъ тебѣ стáда вельблю́дска, и҃ покрыютъ тѧ вельблю́ мадїáмли, и҃ гефáрстїи. вси wт҃ сава прїидутъ, несȣще злáто и҃ дмїáмъ сѣлъ принесȣтъ, и҃ спсéнїе wт҃ гa҃ благовѣствáтъ. и҃ всѧ wвца кѹ҃дáрьскїѧ съберутсѧ тебѣ, и҃ wвни навеóдстїи прїидутъ тебѣ. и҃ вънзнесéтсѧ прїáтнаѧ на жертóвникъ мои, и҃ дóмъ мл҃твы моегѡ҃ прослáвитсѧ· Нѣцїи же нáкω wблацы пловȣтъ, и҃ нáкω голȣби съ птéнцы (своúми). щене wстрови ждáша, и҃ корабли дарсúстїи. въ пéрвыхъ привести чáда твоà ѝздалéча, и҃ сребрò и҃ злáто с нúми. ѝмени ради гн҃ѧ стг҃о (-)[5] ѝмже стыи їи҃левъ слáвенъ éстъ. и҃ съзúждутъ сúнове ѝнородúи стѣны твоà, и҃ цр҃їе ѝхъ служúти бȣ҃дȣ тебѣ. за гнѣвъ бо мои поразúхъ тѧ, и҃ мл҃ти ради възлюбúхъ тѧ.

а҃поса҃ ѳа҃ *и҃ wтвер҃зȣтсѧ врáта твоà прнo, дн҃ь и҃ нóщь не затвóрѧтсѧ, въвести к тебѣ сúлȣ стрáнъ, и҃ цр҃и [ѝхъ][6] ведóми. нáзыцы бо и҃ цр҃їе ѝже а҃ще не порабóтаютъ тѝ, погúбнутъ. и҃ нáзыцы запȣстѣнїемъ запȣстѣю́тъ· И҃ слáва ливáнова к тебѣ прїидетъ, кѹ҃парúсомъ и҃ пéвгомъ и҃ кéдромъ въкȣпѣ прослáвити мѣсто стое мое. и҃ пóидутъ к тебѣ боя́щесѧ сúнове смирúвшїи тѧ, и҃ прогнѣвáвшїи тѧ. и҃ наречéшисѧ гра҃ гнь сїóнъ, стг҃о їи҃лева. за éже бы́ти тѝ wстáвленȣ и҃ възненавúдѣнȣ, и҃ не бѣ помогáющаго [тѝ][7]. И҃ положȣ тѧ въ рáдость вѣ́чнȣю, [и҃][8] весéлїе ро́дъ ро́домъ. и҃ поссéши млéко страньско, и҃ бо гáство цр҃ей снѣси. и҃ разумѣ́ешиси нáкω а҃ гь спсáѧи тѧ, їи҃ ѝзбавлáѧи тѧ (стыи)[9] їи҃левъ· И҃ въ

ріка, прийде з люттю. **20** *І задля Сіону прийде Той, хто визволяє, і Він відверне безчестя від Якова. **21** Це ж їм від мене завіт, – сказав Господь. Мій дух, який є в тобі, і слова, які Я дав в твої уста, не забракнуть з твоїх уст і з уст твого племені віднині і навіки, бо Господь промовив. рим. 11

Глава 60

1 Просвічуйся! Просвічуйся, Єрусалиме, бо прийшло твоє світло, і слава господня засяяла на тобі! **2** Ось темрява покриє землю – і морок на народах. А в тобі з'явиться Господь, і його слава з'явиться на тобі. **3** І підуть царі в твоєму світлі і царі в світлості твого сіяння. **4** *Підніми довкруги свої очі і поглянь на твоїх зібраних дітей – ось всі твої сини прийшли здалека і твої дочки будуть несені на раменах. **5** Тоді побачиш і зрадієш, і злякаєшся і жахнешся серцем, бо до тебе повернеться морське багатство і країни народів. І прийдуть до тебе **6** стада верблюдів, і покриють тебе мадіямові і ґефарські верблюди. Всі з Сави прийдуть, несучи золото, і принесуть білий ладан, і благовіститимуть спасіння від Господа. **7** І до тебе зберуться всі кидарські вівці, і до тебе прийдуть навеотські барани. І принесене буде прийнятне на моєму жертовнику, і дім моєї молитви прославиться. **8** Деякі ж пливуть як хмари і як голубки зі своїми пташенятами. **9** Мене очікували острови і тарсійські кораблі між першими, щоб привезти твоїх дітей здалека і срібло і золото з ними. Через ім'я господнього святого, яким Святий ізраїльський є славним. **10** І сини-чужинці збудують твої стіни, і їхні царі будуть тобі служити. Бо через мій гнів Я тебе побив і через милосердя Я тебе полюбив. **11** *І твої брами відкриються завжди, вдень і вночі не замкнуться, щоб ввести до тебе силу країн, і приведуть їхніх царів. **12** Бо народи і царі, які лиш тобі не послужать, згинуть, і народи запустіють запустінням. **13** І ливанова слава прийде до тебе разом з кипарисом, і певком, і кедром, щоб прославити моє святе місто. **14** І підуть до тебе ті, що бояться, сини тих, що тебе впокоряли і тебе розгнівили, і назвешся: Сіон – Господнє Місто, Святого ізраїльського. **15** Тому що ти був покинутим і зненавидженим, і не було для тебе помічника, то поставлю тебе на вічну радість і веселістю родів *і* родів. **16** І ссатимеш чуже молоко, і з'їси багатство царів, і пізнаєш, що Я – Господь, що тебе спасає і тебе визволяє, Святий ізраїльський. вищ. 49 апо. 21

17 І замість міді принесу тобі золото,
і замість заліза принесу тобі срібло, і
замість дерева принесу тобі мідь, і
замість каміння залізо. І дам твоїх
князів в мирі і твоїх суддів в праведності. **18** І не почується після цього
неправедність у твоїй землі, ані роз-
биття, ані труд у твоїх границях, але
апо. 12 і 22 назветься: Спасіння – твої мури, і
твої брами – Хвала. **19** *І не буде тобі
сонце за світло вдень, ані сіяння місяця не освітить тебе вночі, але Господь буде тобі вічним світлом і Бог –
тобі слава. **20** Бо сонце тобі не зайде і
місяць не зникне, бо Господь буде
тобі вічним світлом, і дні твого плачу
наповняться, **21** і ввесь твій народ –
праведний, і на віки успадкують землю, зберігаючи насаджене на славу
діла їхніх рук. **22** Безчесний стане тисячами, і найменший стане великою
країною. Я – Господь! В часі їх
зберу.

мьди мѣсто принесѹтъ ти́ зла́то, [и̂][10] в желѣ́за мѣсто принесѹтъ ти́ сребро̀. (и̂)[11] въ дре́ва мѣсто принесѹтъ ти́ мѣ́дь, (и̂)[12] в ка́мєнїа мѣсто желѣ́зо· И̂ вда́мъ кнѧ́зѧ твоѧ̀ ѣ̀ ми́ръ, и̂ (сѹдїѧ)[13] твоѧ̀ въ пра́вдѹ. и̂ не оу̑слы́шитсѧ посє́ непра́вда въ землѝ твое́и, ни сътрѹше́нїе ни трѹдъ въ предѣ́лехъ твои́х. но прозове́сѧ спсе́нїе
забра́ла твоа, и̂ вра́та твоѧ̀ хвала̀. *и̂ не бѹдетъ тебѣ̀ сл҃нце на свѣтъ дн҃ї҃ю, ни просїа́нїе лѹны просвѣтитъ тебѣ но́щїю. но бѹдетъ тебѣ̀ гдь свѣтъ вѣ́чныи, и̂ бг҃ъ сла́ва тебѣ̀. не за́идє́ бо сл҃нце тебѣ̀, и̂ лѹна̀ [-][14] не о́скѹдѣ́етъ. бѹдє́ бо гдь тебѣ̀ свѣтъ вѣ́чныи· И̂ напо́лнятсѧ дн҃ї҃е рыда́нїѧ твоє́го, и̂ лю́дїе твои вси правди́ви, и̂ въ вѣ́къ причастѧ́тъ зе́млю· снаждаю́ще са́дъ дѣ́ло рѹкѹ [и̂хъ][15] въ сла́вѹ. хѹдыи бѹдетъ в ты́сѧща, и̂ мнѣ́и [бѹдетъ][16] въ странѹ вели́кѹ. ѧ́зъ гдь по вре́мени съберѹ ѧ̀·

ѧ҃пои҃ска҃ ѣ҃ и̂ і҃кв

Глава 61

лук. 4 **1** Дух *господній на мені. Через це
помазав мене, послав мене благовістити бідним, вилікувати розбитих
серцем, проповідувати полоненим
прощення і сліпим прозріння, **2** наз-
мат. 5 лук. 6 вати прийнятний господній рік і день
віддачі, *щоб потішити всіх, що плачуть, **3** дати тим, що плачуть в Сіоні,
славу замість попелу, намащення радості голодним, прикрасу слави замість духа слабості. І назвуться: Роди
праведності, Господнє насадження на
вищ. 58 славу. **4** *І вічні пустині будуть забудовані. Найскорше вони піднімуть
запустілі *місця*, обновлять міста опустілі на роди. **5** І прийдуть чужинці, що пастимуть твої вівці, і чужинці
– твої орачі і виноградарі. **6** Ви ж назветеся господніми священиками і божими слугами. Силу народів поїсьте,
їхнім багатством будете здивовані. **7**
Так свою землю вдруге успадкують і
вічну радість над їхньою головою. **8**
Бо Я є Господь, що любить праведність і ненавидить грабунки з неправедності. І дам їхній труд праведним,
і вічний завіт укладу з ними. **9** В
народах знаним буде їхнє плем'я і
їхні внуки – поміж людьми. І кожний, хто їх бачить, пізнає їх, бо вони
є Богом благословенне насіння, **10** і
радістю зрадіють в Господі. Хай зрадіє моя душа в Господі, бо він зодягнув мене одягом спасіння і зодягнув мене одежею радості! Як на
жениха, поклав на мене вінець і, як
невістку, мене прикрасив красою. **11**
Як земля, що видає свою квітку, як
город, що вирощує своє насіння, так
засяє Господь праведністю і радістю
перед всіма країнами!

Гла҃ ѕ҃а·

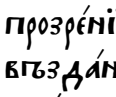

Ѯ҃ъ *гдь на мнѣ, є҆гоже ради помаза
мѧ. бл҃говѣ́стити ни́щимъ посла̀ мѧ, и̂сцѣли́ти сътрѹше́ныа ср҃цє́· проповѣ́дати плѣ́нникомъ прощє́нїе, и̂ слѣпы́мъ
прозре́нїе· нарещи лѣ́то гн҃е бл҃гоизволе́но, и̂ дн҃ь
въздаⷭ҇нїѧ. *оу́тѣшити всѧ̀ пла́чющаа, да́ти
пла́чющїй сїо́на сла́вѹ въ мѣ́сто пе́пела, помаза́нїе весе́лїѧ [ѧ̂лчющимъ][1], оу̑краше́нїа сла́вѣ за дх҃ъ оу̑ны́нїѧ. и̂ нарекѹ́тсѧ ро́дове пра́вды,
насажде́нїе гн҃е въ сла́вѹ. *и̂ съзи́ждѹтсѧ пѹсты́ня вѣ́чныа, запѹстѣ́вшїа пре́же въздви́гнѹтъ, (-)[2] о҆бно́вятъ гра́ды [-][3] о҆пѹстѣ́вшаа в
ро́ды· И̂ прїидѹтъ и̂нороⷣ҇нїи пасѹще о҆́вца твоѧ, і̂
и̂ноплеме́нницы ратаи (твои), и̂ виногра̑ницы. вы
же (нарече́тесѧ жерцы̀ гн҃и)[4], [и̂][5] слѹ́ги бж҃їѧ.
кр҃пость ꙗ҆зы́къ пои́сте, въ бога́тствѣ и̂хъ
оу̑диви́тесѧ. сѝце (зе́млю (свою̀) вторѝцею наслѣ́дѧ̑)[6], и̂ весе́лїе вѣ́чное на̑ главою и̂хъ· Ч҃ бо
є҆́смь гдь люблѧ́и пра́вдѹ, и̂ ненавидя́и граблє́нїѧ ѿ̑ непра́вды. и̂ да́мъ тр҃ѹ и̂хъ правди́вымъ, и̂ завѣ́тъ вѣ́чны́нъ завѣщаю́ и̂мъ. (-)[7] позна́етсѧ въ ꙗ҆зы́цѣхъ (племѧ̀)[8] и̂хъ, и̂ вну́цы
и̂хъ [посреди людїи][9]. [и̂][10] всѧ́къ видя́и ѧ̀
позна́етъ ѧ̀, ꙗ҆́ко сїи сѹть сѣ́мя бл҃гословенно ѿ̑
бг҃а· и̂ ра́достїю въздра́дѹютсѧ о҆́ гн҃и· да въздра́дѹетсѧ дш҃а моѧ̀ о҆́ гн҃и, о҆блече́ бо мѧ въ ри́зѹ спсе́нїа, и̂ о҆де́жею весе́лїѧ [о҆дѣ́ѧ мѧ][11]. ꙗ҆́ко
на жени́ха възложи на́ мѧ вѣнє́ць, и̂ ꙗ҆́ко невѣ́стѹ оу̑краси мѧ оу̑тваріею. (-)[12] ꙗ҆́ко землѧ̀
растя́щїѧ цвѣтъ свои, (-)[13] ꙗ҆́ко вертогра́дъ
сѣмена̀ своѧ [прозяба́ѧ][14]. та́ко просїа́етъ гдь
пра́вдѹ, и̂ весе́лїе пр҃е̑ всѣ́ми странами·

Гла, ѯв.

Їѡна ради не премолчю, (-)[1] їерлима ради не попущу. доньдеже оубо изыидеть ꙗко свѣтъ правда моа, (и) спсемое[2] ꙗко свѣтило ражжесѧ. И оузрятъ языцы правду твою, и цріе славу твою. и прозовутъ тѧ именемъ (-)[3] новѡ, еже гь именуетъ е. и будеши вѣнецъ доброты въ рукѣ гни, и глависна цртвіѧ въ рукѣ ба твоего. и не прозовешисѧ кѫсему оставленъ, и земла твоа ктому не наречетсѧ пуста. тебѣ бо прозовесѧ вола моа, (а)[4] земла твоа вселенаа. и ꙗко живыи юноша съ дѣвою, тако боживутъ сновє твои с тобою. И будетъ ꙗкоже радуесѧ женихъ ѡ невѣсте, такоже взрадуетсѧ гь ѡ тебѣ. (-)[5] на стѣнѣ твои їерлиме поставихъ стража весь днь и вею ношь, иже до кѡца не премлкнутъ поминающе га. нѣсть бо къ вамъ подобенъ, аще исправиши и сътвориши їерлиме непрезорьство на земли. Клатсѧ гь десницею своею, и крѣпостію мышца своѧ. аще ктому ѡдамъ пшеницу твою и пицу твою врагомъ твоимъ. и аще ктому испіютъ (вино твое сѧве чюждіи)[6], ѡ немже трудилъсѧ еси. но събирающеи изъядать е, и похвалятъ га. и емлющеи испіютъ е въ (ста-) вы йз [7] стыихъ моихъ. *Йдѣте враты моими, и путь сътворите людемъ моимъ. и каменіе еже на пути размещѣте, (и) вѣздвигнѣте знаменіе въ страны. се бо гь [слышно сътвори][8] до конца земли. *рцѣте дщери сіѡнѣ, се спситель твои градетъ, имыи съ собою мздꙋ, и дѣло пре лицемъ свои. и прозове а люди стыи, избавлены гмъ. тѣи прозовешисѧ вѣзыскань градъ, и не ѡставленъ.

зах. 9 мат. 21 ів. 12

Гла, ѯг.

Кто сеи пришедыи ѡ [едема][1], чрьвлены ризы [его][2] ѡ восора. сеи красенъ въ оутворенїи свѣло съ крѣпостію. азъ глѧи правду, и сꙋд спнїа. *почто чрьвлены ризы твоа, и ѡдежда твоа ꙗко йзгнетшаго в тисцѣ, испълнена гнѣтенїѧ. и ѡ языкъ нѣсть мужа со мною, и попрахъ а ꙗростію, и строхъ а ꙗко прысть и сведохъ кровь ихъ вы йд въ землю. *днь бо ѡданїѧ прїиде на ни, и лѣто избавленїѧ приступи. (-)[3] вѣзрѣхъ, и не бысть ни единого же помѡника. и помыслихъ, и никтоже не пѡа. і избави а мышца моа, и ярость моа наступи на ня. и попра а гнѣвомъ моимъ, и сведохъ кровь ихъ

апока дг

Глава 62

1 Через Сіон не замовчу! Через Єрусалим не попущу! Отже, аж доки моя праведність не вийде як світло і те, що спасається, загориться як світило. **2** І народи побачать твою праведність і царі – твою славу, і назвуть тебе новим іменем, яким Господь його назве. **3** І будеш вінцем краси в господній руці і вінцем царства в руці твого Бога. **4** І більше не назвешся: Оставлена. І твоя земля більше не назветься пустою. Бо тобі назветься моя воля, а твоя земля вселенною. **5** І так як живе молодий з дівчиною, так житимуть твої сини з тобою. І буде, що так як радіє жених невістою, так зрадіє тобою Господь. **6** На твоїх стінах, Єрусалиме, я поставив сторож цілий день і цілу ніч, які до кінця не замовкнуть, згадуючи Господа. **7** Бо немає подібного до вас. Якщо випрямиш і поводитимешся, Єрусалиме, негордо на землі, – **8** поклявся Господь своєю правицею і силою свого рамена, – якщо ще віддам твою пшеницю і твою їжу твоїм ворогам і якщо ще синичужинці питимуть твоє вино, над яким ти натрудився. **9** Але ті, що збирають, їстимуть його і похвалять Господа, і ті, що збирають, питимуть його в моїх святому святих. **10** *Ідіть моїми брамами, і зробіть дорогу моєму народові, і розкиньте каміння, що на дорозі, і підніміть знак для країн. **11** Ось бо Господь дав чути аж до кінця землі. *Скажіть сіонській дочці: Ось твій спаситель приходить, маючи з собою винагороду і діло перед своїм лицем. **12** І Він назве його святим народом, викупленим Господом. Ти назвешся бажаним містом і непокинутим.

вищ. 57

зах. 9 мат. 21 ів. 12

Глава 63

1 Хто цей, що прийшов з Едему, його одіж червона з Восору. Він дуже гарний в одежі зі силою. Я говорю правду і суд спасіння. **2** *Чому твоя одіж червона і твоя одіж наче витиснене в точилі, **3** повне витисненого? І з народів немає чоловіка зі мною, і я їх потоптав в гніві, і я їх розбив як землю і звів їхню кров до землі. **4** *Бо на них прийшов день віддачі і приступив рік викупу. **5** Я поглянув – і не було ні одного помічника. І Я подумав, і ніхто не підняв. І їх визволило моє рамено, і мій гнів наступив на них. **6** І Я їх потоптав моїм гнівом і звів їхню кров до землі. **7** Я згадав господнє милосердя і господні звичаї в усьому, в чому ж Господь нам від-

апо. 19

вищ. 34

дає. Господь добрий суддя ізраїльському домові, віддає нам за своїм милосердям і за множеством його праведності. **8** І сказав: Отже, мій народ – діти. Не будуть відкинуті. І Він став їм на спасіння **9** з усякого болю. Не посередник ані ангел, але сам Господь їх спас, тому що їх любить і їх щадить. Він їх визволив, і підвів їх, і підняв їх на всі дні віку. **10** Вони ж не підкорилися і розгнівили його святий дух. І Він повернувся їм на ворожнечу, воював проти них. **11** І я згадав вічні дні, що *Він вивів з землі пастиря своїх овець. Де є Той, хто поставив в них святий дух **12** і що вивів Мойсея правицею – раменом його слави? Вода згусла від його лиця, щоб Йому зробити вічне ім'я. **13** І Він провів їх через безодню, як коня через пустиню, і вони більше не були струджені **14** і *були* як скотина на полі. Зійшов дух від Господа і їх наставив. Так Ти повів свій народ, щоб Тобі самому зробити славне ім'я. **15** *Повернися з неба і поглянь з твого святого дому і слави. Де є твоя ревність і твоя сила? Де є множество твого милосердя і твоїх щедростей, що Ти нам стерпів? **16** Бо Ти є наш батько. Авраам нас не пізнав, Ізраїль нас не пізнав, але Ти, Господи, наш батько від початку, і твоє ім'я є на нас. **17** Чому Ти дав нам відхилитися, Господи, з твоєї дороги і твердими вчинив наші серця, так щоб ми Тебе не боялися? Повернися через твоїх рабів і *через* племена твого наслідця, **18** щоб хоч трохи ми успадкували твою святу гору. Наші противники потоптали твою святиню. **19** Ми були як від початку, коли Ти нами не володів, ані на нас не було названо твоє ім'я.

мой2. 14

мой5. 26 вар. 2

Глава 64

Якщо відкриєш небо, гори від Тебе одержать тремтіння і розтають, **64,1** так як тане віск від лиця вогню. І вогонь спалить твоїх противників, і господнє ім'я буде явним між ворогами, народи стривожаться від твого лиця. **2** Коли Ти зробиш славне, тремтіння від тебе охопить гори. **3** *Від віку ми не почули ані наші очі не побачили Бога, за винятком тебе, і твої діла, які Ти зробиш тим, що Тебе очікують. **4** Бо милосердя зустріне тих, що чинять праведне, і вони згадають твої дороги. Ось Ти розгнівався, і ми згрішили. Через це ми були обмануті **5** і всі ми стали як нечисті, як нечиста шмата – вся наша праведність. І ми опали як листя через наше беззаконння, наче нас забрав вітер. **6** І немає того, що прикликує твоє ім'я, і

кор1. 2

вѣ землю· мл҃ть гн҃ю поманухъ (и) правы гн҃а въ всемъ, в нихъ же ѣ҃ намъ ѡ҃даетъ· Гъ судіи бл҃гъ дому їл҃еву. ѡ҃даетъ намъ по мл҃ти своеи, и по мно҃жеству правды є҃го. и рече, оубо людіе мои чада не бyдyт ѡ҃вргъжени. и бyдетъ имъ на спсенїе ѡ҃ всѣкоа печали· Ни (ходатаи)[4] ни а҃гг҃лъ, но са҃ ѣ҃ спсе а҃. занѣ любй ихъ и щадитъ и҃. тои а҃ есть избавилъ, и пон҃ялъ а҃, и вънзеслъ а҃ въ всѧ дни вѣка. тіи же не покорйша҃ и разгнѣваша дхъ стыи є҃го. и ѡ҃братисѧ имъ на вражду, [-][5] тои воєва на нѧ. и помануд днѝ вѣчныѧ· *вънзведыи ѡ҃ земла҃ пастыра ѡ҃ца҃ [своѝ][6]· гдь єсть вложивыи в нѝ дхъ стыи, (и) вънзведыи десницею моусіа, мышцею славы є҃го. оукрѣпѣ вода ѡ҃ лиц҃ ємy, сътворити ємy имѧ вѣчно. [и][7] проведе и҃ кѣвозѣ безн҃ы, ѩко конь кѣвозѣ пустынѧ, и оу҃ не трyднишѧ, и ѩко скоты по полю. сниде дхъ ѡ҃ ѣ҃а и наставы ихъ. тако проведе л҃ѡ своѧ сътворити тебѣ самому имѧ славно· *ѡ҃братисѧ ѡ҃ нб҃си, и виж҃ь ѡ҃ дому стго своє҃го и славы. гдь єсть ревность твоа҃, и крѣпость твоа҃. гдь єсть мно҃жество мл҃ти твоеѧ, и щедроты твои҃хъ, ѩко претрѣпѣ намъ. ты҃ бо [єси ѡ҃цъ нашь][8], (-)[9] авраа҃м не оувѣдѣ насъ, (-)[10] їл҃ь не позна҃ на҃. но ты҃ ѣ҃и ѡ҃цъ на҃ (-)[11] испе҃рва, (і) имѧ твое на насъ єсть· что оуклонилъ єси насъ ѣ҃и ѡ҃ пyти твоє҃го, (и) ѡ҃жестилъ єси [ср҃ца наша][12] ѩко не боатисѧ тебе· ѡ҃братисѧ раб҃ъ твои҃ ради, и племенъ достоанїѧ твоє҃го. да поне мало наслѣдимъ горы стыѧ твоеѧ. противницы наши попраш҃ стыню твою. быхомъ ѩко испе҃рва є҃гда҃ не владѣ нами, ниже бѣ҃ нареченно имѧ твое на насъ·

Гл҃а, з҃д·

Аще ѡ҃врѣзеши нб҃о, трепе҃ пріимyтъ ѡ҃ тебе го҃ры. і истаютсѧ, ѩко (таетъ вос҃къ ѡ҃ лица҃ ѡ҃гню)[1]. и пожж҃е о҃гнь сyпостаты [твоа҃][2], и имѣ бyде҃ имѧ гн҃е въ сопротивны҃. ѡ҃ лица твоє҃го ѩзыцы вънзмyтѧ҃сѧ. є҃гда҃ сътвориши слав҃наа, трепетъ пріимyтъ ѡ҃ тебѐ го҃ры. *ѡ҃ вѣка не слы҃шахомъ, ниже о҃чи наши видѣша ѣ҃а разв҃ тебе. и дѣла҃ твоа҃ ѩже сътвориши тръпа҃щимь [тѧ][3]. мл҃ть бо сра҃щетъ творащй правдy, и пyти твоа҃ помануть· Се ты҃ разгнѣвасѧ, и мы҃ съгрѣшихомъ. сего ради прельстихомсѧ, и быхомъ ѩко нечисти вси мы, ѩко по҃ртъ нечистъ, всѧ правда наша. и о҃падо҃хомъ ѩко листвіе, безако҃нїѧ ради нашего, ѩко вѣтръ пріѧ҃ насъ. и нѣсть призы-

ва́ющаго и́ма твое, и̂ поману́ ны́ по́мощи
тва. на́ко ѿврати лице́ свое ѿ на́съ, и̂ пре-
да́сть ны́ безако́нїа ради на́шего· и̂ нн҃ѣ гс҃и
ѿц҃ъ нашъ е̂си ты́, мы́ же бе́рнїе, дѣ́ло рукѹ
ѱл҃ѡ ѻн твое́ю всѝ [мы́][4]. *не прогнѣва́йсѧ на́ ны зѣло̀,
и̂ не (помани во вре́ма)[5] безако́нїи на́шихъ. и̂
нн҃ѣ призри на́ко лю́дїе твоѝ вси мы́· гр҃а сто
твоего́ бы́ пѹстъ сїѻ́нъ на́ко (и̂) пѹстъ
бы́сть їерли́мъ на прокла́тїе. до́мъ сты́и
на́шъ и̂ сла́ва ю́же бл҃ви́ша ѿц҃ы на́ши, бы́сть
ѻ́гнемъ пожже́на, и̂ вса̀ сла́внаѧ падо́шасѧ. и̂
ѻ̀ всемъ (гс҃и семъ претръпѣ)[6] и̂ премо́чà, и̂
смири ны́ зѣ́ло·

гл҃а, ѕ҃е·

кр҃и҃ї Вле́нъ* бы́хъ не и́щѹщимъ менѐ, ѻ́б-
ръто́хсѧ не вопраша́ющимъ ѻ̀ мнѣ. ре-
ко́хъ е̂е е̂смь, странѣ, и̂же не призва́ша
и́мени мое́го. простро́хъ рѹцѣ своѝ весь
дн҃ь, к лю́демъ не покаря́ющимсѧ, и̂ проти́вѹ
гл҃ющемъ. и̂же не ходи́ша пѹте́мъ и̂́стин-
нымъ, но въ слѣдъ грѣхъ свои́хъ· лю́дїе сїи
разгнѣвающеи (-)[1] пр҃е (лицемъ мои́мъ)[2] пр҃но,
тїи тре́бы кладяхѹ въ ѻ́гра́дѣхъ, и̂ кади-
хѹ въ чре́пѣхъ сѣ́сомъ и́хже нѣ́сть. и̂ въ гро́-
бѣхъ и̂ в пеще́рахъ лежа́тъ со́нїи ради, и̂же
ѣдя́тъ мя́со свина́ѧ, и̂ ю́хи тре́бъ, ѻ̀скверне́ни
(сосѹди и̂́хъ всѝ)[3]. и̂же гл҃ютъ, ѿи́ди ѿ менѐ
(и̂) не прикосни́сѧ мнѣ, на́ко чи́стъ е̂смь. сѐ бы́мъ
на́рости моеѧ, о́гнь гори́тъ в нз҃ѣ всѧ̀ дн҃и. е̂е
пи́шетсѧ предо мно́ю. не ѹ̂мо́чю дондеже ѿ-
да́мъ в нѣдра и̂́мъ грѣхѝ и̂́хъ, и̂ (грѣхѝ) ѿц҃ъ и̂,
гл҃етъ гс҃ь. и̂же кажда́хѹ на гора́хъ, и̂ на холмѣ́хъ
ѹ̂кори́ша ма. ѿда́мъ дѣ́леса и̂́хъ в нѣдра и̂́мъ·
та́ко гл҃етъ гс҃ь. и̂мже ѻ́бразомъ обрѣта́етсѧ
зе́но на гро́зньѣ. и̂ реку́тъ, не погѹби́ е̂го, на́ко
бл҃венїе е̂́сть в нз҃ѣ. та́ко сътворю́ служа́щаго
ми ра́ди, (и̂) не и́мамъ погѹби́ти сего ради
всѣхъ. і̂ и̂зведѹ е̂же и̂́зъ і̂а́кова (племѧ̀)[4], і̂ и̂же
и̂́зъ і̂ѹ́ды. и̂ наслѣдитъ горѹ́ сто́ю мою, и̂
причастя́тъ и̂збраннїи моѝ и̂ рабы́ моѝ, и̂
вселя́тсѧ тѹ́. и̂ бѹдѹтъ ѣ̆ дѹбра́вѣ ѻ́гра́ды
ста́домъ, и̂ де́брь а̂хо́рскаѧ въ поко́ище гова́-
до҃ люде́и моихъ, и̂же ѣ̆зыска́ша мене· бы́ же
ѻ́ста́вившеи ма, и̂ забы́вшеи́ горѹ сто́ю мою.
и̂ готова́ющеи [сѣ́со҃][5] трапе́зѹ, и̂сполня́ющеи
кѹми́ромъ раствори́нїѧ. а̂зъ преда́мъ ва́съ въ
прѝ и̂ ѻ́рѹжї̈е, всѝ вы сѣченӥе̂ падетѐ· *ꙗ́ко зва́хъ
їе҃рм҃ з ва́съ и̂ не послѹша́сте, гл҃ахъ и̂ преслѹша́сте.
нн҃ѣ дв҃ и̂ сътвори́сте лѹка́вое предо мно́ю, и̂ е́гоже не
ѯл҃ѹ ѣ̆ въсхотѣ́хъ и̂зво́листе· *Сего ради та́ко гл҃етъ
гс҃ь. е̂е рабо́тающеи ми нарица́ѧтсѧ, вы́ же въ-

Ти нас згадав, щоб ми Тебе підняли. Бо Ти відвернув від нас твоє лице і видав нас через наші беззаконня. **7** І тепер, Господи, Ти є нашим батьком, ми ж глина, всі ми діло твоїх рук. **8** *Не розгнівайся дуже на нас і не пс. 78
згадай в часі наших беззаконь. І тепер поглянь, бо всі ми твій народ. **9** Місто твого святого стало пустим – Сіон, як і пусткою став Єрусалим на прокляття. **10** Наш святий дім і слава, яку поблагословили наші батьки, була спалена вогнем, і все славне упало. **11** І на цьому всьому, Господи, Ти стримався і замовк, і нас дуже упокорив.

Глава 65

1 *Я став явним тим, що мене не рим. 10
шукали, знайдений тими, що не питали про мене. Я сказав: Ось я є, країні, яка не прикликала моє ім'я. **2** Я простягнув свої руки цілий день до непокірного і бунтівничого народу, який не пішов праведною дорогою, але в за своїми гріхами. **3** Це народ, що постійно гнівив перед моїм лицем, вони приносили жертви в городах і приносили ладан в черепках бісам, яких немає, **4** і лежать в гробах і в печерах задля снів; вони їдять свинське м'ясо і юшку жертов, увесь їхній посуд осквернений. **5** Вони говорять: Відійди від мене і не доторкайся до мене, бо є я чистим. Ось дим мого гніву, вогонь горить в ньому всі дні. **6** Ось написано переді мною: Не замовчу, аж доки не віддам в їхній подолок **7** їхні гріхи і гріхи їхніх батьків, – говорить Господь їм, що ладан приносили на горах, – і зневажили Мене на горбах, віддам їхні діла їм у подолок. **8** Так говорить Господь: Так як зерно знаходиться в гроні, і скажуть: Не знищ його, бо в ньому є благословення. Таким зроблю того, що служить мені, і задля цього не знищу всіх; **9** і виведу Якова з плем'я і з Юди, і успадкують мою святу гору; і успадкують мої вибрані і мої раби, і там поселяться. **10** І в лісі будуть огорожі стадам і ахорська долина на спочинок скотині мого народу, які за мною шукали. **11** Ви ж ті, що мене покинули, і забули мою святу гору, і приготували бісам стіл, наповняючи напитки кумирам. **12** Я передам вас зброї, всі ви впадете в при. 1
різанині, *оскільки Я до вас кликав – єре. 7
і не ви послухалися, Я говорив – і ви ниж. 66
не послухали, і зробили лукаве переді мною, і вибрали те, що Я непобажав. **13** *Через це так говорить Гос- лук. 6
подь: Ось ті, що Мені служать, наїдяться, ви ж голодуватимете. Ось ті, що Мені служать, питимуть досхочу,

ви ж будете спрагнені. Ось ті, що Мені служать, зрадіють, ви ж завстидаєтеся. **14** Ось ті, що Мені служать, розвеселяться в радості серця, ви ж закричите в болі вашого серця і заридаєте від побиття духа. **15** Бо ваше ім'я залишиться для насичення моїм вибраним, а вас вигубить Господь. А тим, що Йому служать, буде назване нове ім'я, **16** яке поблагословиться на землі. Бо поблагословлять правдивого Бога, і ті, що клянуться на землі, клястимуться правдивим Богом. Бо вони забудуть їхній раніший біль, і не зійде їм на серце. **17** *Бо буде нове небо і нова земля, і не згадають попереднє, і не зійде на їхнє серце, **18** але радість і веселість знайдуть в ній. Бо ось я роблю веселість Єрусалимові і моєму народові радість. **19** І Я буду веселістю для Єрусалиму, і розвеселюся моїм народом, і більше в ньому не почується голос плачу ані голос крику. **20** І не буде там дитини ані старого, який не виповнить своїх років. Бо молодий буде столітнім, а грішник, що вмирає, *буде* столітнім і буде проклятим. **21** І збудують доми, і поселяться, і насадять виноградники, і вони їстимуть їхній врожай. **22** І не збудують, а інші поселяться, і не насадять, а інші їстимуть. Бо під ним діла мого народу будуть дерева життя, вони постаріються від їхніх трудів. **23** І мої вибрані не трудитимуться намарно і не народять дітей на прокляття, бо є плем'ям благословенним Богом, і їхні внуки будуть з ними. **24** *І буде, що раніше ніж вони закричать, я їх вислухаю, ще як вони говорять, скажу: Що є? **25** *Тоді вовки і ягнята пастимуться разом і лев, як віл, їстиме полову, змія землю – як хліб. Не шкодитимуть, ані не пошкодять на моїй святій горі, – говорить Господь.

пет2. 3 апо. 20

пс. 31

вищ. 11

Глава 66

дія. 7

1 *Так говорить Господь: Небо – мій престіл, а земля – підніжжя моїх ніг. Який дім мені збудуєте? Чи яке місце мого спочинку? **2** Бо все створила моя рука, і це все моє, – говорить Господь. І на кого погляну, хіба не на впокореного і мовчазного, і того, що тремтить перед

ез3. 1

моїми словами. **3** *А беззаконний, що жертвує теля, як той, що вбиває пса. І хто приносить пшеничні крупи, як *той, що приносить* свинську кров, хто дає білий ладан на пам'ять, як той, що хулить. Бо ці вибрали свої дороги і свої гидоти, яких забажала їхня душа, **4** і я виберу їхзаа́лчете. ѓе рабо́тающеи ми напїю́тсѧ, вы́ же въжа́ѣете. ѓе работающеи ми възра́дую́сѧ вы́ же посрамитесѧ. ѓе рабо́тающеи ми възвесела́тсѧ въ весе́лїи [ср҃ца][6], вы́ же възопїете въ бо́лезни ср҃ца ва́шего, и҆ ѡ҃ сѣкруше́нїѧ дх҃у въсплачетесѧ. О҆стане́тъ бо и҃ма ва́ше въ насыще́нїе и҆зба́нныимъ мои́мъ, ва́съ же и҆збїе́тъ гь҃. рабо́тающїй же е҆мꙋ прозове́тсѧ и́ма но́во. е҆же бл҃витсѧ на земли́, бл҃ва́тъ бо бг҃а и҆стинна. и҆ кленꙋщеисѧ на земли́, кленꙋтсѧ бг҃ъ и҆стинныимъ. забꙋдꙋтъ бо печа́ль свою прьвꙋю, и҆ не възы́идетъ и҃мъ на ср҃це· *бꙋде́ бо нб҃о но́во, и҆ земла́ но́ва, и҆ не помянꙋтъ прьвыхъ. (и҆) не възы́идетъ [на ср҃це и҃хъ][7], но ра́дость и҆ весе́лїе о҆бра́щꙋ на не́и· и҃́ко ѓе а҆зъ творю҆ і҆ер҃ли́мꙋ весе́лїе, и҆ лю́демъ мои́мъ ра́дость. и҆ весе́лїе бꙋдꙋ къ і҆ер҃ли́мꙋ, и҆ възра́дꙋюсѧ о҆ лю́дехъ мои́хъ. и҆ ксемꙋ не оу҆слы́шитсѧ в немъ гла́съ пла́ча, ни гласъ во́пла. и҆ не бꙋдетъ тꙋ младе́нецъ ни ста́рецъ, и҃же не напл҃нитъ (лѣтъ)[8] свои́хъ, бꙋде́ бо ю́ныи ста лѣтъ, оу҆мира́ѧи же грѣшникъ ста лѣтъ. и҆ про́клатъ бꙋдетъ· и҆ сѣгради́тъ домы́, и҆ [-][9] вселя́тсѧ. и҆ насади́ви́нограды, и҆ тїи и҃зъ҆ѧдꙋ́ житꙋ и҃хъ, и҆ не согради́тъ, (-)[10] и҃ни вселя́тсѧ. и҆ не наса́дятъ, і҆ и҃ни и҃зъ҆ѧдꙋ́тъ· (Под ней бо дре́ва животнаго бꙋдꙋтъ людїи мои́)[11] дѣлесà, трꙋдъ свои́хъ о҆бетшꙋ́. (і҆)[12] и҆зба́ннїи мои́ не трꙋдятсѧ вотще и҆ не поро́дятъ ча́дъ на проклатїе. и҃́ко (племà)[13] бл҃вено е҆сть бг҃ъ, [и҆ внꙋцы и҃хъ с ни́ми бꙋдꙋтъ][14]. *и҆ бꙋдетъ прежде вънзва́нїѧ и҃хъ, а҆зъ послꙋшаю и҃хъ. е҆ще гл҃ющемъ и҃м҃, реку́ что е҆сть· *ѡгдà во́лци и҆ а́гньцы напасꙋтсѧ вкꙋпѣ, и҆ ле́въ и҃́ко во́лъ и҃зъ҆зо́блетъ плѣвы. змїѧ̀ (-)[15] зе́млю и҃́ко хлѣбъ. не вреда́тъ ни и҃скажꙋ́ въ горѣ ст҃ѣи моеи, гл҃етъ гь҃.

ѱлѡ̀ ѵа

вбі ѵі

Гл҃а, ѕ҃.

и҃́ко* гл҃етъ гь҃, нб҃о [пр҃тлъ мои][1], а҆ землѧ̀ по́но́жїе но́гꙋ моею. кїи храмъ сѣгради́тте ми҆, и҃ли кое мѣсто поко́ища моего. вс҃е бо [-][2] сѣтворѝ рꙋка́ моѧ, и҆ (е҆сть (всѐ мое)[3], гл҃етъ гь҃. и҆ на кого взърю҆, но на кро́тькаго и҆ молчали́ваго, и҆ трепе́щꙋщаго словесъ мои́. *безако́нный же закала́ѧи [-][4] телець, и҃́ко оу҆бива́ѧи ѱа̀· (и҆)[5] приноса́и кръпы̀ пшенични и҃́ко кро́вь свиню. даѧ̀ димїамъ бѣлъ на па́мать, и҃́ко (и҆) хвала́и· (Сїи бо)[6] и҆зъ҆бра́ша пꙋтѝ своѧ, и҆ о҆гнꙋше́нїѧ и҃хъ и҃́же дш҃а и҃ изволи. и҆ а҆зъ сѣберꙋ ꙋга́нїѧ и҃хъ, и҆ грѣхѝ [и҃хъ][7] ѡ҃да́мъ и҃мъ. *и҃́ко взъва́хъ а҆̀ и҆ не послꙋша-

дѣа҃ ѕ҃

дѣа҃ ѕ҃ а҃

прй а҃ і҆ер҃ѣа҃ ѕ҃ вбі ѕ҃ѣ

ша мене, глáхъ. и́ преслу́шаша. и́ сътвори́ша
зло предо мною, и́ егоже не хотѣ́хъ и́звóлиша·
Слы́шите гла́ гнѣ, трепещу́щеи словесѐ є̂го.
рцѣ́те бра́тїа (-)[8] ненави́дящимъ [васъ][9], и́
гнуша́ющи́мсѧ. да и́мать гнѣ́ просла́витсѧ, и́
на́вїсѧ ра́дость и́хъ, и́ о́ни посрамя́тсѧ·
Гла́съ во́пля и́з града, гла́ и́з хра́ма (бжї̀а),
глаcъ гнѣ и́здаю́ща и́здая́нїе съпротива́ющимсѧ· Прежде раждаю́щи рожде́нїа, прежде прѝшествїа болѣ́зни рожества и́зрѣ́же, и́ породи́ мужескъ полъ. кто є̂сть слы́шавъ си́цево, [-][10]
кто́ ли ви́дѣвъ си́це а̂ще є̂сть роди́ла земл҃а
съ бо́лезнїю въ є̂ди́нъ дн҃ь, и́ роди́сѧ страна̀
є̂ди́ною, на́ко поболѣ́ и́ родѝ сїо́нъ дѣ́ти своѧ.
а̂зъ же да́хъ наде́жу т҃у, и́ не помяну́ мене,
рече́ гь. не (сътвори́ а̂ли оу̂бо а̂зъ плода́щеѧ, и́
непло́дcerte)[11], рече́ [гь][12]· радуитеся (въскупѣ́ съ
і҃ер҃лимомъ)[13], и́ тръжествуите в немъ вс҃и
люба́щеи є̂го. радуитеся (въскупѣ́, ра́дуитеся)[13] всѝ є̂ли́цы пла́каste по нем҃ да (с҃са́вше)[14]
насы́титеся и́з сє́цъ оу̂тѣше́нїѧ є̂го, да
с҃са́вше насы́титеся и́з въхо́да сла́вы є̂го· Я́ко
є̂е глетъ гь, є̂е а҃ съвращу́ в на̀ на́ко рѣку́
ми́ра, и́ на́ко пото́къ потопля́ющъ сла́ву
на́зы́ко҃ дѣ́ти и́хъ на ра́му въз҃дви́гнутсѧ, и́
на колѣ́ну оу̂тѣша́тсѧ. на́коже кого́ мт҃и
[є̂го][15] оу̂тѣша́етъ, та́коже и́ а́зъ оу̂тѣшу
вы. и́ въ і҃ер҃лимѣ оу̂тѣшитеся, и́ оу̂зрите и́
възра́дуе̂тсѧ [с҃рцѐ ваше][16]. и́ ко́сти ва́ша на́ко
трава̀ проза́бнутъ. и́ позна́етсѧ рука̀ гна̀
чтущи́мъ ѝ, и́ въс҃претѝ непокара́ющимсѧ·
Се́ бо гь на́ко о́гнь прїидетъ, и́ на́ко бу́ра
о́ружїѐ є̂го. въздати на́ростїю (ѿмще́нїа)[17]
[своѧ][18], и́ запрещє́нїѐ въ пла́мени о́гньнѣ.
о́гнемъ бо гнѣ́мъ о́суди́тсѧ вс҃а земла̀, и́
(о́ружїе́мъ)[19] є̂го всѧ́ка плоть, мно́зи на́звени
бу́ду гмъ· о́чиста́щеи (же) сѧ и́ о́свящаю́щеисѧ въ градѣ́хъ, и́ пр҃ѐ две́ри. на́дущеи
мѧса свина, и́ мерзость, и́ мы́ш҃, вскупѣ погиба́ютъ, рече́ гь. (а̂з же)[20] дѣ́леса и́хъ и́
(разумы)[21] и҃ [-][22], приведу́ събра́ти вс҃а страны̀ и́ на́зы́ки· И́ прїидутъ и́ оу̂зра́тъ сла́ву
мою. и́ о́ста́влю на ни́хъ зна́менїа, и́ пошлю̀
ѿ нихъ спасаемыхъ въ на́зы́ки въ тарси́съ· И́
въ фудъ, и́ в лу́дъ, и́ в моsóхъ, и́ въ довє́ль,
и́ въ (є̂ла́ду)[23], и́ въ островы да́лнѧѧ. и́же не
слы́шаша [и́мени моє̂го][24], ни гу видѣ́ли [сла́вы
моеѧ][25], и́ възвѣстя́т҃ [сла́ву мою][26] въ на́зы́цехъ· И́ приведу́ бра́тїю вашу ѿ вс҃ѣ́хъ странъ,
даръ гви, съ ко́ньми и́ съ о́ружїе́мъ, на колесницахъ мщахъ подъ сѣнїю, въ с҃тыи
гра́дъ і҃ер҃лимъ, рече́ гь. на́коже принесо́ша сы́нове

ні глузування і їхні гріхи віддам їм. *Бо Я закликав до них – і не послухалися мене, сказав – і не почули, і зробили погане переді Мною, і вибрали те, що Я не бажав. **5** Послухайте господнє слово, ви, що тремтите перед його словом! Скажіть, брати, тим, що вас ненавидять і гидують вами, щоб прославилося господнє ім'я і з'явилася їхня радість, і вони завстидаються! **6** Голос крику з міста, голос з божого храму, господній голос, що віддає віддачу противникам. **7** Раніше ніж та, що болі́є, вродить, раніше ніж прийде біль родів, втече, і породила хлоп'я. **8** Хто є той, хто чув це? Хто ж побачив таке? Чи земля породила з болем в одному дні і край народився раз, бо Сіон поболів і породив своїх дітей? **9** Я ж дав ту надію і ти мене не згадав, – сказав Господь. Чи, отже, не Я створив же ту, що родить, і неплідну, – сказав Господь? **10** Радійте разом з Єрусалимом і святкуйте в ньому всі, що Його любите! Радійте разом, радійте всі, що над ним плакали! **11** Щоб, ссавши, наситилися від грудей його потіхи, щоб, ссавши, ви наситилися входом його слави. **12** Бо так говорить Господь: Ось я поверну до них наче ріку миру і наче потоки, що затоплює славу народів. Їхні діти будуть підняті на рамена і будуть потішені на колінах. **13** Так як когось потішає його матір, так і я вас потішу, і будете потішені в Єрусалимі. **14** І ви побачите, і зрадіє ваше серце, і ваші кості виростуть, як трава. І пізнана буде рука Господа тим, що Його почитають, і Він погрозить непокірним. **15** Бо ось Господь прийде, як вогонь, і його зброя як буря, щоб віддати в гніві свою помсту і погрозу у вогняному полум'ї. **16** Бо вся земля буде суджена господнім вогнем і всяке тіло його зброєю. Численні будуть ранені Господом. **17** Ті ж, що очистяться, і ті, що освячуються в містах і перед дверима, що їдять м'ясо свиней, і гидоти, і мишу, разом згинуть, – сказав Господь. **18** Я ж приведу їхні діла і їхні задуми, щоб зібрати всі країни і язики. І вони прийдуть і побачать мою славу. **19** І оставлю на них знаки, і пошлю з них тих, що спаслися, в народи, до Тарсіса, і до Фуда, і до Лида, і до Мосоха, і до Товела, і до Греції, і до далеких островів, які не почули моє ім'я ані не побачили мою славу, і сповістять мою славу в народах. **20** І вони приведуть ваших братів з усіх країн, дар Господеві з кіньми і зі зброєю на колісницях, з ослами під покриттям, до святого міста Єрусалиму, – сказав Господь. Так як ізраїльські сини, вони принесли їхні жертви

при. 11
єре. 7
вищ. 65

з псалмами до господнього дому. **21** І з них Я візьму собі священика і левітів, – сказав Господь. **22** *Бо так, як вищ. 65 апо. 21 пет1. 3 нове небо і нова земля, які я створю, вони залишаться переді Мною, – говорить Господь. Так стоятиме ваше плем'я і ваше ім'я. **23** І буде, що з місяця до місяця і з суботи до суботи і прийде всяке тіло поклонитися переді Мною в Єрусалимі, – сказав Господь. **24** І вони вийдуть і побачать людські трупи, тих що переступили мар. 9 проти Мене. *Бо їхній черв'як не закінчиться і їхний вогонь не згасне, і будуть на вид всякому тілові.

Кінець Книг пророка Ісаї.
Має в собі 66 глав.

їи҃лєви (-)[27] жрⷮтвы и҆хъ сⷮ ѱалмы҃ вⷮ до́мъ гн҃ь. и҆ ѡ҆ тⷱхъ пои́мꙋ себѣ жерца҆ и҆ левⷹтⷮ рече гⷭь· *а҆́ще бо́ нб҃о но́во, и҆ зе҃ла҆ но́ва, є҆же а҆зъ творю́ пребꙋдетъ предо мно́ю, глⷱетъ гⷭь. та́ко ста́нетъ (племя҆)[28] ва́ше і҆ и́мя ва́ше· и҆ бꙋдетъ мⷱць ѡ҆ мⷱца, и҆ сꙋбо́та ѡ҆ сꙋбо́ты. [и҆][29] прїи́детъ всѧка пло́ть, [поклони́тиса҆ предо мно́ю][30] вⷮ і҆ерⷧлимѣ, рⷱе гⷭь· і҆ и҆зы́ндꙋ и҆ оу҆зрѧтъ трꙋпы чл҃ки, престꙋпи́вшихъ о҆́ мнѣ. *чрⷹвь бо́ и҆хъ не сконча́етсѧ, и҆ о́гнь и҆х҃ не мр҃ д оу҆га́снетъ. и҆ бꙋдꙋтъ вⷮ позо́рь всеи҃ пло́ти·

Коне́цъ кни́гъ прⷹка і҆саі҃и҃.
и҃мать в себѣ гла́въ, ѕ҃ѳ·

ПРОРОК ЄРЕМІЯ
ГЛАВА 1

1 Слова пророка Єремії, Хелкієвого сина, з священиків, які були в Анатоті у Веніяминовій землі. **2** Те слово господнє, що було до нього в днях Осії, сина Аммонового, царя юдиного, в 13-му році його царства. **3** І сталося воно в днях Йоакіма, Осіїного сина, юдиного царя, аж до кінця 11-го року Седекії, юдиного царя, аж до єрусалимського полону у 5-му місяці. **4** І було до мене господнє слово, що говорило: **5** Раніше ніж Я тебе створив в лоні, пізнав Я тебе, і раніше ніж ти вийшов з твоєї матері, освятив Я тебе і поставив тебе пророком для народів. **6** І сказав я: Ти, Господи, Владико, що є! Ось не вмію говорити, бо я є дитиною. **7** І сказав до мене Господь: Не говори що: Дитиною є я. Бо підеш до всіх, до кого тебе пошлю, і говоритимеш все, що тобі накажу. **8** Не бійся їхнього лиця, бо з тобою є Я, щоб тебе спасти, – говорить Господь. **9** І Господь простягнув свою руку і доторкнувся до ниж.18 моїх уст, і сказав мені Господь: *Ось Я дав мої слова в твої уста. **10** І ось сьогодні Я тебе поставив над народами і над царствами, щоб ти викорі-

(ловеса҆ і҆ере́мі҃и прⷹка)[2], сі҃на хе҃кі҃ева, ѡ҆ сщ҃е́нникъ (и҃же бы́ш҃)[3] вⷮ а҆надо́тѣ, в҃ земли҃ вені҃амино́вѣ· и҃же бы́сть сло́во [гн҃е][4] к҃ нему҃ вⷮ дни҃ ѻ҆сі҃а҆, сі҃на а҆ммо́на ц҃ра҆ і҆ꙋ́дина, вⷮ гі҃, лⷱто ц҃рⷮтва є҆го· и҆ бы́сть вⷮ дни҃ і҆ѻ҆аки́ма сі҃на (ѻ҆сі҃ина)[5], ц҃ра҆ і҆ꙋ́дина. да҃ до [сконча́ні҃а҆][6] а҃і лⷱта, седекі҃а҆ (-)[7] ц҃ра҆ і҆ꙋ́дина. да́же до пресели́ні҃а҆ і҆ерⷧли҃ска҃го. вⷮ мⷱць, ѕ҃· и҆ бы́сть сло́во гн҃е к҃ мнѣ [реклъ][8]. Пре́же не́же сꙁда́ тⷱа҆ вⷮ чре́вѣ познахъ тⷱа҆, и҆ пре́же не́же и҃зы́ндеши ѡ҆ ма́тери є҆и ѻ҆стⷱи҃ тⷱа҆, (и҆) прⷹка вⷮ на҃зы́ки да́хъ тⷱа҆. и҆ рекохъ, сы҃и вл҃ко гⷭи, є҆е не вѣмъ гл҃ати и҃же о҆́троко҃ъ є҆смь. и҆ рⷱе гⷭь к҃ мнѣ, не мозѣ гл҃ати и҃же о҆́троко҃ъ є҆смь. на҃́ко на всѧ҆ и҃же пошлю́ тⷱа҆ и҆де́ши, и҆ всѧ҆ є҆ли́ка же повелю́ тебѣ гл҃еши. не ꙋ҆бо́исѧ ѡ҆ лица҆ и҃, на҃́ко с҃ тобо́ю є҆смь да и҃зба́влю тⷱа҆, рече гⷭь. и҆ посла҆ гⷭь рⷦку свою҃ [-][9] и҆ прикоснꙋ́сѧ ꙋ҆стѡ́мъ мои́мъ, и҆ рече [-][10] к҃ мнѣ. *се да́хъ словеса҆ моа҆ вⷮ ꙋ҆ста҆ твоа҆. нн҃ и҃ (и҆) се поста́вихъ тⷱа҆ дне́сь на на҃зы́ки и҆ на цⷹрⷮтва. да и҃сторгнеши и҆ разори́ши, (и҆ расточи́ши) и҆ раꙁдрꙋ́ши и҆, и҆ сꙁида́еши и҆ наса́ди́ши·

И бы́сть сло́во гн҃е ко҃ мнѣ рекꙋ́щи, что҆́ ты́ ви́диши [і҆ере́мі҃а][11]· И҆ реко́хъ, же́злъ (бдя́щь)[12] [а҆зъ ви́жꙋ][13]. и҆ р҃е҆ г҃ь ко҃ мнѣ, бла́го ви́дѣлъ е҆́си, (и҆́же хощꙋ а҆́ бдѣти)[14] на словеси моемъ да сътворю́ то҆́· И҆ бы́ сло́во гн҃е ко мнѣ вторицею гл҃а, что҆́ ты́ ви́диши. и҆ реко́хъ, горне́ць кипя́щь [а҆зъ ви́жꙋ][15], и҆ лице е҆гѡ ѿ лица́ сѣвера. и҆ рече г҃ь ко҃ мнѣ, *ѿ [-][16] сѣвера на҆ви́тся лꙋка́во на вс҃ѣ о҆бита́ющыи҆ на земли́. зане е҆е а҆зъ съзовꙋ всѧ́ (племе́на) ц҃рствъ сѣверны́ [-][17], рече г҃ь. и҆ прі҆и́дꙋтъ и҆ поста́вятъ е҆ди́нъ ко́жѡ престо́лъ свои, въ вхо́дѣхъ вра́томъ і҆ерⷧ́лмꙋ, и҆ на всѣхъ стѣна́хъ е҆гѡ о҆́крестъ, и҆ на всѣхъ гра́дѣхъ і҆ꙋ́дины́хъ. и҆ въ҆зг҃лю [сꙋди мои́ с ни́ми][18] на всѧ́ лꙋка́вства и҆́хъ, и҆́же о҆ста́виша мѧ. и҆ пожро́ша бого́мъ чю́ждимъ и҆ поклони́шасѧ дѣ́ломъ рꙋ́кꙋ свое́ю· (Ты́ же)[19] препоа́ши чре́сла твоя́ и҆ ста́ни, и҆ г҃ли [к нⷨ҃][20] всѧ́, и҆́же а҆зъ заповѣ́даю тебѣ. не ꙋ҆бо́йсѧ ѿ лица́ и҆́хъ, ни бо҆ (боя́тисѧ тебѣ сътворю́ лица́ и҆́хъ)[21] [-][22]. *[а҆зъ бо҆][23] да́хъ тѧ дне́сь въ гра́дъ твердъ, [и҆ въ сто́лпъ желѣ́зный][24], и҆ въ стѣны мѣ́дяны (на всей земли́ ц҃рі҃и)[25] і҆ꙋ́дины, (-)[26] нача́лницы е҆гѡ (и҆ сщ҃енницы), и҆ лю́ди зе́мьстіи҆, и҆ брана́тсѧ на́ тѧ и҆ не премо́гꙋтъ҆ (-)[27]. и҆́же с тобо́ю а҆зъ е҆́смь [рече г҃ь, да и҆зба́влю тѧ][28].

нн҃ѣ д

нн҃ѣ в
сирⷭ҃ мд

Г҃ла, в҃·

[Бы́сть сло́во гн҃е ко҃ мнѣ рекꙋ́щи. и҆ди и҆ въ҆зопи́ въ ꙋ҆́ши і҆ерⷧ́лимꙋ][1] [рекꙋ́щи][2], сі҃а рече г҃ь, въ҆спомина́ю҆сѧ е҆́смь [к тебѣ][3] мила́ющи ю҆́ность твою, и҆ любы́ о҆бруче́нія твоего́, когда́ сльдова́лъ е҆́си (мене́ ѣ҆ въ пусты́ни и҆́же не просѣ́ется)[4]. сты́и і҆и҃ль г҃ꙋ перве́нцы пло́довъ е҆гѡ, вси и҆́же пожира́ютъ е҆гѡ съгрѣша́ютъ. зла́ прі҆и́дꙋтъ на ни҃, рече г҃ь· Ꙋ҆слы́шите сло́во гн҃е до҃ і҆а́ковль, и҆ вси племе́на до́му і҆и҃лева· Сі҃а рече г҃ь, что҆́ о҆брѣто́ша ѿ҆цы ваши на́ мѧ безако́нно, и҆́же ꙋ҆дали́ша҆ [-][5] ѿ мене́, и҆ ходи́ша по суе́тѣ, и҆ о҆суети́шасѧ, и҆ не реко́ша гдѣ҆ е҆́сть г҃ь, и҆́же и҆зы́яти на҆ съ҆твори́лъ ѿ земла҆ е҆гѵ҃пе́тскія҆. и҆́же преве́лъ на҆ по пусты́ни, по земли́ не о҆бита́ннои҆ и҆ не пꙋтны́и҆, по земли́ жа́ждны́и҆, и҆ о҆́бразомъ смрьтны́ї, по земли́ по не́и же не и҆схо́дѝ [-][6] [мꙋ́жъ][7] ни о҆бита́лъ чл҃къ (-)[8]· И҆ въ҆ведо́хъ ва҆ въ (зе́млю) кармели, да и҆зъ҆ѣ́дите пло́ е҆гѡ, и҆ бл҃га тогѡ. и҆ (въ҆шⷣ́ши)[9] о҆скверни́ли е҆́сте зе́млю мою и҆ досто́а́нія мое поста́вили е҆́сте ѣ҆ (поноше́нія)[10]. сщ҃енницы не реко́ша, гдѣ҆ е҆́сть г҃ь, и҆ держа́щіи҆ зако́нъ не вѣ́дѣша мѧ. и҆

нив, і знищив, і розсіяв, і знищив, і збудував, і насадив. **11** І було до мене господнє слово, кажучи: Що ти бачиш Єреміє? І я сказав: Я бачу наставлену палицю. **12** І Господь сказав мені: Добре ти побачив, тому що Я хочу чувати над моїми словами, щоб те зробити. **13** І вдруге було до мене господнє слово, кажучи: Що ти бачиш? І я сказав: Я бачу киплячий баняк, і лице його від лиця півночі. **14** І сказав до мене Господь: *Від півночі з'явиться зло на всіх, що живуть на землі. **15** Тому що ось Я скличу всі племена північних царств, – сказав Господь, – і прийдуть, і кожен один поставить свій престіл при входах брам Єрусалиму, і на всіх стінах його довкруги, і на всіх юдиних містах. **16** І промовлю суди мої з ними за всі лукавства тих, що Мене покинули, і принесли жертву чужим богам, і поклонилися ділам своїх рук. **17** Ти ж підпережи твої бедра, і встань, і скажи до них все, що Я тобі заповідаю. Не бійся їхнього лиця, бо ані не дам тобі боятися їхнього лиця. **18** *Я бо поставив тебе сьогодні як укріплене місто, і як залізну башту, і як мідну стіну на всій землі юдиних царів. Його начальники, і священики, і народ землі **19** й воюватимуть проти тебе, і не переможуть. Адже Я є з тобою, щоб тебе спасти, – сказав Господь.

ниж. 4

ниж. 6
сир. 49

Глава 2

1 І було до мене господнє слово, кажучи: Іди **2** і закричи у вуха Єрусалиму, кажучи: Це сказав Господь: Згадав Я тебе, милуючи твою молодість і любов твоїх заручин, коли ти йшов за мною в пустиню, яку не засівають. **3** Святий Ізраїль – Господеві, первоплід його плодів. Всі, що його пожирають, грішать, зло на них прийде, – сказав Господь. **4** Послухайте господнє слово, доме Якова і всі племена ізраїлевого дому! **5** Це сказав Господь: Що беззаконного знайшли ваші батьки проти Мене, що відкололися від Мене, і ходили за марнотою, і стали марними, **6** і не сказали: Де є Господь, що вивів нас з єгипетської землі? Який перевів нас крізь пустиню, по не обжитій і непрохідній землі, по спраглій землі з образом смертним, по землі, по якій же не виходив чоловік ані не проживала там людина. **7** І вів Я вас до землі Кармилу, щоб ви їли його плід і його добра. І, ввійшовши, опоганили ви мою землю і моє насліддя ви поставили в зневагу. **8** Священики не сказали: Де є Господь? І ті, що держать закон, Мене не знали, і пастирі

переступили проти Мене, і пророки пророкували Ваалом і пішли за ідолами. **9** Через це ще судитимуся з вами, – сказав Господь, – і судитимуся з вашими синами. **10** Прийдіть до хетимських островів і погляньте, і пошліть до Кидара і погляньте докладно, чи сталося таке. **11** Чи змінили народи своїх богів? І по правді, вони не є богами? Бо мій народ замінив мою славу на ідола. **12** Жахніться цим небеса і дуже впадіть його брами, – сказав Господь. **13** Бо два зла зробив мій народ: Мене покинули – джерело живої води, і викопали собі розбиті криниці, які не зможуть втримати води. **14** Чи рабом є Ізраїль, чи в домі народжений? Чому ти попав у полон? **15** На нього ревіли леви і видали свій голос, зробили його землю пустинею і його міста спалені, і немає тих, що проживають в них. **16** Сини ж мемтеєві і тафнієві знищили тебе аж до вершка. **17** Чи не те залишилося з тобою, що ти покинув Господа Бога твого в тому часі, в якому Він тебе водив по дорозі? **18** І тепер, що тобі, що хочеш *ходити* по єгипетській дорозі, щоб пити мутну воду? І що тобі з асирійською дорогою, щоб пив ти воду ріки? **19** Тебе оскаржать твої лукавства, і твій відхід оскаржить тебе. Знай і гляди, що злом є і гірко відступити тобі від твого Господа Бога; і щоб не був його страх перед тобою, – сказав Господь сил. **20** Від-віку ти розбив моє ярмо, розірвав мої кайдани, і сказав: Не служитиму! *Бо на всякому піднятому горбі і під всяким крислатим деревом ти розгорнеш розпусту. **21** *Я ж тебе насадив – вибраний виноградник, всяке правдиве насіння. Як же перетворився ти Мені в поганий, чужий виноград? **22** Якщо помієшся содою і помножиш боритові трави, ти є занечищена в твоїм беззаконні переді мною, – сказав Господь Бог. **23** Як скажеш: Я не опоганилася, не ходила за Ваалом. Я побачив твої дороги в Еноновій долині. Поглянь, що ти зробила. Мандрівник легкий, що стелить свої дороги. **24** Звичайний дикий осел в пустині приніс бажане своїй душі – вітер своєї любові. Ніщо її не поверне. Всі, що її шукають, не пропадуть, у її немочах знайдуть її. **25** Стримай твою ногу від наготи і твоє горло від спраги. І ти сказала: Я втратила надію, вважатиму за ніщо, і я, по правді, полюбила чужих і за ними піду. **26** Так як встиду набрався злодій, коли буде схоплений, так завстидався ізраїльський

пастыри преступили суть на ма, и прорцы пророчествоваша вт ваала, и идоломт послѣдоваша Сего ради еще суд҃ѡ препрюся с вами рⷱ гь, и съ сны (вашими)[11] препрюсѧ· [-][12] Прейдѣте вт островы [хетиⷨ][13], и видите. и в кеда послите, и смотрите велми [-][14] аще сътворено есть таковѣ. аще премѣнили языцы бгы своѧ, и (истинно) тїи не суть бози· люд҃е бо мои премѣниша славу (мою на идола)[15]· Ѹстрашитесѧ нбса о то҃м, и (враты его оуныите вельми)[16], рⷱ гь. двое бо (-)[17] зло сътвориша люди мои, менѐ остависа источника воды живы, и ископаша себѣ кладенца разорены иже (съдрѫжати не възмоⷭу воды)[18]. еда рабт есть ииль, или домочадець. всякоу сътворент еси вт плѣненїе, на него рыкаша львове, и вздаша гла свои. поставиша землю его вт пустыню, и гради его съжжени суть, и нѣсть иже обитаютт (вт них). (сновε же)[19] мⷣдⷣи, и тафни, (разорила тебѐ даже до пробора)[20]. еда ли не то сътворено есть тебѣ, иже опустилт еси (га ба твоего)[21] [в то врема иже вожаше тѧ по пути]22. и нѣ что тебѣ, (иже хощеши на пути)[23] егѵ̀пⷭтѣмт, да пиеши воду [мутноу][24]. и что тебѣ с путемт асѵ̀рїискиⷨ, да пиеши воду рѣчноую. обличаⷣ тѧ [лукавства твоа, и ѡшествїе твое][25] запретитт тебѣ. (-)[26] вѣжⷣь и видѣ иже [ило и горко][27] есть ѡпустити тебѣ (га ба твоего)[28], и (не быти страху его пр҃ѣ тобою, рече гь силт)[29]. (-)[30] ѡ вѣка сътроушилт еси иго мое, раздралⷭ еси оузы [моа][31], и рекълт еси, не служу. (-)[32] *вт всякт (бо) холмт възⷣдвигнутыи и по всякому древу листвану (ты распростреши блудт)[33]. *азт же насадиⷨ тѧ виноградѣ избрант, всяко (сѣма) истиннο, яко (бо) превращент еси [мнѣ][34] вт стропоныи виногра чюжїи· Чще оумыешисѧ нитромт, и оумножиши (-)[35] трависа боридовы. порочна еси вт безаконїи твоемт пр҃ѣ мною, рече гь [бт][36]. яко глеши нѣсмь порочна, [-][37] по ваалу не ходила есмь. видѣ пути твои вт (оудолѣ ѣнномт)[38], виⷭ҃ь что сътворила еси. (ходокт легкїи наражаюи пути своа. онагрт обычеⷭ҃ вт пустыни, възделѣнїе дша своеѧ привлекълт вѣтрт любви своеѧ. ничтоже обратитт еѧ)[39]. вси иже иⷣу еѧ не искудѣютт, в немощехт еа҃ обряⷣу еа҃. възⷣдрѫжи ногу твою ѡ (наготы)[40], и горта҃нь твои ѡ жаⷢи. и рекла еси, (ѡчааⷯ ни вочтоже сътворю. и)[41] възлюбихт (истиннο) чюждихт, и по тѣхт похожу. яко постыдѣт таⷮ҃ егда҃ изымаⷯ тако постыдни суть (домт)[42] иⷭ҃левт тїи, и цр҃и ихт началници [-][43]

ниж. 3

іс. 5
мат. 21
мар. 12
лук. 20

нⷭ҃ г

їсаїа ї҃
мⷭ҃ їа
мⷭ҃ вы
ѣу ї҃

и сщенницы (-)[44] и пр҃рцы и҃, [рекуще дре́ву][45], ѡ҆ц҃ъ мои́ е҆си ты́, и ка́мени, ты́ [ма́ родѝ е҆си][46]. (-)[47] ѡ҆вратиша́ ѡ҆ мене҆ (стопы́ а҆)[48] не лице (-)[49]. и въ врема́ о҆слабле́нїа своего́ рекутъ, въстани́ і҆ и҆зба́ви на́съ· (-)[50] гдⷭ҇ъ суть бо́зи твои́ на́же сътвори́лъ е҆си тебѣ, да въстану́тъ і҆ и҆зба́вятъ тѧ въ вре́ма о҆слабле́- нїа твоего́. *по число́мъ бо́ гра́дъ твои́, бѣху бо́зи твои́, ѡ҆ і҆ѹ́до. (что хо́щете съ мно́ю су́домъ прѣти, вси о҆ста́вили е҆сте мѧ)[51], рⷣ҇ гⷭ҇ь. су́етно (бо́) бихъ сы́ны ва́ша, наказа́нїа не въспрїѧ́ша. (пожре́ мечь)[52] (ва́шъ) пр҃ро́кы ва́ша, на́ко ле́въ (и҆) губи́тель (ро́ ва́ш)[53]. ѹ҆немлите сло́во гн҃е, (-)[54] е҆да́ ли е҆ди́неніе сътворе́нъ е҆смь і҆и҃лю, и҆ли землѧ́ непло́дна. вскую́ бо́ рече́ по́лкъ мои́. ѡ҆йдо́хо́, и не прїи́дѣ [ѡ҆селе́ к тебѣ][55]. е҆да ли забу́детъ дв҃а красоту́ свою́, и҆ли о҆бру́чница мони́ста пе́рсїи свои́. лю́дїе бо мои́ забы́ша менѐ дн҃и безъчисленн҃и· ї҆что́ си́луешисѧ бл҃гъ показа́ти пу́ть твои́, (и҆) на и҆ска́нїе любви́, (и҆же наипаче лука́вьствъ твои́х наоу́чи́ла е҆си)[56] пу́ти твоѧ́, и въ (крилѣ́хъ)[57] твои́хъ о҆бр҃тена е҆сть кро́вь дш҃ъ [оу҆бо́гихъ и҆][58] непови́нныхъ. не в ро́вѣхъ о҆бр҃тохъ и҃. но въ всѣхъ (и҆же вы́ше памато- ва́хъ)[59], и҆ рекла е҆си. (безъ гр҃ѣха и҆) непови́нна а҆зъ е҆смь, (и҆ сего́ ра́ди)[60] ѡ҆врати́сѧ на́рость твоѧ́ ѡ҆ мене҆. е҆е а҆зъ су́домъ пр҃ѣчю с тобо́ю, сего́ ра́ди что рекла е҆си, не съгр҃ѣшѝ коль гнюсна сътворе́на е҆си зѣ́ло (ѡ҆враща́ющи)[61] пу́тїи твоѧ́· и҆ ѡ҆ е҆гу́пта постыди́ши и҃, на́ко постыдѣна е҆си ѡ҆ (а҆сѹ́ра)[62]. и҆же і҆ ѡ҆ тоа҆ и҆зы́идеши, и҆ ру́цѣ твои́ (бу́дутъ) на главѣ твое́и. на́ко съкру́шѝ гⷭ҇ь наде́а́нїе твое, и҆ ничто и҆́маши преспѣва́нно (-)[63].

Гл҃а, г҃·

Отъ о҆бщеи притчи гл҃ется). а҆ще ѡ҆пу́ститъ мужъ жену́ свою́, и҆ ѡ҆ходя́щи ѡ҆ него (въведе́ мужа и҆́наго)[1], е҆да ли о҆братитсѧ къ нему́[2] ктому́. е҆да́ не (поро́чна бу́детъ и҆ сквернена)[3] жена́ тѧ· [ѕ҃ѣ]́[4] съблуди́ла е҆си съ (любоде́ными)[5] мно́гими, о҆́баче о҆́братисѧ къ мнѣ, рече гⷭ҇ь, (азъ воспрїиму́ тѧ). въздви́гни [о҆́чи твои́ на оу҆правленїе][6] и҆ виждъ (нѣ́ гдⷭ҇ь простерта е҆си)[7], на пу́техъ (сѣдя́щи ждущихъ на́ко ра́бо́нникъ въ пусты́ни)[8]. и҆ о҆сквернила́ е҆си зе́млю въ любодѣа́нїи (-)[9], и҆ въ лука́вствѣхъ твои́хъ. (сеа́ ра́ди ве́щи въздръжа́ны суть ка́пля дожде́вныа и҆ роса́ вече́рнѧ, и҆ не бы́сть)[10]. (чело́)[11] жены́ бладивы сътворено е҆сть тебѣ, не хотѣла е҆си постыдѣтисѧ (-)[12]. (Сего́ ра́ди въ толи́цѣ ѡ҆селѣ въззови мѧ)[13] ѡ҆ц҃ъ (мои́)[14], во́ждь дв҃ьства (моего́ ты́ е҆си)[15]. е҆да а҆ли

дім, вони, і царі, їхні начальники, і священики, і їхні пророки, **27** кажучи дереву: Ти є моїм батьком, і каменю: Ти мене породив. Відвернули від мене кроки, а не лице, і в часі свого упадку скажуть: Встань і спаси нас. **28** Де є твої боги, яких ти собі зробив? Хай встануть і спасуть тебе в часі твого упадку, *бо за числом твоїх міст були твої боги, Юдо. **29** Що хочете? Зі мною судом судитися? Всі ви мене покинули, – сказав Господь. **30** Бо марно побив Я ваших синів, напоумлення вони не сприйняли. Ваш меч пожер ваших пророків як лев, і ваш рід – губитель. **31** Послухайте господнє слово: Чи Я став пустинею для Ізраїля, чи земля неплідна? Бо навіщо сказав мій полк: Ми відійшли і більше не прийдемо до Тебе. **32** Хіба ж дівчина забуде свою красу і заручена – прикрасу своїх грудей? Мій народ же забув мене на безчисленні дні. **33** Чого силуєшся показати доброю твою дорогу і на шукання любові ти, що радше твоїх лукавств навчила твої дороги **34** і на твоїх крилах знайдено кров бідних і невинних душ? Не знайшов Я їх у ровах, але в усіх, що вище, я згадав. **35** І ти сказала: Без гріха і невинна я є, і задля цього відвернеться твій гнів від мене. Ось я судом суджуся з тобою задля цього, що ти сказала: Я не згрішила. **36** Якою дуже огидною ти стала, відхиляючи твої дороги, і Єгиптом будеш засоромлена, так як засоромленою була ти Асуром. **37** Ти і від неї вийдеш, і твої руки будуть на твоїй голові. Бо Господь знищив твою надію, і не маєш нічого, що щастить.

ниж. 11

Глава 3

1 В спільній притчі говориться: Якщо чоловік відпустить свою жінку, і відходячи від нього і введе вона іншого чоловіка, – чи ж він ще повернеться до неї? Чи не опоганеною буде і нечистою та жінка? Ти розпутствувала з численними полюбовниками, одначе повернися до мене, – говорить Господь, – Я тебе прийму. **2** Підніми твої очі на випрямлення і поглянь. Нині де ти простягнена, сидячи на дорогах, чекаючи, як розбійників в пустині? І ти опоганила землю в розпустах і у твоїх злобах. Через цю річ затримані були краплі **3** дощові і вечірня роса, і не було. Чоло жінки-розпусниці було у тебе. Ти не бажала завстидатися. **4** Через це в такому тепер назви мене: Мій Батько, вождь мого дівоцтва Ти є! **5** Чи ж розгніваєшся навіки, або настоюватимеш

до кінця? Ось ти сказала і зробила погане, і спромоглася. **6** І сказав Господь до мене в днях Йосії, царя:
вищ. 2 Чи ти *бачив, що зробив ворог Ізраїль? Іде сама собі на всяку високу гору і під всяке крислате дерево, і розпутствувала вона там. **7** І коли вона це зробила, Я сказав: Повернися до мене. І вона не повернулася. І побачила її сестра Юдея – переступниця, **8** що через те, що роспусницею була, – ворог Ізраїль. Я від неї відступив і дав їй книгу відпуску. І не злякалася переступниця Юдея, її сестра, але пішла і розпутствувала ще й вона. **9** І легковажністю своєї розпусти вона занечистила землю, і чужоложила з каменем **10** і з деревом, і в усьому цьому не повернулася до мене переступниця, її сестра Юдея, всім своїм серцем, але з обманою, – сказав Господь. **11** І сказав Господь до мене: Оправдала свою душу – ворог Ізраїль, подібно як переступниця Юдея.
анг. 1 **12** *Іди і проголоси ці слова проти півночі, і скажеш: Повернися, ворог Ізраїль, – сказав Господь, – і не відверну від вас моє лице, бо Я святий, – сказав Господь, – і не гніватимуся навіки. **13** Одначе пізнай твоє беззаконня, яким ти переступила проти твого Господа Бога. І ти розсипала твої дороги чужим під усяким кислатим деревом, і мого голосу ти не послухалася, – сказав Господь. **14** Поверніться, відступні сини, – говорить Господь, – бо Я ваш чоловік, і заберу вас, одного з міста і двох з племені, і введу вас до Сіону, **15** і дам вам пастирів за моїм серцем, і пастимуть вас розумом і вмінням. **16** Коли помножитеся і побільшитеся на землі в тих днях, – говорить Господь, – не скажуть вже: Кивот господнього завіту. Ані не ввійде на серце, ані не згадається те, ані не відвідається, ані більше не буде. **17** В тому часі назвуть Єрусалим господнім престолом. І зберуться до нього всі народи в ім'я господнє до Єрусалиму, і не підуть за недолугістю свого поганого серця. **18** В тих днях юдин дім піде до ізраїльського дому, і разом прийдуть з північної землі і до землі, яку Я дав вашим батькам. **19** Я ж сказав: Як поставлю тебе між синам і дам тобі вибрану землю – пресвітле наслідя війною поган. І Я сказав: Назвеш мене Батьком. І по мені не перестанеш ходити. **20** Лише так, як не згадає жінка свого полюбовника, так не згадав мене дім ізраїлів, – сказав Господь. **21** На дорогах чути було голос, був плач і ридання ізраїлевим синам, бо беззаконною зробили вони свою дорогу, забули свого Господа Бога. **22** Поверніться, сини, що від-

рагнѣваєшй вѣ вѣки, йли настоиши до конца. ѣе глала ѣси, й сътвориила ѣси злаѧ (-)[16] й могла ѣси· Й рече гь кѣ мнѣ вѣ днй йосїѧ цр҃ѧ. ѣдѣ *видѣлѣ ѣси йже сътвори (супостата)[17] ббї ѣ йлль. [йдетѣ][18] [самѣ себѣ][19] на всяку гору высоку, й по҃ всяко древо листвяно, й облудѣствована ѣсть мѵ. І ѣгдѣ сътвори сїа [-][20], [реко҃][21] ко мнѣ обратисѧ, й нѣсть обращена· Й видѣ (-)[22] преступница (сестра еѧ) йоудеѧ (йже того ради что҃ облужена бысть супостата)[23] йллева, [-][24] ѡпустй҃ еѧ, й дахѣ ей книгу распустную. й не оубоасѧ преступница йоудеѧ [сестра еѧ][25], но йде й сълудила ѣсть ѣще й тѧ. й (легостїю блуженїѧ своѣго осквернй землю, й сълудила ѣсть сѣ камененмѣ й сѣ древо҃)[26], й вѣ всѣхѣ сй҃ нѣсть обращена ко мнѣ, преступница [сестра еѧ][27] йоудеѧ вѣ всемѣ срцы своѣмѣ. но вѣ лжу, [рече гь][28]· Й рече гь кѣ мнѣ оправдала дш҃у свою [супостата][29] йллѣ, подобїем҃ преступницы йоудеи. *йдѝ й възпй҃ словесѧ тѧ противу сѣвера, й речеши· обратй҃ (супостата)[30] йллѣ, рече гь. й не ѡвращу лицѐ моѐ ѡ васѣ нако (сто҃)[31] ѧз҃ рече гь, й не прогнѣваюсѧ [-][32] вѣ вѣкы· обаче вѣжѧ беззакоиїе твое, йже вѣ гѣ бѣ твоѣго преступила ѣси. й расточила ѣси пути твоѧ чюжим҃, по҃ всякымѣ древомѣ листвянымѣ. (й)[33] гласа моѣго не слышала ѣси, рк҃ гь. обратитесѧ сйове ѡвращающесѧ рече гь. нако ѧ҃ (мужѣ)[34] вашѣ, й поимѵ вы ѣдиного ѡ гра҃, й два ѡ племене. й вѣведѵ васѣ вѣ сїонѣ, й дамѣ ва҃ пастыри по срцу моѣму, й пасутѣ васѣ (разумомѣ й)[35] оучениемѣ· (Ѣгда҃)[36] оумножени будете й възрастетѐ вѣ земли вѣ днй тѵ҃, рече гь. не реку҃ далѣ, кївотѣ завѣта [гйа][37]. ни взыдетѣ на срце, ни вѣспоманутсѧ (того), ни ли посѣтитсѧ, ниже будетѣ дале. (-)[38] вѣ времѧ то҃ вѣзвоу҃ йерлима прстлѣ гйнь, й сѣберутсѧ к немѵ вси назыци (вѣ имѧ гйне, вѣ йерлй҃). й не похода҃ [-][39] вѣ строптивѣствѣ срца своѣго злѣишаго· вѣ днехѣ тѣхѣ йдетѣ до҃ йоудинѣ к дому йллеву, й прїидѵ вкупѣ ѡ земля сѣверны, й (-)[40] кѣ земли юже дахѣ ѡцемѣ [вашй҃][41]. (аз҃ же)[42] рѣхѣ, (како)[43] положу тѧ вѣ сйове, й вѣзамѣ тебѣ землю пожелѣнїѧ, достоанїѧ (пресвѣтла войнствѣ҃ назыческим҃)[44]· й рекохѣ, ѡцѣ [вѣзвоеши][45] мѧ, й по мнѣ вними не престанеши. но како аще не помнитѣ жена любовника своѣго. тако не помнѣлѣ мѧ до҃ йллевѣ, рече гь· Гла (к путехѣ)[46] слышанѣ ѣсть, плачѣ й рыданїе сйовомѣ йллевом҃, нако беззаконенѣ сътвориша (путь)[47] свои.

забвени суть (Гу) Бу (-)[48] своемý· Възвратúтеся сúнове wвращáющеися, і йсцѣлю wвращéнїа вáша· Се мы йдéмъ к тебѣ, ты бо éси Гь Бъ нашъ· Йстиннó лжúви бы́ша хо҃ми, и мно́жество горáмъ. йстиннó въ Га Ба нáшего спнїе їйлéво· Студъ йзъна́л трудъ wц҃ъ нáшихъ w ю́ности нáшея. (стада)[49] йхъ и скоты йхъ, сúве йхъ и дщéри йхъ. спúмъ ѣ постыдѣнїи нашемъ, и покры́етъ насъ [безглáсїе][50] нáше. нáко (Гу) Бу нáшему съгрѣшúхомъ мы и wц҃ы нáши, w ю́ности нашея дáже до (сего дне)[51]. и не слы́шахомъ глáса Га Ба нáшего·

Гла҃, д҃·

Аще възвратúшися їйль рече Гь, къ мнѣ о҃братú. âще wни́меши съгрѣшéнїа твоа, [-][1] w лица҃ мое҃ не подвúжешися. і клене́шися, живетъ гь въúстиннѣ (и) в судѣ и въ прáвдѣ. и бл҃ватъ éго нáзы́цы и (-)[2] въх҃вáлятъ [-][3]· Сїа бо рече Гь, (мужу)[4] їоýдиному и о҃битáтелю їер҃лúмлю. поновúте себѣ поле, *и не хощúте сѣя́ти на трънїи. о҃брѣжúтеся въ [Га][5], и wбрѣзáйте препуцїа с҃рцъ вáшú мужи їоýдины, и о҃битáтели їер҃лúму. не (оýбо) йсхóдú нáко óгнь гнѣвъ мои, и разгорúтся. и не бýдет҃ (кто҃му) оу҃гасúти, (ради)[6] лукáвствъ помышлéнїи вáшú. възвѣстúте въ їоýдеи, и [въ їер҃лúмѣ слышáнїе сътворúте][7], глúте, и въспóйте трубóю на земли҃. [-][8] възопїúте крѣпко, [и][9] рцѣте. съвокупúтеся и вни́демъ въ грады твéрды, (двúгнете знáмя)[10] въ сїóнъ· (Съкрѣпúтеся)[11] не хóщете стáти, *йже лукáво áз҃ йзведу w сѣвера, і сътрéнїе велúко· взы́йде лéвъ w лóжа своéго, [и][12] хúщникъ лю҃скїи въздвúжеся. [-][13] йзшéлъ éсть w мѣста своéго да постáвитъ зéмлю [твою][14] въ пусты́ню, и грáди [твои҃][15] о҃пустѣютъ о҃стáвшеи безъ о҃битáтела· На тóмъ преопашúтеся вр҃ѣтищ҃ú, (-)[16] плáчите и рыдáйте, йже нѣсть о҃бращéнъ гнѣвъ [нáрости][17] гн҃я w васъ· И бýдетъ въ дн҃ь тои рече Гь, погúбнет҃ с҃рце цр҃ево и с҃рца началникомъ, и [оу҃жаснýтся с҃щ҃енницы][18], и пр҃рцы мыслїю възнесýтся. и рекохъ, óхъ óхъ óхъ, Ги бж҃е. éда о҃болстúлъ éси люди сїа, їер҃лúма рекýщи, мúръ бýдет҃ [вамъ][19]. и се҃ (прїúде)[20] мечь дáже до дш҃а (-)[21]. въ врема тo҃ речется людем҃ симъ (-)[22] їер҃лúму, вѣтръ (горáщїи по путехъ йже суть)[23] по пусты́ни путú дщери людїи мои҃, не íк҃ (вѣанїю ни къ о҃чищéнїю)[24]. дх҃ъ полнъ [w сúхъ][25] прїúде мнѣ. (и) нн҃ѣ (-)[26] âзъ, възгъгóлю

вернулися, і оздоровлю ваші відступлення! Ось ми ідемо до Тебе, бо Ти є Господь Бог наш! **23** По правді, брехливими були горби і множество гір! По правді, в Господі Бозі нашому спасіння ізраїлеве! **24** Сором пожер труди наших батьків від нашої молодості, їхні стада, і їхню скотину, їхніх синів і їхніх дочок. **25** Ми спимо у встиді нашому, і нас покрила наша мовчанка, тому що проти нашого Господа Бога згрішили ми і наші батьки від нашої молодості аж до цього дня, і ми не почули голос нашого Господа Бога.

Глава 4

1 Якщо повернешся, Ізраїле, – сказав Господь, – повернися до Мене. Якщо забереш твої гріхи, не рушишся від мого лиця. **2** І клястиметься: Живе Господь! – по правді, і в суді, і в праведності! І Його поблагословлять і похвалять народи. **3** Бо так сказав Господь юдиновому чоловікові і тому, що живе в Єрусалимі: Обновіть собі поле *і не сійте на тернині. **4** Обріжтеся в Господі і відкиньте шкірки сердець ваших, чоловіки юдині і мешканці Єрусалиму. Щоб, отже, мій гнів не вийшов, як вогонь, і не загорівся; і не буде можливо більше загасити, задля лукавств ваших задумів. **5** Сповістіть в Юдеї і зробіть, щоб почулося в Єрусалимі. Скажіть і дайте звук трубою на землі, закричіть сильно і скажіть: Зберіться і ввійдемо до укріплених міст! **6** Підніміть знамено до Сіону! Скріпіться, не стійте, *бо Я виведу зло з півночі і велике знищення. **7** Вийшов лев із свого лігвища, і піднявся людський нищитель. Вийшов він зі свого місця, щоб поставити твою землю в пустиню. І твої міста опустіють, залишившись без жителя. **8** На тому підпережіться мішковиною, плачте і ридайте, тому що від вас не відвернувся гнів господньої люті. **9** І буде в тому дні, – сказав Господь, – згине царське серце і серця начальників, і жахнуться священики і пророки, думкою піднімуться. **10** І я сказав: Ох-ох-ох, Господи Боже. Чи Ти обманув цей народ *і* Єрусалим, кажучи: Мир вам буде. І ось прийде меч аж до душі. **11** В тому часі скажеться цьому народові, Єрусалимові: Вітер горіючий по дорогах, що є у пустині, дорозі дочки мого народу, не на віяння ані не на очищення. **12** Повний дух від цих прийшов до мене, і тепер я з ними промовлю мої суди. **13** Ось він вийде

їоúїа ї – йос. 10
вúй й – вищ. 1

як хмара і його колеса як вихор, його коні швидші від орлів. Горе нам, бо ми опустіли. **14** Помий від лукавства твоє серце, Єрусалиме, щоб ти спасся! Аж доки житимуть в тобі задуми бід? **15** Бо голос сповіщено від Дану і що відомим робить ідола з ефрімової гори. **16** Скажіть народам: Ось почуто в Єрусалимі! Сторож має прийти з далекої землі і подати свій голос на юдині міста. **17** Як польові сторожі вони були створені проти нього довкруги, вони мене прогнівили до гніву, – сказав Господь. **18** *Твої дороги і твої задуми тобі це зробили. Це твої лукавства, що гіркі, що доторкнулися до твого серця. **19** Живіт мій, живіт мій мене заболів. Почуття мого серця сколочені в мені. Не замовчу, бо моя душа почула голос труби – крик війни. **20** Знищення було закликане на знищення. Вся земля опустіла. Моє помешкання розбите і запустіле. Скоро *запустіло* моє *помешкання зі* шкіри. **21** І доки бачитиму втікачів, чутиму голос труби? **22** Адже дурні мої люди мене не пізнали, вони є безумні і біснуваті сини. Вони є мудрі, щоб робити зло, добро ж чинити не пізнали. **23** Поглянув я на землю – і ось вона була порожня і непотрібна, і на небеса – і не було в них світлості. **24** Я побачив гори – і ось вони тремтіли, і всі горби затряслися. **25** Я поглянув – і ось не було людини, і все, що летить небом, відійшло. **26** Я побачив – і ось Кармил пустий, і всі його міста знищені від господнього лиця і від лиця гніву його люті. **27** Бо це сказав Господь: Вся земля буде пусткою, але не зроблю зітління. **28** Земля заплаче і небеса вгорі сумуватимуть задля цього, що Я сказав. Я подумав і не пошкодував того ані не відвернуся від цього. **29** Від голосу тих, що їдуть і посилають стріли, втікає всяке місто, і вони пішли до печер. Всі міста опущені, і не живе в них людина. **30** Ти ж, запустіла, що зробиш? Чи зодягнешся в багряницю і будеш прикрашеною золотими прикрасами, і прикрасиш стібієм твої очі? Даремно прикрашаєшся, бо тобою знехтували твої полюбовники, шукатимуть твою душу. **31** Бо почув я голос, наче *голос* тієї, що родить, болі, як тієї, що родить дитину. Голос сіонської дочки між вмираючими і тими, що розкладають свої руки: Горе мені, бо занепала моя душа задля вбитих!

сѹды [моѝ][27] с нѝми. ѓе нáко о́блакъ вънзыи́детъ, и́ нáко ви́хрь колеса̀ ѥ́го бы́стрѣе о́рло́вь ко́ни ѥ́го· Го́ре на̑ нáко о́пустѣхомъ. оу́мыи ѿ лука́вьства ср҃це твое ї҆ерли́мъ, да спе́сенъ бѹдеши. доко́лѣ пожи́вѹтъ в҃ тебѣ помышле́нїа [бѣ҆ды][28]. гла̀ бо̀ вънзвѣще́ныи ѿ да́на, и́ вѣ҆домъ сътвора́ющи (и́долъ)[29] ѿ горы̀ ѥ́фрѣмля ґлѣте нáзы́комъ, сѐ [слышано ѥ̀][30] вь ї҆ерли́мѣ, страа́жи прїѧти ѿ зе́лѣ да́лняѧ, и́ да́ти на гра́ды і҆оу́дины гла́съ свои́· нáко страа́жи селнїи сътворе́ни сѹть нань о́кр҃тъ, нáже ма̀ [ѩ҆ гнѣвѹ прогнѣ҃ваша][31], р҃ѣ г҃ь· *Пѹти́ твоѧ и́ помышле́нїа твоѧ сътвори́ша [тебѣ сїѧ][32]. сѐ лука́вала твоѧ нáже го́рка, и́же прикоснѹсѧ ср҃цѹ твоѥ́мѹ· і҆рево мое чрево мое болѣ ма̀, (-)[33] чю́вьства ср҃ца мо́ѥго смѹще́ни (сѹть вь мѝнѣ)[34]. не оу́молчю нáко гласъ трѹбы̀ оу́слы́шала дш҃а моѧ во́пль ра́ти. (-)[35] сътрені́е на сътре́нїе вънзва́но бысть, о́пустѣ҃нна ѥ̀сть вса̀ землѧ̀. (оу́стремлѣ́нно и́)[36] о́пустѣ҃нно жи́лище [мое][37] (скоро)[38] ко́жи мое. (и́) доко́лѣ зрю̀ сѣ҆жа́ща, слы́шѹ гласъ трѹбы̀. и́же (бѹѝ)[39] лю́ди моѧ мене не позна́ша. сы́нове безѹмни сѹть и́ вѣ҆сны. мѹ́дры сѹть да сътвора́ютъ зла́ѧ, бла́гоже твори́ти не позна́ша· зр҃ѣ зе́млю, и́ сѐ [пра́зна бы́сть и́][40] непотребна. и́ нб҃съ, и́ не бѣ҆ свѣ҆тлость в нихъ. ви́дѣхъ го́ры и́ се гиба́хѹсѧ, и́ всѝ хлъми вънзмѹти́шасѧ. вънзр҃ѣ, и́ се не бѣ҆ чл҃ка. и́ все лета́ющее нб҃си ѿи́де. зр҃ѣхъ и́ ѥ̀ карме́ль пѹстъ, и́ вси гра́ди [ѥ́го][41] (разоре́ни сѹть)[42] ѿ лица г҃ня, и́ ѿ лица̀ гнѣва на́рости ѥ́го (-)[43]. Сїа̀ бо̀ р҃ѣ г҃ь, пѹста̀ бѹдетъ вса̀ землѧ̀, но̀ и҆стлѣнїа не сътворю̀. (-)[44] вънсплаче́ землѧ̀ и́ поскорба́тъ нб҃са съвы́ше, сего̀ ра̀ и́же гла́алъ ѥ̀смь· (Помы́слѝ, и́ не жалѣхъ того)[45], ни ѿвраще́нъ ѥ̀смь ѿ него. ѿ гла́са на́зда́ющихъ, и́ посыла́ющихъ стрѣ҃лы бѣ҆житъ вса̑ (гра́дъ)[46], (и) вънзли сѹть ѣ҆ ща҃ли. (-)[47] [-][48] всѝ гра́ди о́ста́влени сѹть, (и́) не о́бита́ѥ̀ в нихъ чл҃къ. (-)[49] ты́ (же запѹстѣ҃нна) что̀ сътвори́ши. ѥ̀гда о́блече́шисѧ вь баграни́цѹ, и́ оу́крашена́ бѹдеши моними́сты зла́тыми, і҆ испестри́ши сти́бїе́ о́чи твоѝ, сѹетно оу́крашаа́ешисѧ, оу́ничижи́ша бо̀ тѧ любо́вницы твоѝ, дш҃ѹ твою̀ пои́ш҃ѹ. гласъ бо̀ нáко родаю́щїѧ слы́шахъ, тѣ҆сноты̀ (-)[50] нáко (о́тро́чица родаю́щи)[51]. гласъ дще́ри сїо́нѧ (между мрѹщими)[52], и́ раа̑спростира́ющи рѹцѣ своѝ. го́ре мнѣ и́же о́скѹдѣ дш҃а моѧ· оу́бїе́ныхъ ради·

Гл҃а, ѕ҃·

Б҃ыи҆дѣ҆те пу҆тїѝ їер҃лі҃мскїа, и҆ вѣ҆зри́те, и҆ промы́слите, і҆ и҆щѣ҆те на пло҆ща́дѣхъ є҆го́. (и҆) е҆гда҆ о҆бра́щете (мужа) твора́ща сѫ́дъ, і҆ и҆́щ҃ща вѣ́ры, и҆ м҃л҃рдъ бѫ́дѫ (є҆мѹ)[1]. (да а́ще па́ки реку́тъ живе́ г҃ь)[2], (и҆ то́)[3] лжи́во кленѫ́тсѧ· Г҃и о́чи твои҆ (зра́тъ)[4] вѣ́ру. би́лъ є҆си́ и҆́хъ, и҆ не болѣ́ша. сѣкрѫ́шилъ є҆си́ и҃, и҆ ѿ҆ри́нѹли вѣ҆спріѧ́ти наказа́нїе. о҆́жести́ша лица҆̀ своѧ выше ка́мени, и҆ не хотѣ́ша о҆бра́титисѧ. (а҆́з же)[5] рѣ́хъ, оу҆́бо оу҆́боги сѫ́ть (и҆ бу́и)[6], не вѣ́дѫщи пу́тїи г҃нѧ, и҆ сѫ́да бг҃а [своє́го][7]. и҆дѹ́ [бо][8] къ дрѣ҆жа́вныимъ и҆ гл҃ю и҆́мъ, тїи҆ бо҆ позна́ша пу́ть г҃нь, и҆ сѫ́дъ бг҃а [своє́го][9]. и҆ сѐ на́и҆паче сїи҆ сѣкрѫ́ши́ша и҆́го, [и҆][10] растергоу́ша оу҆́жи. сего́ ра́ди поби́лъ и҃ ле́въ ѿ҆ лѣ́са, и҆ во́лкъ къ (ве́черу)[11] погуби и҆́хъ. (-)[12] па́рдосъ бдя́щъ на гра́дѣ҆хъ и҆́хъ, (и҆) всѧ́къ (же) и҆сходѧ́щ҃ ѿ҆ ни́хъ бу́детъ ѩ҆́т҃, и҆́же многа сѫ́ть преступлєнїа́ и҆́хъ, покрѣ́плены сѫ́ть ѡ҆враще́нїѧ и҆́хъ. на ко́е҆мъ м҃л҃рдъ (тебѣ́ быти могу́)[13]. сы҃нове твои҆ о҆́ставиша ма, и҆ кленѫ́тсѧ ѣ҆́ тѣхъ и҆́же не сѫ́т҃ бози. (-)[14] насы́т҃и и҆́хъ и҆ сѣблѫ́диша, и҆ в домѣ҆ блѫ́дни́цы блѫ́дословахѹ. *ко҆ни любовни́цы на жены, (и҆ о҆́реве) сѣтворе́ни сѫ́т҃. е҆ди́нъ кождо к женѣ҆ и҆скренѧ́го своє́го ржа́ше. е҆́да ли на сѝ҃ не посѣщ҃ѹ рече́ г҃ь. и҆ въ҃ (ѩ҆зы́цехъ)[15] не мщи́тъ ли сѧ дш҃а моѧ, вѣ҆зы́идете на сѣ́ны и҆́хъ, и҆ разорите҆̀, и҆стлѣ́нїѧ не сѣтвори́те. (во́змете ѡ҆́)расли е҆го)[16], и҆́же (не) (сѫ́ть г҃ни)[17]. преступле́нїе҆мъ бо҆ преступи́лъ е҆́сть на ма домъ і҆и҆́левъ, и҆ до҃ і҆оу́динъ, [рⷮ҃ г҃ь][18]. ѡ҆вратѣго́шасѧ г҃а [-][19] и҆ рекоу́ша, нѣ́сть тои҆. ни прї҆и́детъ на на҃ зло́, (-)[20] ме́ча и҆ гла́да не оу҆́зримъ. прр҃ки (-)[21] бы́ша на вѣ́тръ (гл҃али), и҆ ѡ҆вѣ́тъ (-)[22] не бы́сть в ни́хъ. сїѧ бо҆ слу҆чатсѧ тѣ́мъ· (-)[23] Сїѧ рече г҃ь (си́лъ)[24]. и҆́же гл҃али е҆сте҆̀ сло́во то́. е҆ а҆́зъ даю́ словесà моѧ̀ въ оу҆́стà твоѧ̀ въ о҆́гнь, и҆ лю́ди сїѧ въ дре́ва и҆ пожре́тъ и҆́хъ· Се҆́ а҆́зъ наведу́ на ва҃ (ѩ҆зы́ки)[25] и҆здале́ча до́ме і҆и҆́левъ, рече г҃ь. (ѩ҆зы́къ си́лныи҆,) ѩ҆зы́къ (старыи҆), е҆го́же (ѩ҆зы́ка не оу҆вѣ́си ни вѣ҆зразумѣ́еши что́ гл҃етъ҆)[26]. [тулъ е҆го ѩ҆́ко гро́бъ ѡ҆вре́стъ҆]·[27], вси҆ крѣ́пцы. і҆ и҆зъѩдя́тъ кла́сы (твоà)[28] и҆ хлѣ́бъ (твои)[29], и҆ пожре́тъ сы҃новъ (твои҆хъ)[30] и҆ дще́рїи (твои҆хъ)[31]. (ста́до твое и҆ ско́ты твоà и҆зъѩ́стъ)[32], виногра́дъ (твои)[33] и҆ смо́квы твоà [-][34]. и҆ сѣкрѹ́шитъ гра́ды (твоѧ твердыѧ)[35], в ни҃же (ты҃)[36] и҆́маши дрѣ҆зновени́е (-)[37] мече́мъ. (о҆́бачє)[38] въ дни҃ѣхъ тѣ́хъ рⷮ҃ г҃ь (-)[39], не сѣтворю ва҃ въ и҆стлѣ́нїе· *(да а҆́ще)[40] речете҆̀, почто́ сѣтвори́ г҃ь

Глава 5

1 Обійдіть єрусалимські дороги і погляньте, і пізнайте, і пошукайте на його площах. І коли знайдете чоловіка, що робить суд і шукає віру, і буду до нього милосердний. **2** Щоб знову сказали: Живе Господь! І тим брехливо клянуться. **3** Господи, твої очі бачать віру? Ти побив їх – і не боліли, розбив їх – і відкинули прийняти напоумлення. Твердим зробили свої лиця, понад камінь, і не побажали повернутися. **4** Я ж сказав: Отже, бідні є і дурні, що не знають господньої дороги і суду свого Бога. **5** Адже піду до владних і скажу їм, бо ті пізнали господню дорогу і суд свого Бога. І ось ці найбільше розбили ярмо і розірвали кайдани. **6** Через це побив їх лев з лісу і вовк на вечір вигубив їх, леопард чатував над їхніми містами, і кожний же з них, що виходить, буде схоплений, бо численними є їхні переступи, скріпилися їхні відступи. **7** За що тобі можу бути милосердним? Твої сини покинули Мене і клянуться тими, що не є богами. Я їх наситив, і вони розпутствували, і в домі розпутствували розпустою. **8** *Коні – полюбовники жінок, і лошаками стали, кожний один іржав до жінки свого ближнього. **9** Чи за це не навідаюся, – сказав Господь, – і чи не помститься на народах моя душа? **10** Підніміться на їхні оборонні мури і знищіть. Не робіть зітління, заберете його галузки, що не є господніми. **11** Бо переступом проти мене переступив дім ізраїлів і дім юдин, – сказав Господь. **12** Вони відкинули Господа і сказали: Він не є *Господом*! Ані не прийде на нас зло, не побачимо меч і голод. **13** Пророки говорили на вітер, і в них не було відповіді. Адже це їм трапиться, **14** це сказав Господь сил: Тому що ви сказали те слово, ось Я даю мої слова в твої уста на вогонь і цей народ на дрова. І він їх пожере. **15** Ось Я наведу на вас народ здалека, доме ізраїльский, – говорить Господь, – сильний народ, давній народ, якого мови не знатимеш, ані не зрозумієш, що говорить. Його сагайдак наче відкритий гріб, **16** всі сильні. **17** І вони з'їдять твоє колосся і твої хліби. І він пожере твоїх синів і твоїх дочок. Він пожере твоє стадо і твою скотину, твій виноград і твої фіги. І він мечем розіб'є твої сильні міста, на які ти надієшся. **18** Однак, в тих днях, – сказав Господь, – не видам вас на зітління. **19** *І якщо скажете: Чому

ѣ҃зѣ їѣ
єз. 25
нѧ҃ бі
ниж. 16

Господь Бог наш зробив нам це все? – Скажеш їм: Тому що ви Мене покинули і послужили чужим богам у вашій землі. Так послужите чужим богам у землі не вашій. **20** Сповістіть це домові Якова, і зробіть, щоб почули в Юді, кажучи: **21** Послухай, полку дурний, що не маєш серця, *ви, що, маючи очі, не бачите, і вуха *маєте* – і не чуєте. **22** Бо чи не будете боятися Мене, – сказав Господь, – і не послабнете від мого лиця? Я поклав пісок як границю морю, заповідь вічну, яка не мине. І зрушаться, і знемагатимуть, і надмуться його хвилі, і не минуть його. **23** Цьому ж народові серце стало невірним і твердим, відійшли і пішли, **24** і не сказали у своєму серці: Злякаймося нашого Господа Бога, який дав нам дощ ранній і пізній за своїм часом, зберігаючи нам літню повноту жнив. **25** Наші беззаконня відхилили це, і ваші гріхи спинили від нас добро. **26** Ті, що знайшлися в моєму народі, безбожні ловителі, що наставляють засідки, як ловець птахів, і пастки на ноги, щоб схопити людей. **27** Адже *як* силка повна птахів, так їхні доми повні обману. Через це вони звеличилися і збагатилися, жирними є, і потовстіли, **28** і дуже сильно переступили мої слова. *Суд вдови вони не судили, не виконали суд сироти, і не судили суду убогим. **29** Чи не відвідаю задля цього, – сказав Господь, – або чи не помститься душа моя на таких людях? **30** Жах і чуда сталися на землі, **31** пророки пророкують брехню, і священики плескали своїми руками, і мій народ таке полюбив. Адже що станеться в його останніх *днях*?

іс. 6 мат. 13 мар. 4 лук. 8 ів. 12 дія. 28 рим. 11

іс. 1 зах. 2 мой2. 2

Глава 6

1 Скріпіться Веніяминові сини посеред Єрусалиму, і в Катекуї затрубіть трубою, і над Ватахерем підніміть хоругву! Бо видно було зло з півночі і велике знищення. **2** Я уподібнив сіонську дочку до красуні і до тієї, що живе в чужині. **3** До неї прийдуть пастухи і їхні стада. Поставили в ній довкруги, кожний один з них пасе те, що є під своєю рукою. **4** Освятіть проти нас війну! Встаньте, і підемо в вполудень! Горе нам! Бо схилився день, бо довгими стали вечірні тіні. **5** Встаньте, і підемо вночі, і знищимо його доми! **6** Бо так сказав Господь сил: Зрубайте його дерево, скиньте плоти довкруги Єрусалиму! Це є місто відвідин, посеред нього всяка брехня. **7** Так як джерело холодною

ѣ҃ть на́шъ намъ [сїѧ всѧ̀]41. (-)42 рече́ши к ни́мъ, [ꙗ́ко ѻ҆ста́висте мѧ, и҆]43 послу́жи́сте бг҃ѡ҃ чю́ждимъ в землѝ ва́шеи. та́ко послу́жи́те (бго́мъ) чю́ждимъ ѣ҆ землѝ не ва́шеи. вънзвѣсти́те сїѧ до́му і҆а́ковлю, и҆ ѹ҆слы́шанїе сътвори́те въ і҆ю́дѣ [рекущи]44. Слы́ши (-)45 по́лче бу́и, и҆же не и҃ма́ши ср҃ца. *и҆же и҃мѣю́ще о҆́чи (-)46 не (ви́дите)47, (и҆) ѹ҆́ши (-)48 и҆ не (слы́шите)49. Щене бо не ѹ҆́боите ли сѧ рече́ гь, и҆ ѿ лица̀ мое́го не разболи́тесѧ. и҆же положи́хъ пѣсо́къ предѣ́лъ мо́рѧ за́повѣдь вѣ́чну, (и҆же)50 не ми́мойдетъ (-)51. и҆ съдвиго́ущсѧ і҆ и҆знемо́гутъ, и҆ надмѹ́тсѧ во́лны е҆́го и҆ не пре́идѹтъ того. лю́демъ же сі҃ѝ бы́сть ср҃це невѣ́рно и҆ жесто́ко, (-)52 ѿи҆до́ша и҆ поидо́ша. и҆ не реко́ша въ ср҃цы свое́мъ, ѹ҆́боимсѧ га̀ ба̀ на́шего. и҆же да́сть намъ до́ждь ра́нъ и҆ по́здей въ вре́мѧ (своѐ), и҆сполне́нїе (лѣтнїе)53 жа́твы (стрегу́щи)54 намъ· безако́нїѧ [на́ша]55 ѹ҆клони́ша сїѧ, и҆ грѣхѝ [на́ша]56 въздръжа́ша бл҃го ѿ [на҃]57. и҆же ѻ҆брѣте́ны сѹ́ть в лю́дехъ мои҃ нечестиви (лови́теле), (ꙗ́ко пти́чныи ло-ве́ць)58 сѣти ставлающи, (и҆ поножы) (на за-цѣпле́нїе)59 мѹ́жемъ (-)60. ꙗ́ко (помѣ́ча по́лна пти́ць)61, та́ко до́мы и҃̀ по́лны ле́сти. сего ради възвели́чени сѹ́ть и҆ ѻ҆богаще́ни. [ѹ҆ты́ли сѹ́ть и҆ ѹ҆толсти́бли]62, и҆ ми́мойдо́ша [слове́съ мои҃хъ зълѣи́ше]63. *(прю̀ вдови́цы не сѹди́ша, (-)64 прю̀ сѝра не ѹ҆пра́виша)65, (и҆ сѹда ѹ҆бо́гі҃мъ не сѹди́ша)· Ѣ҆да̀ сихъ ра́ди не посѣщѹ рече́ гь, и҆ли на лю́дехъ таковы́хъ не ѡ҆мсти́тсѧ дш҃а моѧ̀· ѡ҆́жасть и҆ чюдеса̀ сътворе́на сѹ́ть на землѝ. прр҃цы прр҃чествова́ша лжу́, и҆ сщ҃е҃нницы плеска́хѹ рука́ми свои́ми, и҆ лю́дїе мои҃ възлюби́ша такова. (что́ бо сътво́ритсѧ)66 въ послѣ́днѧѧ е҆́го·

іс. 6 мат. 13 мар. 4 лук. 8 ів. 12 дія. 28 рим. 11

іс. 1 зах. 2 мой2. 2

Гла҃. ѕ҃·

ѹ҆тверди́тесѧ сы҃нове веніамино́ви посредѣ і҆ерли́ма, и҆ въ (кадекуи)1 въструбите трубо́ю, и҆ на (ведахаремъ)2 възды́гнете хорѹговь. и҃же зло́ ви́дѣно е҆́сть ѿ сѣвера, и҆ сътре́нїе вели́ко (-)3. (краснѣи и҆ въ стра́нъствѣ живущеи ѹ҆подоби́лъ е҆́смь)4 дщере́ сїѡ́нѧ, к неи прїидѹтъ пастырїе и҆ стада и҃хъ· (ѹ҆глуби́ша в неи)5 о҆́кръстъ, (пасе́тъ)6 е҆ди́нъ ко́ждо (и҃хъ и҃же) по҃ рѹкѹ свое́ю сѹ́ть. (о҆́стите)7 нань бра́нь, съвостани́те и҆ възы́демъ (-)8 въ полѹдни· го́ре намъ и҃же ѹ҆клони́сѧ дн҃ь, и҃же должае сътворе́ны сѹ́ть сѣни вечернїи· въстани́те і҆ и҆зы́демъ ѣ҆ нощи, и҆ расточи́м҃ (домы̀)9 е҆́го· И҃же сїѧ рече́ гь [сиѣ]10. посѣцѣте дре́во е҆́го, ѿврьзите о҆́кръстъ і҆ерли́ма (тыны̀)11. сѐ е҆́сть гра҃ (посѣще́нїѧ)12, всѧ́ка клевета̀ посреди е҆́го. ꙗ́ко (сту-

дéнꙋ сътвориⷬ҇ть йстóчникъ вóдꙋ свою)[13], тако
стꙋдéно сътворѝ лꙋкáвъство свое· Безакóнїа и
пáкости слы́шатсѧ в неи, предо [мнóю][14] всегда
нéмощь и нáзва· Оу҃чи́сѧ їер҃лиме да не ѿи́детъ
дш҃а моѧ ѿ тебе, да не положꙋ тѧ пꙋстꙋ
зéмлю не óбитáннꙋ· (-)[15] Сїѧ рече гⷭ҇ь [сúлъ][16].
(даже до грóзда съберꙋтъ)[17] нáко въ виногрáдѣ
óстáники їи҃льски. [Óбрати рꙋкꙋ][18] (твою) нáко
торгатель кóшницы (-)[19]. комꙋ възъгла́ю, и (ко-
мꙋ) свѣдѣтельствꙋюсѧ да (слы́шꙋ҃)[20]. *се неóб- дѣ҃ з
рѣзаны оу҃шесà и҃, и (слы́шати не мóгꙋтъ)[21]· Сѐ
слóво гⷭ҇не бы́сть к нимъ вⷭ҇ поношéнїе, [и҃][22] не
вънрїимꙋ того. (сего ради)[23] нáрости (гⷭ҇нѧ)[24]
йсполнихсѧ (оу҃трꙋди́хсѧ тръпѧ́щи)[25]· Йзлїю на
малóе вн҃ѣ, и на събранїе ю҆ношѣ вънꙋ҃ѣ. Мꙋжъ бо (съ)[26] женою нáтъ бꙋдѐ, и стáрецъ
съ йсполне́ньѩ дн҃ї. и прейдꙋтъ домы̀ йхъ къ
чюждимъ, (и҃) полà и жéны (-)[27] тáкоже. йже
прострꙋ рꙋкꙋ мою на óбитаю́щїй зéмлю [-][28],
рече гⷭ҇ь. [-][29] *ѿ менша́ (-)[30] паки дá до бóлша- їсаїа ѝв
го, всѝ (сребролюбїю оу҃чáсѧ)[31] (и҃) [ѿ (пр҃рка)[32] да- нй҃ й
же до сщ҃енни́ка]33, вси (творатъ)[34] лéсть. и
цѣлáхꙋ сътренїа [дщерїи][35] людїи мои҃хъ, съ
лестїю рекꙋщи, ми́ръ ми́ръ, и не (бⷭ҇ь)[36] ми́ръ.
стꙋдни сꙋть йже (поношéнїе) [сътвориша][37].
что́ наи҆паче постыдѣнїѧ҃ непостыдѣни, и (пос-
рами́тисѧ)[38] не вѣдатъ. сегѡ ради вéщи па-
дꙋтъ промежъ (рꙋшающихъ)[39], и въ врема
посѣщéнїѧ [своего҃][40] разрꙋшáтсѧ, рече гⷭ҇ь. сїѧ рече
гⷭ҇ь, стоите на пꙋтéхъ и ви́дѣте, и въпроси́те
ѿ стезь [-][41] дрéвнихъ [-][42], йхже бꙋдетъ
пꙋть бл҃гъ. и ходи́те по (ни́хъ)[43], *и óбра́- мѳ҃ йі мат. 11
щете (прохлаждéнїе)[44] дш҃амъ вашимъ. и рекó-
ша, не ходи́мъ. (и҃) постáвихъ на вы̀ стра́жа.
[и҃ рекóхъ][45], слы́шите глáсъ трꙋбы̀. и рекóша,
не оу҃слы́шимъ. Сего ради (слы́шите)[46] нáзы́цы,
и (познáйте събранїе, колúко а҃ сътворю и҃)[47]. слы́-
ши землà, сѐ а҃ (йзведꙋ)[48] [злаѧ на пóлкъ сїи][49]
плóдъ (помышлéнїѧ)[50] и҃, йже словéсъ моi҃хъ не їсаїа ѧ҃
послꙋшаша, и закóнъ мои ѿврыгоша. *въскꙋю ѧмѳ҃ ѥ҃ ам. 5
мнѣ кадúло ѿ сава приносите, и касїа (бл҃гимъ
óбонáнїе҃) ѿ землà далнѧа. всесъжéнїа ваша
не сꙋть оу҃годна, и заклáнїѧ вáша не оу҃годи́ша
мнѣ· Сего ради (-)[51] рече гⷭ҇ь, се а҃въ дамъ на
людѝ сїи разр҃ꙋшéнїе, и раздрꙋшáютъ в (нихъ)[52]
ѿц҃ы и сн҃ове вкупѣ сосѣдъ, і҆ искренїи (-)[53] по-
гúбнꙋтъ. Сїѧ рече гⷭ҇ь. сѐ людѝ (прїидꙋтъ)[54] ѿ
(землà) сѣверьски, и нáзы́къ [велúкъ][55] въста́-
нетъ ѿ конець землѧ. стрѣлꙋ и щúтъ въсхи-
тятъ, мꙋчитель е҃ и не оу҃мл҃рдитсѧ. гл҃а е҃го
нáко мóре възшꙋмúтъ, (и҃) на кóни (възы́ндꙋтъ)[56]
оу҃готóвани нáко (мꙋжъ)[57] на óполчéнїе на тѧ

робить свою воду, так він холодним зробив своє лукавство. Беззаконня і пакості чути в ній переді мною постійно, хвороба і побиття. **8** Напоумся, Єрусалиме, щоб від тебе не відійшла моя душа, щоб Я не поклав тебе пустою, незамешканою землею! **9** Це сказав Господь сил: Аж до грона зберуть останки ізраїльські, як у винограднику. Поверни твою руку, як той, що зриває до кошика. **10** До кого заговорю і кому засвідчу, щоб послухали? *Ось їхні вуха необрізані і не мо- дія. 7
жуть чути. Ось господнє слово було до них на погорду, і його не сприймуть. **11** Задля цього я наповнився господньої люті і змучився терплячи. Вилию на малого ззовні і на збір молодих разом, бо чоловік з жінкою буде схоплений і старий з тим, що повний днів. **12** І їхні доми перейдуть до чужих, і поля, і жінки також. Я простягну мою руку на тих, що живуть на землі, – сказав їс. 56
Господь. **13** *Знову від малого аж ниж. 8
до великого – всі навчаються любов'ю гроша; і від пророка аж до священика – всі чинять обман. **14** І вони лікували побиття дочок мого народу, з обманою кажучи: Мир! Мир! І не було миру. **15** Безсоромні є ті, що вчинили погорду. Чому вони так дуже стидом безсоромні і не вміють соромитися? Через це впадуть між тими, що нищать, і в часі своїх відвідин будуть знищені, – сказав Господь. **16** Це сказав Господь: Стійте на дорогах і глядіть! І запитайте про давні стежки, на яких буде добра дорога, і ходіть по них, *і знайдете прохолоду вашим мат. 11
душам. І сказали: Не підемо. **17** І Я на вас поставив сторож і сказав: Послухайте голос труби! І сказали: Не послухаємо! **18** Через це чуйте народи і пізнайте зібрання скільки я їм зроблю. **19** Послухай, земле: Ось я виведу зло на цей полк – плід їхнього задуму. Бо вони не послухали моїх слів і відкинули мій за- їс. 1
кон. **20** *Навіщо мені приносите ла- ам. 5
дан із Сави і касію з добрим запахом з далекої землі? Ваші всепалення не є прийнятні і ваші жертви не є Мені милі. **21** Через це сказав Господь: Ось Я дам знищення на цей народ, і в них разом знищать батьків і синів, згинуть сусід і ближній. **22** Це сказав Господь: Ось народ прийде з північної землі, і великий народ підніметься з кінців землі. **23** Схоплять стрілу і щит, жорстоким є і не змилосердиться. Його голос бушуватиме, як море, і вилізуть на коней підготовані, як чоловік на війну проти тебе, дочко

сіонська. **24** Ми почули їхню чутку, наші руки є без сили, нас охопила скорбота, болі, як в тієї, що родить. **25** Не виходьте на ниви ані не виходьте на дорогу, бо довкруги меч ворога і страх. **26** Дочко мого народу, підпережися мішковиною і посип себе попелом! Плач єдинородний! Зроби собі плач гірким, бо нагло прийде на вас запустіння. **27** *На випробування дав я тебе моїм сильним людям, і пізнаєш, і випробуєш їхні дороги. **28** Всі вони начальники, що відхиляються, що ходять обманливо. Мідь і залізо – все зітліло. **29** Забракло ковальського міха для вогню, зітліло олово, надувач марно надував, бо їхні злоби не зітліли. **30** Назвіть їх сріблом до викинення, бо Господь їх відкинув.

вищ. 1

дши сїо́на. слы́шахомъ сл҃у [є҆го][58], безъ въздержа́нїа суть ру́цѣ на́ши, ско́рбь о҆бъя́тъ насъ болѣзнїи ꙗ҆ко рода́ющаꙗ. не хощѣте и҆сходи́ти на ни́вы ни (и҆сходѣте на п҃ол҃)[59]. ꙗ҆ко мечь врага́, (и҆ страхъ)[60] о҆́крꙋгъ. дше́ро людїи мои́хъ препоя́шисѧ вре́тищемъ, [и҆][61] посы́плисѧ пе́пело҃. пла́чъ (є҆ди́нородныи)[62], сътвори́ себѣ плаче́мъ горкі҃й. и҆же оу҆стремле́но прїи́детъ запꙋстѣнїе на ва́съ. *и҆скуси́телѧ дахъ тебе на (люди моѧ крѣпка)[63], и҆ вѣси [-][64] (і҆ и҆скуси́ши)[65] пꙋти́ мои҃. вси́ (тїи нача́лницы оу҆кланя́ющїи)[66] ходя́щи лъсти́во. мѣдь и҆ желѣзо вси́ растлѣни суть. о҆́скудѣ надꙋтїе на о́гнь, и҆стлѣ о́лово, в сꙋе́тꙋ надыма́ надмы́тель, лꙋка́вьствова (бо) и҆хъ не суть и҆стлѣни. сребро ѿмѣтно зовѣте и҆́, и҆же (гь ѿвръгл҃ъ тѣхъ)[67].

вьі й

Глава 7

1 Слово, що було до Єремії від Господа, кажучи: Стань в брамі господнього дому і проповідуй там те слово, і скажи: **2** Послухайте господнє слово, вся Юдея! Ви, що входите крізь ці брами, поклоніться Господеві! **3** Це сказав Господь сил, Бог ізраїльський: *Добрими зробіть ваші дороги і ваші задуми, і поселюся з вами на цьому місці. **4** Не надійтеся на брехливі слова, кажучи: Храм господній. Храм господній. Є храм господній. **5** Бо якщо випрямите ваші дороги і ваші задуми, якщо зробите суд між чоловіком і його ближнім, **6** і приходьком, і сиротою, і вдові не зробите обману, і невинну кров не пролиєте на цьому місці, і не підете за чужими богами в лукавстві самі собі, **7** поселюся з вами на цьому місці, в землі, яку дав Я батькам вашим від віку аж і до віку. **8** Ось ви надієтеся на себе в обманливих словах, що не принесе вам користі: **9** красти, убити, чинити розпусту, клястися неправдиво, жертвувати Ваалові і ходити за чужими богами, яких ви не знаєте. **10** І ви прийшли і стали переді Мною в цьому домі, в якому прикликано моє ім'я, і ви сказали: Ми спинилися задля цього, що ми зробили ті гидоти. **11** *Адже чи зроблено печерою розбійників цей дім, в якому прикликано моє ім'я перед вашими очима? Я є. Я є. Я побачив, – сказав Господь. **12** Підіть до того місця, до Силому, де мешкає моє ім'я від початку, і погляньте, що Я йому зробив задля лукавств мого народу Ізраїля. **13** І тепер, тому що ви зробили всі ці діла, – сказав Господь, – *і Я промовив до вас вранці, встаю-

ниж. 26

мат. 21
мар. 11
лук. 9

при. 1
іс. 65
і 66

гла҃ з҃.

ло́во и҆же бы́сть къ і҆ереми҃и ѿ га҃ глю́щи, ста́ни въ вра́тѣхъ дому гн҃а. и҆ пропов҃ѣждь тꙋ́ сло́во то́, и҆ гл҃и. Слы́шите сло́во гн҃е вс҃а і҆ꙋ́де́а, входа́щеи по вра́тѣхъ сі҃и, да поклони́тесѧ г҃ꙋ[1]. сі҃а рече гь [сі́лъ][2] бъ і҆и҃лев҃ъ· *бл҃го твори́те пꙋти҃ ваша и҆ мышле́нїа ваша, и҆ о҆бита́ю с ва́ми на мѣстѣ томъ· Не хощите надѣѧтисѧ (-)[3] въ словесѣхъ лжи́вы҃ (-)[4] реку́щи, хра́мъ гн҃ь, (хра́мъ гн҃ь,) хра́мъ гн҃ь е҆́сть· ꙗ҆́ко а҆́ще бл҃го рече́те пꙋти҃ ва́ша и҆ мышле́нїа ва́ша. [а҆́ще][5] (-)[6] сътворите сꙋдъ просредѣ мꙋжа і҆ [-][7] и҆скренѧго є҆го, и҆ прише́лца и҆ си́ра, и҆ вдови́ци не сътвори́те лъсти́во. ни кро́вь неповн҃ꙋ и҆злїе́те в мѣстѣ семъ, и҆ по бо҃сѣ чюжи҃ не ходи́те в лꙋка́вьствѣ са́ми себѣ. [-][8] о҆бита́ю с ва́ми в мѣстѣ се́мъ, въ землѝ ю́же да́хъ ѿцем҃ вашимъ ѿ вѣка даже и҆ до вѣка [є҆е][9] вы҃ надѣетесѧ на сѧ въ словесе́хъ лжи́выхъ, и҆же не требѣ вамъ· (оу҆кра́сти, оу҆би́ти, бл҃ꙋствовати клатисѧ лжи́во, жрѣти ваа́лиму и҆ ходи́ти)[10] по бозѣхъ чю́ждихъ и҆́хже не вѣсте [-][11]· и҆ прїидо́сте и҆ ста́сте предо мною в домꙋ [се́мь][12], в не́мже възва́но е҆́сть и҆́ма мое (-)[13]. и҆ рекли е҆сте и҆зба́влени е҆смы, сего ра́ди что сътвори́хомъ поноше́нїа тва. *е҆да бо пеще́ра разбо́йникомъ [сътворе́нъ е҆]́[14] до́мъ (сі҃и)[15], в немже възва́но е҆́сть и҆́ма мое [-][16] (-)[17] въ о́чїю вашею. (а҆́зъ е҆сь҃ а҆́зъ е҆смь, а҆́зъ ви́дѣхъ)[18], рече гь· [-][19] и҆дѣте к мѣсту (тому)[20] в сило́мъ иде́же о҆бита́етъ и҆́ма мое (ѿ нача́ла)[21] и҆ ви́дите что́ сътвори́хъ е҆мꙋ лꙋка́вьствъ ра́ди люде́и мои́хъ і҆и҃л҃ь. и҆ нн҃ѣ и҆же сътвори́ли е҆сте вс҃а дѣла сі҃а, [рече гь][22]. *и҆ гл҃алъ е҆смь къ ва́мъ [въ оу҆трїи въста́ющи, и҆ гл҃ющи][23], и҆ не слы́-

нн҃ѣ и҆же

мн҃ѣ и҆ли҃ꙋ и҆

прѝ и҆саі҃а зач҃ и҃ зв҃

шасте (-)[24]. и̂ зва́хъ васъ, и̂ не ѡ҃вѣща́сте [мнѣ][25]. (-)[26] сътворю̀ до́му [сему][27] в немѫ́же вьзва́но е̑сть и҃ма мое (-)[28], (и̂) в немже вы̀ и҃маете дрьзнове́нїе [-][29]. и̂ мѣсто и̂же да́хъ ва́мъ и̂ ѡ҃ц҃ема вашимъ, на́ко сътвори́хъ сило́му. и̂ ѡ҃вргу васъ ѡ҃ лица̀ мое́го, на́ко ѡ҃вергѡ̑ (всю) бра́тїю ва́шу, все сѣмѧ е̂фремово. *(ты́ же)[30] не моли́ся за лю́ди сїѧ, ни вьспрїими за нихъ хвалу̀ и̂ мл҃тву̀, и̂ не предъстои́ши мнѣ (-)[31], и̂же не ѹ҆слы́шу [тѧ][32]. е̂да ви́диши что̀ сїи творѧтъ вь градѣхъ і҆ѹ́дины́хъ, и̂ на площа́дѣхъ і҆е̂рлима. *сы́нове (-)[33] сьбира́ютъ дрова̀, и̂ ѡ҃ц҃ы (-)[34] зажига́ютъ ѻ҆гне́мъ, и̂ же́ны (-)[35] скропа́тъ тѹ́ки да сътворѧтъ хамоны̀ ц҃р҃ици нб҃нѣи, и̂ пожру́тъ богомъ чюжи́мъ (и̂)[36] (мене къ гнѣву̀ прогнѣ́ваютъ)[37]. е̂да мене [-][38] къ гнѣву̀ прогнѣ́ваютъ, рече г҃ь. е̂да̀ не са́ми себѣ ѣ҃ постыдѣнїи лица своего́. сего ради та́ко рече г҃ь сѐ на́рость [моѧ][39] и̂ прогнѣванїе мое сьбира́ется на мѣсто то́. (-)[40] на мѹ́жи, и̂ на ско́ты, и̂ на [-][41] древо страны́, и̂ на пл҃о́ зе́мныи, и̂ вьзжеже́тся и̂ не ѹ҆га́снетъ· Сїѧ рече г҃ь [сѝлъ е҃ъ і҆и҃левъ][42]. всесъжже́нїѧ ваша преданы́ жрьтвамъ ва́шимъ, і҆ и҆зъна́дите мѧ́са, и̂же не гла́лъ е̂смь съ ѡ҃ц҃ы ва́шими, и̂ не заповѣ́дахъ и҃̑ вь дн҃ь вьныже и҆зведа́хъ и҃̑ ѡ҃ землѧ̀ е̂гѹ́петъски, ѡ҃ сло́ва всесъжже́нїѧ и̂ жрьтвамъ. но то́кмо (-)[43] заповѣ́дѧ и҃мъ реку́ще. ѹ҆слы́шите гла́са мое́го, и̂ бу́ду вамъ е҃ъ, и̂ вы̀ бу́дете мнѣ лю́ди. и̂ походи́те вь всѧ́комъ пу́тѝ (-)[44] на́же повелѣ́хъ вамъ, да бл҃го бу́детъ вамъ· *и̂ не слы́шаша [-][45] ни приклони́ша ѹ҆́хо свое. но и̂до́ша в похотѣнїи (и стропотъствѣ) ср҃ца своего́ лука́ваго, (-)[46] сътворени (же) суть вьспѧтъ и̂ не на пр҃е́, ѡ҃ дн҃е на́же и҆зошлѝ суть ѡ҃ц҃ы и҃хъ ѡ҃ землѧ̀ е̂гѹ́петъскїѧ [-][47] даже до дне сего. и̂ посла́̑ к вамъ всѣхъ ра́бъ мои́хъ пр҃о́рокъ по дне, (вьста́ющи заѹтра)[48], и̂ посыла́ющи. и̂ не ѹ҆слы́шаша мѧ, ни приклони́ша ѹ҆́хо свое. но ѻ҆же́стиша вы́ю свою, (и̂ горши сътвори́ли суть) неже ѡ҃ц҃ы и҃хъ· и̂ гла́ши к ни҃̑ (всѧ̀ словеса̀ сїѧ)[49], [и̂ не ѹ҆слыша́̑ тѧ. и̂ возъзовеши и҃хъ, и̂ не ѡ҃вѣща́ютъ тебѣ. и̂ рече́ши к нимъ][50], с҃е е̂сть на́зыкъ и̂же не послу́ша гласа г҃а [е҃а своего́][51], ни вьспрїѧтъ наказа́нїѧ. погы́бе вѣ́ра, [и̂ ѡ҃мта е̂сть][52] ѡ҃ ѹ҆стъ и҃хъ. ѻ҆стризѝ (вла́сы)[53] твоѝ и̂ ѡ҃мещи, и̂ вьспрїими (пла́̑ и̂)[54] рыда́нїе, и̂же ѡ҃вргъглъ г҃ь и̂ ѻ҆ста́ви р҃о́ (на́рости своеѧ)[55]. и̂же сътвори́ша сы́нове і҆ѹ́дины лука́во вь о́чїю мое́ю, рече г҃ь· Поста́виша пораже́нїѧ своѧ в домѹ́ в нем же вьзва́но е̂сть и҃ма мое (-)[56], да ѻ҆скверна́тъ е̂го. *и̂ създа́ша высо́каѧ

чи і говорячи – і ви не послухали, і Я вас кликав – і ви мені не відповіли. **14** Зроблю цьому домові, в якому прикликано моє ім'я і в якому ви маєте сміливість, і містові, яке Я дав вам і вашим батькам, так як Я зробив з Силом. **15** І відкину вас від мого лиця, так як Я відкинув всіх ваших братів, все Ефремове насіння. **16** *Ти ж не молися за цей народ, ані не берися за них хвалити і молитися, і не стій переді Мною, бо не вислухаю тебе. **17** Чи не бачиш, що вони роблять в юдиних містах і на площах Єрусалиму? **18** *Сини збирають дрова, і батьки палять вогонь, і жінки місять тісто, щоб зробити хамони небесній цариці і принести жертву чужим богам, і мене прогнівують до гніву. **19** Чи мене розгнівають до гніву, – сказав Господь? Чи не самі собі на посоромлення свого лиця? **20** Через це так сказав Господь: Ось мій гнів і моя лють збирається на це місце, на мужів, і на скотину, і на дерево країни, і на плоди землі. І загориться, і не згасне. **21** Це сказав Господь сил, Бог ізраїльський: Ваші всепалення передані вашим жертвам. І з'їсте м'ясо, **22** про яке Я не говорив до ваших батьків, і не заповів їм в дні, в якому Я їх вивів з єгипетської землі, про слово цілопалення і жертви, **23** але тільки заповів Я їм, кажучи: Послухайте мій голос – і буду вам Богом, і ви будете мені народом. І ходіть в усякій дорозі, яку Я вам заповів, щоб добре вам було. **24** *І вони не послухалися ані не нахилили своє ухо, але пішли за пожаданнями і розбещеністю свого лукавого серця, пішли ж назад і не вперед. **25** Від дня, в якому вийшли їхні батьки з єгипетської землі, аж до цього дня. І Я до вас послав всіх моїх рабів-пророків вдень, встаючи вранці і посилаючи. **26** І вони не послухалися мене ані не нахилили своє вухо, але твердою зробили свою шию, і стали гіршими, ніж їхні батьки. **27** І скажеш до них всі ці слова – і не послухаються тебе. І закличеш до них – і не відповідять тобі. **28** І скажеш до них: Це є народ, який не послухався голосу свого Господа Бога ані не сприйняв напоумлення. Пропала віра і є забрана з їхніх уст. **29** Остриж твоє волосся і відкинь, і візьми плач і ридання, бо Господь відкинув і покинув рід своєї люті, **30** бо юдині сини зробили лукаве в моїх очах, – сказав Господь. Вони поставили свої гидоти в домі, в якому ж прикликано моє ім'я, щоб його опоганити, **31** *і збудували тофето-

нй дı
ниж. 14
ниж. 44
нй мд
ниж. 16
нй ѣı
мой3. 18
г҃ мѳ йı

ві височини, що є в долині синів енонових, щоб спалювати їхніх синів і їхніх дочок вогнем, чого Я не заповів ані не подумав у моєму серці. **32** Через це ось прийдуть дні, – сказав Господь, – і не назветься більше той Тофет – Долина енонових синів, але Долина вигублених. І поховають в Тофеті задля того, що не було місця, **33** і будуть трупи цього народу в їжу небесним птахам і звірам землі, і не буде того, хто проганяє. **34** *І зроблю, щоб зникли з юдиних міст і з площі Єрусалиму голос радості і голос веселості, голос жениха і голос невістки. Бо земля буде у смутку.

єз. 26

Глава 8

1 В тому часі, – сказав Господь, – винесуть кості юдиних царів, і кості його начальників, і кості священиків, і кості пророків, і кості тих, що живуть в Єрусалимі, з їхніх гробів; **2** і покладуть їх перед сонцем, і місяцем, і перед всіма небесними звіздами, яких полюбили, і яким послужили, і вслід яких вони пішли, і яких шукали, і *яким* поклонилися. Не будуть зібрані ані не будуть поховані, але будуть на гній на лиці землі. **3** І вони виберуть радше смерть, ніж життя, всі, що залишилися з цього поганого племені, на всіх місцях, що є покинуті, з яких же Я їх вигнав, – сказав Господь сил. І скажеш до них: **4** Це сказав Господь: Чи той,хто впаде, не встане? Або той, хто відкинув, не повернеться? **5** Адже чому цей полк в Єрусалимі відвернувся непокірним відверненням? Вони вибрали брехню і не побажали повернутися. **6** Я сприймав і слухав, і ніхто не говорить те, що є добрим, немає ані одного, що чинить каяття за свій гріх, кажучи: Що я вчинив? Всі відвернулися на свій біг як кінь, що з нагальністю біжить на бій. **7** Шуліка на небі пізнала свій час, горлиця, і ластівка, і горобець зберегли час свого приходу, мій народ же не пізнав господнього суду. **8** Як мені говорите: Ми є мудрі! І з нами є господній закон! По правді, він чинив брехню, брехлива тростина в писарів. **9** Мудрі завстидалися, є злякані, схоплені, бо відкинули господнє слово, і немає в них ні однієї мудрості. **10** Через це дам їхніх жінок чужинцям, їхні поля тим, що успадковують. *Всі від меншого аж до більшого, всі наслідують грошелюбів, від пророка аж до священика, всі зроблять брехню. **11** І вони лікували побиття дочок мого народу на встид, кажучи: Мир!

іс. 56
вищ. 6

тофе́тъ, и҆же є҆сть в҃ долѹ̀ сы́новъ (є҆нѡ́нь)[57]. да сѣ́жгѹтъ сы́нове и҆хъ и҆ дще́ри свои҆ о҆гне́мъ. и҆же не повел҃ѣ (-)[58] ни помы́слихъ въ҃ ср҃цы мое́мъ· Сего ра́ди є҆ дн҃ї҆е прї҆и́дѹтъ, рⷱ҃ гⷭ҃ь. и҆ не рече́тсѧ кто́мѹ (-)[59] тофе́тъ (тои҆)[60] до́лъ [сы́новъ][61] є҆нѡ́нихъ, но̀ до́лъ закла́нї҆ѧ, и҆ погребѹ́тсѧ в҃ тофе́тѣ, того ра́ди и҆же не бы́сть мѣ́сто· И҆ бѹ́детъ тр҃пї҆е лю́дї҆и сихъ въ҃ сн҃ѣдь пти́цѣ҆ нб҃ны́м҃, и҆ звѣ́ремъ зе́мны́мъ, и҆ не бѹ́детъ ѡ҆гонѧ́ющаго. *и҆ ѹ҆поко́и҆ти сътворю̀ ѡ҆ гра́дъ і҆ѹ́дины́хъ, и҆ ѡ҆ площади і҆ер҃лима, гласъ ра́дости и҆ гла́съ весе́лї҆ѧ, гласъ женихѡ́ и҆ гла́ невѣ́сты, в҃ (печа́ли)[62] бо̀ бѹ́дѣ҆ [-][63] земл҃ѧ·

ез. 26

Гл҃а, и҃·

Въ҃ врема́ то̀ рече́ гⷭ҃ь. и҆звергѹ́тъ ко́сти ц҃р҃ей і҆ѹ́дины́хъ. и҆ ко́сти нача́льникѡ́ е҆го̀. и҆ ко́сти сщ҃е́нникѡвъ и҆ ко́сти прр҃ѡкъ, и҆ ко́сти и҆же о҆бита́ша въ҃ і҆ер҃лимѣ, ѡ҆ гро́бъ и҆хъ, и҆ простр҃ѹтъ и҆хъ къ҃ сл҃нцꙋ̀ и҆ лꙋнѣ̀ и҆ къ҃ всѣ́мъ звѣ́здамъ [нб҃ны҃ї҆][1] (-)[2] и҆хже възлюби́ша. і҆ и҆́мже слꙋжи́ш҃ и҆ въ҃ слѣ́дъ и҆хъ ходи́ша, і҆ и҆хже взыска́ша и҆ (-)[3] поклони́шасѧ (-)[4]· Не собе́р҃ѹсѧ ни погребѹ́тсѧ, но̀ въ҃ (гно́и҆)[5] на лицы҆ҳ̀ земли҆̀ бѹ́дѹтъ. (і҆)[6] и҆збер҃ѹтъ на́и҆па҆ сме́рть не́же живо́ [-][7] всѝ и҆же о҆ста́ша ѡ҆ племени сего (строптиваго) въ҃ всѣ́хъ мѣ́стехъ (и҆же о҆ста́влени сѹ́ть). ѡ҆ ни́хъ же и҆звергохъ а҆̀ (-)[8] [рече гⷭ҃ь сн҃лъ. и҆ рече́ши к҃ ни́мъ][9], [-][10] сї҆а̀ рече гⷭ҃ь, е҆да̀ и҆же паде́тъ не въ҃ста́не́ ли҆, и҆ли ѡ҆вер҃тъшїисѧ не о҆брати́тъ ли҆ сѧ. въ҃скꙋ́ю бо̀ ѡ҆враще́нъ е҆сть по́лкъ [сї҆и][11] (въ҃ і҆ер҃лимѣ) ѡ҆враще́нї҆емъ непокори́вы́мъ. (-)[12] (взѧ́ша лжꙋ́)[13], (и҆ не хотѣ́ша о҆брати́тисѧ, внимахъ и҆ послꙋ́шахъ, и҆ никто́ что̀ бл҃го е҆сть гл҃етъ)[14], ни е҆ди́нъ е҆сть и҆же дѣ́етъ покаа́нї҆е на гр҃хѣ́ свое́мъ реꙗ́ wи, что̀ сътворихъ. (всѝ о҆бращени҆ ꙗ҆ко на тече́нї҆е свое)[15] ꙗ҆́ко ко́нь (съ҃ стремле́нї҆емъ и҆дꙋ́щъ на о҆полче́нї҆е)[16]. (-)[17] пилю́к҃ на нб҃си позна̀ вре́ма свое. го́рлица і҆ ла́стовица (и҆) сикони҆а съхрани́ша врема́ прише́ствї҆ѧ своего̀. люді҆е же мои҆̀ не позна́ша сꙋ́да гн҃ѧ, ꙗ҆́ко речете́ (-)[18] (мы҆̀ мꙋ́дры е҆смы)[19], и҆ зако́ гн҃ь [с҃ намѝ е҆сть][20]. (и҆́стинно лжꙋ́ дѣ́лалъ е҆сть)[21] ѹ҆правле́нї҆е лжи́во пи́сарамъ· Постыдѣ́ни сѹ́ть премꙋдрі҆и. [-][22] ѹ҆стра́шени (-)[23] поі҆ма́ни сѹ́ть, сло́во бо̀ гн҃е ѡ҆вр҃гоша (и҆) премꙋ́дрость ни е҆ди́на е҆̀ в҃ нихъ. сего ра́ди дамъ жены҆ и҆хъ стра́нны́мъ, (-)[24] пола҆̀ и҆хъ (прест҃лѣдова́телемъ)[25]. *[и҆же ѡ҆ менша (-)[26] да́же до бо́льша, вси златолю́бецъ послѣдꙋю́тъ ѡ҆ пр҃ока (-)[27] да́же до сщ҃енника, всѝ сътворѧтъ лжꙋ́· І҆ и҆сцѣлѧ́хꙋ сътрени҆ѧ дще́рї҆и людї҆и мои҆хъ к҃ по-

іса́ї҆а и҃в вы҃ ѕ҃

стыдѣнїю реку́щи, ми́ръ, ми́ръ. (є҆гда)[28] не бы́сть ми́ръ· Постыдѣни суть и҆́же гнусьство сътвори́ша, (за всѧ̀ сїѧ)[29] постыдѣнїю не суть постыдни, и҆ срамитисѧ не вѣдѣша сего ра́ди паду́тъ между падающи́мъ (-)[30] въ врема посѣще́нїѧ своего́ паду́тъ рече гь. (събира́ющи)[31] съберу́ (и҆́хъ)[32] ре҆ гь, нѣсть гроздъ в лоза́хъ, и҆ не҆ су смо́кви въ смоко́вницѣ, (-)[33] ли́стъ ѡ҆паде, [и҆ далъ и҆́же преступле́на суть][34] почто́ сѣдимъ. съвокупитесѧ и҆ вънидѣ́ въ гра́ запа́сей. и҆ молчи́ [то́у][35], и҆́же [гь][36] бъ [нашъ][37] молча́ти сътвори́ на́, и҆ пити далъ намъ во́ду желчи.
нѝ дѝ съгрѣшихомъ бо́ (гу)[38], *ждахомъ ми́р и҆ не бѣ бл҃го. врема враче́ванїѧ. и҆ се҆ бо́язнь. ѡ҆ да́на слы́шана е҆́сть (рза́нїѧ)[39] ко́ней [и҆́хъ][40]. ѡ҆ гла́са во́пля побо́рникъ е҆́го подвигну́та е҆́сть всѧ̀ землѧ̀. и҆ прїидо́ша и҆ пожро́ша зе҆́лю і҆ и҆сполне́нїе е҆ѧ.
мѹ́ро ѝ гра́дъ и҆ о҆бита́ющи́мъ в немъ· *и҆́же се҆ а҆́зъ пошлю вамъ змі҃и и҆́мже нѣсть заклина́нїѧ і҆ и҆҆зъ҆ѧда́тъ васъ [рече гь][41]. (болѣзнь моа надъ бо́лѣзнь, въ мнѣ сре҆́це мое пла́чюще)[42]. сѣ гла [во́пля][43] дще́рїи людїи моихъ, ѡ҆ землѧ̀ далеча. е҆́да гь нѣсть в сїо́нѣ, и҆́ли цр҃ь [е҆́го][44] нѣсть в немъ. вънеску́ю (мѧ къ гнѣву́ подвиго́сте)[45], (и҆) въ и҆҆зваже́ныхъ свои́хъ и҆ въ суетахъ чюжихъ· Про́иде жа́ва сконча́но е҆́сть лѣто и҆ мы спасени нѣсмы, надъ сокруше́нїе҆ дще́ри людїи мое҆́, [съкруше́нъ е҆́смь и҆][46] ско́рбенъ. оу҆жасъ о҆бѣдѧ́ мѧ, (-)[47] е҆́да кле́ѧ нѣ в галаа́дѣ, и҆́ли врача нѣ то́у, воскую (бо) нѣ и҆сцѣле́на ра́на дще́рїи людїи мое҆́·

Мир! – коли не було миру. **12** Засоромлені є ті, що зробили погань. За це все встидом не завстидалися і не зуміли соромитися, задля того впадуть між тими, що падуть, впадуть в часі своїх відвідин. **1**3 Сказав Господь: Збираючи зберу їх. Сказав Господь: Немає винограду на лозах і немає фігів на фіґах, листя відпаде. **14** І Він дав те,чим ми переступили. Чому сидимо? Збереться, і ввійдемо до сильних міст, і там мовчатимемо, бо наш Господь Бог змусить нас мовчати; і Він дав нам пити воду жовчі, бо ми згрішили Господеві. **15** *Ми очікували мир – і не було добра, час лікування – і ось страх. **16** З Дану чути іржання їхніх коней, від голосу іржання його поборників вся земля здригнулася. І вони прийшли і пожерли землю і її повноту, місто і тих, що живуть в ньому. **17** *Тому що ось Я пошлю вам зміїв, яким немає заклинання, і покусають вас, – сказав Господь. **18** Мій біль над біль, в мені моє серце, що плаче. **19** Ось голос крику дочки мого народу з землі здалека: Чи не є Господь у Сіоні? Чи його цар не є в ньому? Чому ви підвели мене до гніву і то своїми різьбленими і чужими марнотами? **20** Пройшли жнива, скінчилося літо, і ми не є спасенними. **21** Я є прибитий побиттям дочки мого народу і сумний, мене охопив страх. **22** Хіба немає мазі в Ґалааді? Чи там немає лікаря? Адже чому не є вилікувана рана дочок мого народу?

ниж. 14

муд. 11

Гла҃, д҃·

то́ дасть главѣ моеи́ во́ду и҆ о҆чи́ма мои́ма и҆́сточникъ слезъ. и҆ пла́чю [-][1] дн҃ь и҆ но́щь побїе́ныхъ дще́ри людїи мои́хъ· Кто дасть мене въ о҆пу́стѣнїе ра́зными пу́темъ. и҆ о҆ста́вль лю́ди моѧ и҆ ѡ҆и́ду ѡ҆ ни҃х, и҆́же вси҆ о҆блудъ́ствова́ни суть. (и҆) мно́жество преступ́никовъ. и҆ простро́ша ѧ҆зы́къ свои ѧ҆́ко лу́къ лжи҆ и҆ неи҆́стинны, съкрѣпи́шасѧ на земли҆. и҆́же ѡ҆ лука́ва на лука́вьство и҆зошли҆ суть, ѱѡ҃ и҆҆з и҆ мене не позна́ша [рече гь][2]. *е҆ди́нъ кождо (же) ѡ҆ и҆скренѧго своего́ да стреже́тсѧ, и҆ [всѧ́кому][3] бра́ту своему́ да не и҆́мать дрьзнове́нїѧ. и҆́же всѧ́къ бра́тъ лъстѧ́щи прельсти́тъ, и҆ всѧ́къ дру́гъ лъсти́ве наско́читъ. (и҆ мужъ)[4] [бра́та][5] своего́ посмѣе́тъ, [і҆][6] и҆́стинну не възгла́ютъ. пооу҆чи́ша (бо) ѧ҆зы́къ свои гла́ти лжу́, (да безако́нно дѣ́ютъ потружа́шесѧ)[7], (о҆бита́нїѧ твоа) посредѣ лъсти въ лъсти҆̀, въздержа́шасѧ вѣдѣти мене, [рече гь][8]. Сего ра҃ (-)[9] рече гь [сі҃][10]. се҆ а҆́зъ разжегу́ (-)[11] і҆ и҆скушу́ и҃. что҆̀ (бо и҆но) сътворю҆

Глава 9

23 Хто дасть моїй голові воду і моїм очам джерело сліз? І оплакуватиму день і ніч побитих дочок мого народу. **9,1** Хто мене дасть на запустіння різним дорогам? І покинувши мій народ, і від них відійду. Бо всі є розпусними, і є множество переступників. **2** І вони простягли свій язик як лук обмани і неправди, скріпилася на землі ті, що вийшли від лукавства до лукавства, і Мене не пізнали, – сказав Господь. **3** *Кожний один же хай стережеться свого ближнього і хай не має віри всякому своєму братові, бо кожний брат обманюючи обманить, і кожний друг обманливо наскоче, **4** і чоловік висьміє свого брата. І не скажуть правду, бо вони навчили їхній язик говорити неправду, потрудилися, щоб діяти беззаконно. **5** Твої помешкання в обмані, серед обмани стрималися Мене знати, – сказав Господь. **6** Через це сказав Господь сил: Ось Я розпалю і випробую їх. Бо що іншого зроблю від лиця доч-

пс. 27

ки мого народу? **7** Стріла, що ранить, їхній язик обманливо говорив
своїми устами. Про мир зі своїми
приятелями говорить, і в тайні під-
ставить йому пастки. **8** Чи не від-
відаю цих? – сказав Господь. – Або
чи не на таких народах помститься
моя душа? **9** На горах підніму плач
і ридання, на красі пустині плач. Бо
вони є спалені задля цього, що не-
має чоловіка, який переходить, і не
чує голос того, що панує. Від не-
бесних птахів аж до скотини пере-
селилися і відійшли. **10** І дам Єру-
салим на горбики піску – ложе змі-
ям, і юдині міста дам на знищення.
Тому не буде того, хто живе. **11**
Хто є мудрим чоловіком, що це
зрозуміє, до якого буде слово гос-
подніх уст, щоб сповістив. То чому
пропаде земля і є спаленою як пус-
тиня, яку ніхто не проходить? **12**
Сказав Господь: Тому що вони по-
кинули мій закон, який Я їм дав, і
не послухалися мого голосу, і не
пішли за ним, **13** і пішли за зіпсут-
тям свого серця і за ваалами, чого
навчилися від своїх батьків. **14** Че-
рез це так сказав Господь сил, Бог
ізраїльський: Ось Я нагодую народ
ниж. 25 цей полином *і напою їх водою
жовчі, **15** і розкину їх між народи,
яких не знали вони і їхні батьки, і
пошлю на них меч, доки не зник-
нуть. **16** Це сказав Господь сил: По-
шукайте і прикличте плакальниць,
хай прийдуть. І до тих, що мудри-
ми стали, пошліть. І підуть спішно,
17 і піднімуть за вас голосіння. Хай
наші очі виведуть сльози і наші по-
віки хай вилюють води! **18** Бо чути
голос плачу з Сіону, як в біді були
ми і дуже завстиджені. Бо ми поки-
нули землю і наші поселення є ви-
кинуті. **19** Тому послухайте, жінки,
слово господнє! І сприйміть вашими
вухами повчання його уст! І навчіть ваших дочок сумувати, і кожна
одна свою ближню голосити! **20** Бо
прийшла смерть, крізь наші вікна
ввійшла до наших домів, щоб вигу-
бити наших дітей ззовні і молодь з
площ. Говори це, – сказав Господь:
21 І впаде людська мертвечина як
гній на лиці країни і як трава за
стопами женців, і немає того, хто
кор1. 1 збере. **22** Це сказав Господь: *Хай
кор2. 10 не хвалиться мудрий у своїй мудрості ані хай не хвалиться сильний
своєю силою і хай не хвалиться ба-
гатий своїм багатством, **23** але цим
хай хвалиться той, хто хвалиться,
щоб пізнати і знати Мене! Що Я є
Господь, який чинить милосердя, і
суд, і справедливість на землі! Це
бо Мені миле, – сказав Господь. **24**
Ось приходять дні, – сказав Гос-

ѡ̑ лица̀ [-][12] дше́ри люді́и мои́хъ. стрѣла̀ оу҃на҃зла́ю́ща на҃зы́ѣ и҃хъ, лъстиво гла́алъ е̑сть въ оу҃стну своею. [ми́ръ съ прїа́тели свои́ми гла́етъ][13], и҃ в та́инѣ поста́витъ е̑му лови́тельства. е̑да на сѧ̑ не посѣщу, рече гдь. и҃ли на на҃зы́ѭ́ѣ таковы́хъ не мщи́тъ ли сѧ дше́ мо́ѧ. на гора́хъ (въспрїи́му)[14] пла́чь и҃ [тужде́нїе][15], на (красотѣ)[16] пустыни́ слезе́нїе, на҃и́ко (възжежена́ суть)[17]. сего́ ра́ди и҃же нѣсть му́жа [преходя́ща][18], [и҃][19] не слы́шаща гла́са владѣю́ща. ѡ̑ пти́ца нб҃ныѧ (-)[20] даже до ско́тъ пресели́шасѧ [и҃][21] ѡ̑и҃до́ша. и҃ дамъ і҃ерли́мъ в (холмы́ пѣска)[22], и҃ ложи́ змі҃е҃, и҃ гра́ды і҃оу҃ды [дамъ ѣ̀ разоре́нїе][23]. тѣмже не бу́детъ живы́и. кто е̑сть му́жъ премудры́и, и҃же въ҃разумѣ́етъ е̑е до него́же сло́во оу҃стъ гдни́хъ (бу́детъ)[24] да въ҃звѣсти́т҃ (-)[25]. то́ въскую́ поги́бнѣ҃ земла̀, (и҃) съжежена е̑сть на҃и́ко пусты́ня. (е҃ди́же никтоже проходитъ)[26]. (-)[27] рече гдь [-][28], и҃же о҃ста́виша зако́нъ мои егоже дахъ (и҃)[29]. и҃ не послу́шаша гласа моего́, [и҃ не походи́ша по нему́][30]. [і҃][31] и҃до́ша по стропти́вы҃ствоу ср҃ца своего́ [-][32] и҃ по (ваа́лиму)[33], чесо наоу҃чи́ша҃ ѡ̑ о҃ц҃ъ свои́хъ. сего́ ра́ди та́ко рече гдь [силъ][34] бъ і҃и҃левъ, се а҃зъ напита́ю [лю́ди сїѧ][35] пелыне́мъ, *и҃ пи́танїе ний їе
да́мъ и҃мъ во́ду желчну́ю. и҃ расточю́ и҃хъ въ
на҃зы́іки, и҃же не зна́ша тїи и҃ ѡ̑ц҃ы и҃. и҃ послю̀ на ни҃ мечь, дондеже и҃стла́ѧ. Сїа рече гдь [си́лъ][36], [въ҃зыщи́те и҃][37] зови́те тужъбницы да прїидутъ и҃ к нимъ, и҃же премудрени суть послите, и҃ по́идутъ съ тща́нїемъ и҃ прїемлютъ на на́съ пла́чь. да и҃зведутъ о́чи на́ши сле́зы, и҃ вѣжди на́ши и҃злію́тъ во́ды, зане гла́съ плача слы́шанъ ѡ̑ сїо́на. Ка́ко па́костни бы́хомъ [и҃][38] постыдни сѣло. и҃же о҃ста́вихомъ зе́млю, (на҃и́ко и҃зве́ржены суть)[39] жили́ща наша. тѣ҃же слы́шите же́ны сло́во [гне҃][40], и҃ прїе́млите оу҃ши́ма вашими оу҃чє́нїе оу҃стъ е̑го. и҃ оу҃чи́те дше́ри ва́ши тужде́нїю и҃ (еди́на ко́ждо)[41] и҃скренїю свою плачю. и҃же въ҃зы́иде сме́рть по о҃кномъ на́шимъ въ҃шла е̑сть в (домы́ на́ша)[42], погубити о҃трочата (наша) и҃звну́, и҃ ю́ноша ѡ̑ пло́щадїи. (гли) [сїѧ, рѣ҃ гдь][43], и҃ падѣ́ мертвечи́на чла на҃и́ко (гноище)[44] на лицы страны́, и҃ на҃и́ко сѣно за стопа́ми жнущихъ, и҃ нѣсть и҃же съберетъ, сїа рече гдь. *да не хва́литсѧ мудры́и въ мудрости
своеи́, ни да хва́литсѧ крѣпкїи крѣпостїю своею, и҃ да не хва́литсѧ бога́ты́и въ бога́тствѣ своем҃ъ. но о́ семъ да хва́литсѧ хвала́исѧ, вѣдѣти и҃ зна́ти [мѧ][45], и҃же а́зъ е̑смь гдь. и҃же творю́ мл҃ть и҃ сждъ, и҃ пра́вду на землѝ. сїа бо оу҃го́дна мнѣ, рѣ҃ гдь. се дн҃їе гра́ду, рече гдь. и҃

ѧ̑ кр҃и ѧ̑
е̑ кр҃и ї

посѣщу на всѣхъ (йже необрѣзану й обрѣзану
имуть плоть)[46], на ѣгупетъ й на іоудꙋ й на ѣ-
домъ, й на сны аммона й на (-)[47] моава, й на
всѣхъ йже стриженни суть власы, обитающеи в
пустыни ꙗко вси ꙗзыцы необрѣзани плотїю.
дѣа з (-)[48] *весь (же) домъ їйлевъ необрѣзаны суть
срцемъ [-][49].

Гла. і.

Слышите слово (-)[1] йже глалъ ѣсть [гь][2]
на ва доме їйлевъ. сїа рече гь, по пути
ꙗзы не мозите оучитиса, й ѡ знамениї
нбныхъ не мозите страшитй, (йхже
стрꙋшатса ꙗзыцы)[3]. понеже законы людїи ꙋ-
мурѳ гі їсаїа мд ѣтны суть. древо (бо)[4] ѡ лѣса высѣкъ *дѣло
руки оумодѣлника (в лагирѣ)[5], сребромъ й злꙋ-
томъ (оукраси того)[6], [гвоздьми й молоты][7]
(сложилъ да не разорйса)[8]. (въ подобїе финику
скована суть й не возглю). носими носатса, по-
неже ходити не возмогꙋтъ, не хощите бо боа-
тиса й, йже ни зла могꙋтъ сътворити ни
апока гі добра· *(Нѣсть подобенъ тебѣ ги)[9]. [велик ѣси
ты, й велико имя твое въ крѣпости. кто не
оубоитса тебѣ ѡ црю ꙗзыкомъ. твоа бо
(чѣсть)[10], между всѣхъ премꙋдрыхъ ꙗзыкъ, й
въ всѣхъ цртвѣхъ йхъ, ни ѣдинъ ѣсть подо-
бенъ тебѣ [-][11]. [Такоже безꙋмни й бꙋи йскꙋ-
сатса. оучѣнїе сꙋѣтно йхъ][12] древо ѣсть. сребро
извито ѡ тарсиса приносатса, й злато ѡ (о-
фира)[13], дѣло оумодѣлника й руки златара.
(й) аѳинда, й перфира одѣанїе йхъ. дѣла оумо-
дѣлника вса [сїа][14]. гь же бъ истинен ѣсть,
то бъ живꙋщїи, й црь вѣчныи. ѡ прогнѣ-
ванїа его съдвигнетса земла й не съторпатъ
ꙗзыцы съгрозенїа его.][15] тако (бо) рцѣте имъ,
бози йже нбси й земли не сътвориша, да из-
й мѡ й гибнꙋтъ ѡ земла, й (ѡ сихъ йже) по нбсѣ
нй йа ѱлѳ рѧе (суть)[16]. [-][17] *творай же землю въ крѣпости
й рмн своеи, строай вселенную въ премꙋдрости своеи, й
мꙋ дростїю своею простерть нбса. [ꙗко глас
своемꙋ дасть][18] множество водъ на нбси, й
ѱлѳ рѧд въздвизаетъ мглы ѡ далѣа земла. *блис-
танїа въ дождь сътвори и изведе [вѣтръ][19] ѡ
съкровищъ свои бꙋи сътворонъ ѣсть всакъ
чловкъ ѡ оума [своего][20]. постыдѣнъ ѣсть (-)[21]
оумодѣлникъ въ всакѳ изваанїи (-)[22], лъжа
ѣсть что слїа, (и) нѣсть дха в ни. сꙋѣтни
суть (й) дѣло смѣхꙋ достойно, въ врема посѣ-
щенїа своего изгинꙋтъ. нѣсть ꙗко симъ по-
добна часть іаковла. йже бо въобразй вса, то
ѣсть, [їйль жезлъ достоанїа его][23]. Гъ [силъ][24]
има того. (събери ѡ земла постыдѣнїе)[25]

подь, – і відвідаю всіх, що мають
необрізане і обрізане тіло: **25** Єги-
пет, і Юду, і Едом, і аммонових
синів, і Моава, і всіх, яким постриг-
ли волосся, що живуть в пустині.
Бо всі народи необрізані тілом,
*ввесь же дім ізраїльський – вони є дія. 7
необрізані серцем.

Глава 10

1 Послухайте слово, яке проти
вас сказав Господь, доме ізраїльсь-
кий. **2** Так сказав Господь: За доро-
гами народів не повчайтеся і не бій-
теся небесних знаків, яких бояться
народи. **3** Бо закони народів є мар-
ні. Адже вирубавши дерево з лісу
сокирою, – *діло руки митця, – **4** муд. 13
сріблом і золотом він його прикра- іс. 44
сив, цвяхами і молотками скріпив,
щоб не знищилося. Вони сковані
подібно до фініка, і не говоритимуть. **5** Ношені носяться, тому що
ходити не можуть, адже не бійтеся
їх, які не можуть зробити ані зло,
ані добро. **6** *Немає подібного до апо. 15
Тебе, Господи! Великий є Ти і ве-
лике твоє ім'я в силі! **7** Хто не зля-
кається тебе, царя народів! Бо твоя
честь між всіма премудрими наро-
дів, і в усіх їхніх царствах ні один
не є подібний до Тебе, **8** також бе-
зумні і дурні будуть випробовані.
Дерево є їхнім марним вченням, **9**
добірне срібло приноситься від Тар-
сису і золото з Офира – діло митців
і руки золотаря, і аксинт, і багря-
ниця – їхня одіж. Це все – діла
митців. Господь Бог же правдивий
є. Він – живий Бог і вічний цар. Від
його розгнівання задрижить земля і
народи не стерплять його погрози.
11 Адже так їм скажіть: Боги, які
небес і землю не створили, хай зги-
нуть з землі і від цих, що є під не- мой1. 1
бесами. **12** *Він же Той, що творить ниж. 51
землю у своїй силі, що провадить пс. 135
вселенною у своїй мудрості і своєю і 148
мудрістю простягнув небеса! **13** За
своїм голосом Він дасть множество
води на небесах і піднімає мряки з
далекої землі. *Він зробив блискав- пс. 134
ки на дощ і вивів вітер зі своїх
скарбниць. **14** Дурною стала кожна
людина від свого ума, митець був
завстиджений в усякому вирізьбле-
ному. Бо брехнею є те, що він вили-
ли, немає в них духа, **15** марними
є вони і діло гідне сміху. В часі
своїх відвідин загинуть. **16** Часть
Якова не є подібна до них, бо Той,
хто дав образ всьому, Він є. Ізраїль
– палиця його насліддя. Господь
сил – його ім'я. **17** Збери з землі
твій встид ти, що живеш в облозі,
18 бо це сказав Господь: Ось Я да-

леко відкину мешканців землі в тому часі і наведу замішання на них, щоб вони не були знайдені. **19** Горе мені в моїм побитті! Моя рана страшна! Я ж сказав: Ця провина є моєю раною. І носитиму її. **20** Моє мешкання є запустілим, всі мої линви розірвані. Мої сини відійшли від мене, і їх немає. Немає того, хто ще розтягне моє покриття і підніме шкіри мого *шатра*. **21** Бо по-дурному вчинили пастирі і не шукали Господа. Через це не зрозуміли, і все їхнє стадо розсіяне. **22** Ось прийшов голос звуку і великий трус з північної землі, щоб перетворити міста Юди у пустиню, на поселення зміїв. **23** Знаю, Господи, що не є людині її дороги, ані немає чоловіка, що ходив би і випрямив би свої стопи. **24** *Напоуми мене, Господи! Одначе в суді, *а* не в твоєму гніві, ані, отже, не зведи мене на ніщо. **25** *Вилий твій гнів на народи, які Тебе не пізнали, і на владу. Які твоє ім'я не прикликали, які з'їли Якова, і його пожерли, і його знищили, і рознесли його красу.

пс. 6 і 37

пс. 78 сир. 36

твое, йже ѻбитаѣши въ ѻбѣстоанїи, йже сїѧ рече гь. Сѣ ѧзъ далече ѡврѣгѹ ѻбитатели земли (в то врема)[26], [и смѹщѹ йхъ][27], тако да (не ѻбращѹтсѧ)[28]. Горе (мнѣ) въ сокрѹшенїи (моем)[29], строптива назва (моа)[30]. ѧзъ же рѣхъ вина сїѧ болѣзнь моа естъ, и (поношѹ еѧ)[31]. жилище мое ѻпѹстѣйно естъ, (-)[32] вси вервицы мои йзорваны сѹть. сйове мои (-)[33] [йзыидоша ѡ мене, и][34] нѣсть (й. нѣсть йже простретъ ктомѹ покро мои, и въззвигнетъ кожи мою)[35]. йже [бѹе съдѣваша][36] пастыри, и га не взыскаша. сего ради не боразумѣша (и) вся стадо [йхъ][37] (-)[38] расточено естъ. гла слышанїѧ ее прїиде, и съдвигненїе велико ѡ землѧ сѣверьски. да положитъ грады іоуда в пустыню, (ѻбитанїю змїемъ)[39]. вѣм ги йже нѣсть чловѣку пѹти его, ни мужа естъ да ходитъ и оуправитъ стопы свои. *наказаи (мѧ)[40] ги, ѻбаче въ сѹдѹ и не въ ѧрости [твоей][41], ни оубо нинаштоже [приведеши (мѧ)[42]][43]. *йзлѣи прогнѣваніе твое на ѧзыки йже не познаша тѧ. и на [власти][44] йже йменѧ твое не възваша. йже снѣдоша іакова, и пожроша его [и йстлиша того][45], и (лѣпотѹ)[46] его расхитиша.

пс. 6 і 37

пс. 78 сир. 36

Глава 11

1 Слово, що було від Господа до Єремії, кажучи: **2** Послухайте слова цього завіту і промовте до юдиних чоловіків і до єрусалимських мешканців, **3** і скажеш до них: Так сказав Господь, Бог ізраїльський: Проклятий чоловік, що не послухає слів цього завіту, **4** який Я заповів вашим батькам в день, в якому вивів їх з єгипетської землі, з залізної печі, кажучи: Послухайте мій голос і зробіть все те, що Я вам заповів, і будете мені народом, і Я буду вам Богом! **5** Щоб підняв Я клятву, якою Я поклявся вашим батькам: дати мені їм землю, що виливає молоко і мед, так як є в цьому дні. І я відповів і сказав: Амінь, Господи. **6** І сказав Господь до мене: Виголоси всі ці слова в юдиних містах і поза Єрусалимом, кажучи: Послухайте слова цього завіту і виконайте їх, **7** які свідчачи засвідчив Я вашим батькам в дні, в якому Я їх вивів з єгипетської землі, аж до цього дня. Вранці встаючи, свідчив Я, кажучи: Послухайте мій голос! І не послухалися ані не нахилили свого вуха, але пішли, кожний один в розбещеності свого злого серця. І Я вивів на них всі слова цього завіту, який Я заповів, щоб вони робили. **8** І не зробили. **9** І сказав Господь до мене: Знайдено клятву на юдиних чоловіках і на тих, що живуть в Єрусалимі. **10** Вони повернулися до по-

гл҃а, а҃і.

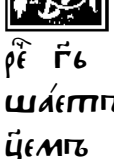

лово йже бысть ѡ гѣ къ іереміи рекѹщи. Слышите словеса завѣта сего, и [гл҃ите][1] къ мѹжемъ іоудинымъ, и къ ѻбитателемъ іерлимскимъ, и речеши к нимъ. Сїѧ рече гь бъ їлевъ, проклѧ мѹжъ йже не послѹшаетъ (завѣта сего словесе)[2]. йже заповѣдѣ ѡцемъ вашимъ въ дн҃ь, воньже йзведохъ и ѡ земла егѵпетьски, ѡ пещи желѣзныа, рекѹщи. Оуслышите гла мои и сътворите вся та, йже заповѣдѣ ва҃. и бѹдете мнѣ въ люди, и ѧзъ бѹдѹ вамъ въ ба҃. да воздвигнѹ клатвѹ (-)[3] ею҆же клѧсѧ ѡцемъ вашимъ, дати ми имъ землю лїющѹ млеко и мед҃, ако (естъ) дн҃ь сїи. И ѡвѣщахъ и рекохъ, (амин҃ь)[4] ги. И рече гь къ мнѣ, (възгласи)[5] [вся][6] словеса сїѧ въ градѣхъ іоудиныхъ, и внѣ іерлима рекѹщи. Слышите словеса завѣта сего и сътворите та, [йже свѣдѣтельствѹа свѣдѣтелствова ѡцы вашими, въ дни в нашже йзведѣ йхъ ѡ зе҃ла егѵпетьскїа даже (-)[7] до дне сего. заоутра въстаа (свѣдѣтельствова)[8] гла. Слышите гла мои и не слышаша ни приклонише оуха своего. но идоша (единъ кождо)[9] въ стропостивѣ сръца своего злаго. и възведохъ на нихъ вся словеса завѣта сего, йже заповѣдахъ да сътворѧ][10], и не сътворише. И рече гь къ мнѣ, ѻбрѣтена естъ клатва на мужех іоудиныхъ, и на ѻбитающихъ іерлимѣ. обратилисѧ сѹть къ безаконїю (прѣвомѹ ѡцъ сво-

йхъ)[11] йже не хотѣша слы́шати словесъ мойхъ. й сїи бо йдоша по́ бо҃гѣхъ чюжихъ да слу́жатъ имъ· Ни вънегто́же сътвори́ша до́мъ їи҃левъ, й до́мъ їоу́динъ завѣтъ мои йже завѣщахъ съ ѡ҃цы йхъ· Сего ра́ди сїа рече гдь. се а҃зъ наведу́ на [ни́хъ][12] зла́, ѡ҃ нѣ҃ же йзыити не возмо́гу́. й вънзопїютъ къ мнѣ й не оу҃слы́шу йхъ· І йдутъ гра́ды їоу́дины, й о҃битатели їер҃ли́му. й вънзопїютъ к (ни́мъ)[13] йм҃же жрутъ҃, й
вбї б не спсутъ҃ йхъ҃ въ вре́ма скорѣби йхъ҃. *по числу́ бо градовъ [-][14] бѣху бо́зи твои їоу́до, й по числу́ пу́темъ (твои́мъ) їер҃ли́ме· поста́вилъ е҃си о҃лтари [постѣ҃ни, о҃лта́ри][15] на пожренїе ваа́лиму. *(ты҃ бо)[16] не мози моли́тисѧ за лю́ди сѝ, й
нѣ҃ дї не въспрїими за нихъ хвалы́ й моли́твы, не оу҃слы́шу бо во вре́ма во́пля хъ҃ къ мнѣ, (й) въ врема о҃злобленїѧ йхъ· їто҃ е҃сть йже възлю́бленыи [мои́][17] въ домѹ мое҃мъ сътвори срамоты (мно́ги)· е҃да (-)[18] ма́са сто҃ѧ ѡ҃ймѹ ѡ҃ тебѣ҃ лулаѣ҃ства твои҃, (в нѣ҃ же сла́влена е҃си)[19]. маслина́ со́чна кра́сна плодови́та зра́чна, възва́лъ (-)[20] и҃мѧ твое. къ гла́су [гла́нїѧ вели́ка разгорѣ҃ѧ о҃гнь в не́и][21], (й съ҃же́на суть пло҃на́ѧ)[22] е҃ѧ҃. й гь [сѝлъ][23] йже насади тебе, гла́лъ е҃сть на́ тѧ зло́ за зла́а до́мѹ їи҃лева, й до́мѹ їоу́дина. йже сътвори́ша себѣ къ прогнѣва́нїю мѧ҃, жрущи ваа́лиму· (ѕѣ҃ї) гн҃и показа́лъ е҃си мнѣ й познахъ, (тогда́ ѧ҃ви́лъ е҃си мнѣ хотѣнїѧ҃)[24]. (й а҃зъ)[25] ѧ҃ко а҃гнецъ кро́тькїи, йже но́ситсѧ къ жрътвѣ. [й][26] не позна́хъ (йже помы́слиша на́ мѧ совѣты, реку́щи)[27]. прїидѣте (-)[28] вложи́мъ дре́во въ хлѣбъ е҃го, і и҃стреби́мъ е҃го ѡ҃ земла живу́щихъ҃ і и҃ма е҃го да не помане҃тсѧ ктому́· [ѕѣ҃ї же][29] гн҃и (савао́ѳъ), йже су́диши пра́во, *[і][30] йспыта́ѧ [сэ҃рца й оу҃тробы][31], да ви́жу мще́нїе твое на нихъ, тебѣ бо ѡ҃кры́хъ прю мою҃· Сего ради сїа рече гдь къ мужѣ҃ ана҃доѳ҃ськ҃и, йже и҃щутъ҃ дш҃у [твою҃][32]. й реку́, не пророчествуе҃ши во и҃мѧ гн҃е, й не оу҃мре́ши въ рукахъ҃ на́шихъ· [Сего ради сїа рече гдь сѝлъ][33]. се а҃зъ посѣщу на ни́хъ, ю҃ноша҃ й҃ [оу҃мрутъ҃ мечем҃][34] (-)[35] сн҃ове йхъ й дщери й҃ оу҃мрутъ҃ ѡ҃ гла́да, й оста́нъки не бу́дутъ҃ ѡ҃ нѣ҃. наведу́ бо зла́ѧ на [мужи][36] (и҃надода́ѧ)[37] въ лѣто посѣщенїѧ йхъ·

передньо́го беззаконня своїх батьків, які не побажали слухатися моїх слів, і ось вони пішли за чужими богами, щоб їм служити. На ніщо звели вони ізраїльський дім і юдин дім, мій завіт, який Я завіщав з їхніми батьками. **11** Через це так сказав Господь: Ось Я наведу на них зло, з якого ж вийти не зможуть. І закричать до мене, і Я їх не вислухаю. **12** І підуть юдині міста і мешканці Єрусалиму і закричать до тих, яким приносять жертви, – і не спасуть їх в часі їхньої скорботи. **13** *Бо за числом міст були твої боги, вищ. 2
Юдо, і за числом твоїх доріг, Єрусалиме. Ти поставив жертовники встиду, жертовники, щоб приносити жертви Ваалові, **14** *ти ж не смій молитися за цей народ і не підніми за них ниж. 14
хвалу і молитву, бо не вислухаю в часі їхнього крику до Мене і в часі, коли їм чинять зло. **15** Як це, що мій улюблений в моїм домі зробив численні гидоти? Хіба святі м'яса віднімуть від тебе твої лукавстава, в яких же ти прославився? **16** Соковита, гарна, плодовита, прекрасна оливка – назвав Я твоє ім'я. На голос великого говорення розгорівся в ній вогонь, і були спалені її плодоносні *галузки*. **17** І Господь сил, який тебе насадив, промовив проти тебе зло за злоби ізраїльського дому і юдиного дому, які вони собі зробили, щоб розгнівити мене, приносячи жертви Ваалові. **18** Ти, Господи, показав мені, і я пізнав. Ти об'явив мені бажання. **19** І я як лагідне ягня, якого несуть на жертву, і я не пізнав тих, що задумали проти мене задуми, кажучи: Ходіть, вкладемо дерево в його хліб і вигубимо його з землі живих. І його ім'я
ѧ҃ цр҃ ѕї ѧ҃ пара҃ їѳи нѣ҃ ѕї и҃ к ѱло҃ ѕ и҃ їѳе ѧ҃поѳа҃ к
хай більше не згадається. **20** Ти ж, црс1. 16
Господи Саваот, який правильно су- пар1. 28
дить *і досліджує серця і нутро, хай ниж. 17
побачу я твою помсту на них, бо Тобі і 20
я відкрив мій суд. **21** Через це так пс. 7
сказав Господь до анатотських чоло- і 25
віків, які шукають твою душу і ка- апо. 2
жуть: Не пророкуватимеш в господнє ім'я і не помреш в наших руках. Задля цього це сказав Господь Сил: **22** Ось Я відвідаю їх. Їхні юнаки помруть мечем, їхні сини і їхні дочки помруть з голоду. **23** І з них не буде останку, бо наведу зло на анатотських чоловіків в році їхніх відвідин.

Гла҃, кѳ҃ї·

раведенъ (оу҃бо) ты҃ е҃си гн҃и, а҃ще прюсѧ с тобою, о҃ба́че правѣ҃на възгла́ю к тебѣ. *вѣ҃скую пу́ть нечестивы́м҃ прибыва́етъ. бл҃го е҃сть всѣмъ йже престу́паютъ҃ й безако́нно дѣ҃ютъ҃. насади́лъ е҃си йхъ й ко́рень пустиша, корыстуютъ҃ й творятъ҃ пло҃. близъ

Глава 12

1 Праведним, отже, є Ти, Господи. Якщо судитимуся з тобою, одначе праведне Тобі скажу. *Чому щастить йов. 21
дорозі безбожних, добре є всім, що авв. 1
переступають і беззаконно діють? **2** Ти їх насадив, і вони вкорінилися, їм щастить, і роблять плоди. Ти є близь-

ко до їхніх уст і далеко від їхніх нутрощів. **3** І Ти, Господи, мене знаєш, Ти мене бачив і дослідив моє серце перед тобою. Збери їх, як стадо на жертву, і освяти їх в день вирізання. **4** Доки стогнатиме земля і трава всієї землі висохне задля лукавства тих, що на ній живуть? Зітліла скотина і птахи, бо сказали: Не побачить нашого кінця. **5** Якщо ти змучився, біжучи з пішими, як зможеш спротивитися з кіньми? Коли ж в мирній землі без страху будеш, що зробиш в гордині йорданській? **6** Якими і твої брати, і дім твого батька, і ще ті озброїлися проти тебе і закричали під тобою повним голосом. Не вір їм, коли будуть тобі говорити добро. **7** Я покинув мій дім, покинув моє насліддя, дав мою улюблену душу в руки її ворогів. **8** Мені моє насліддя стало, наче лев у лісі, видало проти мене голос. Через це я його зненавидів. **9** Чи різнобарвний птах – мені насліддя моє? Чи всі барвисті птахи? Ходіть, збереться всі земні звірі, побіжіть на приношення жертви! **10** Численні пастухи відкинули мій виноградник, потоптали мою частку, зробили мою пожадану частку запустілою пустинею, **11** поставили її на розшарпування. Вона ж стогнала до мене: знищенням вся земля знищена. Бо немає ні одного, хто думав би серцем. **12** На всіх дорогах пустиня. Прийшли всі пакосники землі, бо господній меч пожер від краю землі аж до її краю. Немає миру всякому тілу. **13** Посіяли пшеницю – і пожали тернину. Одержали насліддя, і не було їм потрібним. Завстидайтеся у ваших плодах задля гніву господньої люті! **14** Це сказав Господь про всіх моїх поганих сусідів, які торкаються насліддя, яке Я розділив моєму народові, Ізраїлеві: Ось я вирву їх з їхньої землі і юдин дім вирву з-посеред них. **15** І коли їх вирву, повернуся і змилосерджуся над ними, і виведу їх до свого насліддя, і чоловіка – до своєї землі. **16** І буде, що, якщо навчаючись навчаться доріг мого народу, хай присягнуть в моє ім'я: Живий Господь! Бо навчали мій народ клястися Ваалом, вони *ж* скріпляться посеред мого народу. **17** Якщо ж не послухаються, вирву той народ вириванням і вигубленням, – сказав Господь.

ѥси ты оустъ ѩ и далече ѿ оутробы ѩ. и ты гі вѣси мѧ [видѣлъ мѧ ѥси, і][1] йскусилъ ѥси ср҃це моѥ прѣ тобою. [събери ѩ ꙗко стадо кь жертвѣ, и][2] остави ѩ въ днь заклániѧ [-][3]. доколѣ стонетъ землѧ, и [трава всѣѧ][4] землѧ йсъхнетъ ради лукáвъства обитáющихъ на нéи. йстлѣно ѥсть живóтно и птица. ꙗко рекóша, не оу҃зритъ (послѣдьнѣѧ нáша. âще с пѣшими текуще оутрудúлъсѧ ѥси)[5], кáко противитисѧ мóжеши с конь-ми. (ѥгдá же)[6] въ земли мúрнои безъ боáзни бу҃деши, что съторúши кь гордыúни іорданьскои. ꙗкоже и брáтіѧ твоѧ, и домъ ѿца твоегó. и ѥщѐ тіи противъ óполчúшасѧ тебѣ, и (-)[7] възопúша по тобóю (пóлнымъ глáсомъ)[8]· Не вѣруи имъ ѥгда глáти бу҃дутъ тебѣ бл҃гаѧ. óставилъ ѥсмь домъ мои, óставихъ достоѧнiе мое, дахъ възлюблену҃ю дш҃у мою в руку врагомъ еѧ. быúсть [мнѣ достоѧнiе мое][9] ꙗко лéвъ кь дубравѣ, далъ противъ мене гл҃а (-)[10] сего ради възненавúдѣхъ ѥго· ѥда (птúца разноцвѣтна)[11] достоѧнiе мое мнѣ, (ѥда птúца йспестрена всѧ)[12]· Прiидѣте съберúтесѧ всѝ звѣри (земстіи)[13], потецѣте (на пожрѣнiе)[14]. пáстыри мнóзи óтрыúли суть виногрáдъ мои, потоптáша чáсть мою. дáша чáсть [мою възжелѣннуѧ][15] кь пустыúню запустѣнiѧ, постáвиша (еѧ) в (растерзáнiе)[16], (стенáла же) нá мѧ. разорéнiемъ разорéѩ ѥсть всѧ землѧ. йже ни (ѥдúнъ)[17] ѥсть йже размыúслитъ ср҃цемъ. въ всѣхъ пути́хъ пустыúня. прiидоша (вси) пáкостницы (землѧ), йже мечь гн҃ь пожрѐ ѿ краѧ землѧ даже до крáи (еѧ)[18]. нѣсть мúра всеи плóти. посѣáша пшенúцу и тр҃нiе пожáша достоѧнiе възпрiаша, и не трéбѣ ѩ. постыдúтесѧ въ (плóдѣхъ)[19] вáшихъ ради (гнѣва ꙗрости)[20] гн҃ѧ· Сiѧ рече гь ó всѣхъ сосѣдехъ (моúхъ) строптúвыѩ, йже прикасáютсѧ достоѧнiю йже раздѣлихъ людемъ моúм іи҃лю. се âзъ йсторгну йхъ ѿ землѧ ѩ, и домъ іоудинъ йсторгну ѿ срéды ѩ и ѥгда йсторгну йхъ, óбращусѧ и оумл҃рдюсѧ ѩ, і (йзведу)[21] йхъ (-)[22] кь достоѧнiю своемý, и (мужа)[23] в зéмлю свою. и бу҃детъ âще оучни оучáсѧ путемъ людiи моúхъ, да присáгнý въ имѧ мое, живъ гь, ꙗко оучúш людiи моúхъ клáтисѧ въ ваáлима (-)[24] съзиждутсѧ посредѣ людiи моúм. âще ли не (послýшаютъ)[25], [-][26] йсторгну людiи тѣхъ, йсторгáнiемъ и погублéнiемъ. [рече гь][27].

Глава 13

1 Так сказав Господь до мене: Іди і придбай собі льняний пояс, і підпережися ним по твоїх бедрах, і не поклади його у воду. **2** І я придбав пояс за господнім словом, і я

гл҃а, г҃і·

ú це рече гь [кь мнѣ][1], йди и съдръжи себѣ чресленúкъ лнáный, и преложи [того][2] на чрéслѣхъ твоúхъ, и кь вóду не внóсиши того. и съдръжáхъ чресленúкъ

по словесѝ гн҃ю, и̂ положи́хъ о҆и҆́ръ чре́слъ мо-
йхъ. и̂ бы́сть сло́во гн҃е къ мн҃ѣ [вторицею][3] ре-
кꙋ́щи, вꙁми́ чресленикъ, и́же съдръжа́лъ е̂си
и́же е̂сть о҆и҆́ръ чреслъ твои́хъ. и̂ вꙁста́вь и̂дѝ
къ е̂фра́тѣ, и̂ сокры́и того [-][4] въ раа҃сѣ́линѣ
ка́мен҃нѣ. [і̂ и̂до́хъ][5] и̂ сокры́ того въ е̂фра́тѣ,
на́ко заповѣда мн҃ѣ гь. И̂ бы́сть по днех҃ъ мно́-
гѣхъ, (-)[6] рече гь къ мнѣ. вꙁста́ни [і̂][7] и̂дѝ къ
е̂фра́тѣ, и̂ вꙁмѝ ѿ́ттꙋ́дꙋ чре́слен҃и е̂гоже запо-
вѣдахъ тебѣ да сокры́е́ши [и̂][8] тамо. і̂ и̂до́хъ
къ е̂фра́тѣ [-][9] и̂ копа́хъ, и̂ взя́хъ чресленикъ
ѿ̀ мѣ́ста и̂дѣ́же сокры́хъ е̂го [-][10]. И̂ се̂ и̂зг-
ни́лъ [чре́сленикъ][11], та́ко на́ко ниначчто́же бы́-
ти потребнꙋ е̂мꙋ. И̂ бысть слово гн҃е къ мнѣ
рекꙋ́щи, сі҃а рече гь. та́ко согни́ти съ҆творю́ гор-
ды́ню і̂ꙋ́динꙋ, и̂ горды́ню і̂е́рли́ма (мно́гꙋ. лю́дїи
сихъ строптивы́хъ)[12] и́же не хотя́тъ послꙋ-
шати словесъ мои́хъ, [и̂ хо́дятъ въ строп-
тивы́ствѣ се́рца своего̀ (-)[13]][14]. (И̂доша же)[15] по
бо҃гѣхъ чюжихъ, да слꙋ́жатъ и̂мъ да покла-
ня́ютсѧ и̂мъ. и̂ бꙋ́дꙋтъ на́ко чресленикъ тои
и́же ничто́же потре́бенъ бѣ҃. занѐ на́ко придръ-
жи́сѧ чресленикъ къ чресло҃ мꙋ́жа, та́ко съвоскꙋ-
пи́хъ мн҃ѣ [весь][16] до́мъ і̂и҃ле́въ и̂ весь до́мъ і̂ꙋ́-
динъ, [рѣ̂ гь][17]. да бꙋ́дꙋ мн҃ѣ въ лю́ди и̂ въ
(и́мѧ)[18] и̂ въ хвалꙋ́ и̂ въ сла́вꙋ, и̂ не послꙋ-
шаша [-][19]. (сего̀ ра́ди)[20] речеши и̂ (нимъ)[21] (сло-
веса̀ сі҃а), [та́ко рѣ̂ гь бъ҃ і̂и҃ле́въ][22]. всѧ́къ со-
сꙋ́дъ и̂сполнитсѧ вина̀. и̂ (-)[23] рекꙋ́тъ и̂ къ тебѣ,
е̂да ли не вѣ́дѣхомъ, и́же всѧ́къ сосꙋ́дъ и̂с-
полнитсѧ вина̀. и̂ рече́ши и̂ нимъ, сі҃а рече гь.
се̂ а҃зъ и̂спо́лню сихъ о҆бита́телїи землѝ сеи, и̂
цр҃и [-][24] и́же сѣ́дя́тъ (ѿ колѣна)[25] дв҃ѣ́ два на
пр҃тлѣ [е̂го][26]. и̂ сщ҃енницы и̂ пр҃рцы [-][27] и̂ всѣхъ
о҆бита́телїи і̂е́рлима пїа҃ствомъ. (-)[28] и̂сторгнꙋ
и̂хъ мꙋ́жа (ѿ)[29] бра́та е̂го, и̂ ѿц҃ы и̂ сы́ны (-)[30]
вскꙋпѣ, [рѣ̂ гь. не прощꙋ][31] (-)[32] не о҆сла́блю, и̂ не
оу҆мл҃рдюсѧ, е̂же не расторгнꙋти и̂хъ. слы́шите
(оу҆ши́ма) и̂ внемлите, (-)[33] не хощи́те вꙁдви́г-
нꙋтисѧ на́ко гь гла́алъ е̂сть дади́те гꙋ бу҃ ва́шемꙋ сла́вꙋ преже даже не помрачкнетъ, и̂
преже даже не прет҃кнꙋтсѧ но́зѣ ваши гора́хъ
ра́ныхъ. (-)[34] пожди́те свѣта, и̂ (поло́житъ ю҃
в)[35] сѣнь см҃рти и̂ (-)[36] въ мра́къ. да а́ще того
не послꙋшае́те ѣ҃ та́инѣ. *попла́четъ дш҃а (моа)[37]
пла҃ й ѿ̀ лица̀ го҃рдыни, [и̂ пла́ча восплачѣ́][38] і̂ и̂зведетъ
о́ко [мое][39] слезꙋ, и́же пои҃мано е̂сть ста́до гн҃е.
(рцы̀)[40] ц҃рю и̂ (вл҃цѣ)[41], смири́тесѧ и̂ сѧ́дѣте
(на землѝ), на́ко взя́тсѧ ѿ̀ главы̀ ва́шеѧ вѣ-
нецъ сла́вы ва́шеѧ. гра́ды ю҃жные затво́рени
сꙋть, и̂ нѣ́сть и́же о҆тво́ритъ. преведенъ е̂сть
[весь][42] і̂ꙋ́да пресели́нїемъ съвръшѣ́номъ. (вꙁ-

підперезався по моїх бедрах. **3** І вдруге було до мене слово господнє, кажучи: **4** Візьми пояс, який ти придбав, який є довкруги твоїх бедр, і вставши, піди до Євфрату, і сховай його в розколині каменя. **5** І пішов я, і сховав я його в Євфраті, так як мені заповів Господь. **6** І сталося, що по численних днях сказав Господь до мене: Встань і йди до Євфрату і візьми звідти пояс, який Я тобі заповів, щоб сховати його там. **7** І я пішов до Євфрату, і викопав, і взяв пояс з місця, де я його сховав. І ось пояс зігнив, він такий, що ні на що не корисний. **8** І було до мене господнє слово, кажучи: **9** Так сказав Господь: Так я дам зігнити гордині юдиній і великій гордині Єрусалиму – **10** цього поганого народу, що не бажає послухатися моїх слів і ходять в злобі свого серця. Вони ж пішли за чужими богами, щоб їм послужити, щоб їм поклонитися, і вони будуть так, як цей пояс, який ні на що не був потрібний. **11** Бо так як пояс пристає до бедр людини, так Я до себе приєднав ввесь ізраїльський дім і ввесь юдин дім, – сказав Господь, – щоб був мені народом і в ім'я, і на похвалу, і на славу, і не послухалися. **12** Задля цього скажеш до них ці слова: Так сказав Господь Бог ізраїльський: Всяка посудина наповниться вином. І скажуть до тебе: Хіба ж ми не знали, що всякий посуд наповниться вином? **13** І скажеш до них: Так сказав Господь: Ось я сп'янінням наповню цих мешканців цієї землі і царів, які з Давидового племені, сидять на його престолі, і священиків, і пророків і всіх мешканців Єрусалиму; **14** і вирву їх чоловіка від його брата, і разом батьків і синів, – сказав Господь. Не прощу, не попущу, і не змилосерджуся, щоб їх не розірвати. **15** Послухайте вухами і сприйміть, не побажайте підноситися, бо Господь промовив. **16** Дайте вашому Господеві Богові славу скорше ніж не померкне, і скорше ніж не зашпортаються ваші ноги на ранніх горах. Зачекайте на світло, і покладе її в тінь смерті і в темряву. **17** Бо якщо того не послухаєте потайки, *заплаче моя душа від лиця гордості, і плачучи заплаче; і зведуть мої очі сльози, бо схопленим є господнє стадо. **18** Скажи цареві і володареві: Впокоріться і сядьте на землі, бо забрано з вашої голови вінець вашої слави. **19** Південні міста є замкнені, і немає того, хто відкриє. Відселений є ввесь юда досконалим відселенням. **20** Підніміть ваші очі

пл.єр. 1

і погляньте на тих, що йдуть з півночі. Де стадо тобі дане – славна твоя скотина? **21** Що скажеш, коли навідаються до тебе? Бо ти навчив їх проти тебе, і навчив на твою голову. Хіба ж не захоплять тебе болі, так як жінку, що родить? **22** Якщо ж скажеш у твоєму серці: Чому це надійшло на мене? Через множество твого беззаконня відкритим є твій сором, відкриті є твої стопи. **23** Якщо ефіопець може змінити свою шкіру і рись свої цятки, і ви зможете робити добро, оскільки ви навчилися зла. **24** І рознесу їх, як полову, яка вітром понесеться в пустиню. **25** Це твій жереб, і частина міри твоєї від мене, – сказав Господь, – бо ти мене забув і поклав надію на брехню. **26** Тому і я оголив твої бедра перед твоїм лицем, і явним став твій сором на горах, **27** і на полях побачив Я твої мерзоти, і твій перелюб, і твої рани, сором твоєї розпусти. Горе тобі, Єрусалиме, бо ти не очистишся за Мною так скоро!

дви́гнѣте о́чи ва́ши и̂ ви́дите)[43] приходя́щаа ѿ сѣ́вера. гдѣ̀ ста́до да́ное тебѣ̀, ско́тъ наро́чи́тыи твои. что̂ рече́ши е̂гда посѣти́ть тѧ [-][44] ты̀ (бо̂) наоу́чи́лъ е̂си и̑ на́ тѧ, (и̂) наоу́чи́лъ на главу́ [твою][45]. е̂да ли не въспрїи́мутъ тѧ бо́лезни ꙗ̑ко жену́ рода́щу. (-)[46] а̂ще ли рече́ши въ ср̃цы твое́мъ, почто̂ прїидо́ша (ми сїа)[47]. ради множества безако́нїа твое́го ѡ̃кровена е̂сть сра́мнаа твоа, о́скверне́ны суть стопы̀ твоа. а̂ще можетъ премѣни́ти е̂фїо́пла́нинъ ко́жу свою, и̂ли рысь пестроты̀ своа. и̂ вы̀ мо́жете бл̃готвори́ти, поне̑ наоу́чи́теса зл̃у. и̂ разрѣю и̑хъ ꙗ̑ко сте́блїе, и̑же вѣтро̑ въсхити́тсѧ въ пусты́ню. сїи жре́бїи твои, и̂ (ча́сть мѣры твоеа)[48] ѡ̃ мене, рȇ гь. и̑же забы̀ мѧ и̂ надѣ́ѧса на лжу́. тѣмже и̂ а́зъ о́бнажи́хъ бедры твоа проти́ву лица твое́го, и̂ а̑вися срамота̀ твоа (на гора̑, и̂ на села̑ ви́дѣ́х ме́рзости твоа, и̂ любодѣа́нїа твоа и̂ ра́неніе твое, (-)[49] срамо́тное блуженїа твое́го)[50]. го́ре тебѣ̀ і̑ерли́м, ꙗ̑ко не о́чи́стишися по мнѣ̀ толь бо́рзо·

Глава 14

1 І було господнє слово до Єремії через діло посухи. **2** Застогнала Юдея, і її брами знищені, і вони потемніли на землі, і піднявся крик Єрусалиму. **3** Більші послали своїх менших до води. Прийшли, щоб черпати, і не знайшли води, і знову віднесли свої посудини порожніми. **4** Засоромлені вони, і зазнали зла, і покрили свої голови задля пакості землі, тому що не прийде дощ на землю. Засоромлені є робітники нив, покрили свої голови, **5** бо і лань на полі вродила і покинула, бо не було трави. **6** І дикі осли стали на скалах, втягали вітер, як змії. Занепали їхні очі, бо не було трави. **7** Якщо наші гріхи відповідять нам, Господи, зроби задля твого імені, бо численними є наші відступлення проти Тебе, ми згрішили. **8** Очікування Ізраїля, наш Спасителю в часі скорботи, чому Ти є як приходько на землі і як мандрівник, що відхиляється на життя? **9** Чому Ти став як чоловік, що пройшов, і сильний, що не може спасти? Ти ж в нас є, Господи! І твоє ім'я прикликане на нас! Не покинь нас! **10** Так говорить Господь цьому народові, який полюбив піднімати свої ноги, і не спочили, і Господеві не вгодили. Тепер він згадає їхні беззаконня, і відвідають їхні гріхи. **11** І сказав
вищ. 1 Господь до мене: *Не смій молитися за цей народ на добро. **12** Коли вони постять – не вислухаю їхнього

гл̃а, дi·

Е̑бы́сть сло́во гн̃е ꙗ̑къ і̑ере́мїи ѿ словее́съ сухо́тныхъ· стена́ла і̑ѹ́дея и̂ врата̀ е̂а̀ разрѹши́шася, и̂ о́темни́шася на землѝ, и̂ во́пль і̑ер̃лима взы́иде· (-)[1] бо́лшїи (-)[2] посла́ша ме́ншихъ свои́хъ ꙗ̑ко во́дѣ. прїидо́ша ꙗ̑ко черпа́нїю и̂ не о́брѣто́ша водꙑ̀. и̂ ѿнесоша па́ки съсѹ́ды своа̀ то́щны· (Посты́дни суть и̂ о́злобле́ни, и̂ покры́ша главы̀ своа̀ ради па́кости землѝ, и̑же не прїидѐ до́ждь на́ землю)[3]. постыже́ни суть нивнїи дѣ́латели, покры́ша главы̀ своа̀. (и̑же) и̂ е̂ле́ница в ниве̑ роди́ся и̂ о́ста́вила, и̑же не бѣ трава̀. [и̂][4] о́на́гри ста́ша на скала̑, бра́ша вѣтръ [ꙗ̑ко зми́еве][5]. о́скѹдѣ́ша о́чи и̑хъ и̑же не бѣ трава̀. а̂ще безако́нїа на́ша ѿвѣща́ютъ на̑. г̃и сътвори [-][6] ради [и́мени твое́го][7], ꙗ̑ко мно́га суть ѿвраще́нїа на́ша [-][8], [-][9] тебѣ̀ съгрѣши́хом̑. пожда́нїе і̑и̑ле́во [-][10]. (спси́телю нашъ)[11] въ вре́ма ско́рби, въскѹ́ю (ꙗ̑ко прише́лъ е̂си)[12] на землѝ, и̂ ꙗ̑ко пѹтникъ оу̑клана́ющсѧ на жи́тїе· въскѹ́ю бы́лъ ꙗ̑ко мѹ́жъ (проше́лъ е̂си)[13], (и̂ кр̃пкы́и)[14] и̑же не мо́жетъ спти· (Ты̀ же)[15] в на̑ е̂си г̃и, і̑ и́мѧ твое̑ възва́но е̂сть на на̑, не о́ста́ви на̑· Сїа рече г̃ь лю́демъ сво́и̑, (и̑же възлюби)[16], по̑визати́ но́зѣ свои̂ и̂ не поко́и́ша̑, и̂ [г̃ѹ][17] не оу̑годи́ша. нн̃ѣ̀ въспомане́тъ безако́нїа и̑хъ [и̂ посѣта́тъ гр̃хѝ и̑хъ][18]· И̂ рече г̃ь ко̑ мнѣ̀, *не вѣ̑й и̂ хощи молитисѧ за лю́ди е̂и̂ въ бл̃го. е̂гда поста́тсѧ не оу̑слы́шѹ прошє́нїа и̑хъ. и̂ а́ще при-

несу́тъ вⷭ҃есъжже́нїа и҆ [жертвȣ]19, не вⷭ҃прїимȣ̀ и҆хъ. мⷯа́ко мече́̀ и҆ гла́домъ и҆ мо́р҃о а҆́зъ и҆стлю̀ и҆хъ· *и҆ реко́хъ, сⷭ҃ (гⷭ҃и бⷭ҃е)20 пр҃рцы (-)21 реко́ȣтъ [и҆мъ]22, не оу҆зри́те меча и҆ гла́дъ не бȣ́детъ вамъ, но (ми́ръ и҆́стинныи)23 [да́стъ]24 (вамъ) [-]25 на мⷭ҃тѣ семъ· и҆ рече гⷭ҃ь кⷮ҃ъ мнѣ, лжи́во пр҃рцы прорица́ютъ въ и҆мⷯ мое, *не посла́хъ и҆хъ, ни заповѣ́дахъ и҆мъ, ни гла́лъ ѣ҆смь к нⷨ҃. (-)26 видѣ́нїа лжи́ва и҆ (оу҆гада́нїе лстⷢ́во)27, и҆ прелщє́нїемъ ср҃ца своѣ́го прорица́ютъ вамъ· Сего ради сїа рече гⷭ҃ь о҆ пр҃рцⷯхъ, и҆же пр҃рчⷭтвȣ́ютъ въ и҆мⷯ мое [-]28, (-)29 (и҆́же а҆́зъ не посла́хъ)30. реко́ȣще, мечъ и҆ гла́дъ не бȣ́детъ на земли́ сей́. (в ме́чⷱ и҆ гла́) и҆стла́ѧтсѧ пр҃рцы [тїи]32. и҆ лю́дїе и҆мже пр҃рчⷭтвȣ́ютъ [-]33 [-]34 бȣ́дȣтъ и҆звержени на пȣтⷯ́хъ і҆ерⷭ҃лима, ради [гла́да и҆ ме́ча]35. и҆ не бȣ́детъ и҆же погребⷭ́ти и҆хъ. (тїи) и҆ же́ны и҆хъ, (-)36 сн҃ове и҆ дⷳе́ри и҆хъ, і҆ и҆злⷱ́ю на нихъ зла́ѧ и҆хъ. и҆ рече́ши к ни́мъ сло́во сїе, *и҆звеⷣȣ́тъ о҆́чи (мои)37 сле́зы по [но́щⷯ и҆ дн҃ь]38, и҆ не оу҆мо́лкнȣтъ, мⷯа́ко сътре́нїемъ [вели́кїи]39 стрⷭ҃е́на [дв҃а]40 дⷳе́рь людїи моⷯ́хъ, [-]41 мⷯа́звою зло́ю зⷱ́ло. а҆ще и҆сходⷯ́ѧ бȣ́дȣ на ни́вы, [-]42 ѣ҆ заклани́ мече́мъ. и҆ а҆́ще вни́дȣ въ градъ, [-]43 ѣ҆ простре́рты гла́домъ· (-)44 [Пр҃рⷦъ (же) и҆ сщ҃енникъ]45 ѡ҆йдо́ша в зе́млю, ѣ҆ѧ́же не вⷱдѧ́хȣ. Ѣ҆да ли ѡ҆ме́ѧвшїи ѡ҆вре́глъ ѣ҆си і҆ȣдȣ, и҆ли (сїо́нъ в ме́рзость и҆мⷱ)46 дш҃а твоа. вⷮ҃ъскȣ́ю (бо) порази́ ѣ҆си на҆, (мⷯа́ко да ни ѣ҆ди́но бȣ́детъ)47 и҆сцⷱлє́нїе· *Пождⷯа́хо҃ (мⷺ҃ра)48, и҆ нⷱ́сть бл҃го, и҆ вре́ма и҆сцⷱлє́нїѧ, и҆ се смⷭ҃ще́нїе· Познⷯа́хомъ гⷭ҃и нечⷭ́тїе на́ше безаконїѧ ѡ҆ц҃ъ нашⷯ мⷯа́ко съгрⷱшⷯ́хомъ к тебѣ́, не да́и на҆ ѣ҆ поношє́нїе ради и҆мени твоѣ́го, ни (сⷮ҃твори намъ доса́ды. на престо́лъ)49 сла́вы твоѣ́ѧ вⷮ҃спомⷯни, (и҆) не разори завⷱ́тъ твои с на́ми. ѣ҆да́ сⷭ҃ть въ звам҃ны́хъ мⷯа́зы́ческихъ и҆же дождⷯ́ѧ, и҆ли нⷱ́са могⷭ҃ȣ да́ти (ро́сȣ)50, (а҆ще не ты́ воли́ши). ѣ҆да ли не ты ѣ҆си (гⷭ҃и бⷭ҃ъ нашъ ѣ҆гоже жда́хомъ)51, ты бо сⷮ҃творили́ ѣ҆си вс҃ѧ сїѧ·

пл҃ѧ а҆ и҆ в҃

зах҃а и҆

вв҃ї и҆

благання. І якщо принесуть всепалення – і жертву не прийму їх. Бо мечем, і голодом, і мором я зведу їх до зітління. **13** *І я сказав: Господи Боже, пророки кажуть їм: Не побачите меча ані голоду не буде вам, але правдивий мир Він дасть вам на цьому місці. **14** І сказав Господь до мене: Брехливо пророкують в моє ім'я пророки. *Я їх не послав, ані не заповів їм, ані не заговорив до них. Брехливі видіння і обманливі вигадки, і обманою свого серця вони вам пророкують. **15** Через це так сказав Господь про пророків, які пророкують в моє ім'я, яких я не послав, що кажуть: Не буде меча і голоду на цій землі! Мечем і голодом в зітління підуть ті пророки. **16** І народові, якому вони пророкують: Будуть викинені на дорогах Єрусалиму задля голоду і меча і не буде кому їх поховати! Вони і їхні жінки, сини і їхні дочки. І вилию на них їхнє зло. **17** І скажеш до них це слово. *Мої очі виведуть сльози вночі і вдень і не перестануть, бо великим нищенням знищена дівчина – дочка мого народу, дуже поганою раною. **18** Якщо вийду на ниви, – ось вони зарізані мечем, і якщо ввійду в місто, – ось вони розпухлі від голоду. Пророк же і священик відійшли до землі, якої вони не знали. **19** Хіба ж відкидаючи Ти відкинув Юду, або за мерзоту мала Сіон твоя душа? Бо навіщо Ти нас побив, так щоб не було ні одне оздоровлення? *Ми очікували мир, і немає добра, і час лікування, і ось замішання. **20** Господи, ми пізнали наше безчестя, беззаконня наших батьків, бо ми згрішили проти Тебе! **21** Не дай нас в погорду задля твого імені ані не зроби нам досади. Згадай престіл твоєї слави, і не знищ твій завіт з нами. **22** Чи є між ідолами народів той, хто дає дощ? Або *чи* небеса можуть дати росу, якщо Ти не бажаєш? Хіба ж не Ти, Господи, є нашим Богом, якого ми очікували, бо Ти зробив це все!

ниж. 23

пр҃рцы прорица́ютъ въ и҆мⷯ мое, *не посла́хъ

ниж. 23

вищ. 8

Гла́, ѣ҆·

(бы́сть сло́во гⷭ҃не)1 кⷮ҃ъ мнѣ· а҆ще ста́нȣтъ моⷭ҃ї́и и҆ самои́лъ предо мно́ю, нⷱ́сть дш҃а моѧ к (лю́демъ симъ)2· и҆зри́нь (тⷮ҃хъ)3 [ѡ҆ лица моѣ́го]4 і҆ и҆зы́идȣтъ· (-)5 а҆ще ли реⷦ́ȣ к тебѣ, гдѣ и҆зы́идемъ. (-)6 рече́ши к ни́мъ, сїѧ рече гⷭ҃ь. *и҆же кⷮ҃ъ см҃рти, кⷮ҃ъ сме́рти. (-)7 и҆же к ме́чю, кⷮ҃ъ ме́чю. і҆ и҆же кⷮ҃ъ гла́ду, кⷮ҃ъ гла́ду. і҆ и҆же кⷮ҃ъ плене́нїю, кⷮ҃ъ плене́нїю. и҆ посⷱщȣ на т҃ⷯ четырми о҆́бразы, рече гⷭ҃ь. мечъ на закла́нїе, и҆ ѱы на расте́р-

Глава 15

1 І було до мене господнє слово: Якщо встануть Мойсей і Самуїл переді Мною, моя душа не є до цього народу. Викинь їх від мого лиця, і вийдуть. **2** Якщо ж скажуть до тебе: Куди підемо? Скажеш до них: Так сказав Господь: *Які на смерть, на смерть; які на меч, на меч; і які на голод, на голод; і які в полон, в полон. **3** І відвідаю їх чотирьома видами, – сказав Господь, – мечем на вигублення, і псами на розірван-

зах. 11

ня, і птахами неба, і звірами землі, щоб пожерти і розірвати. **4** І дам їх на погибель всім земним царствам
црс2. 21 через *Манассію, Езекіїного сина, юдиного царя, задля всього, що він зробив в Єрусалимі. **5** Адже хто змилосердиться над тобою, Єрусалиме? Або хто по тобі заплаче, або піде, щоб благати за твій мир? **6** Ти Мене покинув, – говорить Господь, – і ти пішов назад. І простягну мою руку проти тебе, і тебе уб'ю. Я змучився благаючи **7** і розсію їх віялом в різні місця землі. Я побив і вигубив мій народ, і так вони не відвернулися від своїх доріг. **8** Мені помножилися його вдовиці понад морський пісок, і Я навів їм губителя на матір дитини в полудень, пославши на міста грізним нападом. **9** Знеможеною стала
ам. 8 та, що породила сімох, пропала її душа, *зайшло їй сонце, коли ще був день. Вона є завстидженою і засоромленою. І її позосталих дам під меч перед їхніми ворогами, – сказав Господь. **10** Горе мені, моя мати! Навіщо ти породила чоловіка, що смутить злого чоловіка по всій землі! Я не позичив ані у Мене ніхто не позичив, всі Мене проклинають, – сказав Господь. **11** Хіба твої останки провадять на добро? Хіба Я не прибіжу до тебе в часі зла і на ворога в часі скорботи? **12** Чи домовляться залізо з залізом з півночі і мідь? **13** Твоє багатство і твої скарби даром дам на пограбування за всі твої гріхи і в усіх твоїх
мой5. 32 границях. **14** *І приведу твоїх ворогів з землі, якої не знаєш. Бо вогонь
рим. 10 загорівся в моїй люті. Горітиме проти вас. Ти знаєш, **15** Господи. Згадай мене, і відвідай мене, і оборони мене від усіх, що мене переслідують. Не бажай в твоїй терпеливості мене забрати. Ти знаєш, що я задля Тебе терпів погорду. **16** Знайшлися твої слова, і я їх взяв, і було мені твоє слово в радість і в веселість мого серця. Бо на мені є прикликане твоє ім'я, Господи, Боже сил! **17** Я не сидів в зборі глумителів, і я є славний від лиця твоїх рук. Сам я сидів, бо Ти мене наповнив
ниж. 30 гіркотою. **18** *Чому був мій біль вічним, і моя рана без надії, не хоче загоїтися, була мені як брехня невірним водам. **19** Тому це говорить Господь: Якщо повернешся, поверну тебе, і станеш перед моїм лицем. І якщо відлучиш шляхетне від негідного, будеш як мої уста. Вони до тебе повернуться, і ти не повернешся до них. **20** І дам тебе цьому народові, як сильний мідний мур; і воюватимуть проти тебе, і не переможуть,

зáнїе, [и птúца нéси, и звéри зéмли][8] на пожрéнїа и расхищéнїе. и дамъ ихъ въ погúбель всѣмъ цр҃твомъ зéмнымъ, рад҃и *манасїи сн҃а ѣ цр҃ кла
є҆зекїúна цр҃а іоýдина всѣхъ ради и҆же сътвори въ і҆ерли҃мѣ. кт҃о (бо) оу҆мл҃рдúтсѧ к тебѣ і҆ерли-
ме, и҆ли кт҃о поскорбúтъ за тѧ, и҆ли и҆дѣ́ къ молéнїю за мúръ твои. т҃ы о҆стáвилъ мѧ є҆си рече
гдь, (и) въспáтъ и҆шéл є҆си. и прострý рýкý мою [нá тѧ][9], и оу҆бїю т҃ѧ· (оу҆трýдúсѧ молáщи)[10]. и расточю и҆хъ вѣáломъ въ (пристáнища зéмскаѧ)[11]. (оу҆бúхъ)[12] (и) погубúхъ лю҃ди моѧ, (и тáко ѿ пýтїи своúхъ не сýть о҆бращéни)[13]. оу҆мнóжени сýть [мнѣ][14] вдовúцы є҆гó па҆ пѣ́ска морскаго, (и) приведóхъ и҆мъ на мáтерь ю҃ноша губúтела полýдéннаго, послáлъ на (грáды стремлéнїемъ грóзным)[15]. и҆знемогла є҆сть и҆же роди сѣ́мъ, о҆скýдѣ дш҃а є҆ѧ. *зáиде є҆й слн҃це є҆гда ѧмѣ́ й
ам. 8 є҆щѐ бы́сть дн҃ь. постыдѣ́на є҆сть и посрамúсѧ. (и) прóчїи (є҆ѧ)[16] в мéчъ дамъ пр҃е врагú и҆хъ, [рече гдь][17]. Гóре мнѣ мт҃и [моѧ][18], въскýю (-)[19] родúла є҆си мýжа смутúтела, (мýжа раз҃вращéна)[20] по всéи землú. не заѧ́хъ ни заѧтъ оу҆ менѐ никт҃о́, (вс҃и клену́тъ)[21] мѧ, (рече гдь. є҆дá о҆стáнцы твои несýть въ бл҃го)[22], є҆дá не притéкý къ тебѣ въ врéма о҆злобленїа (-)[23], и въ врéма скорбѣ́нїа (-)[24] на врáга. є҆дá оу҆вѣщáется желѣ́зо (желѣ́зу ѿ сѣ́вера, и мѣ́дь)[25]. богáтьства твоѧ (и сокрóвища твоѧ) ѣ́ растрьзáнїе дáмъ тýне, въ всѣ́хъ грѣ́сѣхъ твоúхъ, и въ всѣ́хъ предѣ́лехъ твоúхъ. *и (приведý врáгъ)[26] твоúхъ ѿ землѧ є҆ѧ́же не вѣ́си, и҆же о҆́гнь бо҃жéнъ є҆сть въ нáрости моéи, на вá згорúтъ. [т҃ы вѣ́си][27] гди, въспомáни нá мѧ и посѣти мѧ, и защити мѧ ѿ всѣ́хъ гонáщихъ мѧ. не хощú въ трьпѣ́нїе [твое въ҆прїáти мѧ][28], вѣ́си нáко трьпѣ́хъ ради тебѐ поношéнїе. (о҆брѣтéны ѯ҃у)[29] словесá твоѧ, (и поѧ́хъ)[30] и҆хъ. и бы́сть (мнѣ слóво твое)[31] в рáдость и въ весéлїе ср҃ца моегó. нáко вьзвáно є҆сть и҆мя твое на мнѣ, гди [бо҃е][32] (сúлъ)[33]. не сѣдѣ́хъ въ сóнмѣ и҆грáющихъ, (и)[34] слáвенъ є҆смь ѿ лицá рýкъ твоúхъ. є҆дúнъ сѣдáхъ, нáко гóрести и҆спóлнилъ мѧ є҆си· *въскýю (бы́сть бóлѣзнь моя вѣ́чна)[35], (и) нáзва моя безъ оу҆повáнїѧ, (не хóщетъ и҆сцѣлúтисѧ)[36]. Бы́сть мнѣ нáко лжá водáмъ невѣ́рнымъ· Сего ради сїа рече гдь, а҆ще о҆братúшисѧ (-)[37] о҆бращý тѧ, и пр҃е лицемъ мои́ стáнеши. и áще ѡ҆лучúши чтное ѿ недостóйнаго, нáко оу҆стá моя бýдеши. (-)[38] о҆брáтѧтсѧ тїи к тебѣ, и ты не о҆братúшисѧ к нúмъ. и дáмъ тѧ людемъ симъ въ стѣ́ну мѣ́дяну крѣ́пку. и бранáтъ нá тѧ, и не

вѣзмо́гꙋ (-)[39]. и҆же а҆зъ с тобо́ю е҆смь да сп҃сꙋ тѧ и҆ и҆зба́влю тѧ, (рⷱ гⷭ. и҆зба́влю) ѡ҃ рꙋ̀ злѣ́и-шихъ, и҆ (и҆скꙋплю́ тѧ) ѡ҃ рꙋкъ (сѝлныхъ)[40].

Гл҃а, ѕ҃і·

И҆[сты́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̀ рекꙋ́щи. не по́-имеши женꙋ̀][1], и҆ не бꙋ́дꙋтъ тебѣ̀ (сн҃о-ве)[2], и҆ дше́ри на мѣ́стѣ се́мъ. и҆же сі́ѧ рече гⷭ на сы́ны, и҆ дще́ри, и҆же рода́ѧ на мѣ́стѣ се́м҃ и҆ на ма҃тери и҃ и҆же роди́ша и҆хъ, и҆ на ѡ҃ц҃ы и҆хъ ѡ҃ и҆хже племе́ни сꙋ́ть рожде́ни ѣ҆ землѝ сеи. сма҃ртми (мнозѣ́х҃) не́мощїи и҆зъ-мрꙋ́тъ, не о҆пла́чꙋ́ѧ и҆ не погребꙋ́тсѧ, въ смѧтре́нїи на лицы̀ землѝ бꙋдꙋтъ. [и҆ мече́мъ и҆ гла́дѡ҃ растла́ѧ, и҆ бꙋдетъ трꙋпїе и҆хъ въ ѣ́дь пти́цамъ нб҃ны́м҃, и҆ звѣ́ремъ зе́мны҃и][3], (ꙗ́-ко) сі́ѧ рⷱ гⷭ. не вни́деши в до́мъ пи́рныи (-)[4], ни ходи́ши къ пла́чю ниже [оу҃тѣ́ши][5] и҆хъ. по-не́же ѧ҆зѧхъ ми́ръ мои ѡ҃ людїи сі҃х, [рече гⷭ][6], (ми́лости и҆ щедроты. и҆ оу҃мр҃ꙋ вели́цыи и҆ ма́лїи в зе́мли се́и, не погребꙋ́ѧ) ни о҆пла́чютсѧ. и҆ ни сѧ ѡ҃терза́ю, ниже плѣ́шть сътвори́ша ради и҆хъ. и҆ не и҆зло́матъ межꙋ̀ и҆хъ стена́щй҃ хлѣ́ба къ оу҃тѣше́нїю на мр҃тва, (и҆) не да-дꙋтъ и҆мъ пи́тїѧ чаши къ оу҃тѣше́нїю ѡ҃ц҃а [своего́][7] и҆ мр҃тре (-)[8]. [и҆][9] в до҃ пи́рныи не вни́-деши да сѣ́дѧ́ши с ни́ми (и҆) ꙗ҆сѝ и҆ пїе́ши. и҆же сі́ѧ рече гⷭ [сѝлъ][10] бг҃ъ і҆и҃левъ· Се҃ а҆зъ ѡ҃и́мꙋ ѡ҃ мѣ́ста сего въ о҆́чїю ва́шею, и҆ въ дн҃е҃ ва́ш҃и гла҃ ра́дости и҆ гла҃ весе́лїѧ, гла҃ жени́ха и҆ гла҃ невѣ́сты. и҆ (-)[11] е҆гда̀ възвѣсти́ши лю́демъ сі́мъ всѧ словеса̀ сі́ѧ, и҆ рекꙋ́тъ ли к тебѣ. вы҆ ѳ҃ *въскꙋ́ю гла́алъ е҆́сть гⷭ на на҃ всѧ́ко зло́ [ве-ли́кое][12] т҃о. ка́а (на́ша безако́нїа)[13], (и҆ли)[14] что̀ г҃рѣ на҃ и҃мже съгрѣши́хѡ҃ гⷭ бг҃ꙋ на́шему· (-)[15] рече́ши к ни́мъ. поне́же о҆ста́виша мѧ ѡ҃ц҃ы ва́ши, рече гⷭ. і҆ и҆до́ша по бо́гѣхъ чюжихъ, и҆ послꙋ́жи́ша и҃мъ и҆ поклони́шасѧ и҃м҃. (-)[16] мене (же) о҆ста́виша, и҆ зако́нъ мои не съхрани́ша. но вы҆ ѕ҃ *и҆ вы го́рѣе дѣлали е҆́стѐ нежели ѡ҃ц҃ы ва́ши. се҃ бо (-)[17] похо́дитъ е҆ди́нъ ко́ждо за (зла́ѧ)[18] ср҃ца своего́ лꙋка́ваго, да мѧ не слы́шитъ. [-][19] и҆зри́нꙋ ва҃ ѡ҃ землѧ̀ сеѧ̀ в зе́млю е҆ѧ́же не вѣ́сте вы, ни ѡ҃ц҃ы ва́ши. и҆ слꙋжи́те та́мо бого́м҃ чюжи҃м҃ ѝ҃ [дн҃ь и҆ но́щь][20], и҆же не дадꙋтъ ва҃ поко́ѧ· *Сего ради се҃ дн҃и прїидꙋтъ рече гⷭ. и҆ не рече́тсѧ ктомꙋ̀, жи́въ гⷭ. и҆же и҆звела́ сн҃овъ і҆и҃левъ ѡ҃ зе҃мл҃ѧ̀ е҆гѵ̀пе҃тски. но живе́тъ гⷭ и҆же и҆звe҃ (сн҃овъ)[21] і҆и҃левъ ѡ҃ землѧ̀ сѣ́верскы, и҆ ѡ҃ всѣ́хъ зе́мль ѡ҃ них же (и҆звергохъ и҆хъ)[22], и҆ приведꙋ и҃ в зе́млю и҆хъ, ю҆же дахъ ѡ҃ц҃емъ и҆хъ· Се҃ а҆зъ послю̀ рыба́рѧ мно́ги, рече гⷭ, и҆ ло́вятъ и҃. и҆

тому що Я є з тобою, щоб тебе спасти, і тебе визволю, – сказав Господь. **21** Визволю від злющих рук і викуплю тебе з рук сильних.

Глава 16

1 І було до мене господнє слово, кажучи: **2** Не візьмеш жінку, і не буде в тебе синів і дочок на цьому місці. **3** Бо це сказав Господь проти синів і дочок, які народяться на цьому місці, і проти їхніх матерів, які їх народили, і проти їхніх батьків, з племені яких вони народилися в цій землі: **4** Вимруть смертями численних немочей, не будуть оплакані і не будуть поховані. Будуть в замішанні на лиці землі, і зазнають зітління мечем і голодом, і їхні трупи будуть на їжу небесним птахам і земним звірам, **5** бо це сказав Господь: Не ввійдеш до дому бенкету, ані не підеш голосити, ані не потішиш їх, бо Я забрав мій мир від цього народу. Сказав Господь милосердя і щедростей: І помруть великі і малі в цій землі, не будуть поховані, **6** ані не будуть оплакані, і не роздертою буде *одіж*, ані не стрижуться задля них. **7** І не розломлять хліб між ними, що в жалобі, щоб потішитися над мертвим, і не дадуть їм пиття чаші на потіху по своєму батькові і матері. **8** І не ввійдеш до дому бенкету, щоб з ними сісти, і їсти, і пити. **9** Тому що це сказав Господь Сил, Бог ізраїльський: Ось я заберу з цього місця перед вашими очами і у ваших днях голос радості і голос веселості, голос жениха і голос молодої. **10** І коли сповістиш цьому народові всі ці слова, і скажуть же до тебе: *Чому вищ. 5
Господь промовив проти нас все це велике зло? Які наші беззаконня, або який наш гріх, яким ми згрішили проти нашого Господа Бога? **11** Скажеш до них: Тому що Мене покинули ваші батьки, – сказав Господь, – і пішли за чужими богами, і послужили їм, і поклонилися їм, Мене ж покинули, і не зберегли мій закон. **12** *Але і ви чинили гірше вищ. 7
ніж батьки ваші. Бо ось кожний один ходить за злом свого лукавого серця, щоб мене не слухатися. **13** Викину вас з цієї землі до землі, яку не знаєте *ні* ви, ні ваші батьки. І там день і ніч послужите чужим богам, які вам не дадуть спокою. **14** *Через це ось прийдуть дні, – сказав Господь, – і більше не говоритиметься: Живий Господь, що вивів ізраїльських синів з єгипетської землі, **15** але: Живе Господь, який привів ізраїльських синів з північної землі і з усіх земель, з яких же ниж. 23

Я їх викинув, і приведу їх до їхньої землі, яку Я дав їхнім батькам. **16** Ось я пошлю багато рибалок, – сказав Господь, – і ловитимуть їх. І після цього пошлю на них багатьох ловців, і полюватимуть на них з усякої гори, і з усякого горба, і з камінних печер. **17** Бо очі мої на всіх їхніх дорогах, вони не є сховані від мого лиця, і їхні беззаконня не затаїлися від моїх очей. **18** І скоріше віддам подвійно *за* беззаконня і їхні гріхи, якими опоганили мою землю, мертвечинами, своїми ідолами, і вони своїми зневагами наповнили моє насліддя. **19** Господь – моя сила! І моя сила, і моє схоронище в дні скорботи. До тебе прийдуть народи з далеких земель і скажуть: По правді наші батьки держали брехню в марноті, яких їм не було потрібно. **20** Чи людина зробить собі богів? І ті
вищ. 7 не є боги. **21** *Через це ось я покажу їм в цьому часі, покажу їм мою руку і мою силу. І пізнають, що моє ім'я Господь!

посемъ послю (имъ) многи ловцы, и ловятъ ѭ всякїа горы, и ѿ всякого холма, и ѿ пещеръ каменныхъ· иже очи мои на всѣхъ путехъ ихъ. [-][23] не суть сокровени (ѿ лица моего). и не быстъ оутаена беззакониа ѩ ѿ очїю моею. и въздамъ [первѣе][24] сугубыа беззакониа (-)[25] и грѣхи ихъ. иже осквернишa землю мою въ мертвечинѣ идолы своими, и в поношенїихъ своѩ (-)[26] [испълниша][27] достоанїе мое· гь крѣпость моа, и оутвержденїе мое и прибѣжище мое въ днь скорбѣнїа. к тебѣ языцы прїидутъ ѿ далнихъ земль и рекутъ. истинно лжу въздержаша ѿцы наши суетно, иже имъ не требе бѣ. ѣда сътворитъ себѣ чловѣкъ бози и тїи не суть бози· *сего ради ѣе а покажу имъ въ ча сеи, вьі з (покажу имъ руку мою, и)[28] силу мою. и познаю иже има мнѣ гь·

вьі з

Глава 17

1 Гріх юдин є записаний залізним писальцем на гладкому адамантовому камені, вирізаний на широті їхнього серця і на рогах їхнього жертовника. **2** Хіба будуть згадані їхні сини на своїх жертовниках і своїх лісах, листяним же деревом на високих горах, **3** приносячи жертви на полі? Твої сили і твої скарби Я дам на розграбування, і *також* твої височини задля твоїх гріхів в усіх твоїх кінцях. **4** І залишися сам, без твого насліддя, яке Я тобі дав. І тебе змушу служити твоїм ворогам в землі, якої не знаєш, бо ти розпалив вогонь в моїй люті. Він розгориться аж на віки. Це сказав Господь: **5** Проклята людина, яка надіється на людину, і дасть плід рамена свого, і від Господа відійде його
ниж. 48 серце. **6** *Бо він буде як тамариск в пустині, і не побачить, коли прийде добро, але мешкає в сухому, в пустині, в гіркій і незамешканій землі. **7** Благословенна людина, яка надіється на Господа! І Господь – буде його
пс. 1 надія! **8** *І він буде як дерево, яке буде пересаджене при водах, яке у вологості поставить своє коріння, і не злякається, коли прийде спека, і його листя буде зеленим, і в часі посухи не буде докучання. Він ніколи не пе-
вищ. 11 рестане давати плід. **9** Серце людини
ниж. 20 погане і недослідиме. Хто його піз-
црс1. 16 нає? **10** *Я – Господь, що досліджує
кор1. 2 серце і випробовує нутро! Який від-
пс. 7 дає кожному за його дорогою і за
апо. 2 плодами його винаходу. **11** Раб кормить те, що не породив. Він зробив багатство, але не за судом. В половині своїх днів їх оставлять, і в сво-

гла, зі·

Грѣхъ іоудинъ писанъ естъ графїею [желѣзною][1] на камени глацѣ адамантовѣ, избразденъ на пространствѣ сръца ихъ, и в розѣхъ олтарѣ ихъ. егда въспоманове-ни будутъ сынове ѩ по олтарѣхъ своѩ, и лѣсовѣ своихъ, древом (же) лиственым (-)[2] на горахъ высшихъ, (жрущe)[3] на поли. крѣпости твоа и съкровища твоа въ растерза-нїе дамъ. и вышнѣа твоа грѣхъ ради твоихъ въ всѣхъ концѣхъ твоихъ. и останешиса самъ (-)[4] ѿ наслѣдїа твоего, нaже дахъ тебѣ. и служити тя съторю врагомъ твоимъ въ земли еaже не вѣси. нaко огнь разжегълъ еси въ нaрости моей, даже въ вѣкъ разгорится. сїа рече гь]5· проклатъ чловѣкъ иже надѣется на чловѣка, и положитъ плъ мышца своеа (-)[6], и ѿ гa ѿидетъ сръце его. (-)[7] *будеть нн̃ мн (во) нaко мирисе въ пустыни, (и) не оузритъ егда прїидетъ блго. но обитаетъ въ сухо-тѣ в пустыни, в земли горѣ и необитаю-щеи. [блвенъ][8] мужь иже надѣется на гa, и будетъ гь дръзновенїе его· *и будетъ нaко ѱл̃ а древо иже пресадится на водахъ. иже к мокро-тѣ постaвитъ кореніе свое, и не оубои-тся егда прїидетъ знои. и будетъ (-)[9] листъ его зеленъ, [и][10] въ врема сухоты не будеть до-кучанїа. никогда престанетъ сътвори-ти плъ. бв̃ ѧі строптиво сръце (чловѣкъ, и нeиспытанно)[11], кто е нн̃ к познаетъ. *азъ гь испытаа сръце, і искушаа и кр̃ѣ їки оутробы. иже въздаю комуждо по пути его, и ѱл̃ з по плодомъ обрѣтенїа его· рaбъ (кормитъ)[12] апока б

йже не породѝ. сътвори богáтьства (-)[13] йо не
въ сýдъ, посредѣ дн҃їи свойхъ ѡстáвитъ йхъ,
й въ послѣдокъ свои бýдетъ безýмѣ. пр҃тлъ
слáвы высоты̀ [ѡ҃ нача́ла, мѣсто ст҃ыня на́-
шеѧ][14] чаа́нїе їи҃лѧ· Гс҃и вс҃и йже т҃а ѡста́-
вятъ постыдя́тсѧ. ѡ҃холя́щи (ѡ҃ тебѐ) ѣ
землю препи́шутсѧ, на́ко ѡстáвиша йстóчникъ
(водá҃ живýщимъ)[15] г҃а. йсцѣли мѧ г҃и, і
йсцѣлю, спси мѧ, й спс҃ён бýдý. на́ко хвáла моа̀
т҃ы е̂си· Сѐ тїи глю́тъ ко мнѣ, гдѣ е̂сть
слóво г҃не да прїи́детъ. (й) а́зъ (-)[16] нѣсмь смý-
щенъ тебѣ (па́стырю) послѣдýющи. и дн҃ь
чл҃ковъ не пожелѣхъ, т҃ы вѣси, что̀ йзошло
е̂сть ѡ҃ оу́стъ мои҃, (пря́мо пр҃ѣ тобóю
бы́сть)[17]. не бýди (же) т҃ы мнѣ въ (бóазнь)[18],
(й оу҆повáнїе мое)[19] т҃ы въ дн҃ь ѡ҃злобленїа. да
постыдя́тсѧ йже мѧ гóна́т҃, й не постыжýсѧ.
оу҆страшáтсѧ тїи, й не оу҆страшýсѧ а́зъ. наведи
на́ нн҃ дн҃ь ѡ҃злобленїа, (й) сгýбымъ сътра-
сéнїемъ сътраси йхъ· Сїѧ рече г҃ь [ікъ мнѣ][20].
йдѝ й ста́ни въ вра́тѣ сн҃овъ людїи (мои҃)[21]. по
нн҃ (же) вънхóдятъ [-][22] ц҃рїе їоу́дины, і [-][23]
йсходя́т҃ [-][24], й во вс҃ѣ вра́тѣ їер҃лúма. й речеши
к ним҃· Оуслы́шите слóво г҃не ц҃рїе їоу́дины, й всѧ̀
їоу́деѧ, (-)[25] вс҃и (же ѡ҃битáтели) їер҃лúма, йже
вхóдите по вра́тѣхъ сúхъ· Сїѧ рече г҃ь. сънхра-
ни́те дш҃а ва́ша, *й не хóщете носити тѧ- іюд 5 ів. 5
готы̀ въ дн҃ь сýбóты, йи вноси́те по вра́тѣхъ
їер҃лúма, й не хóщите йзринýти бремя̀ въ до-
мѣхъ ва́шихъ въ дн҃ь сýбóтныи, й всѧ́кого
дѣ́ла не твори́те. ѡ҃стúте дн҃ь сýбóтныи, на́-
коже заповѣ́да҃ ѡ҃цемъ ва́шúм, й не оу҆слыша́ша,
йи приклони́ша оу҆́хо свое, йо ѡ҃жестúша выа́ своа
(-)[26] да не оу҆слы́шатъ мѧ, й не прїе́млютъ
наказа́нїѧ. й бýдѐ а҆ще [-][27] оу҆слы́шите менѐ,
рече г҃ь. да не вънзносите бре́мя̀ по вра́тѣхъ
гра́да сегò въ дн҃ь сýбо҃ныи. й а́ще ѡ҃стúте дн҃ь
сýбóтныи, да не сътвори́те [во́нь][28] всѧка́го
дѣ́ла. (-)[29] внидý по вра́тѣхъ гра́да сегò, ц҃ри й
нача́лницы сѣдя́щїи на пр҃тлѣ двдвѣ. й вън-
сходя́щи на колесѣхъ й конѣ́ тїи й нача́лницы
е҃ мýжи їоу́дины, й ѡ҃битáтели їер҃лúма. й ѡ҃би-
та́ютъ въ гра́дѣ сéмъ въ вѣки. й прїидýтъ
ѡ҃ гра̀ їоу́динъ [-][30] о҆́кр҃тъ їер҃лúма, (й ѡ҃би-
та́етсѧ гра̀ сїи въ вѣки. й прїидýтъ ѡ҃ гра̀
їоу́динъ о҆́кр҃тъ їер҃лúма,) й ѡ҃ земля̀ венїа-
мúнѧ й ѡ҃ по́льныхъ й ѡ҃ го́рнѣ й ѡ҃ ю́га, но-
ся́щи всесо҃женїѧ й заколенїа, й жр҃твý й
демїамъ, (й) вънзосятъ приношéнїе въ до́мъ
г҃нь· (-)[31] а҆ще (же) не оу҆слы́шите мене, да ѡ҃с-
тúте дн҃ь сýбóты й не но́сите врема̀, й не
вносите по вра́тѣх їер҃лима въ дн҃ь сýбо҃ныи. (-)[32]

єму кінці буде безумним. **12** Престіл слави висоти від початку, місце нашої святині, **13** очікування Ізраїля, Господи, всі, що Тебе покинуть, завстидаються. Ті, що відходять від Тебе, запишуться в землю, бо покинули Господа – джерело живучих вод. **14** Оздорови мене, Господи, – і виздоровію. Спаси мене – і спасуся. Адже Ти є моя похвала. **15** Ось вони говорять мені: Де є господне слово? Хай прийде. **16** І я не є стурбований, ідучи за тобою – пастирем, і день людини я не побажав. Ти знаєш, що те, що вийшло з моїх уст, було прямо перед тобою. **17** Не будь же Ти мені на страх, і Ти – моя надія в дні зла. **18** Хай завстидаються ті, що мене переслідують і я не завстидаюся! Хай настрашаться вони і я не настрашуся! Наведи на них поганий день і побий їх подвійним побиттям! **19** Так сказав до мене Господь: Ходи і стань в брамах синів мого народу, якими ж входять і виходять юдині царі, і в усіх брамах Єрусалиму, **20** і скажеш їм: Послухайте господнє слово, юдині царі і вся Юдея, всі ж мешканці Єрусалиму, які входите крізь ці брами! **21** Це сказав Господь: Бережіть ваші душі і не бажайте носити тягарі в дні суботи ані не вносіть крізь брамами Єрусалиму! **22** *І не бажайте викидати тягарі у ваших домах в дні суботньому, і не робіть всякого діла! Освятіть суботний день, так як Я заповів вашим батькам! І вони не послухалися ані не нахилили їхнього вуха, **23** але зробили свої шиї твердими, щоб не почути Мене і не сприйняти напоумлення. **24** І буде, що коли послухаєте мене, – сказав Господь, – не несіть тягарів крізь брами цього міста в дні суботньому. І якщо освятите суботній день, щоб не робити в ньому всяке діло, **25** ввійдуть крізь брами цього міста царі і володарі, що сидять на Давидовому престолі і що приходять на колісницях і конях, вони і їхні начальники, юдині мужі і мешканці Єрусалиму, і мешкатимуть в цьому місті навіки. **26** І прийдуть з юдиних міст довкруги Єрусалиму, і це місто буде замешканим навіки. І прийдуть з юдиних міст довкруги Єрусалиму, і з Веніяминової землі, і з піль, і з гірських околиць, і з півдня, несучи всепалення, і зарізане, і жертву, і ладан, і принесуть приношення до господнього дому. **27** Якщо ж не послухаєтеся мене, щоб освятити суботній день, і не носити тягарів, і не вносити крізь брами Єрусалиму в дні суботньому, запалю

вогонь в його брамах, і він пожере доми Єрусалиму в день суботній, і не згаситься.

зажгу̀ о҆гнь̀ во вра҇тѣ є҆̀. и҆ пожре́ домы̀ і҆ерли́ма (въ дн҃ь су҃бо҃ный), и҆ не у҆гаса́ема·

Глава 18

1 Слово, яке було до Єремії від Господа, кажучи: **2** Встань і ввійди до дому гончаря. І там почуєш мої слова. **3** І я зійшов до дому гончаря. І ось він робив діло на колесі. **4** І розвалився посуд, який він робив з глини своїми руками. І, обернувшись, зробив він з того інший посуд, так як вгодно перед його очима зробити. **5** І було до мене господнє слово, кажучи: **6** *Чи ж як цей гончар і Я не зможу з вами зробити, доме Ізраїля? Сказав Господь: Ось як глина в руках гончаря, так ви, ізраїльський доме, в моїх руках. **7** *Кінець заявляю на народ і на царства, щоб викорінити, і знищити, і його розігнати. **8** Якщо люди вчинять покаяння від свого лукавства, те, – Він промовив проти них, – вчиню і Я покаяння за лукавства, які Я задумав йому зробити, **9** і скоро промовлю про народи і царства, щоб збудувати і їх насадити. **10** Якщо ж зроблять лукаве перед моїми очима, щоб не почути мого голосу, розкаюся за добро, яке сказав Я їм зробити. **11** Отож тепер скажи юдиному чоловікові і мешканцеві Єрусалиму, кажучи: Це сказав Господь: Ось я враджу проти вас лукаве і задумаю проти вас задум! *Відверніться, кожний один зі своєї злої дороги, і випряміть ваші дороги і ваші думки, **12** ви, що сказали: Ми втратили надію, бо ходимо за нашими задумами. І кожний один же, щоб ми лукаво зробили зло свого серця. **13** Через це так сказав Господь: Запитайте народи, хто почув таке страхіття, яке дуже вчинила ізраїльська дівчина. **14** Чи ливанський сніг забракне на польовім камені, або чи можуть води, що пливуть, виходити киплячими і зимними? **15** Адже мене забув мій народ, приносячи марноту в жертву і топчучи на своїх дорогах і на стежках віку. Хай ходять за ними непрокладеними дорогами! **16** *Хай їхня земля буде на запустіння і на вічне сичання! Кожний, хто прийде по ній, зачудується і покиває своєю головою. **17** Як палючий вітер розірву їх перед ворогами. Хребет, а не лице їм покажу в день їхньої погибелі. **18** І вони сказали: Ходіть, задумаймо раду проти Єремії. Бо не згине закон від священика, ані рада від мудрого, ані слово від пророка. Ходіть, і поб'ємо його язи-

ic. 45 рим. 9 муд. 15

вищ. 1

ниж. 25 і 35 йон. 3

ниж. 19 і 49 і 50

Гла҃, и҃·

Сло́во и҆́же бы́сть [ко҆̀ і҆еремі́и ѡ҆̃ гл҃а][1] рещу̀ щи. вста́ни и҆ взы́иди в до́мъ ску̀дельничі́и, і҆ ту̀ слы́шиши словеса̀ моа̀. И҆ вни́дохъ въ до́мъ ску̀дельничь, и҆ сѐ то́и твора́ше дѣ́ло на колесѣ̀. и҆ разваленъ е҆̀сть сосу̀дъ е҆̀гоже то́и твора́ше [ѡ҆̃ гли́ны][2] рука́ми свои́ми. и҆ о҆брати́вса сътворѝ с того̀ сосу̀дъ и҆́ный ка́ко у҆го́дно (въ о҆́чію)[3] е҆̀го да сътворитъ· и҆ бы́сть сло́во гн҃е ко҆̀ мнѣ̀ рещу̀ щи. *е҆да̀ лѝ ка́ко ску̀дѣ́льникъ то҆́ (и҆) не взмогу̀ (ва́мъ сътвори́ти)[4] до́ме і҆и҆левъ [рече гь][5]· Сѐ ка́ко бе́рніе [въ ру́ку̀][6] ску̀дѣ́льничю. [та́ко][7] вы̀ [доме і҆и҆левъ][8], в ру́ку̀ мою̀. *у҆стремлено гла́ю на ка́зыки и҆ на цр҃тва. да и҆скорено́ю и҆ разорю̀ (и҆ расточю̀ и҃)· [а҆ще][9] покаа́нїе сътво́рятъ лю́дїе (-)[10] ѡ҆̃ лука́ства своего̀ [и҆́же гла́алъ е҆̀сть на́ на҃][11], дѣ́ю і҆ а҆̀ покаа́нїе на лука́ѣ̀ства что҆́ помы́слю҃ да сътворю̀ е҆̀му̀, и҆ скоро гла́ю о҆̀ ка́зыцѣхъ и҆ цр҃тва́хъ да созижду̀ и҆ насажду̀ а҆̀, [а҆ще][12] а҆̀ сътвора́ѧ лука́во (пре́д о҆́чи́ма)[13] мои́ма. да не у҆слы́шатъ гла́са моѐго, (-)[14] покаа́нїе дѣ́ю на бла́го что҆́ гла́алъ е҆̀смь да сътворю̀ и҆̀мъ· (-)[15] нѣ́нъ (бо) рцы̀ мужу̀ і҆ю́дину̀ и҆ о҆бита́телю і҆ерли́ма [рещу̀ щи· Сі҃а рече гь][16]. сѐ а҆́зъ совѣщава́ю на ва́съ лука́во и҆ помышлю на ва́съ помышле́нїе. *о҆братите́сѧ е҆̀ди́нъ ко́ждо ѡ҆̃ пу́тїѝ своего̀ зла́го. і҆ и҆спра́вите (пу́ти ва́ша) и҆ мышле́нїѧ ва́ша. и҆́же реко́ша҃ ѡ҆̃чаа́хомсѧ, по помышле́нїихъ бо҆̀ на́шихъ и҆де́мъ. и҆ е҆̀ди́нъ ко́ждо же строптивѣ́ство се҆́рца своего̀ лука́во да сътвори́мъ· Сего ради сі҃а рече гь въпроси́те а҆́зыко́, кто҆́ слы́ша таково̀ грозу̀ и҆́же сътвори зѣ́ло дѣ́ва і҆и҆лева. е҆̀да̀ о҆ста́витъ ѡ҆̃ ка́мене по́льска снѣгъ ливано́въ, и҆лѝ и҆стрѣгну́ти могу́тъ водꙑ̀ кипа́щи (и҆ сту́де́ны и҆зліѧ́ющи)[17]. и҆́же забве́ны е҆̀сть мнѣ̀ лю́ди моѝ сую́е́тво жру́ще и҆ попира́юще на пу́техъ свои́хъ. (и҆) на сте́захъ вѣ́ка да въсходя́тъ по ни́хъ пу́тїѝ нетре́нѣмъ (-)[18], *да бу́детъ земла̀ и҆́хъ въ запуще́нїе и҆ въ звизда́нїе вѣ́чное· всѣ́ко́ю и҆́же пре́идѣ́ по не́и почюди́тсѧ, и҆ покива́етъ главо́ю свое́ю. ка́ко вѣ́тръ горю́щїи расторгну̀ и҆́хъ (пре́д врагꙑ̀)[19]. [хребе́тъ а҆̀ не лице][20] покажу̀ и҆̀мъ [въ дн҃ь][21] погибели и҆́хъ· И҆ реко́ша прїидѣ́те помы́слимъ на і҆ерему̀ совѣ́тъ, и҆́ни бо҆̀ и҆зги́нетъ зако́нъ ѡ҆̃ сщ҃е́нника и҆́ни совѣ́тъ ѡ҆̃ премудра́го. и҆́ни сло́во ѡ҆̃ проро́ка прїидѣ́те и҆ порази́мъ е҆̀го ꙗ҆зы́комъ, и҆ не вонмѣ́мъ въ вс҃ѣхъ словесѣ́хъ е҆̀го·

ісаїа ме кри д. мудр ві

ниї їке й же їѳ г

ниї ді й мд и й

во́ньми (ѓи къ мнѣ)[22] и̂ слы́ши гла́съ (сѵпоста́тъ)[23] мои́хъ. ѣ̂да въздае́тъ ли са̀ за бл҃го зло́ иже и̂скопа́ша (ро́въ)[24] дш҃и моеи (-)[25], помани́са̀ и̂же стоа́хъ (пр҃ѣ)[26] тобо́ю да възгл҃ю за ни́хъ бл҃гаа̀, да о́бращу гнѣвъ твои ѡ҃ нихъ. сего ра́ди да́и сн҃ове и̂ въ гла́дъ, і̂ и̂зведѝ и̂хъ в рѵкѵ мечю̀ да бѵдѵтъ же́ны и̂хъ безча́дны и̂ вдо́вы, и̂ мѵжи и̂хъ оубїю́тса̀ сме́рті́ю, (-)[27] ю҃ноша и̂хъ и̂ско́лютса̀ мечѣ́ на ра́тви, да слышитса̀ во́пль ѡ҃ домо́въ и̂хъ· (і̂) и̂зведе́ши на нихъ разбо́инника оустремле́но, и̂же и̂скопа́ша (мнѣ ровъ)[28] да и̂мѵтъ ма̀, и̂ сѣти сѣкры́ша (нога́мъ мои́мъ)[29]· (-)[30] ты́ (же) ѓи вѣси вс҃а̀ совѣты и̂хъ на́ ма̀ въ смр҃ть, не и̂цѣли́ши безако́нїе и̂хъ (ѡ҃ лица̀ твоего́ и̂ грѣхъ и̂хъ)[31] да не изгла́дитса̀, да бѵдѵтъ (раздрѵше́ни)[32] пр҃ѣ тобо́ю. (и̂) въ врема̀ гн҃ѣвности твоеа̀ съблюдѝ и̂хъ·

Гл҃а, д҃і·

[ї̈а̀][1] рече ѓь (-)[2] и̂дѝ и̂ возмѝ сосѵ̂ сѵдѣ́лничь жж҃е́нъ, (-)[3] ѡ҃ стар҃ѣ̂ людїи и̂ ѡ҃ [стар҃ецъ][4] сщ҃енны́хъ· і̂ и̂дѝ въ оудо́лъ сн҃овъ [ѣ̂нно́ни]́[5]. и̂же ѣ̂сть близь въсхо́да вра́тъ сѵдѣ́лничихъ. и̂ проповѣ́даѣ̂ши тѵ̀ (-)[6] словеса̀ и̂же а̂зъ гл҃ю к тебѣ. и̂ речеши, оуслы́шите сло́во гн҃е цр҃и і̂ѡу́дины, [-][7] и̂ о҃бита́тели і̂ер҃лим҃ (-)[8]. сїа̀ рече ѓь сн҃лъ ѓъ і̂и҃левъ. се а̂зъ наведѵ [о҃злобле́нїе на мѣсто сїе][9]. тако да вс҃а́къ и̂же оуслы́шитъ то, звѵча́тъ оуши ѣ̂го того ради и̂же о҃ста́виша ма̀ и̂ чюже, сътвори́ша мѣсто ѣ̂е. и̂ пожро́ша на не́мъ бг҃ѡ̀ чюжи́м҃, и̂хже не вѣдѣша тїи и̂ ѡ҃ц҃ы и̂хъ. и̂ ц҃рїе і̂ѡу́дины, (і̂) и̂спо́лниша мѣсто сїе кро́ве непови́нныхъ. и̂ създа́ша вы́шнаа̀ ваа̂лимѵ на согорѣнїе сн҃овъ свои́м҃ о҃гнем҃, (въ всесъжже́нїе ваа̂лимѵ) и̂же не запов҃ѣдахъ. [ни гл҃алъ ѣ̂смь][10] ни взы́иде на ср҃це мое. Сего ради ѣ̂е дн҃їе гр҃ѧдѵтъ рече ѓь. и̂ не възове́тса̀ [ктомѵ мѣсто сїе][11] [тофе́дъ][12] и̂ оудолъ сн҃овъ ѣ̂нонихъ. но оудолъ закла́нїа̀. и̂ разточю̀ совѣтъ і̂ѡу́дѣ, і̂ (-)[13] и̂ер҃лимѵ в мѣстѣ се́мъ. и̂ превращу̀ и҃ мече́мъ предъ врагы̀ и҃, и̂ в рѵкѵ и́щѵщи́х҃ дш҃ъ и҃· и̂ да́мъ (пло́ти)[14] и̂хъ ѧ́дь пти́цамъ нб҃ны́мъ, и̂ звѣремъ зе́мны́м҃. *и̂ поста́влю гра̂ сїи въ оу́жасъ и̂ въ звизда́нїе· вс҃а́къ и̂же мимои́детъ по немъ почюди́тса̀, и̂ позви́ждетъ по всеѝ ра́нѣ ѣ̂го. и̂ напита́ю и̂хъ пло́тїю сн҃овъ и̂хъ и̂ плотїю дще́рїи и̂хъ, и̂ еди́нъ ко́ждо пло́ти друга своѣ́го снѣ́сть въ о҃бъстоя́нїи и̂ въ тѣснотѣ, в не́иже запрѵтъ и҃ врагѝ и̂хъ, [(-)[15] и̂же и́щѵтъ дш҃а и̂хъ][16]. и̂ съкрѵши́ши сосѵ̂дъ пр҃ѣ о҃чи́ма мѵжїи

ком, і не послухаємося всіх його слів. **19** Згляньсь, Господи, на мене і вислухай голос моїх ворогів! **20** Чи віддається ж зло за добро? Вони викопали рів моїй душі! Згадай, що я стояв перед тобою, щоб говорити за них добро, щоб відвернути від них твій гнів. **21** Через це видай їхніх синів на голод і виведи їх до рук меча! Хай їхні жінки будуть бездітні і вдови! І їхні мужі хай будуть вбиті смертю! Їхні юнаки хай будуть проколені мечем на війні! **22** Хай чується крик в їхніх домах! І нагло виведеш на них розбійника, бо вони викопали мені яму, щоб мене схопити, і сховали засідки для моїх ніг. **23** Ти ж, Господи, знаєш всі їхні ради на смерть проти мене. Ти не оздоровиш їхні беззаконня від твого лиця. І їхній гріх хай не буде стертим! Хай будуть знищені перед Тобою! І збережи їх в часі твого гніву.

Глава 19

1 Це сказав Господь: Іди і візьми випалений глиняний посуд від старшин народу і від старшин священиків, **2** і йди до долин енонових синів, що є при вході брами глиняного посуду, і проголосиш там слова, які Я скажу тобі. **3** І скажеш: Послухайте господнє слово, юдині царі і мешканці Єрусалиму! Це сказав Господь Сил, Бог ізраїльський: Ось Я наведу зло на це місце. Так хай у кожного, хто те почує, задзвенять його вуха. **4** Задля того, що ви покинули мене, і відчужили це місце, і принесли в ньому жертви чужим богам, яких не знали вони, і їхні батьки, і юдині царі, і наповнили це місце кров'ю невинних, **5** і збудували високі місця Ваалові, щоб спалити своїх синів вогнем, щоб спалити Ваалові те, чого Я не заповів, ані Я не сказав, ані не ввійшло на моє серце. Через це ось приходять дні, – сказав Господь, – і це місце більше не назветься Тофет і Долина синів енонових, але Долина різанини. **7** І рознесу раду Юди і Єрусалиму цьому на місці, і перекину їх мечем перед їхніми ворогами і рукою тих, що шукають їхні душі, і дам їхніх тіла на їжу небесним птахам і земним звірам. **8** *І поставлю місто це на жах і на сичання. Кожний, хто пройде попри нього, чуватиметься і засичить над всією його раною. **9** І їх нагодують тілом їхніх синів і тілом їхніх дочок, і кожний один з'їсть тіло свого друга в облозі і в облаві, якою зімкнуть їх їхні вороги, які шукають їхні душі. **10** І розіб'єш посуд перед очима му-

вѣ҃ й
нн҃ѣ́ мд҃
и̂ й

вищ. 8 ниж. 49 і 50

жів, що ідуть з тобою, **11** і скажеш їм: Так сказав Господь Сил: Так розіб'ю цей народ і це місто, так як розбивається глиняний посуд, який більше не зможе бути цілим. І будуть поховані в Тофеті задля того, що не буде іншого місця на поховання. **12** Так зроблю з цим місцем, – сказав Господь, – і його мешканцям, щоб поставити те місто, як Тофет. **13** І доми Єрусалиму і доми юдиних царів будуть як нечисте місце Тофет, всі доми, в яких на дахах приносили жертви всьому небесному війську і приносили ливні жертви чужим богам. **14** Прийшов же Єремія від Тофету, куди послав його Господь щоб пророкувати, і став в дворі господнього дому, і сказав до всього народу: **15** Це сказав Господь Сил, Бог ізраїльський: Ось Я наведу на це місто і на всі його міста все зло, яке Я сказав проти нього, бо вони твердими зробили свої шиї, щоб не почути моїх слів.

Глава 20

1 І почув Фассур, Еммирів син, священик, який був поставлений начальником в господньому домі, як Єремія пророкував ці слова. **2** І Фассур вдарив пророка Єремію, і кинув його до ями, що була у горішній Веніяминовій брамі в господньому домі. **3** Коли ж настав наступний день, Фассур вивів Єремію з ями, і сказав до нього Єремія: Не Фассур назвав Господь твоє ім'я, але Страх звідусіль, **4** тому що так сказав Господь: Ось Я дам тебе і всіх твоїх друзів на страх, і будуть знищені мечем своїх ворогів, і твої очі побачать. І всю Юдею дам в руки вавилонського царя, і він їх переселить у Вавилон і поб'є їх мечем. **5** І дам все майно цього міста і ввесь його труд; все ж його цінне і всі скарби юдиного царства дам в руки їхніх ворогів, і рознесуть їх, і візьмуть і приведуть до Вавилону. **6** Ти ж, Фассур, і всі мешканці твого дому підете в полон; і прийдеш до Вавилону, і там помреш; там же і будеш похований, ти і всі твої друзі, яким ти пророкував брехню. **7** Вивів Ти мене, Господи, і я обманутий. Ти був сильнішим від мене, і Ти переміг. Я ввесь день був посміховиськом, всі мене висміюють, **8** тому що зарано – вже говорю, сповіщаючи беззаконня, і голошу пакості. І слово господнє було мені на погорду і на сміх ввесь день. **9** І я сказав: Не згадаю його ані більше не говоритиму в його ім'я. І воно було в моєму серці як палаючий во-

йже йдутъ с тобою. и рече́ши [к ни́мъ][17], сїа рⷭ҃ гь [сиⷧ́ъ][18]· за́ко съкрꙋ́шꙋ лю́ди сїа и гра́дъ сїи, на́ко съкрꙋ́шитсѧ сосꙋ́дъ сꙋдо́лнын, йже не мо́жетъ (ктомꙋ въста́витисѧ)[19]. [и в тофе́дѣ погребꙋтсѧ того ради йже не бꙋдетъ йно́го мѣста на погребе́нїе][20]. та́ко съ́творю [мѣстꙋ семꙋ рече гь][21], и ѻбита́телемъ е̂го да поста́влю гра́дъ тои на́ко тофе́дъ и [бꙋдутъ домы̀ і҆ерли́ма и домы̀ цр҃ї і҆ꙋ́дины́хъ][22]. на́ко мѣсто тофе́дъ нечи́сто, всѣ домы̀ въ йхже кро́вѣхъ жро́ша всѣмъ во́емъ нб҃ны́м и прино́ша́хꙋ въ҆зліа́нїа бого́мъ чюжи́мъ· (-)[23] Прїиде (же) і҆ереми́ѧ ѿ тофе́дъ, йже посла̀ е̂го гь [-][24] къ пр҃рчествова́нїю, и ста̀ въ дворѣ до́мꙋ гн҃ѧ, и рече къ всѣмъ лю́демъ. сїа рече гь [сиⷧ́ъ ѣ҆ъ і҆и҃левъ][25]· Сѐ а҆зъ наведꙋ на гра́ се́и, [и на всѧ̀ гра́ды е̂го][26] всѧ̀ зла́ѧ, йже гл҃алъ е̂смь на́нь. на́ко ѻ́жестоши́ша вы́ѧ своѧ да не слы́шатъ [слове́съ][27] мои́хъ·

Гла, і҃к·

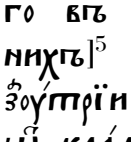

оу҆слы́ша (фаи҃ссꙋръ)[1] сн҃ъ и҃ме҃ сщ҃енникъ, [йже][2] поста́вленъ бг҃ѣ нача́лникъ в домꙋ гн҃и, і҆еремі́ю пр҃рчествꙋ́ющꙋ словеса̀ сїа. и оу҆да́ри [(фаи҃ссꙋр)[3] і҆еремі́ю пр҃рка][4], и поста́ви е̂го въ кладꙋ йже бг҃ѣ въ вра́тѣхъ [венїами́нихъ][5] вы́шнихъ ѣ҆ дому гн҃ѧ. [е҆гда́ же в ѕ҃ꙋтрїи дн҃ь бы́стъ][6], (-)[7] и҃звле́де [фаи҃ссꙋ][8] і҆еремі́ю ѿ кла́ды. и речѐ к немꙋ і҆еремі́ѧ, не (фаи҃ссꙋръ)[9] въ҆зва́ гь и́ма твое, но (стра́хъ)[10] [ѿвсю́ду][11]. йже сїа рече гь, сѐ а҆зъ да́мъ тѧ въ (стра́)[12] (и)[13] всѣ̀ дрꙋзи твоѝ. и разрꙋша́тсѧ мечемъ вра́гъ свои́хъ, и о́чи твоѝ оу҆зра́тъ. и (-)[14] всю̀ і҆ꙋ́дею да́ в рꙋкꙋ цр҃ѧ вавꙋ́лонска, и преведе́тъ и҃хъ [въ вавꙋ́лѡ́нь][15], и побїе́тъ и҃хъ мечо́м. и дамъ все (и҃мѣнїе)[16] гра́да сего, и вс҃ѣ трꙋ́дъ е̂го. [всю́ же цѣнꙋ е̂го][17], и всѧ̀ сокро́вища цр҃тва і҆ꙋ́дина (да́) в рꙋкꙋ врагомъ и҃хъ. [и расхита́тъ и҃хъ и во́змꙋтъ][18] и ведꙋтъ въ вавꙋ́лонъ· (-)[19] Ты́ (же фассꙋръ)[20], и всѣ ѻбита́тели до́мꙋ твоего̀ йдете въ плѣне́нїе, и въ вавꙋ́лѡ̀ [прїидеши, и та́мо оу҆мре́ши, та́мо же][21] и погребе́шисѧ ты̀ и всѝ дрꙋзи твоѝ, и҃мже пр҃рчествовалъ е̂си лжꙋ· (И҃зве́лъ)[22] ма̀ е̂си гн҃и, и прельщи́нъ е̂смь кр҃плѣ́ниши мене бы́лъ е̂си и въ҆змо́глъ е̂си. съ́творе́нъ е̂смь ѣ҆ посмѣ́хъ весь дн҃ь, (вси порꙋга́ютсѧ мн҃ѣ)[23], йже (прежде оу҆же́ гл҃ю въ҆зъглаша́ющѥ)[24] безако́нїе и па́кости въ҆зглаша́ю. (и)[25] бы҃ (мн҃ѣ сло́во гн҃е ѣ҆ поноше́нїе)[26], и в посм҃ѣ весь дн҃ь [-][27]. и реко́хъ не въспомяну̀ [е̂го][28] ниже гл҃ю ктомꙋ во и҃мя е̂го· И бы҃

[въ сръцы моемъ][29] ѩко огнь горѧщъ, затворенъ же в костехъ моихъ и (оскудѣхъ носити не трьпѧщи)[30], слышахъ бо досадителъства мно-
гимъ (и) страхъ окрьстъ, погонитe и погонѝ его ѡ всѣхъ мужїи і йже сѣхў мирнїи мои. (и) съхранающе (страну)[31] мою, аще ко́ако прельстится и премо́жемъ нань, и послѣдуемъ мщенїю (-)[32] ѡ него. (-)[33] гь (же) со мною есть, ѩко браните́ль крѣпкїи· Сего ра́ди (гонѧщеи мѧ падутъ, и не́мощни бу́дў и)[34] постыдѧтсѧ зѣло, ѩко не разумѣшѝ *поношенїа (-)[35] вѣчнаго, йже никогда̀ йзгла́дитсѧ· (И ты) ги [силъ][36], *йскуси́тель пра́веднаго, йже и вѣдаеши (оутро́бы)[37] и сръце. (молю ти сѧ) да ви́ждў мще-
нїе твое на них· тебѣ бо ѡкрыихъ прю мою· По́йте гў хвалите [га][38], йже йзба́ви дшў оу-
бо́гаго ѡ рукъ лукавыихъ· *Проклятъ дн҃ь во́ньже родѝсѧ, дн҃ь воньже породи мѧ мт҃и моѧ, да не бу́детъ бл҃венъ· проклѧ́тъ мужъ, йже възвѣсти ѡц҃ў моемў, реку́щи. родисѧ тебѣ о́троукъ мужескъ, и ѩко радостїю възвесели его. да бу́детъ чл҃къ то́и ѩко суть гра́ди ѩже превратѝ гь (-)[39], и не раскаѧсѧ. да слы́шѝ вопль заоу́тра, и рыданїе въ врема полудень́ное, йже мене не оубѝ ѡ ма́тери ѥи. да бы́сть мнѣ мт҃и моа гро́бъ (-)[40], и чре́сла (ѥѧ̀) зача́тїе вѣчное. възыскую [ѡ ма́тери ѥи йзше́лъ ѥсмь][41], да ви-
жў трудъ и болѣзни, и растлѣ́ѧсѧ въ постыдѣнїе дн҃и мои·

Гл҃а, їѕ҃·

Ело́во йже бы́сть ѡ гa ѩкъ їеремїи. ѩкогда̀ посла̀ ѩ немў цр҃ь седекїа, (фаѣ́сура)[1] сн҃а (гѡ́кїа)[2], и софо́нїа сн҃а [манасїа][3] сщ҃е́н-
ника реку́щи· въспроси за на гa, йже [навходоно́соръ][4] цр҃ь вавѵ̀ло́ньскїи ѡполчи́сѧ на нѧ̀. ащe (оубо) сътвори́тъ гь [с на́ми][5] по всѣмъ чюдесе́ѣ своимъ, да ѡи́детъ ѡ нѧ̀· И рече [їеремїа ѩ ни́мъ][6]. та́ко рцѣте седекїи [-][7], сїѧ рече гь [бъ їи҃левъ][8]· Сѣ а̀ ѡбращў сосу́ды бра́ныѧ, [йже суть въ рука́хъ ва́ши҃][9], и́миже вы ѡполча́етесѧ на [цр҃ѧ вавѵ̀ло́ньска и҃][10] (и) халде́йска, йже ѡбстоа́тъ ва́съ ѡкр҃тъ стѣ́нъ. [и съберу тѧ][11] по́средѣ гра́да сего̀, и поборю ра́зъ ва̀ въ рукў простертў, и ѣ мы́шцў крѣпкў, (и) въ на́рости и въ гнѣвѣ вели́цѣ. и побїю (-)[12] ѡбита́тели гра́да сего, чл҃комъ и звѣремъ губи́тельство вели́ко да мрутъ· И посе́мъ рече гь, да́мъ седекїа цр҃ѧ їоу́дина и рабы̀ его и лю́ди (его і) йже ѡста́влени суть въ гра́дѣ семъ ѡ губи́тельства и [меча и гла́дѡ҃][13] ѣ рукў [навходоносо́рў цр҃ю вавѵ̀ло́скў,

ний йг

и пара́ йи҃н ѱлѡ҃ з вы҃ ѧы҃ и зі

ѡ҃ѳ г҃

гонь, замкнений же в моїх костях, і я ослаб, не в змозі стерпіти, **10** бо я почув дошкуляння багатьох і страх довкруги. Женіть, і проженемо його з-посеред усіх чоловіків, і ті, які були моїми друзями і що охороняли сторону мою, може якось буде обманутий; і здолаємо його, і підемо з помстою над ним. **11** А Господь є зі мною, так як сильний борець. Через це ті, що мене переслідують, впадуть, і стануть немічними, і дуже завстидаються, бо не пізнали *вічного безчестя, яке ніколи не буде стерте. **12** *І Ти, Господи Сил, досліджуєш праведного. Ти і знаєш нутро і серце. Благаю Тебе, щоб я побачив твою на них помсту, бо Тобі я відкрив мій спір. **13** Співайте Господеві! Хваліть Господа! Бо Він спас душу бідного з рук лукавих. **14** *Проклятий день, в якому я народився! День, в якому породила мене моя матір, хай він не буде благословенним! **15** Проклятий чоловік, що сповістив моєму батькові, кажучи: Тобі народилася дитина чоловічого роду, і який його розвеселив радістю. **16** Хай той чоловік буде так як міста, які знищив Господь і не розкаявся! Хай почує крик вранці і голосіння в часі полудня, **17** бо мене не вбив від матері! Хай би мені моя мати стала гробом і лоно її вічним зачаттям! **18** Чому це я вийшов з матері, щоб побачити труд і болі, і в соромі закінчилися мої дні?

ниж. 23

пар1. 28 пс. 7 вищ. 11 і 17

йов. 3

Глава 21

1 Слово, що було від Господа до Єремії, коли до нього цар Седекія послав Фассура, сина Голкія, і Софонію, сина Манасії, священика, кажучи: **2** Запитай за нас Господа, бо вавилонський цар Навходоносор озброївся проти нас. Чи, отже, Господь вчинить з нами за всіма своїми чудами і той відійде від нас? **3** І сказав до них Єремія: Так скажете Седекії. **4** Так говорить Господь Бог ізраїльський: Ось я відверну воєнну зброю, що є у ваших руках, якою ви воюєте проти вавилонського і халдейського царя, які оточили вас довкруги муру; і зберу їх посеред цього міста, **5** і Я воюватиму проти вас простягнутою рукою, і сильним раменом, і в люті та в великому гніві. **6** І Я поб'ю мешканців цього міста – велике вигублення людям і скотині, щоб померли. **7** І після цього, – сказав Господь, – дам Седекію, юдиного царя, і його рабів, і його народ, і тих, що залишилися в цьому місті від вигублення і меча і голоду в руки Навуходоносорові, вавилонському цареві, і в руки

їхніх ворогів, і в руки тих, що шукають їхні душі. І він їх поб'є лезом меча. І не відхилиться, ані не простить, ані не змилосердиться. **8** І до цього народу скажеш: Це сказав Господь Бог: *Ось я даю перед вами дорогу життя і дорогу смерті. **9** Хто мешкає в цьому місті, помре мечем і голодом і вигубленням. Хто вийде і прибіжить до халдеїв, які вас оточили, житиме, і душа його буде йому за здобич. **10** Бо я поставив моє лице проти цього міста і на зло, і не на добро, – сказав Господь. До рук вавилонського царя виданим буде, і він спалить його вогнем **11** і дім юдиного царя. Послухайте господнє слово, **12** доме Давидовий, – сказав Господь – *Судіть вранці суд і визволіть насильно пригніченого з рук наклепника! Щоб, отже, не вийшов мій гнів як вогонь і не запалав, і не було того, хто згасить, через ваші лукаві задуми. **13** Ось Я до тебе, що живеш в силі і повноті долин, – сказав Господь. Чому ви говорите: Хто нас поб'є? І хто ввійде до наших домів? І Я вас відвідаю за тілом ваших задумів, – сказав Господь. – **14** І Я запалю вогонь у його лісі, і він пожере все, що довкруги нього.

ниж. 38

ниж. 22

й][14] в рукy врагомъ ѥ҃, (и в рукy) йщyщій дшa ѥ҃, и побїѥ҃ йхъ о҆стрїемъ мечà, (и) не оy҆клонитсѧ (-)[15], (ниже простй) ниже оy҆мл҆рдитъсѧ [-][16]. и къ людемъ симъ речеши· Сїѧ рече гь (бъ), *ѣе ѥ҃ѥ҃ йи
азъ даю пр҃ѣ҃ (вами)[17] пyть живо҆ный и пyть смр҃тный. йже о҆бита́етъ во градѣ семъ оy҆мретъ мечемъ и гладомъ и гyбительствомъ. (-)[18] йже йсходѧщь бyдетъ и прибѣжитъ къ халдѣ҃омъ йже о҆бс҃тоѧтъ васъ, живъ бyдѐ. и бyдетъ (ємy) дшa ѣго наiко плѣнъ [-][19]. поставихъ бо лице моѐ на гра҃ сїи (и) въ зло҆ и не въ бл҃го, [рече гь][20]. въ рукy цр҃ѧ вавy҆лонyска дастьсѧ, и съжже҃ ѣго о҆гнемъ, (и) домъ цр҃ѧ їоyдина· Слышите слово гн҃е доме дв҃въ. (-)[21] рѣ
ниж. 22 гь, *сyдите заоy҆тра сyдъ, і избавите силою йи йкв
оy҆гнетена ѡ҃ рyкy клевѣщyщаго (-)[22]. не оy҆бо йзыдетъ (нар҃сти моеа наiко о҆гнь)[23] и съжжетсѧ, и не бyде҃ йже погасй, [ради лyкавыхъ мышленїи вашихъ][24]. ѣе азъ к тебѣ о҆бита́ющy въ (кр҃тицѣ и полѣ)[25] оy҆долїи, [рече гь][26]. йже глете кто҃ побїетъ на҃, и кто҃ вниде҃тъ въ домы наша. [и поспѣшy на васъ по҆ (плоти)[27] мышленїи вашимъ, рече гь][28]. и въжгy о҆гнь в лѣсѣ ѣго, и пожретъ вс҃ѧ о҆кр҃тъ ѣго·

Глава, кв·

1 Це сказав Господь: Ввійди до дому юдиного царя. І скажеш там це слово, **2** і скажеш: Послухай господнє слово, юдин царю, що сидиш на Давидовому престолі, ти, і твої раби, і твій народ, що входить крізь ці брами. **3** *Це сказав Господь: Робіть суд і праведність, і визволіть насильно пригніченого з рук наклепника, і не бажайте образити приходька, і сироту, і вдову ані беззаконно не пригноблюйте і не виливайте невинну кров на тому місці. **4** Бо якщо чинячи зробите це слово, ввійдуть крізь брами цього дому царі з Давидового роду, що сидять на його престолі і що сидять на колісницях і на конях, вони, і раби, і їхній народ. **5** Якщо ж не послухаєтеся цих слів – сам Собою Я поклявся, – сказав Господь, – що цей дім стане пустинею. **6** Отож, це сказав Господь проти дому юдиного царя: Ґалаад ти мені, початок Ливану. Хіба не покладу тебе в пустиню, в незаселені міста? **7** І освячу проти тебе тих, що вбивають чоловіків, і зброю його. І вирубають твої вибрані кедри, і вкинуть до вогню. **8** І численні народи перейдуть через це місто, і скаже кожний один своєму ближньому: *Чому Господь зробив так цьому великому містові? **9** І відповідять: Задля цього, що покинули завіт

вищ. 21

мой5. 29
црс3. 9

їа рече гь. [-][1] вниди въ домъ цр҃ѧ їоyдина, и гл҃еши тамо слово т҃о, и речеши. слыши слово гн҃е цр҃ю їоyдинъ, йже сѣдиши на пр҃толѣ дв҃дѣ т҃ы и [рабй][2] твои и людїе твоа входящеи по двер҃ехъ
сй· *Сїѧ рѣ гь, творите с҃ yдъ и правдy, і йзбавите силою оy҆гнетена ѡ҃ рyкy клевѣника (-)[3]. и
вбй кв пришелца и сира и вдовицy не хощите о҆скорбити, йи оy҆гнетитебезако҃но и кровь неповинny не йзлїете на мѣстѣ т҃омъ· ѵще бо творяще сътворите слово т҃о, [-][4] вни́дyтъ по вратѣхъ домy сегò цр҃и сѣдя́щїи (ѡ҃ ро́дѣ дв҃ва на пр҃толѣ ѣго)[5]. и сѣдающе на колесни́ца и на коня́, тїи и рабй и людїи йхъ· Йже аще не оy҆слы́шите словѣ҃ сихъ, самъ въ себѣ заклѧ́сѧ
рече гь. йже ѣ҃ пyстыню бyдетъ домъ сїи· Йже сїа рече гь, на дѡ҃ цр҃ѧ їоyдина. галаадъ ты мнѣ глава ливаньскаѧ аще не поставлю тебѐ ѣ҃ пyстыню, въ грады не о҆битанны, и [о҆сщy][6] на тѧ оy҆бивающа мyжа и оy҆ружїе ѣго. и посѣкy йзбранныа кедры твоа, и вргyтъ на о҆гнь. и прейдyтъ язы́цы [мно́зи][7]
по градy семy. и рече҃ ѣдинъ ко́ждо йскренемy
ѣ мѡ҃ йд
г цр҃ д
своемy, *въскyю сътвори гь тако градy семy велико́мy. и ѡ҃вѣщаютъ. сего ради йже о҆стависа забyтъ гa бa своего, и поклонишасѧ

бо́гомъ чюжи́мъ и̂ послу́жи́ша и̂мъ. не пла́чите мр҃тваго ни жа́лите на́нь пла́чемъ· пла́чите е̂го и̂же ш҃и́детъ, и̂же не възвратѝтсѧ кто́мꙋ, ни оу҃ви́дѝ земла̀ рожде́нїѧ своего̂· и̂же сїѧ рече г҃ь къ [селꙋмъ][8] сн҃ꙋ і҆о́сїинꙋ (ц҃рю і҆ꙋ́динꙋ), и̂же ц҃рт҃вова за і҆о́сїю ш҃ц҃а своего̂. і҆же и̂зше̂ е̂сть ш҃ мѣста сего̀, не възвратѝтсѧ (-)[9] кто́мꙋ но в мѣсто т҃о на́ньже преведо́хъ е̂го та́мо оу҃мр҃е̂, и̂ землю сїю не оу҃зритъ кто́мꙋ· го́ре и̂же съзида́етъ до́мъ свои̂ въ непра́вдѣ, и̂ го́рницы свои̂ не въ сꙋ́дъ. дрꙋга своего̂ погнететъ сꙋ́етно, и з҃ды [-][10] не възда́сть е̂мꙋ. [и̂же рече] съзижꙋ себѣ до́мъ прост҃ра́нен҃ъ, (и̂) го́рницы широ́ки, и̂же о҆тво́ритъ себѣ о҆́кна̀. и̂ сът҃вори сво́ды кедровы, пи́шетъ же черв҃ѣцемъ· е̂да̀ ли ц҃рт҃вꙋе́ши на́ко (подоби́шѝ ке́дрꙋ)[12]. ш҃ц҃ъ твои не на́де ли и̂ не пи́т҃, [и̂][13] твори сꙋдъ и̂ пра́вдꙋ, (тогда̀ е̂гда̀ бл҃го бѣ е̂мꙋ)[14]. сꙋдилъ прю̀ оу҃бо́гаго, (и̂ требꙋю́ща̀ въ бл҃го своѐ)[15], не сего ли ра̀ и̂же позна мѧ, рече г҃ь. (-)[16] твои́ же о҆́чи и̂ с҃рце (-)[17] къ сквпости (-)[18] и̂ къ кро́ви не повинны́ѣ и̂злїа́нїю (-)[19], и̂ къ о҆клевета́нїю, и̂ къ (тече́нїю лꙋка́вым҃ дѣло̃)[20]· сего ради сїѧ ре̂ г҃ь, къ і҆о́а̂кимꙋ сн҃ꙋ і҆о́сїинꙋ ц҃рю і҆ꙋ́динꙋ. (-)[21] не пла́чютъ е̂го, го́ре бра́те, (и̂ го́ре се́стро). не въспою́ е̂мꙋ, го́ре господи́не, (и̂ го́ре нарочи́те). погребе́нїемъ о҆́слимъ погребе́тсѧ, смра́денъ (і҆) и̂звержен҃ъ вн҃ѣ врата̂ і҆ерли́ма· възыди́ на лива̂ и̂ възопїи, і҆ въ васанъ да́ждь гла̂ твои́. (-)[22] възопїи къ (приходя́щѝ)[23], и̂же сът҃рени сꙋть вс҃и любовнїи твоѝ. гл҃алъ е̂смь к тебѣ въ (оу҃множенїи)[24] твое̂, (-)[25] рекл҃ъ е̂си не оу҃слы́шꙋ. се̂ е̂сть пꙋть твои ш҃ ю́ности твое́ѧ, и̂же не послꙋша гла́са мое̂го· вс҃и па́стыри твоѝ пасꙋтъ вѣтр҃ъ, и̂ любо́внїи твоѝ въ плѣненїе по́идꙋтъ. [и̂][26] тогда̀ постыди́шисѧ и̂ посрами́шисѧ ш҃ вса́каго (лꙋка́вьства)[27] твое̂го. и̂же са́дѣши въ ливанѣх, (и̂) оу҃гнѣздишисѧ въ ке́дрѣхъ. (ка́ко) постенаѧ̀ е̂си и̂же е̂гда̀ прїидо́ша тебѣ бо́лѣзни, на́ко бо́лѣзни рода́щїѧ. живꙋ а҃зъ рече г҃ь. (и̂же аще)[28] бꙋдѐ и̂ехо́нїа сн҃ъ і҆о́а̂кима ц҃ра і҆ꙋ́дина, прыстѐ въ рꙋкꙋ десноу́ю мою̀, ш҃то́лѣ и̂стѐгнꙋ [е̂го][29]. и̂ да́ тебе въ рꙋкꙋ и̂щꙋщи́ дш҃ꙋ твою̀, [и̂ въ рꙋкꙋ][30] и̂́хже ты́ бои́шисѧ лица̀ (-)[31]. [и̂ въ рꙋ́кꙋ навѫ̆ходоносора ц҃ра вавꙋ̀ло́ньска, и̂][32] въ рꙋкꙋ халде́о̃. и (послю)[33] тѧ и̂ мт҃рь твою̀ и̂же роди тѧ въ зе́млю [чюждꙋ][34], в не́иже рождѐ нѣсте, тꙋ же оу҃мрете. и̂ ѣ҆ землю в нюже тїи възвижꙋтъ дш҃ꙋ свою̀ [да во́братѧ́тсѧ тꙋ][35], (и̂) не о҆́братѧ́тсѧ· (е̂да̀ сосꙋдъ скꙋдѣ́нничь и̂ съкрꙋ-

свого Господа Бога, і поклонилися чужим богам, і їм послужили. **10** Не оплакуйте мертвого ані не голосіть над ним плачем. Оплакуйте того, що відійшов, що більше не повернеться ані не побачить землю свого народження. **11** Тому що це сказав Господь Селимові, Йосіїному синові, юдиному цареві, що царював замість Йосії, свого батька, який вийшов з цього місця: Він більше не повернеться, **12** але в тому місці, на яке я його привів, там помре, і цю землю більше не побачить. **13** Горе тому, хто будує свій дім в неправедності і свої горішні покої не на суд, свого ближнього марно пригнітить, і не віддасть йому винагороди. Він сказав: **14** Збудую собі широкий дім і широкий посуд, який відкриє собі вікна і зробить входи кедрові, мальовані ж на червоно. **15** Хіба ж царюватимеш, бо ти уподібнився до кедра? Твій батько чи не їв і не пив, і чинив суд і справедливість, тоді коли було йому добре. **16** Ти судив суд бідного і потребуючого на своє добро чи не задля цього, що ти мене пізнав? – Сказав Господь. – **17** Твої ж очі і серце на скупість і на невинну кров, щоб пролити, і на наклеп і щоб бігти лукавим ділом. **18** Через це так сказав Господь до Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя: Його не оплакуватимуть, горе – брате і горе – сестро, ані не заспівають йому, горе – пане і горе – славний. **19** Він буде похований похороном осла, смердючим і кинутим поза брамами Єрусалиму. **20** Піднімися до Ливану і закричи, і до Васану дай твій голос. Закричи до тих, що приходять, бо знищені є всі твої полюбовники. **21** Я до тебе говорив в ростi твоєму, ти сказав: Не послухаю. Це твоя дорога від твоєї молодості, що ти не послухав мого голосу. **22** Всі твої пастухи пасуть вітер і твої полюбовники підуть в полон. І тоді завстидаєшся і засоромишся через все твоє лукавство **23** ти, що сидиш у Ливані і що загнідився в кедрах. Як ти застогнав, коли на тебе прийшли болі, як болі тієї, що родить. **24** Живу Я! – сказав Господь. – Якщо *ж* буде Єхонія, син Йоакима, юдиного царя, перстенем на моїй правій руці, зірву його звідти, **25** і дам тебе в руки тих, що шукають твою душу, і в руки тих, яких лиця ти боїшся, і в руку Навходоносора, вавилонського царя, і в руку халдеїв. **26** І пошлю тебе і твою матір, що тебе породила, в чужу землю, в якій ви не народилися. Там же помрете. **27** І до землі, до якої вони піднімають свою душу, щоб туди повернутися, і не повернуться. Хіба глиняним і розбитим

посудом є **28** цей чоловік Єхонія? Хіба посудом без будь-якої потреби? Чому відкиненим є він і його насіння? І вони скинені на землю, якої вони не побачили. **29** Земле! Земле! Земле! Послухай господні слова! Це сказав Господь: **30** Запиши цього чоловіка неплідним чоловіком. Йому не пощастить в його днях. Бо ані не буде з його насіння чоловіка, який сяде на Давидовому престолі і що має ще владу в Юді.

шенъ мужъ сéи êхóнїа. êдá сосудъ бЄ́ всáкого хотѣнїа. вънсмую ѿринéни сутъ тóи и̂ сѣмá êго)[36], и̂ повержени сутъ въ землю êнáже не ви́дѣша. зéмле зéмле, [зéмле][37] слы́ши словесá гдн̃а· [Сїа рече гдь][38], напиши мужá сегò неплóда мужа, йже [во́ дн̃ехъ свои̯хъ не преспѣва́етъ][39]. ни бо бу́дЄ ѿ сѣмени êго мужъ йже сáдЄ на пр̃тлѣ двдвѣ, (и̂) вла̂ ймыи кто́мꙋ въ îꙋ́дѣ·

Глава 23

єз. 34

1 *Горе пастухам, які розганяють і нищать стада мого пасовиська, – сказав Господь. **2** Через це сказав Господь, Бог ізраїльський, це до пастухів, які пасуть мій народ: Ви розсіяли моє стадо і його покинули, і ви його не відвідали. Ось я вас відвідаю вашими лукавими задумами, – сказав Господь. **3** І я зберу останки мого стада з усіх земель, до яких Я вигнав їх, туди, і поверну їх до їхніх поселень; і виростуть, і розмножаться. **4** І підніму над ними пастухів, і вони пастимуть їх. Більше не боятимуться і не жахатимуться, і ні один не знайдеться з числа, – сказав Господь. **5** *Ось приходять дні, – сказав Господь, – і підніму Давидові праведне насіння, і царюватиме цар, і буде мудрим, і зробить суд і справедливість на землі. **6** В тих днях спасеться Юда, Ізраїль перебуватиме в надії. І це є ім'я, яким його назвуть: Наш праведний Господь. **7** Задля цього ось прийдуть дні, – сказав Господь, – і більше не скажуть: Живе Господь, який вивів ізраїльських синів з єгипетської землі, **8** але: Живе Господь, який вивів і перевів насіння ізраїльського дому з північної землі і з усіх земель, до яких Я їх туди викинув. Вони замешкають у своїй землі. **9** До пророків: Розбитим є моє серце, і в мені сколихнулися всі мої кості. Я став як п'яний чоловік і як чоловік, яким запанувало вино, від господнього лиця і від лиця його святих слів, бо розпустою наповнена земля. **10** І земля плакала від лиця прокляття, зісохла вона, повна пустині. Їхній біг був лукавим і незгідний з їхньою силою. **11** Пророк же і священик осквернилися, і в моєму домі Я знайшов їхнє лукавство, – сказав Господь. **12** Через це їхня дорога буде як ковзання в темряві, бо зашпортаються і будуть знищені на ній. Бо наведу на них зло в році їхніх відвідин, – сказав Господь. **13** І в пророках Самарії Я побачив безумність, і пророкували Ваалом, і обманювали мій народ Ізраїля. **14** І в пророках Єрусалиму Я

ѲЃЛА, їѲ́Г·

Горе* пастырéмъ йже растачáютъ и̂ растерзáю̯ стáда паствы [моêа][1], [рече гдь][2]. сего ради сїа рече гдь [бъ îи̯́левъ][3] къ [пастырéмъ][4], йже пасутъ люди моа. вы расточи́ли êстѐ стáдо мое, и̂ повергóсте ѐ, и̂ не посѣти́сте êго. се а̂зъ посѣщу на ва̂ лꙋкавство мышлéнїи вáшихъ, [рече гдь][5]. и̂ а́зъ съберу ѻ̂стаи̯ки (стáда)[6] моегο ѿ всѣ́хъ земль, в нáже йзвергóхъ и̯̃ тáмо. и̂ ѻ̂бращу и̯̃ к҃ селéнїемъ йхъ, и̂ вóрастꙋ и̂ ѹ̂множатсѧ. и̂ въздвигну на ни́ми пастырѧ и̂ ѹ̂пасутъ йхъ. (-)[7] не ѹ̂боя́тсѧ кто́мꙋ [и̂][8] не ѹ̂жасн̃ꙋсѧ, [и̂ ни êдúнъ йщéтсѧ ѿ числа][9], рече гдь· *Се дн̃їе градутъ рече гдь. и̂ въздви́гну двдꙋ сѣ́мѧ прáвéно, и̂ цр̃твуетъ цр̃ь, и̂ премꙋдръ бꙋдетъ, и̂ сътвори́тъ сꙋдъ и̂ прáвдꙋ на землѝ̯. въ дн̃ехъ тѣ́хъ спасется îꙋда, (-)[10] îи̯́ль пребꙋдетъ в надéжди. и̂ се êсть и̂мѧ йже вóзовꙋ êго гдь (прáведенъ нашъ)[11]. [Сего ради се дн̃їе прїидутъ рече гдь, и̂ не рекутъ кто́мꙋ живетъ гдь, йже [и̂звéлъ сны][12] îи̯́левы ѿ земл҃и̯ êгу́петскиѧ. но живéетъ гдь йже и̂зведѐ и̂ превéлъ (-)[13] сѣмѧ до́мꙋ îи̯́лева ѿ зе́л҃и̯ сѣвéрскиѧ, и̂ ѿ всѣ́хъ зéмль в нáже йзвергóхъ йхъ тáмо [ѻ̂бита́ютъ ѣ̀ землѝ̯][14] своéи][15]. [Къ пророкомъ][16], сътрéно êсть сéрце мое въ мнѣ́, (и̂) потрепетáша вся кóсти моа. бы́хъ я̂́ко мꙋ́жъ пїа́н̃, и̂ я̂́ко чл҃къ êгоже ѻ̂долѣ́ вино̀, ѿ лица̀ гн̃а, и̂ ѿ лица̀ (слóвъ сты́хъ)[17] êго. [иже блꙋже́нїѐ испо̂нена êсть земля̀][18]. и̂ ѿ лица̀ (проклáтїа)[19] плáкася земля̀, йсше́на бы́ (по́лнаѧ)[20] пꙋстыни. (-)[21] бы́сть течéнїе йхъ лꙋкáво, и̂ крѣпости йхъ не сгласны. [прр̃къ же и̂ сщ҃е́нникъ][22] сквръ̀нены сутъ. и̂ в домꙋ моемъ ѻ̂брѣто́хъ лꙋкáвъство и̯̃, [рече гдь][23]. того ради (пꙋть йхъ бꙋдетъ)[24] [-][25] я̂́ко по́лзокъ въ тмѣ́, (-)[26] потѣкнꙋтъ бо ся и̂ разрꙋшáся в немъ. приведꙋ бо на ни́хъ злáѧ (-)[27] лѣто посѣщéнїа йхъ, [рече гдь][28]. и̂ въ прр̃цехъ самарїи видѣхъ (бꙋ́ество)[29], (и̂) прр̃чествовáхꙋ въ ваали́ма, и̂ прелщáхꙋ лю́ди

ісм. 4 і 40 і 45 єз. 34 і 37 ниж. 33 дан. 9 ів. 1

єзе́ кд

йсмїа д̃ и̂ м̃ и̂ мѳ̀ єзе́ кд и̂ кз нн̃ѳ̀ лг дан̃и̂ д̃ їѡа̂ а̂

моѧ їи҃лѧ. и҆ въ прр҃цѣхъ їер҃лима ви́дѣхъ (по-
до́бїе блудѧщихъ и҆ пу҃ть лжи́въ)[30]. и҆ съкрѣ-
пи́ша ру́ки строптивы́мъ, да не о҆брати́тсѧ
е҆ди́нъ ко́ждо ѡ҃ (лука́вьства своего́)[31]. (и҆) бы́ша
мнѣ вс҃и содо́млане, и҆ о҆бита́тели его́ ꙗ҆́ко
гомо́ране· Сего́ рⷣ та́ко рече гⷭь [сѝлъ][32] [къ
прр҃кмъ][33]. *се́ а҃зъ напита́ю и҃ пелыне́мъ, и҆
напою и҆хъ (же́лчїю)[34]. ѡ҃ прр҃ковѣ бо їер҃лима
и҆зошло е҆́сть сквернєнїе на всю зе́млю· Сїѧ рⷣ
гⷭь [сѝлъ][35], не хо́щите послу́шати слове́съ прр҃-
къ, иже прр҃чествую́тъ (ва҃) и҆ прельща́ютъ
ва́съ)[36]. видѣ́нїе ср҃ца своего́ гл҃ютъ, не ѡ҃
оу҃ст҃ъ гн҃ихъ. реку́тъ симъ и҆же хулѧтъ
(мѧ, гл҃а҃ е҆́сть гⷭь)[37], ми́ръ бу́детъ вамъ. и҆
всѣ҃мъ и҆же хо́дятъ (въ строптивы́ствѣ)[38] ср҃ца
своего́ реко́ша не прїи́детъ на (на҃)[39] лука́во. кт҃о
бо бы́сть ѣ҆ совѣ́тѣ гн҃и, и҆ ви́дѣ [и҆ слы́ша][40]
словесѧ҆ его́, кт҃о (помы́сли сло́во того)[41] и҆ слы́-
ша· Се (ви́хръ ꙗ҆ростии)[42] гн҃ѧ (-)[43] и҆зы́идѣ́, (и҆
бу́рѧ)[44] растоу҃гающаѧ на (главу́ нечести́-
выхъ)[45] прїидетъ. (-)[46] не възврати́тсѧ ꙗ҆́-
рость гн҃ѧ дѧ́же доко́лѣ сътвори́тъ (-)[47], и҆
дѧ́же доко́лѣ (съверши́тъ помышле́нїе)[48] ср҃ца
своего́· въ послѣ́днѧѧ дн҃и съразумѣ́сте совѣ́
его́. *не посла́ прр҃ки, а҆ о҆́ни течѧ́ху. не гл҃ахъ к
нн҃, и҆ тїи прр҃чествовахѫ. (-)[49] а҆́ще бы ста́ли
въ совѣ́тѣ мое́мъ, и҆ (възвѣсти́ли)[50] словесѧ҆
моѧ҆ (лю́демъ мои҃. ѡ҃вратили́ бы҃ о҆у҃бо)[51] ѧ҆
[ѡ҃ пу҃ти и҃ зла́го, и҆]52 ѡ҃ (помышле́нїи и҆хъ
строптивы́)[53]· (е҆́дѧ мни́ши ꙗ҆́ко то́чїю ѡ҃
блн҃ика бг҃ъ)[54] а҃зъ е҆́смь рече гⷭь, а҆ не бг҃ъ ѡ҃-
дале́ча. а҆́ще оу҃таи́тсѧ [мужи́ъ][55] въ съкрове́-
ны҃, а҆ а҃зъ не оу҃зрю е҆го́, [рече гⷭь][56]. е҆́дѧ нб҃о и҆
зе́млю не а҃зъ напълня́ю рече гⷭь. слы́шахъ и҆же
реко́ша прр҃цы прр҃чествующе въ и҃мѧ мое́ лжу҃,
(и) реку́ще. ви́дѣхъ сонъ (видѣ́хъ сонъ). доко-
лѣ́ то́ е҆́сть въ ср҃цы прр҃ковъ проицаю́щихъ
лжу҃, и҆ прр҃чествующихъ лщє́нїемъ ср҃ца своего́,
что́ хотя́ще твори́ти, да забу́дутъ [люди
моѧ҆][57] и҃мѧ мое́ ради со́нїѧ и҃х҃, и҆же вѣщаю́ е҆-
ди́нъ ко́ждо и҃скренему́ своему́. ꙗ҆́ко забы́ша ѡ҃-
цы и҃ и҃мени мое́го, ради ваа́ла· Прр҃къ и҆же и҃-
мать сновидѣ́нїе, вѣщаетъ҃ сновидѣ́нїе (-)[58]. і҆
и҆же и҃мать слово мое (-)[59], гл҃етъ сло́во мое и҃с-
тинно. что́ плѣ́велъ къ пшени́цѣ [рече гⷭь][60].
е҆́дѧ словесѧ҆ моѧ҆ не суть ꙗ҆́ко о҆́гнь [горя́щїи][61]
[рече гⷭь][62], и҆ ꙗ҆́ко мла́тъ сътрыю́щи ка́мень·
Сего́ ради се а҃зъ къ прр҃комъ рече гⷭь [-][63], и҆же
кра́дутъ҃ словесѧ҆ моѧ҆ е҆ди́нъ ко́ждо ѡ҃ и҃скренѧго
своего́· Се а҃зъ къ прр҃ко҃ [рече гⷭь][64], и҆же въспрїе́-
млютъ ꙗ҆зы́ки (своѧ҆), (и҆ гл҃ю́ рⷣ гⷭь)[65]. се а҃зъ
на прр҃ки мечта́ющѧ лжу҃ [рⷣ гⷭь][66]. (-)[67] и҆же

вбї дї
нн҃ їкз
и҆ їкд

вбї дї

побачив подобу розпусників і обманливу дорогу. І вони скріпили руки злих, щоб не повернувся кожний один від свого лукавства. І всі були мені содомлянами, і його мешканці як гоморяни. **15** Через це так сказав Господь Сил до пророків: *Ось Я го- вищ. 9
дую їх болем і напою їх жовчю. Бо від пророків Єрусалиму вийшло осквернення на всю землю. **16** Це сказав Господь Сил: Не смійте слухатися слів пророків, які вам пророкують і вас обманюють. Вони говорять видіння свого серця, не від Господніх уст. **17** Вони говорять цим, що Мене хулять. Сказав Господь: Вам буде мир. І всім, що ходять в злобі свого серця, сказали: Не прийде на нас лукавство. **18** Бо хто був у господній раді і побачив і почув його слова? Хто роздумав над його словом і почув? **19** Ось вийшов вихор господньої люті, і на голову безбожних прийшла буря, що розносить. **20** Не відвернеться гнів господній, аж доки Він не зробить і аж доки не виконає задум свого серця. В останніх днях пізнаєте раду його. **21** *Я не послав пророків, а вони втікали. Я не говорив до них, і вони пророкували. **22** Якщо б стали в моїй раді і сповістили мої слова моєму народові, Я б, отже, відвернув їх від їхньої лукавої дороги і від їхніх поганих задумів. **23** Хіба думаєш, що тільки зблизька Я є Бо- вищ. 14 ниж. 27 і 29
гом, – сказав Господь, – а не Богом здалека? **24** Хіба скриється чоловік в криївках, а Я його не побачу? – сказав Господь. Хіба небо і землю не Я наповняю, – сказав Господь? **25** Я почув те, що сказали пророки, пророкуючи брехню в моє ім'я і кажучи: Я побачив сон. Я побачив сон. **26** Доки є це у серці пророків, що пророкують брехню і що пророкують обманою свого серця, **27** що бажають робити, щоб мій народ забув моє ім'я задля їхніх снів, які кожний один говорить своєму ближньому, бо забули їхні батьки моє ім'я задля Ваала. **28** Пророк, який має видіння сну, розповідає видіння сну, і хто має моє слово, говорить моє правдиве слово. Чим є полова до пшениці? – сказав Господь. **29** Чи мої слова не є як палаючий вогонь, – сказав Господь, – і як молот, що розбиває камінь? **30** Через це ось я до пророків, – говорить Господь, – які крадуть мої слова, кожний один від свого ближнього. **31** Ось я до пророків, – сказав Господь, – які беруть свої язики і говорять: Сказав Господь. **32** Ось я проти пророків, що вигадують брехню, – сказав Господь, – які проголосили те і обманули мій народ своєю брехнею і своїми чудами. І Я їх не послав ані Я їм не

заповів. Вони ж ніякої користі не принесли цьому народові, – сказав Господь. **33** Бо якщо запитають той полк, або пророк, або священик, кажучи: Який є господній тягар? Скажеш до них: Ви є тягар. По правді вас відкину, – сказав Господь. **34** І пророка, і священика, і полк, які скажуть: Тягар господній. Я відвідаю того чоловіка і його дім. **35** Це говорите, кожний один до ближнього і до свого брата: Що відповів Господь і що сказав Господь. **36** І господній тягар більше не згадається, бо тягарем було кожному одному його слово. І ти перекрутив слова Господа! Живого Бога! Господа сил! Нашого Бога! Це скажи до пророка, **37** що тобі відповів Господь і що сказав Господь. Якщо ж скажете: Тягар господній. **38** Через це так сказав Господь. Тому що ви сказали це слово: Тягар господній, і Я послав до вас, кажучи: Не говоріть: Тягар господній. **39** Через це ось Я, несучи, візьму вас і відкину вас і місто, яке Я дав вам і вашим
вищ. 20 батькам від мого лиця, **40** *і дам на вічну погорду і на вічний сором, що ніколи не прийде в забуття.

провѣща́ша тѝа, и҆ прельсти́ша лю́ди моа̀ въ лжѝ свою҆̀, и҆ в чюдесе́хъ свои́хъ, (на҃ко)[68] а҆зъ не посла́хъ и҃, ни заповѣдахъ и҃. (-)[69] о҆ни́ же ничто́же оу҆по́ша лю́демъ симъ [р҃е г҃ь][70]. ч҆ще бо въспро́сѧ по́лкъ то́и, [и҆ли про҃ркъ и҆ли сщ҃енникъ][71] реку́щи. что҃ е҆́сть бре́ма г҃не. (-)[72] рече́ши к҃ ни́мъ, вы е҆́сте҆̀ бре́ма. (-)[73] ѡ҃мещу (и҆́стинно) ва҃ рече г҃ь. и҆ про҃рка и҆ сщ҃енника́, и҆ по́лкъ и҆же рече́ бре́ма г҃не, (-)[74] посѣщу на му́жа того́ и҆ на до́мъ е҆́го. Се гла́йте е҆ди́нъ кожѡ̀, къ и҆́скренему (-)[75] и҆ къ бра́ту своему́, что҃ ѡ҃вѣща г҃ь, и҆ что҃ гла́алъ е҆̀с г҃ь. и҆ бре́ма г҃не кто́му не помане́тсѧ [-][76]. и҆же бре́ма бы́сть (е҆ди́ному кому́жѡ)[77] сло́во [е҆го́][78]. [и҆ (преврати́лъ е҆́си)[79] словеса́ г҃а б҃а живаго́, (г҃а си́лъ б҃а нашего҃). сі҃а р҃цы къ про҃рку][80], (-)[81] что҃ ѡ҃вѣща тебѣ г҃ь (-)[82], и҆ что҃ гла́ г҃ь (-)[83]. (а҆ще́ же рече́те бре́ма г҃не), сего́ ра́ди тѝако рече г҃ь (-)[84], и҆же рекли́ е҆́сте гла́ъ сіи́ бре́ма г҃не. и҆ посла́хъ к҃ вамъ реку́щи, не гла́йте бре́ма г҃не. сего́ ра́ди е҆̀с а҆зъ возмѹ̀ (васъ носа́щи), и҆ о҆ста́влю васъ и҆ гра҃ на҃же да́хъ вамъ, и҆ ѡ҃ще́мъ вашимъ [ѡ҃ лица́ мое́го][85]. *и҆ дамъ (-)[86] въ поноше́нїе вѣ́чное, и҆ въ срамоту́ вѣ́чную, и҃же никогда́ въ забве́нїе загла́дится.

вві к҃

Глава 24

г҃ла, к҃д.

1 Показав мені Господь, і ось два коші повні фіґів поставлені перед господнім храмом. Оскільки відселив Навходоносор, цар вавилонський, Єхонію, Йоакимового сина, юдиного царя, і його начальників, і ремісників. І їх як в'язнів з Єрусалиму, привів до Вавилону. **2** Один кошик мав дуже добрі фіги, як звичай бути фіґам в перші часи, і один кошик дуже поганих фіґів, яких не можливо їсти задля того, що були погані. **3** І сказав Господь до мене: Що ти бачиш, Єреміє? І я сказав: Фіґи. Гарні фіґи – дуже гарні і погані – дуже погані, яких не можна їсти задля цього, що є погані. **4** І було до мене господнє слово, кажучи: **5** Це сказав Господь Бог із раїльський: Так як ці фіґи гарні, так пізнаю юдине переселення, яких Я відіслав з цього місця до халдейської землі на добро. **6** І поставлю на них мої очі на потіху, і знову приведу їх до цієї землі, і збудую їх – і не знищу, і насаджу їх – і не виполю. **7** І дам їм серце, щоб мене знали,
ниж. 31 єв. 8 бо я є Господь. *І будуть мені за народ, і Я буду їм за Бога, бо повернуться до мене всім своїм серцем. **8** *І як погані фіґи, яких їсти
ниж. 29 не можливо задля цього, що є погані, це сказав Господь: Так видам Седекію, юдиного царя, і його начальників і позосталих з Єрусали-

ока́за мнѣ г҃ь, (и҆ е҆́) дв҃ѣ ко́шницы (полны) смоквїи поста́влены пре҃ хра́момъ г҃нѝ. понеже провелъ (навходоносо́ръ)[1] ц҃рь вавѵ̀ло́нъскїи е҆хонїю сна҃ і҆ѡ҆а́кима́ова ц҃рѧ іоу́дина и҆ нача́лники (е҆го́), и҆ златокѹзньца и҆ затвори́телѧ [-][2] ѡ҃ і҆ерли́ма, (-)[3] преведе и҃ въ вавѵ̀ло́нъ. Ко́шница е҆ди́на смо́кви добры҃ (и҃мѣю́щи) зѣ́ло, на҃ко о҆́бычаи смо́квемъ бы́ти пръвы́хъ вре́менъ. и҆ ко́шница е҆ди́на смокви злы҃ зѣ́ло, и҃хже на҃сти не можа́хѹ того ра́ди и҃же зѣ́хѹ зли҃. И҆ рече г҃ь къ мнѣ, что҃ ты҃ ви́диши і҆еремі́е. и҆ реко́хъ смо́кви. [смокви][4] бл҃ги, бл҃ги зѣ́ло, и҆ зліи҃ зли҃ зѣ́ло, и҃хже на҃сти не можа́хѹ, сего́ ра́ди и҃же сѹ́ть зли҃. И҆ бысть сло́во г҃не къ мнѣ реку́щи, сі҃ѧ рече г҃ь б҃ъ і҆и҃лев҃ъ. на҃коже смокви сі҃ѧ бл҃ги, та́ко позна́ю пресели́нїе іоу́дино, е҆́же посла҃ ѡ҃ мѣ́ста сего́ в҆ зе́млю халдѣ́йскѹ въ бл҃го. и҆ поста́влю о́чи мои҃ на нихъ на (оу҆тѣше́нїе)[5], и҆ преведѹ и҃хъ (паки) в҆ зе́млю сію, и҆ съзи́ждѹ и҃ и҆ не разорю́. и҆ насаж҃ѹ и҃хъ, и҆ не и҃сторгнѹ. и҆ дамъ и҃мъ ср҃це да оу҆вѣдаютъ мѧ на҃ко а҆зъ е҆́смь г҃ь. *И҆ бѹдѹтъ мнѣ въ лю́ди, и҆ а҆зъ бѹдѹ и҃мъ въ б҃а. и҃же о҆́братѧтсѧ къ мнѣ всѣ́мъ ср҃цемъ свои́мъ. *И҆ на҃коже смо́кви злѣ́йши и҃хже на҃сти не можа́хѹ, сего́ ра́ди и҃же сѹ́ть зли҃ Сі҃ѧ ре г҃ь. та́ко да́мъ седекі́ю ц҃рѧ іоу́дина, и҆ нача́лники е҆́го, и҆ о҆ста́вшихъ ѡ҃ і҆ерли́ма и҃же о҆ста́ша въ

ни҃ ѧа
є҆вре́ѡ и҆

ни҃ к҃д

[градѣ][6] семъ, і ѝже ѡбита́ютъ въ (землѝ ѣгѵ̀петъстѣи)[7]· И дамъ ѝхъ въ (востѵ́жанїе и ѡзлобле́нїе)[8], всѣмъ цр҃твомъ земнымъ (-)[9] въ поноше́нїе и въ прито́чю, и въ прекла́нїе и въ проклѧ́тїе въ вс҃ѣхъ мѣстѣхъ, ѡ которы́хъ изверго́ ѝхъ. и пошлю на нихъ [мечь и гладъ и па́гѵбѵ][10], до́деже и҃стлѣ́ютъ ѡ землѧ̀ ю҃же дахъ имъ [и ѡц҃ы́ и҃][11].

Гл҃а, к҃е·

Сло́во иже бы́сть къ їереміи ѡ̀ всѣхъ лю́дехъ їѹ́дины́хъ. в лѣто четве́рто́е ѝѡа́кимъ сн҃а їѡсі́инна ц҃рѧ їѹ́дина. [то є҆сть лѣто пе҃рвое навхѡдоно́сора ц҃рѧ вавѵ̀лонъска][1]· (И) гла́лъ є҆сть [їереміѧ пр҃о́ркъ][2] къ всѣмъ лю́дѣ́ їѹ́дины́мъ, и къ [всѣмъ][3] ѡбита́телѣ́ їр҃ли́ма рекѵ́ще. ѡ҃ третїѧгонадесѧте лѣта, їѡсі́ѧ сн҃а [а҆ммо́нѧ][4] ц҃рѧ їѹ́дина [-][5] даже до дн҃е сего. (сто є҆сть) третее и҃ к҃ лѣто. [-][6] [бы́сть слово гн҃е къмнѣ̀][7], и глаго́лахъ і҃ ва́мъ ѡ҃ ноще́ вста́ющи и глю́щи [и не слы́шасте][8]. и посла́ (г҃ь) і҃ вамъ [всѣхъ][9] рабъ свои́хъ пр҃о́рокъ вста́ющи заѹ́тра посыла́ющи, і҃ не слы́шасте, ни приклони́сте ѹ̀шесà ваша [да слы́шите][10] є҆г҃а глаше, *ѡ́братитесѧ є҆ди́нъ кождо ѡ҃ пѵ́тѝ своє́го зла́го, и ѡ҃ злѣ́ишихъ помы́шлені́й ва́шихъ. и ѡби́таете в землѝ ю҃же (г҃ь дастъ)[11] вамъ, и ѡц҃ы́мъ ва́шимъ ѡ҃ вѣка́ даже и҃ до́ вѣка. [и҃][12] не хощите и҃тѝ по бо҃гѣхъ чюждихъ є҆же слѹжи́ти и҃̃, и поклана́тисѧ и҃̃ ни мене къ гнѣвѹ̀ прозовѣте в̀ дѣ́лѣ рѵ́кѵ ва́шею, (и҃) не ѡ́злоблю̀ ва҃. и не послѹ́шасте мѧ, [рече г҃ь. є҆же не подвизáти мѧ къ гнѣвѹ̀ в̀ дѣ́лѣ́ рѵ́кѵ вашею в лѵка́вьствѣ вашемъ][13]. Сего ради сі́ѧ рече г҃ь [сѝлъ][14], иже не [послѹ́шасте][15] словесъ мои́хъ. є҆е҆ а҆зъ пошлю и҃ въспрі́имѹ [всѧ племена][16] свѣверьска, [р҃ѐ г҃ь. и (навхѡдоносора)[17] ц҃рѧ вавѵ̀лоньска раба моего][18]. и приведѹ и҃хъ на землю сі́ю, и на ѡ́бита́тели е҆ѧ, и на всѧ ꙗ҆зы́ки и҃же ѡ́кр҃тъ є҆го сѹть, и ѹ҃бі́ю и҃̃ и поста́влю и҃хъ въ ѹ҃жасъ, и въ звизда́нїе и въ запѵстѣнїе вѣ́чное. и погѹблю̀ ѡ҃ нихъ гласъ ра́дости, и гла́съ веселі́ѧ, гла́съ женихà, и гл҃а невѣсты [гла҃ жерновенъ][19], и с҃вѣ свѣтильни́к҃. и бѹдетъ всѧ земля [є҆го][20] в̀ запѵстѣнїе [и въ ѹ҃жасъ][21]. и послѹжатъ (вси ꙗ҆зы́цы сі́и ц҃рю вавѵ̀ло́ньскѵ)[22], о҃ лѣтъ. (-)[23] *є҆гда (же) и҃сполнени бѹдѹтъ о҃ лѣтъ. (посѣщѹ)[24] (на ц҃рѧ вавѵ̀лоньска, и҃) на люди сі́и, [р҃ѐ г҃ь, безако́нїа и҃хъ, и на землю халдейскѵ][25]. и положѹ (тѵ)[26] въ запѵстѣнїе вѣ́чное, и приведѹ на́ землю

а҃ ч҃р҃ зі вѣ҃ и҃и ни҃ и҃е їѡна г҃

ѧ҃ пара҃ ѵѳ а҃ ѣ҃зр҃а а҃ нн҃ і҃ѯ҃д дан҃ ѧ҃

му, які залишилися в цій землі і які мешкають в єгипетській землі. **9** І дам їх на біду і зло, всім земним царствам на погорду, і на притчу, і на нарікання, і на прокляття в усіх місцях, з яких Я їх відкинув. **10** І пошлю на них меч, і голод, і вигублення. Аж доки не будуть вигублені з землі, яку Я дав їм і їхнім батькам.

Глава 25

1 Слово, що було до Єремії про ввесь юдин народ в четвертому році Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя, це є рік вавилонського царя. **2** І сказав пророк Єремія до всього юдиного народу і до всіх мешканців Єрусалиму, кажучи: **3** В тринадцятому році Йосії, Аммонового сина, юдиного царя, аж до цього дня, – це є третій і двадцятий рік, було до мене господнє слово: І Я говорив до вас від ночі, встаючи і говорячи. І ви не слухали. **4** І Господь послав до вас всіх своїх рабів-пророків, встаючи вранці *і* посилаючи, і ви не послухали ані не прихилили ваші вуха, щоб послухати, коли **5** говорив: *Поверніться, кожний один від своєї злої дороги і від ваших злобних задумів, і жийте на землі, яку Господь дав вам і вашим батькам від віку і аж до віку. **6** І не смійте іти за чужими богами, щоб їм служити і їм поклонятися ані не прикликайте мене до гніву в ділах ваших рук – і не вчиню вам зло. **7** І ви не послухали Мене, – сказав Господь, – щоб не піднімати мене до гніву в ділах ваших рук, у вашому лукавстві. **8** Через це так сказав Господь сил: Тому що ви не послухали моїх слів, **9** ось я пошлю і заберу всі північні племена. Сказав Господь: І вавилонського царя Навходоносора, мого раба. І приведу їх на цю землю, і на її мешканців, і на всі народи, які є довкруги нього, і уб'ю їх, і поставлю їх на страх, і на сичання, і на вічне запустіння. **10** І вигублю в них голос радості і голос веселості, голос молодого і голос молодої, голос жорен і світло світильника. **11** І вся його земля буде на запустіння і на страх. І всі ці народи послужать вавилонському цареві – 70 літ. **12** *Коли ж скінчаться 70 літ, відвідаю вавилонського царя і цей народ, – сказав Господь, – їхні беззаконня і халдейську землю. І покладу її у вічну пустку, **13** і наведу на ту землю всі мої слова, які Я сказав проти неї, все, що є записане в цій книзі **14** і що пророкував Єремія проти всіх народів, які їм служили, коли були численні народи і великі царі. І віддам їм за їхніми

црс4. 17 вищ. 18 ниж. 35 йон. 3

пар2. 36 ез1. 1 ниж. 29 дан. 9

ділами і за творивом їхніх рук, скільки сказав Єремія до всіх країн. **15** Так говорить Господь Бог ізраїльський: Візьми чашу цього нерозпущеного вина з моєї руки – і напоїш всі країни, до яких же я тебе пошлю. **16** І вип'ють – і виблюють, і безумними стануть від лиця меча, який Я пошлю посеред них. **17** І я взяв чашу з господньої руки і напоїв всі країни, до яких мене послав Господь: **18** до Єрусалиму і до юдиних міст, і до його царя, і до його князів, щоб покласти їх на запустіння, і на непрохідність, і на сичання. **19** І фараона, єгипетського царя, і його дітей, і його вельмож, і ввесь його народ, **20** і всіх його змішаних, і всіх царів чужинців, Аскалон, і Ґазу, і Аккарон, і хазовий останок, **21** і ідумейців, і Моавітську землю, і аммонових синів, **22** і всіх тирських царів, і сидонських царів, і царів, що на другому боці моря, **23** і Дедан, і Теман, і Рос, і кожного обстриженого по його лиці, **25** і всіх еламських царів, і всіх перських царів, **26** і всіх царів з далекого і близького сходу, кожного до його брата, і всі царства на лиці землі. **27** І скажеш: Так сказав Господь Сил, Бог ізраїльський: Пийте, і впийтеся! І виблюєте, і впадете, і не встанете від лиця меча, який Я пошлю посеред вас. **28** І буде, що коли не забажають прийняти чашу з твоєї руки, щоб пити, скажеш так: Так сказав Господь: П'ючи питимете. **29** Бо в місті, в якому названо моє ім'я, і Я починаю чинити зло. І ви не очиститеся очищенням, бо Я кличу меч проти всіх, що сидять на землі. **30** Ти ж пророкуватимеш до них всі ці слова і скажеш: *Господь прийде зі сходу, зі своєї святині, щоб дати свій голос. Він промовить слово проти свого місця. На це ж, як і збирання винограду, відповідять, або на тих, що сидять на землі. **31** Там почав вигублення з землі, бо посуд в країнах Господеві зроблений буде для кожного тіла. Безбожні ж видані були під меч, – говорить Господь. **32** Так сказав Господь: Ось приходить зло від країни на країну, і великий вихор виходить з кінця землі. **33** І будуть ранені Господом в господньому дні від частини землі і до частини землі. Не будуть поховані, будуть на гній на лиці землі. **34** Закричіть, пастухи, і закличте, і плачте овечі барани, бо сповнилися ваші дні на заріз! І впадете, так як добірні барани! **35** Згине втеча від патухів і спасіння від овечих баранів, **36** голос пастушого крику і крик овець і ба-

йоі. 3
ам. 1

тѹ всѧ̀ словесѧ̀ моѧ, ѩ́же гл҃алъ є҆смь противѹ̀ ѥ́ѧ, всѣ̀ ѩ́же пи́сано є҆̂ въ кни́зѣ се́и. (и̂) [є҆ли́каже прр҃чьствова і҆ере́мі҃а на всѧ̀ на҃зы́ки ѩ́же слѹжи́ша и҆́мъ, є҆гда бѣ́ша на҃зы́цы мно́зи, и̂ ц҃ри вели́цы· и̂ въздаю́ и҆́мъ по дѣ́ломъ и҆́хъ, и̂ по твореніѭ рѹкѹ и҆́хъ]^{27}. [Є҆ли́ко прорече і҆ере́мі҃а до вс҃ѣ̂ стра̑]^{28}. (*)^{29} Та́ко гл҃етъ гд҃ь бг҃ъ і҆и҃левъ. вѣзмѝ ча́шѹ вина̀ несмѣше́наго сего̀ ѿ рѹки моє́ѧ. да напои́ши всѧ̀ страны̀ к нимъже а҆́зъ послю̀ тѧ̀ (-)^{30}. [і̂ и҆спїю́тъ]^{31} і̂ и҆зблюю́тъ. и̂ о҆бѹя́ю́тъ ѿ лица̀ мечю́, є҆гоже а҆́зъ пѹщѹ̀ средѣ̀ и҆̑х. И̂ взѧ́хъ ча́шѹ ѿ рѹки гн҃ѧ, и̂ напои̑ [всѧ̀]^{32} страны̀, к ни́мже посла̀ мѧ гд҃ь [-]^{33}. на і҆ер҃лимъ и̂ на гра́ды і҆ѹ́дины, и̂ на ц҃ра̀ є҆го̀ и̂ на кнѧ́за̀ є҆го̀. на҃́ко положи́ти а҆̀ въ о҆пѹстѣ́нїе, и̂ ѣ̆ непрохо᷈женїе, и̂ въ звизда́нїе. и̂ фарао́на ц҃ра̀ є҆гѵ̀петѧ́ска, и̂ (дѣ-тѝ)^{34} є҆го̀, и̂ вс҃е́мо́жа є҆го̀. и̂ всѧ̀ лю́ди є҆го̀, и̂ всѧ̀ примѣ́сники [є҆]^{35}. и̂ всѧ̀ ц҃ра̀ и҆ноплеменны̑ а҆́скало́на, и̂ га́зѹ, и̂ (а҆́кѧ̆кро́на)^{36}, и̂ о҆́станоікъ (ха́зовъ)^{37}, і̂ и҆́дѹмеѧ, и̂ моа́вѧ̆ска́ю, и̂ сы́ны а҆́ммо́на. и̂ [всѧ̀]^{38} ц҃ра̀ тѵ̀рски, и̂ ц҃ра̀ сѵ̀до́ньски, и̂ ц҃ра̀ о҆́бону̀ страну̀ мора̀. и̂ дедаи́̑, и̂ демаи́̑, и̂ рось, и̂ всего̀ о҆́стрижена пр҃е̂ лицемъ є҆го̀. (-)^{39} и̂ всѧ̀ ц҃ра̀ є҆лами́ски и̂ всѧ̀ ц҃ра̀ пръски, и̂ всѧ̀ ц҃ра̀ ѿ восто́чїѧ̀ далнѧ̀ и̂ бли́жнѧ̀, ко̀го́ждо къ бра́тѹ є҆го̀. и̂ всѧ̀ ц҃рт҃ва на лицы̀ земла̀, и̂ рече́ши (-)^{40}. та́ко рече гд҃ь сі҃̂ [бг҃ъ і҆и҃левъ]^{41}. пїи́тте и̂ оу҆пїи́тесѧ̀ і̂ и҆́зблю́итте, и̂ падетесѧ̀ и̂ не въста́нете ѿ лица̀ меча̀, є҆гоже а҆́зъ послю̀ средѝ васъ· И̂ бѹдетъ є҆гда не въсхота́тъ прїа́ти ча́ша ѿ рѹки твоеѧ̀ на҃́коже пи́тти, [-]^{42} рече́ши (сѝце). та́ко рече гд҃ь, пїю́ще пїете, на҃́ко въ градѣ̀ в не́мже сѧ̀ намѣ́ни и҆́мѧ мое, (и̂) а҆́зъ начну̀ зазла́ти. и̂ вы̑ о҆́чище́нїемъ не о҆́чи́ститесѧ̀. на҃́ко меча̀ а҆́зъ позыва́ю на [всѧ̀]^{43} сидя́щаѧ на земли. (-)^{44} ты́ (же) прорече́ши до нихъ (всѧ̀) словеса̀ сѝ, и̂ речеши. *гд҃ь ѿ въстоі҃ка прїи́детъ, ѿ ст҃аго своє́го да да́стъ гла́съ свои. слово прорече́тъ ѿ мѣ́ста своє́го, (си же)^{45} на҃́ко (и̂) емлю́ще ѿбѣ-ща́ютъ, (и҆̂ли)^{46} на сѣда́ѧ̀ѧ на земли. тѵ̀ потребле́нїе (нача̀) ѿ (-)^{47} земла̀, на҃́ко (сосѹ́дъ въ странахъ гѵ̀ сътвори́тсѧ)^{48} къ всеи̑ пло́ти. нечестиві҃и же ѿда́ша̀ мечю́, гл҃етъ гд҃ь та́ко гл҃етъ гд҃ь, сѐ зло̀ и҆́детъ ѿ страны̀ на страну̀. и̂ ви́хоръ велі҃къ и҆схо́дитъ ѿ конца̀ земли. и̂ бѹдѹ́тъ на҃зве́нїи ѿ гд҃а̀ въ дн҃ь гн҃ь, ѿ ча́сти земла̀ и̂ до ча́сти земла̀, не въкопаю́сѧ̀ въ гноі҃, на лицы̀ земла̀ бѹдѹ́тъ. въскли́чете пастѹсѝ, и̂ взопїи́тте, и̂ въспла́чете о҆́вни о҆́вчїи на҃́ко сконча́шасѧ дн҃ї҆е ва́ши на заколе́нїе. и̂ падетѐ на҃́ко о҆́вни и҆́збра̑нїи. (-)^{49} и҆́зги́бнетъ бѣжа́нїе ѿ пастѹхъ, и̂ спсе́нїе ѿ о҆́венъ о҆́вчихъ. гла́съ во́пля

йоі҃ г
ам҃о а̑

пастоу́шіска, и́ кличъ (о́вецъ и́ о́венъ)[50], на́ко потребитъ гь па́жи и́хъ. и́ премлъкне́ доброта̀ ми́ра ѿ лица̀ на́рости гнѣва [гн҃а][51]· о́ставѝ (а̀) а̂ки левъ ста́ю свою, на́ко бы́ землѧ̀ и́хъ ѣ̀ непрохожє́нїе ѿ лица̀ меча̀ великаго·

гл҃а, к҃s· (*)[1]

Начя́токъ (сн҃а і҆о́сїина ц҃рⷭ҇а і҆о́а́кима)[2]. бы́сть сло́во сїе ѿ гⷭ҇а· зане́ рече гь ста́ни въ дворѣ̀ дому гн҃а. и́ проповѣ́си всемоу і҆оу́дѣ ѣ̀ходя́щимъ кла́нѧтиса в до́мъ гн҃ь всѧ̀ словеса̀ на́же съчинн҃ѣ тебѣ̀ [проповѣда́ти и́мъ][3], не оу҆ними словесѐ. негли послоу́шавше (-)[4] о́бращя́тса ко́ждо ѿ путѝ своего̀ зла́го. и́ почїю ѿ зло́бы е̂же мы́слю съ҆творѝти ѝ зл҃ы ради хоудо́жествъ и́хъ. и́ рече́ши, та́ко рече гь. а̂ще не послоу́шаете мене, на́коже ходи́ти ѣ̀ зако́ны моѧ. на́же дахъ пр҃ѐ лицемъ ва́шимъ ѣ̀ послоу́шанїе словесъ о́троко́въ мои́хъ пр҃ро́къ. на́же а́зъ посылаю к ва҃ и́зъ оу́тра, и́ посла́хъ и́ не послоу́шасте мене. и́ дамъ домъ сїи на́ко (и́ силоу́а́ма)[5]. и́ гра́дъ [сеи][6] дамъ въ кля́твоу всѣ́мъ страна́мъ всеѧ̀ землѝ. и́ слы́шаша жрѣцы и́ лжѝ пр҃ро́цы, и́ всѝ лю́дїе, і҆еремїю гл҃юща [-][7] в домоу гн҃и и́ бысть і҆еремїи премлъкноувшоу, все е̂ли́ко съчини̂ ѣ̂моу гь гл҃ати всѣ́мъ лю́демъ. и́ а́ша (і҆ермїю)[8] жрѣцы и́ лжѝ пр҃ро́цы, и́ всѝ лю́дїе гл҃юще, смр҃тїю да оу́мретъ. на́ко прорече и́менемъ гн҃и́мъ гл҃а, на́ко (и́ силоу́а́мъ)[9] бу́детъ (сеи до́мъ)[10], и́ гра́дъ се́и о҆пу́стѣетъ ѿ живоущ҃и́. и́ събра́шасѧ всѝ лю́дїе на і҆еремїю въ домоу гн҃и. и́ послоу́шаша кнѧ́зи і҆оу́дины словесе̂ сихъ, и́ ѣ̀зыдоша ѿ дому ц҃рва в до҃ гн҃ь, и́ сѣ́доша въ пр҃ѐдвереїи вратъ дому гн҃а (-)[11]. и́ рѣ́ша жерьцы и́ лжѝ пр҃ро́цы кн҃зе҃ и́ вс҃ѣ люде҃ [гл҃ше][12]. соудъ смр҃тны чл҃ку сему, на́ко прорече на (сеи гра̂)[13], на́коже слы́шасте въ оу́ши ва́ши· и́ рече і҆еремїа къ кнѧземъ и́ всѣ́мъ лю́демъ гл҃а. гь посла́ мѧ прорещи на до́мъ сеи, и́ на гра̂ сеи всѧ̀ словеса̀ на́же слы́шасте. *и́ нн҃ѣ оу́ньша съ҆твори́те путѝ ва́ша, и дѣ́леса̀ ва́ша, и́ послоу́шаите (гл҃а)[14] гⷭ҇а [ѣ̀ ва́шего][15]. и́ о҆ста́витсѧ гь ѿ зло҃ ю́же гл҃а на вы· и́ се а́зъ в роукоу ва́шею, съ҆твори́те ми на́коже сѧ строи́ на́коже оу҆не вамъ на́вла́етсѧ. но разоумѣ́юще да разоумѣ́ете, на́ко а̂ще оу҆бїе́те мѧ вы, кро́вь непови́нноу да́ете сами на́ сѧ, и́ на гра́дъ се́и, и́ на живоущаѧ в немъ. на́ко по и́стн҃ѣ посла мѧ гь (гл҃ати къ ва́мъ)[16], въ оу́ши ва́ши всѧ̀ словеса̀ сі҆и. и́ рѣ́ша кнѧзи и́ вси лю́дїе къ жрѣцемъ, и́ къ (всѣ́мъ) лжи́мъ пр҃ро́комъ.

ѣ̀ѣ ѕ҃ вищ. 7

ранів. Бо Господь вигубить їхні пасовиська, **37** і пропаде доброта миру від лиця люті господнього гніву. **38** Він залишив їх, як лев своє лігвище, бо їхня земля стала непрохідною від лиця великого меча.

Глава 26

1 На початку *царювання* Йосіїного сина, царя Йоакима, було це слово від Господа. **2** Так сказав Господь: Стань в дворі господнього дому і сповістиш всьому Юді, що приходять поклонятися в господньому домі, всі слова, які Я тобі дав сповістити їм, не віднімеш *ні* слова. **3** Може, послухавши, відвернуться, кожний з своєї поганої дороги, і Я стримаюся від зла, яке задумую зробити їм через їхні злі задуми. **4** І скажеш: Так сказав Господь: Якщо не послухаєте мене, щоб ходити в моїх законах, які Я дав перед вашим лицем, **5** щоб послухати слова моїх рабів-пророків, яких Я посилаю до вас від ранку. І Я послав, і Ви мене не послухали, **6** і дам дім цей, так як і Силуама, і це місто дам на прокляття всім країнам всієї землі. **7** І почули жерці, і лжепророки, і ввесь народ, як Єремія говорив в господньому домі. **8** І сталося, що як Єремія перестав говорити все, що дав йому Господь сказати всьому народові, і схопили Єремію священики, і лжепророки, і ввесь народ, кажучи: Смертю хай помре! **9** Тому що ти пророкував іменем Господа, кажучи: Так як і Силуам, буде цей дім, і це місто запустіє від жителів. І зібрався ввесь народ проти Єремії в господньому домі, **10** і юдині князі вислухали ці слова, і прийшли з царського дому до господнього дому, і сіли в переддверях брами господнього дому. **11** І сказали священики і лжепророки князям і всьому народові, кажучи: Засуд смерті цьому чоловікові, бо він пророкував проти цього міста, так як ви почули вухами вашими. **12** І сказав Єремія до князів і всього народу, кажучи: Господь мене послав пророкувати проти цього дому і проти цього міста всі слова, які ви почули. **13** *І тепер кращими зробіть ваші дороги і ваші діла і послухайте голос вашого Господа Бога – і стримається Господь від зла, яке виказав проти вас. **14** І ось я у ваших руках. Зробіть мені, як *вам* до вподоби, як краще вам видається. **15** Але знаючи знайте, що якщо ви мене уб'єте – невинну кров даєте самі на себе, і на це місто, і на жителів в ньому. Бо по правді мене послав Господь говорити до вас, до ваших вух всі ці слова. **16** І сказали князі і ввесь народ до свяще-

ників і до всіх лжепророків: Немає смертного засуду на цьому чоловіку, бо він заговорив до нас в ім'я нашого Господа. **17** І встали мужі зі сташин землі, і сказали всьому зборові народу, кажучи: **18** *Міхея моратитський був у днях Езекії, царя юдиного, і сказав всьому народові юдиному, кажучи: Так сказав Господь: Сіон – як нива буде зораний, і Єрусалим стане як пудське помешкання, і димна гора стане як лісовий гай. **19** Чи вигублюючи вигубив його Єзекія, цар юдин, і ввесь народ юдин? *Чи* не злякалися, отже, Господа? Бо і помолилися до господнього лиця, і Господь стримався від злоби, яку був висловив проти них. І ми зробили великі злоби проти наших душ. **20** І була людина, що пророкувала господнім іменем – Урія, син Самеїв, з Каріятіярима, і пророкував про цю землю за всіма словами Єреміїними. **21** І почув цар Йоакім і всі князі всі слова і шукали його забити. І почув Урія, і злякався, і втік, і ввійшов до Єгипту. **22** І послав цар мужів до Єгипту, **23** і вивели його звідти, і ввели до царя. І він побив його мечем, і вкинув його в гріб синів його народу. **23** Лише рука Хикама, Сафаніїного сина, була з Єремією, щоб не видати його в руки його народу, щоб його не вбили.

мих. 1 і 3

ꙗ҆вѣсть чл҃ку сему сѹдъ смр҃тныи, ꙗ҆́ко во и҆́мѧ гн҃а (-)[17] нашего гл҃а и҃ намъ· и҆̀ вста́ша мѹжи ѿ ста́рецъ зе́мныхъ, и҆̀ рѣша всемѹ сънмѹ́ рѹ лю́дскомѹ [гл҃ще][18]. *михе́ѧ моради́тъскіи, сѣ вънии҆ї҆е́зекі҃ѧ ц҃ра і҆ѹ́дина, и҆̀ рече всѣмъ лю́демъ і҆ѹ́диномъ [гл҃ѧ][19]· ꙗ҆́ко рⷭ҇ гь. сіѡ́нъ ꙗ҆́ко ни́ва разоре́тсѧ, и҆ і҆ер҃и́мъ ꙗ҆́ко (кѹщи пѹ́дъска)[20] бѹде́, и҆̀ гора (дыи́мнаѧ)[21] [бѹдетъ][22] в лѹгъ дѹбравьскь. ѣ҆да оу҆би́ва́а оу҆би и҆̀ і҆́зекі҃а [ц҃рь і҆ѹ́динъ][23], и҆̀ всѝ (лю́діе і҆ѹ́дины)[24]. не оу҆боа́ша ли сѧ оу҆бо гн҃а, и҆̀ ꙗ҆́ко моли́шасѧ лицу гн҃ю. и҆̀ ѡ҆ста́висѧ гь ѿ зло́бы ꙗ҆́же гл҃алъ сѣ на́ на́ѧ. и҆̀ мы҃ сътвори́хомъ зло́бы велики на дш҃а наша. и҆̀ сѣ чл҃къ проица́ѧ и҆́мене҃ гн҃имъ, оу҆рі҃ѧ сн҃ъ самео́въ ѿ карна҃дїари́ма. и҆̀ проре҃че ѡ҆́ землѝ се́и, по всѣмъ словесе́мъ і҆ереміи҃номъ. и҆̀ слы́ша ц҃рь і҆ѡа́кимъ, и҆̀ вси кн҃зи всѧ словеса̀ (-)[25], і҆ и҆скаху да [и҆̀ оу҆бї҃ютъ][26]. и҆̀ слы́ша оу҆рі҃ѧ [и҆̀ оу҆боѧсѧ и҆̀ сѣжа̀][27], и҆̀ прї҃иде въ є҆гу҃пе҃. и҆̀ посла̀ ц҃рь мужа въ є҆гу҃пе҃, і҆ и҆́звеша и҆̀ ѿмѹду и҆̀ приве́доша [-][28] къ ц҃рю, и҆̀ порази и҆̀ мече҃ и҆̀ вънврьже и҆̀ въ гробъ сн҃овъ людіи҆ є҆го ꙗ҆́звѣ рѹка (хикама)[29] сн҃а сафаніи҃на сѣ съ і҆ереміе́ю, ꙗ҆́ко не преда́ти є҆го в рѹцѣ людіи҆ [є҆го][30], да не оу҆бї҃ю є҆го·

мий й й ѣ

Глава 27

1 На початку Йоакимового царства, Йосіїного сина, юдиного царя, було це слово до Єремії від Господа, кажучи: **2** Так сказав Господь: Зроби собі кайдани і колоди і поклади на свою шию, **3** і пошлеш їх до ідумейського царя, і до моавського царя, і до царя синів Аммонових, і до тирського царя, і до сидонського царя руками їхніх послів, що йдуть до Єрусалиму до Седекії, юдиного царя, йому назустріч. **4** І накажи їм сказати до їхніх панів: Так сказав Господь, Бог ізраїльський: Так скажете до своїх панів: **5** Я створив землю і людину, і скотину, що на лиці землі, своєю великою силою і своїм високим раменом. І дам її, кому мені буде любо, перед моїми очима. **6** Тому і сьогодні Я дав всю цю землю в руки Навходоносорові, вавилонському цареві, щоб йому служили, до того і дав Я польових звірів, щоб служили йому. І всі народи послужать йому, і його синові, і синові його сина, доки не прийде час його землі і йому самому. І йому послужать численні народи і великі царі. **8** Країна ж і царство, які лиш не підкладуть їхню шию під ярмо вавилонського царя, мечем і голодом Я їх відвідаю, – сказав Господь, – аж доки

гл҃а, и҃з· (*)[1]

[начатѥ́ ц҃рⷭ҇тва і҆ѡа́кима сн҃а і҆ѡ́сі҃ина ц҃ра і҆ѹ́дина бы́сть сло́во сі҃е къ і҆ереміи ѿ гн҃а гл҃ѧ][2]· ꙗ҆́ко рече гь, сътвори҆̀ [себѣ][3] оу҆зы и҆̀ кла́ды и҆̀ вънзложи҆̀ на выю свою, и҆̀ да послеши ѧ҆̀ къ ц҃рю ѝдуме́искѹ, и҆̀ къ ц҃рю моа́вскомѹ, и҆̀ къ ц҃рю сн҃овъ а҆ммо́нь. и҆̀ къ ц҃рю тѵ̀рьскѹ, и҆̀ къ ц҃рю сидо́ньскѹ, в рѹкѹ посло́мъ и҆̀хъ, и҆̀дѹщи҃ [въ і҆ер҃и́мъ въ сѣтѣ́нїе є҆мѹ][4] къ седекі҃и ц҃рю і҆ѹ́динѹ. и҆̀ сѣчини и҆̀мъ къ господемъ и҆̀хъ рещи· ꙗ҆́ко рече гь вѣ҆ї҆ле́въ, тако҆ ре҆́цыте къ господ҃е҆ свои҃мъ. [-][5] а҆́зъ сътвори́хъ зе́млю [и҆̀ чл҃ка, и҆̀ скоты҆ъ є҆́же на лицы земли҆̀][6], крѣпостїю своею вели́кою, и҆̀ мы҃шцею своею высо́кою. и҆̀ дамъ ю҆̀ є҆мѹ́же бѹдетъ ми҆̀ лю́бо пр҃е҆ о҆чи́ма мои́ма. [сѣмже и҆̀ нн҃ѣ а҆́зъ][7] да́хъ [всю҆̀][8] зе́млю [сі҃ю][9] [в рѹ́цѣ (навхоносо́рѹ)[10] ц҃рю вавѵ̀ло́скѹ][11], да (є҆мѹ рабо́таютъ)[12]. ктомѹ́ и҆̀ звѣ́рь полскіи҃ (да́хъ) дѣлати є҆мѹ. [и҆̀ послѹжатъ є҆мѹ вси҆̀ ꙗ҆зы́цы, и҆̀ сн҃ѹ є҆го, и҆̀ сн҃ѹ сн҃а є҆го. до́ндеже не пришелъ часъ [земли҆̀][13] є҆го [и҆̀ є҆го самого *О*][14]. и҆̀ послѹжатъ є҆мѹ мно́зи народи и҆̀ ц҃ри вели́цы][15]. (-)[16] страна (же) и҆̀ ц҃рⷭ҇тво и҃же а҆ще не ѣ҆дежѹтъ выѧ своеѧ въ а҆р҃е҆ ц҃ра вавѵло́ньска, мечемъ и҆̀ гла́домъ

посѣщу̀ и҃хъ, рече гⷭ҃ь. дондеже сконча́ются в рⷭ҃цѣ̀ є҆го̀· (-)[17] вы́ же не послу́шаите пр҃рокъ свои́хъ, и҆ влъхвую́щихъ вамъ, и҆ видя́щихъ сни́ а҆ ва́мъ. ни чарова́нїи вашихъ, ни врачевъ ва́шихъ гл҃ющихъ [вамъ][18]. не послу́жите ц҃рю вавѵ̀лонскоу̀, я҆́ко лжу̀ [проричаю́тъ тїи][19] вамъ. я҆́коже оу҆дали́тися вамъ ѿ̀ земла̀ вашеа̀ [(и҆звержи)[20] васъ є҆́же погы́бнути в҃а̀][21]· (-)[22] страна (же) я҆́же вънклонитъ выю̀ свою̀ въ я҆рему̀ ц҃ра̀ вавѵ̀лоньска, и҆ послу́житъ є҆мѹ̀. (-)[23] о҆ста́влю ю҃̀ на землѝ є҆го̀, [гл҃етъ гⷭ҃ь][24]. и҆ о҆ра́ти бу́детъ ю҃̀ и҆ вселя́тися на нея. и҆ къ седекі́и ц҃рю̀ іоу́дину гл҃ахъ по всѣ̀мъ словесе́мъ сѝмъ гл҃а. вънклони́те выа̀ ва́ша [по҃̀ и҆́го ц҃ра̀ вавѵ̀лоньска, и҆ слу́жи́те є҆мѹ̀ и҆ людемъ є҆го̀, и҆ жи́ви бу́дете. почто̀ о҆у҆мира́ете, ты̀ и҆ лю́дїе твоѝ мечемъ, и҆ гладомъ, и҆ мо́ромъ. я҆́коже рече гⷭ҃ь къ страна́мъ, не хотя́щимъ слу́жи́ти ц҃рю̀ вавѵ̀ло́ньскоу̀. (-)[25] не послу́шаите словъ пр҃рковъ гл҃щи҃̀ вамъ, *не][26] послу́жи́те ц҃рю̀ вавѵ̀лонъскоу̀, я҆́ко непра́ведно тїи прори́чю́ вамъ· *я҆́ко не посла́хъ и҆́хъ рече гⷭ҃ь. (тїи же)[27] проричаю́тъ и҆́ма мое о҆̀ непра́вдѣ, я҆́коже погѹби́ти вы̀. и҆ погы́бнете вы̀, и҆ пр҃рцы ваши проричаю́щеи вамъ о҆̀ неправдѣ̀ лжею̀. ва́мъ и҆ всѣ̀мъ лю́демъ сѝмъ, и҆ жрѣцемъ гл҃ахъ рекі́и. та́ко рече гⷭ҃ь, не послу́шаите словесъ пр҃рческъ, проричаю́щихъ ва́мъ, [и҆][28] гл҃ющихъ. сѐ сосѹ́ди до́мѹ гⷭ҃нѧ о҆бращаю́тся ѿ̀ вавѵ̀лона (па́ки нн҃ѣ вънско́рѣ). я҆́ко лжу̀ (-)[29] пророкѹю́тъ вамъ, [-][30] (сего ради) [не послу́шаите и҆́хъ. (но) слу́жи́те ц҃рю̀ вавѵ̀лонъскоу̀ да жи́ви бу́дете. (-)[31] вънскую̀ по҃̀дава́ете мѣсто сїе въ пѹсты́ню][32]. а҆̂ще сѹ́ть пр҃рцы, и҆ е́сть сло́во гⷭ҃не в нихъ, да престану́тъ [гⷭ҃у вседръжи́телю, да не прїи́дѹтъ сосѹ́ди о҆ста́вшаяся в домѹ̀ гⷭ҃ни, и҆ в домѹ̀ ц҃ра̀ іоу́дина, и҆ въ і҆ерли́мѣ, до вавѵ̀ло́на· та́ко бо гл҃етъ гⷭ҃ь вседръжитель къ столпомъ и҆ ко оу҆мывалницы и҆ къ по҃ставкомъ, и҆ къ про́чимъ сосѹ́домъ о҆ста́вшїѧся ѣ̀ мѣсте сѐ, и҆́же не взѧ̀ (навходоносо́ръ)[33] ц҃рь вавѵ̀лонъскіи. є҆гда преселѝ іехонію сна̀ іѡ҆а́кѵ̀мова ц҃ра̀ іоу́дина и҆́зъ і҆ерли́м҃ъ въ вавѵ̀лонъ, и҆ всѝ старѣ́шины іоу́дины і҆ и҆ерлима· та́ко бо гл҃етъ гⷭ҃ь вседръжитель бг҃ъ і҆и҃лев҃ь, къ сосѹ́дѡ҃ о҆ста́вшїѧся ѣ̀ домѹ̀ гⷭ҃ни, и҆ въ домѹ̀ (-)[34] іоу́динѣ и҆ въ і҆ерлѣмѣ. въ вавѵ̀лонъ пренесѹ́тся, и҆ та́мо бу́дѹтъ да́же до дн҃е посѣще́нїа своє́го [-][35] гл҃етъ гⷭ҃ь. и҆ повелю̀ принести а҆̀, и҆ въ҃зврати́ти (-)[36] въ (градъ)[37] се́и][38].

вар. 2 ва҃рѹ в҃

вар. 2 вы҃ дѣ и҆ їг҃ нн҃ї їс҃д

не будуть викінчені його рукою. **9** Ви ж не слухайте своїх пророків, і тих, що вам чарують, і ваших сновидців, ані ваших чаклунів, ані ваших ворожбитів, які вам говорять: Не послужите вавилонському цареві, **10** бо брехню вони вам пророкують, щоб вилучити вас з вашої землі, викинути вас, щоб ви згинули. **11** Край же, який підкладе свою шию під ярмо вавилонського царя і йому послужить, залишу його на його землі, – говорить Господь, – і буде її орати, і поселиться на ній. **12** І до Седекії, юдиного царя, я сказав за всіма цими словами, кажучи: Зігніть вашу шию під ярмо вавилонського царя, і служіть йому і його народові, і будете живими. **13** Навіщо вмираєте, ти і твій народ мечем, і голодом, і мором. Так сказав Господь до країн, що не хочуть служити вавилонському цареві. Не слухайтесь слів пророків, що говорять вам: *Не служіть вавилонському цареві. **14** Бо неправедне вони вам пророкують, *бо Я їх не послав, – **15** сказав Господь. Ті ж пророкують моїм іменем на неправду, щоб вас вигубити. І згините ви і ваші пророки, які вам пророкують неправедно, брехнею. **16** Вам, і всьому цьому народові, і священикам я сказав, кажучи: Так сказав Господь: Не слухайте пророчих слів, що пророкують вам і що кажуть: Ось знову тепер швидко повертається посуд господнього дому з Вавилону. Бо пророкують вам брехню. **17** Задля цього не слухайтесь їх, але послужіть вавилонському цареві, щоб ви були живими. Навіщо ви передаєте це місце в пустиню. **18** Якщо є пророки і в них є господнє слово, хай стануть перед Господом Вседержителем, хай до Вавилону не піде посуд, що залишився в господньому домі, і в домі юдиного царя, і в Єрусалимі. **19** Бо так говорить Господь Вседержитель до стовпів, і до вмивальниці, і до підставок, і до іншого посуду, що остався на цьому місці, **20** якого не забрав Навходоносор, вавилонський цар, коли відселив Єхонію, Йоакимового сина, юдиного царя, з Єрусалиму **22** до Вавилону і всіх старшин юдиних і єрусалимских. Бо так говорить Господь Вседержитель, ізраїльський Бог, до посуду, що залишився в господньому дому і в юдиному домі, і в Єрусалимі: Вони будуть перенесені до Вавилону і там будуть аж до дня своїх відвідин. Говорить Господь. І накажу їх принести і повернути до цього міста.

вищ. 14 і 23 ниж. 29

Глава 28

1 І сталося, що в четвертому році, як царював Седекія, цар юдин, в п'ятому місяці, сказав мені Ананія, Азорів син, ґаваонитський лжепророк, в господньому домі перед очима священиків і всього народу, кажучи: **2** Так сказав Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Я знищив ярмо вавилонського царя! **3** Ще два роки днів, *і* Я поверну до цього місця ввесь посуд господнього дому, який взяв Навходоносор, вавилонський цар, з цього місця і приніс його до Вавилону. **4** І Єхонію, Йоакимового сина, юдиного царя, і все юдине відселення, що пішло до Вавилону, також поверну до цього місця, – говорить *Господь*, – і розіб'ю ярмо вавилонського царя. **5** І промовив пророк Єремія до лжепророка Ананії перед очима священиків і перед очима всього народу, що стояли в господньому домі, **6** і сказав Єремія: По правді так зробить Господь. Хай Господь поставить твоє слово, яке ти пророкуєш, щоб повернути посуд господнього дому і все відселення з Вавилону до цього місця. **7** Лише послухайте це слово, яке я говорю до ваших вух і до вух всього народу! **8** Пророки, які були раніше від мене і раніше від вас, відвіку пророкували про багато країн і про великі царства, про війну, і про вигублення, і про голод. **9** Пророк, який пророкував про мир, якщо збудеться слово, пізнають пророка, якого їм послав Господь в вірі. **10** І взяв Ананія перед очима всього народу колоди з Єреміїної шиї і розбив їх. **11** І сказав Ананія перед очима всього народу, кажучи: Так сказав Господь: Так швидко знищу ярмо вавилонського царя з шиї усіх країн. І відійшов Єремія дорогою своєю. **12** І було господнє слово до Єремії після того, як Ананія розбив колоди з його шиї, кажучи: **13** Іди до Ананії *і* скажи, кажучи: Так сказав Господь: Ти знищив дерев'яні колоди, і замість них Я зроблю залізні колоди. **14** Бо так сказав Господь: Я поставив залізне ярмо на шию всіх країн, щоб служили Навходоносорові, вавилонському цареві. І йому послужать. До того і земних звірів Я йому дав. **15** І сказав пророк Єремія до Ананії: Господь тебе не послав, ти ж зробив, щоб цей народ надіявся на неправду. **16** Через це так сказав Господь: Ось Я тебе відпущу від лиця землі, помреш в цьому році, бо ти заговорив проти Господа Бога. **17** І лжепророк Ананія помер в цьому році, у сьомому місяці.

гла, їки· (*)[1]

И бы́сть в четвертое лѣто, [цр҃твующу седекі́и][2] ц҃рю і҆ю́дину, ѣ҆ пѧтыи мц҃ь. Рече ми а҆на́нїа сн҃ъ а҆зоро́въ лжи пр҃ро́къ гава о҆ни́тскїи въ домѹ г҃ни, пр҃е́ о҆чима́ жрецскама́ и҆ всѣ́хъ люді́и, гл҃а· Та́ко рече г҃ь [вседержи́тель е҆ъ і҆и҃левъ][3], сѣкрѹ́шїй ѩ҆ремъ ц҃ра̀ вавѹ̀лоньска. е҆ще́ дво́ю лѣ́тѹ дн҃и, [-][4] [ѡ҃вращѹ а҆зъ][5] в (е҆е мѣ́сто)[6] [вс҃а̀][7] сосѹ́ды до́мѹ г҃нѧ, [е҆же взѧ̀ (навходоносоръ)[8] ц҃рь вавѹ̀лоньскі҃ ѡ҃ мѣ́ста сего́ и҆ пренесе́ и҃̀ до вавѹ̀лона. и҆ е҆хо́нїю сн҃а і҆ѡа́кимова ц҃ра̀ і҆ѹ́дина, и҆ вс҃е́ и҃̑сселе́нїе і҆ѹ́дино ѣ҆ш҃е́шее въ вавѹ̀ло́, (и҆)[9] о҆бращѹ́ въ мѣ́сто е҆е гл҃етъ][10]. и҆ [-][11] сѣкрѹ́шѹ ѩ҆ремъ ц҃ра̀ вавѹ̀лоньска· И҆ рече і҆ере́мі҃а [пр҃ро́къ][12] къ а҆на́нїи [ла́же пр҃ро́кѹ][13], [пр҃е́ о҆чи́ма жре́цъ и҆ пр҃е́ о҆чи́ма всѣ́хъ люді́и][14] стоѧ́щі҃й в домѹ́ г҃ни· И҆ рече і҆ере́мі҃а по и҆стинны́ѣ, та́ко сътво́ритъ г҃ь. ѹ҆ста́ви́ [г҃ь][15] сло́во твое́ е҆же́ ты́ прорече́ши, ѩ҆́коже въ҆зврати́ти сѣ́сѹды до́мѹ г҃нѧ, и҆ вс҃а и҃̑сселе́ныа и҆́з вавѹ̀ло́на ѣ҆ мѣ́сто е҆е. О҆ба́че слы́шите сло́во [е҆е][16], е҆же́ а҆́ гл҃ю въ ѹ҆́ши ва́ши, и҆ въ ѹ҆́ши всѣ́хъ люді́и. пр҃ро́цы бы́вшіи пре́жде мене́, и҆ пре́жде васъ ѡ҃ вѣ́ка, (-)[17] прорекѡ́шаса на (мно́зи земли́)[18], и҆ на ц҃рт҃ва вели́ка ѡ҆ ра́ти, [и҆ ѡ҆ погѹбле́нїи, и҆ ѡ҆ гла́дѣ][19]. пр҃ро́къ проре́кі҃и ми́ръ. прише́ствѹ сло́вѹ позна́ю пр҃ро́ка, е҆гоже посла́ и҃̑ г҃ь въ вѣ́рѹ· И҆ взѧ̀ а҆на́нїа пр҃е́ о҆чи́ма всѣ́хъ люді́и кла́ды ѡ҃ выа́ і҆ере́мі҃ины, и҆ сѣкрѹ́ши а҃̀. и҆ рече а҆на́нїа пр҃е́ о҆чи́ма [всѣ́хъ][20] люді́и гл҃а. сі́це рече г҃ь. та́ко (въскоро́ѣ) сѣкрѹ́шѹ ѩ҆ре́ ц҃ра̀ вавѹ̀ло́ньска съ выа́ вс҃ѣ́ стра́нъ. и҆ ѡ҃и́де і҆ере́мі҃а на пѹ́ть свои́· И҆ бы́ сло́во г҃не къ і҆ере́мі҃и, по сѣкрѹше́нїи а҆на́нїинѣ кла́дъ с выа́ е҆го гл҃а, и҆дѝ (-)[21] рцы̀ къ а҆на́нїи гл҃а. та́ко рече г҃ь кла́ды древа́ныа сѣкрѹ́ши, и҆ сътворю́ ѣ҆ тѣ́хъ мѣ́сто кла́ды желѣ́зны. ѩ҆́ко та́ко рече г҃ь, ѩ҆ре́мъ желѣ́зенъ възложи́хъ на выа́ всѣ́хъ стра́нъ, служи́ти [навходоносорѹ][22] ц҃рю вавѹ̀ло́ньскѹ, [и҆ послѹ́жатъ е҆мѹ́. ктомѹ и҆ звѣ́ра зе́мныа да́хъ е҆мѹ][23]. и҆ рече і҆ере́мі҃а [пр҃ро́къ][24] къ а҆на́нїи, и҃̑ (тебе посла́лъ)[25] г҃ь. (ты́ же)[26] сътвори́лъ е҆си́ лю́демъ сі́мъ ѹ҆пова́ти непра́вдою. того́ ра́ди сі́це рече г҃ь. е҆е а҆́зъ ѡ҃пѹщѹ́ тѧ ѡ҃ лица̀ землѝ, в се́мъ лѣ́тѣ ѹ҆́мреши, [ѩ҆́ко на г҃а ѣ҆а гл҃а][27]. и҆ ѹ҆́мрѣтъ [а҆на́нїа ла́же пр҃ро́къ семъ лѣ́тѣ][28], мц҃а се́маго·

Гла, їкд· (*)[1]

Сїи словеса̀ кни́гъ на́же посла̀ їєремі́а йз̆ їєр̃лима къ ста́рцемъ йз̆се́лнымъ, и̂ къ жерце́мъ и̂ ло́жи́мъ прр̃ко́мъ (-)[2] и̂ всѣ́мъ лю́демъ [е̂же пресели (навходоносо́ръ)[3] йз̆ їєр̃лима до вавл҃о́на][4]. послѣ́ди же ше̂шу̀ їєхоні́ю ц̃рю и̂ ц̃рцы, и̂ ка́женикомъ. и̂ всему̀ свобо́дну̀ и̂ хи́тру̀, и̂ съ́вузнику̀ йзъ їєр̃лима. в ру́цѣ е̂леа́са сы́на сафа́на, и̂ гамарі́а сы́на хелкі́йина. е̂гоже посла̀ седекі́а ц̃рь їоу́динъ къ ц̃рю вавл҃о́нскому̀ въ вавл҃о́нъ гла̀· Та́ко рече г̃ь вⷭ̃ь їи́левъ, о̂ йз̆селе́ныхъ на́же йз̆сели йз̆ їєр̃лима. съгради́те храмины, и̂ всели́тесѧ. и̂ насади́те о̂гра́ды, и̂ снѣ́сте пло́дъ йхъ. и̂ поймѣ́те жены, и̂ ча́да сътвори́те сы́ны и̂ дще́ри. и̂ приведѣ́те сы́номъ вашимъ жены, и̂ дще́ри ваша (дади́те за му́жа)[5], и̂ о̂умно́житесѧ а̂ не о̂ума́лите. и̂ взыска́йте на ми́ръ землѝ, на ню́же вы йс҃селѝ та́мо· и̂ моли́те (г̃а за на)[6], на́ко в ми́ре йхъ бу́детъ ми́ръ вамъ· На́ко та́ко рече г̃ь. *да не препира́ютъ васъ ло́жїи прр̃цы йже въ ва̂, и̂ да не препира́ютъ васъ волсви ваши. и̂ не послу́шаите сно́въ свои́хъ на́же вы ви́дите. на́ко непра́вѣ̂нѣ тїи прорица́ютъ вамъ въ и́мѧ мое, а̂ не посла́хъ йхъ· *На́ко та́ко рече г̃ь. е̂гда̀ бу́детъ сконча́ти вавл҃о́ну, о̑ лѣ́тъ. посѣщу̀ васъ и̂ оу̂ста́влю словесà моѧ̀ на ва̂, на́коже възврати́ти лю́ди своѧ̀ на (сѐ мѣ́сто)[7]. и̂ помы́шлю на вы помышле́нїе ми́ра а̂ не зла, на́коже да́ти вамъ е̂е. и̂ помоли́тесѧ къ мнѣ́ и̂ послу́шаю ва̂. и̂ взы́щете мене, и̂ о̂бря́щете мѧ. на́ко (и̂ е̂гда̀) взы́щете менѐ всѣ́мъ се̑рцемъ, и̂ на́влю́сѧ ва̂ [гл҃етъ г̃ь. и̂ приведу̀ па́ки оу̑зники ваша, и̂ съберу̀ ва̂ съ всѣ́хъ стра́нъ и̂ съ вс̑ѣ́ гра́довъ в нѧже йзгна̂ васъ [-][8], гл҃етъ г̃ь. и̂ възврати́тисѧ повелю̀ вамъ ѡ̑ гра́дъ до него́же превести ва̂ повелѣ́хъ (-)[9]][10]. поне́же реко́сте, въста́витъ намъ г̃ь прр̃ки въ вавл҃о́нѣ· [Та́ко бо рече г̃ь къ ц̃рю сѣдя́щу на пр̃тлѣ дв҃дѣ, и̂ къ всѣ́мъ лю́демъ живу́щимъ въ гра́дѣ то̑́, и̂ бра́тїямъ вашимъ не йз̆ше̂ши̑ с ва́ми до пресели́нїѧ· Та́ко гл҃етъ г̃ь вседержи́тель. се̂ а̂зъ послю̀ на́ на ме́чъ, и̂ гла́дъ, и̂ мо́ръ, и̂ положу̀ а̑ на́ко смо́квы худыа, йже не мо́гутъ ѣ̑стисѧ, понеже зѣ́ло худы бы́ш̑· и̂ (съ́тру)[11] а̑ мече́мъ и̂ гла́домъ и̂ мо́ро̑, и̂ да́мъ а̑ ѣ̆ погубле́нїе всѣ́мъ ц̃рⷭтвїе̑ зе́мнымъ въ прокла́тїе. и̂ в подивле́нїе и̂ ѣ̆ посмѣ́хъ и̂ в поруга́нїе вс̑ѣ́ стра́намъ. между̀ и́миже йзверго̑ а̑ (-)[12], занѐ не послу́шаша сло-

вы їе
и̂ пара̂ їѵв
и̂ е̂зр҃а и̂
данн҃ и

Глава 29

1 І це слова книг, які послав Єремія з Єрусалиму до відселених старшин, і до жерців, і лжепророків, і всьому народові, якого переселив Навходоносор з Єрусалиму до Вавилону, **2** після того ж, як пішов цар Єхонія, і цариця, і євнухи, і всякий свобідний, і художник, і в'язень з Єрусалиму **3** рукою Елеаса, Сафанового сина, і Гамарія, Хелкіїного сина, якого послав Седекія, юдин цар, до вавилонського царя до Вавилону, кажучи: **4** Так сказав Господь Бог ізраїльський про відселених, яких відселив з Єрусалиму: **5** Збудуйте хати, і поселіться, і насадіть огорожі, і з'їсьте їхні плоди; **6** і візьміть жінок, і народжуйте дітей, синів і дочок, і беріть жінок вашим синам, і ваших дочок дайте за чоловіка; і множіться, а не зменшуйтеся, **7** і шукайте те, що для миру землі, до якої вас Я, туди, відселив. І моліться до Господа за них, бо в їхньому мирі буде вам мир. **8** Бо так сказав Господь: *Хай вас не переконують лжепророки, що у вас, і хай не переконують вас ваші ворожбити, і не слухайте своїх снів, які ви бачите, **9** бо вони вам неправедно пророкують в моє ім'я, а Я їх не послав. **10** *Бо так сказав Господь: Коли має скінчитися Вавилон, *за* 70-т літ Я вас відвідаю і підтверджу на вас мої слова так, щоб повернути свій народ на це місце. **11** І задумаю на вас задум миру, а не зла, щоб вам це дати. **12** І помолитеся до мене – і вислухаю вас. **13** І пошукаєте мене – і знайдете Мене. Бо коли Мене шукатимете всім серцем **14** і з'являюся вам, – говорить Господь. І знову приведу ваших в'язнів, і зберу вас з усіх країн і з усіх міст, до яких Я вас вигнав, – говорить Господь, – і накажу вам повернутися з міст, до яких Я наказав вас привести. **15** Тому що ви сказали: Господь поставить нам пророків в Вавилоні. **16** Бо так сказав Господь до царя, що сидить на Давидовому престолі, і до всіх людей, що живуть у тому місті, і вашим братам, що не вийшли з вами до переселення. **17** Так говорить Господь Вседержитель: Ось я пошлю на них меч, і голод, і мор, і покладу їх, як погані фіґи, яких не можна їсти, тому що були дуже погані. **18** І зітру їх мечем і голодом і мором, і дам їх на вигублення, всім царствам земним на прокляття, і на здивування, і на посміховисько, і на висміювання всім країнам, між які Я їх викинув. **19** Тому що вони не послухалися моїх слів, – говорить Господь, – які Я послав до них моїми рабами-пророками, встаючи вночі і посила-

вищ. 14 і 23 і 27

вищ. 25 пар1. 36 ез1. 1 дан. 9

ючи. **20** І ви не послухалися, – говорить Господь. – Задля цього послухайте господнє слово, все переселення, ви, яких Я вислав з Єрусалиму до Вавилону. **21** Так говорить Господь Вседержитель, ізраїльський Бог, проти Ахіава, Кулієвого сина, і проти Седекії, Маасіового сина, які брехливо пророкують вам в моє ім'я. Ось Я їх даю в руки Навходоносора, вавилонського царя, і він їх поб'є перед вашими очима. **22** І візьмуть з них прокляття в усьому юдиному відселенні в Вавилоні, кажучи: Хай з тобою Господь зробить так, як зробив з Седекією і з Ахіявом, так як вавилонський цар спалив у вогні **23** задля беззаконня, яке вони зробили в Єрусалимі, і чужоложили з жінками своїх громадян, і брехливо вимовили слово в моє ім'я, з брехнею, чого Я їм не заповів. Я ж є суддя і свідок, – говорить Господь. **24** І до Самея, еламитина, скажеш: Так говорить Господь Вседержитель, ізраїльський Бог! **25** Задля цього, що ти послав в ім'я моє послання до всього народу, що в Єрусалимі, і до Софонії, Маасієвого сина, священика, і до всіх священиків, кажучи: **26** Господь дав тебе на священика замість священика Йодая, щоб бути наставником в господньому домі всякому чоловікові, який пророкує, і всякому безумному чоловікові. І даси його до в'язниці і в колоди. **27** і тепер, чому ви не заборонили Єремії, що з Анатота, що вам пророкує? **28** Бо через це він послав до нас до Вавилону, кажучи: Далеким є час. Збудуйте доми, і поселіться, і насадіть огорожі, і їжте їхній овоч. **29** І Софонія прочитав книги до Єремії-них вух. **30** І до Єремії було господнє слово, що казало: **31** Пошли до відселених, кажучи: Так сказав Господь проти Самея еламитина: Оскільки ж вам пророкував Самея, а Я його не послав, і дав вам надіятися на неправду. **32** Через те так сказав Господь: Ось я навідаюся до Самея і до його роду. І не буде його чоловіка серед вас, щоб побачив добро, яке Я вам зроблю, – говорить Господь, – тому що він збрехав на Господа.

вєсъ мой҃ гл҃етъ ѓ҃ь, ѩ҆́же посла҃ к҃ ни́мъ рабы҄ мои́ми пр҃рки в҃ нощѝ въста́ѧ и҆̂ посыла́ѧ, и҆̂ не [послу҃шасте]13 гл҃етъ ѓ҃ь. (сего̀ ради)14 вы̀ слы́шите сло́во г҃нѐ всѐ преведе́нїе, є҆́же вы̀ сла҃ и҆̀з і҆ер҃лима въ вавѵ̀ло́нъ]15. Тако̀ гл҃етъ ѓ҃ь [вседержи́тель бг҃ъ і҆и҃левъ]16, на а҆хиа҃ва [сн҃а кѵлїе́ва]17, и҆̂ на седекїю [сн҃а маа҃сїо́ва, и҆́же прорицаю́ вамъ въ и҆́ма моѐ лъ҆жи́ве]18. с҆ѐ а҆́зъ даю̀ ѧ҆̀ в҃ рѵ́цѣ [навходоносо́ра]19 ц҃р҃а вавѵ̀ло́нска, и҆̂ побі҆е́ ѧ҆̀ пр҃е̂ о҆чи́ма ва́шима. и҆̂ възмѵ́тъ ѿ҃ ни́хъ кла́твѵ въ всѣ́хъ і҆́ссе́лниц҃ѣ҆ і҆оу́дины́хъ въ вавѵ̀ло́нѣ҆ гл҃ющє, сътворѝ ти ѓ҃ь, ѩ҆́коже седекїѝ сътворѝ, и҆̂ а҆хі҆а҃вѵ. ѩ҆́коже и҆́ждеже ц҃рь вавѵ̀ло́нскъ въ о҆́гни, [безако́нїѧ ради є҆́же сътвори́ста]20 въ [і҆ер҃лимѣ҆]21, и҆̂ любодѣ́а҃хѵ съ̀ жена́ми гража́нъ свои́҃. и҆̂ сло́во съгл҃аша въ и҆́ма моѐ [лъ҆жи́ве]22, є҆го́же не повелѣ́хъ и҆́мъ. (а҆́зъ жѐ)23 (є҆смь сѵ́дїѧ и҆̂) по́слѵхъ гл҃етъ ѓ҃ь. и҆̂ къ самеѝ [є҆лами́тинѵ]24 рече́ши· [Тако̀ гл҃етъ ѓ҃ь вседержи́тель бг҃ъ і҆и҃левъ [-]25, сего̀ ради поне́же посла́лъ є҆сѝ въ и҆́ма моѐ посла́нїѧ къ всѣ́мъ лю́демъ и҆́же въ і҆ер҃лимѣ҆]26. и҆̂ к҃ъ софо́нїи сн҃ѵ маа҃сѣ́ѡвѵ жерцѵ̀, [и҆̂ къ всѣ́мъ жерцемъ]27 гл҃а. ѓ҃ь да́лъ т҃а є҆́сть жерца̀ въ мѣ́сто и҆̂ода́е жѐрца. бы́ти пристава́ника̀ в҆̀ домѵ̀ г҃ни, всемѵ̀ чл҃ку̀ прорица́ющѵ, и҆̂ всемѵ̀ чл҃ку̀ неи҆стовѵ́ющѵ, и҆̂ в҆̀даси и҆̀ в҆̀ затво́ръ, и҆̂ в҆̀ кла́дѵ. и҆̂ нн҃ѣ҆ почто̀ не запрети́сте і҆ер҃емїи, и҆́же ѿ҃ а҆надо́да прорица́ющемѵ̀ вамъ. ѩ҆́ко того̀ ради посла̀ къ на́мъ въ вавѵ̀ло́нъ гл҃а. далє́че є҆́сть (ча́съ), съгради́те хра́мы и҆̂ всели́тесѧ. и҆̂ насади́те о҆гра́ды, и҆̂ снѣ́сте пло́ и҆̂хъ. и҆̂ прочтѐ (кни́ги софо́нїѧ)28 въ оу҆́ши і҆ер҃емі҆и҃нѣ҆· И҆̂ бы́сть сло́во г҃нѐ къ і҆ер҃емі҆и҃ гл҃а, послѝ къ и҆́ссе́лникомъ гл҃а. тако̀ речѐ ѓ҃ь на самеѧ̀ [є҆лами́тина]29, є҆ль҃ма жѐ проречѐ вамъ самеа́, (а҆́зъ жѐ)30 нѣ҆смь посла́лъ є҆́го, и҆̂ оу҆пова́ти сътворѝ вамъ непра́вдою. того̀ ради сѝце речѐ ѓ҃ь, се а҆́зъ посѣ́щѵ на самеа́ и҆̂ на родъ є҆́го. и҆̂ не бѵ́детъ чл҃къ̀ є҆́го средѝ ва҃, ѩ҆́коже ви́дѣти бл҃гаа ѩ҆́же азъ сътворю̀ вамъ [гл҃етъ ѓ҃ь, занѐ сълга̀ на ѓ҃а]31.

Глава 30

1 Слово, що було до Єремії від Господа, кажучи: **2** Так сказав Господь Бог ізраїльський: Запиши в книги всі слова, які я тобі написав. **3** Що ось приходять дні, – сказав Господь, – і поверну відселення мого народу Ізраїля і Юди. Сказав Господь: І поверну їх до землі, яку Я дав їхнім батькам, і пануватимуть нею. **4** І це слова, які каже Господь про Ізраїль і

ѓ҃ла, л҃· (*)1

ло́во бы́вшее къ і҆ер҃емі҆и҃ ѿ҃ ѓ҃а гл҃а. та́ко рє҃ ѓ҃ь бг҃ъ і҆и҃лє҃ [-]2. въпишѝ всѧ̀ словеса̀ (въ кни́ги, ѩ҆́же въписа́хъ а҆́зъ къ тебѣ҆)3. ѩ҆́ко се дн҃ї҆е гра҃дѵ речѐ ѓ҃ь, и҆̂ възвращѵ̀ и҆́ссе́лє́нїе людї҆ѝ мои́хъ і҆и҃ла҃ і҆ і҆оу́ды, речѐ ѓ҃ь. и҆̂ възвращѵ̀ ѧ҆̀ на́ землю ю́же да́хъ ѿ҃ц҃емъ и҆́хъ, и҆̂ съвладѵ́ть є҆ю̀· и҆̂ сѝ словеса̀ ѩ҆́же гл҃етъ ѓ҃ь ѻ҆̂ і҆и҃лѝ и҆̂ ѻ҆̂ і҆оу́дѣ҆, тако̀ речѐ ѓ҃ь.

гласъ страшенъ оуслы́шите, страхъ и нѣсть мира. вопрашаи́те и ви́дѣте, аще сѧ е̑сть родилъ мужескь полъ. и о̑ стра́сть и́мже имутъ чресла̀ (и̑х)[4] сѣсенїе. и́мже ви́дѣхъ всего чл҃ка, и руцѣ е̑го на чреслехъ его, и̑звратѝшасѧ лица въ (златени́цу)[5]. *[со̑ люте][6] на҃ко велико̀ дн҃ь тои, и нѣсть подо́бна е̑му. и вре́мѧ тѣсно е̑сть і҃акову, и потомъ сп҃сетсѧ· в (то́и дн҃ь)[7] рече г҃ь, сокрушу̀ на҃ре́мъ с выѧ и̑хъ, и оу́зы и̑хъ растѣ́ргну. и не послужатъ тїи кто́му чюжи́мъ, но̀ послужатъ тїи г҃у б҃у своему̀. и да҃ва ц҃рѧ [-][8] въста́влю и́мъ. [сего ра҃ѣ ты не бо́исѧ раб҃е мои і҃аковле гл҃етъ г҃ь, ни оу̑страша́исѧ і҃и́лю. на҃ко е̑е а̑зъ и̑зведу тѧ (и̑з землѝ) да́лнѧ, и племѧ твое и̑ земли плѣне́нїѧ и̑· и възвратѝтсѧ па́ки і҃аковъ и почїе́тъ, и всего добра̀ и̑сполнь бу́де̑· и не бу́детъ оу̑страша́ѧи (тѧ). на҃ко а̑зъ с тобо́ю е̑смь гл҃етъ г҃ь, сп҃са́ти тѧ. на҃ко сътвори́хъ сконча́нїе въ всѣхъ страна̑ в нѧже разсѣ́ѣ тѧ (-)[9]. тебе же не сътворю въ сконча́нїе, но̀ наказу̀ тѧ в су́ду (-)[10], да́бы не бы́лъ ви́дѣнъ себѣ невинны́мъ|[11]. [на҃ко][12] та́ко гл҃е̑ г҃ь, неи́сцѣлно сокрушени́е [твое][13], презла̀ ра́на твоѧ. нѣсть су́дїѧ суда твое̑го на бо́лѣзнь и̑звраче́ваѧ ползы нѣсть тебѣ. всѝ друзи твоѝ забы́ша тѧ. ни въпро́сятъ [тѧ][14], на҃ко на҃звою вра́жїею порази́хъ тѧ наказа́нїемъ оу̑тверженомъ. мно́жества ради непра́вды твоеѧ оу̑мно́жишасѧ гр҃ѣси твоѝ. [что̀ въпїеши о̑ сокрушени́и своему̀. неи́сцѣлна е̑сть бо́лѣзнь твоѧ, мно́жество̀ ради непра́вды твоеѧ, и твёрдыхъ ради гр҃ѣхъ твои́хъ сътвори́хъ ти сїѧ (всѧ)]15. того ра́ди всѝ ѣ́дущеи тѧ̀ и̑зъе̑дени бу́дутъ, и всѝ вра́зи твоѝ (въ плѣне́нїе ѿведу́тсѧ. и погубля́ющеи тѧ погу́бятсѧ)[16]. и бу́дутъ разъграбля́ющеи тѧ въ разъграбле́нїе. (-)[17] на҃ко о̑бажу̀ срамъ твои, (и) ѿ (на҃звъ твои́хъ)[18] и̑звачую тѧ рече г҃ь. на҃ко и̑звержену̀ называ́ху (тѧ сїо́не, е̑е е̑сть сеи и́же не и́мѣ̀ взыска́ющаго е̑го)[19]. та́ко гл҃е̑ г҃ь, е̑е а̑зъ възвращени́е и̑сселе́нїѧ і҃аковла, и плѣ́нники е̑го помилу́ю. и възградѝтсѧ гра̑ въ высоту̀ свою и хра́мъ по чину̀ е̑го оу̑тверди́тсѧ. і̑ изыдутъ и̑з него поющеи, [-][20] гла̑ и́грающихъ. и оу̑мно́жу а̑̀, и не оу̑малѣю́тъ. и вни́дутъ сѣ́ове и̑хъ на҃ко и прежде, и свѣтлѣнїѧ и̑хъ пре̑ лицемъ мои́мъ и̑спра́вятсѧ. и поставлю̀ на [всѧ̀][21] стужа́ющаѧ и́мъ. и бу́детъ кръплѣ́ниши е̑го на́ на, и кнѧзь е̑го и̑з него и̑зы́идетъ. и съберу̀ а̑̀ и о̑братѧ́сѧ къ мнѣ. кто́ бо е̑сть тои и́же приложитъ сре̑це свое

про Юду. **5** Так сказав Господь: Почуєте голос страху, страх, і немає миру. **6** Запитайте, і побачите чи народилася *дитина* чоловічого роду, і про страх, в якому держатимуть їхні бедра спасіння. Через це я побачив кожного чоловіка і його руки на його бедрах, стали лиця блідими. **7** *Горе, бо той день великий і немає подібного до нього, і є скрутний час Якову, і потім спасеться. **8** В тому дні, – сказав Господь, – знищу ярмо з їхньої шиї і розірву їхні кайдани, і вони більше не послужать чужим, **9** але вони послужать своєму Господеві Богові, і підніму їм царя Давида. **10** Задля цього не бійся, мій рабе Якове, – говорить Господь, – ані не жахайся Ізраїлю. Бо ось Я виведу тебе з далекої землі і твоє плем'я з землі їхнього полону. І Яків знову повернеться і спочине, і буде повний всякого добра. І не буде того, хто тебе страшить, **11** бо Я є з тобою, – говорить Господь, – що тебе спасає. Бо я зробив вигублення в усіх країнах, до яких Я тебе розсіяв. Тебе ж не дам на викінчення, але скартаю тебе в суді, щоб ти собі не здавався невинним. **12** Бо так говорить Господь: Твоє побиття невиліковне, твоя рана препогана, **13** немає судді для твого суду. Тебе лікують на біль, тобі немає помочі. **14** Всі твої друзі забули про тебе, ані не запитаються про тебе, бо Я тебе побив раною ворога, строгим напоумленням, задля множества твоєї неправедності помножилися твої гріхи. **15** Чому кричиш у своєму побитті? Твій біль є невиліковний через множество твоєї неправди і задля твоїх твердих гріхів Я тобі зробив це все. **16** Через те всі, що тебе їдять, будуть пожерті, і всі твої вороги будуть відведені в полон. І ті, що тебе винищують, будуть вигублені, і на розграбування будуть ті, що тебе грабують. **17** Бо обв'яжу твій сором і оздоровлю тебе від твоїх ран, – сказав Господь, – бо відкинутою називали тебе. Сіоне, ось є цей, що не мав того, хто його шукає! **18** Так говорить Господь: Ось я помилую поворот відселення Якова і його полонених. І місто буде відбудоване на свою висоту, і храм буде закріплений за його чином. **19** І вийдуть з них співаки, голос тих, що танцюють, і помножу їх, і не зменшаться. **20** І ввійдуть їхні сини, як і раніше, і їхнє свідчення перед моїм лицем випрямиться, і навідаюся до всіх, що їм дошкуляли. **21** І будуть його сильні на них, і його князь вийде з нього. І зберу їх, і повернуться до Мене. Бо хто є той, що прикладе серце своє, щоб повернутися до Мене? – сказав Господь. **22** І бу-

йої. 2 ам. 5 соф. 1

дете Мені народом, і Я вам буду Богом. **23** Бо вийшов лютий господній гнів, вийшов гнів, що обертається. Він прийде на безбожних. **24** І не відвернеться гнів господньої люті, аж доки не зробить і поставить почини його серця. В останні дні це пізнаєте.

Глава 31

1 В тому часі, – сказав Господь, – буду за Бога ізраїльському родові, і вони будуть мені за народ. **2** Так сказав Господь: Я знайшов *його* теплим в пустині з тими, що впали від меча. Ідіть і не знищіть Ізраїля! **3** Господь здалека йому з'явиться. І Я тебе полюбив вічною любов'ю. Через це Я тебе притягнув до милосердя, **4** бо тебе відбудую, і відбудована буде дівчина – Ізраїль. Візьмеш свої тимпани і вийдеш зі збором тих, що танцюють. **5** Ще насадите виноградники на самарійській горі, насаджуючи насадіть. І доки час не прийде, не будуть збирати вина, і похвалите, **6** бо є день віддачі, тих, що відповідають в Ефрімових горах. Встаньте і підіть до Сіона, до нашого Господа Бога. **7** Бо так сказав Господь Якову: Розвеселіться і скликніть над головою країн. Почутим зробіть і похваліть. Скажіть: Господь спас свій народ – останок Ізраїля. **8** Ось я веду їх з півночі, і зберу їх з кінця землі. Між ними не буде сліпих і кульгавих, обтяженої і тієї, що разом родить, велика юрба тих, що сюди повертаються. **9** Вони прийдуть з плачем. І виведу їх з радістю, і переведу їх через бистрини вод по рівній дорозі. І на ній не заблукають, *бо Я став Ізраїлеві за батька, і Ефрім є моїм первородним. **10** Послухайте, країни, господнє слово і сповістіть в далеких островах, і скажіть: Той, хто розсіяв Ізраїль, його збере, і стерегтиме його так, як пастух своє стадо. **11** Бо Господь визволив Якова, і вирвав його з руки тих, що сильніші від нього. **12** І вони прийдуть і зрадіють в горі Сіон, і прийдуть до господніх дібр, до землі пшениці, і вина, і плоду, і скота, і овець. І їхня душа буде і як плодовите дерево, і більше не голодуватимуть. **13** Тоді дівчата зрадіють в зборі молодих, і старці зрадіють, і оберну їхній смуток на радість, і зроблю їх веселими. **14** Звеличу і напою душу священиків, левіїних синів. І мій народ насититься моїми добрами. **15** *Так сказав Господь: В Рамі чути голос плачу, і ридання, і голосіння. Рахиль, що плаче за синами своїми і не бажала потішитися, бо їх немає. **16** Так сказав Господь: Хай втихне твій голос від плачу і твої очі від сліз, бо є

кор2. 6

мат. 2

обратитися къ мнѣ рече гь· [и будете ми в люди, и азъ вамъ буду въ ба][22]. якоже гнѣвъ гнь изыиде наръ, изыиде гнѣвъ обращаемъ на нечестивыя пріидетъ. (и) не извратится гнѣвъ нарости гня, дондеже сътворитъ и въставитъ мышлєнія срца єго. въ послѣднія дни познаете а·

гла, ла· (*)[1]

Съ (твои часъ)[2] рече гь, буду въ ѣъ роду їилєву, и тіи будутъ ми в люди, такоже рє гь. обрѣтохъ топлъ въ пустыни съ изгибшими и меча. идѣте и не потребите їилѣ гь издалеча явися ємў, (и) любовію вѣчною възлюбихъ тя. Того дѣла въвлекохъ тя въ щедроты. якоже възграждў тя, и възградися два їилєва. (-)[3] возмеши тимпаны своа, і изыидеши съ собор играющихъ. єще насадите виногради въ горѣ самарїистеи, [насажающе][4] насадите [-][5]· (и дондеже ча не пріидє не буду винѣ събирати и похвалите якоже єсть день възданіа)[6], извѣщающихъ въ горахъ єфрѣмовыихъ· въстаните, и взыидѣте въ сіонъ къ гви ѣу нашему. якоже тако рече гь іакову, възвеселитеся и въскликнѣте на главў стѣ. слышано сътворите и похвалите. рцѣте спсе гь люди своа останокъ їилѣа. се азъ ведў а изъ севера, и съберў а изъ конца земли (-)[7]. (-)[8] [межў ими же будутъ слѣпи и хроми, таготна и рожающаа вкупѣ, народъ велик][9] (възвращающихся)[10] съмо. съ плачє пріидутъ, и съ оутѣшеніемъ изведў а. (и преведў а)[11] чресъ пруды водъ по пути права, и не заблудятъ по немў. *якоже азъ ѣъ їилеви въ изцъ, и ефрѣмъ первенецъ ми єсть· Слышите (страны слово гне)[12], и съвѣстите въ островѣхъ далнихъ. [и][13] рцѣте, развѣявый їила съберетъ и и снабдитъ и, якоже пастырь стадо свое. якоже избави гь іакова, [і][14] изъ и изъ руки сильнѣишь єго. и пріидутъ и възвеселятся в горѣ сіонѣ, и пріидутъ къ благотамъ гнимъ, на зємлю пшеници и вина, и плода и скота, и овецъ. и будетъ душа ихъ якоже (и) древо плодно, и не възалчютъ потъ. тогда въздрадуются двца в собор юностѣ, и страцы въздрадуются· и обращў желю ихъ на радость, и сътворю ихъ весєлы. възвеличю и оупою душу жрєческу сновъ левіинъ, и людіе мои благотъ моихъ насытятся· *такоже рече гь. гла в рамѣ слышанъ бысть пла и рыданіе и вопль. рахиль плачющися [о сноихъ своихъ][15], (и) не хотяше оутѣшитися [-][16] якоже нѣ (ихъ)· такоже рече гь,

кр ѣ

мѣ ѣ

да почїетъ гла́съ твои ѡ́ пла́ча, и̂ о́чи твои ѡ́ сле́зъ, на́ко е̂сть мѕда дѣлесе́мъ твои́мъ, [гла́етъ гдь][17]. и̂ възвратя́тсѧ ѡ́ земла̀ вра́жїѧ. [и̂ е̂сть наде́жда послѣднимъ твои́мъ, гла́етъ гдь. и̂ навратя́тсѧ сы́нове твои до свое́ѧ стра̑][18], слы́ша слы́шахъ е̂фрѣма (пресе́лена)[19]. наказа́лъ мѧ е̂си [гди][20], и̂ [не][21] наста́вленсѧ а̂зъ. на́ко (и̂) телецъ не наоу́чихсѧ. о́брати мѧ и̂ о́бращусѧ, на́ко ты гдь бг̀ъ мои. на́ко послѣже̑ плѣне́нїѧ мое́го покаа́хсѧ, и̂ послѣде разумѣ́нїѧ въстенахъ. въ дн̑ь срамле́нїи (-)[22] сказа́хъ тебѣ, на́ко прїѧ́хъ оу̂кори́зну ѡ̂ ю́ности мое́ѧ. сы́нъ любе́зе̑ (мни̑ѣ е̂фрѣмъ)[23], о́троча питаа́сѧ. на́ко е̂лма же словесѧ̀ моѧ в немъ, па́мятїю помяну́ и̑, того ра́ди потща́хсѧ к немѹ. ми́лѹю помилу́ю и̑ рече гдь· Поста́висѧ самъ [сїо́не][24], сътвори мѹче́нїе. напра́ви се̑рце свое на (пѹть пра́въ)[25], и̂мже и̂деши. възврати́сѧ дв̑це їи̑лева, о́брати́сѧ въ гра́ды своѧ желѣю́щи. доко́лѣ ѡ̑вращае́шисѧ дщи нечистова́на. на́ко сътда гдь (сы́нъ)[26] въ насаже̑нїе но́во, в не́мже сы́сенїи (о́бита́ютъ)[27] чл̑цы· Та́ко рече гдь, е̂ще реку́тъ сло́во (-)[28] въ (жидо́встей)[29] и̂ въ гра́дѣхъ е̂ѧ̀, е̂гда̀ о́бращѹ и̑сселе́нїе е̂го. (бл̑ви мѧ)[30] гдь (лѣпото пра́вды)[31], горо стаа (-)[32]. и̂ живѹщеи въ [їоу́де́и][33], и̂ въ [всѣхъ][34] гра̑дѣ (-)[35] е̂ѧ̀ вкупѣ, тружа́тele и̂ (пастыри)[36]. на́ко оу̂пои̑ всѧ́ку дш̑ѹ жа́ждѹщѹ, и̂ всѧ́ку дш̑ѹ а̑лчющѹ насытихъ. того ра́ди въста́хъ и̂ ви́дѣхъ, и̂ сѻ̑ ми сла́докъ бы́сть· [-][37] Се̂ дн̑ї̈е гра̑дѹ гла́етъ гдь, и̂ всѣ́ю їи̑лѧ їи̂ и̂оу́дѹ племѧ̀ чл̑че, и̂ племѧ̀ ско́тїе· и̂ бѹде̑ на́коже бдѣхъ на́ на потребити и̂ зазли́ти. та́коже оу̂бѹжду́сѧ до ни̑ съграже̑ти и̂ насаже̑ти, рече гдь· *в ты дн̑и не реку́тъ ктомѹ, ѡ̑цы на́до́ша кы́село, а̂ зѹбы дѣтемъ оо̂ско́мнишасѧ. но ко́ждо (свои́мъ грѣхомъ)[38] оу̑мретъ. и̂ на̑дшемѹ кы́село о̂о̂скомина́тсѧ зѹбы е̂го· *Се дн̑ї̈е гра̑дѹтъ гла́етъ гдь, и̂ завѣщаю до́мѹ їи̑леву и̂ до́мѹ їоу́дину завѣтъ но̑в, не по завѣтѹ и̂же завѣщаа́хъ ѡ̑цемъ и̑х̑, въ дн̑ь во́ньже пожавшѹ ми за́ рѹкѹ и̑хъ, (и̂) възвести̑ а̑̀ ѡ̑ земла̀ е̂гѵ̑петѵ̑ски. на́ко тїи не пребы́ша в̑ завѣтѣ мое́мъ, и̂ а́зъ не брего́хъ и̑хъ гла́етъ гдь. на́ко се̂ завѣтъ и̂же завѣщаю до́мѹ їи̑лѧ̀ по́ дн̑ехъ тѣхъ гла́етъ гдь. *(даю)[39] зако́ны моа въ оу̑мы и̑хъ, и̂ на се̑рцыхъ и̑хъ напишѹ а̑̀. и̂ бѹдѹ и̂мъ въ бг̀ъ и̂ тїи бѹдѹтъ ми в лю́ди. *и̂ не наоу̂ча́тъ ко́ждо бли́жнаго свое́го, ни ко̑ждо бра́та свое́го гла, позна́и гдь. на́ко вс̑и позна́ютъ мѧ ѡ̑ мала́го и̑ (-)[40] до вели́каго [-][41]. *на́ко млт̑ивъ бѹдѹ

ѣзе̑ и̑

вбї и̑д
ѣврео̑ и̑

їсаї̈а и̑д
їоа̑ ѕ̑

дѣа̑ ї

нагорода твоїх діл. Говорить Господь: І повернуться з землі ворогів, **17** і є надія твоїм останнім. Говорить Господь: І твої сини повернуться до своїх країн. **18** Чуючи, почув я переселеного Ефріма. Покарав ти мене, Господи, і я не був напоумленим. Так як і теля, я не навчився. Поверни мене і повернуся, бо Ти мій Господь Бог! **19** Бо після мого полону я покаявся, і після того, як я пізнав, я застогав; в дні засоромлення я Тобі сказав, що я прийняв впокорення від моєї молодості. **20** Бо Ефрім Мені улюблений син, дитя, що годується, тому що мої слова в ньому. Згадаю його пам'яттю. Через це Я поспішився до нього, милуючи помилую його, – сказав Господь. **21** Постав собі, Сіоне, зроби мучення, скеруй своє серце на правильну дорогу, якою підеш! Повернися, дівчино ізраїлева, повернися до своїх міст, сумуючи! **22** Доки відвертатимешся, зневажена дочко! Бо Господь створив спасіння на нове посадження. В тому спасінні мешкатимуть люди. **23** Так сказав Господь: Ще скажуть слово в жидівській *землі* і в її містах, коли поверну її виселення: Поблагословив тебе Господь, красото праведності, свята горо. **24** І ті, що живуть в Юдеї і в усіх її містах разом, рільники і пастухи. **25** Бо Я напоїв всяку спраглу душу, і Я наситив всяку голодуючу душу. **26** Через це я встав і побачив – і сон мені був солодким. **27** Ось приходять дні, – говорить Господь, – і посію Ізраїль і Юду, людське плем'я і плем'я скотини. **28** І буде, що так як я чував над ними, щоб знищити і вчинити зло, так чуватиму над ними, щоб збудувати і насадити, – говорить Господь. **29** *В тих днях більше не скажуть: Батьки їли кисле, а зуби дітей мають оскомини. **30** Але кожний помре своїм гріхом, і в того, хто їсть кисле, його зуби матимуть оскомини. **31** *Ось ідуть дні, – говорить Господь, – і заповім ізраїльському домові і юдиному домові новий завіт, **32** не за завітом, який Я заповів їхнім батькам в дні, в якому Я взяв їх за руку і вивів їх з єгипетської землі. Бо вони не залишилися в моєму завіті, і я знехтував ними, – говорить Господь. – **33** Бо це завіт, який заповім ізраїлевому домові по днях тих. Говорить Господь: *Дам мої закони в їхній ум, і запишу їх на їхніх серцях. І буду їм за Бога, і вони будуть мені за народ. **34** *І не навчатимуть, кожний свого ближнього і кожний свого брата, кажучи: Пізнай Господа! Бо всі Мене пізнають від їхнього малого до великого, *бо буду милосердний їхнім неправедностям і більше не згадаю їх-

єз. 18
єв. 8
вищ. 24
єв. 8
іс. 54
ів. 6
дія. 10

ніх гріхів. **35** Якщо підніметься небо до висот, – говорить Господь, – і якщо знизиться основа землі вділ, і Я не відкину ізраїльський рід за все, що він вчинив. Сказав Господь. **36** Так сказав Господь, що дає сонце на світло вдень, місяць і звізди – на світло вночі, і крик на морі, і заревіли його хвилі. Господь Вседержитель – Йому ім'я! **37** Якщо ці суди спиняться перед моїм лицем, – говорить Господь, – то й ізраїльський рід перестане існувати як країна перед моїм лицем усі дні. **38** Ось приходять дні, – говорить Господь, – і збудоване буде місто Господеві від башти Ананеїла до брами кута. **39** І вийде його обмір перед ними до ґаривських могил, і буде оточений довкруги вибраним камінням, **40** і весь Асаримот до смерекового водопроводу Нахал, до кута східної кінської брами – освячення Господеві. І більше не порубає, і більше не буде знищений. Навіки.

Глава 32

1 Слово, що було до Єремії від Господа, кажучи в десятому році Седекії, юдиного царя, – це вісімнадцятий рік Навходоносора, вавилонського царя. **2** Сила ж вавилонського царя оточила Єрусалим. Єремія ж був стережений в дворі в'язниці, що є в домі юдиного царя, **3** в якому замкнув його цар Седекія, кажучи: Чому ти пророкуєш, кажучи: Так сказав Господь: Ось Я даю це місто в руки вавилонського царя. І він його забере, **4** і Седекія, юдин цар, не спасеться від халдейської руки, бо виданням буде виданий до рук вавилонського царя. І заговорить своїми устами до його уст, і його очі побачать очі того, **5** і Седекія піде до Вавилону, і там сяде, доки Я його не відвідаю, – говорить Господь. – Якщо ж будете воювати проти халдеїв, нічого не осягните. **6** І сказав Єремія: Було до мене господнє слово, що казало: **7** Ось Анамеїл, Саломовий син, брата твого батька, іде до тебе, кажучи: Купи моє поле, що в Анатоті, бо тобі суд взяти на придбання, щоб його купити. **8** І прийшов до мене Анамеїл, Саломовий син, брата мого батька, за господнім словом до в'язничного двору і сказав мені: Купи собі моє поле, що в Енатоті, у Веніяминовій землі, бо тобі суд купити, бо ти старший. І я пізнав, що це господнє слово, **9** і я купив Анамеїлове поле, сина брата мого батька з Анатота. І я йому поставив сімнадцять сиклів срібла, **10** і записав до книги, і запечатав, і поставив свідків, і поставив срібло на вагу. **11** І я взяв прочитану і запечатану книгу купівлі, і про-

непрáвдамъ йхъ, и грѣхи йхъ не помянý ктомý· Аще вънзнесéтсѧ нéбо на высотý рⷣ гⷭь, и áще смирúтсѧ пóждь землѧ̀ нúзý, и áзъ не ѿвергý рóда їúлева, [ѻ̀ всѣ̑ ѥ̀же сътвори рⷣ гⷭь][42]· Тáко рече гⷭь, дáвыи слн҃це въ свѣтъ дн҃и, мⷱць и звѣзды на свѣ̑ нощи. и вóпль на мори, и възшумѣша вóлны ѥ̂го. гⷭь вседержúтель имѧ̀ ѥ̂мý. âще премóлкнýтъ сїи сýди ѿ лицà моѥ̂го рече гⷭь, (тⷱо) и рóдъ їúлевъ премóлкнетъ бы́ти стрáнѣ прⷣ лицемъ моúмъ всѧ дн҃и· Сѣ̑ дн҃їе грáдýтъ рече гⷭь, и съгради́тсѧ градъ гв҃и ѿ (сýна)[43] (âнамеúлла)[44] до врⷣ оу҃гóлнаго· і йзыúдетъ размышлéнїе ѥ̂го противý ймъ до могúлъ гарúвъ, и ѻ̑бымéсѧ ѻ̑крⷭтъ йзбóрными камы́ки, и вéсь [âсаримóѳ][45], до (водотéчи) нахаль смⷭтнаго, до оу҃гóлныхъ врáтъ конúскиѧ̑ въстóчное ѻ̑щенїе гв҃и. и ктомý не посмѣчéтъ, и не потребúтсѧ ктомý въ вѣ́ки·

Гл҃а, л҃в· (*)[1]

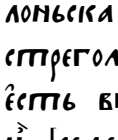

лóво бы́вшее [ѿ їерéмїи ѿ г҃а][2] гл҃а, в҃ (десáтое лѣто)[3] [седекїи цр҃ѧ їоу҃дина][4]. тⷱо лѣто ѻ̑смоенадесáте, (навхоносóру)[5] цр҃ю вавⷭ҇лоньскý. (-)[6] сúла (же) цр҃ѧ вавⷭ҇лоньска ѻ̑строжи ѻ̑ їерли́мѣ. (-)[7] їеремїа (же) стрегомъ бѧше въ дворѣ темни́чнемъ, нѧже ѥ̂сть въ дворѣ цр҃ѧ [їоу҃дина][8]. в нéиже затвори и҃ [седекїа цр҃ь][9], гл҃а, почто ты́ прорицáеши, гл҃а, тáко рⷣ гⷭь, ѥ̂е áзъ даю (сéи грⷣ)[10] въ рⷭ҇цѣ цр҃ѧ вавⷭ҇леньска, и вóзметъ и҃. и седекїѧ [цр҃ь їоу҃динъ][11] не оу҃цѣлѣетъ ѿ рⷭ҇ы халдѣйскы. нáко предáнїе҃ предáсѧ въ рⷭ҇цѣ цр҃ѧ вавⷭ҇лоньска. и съглетъ̑ оу҃сты̀ своúми къ оу҃стомъ ѥ̂го, и (и) óчи ѥ̂мý óчи ѥ̂го оу҃зрита. и [въ вавⷭ҇лонъ вни́дѣ҃ седекїѧ][12], и тⷱы сáдѣ҃ [дóндеже посѣщý ѥ̂го, гл҃етъ̑ гⷭь. âще҃ ли [воѥ̂вáти бу҃дете][13] на халдѣи, ничесоже [оу҃спѣете][14]][15]· и [рече їеремїѧ][16], [бы́сть слóво гн҃е][17] ко [мнѣ̀][18] гл҃а. ѥ̂е âнамеúлъ сн҃ъ салóмль брáта ѿ҃ца твоегѡ̀ и҃детъ къ тебѣ, гл҃а. прикýпи [-][19] селò [моѥ][20] ѥ̂же въ (ѥ̂надóдѣ)[21], нáко тебѣ сýдъ прїáти въ притажáнїе (ѥ̂же ѯ҇упити ѥ̂) и прїúдеⷯ къ мнѣ̀ âнамеúлъ сн҃ъ салóмль брáта ѿ҃ца моѥ̂го, [по словесѝ гн҃ю][22] въ дворъ темни́ный, и рⷣ ми. прикýпи [ссбѣ̀][23] селò мое ѥ̂же [въ ѥ̂надóдѣ ѣ̀ земли веніáминѣ̀][24]. нáко тебѣ сýдъ прикýпити, (-)[25] ты (ѡ̀) старѣ̀и. и разумѣхъ нáко слóво гн҃е ѥ̂сть. и прикýпихъ селò âнамеúле сн҃а брáта ѿ҃ца моѥ̂го [ѿ̀ âнадóда][26]. и постáвихъ ѥ̂мý ѕ҃емьнáдесѧть сúкль сребрà, и въписáхъ ѣ̀ книúги и знаменахъ, и

поста́вихъ по́слухи, и̂ поста́вихъ сребро̀ въ пре-
вѣ́снахъ. и̂ взѧ̑ кни́ги скѹпле́нїѧ, (почтены́а
и̂ зна́менаны́а)[27] [и̂ въпрошанїѧ и̂ ѡ̑вѣ́та, и̂
во́ла прида́нїѧ, и̂ кни́гѹ ѡ̑ве́рзенѹ][28]. и̂ да́хъ
[кни́ги скѹпле́нїѧ][29] варѹхови сы̑ ниріи́ну сы̑а
(маа́гео́ва)[30], пре̂ о̑чи́ма а̂намени́ла сы̑ бра́та
ѡ̑ц̑а мое̂го. и̂ пре̂ о̑чима стоа́щихъ [по́слух҃][31],
и̂ въписа́вшихъ въ кни́ги скѹпле́нїѧ. и̂ пре̂ о̑-
чима [вѣ́хъ][32] жидо́въ, [сѣда́щы̑][33] въ дворѣ
темни́чномъ. и̂ съчинихъ варѹху пре̂ о̑чима
и̂хъ гл҃а· Сїако рече гс̑ь вседержи́тель, возмѝ
кни́ги [сїѧ скѹпле́ны́а][34] (-)[35] почтены́а, и̂
въложи [а̑][36] въ сосѹ́дъ гли́нанъ, да пребѹ-
дѹтъ дн̑и множа́йша. на̑ко та́ко ре̂ гс̑ь· Е̑ще
притажѹтсѧ [хра́ми и̂ села][37] и̂ виногра́ды на
(се́и земли)[38]· И̂ молю́сѧ къ гв̑и по да́нїи
кни́гъ прискѹпле́нїѧ варѹху сы̑ ниріи́ну гл҃а.
о̂ сѹщїи гс̑и [гс̑и][39], ты̀ съ̑твори нб̑о и̂ зе̑млю
крѣпостїю твое́ю вели́кою, и̂ мы́шцею твое́ю
высо́кою. не потаи́тсѧ ѡ̑ тебе ничтоже,
*твора́и мл̑ть въ тысѹща. и̂ ѡ̑да́ѧ грѣхи
ѡ̑ц̑а в нѣдр҃̑ чд̑а и̂хъ с ни́ми, е̑съ велики́и [и̂][40]
крѣпкіи́ (е̑съ)[41] вели́ка совѣ́та и̂ си́ленъ дѣ-
лесы, е̑съ вели́къ и̂ вседръжи́тель, вели́ко и̂ме-
нен҃ъ гс̑ь. о̑чи твоѝ на пѹт҃е̑ сн̑ѣ́ чл̑чь, да́ти
комѹждо по пѹти е̂го. и̂же съ̑творѝ зна́менїѧ
и̂ чюдеса въ земли е̂гѵ̀петъ̑стѣ до (сего
дн̑е)[42]. и̂ въ і̂и̑ли и̂ въ лю́дехъ. и̂ съ̑творѝ
(и̂ма себѣ)[43] на̑ко (сїи дн̑ь)[44]. і̂ и̑зведе лю́ди
своѧ̀ і̂и̑ли и̂з̑ земла е̂гѵ̀петъ̑ски зна́менїи и̂
чюдесы, рѹкою кр҃пкою и̂ мы́шцею высо́кою, и̂
видѣ́нїи вели́кими. и̂ дасть и̂мъ (сїю зе́м-
лю)[45], [кипѧщую мле́комъ и̂ ме́домъ, е̂ю́же
кла̑сѧ ѡ̑ц̑емъ и̑̑][46]· и̂ вниду́ша и̂ прїа́ша ю̑. и̂
не послѹша́ша гла́са твое́го и̂ въ заповѣ́-
дехъ твои̑ не ходи́ша. всѣ̀ е̂же заповеда̀ и̑̑ не
съ̑твори́ша, и̂ съ̑твори́ша съ̑бы́тисѧ (семѹ
всемѹ)[47] Се наро́дъ и̑̑де̑ на [се́и][48] гра́дъ взѧти
е̂го. и̂ гра́дъ вда́нъ е̂сть в рѹцѣ ха̑дейстѣ, (и̂
в рѹцѣ) боюю́щимъ нань ѡ̑ лица̀ мечю́ и̂ гла́-
дѹ [и̂ моръ][49]. на̑коже гл҃а та́ко (и̂) бы̑· ч̑ ты̀
(ко мнѣ гл҃еши)[50], притажи себѣ село сре-
бро́мъ. и̂ вписа́хъ е̑ книги и̂ знамена̑, и̂ послѹ-
шествовахъ послухи, (-)[51] градъ (же) преда̑сѧ в
рѹцѣ халдейстѣ· И̂ бысть сло́во гн̑е къ мнѣ
гл҃ѧ. а̂зъ гс̑ь е̑съ всеи плоти. е̂да ѡ̑ мене оу̑-
таи́тсѧ что̑. сего ра̑ та́ко рече гс̑ь [е̑съ і̂и̑ле̑][52],
ѡ̑да́нъ преда́стьсѧ (сеи гра́дъ)[53] в рѹцѣ цр҃ѧ
вавѵ̀ло́нь́ска, и̂ во́зметъ н̑. и̂ прїидѹтъ халде́и
боюю́щеи на (се́и гра́дъ)[54], и̂ пожгѹтъ (-)[55] н̑
о̑гне́мъ, и̂ (хра́мъ пожгѹтъ)[56], (и̂) в нихже ка-
ди́ш̑ на хра́минахъ свои̑хъ ваа́лови. и̂ возлїѧ-

хання, і відповіді, і рішення продажі,
і відкриту книгу. **12** І я дав книги ку-
плі Варухові, Ниріїновому синові,
Маагеовому синові, перед очима Ана-
меїла, сина брата мого батька, і перед
очима тих свідків, що стояли. І запи-
сали в книги купівлі і перед очима
всіх жидів, що сидять у в'язничному
дворі. **13** І я заповів Варухові перед
їхніми очима, кажучи: **14** Так сказав
Господь Вседержитель: Візьми ці
прочитані книги купівлі і поклади їх
до глиняного посуду, щоб збереглися
на багато днів. **15** Бо так сказав Гос-
подь: Ще продаватимуться доми, і
поля, і виноградники в цій землі. **16** І
я помолився до Господа після того,
як я дав книги купівлі Варухові, Ни-
ріїновому синові, кажучи: **17** Ти, що
є, Господи! Господи, Ти зробив небо
і землю твоєю великою силою і твоїм
високим раменом! Від Тебе нічого не
сховається! **18** *Ти, що чиниш мило- мой2. 34
сердя на тисячі і віддаєш гріхи мой5. 5
батьків на подолок їхніх синів з ними, ве-
ликий і сильний Боже! **19** Боже вели-
кої поради і сильний ділами! Вели-
кий Боже і Вседержителю! Преслав-
ний Господи! Твої очі на дороги люд-
ських синів, щоб дати кожному за йо-
го дорогою! **20** Ти – Той, що зробив
знаки і чуда в єгипетській землі! До
цього дня і в Ізраїлі і в народі. І Ти
зробив собі ім'я як цей день. **21** І Ти
вивів свій народ Ізраїля з єгипетської
землі знаками і чудами – сильною ру-
кою, і високим раменом, і великими
видіннями! **22** І Ти дав їм цю землю,
що кипить молоком і медом, якою Ти
поклявся їхнім батькам! **23** І вони
ввійшли і взяли її, і не послухалися
твого голосу, і не ходили в твоїх за-
повідях. Все, що Ти їм заповів, вони
не зробили і зробили, щоб збулося це
все. **24** Ось приходить юрба до цього
міста, його захопити. І місто буде ви-
дане в халдейські руки і в руки тих,
що воюють проти нього, від лиця ме-
ча, і голоду, і мору. Так як Ти сказав,
так і сталося! **25** А Ти до мене гово-
риш: Купи собі поле за срібло. І я за-
писав у книги, і запечатав, і дав свід-
ків на свідчення, – місто ж буде ви-
дане в халдейські руки. **26** І до мене
було господнє слово, що казало: **27** Я
– Господь Бог всякого тіла. Чи від
мене щось сховається? **28** Через це
так сказав ізраїльський Господь Бог:
Видаючись, виданим буде це місто в
руки вавилонського царя. І він його
забере. **29** І прийдуть халдеї, що вою-
ють проти цього міста, і його спалять
вогнем, і спалять храм і *місця*, в яких
же приносили кадило на своїх домах
Ваалові, і вилили лиття іншим богам,
щоб мене розгнівити. **30** Бо ізраїль-
ські сини і юдині сини були одинокі,

в̑ мо̀ л҃д
е̑ мо̀ е̑

що чинили зло перед моїми очима від їхньої молодості, що дотепер підводили Мене на гнів в ділах своїх рук, – сказав Господь. **31** Бо під моїм гнівом і під моєю люттю було це місто від того дня, в якому його збудували, до цього дня, щоб відкинути його від мого лиця **32** через злоби ізраїльських і юдиних синів. Бо вони робили, щоб мене розгнівити, і їхні царі, і їхні князі, і їхні вельможі, і їхні жерці, і їхні пророки, юдині мужі, що живуть в Єрусалимі. **33** І вони до мене повернули їхній хребет, а не лице. І Я їх картав від ранку – і не послухали, щоб сприйняти напоумлення.
мой5. 12 црс4. 21 пар2. 33 **34** *І вони поставили їхні гидоти в домі, де названо моє ім'я, в їхніх нечистотах. **35** І збудували жертовники Ваалові, що в долині еннаамового сина, *щоб приносити їхніх
мой3. 18 синів і їхніх дочок Молохові, чого я їм не заповів. І не ввійшло на моє серце, щоб зробити ці гидоти, щоб привести Юду до гріха. **36** І тепер так сказав Господь Бог Ізраїлів про місто, яке ти кажеш, щоб воно було видане в руки вавилонського царя мечем, і голодом, і спустошенням: **37** Ось Я зберу їх з усієї землі, куди Я їх розсіяв у моїм гніві, і в моїй люті, і у великім розгніванні і поверну їх на це місце, і посаджу їх впевненими, **38** і будуть мені народом, і Я буду їм Богом. **39** *І дам їм
єз. 11 і 36 іншу дорогу і інше серце, щоб вони Мене боялися всі дні, і *було* на добро їм і їхнім дітям по них. **40** І завіщаю з ними вічний завіт, від якого не відвернуся з позаду них. І мій страх дам в їхнє серце, щоб вони не відступили від Мене. **41** І відвідаю, щоб зробити їм добро, і насаджу їх в цій землі з вірою, і з усім моїм серцем, і з усією моєю душею. **42** Бо так сказав Господь: І так, як Я навів на цей мій народ все це велике зло, так Я наведу на цих все добро, яке Я сказав до них! **43** І володітимуть полями на землі, про яку ти говориш, що непрохідна є для людей і скотини, і були видані в халдейські руки. **44** І куплять поля сріблом, і запишеш в книги, і запечатаєш, і даси свідчення свідкам у Веніяминовій землі, і довкруги Єрусалиму, і в юдиних містах, і в гірських містах, і в польових містах, і в містах Наґева. Бо поверну їхнє відселення, – говорить Господь.

ша възліѧнїѧ богомъ имѣмъ нѧкоже разгнѣвати мѧ. нѧко бѣша сѝнове їѝлеви и сѝнове їоу́дины, ѣдѝни творя́ще зло пр҃е о҆чима моима ѡ҆ юности и҆хъ. [подвизаю́щеи мѧ (доселѣ) на гнѣвъ ѣ҆ дѣлехъ рукъ своихъ рече гь][57]. нѧко на гнѣвъ мои и҆ на нѧрость мою бѣ градъ сеи, ѡ҆ негоже дн҃е съградиша и҆ до (сего дне)[58] ѡ҆ставити и҆ ѡ҆ лица̀ моего. (-)[59] зло́бы ра́ди сѝновъ їѝлевъ, і҆ їоу́динъ. нѧко съ҆творѝшѧ разгнѣвати мѧ, (-)[60] и҆ цр҃и и҆хъ и҆ кн҃зи и҆хъ, [и҆ вельмо́жа и҆хъ][61] и҆ жрѣцы и҆хъ и҆ проро́цы и҆х҃, мужи їоу́дини (-)[62] живу́щеи въ їер҃лимѣ. и҆ о҆брати́ша (хребетъ [и҆хъ][63] къ мнѣ)[64] а҆ не лицѐ. и҆ наказа́хъ а҆̀ и҆зъ оу́тра, [-][65] и҆ не послу́шаша прїѧти наказа́нїѧ. *и҆ положи́ша о҆скверне́нїѧ и҆хъ ѣ҆ домоу, и҆деже нарече́сѧ и҆́мѧ мое [-][66] в нечистота́хъ и҆хъ. и҆ съградиша требища ваалу, нѧ́же въ дебри сн҃а (ѥннаа́мова)[67], *нѧкоже вноси́ти сн҃ы и҆хъ и҆ дщере́ и҆хъ [моло́ху][68] ѥгоже нѣсмь заповѣда́лъ и҆мъ. и не възы́иде на с҃рце мое, нѧкоже съ҆твори́ти о҆гнуше́нїѧ того, на согрѣшенїе їоу́дѣ. и҆ нн҃ѣ тѧ́ко р҃е гь бъ їи҃л҃е до гра́да, ѥмуже ты҃ глеши преда́тисѧ въ рукѣ цр҃а вавѷ̀лоньска, мече́ и҆ гла́домъ и҆ о҆пу́щенїемъ. сѐ а҆́зъ съберу̀ а҆̀ ѡ҆ всеа̀ земла, и҆дѣже раа҃сѣѧ́хъ а҆̀ [-][69] въ гнѣвѣ моемъ, и҆ нѧрости моеи, и҆ въ раа҃згнѣванїи велиемъ. и҆ о҆бращу а҆̀ на (сѐ мѣсто)[70], и҆ посажу а҆̀ оу҆пова́нѣ. и҆ бу́дутъ ми҆ въ лю́ди и҆ а́зъ бу́ду и҆́мъ въ бг҃а. *и҆ да́мъ и҆́мъ пу́ть и҆́нъ, и҆ с҃рце и҆́но, боѧ́тисѧ менѐ всѧ дн҃и, и҆ на бл҃готу и҆́мъ и҆ ча́домъ и҆хъ по нихъ. и҆ завѣщаю̀ и҆̀ завѣтъ вѣ́чныи, ѥгоже не ѡ҆бращу по нихъ. и҆ стра́хъ мои да́мъ въ с҃рце и҆хъ, нѧкоже не ѡ҆ступи́ти и҆́мъ ѡ҆ мене, и҆ посѣщу [-][71] нѧкоже оу҆блажити а҆̀. и҆ насажу а҆̀ в (сеи земли)[72] съ вѣрою, и҆ съ всѣмъ с҃рцемъ [мои́мъ][73], и҆ съ всею дш҃ею [моею][74]. нѧ́ко тѧ́ко рече гь, (и҆) нѧкоже наведохъ на лю́ди (мо҃а̀) сїѧ всѧ зло́бы (сїѧ велїкїа)[75]. тѧ́кѡ҃ а҆́зъ наведу на (сїа всѧ)[76] бл҃готы, нѧ́же а҆́зъ съглаго́лахъ и҆ ни́мъ. и҆ о҆бладаю́т҃ [-][77] села на земли ю҆́же ты҃ глеши, непрохо́дно е҆́сть ѡ҆ чл҃ка и҆ скота. и҆ предашасѧ в рукѣ халде́истѣ. и҆ прит҃ѧжу́сѧ села сребро́҃, и҆ въпи́шеши ѣ҆ кни́ги, и҆ знамена́еши, и҆ послу́шиши по́слухи. въ зе́мли венїѧмѝнѣ, и҆ о҆́кр҃тъ їер҃ли́ма, и҆ въ градѣ҃хъ їоу́динѣх҃, и҆ въ градѣ҃хъ горьскѝ҃, и҆ въ градѣх҃ (по́льскихъ)[78], и҆ въ градѣ҃хъ нагевъ. нѧ́ко възвращу и҆́сселенїа и҆хъ [гл҃е гь][79].

Г҃ла҃ а҃г· (*)[1]

Бы́сть сло́во гд҃не къ їереміи второе, (-)[2] то́и (же) ба́ше е҆щѐ сва́занъ въ ро́вѣ темни́чнѣ҆мъ г҃ла҃· Та́ко рече гд҃ь, творя́и зе́млю, и҆ простира́я ю҆̀ ꙗко и҆спра́вити ю҆̀, гд҃ь и҃мя е҆мꙋ· вꙁопіи къ мнѣ̀ и҆ ѡ҆вѣща́ю ти, и҆ совѣ́стꙋю тебѣ̀ вели́ко и҆ крѣпѣ́ко, е҆гоже нѣ́си разꙋмѣ́лъ [-][3]. ꙗ҆́ко та́ко рече гд҃ь [бг҃ъ і҆и҃левъ][4] о҆̀ домо́хъ гра́да сего́, и҆ о҆̀ хра́мѣхъ ц҃р҃а і҆ꙋ́дина, растерза́ныхъ на о҆строгъ́ и҆ на забра́ла. ꙗ҆́кѡ҆̀ проти́витисѧ къ халдѣ́емъ, и҆ напол-ни́ти и҆̀ мр҃твы́мъ чл҃ки́мъ, ꙗ҆́же поби́ѭ въ гнѣ́вѣ мое́м҃, и҆ въ ꙗ҆ро́сти мое́и. и҆ ѡ҆вра́тѭ҆ лице́ свое́ ѡ҆̀ ни́хъ, о҆̀ всѣ́хъ зло́бъ и҆́хъ· Се а҆́зъ наведꙋ́ на ня҆ сра́стенїе, і҆ и҆сцѣле́нїе҆̀ (и҆҃врачꙋ́ю а҆̀). и҆ ꙗ҆́влю и҃мъ [послꙋша́ти][5] і҆ и҆҃звра́чꙋю [а҆̀][6], и҆ сътворю́ и҃мъ ми́ръ и҆ вѣ́рꙋ. и҆ о҆бращꙋ́ и҆҃сселе́нїе і҆ꙋ́дино, і҆ и҆҃сселе́нїе [і҆ер҃ли́мле][7], и҆ съгражꙋ́ а҆̀ ꙗ҆́ко и҆ пре-жде́. и҆ о҆́чищꙋ а҆̀ ѡ҆̀ всѣ́хъ непра́вдъ и҆́хъ ꙗ҆́же съгрѣши́ша ми. и҆ (мл҃тивъ бꙋдꙋ́ всѣ́мъ)[8] непра́вдамъ и҃, и҃миже (ѡ҆ступи́ша ѡ҆̀ мене)[9], и҆ погордѣ́ша мно́ю. и҆ бꙋдетъ҆ въ весе́лїе и҆ въ хва́лꙋ, и҆ въ величїе́ всѣ́мъ лю́демъ земла҆̀. ꙗ҆́же оу҆слы́шатъ всѧ҆ бл҃гости́, ꙗ҆́же а҆́зъ творю́. и҆ оу҆бо́ѧтсѧ и҆ разгнѣва́ю҆тсѧ о҆̀ всѣ́хъ бл҃гота́, и҆ о҆̀ всѣ́е҆ мире́, и҃же а҆̀ творю́ и҃̀· Та́ко рече гд҃ь, е҆ще оу҆-слы́шитсѧ в҃ (семъ мѣ́сте)[10], е҆мꙋ́же вы҆ гл҃е-те, пꙋсто́ е҆́сть ѡ҆̀ чл҃ка́ и҆ ѡ҆̀ скота́ въ гра́-дѣхъ і҆ꙋ́динѣхъ, и҆ вни҃ і҆ер҃ли́ма о҆́пꙋстѣв-шихъ, поне́же нѣ́сть чл҃ка ни҃ скота́. гла́съ ве-селї́а҆, и҆ гла́съ ра́дости. гла҆̀ жена́щагоса҆, и҆ гла́съ невѣ́стенъ· гла́съ гл҃ющи́ и҃сповѣда́йте-са҆ гв҃и вседръжи́телю ꙗ҆́ко бл҃гъ гд҃ь, ꙗ҆́ко в҆̀ вѣ́къ мл҃ть е҆го́. и҆ принесꙋ́тъ да́ры [похвале-нїа҆][11] въ до҃̀ гн҃ь, ꙗ҆́ко въꙁвращꙋ́ [всѣ́е][12] и҃сселе́-нїе земла҆̀ то҆̀ по пе́рвомꙋ, рече гд҃ь· Та́ко гл҃етъ гд҃ь [сѝлъ][13], е҆ще҆̀ бꙋдетъ на се́мъ мѣ́стѣ пꙋсты́мъ, [и҃мже нѣ́сть чл҃ка ни҃ скота҆̀][14], (-)[15] въ всѣ́хъ гра́дѣхъ е҆го́ о҆́бителницъ, пасты́рꙋ посо-тавла́ю҆щь па́ствы, (а҆) въ гра́дѣхъ горны́ї, и҆ въ гра́дѣхъ (по́льскїй)[16], и҆ въ гра́дѣхъ нагеви́ть, и҆ въ землѝ веніа҃миневѣ, и҆ въ о҆́крꙋтныхъ і҆ер҃ли́ма, и҆ въ гра́дѣхъ і҆ꙋ́динѣхъ, е҆ще҆̀ поидꙋ́тъ о҆́вца къ рꙋцѣ҆ чтꙋ́щаго, гл҃ет гд҃ь· [Се дн҃ї гра́дꙋ рече гд҃ь, и҆ въста́влю сло́во (-)[17] бл҃го, е҆́же гл҃ахъ къ дому і҆и҃леву, и҆ къ до́му і҆ꙋ́динꙋ. въ (тѣхъ дн҃ехъ)[18] и҆ въ (то́и ча҆̀)[19], ѓплоди́тисѧ повелю́ дв҃вꙋ пло́ду пра́вѣ҆́ну, и҆ сътворитъ꙽ сꙋдъ и҆ пра́вдꙋ на землѝ. въ тѣхъ дн҃ехъ спасенъ бꙋ́детъ (і҆ꙋ́да)[20], (і҆и҃ль)[21] пребꙋде́т҃ въ на-дежди́. и҆ се́ е҆́сть и҃мя, и҃мже нарекꙋ́тъ и҆̀, гд҃ь

Глава 33

1 І вдруге було господнє слово до Єремії, а він ще був зв’язаний у в’язничному рові, кажучи: **2** Так сказав Господь, що робить землю і її простягає, щоб її випрямити. Господь – Йому ім’я. **3** Закричи до Мене, і відповім тобі, і сповіщу тобі велике і сильне, що ти не знав! **4** Бо так сказав Господь Бог ізраїльський про доми цього міста і про доми юдиного царя, які розібрані на оборони і на укріплення, **5** щоб протиставитися проти халдеїв і наповнити його мертвими людьми, яких Я побив у моєму гніві і в моїй люті. І Я відвернув моє лице від них за всі їхні злоби. **6** Ось Я наведу на них оздоровлення і лікуванням вилікую їх. І Я їм об’явлю, щоб слухалися, і вилікую їх, і зроблю їм мир і віру. **7** І Я поверну юдине відселення і єрусалимське відселення і збудую їх, так як і раніше. **8** І очищу їх від всіх їхніх неправедностей, якими вони згрішили проти мене, і буду милосердним всім їхнім неправедностям, якими вони відступили від Мене і погордили Мною. **9** І воно буде на радість, і на похвалу, і на величність всьому народові землі, які почують все добро, яке Я роблю. І злякаються, і розгніваються за всі добра і за ввесь мир, який Я їм зроблю. **10** Так сказав Господь: Ще почується в цьому місці, про яке ви кажете: Опустілим є від людей і від скотини, в спустошених містах юдиних і поза Єрусалимом. Тому що немає людини ні скотини, **11** голосу радості і голосу веселості, голосу того, що жениться, і голосу невістки, голосу тих, що кажуть: Визнавайтеся Господеві Вседержителеві, бо добрий Господь, бо навіки його милосердя! І принесуть дари похвали до господнього дому, бо поверну все відселення тієї землі, так як *було* раніше, – сказав Господь. **12** Так говорить Господь сил: Ще буде в цьому пустинному місці, в якому немає чоловіка ні скотини, в усіх його містах *і* помешканнях пастухом, що провадить стада. **13** А в гірських містах і в польових містах, і в містах Наґева, і у Веніяминовій землі, і в довкружних Єрусалиму, і в юдиних містах ще підуть вівці під рукою того, хто числить, – говорить Господь. **14** Ось ідуть дні, – сказав Господь, – і підніму добре слово, яке Я сказав до ізраїльського дому і до юдиного дому. **15** В тих днях і в тому часі накажу Давидові видати плід, праведний плід. І він зробить суд і справедливість на землі. **16** В тих днях спасеться Юда, Ізраїль перебуватиме в надії. І це є ім’я, яким його

назвуть: Наш праведний Господь! **17** Бо так сказав Господь: Не згине з Давида чоловік, що сидить на престолі ізраїльського дому, **18** і з священиків, і з левітів не згине з-перед мого лиця чоловік, що приносить всепалення, і освячення, і приношення за перемогу на всі дні. **19** І було господнє слово до Єремії, що казало: **20** Так говорить Господь: Як може порушеним бути мій завіт з днем і мій завіт з ніччю, щоб не було дня і ночі у свій час, **21** і зможе порушеним бути мій завіт з Давидом, моїм рабом, щоб не було з нього сина, що царює на його престолі, і левіти, і всященики – мої раби. **22** Так як почисленими не можуть бути небесні звізди ані бути виміряним морський пісок, так помножу насіння мого раба Давида і левітів, моїх слуг. **24** І було до мене господнє слово, що казало: Хіба ти не бачив, що сказали ці люди, кажучи: Два народи, яких полюбив Господь, є скинені, і погордили моїм народом задля цього, щоб більше не був народ перед ними. **25** Так сказав Господь: Як, отже, Я не поклав завіту між днем і ніччю і закони небові і землі, **26** тоді відкину насіння Якова і Давида, мого раба, щоб не мати з його насіння князів, з насіння Авраамового і Яковового. Бо знову приведу їхній поворот і їх помилую.

праведныи нашъ· Такω бо рече Гь, не погибнетъ ѡ дв҃да мужъ сѣдяи на прⷭтлѣ дому їиⷭлева. и ѡ жрецъ [и]22 ѡ левѵ҃товъ не погибнетъ мужъ ѡ лица моегω, приносяи всесо҃женїе и (ѳсщенїаа, и побѣдиаа приношенїа)23 по всѣ дни· И бысть слово гне къ їереміи гла. Такω глетъ Гь, можетъ ли прерѵшитиса завѣтъ мои съ днемъ, и завѣтъ мои съ нощїю, еже не бысти дню и ночи въ часъ свои. и завѣтъ мои бѵдетъ мощи прерѵшитиса съ дв҃домъ рабо҃ моимъ, еже не бысти ѡ него сну цр҃ствѵющу на прⷭтлѣ его, и левѵ҃ти и сщенници рабы мои. Якоже сочтены бысти не могѵтъ (звѣзды)24 нб҃ныа, ни измѣренъ бысти пѣсокъ морскїи. Такω оумножѵ сѣма (раба моего дв҃да)25, и левѵ҃ты служебники моа· И бысть слово гне къ мнѣ гла, еда не видѣлъ еси что (рекоша людїе сїи)26 глюще. два народа ѩже изволи Гь (-)27 завержены сѵть, и лѡми моими погордѣша. сего ради Якω да не бѵдетъ ктому народ҃ пре҃ ними· Такω рече Гь (не положихъ) ли оубо завѣта межѵ днемъ и нощїю, (и) закономъ нбу и земли (-)28. тогда сѣма їаковле, и два раба моего ѡвръгѵ. еже не прїати ѡ сѣмене его князеи сѣмене авраа҃ла, (-)29 і їакова. Якω паки приведѵ обращенїе ихъ, и помилую а҃]30.

Гла, лд· (*)1

Слово еже бысть къ їереміи ѡ Гa, (егда)2 (навходоносо́ръ)3 цр҃ь вавилоньскь, и вси вои его, и вса земла власти его, [и вси людїе]4 воева́ху на їерли́ма, и на вса грады їѵдины, гла· Такω рече Гь [бъ їиⷭлевъ]5, йди къ седекїи цр҃ю їѵдину, и речеши ему. Такω рече Гь, предаи́емъ предастьса (сей гра҃)6 в рѵцѣ цр҃а вавилоньска, и возмеⷣ и и пожжеⷣ и огнеⷣ. и ты не оуцѣлѣеши ѡ рѵку его, и ятїеⷣ имешиса, и в рѵцѣ его дасиса и очи твои очи его оузрита, [и оуста твоа съ оусты его съглютъ]7, и въ вавилонъ вниде́ши. но обаче слыши слово гне седекїа цр҃ю їѵдинъ· Такω рече Гь [к тебѣ, не оумреши ѡ меча]8, но въ мире оумреши. и якоже са сѵть плаькали ѡц҃ъ твои҃хъ цр҃твова́вшиⷯ прежде тебе, плачюса и тебе. [ѡ҃ Ги, и любѣ Ги]9. [и]10 въсплачютса (и) тебе, якω слово съглахъ рече Гь· И гла їеремїа [прр҃къ]11 къ [седекїи цр҃ю їѵдину]12, всѣ словеса си въ їерли́мѣ. и сила цр҃а вавилоньска воева на їерли́ма, и на грады їѵдины [нерасыпаныа]13, лахиⷯ, и азика. Якω та остаста во градѣхъ їѵдинѣхъ, грады твердыи· Слово бывшее къ їереміи ѡ Гa, по скончанїи

Глава 34

1 Слово, що було до Єремії від Господа, коли Навходоносор, вавилонський цар, і все його військо, і вся земля його влади, і ввесь народ воювали проти Єрусалиму і проти всіх юдиних міст, кажучи: **2** Так сказав ізраїльський Господь Бог: Іди до Седекії, юдиного царя, і скажеш йому: Так сказав Господь: Видаванням буде видане це місто в руки вавилонського царя. І він його захопить і його спалить вогнем. **3** І ти не спасешся від його руки, і схопленням будеш схоплений, і будеш виданий в його руки, і твої очі побачать його очі, і твої уста поговорять з його устами, і підеш до Вавилону. **4** Але, однак, послухай господній голос, Седекіє, юдиний царю. Так сказав Господь до тебе: Не помреш від меча, **5** але помреш в мирі, і як оплакали твоїх батьків, які царювали перед тобою, оплачуть і тебе пане і горе – пане. І оплакуватимуть і тебе. Бо слово сказав Я, – промовив Господь. **6** І сказав пророк Єремія до Седекії, юдиного царя, всі ці слова в Єрусалимі. **7** І сила вавилонського царя воювала проти Єрусалиму і проти нерозбитих юдиних міст Лахіса і Азика, бо вони з юдиних міст залишилися сильні міста.

в мо їа
є мо їи

цр҃а седекі҃а завѣтъ къ лю҃демъ [и҆же въ і҆ер҃лимѣ]14. *на҆ко позва҆ти ѡ҆пущені҃е, на҆коже и҆спустити комужде рабъ своѝхъ и҆ [-]15 рабу́ свою́, жидови́на и҆ жидовыню́ сво́бодь, на҆коже не рабо́тати мужу́ [і҆и҃ла]16. и҆ о҆брати́шасѧ вс҃ѧ вельмо́жа и҆ вс҃и лю҃ді҃е вънступи́вшеи въ завѣтъ, на҆коже пустити комужде ра́бъ свои, и҆ комужде рабу́ свою́ [свобо́̀], и҆ ктому́ є҆же не владѣти и҃ми. сего ради послу́шаша и҆ пусти́ша, и҆ о҆брати́шасѧ воспать. и҆ вънздръжа́ша па́ки рабы и҆ рабы́нѧ своѧ, и҃хже пусти́ша свобо́̀]17, и҆ взя́ша (-)18 въ рабы̀ и҆ рабы́нѧ· и҆ бы́сть сло́во гн҃е къ і҆еремі҃и [ѡ҆ г҃а]19 гл҃ѧ. та́ко рече г҃ь [бг҃ъ і҃и҃левъ]20, а҆́зъ завѣщѧ́̀ завѣтъ ѡ҆ц҃емъ ва́ши҃̀, въ дн҃ь вон҃же и҆зва́вихъ ѧ̀ ѡ҆ земла є҆гу́петьски и҆з до́му рабо́тна, гл҃ѧ. на҆ко сконча́е҆тсѧ, е҃ лѣтъ, да пусти́ши бра́та своего́ жидови́на, и҃же продан҃ є҆сть тебѣ. и҆ да дѣла́е҆ ти́, е҃ лѣ, и҆ да пусти́ши (-)21 свобо́̀ [ѡ҆ себе]22· и҆ не послу́ша́ша мене́ [ѡ҆ц҃ы ва́ши]23, и҆ни приклони́ша ѹ҆́хо своего́. и҆ [о҆братистеса́ вы]24 дне́сь, сътвори́ти пра́вда пре́̀ о҆чима мои́ма, на҆коже позвати [комужде прощє́ні҃е]25 бли́жнему своему́. и҆ сконча́ша завѣтъ пре́̀ лицемъ мои́ъ въ домъ, и҆дѣже нарече́сѧ и҃ма моѐ в нем҃̀. и҆ ѡ҆вратя́тсѧ и҆ о҆сквернисте [завѣ]26 мои́, на҆ко́̀ о҆брати́ти комужде ра́бъ свои и҆ [-]27 рабу́ свою́, на҆же бѣсте и҆спустили свобо́̀ дш҃у и҃. [покори́сте а҆̀]28 [на҆коже бы́ти]29 ва́мъ въ рабы̀ и҆ въ рабы́нѧ· зого ради си́це ре́̀ г҃ь, вы не послу́шасте менѐ позвати прощє́ні҃а [ко́ждо бра́ту своему́, и҆ ко́ждо]30 бли́жнему своему́. се а҆́зъ зову́ прощє́ні҃е ва́мъ на ме́чъ, и҆ на см҃рть и҆ на гла́̀. и҆ да́мъ вы на ра́̀сыпа́ні҃е вс҃ѣ ц҃рⷭтвомъ зе́мнымъ, и҆ да́мъ мужа преступи́вшаѧ завѣтъ мои́, (и҆) не храна́щаѧ (слове́съ) завѣта своего́, к ни҃̀ же и҆звол҃иша пре́̀ лицемъ мои҃̀. те́льца є҆же суть разѣ́кли на двѣ̀ странѝ, [и҆ ходи́ша межу́̀ разѣ́̀ленымі҃ є҆го]31. кна́зи і҆оу́дины, [и҆ кн҃зи і҆ер҃лимли]32, и҆ вельмо́жа и҆ жерцы, и҆ [вс҃и]33 лю҃̀ [земли, ходя́щаѧ межу́̀ раздѣлены́̀ те́льцемъ]34. и҆ да́мъ а҆̀ [въ ру́ки врагѡ̀ и҃хъ, и въ ру́ки и҃щущихъ дш҃у и҃]35. и҆ бу́дутъ трупи и҃ на҆́дь пти҃цамъ нб҃ны́̀ и҆ звѣремъ зе́мнымъ· (-)36 Седекі҃ю (же) ц҃ра [иудовѣ́ска]37, и҆ кна́за е҆го, да́мъ в ру́цѣ врагомъ и҃хъ, [и҆ в ру́ку стрегу́щихъ дш҃и и҃хъ]38. и҆ [въ ру́ку во́иска]39 ц҃ра вавѡ̀лоньска, ѡ҆бѣгаю́щи҃̀ ѡ҆ ни҃̀. се а҆́зъ съчинаю ре́̀ г҃ь, и҆ о҆бращу́ а҆̀ въ землю сі҃ю, и҆ повою́ на́ на, и҆ во́зми́ю ю҆̀ и҆ пожгу́ ю҆̀ о҆гне́̀, и҆ гра́ды і҆оу́дины, (-)40 да́̀ а҆̀ ѣ́ непрожені҃е ѡ҆ жі҃вущи҃̀·

8 Слово, що було до Єремії від Господа, після того як завершив цар Седекія завіт з народом, що в Єрусалимі, *щоб проголосити відпущення. **9** Щоб кожний відпустив своїх рабів, і свою рабиню, жида і жидівку, свобідними, щоб не служили ізраїльському чоловікові. **10** І повернулися всі вельможі і ввесь народ, що ввійшли в завіт, щоб відпустив кожний свого раба і кожний свою рабиню на волю і щоб більше ними не володіли. Задля цього послухалися і відпустили, і повернулися назад, і знову затримали своїх рабів і рабинь, яких відпустили на волю, **11** і взяли за рабів і рабинь. **12** І було господнє слово до Єремії від Господа, кажучи: **13** Так сказав ізраїльський Господь Бог: Я заповів завіт з вашими батьками в дні, в якому Я їх викупив з єгипетської землі, з дому рабства, кажучи: **14** Коли сповниться шість літ, відпустиш свого брата – жида, який продасться тобі. І хай працює на тебе шість літ, і відпустиш вільним від себе. І не послухалися Мене ваші батьки, ані не нахилили свого вуха. **15** І ви сьогодні повернулися, щоб зробити праведне перед моїми очима, щоб кожний проголосив прощення своєму ближньому, і ви склали завіт перед моїми очима в домі, де названо, в ньому, моє ім'я. **16** І ви відвернулися і опоганили мій завіт, так що кожний повернув свого раба і свою рабиню, яких душу ви відпустили на свободу. Ви їх впокорили, щоб вони були вам рабами і рабинями. **17** Через це так сказав Господь: Ви Мене не послухалися, щоб проголосити відпущення, кожний своєму братові і кожний своєму ближньому. Ось Я кличу вам прощення на меч, і на смерть, і на голод, і дам вас на розсіяння всім царствам землі. **18** І дам мужів, що переступили мій завіт і не зберегли слів мого завіту, який же прийняли перед моїм лицем, *як* теля, яке розрубали на дві частини. І ходили між його розтесаними *частинами* **19** юдині князі, і єрусалимські князі, і вельможі, і священики, і ввесь народ землі, що ходили між ростесаним телям. **20** І дам їх в руки їхнім ворогам і в руки тих, що шукають їхню душу, і їхні трупи будуть їжею небесним птахам і звірам землі. **21** Седекію ж, жидівського царя, і їхніх князів дам в руки їхніх ворогів і в руку тих, що чигають на їхні душі, і в руку війська вавилонського царя, тих, від яких вони втікають. **22** Ось Я заповідаю, – говорить Господь, – і поверну їх до цієї землі. І воюватимуть проти неї, і заберуть її, і спалять її вогнем. І юдині міста, дам їх в спустошення від тих, що живуть.

мой2. 21
мой5. 15

Глава 35

1 Слово, що було до Єремії від Господа в днях Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя, що казало: **2** Іди до Рахавиного дому, і поклич їх, і приведи їх до господнього дому, до одного з дворів, і напоїш їх вином. **3** І я привів Єзонію, Єреміїного сина, Хавасіїного сина, і його братів, і його синів, і ввесь Рахавин дім. **4** І я ввів їх до господнього дому, до дому скарбу Ананіїних синів: Ґодоліїного сина – божого сина, що є близько княжого дому, що над домом Маасея, Сеелomового сина, який стереже двір. **5** І я поставив перед ними збанок вина і чаші і сказав: Пийте. **6** І вони сказали: Не питимемо вина, тому що Йонадав, Рихавів син, – наш батько заповів нам, кажучи: Не пийте вина, ви і ваші сини, на віки. **7** І не збудуєте дім і не посієте насіння, і у вас не буде виноградника, бо житимете в шатрах всі дні вашого життя, щоб ви жили численні дні на землі, на якій ви ходите. **8** І ми послухалися слів Йонадава, нашого батька, щоб не пити вина всі дні нашого життя, ми, і наші жінки, і наші сини, і наші дочки; **9** щоб не будувати домів, щоб там мешкати. Виноградника ж, і поля, і насіння в нас не було, **10** і ми жили в шатрах, і послухалися, і зробили за всім, що нам заповів Йонадав, наш батько. **11** І сталося, що коли прийшов Навходоносор, вавилонський цар, на нашу землю, і ми сказали: Ввійшовши, ми ввійдемо до Єрусалиму від халдейського лиця і від лиця сирійської сили, і ми тут поселилися. **12** І було господнє слово до Єремії, кажучи: **13** Так говорить Господь: Іди і скажи юдиному чоловікові і тим, що живуть в Єрусалимі: Чи не приймете ви напоумлення, щоб послухати мої слова? **14** Йоанадавові сини, сина Рихава, дотрималися слова, яке той заповів своїм синам, щоб не пити вино, і не пили. Я ж до вас заговорив зранку і ввечері. І ви Мене не послухали. **15** І Я посилав до вас своїх рабів – пророків, кажучи: *Відверніться, кожний зі своєї поганої дороги, і кращими зробіть свої діла, і не ходіть вслід за іншими богами, щоб їм служити, і поселю вас на землі, яку Я дав вам і вашим батькам. І ви не нахилили ваші вуха і не послухалися. **16** І Йоанадавові сини, сина Рихава, зберегли заповідь свого батька, те, що він їм заповів, а цей народ Мене не послухав. **17** Через це так сказав Господь: Ось Я наведу на Юду і на всіх, що живуть в Єрусалимі, все зло, яке Я висловив проти них. **18** Через це, що Я говорив до них – і вони не

вищ. 18 і 25 йон. 3

гл҃а, л҃е· (*)[1]

Слово бывшее къ їереміи wт҃ г҃а, въ дн҃и їѡакима [сн҃а їѡсіина][2] ц҃рⷭ҇а їоудина, глⷭ҇а· Йди въ домъ [рахавинъ][3] [и҆ възови ⷯ҇][4], и҆ веди ⷯ҇ въ домъ г҃нь въ є҆динъ wт҃ двороⷷ, и҆ напои҆ши ⷯ҇ виномъ. и҆ приведохъ (є҆зонїю)[5] сн҃а їереміина, сн҃а хавасїина и҆ бра҆тїю є҆го, и҆ сн҃ы є҆го, и҆ вⷭ҇ь домъ [рахавинъ][6]. и҆ въведохъ ⷯ҇ въ домъ г҃нь, въ храмъ и҆мⷮнїⷯ сн҃овъ а҆наніинъ, сн҃а годолїина чл҃ка бж҃їⷯ. и҆же є҆сть близъ дому кнⷯ҇жа, выше дому маасеова, сн҃а (сееломлⷯ)[7] стрегущаго двоⷬ. и҆ поста҆вихъ (пр҃ѣ ни҆ми)[8] корчагъ вина и҆ чаша, и҆ рекохъ пїите (-)[9]· и҆ рекоша не пїемъ вина, нⷯ҇ко їѡнадавъ сн҃ъ (рахавль)[10] wц҃ъ нⷯ҇ заповⷱда намъ рекїи. не пїите вина҆ вы, и҆ сн҃ове ва҆ши до҆ вⷱка. и҆ храминъ не съградите҆, и҆ сⷱмене не сⷱите, и҆ виногра҆дъ да не бⷭ҇детъ ва҃. но въ кⷭ҇щахъ да живете вⷭ҇ѧ дн҃и [живота҆][11] ва҆шего. да живете дн҃и мно҆ги на҆ земли, на неиже ходи҆те вы (-)[12]. и҆ послⷭ҇шахомъ словесе їѡнада҆вля wц҃а на҆шего. нⷯ҇коже не пи҆ти вина всⷯ҇ дн҃и [живота҆][13] на҆шего, мы и҆ же҆ны наша, и҆ сн҃ове на҆ши, и҆ дщ҆е҆ри наша. (-)[14] нⷯ҇коже не съграⷤ҇ти храминъ жи҆ти та҆мо. (-)[15] винограда (же) и҆ нивы и҆ сⷱмене не бы҆сть на҆мъ, и҆ жихомъ въ кⷭ҇щахъ. и҆ послⷭ҇ша҆хⷯ҇ и҆ сътворихомъ по всемⷭ҇ є҆ли҆ко заповⷱда на҆мъ їѡна҆да҆въ wц҃ъ на҆шъ. и҆ бы҆ є҆гда҆ прїиде (навходоносо҆ръ)[16] [ц҃рь вавⷭ҇лонь-скїи][17] на҆ землю (на҆шⷭ҇), и҆ рекохомъ, ѣ҆ⷣ҇ше да вни҆демъ въ їⷱрли҆ wт҃ лица҆ [-][18] халдⷱ҆ска, и҆ wт҃ лица сы҆лы сⷭ҇рски, и҆ вселя҆хомсѧ тⷨ҇. и҆ бы҆сть сло҆во г҃не къ [їереміи][19] гл҃а. та҆ко гл҃ⷱ г҃ь, и҆ди и҆ рцы чл҃ку їоу҆дину, и҆ живущимъ въ їⷱрли҆мⷱ. є҆да҆ не воспрїи҆мете҆ ли҆ наказа҆нїа послушати словⷯ҇съ мои҆хъ. оу҆ста҆виша сло҆во сн҃ове їѡ-а҆нада҆вли сн҃а (рахⷭ҇ля)[20], є҆же заповⷱда [сн҃омъ][21] свои҆мъ, нⷯ҇коже не пи҆ти винà и҆ не пи҆ша. (-)[22] а҆́�ⷍ҇ (же) гл҃ахъ к҆ ва҆м҃ заоу҆́тра и҆ (вечеръ)[23], и҆ не послⷭ҇шаста [мене][24]. и҆ посылахъ къ ва҃ рабы҆ своⷯ҇ пⷬ҇роки, гл҃а· *обрати҆тесѧ ко҆́ждо wт҃ пу-тⷬ҇ своⷮ҇го зла҆го, и҆ оу҆҆ша сътвори҆те [дⷱла][25] своⷯ҇, и҆ не ходи҆те въ сл҃ⷭ҇ бо҆говъ и҆ны҆хъ нⷯ҇ко служи҆ти и҆мъ. и҆ (вселю васъ)[26] на҆ землю ю҆же да҆хъ ва҆мъ и҆ wц҃емъ ва҆шимъ, и҆ не приклони҆сте оу҆шїю своⷮ҇ю и҆ не послⷭ҇ша҆сте· и҆ оу҆ста҆виша сн҃ове їѡ҆нада҆вли сн҃а (раха҆вля)[27] за҆повⷱдь wц҃а своⷮ҇го, [ⷮ҇же заповⷱда и҆мъ][28]. а҆ лю-дїе мои҆ не послⷭ҇шаша менѣ. Сего ра҆ди сн҃це рече г҃ь. се а҆зъ наведу на їоу҆ду, и҆ на вⷭ҇ѧ живу-щаа въ їⷱрли҆мⷱ вⷭ҇е зло҆, є҆же съгл҃ахъ на҆ нⷯ҇. того

вⷭ҇ѣ и҆ⷯ҇ и҆ їѡна г҃

рⷣ и҆же гл҃ахъ к҃ нⷨ, [и не послоу҆ша́ша. вꙗзыва́хъ а҃, и҆ не ѿвѣщ҇а́ша [мⷬи][29]. но до́моу рахаа́влю рече҆ і҆еремі҆а҃][30]. (-)[31] тⷯа́ко рече҆ гⷭь (вⷭъ вседрⷬжи́тель), е҆́льмаже послоу҆шаша сⷭ҃новле і҆ѡа҆надаа́вли [-][32] запове҆́дь ѿ҆ца своего́, твори́ти е҆ли́ко заповѣ́да и҆мъ ѿ҆цъ и҃. не ѡ҆скоудѣ́етъ моужъ ѿ҆ сⷭ҃новъ і҆ѡа҆надаа́вль сⷭ҃а (рахавлⷯ)[33], стоⷯ пре҆́ лицемъ моимъ всѧ҆ дни҃ земл҃а҆·

гл҃а, л҃ѕ· (*)[1]

[бы́сть][2] въ лѣто д҃ е і҆ѡа҆кимле, сⷭ҃а і҆ѡсі҆ина цр҃ѧ і҆оу́дина. бы́сть сло́во гⷭ҃не [къ і҆еремі҆и][3] гл҃ѧ· возми҆ себѣ рогозъ кни́жныи, и҆ вꙑпиши вонь всѧ҆ словеса҆ на҆́же сꙑгл҃ахъ к҃ тебѣ, на і҆и҃л҃ѧ и҆ на і҆оу́дꙋ, и҆ на всѧ҆ страны҆, ѿ҆ негоже дн҃е гл҃авшꙋ мⷬи к҃ тебѣ. ѿ҆ дн҃и і҆ѡсі҆и цр҃ѧ і҆оу́дина и҆ до сего́ дн҃е. негли҆ оу҆слы́шитъ до҃ і҆оу́до҃ всѣ҆ зло҆, е҆́же а҆́зъ мы́слю сꙑтвори́ти и҆мъ. да сѧ҆ ѡ҆бра́титъ ѿ҆ пꙋти҆ своего́ зла́го, и҆ м҃тивъ бꙋдꙋ непра́вдамъ и҆хъ и҆ грѣхомъ и҃· и҆ возва҆ і҆еремі҆а варꙋха сⷭ҃а нирі҆ина, и вписа҆ [варꙋхъ][4] ѿ҆ оу҆стъ і҆еремі҆инъ всѧ҆ словеса҆ гⷭ҃а на҆́же сꙑгл҃а к҃ немꙋ, в рого҃ кни́жныи. и҆ заповѣ́да і҆еремі҆а варꙋхꙋ гл҃а. мене҆ стрег҃ꙋ и҆ не могꙋ вни́ти въ до҃ гⷭ҃ь. [но вни́ди ты҆][5] и҆ почти҆ в рогозъ се҆́, [в не́мже написа҆ е҆си ѿ҆ оу҆стъ мои҃ словеса҆ гⷭ҃а][6], въ оу҆ши лю҃дстѣ в домꙋ гⷭ҃и въ дн҃ь а҃ллиа́ні҆а. и҆ въ оу҆́ши всемꙋ (до́мꙋ) і҆оу́динꙋ приходѧ́щꙋ҃ ѿ҆ гра҆ своего́, да почтеши и҃. е҆гда падетъ моли́тва и҆хъ пре҆́ лице҆́ гⷭ҃имъ, и҆ ѡ҆бра́тѧ сѧ҆ ѿ҆ пꙋти и҆хъ зла́го· ꙗ҆́ко велика́ ꙗ҆́рость и҆ гнѣвъ гⷭ҃ь, и҆же сꙑгл҃а на лю́ди сі҆а. и҆ сꙑтвори҆ варꙋхъ [сⷭ҃нъ ни҆рі҆инъ][7], по всемꙋ е҆ли́ко заповѣ́да е҆мꙋ і҆еремі҆а [прр҃ки҆][8], (почте)[9] въ кни́гахъ словеса҆ гⷭ҃а въ домꙋ гⷭ҃и· и҆ бы́сть въ [пⷯтое лѣто][10] [і҆ѡаки́ма цр҃ѧ][11] [і҆оу́дина][12], в҃ дева́тыи мⷱц҃ь. заповѣ́даша а҃ллиа́ні҆е пре҆́ лицемъ гⷭ҃имъ всѣмъ лю́демъ въ і҆ер҃ли́мѣ, [и҆ всемꙋ мно́жествꙋ, е҆́же сни́дѧ ѿ҆ гра҆ і҆оу́динъ въ і҆ер҃ли́мъ][13]. и҆ почита́ше варꙋхъ въ кни́зѣ словеса҆ і҆еремі҆ина въ домꙋ гⷭ҃и, в҃ домꙋ гамарі҆евѣ сⷭ҃а сафа́на кни́гꙗчі҆ѧ, въ дво́рѣ вы́шнѣ҃ въ пре҆́вері҆и вра҆ до́мꙋ гⷭ҃ня но́ваго, въ оу҆́ши [всѣхъ][14] лю́ді҆и· и҆ слы́ша михе́а сⷭ҃нъ гамарі҆евъ сⷭ҃а сафа́на, всѧ҆ словеса҆ гⷭ҃а ѿ҆ кни́гъ. и҆ сни́де въ до́мъ ц҃ревъ, и҆ въ до́мъ кни҆́жника. и҆ е҆е тꙋ всѝ кна́зи сѣдя́ху, е҆лиса́ма кни҆гчі҆и, и҆ далеа сⷭ҃нъ [семелі҆евъ][15], (і҆ѡа҆надаа́нъ)[16] сⷭ҃нъ (а҆хорѡ҃)[17] и҆ гамарі҆а сⷭ҃нъ сафа́нь, и҆ седекі҆а сⷭ҃нъ а҆нані҆и́нъ, и҆ вси҆ кна́зи. и҆ сꙗвѣсти и҃ михе́а всѧ҆ словеса҆, на҆́же слы́ша чтꙋща варꙋха въ оу҆́ши лю́демъ· и҆ по-

послухались, Я закликав до них – і мені не відповіли. Але до Рахавового дому сказав Єремія: Так сказав Господь Бог Вседержитель: Тому що Йоанадавові сини послухалися заповіді свого батька, робити все, що їм заповів їхній батько, **19** не забракне чоловіка з Йоанадавових синів, сина Рихава, що стоїть перед моїм лицем всі дні землі.

Глава 36

1 І було в 4-му році Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя, було господнє слово до Єремії, кажучи: **2** Візьми собі листок книги і запиши на ньому всі слова, які Я тобі сповістив проти Ізраїля і проти Юди, і проти всіх країн, від того дня, коли Я до тебе заговорив, від днів Йосії, юдиного царя, і до цього дня. **3** Може почує юдин дім все зло, яке Я задумую їм зробити, щоб відвернулися від своєї злої дороги, і буду милосердним їхнім неправедностям і їхнім гріхам. **4** І Єремія закликав Варуха, Ниріїного сина. І Варух записав з Єреміїних уст всі господні слова, які сказав до нього, на сторінку книги. **5** І Єремія заповів Варухові, кажучи: Мене стережуть, і я не можу увійти до господнього дому. Але ввійди ти **6** і прочитай з цього листка, на якому ти написав з моїх уст господні слова, у вуха народу в господньому домі в дні посту і у вуха всього юдиного дому, що приходять зі своїх міст. Їм прочитаєш, **7** може впаде їхня молитва перед господнім лицем і звернуть з їхньої злої дороги. Бо велика лють і господній гнів, які Він промовив проти цього народу. **8** І Варух, Ниріїн син, зробив за всім, що йому заповів пророк Єремія, він прочитав з книг господні слова в господньому домі. **9** І сталося, що в п'ятому році Йоакима, юдиного царя, в дев'ятому місяці, зібрали піст перед господнім лицем всьому народові в Єрусалимі і всьому множеству, що зійшовся з юдиних міст до Єрусалиму. **10** І Варух читав в книзі Єреміїні слова в господньому домі, в Ґамарієвому домі, Сафанового сина, – писаря, в горішньому дворі, в переддвер'ях брам нового господнього дому, у вуха всього народу. **11** І почув Міхея, Ґамарієвий син, Сафанового сина, всі господні слова з книг, **12** і пішов до царського дому і до дому писаря. І ось там сиділи всі князі, писар Елисама, і Далея, Семеліїв син, Йоанатан, Ахорів син, і Ґамарія, Сафанів син, і Седекія, Ананієвий син, і всі князі. **13** І Міхея сповістив їм всі слова, які почув, як читав Варух до вух народу. **14** І всі кня-

зі послали до Варуха, Нирійного сина, Юдеїна, Натаниїлового сина, Семеліїного сина, Хусіїного сина, кажучи: Книги, які ти читаєш до вух народу, візьми їх до своїх рук і ходи. І взяв Варух, Нирійн син, книги у свої руки і пішов до них. **15** І сказали йому: Знову прочитай до наших вух. І прочитав Варух до їхніх вух. **16** І сталося, що як почули всі слова, порадилися кожний зі своїм ближнім і сказали Варухові: Сповіщаючи ми сповістимо цареві всі ці слова. **17** І вони запитали Варуха, кажучи: Звідки написав ти всі ці слова? **18** І сказав Варух: З Єреміїних уст; він мені сповістив всі ці слова, я ж записав до книги. **19** І сказали князі Варухові: Пішовши сховайся ти і Єремія, і хай чоловік не взнає де ви є. **20** І вони ввійшли до царя до двору, дали книги зберігати в Елисамовім домі, писаря, і сповістили цареві всі слова. **21** І послав цар Юдеїна взяти книги, і той взяв їх з Елисамового дому. І прочитав Юдеїн до царевих вух і до вух всіх князів, що стояли довкруги царя. **22** Цар же сидів у зимовому домі, в дев'ятому місяці. І перед ним поставленим було вогнище з вогнем. **23** І сталося, що як Юдеїн читав третій і четвертий ряд, той відрізав їх бритвою писаря і кидав до вогню на вогнищі, аж доки не спалено ввесь листок у вогні на вогнищі. **24** І вони не жахнулися і не роздерли своєї одежі, цар і всі його слуги, що слухали всі ці слова. **25** Еннатан же, і Далея, і Ґамарія, і Ґодолія говорили цареві, щоб не спалювати листок, і він їх не послухав. **26** І цар заповів Єремеїлові, Амалеховому синові, і Сареєві, Есрилевому синові, і Селемієві, Авдаєвому синові, щоб схопили Варуха, писаря, і пророка Єремію. Але їх сховав Господь. **27** І було господнє слово до Єремії після того, як цар спалив листок і всі слова, які Варух записав з Єреміїних уст, кажучи: **28** Знову візьми інший звій і запиши всі слова, що були в звої, які спалив цар Йоаким. **29** І скажеш до Йоакима: Так сказав Господь: Ти спалив ці книги, кажучи: Чому ти на них записав? Кажучи: Входячи ввійде вавилонський цар і знищить цю землю, і вигубить з неї людей і скотину. **30** Через це так сказав Господь проти Йоакима, юдиного царя: Не буде в нього того, хто сидить на Давидовому престолі. І буде його мертве тіло кинутим в спеці дня і на морозі ночі. **31** І Я навідаюся до нього, і до його роду, і до його слуг, і наведу на них і на тих, що живуть в Єрусалимі, і на юдину землю все зло, яке Я промовив проти них, і вони не послу-

слаша вси книзи ко варуху сну нирїинну, [іоудеина][18] сна надаиїина, сна [семелиїина][19], сна хусиїина, глюще. книги иже почитаеши [-][20] въ оуши людемъ, возми а въ руку свою и приди. и взя варухъ [сномъ нирїинымъ][21] книги [в руку своею][22], и сниде к ниму· и реко́ша ему, паки почти въ оуши наши. и почте ва́ру [въ оуши ихъ][23]. и бы́ мнако слы́шаша вса словеса, совѣщаша́ко́ждо ко блиижнему своему, и рѣша [варуху][24]. възвѣстаще възвѣстимъ црю вса словеса си· и (въпрашаша варуха)[25] глюще, ѡкуду еси въписа вса словеса си. и ре ва́ру ѡ оустъ [іеремиинъ][26]. исповѣда ми [-][27] вса словеса си, (аз же)[28] писа́хъ въ книги· И реко́ша [кна́зи][29] варуху, ше скрыися ты і иеремиа, [и][30] чилкъ да не оувѣсть гдѣ вы (есма). и внидо́ша ко црю въ дворъ. (-)[31] книгы вдаша снабдѣти в домоу елисама́ни [кничіа][32]. и совѣстиша црю вса словеса. и посла црь (іоудеина)[33] взати книги. и взя а ѡ домоу елисама́на. и почте (іоудеинъ)[34] въ оуши цревы, и въ оуши всѣхъ кна́зь стоащихъ оу цра. (-)[35] црь (же) сѣдаше въ храмѣ зимнѣ, [въ девя́тыи мцы][36]. и (поста́влено бѣ пре ни́мъ о́гнище со о́гнемъ)[37]· И бы́ чтущу (іоудеину)[38], трети́и рядъ и четверты́и, раздроби а бритвою кничіа, и възметаше на огнено огнище. до́ндеже сконча́ся вѣсь рого́зъ на о́гненомъ о́гнищи· И не оужасо́шася и не растерзаша ризъ своихъ, црь и [вси][39] о́троцы его слы́шавшіи вса словеса си. (-)[40] (енаддан же)[41] и [далеа][42], и гамарїа́, (и годолїа), глаша црю, нако́же не сожещи рого́за. (и не послуша ихъ)[43]· И повелѣ црь іеремеилю сну (амале́ховоу)[44], і сараеви сну езрилевоу, [и селемїю сну авда́евоу][45]. да изымоуть варуха [кничіа][46], і иеремію [прка][47]. но скры а [гь][48]· И бысть сло́во гне къ іеремїи потомъ на́ко сожже црь рого́зъ, [и][49] вса словеса на́же въписа варухъ ѡ оустъ іеремиинъ гла. паки возми рого́зъ дроугїи, и въпиши вса словеса суща́а в рого́зѣ, иже со́же црь іоаки· И [къ іоаки́мови][50] рече́ши. тако рече гь, ты сожже сїа книги, гла, почто въписа в на, гла въходя́ вни́детъ црь вавилоньскь, и потребитъ зе́млю сію, и потребй с не́а чилки и ско́тъ· Тогоради сице рече гь на іоаки́ма цра іоудина, не бу́де ему сѣдя́щаго на столѣ двдвѣ. и (бу́детъ тѣ́ло его мертвое)[51] повръжено на зное́ де́ньнѣмъ, и на мразѣ но́щнѣмъ. и посѣщу на́нь, и на рожєніе его и на отроки его. и наведу на́ на (и на живущаа въ іерли́мѣ, и на́ землю іоудину все зло. еже съглахъ на́ на)

и не послушаша. И взя варух рогъ другїи, и
вписа вонь ѿ оустъ їеремїинъ вса словеса
книгъ яже сожже їоакимъ, и ещѐ приложишася
емоу словеса множаиша неже (прьвѣи)[52].

Гла, лз. (*)[1]

д чр кд
в пара лз

Црствова* седекїа сномъ їосїинъ въ [їехонїи
мѣсто сна][2] їоакимова, егоже постави
нанавходоносоръ [црь вавилонъскїи][3], цр-
ствовати въ їоудеи. и не послуша тои
ни отроцы его, ни людїе земла словесъ гнь,
яже гла в роуцѣ їеремїинѣ. И посла црь седекїа
[їоахаса][4] сна (селмїина)[5], и софонїа сна маасеа
жрьца, къ їеремїи [прркоу][6], гла, моли за ны
къ гви. (Їеремїа же просту проиде)[7] средъ
граⷣ (-)[8] не въведоша (во) его въ храмъ тем-
ничныи. и сила фараона изыиде изъ егупта.
и слышавше халдеи [облегшеи їерлимъ][9] слухъ
ихъ, (-)[10] Ѿступиша ѿ їерлима. И бысть сло-
во гне къ їеремїи гла. тако рече гь [бъ їи-
левъ][11], тако [рцѣте][12] црю їоудиноу послав-
шему [васъ][13] къ [мнѣ][14] въпросити ма. се сила
фараона изшеша вамъ на помощь, обратятъ-
ся паки до земла егупетьски. и възвратятъ-
ся халдеи, и воюютъ на градъ сеи и возмоутъ
и и пожгутъ и огнемъ. тако тако рече
гь, не прелщаите дшь своихъ глюще, ѿходя-
ще ѿидутъ ѿ насъ халдеи, тако не ѿи-
дутъ. и аще побїете всю силоу халдѣиску, во-
юющихъ на вы. и остануться нѣцїи язвени
кождо на мѣсте своемъ, (и въставше)[15] пож-
гутъ градъ (-)[16] огнемъ. И бысть тако взыиде
сила халдеиска ѿ їерлима, ѿ лица силы фара-
она. изыиде їеремїа изъ їерлима, итї в зем-
лю веніаминю. (и раздѣли)[17] тамо (имѣнїе
прѣ граⷢаны)[18]. такоже быти емоу (тамо) въ
врататехъ веніаминѣ. и (бысть въ среди лю-
дїи) тоу чловѣкъ, оу него же обита їароуїа сномъ
селемїинъ сна ананїина. и взя їеремїю гла, къ
халдеемъ ты бѣжиши. и рече (їеремїа)[19], лжа,
ни, не къ халдїемъ а бѣжу, и не послуша его.
и взя [иароуїа][20] їеремїю, и приведе и къ кнзе.
и разгнѣвашася кнзи на їеремїю и биша и, и
послаша и въ домъ їонадань книгочїа, тако
того сътворишѣ на храмомъ темничнымъ. и
прїиде їеремїа въ храмъ ровныи и въ херрѣ, и
сѣде тоу дни многи. И посла седекїа и призва
и, и въпраша и црь отаи (-)[21], аще есть слово
ѿ га. и рече [емоу][22], есть. [и рече][23], в роуцѣ
црва вавилонска предасися. и рече їеремїа црю,
чимъ преобидихъ тя и отроки твоа и лю-
ди сїа, тако ты вдаеши ма въ храмъ тем-

хали. **32** І взяв Варух інший звій, і на ньому записав з Єреміїних уст всі слова книг, які спалив Йоакім. І ще додали до нього більше слів від попередніх.

Глава 37

црс2. 24
пар2. 36

1 І *зацарював Седекія, Йосіїн син, замість Єхонії, Йоакимового сина, якого поставив Нанавходоносор, вавилонський цар, щоб царювати в Юдеї. **2** І не послухав він, ані його слуги, ані народ землі господніх слів, які сказав Єреміїною рукою. **3** І цар Седекія послав Йоахасса, Сєлміїнового сина, і Софонію, Массеєвого сина, священика, до пророка Єремії, кажучи: Помолися за нас до Господа. **4** Єремія ж пішов просто крізь середину міста, бо його не вкинули до в'язничного дому, **5** і фараонова сила вийшла з Єгипту. І почули халдеї, які облягли Єрусалим, чутку про них, *і* вони відступили від Єрусалиму. **6** І було господнє слово до Єремії, що казало: **7** Так сказав ізраїльський Господь Бог: Так скажіть юдиновому цареві, що вас до Мене послав, щоб Мене запитати: Ось фараонова сила, що вийшла вам на допомогу, знову повернеться до єгипетської землі, **8** і повернуться халдеї, і воюватимуть проти цього міста, і його захоплять, і його спалять вогнем. **9** Бо так сказав Господь: Не обманюйте своїх душ, кажучи: Відходячи відійдуть від нас халдеї, бо не відійдуть. **10** І якщо поб'єте всю халдейську силу, що воює проти вас, і залишаться деякі ранені, кожний на своєму місці, і вставши вони спалять місто вогнем. **11** І сталося, що коли пішла халдейська сила від Єрусалиму, від лиця фараонової сили, **12** вийшов Єремія з Єрусалиму, щоб піти до Веніяминової землі, і розділив там маєток перед громадянами. **13** Як же він був там у Веніяминовій брамі, і був там посеред народу чоловік, у якого ж жив – Яруя, Селеміїн син, Ананіїнового сина. І він взяв Єремію, кажучи: Ти втікаєш до халдеїв. **14** І сказав Єремія: Брехня. Ні, я не втікаю до халдеїв. І він не послухав його, і схопив Яруя Єремію і привів його до князів. **15** І князі розгнівалися на Єремію, і побили його, і послали його до дому Йонатана – писаря, бо цього поставили над в'язничним домом. **16** І прийшов Єремія до дому ями і до херрет. І там сидів багато днів. **17** І Седекія послав і покликав його, і запитав його цар потайки, чи є слово від Господа. І той сказав йому: Є. І сказав: Будеш виданий в руки вавилонського царя. **18** І сказав Єремія цареві: Чим образив я тебе і твоїх ра-

бів, і цей народ, що ти мене даєш до в'язничного дому? **19** Та де є ваші пророки, які вам пророкували і говорили, що не прийде вавилонський цар проти вас і проти цієї землі? **20** Тепер же послухай, благаю тебе, мій пане царю, щоб упало твоє милосердя перед моїм лицем, і не посилай мене знову до дому Йонатана – писаря, щоб я там не помер. **21** І цар наказав, і вкинули його до в'язничного двору. І давали йому один хліб на день зізовні ті, що печуть, без вареного, аж доки не забракло хлібів у місті. І Єремія сидів у в'язничному дворі.

Глава 38

1 І почув Сафотей, Натанів син, і Ґодолія, Наасхорів син, і Йоахал, Селміїн син, і Фассур, Мелхіїв син, слова, які Єремія промовив до всього
вищ. 21 народу, кажучи: **2** *Так сказав Господь: Хто сидить в цьому місті, помре від меча, і від голоду, і мору. Хто ж вийде до халдеїв, житиме, і його душа буде як знахідка, і житиме. **3** Бо так сказав Господь: Виданням буде виданим це місто в руки сили халдейського царя, і він його захопить. **4** І сказали цареві: Хай помре той чоловік, бо він ослаблює руки чоловіків-бійців, що залишилися в місті, і руки всього народу, говорячи до них за цими словами. Бо цей чоловік не сповіщає народові мир, але зло. **5** І сказав цар Седекія: Ось він у ваших руках, – бо цар не мав сили проти них. **6** І взяли Єремію і вкинули його в яму Мелхія, Амалехового сина, яка була у в'язничному дворі, і спустили його шнурами в яму, в ямі ж не було води, але болото, і Єремія був у болоті. **7** І почув Авдемелех, мурин, і він був у царському дворі, що вкинули Єремію до ями, а цар в тому часі сидів у Веніяминовій брамі. **8** І вийшов Авдемелех з царського дому і сказав до царя, мовлячи: **9** Мій пане, царю, ти вчинив зло, що ти наказав вбити цього чоловіка лицем голоду, бо немає більше хліба в місті. **10** І цар заповів Авдемелехові, кажучи: Візьми з собою звідси тридцять чоловік і витягни Єремію з ями, щоб він не помер. **11** І Авдемелех взяв чоловіків і прийшов в дім царя в підземелля, і взяв звідти старе лахміття і старі шнури, і скинув їх до Єремії до ями, **12** і сказав до нього: Підложи це під шнури. І зробив так Єремія. **13** І витягнули його шнурами, і забрали його з ями. І Єремія сидів у в'язничному дворі. **14** І послав цар, і покликав до себе Єремію до Асаласиїлового дому, що в господньому домі. І сказав йому цар: Я тебе запитаю одне

ничныи. ѡ гдⷭ сутⷬ прⷬроци ваши проричавшеи вамъ [и]24 глющеи, ꙗко не прїидеⷮ цⷬрь вавулонъскъ [на васъ и]25 на землю сїю. (-)26 ннѣ (же) [послушаи молю ти сѧ]27 гⷭи [мои]28 цⷬрю, да падетъ мл҃ть (твоа прⷣ лицемъ моимъ)29. и не посылаи мѧ паки до дому ионадана книгочїа да не оумру тамо. и повелⷬ цⷬрь, и вⷬвергоша и҃ въ храмъ темничныи. и даⷣху емⷧ хлⷬбъ ⷣдинъ на дⷩь изⷡвнⷧ, иже работаютъ, (кромⷬ варенїа). дондеже скончашасѧ хлⷬби изⷡ града, и сⷬде иеремїа въ дворⷬ темничнемъ·

Гл҃а, л҃и· (*)1

Ⱄслыша сафотеи сн҃ъ [надⷣ]2 и годолїа сн҃ъ (наасхоровъ)3, і ионахалъ сн҃ъ (селмїинъ)4, (и фаⷭсуръ сн҃ъ мелхїевъ,) словесⷭ ꙗже иеремїа гла къ всⷬмъ людⷣ гл҃ѧ· *тако рⷣ гⷭь, сⷬдаи въ градⷬ семъ оумретъ мечⷣ вⷭї йа и гладомъ [и моромъ]5. (-)6 исходаи (же) къ халдⷬемъ, живитсѧ. и бⷭдетъ дш҃а его на ѡбрⷬтенїе и живитсѧ. ꙗко тако рече гⷭь. предаⷩемъ предастьсѧ градъ сеи в рⷭцⷬ силы цⷬрѧ (халденска)7, и возметъ и҃· И реконша цⷬрю, да оумретъ чл҃къ тои. ꙗко сеи разслабляетъ рⷭцⷬ мⷭжїи боряшихъ ѡставшихъ въ градⷬ, и рⷭцⷬ всⷬхъ людїи, гл҃ѧ къ нимъ по словесемъ симъ. ꙗко чл҃къ сеи не проповⷬдаетъ [людемъ (-)8 мира]9, но зло. и рече цⷬрь [седекїѧ]10, сѐ тои в рⷭкⷭ вашею, ꙗко не можаше цⷬрь противⷭ имъ. [и взяша иеремїю]11, и вⷬвергоша и҃ въ ровъ мелхїинъ сн҃а (амалеⷯова)12, иже бѧше въ дворⷬ тⷬничнемъ и вⷬвⷬсиша и҃ [южи]13 в ровъ, (-)14 в ровⷬ (же) не бѧше воды но тина, и бѧше ѣ тинⷬ (иеремїѧ)· И слыша авⷣдемелⷯ мⷭринъ, и тоиже (сⷬше) въ дворⷬ цⷬреви, ꙗко вⷬвергоша иеремїю в ровъ. (-)15 цⷬрь (же) (ѣ тои чⷭть) [сⷬдаше]16 въ враⷯ техъ веніаминⷬхъ. і изыиде [авⷣдемелⷯхъ]17 [ѿ дому цⷬрева]18, и рече къ цⷬрю (гл҃ѧ)19. [гⷭи [мои]20 цⷬрю]21 зло сътвори, ꙗко оⷭбити повелⷬ чл҃ка сего ѡ лица гладу, ꙗко нⷬсть [-]22 хлⷬба въ градⷬ (късему). и повелⷬ цⷬрь авⷣдемелеху гл҃ѧ, поими [съ собою]23 ѡсюду придесⷯть мⷭжь, і изⷡвлеци (иеремїю) изⷡ рова да не оумретъ. и поⷯть авⷣдемелⷯхъ мⷭжа, и прїиде въ домⷭ цⷬрев подземⷩыи. и взⷯ ѡтⷭду ветхи порты, и ветха оужа, и вⷬвержеⷯ и҃ къ иеремїи в ровъ. и рече (к немⷭ), (положи сїѧ)24 по оужи. и сътвори иеремїѧ сице. і изⷡвлекоша и҃ оужи, і изⷯша и҃ ѡ рова. и сⷬде иеремїѧ въ дворⷬ темничнемъ· И послⷯ цⷬрь и вⷬзвⷯ (къ себⷬ иеремїю)25 в домъ (асаласїиль)26, иже ѣ до-

мꙋ гн҃и. и҆ рече є҆мꙋ ц҃рь, вꙗпраша́ю тѧ словесѐ (є҆дїного), и҆ не оу҆таи҆ ѡ҆ ммене словесѐ. и҆ рече їереми́ѧ ц҃рю, а҆ще повѣ́мъ тѝ, то҆ не см҃рти́ю ли оу҆мори́ши мѧ. и҆ а҆ще съвѣща́ю ти, то҆ не послꙋша́еши мене. и҆ кла́сѧ є҆мꙋ ц҃рь гл҃ѧ, жи́въ гь, и҆же сътвори҆ намъ дш҃ꙋ сїю ꙗ҆́ко не оу҆бїю тѧ. ни предамъ (-)[27] в рꙋцѣ чл҃ка сихъ (стрегꙋщихъ тѧ, на см҃рть). и҆ рече [-][28] їереми́ѧ тако рече гь. а҆ще и҆зыи́деши и҆зы́и́деши къ воє҆во́дамъ ц҃рѧ вавꙋ҆лоне́ска, жива̀ бꙋдетъ дш҃а твоѧ. и҆ гра́дъ сеи не пожже́тсѧ о҆́гнемъ, и҆ жи́въ бꙋдеши ты́, и҆ до́мъ твои́. [а҆ще а҆ли҆]29 не и҆зы́и́деши [къ кнѧземъ ц҃рѧ вавꙋ҆лонъска]30, преда́стьсѧ гра́дъ сеи в рꙋцѣ халде́истѣ. и҆ пожгꙋтъ и҆̀ о҆́гнемъ, и҆ ты̀ не оу҆цѣлѣ́еши· И҆ рече ц҃рь їереми́и, а҆зъ слово и҆ма́ ѡ҆ жидо́въ бѣжа́вшихъ въ халде́ѧ, не преда́ти мѧ в рꙋцѣ и҆́хъ, и҆ кла́ли́ ми сѧ сꙋть. и҆ рече їереми́ѧ, не преда́ю́тъ тебе. послꙋша и҆ [оу҆бо]31 словесе гн҃ѧ є҆́же а҆зъ гл҃ю тебѣ, и҆ оу҆́не (ти бꙋдетъ)32, и҆ жива̀ бꙋдетъ дш҃а твоѧ. и҆ а҆́ще не хо́щеши ты́ и҆зытѝ. сѐ слово є҆́же сказа мн҃ѣ гь и҆ се вса̀ же́ны о҆ста́вленыѧ в҆ домꙋ ц҃рѧ їоу҆́дина, и҆зведꙋтсѧ къ кнѧ́земъ ц҃рѧ вавꙋ҆́лоска. (-)[33] тїи (же) гл҃ꙋ, прельсти́ша тѧ, и҆ премогоша тѧ мꙋжи ми́рницы твоѝ. и҆ вꙗзмоу҃ пр҃е́щє́нїемъ но́зѣ своѝ ѡ҆врати́ти ѡ҆ тебе. и҆ же́ны твоѧ и҆ ча́да твоѧ и҆зведꙋтъ къ халдѣ́емъ, и҆ ты̀ не оу҆цѣлѣ́еши. ꙗ҆́ко рꙋко́ю (и҆мешисѧ ц҃рѧ вавꙋ҆лонъска)34, и҆ гра́дъ сеи пожже́тсѧ· И҆ р҃е́ є҆мꙋ ц҃рь, чл҃ка да не оу҆вѣ́сть словесъ сі҃и, да не оу́мреши ты́. и҆ а҆ще слы́ша́ кн҃зи ꙗ҆́ко гл҃а́ѧ с тобо́ю. и҆ прїидꙋ (-)[35] и҆ рекꙋтъ тѝ, (что҆ гл҃а к тебѣ ц҃рь, повѣ́жь на҃)2 (и҆) не оу҆таи ѡ҆ на́съ и҆ не оу҆бїе́ тебе. и҆ что҆ гл҃а к тебѣ ц҃рь да речеши и҃, помещꙋ а҆зъ ми́лованїе мое пр҃е́ лицемъ ц҃ревомъ, ꙗ҆́ко да не вꙗзвратитъ мене в҆ до́мъ їѡ҆ана́да́нь оу҆мрѣти та́мо· И҆ прїидо́ша всѝ кнѧ́зи къ їереми́и, и҆ вꙗпраша́ша и҃. и҆ повѣда̀ и҃мъ по всѣ́мъ словесемъ си́мъ, ꙗ҆́же заповѣда є҆мꙋ ц҃рь. и҆ оу҆молѝкнꙋша ꙗ҆́ко и҃хъ слы́шано сло́во гн҃е. и҆ сѣде́ їере-
мї́ѧ вꙗ дворѣ темни́чне҃, дондеже в҆за́ша їер҃ли҃·

Гл҃а, л҃д· (*)[1]

д҃ ч҃р їе
ни҃ и҃в

бы́сть* вꙗ дева́тое лѣто седекі́ѧ ц҃рѧ їоу҆́дина, вꙗ м҃ць ї҃. прїиде (навѫ҆ходоно-
со́ръ)2 ц҃рь вавꙋ҆лоне́скъ, и҆ вса̀ си́ла его на їер҃лимъ, и҆ воє҆вахꙋ на́нь. и҆ вꙗ пе҆рвоена-
десѧте лѣто седекі́ѧ, вꙗ м҃ць четвер҃тыи (пѧтыи дн҃ь)3 м҃ца расы́пасѧ градъ. и҆ в҆ни-
до́ша всѝ кн҃зи ц҃рѧ вавꙋ҆ло́ска, и҆ сидѣ́ша вꙗ врата́хъ среднихъ. (ни́ргелъ, сараса́ръ)4, [сама-

слово. І не скрий від мене слова. **15** І сказав Єремія цареві: Якщо тобі сповіщу, то чи не вб'єш мене смертю? І якщо тобі радитиму, то мене не послухаєш. **16** І поклявся йому цар, кажучи: Живий Господь, який нам створив цю душу, що не вб'ю тебе ані не видам в руки цих людей, що на тебе чатують на смерть. **17** І сказав Єремія: Так сказав Господь: Якщо виходячи вийдеш до воєвод вавилонського царя, живою буде твоя душа і це місто не буде спалене вогнем, і житимеш ти і твій дім. **18** Якщо ж не вийдеш до князів вавилонського царя, це місто буде видане в халдейські руки, і його спалять вогнем, і ти не спасешся. **19** І сказав цар Єремії: Я маю слово від жидів, що втекли до халдеїв, не видати себе в їхні руки, і мені поклялися. **20** І сказав Єремія: Не видадуть тебе. Отже, послухай господнє слово, яке я тобі говорю, і тобі буде краще, і живою буде твоя душа. **21** І якщо ти не бажаєш вийти, це є слово, яке сказав мені Господь: **22** І ось всі жінки, які залишилися в домі юдиного царя, будуть виведені до князів вавилонського царя. Вони ж говорили: Обманули тебе і перемогли тебе твої мирні мужі. І скріпляться вони обманою відвернути від тебе свої ноги, **23** і виведуть до халдеїв твоїх жінок і твоїх дітей, і ти не спасешся, бо будеш схоплений рукою вавилонського царя, і це місто буде спалене. **24** І сказав йому цар: Хай не дізнається людина про ці слова, щоб ти не помер. **25** І якщо почують князі, що я говорив з тобою, і прийдуть, і скажуть тобі: Що сказав до тебе цар? Сповісти нам і не скрий від нас, і не вб'ємо тебе. І що сказав до тебе цар? **26** І скажеш їм: Я кидаю моє милосердя перед царським лицем, щоб не повернув мене до Йоанатанового дому, там умерти. **27** І прийшли всі князі до Єремії, і запитали його, і він їм сповістив за всіма цими словами, які йому заповів цар. І вони замовкли, бо не почулося господне слово. **28** І Єремія сидів у в'язничному дворі, аж доки не взяли Єрусалим.

Глава 39

црс4. 28
ниж. 52

1 І *сталося, що в дев'ятому році Седекії, юдиного царя, в 10-му місяці прибув Навуходоносор, вавилонський цар, і вся його сила проти Єрусалиму, і воювали проти нього. **2** І в одинадцятому році Седекії, в четвертому місяці, п'ятого дня місяця, розбито місто. **3** І ввійшли всі князі вавилонського царя і сіли у середній брамі: Ниргел, Сарасар Самаґад, і На-

вухасар, і Навусарис, і Наґаргас, і Насер, Равамаґ, і осталі воєводи вавилонського царя. **4** І коли їх побачив Седекія, юдин цар, і всі військові мужі, вони втекли і вийшли вночі з міста по дорозі царської огорожі і крізь браму, що була між двома стінами, і вийшли на дорогу пустині. **5** І гналися за ними халдійські вояки, і наздогнали Седекію на полі пустині Єрихон, і, схопивши, привели до Навходоносора, вавилонського царя, до Ревлата, що є в землі Емат. І промовив до нього вироки. **6** І вавилонський цар вбив Седекіїних синів в Ревлаті перед його очима, і всіх юдиних вельмож побив вавилонський цар. **7** Очі ж Седекії він вибрав і закував його в кайдани, щоб піти до Вавилону. **8** А царський дім і доми всіх людей халдеї спалили вогнем і розбили єрусалимський мур. **9** І останок народу, що залишився в місті, і втікачів, які до нього втекли, і решткн народу, що залишилися, переселив Навузардан, воєвода війська, до Вавилону; **10** і бідних людей, що не мали нічого, не взяв в полон Навузардан, воєвода вояків, у юдиній землі. І він дав їм виноградники і колодязі в тому дні. **11** І Навходоносор, вавилонський цар, заповів про пророка Єремію Навузарданові, воєводі війська, і сказав: **12** Забери його, і поклади на нього твої очі, і ніякого зла йому не зроби, але так як він забажає, так йому зроби. **13** Задля цього послав Навузардан, воєвода війська, Анаву, і Сесвана, і Равсакеса, і Нирґела, і Насера, і Равамаґа, та інших воєвод вавилонського царя. **14** І послали, і взяли Єремію з в'язничного двору, і дали його до Ґодолії, Ахикамового сина, Сафанового сина, і вивели його, і він сів серед народу. **15** І було до Єремії господнє слово у в'язничному дворі, що казало: **16** Іди і промов до Авдемелеха, мурина, кажучи: Так сказав ізраїльський Господь Бог: Ось Я наношу мої слова на це місто на зло, а не на добро. І буду перед твоїм лицем у тому дні, **17** і тебе спасу у тому дні. І не дам тебе в руки людей, яких ти боїшся, їхнього лиця. **18** Бо спасаючи тебе спасу, і мечем не впадеш. І твоя душа буде на знахідку, бо Ти на мене поклав надію, – сказав Господь.

Глава 40

1 Слово, що було до Єремії від Господа, після того як його відіслав Навузардан, архимаґир, коли взяв його зв'язаним кайданами з-посеред всіх, що пішли з Єрусалиму і з Юди, і повели їх до Вавилону. **2** І взяв його архимаґир, і сказав йому: Твій Господь гада́дъ]5, и̑ [навухаса́ръ]6, и̑ навусарисъ, и̑ (нага́гасъ, и̑ насе́ръ)7, равама́гъ, и̑ про́чая воєво́ды цр҃я вавилонъска· [(и̑)8 є̑гда (а҃ оу҃зрѣ)9 седекі́а цр҃ь іоу́динъ, и̑ вс҃ѣ мужи ратны́и и̑збѣгоша. і и̑зыидо́ша в нощи и̑ града по путѝ загра́ды цр҃евы, (и̑) сквозѣ вра́та є̑же бѣ между двою стѣнъ, і и̑зыидо́ша къ путѝ [пустыни]10. и̑ гна́ша (а҃) во́инъство халдѣйско (-)11, и̑ постигошѧ седекі́ю на́ (поли пустыни)12 є̑рихо́нъ, и̑ (є̑мше)13 приведо́ша [-]14 и҃ навходоносо́рови цр҃ю вавило́нъскоу до ревлата. є̑же є̑сть въ землѝ є̑ма́ѳъ, и̑ рече к немоу сѹ́ды. и̑ поби́лъ цр҃ь вавѵ̀лонъскіи сны̑ седекі́ины в ревла́тѣ пре̑ о҃чи́ма є̑го. и̑ вса҃ вельмо́жа іоу́дины побѝ цр҃ь вавѵ̀лонъскіи. (-)15 о҃чи (же) седекі́и изма́ѳъ, и̑ о҃кова̀ є̑го путы (-)16, и҃тѝ въ вавѵ̀лонъ. (-)17 дом҃ (же) цр҃евъ, и̑ домы̀ всѣхъ люді́и пожже́гоша халде́и о҃гне̑ и̑ стѣны̀ і҃ерли́мъскоу преврати́ша· и̑ о҃ста́нокъ люді́и о҃ста́вшихъ въ градѣ, и̑ оубѣгшаѧ и҃же оутекоша к немоу, і и̑збы́токъ люді́и о҃ста́вшихъ, пресели навузарда́нъ воєво́да во́инъ до вавѵ̀лона, (и̑) ѿ люді́и (-)18 оубогихъ ничто́же не и҃мѹщихъ, не плѣнѝ навузарда́нъ воєво́да во́инъ въ землѝ іоу́динѣ. и̑ даде и҃мъ виногра́ды и̑ рве́ники в то́и дн҃ь· и̑ заповеда̀ (навходоносо́ръ)19 цр҃ь вавѵ̀лонъскіи о҃ і҃ереміи (пр҃рцѣ)20, навузарда́нови воєво́дѣ во́и, (и̑ рече)21. возмѝ є̑го и̑ (положѝ нань о҃чи твоа)22, и̑ ничто́же є̑мѹ не сътворѝ зла́, но и҃́коже вѣсхо́щѣ та́ко сътвори є̑мѹ. (сего ра́ди)23 посла̀

зло (-)[5] на (се мѣсто)[6], [и приведе][7]. и сътвори гь [наіко́же рече][8], занѐ съгрѣшисте є҆мꙋ, и не послꙋшасте словесѐ є҆го, [и бысть вамъ гла сеи][9]. (Сего ради нн҃ѣ) се разрѣши́хъ тѧ [днесь][10] ѡ҆ оу҆зъ нѧже на рꙋкꙋ твое́ю. а҆ще тѝ є҆сть добро пріити со мно́ю въ вавилѡ̀ пойдѝ, и положꙋ о́чи свои́ на тѧ. а҆ще ли же нѝ, о҆стáни (здѣ. и сѐ вся землѧ̀ прѐд лицемъ твои́мъ є҆сть что҆ и҆звол҃иши. идѣже въсхо́щеши и҆тѝ, тáмо и҆дѝ, а҆ со
ѧ҃ ч҃ ѥ҃ мно́ю не и҆дѝ). *но пребываи́ оу҆ годолі́ѧ сн҃а а҆хикáмова сн҃а сафáнѧ. є҆гоже постáви ц҃рь вавилонъскъ в҃ землѝ і҆оу́динѣ, и живѝ с нимъ среди людіи (-)[11]. вседѣми бл҃гостами прѐд о́чи́ма твои́ма наіс҃ѡ̀ ходи́ти, (и) ходи. Ѝ дадѐ є҆мꙋ а҆рхимахи́ръ [пи́щꙋ и҆][12] дáры, и пꙋсти и҆̀ и пріиде [і҆еремі́ѧ][13] къ годолі́и [сн҃ꙋ а҆хи́камовꙋ][14] въ масифá, и сѣде средѣ людіи о҆стáвшихъ на землѝ. Ѝ (егда) оу҆слы́шаша (-)[15] воє́во́ды си́лы, нѧже на селѣ тіи и сѝлы и҆хъ. наіко постáвилъ є҆сть ц҃рь вавилоньскіи годолі́ю [сн҃а а҆хи́камова][16] (властели́на) на̀ землею, и наіко предадѐ є҆мꙋ мꙋжи и жены (-)[17] (и дѣти, и ѡ҆ оу҆богихъ зе҃ли), и҆же не превéдени быша до вавꙋло́на. (-)[18] [пріидо́ша][19] къ годолі́и въ (масифá)[20], и҆смаи́лъ сн҃ъ наданіинъ, (-)[21] и҆ѡа҆на́нъ сн҃ъ каріевъ, и сареа́съ сн҃ъ (данее́медовъ)[22], и сно́ве (о́ди)[23], и҆же бѣша съ (недофа́ды)[24], и ехонія сн҃ъ (матта́ды)[25] тіи и мꙋжи и҆хъ. и клáсѧ и҆мъ годолі́ѧ, и
ѧ҃ ч҃ ѥ҃ дрꙋгомъ и҆хъ гл҃а. *не оу҆бо́итесѧ ѡ҆ лица о́трокъ халде́искъ. но̀ вселитесѧ на землѝ, и слꙋжи́те ц҃рю вавꙋ̀лонъскꙋ, и оу́не (вамъ бꙋдетъ)[26]. и се а҆зъ сѣжꙋ [-][27] въ масифáдѣ стáти противꙋ лицꙋ халде́искꙋ и҆же а҆ще пріидꙋтъ на [васъ][28]. (-)[29] вы́ (же) съберѣте винѡ̀ и о́вощь и [съберѣте][30] мáсло, и вълі́ите въ сосꙋ́ды своѧ. и всели́тесѧ въ грáды нáже оу҆держáсте. и всѝ жи́дове и҆же в [землѝ][31] моáвли, и въ сн҃ѣхъ а҃мо́нихъ, і҆ и҆же въ и҆дꙋме́и, і҆ и҆же въ всеи землѝ. слы́шавше наіко дáлъ є҆сть ц҃рь вавꙋ̀ло́нъскъ о҆стáноукъ въ і҆оу́дѣ. і҆ наіко постáвилъ є҆сть на̀ ни́ми годолі́ю сн҃а а҆хисамова [сн҃а сафáнова][32]. (и) [пріидоша [всѝ][33] жи́дове со вс҃ѣ мѣстъ до нихже бѣхꙋ оу҆бѣгли (-)[34]. и пріидо́ш҃ (къ годолі́и в҃ землю і҆оу́динꙋ)[35] в҃ (масифа́)[36] и събраáша винѡ̀ и о́вощь мно́го зѣло [и масло][37]. (-)[38] І҆ѡа́ннаи̯ (же) сн҃ъ каріевъ и вся воє́во́ды си́лы нáже на селѣхъ, пріидо́ша къ годолі́и в҃ (масифáтъ)[39], и реко́ша є҆мꙋ. (вѣжды)[40] наіко (вели́са)[41] ц҃рь сн҃овъ а҆ммо́нь, посла къ тебѣ исмáила порази́ти [дш҃ꙋ твою][42]. и не вѣрова и҆мъ годолі́ѧ. (-)[43] и҆ѡа́ннаа̯ (же) рече годолі́и о́таи въ (масифадѣ)[44] [гл҃а][45], да и҆дꙋ оу́бо и побїю и҆смаи́ла [сн҃а надá-

подь Бог звістив зло проти цього місця, і навів, **3** і зробив Господь, так як сказав, бо ви згрішили проти нього, і не послухалися його слів. І до вас було це слово. **4** Задля цього сьогодні ось я тебе звільнив тепер з кайданів, які на твоїх руках. Якщо тобі вважається добрим, щоб прийти зі мною до Вавилону, ходи. І покладу на тебе свої очі. **5** Якщо ж ні, залишайся тут. І ось вся земля є перед твоїм лицем, що забажаєш, куди забажаєш іти, туди іди, а зі мною не іди, *але залишайся при Ґодолії, црс4. 25
Ахикамовому синові, Сафановім синові, якого поставив вавилонський цар в юдиній землі, і жий з ним посеред народу, в усьому, що добре перед твоїми очима, як *хочеш* ходити, і ходи. І дав йому архимаґир їжу і дари, і відпустив його. **6** І прийшов Єремія до Ґодолії, Яхикамового сина, до Масифата і сів посеред народу, що залишився в землі. **7** І коли почули воєводи сили, що на полі, вони і їхні сили, що вавилонський цар поставив Ґодолія, Ахикамового сина, володарем над землею і що передав йому чоловіків і жінок, і дітей, і бідних землі, які не були відселені до Вавилону, **8** прийшли до Ґодолії до Масифата Ізмаїл, Натаніїнин син, Йоанан, Каріїв син, і Сареас, Танееметів син, і Отові сини, які були з Гетофати, і Єхонія, син Матати, вони і їхні мужі. **9** І Ґодолія поклявся їм і їхнім друзям, кажучи: *Не бійтеся лиця халдей- црс4. 25
ських слуг, але поселіться в землі і служіть вавилонському цареві, і вам буде краще. **10** І ось я сиджу в Масифаті, щоб стояти перед халдейським лицем, тих, які лиш прийдуть проти вас. Ви ж зберіть вино і овочі і зберіть олію, і влийте до своїх посудин, і поселіться в містах, якими ви заволоділи. **11** І всі жиди, що в моавовій землі і в амонових синах, і що в Ідумеї, і що в усій землі, почувши, що вавилонський цар дав останок в Юді і що поставив над ними Ґодолію, Ахикамового сина, Сафанового сина, **12** і прийшли всі жиди з усіх міст, до яких втекли, і прийшли до Ґодолії до юдиної землі, до Масифата, і зібрали вино, і дуже багато овочів, і олію. **13** Йоаннан же, Каріїв син, і всі воєводи сили, що на полях, прийшли до Ґодолії до Масифата **14** і йому сказали: Знай, що Велиса, цар аммонових синів, послав до тебе Ісмаїла, щоб побити твою душу. І не повірив їм Ґодолія. **15** Йоаннан же сказав Ґодолії потайки в Масифаті, кажучи: Піду, отже, і поб'ю Ісмаїла, Натанового сина, так щоб ніхто не

дізнався, щоб часом не побив твою душу. І розсиплеться ввесь Юда, зібраний до тебе, і згине останок юдин. **16** І сказав Ґодолія до Йоаннана: Не вчиниш цього діла, бо ти говориш брехню про Ісмаїла.

Глава 41

1 І сталося, що в сьомому місяці прийшов Ізмаїл, Натанів син, Елеасанового сина, з царського роду, і царські вельможі, і з ним десять мужів до Ґодолії до Масифату. І там разом їли хліб. **2** І повстав Ісмаїл і десять мужів, які з ним, і побили Ґодолію, якого поставив вавилонський цар над землею, **3** і всіх жидів, що були з ним в Масифаті, і всіх халдеїв, що там знайшлися. І побив Ізмаїл військових мужів. **4** І сталося, що в другому дні по Ґодолієвому вбивстві, і людина не знала. **5** Прийшли чоловіки з Сихему, і з Салиму, і з Самарії – 80-ть мужів з оголеними головами і роздертою одежею, плачучи, і жертва, і ладан в їхніх руках, щоб внести до господнього дому. **6** І їм назустріч вийшов Ізмаїл. Вони ж ішли й плакали. І коли той зустрівся з ними, сказав до них: Ввійдіть до Ґодолії. **7** І сталося, що як вони ввійшли до середини міста, Ісмаїл вирубав їх при криниці, він і мужі, що були з ним. **8** І знайшлося там десять мужів, і сказали Ісмаїлові: Не вбивай нас, бо в нас є маєтки на нивах, пшениця і ячмінь, і мед, і олія. І він минув і не вбив їх посеред їхніх братів. **9** І криниця, до якої кинув Ісмаїл всіх, яких побив, це велика криниця, яку зробив цар Асса від лиця Вааса, ізраїльського царя. Її наповнив Ісмаїл побитими. **10** І відвернув Ісмаїл ввесь народ, що залишився в Масифаті, і царських дочок, і ввесь народ, що залишився в Масифаті, яких архимаґир підпорядкував Ґодолії, Ахикамовому синові. І взяв Ісмаїл Натанового сина і пішов на другий бік аммонових синів. **11** І почув це Йоаннан, Каріїв син, і всі воєводи сили, що з ним, все зло, яке зробив Ісмаїл. **12** І вони привели всіх своїх вояків і пішли воювати з ним. І знайшли його при великій воді в Ґаваоні. **13** І сталося, що коли ввесь народ, що з Ісмаїлом, побачив Йоаннана, Карієвого сина, і всіх воєвод сили, які були з ним, вони зраділи. **14** І повернувся ввесь народ, якого захопив Ісмаїл у Масифаті, і повернувшись відійшов до Йоаннана. **15** Ісмаїл же з вісьмома чоловіками спасся від лиця Йоаннана і пішов до аммонових синів.

на]46, никто́же да не оу҃вѣ́ть. ѣ҆да [ика́ко]47 порази́тъ [дш҃у твою]48, и҆ расы́плется весь і҆оу́да събра́ный к тебѣ, и҆ поги́бнетъ о҆ста́нокъ і҆оу́динь. и҆ рече годолі́а ко і҆ѡа́ннану не сътвори́ дѣтели тоа, на҆́ко лжу҃ ты глеши о҆ и҆сма́илѣ·

Гл҃а, мѵ̀· (*)1

И҆ бы́сть въ седмы́и мц̑ь, прі́иде и҆сма́илъ сн̑ъ надані́инъ, сн̑а ѣлеаса́на ѡ҆ родѣ́ цр̑а, (и҆ вельмо́жи цр̑евы), и҆ десать мужь с нимъ къ годолі́и въ (масифа́дѣ)2. и҆ на́до́ша ти҃у (вы́куп҃ѣ хлѣбъ)3. и҆ въста́ и҆сма́илъ, и҆ десать мужь и҆же с нимъ, и҆ поби́ша годолі́ю, ѣ҆гоже поста́ви цр̑ь вавулонъскъ на҆ земле́ю, и҆ всѧ̀ жидовы и҆же бѣ́ша с ни́мъ ѣ҆ (масифа́дѣ)4 и҆ всѧ̀ халде́а и҆же сѧ о҆брѣто́ша ти҃у, [и҆ мужі́и воі́нныхъ побилъ ѣ҆сть и҆сма́илъ]5· И҆ бы́сть въ вторы́и дн̑ь по оу҃бі́енії годолі́евѣ, и҆ чл̑къ не оу҃вѣдѣ [-]6 прі́идоша мужи ѡ҆ сихе́ма, и҆ ѡ҆ салі́ма, и҆ ѡ҆ самарі́а и҆ мужь, о҆брѣсе́нами глава́ми, и҆ растерза́нами ри́зами (-)7 пла́чющесѧ, и҆ требу́ и҆ ди҃мі́амъ в рѹ́ку и҆хъ, на҆́коже ѵ҆нести҆ въ до́мъ гн̑ь· І҆ и҆зы́инде проти́ву и҆̑ и҆сма́илъ, тіи҃ (же) и҆да́ху и҆ пла́каахусѧ. и҆ (егда срѣте́сѧ с ни́ми) рече [к ни́мъ]8 вни́дите къ годолі́ю. и҆ бы́вшимъ и҆̑мъ среди гра́да, и҆зсѣче а҆̀ [и҆сма́илъ]9 оу҃ кла́дазѧ [тои и҆ мужи и҆же бѣ́ша с ни́мъ]10· І҆ (о҆брѣтесѧ десать мужі́и)11 ти҃у, и҆ рѣ́ша и҆сма́илу, не оу҃бі́и насъ, на҆́ко суть намъ и҆мѣні́а на ни́вахъ, пшени́ц҃ и҆ на҆́чмене [и҆]12 меда́ве и҆ масла. и҆ мину҃ и҆̀ не оу҃би и҆хъ средѣ бра́тіѧ и҆хъ. и҆ кладазь (же) во́ньже въвє́рже и҆сма́илъ всѧ̀ на҆́же и҆зби҃, (сі҃е) кла́дазь вели́къ е҆̑ и҆же сътвори цр̑ь а҆̑сса ѡ҆ лица̀ вааса цр̑а і҆и҃лева, се́и наполни и҆сма́илъ на҆звены́хъ. и҆ о҆бра́тѝ и҆сма́илъ вс̑ѧ лю́ди о҆ста́вшаѧ въ (масифа́дѣ)13, и҆ дщери цр̑евы [и҆ всѧ̀ лю́ди о҆ста́вшаа въ [масифа́дѣ]14]15, на҆́же бѣ поручи́лъ а҃рхимахи́ръ годолі́и сн̑у а҃хикамову. и҆ (поѧ) [и҆сма́илъ сн̑а надана҆]16 и҆ ѡ҆и҃де на о҆ну страну сно́въ а҃ммо́нь И҆ слы́ша (сі҃е) и҆ѡа́ннана сн̑ъ карі́ева, и҆ всѧ̀ воє́во́ды си́лы на҆́же с ни́мъ, всѐ зло̀ ѣ҆же сътвори и҆сма́илъ· и҆ приведоша всѧ во́ѧ своѧ, і҆ и҆да́ху воева́ти нань. и҆ о҆брѣтоша и҆̀ на водѣ мно́зѣ ѣ҆ гавао́нѣ. и҆ бысть ѣ҆гда ви́дѣша всѝ лю́діе, и҆же со и҆сма́илѣ̑, і҆ѡа́ннана [сн̑а карі́ева]17, и҆ всѧ̀ воє́во́ды си́лы и҆же бы́ша с ни́м҃, [ра́довахусѧ]18. [и҆ о҆бра́тиша̀ всѝ лю́діе, и҆хже поима̀ и҆сма́илъ ѣ҆ [масифа́дѣ]19. и҆ възврати́вшесѧ ѡ҆и҃де къ і҆ѡа́ннану]20· и҆сма́и҃л҃ [же]21 оу҃цѣлѣ со о҆сме́ію мужъ [ѡ҆ ли҃ц҃ і҆ѡа́ннану]22, і҆ и҆де къ сно́мъ а҃ммо́не̑· И҆ поѧ і҆ѡа́ннѣ̑ (-)23 воє́воды, (и҆) си́лы на҆́же с ни́м҃, (и҆)

всѧ̀ ѡ̑ставшаѧ лю́ди, ѩ̑же па́ки приведо́ша ѡ̑ ѝсма́ила [сн҃а нада́на съ [масифа́да]24. ѣ̂гда же оу̑би годолі́ѧ сн҃а а̂хика́мова]25, (мужа сы̑ны)26 на ра́ти, и̂ же́ны и̂ ѡ̑станы́ки и̂ каженики, на́же ѡ̑брати ѡ̑ гаваѡ́на. і̂ идоша и сѣдоша на (земли варохавѣ)27 хамаа̑ла, на́же ѥ̂съ вид-лео́му. на́ко̑ ити [и̂ вънити]28 въ ѣ̂гу̀петъ, ѡ̑ лица̀ ха̑дѣиска. на́ко оу̑боя́шасѧ ѡ̑ лица̀ и̂х̑, на́ко оу̑би ѝсмаи́лъ годолі́ю, ѣ̂гоже поста́ви цр҃ь вавѵ̑ло́нъскь на землѝ (іоу́динѣ)·

Гл҃а, мв҃· (*)1

Прїидо́ша всѧ̀ воѣво́ды си́лы, (-)2 и̂ѡа̑нна́нъ, і̂ (и̂е̑зонї́а)3 сы̑нъ масеѣ́въ, и̂ вс҃и лю́дїе ма́лъ и̂ вели́къ, ѥ̂съ і̂е̑реми́и прр҃ка, и̂ реко́ша ѥ̂му. да паде́тъ мл҃тва на́ша пр҃е̑ лицемъ твои́мъ, и̂ моли́сѧ [ѡ̑ насъ]4 ѥ̂съ гв҃и в҃у твоѣ́му ѡ̑ ѡ̑ста́вшы̑ сихъ, на́ко ѡ̑ста̀ ма́ло насъ ѡ̑ многъ, на́коже (и̂) о́чи твои ви́дятъ. и̂ да възвѣ́ститъ на̑ гь҃ в҃ъ твои пу́ть, по немуже по́идемъ (-)5, и̂ сло́во ѣ̂же сътворимъ· И̂ рече и̂мъ і̂е̑реми́а [прр҃къ]6, слы́шахъ. ѣ̂е а̂зъ молю́сѧ гв҃и в҃у [нашему]7, (и̂) по словесе́мъ вашимъ бу́детъ. сло́во ѣ̂же ѡ̑вѣща́етъ гь҃, повѣ́мъ вамъ, и̂ не потаю̀ ѡ̑ ва̑ словесѣ̀· (-)8 Ї и̂ (же) реко́ша і̂е̑реми́и. бу́ди гь҃ в на̑ по́слухъ правди́въ и̂ вѣ́ренъ, на́ко по всему сло́ву ѣ̂же а̂ще по́слетъ гь҃ к на́мъ, та́ко сътво́рю̑, (-)9 любо добро̀ [-]10 любо зло̀, гла́са га̀ (-)11 на́шего к немуже мы посыла́емъ тѧ̀ [-]12, послу́шаемъ. да оу̑не намъ бу́детъ на́ко послу́ша̑е̑ гла́са га̀ ва̀ нашего· И̂ ѣ̂гда̀ сконча́сѧ і̑ дн҃ї. бы́сть сло́во гн҃е ѥ̂съ і̂е̑реми́и. и̂ призва̀ и̂ѡа̑ннана, и̂ воѣво́ды си́лы, [и̂же с ни́мъ бы́ша]13, и̂ вс҃ѧ лю́ди ѡ̑ ма́ла и̂ до вели́ка, и̂ р҃е̑ и̂мъ. та́ко рече гь҃, [к немуже посыла́сте мѧ̀ да простру́ мл҃твы ваша пр҃е̑ нимъ]14. а̂ще сѣдя́ще сѣди́те на земли се́и, то̀ въ̀зграж̑у̀ ва̑, а̂ не разорю. и̂ насаж̑у̀ ва̑, а̂ не посѣку́. на́ко почи́хъ о́ злобахъ на́же сътворы̑ вамъ. не бо́итесѧ ѡ̑ лица̀ ц҃рѧ вавѵ̑ло́нѣска, ѣ̂го́же вы бо́итесѧ ѡ̑ лица̀ ѥ̂му. не бо́итесѧ рече гь҃, на́ко (а̂зъ с ва́ми)15 ѥ̂смь, на́коже и̑збавля́ти ва̑, и̂ спасти ва̑ ѡ̑ ру́кы̀ ѣ̂го. и̂ да́мъ вамъ мл҃ть, и̂ поми́лую ва̑, и̂ о́бращу ва̑ на землѧ̀ ва́ша. и̂ а́ще гл҃ете вы не сѧ́демъ на землѝ сеи, на́коже слы́шати гла̑ га̀ [ва̀ на́ше̑, гл҃ющѥ]16, [никогда̀]17. но̀ въ зе́млю ѣ̂гу̑петъскую да вни́демъ̑, и̂ не оу̑зримъ ра́ти, и̂ гла́су трубнаго не оу̑слы́шимъ, и̂ о́ хлѣ́бехъ не въ̀ѧ̑лчемъ, и̂ та́мо вселя́̑сѧ· Того ради слы́шите сло́во гн҃е [ѡ̑ста́вшїи і̂оу́динн]18· Та́ко рече гь҃ [вседержи́тель ѣ̂съ і̂и-

16 І взяв Йоаннан воєвод і сили, що з ним, і ввесь позосталий народ, якого знову привели від Ісмаїла, Натанового сина, з Масифата, коли той вбив Ґодолію, Ахикамового сина, мужів сильних у бою, і жінок, і решткі, і євнухів, яких повернув з Ґаваона. **17** І пішли і сіли в землі Варохава Хамаамла, що біля Вифлеєму, щоб іти і ввійти до Єгипту **18** від халдейського лиця. Бо налякалися їхнього лиця, бо Ісмаїл вбив Ґодолію, якого наставив вавилонський цар у юдиній землі.

Глава 42

1 І прийшли всі володарі сили, Йоаннан і Єзонія, Масеїв син, і ввесь народ малий і великий **2** до пророка Єремії, і йому сказали: Хай впаде наша молитва перед твоїм лицем. І помолися за нас до твого Господа Бога за цих позосталих, бо нас залишилося мало з численних, так як і бачать твої очі. **3** І хай нам сповістить твій Господь Бог дорогу, по якій підемо, і слово, яке зробимо. **4** І сказав їм пророк Єремія: Я почув. Ось я помолюся до нашого Господа Бога. І буде за вашими словами. Слово, яке відповість Господь, вам сповіщу, і не сховаю від вас слова. **5** Вони ж сказали Єремії: Хай Господь буде в нас правдивим і вірним свідком, що за всяким словом, яке лиш пошле до нас Господь, так зробимо, **6** чи воно добре, чи погане. Послухаємося голосу нашого Господа, до якого ми тебе посилаємо, щоб нам було краще. Бо послухаємося голосу нашого Господа Бога. **7** І коли сповнилося 10-ть днів, було господнє слово до Єремії. **8** І він закликав Йоаннана і воєвод сили, які були з ним, і ввесь народ, від малого й до великого, **9** і сказав їм: Так сказав Господь, до якого ви мене посилали, щоб я поклав перед Ним ваші молитви. **10** Якщо сидячи будете сидіти в цій землі, то збудую вас, а не знищу, і насаджу вас, а не вирубаю, бо Я спочив від зла, яке Я вам вчинив. **11** Не бійтеся лиця вавилонського царя, якого ви боїтеся, його лиця. Не бійтеся, – сказав Господь, – бо Я є з вами, щоб визволяти вас і спасти вас з його руки. **12** І дам вам милосердя, і помилую вас, і поверну вас на ваші землі. **13** І якщо кажете ви: Не будемо сидіти в цій землі, щоб *не* послухатися голосу нашого Господа Бога, кажучи: Ніколи, **14** ввійдемо, але до єгипетської землі, і не побачимо війни, і не почуємо голос труби, і не голодуватимемо від *браку* хлібів, і там поселимося. **15** Через це послухайте господнє слово, останки юдині: Так сказав Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Якщо ви повернете

ваше лице, щоб ввійти до Єгипту, і ввійдете туди жити. **16** І буде, що меч, якого ви боїтеся, його лиця, знайде вас в Єгипті, і голод, про який ви маєте слово від його лиця, захопить вас вслід за вами в Єгипті, і ви там вимрете. **17** І буде, що всі чоловіки і всі чужинці, які направляють своє лице до єгипетської землі, щоб там жити, вони пропадуть від голоду і від меча, і буде, що ні один з них не спасеться від зла, яке Я на них наведу. **18** Бо так сказав Господь: Так як пролилася моя лють на тих, що живуть в Єрусалимі, так пролиється і на вас моя лють, як ви підете до Єгипту, і будете в непрохідне. І підпадете під клятву, і на впокорення, і більше ніколи не побачите це місце. **19** Слово господнє на вас, що залишилися з Юди: Не входьте до Єгипту! І тепер знаючи знайте, **20** бо ви вчинили зло у душах ваших, пославши до мене і кажучи: Помолися за нас до Господа і зробимо за всім, що скаже тобі Господь. І я вам сьогодні сповістив, **21** і ви не послухалися господнього голосу в усьому, що Він послав до вас. **22** І тепер мечем, і голодом, і мором пропадете в місці, до якого ви думаєте піти, там жити.

ѓлевъ]19. ѧщε вы дасте лицѣ ваше [вни́ти]20 въ ѣгупе́, и́ вни́дете та́мо жи́ти. и́ бу́детъ ме́чъ ѣго́же вы бои́тесѧ ѿ лица̀ ѣго́ обрѧщетъ вы въ ѣгу́петѣ. и́ гл҃а о́ не́мже вы сло́во и́мате ѿ лица̀ ѣму́, постиѓнетъ вы въ сла́бдъ ва̀ въ ѣгу́птѣ, і (и́зъмре́те вы та́мо)21. и́ бу́дутъ вси мужи, и́ вси и́ноплеме́нницы положи́вшеи лицѣ свое на́ зе̑лю ѣгу́петскую жи́ти та́мо, о́скудѣю (гла́домъ и́ мече́мъ)22. и́ бу́детъ ѿ ни́ ни ѣ́динъ спсаемъ ѿ зло́бы, на́же а́зъ наведу́ на́ на. Я́ко та́ко рече гь. на́коже въскапа̀ на́рость моѧ на живу́шаѧ въ іе̑рлимѣ. та́коже въскапле́ (и́) (на ва̑ на́рость моѧ)23, възше́шимъ вамъ въ ѣгу́петѣ. и́ бу́дете ѣ́ непроходи́маѧ, и́ повинни въ кла́ву, и́ въ о҆у҆кори́зну, и́ не о҆у҆зрите кѣсему мѣ́ста сего. (Сло́во гне)24 на ва̑ о́ста́вшаѧ іоу́ды, не входи́те въ ѣгу́пе. и́ нн҃ѣ видѧще ви́дите, на́ко слу́кова́сте въ дш҃ахъ ваши́х. посла́вше къ мнѣ (и́) гл҃ающе, моли́сѧ за на́съ гв҃и, и́ по всему ѣ́ли́ко съгл҃етъ тебѣ гь сътво́римъ. [и́ възвѣсти́хъ ва̑ дне́сь]25, и́ не послу́шасте гла́са гнѧ къ [все́мъ]26 ѣго́же посла̀ къ ва́мъ. и́ нн҃ѣ мече́мъ и́ гла́домъ [и́ мо́ромъ]27 о́скудѣ́сте на мѣ́стѣ, на не́же мы́слите и́ти жи́ти та́мо.

Глава 43

1 І сталося, що як перестав Єремія говорити до народу всі господні слова, які Господь до них послав, **2** і сказав Азарія, Йосеїв син, Йоаннан, Каріїв син, і всі мужі-шляхтичі до Єремії, кажучи: Ти брешеш. Тебе не послав Господь до нас говорити: Не входьте до Єгипту, там жити, **3** але Варух, Нириїв син, тебе під'юджує проти нас, щоб ти нас віддав в руки халдеїв, щоб нас заморити, і наказав нас відселити до Вавилону. **4** І Йоаннан не послухався, і всі воєводи сили, і ввесь народ не послухалися господнього голосу, щоб жити в юдиній землі. **5** І взяв Йоаннан і всі воєводи сили всіх позосталих Юди, що повернулися жити в юдиній землі: **6** сильних чоловіків, і жінок, і дітей, і дочок царя, і душі, які залишив Навузардан, воєвода сили, з Ґодолієм, Ахикамовим сином, Сафанового сина, Єремію-пророка, і Варуха, Нириїного сина. **7** І ввійшли до Єгипту, бо не послухалися господнього голосу і ввійшли до Тафнаса. **8** І було слово Господа до Єремії в Тафнасі, кажучи: **9** Візьми собі велике каміння і сховай його перед брамою фараонового дому в Тафнасі, перед очима юдиних чоловіків, **10** і

Гл҃а, мг҃. (*)1

бы́сть на́ко преста̀ іе̑реми́а гл҃ѧ к лю́демъ всѧ словесà гнѧ, на́же посла̀ гь к ни́мъ [-]2. и́ рече а҆зарі́ѧ сн҃ъ (и́о҆сі́е́в)3, іо҆а҆ннáнъ сн҃ъ кареевъ, и́ вси мужи [презори́вїи]4, къ [-]5 іе̑реми́и гл҃ающе, лжеши. не посла̀ тѧ (к на́мъ гь)6 рещи, не въходи́те въ ѣгу́петъ жи́ти тамо. но варухъ сн҃ъ нирі́и́нъ сважа́етъ тѧ с на́ми, да (на̑ ѣ́даси)7 в рꙋцѣ халде́истѣ о҆у҆мори́ти на̑, и́ превести на̑ (повелѣ) въ вавилѡ́нъ. и́ не послу́ша о҆а҆ннáнъ, и́ всѧ воево́ды си́лы, и́ вси лю́дїе (не послу́шаша) гла́са гнѧ жи́ти на земли́ іоу́динѣ. и́ поа̀ іо҆а҆ннáнъ, и́ всѧ воево́ды си́лы всѧ о҆ста́вшаа іоу́дины о҆бращéныа жи́ти на земли́ [іоу́динѣ]8. (мужа) си́лныа и́ же́ны и́ [младе́нца]9, и́ дше́ри цр҃ѧ, и́ дш҃а ѧ́же о҆ста́ви навꙋзарда́нъ [воево́да си́лы]10, сн҃ъ годо́лїе́ сн҃о҆ а҆хика́мовымъ [сн҃а сафа́нова]11, (-)12 іе̑реми́ю прр҃ка, и́ варуха сн҃а нирі́и́на, и́ вни́до́ша въ ѣгупетъ, ѧ́ко не послу́шаша гла́са гнѧ, и́ вни́до́ша ѣ́ тафна́съ. и́ бы́сть сло́во гне къ іе̑реми́и ѣ́ тафна́сѣ гл҃ѧ. възми́ себѣ ка́мені́е вели́ко, и́ сокры́и ѐ пр҃е̑ вра́ты до́му фарао́на ѣ́ тафнасѣ, пр҃е̑ о҆чи́ма мꙋ́жъ іоу́динъ. и́ рече́ши [к ни́мъ]13. Та́ко гл҃етъ гь, бе̑ а҆зъ послю̀, и́ приведꙋ (навходоносо́ра)14 цр҃ѧ вавꙋлѡ́нска [раба̀ моего]15. и́

поста́вй сто́лъ (-)[16] на ка́мени семъ, є́же сокры́ї є́си, и̂ вънз̆двиѓнетъ о̂ружі́е [свое][17] на́ на. и̂ вни́детъ и̂ порази́ в̆ зе́млю є̂гу̀петъскую. на́же на сме́рть мо̀ на сме́рть, и на́же на и̂сселе́нїе мо̀ на и̂сселе́нїе, а на́же по̀ ме́чъ мо̀ по̀ ме́чъ. и̂ пожже́тъ о̂гне́мъ до́мы бого́въ и̂хъ, и̂ пожже́тъ а̀ и̂ и̂сселй а̀. и̂ покры́ется земла̀ є̂гупе́ска, на́коже покрыва́ется пасту́хъ ри́зою свое́ю. и̂ и̂зы́инде [ѡ̑тудꙋ][18] с ми́ромъ. и̂ сокрушй́тъ столпы слн̑чна гра́да и̂же въ [є̂нно́нѣ][19], и̂ до́мы и̂хъ пожже́ о̂гне́мъ·

Гла́ мд· (*)[1]

Сло́во бы́шее къ і̂ереми́и [ѡ̑ га][2], (и̂) къ всѣ́мъ жи́довомъ сущй̑ въ [землѝ][3] є̂гу̀петъстѣ, и̂ сѣда́щимъ въ [магда́лѣ][4], и̂ в̆ тафна́сѣ, [и̂ в̆ мѣ́фи́сѣ][5] и̂ в̆ землѝ (пдꙋстѣ)[6], гла́ше· та́ко гла́е гь вс̑ъ бг̑ъ і̂и́левъ, вы ви́дѣсте вс̑е зло̀ є̂же наведо̀ на і̂ерли́мъ, и̂ на гра́ды і̂ꙋ́дины. и̂ є̂е (пꙋсти сꙋть)[7] ѡ̑ живꙋщихъ ѡ̑ лица̀ зло́бы и̑ ю́же сътвори́ша. раз̆гнѣ́ваша ма̀ ходя́ще кади́ти бого́мъ чюжи́мъ и̂хже не ви́дѣсте· и̂ посла́хъ к̑ ва́мъ о́троки своа̀ прр̑ки в но́щи заоу́тра, и̂ посла̑ (а̀) гла́ше. не сътвори́те дѣтели о̂скверне́нїа сего, є̂гоже възненави́дѣ. и̂ не послꙋша́ша [мене][8], ни приклони́ша оу́ха своє́го о̂брати́тиса ѡ̑ зло́бъ свои́хъ, на́коже не кади́ти бого́мъ и̑нѣ́мъ. и̂ въскапа̀ на́рость моа̀, и̂ гнѣ́въ мои [-][9] раз̆горѣ́са въ [вра́тѣ][10] і̂ꙋ́динѣхъ, и̂ ви́нѣоу́дѣ і̂ерли́ма. и̂ бы́ша въ о̂пꙋстѣ́нїе, и̂ в̆ непроходи́мꙋю до сего дне· И̂ нн̑ѣ си́це рече гь вседержи́тель, вскꙋю́ вы твори́те зло̀ (-)[11] на дш̑а своа̀, [і̂][12] и̑сѣ́кнути ва̀ мꙋжа́ и̂ же́ны, [и̂ младе́нецъ][13] с̑сущь ѡ̑ среды і̂ꙋ́дины. на́коже не о̂ста́ти ва̀ ни є̂ди́номꙋже, раз̆гнѣ́вати ма̀ в̆ дѣ́лѣхъ рꙋ́кꙋ ва́шею, (и̂) кади́ти бого́мъ и̑нѣ́мъ в̆ землѝ є̂гу̀пе́стѣ в нюже прїидо́сте жи́ти та́мо. (да и̑сѣ́чени бꙋдете, и̂) (в̆ прокла́тїе да бꙋдете)[14], и̂ на оу́кори́зꙋ въ [всѣ́хъ][15] стра́нахъ зема̀. є̂да̀ забы́сте зло́бъ ѡ̑ц̑ь вашихъ, и̂ зло́бъ ц̑рей і̂ꙋ́дин̑, и зло́бъ (же́нъ и̂хъ)[16]. [и̂ злоб̑ вашихъ, и̂ зло́бъ же́нъ ваш̑и̑][17]. на́же сътвори́ша в̆ землѝ і̂ꙋ́динѣ, и̂ ви́нѣоу́дѣ і̂ерли́ма. и̂ не о̂ста́стеса до сего дне. и̂ не держа́сте повеле́нїи мои́хъ, на́же
ам̑ѣ и̂ да́хъ пр̑е̂ (о̂чи́ма)[18] ѡ̑ц̑ь [вашихъ][19]· *Сего ради та́ко гла́тъ гь, се а̂зъ приста́влю лице свое (ва́мъ къ зло́мꙋ), (и̂ погꙋблю вса люди і̂ꙋ́дины. и̂ прїимꙋ о̂ста́нокъ і̂ꙋ́динъ о̂ни́ же

скажеш їм: Так сказав Господь: Ось я пошлю і приведу Навходоносора, вавилонського царя, мого раба. І поставить престіл на цьому камінні, яке ти сховав, і підніме свою зброю на них, **11** і ввійде і поб'є єгипетську землю, яких на смерть, то на смерть, і яких на відселення, то на відселення, і яких під меч, то під меч. **12** І він вогнем спалить доми їхніх богів, і спалить їх, і відселить їх, і земля єгипетська покриється так, як покривається пастух своєю одіжжю. І він вийде звідти в мирі. **13** І він розіб'є стовпи міста Сонця, що в Енноні, і їхні доми спалить вогнем.

Глава 44

1 Слово, що було до Єремії від Господа і до всіх жидів, що є в єгипетській землі і що сидять в Магдалі, і в Тафнасі, і в Мемфісі, і в патуській землі, кажучи: **2** Так говорить ізраїльський Господь Бог: Ви побачили все зло, яке Я навів на Єрусалим і на юдині міста. І ось вони є опустілі, без мешканців, **3** від лиця їхньої злоби, яку зробили. Вони Мене розгнівили ідучи приносити ладан чужим богам, яких ви не знали. **4** І Я до вас послав своїх рабів-пророків вночі, вранці, і Я їх послав, кажучи: Не чиніть діл цієї нечистоти, яку Я зненавидів. **5** І ви не послухалися Мене, ані не нахилили свого вуха, щоб відвернутися від свого зла, щоб не приносити ладан іншим богам. **6** І пролилася моя лють, і гнів мій розгорівся в юдиних брамах і поза Єрусалимом, і вони стали запустілими і непрохідними аж до цього дня. **7** І тепер так сказав Господь Вседержитель: Чому ви робите зло проти ваших душ? Щоб відрубати у вас чоловіків, і жінок, і дітей, що ссуть, з-посеред Юди, щоб не залишився у вас ні один? **8** Щоб Мене розгнівити ділами ваших рук і приности ладан іншим богам у єгипетській землі, до якої ви прийшли, туди жити? Щоб ви були вигублені і щоб були на прокляття і на погорду в усіх країнах землі? **9** Чи ви забули злоби ваших батьків, і злоби юдиних царів, і злоби їхніх жінок, і ваші злоби і злоби ваших жінок, які вони зробили в юдиній землі і поза Єрусалимом? **10** І ви не спинилися до цього дня, і ви не додержувалися моїх наказів, які Я дав перед очима ваших батьків. **11** *Через те так сказав Гос- ам. 9
подь: Ось Я поставлю своє лице проти вас на зло, і вигублю всіх юдиних людей, і заберу юдин останок, вони ж повернули свої лиця, щоб ввійти до єгипетської землі і там жити. **12** І всі будуть вигублені в єгипетській

землі, і впадуть від меча, і зникнуть від голоду, від малого ж і до великого, і будуть на зневагу, і на знищення, і на прокляття. **13** І навідаюся до тих, що сидять в єгипетській землі, так як Я навідався до Єрусалиму мечем, і голодом, і смертю. **14** І не буде того, хто спасається, ні одного ж з юдиних позосталих, що мешкали в єгипетській землі, щоб повернутися до юдиної землі, на яку вони надіються своїми душами, щоб туди повернутися. Вони туди не повернуться ані не спасуться. **15** І відповіли Єремії всі мужі, які знали, що їхні жінки приносять ладан іншим богам, і всі жінки, великий збір, і ввесь народ, що сиділи в єгипетській землі, в паторській землі, кажучи: **16** *Відносно* слова, яке ти до нас сказав в господнє ім'я, ми тебе не послухаємося. **17** Бо чинячи чинитимемо всяке слово, яке вийде з наших уст: приносити ладан небесній цариці і робити їй поливання, так як робили ми і наші батьки, наші царі і наші князі в юдиних містах і поза Єрусалимом. І ми наситилися хлібами, і нам було добре, і ми не знали зла. **18** І як ми перестали приносити ладан небесній цариці і поливати поливання, всі ми підупали від браку хліба і ми викінчені мечем і голо-

вищ. 7 дом. **19** *І коли ми приносимо ладан небесній цариці і лиємо їй поливання, чи ми без наших мужів зробили їй паляниці і вилили їй поливання? **20** І сказав Єремія всьому народові сильних, і всім жінкам, і всьому народові, що відповіли слова, кажучи: **21** Чи не ладан? Отже, який ви приносили в юдиних містах і поза Єрусалимом, ви і ваші батьки, ваші царі і ваші князі, і народ землі, – згадав Господь. І прийшло Йому на серце. **22** І не зміг Господь більше терпіти від лиця злоби ваших діл і від гидот, які ви зробили. І ваша земля стала опустілою і непрохідною і проклятою, щоб не було жителя, так як є в цьому дні, **23** від лиця того, що ви приносили ладан ідолам і що ви згрішили Господеві, і не послухалися господнього голосу, і не ходили в його приписах, і в законі, і в його свідченнях, і вас захопило це зло, так як є в цьому дні. **24** І сказав Єремія народові і жінкам: Послухайте господнє слово! Ввесь юдо, що є в єгипетській землі! **25** Так сказав Господь Вседержитель, ізраїльський Бог, кажучи: Ви і ваші жінки вашими устами сказали і вашими руками сповнили, кажучи: Чинитимемо наші визнавання, які ми обі-

поста́виша лица̀ своа̀, є̂же вни́ти ѣ́ зе́млю є̂гу̀петскую, и̂ жи́ти та́мо. и̂ загла́дается вс̑ѣ ѣ́ землѝ є̂гу̀петскѣ[20], и̂ паду́тъ мече́мъ, и̂ гла́домъ о́скудѣю́тъ, ѡ̑ ма́ла же и̂ до вели́ка. и̂ бу́дутъ на оу̂кори́зну и̂ в па́губу, и̂ въ прокла́тїе. и̂ посѣщу̀ сѣда́ю́щихъ ѣ́ [землѝ][21] є̂гу̀пе́тскѣ, ꙗ́коже посѣти́хъ на і̂ерли́м, мечо́́мъ, и̂ гла́домъ, [и̂ сме́ртїю][22]. и̂ не бу́детъ оу̂цѣлѣ́вша ни є̂ди́наго же ѡ̑ о́ставшихъ і̂оу́диныѣ̑, о́бита́вшихъ въ землѝ є̂гупе́тскѣ, ꙗ́коже възврати́тиса на́ зе́млю і̂оу́дину. є̂и́же тїѝ са̀ надѣ́ю́тъ дш̑ами свои́ми, ꙗ́коже въ̀зврати́тиса та́мо. не во́́врата́тса (та́мо), ни оу̂цѣлѣ́ю. и̂ ѡ̑вѣща́ша і̂ере́мїи вс̑ѣ мужѝ разумѣ́вшеи, ꙗ́ко када́тъ же́ны и̂хъ бого́мъ и̂ны́мъ. и̂ вса̀ же́ны съборъ вели́къ, и̂ вс̑ѣ лю́дїе сѣда́ю́щеи въ землѝ є̂гупе́тскѣ, въ [землѝ][23] (падо́́ре́тскѣ)[24], гл҃ю́ще. сло́во є̂же гл҃а̀ к намъ въ и̂ма̀ гн҃е, не послу́шаемъ тебѣ̀. ꙗ́ко твора́ще съ̀тво́римъ вс̑е сло́во є̂же и̂зы́идетъ и̂з оу̂стъ на́ши̑. кади́ти цр҃цы нб҃неи, и̂ во́́ливати е́и въ̀злива́нїа, ꙗ́коже съ̀твори́хомъ мы̀ и̂ ѡ̑ц҃ы наши, (-)[25] цр҃и наши и̂ кн҃зи наши, въ гра́дѣхъ і̂оу́диныхъ, и̂ вънѣоу́дѣ і̂ерли́ма. и̂ насыти́хомса хлѣ́бъ, и̂ бл҃го намъ бы́сть, и̂ зла̀ не ви́дѣхомъ· и̂ ꙗ́ко преста́хомъ кади́ти цр҃цы нб҃нѣи, [и̂ въ̀злива́ти (-)[26] въ̀зліа́нїа][27]. о́скудѣ́хомъ [хлѣ́бы][28] вс̑и мы̀, и̂ мече́мъ и̂ гладомъ сконча́хомса. *и̂ а́ще кадимъ мы̀ цр҃цы нб҃нѣи, и̂ въ̀зліа́хомъ е́и въ̀зліа́нїа. є̂гда̀ без мужь́ наши́хъ съ̀твори́хомъ е́и о́прѣ́сноки, и̂ въ̀зліа́хѡ̑ е́и въ̀зліа́нїа· и̂ рече і̂ере́мїа всѣ́мъ лю́демъ сильны́мъ, и̂ (всѣ́мъ) жена̑̀, и̂ всѣ́мъ лю́демъ ѡ̑вѣща́вшимъ (-)[29] словеса̀, гл҃а. не кажені́е лѝ оу̂бо, є̂же кади́сте въ гра́дѣхъ і̂оу́диныѣхъ, и̂ вънѣоу́дѣ і̂ерли́ма, вы̀ и̂ ѡ̑ц҃ы ваши, цр҃и ваши и̂ кн҃зи ваши, и̂ лю́дїе земла̀. помяну́ гь̀ и̂ въ̀зы́иде на̑ ср҃це є̂го. и̂ не можа́ше гь̀ (терпѣти ктому̀)[30] ѡ̑ лица̀ зло́бы дѣа́нїи вашихъ, [и̂][31] ѡ̑ съ̀гну́шени́и ꙗ́же съ̀твори́сте. и̂ бы́сть земла̀ ваша въ о́пусте́нїе, и̂ в непрохо́же́нїе, и̂ въ кла́тву, [ꙗ́ко да не бу́детъ живу́ща][32] ꙗ́коже є̂сть дн҃ь се́и. ѡ̑ лица̀ и̂мже кажа́сте (и̂́доломъ), і̂ и̂ми́же съ̀грѣши́сте гв҃и. и̂ не послу́шасте гла́са гн҃а, и̂ въ повеле́нихъ є̂го и̂ ѣ́ зако́нѣ [-][33], и̂ въ свѣде́нихъ є̂го не ходи́сте. и̂ пости́гну́ша вы̀ зло́бы ты̀ [ꙗ́коже є̂сть се́и дн҃ь][34]. и̂ рече і̂ере́мїа лю́демъ, и̂ жена́мъ. слы́шите сло́во гн҃е [вс̑е́ь і̂оу́да, и̂же е̂ ѣ́ землѝ є̂гу̀пе́тскѣ][35]. та́ко рече гь̀ [вседержи́тель][36] бг҃ъ і̂и́лев̑, [гл҃а][37]. вы̀ [и̂ же́ны ваши][38] оу̂сты̀ вашими съ̀гласте, и̂ ру́ка́ми вашими сконча́сте гл҃ю́ще. [-][39] съ̀тво́римъ

йсповѣда́нїа наша, на́же о҆бѣщáхомъ кади́ти ц҃рцы нб҃нѣи, и҆ възлива́ти (възлїа́нїа е́и)[40]. [и҆][41] пребыва́юще пребы́сте въ о҆бѣтéхъ ва́шихъ, и҆ твора́ще съ҆твори́сте· сего ради слы́шите сло́во гн҃е вéсь і҆ю́да, сѣда́ще въ зе҃лѝ е҆гу҃петскѣи. Се҂ кла́хсѧ и҆менемъ̀ мои́мъ вели́кимъ, рече гь. а҆ще бу́детъ (-)[42] и҆ма́ мое въ оу҆стѣхъ всемý і҆ю́дѣ рещи, жи́въ гь [бг҃ъ][43], въ всеи́ земли́ е҆гу҃петскѣи. на́ко се а҆зъ оу҆бýдѧ на́ на съ҆зли́ти и҃, а҆ не съ҆блажи́ти. и҆ сконча́ется вéсь і҆ю́да, (и҆) живýщеи ѣ҆ землѝ е҆гу҃пе҃тскѣи, мече҃, и҆ гла́до҃. до́ндеже и҆ сконча́ются. и҆ оу҆цѣлѣвшеи (-)[44] възвраща́тсѧ на́ землю і҆ю́динý, ма́ломъ число́мъ. и҆ оу҆вѣдя́т о҆ста́вшеи і҆ю́дины, и҆ о҆бита́вшїи ѣ҆ землѝ е҆гу҃пе҃тскѣи, о҆бита́ти т҃ы. сло́во чїе пребу́детъ [мое, и҆ли и҆хъ][45]. (-)[46] се (же) вамъ зна́менїе, [гл҃етъ гь][47]. на́ко посѣщý а҆зъ на вы҃ [въ гра́дѣ се҃ [-][48], да оу҆вѣ́дите на́ко вънѝстинну и҆спо́лнисѧ гл҃ъ мои на ва҃][49] къ зло́мý· сего́ рече гь, се а҆зъ предаю [фарао́на][50] оу҆а҆фри́са ц҃рѧ е҆гу҃пе҃тска в рýцѣ врагý е҆го, и҆ в рýцѣ и҆щýщихъ дш҃а е҆го. на́коже да́хъ (и҆) седекі́ю ц҃рѧ і҆ю́дина, в рýцѣ (навходоносо́ра)[51] ц҃рѧ вавилѡ́ньска бра́га е҆мý сýща, (-)[52] и҆щýща дш҃а е҆го·

цяли: приносити ладан небесній цариці і виливати їй поливання. І залишаючись ви залишилися у ваших обітах, і чинячи ви зробили. **26** Через це послухайте господнє слово! Ввесь Юдо, що сидите в єгипетській землі! Ось Я поклявся моїм великим іменем, – сказав Господь, – якщо буде моє ім'я в устах всього Юди, щоб сказати: Живий Господь Бог в усій єгипетській землі! **27** Бо ось Я пробудився проти них, щоб зробити їм зло, а не вчинити добро. І вигубленим буде ввесь Юда і ті, що живуть в єгипетській землі, від меча і від голоду, аж доки й не пропадуть. **28** І ті, що спасуться, малі числом повернуться до юдиної землі, і пізнають осталі юдині і ті, що жили в єгипетській землі, щоб жити там, чиє слово сповниться, моє чи їхнє! **29** Це ж вам знак, – говорить Господь, – що Я до вас навідаюся у цьому місті, щоб ви пізнали, що по правді сповнилося моє слово проти вас на зло. **30** Так сказав Господь: Ось я видаю фараона Уафриса, єгипетського царя, в руки його ворога і в руки тих, що шукають його душу, так як дав Я і Седекію, юдиного царя, в руки Навходоносора, вавилонського царя, що був йому ворогом, що шукав його душу.

Глава, мѕ· (*)[1]

Глава 45

ло́во е҆же гл҃а і҆ере́мїа прр҃къ къ варýху сн҃у нирі́евý, е҆гда́ ѣ҆писа́ словеса́ сі҃и въ кни́ги, ѡ҆ оу҆стъ і҆ере́мїиныхъ. въ четвёртое лѣто і҆ѡ҆ѧки́мово сн҃а і҆ѡ҆сі́инна ц҃рѧ і҆ю́дина [гл҃ѧ][2]· сего́ рече гь (вседержи́тел҃) о҆ тебѣ варýше. на́ко ре́кл҃ъ е҆си, ѡ҆ люте҃ мнѣ ѡ҆ люте҃ мнѣ, на́ко приложи́ гь трýдъ на тр҃ý мои. оу҆спо҃ съ҆ стенáнїемъ, поко́ѧ не о҆брѣто҃· [сего́ ра́ди][3] ѣ҆цы е҆мý, сѝце гл҃етъ гь. се҃ (азъ) на́же а҆ съ҆гради́хъ, а҆зъ разорю· и҆ на́же а҆зъ насади́хъ, а҆зъ посѣку́. (-)[4] ты (же) (себѣ проси́ши)[5] вели́ка, не проси. на́ко се҃ а҆зъ наведу́ (-)[6] на всѧ́ку плоть гл҃етъ гь. и҆ дамъ дш҃ý твою на (спсе́нїе)[7] въ всéмъ мѣ́стѣ, а҆́може а҆ще и҆деши та́мо·

Глава 45

1 Слово, яке сказав пророк Єремія до Варуха, Нирієвого сина, коли він записав ці слова в книги з Єреміїних уст в четвертому році Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя, кажучи: **2** Так говорить Господь Вседержитель про тебе, Варуше, **3** тому що ти сказав: Горе мені! Горе мені, бо Господь додав клопіт до мого труду! Я спав зі стогоном, я не знайшов спочинку. **5** Так скажи йому: Так говорить Господь: Ось тих, кого Я збудував, Я знищу, і яких Я насадив, Я вирубаю. **6** Ти ж собі просиш велике. Не проси, бо ось Я наведу на всяке тіло, – говорить Господь, – і дам твою душу на спасіння в кожному місці, куди лиш туди підеш.

Гла́ва, мѕ· (*)[1]

Глава 46

[ло́во е҆же бы́сть къ і҆ере́мїи прр҃ку ѡ҆ гн҃а проти́ву (-)[2] наро́до҃][3] къ е҆гу҃пту, проти́ву си́лы фарао́на нехао҃ ц҃рѧ е҆гу҃пе́ска, и҆же бы́сть на҃ рѣко́ю е҆вфра́тъ ѣ҆ (кархами́сѣ)[4]. е҆гоже поби (навходоносо́ръ)[5] ц҃рь вавилѡ́нскїи в лѣте четвёртемъ і҆ѡ҆ѧки́ма [сн҃а і҆ѡ҆сі́инна][6] ц҃рѧ і҆ю́дина. оу҆готовите о҆ру́жїе и҆ щи́ты, і҆ и҆дѣте на бра́нь. въпражи́те коня́, [и҆][7] посади́те всадники. (-)[8] сто́йте въ шлемéхъ

Глава 46

1 Слово, яке було до пророка Єремії від Господа проти народів, **2** до Єгипту проти сили фараона Нехао, єгипетського царя, який був над рікою Євфрат в Картамісі, якого побив Навходоносор, вавилонський цар, в четвертому році Йоакима, Йосіїного сина, юдиного царя: **3** Підготуйте зброю і щити й ідіть до бою. **4** Засідлайте коней і посадіть вершників, стійте в шоломах, поставте списи і

зодягніться в броні. **5** І що, отже, я побачив? Боягузів і тих, що повертають хребти, їхні сильні вибиті. Вони втекли швидко, не дивлячись назад. Звідусіль страх, – говорить Господь. **6** Швидкий не втече ані сильний не зможе спастися. На півночі при ріці Євфрат були переможені і впали. **7** Хто є той, що піднімається, як ріка, і його хвилі підносяться, як ріки? **8** Єгипет підноситься на подобу ріки, і його хвилі бушують, як ріка. І Він сказав: Піди і покрий землю, вигуби місто і тих, що живуть в ньому. **9** Сядьте на коні і поселіться на колісницях, і біжіть попереду, сильні з землі Мур, і держачи шоломи, беручи халдейські щити, і стріляючи стрілами. **10** Але цей день Господа Бога Вседержителя, день помсти, щоб одержати перемогу над своїми ворогами. Їх пожере меч, і насититься, і оп'яніє від їхньої крові, бо побиття від Господа Вседержителя в північній землі, біля ріки Євфрат. **11** Ввійди до Ґалааду і візьми масть, дівчино, єгипетська дочко. Надармо ти помножила твої лікування, і у тебе не буде здоров'я. **12** Народи почули твій сором і твій плач наповнив землю, бо сильний зустрівся з сильним, і оба разом впали. **13** Слово, що сказав Господь до пророка Єремії про це, що мав прийти Навходоносор, вавилонський цар, і побити єгипетську землю. **14** Сповістіть Єгиптові і проголосіть в Маґдалі, закричи в Мемфісі і розповідайте в Тафнасі. Стій і приготуйся, бо меч пожере тих, які є довкруги тебе. **15** Чому зігнив твій сильний, не залишився, бо Господь його перевернув. **16** Він помножив тих, що падуть, і впав, – чоловік скаже до свого ближнього, – і встань, і повернемося до нашого народу і до землі нашого народження від лиця голубиного меча. **17** Закличте ім'я фараона, єгипетського царя, час привів крик. **18** Живу Я, – говорить Цар, Господь Вседержитель його ім'я. Так як Тавор на горах і як Кармель в морі, так прийде. **19** Зроби собі суди полону, ти, що живеш, єгипетська дочко, бо Мемфис буде пустинею, і запустіє, і в ньому *ніхто* не буде жити. **20** Єгипет – вибрана і гарна ялівка, на неї прийшов поганяч з півночі. **21** Її купці, що живуть посеред неї, наче годовані телята повернулися і разом втекли, і не змогли встояти, бо прийшов день їхньої погибелі проти них, і час їхніх відвідин. **22** Його голос буде звучати, наче мідь, бо він наблизився з силою, і прийдуть

(-)[9], оу҃ста́вите копїа́, и҆ о҆блечѣ́тесѧ въ бро́на (-)[10]. (и҆) что҆́ оу҃бо (ви́дѣхъ)[11] страшли́вы и҆ хрепты́ о҆бращаю́шасѧ, (-)[12] крѣпкїѧ̀ и҃хъ и҆зби́ты. (побѣго́ша ско́ро)[13], не зра́ще въспа́ть. Ѡвсюдꙋ стра́хъ гла́етъ гдⷭ҇ь. не оу҃тече́тъ ско́рыи, ниже възмо́жетъ и҆збе́гнꙋти крѣпкїѧ̀. на (по́лъ нощъ)[14] бли҆́ (рѣкы̀) е҆ѵ҆фра́тъ побѣ҃жени сꙋть [и҆][15] падо́ша· Кто҆́ е҆́сть то́и и҆же ꙗ҆́ко рѣка̀ въсхо́дитъ, и҆ ꙗ҆́ко пото́цы въ҃зви́жꙋтсѧ во́лны (е҆го̀). (е҆гѵ҆́петъ)[16] по подо́бїю рѣкы̀ въсхо́дитъ, [и҆ ꙗ҆́ко рѣка̀ въсколѣ́блютсѧ во́лны е҆го̀][17]. и҆ речѐ ѹ҃зы́инди и҆ покры́и зе́млю, (-)[18] погꙋби [гра́ и҆][19] живꙋ́шаѧ е҆го̀. въ҃зсе́дите на коня̀, [и҆][20] всели́тесѧ на колесни́цахъ. (и҆) бѣ́жите напре́ сы́лнїи Ѡ҃ земла̀ мꙋ́рь, и҆ (-)[21] шле́мы (держа́ще щиты̀ халдѣ́йски взе́млюще и҆)[22] стрѣла́юще стрѣ́лы. и҃о дн҃ь се́и гⷭ҇а вⷭ҇а (вседръжи́теля)[23], дн҃ь мще́нїѧ, да възметъ побѣ́дꙋ на҃ враго́м свои́ми. (-)[24] пожре́тъ (ѧ҆̀) мечь (-)[25] и҆ насыти́тсѧ, и҆ оу҃пїе́тсѧ кро́вїю и҃хъ. ꙗ҆́ко поби́тїе гⷭ҇а (вседержи́теля) въ земли полꙋночнеи, бли́зъ рѣки е҆ѵ҆фра́тъ· вни́ди въ галаа́дъ, и҆ възми те́кли дво́ дщи е҆гѵ҆фпе́тскаѧ. въ сѵ́етꙋ оу҃мно́жи врачева́нїѧ твоѧ (и҆) здра́вїѧ не бꙋдетъ ти҃. оу҃слы́шаша ꙗ҆зы́цы (срамотꙋ)[26] твою, и҆ пла́чь твои напо́лни зе́млю. ꙗ҆́ко сы́лныи срѣте́сѧ (съ сы́лнымъ), (и҆) (о́ба ѩ҆́кꙋпѣ падо́ста)[27]· [Сло́во е҆́же][28] гла́ гⷭ҇ь (къ ї҆ере́мїи)[29] [прⷪ҇ркꙋ][30] о҆́ се́мъ, ꙗ҆́ко и҃мѣетъ прїѧ́ти (навхоносо́ръ цр҃ь) вавѵ҆ло́нскїи, (и҆) поби́ти зе́млю е҆гѵ҆пе́тскꙋ. [въ҃звѣсти́те е҆гѵ҆́пту, и҆ о҆гласи́те][30] въ (магда́лꙋ)[31]. (-)[32] въ҃зопїи въ мемфи́съ, [и҆ ѣ҆ тафна́съ][33] повѣ́дѣте. сто́и и҆ оу҃гото́висѧ, ꙗ҆́ко пожре́тъ ме́чь (сїѧ, ꙗ҆́же о҆́кр҃тъ тебѣ̀ сꙋть)[34]. почто҆̀ (съгни́лыи)[35] твои, не ста̀, ꙗ҆́ко гⷭ҇ь превратѝ и҃̀. (оу҃мно́жи па́дающаѧ)[36], и҆ паде мꙋ́жъ бли́жнемꙋ свое́мꙋ. (и҆) реко́ша въста́ни, и҆ въ҃звратѝмсѧ к людемъ на҃шимъ, [и҆][37] въ зе́млю рожде́нїѧ нашего Ѡ҃ лица̀ мечю̀ (го́лꙋбѧ)[38]. въ҃зъзовѣ́те и҃ма фарао́на [-][39] цр҃ѧ е҆гѵ҆пе́тска, (во́пль приведе ча́съ)[40]. живъ е҆́смь а҂зъ гла́етъ [цр҃ь, гⷭ҇ь][41] (вседержи́тель и҃ма е҆го̀)[42]. ꙗ҆́коже [дабо́ръ][43] на гора́хъ, и҆ ꙗ҆́ко кармель̀ в мо́ри прїи́деⷮ. сꙋ́ды плѣне́нїѧ съ҃твори себѣ̀ живꙋ́шаѧ дщи е҆гѵ҆пе́тска. ꙗ҆́ко мемфи́съ въ пꙋстыню̀ бꙋ́детъ, и҆ о҆пꙋстѣетъ, (и҆ не бꙋ́детъ в не́мъ жи́ти)[44]. ю҆́ница (и҆збра́нна и҆) кра́сна е҆гѵ҆́петъ, погони́тель Ѡ҃ полꙋно́щи прїи́деⷮ е҆и҃. (-)[45] кꙋпцы̀ е҆ѧ̀ (живꙋ́щеи) посреди е҆ѧ̀, ꙗ҆́ко те́лцы тꙋ́чнїи о҆́братишасѧ и҆ побѣго́ша вкꙋпѣ, (и҆) не мого́ша стати, ꙗ҆́ко дн҃ь погѷбели (и҃хъ) прїи́деⷮ на ня҃, и҆ ча҃ посѣще́нїѧ и҃̀. гла҃ [е҆го̀][46] (ꙗ҆́ко мѣдь звѣцѧ́ти бꙋ́детъ. ꙗ҆́ко съ

сѝлою приближи́сѧ)[47], и҆ съ сѣкиры́ми прїи́дꙋ къ немꙋ, ꙗ҆́ко дрє́вїе сѣка́ще, посѣ́кꙋ лѣ́съ є҆гѡ, гл҃е́тъ гдⷭ҇ь. и҆же не мо́жетъ съчтє́нъ бы́ти. оу҆мно́жишасѧ па҆̀ прꙋго́въ, и҆ не бѣ̀ и҃ числа. посрамлє́ннаѧ є҆́сть дш҃и є҆гу҆петї́ска, (и҆) дана в рꙋ́цѣ лю́демъ полꙋно́щнымъ· [рє́че гдⷭ҇ь вседержи́тель бг҃ъ і҆и҃лє́въ]48. се азъ посѣщꙋ (на́гъ лꙋкъ а҆лєѯа́ндрїи́скїи)49, [и҆]50 на фараѡ́на [и҆ на є҆гу́петъ, и҆ на бо́ги є҆гѡ, и҆ на ц҃рⷯ є҆гѡ]51, и҆ на оу҆пова́ющаѧ на́нь. [и да́мъ а҆зъ є҆̀ в рꙋ́цѣ и҃щꙋщихъ дш҃и и҆́хъ, и҆ в рꙋ́кꙋ (навходоносо́ра)52 ц҃рⷯ вавилѡ́ньска, и҆ в рꙋ́цѣ слꙋ́гъ є҆гѡ. и҆ посе́метъ [пожи́вꙋтъ]53 (в нс҃̀) ꙗ҆́ко и҆ пе́рвѣе, гл҃а́ гдⷭ҇ь]54· ты́ же не бо́иса рабе мои і҆а́кове, ни оу҆стра́шаи́сѧ і҆и́лю. се бо̀ а҆зъ тебѐ сѣ́сена съ́творю и҆здале́ча, и҆ сѣ́мѧ твое҆ и҃ѕ земл҃а̀ плѣне́нїѧ є҆гѡ. и҆ возвратѧ́сѧ і҆а́кѡ и҆ почїе́тъ, и҆ вѣ съпѣ́хъ бꙋ́детъ, и҆ не бꙋ́детъ оу҆стра́шаѧи є҆гѡ· *(ты́ же) не бо́иса рабе мои і҆а́кове, гл҃е́тъ гдⷭ҇ь, ꙗ҆́ко с тобо́ю [є҆́смь а҆зъ]55. ꙗ҆́ко съ́тꙋ а҆̀ всѧ ꙗ҆зы́ки, в на́же (тⷨ҇а и҆звергохъ҆)56, тебе́ же не съ́тꙋ, но наказꙋ тѧ сꙋ́домъ, ниже ꙗ҆́ко неви́нномꙋ и҃спꙋщꙋ тебѣ·

ісаїа мд вы й

ic. 44 вищ. 30

Гл҃а, мѕ· (*)1

[(ло́во гн҃е є҆же бы́сть)2 къ і҆ере́мїи прр҃ку҃]3 на и҆ноплеме́нныи҃, [пре́же нежели побѝ фараѡ́нъ газа́мъ]4· ты́ ꙗ҆́ко гл҃е́ гдⷭ҇ь. се воды́ възыдꙋтъ и҃ѕ полꙋно́щи, и҆ бꙋ́дꙋтъ ꙗ҆́ко пото́къ волнꙋющїи. и҆ покры́ютъ зе́млю, и҆ ꙗ҆̀же на неи. гра́дъ, и҆ живꙋщаѧ в не́мъ· (-)5 ты́ ꙗ҆́ко гл҃е́ гдⷭ҇ь. се воды́ възыдꙋтъ и҃ѕ полꙋно́щи, и҆ бꙋ́дꙋтъ ꙗ҆́ко пото́къ волнꙋющїи. и҆ покры́ютъ зе́млю, и҆ ꙗ҆̀же на неи. гра́дъ, и҆ живꙋщаѧ в не́мъ· (-)6 възопїю́тъ лю́дїе, и҆ въсплачꙋ́тсѧ вси живꙋщеи на земл҃ѝ, и҃ш҃ꙋма (го́рдости въ҆ружє́ны҃)7, (и҆ во́инъ)8 є҆гѡ и҃ѕ гръ҇мнѣнїѧ колесни́ць є҆гѡ (и҆) мно́жества ко́лъ є҆гѡ. не ѡ҆гледа́хꙋсѧ и҃щꙋ на сны́ (-)9, ѡ҆пусти́вши рꙋцы (пришє́ствїѧ ради дн҃е)10, во́ньже поги́бнꙋтъ вси и҆ноплеме́нницы. и҆ разме́щ҃ѣсѧ тꙋ́ръ и҆ сидо́нъ, съ всѣ́ми про́чими помощники́ свои́ми. ꙗ҆́ко и҆сплени́лъ є҆́сть гдⷭ҇ь (палести́ны), ѡ҆стаи́ки ѡ҆стро́ва [кападокїи́ска]11. прїи́де плѣ́ш҃ на газꙋ, оу҆молче а҆скало́нъ, и҆ ѡ҆стаи́ки [оу҆до́лїѧ и҆́хъ]12· (и҆) доко́лѣ сѣ́чи бꙋ́деши ѯ҆ мечю бж҃їи, (и҆) доко́лѣ не оу҆покои́шисѧ. вни́ди в ножны́ своѧ, почїи́ и҆ помолчи́. ка́ко оу҆покои́сѧ понє́же гдⷭ҇ь заповѣ́да є҆мꙋ на а҆скало́на, и҆ на сꙋщаѧ за моремъ (вла́сти є҆гѡ, и҆ тⷨ҇ꙋ съ́речесѧ с ни́мъ)13.

Гл҃а, ми҃· (*)1

моа́ви, тⷨ҇а́ко рече́ гдⷭ҇ь [вседержи́тель бг҃ъ і҆и҃лє́въ]2. ѯ҆ лю́тѣ на (ва́мꙋ)3, ꙗ҆́ко погꙋбле́но є҆́сть (и҆ посрамле́но). взѧ́сѧ (кариѳ-

Глава 47

1 Господнє слово, яке було до пророка Єремії проти чужинців, раніше ніж фараон побив Ґазам. **2** Так говорить Господь: Ось прийдуть води з півночі і будуть як ріка, що покриють землю і те, що на ній, місто і тих, що живуть в нім. Люди закричать і заплачуть всі, що живуть на землі, **3** від шуму гордості озброєних і його вояків, від гуркотіння його колісниць і множества його коліс. Батьки не зглядалися на синів, опустивши руки **4** задля приходу дня, в якому згинуть всі чужинці. І розкинутим буде Тир і Сидон з усіма іншими своїми помічниками, бо Господь до попелу звів Палестину, решткиКападокійського острова. **5** Прийшла лисина на Ґазу, замовк Аскалон і останки їхніх долин. І доки будеш рубати, **6** мече божий? І доки не спочинеш? Ввійди до своєї піхви, спочинь і мовчи. **7** Як він спочине? Тому що Господь йому заповів проти Аскалону і проти тих, що за морем, – його влада. І там Він домовився з ним.

Глава 48

1 Про Моав так сказав Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Горе на Ваму, бо він знищений і засоромлений. Захоплено Каріятіярим,

він сильно засоромлений і жахнувся. **2** Немає більше веселості в Моаві, проти Есевону задумали зло. Прийдіть, і вигубім їх з народів. Задля цього мовчки затаїшся, і за тобою піде меч. **3** Голос крику з Оронаїма, вигублення і велике знищення. **4** Знищений Моав! Сповістіть крик його малим. **5** Бо по відході Луіт плач перевищив плач, бо на підході Оронаїма вороги почули плач знищення.

вищ. 17 **6** *Втікайте! Збережіть ваші душі і будете, так як дика розслинність в пустині! **7** Бо задля цього, оскільки ти мав надію на твої огорожі і на твої скарби, ти, отже, будеш схоплений. І Хамос піде в переселення, його священики і його князі разом *з ним*. **8** І грабіжник прийде на всяке місто, і ні одне місто не спасеться. І пропадуть долини, і поля будуть вигублені. Бо Господь сказав: **9** Дайте цвіт Моавові, бо він відцвів. І його міста будуть спустошені і без жителів. **10** Проклята людина, що з недбайливістю чинить господнє діло! Проклятий же той, що боронить свій меч від крові. **11** Плодовитим був Моав від своєї молодості і спочив в закваснах своїх, ані не перелився з посуду до посуду, ані не був переселеним. Через це його солодкість була в ньому, і його запах не змінився. **12** Через це ось дні приходять, – говорить Господь, – і пошлю йому впорядника і того, що подає чаші його. І простягну його, і виміряю посуд його, і знищу його чаші. **13** І Моав буде засоромленим від

црс3. 12 Хамоса, *так як є засоромлений ізраїльський дім від Ветила, на якого вони мали надію. **14** *Як скажете: Ми є

іс. 16 сильні і сильні чоловіки в бою? **15** Знищений Моав, ввійшли до його міст, і його вибрані юнаки пішли під меч, – говорить Цар, Господь Вседержитель його ім'я. **16** Близько є моавова погибель. Хай прийде! І його зло прийде дуже скоро. **17** Потішайте його всі, що довкруги нього, і всі, що знаєте його ім'я. Скажіть: Як розломлено палицю сили – славну лозу? **18** Зійди зі слави і сядь в голоді, мешкання дивонської дочки, бо нищівник Моава прийшов до тебе! Він знищить твої огорожі. **19** Стій на дорозі і гляди на Ароірові помешкання. Запитай втікача і скажи до втікача: Що сталося?

іс. 16 **20** *Моав є засоромленим, бо є переможеним. Ридайте і заголосіть! Сповістіть в Арноні, що Моав вигублений! **21** І суд прийшов на повну землю, на Елон, і на Еса, і на Мефат, **22** і на Дивон, і на Наво, і на дім Девлатаїм **23** і на Каріатиярим, і на Ветамул, **24** і на Каріот, і на Возру, і на всі міста моавської землі, які далеко і які близько. **25** Відламаним є моавсь-

адїа҃римъ)[4]. посрами́сѧ (силнѣ҆ и҆ о҆у҃жасе́сѧ)[5]. нѣ́сть ктомꙋ (весе́лїе)[6] въ моа́вѣ҆. противꙋ е҆сево́ну мы́слиша (-)[7] зло҆. (прїидѣ́те и҆ потре́бимъ а҆̀ ѿ на́зы́къ. сего ради молча о҆у҃тайшисѧ, и҆)[8] (по́идетъ затобо́ю)[9] ме́чь. (-)[10] гла́ во́плѧ съ о҆ронаи́̀ погꙋбле́нїе и҆ сътре́нїе вели́ко. сътре́сѧ моа́въ, възвѣсти́те (во́пль)[11] [малы́мъ е҆го][12]. на́ко (по възше́ствїи лꙋи́дъ)[13] пла́ча възы́иде пла́чъ, на́ко на и҆стꙋповании о҆ронаи́мъ (вра́зи) рыда́нїе сътре́нїѧ слы́шали сꙋть. *бѣжи́те (-)[14] съблюди́те дш҃а ваша, и҆ вѕ҃ї ѕ҃і бꙋдете на́ко (ди́вїа бы́ль)[15] въ пꙋсты́ни. сего е҆́ради на́ко и҆мѣ́лъ е҆си наде́ждꙋ въ о҆гра́дахъ твои́хъ и҆ (въ сокро́вищи́̀ твои́хъ), ты́ о҆у҃бо на́ть бꙋдеши. и҆ по́идетъ хамо́съ въ пресели́нїе, сщ҃е́нники е҆го и҆ кнѧзи е҆го вꙋкꙋпѣ. и҆ прїидетъ хи́щникъ въ всѧ́къ гра́̀, и҆ не и҆зба́витсѧ (ни е҆ди́нъ гра́дъ). и҆ поги́бнꙋтъ о҆у҃до́лїѧ, и҆ погꙋбатсѧ по́лѧ, на́ко ре́кла е҆сть гс҃ь. да́йте (цвѣтъ)[16] моа́вꙋ, на́ко ѿцвѣтетъ· и҆ (-)[17] гра́ди е҆го бꙋдꙋтъ пꙋсты (и҆ без҆ живꙋщихъ)[18]. проклѧ́тъ (чл҃къ) твори́и дѣло гн҃е съ небреже́нїе́мъ, (проклѧ́̀ же възбранѧ́ѧи)[19] мечꙋ своему́̀ ѿ кро́ве. (пло́ныи)[20] моа́въ бѣ ѿ мла́дости [своеѧ]́[21], и҆ почи́ въ (ксасни́цахъ)[22] свои́хъ, ниже прели́сѧ ѿ сосꙋда въ сосꙋдъ, ни пресели́сѧ. сего ради бы́сть сла́дость е҆го в҃ нем҃, и҆ во́нѧ е҆го нѣ́сть премѣне́на· Сего ра̀ се дн҃ї҃е градꙋтъ гл҃е́тъ гс҃ь. и҆ послю̀ е҆мꙋ зрадѝтела, (и҆ простира́тела ла́гвицъ е҆го). и҆ прострꙋ и҆̀ и҆ съсꙋ́ды е҆го и҆змѣ́рю, и҆ ла́гвици е҆го съкрꙋшꙋ. и҆ посрами́тсѧ моа́въ ѿ хамо́съ, *на́коже посрам- г҃ ч҃ ѳ҃і
лене́нъ е҆сть домъ і҆и҃левъ ѿ веди́̀, [в не҃же и҆ма́ хꙋ надеѧ́̀ꙋ]́[23]. *ка́ко гл҃е́те, сильни е҆́смы и҆ мꙋ- і҃сіа҃ѧ ѳ҃і
жи крѣ́пцы ѣ҆ бою. погꙋби́сѧ моа́въ, (въ гра́ды е҆го въни́до́ша)[24], і҆ и҆збра́нїи ю҃ноши е҆го сни́до́ша по҆̀ мечь. [гл҃е́тъ ц҃рь, гс҃ь вседержитель и҆ма́ е҆̀]́[25]. бли́̀ е҆сть [поги́бель][26] моа́вла, да прїидетъ, и҆ зло҆ е҆го ско́ро (прїиде́̀) вѣ́ло. (о҆у҃тѣша́йте)[27] а҆̀ вси и҆же о҆́крꙋтъ е҆го, (и҆) вси вѣ́дꙋщеи и҆ма е҆го. рците, ка́ко съкрꙋши́сѧ же́злъ крѣ́пости лоза сла́вна. сни́ди ѿ сла́вы и҆ сѧ́ди въ (а҆̆ліса́нїи жили́ща дщ҃е́ри дибо́нь)[28], на́ко погꙋби́тель моа́̆вскїи възы́иде́̀ к҃ тебѣ, разрꙋшѝ о҆́грады твоѧ· на пꙋти́̀ сто́и, и҆ позри жили́ща а҆рое́рь. (-)[29] въспроси бѣжа́щаго, и҆ къ о҆у҃бѣгшемꙋ рцы̀, что҃ е҆ бы́сть. *посрами́сѧ мо- и҆саі҃ѧ ѳ҃і
авъ, зане́̀ побѣже́̀ е҆сть. рыда́йте и҆ въпїи́те възвѣсти́те въ а҆рно́нѣ, на́ко погꙋби́сѧ моа́въ. и҆ сꙋдъ прїиде на҃ зе́лю (по́лнꙋю)[30], на (е҆ло́̀)[31], и҆ на (е҆са)[32], и҆ на (мефа́дъ)[33], и҆ на дибо́нъ, и҆ на наво, и҆ на до́мъ девлаѳаи́м̀, (и҆) и҆ на [карїа́дї-

âрúмъ][34], [-][35] и̂ на (вет҃амоу́лъ)[36], и̂ на карїо́тъ, и̂ на (во́зра)[37], и̂ на всѧ̀ грады [зе҃ли][38] моавли́, и̂же далечѐ і̂ и̂же близу́ су́ть. ѿсѣче҃нъ е҃сть рогъ моа́вль, и̂ мы́шца е҃го сы́кроушисѧ, [гл҃етъ гдь][39]. оу̂пои́те е҃го на́ко на гда̀ вы́здвижесѧ. и̂ о́бразѝ роукоу́ свою̀ моа́въ (въ всемъ развращє́нїи). и̂ бу́детъ ѣ҆ посмѣ́хъ тако́ о́нъ, на́ко ѣ҆ посмѣ́хъ былъ тебѣ і҆и̃лю, и̂ въ та́йствѣ твое҃мъ о́брѣте е҃го. (тѣ́мже словесъ ради сѝхъ и̂же нань реклъ е҃си, на́въ веде́нъ бу́деши)[40]. о́ста́вите гра́ды и̂, пребыва́йте на ка́мени живоущїи моа́вѣстїи. (и̂) бу́дите на́ко го́лоубъ гнѣзда́йсѧ ѣ҆ (-)[41] самомъ врьху́ скважни· Слы́шахомъ го́рдость моа́влю, высокъ е҃сть зѣ́ло. презо́рьство е҃го и̂ ѿвръже́нїе е҃го, вы́зноше́нїе и̂ въздвиже́нїе сэ҃рца е҃го а҃зъ вѣ́мъ (-)[42], [гл҃етъ гдь][43], и̂ похва́лу е҃го. (сего́ ради на́ко да не о́ста́не҃ в немъ кр҃пость е҃го, ниже́ близъ того́ что́ мо́глъ) хо́ти сътвори́ти. сего́ ради на моа́ва възрыда́ю, и̂ къ всему́ (моа́ву възопїю̀, къ мужемъ гли́нанѣ сѣ́нѣ гл҃ющимъ)[44]. сѣ҆ плачю̀ и̂́серь. въсплачю́тсѧ виногра́ди сава́ма. лѣторасли твоѧ прешли́ су́ть мо́ре, даже до (мо́рѧ)[45] и̂́серь прїидо́ша. на жа́тву твою̀ (и̂) на ви́нно събира́нїе твое, хи́щникъ прїиде. *ѿ́ята е҃ ра́дость и̂ весе́лїе [ѿ кармель, и̂][46] ѿ земли моа́ли, и̂ винѡ̀ (ѿ точи́лъ побра́хъ)[47]. (никогда́ же)[48] гнетя́ (ви́нну на́году) (по о́бы́чаю пѣ́сни не воспое҃тъ)[49], ѿ вопла е҃сево́ньска даже до е҃леа́ле, (и̂ а҃е́са)[50], даша гласъ свои́. ѿ (сего́ръ)[51] даже до о́ронаи́мъ [-][52] [ю́ницу тр҃илѣтнюю приходя́щу][53]. (во́ды же немри́м̃ презлы)[54] бу́дутъ. и̂ ѿи́му ѿ моа́ва, гл҃етъ гдь, жрущаго на гора́хъ, и̂ о́свѣщаю́щаго бого́ е҃го· того ради сэ҃рце мое на моа́ва на́ко пищаль мѣдяна звѣцаѧ бу́детъ, [и̂][55] сэ҃рце мое къ муже҃ (стѣнѣ глинянѣ дасть гла́съ пищаль́ськь)[56]. па́че бо сътворѝ нежели възможе, тѣ́мже погибо́ша (-)[57]. *всѧ́ка (оу́бо) глава̀ (плѣшива́)[58], и̂ всѧ́ка бра́да о́бръснетсѧ. на всѧ́кои роукѣ (сказа́нїе)[59], и̂ на всѧ́комъ (хрептѣ струпъ)[60]. и̂ на всѣхъ хра́минахъ моа́вскихъ, и̂ на стогна̃ е҃го (всѧ́къ пла́чь). понеже сы́кроуши̃ [моа́ва][61] (на́ко сосудъ непотребе́й, гл҃е́ гдь)[62] (-)[63]. ка́ко (побѣдисѧ)[64] възопи́ша· како (повѣси главу́)[65] моа́въ, (и̂) посрами́сѧ. и̂ бу́детъ моа́въ ѣ҆ посмѣ́хъ и̂ въ (при́тчю)[66] всѣмъ о́кр҃тъ себе· (-)[67] а҃ко гл҃етъ гдь, [се҃ на́ко о́релъ летѧ́й и распростре́тъ кры́лѣ своѝ на моа́ва][68]. взя́тъ е҃сть [карїо́тъ][69], и̂ о́гра́ды е҃го о́бъстои́мы су́ть. [и̂ бу́детъ сэ҃рце си́лныхъ моа́вѣскы̃ ѣ҆ то́и дн҃ь, на́ко сэ҃рце жены̀ рождающи][70]. и̂ преста́не҃ моа́въ бы́ти людми, на́ко на гда̀ похва-

кий ріг і його рамено розбите, – говорить Господь. **26** Напоїть його, бо він звеличився проти Господа. І Моав відклав свою руку в усьому знищенні, і так він буде на сміх, **27** як і на посміховисько тобі був Ізраїль, і в твоїй крадіжі його знайшов. Тому задля цих слів, які ти сказав проти нього, схопленим будеш поведений. **28** Покиньте міста і перебувайте у скелях ті моавіти, що живете. І будете наче голуб, що гніздяться на самому верху отвору. **29** Ми почули моавову гордість, вона була дуже великою, його нехіть, і його відкинення, гордість і зарозумілість його серця. **30** Я знаю, – говорить Господь, – і його похвалу. Задля цього, щоб його сила не залишилася в ньому ані близько того, що міг би бажати вчинити. **31** Через це заголошу над Моавом і закличу до всього Моава, до чоловіків, що говорять до глиняної стіни: **32** Оплакую Ясер! Заплачуть виноградники Савама. Твої галузки перейшли море, прийшли аж до моря Яасера – на твої жнива і на твоє збирання вина прийшов руйнівник. **33** *Забрана радість і веселість з Кармеля і з моавської землі, і Я зібрав вино з точил! Ніколи ж за звичаєм не заспіває пісні той, хто видушує винну ягоду. **34** Від есевонського крику аж до Елеала і Аеса видали свій голос, від Сегора аж до Оронаїма – трилітню теличку, що приходить. Води ж Немрима будуть дуже злі. **35** І заберу з Моава, – говорить Господь, – того, що жертвує на горах і дає світло його богам. **36** Через це моє серце проти Моава, він буде наче мідна сопілка, що звучить, і моє серце проти чоловіків глиняної Стіни. Він видасть сопілчаний голос, бо він зробив більше ніж зміг, тому вони згинули. **37** *Отже, всяка голова лиса і всяка борода буде оголена, на всякій руці кайдани і на всякому хребті струп. **38** І на всіх моавських дахах і на його вулицях всякий плач, бо Я знищив Моава як непотрібну посудину, – говорить Господь. **39** Вони закликали: Як він переможений? Як Моав повісив голову і був засоромлений? І Моав буде на посміховище і на прутчу всім довкруги себе. **40** Так сказав Господь: Ось як летить орел – і він розпростре свої крила проти Моава. **41** Забрано Каріот. І його охорони оточені. І в тому дні серце моавських сильних буде як серце жінки, що родить. **42** І Моав перестане бути народом, бо похвалився проти Господа. **43** Страх, і прірва, і пастка на тебе, ви,

îсаї́а ӕ҃і

îсаї́а ӕ҃ї ӕ҃ѕ҃ ѕ҃

ic. 16

ic. 15
єз. 7

ic. 24

що живете в Моаві! – говорить Господь. **44** *Хто втече від лиця страху, впаде у прірву. І хто вилазить з прірви, буде схоплений пасткою. Бо Я наведу на Моава рік їхніх відвідин, – говорить Господь. **45** На есевонській стіні стали ті, що втекли від пастки, бо вогонь вийшов з Есевона і полумінь з-посеред Сіону і спалив частину Моава і верх синів замішання. **46** Горе тобі Моаве! Згинув ти, хамосовий народе! Бо відведені твої сини і твої дочки в полон. **47** І поверну моавів полон в останні дні, – говорить Господь. – Аж досі моавові суди.

лисѧ. [страхъ и пропасть и сѣть][71] на тѧ ѡ̑ живущіи въ моави, [глетъ гь][72]. *иктѡ оу̑бѣжитъ ѡ̑ лица̀ страха, ѣпадетъ въ про́пасть. і ѝзлазѧ́и ѝс пропасти, ѝме́тсѧ сѣтію. понеже приведу́ на моа́ва лѣто посѣще́нїѧ ѝхъ, [глетъ гь][73]. [въ стѣню ѥсево́нъстѣ ста́ша ѡ̑ сѣти ѝзбѣ́ше. о́гнь бо ѝзы́инде съ ѥсево́нъ, [и][74] пла́мень ѡ̑ (среди)[75] сїо́ну и пожже (ча́сть)[76] моа́ва, и (вѣ́рхъ сно́въ смяте́нїѧ)[77]. го́ре тебѣ моа́въ. погибо́сте лю́дїе хамосъ. ѩ́ко ѡ̑веде́шасѧ сны́ твоѧ [-][78] и дще́ри твоѧ въ плѣнъ. и възвращу́ плѣнъ моа́вль ѣ̀ послѣдняѧ дн҃и, глетъ гь. даже досе́лѣ сѹ́ди моа́вли][79].

Глава 49

1 Скажи ж аммоновим синам: Так говорить Господь: Чи немає ізраїльських синів, або немає в нього наслідника? Отже, чому взяв Мелхом насліддя Ґада і його народ жив у їхніх містах? **2** Через це ось приходять дні, – говорить Господь, – і проголошу воєнний звук на Равват аммонових синів. І він буде рознесений на порох. І його дочки будуть спалені вогнем. І візьме Ізраїль свою владу, – говорить Господь. **3** Закричи, Есевоне, бо Ґаї знищено! Закричіть, равватські дочки, підпережіться мішковиною, ридайте і біжіть по оборонах, бо Мелхол буде відведений у полон, його священики і князі разом *з ним*! **4** Чому хвалишся рівнинами? Зійшли твої долини, прекрасна дочко, що надієшся на своє багатство, що говориш: Хто на мене нападе? **5** Ось Я проти тебе приведу страх, – говорить Господь Вседержитель, – від усіх, що є довкруги тебе. І всі розсієтеся від вашого лиця і ані не буде того, хто збирає, він втік. І після цього поверну полонених аммонових синів. **7** Говорить Господь до Ідумеї. Так говорить Господь Вседержитель: Хіба немає більше мудрості в Темані? Пропала рада в синах і знищеною є їхня мудрість! **8** Втікайте і відвертайте лиця! Зійдіть до аду, мешакнці Дедану! Бо Ісавову загибель Я на нього навів, час його відвідин. **9** Якщо б збирачі вина прийшли проти тебе, не залишили б, отже, ні грона. Якщо ж би злодії вночі прийшли, захопили б те, що їм вистарчає. **10** Але Я виявив Ісава, відкрив його скрите, і не зможе затаїтися. Згинуло його насіння, і його брати, і його сусіди, і не буде. **11** Залиши твоїх сиріт, Я ж їм накажу бути живими, і твої вдовиці на мене будуть надіятися. **12** Бо так говорить Господь: Ось ті, я-

Гл҃а, мѳ҃. (*)[1]

(цы́ же) сно́мъ ѧ̂ммо́нимъ. тако глетъ гь, ѣ̂да (не ѹ̑ сно́ве)[2] їи҃леви, и҆ли наслѣ́дника нѣ́сть ѥ̂мѹ. почто́ оу̑бо прїа (наслѣ́дїе) мелхо́м [га́дъ][3], и люде́ ѥ̂го въ гра́дѣхъ ѥ̂го живя́ху. сего́ ра́ди ѥ̂е дн҃ї́е градѹ́т глетъ гь, и ѡ́глашу на равва́тъ [сно́въ ѧ̂ммо́нь][4] (ра́тныи звѹкъ)[5]. и бѹ́детъ въ (пра́ разме́тано, и дще́ри)[6] ѥ̂го о́гне́мъ заже́же́ны бѹ́дѹтъ. и въспрїи́метъ їи҃ль вла́сть свою [глетъ гь][7]. възопїи ѥ̂сево́нъ, ѩ́ко погѹби́сѧ га́и. въпїи́те дще́ри равваи҃ски, преполши́тесѧ вре́тищемъ, (-)[8] рыда́йте [и҆ сѣга́йте по забра́лахъ][9]. ѩ́ко мелхомъ въ плѣнъ ѡ̑ведетсѧ, сѷ̈е́нницы (-)[10] и кнѧ́зи ѥ̂го въкѹпѣ. что́ хва́лишисѧ въ оу̑до́лїѧхъ, (сно́ѧинде оу̑до́лїе твое) дще́ прекра́сна, оу̑повающїѧ бога́тствѡ̑ свои́мъ, глѧ, ктѡ̀ прїи́дѣ на́ мѧ Се ѧ́зъ приведу́ (на́ тѧ стра́)[11], глѣ́ гь [вседръжи́тель][12], ѡ̑ всѣхъ сѹ́щихъ о́кр҃тъ тебе. и расте́тесѧ вси ѡ̑ лица̀ ва́шего, и ниже бѹ́детъ събира́юща [сѣжа̀. и посемъ възращу́ плѣ́нники сно́въ ѧ̂ммо́нь. глетъ гь][13] (*)[14] къ и҆дѹмеи. та́ко глетъ гь [вседръжи́тель][15], ѥ̂гда нѣ́сть ѥ̂семѹ мѹ́дрости въ дема́нѣ. поги́бе совѣ́тъ ѡ̑ (сно́въ)[16], (и) непотре́бна ѥ̂сть мѹ́дро́ и҃ (сѣжи́те и лица)[17] (ѡ̑враща́йте снидите во а́дъ)[18] живѹщеи дедя́нъ. (зане погиби́ль и҆са́влю)[19] приведо́ на́нь, ча́съ посѣще́нїѧ ѥ̂го. а҆ще бы о́бъи҃ма́тели вина̀ пришли́ (на́ тѧ), оу́бо не о́ста́вили бы ни грезна̀. а҆ще ли же та́тїе бы̀ в нощи (пришли похити́ли бы то́, что̀ довлѣ̀ и҃мъ)[20]. но ѧ́зъ ѩ́ви́хъ и҆са́ва, ѡ̑кры́ихъ та́инаѧ ѥ̂го, (и) не възможетъ оу̑таи́тисѧ. погѹблено ѥ̂сть (сѣ́мя ѥ̂го, и)[21] бра́тїѧ ѥ̂го, и сосѣ́ди ѥ̂го, и не бѹ́детъ. о́ста́ви сиро́ты твоѧ, (ѧ́з же и҃мъ повелю́)[22] жи́вомъ бы́ти, и вдови́цы (твоѧ) на мѧ оу̑пова́ти бѹ́дѹтъ. ѩ́ко бо глетъ гь, ѥ̂е и҃мже не было сѹ́дѹ, да пїю́тъ ча́шѹ, [пїю-

ꙗ҆е][23] и҆спїю́тъ. (-)[24] ты́ (же) на́ко неповѝнныи о҆ста́неши. не бу́деши неповѝненъ, [но пїѧ и҆спїе́ши][25]. собо́ю бо кла́хсѧ гл҃етъ гдь, на́ко въ пу́стыню и҆ въ поруга́нїе, [и҆ въ посмѣ́хъ][26] и҆ въ проклѧ́тїе бу́детъ во́зра, и҆ вса́ гра́ды е҆го
ѧ҃вдем й бу́ду въ пу́стыню вѣ́чную. *Слы́ху слы́шахъ ѡ҃ гда, и҆ посо́лъ во на́зыѝки посланъ е҆́сть. съберѣ́тесѧ і҆ и҆дѣ́те проти́ву е҆му, [и҆][27] (въста́нѣ)[28]
нн҃ й на о҆плъче́нїе. [на́ко ре҃][29] мала́ да́хъ тѧ въ стра́нахъ, *(и҆) поруга́нымъ среди́ люде́й. Противле́нїе твое прельсти́ тѧ, (и) го́рдость ср҃ца твое́го. живы́и вѣ пещерахъ камен҃нахъ, (и҆ похити́ти оу҆кр҃плѧ́ешисѧ верху́ хо́лма)[30]. е҆гда́ възнесеши на́ко о҆ре́лъ гнѣ́здо свое, ѡ҃тто́лѣ све́ргу тѧ, [гл҃етъ гдь][31]. и҆ бу́детъ и҆думе́ѧ пуста́. всѧкъ ходѧ́и чрезъ ню̀ [подивѝтсѧ, и҆ възъгл҃етъ на҃ всѣ́кими на́звами
ѧ҃ мѡ҃ дї е҆ѧ][32]. *на́коже превращена́ е҆́сть содо́ма и҆ гомо́ра, и҆ сосѣ́ды е҆ѧ, гл҃ѣ́ гдь [-][33]. не пожи́вет҃ъ та́мо мужъ, ниже́ пребу́детъ (вѣ́ нем)[34] сн҃ъ
нн҃ й чл҃чь. *се́ на́ко ле́въ и҆зыи́де съ презо́рѣства і҆о́рда́на (ѡ҃ красоты́ си́лы)[35], на́ко скоро́ѣ (повѣ́мъ е҆му бѣжа́ти к нем)[36]. (и҆ кт҃о бу́детъ тако́ и҆збра́нъ, е҆гоже поста́влю на҃ нею)[37]. кто́ бо подо́бенъ мнѣ́, и҆ кт҃о постои́тъ предо мною. кто́ же е҆́сть сей пастыре́ръ, и҆же съпротивисѧ лицу́ мое́му. Сего́ ра́ди слы́шите совѣ́т҃ гн҃ь, и҆же совѣщѧ на (е҆до́ма)[38]. и҆ мышле́нїе е҆го́, е҆́же помы́сли о҆ живу́щихъ въ дема́нѣ. не свергу́ ли и҆хъ мала́ ѡ҃ ста́да, и҆ не размещу́ ли с ни́ми жили́ща и҆хъ. (-)[39] ѡ҃ гла́са паде́нїа и҆хъ потрясе́сѧ земла̀, [-][40] во́пль на́ мори [чрьмнемъ][41] слы́шасѧ гла́са и҆хъ. Сѐ на́ко о҆ре́лъ [възы́детъ и҆ възлет҃и][42], и҆ простр҃е́ крыи́лѣ [свои́][43] на҃ во́зру (-)[44]. и҆ бу́детъ ср҃це си́лныхъ и҆думе́йскѣ҃ѣ въ тои́ дн҃ь, на́ко ср҃це же́ны рода́ю́щїа. (*)[45] Къ дама́ску. посрами́сѧ е҆ма́ѳъ, и҆ [а҆рфа́дъ][46], на́ко слу́хъ зо҃ слы́шаша, възмути́шасѧ [на́ мори][47] за попече́нїе оу҆поко́ити́сѧ не возмого́ша. расторже́сѧ дама́скъ, (и҆) о҆бра́ти́сѧ на бѣжа́нїе, тре́петъ о҆бъѧ́тъ и҆̀, (скорбь) [и҆ бо́лѣзнь о҆дръжа́шасѧ е҆го́ на́ко раждаю́щую][48]. ка́ко сѹ́ть о҆ста́вили гра́дъ славенъ, [гра́ра́дости][49]. Сего́ ра́ди паду́тъ ю́ноша (е҆го́) на сто́гнахъ е҆го́, и҆ всѝ мужи́ во́инъ҃стїи (-)[50] (премолкну́тъ)[51] [вѣ́ то́и дн҃ь][52]. гл҃етъ гдь [вседръжи́тель][53]. и҆ вожгу́ о́гнь на стѣ́нѣ дама́ска, и҆ пожре́тъ забра́ла (венадаѳ҃ла)[54]. (*)[55] Къ кеда́ру и҆ къ цр҃твѡ҃ (а҆со́рь)[56], и҆́же поби (навходоносо́ръ)[57] цр҃ь вавѵ̑ло́ньскїи, та́ко гл҃етъ гдь. въста́ните и҆ вни́дѣте въ кѵ̑да́ръ, и҆ погубѣ́те сн҃ы (восто́чныѧ)[58]. селе́нїа и҆хъ и҆ стада̀ и҆хъ

ким не було суду, хай п'ють чашу, п'ючи вип'ють. Ти ж залишишся як невинний? Не будеш невинний, але п'ючи вип'єш. **13** Бо Собою я поклявся, – говорить Господь, – що в пустиню, і на висміювання, і на сміх, і на прокляття буде Возра. І всі його міста стануть вічною пустинею. **14** *Чутку почув я від Господа, і посол до народів був посланий. Зберіться і підіть йому назустріч і встанемо до бою. **15** Бо ось Я тебе зробив малим в країнах *і висміяним посеред людей. **16** Твоє спротивляння тебе обмануло і гордість твого серця, ти, що живеш в камінних печерах і скріплюєшся захопити верх шпиля. Коли піднімеш, як орел, своє гніздо, тоді тебе скину, – говорить Господь. – **17** І пусткою буде Ідумея. Кожний, хто крізь неї проходить, здивується і заговорить про всі її рани. **18** *Так як є знищена Содома і Ґомора, і її сусіди, – говорить Господь. Там людина не житиме, ані не перебуватиме в ній людський син. **19** *Ось наче лев він вийде з-посеред Йордану, з сильної краси, бо швидко накажу йому до неї втікати. І хто буде таким вибраним, що його поставлю над нею? Бо хто подібний до Мене і хто стоятиме переді Мною? Хто ж є цей пастух, який спротивиться моєму лицю? **20** Через це послухайте господню раду, яку Він врадив проти Едома, і його задум, який задумав проти тих, що живуть у Темані! Чи не відкину їх малих від стада і чи не розкину з ними їхнє помешкання? **21** Від голосу їхнього падіння земля затряслася, крик у Червоному морі, чути їхній голос. **22** Ось так, як орел підніметься, і підлетить, і простягне свої крила над Возрою, і серце сильних ідумейських буде в тому дні, як серце жінки, що народжує, **23** до Дамаску. Завстиджений є Емат і Арфат, бо почули погану чутку, засмученими стали на морі через журбу, не змогли заспокоїтися. **24** Розбитим є Дамаск, і повернувся до втечі. Його охопило тремтіння, смуток і біль оточили його, як ту, що народжує. **25** Як покинули славне місто, місто радості? **26** Через це впадуть його юнаки на його вулицях, і всі військові мужі замовкнуть у тому дні, – говорить Господь Вседержитель. **27** І запалю вогонь на мурі Дамаску, і він пожере венадавові оборони. **28** До Кедара і до асорових царств, яких побив Навходоносор, вавилонський цар. Так говорить Господь: Встаньте і ввійдіть до Кидару і вигубіть східних синів. **29** Я заберу їхні поселення і їхні стада, їхні кожухи і ввесь їхній посуд, і собі заберу їхніх верблюдів, і накличу на

ав. 1

ниж. 50

мой1. 19

ниж. 50

них страх довкруги. **30** Втікайте і скоро відійдіть. В пропастях сядете ви, що живете в Асорі, – говорить Господь. Бо проти вас врадив раду Навходоносор, вавилонський цар, і задумав проти вас задуми. **31** Встаньте і ввійдіть до спокійних людей і тих, що живуть без клопоту, – говорить Господь. Вони *не* мають ані дверей, ані засувів, мешкають самі. **32** І їхні верблюди будуть на розграбування, і множество скотини *буде* на розграбування. І розсію їх всяким вітром, тому що довкруги є обстриженими. І з усіх їхніх довколішних приведу на них загибель, – говорить Господь. **33** І Асор буде на помешкання зміїв, пустим аж до віку. І не залишиться там чоловік, ані не буде в ньому людського сина, що живе. **34** Слово Господнє, яке було до пророка Єремії проти Єлама на початку царювання Седекії, юдиного царя, кажучи: **35** Так говорить Господь Вседержитель: Ось Я розіб'ю еламовий лук і заберу їхню силу, **36** і наведу на Елам чотири вітри з чотирьох кінців небес. І їх розсію на всі ті вітри, і не буде народу, до якого втікаючи не прийдуть еламітяни. **37** І накажу еламітянам жахнутися перед їхніми ворогами і перед лицем тих, що шукають їхню душу, і наведу на них зло, гнів моєї люті, – говорить Господь. Нашлю на них меч, доки їх не вигублю. **38** І поставлю мій престіл в Еламі, і звідти вигублю царя і князя, – говорить Господь. **39** Але в останні дні накажу повернутися еламському полону, – говорить Господь.

Глава 50

1 Слово, яке сказав Господь про Вавилон і про халдейську землю через пророка Єремію, **2** сповістіть в народах і оголосіть. Підніміть знамено, закричіть і не скривайте, скажіть: Взятий Вавилон! Засоромлений Веель, переможений Мародах, засоромлені його різьблені, переможені їхні кумири! **3** Бо прийшов на них народ з півночі. Він поставить його землю в пустиню, і не буде в ньому мешканця, від людини аж і до скотини. І піднялися, і відійшли. **4** В тих днях і в тому часі, – говорить Господь, – прийдуть ізраїльські сини, вони і юдині сини разом, ідучи і плачучи поспішать. І шукатимуть свого Господа Бога, **5** випитають стежки до Сіону, повернувши туди свої лиця. Прийдуть і пристануть до Господа вічним обітом, так, що ні одним забуттям не буде знищений. **6** Мій народ був

ѡйму, ꙗкѡжа йхъ й вса сосуды йхъ, й вельблюды йхъ поймуть себѣ. й съзовуть на на страѫ ѻкрѣстъ· бѣжите (-)[59] (й ѡйдѣте въскорѣ, въ пропастехъ садите живущеи съ асорь)[60], глетъ гь[61]. ꙗко совѣщѫ на вы (навходоносоръ)[62] црь вавѵлонъскіи совѣтъ, й помысли на васъ мышленїѧ· въстанite й вни́дите к людемъ оупокоеным, (й) живущимъ без вреда, глетъ гь[63]. ни двери ниже забо́ры и́муть, сами ѻбитаю́т. й бѵдутъ вельблюди й въ расхищенїе, й мно́жество скотꙗ [-][64] въ разграбленїе. й раѣю ѧ всѫцѣмъ вѣтромъ, понеже ѻстриженi сѵть ѻкрѣстъ. (й) ѡ всѣхъ ѻкрѣстныхъ йхъ приведѹ (на на погибель)[65], гл гь. й будетъ (асорь)[66] въ жили́ще (змїемъ)[67] пѵсто даже до́ вѣка. й не ѻстанетъ тамо мужъ, ниже будетъ живаи в немъ сн чл· (*)[68] [(Сло́во гне ѥже бы́сть)[69] къ їереміи прркѹ на йелама́мъ, в нача́лѣ цртва седекіи цра їоудина, гла][70]· ꙗко глетъ гь [вседержи́тель][71], [ѥе][72] ꙗзъ сѣкрѹшѹ лукъ ѥлама́ль, (й возмѹ)[73] силу йхъ, й въведѹ на ѥлама́ъ четы́ри вѣтры ѡ четырехъ страно́въ нбныхъ, й развѣю ѧ въ всѧ вѣтры ты. й не бѵдетъ ꙗзы́ка во́ньже не прїидутъ (бѣжа ѥлами́тане)[74]· й повелю́ оужаснѵтисѧ (ѥлами́тамъ)[75] прѣ враги йхъ, (й прѣ лицемъ) и́щущи дши йхъ. й приведѹ на на зла́, гнѣвъ ꙗ́ростїи моеѧ, [глетъ гь][76]. (-)[77] йспѹщѹ на ни́ ме́чь (-)[78], доньдеже сотрѹ йхъ. й поста́влю прлъ мои во ѥла́. й погублю ѡттѹду црѧ й кнзѧ, [гл гь][79]. но въ послѣдняѧ дни повелю́ възвратити́сѧ плѣну (йѥлама́лю)[80], глетъ гь·

Гла, н· (*)[1]

Сло́во [ѥже рѣ гь][2] о́ вавѵло́нѣ, (й) [о́ земли халдѣистеи, (-)[3] їереміе прро][4]· възвѣстите въ ꙗзы́цѣхъ й о́гласи́те· [въздви́гнѣте зна́менїе, възопїите][5] й не сѣкрива́ите, рцѣте. взя́сѧ вавѵло́нъ посрами́сѧ (ѥ́ль)[6], [побѣди́сѧ мародахъ, посрами́шасѧ йзваа́нїѧ ѥго, победи́шасѧ (кѵми́ры)[7] йхъ][8]. ꙗ́ко прїиде на на ꙗзы́къ ѡ полѵночи, той поло́житъ зе́млю ѥго въ пѵсты́ню, й не бѵдетъ живаи в немъ ѡ чл́ка даже й до скотꙗ. (й) [бо́дви́гнѵшасѧ (й) ѡйдо́ша][9]· въ ты дни й въ то́и ч, [глетъ гь][10]. прїидѹ сно́ве їлевы тїи й сно́ве їоу́дины вѣкѹпѣ, ходя́ще й пла́чюще поспѣша́тъ, (й) гa бa своего (взы́щѹтъ)[11]. въ сїо́нѣ въспыта́ю стезѣ, та́мо (-)[12] (о́брати́вши лица своѧ)[13]. (-)[14] прїидѹтъ й прило́жатсѧ къ гу [-][15] о́бѣщаніемъ вѣчномъ, ꙗ́ко ни ѥ́диномѹ забве́нїемъ не сотре́тсѧ. о́вца погибшаѧ бы́ша

людїе мои. пастыри ихъ съвратиша и, (и створишa а҃ крыитиса по горамъ)[16], съ горы на холмъ ходиша, забыша покоа своего. всакъ обрѣтыи а҃ ѣдѣ и, [и][17] врази ихъ реко́ша, (не съгрѣшихомъ)[18]. сего рад҃ занѣ съгрѣшиша гу (лѣпотѣ)[19] правды, (надежи) щцъ ихъ [гу][20]. щидѣте щ среды вавилона, и щ зелѣ халдеи [-][21] изыидѣте, и будете ѣко [козлища][22] пред҃ овцами. ѣко се азъ въставлю [и приведу][23] въ вавилонъ съборъ ѧзыковъ [велїихъ][24] щ земля полуночны, и оуготова́тся нань, (и потомъ)[25] возметса. стрѣла (его) ѣко мужа силъна враждебника, не възвратитса паки праздна. и будетъ [земля халдѣиска][26] въ разграблёнїе, вси грабители ея напълнѧтся, [глетъ гь][27]. занѣ веселитесa и велерѣчевасте расхищающе наслѣдїе мое. излїасте бо са ѣко телцы на траву, и (рыкасте)[28] ѣко волъ. поругана естъ мати ваша зѣло, (и оуподоби́са праху родившїа васъ. се послѣдняя будетъ въ ѧзыцехъ, и пуста и непроходна и суха)[29] щ гнѣва гнѧ, не поживутъ (в неи), но обратитса (вся въ пустыню)[30]. [-][31] всакъ ходаи сквозѣ вавилонъ, подивйса и позвиждетъ о всеи ѧзвѣ его. оуготовитесa противу вавилону всѝ (окрѣстнїи). налацающеи лукъ вы́ воюите и҃. небрезите стрѣлъ (-)[32], [понеже пред҃ гмъ съгрѣши]33. [-][34] възопїите нань, [всюду][35] (даде рукy)[36]. падоша основанїа его, (-)[37] сокрушиша стѣны его, ѣко месть [гня][38] естъ щмстите ему, ѣкоже сътвори сътворите ему. Потребите сѣятела щ вавилона, и дръжа́ща серпъ в годъ жатвы, щ лица меча (голубина)[39]. кождо къ людемъ своимъ обратитса, и вси до земля своея оубѣжа. Стадо (расторжено)[40] їиль, львове изгнаша е҃. прьвѣе ѣдѣ а҃ цр҃ ассурь, (-)[41] сеи (же) послѣднїи (и) кости [оглода][42] ему, [навходоносоръ][43] цр҃ вавилонскїи. Сего ради тако гле гь [вседръжитель въ їилевѣ][44]. се аз посѣщу цр҃а вавилонска и землю его ѣкоже посѣтихъ цр҃а ассурьска. и приведу паки їиля въ жилище его и оупасетса въ кармилѣ [и васанѣ][45], въ горѣ (же) ефраимли и галаадѣ (-)[46] насытитса дша его. въ ты дни и въ то́и часъ, [глетъ гь][47], възыщетса непрада їилева, и не будетъ. и грѣхъ іоудинъ, и не обраще́сa. ѣко мл҃тивъ буду [имъ оставлаи На землю][48] [-][49] (владѣющихъ)[50] възыиди (-)[51], и на живущаа ея посѣти, рассѣи и оубїи (сущаа по ниихъ), глетъ гь. и сътвори всѧ елика заповѣдаю по тебѣ. гла брани (въ земли) и сътрёнїе велико

вівцями, що згинули. Їхні пастирі відвернули їх і змусили їх ховатися по горах. Вони ходили з гори на вершок, забули свій спокій. **7** Кожний, хто їх знаходив, пожирав їх, і їхні вороги сказали: Ми не згрішили, тому що вони згрішили Господеві. Красі праведності, Надії їхніх батьків – Господеві. **8** Відійдіть з-посеред Вавилону і вийдіть від землі халдеїв, і будьте як барани перед вівцями. **9** Бо ось Я підніму і приведу до Вавилону збір великих народів з північної землі. І вони підготуються проти нього, і потім буде забраний. Його стріла, наче чоловіка – сильного ворога, не повернеться знову порожньою. **10** І халдейська земля буде на розграбування, всі наситяться її грабунком, – говорить Господь. **11** Бо ви веселилися і вихвалялися, розграбовуючи наслідя моє. Бо ви накинулися, наче телята на траву, і ричали, як віл. **12** Дуже висміяною є ваша матір, і уподібнена до пороху та, що вас породила. Ось останньою буде в народах, і пустою, і непрохідною, і сухою **13** від господнього гніву. Не житимуть в ній, але вся обернеться в пустиню. Кожний, що проходить через Вавилон, подивиться і засичить над всією його раною. **14** Приготуйтеся проти Вавилону всі довколішні, що натягаєте лук, ви воюйте проти нього! Не щадіть стріл, тому що він згрішив перед Господом! **15** Закричіть проти нього! Всюди дав він руку, впали його основи, знищені його стіни, бо помста є господня. Мстіть йому, так як він зробив, йому зробіть! **16** Вигубіть сівача з Вавилону і того, хто держить серп в часі жнив. Від лиця голубиного меча кожний повернеться до свого народу, і всі втечуть до своєї землі. **17** Ізраїль – розірване стадо, вовки його пограбували. Першим його їв асиирійський цар, а цей – останній. І його кості обгриз Навходоносор, вавилонський цар. **18** Через це так говорить Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Ось Я навідаюся до вавилонського царя і до його землі, так як Я навідався до ассирського царя. **19** І знову приведу Ізраїль до його помешкання, і він пастиметься в Кармилі і Васані, а в ефраїмовій горі і Ґалааді насититься його душа. **20** В тих днях і в тому часі, – говорить Господь, – шукатимуть неправедності Ізраїля – і не буде, і юдин гріх – і не знайдеться. Бо відпускаючи, буду милосердним до них. На землю володарів **21** піди і навідайся до тих, що в ній живуть, розсій і вбий тих, що після них, – говорить Господь, – і зроби все, що я тобі заповідаю. **22** В землі голос війни і велике знищення.

23 Як знищено і розтрощено молот всієї землі? Як Вавилон в народах обернувся у пустиню? **24** Я тебе зловив у засідках і ти є полоненим, Вавилоне. І ти не побачив. Віднайденим є ти і знайденим, тому що ти розгнівив Господа. **25** Господь відкрив свої скарби, виніс посуд свого гніву, бо є діло Господеві Вседержителеві в халдейській землі. Підіть до неї з кінців землі. Відкрийте, хай ввійдуть ті, що її топчуть. Заберіть каміння з дороги, і скиньте його на купу, **26** і вигубіть його. І хай не залишиться нічого. **27** Розсійте всіх його сильних, і він піде на заріз. Горе їм, бо прийшов їхній день, час їхньої помсти. **28** Голос втікачів і тих, що спаслися з вавилонської землі. Хай в Сіоні сповістять помсту нашого Господа Бога, помсту його храму. **29** Сповістіть численним у Вавилоні, всім, що натягають лук. Разом стійте проти нього довкруги, щоб не втік ні один, і віддайте йому за його ділами. За всім, що він зробив, йому зробіть, бо він піднявся проти Господа, проти ізраїльського Святого. **30** Через це впадуть його юнаки на його вулицях і всі його військові мужі замовкнуть в тому дні, – говорить Господь. **31** Ось Я проти тебе, гордий, – говорить Господь Бог Вседержитель, – бо прийшов твій день, час твоїх відвідин. **32** І впаде гордий, і буде знищений, і не буде того, хто його піднімає. І запалю вогонь в його містах, і він спалить все довкруги нього. **33** Так говорить Господь Вседержитель: Сором терплять ізраїльські сини і юдині сини разом, всі, що їх схопили, не бажають їх відпустити. **34** Їхній визволитель сильний, Господь Вседержитель – його ім'я! Судом воюватиме за них, щоб настрашити землю, і потрясе вавилонськими мешканцями, **35** і меч проти халдеїв, – говорить Господь, – і проти вавилонських жителів, і проти князів, і проти його мудрих. Меч на його нарості, вони будуть дурними. **36** І меч на його сильних, хай налякаються. **37** Меч на його коней і на його колісниці, і на всіх інших людей, що є посеред нього, і будуть як жінки. Меч на його скарби, що будуть рознесені, **38** висушення буде на його води. І він висушить, бо це земля різьблених, і заздрістю вони вихвалялися. **39** Через це житимуть змії з дурними і дивовижними людьми, і в ньому замешкають сирини. І навіки не буде більше того, що в ньому живе, ані не буде відбудованим з роду в рід. **40** *Так як Бог знищив Содому і Гомору, і їхні довколішні міста, – говорить Господь, – не буде там людини ані не житиме в ньому людський

(-)[52]. Ка́ко сѣкрꙋши́сѧ и҆ сѣтрѣ́сѧ мла́тъ всеѧ землѝ. ка́ко о҆брати́сѧ въ пꙋсты́ню вавꙋ̀ло́нъ въ на́зы́цѣхъ. въ сѣтѝи ꙋ҆ловы́ мо҃ѧ и҆ плѣне́нъ е҆сѝ вавꙋ̀ло́не, и҆ не ви́дѣлъ е҆сѝ. о҆брѣте́нъ е҆сѝ и҆ на́и҆денъ, понеже (разгнѣвалъ е҆сѝ гд҃а)[53]. ѿврьзъ гдь сѣкро́вища своѧ, и҆знесъ сосꙋ гнѣ́ва своего̀. на́ко дѣ́ло е҆́стъ гд҃ꙋ [вседръжи́телю][54] вь землѝ халдеи́стѣ. (поидѣте к неи ѿ конецъ землѝ)[55], ѿврьзѣте (да внидꙋ попира́ющеи ю҆̀). ѿи҆мѣте сѣ пꙋтѝ ка́менїе, и҆ смещи́те е҆̀ вькꙋпѣ и҆ погꙋбѣте ю҆̀, и҆)[56] да не о҆ста́нетъ ничто́же. расте́ите всѧ̀ (сильныѧ)[57] еѧ̀ і҆ и҆стꙋпитъ въ закланїе. горе и҆̀мъ на́ко прїиде дн҃ь и҆́хъ, [-][58] чѧ̀ посѣще́нїѧ и҆́хъ. Гла́съ бѣжа́щи҆хъ, і҆ и҆збѣгшы́хъ ѿ земла вавꙋ̀ло́нъски. да вꙑзвѣстѧ́т҃ в сїѡ́нѣ мще́нїе гд҃а бг҃а на́шего [мще́нїе хра́ма е҆го̀][59]. вꙑзвѣстѣте въ вавꙋ̀лонѣ мно́гимъ, всѣмъ налага́ющы҆мъ лꙋкъ. вꙑкꙋпѣ сто́ите проти́вꙋ е҆мꙋ о҆́кр҃тъ, да не оу҆бѣжи́т҃ ни е҆ди́нъ, (и҆) вꙑзда́йте е҆мꙋ по дѣла́ е҆го̀. по всемꙋ е҆ли́ка сѣтвори, сѣтвори́те е҆мꙋ, на́ко на гд҃а вꙑзди́жесѧ на (-)[60] сто҃го і҆и҃лева. сего̀ ра́ди падꙋ́тъ ю҆́ноша е҆го̀ на сто́гнахъ е҆го̀, и҆ всѝ мꙋ́жи во́инъстїи е҆го̀ ꙋ҆молкнꙋтъ [въ тои҆ дн҃ь][61], гл҃етъ гдь. се а҃зъ на́ та горде́, гл҃етъ гдь (бг҃ъ) [вседръжи́тель][62], на́ко прїиде дн҃ь твои҆ (-)[63] часъ посѣще́нїѧ твоего̀. и҆ падетъ го́рдыи (-)[64] и҆ раз҆дрꙋшитсѧ, и҆ не бꙋдетъ вꙑставла́ѧи е҆го̀. и҆ вꙑжгꙋ о́гнь въ (гра́дѣхъ)[64] е҆го̀, и҆ пожже́тъ всѧ̀ о҆́кр҃тъ е҆го̀. Та́ко гл҃етъ гдь [вседръжитель][66], сра́мотꙋ трꙑпа́тъ сн҃ове і҆и҃леви, и҆ сн҃ове і҆ꙋ́дины вькꙋпѣ. всѝ о҆дрꙑжа́щеи и҆́хъ (-)[67] не хо́щꙋтъ ѿпꙋсти́ти и҆́хъ. (-)[68] и҆збави́тель и҆̀ сильныи, гдь вседръжи́т҃е и҆́ма е҆го̀, сꙋ́домъ вꙑзбрани́тъ за (-)[69] нихъ. да оу҆стра́шитъ землю, и҆ потрасе́̀ жи́тели вавꙋ̀ло́нскими. (и҆) мечь на халдеѝ, [гл҃етъ гдь][70], и҆ на жи́тели вавꙋ̀ло́нскїѧ, и҆ на кнѧзи и҆ на мꙋдрыѧ е҆го̀. мечь на вещцы е҆го̀ (и҆же)[71] бꙋи бꙋдꙋ. (и҆) [мечь на силныѧ е҆го̀, да возбоа́тсѧ][72]. мечь на кона е҆го̀ и҆ на колесни́ца е҆го̀, [-][73] и҆ на всѧ̀ про́чїѧ лю́ди, и҆же сꙋть посредѣ е҆го̀, и҆ бꙋдꙋтъ на́ко же́ны. мечь на сѣкро́вища е҆го̀, (и҆же)[74] расхита́сѧ. (и҆ше́нїе) на во́ды е҆го̀ бꙋдетъ, і҆ и҆́шꙋт҃. на́ко земла̀ и҆звая́нныхъ е҆́стъ, и҆ (завистїю)[75] хвала́хꙋсѧ. сего̀ ра́ди пожи҆вꙋтъ змїе́ве (сѣ бꙋ́ими и҆ ди́вими лю́ми)[76], и҆ пожи҆вꙋтъ вь немъ (-)[77] сꙋ̀рини. и҆ не бꙋдетъ жи҆вꙋща [в немъ][78] ктомꙋ въ вѣ́ки, (ниже сѣгради́тсѧ ѿ ро́да в ро́дъ). *на́коже превратити (гдь)[79] содо́ма и҆ гомо́ра, и҆ о҆́кр҃тныѧ гра́ды и҆́хъ. Гл҃етъ гдь, не пребꙋдетъ та́мо

мой1. 19
іс. 13

а҃ мѡ̀ дї
і҆саі́а гі

мѫ, ниже поживѣ́ [в нѣ́][80] сѝнъ чл҃чь. Сѐ лю́дїе прїи́дутъ ѿ полу́нощи, и҆ ꙗ҃зыкъ великъ, и҆ цр҃їе мно́зи въста́нутъ ѿ конецъ землѧ̀, лу́ки и҆ щи́ты възе́мше, гро́зни суть и҆ немл҃тиви. гл҃а и҆хъ ꙗ҃ко мо́ре възшуми́тъ. (и҆) на коня̀ възсѧ́дутъ, ꙗ҃ко (мужъ) оу҆готовле́нныи (-)[81] на́ брань, проти́ву тебѣ дщи вавѵ̀ло́нѧ. О҆слы́ша цр҃ь вавѵлоне́йскїи сла́ву и҆хъ, и҆ оу҆вѧдо́ша рѹ́цѣ є҆го́. ско́рбь обѣ́метъ є҆го́ (и҆) бо́лѣзнь ꙗ҃ко раждаю-
вѣ҃ мд щую. *Сѐ ꙗ҃ко ле́въ и҆зы́идетъ ѿ (презо́рства) і҆о҆рда́нѧ къ (красотѣ сѝлѣ)[82], ꙗ҃ко (сѝлу)[83] побѣгнѹти повелю́ є҆мѹ к нему́. и҆ (кто́ бу́детъ
іѳ҃ дл и҆збра́нъ є҆го́же а҆зъ пр҆е́ложу є҆мѹ)[84]. *и҆ кто́ оу҆бо подо́бенъ мнѣ, и҆ кто́ мо́жетъ стоѧ́ти проти́ву мѧ. и҆ кто́ е҆сть па́стырь сему́, и҆же проти́вѹсѧ лицу́ моему́. тѣ҃же слы́шите совѣ́тъ гн҃ь, е҆же нача̀ мы́слити на вавѵ̀ло́на, и҆ мышле́нїѧ є҆го́ е҆же оу҆мы́сли на́ (зе҃́лю халдѣ́йскѹ)[85]. а҆ще (и҆ не и҆стор҃гну ма́ла ѿ ста́дъ)[86], а҆ще не бу́детъ разме́тано вѣ҃кѹпѣ (с ни́ми жили́ще и҆хъ)[87]. ѿ гла́са плѣне́нїѧ вавѵ̀лоне́йскаго потрасе́сѧ землѧ̀, и҆ во́пль въ ꙗ҃зыцѣ҃ слы́шасѧ.

гл҃а, н҃а· (*)[1]

а́ко гл҃етъ г҃ь. се а҆зъ въздвиго́у на вавѵ̀ло́нъ, и҆ на живѹщаѧ (в немъ́), [на възз҃ви́гшихъ с҃рце][2] (свое на́ мѧ), (ꙗ҃ко) вѣ҃тръ гѹбѝтельныи. и҆ послю̀ въ вавѵ̀ло́нъ вѣ҃ѧ, и҆ възвѣю́ и҃, і҆ и҆стлю́ зе́млю є҆го́· (поне́же прїи́де на́нь)[3] ѿвсю́ду въ дн҃ь погѝбели є҆го́· [Не][4] налѧцаи́ налѧца́ми л҃ѹ свои́, и҆ [не][5] възходи́ въ бро́нѧ (оболче́ны). не пощади́те ю҃ноша є҆го́, (-)[6] побїи́те все во́инъство є҆го́. и҆ падѹтъ и҆збїе́нїи въ землѝ халдѣ́истей, и҆ ꙗ҃зве́нїи въ странахъ и҆хъ. поне́же не бы҃ о҆вдовѣ́ствова і҃и҃л҃ь і҆ і҆ѹ́да ѿ бо҃а своє́го г҃а вседръжи́теля, но̀ земла̀ и҆хъ напо́лнисѧ гр҃ѣха̀, ѿ сто҃го і҃и҃л҃ева. бѣ҃жите ѿ среды вавѵло́на, и҆ спси́ кождо дш҃ѹ свою́. [-][7] не молчи́те о҆ непра́вдѣ є҆го́, занѐ (-)[8] мще́нїе е҆сть ѿ г҃а, мзѹ̀ тои́ възда́сть є҆мѹ. ча́ша зла́та е҆сть вавѵло́нъ в рѹцѣ г҃ни, напаѧ́ва всю зе́млю. ѿ вина̀ є҆го́ пи́ша [вс҃и][9] ꙗ҃зы́цы, сего́ ради потрасо́шасѧ. *внеза́пѹ [-][10] (-)[11] падѐ вавѵло́нъ и҆ сѣкрѹши́сѧ. плачи́те по не́мъ. вѣ҃змѣ́те ма́сти къ бо́лѣзни є҆го́, да (-)[12] и҆сцѣли́тсѧ· врачева́хомъ вавѵло́нъ и҆ не и҆сцелѣ· о҆ста́вимъ и҃ і҆ и҆дѣмъ ко́ждо въ зе́млю свою́. възы́иде бо̀ къ нб҃си сѹ́дъ є҆го́, [и҆ възз҃ви́жесѧ][13] къ о҆блакомъ (-)[14]. и҆знесе г҃ь (пра́вды наша)[15]. прїидѣ́те възвѣ́стимъ въ сїо́нѣ дѣ́ло г҃а бо҃а на́шего. нао҆стрѣ́те стрѣ́лы, (и҆) напо́лните тѹ́лы· възбуди г҃ь дх҃ъ [ц҃рей][16] ме҃дскихъ, (и҆)[17] проти́ву вавѵло́ну

ісаїа їга а҆пока҃ дл и҆ їи

1 Так говорить Господь: Ось Я піднімаю проти Вавилону і проти тих, що в ньому живуть, на тих, що підносять проти Мене своє серце наче нищівний вітер. **2** І пошлю на Вавилон віялки, і їх вивію, і знищу його землю, тому що на нього прийшло звідусіль в дні його погибелі. **3** Лучнику, не натягай свій лук і не входи зодягнений в броню! Не щадіть його юнаків, вигубіть все його військо! **4** І впадуть побиті в халдейській землі, і ранені в їхніх околицях. **5** Тому що Ізраїль і Юда не став вдовою від свого Бога, Господа Вседержителя, але їхня земля наповнилася гріхом від ізраїльського Святого. **6** Втікайте з-посеред Вавилону і хай кожний спасе свою душу! Не мовчіть про його несправедність, бо помста є від Господа! Він йому віддасть віддачу! **7** Вавилон є чашою золота в господній руці, що напоює всю землю. Від його вина пили всі народи, через це захитался. **8** *Нагло впав Вавилон і став розбитим. Оплакуйте його! Візьміть масті для його недуги, хай виздоровіє! **9** Ми лікували Вавилон, і він не виздоровів. Покиньмо його і підім, кожний до своєї землі, бо до неба піднявся його суд і піднявся до хмар. **10** Господь виніс наші праведності! Ходіть, сповістім в Сіоні діло нашого Господа Бога! **11** Вигостріть стріли і наповніть сагай-

вищ. 49

йов. 14

іс. 21 апо. 14 і 18

даки! Господь розбудив дух медських царів і його задум проти Вавилону, щоб його вигубити, бо господня помста є помста його дому! **12** Підніміть знамена на вавилонських стінах, поставте сторожів! Підніміть сторож, приготуйте залоги, бо Господь задумав і зробив те, що висказав проти тих, що жувуть у Вавилоні! **13** Той, що живе над великими водами, багатий в скарбах – прийшов твій кінець, час твого розрубання! **14** *Поклявся Господь Вседержитель своєю душею, тому що наповню тебе людьми, як саранчою, і заспівається пісню про тебе. **15** *Той, хто створив землю у своїй силі і хто впорядкував вселенну в своїй мудрості і своїм розумом простягнув небеса, **16** чи Він дасть голос, *чи* помножаться води на небесах? Він, що підносить хмари з кінців землі, зробив блискавку на дощ, виводячи вітер зі своїх скарбниць. **17** Нерозумною стала кожна людина, без розуму, засоромився кожний, хто виливає від його вилитих. Бо брехнею є ним вилите, і немає в них духа. **18** Марні є діла і гідні сміху. Вони згинуть в часі своїх відвідин. **19** Не така частка Якова, бо Він є Той, що створив все, а Ізраїль – палиця його насліддя. Господь Вседержитель – його ім'я! **20** Ти знищиш ними воєнний посуд, і Я знищу в тобі народи і вигублю в тобі царства, **21** і виб'ю в тобі коня і його вершника, і вигублю в тобі колісницю і того, що на ній сидить. **22** І виб'ю в тобі чоловіка і жінку, і виб'ю в тобі старого і молодого, і виб'ю в тобі юнака і дівчину, **23** і вигублю в тобі пастиря і його стада, і вигублю в тобі рільника і його робочий скот, і вигублю в тобі воєводу і вождя. **24** І віддам Вавилонові і всім халдейським мешканцям все зло, що зробили в Сіоні, перед вашими очима, – говорить Господь. **25** Ось Я проти тебе, – говорить Господь, – смертоносна горо, що зрушуєш всю землю. І простягну мою руку проти тебе, і скину тебе з каменя, і дам тебе, як спалену гору. **26** Не візьму від тебе каменя на кут і каменя на основу, але будеш знищеним навіки, – говорить Господь. **27** Підніміть знамено на землі, затрубіть трубою в народах! Освятіть над ним народи, сповістіть проти нього аратським, іменнійським і астенеським царям! Поставте проти нього вояків, приведіть коней, як саранчу з жалами! **28** Освятіть народи проти нього! Медських царів, і його воєвод, і всіх його правителів, і всіх сильних його землі. **29** І затрясеться земля, і буде в замішенні, тому що повстав проти Вавилону господній задум, щоб покласти

ам. 6

мой1. 1 пс. 135 і 148 вищ. 10

(мы́сль)[18] є҆гѡ, да погѹби́тъ н҃. поне́же мще́нїе гн҃е є҆сть мще́нїе до́мѹ є҆гѡ. на стѣ́ны̀ вавилѡ́нскихъ вънзвигнѣ́те зна́менїе, ѹ҆ста́вите стра́жа, вънзвигнѣ́те стра́жѹ, ѹ҆гото́вите зало́ги. на҃́ко ѹ҆мы́сли [гь и҆ сътвори][19], на҃́же рече на живѹ́щаа въ вавилѡ́нѣ. живы́и на҃ водо́ами мно́гами, (бога́тъ въ сокро́вищехъ)[20]. прїи́де коне́цъ твои (ча҃ пресѣче́нїа)[21] твоє́го· (-)[22] *кла́сѧ гь [вседержи́тель][23] (дш҃е́ю)[24] своє́ю, на҃́ко напо́ю тебѣ̀ лю҃ми на҃́ко мши́цею, и҆ въспо́ѣсѧ на҃ тобо́ю (пѣ́снь)[25]. *сътвори́вый зе́млю в сѝлѣ своє́и, (и҆) ѹ҆стро́ивый вселе́ную въ мѹ́дрости своє́и, и҆ разѹмѣ́нїемъ свои́мъ прости́рый нб҃са· є҆гда̀ о҆́нъ да́стъ гла҃, ѹ҆мно́жатсѧ во́ды на нб҃си. (-)[26] вънзвиза́ми о҆́блаки ѿ конє́цъ земла̀, мо́лнїю ѣ҆ дождь сътвори, (и҆звода̀ вѣ́тръ)[27] ѿ сокро́вищь свои҃· о҆бѹ́а̀ всѧ́къ человѣ́къ ѿ разѹма, посрами́сѧ всѧ́къ сл҃ѣ́тель въ и҆зваѧ́нїи є҆гѡ. на҃́ко ло́жъ є҆сть сл҃ѣ́нїе (є҆гѡ), (и҆) нѣ́сть дх҃а в ни҃, сѹе́тни сѹть дѣ́ла (и҆) смѣ́хѹ досто́инни, въ ча́съ посѣще́нїѧ своє́го погѷ́бнѹтъ. не на҃́ко сїе́ ча́сть і҆ѧковлѧ, но сътвори́вый всѧческаѧ то́и є҆сть, [а҆ і҃и҃ль же́злъ достоѧ́нїѧ] (є҆гѡ), гь [вседержи́тель][29] и҆́маѧ є҆гѡ. (сѣкрѹши́ши сими)[30] сѣсѹ́ды бра́нныа. и҆ а́зъ сѣкрѹшѹ̀ въ тебѣ̀ на҃зы́ки, и҆ погѹблю̀ ѣ҆ тебѣ̀ (цр҃твїа)[31], і҆ и҆збїю̀ ѣ҆ тебѣ̀ коня̀ и҆ всадники є҆гѡ. і҆ и҆збїю̀ ѣ҆ тебѣ̀ колесни́цѹ, и҆ всѣдаю́щаго на ню. і҆ и҆збїю̀ ѣ҆ тебѣ̀ [мѹ́жа и҆ же́нѹ (-)[32]. і҆ и҆збїю̀ ѣ҆ тебѣ̀ ста́ра и҆ о҆́трока. і҆ и҆збїю̀ ѣ҆ тебѣ̀ ю҆́ношѹ и҆ дѣ́вѹ (-)[33]][34], і҆ и҆збїю̀ ѣ҆ тебѣ̀ па́стыра и҆ ста́да є҆гѡ. і҆ и҆збїю̀ в тебѣ̀ о҆ра́тѧ и҆ рабо́тна скота є҆гѡ, і҆ и҆збїю̀ ѣ҆ тебѣ̀ воє҆во́дѹ и҆ правѝтела. и҆ възда́мъ вавилѡ́нѹ, и҆ всѣ́мъ жи́телемъ халдѣ́йскимъ все зло̀ [-][35], є҆же сътвори́ша въ сїѡ́нѣ пр҃е́ лицемъ ва́шимъ, гл҃е́тъ гь· сѐ а҆́зъ на҃ тѧ го́ро смертоно́сна, [гл҃е́тъ гь][36], порѹша́ѧи всю зе́млю. и҆ прострѹ́ рѹ́кѹ мою на҃ тѧ, і҆ и҆звер҃гѹ тѧ ѿ ка́мени, и҆ да́мъ тѧ въ горѹ̀ съжже́нїѧ. (-)[37] не вѣ́змѹ ѿ тебѐ ка́мень въ ѹ҆гло́ѣ, и҆ ка́мень въ о҆снова́нїе, но потребѝшисѧ въ вѣ́ки, гл҃е́ гь. вънзвигнѣ́те зна́менїе на зе҃́лѝ, вънстрѹби́те [трѹбо́ю въ на҃зы́ѭ][38]. постѝте на҃ ни́мъ на҃зы́ки, вънзвѣстѝте на́нь цр҃ем [а҆рара́т][39], (и҆мєнѝнїи)[40], и҆ (а҆стенесъ)[41], вънчтѝте на́нь (во́и)[42], приведѣ́те (-)[43] коня̀ на҃́ко мши́ца (съ жа́лы)[44]. постѝте (на҃зы́ки на́нь)[45], цр҃и мє҃́ски [-][46], [и҆][47] воє҆во́дъ є҆гѡ, и҆ всѣ́хъ правѝтелеи є҆гѡ, [и҆ вса҃ крѣ́пкїа земла̀ є҆гѡ][48]· (и҆) потрасе́тсѧ земла̀ и҆ смѹтѝтсѧ. занѐ вънста̀ на вавѷ̀лѡ́нъ мышле́нїе гн҃е, да положѝтъ зе́млю вавѷ̀лѡ́нъскѹ пѹ́стѹ и҆ ненаселе́нѹ. преста́ша крѣ́пцѣи

âмѡ̃ ѣ̃

ѧ̃ мѡ̀ ѧ̃ ѱ̀лѡ̃ рѧ̀е и҆ рѧ́и вы҆ї

вавѵ̀лóна ѿ бóю, живáхѵ [-][49] на посáдехъ, погúбе хрáбрость є̑, [и̑][50] бы́ша нáко жéны. зажжéны сѵ́ть станы є̂го, сътрéны завóры є̂го. бѣжáи въ пѵ́ть текѵ́ща постúже. и̑ посолъ стрѣте послà, да възвѣстúт цр҃ю вавѵ̀лонъскѵ, нáко взáся гр҃а є̂го ѿ конца (даже до конца, и̑) броды застáвлени сѵ́ть, и̑ є̂зéра (-)[51] зажжéна óгнє̑, и̑ мѵжи [-][52] воинъстїи [смѵщéни сѵ́ть][53]. Тáко бо глетъ гь [вседръжúтель бъ ізр҃левъ][54]. (дщи)[55] вавѵ̀лóна нáко гѵмно чáсъ млачéнїа є̂го, є̂ще мáло и̑ прїúдѣ чáсъ жáвы є̂го. снѣде мz (-)[56] [и̑][57] (пожре мz) навходоносорь цр҃ь вавѵ̀лоньскь, [сътвори мz нáко сосѵ́дъ прáздень][58], пожре мz нáко змїи, наполни чрéво свое (тонúкостїю)[59] моéю, (і йзблева мz. неправа на́ мz, и̑ плóть моà)[60] на вавѵ̀лонъ, глетъ (живы́и въ)[61] сїóнѣ. и̑ крóвь моа на живѵ́щаа въ халдеѣ̑, рече іер҃лим. Сего р҃а тако гл҃е гь, се а̑ сѵ́дити бѵ́ду прю твою, и̑ ѿмщу мщенїе твое, и̑ пусто сътворю̀ море є̂го, (-)[62] йссушу потóки є̂го. и̑ бѵ́детъ вавѵ̀лонъ въ [гробы жилúще змїе̑. (чюдо)[63] и̑ позвизда́нїе][64], сего рáди да не бѵ́детъ живѵ́ща. викѵ́пѣ нáко львове (възревѵ́тъ. влáсы йх̑ себѣ терзати бѵ́дѵтъ)[65] нáко сикѵ̀мни (-)[66]. въ горести є̑ постáвлю пúтїе йхъ, и̑ оупою а҃ (и̑) да оуснѵ́тъ, и̑ спатъ снóмъ вѣчно̑, и̑ не востáнѵт, глетъ гь. ѿведу а҃ нáко âгньца на заклáнїе, и̑ нáко óвны съ козлы̀. кáко взáся [сесáхъ][67], и̑ нáто слáвное въ всéи землѝ. кáко бы́сть [въ оудивленїе вавѵ̀лóнъ][68] въ нáзы́цехъ. възы́иде на вавѵ̀лóнъ мóре, ѿ мнóжества вóлнъ є̂го [-][69] покры́ся. бы́ша грáды є̂го [въ оудивленїе][70], землà [ненаселéна и̑ пѵ́ста][71], [землà в нéиже][72] никтóже поживетъ, и̑ не прéиде чресъ ню сн҃ъ чл҃чь. И̑ посѣщѵ́ на [веélz въ вавѵ̀лóнѣ][73], і йзвергѵ́ тȏ є̂же поглоти ѿ оу́стъ є̂го. и̑ не съберѵ́тся вящше к немѵ нáзы́цы, ктомѵ́ и̑ [стѣны вавѵ̀лóньски падѵ́тъ. Йзыидѣте ѿ среды є̂го людїе моѝ да спс҃е́ кождо дш҃ѵ свою̀ ѿ гнѣва нáрости гн҃я. и̑ да не оумáкчйся ср҃це вáше, и̑ да не оубоúтся слы́шнїа, є̂же оуслы́шится на́ земли. и̑ прїúдетъ в лѣто слышáнїе, и̑ по то̑ лѣте слышáнїе, и̑ непрáвда на́ землю, и̑ влáсть на власть. Сего р҃а̀ є̂е дн҃ї градѵ́тъ, и̑ посѣщѵ́ на йзбранны́а вавѵ̀лона, и̑ всz землà є̂го посрамúтся, и̑ всѝ нáзвенїи є̂го падѵ́тъ посредѣ є̂го. и̑ хвалѵ́ възда́дѵтъ на̑ вавѵ̀лóномъ нб҃са и̑ земла, и̑ всà сущаа в̑ нихъ. ѿ полѵ́нощи бо прїúдѵ нáнь хúщницы, глетъ гь. И̑ нáкоже (сътвори) вавѵ̀лóнъ падáти нáзвенымъ въ їи-

вавилонську землю пусткою і незаселеною. **30** Перестали воювати сильні Вавилона, вони жили в казармах. Пропала їхня хоробрість і стали наче жінки. Спалені є його обози, розбиті його засуви. **31** Втікач наздогнав дорогою того, що біжить, і посол зустрів посла, щоб сповістити вавилонському цареві, що забрано його місто **32** від кінця аж до кінця. І заставлені є броди, і озера спалені вогнем, і військові мужі є в замішанні. **33** Бо так говорить Господь Вседержитель, ізраїльський Бог: Вавилонська дочка – наче тік, час його молотіння, ще трохи – і прийде час його жнив. **34** З'їв мене і пожер мене Навходоносор, вавилонський цар, зробив мене як порожній посуд, проковтнув мене, як змій, наповнив своє черево моєю тонкістю і виблював мене. **35** Неправедність на мені, і моє тіло на Вавилоні, – говорить Той, хто живе в Сіоні. І моя кров на тих, що живуть в халдеїв, – сказав Єрусалим. **36** Через це так говорить Господь: Ось Я буду судити твій суд і відомщу твою помсту, і спустошу його море, висушу його потоки! **37** І Вавилон буде гробами, мешканням зміїв, чудовиськом і сичанням задля цього, щоб не було мешканця. **38** Разом заревуть, як леви, будуть дерти волосся з себе, як левенята. **39** В їхній гіркоті поставлю їхній напиток і їх упою. І хай заснуть і сплять вічним сном, і не встануть, – говорить Господь. **40** Відведу їх, як ягнят на заріз і як баранів з козлами. **41** Як забрано Сесах і схоплено славне в усій землі? Як став на подив Вавилон в народах? **42** Прийшло на Вавилон море, він був покритий множеством його хвиль. **43** Його міста стали на подив, земля незаселена і пуста, земля, на якій ніхто не житиме, і не перейде через неї людський син. **44** І Я навідаюся до Веела в Вавилоні і викину те, що він пожер з його уст. І більше до нього не зберуться народи, далі впадуть і вавилонські стіни. **45** Вийди з-посеред нього, мій народе! Хай кожний спасе свою душу від гніву господньої люті **46** і хай не зм'якне ваше серце! І не бійтеся слухів, які буде чути на землі. І прийде в році слух, і по тому році чутка і неправда на землю, і влада проти влади. **47** Задля цього ось приходять дні, і навідаюся до вавилонських різьблених. І вся його земля засоромиться, і всі його ранені впадуть посеред нього. **48** І дадуть хвалу над Вавилоном небеса і земля, і все, що є в них. Бо з півночі прийдуть проти нього грабіжники, – говорить Господь. І так як зробив Вавилон, щоб впали ранені в Ізраїлі, **49** так не впадуть вавилонські

ранені на всій землі. **50** Хто втече від меча? Підіть і не стійте! Згадайте далеке господнє! Єрусалим хай ввійде на ваше серце! **51** Ми завстидалися, бо почули зневагу, сором покрив наше лице, бо прийшли чужинці на освячення господнього дому. **52** Через це ось приходять дні, – говорить Господь, – і навідаюся до його різьблених – і по всій його землі заревуть ранені. **53** Чи підніметься Вавилон до неба і скріпить на висоті свою міць? Від мене прийдуть ті, що його вигублюють, – говорить Господь. **54** Голос вавилонського крику і велике знищення з халдейської землі, **55** бо Господь вигубив Вавилон і усунув з нього великий голос, і зашумлять його хвилі, як численні води, голос видав їхній шум. **56** Бо на нього прийшов грабіжник, також на Вавилон, і схоплені є його сильні. І Він зігнув їхній лук, бо сильний месник – Господь віддає винагороду. **57** І напою його князів, і його мудрих, його воєвод, і його правителів, і його сильних, і вони заснуть вічним сном, і не збуджу, – говорить Цар, Господь Вседержитель його ім'я. **58** Так говорить Господь Вседержитель: Ця преширока вавилонська стіна буде підкопана підкопом, і його високі брами будуть спалені вогнем. І людська сила *буде* на ніщо, і народи вогнем будуть забрані і згинуть. **59** Слово, яке пророк Єремія заповів Сараєві, Нириїновому синові, Маасієвому синові, коли пішов з царем Седекією до Вавилону в четвертому році його царства, Сарай же був жрецем пророцтва. **60** І написав Єремія все зло, яке мало прийти на Вавилон, в одну книгу, всі ці слова, які є записані проти Вавилону. **61** І сказав Єремія до Сарая: Коли ввійдеш до Вавилону, і побачиш, і прочитаєш всі ці слова, **62** кажучи: Господи, ти висказався проти цього міста, щоб його знищити і щоб в ньому не було мешканця, від людини і до скотини. І хай він буде на вічну пустиню. **63** І коли прочитаєш цю книгу, прив'яжи до неї камінь, і вкинь її посеред Евфрату, і скажи: **64** Так потоне Вавилон і не підніметься від лиця зла, яке я наведу проти нього, і буде знищеним. Аж досі Єреміїні слова.

ли [-][74][75], (тако)[76] вавилона (не) падутъ назвенїи на всеи земли· Избьжшеи [мечъ][77], идьте и не стойте, [въспомаными далнаа][78] гна, (-)[79] іерлимъ възыиде на сръце ваше· Посрамихомъ сА, зане слышахомъ руганїе (-)[80]. покры срамота лице наше, яко прїидоша чюжи на осщенїе (-)[81] дому гнА· Сего ради се дньї градутъ глеть гь. и поставю на изваянїа его, и по всеи земли его [возревутъ][82] назвенїи. въступитъ ли вавилонъ на нбо, и оутвердитъ на высотѣ кръпость свою, щ мене прїидутъ губителе его, глетъ гь. глась вопла вавилоньска, и сътренїе велико щ земла халдѣиски. яко погуби гь вавилонъ, и сътре щ него глась велїи. (и возшумятъ волны его) яко воды многи, даде (гла)[83] шумъ ихъ. яко прїиде (нань. такожде) на вавилонъ хищникъ, (і) изымани суть силнїи его, (и) оувяде лукъ и. яко (силныи мститель) [гь][84] възвращаетъ мзду. [-][85] и (оупою)[86] кназа его и мудрыа его, [воеводы его][87] и правителА его, [и силныа его, и оуснутъ сномъ вѣчнъ, и не възбужу][88], глеть црь, гь вседръжитель имА его. Тако глетъ гь [вседръжитель][89]. стѣна вавилоньска (сїА) преширока покопанїе покопана будетъ, и врата его высоки огнє сожжены будутъ. и (кръпость людьска)[90] в ничтоже, и языцы (огнемъ возмутсА и погибнутъ)[91]· Слово еже заповѣда [-][92] іеремїа прркъ, (-)[93] сараеви сну нирїинъ сна маасїова. внегда йде съ седекїею цремъ въ вавилонъ, в лѣто четвертое цртва его. (-)[94] сараи (же) бѣ (жрець прречествїА)[95]. и написа іеремїА все зло еже имъ прїити на вавилонъ, въ единъ книгу всА словеса сїа, яже писана суть на вавилонъ. и рече іеремїа къ сараю, егда внидеши въ вавилонъ, и оузриши и прочтеши всА словеса сїа, (глА)[96]. ги [-][97] ты рекълъ еси противу (граду)[98] сему погубити и, и да не будетъ [живаи][99] в немъ щ члка (и) до скота, и да будетъ въ вѣчну пустыню. и (-)[100] егда прочтеши книгу сїю, (-)[101] приважи к неи камень, и вверзи ю посредѣ евфрата, и рцы. тако потопитсА вавилонъ, и не въстанетъ щ лица [озлобленїА][102], яже азъ приведу нань, (и разорится)· [Даже доселѣ словеса іеремїина][103].

Глава 52

црс4. 24
пар2. 36

1 *Седекія мав двадцять і перший рік, коли почав царювати. І царював в Єрусалимі 11-ть літ. Ім'я його матері Амиталь, Єреміїна дочка, з Ловни. **2** І він робив зло перед господніми очима за всім, що робив Йоаким. **3** Адже господня лють була на Єруса-

Гла, ив·

Ущу* двудесати и единому лѣту. быстъ седекїА внегда нача цртвовати. и (цртвова въ іерлимѣ, аи)[1] лѣтъ· (-)[2] Има мтри его амиталь, дщи іеремїина щ [ловна][3]. [и (сей) твори зла прє очима гнима по всему еже твораше іоакимъ· Яко

а чр кд
в пара лѕ

вбї ѧд
и чр їкє

нáрость гнѣ бы́сть на їерли́мъ и на їоу́ду, да-
же і ѡвры́же и̑ ѡ̑ лица своегѡ. и ѡстоу́пи седе-
кі́а ѡ̑ цр҃а вавѵ̀лоньска]4. *И̑ бы́сть въ дева́-
тое лѣто цр҃тва е̑го, въ деса́тыи мц҃ь въ
десатыи (дн҃ь) мц҃а. Прїи́де (навходоно́соръ)5 цр҃ь
вавѵ̀лоньскь, и̑ вса̀ сила е̑го на їерли́мъ. и̑ о́б-
легó́ша и̑̀, и̑ сътвори́ша о́кр҃тъ е̑го о́строгъ.
И̑ бы́сть въ о́блаженїи гра́дъ даже до е̑ди́-
нагонадесате лѣта цр҃тва седекі́инна. [мц҃а же
четвертаго]6 въ а҃ (дн҃ь)7, оу̑твердѝ́ся гла̑ въ
гра́дѣ, и̑ не бѣ́аше хлѣба лю́демъ земла̀. и̑
просѣко́ша гра̑, и̑ вс҃и мужи воинъстїи и̑зыдо́-
ша но́щїю пу́темъ вра́ и̑же е̑сть ме́жѵ двѣ-
ма стѣна́ми, на́же бѣ́аше оу̑ о́гра́ды цр҃евы.
(-)8 халдѣи (же) (добыва́хѵ)9 гра̑ о́кр҃тъ (лежа́-
ще). и̑ ѡ̑йдо́ша пу́темъ во а̑рава, и̑ гна̀ сила
халдѣ́иска въ сл҃ѣ цр҃а. и̑ постиже и̑̀ о́бонѵ
странѵ̀ їерихона, и̑ всѝ о́троцы е̑го расыпа́шеся
ѡ̑ него̀. и̑ на́ша цр҃а, и̑ приведо́ша и̑̀ къ цр҃ю
вавѵ̀ло́ньскѵ до (ревла́та)10 о́чи (же) седекі́и и̑з-
лупи и̑ сваза и̑̀ оу̑зами. и̑ приведе и̑̀ цр҃ь ва-
вѵ̀лонъскъ въ вавѵ̀лонъ. и̑ вда̑ и̑̀ въ гра̑ же́р-
нъваръскь, до дн҃е во́ньже оу̑мре· (-)11 въ деса-
тыи же дн҃ь па́таго мц҃а. [лѣто (т҃о) дева́-
тоенадесатъ (навходоносо́рѵ)12 цр҃ю вавѵ̀ло́ньс-
кѵ]13. прїи́де навѵзарданъ а̑рхимахиръ, и̑же сто-
и́тъ пре̑ лицемъ цр҃ю вавѵ̀ло́скѵ, въ їерли́мъ. и̑
пожже хра̑ гнь и̑ до́мъ цр҃евъ, и̑ вс҃а до́мы
граждáньски, и̑ всѧ́къ хра́мъ велиⷦ къ сожже о́г-
немъ. и̑ всѧкѵ стѣ́нѵ їерли́млю о́кр҃тъ разори
сѝла халде́иска, и̑же бѣ́аше съ а̑рхимахиро̑. [(-)14
о́стано́й (же) людїи (-)15 и̑же о́ста́ша въ
(їерли́мѣ)16, і̑ и̑збѣгшихъ и̑же оубѣжа́ша къ
цр҃ю вавѵ̀лоньскѵ]17, і̑ и́ныхъ людїи [заведе]18
[навѵзарда́нъ]19 воево́да (въ вавѵ̀лонъ). (толи́ко)
о́ста́ви лю́дїи (оубо́гихъ и̑ рабо́тныхъ)20, дѣ-
лателе́и винограда́ и̑ ра́таевъ· (-)21 Столпы
(же) мѣдяны́а и̑же въ хра́мѣ гнѣи, и̑ ст҃пени,
и̑ мо́ре мѣ́дное е̑же ѣ̀ хра́мѣ гнѣи, съкрѵши́-
ша халде́и· и̑ взя́ша мѣдь и̑хъ, и̑ ѡ̑несо́ша
въ вавѵ̀ло̑, [и̑ но́ги и̑ по̑поры]22, и̑ о́боды и̑ ча-
ша, и̑ рожны и̑ вс҃а сосѵ́ды мѣ́дныа, в
ни́хъже служа́хѵ (-)23. и̑ (о́паница)24, и̑ (пѣснь-
ница)25 і̑ и̑злива́ла и̑ свѣтни́ла, и̑ кадѝ́льница и̑
ча́ша. е̑же бѣ злáто (-)26 и̑ сребрено (-)27, взя̀
а̑рхимахи́ръ. (-)28 столпа два и̑ мо́ре е̑ди́но. и̑
телецъ, ѣ̀, мѣдянъ, по̑ моремъ, на́же сътвори
цр҃ь соло́мо̑ въ хра́мѣ гнѣи. не бѣ мѣры мѣ́ди
[сосѵдъ тѣхъ]29. *(столпъ же оу̑бо е̑дѝ ко́ждо
и̑и)30, лакти бѣ высота̀ (-)31. вервь (же), ѣ̀ лак-
ти о́кр҃тъ е̑го о́бдержаше. (-)32 толстота́
(же) (-)33 четы́рь перьстъ о́кр҃тъ, (внѵтръ же

г чр з
д чр їкє
ѣ пара̑ г

лимі і на Юді, ще й відкинув Він їх
від свого лиця. І відступив Седекія
від вавилонського царя. **4** *І було, що вищ. 39
в дев'ятому році його царювання, в црс4. 25
десятому місяці, в десятому дні міся-
ця, прийшов Навходоносор, вавилон-
ський цар, і вся його сила проти Єру-
салиму. І його оточили, і зробили до-
вкруги нього частокіл. **5** І місто було
в облозі аж до одинадцятого року Се-
декіїного царювання. **6** Четвертого ж
місяця, в 9-му дні, закріпився голод в
місті, і не було хліба народові землі.
7 І проломали місто, і всі військові
мужі вийшли вночі дорогою брами,
яка є між двома стінами, що була в
царській огорожі. Халдеї ж, облягаю-
чи, добивали місто. І ті відійшли до-
рогою до Арави, **8** і халдейська сила
гналася вслід за царем. І наздогнали
його на другому боці Єрихону, і всі
його слуги розсипалися від нього. **9** І
схопили царя, і привели його до ва-
вилонського царя до Ревлати, що є в
землі Емат. І він заговорив до нього
судом, **10** і вавилонський цар вирізав
седекіїних синів перед його очима,
вирубав і всіх юдиних князів в Ревла-
ті. **11** Очі ж Седекії виколов, і зв'язав
його оковами, і привів його вавилон-
ський цар до Вавилону. І він його
віддав до міста жорен до дня, в якому
помре. **12** В десятому ж дні п'ятого
місяця, це дев'ятнадцятий рік Навхо-
доносора, вавилонського царя, прий-
шов до Єрусалиму Навузардан, архи-
маґир, який стоїть перед лицем вави-
лонського царя. **13** І він спалив гос-
подній храм, і царський дім, і всі гро-
мадянські доми, і всякий великий дім
він спалив вогнем, **14** і ввесь єруса-
лимський мур довкруги знищила хал-
дейська сила, яка була з архимаґи-
ром. **15** А останок народу, який зали-
шився в Єрусалимі, і втікачів, які
втекли до вавилонського царя, **16** і
інших людей завів воєвода Навузар-
дан до Вавилону. Тільки залишив він
бідних і робочих людей працівника-
ми у виноградниках і рільників. **17** А
мідні стовпи, що в господньому хра-
мі, і підставки, і мідне море, що в
господньому храмі, халдеї розбили; і
взяли їхню мідь і віднесли до Вави-
лону. **18** І ніжки, і підпори, і обводи, і
чаші, і вилки і ввесь посуд мідний, в
яких служили, **19** і миски, і пісенни-
ки, і збанки, і світильники, і кадиль-
ниці, і чаші, які були золоті і срібні,
взяв архимаґир, **20** два стовпи, і одне
море, і 12-ть мідних телят під морем,
які зробив цар Саломон для господ-
нього храму. Не було міри міді того црс3. 7
посуду. **21** *А, отже, кожний один црс4. 25
стовп мав 18-ть ліктів висоти, шну- пар2. 3
рок же обкручував його 12-ть ліктів
довкруги, товщина ж – чотири пальці

довкруги, всередині ж був порожнім. **22** І на них мідний капітель – 5-ть ліктів висота кожного капітеля, все мідне. Так само і другий стовп. І золота мережа – 8 ґранатових яблук на вінку довкруги, все було мідне. Таким же був і другий стовп. **23** І було 90 ґранатових яблук і 6-ть на однім боці, і було всіх ґранатових яблук на сітках довкруги – 100. **24** І архимаґир взяв Сарею – головного священика і другого священика Софонію, і трьох, що стерегли дорогу, **25** і з міста він взяв одного евнуха, що був наставлений над військовими мужами, і сім славних мужів, які знаходилися перед лицем царя в місті, і писаря сил, і вчителя книг, і народ, і землі, і 60 чоловік з народу землі, що знайшлися посеред міста. **26** І взяв їх Навузардан, архимаґир, і привів їх до вавилонського царя до Ревлати, **27** і їх вирубав вавилонський цар в Ревлаті, в Ітамовій землі. І Юда був виселений з своєї землі. **28** Це є люди, яких виселив Навходоносор в сьомому році: жидів – 3000, і 20, і 3. **29** У 18-му році Навходоносор переселив з Єрусалиму душ 800, 32. **30** В 23-му році Навходоносора Навузардан, архимаґир, переселив з жидів сім сот і 45 душ. Всіх же душ – 4000 і 600. **31** *І сталося, що в 37-му році переселення Йоакима, юдиного царя, в 25-му дні 12-го місяця, Елемадарах, вавилонський цар, у першому році свого царювання, взяв голову Йоакіма, юдиного царя, і вивів його з дому, в якому його стерегли. **32** І він гарно заговорив до нього, і дав його престіл понад *престоли* царів, що з ним у Вавилоні. **33** І він замінив його в'язничну одіж. І той постійно їв хліб перед його лицем в усі дні свого життя. **34** І йому постійно давалося приписане від вавилонського царя до дня, в якому помер, в усі дні його життя.

Кінець *Книги* пророка Єремії.
Має в собі 52 глави.

праздень҃ бѣ), и̂ глава̀ на не́ю мѣ́дяна, (-)[44] ё лакоть҃ (высота̀)[35] главы̀ ко́ждо (-)[36] вс̑е мѣ́дяно. Такождѐ и̂ второ́му столпу. (и̂ мрежѫ̀ зла́та), и̂ пу҃ѣ҃ъвъ҃ на вѣ́нци о́ѥ́р҃ть҃ вс̑е бѣ́ше мѣдяно· Такожѐ бы́сть и̂ второ́ый сто́лпъ҃). и̂ бѣ́ше пу҃ѣ҃въ҃ ѵ̈ и̂ ѕ̈, е̂ди́на страна. и̂ бѣше всѣхъ҃ пу҃ѣ҃въ҃ мре́жны҃ѣ о́ѥ́р҃ть҃, р̈· И̂ взѧ̀ а̂рхимахи́р҃ъ҃ [саре́ю][37] жерѣца старѣйшаго, и жерца [софо́нїѧ][38] второ́раго, и̂ три̂ набдя́ща пу҃ть҃. и̂ [ѡ҃ гра́да поѧ̀][39] кажѐника е̂ди́наго, е̑ѩ̑ бѣ приста́вника҃ мужь во́инъ҃ски҃й. и̂ се̑́мь мужь нарочи́тыхъ҃, и̑же ѧ̀ о̂бр҃ѣ҃тоша пре̑ лицемъ҃ цр҃ю̀ въ҃ градѣ, и̂ кни́гъ҃чїѧ си́лныхъ҃, и̂ оу҃чя́щаго кни́гамъ҃, и̂ лю́ди и̂ земля̀, и̂ ѯ҃ мужь ѡ҃ лю́дїи земля̀ и̑же ѧ̀ о̂бр҃ѣ҃то́ша среди гра́да. и̂ поѧ̀ а̏ навузарда̑ а̏ архимахи́р҃ъ҃, и̂ приведе а̏ къ҃ цр҃ю̀ вавѹ̑лоньскоу̀ до (ревла́та)[40]. І и̂зби а̏ цр҃ь҃ вавѹ̑лоньскъ҃ ѣ̆ (ревла́тѣ)[41] въ҃ землѝ (и̂и̂дамлѝ)[42]. [и̂ пренесе́нъ҃ е̂сть҃ іоу́да ѡ҃ земля̀ своа· (-)[43] Си е̂сть҃ лю́дїе и̑же преселѝ (навходоносоръ҃)[44] в҃ се̑́мое лѣ́то. жидовъ҃ г̈, и̂ к҃ и̂ г̈. во и̂і лѣ́то, (навходоносоръ҃)[45] и̂зъ҃ е̑р҃ли́ма дш҃ъ҃ о̂семьсо́тъ҃ л̈в, (пресели)· въ҃ к҃г лѣ́то (навходоносора)[46], пресели навѹ̑зарда̑й а̂рхимахи́р҃ъ҃ жидовъ҃, дш҃ъ҃ се̑́мь со̂ и̂ м̑е. всѣхъ҃ же дш҃ъ҃ д̈ и̂ х̈[47]. *Й д҃ ч҃р҃ и̑ѥ҃ бы́і̑ въ҃ л̈з лѣ́то, преселе́нїѧ іѡа́кима цр҃ѧ іоу́дина, въ҃ (и̑же дн҃ь)[48] м̑ца ві. взѧ̀ (е̂лемадарахъ҃)[49] цр҃ь҃ вавѹ̑лоньскїи̑ въ҃ (пр҃ьвое лѣ́то цр҃тва своѐго)[50], главу̀ іѡаки́ма цр҃ѧ іоу́дина. І и̂зведе и̑ѩ̑ и̑҃ѕ҃ храма в҃ неміже стрежа́шесѧ, и̂ гла̀ е̂мѹ̀ бл҃гаѧ. и̂ даде сто́лъ҃ е̂го вы́іше (-)[51] цр҃ь, и̑же с҃ ни́мъ҃ въ҃ вавѹ̑лонѣ. і и̂змѣни ры́зы е̂го темни́чныѧ. и̂ ѣ̀да́ше хлѣбъ҃ всегда̀ пре̑ лицемъ҃ е̂го въ҃ всѧ̀ дн҃и (живота̀ своѐго)[52]. и̂ оу҃ро̑ е̂мѹ̀ дава́шесѧ всегда̀ ѡ҃ цр҃ѧ вавѹ̑ло́ска, до дн҃е во́ньже оу҃́мре [въ҃ всѧ̀ дн҃и живота̀ е̂го][53].

Коне́цъ҃ пр҃рку҃ і̂еремїи·
и̑́мать҃ в҃ себѣ҃ главъ҃, н̈в·

ПЛА́ЧЬ ЙЄРЕМИ́ЄВЪ ГЛАВА́ А

И́ бы́ по плѣне́нїи їи́лѵвѣ, и́ по о́пѵстѣне́нїи їер-
ли́мли. сѣ́де їереми́а плача, и́ пла́кася· пла́чь
се́и по їерли́мѣ· и́ рече. (А́лефъ·)

Ра́ко сѣ́де е́дн̃ гра́де, оу́мно́женыи лю́ми.
бы́сть а́ко вдови́ца, оу́мно́женыи въ
странах̃. влады́и страна́ми, бысть по-
вине́нъ·

(Бе́тъ·)

Плача* пла́кася в но́щи, и́ слезы е́го на лани́-
тѵ е́го. и́ нѣ́сть оу́тѣшаю́ща е́го, ѡ̀ всѣ́хъ
любя́щихъ е́го. вс̑и дрѵжа́щеся с ни́мъ ѡ̀-
вргоша́ся е́го, (и́) бы́ша е́мѵ вра́зи·

(Гимель·)

Пресели́ся (іоу́да)[2] ѡ̀ смирені́а е́го, и́ ѡ̀ мно́-
жества рабо́ты е́го. сѣ́де в̑ страна́ [и́][3] не
о́брѣте поко́а. вс̑и женѵще́и е́го постиго́ша
и̇̀ среди стѵжа́ющи̑.

(Далетъ·)

Пѵти́е сїо́ни рыда́ша, а́ко нѣ́сть ходя́щихъ
(по нихъ) въ пра́зни́къ. вс̑а вра́та е́го погѵб-
лена, жерцы е́го въздыша́ютъ, дѣ́вы́цы е́го веде́-
мы, и́ са́мъ о́горчева́ся въ себѣ́·

(Ге·)

Бы́ша стѵжа́ющеи е́мѵ въ зача́ло. и вра́зи е́го
гоу̑спо́дствѵютъ. а́ко г̑ь смири и̇̀, мно́жество̑
нече́стїа е́го. младе́нцы е́го ѡ̀йдоша плѣне́ни
пр̑е́ лицемъ стѵжа́ющаго·

(Ваф·)

И́ ѡ̀йдо́ша ѡ̀ дщерї и сїо́на вся̀ лѣпота е́а̀.
бы́ша кня́зи е́го, а́ко о́вни не и́мѵщеи па́-
жити. и́ хожда́хѵ не съ крѣпостїю пр̑е́ лице́мъ
гоня́щаго·

(Заи́нъ·)

Помяну́ їер̑ли̑ дни́ смирені́а своего́, и (дни́ бе-
зако́ні́а)[4] своего́, (и́) вс̑а похо́сти своа, е́же и́-
мѣ́а́ше во́ дни́ пръвыа. е́гда̀ въпаде́ (-)[5] въ
рѵ́цѣ стѵжа́ющаго, и́ не бѣ́ помага́ющаго е́-
мѵ́. видѣ́вше вра́зи е́го посмѣ́а́шася въ пресе-
ле́нїе е́го·

(Гетъ·)

Грѣ́хомъ съгрѣ́шн̀ їер̑ли́мъ, того ра́ди въ
мятежъ бы́сть. вс̑и слава́щеи е́го смириша
и̇̀, ви́дѣша бо̀ сра̑ е́го. се́и же въздыха́а [-][6]
о́братися воспатъ·

ГОЛОСІННЯ ЄРЕМІЇНЕ. ГЛАВА 1

І сталося після того, як захоплено в полон Ізраїль, і по єрусалимському запустінню Єремія сів, ридаючи. І плакав таким голосінням над Єрусалимом, і сказав: **1** Алеф

Яким самотнім сіло місто, що було переповнене народами! Наче вдовою стало воно, що було помножене в країнах. Воно, що володіло країнами, стало давачем данини.

2 Бет

*Плачучи він плакав вночі. І його сльози на його щоках, і немає того, хто б його потішив з усіх, що його люблять. Всі його друзі відреклися його і стали йому ворогами. єре. 13

3 Ґимель

Переселено Юду від його впокорення і від множества його служіння. Він сів в країнах і не знайшов спокою. Всі, що його переслідували, наздогнали його посеред тих, що гноблять.

4 Далет

Сіонські дороги плакали, тому що немає тих, що ходять по них в празник. Всі його брами знищені, його священики стогнуть, його дівчата поведені, і він сам в собі зболений.

5 Ге

Його гнобителі стали за голову, і його вороги помножилися. Бо Господь його упокорив через множество його безбожностей. Його діти пішли полоненими перед лицем гнобителя.

6 Ваф

І забрано в сіонської дочки всю її красу. Його князі стали як барани, що не мають паші, і ходили не з силою перед лицем переслідувача.

7 Заїн

Єрусалим згадав дні свого впокорення, і дні свого беззаконня, і всі свої пожадання, які мав у перших днях, коли впав в руки гнобителя. І йому не було помічника. Побачивши, його вороги засміялися над його переселенням.

8 Гет

Гріхом згрішив Єрусалим, через це був на змішання. Всі, що його прославляли, впокорили його, бо побачили його сором. Він же, стогнучи, повернувся назад.

9 Тет.

Його нечистота перед його ногами. Він не згадав свій останок, і він зніс пресильних. І немає того, хто його потішить. Поглянь, Господи, на моє впокорення, бо ворог звеличився!

(Тетъ·)

Нечистота є҆го пр҃ѐ нога́ма є҆го, не помену̀ послѣ́днихъ свои́хъ. и҆ снесе́ пресилна́ѧ, (и҆) нѣ́сть и҆́же оу҆тѣ́шій и҆̀· ви́ждь ґ҃и смире́нїе мое, ꙗ҆́ко возвели́чисѧ вра́гъ·

10 Йод

Він, гноблячи, простягнув свою руку на всі його скарби, бо побачив країни, що ввійшли до його святині. Яким я заповів не ввійти до твого збору.

(Іѡ́дъ·)

Р҃ку̀ свою̀ простре́ стужа́ѧми на всѧ̀ оу҆тва́ри є҆го, вид҃ѣ̀ бо̀ стра́ни вни҃ша́ша въ ст҃ы́ню є҆го. и҆́мже повелѣ́хъ не вни́ти [-][7] въ собо́ръ тво́и·

11 Каф.

Ввесь його народ шукаючи шукають хліба, дали своє дороге за їжу, щоб повернути душу. Поглянь, Господи, і зазнач, бо я був без честі!

(ка́фъ·)

Вс҃и лю́дїе є҆го вы҃здышу̀ще, и҆́щутъ хлѣ́ба. да́ша драга́а своа въ пищу̀, ꙗ҆́ко о҆брати́ти дш҃у̀. ви́ждь ґ҃и, и҆ (знамена́и)[8] ꙗ҆́ко бы҃хъ нечиствова́хъ·

12 Ламед

Всі, що проходять до вас дорогою, хай повернуться і хай побачать! Чи є біль, як мій біль? Тому що Він мене вибрав, як виноград. Так як сказав Господь в дні своєї люті.

(ла́медъ·)

(Вс҃и [и҆же][9] и҆съ вамъ)[10] проходя́щеи пу҃ть да сѧ о҆бра́тятъ и҆ да ви́дятъ. а҆ще є҆́сть бо́лѣзнь, ꙗ҆́ко болѣ́знь моѧ̀. [поне́же и҆збра̀ мѧ ꙗ҆́ко виногра́]11, [ꙗ҆́ко҃ гла]12 ґ҃ь въ дн҃ь ꙗ҆рости [-][13] свое́ѧ·

13 Мем

Зі своєї висоти Він послав вогонь у мої кості, і мене повчив, і розтягнув сіті моїм ногам, і повернув мене назад. Господь дав мене на посміховище. Ввесь день я у болях.

(Цемъ·)

С҃ высоты́ свое́ѧ и҆спу́сти о҆́гнь въ костѝ моѧ̀. (и҆ наоу́чи мѧ)[14], и҆ препа̀ сѣ́ти нога́мъ мои́мъ, (и҆) о҆братѝ мѧ вспа́тъ. да́сть мѧ [ґ҃ь][15] въ погубле́нїе вес҃ь дн҃ь болѣ́зну́ю́щь·

14 Нун

Розбудилося ярмо на мої безбожності в моїх руках. Вони були сплетені і пішли на мою шию. В мені послабла моя сила. Бо Господь дав біль в мою руку, і не зможу стояти.

(Нунъ)

О҆бу́дися (и҆́го) на нечествова́нїа моа̀ въ р҃ку̀ мое́ю, сплетошася̀ (и҆) вы҃зыдо́ша на выю̀ мою̀. ѿнемо́же́ся (въ мнѣ) кр҃пость моа, ꙗ҆́ко даде ґ҃ь въ р҃ку̀ мое́ю [болѣ́знь][16] (и҆) не возмогу̀ ста́ти·

15 Самех

Господь забрав всіх моїх сильних з-посеред мене, накликав на мене час, щоб розбити моїх вибраних. Господь вибрав точило дівчині – юдиній дочці.

(Самехъ·)

ѿ҆̀ѧ вс҃ѧ кр҃пк҃ика моа̀ ґ҃ь ѿ҆ среды̀ мое́ѧ. призва̀ на мѧ го́дъ, ꙗ҆́коже сокрушити и҆збра́нныѧ моа̀. точило и҆збра̀ ґ҃ь дв҃ицы дщери і҆оу́динѣ·

Аїн

Задля цього я плачу. **16** І мої очі пролили воду, бо віддалився від мене той, хто мене потішає, і той, хто повертає мою душу. І згинули мої сини, бо ворог переміг.

(Ѳе́нъ·)

Сего ради а҆зъ пла́чю, [и҆][17] [о́чи моѝ][18] и҆зліѧ́стѣ во́ду. ꙗ҆́ко о҆́далися ѿ҆ мене о҆у҆тѣша́ѧи мѧ [и҆][19] о҆бращаа́и дш҃у̀ мою̀ (и҆) погибо́ша сн҃ве моѝ ꙗ҆́ко во҃можe вра́.

17 Фе

Сіон підняв свої руки. І немає того, хто його потішить. Господь заповів проти Якова – довкруги нього його вороги. І Єрусалим в них став – як нечиста від кровотечі.

(фе·)

въздѣ́ (р҃ку̀ своѝ сі҃онъ)[20], (и҆) нѣ́сть и҆же о҆у҆тѣ́шитъ и҆̀. заповѣ́да ґ҃ь на і҆а́кова, о҆́крестъ є҆го вразѝ є҆го. (и҆) бы́сть і҆ерли́мъ ꙗ҆́ко о҆́скверне́на кровоточе́нїемъ в҃ ни́хъ·

18 Цади

Праведним є Господь, бо я наповнив гіркотою його уста. Отже, послухайте всі народи і погляньте на мій біль! Мої дівчата і хлопці полоненими відійшли!

(Цадиі·)

Пра́веденъ е҆́сть ґ҃ь, ꙗ҆́ко о҆у҆стна̀ є҆го огорчи́хъ. слы́шите о҆у҆бо вси лю́дїе, и҆ ви́дѣте бо́лѣзнь мою. дв҃ѣ̈ моа и҆ ю҃ноты [-][21] ѿ҆и҆до́ша плѣне́ны·

(Ко́фъ·)

Позва́хъ і҆зволе́нныа мо́а, (и҆) тїи́ же пре҆о́бидоша мѧ. жрѣцы́ мои҆ и҆ ста́рцы мои҆ во́ гра́дѣ о҆́скудѣша, ꙗ҆́ко взыска́ша пи́щу себѣ да оу҆крѣпя́т дш҃а своа́, и҆ не обрѣто́ша·

(Ре́шъ·)

Виждь г҃и ꙗ҆́ко пеку́ся, [и҆][22] оу҆тро́ба моа́ смяте́ся (въ мнѣ). [и҆][23] (преврати́ ср҃це мое)[24] (-)[25], ꙗ҆́ко горе́сти и҆сполнѝ́ся. внѣ погубѝ мечь, а҆ ѣ҆ дому́ сме́рть·

(Ши́нъ·)

Слы́шаша оу҆́бо (въздыха́нїе мое)[26], [и҆][27] нѣ́сть оу҆тѣши́теля мнѣ. вс҃и вра́зи мои оу҆слы́шавше зла́а моа́, и҆ пора́довашася, ꙗ҆́ко ты́ сътвори́ ѥ҆си. (приведи́ дн҃ь оу҆тѣше́нїа)[28], и҆ (бу́дутъ)[29] подо́бни ми́·

(Та́фъ·)

Да прїи́детъ все безако́нїе и҆́хъ пр҃е́ (тя)[30]. и҆ погубѝ и҆́хъ ꙗ҆́коже (и҆ мене)[31] ради всѣ́хъ грѣхо́въ мои҆́хъ. ꙗ҆́ко многа суть стенанїа моа́, и҆ ср҃це мое скорби́тъ·

Гл҃а, в҃·

(А҆́лефъ·)

а́ко о҆́мрачи въ гнѣ́вѣ свое́м҃ г҃ь дш҃е́рь сі҃о́ню. съ҆ве́рже съ нб҃се на́ земл҃ю сла́ву і҆и҃ле́ву. и҆ не помяну́ по҆но́жїа но́гъ своє́ю въ дн҃ь гнѣ́ва (и҆) [ꙗ҆ростѝ][1] своє́а·

(Бе́тъ·)

Погрузи́ г҃ь (и҆) не пощади́ всѣ́хъ кра́сныхъ і҆а́ковль. разори́ ꙗ҆ро́стїю свое́ю твердѣ́ли дш҃е́ри і҆оу́диныа, и҆зверже на́ зе҃́млю, (и҆) о҆́скверни цр҃а (-)[2] и҆ кн҃зя̀ е҆́а·

(Ги́мель·)

Сѣкру́ши въ гнѣ́вѣ ꙗ҆́рости своа́ вс҃е́ ро́гъ і҆и҃ле́въ. о҆́брати въспя́ть десни́цу е҆́го ѿ лица̀ врагу́. и҆ раждеже въ і҆аковѣ ꙗ҆́ко о҆́гнь пла́мы, и҆ потреби́ вс҃е о҆́кр҃тъ·

(Да́летъ·)

Напряже́ лу́къ свои́ ꙗ҆́ко (ра́тникъ)[3], оу҆тверди́ десни́цу свою́ ꙗ҆́ко су́постатъ. і҆ и҆зби́ вся кра́сная о҆́чїю мое́ю. в селе҃́ дш҃ери сі҃о́ня. разлїа́ ꙗ҆́ко о҆́гнь ꙗ҆р҃о́ свою̀·

(Гє·)

Бы́сть г҃ь въ врага́ мѣ́сто, погрузи́ і҆и҃ля. погрузи́ вс҃я (сны́)[4] е҆́го. расы́па вся стѣ́ны е҆́го. и҆ оу҆мно́жи дш҃е́ри [сі҃о́нѣ][5], смире́на и҆ смире́ну·

(Ва́фъ·)

И҆ прострѐ ꙗ҆́ко виногра́дъ хра́мы е҆́го, расы́па пра҃зники е҆́го. [забы̀ г҃ь е҆́же сътвори][6] в сі҃о́нѣ пра҃зники и҆ суббо́ты. и҆ разгнѣ́ва запреще́нїемъ гнѣ́ва своє́го цр҃а (и҆ кн҃зя и҆ жерца̀)[7]·

19 Коф

Я закликала до моїх полюбовників, і вони ж зробили мені кривду. Мої священики і мої старці – не стало їх в місті. Бо пошукали собі їжу, щоб скріпити свої душі, і не знайшли.

20 Реш

Поглянь, Господи! Бо я в журбі. І моє лоно в мені стривожилося, і моє серце обернулося, бо я сповнений гіркотою. Ззовні вигубив меч, а в домі смерть.

21 Шин

Отже, вони почули моє зітхання, і немає мені потішника. Всі мої вороги почули моє зло і зраділи, бо Ти зробив. Приведи день потіхи – і вони будуть подібними до мене.

22 Таф

Хай прийде все їхне беззаконня перед Тебе. І вигуби їх, так як і мене через всі мої гріхи. Бо мої стогони численні і моє серце в скорботі.

Глава 2

1 Алеф

Якою темною у своєму гніві зробив Господь сіонську дочку! Він скинув з неба на землю ізраїльську славу. І не згадав підніжжя своїх ніг в дні гніву і своєї люті.

2 Бет

Господь затопив і не пощадив всіх гарних Якова. Знищив у своїй люті укріплення юдиної дочки, скинув на землю і опоганив царя і її князів.

3 Гимель

Він в гніві своєї люті розбив всякий ізраїльський ріг. Повернув назад його правицю від лиця ворога і розпалив в Якові наче вогонь полум'я. І знищив все довкруги.

4 Далет

Він натягнув свій лук як бієць, скріпив свою правицю як противник, і вибив все гарне моїм очам в поселеннях сіонської дочки. Вилив свій гнів як вогонь.

5 Ге

Господь став ворогом. Затопив Ізраїля, затопив всіх його синів, розбив всі його стіни. І помножив сіонській дочці упокореного і упокорену.

6 Ваф

І Він розсипав його доми наче виноград, знищив його празники. Забув Господь, які празники і суботи Він зробив у Сіоні. І розгнівив погрозою свого гніву царя, і князя, і священика.

7 Заїн

Господь відкинув свій жертовник, струсив свої святощі, розбив ворожою рукою оборони її міста. Видали голос у господньому домі, як у день празника.

8 Гет

Господь задумав знищити мур сіонської дочки. Він протягнув мірило, його рука не відвернулася від топтання. І заголосило передстіння і місто. Разом голосили.

9 Тет.

Вросли в землю її брами. Він знищив і розбив її засуви, її царя і її князів в країнах. Немає в ньому закону. І її пророки не побачили видіння від Господа.

10 Йод

На землю сіли і замовкли старшини сіонської дочки. Посипали землю на свої голови, підперезалися в мішковину. Понизили до землі старшин єрусалимських дівчат.

11 Каф

Мої очі поникли від сліз. Моє серце стривожилося. Моя слава вилилася на землю за розбиття дочки мого народу, коли забракло дитини і немовлята на міських вулицях.

12 Ламед

Вони сказали своїм матерям: Де пшениця і вино? Коли вони зникали як ранені на міських вулицях. Коли пропадали їхні душі в лоні їхньої матері.

13 Мем

Що тобі раджу! Або чим тобі клянуся, єрусалимська дочко! Хто тебе спасе? Або хто тебе потішить, дівчино, сіонська дочко? Адже великою чаша стала твого знищення. І хто тебе вилікує?

14 Нун

Твої пророки для тебе побачили марне і безумність і не скартали твоєї неправедності, щоб повернути твоїх полонених. І для тебе побачили марні слова і вигнання.

15 Самех

Заплескали руками над тобою всі, що проходять дорогою, засичали і покивали їхньою головою на єрусалимську дочку, кажучи: Чи це місто – вінець слави, радість всієї землі?

16 Аїн

Відкрили на тебе свої уста всі твої вороги засичали і заскреготали своїми зубами і сказали: Проковтнемо її. Одначе це день, якого ми очікували. Знайшли і побачили.

(Заи́нъ·)

Ѡзри́ну гь трє́бникъ свои, ѿтрасе ст҃ыня своя. сыкруши в руцѣ вражїи забра́ла (гра́да)[8] є҆а̀. гла́ вънезаа́ша въ домоу̀ гн҃и, ꙗ҆́ко въ дн҃ь праздника·

(Гетъ·)

[Помы́сли][9] гь расыпати стѣ́ну дще́ри сїо́ня. протаже мѣ́ру. не обрати́ся рука̀ є҆го ѿ прани́я. и҆ ст҃това прегражде́нїе, и҆ (гра́дъ)[10] вънукпѣ ст҃това́ста·

(Де́тъ·)

врасто́ша въ зе́млю вра́та є҆а̀. погубѝ и҆ сыкруши ве́рїя є҆а̀, цр҃а є҆а̀ и҆ кн҃зи є҆а̀ въ стра́нахъ. нѣ́сть (в нё) зако́на, и҆ прр҃цы є҆а̀ не ви́дѣша видѣнїя ѿ га·

(Ѯо́дъ·)

Сѣдо́ша на землѝ (и҆) оумолко́ша старѣ́шины дще́ри сїо́ня. вънсыпа́ѿ пе́рсть на главы̀ своя̀, препоа́са́ша̀ въ вретища. о҆́бнизиша на землѝ старѣ́шины дще́ри і҆ерли́ма.

(Ка́фъ·)

Ѡскудѣ́ста (о҆́чи мои слеза́ми)[11], смути́ [ѣ́-ре][12] мое, расы́пася на землѝ сла́ва моя, о҆́ сыкруше́нїи дще́ри лю́дїи мои́хъ. внегда̀ о҆́скудѣ младе́нець и҆ ѣ́сыи, въ сто́гнахъ гра́ныхъ.

(Ламедъ·)

Ѯтр҃емъ свои́мъ реко́ша, гдѣ пшеница и҆ вино̀. внегда̀ раслабла́ху ꙗ҆́ко ꙗ҆звене́ни на сто́гнахъ гра́ныхъ. вънегда̀ расыпа́хуся дш҃а и҆́хъ в лоно́ѣ мтр҃е и҆́хъ·

(Ѯе́мъ·)

І҆́то (ти совѣтоую)[13], и҆́ли что́ (ти ся клену)[14] дщи і҆ерли́ма. [кто́ тя сп҃се́, и҆́ли кто́ (тя оу́тѣшитъ)[15]][16] дв҃це дщи сїо́ня. ꙗ҆́ко вънзвели́чися ча́ша сыкруше́нїя твоего́, (и҆) кто́ [тя и҆сцѣлитъ][17].

(Нунъ·)

Прр҃цы твои видѣша тебѣ (суда́)[18] и҆ безумїе, и҆ не о҆бличи́ша о҆ непра́вдѣ твое́и, ꙗ҆́коже вънзврати́ти (плѣ́нники)[19] твоя̀. и҆ ви́дѣша тебѣ словеса̀ суа́, і҆ и҆зринове́нїя.

(Саме́хъ·)

вънсплеска́ша (рукама о҆́ тебѣ)[20] вси минующеи пу́тем҆, позвизда́ша и҆ поклива́ша главою и҆, о҆ дще́ри і҆ерли́ми (реку́ще). се ли гра́дъ (-)[21] вѣнецъ сла́вѣ весе́лїе всеа̀ земля̀·

(Ѳ҆и́нъ·)

Ѯверзо́ша на́ тя оустà своя̀ вси враги твои. позвизда́ша и҆ поскрежета́ша зубы [своими][22], [и҆][23] рѣша, поглоти́мъ ю҆̀. о҆ба́че сеи дн҃ь є҆го́же чая́хомъ, о҆брѣто́хѡ̀ (-)[24] (и҆) ви́дѣхѡ̀·

(фе·)

ѓ мѝ їѕв ѐ мѝ їки Сътвори* ѓь ѥ҆же помы́сли, сконча́ словесà своѧ̀, на́же заповѣ́да ѿ дн҃ей пе́рвыхъ. разори́ и҆ не пощадѣ́, и҆ възвесели́ ѻ҆ тебѣ́ вра́га, [и҆][25] възнесе́ ро́гъ стужа́ющаго тѝ.

(Цади·)

їѣ҆ре́ дѝ вы́ а҆ Възопи* ср҃це и҆хъ къ гу҃ на стѣна́х҄ [дщере́и][26] сїѻ́на. да и҆злію́тъ на́ко (и҆) водоте́чїа сле́зы дн҃ь и҆ но́щь. не да́ждь ѹ҆трезве́нїа себѣ́, (и҆) да не премолча́е҆т [зѣни́ца][27] о҆́чїю твоє́ю.

(Ко́фъ·)

Въста́ни стужи́ въ но́щи въ нача́лѣ стра́жбъ твои́х. (и҆) пролїи́ на́ко во́ду ср҃це свое, пре҃ лицемъ гн҃имъ. (и҆) възви́гни к немѹ ру́цѣ свои, ѻ҆ дш҃ахъ младе́нецъ твои́хъ разла́бленыхъ гла́домъ, ѿ нача́ла всѣ́хъ и҆схо́.

(Ре́шъ·)

ви́ждь гн҃и и҆ призри, кого́ е҆́си ѻ҆́треви́ сѝце. а҆́ще и҆́зна́дятъ же́ны пло́дъ ѹ҆тро́бы свое́ѧ, ѻ҆́требле́нїе сътвори́ сѣкачи, [и҆збїю́тъ младе́нца ссу́щаѧ со́сца][28] . а҆́ще ѹ҆бїе́ши въ ст҃ыни гн҃и жерца и҆ прр҃ки.

(Шѝнъ·)

Ѹ҆спо́ста на и҆схо́дехъ зе́мныхъ ѻ҆́трокъ и҆ ста́рецъ, дв҃цы мои и҆ ю́ноты (-)[29] [ѿи҆до́ша плѣне́ны, мече́мъ и҆ гла́до҃][30] и҆́збѝ въ дн҃ь гнѣ́ва твоє́го, сварѝ [и҆][31] не пощадѣ́.

(Таф·)

Призва́ на́ко и҆ въ дн҃ь пра҃зника ѻ҆бита́нїѧ моє́го ѻ҆́крѣтъ. и҆ не бы́сть въ дн҃ь гнѣ́ва гн҃ѧ ѹ҆цѣлѣва́ѧи, и҆ ѻ҆ста́вленъ. и҆́хже възкорми́хъ и҆ въздои́хъ, вра́гъ мои (погѹби́лъ е҆̀)[32].

Гла҃, ѓ·

(А҆́лефъ·)

Азъ мѹ́жъ вида́ нищету́ [мою][1], жезло́ на́рости е҆́го (на́ ма҃). [поа҃̀ ма҃][2] и҆ веде́ въ тмѹ а҆ не въ свѣтъ. ѻ҆бра́че на мѧ ѻ҆́брати ру́кѹ свою́ ве́сь дн҃ь.

(Бе́тъ·)

Ѻ҆бетшѝ пло́ть мою́ и҆ ко́жѹ мою́, [и҆][3] ко́сти моѧ сѣкрѹ́ши. съгради на́ ма҃, и҆ ѻ҆бъ҆̀ главѹ́ мою́, и҆ трѹдя́ѧ. въ те́мны҃х посади́ ма҃ на́ко (и҆) мр҃твеца вѣ́чныѧ.

(Гѝмель·)

Ѻ҆гради́ ма҃ и҆ не и҆зыи́ду, ѹ҆тажи́ ѻ҆́ковы моа. се́ же на́ко въскричѹ́ и҆ возопїю́, ѻ҆гради́ мл҃твѹ мою. въ҆згра҃̀ пѹти́ моѧ, загради́ стезѧ̀ моѧ (и҆) възмате́.

17 Фе

Зробив* Господь те, що задумав, сповнив свої слова, які заповів від перших днів. Знищив і не пощадив! І тобою розвеселив ворога і підняв ріг твого гнобителя. мой3. 26 мой5. 28

18 Цади.

Закричало* їхнє серце до Господа на стінах сіонської дочки. Хай проливають, як і потоки, сльози день і ніч! Не дай собі витверезіння і хай не мовчить зіниця твоїх очей! єре. 14 вищ. 1

19 Коф

Встань! Дошкуляй вночі на початку твоєї сторожі і вилий своє серце як воду перед господнім лицем! І підніми до нього свої руки за душі твоїх дітей, що знесилені голодом від початку всіх виходів.

20 Реш

Поглянь, Господи, і подивися кого Ти так обібрав! Хіба їстимуть жінки плід свого лона? Зроби вибір сікаче! Вигублять дітей, які ссуть груди! Чи вб'єш в господній святині священика і пророка?

21 Шин

Дитина і старець заснули на земних виходах. Мої дівчата і юнаки відійшли полоненими. Ти вигубив мечем і голодом в дні твого гніву. Побив і не пощадив.

22 Таф

Закликав! Як і в день празника мого поселення довкруги, і в дні господнього гніву не було того, що спасається і остається. Тих, яких я виховав і вигодував, його мій ворог вигубив.

Глава 3

1 Алеф

Я чоловік, що бачить мою бідноту. На мені палиця його гніву. **2** Він мене взяв і повів в темряву, а не у світло. **3** Одначе на мене Він повернув свою руку – ввесь день.

4 Бет

Постарілося моє тіло і моя шкіра. І Він розбив мої кості. **5** Він спорудив *вал* проти мене. І оточив мою голову – і я струджений. **6** В темноті Він мене посадив як і вічних мертвих.

7 Ґимель

Він мене обгородив. І не вийду – тяжкими зробив мої окови. **8** Ось же, що закричу і закличу? Він відгородив мою молитву! **9** Він загородив мої дороги. Загородив мої стежки і стривожив.

10 Далет

Він був як ведмідь, що полює. Він засідає на мене, як і лев в сховищах. **11** Він мене переслідував. Відступив і спинив мене, і поставив мене знищеним. **12** Натягнув свій лук і поставив мене як ціль для стріли.

13 Ге

Випустив стріли *зі* свого сагайдака у мої нирки. **14** І я став посміховиськом всім людям, їхньою піснею ввесь день. **15** Він наситив мене гіркотою, напоїв мене жовчю.

16 Ваф

Він вирвав мої зуби за числом, нагодував мене попелом, **17** відкинув від миру мою душу. І я забув добро, **18** і сказав: Загинула моя перемога і моя надія від Господа.

19 Заїн

Згадай мою бідноту і моє прогнання, гіркоту і мою жовч! **20** Я згадав – і мені надокучить моя душа. **21** Згадуючи це в моїм серці, буду надіятися на Бога.

22 Гет

Господнє милосердя, що ми не згинули, бо його щедрості не закінчилися. **23** Я в наступному дні пізнав, що великою є твоя віра. **24** Моя часть – Господь, – сказала моя душа. Задля цього очікуватиму його.

25 Тет.

Добрий Господь тим, що надіються на Нього, душі, що його шукає! Добре є **26** з мовчанням очікувати боже спасіння! **27** Добре є чоловікові, коли підніме ярмо у своїй молодості!

28 Йод

Він сяде сам і мовчатиме. Бо він на себе взяв. **29** Покладе в поросі свої уста – може якось буде надія. **30** Дасть свою щоку тому, що б'є, насититься впокоренням.

31 Каф

Адже не навіки відкине Господь. **32** Бо Той, хто впокорив, змилосердиться за множеством його милосердя. **33** Він не відповів від свого серця і впокорив людських синів.

34 Ламед

Аби впокорити під його ногами всіх в'язнів землі **35** і відхилити чоловічий суд перед лицем Всевишнього, **36** щоб засудити людину, коли судить їй Господь, – він не сказав.

37 Мем

Хто є той, хто скаже, що станеться, якщо ж Господь не накаже? **38** *З
ам. 3 уст Всевишнього не вийде зло і добро. **39** Чому бурмоче людина – живий чоловік – за свій гріх?

(Далетъ·)

(Бысть ꙗ҆́ко мє҃вѣдь ловца́́ и, приспѣда́́ и ми ꙗ҆́ко и҆̂)[4] ле́́въ въ съкровеныхъ. гнѣ́́здо ѡ҆́ступи́́вша и҆̂ покоѝ мѧ, (и҆̂) положи́́ мѧ погиблша. напряже лу́́къ свои, и҆̂ поста́́ви мѧ ꙗ҆́ко зна́́менїе на стрѣлянїе·

(Гє·)

И҆́спусти въ ла́́двїѧ моа (стрѣлы ѹ҆ла своє҆́го)[5], (и҆̂) бы́́хъ въ смѣхъ вс҃ѣ҆̀ лю́́демъ [-][6], пѣснь и҆́хъ весь дн҃ь. насыти́́ мѧ горести, напои́́ мѧ желчи.

(Вафъ·)

[-][7] И҆́зъѧ́̀ (числомъ)[8] зубы моѝ, напита́́ мѧ пепеломъ. (-)[9] ѡ҆́трину ѡ҆̀ ми́́ра дш҃у мою, (и҆̂) забы́́ бл҃гости. и҆̂ рѣ҆́х погибе́́ побыть моѝ и҆̂ надежда моѧ ѡ҆̀ г҃а·

(Заи́́нъ·)

Помани нищету́ мою, и҆̂ ѻ҆́тогнанїѧ моє҆́го. го́́ресть и҆̂ желчь [мою][10] помануҳъ, и҆̂ стужи́́ ѥ҆́и въ мнѣ дш҃а моѝ. сїѧ въспомина́́ въ ср҃ци моє҆́̃ (на́́ бг҃а надѣ́́тисѧ бу́́ду)[11].

(Гетъ·)

Щлтъ гн҃ѧ ꙗ҆́ко не погибо́́хомъ, не минуша ѳ҆̀ щедроты є҆́го. (позна́́хъ въ ѹ҆́тріи ꙗ҆́ко мно́́га є҆́сть вѣра твоа). [ча́́сть моа г҃ь, рц҃҆̀ дш҃а моа. сего рад҃ѝ пожду́́ є҆́го][12].

(Зетъ·)

Бл҃гъ г҃ь надѣю́́щимсѧ на́́нь, дш҃и ищущеи є҆́го. бл҃го є҆́сть (надѣѧ́́тисѧ съ молча́́нїемъ)[13] спсенїѧ (бж҃їѧ)[14]. бл҃го є҆́сть мужу ѥ҆гда́̀ взъздви́́гнетъ ꙗ҆́рѣ҆̃ въ ю́́ности своє́́и·

(Іо́́дъ·)

Сѧ́́детъ є҆́ди́́нъ и҆̂ ѹ҆̂млъкнетъ, ꙗ҆́ко взъздви́́гну на́́ сѧ. [поло́́житъ въ пра́́ху ѹ҆̂стѣ҆̀ своа, ѥгда́̀ ка́́ко бу́́дѣ҆̃ надежда][15]. пода́́стъ (ланиту́́ свою бї҆ющему)[16], насыти́́тисѧ ѹ҆̂кори́́знъ·

(Кафъ·)

Ꙗ҆́ко не въ вѣкъ ѡ҆́ринетъ г҃ь. ꙗ҆́ко смиривыи поми́́луетъ по мно́́жеству ща҃̀ти є҆́го. [-][17] не ѡ҆́вѣща ѡ҆̀ ср҃ца своє҆́го, и҆̂ смири сны мужє́́ски·

(Ламедъ·)

Ꙗ҆́коже смирити по҃̀ ногѣ҆̀ є҆́го вс҃ѧ҆̀ ѹ҆́зники земныѧ. (и҆̂) ѹ҆̂клонити сѹдъ мужє́́скь пр҃ѣ҆̀ лицемъ вы́́шняго. ѻ҆́сѹдити чл҃ка ѥ҆гда сѹдитъ ѥ҆́му г҃ь нѣ҆́сть [рекълъ][18].

(Щемъ·)

Кт҃о є҆́сть то́́и и҆̂же речетъ быти ащє҆̀ ли г҃ь не повелитъ. *и҆́зъ ѹ҆́стъ вы́́шняго не и҆́зыидетъ зл҃о и҆̂ добро. что҃ ропщетъ чл҃къ живыи мужь ѻ҆́ грѣ҆́хъ своє҆́мъ· ам҃ѡ г҃

(Нунъ·)

Йзыскáсѧ пу҃ть нáшъ і йспытáсѧ, и да сѧ навратúмъ до ѓа. вънздвигнѣмъ ср҃ца наша (къ ёу высокомý на рýкý нáшею)[19]. [мы]́[20] (бо) съгрѣшихѡ̑ [и]́[21] нечествовáхомъ. сегó рáди ты молéнїѧ не оу҃слы́шиши·

(Самехъ·)

Покры́ нáростїю и ѡ҃гнá ны, оу҃би [и]́[22] не пощáди. покрысѧ о҃блакомъ, да не дóидетъ к тебѣ молúтва. о҃межити мѧ и ѡ҃трúнути положѝ (-)[23] на средѣ людїи·

(Ѓи́нъ·)

(Ѡ҃ко мое погрáзнý и не оу҃молúкнý, нѣ́ко не бы́ти оу҃трезвенїю. дóндеже приклóнитсѧ и ви́дитъ ѓь съ нёбсе. о҃ко мое закрывáетсѧ о҃ дш҃и моéи, пáче всѣхъ дщéрь грáдыхъ·

(Фе·)

Ѡ҃тверзóша нá ны оу҃ста своѧ̀ вс҃и врáзи нáши. стрáхъ и оу҃жасъ бы́сть намъ, въ҃звиженїе и съкрушенїе. йстеченїѧ вóдѧ йзлѣéтъ о҃ко мое о҃ съкрушенїи дщéри людїи моúхъ·)[24]

(Цади·)

Ловáще оу҃ловиша мѧ нѣ́ко пти́цу врази моѝ тщне. оу҃морúша въ потóцѣ жúзнь мою̀, и возложúша (нá мѧ камы́къ)[25]. возлїѧсѧ водá вы́ше главы̀ моéѧ, р҃ѣ, ѡ҃триновенъ е҃смь·

(Кофъ·)

Призвáхъ и҃мѧ твое ѓи йс потóка долнѧго, гласъ мой оуслы́ша. не покрый оу҃шію своéю на молбý мою̀, нá помощь мою приближúсѧ въ дн҃ь вонѫ́же призвáхъ тѧ, р҃ѣ мúни не бóисѧ·

(Решъ·)

Сýди ѓи прю̀ дш҃ѧ моéѧ, йзбáви жúзнь мою̀. видѣлъ е҃си ѓи (непрáвдý йхъ на мнѣ̀)[26], расýди ѕý мóи. вѣси все ѡ҃мщенїе и҃, [и]́[27] вс҃ѧ помышленїѧ йхъ нá мѧ·

(Шинъ·)

Слы́ша оу҃кори́зны йхъ (и҃)[28] совѣты и҃ нá мѧ. оустенъ востаю́щихъ нá мѧ, и пооу҃ченїе йхъ нá мѧ вéсь дн҃ь. сѣденїе йхъ и въстáнїе йхъ призри [ѓи][29], а́зъ е҃смь пѣснь йхъ·

(Таф·)

Ѡ҃даси и҃мъ (ѓи ѡ҃дáнїе)[30] по дѣ́ломъ рýкý йхъ. ѡ҃дáси и҃мъ заступленїе ср҃ца [моегó][31] трýдъ. [ты ѧ̀][32] прожене́ши въ гнѣвѣ, и потребúши ѧ̀ подъ нёбсемъ ѓи·

Гла, д҃·

(Ѓлефъ·)

Áко потемнѣ злáто, йзмѣнúсѧ сребрò дóброе. расыпашасѧ камыцы ст҃ни, въ начáло всѣхъ йсхóдъ·

40 Нун

Досліджена наша дорога і вислідджена. І повернімося до Господа! **41** Піднімім наші серця до Всевишнього Бога на наших руках! **42** Бо ми згрішили і ми були безбожні. Задля цього Ти не вислухаєш благання.

43 Самех

Він покрив нас гнівом і прогнав, вбив і не пощадив. **44** Він покрився хмарою, щоб до тебе не дійшла молитва. **45** Ти мене поставив, щоб відмежувати і відкинути посеред народів.

49 Аїн!

Моє око втопилося. І не замовчу, бо немає витверезіння, **50** аж доки Господь з неба не нахилиться і *не* побачить. **51** Моє око закривається над моєю душею, понад всіх дочок міста.

46 Фе

Проти нас відкрили свої уста всі наші вороги. **47** Страх і жах був нам, підняття і знищення. **48** Потоки вод пролиє моє око над розбиттям дочки мого народу.

52 Цади

Полюючи вполювали мене як птаха мої вороги даром, **53** заморили в потоці моє життя і поставили мене на камінь. **54** Полилася вода понад мою голову. Я сказав: Я відкинений.

55 Коф

Закликав я твоє ім'я, Господи, з глибокого потоку. **56** Ти почув мій голос. Не замкни своїх вух на моє благання. **57** Ти наблизився на мою поміч в день, в якому я закликав до Тебе. Ти мені сказав: Не бійся.

58 Реш

Суди, Господи, суд моєї душі! Спаси моє життя! **59** Ти, Господи, побачив їхню неправду на мені – розсуди мій суд! **60** Ти знаєш всю їхню помсту і всі їхні задуми проти мене.

61 Шин

Ти почув їхню погорду і їхні задуми проти мене. **62** Губи тих, що повстали проти мене, і їхні повчання проти мене ввесь день. **63** Поглянь, Господи, на їхнє сидіння і їхнє вставання – я є їхньою піснею.

64 Таф

Віддаси їм, Господи, віддачу за ділами їхніх рук. **65** Віддаси їм заступництво мого серця – труд. Ти їх **66** проженеш в гніві і вигубиш їх під небом, Господи!

Глава 4

1 Алеф

Як потемніло золото, змінилося добре срібло, розсипалося каміння святині на початку всіх виходів?

2 Бет

Сіонові сини шановані і зодягнені попередньо золотом. Як вважаються за глиняний посуд – діло рук гончара?

(Бетъ·)

Снове сїо́ни честнїи, и҆ о҆дѣа́нїи зла́то҃ (прывы҃). ка́ко намѣни́шася в҆ сосу́ды гли́няны дѣло рукў скудѣ́ничю.

3 Ґилемь

Ось змії роздягнули груди, накормили своїх малят. Дочки мого народу на невиздоровлення, як і птах у пустині.

(Гимель·)

Сеже змїева съвлеко́ша съ҆цы, вѣздои́ша скѵ̀мни и҃. дще́ра лю́дїи мои҃ в҆ неи҆сцѣленїе ка́ко (и҆) пти́ца в҆ пустыни

4 Далет.

Прилип язик немовляти до його горла задля спраги. Діти просили хліба – і немає того, хто їм розломлює.

(Далетъ·)

Прилпе ка҃зыкъ сѵ҆щаго къ горта́ни его жа́жды ради. младе҃нцы проси́ша҃ хлѣба, (и҆) нѣсть и҃ разлама́ющаѧ·

5 Ге

Ті, що їдять і п’ють, згинули на дорогах, вигодовані зернами, зодягнулися в гній.

(Гє·)

Ꙗ҆дуще (и҆ пїюще)[1] погибоша҃ во и҆схо́дѣ. кормимїи зерны, о҆дѣшася в҆ гное҆̀.

6 Ваф

І звеличилося беззаконня дочки мого народу *понад беззаконня Содому, що було знищене в мигтінні ока. І руки їх не схопили.

мой1. 19

(Вафъ·)

И҆ вѣзвели́чися безаконїе дще́ри лю́дїи мои҃, *паче безаконїѧ содо́мска, разореныхъ (въ о҆́ко ѧ҆ мѡ҆ ѧ҆ мѡ҆ ѧ҆ мѡ҆

(Самехъ·)

Ѿступи́те нечи́стїи, рѣша и҃мъ ѿступи́те ѿступи́те, (и҆) не прикаса́итеся. на҃ко свари́ша҆ и҆ вънсколѣба́шеся. (реко́ша)[9] въ странахъ, не прило́жатъ на҃коже о҆бита́ти (с ни́ми)·

(Ѳи́нъ·)

Лице гн҃е ча́сть и҆хъ не приложи́тъ призрити и҃мъ. лица жрeческа не оу҆стыдѣша҆, стары҃ не поми́ловаш҃.

(фе·)

Е҆́ще сущемъ намъ, о҆скудѣсте о҆́чи наши на по́мощь на́шу всуе смотря́щемъ на́мъ, внегда҆ надѣя́хомся страни҃ не сп҃са́ющеи·

(Цади·)

(По́лзъцыки бы́ша стопы на́ша на пути҆ сто́гнъ на́шихъ)[10]. приспѣ конець на́шъ, скоп҃чашася дн҃ї е҆ на́ши (-)[11].

(Кофъ·)

Скорѣиши быша гоня́щеи и҃ы па́че орелъ нб҃ныхъ. на горахъ [гоня́ху на́съ][12], въ пусты́ни пресѣдо́ша на҃·

(Решъ·)

Дхъ пр҃е҆ лицемъ на́шимъ бл҃гъ, е҃ть натъ бы́сть в расы́панїх҃ [на́шїх҃][13]. е҆г҃о҃ рѣхо҃ ѣ҆ сѣни е҆го пожив҃е҆ въ страна́хъ·

(Шинъ·)

Ра́дуйся и҆ весели́ дщи и҃думе́иска, живущїа на земли. а҆ на тѧ прїи́де ча́ша г҃нѧ [и҆][14] оу҆пї́ешїх҃ и҆ оу҆же лѣеши·

(Таф·)

И҃сполни́ся безако́нїе твое дщи сїо́нѧ. (и҆) не приложу́ ктому́ пресели́ти тѧ. посѣти́лъ е҆́сть непра́вость твою дщи е҆до́мля, ѿкры нечествованїа твоеѧ҆·

[Молитва Єремії пророка][15].

Гл҃а, е҃·

Помяни г҃и что бы́сть на҃́. призри и҆ ви́ждь оу҆кори́зну на́шу. достоя́нїе на́ше о҆бра́тися къ чю́ждимъ, (и҆) до́мы на́ша къ и҃ноплем҃е҆нникомъ· Сири бы́хомъ безъ ѿц҃а. мт҃ри на́ша на҃́ко вдовы. [во́ду на́шу за сребро҆ пи́хомъ][1], дрова на́ша за цѣ́ну куповахо́м҃ на вы́а на́ша. ѿгна́ни бы́хомъ, тружда́хомся (и҆) не почива́хомъ. е҆гу҆птяномъ (пода́хомъ)[2] руцѣ (и҆ а҆су҆ряномъ)[3], да насы́тятъ ны хлѣба. ѿцы на́ши съгрѣши́ша, (и҆) нѣсть и҃хъ, мы́ (же) безаконїа и҃хъ по҃ня́хомъ. рабы҆ о҆бладя́ша на́ми, и҃збавля́ющаго нѣсть ѿ рукы҆ и҃хъ в (погибели) дш҃ь на́шихъ принесохо́м҃ хл҃ѣ на́шъ, ѿ лица мечю въ пустыни· Ко́жа на́ша на҃́ко пещь (о҆ ча́дѣ оу҆жасоша-

15 Самех

Відступіть від нечисті, – їм сказали. Відступіть, відступіть і не доторкайтеся. Бо зварені були і захиталися. Сказали в країнах: Не продовжать жити з ними.

16 Аїн

Господнє лице – їхня частка не додасть поглянути на них. Вони не завстидалися священичого лиця, не помилували старців.

17 Фе

Ще як ми були, наші очі поникли на нашу поміч надаремно. Ми дивимося, ми надіялися на край, що не спасає.

18 Цади

Хиткими були наші стопи на дорозі наших вулиць. Наш кінець наблизився. Наші дні закінчилися.

19 Коф

Ті, що нас переслідували, стали швидшими від небесних орлів. Переслідували нас на горах, чатували на нас в пустині.

20 Реш

Дух перед нашим лицем добрий був. Схоплений у наших знищеннях Господь, про якого ми сказали: В його тіні житимемо в країнах.

21Шин

Радій і веселися, ідумейська дочко, що живеш на землі! А на тебе прийде господня чаша – і ти вп'єшся, і уже проливаєш.

22 Таф

Виповнилося твоє беззаконня, сіонська дочко. І не додам більше тебе відселити. Він навідався до твоєї неправедності, едомова дочко, відкрив твої безбожності!

5,1 Молитва Єремії-пророка.

Глава 5

Згадай, Господи, те, що нам сталося! Поглянь і подивися на наше впокорення! **2** Наше насліддя пішло до чужих і наші доми до чужинців. **3** Ми стали сиротами, без батька, наші матері як вдови. Нашу воду за гроші **4** ми пили, наші дрова за ціну ми купували **5** на наші шиї. Ми були прогнані, трудилися і не спочили. **6** Ми подали руки єгиптянам і асирійцям, щоб нас наситили хлібом. **7** Наші батьки згрішили – і їх немає. Ми ж прийняли їхні беззаконня. **8** Раби нами володіли, немає визволителя з їхніх рук. **9** В погибелі наших душ ми принесли наш хліб від лиця меча в пустині. **10** Наша шкіра як піч, жахнулися за ди-

тину від лиця бурного голоду. **11** Жін0ок впокорили у Сіоні, дівчат – у юдиних містах. **12** Князі були повішані за їхні руки, старці не були прославлені. **13** Вибрані підняли плач і молоді послабли в колоді. **14** І старців не стало при брамі, **15** не стало радості нашого серця. Вибрані замовкли від своїх пісень, плач повернувся на наш хор. **16** Впав вінець з нашої голови. Горе нам, бо ми згрішили! **17** Через це засмученим стало наше серце. І наші очі потемніли **18** за гору Сіон, бо була знищена. Лисиці по ній пройшли. **19** Ти ж, Господи, навіки поселишся! Твій престіл – в рід і рід. **20** Навіщо навіки забуваєш про нас, покидаєш нас на довжину днів? **21** Поверни нас, Господи, до Себе! І повернемося. Обнови наші дні, так як і раніше! **22** Чому відкидаючи ти нас відкинув, дуже на нас розгнівався?

Кінець Голосіння пророка Єремії.
Має в собі 5-ть глав.

сѧ)[4] ѡ̑ лица бурнаго гла́да. же́ны въ сїѡ́нѣ смири́ша, дв҃ица въ́ градѣхъ і҆ѹ́динѣхъ. кнⷭ҃и за́ рꙋкꙋ а҆́хъ повѣси́шасѧ, ста́рцы не прослави́шасѧ. и҆збра́нныѧ [пла́чь][5] по҆а́ша, и҆ ю҆ноша въ кла́дѣ ѡ̑немогошасѧ, и҆ ста́рцы ѡ̑ вра́ премо́лкнꙋша· (расы́пасѧ ра́дость се҆́рдце нашѝ. и҆збранныѧ ѡ̑ пѣсньѧ свои́хъ)[6] (оу҆молко́ша). о҆́братисѧ въ пла́чь лиⷭ҃ на́шъ. спадѐ вѣнецъ ѕ҆ главы҄ на́шеѧ. го́ре намъ на́ко съгрѣши́хомъ. о҆́ семъ смꙋти́сѧ се҆́рце на́ше, (и҆)[7] помрачкнꙋста о҆́чи на́ши, по горѣ сїѡ́нѣ на́ко погы́бе, лиси́ца пройдо́ша ю҃. ты́ же гⷭ҃и въ вѣки вселя́шисѧ, прⷮ҃лъ тво́и в ро҃ и҆ ро҃· въскꙋю въ (вѣки)[8] забыва́еши на́съ, о҆ста́виши насъ въ продлъженїе дн҃и. о҆́брати ны́ гⷭ҃и къ себѣ, и҆ о҆́братїсѧ. (-)[9] поновѝ дн҃и на́ша на́коже (и҆) прежде. что̀ ѿрѣва́ѧ ѡ̑трини́ши на́, ра́гнѣвасѧ на́ ны ѕѣ́ло·

Коне́цъ пла́чꙋ, і҆еремі҆и҆ проро́ка·
и҆́мать в҃ себѣ гла́въ, е҃·

ВАРУХ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

1 Це слова книг, які написав Варух, Ниріїн син, Маасієвого сина, Седекієвого сина, Асадаєвого сина, Хелкієвого сина, в Вавилоні, **2** в десятому році, у сьомому дні місяця, в році, в якому халдеї взяли Єрусалим і спалили його вогнем. **3** І прочитав Варух слова цих книг до вух Єхонія, Йоакимового сина, юдиного царя, і до вух всього народу, що приходив до книг, **4** і до вух сильних і царських синів, і до вух старшин, і до вух всього народу, від малого й до їхнього великого, – всіх що жили в Вавилоні при ріці Сид. **5** І вони плакали, і постили, і молилися молитвами перед Господом. **6** Після того зібрали срібло, як могла рука кожного, **7** і послали до Єрусалиму до великого жерця Йоакіма, Хелкіїного сина, Саломового сина, до жерців і до всіх людей, що знайшлися з ним в Єрусалимі. **8** Коли взяв він посуд господнього храму, винесений з храму, щоб повернути до юдиної землі, 10-го дня місяця Сива-

ВАРꙋХ ПРѺРКЪ ГЛАВА̀ ПЕ҃РВАѦ

Ві҃ѧ)[2] словесà кни́гъ на́же написà варꙋхъ сн҃ъ нирі҃инъ, сн҃а маа҆се́ева, сн҃а седекі҃и҃ сн҃а а҆садее́ва, сн҃а хелкі҃ина въ вавило́нѣ. въ (деса́тое)[3] лѣто, в҃ седмыи (дн҃ь) мц҃а· в лѣто в неже взя́ша халдѣи і҆ер҃ли́ма, и҆ пожго́ша и҃ о҆́гнемъ· И҆ почтѐ варꙋхъ словесà кни́гъ сі҃ъ въ оуши і҆ехоні҃инѣ сн҃а і҆о҆а́кима ц҃рⷭ҃а і҆ꙋдина. и҆ въ оу́ши всѣхъ людї҆и приходя́щихъ къ книгамъ, и҆ въ оу́ши сильныхъ и҆ сн҃овъ ц҃рⷭ҃кь, и҆ въ оуши ста́рчествѣ и҆ въ оу́ши всѣхъ лю́дї҆и, ѡ̑ ма́ла [и҆][4] до вели́ка [и҆хъ][5], всѣхъ живꙋщихъ въ вавꙋ́лонѣ на рѣцѣ сꙋ́дъ· и҆ пла́кахꙋсѧ и҆ а҆лка́хꙋ, и҆ моля́хꙋ мл҃твы пр҃е гн҃ъ· (Посемъ)[6] събраша сребро на́коже когó҆ждо можа́ше рꙋка, и҆ посла́ша въ і҆ер҃ли́мъ ко і҆о҆а́кимꙋ (жерцꙋ вели́комꙋ), сн҃ꙋ хе҃кі҃инꙋ сн҃а сало́мля (-)[7] къ жрⷴцемъ, и҆ къ всѣмъ лю́демъ и҆́же сѧ о҆́брѣтоша с ни́мъ въ і҆ер҃ли́мѣ. вънегда взя̀ сосꙋ́ды хра́ма гн҃ѧ и҆знесеныѧ ѡ̑ хра́ма, възвратити́ти на землю і҆ꙋдинꙋ, і҆ (дн҃ь мц҃а)

(сивань)[8]. сосѹды сребряны на҃же сътвори седекі́а сн҃ъ і҆ѡсі́инъ ц҃рь і҆ѹ́динъ. по преселе́нїи навходоносорѹ ц҃рю вавѵ̀лоньскѹ, і҆ехоні́ю, и҆ кназа́, і҆ ѹ҃зники, и҆ си́лныа, и҆ люди земла҆ ѿ і҆ер҃лима, и҆ вънведѐ а҆̀ (сва́заны) въ вавѵ̀ло́нъ. и҆ рекоша, ѣ҆е посла́хомъ к҃ вамъ сребро, да ку́пите на сребрѣ всесъжже́нїа (-)[9] за гр҃ѣхы́, и҆ димі́амъ. и҆ сътвори́те тре́бу, и҆ вънесѣ́те на тре́бникъ г҃а б҃а на́шего. и҆ моли́тесѧ за жи́тїе (навходоносо́рово)[10] ц҃ра вавѵ̀лоньска, и҆ за жи́тїе валта́сара сн҃а ѣ҆го. да бѹ́дѹтъ дн҃ї҆е и҆хъ на҃ко и҆ дні҆е нб҃ні҆и на землѝ. да дасть г҃ь кр҃ѣпость намъ, да просвѣти́тъ о́чи на́ши. и҆ да живе́мъ по҆̀ сѣнї҆ю (навходоносо́ровою)[11], и҆ по҆̀ сѣнї҆ю валта́рею сн҃а ѣ҆го. да рабо́таѣ́мъ и́ма дн҃и мно́ги, и҆ о҆бра́щемъ бл҃гть пр҃ѣ ни́ма. и҆ моли́тесѧ за на́съ къ г҃ви б҃ѹ нашемѹ, на҃ко съгр҃ѣшихомъ г҃ви б҃ѹ на́шемѹ. и҆ не ѿврати́сѧ на҃рость г҃нѣ, и҆ гн҃ѣвъ ѣ҆го ѿ насъ до сего дн҃е. И҆ почти́те кни́ги сі́а на҃же посла́хомъ к҃ вам҃, и҆сповѣда́ти в҃ домѹ г҃ни въ дн҃ь
ний в пра́зн҃ика, въ дни (годныа)[12]. *и҆ да рече́те г҃ѹ б҃ѹ нашемѹ пра́вда, а҆̂ намъ стыдѣ́нї҆е лицем҃. на҃ко (и҆) до сего дн҃е ч҃лкѹ і҆ѹ́динѹ, и҆ живѹщимъ въ і҆ер҃ли́мѣ, (-)[13] ц҃рем҃ъ на́ш҃и и҆ кн҃зѣ́, на́шимъ и҆ жрьце́ на́шимъ и҆ прр҃ко́мъ на́шимъ, и҆
данй д ѿц҃ѣмъ нашимъ. *ѣ҆же съгр҃ѣшихомъ пр҃ѣ г҃мъ, и҆ не вѣ҆ровахомъ, (не оу҆пова́юще нань. и҆ не покори́хомсѧ ѣ҆мѹ), и не послѹшахомъ гла́са г҃а б҃а нашего, ходи́ти въ повеле́нихъ [ѣ҆го][14], на҃же даде пр҃ѣ лицем҃ нашимъ, ѿ дне во́ньже и҆зведе (-)[15] ѿц҃а наша ѿ земла҆̀ ѣ҆гѵ̀пе҃тски, и҆ до сего дн҃е, вѣ҆хомъ непокаря́ѧсѧ г҃ви б҃ѹ нашемѹ, и҆ ѿмета́хомъ на҃ко непослѹшати гласа
ѣ҆ мѡ їи ѣ҆го. и҆ прилпе насъ зло̀ и҆ кля́тва. *ю҆́же съчини г҃ь моѵ̀ї҆ѡви о҆́троку своѣ́мѹ, въ дн҃ь во́ньже и҆зведе [г҃ь][16] ѿц҃а наша ѿ земла҆̀ ѣ҆гѵ̀пе҃ски, да́ти намъ землю кипя́щѹ мле́комъ и҆ ме́домъ, на҃ко (и҆) сі́и дн҃ь. и҆ не послѹшахомъ гласа г҃а б҃а наш҃е, по всѣ́мъ словесе́мъ прр҃ч҃емъ, на҃же посла̀ к҃ на́мъ, (и҆ сѹдї҆амъ нашим҃). и҆ хожда́хомъ ко́ждо (на́съ) по ра́зѹмѹ ср҃ца своѣ́го зла́го, рабо́тати богом҃ и҆нѣ́мъ, сътвори́ти зло̀ пр҃ѣ о҆чи́ма г҃а б҃а нашего·

Гл҃а, в҃·

оу҆ста́ви г҃ь слово свое ѣ҆же гл҃а к҃ намъ, и҆ къ сѹдї҆амъ на́ш҃и, сѹди́вш҃и въ і҆и҃л҃и. и҆ къ ц҃ремъ на́шимъ, и҆ къ кнзе́мъ на́шимъ. и҆ къ (всемѹ) ч҃лкѹ і҆и҃лев҃ѹ і҆ ѹ҃дѹ, [навести на ны зло̀ вели́е, ѣ҆же][1] не сътвори́сѧ по҆̀ всѣ́мъ нб҃сем҃, на҃коже сътвори́сѧ

на, срібний посуд, який зробив Седекія, Йосіїн син, юдин цар, **9** по переселенні Навходоносором, вавилонським царем, Єхонії, і князів, і в'язнів, і сильних, і народу землі з Єрусалиму. І той повів їх зв'язаними до Вавилону. **10** І сказали: Ось ми до вас послали срібло. І купіть за срібло всепалення за гріхи і ладан, і зробіть жертву, і принесіть на жертоівник нашого Господа Бога, **11** і помоліться за життя Навходоносора, вавилонського царя, і за життя Валтасара, його сина, щоб їхні дні були, так як і небесні дні на землі. **12** Хай Господь дасть нам силу і просвітить наші очі. І житимемо під тінню Навходоносоровою і під тінню Валтасаровою, його сина, щоб ми їм послужили багато днів і знайшли перед ними ласку. **13** І помоліться за нас до нашого Господа Бога, бо ми згрішили проти нашого Господа Бога, і не відвернулася господня лють і його гнів від нас до цього дня. **14** І прочитаєте ці книги, які ми до вас послали, щоб визнатися в господньому домі в дні празника, в днях року, **15** *і щоб ниж. 2
ви вимовили нашому Господеві Богові праведність, а нам – сором лиць, ще й до цього дня юдиному чоловікові і тим, що живуть в Єрусалимі, **16** нашим царям, і нашим князям, і нашим священикам, і нашим пророкам, і на-
шим батькам. **17** *Бо ми згрішили пе- дан. 9
ред Господом **18** і ми не повірили, не надіючись на Нього. І не підкорилися Йому і не послухалися голосу нашого Господа Бога, щоб ходити за його приписами, які Він дав перед нашим лицем. **19** І від дня, в якому Він вивів наших батьків з єгипетської землі, і до цього дня ми були непослушні нашому Господеві Богові і ми відкидали, щоб не послухатися його голосу. **20** І до нас пристало зло і клятва, *яку мой5. 28
заповів Господь своєму рабові Мойсеєві в дні, в якому Господь вивів наших батьків з єгипетської землі, щоб дати нам землю, яка кипить молоком і медом, як і сьогодні. **21** І ми не послухалися голосу нашого Господа Бога за всіма пророчими словами, яких Він послав до нас і наших суддів. **22** І ми ходили, кожний з нас, за розумом свого злого серця, щоб служити іншим богам, чинити зло перед очима нашого Господа Бога.

Глава 2

1 І Господь поставив своє слово, яке сказав проти нас і проти наших суддів, які судили в Ізраїлі, і до наших царів, і до наших володарів, і до всякого ізраїльського і юдиного чоловіка, щоб навести на нас велике зло, **2** яке не було зроблено під всім

небом, так як було зроблене в Єрусалимі *за записаним в законі Мойсеєвім, **3** щоб нам їсти людське тіло свого сина і тіло своєї дочки. **4** І Він дав їх підчиненими всім царствам, які довкруги нас, на погорду, і на непрохідність, і в усі народи, які довкруги нас, куди нас розсіяв Господь. Там ми були **5** і підсподом, а не на верху, в підніжжі, а не в головах, бо ми згрішили проти нашого Господа Бога, не послухавшись його голосу. **6** *Нашому Господеві Богові праведність, нам же і нашим батькам встид лиць, як і до цього дня. **7** Те, що сказав Господь проти нас, все це зло прийшло на нас. **8** Тому що ми не помолилися до господнього лиця, щоб відвернувся кожний від розуму свого злого серця. **9** І збудився Господь через злоби, і навів на нас це, що на нас прийшло. Бо праведний Господь в усіх його ділах, які Він нам заповів. **10** Ми ж не послухалися його голосу, щоб ходити за його приписами, які дав перед нашим лицем. **11** *І тепер, Господи Боже ізраїльський, який вивів свій народ з єгипетської землі сильною рукою і високим раменом, знаками і чудами, і великою силою, і зробив Собі ім'я до цього дня. **12** *Ми згрішили, ми були безбожні, ми неправедно вчинили, Господи Боже наш, в усіх твоїх оправданнях. **13** Отже, хай від нас відвернеться твій гнів, бо нас залишилося мало в країнах, куди Ти нас розсіяв. **14** Вислухай, Господи, нашу молитву і наше благання, і визволи нас задля Себе, і дай нам ласку перед лицем тих, що нас відселили! **15** Щоб вся земля пізнала, що Ти наш Господь Бог і що твоє ім'я прикликано на Ізраїлі і на його племені! **16** *Господи, поглянь на нас зі свого святого дому і прихили твоє вухо – і вислухай нас! **17** *І відкрий, Господи, свої очі і поглянь, бо не мертві, які в аді, в яких забрано їхній дух з їхнього лона, дадуть Тобі славу і оправдання Господеві, **18** але душа, що журиться величчю зла, що ходить схиленою і болює, і *має* пониклі очі, і душа, що голодує, дадуть тобі славу і праведність, Господи. **19** Бо не за наших батьків і наших царів з оправданнями проливаємо молитви і кладемо наше милосердя перед твоїм лицем, наш Господи Боже. **20** Бо нас перемогла його лють і його гнів, так як Ти сказав рукою своїх рабів-пророків, кажучи: **21** Так сказав Господь: *Схиліть свої рамена і послужіть вавилонському цареві, і сидіть на землі, яку Я дав вашим батькам. **22** І якщо не послухаєте господнього голосу, щоб служити вавилонському цареві, **23** наведу запустіння на юдині міста і поза

мой5. 28
дан. 9
вищ. 1
дан. 9
дан. 9
мой5. 26
іс. 63
пс. 113
іс. 38
сир. 17
єре. 27

въ їєр҃лимѣ. *по в҃писа́нїю въ зако́нѣ мои҃сїе- ѥ мѡ їѕн
овѣ ѩ҆́ко ѩ҆́сти нꙗ̑ (плоть чл҃ческу)[2] сн҃а своє́го, и҆̂ (-)[3] плоть дщє́рꙗ своеꙗ̀· и҆̂ дадѐ а҃̀ повинны всѣмъ цр҃твомъ ѩ҆́же о҆́кр҃тъ насъ, на оу҆́ко- ризну, и҆̂ въ непрохожде́нїе, (и҆̂) въ всѣхъ лю́дѣ҃ ѝже о҆́кр҃тъ нꙗ̑ а҆́може [ны][4] расѣꙗ́ г҃ь· тамо [бы́хомъ][5] и҆̂ споди а҆̂ не вры́ху, (въ подножіе а҆̂ не въ главу). ѩ҆́ко съгрѣшихѡ̑ г҃ви б҃у нашему, не послу́шанїемъ гласа е҆̂го· *г҃ви б҃у на́шему дан҃ь и҆ вы́ а҆
правда, нам҆̀ же и҆̂ ѡ҆̈демъ нашимъ стыдѣнїе лицем҆̀, ѩ҆́ко (и҆̂) до сего дн҃е. е҆̂же г҃ла г҃ь на нꙗ̑ всѐ зло́, е҆̂же прїиде на ны. (занѐ)[6] не моли́хѡ̑сѧ лицу г҃ню, ѡ҆̈вратѝтисѧ комужде ѡ҆̈ ра́зума с҃рца своє́го злаго. и҆̂ оу҆бу́ди́сѧ г҃ь о҆́ зло́бѣхъ, и҆̂ приведе (-)[7] на насъ (сїѧ е҆̂же постиже ны). ѩ҆́ко пра́веденъ г҃ь о҆́ всѣхъ дѣлесе҃̀ е҆̂го, е҆̂же за- повѣда намъ. (мы́ же)[8] не послу́шахомъ гласа е҆̂го, ходи́ти въ повеле́нихъ [е҆̂го][9], ѩ҆́же дадѐ пр҃е҆̀ лицемъ нашимъ· *и҆ нн҃ѣ г҃и б҃е їи҃левъ, и҆́же дан҃ь и҆
и҆́зведе лю҃̀ своꙗ и҆҃з землѧ̀ е҆гу҆петѣ́ски, рукою кр҃пкою [и҆̂ мышцею высокою, зна́менїи и҆̂ чюдесы, и҆̂ си́лою вели́кою][10], и҆̂ сътвори҆̀ себѣ и́мꙗ ѩ҆́ко сеи дн҃ь. *съгрѣшихомъ нечествова́- дан҃ь и҆
хом҆̀, непрaвдова́хомъ г҃и б҃е нашъ, о҆́ всѣхъ о҆́правданихъ твои́хъ. да о҆́брати́тсѧ [оу҆бо][11] (ѡ҆̈ насъ ѩ҆́рость твоꙗ)[12], ѩ҆́ко о҆́стà насъ ма́ло въ странахъ, а́може расѣ́ꙗ насъ [-][13]· оу҆- слы́ши г҃и мл҃тву нашу, и҆̂ прошенїе на́ше, і҆̂ и҆҃збáви насъ себе ра́ди. и҆̂ да́ждь нꙗ̑ бл҃гть пр҃е҆̀ лицемъ пресели́вшихъ насъ. да оу҆вѣ́стъ всѧ̀ землѧ̀, ѩ҆́ко ты́ г҃ь б҃ъ нашъ, [и҆̂][14] ѩ҆́ко и́мꙗ твое прозва́сѧ на і҆и҃ли, и҆̂ на племени е҆̂го· *г҃и ѥ мѡ їѕ
при́зри и҆҃з дому с҃таго своє́го [-][15] на насъ, [и҆̂][16] їсаїа ѕг҃
приклони҆̀ [-][17] оу҆́хо твое, и҆̂ оу҆слы́ши [на́съ][18]. ѱлѡ̑ рг҃і
*[и҆̂][19] ѡ҆̈врьзи [г҃и][20] о́чи свои҆̀ и҆̂ ви́ждь, ѩ҆́ко не їсаїа їи҃ сирх҃ зі
оу҆мрьшїи и҆́же во а́дѣ и҆́хже взя́сѧ дх҃ъ и҆́хъ ѡ҆̈ оу҆тро́бъ и҆̑ вънздадѧтъ [тебѣ][21] сла́ву, и҆̂ о҆́правда́нїе г҃ви. но дш҃а пекущїасѧ о҆́ вели́чествѣ [зла̀][22], и҆́же хо́дитъ преклони́всѧ и҆̂ бола̀, и҆̂ о́чи о҆́скудѣ́ющїи, и҆̂ дш҃а а́лчущаꙗ вънздада́т҆̀ тебѣ сла́ву, и҆̂ правду г҃и. ѩ҆́ко не по (-)[23] ѡ҆̈ц҃ъ на́шихъ, и҆̂ ц҃рей на́шихъ (о҆́правле́нїи) (и҆҃злива́емъ мл҃твы, и҆̂) полага́емъ мл҃тть на́шу пр҃е҆̀ лицемъ твои҆̂мъ г҃и б҃е на́шъ. ѩ҆́ко прео҆́долѣваше ѩ҆́рости своеи҆̂, и҆̂ гнѣ́вꙋ своє́мꙋ на нꙗ̑. ѩ҆́коже г҃ла в рꙋцѣ о҆́троко҆̆ своихъ пр҃рко҆̀, г҃ла· ꙗ҆́ко рече г҃ь, *приклони́те рамена своꙗ, и҆̂ їер҃е їз
послужи́те ц҃рю вавꙋ҆́лоне҆̆ско҆̀му. и҆̂ сѧдѣ́те на землѝ ю҆́же дахъ ѡ҆̈ц҃емъ вашимъ· і҆̀ а́ще не послу́шаете гласа г҃ня, порабо́тати ц҃рю вавꙋ҆́- лоне҆̆ску. о҆́скуде́нїе сътворю и҆҃з гра́дъ і҆оу́дин҆̀ и҆̂ вънѣ оу҆́дъ і҆ер҃лима. (и҆̂ ѡ҆̈ ма҆̂) гласъ весе́-

лїа, и глась радованїа. глса женихà, и глса невѣсты. и будетъ вса землà в непрохожденїе ѡ живущихъ (на неи)· и не послушахѡ гласа твоегѡ, служити црю вавѵлѡнскѵ. и ѹстáви словесà своа, нáже глá в рѵцѣ óтроковъ своихъ прркъ. нáкоже изнести костú црь нашихъ, и костú ѡцъ нашихъ ѡ мѣста йѣ. и се сѵть извержены знóемъ дневныи и стѵденїю нóщною, і изомрóша бóлезньми злыми, глáдомъ и мечемй и óпѵстѣнїемъ. и положи домъ, в немже нарéса имá твое в немъ, нáко (и) сеи днь. злóбы ради дому їйлева, и дому їѹдина. и сътвори в насъ гси бже нашъ по всеи тихотѣ твоеи, и по всеи щедротѣ твоеи велúцеи. нáкоже глá в рѵцѣ рабà твоегѡ моусїа, въ дни в нáже заповѣдавшѵ (емѵ тебѣ)[24], въписати законъ твои прé сны їйлевыми, глá· *áще не послушаете глáса моегѡ, мнóжество сїе велúко (и мнóго)[25], óбратитса в мáлъ нáзыкъ, (занè)[26] áзъ растю а [-][27]. разумѣхъ бо нáко не имѹ послушати мене, нáко людїе жестоковыйни сѵть, и óбратáтса къ срцу своемѵ на земли прeселéнїа йѣ. и ѹвѣдатъ нáко áзъ гь бъ йхъ. и дамъ имъ срце (и разумѣютъ), и ѹши (и ѹслышатъ)[28]. и похвалатъ мá на земли прeселéнїа йхъ, и помянѵтъ имá моe. и óбратáса ѡ хрептà своегѡ жестокаго, и ѡ злъ своихъ. нáко помянѹ пѵть ѡцъ своихъ, съгрѣшáющихъ прé гмъ. и възвращѵ а на землю юже клáса ѡцемъ йхъ, авраáмѵ, (-)[29] їсаáкѵ, і йáковѵ, и съвладѣютъ ею. и ѹмнóжѵ а, и не ѹмáлатса. и ѹстáвлю имъ завѣтъ вѣченъ, нáкоже бы́ти имъ мнѣ бѵ, и тїи бѵдѵтъ мнѣ людїе. и не подвúгнѹ ктомѵ людїи своихъ їйлá съ зелà юже дахъ имъ·

Єрусалимом. І відніму від вас голос веселості, і голос радості, голос нареченого і голос невістки, і вся земля буде непрохідна без тих, що живуть на ній. **24** І ми не послухалися твого голосу, щоб послужити вавилонському цареві, і Ти поставив свої слова, які Ти промовив рукою своїх рабів-пророків, щоб винести кості наших царів і кості наших батьків з їхнього місця. **25** І ось вони є викинуті на спеку дня і холод ночі, і померли в поганих болях, в голоді, і від меча, і в запустінні. **26** І Ти поставив дім, в якому названо, на ньому, твоє ім'я, як і цей день, через злоби ізраїльського дому і юдиного дому. **27** І Ти, Господи Боже наш, зробив в нас за всією твоєю тихістю і за всім твоїм великим милосердям, **28** так як Ти сказав рукою твого раба Мойсея в днях, в яких Ти йому заповів написати твій закон перед ізраїльськими синами, кажучи: **29** *Якщо не послухаєтеся мого голосу – це велике і численне множество обернеться в малий народ, тому що Я їх розсію. **30** Бо Я пізнав, що не послухаються Мене, бо є твердошийним народом. І повернуться до свого серця на землі їхнього переселення, **31** і пізнають, що Я їхній Господь Бог. І Я дам їм серце – і зрозуміють, і вуха почують **32** і похвалять Мене в землі їхнього переселення. І згадають моє ім'я **33** і відвернуться від свого твердого хребта і від своїх злоб, бо згадають дорогу своїх батьків, що грішили перед Господом. **34** І Я поверну їх до землі, якою Я поклявся їхнім батькам Авраамові, Ісаакові і Якову, і заволодіють нею. І помножу їх, і не зменшаться. **35** І поставлю їм вічний завіт, щоб Я був їм за Бога, і вони мені будуть за народ. І більше не зрушу свій народ Ізраїля з землі, яку Я їм дав.

мой3. 26

Гла, г·

[нѣнѣ][1] гси вседржи́телю бе їйлевъ. дш̃а ѣ тѣснотѣ и дхъ въ стѹжéнїи възопи́ к тебѣ. ѹслы́ши гси и помúлѹи, [на́]ко е́си бъ млр̃дъ, и помилѹи [на̃][2][3]. нáко съгрѣши́хомъ прé тобóю. нáко ты пребывáеши въ вѣ́цѣхъ, и (не) погúбнемъ въ вѣ́ки· гй вседержи́телю бе їйлевъ, ѹслы́ши (-)[4] мл̃твѹ ѹмерши́хъ їйлевъ, и сно́въ съгрѣши́вшихъ прé тобóю, и не послушаша глá гa бa йхъ, и прильпе на̃ зло. не помáни непрáвдъ ѡцъ нашихъ, но помáни рѹкѹ свою і имá свое в е́ вре́мá. нáко ты гси бе нашъ, и похвáлимъ тá гси. нáко того ради дáлъ е́си страхъ свои въ срце наше, нáко призвáти имá твое, и по-

Глава 3

1 І нині, Господи Вседержителю, Боже ізраїльський, душа в тісноті і дух у клопоті закликав до Тебе. **2** Послухай, Господи, і помилуй, бо є Ти милосердним Богом. І помилуй нас, бо ми згрішили перед тобою. **3** Адже Ти перебуваєш навіки – і ми не згинемо навіки. **4** Господи Вседержителю, Боже ізраїльський, вислухай молитву ізраїльських померлих і синів тих, що згрішили перед Тобою. Які не послухалися голосу їхнього Господа Бога, і до нас пристало зло. **5** Не згадай неправедності наших батьків, але згадай твою руку і своє ім'я в цьому часі. **6** Бо Ти – Господь Бог наш! І похвалимо Тебе, Господи! **7** Бо через це Ти дав свій страх у наше

серце, щоб прикликати твоє ім'я. І похвалимо Тебе в нашім переселенні, бо ми повернули до нашого серця всю неправедність наших батьків, що згрішили перед Тобою. **8** Ось ми сьогодні в нашому переселенні, куди Ти нас розсіяв на впокорення, і на клятву, і на кару за всіма неправедностями наших батьків, які від Тебе відступили, Господи Боже наш. **9** Ізраїле, слухай заповіді життя! Послухай, щоб пізнати розумність! **10** Що є Ізраїлю, як то, що *ти є* на землі ворогів? Ти постарівся в чужій землі, **11** осквернився з мертвими, причислений до тих, що є в аді, **12** покинув джерело мудрости. **13** Якщо б ти ходив по божій дорозі, ти жив би в мирі на вічний час. **14** Зрозумій де є розумність, де є сила, де є мудрість, щоб розуміти з часом де є довге життя і життя, де є світло очей і мир. **15** Хто знайшов її місце і хто ввійшов до її майна? **16** Де є чужинецькі князі і ті, що володіють земними звірами, **17** що бавляться небесними птахами і зберігають золото, і золото, на яке люди поклали надію? І немає кінця їхньому придбанню. **18** Як ті, що роблять срібло і журяться, і не можна знайти їхніх діл. **19** Вони загинули і зійшли до аду, і інші замість них повстали. **20** Молодші побачили світло і поселилися на землі, дорогу ж вміння не пізнали, **21** ані не зрозуміли її стежок, ані їхні сини не одержали. Вони були далеко від їхньої дороги **22** і не почули в Ханаані ані не побачилося в Темані. **23** Аґаринові сини, що шукають розум, які на землі, меранині і теманині купці, і чаклуни, і ті, що шукають розуму, дорогу ж мудрості не пізнали ані не згадали її стежок. **24** Ізраїлю, який великий божий дім і велике місце його влади! **25** Велике – і немає кінця, високе – і без міри. **26** Там були славні великани, що від початку, дуже великі, вправні на війні. **27** Не цих вибрав Бог, ані не дав їм дорогу вміння. **28** І вони згинули, тому що не мали мудрості. **29** Хто вийшов на небо і взяв її і хто звів її з хмар? **30** Хто перейшов на другий бік моря і знайшов її і візьме її понад добірне золото? **31** Немає того, хто знає її дороги і роздумує про її стежки. **32** Але хто знає все, знає її і знайшов її своїм розумом? Той, хто створив землю на вічний час і наповнив її двоногим і чотироногим скотом; **33** хто посилає світло – і воно йде, покликав його – і послухалося його з тремтінням. **34** І звізди засвітилися у своїх часах і зраділи. **35** Він їх закликав, і вони сказали: Ми прийшли. І дали світло з радістю Тому, хто їх створив. **36** Таким наш Бог! Не при-

хва́лимй тѧ̀ въ пресел҃е́нїи на́ш҃е. на́ко о҆бра́тихомъ въ ср҃це́ наше всю҆ непра́вдꙋ ѡ҆́ц҃ъ нашѝ съгрѣши́вшихꙋ пр҃е́д҃ тобо́ю. Се̑ мы̑ дне́сь въ пресел҃е́нїи нашемъ, а҆́може (на́ы расы́па)[5] (-)[6] на ꙋ҆кори́знꙋ, и҆ на кла́твꙋ, и҆ на ꙋ҆держа́нїе, по всѣ́мъ непра́вдамъ ѡ҆́ц҃ъ нашихъ, и҆́же ѡ҆́стꙋпи́ша ѡ҆́ [тебе҃ г҃и҃ е҃ѣ][7] нашъ. Слы́ши і҆и҃ла҆́ю за́повѣди живота́, вне́ꙋши разꙋмѣ́ти смышле́нїе. что̀ е҆́сть і҆и҃ла҆́ю, что̀ на́ко на земли́ вра́жїи, о҆бе́тшꙋ на земли́ чꙋ́ждеи, о҆скверна́висѧ съ мр҃твы́ми, намѣни́сѧ съ сꙋ́щими въ а҆́дѣ. о҆ста́ви и҆сто́чникъ премꙋ́дрости. ч҆щѐ бы̀ въ пꙋ́ть бж҃їи ходи́лъ, жи́лъ бы̀ въ ми́ре въ вре́ма вѣ́чное. разꙋмѣ́и гд҃ѣ е҆́сть смышле́нїе, гд҃ѣ е҆́сть кр҃ѣпость, гд҃ѣ е҆́сть мꙋ́дрость. на́ко разꙋмѣ́ти и҆ногдою гд҃ѣ е҆́сть до́лго жи́тїе и҆ жи́знь, гд҃ѣ е҆́сть свѣ́тъ о҆́чныи и҆ ми́ръ. кто̀ о҆́брѣте мѣ́сто е҆̀а, и҆ кто̀ вни́де въ и҆мѣнїе е҆̀а. гд҃ѣ сꙋ́ть кн҃зи стра́ныстїи, и҆ владꙋ́щеи звѣ́ремъ зе́мны҃и, (и҆гра́ющеи пти́цами нб҃ны́ми. и҆ храна́щеи зла́то и҆ сребро̀)[8], и҆́мже ꙋ҆пова́ша чл҃цы, и҆ нѣ́сть коне́ца тажа́нїю и҆́хъ. на́ко (съдѣлова́ющеи сребро̀)[9] и҆ пекꙋ́щисѧ, и҆ нѣ́сть о҆бр҃ѣте́нїа дѣлесе́мъ и҆́хъ, погибо́ша и҆ въ а́дъ снидо́ша, і҆ и҆́ни въ ни́хъ мѣ́сто въста́ша. ю҆нѣ́ишїи ви́дѣша свѣ́т҃, и҆ всели́шасѧ на земли́. пꙋти́ же хи́тро҆́стнаго не ꙋ҆вѣ́дѣша, ни разꙋмѣ́ша сте́зь е҆̀а, ниже (сн҃ве и҆́хъ пр҃іа́ша)[10], ѡ҆́ пꙋти́ и҆́ дале́че бы́ша. и҆ не слы́шаша въ ханаа́нѣ, ни ꙗ҆ви́сѧ въ дема́ни. (-)[11] сн҃ве а҆га́рини възыска́ющеи ра́зꙋма и҆́же на земли, кꙋпцы [мера́ни][12], и҆ дема́ни, и҆ баснослѡ́вцы и҆ възыска́тели разꙋма. пꙋти́ же премꙋ́дрости не ꙋ҆вѣ́дѣша, ни помануша сте́зь е҆̀а. ѡ҆́ і҆и҃ла҆́ю ꙗ҆́ко вели́къ до́мъ бж҃їи, и҆ до́лго мѣ́сто вла́сти е҆́го, вели́ко и҆ нѣ́сть конца́, высо́къ и҆ без мѣ́ры. тꙋ́ бы́ша ꙗ҆ꙁы́ческие нарочи́ти, бы́вшеи и҆спе́рва вѣ́лѡ вели́цы, ꙋ҆мѣ́юще ра́ть. не сі҃̑ и҆збра̀ бг҃ъ, ни пꙋти́ хи́тростнаго даде́ и҃̑. и҆ погибо́ша, занѐ не и҆́мѣша мꙋ́дрости (-)[13]. Кто̀ възы́иде на́ нб҃о и҆ вза̀ ю҆̀, и҆ кто̀ снесе́ ю҆̀ ѡ҆́ о҆́блакъ. кто̀ пре́иде на о҆́нꙋ страну́ мо́ра, и҆ о҆́брѣте ю҆̀, и҆ взе́млетъ ю҆̀ на́ зла́то и҆збра́нно. нѣ́сть вѣ́дꙋща пꙋти е҆̀а, ни помышла́ющаго сте́зь е҆̀а. но̀ вѣ́дыи вс҃е вѣ́сть ю҆̀, [и҆]́[14] о҆бр҃ѣте ю҆̀ смы́сломъ свои́мъ. съ҆творивы́и зе́млю въ вѣ́чное вре́ма, [и҆]́[15] напо́лни ю҆̀ скота̀ (двоно́жна), и҆ четвероно́жна. пꙋща́и свѣ́тъ і҆ и҆́детъ. призва́ и҃̑, и҆ послꙋ́ша е҆́го съ тре́петомъ. [и҆]́[16] звѣ́зды просвѣти́шасѧ въ вре́менехъ свои́хъ, и҆ възвесели́ша҆̑. призва́ а҃̑, и҆ реко́ша, прїидо́хомъ. [и҆]́[17] просвѣти́ша съ весе́лїемъ, съ-

твóршемꙋ а҃. Сеи ѥ҆ст҃ъ нашъ, не намѣни́тсѧ и҆ны́ъ къ немꙋ. ѡ҆брѣ́тше всѧ́кꙋ пꙋть хи́тростїи, и҆ дадѣ́ (-)[18] і҆а́кѡвꙋ ѻ҆́троцꙋ своемꙋ, (-)[19] і҆и҃ї҆ю вꙗзлюбленны́мꙋ ѡ҆ него. потѻ́же на земли́ ѧ҆ви́сѧ, и҆ съ ч҃лкы пожи́вѣ.

Гла҃, д҃.

Сїѧ кни́ги ѻ҆ запове́дехъ бж҃їихъ, и҆ зако́нъ бывае́и вꙋ вѣ́кы. вс҃и держа́щеи а҃ вꙋ жи́тїе, а҆ ѻ҆ста́вївшеи а҃ ѡ҆у҆мрꙋ́тъ. ѻ҆бра́тисѧ і҆а́кѡве, і҆ и҆ми́сѧ по нѧ҆, ходи по просвеще́нїю пра́мо свѣ́тꙋ е҆ѧ҆. не да́ждь и҆́номꙋ сла́вы своеѧ, и҆ досто́а҆нїѧ своего́ страны́ чюже́и. бл҃жени е҆́смы і҆и҃ї҆ю, я҆́ко ѡ҆у҆го́днаѧ [гв҃и][1] съвѣ́стна намъ сꙋть. ра́дꙋитесѧ лю́дїе мои па́мать і҆и҃ї҆лева. продани бы́сте вꙋ страны не на па́гꙋбꙋ. но и҆мже разгнѣ́васте бг҃а, преда́ни бы́сте сꙋпоста́томъ. разгнѣ́васте бо҃ сътво́ршаго ва҃ [бг҃а вѣ́чнаго][2]. тре́бы поло́жше бѣсомъ, а҆ не бг҃ꙋ. забы́сте бо҃ (г҃а пита́ющаго ва҃)[3]. съжали́сте вꙋскорми́вшемꙋ ва҃ і҆е́рлимꙋ. ви́дѣ бо҃ наше́шїи вамъ гнѣ́въ ѡ҆ бг҃а, и҆ рече. слы́шите ѻ҆́крꙋтнїи сі҃ѻ́ни, наведе́ [бо҃][4] мі҃и (г҃ь)[5] сѣтова́нїе вели́ко. ви́дѣхъ бо҃ (людїи мои́хъ) плѣне́нїе сы́нъ мои́хъ и҆ дще́рь, е҆́же наведе́ и҆мъ вѣ́чныи. кормі́хъ бо҃ а҃ съ весели́емъ, и҆спꙋсти́хъ же [а҃][6] съ пла́чемъ (-)[7]. никтоже да сѧ не ра́дꙋетъ ѻ҆ мнѣ вдови́цы, и҆ ѻ҆ста́вленꙋ ѡ҆ мно́гъ. ѻ҆пꙋстѣ́хъ грѣ́хъ ради ча́дъ мои́хъ. понеже́ і҆склони́шасѧ ѡ҆ зако́на бж҃їѧ. и҆ ѻ҆правда́нїи е҆го не позна́ша, (и҆ не ходи́ша) вꙋ пꙋть запове́дей бж҃їихъ, и҆ ни стезя́ми наказа́нїѧ (вꙋи҆́стинꙋ) пра́вдою (-)[8] не наступи́ша. да прі҃идꙋ ѻ҆́крꙋтнїи сі҃ѻ́ни, и҆ помѧнѣ́те плѣне́нїе сы́новъ мои́хъ и҆ дще́рїи, е҆́же наведе́ и҆мъ вѣ́чныи. Приведе́ бо҃ на́ нѧ҆ страну́ и҆здале́ча. страну́ бе҃з сра́ма, і҆ и҆ноꙗ҆зы́чнꙋ. и҆́же не срами́шасѧ ста́рца, ни (поми́ловаша ѻ҆́трочя́те)[9]. и҆ ѡ҆вдо́ва любе́зныѧ вдови́ца, и҆ ѡ҆ дще́рь е҆ди́нъ запꙋсти́хъ. ч҃ѕ҃ же я҆́ко мо́щенъ помощи вамъ. наведы́и бо҃ (вамъ) зл҃о, изба́витъ ва҃ ѡ҆ рꙋкъ вра́гъ вашихъ. и҆ди́те ча́да и҆ди́те, а҆зъ бо҃ ѻ҆ста҃ пꙋстъ. съблеко́хъ ри́зы ми́рныѧ, ѻ҆блеко҃ же сѧ вꙋ ха́ри́гъ моле́нїѧ мое́го, [и҆][10] вꙋзопїю къ вѣ́чномꙋ вꙋ дн҃и моѧ. ра́дꙋитесѧ ча́да, [и҆][11] вꙋзопі҃ите къ бг҃ꙋ, і҆ и҆зба́витъ ва҃ ѡ҆ наси́лїѧ рꙋки вра́жїѧ. а҆зъ бо҃ (и҆спе́рва) надѣ́ѧхсѧ къ вѣ́чномꙋ ѻ҆ сп҃сенїи вашемъ, и҆ прі҃идетъ ми҃ ра́дость ѡ҆ с҃тго вꙋ поминова́нїе. [-][12] прі҃идетъ вамъ вꙋ ско́рѣ ѡ҆ вѣ́чнаго сп҃са на́шего. и҆спꙋсти҃ бо҃ вы съ а҆лка́нїемъ и҆ пла́чемъ, ѡ҆да́стъ же ми҃ бг҃ъ ва҃ съ

числиться інший до Нього. **37** Він знайшов всяку дорогу вміння і дав Якову, своєму рабові, Ізраїлеві – Ним улюбленому. **38** Після цього з'явився на землі і пожив з людьми.

Глава 4

1 Це книга про божі заповіді і закон, що є навіки. Всі, що їх дотримуються, – на життя, а ті, що їх покидають, – умруть. **2** Повернися, Якове, і візьмися за неї! Ходи за просвіченням перед її світлом! **3** Не дай іншому свою славу і свого наслідця чужій країні. **4** Блаженні є ми, Ізраїлю, бо миле Богові є нам знане. **5** Радій, мій народе – пам'ять ізраїлева! **6** Ви були продані в країни не на знищення, але ви були видані ворогам, тому що ви розгнівили Бога. **7** Бо ви розгнівили Того, хто вас створив – вічного Бога. Ви поклали жертви бісам, а не Богові. **8** Бо ви забули про Господа, що вас кормив, засмутили Єрусалим, який вигодував вас. **9** Бо той побачив, що на вас найшов гнів від Бога, і сказав: Послухайте, довколішні Сіону, бо навів на мене Бог великий смуток. **10** Адже я побачив полон мого народу, моїх синів і дочок, який на них навів Вічний. **11** Бо я їх викормив з веселістю, я ж їх випустив з плачем. **12** Хай ніхто не радіє мною, вдовицею і опущеною багатьма. Я запустілий через гріхи моїх дітей, тому що вони відхилилися від божого закону, **13** і не пізнали його оправдання, і не ходили по дорозі божих заповідей, і ані, по правді, не пішли стежками напоумлення в праведності. **14** Хай прийдуть довколішні Сіону! І згадайте полон моїх синів і дочок, який на них навів Вічний. **15** Бо Він навів на нас країну здалека, країну без сорому та іншомовну. Вони не посоромилися старця ані не помилували дитину **16** і відвели улюблених вдовицями. І я сам запустілий без дочок. **17** Як же можу я вам помогти? **18** Бо Той, хто наводить на вас зло, визволить вас з рук ваших ворогів. **19** Ідіть, діти, ідіть, бо я залишився пусткою! **20** Я зняла одіж миру, зодягнулася ж в мішковину мого благання і закличу до Вічного у моїх днях. **21** Радійте, діти, і закричіть до Бога! І Він вас визволить від насильства ворожої руки. **22** Бо я від початку поклав надію на Вічного за ваше спасіння, і мені за помилуванням прийшла радість від Святого. Прийде воно вам скоро від вічного нашого Спасителя. **23** Я бо вас відіслав з голодом і риданням, а Бог мені вас віддасть з радістю і веселістю на віки. **24** Бо так як тепер по-

бачили сіонські сусіди ваш полон від Бога, також швидко побачать наше спасіння у Бозі, яке Він на вас наведе з великою славою і з освяченням Вічного. **25** Діти, будьте довготерпеливими за той гнів, що надійшов на нас від Бога! Бо тебе переслідував твій ворог – і швидко побачиш його знищення, і наступиш на його шию. **26** Мої малі ходили жорсткими дорогами, забрані були як і стадо, захоплене ворогами. **27** Радійте, діти! Закричіть до Бога! Бо вам буде пам'ять від Того, хто навів. **28** Бо так як був у вас ум від Бога, щоб бути обманутими, – повернувшись, вдесятеро помножіть, шукайте Його! **29** Бо Той, хто навів на вас зло, наведе на вас вічну радість вашим спасінням. **30** Радій Єрусалиме! Потішить тебе Той, хто тебе назвав! **31** Згинуть грішні, ті, що вчинили тобі зло і що зраділи твоїм падінням. Над ними буде помста. **32** Грішні міста, яким послужили твої діти, вони грішні, що прийняли твоїх синів. **33** Бо так як Він зрадів твоїм падінням, так само ж поклопочеться своїм спустошенням. **34** А полоненим буде велика веселіть на її наслідця і її величність буде на ридання. **35** Бо вогонь надійде на них від Вічного на численні дні. І буде поселена бісами багато часу. **36** Гляди на схід, Єрусалиме, і гляди на веселість, що приходить на тебе від Бога! **37** Ось приходять твої сини, яких ти відпустив, приходять зібрані зі сходу до заходу словом Святого, радіючи божою славою!

Глава 5

1 Скинь, Єрусалиме, одіж ридання і твого зла і зодягнися в красу слави, яка тобі була від Бога навіки! **2** Зодягнися в подвійну одіж праведності, що від Бога! Наклади на твою голову вінець слави Вічного! **3** Адже Бог покаже всій піднебесній твою світлість. **4** Бо від Бога буде назване твоє ім'я навіки: Мир праведності і Слава побожності. **5** Встань, Єрусалиме, і встань на високому *місці*! І поглянь на схід, і подивився на твоїх зібраних дітей зі сходу сонця до заходу, радіючи словом святого, божою пам'яттю! **6** Бо вийшли від тебе пішими ведені ворогами. Приведе ж їх Бог до тебе несених зі славою, як синів царства. **7** Бо Бог зробив, щоб впокореною була всяка висока гора, і поморʼя – вічно пливуче, і долини наповнилися до рівня землі, щоб Ізраїль пішов впевнено у божій славі. **8** Тінь же Ізраїлеві дали і ліси, і всяке запашне дерево божим наказом. **9** Адже Бог ітиме перед Ізраїлем з весе-

радостію и весели҆емъ въ вѣкъ. Ꙗ҆коже бо нн҃ѣ ви҆дѣша сосѣди сіѡ́нни ва́ше плѣненіе (ѿ бг҃а), та́кожде (же) оу҆зра́тъ въскоро́ѣ спсе́ніе ва́ше въ бе́ѣ. на҆́же наведетъ ва́мъ съ сла́вою вели́кою, и҆ съ о҆сѡщє́ніемъ въ вѣ́чнаго. ѣ҆да трепни́те ѿ бг҃а нашє́шіи ва́мъ гнѣ́въ. гонѝ (бо) тѧ вра́гъ (тво́и), и҆ оу҆зриши па́губу є҆го въскорѣ, и҆ на выю є҆го въступи́ши. ѿладіи мои҆ ходи́ша въ пути жестоки, въсхити́шася на҆́ко (и҆) ста́до въсхищє́но врагѝ. ра҆дуитеся ча́да, [-][13] възопіи́те къ бу҃. бу҃детъ бо ва҆̀ ѿ навє́шаго па́мать. Ꙗ҆коже бо бы́сть оу҆́мъ ва́шъ прельстити́ся вамъ ѿ бг҃а, десатижды̀ сугуби́те о҆брати́вшеся, ѣ҆зы́щите є҆го. наведы́и бо ва́мъ зло́, наведе́ ва́м вѣ́чное весели҆е спсе́ніемъ ва́шимъ. ра҆дуи́ся і҆ерли́ме, оу҆тѣшитъ тѧ нарекіи́ тебе. (грѣшніи погы́бнутъ)[14] зазлившеѝ тебѣ̀, и҆ о҆брадова́вшеися паде́нію твоє́му, (мще́ніе бу҃детъ на҆̀ ними). грѣшни гради и҆́мже порабо́таша ча́да твоа, грѣшна прі҆и́мшіа сны̀ твоа. на҆́коже бо ся о҆брадова твоє́му паде́нію, (та́кожде же попечется свои́мъ о҆пу҃стѣніе́мъ. а҆ плѣни́ся весели҆е мно́го на рождьства ея҆̀, и҆ вели́чіе є҆а бу҃де́ въ ры́даніе)[15], о҆́гнь бо наи҆де́ на́ (на)[16] ѿ вѣ́наго въ днѝ многи. и҆ насели́ся бѣсы въ мно́го вре́ма. погляда́и на восто́ѳ і҆ерли́ме, и҆ ви́ждь весели҆е градущее (тебѣ ѿ бг҃а)[17]. Се и҆́дутъ сы́не твоѝ на҆́же и҆спусти, градутъ събра́ни ѿ востока до за́паду. словесе́мъ стго ра́дующеся сла́вою бжі҆ею.

Гл҃а, е҃.

Тъблеци і҆ерли́ме ры́зы желѣ́зныа и҆ заблѣні҆а твоє́го. и҆ о҆блеци́ся в лѣпоту сла́вы на҆́же (тебѣ бы́сть) ѿ бг҃а въ вѣкъ. о҆дежди́ся въ о҆кри҆́ правды на҆́же ѿ бг҃а. возложи вѣнецъ на главу̀ свою̀ сла́вы вѣ́чнаго. ѣ҆́въ бо на҆вн́тъ все́и по҆нѣ́нѣи твое просвѣтені҆е. прозоветъ бо ся (ѿ бг҃а и҆ма твое)[1] въ вѣки, ми́ръ правды и҆ сла́ва бл҃гочестіа. въста́ни і҆ерли́ме, и҆ ста́ни на высоцѣ, и҆ погляда́и на востоки, и҆ ви́ждь събрана ча́да твоа̀ ѿ востокъ сл҃нца до за́пада, словесе́ стго ра́дующеся бжі҆ею па́мятію. И҆зыидоша бо ѿ тебе пѣши веда́ми враги, въведетъ же а҆̀ ѣ҆ъ к тебѣ несо́мы съ сла́вою, на҆́ко [сны̀][2] ц҃ртва. съ҆творѝ бо ѣ҆ъ смири́тися все́и горѣ высо́цѣ, и҆ помо́рію пр҃ноте́кущему и҆ де́бремъ наполни́тися в равень зе́мную да и҆́детъ і҆и҃ль оу҆тве҆рженъ сла́вою бжі҆ею. о҆сѣниша же и҆ дубра́вы и҆ всако древо бл҃го во́ньствомъ і҆и҃лю, повелѣні҆емъ бжі҆имъ. Пре҆йдетъ бо ѣ҆ъ і҆и҃леви съ весе-

лїемъ свѣтомъ слáвы êго, с помилованíемъ и̂ правдою и̂же ѡ̑ негѡ̀·

(Писáнїе)[1] пущеное (и̂съ жидо͂) îеремїею (прр̑ко͂ въ вавѷ̀ло͂. написá же и̂ варѹхъ)[2]·

Гла͂, ѕ̅·

Грѣхъ ради и̂же съгрѣшисте пр̂е бг̑ъ, ѡ̑ведетеся въ вавѷ̀лóнъ плѣнéни (навходоносóромъ)[3] ц̑ремъ вавѷ̀лоньскомъ. въше͂ше ѹ̂бо въ вавилонъ, бѹдете т̑ѹ лѣта мнóга (-)[4] врема дóлго до (седми родовъ)[5]· потом же и̑звед᷾ѹ васъ ѡ̑тѹд᷾ѹ с мирѡ͂. *и̑нѣ же оу́зрите въ вавѷ̀лонѣ богú сребрены, и̂ злáты, [и̂ каменны̀]6, и древаны на рамена͂ носúмы, кажѹще страхъ странáмъ. *не оу́бóитеся ѹ̂бо да не и̂ вы и̑ноплеменникомъ оу̑подобитéся, и̂ страхъ (прïимет᷾ васъ)[7] ѡ̑ нихъ. ви́дѣвшемъ (весь) наро͂ пр̂е и̂ въ слѣдъ и̑хъ клана̀ющася и̑ рцыте ѹ̂бо въ ѹ̂мѣ, тебѣ лѣпо ê кланáтися вл̑ко. а̂г̑гла̀ ѓо мои с вами êсть, сеи взыскáетъ дш̑ь вашихъ. и̂зы́къ ѓо и̑хъ и̑строга̀й êсть древодѣлею, тïи же позлащени и̂ посребрéни, лжа̀ êсть и̂ не могѹтъ глáти. и̂ и̂́ко дв̑цы любúвѣ красѣ, вземлюще злáто (и̂) сътворени ѓу. вѣнца [же злáты]8 (и̑́мѹть) на главахъ (свои̑хъ бóзи)9 и̑· (ѣмже)10 оу̑крада́ю͂т᷾ (ѡ̑ нихъ) жрцы (-)11 злато и̂ сребро, и̂ себѣ потребѹютъ. даю́т же ѡ̑ него (-)12 блѹдницамъ, (и̂ жéны нечúстыя оу̑краша́ютъ. и̂ егда̀ паки взéмлютъ ѡ̑ жéнъ), оу̑краша́ютъ (богú своя)13 и̂́ко чл̑ки ри́зами (-)14. тïи же не и̑збѹдутъ ѡ̑ ржа̀ и̂ мóлïа. о́дѣю́т же а᷾ въ баграни́цу, о́тира́юще лица и̑̃ пра́ха ра́ди иже ѡ̑ хра́ма, и̑же êсть множа́и на ни́хъ. и хорѹгóвь и̑́мѹть и̂́ко чл̑къ, (и̂ и̂́ко) сѹдïа странѣ, и̑̃ съгрѣша́ющаго к немѹ не оу̑бïетъ. и̑́мѹть же и̂ мéчь въ десни́цы и̂ секи́рѹ, са̑̃ же себе ѡ̑ ра́ти и̂ ѡ̑ разбóинникъ не ѡ̑и́метъ· ѡ̑ того зна́еми сѹть и̂́ко не сѹть бози, не оу̑бóитеся и̑хъ оу̑бо. и̂́коже бо (и̂) сѹсудъ чл̑чь съкрѹшенъ не треб᷾ бывáетъ, тацы (же) сѹть (и̂) бози и̑хъ. êгда́ же постáвлени бѹдутъ въ домѹ, óчи и̑хъ пóлни сѹть пра́ха ѡ̑ нóгѹ вънодя́щихъ (въ до́мъ). и̂ и̂́ко комѹ прибóидѣвшѹ ц̑ра, и̂ о́пасти сѹть две́рцами. (i) и̂ко къ гробѹ принесеномѹ мр̑твомѹ, хра́мы и̑хъ оу̑тверждаю͂ жрцы две́рми и̂ замúки и̂ завѣсами, да не ѡ̑ разбóинъ о́кра́дени бѹдутъ. Свѣтúла жгѹтъ (и̑́мъ)15 мнóзи, ѡ̑ них же не мóжетъ ви́дѣти ни е̂дúи, и̑но и̂́ко брьвна въ домѹ сѹть. ѳ̑ц̑ѣ̑ и̑хъ тó-

лістю, світлом його слави – з помилуванням і справедливістю, що від Нього.

Лист посланий до жидів пророком Єремією до Вавилону. Написав же його Варух.

Глава 6

1 Через гріхи, якими ви згрішили перед Богом, будете відведені до Вавилону полоненими Навходоносором, вавилонським царем. **2** Отже, ввійшовши до Вавилону, будете там багато літ, довгий час, до сімох родів. Потім же виведу вас звідти з миром. **3** *Тепер же побачите в Вавилоні срібних, і золотих, і камінних, і дерев'яних богів, яких на раменах несуть, що наводять страх країнам. **4** *Не бійтеся, отже, щоб і ви не уподібнилися до чужинців. І страх від них хай *не* охопить вас, **5** бачачи, як їм поклоняється ввесь народ попереду і позаду них. Скажіть, отже, в умі: Тобі належиться покланятися, Владико! **6** Бо мій ангел є з вами, він досліджує ваші душі. **7** Адже їхній язик є вистуганий митцем, вони ж позолочені і посріблені брехнею ж є і не можуть говорити. **8** І так як для любої дівчини беруть прикраси золоті, і вони є зроблені. Вінці ж мають золоті на своїх головах їхні боги. **9** Тому жерці від них крадуть золото і срібло і собі вживають. Дають же з нього розпусницям, **10** і прикрашують нечистих жінок. І коли знову забирають від жінок, прикрашують своїх богів одежами, як людей. Ці ж не спасаються від іржі і молі. **11** Зодягають же їх в багряницю, витираючи їм порох лиця, що з храму, якого на них є багато. **12** І мають хоругву, як людина і як суддя країни, який того, що грішить проти нього, не вигубить. **13** Має же і меч у правиці, і сокиру, а сам себе від війни і від розбійників не спасе. **14** З того відомим є, що не є вони богами. Отже, не бійтеся їх. **15** Бо так як і розбитий людський посуд стає непотребом, такими ж є і їхні боги. Коли ж будуть поставлені в домі, **16** їхні очі є повні пороху від ніг тих, що входять до дому. **17** І так як коли хто зневажив царя, і є загороджений дверима, і так як мертвий, принесений до гробу, *так* жерці скріплюють їхні доми дверима і замками і засувами, щоб не були пограбовані розбійниками. **18** Їм засвічують численні світила, з яких ні одне ж не можуть бачити, **19** але є наче поліна в хаті. Їхнє серце і їхню одіж точать черв'яки, які з землі, вони ж цього не чують. **20** Їхнє лице почорніло від диму храму. **21** По їхніх тілах і по голо-

муд. 14

мак2. 2

ві літають нічні лилики, і ластівки, і птахи, так само і скачуть коти. **22** З того пізнаєте, що вони не є богами. Отже, не бійтеся їх. **23** Бо золото, що лежить на них для прикраси, не блищатиме, якщо хтось не очистить від іржі. І також, коли їх вилили, вони не відчули. **24** За всяку ціну є куплені, в
ic. 46 них же немає духа. **25** *Вони без ніг, на раменах їх носять, виказуючи власну нечесність людям, а їхні слуги соромляться задля упадку, якщо колись впадуть на землю, і не можуть самі встати. **26** І якщо хтось їх поставить просто, не можуть поворохнутися; і якщо нахиляться, не можуть випростуватися. Але їм кладуть дари, так як мертвим. **27** Їхні ж жертви забирають негідні жерці. Так само ж і їхні жінки варять з них, не дають ані одному бідному ні немічному. До їхніх жертов доторкаються нечисті і кровоточиві жінки. **28** Отже, знаючи з цього, що вони не є богами, не бійтеся їх. **29** Бо як можуть назватися богами? Адже жінки служать срібним, і золотим, і дерев'яним богам. **30** І в їхніх храмах сидять жерці, маючи роздерту одіж і оголені голови і бороди, яких голови є непокриті. **31** Говорять же кричачи перед своїми богами, так як дехто на тризні мерця. **32** Жерці, забравши з їхньої одежі, зодягають своїх жінок і дітей. **33** І якщо від когось зло, або добро потерплять, не зможуть віддати. Ані не можуть царів поставити ні забрати. **34** Так само ж ні багатство дати ні зло. Якщо хтось їм, щось обіцявши, не дасть, не домагатимуться. **35** Не спасуть чоловіка від смерті ані не визволять малого від сильного. **36** Сліпого чоловіка до зрячого не привернуть, не поможуть чоловікові в біді. **37** Вдову не помилують, і сироті не зроблять добро. **38** Їхні дерев'яні, і камінні, і позолочені, і посріблені боги є подібними до каміння з гори. Ті, що їм служать, завстидаються. **39** Як, отже, можна вважати чи називати їх богами? **40** Ще ж і самі ті халдеї їх не почитають. Коли вони побачать німого, що не може говорити, приносять його до Вила, до якого моляться, щоб заговорив, як до спроможного чути. **41** А не може, вони, зрозумівши, лишають їх, бо розуму не мають. **42** Жінки ж оперезані шнурками сидять на дорогах, палять полову. **43** І коли якась з них, притягнена кимось з проходячих, буде з ним – ганьбить ближню, бо не удостоїлася того, що вона, ані не був розірваний її шнурок. **44** Все, що в них стається, є брехнею. Як, отже, можна вважати чи називати їх богами? **45** Вони є зроблені теслями і золотарями. Нічим іншим не стають, будуть тим, що

чатъ чрьви йже ѡ землѧ̀, и ѻ́дежду ѩ̄, ѻ́нижде не чу́ютъ сего. ѻ́чрьнѣло е̂сть лице йхъ ѡ̄ дыма хра́мнаго. по телесемъ йхъ и̂ по главѣ̀ паратъ ненетопы́ри но́щнїи, (и̂) ла́стовицы и̂ пти́цы, такожѐ и̂ котѣ́ки (скачу́тъ). ѡ̄ того оу̂вѣ́сте на̑ко не су́ть бо́зи, не оу̂бо́итеся оу̂бо йхъ, зла́то бо̀ лежа́щее (на нѣ̀) на красу́, а̂ще не о̂цыстѝтъ кто̂ ржа̀ не блеснетсѧ, и̂ е̂гда бо̀ слїа́ша ѧ̀ не чюша· За вся́ку цѣ́ну ку́плени су́ть, в нихже нѣ́сть дха̀. *без ногу на ра- їсаїа кѵ̑в
мѣхъ но́сѧ̀ ѧ̀, на̂вла́ще свое нечестїе чла́комъ· ѻ́срамлаю́ же сѧ (-)[16] служа́щеи ймъ (паде́нїѧ) ради, е̂гда когда падутсѧ на́ землю, и̂ не мо́гу са́ми въста́ти. и̂ а́ще кто̂ поста́вѝ ѧ̀ просты не мо́гутъ постꙋпи́ти, и̂ а́ще прекло́нитсѧ не мо́гу и̂спра́вити себе. но на̑ко мрътвѣцемъ да́ры ймъ полага́ютъ. требы же йхъ (недосто́инїи)[17] жрѣцы възе́млю. та́кожде же и̂ же́ны [йхъ][18] барат ѡ̄ нихъ, ни е̂ди́ному же оу̂бо́гу ни не́моцну подаю́тъ. требахъ йхъ нечи́стѣ и̂ кровото́ки же́ны прикаса́ютсѧ. разꙋмѣвше оу̂бо ѡ̄ сего на̑ко не су́ть бо́зи, не бо́итеся ѩ̄. ѡ̄кꙋдꙋ бо̀ прозовꙋтсѧ бо́зи, на̑ко же́ны служатъ богомъ сребреным и̂ зла́тым, и̂ древа́нымъ. и̂ въ хра́мѣ̀ йхъ жрѣцы сѣда́ютъ, ймꙋще ризы растерзаны, и̂ главы и̂ бра́ды о̂голени, йхже главы̀ непокровены су́ть. рекꙋт же въпїюще пр̂ѐ богѝ свои́ми на̑ко нѣцыи на вечери мр̑тв̑ѫ̄· ѡ̄ ризъ йхъ въземлюще жрѣцы, о̂дѣю́тъ же́ны своѧ̀ и̂ дѣти. и̂ а́ще ѡ̄ кого зло̀ постраж̑ꙋтъ йли добро̀, не могꙋтъ ѡ̄да́ти. ни ца̑ра могꙋтъ поста́вити ни оу̂ка́ти. та́кожде же ни бога́ства ниже (зла̀)[19] възда́ти. а̂ще кто̂ ймъ что̂ о̂бѣща́въ не ѡ̄да́сть, не въспро́сятъ· ѡ̄ сме́рти чла́ка не йзба́вятъ, ни меншꙋ ѡ̄ кнѣ́зѣ не ѡ̄ймꙋтъ. чла́ка сла́бѣ кѣ видѣ́нїю не навраща́тъ, въ нꙋжи чла́ку не помо́гутъ. вдовы не помѝлꙋютъ, и̂ сиротѣ добра не сътво́ратъ. (подо́бни су́ть ка́менїю го́рному бо́зи ѩ̄, древа́нїи, и̂ ка́мени)[20], и̂ позлаще́ни, и̂ посребрени· служа́щеи ймъ посрама́ѧ̑сѧ· ка́ко оу̂бо мнѣти, йли прозва́ти ѧ̀ бо́гы. ктому же и̂ сами тїи халдѣ́и не чтꙋтъ йхъ. йже е̂гда̀ оу̂зратъ нѣ́ма не могꙋща гла́ти, принесꙋ́т е̂го к̑ ве́лю, (е̂мꙋже) мо́лятсѧ, да гла́етъ, на̑ко и̂ си́лꙋ сꙋщꙋ почю́ти и̂ не мо́гу, тїи разꙋмѣвше о̂ста́вятъ йхъ, чювства бо̀ не ймꙋт̑. же́ны же препина́ющеѧ оу̂жа, на распꙋтїи йхъ сѣда́т̑, кадящеѧ о̂́треб. (и̂) е̂гда (-)[21] кото́раѧ ѡ̄ ни́хъ по̑влече́на ѡ̄ нѣ́коего мимохо́да, бꙋдетъ с нѩ̑. бли́жнюю оу̂каря́ет̑, на̑ко нѣ́сть сподоби́лася на̑ко (-)[22]

тѝа, ни оу҆́же ѣ҆̀ претрѣгнѹ́лосѧ ѣ҆́сть. вс҆е́ бывáемое в ни́хъ лжа ѣ҆́сть· Кáко оу҆́бо мнѣ́ти и҆̀ли прозывáти а҆̀ бо́ги сѹ́ща. дре́водѣ́лами и҆̀ златáри сътворе́ни ѓ҆. ничтоже и҆́но не бывáюща, но ѣ҆́же хотя́тъ хи́трїи тѝо бѹ́детъ. и҆̀ тїи и҆́же а҆̀ твóрятъ, не бѹ́дутъ долговѣ́чни. кáко ли хотя́тъ сътворе́ни и҆́ми бы́ти бо́зи. Ѻ҆стáвиша бо̀ (по себѣ́) лжу́, и҆̀ оу҆́кори́зну потóмъ бѹдѹ́щимъ. ѣ҆гда́ бо̀ прїи́детъ на ни҃ ра́ть, и҆̀ злá. совѣщава́ютъ къ себѣ́ жерцы̀ гдⷭ҇ѣ сѧ сътыкрыю́ с ни́ми· Кáко оу҆́бо мнѣ́сть чю́ти, нѣ́ко не сѹ́ть бо́зи. не и҆̀збавлю́тъ бо̀ себе́ ѡ҆̀ ра́ти, ни ѡ҆̀ зла, древа́ни сѹ́ще (и҆̀ ка́мѧни) и҆̀ позлащéни и҆̀ посребрени, позна́ютсѧ потóмъ (странамъ вс҃ѣ́ нѣ́ко лжа сѹ́ть)[23]· И҆̀ цр҃е́мъ нѣ́вни бѹ́дѹ нѣ́ко не сѹ́ть бо́зи, но дѣ́ло рѹ́кѹ чл҃ч҃ѹ. и҆̀ нѣ́сть ни ѣ҆дúного дѣ́ла бж҃ї́а в ни҃. комѹ нѣ́сть ра́зѹмно, нѣ́ко не сѹ́ть бо́зи. цр҃ю (-)[24] страйскѹ не сътроти́вѧ́сѧ. ни до́ждѧ чл҃ко́мъ не подаю́тъ. ни прѧ̀ не разсѹ́дятъ, и҆̀ не и҆̀збáвѧ́ ѡ҆̀ Ѻ҆бúды (страны). нéмощни сѹ́ще нѣ́коже вра́ны межѹ́ нб҃ѣ́мъ и҆̀ землею. и҆̀ ѣ҆гдà падетъ о҆́гнь на хра́мъ богóвъ древа́нѣ́ї, (и҆̀ ка́менхъ), и҆̀ позлащéныхъ, и҆̀ посребрéныхъ, жерцы̀ и҆́хъ пробѣгнѹ́тъ и҆̀ оу҆цѣлѣю́тъ, а҆̀ они нѣ́ко слѣ́мена посреди съторя́тъ. цр҃ю же и҆̀ ратны́мъ не стáнѹтъ проти́ву· Кáко бо̀ мнѣ́ти и҆̀ли прозывáти нѣ́ко бо́зи сѹ́ть. и҆̀ѧ ѡ҆̀ разбóйникъ и҆̀ѧ ѡ҆̀ та́тїи и҆̀збавáтъ себе́, бо́зи древа́ни, [и҆̀ ка́менни][25], и҆̀ посребрени, и҆̀ позла́щени, и҆́хже сѣдолѣ́вше, и҆̀ възе́мше зла́то и҆̀ сребро и҆̀ ризы (и҆́хъ)[26] ѡ҆̀и҆́дѹтъ. и҆̀ са́ми себѣ́ не помóгѹтъ· Ѯ҆тмѣ́же оу҆́не ѣ҆́сть бы́ти цр҃е́мъ, и҆́же нѣ́влѧ҃ своѐ мѹ́жество. и҆̀ли сосѹ́ въ домѹ́ потребенъ, и҆́мже похва́литсѧ влады́ка и҆́мъ, негли́ лжи бо́зи. и҆̀ли двери ѣ҆́ домѹ снабдѣва́ющѧ ѣ҆́же в нем҆́, негли лжи бо́зи. и҆̀ древа́нъ столпъ въ цр҃тѣ домѹ́, негли́ лжи бо́зи. слн҃це бо̀ и҆̀ мц҃ь и҆̀ звѣ́здꙑ свѣ́тли сѹ́ще, и҆̀ пѹща́еми на потребу́, бл҃гопослѹ́шливи сѹ́ть. та́коже́же и҆̀ молнїа ѣ҆гдà просвѣтя́сѧ бл҃говѣ́йни сѹ́ть. тожде же и вѣ́тръ в сéи странѣ вѣ́етъ. и҆̀ о҆́блакѡ҆̀ ѣ҆гдá сѧ повели́тъ ѡ҆̀ бг҃а и҆́ти на всю̀ вселе́нную, сконча́ваю повелéнїе· О҆́гнь же пѹ́щенъ сѣвы́ше и҆̀скази́ти (пѹсты́ню)[27] и҆̀ дѹбра́вѹ, сътвори́тъ повелéнїе. сїи́ же и҆́ни о҆́бразы и҆́ни сúлами ѝ҃ оу҆́подобленi сѹ́ть· Ѯ҆тмѣ́же и҆́ни мнѣ́ти и҆́ни прозывáти ѝ҃ бо̀ сѹ́щ҆ и҆́ни сúлномъ и҆́мъ сѹ́ще́ и҆́ни прѧ̀ ра҆́сѹдити, и҆́ни добрà сътвори́ти чл҃ко́мъ· разѹ́мѣвше оу҆́бо нѣ́ко не сѹ́ть бо́зи, не бо́итесѧ ѝ҃. и҆́ни цр҃ь бо̀ не прокленѹ́ и҆́ни бл҃вѧ҃. зна́менїѧ [на́ нб҃си и҆́ни въ страна҃]́[28] не покáжю. и҆́ни (просвѣтя́сѧ нѣ́ко слн҃це)[29], и҆́ни о҆́свѣтѧ҃ нѣ́ко мц҃ь. звѣ́рь оу҆́нее ѝ҃ ѣ҆́сть,

бажають митці. **46** І вони, що їх роблять, не будуть довговічними. Як же може ними створене бути богами? **47** Адже вони залишили по собі брехню і погорду тим, що будуть пізніше. **48** Бо коли прийде на них війна і зло, між собою жерці радяться де з ними сховаються. **49** Як, отже, не можна збагнути, що вони не є богами? Адже вони не спасають себе від війни ані від зла. **50** Оскільки вони є дерев'яними, і камінними, і позолоченими, і посрібленими, пізнають з цього всі країни, що це брехня. І царям явним стане, що вони не є богами, але ділами людських рук, і немає ні одного божого діла в них. **51** Кому не є відомим, що вони не є богами? **52** Чужому цареві вони не протиставляться, ані не дають людям дощ, **53** ані не розсудять суд, і не спасуть країни від образи. Вони немічні як ворони між небом і землею. **54** І коли впаде вогонь на храм дерев'яних, і кам'яних, і позолочених, і посріблених богів – їхні жерці втечуть і спасуться, а вони всередині згорять, так як поліна. **55** Цареві ж і воякам вони не протиставлятимуться. **56** Адже як можна вважати, або називати *їх* богами? **57** Ані не спасуть себе від розбійників ні від злодіїв дерев'яні, і кам'яні, і посріблені, і позолочені боги, а ті, перемігши і взявши золото і срібло і їхню одіж, відходять. І вони самі собі не поможуть. **58** Тому краще є бути царем, який виказує свою мужність, чи посудом потрібним в хаті, яким похвалиться його власник, ніж фальшивими богами; або дверима в домі, що оберігають тих, що в ньому, ніж фальшивими богами; і дерев'яним стовпом у царському домі, ніж фальшивими богами. **59** Адже сонце, і місяць, і звізди, будучи ясними і посланими на потребу, є послушні. **60** Так само ж і блискавки, коли блиснуть, є гарними. Так же і вітер дме в цій країні. **61** І коли наказано буде Богом хмарам піти на всю вселенну, вони виконують наказане. А вогонь, посланий згори винищити пустині і ліси, вчинить наказане. **62** Ці ж ані видом, ані силою не є подібні до них. **63** Тому *не можна* ані вважати, ані називати їх богами, ні сильними суд судити чи добро робити людям. **64** Зрозумівши, отже, що вони не є богами, не бійтеся їх. **65** Бо вони ані не прокленуть царів, ані не поблагословлять, **66** ні не покажуть знаки на небесах в країнах, ні не засяють як сонце, ні не засвітять як місяць. **67** Кращим від них є звір, який може в

бігу до сховки собі помогти. **68** Отже, жодним способом не є нам явним, що вони є богами. Тому не бійтеся їх. **69** Бо так як в городі страшак нічого не стереже, так і їхні дерев'яні, і кам'яні, і посріблені, і позолочені боги. **70** З тієї ж причини і є хабазом, що в городі, на який сідає всякий птах. Так само ж і до мертвого, покинутого в темряві, подібними є їхні дерев'яні, і позолочені, і посріблені боги. **71** Від багряниці, в яку вони зодягнені, і від мармору, що на них плісніє, пізнаєте, що вони не є богами. Бо вкінці вони будуть з'їджені черв'яками і будуть на ганьбу в країні. **72** Кращою є праведна людина, що не має ідолів, бо буде далекою від ганьби.

Кінець *Книги* Пророка Варуха.
Має в собі 6 глав.

йже мо́жѣ въ бѣ ѣ̆ завѣтрїе себе пользова́ти. йи ѣ̂ди́ною же вино́ю ѣ̂сть на̑ ма̑ѣ ма́ко суть бо́зи. тѣмже не бо́итеся и̑· ма́ко̑ во во о̑́вощи пу́дило ничесоже снабди́, та́коже и̑ бо́зи и̑ суть, древа́ни |и̑ ка́мани|[30], и̑ посребре́ни, и̑ позлаще́ни· по то́и же винѣ и̑ хѵ́ра̑ йже во огра̑, на не̑же вс̑а пти́ца сѣдаю̑· та́коже же и̑ мр̑твѣцѹ повръженѹ во тмѣ, подобни суть бо́зи и̑ древа́нїи позлащени и̑ посребрени. ѡ̑ баграни́ца (в нюже о̑дѣва́ни), и̑ ѡ̑ мрамо́ра йже на ни̑ плѣснївѣе́, позна́йте (а̑) ма́ко не ѹ̔ бо́зи. їи во послѣди йзна́дени бѹдѹ (ѡ̑ че́рвъ) и̑ бѹдѹ во ѹ̔ко́ризнѹ въ странѣ· ѳѹ́нїи (-)[31] е̑ чл̑къ правдивъ не и̑мы́и кѹмирь бѹде́ во дале́че ѡ̑ ѹ̔ко́ризны·

Коне̑ пр̑рку варѹху
и̑ма́ в себѣ гла́ в̑.

ЄЗЕКІЇЛ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

1 І сталося, що в тридцятому році, в четвертому місяці, п'ятого дня місяця, я був серед полонених при ріці Ховар. Небеса відкрилися і я побачив боже видіння. **2** П'ятого *дня* місяця – це п'ятий рік полону Йоакима, юдиного царя, – **3** було господнє слово до Єзекіїла, Вузієвого сина, священика в халдейській
ниж. 3 і 43 землі *при ріці Ховар. І на мені була рука господня, **4** і я піднявся і побачив: ось вітер, і він ішов з півночі, і в ньому велика хмара, і світло довкруги нього, і вогонь, що блискає, і серед нього, наче видіння чистого бурштину серед вогню, і в ньому світло. **5** І посередині, наче подоба чотирьох животних. І ось в них їхній вид, наче подоба людини, **6** і чотири лиця в одного, і чотири крила в одного, **7** і їхні стегна прості, і їхні ноги оперені та іскри, наче лискучої міді. І їхні крила легкі, **8** *і під їхніми крилами людська
ниж. 10 рука на їхніх чотирьох сторонах. І їхні лиця і крила їх чотирьох дер-

ЙЄЗЕКЄ́ЙЛЬ ПР̑ОРКЪ ГЛ̑А̀ А̑

Бы́сть въ тридеса́ное лѣто въ четве́ртыи мц̑ь, пѧтыи (дн̑ь) мц̑а. (-)[2] а́зъ бѣхъ среди плѣнникъ, при рецѣ хова̑. (-)[3] ѿ̑вр̑зошасѧ нб̑са, и видѣ̑ видѣнїе бж̑їе, пѧтыи мц̑а. се̑ лѣто па́тое плѣне́нїѧ [їѡа́кима цр̑ѧ][4] (їѹ́дина)· (-)[5] Бы́сть сло́во гн̑е къ їезекїи́лю сн̑ѹ вѹзїе́вѹ жерцѹ въ землѝ халдѣи́стей, *при рѣцѣ хова́рѣ· И бы́ на мнѣ рѹ́ка гн̑ѧ. и̑ ви́дѣ́хъ, и̑ се вѣтръ вѣздви́жесѧ (и̑) гра́дѧ́ше ѡ̑ сѣ́вера, и̑ о́блакъ вели́къ в немъ, и̑ свѣтъ о́́кр̑тъ е̑го, и̑ о́гнь блиста́йсѧ. и̑ посредѣ е̑го, ма́ко видѣнїе чи́стаго пр̑ѹда среди о́гнѧ̀, и̑ свѣт̑ в немъ. и̑ по́средѣ ма́ко подобїе четы́рехъ живо́тенъ, и̑ се̑ видѣнїе и̑хъ [ма́ко][6] подо́бїе чл̑ка в нихъ. и̑ четыри лица е̑ди́номѹ. и̑ четы́ри крыла е̑ди́номѹ. и̑ стегнѣ и̑хъ пра́вы, и̑ пернаты но́ги и̑хъ, і и̑скры ма́ко блиста́ющасѧ мѣ́дь, и̑ легцѣ крыла́ѣ и̑. *и̑ рѹ́ка чл̑ча по̑ крыла́ѹ и̑хъ, о̑ четыре̑ страна́хъ и̑хъ. и̑ лица и̑хъ [и̑ крыла́ и̑хъ][7] четыре́х̑, |держа́щесѧ дрѹгъ дрѹга. лица же

йхъ четыре][8], не ѻбращахѹсѧ внегда ходи́ти ѝ, ко́ждо пр҃мо лицѹ ѝ хождахѹ. и̂ подо́бїе лица̀ йхъ, лице ѷ҃че, и̂ лице льво́во ѻ̂десноую четы́ремъ, и̂ лицѣ те́льче ѻ̂шюю четы́ремъ, и̂ лицѣ ѻ̏рле четы́ремъ. [(-)[9] лица (же) йхъ][10] и̂ крыла́ йхъ простёрта го́рѣ четы́ремъ, комѹ́ждо двѣ съвоукѹпленѣ дрѹ́ гъ дрѹ́гѹ. (-)[11] двѣ(҃) покрыва́стѣ съверхѹ телесà йхъ, и̂ къждо пра́мо лицу своемѹ йдя́ше, йдѣже а҆ще ба́ше дх҃ъ шествѹѧ, йдя́хѹ и̂ не ѻбращахѹсѧ. и̂ посредѣ животныхъ видѣнїе ꙗ҆́ко оу҆́глемъ ѻ̂гнà горѧща, (и̂) ꙗ҆́ко видѣнїе свѣщамъ съѻ̏бращающїѧсѧ посредѣ живо́тны҃, и̂ свѣтъ ѻ̂гнà. и̂ ѿ ѻ̂гнà йсхожа́ше [ꙗ҆́ко][12] мо́лнїѧ, [и̂ живо́тная течя́хѹ *и̂ ѻбращахѹсѧ ꙗ҆́ко видѣнїе везе́ково][13]. и̂ ви́дѣхъ и̂ ѓе ко́ло ѓди́но на землѝ, дръжаѧ живо́тнымъ четы́ремъ. и̂ видѣнїе коле́сомъ, [и̂ съторе́нїе и̂мъ][14], ꙗ҆́ко видѣнїе дарси́съ. и̂ подо́бїе в четы́рехъ, [и̂ видѣнїе йхъ][15], и̂ дѣ́ло йхъ ба́ше, ꙗ҆́коже бы ко́ло въ ко́лесѣ. на четы́ри страны҃ йхъ шествова́хѹ [и̂][16] не ѻбраща́хѹсѧ внегда̀ шествова́хѹ ни хребты́ йхъ, и̂ высота̀ (йхъ ба́ше)[17], [и̂ стра́шни ба́хѹ][18]. и̂ ви́дѣхъ та̀, и̂ плещи йхъ полны ѻ̂чесъ (-)[19] четы́ремъ. и̂ внегда шествова́ти живо́тнымъ, шествовахѹ [и̂][20] колесà дръжѧсѧ йхъ. и̂ внегда въздвига́тисѧ живо́тнымъ ѿ землѝ, въ҃звизахѹсѧ [и̂][21] колесà. йдѣже а҆ще ба́ше ѻ̂блакъ, та́мо ба́ше (и̂) дх҃ъ (оу҆стремля́ѧсѧ), ѓже шествовати. шествова́хѹ живо́тная, и̂ колесà [-][22] въздвизахѹсѧ с ни́ми. занеже дх҃ъ жизни ба҃ше въ колёсѣ· въне҃а йдя́хѹ сїи йдя́хѹ и̂ [колесà][23]. ѓгда̀ стоя́хѹ сїи, стоя́хѹ (и̂ колесà с ни́ми). и̂ ѓгда̀ въздвизахѹсѧ (-)[24] ѿ землѝ, въздвига́хѹсѧ (и̂ колесà)[25]. ꙗ҆́ко дх҃ъ жи́зни ба́ше въ коле́сѣхъ. и̂ подобїе на҃ гла́вою живо́тныхъ ꙗ҆́ко твердость, (и̂) ꙗ҆́ко видѣнїе стыкла стра́шна, простёрто [на҃ гла́вою][26] йхъ съвы́ше. и̂ по҃ оу҆тверж҃дєнїемъ (по҃ кры́ла)[27] ѝ прота́жено, съкрыла́ющисѧ другъ къ другу комѹ́ждо двѣ съпра́женѣ покрыва́ющи телесà своя̀. и̂ слы́шахъ гла́съ кры́лу йхъ внегда̀ паряхѹ, ꙗ҆́ко шѹмъ во҃ мно́гъ, [ꙗ҆́ко и̂ гласъ [(ѓа)[28] са҃да][29]. и̂ внегда̀ йдя́хѹ сїи гла́съ своѐ ꙗ҆́ко гла́съ по́лка][30], и̂ внегда̀ стоя́хѹ (и̂) оу҆́молчя́хѹ кры́ла йхъ. и̂ ѓе гласъ на҃ оу҆тверж҃дєнїемъ, ѓже на҃ гла́вою йхъ. [внегда̀ стоя́хѹ сїи, (и̂) въ҃звизахѹ кры́лѣ своѝ. и̂ на҃ твердїю ꙗ҆́же на҃ главою йхъ][31], ꙗ҆́ко видѣнїе ка́мени сапфира, [и][32] подобїе пр҃тла на не́мъ. и̂ на подобїи пр҃тла подо́бїе ꙗ҆́ко (і) ѻ̏бра҃ чл҃вѣ [на не́мъ][33] сверхѹ. и̂ ви́дѣхъ ꙗ҆́ко видѣнїе прѹда чистаго, [ꙗ҆́ко и̂ ви́дѣнїе ѻ̏гнено (-)[34] в немъ (-)[35]][36], (и̂ свѣтъ ѻ̏кр҃тъ) ѿ видѣнїа чре́слъ и̂

жалися один одного. Лиць же в них – чотири, **9** і вони не поверталися, коли ходили, кожний ходив перед своїм лицем. **10** І подоба їхнього лиця: людське лице і лев"яче лице – по правиці чотирьох, і теляче лице – по лівиці чотирьох, і орлине лице – в чотирьох. **11** Їхні ж лиця і їхні крила простерті вгору в чотирьох: в кожного два злучені один до одного, два покривали їхні тіла. **12** І кожний ходив перед своїм лицем. Вони ішли, куди лиш ішов дух, і не поверталися. **13** І серед животних видіння, наче вугілля горіючого вогню і наче видіння свіч, що повертаються посеред животних, і світло вогню, і з вогню виходила, наче блискавиця. **14** І животні бігли *і ниж. 10
поверталися, наче везекове видіння. **15** І я побачив: і ось на землі одне колесо, що держалося чотирьох животних. **16** І вид коліс, і їх будова – наче вид тарсиса; і подоба в чотирьох, і їхній вид, і їхнє діло було, начебто колесо в колесі. **17** Вони ходили на їхні чотири сторони і, коли ішли, не поверталися **18** ніколи їхніми плечима. І в них була висота, і були страшними. І я їх побачив, і їхні плечі повні очей в чотирьох. **19** І коли животні ішли, і колеса ішли, тримаючись їх; і коли животні піднімалися з землі, піднімалися й колеса. **20** Де лиш була хмара, там був і дух, що поривав, щоб іти. Животні йшли і колеса піднімалися з ними, тому що у колесах був дух життя. **21** Коли вони ішли, йшли і колеса; коли вони зупинялися, стояли з ними і колеса; і коли піднімалися з землі, піднімалися і колеса. Бо дух життя був у колесах. **22** І подоба над головою наче твердь і наче вид страшного скла, простягнене над їхніми крилами вгорі. **23** І під твердю, під їхніми крилами – простір, *в якому* досягали одні до одних, в кожного два стягнені, що покривали їхні тіла. **24** І я чув голос їхніх крил, коли вони ширяли, наче шум великих вод і як голос Господа Садда. І коли ці ходили, голос слів *був*, наче голос полку; і коли вони стояли, і їхні крила спочивали. **25** І ось голос понад твердю, що була над їхньою головою, коли ці стояли і піднімали свої крила, і над твердю, що над їхньою головою, **26** наче видіння каменя сапфіра. І на ньому подоба престолу, і на подобі престолу, наче подоба і образ людини, на ньому зверху. **27** І я побачив, наче вид чистого бурштину і наче вогняне видіння в ньому, і світло довкруги від виду бедер і вище. Від виду бедр

і аж до долу я побачив, наче вид вогню, і його світло довкруги, **28** наче вид дуги, коли вона є на хмарах в дні дощу. Таким видіння світла довкруги.

Глава 2

Це видіння подоби Господньої слави. І я побачив і впав ниць. **2,1** І Він сказав до мене: Людський сину! Стань на твої ноги, щоб Я до тебе заговорив. **2** І на мене прийшов дух, і взяв мене, і підняв мене, і поставив мене на мої ноги. І я чув, як він до мене говорив, **3** і сказав мені: Людський сину! Я тебе пошлю до ізраїльського дому, до тих, що Мене гнівлять, які самі Мене засмутили. Вони і їхні батьки відреклися Мене до сьогоднішнього дня. І сини твердого обличчя і твердосердні *вони*, до яких Я тебе пошлю. **4** І скажеш до них: Це говорить Адонай Господь! **5** Може, отже, послухають або злякаються, тому що ж є домом, що гнівить, і пізнають, що ти є пророком серед них. **6** І ти, людський сину, не злякаєшся їх ані не жахатимешся їхнього лиця, тому що розлютяться і обійдуть тебе довкруги, бо ти живеш серед скорпіонів. І не бійся їхніх слів, і не жахайся їхнього лиця, тому що він є домом, що засмучує. **7** Ти ж, людський сину, промовиш до них мої слова, може послухають або побоються, бо він є домом, що засмучує. **8** І ти, людський сину, послухай того, що до тебе говорить, не будь тим, що гнівить, так як і дім, що гнівить. Відкрий свої уста і з'їж те, що Я тобі дам. **9** І я побачив: ось рука простягнена до мене, і в ній звій книги. **10** Він розкрив його переді мною. І в ньому було записано ззаду і спереду. І записано було в ньому голосіння, і смуток, і горе.

Глава 3

1 І сказав до мене: Людський сину! З'їж цей сувій, іди і говори ізраїльським синам! **2** І я відкрив свої уста, і він мене нагодував цим сувоєм **3** і сказав до мене: Людський сину! Твої уста з'їдять і твій живіт наповниться цим тобі даним сувоєм. І я його з'їв. І він був в моїх устах, наче солодкий мед. **4** І він сказав до мене: Людський сину! Іди, ввійди до ізраїльського дому і промов до них мої слова! **5** Тому що не до тяжкомовного і чужого народу ти посланий, *а* до дому ізраїльського; **6** і не до численного тяжкомовного і чужого народу ні не до того, що має тяжку мову, слова яких не розумієш. Якщо б Я тебе послав до таких, то й вони тебе

вы́ше, (-)[37] ѡ̑ видѣ́нїа чресл҃ъ да́же и̑ до долу́. ви́дѣхъ а̑ки видѣ́нїе о̑гнѧ̀: и̑ сн҃ъ е̑го о̑́кр҃тъ. на̑́ко видѣ́нїе дугы̀, е̑гда̀ е̑сть на о̑́блацехъ въ дн҃ь до́ждѧ. та́ко видѣ́нїе свѣта о̑́кр҃тъ·

Глва, в̃·

И̑ сѐ видѣ́нїе подо́бїе сла́вы г҃нѧ. и̑ ви́дѣ́хъ и̑ падо́ (ни́ць)[1] (-)[2]. и̑ речѐ ко̀ мнѣ̀, сн҃е человѣ́ческ҃и, ста́ни на но́ги свои̑ да гл҃ю тебѣ̀· и̑ прїи́де на ма̀ дх҃ъ, и̑ взѧ̀ ма̀ и̑ въ҃здви́же ма̀, и̑ поста́ви ма̀ на ноги́хъ мои̑хъ. и̑ слы́шахъ (-)[3] гл҃ющ҃а ко̀ мнѣ̀. и̑ речѐ ко̀ мнѣ̀· Сн҃е человѣ́ческ҃и, послю́ [та̀ а̑́зъ][4] ко̀ до́му їи̑лев҃у ко̀ прогнѣ́вающ҃и̑ ма̀ на̑́же о̑горчи́ша ма̀ са́ми, и̑ ѡ̑́ц҃ы и̑̃ [ѡ̑врьгошас҃ мене][5] до дне́шнего дн҃е. [и̑ сн҃ове жестоколи́чнїи и̑ твердосрѣдечнїи][6], [ко̀ ним же послю́ та̀ а̑́зъ (-)[7]][8]. и̑ речеши̑ к҃ ни́мъ· Сѐ гл҃етъ [а̑дона́и][9] г҃ь, а̑́ще о̑у҃бо о̑у҃слы́шатъ и̑̀ли о̑у҃боя́тс҃ѧ. занеже домъ разъгнѣ́вающ҃и̑ е̑сть, и̑ позна́ютъ на̑́ко про҃ро́къ е̑си̑ ты̑ посредѣ̀ и̑хъ· И̑ ты̀ сн҃е человѣ́ческ҃и, да не о̑у҃бои́шис҃ѧ и̑хъ, ни о̑у҃жаса́ис҃ѧ ѡ̑ лица̀ и̑хъ. занѐже ра̑́сверѣпѣ́ютъ, и̑ о̑бы́идутъ тя̀ о́кр҃тъ. (-)[10] посреди (бо) скорпїевъ ты̑ живе́ши. (и̑) словесъ и̑хъ не о̑у҃бо́ис҃ѧ, и̑ ѡ̑ лица̀ и̑хъ не о̑у҃жаса́ис҃ѧ. занеже до́мъ о̑горчева́ющ҃и̑ е̑сть· [(-)[11] ты́ (же) сн҃е человѣ́ческ҃и][12] гл҃еши словеса̀ моѧ к҃ ним҃ъ, а̑́ще о̑у҃слы́шатъ и̑̀ли о̑у҃боя́тс҃ѧ· занѐ до́мъ прогнѣ́вающ҃и̑ е̑сть· И̑ ты̑ сн҃е человѣ́ческ҃и, послу́шаи гл҃ющ҃аго к҃ тебѣ̀, не бу́ди разъгнѣва́ющ҃и, на̑́коже (и̑) домъ разнѣ́вающ҃и. ѡ̑́вр҃зи о̑у҃ста̀ своѧ, и̑ снѣ́ждь на̑́же а̑́зъ да́мъ тебѣ̀. и̑ ви́дѣхъ, е̑е рука̀ простерта̀ ко̀ мнѣ̀, и̑ в не́и свито́ кни́жныи. (-)[13] разви̑ е̑го предо мно́ю, и̑ в немъ бѣ́ше напи́сано [зади̑ и̑ преди̑][14]. и̑ впи́сано бѣ́ше [в не̑̃][15] рыда́нїе, и̑ жа́лость, и̑ го́ре·

Гл҃а, г̃·

Речѐ ко̀ мнѣ̀, сн҃е человѣ́ческ҃и, снѣ́ждь свито́къ сїи̑, (-)[1] и̑́дѝ и̑ рцы сно́мъ і҃и̑́левымъ. и̑ ѡ̑́вр҃зохъ о̑у҃ста̀ своѧ, и̑ напита̀ ма̀ свито́ка [сего][2]. и̑ речѐ ко̀ мнѣ̀, сн҃е человѣ́ческ҃и, о̑у҃ста̀ твоѧ снѣ́дятъ, и̑ чрево твое насы́ти̑с҃ѧ свито́ка сего да̑́ннаго тебѣ̀. и̑ снѣ́дохъ е̑го, и̑ бы́сть въ о̑у҃стѣ́хъ моихъ на̑́ко медъ сла́докъ· И̑ речѐ ко̀ мнѣ̀ сн҃е человѣ́ческ҃и, и̑́ди вни́ди въ домъ і҃и̑́левъ. и̑ г҃лѝ словеса̀ моѧ к҃ ним҃ъ, на̑́ко не к҃ лю́демъ глубокорѣ́чнымъ і҃ и̑ноѧ́зы́чномъ. посыла́емъ е̑си̑ к҃ дому̀ і҃и̑́леву̀. нижѐ к҃ лю́демъ мно́гимъ глубокорѣ́чнымъ (і҃)[3] и̑ноѧ́зы́чномъ, ни тѧ́жкомъ на̑́зы́комъ сущемъ, и̑́хже да не разумѣ́еши словесъ. (-)[4] а̑́ще ко̀ тѣ́цѣмъ посл҃

лáлъ мѧ бы́хъ, (мо̀ и̂) тїи послу́шали бы́ша тебе, а̂ до̑ і̂и̑левъ не въсхощетъ послу́шати тебе (-)[5]. ѩ́ко весь домъ і̂и̑левъ непокори́въ е̂сть, и̂ жестоцы̀ ср҃цы. и̂ е̂е да́хъ лице твое си́льно пр҃ѐ лицемъ и̑̀, и̂ (чело̀)[6] твое кр҃тѣпльѣи пр҃ѐ (чело́мъ)[7] и̑̀. и̂ бу́детъ всегда̀ твер҃же камени, (и̂ ѩ́ко кремéнь) [дахъ чело̀ твоѐ][8]. не оу̂бо́йсѧ и̂хъ ни оу̂жасáйсѧ лица̀ и̂хъ, за неже домъ разгнѣвáѧи е̂сть· и̂ р҃е̂ къ мнѣ, сы́не чл҃чь, всѧ̀ словесà ѩ́же гл҃ахъ с тобо́ю, вънзмѝ въ ср҃це свое, и̂ оу҃шима свои́ма послу́шаи. и̂ ш҃е̂ вни́ди съ плѣ́нники къ сы́номъ людї́и (сихъ)[9], и̂ рече́ши к нимъ. та́ко гл҃етъ [а̂дона́и][10] г҃ь. а̂ще оу̂бо послу́шаютъ, (и̂) а́ще оу̂бо попу́стятъ. (-)[11] вз҃а́ мѧ дх҃ъ, и̂ слы́шахъ (гла́съ за собо́ю)[12] тр҃уса вели́ка. (и̂) бл҃вена слава г҃ня ѡ҃ мѣста е̂го, и̂ (-)[13] гласъ кры́лъ живо́тныхъ съкрыла́ющесѧ другъ къ другу. и̂ гласъ коле̂ дрьжа́щи́хсѧ (живо́тныхъ)[14], и̂ гла̂ тр҃уса [вели́ка][15]. и̂ дх҃ъ вънздви́же мѧ и̂ вза́ мѧ. и̂ пои̂дохъ вънзнесенъ въ оу̂стремле́нїи дх҃а своего̂. и̂ рукà г҃ня бысть на мнѣ оукрѣпля́ющи мѧ. и̂ внидо́хъ въ плѣ́нники вънзнесе́ны, и̂ о̂бы́ндохъ живу́ща на рѣцѣ хова́рь (-)[16]. и̂ сѣдо̑ тꙋ̀ седмь дн҃и, ходѧ посреди и̑̀· и̂ бысть по седми дн҃и слово г҃не къ мнѣ гл҃а.

ний йг *сы́не чл҃чь страа́жа да́ тѧ дому і̂и̑лева. да слы́шиши (сло́во ѡ҃ оу̂стенъ мои́хъ)[17], и̂ вънспрети́ши и̑̀ ѡ҃ мене. внегда гл҃ю безаконнику, смр҃тїю оу́мреши. и̂ не вънзвѣсти́ши е̂му ни съгл҃еши. ѩ́ко о̂ста́тй безаконнику, (и̂) о̂брати́тисѧ ѡ҃ пути е̂го, ѩ́коже живу́ бы́ти е̂му. безаконны́и (же) то́и въ безако́нїи свое̂ оу́мретъ. (-)[18] кро́ви (же) е̂го ѡ҃ руки твое́а взыщу· и̑̀ ты (же) а̂ще вънзвѣсти́ши безако́нику, и̂ не о̂братѝсѧ ѡ҃ безако́нїа своего̂, и̂ ѡ҃ пути своего̂ (безако́нна). то́и безаконны́и въ безако́нїи своемъ оу́мретъ, а̂ ты дш҃ꙋ свою и̑зба́виши· и̑̀ егда̀ съвратѝтсѧ правдивыи ѡ҃ правдъ своихъ, и̂ сътворитъ съгрѣше́нїе. и̂ дамъ мꙋку̀ (пр҃ѐ ни́мь)[19], тои оу́мр҃ѐ, (ѩ́ко ты о̂ста́ви е̂го въ грѣсе́хъ свои̑̀ оу́мрѣти)[20], занѐ не помянꙋтсѧ пра́вды е̂го ѩ́же сътвори. (-)[21] кро́ви (же) е̂го ѡ҃ руки твое́а взыщу· ты́ же а̂ще вънзвѣсти́ши правди́вому, ѩ́коже не съгрѣшити, и̂ то́и не съгрѣшитъ. правди́выи (же) жи́знїю о̂живетъ (-)[22], и̂ ты свою дш҃ꙋ и̑зба́виши· и̑̀ бысть на мнѣ рукà г҃ня. и̂ рече къ мнѣ, въста́ни і̂ и̑зыди на́ поле, и̂ ты̀ съгл҃етсѧ к тебѣ. и̂ въста́хъ (-)[23] и̑зыдо́хъ на́ поле, и̂ е̂е ты̀ сла́ва г҃ня стоа́ше. ѩ́коже вбы̑ й виденїе, *и̑ ѩ́коже слава е̂же ви́дѣхъ на рецѣ

послухали б. **7** А ізраїльський дім не забажає тебе послухатися, бо ввесь ізраїльський дім є непокірний, і *вони* тверді серцями. **8** І ось Я дав твоє лице сильним перед їхнім лицем і твоє чоло сильнішим перед їхнім чолом. **9** І воно буде завжди твердішим від каменя, і Я зробив твоє чоло, наче кремінь. Не бійся їх ані не жахайся їхнього лиця, тому що він є домом, що гнівить. **10** І Він сказав до мене: Людський сину! Всі слова, які Я до тебе промовив, візьми до твого серця, і почуй твоїми вухами, **11** і йди. Вийди до полонених, до синів цього народу, і заговориш до них: Так говорить Адонай Господь! Може, отже, послухають і може, отже, попустять. **12** Мене взяв дух, і я почув за собою голос великого трясіння, і благословенна господня слава з його місця, **13** і голос крил животних, що рухали крилами один до одного, і голос коліс, що трималися животних, і голос великого трясіння. **14** І дух мене підняв і мене взяв, і я пішов піднесеним в пориві свого духа. І на мені була господня рука, що скріпляла мене. **15** І я ввійшов піднятим до полонених, і я обійшов тих, що живуть при ріці Ховар, і я там перебував сім днів, ходячи серед них. **16** І після сімох днів було до мене господнє слово, кажучи: **17** *Людський сину! Я тебе поставив сторожем для ізраїльського дому, щоб ти почув слово з моїх уст, і погрозиш їм від Мене. **18** Коли Я беззаконному говорю: Смертю помреш! І ти йому не сповістиш ані не скажеш, так що він залишиться беззаконником і *не* відвернеться від його дороги, щоб він був живим, беззаконний же той помре у своєму беззаконні. А його кров Я домагатимуся з твоєї руки. **19** І якщо ж ти сповістиш беззаконному, і він не відвернеться від свого беззаконня і від своєї беззаконної дороги, той беззаконник помре у своєму беззаконні, а ти спасеш свою душу. **20** І коли праведник відвернеться від своїх праведностей і вчинить гріх, і дам кару перед ним. Він помре, бо ти його полишив померти в його гріхах, тому що не згадаються його праведності, які він зробив. А його кров Я домагатимуся з твоєї руки. **21** Якщо ж ти сповістиш праведному, щоб не грішив, і той не згрішить – праведний же оживе життям. І ти спасеш свою душу. **22** І на мені була господня рука, і Він сказав до мене: Встань і вийди на поле! І там до тебе говоритиметься. **23** І я встав, вийшов на поле. І ось там стояла господня слава, так як видіння *і так як слава, яку я побачив при ріці Ховар. І я впав на своє лице, **24** і на мене найшов дух і мене поставив на

ниж. 33

вищ. 1

мої ноги, і заговорив до мене, і сказав мені: Ввійди і замкнися серед свого дому. **25** Ти ж, людський сину, ось на тебе будуть накладені кайдани, і тебе ними зв'яжуть, і не вийдеш з-посеред них. **26** І твій язик Я прив'яжу до твого горла, і занімієш, і не будеш чоловіком, що картає, тому що він є домом, що гнівить. **27** І коли говоритиму тобі, відкрию твої уста. І скажеш до них: Так говорить Адонай Господь: Хто слухає, хай слухає! І хто не підкоряється, хай підкориться! Тому що він є домом, що гнівить!

Глава 4

1 І ти, людський сину, візьми собі цеглу і поклади її перед своїм лицем, і напишеш на ній місто Єрусалим. **2** І даси проти нього облогу, і збудуєш проти нього вали, і поставиш проти нього частокіл, і покладеш довкруги нього табори, і поставиш машини на стріли довкруги. **3** Ти ж візьми собі залізну пательню. І поставиш її, наче залізну стіну між тобою і між містом. Настав своє лице проти нього – і буде замкненим, і його замкнеш. Це є знак ізраїльським синам. **4** Ти ж спатимеш на лівих своїх ребрах – і покладеш на них неправедності дому Ізраїля за числом сто і п'ятдесят днів, які на них спатимеш. **5** І Я дав тобі дві їхні неправедності на число днів, на сто і дев'ятдесят днів. І візьмеш неправедності ізраїльського дому, **6** і їх завершиш. І вдруге спатимеш на своїх правих ребрах – і візьмеш неправедності юдиного дому, сорок днів. Я на тебе поклав один день за їхній рік. **7** Підготуєш лице своє і скріпиш своє рамено на замкнення Єрусалиму, і пророкуватимеш до нього. **8** Ось Я тобі дав кайдани, і не повернешся з ребер на ребра, аж доки *не* завершаться дні твого замкнення. **9** Ти ж, людський сину, візьми собі пшеницю, і ячмінь, і біб, і сочевицю, і просо, і овес, і вкладеш їх до одного глиняного посуду, і зробиш собі це в хліби, за числом днів, які спатимеш на своїх ребрах, сто і дев'ятдесят днів їстимеш собі. **10** Їжа ж твоя, яку їстимеш в міру, – двадцять сиклів на день. Від часу до часу їстимеш їх. **11** І воду питимеш в міру, – шосту частину іна. Від часу до часу питимеш. **12** І їстимеш їх *як* ячмінний пляцок, випечеш їх на кишаках людського гною перед їхніми очима. **13** І скажеш їм: Так говорить ізраїльський Господь Бог: Так ізраїльські сини їстимуть свій хліб нехова́рѣ. и̂ падо́хъ на лицы́ свое́мъ, и̂ прі́иде на ма̀ дх҃ъ, и̂ поста́ви ма̀ на ногу́ мое́ю. и̂ гла́ къ мн҃ѣ, и̂ рече́ мі́и. вни́ди и̂ затвори́ся средѣ дому́ свое́го· (-)[24] ты́ (же) сн҃е чл҃чь сѐ дада́тся на́ та̀ ꙋ́зы и̂ сва́жутъ тѧ̀ и́ми, и̂ не и̂зы́идеши ѿ среды́ и̑. и̂ и̂зы́ікъ твои́ привлажу́ [къ горта́ни твое́му][25], и̂ о҆нѣмѣ́еши. и̂ не бу́деши (-)[26] мужъ о҆бличе́нїа, поне̑ домъ разгнѣ́ванїи е̂сть. и̂ внегда̀ гла́ю тебѣ, ѿвръзу ꙋ҆ста̀ твоа̀. и̂ рече́ши ко нимъ, е̂е гл҃етъ [а̂дона́и][27] гь· Слы́шаи да слы́шитъ, и̂ не покара́ѧися да̀ся поко́ритъ. зане̑ домъ разгнѣ́ванїи е̂сть·

Гл҃а, д҃·

Ты́ сн҃е чл҃чь, вѣ́зми себѣ плинѳ́у, и̂ положѝ ѐ прѐ лицемъ свои́мъ. и̂ да впи́шеши на не́и гра̀ і҆ер҃лмъ, и̂ да даси о҆́кр҃тъ е̂го гражє́нїе. и да съгради́ши на не́и забра́ла, и̂ да о҆де́же́ши ѝ о҆стого́мъ. и̂ да даси о҆́кр҃тъ е̂го по́лки, и̂ да ꙋ҆чини́ши поставле́нїа стрѣ́лъ о҆́кр҃тъ· (-)[1] ты (же) возми себѣ сковраду́ желѣ́зну, и да положи́ши е̂а̀ вѣ стѣ́ну желѣ́зну межу́ собо́ю, и̂ межу́ гра́домъ. да ꙋ҆гото́виши лицѐ свое к немꙋ, и̂ бу́детъ ѣ̀ затво́ры, и̂ затвори́ши ѝ. зна́менїе е̂е е̂сть сн҃ѣ і҆и̑левѣ· (-)[2] ты (же) да спи́ши на лѣ́вы́хъ ре́брехъ свои́хъ. и̂ да положи́ши непра́вды до́му і҆и̑лева на нихъ, по числу́ дн҃ь пѧ́тьдеся́тъ и̂ сто, на́же спи́ши на ни́хъ (-)[3]. и̂ а́зъ да́хъ тебѣ дв҃ѣ непра́вдѣ и̑ ѣ̀ число̀ дн҃еи, ѣ̀ девѧтьдеся́тъ и̂ сто̀ дн҃ь. и̂ во́змеши непра́вды до́му і҆и̑лева, и̂ съверши́ши а̀. и̂ спи́ши на десны́хъ ре́брехъ свои́хъ (второ́е), и̂ возмеши непрвды до́му і҆ꙋ́дина, четыридеся́тъ дн҃ь. дн҃ь за е̂ди́но лѣто положихъ тебѣ [а̀][4]· (-)[5] На затворе́нїе і҆е̑рлима о҆ꙋ́готова́еши лицѐ свое, и̂ мы́шцу свою о҆ꙋ́тверди́ши, и̂ проречє́ши до него· (-)[6] [Сѐ а̂зъ][7] да̑ тебѣ о҆ꙋ́зы, и̂ не о҆брати́шися ѿ ре́бръ на ре́бра [8], дондеже́ сконча́ютсѧ дн҃їе затворе́нїа твое́го· [9] ты (же) [сн҃е чл҃чь][10], вѣ́зми себѣ пшени́цу, и̂ ячме́нь, и̂ бо́бъ, и̂ ла́цу, и̂ про́со, и̂ пы́ро, и̂ вложи́ши а̀ ѣ̀ сосꙋ́дъ е̂ди́нъ гли́нанъ. и̂ сътвори́ши а̀ себѣ вѣ хлѣ́бы [-][11] по числу́ дн҃їи, на́же спи́ши на ре́брехъ свои́хъ, девѧтьдеся́тъ и̂ сто дн҃їи на́ждь себѣ. [12] на́дь (же) твоа̀ на́же на́си в мѣ́ру, двадеся́ть си́кль на́ дн҃ь, ѿ го́да до го́да на́си сїа. и̂ воды ѣ̀ мѣ́ру и̂спїе́ши, ше́стую ча́сть и̑на, ѿ го́да до го́да и̂спїе́ши. и̂ погребе́никъ на́ѵманъ и̂зна́си а̀ в лаи́нѣ мотыла́ъ чл҃чь погребе́ши а̀ прѐ о҆чи́ма и̑хъ, и̂ рече́ши [и̂мъ][13]· Сѐ гл҃етъ гь бг҃ъ і҆и̑левъ, та́ко и̂зна́дятъ сн҃ве і҆и̑леви [хлѣ́бъ свои нечи́стъ][14]

въ странахъ, [и҆дѣ́же расы́плю а҃ а҆ та́мо][15]. и҆ рѣ́хъ, ника́коже [16] бе҆ і҆и҃левъ, бе҆ дш҃а моа҃ нѣ́сть са҃ о҆скверни́ла в нечистотѣ, и҆ мертве́чиною, и҆ звѣроя҃ди́нѣ. нѣ́смь ꙗ҃лъ ѡ҆ рожє́нїа моє́го досе́лѣ, (и҆) нѣ́сть вшло въ оу҆ста́ моа҃ [-][17] ма́со ме́рзъско [и҆ сквернаво][18]. и҆ рече́ къ мнѣ, бе҆ да҃ тебѣ́ мотыла говя́жа вѣ́ мотыло́мъ мѣ́сто чл҃ч, и҆ съ҆твори́ши хлѣ́бы себѣ в ни́хъ. и҆ рече́ къ мнѣ, сѝе чл҃ч, *бе҆ а҃зъ съ҆тр҃ю оу҆тверже́нїе хлѣ́бное въ і҆ер҃лмѣ. і҆ и҆зы҃ма́ютъ хлѣ́бъ в мѣ́рѣ, и҆ въ о҆скудѣ́нїи. и҆ во́ду в мѣ́рѣ [-][19] на па́губу и҆спїю́тъ [20]. и҆ погибнетъ чл҃къ и҆ бра́тъ бго҆, і҆ и҆стаю́тъ (вънкупѣ) вѣ́ непра́вдахъ свои́хъ.

ний ѥ
и҆ ди

ниж. 5
і 14

чистим в країнах, куди Я їх туди розсиплю! **14** І я сказав: Аж ніяк, Боже ізраїльський. Ось моя душа не опоганилася нечистотою, і мертвечиною, і розірваним звіром. Я не їв *такого* від мого народження до тепер, і мерзенне та нечисте м'ясо не ввійшло до моїх уст. **15** І Він сказав до мене: Ось Я дав тобі волові кишаки замість людських кишаків. І на них зробиш собі хліби. **16** І Він сказав до мене: Людський сину! *Ось Я знищу кріпкість хліба в Єрусалимі! І їстимуть хліб в міру і з браком, і питимуть воду в міру, на вигублення. **17** І згине чоловік і його брат. І вони танутимуть разом у своїх неправедностях.

Гла, ѕ҃.

(ы҃ же)[1] сѝе чл҃ч, вънми себѣ мечь о҆́стръ паче бри́твы стрыжи́телѣски. [и҆][2] притажи и҃ себѣ и҆ въ҆зложи [3] на главу свою и҆ на бра́ду свою. и҆ вънми превѣ́сню мѣ́ръ, и҆ размѣри́ши а҃. четве́ртую ча́сть (да и҆жже́ши на о҆́гни)[4] средѣ гра́да, въ сконча́нїе дн҃ї и҃ зътворе́нїа [твоє́го][5]. и҆ да во́змеши четве́ртую ча́сть, и҆ съжже́ши а҃ средѣ (гра́да)[6]. [7] четве́ртую (же) ча́сть (и҆) съдроби́ши мече́мъ о҆́кр҃тъ бго҆. [8] четве́ртую частьрасы́плеши вѣ́тромъ, и҆ мечь [и҆звлече́ши][9] въ слѣ́дъ и҆хъ. и҆ во́змеши ѡ҃ттуду́ ма́ло и҆хъ числомъ, и҆ прїи́меши а҃ въ ску́тъ свои. и҆ ѡ҃ тѣ́хъ (же) во́змеши е҆щѥ и҆ вверже́ши а҃ средѣ о҆́гнѧ, і҆ и҆жже́ши а҃ на о҆́гни. (и҆) ѡ҃ того и҆зы́йдє҃ о҆́гнь [на вє́сь до́мъ і҆и҃левъ][10]. [-][11] Сѣ гл҃е [а҆доная́и][12] г҃ь. бе҆ і҆ер҃лимъ посредѣ стра҃ положихъ тѧ, и҆ страна́мъ ны҃́же о҆́кр҃тъ бго҆. и҆ рече́ши, и҆змѣни о҆правда́нїе мое въ безако́нїе, ѡ҃ страна́мъ [13] ны҃́же о҆́кр҃тъ бго҆. тѣ́мъ бе҆льмаже о҆правда́нїа моа҃ ѡ҃рину́ша, и҆ по зако́нѡ҃ мои́мъ не ходи́ша в ня҃. Сего ра́ди [14] гл҃етъ [а҆доная́и][15] г҃ь. поне́же о҆́бразъ вашъ ѡ҃ страна́мъ ны҃́же о҆́кр҃тъ ва҃. и҆ не ходи́сте в зако́нехъ мои́хъ, и҆ о҆правда́нїи моихъ не съ҆твори́сте. но҃ и҆ по су́домъ ꙗзы́ческомъ ны҃́же о҆́кр҃тъ ва҃ не съ҆твори́сте. Сего ра́ди бе҆ гл҃етъ [а҆доная́и][16] г҃ь. бе҆ а҃зъ на́ тѧ, и҆ съ҆творю́ средѣ тебѣ́ су́дъ пр҃е́ страна́ми. и҆ съ҆творю́ средѣ тебѣ́ бго́же нѣ́смь съ҆твори́лъ, и҆ е҆муже не съ҆творю́ подо́бно ктому́ всего́ съгнуше́нїа ради твоє́го. Сего ра́ди (и҆зы҃ма́ютъ ѡ҃цы)[17] ча́да [своѧ][18] средѣ тебѣ́, и҆ ча́да и҆зы҃ма́ютъ ѡ҃ца. и҆ съ҆творю́ в тебѣ́ су́ды, и҆ разсѣ́ю вса҃ о҆ста́вшаѧ тебѣ́ по всему́ вѣ́тру. Сего ра́ди живу́ а҃зъ гл҃етъ [а҆доная́и][19] г҃ь. поне́же о҆с҃ще́нїа моа҃ о҆скверни всѣ́ми [не оу҆го́дными твои́ми, и҆][20] съгнуше́ньми твои́ми. и҆ а́зъ ѡ҃рину́ тѧ, [и҆][21] не пощади́тъ о҆́ко мое, и҆

Глава 5

1 Ти ж, людський сину, візьми собі меч гостріший від бритви стрижія, і придбай його собі, і наведеш на свою голову і на свою бороду. І візьми вагу, і розділиш їх. **2** Четверту частину спалиш на вогні посеред міста після закінчення днів твого замкнення. І візьмеш четверту частину, і спалиш її серед міста. Четверту ж частину ти порубаєш мечем довкруги нього. Четверту частину розвієш вітром, і вслід за ним витягеш меч. **3** І звідти візьмеш їх мало числом і загорнеш їх у свою одіж. **4** І з цих же візьмеш ще *деяких*, і вкинеш їх серед вогню, і спалиш їх на вогні. І від того вийде вогонь на ввесь ізраїльський дім. **5** Це говорить Адонай Господь: Це Єрусалим! Я тебе поставив серед народів і країн, що довкруги нього. **6** І скажеш: Він замінив мої оправдання на беззаконня з країн, що довкруги нього. Тому що відкинули мої оправдання і в моїх законах не ходили, в них. **7** Через це говорить Адонай Господь: Тому що ваш взірець від країн, що довкруги вас, і ви не ходили в законах моїх, і ви не зробили мої оправдання, але й за судом поган, що довкруги вас, ви не зробили. **8** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе! І зроблю посеред тебе суд перед країнами! **9** І зроблю посеред тебе те, чого Я не зробив, і те, чого подібного більше не зроблю задля всієї твоєї гидоти! **10** Через це їстимуть батьки своїх дітей серед тебе, і діти їстимуть батьків! І зроблю в тобі суди! І розсію всіх твоїх, що залишилися, на всякий вітер! **11** Через це: Живу Я, – говорить Адонай Господь. – Через те, що ти опоганив мої святощі всіма твоїми невгодними і твоїми гидотами, і Я тебе

відкину, і моє око не пощадить, і Я не помилую. **12** Четвертина з тебе буде знищена смертю, четвертина з тебе скінчиться голодом посеред тебе. Четвертина ж з тебе впаде від меча довкруги тебе. Четвертину ж з тебе розсію по всякому вітру, і витягну меч вслід за ними. **13** І завершиться моя лють і мій гнів на них. І буду радий. І вони пізнають, що Я, Господь, заговорив у моїх ревнощах, коли виливав на них мій гнів! **14** І поставлю тебе в пустиню, і в упокорення довколішнім тебе, і перед всяким, що проходить. **15** І будеш стогнати, і *будеш* на кпини, в притчу і в страх в країнах, які довкруги тебе, коли в тобі зроблю суди на гнів, і на лють, і на помсту люті, і на картання. Я, Господь, промовив! **16** Коли випущу мої стріли мого голоду на них – і вони будуть на вигублення. Пошлю розсіяти вас, і приобіцяю голод проти вас, і знищу скріплення твого хліба. **17** *І нашлю на тебе голод і поганих звірів, і мучитиму тебе. Смерть же і кров перейдуть крізь тебе! І наведу на тебе меч! Я, Господь, промовив!

вищ. 4
ниж. 14

а҃зъ не помилую. четверть тебе смр҃тїю потребитсѧ. [22] четверть тебѣ гладо҃ скончаѣсѧ средѣ тебѣ. [23] четверть (же) тебѣ [падетъ мечемъ о҆кр҃тъ тебѣ. [24] четверть (же) тебе расыплю по всему вѣтру [25]][26] [27], и҆ мечь и҆звлеку вслѣдъ и҆хъ. и҆ скончаетсѧ ѧрость моѧ и҆ гнѣвъ мои на ни҆хъ, [и҆ оу҆тѣшусѧ][28]. и҆ оу҆вѣдатъ ѧко а҃зъ гь. глахъ въ рвенїи моемъ внегда҆ скончахъ гнѣвъ мои на ни҆хъ. и҆ положу тѧ ѣ пустыню [и҆ въ оу҆корисну о҆кр҃естнымъ тебѣ][29], [-][30] (и҆) пр҃е всѧкимъ проходѧщимъ. и҆ бу҆деши стенѧ, и҆ в поругани҆е, (въ прит҃чю) и҆ въ стр҃ѣ въ странахъ ѧже о҆кр҃тъ тебѣ. внегда҆ сътворю ѣ тебѣ суды [въ гнѣвѣ и҆ въ ѧрости][31], (и҆) въ ѡ҃мщени҆е [ѧрости и҆ въ о҆бличени҆е][32], а҃зъ гь гл҃ѧ. внегда послю҆ стрѣлы своѧ глада (моего) на ня, и҆ бу҆дутъ въ скончани҆е. (послю҆ расыпати вы, и҆ гладъ о҆бѣщаю на вы), и҆ сътру оу҆тверже́ни҆е хлѣба твоего. *и҆ спущу на тѧ гл҃ѧ, и҆ звѣрь зо́лъ, и҆ оу҆мучу тѧ. (-)[33] смр҃ть (же) и҆ кро́вь про́идетъ сквозѣ тѧ, и҆ мечь наведу на тѧ (-)[34], а҃зъ гь глахъ·

бб҃і ѧ҃
нн҃ ѧ҃і

Глава 6

1 І було до мене господнє слово, кажучи: **2** *Людський сину! Скріпи твоє лице до ізраїльських гір і пророкуй проти них. **3** І скажеш: Ізраїльські гори, послухайте господнє слово! Це говорить Адонай Господь горам, і горбам, і полям, і дібровам: Ось Я наведу на вас меч – і ваші висоти будуть вигублені, **4** і ваші жертовники будуть розбиті, і ваші божища будуть знищені! І поб'ю ваших ранених перед вашими ідолами, і дам рану ізраїльським синам перед їхніми божками. **5** І покладу ваші кості довкруги ваших жертовників **6** в усіх ваших поселеннях. І запустіють ваші міста, і пропадуть ваші височини, щоб вони були вигублені. І ваші жертовники будуть зогидженими. І ваші ідоли будуть розбиті і спочинуть. І відкинутими будуть ваші божища, і ваші діла будуть знищені, **7** і ваші ранені впадуть серед вас. І пізнаєте, що Я – Господь! **8** І дам, щоб *деякі* з вас були збережені мечем в країнах і у вашому розсіянні в країнах. **9** І ті з вас, що спаслися, згадають те, що сталося там, в полоні. Бо вони клялися їхнім серцем, що заблукало і Мене покинуло, і їхніми злими очима вслід за їхніми виробами. І битимуться по своєму лиці за зло, яке вони чинили в гидотах і в усіх виробах, **10** і пізнають, що Я, Господь, не-даремно сказав їм вчинити все це зло. **11** Це ж говорить Адонай Господь: Заплескай

ниж. 36

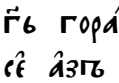

бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, *сн҃е чл҃ч҃ь, оу҆тверди лицѐ свое къ горамъ і҆и҃лв҃ы҃ и҆ прорцы къ ни҃. и҆ рече́ши, го́ры і҆и҃левы, слы́шите слово гн҃е· Сѐ гл҃етъ [а҆дона́и][1] гь горамъ и҆ холмомъ, и҆ по́лѧмъ и҆ де́бремъ. сѐ а҃зъ наведу на вы мечь и҆ потребѧ́тсѧ высоты̀ ваша. и҆ погибнутъ тре́бницы ва́ши, [и҆ сѣкрушатсѧ][2] кумирницы ваши. и҆ (побїю҃)[3] на҃звеныа вашапр҃е кумиры вашими, [и҆ да́мъ струпъ сно҃мъ і҆и҃левомъ пр҃е кумиры и҆хъ][4]. и҆ да́мъ ко́сти ваш҃ о҆кр҃тъ тре́бникъ вашихъ, въ в҃сѣ селехъ вашихъ. [и҆][5] (о҆пустѣю҃ гради [вашѝ][6])[7], и҆ высо́каѧ (ваша) погибн҃у на҃коже да сѧ потребѧ́тъ. [и҆ о҆гнусѧ́сѧ][8] тре́бницы вашѝ и҆ сѣкрушѧ́сѧ, [и҆ почїю́тъ][9] кумиры ваши, и҆ ѡ҃вргъгутсѧ кумирницы ваши, [и҆ потребѧ́тсѧ дѣ́ла ваша][10]. и҆ падутъ на҃звенїи [вашѝ][11] средѣ ва҃. и҆ позна́ете на҃ко а҃зъ гь. [и҆ о҆ста́влю][12] на҃коже бы́ти ѡ҃ ва́съ снабдѣ́номъ мече́мъ въ странахъ, и҆ в расы́панїе ва́ше въ странахъ. и҆ помн҃утъ [-][13] оу҆цѣлѣ́вшїи ѡ҃ ва҃ (бы́вшее въ плѣне́нїи)[14] та́мо· Кла́ша бо сѧ ср҃цемъ и҆хъ блудивш҃ій [и҆ о҆ста́вшимъ][15] ѡ҃ мене, и҆ о҆чи́ма и҃ злы́ма въ слѣ́дъ худо́жествъ и҃. и҆ въ҃збїю́тсѧ по лицемъ свои́мъ о҆ [зло́бѣ, и҆же творѝша][16] (ѣ҆ согнушени҃и҃), (и҆) въ всѣ́хъ художествїи҆хъ (-)[17]. и҆ позна́ютъ на҃ко а҃зъ гь. [не ту́не глахъ сътвори́ти и҆мъ все

зло сѐ][18]· Си же глетъ [адонаи][19] ѓь, въсплещи рукою, и въстрепли ногою, и рцы́ бл҃го бл҃го о҆ всемъ съгнуше́нїи (зло́бы) до́му їи҃лева, (на́ко) мече́мъ и҃ [гла́домъ и҃ см҃ртїю][20] падутъ. [да́лнїи см҃ртїю сконча́ются. а҆ бли́жнїи мече́мъ падутъ][21], а҆ о҆держи́мыи гла́домъ скончаются. и҃ сконча́ю гнѣвъ мои на нихъ. и҃ оу҆вѣсте на́ко а҆зъ ѓь. внегда бу́дутъ на҃зве́нїи ваши средѣ кумиро́въ вашихъ, о҆кр҃тъ тре́бникъ вашихъ. на всемъ хо́лму высо́цѣ, [и҃ на всѣхъ версѣхъ го́рнихъ][22]. и҃ по҃ дубомъ сто́нномъ, [и҃ по҃ всѣмъ дубомъ ча́стомъ][23]. и҃дѣ́же да́ша ти҃ о҆бъоу҆ха́нїа бл҃гово́нна҃ вс҃ѣ кумиромъ и҃. (-)[24] простру́ ру́ку свою на́ на҃, и҃ положу́ зе́млю (ихъ) в па́губу, и҃ потребле́нїе. ѡ҆ пустына҃ девла́та, (и҃) всего вселе́нїа҃ [и҃хъ][25]. и҃ позна́сте на́ко а҆зъ ѓь·

гл҃а, з҃·

Бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃а. и҃ ты сн҃е чл҃чь рцы́, се҆ глетъ ѓь. земли҆ їи҃лвѣ коне́цъ прише́лъ е҆сть. [-][1] на четы́ри кра́и земла҆ приш҃е҆ е҆сть коне́цъ. нн҃ѣ коне́цъ тебѣ, і҆ и҆спу́щу [на́рость мою][2] на́ та҆, и҃ ѡ҆мщу [-][3] въ пу́техъ твои́хъ, и҃ да́мъ на́ та҆ вс҃а҆ съгнуше́нїа҃ твоа҆. (и҃) не пощади́тъ о҆́ко мое [на́ та҆][4], и҃ не поми́лую. зане҆ (су́дъ)[5] твои на́ та҆ (и҃дс҃т)[6], и҃ съгнуше́нїа҃ твоа҆ средѣ тебе бу́дутъ. и҃ оу҆вѣ́дятъ на́ко а҆зъ ѓь· (И҃мже) [се҆ глетъ а҆дона́и ѓь][7], [зло́бъ е҆ди́на зло́ба се҆ и҃детъ. коне́цъ прише́лъ е҆сть, прише́лъ коне́цъ (к тебѣ. въста́ни)[8], се҆ пришло е҆сть плете́нїе][9] на́ та҆ живу́шаго на земли҆. приш҃е҆ е҆сть го́дъ, прише́лъ е҆сть дн҃ь, ни съ плищемъ ни съ болѣзнїю. нн҃ѣ въ бли́зъ разлїю гнѣвъ мои на́ та҆, и҃ сконча́ю на҃рость мою на тебѣ. и҃ о҆су́жу ти҃а҆ по пу́темъ твои́мъ. и҃ да҃ на́ та҆ вс҃а҆ съгнуше́нїа҃ твоа҆. (и҃) не пощади́тъ о҆́ко мое и҃ не поми́лую. зане́же пу́ти твоа҆ на́ та҆ дамъ, и҃ съгнуше́нїа твоа҆ на́ (та҆ возмз҃у́ся҆)[10]. и҃ позна́еши на҃ко а҆зъ ѓь бїа҃и· [Се҆ дн҃ь гн҃ь (прихо́дитъ), се҆ коне́цъ приш҃е҆ е҆сть][11]. [и҃зыи́де плете́нїе][12], и҃ (процвѣте же́злъ)[13], (прозѧбе оу҆кори́зна)[14]. и҃ съкрушитъ оу҆тверже́нїе безако́нника. и҃ не съ плищемъ ни съ по҃ща́нїемъ [(и҃же)[15] ѡ҆ нихъ суть, и҃ нѣсть красы в нихъ][16]. прише́лъ ча҃ приближи́лся҆ дн҃ь. купи́ да ся҆ не ра́ду́е҆, и҃ прода́и да ся҆ не пла́четъ. [на́ко гнѣвъ на всѣ мно́жество и҃][17]. зане́ же притажава́а къ прода́ющему, и҆́ сему не възврати́тся҆. [и҃ е҆ще въ жи́зни живу́щему, на́ко видѣ́нїе на всѣ мно́жество и҃хъ не възврати́тся҆][18]. и҃ чл҃къ въ о҆́чеси жи́знь е҆го не оу҆держи́· въструбѝте

рукою і зашаруди ногою і скажи: Добре. Добре. За всю гидоту злоби ізраїльського дому, що впадуть мечем і голодом і смертю. **12** Віддалені будуть, викінчені смертю. А близькі впадуть від меча, а обложені будуть викінчені голодом. І довершу на них мій гнів, **13** і пізнаєте, що Я – Господь, коли ваші побиті будуть серед ваших ідолів, довкруги ваших жертовників на всякому високому горбі і на всіх гірських вершках, і під тінистим дубом, і під всяким розлогим дубом, там, де дали милі запашності всім їхнім ідолам. **14** Я простягну проти них свою руку і поставлю землю їхню на вигублення і знищення, від пустині Девлати і *від* всякого їхнього поселення. І пізнаєте, що Я – Господь!

Глава 7

1 І було до мене господнє слово, кажучи: **2** І ти, людський сину, скажи: Це говорить Господь ізраїльській землі: Прийшов кінець на чотири краї землі! **3** Прийшов кінець! **7** Тепер тобі кінець! І випущу мою лють проти тебе, і помщуся за твої дороги, і дам на тебе всі твої гидоти. **8** І не пощадить тебе моє око, і не помилую! Тому що на тебе іде твій суд, і твої гидоти будуть серед тебе. І пізнають, що Я – Господь! **9** Тому це говорить Адонай Господь: Ось іде одна злоба зі злоб! Прийшов кінець! Прийшов тобі кінець! Встань! Ось прийшла плетінка **4** на тебе, що мешкаєш на землі! Прийшов час, прийшов день ані не з заворушенням, ані не з болем. **5** Тепер зблизька вилию на тебе мій гнів, і завершу в тобі мою лють, і засуджу тебе в твоїх дорогах, і дам на тебе всі твої гидоти. **6** І моє око не пощадить, і не помилую! Тому що дам на тебе твої дороги, і твої гидоти будуть на тобі. І пізнаєш, що Я – Господь, що б'є! **10** Ось приходить господній день! Ось прийшов кінець! Вийшла плетінка і зацвіла палиця – зросло впокорення. **11** І розіб'є впевненість беззаконника, і не з заворушенням ані не з поспіхом, які від них є, і в них немає краси. **12** Прийшов час! Наблизився день! Хто купує, хай не радіє! І хто продає, хай не плаче! Бо гнів на все їхнє множество. **13** Бо ж хто купує, більше не повернеться до продавця, який ще живий і при житті, бо не повернеться погляд на все їх множество, і людина його не затримає в очах життя. **14** Затрубіть трубою і судіть все! І не буде того, хто йде на бій, бо гнів на все їхнє

множество. **15** Ззовні війна з мечем, а з нутра голод і смерть. Хто на полі, скінчиться від меча, а тих, що в місті, викінчить голод і смерть. **16** І спасуться ті з них, що спасаються, і будуть на горах як ті, що сумують. Виб'ю всіх в їхніх неправедностях. **17** *Всі руки послабнуть і всі стегна осквернятся мокрістю. **18** І підпережуться мішковиною, і їх покриє жах, і на кожному лиці – на них сором, і на кожній голові – лисина. **19** Їхнє срібло кинутим буде на дорогах, і на їхнє золото не зважатимуть. *Їхнє срібло і золото не зможе їх спасти від божого гніву. Їхні душі не наситяться і їхній живіт не наповниться, бо згіршення їхньої неправди. **20** Вибрані дорогоцінності на погорду поклали і образи своїх гидот, і зневаги зробили з них. Задля цього дав Я його їм в нечистоту **21** і передам їх в чужі руки, щоб їх розграбувати, і іншим на землі в полон. І його опоганять, **22** і відверну від них своє лице. І вони опоганять мою сторожу, і ввійдуть до неї без сумнівів, і її опоганять, **23** і зроблять замішання. Тому що земля повна суду крові і місто повне беззаконня. І приведу погані країни – і заберуть їхні доми. **24** І відверну хвалькуватість їхньої сили, і осквернять їхні святощі – **25** і прийде очищення. Шукатимеш мир, і не буде. **26** Горе буде до горя, і вістка буде до вістки, і шукатиметься видіння від пророка. І закон згине від священика, і порада – від старців. **27** Цар засумує. І князь зодягнеться в знищення. І ослабнуть руки народу землі. Зроблю їм за їхніми дорогами! І відімщу їм їхні суди! І пізнають, що Я – Господь!

іс. 15
єре. 48

при. 11
соф. 1
сир. 5

трубо́ю, и̂ разсуди́те все, [и̂ не бу́детъ гра́дущаго на рать, я̂́ко гнѣ́въ (-)[19] на все мно́жество и̂хъ][20]. ра́ть (и̂звну̀ съ мечє́)[21], (-)[22] гла̑ (же) и̂ сме́рть и̂знутри. и̂же на́ поли мечемъ сконча́ется, сущиѝ же въ гра́дѣ гла̑ и̂ сме́рть сконча́етъ. и̂ оу̂цѣлѣ́ютъ спасе́нїи ѡ̑ нихъ, и̂ бу́дутъ въ гора̑ (я̂́ко скорба́ще) вса̀ и̂збїю [-][23] ѣ̆ неправда̑ и̂хъ. *вса̀ ру́ки разслабѣ́ютъ, и̂ вса̀ сте́гна оу̂каля́ются мо́кростїю. и̂ преопшу́тся въ вре́тища, и̂ покры́етъ а̀ оу̂жасъ. и̂ на всѧ́ко̑ лицѣ̀ сра́мъ на нихъ, и̂ на всѧ́кои главѣ̀ плѣ́шъ. сребро и̂хъ [на стогна̑ повержется], и̂ зла́то и̂хъ пре́обидится. *[сребро и̂хъ и̂ зла́то [-][25] не въ̀змо́жетъ и̂зба́вити и̂хъ (ѡ̑)[26] гнѣ́ва бжїа][27]. дша̀ и̂хъ не насы́тится, и̂ чре́во и̂хъ не напо́лнится, зане́же съблазнъ непра́вости и̂хъ (-)[28], и̂збо́рное оу̂тва́ри въ презрѣ́нїе положи́ша ѐ, и̂ образы ме́рзостїи свои́хъ [и̂ помраже́нїа][29] сътвори́ша ѡ̑ ни́хъ. сего̀ ра́ди дахъ ѐ и̂мъ ѣ̆ нечистоту̀, и̂ предамъ а̀ в (чюжди ру́цѣ)[30] я̂́коже разгради́ти а̀, и̂ [про́чимъ][31] на землѝ въ плѣне́нїе, и̂ о́скверна́тъ ѐ. и̂ ѡ̑вращу̀ лице свое ѡ̑ нихъ, и̂ о́скврънятъ стражбу̀ мою. и̂ вни́дутъ в ню̀ бе́зъ сумнѣ́нїа, и̂ о́скверня́ ю̀, и̂ сътво́рятъ мятє́жъ. поне́же землѧ̀ по́лна [суду̀ кро́ве][32], и̂ гра̑ по́лнъ безако́нїа. [и̂ приведу̀ лука́выя страны̀, и̂ прїи́мутъ до́мы и̂хъ][33]. и̂ ѡ̑вращу̀ велича́нїе кръ̀пости и̂хъ, и̂ о́скверня́тся о́сщенїа и̂хъ. [и̂][34] о́цыще́нїе прїи́детъ. (-)[35] пои́щеши ми́ра, и не бу́детъ· лю́то до лю́та бу́де̑, и̂ вѣ́сть до вѣсти бу́детъ. и̂ взыи́щется ви́дѣнїе ѡ̑ про́рка, и̂ зако́нъ поги́бнетъ ѡ̑ жерца̀, и̂ совѣ́тъ ѡ̑ ста́рець. [цр̑ь въ̀зѣ́тчтуетъ, и̂][36] кнѧ̀зь облече́тся въ па́губу, и̂ ру́ки лю́дїи землѧ̀ раслабѣ́ютъ. по пу́темъ и̂хъ сътворю̀ и̂мъ, и̂ су́ды и̑ ѡ̑мѣ́щу и̑. и̂ разумѣ́ю я̂́ко а̂зъ гь̑.

ісаїа ѓи
їе̑р̑е̑ мѝн

прй ѧи
софо́ ѝ
сирꙋ́ ѓ

Гла, и·

Вы́сть в лѣто ше́стое, въ (ше́стыи)[1] мц̑ь, въ па́тыи (дн̑ь) мца̀. сѣдѣ́хъ ѣ̆ домꙋ̀ [моє́мъ][2], и̂ ста́рцы і҃ꙋ́дини сѣдя́хꙋ ѡ̑ менѐ. и̂ бы́сть на мнѣ ру́ка̀ [а̂дона́ѧ][3] г҃а. и̂ ви́дѣхъ и̂ се̂ о́бли́чїе мужєско, ѡ̑ чре́слъ е̂го до до́ла о́гнь. (-)[4] ѡ̑ чре́слъ (-)[5] (же) горѣ̀ я̂́ко (и̂ ви́дѣ́нїе за́ра, и̂) я̂́ко ѣ̆зо́ръ пръ́жда чи́ста. *и̂ простре подо́бїе ру́ки, и̂ на̑ мѧ̀ за ве́рхъ главы̀ мое̂ѧ. и̂ взѧ̀ мѧ̀ дх̑ъ средѣ̀ землѧ̀ и̂ средѣ̀ нб̑си. и̂ ведѐ мѧ̀ въ і҃ерлимъ ѣ̆ ви́дѣнїи бжїи. пр̂ѐ програ́ды вра̑ зра́щй̑ на сѣ́веръ, и̂дѣ́же бѣ̀ сто́лпъ (поста́вленъ и̂) [о́бразъ р҃венїа][6] приѧжава́ющаго. и̂ се̂ тꙋ̀ ба́ше сла́ва [-][7] б̑а і҃и̑лева по ви́дѣнїю е̂́же ви́дѣхъ на́ поли· и̂ рече

дан. 5

дани ѓ

ѥ҃ мнѣ, сн҃е чл҃чь, вꙁри о҆чи́ма твои́ма на сѣ́веръ. и҆ вꙁрѣ́хъ о҆чи́ма мои́ма на сѣ́веръ. и҆ се ѡ҆ сѣ́вера ѥ҃ врата́ жертвенника, и҆дѣ́же о҆́бразъ ре҃вни́ва сего́ вꙑ вхо́дѣ ѣ҆̀]. и҆ рⷮ҇е ѥ҃ мнѣ сн҃е чл҃чь, ви́дѣ ли что́ се твора́тъ сі҃и безако́нїа вели́ка, (до́мъ і҃и́левъ твори́тъ)[10] здѣ, ѡ҆дѣлѧ́тисѧ ѡ҆ ст҃ни мое҆ѧ. и҆ ѣ҆ще [о҆бра́тисѧ][11] (и҆) оу҃зриши (-)[12] бо́ша. и҆ ѷведе мѧ ѥ҃ прⷭ҇ѣвратїю две́рному, [и҆ ви́дѣхъ, и҆ се сква́жна ѣ҆ди́на вꙑ стѣнѣ][13]. и҆ рече ѥ҃ мнѣ, сн҃е чл҃чь, раскопаи [вꙑ стѣнѣ][14]. и҆ раскопа́, и҆ се две́ри ѣ҆ди́ны. и҆ рече ѥ҃ мнѣ, вни́ди и҆ ви́ждь безако́нїа [зла́ѧ][15] на҃́же (твора́тъ сі҃и)[16] здѣ. и҆ вꙑни́дохъ и҆ ви́дѣхъ, и҆ се [всѧ́кꙑ о҆́бразъ га́да и҆ ско́та][17] сѹ́ѧ сꙑгнѹше́нїѧ, и҆ [-][18] кѹми́ры до́мѹ і҃и́лева напи́сани бꙑ́ша [на стѣнѣ][19] всю́ду о҆́коло. и҆ сѣ́мьдесѧ́тъ мѹ́жъ ѡ҆ ста́рець до́мѹ і҃и́лева, [и҆ѣхонїѧ][20] (ѧ҆са́фовъ)[21] [стоѧ́ше средѣ и҆́хъ][22]. [и҆ сі҃и стоѧ́хѹ][23] пр҃ѣ́ лицемъ (написанїѧ на стѣнѣ)[24], и҆ ко́ѫ҃ждо [и҆хъ][25] и҆́мꙑи кади́лницѹ [-][26] в рѹцѣ [свое́и][27], и҆ дꙑ́мъ кади́ла вꙑсхожа́ше. и҆ рⷮ҇е ѥ҃ мнѣ, ви́ждь ли сн҃е чл҃чь, ѣ҆же ста́рцы до́мѹ і҃и́лева твора́тъ [здѣ][28], ко́ѫ҃ждо и҆́хъ в ло́жи таи́нѣмъ. занѐ рѣша, не ви́дитъ ѩ҃, о҆ста́вилъ ѣ҆сть [-][29] зе́млю. и҆ рече ѥ҃ мнѣ. ѣ҆ще [о҆бра́тисѧ][30] (и҆) оу҃зриши безако́нїа бо́льша, на҃́же сі҃и твора́тъ. и҆ ѷведе мѧ вꙑ прⷭ҇ѣвра́тїе две́рїи гн҃ь зра́щи҃ на сѣ́веръ. и҆ се [-][31] же́ны сѣдя́щѧ (оу҃ фамѹса, и҆ пла́чющасѧ та́мо за кѹми́рꙑ)[32]. и҆ рече ѥ҃ мнѣ, ви́дѣ ли сн҃е чл҃чь. и҆ ѣ҆ще оу҃зриши хѹдо́жество (и҃) бо́льши сего. и҆ ѷведе мѧ вꙑ две́ръ до́мѹ гн҃ѧ внѹтрꙑ. и҆ [-][33] пр҃ѣ́ две́рїе хра́ма гн҃ѧ, междѹ ѣ҆ла́момъ и҆ ме́жду трⷱ҇бникомъ, на҃́ко два́десѧть [и҆ па҃][34] мѹ́жъ, за́ди давъ́ша ѥ҃ хра́мѹ гн҃ю, и҆ лица҆ и҆́хъ пра́мо [вꙑстоку][35]. и҆ сі҃иже покла́нѧютсѧ [на вꙑстоко́ꙑ][36] слн҃цѹ. и҆ рⷮ҇е ѥ҃ мнѣ, (-)[37] сн҃е чл҃чь. ѣ҆да ма́ло ѥ҃и (твори́ти безако́нїа до́мѹ і҃оу́дина)[38], на҃́же твора́тъ здѣ. поне́же напо́лниша зе́млю безако́нїа, [и҆ о҆бра́тишасѧ разгнѣ́вати мѧ][39]. и҆ се [сі҃и простира́ютъ ло́зѹ][40] на҃́ко (и҆) хѹла́ще [мѧ][41]. и҆ а҆́зъ сътворю и҆́мъ сѣ҆ на҃́ростїю. [и҆ не][42] поща́ди́тъ о҆́ко мое, и҆ не поми́лую. [и҆ призовѹтъ вꙑ ѹ҃ши мои гла́сомъ вели́комъ, и҆ не оу҃слы́шѹ и҆́хъ][43].

Гл҃а, д҃.

[1] вꙑзопи вꙑ ѹ҃ши мои҆̀ гласѡ҃ вели́комъ гл҃а, приближи́лося ѣ҆сть мщенїе гра́да. и҆ ко́ждо и҆́мѣ́ѧше сосѹ́ды (вꙑ рѹцѣ своеи҆̀ потре́бныа)[1]. и҆ се ше́сть мѹ́жъ и҆до́ша ѡ҆ вра́тъ высо́кихъ зра́щи҃ на сѣ́веръ, и҆ коѣ́-

полі. **5** І сказав до мене: Людський сину! Поглянь своїми очима на північ! І я поглянув на північ моїми очима: і ось з півночі до брами, що гляділи на схід жертовника, де образ гидоти цієї в її вході. **6** І сказав до мене: Людський сину! Чи ти побачив, що такого ці чинять? Великі беззаконня тут робить ізраїльський дім, щоб віддалитися від моєї святині! І ще повернися, і побачиш більше. **7** І ввів мене до переддвер'я двору, і я побачив – і ось одна діра в стіні. **8** І сказав до мене: Людський сину! Розбий стіну! І я розбив – і ось одні двері. **9** І сказав до мене: Ввійди і поглянь на погані беззаконня, які ці тут чинять! **10** І я ввійшов і побачив: і ось всякий вид гада і безумні скотини, гидоти і ідоли ізраїльського дому були записані всюди на стіні довкруги, **11** і сімдесят чоловік зі старшин ізраїльського дому, Ехонія Асафів стояв серед них. І ці стояли перед лицем написаного на стіні, і кожний з них мав кадильницю у своїй руці, і піднімався дим кадила. **12** І сказав до мене: Чи ти побачив, людський сину, те, що тут чинять старшини ізраїльського дому, кожний з них у таємній кімнаті? Тому що сказали: Господь не бачить. Він покинув землю. **13** І сказав до мене: Ще повернися і побачиш більші беззаконня, які ці чинять. **14** І ввів мене до переддвер'я господньої брами, що гляділа до півночі – і ось жінки, що сидять у Фамуса і що плачуть там за бовванами. **15** І сказав до мене: Чи ти побачив, людський сину? І ще побачиш їхній задум, більший від цього. **16** І ввів мене до двору господнього дому всередину і *до* переддвер'я господнього храму між еламом і між жертовником – яких двадцять і п'ять мужів повернули зади до господнього храму, і їхні лиця до сходу, і ці ж покланяються на схід сонцю. **17** І сказав до мене: Людський сину! Чи мале це юдиному домові – чинити беззаконня, які тут чинять? Тому що вони наповнили землю беззаконням і повернулися, щоб мене прогнівити, і ось ці простягають лозу, наче і хулять Мене. **18** І Я вчиню їм з люттю! І моє око не пощадить! І не помилую! І закличуть до моїх вух великим голосом – і не почую їх!

Глава 9

1 Він і закричав до вух моїх великим голосом, кажучи: Наблизилася помста міста. І кожний мав належну зброю у своїй руці. **2** І ось ішло шість чоловік з високої брами, що дивиться до півночі, і зброя загибелі кожного в

його руці. І один чоловік серед них зодягнений у священичу одежу, і пояс з сапфіру на його бедрах. І ввійшли, і стали близько мідного жертовника. **3** І слава ізраїльського Бога піднялася з херувима, що був в ньому, у відкритій частині дому. І Він закликав до чоловіка, зодягненого у священичу одіж, який мав пояс на своїх бедрах, **4** і сказав до нього Господь: Пройди крізь місто, посеред Єрусалиму, *і дай знак на лицях чоловіків, апо. 7
що в болях і стогнуть від беззаконня, що стаються серед них. **5** І цим Він сказав, як я чув: Підіть до міста вслід за ним і рубайте. І не щадіть вашими очима, і не милуйте **6** ні старця, ні юнака, ні дівчину, ні немовля, ні жінок, вбийте на вигублення. А до всіх, на яких є знак, не торкайтеся. Почніть від моїх святощів. І вони почали від старих мужів, які були всередині, в дворі. **7** І Він сказав до них: Опоганьте дім і наповніть мертвими, і вийдіть. І вони вийшли, вигублювали тих, що жили в місті. **8** І сталося, що, коли вони рубали, я залишився і впав ниць, і закричав, і сказав: Горе! Горе! Горе мені! Адонай Господи! Ти вигублюєш ізраїльські останки, коли виливаєш свою лють на Єрусалим. **9** І Він сказав до мене: Неправедність ізраїльського і юдиного дому стали дуже великі, бо і земля наповнилася численними народами, і місто наповнилося неправедностями і нечистотами, бо сказали: Господь полишив землю і Господь не бачить! Але Я є! **10** І не пощадить моє око ані не помилую! Я дав їхні дороги на їхні голови. **11** І ось чоловік, зодягнений в священичу одежу і підперезаний поясом по бедрах його, відповідав, кажучи: Я зробив так, як Ти мені наказав.

мужа сосуды погибели въ руку его. и [мужъ единъ][2] посредѣ ихъ облеченъ въ жречески ризы, и поасъ ѡ сапфира о чреслѣ его. и вниде и ста слвы треб҃ника мѣднаго, и слава бу іиллева взыиде ѡ херувима сущаго в нем҃, в непокровен҃ѣ дому. и призва мужа оболчена въ ризу жреческу, иже имѣаше на чреслѣхъ своихъ поасъ· и рек҃е [гс҃ь][3] к немѹ, проиди средѣ [града средѣ][4] іер҃лима. *и даждь знамениа на лица апока 9 3
мужеска, иже (болѣзнуютъ и стенутъ)[5], ѡ [-][6] безаконіи бывающихъ средѣ ем҃· и сицъ рече слышащу мнѣ. идѣте [въ гра въ слѣ его][7], и ѣстѣцѣте и не пощадите очима вашима и не помилуите, (ни) старца ни юноши, ни дѣцы, ни младенца, ни жены, избіите въ потребленіе. а на всѣхъ на нихъже ѣсть знаменіе, не приказаитеся, [-][8] ѡ осщенныхъ моихъ начнѣте. и начаша ѡ мужъ [старыихъ][9], иже бѣша внѹтрь въ дворѣ· и рек҃е к нимъ, осквернite дом҃ъ, и напоните (-)[10] мертвьца, (і) изыидѣте. і [изыдоша избиваху живущихъ въ градѣ][11]· и бысть внегда сѣчаху, [остахъ азъ][12], и падохъ ниць. и възопихъ, и рѣхъ. горе горе, [ѡ люте мнѣ][13] [адонаю][14] гс҃и. потребляеши остаки іиллевы, внегда разливаеши ꙗрость свою на іер҃лимъ· и рек҃е к мнѣ, непрада дому іиллева і іоуда възвеличаетсѧ зѣло [-][15], ꙗко (и) наполнисѧ земла людіи мно, и гра наполни непрадъ и нечистоѳ. ꙗко рѣша, оставилъ ест҃ь гс҃ь зе́млю, (и) не видитъ гс҃ь. но [азъ есмь][16] и не пощадитъ ѡко мое, ни помилую. пути ихъ на главы ихъ да. и се мужъ оболченыи въ жреческиѧ ризы, и преподасаны повсомъ чресла его. [-][17] ѡвѣщава́ше гл҃ѧ, сътвори ꙗкоже заповѣда ми·

Глава 10

1 І я побачив: і ось над твердю, що над головою херувимів, наче сапфіровий камінь і наче подоба престолу на ній. **2** І Він сказав до чоловіка, зодягненого в одіж: Ввійди серед коліс, що під херувимом, і наповни свої жмені вогняним вугіллям з-посеред херувима, і розсипай по місті. І він ввійшов переді мною, **3** херувим же стояв справа дому. І коли чоловік входив, і хмара заповнила внутрішнє шатро, **4** і господня слава піднялася над херувимом, до непокритої частини дому, і хмара заповнила дім, і двір наповнився господньої слави. **5** І чути було голос херувимських крил аж до зовнішнього двору, як і голос Бога Садде, що говорив. **6** І сталося, що коли він заповідав чоловікові, зодягненому у святу одіж, кажучи: Візьми

гл҃а, і·

видѣхъ, и се верху твердѣли на главою херувимскою, (и) ꙗко камень сапфировыи, (и) [ꙗко подобіе][1] прѣтла на нем҃. и рече к мужу облеченому въ оутварь. вниди средѣ колесъ ꙗже по҃ херувимомъ, и напълни горсти своѧ главень огнемъ ѡ среды херувима, и расыпли по граду. и вниде предо мною. (-)[2] херувим (же) стоаше одесную дому, и внегда въхожаше мужъ, и обла напълни сѣнь внѹтреню. и възвижесѧ слава гс҃ѧ свыше херувима, в непокровеніе дому, и напълни дом҃ъ облакъ и дворъ напълнисѧ (-)[3] славы гс҃ѧ. и гла крыилу херувимскоу слышашесѧ до (внѣшнаго двора)[4], ꙗко (и) гласъ бжіи садда, (и) глющи· и бысть внегда заповѣдаше мужу облечен҃ному въ оутварь стоую, гл҃ѧ. возми

ѻ́гнь ѿ̀ среды̀ ко́лесъ, и́же средѣ̀ херуви́мъ. и̂ вни́де (и̂ ста̀) бли́зъ колесъ. и̂ простре [херуви́мъ][5] ру́ку свою̀ [межу̀ херуви́момъ][6], средѣ̀ о́гня̀ су́щаго херуви́момa, и̂ взя̀ и̂ вда́сть въ ру́цѣ о́болчённому̀ въ оу҃тва́рь ст҃ую. и̂ взя̀ і̂ и́зыиде. и̂ видѣ́хъ херуви́ми, (и̂ ѣ̂е) о́бличїе ру́къ чл҃чь подъ кры́лы и́хъ· и̂ ви́дѣхъ (-)[7] ѣ̂е (четы́ри колеса)[8] стоя́ху дрьжа́щеся херуви́му. и̂ ко́ло ѣ̂ди́но держа́шеся ѣ̂ди́ного херуви́ма. (и̂) ко́ло (же) ѣ̂ди́но дрьжа́ся другаго херуви́ма. [-][9] взо́ръ (же) коле́съ на́ко (и̂) взоръ ка́менїя о́гнена. и̂ взоръ и́хъ о́бли́чїе въ четы́рехъ, на́коже ѣ̂гда̀ ѣ̀сть ко́ло ѣ̆ ко́леси. [и][10] внегда̀ и̂да́ху на четы́ри части и̂да́ху, (и̂) не о́бращахуся внегда̀ и̂да́ху, на́ко на не́же мѣ̀сто а́ще възра́ше (ѣ̂ди́нъ нача́токъ)[11], въ сл҃ѣ ѣ̂го да́ху и не о́бращаху́ся
вбї й (-)[12]. [(-)[13] *вся́ (же) тѣ́леса и̂̃[14] (и̂) хрептии (-)[15] и́хъ, и̂ ру́цы и́хъ, и̂ кры́ла и́хъ, и ко́леса полна о́чесъ, о́кр҃тъ четы́рехъ колесъ и́хъ. ко́леса же сїи нарекошася (слы́шащу мно҃ѣ ге́льге́ль)[16]. [(-)[17] четы́ри (же) лица̀ комужде́до и́хъ. ѣ̂ди́ному лице херуви́мле, (-)[18] лице (же) другому лице (львово)[19], (-)[20] третїѣ̂ лице (те́лче)[21], и̂ четвертое лице о́рле][22]. и̂ взашеся херуви́ми· сѣ̂ ѣ̀сть живо́тная, еже ви́дѣхъ на рѣ́цѣ хова́рѣ. и̂ ѣ̂гда̀ и̂да́ху херуви́ми, и̂да́ху [и̂][23] колеса̀ и́хъ, и сїи дрьжа́шеся и́хъ· и̂ внегда̀ въздви́заху херуви́ми кры́ла [-][24], на́ко възвыситися ѿ̀ земла̀, и̂ не о́бращаху́ся колеса̀ и́хъ, [и̂ та́ же дрьжа́щеся и̂̃][25]. (и̂) егда̀ стоя́ху тїи, стоя́ху (и̂ о́ни). и̂ внегда̀ възвышахуся тїи, възвышахуся (и̂ о́нѝ) с ними· занеже дх҃ъ живо́тенъ (ѣ̀сть в ни́хъ)[26]. (-)[27] и́зыи́де (бо) сла́ва гн҃а ѿ̀ [непокрове́ннаго][28] до́му, и̂ взыиде на херуви́мы, и̂ възвигоша (кры́ла херуви́ми)[29], и̂ възвыси́шася (херуви́ми) ѿ̀ земла̀ предо мно́ю. ѣ̂̃а изыидо́ша тїи, и̂ колеса̀ дрьжа́хуся и́хъ. и̂ (-)[30] къ пр҃ѣ̂вратїю вра̂ до́му гн҃а на́же проти́ву (восто́ку), и̂ сла́ва [г҃а][31] бо
вбї й їи̂̃лева ѣ̀сть на нихъ (-)[32]. *ѣ̂е ѣ̂сть живо́тная и́же ви́дѣхъ пр҃ѣ̂ бг҃ъ їи̂̃левомъ на рѣ́цѣ хова́рь. и̂ позна́х҃ на́ко херуви́ми ба́ху [четыри][33]. четыри лица ѣ̂ди́ному, и̂ [четыри][34] кры́ла ѣ̂ди́ному, и̂ подобїе ру́кѝ чл҃чи по̂ кры́лы и́хъ, и̂ подобїе о́бличїи и́хъ. (и̂) ѣ̂и (сѣ̂хъ о́бли́чїе)[35], и́же ви́дѣхъ (-)[36] при рѣ́цѣ хова́рь, (и̂) [въ зрѣ́нїе и́хъ][37]. и̂ кого́ждо предъ лицемъ своимъ ходи́ти·

вогонь з-посеред коліс, з-посеред херувимів! І той ввійшов і став близько коліс. **7** І херувим простягнув свою руку поміж херувимів, серед вогню, що був *серед* херувимів, і взяв, і дав в руки зодягненого у святу одіж. І той взяв і вийшов. **8** І я побачив херувимів: і ось подоба людських рук під їхніми крилами. **9** І я побачив: і ось чотири колеса стояли, тримаючись херувима, і одне колесо держалося одного херувима, і колесо ж інше держалося другого херувима. Вид же коліс, як і вид вогняного каменя. **10** І їхній вид – подоба в чотирьох, так як коли є колесо в колесі. **11** І коли вони ходили, на чотири частини ходили, і не поверталися, коли вони ходили, бо на яке лиш місце подивилося начало перше, вслід за ним ішли і не поверталися. **12** *Всі ж їхні тіла, і їхні хребти, і їхні руки, і їхні крила, і колеса повні очей довкруги чотирьох їхніх коліс. **13** Як же я слухав, *що* ці колеса названо Ґельґель. Чотири ж лиця в кожного з них: в одного лице херувимське, лице в другого ж – лице лева, третє лице – теляче, і четверте лице – орлине. **15** І херувими піднялися. Це є животні, які я побачив на ріці Ховар. **16** І коли ішли херувими – ішли і їхні колеса, і ці їх держалися. І коли херувими піднімали крила, щоб піднятися з землі, – і не поверталися їхні колеса, і ті ж їх держалися. **17** І коли ті стояли – і вони стояли, і коли ті піднімалися вгору – і вони з ними піднімалися вгору. Тому що ж дух життя був у них. **18** Адже господня слава вийшла з непокритої частини дому і піднялася на херувимів, **19** і херувими підняли крила, і піднялися вгору херувими з землі переді мною. Коли ті вийшли, і колеса їх держалися і при переддвер'ях брами дому господнього, що напроти сходу, і слава ізраїльського Господа Бога була на них. **20** *Це є животні, яких я побачив перед ізраїльським Богом при ріці Ховар. І я пізнав, що було чотири херувими. **21** Чотири лиця – в одного, і чотири крила – в одного, і подоба людської руки – під їхніми крилами. **22** І подоба їхніх лиць – і були ці лиця, які я побачив при ріці Ховар, і їхній вид, і як кожний ходив перед своїм лицем.

вищ. 1

вищ. 1

Гл҃а, а҃і·

Въздви́же мя̀ дх҃ъ, и̂ възведе мя̀ къ вра́тома̀ до́му гн҃а (-)[1] и́же зра̂ на восто́къ· и̂ ѣ̂е предъ предъвра́тїемъ вра́тнымъ на́ко дв҃адесать и̂ пать мужъ.

Глава 11

1 І підняв мене дух і повів мене до брами господнього дому, що глядить до сходу. І ось перед переддвер'ям брами якихось двадцять і п'ять мужів. І я побачив серед них

Єзонію Єзекового і Фалтія Ванеєвого – народних старшин. **2** І сказав Господь до мене: Людський сину! Це мужі, які задумують безумне і чинять раду у цьому місті, **3** кажучи: Чи не наново тут збудували хати? Це є котел, а ви м'ясо. **4** Через це пророкуй проти них, пророкуй, людський сину! **5** І впав на мене дух і сказав до мене, кажучи: Це говорить Господь: Так скажи ти ізраїльському домові: І ваші задуми Я знаю. **6** Ви помножили мертвих у цьому місті і наповнили його дороги побитими. **7** Через це так говорить Адонай Господь: Мерці, яких ви вигубили серед нього, ті є м'ясо, а воно є казаном. І Я вас виведу з-посеред нього. **8** Ви боїтеся меча і Я наведу на вас меч, – говорить Адонай Господь. **9** Я виведу вас з-посеред нього, і видам вас в руки чужинців, і зроблю у вас суд. **10** Мечем впадете на ізраїльських горах. Судитиму вас і пізнаєте, що Я – Господь! **11** Воно не буде вам за казан, і ви не будете серед нього *як* м'ясо. На ізраїльських горах судитиму вас. **12** І пізнаєте, що Я – Господь! Адже ви не ходили за моїми заповіддями і ви не виконали моїх судів, але й судів довколішніх країн ви не виконали. **13** І сталося, що коли я це пророкував, Фалтій Ванеїв помер. І я впав ниць і закричав великим голосом, кажучи: Горе мені! Горе мені! Горе мені! Адонаю Господи! Ти даєш ізраїльський останок на викінчення! **14** І було до мене господнє слово, що казало: **15** Людський сину! Твої брати, і дім твого батька, і чоловіки твоїх полонених, і ввесь ізраїльський дім викінчується, які, що живуть в Єрусалимі, сказали собі самим: Далеко відійдіть від Господа. Нам дана є земля в наслідя. **16** Через це я сказав: Це говорить Адонай Господь: що відкину їх в країни і розсію їх по всій землі; і буду їм на мале освячення в країнах, куди ввійдуть туди. **17** Через це я сказав: Це говорить Адонай Господь: І візьму їх з країн, і зберу з земель, куди Я їх розсіяв в них. І дам Я їм ізраїльську землю. **18** І вони ввійдуть туди і викинуть з неї всі гидоти і всі її беззаконня з неї. **19** *І дам їм інше серце, і дам їм новий дух. І вирву камінне серце з їхнього тіла, і дам їм тілесне серце, **20** щоб ходили за моїми ділами, і берегли мої заповіді, і їх виконували. І будуть Мені за народ, і Я буду їм за Бога. **21** А яких серце ходить за гидотами і за беззаконнями, їхні дороги покладу на їхні голови, – говорить Адонай Господь. **22** І херувими підняли свої крила, і колеса їх держалися, слава ж ізраїльського Бога була на них, над ними. **23** І господня слава піднялася з-

єре. 32 ниж. 36

й ви́дѣхъ среди́ и҃ їезонїю [їѣзекова][2], й фалтїю ванеѡ́ва старѣ́йшины лю́дъски· И҆ рⷱ҆ е҃ гь кⷭ҇ъ мнѣ, сн҃е чл҃чь, сїи мужи помышла́ющїи сла́. й совѣ́тъ твора́щеи (-)[3] въ градѣ семъ гл҃ющеи, не в новѣ ли сⷯ҇ тⷭ҇у съгради́ша до́мове. се́и е҆сть коноⷭ҇, а҆ вы ма́са· Сего рⷱ҆ а҆ проⷭ҇рцы на́ нⷯ҇, проⷭ҇рцы сн҃е чл҃чь. й паде на мнѣ дⷯ҇ъ, й рече кⷭ҇ъ мнѣ [гл҃ⷯ҇][4]. ѓе гл҃етъ гь, та́ко (рц҃ы тⷭ҇ы до́му їи҃леву)[5], й мышленїа (ваша)[6] а҆́зъ в҃ѣ. оу҆мно́жисте мр҃твьца [-][7] въ гра́дѣ сѐ, й наполни́сте пу́тїи е҆́го на́звеи҃ныѣ· Того ради та́ко гл҃етъ [а҆дона́и][8] гь, мр҃твьца (-)[9] на́же и҆зби́сте среди́ е҆́го, тїи суть ма́са, а҆ сїи коноⷭ҇ъ е҆сть, й васъ и҆́зведу ѿ среды́ и҆́хъ· Щеча сⷯ҇ бои́сте, но мечь наведу́ на ва҆ гл҃етъ [а҆дона́и][10] гь. и҆зведу́ ва́съ ѿ средыѝ е҆́го й предамъ васъ въ ру́ци чю́ждихъ, й съ҇творю въ ва҆ су́дъ. мечемъ падете на гора́хъ їи҃левахъ су́жу ва҆ й оу҆вѣ́сте на́ко а҆́зъ гь. тⷭ҇о (не бу́дѐ вамъ)[11] въ коноⷭ҇ъ, й вы не бу́дете по́средѣ е҆́го ма́са· На горахъ їи҃лева҆ су́жу ва́мъ, й оу҆вѣ́сте на́ко а҆́зъ гь. [на́ко по за́повѣдемъ мои҃ не ходи́сте й су́довъ мои́хъ не съ҇твори́сте. но й су́довъ о҆́кр҃ныхъ стра́нъ [не][12] съ҇твори́сте][13]· И҆ бы́сть внегда́ проицахъ е҆́и, (-)[14] фалтїа ванеѡ́въ оу҆́мре. й падохъ (ни́ць)[15] й въ҃зопихъ гла́сомъ вели́комъ (гл҃ⷯ҇)[16], го́ре мнѣ лю́тъ мнѣ (лю́тъ мнѣ) [а҆дона́ю][17] гⷭ҇и, на сконча́нїе тⷭ҇ы твори́ши о҆ста́нокъ їи҃левъ· И҆ бы́сть сло́во гн҃е кⷭ҇ъ мнѣ гл҃ⷯ҇ сн҃е чл҃чь, бра́тїа твоа [й до҃ ѿц҃а твое́го][18], й мужи плѣ́нникъ твои҃, й весь до́мъ їи҃левъ скоѵ҃чева́ется. йже реко́ша себѣ са́ми живу́щеи въ їер҃ли́мѣ, далече оу҆да́литеся ѿ гⷭ҇а на҃ да́на е҆сть земля҆ въ причастїе. сего ради реко́, ѓе гл҃етъ [а҆дона́и][19] гь, на́ко ѿри́ну а҆́ въ страны́, й разсѣ́ю а҆́ по все́и зе́мли. й бу́ду и҃мъ въ о҆ст҃е́нїе ма́ло въ странахъ йже вни́дутъ та́мо· Сего ради рѣ́хъ, сѐ гл҃етъ [а҆дона́и][20] гь. й прїиму а҆́ ѿ стра́нъ, й съ҇беру (-)[21] ѿ земль, йдѣже разсѣ́а҆́ а҆́ в ни́хъ, и дамъ и҃мъ землю їи҃леву й вни́дутъ та́мо й ѿве́ргутъ вс҃а съгнушенїа ѿ нея҆́, й вс҃а безако́нїа ея҆́ с не́я. *й дамъ и҃ ср҃це и҃но, й дⷯ҇ъ но́въ да́мъ и҃. і҆ и҆стор҃гну (ка́менное ср҃це)[22] ѿ плотїи и҃хъ, й дамъ и҃ ср҃це пло́тяно. на́коже по дⷭ҇́ломъ моимъ да хо́дятъ, й заповѣ́ди моя҆́ да съ҇хранятъ й съ҇твора́тъ а҆́. й бу́ду ми҃ въ лю́ди, й а҆́зъ (и҃ бу́ду)[23] въ е҃ъ· а҆ и́хже ср҃це по съгнушенї и҃хъ й по безако́нїи҃хъ (хо́дитъ)[24], пу́ти тⷭ҇ѣ́ на главѣ и҃хъ (положу)[25], гл҃етъ [а҆дона́и][26] гь. й въ҃здвигоша́ херови́ми кры́ла своя҆́, й колеса́ дръжа́хуся и҃хъ. (-)[27] сла́ва (же) ѓа їи҃лева ѐѣ

ї҃ре҃ л҃в
и҃и҃ л҃в

на нихъ свыше йхъ. И вꙗзыиде слава гдня ѿ среды града, и ста на горѣ нарече бѣше противу граду (на востокъ). И [дхъ взя мя][28], и принесе мя на землю халдѣйскую въ плѣнныхи, въ видѣнїи дхомъ божїимъ. (И вꙗзыидохъ ѿ видѣнїа еже видѣ.) и глахъ къ плѣнникомъ всѣ словеса гдня, нарече сказа мнѣ.

Гла, вї.

Бысть слово гдне къ мнѣ гла сне чловѣ, средѣ [дому гнѣвающа][1] ты живеши. иже имутъ очи на видѣнїе, и не видятъ. и оуши имуу на слышанїе, и не слышатъ. зане домъ гнѣваи есть. И ты (же) сне чловѣ, сътвори себѣ сосуды плѣнническиа. [и плѣненъ будеши][2] днїю предъ ними, и пресели́нъ будеши ѿ мѣста твоего, на мѣсто другое предъ ними наико да видятъ. занѐ дм гнѣваи есть. І изнесеши сосуды своя, [наико][3] сосудъ плѣнническїи днїю предъ очима йхъ. (-)[4] ты (же) изыидеши вечре [предъ ними][5], наикоже ходитъ плѣнникъ. [-][6] прокопаи себѣ въ стѣнѣ, і изыидеши сквозѣ ню предъ ними. на рамѣ (свои) возмеши, и покровенъ изыидеши. лице свое покрыеши и не видиши землѧ. понеже дивъ (тя дахъ)[7] дому їилеву. И сътвори тако все елико ми заповѣда [гь][8]. и [сосуды][9] изнесохъ наико сосуды плѣнныча днїю. и вечерь прокопа себѣ стѣну [рукою][10], и отаи изыидохъ, (и) на рамѣ взя предъ ними. И бысть слово гдне къ мнѣ [-][11] гла, сне чловѣ, не рѣхъ ли к тебѣ дм їилеву [-][12] гнѣваи есть, что (же) ты творишь. рцы к нимъ, се глетъ гь (бъ) кнзю и старѣишинамъ іерли́мл, и всему дому їилеву иже суть средѣ йхъ. рцы, наикоже а чюдеса творю [-][13] наикоже (и) сътворихъ. сице имъ будетъ въ преселенїи, и въ плѣненїи изыидутъ. и кнзь средѣ йхъ на раму възгбигнется. и отаи изыидетъ стѣну [-][14] прокопаетъ наикоже ему изльѣти сквозѣ ню. лице свое покрыетъ наикоже не видѣти его очеси, и тои (же) земли не оузритъ. *и простру мрежю свою на нь, і имется въ одежанїи моемъ. и вѣведу и въ вавлѡ на землю халдѣйскую, и (не оузрй ея)[15] но ту сконча́ется. и всѧ иже окрт его помощники его, и всѧ помлющаѧ его раѣю по всѣмъ вѣтрѡ, и мечь пролью въ слѣ йхъ. и оувѣдѧ наико ази гь, егда расыплю а въ странахъ, и раѣю а по земламъ. и оста́влю [себѣ][16] мужа в числѡ ѿ меча и ѿ глада и ѿ смрти, наикѡ да исповѣдятъ всѧ безакоиа йхъ въ странахъ, идѣже вшли будутъ тамо. и оу-

ни зі й лв

посеред міста і стала на горі, що була напроти міста, до сходу. **24** І дух мене взяв і приніс мене на халдейську землю до полонених в видінні божим духом. І я вийшов з видіння, яке я побачив, **25** і я полоненим сказав всі господні слова, які Він мені сказав.

Глава 12

1 І було до мене господнє слово, кажучи: **2** Людський сину! Ти живеш серед дому, що гнівить, які мають очі, щоб бачити, і не бачать, і мають вуха, щоб чути, і не чують, тому що є домом, що гнівить. **3** І ти ж, людський сину, зроби собі посуд полону. І будеш полоненим в дні перед ними, і будеш переселеним з твого місця на інше місце перед ними, щоб побачили, тому що є домом, що гнівить. **4** І винесеш свій посуд, наче посуд полону, в дні перед їхніми очима. Ти ж вийдеш ввечері перед ними, так як ходить полонений. **5** Пробий собі *діру* в стіні, і вийдеш через неї. **6** Перед ними візьмеш на своєму рамені. І вийдеш схованим, закриєш твоє лице і не побачиш землю, тому що Я тебе дав як знак ізраїльському домові. **7** І я зробив все так, як мені заповів Господь. І я виніс посуд, як посуд полону, в дні і ввечері я собі пробив стіну рукою і потайки вийшов, і на рамені взяв я перед ними. **8** І було до мене господнє слово, що казало: **9** Людський сину! Чи не сказав я до тебе: Дім ізраїльський є тим, що гнівить? Що ж ти чиниш? **10** Скажи до них: Так говорить Господь Бог князеві, і єрусалимським старшинам, і усьому ізраїльському домові, які є серед них. **11** Скажи, що Я чиню чуда, так як Я і зробив, так їм буде в переселенні. І підуть в полон, **12** і князя серед них нестимуть на раменах. І він потайки вийде, проб'є мур, щоб йому вилізти крізь нього. Він сховає своє лице, щоб його не побачили очима, і він землю не побачить. **13** *І Я простягну на нього свою сіть, і він буде схоплений у моїй засідці, і поведу його до Вавилону, на халдейську землю. І не побачить її, але там скінчиться. **14** І всіх його помічників, що довкруги нього, і всіх, що його піднімають, розсію по всіх вітрах і вилию вслід за ними меч. **15** І пізнають, що Я – Господь, коли розсію їх між країнами і розсію їх по землях! **16** І залишу собі мужів за числом від меча, і від голоду, і від смерті, щоб всі визнали їхні без закоття в країнах,

ниж. 17 і 32

куди ввійдуть, туди. І пізнають, що Я – Господь! **17** І було до мене господне слово, що казало: **18** Людський сину! Їстимеш свій хліб з недостатністю і питимеш свою воду з мукою і скорботою! **19** І скажеш до народу землі: Це говорить Адонай Господь тим, що живуть в Єрусалимі, в ізраїльській землі: Їхні хліби їстимуть з недостатністю і їхню воду питимуть з погубою, щоб згинула земля з її повнотою, бо в безбожності всі, що в ньому живуть. **20** І їхні поселені міста опустіють, і їхня земля буде на погибель. І пізнаєте, що Я – Господь! **21** І було до мене господнє слово, що казало: **22** Людський сину! Яка це вам притча на ізраїльській землі, яка каже, що на довгі дні пропало всяке видіння? **23** Через це скажи до них: Це говорить Адонай Господь: Оберни ту притчу. І більше не скаже ту притчу ізраїльський дім. І скажи до них: Наблизилися дні і слово всякого видіння! **24** Бо ж не буде більше всякого фальшивого і чародійного видіння серед ізраїльських синів, **25** тому що Я, Господь, скажу мої слова і зроблю, і не продовжу у ваших днях, доме, що гнівить. Скажу слово і зроблю, – говорить Адонай Господь. **26** І було господнє слово до мене, кажучи: 27 Людський сину! Це ізраїльський дім тих, що говорять: Видіння, яке цей побачив, – на численні дні. І він пророкує на довгі часи. **28** Через це скажи до них: Це говорить Господь Бог: Більше не розтягнеться всяке моє слово. Слово, яке Я скажу, сповниться, – говорить Господь.

вѣ́дятъ на́іко а҆зъ ѓь. и҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гла́, сн҃е чл҃чь, хлѣбъ свои́ с недостатко́мъ и҆зъ́ѣси, и҆ во́ду (свою̀) съ страда́нїемъ и҆ скорбїю и҆спїе́ши. и҆ рече́ши къ лю́дємъ землѧ̀, сі҆е гл҃етъ [а҆дона́и][17] ѓь. живу́щимъ въ і҆ерли́мѣ на́ земли і҆и҃левѣ, хлѣбы и҆хъ с недостатіко́мъ и҆зъ́ѣдя́тъ, и҆ воду и҆хъ с па́губою и҆спїю́тъ. на́іко да погибне́тъ земля̀ с ко́нцемъ свои́мъ, в нечестїи бо̀ всѝ живу́щіи в не́и. и҆ гра́ди е҆ѓ҃ вселе́нїи о҆пу́стѣю́тъ, и҆ земля̀ [и҆хъ][18] въ поги́бель бу́детъ. и҆ оу҆вѣ́сте на́іко а҆зъ ѓь. и҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гла́ сн҃е чл҃чь, ка́ѧ [притча і҆и҃ ва́мъ][19] на́ земли і҆и҃левѣ, гл҃ющ҃и, на́іко до́лзи дн҃и поги́бе [вс҃е][20] видѣнїе. сего ра́ди рцы̀ к нимъ, сі҆е гл҃етъ [а҆дона́и][21] ѓь. да о҆бра́тѧтъ и҆ни́мъ, притчю тв҃у, и҆ пото́ не реку́тъ при́тча тоѧ̀ до́мъ і҆и҃левъ. и҆ гл҃и к нимъ, приближи́шасѧ дн҃їе и҆ сло́во всего видѣнїѧ. зане́ же не бу́детъ къ сему́ всѧ́іко видѣнїе ло́жно, и҆ волхву́ѧ (-)[22] средѣ сн҃овъ і҆и҃левыхъ. на́іко азъ ѓь съгла́ю словеса́ моѧ̀ [-][23] и҆ съ́творю. и҆ не продолжу́ (-)[24] вт҃ъ дн҃и ва́ша до́ме съгнѣвающи, съгла́ю сло́во и҆ съ́творю, гл҃етъ [а҆дона́и][25] ѓь. и҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гла́, сн҃е чл҃чь, сі҆е до́мъ і҆и҃левъ (гл҃ющихъ)[26]. видѣнїе е҆́же сеѝ ви́дѣ на дн҃и мно́ги, и҆ на ча́сы до́лги проица́етъ. Сего ра́ди рцы̀ к нимъ, сі҆е гл҃етъ ѓь (бъ). не продолжи́тсѧ к сему́ (всѧ́іко гл҃ъ)[27] мои́, (сло́во) е҆́же вѣ҆зглю́ (и҆спо́лнитсѧ)[28], гл҃етъ ѓь.

Глава 13

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Пророкуй проти пророків, що пророкують! І заговориш до пророків, що пророкують від їхнього серця. Пророкуй, і скажеш до них: Послухайте господнє слово! **3** Це говорить Адонай Господь: *Горе тим, що пророкують від свого серця, що пророкують вслід за своїм духом, а зовсім не знають, **4** що так, як лисиці в пустині, так були твої пророки, Ізраїлю! **5** Не стали в скріпленні і *не* поставилися стіною за ізраїльський дім ані не протиставилися в бою в господньому дні, **6** бачачи брехню і чародіїв, що марне говорять, – говорить Господь, – Я ж, Господь, їх не послав. І почали піднімати слово. **7** Отже, чи не брехливе видіння ви побачили і висказали марні чарування? І говорите, мовлячи: Господь! Господь! Я ж не говорив. **8** Через це скажи: Це говорить Адонай Господь: Тому що це брехливі слова і

ниж. 14

ѓ҃ла, ѓі.

И҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гла́, сн҃е чл҃чь, проро́цы на проро́ки (-)[1] [проица́ющаѧсѧ, и҆ рече́ши проро́комъ проица́ю́щимсѧ о҆́ се́рца и҆́хъ][2], (-)[3] проро́цы. и҆ рече́ши к нимъ· Слы́шите сло́во гн҃е, сі҆е гл҃етъ [а҆дона́и][4] ѓь. *лю́тѣ проица́ющимъ о҆́ се́рца своего́, [(проица́ющимъ)[5] въ сла́вѣ духа своего́][6], а҆ о҆́нюдъ не вѣ́дящемъ. на́іко лиси́ца в пусты́ни, та́іко проро́цы твоѝ бы́ша і҆и҃лю. не ста́ша на твердѣли, ни поста́виша̀ стѣно́ю за домъ і҆и҃левъ, ни съпроти́виша̀ [въ бою][7] (-)[8] въ дн҃ь гн҃ь. ви́дяще ло́жнаѧ, [и҆][9] вѣ҆лхву́ющіи су́ѧ гл҃ющіи, гл҃етъ ѓь. (-)[10] [а҆зъ][11] (же) ѓь нѣ́смь (и҆хъ посла́лъ)[12], и҆ начаша вѣ҆ставлѧ́ти сло́во· не ло́жное ли о҆́бо видѣнїе ви́дѣсте, и҆ вѣ҆лхвова́нїѧ су́ѧ рекосте, [и҆ гл҃есте (реку́ще)[13], ѓь, (ѓь). (-)[14] а҆зъ (же) нѣ́смь гла́лъ][15]. Сего ради рцы̀, сі҆е гл҃етъ [а҆дона́и][16] ѓь· понеже словеса̀ (-)[17] лжа̀ суть, и҆ вѣ҆лхвова́нїѧ ваша су́ѧ. того

ра́ди ѓе азъ на вы гл҃етъ [ѧдона́и][18] г҃ь. и̂ простру́ ру́ку свою́ на пр҃о҃ки ви́дящыѧ лжу́, и̂ ѡ҆вѣщава́ющыѧ сѹ́ѧ. въ наказа́нїе люде́й мои́хъ не бу́дутъ, и̂ въ писа́нїи дому́ їи́лева не вп҃и́шутсѧ, и̂ въ зе́млю їи́леву не внидутъ. и̂ оу҆вѣ́дятъ ꙗ҆́ко а҆́зъ [ѧдона́и][19] г҃ь. имже [прельсти́ша лю́ди моѧ][20], гл҃ѧше ми́ръ ми́ръ, и̂ не бѣ́ше ми́ра. (-)[21] сїѝ (же) съгражда́ютъ стѣ́ну, а҆̂ о҆́ни пома́заютъ ю҆̀, [а҆ще][22] сѧ паде́тъ. гл҃и къ помазаю́щимъ, паде́тсѧ. и̂ бу́дутъ тучи потопла́ющи, и̂ дамъ ка́мѣнїе стрѣ́льное въ свѹ́зы и̂́хъ и̂ паду́тсѧ, и̂ вѣ́тръ въсъдви́жущь (-)[23] разме́щѣ, (и̂ раз-сѧдѣ́сѧ) и̂ (-)[24] падетсѧ стѣ́на. и̂ не реку́тъ ли̂ к ва́мъ, гдѣ̀ е҆́сть помазанїе ва́ше е҆́же пома́заете· Сего ра́ди ѓе гл҃ѣ [ѧдона́и][25] г҃ь. и̂ навергу́ бу́рю разора́ю́щу съ ꙗ҆ро́стїю, и̂ тучи потопла́ю́щи гнѣ́вомъ мои́мъ бу́детъ, и̂ ка́мѣнїе стрѣ́льное (навергу́ ꙗ҆ро́стїю)[26] въ сконча́нїе. и̂ ра́скопа́ю стѣ́ну ю҆́же пома́заете, [и̂][27] паде́тсѧ. и̂ положу́ ю҆̀ на землѝ, и̂ ѡ҆́кры́етсѧ о҆́снова́нїе ѧ҆ и̂ падетсѧ, и̂ сконча́етсѧ съ о҆́бличе́нїемъ. и̂ позна́ете ꙗ҆́ко а҆́ г҃ь. и̂ сконча́ю ꙗ҆́рость свою́ до стѣ́ны̀ и̂ до помазающихъ ю҆̀ (-)[28]. и̂ реко́хъ къ ва҆́ нѣ́сть стѣ́ны, ни помазающи ѧ҆. пр҃рцы їи́левы проицающисѧ къ і҆ер҃лиму́, и̂ ви́дящи (миръ е҆́го)[29]· и̂ ми́ра не бу́дѣ, гл҃етъ [ѧдона́и][30] г҃ь· И̂ ты сы́не чл҃чь, оу҆́твердѝ лицѐ свое на дщери люде́й свои́хъ, на проица́ющыѧсѧ ѡ҆́ ср҃ца своего́. и̂ пророцы̀ до нихъ, и̂ речеши. ѓе гл҃етъ [ѧдона́и][31] г҃ь. го́ре ѓшева́ющимъ въ҆́зглаві́ицѣ̀ по҆̀ всѧкїѝ ло́коть рукѝ, (-)[32] съ҆творя́ющимъ покри́вала на҆̀ всѧ главы̀ всего телесѝ, ꙗ҆́коже развратити́ дш҃а. дш҃а развратн҃и́ша люде́й мои́х, и̂ дш҃а потвара́хѹ. и̂ о҆́сквернавла́хѹ ма҆ къ лю́демъ мои́мъ, горьсти ради ꙗ҆ч҃ме́нны и̂ оу҆́кръха ради хлѣ́ба, ꙗ҆́ко и̂зби́ти дш҃а и́мже не бѣ҆ лѣ́по оу҆́мрѣти. и̂ о҆́живи́ти дш҃а, и́мже не бѣ҆ лѣ́по жи́ти. лжу́ще лю́демъ [мои́мъ][33], послу́шающимъ лжѝ (-)[34]. Сего ра́ѐ се гл҃етъ г҃ь, ѓе а҆́зъ на возглаві́ѧ ва́ша, и̂миже вы разъвращае́те (дш҃а тамо)[35]. и̂ ѡ҆́вр҃гѹ а҆̀ ѡ҆́ мы́шць ва́шихъ, і̂ и̂спу́щѹ дш҃а ꙗ҆́же вы развращае́стѐ [-][36] на расыпанїе. и̂ растерза́ю въ҆́зглаві́ѧ ва́ша, и ѡ҆́и́мѹ лю́ди моѧ ѡ҆́ рукѝ вашеѧ, и̂ ѥ҆сему́ не бу́дутъ в рукѹ́ вашею на ра҆́вращє́нїе. и̂ позна́ете ꙗ҆́ко а҆́зъ г҃ь. понеже развраща́сте ср҃ца (пра́ведны҃и)[37] [в непра́вдѹ][38], а҆́ а҆́зъ не развраща́хъ (и̂)[39]. и̂ оу҆кръпла́сте руцѣ безако́нникѹ, ѡ҆́нюдъ не ѡ҆́вратн҃и́тисѧ ѡ҆́ пѹтѝ е҆́го зла́го, и̂ живу́ бы́ти е҆́мѹ. сего ради (не оу҆́зрите лжа̀)[40], и̂ волхвова́нїѧ ѥ҆сему́ не имате

ваші марні чародійства, через це ось Я проти вас! Говорить Адонай Господь: **9** І простягну свою руку проти пророків, що бачать брехню і виголошують марне. В напоумленні мого народу не будуть ані не будуть записані в писанні ізраїльського дому, і до ізраїльської землі не ввійдуть. І пізнають, що Я – Адонай Господь! **10** Тому що вони обманули мій народ, кажучи: Мир! Мир! І не було миру. Ці же будують стіну, а вони її мажуть. Чи вона не впаде? **11** Говори до тих, що тинькують: Впаде! І буде дощ, що топить, і дам каміння, яким стріляють на їхні злуки, – і впадуть; і вітер, що піднімає, він розкине, і вона розпадеться, **12** і стіна впаде. І чи не скажуть до вас: Де є ваш тиньк, яким ви тинькували? **13** Через це говорить Адонай Господь це: І нашлю нищівну бурю з люттю, і буде дощ, що топить моїм гнівом, і каміння, яким стріляється. Закину з люттю на викінчення **14** і розіб'ю стіну, яку ви обтинькували. І вона впаде. І скину її на землю, і відкриється її основа. І вона впаде і буде викінчена з картаннями. І пізнаєте, що Я – Господь! **15** І завершу мій гнів на стіні і на тих, що її тинькують. І Я сказав до вас: Немає стіни ані тих, що її тинькують, **16** ізраїльських пророків, які пророкують для Єрусалиму і які бачать його мир. І миру не буде, – говорить Адонай Господь. **17** І ти, людський сину, скріпи своє лице проти дочок свого народу, проти тих, що пророкують від свого серця, і пророкуй до них! **18** І скажеш: Це говорить Адонай Господь: Горе тим, що шиють подушки під всякий лікоть руки, що роблять покриття на всяку голову всякого тіла, щоб звести душі. Вони звели душі мого народу і душі приготовляли. **19** І обезчестили Мене перед моїм народом задля пригорщі ячменю і задля скибки хліба, щоб вигубити душі, яким не належалося вмерти, і дати життя душам, яким не належалося жити, брешучи моєму народові, що слухав брехню. **20** Через це говорить Господь це: Ось Я проти ваших подушок, на яких ви зводите там душі. І відкину їх від ваших рамен, і випущу душі, які ви зводите на розсіяння. **21** І розірву ваші накидки, і відберу мій народ з вашої руки. І більше не будуть у ваших руках на зведення. І пізнаєте, що Я – Господь! **22** Тому що ви зводили серця праведних на неправедність, а Я їх не зводив, і ви скріплювали руки беззаконника, щоб зовсім не відвернутися йому від його поганої дороги і йому лишатися живим. **23** Через це не побачите обмани і більше не будете чародіяти чародій-

ства. Я спасу мій народ з ваших рук. І пізнаєте, що Я – Господь!

Глава 14

1 І прийшли до мене мужі з ізраїльських старців і сіли переді мною. **2** І було Господнє слово до мене, кажучи: **3** Людський сину! Ці чоловіки поклали їхні задуми на свої серця і муку їхніх неправд поставили перед своїм лицем. Чи відповім їм? **4** Через це говори до них, і скажеш їм: Так говорить Адонай Господь: Людина, людина з ізраїльського дому, яка лиш покладе свої задуми на своє серце і поставить муку своєї неправедності перед своїм лицем, і прийде до пророка, щоб запитати його про мене, Я, Господь, йому відповім в тому, яким є його розум. **5** Щоб він не звів ізраїльський дім за їхніми серцями відчуженими від мене в їхніх задумах. **6** Через це скажи ізраїльському домові: Це говорить Господь Бог: Поверніться і відверніться від ваших починів і від всіх ваших неправд відверніть ваші лиця. **7** Тому що людина з ізраїльського дому і з новоприбулих до Ізраїля, хто лиш віддалиться від Мене, і поставить свої почини на своє серце, і поставить муку своєї неправедності перед своїм лицем, і прийде до пророка, щоб запитати його про Мене. Я, Господь, відповім йому в тому і чим держиться, **8** і скріплю моє лице проти того чоловіка, і поставлю його на вигублення і на знищення, і викину його з-посеред мого народу. І пізнаєте, що Я – Господь! **9** *І пророк, якщо буде зведений і скаже слово: Я – Господь обманув того пророка. І простягну мою руку проти нього, і знищу його з-посеред Ізраїля. **10** І вони одержать свою неправедність за неправедністю того, що питає, такою ж буде неправедність пророка. **11** Так, щоб більше ізраїльський дім не був зведеним від мене і щоб більше не осквернялися в усіх їхніх містах. І будуть Мені за народ, а Я буду їм за Бога, – говорить Адонай Господь. **12** І було господнє слово до мене, кажучи: **13** Людський сину! Якщо країна згрішить проти Мене, щоб упасти гріхом, і простягну свою руку проти неї, *і знищу скріплення хліба, і пошлю на неї голод, і заберу з неї людей і скотину. **14** І якщо серед неї будуть ці три чоловіки: Ной, Даниїл і Йов, ті в їхній праведності спасуться, – говорить Адонай Господь. **15** І якщо наведу поганих звірів на землю і мучитиму її, і буде на знищення, і не буде того, хто проходить крізь неї від лиця звірів, **16** і є ці три чоловіки серед неї – живу Я, – говорить Адонай Господь.

вищ. 13
вищ. 4 і 5

волѣховáти. (-)[41] ѝзбáвлю людѝ моѧ ѿ рукъ вашихъ, ѝ оу҃вѣсте ꙗко ѧ҆зъ ѓь.

Гла҃ ка҃.

Прїидоша ко мнѣ мужи ѿ стáрець їи҃левъ, ѝ сѣдо́ша предо (мною)[1]. И҃ бы́сть слово гн҃е ко мнѣ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь мужи сїи положи́ша рáзумы своѧ на ср҃цахъ своѝхъ, ѝ мучéнїе непрáвдъ ихъ поставиша пр҃е лицемъ своѝмъ, ѧ҆ще ѿвѣщáю ѝмъ. сего рáди гл҃и к нимъ, ѝ речеши ѝм҃. Сѐ гл҃етъ [ѧ҆доная́и][2] ѓь, чл҃къ, чл҃къ ѿ дому їи҃лева, йже ѧ҆ще положитъ рáзумы своѧ въ ср҃цы своемъ, ѝ мучéнїе непрáвды своеѧ оу҃чи́нитъ пр҃е лицемъ своѝмъ. ѝ прїидѐ ко пр҃рку [въпроси́ти ѐго о҆ мнѣ][3]. ѧ҆зъ ѓь ѿвѣщáю ѐму в немъ, ѝмиже держи́тсѧ рáзумъ ѐго. ꙗ҆ко́же да не оу҃клонитъ дому їи҃лева по ср҃цемъ ѝхъ, оу҃даленыхъ ѿ мене помышлéнїемъ ѝхъ. Сего рáди рцы́ дому їи҃леву, сѐ гл҃етъ ѓь [бъ][4]. о҆брати́тесѧ ѝ ѿврьзи́тесѧ ѿ худóжествъ вáшихъ, ѝ ѿ всѣхъ непрáвдъ вáшиѝ [-][5] ѿврати́те лицà ваша. занѐ чл҃къ [-][6] ѿ дóму їи҃лва ѝ ѿ новоприше́дшиѝ ко їи҃леви. йже ѧ҆ще оу҃дали́тсѧ ѿ мене, ѝ положѝ рáзумы своѧ на ср҃цы своемъ, ѝ мучéнїе непрáвды своеѧ оу҃чи́нитъ пр҃е лицемъ своѝмъ. ѝ прїидетъ ѧ҆и ко пр҃рку ꙗ҆ко́ вънроси́ти ѐго о҆ мнѣ. ѧ҆зъ ѓь ѿвѣщáю ѐму (в немъ, (і) йже держи́тсѧ)[7], ѝ оу҃твержу лице мое на чл҃ка того. ѝ положу ѧ҆ вънгúбель ѝ ѣ҆ потреблéнїе, і҆ и҃звергу ѧ҆ ѿ среды людїи моѝхъ. ѝ оу҃вѣсте ꙗ҆́ко ѧ҆зъ ѓь. *и пр҃ркъ ѧ҆ще прельстúсѧ, ѝ съглетъ [слово][8]. ѧ҆зъ ѓь прельстѝ҃ пр҃рка того. ѝ простру́ руку свою на́нь, ѝ потреблю ѧ҆ ѿ среды (-)[9] їи҃левы. ѝ прїимутъ непрáвду свою, по непрáвдѣ въпрашáющаго. [ꙗ҆коже бу́детъ непрáвда пр҃рка][10], ꙗ҆́коже да сѧ не прельщáе́ ктому до́мъ їи҃левъ ѿ менѐ, и да не о҆скверна́вла́ютсѧ ктому въ вс҃ѣхъ (градéхъ)[11] ѝ҃. ѝ бу́дутъ мѝ в лю́ди, а҆ ѧ҆зъ бу́ду ѝмъ въ бц҃ѣ, гл҃етъ [ѧ҆доная́и][12] ѓь. И҃ бы́сть слово гн҃е ко мнѣ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, страна҆ ѧ҆ще съгрѣшитъ мѝ ꙗ҆́ко пáстисѧ грѣхомъ ѝ простру́ руку свою на ню҆. *ѝ съпру́ [-][13] оу҃тверже́нїе хлѣбное, ѝ пу҃щу на ню҆ гла́, ѝ възму́ с неѧ чл҃ки ѝ скотъ. ѝ ѧ҆ще бу́дутъ (сїи трїе мужи)[14] среди еѧ̀, но́е, данúлъ, і҆ и́овъ, тїи въ прáвдѣ своéи спсу́тсѧ, гл҃етъ [ѧ҆доная́и][15] ѓь. ѧ҆ще ѝ звѣри злыи́ напу҃щу на́ землю ѝ оу҃мучу ю҆, ѝ бу́дѐ въ пáгубу, ѝ не бу́дѐ проходя́щаго [сквозѣ ню҆][16] ѿ лицà звѣрина. ѝ сутъ трїе (сїи мужи)[17] среди еѧ̀.

живъ азъ глетъ [адона́и][18] гь. ни сно́ве ни дше́ри (и) спсутсѧ, но тїи сами спсутсѧ. а землѧ̀ въ потребле́нїе (и в мечь) будѣ. аще (-)[19] (наведу на ту зе́млю ме́чь)[20] и глю мечю, прои-дѝ зе́млю и възмѝ с нея чл҃ка и скота. а три мужи сїи будутъ ли среди ея̀. живу азъ глетъ [адона́и][21] гь, не и҃зба́вятъ ни сно́въ ни дше́ръ [своихъ][22], (но) тїи сами спсутсѧ. аще ли и смр҃ть пущу на́ землю [-][23], и разлїю на́рость свою на ню̀ въ кро́вь, на́коже потреби́ти с нея чл҃ки и скоти. а но́е, и данїилъ, і и́овъ, будутъ ли посредѣ ея, живу азъ глетъ [адона́и][24] гь, ни сно́ве ни дше́ри не о҆стану̀ (и)· тїи (же) въ пра́вдѣ свое́и (спсутсѧ, і) и҃зба́вятъ дш҃а своѧ· Сѐ глетъ [адона́и][25] гь, аще же и четыри мѣстѝ (-)[26] (пущу на і҃ерлима, мечь, гла́дъ, звѣри злы̀, смр҃ть)[27], на́ко потребити (-)[28] чл҃ки и ско́ты. (-)[29] се (же) оста́влени в не҃ спсенїи ѡ҆ него, сїи и҃зведутъ сны и дше́ри. се [тїи][30] и҃сходятъ и҆́ ва́мъ и оузрите путѝ и҃хъ, и художества и҃хъ. и (поска́ютсѧ)[31] о҆ зло́бахъ, на́же наведо́хъ на і҃ерлимъ, всѧ̀ злобы на́же наведо́хъ на́нь. и оу҆тѣшатъ васъ и҃мже оу́зрите путѝ и҃, и художества и҃хъ. и разумѣ́ете на́ко не въсуе е҆́смь сътвори́лъ всѐ е҆ли́ко сътворихъ в не҃, глетъ [адона́и][32] гь·

Гл҃а, е҃і·

Бы́сть слово гн҃е къ мнѣ глѧ [-][1] сне чл҃чь, что́ оу҆́бо древо ло́зное ѡ҆ всѣхъ древесъ ло́зныхъ, на́же суть въ древесѣхъ дубра́вныхъ. аще възмутъ ѡ҆ нихъ древо, на́коже сътвори́ти дѣло. (и) а́ще възмутъ (-)[2] кто́лъ, на́коже о҆́бѣсити на немъ (-)[3] съсудъ. ра́звѣ е҆́же о҆́гневи дастьсѧ въ потребле́нїе, лѣтному оу҆чище́нїю е҆́го. потребля́етъ о́гнь, и сконча́етсѧ до конца̀, е҆да потре́бно будетъ на дѣло. и е҆́ще цѣлу́ему сущу не будетъ на дѣло. ко́ль па́че аще о́гнь е҆̀ попали́тъ до конца̀, аще будетъ на дѣло потомъ· Сего ра̀ [-][4] сице глетъ гь (бъ), на́коже лоза̀ виноградна̀ въ древѣ дубра́вне҃й, ту (же) да́хъ (на потребле́нїе о́гневи)[5]. тако҃ дамъ живущаѧ въ і҃ерли́мѣ, и дам̀ лице мое на ня. ѡ҆ о́гня и҃зы́ндутъ и о́гнь (пожре́тъ ѧ̀)[6]. и оу҆вѣдятъ на́ко а҆́зъ гь. е҆да оу҆тверж̀у лице свое на́ ня, и дамъ землю ѣ҆ пагубу, зане́ (же) ѣ҆падо́ша въ грѣхъ, глетъ [адона́и][7] гь·

Гл҃а, е҃і·

Бы́сть слово гн҃е къ мнѣ гла сне чл҃чь, съвѣсти і҃ерли́му безако́нїѧ е҆́го, и рече-ши· Сѐ глетъ [адона́и][1] гь і҃ерли́му, ко-рень твои и бы́тїе твое ѡ҆ земля̀ хана-

Ані їхні сини, ані дочки не спасуться, але самі ті спасуться, а земля буде на знищення і на вирізання. **17** Якщо наведу меч на ту землю і скажу мечеві: Пройди землю і забери з неї людину і скотину, **18** а ці три чоловіки будуть серед неї – живу Я, – говорить Адонай Господь. Не спасуть ані своїх синів, ані дочок, але вони самі спасуться. **19** Якщо ж і пошлю смерть на землю і вилию на неї свою лють в крові, щоб вигубити з неї людей і скотину, **20** а Ной, і Даниїл, і Йов будуть серед неї – живу Я, – говорить Адонай Господь. Ані сини, ані дочки їм не залишаться, ті ж у своїй праведності спасуться і спасуть свої душі. **21** Так говорить Адонай Господь: Якщо ж і випущу чотири помсти проти Єрусалиму: меч, голод, злих звірів, смерть, щоб вигубити людей і скотину. **22** Ось позосталі в ній, що з неї спаслися, ці виведуть синів і дочок, ось ті виходять до вас. І побачите їхні дороги і їхні починки, і вони покаються за злоби, які Я навів на Єрусалим, усі злоби, які Я на нього навів. **23** І потішать вас, тому що побачите їхні дороги і їхні починки. І пізнаєте, що Я не марно зробив все, що Я зробив в ньому, – говорить Адонай Господь.

Глава 15

1 І було до мене господнє слово, що казало: **2** Людський сину! Чим, отже, є дерево лози з усіх дерев лози, що є між деревами лісу? **3** Чи з нього візьмуть дерево, щоб зробити діло? І чи візьмуть кілок, щоб повісити на ньому посуд? **4** Хіба що вогневі дасться на знищення, його щорічне чищення вигублює вогонь, і зовсім пропаде. Чи буде корисним на діло? **5** І ще як є цілим, не буде на діло. Наскільки більше, якщо вогонь його зовсім спалить, чи потім буде на діло? **6** Через це так говорить Господь Бог: Так як виноградна лоза між деревами лісу, її ж Я дав на знищення вогнем, так дам Я тих, що живуть в Єрусалимі. **7** І Я дам моє лице проти них. Вони вийдуть з вогню – і вогонь їх пожере. І пізнають, що Я – Господь, коли скріплю проти них своє лице **8** і дам землю на знищення, тому що впали у гріх, – говорить Адонай Господь.

Глава 16

1 І господнє слово було до мене, кажучи: **2** Людський сину! Сповісти Єрусалимові його беззаконня! **3** І скажеш: Це говорить Адонай Господь Єрусалимові: Твій корінь і твоє

буття з ханаанської землі, твій батько амморей і твоя матір хеттейка. **4** І твоє народження в тому дні, в якому ти народилася, Тобі не зав'язали пупок, і тебе водою не помили на спасіння, ані ти не була посолена сіллю, ані не була повита пеленками, **5** і тебе не пощадило моє око, щоб тобі зробити одне з цього всього, щоб боліти трохи за тебе. І ти була відкинута на лице поля лукавством твоєї душі в дні, в якому ти народилася. **6** І Я прийшов повз тебе і побачив тебе змішаною в твоїй крові. І сказав тобі, коли ти була у твоїй крові: Будь живою. І Я, по правді, тобі сказав: Будь живою в твоїй крові, **7** множся чисто. Я тебе дав, так як схід сонця. І ти помножилася і звеличилася, і ввійшла до міст-міст. Твої груди виросли, і твоє волосся засяяло, ти ж ж була нага і без краси. **8** І Я пройшов повз тебе і побачив тебе. І ось твій час, наче час нищівних. І Я простягнув свої крила над тобою і покрив твій сором, і поклявся тобі, і ввійшов в завіт з тобою, – говорить Адонай Господь, – і ти стала моєю. **9** І Я помив *тебе* водою. І обмив твою кров з тебе, і помазав тебе олією, **10** і зодягнув тебе різнобарвним *платтям*, і обув тебе в кармазин, і підперезав тебе синім полотном, і поклав Я на тебе трихаптон, **11** і прикрасив тебе прикрасою, і поклав обручки на твої руки і намисто на твою шию, **12** і дав кульчик у твої ніздрі і кульчики у твої вуха, і *дав* вінець хвали на твою голову. **13** І ти була прикрашена золотом і сріблом, і твоя одіж багряна і трипхаптова – різнобарвна. Ти їла пшеничні крупи, і мед, і олію і стала дуже-дуже гарною. **14** І ти вийшла на царювання, твоє ім'я вийшло в країни в твоїй красі, тому що ти була досконала красою, яку Я на тебе поклав, – говорить Адонай Господь. **15** Ти ж надіялася на свою красу і розпутствувала зі своїм іменем. І вилила твою розпусту на всякій дорозі, тому ти була тому, кому не мала бути. **16** І ти взяла зі своєї одежі і зробила собі шитих ідолів, і розпутствувала за ними. І ти не ввійдеш, їх же немає ані не буде. **17** І ти взяла посуд твоєї хвали з мого срібла і мого золота, який Я тобі дав, і зробила собі чоловічі образи, і з ними розпустувала. **18** І ти взяла свою різнобарвну одіж і зодягнула їх, і поклала перед їхнім лицем мою олію, і мій ладан, **19** і моїх хліби, які Я тобі дав. Пшеничну крупу, і олію, і мед, якими Я тебе накормив, ти їх поклала перед їхнім лицем на милий запах. І сталося потім, – говорить Адонай Господь, – **20** і ти взяла своїх синів і своїх дочок, яких

нєнєиски, ѡ҆ц҃ъ твои а҆мморе́и, и҆ мт҃и твоа хеттѣ́иска. и҆ рожє́нїе твое воньже са дн҃ь роди҆ е҆си, не завазаша т҃и (пупа)[2] и҆ водо́ю не о҆мы́ша т҃а [на спсенїе][3]. ни солїю о҆соли́ся, ни пелена́ми бы҃ повити҃ъ. и҆ не пощадѣ тебе о́ко мое на҆и́коже сътвори́ти тебѣ є҆ди́но ѡ҆ всего сего, на҆и́ко пострада́ти что҃ оу҆ тебе. и҆ ѡ҆вр҃женъ бы́сть на лице полю лукава́нїемъ дш҃а твоеа, въ дн҃ь воньже са родилъ е҆си. и҆ проидохъ сквозѣ т҃а и҆ ви́дѣхъ т҃а смат҃е́ну въ кровѝ твое́и. и҆ рекохъ т҃и (є҆гда е҆ѣ въ кровѝ твое́и жива бу́ди.) [и҆ реко́х҃ (въйстинну) тебѣ, въ кровѝ твоеи жива́ бу́ди][4]. оу҆мно́жися [чисте][5] на҆и́ко҃ въстоикъ [слн҃чныи][6] дахъ т҃а. и҆ оу҆мно́жися и҆ оу҆вели́чися, и҆ вни́де въ грады гра҃. со́сцы твои҆ възрастоша, и҆ вла́си твои҆ проси́ашася. ты́ же бысть на́га и҆ без҃ красы҃. и҆ проидохъ сквозѣ т҃а, и҆ видѣхъ т҃а, и҆ є҆е вре́ма твое на҆и́ко время разара́ющ҃и. и҆ прострохъ кры́лѣ свои҆ на та, и҆ прикры́хъ стыдъ твои. и҆ кла́хъ ти са и҆ вни́дохъ в завѣтъ с тобою, гл҃етъ [а҆дона́и][7] г҃ь. и҆ бысть мн҃ѣ. и҆ о҆мы́ (-)[8] водо́ю, и҆ о҆пласкахъ кровь твою ѡ҆ тебе, и҆ пома́захъ т҃а ма́сломъ, и҆ о҆блекохъ т҃а въ пестроты́, и҆ о҆бу́хъ т҃а ѣ҃ черве́ны. и҆ припоаса҃ т҃а синато́ю, и҆ възложи҃ на та трихапто́нъ. и҆ оу҆тварихъ т҃а оу҆тваріїю и҆ възложи́хъ о҆бручи на ру́цѣ твои҆, и҆ гри́вну на выю твою. и҆ дахъ прит҃о҃ в но́здри твоа҆, и҆ оу҆серга́за въ оу҆ши твои҆, и҆ вѣнц҃ѣ хвалы҃ на главу҆ твою. и҆ оу҆тварена́ бысть зла́томъ и҆ сребро҃ и҆ одеа҃ твоа багра́ны, и҆ трихапта (и҆ѣзмечтаны)[9]. Крупы҃ пшени́чны [и҆ мс҃ и҆ ма́сло][10] на҆ѣ́ъ е҆си, и҆ бысть добръ зѣло зѣло. [и҆ оу҆пра́вися на ц҃рт҃во][11]. (-)[12] и҆зыи́де и́ма твое въ страны҃ въ доброты҃ твоеи. зане҃ съвръшц҃е́на бѣ [-][13] лѣпотою, ю҆же оу҆чинц҃ на тебѣ, гл҃етъ [а҆дона́и][14] г҃ь. (-)[15] ты же оу҆пова҃ на доброту҆ свою, и҆ съблуди къ и́мени своему҆, и҆ расыпа блужен҃ї е свое по всему распутї ю. [тому҆ бысть е҆му҆ не бу҆детъ][16]. и҆ взя҃ ѡ҆ ри́зъ своихъ, и҆ сътвори҃ себѣ кумиры съшве́ны, и҆ съблуди҃ к нимъ, и҆ не вни́деши, и҆ҳже нѣсть ни бу҆дутъ. и҆ взя҃ съсуды хвалы҃ твоеа, ѡ҆ [сребра моего҆ и҆ зла́та моего҆][17] ѡ҆ негоже да́хъ тебѣ. и҆ сътвори себѣ о́бразы мужески, и҆ съблуди҃ в ни҃. и҆ взя҃ ри́зы своа҆ и҆з мѣ҆тан҃ныа, и҆ о҆дѣа҆ е҆҃. и҆ ма́сло мое и҆ димі҃ам҃ мои положи҃ пр҃е лицемъ и҃. и҆ хлѣбы моа на҆и́же дахъ тебѣ кру҆п҃ пшеничен҃ъ, и҆ масла и҆ ме́да и҆и́же напита́хъ т҃а. положи҃ а҆҃ пр҃е лиц҃е҃ и҆хъ въ во́ню бл҃гоо҆ха́нїа. И҆ бысть [потомъ][18] гл҃етъ [а҆до-

нан|[19] гь. и̂ поа̀ сны̑ своа̀ и̂ дще́ри своа̀ на́же е̂си роди́л, и̂ заклà и̑мъ ѣ̀ потребле́нїе. на́ко ма́ло съблꙋдѝ. і̀ и̑склà чада̀ своа̀, и̂ да̂ а̀ вне́гда и̑зꙋмисѧ к нимъ, сѐ па́че всего̀ съблꙋже́нїѧ твое̂го |и̂ съгнꙋше́нїи твои́хъ|[20]. и̂ не помѧнꙋ дне́ младе́нъства твое̂го, е̂гда бѣ нага̀ и̂ безъстꙋдова́ѧ, и̂ смѣше́на ѣ̀ кро́ве свое́и, |и̂|[21] жи́тъ. и̂ бы́сть по всѣ́хъ непра́вдахъ твои́хъ. |лю́те лю́те тебѣ|[22] гла́голетъ |а̂дона́и|[23] гь. и̂ създа̀ себѣ хра́мъ блꙋдни́ческь, и̂ сътворѝ себѣ полага́нїѧ на всѣ́хъ стогна́хъ и̂ на зача́лѣ всѧ́кого пꙋтѝ, създà блꙋдѝлища своѧ, и̂ расы́па доброты̀ свою̀. и̂ разложѝ го́лени своа̀ всѧ́комꙋ ми́моходя́щꙋ, и̂ оу̂мно́жи бл҃ꙋ свои̑. и̂ съблꙋдѝ съ сны́мъ е̂гу̀петя́нскомъ съсѣ́ды твои́ми дебе́лымъ пло́тїю. и̂ мно́гаждꙋ съблꙋдѝ разгнѣ́вати мѧ· |и̂ се|[24] прострꙋ рꙋ́кꙋ мою̀ на́ тѧ, и̂ ѡ҆ве́ргꙋ зако́ны твоѧ. и̂ предамъ тѧ дша̑мъ ненави́дящимъ тебе дще́ри и̑ноплеме́нникъ, съвраща́ющаѧ тѧ с пꙋти твое́го, и̑мже нечестꙋова̀ и̂ съблꙋдѝ ікъ |сны́мъ|[25] а̂сꙋ́ровымъ, и̂ та́коже сѧ не насы́ти. и̂ съблꙋдѝ и̂ не насы́тисѧ. и̂ оу̂мно́жи завѣ́тъ свои̑ к҃ землѝ |ханане́истеи̑ и̂|[26] халдѣ́истеи, и̂ в сихъ же сѧ не насыти· и̑мъ |о҆чи́щꙋ|[27] |се́рце|[28] твое, гла́голетъ |а̂дона́и|[29] гь. и̑мже сътворѝ всѐ е̂е дѣ́ло же́ны бл҃ꙋ́ницы дерза́ющы, и̂ съблꙋдѝ трегꙋ́бъ въ дще́реχ свои́хъ. (е̂гда̀ съградѝ блꙋдни́лище свое)[30] в нача́лѣ всего̀ пꙋти, и̂ степе́ни своѧ сътвори на всѣ́хъ сто́гнахъ. и̂ |не|[31] бы́сть на́ко блꙋдни́ца събира́ющаѧ наймно, жена (бо) любодѣ́ѧ подо́бна тебѣ, ѡ҆ мꙋжа́ своего̀ ѵ҆землю́щи наи́мно. всѣ́мъ блꙋдивши́мъ с нею да́ше наи́мно, (-)[32] ты (же) даде наи́мъ (хо́темъ свои́ всѣ́мъ)[33], и̂ задѣ́ваше ты̑ и̑мъ бре́мѧ, на́коже приходи́ти и̑ к тебѣ ѡ҆ всю́ду въ слꙋже́нїи твое̂. и̂ бы́сть въ тебѣ съпротивно. о҆бы́чаю же́нскꙋ въ слꙋже́нїи твое́мъ, и̂ с тобо́ю не блꙋди́ша, е̂ѓа даѧ́ше наи́мно, и̂ наи́мно не да́сть тебѣ, и̂ бы́сть в тебѣ съпротивно. сего ради |слы́ши блꙋдни́це|[34] сло́во гн҃е· Сѐ гл҃е |а̂дона́и|[35] гь, занѐ и̑злїѧ́ша мѣдь твою̀, и̂ ѡ҆кры́сѧ сра́мъ твои̑ въ слꙋже́нїи твое́мъ к҃ хо́темъ твои́мъ, и̂ въ всѧ помышле́нїѧ безако́нїи твои́хъ, и̂ въ кро́ве ча̂ твои́хъ на́же дадѐ и̑мъ. сего ради се а̂зъ на́ тѧ съберꙋ всѧ хо́ти твоѧ, к нѝ (же) примеси́сѧ с ни́ми. (-)[36] и̂ съберꙋ а̀ на́ тѧ ѡ҆всю́ду и̂ ѡ҆кры́ю зло́бы твоѧ к ни́мъ, и̂ оу́зрятъ
ни̑ и҃г вѐсь сра́мъ твои̑. *и̂ ѡ҆мщꙋ тѝ ѡ҆мести́е любодѣ́ица, |и̂ пролива́ющихъ кро́вь|[37]. и̂ положꙋ (-)[38] въ кро́ве на́рости |мое́ѧ|[39] и̂ рве́нїѧ. и̂ пре-

ти народила, і заколола їм на знищення, наче мало ти розпутствувала, **21** і ти зарізала своїх дітей і дала їх, коли ти до них стала безумною. **22** Це вершок всієї твоєї розпусти і твоїх гидот. І ти не згадала днів твого дитинства, коли ти була нага, і засоромлена, і змішана у своїй крові, і жила. **23** І сталося, що після всіх твоїх неправедностей горе, горе тобі, – говорить Адонай Господь. **24** І збудувала ти собі дім розпусти, і ти собі зробила покладання на всіх вулицях, **25** і на початку кожної дороги ти збудувала свої розпусні доми. І ти знищила свою красу, і ти розвела твої ноги всякому перехожому і помножила свою розпусту. **26** І ти розпутствувала з єгипетським сином, з твоїм сусідом, що дебелий тілом. І ти часто розпутствувала, щоб мене розгнівити. **27** І ось простягну мою руку проти тебе і відкину твої закони, і видам тебе душам тих, що тебе ненавидять, дочок чужинців, які відхилили тебе з твоєї дороги, на якій безбожною ти була. **28** І ти розпутствувала з асировим сином і так само ж не наситилася. І ти розпутствувала і не наситилася. **29** І ти помножила свої завіти з землею ханааньською і халдейською. І в цих же ти не наситилася. **30** Чим очищу твоє серце, – говорить Адонай Господь, – коли ти зробила це все діло відважної жінки-розпусниці? І ти тричі розпутствувала **31** в твоїх дочках, коли ти збудувала свій розпусний дім на початку всякої дороги і зробила свої сходи на всіх вулицях. І ти не була як розпусниця, що збирає найм, **32** бо до тебе подібна жінка, що чужоложить, що бере платню від свого чоловіка, **33** що давала платню всім, що розпутствували з нею. Ти ж дала платню всім своїм полюбовникам і накладала їм тягар в твоїй розпусті, так щоб вони приходили до тебе звідусюди. **34** І в тобі була погань жіночого звичаю в твоїй розпусті, і з тобою не розпутстували, коли ти давала платню. І тобі не була дана платня, і ти в собі стала поганою. **35** Через це, розпуснице, слухай господнє слово! **36** Ось говорить Адонай Господь: Тому що ти вилила твою мідь і відкритим був твій сором у твоїй розпусті до твоїх полюбовників, і до всіх пожадань твоїх беззаконь, і в крові твоїх дітей, яких ти їм дала, **37** через це ось Я проти тебе зберу всіх твоїх полюбовників, з якими ж ти змішалася, з ними. І зберу їх проти тебе звідусіль, і відкрию їм твої злоби. І побачать ввесь твій сором. **38** *І на тобі помщуся помстою перелюбниці і тих, що проливають кров, і покладу в крові моєї люті і ревнощів, **39** і

ниж. 23

видам тебе в їхні руки. І вони рознесуть твій дім розпусти і знищать твої сходинки, і знімуть з тебе твою одіж, і заберуть посуд твоєї похвали, і залишать тебе нагою, засоромленою. **40** І наведуть на тебе товпи і поб'ють тебе камінням, порубають тебе своїми мечами, **41** *і спалять твої доми вогнем, і зроблять в тобі помсту перед численними жінками. І відверну тебе від розпусти, і більше не даси плати. **42** І спиню мою лють на тобі, і мої ревнощі заберуться з-посеред тебе. І спочину, і більше не дбатиму. **43** Тому що ти не згадала день твого дитинства і прогнівила мене в усіх цих. І ось Я поклав твої дороги на твою голову, – говорить Адонай Господь. І також Я не зробив за всією твоєю безбожністю в усіх твоїх беззаконнях. **44** Це є все, що сказали проти тебе в притчу, кажучи: Якою ж *є* матір, такою і *є* дочка. **45** Ти є дочка твоєї матері, що відкинула свого мужа і своїх дітей, і ти – сестра твоїх сестер, які відинули їхніх чоловіків і дітей. Твоя матір хеттейка і твій батько амморей. **46** Твоя старша сестра Самарія, та і її дочки, що живуть зліва в тебе. І твоя молодша сестра, що живе справа в тебе, Содома і її дочки. **47** Але ти не ходила по їхніх дорогах ані не зробила за їхніми беззаконнями в малому, і ти перевершила їх в усіх своїх дорогах. **48** Живу Я, – говорить Адонай Господь, – бо не зробила твоя сестра Содома, вона і її дочки, так як зробила ти і твої дочки. **49** *Однак це беззаконня Содоми, твоєї сестри, – гордість. В обжорстві хліба, і в добробуті вина, і в безділлі вона кормилася. І її це було, їй і її дочкам. І не подавали руку убогому і бідному, **50** і величалися, і зробили беззаконня переді Мною – і Я їх відкинув, оскільки Я побачив. **51** Самарія ж не згрішила половину твоїх гріхів, і ти помножила твої беззаконня понад них. І Я оправдав твоїх сестер в усіх твоїх беззаконнях, які ти зробила. **52** І ти прийми свою муку, якою ти знищила своїх сестер у твоїх гріхах, якими ти беззаконила понад них, і ти їх оправдала понад себе. Задля того і ти завстидайся і візьми своє безчестя. Чи ж заледве оправдаєш своїх сестер? **53** І поверну їхні повороти: поворот содомський і її дочок і поворот самарійський і її дочок. І поверну твій поворот посеред них, **54** щоб ти прийняла твою муку і обезчестилася усім, що ти зробила, щоб Мене розгнівити. **55** І твоя сестра Содома

дамъ тѧ в рꙋцѣ йхъ, и раскопаютъ блꙋдилище твое, и разорꙋтъ степени твоѧ. и съблекꙋтъ с тебе ризы твоѧ, и возмꙋтъ сосꙋды хвалы твоеѧ, и ѡставлтъ тѧ нагꙋ (-)[40] безꙋмꙋющꙋ. и приведꙋтъ на тѧ народы, и зазлаѧтъ тебѣ каменіе, (-)[41] и исѣкꙋтъ тѧ мечи своими. *и запалꙋтъ домы твоѧ ѡгнемъ, и сътворꙋтъ ѣ тебѣ ѡмѣстіе пре женами многими. и ѡбращꙋ тѧ ѡ блꙋженіѧ, и наймна ктомꙋ не дасѧ. и ѹстановлю ꙗрость мою на тебѣ, и възметсѧ рвеніе мое ѡ среды твоеѧ. и почію и ктомꙋ не попекꙋсѧ. понеже не помнꙋ дне младенъства твоего, и прогнѣва мѧ въ всѣхъ сихъ. и се азъ пꙋти твоѧ на главꙋ твою дахъ глетъ [адонаи][42] гь. и таковже [не сътворихъ по всемꙋ нечестію твоемꙋ][43] въ всѣхъ безаконіихъ твоихъ· Сѐ естъ все елико реко́ша на тѧ къ притчю, глюще. ꙗковже мтри таково и дщи. дщи мтери твоеѧ ты еси, ѡринꙋвшіѧ мꙋжа своего и чада своѧ. и сестра сестръ твоихъ ты, ѡринꙋвшихъ мꙋжа йхъ, и чада (-)[44]. мтри твоѧ хетте́ѧ, и ѡцъ [твои][45] ѧмморе́и. сестра [твоѧ][46] старѣишаѧ самаріѧ, тѧ и дщери еѧ живꙋщіѧ ѡ лѣво тебе. и сестра твоѧ меншаѧ (-)[47] живꙋщіѧ ѡ десно тебе, содо́ма и дщери еѧ. но ниже по пꙋтемъ йхъ ходила еси, ни (сътвори по безаконіемъ йхъ)[48] по малꙋ, и на ними еси въ всѣхъ пꙋтехъ своихъ. живъ азъ глетъ [адонаи][49] гь, понеже не сътворила съдома сестра твоѧ она и дщери еѧ, ꙗковже ты сътвори и дщери твоѧ. *ѡбаче се безаконіе съдомы сестры твоеѧ, гордость въ ѡбъѧденіи хлѣба. и въ йзъѡбиліи вина и въ празности напиташесѧ тѧ и дщери еѧ, се баше еи и дщеремъ еѧ. и рꙋки ꙋбогомꙋ и нищемꙋ не подаꙗхꙋ и величахꙋсѧ, и сътворишà безаконіѧ предо мною. и ѡвргохъ ѧ ꙗкоже видѣ· (-)[50] Самарія [же][51] полъ грѣхъ твоихъ не съгрѣши, и ꙋмножи безаконіѧ твоѧ паче ѡнѣ. и ѡправдꙋ сестры твоѧ въ всѣхъ безаконіихъ твоихъ ꙗже сътвори. и ты прійми мꙋченіе своѐ, в немже расыпа сестры своѧ въ грѣсѣ твоемъ, имиже безаконнова паче тѣхъ, и ѡправї ѧ паче себѐ. (того ради) и ты срамлаисѧ, и прійми бчестіе своѐ, ельма же ѡправи сестры своѧ. и ѡвращꙋ възвращеніѧ йхъ, възвращеніе содомско и дщерь еѧ, и (-)[52] възъвращеніе самарійско и дщерь еѧ. и възвращꙋ възвращеніе твое средѣ (тебе)[53]. ꙗковже пріймеши мꙋченіе твое, и безчести бꙋдеши ѡ всѣхъ ꙗже сътвори на разгнѣваніе мнѣ. и сестра твоѧ съдома и

мой4. 19 црс4. 25 д мѳ дѳ

дщери еѧ̀ оу҆ста́вятсѧ на́ікоже бѣ́ша и҆спе́рва. и҆ самарі́ѧ и҆ дщери еѧ̀ оу҆ста́вятсѧ на́ікоже бѣ́ша и҆спе́рва. и҆ ты́ и҆ дще́ри твоѧ̀ оу҆стави́тесѧ на́ікоже бѣ́сте пре́жде. (-)[54] а҆ще (бо́) не бы́ была (сестра̀ тебѣ̀ содо́ма)[55] въ послу́шаніе въ оу҆стѣ́хъ твои́хъ, въ дни́ презрѣ́нїѧ твоего́, пре́жде ѡ҆кровенїѧ грѣ́хъ твои́хъ. на́ікоже нн҃ѣ оу҆коре́изна е҆си дще́рь сѵ̀рьскъ, и҆ всѣ́хъ (дще́рь сущи́хъ о҆́крестъ еѧ̀)[56], и҆ноплеме́нникъ о҆́дрѣжащи́хъ тѧ о҆́крестъ. нечестїѧ твоѧ̀ и҆ безако́нїа твоѧ̀ ты́ съвоку́пи [-][57], гл҃е гдⷭ҇ь· Сѐ гла́голетъ [а҆дона́и]ⷭ҇ гдⷭ҇ь. и҆ сътворю́ въ тебѣ́ на́ікоже е҆си сътвори́ла, на́ікоже нечестова́сѧ (-)[59] преступи́ти завѣ́тъ мои́. и҆ вспомяну́ а҆́зъ на завѣ́тъ свои́ на́же с тобо́ю въ дн҃ь мл҃дене́ства твоего́. и҆ поста́влю тебѣ завѣ́тъ вѣ́чныи, и҆ помяне́ши пу́ти своѧ̀, и҆ безче́сти бу́деши внегда́ поѧ́тъ сестры́ своѧ̀ старѣ́йшаѧ (-)[60] съ ю́ными твои́ми. и҆ да́ѧ ѧ҆̀ тебѣ на съгражде́нїе, но́ не ѡ҆ завѣ́та твоего́. и҆ поста́влю а҆́зъ завѣ́тъ с тобо́ю, и҆ оу҆вѣ́си на́іко а҆́зъ гдⷭ҇ь. на́ікоⷤ҇ да помяну́ (всѧ оу҆срамлѧ́е́ши)[61], и҆ да не бу́детъ тебѣ кто́мꙋ ѡ҆́вры́сти оу҆стъ [-][62] ѡ҆ лица безче́стїѧ твоего́. внегда́ о҆́цы́щае́шисѧ по всемꙋ е҆ли́ко сътвори́ла е҆си, гл҃етъ [а҆дона́и]ⷭ҇ гдⷭ҇ь·

і її дочки будуть поставлені такими, як були спочатку. І Самарія, і її дочки будуть поставлені такими, як були спочатку. І ти, і твої дочки будете поставлені такими, якими були спочатку. **56** Коби тобі Содома не була сестрою, щоб згадувати устами твоїми в дні гордості твоєї. **57** Перед викриттям твоїх гріхів, так як тепер ти є зневагою сирійських дочок і всіх дочок, що є довкруги неї, чужинок, що оточують тебе довруги. **58** Твої безбожності і твої беззаконня ти назбирала, – говорить Господь. **59** Це говорить Адонай Господь: І зроблю в тобі так, як ти зробила, як ти збещестилася, щоб переступити мій завіт. **60** І Я згадаю мій завіт, що з тобою, в днях твоєї молодості, і поставлю тобі вічний завіт. **61** І ти згадаєш свої дороги і будеш збещещена, коли приймеш своїх старших сестер з твоїми молодими. І дам їх тобі на збудування і не від твого завіту. **62** І Я покладу з тобою завіт, і пізнаєш, що Я – Господь, **63** щоб Я згадав, що все засоромлюєш. І хай не буде тобі, що ти ще відкрила уста через твоє безчестя, коли очищаєшся після всього, що ти зробила, – говорить Адонай Господь.

Гла, зі·

Глава 17

бы́сть сло́во гдⷭ҇не къ мнѣ̀ гл҃ѧ, сн҃е человѣ́ческ҃ь, сповѣ́жь по́вѣсть и҆ рцы́ притчю́ на до́мъ і҆и҃левъ, и҆ рече́ши. е҆е гла́голетъ [а҆дона́и]ⷭ҇ гдⷭ҇ь, о҆́релъ вели́кїи велекры́лыи долгы́и протаже́нїе́мъ, и҆́же и҆спо́лнъ е҆́сть но́гть. сїи и҃ма́ть по́вѣсть вни́ити ѣ҆̀ (дꙋбра́ву)[2], и҆ ѧ҆̀зати и҆збо́рное смоко́вча, (и҆) конецъ мла́дѣйшаго о҆́стрꙋга̀. и҆ пренесе́ ѧ҆̀ въ землю ханане́йскꙋ, въ гра́дъ оу҆тверже́нъ положи́ ѧ҆̀. и҆ взѧ̀ ѡ҆ пло́да земна́го, и҆ дасть е҆̀ на́ поли́ пло́нъ [да оу҆твердѝ ко́рені҆е]ⷭ҇[3], на́ водо́ю мно́гами смотри́мо (оу҆че́нїе)[4]. и҆ прозѧбе́ и҆ бы́сть въ виногра́дъ не́мощенъ [-][5] ма́лъ, велича́ствомъ ѧ҆вле́нїе́мъ е҆́го ло́зїе е҆́го в немъ, и҆ ко́рені҆е е҆́го по́ ни́мъ бѧ́ше, и҆ бы́сть въ виногра́, и҆ сътвори ѡ҆ воды́, и҆ простре́ вѣ́твїѧ своѧ̀· И҆ бы́сть о҆́релъ дрꙋгїи вели́й вели́кома крыло́ма [и҆][6] мно́ги но́гты. и҆ се виногра́ сіа́ и҆ то́и о҆плѣта́ѧсѧ о҆́ немъ, и҆ ко́рені҆е е҆́го к немꙋ и҆ ло́зїе е҆́го и҆спꙋсти́ ѣ҆̀мꙋ напои́ти ѧ҆̀ съ грꙋдїе́мъ ѡ҆ пръжи́ сада е҆́го на́ поли́ до́бръ, (и҆) на водѣ́ мно́зѣ напита́етсѧ тои́, на́ко сътвори́ти прозѧбе́нїе́ и҆ принести́ пло́, ѧ҆́коже бы́ти въ виногра́ вели́къ· Сего́ ра́ди (и҆) рцы́, е҆е гла́голетъ [а҆дона́и]ⷭ҇ гдⷭ҇ь а҆́ще и҆спра́витъ, не коре́нїе́ ли оу҆́бо ма́ѩкоты е҆̀ и҆ пло́ и҆́зсне́етъ, и҆

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Розповіси розповідь і скажи притчу до ізраїльського дому. **3** І скажеш: Так говорить Адонай Господь: Великий великокрилий орел, великий мірою, що повний є кігтів, цей має задум ввійти в ліс і взяти вибрані смереки. **4** І вершки м'якого відрізав і приніс їх до ханаанської землі, поставив їх у закріпленому місті. **5** І він взяв з плоду землі і поклав його на плодовитому полі, щоб закріпило коріння над великими водами, – явне повчання. **6** І той зійшов і став немічним виноградником: малим величиною, його видом, його галузки в ньому і його коріння було під ним; і став виноградником, і зріс від води, і простягнув свої вітки. **7** І був інший великий орел, великокрилий, з багатьма кігтями. І ось цей виноград, і він сплетений до нього, і його коріння до нього; і випустив свої галузки, щоб напоїти його, з грудками з долівки його саду. **8** Він росте на доброму полі і при великій воді, щоб видати паростки і принести плід, щоб стати великим виноградником. **9** Через це і скажи: Так говорить Адонай Господь: Чи випрямиться? Чи, отже, не коріння, *і* його

м’якість, і плід зігниє і всохне всяка галузка його плоду? І не *потрібно* його від його коріння виривати сильним раменом ані численним народом. **10** І ось він є насадженим. Чи задля того виросте і чи не випрямиться? Бо де тільки й доторкнеться до нього пекучий вітер, висиханням висохне, висохне з грудками його росту. **11** І було господнє слово до мене, кажучи: **12** Людський сину! Скажи до дому, що Мене гнівить: Чи не знаєте, що це є? Скажи їм: Ось іде вавилонський цар проти Єрусалиму. І візьме його царя і його князя, і відведе їх до себе до Вавилону. **13** І візьме з царського племені, і укладе з ним завіт, і введе його в клятву, і візьме старшин землі. **14** Так щоб воно було немічним царством, щоб не піднестися і щоб берегти його завіт і його держати. **15** І він відрікся від нього і послав послів до Єгипту, щоб дано йому коней і численний народ. Чи випрямиться і чи спасеться той, що чинить проти? І чи спасеться той, хто переступає завіт? **16** Живу Я, – говорить Адонай Господь, – якщо не на місці цар, що в них царював, який зневажив мою клятву і переступив мій завіт з ним. Серед Вавилону закінчиться. **17** І не з великою силою і не з численною юрбою зробить же з ним фараон війну, а частоколом і спорудженням стріл з пращі, щоб забрати численні душі. **18** І він зневажив клятву, щоб переступити завіт, і ось дав свою руку і все це йому зробив. Чи спасеться? **19** Через це скажи: Це говорить Адонай Господь: Коби не переступив він моєї клятви, яку похулив. І дам її на його голову, **20** *і розтягну свою сіть на нього. І зловиться в його посілості, і приведу його в Вавилон, і засуджу його там за його неправедність, якою вчинив неправедне проти Мене в усіх його втечах. І всі вибані **21** впадуть від меча з усіма їхніми ділами, і всіх, що з них залишилися, розсію за всяким вітром. І пізнаєте, що Я – Господь промовив! **22** Це говорить Адонай Господь: І Я візьму з високих вибраних кедрів, з вершка, і дам на голову його галузки, зрубаю з серця його вершка. І Я посаджу його на високій горі і вивищу його. **23** І насаджу на високій ізраїльській горі, і він видасть паростки, і дасть овоч. І буде великим кедром, і під ним спочине всякий птах, і під його тінню спочине всякий птах. І його галуззя випрямиться, **25** і всяке дерево поля пізнає, що Я – Господь! Той, що понижає високе дерево і піднімає вгору понижене дерево. І що висушую сире дерево і даю рости сухому дереву. Я – Господь! Сказав і зробив.

вищ. 12
ниж. 32

поєхнѣ всѧка лѣторасль плоду є҆го. и҆ не мы҆шцею вели҆кою, и҆ни лю҃ми мно́гими и҆стрѣгнути (и҆) и҆с коре́нїѧ є҆мꙋ. И҆ се҆ насаже́на е҆сть (е҆да́ того ради оу҆спѣе́тъ и҆) не и҆спра́вй. (гдь҃ бо а҆ще и҆)[8] коснетъ и҃ вѣтръ знои́нъ посхнетъ сꙋхотою· съ грꙋдїе́мъ произрастенїа є҆го по́схнетъ· И҆ бы́сть слово гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, сн҃е человѣ, рцы҄ къ домꙋ гнѣвающемꙋ мѧ не вѣсте ли что҆ е҆сть се҆е. [рцы҄ и҃мъ][9] [се҆е гра́детъ][10] цр҃ь вавꙋлонскь на і҆ерлⷩ и҆ во́зметъ цр҃ѧ є҆го и҆ кнѧ́зѧ є҆го, и҆ ѡ҆ведетъ а҃ къ себѣ въ вавꙋлонъ. и҆ поиметъ ѡ҆ племе́не цр҃ьска, и҆ завѣщѧ́етъ къ немꙋ завѣтъ и҆ въведе́ и҃ въ клѧ́твꙋ. и҆ старѣ́йшины земла по́иметъ, ꙗ҆коже бы́ти въ цр҃тво не́мощно. ꙗ҆коже бы҇хѡ҆ не въздвиза́тй, (и҆) снабдѣти завѣта є҆го и҆ поставла́ти и҃· И҆же ѡ҆вр҃же́сѧ ѡ҆ него (и҆) [посла́][11] послы҄ [-][12] въ є҆гꙋ́петъ, да́ти є҆мꙋ кона и҆ лю́ди многи. а҆ще и҆спра́витъ (и҆) а҆ще сп҃се́тсѧ творѧи съпротивное. и҆ престꙋпа́ѧи завѣтъ, а҆ще сп҃се́тсѧ· живꙋ а҆зъ гл҃етъ [а҆дона́и][13] гь҃. а҆ще не на мѣсте цр҃ь цр҃твова́вшїи в нихъ, и҆же похули҆ кля́твꙋ мою, и҆ (-)[14] престꙋпи҆ завѣ҆т҃ мои с нимъ. средѣ вавꙋло́на сконча́е́тсѧ, и҆ не в си́лѣ вели́цѣ и҆ не в народѣ мно́зѣ. съ҆творитъ (же) с нимъ фарао́нъ бра́нь, о҆́строгомъ и҆ съграже́нїемъ стрѣлъ пра́щныхъ, ꙗ҆ко ѡ҆ѹ҃би҆ти дш҃а (многи). и҆ похули҆ кля́твꙋ ꙗ҆коже престꙋпи́ти завѣ҆т҃, и҆ е҆е дадѐ рꙋкꙋ свою. и҆ всѐ е҆е съ҆твори е҆мꙋ, е҆да сп҃се́тсѧ· Сего ради рцы҄, се҆е гл҃етъ [а҆дона́и][15] гь҃. а҆ще бы҄ кля҆твы моеѧ (не приступи́лъ)[16] ю́же похули҆, и҆ да́мъ ю҆ на главꙋ е҆го. *и҆ пропнꙋ мрежꙋ свою нань. и҆ ꙗ҆́тъ бꙋде҆ въ ѡ҆дръжанїи е҆ѧ, [и҆ приведꙋ и҃ въ вавꙋлонъ, и҆ ѡ҆сꙋжꙋ е҆го тꙋ ѡ҆ неправѣ҆ѣ҆ е҆го, е҆ю́же неправдова҆ къ мнѣ въ всѣхъ бѣгъствѣ҆ѣ҆ е҆го][17]. [и҆ вси҆ и҆збра́нніи][18] съ всѣми дѣлесы҄ и҆хъ мечемъ падꙋтъ, и҆ [вса҆][19] ѡ҆ста́вшаѧ [и҆хъ][20] (ра́сѣю по всемꙋ вѣтрꙋ)[21]. и҆ ѹ҆вѣсте ꙗ҆́ко а҆зъ гь҃ гл҃ахъ· [-][22] Сѐ гл҃етъ [а҆дона́и][23] гь҃, и҆ поиму а҆зъ ѡ҆ и҆збра́нныхъ кѣ́дра [высо́каго][24] (ѡ҆ врьха҆, и҆ да́мъ на главꙋ ѡ҆ра́сли е҆го). ѡ҆ ѐрчнаго верха҆ є҆мꙋ ѡ҆чешꙋ, и҆ всажꙋ (и҆) в горѣ высоцѣ а҆зъ. и҆ повы́шꙋ и҃ в горѣ высо́цѣ і҆и҆левѣ, и҆ всажꙋ и҆ прораститъ ѡ҆расль и҆ съ҆твори́тъ о҆́вощь, и҆ бꙋдетъ в кѣ́дрѣ вели́кѣ. и҆ почі҆етъ по҆ нимъ всѧ́ка пти́ца. и҆ (по҆ сѣнїю е҆го почі҆етъ всѧ́ка пти́ца)[25], и҆ ло́зїе е҆го оу҆стро́итсѧ. и҆ оу҆вѣсть всѧ́ко дре́во польское, ꙗ҆́ко а҆зъ гь҃ смиря́ѧй древо высо́кое, и҆ въ҆зносѧ дре́во смире́нно, и҆ оу҆сꙋшаѧ древо сꙋро́во, и҆ прораща́ѧ древо сꙋхо. а҆́зъ гь҃ гл҃ахъ и҆ (съ҆творихъ)[26].

вбї бі
нй҃ лв

Гла, йі·

Ѥ҆бысть слово гн҃е кт҃ъ мн҃ѣ гла҆, сн҃е чл҃вчь, что҆ ва҆мъ притча сѝ на [земли҆][1] їи҃левѣ глющимъ. ѿц҃ы зоба҆ша па҆родки, а҆ зубомъ ча҆ (йхъ) о҆скомины бы҆ша· *живу҆ а҆зъ гл҃е҆ [а҆дона҆и][2] г҃ь. а҆ще бу҆детъ е҆ще гл҃емъ притч҃а сѝ въ їи҃ли. на҆ко всѧка дш҃а моѧ суть. на҆ко дш҃а ѿц҃а, такоже и҆ дш҃а сн҃овнѧ, [всѧка дш҃а][3] моѧ с҃у. дш҃а (же) на҆же съгрѣша҆етъ, та҆ оу҆мретъ. [(-)[4] йзоба҆вшаго парѡки зубы о҆скомиинѣ бу҆дутъ][5]. чл҃къ же йже е҆сть праведивъ, йже съ҆творитъ судъ и҆ правду, на гора҆ не снѣсть. и҆ о҆чїю своею не взъдвигнетъ на кумиры домү їи҃лева. и҆ жены по҆дружа своѥ҆го не о҆скверна҆витъ. и҆ кт҃ъ женѣ сквернавѣ сущи не приближи҆ѧ. и҆ чл҃ку не наси҆лѝ. зае҆мъ долъжныи ѿда҆сть. и҆ въсхище҆нїѧ не въсхити҆. *хлѣбъ свои а҆лчну да҆сть, и нага҆го облечетъ [в ри҆зу][6]. [-][7] сребра҆ своѥ҆го в ли҆хву не ѣ҆дасть, и҆ прибы҆тка не во҆зметъ, [-][8] ѿ непра҆вды ѿврати҆тъ руку свою. [и҆][9] судъ (-)[10] съ҆творѝ между мужемъ и҆ подружомъ своимъ. и҆ въ за҆повѣ҆дехъ мои҆хъ хо҆дитъ, и҆ о҆правданїѧ моѧ снабдилъ е҆сть. на҆коже съ҆творити та҆ (на҆ко) правдѝ сеи е҆сть, жи҆знь жи҆ти и҆мать· гл҃етъ [а҆дона҆и][11] г҃ь· и҆ а҆ще ро҆ди҆тъ сн҃а ра҆сыпателѧ, проли҆ва҆юща кро҆вь и҆ твора҆ща грѣхи. ѣ҆ путь ѿц҃а своѥ҆ правди҆ваго не ходи҆, но и҆ на гора҆хъ же҆рлъ е҆сть. и женү по҆дружа своѥ҆го о҆скверна҆ви҆лъ е҆сть. и҆ оу҆богаго и ни҆щаго пре҆оби҆дѣлъ е҆сть. и҆ въсхище҆нїе въсхити҆лъ е҆сть, и҆ зае҆мà не далъ е҆сть. и҆ кѵ҆ кумиромъ положѝ о҆чи свои҆. безако҆нїѧ съ҆творѝ. съ (плодомъ ли҆хое прїа҆лъ е҆сть)[12]. се҆и жи҆знь не живет҃ъ. вс҃а сѝ безаконїѧ съ҆творѝ, сме҆ртїю оу҆мретъ, кровь е҆го на немъ бу҆де҆· ч҃ще ли ро҆ди҆ сн҃а (о҆н҃ же)[13] ви҆дѣ грѣхи ѿц҃а своѥ҆, на҆же съ҆твори҆лъ е҆сть, (-)[14] оу҆бои҆т же сѧ и҆ не съ҆творитъ по ни҆мъ. на гора҆хъ не снѣсть, и҆ о҆чїю свои҆хъ не положитъ кт҃ъ кумиромъ домү їи҃лева. и҆ жены̀ подружа своѥ҆го не о҆скверна҆ви҆тъ. и҆ чл҃ку не наси҆литъ. и҆ въ зае҆мъ не заѧ. и҆ въсхище҆нїѧ не въсхи҆титъ. хлѣбъ свои а҆лч҃ну да҆сть. и҆ на҆га о҆дежетъ [ри҆зою][15]. и҆ ѿ непра҆вды ѿврати҆тъ руку свою. ли҆хвы и҆ мно҆жествà не во҆зметъ. правду съ҆творитъ. и҆ ѣ҆ заповѣ҆дехъ мои҆хъ хо҆дитъ. не сконча҆етсѧ в непра҆вдѣ ѿц҃а своѥ҆го, [но][16] жи҆знїю живе҆тъ. ѿц҃ъ бо е҆го (-)[17] печа҆ли и҆ ско҆рби и҆ въсхище҆нїе въсхити҆, (и҆) съ҆проти҆вно съ҆творѝ средѣ людїи [-][18], и҆ оу҆мретъ в непра҆вдѣ своѥ҆и. и҆ реко҆сте, почто҆ нѣсть [прїа҆лъ сн҃ъ непра҆вды ѿц҃а своѥ҆го][19]· (се҆ вижды̀),

Глава 18

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Чим є вам ця притча на ізраїльській землі, що говорите: Батьки їли неспілий виноград, а зуби їхніх дітей мають оскомину? **3** *Живу Я, – говорить Адонай Господь, – якщо ще говоритимуть цю притчу в Ізраїлі. **4** Бо всяка душа є моєю, так як душа батька, так і душа сина. Всяка душа є моєю. Душа ж, яка грішить, вона помре. **5** Зуби того, що їв неспілий виноград, будуть мати оскомину. Людина ж, яка є праведною, яка чинить суд і праведність, **6** не їстиме на горах, і не підніме свої очі до кумирів ізраїльського дому, і не опоганить жінку свого ближнього, і не наблизиться до жінки, що є нечистою; **7** і не насилуватиме людину, належно віддасть позичене і не грабуватиме грабунку; *дасть свій хліб голодуючому і нагого зодягне одежею; **8** своє срібло не дасть на лихву і не візьме надмірного; відверне свою руку від неправедності і зробить суд між чоловіком і своїм ближнім. **9** І він ходив за моїми заповіддями і зберіг мої оправдання, щоб їх чинити. Тому що цей є праведним, житиме життям, – говорить Адонай Господь. **10** І якщо він породить поганого сина, що проливає кров і що чинить гріхи, **11** не пішов по дорозі свого батька праведного, але і їв на горах, і опоганив жінку свого ближнього, **12** і скривдив бідного та вбогого, і награбував грабунок, і не віддав позиченого, і поклав свої очі на ідолів, зробив беззаконня, **13** з плодом взяв надмірно – цей не житиме життям. Він зробив всі ці беззаконня – помре смертю. Його кров буде на ньому. **14** Якщо ж він породить сина, а той побачив гріхи свого батька, які він зробив, злякається ж і не зробить згідно з цими: **15** не їстиме на горах, і своїх очей не покладе на кумирів ізраїльського дому, і не опоганить жінку свого ближнього, **16** і не насилуватиме чоловіка, і заручити не заручив, і грабунку не награбував, дасть свій хліб бідному, і одежею нагого зодягне, **17** і відверне свою руку від неправедності, не взяв лихви ані надмір, зробив праведність, і ходить в моїх заповідях – він не помре в неправедності свого батька, але житиме життям. **18** Адже його батько захопив болі, і скорботи, і грабунок, і вчинив погане серед народу, і помре у своїй нераведності. **19** І скажете: Чому син не дотримувався неправедності свого батька? Це

йер҃ ѯла

єре. 31

ісаїа ѧн мѳ҃ ѯѕ

іс. 58 мат. 25

знай, що син вчинив праведність і милосердя, зберіг всі мої закони і їх виконав – життям житиме. **20** *А душа, що грішить, та й помре. І син не візьме неправедність свого батька ані батько не візьме неправедність свого сина. Праведність праведного буде на ньому, і беззаконня беззаконника буде на ньому. **21** І якщо беззаконник відвернеться від всіх беззаконь, які вчинив, і зберігатиме всі мої заповіді, і чинитиме суд і праведність і милосердя – житиме життям і не помре. **22** Всі гріхи, які вчинив, йому не згадаються, житиме в його праведності, яку зробив. **23** *Хіба побажаю бажанням смерті грішника, – говорить Адонай Господь, – а не щоб він відвернувся *від* злої дороги і щоб жив? **24** І якщо праведний відвернеться зі своєї дороги і вчинить неправедність за всяким беззаконням, які беззаконний зробив, якщо зробить не житиме. Всі його праведності, які зробив, не згадаються в переступі, яким він переступив, і в його гріхах, які згрішив. В них він помре. **25** І ви сказали: *Господня дорога не є прямою. Отже, ізраїльський доме, послухайте! Чи моя дорога не є прямою? Чи, отже, ваша дорога не є прямою? **26** Коли праведний відвернеться від своєї праведності і вчинить гріх, який вчинив, то в ньому помре. **27** І коли беззаконник відвернеться від свого беззаконня, яке вчинив, і зробить суд і праведність – цей зберіг свою душу. **28** І він побачив і відвернувся від всього свого беззаконня, яке вчинив, – житиме життям і не помре. **29** І дім ізраїльський говорить: Господня дорога не є прямою. Чи моя дорога не є прямою, ізраїльський доме? Чи ваша дорога не є прямою? **30** Задля цього кожному з вас судитиму за його дорогою, ізраїльський доме, – говорить Адонай Господь. *Поверніться і відверніться від всіх ваших безбожностей – і не будуть вам на муку. **31** Відкиньте від себе неправедності і всі ваші безбожності, якими ви були безбожні супроти Мене, і зробіть собі нове серце і новий дух. Адже чому вмираєте, ізраїльський доме? **32** *Тому що Я не бажаю смерті грішника, що вмирає, – говорить Адонай Господь. А те, щоб він відвернувся від його дороги і його душа жила, – говорить Адонай Господь. Отже, поверніться – і будете живими!

мой5. 24 црс4. 14 пар2. 25 — ниж. 33 црс2. 14 пет2. 3 — ниж. 33 — мат. 3 — ниж. 33 црс2. 14 муд. 1

Глава 19

1 Ти ж візьми голосіння над ізраїльським князем! **2** І скажеш до них: Твоя мати левиця спочила серед левів, серед левів помножила своїх левенят. **3** І відскочило одне з її левенят. **4** І

ѥ̀ мѳ̀ їѣд
д҃ ч҃р д҃і
в҃ пара їѥ

нн҃ї ѧг
в҃ ч҃р д҃і
в҃ пе́р г҃

нн҃ї ѧг

м҃а г҃

нн҃ї ѧг
в҃ ч҃р д҃і
м҃ѵро҃ а҃

ꙗ́ко сн҃ъ правдꙋ и҆ мл҃ть сътвори҆̀. вс҆̂ѧ зако́ны моѧ снабдѣ́ть, и҆ сътвори ѧ̀, жи́зні҆ю живе́̀ ·
*Дш҃а же съгрѣшаю́щі҆ѧ (тѣ́ѧ и҆) ꙋ́мре́̀. (и) сн҃ъ (-)[20] не возме́̀ непра́вды ѡ҃ц҃а [своего́][21], и҆ ѡ҃ц҃ъ не во́зме́̀ непра́вды сы́ѧ [свое́][22]· пра́вда правдива́го на немъ бꙋдет҃, и҆ безаконі҆е безако́нника на немъ бꙋдетъ· и҆ безако́нникъ а҆̂ще ѧ҆ ҆̂братꙗ́ѧ ѡ҃ всѣ́хъ безако́ні҆и (-)[23], ꙗ́же е҆̂сть сътвори́лъ. и҆ снабди́тъ всѧ̀ за́повѣди моѧ, и҆ сътвори́тъ сꙋдъ и҆ пра́вдꙋ и҆ мл҃ть, жи́зні҆ю живе́т҃, [и҆][24] не ꙋ́мретъ. всѧ̀ съгрѣше́ні҆ѧ (-)[25] е҆̂ли́ко бꙋдетъ сътвори́лъ не поманꙋтсѧ [е҆̂мꙋ][26]. въ пра́вдѣ е҆̂го ꙗ́же сътвори҆̀ живъ бꙋдетъ· *Е҆̂да въсхотѣ́ні҆е̂ въсхощꙋ сме́рти грѣшника, гл҃етъ [а҆̂дона́и][27] г҃ь. (а҆̂ не) ꙗ́коже ҆̂бращи́тиса е҆̂мꙋ ѡ҃ пꙋти́ зла́ и҆ жи́вꙋ бы́ти· (и҆̂) а́ще (-)[28] ѧ҆ съвраще́тъ пра́вдивыи с (пꙋти)[29] своего́, и҆ сътво́ритъ непра́вдꙋ по всѣ́мъ безако́ні҆емъ, ꙗ́же е҆̂сть сътвори́лъ безако́нникъ. [а҆̂ще (сътв)ори́тъ не живе́тъ][30]. вс҆̂ѧ пра́вды е҆̂го ꙗ́же е҆̂сть сътвори́лъ, не помаѧ́тсѧ. въ престꙉплені҆и (-)[31] ѥ́же престꙉпи́, и҆ въ гр҃сѣхъ е҆̂го ꙗ́же съгрѣши, в ни́хъ ꙋ́мретъ· и҆̂ реко́сте, *не ꙋ́правитсѧ пꙋть г҃нь. слы́шите ꙋ́бо до́ме і҆и҃левъ, е҆̂да пꙋть мои не ꙋ́пра́витсѧ, не ва҆̂ ли пꙋть ꙋ́бо не ꙋ́пра́витсѧ· е҆гда́ съвратитсѧ правдивый ѡ҃ правды своеѧ, и҆ сътвори́тъ (-)[32] гр҃хъ ѥ́же е҆̂ сътвори́лъ, (тѣ́) в немъ ꙋмретъ. и҆ е҆гда ҆̂бращи́тсѧ безако́нникъ ѡ҃ безако́ні҆ѧ своего́ ѥ́же е҆̂сть сътвори́лъ, и҆ сътво́ритъ сꙋдъ и҆ пра́вдꙋ, тѣ́и дш҃ꙋ свою снабдѣ́лъ е҆̂сть. [и҆ ви́дѣ][33] и҆ ҆̂братисѧ ѡ҃ всего безако́ні҆ѧ своего́ е҆̂же сътвори҆̀, жи́зні҆ю живе́тъ, (и҆) не ꙋ́мретъ. и҆ гл҃етъ до́мъ і҆и҃левъ, не ꙋ́пра́вѥ́тсѧ пꙋть г҃нь. е҆̂да пꙋть мои не ꙋ́правъ ѡ҃ доме і҆и҃левъ, ꙋ́бо вашъ пꙋть не ꙋ́правла́ется· [Сего ради][34] комꙋжде по пꙋти́ е҆̂го ҆̂сꙋжꙋ ва҆̂ до́ме і҆и҃левъ, гл҃етъ [а҆̂дона́и][35] г҃ь. *҆̂братите́сѧ и҆ ѡ҃вр҃зитесѧ ѡ҃ всѣ́хъ нечести́и вашихъ, и҆ не бꙋдетъ ва́мъ на мꙋче́ні҆е. непра́вды ѡ҃вр҃зите ѡ҃ себе́, (и҆) всѧ̀ нечести́ѧ ва́ша, ꙗ́же нечествова́сте къ мнѣ́. и҆ сътвори́те себѣ̀ ср҃це но́во, и҆ дх҃ъ но́въ. [-][36] въ҃скꙋю (бо) ꙋ́мира́ете до́ме і҆и҃левъ· *Ꙗ́ко не хощꙋ сме́рти [грѣшника][37] ꙋ́мира́ющаго, гл҃етъ [а҆̂дона́и][38] г҃ь. [ꙗ́коже ҆̂бращи́тиса е҆̂мꙋ ѡ҃ пꙋти́ е҆̂го [-][39], и҆ жи́ти [дш҃и е҆̂го][40], гл҃етъ а҆̂дона́и г҃ь. ҆̂бращи́тесѧ ꙋ́бо и҆ жи́ви бꙋдете][41].

Гл҃а, д҃і·

(ы́ же)[1] возми́ пла́чь на кн҃ѧ і҆и҃левы. и҆ рече́ши (к нимъ, мт҃и твоѧ)[2] львица, средѣ левъ почи́, средѣ левъ ꙋ́мно́жи львичища своѧ· и҆ ѡ҃скочи е҆ди́нъ ѡ҃ львi

чищ҃ъ є҆а҃, (и҆) (бысть ле́въ)[3]. и҆ наоу҆чи́ся въсхити́ти въсхити́нїа, (и҆) чл҃ки и҆зъна́сть. и҆ слы́шаша о҆ немъ страны҆, и҆ (на҃ъ бысть ѣ҆ расы́панїи своє́мъ)[4], и҆ приведоша и҆̀ въ оу҆здѣ въ (є҆гу҆петъ)[5]· и҆ ви́дѣ на҃ко ѡ҃веденъ бысть ѡ҃ нем҃а, (и) погиба́ше бытїе є҆а҃. и҆ поа҃̀ и҆нъ ѡ҃ львичищ҃ъ свои҆хъ (и҆) ле́въ оу҆чинѝ и҆̀. и҆ живя́ше средѣ ле́въ, левъ бы́сть. и҆ наоу҆чи́ся въсхити́ти въсхище́нїа, (и҆) чл҃ки и҆зна́сть. и҆ пасѧшесѧ в лю҃тости своє́и. и҆ гра́ды и҆хъ пу҃сты поста́ви, и҆ погу҃бѝ землю и҆ конець є҆а҃ гла́сомъ рыка́нїа є҆го· и҆ да́сть нань страны҆ (о҆́кр҃ъ ѡ҃ земль)[6], и҆ пропа҃̀ на́нь мрежа и҆хъ (и҆) (-)[7] на҃ъ бы҃. и҆ положи́ша и҆̀ въ оу҆здѣ и҆ ѣ҆ъ пу҃тѣ, (и҆ приведо́ша и҆̀)[8] ікіъ ц҃рю вавѵ̀ло́ску, и҆ въвръгоша и҆̀ в темни́цу҃. на҃ко да с҃а не слы́шитъ гла́съ є҆го (потомъ) ѣ҆ гора́хъ і҆и҃левахъ· щѧти твоѧ на҃ко виногра́дъ, [и҆][9] на҃ко цв҃тѣ҃ ши́пчанъ на водѣ ѣ҆саженъ, и҆ ѡ҃расль є҆го бысть ѡ҃ воды҆ мно́ги. и҆ бы́сть є҆му҃ же́злъ крѣпости въ племени старѣишинъстѣ, и҆ вънесе́ся ѣ҆ вели́чїи своє́мъ средѣ ло́зїа. и҆ ви́дѣ величество свое въ мно́жествѣ ло́зїа своє́го· и҆ о҆бломи́ся въ на҃ростти, (и҆ на҃ землю повръженъ бы́сть), *и҆ вѣтръ зно́инъ посу҃шѝ (о҆́вощ҃ъ)[10] є҆го. оу҆сѧдну҃ша и҆ о҆пу҃стѣша жезли крѣпости є҆го, о҆гнь посу҃шѝ и҆̀, (о҆гнь потреби и҆̀ въ пу҃стыни·) и҆ нн҃ѣ насади́ша и҆̀ (-)[11] на земли҆ безъче́стнѣ [и҆ бе҃во́днѣ][12]. і҆ и҆зы́инде о҆́гнь ѡ҃ жезла҃̀ (и҆) [о҆́вощевъ є҆го][13], и҆ понѧдѐ и҆̀· и҆ не бу҃детъ в немъ жезла҃̀ крѣпости племени [хору҃гве, на҃ко҃ владѣти и҃][14]. въ прѝчю пла́чну҃ю е҆́сть, и҆ бу҃де҃ въ пла́чь·

Гл҃а, к҃·

Бы́сть в лѣто с҃е́мое въ па́тыи м҃ць, в девѧтыи (дн҃ь) м҃ца. прїидо́ша (ста́рцы)[1] ѡ҃ до́му і҆и҃лева въпраша́ти г҃а, и҆ сѣдо́ша пр҃е́ лице҃̀ м҃и. и҆ бы́сть сло́во г҃не къ мнѣ гл҃ѧ. сн҃е чл҃чь, гл҃и къ ста́рцемъ [-][2] і҆и҃ле-вом҃ь. и҆ рече́ши к нимъ, с҃е гл҃етъ [а҆дона́и][3] г҃ь. а҆ще въпраша́ти мене в҃ы прихо́дите. жи́въ а҆́зъ а҆ще ѡ҃вѣща́ю вам҃ь, гл҃етъ г҃ь. и҆л҃и ѡ҃местїю (м҃цу҃ и҆хъ)[4], сн҃е чл҃чь [а҆ще мсти́ши и҆хъ][5]. Безако́нїѧ (же) ѡ҃ц҃ь и҆хъ совѣсти и҃. и҆ речеши к нимъ, с҃е гл҃етъ [а҆дона́и][6] г҃ь. ѡ҃ негоже дн҃е и҆зво́лихъ до́мъ і҆и҃левъ. и҆ оу҆вѣдѣнъ бы́хъ (племени)[7] до́му і҆а́ковлѧ, и҆ оу҆вѣденъ бы́хъ и҃ ѣ҆ земли҆ є҆гу҆петъсте́и. и҆ въздвигѡ́ ру҃ку мою за нѧ, гл҃ѧ, а҆́ г҃ь бг҃ъ ва҃· въ тои҆ дн҃ь по҃ѧхъ (а҆̀ ру҃кою своєю)[8], на҃коже и҆звести҆̀ а҆̀ и҆зъ землѧ҃̀ є҆гу҆пе́ски, ѣ҆ зе́млю ю҃же оу҆гото́вахъ и҃м҃, землю кипя́щу҃ млекомъ и҆ ме́дом҃ь, (сн҃)[9] е҆́сть паче всѣхъ зе́мль·

нят, і стало левом, і навчилося грабувати грабунок, і пожерло людей. **4** І почули про нього країни, і він був схоплений у своєму знищенні, і привели його в намордник до Єгипту. **5** І вона побачила, що його відвели від неї, і гинуло її буття, і вона взяла іншого з своїх левенят і поставила його левом. **6** І він жив серед левів, став левом і навчився грабувати грабунок, і пожер людей. **7** І він пасся у своїй люті, і спустошив їхні міста, і знищив землю та її повноту голосом свого ричання. **8** І повстали проти нього країни довкруги з земель, і розкинули на нього їхні сіті – і його схоплено. **9** І поставили його в намордник і в пута, і привели його до вавилонського царя, і кинули його до в'язниці, щоб не було чути більше його голосу на ізраїльських горах. **10** Твоя матір як виноградник і так як цвіт ґранатового яблука, що посаджений при воді, і його віття були від великої води. **11** І для нього вона була палицею сили, для племені володарів, і він піднявся вгору своєю величчю серед лози, і він побачив свою велич в множестві своєї лози. **12** І він був зломаним в люті і скинутим на землю, *і палючий вітер висушив його овочі. Посохли і запустіли палиці його сили, вогонь його висушив, вогонь знищив його в пустині. **13** І тепер його посадили на безчесній і безводній землі, **14** і вийшов вогонь з палиці і його овочів і пожер його. І не буде в ньому палиці сили – хоругви племені, щоб ним володіти. Він є на притчу плачу і буде на ридання.

йос. 13

Глава 20

1 І сталося, що в сьомому році, в п'ятому місяці, в десятому дні місяця, прийшли старці з ізраїльського дому запитати Господа. І сіли перед моїм лицем. **2** І було господнє слово до мене, кажучи: **3** Людський сину! Заговори до ізраїльських старців! І скажеш до них: Це говорить Адонай Господь: Чи ви приходите Мене запитати? Я живу – хіба відповім вам? – говорить Господь. **4** Чи помстою помщу їх, людський сину, якщо їх мстиш? Сповісти ж їм беззаконня їхніх батьків. **5** І скажеш до них: Так говорить Адонай Господь: Від того дня, коли Я полюбив ізраїльський дім, і став відомим племені дому Якова, і відомим став їм в єгипетській землі, і підняв мою руку за них, кажучи: Я ваш Господь Бог. **6** В тому дні Я їх підняв своєю рукою, щоб їх вивести з єгипетської землі до землі, яку Я їм підготував,

землі, що кипить молоком і медом, вона є понад всі землі. **7** *І Я сказав до них: Кожний відкиньте гидоти від своїх очей і не опоганюйтеся єгипетськими твориннями. Я – Господь Бог ваш! **8** І вони Мене відкинули і не бажали Мене послухатися, кожний не бажав відкинути гидоти від своїх очей, і не покинули єгипетські творіння. І Я промовив, щоб вилити на них свою лють і сповнити на них свій гнів серед єгипетської землі. **9** І Я зробив, щоб моє ім'я *було* понад усе, щоб не опоганилося перед країнами, в яких же вони є, посеред них, в яких же відомий став Я їм, щоб вивести їх єгипетської з землі. **10** І Я вивів їх до пустині, **11** і дав їм мої заповіді, і об'явив їм мої оправдання, *які, якщо зробить їх людина, живою буде в них. **12** *І Я дав їм мої суботи, щоб були на знак поміж Мною і поміж ними, щоб вони пізнали, що Я – Господь, що їх освячує! **13** І Я сказав до ізраїльського дому в пустині в заповідях моїх ходити. І Мене розгнівив ізраїльський дім в пустині, бо в моїх заповідях не ходили і відкинули мої оправдання, які, коли чинить людина, живою буде в них, *і опоганили мої суботи. І Я промовив, щоб вилити на них свою лють в пустині, щоб їх вигубити. **14** І Я зробив, щоб понад усе моє ім'я не було опоганене перед країнами, з яких же Я їх вивів перед їхніми очима. **15** Задля того Я підняв мою руку проти них в пустині, щоб не ввести їх до землі, яку Я їм дав, що пливе молоком і медом, *що є* найвибранішою з усіх земель. **16** Тому що відкинули мої суди, і не ходили в моїх заповідях, і опоганили мої суботи, бо за кумирами жадало їхнє серце. **17** І їх пощадило моє око, щоб не вигубити їх на викінчення в пустині. **18** І Я сказав до їхніх дітей в пустині: Не ходіть в законах ваших батьків, і не зберігайте їхні оправдання, і не приставайте до єгипетських творінь. **19** Я – Господь Бог ваш! І бережіть мої оправдання, і зробите їх, **20** і освячуйте мої суботи. І буде на знак між мною і між вами, щоб ви знали, що Я – Господь Бог ваш! **21** І їхні діти Мене розгнівили, і в моїх заповідях не ходили, і моїх оправдань не берегли, щоб чинити їх. Бо виконавши їх, людина живою буде в них. І опоганили мої суботи. **23** І Я підняв проти них мою руку, щоб розсипати їх в країнах і розсіяти їх в землях. **25** Але Я їм дав недобрі приписи і мої оправдання, в яких же не будуть живими. **26** І опоганю їх у їхніх ділах, коли приводили тих, що відкривають лоно за їхній гріх. Щоб зрозуміли, що Я – Господь! **27** Через це говори до

анг. 1

мой3. 18 рим. 10 гал. 3 нее. 9

мой2. 20 і 31 мой5. 5

мой2. 16

*Й рекѡ̀ к нимъ, кождо гнушенїа ѿ ѻчїи своихъ ѿврьзите, и въ твáрехъ ѥгѵ̀петъскахъ не ѻскверна́итеся, азъ гь бъ вашъ· Й ѿвръгошася менѐ, и не хотѣша послушати мѧ. [кождо][10] гнуше́нїи ѿ ѻ́чїю своихъ не хотѣша ѿвре҇ши, и твáрїи ѥгѵ̀пе́скь не ѻстáвиша. И рекóхъ, наїкоже разлїати наростъ свою на́ на, (и) сконча́ти гнѣвъ свой на нихъ, средѣ земла̀ ѥгѵ̀петъски· Й сътворихъ наїко да и́ма моє паче всего да ся не ѻскверни҇тъ пр҃ѐ страна́ми. в ни҃ (же) сѹть сїи средѣ ихъ, пред ними (же) оувѣденъ быхъ к нимъ (-)[11], наїко извести а҃̀ изъ земла ѥгѵ̀петъски· І изведóхъ а҃̀ (-)[12] в пустыню, и дахъ и҃ заповѣди моа̀, и ѻправда́нїа моа нави́хъ имъ. *иже аще сътвори а҃̀ чл҃къ, [-][13] жи́въ бѹдетъ в нихъ. *И сѹбо́ты моа дахъ имъ. наїкоже бы́ти въ зна́менїе между мною, и меж҃ѹ ни́ми. наїкоже разумѣти имъ наїко азъ гь ѻсщ҃а и҃· Й глáхъ к до́му їи҃левѹ ѣ пустыни, въ заповѣди моа ходи́ти. [и разгнѣ́ва мѧ домъ їи҃лев҃ъ въ пустыни, ѣ за́повѣдех҃ (бо) мои҃][14] (не ходи́ша), и ѻправданїа моа ѿвръгоша, наїже сътвори҃ [-][15] чл҃къ, [-][16] жи́въ бѹдетъ в ни́хъ. *И сѹбо́ты моа ѻскверни́ша (-)[17]. Й рекѡ̀ наїкоже разлїати наро́ст҃ свою на́ на въ пустыни, наїко потреби́ти а҃̀. и сътвори́хъ, наїкоже паче всего да ся и́ма моє не ѻскверни҇тъ пр҃ѐ страна́ми, из нїже изведóхъ а҃̀ пр҃ѐ ѻчи́ма ихъ· (Того ради)[18] въздвигóхъ руку мою на́ на въ пустыни, ѥ҆же [-][19] не ввести и҃ ихъ въ землю ю҆же да́хъ и҃м҃, (-)[20] теку҆щу мле́комъ и҃ ме́домъ, (вс҃ѣ зе́мль избра҃нѣ́йшу)[21]. наїко сѹды моа ѿвръгоша, и въ за́повѣдехъ мои҃ не (ходи)ша (-)[22]. и сѹбо́ты моа ѻскверни́ша. (наїко)[23] къ кѹми́ромъ с҃рце ихъ похотѣ· Й пощади (а҃̀ о́ко моє)[24], наїко҃ [не][25] потребити ихъ (-)[26] на сконча́нїе въ пустыни· Й рекохъ к ча́домъ ихъ ѣ пустыни, в зако́ны ѻц҃ь вашихъ не ходи́те, и ѻправле́нїи ихъ не снабдѣва́йте, и къ (тва́ремъ ѥгѵ̀петъскамъ)[27] не примеша́итеся [-][28]. азъ гь бъ вашъ и ѻправле́нїа моа снабдите, и сътвори́те а҃̀. и сѹбо́ты моа ѻсщ҃ите. и бѹдетъ въ зна́менїе между мно́ю и [между][29] ва́ми, наїкоже съвѣдѣти наїко азъ гь бъ ва́шъ· Й ра҃гнѣваше мѧ, и ча́да и҃ въ за́повѣдехъ мои҃хъ не ходи́ша, и ѻправле́нїи мои҃хъ не снабдѣша, наїкоже сътвори́ти а҃̀. сїа (бо) сътвори́въ чл҃къ (-)[30] живъ бѹдетъ ѣ нихъ. и сѹбо́ты моа ѻскверни́ша· (-)[31] Й въздвиг҃ѹ руку свою на́ на (-)[32], наїкоже расы́пати а҃̀ въ страна҃, (и)[33] ра҃сѣя́ти а҃̀ въ

йгѓен й

ѳ мѳ йі

ѳ мѳ їѳ й їа ѳ мѳ є

ѳ мѳ ѳі

зе҃лѧ҃· (-)[34] (Но)[35] дахъ и҆мъ заповѣ҆ди недо́бры, и҆ о҆правле́нїѧ (моѧ) в҃ ни́хже не бу҆дутъ жи́ви (-)[36]. И҆ о҆скве́рнавлю а҃ в҃ дѣ́а́нїи и҃. е҆гда приво-же́а́хъ (-)[37] ѡ҆вры́за́ющаѧ оу҆тро́бу (за грѣхъ и҆хъ)[38]. [да разумѣ́ютъ на҃ко а҆зъ г҃ь][39]. Сего ради гл҃и къ до́му і҆и҃леву, сі҃е гл҃етъ [а҆дона́и][40] г҃ь, (и҆) до сего разъгнѣ́ваше мѧ ѡ҃ц҃ы ва́ши въ (гра҃дѣ)[41] и҃, и҃мже съгрѣши́ша къ мнѣ҆. и҆ въ҆ведохъ (-)[42] ѣ҆ зе́млю в҃ нюже въ҆здвигохъ ру́ку свою, на҃коже да́ти ю҆ҳ и҃. и҆ ви́дѣ҆ша весь хо́лмъ высо́къ, и҆ всѣ҆ дре́во сѣ҆нно, и҆ положи́ша тре́бы мѵ҆ бого҃ свои҃, (и҆ оу҆чини́ша мѵ҆ на҃гость да́ровъ свои҃), и҆ положи́ша мѵ҆ во́ню гл҃гово́нїѧ (и҃), и҆ въ҆злїѧша мѵ҆ во҃лїа҃нїа и҃· И҆ реко́хъ къ ни҃, что҆ е҆҆ сѧ҆ва́ма на҃ко вы вхо́дите та́мо. и҆ прозва́ша и҆мѧ е҆мѵ҆ сѧ҆ва́ма до днешнего дн҃е· Сего ра́ди рцы҆ къ до́му і҆и҃леву, сі҃е гл҃етъ [а҆доная]́[43] г҃ь. а҆ще въ безаконїи҃ ѡ҃ц҃ь вашихъ вы о҆скве́рнѧе́тесѧ, и҆ въ҆ слѣ҆дъ тва́ри и҆хъ вы съблужа́е́те. и҆ въ҆ прино́сѣхъ тр҃удъ ва́ши҃, (и҆) в҃ наро́цѣхъ (ва́шихъ), [е҆гда сѵ́ть ча́да ваша въ҆ о҆гни][44]. вы҆ о҆скве́рнѧе́тесѧ въ всѣхъ кѵми́рехъ ва́шихъ до днешняго дн҃е. (а҆з же)[45] ѡ҃вѣ҆ща́ю вамъ доме і҆и҃левъ, жи́въ а҆зъ гл҃е҆ [а҆доная́][46] г҃ь, а҆ще ѡ҃вѣ҆ща́ю вамъ, и҆ а́ще въ҆зы́йдетъ ѣ҆ духъ ва́шъ е҆҆· И҆ не бу҆детъ на҃-коже вы гл҃ете, бу҆де҃ а҆ки страны҆ и҆ племена зе́мнаѧ, слу҃жите дре́ву и҆ ка́мені҆ю· Сего ра҃ живъ а҆зъ гл҃етъ [а҆доная́][47] г҃ь. [а҆ще не][48] ру́кою кр҃пкою и҆ мы҆́цею высо́кою, и҆ въ на҃рости разлїа҃нѣ ц҃р҃твую ѣ҆ ва҃· І҆ и҆зведу вы ѡ҆ людїи, и҆ прїиму вы ѡ҆ стра́нъ в҃ ни́х же сѣ҆сте расѣ҆я́ни (-)[49]· ру́кою кр҃пкою и҆ мы҆́шцею высоко́ю, и҆ на҃ро́стїю разлїа́ною· [Ц҃р҃твовати бу҆ду над][50] ва́ми. и҆ приведу́ васъ ѣ҆ пусты́ню лю҆дскѵ҆· И҆ съвопра-ша́юсѧ с ва́ми мѵ҆ лицемъ къ лицу҆, на҃коже съво-праша́хсѧсъ ѡ҃ц҃ы ва́шими, ѣ҆ пусты́ни е҆҆гу҆пе́-стѣ҆. такоже сѵ́жду (и҆) вамъ гл҃етъ [а҆доная́][51] г҃ь· И҆ проведу́ вы по҃ же́злъ мои, и҆ въ҆веду́ вы в҃ число҆ [завѣ҆та][52]. и҆ съберу́ ѡ҆ васъ нечести́выѧ и҆ ѡ҃вры́гшаѧсѧ· (И҆)[53] съ землѧ҆ о҆бита́нїѧ и҆хъ и҆зведу́ а҃, и҆ въ зе́млю і҆и҃леву не вни́дутъ. и҆ позна́е́те на҃ко а҆зъ г҃ь· [вы́ же][54] доме і҆и҃левъ, сі҃це гл҃етъ [а҆доная́][55] г҃ь, ко́ждо (васъ) по кѵ-ми́рохъ ва́шихъ ходи́сте, (и҆ слу҃жи́сте и҆мъ). и҆ пото҃ а҆ще [-][56] послѵ́шае́те мене, і҆ и́мени моего́ сто҃го не о҆скве́рнави́те ккемѵ҆ в҃ да́рѣхъ ва́ши҃. и҆ в҃ ру́котворе́нїихъ ва́шихъ (-)[57] на горѣ҆ [моей сто҃и][58], и҆ на горѣ҆ высо́цѣ҆ [і҆и҃левѣ҆][59], гл҃етъ [а҆доная́][60] г҃ь, мѵ҆ послу҃жатъ мѝ весь домъ і҆и҃-левъ до ко́нца [на земли҆][61]. и҆ мѵ҆ прїиму [а҃][62]. и҆ мѵ҆ приведѵ҆ прино́съ (и҆хъ)[63], и҆ прино́съ на-

ізраїльського дому, людський сину. І скажеш до них: Так говорить Адонай Господь! І до цього: Розгнівили Мене ваші батьки в їхніх містах, оскільки згрішили проти Мене. **28** І Я ввів *їх* до землі, до якої підняв свою руку, щоб її їм дати, і вони побачили всякий високий вершок і всяке тінисте дерево, і принесли там жертви своїм богам, і зробили тут лють своїх дарів. І там поклали їхній запашний запах, і там вилили їхні поливання. **29** І сказав Я до них: Що є Авама (=вершок єв.), що ви туди ходите? І назвали його ім'я Авама, аж до сьогоднішнього дня. **30** Через це скажи до ізраїльського дому: Це говорить Адонай Господь: Якщо ви опоганюєтеся в беззаконнях ваших батьків і ви розпутствуєте вслід за їхніми твореннями, **31** і в приношеннях ваших трудів, і в відлученому вами, коли ваші діти є у вогні, – ви опоганюєтеся в усіх ваших кумирах до сьогоднішнього дня. Хіба ж відповім вам, ізраїльський доме: Живу Я! – говорить Адонай Господь. Хіба вам відповім і хіба піде це у ваш дух? **32** І не буде, так як ви говорите: Будемо як країни і земні племена, щоб служити дереву і камінню. **33** Через це живу Я, – говорить Адонай Господь. Якщо не царюватиму над вами сильною рукою, і високим раменом, і в розлитій люті, **34** і виведу вас з народів, і прийму вас з країн, до яких же ви були розсіяні сильною рукою, і високим раменом, і розлитою лютю. Буду царювати над вами. **35** І приведу вас у людську пустиню, і судитимуся з вами там лицем до лиця. **36** Так як Я судився з вашими батьками в єгипетській пустині, так судитиму і вас, – говорить Адонай Господь. **37** І переведу вас під мою палицю, і введу вас в число завіту. **38** І зберу з вас безбожних і відступників, і виведу їх з землі їхнього поселення – і не ввійдуть до ізраїльської землі. І пізнаєте, що Я – Господь, **39** ви ж, ізраїльський доме, – так говорить Адонай Господь! Кожний з вас ходив за вашими кумирами і служив їм. І потім: Якщо Мене послухаєтеся і більше не опоганите моє святе ім'я вашими дарами і ділами ваших рук **40** на моїй святій горі і на високій ізраїльській горі, – говорить Адонай Господь, – там послужить мені ввесь ізраїльський дім до кінця на землі. І там Я їх прийму, і там навідаюся до їхніх дарів і дарів відлученого вами в усім вашім освяченні. **41** Бо прийму вас, як запашний запах, коли виведу вас з народів. І приймуть вас з країн, і

освячуся у вас перед очима народів, **42** і пізнаєте, що Я – Господь, коли виведу вас до ізраїльської землі, до землі, до якої Я підняв мою руку, щоб її дати вашим батькам. **43** І там згадаєте ваші дороги і всі ваші мерзенні гріхи, в яких же ви опоганюєтеся. І подивитеся на ваші лиця за всі ваші злоби, які ви зробили, **44** і пізнаєте, що Я – Господь, коли зроблю вам так, щоб моє ім'я не було опоганене. Не за вашими злими дорогами ані за зіпсутими ділами ваших рук, ізраїльський доме, – говорить Адонай Господь. **21,1** І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Скріпи своє лице проти півдня! І поглянь на Дарум, і пророкуй проти лісу володаря Агева! **3** І скажеш Агевовому лісові: Послухай господнє слово! Це говорить Адонай Господь: Ось Я запалю в тобі вогонь, і він в тобі спалить всяке зелене дерево і всяке сухе дерево – невгасимий розпалений полумінь. І згорить в ньому всяке лице від сходу до півночі, **4** і всяке тіло пізнає, що Я – Господь його запалив! І вони не загаснуть. **5** І я сказав: Зовсім ні, Господи! Ці кажуть до мене: Чи, отже, сказане не є притчею?!

Глава 21

6 І було господнє слово до мене, кажучи: **7** Через це пророкуй, людський сину! І скріпи своє лице проти Єрусалиму, і поглянь на їхні святощі, і пророкуй про ізраїльську землю. **8** І скажеш до ізраїльської землі: Це говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе витягну мій меч з його піхви і вигублю з тебе неправедного і беззаконника. **9** І мій меч вийде зі своєї піхви, проти всякого тіла від сходу до півночі. **10** І всяке тіло пізнає, що Я – Господь витягнув свій меч з його піхви! І він більше не повернеться. **11** І ти, людський сину, зітхай розбиттям твоїх стегон! І застогнеш в болях перед їхніми очима! **12** І буде, що коли скажуть до тебе: Задля чого ти стогнеш? – І скажеш: За вістку. Бо приходить, і розбитим буде всяке серце, і ослабнуть всі руки, і зімліє всяке тіло і всякий дух, і всі стегна будуть опоганені мокротою. Ось приходить і буде! – говорить Адонай Господь. **13** І було господнє слово до мене, кажучи: **14** Людський сину! Пророкуй! І скажеш: Це говорить Адонай Господь! Скажи мечеві: Мечу гострися і розгнівайся, **15** щоб ти різав різаниною!

рóкъ вáшихъ въ всѣхъ ѻсщ҃енныхъ вáшихъ· въ вóню (ѕ҃о) бл҃говóнїѧ прїимý ѵ҆ы, ѣ҆гдá ѵ҆звед҃ý ѵ҆ы ѵ҆з людїи, и҆ прїимý ѵ҆ы ѿ стрá҃ (-)[64]. и҆ ѻсщ҃ýсѧ въ вáсъ пр҃ѣ ѻчи́ма лю҃дскима, и҆ оу҆вѣ́сте ѩ҆́ко ѧ҆зъ гь҃. ѣ҆гдá въведý ѵ҆ы ѣ҆ зе́млю їи҃левý, в зе҃́лю в нюже въздвигохъ рýкý свою, дáти ю҆ ѿ҃ѿ҃ѣмъ вашимъ· и҆ помѧнете мѫ̑ пýти҆ ваша, и на (всѧ̀) мѣ҆́зкїѧ грѣхи҆ вáша, в ни҃́ же сѧ ѵ҆ы ѻсквернѧ́сте (-)[65]. и҆ ѻ҆зрите лица вá҃ш҃ъ въ вс҃ѣ злоб҃а҃ вашѝ [ѩ҆́же сътворúсте][66]. и҆ познáете ѩ҆́ко ѧ҆зъ гь҃. ѣ҆гдá сътворю́ вамъ тáко ѩ҆́коже и҆́мѧ мое да сѧ не ѻсквернúтъ, [не][67] по пýтéмъ вашимъ злы́ѧ, ни по рýкотворе́нїемъ҆ вашимъ расы́панымъ [до́ме їи҃лев҃ъ][68], гл҃етъ [ѧ҆дона́и][69] гь҃· и҆ бы́сть слово гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, сн҃е чл҃ч҃ь, оу҆тверди лицѐ свое на (юг҃ъ)[70], и҆ възрѝ на [дарýмъ][71]. и҆ пророцы́ на дýбрáвý старѣ́шинý (ѧ҆гéва)[72]· и҆ речéши дýбрáвѣ (ѧ҆гéвовѣ)[73], слы́ши сло́во гн҃е. ѣ҆е гл҃е҃ [ѧ҆дона́и][74] гь҃, ѣ҆е ѧ҆зъ възгнѣщý в тебѣ о҆́гнь, и҆ пожр҃е҃́ в тебѣ всѧ́ко дрéво зелено, и҆ всѧ́ко дрéво сухо, не оу҆га́сетъ плáмень раждежéный· и҆ съгори́тъ в немъ всѧ́ко лицѐ ѿ҃ востóка до сѣвера. и҆ оу҆вѣ́сть всѧ́ка плóть, ѩ҆́ко ѧ҆зъ гь҃ раж҃егóхъ ѧ҆̀, [и҆][75] не оу҆гáснутъ· и҆ реко́хъ никáко҆́ гн҃и [-][76]. сїи гл҃ютъ къ мнѣ, не прúча ли ѣ҆́сть (оу҆бо) гл҃ема (-)[77].

гл҃а, їк҃а·

И҆бы́сть слово гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ. сего ради пророцы́ сн҃е чл҃ч҃ь, [и҆][1] оу҆тверди́ лицѐ свое къ їер҃лиму́. и҆ призри къ сѣ҃тынямъ и҆хъ, и҆ пророцы́ ѻ҆ земли їи҃левѣ· и҆ речеши к зе҃́ли їи҃левѣ, [ѣ҆е гл҃етъ ѧ҆дона́и гь҃][2]. ѣ҆е а҆́ на тѧ и҆змѝкну́ мечь свой и҆з но́жницъ ѣ҆го, и҆ потреблю́ и҆з тебе́ неправдúва и҆ безако́нника· [-][3] (і҃)[4] и҆зы́йдетъ мечь мои и҆з но́жницъ свои҆хъ, на всѧ́кý пло́ть ѿ҃ востóка до сѣвера. и҆ оу҆вѣ́сть всѧ́ка пло́ть ѩ҆́ко ѧ҆зъ гь҃. и҆змѝко́хъ мечь свои и҆з ножницъ ѣ҆го, [и҆][5] ктомý не възвратúтсѧ. и҆ ты сн҃е чл҃ч҃ь, впъздохни́ сътрýшéнїе҃ чреслъ твои҆́, и҆ съ бо́лѣзнїю впъздо́хнеши пр҃ѣ ѻчи́ма и҃· и҆ бýдетъ а҆́ще реку́ къ тебѣ, чесо ра҃̀ ты ѣ҆здышеши. и҆ речéши, ѻ҆ проповѣда́нїи ѩ҆́ко градé҃. и҆ сътрýшúтсѧ всѧ́ко ср҃це, и҆ [ѻслабѣ́ютъ всѧ̀ рýки][6], і҆ и҆ждш҃е҃ всѧка пло́ть и҆ всѧкъ дх҃ъ, и҆ вся стегна ѻ҆сквернавá҃тсѧ мо́кростїю. ѣ҆е градетъ и҆ бýдéтъ, гл҃етъ [ѧ҆дона́и][7] гь҃· и҆ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, сн҃е чл҃ч҃ь, пророцы́ и҆ речéши. ѣ҆е гл҃етъ [ѧ҆дона́и][8] гь҃, рцы̀ мечéви, мéчю ѻ҆стрúсѧ и҆ разгнѣвáисѧ ѩ҆́коже да и҆҃сѣчéши сѣчéнїе҃. ѻ҆стрúсѧ ѩ҆́ко да бýдеши въ блищáнїе҃, (и҆) гото́въ на расы́панїе҃. сѣци похýли ѿ҃ринú вс҃е дре-

во· Й̑ дасть ѧ̀ оу҆готова́нъ ѩ́ко дрѣжа́ти за (чрены)[9] е҆́го, нао҆стри́ся мечь, гото́въ е҆́сть, ѩ́коже дати ѧ̀ в рꙋ́цѣ сѣкꙋ́щихъ· вѣзопіи́ й̑ въсплачи́ся сі́е чл҃чь, ѩ́ко бы́сть в лю́дѣ҆ (е҆́е)[10], (й̑)[11] въ всѣ́хъ старѣ́йшинахъ їи҃лева́хъ (оу҆бѣгшихъ меча̀. по҆ мечь)[12] бы́ша с людми мои́ми· Сего́ ра́ди (въсплещꙋ)[13] рꙋка́ма свои́ма ѩ́ко о҆пра́вися. то҆ что҆ ѩ́ко й̑ ѡ҆рини́ся племя̀ (й̑) не бꙋ́детъ, гл҃етъ [а҆дона́и]14 гдⷭ҃ь· Й̑ ты҆ сі́е чл҃чь пророцы́, й̑ въсплещи́ рꙋка́ма, й̑ оу҆сꙋгꙋби́ мѣ҆́, тре́тїи мечь ѩ҆зве́нымъ е҆́сть. ме́чь ѩ҆зве́нымъ вели́къ· Й̑ оу҆жасѝ ѧ̀ ѩ́ко да ся̀ съкрꙋши́тъ сѣ҆́рце [и҆́хъ]15, й̑ оу҆мно́жатся не́мощнїи. въ всѣ́хъ вра́тѣхъ [и҆́хъ]16 предада́тся на оусѣче́нїе ме́чное· Бл҃зе (о҆́стръ) бы́сть на сѣче́нїе, бла́зе (-)17 на блиска́нїе, проходи́ (ѩ́ко молнїи), о҆́стри́ся о҆́десно и҆ о҆́ лѣ́во. а҆́ще а҆́ще лицѐ твое въста́вится. й̑ а́зъ [-]18 въсплещꙋ рꙋко́ю мое́ю к рꙋцѣ мое́и, й̑ о҆́ставлю ѩ́рѡ҆́ свою́, а҆́зъ гдⷭ҃ь глаго́лахъ· Й̑ бы́сть сло́во гдⷭ҃не къ мнѣ̀ гл҃а, [-]19 сі́е чл҃чь, оу҆чини́ себѣ̀ пꙋти́ два́, ѩ́коже внити мечю́ цр҃а̀ вавило́нъска. ѡ҆ страны̀ е҆дино́я и҆зы́иде на (вла́сти) дв҃ѣ, й̑ рꙋку́ (оу҆гото́ваютъ) в нача́ле пꙋтѝ҆́ (-)20. (-)21 да оу҆чиниши ѩ́ко внити мечю на раввади́ сы́ны а҆ммо́ня, й̑ на (жидовскꙋ)22 й̑ на і҆ерли́ма (-)23. Понеже ста́нѣ҆́ (средѣ̀ е҆́го) цр҃ь вавило́ньскъ на прьвѣ́ѣ пꙋти́, на нача́ле о҆́бою пꙋтїю. ѩ́коже влъхвова́ти волхвова́нїе, ѩ́коже въскипѣ́ти желѣ́мъ. й̑ въпраша́ти ваа҃ны́хъ, й̑ вражи́ти въ (ѩ́трехъ)24· (Й̑) бы́сть (о҆́десную е҆́го) вражѐнїе на і҆ерли́ма. ѩ́ко о҆бъста́вити о҆́стро҆́ (й̑) ѩ́ко ѡ҆врьзѣ́ти оу҆ста̀ съ во́племъ, (й̑) възвы́шити гласъ съ глашѐнїемъ [трꙋбнымъ]25. (й̑) ѩ́ко поста́вити о҆́строгъ пр҃е҆́ вра́ты е҆́го, й̑ насы́пати прьсти, й̑ поста́вити стрѣ́лы Й̑ (ты же волхвꙋ́а и҃мъ волхвова́нїе)26 пр҃е҆́ ними, [седморицы седморицамъ]27. й̑ то́и въспомина́а непра́вдꙋ [е҆́го поманути]28· Сего ра́ди е҆́е гл҃етъ [а҆дона́и]29 гдⷭ҃ь, понеже въспоманусте непра́вды ва́ша, внегда ѡ҆кры́шася нечести́ꙗ ва́ша. ѩ́ко ѩ҆ви́тися грѣхомъ ва́шимъ, въ всѣ́хъ безако́нїихъ ва́шихъ, и҆ въ [всѣ́хъ]30 художествѣхъ ва́шихъ. понеже въспоманусте, в тѣ́хъ (й̑) погибнете· Й̑ ты҆ сквернавыи [-]31 старѣ́йшино їи҃лев҃, е҆́го҆́ прише́ѣ҆́ дн҃ь въ врема непра́ды. е҆е гл҃е҆́ гдⷭ҃ь, со́ими клобꙋ́къ, й̑ положѝ вѣнець та҆ не такова̀ бꙋ́детъ· Смирѝ высо́кое, й̑ възнесѐ смире́нное. неправдою непра́вдꙋ положꙋ́ а҆̀, й̑ та҆ не такова̀ бꙋ́детъ. до́ндеже прїи́дѣ҆́ ѥ́муже досто́итъ, й̑ преда́ѣ҆́ ѥ́мꙋ· Й̑ ты҆ сі́е чл҃чь пророцы̀, й̑ рече́ши. сѐ гл҃етъ [а҆дона́и]32 гдⷭ҃ь къ сы́номъ

Гострися, щоб ти був на вилискування і готовим на побиття! Рубай, зневажай, відкинь всяке дерево! **16** І зробив він його готовим, щоб держати його за рукоятку. Меч вигострений, він готовий, щоб його дати в руки тих, що рубають. **17** Закричи і заголоси, людський сину! Бо це сталося народові і всім ізраїльським старшинам, що уникнули меча. Під меч були з моїм народом, через це заплескаю своїми руками, **18** бо він оправдався. То що, коли і відкинено плем'я і не буде? – говорить Адонай Господь. **19** І ти, людський сину, пророкуй! І заплескай руками, і подвійним зроби меч. Третій меч є для побитих, великий меч побитих. І ти їх перелякаєш, **20** щоб розбитим було їхнє серце і немічні розмножилися. При всіх їхніх брамах будуть видані на різанину меча. Добре, що був гострим на різанину, добре, що на вилискування. **21** Переходи, наче блискавка, гострися вправо і вліво, куди лиш підніметься твоє лице. **22** І Я заплескаю моєю рукою до моєї руки і опущу свою лють. Я – Господь промовив. **23** І було господнє слово до мене, кажучи: **24** Людський сину! Постав собі дві дороги, щоб увійшов меч вавилонського царя! З однієї країни вийде на дві влади, і руку приготують на початку доріг. **25** Встанови, щоб меч увійшов проти Раввата, аммонових синів, і проти жидівської країни, і проти Єрусалиму. Тому що він стане серед нього. **26** Вавилонський цар – на першій дорозі, на початку двох доріг, щоб чаклувати чаклуванням, щоб закипіти палицею, і запитати різьблених, і ворожити на печінках. **27** І справа нього було ворожіння проти Єрусалиму, щоб оточити валом, і щоб відкрити уста з криком і підняти голос зі звуком труби, і щоб поставити вал перед його брамами, і висипати землю, і поставити стріли. **28** І ти ж той, що чаклує їм чаклуванням перед ними сім разів по сімдесят. І він той, хто згадує його неправедність, щоб згадати. **29** Через це говорить Адонай Господь: Тому що ви згадали ваші неправедності, коли відкрилися ваші безбожності, щоб виявилися ваші гріхи в усіх ваших беззаконнях і в усіх ваших починах, тому що ви згадали, в цих і згинете, **30** і ти, огидний ізраїльський старшино, якому прийшов день в часі неправедності. **31** Так говорить Господь: Скинь клобук і поклади вінець, вони не будуть такими. Ти впокорив високе і підняв покірне. **32** Неправедністю в неправедність їх покладу. І ті не будуть такими, доки не прийде той, якому належить. І йому передам. **33** І ти, людський сину, пророкуй! І ска-

жеш: Це говорить Адонай Господь до аммонових синів і до їхньої погорди! І скажеш: Меч! Меч витягнутий на різанину, витягнутий на викінчення, встань, щоб ти вилискував **34** своїм марним видінням! І коли чаклуєш – брехня, щоб видати шиї побитих беззаконників, яких день настав в часі неправедності. **35** Повернися до своєї піхви, не спочинь на цьому місці, в якому ти був. Тобі судитиму на твоїй землі **36** і вилию на тебе свій гнів! Подую на тебе у вогні мого гніву! І видам тебе в руки чоловіків іншого народу, що роблять знищення! **37** Вогню будеш поживою і твоя кров буде серед твоєї землі! Не буде твоєї пам'яті. Тому що Я – Господь сказав!

Глава 22

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Хіба судитимеш місто крові? Хіба покажеш йому всі його беззаконня? **3** І скажеш: Це говорить Адонай Господь: **4** Місто, що проливаєш кров посеред себе, щоб прийшов його час, яке чинить кумирів для себе, щоб самому опоганюватися. В його крові, яку ти пролив, згрішив ти; і в твоїх кумирах, які ти зробив, опоганився ти; і вкоротив ти свої дні, і привів час своїх років. Через це Я тебе дав на погорду в країнах і на насмішку всім землям, **5** які наближаються до тебе і які віддаляються від тебе. І покплять з тебе, і вони закричать проти тебе: Нечистий славетний і великий у його беззаконнях! **6** Старшини ізраїльського дому, кожний до своїх кревних: їм змішалося в тобі, щоб пролити кров. **7** Батькові ж і матері говорили зло у тобі, і прохід повертали в неправедність у тобі, сироту і вдову кривдили у тобі. **8** І мої святощі похулили, і мої суботи опоганили в тобі. **9** Мужі-розбійники були в тобі, щоб пролити кров: на горах їли в тобі і неправедне робили серед тебе. **10** В тобі відкрили батьківський сором і в тобі висміяли ту, що сиділа
єре. 5 в нечистоті. **11** *Кожний чинив беззаконня з жінкою свого ближнього, і кожний опоганював свою невістку в безбожності, і кожний свою сестру, дочку свого батька, висміював у тобі. **12** Дари брали в тобі, щоб пролити кров, лихву надмірно брали в тобі. І завершу повноту твоєї злоби, що в насильстві, бо ти Мене забув, – говорить Адонай Господь. **13** Ось, отже, вдарю моєю рукою до руки в ньому – викінчений ти і те, що ти зробив, і відносно крові, що була серед тебе. **14** Хіба потерпить твоє серце і хіба сильні будуть твої руки в дні, в яких

âммо́немъ, и̂ къ оу̑кори́знѣ и̂хъ. и̂ рече́ши, ме́чь ме́чь и̂зма̑че́нъ на сѣче́нїе, [-][33] и̂зма̑ченъ на сконча́нїе, въста́ни на̑коже да блиска́еши въ видѣнїи свое́и̑ су́имъ, и̂ внегда враже́ши лжа̀· на̑коже преда́ти выа̀ на̑звены́ї безако́нникъ, и̂хже приспѣ дн҃ь въ вре́ма непра́вды. възвратѝсѧ [в но́жницу свою][34], не ста́ни в мѣстѣ семъ е̂муже бысть, на землѝ твое́и̑ ѿсу́ждү тѝ· и̂ възлїю на̀ тѧ гнѣвъ свои. въ о̂гнь гнѣва моего възды́хну на̀ тѧ· и̂ преда́ тѧ в ру́цѣ му́ иноплеме́нныхъ, твора́щимъ расы́панїе. о̂гню бу́деши на̑дь. (и̂) кро́вь твоѧ бу́детъ средѣ земла̀ (твоѧ). не бу́детъ твоея̀ па́мѧти занѐ а̂зъ гь глаго́лахъ·

Гла, їкв·

И̂ бы́ сло́во гн҃е къ мнѣ гла, [-][1] (-)[2] а̂ще су́диши гра́ду кро́вному, (а̂ще)[3] на̑ви́ши е̂му вс҃а безако́нїа е̂го. и̂ речеши, се̂ глетъ [а̂дона́и][4] гь. сѻ̂ гра́де проливаю́й кро́вь средѣ себе, на̑ко̑ прїити времени е̂го. (-)[5] твора́и кумиры̀ о̂ себѣ, на̑коже о̂скверни́тиса самому̀·въ кро́вихъ е̂го на̑же пролїа̀ сѣгрѣши. и̂ въ кумире́хъ твои̑ на̑же сътворѝ о̂скверна́вла́шесѧ. и̂ сѣкрати дн҃и своѧ̀, и̂ приведе вре́ма лѣ̀ своихъ· Сего ра́ди да́хъ тѧ на оу̑кори́зну въ страна́хъ, и на поруга́нїе всѣмъ

земламъ, на̑же приближа́ю́сѧ к тебѣ, и̂ на̑же оу̑дала́ю́сѧ ѿ тебѐ и̂ поруга́ю́сѧ тебѣ. [и̂ възъпїю̑][6] (на́ тѧ) нечи́стъ словущїи и̂ мно́гъ въ безако́нїи [е̂го][7]· (-)[8] Старѣ́йшины до́му і̂и̑лева ко́ждо къ свои̑ оу̑жика̑ и̂̑ смѧтошасѧ въ тебѣ, на̑коже да пролїю́тъ кро́вь· ѿцу̑ (же) и̂ мтри зло̀ глаго́лу въ тебѣ. и̂ прохода о̂бращаху в непра́вду въ тебѣ. сиро́тү и̂ вдови́цү пре-о̂бидаху к̑ тебѣ. и̂ сты́ѧ моа похули́ша, и̂ суббо́ты моа о̂скверна́вляху к̑ тебѣ· ѿу̑жи разбо́йници бѣша въ тебѣ, на̑коже да пролїю́тъ кро́вь. [-][9] на гора́хъ на̑да́ху въ тебѣ, (и̂) непра́вду твора́ху средѣ тебе. стыдѣнїе ѿ̑чее ѿкры́ша въ тебѣ. и̂ в нечистотѐ сѣда́щү о̂бругаша к̑ тебѣ· *Ко́ждо къ женѣ по́другà своего̀ безаконнова́ша, и̂ ко́ждо невѣстү свою̀ о̂скверна́вла́ше к̑ нечести́и̑· И̂ ко́ждо сестрү̀ свою̀ дще́рь ѿц҃а своего̀ о̂бругава́ху к̑ тебѣ. мзды̀ възима́ху к̑ тебѣ, на̑ко̑ да пролїю̀ кровь. расту̀ и̂злиха̀ взима́ху к̑ тебѣ· И̂ сѣконе́чаю сѣкончанїе злобы твоея̀ на̑же в насилїи, менѐ бо забы̀, глетъ [а̂дона́и][10] гь. се̂ оу̑бо пораж ру́кою мое̂ю к̑ ру́цѣ [-][11] в ни̑же сѣко̑ча̑сѧ е̂си, [и̂][12] е̂же сътвори̑ е̂си, и̂ о̂ кровы̑ї (-)[13] бы́вшихъ средѣ

тебе. âщe потерпѝ ср҃це твое, (и̂) âщe оу҆дрꙋ-
жатъ рꙋ́цѣ твоѝ въ дн҃и, в нáже âзъ творю́
въ тебѣ· ч҃зъ г҃ь гл҃ахъ и̂ сътворю́, и̂ расыплю́
въ странахъ, и̂ рáсѣю тѧ въ землáхъ· И̂ о҆с-
кꙋдлѣ́етъ нечистотá твоя̀ и̂з тебѐ. и̂ владѣ-
ти бꙋдꙋ тобо́ю пр҃е́ о҆чи́ма страна́мъ, (-)[14]
зане âзъ г҃ь· И̂ бысть сло́во г҃не къ мнѣ гл҃а,
сн҃е ч҃лчь ѐе бы́ша мнѣ до҃ і҃и҃левъ, смѣшени вс҃и
с мѣ́дїю, (-)[15] и̂ съ о҆́ловомъ чи́стомъ, и̂ съ
свѝнцемъ̀ средѣ [пе́щи][16] сребрá смѣшени сꙋтъ·
Сего ра́ди рцы, ѐе гл҃етъ [âдона́и][17] г҃ь пане́же
бы́сте вс҃и смѣшенїѐ ѐдино́. сего ради ѐе âзъ
прїимꙋ васъ средѣ і҃ер҃ли́ма. и҃́коже прїемлетъ
сребро̀ и̂ мѣ́дь, и̂ желѣзо и̂ свинецъ, и̂ о҆́лово
чи́стое средѣ пещи. и҃́кѡ вдꙋнꙋти в нá о҆́гню
и҃́коже пожещѝ. та́ко прїимꙋ (ва́съ) въ гнѣвѣ
моѐмъ, [и̂ въ и҃́рости моѐи][18]. и̂ въведꙋ [и̂ о҆с-
та́влю][19] и̂ пожегꙋ ва́съ. и̂ възъдмꙋ на́ вы въ
о҆́гни гнѣ́ва моѐго, и̂ пожже́ни бꙋдете средѣ
ея̀. и҃́коже пожигаѥ́мъ сребро̀ средѣ пе́щи, та́коже
пожже́тесѧ средѣ ея̀. и̂ позна́ете и҃́ко âзъ г҃ь,
възлїяхъ и҃́рость свою̀ на ва́съ· И̂ бы́сть сло́во
г҃не къ мнѣ гл҃а, сн҃е ч҃лчь рцы ѐмꙋ, ты̀ ѐси
земл҃а неѡ́ждꙋ́ема (-)[20] въ дн҃ь и҃́рости· *Є́гоже
старѣ́йшины средѣ ѐго, и҃́ко львы рыска́ющe.
въсхищающе въсхищенїѧ. дш҃а ѩдающе наси-
лїемъ. (бога́тество и̂) честь прїѐмлюще. [-][21]
вдови́ца [ѐго][22] оу҆мно́жиша средѣ [ѐго][23]· И̂ жерцы
ѐго ѿвръго́шѧ̀ зако́на моѐго, и̂ о҆скверни́ша ст҃аа
моя̀. ме́ждꙋ сты́мъ и̂ сквѐна́вом не разлꙋчи́ша.
и̂ межꙋ нечи́стѡ̀ и̂ чи́стомъ не разлꙋчи́ша. (-)[24]
ѿ сꙋбо́тъ моиха̀ покрываху о҆́чи своѝ, и̂ о҆скве́-
навлях҃ꙋ (мѧ) средѣ и̂хъ· Кня́зи ѐго средѣ ѐго,
и҃́ко влъцы въсхита́ющe въсхита́нїѧ. и҃́коже
пролїати кро́вь, [и̂ погꙋбити дш҃а][25], и҃́коже
гла́ство гладова́ти· И̂ пр҃рцы ѐго помаза́ющисѧ
сами, падꙋтъ ви́дящи сꙋ́ѧ. (и̂) влъхвꙋ́ющи
(и̂) лжа, гл҃ющи. ѐе гл҃етъ [âдона́и][26] г҃ь. а̂ г҃ь не гл҃а·
лю́ди земл҃а съкля́щáющe [-][27] (-)[28] въсхыща́ю-
щe въсхитанїѧ. (сиротѣ)[29] и̂ оу҆́богꙋ наси́лїе твo-
ра́ще. и̂ къ приходꙋ не живꙋще съ сꙋдо́мъ· И̂
възыскахъ ѿ нихъ мꙋжа живꙋща правѣ, и̂ сто-
я́ща [ѿнꙋдь пр҃е́ лицемъ мои҃][30] въ врема
[гнѣва][31], и҃́коже не до ко́нца погꙋби́ти ѐго, и̂
не о҆́брѣтохъ· И̂ възлїя́хъ на́ ня и҃́рость свою̀ въ
о҆́гни гнѣ́ва моѐго, и҃́коже сконча́ти [ѧ][32]. пꙋти
и̂хъ на главы̀ и̂хъ дахъ, гл҃ть [âдона́и][33] г҃ь·

мн҃ѣ г҃
софѳ̀ г҃

Я *це* чиню проти тебе? Я – Господь сказав і зроблю. **15** І розкину *тебе* в країнах, і розсію тебе в землях. І не стане твоєї нечистоти у тебе, **16** і Я буду володіти тобою перед очима країн, тому що Я – Господь. **17** І було господнє слово до мене, кажучи: **18** Людський сину! Ось став Мені ізраїльський дім, всі змішані з міддю, і з чистим оловом, і зі свинцем. Змішані є вони серед печі срібла. **19** Через це скажи: Це говорить Адонай Господь: Тому що всі ви стали однією мішаниною, через це ось Я візьму вас з-посеред Єрусалиму, **20** так як береться срібло, і мідь, і залізо, і свинець, і чисте олово серед печі, щоб подути на нього вогнем, щоб розплавити. Так візьму Я вас у моєму гніві і в моїй люті, і введу, і залишу, і розплавлю вас. **21** І подую на вас вогнем мого гніву, і розплавитеся серед нього. **22** Так як срібло плавиться серед печі, так розплавитеся серед нього. І пізнаєте, що Я – Господь вилив на вас свою лють. **23** І було господнє слово до мене, кажучи: **24** Людський сину! Скажи йому: Ти є ненаводнена земля в дні люті. **25** *Його старшини серед нього як леви, що ричать, що грабують грабунок, що душі пожирають насильством, що приймають багатство і честь. І його вдови помножилися серед нього. **26** І його священики відкинули мій закон і опоганили мої святощі: не розрізнили між святим і гидотою і не розділили між нечистим і чистим, закрили свої очі від моїх субот і оскверняли мене серед них. **27** Його князі серед нього як вовки, що розшарпують грабунок, щоб пролити кров і вигубити душі, щоб голодувати ненаситністю. **28** І його пророки себе намазують – впадуть ті, що бачать марне, і що чаклують, і що говорять брехню: Це говорить Адонай Господь. А Господь не сказав. **29** Народ землі давлячи, грабуючи грабунки, чинячи насилля сироті і бідному, і до приходу не живуть з судом. **30** І Я шукав в них чоловіка, що живе праведно і що стоїть вповні перед моїм лицем в часі гніву, щоб не вигубити його до кінця, і не знайшов. **31** І Я на нього вилив свою лють у вогні мого гніву, щоб їх викінчити. Їхні дороги Я дав на їхні голови, – говорить Адонай Господь.

мих. 3
соф. 3

Гл҃а, к҃г·

Бы́сть сло́во г҃не къ мнѣ гл҃а сн҃е ч҃лчь,
дв҃ѣ женѣ бѣ́ста дщери матери ѐдїнoа.
и̂ съблꙋди́ста въ егꙋ́пте, въ юности

Глава 23

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Дві жінки були дочками однієї матері. **3** І вони розпутстували в Єгипті, у сво-

ій молодості вони розпутствували. Там впали їхні груди, і там вони втратили дівоцтво. **4** Імена ж їхні: Оолла – старша, Оолива ж – її молодша сестра. І вони були мої і породили синів і дочок. Імена ж їм: Самарія – Оолла і Єрусалим – Оолива. **5** І розпустилася Оолла від Мене, і поклалася на своїх полюбовників, на асирійців, що наближалися до неї, що зодягнені в кармазин, старшини, і воєводи, і юнаки – всі вибрані, кіннотники, що їздять на конях. **7** І дала на них свою розпусту, до всіх вибраних асирійських синів. І на всіх, на яких поклалася, опоганювалася в усіх їхніх нечистотах. **8** І не покинула свою розпусту, що з Єгипту, бо з нею спали в її молодості. І вони знищили її дівоцтво і на неї пролили їхню розпусту. **9** Через це Я її видав в руки її полюбовників, в руки асирійських синів, на яких поклалася. **10** Вони відкрили її встид, взяли її синів і дочок і
вищ. 16 саму вбили мечем. *І вона стала поговіркою між жінками. І зробили на ній помсту за дочок. **11** І побачила її сестра Оолива, і перевершила її своїм намаганням, і її розпусту вона помножила понад розпусту своєї сестри: **12** покалалася на асирійських синів, володарів і вождів, що близько неї і зодягнені в гарну одіж, кіннотники, що їздять на конях, – всі вибрані юнаки. **13** І Я побачив, що вона опоганилася. Одна дорога в обох. **14** І додала до своєї розпусти, і позначила вона чоловіків, нарисованих на стіні, – халдейські образи, нарисовані олівцем, – **15** і підперезаних по їхніх бедрах вишуканими поясами, і пофарбований убір голови на їхніх головах. Вони зодягнені різновидно, подібно до вавилонських синів. Їхня батьківщина – халдейська земля. **16** І вона поклала на них зір своїх очей, і послала до них послів, до халдейської землі. **17** І прийшли до неї вавилонські сини. Спочиваючи на ліжку, занечистили її в розпустах. І вона опоганилася в них, і від них відступила її душа. **18** І вона відкрила її розпусту і відкрила її сором. І моя душа відступила від неї, так як відступила моя душа від її сестри. **19** І вона помножила свою розпусту, щоб згадати дні своєї молодості, в яких розпутствувала в Єгипті. **20** І вона поклалася на халдеїв, яких тіла, як тіла ослячі, і їхні лона, наче кіньські лона. **21** І вона навідалася до беззаконня своєї молодості, які вона чинила в Єгипті в твоїй кімнаті, де впали груди твоєї молодості. **22** Через це, Ооливо, так говорить Адонай Господь: Ось Я підношу проти тебе твоїх полюбовників, а від них відступила твоя душа, і на-

своєи [съблудиста][1]. (тѹ ѿпадоста съѣца ею), и тѹ расыпаста дѣвьство. [имена же][2] има, [оолла][3] старѣишаа, (-)[4] ооолива (же) [мѣшаа][5] сестра еа. и быста мнѣ, и родиста сыны и дщери. (-)[6] имена (же) има (-)[7], самареа [оолла][8], і йерлимъ ооолива. и съблуди [оолла][9] ѿ мене, и възложи на хоти своа къ асѵрїомъ приближаѭщимъсѧ ен. облеченны в червеница, старѣишины, и воєводы (и) юноты, избранныа вса конники снѹзны на конехъ. и дасть блуженїе еа к нимъ, къ избранным сѣмъ асѵрїискомъ всѣмъ, и на вса к нѣже възложи. въ всѣхъ нечистотахъ [ихъ][10] осквернаблашесѧ. и блуженїа своего еже изъ егѵпта не остави, ако с нею легаху въ юности еа. и тїи расыпаша дѣвьство еа, и разлїаша блуженїе ихъ на ню. того ради предахъ ю в рѹцѣ хотемъ еа в рѹцѣ сѣмъ асѵрїискомъ, к нѣже възлагаше. тїи ѿкрыша стыдѣнїе еа, сыны и дщери еа поаша, и самѹ мечемъ оусѣкнѹша. *и быстъ понос въ женахъ, и ѿмѣщенїе вбї бі
сътвориша в неи о дщерехъ. и вижѣ сестра еа оолива, и расыпа възложенїе свое паче еа. и блуженїе еа, паче блуженїа сестры своеа [оумножи][11] къ сѣмъ асѵрїискомъ възложи. старѣишины и воєводы блѣнаа еа, [и][12] облеченны въ багойстыканны, конники снѹзны на коне, юноша избранны всѣ. и видѣх ако осквернисѧ пѹть едінъ обою. и приложи къ блуженїю своему, и видѣ мужа въписаны на стенѣ образы хальдѣиски, въписаны шаромъ, [и][13] опоасанны (по ладвїе ихъ поасы измечтанными)[14], и превои омочени на главахъ ихъ, оболчени многообразно, подобно къ сѣмъ [вавѵлоньскимъ][15], халдѣиски земла ѿчества ихъ. и възложи на ня взорь очїю своею. и посла послы к нимъ въ землю халдѣиску. и прїидоша к неи сѣмове вавѵлоньстїи на ложи стоаще, и осквернавиша ю в соблуженїи (-)[16]. и осквернависѧ в ней, и ѿступи дша еа ѿ ней. и ѿкры блуженїе еа, и ѿкры стыдѣнїе еа. и ѿступи дша моа ѿ нея, якоже ѿступи дша моа ѿ сестры еа. и оумножи блуженїе своє, ако поманути дни юности своеа, в наже съблуди въ егѵпте. и възложи на халдѣа, йже (плоти) ако (плоти осла)[17], и (ако) лона коньска лона ихъ. и присѣти безакоїе юности своеа, наже твораше въ егѵпте въ станѹ твоемъ, ждѣже сосца юности твоеа [ѿпадоста][18]. того ради ооливо, се глетъ [адонаи][19] гь. се азъ востаблю хоти твоа на та, ѿ нѣже ѿступи дша твоа (-)[20]. и на-

веду а҃ на́ та ѻ́кр҃тъ сы́ вавѹ́лоньски, и҆ вс҃а халдѣа, [факѹмъ][21], и҆ [сѹдїи][22], и҆ [ісѹдъ][23], и҆ вс҃а сы́ а҆сѹ́рїиски. с ними ю҃ноша и҆збра́нны, старѣ́шины, и҆ воєводы, (и҆) вса҃ колесни́ники (-)[24] нарочи́ты, ко́нники на ко́нѣ. [и҆ прїидѹтъ на́ та вс҃и][25] ѡ҆ сѣвера, съ ѻ́рѹжїе́м и҆ с колесни́цами, (и҆) съ мно́го҆ наро́домъ. (и҆) [защищенїе и҆ щи́ты и҆ шлемы вꙗзложатъ на́ та, и҆ поста́вятъ][26] стражѹ ѻ́кр҃тъ тебѣ҆· И҆ дамъ пр҃е҆ лицемъ и҆хъ сѹдъ, и҆ ѡ҆мсти́тъ ти҆ въ сѹдѣхъ свои́хъ. и҆ дамъ рвенїе мое въ тебѣ҆, и҆ сътворю҆ с тобо́ю гнѣвъ на҆́рости (моя҃)· Но́здри твоа и҆ ѹ҆ши твоа҃ ѻ́брѣжѹ, и҆ ѻ́ста́вшаа (-)[27] мечемъ и҆̏сѣкѹтъ. Їи сы́ твоа҃ и҆ дщи́ра твоа҃ поима́ѹ, и҆ ѻ́ста́вшаа твоа [потребѝ ѻ́гнь][28]. и҆ съблекѹтъ с тебе ри́зы твоа҃, и҆ бо́мѹтъ сосѹ́ды хвалы҆ твоя҃· И҆ ѡ҆вращѹ нечи́стїа твоа҃ ѡ҆ тебе, и҆ блѹженїа твое́го (е҆́же въ е҆гѵ́птѣ)[29] не помяну́ ктомѹ· Поне́же е҆е глетъ [а҆дона́и][30] г҃ь. е҆е а҆́зъ преда́ю ти҆ въ рѹцѣ҆ и҆́хже ненави́диши, и҆ ѡ҆ ни́хже ѡ҆стѹпи дш҃а твоа҃ (-)[31]. и҆ сътворятъ въ тебѣ҆ в ненависти, и҆ възмѹтъ вс҃а трѹды твоа҃ и҆ дѣлеса҃ твоа҃, и҆ бѹдеши нага и҆ съ стѹдомъ. и҆ ѡ҆кры́ется стыдѣнїе блѹженїа твое́го, и҆ нечестїа твое́го· [-][32] Блѹженїе твое҃ сътвори [тебѣ҆ е҆е][33], внегда҃ съблѹди́ въ сѣ҆ стра́нъ, и҆ ѻ҆скверна́вла́шеся въ кѹми́рѣ҆ (-)[34]· (И҆) въ пѹти сестры҆ свое́а҃ походи́ла е҆си́, и҆ да́мъ ча́шѹ е҆а҃ въ рѹцѣ҆ твою҆· Се҆ гла́голъ [а҆дона́и][35] г҃ь, ча́шѹ сестры҆ твое́а҃ и҆спїе́ши глѹбокѹю́ и҆ широ́кѹю. (и҆ бѹдетъ на см҃ѣ҆ и҆ похѹхна́нїе ли́хое, на ѹ҆пи́тїе)[36] и҆ разслабленїа напо́лниши҆. ча́ша (же) потребленїа (и҆ погибенїа), ча́ша сестры҆ твое́а҃ самарїи. і҆ и҆спїе́ши ю҆҃ [и҆ посмѣ́чеши][37], [и҆ чрепъ е҆а҃ ра҃бїе́ши, и҆ сосца́ своа҃ ѡ҆́трꙗза́еши][38]· И҆ праз҃ники [твоа҃][39], и҆ нача́ла мц҃ь твои́хъ въ҃звращѹ. поне́же а҆́зъ гла́хъ҃, рече [а҆дона́и][40] г҃ь· Сего ра҃ е҆е гла́голъ [а҆дона́и][41] г҃ь, ѣ҆ того́ мѣсто и҆́мже забы҆ мя҃, и҆ ѡ҆́бр҃ыже мя҃ за тѣло свое҃. и҆ ты҆ возми нечестїе свое и҆ бѣ҆ѹ свои́· И҆ ре҃ г҃ь къ мнѣ҆, сы́не чл҃чь, а҆ще сѹ́диши [ѻ҆ѻ҆́ллѣ][42], и҆ ѻ҆ѻ҆ливѣ҆. и҆ со́бѣ҆стиши и҆́ма безако́нїа ею҆, на҆́ко любодѣ́йствѹета, и҆ кровь въ рѹкѹ ею҆. [и҆][43] въ кѹмирехъ е҆а҃ любодѣ́йствѹета. и҆ чада ею҆ на҆же породи́ста мнѣ҆, приведѹ а҆҃ и҆́ма средѣ҆ ѻ́гна҃. до́ндеже [е҆гоже ненави́дѣхъ][44] сътвори́ста ми҆· [ѻ҆скверна́вла́хѹ ста҃а моа, в то́и дн҃ь][45] и҆ сѹбо́ты моа҃ ѻ҆скверна́вла́хѹ, (-)[46] внегда҃ заклала́хѹ ча́да своа҃ кѹмиромъ (-)[47]. и҆ въхожа҃ахѹ въ ста҃а моа҃ [въ то́и дн҃ь][48] ѻ҆скврънавла́хѹ а҆҃· И҆ е҆е та́ко твора́ста средѣ҆ до́му мое́го. и҆ [пѹщас-

веду їх на тебе довкруги: **23** вавилонських синів, і всіх халдеїв, факума, і суддів, і кута, і всіх асирійських синів з ними, вибраних юнаків, старшин і воєвод. І всі славні колісничі, вершники на конях. **24** І вони всі прийдуть проти тебе з півночі зі зброєю, і з колісницями, і з численним народом. І покладуть проти тебе оборону, і щити, і шоломи, і поставлять сторож довкруги тебе. І дам суд перед їхнім лицем, і помстять тобі у своїх судах. **25** І дам мою ревність в тобі, і зроблю з тобою гнів моєї люті. Твої ніздрі і твої вуха обріжуть, і осталих вирубають мечем. Вони візьмуть твоїх синів і твоїх дочок, і твоїх осталих вигубить вогонь. **26** І вони скинуть з тебе твою одіж і візьмуть посуд твоєї хвали. **27** І відверну твоє безчестя від тебе, і більше не згадаю твою розпусту, що в Єгипті. **28** Тому що це говорить Адонай Господь: Ось Я видаю тебе в руки тих, кого ненавидиш і від яких відступила твоя душа! **29** І зроблять з тобою в ненависті, і візьмуть всі твої труди і твої діла. І будеш нагою і засоромленою, і відкриється сором твоєї розпусти і твого безчестя. Твоя розпуста **30** тобі це вчинила, коли ти розпутствувала вслід за країнами. І ти опоганилася кумирами, **31** і ти пішла по дорозі твоєї сестри. І дам її чашу у твої руки. **32** Так говорить Адонай Господь: Питимеш глибоку і широку чашу твоєї сестри. І буде на сміх і лихий глум, **33** на п'янство. І ти наповнишся ослабленням. Чаша ж знищення і погибелі, чаша твоєї сестри Самарії. **34** І вип'єш її, і видушиш, і розіб'єш її череп, і відірвеш свої груди. І поверну твої празники і початки твоїх місяців, тому що Я промовив, – говорить Адонай Господь. **35** Через це так говорить Адонай Господь: Задля того, що ти Мене забула і Мене відкинула, за своє тіло і ти візьми своє безчестя і свою розпусту. **36** І сказав Господь до мене: Людський сину! Чи не судитимеш Ооллу і Ооливу? І сповістиш їм їхні беззаконня, **37** бо чужоложили, і кров у їхніх руках, і чужоложили в їхніх кумирах. І їхніх дітей, які мені породили, Я їх ними приведу крізь вогонь, **38** бо Мені зробили те, чого Я ненавидів. Вони осквернили мої святощі в тому дні і опоганювали мої суботи, **39** коли різали своїх дітей ідолам і входили до моїх святощів. В тому дні вони їх опоганювали. І ось так чинили серед мого дому. **40** І пускалися до чоловіків, що приходили здалека, яким посилали, до них, послів. І зразу,

куди приходили, вмиваючись і прикрашаючи свої очі, і прикрашалася прикрасою, **41** і сідала на розстеленому ліжку, і перед нею прикрашений стіл. І мій ладан і мою олію вона клала перед ними і веселилися ними. **42** І звук музики загравали до чоловіків з множества людей, що приходили з пустині. І давали обручки на їхні руки і вінець похвали на їхні голови. **43** І Я сказав: Чи, отже, не в цьому є перелюб і діла розпусниці? Ця і ця вчинила розпусту. **44** І входили до неї, так як входять до жінки-розпусниці. Так входили до Оолли і до Ооливи, і до беззаконних жінок, щоб чинити беззаконня. **45** Ці ж праведні мужі і відомстять їм помстою перелюбниці і судом тих, що проливають кров. Тому що є перелюбниці, і кров у їхніх руках. **46** Так говорить Аднай Господь: Приведи юрбу на конях, дай в них замішання і розграбування! **47** І побий їх камінням, камінням народів! І хай прошиють своїми списами, вб'ють їхніх синів і дочок, і їхні доми спалять вогнем! **48** І відверну безбожність з землі. І напоумляться всі жінки, і не зроблять за їхніми безбожностями. **49** І ваша безбожність буде дана на вас, і візьмете всі гріхи ваших кумирів. І пізнаєте, що Я – той, що говорить, Адонай Господь!

тва][49] ісъ мужемъ градущимъ їздалеча, їже послы посыласта к нимъ. і абїе їдѣ прїидаху їзмывающїѣ, і оутвараше очи свои, і оукрашашесѧ оутваренїемъ. і сѣдаше на одрѣ постланѣ, і трапеза оукрашенна [прѣ нею][50]. І димїамъ мои, і масло мое (прѣлагаше прѣ ними, і) веселяхусѧ в нїи. і гласъ съглашенїѧ възглашаху [-][51] ісъ мужемъ, ѿ множества чѣла приходящаго ѿ пустыня. І даста прыстьни на руки їхъ, і вѣнецъ хвалы на главы їхъ. і реко, не в сѣ ли оубо любодѣйство ѣсть, і дѣлесѧ блудница, (ѣи) і ѣи проблудисѧ. І влажаху к неи, ѥікоже влазятъ ісъ женѣ блудницы. таіко влажаху ісъ [ооллѣ][52], і ісъ ооливѣ, (і) [ісъ женама безаконницама][53], ѥікоже сътвориті безаконїе. (-)[54] мужи (же) правдиви сїи· [і][55] ѿмѣстаятъ їма ѿмѣщенїѣ любодѣйскомъ, і судомъ проливающихъ кровь. ѥіко любодѣицы ѣста і кровь въ руку ѣю. Сѣ глтъ [ѧдонаи][56] гь. приведи на (конѣхъ)[57] народы, (-)[58] даждь в нею матежъ і разграбенїе. і разбїи каменїемъ в нею, каменїемъ народьскомъ, і да їзбодутъ (-)[59] копїи своими. сны їхъ і дщери (-)[60] їзбїютъ, і домы їхъ [пожегутъ огнемъ][61]. і възвращу нечестїе ѿ земла, і наказутсѧ всѧ жены, і не сътвораятъ по нечестїю (ѥа)[62]. і дастьсѧ нечестїе ваю на вы, і вси грѣхи кумировъ вашихъ прїимете. і разумѣете ѥіко ѧзъ (глѧ), [ѧдонаи][63] гь·

Глава 24

1 І було господнє слово до мене у 9-му році, в 9-му місяці, і в 10-му дні місяця, кажучи: **2** Людський сину! Запиши собі ім'я цього дня, в якому почав *ітu* вавилонський цар проти Єрусалиму, від цього ж сьогоднішнього дня. **3** Скажи притчу до дому, що гнівить. І скажеш до них: Це говорить Адонай Господь: Постав казан на вагу, і влий до нього води, **4** і вкинь до нього порубане, всяке любе *і* гарне: литку і плече, очищене від костей, **5** з вибраних, з помазаної скотини, і пали під ним кості. Він зварив і скип'ятив, і зварили його кості серед нього. **6** Через це так говорить Адонай Господь: Місто крові – казан, в якому є отрута, і отрута не вийшла з нього, за часткою виніс його. Не впав на нього жереб, бо його кров є посеред нього. Я його поставив на гладкому камені. **7** Я її не вилив на землю, щоб покрити її землею, щоб **8** навести на неї мою лють на помсту. Щоб дав Я помстити його кров, Я його поставив на гладкому камені, щоб його не покрити. **9** Че-

глѧ, їкд·

Бысть слово гнѣ ісъ мнѣ въ ѧ е лѣто, въ мцѣ (ѧ)[1], (і) въ ї (днь) мца, глѧ. сне чѣчь, вѣпиши себѣ [има днѣ][2] сего, ѿ негоже начѧ црь вавулоньскъ на їерлима, ѿ сего же днѣ днь· (-)[3] рцы (притчю ісъ домови гнѣвающемоу)[4], і речеши к нимъ. ѣе глетъ [ѧдонаи][5] гь. навѣси конобъ на вѣси, і влїи вонь воду. і въверзи вонь рассѣченїе, вѣе рачение добро, голень і рама обрѣзана ѿ костїи ѿ їзбранїѧ ѿ скотѧ помазанаго. і погнѣщаи костьми по нимъ· възврѣ (ї) їскипѣ, і съварѣша кости ѣго средѣ ѣго· Того ради ѣе глетъ [ѧдонаи][6] гь. ѡѡ граде кровныи конобе в немже ѣсть ѧдь [-][7], і ѧдь не їзыиде їз него, по оудомъ ѣго їзнесе, не падѣ на немъ причастїе· ѯѣко кровь ѣго средѣ ѣго ѣсть, на глѧцѣ камыцѣ оучиѭи ю. не пролїахъ ѧ на землю, ѥікоже покрыти ю землею. ѥікоже възвести ѧрость (мою на ню), въ ѿмщенїе мстити дахъ кровь ѣго, на глѧцѣ камыцѣ [вчинихъ ю][8], ѥікоже не покрыти ѧ· Того ради ѣе глетъ [ѧдонаи][9] гь, *[ѡѡ люте граде кровныи][10]. (-)[11] ѧз (же) възбелию главню (-)[12] і възъ-

наоу гѣ
ѧѣѣа ѣ

гнѣвꙋ ѻ҆гнь, ꙗ҆́ко да ѝстлѣю́тъ мя́са и ѻ҆скꙋдѣетъ ю҆́ха, [и҆ ко́сти ѝсхн҃ꙋ][13]. и҆ ста́нетъ на главна́хъ [е҆го то́щъ. разъгорѣ́ся][14] ꙗ҆́ко да ѝзгори́тъ, и҆ распали́тся (і ѝспря́жется) мѣ́дь е҆го. і ѝста́етъ средѣ [е҆го][15] нечи́стота е҆го и҆ ѻ҆скꙋдѣ́етъ мѣ́дь е҆го. [да ся смирꙗ́ мѣ́дь е҆го][16], и҆ не ѝзы́детъ ѝз него· щно́гъ мѣ́дь е҆го, и҆ срамится мѣ́дь е҆го. [в нечистотѣ твое́и ѻ҆у҆скропъ][17]. поне҃ ѻ҆скве҃на́вля́шеся ты. [и҆ не ѻ҆чи́стися ѿ неистоты свое́я][18], и҆ [не ѻ҆чи́стишися посе́мѣ][19]. до́ндеже напо́лню ꙗ҆́рость мою́ [въ тебѣ][20]· ꙗ҆́зъ г҃ь гла́хъ, и҆ приспѣ́етъ и҆ сътворю́. (и҆) не ѿлꙋчю́, и҆ [не пощажꙋ][21], и҆ не ѻ҆у҆молю́ся· По пꙋтемъ́ твои́мъ, и҆ по помы́сломъ твои́мъ сꙋ́дꙋ тебѣ, гла́етъ [а҆дона́и][22] г҃ь· Сего́ ра́ди [се́][23] а҆́зъ сꙋ́дꙋ тебѣ по [помы́сло҃ твои́мъ, и҆ по кровє́мъ][24] твои́мъ сꙋ́дꙋ тебѣ. (и҆) нечисто (и) словꙋщїи (-)[25] вели́кїи на разъгнѣ́ваніе· И҆ бы́сть сло́во г҃не къ мнѣ гла́, сы́не ч҃лчь, се́ а҆́зъ възе́млю ѿ тебє҆ помышлє́нїа ѻ҆чїю твое́ю [-][26], не възрыда́еши ни́ възпла́чешися, [ни прїи́дꙋтъ тебѣ сле́зы][27]. [стени молча][28] (възды́ха́нїе (же́лныхъ) чре́слъ)[29] е҆́сть· [-][30] Да бꙋдꙋ вла́си твои́ сплетени на тебѣ, и҆ сапо́зи твои́ на но́гахъ твои́хъ. и҆ да не ѹ҆́тѣшишися ѹ҆стна́ми и҆́хъ, и҆ хлѣба мꙋжеска да не ѝзъ а҆́си· И҆ гла́хъ къ лю́демъ заꙋ́тра, ꙗ҆́коже заповѣ́да ми. [и҆ ꙋ́мре жена́ моа][31] вечеръ. и҆ сътворю́ заꙋ́тра ꙗ҆́коже повелѣ́ мни· И҆ реко́ша къ мнѣ лю́дїе, не повѣси ли на́мъ что҃ то҆ е҆́сть е҆́же ты твори́ши. и҆ реко́хъ к ни́мъ, сло́во г҃не бы́сть ко мнѣ, гла́, рцы къ до́мꙋ і҆и҆лє́вꙋ. се҆ (а҆́зъ) гла́етъ [а҆дона́и][32] г҃ь. (рцы́ къ до́мꙋ і҆и҆лє́вꙋ), се҆ а҆́зъ ѻ҆скверна́влю ѻ҆сщє́нїа моа, велича́нїа кр҃пости ва́шеа, по́мыслы ѻ҆чїю ва́шею, и҆ ꙗ҆́же щадя́ дш҃а ва́ша. и҆ сы́ны ва́ша и҆ дщери ваша ꙗ҆́же ѻ҆ста́висте, мечє҃ падꙋтъ́. и҆ сътво́рите ꙗ҆́коже а҆́зъ сътворихъ. ѿ ꙋ́стъ и҆́хъ да ся не ꙋ҆тѣши́те. и҆ хлѣ́ба мꙋ́жеска да не ꙗ҆́сте. и҆ вла́сы ва́ши на глава́хъ ва́шихъ, и҆ сапо́зи ва́ши на нога́ вашихъ. да ся не бїе́те ни пла́чете, і҆ ѝста́ете в непра́вдах ва́шихъ. и҆ [не][33] ꙋ҆тѣши́те ко́ждо (ва́съ) бра́та своє́го. и҆ бꙋдетъ [ва́мъ е҆зекїи́ль][34] на дивленїе. посемꙋ́ е҆ли́ко [сътворихъ][35] да сътво́рите, е҆гда́ приспѣ́етъ е҆́, и҆ разꙋмѣ́ете ꙗ҆́ко а҆́зъ [а҆дона́и][36] г҃ь· И҆ ты сы́не ч҃лчь, не точїю въ дн҃ь то́и е҆гда́ възе́млю (ѿ ни́хъ кр҃пость)[37] (и҆́хъ), възнесенїе хвалы и҆́хъ, по́мыслы ѻ҆чїю и҆́хъ, и҆ възнесе́нїе дш҃а и҆́хъ, сы́ны и҆ и҆ дщери и҆́хъ. въ то́и дн҃ь прїидетъ ꙋ҆целѣ́вый к тебѣ, совѣ́стити тебѣ въ ꙋ́ши. въ то́и дн҃ь

рез це так говорить Адонай Господь: *Горе – кроваве місто! Я ж побільшу полумінь **10** і запалю вогонь, щоб розлізлося м'ясо і випарувала юшка, і кості висохнуть. **11** І стоятиме порожнім на його вугіллі. Він загорівся, хай вигорить. І розпечеться, і випечеться його мідь, і розтопиться посеред нього його нечистота. І пропаде отрута його, щоб пропала його отрута, **12** і не вийде з нього велика його отрута, і завстидається його отрута. В твоїй нечистоті окріп, **13** тому що ти опоганювалася і не очистилася від своєї нечистоти, і не очистишся після цього, доки *не* виповню в тобі мій гнів. **14** Я – Господь сказав! І настане, і зроблю, і не відставлю, і не помилую, і не дам себе впросити. За твоїми дорогами і за твоїми задумами судитиму тебе, – говорить Адонай Господь. Через це ось Я судитиму тебе за твоїм задумом і за твоєю кров'ю судитиму тебе. І ти нечиста, і славна, і велика – на розгнівання. **15** І було господнє слово до мене, кажучи: **16** Людський сину! Ось Я від тебе беру пожадання твоїх очей. Не заридаєш, ані не заплачеш, ані не вийдуть тобі сльози. Стогни мовчки. **17** Це зітхання жалібних бедр. Хай твоє волосся буде сплетене на тобі і твоє взуття на твоїх ногах, і не будеш потішений їхніми губами, і людського хліба не їстимеш. **18** І я говорив до народу вранці так, як Він мені заповів. І моя жінка померла ввечері, і я вранці зробив так, як Він мені заповів. **19** І сказав до мене народ: Чи не сповістиш нам, що є те, що ти чиниш? **20** І я до них сказав: Слово господнє було до мене, кажучи: **21** Скажи до ізраїльського дому: Це Я, – говорить Адонай Господь. Скажи до ізраїлевого дому: Ось Я опоганю мої святощі – гордість вашої сили, пожадання ваших очей і які щадять ваші душі. І мечем впадуть ваші сини і ваші дочки, яких ви залишили. **22** І зробите так, як Я зробив. Від їхніх уст не будете потішені, і людського хліба не їстимете, **23** і ваше волосся на ваших головах, і ваша обува на ваших ногах. Ані не побиватиметеся, ані не ридатимете, і розтанете у ваших неправедностях, і не потішите, кожний з вас свого брата. **24** І буде вам Єзекіїл на подив. За цим, що Я зробив, ви зробите, коли це настане, і пізнаєте, що Я – Адонай Господь. **25** І ти, людський сину, не виключно в тому дні, коли беру в них їхню силу – піднесення їхньої похвали, пожадання їхніх очей і піднесення їхніх душ – їхніх синів і їхніх дочок, **26** в тому дні прийде той, хто уцілів, до тебе сповістити тобі до вух. **27** В тому дні

нау. 3
авв. 2

відкриються твої уста до уцілілого, і заговориш, і більше не замовкнеш. І будеш їм на подив. І пізнають, що Я – Адонай Господь!

Глава 25

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Скріпи своє лице проти аммонових синів і пророкуй проти них! **3** І скажеш аммоновим синам кажучи: Послухайте слово Господа Адоная! Так говорить Адонай Господь: Тому що ви зраділи моїми святощами, бо вони були осквернені, і ізраїльською землею, тому що вона згинула, і домом Юди, тому що пішли в полон, **4** через це Я видам вас кедемлевим синам в насліддя. І поселяться в гріхах у тобі, і зроблять в тобі їхні поселення. Вони з'їдять твої плоди, і вони вип'ють твоє добро. **5** І дам твоє місто, аммоне, на пасовиська верблюдів і *країну* аммонових синів – в пасовисько овець. І пізнаєте, що Я – Адонай Господь! **6** Тому що це говорить Господь Бог: Тому що ти заплескав своєю рукою і зашарудів своєю ногою і зрадів своєю душею над ізраїльською землею, **7** задля того ось Я простягну свою руку проти тебе і дам тебе на розграбування країнам. І знищу тебе з народів, і вигубленням тебе вигублю з країн. І пізнаєш, що Я – Адонай Господь! **8** Це говорить Адонай Господь: Тому що сказав моав і сіїр: Ось ізраїльський і юдин дім, так як всі країни. **9** Через це ось Я розсиплю жорстокого в Моаві з бійцями його від його підгірних міст, вибрану землю дому Ветіясимотового – над джерелом міста, вздовж морського. **10** Ваелмона і Каріетема, кедемлевих синів на аммонових синів, дав Я їх в насліддя. І віддам їх на здобуття, щоб не було пам'яті аммонових синів в країнах. **11** І зроблю помсту на Моаві, і пізнають, що Я – Господь. **12** Це говорить Адонай Господь: Тому що зробила Ідумея *те,* коли мстилися помстою в гніві проти юдиного дому, і згадали злоби, і помстилися на них помстою, **13** через це так говорить Адонай Господь: Простягну свою руку проти Ідумеї і вигублю з неї людей і скотину, і поставлю її пусткою. І гнані з Теману і з Дедану впадуть мечем. **14** І дам мою помсту на Ідумею рукою мого народу Ізраїля. І зроблять в Ідумеї за моїм гнівом і за моєю люттю. І вони пізнають мою помсту, – говорить Адонай Господь. **15** Це говорить Адонай Господь: Тому що чужинці зробили в гніві і поставили помсту, радіючи всією душею, щоб розсіяти душі із-за вічної ворожнечі, **16** через це так говорить Адонай Господь: Ось

ѡ҃вєрзоу҃сѧ оу҃ста твоа҆ по оу҃целѣвшемоу, и҆ сътлѣши, и҆ не премолчиши ктомоу. и҆ бу҃деши имъ на дивъ. и҆ оу҃вѣ́дать ꙗ҆́ко а҃зъ [а҃доная́н]38 г҃ь·

г҃ла, їе҃·

Бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ г҃лѧ, сн҃е человѣ, оу҃тверди лице свое на сы́ны а҃ммо́ня, и҆ пророцы́сѧ на́ ня. и҆ рече́ши сѣ́момъ а҃ммо́немъ, [г҃лѧ]1. слы́шите сло́во г҃а [а҃доная́]2. сі҃е г҃летъ [а҃доная́н]3 г҃ь, ѣ́льмаже пора́довастесѧ до ст҃ы́хъ, мои́хъ, ꙗ҆́ко о҆сквернавле́на бы́ша, и҆ о҆ земли́ і҆и҃левѣ, ꙗ҆́ко погиб҃е. и҆ о҆ дому і҆оу́динѣ, ꙗ҆́ко ѡ҃йде въ плѣне́нїе. того ради (предамъ)4 ва҆ сѣ́момъ кедемлемъ в наслѣ́дїе, и҆ вселя́тсѧ въ [гр҃ьстѣ́хъ]5 (-)6 ѣ҆ тебѣ, и҆ стъвора́тъ ѣ҆ тебѣ села и҃хъ. тїи пои҆да́ плоды́ твоа, и҆ тїи и҃спїю́ бл҃готу твою. и҆ дамъ гра҆ (твои а҃ммо́не)7 паствѣ вельблю́стѣ, и҆ сѣ́ны а҃ммо́ня на па́ствы о҆́вча. и҆ разумѣ́ете ꙗ҆́ко а҃зъ [а҃доная́н]8 г҃ь· Я҃мже сі҃е г҃летъ г҃ь [бг҃ъ]9, понеже въсплескà рукою своею, и҆ въстрепа ногою своею, и҆ порадовасѧ дш҃ею своею о҆ земли і҆и҃левѣ. того ради [сі҃е а҃зъ]10 простру́ ру́ку свою на тѧ. и҆ дамъ тѧ въ разграбле́нїе страна҆. и҆ потреблю тѧ ѡ҃ людїи, и҆ погублю тѧ ѡ҃ страна́хъ па́губою. и҆ оу҃вѣси ꙗ҆́ко а҃зъ [а҃доная́н]11 г҃ь· Сі҃е г҃летъ [а҃доная́н]12 г҃ь, понеже рече моа́въ [и҆ сі҃и́ръ]13, се ꙗ҆́коже вса страны́ до́мъ і҆и҃левъ і҆ і҆оу́да. сего ради сі҃е а҃зъ расы́плю (сѹроваго)14 моа́ва ѡ҃ (ра́тныѣ҆ е҆мѹ, ѡ҃ по҆го́рїѧ е҆го)15 и҃збрънѹ зе́млю до́мѹ [ведїасѝмодова]16, на҆ и҃сто́чникѡ҃ гра́да, подо́лгъ мо́рскаго [ваелмо́на, и҆ карїе҆де́ма]17, сы́ны кедемлѧ на сы́ны а҃ммо́ня. да́хъ ѧ҆ ѣ҆ наслѣ́дїе, [и҆ ѡ҃да́м ѧ҆ на ѣ҆зѧ́тїе]18, ꙗ҆́коже да не бу҃детъ па́мѧти сѣ́новъ а҃ммо́нь [въ страна҆́]19. и҆ ѣ҆ моа́ве (же) стъворю́ ѡ҃ме́стїе. и҆ оу҃вѣ́даттъ ꙗ҆́ко а҃зъ г҃ь· Сі҃е г҃летъ [а҃доная́н]20 г҃ь, понеже стъвори́ и҆думе́а, е҆гда ѡ҃мсти́ша ѡ҃ме́стїе (въ гнѣ́вѣ) в дому і҆оу́динѣ, и҆ помни́ша зло́ѣ, и҆ ѡ҃мсти́ша прѧ҆ [ѡ҃ ни́хъ]21. того ради сі҃е г҃летъ [а҃доная́н]22 г҃ь, [-]23 простру́ ру́ку свою на и҆думе́ю, и҆ потреблю с неѧ человѣки и҆ ско́тъ, и҆ поста́влю ю҆ пу́сту. и҆ ѡ҃ дема́на, [и҆ ѡ҃ дедана́]24 жено́ми мече́мъ паду́тъ. и҆ да́мъ ѡ҃мще́нїе мое на и҆думе́ю в ру́цѣ людїи мои́хъ і҆и҃лѧ. и҆ стъвора́тъ въ и҆думе́и по гнѣ́вѹ моему́, и҆ по ꙗ҆́рости мое́и. и҆ оу҃вѣ́даттъ ѡ҃мще́нїе мое, г҃летъ [а҃доная́н]25 г҃ь· [-]26 Сі҃е г҃летъ [а҃доная́н]27 г҃ь, понеже стъвори́ша и҃ноплеме́нницы въ гнѣ́вѣ, и҆ въста́виша ѡ҃мще́нїе порадова́ющесѧ [ѣ҆сею]28 дш҃ею, ꙗ҆́коже [расы́пати дш҃а по враждѣ вѣ́чнеи]29. того

ради ѣе глетъ [ѧдонаи][30] ѓь, се ѣзъ простру руцѣ свои на ѵноплеменники, и потреблю крити, и погублю прочаѧ живущаѧ подолгъ мора. и створю в нихъ ѿмщенїе велико, [въ ѻбличенїи ѧростии моеѧ][31]. и разумѣютъ ѧко ѣзъ [ѧдонаи][32] ѓь, ѣгда да ѿмщенїе мое на на·

Гла, ѕѕ·

Бысте въ ѣдинонадесатое лѣто, первыи (днь) ѵца. бысть слово гне къ мнѣ гла. (-)[1] поне́же (помысли тр҃)[2] на ѣерлима, бло сѣкрушисѧ погибе. страны ѻбратишасѧ къ мнѣ, (і) ѵспо́лнены ѻпусть· Того ради ѣе глетъ [ѧдонаи][3] ѓь. ѣе ѣзъ на тѧ (тре)[4], и приведу на тѧ страны мно́ги. ѧко́же вѣсхо́дитъ мо́ре волна́ми свои́ми. и (ѻбыи́дутъ гра́ды твоѧ, и разорѧтъ сны твоѧ)[5], и развѣю пра́хъ ѣго ѵз него, и да́мъ ѧ въ гла́докъ камы́къ. простира́ло мре́жамъ (-)[6] средѣ мо́ра, ѧко ѣзъ гла (-)[7] [ѧдонаи][8] ѓь, и бу́детъ на плѣне́нїе странамъ. и дщери ѣго [ѧже][9] на́ поли мече́мъ оубїе́ни бу́дутъ. и оувѣдятъ ѧко ѣзъ ѓь· ѧко се глетъ [ѧдонаи][10] ѓь, ѣе ѣзъ наведу на тѧ (тре)[11] навходоно́сора цр҃ѧ вавилѡ́ньска ѿ сѣ́вера, цр҃ь цр҃емъ е́сть, на ко́нѣхъ и съ ѻру́жїемъ, и съ (собо́ромъ ко́нническолмъ)[12] страно́мъ мно́гъ зѣ́ло. (-)[13] дщери твоѧ на́ поли мече́мъ (ѵзбїю)[14]. и приста́витъ на тѧ стра́жбу, и (ѻгради́тъ тѧ. и ѻбры́етъ тѧ ѻбровомъ)[15], и съгради́тъ (-)[16] ѻ́кр҃тъ ѻстроги. и заста́витъ съ ѻру́жїе́, и ко́пїѧ ѣго пра́мо тебѣ поста́вй· Забра́ла твоѧ и сны (-)[17] разоритъ [ѻру́жїемъ][18] своймъ, мно́жествомъ ко́нь ѣго покры́етъ тѧ пра́хъ ѵхъ. и ѿ ѵрза́нїѧ ко́нь ѣго, и ѿ (колесни́цъ ѻру́жїѧ)[19] ѣго, потрѧсу́сѧ (гра́ди)[20] твои. вѣсходя́щу ѣму въ врата твоа, ѧки вѣсходя́щу въ градъ с по́ля. (слѣдо́)[21] ко́нь ѣго попере́тъ вса сте́гны твоѧ. лю́ди твоѧ мече́мъ ѵ҃ѣсѣчетъ, и бы́тїе крѣпости твоеѧ на земли повръжетъ. и плѣни́тъ си́лу твою, и по́имет ѵ҃мѣ́нїѧ твоѧ. и расы́плетъ забра́ла твоѧ, и до́мы твоа похо́тныѧ расы́плетъ. и [дре́во твое и ка́менїе твое][22] и пе́рсть твою, средѣ мо́ра вѣъвержетъ.
ї҃ер҃е з и разоритъ мно́жество свирецъ твоихъ, *и гла́ пѣснивецъ (-)[23] не оуслы́шитсѧ ктому. и да́мъ тѧ въ камы́къ гла́доѥ. простира́ло мре́жное бу́деши. не съгради́шисѧ ѥсему. ѧко ѣзъ глахъ, глетъ [ѧдонаи][24] ѓь· ѧко ѣе глетъ [ѧдонаи][25] ѓь (тр҃у), не ѿ гласа (ли оубо) паде́нїѧ твоѣго, ѣгда́ вѣстена́ша ѧзве́нїи [твои][26], ѣгда́ (ѵ҃ѣсѣко́ша ѧ)[27] средѣ тебѣ. потрѧсутсѧ

Я простягну свою руку на чужинців. І вигублю критійців, і вигублю останлих, що живуть вздовж моря. **17** І зроблю в них велику помсту в оскарженні моєї люті. І пізнають, що Я – Адонай Господь, коли Я дам на них мою помсту.

Глава 26

1 І сталося, що в одинадцятому році, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **2** Тому що Тир задумав *діло* проти Єрусалиму – добре. Він був розбитий, він пропав. Країни повернулися до мене, і він вповні сустошений. **3** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, Тире. І приведу проти тебе багато країн, так як підноситься море своїми хвилями. **4** І вони оточать твої міста і знищать твоїх синів. І розвію його порох з нього, і дам його на гладкий камінь, **5** місце на простягання сітей серед моря. Бо Я промовив, Адонай Господь! І він буде на розграбування країнам, **6** і його дочки, що на полі, убиті будуть мечем. І пізнають, що Я – Господь! **7** Бо так говорить Адонай Господь: Ось Я наведу на тебе з півночі, Тире, Навходоносора, вавилонського царя, він є царем царів, на конях, і зі зброєю, і зі збором дуже численних кіннотників країн. **8** Твоїх дочок виб'ють на полі мечем, і він приставить до тебе сторожу, і оточить тебе, і обкопає *довкруг* тебе рів, і збудує довкруги вали, і обставить зброєю, і поставить його списи проти тебе. **9** Твої стіни і вежі він знищить своєю зброєю. **10** Від множества його коней тебе покриє їхній порох, і від іржання його коней і від колісниць його зброї затрясуться твої міста, як він входитиме крізь твої брами, так як той, що входить до міста з поля. **11** Слідом за його кіньми він потопче всі твої вулиці. Твій народ він вирубає мечем і на землю скине буття твоєї сили. **12** І він розграбує твою силу і захопить твій маєток, і розкине твої оборонні мури, і рознесе твої пожадані доми. І твоє дерево, і твоє каміння, і твій порох він скине серед моря. **13** І він знищить множество твоїх музикантів, *і голос псалтирів більше не почується. єре. 7 **14** І дам тебе на гладкий камінь, будеш місцем для розтягання сітей. Не будеш більше відбудований, бо Я промовив, – говорить Адонай Господь. **15** Тому що так говорить Адонай Господь Тирові: Чи, отже, не затрясуться острови від голосу твого падіння, коли застогнали твої

ранені, коли їх рубали серед тебе? **16** І зійдуть зі своїх престолів всі князі морських країн і скинуть вінці зі своїх голів і свою добірну одіж скинуть зі себе, жахнуться жахом, сядуть на землі і боятимуться їхнього знищення, і застогнуть за тобою. **17** Бо і голосіння піднімуть за тебе, кажучи: Як пропало і було розбитим при морі хвалене місто, що було сильним на морі з твоїми мешканцями, що дало свій страх усім, що в ньому жили? **18** І злякаються всі острови в морі від його влади, **19** бо так говорить Адонай Господь: Коли тебе покладу спустошеним містом, так як ніколи не поселені міста, коли наведу проти тебе безодню, і тебе покриє велика вода. **20** І зведу тебе до тих, що сходять в прірву, до народу віку. І поселю тебе в земних глибинах, як вічну пустиню з тими, що сходять в прірву, щоб ти не був поселеним ані не встав на землі життя. **21** Я віддам тебе на вигублення. І більше не будеш, і *тебе* шукатимуть і не знайдуть. Навіки, – говорить Адонай Господь.

ѻ҃строви, и҆ сънидѹ́тъ съ прⷭ҃тлъ свои́хъ вⷭ҃и кнⷭ҃зи страны́ мо́рскихъ. и҆ свергѹ́тъ вⷭ҃нца съ гла́въ свои́хъ, и҆ ри́зы своа̀ и҆змечта́ныа̀ съвлекѹ́тъ (съ себе), оу҆жасе́нїемъ оу҆жаснѹ́тсѧ. на зⷣ҃ли сѧдѹ́тъ и҆ оу҆боа́тсѧ погиⷡ҃бели и҃, и҆ постенѹ́тъ ѻ҆ тебѣ· (и҃́ко) и҆ (пла̀ ѻ҆ тебѣ прїимѹ́тъ)[28], (глю́ще)[29]. ка́ко [погибе́ и҆][30] расы́пасѧ ѿ мо́ра гра́де хвали́мыи, [бы́выи сѝленъ на́ мо́ри (съ)[31] живѹ́щими твои́ми][32]. и҆же да́сть стрⷭ҃ свои вⷭ҃мъ живѹ́щимъ в нⷣ҃. [и҆ оу҆боа́тсѧ (вⷭ҃и) ѻ҆́строви в мо́ри ѿ [власти][33] (е҆го)[34]][35]. и҃́ко сⷣ҃е глетъ [а҆дона́и][36] гⷣ҃ь. е҆гда̀ да́мъ тѧ̀ гра́дъ ѻ҆пѹстѣ́вшъ, ѧ҆́ко гра́ды не всели́ены (николи́же). вънегда̀ възведѹ́ на́ тѧ̀ бе́здну, и҆ покры́етъ тѧ̀ вода̀ мно́га. и҆ сведѹ́ тѧ̀ къ слаза́щимъ въ про́пасть к людⷣ҃е вⷣ҃ка. и҆ вселю́ тѧ̀ въ глуби́нахъ земны́хъ, ѧ҆́ко пѹсты́ню вⷣ҃чнѹю съ слаза́щими въ про́пасть. ѧ҆́ко да сѧ̀ не всели́ши, ни въста́неши на́ землю живота̀· На па́губѹ тѧ̀ ѿда́мъ, и҆ не бѹдеши ктомѹ. [и҆ възы́щешиса̀, и҆ не ѻ҆бра́щешиса̀][37] въ вⷣ҃къ, глетъ [а҆дона́и][38] гⷣ҃ь·

Глава 27

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** І ти, людський сину, візьми за Тир голосіння. **3** І скажеш Тирові, поселеному при морському вході, торговиці народів з численних островів: Це говорить Адонай Господь Тирові! Ти сказав, що Я сам поставив на себе свою красу **4** в серці морському – Вееллиммовому. Твої сини поставили на тобі красу: **5** з Санира тобі витесано *кораблі* з умінням з дощок кипарису, взяли з лісу *дерева*, щоб зробити тобі соснові щогли; **6** з Васанітиди зробили твої весла, твоє священне – зі слонової кості, доми – з дощок з хетимських островів; **7** кармазин зі взорами з Єгипту було тобі на постелю, щоб тобі покласти славу і зодягнути тебе в кармазин і в багряницю з островів. Елада ж стала твоєю одежею. **8** І твої князі, що живуть в Сидоні і в Араді, стали твоїми веслярами. Твої мудреці, Тире, що були в тобі, ці твої керманичі. **9** Письменні старці і їхні мудреці, що були в тобі, ці скріпляли твою раду. І всі морські кораблі і їхні веслярі були в тебе, додаючи до твого вимішання, і були в тобі до заходів-заходів. **10** Перси, і хевуес, і лидійці були в твоїй силі, хоробрі мужі, які повісили в тебе щити і шоломи. Ці дали твою славу. **11** Арадіонські сини і твоя сила були на оборонних

Гⷣ҃ла, їⷦ҃з·

бы́сть сло́во гⷣ҃не къ мнѣ глⷭ҃а, [и҆ ты́][1] сн҃е чл҃вчь возми́ на (тⷱ҃ръ)[2] пла́чь. и҆ рече́ши (тⷱ҃ру)[3] всели́нному в мо́рстѣ҃мъ вхо́дѣ, то́ржищу лю́дїи ѿ ѻ҆́стровъ мно́гъ· Сⷣ҃е глетъ [а҆дона́и][4] гⷣ҃ь (тⷱ҃ру)[5], ты́ рече, (и҃́ко) а҆́зъ сⷭ҃а̀ възложи́хъ на́ сѧ̀ (свою́ доброту́)[6], въ сⷣ҃рцы мо́рстемъ [веⷣ҃ллимму́][7]· Сн҃ве твои́ възложи́ша на́ тѧ̀ доброту́ (-)[8] ѿ сани́ра, и҆́стесасѧ тебѣ по тⷭ҃ку ѿ до́ска кипариⷭ҃сня. ѿ (дубра́вы)[9] ѣ҆за́ша сътвори́ти тебѣ слемена е҆ло́ва, ѿ васанити́ды сътвори́ша весла твоа̀· ѻ҆ще́нїѧ твоа̀ (-)[10] ѿ сло́на, до́мы дщаны́ ѿ ѻ҆́стровъ [хети́мль][11]· ѷрьвлени́ца съ мечтанїе́, ѿ е҆гѵ́пта бы́сть тебѣ постели, и҃́ко възложи́ти тебѣ сла́ву. и҆ ѻ҆блещи тѧ̀ въ червлени́цу. и҆ въ баграни́цу ѿ ѻ҆́стровъ. (е҆ла́да же)[12] бы́сть ѻ҆де́жда твоа̀· и҆ кнⷭ҃зи твои живѹ́щеи в сидо́нѣ, и҆ въ а҆ра́дѣ бы́ша весльницы твои· Премѹ́дрїи твои (тⷱ҃ре)[13] [и҆же][14] бѣ́ша ѣ҆ тебѣ, сїи кормⷱ҃чїи твои. ста́рцы (кни́жнїи)[15], и҆ премѹ́дрїи и҆́хъ (и҆же) бы́ша ѣ҆ тебѣ, тїи оу҆́крѣпляхѹ совѣ́тъ твои· и҆ вⷭ҃и корабли морⷭ҃стїи, и҆ весльницы и҆́хъ [бы́ша въ тебѣ, премѣня́юще смѣше́нїю твоⷣ҃му, и҆][16] бы́ша въ тебѣ къ за́ходⷣ҃ѡ захⷭ҃ѡ· Персе, и҆ (хевуе́съ, и҆ лиди)[17], бѣ́ша в силѣ твое́и. мужи́ до́блїи (-)[18], (и҆же) щи́ти и҆ шле́мы повѣ́сиша ѣ҆ тебѣ, сїи да́ша сла́ву твою. сн҃ве а҆радї-

о́ньстіи, и҆ сі́ла твоа́ на забра́лѣ (-)[19] о҆́кр҃тъ
бы́ша. (но̀ и҆ ми́ди) (в҃ сунѣ́хъ твои́хъ бы́ша
стра́жіе)[20], тѹ́лы своа́ о҆бѣ́сиша на забра́лѣхъ
твои́хъ о҆́кр҃тъ. сіѝ съверши́ша твою̀ доброт҃ѹ·
Кархидо́нане кѹ́пцы твоѝ, ѡ҆̀ мно́жества [-][21]
си́лы твое́а, сре́бро, и҆ зла́то, [и҆ мѣ́дь][22], и҆ же-
лѣ́зо, и҆ чистое о҆́лово, и҆ свине́, да́ша кѹ́плю твою̀·
Є҆ла́да [-][23] вс҃а, и҆ бли́жніи (твоѝ)[24] продаа́хѹ в҆ тебѣ̀ дш҃а чл҃ча. и҆ съсѹ́ды мѣ́дяны да́ша кѹ́плю
твою̀. ѡ҆̀ до́мѹ [дорго́мова][25], коня̀, и҆ ко́нники,
[и҆ мша́та][26], да́ша кѹ́плю твою̀· Сі́ве родіо́ньстіи кѹ́пцы [твоѝ][27], ѡ҆̀ о҆́стр҃ѡ оу҆мно́жиша кѹ́плю
твою̀, [и҆][28] [роги и҆][29] зѹ́бы слоновы. и҆ в҆во́димыимъ
въздаа́ше мзды твоа̀ чл҃ки кѹ́пль твои́ ѡ҆̀ мно́жества примѣ́ска твое́го· вона̀, [і҆ багряни́ца][30],
і҆ и҆змечта́наа, [и҆ синатѹ́][31], ѡ҆̀ дарси́, и҆ (рамота)[32], и҆ [хота][33] да́ша кѹ́плю твою̀· і҆оу́да и҆ сі́ве і҆и҆-
ле́ви, сіѝ кѹ́пцы твоѝ продаа́ніемъ пшени́ца, и҆ вона̀ ли́чь, (-)[34] касі́ю (же), и҆ (рочны́и)[35] ме́, (-)[36] ма́сла,
и҆ точе́ница, да́ша примѣ́сику твое́мѹ· Дамаскъ
кѹ́пла твоа̀ [въ мно́жествѣ дѣ́лъ твои́хъ][37],
ѡ҆̀ мно́жества [си́лы твое́а вс҃ѣа][38]· вино̀ (бѣ́лое) ѡ҆̀
хелѵ́она, и҆ во́лнѹ [блещѧ́щѹсѧ][39] ѡ҆̀ (мидѝта)[40].
и҆ вино̀ [деданіи][41], [і҆ и҆оа́ннїи, (и҆) мео́зе][42] (-)[43].
ѡ҆̀ (а҆сѵ́р҃ъ)[44], желѣ́зо съдѣла́но, и҆ колеса̀ в҆ примѣ́сницѣхъ твои́хъ сѹ́ть. дедаа́нъ кѹ́пцы твои
съ ско́томъ и҆збра́нномъ, в҆ о҆ру́жіи (же) а҆равїа, и҆ вс҃и кн҃зи кида́рстіи, сіѝ кѹ́пцы [-][45] рѹско́ю твое́ю. ве́блюды, и҆ о́вны и҆ а́гньца, (в҆ тебѣ̀ продада́ѧ), и҆ми́же кѹ́пъ тво́рятъ· Кѹ́пцы сава,
и҆ [регма][46], (и҆ хѹсі́и)[47], кѹ́пцы твои, съ (ро́чными)[48]
сла́стьми, и҆ с҃ ка́менїемъ драгимъ [и҆же][49] и҆ зла́то
да́ша кѹ́пла тебѣ̀· Харра́нъ, (-)[50] [халла́нъ][51],
[и҆ деда́нъ][52], сіѝ кѹ́пцы твоѝ [сава, и҆][53] а҆сс҃ѵ́ръ, и҆
харма́ кѹ́пцы твоѝ. приноса́ще кѹ́плю [в҆ махалимъ, и҆ въ галимъ][54], червлени́ца, [і҆ и҆змечта́нїе][55], і҆ и҆мѣ́нїа и҆збра́нная [въ магозоі́съ. сложена][56] связа́нна оу҆́жи. и҆ въ кипари́снѣхъ кораблихъ въ тѣхъ (кѹ́пла твоа̀· Корабли) кархидо́нстии кѹ́пцы твоѝ, въ мно́жествѣ смѣ́сникъ
твои́хъ· И҆ насыти́ся и҆ о҆тя́жча зѣ́ло въ средахъ
морска́. въ водѣ мно́зѣ плавла́хѹ тѧ̀ весльницы твоѝ· вѣ́тръ ю҆́жный сы́кроуши тѧ̀ в҆ ср҃цы
морстѣ́. [-][57] да си́лы твоа̀ (-)[58] и҆ смѣ́сникъ
твои́хъ, и҆ весльницы твоѝ, и҆ кормницы твоѝ,
[-][59] и҆ смѣ́сницы твоѝ (-)[60]. и҆ вс҃и мѹ́жи твоѝ
до́блїи в҆ тебѣ̀, и҆ вс҃ѣ со́нмъ твоѝ, (падѹ́тъ
средѣ тебе)[61] въ ср҃цы мо́рстѣ· въ дн҃ь паде́нїа
твое́го ѡ҆̀ гла́са кричавы твое́а, кормницы твои
стра́хомъ оу҆боа́тся, и҆ постѹпятъ ѡ҆̀ кора́бль
[свои́хъ][62] вс҃и весльницы [твоѝ][63]. и҆ прича́нницы, и҆

мурах довкруги, але й мидійці у твоїх вежах були сторожами, вони повісили свої сагайдаки на твоїх оборонних мурах довкруги. Ці доповнили твою красу. **12** Кархидонці – твої купці від множества твоєї сили. Срібло, і золото, і мідь, і залізо, і чисте олово і свинець дали як твоє купно. **13** Вся Греція і твої близькі продавали в тобі людські душ. І дали мідний посуд як твоє купно. **14** З торґомового дому коні, і вершники, і мули дали – твоє купно. **15** Родіонські сини – твої купці з островів помножили твоє купно, і роги, і слонові зуби. І тим, що внесли, ти давав твою винагороду: **16** людей – твоє купно з множества твого змішання. Запашні смоли, і багряниця, і добірне синє полотно дали з Тарсіса, і Рамота, і Хота – твоє купно. **17** Юда та ізраїльські сини – ці твої купці продажею пшениці і різноманітних запашностей, касії ж і річного меду, олії та смолу з дерев вони дали твоєму змішанню. **18** Дамаск – твоя купівля з множества твоїх діл, з множества всієї твоєї сили. Добре вино – з Хелвону, і блискуча вовна – з Мидита, **19** і вино – деданій, і йоанній, і меозел. А з Асира оброблене залізо і колеса є в твоїх змішаннях. **20** Дедан – твої купці з вибраною скотиною, в зброї ж – **21** Аравія і всі кидарські князі. Ці купці твоєю рукою в тобі продадуть верблюдів, і баранів, і ягнят, якими провадять торгівлю. **22** Купці Сави, і Реґми, і Хусій – твої купці з річними солодощами і з дорогим камінням, які і золото дали як твою купівлю. Харран, Халлан і Дедан – ці твої купці. Сава, і Ассир, і Харман – твої купці, **24** що несуть купно в махалимі і в галимі, кармазині і добірному *товарі*, і вибрані скарби в магозоісі, складені, зв'язані шнурами і в кипарисових кораблях. В тих твоє купно. **25** Кораблі – твої кархидонські купці в множестві твоїх змішаних. І ти наситився і дуже отяжів в морських середовищах. **26** У великій воді тебе провадили твої веслярі. Південний вітер тебе розбив у морському серці, **27** також твої сили, і твоїх змішаних, і твоїх веслярів, і твоїх керманичів, і твоїх змішаних, і всі твої чоловіки в тобі хоробрі. І ввесь твій збір впаде посеред тебе у морському серці в дні твого упадку **28** від голосу твого крику, твої керманичі перелякаються страхом, **29** і зійдуть зі своїх кораблів всі твої веслярі і моряки. І ті, що пливуть морем, впадуть на землі, **30** і змінять свій голос над то-

бою, і гірко закричать над тобою, і заридають. І посиплять землю на свої голови, і оголять голови голінням **31** по тобі, і зодягнуться в мішковину, і заплачуть по тобі гіркою душею, піднімуть по тобі гірке голосіння. **32** І піднімуть над тобою їхні сини голосіння, ридання по тобі: **33** Хто такий як Тир, що замовк посеред моря? Ти знайшов якусь велику винагороду в морі? Ти наповнив країни твоїм множеством і з твоїх змішаних ти збагатив всіх земних царів. **34** Тепер же ти розбитий в морі, у водних глибинах. Твої змішані, і ввесь твій збір, і всі твої веслярі упали серед тебе. **35** Всі ж, що жили по островах, будуть знесилиними по тобі. І їхні царі жахнуться жахом і змінять їхнє лице. **36** Купці з країн піднімуть *ридання* по тобі. Ти пішов у погибель і більше не будеш. Навіки.

Глава 28

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** І ти, людський сину, скажи тирському князеві: Це говорить Адонай Господь: Тому що твоє серце підялося вгору і ти сказав: Я є богом! Я поселився в божому помешканні в морському серці! Ти є людиною, а не богом. І ти поклав своє серце як боже серце. **3** Чи ти є мудріший від Даниїла? Тебе не навчили мудреці. Чи ти дієш своїм вмінням? **4** Або чи своїм розумом ти зробив собі сили і придбав срібло і золото у своїх домах? **5** Або чи в твоїм місті вміння? Своєю купівлею ти помножив *скарби*, своєю силою. І твоє серце піднялося у твоїй силі. **6** Через це так говорить Адонай Господь: Тому що ти дав твоє серце як боже серце, **7** задля цього ось Я наведу на тебе чужинців-розбійників з країн. І вони оголять їхні мечі проти тебе і проти краси твого вміння, і розстелять твою красу на знищення, **8** і зведуть тебе, і смертю помреш ранений в морському серці. **9** Чи скажеш мовлячи перед тими, що тебе нищать: Я є богом?! Ти ж є людиною, а не богом. Адже в руці тих, що тебе вбивають смертю, в руках **10** необрізаних помреш, в руках чужинців. Бо Я сказав, – говорить Адонай Господь. **11** І було господнє слово до мене, кажучи: **12** Людський сину! Візьми голосіння над тирським князем. І скажи йому: Так говорить Адонай Господь: Ти знак подоби, повний мудрості і вінець краси, **13** і в їжі раю було його

пловцы морстіи на земли (падутъ)[64]. і йзмѣнятъ (гла свои о тебѣ)[65]. и въскричатъ (о тебѣ) горце, (и въсплачутъ). и въсыплютъ [персть на главы своа][66] (-)[67], [и оплѣшивѣютъ плѣшію по тебѣ, и облекутса въ вретице. и въсплачютса по тебѣ горкою дшею, [-][68] плачь горекъ][69] (возмутъ по тебѣ). и возмутъ по тебѣ сновє йхъ плачь, плаканіе (тебѣ)[70]. [ктто ликосмъ тръ оумолкіи средѣ мора][71], велику нѣкую обрѣте мзду шо мора. Напълни страны шо множества твоего, и шо смѣсникъ твойхъ обогати вса цра земныа. нынѣ (же) сокрушилса еси въ мори въ глубина воныхъ. смѣсницы твои и весь сонмъ твои средѣ тебе паде, [и][72] вси веселницы твои. вси (же) живущеи въ островѣхъ оуныли будутъ по тебѣ. и црїе йхъ оужастію оужаснутса, и пременятъ лице йхъ. купцы шо странъ възвижутъ по тебѣ. въ погибели быстъ, и ксему не будеши въ вѣки.

Гла, кги.

быстъ слово гне ко мнѣ гла, и ты сне члчь, рцы кнзю трскоу, се глетъ [адонаи][1] гь. понеже вънесесса срце твое, и рекълъ еси, (азъ есмь бъ)[2], в село бжїе вселисса въ срце морско. ты члкъ еси а не бъ, и положи срце свое ликосрце бжїе. Еда премудрѣи ты еси данила. премудрїи не суть тебе наказали. дѣи ли хитростію своею, (-)[3] йли смыслъ своимъ съткворй еси себѣ силы, и [приткажа][4] [сребро и злато][5] въ домохъ своихъ. йли въ (градѣ твоемъ хитрость)[6], (-)[7] куплею своею оумножи силою своею, [и][8] вънесесса срце твое в силѣ твоей. Того ради се глетъ [адонаи][9] гь, ельмаже даде срце свое ликосрце бжїе. въ того мѣсто се азъ наведу на та чюжа расыпателя шо странъ. і йзмыкнутъ меча йхъ на та, и на добротоу хитрости твоеа. и постелютъ доброту твою въ погублєніе, и сведутъ та, и оумреши смртію назвенъ въ срцы морстѣ. Еда речеши гла, (пре оубивающими та, бъ есмь)[10]. ты бо члкъ еси а не бъ, (въ рукѣ бо оубивающи та смртьми). в [рукоу][11] необрѣзаныхъ оумреши, в рукоу чюжихъ. ликосрекохъ, гле [адонаи][12] гь. И быстъ слово гне къ мнѣ гла. сне члчь, вземъ плачь о кнзи трстѣ, и рцы емоу. се гле [адонаи][13] гь. ты еси знаменіе сличенїа, [испълнъ премудрости][14], и вѣнецъ доброты. (и) въ пищи раа (богатество его быстъ)[15]. ты всаки камень драгїи навазалъ си еси. сардіонъ, (панзіонъ)[16], [-][17] змарагдонъ, [и акинѳонъ][18], (-)[19] анфразъ, (-)[20] сапфиромъ, и аспи, и сребро, и злато,

и̂ лигу̀рїонъ, и̂ (хаа̂ти́нъ)[21], и̂ а̂метисо̑, и̂ зла́тыи камы́къ (-)[22] берилїо́нъ, и̂ но́гтъ. и̂ зла́та напо́лнихъ до́мы твоа̀ и̂ жи́тница твоа̀ [-][23], ѡ̑ негоже дне̑ съгради́ся· (Сыи херуви́мъ оу̂чинне̑ а̂)[24] в горѣ сто̑ѣи бжїи бы̑ ты, средѣ ка́мень о́гненъ· (и̂) бы́сть непоро́ченъ ты въ дне̑хъ свои̑х̆, ѡ̑ негоже дне̑ съгради́ся ты, до́ндеже о́брѣто́шася непра́вды [твоа̀][25] в̆ тебѣ. ѡ̑ мно́жества ку́пла твоѐа, напо́лни до́мы своа̀ безако́нїа. и̂ съгрѣши, и̂ и̂́звенъ бы́сть ѡ̑ горы бжїа (-)[26] сведе та̀ херувимъ [о́стѣна́а̑и̑][27], ѡ̑ среди ка́мыкъ о́гненъ· вънзнесе́ся се̑рце твое доброты̀ ради твое́а, и̂стлѣ̀ хитрость твоа̀ съ доброто́ю твое́ю. мно́жества ра̑ грѣха твоѐго на́ землю повръгохъ та̀, пре̑ ц̑ри да̑ та̀ о́бличи́ти· щно́жества ради безако́нїи твои̑, и̂ непра́вдъ ради ку́пль твои̑, о́скве̑ни сщенїе твое· і̂ и̂зведу́ о́гнь ѡ̑ среды тебе. (вс̑и вы о́гнь ражига́ете, и̂ вънзмага́ете пла́мы. пойдѣте по свѣту̀ о́гна̀ ва́шего, и̂ по пла́мени и̂же ра̑же́госте)[28]. и̂ дамъ та̀ въ прахъ на землѝ [-][29], пре̑ всѣми ви́дящими та̀· и̂ вс̑и ви́дящеи тебѐ въ странахъ оу̂ныли бу́дутъ по тебѣ, па́губа оу̂чинне́нъ е̂си и̂ не бу́деши [-][30] въ вѣкъ· и̂ бы́сть сло́во гн̑е къ мнѣ̀ гл̑а. сн̑е чл̑ѣ, оу̂тверди лицѐ свое на сидо́на, и̂ проро̑цы о̑ немъ, и̂ рцы̀. е̂е гл̑етъ [а̂доная́и][31] г̑ь, е̂е а̂зъ на́ та̀ сидо́не. и̂ просла́вюся въ тебѣ. и̂ разумѣ́еши я̑́ко а̂зъ е̂смь г̑ь. е̂гда̀ сътворю въ тебѣ раа̑ссу̑жєнїа, и̂ о̑ещу̑ся въ тебѣ. [и̂ пущу на́ та̀ сме́рть, и̂ кро́вь][32] въ страна́хъ твои̑· и̂ падутъ и̂́звенїи [средѣ тебе][33] мечє̑, в̆ тебѣ [и̂][34] о́кр̑тъ тебе. и̂ оу̂вѣ́дятъ я̑́ко а̂зъ г̑ь· и̂ не бу́детъ ктому̀ до́му їи̑лева на боде́нїе го̑рко, и̂ терн̑ъ бо́лѣзни ѡ̑ [всѣхъ][35] о̑кр̑тъныихъ е̂му̀ нечествова́вшаа и̂хъ. и̂ разумѣ́ютъ я̑́ко а̂зъ е̂смь [а̂доная́и][36] г̑ь. сѐ гл̑етъ [а̂доная́и][37] г̑ь, [-][38] съберу̀ до́мъ їи̑левъ ѡ̑ странъ, и̂дѣже расыпа́шася та́мо. и̂ о̑ещу̑ся в нихъ пре̑ лю̑ми и̂ страна́ми. и̂ всела́тся на́ земли своеи́, ю̑же дахъ рабу̀ своему̀ їа́кову̀. и̂ всела́тся (-)[39] с надеже̑ю, и̂ сътворя́тъ до́мы, и̂ насажда́тъ виногра́ды. и̂ всела̑ся (на не́и) с надеже̑ю. е̂гда̀ сътворю су́дъ въ все̑хъ, и̂же оу̂кори́ша а̀ о̑кр̑тъныи̑ и̑. и̂ разумѣю́ я̑́ко а̂зъ г̑ь е̑ъ и̂хъ, и̂ е̑ъ ѡ̑ц̑ь и̑·

багатство. Ти нав'язав собі всякий дорогоцінний камінь: сардій, і топазій, смарагд, і якинт, атракс, сапфір, і яспіс, і срібло, і золото, і лігурій, і хаатит, і аметист, і золотий камінь, берилій, і ногт, і золотом ти наповнив твої доми і твої склади від того дня, в якому ти створений. **14** Справді, Я тебе поставив херувимом у божій святій горі. Ти був серед вогненного каміння, **15** і ти був безплямним у своїх днях, від того дня, в якому ти створений, аж доки не знайдено в тобі твої неправедності. **16** Множеством твого купна ти наповнив твої доми беззаконням. І ти згрішив і був побитий. З божої гори тебе звів херувим, який отінює, з-посеред вогненного каміння. **17** Вгору піднялося твоє серце через твою красу, зітліло твоє вміння з твоєю красою. Через множество твоїх гріхів Я тебе кинув на землю, Я дав тебе оскаржити перед царями. **18** Через множество твого беззаконня і неправедностей, задля твого купна ти осквернив твої святощі. І виведу вогонь з-посеред тебе, ви всі роздмухуєте вогонь і скріплюєте полумінь. Підіть за світлом вашого вогню і за полум'ям, яке ви розпалили. І дам тебе на порох на землі перед всіма, що тебе бачать. **19** І всі, що в країнах тебе бачать, будуть ослаблені задля тебе. Ти став знищенням і не будеш. Навіки. **20** І було господнє слово до мене, кажучи: **21** Людський сину! Скріпи твоє лице проти Сидону і пророкуй про нього! **22** І скажи: Це говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, Сидоне. І прославлюся в тобі, і пізнаєш, що Я є Господь, коли зроблю в тобі суди. І освячуся в тобі, **23** і пущу на тебе смерть і кров у твоїх околицях, і серед тебе впадуть побиті мечем, в тобі і довкруги тебе. І пізнають, що Я –Господь! **24** І він більше не буде ізраїльському домі гіркою колькою і терниною болю від усіх, що довкруги нього, які не пошанували їх. І пізнають, що Я є Адонай Господь! **25** Це говорить Адонай Господь: Зберу ізраїльський дім з країн, куди були розсипані туди, і освячуся в них перед народами і країнами. І вони замешкають на своїй землі, яку Я дав моєму рабові Якову, **26** і поселяться з надією. І збудують доми, і насадять виноградники, і поселяться на ній з надією, коли зроблю суд в усіх, що їх пригнобили, тих, що довкруги них. І пізнають, що Я – їхній Господь Бог і Бог їхніх батьків!

Глава 29

1 В 12-му році і в 12-му місяці, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **2** Сину людський! Скріпи своє лице проти фараона, єгипетського царя! І пророкуй проти нього, і проти цілого Єгипту говори. **3** І скажи:Так говорить Адонай Господь: Ось Я наведу великого змія проти тебе, фараоне, єгипетський царю, що сидиш серед рік і говориш: Мої є ріки. Я ж їх створив. **4** Бо Я дам вуздечку у твої щоки і приліплю риб ріки до твоїх крил, і виведу тебе з-посеред твоєї ріки, і твої луски прилипнуть. І відкину тебе в пустиню і всі риби твоєї ріки, **5** і поб'ю тебе швидко, впадеш на лиці поля, і не зберешся, і не оборонишся. Земним звірам і небесним птахам дав Я тебе в їжу. **6** І всі пізнають, що живуть в Єгипті, що Я є Господь! Тому що ти став палицею тростини ізраїльському домові. **7** Коли вони схопилися за тебе своїми руками, вона й поламалися. І коли за них схопила всяка рука, і коли спочила на тобі, – була розбита. І ти розбив всяке їхнє бедро. **8** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я наведу проти тебе меч і вигублю з тебе людей і скотину! **9** І єгипетська земля буде на погибель і на запустіння. І пізнають, що Я є Господь! Тому що ти сказав, що мої є ріки і Я їх створив. **10** Через це ось Я проти тебе наведу меч і проти всіх твоїх рік і дам єгипетську землю в запустіння. Меч і знищення від Маґдолу і Сінис і аж до муринських околиць. **11** Не пройде в ній людська нога, і нога скотини не ступатиме по ній. І не буде поселеною 40 літ. **12** І дам його землю в знищення серед опущеної землі. І їхні міста будуть серед опущених міст, ненаявними сорок літ. І розсію єгиптянина в країнах, і розіб'ю їх в землях. **13** Це говорить Адонай Господь: Після сорока літ зберу єгиптян з країн, куди їх Я розсіяв туди. **14** І поверну полонених єгиптян, і поселю їх в землі Фатурис, в землі, звідки були взяті. І влада буде впокорена **15** там понад всі влади, і буде впокорена, так щоб не піднялися більше проти країн. І зроблю їх малими числом, щоб вони не були численними в країнах. **16** І не буде більше ізраїльському домові в надію, що пригадує беззаконня, щоб вони пішли слідом за ними. І пізнають, що Я – Господь! **17** І сталося в сьомому між десятками (=27) роками, в першому дні першого місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **18** Людський сину! Навходоносор, вавилонський цар, запряг свою силу з великим військом проти Тира, кожна голова стала лисою, і кожне плече стало обдертим, і не було заплати йому і його силі з Тиру за служіння, що служив проти неї. **19** Через це ось Я дам Навходоносорові, вавилонському цареві, землю Єгипту, і він забере її силу, і пограбує її здобич, і пограбує її здобич, і буде заплата для його сили. **20** Я дав йому землю Єгипту за його працю, що працював проти неї, бо вони робили для Мене, говорить Адонай Господь. **21** В той день Я дам ріг дому Ізраїлевому, і Я дам тобі відкрити уста посеред них, і пізнають, що Я – Господь!

Глава 30

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Пророкуй і скажи: Так говорить Адонай Господь: Ридайте: Горе в день! **3** Бо близький день, близький день Господній, день хмарний, час народів буде. **4** І прийде меч в Єгипет, і буде страх в Ефіопії, коли впадуть поранені в Єгипті, і заберуть його силу, і основи його будуть зруйновані. **5** Ефіопія і Лівія, і Лідія, і ввесь змішаний народ, і Хув, і сини землі союзної з ними від'ємної, від меча впадуть. **6** Так говорить Господь: І підтримувачі Єгипту впадуть, і опадуть пишність його могутності. Від Магдолу до Сіни в ній від меча впадуть, говорить Адонай Господь. **7** І будуть спустошені посеред спустошених країн, і міста його будуть посеред міст, що були знищені. **8** І пізнають, що Я – Господь, коли дам вогонь в Єгипет, і всі його помічники будуть знищені. **9** В той день посланці вийдуть від Мене на кораблях, щоб налякати безтурботну Ефіопію, і буде страх між ними, як день Єгипту, бо ось він приходить. **10** Так говорить Адонай Господь: І Я знищу силу Єгипту рукою Навходоносора, царя вавилонського. **11** Він і його народ з ним, страшні з народів, будуть приведені, щоб знищити землю, і вони обнажать свої мечі проти Єгипту, і наповнять землю вбитими. **12** І Я висушу ріки, і продам землю в руку злих, і спустошу землю і її повноту рукою чужинців. Я, Господь, сказав. **13** Так говорить Адонай Господь: І Я знищу ідоли, і Я знищу фальшивих богів з Мемфіса, і не буде більше князя з землі Єгипту, і Я дам страх в землю Єгипту. **14** І спустошу Патурис, і дам вогонь в Цоан, і зроблю суд в Но. **15** І вилию Мій гнів на Пелусій, силу Єгипту, і знищу множество Но. **16** І дам вогонь в Єгипет, Пелусій буде в муках, і Но буде розірване, і Мемфіс буде мати щоденні утиски. **17** Юнеї Он і Пібесет від меча впадуть, і ці міста підуть в полон. **18** І в Тафнасі день затьмариться, коли Я поламаю там ярма Єгипту, і припинить там пишність його могутності. Хмара покриє його, і його дочки підуть в полон. **19** І зроблю суд в Єгипті, і пізнають, що Я – Господь! **20** І сталося в одинадцятому році, в першому місяці, в сьомому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **21** Людський сину! Я зламав руку фараона, царя єгипетського, і ось не буде перев'язана, щоб дати ліки, щоб обв'язати, щоб зв'язати, щоб бути сильною, щоб взяти меча в руку. **22** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я проти фараона, царя єгипетського, і зламаю його руки сильні і зламану, і випущу меча з його руки. **23** І розсію Єгипет між народами, і розсію їх в країнах. **24** І зміцню руки царя вавилонського, і дам Мого меча в його руку, і зламаю руки фараона, і він буде стогнати перед ним стогоном забитого. **25** І зміцню руки царя вавилонського, і руки фараона впадуть, і пізнають, що Я – Господь, коли дам Мого меча в руку царя вавилонського, і він простягне його на землю Єгипту. **26** І розсію Єгипет між народами, і розсію їх в країнах, і пізнають, що Я – Господь!

Глава 31

1 І сталося в одинадцятому році, в третьому місяці, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Скажи фараонові, царю єгипетському, і його народові: Кому ти подібний в своїй величі? **3** Ось Ассур, кедр на Ливані, з гарними гілками, і з густим листям, і з високим стовбуром, і між густим листям його вершки. **4** Води його вирощували, безодня підняла його, ріки її текли навколо місця його посадження, і вона послала свої потоки до всіх дерев в полі. **5** Через це його стовбур був вищий від усіх дерев в полі, і його гілки розмножилися, і його гілки стали довгими від багатьох вод, коли він пустив їх. **6** На його гілках гніздилися всі птахи небесні, і під його густим листям народжували всі звірі польові, і в тіні його сиділи всі народи великі. **7** І він був гарний своїм величчям, своєю довжиною гілок, бо його корінь був при великих водах. **8** Кедри в саду Божому не затьмарили його, ялиці не були подібні до його гілок, і платани не були як його гілки, жодне дерево в саду Божому не було подібне до нього в його красі. **9** Я зробив його гарним в густоті його гілок, і всі дерева Едему, що були в саду Божому, заздрили йому. **10** Через це так говорить Адонай Господь: Бо ти піднісся висотою, і він пустив свого вершка між густим листям, і його серце піднялося в його висоті, **11** і Я дам його в руку сильного народу, і він зробить з ним, як його беззаконня заслужило, Я вигнав його. **12** І чужинці, страшні з народів, вирубали його, і кинули його на горах, і в усіх долинах впало його листя, і його гілки були поламані в усіх ущелинах землі, і всі народи землі відійшли від його тіні, і покинули його. **13** На його повалених деревах будуть спочивати всі птахи небесні, і на його гілках будуть всі звірі польові, **14** щоб ніякі дерева при водах не підносилися своєю висотою, і не пускали свого вершка між густим листям, і щоб ніякі могутні, що п'ють воду, не стояли в своїй висоті, бо всі вони віддані на смерть, до землі долу, між синів людських, до тих, що сходять в яму. **15** Так говорить Адонай Господь: В день, коли він зійшов до шеолу, Я зробив плач, Я покрив безодню через нього, і Я стримав її ріки, і великі води були затримані, і Я зробив Ливан сумним через нього, і всі дерева в полі були знесилені через нього. **16** Від звуку його падіння Я зробив народи тремтіти, коли Я скинув його до шеолу з тими, що сходять в яму, і всі дерева Едему, вибрані і добрі Ливану, всі, що п'ють воду, будуть втішені в долинах землі. **17** І вони також зійшли з ним до шеолу до забитих мечем, і ті, що були його силою, що сиділи в його тіні посеред народів. **18** Кому ти подібний в славі і в величі між деревами Едему? Ти будеш скинений з деревами Едему до землі долу, ти будеш лежати посеред необрізаних з забитими мечем. Це фараон і все його військо, говорить Адонай Господь.

Глава 32

1 І сталося в дванадцятому році, в дванадцятому місяці, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Заспівай плач про фараона, царя єгипетського, і скажи йому: Ти був подібний до молодого лева між народами, і ти був як змій в морях, і ти вирвався з твоїми ріками, і ти каламутив води ногами, і ти топтав їхні ріки. **3** Так говорить Адонай Господь: І Я розпростру Мою сітку на тебе в зібранні великих народів, і вони витягнуть тебе Моєю сіткою. **4** І Я покину тебе на землі, Я кину тебе на лиці поля, і Я дам, щоб на тобі осіли всі птахи небесні, і Я насичу тобою звірів цілої землі. **5** І Я дам твоє м'ясо на гори, і наповню долини твоїм трупом. **6** І Я напою землю твоєю кров'ю, що тече з твоїх гір, і ріки будуть повні тебе. **7** І Я покрию небо, коли погашу тебе, Я затьмарю зорі його, сонце Я покрию хмарою, і місяць не дасть свого світла. **8** Всі світила, що світять на небі, Я затьмарю над тобою, і Я дам темряву на твою землю, говорить Адонай Господь. **9** І Я засмучу серця багатьох народів, коли принесу твоє знищення між народами, в країни, що ти їх не знав. **10** І Я зроблю, що багато народів будуть вражені через тебе, і їхні царі будуть страшно налякані через тебе, коли Я махну Моїм мечем перед ними, і вони будуть тремтіти кожної миті, кожен за свою душу, в день твого падіння. **11** Бо так говорить Адонай Господь: Меч царя вавилонського прийде на тебе. **12** Твій народ Я впаду мечами сильних, всі вони страшні з народів, і вони спустошать пишність Єгипту, і все його військо буде знищене. **13** І Я знищу всю його худобу з-над великих вод, і не буде каламутити їх більше людська нога, і копита худоби не будуть каламутити їх. **14** Тоді Я зроблю їхні води чистими, і їхні ріки Я зроблю текти, як олія, говорить Адонай Господь. **15** Коли Я зроблю Єгипет спустошеним, і спустошена країна буде позбавлена свого багатства, коли Я поб'ю всіх, що живуть в ній, і вони пізнають, що Я – Господь! **16** Це плач, і вони будуть співати його, дочки народів будуть співати його, вони будуть співати його про Єгипет і про все його військо, говорить Адонай Господь. **17** І сталося в дванадцятому році, в першому місяці, в п'ятнадцятому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **18** Людський сину! Заспівай плач про військо Єгипту, і скинь його, його і дочок славних народів, до землі долу, до тих, що сходять в яму, з тими, що зійшли до ями. **19** Кого ти перевершуєш красою? Зійди і ляжеш з необрізаними. **20** Вони впадуть посеред забитих мечем, меч дався, він і все його військо тягнуть його. **21** Сильні з середини шеолу будуть говорити до нього і до тих, що його допомагали, зійшли, лягли необрізані, забиті мечем. **22** Там Ассур і все його товариство, його гроби навколо нього, всі вони забиті, впали від меча. **23** Гроби його були дані в глибині ями, і його товариство навколо його гробів, всі вони забиті, впали від меча, що давали страх в землі живих. **24** Там Елам і все його товариство навколо його гробів, всі вони забиті, впали від меча, що зійшли необрізані до землі долу, що давали свій страх в землі живих, і понесли свій сором з тими, що сходять в яму. **25** Між забитими дали йому ложе з усім його товариством, його гроби навколо нього, всі вони необрізані, забиті мечем, бо їхній страх був даний в землі живих, і понесли свій сором з тими, що сходять в яму, між забитими дали його. **26** Там Мешех, Тувал і все їхнє товариство, їхні гроби навколо нього, всі вони необрізані, забиті мечем, бо вони дали свій страх в землі живих. **27** І не лягли з сильними, що впали з необрізаних, що зійшли до шеолу з їхньою зброєю війни, і їхні мечі були покладені під їхніми головами, і їхні провини були на їхніх костях, бо вони були страхом сильних в землі живих. **28** І ти будеш зламаний посеред необрізаних, і ляжеш з забитими мечем. **29** Там Едом, його царі і всі його князі, що з силою своєю були покладені з забитими мечем, вони будуть лежати з необрізаними і з тими, що сходять в яму. **30** Там всі князі півночі, і всі сидоняни, що зійшли з забитими, з їхньою силою, що давали страх своєю силою, і лягли необрізані з забитими мечем, і понесли свій сором з тими, що сходять в яму. **31** Фараон побачить їх, і буде втішений над усім своїм військом, забитим мечем, фараон і все його військо, говорить Адонай Господь. **32** Бо Я дав його страх в землі живих, і він буде покладений посеред необрізаних з забитими мечем, фараон і все його військо, говорить Адонай Господь.

Глава 33

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Скажи синам твого народу і скажи їм: Коли Я наведу меча на землю, і народ землі візьме одного з-поміж себе і поставить його собі за сторожа, **3** і він побачить меча, що йде на землю, і затрубить в сурму, і попередить народ, **4** і хто почує звук сурми, і не буде попереджений, і прийде меч, і забере його, його кров буде на його голові. **5** Він почув звук сурми, і не був попереджений, його кров буде на ньому, але хто буде попереджений, той врятує свою душу. **6** Але коли сторож побачить меча, що йде, і не затрубить в сурму, і народ не буде попереджений, і прийде меч, і забере з-поміж них душу, він забраний через свою провину, але Я вимагатиму його кров з руки сторожа. **7** І ти, людський сину, Я поставив тебе сторожем для дому Ізраїлевого, і ти будеш слухати слово з Моїх уст, і попередиш їх від Мене. **8** Коли Я скажу до безбожного: Безбожний! Ти напевно помреш! І ти не будеш говорити, щоб попередити безбожного від його дороги, безбожний помре через свою провину, але Я вимагатиму його кров з твоєї руки. **9** Але коли ти попередиш безбожного від його дороги, щоб відвернутися від неї, і він не відвернеться від своєї дороги, він помре через свою провину, але ти врятуєш свою душу. **10** І ти, людський сину, скажи до дому Ізраїлевого: Так говорите ви, кажучи: Наші провини і наші гріхи на нас, і ми в них марнуємося, як же ми можемо жити? **11** Скажи до них: Живий Я, говорить Адонай Господь, Я не маю бажання до смерті безбожного, але щоб безбожний відвернувся від своєї дороги і жив. Відверніться, відверніться від ваших злих доріг, і чому ви помрете, доме Ізраїлів? **12** І ти, людський сину, скажи до синів твого народу: Справедливість справедливого не врятує його в день його непослуху, і безбожність безбожного не впаде через неї в день, коли він відвернеться від своєї безбожності, і справедливий не зможе жити через свою справедливість в день, коли він згрішить. **13** Коли Я скажу до справедливого, що він напевно буде жити, і він, надіючись на свою справедливість, вчинить беззаконня, всі його справедливі діла не будуть згадані, але через своє беззаконня, що він вчинив, через нього він помре. **14** І коли Я скажу до безбожного: Ти напевно помреш! І він відвернеться від свого гріха, і буде чинити суд і справедливість, **15** безбожний віддасть заставу, і поверне награбоване, і буде ходити в постановах життя, не чинячи беззаконня, напевно буде жити, не помре. **16** Всі його гріхи, що він згрішив, не будуть згадані проти нього, він чинив суд і справедливість, напевно буде жити. **17** І сказали сини твого народу: Не справедливий шлях Господа, але їхній шлях не справедливий. **18** Коли справедливий відвернеться від своєї справедливості, і вчинить беззаконня, він через це помре. **19** І коли безбожний відвернеться від своєї безбожності, і буде чинити суд і справедливість, він через це буде жити. **20** І ви сказали: Не справедливий шлях Господа. Кожного з вас Я буду судити по його дорогах, доме Ізраїлів. **21** І сталося в дванадцятому році нашого полону, в десятому місяці, в п'ятому дні місяця, прийшов до мене той, що втік з Єрусалиму, кажучи: Місто було вражене! **22** І була на мені рука Господня ввечері перед приходом того, що втік, і Він відкрив мої уста, поки він не прийшов до мене вранці, і мої уста були відкриті, і я не був більше німий. **23** І було господнє слово до мене, кажучи: **24** Людський сину! Ті, що живуть в цих руїнах на землі Ізраїлевій, говорять, кажучи: Авраам був один, і він успадкував землю, але ми багато, земля дана нам в спадщину. **25** Через це скажи до них: Так говорить Адонай Господь: Ви їсте з м'ясом, і ваші очі підносяться до ваших ідолів, і ви проливаєте кров, і ви будете успадковувати землю? **26** Ви стоїте на вашому мечі, ви чините мерзенність, і кожен з вас осквернює дружину свого ближнього, і ви будете успадковувати землю? **27** Так скажи до них: Так говорить Адонай Господь: Живий Я, напевно ті, що в руїнах, впадуть від меча, і Я дам того, що в полі, на поживу звірам, і ті, що в твердинях і в печерах, помруть від моровиці. **28** І Я зроблю землю спустошеною і пустинею, і пишність її могутності буде знищена, і гори Ізраїлеві будуть спустошені, так що ніхто не буде проходити. **29** І пізнають, що Я – Господь, коли Я зроблю землю спустошеною і пустинею через усі їхні мерзенності, що вони чинили. **30** І ти, людський сину, твої народи говорять про тебе біля стін і в дверях домів, і говорять один до одного, кожен до свого брата, кажучи: Ходіть, і послухайте, яке слово від Господа. **31** І вони прийдуть до тебе, як народ приходить, і сядуть перед тобою Моїм народом, і будуть слухати твої слова, але не будуть чинити їх, бо вони чинять любов в своїх устах, і їхнє серце йде за їхньою нечистою жадобою. **32** І ось ти для них як пісня про любов, гарний голос і добре грає, і вони слухають твої слова, але не чинять їх. **33** І коли це прийде, ось воно прийде, і вони пізнають, що пророк був між ними.

Глава 34

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Пророкуй проти пастирів Ізраїлевих, пророкуй і скажи до пастирів: Так говорить Адонай Господь: Горе пастирям Ізраїлевим, що пасуть самих себе! Чи не повинні пастирі пасти отару? **3** Ви їсте тук, і одягаєтеся вовною, ви вбиваєте відкормлених, але отари не пасете. **4** Ви не зміцнили слабих, і хворого не вилікували, і скаліченого не перев'язали, і відігнаного не повернули, і загубленого не шукали, але ви панували над ними з силою і з жорстокістю. **5** І вони розсіялися, бо не було пастиря, і стали їжею для всіх звірів польових, і розсіялися. **6** Мої отари блукали по всіх горах і по кожному високому пагорбі, і Мої отари були розсіяні по всій землі, і не було нікого, хто б шукав, і нікого, хто б відшукував. **7** Через це, пастирі, слухайте слово Господнє: **8** Живий Я, говорить Адонай Господь, бо Мої отари стали здобиччю, і Мої отари стали їжею для всіх звірів польових, бо не було пастиря, і Мої пастирі не шукали Моїх отар, і пастирі пасли самих себе, і не пасли Моїх отар, **9** через це, пастирі, слухайте слово Господнє: **10** Так говорить Адонай Господь: Ось Я проти пастирів, і Я вимагатиму Моїх отар з їхньої руки, і Я не дам їм більше пасти отар, і пастирі не будуть більше пасти самих себе, і Я врятую Мої отари з їхніх уст, і вони не будуть їжею для них. **11** Бо так говорить Адонай Господь: Ось Я, і Я буду шукати Моїх отар, і відшукаю їх. **12** Як пастир відшукує свої отари в день, коли він серед своїх овець, що розсіяні, так Я відшукаю Мої отари, і Я врятую їх з усіх місць, куди вони були розсіяні в день хмарний і темний. **13** І Я виведу їх з народів, і зберу їх з країн, і Я приведу їх до їхньої землі, і Я буду пасти їх на горах Ізраїлевих, при потоках, і в усіх поселеннях країни. **14** Я буду пасти їх на доброму пасовиську, і на горах високих Ізраїлевих буде їхня загорода, там вони будуть лежати в доброму загоні, і на тучному пасовиську будуть пастися на горах Ізраїлевих. **15** Я буду пасти Мої отари, і Я буду давати їм лягти, говорить Адонай Господь. **16** Загубленого Я буду шукати, і відігнаного Я буду повертати, і скаліченого Я буду перев'язувати, і слабого Я буду зміцнювати, а товстого і сильного Я буду знищувати, Я буду пасти їх справедливістю. **17** І ви, Мої отари, так говорить Адонай Господь: Ось Я буду судити між вівцею і вівцею, між баранами і козлами. **18** Чи замало вам пасовиська, що ви топчете ногами решту вашого пасовиська? І чи замало вам чистої води, що ви каламутите решту ногами? **19** І Мої отари їдять те, що ногами топтали ваші ноги, і п'ють те, що ногами каламутили ваші ноги. **20** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я, і Я буду судити між товстою вівцею і між худою вівцею. **21** Бо ви штовхали боком і плечем, і ви рогами своїми поранили всіх слабих, аж поки ви не розсіяли їх назовні. **22** І Я врятую Мої отари, і вони не будуть більше здобиччю, і Я буду судити між вівцею і вівцею. **23** І Я поставлю над ними одного пастиря, і він буде пасти їх, Мого раба Давида, він буде пасти їх, і він буде їм пастирем. **24** І Я, Господь, буду їм Богом, і Мій раб Давид буде князем посеред них, Я, Господь, сказав. **25** І Я складу з ними завіт миру, і Я знищу злих звірів з землі, і вони будуть жити в пустині безпечно, і будуть спати в лісах. **26** І Я дам їм і околиці Мого пагорба благословення, і Я пошлю дощ в його час, дощі благословення будуть. **27** І дерево в полі дасть свій плід, і земля дасть свій урожай, і вони будуть на своїй землі безпечно, і пізнають, що Я – Господь, коли Я поламаю ярма їхні, і Я врятую їх з руки тих, що поневолили їх. **28** І вони не будуть більше здобиччю для народів, і звір польовий не буде їсти їх, і вони будуть жити безпечно, і ніхто не буде лякати. **29** І Я дам їм насадження для імени, і вони не будуть більше загинати голодом в землі, і не будуть більше носити сорому від народів. **30** І пізнають, що Я, Господь, Бог їхній, з ними, і вони, дім Ізраїлів, Мій народ, говорить Адонай Господь. **31** І ви, Мої отари, отара Моїх пасовиськ, ви люди, і Я ваш Бог, говорить Адонай Господь.

Глава 35

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Обернися обличчям до гори Сеїр, і пророкуй проти неї, **3** і скажи до неї: Так говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, горо Сеїр, і Я простягну Мою руку на тебе, і Я зроблю тебе спустошеною і пустинею. **4** Твої міста Я зруйную, і ти будеш спустошена, і пізнаєш, що Я – Господь. **5** Через те, що ти мав вічну ворожнечу, і ти віддав синів Ізраїлевих в руку меча в час їхнього лиха, в час останнього беззаконня, **6** через це, живий Я, говорить Адонай Господь, Я приготую тебе на кров, і кров буде переслідувати тебе, через те, що ти не ненавидів крові, кров буде переслідувати тебе. **7** І Я зроблю гору Сеїр спустошеною і пустинею, і Я знищу з неї того, що проходить, і того, що повертається. **8** І Я наповню її горби її забитими, на твоїх пагорбах, і в твоїх долинах, і в усіх твоїх потоках будуть забиті мечем. **9** Вічною пустинею Я зроблю тебе, і твої міста не будуть заселені, і ви пізнаєте, що Я – Господь. **10** Через те, що ти сказав: Ці два народи і ці дві землі будуть мої, і ми будемо володіти ними, а Господь був там, **11** через це, живий Я, говорить Адонай Господь, Я зроблю за твоїм гнівом, і за твоєю заздрістю, що ти виявив через твою ненависть до них, і Я буду відомий між ними, коли Я буду судити тебе. **12** І ти пізнаєш, що Я, Господь, почув всі твої образливі слова, що ти сказав проти гір Ізраїлевих, кажучи: Вони спустошені, вони дані нам на поживу. **13** І ви величалися проти Мене своїми устами, і ви примножили проти Мене ваші слова, Я почув. **14** Так говорить Адонай Господь: Коли ввесь світ буде радіти, Я зроблю тебе спустошеною. **15** Як ти радів спустошенню спадщини дому Ізраїлевого, так Я зроблю тобі, спустошена буде гора Сеїр, і ввесь Едом, ввесь він, і пізнають, що Я – Господь.

Глава 36

1 І ти, людський сину, пророкуй до гір Ізраїлевих, і скажи: Гори Ізраїлеві, слухайте слово Господнє. **2** Так говорить Адонай Господь: Через те, що ворог сказав про вас: Ага! І вічні висоти стали нашою спадщиною, **3** через це пророкуй і скажи: Так говорить Адонай Господь: Через те, що вони спустошили вас, і поглинули вас з усіх боків, щоб ви стали спадщиною решти народів, і ви були взяті на язики і на поговір народу, **4** через це, гори Ізраїлеві, слухайте слово Адоная Господа: Так говорить Адонай Господь горам і пагорбам, потокам і долинам, спустошеним руїнам і покинутим містам, що стали здобиччю і поживою решти народів навколо, **5** через це так говорить Адонай Господь: Справді, в вогні Моєї ревності Я говорив проти решти народів, і проти всього Едому, що вони дали Мою землю собі в спадщину з радістю всього серця, з презирством душі, щоб її спустошити на здобич. **6** Через це пророкуй про землю Ізраїлеву, і скажи горам і пагорбам, потокам і долинам: Так говорить Адонай Господь: Ось Я в Моїй ревності і в Моєму гніві говорив, бо ви понесли сором від народів. **7** Через це так говорить Адонай Господь: Я підняв Мою руку, Я присягнувся, що народи, що навколо вас, самі понесуть свій сором. **8** А ви, гори Ізраїлеві, дасте ваше гілля і принесете ваш плід Моєму народові Ізраїлеві, бо вони будуть близько прийти. **9** Бо ось Я до вас, і Я повернуся до вас, і вас будуть обробляти і сіяти. **10** І Я примножу на вас людей, ввесь дім Ізраїлів, ввесь він, і міста будуть заселені, і руїни будуть відбудовані. **11** І Я примножу на вас людей і худобу, і вони примножаться і будуть плодитися, і Я зроблю, що ви будете заселені, як ви були від початку, і Я зроблю вам більше добра, ніж було від ваших початків, і ви пізнаєте, що Я – Господь. **12** І Я приведу на вас людей, Мого народу Ізраїля, і вони будуть володіти тобою, і ти будеш їхньою спадщиною, і ти не будеш більше позбавляти їх дітей. **13** Так говорить Адонай Господь: Через те, що вони говорять про вас: Ти, земле, пожираєш людей, і ти позбавляєш твій народ дітей, **14** через це ти не будеш більше пожирати людей, і ти не будеш більше позбавляти твій народ дітей, говорить Адонай Господь. **15** І Я не дам більше почути в тобі сорому від народів, і ти не будеш більше носити ганьби від народів, і ти не будеш більше позбавляти твій народ дітей, говорить Адонай Господь. **16** І було господнє слово до мене, кажучи: **17** Людський сину! Дім Ізраїлів, коли вони жили на своїй землі, осквернили її своїми дорогами і своїми вчинками, як нечистота жінки в її місячній нечистоті була їхня дорога перед Моїм обличчям. **18** І Я вилив Мій гнів на них за кров, що вони пролили на землю, і за їхніх ідолів, якими вони осквернили її. **19** І Я розсіяв їх між народами, і вони були розсіяні по країнах, Я судив їх по їхніх дорогах і по їхніх вчинках. **20** І коли вони прийшли до народів, куди вони прийшли, вони осквернили Моє святе ім'я, коли про них говорили: Це народ Господній, і вони вийшли з Його землі. **21** І Я пожалів Моє святе ім'я, яке дім Ізраїлів осквернив між народами, куди вони прийшли. **22** Через це скажи до дому Ізраїлевого: Так говорить Адонай Господь: Не для вас Я це зроблю, доме Ізраїлів, але для Мого святого імени, яке ви осквернили між народами, куди ви прийшли. **23** І Я освячу Моє велике ім'я, яке осквернене між народами, яке ви осквернили між ними, і народи пізнають, що Я – Господь, говорить Адонай Господь, коли Я буду освячений через вас перед їхніми очима. **24** І Я візьму вас з народів, і зберу вас з усіх країн, і Я приведу вас до вашої землі. **25** І Я покроплю на вас чисту воду, і ви будете чисті від усіх ваших нечистот, і від усіх ваших ідолів Я очищу вас. **26** І Я дам вам нове серце, і Я дам нового духа всередину вас, і Я вийму з вашого тіла серце кам'яне, і Я дам вам серце м'ясне. **27** І Я дам Мого духа всередину вас, і Я зроблю, що ви будете ходити в Моїх постановах, і ви будете берегти Мої закони, і будете чинити їх. **28** І ви будете жити в землі, що Я дав вашим батькам, і ви будете Моїм народом, і Я буду вашим Богом. **29** І Я врятую вас від усіх ваших нечистот, і Я покличу збіжжя, і примножу його, і не дам на вас голоду. **30** І Я примножу плід дерева і врожай поля, щоб ви більше не несли ганьби від голоду між народами. **31** І ви згадаєте ваші злі дороги, і ваші вчинки, що були не добрі, і ви будете мати відразу до самих себе через ваші беззаконня і через ваші мерзенності. **32** Не для вас Я це зроблю, говорить Адонай Господь, нехай це буде відоме вам, соромтеся і червонійте через ваші дороги, доме Ізраїлів. **33** Так говорить Адонай Господь: В день, коли Я очищу вас від усіх ваших беззаконь, Я зроблю, що ваші міста будуть заселені, і руїни будуть відбудовані. **34** І спустошена земля буде обробляна, замість того, що була спустошена перед очима всіх, що проходили. **35** І вони скажуть: Ця спустошена земля стала як Едемський сад, і ці спустошені, і зруйновані, і знищені міста стали укріплені, і заселені. **36** І народи, що залишаться навколо вас, пізнають, що Я, Господь, відбудував зруйноване, і посадив спустошене. Я, Господь, сказав, і Я зроблю. **37** Так говорить Адонай Господь: Ще в цьому Я дозволю дому Ізраїлевому, щоб Я зробив для них: Я примножу їх людей як отару. **38** Як отара Єрусалиму в її святі свята, так будуть спустошені міста заповнені отарою людей, і пізнають, що Я – Господь.

Глава 37

1 Була на мені рука Господня, і Він вивів мене Духом Господнім, і поставив мене посеред поля, і воно було повне кісток. **2** І Він провів мене повз них навколо, і ось їх було дуже багато на лиці поля, і ось вони були дуже висохлі. **3** І Він сказав до мене: Людський сину! Чи оживуть ці кістки? І я сказав: Адонай Господь, Ти знаєш. **4** І Він сказав до мене: Пророкуй про ці кістки, і скажи до них: Висохлі кістки, слухайте слово Господнє. **5** Так говорить Адонай Господь до цих кісток: Ось Я введу в вас дух, і ви оживете. **6** І Я дам на вас жили, і Я наверну на вас м'ясо, і Я покрию вас шкірою, і Я дам в вас дух, і ви оживете, і пізнаєте, що Я – Господь. **7** І я пророкував, як Він мені наказав, і коли я пророкував, був шум, і ось рух, і кістки зійшлися, кість до кості. **8** І я побачив, і ось на них жили, і м'ясо наверталося, і шкіра покрила їх зверху, але духа не було в них. **9** І Він сказав до мене: Пророкуй до духа, пророкуй, людський сину, і скажи до духа: Так говорить Адонай Господь: Прийди, дух, від чотирьох вітрів, і віддихни на цих забитих, і нехай вони оживуть. **10** І я пророкував, як Він мені наказав, і дух увійшов в них, і вони ожили, і стали на ноги свої, дуже велике військо. **11** І Він сказав до мене: Людський сину! Ці кістки – ввесь дім Ізраїлів. Ось вони говорять: Наші кістки висохли, і наша надія загинула, ми відрізані. **12** Через це пророкуй і скажи до них: Так говорить Адонай Господь: Ось Я відкрию ваші гроби, і Я виведу вас з ваших гробів, Мій народ, і Я приведу вас до землі Ізраїлевої. **13** І пізнаєте, що Я – Господь, коли Я відкрию ваші гроби, і коли Я виведу вас з ваших гробів, Мій народ. **14** І Я дам Мого духа в вас, і ви оживете, і Я дам вас на вашій землі, і пізнаєте, що Я, Господь, сказав, і Я зробив, говорить Господь. **15** І було господнє слово до мене, кажучи: **16** І ти, людський сину, візьми собі одну тростину, і напиши на ній: Для Юди і для синів Ізраїлевих, його товаришів. І візьми одну тростину, і напиши на ній: Для Йосипа, тростина Ефраїма, і ввесь дім Ізраїлів, його товариші. **17** І з'єднай їх одну з одною в одну тростину, і вони будуть одне в твоїй руці. **18** І коли сини твого народу будуть говорити до тебе, кажучи: Чи не скажеш нам, що це для тебе? **19** Скажи до них: Так говорить Адонай Господь: Ось Я візьму тростину Йосипа, що в руці Ефраїма, і племена Ізраїлеві, його товариші, і Я дам їх до нього, до тростини Юди, і зроблю їх одною тростиною, і вони будуть одне в Моїй руці. **20** І тростини, на яких ти напишеш, будуть в твоїй руці на їхніх очах. **21** І скажи до них: Так говорить Адонай Господь: Ось Я візьму синів Ізраїлевих з-поміж народів, куди вони пішли, і Я зберу їх з усіх боків, і Я приведу їх до їхньої землі. **22** І Я зроблю їх одним народом в землі, на горах Ізраїлевих, і один цар буде для всіх їх царем, і вони не будуть більше двома народами, і вони не будуть більше розділені на два царства. **23** І вони не будуть більше осквернюватися своїми ідолами, і своїми мерзенностями, і всіма своїми злочинами, і Я врятую їх з усіх їхніх поселень, в яких вони згрішили, і Я очищу їх, і вони будуть Моїм народом, і Я буду їхнім Богом. **24** І Мій раб Давид буде царем над ними, і один пастир буде для всіх їх, і вони будуть ходити в Моїх законах, і будуть берегти Мої постанови, і будуть чинити їх. **25** І будуть жити в землі, що Я дав Моєму рабові Якову, в якій ваші батьки жили, і будуть жити в ній вони, і їхні сини, і сини їхніх синів навіки, і Мій раб Давид буде їхнім князем навіки. **26** І Я складу з ними завіт миру, він буде вічним завітом з ними, і Я дам їх, і примножу їх, і Я дам Мою святиню посеред них навіки. **27** І Моя оселя буде над ними, і Я буду їхнім Богом, і вони будуть Моїм народом. **28** І народи пізнають, що Я, Господь, освячую Ізраїля, коли Моя святиня буде посеред них навіки.

Глава 38

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Обернися обличчям до Ґоґа, в землю Маґоґ, князя Рошу, Мешеху і Тувалу, і пророкуй проти нього, **3** і скажи: Так говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, Ґоґу, князю Рошу, Мешеху і Тувалу. **4** І Я поверну тебе, і дам гаки в твої щелепи, і виведу тебе, і все твоє військо, коней і вершників, що всі вони одягнені в повне військове вбрання, велике товариство з щитами і з мечами, всі вони тримають меча. **5** Персія, Ефіопія і Лівія з ними, всі з щитом і шоломом. **6** Ґомер і всі його загони, дім Тогарми з усіх боків, і всі його загони, багато народів з тобою. **7** Будь готовий, і приготуй себе, ти і все твоє товариство, що зібралося до тебе, і будь їм начальником. **8** По багатьох днях ти будеш відвіданий, в останні роки ти прийдеш в землю, що повернена від меча, зібрана з багатьох народів на Ізраїлеві гори, що були завжди спустошені, але вона була виведена з народів, і вони будуть жити безпечно, всі вони. **9** І ти підеш, як буря, прийдеш як хмара, щоб покрити землю, ти і всі твої загони, і багато народів з тобою. **10** Так говорить Адонай Господь: І в той день прийдуть слова на твоє серце, і ти будеш думати злий задум. **11** І ти скажеш: Я піду на землю неукріплених сіл, Я прийду до спокійних, що живуть безпечно, всі вони живуть без мурів, і не мають ні засувів, ні воріт, **12** щоб взяти здобич, і щоб взяти награбоване, щоб повернути твою руку на спустошені місця, що знову заселені, і на народ, що зібраний з народів, що придбав худобу

сѣмое между десѧтма лѣтома, въ є҆дино́мъ (дн҃ь) мц҃а пръваго. бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, сн҃е ч҃лч҃ь, навхodоносо́ръ ц҃рь вавилоне́сь, порабо́тити си́лу свою работою вели́кою на тѵ̀ра. всѧ́ка глава́ плѣшива, и҆ всѧко рамо на́го. и҆ мзда не бы́сть є҆му́, ни́ силе є҆го на тѵ̀ра (-)[23] работы ра́ди, є҆ю́же порабо́тисѧ на́нь· [тог ра́ди][24] сі҃е гл҃е́ [а҆доно́и][25] г҃ь. сі҃е а҆зъ да́ю навхodоносо́ру ц҃рю вавилоньскоу, зе́млю є҆гѵ̀петскоу, и҆ по́имет҃ъ мно́жество е҆а҆̀, и҆ плѣнит҃ъ плѣне́нїе е҆а҆̀, (и҆ повою́тъ се́ла е҆а҆̀). и҆ бу́дет҃ъ мзда си́ле є҆го, за слу́жбу є҆го ю́же послужи на тѵ̀ра. (и҆) да́х҃ є҆му́ зе́млю є҆гѵ̀пе́скоу, [зане́ же коли́ко сѣдѣла̀][26]. (Сѣ) [гл҃ет҃ъ а҆доно́и г҃ь][27]. въ то́и дн҃ь вѣзы́идет҃ъ рогъ всему́ до́му і҆и҃леву, и҆ тебѣ да́мъ оу҆ста̀ ѡ҆вр҃ъста средѣ и҆хъ. и҆ оу҆вѣдѧт҃ъ на́ко а҆зъ г҃ь·

гл҃а, л҃·

Бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃ѧ, сн҃е ч҃лч҃ь, проповѣ҆ждь. и҆ рцы̀ сі҃е гл҃ет҃ъ [а҆доно́и][1] г҃ь. [вѣзрыда́ите][2], ѡ҆́ле ѡ҆́ле дн҃ь, на́ко бли́зъ дн҃ь гн҃ь, [и҆ приближа́ет҃сѧ дн҃ь][3] [о҆́блака][4], [и҆ врема][5] страньско бу́дет҃ъ· и҆ при҆и́дет҃ъ мечь на є҆гѵ̀пта́ны, и҆ бу́дѣ҆ ма́тежъ въ мѵ́рѣхъ. и҆ паду́т҃ъ на́звенїи въ є҆гѵ̀пт҃ѣ, [и҆ по́имет҃сѧ мно́жество и҆хъ][6], и҆ падѵ́т҃сѧ о҆́сновани́ѧ є҆го. [и҆ расыплю́тсѧ][7] прѣсе, и҆ крі́тѧне, и҆ [ливла́не, и҆ мѵ́ри, и҆ лида́не, и҆ вс҃ѧ а҆равїѧ][8], и҆ вс҃и примѣ́сницы и҆ сн҃ове и҆́же ѡ҆ завѣ́т҃а мо҆є́го, [ѣ҆ нем҃ъ мечемъ паду́т҃ъ][9] [с ни́мъ][10]. [Сѣ гл҃е́ г҃ь][11], и҆ паду́сѧ по҆по́ира́ющеи є҆гѵ̀пта. и҆ сни́дет҃ъ оу҆кори́зна (є҆го до)[12] магдо́ла и҆ до [сое́ни и҆][13], мече́мъ паду́т҃ъ в нем҃ь, гл҃ет҃ [а҆доно́и][14] г҃ь. и҆ о҆́пустѣю̀ средѣ стра́нъ поги́бшь, и҆ гради и҆ средѣ гра́дъ о҆́пустѣвше бу́дут҃ъ. и҆ разумѣю́т҃ъ на́ко а҆зъ г҃ь. є҆гда̀ да́мъ о҆́гнь на є҆гѵ̀пет҃ъ, и҆ сѣкрѵ́шатсѧ вс҃и помага́ющеи є҆му́. въ то́и дн҃ь при҆и́дѵт҃ъ а҆гг҃ли [ѡ҆ лица̀ мо҆є́го][15] (ѣ҆ сеи҃), т҃ща́щесѧ погѵбити [наде́жду мѵ́рски][16] (землѝ). и҆ бу́дет҃ъ ([и҆ ма́тежъ][17]) въ дн҃ь є҆гѵ̀пет҃ьскь, на́ко є҆е прише́ствіе· Сѣ гл҃ет҃ъ [а҆доно́и][18] г҃ь, и҆ погѵблю́ мно́жество є҆гѵ̀пет҃ско, рѵ́кою навхodоносоровою ц҃р҃ѧ вавилоньска, (-)[19] и҆ лю҃ми є҆го с ни́мъ. расыпа́теле ѡ҆ стран҃ по́слани погѵбити зе́млю, і҆ и҆змѣсѣ́ѵ вс҃и мечѣ҆ своа на є҆гѵ̀пта, и҆ напо́лнѣ҆сѧ земла̀ на́звеныхъ. и҆ дамъ рѣки и҆хъ въ о҆́пустѣнїе, [и҆ ѡ҆да́ зе́млю в рѵ́цѣ злы́хъ][20], и҆ погѵблю зе́млю и҆ конца е҆а҆̀ въ рѵ́кѵ чюждихъ, а҆зъ г҃ь гл҃ахъ· *[я҆́ко сі҃е гл҃ет҃ъ [а҆доно́и][21] г҃ь, [-][22] погѵблю (о҆́гнѵшенїѧ)[23] с мем҃ѣ́и҃ъ, и҆ старѣ́шины съ земла̀ є҆гѵ̀пет҃ски и҆ не бѵ́дѵт҃ъ ктомѵ [и҆ да́мъ стра́ҳ҃ въ земли є҆гѵ̀пет҃-

ликим трудом проти Тиру, всяка голова – лиса і всяке рамено – наге. І винагороди не було йому ані для його сили від Тиру, задля труду, яким він потрудився проти нього. **19** Задля того це говорить Адонай Господь: Ось Я даю Навходоносорові, вавилонському цареві, єгипетську землю. І він захопить її множество і захопить її добич, і вони завоюють її поселеня. І *це* буде винагорода його силі **20** за його службу, якою послужив проти Тиру. І Я йому дав єгипетську землю, оскільки він стільки зробив. Це говорить Адонай Господь: **21** В тому дні підніметься ріг всьому ізраїльському домові. І тобі дам відкриті уста серед них. І пізнають, що Я – Господь!

Глава 30

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Пророкуй і скажи: Це говорить Адонай Господь: Заридайте: Ох-ох день! **3** Бо близько господній день. І наближається день хмари, і буде час чужинців, **4** і прийде меч на єгиптян. І буде замішання в муринах, і впадуть побиті в Єгипті. І схопленим буде їх множество, і впадуть його основи. І розсіються **5** перси, і критяни, і ливляни, і мурини, і лидяни, і вся Аравія, і всі змішані, і сини, що з мого завіту. В ньому впадуть мечем, з ним. Це говорить Господь! **6** І впадуть підпори Єгипту, і зійде його впокорення до Маґдолу і до Соїниса. Впадуть в ньому мечем, – говорить Адонай Господь. **7** І вони запустіють серед знищених країн, і їхні міста будуть серед опустілих міст. **8** І пізнають, що Я – Господь, коли дам вогонь проти Єгипту. І будуть розбиті всі, що йому помагають. **9** В тому дні прийдуть в ньому ангели від мого лиця, що спішать знищити надію муринської землі, і буде їм замішання в єгипетському дні. Бо ось він настав. **10** Так говорить Адонай Господь: І знищу єгипетське множество рукою Навходоносора, вавилонського царя, **11** і його народ з ним. Нищівники з країн послані знищити землю, і всі оголять свої мечі проти Єгипту, і земля наповниться побитими. **12** І дам їхні ріки в запустіння, і віддам землю в руки злих, і вигублю землю і її кінці рукою чужинців. Я, Господь, сказав!

зах. 13 **13** *Бо так говорить Адонай Господь: Вигублю вельмож з Мемфіса і старшин з єгипетської землі. І більше не будуть. І дам страх в єгипетській землі, **14** і знищу патор-

ську землю, і дам вогонь на Танин, і зроблю помсту в місті Діосі, **15** і проллю свою силу на Саїн, на єгипетську силу. І вигублю мемтове множество, **16** і дам вогонь на Єгипет, і Саїс замішанням замішається. І в місті Діосі буде тріщина і розлиються води. **17** Молодь Сонячного міста і Вувастаа впаде мечем, і жінки попадуть в полон. **18** І в Тафнесі потемніє день, коли там розіб'ють єгипетські хоругви. І там пропаде гордість його сили, його покриє хмара. І його дочки будуть відведені в полон, **19** і зроблю суд в Єгипті. І пізнають, що Я є Господь! **20** І сталося, що в одинадцятому році, в першому місяці, сьомого дня місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **21** Людський сину! Руки фараона, єгипетського царя, Я розбив! І ось він не є обв'язаний, щоб дати йому лікування, додати йому потіхи, щоб зв'язати і скріпити, забрати меч. **22** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я проти фараона, єгипетського царя! І розіб'ю його сильні і простягнені і розбиті руки, і виб'ю меч його з його руки, **23** і розсію Єгипет в країнах, і розвію їх в землях. **24** І скріплю руки вавилонського царя, і дам свій меч в його руку. І він наведе його проти Єгипту, і розграбує його грабунок, і захопить його полон. **25** І скріплю руки вавилонського царя, і фараонові руки впадуть. І пізнають, що Я є Господь, коли Я дам мій меч в руки вавилонського царя, і він його простягне проти Єгипту. **26** І розсію Єгипет між країнами, і розвію їх в землях. І пізнають всі, що Я є Господь!

Глава 31

1 І сталося, що в одинадцятому році, в третьому місяці, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Скажи фараонові, єгипетському цареві, і до його множества: До кого ти себе уподібнив у своїй висоті? **3** Ось асур кипарисів в лісі гарний віттям, і високий величністю, і широкий розлогістю, і до середини хмар була його влада. **4** Водами він його вигодував, безодня його підняла, її ріки він привів довкруги його садів, і її частини випустив по всіх польових деревах. **5** Через це вгору піднялася його величність понад всі польові дерева, і звідти його віття розширилося, і піднялося його віття від великої води. Коли він розтягнувся, **6** в його галуз-

стѣи[24]. и погублю землю [патоурскy][25]. и дамъ огнь на танинъ. и сътворю мщенїе въ диосѣ градѣ. и разлїю (кръпость)[26] свою на саинъ, кръпость египетскy. и погублю множество (мемдово)[27]. и да огнь на египта. и матежемъ возмятется [саисъ][28]. и въ диосъ гра будетъ разлина, и разлѣются воды. юноша солнеча града, и вувастава мечемъ падутъ, и жены въ плѣненїи падутъ. и въ тафнесъ посумрачится день. егда сокрушатъ тy хоругви египетски, и погибнетъ тy оукоризна кръпости его. (-)[29] тогда (покриетъ облакъ)[30], и дщери его въ плѣненїе шведутся. и сътворю суд въ египтѣ, и разумѣютъ яко азъ есмь гь. И бысть въ единонадесяте лѣто, въ првыи мцъ, семыи (день) мца. бысть слово гне ко мнѣ гла, сне чл҃ч҃ь, мышцы фараона цра египетска сътрохъ, и се не свазася яко дати [емy][31] цѣлбy, приложити емy (оутѣшенїе)[32], яко (свазати и оукрѣпити)[33], изяти мечь. Того ради се глетъ [адонаи][34] гь, се а на фараона цра египетска, и сокрушy мышцы его кръпцѣи и протяженѣи [и сътренѣи][35], і изражy мечь е изъ руки его. и рассѣю египта въ странах, и развѣю е въ землахъ. и оукрѣплю мыци цра вавулонска. и дамъ мечь свои в рyкy его. и наведетъ и на египта, и плѣнитъ плѣненїе его, и поиметъ плѣнъ его. и оукрѣплю мышца цра вавулонска (и) мышцы (-)[36] фараони раслабѣета. и оувѣдятъ яко азъ есмь гь. егда дамъ мечь мои в рyцѣ цра вавулонска, и простретъ и на [египта][37]. и рассѣю египта въ странахъ, и развѣю и въ землахъ. и оувѣдятъ вси яко азъ есмь гь.

Гла, ла.

Бысть въ единонадесяте лѣто, въ третїи мцъ, въ единъ (день) мца. бысть слово гне къ мнѣ гла, сне чл҃ч҃ь, рцы фараону црю египетскy, и къ множествy его, комy са оуподоби са въ высотѣ своеи. Се асyръ кyпарисовъ в (дyбравѣ)[1] добръ сраслми, и высокъ величествомъ [и частъ кровомъ][2], (и) средѣ облакъ бысть власть его. водами въскоми и, бездна възнесе и. рѣки еа приведе окрестъ садовъ его, и съста еа испусти во вса древеса полскаа. сего ради възнесеся величьство его паче всѣхъ древесъ польскихъ. и (штyдy) разширишася вѣтвїа его, [и възнесошася срасли его][3] ш воды многи. [егда простяжеся][4], въ срасляхъ его възгнѣздишася вса птица небныа, и по вѣтвъми его раждахyся вси звѣрїе польс-

тїи, по̑ сѣнїю ѥ̂го вселѝсѧ вс̑е мно́жество страньско. и̂ бысть до́бръ въ высотѣ ѥ̂го мно́жества ради вѣтвїи ѥ̂го, ꙗ̑ко бѣша ко́реніе ѥ̂го въ водѣ мно́зѣ. [и̂][5] кѵ̀парисъ не [въздвигнѹшасѧ на̑ него̀][6] в раѝ бж̑їи. и̂ бо́рове неприклонѝви вѣ̀ахѫ ѥ̂го, и̂ е́лїе не бысть прикло́нно ѡ̑раслѣхѫ ѥ̂го· вс̑е дре́во ѥ̂же в раѝ бж̑їи, не бы́сть прикло́нно ѥ̂мѹ въ доброт҃ѣ ѥ̂го. мно́жества ради вѣ́вѝ ѥ̂го, [до́бръ сѧ сътвори въ мно̑ствѣ (-)[7] ѥ̂го][8]. и̂ въ̀зревнова́ша ѥ̂мѹ [вс̑ѧ][9] древеса̀ пи́ща ра́ѧ бж̑їѧ· Ѯго ра̑ ѥ̂е гл҃етъ [а̂доная́и][10] г҃ь, понеже бы́сть вели́къ вели́чествомъ, и̂ да́сть вла́сть свою̀ въ средѹ о́бла̑, [и̂ возне́сесѧ ср̑це ѥ̂го въ высотѣ ѥ̂го][11]. и̂ ви́дѣхъ ѥ̂гда сѧ въ̀знесѐ, и̂ предахъ ѧ̀ въ рѹ́цѣ кнѧ́зѧ страньска, и̂ сътворѝ пагѹбѹ ѥ̂го [по нече́стїю ѥ̂го· и̑згна̑ ѧ̀ а̂зъ][12], и̂ потребѝша ѧ̀ (-)[13] расыпа́тели чюждїи, и̂ поврьго́ша ѧ̀ на гора́хъ· [и̂][14] въ всѣхъ де́брехъ падо́ша вѣтви ѥ̂го, и̂ сътрошасѧ ѡ̑раслѝ ѥ̂го на всѧ́комъ по́лѣ земнемъ· И̂ снидо́ша ѡ̑ покро́ва [ѥ̂го][15] вс̑и лю́дїе [земнїи][16], и̂ разорѝша ѧ̀· о̂ паденїи ѥ̂го почїю́тъ вс̑ѧ пти́ца нб̑ныѧ, и̂ о̂ вѣ́вѝахъ ѥ̂мѹ бы́ша вс̑и звѣри по́льстїи· ꙗ̑ко̑ да сѧ не въ̀звы́сѧтъ (-)[17] вс̑ѧ древеса̀ ꙗ̑же въ водѣ, и̂ не дада́тъ власти своѥ́ѧ средѣ о́блакъ. и̂ не ста́нѹтъ въ высотѣ и̑хъ кѣсемѹ (-)[18] пїющеи во́дѹ. [ꙗ̑ко][19] вс̑и ѡ̑да́ни бы́ша въ сме́рть въ зе́млю глѹбины, средѣ сы̑новъ чл҃ѣкъ сводимъ въ пропа́сть· Сѐ гл҃етъ [а̂доная́и][20] г҃ь, вонѫ́же дн҃ь сведесѧ во а́дъ плака́сѧ, (бездна ѧ̀ покры)[21]. и̂ не пусти рѣки ѧ̀. и̂ въ̀збранихъ мно́жествѹ во̑· (-)[22] Смерчесѧ о̂ немъ (дѹбра́ва)[23], [и̂][24] всѧ̀ древа по́льскаѧ о̂ немъ раслаби́шасѧ. ѡ̑ гла́са паденїѧ ѥ̂го потрясѹтсѧ страны̀. ѥ̂гда̀ сѣвождахѹть ѧ̀ во а́дъ съ сходя́щими въ потокъ· И̂ оу̑тѣшахѹть ѧ̀ въ зе̑ли [долѣшнїи][25], (и̂) вс̑ѧ древеса пища ї̂ и̂збра́ннаѧ [и̂ до́браѧ][26] (дѹбра́вы)[27], всѧ пїющаѧ во́дѹ. и̂ та̀ бо̑ сведо́шасѧ с ни́мъ во а́дъ съ ꙗ̑звены̀ми ѡ̑ меча̀. и̂ (пло̑)[28] ѥ̂го, и̂ живѹщеи по̑ покро́во̑ ѥ̂го средѣ жи́зни [-][29] поги́бнѹтъ· Комѹ приклоненъ бы́сть [сѝлою (и̂)[30] сла́вою, (и̂)[31] вели́чествомь̑ въ древесѣхъ пи́щны̑ѣ][32] слѣзи [-][33] снидѝ съ древесъ пи́ща, въ глѹбинѹ зе́мнѹю· Средѣ необрѣзаны̀хъ оу̑спнеши съ ꙗ̑звены̀ми мечемъ. та́ко фараѡ́нъ, и̂ вс̑е мно́жество крѣ́пости ѥ̂го, гл҃етъ [а̂доная́и][34] г҃ь·

Гл҃а, л҃в·

Бы́сть въ [второ́енадесѧте][1] лѣто, въ вторы́инадесѧте мц̑ъ, въ е̂ди́нъ (дн҃ь) мц̑а· Бысть сло́во гн̑е къ мнѣ гл҃ѧ, сн̑е чл҃чь, прїимѝ пла́чь до (-)[2] ц̑ра ѥ̂гу̀петѧ-

ках загніздилися всі небесні птахи і під його віттям народжувалися всі польові звірі, під його тінню поселилося все множество народів. **7** І він був гарним в його висоті через множество його віття, бо його коріння було у великій воді. **8** І кипариси не піднялися понад нього в божому раю, і ялиці не є подібні його віттям, і сосни не були подібні його галузкам. Всяке дерево, що в божому раю, не було подібним до нього в його красі. **9** Через множество його віття він зробився гарним в його множестві, і йому поревнували всі дерева їжі божого раю. **10** Через це так говорить Адонай Господь: Тому що ти став великий величчю і поклав твоє володіння посеред хмар, і його серце піднялося у його висоті, і Я побачив, коли він піднявся, **11** і видав його в руки князя-чужинця. І він зробив його знищення за його безчестям. Я його вигнав. **12** І його вигубили нищівники-чужинці, і його скинули на горах, і в усіх долинах впали його галузки, і знищені були його галузки у всякому земному полі. І зійшли з-під його покриття всі земні народи і його знищили. **13** Задля його падіння спочинуть всі небесні птахи, і під його віттям були всі польові звірі. **14** Хай не підносяться всі дерева, що у воді, і не кладуть свою владу серед хмар, і більше не стають на їхній висоті ті, що п'ють воду! Бо всі були віддані на смерть в глибину землі, серед людських синів, тих, що сходять у прірву. **15** Це говорить Адонай Господь: В тому дні, в якому він був зведений до аду, він плакав, безодня його покрила і її ріки не пустила. І Я заборонив множеству вод. Над ним потемнів ліс. І всі польові дерева послабли через нього. **16** Від голосу його падіння затрясуться країни, коли його супроводитимуть до аду з тими, що сходять в потік. І його потішатимуть в долішній землі, і всі дерева їжі, і вибрані, і гарні лісу, всі що п'ють воду. **17** Бо і вони зійшли з ним до аду з побитими мечем. І його насіння, і ті, що живуть під його покриттям, згинуть серед життя. **18** До кого ти був подібний силою і славою і величчю в їстивних деревах? Злізь! Зійди від їстивних дерев до земної глибини! Спатимеш серед необрізаних, з побитими мечем! Так фараон і все множество його сили, – говорить Адонай Господь.

Глава 32

1 І сталося, що в одинадцятому році, в дванадцятому місяці, в першому дні місяця, було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Візьми голосіння над єгипетським ца-

рем! І скажеш йому: Ти подібний до лева-чужинця і *ти* як змій, що в морі. І ти колов рогами в твоїх ріках, і колотив воду твоїми ногами, і топтав твої ріки. **3** Так говорить Адонай Господь: *І закину на тебе свою сіть, коли виводитиму численні народи, і виведу тебе своєю вудкою. **4** І простягну тебе на землі, і поля наповняться тобою, і посаджу на тебе всі небесні птахи, і насичу твоїми бедрами всіх земних звірів, **5** і скину твої тіла на горах, і твої вершки *закину* твоєю гидотою, і напою поля твоєю кров'ю. **6** І земля нап'ється твоїм гноєм на горах і дебрях, тобою наповню. **7** *І замкну небо, коли згаснеш, і затемню його звізди, сонце сховаю в хмарі, і місяць не засвітить свого світла. **8** Всі небесні світила затемню над тобою, і дам темряву на твоїй землі, – говорить Адонай Господь. **9** І розгніваю серце численних народів, коли Я виведу твоїх полонених в країни землі, якої ти не знав. **10** І численні народи ослабнуть по тобі, і їхні царі жахнуться жахом над тобою задля всієї твоєї неправедності, яку ти зробив, коли Я витягну меч перед їхнім лицем, очікуючи їхнє падіння від дня твого падіння. **11** Бо це говорить Адонай Господь: Меч вавилонського царя прийде на тебе **12** з мечем велетнів, і розіб'ю твою силу; всі нищівники з країн, і вони знищать єгипетську гордість. І вся його сила буде розбита. **13** І заберу всю його скотину від великої води, і її не буде каламутити людська нога, і стопа скотини на неї не ступить. **14** Так тоді замовкнуть їхні води, і їхні ріки потечуть як олія, – говорить Адонай Господь, – **15** коли дам Єгипет на знищення, і земля запустіє до її кінця, коли розсію всіх, що живуть на ній. І пізнають, що Я є Господь! **16** Це голосіння. І по ньому заплачуть дочки країн, заплачуть за ним і за всією його силою, вони заплачуть, – говорить Адонай Господь. **17** І сталося, що в дванадцятому році, першого місяця, в п'ятнадцятому дні, було господнє слово до мене, кажучи: **18** Людський сину! Заплач по єгипетській силі! Схиляючи переведи його! І зведуть його чужинські дочки до глибини землі, до тих, що сходять в прірву. **19** Від гарних вод зійди, і ляжеш з необрізаними. **20** Серед побитих мечами вони впадуть з ним, і засне вся його сила. **21** І скажуть тобі велетні, що в глибині прірви: Адже ти від кого є кращим? Зійди, лягай з необрізаними серед побитих мечем. **22** Там Асир і ввесь

вищ. 13 і 17

іс. 13 йоі. 2 і 3 мар. 13 мат. 24

сіса, и речéши емý. львý страньскý оуподобúся, и [-][3] якко змїи иже в морú. и бодáше рóги в рѣкáхъ твоúхъ, и мутáше вóдý ногáма твоúма, и попираáше рѣки твоà· Сè гл҃етъ [адонáи][4] г҃ь, *и възложý нá тя сѣть [свою въ изведéнїи][5] людїи мнóгъ, і изведý тя оу҆дою своéю. и прострý тя на зе҃лѝ [и][6] пóля наплънáс҃я тебе, и посажý на тебѣ вс҃я птúца нб҃ныя. и насыщý (ѡ҃ чрéслъ твоúхъ) всà звѣра зéмныя, и повры́ý плóти твоя на горá҃, (и хлъмы твоя гнюсостїю твоéю). и напою [поля][7] ѡ҃ крóви твоеа [-][8], и напїется землà ѡ҃ гноя твоегó, (-)[9] на горахъ (и) дéбри наплъню ѡ҃ тебе· *И покрыю [нб҃о егдà оуга́снеши][10], и помрачю̀ звѣзды его. слн҃це въ óблаце покрыю, и мц҃ъ не просвѣтúй свѣта своегó. всà свѣтúла нб҃ныя помрачю̀ нá тя, и дáмъ тмý на землю твою, гл҃етъ [адонáи][11] г҃ь· И разъгнѣвáю ср҃ца людїи мнóгъ, егда изведý плѣнники твоя въ страны̀ землà ѥ҆гúже не познà. и оуны́ли бýдутъ (страны̀ мнóги по тебѣ)[12], и ц҃ри и҆хъ оужастїю оужаснýтся (на҃ тобою, всеà рáди непрáвости твоея ѥ҆гúже сътворѝ). въ҆негдà изъвлекý мéчь (-)[13] пр҃е лицéмъ и҆хъ, чаю́ще падéнїя и҃, ѡ҃ дн҃е паденїя твоегó. Якко се гл҃етъ [адонáи][14] г҃ь, мечь ц҃рá вавилóньска прїидетъ тебѣ съ мечéмъ ѱýдскомъ, и поражý крѣпость твою. расы́пателе ѡ҃ страны́ъ вс҃и, и погýбятъ оукорúзнý егу҃пе҃ску. и сътрýшится всà крѣпость его, и (ѡ҃и҃мý)[15] всà скóты его ѡ҃ воды мнóги. и не въ҆зматетъ ея̀ нога чл҃ческа [-][16], и стопà скóтїя не стýпѝ на нея̀. такко тогдà премлъкнýтъ вóды и҆хъ, и рѣки и҆хъ якко мáсло потекýтъ, гл҃етъ [адонáи][17] г҃ь. егдà дáмъ егу҃пта въ пýстыню, і опýстѣе҃т земля̀ до концà ея̀. егда раа҃сѣю вс҃я живýщая на нéи, и оувѣдятъ якко âзъ есмь г҃ь· Плáчь естъ, и [въсплáчутся][18] по нéмъ, [-][19] дщéри страньски въсплáчются по нѣ҃, (-)[20] и по всеи силѣ его въсплáчются гл҃етъ [адонáи][21] г҃ь· И бы́сть въ второ́надесятое лѣто, прьваго мц҃а, въ пáтыинáдесяте (дн҃ь)[22]. бы́сть слово гн҃е къ мнѣ гл҃я, сн҃е чл҃чь, въсплáчися о҆ крѣпости егу҃пѣстѣи, [(-)[23] прекланáя преведи и҃][24]. и сведýтъ дщéри его страньстїи [-][25] въ глубинý земнýю, къ сходя́щѝ въ пропасть [ѡ҃ вóдъ лѣпыхъ. слѣзи и лáжеши съ необрѣзанными][26]. средѣ нáзвены҃ мечемъ падýтъ с нúмъ, и оуспѣ҃ вс҃я крѣпость его· И рекýтъ тúи ѱюдове иже въ глубинѣ пропасти, бýди кого оуне҃й е҃си, слѣ́зи [-][27] лáзи съ необрѣзанными средѣ нáзвеныхъ мечéмъ· Гу âсѵ҆рь и весь съ҆нмъ его, (и) вс҃и нáзвенїи тáмо ся даша, и

вьі г҃і и з҃і

їсаїа г҃і їои҃ в и г҃ мѝ г҃і мѝ кд

гроби ѣго въ глубинѣ пропасти. и бысть съ҃мъ ѣго ѻ҃крестъ гроба ѣго· вси ра҃звеніи па҃ши мечемъ, [иже даша гробы своа въ стегнѣ долу. и бысть съ҃мъ ѻ҃крѣ гроба ѣго, вси (-)[28] ра҃звеніи падающіи мечемъ][29]· [видѣвше][30] страхъ [ѣго][31] на землѝ живо҃тне, [(-)[32] возмутъ стыдѣніе ихъ съ сводимыми въ пропасть][33]· ту ѣламъ и вса сила ѣго ѻ҃крѣтъ гроба ѣго. [вее множество ѣго][34] [и][35] вси ра҃звеніи падшіи мечемъ, исходаѧщеи необрѣзани въ глубину земную. давшіи страхъ свои на землѝ живѣ, и пріаша мечéніе свое съ сходаѧщими въ пропасть, средѣ ра҃звеныхъ тамо сядаша. (ѣ) мосо҃хъ, и довель и вса сила (-)[36] ѻ҃крѣтъ гроба ѣго (-)[37]. вси необрѣзаніи ра҃звеніи ѡ҃ мечь давшіи страхъ свои на землѝ живѣ. и оусполоша съ цѣ҃ми па҃шимиса ѡ҃ вѣ҃ѣ, иже снидоша въ а҃дъ въ ѻ҃ружіи воинстемъ. и положиша меча своа по҃ възглавіемъ своимъ, и быша безаконіа ихъ на костехъ ихъ· ѩ҃ко оустрашиша цюди въ [житіи своем҃][38], [и страхъ силнымъ быша (насиль҃нымъ) на землѝ живущимъ][39]· (-)[40] ту (ѣдомъ и цр҃и ѣго и вси)[41] кнаѧзи ас҃ѵровы, давшіи крѣпость свою на ра҃зву мечную (-)[42]. ту кнаѧзи сѣверстіи (вси), (ту вса) воѣводы ас҃ѵровы иже съведени быша съ ра҃звеными съ страхомъ ихъ, и съ крѣпостію ихъ [стыдаѧщеса][43]. оусполоша необрѣзани съ ра҃звеными мечемъ, и пріяша мученіе свое съ сводаѧщими въ пропасть· ѳы҃ оузрѣвъ цр҃ъ фараонъ, и оутѣшитса ѻ҃ всеи крѣпости ихъ. [(фараѻ҃ни ра҃звеніи мечѐ)[44] и вса сила ѣго][45], глетъ [а҃донаи][46] гь. ѩ҃ко дасть страхъ свой на землѝ живѣ. и оусп҃нетъ средѣ необрѣзанѣ҃ ра҃звеныхъ мечемъ, фараѻ҃нъ, и вее множество ѣго, глѐ [а҃донаи][47] гь·

гла҃, л҃г·

Бысть слово гн҃е къ мн҃ѣ гла҃, сн҃е человѣ, гли къ сн҃ѡ҃ людіи свои҃м, и речеши к нн҃. земла҃ на ню҃же а҃зъ а҃ще наведу҃ мечь. и поим҃у҃ людіе земла҃ чл҃ка ѥдинаго ѡ҃ себѐ, и поста҃вятъ н҃ѣ себѣ страѯъ. и оу҃зритъ мечь градущіи на҃ землю, и възтрубитъ трубою, и проповѣсть людѐ. и послушаѥтъ слы҃шавыи [-][1] трубу, и не снабди҃тса. и на҃идетъ мечь, и постиг҃нетъ н҃ѣ, кровь ѣго на главѣ ѣго будетъ. ѩ҃ко (слы҃шавъ гла҃съ трубныи)[2] (и) не снабдѣса, кровь ѣго на нем҃ъ будетъ. и тоиже ѩ҃ко снабдѣ҃ дш҃у свою изба҃ви· и стра҃ (же) а҃ще ви҃дитъ мечь градущь, и не възтрубитъ трубою, [и не проповѣ҃ть людемъ][3], (да са҃ люд҃іе снабда҃тъ)[4]· и наше҃ мечь воз-

его збір, і туди пішли всі побиті. І його гроби в глибині прірви, і його збір був довкруги його гробу. Всі побиті, що впали мечем, які поклали свої гроби в долішніх стегнах, і збір був довкруги його гробу. Всі побиті, що впали мечем, **23** побачивши його страх на землі життя, візьмуть їхній сором з тими, що сходять у прірву. **24** Там Елам, і вся його сила довкруги його гробу, все його множество, і всі побиті, що впали мечем, що зійшли необрізаними в глибину землі, які дали свій страх на землі життя і одержали свою муку з тими, що сходять до прірви. **25** Серед побитих, **26** там вони сіли, в Мосоха і Товела, і вся сила довгруги його гробу, всі необрізані побиті мечами, які дали свій страх на землі життя. **27** І вони упокоїлися з велетнями, що впали відвіку, які зійшли до аду у воєнній зброї і поклали свої мечі під свою подушку. І їхні беззаконня були на їхніх костях, бо налякали велетнів у своєму житті, і сильний страх: вони були силачам, що жили на землі. **29** Там Едом і його царі, і всі асирові князі, які дали свою силу на побиття мечами. **30** Там всі північні володарі, там всі асирові воєводи, що були зведені з побитими, з їхнім страхом і засоромлені з їхньою силою. Необрізані заснули з побитими мечем і одержали свою муку з тими, що сводять у прірву. **31** Цар, фараон, побачивши їх, і втішиться всією їхньою силою. Фараони побиті мечем і вся його сила, – говорить Адонай Господь. **32** Бо він дасть свій страх на землю життя і засне серед необрізаних, побитих мечем, фараон і все його множество, – говорить Адонай Господь.

Глава 33

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Заговори до синів свого народу! І скажеш до них: Земля, на яку лиш Я наведу меч, і візьме народ землі одну людину з-поміж себе, і поставить його собі сторожем. **3** І він побачить меч, що приходить на землю, і затрубить трубою, і оповістить народові. **4** І почує той, що почув трубу, і він не стерегтиметься, і надійде меч і його захопить. Його кров буде на його голові, **5** бо, почувши голос труби, він не стерігся, його кров буде на ньому. І цей же, тому що стерігся, спас свою душу. **6** І сторож же, якщо побачить меч, що надходить, і не затрубить трубою, і не проголосить народові, щоб народ стерігся, і

меч, прийшовши, захопить з них душу. Такий, отже, через своє беззаконня був забраний, а його кров домагатимуся з руки сторожа. **7** *І ти, людський сину, тебе Я поставив сторожем для ізраїльського дому, і почуєш слово з моїх уст, і сповістиш їм від Мене. **8** Коли кажу грішникові: Грішнику, смертю помреш! І ти не скажеш грішникові, щоб стерігся, і безбожному, щоб він відвернувся від його дороги і живим був він, той беззаконник, він помре через своє беззаконня, а його кров домагатимуся з твоєї руки. **9** Якщо ж сповістиш безбожному його дорогу, щоб відвернувся від неї, і не відвернеться від своєї дороги, той помре у своєму безчесті, а ти спасеш свою душу. **10** І ти, людський сину, скажи ізраїльському домові: Так ви сказали кажучи: Адже наші обмани і наші беззаконня є в нас, і ми в них танемо. І як нам бути живими? **11** Отже, скажи їм: *Живу Я, – говорить Адонай Господь. Адже не хочу смерті грішника, але щоб він відвернувся від своєї дороги і був живим. Поворотом поверніться з вашої злої дороги. Чому вмираєте, ізраїльський доме? **12** І ти, людський сину, скажи до синів твого народу: Праведність праведного його не спасе в тому дні, в якому буде обманутим. І беззаконня не вб'є беззаконника в тому дні, в якому відвернеться від свого беззаконня. І праведний не може спастися в день його гріха. **13** Коли кажу праведному: Життям будеш живий! Цей, надіючись на свою праведність, зробить беззаконня, – всі його праведності не згадаються. В його неправедності, яку вчинив, в ній він помре. **14** І коли скажу безбожному: Смертю помреш! І він відвернеться від своєї дороги і зробить суд і праведність, **15** і обманливо позичене судом віддасть, і поверне грабунок, беззаконник буде ходити в приписах життя, щоб не чинити неправедне, – живим буде життям і не помре. **16** Всі його гріхи, які він згрішив, не згадаються. Тому що він зробив суд і праведність, і буде живим в них. **17** І сини твого народу говорять: Господня дорога неправильна. Це їхня дорога неправедна. **18** Коли праведний відвернеться від своєї праведності і зробить беззаконня, він в ньому помре. **19** І коли грішник відвернеться від свого беззаконня і зробить суд і праведність, той живим буде в них. Слухай ізраїльський доме! Чи моя дорога неправильна? Отож, ваші дороги є неправильні. **20** Чи ж це є те, що ви сказали: *Неправильна господня дорога? Судитиму вас, кожного з вас за його дорогою, ізраїльський доме. **21** І сталося,

вищ. 3

црс2. 14
вищ. 18
пет2. 3
анг. 1

вищ. 18

мєтъ ѡ̑ нихъ дш̑а. таковы́и (оу̑бо) безако́нїа ради своє́го вза́сѧ, а̂ кро́ви (єѧ̀) ѡ̑ рукѝ стра́жевы взыщу̀· *и̂ ты́ сѝе чл҃чь, стра́жа тѣ̂ є̂смь поста́вилъ до́му їи̑лєву, и̂ оу̑слы́шиши (сло́во ѡ̑ оу́стъ мои́хъ)[5] [и̂ проповѣ́сти и̑мъ ѡ̑ менѐ][6]· є̂гда̀ реку̀ грѣшнику̀, [грѣшниче][7] сме́ртїю оу́мреши. и̂ не бу́деши гла́тти [грѣшнику̀][8], на́коже снабдѣ́тисѧ. (и̂) нечестиво́у, [на́коже о́братити́сѧ є̂му̀][9] ѡ̑ пути́ є̂го, (и̂) [жи́ву̀ бы́ти є̂му̀][10]. то́и безако́нникъ, безако́нїе́мъ свои́мъ оу́мретъ, а̂ кро́ви є̂го ѡ̑ рукѝ твое́ѧ вы́щу̀. а̂ще а̂и проповѣ́сти нечестиво́у пу́ть є̂го, на́ко о́братити́сѧ с него́, и̂ не о́братити́сѧ с пути́ своє́го. то́и в нече́стїи своє́мъ оу́метъ, а̂ ты̀ дш̑у̀ свою̀ и̑зба́виши· и̂ ты сѝе чл҃чь, рцы̀ до́му їи̑лєву. сѝце рѣ́сте гла́юще. на́ко прелє́сти на́ша, и̂ безако́нїа наша в насъ су́ть, и̂ мы̀ в ни́хъ та́емъ. и̂ ка́ко намъ жи́вомъ бы́ти· рцы̀ и̑мъ (оу̑бо), *жи́въ а̂зъ гле́тъ [а̂дона́и][11] ѓь. [на́ко][12] не хощу̀ сме́рти грѣшника, но на́коже о́братити́сѧ [є̂му̀][13] ѡ̑ пути́ своє́го, и̂ жи́ву̀ бы́ти є̂му̀. о́бращє́нїемъ о́братити́тесѧ, ѡ̑ пути́ ва́шего [зла́го][14]. вѣ̀ску̀ю оу̑мира́е́те до́ме їи̑лєвъ· [и̂ ты сѝе чл҃чь][15], рцы̀ къ сы́номъ люде́й свои́хъ. пра́вда пра̑ди́ваго не изба́витъ є̂го, во́ньже дн҃ь прельсти́тсѧ. и̂ безако́нїе безако́нника не [оу̑бїе́тъ][16] (-)[17], во́ньже дн҃ь о́братѝсѧ ѡ̑ безако́нїа своє́го· и̂ правди́вы не мо́жетъ сп̑ти́сѧ [въ дн҃ь грѣхà є̂го][18]. є̂гда реку̀ правди́вому̀, [жи́зни жи́ву̀ бу́деши][19]. се҃и̑ оу̑пова́ѧ пра́вдою своє́ю, и̂ сътвори́ безако́нїе. всѣ̀ пра́вды є̂го не вѣ̀спомя́нутсѧ. в непра́вдѣ є̂го ю́же сътворѝ, в то́и оу́мре҃. и̂ егда̀ реку̀ нечестиво́му, сме́ртїю оу́мреши. и̂ о́брати́тсѧ ѡ̑ [путѝ][20] своє́го, и̂ сътвори́тъ су́дъ и̂ пра́вду. и̂ зае́мъ су́д лъ́жу ѡ̑да́сть, и̂ вѣ̀схище́нїе вѣ̀звра́ти́тъ. [безако́ннникъ][21] въ приказа́нїи̑ живота̀ ходи́ти бу́де҃, на́ко не сътвори́ти непра́ведна, жи́знїю жи́въ бу́детъ и̂ не оу̑мретъ· вс҃и грѣхѝ є̂го на́же е̂сть сътворѣ́шилъ не помя́нутсѧ. на́ко су́дъ и̂ пра́вду сътворѝ, (и̂) (жи́въ бу́детъ в нихъ)[22]· и̂ [гла́ютъ][23] сы́нове люде́й твои́хъ, не пра́въ пу́ть гн҃ь. (-)[24] є̂е пу́ть и̑хъ не пра́въ. є̂гда̀ сѣ̀вра́ти́тсѧ правди́вы ѡ̑ пра́вды своеѧ, и̂ сътвори́тъ безако́нїе, (-)[25] оу́мретъ в не҃ и̂ є̂гда (грѣшникъ вѣ̀звра́ти́тсѧ)[26] ѡ̑ безако́нїа своє́го, и̂ сътво́ритъ су́дъ и̂ пра́вду, (то́и жи́въ бу́детъ в ни̑)[27]· (слы́ши до́ме їи̑лєвъ, є̂да пу́ть мои непра́въ. оу̑бо ваши пу́тїе ѵ̑ непра́ви). се же а̂и є̂сть є̂же реко́сте *не пра́въ пу́ть гн҃ь. комужда̀ (васъ) по путѝ є̂го су́жу

вѣ̀ и̑и

вѣ̀ и̑и
в҃ чр҃ д҃и
вѣ̀ и̑и
в҃ пе́р г҃
а̑ѓге́и а̑

ва҃ доме їи҃левъ. И̂ бы́сть въ второ́енадесѧте лѣто, мц҃а второ́гонадесѧте въ па́тыи (дн҃ь)[28], плѣнникъ нашихъ. прїиде къ мнѣ ѡ̑ їер҃ли́ма (оу̑целѣ́вый), гл҃а, повое́ва́ша гра́дъ. и̂ [рꙋка̀ гн҃а бы́ на мнѣ][29] вечеръ, прежде пришествїа҆ [оу̑целѣвшаго][30]. и̂ ѡ҆врьзе оу̑ста̀ моа҆ на҃коже прїиде къ мнѣ заоу́тра, и̂ ѡ҆врьзо́шася҆ оу̑ста̀ моа҆ не преста́ша ктомꙋ. И̂ бы́сть слово гн҃е къ мн҃ѣ гл҃а, сн҃е чл҃чь, живꙋщеи на о҆пꙋстѣвшихъ [тѣхъ][31] на землѝ їи҃левѣ [гл҃ющѣ][32] гл҃ютъ, на не́иже а҆враа́мъ, и̂ прїа҆тъ зе́млю. а̂ мы̀ мно́жаши е҆́смы, намъ дана̀ е҆́сть земла҆ въ о҆́дръжа́нїе. Того ради рцы̀ и̂мъ, е҆́е гл҃етъ [а̂донаи][33] г҃ь. [е҆́льма же съ кро́вїю на҃стѐ, и̂ о́чи ва́ши въздвигосте́ къ кꙋмиромъ (-)[34], и̂ кро́вь проливае́те. и̂ зе́млю наслѣдите. ста́сте с мече́мъ ва́шимъ, съ҆твори́сте съгнꙋше́нїа҆. и̂ ко́ждо [женꙋ][35] по́дрꙋга своего́ о҆́скверна́висте. и̂ зе́млю причасти́сте· (-)[36] Того ради рцы̀ и̂мъ, е҆́е гл҃етъ [а̂доная́][37] г҃ь[38], живꙋ а́зъ. [е҆́е][39] (падꙋтъ мече́мъ сꙋщїи въ о҆пꙋстѣвшихъ)[40]. і̂ и́же сꙋть на лицѝ по́ла҆, звѣремъ по́льскимъ предадꙋтсѧ на и҃зъ҃да́нїе. и̂ сꙋщ҃а҆ въ градехъ, і̂ и́же въ пещерахъ. сме́ртїю пораже́ꙋ. и̂ дамъ зе́млю на о҆пꙋстѣнїе· И̂ погибнетъ оу̑корѝзна крѣпости е҆́го. и̂ о҆пꙋстѣ́ютъ го́ры їи҃левы, занѐ не бꙋдетъ проходя́щего. и̂ оу̑вѣдатъ на҃́ко а̂ г҃ь. и̂ съ҆творю́ зе́млю и̂хъ пꙋ́стꙋ, и̂ о҆пꙋстѣ́етъ (-)[41] съгнꙋше́нїи ради и̂хъ на҃́же съ҆твори́ша· И̂ ты (же) сн҃е чл҃чь сн҃ове людїи твои́хъ, гл҃ю́ о́ тебѣ оу̑ забра́лъ, и̂ оу̑ вра́тъ дво́рныхъ. и̂ гл҃ютъ [ко́ждо къ по́дрꙋгꙋ [свое́мꙋ][42], и̂ ко́ждо][43] къ бра́тꙋ свое́мꙋ, гл҃ющѣ. събере́мсѧ и̂ слы́шимъ что̀ е҆́сть [сло́во и̂сходя́щее][44] ѡ̑ (оу́стъ) г҃а. и̂ прїидꙋтъ к тебѣ, на҃́коже и̂схо́дѧ лю́дїе. и̂ ся́дꙋтъ [лю́дїе моѝ][45] предъ тобо́ю, и̂ слы́шѧ гл҃ы твоа, и̂ [не съ҆творя́ и̂хъ][46]. на҃́ко лжа̀ въ оу̑стѣхъ (-)[47], и̂ въ сл҃ѣ о҆́скверне́нїа҆ ср҃ца и̂хъ [ходя́][48]. и̂ бꙋдеши и̂мъ на҃́ко гласъ пѣсни́вца сла́дка, гла́сомъ до́бре съ҆ста́влена. и̂ слы́ша́ [гл҃ы твоа҆][49], и̂ не съ҆творя́ и̑. и̂ егда прїидꙋ́, реку́тъ, е҆́е прїиде. и̂ оу̑вѣдя́ на҃́ко прр҃ъ [ты̀][50] средѣ и̂хъ·

Гл҃а, л҃д·

И̂ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃а, сн҃е чл҃чь, *пророцы̀ е҆́е о́ пастꙋсѣхъ їи҃левѣхъ. пророцы̀ (е҆́е), и̂ рцы̀ пастꙋхомъ. е҆́е гл҃етъ [а̂доная́][1] г҃ь. ѠУ́ле пастꙋси їи҃левѣ е҆́да пасꙋтсѧ пастꙋси сами, не о҆́вца ли оу̑бо пасꙋтъ пастꙋси. е҆́е мле́ко на҃дасте, и̂ во́лною о҆́дѣва́стесѧ, и̂ тꙋ́чное закалaсте, а̂ о҆́вецъ мои́хъ не пасо́сте. и̂знемо́г҃шаго не по́на҃сте, и̂ болѧ́щаго не оу̑врачева́сте, и̂ съкрꙋше́н҃наго не о҆бвза́сте,

ієр҃ё і҃г

ере. 23

Глава 34

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! *Пророкуй це проти ізраїльських пастирів. Пророкуй це і скажи пастирям: Так говорить Адонай Господь: О пастирі ізраїльські! Чи пастирі самі пасуться? Чи, отже, пастирі не пасуть овець? **3** Ось молоко ви їли і зодягалися вовною. І ви різали годованців, а моїх овець ви не пасли. **4** Слабке ви не підняли, і хворе ви не виліку-

вали, і розбите ви не пов'язали, і зранене ви не лікували, і пливучого ви не завернули, і згублене ви не шукали, і сильне ви обклали роботою. І ви їх покарали владою і кпинами. **5** І мої вівці розсипалися, тому що не мали пастиря, і стали їжею польовим звірам. **6** І мої вівці розсіялися по всіх горах і заблукали по всіх високих горбах. І мої вівці розсіялися по лиці всієї землі, і не було того, хто шукав би, ані того, хто повертав би. **7** Через це, пастирі, послухайте господнє слово: **8** Живу Я, – говорить Адонай Господь. Тому що мої вівці були на розграбування і мої вівці *були* на їжу всім польовим звірам, тому що ж не було пастиря ані, отже, пастирі не відвідували мого стада, але пастирі пасли самих себе, а моїх овець не пасли, **9** задля цього, пастирі, слухайте господнє слово. **10** Це говорить Адонай Господь: Ось Я проти пастирів. І домагатимуся своїх овець з рук пастирів, і відставлю їх від стада моїх овець, і пастирі більше їх не пастимуть ані не пастимуть самих себе. І заберу своїх овець з їхніх уст, і більше не будуть їм в їжу. **11** Тому що так говорить Адонай Господь: Ось Я домагатимуся своїх овець і навідаюся до них. **12** Так як пастир навідується до свого стада в дні, коли є захмареним і похмурим серед овець від нього розлучених, так Я шукатиму своїх овець, і спасу їх з усякого місця, на якому вони розсіяні там в хмарному і похмурому дні. **13** І виведу їх з країн, і зберу їх з земель, і введу їх до їхньої землі, і пастиму їх на ізраїльських горах, і в долинах, і в усякому поселенні землі. **14** На доброму пасовиську пастиму їх, на високій ізраїльській горі буде їхня краса, і їхні загороди будуть там. І спатимуть, і спочинуть там, і в добрій їжі, і пастимуться на ситому пасовиську на ізраїльських горах. **15** Я ж пастиму своїх овець і Я дам їм спочинок. І пізнають, що Я є Господь! Це говорить Адонай Господь: **16** Шукатиму загибле і поверну те, що заблудило, і обв'яжу розбите, і скріплю слабке, і стерегтиму сильного, і пастиму їх зі судом. **17** І ви – мої вівці. Це говорить Адонай Господь: Ось Я судитиму між вівцею і вівцею, і бараном, і козлом. **18** Чи не досить вам, що ви пасли добре пасовисько? І остале вашого пасовиська ви топчете вашими ногами. І пили вистояну воду. І остале колотили вашими ногами. **19** І мої вівці пасли топтане вашими ногами і пили воду заколочену вашими ногами. **20** Через це так говорить Адонай Господь: Ось Я до вас і судитиму між сильною і між слабкою вівцею. **21** То-

(и҆ о҆у҆҃наз҃вє́ннаго не зарастѝсте), и҆ плава́ющаго не о҆братѝсте, и҆ погѝбшаго не поѝска́сте. и҆ крѣ҆пкое притажа́сте тр҃у́до́мъ, [и҆ вла́стїю наказа́сте а҆̀ и҆ нару́га́нїемъ][2]. И҆ расыпашасѧ о҆́вца моа҆ є҆лма не и҆мѣ́ху пастуха, и҆ бы́ша на и҆҆зъ҆ѣдє́нїе (-)[3] звѣ́ремъ по́льскимъ. И҆ расыпа́шасѧ о҆́вца моа҆̀ по всѣ́мъ горамъ, и҆ (заблуди́ша) по всѣ́мъ хо́лмомъ высо́кимъ. и҆ на лицы всеѧ̀ земл҃ѧ̀ расыпашасѧ [о҆́вца моа҆][4], и҆ не бѣ҆ взыска́ющи, ни о҆бращ҃а́ющи. Того ра҃ди с҃̀ пастуси слышите сло́во гн҃е. живу́ а҆́зъ, гл҃етъ [а҆дона́и][5] гь҃. поне́же оу҆чине́на суть ста́да моѧ҆ ѣ҆ расхище́нїе, и҆ (-)[6] о́вца моѧ҆ въ снѣдє́нїе всѣ́мъ звѣ́ремъ по́лнымъ, зане́ же не бѣ҆ па́стыра. ниже оу҆́бо поспѣ́ша пастыри ста́да моє҆го, но паса́ша пастыри сами себе, а҆ о҆́вець мои҆хъ не паса́ша. Сего ра҃ди пастуси [слы́шите сло́во гн҃е][7], є҆е҆ гл҃ѧ҆ [а҆дона́и][8] гь҃. є҆е҆ а҆́зъ на пастухи, и҆ и҆҆зы́ищу о҆́вець свои҆хъ ѿ рукү (пастуше́ку)[9], и҆ ѿста́влю а҆̀ ѿ па́ствы о҆́вець мои҆хъ, и҆ не пасу́тъ [и҆хъ ктому пастуси][10], (ниже да пасу́тъ сами себе). и҆ ѿи҆́му о҆́вца своѧ҆ и҆҆з оу҆́стъ и҆хъ, и҆ [ктому не бу́дутъ и҆́мъ][11] на и҆҆зъ҆ѣдє́нїе. И҆́миже є҆е҆ гл҃етъ [а҆дона́и][12] гь҃. є҆е҆ а҆́зъ въ҆зы́ищу о҆́вець свои҆хъ, и҆ приспѣ́шу и҆́хъ. ѩ҆́коже приспѣ́шаетъ пастухъ па́ствы своє҆ѧ, въ дн҃ь є҆гда҆̀ є҆сть о҆́блаченъ и҆ мг҃ла́нъ, средѣ о҆́вець є҆́му разлу́ченъ. та́ко въ҆зы́ищу овець свои҆хъ, і҆ и҆҆зба́влю а҆̀ ѿ всего мѣ́ста, на не́мже суть расы́пани та́мо, въ дн҃ь о҆́блаченъ и҆ примра́ченъ. І҆ и҆҆звєду́ а҆̀ ѿ стра́нъ, и҆ съберу́ а҆̀ ѿ земль. и҆ въведу́ а҆̀ ѣ҆ зе́млю и҆́хъ, и҆ распасу́ а҆̀ на горахъ і҆и҃ле҃вы҃, и҆ въ де́брехъ, и҆ въ всѣ́мъ селѣ҆ земны҆мъ. на жиру́ бла́зѣ҆ напасу́ а҆̀. На горѣ҆ высо́цѣ҆ і҆и҃ле҃вѣ҆ [бу́детъ лѣ҆пота и҆́хъ][13], (и҆) бу́дутъ о҆гра́ды и҆́хъ тв҃у́. и҆ оу҆́спнутъ и҆ [почїю́тъ тв҃у][14]. (и҆) въ пи́щи бла́зѣ҆, и҆ на па́жити тучнѣ҆ напасу́тсѧ на горахъ і҆и҃ле҃вы҃. а҆҆зъ҆̆ (же) распасу́ о҆́вца своѧ҆, и҆ а́зъ покою́ а҆̀. и҆ разумѣ́ютъ ꙗ҆́ко а҆́зъ є҆́смь гь҃. Сі҆̀ гл҃етъ [а҆дона́и][15] гь҃. погѝбшаго въ҆зыщу́, и҆ заблу́дивша́го о҆бра́щу. и҆ сокрушє́нное свѧ҆жу́, и҆ не́мощнаго оу҆крѣ҆пля́ю, и҆ крѣ҆пкаго снабжу́. и҆ распасу́ а҆̀ съ҆ су́до́мъ. И҆ вы о҆́вца [моѧ҆][16], є҆е҆ гл҃етъ [а҆дона́и][17] гь҃, є҆е҆ а҆́зъ расу́ди́ю межу́ о҆́вцею и҆ о҆́вцею, (и҆) о҆́вномъ и҆ козломъ. [-][18] не довлѣ҆ ли вамъ ꙗ҆́ко бл҃гу́ю па́житъ живете҆̀. и҆ о҆ста́нокъ па́жити [ва́шеѧ҆][19], (нога́ми вашими попира́сте)[20]. и҆ оу҆сто́ѧвшуюсѧ во́ду пива́сте, и҆ о҆ста́нокъ ноги́ вашими въ҆змуща́сте. и҆ о҆́вца моѧ҆ попра́нїе но́гъ вашихъ жива́ху, и҆ въ҆змуще́нную

бо́дꙋ ногама́ ва́шима пїа́хꙋ· Того ради се гл҃е [адона́и]21 г҃ь. се а҃зъ [к вамъ]22, [и҃]23 расꙋ҃жꙋ между ѻ҃вча́темъ сильнымъ, и҃ между (-)24 не́мощномъ. ѣльмаже ребры (свои҃ми), и҃ плеща́ми вашими порѣ́сте, и҃ ро́ги вашими бодите́, и҃ все́ не́мощное и҃зрѣ́сте, [дои҃деже и҃ждените а҃ во́нъ. и҃ расѣ́сте ѻ҃вца моа҃ всему́ ми́мохо́ду]25. и҃ но спсꙋ ѻ҃вца своа, и҃ ктому́ не бꙋ́дꙋтъ на разграбле́нїе. и҃ расꙋ́ждꙋ между [ѻ҃вча́темъ и҃ ѻ҃вча́темъ, и҃]26 между ѻ҃вномъ къ ѻ҃вну· *И҃ въста́влю (пастꙋхъ в нм҃)27 (е҆ди́нъ и҃же)28 пасетъ а҃, раба моего́ дв҃да. [то́и пасетъ а҃ и҃ тои покои́ а҃]29, и҃ бꙋ́детъ пастꙋхъ и҃хъ· (-)30 ѱ҃ (же) г҃ь бꙋ́ду и҃мъ въ бо҃гъ. и [ра́бъ мои]31 дв҃ъ кн҃зь средѣ и҃хъ, а҃зъ г҃ь глахъ· И҃ завѣща́ю дв҃ви завѣтъ ми́рныи. и потреблю́ звѣ́ри злы съ земла҃. и҃ вселя́тсѧ въ пꙋстыни, [оу҃повающеи]32 (-)33 оу҃спнꙋтъ въ дꙋбра́вахъ· (прорцы сне́ чл҃чь ѻ҃ дꙋбра́вѣ а҃ггевъстѣ)· И҃ дамъ и҃мъ ѻ҃кр҃тъ горы́ мое́а [бл҃венїе]34. и҃ спꙋщꙋ до́ждь вамъ (въ вре́ма е҆го), дождеве бл҃венїа бꙋ́дꙋтъ. и҃ древеса на́ поли дада́тъ пло́ свои, и҃ земла҃ дастъ силꙋ свою. и҃ вселя́тсѧ на земли҃ и҃хъ с наде́е҆ю ѣ҆ ми́ръ· и҃ оу҃вѣ́дѧ на́ко а҃зъ е҆смь г҃ь. е҆гда҃ сты́крꙋшꙋ [оу҃зы и҃га]35 и҃хъ, і҆ и҃збавлю а҃ и҃з рꙋки порабо́тившꙋ а҃, и҃ не бꙋ́дꙋ ктому́ въ плѣне́нїе. и҃ звѣ́рїе зе́мнїи не пои҃да́тъ и҃. и҃ вселя́тсѧ съ наде́ждею, и҃ не бꙋ́дꙋтъ пострашаѧ и҃хъ. и҃ въста́влю и҃мъ садъ ми́рныи [въ и҃ма҃]36. и҃ не бꙋ́детъ ктому́ [мало и҃хъ число на земли҃. не бꙋ́дꙋтъ]37 погꙋбле́ни гла́домъ на земли҃, и҃ не по҃и҃мꙋтъ оу҃кореніа҃ ѿ страна́хъ ктому́. и҃ оу҃вѣ́дѧтъ на́ко а҃зъ е҆смь г҃ь бо҃гъ и҃хъ [с ни́ми]38, а҃ вы людїе мои до́ме і҆и҃левъ, гл҃етъ [а҃дона́и]39 г҃ь. [а҃ вы]40 ѻ҃вца моа҃, и҃ ѻ҃вца па́ствы мое́а е҆сте, и҃ а́зъ г҃ь бо҃гъ вашъ, гл҃е [а҃дона́и]41 г҃ь·

ісаі́а м і҆ѡ҃а́ и҃ і҆ і҆ер҃е́ і҆кг ни҃ а҃з

ге. 40 ів. 1 і 10 єре. 23 ниж. 37

Гл҃а, л҃е·

И҃бы́сть сло́во г҃не къ мнѣ гл҃а, сне́ чл҃чь, ѻ҃брати лице свое къ горѣ сеи҃ръ, и҃ проро́цы до нея҃, и҃ рцы е́и҃. се гл҃етъ [а҃дона́и]1 г҃ь, се а҃зъ на́ тѧ го́ро сеи҃ръ, и҃ прострꙋ рꙋкꙋ свою на́ тѧ, и҃ поста́влю тѧ пꙋсту, и҃ ѻ҃пꙋстѣ́еши. и҃ въ гра́дѣхъ твои҃хъ пꙋстыню́ сътворꙋ, и҃ ты́ въ пꙋстыню́ бꙋ́деши. и҃ разꙋмѣ́еши на́ко а҃зъ е҆смь г҃ь· Поне́же бы́сть ѣ҆ тебѣ вра́жда вѣ́чнаа, и҃ приспѣди до́му і҆и҃левꙋ (на лꙋкахъ)2, рꙋко́ю вражїи҃мъ мече́ю, [въ вре́ма печа́ли и҃хъ, и҃]3 въ вре́ма ѻ҃би́ды [и҃хъ]4 послѣжде· Сего ради жи́въ а҃зъ, гл҃етъ [а҃дона́и]5 г҃ь. а҃ще бы не въ кро́ви съгрѣши́лъ, и҃ кро́вь тѧ прожене́тъ, [кро́ви бо [свое́а]6 възненави́дѣ, (-)7 кро́вь твоа҃ прожене́тъ тѧ҃]8, (и҃

му що ж своїми ребрами і вашими плечима розпихаєте, і колете вашими рогами, і відкидаєте всяке немічне, аж доки не виженете їх геть. І ви розсіяли моїх овець всякому прохожому. **22** І спасу своїх овець, і більше не будуть на розграбування, і судитиму між вівцею і вівцею, і між бараном з бараном. **23** *І підніму в них одного пастиря, що їх пастиме, мого раба Давида. Той пастиме їх і той дасть їм спочинок і буде їхнім пастирем. **24** Я ж, Господь, буду їм за Бога. І мій раб Давид – князем серед них. Я – Господь сказав! **25** І завіщаю Давидові мирний завіт, і знищу злих звірів з землі. І поселяться в пустині, надійно спатимуть в дібровах. Пророкуй, людський сину, про ангевську діброву! **26** І дам їх довкруги моєї гори благословення. І спущу вам дощ у його час. Будуть дощі благословення. **27** І дерева на полі дадуть свій плід, і земля дасть свою силу. І вони поселяться на їхній землі з надією на мир. І пізнають, що Я є Господь, коли розіб'ю кайдани їхнього ярма і визволю їх з руки тих, що їх уярмили. **28** І не будуть більше на розграбування. І земні звірі не їстимуть їх. І вони поселяться в надії, і не буде того, хто їх лякає. **29** І підніму їм мирний сад в ім'я, і більше малим не буде їхнє число на землі. Не будуть вигублені голодом на землі і більше не понесуть погорду країн. **30** І пізнають, що Я є їхній Господь Бог з ними, а ви мій народ, ізраїльський доме, – говорить Адонай Господь. **31** А ви мої вівці і ви є вівці мого стада, і Я ваш Господь Бог, – говорить Адонай Господь.

Глава 35

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! Поверни своє лице на гору Сеїр і пророкуй до неї! **3** І скажи їй: Це говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе, горо Сеїр! І простягну свою руку проти тебе, і поставлю тебе пусткою, і ти запустієш. **4** І в твоїх містах зроблю пустиню. І ти будеш в пустиню. І пізнаєш, що Я є Господь! **5** Тому що в тобі була вічна ворожнеча, і ти засідав на ізраїльський дім на луках ворожою рукою з мечем в часі їхньої печалі і в часі їхньої кривди, *і* пізніше. **6** Через це живу Я – говорить Адонай Господь. – Коби ти не згрішив у крові, але тебе переслідуватиме кров. Бо ти зненавидів свою кров, твоя кров тебе про-

жене. І ти зненавидиш своїх кревних, і підніму їх тобі ворогами. **7** І поставлю гору Сеїр опустілою пусткою, і вигублю з неї людей, і скотину, і прохожого, і пішого. **8** І наповню твої горби і твої долини побитими, і на всіх твоїх полях побиті мечем впадуть у тобі. **9** І поставлю тебе пустою на віки, і твої міста не заселяться. І пізнаєш, що Я є Господь! **10** Тому що ти сказав: Дві країни і дві землі моїми будуть, і я їх візьму. А там є Господь. **11** Через це живу Я, – говорить Адонай Господь, – і зроблю тобі за твоєю ворожнечею і за твоєю ревнивістю, яку ти зробив з ненависті до них, і виявлюся тобі, коли тебе судитиму. **12** І пізнаєш, що Я є Господь! Я почув голос всієї твоєї хули, яку ти говорив про ізраїльські гори, кажучи: Високі вічні ізраїльські гори були дані пустиням на одержання. **13** І ти дуже заговорив до Мене своїми устами і помножив до мене слова, які Я почув. **14** Це говорить Адонай Господь: В радості всієї землі зроблю тебе пусткою на віки, тому що ти зрадів часткою ізраїльського дому, що він згинув. Так тобі зроблю. **15** Будеш пустинею, горо Сеїр! І вся Ідумея буде знищена! І пізнають, що Я є їхній Господь Бог!

ѹ҆жикъ своихъ възненавидѣвши, и҆ въста́влю а҃ тебѣ ра́тники)· и҆ поста́влю гору сеи́ръ, пусту о҆пустѣвшу. и҆ погублю ѿ нея́ чл҃ки и҆ ско́ты, (и҆) [ми́мохо́да и҆ пѣшника][9] и҆ напо́лню на́звеныхъ хо́лмы твоя́, и҆ дебри твоя́, и҆ на всѣхъ по́лехъ твои́хъ, на́звеніи мечемъ падутъ в҃ тебѣ. [и҆][10] пусту въ вѣ́ки поста́влю тя́, и҆ гра́ди твои не населя́тся (-)[11]. и҆ разумѣ́еши на́ко а҃зъ е҆смь г҃ь· Поне́же рече, о́бѣ страны́ и҆ о́бѣ земли́ мои бу́дета, и҆ прі́иму и҃. а҆ г҃ь тя́ е҆сть· Сего ради живу́ а҃зъ, глетъ [а҆дона́и][12] г҃ь. и҆ сътворю́ тебѣ по враждѣ твое́и, [и҆ по ревности твое́и, ю҃же сътвори ѿ ненавидѣ́ніи я҃ в нихъ][13]. и҆ на́влю́ ти ся҃ е҆гда суждю́ ти́, и҆ разумѣ́еши на́ко а҃зъ е҆смь г҃ь· Слы́ша҃ гла҃ [всѣхъ][14] твои́ хулъ, на́же гла́аше о҆ горахъ и҆и҃ле́в҃, [гла́][15], (го́ры и҆и҃ле́вы) [высо́кія вѣ́чныя][16], пусты́нямъ (-)[17] да́шася въ [прі́а́тіе][18]. и҆ ве́ли́ми възгла до мене ѹ҆сты свои́ми, [и҆ ѹ҆мно́жи до мене словеса (-)[19], на́же][20] а҃зъ слы́шахъ· Се҆ глетъ [а҆дона́и][21] г҃ь. въ весе́лія всея҃ земля҃, пусту тя́ сътворю́ [въ вѣ́ки][22], [на́коже ся҃ пора́дова причасті́ю до́му и҆и҃ле́ва на́ко погибе́. та́ко сътворю́ тебѣ][23]. въ пусты́ню бу́деши го́ро сеи́ръ. и҆ вся҃ и҆думе́а потреби́тся. и҆ ѹ҆вѣдятъ на́ко а҃зъ е҆смь г҃ь ѣ҃ъ и҆х·

Глава 36

1 І ти, людський сину, пророкуй до ізраїлевих гір! І скажи: Ізраїльські гори! Послухайте господнє слово! **2** Це *говорить Адонай Господь. Тому що ворог проти вас сказав: Добре, вона пуста на віки стала нам на успадкування. **3** Через це скажи, мовлячи: Це говорить Адонай Господь: Тому що ж ви були на вигублення в усіх країнах і тому що ж ви були в безчесті від всіх, що довкруги вас, так щоб ви були в наслідді всім іншим країнам! І ви стали поговіркою язикові в устах і на погорду в країнах. **4** Через це, ізраїльські гори, послухайте господнє слово. Це говорить Адонай Господь горам, і горбам, і потокам, і долинам, і полянам, і опустілим, і вигубленим, і знищеним містам, які були на розграбування і на потоптання тим країнам, що залишилися довкруги них. **5** Через це так говорить Адонай Господь: Хіба Я не промовив у вогні моїх ревнощів проти осталих країн і проти всієї Ідумеї, бо вони з радістю дали мою частку собі в наслідді, від всього серця, не пошанувавши душі, щоб вигубити грабунком. **6** Через це пророкуй на ізраїльську землю! І скажи горам, і

вищ. 6

Гла, лѕ·

Сы сн҃е человѣ, проро́цы до го́ръ и҆и҃ле́въ, и҆ рцы́. (го́ры и҆и҃ле́вы)[1] слы́шите сло́во г҃не, се҆ *глетъ [а҆дона́и][2] г҃ь. понеже рече враго́ъ на́ вѣ҃ ѕ҃ вы, ба́го, пуста́ въ вѣ́ки въ прі́а́тіе намъ бы́сть. того ради рцы, гла́, се҆ глетъ [а҆дона́и][3] г҃ь. [занеже бы́ти ва҃ въ погубле́ніе въ всѣхъ страна́хъ, и҆][4] зане же бы́ти вамъ въ нечестіи [-][5] ѿ [всѣхъ][6] о҆кр҃тныхъ вамъ. на́коже бы́ти вамъ въ прі́а́тіе (всѣмъ) про́чимъ странамъ, и҆ [бы́ти][7] поно́су язы́ку [въ ѹ҆стѣхъ][8], и҆ въ ѹ҆кори́зну въ страна҃· Сего ради горы и҆и҃ле́вы слы́шите сло́во г҃не. се҆ глетъ [а҆дона́и][9] г҃ь, горамъ и҆ холмомъ и҆ [потокомъ и҆ де́бремъ][10], (и҆ пола́намъ), и҆ о҆пу҆щенымъ, и҆ погубле́нымъ, и҆ гра́домъ разоренымъ. и҆же бы́ша въ повое́ва́ніе, и҆ въ попра́ніе о҆ста́вшимъ странамъ о҆кр҃тнымъ (и҆)· Сего ради се҆ глетъ [а҆дона́и][11] г҃ь. а҆ще не въ о҆гни рве́нія моего́ глахъ на прочая́ страны, и҆ на и҆думе́ю всю. на́ко да́ша (причасті́е)[12] мое себѣ въ наслѣдіе, съ весе́ліемъ [ѿ всего́ ср҃ца][13]. нечествова́вше дш҃а, на́ко потреби́ти повое́ва́ніемъ· Сего ради проро́цы до земли́ и҆и҃ле́вы, и҆ рцы горамъ, и҆ холмомъ, и҆ пола́намъ, и҆ де́бре҃· Се҆ глетъ [а҆дона́и][14] г҃ь, се҆

ѧзъ въ рвенїи моемъ и въ ѧрости моеи глѧ, въ оукорызны мѣсто, [юже прїѧсте][15] ѡ страны. того ради [се глетъ ѧдонаи гь][16]. [се][17] ѧзъ въздвижу руку свою на страны, ѧже окрътъ вѧ. [сице][18] безчестїе ихъ прїимутъ· ваша же (вина и пло [-][19] горы ізлевы)[20], понѧдѧтъ людїе мои, ѧко [надѣются] прїити· ѧко се ѧзъ на вѧ, и призру на вы. и раздѣлаетеся, и насѣете. и оумножу въ вѧ члки, весь домъ ізлевъ до конца. и населятся грады, и пустына оградятся. и оумножу вѧ людми и скотомъ, [и оумножатся и възрастутъ][22]. и вселю въ вѧ ѧко прежде (-)[23], и благо сътвору вамъ ѧко в (первая) [лѣта][24] прежде вѧ. и разумѣете ѧко ѧзъ есмь гь· (-)[25] Се глетъ [ѧдонаи][26] гь, понеже глахъ тебѣ. [земля][27] ѣдущи члки ты еси, и бесчадъ ѡ страны твоея быстъ. того ради члкъ ксему не понаси, и страна твоа не сътворитъ тебе бесчадъ [-][28], глетъ гь. и не оуслышится въ вѧ ктому безчестїе страньско, и оукорызны страньски не поймете ктому, [и страна твоя не будетъ бесча (-)[29]][30], глетъ [ѧдонаи][31] гь· И быстъ слово гне къ мнѣ глѧ сне члчь. домъ ізлевъ вселися на земли своеи, и осквернавиша ю путемъ ихъ, и кумирми ихъ, и нечистотами ихъ. по нечистотѣ сѣдящїя, быстъ путь ихъ пре лицемъ моимъ. и разлѣяхъ ярость мою на ня, [крови ради юже пролїаша на землю, и кумирми ихъ осквернавиша ю][32]. и расыпахъ ѧ въ страны, (и развѣяхъ ѧ в земля). по пути ихъ, и по (художествоу)[33] ихъ судихъ имъ· *И внидоша въ страны в ня́же внидоша тамо, и осквернавиша имя мое стое. внегда глаху имъ людїе гни сїи, и ѡ земля (сїи)[34] ѡшли суть. (-)[35] пощадѣхъ ѧ имени ради моего стого, еже осквернави домъ ізлевъ (-)[36] (тму аможе вниде)[37]· Того ради рцы дому ізлеву, се глетъ [ѧдонаи][38] гь. не вамъ ѧзъ творю доме ізлевъ, но имени моего ради стго еже осквернависте въ странахъ (тму ѧможе внидосте)[39]· Но ощу имя свое великое осквернено въ странѣ, еже осквернависте среди ихъ. и разумѣютъ страны ѧко азъ есмь гь, [глетъ ѧдонаи][40], вънегда ощуся въ васъ пре очима ихъ· и поиму вы ѡ странъ, и съберу вы ѡ всѣхъ рожении, и въведу вы в землю вашу· И вълскроплю на вы воду чисту, и очиститеся ѡ всѣхъ нечистотъ вашихъ, и ѡ всѣхъ кумиръ вашихъ (-)[41] очищу васъ· *И дамъ вамъ сръце ново, и дхъ новъ дамъ вамъ. и ѡвръгу сръце каменое ѡ плоти вашея. и дамъ вамъ

горбам, і полянам, і дібровам: Це говорить Адонай Господь: Ось Я в моїх ревнощах і в моїй люті сказав: Замість погорди, яку ви понесли від країн, **7** задля того це говорить Адонай Господь! Ось Я піднімаю мою руку на країни, що довкруги вас, так вони одержать їхнє безчестя. **8** Ваш виноград і овочі, ізраїльські гори, їстиме мій народ, бо надіються прийти. **9** Бо ось Я над вами. І погляну на вас – і ви ділитеся, і ви насієте. **10** І у вас помножу людей, ввесь дім ізраїльський до кінця, і міста будуть заселеними, і пустиня буде загороджена. **11** І розмножу вас людьми і скотом, і вони помножаться і виростуть. І поселю у вас, так як раніше, і зроблю добро вам, так як в перших роках перед вами. І пізнаєте, що Я є Господь! **13** Це говорить Адонай Господь: Тому що Я тобі сказав: Ти є земля, що пожирає людей, і ти стала обездітненою без твого народу. **14** Через це більше не пожиратимеш людей і твій край не зробить тебе бездітною, – говорить Господь. **15** І більше не почується у вас чужинецьке безчестя, і більше не носитимете чужинецькі погорди, і твій край не буде бездітним, – говорить Адонай Господь. **16** І було господнє слово до мене, кажучи: **17** Людський сину! Ізраїльський дім поселився на своїй землі. І вони опоганили її їхньою дорогою, і їхніми ідолами, і їхніми нечистотами. За нечистотою відлученої була дорога їхня перед моїм лицем. **18** І Я вилив мою лють на них задля крові, яку вони пролили на землю, і опоганили її їхніми ідолами. **19** І Я їх розсіяв між країнами і розвіяв їх в землі за їхньою дорогою. І за їхніми затіями Я їх судив. **20** *І вони ввійшли до країн, куди ввійшли туди, і опоганили моє святе ім'я, коли вони говорили: Вони господній народ і вони вийшли з землі. **21** Я їх пощадив задля мого святого ім'я, яке опоганив ізраїльський дім там, куди вони ввійшли. **22** Через це скажи ізраїльському домові: Це говорить Адонай Господь: Не для вас Я роблю, ізраїльський доме, але задля мого святого імені, яке ви опоганили в країнах, там, куди ви увійшли. **23** І освячу своє велике ім'я, опоганене в країнах, яке ви опоганили серед них. І країни пізнають, що Я є Господь, – говорить Адонай Господь, – коли освячуся у вас, перед їхніми очима. **24** І заберу вас з країн, і зберу вас з усіх народів, і введу вас до вашої землі. **25** І покроплю вас чистою водою – і очиститеся від усіх ваших нечистот. І очищу вас від усіх ваших ідолів, **26** *і дам вам нове серце, і дам вам новий дух, і відкину кам'яне сер-

ісаїа ѧв крїи ѣ

ік. 52
рим. 2

вѣї ѧі їѣрѣ ѧв

вищ. 11
єре. 32

це з вашого тіла, і дам вам тілесне серце. **27** І дам у вас мій дух, і зроблю, щоб ви ходили в моїх заповідях і берегли мої суди. І їх зробите, **28** і поселитеся на землі, яку Я дав вашим батькам. І будете мені народом, Я ж буду вам Богом! **29** І спасу вас від ваших нечистот, і очищу вас від всіх ваших гріхів, і прикличу пшеницю і розмножу її, і не дам вам голоду. **30** І розмножу плід дерев і польові плоди, щоб ви більше не прийняли погорду голоду в країнах. **31** І згадаєте свої погані дороги і ваші недобрі почини, і відчуєте гидоту перед їхнім лицем за ваші беззаконня і за ваші гидоти. **32** Не задля вас чиню, ізраїльський доме, – говорить Адонай Господь. Хай буде вам відомим, ізраїльський доме! Завстидайтеся і відступіть від вашої дороги, ізраїльський доме! **33** Так говорить Адонай Господь: В тому дні, в якому очищу вас з вашого беззаконня, і заселю міста, і пустині будуть загороджені, **34** і розділиться земля, що згинула, тому що була знищена перед очима кожного, що проходить. **35** І скажуть: Та знищена земля була наче город їжі, і опустілі міста, і знищені мури стали скріпленими. **36** І пізнають країни, які з них залишаться довкруги вас, що Я – Господь збудував знищене і насадив вигублене. Я – Господь сказав і зроблю! **37** Це говорить Адонай Господь: Ось ще повернуся, щоб вчинити *добро* ізраїльському домові, щоб їм вчинити. І розмножу їх, як людське стадо, **38** як святих овець і як єрусалимських овець в його празнику. Такими будуть опустілі міста – повні овець і людей. І пізнають, що Я – Господь!

ср҃це плоти́мно, и҆ дх҃ъ мои да́мъ въ ва҃· и҆ сътворю̀, да в҃ заповѣ́дехъ мои́хъ хо́дите, и҆ су́ды моа҆ снабдитѐ и҆ сътворитѐ (а҆҃)· и҆ вселите́сѧ на земли́, ю҆́же да́хъ ѻ҆҃цемъ ва́шимъ. и҆ бу́дете ми́ въ лю́ди, (-)[42] а҃з҃ (же) бу́ду вамъ въ бг҃ъ. и҆ спсу́ вы ѿ (-)[43] нечисто́ ва́шихъ, (и҆ о҆чи́щу вы ѿ грѣ́хъ ва́шихъ всѣ́хъ). и҆ призову́ пшени́цу и҆ умно́жу а҆҃, и҆ не да҃ на вы гла́да· и҆ распложу́ пло́дъ дре́вныи, и҆ пло́ды по́льскїѧ, и҆́коже не прїи́мете [ктому́][44] гла́дныа оу҆кори́зны въ странахъ· и҆ помане́те пу́ти своа҆ злыѧ, и҆ хождє́ньства ва́ша не бл҃гаа҆. и҆ съгну́шаете́сѧ пр҃е́ лицемъ и҆́хъ, о҆ безако́нїихъ ва́шихъ, и҆ о҆ согну́ше́нїихъ ва́шихъ· не ва҃ ра́ди творю̀ [доме і҆и҃левъ][45], гл҃етъ [а҆дона́и][46] г҃ь. съвѣ́стно да бу́детъ вамъ (доме і҆и҃левъ). постыди́тесѧ и҆ оу҆клони́те ѿ пу́ти ва́шего до́ме і҆и҃левъ· сі҃ гл҃етъ [а҆дона́и][47] г҃ь, во́нже дн҃ь о҆чи́щу вы ѿ [-][48] безако́нїи ва́шихъ. и҆ насе́лю гра́ды и҆ съгражда́тсѧ пусты́нѧ, и҆ земл҃а погибшаа҆ (раздѣ́лаетсѧ)[49]. и҆́мже погу́блена бы́сть пр҃е́ о҆чима всему́ ми́моходя́щему· и҆ реку́тъ, земл҃а о҆́на погибшаа҆ бы́сть а҆́ко (гра́дъ)[50] пи́щ҃ныи. и҆ гра́ди о҆пу́стѣвшїи [-][51] и҆ раскопанїи, забра́лы оу҆тверже́ни ста́ша. и҆ разумѣ́ютъ страны́, е҆ли́коже и҆́хъ оста́нетъ о҆кр҃тъ васъ, а҆́ко а҃з҃ъ г҃ь съгражди́хъ разоре́ныа, и҆ насади́хъ погибшаа҆. а҃з҃ъ г҃ь гл҃а҃ и҆ сътворю̀· се г҃летъ [а҆дона́и][52] г҃ь. е҆щѐ [о҆бращу́сѧ сътвори́ти][53] до́му і҆и҃леву, а҆́ко сътвори́ти и҆́мъ. [и҆][54] оу҆мно́жу а҆҃ а҆́ко ста́до лю́дъско, а҆́ко о҆́вца҆ стыѧ, (и҆) а҆́ко о҆́вца҆ і҆е҃р҃ли́млѧ въ пра́зн҃и́къ е҆го. та́ко бу́ду гра́ди о҆пу́стѣвшїи по́лни о҆́вець, [и҆][55] чл҃ки. и҆ разумѣ́ютъ а҆́ко а҃з҃ъ г҃ь·

Глава 37

1 І на мені була господня рука. І Господь вивів мене в дусі і поставив мене серед поля, воно ж було повним людських костей. **2** І Він мене обвів довкола них і довкруги. І ось *їх* дуже багато на лиці поля, і *вони* дуже сухі. **3** І Він сказав до мене: Людський сину! Чи оживуть ці кості? І я сказав: Господи Боже! Ти те знаєш. **4** І Він сказав до мене: Пророкуй над цими кістьми! Пророкуй, людський сину! І скажеш до них: Ви, сухі кості, послухайте господнє слово! **5** Це говорить Адонай Господь цим костям: Ось Я введу у вас дух життя, **6** і дам на вас жили, і наведу на вас м'ясо, і розтягну на вас шкіру, і дам у вас мій дух. І оживете. І пізнаєте, що Я

гл҃а҃, а҆҃з·

бы́сть на мнѣ́ рꙋ́ка г҃нѧ, і҆ и҆́зведе мѧ҆ въ дꙋ́хъ [г҃ни][1], и҆ поста́ви мѧ҆ средѣ́ по́лѧ. се́же бѣ́ше по́лно ко́стеи чл҃чьскихъ. и҆ о҆́бведе мѧ҆ о҆кр҃тъ и҆́хъ, (и҆) о҆кр҃тъ. и҆ е҆е҆ мно́ги зѣ́ло на лицы по́лѧ, [и҆][2] сꙋ́хы зѣ́ло· и҆ речѐ ко҃ мнѣ́, сн҃е чл҃чь, (о҆́живлю)[3] ли҆ ко́сти сі҃ѧ. и҆ реко́хъ, г҃и [е҃е][4] ты вѣ́си то́· и҆ рг҃ь ко҃ мнѣ́, проро́цы о҆ ко́стѣ сі҃, [проро́цы сн҃е чл҃чь][5]. и҆ рг҃ь ко҃ и҆́мъ, ко́сти сі҃ѧ сꙋ́хіѧ слы́шите сло́во г҃нѧ. е҆е҆ гл҃етъ [а҆дона́и][6] г҃ь ко́стѣ симъ. е҆е҆ а҃з҃ъ въведꙋ́ въ васъ дх҃ъ живо́тенъ. и҆ да́мъ на ва́съ жи́лы, и҆ въззведꙋ́ на ва́съ пло́ть, и҆ прострꙋ́ по ва́мъ ко́жю, и҆ да́мъ дх҃ъ мои́ въ ва́съ, и҆ о҆́живетѐ. и҆ оу҆вѣ́сте а҆́ко а҃з҃ъ е҆смь г҃ь· и҆ прорекох҃ъ а҆́коже заповѣ́да ми҆ [г҃ь][7]. и҆ бы́сть [гла́съ][8] внегда̀ ми҆

пророчествова́ти. и҆ є҆ї трꙋ́съ, и҆ съ҇вокꙋпла́хꙋсѧ
ко́сти, [ко́сть къ҇ ко́сти ка́ѫждо][9] къ҇ состáвꙋ
своє́мꙋ· и҆ ви́дѣхъ, и҆ є҆ї [бы́ша и҃мъ][10] жи́лы, и҆
[пло́ть расти́ѧше и҆ въсхожда́ше (-)[11]. и҆ прости-
жесѧ и҃ма ко́жа верхꙋ][12]. (-)[13] дх҃а (же) не бѣ́ше
в҃ нихъ· и҆ ре́че къ҇ мнѣ, пророцы́ о҆ дꙋсѣ, пророцы
сн҃е чл҃чь. и҆ рцы́ дх҃ови, є҆ї гл҃етъ [а҆дона́и][14] г҃ь. ѡ҆
четы́рехъ вѣ́тръ да прїи́детъ [дꙋхъ][15], да
дх҃нетъ въ҇ мр҃твыѧ сїѧ, и҆ о҆́живꙋтъ· и҆ про-
реко́хъ на҆́коже повелѣ́ мн҃и. и҆ вни́де в҃ на҃ дх҃ъ,
и҆ о҆́жиша. и҆ ста́ша на ноги́хъ свои́хъ, събо́ръ
мно́гъ зѣ́ло· и҆ рє҃ г҃ь къ҇ мнѣ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь,
сїѧ ко́сти весь до́мъ і҃и҃левъ є҆́сть. (-)[16] тїи (во)
гл҃ютъ, сꙋхи бы́ша ко́сти на́ша, поги́бе надежда҃
на́ша, ра҃гласи́хомъсѧ· сего́ ра́ди проро́цы [сн҃е
чл҃чь][17]. и҆ ро҃цы [к҃ нимъ][18], є҆ї гл҃етъ [а҆дона́и][19]
г҃ь. є҆ї а҃зъ ѡ҆́вргꙋ́зꙋ гро́бы ваша, і҆ и҆́зведꙋ васъ
ѡ҆ гробъ ва́шихъ [лю҆дїе мои҆][20]. и҆ въведꙋ вы
въ҇ землю і҃и҃левꙋ, и҆ ꙋ҆вѣ́сте на҆́ко а҃зъ є҆́смь г҃ь.
внегда҃ ѡ҆́вргъсти ми҆ гро́бы ва́ша, є҆́же възвести
(вы) ѡ҆ гро́бъ [ва́шихъ][21] лю́ди моѧ. и҆ дамъ
дх҃ъ мои҆ въ҇ ва́съ, и҆ жи́ви бꙋдете. и҆
поста́влю вы на҆ земли ва́шеи҃. и҆ ꙋ҆вѣ́сте на҆́ко
а҃зъ г҃ь, гл҃а҃. и҆ съ҇творю, гл҃етъ [а҆дона́и][22] г҃ь·
и҆ бы́сть сло́во г҃не къ҇ мнѣ гл҃ѧ, сн҃е чл҃чь, во-
зми себѣ же́злъ [є҆ди́нъ][23], и҆ въ҇пиши на н҃е҃
і҃ꙋ́дꙋ, и҆ сн҃ы і҃и҃левы прилежа́щаѧ к҃ немꙋ. и҆
же́злъ вторы́и возми себѣ, и҆ напиши н҃ь҃,
і҃ѡсифовъ же́злъ, (и҆) є҆фр҃емовъ, и҆ всѧ҃ сн҃ы
і҃и҃левы, (и҆) приложи́вшаѧсѧ к҃ немꙋ. и҆ съ҇вокꙋ-
пи ѧ҃ са́мы себѣ въ҇ же́злъ є҆ди́нъ, на҆́коже сва-
за́ти ѧ҃. и҆ бꙋдꙋтъ [въ҇кꙋпѣ][24] в҃ рꙋцѣ твое́и·
и҆ бꙋдетъ є҆гда҃ гл҃ютъ к҃ тебѣ сн҃ве людїи
твои҆хъ, (въ҇праша́юще). не совѣ́стиши ли на҃
ты҃, что҆ сѐ є҆́сть тебѣ. и҆ речеши к҃ нимъ, є҆ї
гл҃етъ [а҆дона́и][25] г҃ь. є҆ї а҃зъ поиму҃ племѧ҃ і҆ѡ́-
сифово, є҆́же є҆́сть в҃ рꙋцѣ є҆фремовѣ, и҆ племена
і҃и҃лева, прилежа́щаа к҃ немꙋ. и҆ да́мъ ѧ҃ [с
ни́мъ][26] къ҇ племени і҆ꙋ́динꙋ. и҆ бꙋдетъ въ҇
жезлъ є҆ди́нъ в҃ рꙋцѣ і҆ꙋ́динѣ· и҆ бꙋдꙋтъ дре́ва
на нихже писа́ти бꙋдеши [-][27] в҃ рꙋцѣ твое́и,
пр҃е҃ о҆́чима и҃хъ. и҆ речеши к҃ ни́мъ, є҆ї гл҃етъ
[а҆дона́и][28] г҃ь· сѐ а҃зъ пое́млю вре́сь до́мъ і҃и҃левъ
ѡ҆ среды́ страно́въ, а҆́може бѣ́ша въ҇шли та́мо.
и҆ съберꙋ ѧ҃ (-)[29] на҆ землю і҃и҃левꙋ, и҆ дамъ ѧ҃
въ҇ странꙋ на земли҆ мое́и, въ҇ горахъ і҃и҃левахъ.
і҆ѡ҃а҃ і҃ *и҆ кнѧ́зь є҆ди́нъ бꙋдетъ въ҇ [всѣхъ][30] и҃хъ [въ҇
ц҃рь][31]· и҆ не бꙋдꙋтъ ктомꙋ въ҇ дв҃ѣ страни҃ѣ,
и҆́ни раздѣлѧ́тсѧ ктомꙋ на дво́е ц҃р҃тво. да сѧ
не о҆́сквернавлѧ́ютъ є҆щѐ в҃ кꙋмирехъ и҃хъ, [и҆ в҃
согнꙋшенїи҆ и҃хъ, и҆ во всѣхъ непра́вдꙋ҃ и҃хъ][32]. і҆
и҃збавлю ѧ҃ ѡ҆ всего безако́нїѧ и҃хъ, є҆́же съгрѣ-

є Господь! **7** І я пророкував, так як мені заповів Господь. І був шум, коли я пророкував. І ось трясіння, і злучалися кості, кість до кості, кожна до своєї злуки. **8** І я побачив: і ось на них були жили і росло тіло, і виростало, і простягнулася на них шкіра зверху. Духа ж в них не було. **9** І Він сказав до мене: Пророкуй! Пророкуй про духа, людський сину! І скажи духові: Так говорить Адонай Господь: Хай прийде дух з чотирьох вітрів! Хай вдихне в цих мерців і вони оживуть! **10** І я пророкував, так як Він мені заповів. І в них увійшов дух, і вони ожили, і стали на свої ноги, дуже великий збір. **11** І Господь заговорив до мене, кажучи: Людський сину! Ці кості – є ввесь ізраїльський дім. Бо ті кажуть: Наші кості стали сухими. Наша надія згинула. Ми пропали. **12** Через це пророкуй, людський сину! І скажи до них: Це говорить Адонай Господь: Ось Я відкрию ваші гроби і виведу вас з ваших гробів, мій народе! І введу вас в ізраїльську землю, **13** і пізнаєте, що Я є Господь, коли відкрию ваші гроби, щоб вивести вас з ваших гробів, мій народе. **14** І дам мій дух у вас – і будете живими. І поставлю вас у вашій землі, і пізнаєте, що Я, Господь, сказав і зроблю, – говорить Адонай Господь. **15** І було господнє слово до мене, кажучи: **16** Людський сину! Візьми собі одну палицю і запиши на ній Юду і ізраїльських синів, що належать до нього. І візьми собі другу палицю, і запиши на ній: Йосифова і Ефрімова палиця, і всіх ізраїльських синів, і тих, що пристали до нього. **17** І злучи їх самих з собою, в одну палицю, щоб їх зв'язати, і будуть разом у твоїй руці. **18** І буде, що коли до тебе скажуть сини твого народу, питаючи: Чи не сповістиш нам, що це є для тебе? **19** І скажеш до них: Так говорить Адонай Господь: Ось Я візьму Йосифове плем'я, що є в Ефремовій руці, та ізраїльські племена, що прилягають до нього, і дам їх з ним в юдине плем'я. І будуть однією палицею в юдиній руці. **20** І палиці, на яких будеш писати, будуть в твоїй руці перед їхніми очима. **21** І скажеш до них: Це говорить Адонай Господь: Ось Я беру ввесь ізраїльський дім з-посеред країн, куди ввійшли вони туди, і зберу їх до ізраїльської землі, **22** і дам їх в країну на моїй землі в ізраїльських горах. *І в усіх них буде ів. 10 один князь за царя. І більше не будуть країнами двома ані більше не розділяться на два царства, **23** щоб більше не опоганилися їхніми ідолами, і їхніми гидотами, і всіма їхніми неправедностями. І визволю їх від

ісаїа и їерē ікг вы ад данй ā їоā ā й ї

шиша в нихъ, и очищу а̏. и бу҃ду ми в лю́ди, и а́зъ [-][33] бу҃ду и҃мъ въ бъ. *и рабъ мо́и дв҃дъ кнаѕь средѣ и̏, и пастухъ е҆ди́нъ бу҃детъ всѣмъ [и̏][34]. (-)[35] въ заповѣдехъ мои̏ ходи́ти начну́, и суды моа̀ снабдатъ и̏ сътво́рат а̏. и вселя́тсѧ на землѝ свое́и, ю́же дахъ рабу моемў іа́кову, на не́иже жи́ша та́мо ѿц҃ы и҃хъ. и вселя́тсѧ на не́и тїи, [и̏ сно́ве и҃хъ, и сно́ве сно́въ и҃хъ до́ вѣка][36]. и дв҃дъ рабъ мои, кнаѕь и҃хъ бу҃детъ въ вѣкъ. и оу҃тверж҃у и҃мъ завѣтъ ми́ренъ, (и) завѣщани́е вѣчно бу҃де́ и҃мъ. [и оу҃кореню а̏, и оу҃мно́жу][37]. и дамъ о҆с҃ще́нїе мое посредѣ и҃хъ въ вѣкъ, и бу҃детъ ѣ҆селе́нїе мое в ни̏. и бу҃ду и҃мъ бъ, а҆ о҆ни бу҃дутъ ми людїе. и оу҃вѣдатъ страны, на́ко а҆зъ е҆смь гь о҆с҃ща́и̏ а̏. внегда̀ бу҃дутъ о҆с҃ще́нїа моа̀ средѣ и҃хъ въ вѣкъ.

Глава 38

1 І було господнє слово до мене, кажучи: **2** Людський сину! *Скріпи твоє лице проти Ґоґа, і проти землі Маґоґа, і проти росского князя, Мосоха, і Товела. **3** І скажи йому: Так говорить Адонай Господь: Ось Я проти тебе Ґоґе і Маґоґе,росского князя, Мосоха і Товела. І поверну тебе довкруги, і вкладу вуздечку в твої щелепи. **4** І зберу тебе і всю твою силу, коней і кіннотників, всіх зодягнених в броні численним збором, всіх, що мають шоломи, і мечі, і щити. Всі ті перси, і **5** мурини, і лідійці, і лівійці, і з ними фут, і всі ці мають щити і шоломи. **6** Ґомер і всі, що з ним, дім троґаманів і всі його скріплення, і з ним численні країни. **7** Приготуйся, приготуйся сам ти і ввесь твій збір, зібраний до тебе, і будеш мені за передову сторож. **8** Від численних днів приготуйся, і прийдеш в останні роки, і прийдеш на землю, в землю повернуту мечем, зібрану численними народами, до ізраїльської землі, яка стала всюди пусткою. І ті ж з країн вийшли, і поселяться з миром всі ті. **9** І піде дощ, і ти прийдеш як буря. Прийдеш як і хмари, щоб покрити землю. І впадеш ти і всі, що в тобі, і численні країни з тобою. **10** Це говорить Адонай Господь: В тому дні прийдуть слова на твоє серце, і задумаєш погані задуми, **11** і скажеш: Піду на відкинуту землю, і прийду на той народ, що мовчить і що в мовчанні живе на землі, в якій немає міста, ані дверей, ані засувів, **12** щоб захопити полон і забрати здобич, і щоб рукою своєю повернути на спустошені місця, і на людей, що зібрані з народів, що мають худобу і майно, що живуть посеред землі.

ісаїа и їерē ікг вы ад данй ā їоā ā й ї

Г҃ла, л҃и.

бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ гл҃а, сн҃е человѣ. *оу҃твердѝ лице́ свое на го́га, и [на́][1] зе҃лю маго́га, (и) на кн҃зѧ россїска, моsóхъ, и до́вель (-)[2]. и рцы̀ е҆мў, е҆е гл҃етъ [а҆дона́и][3] гь. е҆е а҆зъ на́ тѧ го́гъ [и маго́гъ][4] кн҃зѧ россїска, моsóхъ, и до́вель. [и съвращў тѧ о҆́кр҃тъ, и вложў оу҃здў въ че́люсти твоѧ][5]. и съберу́ тѧ, и всю сѝлў твою, коня̀ и конны́ки о҆блъче́ны въ бро́нѧ всѧ, събо́ръ мно́гъ, (-)[6] [шле́мы, и меча, и щиты всѧ (-)[7] и҃мущѧ][8]. [всѝ тїи][9] персе, и мўри, и [лў҃ди, и лў҃вїессъ, и фўтъ с ни́ми][10], (и) всѝ [сїи щиты и шле́мы (-)[11] и҃мўще][12]. гомерь, и всѝ и҃же о҆ нн҃е. до́мъ (трѣгама́нь)[13] и [всѧ оу҃тверже́нїѧ е҆го][14], и страны̀ мно́ги с [ни́мъ][15]. оу҃готови́сѧ оу҃готови́сѧ сн҃а ты, и ве́сь събо́ръ твои събраныи к тебѣ, и бу҃деши ми въ пре́дню́ю стражбу҃. ѿ дн҃ь мно́жаишѝ да сѧ оу҃гото́виши, и въ послѣдняѧ лѣта прїи́деши. и прїи́деши на землю, въ зе́млю ѿвращє́ну҃ю ѿ мечà събрану҃ю ѿ людїи мно́гъ, къ землѝ и҃и҃левѣ, и҃же бы́сть пу҃ста̀ всю́ду. и̏ [тїи][16] же ѿ стра́нъ и҃зыдо́ша, и вселя́тсѧ с ми́ромъ всѝ [тїи][17]. и на́идѐ (-)[18] до́ждь, и прїи́деши [и҃́ко бу҃ра. (прїи́деши и҃́ко) и̏][19] о҆́блацы покрыти зе́млю. и [паде́ши][20] ты, и всѝ и҃же ѣ҆ тебѣ, и страны мно́ги с тобо́ю. Сѐ гл҃етъ [а҆дона́и][21] гь. ѣ҆ тоѝ дн҃ь въсты́ндутъ гл҃и на ср҃це твое, и помы́слиши помышле́нїѧ зла, и рече́ши. да ѣ҆зыи́ду҃ на́ зе́млю ѿвръжену҃, (и) прїи́ду҃ на млъча́щѧ [лю́ди][22], (и) съ млъча́нїемъ живу҃ща (-)[23] на землѝ, на не́иже нѣсть (гра́да, ни две́рїи, ни вереѣи)[24]. и҃́коже плѣни́ти плѣны, и взя́ти и̏-

мѣнїе йхъ. нáко óбрати́ти рукý мою на [землю][25] óпущену, нáже насели́ся [-][26] ó странѣ събранѣ ѿ людїи мно́гъ. сътвори́вше прижже́нїя и́мѣнїе живущихъ на пýпѣ землѝ· [Сáва][27] и́ дедáнъ, [-][28] кýпцы̀ [дарси́съ][29], и́ вс҃а (львóве)[30] йхъ рекýтъ тебѣ. ѣда̀ на плѣне́нїе нáко плѣни́ти ты̀ гради́ши. и́ (смасти древесá съзвáлъ ѣси лю́ди своя)[31], вз҃я́ти сребрó и́ злáто, ѿвестѝ прижжáнїя [і̀ и́мѣнїя][32], нáко плѣни́ти плѣнъ [вели́къ][33]· сегó р҃а̀ пророцы̀ сѝе чл҃чь, и́ рцы̀ го́гу. ѣе гл҃е [а҃доная́и][34] г҃ь, не в то́и ли дн҃ь (оу҃бо) внегдá вселя́ся лю́дїе моѝ їи́л҃ь с мирó҃. (и́) [оу҃вѣ́си и́][35] въстáнеши, и́ прїи́деши ѿ мѣ́ста своѣ́го ѿ конца̀ сѣверьска, [ты̀][36] и́ страны̀ мно́ги с тобóю, конны́цы на ко́нѣхъ вс҃и. събóръ вели́къ и́ си́ла мно́га. и́ възы́деши на люди моя їи́л҃ю, нáко óблакомъ покры́ти зе́млю. въ послѣ́днаа дн҃и бýдеть· и́ възведý тя на́ зе́млю мою̀. да (ма оу҃вѣдя́ вс҃а страны̀)[37], ѣгдá óсщю́ся (-)[38] пред ни́ми [с҃ѧ́ го́гъ][39]· Сѣ гл҃етъ [а҃доная́и][40] г҃ь го́гу, ты̀ ѣси ó немже глáхъ въ дн҃и прьвыя, рукóю ра́бъ моихъ пр҃ро́къ їи́л҃евыхъ, [проре́кшихъся][41] въ ты̀ дн҃и и́ лѣта нáко привестѝ тя на́ на· И́ бýдетъ ѫ҃ то́и дн҃ь, въ дн҃и пришéствїя го́гова на́ зе́млю їи́л҃еву, гл҃етъ [а҃доная́и][42] г҃ь. възы́детъ нáрость моя [въ гнѣвѣ моѣ́мъ][43] и́ ревни́вость моя. въ óгнѝ гнѣва моѣ́го глáхъ (то), да áще не бýдетъ в то́и дн҃ь трýсъ великъ на землѝ їи́л҃ѣ. [-][44] въстрясýтся ѿ лица̀ г҃на, [го́гъ][45], (и́) рыбы̀ морьскїя, и́ пти́ца нб҃ныя, и́ звѣри польстїи, и́ весь г҃а̀ полза́и по землѝ, и́ всѝ чл҃цы на лицѝ [всем][46] землѝ. и́ распадýтся го́ры, и́ расы́плются дéбри, и́ вéсь (гра́дъ)[47] на́ зе́млю сѧ падéтъ. и́ (позовýтъ)[48] на́нь весь стра́хъ [мечны̀и въ всѣхъ гора́҃ моихъ][49], гл҃етъ [а҃доная́и][50] г҃ь· щéчь чл҃ка на бра́та ѣго бýдетъ. и́ ѿсýжду ѣму смр҃тїю, и́ кро́вїю, и́ до́ждемъ҃ потопла́ющемъ, и́ ка́менїемъ гра́ны̀мъ. (-)[51] о́гнь и́ ка́мень гора́щь ѻ҃дождý нань, и́ на вся̀ сýщаа с ни́мъ (-)[52]. и́ възвели́чюся, и́ ѻ҃сщю́ся, и́ прослáвлюся, и́ оу҃вѣ́денъ бýдý пр҃е́ страна́ми мно́зѣми. и́ оу҃вѣ́дятъ нáко а҃зъ ѣсмь г҃ь·

рати їхнє майно, щоб повернути мою руку на опущену землю, яка заселена, в країні зібраній з численних народів, що зробили придбання маєтку, що живуть на пупці землі. **13** Савва і Дедан, тарсиські купці і всі їхні леви скажуть тобі: Чи ти ідеш на грабунок, щоб грабувати? І чи скликав ти свій народ, щоб сколихнути дерева, щоб взяти срібло і золото, відвезти придбане і майно, щоб захопити великий полон? **14** Через це пророкуй, людський сину! І скажи Ґоґові: Це говорить Адонай Господь: Чи не в тому дні, отже, коли поселиться мій народ Ізраїль з миром, і ти довідаєшся, і піднімешся? **15** І прийдеш з твого місця, з північного кінця, ти і численні країни з тобою – всі вершники на конях, великий збір і численна сила, **16** і підеш проти мого народу Ізраїля як хмара, щоб покрити землю. Буде в останні дні. І наведу тебе на мою землю, щоб Мене пізнали всі країни, коли освячуся перед ними, Ґоґе. **17** Це говорить Адонай Господь Ґоґові: Ти є той, про кого Я говорив у перших днях рукою моїх рабів – ізраїльських пророків, які пророкували в днях тих і років, щоб привести тебе проти них. **18** І буде, що в тому дні, в дні Ґоґового приходу на ізраїльську землю, – говорить Адонай Господь, – підніметься моя лють у моєму гніві **19** і мої ревнощі. В вогні мого гніву Я те сказав, щоб не було в тому дні великого трясіння в ізраїльській землі. **20** Перед господнім лицем затрясуться Ґоґ, і морські риби, і небесні птахи, і польові звірі, і всі гади, що плазують по землі, і всі люди, що на лиці всієї землі, і розпадуться гори, і розсипляться долини, і всяке місто впаде на землю. **21** І на нього накличуть всякий страх меча в усіх моїх горах, – говорить Адонай Господь. Меч чоловіка буде проти його брата. **22** І відсуджу йому смертю, і кров'ю, і дощем, що топить, і камінням граду. Зішлю дощем вогонь і горіючий камінь на нього і на всіх, що є з ним. **23** І звеличуся! І освячуся! І прославлюся! І буду відомим перед численними країнами. І пізнають, що Я є Господь!

гл҃а, л҃д·

Ты̀ сѝе чл҃чь пророцы̀ до го́га, и́ рцы̀. сѣ гл҃етъ [а҃доная́и][1] г҃ь, ѣе а҃зъ на́ тя го́гъ кнáзя россска, мосо́хъ, и́ до́вель. и́ съберý (-)[2] и́ наста́влю тя, *и́ възведý тя ѿ конца̀ сѣвéрска, и́ възведý тя на́ горы̀ їи́л҃евы̀. і̀ и́стрясну рожа́нникъ твои ѿ рукѝ

апока́ и́ апо. 20

твоєї лівої руки і твої стріли з твоєї правої руки, і поб'ю тебе **4** на ізраїльських горах. І впадеш ти і всі, що в тебе, і численні країни з тобою будуть дані пташиному множеству, всякому, що літає, і всім польовим звірам, де Я тебе віддав в їжу. **5** Впадеш на лиці поля, бо Я сказав, – говорить Адонай Господь. **6** І пущу вогонь на Маґоґа, і острови будуть поселені з миром. І пізнають, що Я є Господь! **7** І моє святе ім'я відоме буде серед мого ізраїльського народу, і моє святе ім'я більше не буде опоганене. І пізнають країни, що Я є Господь, Святий посеред Ізраїля! **8** Ось настало, і пізнаєш, що буде, – говорить Адонай Господь. Це є той день, про який же Я сказав. **9** І вийдуть ті, що живуть в ізраїльських містах, і спалять зброю, і щити, і списи, і луки зі стрілами, і палицями, і списами. І ними розпалюватимуть вогонь сім літ. **10** І не візьмуть дерево з поля ані не зрубають в лісі, але зброєю розпалюватимуть вогонь. І пограбують тих, що їх грабували, і наведуть жах на тих, що на них наводили жах, – говорить Адонай Господь. **11** І в тому дні Ґоґові буде *дано* славне місце, ізраїльский багато-людний гріб і *гріб* тих, що прийшли зі сходу моря. І загородять устя долини, і там поховають Ґоґа і все його множество. І воно назветься: Многолюддя Ґоґове. **12** І їх закопають, ввесь ізраїльський дім, щоб земля очистилася за сім місяців. **13** І їх поховає ввесь народ землі. І це буде їм славним в тому дні, в якому Я прославлюся, – говорить Адонай Господь. **14** І відтоді назначать мужів, що проходитимуть землю, щоб поховати тих, що залишилися на лиці землі, і очистити землю до сімох місяців. І дуже шукатимуть. **15** Кожний, що проходить землю і минає, і побачить людську кість, зробить при ній знак, доки її не поховають ті, що хоронять в Многолюдді Ґоґовім. **16** Й ім'я ж місця буде названо: Падіння многолюддя. І земля очиститься. **17** І ти, людський сину, пророкуй: Це говорить Адонай Господь! Скажи всякому птахові, що ширяє, і до всякого польового звіра: Зберіться і прийдіть, зберіться з усіх його довколішніх на жертву, яку Я вам заколов, велику жертву на ізраїльських горах, щоб ви їли м'ясо і пили кров. **18** Їстимете м'ясо велетенів і питимете кров земних князів, баранів, і телят, і козлів, і волів, і годованих птахів. І всі вони товсті. **19** І їстимете м'ясо досита, питимете кров з моєї жертви, яку Я заколов. **20** І насититеся з мого стола конем і вершником, велетнем і всяким військовим мужем, – говорить

твоєа лѣвыа, и стрѣлы твоа ѿ рукы твоєа десныа. и поражу тѧ на горахъ їи҃левахъ, и падеши ты и вси иже оу҆ тебе, и [мно́ги][3] страны с тобо́ю. ѿдадаѧтсѧ въ мно́жество пти҃чьско вѣсему парѧщему, и вс҃ѣ звѣремъ по́льскимъ, (и҆деже) тѧ ѿдахъ на и҆зъ҆ѧдєнїе. на лицы по́лю паде́ши, ꙗ҆́ко а҆зъ глахъ, глетъ [а҆доная́н][4] гь. и҆ пущу о́гнь на [мага́га][5], и оу҆селѧ́тсѧ о́стровы съ ми́ромъ. и оу҆вѣдаютъ ꙗ҆́ко а҆зъ е҆смь гь. і и҆мя мое ст҃ое съ҆вѣстно бу́детъ средѣ людїи мои́хъ їи҃левѣхъ, и не о҆сквє҆рни́тсѧ и҆мя мое ст҃ое ктому. и оу҆вѣдаютъ [-][6] страны, ꙗ҆́ко а҆зъ е҆смь гь ст҃ыи [средѣ][7] їи҃ля. Се прїи́детъ и оу҆вѣси ꙗ҆́ко бу́детъ, глетъ [а҆доная́н][8] гь, е҆е е҆сть то́и дн҃ь о҆ немже глахъ. і и҆зыи́дутъ живу́щїи въ градѣхъ їи҃левѣхъ, и пожгутъ о҆ружїе, и щиты и ко́пїя, и рожа́ники и ѣ стрѣла́ми, і и҆здручми (-)[9], и лущами. и раждегутъ и҆ми о҆́гнь е҆́мь лѣтъ. и не въземутъ древо с по́ля, ни съ҆сѣкутъ въ дубра́вѣ. но о҆ружїе́мъ раждегутъ о҆́гнь. и плѣнятъ плѣнивша ихъ, и (смятутъ сма́тшаѧ)[10] ихъ, глетъ [а҆доная́н][11] гь. и҆ бу́детъ въ то́и дн҃ь, (-)[12] го́гу мѣсто нарочно гробъ їи҃левъ, много мужно, (и҆) прише́шихъ [ѿ восто́ мо́рскихъ][13]. и загражда́тъ оу҆стїе де́бри. и погребутъ тѹ гога, и вс҃е мно́жество е҆го. и прозове́тсѧ то (-)[14] мно́гомужно го́гово. и вскопа́ютъ а҆̀ [весь][15] домъ їи҃левъ да о҆чи́ститсѧ земла е҆́мь мц҃ь. и погребутъ а҆̀ вси лю́дїе зе́мнїи. и бу́детъ и҆мъ в нарокъ, во́нже дн҃ь прославлюсѧ, глетъ [а҆доная́н][16] гь. и҆ мужа ѿнюдъ (нарекутъ)[17] проходя́щаѧ зе́млю, ꙗ҆́коже о҆ста́вшаѧ на лицы земли погрести, [и҆][18] о҆чисти́ти [зе́млю][19]. до е҆́ми мц҃ь и възыи́щутъ҆ [вѣло][20]. [-][21] весь проходаи землю [и҆ мимоходя́и][22], и оу҆зрѣвыи ко́сть ч҃лчю, съ҆творй оу҆ нея зна́менїе. до́ндеже погребу ю҆̀ погрѣба́ющеи въ (-)[23] многомужнѣ го́говѣ. і и҆ма же [мѣсту прозове́ѧ падє́нїе][24] мно́гомужно. и о҆чи́ститсѧ земла. и҆ ты сн҃е ч҃лч҃ь прорцы, е҆е глетъ [а҆доная́н][25] гь. рцы всеи пти́цы парѧщеи, и къ всему звѣрю пльскому. съ҆берѣтесѧ, и прїидѣте. съ҆берѣтесѧ ѿ всѣхъ о҆́крѣтныхъ (е҆го) на заколе́нїе [-][26] е҆же закла́хъ вамъ, заколе́нїе ве́лїе на гора́хъ їи҃левахъ. да ꙗ҆сте́ ма́са, и пїете кро́вь. ма́са ю҆дово҆ъ и҆зъ҆ѧсте́, и кро́вь кнзь зе́мныхъ и҆спи́е́те. о҆вны, и телца, и козлы, и волы, (и҆ пти́ць) пито́мыхъ, (и҆) вс҃и (тучнїи). и да ꙗ҆сте маса до сы́тости, [-][27] и҆спїете кро́вь (-)[28] ѿ колє́нїа моє́го е҆же закла́хъ (-)[29]. и на-

сы́титесѧ ѡ҃ трапе́зы мое́ѧ, ко́нѧ, и҆ кон҃ника
цюда, и҆ вс҆е́ мужество во́инъско, гл҃етъ [а҆дона́и]30
г҃ь. и҆ да́мъ сла́ву мою́ въ ва҃, и҆ ѹ҆зра́ѧтъ всѧ҆
страны҆ су́дъ мои́ и҆́же сътвори́хъ, и҆ ру́ку мою́
ю҆́же наведо́хъ на́ на́. и҆ ѹ҆вѣ́стъ [весь]31 до҃ і҆й-
ле́въ на́ко а҆́зъ е҆́смь г҃ь бг҃ъ и҆́хъ, ѡ҃ сего́ дн҃е и҆
проче· И҆ ѹ҆вѣ́дѧтъ вс҆ѧ҆ страны҆, на́ко грѣ́хъ ра́-
ди и҆́хъ плѣне́ни бы́ша до́мъ і҆и҆ле́въ. поне҃ ѡ҃-
вры́гошасѧ мене, и҆ ѡ҃врати́хъ лице҆ свое ѡ҃ ни́хъ, и҆
да́хъ а҆҃ в҃ ру́цѣ врагомъ и҆́хъ, и҆ падо́ша [мече́мъ
вс҆и́]32. по нечистота́мъ и҆́хъ, и҆ по мр҃ъ́скимъ
грѣхо́мъ (-)33 ѹ҆чини́хъ и҆̃, и҆ (съкры́хъ)34 лице҆
мое ѡ҃ ни́хъ· Сего ра́ди с҆е гл҃етъ [а҆дона́и]35 г҃ь,
нн҃ѣ въ҆звращу плѣ́нники і҆а́ковлѧ, и҆ поми́лую
домъ і҆и҆ле́въ. и҆ въ҆зревну́ю и́мени ради [моего́
ст҃аго]36, и҆ во́зму́ нече́стїе и҆́хъ и҆ [всѧ҆ непра́вды
и҆́хъ, на́же]37 неправдова́ша [къ мнѣ]38. е҆гда҆ бу́де-
ла́тсѧ на земли́ и҆́хъ с҃ мире́мъ, и҆ не бу́де́ по-
страша́ющаго. внегда҆ въ҆звращу а҆҃ ѡ҃ страны́, і҆
и҆зведу а҆҃ ѡ҃ зе́мль [и҆́хъ]39. и҆ ѡ҆свѧщу́сѧ в҃ нихъ
предъ страна́ми, и҆ ѹ҆вѣ́дѧтъ на́ко а҆́зъ е҆́смь
г҃ь бг҃ъ и҆̃. внегда҆ на҆вле́юсѧ и҆́мъ въ страна́хъ, [и҆
съвоскуплю а҆҃ на́ зе́млю и҆́хъ, и҆ не ѡ҆ста́влю ѡ҃
ни́х҃ (та́мо ктомѹ)40]41, и҆ не ѡ҃вращу [лица сво-
е́го ктомѹ]42 ѡ҃ нихъ. зане́ же разлїа́хъ на́рость
мою на до́мъ і҆и҆ле́въ, гл҃етъ [а҆дона́и]43 г҃ь·

Гл҃а, м҃·

И҆ бы́сть въ па́тое (между десѧтма)1 лѣ-
тома плѣне́нїа нашего, [па́того]2 м҃ца,
въ деса́тыи (дн҃ь) м҃ца. въ четве́ртоена-
десѧте лѣто по плѣне́нїи гра́ду. въ
то́и дн҃ь бы҃ на мнѣ ру́ка г҃ня, и҆ веде мѧ
[та́мо]3. въ видѣнїи бж҃їи [веде (же) мѧ]4 на́
землю і҆и҆ле́ву. и҆ поста́ви мѧ на горѣ высо́цѣ
зѣ́ло, (-)5 на не́и (же) на́ко съгражде́нїе гра́да
пра́мо (полу́дне). и҆ въ҆веде мѧ та́мо. и҆ е҆́ же
му́жъ и҆ ѹ҆́зоръ е҆́го ба́ше на́ко видѣ́нїе мѣ́ди
льща́щисѧ, и҆ въ ру́цѣ е҆́го връвь градя́щихъ, и҆
тростана мѣ́ра, (-)6 то́иже стоя́ше оу҆ вра́тъ.
и҆ рече къ мнѣ му́жъ. видѣ ли сн҃е ч҃лч҃е.
[ви́ждъ о҆чи́ма свои́ма]7, и҆ оу҆ши́ма свои́ма слы́-
ши, и҆ оу҆чини въ с҆р҃цы свое́мъ вс҆е́ е҆ли́коже (тебѣ
показаю а҆́зъ)8, зане того ради ([вѣ́зълъ е҆́смь]9
сѣ́мо да ти́ покажу)10. и҆ оу҆ка́жеши ты́ вс҆е́ е҆-
ли́ко ви́диши до́му і҆и҆ле́ву· И҆ е҆ о҆гра́да внѣ́шоу҆́ду
[о҆́крътъ хра́ма]11. и҆ в҃ ру́цѣ му́жу мѣ́ра трос-
тана шести ла́ктъ (-)12 и҆ па́ди. і҆ и҆змѣ́ри
вънѣ́шнюю стѣ́ну ширину́ ра́вно тро́сти, и҆ высо-
ту́ е҆́го ра́вно тро́сти. и҆ вни́де въ вра́та зра́-
щаа на въстоки́ъ, с҆е́мїю степе́нъ. (и҆змѣрити
е҆́е)13, ше́сть о҆ сїю стра́ну, (-)14 шесть (же)

Адонай Господь. **21** І дам мою славу в вас. І всі країни побачать мій суд, який Я зробив, і мою руку, яку Я навів на них. **22** І ввесь ізраїльський дім пізнає, що Я є їхній Господь Бог, від цього дня і надалі. **23** І всі країни пізнають, що ізраїльський дім був полоненим через їхні гріхи, тому що Мене відреклися. І Я відвернув моє лице від них і дав їх в руки їхнім ворогам, – і всі впали від меча. **24** За їхніми нечистотами і за гріхами мерзенними *ділами* Я їм зробив, і скрив від них моє лице. **25** Через це так говорить Адонай Господь: Тепер Я поверну полонених Якова, і помилую ізраїльський дім, і ревнуватиму за моє святе ім'я. **26** І вони відкинуть їхнє безчестя і всі їхні неправедності, якими чинили неправедність супроти Мене, коли з миром поселяться на їхній землі. І не буде того, хто лякатиме, **27** коли поверну їх з країн і виведу їх з їхніх земель. І освячуся в них перед країнами, **28** і пізнають, що Я є їхній Господь Бог, коли їм об'являюся в країнах. І збе-ру їх на їхню землю, і більше їх там не залишу. **29** І більше не відверну своє лице від них, тому що Я вилив мою лють на ізраїльський дім, – говорить Адонай Господь.

Глава 40

1 І сталося, що в п'ятому між десятками (=25), роками нашого полону, п'ятого місяця, в десятому дні місяця, в чотирнадцятому році після забрання міста, в тому дні була на мені господня рука і мене туди повела. **2** У божому видінні вона ж мене повела на ізраїльську землю і поставила мене на дуже високій горі, на ній же, наче будова міста напроти півдня. **3** І Він ввів мене туди. І ось чоловік, і його вид був наче вид міді, що вилискує, і в його руці шнурок будівничих і тростина мірки, він же стояв при брамі. **4** І сказав до мене чоловік: Чи ти побачив, людський сину? Поглянь своїми очима і почуй твоїми вухами, і поклади в своєму серці все, що я тобі показую. Тому що задля того я сюди прийшов, щоб тобі показати. І вкажеш ти все, що бачиш, ізраїльському домові. **5** І ось огорожа довкруги храму ззовні. І в руці чоловіка тростяна міра шістьох ліктів і долоня, і він виміряв зовнішню стіну – ширина рівна тростині і його висота рівна тростині. **6** І він ввійшов в браму, що дивилася на схід, сімома сходинками, щоб це виміряти: **7** шість з цієї сторони, шість

же з другої. Елам брами рівний тростині в довжину і рівний тростині в ширину. Елам же, що посеред теїла, – шість ліктів, і другий теє рівний тростині в довжину і в ширину, елам же п'яти ліктів. **8** І третій теє рівний тростині і в довжину і в ширину. **9** А брамний елам, який близько дворового еламу, – вісім ліктів, елам же двох ліктів. Елам же внутрі брами **10** і брамні теє напроти ж теє: три з цієї сторони, три ж з другої, міра ж одна трьом. Міра одна в еламів на оба боки. **11** І він зміряв ширину дверей – десять ліктів, ширина ж брами – тринадцять ліктів, **12** в один лікоть, що сходився напроти теє, в один лікоть. На лікоть же переділка на два боки Теє: шість ліктів з цієї сторони. І оба собі – шість ліктів і пів. **13** І він розміряв браму від стіни теє до стіни теє – ширина ліктів два десятки і п'ять ліктів до брами. **14** І непокрита частина елама поза брамою – шістдесят ліктів, двадцять – теям від брами довкруги. **15** І непокрита частина двору ззовні *до* непокритої частини елама всередині брами – п'ятдесят ліктів. **16** І дверцята сховані в теях і в еламі всередині брами довкруги двору. Так само ж і в еламів: дверцята всередині, довкруги, вирізьблені на еламі на обох боках. **17** І він мене ввів до внутрішнього двору. І ось святе перегороджене, і стовпи довкруги двору, перегородок же тридцять в стовпах, **18** і святе – на брамі південній, долішні стовпи – за довжиною брами. **19** І він розміряв ширину двору: від внутрішнього непокритого двору назовні до непокритої частини брами, що глядить на схід. І він мене повів на північну частину. **20** І ось брама, що глядить на північ, зовнішня брама. І він розміряв її довжину і ширину – **21** і три теє з цієї сторони, три ж другої, і елави, і елам, і їхні різьби і були за розміром брами, що глядить на схід: п'ятдесят ліктів – їхня довжина, а їхня ширина – двадцять і п'ять ліктів. **22** І їхні дверцята, і елам, і їхні різьби такі, як і брами, що глядить на схід. І до них піднімалися сімома сходами, всередині елам. **23** Брама ж внутрішнього двору така, як і брама, що глядить на схід. І він розміряв двір від брами до брами – сто ліктів. **24** І він привів мене на південь лицем. Іось брама, що глядить на південь. І він її розміряв – і теє, і елев, і елам за такою ж мірою, **25** і їхні дверцята і елам за тими ж мірами, і їхні дверцята і елам довкруги, так як там. І дверцята еламy:

ѻ҃бо́ну. (-)[15] ѣ҆ламъ дверны́и ра́вно тро́сти (долго́ту, и҆ широ́ту ра́вно тро́сти)[16]. ѣ҆лам (же) и҃же средѣ дѣ́йла, шести ла́ктъ. и҆ дре́ вторы́и ра́вно тро́сти, долготу и҆ (-)[17] широ́ту, (-)[18] ѣ҆ла҃ (же) пѧти ла́ктъ. и҆ тре́тїи дре́ ра́вно тро́сти, (и҆ до́готу и҆ широ́ту)[19]. ѣ҆ла́м҃ (же) вра́тный, и҃же блиⷘ ѣ҆ла́ма дво́рнаго, ѻ҃сми ла́кт҃, (-)[20] ѣ҆ла҃ (же) двою ла́ктоу. (-)[21] ѣ҆ла́м҃ (же) оу҃тръоу́дѣ дверїи, и҆ дре́ дверны́и, пра́мо (же) дре́, три ѻ҆ сїю страну́, (-)[22] три (же) ѻ҃бону́, (-)[23] мѣра (же) ѣ҆ди́на тремъ, (-)[24] мѣра ѣ҆ди́на ѣ҆ла́момъ ѻ҃ба по́лы. и҆ размѣри широ́ту (дверну́ю)[25] десѧти ла́ктъ, (-)[26] широта (же) вра́тнаѧ тринадесѧти ла́кт҃ъ, (-)[27] въ ѣ҆ди́нъ ла́коть своди́ма. (пра́мо дре́ ѣ҆ди́наго ла́кти). ла́кти же предѣ́лъ ѻ҃ба по́лы. (-)[28] дре́ шести ла́ктїи ѻ҆ сїю страну́, и҆ шести ла́ктъ ѻ҃бои҆ сѝ (и҆ по́лъ). и҆ размѣри врата ѿ стѣны дре́, до стѣны дре́, широта ла́ктъ двою десѧтоу и҆ пѧти (ла́ктъ, ѥ҆ъ вра́томъ)[29]. и҆ непокровены́ѧ ѣ҆ла́м҃ма (вн҃ѣ) вра́т҃, шестидесѧ́ ла́ктъ, два десѧ́ти дре́мъ ѿ вра́ ѻ҃ки҃ръ. и҆ не покровены́ѧ дво́рца вн҃ѣ непокровены́ѧ ѣ҆ла́ма, (оу҃тръоу́дѣ вра́тъ)[30], пѧ́тьдесѧ́тъ ла́ктъ· и҆ две́рца сѫкрове́ны ѥ҆ъ дѣ́ймъ и҆ ѥ҆ъ ѣ҆ла́мъ, оу҃тръоу́дѣ вра́тъ (ѻ҃ки҃ръ дво́рца)[31]. та́кождеже и҆ ѣ҆ла́момъ две́рца оу҃тръоу́дѣ ѻ҃ки҃ръ, (и҃зважа́нїа)[32] на ѣ҆ла́мѣ (-)[33] ѻ҃ба по́лы· и҆ вѣвеⷣе мѧ въ дво́ръ оу҃трънїи. и҆ ѣ҆е прегражены (ста́) и҆ сто́лпи ѻ҃ки҃ръ двора. прегражени҃и же тридесѧте въ столпѣ. и҆ (ста)[34] на ю҆жнаѧ вра́та по долготѣ вра́тнѣ сто́лпи до́лнїи. и҆ размѣри широ́ту дво́рноу҃ ѿ непокрове́наго двора оу҃трънѧго вн҃ѣоу҃ду, ѥ҆ъ непокровеному, вра́тъ (-)[35] зра́щихъ на въстоⷯ́къ· и҆ вѣвеⷣе мѧ на сѣ́веръ (ли́ць). и҆ ѣ҆е вра́та зра́щѧ на сѣ́веръ [врата][36] вн҃ѣшнѧѧ. и҆ размѣри (долготу и҃хъ и҆ широ́ту)[37]. и҆ дре трѝ ѻ҆ сїю страну́, (-)[38] три (же) ѻ҃бо́ну. и҆ ѣ҆лаⷤ, и҆ ѣ҆ламо́нъ, и҆ ба́нїѧ и҃хъ. и҆ бы́сть по мѣ́рѣ вра́ зра́щихъ на въстоⷯ́къ, пѧтидесѧ́тъ лаⷦ́тъ долготы ѩ҆, а҆ [широта и҃хъ двудесѧ́ту и҆ пѧти лаⷦ́тъ][39]. и҆ дво́рца и҃хъ, и҆ ѣ҆ламо́ѩ, и҆ ба́нїѧ и҃хъ, и҆́коже (и҆) вра́тъ зра́щихъ на въстоⷯ́къ. и҆ сѣ́мїю въсхо́ѯ въсхождаа́хоу на́ на, (-)[40] ѣ҆ламо́нъ оу҃тръоу́дѣ. (-)[41] вра́та (же) двору оу҃трънему (-)[42] и҆́коже (и҆) вра́та зра́щаѧ на въстоⷯ́ѩ. и҆ размѣри дво́ръ ѿ вра́тъ до врат҃ ла́ктъ сто́· и҆ приведе мѧ ѥ҆ъ ю҆́гоу (лицемъ). и҆ ѣ҆е вра́та зра́щѧ на ю҆́гъ. і҆ и҃змѣри а҃ по дре́ и҆ ѣ҆леⷭ, и҆ ѣ҆ламо́ѩ по мѣ́рамъ симъ. и҆ две́рца и҃хъ, и҆ ѣ҆ламо́нъ (по мѣ́рамъ тѣмъ. и҆ дверца и҃хъ, и҆ ѣ҆ламо́нъ ѻ҃ки҃ръ)[43], и҆́коже и҆ дверца тѹ҃ ѣ҆ла́мъ. пѧтидесѧ́тъ ла́ктъ долгота и҃хъ, а҆

[широта двудесѧтоу и пѧти лакть][44]. и сѣмь вьсхо́домь имь. и ѣлама оу҃трьоу҃доу. і изваѧнїѧ ихь, ѣдина о сїю страноу, а другаѧ обоноу ись ѣлевѣоу. и вра́та пра́мо вра́тома (и) двора оу҃трьнѧго на юг҃ь. и размѣри дво́рь ѡ҃ вра́тъ до вра҃ (на юг҃ь, сто лакть в широтоу)[45]. и вьведе мѧ вь дво́рь оу҃трьнїи вратъ ѩ́же на юг҃ь. и размѣри вра́та [ѩ́же на юг҃ь][46] по тѣже мѣ́рамь. (-)[47] дєе и ѣлевѣ, и ѣламонь по тѣмже мѣ́рамь. и двє́рца ихь, и ѣлано́нь о҃і҃ьрть, пѧтидесѧть лакть долгота ихь, а широта двудесѧтоу и пѧти лакть. (-)[48] ѣла́м҃ (же) вь дворѣ внѣшнемь, и вакнїѧ ѣлавѣоу. и [сѣмь][49] вьсхо҃. и вьведе мѧ вь дво́рь зра́ѱихь на вьсто́к҃. и размѣри и по мѣрамь симь. и дєе и ѣлевѣ, и ѣла́мь по мѣ́рамь сѝ. и двє́рца ѣго, и ѣла́мо҃ о҃і҃ьрть, пѧтидесѧть лакть долгота ѣго, а широта (ѣго) двудесѧтоу и пѧти лакть. и ѣла́мь вь дворѣ оу҃трьнѣмь. и вакнїѧ на ѣлевѣѣ о҃ба по́лы. и о́смь вьсхо҃ ѣмоу. и вьведе мѧ вь [дво́рь][50] ѩ́же на сѣ́вер҃ь (ли́ць). и размѣри по мѣ́рамь сим҃. и дєе, и ѣлевѣ, и ѣла҃ [-][51] (-)[52] [-][53] пѧтидесѧ́ть лакть долгота ѣго, а широта двудесѧ́ти и пѧти лакт҃. и ѣламь вь оу҃трьнѣмь дворѣ, и вакнїѧ ѣлевѣоу о҃ба по́лы. и о́смь вьсхо҃ ѣмоу. прегра́ды ѣго и дворца҃ ѣго, и ѣламо́нь (-)[54] пр҃ѣ вра́ты (ѣго) вторыми, (и) раздо́лїѥ, [тѣх ѩзмыва́ютъ всесъжже́нїѧ. оу҃трь же ѣла҃ма вра́тнаго][55] [дв҃ѣ трапе́зѣ о сїю страноу, дв҃ѣ же обоноу][56], ѩ́коже закла́сти [-][57] нихь [всесъжже́нїѧ, и][58] ѣже за грѣхи, и за невидѣнїѥ. и в раздо́ли ѩ́же на юг҃ь всесъжже́нїи [оу҃ двє́рїи][59] зра́ѱихь на сѣ́вѣ҃, дв҃ѣ трапе́зѣ. на вьсто́к҃ь и на юг҃ь вторыхь і ѣла́м҃ма вратнаго дв҃ѣ трапезѣ на востокь. четы́ри о҃ сїю страноу, (-)[60] четы́ри (же) обоноу. оу҃ вра́тъ ѩ́же на юг҃ь, на тѣхь да закала́ютъ заколе́нїѧ, против҃ оусми трапе́зъ заколе́нїи. (-)[61] четы́ре (же) трапе́зы всесъжже́нїи ка́мѧны и҃стесаны, вь долготу лакти ѣдинаго и по́лъ, (та́кожде же и)[62] в широту, а лакти вь высоту. на тѣы да вьзлага́ютъ сьсоудьı в нѧже закала́ютъ всесъжже́нїѧ, и заколе́нїѧ. и да и҃мѣ́ютъ ѻграждє́нїѥ ма́ло и҃стє́сано пѧ́ди, оу҃трьоу́дѣ о҃і҃ьрть. (-)[63] врьхоу (же) трапе́зы (-)[64] покро́вь, покрыва́тиса и҃мъ ѡ҃ до́жда и зно́а. и вьвеведѐ мѧ вь дво́рь оу҃трьнїи. и се дв҃ѣ прегра́дѣ вь оу҃трьнѣмь дворѣ, ѣдїна҃ на ю҃ оу҃ вра́тъ зра́ѱихь на сѣ́вер҃ь [и][65] вьводя́ѱаѧ на юг҃ь. а другаѧ на (сѣвѣ҃)[66] оу҃ вра́тъ зра́ѱихь (на юг҃ь)[67] а вьводя́ѱаѧ и҃ (сѣверу)[68]. и рече ись мнѣ, прегра́да сїѧ ѩ́же зритъ на

п’ятдесят ліктів – їхня довжина і їхня ширина – двадцять і п’ять ліктів. **26** І в них сім східців, і всередині елам, і їхні різьби – одна з цієї сторони, а друга звідти, до елевва. **27** І *була* брама напроти брами і внутрішнього двору до півдня. І він розміряв двір до півдня від брами до брами – сто ліктів в ширину. **28** І він увів мене до внутрішнього двору брами, що до півдня, і розміряв браму, що на півдні, за тими ж мірами. **29** Теє, і елев, і елам – за тими ж мірами. І їхні дверцята, і елам довкруги: п’ятдесят ліктів – їхня довжина, а ширина – двадцять і п’ять ліктів. **31** Елам же в зовнішньому дворі, і різьби елава, і сім східців. **32** І він мене ввів в двір, що глядить на схід. І він його розміряв за цими мірами, **33** і теє, і елев, і елам – за цими мірами. І його дверцята, і елам довкруги: п’ятдесят ліктів – його довжина, а ширина – двадцять і п’ять ліктів. **34** І елам у внутрішньому дворі, і різьби на елеві на два боки, і в ньому вісім східців. **35** І він мене ввів до двору, що на північному боці. І він розміряв за цими мірами **36** і теє, і елев, і елам: п’ятдесят ліктів – його довжина, а ширина – двадцять і п’ять ліктів. **37** І елам у внутрішньому дворі, і різьби елева на обох боках, і в нього вісім східців. **38** Його перегородки, і його дверцята, і елам перед його другою брамою, **39** і заглиблення, там миють всепалення. Всередині ж елема брами: два столи – з цієї сторони, два ж – з другої, щоб різати на них всепалення і те, що за гріхи і за незнання. **40** І в заглибленні, що на південь цілопалень, при дверях, що глядять на північ, – два столи, на схід і на південь другого і еламу брами – два столи на схід: **41** чотири – з цієї сторони, чотири ж – з другої, при брамі, що на південь, щоб на них різали жертви, напроти вісьмох столів жертов. **42** Чотири ж столи цілопалень – кам’яні, витесані в довжину на півтора ліктя, так само ж і в ширину, а лікоть у висоту. На них хай кладуть посуд, до якого ріжуть всепалення і жертви. **43** І хай мають малу загороду, витесану на лікоть, всередині довкруги. А над столом покриття, щоб їм закриватися від дощу і спеки. **44** І він мене ввів до внутрішнього двору. І ось дві перегородки у внутрішньому дворі: одна – на південь при брамі, що глядить на північ, і що провадить на південь, а друга – на північ, при брамі, що глядить на південь, а провадить на північ. **45** І він сказав

до мене: Ця перегородка, що глядить до півдня, є для священиків, що сторожать сторож храму, **46** а перегородка, що глядить до півночі, є для священиків, що сторожать жертовник. Вони є Садокові сини, які приступають від левія до Господа, щоб Йому служити. **47** І він розміряв двір: сто ліктів – в довжину і сто ліктів – в ширину, на чотири його сторони, і жертовник напроти храму. **48** І він мене ввів до храмового еламу, і виміряв елам: п'ять ліктів – в ширину з однієї сторони, п'ять же ліктів – з другої, ширина ж дверей – чотирнадцять ліктів, і планки дверей еламу – три лікті з цієї сторони, три ж з другої. **49** Довжина еламу – двадцять ліктів, а ширина – 11-ть ліктів. І до нього вели одинадцять східців. І були стовпи при еламі: один – з цієї сторони, а другий – з другої.

ю҃гъ, жрътцемъ є҆сть и҆же стрегутъ стражбу хра́ма. а҆ прегра́да и҆́же зри́тъ к҃ сѣверу, жрътцемъ є҆сть стрегу́шимъ (тре́бникъ)[69]. тїи суть сы́нове [садо́кови][70], приступа́ющеи ѡ҆ левѵ́а къ гв҃и служи́ти є҆му· и҆ размѣ́ри дворъ ста́ лаи́къ в҃ долготу́, и широту ста́ лаи́къ на четы́ре ча́сти є҆го. и҆ требникъ прамо хра́му· и҆ вънъведе ма въ є҆ла́мъ храмныи. и҆ размѣ́ри є҆ла́а пати лаи́къ широту́ о҆ є҆ди́ну страну́, (-)[71] пати (же) лаи́къ о҆́бону. (-)[72] широта́ (же) две́рнаа четыренадесать лаи́къ. и҆ по҆бо́а дверная є҆ла́ма, три ла́кти о҆́сюю страну́, (-)[73] три (-)[74] (же) о҆́бону. (-)[75] долъгота́ є҆ла́ма двадесать лаи́къ, а҆ широта́ [а҃і][76] лаи́къ. и҆ [є҆ди́нънадесате][77] степе́ вънъхожа́ху к немѹ. и҆ сто́лпи бѣ́ху оу҆ є҆ла́мъ, є҆ди́нъ о҆ сїю страну́ а҆ другїи о҆́бону·

Глава 41

1 І він мене ввів до храму і розміряв елам: шість ліктів – в ширину з цієї сторони, шість же ліктів – в ширину з другої, **2** і ширина брами – десять ліктів, і планки брам – п'ять ліктів з цієї сторони, п'ять же з другої. І він розміряв його довжину – сорок ліктів, а ширина – 20-ть ліктів. **3** І він увійшов у внутрішній двір і виміряв елам двору – два лікті, а двері – шість ліктів, а планки дверей – сім ліктів з цієї сторони, сім же з другої. **4** І він розміряв довжину дверей – 40 ліктів, а ширина – 20-ть ліктів перед лицем храму. І сказав до мене: Це святе святих. **5** І він розміряв стіну храму – шість ліктів, і ширина сторони – 4 лікті довкруги. **6** Сторона ж, сторона до сторони, – тридцять і три, двічі, і прохід в стіні храму, в боках довкруги, щоб видно було наскрізь тим, що входять, щоб зовсім не приступали до храмової стіни. **7** Ширина ж зовнішньої сторони, за виступом від стіни до горішньої *частини* довкруги храму, щоб ширшою була вгорі і щоб з долішніх виходили на помости, а з середніх на третій поверх. **8** І траел храмові – висота довкруги проходу сторін однакова тростині: шість ліктів прохід. **9** Ширина ж бічної стіни ззовні – п'ять ліктів. І остале між храмовими боками **10** і між перегородками – ширина десяти ліктів обабіч, довкруги храму. **11** Двері ж перегородок до позосталого: двері, що до півночі, двері ж одні до півдня. Ширина ж до позосталого світла – п'ять ліктів ширина довкруги.

гл҃а, м҃а·

вънъведе ма въ хра́мъ, [и҆][1] ра́мѣри є҆ла́, шести лаи́къ широту́ о҆́сюю страну́, (-)[2] шести (же) ла́ки широту́ о҆́бону, и҆ широту́ вра́ную десѧ́ лаи́къ. и҆ вра́тницы вра́томъ пати ла́ки о҆́сюю страну́, (-)[3] пати́ (же) о҆́бону. і҆ и҆змѣри долъготу́ є҆го м҃ лаи́къ, а҆ широту́ и҃ лаи́къ. и҆ вни́де въ дворъ оу҆трънїи. и҆ разъмѣри є҆ла́мъ дворныи двѹ ла́кту, а҆ две́ри шести лаи́къ, а҆ подбо́а дверныа седмїю ла́ки о҆́сюю страну́, (-)[4] седми же о҆бону. и҆ размѣри долъготу́ дверную м҃ лаи́къ, а҆ широту́ и҃ ла́ки пре҆ лице҆ хра́му· и҆ рече [къ мнѣ][5], є҆е сто́е сты́хъ. и҆ размѣ́ри стѣну́ хра́ма шести лаки и҆ широту́ страннюю д҃ лаки о҆́кр҃тъ. (-)[6] страна́ (же), стра́ну до страны́, тридесать и҆ три́ два́ци. и҆ межи́ въ стѣнѣ хра́мнѣи в҃ страна́хъ о҆́кр҃тъ, и҆́коже на прозра́къ бы́ти в҃ходя́щимъ, да ѡ҆нудь не приступа́ютъ къ стѣнѣ хра́мнѣи. (-)[7] широта́ (же) внѣшнаа страны́ по приложе́нїю ѡ҆ стѣны́ къ вы́шнѣи о҆́кр҃тъ храма. и҆́коже да са рашира́етъ съвы́ше. и҆ да ѡ҆ до́лнихъ въсхо́дятъ на помосты, а҆ ѡ҆ сре́днихъ къ трикровнымъ. и҆ драе́лъ хра́мныи высота́ о҆́кр҃тъ, межа́ страннаа ра́вно трости шести ла́кти межа́, (-)[8] широта́ (же) стѣны́ страннаа вънѣоу́дѣ пати ла́кти. и҆ про́чаа между страна́ хра́мныхъ. и҆ между прегра́дами широта́ (десати)[9] ла́кти о҆бѣмо о҆́кр҃тъ хра́ма. (-)[10] двери (же) прегра́ къ про́чему, две́ремъ (-)[11] и҆́же къ сѣверу, (-)[12] двери (же) є҆ди́ны къ ю҃гу. (-)[13] широта́ (же) къ свѣтѹ про́чаго пати ла́кти широта́ о҆́кр҃тъ. (-)[14] пре-

дв҃л (же) противꙋ прочемꙋ ѣже къ морю, ѻ҆ лаи҃тъ широта҆ стѣны. предѣлающаѧ (-)[15] широта҆ ѻ҆кр҃тъ, и҆ длъгота҆ ѣго ч҃ лаи҃тъ. и҆ размѣри противꙋ храмꙋ ст҃а лаи҃тъ. и҆ прочаѧ и҆ предѣлающаѧ, и҆ стѣны и҆хъ (и҆) до҃гота҆ ст҃а лаи҃тъ. и҆ широта҆ противꙋ храмꙋ, и҆ прочаѧ противꙋ, ст҃а лаи҃тъ. и҆ размѣри длъготꙋ предѣлꙋ противꙋ лицꙋ прочномꙋ съзади храмꙋ томꙋ, и҆ прочаѧ ѻ҆сю҆ю странꙋ и҆ ѻ҆бо́ꙋ, ст҃а лаи҃тъ длъготꙋ. (-)[16] храм (же) и҆ стѣны, (-)[17] ѣлами҃ъ внѣшнїи, и҆ доскы вака́ныѧ, и҆ дверца стѣны сщ҃енїѧ ѻ҆кр҃тъ трем҃, ꙗ҆коже прекланя́тисѧ. (-)[18] храм҃ (же) и҆ еже близъ ѣго ѻ҆граждено дрѣвомъ (и҆ ѻ҆кр҃тъ пожѣ҆)[19], (-)[20] ѡ҆ по́да же до дверецъ, (-)[21] дверца (же) ѻ҆творя́емы троя́ко на прекланя́нїе. и҆ до близъ ꙋ́трьнѧго, и҆ до внѣшнѧго. и҆ на всѣи стѣнѣ ѻ҆кр҃тъ, (и҆) на ꙋ́трьнѣмъ, и҆ на внѣшнемъ [мѣри. ї][22] и҆зваѧ́ни херꙋвими, (и҆и҆ и҆звани́нїѧ, и҆и҆ вака́нїе ѻ҆ба полы)[23]· лице (же) ч҃ловѣ҆ческо къ ваѧнїю ѻ҆ба полы, и҆ лице ле҃во къ вака́нїю ѻ҆ба полы и҆звае҃ весь хра҃ ѻ҆кр҃тъ. ѡ҆ по́жда до до́скъ прегра҃дны҃, херꙋв҃ и҆ вака́нїѧ и҆звѧна. (-)[24] ст҃оѣ҆ (же), и҆ храмъ ѡ҆връза́емъ на четыри страны҃. пр҃ѣ лиц҃ѣ ст҃ыхъ видѣнїе ꙗ҆́ко зра́къ. требника древѧна, три лакти висота его, а долгота҆ дв҃ꙋ лакт҃ꙋ, (-)[25] широта҆ (же) (та́ко-же҃)[26]. (и҆мѣ́ше же и҆ ꙋ́глы)[27] и҆ степени ѣго, и҆ стѣны и҆хъ древаны· И҆ рече къ мнѣ҆, сѝ трапе́за ꙗ҆́же пр҃ѣ лицемъ гн҃имъ. (-)[28] двою (же) две́ри храмꙋ, и҆ ст҃омꙋ дво́ѧ двери, двоѝмъ дверемъ ѻ҆бращаю́щимсѧ. (и҆) дв҃ѣ две́ри ѣди́нѣмъ, дв҃ѣ́ (-)[29] (же) вторы́имъ дверемъ. (-)[30] храмнїи же херꙋв҃ и҆ вака́нїѧ, по вака́нїи ст҃ыхъ, и҆ древесѧ бл҃га пр҃ѣ лицемъ ѣлами҃мꙋ внѣꙋдѣ҆, и҆ дверца съкрове́ны. и҆ разъмѣ́ри о҆́ба полы въ покро́вѣхъ ѣлам҃ꙋ, и҆ страны҃ храмꙋ съпражены·

Гл҃а, м҃в·

Ввъведе ма въ дво́ръ внѣшнїи на восто́ки противꙋ вра́то҃ ꙗ҆́же къ сѣ́веру. и҆ въведе ма (ꙋ́трь), и҆ ѣ҆ прегра҃ (шесть) пать дръжа́щасѧ про́ча҃, и҆ дръжа́щасѧ предѣла ꙗ҆́же и҆ сѣ́веру. [противꙋ лицꙋ҆][1], ст҃а лаи҃тъ длъгота къ сѣ́веру, а҆ широта҆ и҆ лаи҃тъ. въпи́саны ꙗ҆́ко и҆ вра́та двора ꙋ́трьнѧго, и҆ ꙗ҆́ко ѻ҆столпле́нїѣ внѣшнѧго двора҆. вражены сꙋть лицемъ стаѧ три. (ꙗ҆́же)[2] противꙋ прегра́да҃ проходъ десати лаи҃тъ в широтꙋ҆, [въ ꙋ́трьнїи][3] [въхо́дъ ѣ҆дина́го ла҃ти, ст҃а лаи҃тъ длъгота҆][4]. и҆ две́ри и҆хъ къ сѣ́веру, и҆ прохо́ди помостни та́кожде, ꙗ҆́ко и҆зверже-

12 Переділ же напроти позосталого, що до моря (=заходу), – 70 ліктів ширина стіни, що розділяла шириною довкруги, і його довжина – 90 ліктів. **13** І він розміряв сто ліктів напроти храму. І позостале, і те, що ділило, і їхні стіни – і довжина сто ліктів. **14** І ширина напроти храму, і позостале напроти – сто ліктів. **15** І він розміряв довжину переділки напроти лиця позосталого, позаду того храму. І позостале з цієї сторони і з другої – сто ліктів в довжину. Храм же і стіни, зовнішній елам, **16** і різьблені дошки, і дверцята священної стіни – довкруги трьом, так щоб нахилятися. Храм же і те, що близько нього, обшите деревом і довкруги долівка, від долівки же до дверцят, дверцята ж відкривалися трояко, щоб нахилятися. **17** І близько внутрішнього і зовнішнього, і на всій стіні довкруги, і на внутрішньому, і на зовнішньому міри **18** і вирізьблені херувими, і не вирізьблене, і не різьблене – по обох боках. **19** Людське ж обличчя – в різьбі по обох боках і лице лева – в різьбі по обох боках. Ввесь храм довкруги вирізьблений, **20** від долівки до дощок перегородок, херувим і вирізьблені різьби. **21** Святе ж і храм відкривається на чотири сторони. Перед лицем святого вид, наче вигляд **22** дерев'яного жертовника: три лікті – його висота, а довжина – два лікті, ширина ж так само. Мав же і кути, і свої сходинки, і їхні стіни дерев'яні. І він сказав мені: Це стіл, що перед господнім лицем. **23** Двоє ж дверей у храмі, і у святому **24** двоє дверей, двоє дверей, що поверталися. І двоє дверей в одних, двоє ж в других дверях. **25** Храмові ж херувими і різьби – за різьбою святих, і добрі дерева перед лицем еламу ззовні, **26** і сховані дверцята. І він розміряв обидва боки в покритті еламу і боки храму – зв'язані разом.

Глава 42

1 І він мене вивів до зовнішнього двору на схід, напроти брами, що до півночі. І він мене ввів всередину. І ось шість перегородок, п'ять близько позосталого і близько поділу, що до півночі, напроти лицем: **2** сто ліктів – довжина до півночі, а ширина – 50 ліктів. **3** Вони розписані, так як і брами внутрішнього двору і так як колонада зовнішнього двору, лицем розкладені три святощі. **4** А напроти перегородок перехід десяти ліктів в ширину, внутрішній вхід одного ліктя – довжина сто ліктів. І їхні двері до півночі. **5** І проходи на помості такі самі, бо з нього виходила колонада, з

долішньої колонади, і місце між ними. Таким є святе. **6** Тому що вони були потрійними і немали стовпів, так як і стовпи перегородок, через це виходили знизу і від середніх, від землі – на п'ятдесят ліктів. **7** І світло ззовні, так як перегородка зовнішнього двору, що глядів напроти перегородок, що до півночі: довжина – п'ятдесят ліктів. **8** Адже довжина перегородок, що гляділи до зовнішнього двору, була п'ятдесят ліктів. Ті є напроти лиця тим. Все ж – сто ліктів. **9** Двері ж тих перегородок – вхід, що до сходу, так щоб ними входити з зовнішнього двору, – **10** за світлом тих, що на лице півдня і напроти позосталого, і перегородки. **11** І проходи напроти їхніх лиць за розміром тих, що до півночі: за їхньою довжиною, і за їхньою шириною, і за всім їхнім виходом, і за всім їхнім поворотом, і за їхніми дверима. **12** За перегородками, які до півдня, і за дверима від кінця проходу, наче до світла, розділ тростини, і на схід, щоб ними входити. **13** І він до мене сказав: Шість перегородок, які до півночі, і перегородки, які до півдня, мають напроти лиця проміжок. Це є перегородки святого. В них же хай їдять священики, Садокові сини, які приступають до Господа, до святого святих. І там принесуть жертву у святому святих, жертву, що за гріхи і що за незнання, тому що місце святе. **14** Хай туди входять тільки священики. Хай не входять зі святого до зовнішнього двору, тому що завжди мають бути святими ті, що приносять. І хай не торкаються до їхньої одежі, в яких вони служать, бо вони є святі. І хай вберуться в іншу одіж, коли доторкаються народу. **15** І закінчено розмірювання храму всередині. І він мене вивів дорогою брами, що глядить до сходу, і розміряв опис храму довкруги з приписом. **16** І він став на півдні брами, що глядить на схід, і розміряв – п'ятсот тростиною міри. **17** І повернувся до півночі, і розміряв до лиця півночі – п'ятсот ліктів тростиною міри. **18** І повернувся до моря (заходу), і розміряв до лиця моря (заходу) – п'ятсот тростиною міри. **19** І повернувся до півдня, і розміряв перед півднем – 5-ть сот тростиною міри. **20** На чотири сторони тією самою тростиною. І він заповів *поставити* і огорожу довкруги нього: п'ятсот ліктів – в довжину, п'ятсот же ліктів – в ширину. Щоб відділяти між святим і передстінням, що довкруги храму.

сѧ ѻ҃столо҃плéнїе ѝз нéго ѿ долѣшнѧго ѻ҃столо҃плéнїа, ѝ межѣ сúце (стаѧ̀)[5]. ѝмѫ́же прегѹ́бъ бѧ́ху ѝ столпъ не ѝмѣша, ѩ́коже (ѝ) стóлпи прегрáдъ. того ради ѝзъмлѧ́ху ѝз нúзу ѝ срѣ́нихъ ѿ землѧ̀ [пѧтидесѧ́тъ][6] (лаі́тъ). ѝ свѣтъ внѣоу́дѣ, ѩ́коже [ѝ][7] прегрáда двора̀ внѣшнѧго зрѧ́щаѧ противу́ прегрáдамъ ѩ́же къ сѣверу. длъготà пѧтидесѧтъ лаі́тъ. ѩ́ко длъготà прегрáдъ зрѧ́щихъ въ двóръ внѣшнїи бѧше пѧтидесѧтъ лаі́тъ. (-)[7] ты́ сѹтъ съли́чнаѧ тѣ́хъ, всé же ста́ лаі́тъ. (-)[8] двери (же) предградáдъ тѣхъ въхóда ѝже на востóки, ѩ́коже въходи́ти ѝми ѿ двора̀ внѣшнѧго. по свѣтѹ (тѣхъ)[9] на лицѣ̀ (югѹ, ѝ прѧ́мо) прóчнаго (ѝ)[10] прегрáды. ѝ прохóди проти́ву лицу́ ѝхъ, по мѣрамъ (-)[11] ѩ́же къ сѣверу. (-)[12] по длъготѣ ѝхъ, ѝ по широтѣ ѝхъ. ѝ по всѣмъ ѝсхóдомъ ѝхъ, и по всѣмъ óбратомъ ѝхъ, (-)[13] ѝ по двéремъ ѝхъ прегрá ѩ́же къ югу́. ѝ по двéремъ ѿ конца́ проходу́ ѧ̂ки къ свѣтѹ междá трóсти ѝ на востóкъ ѩ́коже входи́ти ѝми· ѝ рече́ къ мнѣ, (шéсть) прегрáдъ ѩ́же къ сѣверу́, ѝ прегрáдъ ѩ́же къ югу́ сущаѧ противу́ лицу́ мéждъ. ты́ сѹтъ прегрáды стаго. в ни́х же да ѩ́дя́ютъ (-)[14] жрѣцы̀ сы́нове [садóкови][15], ѝже приступа́ютъ къ гви въ ста́ѧ сты́хъ. ѝ тѹ́ пожрѹтъ въ ста́ѧ сты́хъ, (-)[16] трéбу (-)[17] ѥ̂же за грѣхы̀ ѝ ѥ̂же за невѣдѣнїе, понéже мѣсто сто́. да не въхóдятъ тáмо рáзвѣ жерцы̀. да не въхóдятъ ѿ ста́го въ дворъ внѣшнїи, ѩ́коже пр҃но да бу́дутъ сти́ приноса́щеи, ѝ да сѧ не прикаса́ютъ ри́зъ ѝхъ в ни́хже слу́жатъ (-)[18], понеже сты́ сѹтъ. но да óблекѹтсѧ в ри́зы и́ны, ѥгда прикаса́ютсѧ лю́дехъ· ѝ съвръшисѧ размѣре́нїе храма оу́тръоу́дѣ. і ѝзведе мѧ по пѹтѝ вра́тному зрѧ́щихъ на востóкъ, ѝ размѣри сказанїе храмъ̀ о҃кр҃тъ съ заповѣдїю. ѝ ста̀ на югъ вра́тъ зрѧ́щихъ на востокъ, ѝ размѣри пѧть сотъ тростїю мѣрною. ѝ óбратúсѧ на сѣверъ, ѝ размѣри на лицѣ̀ сѣвера, лаі́тъ пѧ́тьсотъ тростїю мѣрною. ѝ óбратúсѧ къ мóрю, ѝ размѣри на лицѣ̀ мóрѧ, пѧтьсóтъ тростїю мѣрною. ѝ óбратúсѧ на югъ, ѝ размѣри противу́ югу́, ѥ̈ сотъ тростїю мѣрною. на четыри страны̀ тоужъ трóстїю ѝ заповѣда (-)[19] ѝ óгрáдѹ (о҃кр҃тъ ѥ̂мѹ)[20], пѧтїю сóтъ (лáктъ долготу)[21], пѧти сóтъ же лаі́тъ широту́. разлѹчúти между́ стыми ѝ прегражде́нїемъ ѥ̂же о҃кр҃тъ храма·

Гла, мг·

Ивъведе ма ісъ врáтомъ зрáщимъ на востóки. і йзведе ма. и ѓе слáва бга їйлева градáше по пути (йже)[1] на востокъ. и гласъ плъіка âіки гла сугубыхъ мнóгъ, и земла свѣтáшеся âіки свѣтъ ѡ слáвы [ѓго][2] óкрътъ. и видѣнїе êже вúдѣхъ по óбразу йже вúдѣхъ, êгда вънхождáхъ помáзати грáдъ. и видѣнїе (же) оружїа [-][3] подобáшеся

вбї ѧ

видѣнїю, *êже вúдѣ на рецѣ ховáрѣ. (âбїе же вúдѣвъ падóхъ)[4]. (-)[5] слáва (же) гня вниде въ хрáмъ по пути врáтному зрáщихъ на востокъ· И взя́ ма дхъ, и въведé ма въ двор оутрьнїи. и ѓе плънъ слáвы [домъ гнь][6]. и стáхъ, и ѓе глáсъ ѡ хрáма глющаго ісъ мнѣ. и мужъ стоя́ше дрьжáся менѣ. и рече ісъ мнѣ. [сн҃е чл҃чь, вúдѣ][7] ли мѣсто пр҃тла моегó, и мѣсто стопы ногу моею, йдеже вселúтся úма мое средѣ дому їйл҃ѣ въ вѣкъ· И не óскверня́тъ ктому [úмени моегó с҃тогó домъ їйл҃евъ][8], тїи и старѣишины йхъ съблужéніемъ (-)[9], и [съгрѣшенїи][10] старѣишинъ [йхъ][11] средѣ йхъ· вънегдà полага́шеся пр҃едверїе мое въ пр҃едвéрїи йхъ, и прáзи мои дрьжáщеся прáгъ йхъ. и дáша стѣну мою ꙗ́ко дрьжáщую ся мене, и óнѣхъ. и óскверниша úма [мое с҃тое][12] въ безаконїихъ (-)[13] êже творя́ху. и сконча́ а҃ въ ꙗ́ростии моéи (-)[14] оубóемъ. и нн҃ѣ да ѡри́нутъ служéніе и҃, и (оубоя́ся)[15] старѣишины и҃ ѡ мене, и вселю́ся средѣ йхъ въ вѣкъ· (-)[16] Ты́ (же) сн҃е чл҃чь, скажи дому їйл҃еву храмъ. и да помлъкнутъ ѡ гр҃ѣ своихъ. и видѣнїе êго и заповѣди êго. (-)[17] тїи (же) да вóзмутъ мýку (-)[18] всего мѣсто êже сътворúша. и да въпúшеши храмъ, [и оуготовáнїе êго][19], і йсхóды êго, [и въхóды êго][20], и бытїе êго, и вся повелѣнїа êго, и вса закóны êго съвѣстúши úмъ. и да въпúшеши пр҃е ними, и снабдя́тъ вса óправдáнїа моа (-)[21], и сътворя́ а҃. и въ писáнїи храма на врьху горы вса предѣлы êго óкр҃тъ, стаа с҃тыя суть· [êе закóнъ храма][22]· (-)[23] сéже мѣры трéбника лактемъ, (двý) лáкту и пя́ди. ꙗ́дро (же) [и][24] глубинà лáкти, (широта́ же толúка же)[25]. и óграждéніе оустїа êму óкр҃тъ, пя́ди· (-)[26] се (же) высотà требника· ѡ глубины начáла вдолéнїа êго ісъ óцыстúлу велúкому. сеже поди, двý лакту (-)[27]. а ѡ óцыстúла малого ісъ óцыстúлу велúкому лáкти д, и широтà лáкти. и âрїиль, д лáктъ. а ѡ âрїила и выúше оýгла лакъ҃тъ. а âрїиль, вы лакъ҃тъ въ дв҃гу, и вы

Глава 43

1 І він повів мене до брами, що глядить на схід, і вивів мене. **2** І ось слава ізраїльського Бога ішла по дорозі, що на схід, і голос табору, наче голос тих багатьох, що подвоюються, і земля світилася як світло від його слави довкруги. **3** І вид, який я побачив за образом, який я побачив, коли входив помазати місто, і вид зброї був подібним до видіння, *яке я побачив при ріці Ховар. Зразу ж, побачивши, я впав. **4** Слава ж господня ввійшла до храму дорогою брами, що глядить до сходу. **5** І мене схопив дух і ввів мене до внутрішнього двору. І ось господній дім повний слави. **6** І я став. І ось з храму голос, що до мене говорив, і близько мене стояв чоловік. **7** І Він сказав до мене: Людський сину! Чи ти побачив місце мого престолу і місце стопи моїх ніг, де поселиться моє ім'я серед ізраїльського дому навіки? І дім ізраїльський більше не опоганить моє святе ім'я, вони і їхні старшини, розпустою і гріхами їхніх старшин серед них. **8** Коли клалося моє переддвер'я при їхніх переддвер'ях і мої пороги близько їхніх порогів, і поклали мою стіну, наче близьку до мене і до них. І вони опоганили моє святе ім'я в беззаконнях, які чинили. І Я їх викінчив вбивством в моїй люті. **9** І тепер хай відкинуть їхню розпусту і їхні старшини хай Мене бояться. І поселюся серед них навіки. **10** Ти ж, людський сину, розкажи ізраїльському домові про храм. І хай спиняться від своїх гріхів. І *подай* вид його і його приписи. **11** Вони ж хай одержать муку за все, що зробили. І опишеш храм, і його підготовку, і його виходи, і його входи, і його буття, і всі його приписи. І всі його закони їм сповістиш. І опишеш перед ними, і вони зберігатимуть всі мої оправдання і їх чинитимуть. **12** І в описі храму на вершку гори всі його околиці довкруги – святе святих. Це закон храму. **13** Це ж міри жертовника ліктями – два лікті і долоня; нутро ж і глибина – лікоть, ширина ж така і виступ на його губі довкруги – долоня. Це ж висота жертовника: **14** від глибини початку його порожнечі до великого очищення, це ж вдолі, – два лікті, а від малого очищення до великого очищення – 4-и лікті, і ширина – лікоть, **15** і аріїл – 4-и лікті, і від аріїла і понад роги – лікоть. **16** А аріїл – 12-ть ліктів в довжину і 12-ть ліктів в ширину, на чотири кути, на чотири

вищ. 1

його частини. **17** Очищення ж – 14-ть ліктів в довжину і 14-ть ліктів в ширину, на чотири кути, на чотири його частини. І виступ в нього довкруги, що йде навколо, – половина ліктя, і його обвід – лікоть довкруги, і його ступені глядять на схід. **18** І Він сказав до мене: Людський сину! Це говорить ізраїльський Господь Бог: Це приписи жертовника в дні, коли його робитимуть, щоб приносити цілопалення і зберігати *припис*, щодо крові. **19** І даси священикам і левітам, які є з Садокового племені, що приступають до мене, – говорить Господь Бог, – щоб мені служити, теля з волів за гріх. **20** І хай візьмуть з його крові і хай поставлять на чотири роги жертовника, і на чотири частини очищення, і на основу довкруги. І покропиш нею. **21** І хай візьмуть теля, що за гріх, і хай буде спалене у відлученому місці храму поза святим. **22** А на другий день хай візьмуть два непорочні козли з кіз за гріх і хай очистять жертовник, так як його очистили телям. **23** І як завершать очищення, хай принесуть непорочне теля з волів і непорочного барана з овець **24** і хай принесуть перед Господом. І хай на них вкинуть священики сіль. І хай принесуть їх Господеві в цілопалення. **25** Сім днів зробиш козла за гріхи, кожного дня, і теля з волів, і непорочного барана з овець. І зроблять по всі дні. **26** І хай очистять жертовник. І хай його очистять. І хай наповнять його руки. І хай сповнять сім днів. **27** І буде, що по восьмім дні і потім священики зроблять ваші цілопалення і за ваше спасіння. І прийму вас, – говорить Господь.

лактъ в широту. на четыре оуглы на четыре части его. (-)[28] цыстилище (же) ди лактъ въ дъготу, и ди лактъ широта. на четыре оуглы на четыре части его. и въ ограждение ею окрътъ обдержа (-)[29] полъ лакти, и обдержание его лакти окрътъ. и степени его зрящия на востокъ· И рече къ мнѣ, сие чловѣче, се глетъ гь бъ йилевъ. се заповѣди требника, въ дни сътворения его. накоже възносити [-][30] всесъжжения и (блюсти о)[31] крови. и даси жрьцемъ (и) левъ̀томъ, иже ѿ племени суть садокова, приступающий къ мнѣ. глетъ гь [бъ][32], накоже служити мнѣ, телець ѿ говада за грѣхъ. и да возмутъ ѿ крови его, и да възложа на четыре оуглы требнику, и на четыре части цыстилу, и о степени окрътъ. и да окропиши ею. и да возмутъ телець иже за грѣхъ, и да съжжется въ ѿлученѣмъ храмѣ вънѣоудѣ стыхъ. а въ вторыи день да поимутъ два козлища ѿ козъ непорочей, за грѣхъ. и да оцыста требникъ, накоже оцыстиша ѝ телцемъ. и нако скончаютъ оцыщение. да принесутъ телецъ ѿ говада непороченъ, и овенъ ѿ овець непороченъ, и да принесутъ пре га. и да възвергутъ [на на жрьцы][33] соль, и да възнесутъ а̀ (гви всесожжения)[34]. седмь дни да сътворишии козлищ̀ за грѣхъ вса дни, а телець ѿ говада, а овенъ ѿ овець непорочѣ, (и) да сътворатъ (вса)[35] дни. и да оцыстатъ требникъ, и да оцыста ѝ, и да наплънатъ руку его. [и да скончаютъ (седмь) днїи][36]· И будетъ по осмѣмъ дни, и потѡ. да сътвора жрьцы̀ (-)[37] всесъжжения ваша, і еже спсения ваша. и прїиму вы, глетъ гь·

Глава 44

1 І Він мене повернув дорогою святої зовнішньої брами, що глядить на схід. Вона була замкнена. **2** І сказав мені: Ця брама буде замкненою. І не відкриється, і ніхто не пройде нею, бо ізраїльський Господь Бог ввійде нею. І вона буде замкненою, **3** тому що старшина сидить у ній, щоб їсти хліб перед Господом. По дорозі брами еламу ввійде, і по його дорозі вийде. **4** І Він мене ввів по дорозі брами, що до півночі, напроти храму. І ось господній дім повний слави. І я впав ниць на своє лице. **5** І Господь сказав до мене: Людський сину! Постав у своєму серці, і поглянь очима, і послухай вухами все, що Я говорю з тобою, за всіма приписами господнього храму і всі його за-

Гла, мѣ·

Обрати ма на пути врата стыхъ внѣшнихъ, зрящихъ на востокъ. (-)[1] таже сѣхѹ заключена. и рече [-][2] ко мнѣ, та врата заключена будутъ. [и][3] не ѿвръзутся. и никто не проидетъ ими. накоже гь бъ йилевъ внидетъ ими, и будутъ заключенна· занѐ старѣишина тои сѣдѣ в нихъ, насти хлѣбъ пре гмъ. по путѝ елама врата̀ внидетъ, и по пути его изыидетъ· И въведе ма по пути врата, наже къ сѣверу прямо храму. (-)[4] и се полнъ слава домъ гнь· и падохъ ниць на лицы своемъ· И рече гь къ мнѣ, сие чловѣче вчини въ сръцы своемъ, и виждь очима [-][5], и оушима [-][6], слыши все елико же азъ глю с тобою по всему повелѣнїю храма гнѧ, и вса̀ закони его. и оучинишии сръце свое на путѝ храмъ,

по всѣмъ пу҃темъ є҆го̀ въ҃ вх҃ѣ сты҃и҃. и҆ речеши, къ до́му гнѣ́вающемꙋ (мѧ) къ̀ дому і҆и҃левꙋ· Се гл҃етъ гс҃ь [бг҃ъ і҆и҃левъ][7], довлѣ́тъ҃ вы҃ ѡ҆ всегѡ̀ безако́нїѧ [-][8] до́ме і҆и҃левъ, *на҆́коже вꙑ҃ввести ва҃ сны҃ и҆ноплеменны҃и҃ необрѣ́заны ср҃це҃ и҆ необрѣ́заны плотїю, на҆́коже бывати и҆м҃ въ҃ сты҃и҃ (-)[9], и҆ ѻ҆скверна́вла́хꙋ [сты҃ѧ мо҃ѧ][10]. внегда̀ прино́сите вы҃ хлѣ́бы, ло́и и҆ (мѧса)[11]. и҆ прест҃ꙋпа́сте завѣ́тъ҃ мо́и въ҃ всѣ́хъ безако́нихъ ва́ш҃и҃хъ. [и҆ не снабдѣ́ша снабдѣ́нїѧ сты҃и҃ мои҃][12]. и҆ запове́дасте снабдѣ́нїѧ снабдѣ́ва́ти сты҃ихъ мои҃хъ· Сего ра́ди є҆ гл҃етъ [а҆дона́и][13] гс҃ь, весь сн҃ъ и҆ноплеменны҃ихъ необрѣ́занъ ср҃цемъ, и҆ (-)[14] пло́тїю, да не вни́детъ въ҃ сты҃ѧ мо҃ѧ. на҆́же въ҃ всѣ́хъ сно́вѣхъ и҆ноплеменны҃ичествѣхъ, и҆же сꙋть средѣ до́му і҆и҃лева. но҃ и҆ левѵ̑те и҆же сѧ ѡ҆вр҃ъгоша мене, є҆гда̀ прелща́шесѧ і҆и҃ль. [и҆же прельстишасѧ][15] ѡ҆ менѐ въ҃ слѣ́дъ по́мыслъ свои҃хъ, и҆ во́зм҃ꙋ непра́вдꙋ свою. и҆ бꙋдꙋтъ (слꙋжа́ще въ҃ сты҃хъ мои҃хъ)[16], врата́ри ѻ҆у҃ две́рїи хра́му, (-)[17] слꙋжащеи хра́му. тїи да закала́ютъ всесъ҃же́нїѧ, и҆ тре́бы лю́демъ. и҆ тїи да ста́нꙋтъ предъ лц҃ы҃ми слꙋжи́ти и҆мъ, поне́же (и҆) слꙋжаша и҆мъ пр҃е҆ лицемъ кꙋмир҃ско҃ (-)[18]. и҆ бы́сть до́му і҆и҃левꙋ въ҃ мꙋчені҃е непра́вды. того ра́ди въ҃здвигохъ [на на рꙋкꙋ свою][19], гл҃етъ гс҃ь [бг҃ъ і҆и҃левъ][20], [и҆ во́змꙋтъ безако́нїе свое][21]. и҆ не приступа́ѧ къ̀ мнѣ̀ слꙋжи́ти мнѣ̀, ни҆ приноси́ти (-)[22] къ̀ сты҃ѧ сты҃хъ [-][23]. и҆ во́мꙋтъ [безако́нїе][24] свое въ҃ прельще́нїи є҆же сѧ прельсти́ша. и҆ ѹ҆чи́нитъ а҆̀ снабдѣ́ти стра́жбы хра́ма на всѐ дѣ́ло є҆го̀, и҆ на всѐ є҆же тво́рѧтъ. же҆рцы (и҆) левѵ̑ти сно́ве садо́кови, и҆же снабдѣ́ша [снабдѣ́нїѧ мо҃ѧ и҆ пꙋти҃][25] (мо҃ѧ), є҆гда̀ прельщашесѧ до҃ і҆и҃левъ ѡ҆ мене. сїи да прино́сѧтъ (-)[26] слꙋжбы къ̀ мнѣ̀. и҆ ста́нꙋтъ пр҃е҆ лице҃ мое҃и҃, приноси́ти мнѣ̀ тре́бꙋ ло́и и҆ кровь, гл҃етъ [а҆дона́и][27] гс҃ь. сїи (-)[28] приступа́тъ къ̀ трапезѣ̀ мое́и слꙋжити мнѣ̀, и҆ снабдя́тъ снабдѣ́нїѧ мо҃ѧ. и҆ бꙋде҃ внегда̀ въ҃хо́дятъ въ҃ вра́та двора̀ ѹ҆҃трьнѧго, въ҃ ры́зы платна́ны да сѧ ѻ҆блекꙋтъ. да сѧ не ѻ҆блекꙋтъ в҃ сꙋкна́ны, є҆гда̀ слꙋжатъ ѡ҆ вра́тъ [двора̀ ѹ҆҃трьнѧго][29]. [-][30] клобꙋки платна́ны да и҆́мꙋтъ на глава́хъ свои҃, и҆ препоа́санїѧ платна́на да и҆́мꙋт҃ на чреслѣ́хъ свои҃хъ, и҆ да не препоа́шꙋтсѧ кр҃ѣ҃пко. и҆ є҆гда̀ и҆схо́дятъ (къ̀ лю́демъ въ҃ вне҃шнїи дво́р҃ъ)[31], да съвлекꙋтъ ри́зы (-)[32] в҃ ни́хже тїи слꙋжат҃ (-)[33], и҆ да положа́тъ а҆̀ въ҃ (сты҃ѧ сты҃хъ)[34]. и҆ ѻ҆блекꙋтсѧ в҃ ри́зы и҆́ны· и҆ да не ѻ҆ста́тъ лю́дїи ри́зами и҃. и҆ гла́въ҃ свои҃хъ да не ѻ҆б-

кони. І поставиш своє серце на дорозі храму, за всіма його дорогами в усіх святих. **6** І скажеш до дому, що мене гнівить, до ізраїльського дому: Це говорить Господь Бог ізраїльський: Хай вам вистачить все беззаконня, ізраїльський доме, **7** *щоб вам вводити дія. 7 чужородних синів, необрізаних серцем і необрізаних тілом, так щоб були вони в святому і опоганювали моє святе. Коли ви приносите хліби, лій і м'ясо і переступаєте мій завіт в усіх ваших беззаконнях. І вони не зберегли приписи моїх святощів, **8** а ви заповіли, щоб зберігати приписи моїх святощів. **9** Через це так говорить Адонай Господь: Всякий чужородний син, необрізаний серцем і тілом, хай не ввійде до мого святого, з усіх чужородних синів, що є серед ізраїльського дому! **10** Але і левіти, які від Мене відступили, коли Ізраїль заблукав, які відступили від Мене в обмані вслід за своїми задумами, і вони одержать свою неправедність **11** і будуть служити в моїх святих дверниками при дверях храму, служачи храмові. Ті хай ріжуть цілопалення і жертви народові і ті хай стануть перед народом, щоб їм служити! **12** Тому що вони і служили їм перед лицем ідолів, і воно стало ізраїльському домові на муку неправедності. Задля цього Я підняв проти них свою руку, – говорить Господь Бог ізраїльський, – і вони понесуть своє беззаконня. **13** І не вони приступлять до Мене, щоб Мені служити чи приносити до святого святих, і понесуть своє беззаконня в обмані, яким були обмануті. **14** І він поставить їх стерегти сторожі храму на всяке його діло і на все, що чинять. **15** Священики і левіти, Садокові сини, які зберегли мої прииси і мої дороги, коли ізраїльський дім відступив обманутим від Мене, ці хай приносять Мені служби! І вони стануть перед моїм лицем, щоб Мені приносити жертву, лій і кров, – говорить Адонай Господь. **16** Ці приступатимуть до мого жертовника, щоб Мені служити, і зберігатимуть мої приписи. **17** І буде, що коли вони входять через браму внутрішнього двору, хай зодягнуться в льняну одіж, хай не зодягнуться у вовняне, коли служитимуть від воріт внутрішнього двору. **18** Вони матимуть полотняні клобуки на своїх головах і матимуть полотняні перев'язки на своїх бедрах. І хай сильно не підпережуться. **19** І коли вони виходитимуть до народу, до зовнішнього двору, хай скинуть одіж, в якій ті служать, і хай поставлять її в святому святих і зодягнуться в іншу одіж. І хай не освятять народ їхніми одежа-

ми. **20** І хай не обголюють своїх голів. І хай не вирощують свого волосся. Покриваючи, вони покриють свої голови. **21** І хай вина не п'є кожний священик, коли входить до внутрішнього двору. **22** І хай не візьмуть собі за жінку *вдову і відставлену, мой3. 21
але дівчину з племені ізраїльського дому. І якщо стане вдовою по священикові, хай її візьме. **23** І хай навчають мій народ розрізняти між святим і опоганеним. І сповіщатимуть їм *різницю* між чистим і нечистим. **24** І хай встановлять розсудок про кров, щоб розсуджувати мої оправдання. І в усіх моїх празниках зберігатимуть мої закони і мої приписи, і освячуватимуть мої суботи. **25** *І не ввійдуть на душу людини, мой3. 21
щоб опоганитися, але лиш на батька і матір, і сина і дочку, і брата і сестру, яка не вийшла за чоловіка, щоб опоганитися. **26** І після його очищення, хай собі почислить сім днів. **27** І в тому *дні* ввійдуть до внутрішнього двору, щоб служити моїй святості. Хай принесуть очищення, – говорить Гос- мой2. 18
подь Бог. **28** І не буде їм насліддя. *Я мой4. 18
– їхнє насліддя. Хай не їм дасться єв 7
частки в ізраїльських синах, бо Я – їхня частка. **29** Жертви і те, що за гріхи і за незнання, хай вони їдять. *І мой2. 13
все відлучене в Ізраїлі хай їм буде: **30** жертви всього і первородне всього. І всі частки з усіх ваших жертов хай будуть священикам. І первоплоди вашого жита дасьте священикові, щоб покласти благословення у ваших мой3. 22
домах. **31** *Всяку дохлятину і роз- мой2. 22
дерте звірами з птахів і з скотини священики хай не їдять.

рѣснѹтъ, и̂ вла́сть свои́хъ да не раста́тъ. покрыва́юще покрыва́ютъ гла́вы своѧ̀, и̂ винà да не пїе́тъ всѧ́къ жре́цъ, е̂гда̀ вънхо́дитъ вънѹ́трьнюю двоѓ· *и вдови́ца, и̂ пѹщеница, да ѓ мѡ йка
не поѧ́млютъ себѣ̀ женѣ̀, но дѣ́вцю ѿ племе́ни [до́мѹ][35] і̂и̑лева. и̂ а́ще бѹдѣ́ ѣ̆дова жерча́ѧ, да ю̀ по́имета· и̂ лю́ди моѧ̀ да наказа́ютъ (разлѹчи́ти) между сты́мъ и̂ сквернавы́мъ, и̂ между [чи́стымъ и̂ нечи́стымъ][36] совѣстатъ и̑. и̂ расѹжденїе о̂ кро́ви. да оу̂ста́ватъ, ꙗ̑ко расѹжда́ти о̂правда́нїѧ моѧ̀. (-)[37] и̂ зако́ны моѧ̀ (-)[38], и̂ повелѣ́нїѧ моа въ всѣхъ пра̑зницѣ̀ мои́хъ снабда́тъ, и̂ сѹбо́ты моѧ̀ о̂ста́т· *и̂ на дш҃ю чл҃чскѹ не прїи- ѓ мѡ йка
мой3. 21
дѹтъ о̂сквернѧ́витисѧ. но точїю на̑ ѿц҃ъ и̂ мт҃ре, и̂ сы́на и̂ дщ҃е́ре, и̂ бра́та и̂ сестрѹ [-][39] ꙗ̑же не посѧглà за м҃ѫ о̂сквернѝтсѧ. и̂ по о̂чищѐнїи е̂го, с҃е́мъ дн҃ъ да сочтетъ себѣ̀. и̂ вонѓже вънхо́дятъ въ дво́ръ оу̂трьнюю слѹжити сты́ни [мое́и][40], да принесѹтъ о̂чищенїе, гл҃етъ гдь [бг҃ъ][41]· и̂ [не][42] бѹдѣ́ и̑ въ причáстїе, в мѡ йи
*а̂зъ и̑ причáстїе. да сѧ не дастъ и̂мъ д҃ мѡ йи
е̂вре̑ѣ з
ча́сть въ сы́новѣхъ і̂и̑левѣхъ, ꙗ̑ко а̂зъ ча́сть и̑. (-)[43] тре́бы и̂ е̂же за грѣхи и̂ за видѣнїе, сїи да ꙗ̑дѧтъ· *и̂ все нарече́нное въ і̂и̑ли тѣмъ в҃ мѡ ѓі
бѹдетъ, приносъ всѣхъ и̂ прьвенцы всѣхъ̑, и̂ оу̂части́ѧ вс҃ѧ, ѿ всѣхъ прино́съ ва́шихъ жерцемъ̀ да бѹдетъ· и̂ нача́токъ жи́тѹ ва́шего да да́сте жерцѹ, ꙗ̑коже положи́ти бл҃вено́венїе [-][44] ѓ мѡ їкв
мой3. 22 въ до́мѣхъ ва́шихъ. (-)[45] *всѧ мр҃твечины и̂ е̑ мѡ їкв
мой2. 22
звѣро́ꙗ́дины ѿ птицъ и̂ ѿ ск҃о́, да не ꙗ̑дѧ̀ жерцы·

Глава 45

1 І коли ви розмірюватимете землю в часі, відлучіть початок Господеві, святе з землі: двадцять і п'ять тисяч ліктів – в довжину, а десять тисяч ліктів – в ширину. Хай буде святим в усіх його околицях довкруги. **2** І хай з того освячення буде п'ятсот на п'ятсот – в чотирокутник довкруги, межа ж його – п'ятдесят ліктів довкруги. **3** З того виміру виміряєш в довжину – 25000, а в ширину – 10000. В ньому хай буде освячення, святе святих. **4** Святе з землі хай буде священикам, що служать в святому, хай буде тим, що приступають служити Господеві. І їм буде місце відлучене на дім, для їхнього освячення: **5** 25000 ліктів – в довжину і 10000 – в ширину. Хай буде левітам, що служать храмові, їм на частку міста, щоб поселитися. **6** А даси частку міста в ширину – 5000, а в довжину – 25000. Хай буде так як жертви святих всьо-

гл҃а, мѣ·

е̂гда̀ размѣра́ете зе́млю на ча́сти. да ѿлѹчите нача́токъ гв҃и с҃то ѿ земл҃ѧ̀, въ долготѹ̀ двѹдеса́тѹ и̂ пати ти́сѧщъ (ла́ктъ), а̂ в широтѹ̀ десѧти ти́сѧщь ла̑тъ, с҃то да бѹдетъ въ всѣхъ предѣ́лехъ е̂го о̑кр҃тъ· и̂ да бѹдетъ ѿ того о̂сщ҃енїе пать со́тъ до пати сотъ на четы́ри оу̂глы о̑кр҃тъ, (-)[1] межда же е̂мѹ и̑ ла́ктъ о̑кр҃тъ. (-)[2] ѿ того размѣренїѧ да размѣриши въ длъготѹ ѕ҃ѣ, а̂ в широтѹ ѕ҃[3]. (-)[4] в то҃же да бѹдетъ о̂сщ҃енїе с҃таѧ сты́хъ, [с҃то][5] ѿ земл҃ѧ̀ да бѹдетъ жерцемъ слѹжа́щимъ въ с҃тѣмъ, да бѹдетъ приступа́ющимъ слѹжити гв҃и· и̂ бѹдетъ и̂мъ мѣсто на до́мъ ѿлѹченыи, о̂сщ҃енїю и̂хъ. ѕ҃ѣ (ла́ктъ) в долготѹ, и̂ ѕ҃[6] ѣ̆ широтѹ, да бѹдѣ́ левѵ̀- томъ слѹжа́щимъ хра́мѹ· ѓ҃мъ въ причáстїе гра́ды всели́тисѧ· (-)[7] ча́сть же гра́дѹ да дасѝ

широ҃тꙋ ѥ̀, а҆ долгото҃тꙋ їѥ̀, ѩ҆коже приносꙗ҇тъ сты҃и҃, всемꙋ домꙋ їи҃левꙋ да бꙋдетъ и҆ старѣ́шинѣ ѡ҆ того́же (-)[8] въ прино́сы сты́хъ, въ причáстїе градꙋ пре҃ лицемъ прино́сътъ сты́хъ, и҆ пре҃ лицемъ причáстїꙗ гра́дꙋ е҆же къ мо́рю, и҆ (ѡ҃тꙋдꙋ)[9] е҆же на востокъ. (-)[10] долгота (же) ѩ҆́ко е҆дина́ ча́сть ѡ҆ предѣлъ и҆же къ мо́рю, (-)[11] долгота́ (же) къ предѣ́ломъ и҆же на восто́къ. земл҃а҆ (-)[12] бꙋдетъ ѥ҆мꙋ въ причáстїе въ їи҃ли. и҆ да не наси́лꙗтъ кто҃мꙋ старѣ́шины їи҃левы людемъ мои҃̀, и҆ землю да причастꙗтъ до́мъ їи҃левъ по племенемъ и҆хъ· Сѐ гла́голетъ гдⷭь, довлѣ́ви ва́мъ старѣ́шины їи҃левы. непра́вдꙋ и҆ трꙋдъ ѡ҃вре҃ите, (-)[13] сꙋдъ (же) и҆ правдꙋ сътвори́те. [і҆][14] и҆змѣни́те наси́лїе ѡ҃ людїи (-)[14], гла́голетъ гдⷭь. мѣры пра́вѣ҃ны, и҆ превѣ́сна пра́вѣ҃ны, и҆ хини́ѯъ пра́веденъ да е҆́сть ва́мъ. мѣрныи (-)[16] хини́ѯъ е҆дино́ъ ра́венъ да е҆́сть [ва́мъ][17] ѩ҆́ко вꙁима́ти десатино́ꙋ гомо́ра хини́ѯъ, и҆ десатина́ гомо́ра [е҆фи][18], протии́ꙋ гомо́ру да е҆́сть ра́венъ. (-)[19] *мѣры (же) двадесати о҆́боли, [пат҃деса́ть же си́кль][20] да е҆́сть мнѣ̀ ва́мъ. (-)[21] е҆е҆ (же) прино́сътъ е҆же ѡ҃лꙋчи́те (ѡ҃)[22] мѣръ ѡ҃ гомо́ра пшени́ца. (шестꙋ́ю ча́сть е҆фи ѡ҃ ко́ра о҆́бѝлїꙗ), и҆ шестꙋю ча́сть е҆фи ѡ҃ ко́ра ѩ҆́чмене. за́повѣдь же маслена, кото́лꙋ ма́сла, по десати ко-

мой2. 30
мой3. 27
мой4. 3

ѣ҃ мⷭ҃ а҃
ѓ҃ мⷭ҃ їѕ҃
ѕ҃ мⷭ҃ ѓ҃

ту́лъ (ма́сла). ѩ҆́ко де́сать кото́лъ гомо́ръ сꙋть. и҆ о҆́вча̀ [е҆дино]́[23] ѡ҃ десати о҆́венъ оу҆ча́стїе, ѡ҃ всѣ́хъ ѡ҃чествъ їи҃левъ, на тре́бꙋ и҆ на всесъжже́нїе, и҆ на сѣ́сеное, о҆́цы́стити о҆ ва҃, гла́голетъ гдⷭь [вⷭь][24]. (-)[25] вс҃и (же) лю́дїе [земл҃а҆][26] да да́дꙋтъ сїи прино́сы старѣ́шинѣ їи҃левꙋ. и҆ старѣ́шиною да быва́ютъ всесъжже́нїа, и҆ тре́бы, и҆ вꙁлїа́нїа бꙋдꙋтъ въ празники, и҆ в нача́ла мц҃ь, и҆ в сꙋбо́ты и҆ въ вс҃а̀ празники до́мꙋ їи҃лева. [та́кожде][27] да сътво́рꙗтъ за грѣхи (-)[28] тре́бꙋ, и҆ всесъжже́нїа, и҆ сѣ́сеное ѩ҆́ко о҆́чища́ти [въ днешнїи дн҃ь][29] за до́мъ їи҃левъ· Сѐ гла́голетъ гдⷭь [вⷭь][30], въ пръвыи мц҃ъ въ е҆дино́ъ (дн҃ь мц҃а· да пои́мете те́лецъ ѡ҃ говѧ̀ бе҃з порока. о҆́цы́стити сто҃е. и҆ да во́зме҃ жрецъ ѡ҃ кро́ви о҆́цы́щенїа, и҆ да возлїе́тъ на пра́гы хра́ма, и҆ на четыре оу҆́глы [хра́ма сто҃го][31], и҆ на требни҃̀, и҆ на пра́ги двора оу҆́трꙗнаго. (-)[32] сѝце да [сътво́ритъ][33] (въ се҃мыи дн҃ь того́же мц҃а ѡ҃ ко҆е҆гождо не вѣ́дꙋща, и҆ блꙋ́домъ о҆́болга́на, и҆ о҆́цы́стите хра́мъ)· въ (-)[34] пръвыи мц҃ъ (-)[35] четвѣ́таго на́десате (дн҃е) мц҃а, да бꙋдетъ ва́мъ па́сха праздникъ. се҃мь дн҃ъ да [ѩ҆́сте о҆прѣ́сноки][36]. и҆ сътворитъ старѣ́шинна въ то́и дн҃ь, за ся҃̀, и҆ за до́мъ, и҆ за вс҃а лю́ди земл҃а, те́лецъ [ѡ҃ говѧ̀][37] за грѣхъ. (-)[38] се҃м҃ (же) дн҃ь

му ізраїльському домові. **7** І старшині *буде* з того ж в жертви святих, як частка міста перед лицем жертов святих і перед лицем частки міста, що до моря (=заходу), і звідти те, що на схід, довжина ж – як одна частка з околиць, що до моря (=заходу), така довжина ж до границь, що на схід. **8** Земля буде йому як частка в Ізраїлі. І хай ізраїльські старшини більше не чинять насильство моєму народові. І землю хай успадкує ізраїльський дім за їхніми племенами. **9** Це говорить Господь: Хай вам вистачить, ізраїльські старшини! Відкиньте несправедливість і труд, зробіть же суд і справедливість! І відійдіть від насилля над народом, – говорить Господь. **10** Праведні важки, і праведна міра, і праведний хиникс хай буде у вас. **11** Одна рівна міра хиникса хай буде у вас, щоб брати. Десятина ґомора – хиникс і десятина ґомора – ефи відносно ґомора хай буде однаковим. **12** *Міра ж – двадцять оволів. А п'ятдесят сиклів – хай буде вам мна. **13** Це ж жертви, які відкладете від мір: від ґомора пшениці – шосту частину ефи від обильного кора і шосту частину ефи від кора ячменю. **14** А припис олії: котулу олії з десяти котул олії, бо десять котул є ґомором. **15** І одна вівця з десяти овець – частка з усіх ізраїльських родів на жертву, і на всепалення, і на спасіння, щоб надолужити за вас, – говорить Господь Бог. **16** Ввесь же народ землі хай дасть ці жертви ізраїльській старшині. **17** І через володаря хай будуть цілопалення, і жертви, і поливання в празники, і на початку місяців, і в суботи, і в усі празники ізраїльського дому. Так само хай зроблять жертву за гріхи, і всепалення, і за спасіння, щоб надолужувати в сьогоднішньому дні за ізраїльський дім. **18** Це говорить Господь Бог: В першому місяці, в першому дні місяця, візьмете теля з волів без вади, щоб надолужити за святе. **19** І хай священик візьме з крові надолуження і хай вилиє на одвірки храму, і на чотири кути святого храму, і на жертовник, і на одвірки внутрішнього двору. **20** Так хай зробить в сьомому дні того ж місяця від кожного незнанням і блудом охопленого, і надолужите за храм. **21** В першому місяці, чотирнадцятого дня місяця, хай буде вам пасха – празник. Сім днів їстимете прісне. **22** І старшина в тому дні принесе за себе, і за дім, і за ввесь народ землі теля з волів за гріх. **23** А *впродовж* семи днів празника хай зробить всепалення

Господеві: сім телят, сім баранів без вади кожного дня, сім днів. А за гріх – козла з кіз кожного дня. **24** І хай принесе жертву, і прісне для теляти, і прісне для барана та іну олії до прісних. **25** В сьомому ж місяці, в п'ятнадцятому дні місяця, згідно з цим, сім днів. Так як і за гріх, так як цілопалення, і так як манаа, і так як олію з оливок.

праздника да съткво́ритъ всесъжженїа гви сѣ́мь те́лець, (-)[39] сѣ́мь (же) о́венъ непороче́нъ по вса дни сѣ́мь дне́й. а за грѣхъ ко́зличь ѡ̀ ко́зъ всакъ дни· и тре́бы и ѻ̀прѣсноки те́лцу, и ѻ̀прѣсноки о́вну да (съткворя́)[40]. и ма́сла ѥ́инъ ѻ̀прѣсноко́ѡ̀· (-)[41] в сѣ́мыи (же) мцъ въ патыи́надесате (дне́) мца, [-][42] по тому же сѣ́мь дне́й, наи́ко́ѡ̀ (и) за грѣхъ наи́коже всесо́женїа и наи́ко (-)[43] мана́а и наи́ко́ѡ̀ ма́сло древа́ное·

Глава 46

1 Це говорить Господь Бог: Брама, що у внутрішньому дворі, що глядить до сходу, хай буде замкнена шість днів, в яких працюється. В суботньому ж дні хай відкривається, і в дні початку місяця хай відкривається. **2** І хай ввійде старшина по дорозі еламу зовнішньої брами і хай стане при переддвер'ях брами. І хай священики зроблять його всепалення і за його спасіння. І хай поклониться він до переддвер'я брами і хай вийде. Брама ж хай не замикається аж до вечора. **3** І народ землі хай поклоняється при тій брамі в суботи і в початки місяця перед Господом. **4** І хай принесе старшина всепалення в суботньому дні Господеві: шість ягнят без вади, і барана без вади, **5** і прісний манаа баранові, і жертву ягнятам, дар його рукою, та іну олії до прісного. **6** І в дні початку місяця хай буде теля без вади зі стада, і шість ягнят, і баран без вади. **7** І прісне теляті, прісне ж баранові, хай будуть манаа, і ягнятам, так як спроможеться його рука, та іна олії до прісного. **8** І коли старшина входить, хай ввійде дорогою елама брами і хай вийде дорогою брами. **9** І коли входить народ перед Господом в празники, хто входить дорогою брами, що до півночі, поклонитися, і хай вийде дорогою брами, що до півдня. І хто входить дорогою брами, що до півдня, хай вийде дорогою брами, що до півночі. Хай не повертається до брами, якою ввійшов, але хай вийде напроти неї. **10** Коли ж старшина ввійде з входячими, серед них, і вийде з виходячими. **11** І в празники, і в збори хай буде манаа – прісне теляті, і прісне баранові. І ягнятам буде посвячений обіт, так як лиш спроможеться його рука, та іна олії до прісного. **12** Якщо ж зробить старшина визнавання – цілопалення спасіння Господеві, хай собі відкриє браму, що глядить до сходу і хай зробить своє цілопалення і за своє спасіння, так як є звичай чинити в суботній день. І хай вийде і замкне двері після того, як

гла, мѕ·

Се глетъ гь [бъ][1], врата наже въ дворѣ оу҃трьнѣмъ зра́щаа на восто́къ, да бу́ду затворе́на на́ шесть дне́и дѣ́ланыхъ· въ днь же суботныи да ся ѻ̀твора́ютъ, и въ днь нача́ла мца да ся ѻ̀твора́ютъ. и да вни́детъ старѣ́шинна по пути́ е҆ламѣ́ма вра́ вънѣшнихъ, и да ста́не҆ пре҆ две-рїемъ вра́тныимъ. и да съткворятъ жерцы всесъжженїа е҆го, и спсе́ное е҆го. и да ся покло́нитъ оу҃ пре҆двер҆їа вра́тнаго, и да и҆зы́детъ. (-)[2] вра́та (же) да ся не заключа́ до́ вечера и да ся посланя́ютъ лю́дїе земля оу҃ (-)[3] вратъ тѣхъ въ суботы, и в нача́ла мѣсачнаа пре҆ гмь. и всесъжженїа да принесетъ старѣ́шинна (въ днь суботныи гви)[4], ше́сть а҆́гнець непороченъ, и о́венъ непоро́ченъ. и мана́а ѻ̀прѣсноки о́вну, и а́гньцемъ требу да́нїе рукою е҆го. и ма́сла и҆́нъ ѻ̀прѣсноко́ѡ̀· И въ днь нача́ла мца телецъ [съ ста́да][5] непороче́, и шесть а҆́гне́цъ, и о́венъ непороченъ да бу́ду. и ѻ̀прѣсноцы телцю, (-)[6] ѻ̀прѣсноцы (же) о́вну (-)[7] да бу́дутъ мана́а. и а́гньцемъ наи́коже постиг҃не́ рука е҆го. и ма́сла и҆́нъ ѻ̀прѣсноко́ѡ̀· И е҆гда въхо́дитъ старѣ́шинна, по пути е҆ламѣ́ма вратна́ да вни́де́, и по пути вратному да и҆зы́де́· И е҆гда въходя́ лю́дїе [-][8] пре҆ га въ праздники. въходя́щїи по пути́ вратъ наи́же на сѣ́веръ, поклоня́ся, да и҆схо́дятъ по пути вратъ наи́же на ю҆гъ. і҆ и҆́же въходя́тъ по пути вратъ наи́же на ю҆гъ, да и҆зы́детъ по пути вра́тъ наи́же на сѣ́веръ. да ся не ѻ̀бращаю́тъ въ вра́та и҆́миже е҆́сть вшелъ, но пря́мо е҆́и да и҆зы́детъ. (-)[9] старѣ́шинна же средѣ и҆́хъ, е҆гда съ входя́щими вни-детъ (-)[10], и съ и҆схода́щими и҆зы́детъ. и въ пра́здники и въ соумы да бу́детъ мана́а ѻ̀прѣсноцы те́лцу, и ѻ̀прѣсноцы о́вну. и а́гньцемъ (бу́детъ ѻ̀бѣтъ посщ҃е́), наи́коже а҆ще пости́гнетъ рука е҆го. и масла и҆́нъ ѻ̀прѣсноко́мъ· а҆ще ли съткворитъ старѣ́шинна и҆спов҃ѣда́нїе всесожженїе, спсе́нное гви. да ѻ̀творя́ себѣ вра́та зра́щаа на восто́къ, и да съткво́ритъ всесожженїе свое, и спсе́нное свое. наи́коже е҆́сть ѻ̀бы́чаи

творити въ днь суботныи· и да изыидетъ, и затворитъ двери по исхожєнїи єго. (-)[11] агнєць (же) непорочєи лѣтошнїи, да сътворяетъ всесожженїе вса дни гви. заоутра да є сътворитъ· и мана да сътвори єму заоутра, [заоутра][12] шестую часть мѣры. и масла третїю часть инъ, наконе смѣсити крупы. мана гви заповѣдь вѣчную прно. да сътворитъ агнецъ и мана и масло древано, да сътворитъ заоутр всесъжженїе прно· Се глетъ гь [бгъ][13], аще дасть старѣишина дани єдиному ѡ сномъ своимъ, ѡ причастїа своєго, (-)[14] сномъ єго да будетъ часть (ихъ та)[15]· аще ли дасть дани єдиному ѡ рабъ своихъ, да будетъ єму до лѣта остабнаго, да воздасть паки старѣишинѣ. развѣ причастїа сномъ єго тѣмъ да будетъ. да не возмлетъ старѣишина ѡ причастїа людска, наконе насилити им (ѡ части ихъ). ѡ причастїа своєго да причастимъ сны своа. наконе да са не расыплютъ людїе моi ісождо ѡ причастїа своєго· И въведе ма во вхо вратныи наже на югъ, (-)[16] въ прегра стыихъ жрецъ наже зритъ на свѣе. и се ту мѣсто ѡлучено. и рече къ мнѣ, се мѣсто єсть идѣже вара [-][17] жрецы єже за невѣдѣнїе, и єже за грѣхи (-)[18] ту. да пекутъ мана прно, наконе не износи изъ двора въ двѣшнїи осщати люди· І изведе ма въ дво вншнїи, и обведе ма на четыри части двора. и се дворъ на оуглы дворныи преградъ на оуглы дворъ. на четырехъ оуглѣхъ двора дворецъ мал, въ долготу лактъ м, (а) широта лакть л· мѣра єдина въ четырехъ. и окрстъ ихъ прегады окрстъ четырь. и соскалцы по прегадами быша [-][19]. и рече къ мнѣ, сїи храми съкальнїи, ту да вара служащеи храму заколенїа людска·

1 І він мене ввів до переддверей храму. І ось вода виходила з-під непокритого храму на схід, бо лице храму гляділо на схід, і виходила вода з правого кута, з півдня, до жертовника. **2** І він мене вивів дорогою брами, що до півночі, і обвів мене дорогою брами зовні до брами двору, яка глядить на схід. І ось вода виходила з правого кута, **3** так як вихід людини напроти. І міра в його руці, і він мірою вимірив тисячу. і привів мене крізь воду аж до п'ят. **4** І він знову виміряв тисячу і перевів мене через воду, і вода піднялася аж до пояса. І він розміряв тисячу в потоці, **5** і я не міг перейти, бо вода кипіла як шум потоку, якого не перейдуть. **6** І він вийде. **13** Однолітнє ж ягня без плями хай принесе в цілопалення кожного дня Господеві. Вранці хай його принесе. **14** І хай принесе йому манаа вранці, вранці – шосту частину міри і третю частину іна олії, щоб замісити крупи. Манаа Господеві – заповідь вічна назавжди. **15** Зробите ягня, і манаа, і олію з оливок. Всепалення робитимете вранці завжди. **16** Це говорить Господь Бог: Якщо старшина дасть дар одному зі своїх синів, зі свого насліддя його синам, хай те буде їхньою часткою. **17** Якщо ж дасть дар одному зі своїх рабів, хай йому буде до року відпущення, і знову віддасть старшині. За винятком насліддя його синів, воно хай їм буде. **18** Хай старшина не візьме з насліддя народу, щоб їм силою взяти з їхньої частки. Зі свого насліддя хай дасть насліддя своїм синам, щоб мій народ не розсіявся, кожний від свого насліддя. **19** І він мене ввів до входу брами, що на південь, до перегородки святих священиків, яка глядить до півночі. І ось там відлучене місце. **20** І він сказав до мене: Це є місце, де священики там варять те, що за незнання і що за гріхи. Хай завжди спечуть манаа так, щоб не виносити до зовнішнього двору, щоб освятити народ. **21** І він мене вивів до зовнішнього двору і обвів мене по чотирьох частинах двору. І ось двір на куті, дворова перегорода. На куті двір, **22** на чотирьох кутах двору малий дворик: в довжину – 40 ліктів, а ширина – 30-ть ліктів. Одна міра в чотирьох. **23** І довкруги них перегородки, довкруги чотирьох, і були кухні під перегородками. **24** І він сказав до мене: Це кухарські покої. Там хай варять жертви народу ті, що служать храмові.

Гла, мз·

Глава 47

Въведе ма къ предверїю храма. и се вода исхожаше ниже непокровенаго храма на въстокъ. наконе лице храму зраше на въстокъ. і исхождаше вода ѡ оугла деснаго ѡ юга къ требнику· І изведе ма по пути вратному наже на свверъ. и обведе ма путемъ [вратнымъ][1] внѣоудѣ къ вратомъ дворнымъ, наже зрат на въстокъ. и се вода исхождаше ѡ оугла деснаго. наконе исходъ мужескъ противу, и мѣра в руцѣ єго. и размѣри тысащу мѣрою, и (приведе ма)[2] чресъ боду [даже до глезнъ][3]. и (паки) измѣри тысащу, и преведе ма чресъ боду (и възыинде вода) по пояса. (-)[4] и размѣри тысащу (по-

він сказав до мене: Чи ти побачив, людський сину? І він мене повів і повернув мене на беріг ріки. **7** Коли я повернувся – і ось на березі ріки дуже багато дубів по обох боках. **8** І він сказав до мене: Ця вода, що тече до Галилеї, на схід, виходить до Аравії і йде до моря, до води лиману, і лікує води. **9** І буде, що всяка душа животних, що живуть, всі, до кого прийде та ріка, будуть живими. І там буде дуже багато риби, бо туди дуже іде ця вода і оздоровляє. І живим буде *все*, куди лиш прийде ріка. І будуть живими. **10** І там стоятимуть рибалки від Інгадди аж до Інгаліїм, буде сушення сітей, від себе буде. І її риби, як риби великого моря, дуже велике множество. **11** І в її виході, і в її повороті, і в її піднесенні її мілина не виздоровіє, віддасться в сіль. **12** І при ріці підніметься на її березі по обох боках всяке їстивне дерево. Воно не постаріється при ній ані в ньому не забракне його овочу. Кожного місяця принесе первісток плоду, тому що ця їхня вода виходить зі святого. І їхній плід буде в їжу, і його листя – на здоров'я. **13** Це говорить Господь Бог: Ці околиці дасьте в наслідда землі дванадцятьом племенам ізраїльських синів – додаток до наслідда. **14** Хай кожний одержить наслідда, так як і його брат *з землі*, *на яку ж Я підняв мою руку, щоб дати їхнім батькам. І їхня земля випаде вам в наслідда. **15** Це ж околиці землі на півночі, від великого моря, що сходить і обходить вхід, – Імательдам, Моав, Полювання Ефрімове, **16** Іліям – серед околиць Дамаску, і серед Імата – Авнань Авнановий, завжди вище від аврінитидських околиць. **17** Це околиці від моря: від Енанового двору – околиці дамаскові і ті, що на північ, і околиця Еммамова, і північна околиця, **18** і та, що на сході, між аврінитидською, і між Дамаском, і між ґалаадтською, і між ізраїльською землею. Йордан ділить до моря, що на фінікійському сході, так як і на сході. **19** І те, що на півдні і на сході, від півдня до Финикона, аж до води Маріот-Ідим. Продовжуй цю околицю до великого моря, півдня і сходу. **20** Там частина великого моря хай розділяє, аж і до напроти входу Імата. **21** І розділите їм землю, ізраїльським племенам. **22** Поділіть її жеребом собі і приходькам, що живуть серед вас, які серед вас породили синів. І будуть вам як тубільці в ізраїльських синах. З вами

мой1. 48

тóкъ), и́ не могѫ́ прейти́. ꙗ́ко кипя́ше водà а҆́ки шумъ потóчныи҆ е҆гоже не прéидутъ. И́ рече́ къ мнѣ, а҆ще е҆си ви́дѣлъ сѝе чл҃чь. и́ веде́ мѧ, (и́ о҆́братити мѧ) на брегъ рѣ́чныи҆. въ о҆́бращéнїи моемъ, и́ се на́ брезѣ рѣ́чнемъ дубїе мно́го зѣ́ло о҆́ба полы. И́ рече́ къ мнѣ, вода е҆́и теку́щїѧ въ галилéю на въстóкъ, (-)[5] и҆схождáше къ а҆равїи, и́ градáше до мóрѧ къ водѣ и҆схо́нѣи, і҆ и҆сцѣлитъ во́ды. И́ бу́детъ вс҃ѧ дш҃а живо́тъ живо́тны҃и, на вс҃ѧ на нѧже на́идетъ (тѝа) (-)[6] рѣка, жи́ви бу́дутъ. и́ бу́дутъ ры́бы мно́ги тѝу зѣ́ло, ꙗ́ко прїидетъ тáмо (зѣ́ло) вода е҆́и, і҆ и҆сцѣлитъ. и́ жи́въ бу́детъ на негоже а҆́ще прїидетъ рѣка, и́ бу́ду жи́ви. (-)[7] и́ стáну тѝу ры́бари, ѡ҆ [и҆́нгаддѝ][8] до (и҆́нгалѣи́мъ)[9]. су́ши́ло мрéжамъ бу́дѐ. о҆́ себѣ бу́детъ. и́ ры́бы е҆̀, ꙗ́ко ры́бы мóрѧ вели́каго мно́жество мно́го зѣ́ло. И́ въ и҆́злазъ е҆́го, и́ въ о҆́бращéнїи е҆́го, и́ въ превозне́сéнїи е҆́го. [мѣлина е҆́го][10] не и҆сцѣлится, ѣ҆ соль сѧ ѣ҆да́стъ. И́ к рѣцѣ възы́идутъ, на́ брезѣ е҆̀ о҆́ба по́лы в(с)е дрéво ꙗ́дóмое. не о҆бетшáетъ о҆́ не́а, ни о҆скудѣ́етъ [о҆́ не́а][11] пл҃о́ [е҆̀а][12]. на ко́ждыи мѣ́цъ принесе́ прьвое ѡ҆ плода. и́мѫ́же во́ды и҆́хъ сі́а ѡ҆ сты́хъ и҆схо́дятъ. и́ бу́детъ пл҃о́ и҆́хъ въ снѣдь, и́ ли́ствїе е҆́го въ здра́вїе. Сѐ гл҃етъ гдⷭ [бъ][13], сі́а предѣлы да причастите зе́мльныа двѣма на́десатѫ́ма племе́нѫ́ма сно́вомъ і҆и҃лéвомъ. приложе́нїе причáстїю. да причáстится ко́ждо ꙗ́коже и́ бра́ е҆́го, *на ню́ же въздви́го́ ру́ку мою ꙗ́коже да́ти ѡ҆́ц҃ѣмъ и҆́хъ. и́ паде́тъ земл҃а̀ (и҆́хъ)[14] (въ причастїе ва́мъ)[15]. (-)[16] Се (же) предѣ́ли земл҃а̀. на сѣ́вер҃, ѡ҆ мóрѧ вели́каго, сходя́щаго и́ о҆́бходя́щаго вхо́дъ, [и҆́мадельдамъ][17], [моа́въ, ловитвы][18] [е҆́фрѣмовы][19], и҆лїа́мъ, средѣ предѣ́ла дамáскова, и́ средѣ (мади а҆́нань а҆́нана)[20]. (прѝсно)[21] свы́ше предѣ́лъ (а҆́врѝнитти́дьскъ)[22]. Сїи предѣ́ли ѡ҆ мóрѧ ѡ҆ двора е҆на́нова предѣ́ли дамáскови, и́ е҆́же къ сѣ́веру, [и́ предѣ́лъ е҆́мма́мовъ, и́ предѣ́лъ сѣ́вер҃скъ][23]. и́ е҆́же на въстóки межу́ (а҆́врѝнитти́йскою)[24], и́ между дамáскѡ́, и́ между галаа́дѝйскою, и́ между землею і҆и҃лéвою. і҆о́рда́нъ дѣ́литъ къ мóрю е҆́же на въстóки финѝчески. (а҆́ки и́)[25] на въстóки. и́ е҆́же на ю҆́гъ, и́ на въстó́ченъ. ѡ҆ (ю҆́га)[26] до финикона до водꙑ̀ [марїо́дъ][27], (и́ дв҃)[28]. продо́лжи къ мóрю вели́кому. сі́ю страну́ ю҆́гъ, и́ въстó́ченъ. тѝу страну́ мóрѧ вели́каго, да предѣлá́етъ да́же и́ пря́мо въхо́ду и҆ма́дъ (-)[29]. И́ да раздѣли́те зе́млю [-][30] и҆́мъ, племенем҃ і҆и҃лéвомъ. разложи́те ю҆̀ жре́бїе҆́, ва́мъ, и́ прихо́домъ о҆́бита́вшимъ средѣ ва҃, и҆́же суть роди́ли сны́ средѣ ва҃. и́ бу́дутъ ва҃

а҆ мѳ мн

ꙗ҆́ко тѡзе́мльцы сі҃омъ їі҃левомъ, с ва́ми да ꙗ҆́дутъ въ причáстїи средѣ племе́нъ їі҃лев҃. и҆ бу́дутъ въ пле́мени прихо́дствѣ въ прихо́дѣхъ с ни́ми тѹ҆ да да́сте причáстїе [-][31], гл҃етъ гдь бг҃ъ·

Гла, ми·

(и же)[1] и҆мена́ племе́нъ ѡ҆ нача́ла е҆́же къ сѣверу по странѣ схожде́нїа предѣла́ющаа̀ къ вхо́ду [сима́дова][2] двора̀, (пре҆вра́тїе)[3] предѣлъ дама́скомъ къ сѣверу по странѣ [сима́дова][4] двора̀· и҆ да бу́детъ и҆́мъ е҆́же на восто́ки, да́же и҆ до мо́ра, данъмї́иска е҆ди́на. и҆ ѡ҆ предѣлъ дайтовъ къ восто́комъ, да́же и҆ до мора, а҆сѵ̀рьмї́иска е҆ди́на. та́же и҆ ѡ҆ предѣлъ а҆сѵ̀рь и҆же къ восто́комъ, да҆ и҆ до мора, недали́мла е҆ди́на· (-)[5] ѡ҆ предѣ҆ (же) недали́мль ѡ҆ страны̀ восточны, даже до страны̀ мора, манасїи е҆ди́на. (-)[6] ѡ҆ предѣ́л (же) манасси́нъ и҆же на восто́ки, даже (і) и҆же и҆̆ мо́рю, е҆фрѣмѵ̀ е҆дїна. (-)[7] ѡ҆ предѣл (же) е҆фре́мль и҆же на восто́къ, даже и҆ до мо́ра, рувиму̀ е҆ди́на. (-)[8] ѡ҆ предѣ҆̆ (же) рувиму̀ль и҆же на восто́ки, даже и҆же до мо́ра, іѹ́дина е҆ди́на. а҆ ѡ҆ предѣлъ іѹ́динъ, и҆же къ восто́комъ, даже и҆ до мо́ра, да ста́нетъ нача́ло нарече́ннѹю. двѹ́десатѹ и҆ пати тысѵ̑ широта̀ и҆ длъгота̀, ꙗ҆́коже е҆ди́на ча҆ къ востокомъ, и҆ ꙗ҆́же и҆̆ морю. и҆ да бу́детъ сто҃е средѣ и҆хъ. прино́сы҆ нарекѹ́тъ гв҃и, въ длъготѹ двѹ́десатѹ и҆ пать тысѧщь, (толи́ко же и҆ в широтѹ̀)[9]. е҆е да бу́детъ прино́съ сты́хъ жрѣце́мъ. и҆же къ сѣверу в (долготѹ) дв҃адесать и҆ пать тысѵ̑, и҆ къ морю в широтѹ̀ (девать)[10] тысѧщь. (и҆ къ восто́ку і҃), и҆ на ю҆гъ в҆̆ долготѹ̀ двадесать и҆ пать тысѧщъ. и҆ да бу́детъ (наро́къ)[11] сты́х҆ средѣ е҆́го, жрѣцемъ сщ҃е́нымъ сі҃омъ (садо́ковѡ҃)[12], стрегѹщимъ страже҆̆бы хра́ма, и҆же не прельсти́шасѧ въ прельще́нїе сі҃ѡ҃ їі҃левъ, ꙗ҆́коже сѧ прельсти́ша левѵ̀те. (-)[13] тѣмъ зача́токъ да́емыи, ѡ҆ зача́токъ земла̀ сто҃е сты́хъ ѡ҆ предѣ́лъ левѵ̀тѣ́сь. левѵ̀томъ ближнаа предѣ́лъ жре́чесь, двѹ́деса́тѹ и҆ пати тысѧщь в҆̆ долготѹ, а҆ в широтѹ̀ десати тысѧщь. вса долгота двѹ́деса́тѹ и҆ пати тысѵ̑, а҆ широта десати тысѧщь. да сѧ не прода́сть ѡ҆ него, ни замѣнѝ, ни да сѧ оу҆ймѣ́ прьвое жи́то земла̀, ꙗ҆́ко сто҃ е҆́сть гв҃и. па́ть же тысѵ̑ и҆збы́точныхъ ѡ҆ широты къ дв҃ѣмадесатма и҆ па́ть тысѧщь, пре҆граждє́нїе гра́ду, да бу́детъ гра́ду на всели́нїе и҆ межда е҆́го. и҆ да бу́детъ гра́дъ средѣ е҆́го· (-)[14] се (же) мѣры е҆́го. ѡ҆ сѣвера, четырь тысѧщь и҆ пать сотъ. (-)[15] ѡ҆ ю҆га, четырь тысѧщь и҆ пать-

хай їдять в наслідді серед ізраїльських племен. **23** І будуть в племені приходьків, з ними між приходьками. Там дасьте насліддя, – говорить Господь Бог.

Глава 48

1 Це ж імена племен. Спочатку – що до півночі, на частки, що сходить, що розділяє до входу Симатового двору, переддвер'я дамаскових околиць до півночі за стороною Симатового двора. І хай сході, і аж до моря, – Данмійська одна. **2** І від околиць дантових на схід і аж до моря – Асирмійська одна. **3** Також і від околиць Асира, що на сході, аж і до моря – Нефталимова одна. **4** А від Нефталимових околиць, від східної околиці аж до околиці моря – Манасії одна. **5** А від Манасіїних околиць, що на сході, і аж до до моря – Ефрімові одна. **6** Від границь же Ефремових, що на схід, і аж до моря – Рувимові одна. **7** А від Рувимових околиць, що на схід, і аж до моря – Юді одна. **8** А від юдиних околиць, що на схід, і аж до моря – хай буде початок відділеного. Двадцять і п'ять тисяч – ширина і довжина. Так як одна частка до сходу, і та до моря. І хай буде святе серед них. **9** Відділять Господеві жертви: двадцять і п'ять тисяч – в довжину, стільки ж і в ширину. **10** Це хай буде жертва святих священиків, яка на північ: в довжину – двадцять і п'ять тисяч, і до моря, в ширину, – дев'ять тисяч, і до сходу – 10000, і на південь, в довжину, – двадцять і п'ять тисяч. І хай буде відділене серед нього святим, **11** жерцям, священним Садоковим синам, що стережуть сторожі храму, які не були обмануті в обмані ізраїльських синів, так як були обмануті левіти. **12** Їм даються первістки з первістів землі – святе святих від левітських околиць. **13** Левітам близько до священичих околиць: двадцять і п'ять тисяч – в довжину, а в ширину – десять тисяч. Вся довжина – двадцять і п'ять тисяч, а ширина – десять тисяч. **14** Хай з нього не продається ані не міняється, ані не забереться перше жито землі, бо воно святим є Господеві. **15** А позосталих п'ять тисяч в ширину, до двадцять і п'ять тисяч, – передмур'я міста. Хай буде містові на поселення і його розділення. І хай серед нього буде місто. **16** Це ж його розміри: від півночі – чотири тисячі і п'ятсот, від півдня – чотири тисячі і п'ятьсот, і від сходу – чотири тисячі і п'ятсот, і від моря

(=заходу) – чотири тисячі і п'ятсот. **17** І хай буде відділене містові; до півночі – двісті і п'ятдесят, і до півдня – двісті і п'ятдесят, і до сходу – двісті і п'ятдесят, і до моря (=заходу) – двісті і п'ятдесят. **18** Останок же довжини, що близько первістків святих: десять тисяч – до сходу, десять же – до моря (=заходу), і будуть первістки святого. І хай будуть їхні плоди на хліби тим, що працюють в місті. **19** Ті, що працюють в місті, хай будуть з усіх ізраїльських племен. **20** Ввесь первісток – двадцять і п'ять тисяч на двадцять і п'ять тисяч – на чотири частки. Назвете його первістком святого від частки міста. **21** А позостале з цього і з того – старшині з первістків святого. А на частки міста: з попередніх двадцять і п'ять тисяч – довжина до околиць, що до моря (=заходу), і на схід з попередніх двадцять і п'ять тисяч – до околиць, що до моря (=заходу), близько до часток старшини. І хай буде первісток святих і освячення храму серед нього. **22** Від левітського насліддя і від насліддя міста всередині – хай буде володаря; серед юдиних околиць і серед веніяминових околиць – хай буде володаря. **23** А позостале, що на схід, аж що до моря, – племен, Веніяминові одна. **24** А від Веніяминових околиць, що на схід, аж до околиці, що до моря, – Симеонові одна. **25** Від Симеонових околиць, від околиці, що на схід, аж що до моря, – Ісахарові одна. **26** А від Ісахарових околиць, що до сходу, аж до моря, – Завулонові одна. **27** Від околиць Завулонових, від сходу сонця аж до околиці моря, – Ґадові одна. **28** Від околиць Ґадових, аж до сходу, – до Ливану. І хай його околиці будуть від півдня і маримотської води – насліддя аж до великого моря. **29** Це земля, яку кинете в жеребі ізраїльським племенам, і ці їхні поділи, – говорить Господь Бог. **30** А ось міські вихо ди до півночі – чотири тисячі і п'ятсот мірою. **31** Брами ж міста – за іменами ізраїльських племен. Три брами на півночі: одна брама – Рувима, одна брама – Юди, і одна – Левіїна брама. **32** І до сходу – чотири тисячі і п'ятсот. І три брами: одна брама – Йосифова, одна ж брама – Веніяминова і одна брама – Данова. **33** І що до півдня – чотири тисячі і п'ятсот мірою. І три брами: одна брама – Симеонові, одна ж брама – Ісахарові і одна брама – Завулонові. **34** І що до моря (=заходу) – чотири тисячі і п'ятсот

сотъ. и ѡ востокъ, четыре тысящь и пятьсотъ. и ѡ мора, четыре тысящь и пятьсотъ. и да будетъ межда градү. к҃ сѣверү двү сты и пятидесятъ, и къ югү двү сты и пятидесѧ, и на востокъ двү сту и пятидесятъ, и к҃ морю двү сты и пятидесятъ· (-)[16] Избытокъ (же) долготы̀ дрѣжа́ниѧ нача́ сты̀хъ. десять тысүщь къ восто́комъ, (-)[17] десять (-)[18] (же) къ мо́рю, да бүдүтъ приноси сто́го. и да бүдүтъ жита ѥ҃̀ хлѣби дѣлаю́щимъ гра́. дѣлающеи же гра́дъ, да и дѣлаютъ (-)[19] ѡ всѣхъ племе́нъ їи҃левъ. весь нача́токъ двадесати и пяти тысящ̑, пя́тїю и двѣма десатїма тысящь на тыре ча́сти, да нарече́тѐ ѥ҃го нача́токъ сто́го, ѡ причастїѧ гра́наго. а҃ избы́токъ старѣ́шинѣ, ѡ того и ѡ о́ного, ѡ прино́съ сто́го. (-)[20] въ причастїе же гра́дү съ прежда пятѝ и двүдесату тысящь долгота̀ до предѣлъ иже к҃ (мо́рю, и къ востокомъ)[21] съ прежда пяти и двүдесати тысящъ до предѣлъ иже к морю, держа́ѧ ча́стїи старѣ́шины. и да бүдетъ прино̑ сты̑хъ, и о҃сщенїе храма средѣ ѥ҃го. (-)[22] ѡ причастїѧ левѵ̑тска, и ѡ причастїа гра́наго, средѣ старѣ́шинѣ да бүдетъ. средѣ предѣлъ їоүдинъ, и средѣ предѣлъ венїамѝнь, старѣ́шинѣ да бүдетъ· ч҃ избытно̑е племе́нъ ѥ҃же къ восто́комъ, да́же иже къ мо́рю, венїамѝнү ѥ҃дина. (-)[23] ѡ предѣлъ (же) венїамѝнь, иже на восто́ки, да́же до страны иже к морю, симео́нү ѥ҃дина. (-)[24] ѡ предѣлъ (же) симео́нь, ѡ страны иже на въсто́къ, да́же иже к морю, исаха́рү ѥ҃дина. а҃ ѡ предѣлъ исаха́ровъ, иже къ восто́комъ, да́же иже к морю, заоү́ло́нү ѥ҃дина. (-)[25] ѡ предѣлъ (же) заоү́ло́нь, ѡ въсто́ка сли̑чнаго, да́же до страны мора, га҃дү ѥ҃дина. (-)[26] ѡ предѣлъ (же) га҃довъ, да́же иже къ (восто́чную до лива́на)[27]. и да бүдүтъ предѣли ѥ҃го ѡ (ю́га)[28], и воды маримоа҃скаго, причастїѧ до мора велѝкаго. та̀ земла̀ ю́же бло́жите въ жре́бїи племенемъ їи҃левомъ, и ѥ҃е раздѣ́ли и҃, гл҃етъ г҃ь [е҃въ][29]· Се же изво̑ гра̑нїи. к҃ сѣверү, четыре тысящь, и пять со́тъ мѣ́рою. (-)[30] вра́та (же) гра́дү, по и҃мени племе́нъ їи҃левъ. вра́та троа҃ на сѣ́веръ. вра́та рүвѝмла ѥ҃дина, (-)[31] вра́та (же) їоүдина ѥ҃дина, и вра́та левѵ̑ина ѥ҃дина. и на въсто̑ четыре тысящь, и пя́ть со́тъ. и вра́та троа҃. вра́та ѥ҃дина їо́сифова, (-)[32] вра́та же ѥ҃дина венїамѝна҃, и вра́та да́нова ѥ҃дина. и и҃̀же въ ю́гү четыре тысящь, и пять со́тъ мѣ́рою. и вра́та троа҃. вра́та ѥ҃дина симео́нү, (-)[33] вра́та (же) ѥ҃дина исахáрү, и вра́та ѥ҃дина заоү́ло́нү. и е́же к мо́рю

четы́рь тысѧщь, и̑ па́ть со̑ мѵ́рою. (-)[34] вра́та (же) трои̑. вра́та е̂ди́на га̑дови, (-)[35] вра́та (же) а̂сѵ́рови е̂ди́на, и̑ вра́та недали́мови е̂ди́на, о̑и́̀рть е̂же о̑смина́десѧти тысѧщь. (-)[36] и̑ма (же) гра́дови ѿ негоже дн҃е бѵ́дѐ, [г҃ь т҃ѵ][37] бѵ́дѐ и̑ма е̂мѵ·

Коне́цъ пр҃рчѵ і҃езекі҃илю,
и́мать в себѣ гла̑, мн҃·

мірою. Брами ж три: одна брама – Ґаддові, одна ж брама – Асирові і одна брама – Неталимові. **35** Довкруги ж – вісімнадцять тисяч. Ім'я ж міста, від якого дня воно буде, Господь – там буде його ім'я.

Кінець *Книги* Пророка Єзекіїла.
Має в собі глав 48.

ДАНЇЙЛЬ ПР҃ОРКЪ ГЛАВ҃А А҃

ДАНЇЙЛ - ПРОРОК ГЛАВА 1

[ви́дѣнїе, в҃][1]·

а҃ ч҃р к҃д

1 Видіння 2

лѣто* тре́тїе ц҃рства і̂о̂а́кима ц҃ра і̂ѹ́дина. прїи́де навходоно́соръ ц҃рь вавѵ̑ло́нскь на і҃ерли́мъ, и̑ воева́ша нань. и̑ дасть г҃ь в рѹ́кѹ е̂го і̂о̂а́кима ц҃ра і̂ѹ́дина, и̑ ѿ ча́сти сосѹ́дъ хра́ма бж҃їѧ. и̑ принесѐ а҆̀ в҃ землю сенаа́ръ (-)[2] ба̑ е̂го, и̑ сосѹ́ды внесѐ въ хра́мъ (и̑мъ) и̑мѣнїѧ ба̑ своего̂· И̑ рече ц҃рь къ а̂сфа́нѹ старѣ́шинѣ ка́женикъ е̂го, вѣ̀вести ѿ сы́новъ плѣ́нничь [сы́новъ][3] і҃и҃левъ, и̑ ѿ племе́не ц҃рска, и̑ ѿ кр҃тѣ́ныхъ ю́ношь на ни́х же нѣсть (-)[4] поро́ка, и добры̀ о̑́зрѣчью, и̑ смы́слены вѣ̀ всеи̑ премѹ́дрости, и̑ вѣ̀дѹщаѧ оу҃мѣнїе и̑ (-)[5] премѹ́дрость, і̀ и́мже е̂сть кр҃тѣ́̀ в ни́хъ. и҆́коже пр҃е́стоати въ домѹ́ ц҃ри. и̑ наоу́чи́ти а҆̀ кни́га̑ и̑ ѩ҆́зы́кѹ халде́искѹ· И̑ рече и̑мъ ц҃рь, по вса̑ дн҃и ѿ трапезы ц҃ра̑, и̑ ѿ вина̀ пи́тїѧ е̂го да а҆̀ кр҃тъмитъ лѣта трѝ. и̑ пото́мъ ста́ти пр҃е̂ ц҃ремъ· И̑ бы́̀ в нихъ ѿ сы́новъ і̂ѹ́динъ данїи́лъ, и̑ а̂нани́ѧ, [и̑ а̂за́рїѧ, и̑ мисаи́лъ][6]. и̑ сътворѝ и̑мъ (и̑мена̀ старѣ́шинина ка́женичь)[7]. данїи́лѹ, валтаса́ръ. а̂ а̂нани́ї, седра̑. (а̂за́рїи же, миса̑. а̂ мисаи́лѹ, а̂вѣ̑наго)[8] И̑ положѝ дании́лъ на ср҃цы свое̂мъ, ѩ҆́коже не о̑скверни́тиса ѿ тра́пезы ц҃ра̑, и̑ ѿ вина̀ пи́тїѧ е̂го. и̑ молѝ старѣ́шинѹ ка́женичь, ѩ҆́коже да са̑ не о̑скверни́. и̑ (бы́̀)[9] данїи́̑ вѣ̀ мл҃ть и̑ в҃ щедроты̀, пр҃е̂ старѣ́шиною ка́женичью. и̑ рече старѣ́шинна ка́женичь

црс4. 24

В *третьому році царства Йоакима, Юдиного царя, прийшов Навходоносор, вавилонський цар, до Єрусалиму і воював проти нього. **2** І Господь дав в його руку Йоакіма, Юдиного царя, і частину посуду божого храму. І він їх приніс до землі його бога – Сенаар і вніс посуд до його храму, до скарбу свого бога. **3** І сказав цар до Асфана, старшини його євнухів, ввести з синів полону, з ізраїльських синів із царського племені **4** і з сильних юнаків, на яких же немає порока, і *які* гарні на вид і розумні в усій мудрості, і що знають знання і мудрість, і в яких є, в них, сила, щоб стояти в домі царя, і навчити їх книг і халдейської мови. **5** І сказав їм цар кожного дня *давати* зі столу царя і з вина його напитку, щоб той їх годував три роки. І після цього, щоб стали перед царем. **6** І в них з синів юдиних були Даниїл, і Ананія, і Азарія, і Мисаїл. **7** І надав їм старшина євнухів імена: Даниїлові – Валтасар, а Ананії – Седрах, Азарії ж – Мисах, а Мисаїлові – Аведнаго. **8** І Даниїл поставив на своєму серці, щоб не занечиститися від стола царя і від вина його напитку, і благав старшину євнухів, щоб він не занечистився. **9** І Даниїл був у милосерді і у ласці перед старшиною євнухів. **10** І сказав старшина євнухів Даниї-

лові: Я боюся мого пана – царя, який заповів вашу їжу і ваш напиток, щоб часом він не побачив, що ваші лиця є підупалими більше від рабів, ваших однолітків, і засудите мою голову перед царем. **11** І сказав Даниїл до Меласарра, якого старшина євнухів поставив над Даниїлом, і Ананієм, і Азарієм, і Мисаїлом: **12** Випробуй твоїх рабів до десятьох днів. І нам ти даси зі земного насіння, щоб ми їли, і питимемо воду. **13** І хай перед тобою з'являться наші види і види тих юнаків, що їдять зі столу царя. І згідно з тим, що побачиш, чини з твоїми рабами. **14** І він послухався їх і випробував їх до десятьох днів. **15** А після закінчення десяти днів їхні обличчя виявилися добрими, і ті *були* сильні тілом, понад юнаків, що їли зі столу царя. **16** І Амелассарр був тим, що відкидав їхню їжу і вино їхнього напитку і давав їм насіння, **17** чотирьом юнакам. І Бог дав їм розумність і мудрість в усій книжній мудрості. *Даниїл же був розумний у всякому видінні і снах. **18** І сталося, що після закінчення тих днів і сказав цар їх привести. І старшина євнухів ввів їх перед царя Навходоносора, **19** і цар поговорив з ними. І не знайдено між усіма подібного до Даниїла, і Ананії, і Азарії, і Мисаїла. І вони стали перед царем. **20** І в усякому слові мудрості і вміння, які запитував в них цар, знайшов їх вдесятеро раз кращими від всіх заклиначів і ворожбитів, що були в усім його царстві. **21** *І Даниїл був до першого року царя Кира.

мой1. 40 і 41

ниж. 6

даніи́лу, боюсѧ а́зъ господи́на моего́ цр҃ѧ заповѣда́вшаго на́дь ва́шу, и̂ питїе ва́ше. е̂гда̀ когда ви́дитъ лица̀ ва́ш҃ оу҆ны́вша, па́че о́трокъ точе́нь ва́шихъ. и̂ ѡ҆суди́те главу́ мою цр҃ю. И̂ рече даніи́лъ къ (меласа́рру)[10], и̂же поста́ви старѣ́йшина ка́женичь къ даніи́лу, [и̂][11] а̂нани́и, [и̂][12] (а̂за́рїи, [и̂][13] мисаи́лу)[14]. и̂скусѝ о́троки твоѧ до десѧти дн҃ъ. и̂ да ны̀ дасѝ ѡ҆ сѣме́й [зе́мльныхъ][15] да ѣ́мы, и̂ (да пїе́мъ во́ду)[16]. и̂ да сѧ на́ва́тъ пр҃е̂ тобо́ю о́зрачи на́ша, и̂ о́зрачи (на́дущихъ о́троки)[17] ѡ҆ трапе́зы цр҃ѧ. и̂ ка́коже оу҆зриши сътворѝ съ отроки твои́ми. и̂ послу́ша и̂хъ, і̂ и̂скусѝ ѧ҃ до десѧти дн҃ъ. (-)[18] по сконча́нїи же десѧти дн҃ъ нави́шасѧ о́зрачи и̂хъ бо́лги, и̂ [тїи][19] кръпи пло́тїю паче о́трокъ на́дущихъ ѡ҆ трапе́зы цр҃ѧ. И̂ бы́ (а̂мелассарръ)[20] ѡ҆меща̀ на́ди и̂хъ и̂ вино̀ пи́тїѧ и̂хъ, и̂ даѧ́ше и̂мъ сѣмена̀ (четыремъ о́трокомъ. и̂)[21] дасть и̂мъ бъ смы́слъ и̂ мудрость въ всеѝ кни́жнеи (-)[22] премудрости. (-)[23] *даніи́лъ (же) разуменъ бы́сть въ всѣ̀ видѣ́нїи и̂ сн҃ѣ. И̂ [бы́сть][24] по сконча́нїи (тѣхъ) дн҃їи, (и̂)[25] рече цр҃ь привестѝ ѧ҃. и̂ въведе ѧ҃ старѣ́йшина ка́женичь пр҃е̂ [цр҃ѧ][26] навходоносо́ра. и̂ бесѣдова с ними цр҃ь, и̂ не о́брѣте́сѧ ѡ҆ всѣхъ [-][27] подо́бенъ даніи́лу, и̂ а̂нани́и, [и̂ а̂за́рїи, и̂ мисаи́лу][28]. и̂ ста́ша пр҃е̂ цр҃емъ. и̂ въ всем҃ гл҃ѣ премудрѣмъ и̂ оу҆мѣнїи, е̂гоже вопраша̀ ѡ҆ нихъ цр҃ь, о́брѣте́ ѧ҃ десѧтиже́ды сугубъ на҃ всѣми ба́лїами, и̂ во́лхвы сущими въ все́мъ цр҃твѣ е̂го. *и̂ бысть даніи́лъ до е̂ди́наго лѣта кр҃а цр҃ѧ. нн҃ѣ ѕ҃ ѵ҃ ѳ҃

Глава 2

1 Видіння 3

В другому році Навходоносорового царства побачив Навходоносор сон. І жахнувся його дух, і розповідь його *сну* відступила від нього. 2 І цар сказав прикликати заклиначів, і чародіїв, і чарівників, і халдеїв, щоб сповістили цареві його сон. І вони прийшли і стали перед царем. **3** І сказав їм цар: Я побачив сон – і мій дух жахнувся, щоб пізнати сон. **4** І сказали халдеї сирійською мовою до царя, і промовили: Царю, живи вічно! Ти розкажи твоїм рабам сон, і ми сповістимо тобі його пояснення. **5** Цар же відповів і сказав халдеям: Від мене відступило слово. Отже, якщо не сповістите мені сон і його пояснення, будете на вигублення, і ваші доми будуть розграбовані. **6** Якщо ж сповістите

гл҃а, в҃.

[видѣ́нїе г҃][1].

лѣто второ́е цр҃тва (навходоносо́рова)[2], со́нъ ви́дѣ (навходоносо́ръ)[3]. и̂ оу҆жасе́сѧ дх҃ъ е̂го, и̂ (сказа́нїе)[4] е̂го ѡ҆ступѝ ѡ҆ него. и̂ рече цр҃ь призва́ти ба́лїѧ, и̂ влъхвы, и̂ чародѣ́ица, и̂ халдѣѧ, възвѣсти́ти цр҃ю со́нъ е̂го. И̂ прїидо́ша, и̂ ста́ш҃ пр҃е̂ цр҃ем҃. и̂ рече и̂мъ цр҃ь, ви́дѣхъ сонъ. и̂ оу҆жасе́сѧ дх҃ъ мои, на́ко҆ разумѣ́ти со́нъ. и̂ гл҃аша халдѣи (с҃ры́скы цр҃ю)[5]. [и̂ рѣ́ша][6], цр҃ю въ вѣки живѝ. ты̀ сповѣ́жь со́нъ рабо҆̀ твои́, и̂ сказа́нїе [е̂го][7] съвѣсти́мъ (ти̂). ѡ҆вѣщава́въ же цр҃ь (р҃е̂) халдѣ́омъ, сло́во ѡ҆ступило е̂сть ѡ҆ менѐ. а̂ще оу҆бо не совѣсти́те ми̂ сна̀, и̂ сказа́нїѧ [е̂го][8]. въ пагубу́ бу́дете, и̂ домо́ве ва́ши разъгра́бятсѧ. а̂ще ли со́нъ и̂ сказа́нїе [е̂го][9] совѣсти́те мнѣ. подаа́нїѧ, и̂ да́ры, и̂ честь мно́гу прїи́мете ѡ҆ мене. точїю со́нъ и̂

сказа́нїе є҆го совѣстѝте мнѣ· [и҃][10] ѿвѣщава́ша второе и҆ рѣша [цр҃ю][11]. цр҃ь да повѣсть со́нъ рабомъ свои́мъ, и҆ сказа́нїе є҆го совѣстимъ (є҆му). и҆ ѿвѣщà цр҃ь, и҆ р҃ⷮ, по и҆́стинѣ вѣдѣ а҆́зъ, ꙗ҆́ко вре́мя вы̑ (то́чїю) прова҆жа́сте. ꙗ҆́коже разумѣсте ꙗ҆́ко ѿступи́ло є҆́сть (сло́во ѿ менѐ)[12]. а҆ще о҆у҆́бо сна̀ не совѣстѝте мнѣ. [є҆ди́нъ є҆́сть забѣ́тъ ва́шъ. и҆][13] вѣдѣ ꙗ҆́ко сло́во ло́же и҆ расы́пано слага́сте совѣща́ти предо мно́ю, до́нде҆ врема минетъ. со́нъ мо́и повѣди́те мнѣ, да о҆у҆вѣ́мъ, (и҆)[14] сказа́нїе [є҆го][15] совѣсти́те мнѣ· ѿвѣщава́ша же [па́ки][16] халдѣи пр҃ⷮ цр҃емъ, и҆ рѣша. нѣсть чл҃ка на земли́, и҆же [возможе́ совѣстѝти сло́во (є҆е) цр҃ю][17]. ꙗ҆́ко весь цр҃ь вели́кїи, и҆ кнѧ́зь, (не вопроша́е сѝцево словесѐ)[18], [всего][19] волхва (-)[20] халдѣиска. ꙗ҆́ко сло́во є҆гоже [вопраша́етъ цр҃ь][21] тѧ́жко. и҆ нѣсть дрyга́го и҆же совѣсти́тъ [-][22] пр҃ⷮ цр҃емъ. но то́чїю бо́зи и҆́хже нѣсть жи́тїе съ всею̀ пло́тїю· тогда̀ цр҃ь въ ꙗ҆́рости и҆ въ гнѣвѣ мно́зѣ, речѐ погуби́ти вс҃ѧ мyдрыѧ вавѵ̀лоньскы. і҆ (и҆зыидѐ за́повѣдь)[23], и҆ мyдрїи оу҆бива́хyсѧ. (-)[24] взыска́ша даніи́ла, и҆ дрyгъ є҆го оу҆би́ти (ѧ҆)· тогда̀ даніи́лъ ѿвѣща совѣтъ и҆ ра́зумъ а҆рїо́хy а҆рхимагеру цр҃ю, и҆же и҆зыиде оу҆би́ти мyдры̑ вавѵ̀лоньскь. [и҆ вопрашаше и҃ гл҃ѧ][25], кнѧ́же цр҃ь, о҆́ чесомъ и҆зыиде ра́зумъ безъ срама (и҆) [є҆е][26] ѿ лица̀ цр҃ѧ. совѣсти́ же сло́во (даніи́лy а҆рїохъ)[27]. (-)[28] даніи́ (же) [вниде и҆][29] молѝ цр҃ѧ ꙗ҆́коже вр҃ⷮмя да є҆мy да́сть, и҆ сказа́нїе [є҆го][30] совѣсти́ цр҃ю· и҆ вниде даніи́лъ въ до́мъ свои, и҆ [совѣсти сло́во ананїи, і҆ азарїи, и҆ миса́илy дрyгомъ свои́мъ][31]. и҆ щедрости прошáхy оу҆ бг҃а нб҃наго о҆ та́инѣ се́и. ꙗ҆́коже да не погы́бнетъ даніи́лъ и҆ дрyзи є҆го, съ прочими мyдрыми вавѵ̀лоньскы· тогда̀ даніи́лy во снѣ но́щїю та́инна ѿкры́сѧ. и҆ бл҃ви [даніи́лъ бг҃а нб҃наго][32], и҆ рече. *бyди и҆́мя [г҃а][33] бг҃а бл҃вено ѿ вѣка и҆ до вѣка. ꙗ҆́ко премyдрость, и҆ [смышле́нїе, и҆ кр҃ⷮпость][34] того̀ є҆́сть. (-)[35] то́и (бо) премѣня́етъ времена и҆ лѣта. поставлꙗ́етъ цр҃ѧ, и҆ престављ́етъ. да́ѧ премyдрость мyдрымъ, и҆ (невѣ́дyщимъ смышле́нїе)[36]. то́и ѿкрываетъ глyбо́каѧ и҆ съкровѣ́нная, свѣ́тыи тѣ́мнаѧ. и҆ (совѣтъ)[37] с ни́мъ є҆́сть. ты̑ бъ ѿц҃ъ на́шихъ, и҆сповѣ́даю и҆ хвалю̀, ꙗ҆́ко премyдрость и҆ сѝлy далъ мѝ є҆си. и҆ [нн҃ѣ][38] совѣстилъ мѝ є҆си є҆гоже просихъ оу҆ тебѐ, (ꙗ҆́ко)[39] [со́нъ][40] цр҃ь совѣстилъ мѝ є҆си. [сказа́ти є҆е цр҃ю][41]· и҆ прїи́де даніи́лъ къ а҆рїо́хy, ꙗ҆́же бѣ̀ приста́вилъ цр҃ь погyби́ти мyдрыѧ вавѵ̀лоньскы. и҆ рече є҆мy, мyдрыхъ вавѵ̀-

мені сон і його пояснення – одержите від мене дарунки. І дари, і велику честь. Лише сповістіть мені сон і його пояснення. **7** І вдруге вони відповіли і сказали цареві: Хай цар розкаже сон своїм рабам, і йому сповістимо його пояснення. **8** І цар відповів і сказав: По правді, я знаю, що ви тільки розтягуєте час, бо ви зрозуміли, що від мене відступило слово. **9** Отже, якщо не сповістите мені сон – один є ваш завіт. І знаю, що словом брехливим і зіпсованим ви неправдомовите, щоб змовитися переді мною, аж доки *не* мине час. Скажіть мені мій сон – і пізнаю, що сповістите мені його пояснення. **10** Відповіли ж знову халдеї перед царем і сказали: Немає на землі людини, яка зможе сповістити це слово цареві, бо всякий великий цар і князь не питає такого слова у всякого халдейського чародія. **11** Адже слово, яке цар питає, тяжке. І немає *нікого* іншого, хто сповістить перед царем, але хіба боги, яких життя не є з усяким тілом. **12** Тоді цар у люті і в великому гніві сказав вигубити всіх вавилонських мудреців. **13** І вийшов наказ – і вбивали мудрих. Пошукали Даниїла і його друзів, щоб їх убити. **14** Тоді Даниїл відповів з радою і мудрістю Аріоховові, царському архімагерові, який вийшов убити вавилонських мудреців. **15** І він питав їх, кажучи: Княже, царю! Через що вийшло і це безсоромне рішення від лиця царя? Аріох же сповістив слово Даниїлові. **16** Даниїл же ввійшов і благав царя, щоб дав йому час, і він сповістить його пояснення цареві. **17** І Даниїл ввійшов до свого дому і сповістив слово Ананії, і Азарієві, і Мисаїлові – своїм друзям. **18** І вони прохали милосердя у небесного Бога відносно цієї таємниці, щоб не згинув Даниїл і його друзі з іншими вавилонськими мудрецями. **19** Тоді Даниїлові вночі у сні була відкрита таємниця. І Даниїл поблагословив небесного Бога **20** і сказав: *Хай буде благословенне ім'я Господа Бога від віку і до віку, бо його є мудрість, і розумність, і сила! **21** Цей бо змінює часи і роки, ставить царів і відставляє. Він дає мудрість мудрим і розумність тим, що не знають. **22** Він відкриває глибоке і сховане. Він знає таємне, і світло є з Ним. **23** Ти – Бог наших батьків! Визнаюся і хвалю. Бо Ти дав мені мудрість і силу і сьогодні сповістив мені те, що я в Тебе просив, бо Ти мені сповістив сон царя, щоб розповісти це цареві. **24** І прийшов Даниїл до Аріоха, якого настановив цар вигубити вавилонських мудреців, і сказав йому: Не вигублюй вавилонських му-

ѱл҃о рбі и҆ рг҃і

пс. 112 і 113

дреців, але введи мене перед царя, і сповіщу йому пояснення сну. **25** Аріох же, почувши ці слова, швидко ввів Даниїла перед царя і йому сказав: Я знайшов чоловіка з жидівських полонених, який сповістить цареві пояснення. **26** І цар відповів і сказав до Даниїла, якому ім'я Валтасар: Чи зможеш сповістити сон, який я побачив, і *чи* розповіси його пояснення? **27** І Даниїл відповів перед царем і сказав: Таємницю, яку цар питає, немають сили сповістити цареві мудреці, чародії ані ґазаринські заклиначі, **28** але є на небі Бог, що відкриває таємниці і ради цареві Навходоносорові, те, що має статися в останніх днях. Царю, живи вічно! Твій сон і видіння твоєї голови на твоєму ліжку таким був, **29** царю, на твоєму ліжку піднялися твої роздуми, що має статися після цього. І Той, що відкриває таємниці, сповістив тобі те, що має статися. **30** І мені відкрито цю таємницю не мудрістю, що є в мені понад всіх живих, але задля покірності, щоб цареві сповістити, щоб ти пізнав роздуми свого серця. Сказав Даниїл цареві Навходоносорові: **31** Ти, царю, дивився – і ось одне велике тіло. Те тіло і його вид округле, що стоїть перед твоїм лицем, і вид його лиця страшний. **32** Тіло, якого голова з живого золота, руки і груди, і його руки срібні, черево і стегна мідні, **33** голінки залізні, і якась частина глиняна. **34** Ти глядів, аж доки *не* відірвався камінь з гори без рук і вдарив тіло в залізні і глиняні ноги, і розбив їх повністю на шматки. **35** Тоді дуже роздробилася глина, залізо, мідь, срібло і золото, і стали наче порох з літнього току. І його забрав дуже сильний вітер, і їм не знайдено місця. А камінь, що розбив образ, став великою горою і наповнив усю землю. **36** Це є сон. І скажемо його пояснення перед царем, **37** якому небесний Бог дав сильне і владне царство і честь **38** на всякому місці, на якому ж живуть людські сини, і пільні звірі, і небесні птахи, і морські риби. Він *їх* дав у твої руки, і поставив тебе паном всіх. Ти є золота голова. **39** І після тебе повстане інше царство, менше від тебе, яке є срібло. Третє ж царство, яке є мідне, воно заволодіє всією землею. **40** І третє царство буде сильне як залізо. І так, як залізо розбиває і роздроблює все, так і воно розіб'є і роздробить все. **41** І так, як ти побачив, що ноги і пальці – частина заліза, а частина глина, інше царство буде поділеним. І в ньому буде від кореня заліза. А так, як ти побачив залізо змішане з глиною, **42** і пальці ноги – частина залізна і частина глиняна, то

лоньскь не погоубла́и. но и҆звѣди ма̀ пр҃е҆ цр҃а, и҆ сказанїе (сна̀ совѣщу е҆моу)[42]. (-)[43] а҆рїо́хъ (же слы́шавъ ѿ҆ словесе́ сѝ) є҆ ѡ҆ттѝщанїемъ вънѣведе данїи́ла пр҃е҆ цр҃а. и҆ рече е҆моу, ѡ҆брѣтохъ мужа ѿ҆ плѣ́нникъ жидо́скь, и҆же сказа́нїе цр҃ю совѣсти́. и҆ ѿвѣща цр҃ь, и҆ рє҃ данїи́лу, е҆моу и҆ма̀ валта́саръ. а҆ще мо́жеши [-][44] совѣсти́ти со́нъ и҆же видѣ́хъ, і҆ и҆сказа́нїе е҆го (повѣ́си)· и҆ ѿвѣща данїи́лъ пр҃е҆ цр҃емъ, и҆ рече. та́ины е҆́же цр҃ь вопраша́етъ, нѣ́сть му́дрыѣ во́лхвъ ни҆же галїи ґазари́ньскь [сила́][45] совѣсти́ти цр҃ю. но е҆́сть бъ҃ на нб҃си ѿ҆крыва́ѧи та́ины. и҆ совѣсти цр҃ю навходоносору, е҆моу́же бы́ти въ послѣ́дняѧ дн҃и. [цр҃ю въ вѣки живи][46]. со́нъ тво́и и҆ видѣ́нїе главы твое́ѧ на ло́жи тво́ей. то́ бѣ цр҃ю помышленїа твоа на ло́жи тво́ей възыдо́ша, чесому е҆́ бы́ти посе́. и҆ ѿ҆крива́ѧи та́ины, ѩ҆ви́ тебѣ е҆моу́же е҆́сть бы́ти. и҆ мнѣ не прему́дростїю сущею въ мнѣ па́че всѣ́хъ живу́щихъ, та́инна е҆́и ѩ҆ви́сѧ. но смире́нїѧ ради ѩ҆́коже совѣсти́ти цр҃ю, [да разумѣ́еши размышле́нїѧ ср҃д҃ца своего́][47]. (рече данїи́лъ навходоносору цр҃ю)· ты цр҃ю ви́даше, и҆ се́ тѣло е҆ди́но белїе, тѣло то́ и҆ о҆бличїе е҆го о҆́кругло. стоѧ̀ пр҃е҆ лицемъ твои́мъ, и҆ о҆́зракъ (лица) е҆го стра́шенъ. тѣло е҆го́же глава̀ ѿ҆ зла́та (жи́ва)[48]. рѹцѣ, и҆ пе́рси, и҆ мы́шцѣ е҆го сребренѣ, чре́во, и҆ стегна̀ мѣдяна̀, го́лени желѣзни, (и҆)[49] ча́сть нѣ́кая (-)[50] скѹде́лна· ви́даше до́ндеже оу҆тр҃ъжесѧ ка́мень ѿ҆ горы̀ не рѹка́ми. и҆ оу҆да́ри тѣло в но́зѣ желѣзни и҆ скѹдельни, і҆ и҆стни (и҆) до коне́ц. тогда̀ и҆стре́сѧ (вѣ́сь тѣло)[51], скѹде́ль, желѣ́зо, мѣ́дь, сребро̀ [и҆][52] зла́то. и҆ бы́сть ѩ҆́ко пра́хъ ѿ҆ гумна лѣтнѧ. и҆ взѧ̀тъ (и҆) премно́гїи вѣтръ, и҆ мѣсто не о҆брѣтесѧ и҆мъ. (-)[53] ка́мень (же) и҆же раз҆дрази о҆́браза, бысть гора̀ вели́ка и҆ наплънѝ вс҃ю землю· е҆е е҆́сть со́нъ· и҆ сказанїе е҆го рече́ пр҃е҆ цр҃емъ· (-)[54] е҆моу́же бъ҃ нб҃ны́и цр҃тво (дасть крѣпѝко и҆ дрѣ́жавно, и҆ чьсти)[55] въ всемъ мѣсте. на не́м же живу́тъ сн҃ве чл҃чи, и҆ звѣрїе по́льстїи, и҆ пти́ца нб҃ны́ѧ, [и҆ ры́бы мо́рскыѧ][56], далъ е҆́сть въ рѹкѹ твое́ю. и҆ поста́вилъ тѧ̀ е҆ властели́на всѣмъ· ты̀ е҆си глава̀ зла́та. и҆ въ слѣдъ тебе въста́нетъ цр҃тво дрѹгое мнѣи тебѣ̀, [е҆́же е҆́сть сребро̀][57]· (-)[58] Цр҃тво (же) третїе е҆́же е҆́сть мѣдь, и҆же съдолѣ́етъ всеѝ земли. и҆ цр҃тво четвертое бѹдетъ крѣпле а҆́ки желѣ́зо. (и҆) ѩ҆́коже желѣзо стоньчева́етъ и҆ оу҆малича́етъ вс҃е, та́коже [и҆ то́][59] оу҆тоньчитъ и҆ оу҆маличитъ (вс҃е). и҆ е҆́же ви́дѣ нозѣ̀ и҆ пръсты [ча́сть желѣза, ча́сть же гли́ны][60]. цр҃тво [и҆́но][61] раздѣлено

бꙋдетъ, и ѡ̀ кóрене желѣза бꙋдетъ в нéмъ. а̂ нáкоже ви́дѣ желѣзо смѣшено съ глúною, и прьсты нóжнїи, чáсть желѣзна и чáсть глúнна. чáсть же бꙋдетъ цр҃ьства крѣпúка, (-)[62] ѡ̀ себѣ̀ само бꙋдетъ съкрꙋшено. [и̂][63] нáко ви́дѣ желѣзо смѣшено къ глúнѣ. смѣшено бꙋдетъ въ племéнехъ чл҃чихъ, и не бꙋдетъ прилипáюще сїи кь семꙋ, нáкоже желѣзо не смѣшáется съ глúною· И̂ въ дн҃ь цр҃ь тѣхъ въста́вй бг҃ъ нб҃ныи цр҃тво е̂же въ вѣкы не расыплетсѧ, и цр҃тво е̂го лю́демъ и̂нѣмъ не ѡ̂стáнетъ. ѡ̂тонúчитъ і̂ и̂звѣ́тъ вс҃ѧ цр҃тва, а̂ то̀ стáнетъ въ вѣкы· (а̂) нáкоже ви́дѣ, нáко [ѿсѣчéсѧ ѡ̀ горы][64] камы́къ бе̑ рꙋкꙋ, и ѡ̂тонúчи глúнꙋ, [и̂][65] желѣзо, [и̂][66] мѣдь, [и̂][67] сребрò [и̂][68] злáто. бг҃ъ велúкїи совѣсти цр҃ю е̂мꙋже е̂сть бы́ти посéмъ. (-)[69] и̂стиненъ сóнъ, і̂ и̂звѣстно сказáнїе е̂го· Тогдà цр҃ь (навходоносóръ)[70] ниць падѐ, і̂ (поклони́сѧ данїилꙋ)[71]. и̂ (рече крꙋпы̀ пшени́чны и̂ бл҃говонанїа)[72] положити е̂мꙋ. и̂ ѡ̀вѣщ҃ цр҃ь, рече данїúлꙋ, поúстинньнъ бг҃ъ ва́шъ, то́и е̂сть бг҃ъ бг҃омъ, (и̂ г҃ь гд҃ъ), и̂ цр҃ь цр҃емъ, [-][73] ѡ̀кры́вáѧ та́инны. нáко возмóже ѡ̀кры́ти таи́нꙋ сїю· И̂ вънзвели́чи цр҃ь данїúла, и̂ да́ры велúкы и̂ мно́ги да̂ е̂мꙋ. и̂ поста́ви нь на̂ всею̀ страно́ю вавꙋ̀лоньскою, и̂ кнѧ̑ воево́да̑, на̂ всѣ́ми мꙋ́дрыми вавꙋлоньскы и̂ данїи́ проси ѡ̀ цр҃ѧ, и пристави к дѣлесѣ̑ страны вавꙋ̀лоньскы, седра́ха, миса́ха, [и̂][74] а̂вѣ́наго. (-)[75] данїúлъ (же) бѣ́ше въ дворѣ цр҃евѣ·

частина царства буде сильна, *але* від себе самого буде знищене. **43** І так, як ти побачив залізо змішане з глиною, воно буде змішаним в людських племенах. І не буде приставати цей до цього, так як залізо не змішується з глиною. **44** І в дні тих царів небесний Бог підніме царство, яке не буде знищене навіки. І його царство не залишиться іншому народові, воно роздробить і розітре всі царства. А воно стоятиме на віки. **45** А так як ти побачив, що від гори відірвався камінь без рук і розтер глину, і залізо, і мідь, і срібло, і золото, великий Бог сповістив цареві те, що має статися після цього. Сон правдивий. І його пояснення певне. **46** Тоді цар Навходоносор впав ниць і поклонився Даниїлові. І сказав покласти перед ним пшеничні крупи і запашності. **47** І відповів цар, і сказав Даниїлові: По правді, ваш Бог – Той є Бог богів і Господь володарів! І Цар царів, що відкриває таємниці! Бо ти зміг відкрити цю таємницю. **48** І цар возвеличив Даниїла. І дав йому великі і численні дари, і поставив його на всією вавилонською країною і князем воєвод над всіма вавилонськими мудрецями. **49** І Даниїл попросив в царя і поставив над ділами вавилонської країни Седраха, Мисаха і Аведнаго. Даниїл же був у царському дворі.

Гл҃а, г҃·
[видѣнїе, д҃][1].

ъ ѻ̀смоенáдесѧте лѣто навходоносóръ цр҃ь сътвори тѣло злáто, высота е̂го ѯ҃ лáкт҃й, [а̂][2] широта̀ е̂го, ѕ҃ лáктъ. и̂ поставй ѐ на поли дейра̑стѣ въ странѣ вавꙋ̀лоньстѣ· И̂ посла̀ [(навходоносóръ)[3] цр҃ь][4] събрáти [вс҃ѧ][5] ѵ̂пáти, и̂ воево́ды, и̂ мѣстныѧ кнѧ́зѧ, [и̂][6] вл҃ки, и̂ мꙋчúтелѧ, и̂ сꙋщихъ на̂ влáстьми, и̂ вс҃ѧ кнѧзѧ страньскыѧ, прїити на ѻ̀бновленїе кꙋмúрꙋ и̂же поставй (навходоносоръ)[7] цр҃ь· И̂ събрáшасѧ мѣстнїи кнѧзи, (и̂) ѵ̂пáты, [и̂][8] воево́ды, (и̂) вл҃ки, (и̂) мꙋчителе велúцїи и̂же на̂ влáстьми, и̂ вс҃и кнѧ́зи страньстїи, (прїити) на ѻ̀бновленїе тѣла и̂же поставй (навходоносоръ)[9] цр҃ь. и̂ стáша пре̑ тѣ́ломъ [е̂же поставй (навходоносоръ)[10] цр҃ь][11]. и̂ проповѣдникъ вопїаше крѣпокъ, вл҃ сѧ гл҃етъ [ꙗзы́цы][12], лю́дїе, колѣ́на, племéна, воúже часъ (и̂ли го́дъ) ѹ̀слы́шите глáсъ трꙋбы, свирѣлú же и̂ гꙋслень, (пипéлы и̂ пѣсньница) самѣ́бикїúнь же, и̂ прегꙋдничь (и̂ съглáсныхъ), и̂ всего ро́да мꙋзикїúна, пáдающе поклонѧ́тесѧ тѣлꙋ злáтому е̂же поставй (нав-

Глава 3
1 Видіння 4

У вісімнадцятому році цар Навходоносор зробив золоте тіло. Його висота – 60 ліктів, а його ширина – 6-ть ліктів. І поставив його на Деірамському полі у вавилонській країні. **2** І послав цар Навходоносор зібрати всіх іпатів, і воєвод, і місцевих князів, і володарів, і тиранів, і тих, що над владою, і всіх князів країн, щоб прийшли на обновлення образа, який поставив цар Навходоносор. **3** І зібралися місцеві князі, і іпати, і воєводи, і володарі, і великі тирани, ті, що під владами, і всі князі країн, щоб прийти на обновлення тіла, яке поставив цар Навходоносор. І стали перед тілом, яке поставив цар Навходоносор. **4** І сильний проповідник кричав: Говориться до вас, народи, люди, покоління, племена! **5** В яку годину або рік почуєте голос труби, сопілки ж, і гуслі, дудки, і інструмент самвики ж, і гудячих, і співзвучних, і всякого роду музичних інструментів, впавши, поклоняйтеся золотому тілові, якого поставив цар Навходо-

носор. **6** І хто, впавши, не поклониться, в тій годині буде кинутий у вогняну горіючу піч. **7** І сталося, що коли почули народи голос труби, сопілки ж, і гуслі, самвики ж, і гудячих, і співзвучних, і всякого роду музичних інструментів, всі люди, племена, народи, падаючи, поклонялися золотому тілові, яке поставив цар Навходоносор. **8** Тоді приступили халдейські мужі і оскаржили юдеїв. І відповівши сказали: **9** Царю Навходоносоре! Царю, живи вічно! **10** Ти, царю, заповів заповідь: кожна людина, хто лиш почує голос труби, сопілок же, і гуслів, самвики ж, і гудків, і пискавок, і всякого роду музичних інструментів, **11** хай впаде і поклониться золотому тілу. Якщо ж ні, хай буде кинутий до вогняної горіючої печі. **12** Отже, є юдейські мужі, яких ти поставив над ділами вавилонської землі: Седрах, Мисах і Авденаго. Ті мужі не послухалися твоєї заповіді, царю, і не служать твоїм богам, і не поклоняються золотому тілові, яке ти поставив. **13** Тоді Навуходоносор з люттю і гнівом сказав привести Седраха, Місаха і Аведнаго. І ті мужі були приведені перед царя. **14** Відповів же Навходоносор і сказав їм: Чи, по правді, Седрах, Місах і Аведнаго, моїм богам ви не служите і золотому тілові, яке я поставив, не поклоняєтеся? **15** Отже, сьогодні, якщо ви є готові, як почуєте голос труби, сопілок же, і гуслів, самвики ж, і псалтиря, і гудків, і всякого роду музичних інструментів, впавши поклоняйтеся тілові, яке я зробив. Якщо ж не поклонитеся, в ту годину будете кинуті до печі, що горить вогнем. І хто є Бог, який вирве вас з моїх рук? **16** І відповіли Седрах, Місах і Аведнаго, кажучи цареві Навходоносорові: Ми не маємо потреби тобі відповісти на це слово. **17** Адже на небесах є наш Бог, якому ми служимо. Він сильний вирвати нас з печі, що горить вогнем, і спасти нас з твоїх рук, царю. **18** Якщо ж ні, хай тобі буде знаним, царю, що твоїм богам не служимо і золотому тілові, яке ти поставив, не покланяємося. **19** Тоді Навходоносор наповнився гнівом, і змінився вид його лиця проти Седраха, Мисаха і Аведнаго, і він сказав: Розпаліть піч сім разів, всемеро, доки вповні не розгориться. **20** І мужам зі силою сказав, зв'язавши, Седраха, Мисаха і Аведнаго кинути до печі, що горить вогнем. **21** Тоді ті мужі, закувавши їх з їхньою одежею, і клобуками, і зі штанами, і з їхнім одягом, кинули їх посеред печі вогню, що горів. **22** Тому що перемогло слово царя, і піч була дуже сильно розпалена. І тих чоловіків, які оскаржи-

ходоносо́ръ)[13] цр҃ь. і̂ и҆́же не па҃ покло́нится҃, в то́и ча́съ вънъверженъ бу́детъ в пе́щь о҆́гнемъ пала́щу· и̂ бы́сть ѣ̂гда҃ оу҆слы́шаша лю́дїе гласъ трубенъ, свирѣ́ли҃ же и̂ гу́сленъ, самѣ́бикїи҃ же и̂ прегу́ниць, [и̂ съгла́сныхъ][14], и̂ всего ро́да мусикїина, падающе вс҃и лю́дїе, пле́мена, ѩ҆зы́цы поклана́хуся҃ тѣ́лу зла́тому ѣ̂же поста́ви (навходоносоръ)[15] цр҃ь· тогда҃ приступи́ша мужи халде́исти и̂ насочи́ша на і҆оу́дея҃. [и̂ ѡ҆вѣща́вше рѣ́ша, цр҃ю навходоносо́ре][16]. цр҃ю въ вѣ́ки живи. ты̂ цр҃ю заповѣ́да за́повѣдь, ве́сь чл҃къ и҆́же а҆̂ще оу҆слы́шитъ гла́съ трубы, писа́лїи же и̂ гуслїи, цѣвни́ца же и̂ прегу́дница, (и̂ пи́скъ), и̂ всего ро́да мусикїина, [да паде́ и̂ поклони́ся҃ тѣ́лу зла́тому. а҆̂ще ли же ни҃][17], да вънъверженъ бу́детъ ѣ̆ пещь о҆́гне́мъ гора́щу· суть [оу҆́бо][18] мужи і҆оу́де́и, и҆́же поста́ви на҃ дѣ́лы земла҃ вавѷ̀лони́скы, седра́хъ, миса́хъ, [и̂][19] а҆̂вѣ́наго. [мужи тїи][20] не послу́шаша [за́повѣди твое́я҃ цр҃ю][21], и̂ бого́мъ твои҃ не слу́жатъ, и̂ тѣ́лу зла́тому ѣ̂же поста́ви, не покланя́ю҆ся҃· тогда҃ (навходоносоръ)[22] на҆́ростїю и̂ гнѣ́вомъ ре҃ привести, седра́ха, миса́ха, [и̂][23] а҆̂вѣ́наго. и̂ [мужи тїи][24] приведени бы́ша пре҃ цр҃я҃. (-)[25] ѡ҆вѣща́в (же) (навходоносо́ръ)[26], и̂ рече и҃мъ, а҆̂ще вои҃стинну҃, седра҃, миса҃х, [и̂][27] а҆̂вѣ́наго, бого҃ мои҃мъ не слу́жите. и̂ тѣ́лу зла́тому ѣ̂же поста́ви҃ не покланя́етеся҃. нн҃ѣ о҆́бо а҆̂ще ѣ̂сте готови, да на҆́ко оу҆слы́шите гла́съ трубы, писа́лїи же и̂ гуслїи, цѣвница же и̂ прегу́дница, (и̂ пи́скъ) и̂ всего ро́да мусикїина, па҃ше покланя́итеся҃ тѣ́лу ѣ̂же съ҆творихъ. (и̂) а҆̂ще ли не покло́нитеся҃, в тои го́дъ вънъверженни бу́дете ѣ̆ пещь о҆́гнемъ гора́щю. и̂ кто̀ ѣ̂сть ѣ̈съ, и҆́же и҃зме҃ вы ѡ҆ ру́ку мое́ю. и̂ ѡ҆вѣща́ша, седра҃ миса́хъ, [и̂][28] а҆̂вѣ́наго. глю́ще цр҃ю (навходоносору)[29]. не требу́емъ мы̂ о҆́ гл҃ѣ семъ ѡ҆вѣща́ти тебѣ҃. ѣ̂сть бо ѣ̈съ [нашъ на́ нб҃сѣхъ][30] ѣ̂муже мы̂ слу́жи҃м, си́ленъ и҃за́ти ны̂ ѡ҆ пе́щи о҆́гнемъ гора́щаа҃, и̂ ѡ҆ ру́ку твое́ю (и҃збавити ны̂ цр҃ю)[31]. (-)[32] а҆̂ще ли ни҃, вѣ́сто да ты̂ ѣ̂сть цр҃ю, на҆́ко бого́мъ твои҃мъ не слу́жимъ, и̂ тѣ́лу [зла́тому][33] ѣ̂же поста́ви не кланя́емсѧ· тогда҃ (навходоносо́ръ)[34] и҃сполни́ся҃ на҆́рости, и̂ зра҆́къ лица ѣ̂го о҆́пусть на седра́ха, миса́ха [и̂][35] а҆̂вѣ́наго. и̂ рече [раждежете][36] пе́щь (се҃мижды се҃мицею)[37], дои҃деже до кон҃ц раждежѐ-сѧ҃. и̂ му́жѣ҆ (кр҃тостїю)[38] ре҃, о҆́кова́вше седра́ха, миса́ха, [и̂][39] а҆̂вѣ́наго въ҆вр҃ши в пе́щь о҆́гнемъ гора́щу· тогда҃ мужи тїи о҆́кова҆вше [а҆̀][40] съ гаѧ́ми и҃хъ, и̂ клобу́ки, и̂ съ насте́гнъвами, [и̂ съ о҆́дѣ҆нїами и҃хъ][41], (-)[42] въ҆вр҃ъ-

гоша (а҃) посредѣ пе́щи о҆гна҆ гора́ща. понеже гл҃ъ цр҃ь премо́же. и҆ пе́щь раждежена бы́сть и҆зли́ха· [и҆ мужа́ ты́ насо́чшаа на седра́ха, миса́ха, [и҆][43] а҃вде́наго и҆жденже и҆хъ пла́мень о҆гненый [о҆кр҃тъ][44]][45]. и҆ (мужи) трїе тїи, седра́хъ, миса́хъ, [и҆][46] а҃вде́наго, падоша посредѣ пещи [о҆гнем҆][47] горащаа о҆кова́ни· и҆ хождаху посредѣ пла́мене пою́ще бг҃а, и҆ бл҃ва́ще г҃а. и҆ [с ни́ми][48] ставъ а҃за́рїа помоли́ся сни́це, и҆ ѿверъзъ оу҆ста своа҆ посредѣ о҆гна҆, (и҆) рече· бл҃венъ е҆си г҃и бе ѿц҃ь на́шихъ, и҆ хвално и҆ просла́влено и҆ма твое въ вѣкы. и҆́ко праведенъ е҆си о҆ всѧческихъ и҆́же сътвори [на҆][49], и҆ вс҃а дѣла твоа҆ и҆стинна, и҆ прави пути́ твои҆. и҆ вс҃и суди твои҆ и҆стинни, и҆ сужбы и҆стинны сътворилъ е҆си, по всемъ и҆́же наведе на́ ны, и҆ на гра́дъ сты́и ѿц҃ь на́шихъ і҆ерли́мъ. и҆́ко и҆стинною и҆ сужомъ наведе [сїа вс҃а][50] [на́ ны][51], грѣхъ ради на́шихъ. и҆́ко съгрѣшихомъ и҆ безаконовахомъ ѿступити ѿ тебе, (и҆) и҆ прегрѣшихомъ о҆ всемъ, и҆ запове́дїи твои҆хъ не послу́шахомъ. и҆ни съблюдохомъ, и҆ни сътворих҃ѡ и҆́коже заповѣ́да намъ, да бл҃го намъ бу́детъ. и҆ вс҃е е҆ли́ко [сътвори на́мъ· и҆ вс҃е е҆ли́ко наведе на́ ны][52], вои҆стинну́ судъ сътвори. и҆ преда́сть и҆ны въ ру́цѣ врагъ безаконенъ, ме́рзокъ преступникъ, и҆ цр҃ю неправе́ну и҆ лу́кавнѣ́йшу паче всеа҆ земла҆. и҆ нн҃ѣ нѣсть на́мъ ѿврѣсти оу҆стъ, стужу и҆ поношенїю бы́ша рабомъ твои҆м҆, и҆ чтущимъ тѧ· не преда́и же на҆ до конца́ и҆мени твое҆го ра́ди, и҆ не раздруши завѣта твое҆го, и҆ не о҆ста́ви мл҃ти твоея́ ѿ на́съ. а҃враа́ма р҃а҆ возлю́бленаго ѿ тебе, и҆ за і҆саа́ка раба҆ твое҆го, и҆ і҆и҆ла́ ст҃аго твое҆го. и҆́мже г҃ла оу҆мно́жити сѣма́ и҆хъ, я҆́ко звѣзды нб҃ныа, и҆ я҆́ко пѣсокъ въскра́и моря́. я҆́ко влады́ко оу҆малихомсѧ паче всѣхъ я҆зыкъ. і҆ е҆смы смирени по всеи҆ земли дне́сь, грѣхъ ради нашихъ. и҆ нѣсть въ врема҆ се҆ кня́зя и҆ни пророка и҆ни во́жда, и҆ни всесъжженїа, и҆ни жрътвы, и҆ни приношенїа, и҆ни кади́ла, и҆ни мѣста пожрѣти пр҃е҆ тобою, і҆ и҆зъо҆брѣсти мл҃ть. но дш҃ею съкрушенною, и҆ дх҃омъ смиренно́м҆ да прїа́ты бу́дѣ҆, я҆́ко въ всесо́жженїихъ о҆́вни҆ и҆ юнчи҆́, и҆ я҆́ко въ тмахъ а҃гнецъ тученъ. та́ко да бу́детъ жрътва на́ша пр҃е҆ тобо́ю дне́сь, и҆ сконча́емсѧ по тебѣ҆, я҆́ко нѣсть студа оу҆пова́ющимъ на́ тѧ. и҆ нн҃ѣ въ слѣдъ тебе и҆́демъ всѣмъ ср҃цемъ, и҆ бои҆м҆сѧ тебѐ. і҆ и҆щемъ лица҆ твое҆го, не посрами

ли Седраха, Мисаха і Аведнаго, їх спалив вогненний полумінь довкруги. **23** І ті три чоловіки: Седрах, Мисах і Аведнаго, впали скованими посеред печі, що горіла вогнем. **24** І вони ходили серед полум'я, оспівуючи Бога і благословляючи Господа. **25** І Азарія, вставши, так з ними помолився, і відкривши свої уста посеред вогню, і сказав: **26** Благословенний є ти, Господи Боже наших батьків! І хвали гідним! І прослави гідне твоє ім'я навіки! **27** Бо праведним є ти в усіх, що ти нам зробив. І всі твої діла правдиві, і твої дороги правильні, і всі твої суди правдиві. **28** І Ти зробив суди праведності за всім, що Ти навів на нас і на святе місто наших батьків – Єрусалим, бо правдою і судом навів Ти це все на нас через наші гріхи. **29** Бо ми згрішили і вчинили беззаконня, щоб відступити від Тебе. І ми згрішили в усім, і ми не послухалися твоїх заповідей, **30** ані не зберегли, ані не зробили ми так, як Ти нам заповів, щоб нам було добре. **31** І все, що Ти нам зробив, і все, що Ти на нас навів, праведним судом Ти зробив **32** і видав нас в руки беззаконних ворогів – мерзених переступників і царя неправедного і найлукавішого понад усю землю. **33** І сьогодні немає нам *як* відкрити уст. Ми стали соромом і погордою твоїм рабам і тим, що Тебе почитають. **34** Не видай же нас до кінця через твоє ім'я, і не знищ твого завіту. **35** І не віддали від нас твоє милосердя через Авраама, Тобою улюбленого, і через Ісаака, твого раба, і Ізраїля, твого святого, **36** яким Ти сказав, що помножиш їхнє насіння як небесні звізди і як пісок при березі моря. **37** Бо, Владико, ми стали малими, меншими від всіх народів. І ми є впокорені сьогодні по всій землі через наші гріхи. **38** І немає в цьому часі князя, ані пророка, ані вождя, ані цілопалення, ані жертви, ані приносу, ані кадила, ані місця, щоб принести жертву перед тобою і знайти милосердя. **39** Але побитою душею і покірним духом хай будемо прийняті як з цілопаленнями баранів і телят і як з десятками тисяч годованих ягнят. **40** Такою хай буде наша жертва перед Тобою сьогодні. І ми помремо за Тебе. Бо немає сорому тим, що надіються на Тебе. **41** І сьогодні ідемо вслід за Тобою всім серцем. І боїмося Тебе, і шукаємо твоє лице. Не завстидай нас, **42** але зроби з нами за твоїм вподобанням і за множеством твоєї милості. **43** І вирви нас за твоїми чудесами, і дай славу твоєму імені, Господи. **44** І хай соромляться всі, що виказують зло твоїм рабам! І хай завстидаються від всієї сили! І їхня кріпость хай буде знищена! **45** І зрозуміють, що ти є одинокий Господь Бог і славний по всій вселенній! **46** І ті

слуги царя, що їх кинули, не переставали розпалювати піч нафтою, і смолою, і хмизом, і галузками. **47** І полум'ін горів над печею на 49-ть ліктів. **48** І обійшов, і спалив тих, кого знайшов довкруги халдейської печі. **49** Ангел же господній зійшов разом з Азаріїними дітьми до печі і забрав з печі вогненний полумінь. **50** І зробив посеред печі, наче холодний дух, що шумів, і вогонь зовсім не доторкнувся до них, ані не засмутив, ані не надокучив їм. **51** Тоді ті три, наче одними устами, співали, і благословили, і прославляли Бога в печі, кажучи: **52** Благословенний є ти, Господи Боже наших батьків! І хвали гідний і гідний прослави на-віки! І благословенне святе ім'я твоєї слави! І гідне похвали і гідне прослави навіки! **53** Благословенний є Ти в церкві святої твоєї слави! І хвали гідний і прослави гідний навіки! **55** Благословенний є Ти, що наглядаєш над безоднями, що сидиш на херувимах! І похвали гідний і прослави гідний навіки! **54** Благословенний є Ти на престолі слави твого царства! І хвали гідний, і прослави гідний навіки! **56** Благословенний є Ти на небесній тверді! І хвали гідний, і прослави гідний навіки! **57** Благословіть всі господні діла Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **59** Благословіть, господні ангели, господні небеса, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **60** Благословіть, всі води, що над небесами, і всі господні сили, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **62** Благословіть, сонце і місяцю, небесні звізди, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **64** Благословіть, всякий дощ і роса, і всі духи, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **66** Благословіть, вогонь і горяч, мороз і спека, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **68** Благословіть, роси й іней, льоди і мороз, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **71** Благословіть, солонці і сніги, ночі і дні, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **72** Благословіть, світло, темрява, блискавки і хмари, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **74** Благословіть, земля, гори і горби, все, що на ній росте, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **78** Благословіть, джерела, моря і ріки, кити і все, що рухається у водах, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **80** Благословіть, всі небесні птахи, звірі і всі скоти, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **82** Благословіть, людські сини, і благослови, Ізраїлю, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **84** Благо-

на҃. ѝо сътвори с нáми по смотрéнїю твоемý, и по мнóжествý мл҃ти твоéя. ї ѝзми ны по чюдесе҃ твоѝ, и дáждь слáвý ѝмени твоемý ги҃. и да срамя҃тсѧ вси҃ ѡ҃слáющеи рабóмъ твоѝмъ злáѧ. и постыдáтсѧ ѡ҃ всѧ́кою сúлы, и скрѣпости ѝхъ да сокрýшатсѧ. [и]53 разумѣю҃тъ ꙗ҃ко ты̀ есѝ гь бъ є҆дúнъ, и слáвенъ по всеѝ вселенны҃и. И не престáша вътмѣтáюще а҃ слýги цр҃евы, жгýще пе҃ нафдою и смолóю, ї ѝзгрѣвъми и лóзїемъ. и распалáшесѧ плáмень на҃ пещїю, на м҃ лáкть. и ѡ҃быиде и пожже҃ ꙗ҃же ѡ҃брѣте ѡ҃ пещи халдéистѣи. а҃гл҃ъ же гн҃ь сни́де кýпно съ а҃зарїинною (чáдїю). ѣ҃ пéщь, и ѡ҃тя҃тъ плáмень ѡ҃гненыи ѡ҃ пéщи. и сътвори средѣ пещи ꙗ҃ко дх҃ъ хлáденъ шумящь. и не прикоснýсѧ ѝхъ ѡ҃нýдь ѡ҃гнь, ни ѡ҃скорби, ни стýжи ѝмъ. Тогдà (тїи) трїе ꙗ҃ко є҆дúными оу҃сты поáхý, и блáхý, и славлáхý ѓа въ пещи гл҃юще. Блáвенъ є҆сѝ гѝ ѓе ѡ҃ц҃ь нáшихъ, и хвáленъ, и превозношáемъ въ вѣки. и блáвено ѝмѧ славы твоéѧ ст҃ое, и хвалимъ, и превъзношáемъ въ вѣки. Блáвенъ є҆сѝ въ цр҃кви ст҃ыѧ слáвы твоéѧ, и хвалúмъ, и превъзносúмъ въ вѣки. Блáвенъ є҆сѝ видя́и бездны, сѣдя́и на херувúмехъ, и хвалимъ, и превознóсимъ въ вѣки. Блáвенъ є҆сѝ на пр҃тлѣ [слáвы]54 цр҃твїа твоегѡ, и хвалимъ, и превознесѝ въ вѣки. Благо҃е҆ є҆сѝ на твéрди нб҃ѣ, и хвалимъ, и прревознесѝ въ вѣки. Благи҃те вс҃ѧ дѣла гн҃ѧ ѓа, поúте и превознесúте є҆го во вѣки. Благи҃те (а҃гг҃ли гн҃и), нб҃са [гн҃ѧ]55 ѓа, поúте и превознесúте є҆го въ вѣки. (-)56 Благи҃те водꙑ вс҃ѧ превы́шнѧа нб҃съ, (и вс҃ѧ сúлы гн҃ѧ) ѓа, поúте и превознесúте є҆го въ вѣки. (-)57 Благи҃те сл҃нце и м҃ць, (звѣздꙑ небесныѧ) ѓа, поúте и превознесúте е҃ въ вѣки. (-)58 Благи҃те всѧ́къ дóждь и роса, (и вс҃и дс҃и) ѓа, поúте и превознесúте є҆го въ вѣки. (-)59 Благи҃те ѡ҃гнь и вáръ, (зимà и знóи) ѓа, поúте и превознесúте є҆го въ вѣки. (-)60 Благи҃те росы ї ѝней, (лéдꙑ и мра҃) ѓа, поите и превознесите є҆го въ вѣки. Благи҃те (слáны и снѣзи), нóщь и дн҃ї ѓа, поúте и превознесúте є҆го въ вѣки. Благи҃те свѣ҃ (-)61 тм҃а, (млънїѧ и óблаци) ѓа, поúте и превознесúте є҆го въ вѣки. (-)62 Благи҃те землà, (гóрꙑ, и хлъми, вс҃ѧ произрáстающаѧ на нéи) ѓа, поите и превознесúте є҆го въ вѣ҃. (-)63 Благи҃те (и҃сточницы), мóрѧ, и рѣки, (кúти, и вс҃ѧ движáщїасѧ въ водà) ѓа, поúте и превознесúте є҆го въ вѣки. (-)64 Благи҃те вс҃ѧ птúца нб҃ныа, (звѣрїе, и вс҃и скоти) ѓа, поúте и превознесúте є҆го въ вѣки. (-)65 Благи҃те сы҃не чл҃чьс-

тїи, (и҃ бл҃ви їи҃ю) г҃а, по́ите и҃ превозноси́те є҆го въ вѣки· (-)[66] бл҃ви́те і҆ере́и [гн҃и][67] (раби) г҃а, пои́те и҃ превозноси́те є҆го въ вѣки· (-)[68] бл҃ви́те дс҃и и҃ дш҃а правє́ныѣ (пр҃бнїи и҃ смирєнїи ср҃цє́) г҃а, по́ите и҃ превозноси́те є҆го въ вѣки· (-)[69] бл҃ви́те, а҆нан́ї́а, а҆за́рї́а, миса́илъ г҃а, по́ите и҃ превозноси́те є҆го въ вѣки· Я҃ко и҃зе́ и҃ы ѡ҃ а́да, и҃ [сп҃се и҃ы ѡ҃ руки см҃рти][70] і҆ и҃збави и҃ы ѡ҃ среды пе́щи (и҃) горя́щїа пла́мене, и҃ ѡ҃ среды о҆́гнѧ и҃збав́и и҃ы· И҃сповѣ́даитеся гви я҃ко бл҃гъ я҃́ко въ вѣки мл҃ть є҆го. бл҃ви́те вс҃и чтѹщеи г҃а бо҃гомъ҆́, по́ите (-)[71] и҃сповѣ́даитеся, я҃́ко въ вѣки мл҃ть є҆го· (-)[72] (Навхоδоносо́р)[73] (же) слы́ша пою́ща и҃̑ и҃ чюдисѧ, и҃ въста́ съ тр҃ша́нїемъ. и҃ рече вельмо́жамъ свои́̑, не три̑ ли вы́хомъ мужа въвръгли средѣ о҆́гнѧ҆ сва́заны. и҃ рѣша ц҃рю, и҃стинно́ю ц҃рю. и҃ рече ц҃рь, с҃е а҆зъ ви́ждѹ мужа четы́ри разрѣшены, и҃ ходѧща средѣ о҆́гнѧ, и҃ расыпа́нїѧ нѣсть в҃ нихъ҆̑. (-)[74] о҆́зрѣ́ (же) четве́ртаго подобна сн҃ѹ бж҃їю· Ѳгда҆̀ прї́иде (навхоδоносоръ)[75] къ ѹ҆стїю пе́щи о҆́гнє̑ раждежены́ѧ, и҃ р҃е́, седра́, миса́хъ, а҆вє́наго раби в҃а вы́шнѧго, и҃зыидете, и҃ прїидѣте. і҆ и҃зыиде седра́хъ, миса́, а҆вє́наго, ѡ҃ среды о҆́гнѧ҆̀. и҃ събра́шасѧ кн҃зи, и҃ воєводы о҆бладаю́щеи страна́ми, и҃ вельмо́жа ц҃рѧ, и҃ ви́дѧхѹ мужа, я҃́ко нѣсть телесе́мъ и҃хъ съдолѣ́лъ о҆́гнь, и҃ вла́са главы и҃хъ не о҆́палѝ, и҃ ры́зы и҃̑ не и҃змѣни́шасѧ, и҃ вонѧ о҆́гнены не бѧ́ше в҃ нихъ҆̑· [И҃ поклони́сѧ пр҃е́ ни́ми ц҃рь (в҃ѹ)[76]][77]. и҃ ѡ҃вѣщѧ҆̀ (навхоδоносоръ)[78] [ц҃рь][79], и҃ рече. бл҃ве́ в҃ъ седрахо́ миса́ховъ, [и҃][80] а҆вє́наго, и҃же посла҆̀ а҃гг҃ла своє́го, і҆ и҃зѧ҆̀ о҆́троки своѧ҆̀ я҃́ко ѹ҆пова́ша к немѹ. и҃ сло́во ц҃рево премѣни́ша, и҃ преда́ша телеса҆̀ своѧ҆̀ въ о҆́гнь я҃́коже да не послѹжатъ и҃ни поклоня́тсѧ всемѹ҆̀ бо́гу [и҃номѹ][5], но̀ точїю в҃ѹ своє́мѹ· (-)[81] ч҃з (же) заповѣ́даю за́повѣдь, вс҃и лю́дїе племе́нъ я҃́зыкъ, а҆ще речете хѹлѹ до в҃а седра́хова, (и҃) миса́хова, [и҃][82] а҆вє́наго, въ пагѹбѹ бѹдѹтъ, и҃ до́мове и҃хъ въ разъграбленїе. я҃́ко нѣсть в҃а другаго, и҃же возможетъ и҃зба́вити си́це. тогда҆̀ ц҃рь о҆́правди седра́ха, миса́х҃ [и҃][83] а҆вє́наго, въ странѣ вавѵ҆́лонстеи. [и҃ възвеличи а҃̀][84] и҃ сподоби а҃̀ старѣ́йшинствѹ жидовъ всѣхъ сѹщихъ въ ц҃рствїи є҆го·

[видѣнїе, ѣ҆][85].

(Навхоδоносоръ)[86] ц҃рь, всѣмъ лю́дє́, племенемъ, я҃зы́кѡ́, сѹщїимъ въ все́и земли, ми́ръ вамъ ѹ҆мно́жи́сѧ. зна́менїѧ и҃ чюдеса є҆́же съ҆творѝ со мно́ю в҃ъ вы́шнїи. ѹ҆го́дно бы́сть предо мно́ю совѣ́стити вы́̑, я҃́ко вели́ко и҃ кр҃бпо́ко. ц҃рство є҆го, ц҃рство вѣ́чное, *и҃ вла́сть є҆го въ ро́ды и҃ ро́ды·

и҃ѣ 3

словіть, священики, господні раби, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **86** Благословіть, духи і душі праведних, преподобні і покірні серцем, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! **88** Благословіть, Ананія, Азарія, Мисаїл, Господа! Оспівуйте і прославляйте його навіки! Бо Він вирвав нас з аду, і спас нас з руки смерті, і визволив нас з-посеред печі та горіючого полум'я, і спас нас з-посеред вогню. **89** Визнавайтеся Господеві, бо Він добрий, бо навіки його милосердя! **90** Благословіть всі, що Богом почитаєте Господа Бога! Оспівуйте, визнавайтеся, бо навіки його милосердя! **91** Навходоносор же почув, як вони співали, і дивувався. І вставши з поспіхом, і сказав до своїх вельмож: Чи ми не кинули трьох мужів зв'язаними до середини вогню? І сказали цареві: По правді, царю. **92** І сказав цар: Ось я бачу чотирьох розв'язаних мужів, що ходять посеред вогню. І немає в них зіпсуття. А вид четвертого подібний до божого сина. **93** Тоді Навходоносор прийшов до дверей печі вогнем розжареної і сказав: Седрах, Мисах, Авденаго, раби всевишнього Бога, вийдіть і ходіть. І вийшли Седрах, Мисах, Авденаго з-посеред вогню. **94** І зібралися князі і воєводи, що володіли країнами, і вельможі царя, і бачили мужів, що вогонь не заволодів їхніми тілами, і не попалив волосся їхньої голови, і їхня одіж не змінилися, і в них не було запаху вогню. І цар перед ними поклонився Богові. **95** І відповів цар Навходоносор, і сказав: Благословенний Бог седрахів, мисахів і аведнагів, який послав свого ангела і вирвав своїх рабів, тому що вони поклали надію на Нього. І вони змінили слово царя і видали їхні тіла у вогонь, щоб не послужити, ані не поклонилися всякому іншому богові, але тільки своєму Богові. **96** Я ж заповідаю заповідь: Всі люди, племена, народи, якщо скажуть хулу проти седрахового, мисахового і аведнавого Бога, на вигублення будуть і їхні доми на розграблення, бо немає іншого Бога, який зможе так спасти. **97** Тоді цар оправдав Седраха, Мисаха, і Авденаго у вавилонській країні. І звеличив їх, і удостоїв їх старшинства всіх жидів, що були в його царстві.

Видіння 5

4,1 Цар Навходоносор всім людям, племенам, народам, що є в усій землі: Мир хай вам помножиться! **2** Знаки і чуда, які зі мною зробив Всевишній Бог, було до вподоби переді мною вам сповістити **3** як великі і сильні. Його царство – вічне царство! *І Його влада в роди і роди!

ниж. 7

Глава 4

4 Я – Навходоносор був у добробуті в своєму домі і добре процвітав на своєму престолі. **5** Я побачив сон, і він мене перелякав. І я жахнувся на моєму ліжку, і видіння моєї голови мене жахали. **6** І мною дано заповідь привести перед мене всіх мудрих вавилонських чоловіків, щоб сповістили мені пояснення сну. **7** І входили заклинателі, і чаклуни ґазаринські, і халдеї. І я сказав перед ними сон, і вони не сповістили мені його пояснення, **8** аж доки не прийшов перед мене Даниїл, якому ім'я Валтазар, по імені мого бога, який в собі має божого святого духа. І перед ним я сказав сон. **9** Валтазаре, князю заклинателів! Про якого я пізнав, що ти маєш божий святий дух і всяка таємниця тобі не безсильна, послухай видіння мого сну, який я побачив, і скажи мені його пояснення. **10** І видіння моєї голови на моєму ліжку. Я бачив: і ось дуб посеред землі, і його висота дуже піднялася **11** і досягла до небес, і його коріння до кінців всієї землі. **12** Його листя гарне, і його плід великий, і їжа всіх у ньому. І під ним поселялися всі дикі звірі. І в його галуззях жили всі небесні птахи. І з нього годувалася вся земля. **13** Я побачив у сні вночі на моєму ліжку: і ось сторож святий зійшов з неба **14** і сильно закликав, і сказав: Зрубайте дуба! І обірвіть його галузки, і струсіть його листя, і розсипте його плід. Хай будуть зрушені звірі, що під ним, і птахи з його галуззя! **15** Лише ріст його коріння залиште в землі, і в залізних і мідних оковах, і в зелені ззовні. І в небесній росі хай поселится, і його частина – з диким звіром. **16** Його серце відчужиться від людей і йому дасться серце звіра. І над ним перейде сім часів. **17** Промовлянням сторожа слово і слово святе. Питання, щоб пізнали ті, що живуть: що Всевишній володіє людським царством, і кому захоче, його дасть. І хула людей повстане проти нього. **18** Це сон, який побачив я – цар Навходоносор. Ти ж, Валтасаре, наперед скажи його пояснення. Бо всі мудрі мого царства не можуть визнати мені його пояснення, ти ж, Даніїле, можеш, бо божий святий дух у тобі. **19** Тоді Даніїл, якому ім'я Валтазар, жахнувся на якусь одну годину. І його роздуми бентежили його. І відповів цар, і сказав Валтазарові: Мій сон і його пояснення хай тебе не спішить. І відповів Валтасар, і сказав: Пане, хай цей сон

Гла, д·

Азъ (навходоносо́ръ)[1] о́билѹа бѣхъ в домѹ своє́мъ, и́ бла́го цвѣтыи [на пр҃тлѣ своє́][2]. Сонъ ви́дѣхъ и́ оу́стра́ши мѧ. и́ сма-то́хсѧ на ло́жи моемъ, и́ видѣ́нїа главы̀ мо́ѧ смата́хѹ мѧ. и́ мно́ю заповѣдасѧ за́повѣдь, привести҃ пр҃ѐ ма всѧ̀ (мѹжа) мѹдрыѧ вавѷ̀лони́сы, да сказа́нїе сна̀ възвѣта́ть мнѣ. и́ въхожда́хѹ ба́лїѧ, (и́) волсви газарии́стїи, [и́][3] халдѣ́и, и́ со́нъ а҃зъ рѣхъ пр҃ѐ ними. и́ сказа́нїѧ е҃го не възвѣстии́ша мѝ. до́ндеже [дрѹгїи вни́де пр҃ѐ мѧ][4] данїилъ, е҃мѹже и́мѧ балтасаръ, по и́мени б҃а моего́, и́же дх҃ъ бж҃їи ст҃ъ [и́мать в҃ себѣ][5], [и́ со́нъ пр҃ѐ ними][6] рѣхъ. балтаса́ре кна́же ба́лїиске, е҃гоже а҃зъ разѹмѣхъ на́ко дх҃ъ бж҃їи ст҃ыи (и́маши)[7] и́ всѧ̀ та́инна не ѡ҃немо́жетсѧ тебѣ. слы́ши видѣ́нїе сна̀ [моего́][8] и́же ви́дѣхъ и́ сказа́нїе е҃го повѣ́ждь мнѣ. [и́ вѣдѣнїе главы̀ моеѧ][9] на ло́жи мое́мъ. зрѣхъ, и́ е҃е дѹбъ средѣ земла̀, и́ высота̀ е҃го (възвеличисѧ зѣло, и́)[10] досѧза́ше до нб҃се. и́ коре́нїе е҃го в҃ концы̑ (земла̀ всеѧ̀)[11]. листвїе е҃го кра́сно, и́ пло̀ е҃го мног҃, и́ пи́ща всѣхъ в нб҃. и́ под ни́мъ всела́хѹсѧ [вс҃и][12] звѣрїе ди́вїи, и́ въ вѣтвехъ е҃го жива́хѹ [вс҃ѧ][13] пти́ца нб҃ныѧ, и́ ѡ҃ него пита́шесѧ вс҃ѧ (земла̀)[14]. ви́дѣхъ въ снѣ но́щїю на ло́жи мое́мъ. и́ е҃е бъ҆ждрїи (-)[15] ст҃ыи ѡ҃ нб҃се сни́де, и́ възгласѝ крѣпцѣ, и́ (-)[16] рече, посѣцѣте дѹбъ, и́ о́бїате вѣ́ѧ е҃го. и́ о́брѹшите ли́ствїе е҃го, и́ расы́плете пло̀ е҃го. да сѧ възы́блютъ звѣрїе и́же под ни́мъ, и́ пти́ца съ вѣтвеи е҃го. то́чїю прониче́нїе коре́нїѧ е҃го въ землѝ о́ста́вите. и́ въ оу́зе желѣзне и́ мѣ́дьне и въ трависѣ вн҃ѣ, и́ ро́сѣ нб҃ныѣи вселиѧ, и́ съ звѣре̑ ди́вїи̑ ча́сть е҃го (-)[17]. [ѡ҃ чл҃ѣкъ и҃змѣнисѧ ср҃це е҃го][18], и́ ср҃це звѣрино да́сѧ е҃мѹ. и́ седмь вре́менъ и҃змѣнисѧ о҃ нб҃е. сказа́нїемъ бъ҆ждре сло́во и́ гл҃ъ ст҃ъ възпро́сѣ. да оу҃вѣ́дятъ живѹщеи на́ко владе́ѣтъ вы́шнїи цр҃ьствомъ чл҃ѣмъ, и́ е҃мѹже въсхо́щ҃ѐ дастъ е҃̀. и́ похвале́нїе чл҃ѣче въста́ви̑ в нѣ̀. сїи со́нъ и́же ви́дѣхъ а҃зъ (навходоносо́ръ)[19] цр҃ь. (-)[20] ты́ (же) балтаса́ре сказа́нїе [е҃го][21] повѣ́ждь [пре́ди][22]. на́ко вс҃и мѹдрїи цр҃тва мое́го не могѹтъ сказа́нїѧ [е҃мѹ][23] и҃сповѣдати мнѣ. ты́ же данїи́ле мо́жеши, на́ко дх҃ъ бж҃їи ст҃ъ в тебѣ· ѓогда̀ данїилъ е҃мѹже и́мѧ балтаса́ръ, оу҃жасе́сѧ а҃ки е҃ди́нъ ча́съ, и́ размышле́нїѧ е҃̀ смѹщахѹ е҃го. и́ ѡ҃вѣщà цр҃ь, и́ ре́че балтасаре, со́нъ [мои][24] и́ сказа́нїе [е҃го][25] да тебе не тщитъ. и́ ѡ҃вѣщà балтаса́ръ, и́ рече, гд҃не, [да бѹ́детъ][26] со́и̑ [сїи][27] ненави́дящимъ тѧ, и́

сказа́нїе є҆го врагомъ твои́мъ. дубъ и҆́же ви́дѣ
вънзвели́чивыисѧ и҆ оу҆кре́пѣвыи, є҆гоже высота́ до-
сѧза́ше нб҃се, и҆ коре́нїе є҆го въ всеи́ земли́, и҆ ли́с-
твїе є҆го бл҃го цвѣтно, и҆ пло́дъ є҆го мн҃о, и҆
пи́ща всѣмъ ѣ҆ немъ, под ни́мъ живя́хѹ звѣ-
рїе ди́вїи, и҆ въ вѣтвѣ́ є҆го оу҆гнѣздя́хѹсѧ пти́-
ца нб҃ныѧ. ты҆ є҆си ц҃рю, ꙗ҆́ко вънзвели́чисѧ и҆
оу҆кре́пѣ. и҆ вели́чество твое вънзвели́чисѧ и҆ до-
сѧже нб҃се, и҆ вла́сть твоѧ до конець зе́мльны҃. и҆
ꙗ҆́ко ви́дѣ ц҃рь а҃гг҃ла, и҆ сто́ѧго сходя́ща съ
нб҃се, и҆ рече, посѣцѣте дрв҃, и҆ расы́плете и҆̀
то́чїю прониче́нїе коре́нїѧ є҆го [в зе́мли҆ о҆ста́-
вите][28], и҆ въ оу҆зѣ желѣзнѣ и҆ мѣдянѣ, и҆ въ
зла́це внѣ и҆ въ росѣ нб҃неи въндво́рится, (-)[29] съ
звѣремъ ди́вїимъ ча́сть є҆го. до́ндеже седмь вре́-
менъ премѣни́тсѧ о҆́ немъ· се́ же сказа́нїе є҆го
ц҃рю. и҆ сказа́нїе вы́шнѧго [є҆́е][30] є҆́сть, є҆́же приспѣ
на господи́на моє́го ц҃рѧ. (-)[31] [и҆́ждену́тъ тѧ][32]
ѡ҆̃ чл҃кы, и҆ съ ди́вїимъ звѣремъ бу́детъ
ни҃ є҆ житїе твое҆̀. *и҆ трабо́ю а҆́ки вола́ напита́ютъ ниж. 5
тѧ, и҆ ѡ҆̃ росы҆̀ небны҃ѧ [тѣло твое (о҆́брас-
тетъ)[33]][34]. и҆ се́дмь временъ и҆змѣни́тсѧ о҆́ тебѣ, до́ндеже оу҆вѣси ꙗ҆́ко съвладе́тъ вы́шнїи
ц҃рствомъ чл҃ческимъ, и҆ є҆му́же вънсхо́щетъ дасть є҆̀·
и҆ е́же рече, о҆ста́вите прониконове́нїе коре́нїѧ
дуба [въ земли҆̀][35]. ц҃рство твое тебѣ бу́детъ,
ѡ҆̃нележе оу҆вѣси вла́сть нб҃ную. сего ра́ди ц҃рю
сир҃ѣ ѓ совѣтъ мои́ да ти бу́детъ оу҆го́денъ, *и҆ гр҃ѣ- сир. 3
хы҆̀ твоѧ мл҃тьми расы́пли, и҆ непра́вды [твоѧ][36]
щедрота́ми оу҆богихъ, негли бу́детъ вънздержа҆̀
на́рость гр҃ѣхомъ твои́мъ б҃ъ· се҆̀ всѣ̀ пости́же
(навходоносо́ра)[37] ц҃рѧ. по дво́ю же надесѧте мц҃ѹ
(-)[38] ц҃рства [є҆го][39], въ вавѵ̀ло́нѣ бѣ ходя҆̀, (и҆ на
забра́лѣхъ гра́да съ всею сла́вою є҆го, и҆ на сѣ-
нехъ є҆го хожда́ше) [и҆̀][40] ѡ҆вѣщя҆̀ ц҃рь, и҆ рече,
нѣсть ли се҆ вавѵ̀лонъ вели́кѧ ю҆́же а҆́зъ съ-
гради҆̃ дому ц҃рствѹ въ дръжа́ве крѣпости моеѧ,
въ че́сть сла́вы моеѧ. є҆щe (бо) сло́вѹ сѹщѹ въ
оу҆стѣхъ ц҃рихъ. гл҃а съ нб҃се бысть, (-)[41] ц҃рство
[твое][42] прейде ѡ҆̃ тебѣ҆̀, и҆ ѡ҆̃ чл҃къ (ѡ҆̃жену́тъ
тѧ)[43], и҆ съ звѣремъ ди́вїимъ жи́тїе твое. и҆
трабо́ю а҆́ки вола҆̀ напита́ю тѧ. и҆ седмь вре́-
менъ и҆змѣнѣ́ѧ о҆́ тебѣ, дондеже оу҆вѣси ꙗ҆́ко
съвладѣетъ вы́шнїи ц҃рствомъ чл҃ческимъ, и҆ є҆мѹ-
же вънсхо́щетъ дасть є҆̀· в тои́ ча́съ сло́во сконча́ѧ на (ц҃ри навходоносо́рѣ)[44]. и҆ ѡ҆̃ чл҃кы ѡ҆̃-
гна́ѧ, и҆ трабу́ а҆́ки волъ ꙗ҆́дя҆ше, и҆ ѡ҆̃ росы҆̀
нб҃ныѧ тѣло є҆го (о҆́брасте҆̀)[45], до҆́ндеже вла́си є҆мѹ
ꙗ҆́ко львѹ̀ вънзвеличя́ша, и҆ но́гте є҆мѹ а҆́ки пти́-
цамъ· и҆̀ по сконча́нїи (мц҃ѣ) дн҃їи. а҆́зъ (навѣ́ходо-
носо́ръ)[46] о҆́чи свои҆̀ на́ нб҃о вънздви́гъ, и҆ оу҆́мъ мои
къ мнѣ ся вънзвратѝ. (-)[47] вышнѧго бл҃вѣ҆̃ и҆

буде тим, що тебе ненавидять, і його пояснення – твоїм ворогам. **20** Дуб, якого ти побачив, що став великим і скріпився, якого висота досягла до небес, і його коріння по всій землі, **21** і його листя гарно цвіте, і його плід численний, і їжа всіх у ньому, під ним жили дикі звірі, і в його галуззях загніздилися небесні птахи, **22** ти є, царю. Бо ти став великим і скріпився, і твоя велич стала великою і досягла до небес, і твоя влада до земних кінців. **23** І оскільки цар побачив ангела і святого, що сходив з неба, і сказав: Зрубайте дерево і його знищіть, лише ріст його коріння залиште в землі і в залізних і мідних кайданах, і в зелені надворі, і в небесній росі. Поселиться його частина з дикими звірами, доки *не* перейде над ним сім часів. **24** Це ж його пояснення царю і це є пояснення Всевишнього, яке надійшло на мого пана, царя. **25** Тебе проженуть від людей, і твоє життя буде з диким звіром, *і тебе нагодують травою, наче вола, і твоє тіло обросте від небесної роси, і над тобою перейде сім часів. Доки не пізнаєш, що Всевишній панує людським царством і його дасть, кому захоче. **26** І тому що він сказав: Залиште ріст коріння дуба в землі, – твоє царство буде тобі, від чого пізнаєш небесну владу. **27** Через це, царю, моя рада хай буде тобі вгодна, *і милостинями очисть свої гріхи, і щедростями до бідних – твої неправди. Може буде, що Бог стримає лють за твої гріхи. **28** Це все найшло на царя Навходоносора. **29** Після дванадцяти ж місяців його царства він ходив в Вавилоні і на баштах міста зі всією його славою, і ходив на його стінах. **30** І відповів цар, і сказав: Чи не є це великий Вавилон, якого я збудував домові царства у владі моєї сили на честь моєї слави? **31** Адже ще як було слово в царських устах, був голос з неба: Твоє царство відійшло від тебе, **32** і тебе проженуть від людей, і твоє життя з диким звіром, і тебе нагодують травою, як вола, і над тобою перейде сім часів, аж доки не пізнаєш, що Всевишній володіє людським царством і дасть його, кому захоче. **33** В тій годині сповнилося слово на цареві Навходоносорові. І він був вигнаний від людей, і їв траву, наче віл, і його тіло обросло від небесної роси, аж доки його волосся стало великим, як у лева, і його нігті – як у птахів. **34** І після закінчення тих днів я, Навходоносор, підняв свої очі до неба, і до мене повернувся мій розум. Я поблагос-

ловив Всевишнього і я похвалив
ниж. 7 Того, що живе навіки, *бо Його влада – вічна влада і його царство на роди і роди. **35** І всі, що живуть на землі, важаються за ніщо. За своєю волею Він чинить в небесній силі і в поселенні землі. І немає того, хто протиставиться його руці і Йому скаже: Що ти зробив? **36** В тому часі мій розум повернувся до мене і я прийшов до честі мого царства. І моя подоба повернулася до мене, і мої тирани, і мої вельможі мене шукали. І я закріпився у своєму царстві, і мені додалася надмірна величність. **37** Отже, сьогодні я, Навходоносор, хвалю, і величаю, і прославляю небесного Царя, бо всі його діла – правдиві і його дороги – суди, і всіх тих, що ходять в гордості, Він спроможний впокорити!

Глава 5

1 Видіння 6

Цар Валтазар зробив вечерю своїм вельможам – тисячі мужам. Перед тисячею же напитків **2** сказав Валтазар, коли пив вино, щоб принести золотий і срібний посуд, який виніс був його батько Навходоносор з храму Господа Бога, який в Єрусалимі. І хай п'ють з них цар, і його вельможі, і його наложниці, і бенкетуючі довкруги нього. **3** І принесли золотий і срібний посуд, який виніс цар Навходоносор з храму Господа Бога, що в Єрусалимі, і з них пили цар, і його вельможі, і його наложниці, і бенкетуючі довкруги нього. **4** І похвалили золотих, і срібних, і мідних, і камінних, і дерев'яних, і залізних богів, і не поблагословили вічного Бога, що має
єз. 8 владу над їхнім духом. **5** *В тій годині вийшли пальці людської руки і писали напроти світильника, на порозі стіни дому царя. І цар бачив пальці руки, що писала. **6** Тоді вид царя змінився, і його задуми його тривожили, і зв'язки його бедра слабли, і коліна разом стукали. **7** І цар сильно закричав, щоб ввести чародіїв і халдеїв ґазаринських, і цар відповів вавилонським мудрецям: Хто прочитає це писання і його пояснення мені сповістить, той зодягнеться в багряницю, і *дам* золотий ланцюжок на його шию, і третім в моєму царстві почне *панувати* з владою. **8** І входили всі мудрі до царя і не могли прочитати писання ані сповістити цареві пояснення. **9** Цар же Валтазар стривожився, і його вид в нього змінився, і його вельможі тривожилися. **10** І цариця ввійшла до дому бенкету, і від-

живущаго въ вѣки похвалиⷯ [-][48]. *Ꙗ҆ко власть нн҃ѕ҃
є҆го, власть вѣчна, и҆ цр҃тво є҆го в ро́ды и҆ ро́ды.
и҆ вс҃и живущеи на земли́ нивочто́же намѣни-
шасѧ. (-)[49] по во́ли своеи́ твори́тъ ѣ҆ си́лѣ
нб҃ныѣи, и҆ в селе́нїи земльны́ѣ. и҆ нѣсть и҆же сѧ
проти́витъ рꙋцѣ є҆го, и҆ речетъ є҆мꙋ, что҆
сътвори́. ѣ҆ то врема ꙋ́мъ мои́ вꙑзвратисѧ
къ мнѣ, и҆ в че́сть цр҃тва своє́го прїидохъ. и҆
о҆́зречь моѧ вꙑзвратисѧ къ мнѣ. и҆ мꙋчи́теле
мои́, и҆ вельмо́жа моѧ и҆скаⷯ мене. и҆ въ цр҃твѣ
своє́мъ ꙋ҆тверди́хсѧ, и҆ велиⷱчество и҆зъѡ́биліѣе
приложи́ ми сѧ. Нн҃ѣ ꙋ҆́бо а҆́зъ (навходоносо́ръ)[50],
хвалю́ и҆ превозношаю́, и҆ слаа́влю цр҃а нб҃наго. Ꙗ҆́ко
всѧ̀ дѣла є҆го и҆стинна, и҆ пꙋтїе є҆го сꙋди. и҆
вс҃ѧ ходѧ́щаѧ съ презрѣнїемъ мо́жетъ сми-
ри́ти.

Гл҃а, е҃.
[видѣнїе, ѕ҃][1].

Валтаса́ръ цр҃ь сътвори́ вече́рю [-][2] вельмо́-
жамъ своимъ тꙑсѧщи [мꙋжъ][3]. пр҃е тꙑ́-
сѧщею же (винопи́тїи)[4] валтасаръ р҃е въ
вкꙋше́нїи винѧ̀, Ꙗ҆́коже принестѝ сосꙋды
зла́ты и҆ сре́брены, Ꙗ҆́же бѣ и҆зне́слъ [ѡ҃ц҃ъ є҆го
(навходоносо́ръ)[5]][6] ѡ҃ хра́ма [г҃а б҃а][7] и҆́же въ і҆ер-
лимѣ, и҆ да пїютъ в нихъ цр҃ь и҆ вельмо́жа є҆го,
и҆ же́нимы є҆го, и҆ лежꙋщеи о҆́кр҃тъ є҆го. и҆ принe-
со́ша сосꙋды златыѧ и҆ сре́бреныѧ, Ꙗ҆́же и҆знесѐ
[навходоносо́ръ][8] [цр҃ь][9] ѡ҃ хра́ма [г҃а][10] б҃а и҆́же въ
і҆ер҃лимѣ. и҆ пїѧхꙋ в нихъ цр҃ь и҆ вельмо́жа є҆го, и҆
женимы є҆го и҆ лежꙋщеи о҆́кр҃тъ є҆го, [-][11] и҆ похва-
ли́ш҃ богѝ зла́тыѧ, и҆ сре́бреныѧ, и҆ мѣдяныѧ,
(и҆ ка́меныѧ, и҆ древяныѧ, и҆ желѣзныѧ)[12]. [и҆
б҃а вѣчнаго не бл҃виша, и҆мꙋщаго вла́сть дх҃а
и҆́хъ][13]. *въ то́и ча́съ и҆зындо́ша прсты рꙋкѝ чл҃ка и҆ ѣ҆зѣ҆ и
чл҃ча, и҆ писа́хꙋ проти́ву ламп҃а́ды на пра́зѣ
стѣны̀ хра́ма цр҃а. и҆ цр҃ь вида́ше прсты рꙋки
пи́шꙋщїа. тогда̀ цр҃ю о҆́зречь и҆змѣни́сѧ, и҆ раз-
мышленїа є҆го смꙋща́хꙋть и҆̀, и҆ съѡ́ꙋзы чре́слъ
є҆го раслабла́хусѧ, и҆ колѣни (-)[14] сꙋсъ сража́стa-
сѧ. и҆ вꙑзъпѝ цр҃ь си́лою, Ꙗ҆́коже вꙑвести во́лхвы,
(и҆) халдѣѧ газарии́ски. и҆ [ѡ҃вѣщà цр҃ь][15] мꙋ́д-
рымъ вавꙋ́лоньскимъ. и҆́же почте́тъ вꙑписа́нїе є҆е,
и҆ ра́зꙋмъ [є҆го][16] съвѣсти́тъ мнѣ. (тои) въ баг-
рани́цꙋ ѡ҃блече́тсѧ, и҆ гри́вна зла́таѧ на вы́и
є҆го, и҆ тре́тїи въ цр҃твѣ мое́мъ съ властѝ
начне́тъ. и҆ вхождаⷯ вс҃и мꙋ́дрїи къ цр҃ю. и҆ не
можа́хꙋ вꙑписа́нїѧ почести, ни ра́зꙋма [цр҃ю
вꙑзвѣсти́ти][17]. (-)[18] цр҃ь (же) валтаса́ръ вꙑзма-
те́сѧ, и҆ озречь є҆го и҆змѣни́сѧ [на не́мъ][19]. и҆
вельмо́жа є҆го смꙋщахусѧ. И҆̀ [цр҃ца вни́де въ
хра́мъ пи́рныи][20]. [и҆ ѡ҃вѣщà цр҃ца][21] и҆ р҃е, цр҃ю

повіла цариця, і сказала: Царю, живи вічно! Хай тебе не тривожать твої роздуми і твій вид хай не міняється. **11** Є чоловік у твоєму царстві, в якому божий дух. І в днях твого батька він був сміливим, і в ньому знайдено розумність. І цар Навходоносор, твій батько, поставив його князем над заклинателями, і ворожбитами, і халдеями ґазаринськими. **12** Бо дуже великий дух був в ньому і знайдена була мудрість і розумність в ньому, що роз'яснював сни, і сповіщав держане ангелами, і розв'язував зв'язане – Даниїл. І цар дав йому ім'я Валтасар. Тепер, отже, хай буде прикликаний. І він тобі сповістить пояснення. **13** Тоді Даниїл введений був перед царя, і сказав цар перед всіма: Чи ти є Даниїл з полонених жидівських синів, якого привів мій батько Навходоносор? **14** Почув я про тебе, що в тобі божий дух, і сміливість, і розумність, і дуже велика мудрість знайдена в тобі. **15** І ось сьогодні ввійшли перед мене мудрі, чародії ґазаринські, щоб прочитати це писання і сповістити мені його пояснення, і не змогли мені сповістити. **16** Я ж про тебе почув, що можеш пояснити рішення. Тепер, отже, якщо зможеш це писання прочитати і сповістити мені його пояснення, будеш зодягнений в багряницю, і буде золотий ланцюжок на твоїй шиї, і третім почнеш володіти в моєму царстві. **17** Тоді відповів Даниїл і сказав перед царем: Твої дари хай будуть з тобою, і іншому дай дар твого дому. Я ж цареві прочитаю писання і скажу тобі його пояснення. **18** Царю, Всевишній Бог дав Навухоносорові, твоєму батькові, царство, і велич, і шану, і славу. **19** І від величності, яку йому дав, всі люди, племена, народи тряслися і боялися його лиця. І яких бажав, він вбивав, і яких бажав, лишав живими, і яких бажав, підносив, і яких бажав, впокорював. **20** І коли його серце піднялося і скріпився його дух, щоб зневажати, він був зведений з престолу царства і шана була забрана в нього. **21** І він був прогнаний від людей, і його серце було дане зі звіром, і його життя – з дикими ослами. *І його годували травою, як вола, і від небесної роси обросло його тіло, обросло, аж доки волосся його голови стало великим, як у левів, і його нігті – як у птахів. Доки не пізнав, що Всевишній володіє людським царством і його дасть, кому хоче. **22** І ти, отже, його сину Валтасаре, не впокорив твоє серце перед Господом. Кого є це все, що на виду? **23** Але ти піднявся на Господа Бога небесного і приніс перед себе посуд його храму. Ти ж, і

вищ. 4

вбъ вѣки живи. да не смꙋтаѧтъ тебѣ размышлє́нїѧ твоѧ, и̑ ѻ̑зрець твоѧ да сѧ не и̑змѣнѧ́етъ. е̑сть мꙋ́жъ въ цр҃твѣ твое́мъ, в не́мже дх҃ъ бж̑їи. и̑ въ дн҃и ѡ̑ц҃а твое́го бл҃аждрета, и̑ смы́слъ ѻ̑брѣтѐсѧ в нё. и̑ цр҃ь (навходоносо́ръ)[22] ѡ̑ц҃ъ твои, кн҃зѧ (и̑) поста́ви волхвомъ, (и̑) ба́лїа̑, (и̑) халдѣ́емъ газари́нскимъ)[23]. на́ко дх҃ъ и̑зли́ха бѣ́ше в не́мъ, и̑ премꙋдрость и̑ смы́слъ [ѻ̑брѣтѐсѧ в не́м][24], сказа́ѧ сны̀, и̑ съвѣ́стꙋѧ держи́маѧ (а̑гг҃лы), и̑ разрѣша́ѧ съоу́зы данїи́лъ. и̑ цр҃ь нарече е̑мꙋ и́ма валта́сара: нн҃ѣ ꙋ̑бо да сѧ взове́тъ, и̑ сказа́нїе съвѣсти́тъ тебѣ. тогда̀ данїи́ль въведе́сѧ пр҃е̑ цр҃а. и̑ рече цр҃ь [пр҃е̑ всѣми][25], ты ли е̑си данїи́лъ ѡ̑ сѝновъ плѣ́нникъ жидо́вскъ, и̑же приведе [навходоносо́р][26] ѡ̑ц҃ъ мои. слы́шахъ ѻ̑ тебѣ на́ко дх҃ъ бж̑їи в тебѣ, и̑ въжре́нїѧ и̑ смы́слъ, и̑ премꙋдрость и̑зѻ̑би́ла ѻ̑брѣтѐсѧ в тебѣ. и̑ е̑е нн҃ѣ внидо́ша пр҃е̑ ма мꙋ́дрїи, волсви газари́йстїи, да въписа́нїе е̑е почтꙋтъ, и̑ сказа́нїа е̑го съвѣстѧ́т҃ ми, и̑ не могоу́ша съвѣсти́ти мн҃ѣ. (-)[27] а̑з҃ (же) слы́шахъ ѻ̑ тебѣ на́ко мо́жеши сꙋ́ды сказати. нн҃ѣ ꙋ̑бо а̑ще възмо́жеши въписа́нїе (е̑е) прочести, и̑ сказа́нїе е̑го съвѣсти́ти мн҃ѣ. въ багранѝцꙋ ѻ̑облече́шисѧ, и̑ грѝвна зла́та на вы́и твое́и бꙋдѐ, и̑ тре́тїи въ цр҃твѣ мое́мъ съвластѝ начне́ши. [тогда̀ ѡ̑вѣща данїи́лъ, и̑ рече][28] пр҃е̑ цр҃емъ. дама́нїа твоѧ с тобо́ю да бꙋдꙋтъ, и̑ да́ръ до́мꙋ твоего̀ и̑номꙋ да́ждь. а̑з҃ же писа́нїе почтꙋ [цр҃ю][29], и̑ сказа́нїе е̑го съвѣщꙋ тебѣ. цр҃ю, бг҃ъ вы́шнїи, цр҃тво и̑ велѝчество, и̑ че́сть и̑ сла́вꙋ да́сть (навходоносо́ру)[30] ѡ̑ц҃ꙋ твое́мꙋ. и̑ ѡ̑ величества е̑же (е̑мꙋ да́сть)[31], вс҃и лю́дїе, племена, на҃зы́цы ба́ху трасꙋщесѧ и̑ боѧ́щесѧ ѡ̑ лица̀ е̑го. (и̑) на́же хотя́ше ꙋ̑бива́ше, (и̑ на́же хотя́ше живлѧ́ше), и̑ на́же хотя́ше възвышѧ́ше, и̑ на́же хотя́ше смиря́ше: и̑ е̑гда̀ възнесе́сѧ ср҃це е̑го, и̑ (ѹ̑твержди́сѧ дх҃ъ е̑го)[32] на́коже презорова́ти. съведе́сѧ ѡ̑ пр҃тла цр҃тва, и̑ че́сть ѡ̑ня́сѧ ѡ̑ него. и̑ ѡ̑ чл҃ѣ ѡ̑гна́сѧ, и̑ ср҃це е̑го съ звѣре́мъ ѡ̑да́сѧ, и̑ (жи-

вбй д тїе е̑го съ дивїи́ми ѻ́слы)[33]. *и̑ трабо́ю а̑ки волà пита́ху е̑го, и̑ ѡ̑ росы нб҃ныа (ѻ́бросте тѣ́ло е̑го, ѻ́бросте)[34] [до́ндеже вла́си главы е̑го на́ко льво́мъ възвелича́ша, и̑ но́гте е̑го на́ко пти́цамъ]. до́ндеже разꙋмъ на́ко владѣ́етъ [-][35] вы́шнїи цр҃тво́мъ чл҃ѣмъ, и̑ е̑мꙋже хо́щетъ да́сть е̑. и̑ ты̀ ꙋ̑бо сн҃ꙋ е̑го валтаса́ре, не смири ср҃ца своего̀ пр҃е̑ (гд҃ъ) е̑гоже е̑е вс҃е ѹ̑видѣ́нїе. но на г҃а бг҃а нб҃наго възнесе́сѧ, и̑ съсꙋ́ды хра́ма е̑го принесе пр҃е̑ сѧ. (-)[37] ты (же) и̑

твої вельможі, і твої наложниці, і гості довкруги тебе, ви пили вино з них, і золотих, і срібних, і камінних, і дерев'яних, і залізних богів, які ані не бачать, ні не чують, ні не розуміють, ти похвалив. І Бога, у кого твій подих, в Його руках, і всі твої дороги, Його ти не впізнав ані не прославив. **24** Через це від Його лиця прийшли пальці руки і написали це письмо. **25** Це ж є наказане писання: Мани. Текел. Фарес. **26** Це пояснення слова: Мани – Бог виміряв твоє царство і його завершив, **27** Текел – поставлено на вагу і знайдено брак, **28** Фарес – відділено від тебе твоє царство і дане Мидам і Персам. **29** І сказав Валтасар: Зодягніть його. І зодягли Даниїла в багряницю, і поклали на його шию золотий ланцюжок. І він заповів про нього, щоб він був князем і третім в його царстві.

30 Видіння 7

Валтасара, халдейського царя, вбили в тій ночі. **6,1** Дарій же, мидієць, взяв царство, маючи шістдесят і два роки.

Глава 6

2 І було до вподоби перед Дарієм. І він поставив над царством 100 і 20 князів, щоб вони були в усім його царстві. **3** Над ними три урядовці, з яких Даниїл був третім, щоб ним доповідати справи князям.

сир. 11 Щоб цареві не завдали шкоди. **4** *І Даниїл був над ними, бо дуже великий дух був в ньому, і цар його поставив над усім своїм царством. **5** Урядовці ж і князі шукали причини проти Даниїла. І ніякої причини, і переступу, і гріха не знайдено в ньому, бо він був вірний. **6** І сказали урядовці: Ми не знайдемо причини проти Даниїла, хіба що в законах його Бога. **7** Тоді урядовці і князі, ставши перед царем, сказали йому: Даріє, царю, живи вічно! **8** Порадилися всі, що над твоїм царством, воєводи і князі, і ті, що володіють країнами, щоб поставити царську постанову і скріпити декрет. Щоб, якщо хтось попросить якесь прохання в Бога або в людини до 30-и днів, – хіба тільки в тебе, царю, – хай буде кинутий до ями левів. **9** Тепер, отже, царю, постав декрет і видай письмо, щоб не змінився мидський і перський припис. Щоб не було зміни проти цього. **10** І тоді цар Дарій наказав написати й декрет. **11** Даниїл же, коли взнав, що написано декрет, ввійшов до свого дому, вікна ж в нього, в горішній його кімнаті, відкриті в на-

вельмо́жа твоа, и́ же́нимы твоа, и́ лежа́щеи о́ӄрѫтъ тебе, вино пїа́сте в ни́хъ. и́ боги зла́тыа, и́ сре́бреныа, [-][38] (и́ ка́меныа, и́ древа́ныа, и́ желѣ́зныа)[39], и́же ни видятъ ни слы́шатъ ни разумѣ́ютъ, похвали. и́ бг҃а в негоже дыха́нїе твое в рѹ́кѹ е̂го и́ вс҃и пѹти твои, не (позна́ е̂го ниже) просла́ви. сего ради ѿ лица е̂го пѹсти́шасѧ прьсты рѹ́чнїи, и́ писа́нїе е̂е вчинѝша· (-)[40] се (же е̂сть) писа́нїе вчине́ное· ч҃а́ни, де́келъ, фа́ресъ· е̂е сказа́нїе гл҃а· ма́ни. и́змѣри бъ ц҃рство твое и́ сконча́ е̂· де́келъ. поста́висѧ ѣ̀ мѣ́рахъ, и́ о́брѣтѣ́сѧ ли́хѹемо. фа́ресъ. раздѣли́сѧ ц҃рьство твое [ѿ тебе][41], и́ ѿда́стьсѧ ми́домъ и́ пе́ромъ· И́ рече валта́саръ (о́блецѣте и́), и́ о́блеко́ша данїи́ла ѣ̀ багряни́цѹ, и́ гри́внѹ зла́тѹю вѫзложи́ша на выю̀ е̂го. и́ заповѣ́да о́ немъ ѩ́коже бы́ти е̂мѹ кн҃зю, (и́) тре́тїемѹ въ ц҃рствѣ [е̂го][42].

[видѣ́нїе з҃][43]

[валтаса́ра ц҃ра халде́иска оубѝша в т҃ѹ но́щъ][44]. (-)[45] дарїи (же) мидеани́нъ прїа ц҃рство, сы́и шестидесѧ́ и́ двою лѣ́тѹ·

Гл҃а, з҃·

бы́сть оубо́но пре́ да́рїемъ, и́ поста́ви въ ц҃рствѣ кн҃зь р҃, и́ і҃, ѩ́коже бы́ти и́мъ въ всемъ ц҃рствѣ е̂го. (-)[1] на́ ни́ми (же) (три чино́вници)[2], ѿ ни́хже е̂ѣ данїи́лъ (тре́тїи)[3]. ѩ́коже повѣ́даемъ рѣ́чи и́мъ кн҃земъ, да ц҃рю не зазла́ютъ. *и́ е̂ѣ данїи́лъ на́ сир. 11 ни́ми, ѩ́ко дх҃ъ е̂ѣ́ше и́зо́бима в немъ, и́ ц҃рь поста́ви ѝ въ всемъ ц҃рствѣ своем҃ъ. (-)[4] чино́вницы (же) и́ кна́зи и́ска́хѹ вины̀ (-)[5] на данїи́ла. и́ всѣа вины̀ и́ събла́зна [и́ грѣха̀][6] не о́брѣто́ша до него, ѩ́ко и́звѣ́стъ е̂ѣ́ше· И́ рѣ́ша чино́вницы, не о́бра́щемъ до данїи́ла вины̀, а̂ще не въ зако́нѣ бг҃а е̂го. тогда̀ чино́вницы и́ кн҃зи (ста́вше)[7] пре́ ц҃ремъ (-)[8] рѣ́ша е̂мѹ, дарїе ц҃рю, въ вѣки живи. съвѣща́ша вси и́же въ ц҃рствѣ твое́м҃, воево́ды, и́ кн҃зи, и́ облада́ющеи страна́ми, ѩ́коже оу҃ста́вити оу҃ста́въ ц҃рь и́ оу҃крѣпи́ти зако́нъ. ѩ́ко а̂ще кто́ про́ситъ прошени́а всего оу҃ бо́га, и́ли чл҃ка до дн҃ъ л̃, ра́звѣ то́чїю оу҃ тебе ц҃рю, да сѧ вѫвръжетъ в ро́въ левѣ́скь. нн҃ѣ оу҃бо ц҃рю оу҃ста́ви зако́нъ, и́ положи писанїе, ѩ́ко да сѧ не и́змѣнитъ заповѣ́дь [ма́йска и́ прьска][9], [ѩ́ко да сѧ не премѣнитъ сѹпроти́въ семѹ][10]· (И́) тогда̀ ц҃рь да́рїи повелѣ [вѫписа́нїе и́][11] заповѣ́дь. (-)[12] данїи́л҃ (же) е̂гда оу҃вѣ́де, ѩ́ко за́повѣдь вчинисѧ, вни́де в до́мъ свои. (-)[13] двер҃ца (же) ѿвер҃сты е̂мѹ в ногати́цы е̂го проти́вѹ е̂ру́лимѹ. (-)[14] въ три́ (же) вре́мена

дн҃е бѣ́аше прекланя́а колѣ́ни свои, (-)[15] моля́-
ся (-)[16] и҃сповѣда́я пр҃е бг҃омъ свои́мъ, ꙗ́коже
бѣ творя́и преже· тогда̀ мужи о́ни блюдо́ша,
и҆ о҆брѣто́ша дании́ла прося́ща и҆ моля́щася
пр҃е (г҃мъ)[17] свои́мъ. и҆ прише́ше рѣ́ша пр҃е
ц҃ре́мъ. ц҃рю не заро́къ ли ты̀ бѣ о҆учини́лъ ꙗ́ко
весь чл҃къ и҃же а҆ще проси́ всего о҆у҆ ба, и҆ли чл҃ка
[-][18] до а҃ дн҃ъ, и҃о то́чїю о҆у҆ тебе ц҃рю, да ся
вѣ҆верже́ в ро́въ левъ́скь. и҆ рече ц҃рь, и҃стинно
сло́во, (и҆) за́повѣдь ма҃дска и҆ пе҃рска не минетъ.
(и҆) тогда̀ ѿвѣща́ша (пр҃е ц҃ре́мъ и҆ гл҃аша)[19],
дании́лъ и҃же ѿ сно́в плѣ́нниковъ жидо́вскь, не
покори́ся за́повѣди твое́и [и҆ (неради) о҆ заро́цѣ
иже вчинѝ][20]. (-)[21] три (во҃) времена дн҃е про́-
ситъ о҆у҆ ба своего́ проше́нїи свои́х. тогда̀ ц҃рь
ꙗ́ко [слы́шавъ сло́во][22] (гг҃е), зѣ́ло съжашли ги҃ о҆
не́мъ, и҆ о҆ дании́лѣ, [и҆][23] пра́ся и҃зба́вити и҃, и҆
бѣ до вечера пра́ся ꙗ́ко и҃зба́вити и҃. тогда̀
мужи о́ни гл҃аша ц҃рю. вѣ́ждь ц҃рю ꙗ́ко ми́-
домъ и҆ пе́рсомъ, (нѣ́сть лѣ́по премѣни́ти зако́ка и҆ оу҆ста́ва и҃же ц҃рь съста́витъ)[24]. тогда̀
ц҃рь рече, и҆ приведо́ша дании́ла и҆ вѣ҆вергоша и҃ в
ровъ левъ́скь. и҆ рече ц҃рь дании́лу, бъ [-][25] е҃мужде
ты̀ слу҃жиши пр҃но, [-][26] и҃зба́витъ т҃а. и҆ при-
несо́ша ка҃мы́къ [е҆ди́нъ][27], и҆ вѣ҆ложи́ша и҃ на
оу҆стїе ро́ву, и҆ зна҃мена ц҃рь прстнемъ свои́мъ,
и҆ прстнемъ вельмо́жъ е҃го, да ся не и҃змѣ-
нитъ дѣа́нїе о҆ дании́лѣ. и҆ ѿи́де ц҃рь в
до́мъ свои, и҆ леже без҃ вечера, и҆ ꙗ́ди не вне-
со́ша к҃ нему, и҆ сонъ ѿступи ѿ него. [и҆ за-
ключи бъ оу҆ста̀ льво҃ и҆ не стужи́ша дании́-
лу][28]. тогда̀ ц҃рь вста́въ заоу҆тра на свѣ́тѣ,
и҆ (-)[29] прїи́де къ ро́ву левъ́ску. и҆ (-)[30] вѣ҆зъпи
жрѣ́ломъ крѣ́пкомъ, дании́ле рабе ба живаго.
бъ твои е҃мужде ты̀ слу҃жиши пр҃но, вѣ҆змо́же
ли и҃зба́вити т҃а и҃з оу҆стъ льво́въ. и҆ рече да-
ни́илъ ц҃рю, ц҃рю вѣ҆ки живи. *бг҃ъ мои́
посла̀ а҃гг҃ла своего́, и҆ затвори оу҆ста льво́ва, и҆
не расы́паша мене. ꙗ́ко (о҆брѣте́ся пр҃е ни́мъ
пра́вда)[31] моа. и҆ пр҃е тобо́ю же ц҃рю съгрѣше́-
нїа не сътвори́хъ· тогда̀ ц҃рь вѣ҆звесели́ся о҆
немъ, и҆ рече дании́ла и҃звести и҃з рва. (-)[32] и҆
все плѣ́нїе не о҆брѣте́ся о҆ немъ, ꙗ́ко вѣ́рова
къ бу своему́. и҆ рече ц҃рь, и҆ приведо́ша мужа
о҆клевета́вшаа дании́ла. и҆ в ро́въ левъ́скь вѣ҆верго́ша а҃, и҆ сны̀ и҃хъ и҆ же́ны и҃. и҆ не доидо́ша
дна ро́ву даже содолѣ́ша и҃мъ льви, и҆ вса кости и҃хъ о҆тонѧ́чи́ша· тогда̀ да́рїи ц҃рь вѣ҆писа̀
всѣ́м людемъ, племенемъ, ꙗ́зы́комъ живу́щїимъ вѣ҆ всеи́ земли́. ми́ръ вамъ оу҆мно́житсѧ.
ѿ лица моего́ заповѣдася за́повѣдь, ꙗ́коже вѣ҆
всеи́ землѝ ц҃рства моего́ трасу́щѣ́ся и҆ боа-

прямку Єрусалиму, і в три часи дня він приклякав на свої коліна, молячись, визнаючись перед своїм Богом. Так як робив передше. **12** Тоді ті мужі припильнували і знайшли Даниїла, що просив і молився перед своїм Господом. **13** І приступивши сказали перед царем: Царю, чи не ти дав декрет, щоб кожна людина, яка лиш попросить усяке в Бога або людини до 30-ти днів, – але хіба що у тебе, царю, – хай кинута буде до ями левів? І сказав цар: Правдиве слово. І декрет мидський і перський не порушиться. **14** І тоді відповіли перед царем і сказали: Даниїл, що з полонених жидівських синів, не підкорився твоєму декретові і знехтував декретом, який ти встановив. Бо три часи в день просить в свого Бога свої прохання. **15** Тоді цар, як почув це слово, дуже ним засмутився, і *також* за Даниїла. І змагався, щоб його спасти, і аж до вечора змагався, щоб його спасти. **16** Тоді ті мужі сказали цареві: Знай, царю, що мидам і персам не можна змінити декрету і постанови, яку постановить цар. **17** Тоді цар сказав – і привели Даниїла, і кинули його до ями левів. І сказав цар Даниїлові: Бог, якому ти постійно служиш, тебе визволить. **18** І принесли один камінь, і поставили його на устя ями. І цар запечатав своїм перстнем і перстнем його вельмож, щоб не змінилося діло відносно Даниїла. **19** І відійшов цар до свого дому і ліг без вечері. І не принесли йому їжі. І від нього відступив сон. І Бог замкнув уста левам, і вони не надокучили Даниїлові. **20** Тоді цар, вставши вранці, на світанку, прийшов до ями левів **21** і закричав сильним голосом: Даниїле, рабе Бога живого! Чи зміг твій Бог, якому ти постійно служиш, визволити тебе з уст левів? **22** І сказав Даниїл цареві: Царю, живи вічно! **23** *Мій Бог послав свого ангела. І він замкнув уста левам – і мене не роздерли. Бо перед ним знайшлася моя правда, і перед тобою ж, царю, я переступу не зробив. **24** Тоді цар зрадів за нього і сказав Даниїла витягнути з ями. І в ньому не знайдено ніяке зіпсуття, бо він повірив у свого Бога. **25** І сказав цар, і привели мужів, що оскаржили Даниїла, і кинули до ями левів, їх, і їхніх синів, і їхніх жінок. І вони не дійшли до дна ями, як вже ними заволоділи леви і потрощили всі їхні кості. **26** Тоді цар Дарій написав всім людям, племенам, народам, що живуть в усій землі: Мир хай вам помножиться! **27** Від мого лиця поставлено декрет, щоб в усій землі мого царства тряслися і боялися лиця Даниїлового Бога. Бо цей – є живий

мак1. 2 а мѣ в

Бог! І Він залишається навіки, і його царство не буде знищене, і його влада до кінця **28** піднімає. І він спасає і чинить знаки і чуда на небі і на землі. Він – той, що спас Даниїла з уст левів. **29** *Даниїл же простував вперед в царстві Дарія і Кира Перса.

вищ. 1

ѿемсѧ бы́ти ѡ̑ лица ѓа данїи́лѧ. на́ко то́и е̑сть ѓ̑ъ живы́и, и̑ пребываѧ̀й въ вѣ́ки. и̑ ц̑р̑ство е̑го не расы́плетсѧ, и̑ вла́сть е̑го до коне́ца по̑е́млетъ. і̑ и̑збавлѧ́етъ, и̑ твори́ знаме́нїѧ и̑ чюдесѧ̀, на нб̑си и̑ на земли, и̑же и̑збави́ даниї́ла ѡ̑ оу̑стъ̀ льво́въ. (-)[33] *даниїлъ (же) оу̑правѝ въ ц̑рьствѣ дарїе́вѣ, и̑ [-][34] кѵ́ра пе̑рсина·

вбї й

Глава 7

1 Видіння 8

В першому році Валтасара, халдейського царя, Даниїл побачив сон і видіння його голови на його ліжку. І записав сон. **2** Я, Даниїл, побачив у моєму видінні вночі. І ось 4-и небесні вітри налягли на велике море, **3** і чотири великі звірі собі різні виходили з моря. **4** Перший – наче левиця, що мала крила, крила ж її – наче орла. І я дивився, аж доки вона не простягнула свої крила і піднялася з землі. І стала на ногах людських, і їй дано серце людини. **5** І ось другий звір подібний до медведиці. І вона стала на одній частині, і три ребра – в її устах, посеред її зубів. І так їй говорили: Встань і їж численні тіла. **6** *Вслід за цим я побачив. І ось інший звір – наче рись. В нього ж чотири пташині крила над ним, чотири ж звірячі голови. І йому дана влада. **7** Вслід за цим я побачив. І ось четвертий гордий, і страшний, і надмірно сильний звір. Зуби ж його залізні і великі, і нігті мідні. Що їв і трощив і позостале топтав ногами. Він же набагато більше відрізнявся від усіх попередніх звірів, і в нього 10-ть рогів. **8** І я дивився на його роги. І ось інший малий ріг вийшов перед ними, три ж передні роги були зірвані в нього перед його лицем. І ось в тому розі очі, наче людські очі, і уста, що говорять велике. **9** Я дивився, доки не поставлено престоли. І сів Старий днями, і його одіж біла, наче сніг, і волосся його голови, наче чиста вовна. Його престіл – вогненне полум'я, його колеса – вогонь, що палить. **10** Вогненна ріка текла, виходячи перед ним. Тисячі тисяч Йому служили і десятки тисяч десятьох тисяч стояли перед Ним. Суд засів – і книги відкрилися. **11** Я тоді побачив від голосу великих слів, які той ріг говорив, аж доки не вбито звіра. І він згинув, і його тіло дано на спалення вогнем. **12** І влада обминула інших звірів, і їм дано продовження життя до року і часу. **13** Я побачив у сні вночі. І ось на небесних хмарах, наче людський син, що іде. І наче дійшов до

ѓ̑ла, з̑·

[видѣнїе, и̑][1]·

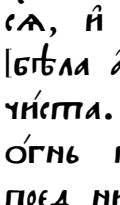

ъ̀ пръвое лѣ́то валтаса́ра ц̑ра̀ халдѣ́йска, даниї́лъ сонъ ви́дѣ. и̑ видѣнїѧ̀ главы е̑го на ло́жи е̑го. и̑ сѻ̑ ѣ̆писа̀. а̑зъ даниї́лъ ви́дѣ [въ видѣнїи мое́мъ но́щїю][2], и̑ се̑ д̑ вѣ́три нб̑нїи налего́ша на́ море вели́кое. и̑ четы́ре звѣрїе вели́цїи и̑схожда́хѹ и̑з мо́ра разли́чь себе̑· пръвы́и а̑ки львица [и̑мѹ́щи кры́лѣ][3], (-)[4] кры́лѣ (же) е̑ѧ а̑кѝ о́рлѹ. (и̑) зра́хъ до́ндеже прострѐ кры́лѣ свои́, и̑ въ̆здви́жесѧ ѡ̑ землѧ̀, и̑ на ногу́ ч̑ло́вчу ста̀, и̑ ср̑це ч̑ло́вче дасться е́и̑· и̑ се̑ звѣ́рь вторы́и подо́бѣ̑ медвѣ́дицы, и̑ в ча́сти е̑ди́ною ста, и̑ трѝ ре́бра въ оу̑стѣхъ е́и̑ средѣ зѹбъ е̑ѧ̀. и̑ сѝце гл̑ахѹ е́и, въста́ни, и̑ на́ждь плоти мно́ги· *ъ̀ слѣдъ сего́ ви́дѣхъ, и̑ се̑ звѣ́рь и́нъ а̑ки ры́сь, (-)[5] тому́ (же) кры́ла четы́ре пти́ча на̑ нѝ (-)[6] четыре (же) главы звѣрїи. и̑ вла́сть да́стьсѧ е̑мѹ· въ слѣдъ сего́ ви́дѣхъ, и̑ се̑ звѣ́рь четве́ртыи (горд̆ и̑ стра́шенъ)[7], и̑ крѣпокъ и̑зли́ха. (-)[8] зѹбы (же) е̑го желѣ́зни [и̑ ве́лїи][9] [и̑ но́гти мѣ́дяни][10], на́дыи и̑ о̑стоу̑чева́ѧ (-)[11] о̑ста́ноікъ (же) нога́ма [-][12] попира́ше. (-)[13] то́и (же) разлѹча́ѧсѧ и̑зли́ха па́че всѣхъ звѣрїи пре̑жнихъ, и̑ ро́гъ ї̀ е̑мѹ. [и̑][14] смотрѣ́х (же) в розѣ́хъ е̑мѹ, и̑ се̑ ро́гъ дрѹгїи ма́лъ възы́инде [пр̑е̑ ни́ми][15], (-)[16] трїе (же) ро́зи пре́днїи стръгнѹ́шасѧ е̑мѹ ѡ̑ лица̀ е̑го. и̑ се̑ о̑́чи а̑ки о́чи ч̑ло́вчи в ро́зѣ то́мъ, и̑ оу̑ста гл̑ю́ща вели́ка. зра́хъ, до́ндеже пр̑тли поста́вишасѧ, и̑ ве́тхїи дн̑ьми сѣда́ше, и̑ о̑де́жда е̑го [бѣ́ла а̑ки сн̑ѣгъ][17]. и̑ вла́си главы е̑го а̑ки во́лна чи́ста. пр̑тлъ е̑го пла́мы о́гнены. колеса̀ е̑го о́гнь пала̀. рѣка̀ о́гнена тича́ше и̑сходя́щи пред нимъ. тысѧща тысѧщь слѹжа́хѹ е̑мѹ, и̑ тмы̀ тем̑ пре̑стоя́хѹ пред нимъ. сѹ́дище сѣ́де, и̑ кни́ги ѡ̑вр̑зо́шасѧ. ви́дѣхъ тогда̀ ѡ̑ гла́са словесъ вели́кихъ на́же ро́гъ о́нъ гл̑аше. до́ндеже оу̑би́сѧ звѣ́рь и̑ поги́бе (тѣ́ло е̑го, и̑)[18] да́стьсѧ въ жже́нїе о́гнено. и̑ про́чихъ звѣрїи [престо́висѧ вла́сть][19], и̑ продлъженїе жи́тїѧ да́стьсѧ и̑мъ до лѣ́та и̑ времене· ви́дѣхъ въ сн̑ѣ но́щїю, и̑ се на о́блацехъ нб̑ныхъ на́ко сн̑ъ ч̑ловѣ и́дыи бѧ́ше, и̑ до ве́тхаго дн̑ьми дои́де, и̑

мѝ д ѧ ѵ а вѣ҃ї г и д

прѣ҆ нимъ приведе́сѧ є҆мꙋ. и҆ томꙋ сѧ да́сть вла́сть, и҆ чт҃ь, и҆ цр҃тво. и҆ вс҃и лю́дїе, пле́мена, ꙗ҆зы́цы [томꙋ порабо́таютъ][20]. *[и҆][21] вла҆ є҆го, вла́сть вѣ́чнаѧ, ꙗ҆́же не ми́мойдетъ, и҆ цр҃тво є҆го не расы́плѣ́сѧ· възгорѣ́сѧ дх҃ъ мои. [а҆зъ даніи́лъ въ оу́жасть мое́мъ][22], и҆ видѣ́нїѧ главы мое́ѧ смꙋща́хꙋ мѧ. и҆ прїидо́хъ къ є҆ди́номꙋ стоѧ́щихъ (-)[23] (оу҆ него, наоу҆чи́тисѧ)[24] всемꙋ семꙋ. и҆ повѣ́да мѝ и҆́стовое, и҆ сказа́нїе слове́съ вънзвѣ́стить мѝ. сїи звѣ́рїе [ве́лїи][25] четы́ре, четыре цр҃тва въста́нꙋтъ на зе҃ли ꙗ҆́же во́змꙋтсѧ, и҆ прїимꙋтъ цр҃тво (-)[26] вы́шнѧго, и҆ во́змꙋтъ є҆̀ до вѣ́ка, (и҆ до́ вѣ́ка вѣ́къ). и҆ вопраша́хъ коне́чнѣ о҆̀ звѣ́ри четве́ртѣмъ, ꙗ҆́ко сѣ́ше разли́чь ѿ всего звѣ́ри, (и҆) грꙋ́дь и҆зли́ха. зꙋ́бы є҆го желѣ́зни и҆ но́гти є҆го мѣ́дяни, ꙗ҆́дыи и҆ о҆тонм҃чева́ѧ, (-)[27] о҆ста́нокъ (же) нога́ма попира́ше. и҆ о҆ десѧти ро́зѣхъ [є҆го][28] и҆́же на главѣ̀ є҆го. и҆ о҆ дрꙋ́зѣ външе́дшїй, и҆ стра́сшемъ прывыѧ трѝ. [(-)[29] ро́гъ (же) то́и][30] є҆мꙋже о҆́чи, и҆ оу҆ста҆̀ гл҆ющꙋ вели́ко, и҆ видѣ́нїе є҆го бо́ле прочїи́хъ. зрѣ́хъ, и҆ ро́гъ тои́ творѧ́ше ра́ть съ сты́ми, и҆ оу҆кре́пѣ къ нимъ. до́нде́же прїидетъ ве́тхїй дн҃ьми, и҆ с҃ꙋ дасть сты́мъ вы́шнѧго. и҆ вре́мѧ приспѣ̀, и҆ цр҃тво прїѧша сті҃и. и҆ ре́че, звѣ́рь четве́ртый, цр҃тво четве́ртое є҆́сть на земли́, є҆́же прест҃пѣ́тъ вс҃ѧ цр҃тва, и҆ пои́детъ всю зе́млю, и҆ попере́тъ ю҆̀ и҆ посѣчѐ [ю҆̀][31]. и҆ десѧть (же) ро́гъ є҆мꙋ, десѧть цр҃ь въста́нетъ. и҆ по нихъ въста́нетъ҆ дрꙋгїи, и҆́же прест҃пѣ́тъ зло́бами вс҃ѧ и҆́же прежде [є҆го][32], и҆ трѝ цр҃ѧ смири́тъ. и҆ словеса҆̀ къ вы́шнемꙋ съгл҆́етъ, и҆ сты́ѧ вы́шнѧго смирꙋ́и и҆ помы́слитъ премѣни́ти времена҆̀ и҆ зако́нъ. и҆ дастьсѧ в рꙋкꙋ є҆го до вре́мене и҆ вре́менꙋ, и҆ полъ вре́мене. и҆ сꙋ́дище сѧ́детъ, (-)[33] и҆ вла́сть [є҆го][34] престава́тъ, ꙗ҆́ко потреби́ти и҆ погꙋби́ти до конца҆̀. (-)[35] *цр҃тво (же) и҆ вла҆ и҆ вели́чество цр҃тва и҆́же по҃ всѣ́мъ нб҃семъ, дастьсѧ сты́мъ вы́шн҃ѣ. (-)[36] цр҃тво (же) є҆го, цр҃тво вѣ́чное. и҆ вс҃ѧ вла́сти томꙋ рабо́тати начнꙋтъ и҆ послꙋша́ти· до здѣ̀ сконча́нїе словеси· а҆зъ даніи́лъ, [на долзѣ ра́зꙋми мои҆̀][37] смꙋща́хꙋ мѧ, и҆ озречь моа҆̀ премѣни́сѧ [на мнѣ̀][38], и҃ гл҆ъ въ ср҃цы мое́мъ снабдѣ̀.

гл҃а, и҃·
[видѣнїе, д҃][1].

Ѿ лѣ́то тре́тїе цр҃тва валтасара цр҃ѧ, видѣнїе ꙗ҆́ви́сѧ мнѣ̀, а҆зъ даніи́лъ по ꙗ҆́вльшемсѧ мнѣ̀ пре҃же. и҆ бѣ́хъ в сꙋсои (сва́ри)[2] ꙗ҆́же є҆̀ въ странѣ̀ є҆ламъстѣ̀. [и҆ ви́дѣхъ въ видѣнїи][3] (а҆́ки)[4] бѣ́хъ на оу҆ва́лѣ.

мих. 4
лук. 1
вищ. 3 і 4

Старого днями, і перед ним йому приведено його. **14** І йому дано владу, і шану, і царство. І всі люди, племена, народи йому послужать. *І його влада – вічна влада, яка не мине. І його царство не буде знищене. **15** Мій дух загорівся. Я, Даниїл, в моєму захваті. І видіння моєї голови мене тривожили. **16** І я прийшов до одного з тих, що стояли при ньому, щоб навчитися це все. І він сказав мені правду і звістив мені пояснення слів: **17** ці чотири великі звірі – повстануть чотири царства на землі, які будуть забрані. **18** І візьмуть царство Всевишнього і посідатимуть його довіку і до віку віків. **19** І я пильно допитувався про четвертого звіра, бо він відрізнявся від всякого звіра і *був* надмірно гордий. Його зуби – залізні, і його кігті – мідні. Що їв і трощив, а позостале топтав ногами. **20** І про десять його рогів, що на його голові, і про інший *ріг*, що вийшов і скинув попередні три. Той же ріг, в якого очі і уста, що говорять велике. І його вид більший від інших. **21** Я дивився, і той ріг чинив війну з святими, і скріпився проти них, **22** аж доки не прийшов Старий днями і дав суд святим Всевишнього. І прийшов час – і святі одержали царство. **23** І він сказав: Четвертий звір – четверте царство на землі, яке перевищить всі царства, і поїсть всю землю, і потопче її, і порубає її. **24** І десять його рогів – повстануть десять царів. І після них повстане інший, який злобами перевищить всіх, що *були* раніше від нього. І він впокорить трьох царів, **25** і скаже слова до Всевишнього, і впокорить святих Всевишнього, і задумає змінити часи і закон. І дано буде в його руку аж до часу. І часів. І половини часу. **26** І засяде суд, і відставлять його владу, щоб знищити і вигубити до кінця. **27** *Царство ж, і влада, і величність царства, що під усім небом, дано святим Всевишнього. Його ж царство – вічне царство. І всі влади почнуть йому сужити і слухатися *Його*. **28** Доси кінець слова. Я, Даниїл. Надовго мої думки мене тривожили. І мій вид змінився на мені. І я зберіг слово в моєму серці.

лук. 1

Глава 8

1 Видіння 9

В третьому році царства царя Валтасара мені з’явилося видіння. Я, Даниїл. Після того, яке з’явилося мені раніше. **2** І я був в Сусої Свари, що є в еламській країні, і я побачив у видінні, що я був, наче на Увалі. **3** І під-

няв я свої очі і побачив: і ось один баран стоїть на Увалі. В нього ж два роги, роги ж високі. Один же вищий, який виходив пізніше. **4** І я побачив барана, що колов до моря (=заходу), і до півночі, і до півдня, і до сходу. І всі звірі не встояли перед ним. І не було того, хто спас би з його руки. І він зробив за своєю волею – і став великим. **5** Я ж роздумував. І ось козел кіз ішов зі сходу на лице всієї землі і не доторкався до землі. І в того козла видно було ріг посеред його очей. **6** І він прийшов аж до барана, що мав роги, якого я побачив, що стояв перед Увалом, і побіг до нього переді мною в силі його кріпості. **7** І я побачив його, як доходив до барана, і він був розлючений на нього і побив барана. І розбив обидва його роги, і його потоптав, і не було того, хто б його спас. **8** Козел же козлиний став великий. І коли він скріпився, зломався його великий ріг, і під ним вийшло інших чотири роги – на чотирьох небесних вітрах. **9** І з одного з них вийшов один сильний ріг і став дуже великим до півдня, і на схід, і до заходу. **10** І він піднявся до небесної сили і впав на землю від сили і від звізд – і їх потоптав. **11** І доки архистратиг не визволить полонених через нього. І жертва була спинена, і він був, і йому пощастило, і святе буде спустошене. **12** І дано на жертву гріх, і правду скинено на землю. І він зробив. І йому пощастило. **13** І я почув одного святого, що говорив. І сказав один святий телмоній, який говорив: І доки стоятиме видіння, і жертва *буде* забрана, і гріх спустошення *буде* даний, і святе, і сила будуть потоптані? **14** І сказав йому: До вечора і ранку, днів тисяча і 200, – і очиститься святе. **15** І сталося, що коли я, Даниїл, побачив видіння, і просив розуміння. І ось став переді мною, наче образ чоловіка. **16** І я почув чоловічий голос посеред Увалу.

ниж. 9 *І він закликав і сказав: Гавриїле! Поясни тому видіння. **17** І він прийшов і став близько мого стояння. І коли він прийшов, я жахнувся і впав ниць на землю. І він сказав до мене: Людський сину! Зрозумій, бо ще до часу завершення видіння! **18** І коли він говорив зі мною, я впав ниць на землю, і він доторкнувся мене. І поставив мене на мої ноги, **19** і сказав: Ось я сповіщаю тобі те, що буде синам твого народу в кінці гніву, бо залишається на час кінця. **20** Баран, якого ти побачив, що мав ріг, є цар мидський і перський, **21** а козел козлиний є цар грецький. Ріг же великий, що посеред його очей, – це є перший цар. **22** Як же він зломався,

и̑ вꙑ́здвиго́ша о́чи свои́, и̑ ви́дѣхѫ. и̑ ѓе о́вне́ѫ е̑ди́нъ стоꙗ́ на оу̑ва́лѣ (-)[5] тому́ (жѐ два̀ ро́га), ро́га (жѐ) высо́ка, (-)[6] е̑ди́нъ (жѐ)[7] вы́шнїи и̑же вꙑсхожда́ше послѣ́же. [и̑][8] ви́дѣхѫ о́вне́на бꙋдꙋщь по́ морю̀, и̑ на сѣ́вер҃ъ, и̑ на ю́гъ, [и̑ на восто́ки]ъ[9]. и̑ вс҃и звѣрїе не стаи́ꙋ пр҃е̑ ни́мъ, и̑ не бѣ́ше и̑зба́влꙗю́щꙗ и̑з рꙋки ѓ҃о. и̑ сътворѝ по во́ли свое́и̑ и̑ возвели́чисꙗ. (-)[10] а̑́зъ (жѐ) бѣхъ смышлꙗ́ꙗ. и̑ ѓе козе́лъ козїѝ и̑дꙗ́ше ѡ̑ восто́кꙋ на лицѐ всеꙗ̀ земла̀, и̑ не бѣ̀ прикаса́ꙗсꙗ землѝ. и̑ козлꙋ̀ [тому̀][11] рогъ [види́мъ][12] между̀ о́чи́ма [ѓ҃о][13]. и̑ прїи́де до о́вна и̑мꙋщаго рога̀ ѓ҃оже ви́дѣхѫ стоа́щꙗ на оу̑ва́лѣ, и̑ течѐ к немꙋ, [предо мно́ю][14], въ си́лѣ кръпости ѓ҃о. и̑ ви́дѣхѫ и̑̀ доходꙗ́щь до о́вна̀ и̑ разгнѣвасꙗ к немꙋ, и̑ порази о́вна̀, и̑ сꙑкрꙋши о́́ба ро́га ѓ҃о, (-)[15] и̑ попра и̑̀, и̑ не бѣ́ше и̑же и̑̀ и̑зба́витъ (-)[16]. козелъ (жѐ) козїи возвели́чисꙗ (-)[17]. и̑ внегда̀ раскрепѣ сꙑкрꙋшисꙗ ро́гъ [ѓ҃о][18] вели́кїи, и̑ вꙑзы́доша [дрꙋзїи четы́ре ро́зи][19] по̑ ни́мъ, по четы́рехъ вѣтрехъ нб̑ныхъ. и̑ ѡ̑ е̑ди́наго и̑хъ вꙑзыде ро́гъ е̑ди́нъ кръпокъ. и возвели́чисꙗ и̑зли́ха къ ю́гꙋ, и̑ къ (восто́кꙋ, и̑ къ за́падꙋ. и̑)[20] вꙑзвели́чисꙗ до си́лы нб̑ныꙗ, и̑ падѐ на́ землю ѡ̑ си́лы и̑ ѡ̑ звѣ́здъ, и̑ попра̀ ѧ. и̑ дондежѐ архистратигъ изба́витъ плѣ́нники. (того ради и̑)[21] тре́ба смꙗте́сꙗ. и̑ бы́ и̑ поспѣ́сꙗ е̑мꙋ. и̑ сто́е о́пустѣ́ет҃. и̑ да́стьсꙗ на тре́бꙋ грѣхъ. и̑ повръжесꙗ пра́вда на́ землю, и̑ сътворѝ и̑ поспѣ́сꙗ е̑мꙋ. и̑ слы́шахъ е̑ди́на҃ ст҃го гла́юща, и̑ речѐ е̑ди́нъ ст҃ый дм̑о́нїи гла́ющꙋ (е̑мꙋ. и̑) доколѣ видѣ́нїе ста́нетъ (и) тре́ба о́ста́таꙗ, и̑ гр҃ѣ о́пустѣ́нїꙗ да́нныи, и̑ сто́е и̑ си́ла попере́сꙗ. и̑ речѐ е̑мꙋ, до́ вечера и̑ ѹ̑тра, дн҃ъ (тꙑ́сꙗщи, и̑ с҃)[22]. и̑ о́чи́стисꙗ сто́е. и̑ бꙑ́сть внегда̀ ви́дѣхъ а̑́зъ даніи́лъ видѣ́нїе, (и прошахъ смышленїа). и̑ ѓе ста̀ предо мно́ю а̑́ки о́бразъ мꙋжескь. и̑ слы́шахъ гла́съ мꙋжескь средѣ оу̑валъ. *и̑ призва̀, и̑ речѐ, гаврїи́ле скажѝ [видѣ́нїе о́номꙋ][23]. и̑ прїи́де, и̑ ста̀ дръжаса стоа́нїа моѓ҃о. и̑ ѓ҃да̀ прїи́де, оу̑жасо́сꙗ и̑ падохъ (ни́ць на землѝ)[24]. и̑ речѐ къ мнѣ, разꙋмѣи сн҃е чл҃чь, ещѐ бо̀ до го́да скончани́е видѣнїю. и̑ ѓ҃да̀ глашѐ со мно́ю, падохъ ни́ць на землѝ. и̑ прикоснꙋсꙗ мнѣ, и̑ поста́ви мꙗ на но́гꙋ [мое́ю][25], и̑ речѐ, ѓѐ а̑́зъ вꙑзвѣ́стꙋю тебѣ бꙑ́шащаꙗ послѣди гнѣвнаꙗ [сн҃омъ людїи твои́хъ][26], ꙗ̑́ко в го́дъ скончани́ю пребыва́етъ. о́в҃е̑ и̑же видѣ и̑мꙋщь рога, ц҃рь ѓ҃есть [мн҃ськь и̑ прьсскь][27]. а̑ козелъ козїи, ц҃рь е̑ллинскь ѓ҃есть. (-)[28] ро́гъ (жѐ) вели́кїи и̑же между̀ о́чи́ма ѓ҃о, то

ѣ҆сть цр҃ь пр҃ьвыи. (-)[29] семꙋ (же) сѣкрꙋшившꙋсѧ ѣ҆же ста́ша четы́ре ро́зи по҃ нн҃. четыре ц҃рт҃ва [вꙗ-ста́нꙋтъ ѡ҆ страны҆ ѣ҆го]30, (-)[31] не вꙗ крѣпости же [ѣ҆го][32]. и҆ послѣди ц҃рьства [ѣ҆мꙋ][33] сконча́ющимсѧ гр҃хѡ҃ и҆хъ. вꙗста́нетъ ц҃рь безꙋмра́мный лицемъ, (-)[34] разꙋмѣѧ гада́нїѧ, и҆ дрꙗжа́вна крѣпость ѣ҆го, (не вꙗ крѣпостїи҃ ѣ҆го)[35]. и҆ ѹ҆пра́витъ, и҆ сътворитъ, и҆ расы́плет҃ крѣпкїѧ, и҆ лю́ди сты́, и҆ нарем҃ъ жажела́ ѣ҆го и҆спра́витъ, лꙋка́ в҃ рꙋцѣ ѣ҆го. и҆ вꙗ ср҃цы своем҃ вꙗзвели́читсѧ, и҆ лꙋка́ми расы́плетъ мно́ги (на҃же возмо́же҃ прельстити). и҆ на па-гꙋбꙋ мно́гомъ вꙗста́нетъ, и҆ а҆ки (ли́ца)[36] рꙋкою сѣкрꙋши́тъ. и҆ видѣнїе [ѹ҆трины и҆ вечера][37], речен-наго, и҆стинно ѣ҆сть. (-)[38] ты́ (же) знамена́ви видѣ-нїе, на҃ко вꙗ дн҃и мно́ги ѣ҆сть. (-)[39] ты҆ (же) данїи́лъ ѹ҆спохъ, и҆ кры҆ждева҃ до дн҃їи мно́гъ. и҆ вꙗстахъ, и҆ творѧхъ дѣлеса ц҃рѧ. и҆ почюждахсѧ видѣнїю, и҆ не вѣ́аше разꙋмѣва́ющаго.

Гл҃а, д҃.

ѳр҃ѣ їѣе и҆ їсд҃ в҃ пара҃ ѧз и҆ ездр҃а а҆

ъ *пр҃вое лѣто да́рїѧ сн҃а (сꙋи́рова)[1] ѡ҆ племени мидꙗска и҆же ц҃рт҃вова҆ вꙗ ц҃рт҃вѣ халде́истѣ. [вꙗ лѣто ѥ҆дїно ц҃рт҃ва ѣ҆го][2], а҆зъ данїи́лъ разꙋмѣхъ вꙗ кни́гахъ число́ лѣтъ ѣ҆же бы҆ сло́во гн҃е къ і҆еремїи пр҃рку, на сконча́нїе о҆пꙋстѣнїѧ і҆ерли́мла се́дмьдеса́тъ лѣтъ. и҆ да́хъ лице҆ свое къ гꙋ бꙋ, на҃ко вꙗ-зыскати моли́твы и҆ проше́нїѧ съ а҆лика́нїемъ, и҆ вꙗ вретищи [и҆ пе́пелѣ][3]. и҆ моли́хсѧ къ гꙋ бꙋ моем҃ꙋ, і҆ и҆сповѣдахсѧ (ѣ҆мꙋ), и҆ рѣхъ· *гн҃и бе ве́лики҆и и҆ чю́дный, и҆ снабдѣва́и҆ завѣтъ [твои][4] и҆ мл҃ть [твою][5] люба́щимъ тѧ, и҆ сна́бда́щимъ за́повѣди твоѧ. *съгрѣши́хомъ, (и҆) безаконова́хомъ, нечествова́хомъ, (-)[6] и҆ склони́хомсѧ ѡ҆ за́повѣдеи твои́хъ, и҆ ѡ҆ сꙋдовъ твои́хъ. и҆ не послꙋшахомъ ра́бъ твои́хъ пр҃-рекъ, и҆же гл҃аша вꙗ и҆мѧ҆ твое къ ц҃ремъ на́-шимъ, и҆ къ кня́земъ на́шимъ, и҆ ѡ҆ц҃емъ на́-шим҃, и҆ всѣмъ лю́демъ земл҃и. *тебѣ гн҃и пра́вда, (-)[7] на́м (же) сты҆дѣнїе лицꙋ на҃ко и҆ дн҃ь сі҃и мꙋжꙋ і҆ꙋдинꙋ. и҆ живꙋщи҃ вꙗ і҆ерли́мѣ, и҆ всемꙋ і҆и҃лю, бли́жни҃ и҆ да́лним҃ вꙗ все́и земли҆, и҆дѣже а҆҆ ѣ҆си разсѣ́ялъ та́мо вꙗ ѡ҆вры́же́нихъ и҆хъ, и҆м҃же сѧ ѡ҆вры́гоша тебе гн҃· намъ сты-дѣнїе лицꙋ, и҆ ц҃ремъ на́шимъ, и҆ кнѧземъ на-шимъ, и҆ ѡ҆ц҃емъ на́шимъ и҆же съгрѣши́хом҃ тебѣ· гс҃ (же) бу нашемꙋ щедроты҆ и҆ ѻ҆цы-щéнїѧ, на҃ко ѡ҆стꙋпи́хом҃ [ѡ҆ гн҃а][8]. и҆ не послꙋ-шахомъ гласа гн҃а ба на́шего ходи́ти вꙗ зако́нѣ ѣ҆го, и҆же дасть пр҃ѣ҆ лицемъ на́шимъ вꙗ рꙋкꙋ ра́бъ ѣ҆го пр҃рекъ. и҆ весь і҆и҃ль преступи҆ зако́нъ твои, и҆ склони́сѧ ѣ҆же не послꙋшати гла́са тво-

так, що стали чотири роги під ним, повстануть чотири царства з його країни, та не за його силою. **23** І під кінець його царства сповняться їхні гріхи: повстане цар безсоромний лицем, що знає загадки. **24** І його сильна сила не в його силі, і щастите, і він зробить, і нищитиме сильних і святий народ. **25** І ярмо ошийника його випрямить. Обмана в його руці, і в серці своєму звеличиться, і обманами знищить багатьох, яких здолає обманути. І повстане багатьом на погибель, і як лиця знищить рукою. **26** І згадане ранішнє і вечірнє видіння є правдиве. Ти ж запечатай видіння, бо є на численні дні. **27** Я ж, Даниїл, заснув і захворів на численні дні, і я встав і чинив діла царя. І я дивувався видінню. І не було того, хто розумів би.

Глава 9

єре. 25 і 29 пар2. 36 ез1. 1

1 В *першому році Дарія, Сиирового сина, з мидського племені, який зацарював у халдейському царстві. **2** В першому році його царства я, Даниїл, зрозумів в книгах число літ, яке було словом господнім до пророка Єремії на сповнення єрусалимського запустіння, – сімдесять літ. **3** І я дав моє лице до Господа Бога, щоб шукати молитви і благання в постах і в мішковині і в попелі. **4** І я помолився до мого Господа Бога, і я Йому визнавався і сказав: *Господи Боже! Великий і ез2. 1
подивугідний! І що зберігаєш твій завіт і милосердя твоє тим, що Тебе люблять, і тим, що бережуть твої заповіді! **5** *Ми згрішили і ми були вар. 1
беззаконні, ми були неправедні і ми відхилилися від твоїх заповідей і від твоїх судів, **6** і ми не послухалися твоїх рабів-пророків, які говорили в твоєму імені до наших царів і до наших князів, і нашим батькам, і всьому народові землі. **7** *Тобі, Гос- вар. 2
поди, праведність, нам же встид лиця, як і цей день юдиному чоловікові і тим, що живуть в Єрусалимі і в усьому Ізраїлеві, близьким і далеким в усій землі, куди ти їх, туди, розсіяв в їхньому відкиненні, яким вони Тебе відкинули, **8** Господи. Нам встид лиця, і нашим царям, і нашим князям, і нашим батькам. Тому що ми згрішили Тобі. **9** Господеві ж, нашому Богові, – милосердя і очищення. Бо ми відступили від Господа **10** і ми не послухалися голосу Господа Бога нашого, щоб ходити в його законах, які Він дав перед нашим лицем руками йо-

го рабів-пророків. **11** І ввесь Ізраїль переступив твій закон і відхилилися, щоб не слухатися твого голосу, і на
мой5. 27 нас надійшло прокляття *і закляття, записане в законі Мойсея, божого раба. Бо ми Йому згрішили. **12** І Він поставив свої слова, які сказав проти нас і проти наших суддів, які нас судили, і щоб навести на нас великі зла, яких не було під всім небом, згідно з усім, що сталося в Єрусалимі. **13** Так як є записано в законі Мойсеєвім, все зло Він навів на нас.І ми не помолилися лицю нашого Господа Бога, щоб відвернутися від наших неправд і щоб розуміти усю твою правду, Господи. **14** І збудився Господь Бог на нашу злобу, і навів на нас. Бо наш Господь – Бог праведний у всякому його діянні, яке зробив. І ми не послухалися його голосу. **15** І нині, Гос-
вар. 2 поди Боже наш, *який вивів свій народ з єгипетської землі сильною рукою і зробив Собі самому як і цей день, ми згрішили і ми були беззаконні. **16** Господи! В усім твоїм милосерді хай відвернеться твоя лють від твого міста Єрусалиму і від твоєї святої гори! Бо ми згрішили неправдами і беззаконням наших батьків, і твоє місто, і твій народ були на зневагу в усіх, що довкруги нас. **17** І нині, Господи Боже наш, вислухай молитву твого раба і його прохання! І покажи твоє лице на твоє освячення, що запустіло задля себе, Господи. **18** Прихили, Господи Боже мій, слух твій і почуй! Відкрий твої очі і поглянь на наше знищення і твого міста, на якому названо твоє ім'я!. Бо ми не покладаємося на наші праведності, щоб очиститися, ані на нашу ласкавість перед Тобою, але на твоє велике милосердя. **19** Господи, щедро вислухай! Господи, очисти! Господи, зважай! Господи, і зроби! І не забарися задля Тебе, мій Боже, бо твоє ім'я прикликано на твій народ і на твоє місто. **20** Як я ще говорив, і молився, і визнавав мої гріхи і гріхи свого народу Ізраїля, і припадав перед моїм Господом Богом за гору його святу, **21** і ще як я говорив в
вищ. 8 молитві, і ось *муж Гавриїл, якого я побачив у моєму видінні на початку, який летів і доторкнувся до мене, наче в годину вечірньої жертви. **22** І він напоумив мене, і заговорив до мене, і сказав: Даниїле! Нині я вийшов, щоб тебе навчити розуму. **23** На початку твоєї молитви вийшло слово, і я прийшов тобі сповістити, бо ти є чоловік роздумів. Подумай же над словом і збагни видіння. **24** 70-ть тижнів постановлено над твоїм народом і над твоїм святим містом, доки не завершиться гріх. І закінчиться

ѥго. и҃ прїи́де на́ ны кла́тва, *и҃ заокла́тїе ѵ҃ мѳ̀ їѕ
ѣ҆писа́ное вѣ҆ зако́нѣ҆ моѷ҆сїѡ́вѣ҆ ра́ба бж҃їа, ꙗ҆́ко
сѣ҆грѣ҆шихомъ ѥ҆мѹ. и҃ ѹ҆ста́ви҆̀ словеса̀ своа̀
ꙗ҆́же гл҃а на ны, и҃ на сѹ́дїа на́ша и҃же сѹди́-
ша на́мъ, (и҃) навести҆̀ на́ ны зло́бы вели́ки
ꙗ҆цѣ́х же не было по҃ всѣ́мъ нб҃семъ, по [все-
мѹ]9 бывшемѹ вѣ҆ і҃ер҃лимѣ. ꙗ҆́коже є҆́сть ѣ҆пи́-
сано вѣ҆ зако́нѣ҆ моѷ҆сїѡ́вѣ҆, вс҃е зло̀ приведе на́
ны. и҃ не помоли́хомсѧ лицѹ́ г҃а б҃а на́шего, ѿ-
вратитисѧ ѿ҆ непра́вдъ на́шихъ, и҃ ꙗ҆́ко
смы́слити вѣ҆ всеи҆ и҆́стинѣ҆ твое́и г҃и. и҃
ѹ҆бѹди́сѧ г҃ь [бъ [-]10 на зло́бѹ [на́шѹ]11]12, и҃
наведе (-)13 на́ ны. ꙗ҆́ко праведенъ г҃ь бъ на́шъ
вѣ҆ всемъ дѣ҆а́нїи ѥ҆го ѥ҆же сътворѝ, и҃ не по-
слѹшахѹ҆̃ гласа ѥ҆го· и҃ нн҃ѣ г҃и б҃е нашъ, *и҃же и҆з- вар҃ѹ б
ведѐ лю́ди своа ѿ҆ зе҃лѧ̀ ѥ҆гѵ́петски рѹко́ю крѣпкою, и҃ сътворѝ себѣ самому́ (-)14 ꙗ҆́ко и҃ дн҃ь
сїи. сѣ҆грѣ҆ши́хомъ, (и҃) безако́нновахомъ г҃и
всѣ́мъ помилованїе́мъ твои́мъ. да сѧ ѿвра-
ти́тъ ꙗ҆рость твоѧ [-]15 ѿ҆ гра́да твоего́ і҃ер҃-
лима, [и҃ ѿ҆]16 горы̀ стыѧ твое́ѧ. ꙗ҆́ко сѣ҆грѣ-
ши́хом҆ непра́вдами (-)17 и҃ (безако́нїемъ) ѿ҆ць
на́шихъ, (и҃ гра́дъ твои)18 и҃ лю́дїе твоѝ вѣ҆
ѹ҆кори́зну бы́ша вѣ҆ всѣ́хъ о҆́крт҃ныѣ҆ насъ. и҃
нн҃ѣ [г҃и б҃е нашъ ѹ҆слы́ши]19 мл҃твѹ раба тво-
его́ и҃ проше́нїе ѥ҆го. и҃ ꙗ҆ви́ лице́ свое́ на о҆́сщенїе
твоѐ о҆́пустѣ҆вшее себе ра́ди г҃и. приклонѝ [г҃и]20
б҃е мои҆ сл҃ѹ твои, и҃ ѹ҆слы́ши. ѿ҆вrзи о҆́чи
твоѝ и҃ ви́ждь потребле́нїе на́ше, и҃ гра́да тво-
его́ в не́мже прозва́сѧ и́мѧ твое [-]21. ꙗ҆́ко не
на́шими пра́вдами мы̀ (ѹ҆повава́ющие о҆́чища́емъ
ни)22 ще҃дротою на́шею пр҃е҆̀ тобо́ю, но̀ ѥ҆гъ ще҃д-
рота́мъ твои́̃ мно́гимъ г҃и. (ще҃дротами) ѹ҆сл-
ы́ши г҃и, о҆́цысти г҃и, вонмѝ (г҃и, и҃ сътворѝ).
и҃ не премедлѝ тебе ра́ди б҃е мои, ꙗ҆́ко и́мѧ
твое призва́сѧ (в лю́де҆̃ твои́хъ и҃ вѣ҆ градѣ
твое́мъ)23. (-)24 е҆́ще҃̃ мѝ гл҃ющѹ и҃ моля́щѹ, і҆
и҆сповѣ҆да́ющѹ грѣхѝ свои҆́ѧ, и҃ грѣхѝ люде́и сво-
и́хъ і҃и҃лѧ, и҃ припадающѹ (-)25 мѝ пр҃е҆̀ г҃мъ
б҃мъ мои́мъ, о҆́ горѣ҆ ст҃ѣи҆ [ѥ҆го]26· і҆ е҆́ще гл҃ю-
щѹ мѝ ѣ҆̀ моли́твѣ҆, и҃ се҆ *мѹ́жъ гаврі҃илъ ѥ҆го- вы́ и
же ви́дѣхъ вѣ҆ видѣ́нїи [мое́мъ]27 в нача́лѣ
пара́ѡ̀ и҃ прикоснѹ́сѧ мн҃ѣ ѧ҆́ки в ча́съ тре́бы
вечѐрнѧѧ. и҃ наказа́ мѧ, и҃ гл҃а ѥ҆гъ мнѣ҆. и҃
рече, дані҃ле, нн҃ѣ и҆́зыидо́хъ ѹ҆стро́ити тебѣ҆
ра́зѹмъ. в нача́ло мл҃твы твоеѧ и҆́зы́иде сло́во,
и҃ а́зъ прїи́дѡ҆̃ сѣ҆вѣ҆сти́ти тебѣ҆, ꙗ҆́коже мѹ́жъ
помышле́нїи е҆́си ты̀· (-)28 размы́сли (же) вѣ҆
словеси, и҃ разѹмѣ́и вѣ҆ ꙗ҆вле́нїи. о҆̈ се҆́ми́нъ сѣ҆-
кратя́шасѧ о҆́ лю́дехъ твои́хъ и҃ о҆́ гра́дѣ҆
(твое́̃) ст҃ѣмъ, до́ндеже о҆́бетша́етъ сѣгрѣ- і҆ер҃е҆̃ їд
ше́нїе, и҃ (ско́нча́етсѧ грѣ́хъ), *и҃ знамена́ют- і҆зе҆̃ їѕ

ѧ грѣси, и ѡчистѧ́тсѧ непра́вды. и приведе́тсѧ пра́вда вѣчнаѧ, и знамена́етсѧ видѣ́нїе (прр҃ка)[29]. и пома́жетсѧ стыи сты҃и. и ѹ҃вѣси и разумѣ́еши, ѿ и҃схо́да словеси на҃ко ѿвѣщѧ́ти и на҃ко съгради́ти і҃ер҃ли́мъ, до х҃а старѣ́йшины, се҃ми́нъ се҃мь, и се҃ми́нъ ѯ҃, и ѕ҃. и възврати́тсѧ и съградитсѧ широ́цѣ и забра́ла і҃ и҃стощѧ́ѧ лѣта. и по се҃минахъ ѯ҃ и ѕ҃, потребѧ́тсѧ пома́занїе и сѹ́дъ (-)[30]. гра҃ (же) и стое расы́плетсѧ съ старѣ́йшиною градѹщимъ. и потребѧ́тсѧ [âки][31] ѣ҃ потопѣ, и до коне́ца ра́ти съкраще́нѣ (-)[32]. и разблажи́тъ завѣтъ мно́зѣмъ се҃мина е҆ди́на. (-)[33] по́л҃ (же) се҃мины (и) ста́витъ тре́бники и тре́бу. (и кри́лу ѿ потребле́нїѧ и до сконе́чанїѧ и потщѧ́нїѧ вчини́тъ на поги́бель. и разблажи́тъ завѣтъ мно́зѣмъ се҃мина е҆ди́на. в по́л҃ же се҃мины ѿи҃мѣ́тсѧ тре́ба), и (възлїа́нїе) на (стыи) хра҃. *о҆мрѣзѣ́нїе (и о҆пустѣ́нїе)[34] и до сконе́чанїѧ го́ду, (-)[35] сконе́чанїе да́стьсѧ на о҆пустѣ́нїе·

мт҃ і҃д
мр҃ і҃г
лк҃ і҃к

гіх, *і запечатані будуть гріхи, і очистяться неправедності, і приведеться вічна праведність. І запечатане буде видіння пророків, і помазаним буде святе святих. **25** І пізнаєш, і зрозумієш від виходу слова, щоб відповісти і щоб збудувати Єрусалим, аж до володаря-помазаника – сім тижнів і 60 і 2 тижні. І повернеться, і буде збудована площа і мур. І закінчаться роки. **26** І після 60 і 2 тижнів вигубиться помазання і суд. Місто ж і святе буде знищене з володарем, що приходить. І будуть вигублені, наче в потопі, і до кінця війни в скороченні. **27** І він зробить завіт численним – один тиждень. В половині ж тижня. І поставить він жертовники і жертву. І крила – від спустошення. І до закінчення. І приспішення видасть на погибель. І зробить завіт численним – один тиждень. В половині ж тижня буде забрана жертва і виливаня на святий храм. *Мерзота і запустіння. І до закінчення року – закінчення. Дасться в запустіння.

ер҃е. 24
єз. 37

мат. 24
мар. 13
лук. 21

Гла҃ а҃·

лѣто [пе́рвое][1] ісо҆́рово ц҃ра҃ пръска, сло́во на҃ви́ѧ данїи́лѹ, е҆мѹ́же прозва́ѧ и҃ма валтаса́ръ. (-)[2] и҃стинно́ (же) сло́во, и си́ла вели́ка, и ра́зумъ да́стьсѧ е҆мѹ́ въ на҃вле́нїе· в ты дн҃и ⷭ҆ъ данїи́лъ бѣ҃ желѣ҆ѧ тр҃и се҃ми́ны дн҃ы́хъ, хлѣ́ба помы́слена не ѣ҆до́, и мѧ́со и вино не вни́де въ ѹ҃ста̀ моа, и ма́стїю не пома́заѫ́хсѧ, до три се҃ми́нъ дн҃ы́и҃. въ дн҃ь (е҃и)[3], а҃ мц҃а, (-)[4] ⷭ҆ъ бѣ́хъ бли́зъ рѣ́ки вели́кїѧ е҆и҃ е҆сть (е҆деке́ль)[5]. и въ҃звигѹ́хъ о҆́чи свои и ви́дѣхъ. и е҆е мѹ́жъ [-][6] о҆блъче́нъ въ баграни́цѹ, и чресла е҆го препоѧ́сани зла́томъ свѣ́тломъ, (-)[7] тѣ́ло (же) е҆го ⷭ҆ки дарси́съ, (-)[8] лице (же) е҆го ⷭ҆ки о҆́зрекь мо́лнїѧ, (-)[9] о҆́чи (же) е҆го ⷭ҆ки свѣща́ о҆́гнены. и мы́шцы е҆го и го́лени ⷭ҆ки о҆́зре҆ мѣ́ди блиска́ющасѧ. (-)[10] гла҃ (же) сло́ве҆ е҆го ⷭ҆ки гла҃ наро́да. и ви́дѣхъ ⷭ҆ъ (е҆ди́нъ данїи́лъ)[11] (-)[12]. ⷭ҆ мѹ́жи и҃же со мно́ю не ви́дѣша на҃вле́нїѧ, но̀ ѹ҃́жасть вели́ка паде на ни́хъ, и ѿбѣгнѹ́ша въ страсть. (-)[13] ⷭ҆ꙁ҃ (же) о҆ста́хъ е҆ди́нъ, и ви́дѣхъ на҃вле́нїе вели́кое е҆е. и не о҆ста̀ въ мнѣ҆ кр҃пость, и слава́ моѧ о҆брати́сѧ въ расыпанїе, и не ѹ҃держа́хъ кр҃пости. и слы́шахъ гла҃ словесе҆ е҆го, и внегда̀ слы́шахъ бѣ҃хъ прекло́ненъ, (-)[14] лице (же) мое на землѝ. и е҆е рѹ́ка прикаса́ющесѧ мнѣ҆, и въста́ви мѧ на колѣ́нѣ мои, [и на стопы рѹ́кѹ мое҆ю][15]. и҆ рече ко̀ мнѣ҆, данїи́ле мѹ́жѹ помышле́нїи, разѹмѣ́и въ словесѣ́хъ (сѝ) на҃́же ⷭ҆ꙁъ гла́ю к тебѣ҆, и ста́ни на стоа́нїи свое҆мъ,

Глава 10

1 В першому році Кира, перського царя, об'ялене було слово Даниїлові, якого прозвано іменем Валтасар, правдиве ж слово. І дано йому в видінні велику силу і розум. **2** В тих днях я, Даниїл, плакав три тижні днів. **3** Хліба улюбленого я не їв і м'ясо, і вино не ввійшло до моїх уст, і маззю я не помазався до трьох тижнів днів. **4** В 15-му дні 1-го місяця і я був близько великої ріки, вона є Едекель. **5** І я підняв свої очі, і я побачив. І ось чоловік, зодягнений в багряницю, і його бедра підперезані світлим золотом. **6** Його ж тіло, наче Тарсіс, його ж лице, наче видіння блискавки, його ж очі, наче вогняні свічі, і його руки і литки, наче видіння міді, що блищить. Голос же його слів, наче голос товпи. **7** І один я, Даниїл, побачив. А мужі, що зі мною, не бачили видіння, але великий жах напав на них, і вони втекли в страсі. **8** Я ж залишився сам і побачив це велике видіння. І не залишилося в мені сили. І моя слава змінилася на знищення. І я не втримав силу. **9** І я почув голос його слів. І коли я почув, я був схилений, лице ж моє *було* на землі. **10** І ось рука, що торкалася мене, і підвела мене на мої коліна і на долоні моїх рук. **11** І він сказав до мене: Даниїле! Чоловіче думок, зрозумій ці слова, які я говорю до тебе, і стань на своєму стоянні, бо нині я посланий до тебе! І як він сказав це слово до мене, я встав з трясінням. **12** І він сказав до мене: Не

бійся, Даниїле! Бо від першого дня, в якому ти дав твоє серце, щоб розуміти і трудитися переді Мною, твоїм Богом, вислухані були твої слова. Я ж прийшов через твої слова. **13** А князь перського царства стояв напроти мене двадцять і один день. І ось Михаїл, один із перших старшин, прийшов мені допомогти. І Я його залишив з князями перського царства **14** і прийшов сказати тобі те, що зустріне твій народ в останніх днях, бо ось видіння на дні. **15** І коли ж Він говорив зі мною за цими словами, я дав моє лице на землю і схилився. **16** І ось наче людська подоба доторкнулася до моїх уст. І я відкрив мої уста і заговорив, і сказав до Того, що стояв переді мною: Господи! В твоєму видінні повернулися мої нутрощі в мені, і я не мав сили. **17** Як зможе твій раб, Господи, говорити з цим моїм Господом? Адже я знеміг. І відтепер в мені не стоятиме сила, бо в мені не залишилося сили і дихання. **18** І наче людський вид додав. І доторкнувся до мене, і скріпив мене, **19** і сказав мені: Не бійся, чоловіче думок! Мир тобі! Будь мужнім і будь сильним! І коли він говорив зі мною, я скріпився і сказав: Хай говорить мій Господь, бо Ти мене скріпив! **20** І він сказав: Чи знаєш чому я до тебе прийшов? І тепер повернуся, щоб воювати з перським князем, Я ж виходив, а грецький князь ішов. **21** Але тобі сповіщу рішене писання правди. І немає ні одного, що Мене в цьому підтримує, хіба лиш Михаїл – ваш князь.

ѩ́ко нѣ́мъ послáнъ є̂смь к тебѣ. и̂ є̂гдá сътлá слóво є̂е къ мнѣ, въстáвъ съ трꙋсо̑. и̂ рече къ мнѣ, не бóися даніи́ле, ѩ́ко ѿ перваго дне́ вонже подáсть ср҃це свое ѩ́ко разꙋмѣти, и̂ трꙋди́тися (предо мно́ю) бг҃ꙋ твои́мъ, оу̂слышашася словеса твоà, (-)[16] âз҃ (же) прїидо́хъ въ словесе́хъ твои́хъ· (-)[17] Кнзь (же) ц҃рства прьска стоя́ше проти́ву мнѣ двадесѧти и̂ є̂ди́нъ дн҃ь. и̂ є̂е михаи́лъ є̂ди́нъ ѿ старѣ́йшинъ прьвы́хъ прїиде помощи́ мнѣ, и̂ того о̂ста́вихъ (-)[18] съ кнзи ц҃рства прьска. и̂ прїидо́ сказа́ти тебѣ є̂же сра́ща́ѥ́ся лю́демъ твои́мъ ѣ̆ послѣднѧѧ дн҃и, ѩ́ко є̂е видѣ́нїе въ дн҃и. и̂ внегда же гл҃а съ мно́ю по словесе́мъ симъ, дà лице свое на́ землю и̂ преклони́хся. и̂ є̂е ѧ́ки о̂зрѣ́ [-][19] чл҃а прикосне́ся оу̂стѣ́мъ мои́хъ. и̂ ѿверзо́хъ оу̂стà своѧ и̂ гл҃ахъ, и̂ рѣхъ къ стоѧщемꙋ предо мною. г҃и въ видѣ́нїи твоє́мъ о̂брати́ся оу̂тро́ба моѧ въ мнѣ, и̂ не и́мыи си́лы. (-)[20] ка́ко возмо́же ра́бъ твои [гл҃ати г҃и][21] съ г҃мъ (симъ мои́мъ)[22]. (-)[23] а̑ (бо) [ѿнемогóхся и̂][24] ѿ нн҃ѣ не ста́нетъ въ мнѣ крѣпость, (си́ла бо) и̂ дыха́нїе не о̂ста въ мнѣ· и̂ приложи и̂ прикосне́ся мнѣ ѩ́ко о̂зрѣ чл҃а, и̂ оу̂крѣпи мѧ, и̂ рⷮ҃ ми, не бо́ися мꙋжꙋ помышле́нїи, ми́ръ тебѣ. мꙋжа́ися и̂ крѣпи́ся. и̂ є̂гда гл҃а съ мно́ю оу̂крѣпи́хся, и̂ рѣ́хъ, да гл҃етъ г҃ь мои, ѩ́ко оу̂крѣпилъ мѧ є̂си. и̂ рⷮ҃, (âще вѣ́си) почто є̂смь пришⷣ к тебѣ. и̂ нн҃ѣ възвращꙋся ѩ́ко бра́титися съ кнзе́мъ прьско̑. (-)[25] âз҃ (же) йсхожа́хъ, (-)[26] кнзь (же) є̂ллинскь градá́ше. но да ти́ совѣтꙋю въчинéное въписа́нїе йстинны. и̂ нѣ́сть ни є̂ди́ного по̑дръжа́ща съ мно́ю ѻ̂ семъ, но то́чїю михаи́лъ кнáзь вашъ·

Глава 11

1 Я ж в першому році Кира став у владі і силі **2** і прийшов, щоб тобі сповістити. Ось ще встануть три царі в персах, четвертий же розбагатіє великим багатством, понад всіх. І після того, як одержить багатство, повстане проти всіх цих грецьких царств. **3** І повстане інший сильний цар, і володітиме великою владою, і зробить по своїй волі. **4** І ще як він стоятиме, його царство буде знищеним і розділиться на чотири небесні вітри, і не до кінця, і не за його владою, якою він володів. Бо знищеним буде його царство і іншим від них буде відданим. **5** І скріпиться південний цар. І один з його князів скріпиться проти нього і заволодіє владою великою, опріч його влади. **6** І по його роках буде впокорений. І дочка південного царя ввійде до північного царя, наче

гл҃а, а̑і·

(ѕ҃ же)[1] въ пр҃ьвое лѣто кѵ̑рово ста́хъ въ дръжа́ву и̂ крѣпость. (и̂ прїидо́хъ да совѣтꙋю тебѣ)[2]. є̂е є̂ще трїе ц҃ри въста́нꙋтъ въ прсѣ́, (-)[3] четве́ртыи (же) разбогатѣетъ бога́тества вели́ка паче всѣ́хъ. и̂ по прїа́тїи бога́тества [-][4], въста́нетъ на всѧ ц҃рства є̂ллинъ (си́хъ). и̂ въста́нетъ (другїи) ц҃рь си́ленъ, и̂ о̂бладаѣ́ вла́стїю мно́гою, и̂ сътво́ритъ въ во́лю свою. и̂ дондеже стоѧ́тъ. ц҃рство є̂го сѣкрꙋши́тся, и̂ раздѣли́ся на четы́ре вѣтры нб҃ныѧ, и̂ не на конецъ (-)[5], ни въ вла́сть є̂го є̂ю́же сѣвладѣ. ѩ́ко разори́тися ц҃рствꙋ є̂го, и̂ другїи без нихъ [ѿдастьсѧ][6]. и̂ оу̂крѣпи́тся ц҃рь ю́жныи, и̂ ѿ кнáзь є̂го, є̂ди́нъ оу̂крепи́тъ на́нь, и̂ о̂бладáетъ вла́стїю мно́гою, [[кромѣ][7] вла́сти є̂го][8]. и̂ по лѣтехъ є̂го (смири́тся)[9]. и̂ дщѝ ц҃рѧ ю́жска вни́детъ къ (сѣвéрскꙋ ц҃рю)[10],

нѧкоже сътвори́ти завѣтъ с ни́мъ. и не оу̑держитъ крѣпости мы́шца, и не ста́нетъ (племѧ̀ е̑ѧ̀)[11]. и предастьсѧ та, и приведъ́шеи ю̑ и дѣва, и вънокрѣпля́ѧи ю̑ въ врѣменехъ. и въста́нетъ ѡ̑ цвѣта и ѡ̑ кореніа е̑ѧ̀ на оу̑готова́нїе е̑го. и прїидетъ въ си́лѣ, и вни́детъ въ оу̑тверже́нїѧ цр҃ѧ сѣ́вер҃скаго, и сътворитъ в нихъ, и оу̑крепи́тъ (в нихъ). и бг҃ы и̑хъ съ слїа́ньми и̑, [и]̑[12] всѧ сосу́ды и̑ похотѣ́ны (и) сребрà (-)[13], съ плѣ́нники принесетъ въ е̑гу́пе̑. и то́и въста́нетъ по цр҃и сѣ́вер҃сте· и̑ вни́детъ въ цр҃тво цр҃ѧ ю́жнаго, и възврати́тсѧ на свою зе́млю. и сы̑нове е̑го съберу́тъ наро́дъ си́ленъ мно́гъ. и вни́детъ градыи́ (-)[14] потопля́ѧ, и мимои́детъ, и (до крѣпости е̑го съни́детъ)[15]. и (разгнѣва́е̑сѧ и то́и вра́титсѧ съ цр҃емъ сѣ́вер҃ско̑)[16] и поста́витъ наро́дъ мно́гъ, и предастьсѧ (в рѹ́цѣ е̑го народъ)[17]. и пои́мѹ наро́дъ, и възвеселя́тсѧ ср҃це е̑го, и съдолѣ́етъ тьма̑, и не оу̑крепи́тъ. и възврати́тсѧ цр҃ь сѣ́вер҃скїи и ѡ̑ведетъ наро́дъ мно́гъ (-)[18], и на коне́цы [лѣ]т҃[19] прїидетъ градыи́ вхо́домъ си́лою вели́кою и съ и́мѣнїемъ вели́комъ· и̑ в҃ тѣ́хъ лѣтъ мно́зи въста́нѹтъ на цр҃ѧ ю́жска. и сы̑нове расы́пателе людїи твои́хъ възды́гнѹтсѧ нѧ́ко поста́вити видѣнїе, и ѡ̑немо́гѹсѧ. и вни́детъ цр҃ь сѣ́вер҃скїи, и проле́е̑ къ прысти, и прїиме́ гра́ды тве́рды. (-)[20] мы́шцы (же) цр҃ѧ сѣ́вер҃ска не ста́нетъ. и въста́нѹтъ и̑збо́рнїи е̑го, и не бѹ́детъ крѣпости нѧ́коже ста́ти. и сътворитъ входа́и к не́мѹ по во́ли своеи́, и нѣ́сть стоа́щаго пр҃е̑ лице́̑ е̑го. и ста́нетъ на землѝ (гавеи́рь)[21], и съврѣ́шитсѧ в рѹ́цѣ е̑го. и вчи́нй лицѐ свое вни́ти (всеѧ си́лы)[22] цр҃тва своего̑, и пра́вѣ вс҃е (сътво́ритъ с нй̑)[23]. и дщере́ (женѣ)[24] дастъ е̑мѹ бы́ти с нею, и не (томѹ) бѹ́детъ, ни пребѹ́детъ оу̑ него. и възврати́тъ лицѐ свое въ острови́, и по́имет҃ мно́ги, и пога́ситъ кня́зѧ оу̑кори́зна [е̑го][25]. о̑ба́че оу̑кори́зна е̑го възврати́тсѧ е̑мѹ. и о̑врати́тъ лицѐ свое въ крѣпость землѧ̀ своеѧ, и ѡ̑немо́же́сѧ и паде́тсѧ, и не о̑бра́щетсѧ. и въста́нетъ [ѡ̑ коре́нїѧ е̑го (-)[26] цр҃тво][27] на оу̑готова́нїе е̑го, превода [и]̑[28] твора сла́вѹ цр҃тва. и в ты́ дни́ сы̑крѹшитсѧ и не в личе́сѣхъ ни въ ра́ти. [и]̑[29] ста́нетъ въ оу̑готова́нїи е̑го похѹли́тсѧ, и не да́ша на́нь сла́вы цр҃тва. и прїидетъ съ о̑бы́лїемъ, и съдолѣ́е̑ цр҃тву ле́стьми. и мы́шцы потопля́ющаго пото́питсѧ ѡ̑ лица̀ е̑мѹ и сы̑крѹшитсѧ. и старѣ́йшина завѣта. и ѡ̑ совокѹпле́нїѧ (сътвори́т҃ к немѹ)[30] лесть. и възы́-

щоб зробити з ним завіт. І той не вдержить силу правиці, і не стоятиме його плем'я, і видана буде вона і ті, що її привели, і дівчина і ті, хто її скріпляв в часах. **7** І з її цвіту і кореня повстане *один* на його приготовлення. І прийде зі силою, і ввійде до укріплень північного царя, і зробить *бій* в них, і скріпиться в них. 8 І їхніх богів з їхніми вилитими, і всякий їхній бажаний і срібний посуд з полоненими принесе до Єгипту. І той встане після північного царя. **9** І він ввійде до царства південного царя і повернеться до своєї землі. **10** І його сини зберуть сильну, численну юрбу. І ввійде той, що приходить, топлячи, і перейде, і зійде до його сили. **11** І він розгнівається, і той повернеться з північним царем і поставить численну юрбу. І народ буде виданий до його рук. **12** І вони візьмуть юрбу – і розвеселиться його серце. І він заволодіє десятками тисяч і не закріпиться. **13** І повернеться північний цар, і відведе численну юрбу. І в кінці років прийде той, хто йде входом, з силою великою і з великим майном. **14** І в тих часах численні повстануть проти південного царя, і сини-поганці твого народу піднімуться, щоб поставити видіння, і знеможуть. **15** І північний цар ввійде, і насипе насип, і захопить сильні міста. Руки ж північного царя не втримаються, і його вибранці повстануть. І не буде сили, щоб встояти. **16** І зробить той, що до нього входить, за своєю волею. І немає того, що стоїть перед його лицем. І він повстане в землі Гавеір. І скінчиться в його руці. **17** І він поставить своє лице, щоб увійти всією силою свого царства, і правильно зробить все з ним. І дочці-жінці, дасть йому бути з нею. І не йому буде. Ані вона не залишиться у нього. **18** І той поверне своє лице до островів, і захопить численні *острови*, і погасить князів його впокорення. Одначе його впокорення повернеться на нього. **19** І він поверне своє лице на силу своєї землі. І ослабне, і впаде, і не знайдеться. **20** І з його кореня повстане царство на його приготовлення, що переводить і чинить славу царства. І в тих днях він буде розбитий, і не особами ані не в війні. **21** І він стане на своєму приготуванні. Він був зневажений. І не дали йому слави царства. І він прийде в достатку і заволодіє царством обманами. **22** І руки того, що топить, затопляться від його лиця, і буде розбитим і старшиною завіту. **23** І від змішань зробить з ним обману, і піде, і переможе його в малій країні. **24** І прийде з близькими країнами, і зробить те, що не зробили

його батьки і батьки його батьків. Полоном і добиччю він рознесе мир. І його розум задумує проти Єгипту. І то до часу. **25** І його сила і його серце підніметься проти царя півдня з великою силою, цар же південний зробить з ним різню великою і дуже сильною силою. І вони не встоять, бо задумують на нього задуми. **26** І пожеруть його шляхетне, і розіб'ють його. І він розжене сили, і впадуть численні ранені. **27** І оба царі, і їхнє серце – на лукавство. І при одному столі говоритимуть брехню – і не пощастить *їм*. Бо ще кінець на час. **28** І він повернеться до землі своєї з великим майном, і його серце на святий завіт. І він зробить і повернеться до своєї землі. **30** І він розлютиться на святий завіт і повернеться, і задумає проти тих, що покинули завіт, **31** і руки, і плем'я, що від нього. І збещестять священне, і усунуть постійну жертву. І дадуть на ньому страшне збещещення. **32** І ті, що чинять беззаконня, з обманою наведуть завіт, а народ, що знає свого Бога, переможе і зробить. **33** І розумний народ, дуже розумний. І вони знеможуть від меча, і від полум'я, і від полону, і від днів розграбування. **34** І коли будуть ослаблені, їм допоможеться малою поміччю. І додадуться до них численні з обманою. **35** І ті, що розуміють, послабнуть. Щоб випробувати їх вогнем, і вибрати, і об'явити до кінця часу. Бо ще на час. **36** І він зробить по своїй волі. І цар підніметься вгору, і звеличиться над всякого бога, і дуже брехатиме на Бога Богів. І щаститиме, аж доки не скінчиться гнів, бо іде до закінчення. **37** І він не зважатиме на всіх богів його батьків, тому що звеличиться понад всіх. **38** І бога Маозіея (єв. сили) прославить на своєму місці. І бога, якого не знали його батьки, прославить сріблом, і золотом, і дорогоцінним каменем, і побажаннями. **39** І в укріпленнях зробить схронок з чужим богом, якого пізнав, і помножить славу. І численних зробить їм підвладними, і розділить землю в дари. **40** І в останньому часі з ним зударіться північний цар зі зброєю, і з кінною, і з численним кораблями. І ввійде до землі з розбоєм, і знищить, і перейде **41** до північної землі. І численні послабнуть. Ці ж спасуться з едомової і моавської руки і від влади аммонових синів. **42** І він простягне свою руку проти землі, і єгипетська земля не буде на спасіння. **43** І він почне панувати

детъ и съдолѣетъ ємоу в малѣ странѣ. и съ блажа́ишими (-)[31] страна́ми прїидетъ, и съ-творитъ є́гоже не суть сътвори́ли ѡ҆цы є́моу, и ѡ҆цы ѡ҆ць є́го. плѣне́нїемъ и плѣне́нїи (ми́ръ)[32] раздѣлитъ, и на є́гу҃пта помышла́етъ мысль [є́го][33], и до вре́мене. и въста́нѣ кръпость є́го и ср҃це є́го на ц҃ра ю́жескаго в силѣ вели́цѣ. (-)[34] ц҃рь (же) ю́жескь сътво́ритъ с нимъ сѣчь си́лою вели́кою и кръпкою зѣло. и не ста́нутъ на́ко помышла́ютъ нань помышле́нїа. і и҃зна́даетъ досто́инаа є́го и съкроуши́тъ и и силы расы́плетъ, и падутъ на́звенїи мно́зи. и о́ба ц҃ра [и][35] ср҃це є́ю на лу́кованїе, и на тра́пезѣ є҆ди́ною съгла́тта ло́жу, и не оу҃пра́вїтсѧ. на́ко є҆ще коне́ въ вре́ма. и възвратя́тсѧ на (свою землю)[36] съ и҃мѣ́нїемъ мно́гомъ, и ср҃це є́го на завѣтъ ст҃ыи, и сътворя́, и възвратя́тсѧ на (свою зе́млю)[37]. (-)[38] и възна́ря́тсѧ на завѣтъ ст҃ыи, (-)[39] и възвратя́тсѧ и смыслитъ на о҆ста́вшаѧ (завѣты)[40], [и мы́шцы и племѧ̀][41] ѡ҆ него (-)[42], и о҆скверна́тъ сѫ́енїа (-)[43], и престá-ватъ оу҃чаще́нїе, и дада́тъ в не о҆гнуше́нїе и҃скажено. и безаконующеи завѣтъ наведутъ съ пре́лестїю. (-)[44] лю́дїе (же) вѣдуще ба своѣ́ пре-мо́гутъ и сътво́ратъ. и смы́сленїи лю́дїе смыслятъ мно́го, и ѡ҆немо́гутсѧ въ мечи и въ пла́мене и въ плѣне́нїи и въ разграбле́нїе дн҃ьно́е. и є́гда ѡ҆немогутсѧ помо́же́сѧ и҃мъ по́-мощь мала. и прило́жатсѧ [мно́зи на́ нѧ][45] съ пре́лестїю. и ѡ҆ смы́слившихъ ѡ҆немо́гутсѧ, на́-ко ражже́щи а҃ і и҃бра́ти и ѡ҆кры́ти до коне́ц҃ (вре́мени)[46], на́ко є҆ще въ вре́ма, и сътво́ритъ по во́ли своѣ́и. и [ц҃рь възвы́ситсѧ и възвели́читсѧ][47] на всего бо́га, [и на ба бо́гъ][48] съгла́тъ пресни́-не, и оу҃пра́витъ до́ндеже ск҃ончáетъ гнѣвъ. въ ск҃ончáнїе бо бываетъ. и до всѣхъ бо́гъ ѡ҆ць є́го не смы́слѝ, (-)[49] на́ко паче всѣхъ възвели́чит-сѧ. и бо́га (маозеи)[50] на мѣсте своє́мъ съсла́-витъ. и бо́га є́гоже не вида́ше ѡ҆цы є́го въсла́-витъ (сребро́мъ и злáтомъ)[51], и камы́комъ цѣ́нными, и помышле́нїемъ. и сътворитъ тверды́мъ оу҃бѣжище съ бого́мъ чю́ждимъ [є́-гоже позна̀][52], и оу҃мно́жѝ сла́ву, и повине́тъ и҃мъ мно́ги, и зе́млю раздѣ́литъ да́ровы. и въ вре́ма коне́чное сни́детсѧ с нимъ ц҃рь сѣвéрскїи (-)[53] въ о҆ру́жїи и с конѝники, и с кораблѝ мно́ги. и вни́детъ въ зе́млю (съ расы́панїемъ и съ-кроушитъ)[54], и мнѣ́ на землю (сѣвéрску)[55], и мно́зи ѡ҆немо́гутсѧ. (-)[56] сїи (же) спасутсѧ ѡ҆ рукѝ (-)[57] є҆до́мла и моа́вла, и ѡ҆ власти сно́въ а҃ммо́нь. и прострè рукý [свою][58] на́ землю, и земла̀ є҆гу҃петска не бу́детъ въ спасе́нїе. и съ-

власти́ начне́ть въ сокровени́ныхъ зла́та и́ сребра́, и́ въ всѣмъ по́хотни́кмъ е҆гу́петстѣмъ. и́ (лев҃и́тстѣ)[59] и́ (мр҃стѣ)[60] [и́][61] въ твердѣлехъ и́хъ. и́ слы́шанїа и́ потщана́нїа възмута́тъ и҆̀ ѡ҆ восто́къ же и́ сѣверь. и́ прїи́де въ на́рости мно́зѣ, на́ко погуби́ти и́ нарещи́ мно́ги. и́ постнетъ кущу свою на е҆фадо́нѣ межу́ мо́рема на горѣ (стѣи сѣ́вера)[62].

над скарбами золота і срібла і над усім жаданим єгипетським, і лейвитським, і мирським, і в їхніх твердинях. **44** І його затривожать слухи і клопоти зі сходу ж і півночі. І прийде у великому гніві, щоб вигубити і визвати численних. **45** І він поставить своє шатро на Ефадоні, поміж морями, на святій горі північі.

Гла҃ ві҃·

Глава 12

В то́и го́дъ въста́нетъ михаи́лъ кна́зь вели́кїи, стоа́й ѹ҆̂ сно́въ люді́и твои́х. и́ бу́детъ го҃ скорбѣ́нїа на́ко не́сть было́ (такова́, и́ бы҃ стра́сть на земли́ града того)[1]. и́ в то вр҃ѣма спа́сутсѧ лю́дїе твои́ вс҃и, (и́ ѡ҆брѣтены́исѧ) впи́сани въ кни́ги. и́ мно́зи спа́щеи (и́хъ) въ зе́млыѣи прьсти въста́нѹтъ. *сїи въ жи́знь вѣ́чнѹю, а҆̂ о҆́нѝ въ ѹ҆́кори́знѹ и́ въ сты́дѣ́нїе вѣ́чное· *и́ смыслившеи просвѣта́тсѧ а҆́ки свѣтъ твердѣлныи. и́ ѡ҆ пра́вди́выхъ мно́гихъ а҆́ки звѣ́зды въ вѣ́ки, и́ е҆щѐ. (-)[2] ты҃ данїи́ле загради́ словеса́, и́ зна́менаи кни́ги до вре́мене ско́нча́нїа. дондеже́ нао҃у́ча́тсѧ мно́зи, и́ ѹ҆мно́житсѧ (види́нїе)[3]. И҆́ ви́дѣхъ а҆́зъ данїи́лъ, и́ е҆́ два дрѹга́ стоа́сте е҆ди́нъ о҆́ сю́ страну́ ѹ҆́стїа рѣ́цѣ, а҆̂ дрѹгїи о҆́ бону́ страну́ [-][4]. и́ рѣ́хъ къ мужу́ о҆́блъче́ному въ багрени́цу, и́же ба́ше вы́ху́ воды́ рѣ́чныѧ, доко́лѣ ско́нча́нїе на́же нарече́ чюдеса́. *и́ слы́шахъ ѡ҆ мужа́ о҆́блъче́наго въ багрени́цу, и́же ба́ху вы́ху воды́ рѣ́чныѧ, и́ въздви́же десницу свою (-)[5] на́ не́бо, и́ кла́сѧ е҆́ живу́щеи́ въ вѣ́ки, на́́ко въ вре́ма [и́ въ][6] времене, и́ в по҆́ вре́мене. и́ е҆гда ско́нча́етсѧ расы́панїе [ру́ки людїи о҆́сщенъ][7], (и́) ѹ҆вѣ́дятъ (е҆е вс҃и)[8]. (-)[9] а҆́з (же) слы́шахъ, и́ не разумѣ́хъ. и́ рѣ́хъ, г҃и что послѣ́дняѧ сихъ. и́ рече́, ходи́ данїи́ле, на́́ко загражде́на (словеса́ и́ знаменана)[10] до вре́мене ско́нча́наго· [дондеже́][11] и҆́щетѹтсѧ и́ ѡ҆бѣла́тсѧ, и́ разгора́тсѧ мно́зи [и́ ѡ҆ста́тсѧ][12]. и́ събезаконѹю́ безако́нницы, и́ не разумѣ́ютъ (вс҃и) нечести́вїи, но ѹ҆́мнїи разумѣю́· (-)[13] ѿ времене (же) преме́нену ѹ҆́чащени́ѧ, (-)[14] дн҃ъ а҃ ч҃. бл҃же́нъ тръпла́и́ и́ постигїи въ дн҃и ,а҃ тл҃е. (-)[15] ты́ (же) и҆́ди́ (-)[16] почива́и, [е҆щѐ бо́ дн҃ї́е въ и҆спо́лне́нїе ско́нча́нїю и́ почїе́ши][17], и́ въста́неши въ причастїе свое въ ско́нча́нїе дн҃ъ. ((-)[18] Цр҃ь (же) а҆́стѵагі́й приложи́сѧ къ ѿ҆цю́ свои́мъ. и́ прїа́ кѵ҃ръ прьсі́инъ ц҃рт҃во е҆го)[19].

1 І в тому часі підніметься великий князь Михаїл, що стоїть над синами твого народу. І буде час такої скрути, якої не було. І була біда на землі того міста. І в тому часі спасеться ввесь твій народ і ті, хто знайдеться записаним в книзі. **2** І численні з тих, що сплять в поросі землі, встануть – *ці на вічне життя. І вони на погорду і на вічний сором. **3** *І розумні засяють, так як світло тверді, і численні з праведних – як звізди на віки і ще. **4** Ти, Даниїле, замкни слова і запечатай книги до часу завершення, доки численні не навчаться, і помножиться видіння. **5** І я, Даниїл, побачив. І ось стали два інші *чоловіки*: один з цієї сторони берега ріки, а другий з тієї сторони. **6** І я сказав до чоловіка, зодягненого в багряницю, який був над річною водою: Коли кінець тих чудес, про які ти говорив? **7** *І я почув від чоловіка, зодягненого в багряницю, який був над річною водою. І він підняв свою правицю на небо і поклявся Тим, що живе навіки, що: На час! І на часи! І на половину часу! І коли закінчиться розсипання руки освяченого народу, вони і побачать це все. **8** Я ж почув і не зрозумів. І я сказав: Господи, який кінець цих? **9** І він сказав: Ходи, Даниїле, бо слова замкнені і запечатані до останнього часу. **10** Коли численні будуть почислені, і будуть вибілені, і будуть випробувані вогнем, і освятяться. І беззаконні чинитимуть беззаконня. І всі безбожні не зрозуміють, але розумні зрозуміють. **11** Від часу ж зміни постійної жертви 1290 днів. Блаженний, хто терпить і хто дійде до днів 1335. **13** Ти ж іди спочинь, бо ще є дні до виповнення скінчення. І спочинеш, і встанеш у своє насліддя в завершенні днів. А цар Астиагис переставився до своїх батьків. І Кир, персієць, взяв його царство.

мѳ҃ їѕ
їѡа҃ є҃

мѳ҃ г҃і
мѵр҃ѡ г҃

а҆пока҃ і҃

Глава 13

1 Був чоловік, що жив у Вавилоні, ім'я ж йому Йоаким. **2** І він взяв жінку, якій ім'я Сусанна, Хелкієва дочка, що дуже гарна і що боялася Бога. **3** Батьки ж її *були* праведні і навчили свою дочку за Мойсеєвим законом. **4** Йоаким же був дуже багатий. І був сад поблизу його двору, і сходилися до нього жиди, тому що він був найславнішим з них усіх. **5** І вибрали суддями двох старців з народу в тому році, про яких же сказав Владика, що вийде беззаконня з Вавилону від старців-суддів, які вважалися проводирями народу. **6** Ці перебували в Йоакимовому домі. І до них приходили всі, що судилися. **7** І сталося, що коли народ відходив в полудень, входила і Сусанна і ходила в саді свого чоловіка. **8** І бачили її два старці кожного дня, як вона входила і виходила, і були в пожаданні її. **9** І вони зіпсували свій ум і звернули свої очі, щоб не дивитися на небо ані не згадати суди праведних. **10** І оба були зранені нею і самі собі не сповістили своєї хвороби, **11** бо встидалися визнати свою думку, що бажали бути з нею. **12** І кожного дня, дивлячись на неї, стежили з пожадливістю. **13** І сказали один до другого: Підім, отже, додому, бо година обіду. І пішовши вони і розійшлися від себе. **14** І повернувшись вони прийшли на те саме місце, і питаючи себе визнали причину – своє пожадання. І тоді спільно назначили час, коли вдасться знайти *її* самою. **15** І сталося, що коли вони стежили за нею в догідний день, вона тоді ввійшла, так як учора і третього дня, тільки з двома служницями і забажала помитися в саді, бо була спека. **16** І там не було нікого, за винятком двох схованих старців, що й стежили над нею. **17** І вона сказала служницям: Принесіть олію і пахощі і замкніть двері саду, щоб я помилася. **18** І ті зробили, так як вона сказала, і замкнули двері саду, і вийшли, щоб принести їм наказане, і не побачили старців, бо вони були сховані. **19** І сталося, що як вийшли служниці, встали два старці **20** і сказали: Ось двері саду замкнені. І ніхто нас не бачить, а ми є в пожаданні тебе. Обіцяйся і будь з нами. **21** Якщо ж ні, то засвідчимо проти тебе, що був з тобою хлопець, і через це ти від себе відіслала служниць. **22** І застогнала Сусана і сказала: Тісно мені звідусіль. Бо якщо я це зроблю, мені є смерть, а якщо не зроблю, від вас не втечу. **23** Мені є краще не зробивши впасти у ваші руки, ніж згрішити перед Господом. **24** І Сусанна закрича-

(Гл҃а, г҃і·)[1]

(гь)[2] мужъ живыи въ вавѵ̀лѡ́нѣ, (-)[3] и́ма (же) є̂мѵ і҆ѡ́а҆кі́мъ. и҂ поа҃ женѵ́ є́йже и́ма сѵса́на дщ҆и хелкі́ева, добра̀ зѣло, и҂ боа́щиса҃ [в҃а][4]. (-)[5] роди́тела҃ (же) є҃а҃ пра҆вѣ́нва, и҂ наѵ́чиста дщ҆е́рь свою по законѵ́ моѵ̀сі́овѵ· (-)[6] бѣ (же) і҆ѡ́а҆кі́мъ бога́тъ зѣло, и҂ є̂сть (-)[7] о҆гра́дъ бли́зъ двора̀ є̂го. и҂ (сходя́хуса҃ к немѵ)[8] жи́дове, и҂мже ба́ше слабнѣ́и (и҂хъ) всѣхъ· и҂ о҆бра́ша два̀ ста́рца ѿ людїи сѵ́дїи в (то̀ лѣто)[9]. о҆ нею́же гл҃а вл҃ка, ꙗ҆́ко и҆зы́идетъ безако́нїе и҆з вавѵ̀ло́на ѿ ста́рецъ сѵ́дїи, и҂же мнѧхуса҃ строѧ́ще лю́ди. сі́а пребыва́сте ѣ҆ домѵ́ і҆ѡ́а҆кі́мли, и҂ прихожа҆́ху к нима вс҆и̂ пра́ща҆ѥ́иса҃· и҂ бы́сть внегда ѿхожда́ху лю́дїе въ пла́днїа҃, ѣ҆хожда́ше (и) сѵса́на и҂ хожда́ше въ о҆гра́дѣ мѵ́жа своего. и҂ смотрѣ́ста є҃а҃ о́ба ста́рца вс҆а̂ дн҃и входя́ща, і҆ и҆сходя́ща. и҂ бы́сте в хотѣ́нїи є҃а҃. и҂ разъврати́ста [оумъ свои][10], и҂ оѵ҆клони́ста о́чи свои̂ ꙗ҆́ко не въ҃зглада́ти на́ нб҃о, ни поманѵ́ти сѵ́дъ пра́ведныхъ· и҂ бѣ́ста о́ба о҆сла́биласа҃ на ню̀, и҂ не съвѣсти́ста сама̀ себѣ бо́лѣзни своє̂а҃. ꙗ҆́ко стыдѣ́стаса҃ и҆сповѣ́дати помышле́нїе свое, ꙗ҆́ко хота́ста бы́ти з нею̀. и҂ блюда́ста жада́ющи вс҆а̀ дн҃и зра́ща҆ а҃. и҂ рѣ́ста дрѵ́гъ къ дрѵ́гѵ, и҂дѣ́ве оѵ҆́бо домо́вѣ, ꙗ҆́ко о҆бѣ́денъ ча́съ є̂сть. и҂ ше́ша (и҂) разыдо́стаса҃ ѿ себе. и҂ о҆бра́ща҆ша҃ прїидо́ста є̂дина́мо. и҂ о҆таза́ющи самаса҃, вину́ и҆сповѣ́даста похотѣ́нїе свое. и҂ тогда о҆бѣща҆́нѣ съчини́ста вре́ма, когда (-)[11] оѵ҆́лучиста о҆брѣ́сти є̂ди́ну· и҂ бы́сть внегда̀ блюда́ста (ю҃) дн҃ь поко́сенъ, вни́де тогда а҃ки вчера̀ и҂ тре́тїимъ дн҃е, съ двѣ́ма то́чїю о҆троковѝцама, и҂ вѣ́схотѣ мы́тиса҃ въ о҆гра́дѣ, ꙗ҆́ко зно́и ба́ше. и҂ не ба́ше ника́гоже тѵ́, ра́звѣ двою ста́рцу съкрове́ну и҂ стрегѵ́щу є҃а҃. и҂ рече о҆троковѝцама, принесе́ста масло и҂ смѣше́нїе, и҂ две́ри о҆гра́дныа҃ затво́рита да с҆а҃ и҆змы́ю. и҂ сътвори́стѣ ꙗ҆́кѡ҃ рече, и҂ затвори́ста две́ри о҆гра́ныа҃ і҆ и҆зыдо́ста (-)[12] принестѝ повелѣ́ное и́ма, и҂ не ви́дѣстѣ ста́рцѵ ꙗ҆́ко сѣ́ста съкровена· и҂ бы́сть ꙗ҆́ко и҆зыдо́ста о҆троковицы, [-][13] вѣ́сташ҆ о́ба ста́рца, (-)[14] и҂ рѣ́ста, є҆е̂ две́ри о҆гра́ныа҃ затвори́шаса҃, и҂ никто́же не ви́дѝ насъ, а҆ похотѣ́нїа҃ твоє̂го є̂свѣ. (-)[15] о҆бѣщаи́ на́ с҆а҃, и҂ бѵ́ди с на́ма. а҆ще ли и҂́ни, то̀ послѵши́вѣ на́ та҃, ꙗ҆́ко сѣ с (нею̀)[16] ю҃ноша. и҂ того ра́ди ѿпѵстѝ о҆троковѝцы ѿ себѐ· и҂ въ҃ждше (сѵса́на)[17], и҂ ре́че, тѣ́сно ми ѿвсю́ду. а҆ще бо сѐ съ-

творю̀ смр҃ть мн҃ ѣ́сть, и̂ а́ще не сътворю̀ не оу̂бѣжу (ѡ̃ ва́ю)[18]. и̂зволенѣ́е ѣ́сть мн҃ не сътвори́вши впа́сти в рꙋ́цѣ ва́ю, негли съгрѣши́ти пр҃е бг҃ъ· и̂ въ҃зъпи жрⷮломъ вели́комъ (сꙋса́на)[19]. въ҃зъпи́ста же и̂ о́ба ста́рца проти́ꙋ е́и. и̂ текъ ѣ́дінъ ѿврьзе две́ри о́гра́дныа. (и̂) на҃ко (-)[20] оу̂слы́шаша крычаніе въ о́гра́дѣ дома́шніи, въмы́кнꙋшася странны́ми две́рми ви́дѣти слꙋчи́вшееся е́и. ѣ́гда́ же и̂сповѣда́ста ста́рца словеса̀ своа̀, оу̂стыдѣшася раби (ѥа̀) сѣ́ло, на҃ко николи́ҋ и̂звѣща́ся [таково̀ сло́во][21] о̂ (сꙋса́нѣ)[22]· и̂ бы́сть наоу́трїа, на҃ко събра́шася лю́дїе ѝ мꙋжꙋ ѥа̀ і҆о̂а́кимꙋ, прїидо́ста [и̂][23] о́ба ста́рца полна безако́наго помышле́нїа на [сꙋса́нꙋ][24], оу̂мори́ти ю҆̀. и̂ рѣ́ста пр҃е людми, посли́те по (сꙋса́нꙋ)[25] дш҃е́рь хелкі́евꙋ [-][26]. о́ни́ же посла́ша. и̂ прїиде т҃а, и̂ (вс҃а) оу́жики ѣ́а̀ (-)[27]. сꙋса́на же ба́ше мла́да сѣ́ло, и̂ добра̀ о́бразомъ. ѕѕезако́нніи же повелѣ́ша ѿкры́ти ю҆̀ ба́ше бо̀ покрове́нна, на҃ко да ѧ насы́тятъ доброты ѣ́а̀. (и̂ ви́дѣша ю҆̀ вс҃и)[28]. въста́вша̀ о́ба ста́рца посредѣ людїи, (и̂) възложи́ста рꙋцѣ на главꙋ ѥа̀. сїа̀ же пла́чющи возрѣ на нб҃о. на҃ко ба́ше ср҃це ѥа оу̂пова́а къ гꙋ҃. рѣ́ста же [о́ба][29] ста́рца, ходя́щема на́ма (о́бѣма) въ о́гра́дѣ (-)[30], вни́де і҆и̂ съ дв҃ма о́трокови́цама, и̂ затворѝ две́ри о́гра́дныа, и̂ ѿпꙋсти о́трокови́цы. и̂ прїиде к нен ю҆́ноша и̂же ба́ше съкрове́нъ, и̂ въ҃злеже с нею҆̀. на́м же сꙋ́ще въ оу́глѣ о́града, ви́дѣвша безако́нїе тесо́ховѣ на́ на́, и̂ ви́дѣвша а҆̀ по҃бѣ́гнꙋховѣ́ся. (и̂) не мого́ховѣ на́ти ѣ́го, и́мже па́че на́ю можа́ше, и̂ ѿврьзе две́ри [о́гра́дныа][31] и҆скочи. сїю̀ же и́ме, въпраша́ховѣ кто҃ бы҃ ю҆́ноша, и̂ не хотѣ повѣда́ти на́ма. о́ се́мъ послꙋшествꙋ́евѣ. и̂ вѣ́рова и́ма съ҆́мь а҆̂ки ста́рцемъ людскомъ и̂ сꙋдїа́мъ. і҆ о҆сꙋди́ша ю҆̀ на оу̂мрьтїе· [и̂][32] въ҃зъпѝ [сꙋса́на жрⷮломъ вели́комъ][33], и̂ рече. бж҃е вѣ́чныи, (и̂) съкрове́нны҃ї свѣдѣ́телю, съвѣ́дыи вс҃е прежде бытїа̀ и̂хъ, ты вѣ́си на҃ко лжꙋ послꙋшествова́ста̀ на́ на́, и̂ ѣ́е оу̂мира́ю, не сътво́рши ничесо́же, ѣ́же сїа̀ съклꙋкова́ста на́ на́. и̂ послꙋша гь҃ гла́са ѥа· и̂ ведо́мѣ е́и на погꙋбле́нїе. въ҃здви́же бг҃ъ дх҃омъ ст҃ымъ о́трока ю́на, ѥмꙋже и́ма данїи́лъ. и̂ въ҃зъпѝ жрⷮломъ вели́комъ чи́стъ а҆́зъ ѿ кро́ви ѣ́а̀. о́бращи́ша же ся вс҃и лю́дїе к немꙋ҆̀ и̂ рѣ́ша, что҃ сло́во ѣ́е ѣ́же ты҃ гл҃еши. се́и же ста́вѣ сре́дѣ (-)[34], ре́че, сѝце а҆̂ли оу̂роди́вїи сѝнове і҆и̂лѣви, не и҆зъоу̂проша́вше ни и́стинны҃ разꙋмѣ́вше, о҆сꙋди́сте дш҃е́рь і҆и̂лѣвꙋ. о́бращи́теся на сꙋ́дище, а҆́жа бо̀ сїа̀ послꙋшествова́ста на ню҆̀· и̂ о́бра-

ла великим криком. Закричали ж і два старці проти неї. **25** І один, побігши, відкрив двері саду. **26** І як домашні почули крик у саду, ввійшли бічними дверима, щоб побачити, що їй сталося. **27** Коли ж старці сказали свої слова, її раби дуже завстидалися, тому що ніколи не було сказане таке слово про Сусанну. **28** І сталося, що на другий день, як зійшовся народ до її чоловіка Йоакима, прийшли і оба старці, повні беззаконного задуму проти Сусанни, щоб її вбити. **29** І сказали перед народом: Пошліть по Сусанну, Хелкієву дочку. Вони ж послали. **30** І прийшла та і вся її рідня. **31** Сусанна ж була дуже молода і гарна на вид. **32** Беззаконні ж наказали її відкрити, бо була закрита, щоб вони наситилися її красою. І її побачили всі. **34** Вставши два старці серед народу, вони і поклали руки на її голову. **35** Вона ж, плачучи, поглянула на небо, бо було, що її серце надіялося на Господа. **36** Сказали ж оба старці: Як ми оба проходжалися в саду, ввійшла ця з двома служницями, і замкнула двері саду, і відпустила служниць. **37** І до неї прийшов хлопець, який був схований, і ліг з нею. **38** Ми ж, будучи в куті саду, побачивши беззаконня, побігли до них. **39** І, побачивши їх, ми рушили і не змогли схопити його, тому що він був сильшим від нас. І він відкрив двері огорожі *і* вискочив. **40** Цю ж, схопивши, ми випитували хто був хлопець, **41** і вона не побажала нам сказати. Про це свідчимо. І повірив їм збір, як старцям народу і суддям. І засудили її на смерть. **42** І закричала Сусанна великим голосом, і сказала: Вічний Боже! Свідку схованих, що бачиш все раніше від їхнього буття! **43** Ти знаєш, що вони засвідчили брехню проти мене. І ось я вмираю, не зробивши нічого з того, що ці лукаво вчинили проти мене. **44** І Господь вислухав її голос. **45** І як її вели на страту, Бог підняв святим духом молодого хлопчину, якому ім'я Даниїл. **46** І він закричав великим голосом: Я чистий від її крові! **47** Повернувся ж ввесь народ до нього і сказав: Що це за слово, яке ти говориш? **48** Він же, ставши посередині, сказав: Чи ви такі безумні, ізраїльські сини? Не випитавши ані не пізнавши правду, ви засудили ізраїльську дочку. **49** Поверніться до суду, бо ці засвідчили проти неї брехню. **50** І ввесь народ повернувся з поспіхом. І сказали йому старці: Ходи і сядь посеред нас і сповісти нам, бо тобі Бог дав старчество. **51** І сказав до них Даниїл: Розділіть їх далеко від себе, і я їх випитаю. **52** І як відвели їх одного від од-

ного, він і покликав одного з них і сказав до нього: Ти, що постарівся в злих днях, тепер прийшли твої гріхи, які ти раніше вчинив, **53** судячи неправедні суди, засуджуючи невинних, прощаючи ж винних. Хоч Бог говорить: Невинного і праведного не убивай. **54** Отже, тепер, якщо ти побачив цю, скажи під яким деревом ти їх побачив? Що вони розмовляли з собою? Цей же сказав: Під колючим. **55** Сказав же Даниїл: Правильно ти збрехав на свою душу. Ось бо божий ангел, беручи від Бога рішення, розірве тебе пополам. **56** І відпустивши його, наказав привести другого. І сказав йому: Ханаанське, а не юдине плем'я, тебе обманула краса і пожадання зіпсувало твоє серце. **57** Чи ви так робили ізраїльським дочкам, щоб вони боячись говорили до вас? Але сьогодні юдина дочка не стерпіла вашого беззаконня. **58** Отже, тепер скажи мені: Під яким деревом ти їх побачив, як говорили з собою? Він же сказав: Під дубом. **59** Сказав же йому Даниїл: Ти правильно збрехав і на свою голову. Бо жде божий ангел з мечем, щоб тебе розтесати пополам. Щоб вас вигубити. **60** І ввесь збір закричав великим криком. І вони поблагословили Бога, що спасає тих, що надіються на Нього. **61** І вставши повстали проти двох старців, бо Даниїл показав з їхніх же уст, що вони засвідчили брехню. І зробили з ними те зло, яке задумали ближньому, **62** щоб зробити за Мойсеєвим законом. І їх вбили. І в тому дні спаслася невинна кров. **63** Хелкія ж і його жінка похвалили Бога за їхню дочку Сусанну з її чоловіком Йоакімом і з всіма кревними. Бо в ній не знайдено неправди. **64** Даниїл же став великим перед народом від того дня і надалі.

тишасѧ вс҃и людїе с потщанїем҃. и҆ рѣша ем҃у старцы, ходи҆, (и҆) сѧ́ди посредѣ нас҃ъ, и҆ съвѣстии҆ намъ. ꙗ́ко тебѣ є҆сть далъ бъ҃ старчество. и҆ рече к нимъ данїилъ, разведѣте ѧ҃ ѡ҆ себе далече, и҆ вопрашаю ѧ҃. (и҆) ꙗ́ко (-)[35] разведо́ша (ѧ҃) ко́ижде ѡ҆ коегождо. (и҆) призва҆ е҆ди́наго ею, и҆ рече к немѹ, о҆бетшала́че дн҃їи зо́лъ, нн҃ѣ приспѣша грѣси҆ твои҆ ꙗ́же творя́ше прежде, сѹдѧ́ сѹды непра́ведны, (-)[36] неповинныѧ о҆сѹжда́ѧ, прощаѧ́ же повинныѧ. гл҃ющѹ [бѹ][37], чиста и҆ правди́ва не оу҆бива́и҆. нн҃ѣ оу҆бо сїю а҆ще е҆си ви́дѣлъ, рцы҆ по҆ кїимъ дре́вомъ ви́дѣлъ ѧ҃ е҆си бесѣдующа къ себѣ. се́и же рече, по҆ тръномъ. рече же данїилъ, пра́во сълга҆ на свою дш҃ѹ. се бо а҆гг҃лъ бж҃їи прїимъ ѡ҆вѣтъ ѡ҆ бѣ, растор҆гне́ тѧ польма. и҆ ѡ҆пусти́въ н҃. повелѣ привести҆ другаго. и҆ рече ем҃ѹ, племѧ ханаа́не а҆ не і҆ѹ́дино, доброта҆ прельсти тѧ, и҆ похоти́ѣнїе развратн҃и ср҃це твое. си́це ли твори́ли е҆сте дщере҆ї҆ѣ҆левомъ, да о҆ны҆ бо́ѧсѧ бесѣдовахѹ к҆ ва́мъ. но҆ (нн҃ѣ)[38] дш҃и҆ і҆ѹ́дина не претръпи́тъ безако́нїѧ ва́шего. нн҃ѣ оу҆бо г҃и҆ ми по҆ кїимъ дре́вомъ ви́дѣ сїѧ бесѣ́дующа к҆ себѣ. се́и же рече, по҆ чесми́ною. рече же ем҃ѹ данїилъ, пра́во сълга и҆ ты҆ на свою главѹ. жде́тъ бо а҆гг҃лъ бж҃їи (мече́мъ)[39] раз҃сѣщи тѧ по́льма, ꙗ́ко да потреби́тъ вы҆. и҆ възъпи҆ весь сн҃ѣмь жрѣломъ велико́мъ, и҆ бл҃ви бѣ спасающаго надѣющаѧсѧ к немѹ. и҆ (въста́вше) въста́ша на о́ба ста́рца ꙗ́ко въста́ви ѧ҃ данїилъ, ѡ҆ оу҆стъ же е҆ю лжа послѹшествова́вшем҃. и҆ сътвори́ша и҆ма ꙗ́коже слѹкова́сте бли́жнему, сътвори́ти по зако́ну моу҆сїо́ву. и҆ поби́ша ѧ҃, и҆ спсесѧ кро́вь непови́нна в то́и дн҃ь. хелкїѧ же и҆ жена҆ е҆го похвали́сте [ба][40] о҆ дщери҆ ею [сѹса́нѣ][41] съ йо҆а҆ки́момъ мѹжемъ еѧ҃ и҆ съ оу҆жиками всѣми, ꙗ́ко не о҆брѣтесѧ (непрабда́нїе о҆ не́и)[42]. (-)[43] данїи́лъ (же) бы́сть вели́къ пр҃е҆ лю҃ми ѡ҆ дн҃е того и҆ потомъ.

Глава 14

2 І той був Даниїл, що жив з царем. Славний понад його друзів. **3** І був ідол у вавилонців, якому ім'я Вил. І видавали йому на кожний день 12-ть алтавас пшеничних круп, 40 овець, 6-ть мірок вина. **4** І цар його почитав і ходив кожного дня йому кланятися. Даниїл же поклонявся своєму Богові. **5** І сказав йому цар: Чому не поклоняєшся Вилові? Він же сказав: Не покланяюся ідолам зробленим руками, але живому Богові, що створив небо і землю і що володіє всіма. **6** І сказав цар: Чи тобі не здається, що Вил є

(г҃лава, д҃і·)[1]

Бѧ́ше данїилъ жи́зненникъ съ ц҃ремъ (-)[2] сла́венъ паче (-)[3] дрѹ́ѣ҆ е҆го҆. и҆ бѧ́ше кѹмиръ вавѹлонаню҃ е҆мѹже и҆ма ви́лъ. і҆ и҆здаваху е҆мѹ на кыижде дн҃ь кр҃ѹ́ пшени́ченъ (а҆лтавасъ)[4] вї, [-][5] о҆ве́цъ м҃, (-)[6] винѧ мѣръ ѕ҃. и҆ ц҃рь чтѧше н҃ѣ, и҆ хождаше по всѧ дн҃и кл҃натисѧ е҆мѹ. данїилъ же кланя́шесѧ бѹ҃ своему҃. и҆ рече е҆мѹ ц҃рь, почто не покланаѧ́шисѧ ви́лу. сеи же рече, [-][7] не покланаю́сѧ кѹми́ромъ рѹка́ма сътворе́номъ, но҆ жи́ву бѹ҃ сътво҆р҆шему҃ нб҃о и҆ землю, и҆ владѹщему (всѣ́ми)[8]. и҆ рече (-)[9] ц҃рь, не мнитъ ли ти сѧ ви́лъ жи́въ

сыи́ бо́гъ. и҃ли не ви́диши колми́ко ꙗ́сть и҆ пїе́тъ на всꙗ̀ дни. и҆ рече даніи́лъ посмѣ́ꙗвсѧ, не прельщаисѧ цр҃ю. то́и внѹтрьѹ́дѹ кл҃а̑ е҆́сть, а҆ внѣѹ́дѹ мѣдь, и҆ нѣ́сть ꙗ́лъ и҃ пи́лъ никогда́же. и҆ разгнѣ́вавсѧ цр҃ь, призва жре́ца е҆гѡ̀. и҆ рече и҃мъ, а҆ще ли не повѣ́сте ми кт҃о ꙗ́сть бра́шно е҆е, то҃ ѹ҆мре́те. а҆ще̑ ѹ҆каже́те ꙗ́ко вл҃ и҃зна́даетъ е҆̀, ѹ҆мре́тъ даніи́лъ, ꙗ́ко похѹли́лъ е҆́сть ви́ла. и҆ рече даніи́л цр҃ю, бѹ́ди по гл҃ѹ твоемѹ. [бѣ́ше же][10] жрець ви́ловъ, о҆́, кро́мѣ же́нъ, и҆ дѣте́й· и҃ прїи́де цр҃ь съ даніи́ломъ въ хра́мъ виловъ. и҆ рѣ́ша жерцы ви́ловы, е҆е мы и҃зыдемъ во́нъ. ты же цр҃ю поста́ви ꙗ́дь, и҆ винѡ̀ съчерпа́но, (-)[11] затвори́ (же) двери, и҆ знамена́и прьстыне́мъ свои́мъ. и҆ приде̑ заѹ́тра, а҆ще не о҆бра́щеши всего̀ изъꙗ́дена виломъ, тогда̀ и҃зми́ремъ, и҃ли даніи́лъ сълга́выи на́ны· Сїи же (и҃мѣ́хѹ)[12] по̑ трапезою съкровенъ вхо̑, и҆ (вхождахѹ тѣмъ)[13] всегда̀ і҆ и҃зна́дахѹ е҆̀. и҆ бысть ꙗ́ко и҃зыидоша о҆нѝ, и цр҃ь поста́ви бра́шно ви́лу. и҆ повелѣ́ даніи́лъ о҆́трокомъ свои́мъ, и҆ принесоша пе́пелъ, и҆ потрѹси́ша весь хра́мъ пре̑ цр҃емъ [-][14]. і҆ и҃зшедша заключи́ша двери, и҆ знамена́ша прьстыне̑ цр҃евомъ и҆ ѡ҃и҆доша. жерцы̑ влѣзше нощїю по о҆бы́чаю своемѹ, и҆ жены [и҃][15], и҆ ча́да и҃̑, і҆ и҃зпъда́ша (і҆ испи́ша вс҃е)[16]. и҆ ѹ҆́тренѣ цр҃ь заѹ́тра и҆ даніи́лъ с нима́мъ. и҆ рече [цр҃ь][17], цѣ́ла ли сѹ́ть зна́менїа даніи́ле. се́и же рече̑ цѣ́ла цр҃ю. и҆ (ѡ҃връзоша)[18] две́ри, (и҆ возрѣ)[19] цр҃ь на трапезѹ, (и҆) въ҃зъпи гла́со̑ вели́ком҃, велии́къ е҆си ви́ле, и҆ нѣ́сть (льсти въ тебѣ)[20] и҃ни е҆ди́ноа же. и҆ посмѣ́ꙗсѧ даніи́лъ. и҆ ѹ҆дръжа цр҃а ꙗ́ко не вни́ти е҆мѹ внѹтрь. и҆ рече ви́ждь ѹ҆́бо (-)[21], и҆ разѹмѣи чїа сѹ́ть стопы сїа. и҆ рече цр҃ь, ви́ждѹ стопы̀ мѹже́ски, и҆ же́нски, и҆ дѣтьски. и҆ разгнѣ́вавсѧ цр҃ь. (и҃ма̀ тогда̀)[22] жре́ца, и҆ жены [и҃хъ][23], и҆ дѣти и҃хъ, и҆ показа́ша е҆мѹ съкровенны́ꙗ две́ри и҃ма́̑ (входа́ꙋе)[24] и҃зъи҆да́хѹ ꙗ́же на трапезѣ. (-)[25] и҃зби а҆̀ цр҃ь, и҆ дасть ви́ла даніи́лѹ, и҆ разби и҆̀ и҆ хра́̑ е҆гѡ (разори́)· и҆ бѣ́ше зми́ꙗ велии́кїи [въ мѣсте то̑][26] и҆ чтяхѹ и҆̀ вавѵ̑лоняне, и҆ рече цр҃ь даніи́лѹ, [е҆да̀ и҆ семѹ ре́̑ши ꙗ́ко мѣдь е҆́сть, се́и жи́въ е҆́сть и҆ ꙗ́сть и҆ пїе́̑][27], не мо́жеши рещи ꙗ́ко нѣ́сть се́и бо́гъ жи́въ, (-)[28] поклони́ (же) сѧ е҆мѹ. и҆ рече даніи́лъ, гл҃ѹ бг҃ѹ моемѹ поклоню́сѧ, ꙗ́ко то́и е҆́сть бг҃ъ жи́въ. ты́ же цр҃ю да́ждь ми вла́сть, и҆ ѹ҆бїю зми́ꙗ бе̑ меча и҆ безъ же́зла̀, и҆ рече цр҃ь, даю ти (и҆)· и҃ взѧ̀ даніи́лъ смолѹ и҆ сѣ́рѹ и҆ во́лнѹ, и҆ въ҃звари въ҃кѹпѣ. и҆ съ҃твори́въ гомо́лю, (-)[29] вълъ҃рѣже въ҃ ѹ҆́стѣ̀ зми́ю, і҆ и҃зъ҃ѣ́дъ

живим богом? Чи не бачиш скільки їсть і п’є кожного дня? **7** І Даниїл, засміявшись, сказав: Царю не обманюй себе. Той всередині є глиною, а ззовні мідь. І він ніколи не з’їв ані не випив. **8** І цар, розгнівавшись, покликав його священиків і сказав їм: Якщо ж не скажете мені, хто їсть цю їжу, то помрете. Якщо покажете, що Вил її з’їдає, Даниїл помре, бо похулив Вила. **9** І сказав Даниїл цареві: Хай буде за твоїм словом. А священиків Вила було 70-т, опріч жінок і дітей. **10** І прийшов цар з Даниїлом до храму Вила. **11** І Вилові священики сказали: Ось ми виходимо геть, ти ж, царю, постав їжу і начерпане вино, замкни ж двері і запечатай своїм перстнем. І якщо, прийшовши вранці, не знайдеш все з’їдене Вилом, тоді ми помремо, або Даниїл, що збрехав проти нас. **12** Вони ж під столом мали схований вхід. І постійно ним входили і все виїдали. **13** І сталося, що як ті вийшли, і цар їжу поставив Вилові. **14** І Даниїл заповів своїм слугам, і вони принесли попіл і посипали ввесь храм перед царем. І, вийшовши, замкнули двері, і запечатали царським перстнем, і відійшли. **15**, Ввійшовши ж вночі, за своїм звичаєм, священики, і їхні жінки, і їхні діти, і виїли, і випили все. **16** І вранці встав цар, і Даниїл з ним. **17** І сказав Цар: Чи печаті цілі, Даниїле? Він же сказав: Цілі, царю. **18** І відкрили двері. І цар поглянув на стіл і закликав великим голосом: Виле! Ти є великий! І в тобі ж немає ні однієї обмани! **19** І Даниїл засміявся і затримав царя, щоб він не входив всередину, і сказав: Отже,поглянь і пізнай чиї є ці кроки. **20** І сказав цар: Бачу чоловічі, і жіночі, і дитячі кроки. **21** І цар розгнівався. Він тоді схопив священиків, і їхніх жінок, і їхніх дітей. І вони йому показали сховані двері, що ними входячи виїдали те, що на столі. **22** Цар їх вибив і дав Вила Даниїлові. І той його розбив та знищив його храм. **23** І був великий змій у тому місті, і вавилонці його почитали. **24** І цар сказав Даниїлові: Хіба і на цього ти скажеш, що він мідь? Цей є живим. І їсть, і п’є. Не можеш сказати, що цей не є живим богом. Поклонися ж йому. **25** І сказав Даниїл: Поклонюся моєму Господеві Богові, бо Той є живим Богом. Ти ж, царю, дай мені владу і вб’ю змія без меча і без палиці. **26** І сказав цар: Даю тобі його. **27** І Даниїл взяв смолу, і сірку, і вовну і зварив разом, і зробив корж. Кинув в уста змієві, і змій, з’ївши, розірвався. І сказав Даниїл: Ось ваші божища. **28** І сталося, що як почули вавилонці, дуже розлю-

тилися. І повернулися проти царя, і сказали: Цар став жидом. Вила він розбив, і змія вбив, і вирізав священиків. **29** І, прийшовши до царя, вони сказали: Видай нам Даниїла. Якщо ж ні, то вб'ємо тебе і твій дім. **30** І цар побачив, що дуже на нього натискають, і, бувши змушеним, видав Даниїла. **31** Вони ж його кинули в рів левів. І він там був 6-ть днів. **32** В рові було 7 левів, і їм давалося два тіла на день і дві вівці. Тоді ж не дали їм, щоб вони пожерли Даниїла. **33** Пророк же Аввакум був в країні жидів. Він, зваривши юшку і надробивши хліба до кошика, ішов на поле, щоб занести женцям. **34** І сказав господній ангел Аввакумові: Понеси обід, який маєш, Даниїлові до Вавилону, до ями левів. **35** І сказав Аввакум: Господи, я Вавилона не бачив. **36** І господній ангел схопив його за його чуб, і держачи за волосся його голови він і поставив його у Вавилоні над ровом шумом його духа. **37** І Аввакум закричав, кажучи: Даниїле! Даниїле, візьми обід, який тобі Бог послав. **38** І сказав Даниїл: Адже мене згадав Бог! І Ти не полишив тих, що Тебе люблять! **39** І Даниїл, вставши і попоїв. А божий ангел зразу відставив Амвакума до його місця. **40** Сьомого ж дня цар прийшов оплакувати Даниїла. І він прийшов над рів і поглянув. І ось Даниїл сидить. **41** І закричав цар великим голосом, і сказав: Великий є Ти, Господи Боже Даниїла! І немає іншого, за винятком Тебе! **42** І він його витягнув, а винних за його знищення кинув до рову. І вони були пожерті перед ним.

Кінець Пророка Даниїла.
Має в собі глав 14.

расѣдеса змїи. и рече [данїилъ][30], [сѣ][31] чествованїа ваша. и бысть ꙗко оуслышаша вавѵлоняне стѵжиша си зѣло, и обратишасѧ на цр҃ѧ, и рѣша, жидовинъ бысть цр҃ь. вила расыпа, и змїѧ оубѣ, и жерца йссѣче. и рѣша пришѣше къ цр҃ю, предаждь намъ данїила, аще ли ни то оубїемъ тѧ и дѡ̾ твои. и видѣвъ цр҃ь ꙗко тѵшатъ и зѣло, и нѵжденъ бывъ предасть (-)[32] данїила· сїи же въврьгоша и̾ в ровъ левѣскь, и бѣ тѵ дн҃ъ ѕ̅. сѧшѣ̾ в ровѣ ꙁ̅, левъ, и даѧхѵ имъ (двѣ телесѣ на дн҃ь)[33], и двѣ (же) овцы. тогда же не даша имъ, да изъядаятъ данїила· (-)[34] [[ѳ҃ваккѵмъ][35] (же) прр҃къ сашє][36] на (жидовствѣи)[37], тоиже сварь̾ варенїе и вѣдробивъ хлѣбы в нощвы, (-)[38] йдаше на поле донести жателемъ. и рече ѧг҃лъ гн҃ь [ѳваккѵмѵ][39], донести обѣдъ йже имать въ вавѵлонѣ данїилѵ, в ровъ левѣскь. и рече [ѳваккумъ][40], ги вавѵлона не вѣде (-)[41]. и нятъ (и) ѧг҃лъ гн҃ь за верҳъ его, и дръжа за власы главы его, (и) поставивъ и̾ въ вавѵлонѣ врьх҃ѵ рва шѵмомъ дх҃а его. и възъпи [аввакѵмъ][42] гла, данїиле данїиле, возми обѣдъ йже посла тебѣ бъ. и рече данїилъ, помнѵлъ бо ма є̃ бъ, и нѣси оставилъ любащихъ тѧ· и въста̾ данїилъ (и) нятъ. ѧг҃лъ же бжїи поставивъ [ѳваккѵма][43] внезапѵ на мѣстѣ его· цр҃ь же прїиде в сємыи дн҃ь желѣти данїила, и прїиде на̾ ровъ, и възрѣ, и се данїи̾ седѧ. и [възъпи][44] [цр҃ь][45] гласомъ великомъ, [и][46] рече, великъ еси ги бе данїиловъ, и нѣсть [инаго разѣ тебе][47], і йсхити и̾. повинныѧ же пагѵбѣ его въврьже в ровъ, і изъядени быша (-)[48] предь ними·

Конецъ прр҃кѵ данїилѵ.
имать в себѣ главъ, дї·

ПРОРОК ЙОСІЯ
ГЛАВА 1

ИѠСИѪПРѺКЪГЛАВЫ·*·А

1 Господнє слово, яке було до Осії Веріїного в днях Озіїних, і Йоатамових, і Ахазових, і Єзекіїних – юдиних царів, і в днях Єровоамових, сина Йосасового, ізральського царя. **2** Початок господнього слова до Осії. І сказав Господь до Осії: Ходи, візьми собі жінку-розпусницю, і народи дітей розпусти. Бо

слово[1] гн҃е еже бысть къ ѡсїи вериинѵ въ дни озїины, і ѡѵадама, и ахазовы, і ѡезекїины цр҃ей іѵдинъ, и въ дни ѥровоама сна ѡасова цр҃ѧ їл҃ева· начатокъ словъ̾ гн҃ѧ къ ѡсїи· и рече гь къ ѡсїи, йдѝ, поими себѣ женѵ блѵженїѧ, и (роди) чада блѵженїѧ. понеже блѵдащи съблѵдитъ земла̀

ѡ҃ г҃а· і҆ и҆де і҆ пои҃ (гомо́рь)[2] дшеи҃ (давидаи́млю)[3]. и҆ зача́ и҆ роди є҆мꙋ сн҃ъ· и҆ рече г҃ь к немꙋ, прозови и҆ма є҆мꙋ і҆е҃зра́ель· зане є҆щѐ ма́ло, да и҆ мщꙋ крови і҆е҃зрае҃левы ѣ҆ домꙋ і҆ѡ́ѵ, и҆ [покою҃][4] цр҃тво до́мꙋ і҆и҃лева· и҆ бꙋдетъ в то́и дн҃ь сты́крꙋшꙋ лꙋкъ і҆и҃левъ на пола́нѣ і҆е҃зрае҃левѣ. и҆ зача҃ши (-)[5] и҆ роди дшере́. и҆ рече є҆мꙋ [г҃ь][6], прозови и҆ма е́и҃ непомилова́на. зане не приложꙋ кс҃емꙋ помилова́ти до́мꙋ і҆и҃лева, но съпроти́въ съпроти́влюсѧ и҆мъ· Сн҃ы же і҆ꙋ́дины поми́лꙋю, и҆ спсꙋ а҃ѯ о҆ г҃и бг҃ѣ и҆хъ. и҆ не спсꙋ и҆хъ лꙋкомъ, и҆ни мечемъ, и҆ни бра́нїю, [-][7] и҆ни ко́ньми, и҆ни коньники. и҆ ѡ҃до́и непоми́лованнꙋю. и҆ зача́вши па́ки и҆ роди сн҃ъ· и҆ рече [г҃ь][8], прозови и҆ма є҆мꙋ не лю́дїе мои҃. зане вы не лю́дїе мои҃, и҆ а́ѯ нѣсмь [бг҃ъ][9] ва́шъ· Я҆ (бꙋдетъ)[10] число҃ сн҃овъ і҆и҃левъ а҆ки пѣсокъ мо́рскїи, и҆же не и҆змѣри́тсѧ и҆ни и҆счтетсѧ. *и҆ бꙋдетъ вмѣстѣ на не́мже речесѧ и҆мъ не лю́дїе мои҃ вы, са́ми [тꙋ прозовет҃есѧ][11] сн҃ове ба живаго҃· Я҆ съберꙋтсѧ сн҃ве і҆ꙋ́дины, и҆ сн҃ове і҆и҃левы вꙑкꙋпь, и҆ поста́вѧтъ себѣ вла́сть е҆ди́ноу, і҆ и҆зындꙋтъ ѡ҃ земла҃, на҃́ко вели́къ дн҃ь [і҆и҃левъ][12].

рим. 9

розпутствуючи розпустилася земля від Господа. **3** І Він пішов і взяв Ґомору, Давидаїмову дочку. І вона зачала – і породила йому сина. **4** І сказав Господь до нього: Назви йому ім'я Єзраел, бо ще мало. І помщу кров Єзраелі в домі Іу, і відверну царство ізраїльського дому. **5** І в тому дні буде, що розіб'ю ізраїльський лук в Єзраїлевій долині. **6** І зачавши вона – і породила дочку. І сказав йому Господь: Назви їй ім'я Непомилувана. Тому що більше не додам змилосердитися над домом Ізраїля, але спротивившись стану проти них. **7** Синів же юдиних помилую і спасу їх в їхньому Господі Бозі. І не спасу їх луком, ані мечем, ані війною, ані кіньми, ані вершниками. **8** І вона відлучила Непомилувану від грудей, і знову зачавши вона – і породила сина. **9** І сказав Господь: Назви його ім'я Не мій народ. Тому що ви не мій народ, і Я не є вашим Богом. **2,1** І число ізраїльський синів було як морський пісок, який не можна виміряти ні почислити. *І буде, що на місці, на якому їм сказано: Ви не народ мій, – самі там будете прозвані синами живого Бога. **2** І разом зберуться юдині сини та ізраїльські сини, і поставлять собі одну владу, і вийдуть із землі. Бо великий ізраїльський день.

г҃ла, в҃·

Глава 2

Рцѣте бра́тꙋ свое҃мꙋ, лю́дїе мои҃. и҆ сестрѣ свое́и, помилованнаѧ. сꙋди́те ѓи съ ма́терїю свое́ю сꙋди́те ѓи. на҃́ко та не жена҃ моѧ҃, и҆ а́зъ не мꙋжъ е҆ѧ҃. и҆ ѡ҃вр҃ꙋгꙋ блꙋженїѧ е҆ѧ ѡ҃ лица҃ своего҃, и҆ любодѣ́йство е҆ѧ҃ ѡ҃ средꙑ со́сꙋ е҆ѧ. на҃́ко҆ сꙑблекꙋ ю҆ на́гꙋ и҆ поста́влю ю҆ на҃́коже (и҆) въ дн҃ь рожденїѧ е҆ѧ҃. и҆ положꙋ ю҆ на҃́ко пꙋсты́ню, и҆ оу҆чиню ю҆ на҃́ко землю бе҃ѯ водꙑ, и҆ побїю ю҆ жа́ждею. и҆ ча҃ е҆ѧ҃ не поми́лꙋю, на҃́ко ча́да блꙋженїѧ сꙋть. на҃́ко въ҃зблꙋди мт҃и и҃, о҆срами (роди́вшаѧсѧ)[1]. рече҃ бо҃, да и҆ду въ сл҃ѣ хо́тїи своихъ да́ющи҃ мнѣ хлѣбы моѧ҃, и҆ водꙋ мою҃ и҆ ризы моѧ҃, и҆ рѣчнаа моа, и҆ ма́сло мое, и҆ вс҃е е҆же мене достои́тъ· Сего ради ѓе а҆́зъ загражду́ пꙋть е҆ѧ҃ терні́ем҃, и҆ въ҃зграж҃ꙋ распꙋтїа е҆ѧ҃, и҆ стезѧ своеѧ не о҆бра́щетъ. и҆ пожене́тъ хо́ти своѧ, и҆ не постиг҃не҃ и҆хъ. и҆ въ҃зыщетъ и҆хъ, и҆ не о҆бра́щетъ (-)[2]. и҆ речетъ, да и҆ду и҆ въ҃звращꙋсѧ к҃ мꙋжꙋ свое҃мꙋ пр҃вомꙋ, на҃́ко добрѣе мн҃ѣ бѣ҃ тогда҃ не́гли нн҃ѣ, (но҃)[3] а҆́зъ не разꙋмѣхъ· ѓзъ бо҃ дахъ е҆́и пшени́цю, и вино, и ма́сло, и сребро҃ оу҆мно́жихъ е҆и҃. сїи же сребрени и҆ зла́ты сътвори́ша вала́ови· Сего ради о҆бращꙋсѧ, и҆ возмꙋ пшени́цю свою҃ въ врема҃ е҆ѧ҃, и҆ вино свое въ г҃о

3 Скажіть своєму братові: Народ мій. І своїй сестрі: Помилувана. **4** Судіться зі своєю матір'ю. Судіться, бо вона не моя жінка і я не її чоловік. І відкину її розпусту з-перед свого лиця і її чужоложство з-посеред її грудей, **5** щоб роздягнути її нагою і поставити її такою, як і в дні її народження. І поставлю її як пустиню, і зроблю її, наче землю без води, і поб'ю її спрагою. **6** І не помилую її дітей, бо вони діти розпусти. **7** Бо їхня матір розпутствувала – засоромила народжених. Адже вона сказала: Піду вслід за своїми полюбовниками, тими, що мені дали мої хліби, і мою воду, і мою одіж, і моє рокове, і мою олію, і все, що мені належиться. **8** Через це ось я загороджу її дорогу терням, і загороджу її дороги, і вона не знайде свою стежку. **9** І вона гнатиметься за своїми полюбовниками – і їх не наздожене. І шукатиме за ними – і не знайде. І скаже: Піду і повернуся до мого першого чоловіка, бо краще мені було тоді, ніж тепер, **10** і я не знала. Бо Я дав їй пшеницю, і вино, і олію, і Я їй помножив срібло. Вони ж зробили срібне і золоте Ваалові. **11** Через це повернуся і заберу свою пшеницю в її часі і моє вино в його часі. І заберу свою одіж і своє рокове, щоб вона не покрила свого сорому. **12** І тепер відкрию її нечистоту перед її полюбовни-

ками, і ніхто її не забере з моєї руки. **13** І відверну всі її радощі, і її празники, і її новомісяці, і її суботи, і всі її великі дні. **14** І знищу її виноградники і її фіги, все, про що вона сказала: Це моя винагода, це мені дали мої полюбовники. І поставлю її на свідчення, і пожеруть її польові звірі, і небесні птахи, і земні плазуни. **15** І помщуся на ній за Ваалові дні, в яких вона кадила їм жертви, і накладала своє намисто і свої ланцюжки, і ходила вслід за своїми полюбовниками, а Мене забула, – говорить Господь. **16** Через це ось Я зведу її. І зроблю її як пустиню, і заговорю до її серця, **17** і там їй дам її посідання і Ахроову долину, щоб відкрити її розум. І вона буде там впокорена за днями своєї молодості і за днями її виходу з єгипетської землі. **18** І буде в тому дні, – говорить Господь, – вона Мене назве Мій чоловік, а більше мене не назве Ваали. **19** Я вигублю Ваалимові імена з її уст, і їхні імена більше не згадаються. **20** І в тому дні укладу з ними завіт, з польовими звірами, і з небесними птахами, і з земними плазунами. І знищу з землі лук і меч і війну, і поселю їх у впевненості. **21** І візьму тебе Собі навіки! І візьму тебе Собі в праведності, і в суді, і в милосерді, і в щедрості, **22** і візьму тебе Собі в вірі. І пізнаєш Господа! **23** І в тому дні буде, – говорить Господь, – що послухаюся неба. І вона послухається землі, **24** і земля послухається пшениці, і вина, і олії. І вони послухають Ізраїля. **25** І посію їх Собі на землі, *і помилую Непомилувану. І скажу моєму Ненародові: Ви є мій народ! І ті скажуть: Ти є нашим Господом Богом!

рим. 9
пет1. 2

Глава 3

1 І сказав до мене Господь: Ще піди і полюби жінку, що дуже любить і перелюбна, так як Бог любить ізраїльських синів. Вони ж дивляться на чужих богів і люблять печене з родзинками. **2** І я собі найняв за п'ятнадцять срібняків і дванадцять спудів ячменю, але й сімдесят і двома відрами вина. **3** І скажеш їй: Сидітимеш у мене багато днів і я у тебе. І не розпутствуватимеш ані не будеш чоловікові. **4** Тому що численні дні ізраїльські сини сидітимуть, коли не буде царя, ані не буде князя, ані не буде тайни, ані не буде жертовника, ані священства, ні проповіді. **5** І після цього повернуться ізраїльські сини і шукатимуть свого Господа Бога і Давида, свого царя. І в захопленні будуть Господом і його добром в останніх днях.

ѣго. и ѡи́му ри́зы своѧ, и рѣчнаѧ своѧ, да не закрыва́етъ сту́да своѣго. и нн҃ѣ ѡкрыю нечистоту́ ея пр҃ѣ хо́тьми ея. и никтоже ѡи́метъ ѣѧ ѡ руки мое́ѧ. и ѡвращу вѣ҃ѧ весе́лїѧ ея, [и]4 празники ея, и новлении҃ѧ мц҃ь ея, и суббо́ты ѣѧ, и вѣ҃ѧ вели́ки дн҃и ея. и погублю виногра́ды ея, и смоквинїѧ ея, (вѣ҃е) е҆ли́ко вѣщѧ, мзды ми́ суть сїѧ [-]5 да́ша мнѣ хо́тми моѧ. и положу ю҆ въ свѣдѣнїе, и поѧдатъ ю҆ звѣрїе по́льстїи, и птица нб҃ныѧ, и га́ди зе́мнїи. и мцу на не́и дн҃и ваа́ловы, в на́же требы кладя́ше и҃мъ. и вѣдѣа́ше ѹ҆серя́за своѧ, и монисти́ѧ своѧ, и хождя́ше въ слѣдъ хо́тїи своихъ ѧ҆ мене҆ забы҆, гл҃етъ гь. Сего ради ѣе ѧ҆зъ съблажню ю҆, и ѹ҆чиню ю҆ ни́ко пустыню, и бг҃ю въ ср҃це ея, и дамъ е́й притажа́нїе ѣѧ ѡ҆ту́ду и по́лану ѧ҆хроо́ву, ѡверъсти смы́слъ ѣѧ. и смирѧ́ѧ тц҃у по дн҃емъ дѣ҃ства ѣѧ, и по дн҃емъ и҃зведенїѧ ея ѡ҆ земла ѣгу҆петскы. И бу҃детъ въ то́и дн҃ь гл҃етъ гь, призоветъ мѧ мжу мои, ѧ҆ не възоветъ мене кѣ҃ему ваа́лимъ. (-)6 и҃звергу и҃мена ваа́лимла ѡ҆ ѹ҆стъ ѣѧ, и не въспомануть҃ѧ кѣ҃ему и҃мена и҃. И завѣщаю и҃мъ завѣтъ ѣ҆ то́и дн҃ь, съ звѣ҃рми по́лскими, и съ птицами нб҃ными, и съ га́ды зе́мными. и лукъ, и мч҃, и бра́нь съкрушу съ земли, и вселю [ѧ҆]7 съ ѹ҆повани́ѥмъ. и (поиму)8 тц҃ѧ себѣ въ вѣкъ. и (поимѹ)9 тц҃ѧ себѣ въ правду, и въ сѹды, и въ мл҃ть, и въ щедроты. и (поиму)10 тц҃ѧ себѣ въ вѣ҃ру, и ѹ҆вѣси гл҃а. И бу҃детъ в то́и дн҃ь гл҃етъ гь, послушаю небесе, и (о҆на҆)11 послушаютъ земли, и земла послуша́етъ пшени́ца, и вина, и ма́сла. и сїи послушаютъ і҆и҃ла. и вѣ҃ю (ѧ҆)12 себѣ на земли҆. *и помина́ю непомина́ю. и реку не лю́демъ мои́мъ, лю́дїе мои҆ ѣсте вы. и тїи реку́тъ, гь бг҃ъ на́ш ты ѣси.

кр҃и҃ д҃
и҃ пр҃р в

Гл҃а, г҃.

Рече гь къ мнѣ ѣще и҆ди҆, и възлюби҆ жену любя́щую зѣло, и любодѣю. на́ко любитъ бг҃ъ сны і҆и҃левы. [сїи же]1 взира́ютъ къ бого́мъ чюжи́мъ, и любятъ сковра́нники съ сухвами. И наа́хъ себѣ пя́ть надесатъ сребром, и (двана́десатъ спу́ды)2 ѧ҃чменя, (но) и (виномъ с҃е́мїюдесатъ и двѣма вѣдрома)3. и рцы е́й, дн҃и мно́ги да сѣдиши ѹ҆ мене, (и а҆́з ѹ҆ тебе. и не съблуди́ши, ни бу҃деши мужу)4. зане дн҃и мно́ги са́дутъ сно҃ве і҆и҃левы не сущу цр҃ю, ни сущу кн҃зю, (ни сущу и҃мѣнїю), ни сущу тре́бнику, ни жречествѹ, ни проповѣда́нїю. И посл҃ѣ о҆бра́тѧтсѧ сно҃ве і҆и҃ли, и взыщу га бга своѣго, и да҃вда ц҃ра своѣго. и въсчюдя́тсѧ о҆ гѣ и о҆ бл҃гости҃ ѣго въ послѣдняѧ дн҃и.

Гла, д·

Слы́шите сло́во гдне́ сно́ве їи҃ли, ꙗ́ко сѹ́дъ гд҃ь и҃ꙁъ вселшїе́ꙗ на земли. зане́ нѣ́сть и҃стинны, ни̑ мл҃ти ни̑ свѣдѣнїа бж҃їа на землѝ. кла́тва, и̑ лжа, и̑ оу҃бо́и, и̑ татьба, и̑ любодѣа́нїе расыпа́лосꙗ по землѝ, и̑ кровь с кр҃о́ми смѣша́ютъ· Сего ра́ди (и̑) вꙁскорбитъ земла̀, [и̑ оу҃малитсꙗ][1] съ всѣ́ми вселшимисꙗ на не́и, съ звѣремъ по́льскимь, и̑ съ га́ды зе́мными, и̑ съ пти́цами небе́сными. и̑ ры́бы мо҃рскыꙗ о҃скѹдѣю́тъ. ꙗ́ко да никто́же не прїи́детсꙗ, ни̑ о҃бли́чаетсꙗ никто́же· лю́дїе же мои̑ а҃ки съпроти́въ гл҃ати жрецъ, и̑ ѡ҃немо́жесꙗ вꙁ дн҃ь, и̑ ѡ҃немо́же́сꙗ пр҃ро́къ с тобо́ю [но́щїю][2]. и к но́щи прити́кнѹхъ мт҃рь твою· о҃подоби́ша бо сѧ лю́дїе мои̑ а҃ки не и̑мѹ́ще оу҃мѣнїа. ꙗ́ко ты оу҃мѣнїе ѡ҃ве́рже, ѡ҃вр҃гѹ и̑ а́зъ тебе ѡ҃ жречествова́ти мнѣ. и̑ ꙗ́ко забы́лъ е҃си зако́нъ б҃а своего́, забѹ́ду и̑ а́зъ ча́да твоа̀. по мно́жествѹ и̑хъ та́ко съгрѣши́ша̀ мнѣ, сла́ву и̑ вꙁ бесчестїе положу́· Грѣхи людїи мои̑хъ и̑ꙁъ́ꙗдатъ, и в неправда́хъ и̑хъ вꙁмѹтъ [и̑нїи][3] дш҃а и̑хъ· *И̑ бѹдетъ ꙗ́коже лю́дїе та́ко и̑ жрецъ. и̑ мщ҃ѹ е҃ [ни̑хъ][4] пѹти [и̑хъ][5] и̑ мышленїа и̑хъ ѡ҃да́мъ [и̑мъ][6]. и̑ бѹдѹтъ ꙗ́сти, и̑ не насы́тятсꙗ. съблѹди́ша, и̑ не и̑спра́вятсꙗ. поне́же г҃а о҃ста́виша ꙗ́ко снабдѣти· Блѹдъ, и̑ вино, и̑ пїа́ничество прїе́м҃ ср҃це лю́дїи мои̑хъ. зна́менїи вꙁпрошахѹ, и̑ же́злы е҃го повѣда́хѹ е҃мѹ. дх҃омъ блѹженїа прельстишасѧ, и̑ съблѹди́ша ѡ҃ б҃а своего́· вр҃хѹ́ хо́лмъ горны́мъ требы кладо́хѹ, и̑ холмо́ѡ҃ требы полага́хѹ. по҃ дѹбо́ѡ҃, и̑ по҃ боро́ѡ҃, и̑ по҃ дѹбомъ вѣтвенемъ ꙗ́ко добръ кро́въ· Сего ра́ди блѹдя́тъ҃ дщери̑ ва́ша, и̑ невѣсты ва́ша любодѣ́ю· и̑ не присѣщѹ дщерехъ ва́шихъ е҃гда̀ блѹдя́тъ, и̑ невѣсты ва́ша е҃гда̀ любодѣ́ютъ· Ꙗ́ко и̑ тїи съ блѹ́ники съгрѣзи́шасѧ, и̑ ѣ҆ съвр҃ъшены́ми требы кладо́хѹ, и̑ лю́дїе смыслѧ́щеи (съ блѹ́дницею ѣ҆плета́хѹсѧ)[7]· Ты же їи҃ль не неразѹмѣва́и, (-)[8] їѹ́да не в҃ходи вꙁ галга́лъ, и̑ не вꙁходите в до́мъ о҃и҃но́въ. и̑ не кла́нитесѧ (господе́мъ ло҃жи́вымъ)[9]. ꙗ́ко ю҃ница стрѣ́комъ. стрѣчема разгорѣсѧ їи҃ль. нн҃ѣ напасетъ а҆̀ г҃ь ꙗ́ко (те́лца)[10] на простра́нѣ. причастникъ кѹми́ромъ е҃фрѣмъ, положи себѣ събла́зны, и̑зволи ханане́а, блѹдя́ще вꙁблѹдиша. вꙁлю́биша безчестїе ѡ҃ меженіа е҃мѹ. съвра́тъ дх҃а [е҃мѹ][11] [вꙁсви́щетъ][12] вꙁ крылу е҃го, и̑ срамятсꙗ ѡ҃ тре́бникъ и̑хъ·

Глава 4

1 Послухайте господнє слово, ізраїльські сини! Тому що Господеві суд проти тих, що поселилися на землі, тому що немає правди, ані милосердя, ані пізнання Бога на землі. **2** Клятва, і брехня, і вбивство, і крадіж, і чужоложство закишіло на землі, і змішують кров до крові. **3** Через це і засумує земля і буде малою зі всіма, що на ній поселилися, з пільним звірем, і з гадами землі, і з небесними птахами, і морські риби зникнуть, **4** щоб ніхто не змагався ані ніхто не був оскарженим. Мій же народ як священик, що говорить проти. **5** І він знеміг у днях, і пророк знеміг з тобою вночі, до ночі уподібнив я твою матір. **6** Адже мій народ уподібнився до того, що немає знання. Тому що ти відкинув пізнання, і Я тебе відкину, щоб ти Мені не був священиком. І тому що ти забув закон свого Бога, і Я забуду твоїх дітей. **7** За їхнім множеством, так вони згрішили проти Мене. Я поставлю їхню славу у безчестя. **8** Вони їстимуть гріхи мого народу, і в їхніх неправедностях інші візьмуть їхні душі. **9** *І так як народ, ic. 24
так буде і священик. І помщу на них їхні дороги, і їм віддам їхні затії. **10** І вони будуть їсти – і не наситяться. Вони стали розпусними і не виправляться, тому що покинули Господа, щоб зберігати *погане*. **11** Розпуста, і вино, і оп'яніння охопило серце мого народу. **12** Вони просили знаків – і його палиці йому сповіщали. Вони були зведені духом розпусти і заблукали від свого Бога. **13** Клали жертви на вершках гір і клали жертви на шпилях, під дубом і під тополею, і під тінистим дубом, бо є добре покриття. Через це ваші дочки є в блуді і ваші невістки чужоложать. **14** І не навідаюся до ваших дочок, коли розпутствують, і до ваших невісток, коли чужоложать. Тому що і вони забруднилися з розпусниками і з досконалими клали жертви. І розумний народ сплітався з розпусницею. **15** Ти ж, Ізраїлю, не будь невіжою! Юдо, не входи до Ґалґали! І не ідіть до Оннової хати, і не поклоняйтеся фальшивим панам! **16** Як роз'юшена ялівка, роз'юшеним розгорівся Ізраїль. Тепер їх пастиме Господь, як теля на широкому місці. **17** Причасником ідолів Ефрім. Він поставив собі згіршення, **18** зволив хананеїв. Розпутствуючи розпутствували, полюбили безчестя в його зарозумілості. **19** Зворот духа йому засвище в його крилах, і вони завстидаються їхніх жертовників.

Глава 5

1 Послухайте це, священики! І сприйміть, ізраїльський доме і доме царя! Слухайте! Тому що до вас є суд, бо ви для сторожі стали засідкою, і наче натягнута сіть в Ітавірії. **2** Ловці поставили сітки. Я ж ваш каратель, **3** Я пізнав Ефрема, й Ізраїль від Мене не відступив. Тому що тепер розпутствував Ефраїм і опоганився Ізраїль. **4** Вони не поклали своїх думок, щоб повернутися до свого Бога. Бо в них є дух розпусти, і Господа вони не пізнали. **5** І впокореною буде гордість Ізраїля йому в лице. Ізраїль і Ефраїм будуть знеможеними у своїх неправедностях. І з ними знеможе і Юда. **6** З вівцями і з телятами вони підуть шукати Господа. І Його не знайдуть, бо сховався від них, **7** бо вони покинули Господа, бо собі народили чужих дітей. Тепер їх і частини їхні пожере іржа. **8** Затрубіть! Затрубіть на вершках! Закричіть на висотах! Сповістіть в Онновому домі! Жахнувся Веніямин, **9** Ефрім був на знищення в днях кари. Я показав вірних в племенах Ізраїля. **10** Юдині князі були як ті, що переставляли межі, на них, як воду, розлию мій гнів. **11** Переміг же Ефрім свого противника, потоптав суд, бо почав ходити вслід за марними. **12** Я ж як замішання для Ефріма і як бодило для юдиного дому. **13** І Ефрім знає свою рану і Юда – свою хворобу. І пішов Ефрім до асирійців, і послав послів до царя Яриву. І той не може вас спасти, і біль не відійде від вас. **14** Тому що Я є як пантера для Ефріма і як лев для юдиного дому. І Я схоплю. І піду. І візьму. І не буде кому вирвати. **15** Я піду і повернуся до свого місця. І спочину, аж доки не згинуть. І повернуться, і шукатимуть моє лице.

Гла, ѕ·

Слы́шите ѳе жре́цы, и̂ вонми́те дому̀ і̂и̃левъ, и̂ до́ме цр҃ь внуши́те, я́ко і҆̀ ва́мъ ѳе́сть су́дъ. я́ко пругло́ бы́сте стра́жбѣ, и̂ я́ко мре́жа препа́та въ (и̂-
таві҃и)[1] лова́щіи сѣ́ти потоко́ше. а̂з же ка-
за́тель вамъ, а̂зъ оу҆вѣдѣ́хъ ѳфрема́, и̂ і҆и̃ль не
ѡ҆́ступи ѡ҆̀ мене. зане́ нн҃ѣ съблудѝ ѳфре́мъ,
[и̂][2] о҆́скверниса̀ і҆и̃ль. не положи́ша мышле́нїи
свои́хъ възврати́тиса̀ къ бу̀ свое́мў, я́ко дх҃ъ
блуже́нїа̀ [ѳе́сть в нихъ][3], (и̂) гс҃ (-)[4] не оувѣ-
дѣ́ша· И̂ смири́са̀ оу҆кори́зна і҆и̃ла̀ в҃ лицѐ е́мў.
(-)[5] і҆и̃ль и̂ ѳфр҃ъ ѡ҆́немо́жетаса̀ в҃ непра́вдѣ̀ свое́и̃,
и̂ ѡ҆́немо́же́са̀ і̂ и̂оу́да с ни́ми· Съ о҆́вцами и̂ с
т҃е́цы пои́дутъ възыска́ти гс҃, и̂ не о҆́бра́-
щутъ ѳго́, оу҆клони́ бо са̀ ѡ҆̀ нн҃. я́ко гс҃ о҆́с-
та́виша, я́ко ча́да чюжа́ породи́ша себѣ. нн҃ѣ
пои́дятъ а҆̀ си́плеве и̂ причасти́а̀ и̂хъ· въ-
трубы́те (въ҆струбите)[6] на хо́лмѣхъ, възгласи́-
те на высоки́хъ, проповедитѐ въ домў о҆́нновѣ.
оу҆жасе́са̀ вені҃аминъ, ѳфрѣ́мъ в҃ пагубу̀ бы́сть
въ дн҃и наказа́нїа̀, въ пле́менехъ і҆и̃лева́хъ оу҆ка-
за́хъ вѣрна̀. бы́ша кня́зи і̂оу́дины я́ко прела-
га́ющеи ме́жда, на на̀ разлѣю́ я́ко во́ду гнѣва̀
свои́· Съ҆до́лѣ же ѳфрѣ́мъ съпе́рника (своего́)[7] по-
пра́ су́дъ я́ко начатъ ходитѝ въ слѣ́дъ су-
ихъ. (-)[8] а̂з (же) я́ко ма҃тежъ ѳфрѣ́мови, и̂ я́ко
о҆́стене́ дому̀ і̂оу́динў. и̂ вѣ́сть ѳфрѣ́мъ я́зву
свою̀, і̂ и̂оу́да бо́лѣзнь свою̀. і̂ и̂де ѳфрѣ́мъ къ
(а҆сѵ̀рїе́мъ)[9], и̂ пустѝ (послы̀)[10] къ ц҃рю̀ а҆́ривў,
и̂ то́и не мо́же и҆зба́вити ва́съ, и̂ не преста́-
нетъ ѡ҆̀ ва҃ бо́лѣзнь· Зане а̂зъ е҆́смь я́ко пань-
ди́рь ѳфрѣ́мови, и̂ я́ко ле́въ до́му і̂оу́динў. и̂ а́зъ въ-
хи҆щў і̂ и̂ду́, и̂ возмў, и̂ не бу́де́ кому ѡ҆т-
тѝ· И̂ду́ и̂ възвращуса̀ на мѣ́сто своѐ (и̂ по-
чїю), до́ндеже погибнутъ и̂ о҆́бра́тятса̀ и̂ възыщў
лица̀ мое́го·

Глава 6

Зі своєю скорботою рано встануть, кажучи до Мене: **6,1** Підемо і повернемося до нашого Господа Бога, бо Він нас побив і нас вилікує. Ранить нас і лікує. **2** І Вилікує нас по двох днях. В третьому дні воскреснемо. І будемо живими перед Ним. **3** І пізнаємо, і гнатимемося, щоб пізнати Господа. Знайдемо Його, наче готове світло. І Він прийде до нас, як ранній і пізній дощ для землі. **4** Що тобі зроблю, Ефріме? Що тобі зроблю, Юдо? Ваше ж милосердя, наче рання хмара і наче рання роса, що сходить. **5** Через це Я пожав ваших пророків і

Гла, ѕ҃·

Къ ско́рбѣнїемъ свои́мъ оу҆рана́тъ къ
мнѣ̀, гл҃ющє, и̂демъ и̂ о҆́брати́мса̀ къ
гс҃ ѕ҃ў бу̀ на́шему. я́ко то́и [побѝ][1] [и̂ы][2], і̂
и̂сцѣ́литъ и̂ы. я́зветъ, и̂ врачу́етъ
и̂ы. [і̂][3] и̂сцѣ́литъ и̂ы по двою̀ дн҃ю. въ дн҃ь
трети҃и възскреснемъ, и̂ живи бу́демъ пр҃ѐ нн҃.
и̂ оу҆вѣмъ [и̂][4] пожене́мъ оу҆вѣдѣти гс҃. я́ко
сѣ́тъ гото́въ о҆́бра́щемъ и҆̀ и̂ прі҃идетъ [намъ
я́ко дождь][5] ра́ныи̂ и̂ поздны̀ землѝ· І҆что̀ тѝ
сътворю̀ ѳфрѣ́ме. что̀ тѝ сътворю̀ і̂оу́до.
мл҃ть бо ва́ша я́ко о҆́блакъ оу҆трені҃и, и̂ я́ко
роса ра́но пада́ющїа̀· Сего ради пожа́хъ пр҃ки

ва́ша, [и]6 побихъ а҃ словесемъ оу҃стъ мои҃хъ, и҃ сѹдъ мои҃ на҃ко свѣтъ и҃зыи́детъ. *зане мл҃ти хощѹ негли҆ требѣ, и҃ оу҃вѣдѣнїе бж҃їе нежели всесъжженїе. сїи же сѹть на҃ко чл҃къ преступа́й завѣ́т, тѹ҃ преобидиша ма҃ (гл҃етъ гь.)7 дѣлаи҃ сѹма мѹта́щи во́ду. а҆ кръпость твоа҆ на҃ко мѹжа и҃скѹша́ющи. съкрыи́ша же҆рцы пѹть оу҃би́ша сикѵ҃мѹ, на҃ко безако́нїе сътвори́ша. в домѹ҃ и҃и҃ли ви́дѣхъ [тѹ҃ вещь грозноу҃]8, блѹжени҃емъ е҃фрѣмовымъ о҃скверни́ся и҃и҃ль. і҆ и҃оу́да [о҃стáви жа́твѹ свою]9, начни и҃ма́ти вино свое, въ҃негда҆ въ҃звращаю плѣ҃нники лю́дїи мои҃хъ·

побив їх словом моїх уст. І мій суд вийде як світло. **6** *Тому що хочу милосердя радше ніж жертви і пізнання Бога радше ніж цілопалення. **7** Ці ж є, наче людина, що переступає завіт. Там Мною знехтували, – говорить Господь, – діючи марне, скаламучуючи воду. **9** А твоя сила, наче *сила* мужа, що досвідчує. Священики заховали дорогу – вбили Сикиму – бо вчинили беззаконня. **10** В ізраїльському домі, там Я побачив жахливу річ. Ізраїль опоганився Ефрімовою розпустою, і Юда **11** покинув свої жнива. Починай збирати своє вино, коли повертаю полон мого народу!

мат. 9 і 12
сир. 4
црс1. 15

гл҃а, з҃·

Глава 7

Е҆негда҆ и҃сцѣлю і҃и҃ля, и҃ ѡ҃кры́ется непра́вда е҃фрѣмова, и҃ зло́ба самарі҆йска на҃ко [въ҃злюби́ша]1 ля҃жѹ. и҃ та́ть к немѹ ви́детъ, (и҃) съ҃блача (и҃) разбо́инникъ. на пѹти е҃мѹ на҃коже ѕѣлѹпѣ споютъ, на҃ко пою́щи въ҃ се҃рцы свое҃мъ вс҃а зло́бы и҃хъ помянѹ́хъ. нн҃ѣ о҃быидо́ша [ма҃]2 ра́звѣтїи и҃хъ, проти́вѹ лицѹ҃ ми҃ бы́ша· Зло́бами свои҃ми въ҃звеселиша ц҃ра҃, и҃ ля́жа́ми свои҃ми кн҃зя҃· вс҃и любодѣ́юще на҃ко пе́чь жего́ма на пече́нїе, [и҃ждеже́тъ а҃]3 ѡ҃ пла́мене. ѡ҃ примеше́нїа ма́сти, дои҃деже въ҃мѣси́тся т҃о [вс҃е]4. въ҃ дн҃и ц҃рь ваш҃и҃, нача́ша кн҃зи на҃ри́тися ѡ҃ вина҆. простро́ша рѹ́ки своа҆ съ҃ расыпа́тели. зане разгорѣ́шася на҃ко пе́чь се҃рца и҃хъ внегда҆ [пресѣда́ютъ]5 и҃мъ. вс҃ю нощь҆ сна҆ е҃фрѣ́мъ насыти́ся, заоу҃тра бы́сть [и҃]6 разгорѣ́ся на҃ко о҃гнь пла́мене. вс҃и съгорѣ́шася на҃ко пе́чь [жего́ма]7, и҃ [о҃гнь и҃ж҃на́сть]8 сѹдїа и҃хъ. вс҃и ц҃ри и҃хъ падоша, и҃ не бѣ҃ [в ни́хъ моля́ся]9 къ мнѣ҃· Е҃фре́мъ въ҃ людѣ҃ самъ смѣша́шеся. е҃фрѣ́мъ бы́сть погребенъ о҃прѣснокъ не о҃бращаѣ҃. и҃ндо́ша чюжїи҃ кръпость е҃го, сеи҃ же не разѹмѣ҃. но и҃ сѣдины на҃ви́шася на немъ, (-)10 о҃и҃҆ (же) не позна҆· и҃ смири́тся оу҃кори́зна і҃и҃ле҃ва ѣ҆ лице е҃мѹ, и҃ не въ҃звратя́шася къ г҃ѹ҃ бг҃ѹ҃ свое҃мѹ, и҃ не въ҃зыска́ша е҃го о҃ всемъ се́мъ· и҃ бѣ҆а́ше е҃фрѣмъ на҃ко го́лѹбъ (-)11 не и҃мы́и се҃рца. е҃гѵ҃птїа моля́ша [-]12 въ҃ а҆сѵ҃рїа и҃до́ша. на҃коже бо и҃дѹтъ въ҃зложѹ на́ на мре́жѹ свою. на҃ко пти́ца нб҃ныа свергѹ а҃· накажѹ а҃ въ слѹхъ скоро́бѣнїа и҃хъ· Го́ре и҃мъ, на҃ко ѡ҃скочи́ша ѡ҃ мене. грѣшни сѹть, на҃ко нечествова́ша къ мнѣ҃. а҆ а́зъ (а҃ и҃зба́вихъ)13, сїи же согла́ша до мене ля҃жѹ. и не въ҃зъпи́ша къ мнѣ҃ се҃рца и҃, но пла́кахѹся о҃ (лжи)14 и҃х҃. о҃ пшени́цѹ и҃ о҃ вино сѣча́хѹся. накажѹ́ся мною. (-)15 а҆ж҃ (же) оу҃корѣпихъ мы́шцѹ и҃хъ, и҃ къ мнѣ҃ по-

наче піч, коли з ними сидять. Цілу ніч Ефрім наситився сном, вранці був і загорівся як полумінь вогню. **7** Всі розігрілися як розпалена піч, і вогонь пожер їхніх суддів, всі їхні царі впали. І не було в них того, що молився до мене. **8** Ефрем в народах сам змішався, Ефрем був похований – неперекинутий пляцок. **9** Чужі пожерли його силу – він же не взнав. Але і сивина з'явилася на ньому – він же не взнав. **10** І впокорена буде ізраїльська гордість йому в лице. І вони не повернулися до свого Господа Бога і не пошукали його в усьому цьому. **11** І був Ефрім як голуб, що немає серця. Вони єгиптян благали, пішли до асирійців. **12** Бо так як ідуть, накину на них мою сіть. Зведу їх, так як небесних птахів. Напоумлю їх в послусі їхньої скорботи. **13** Горе їм, бо вони відійшли від Мене. Вони нещасні, бо нечесні були до Мене. А Я їх спас, вони ж проти мене сказали брехню. **14** І до мене не закричали їхні серця, але плакалися за їхню ложу. Вони рубалися за пшеницю і за вино, будуть мною покарані. **15** Я ж скріпив їхню правицю, і вони на мене задумали зло. **16** Вони перетворилися в

ніщо, стали, наче натягнутий лук. Їхні князі впадуть від меча через ненапоумленість їхнього язика. Це їхня злоба в єгипетській землі.

Глава 8

1 Бо земля непрохідна, наче труба, так як орел в господньому домі. Тому що переступили мій завіт і були безбожні супроти мого закону. **2** Вони закличуть до мене: Боже! Ми Тебе пізнали! 3 Бо Ізраїль повернув добро, бо ворога прогнали. **4** Вони собі поставили царя, а не почали зі Мною. Князі рішили і Мені не сповістили. Зробили собі ідолів зі свого срібла і золота, щоб були вигублені. **5** Самаріє! Відкинь твоє теля! Моя лють на них розгівалася. Аж доки не можуть очиститися **6** ті, що в Ізраїлі? І столяр те зробив, і воно не є богом, бо обманювало твоє теля, Самаріє! **7** Бо посіяли вітром витоптане, і їхнє знищення їх захопить. Хай з пригорщі зробить муку той, що немає сили. Якщо і зробить, то інші з'їдять її. **8** Затонув Ізраїль. Тепер став в народах як непотрібний посуд. **9** Вони пішли до Асирії. Зацвів для себе в Мені Ефрім, полюбив винагороду. **10** Через це буде виданим в країни. Тепер їх перечекаю, хай трохи перестануть помазувати царя і князя. **11** Бо Ефрім помножив жертовники, вони йому стали на гріх. **12** Запиши йому множество його законів, улюблені жертовники вважалися за чужі. **13** Тому, якщо і принесуть жертву і їстимуть м'ясо, Господь їх не прийме. Тепер Він згадає їхні неправедності і помстить їх гріх. Ті повернулися до Єгипту і в ассирійців їстимуть нечисте. **14** І забув Ізраїль Того, що його створив, і збудував жертовники. І Юда помножив укріплені міста. Але пошлю вогонь на його міста, і він знищить їхні коріння.

Глава 9

1 Не радій, Ізраїле, ані не веселися так як і народи! Тому що ти вчинив розпусту проти свого Господа Бога. Ти полюбив дари на всіх токах пшениці, **2** і чавило їх не пізнало, і вино їм збрехало. **3** Вони не поселилися на господній землі, Ефрем поселився в Єгипті, і в асирійців їстимуть нечисте. **4** Вони не полили Господеві вино і не були Йому солодкі. Їхні жертви, наче хліб плачу, всі, що їдять, будуть нечисті. Тому що їхні хліби їхнім душам, вони не ввійдуть до господнього дому. **5** Що вони зроблять в день зібрання і в день господнього празни-

мы́слиша зл҃ѣ. съвратѝшасѧ ни вънѣтоже, бы́ша ꙗ҆́ко лу́къ напра́женъ. Падутсѧ [кнѧзи ѝхъ мечемъ][16], ненаказа́нїа дв҃ла ꙗ҆зы́ка ѝхъ. сѝ зло́ба ѝхъ въ землѝ ѣгу҃пе́стѣи.

Гла҃, ѝ.

(ко)[1] земла҃ [непроходи́ма, ꙗ҆́ко трубá][2], ꙗ҆́ко о҆ре́лъ въ до́му гн҃и. поне́же преступи́ша завѣтъ мои, ѝ на зако́нъ мои нечествова́ш҃. ѩ҆ко мнѣ вънзовутъ, бе҃ позна́хом҃ тѧ, ꙗ҆́ко їи҃ль во҃врати бл҃гаѧ враги (во҃) прогна́ша. Сами цр҃ѧ поста́виша, а҆ не мною нача́ша. кнѧ́зи (оу҃ста́виша, ѝ) не ꙗ҆ви́ша ми҃. съ сребрà своѣ́го ѝ зла́та (-)[3] съ҃творѝша себѣ ѩ҆умы́ры, ꙗ҆́ко да потреба́тсѧ. ѿвръзи те́лець свои самарїе, разгнѣ́васѧ ꙗ҆́рость моѧ на́ нѧ. до чесо не мо́гутъ оу҃чиститисѧ (ѝже) въ їи҃ли. ѝ то҃ древодѣ́лѧ съ҃творѝ, ѝ нѣ́сть бг҃ъ. занѐ ѩ҆стà ба́ше те́лець твои самарїе. ꙗ҆́ко вѣтромъ ѝстепе́но вѣ҆ѧша, ѝ разр҃ѹше́нїе ѝ҃ пожде́тъ ѝхъ, съ го́рсть не ѝмы́и сѝлы да съ҃твори́тъ мꙋкꙋ. а҆ѿ҃ѐ ѝ съ҃твори́тъ, то҃ ни́ѥи ѝзнѧда́ ю҃. Погра́зе їи҃ль, нн҃ѣ бы́сть въ страна́хъ ꙗ҆́ко сосꙋдъ непотре́бен҃. (-)[4] тїи вънзыдо́ша въ а҆сꙋрїю. процѣ́тте о҆́ себѣ въ мнѣ, ѣфр҃емъ мꙁдꙋ вънзлюбѝ. сего ра́ди преда́стьсѧ въ страны́, нн҃ѣ прежде҃ ѝхъ. да почїю́тъ ма́ло помаза́ти цр҃ѧ ѝ кнѧзѧ. ꙗ҆́ко оу҃множѝ ѣфр҃емъ тре́бница, въ грѣхъ бы́ша ѥ҆мꙋ [-][5]. вънпишѝ ѥ҆мꙋ мно́жество [-][6] зако́нъ ѣ҆го. въ чюждаѧ наменѝшасѧ тре́бницы вънзлюблен҃їи. тѣ҆мже а҆ще (ѝ) поло́жа́ тре́бꙋ ї ѝзъꙗ́да́тъ ма́са, гъ не прїиме́ ѝхъ. нн҃ѣ помане́тъ непрабды ѝ҃, ѝ мстѝтъ грѣхъ ѝхъ. тїи въ ѣгу҃пе́тъ вънзвратѝшасѧ, ѝ въ а҆сурїѝ҃ нечи́стаѧ ѝзъꙗ́да́тъ. ѝ забы́ їи҃ль съ҃тво́ршаго ѝ҃, ѝ вънзъградѝ тре́бица. ї ѝоу́да оу҃мно́жи гра́ды оу҃тверженыѧ, но҃ пошлю о́гнь на гра́ды ѣ҆го ѝ потребѝтъ ко́ренїа ѝх҃.

Гла҃, ѳ҃.

Не ра́дꙋсѧ їи҃лю, ни веселѝсѧ ꙗ҆́коже (ѝ) лю́дїе, ꙗ҆́ко съблꙋдѝ҃ ѣ҆си ѿ҃ [гѣ҃][1] бг҃а своѣ́го. вънзлюбѝ даа́нїа на вс҃ѣ гꙋмны҃ѣ (пшени́ца). ѝ тѣ҆сѥ҃ не позна ихъ, ѝ винѡ҃ съ҃лга҃ ѝмъ. Не веселѝшасѧ на землѝ гн҃и. веселисѧ ѣфр҃е́мъ въ ѣгу҃пте, ѝ въ а҆сурїѝхъ (ѝзъꙗ́да́тъ нечи́стаѧ)[2], вси ꙗ҆́дꙋщеи (-)[3] о҆скверна́тсѧ. понеже хлѣбы ѝхъ дш҃ь ѝхъ, не вни́дꙋтъ въ до́мъ гн҃ь. что҃ съ҃тво́рятъ въ дн҃ь сон҃ма, ѝ въ дн҃ь праꙁника гн҃а. сего ра́ди ѣ҆е по́идꙋтъ ѿ҃ трꙋда ѣгу҃пе́ска, ѝ пожде́тъ ѝхъ мемфѝсъ, ѝ потребѝтъ а҆҃ маѯма́съ. сре-

бро҃ и҃ пагу́ба причаⷭтїе, тр҃нїе въ дворе҃ и҃мъ· Приспѣва́ютъ дн҃їе м҃щени́а [твое҃го][4]. и҆ о҆зли́тсѧ і҃и҃ль ѩ́ко пр҃ркъ несмы́сленъ чл҃къ носѧ́и дх҃ъ. ѡ҃ мно́жества непра́вдъ твоихъ оу҆мно́жисѧ и҃зъѧвле́нїе [-][5]. стражба҃ е҆фре҃мъ съ бг҃мъ, пр҃ркъ пругло лукава́о на пу́техъ е҆му́, и҃зъѧвле́нїе ѣ҆ дому́ бо҃ а҆ го оу҆тверди́, (і҃) и҃стлѣша по днемъ хо́лма. вънспоманетъ непра́вды и҃хъ м҃щени́е гр҃хъ и҃хъ· ѩ́ко гро́знъ въ пу́стыни о҆бр҃то́хъ і҃и҃ля, и҆ ѩ́ко стра́жъ на смоко́вницы ра́нны оу҆ви́дѣхъ ѡ҃ц҃а и҃хъ. сїи [же][6] внидо́ша къ (вельфегору́)[7], и҆ ѡ҃лучи́шасѧ на сты́дѣнїе. и҆ бы́ша [вънзлю́бленїи ѩ́ко гню́сни][8]. е҆фре҃мъ ѩ́ко пти́ц҃ залетѣ. сла́вы и҃хъ ѡ҃ порожде́нїи (ѡ҃)[9] бо́лѣзни (оу҆тро́бы рагда́ющаѧ), и҆ [ѡ҃][10] зача́тїи. и҃мже а҆ще и҆ въскр҃тма́тъ ча́да своѧ, без нн҃ѣ бу́дутъ ѡ҃ чл҃къ. тѣ́мже и҆ лю́тѣ и҃мъ е҆́сть [зане҃ о҆ста́вй а҆҃][11]· плоть моѧ҃ ѡ҃ нн҃· Е҆фре҃мъ ѩ́ко ви́дѣхъ в ловитвѣ пре҃поста́ви ча́да своѧ. і҆ е҆фре҃мъ и҃зведѣ на заколе́нїе ча́да е҆́го. да́ждь и҃мъ г҃и, что҃ даси҃ и҃мъ. да́ждь и҃ оу҆тро́бу неплода́ющуѧ, и҆ сѣ́цы сухи· *вс҃а зло́бы и҃хъ ѣ҆ галга́лѣхъ ѩ́ко тѹ́ и҃хъ възненавидѣ́хъ. зло́бы ради художествъ и҃хъ, и҃з дому́ своего҃ и҃жену́ а҆҃. ѥ҆́сему́ да не приложу́ люби́ти и҃хъ. вс҃и кня́зи и҃хъ не покоря́тсѧ· Поболѣ҆ е҆фре҃мъ, коре́нїе е҆́го и҃сохоша, пло́да ѥ҆́сему́ да не принесе́тъ. поне́же а҆ще и҆ поро́дѧтъ, побїю́ по́мыслы оу҆тро́бы и҃хъ· ѡ҃ринѣ҃ а҆҃ бг҃ъ ѩ́ко не послу́шаша е҆́го, и҆ бу́ду́ прише́лцы ѣ҆ страна҃·

ка, **6** через це ось підуть від єгипетського труду. І їх очікуватиме Мемфис, і їх знищить Махмас. Їхнє срібло – частина знищення, в їхніх дворах – терня. **7** Надходять дні твоєї помсти, і буде Ізраїлеві зло, так як безумний пророк – чоловік, що несе дух. Від множества твоїх неправд помножилася безумність. **8** Ефрімова сторож з Богом, пророк – погана пастка на його дорогах, закріпив безумність в домі його Бога. **9** І вони пропали за днями вершка. Він згадає їхні неправедності, помсту їхніх гріхів. **10** Я знайшов Ізраїль як виноград у пустині і як сторож в ранішній фізі, я побачив їхніх батьків. Вони ж ввійшли до Вельфегора і відлучилися на сором. І улюблені стали, наче зогиджені. **11** Ефрім полетів, наче птах, їхня слава від народжень, від болів лона тієї, що родить, і від зачать. **12** Тому, хоч і вигодують своїх дітей, будуть без них через людей. Тому-то і горе їм є, тому що Я їх покинув, моє тіло від них. **13** Ефрім, як Я побачив, виставив своїх дітей на полювання, і Ефрім вивів його дітей на вбиття. **14** Дай їм, Господи! Що їм даси? Дай їм бездітне лоно і сухі груди! **15** *Всі їхні злоби в Ґалґалі, бо там Я їх зненавидів. Через злоби їхніх задумів вижену їх зі свого дому, більше не додам їх любити. Всі їхні князі не підкоряться. **16** Ефрім захворів. Його коріння посохло. Хай більше не принесе плоду. Тому-то, якщо і породять, вб'ю задуми їхнього лона. **17** Бог їх відкине, бо вони не послухалися Його. І вони будуть приходьками в країнах.

й ч҃ й

црс1. 8

Гла҃ і҃·

Глава 10

Инограда҃ бг҃голо́зенъ і҃и҃ль пло҃ о҆би́ленъ е҆́го. по мно́жествѹ плода е҆́го оу҆мно́жи тре́бники. по бг҃отамъ земла҃ е҆́го възгради ка́пища. раздѣли́ша ср҃ца своа҃, нн҃ѣ погибнутъ. са́мъ раскопа́етъ тре́бники и҃хъ, сѣкру́шитъ кумиры и҃хъ. и҃мже нн҃ѣ реку́тъ, нѣ́сть ц҃ра в на́съ. ѩ́ко не боа́хомъсѧ г҃а, ц҃рь же что҃ сътворитъ на́мъ. г҃ла словеса҃ (и҆ завѣты)[1], лжею́ завѣщаю́ завѣтъ, прозя́бнетъ (су́дъ а҆́ки тро́скотъ҆)[2] на (цѣлизнѣ)[3]. телцу́ до́му о҆҃ннова о҆бита́ютъ ѣ҆селивши́ѧсѧ въ самарїю. ѩ́ко желѣша лю́дїе е҆́го и҃ нему́, и҆ ѩ́ко҆ ра҃ гнѣва а҆҃ порадую́сѧ на сла́вѣ е҆́го ѩ́ко пресели́сѧ ѡ҃ нн҃. и҆ (въ а҆сѵ҆рїю (же) сказа́вша и҆)[4] ѡ҃ведоша въ да́ръ (і҃ари́ву ц҃рю)[5]· (-)[6] Е҆фре҃мъ [прїиметъ][7] [срамъ][8], и҆ срами́тсѧ і҃и҃ль о҆ совѣтѣ свое҃мъ. ѡ҃вр҃тже самарїа ц҃ра свое҃го а҆́ки ро́згу на лице водѣ. (-)[9] и҃зверзу́тсѧ требища о҆҃ннова съгрѣшенїа і҃и҃лева. те́рнїе и҆ во́л-

1 Ізраїль – виноград з гарними галузками. Його плід обильний. За множеством його плодів він помножив жертовники, за добром його землі збудував храми. **2** Вони поділили свої серця, тепер згинуть. Він Сам розвалить їхні жертовники, знищить їхні кумири. **3** Тому тепер кажуть: Немає в нас царя, бо ми не побоялися Господа. А цар що нам зробить? **4** Говорячи слова і завіти, вони обманою завіщають завіт. Зійде суд, наче хабаз на цілині. **5** З телям Оннового дому мешкають ті, що поселилися в Самарії, бо його народ плакав до нього. І так як Він їх розгнівив, так зрадіють його славою, бо був переселений від них. **6** І зв'язавши його, вони відвели ж до Асирії, в дар цареві Яривові. Ефрім одержить сором, і засоромиться Ізраїль у своїй раді. **7** Самарія відкинула свого царя, наче різку на лиці води. **8** Знищені будуть Оннові жертовники – ізраїлеві

ic. 2
лук. 23
апо. 6

суд. 20

єре. 4

суд. 8

гріхи. Терня і хабаз зійде на їхніх жертовниках. *І скажуть до гір: Покрийте нас. І вершкам: Впадіть на нас. **9** *Відколи Ізраїль згрішив *на* вершках, вони там поставили. Їх не захопить на вершку, воєнні діти неправедності **10** прийдіть! Напоумлю їх моїм помислом. І проти них зберуться народи, коли їх напоумлюватимуть за їхні дві неправедності. **11** Ефраїм – ялівка ненавчена любити перемогу. Я ж наступлю на красу її шиї. Наступлю на Ефріма, *а* замовчу Юді, на нього скріпиться Яків. **12** *Сійте собі на праведність – і пожнете плід життя, і засвітіть собі світло пізнання. Поки час, пошукайте Господа, поки не прийдуть вам жита праведності! **13** Чому ви промовчали на безбожність і збирали його плід? Ви їли плід брехні, бо ти поклав надію на свою зброю, на множество твоєї сили. **14** І повстане згуба в твоєму народі, *згинуть так, як згинув і князь Салмана в Арвеїловім домі в днях війни, знищили матір по дітях. **15** Так зроблю вам, ізраїльський доме, від лиця вашої злоби!

чецъ возникнетъ по трéбникомъ йхъ. *й рекýтъ къ горáмъ покрыйте ны, й холмомъ падéте на насъ. *ѿнелѣ холми сътрѣши їйлѣ, тѹ постáвиша, не постигнетъ йхъ на холмѣ. (рáтна чáда)[10] непрáвды прїиди, [наказ҃ѹ][11] а҃ [помышленїю моемѹ][12]. й съберѹтсѧ (людїе на нѧ)[13] внегдà наказѹютъ а҃ въ двою непрáвдахъ й҃. Ефрѣмъ юнница неѹчена любитъ ѻ҆долѣнїе, áз же найдѹ на добротѹ выѧ еѧ҃. наступлю ефрѣмови, ѹ҆молчю ѿ їѹды, ѹ҆крѣпитъ емѹ їáковъ. *сѣйте себѣ въ прáвдѹ, [й пожнете][14] пло҃ (житъ)[15]. (й) просвѣтѣте себѣ свѣтъ видѣнїѧ. (дóндеже врема) взыщúте гá, дóндеже прїидѹтъ [вáмъ жита прáвды][16]. въсклю премолчасте безакóнїе, й (пло҃)[17] его ѻ҆бъймáсте, йзънáсте пло҃ лжà. нáко ѹ҆пова ѻ҆ружїемъ своúмъ въ мнóжествѣ сúлы твоéѧ. й въстáнетъ пáгѹба в людéх твоúхъ, *[погúбнѹтъ нáкоже погúбе (й) кнáзь салмана в домѹ áрвеúли][18] въ дни рáтны, мáтерь по чáдѣхъ потребúша. тáкоже сътворю вáм҃ дóме їйлвъ ѿ лица злóбы вáшеѧ.

Глава 11

1 Вранці відреклися, наче світанок. Відрікся ізраїльський цар, бо Ізраїль – дитина. І Я його полюбив, мат. 2 *з Єгипту Я покликав мого сина. **2** Так як Я їх покликав, так відходили від мого лиця. Ці ж Ваалам клали жертви і кадили різьбленим. **3** Я ж поміг Ефрімові, взяв його на свою руку. І вони не зрозуміли, що Я їх оздоровив. **4** В людському зітлінні Я їх притягнув напоумленими моєю любов'ю. І буду їм, наче той, що б'є чоловіка по щоках. Погляну на нього – і його здолаю. **5** Ефрем поселився в Єгипті. Сам же Асур – його цар, бо він не побажав повернутися. **6** І знемогла зброя в їхніх містах. І він спочив в його руках. І їстимуть зі своїх затій. **7** І його народ, що пристав до його поселень. І Бог розлютиться на його шляхетних, і не підніме його. **8** Що тобі вчиню Ефріме? Чи оборону тебе, Ізраїле? Що тобі припишу? Поставлю тебе, як і Адама і як Севоїм. Моє серце в цьому повернулося, затривожилося моє розкаяння. **9** Не зроблю за гнівом моєї люті, не покину, щоб Ефрім був знищеним. Тому що Я є Богом, а не людиною, Святий у тобі, і не ввійду до міста. **10** Піду вслід за Господом. Він зареве, наче лев. Бо Той зареве, і жахнуться діти життя. **11** І жахнуться, як птах з Єгипту і як голубка з а-

Гла, а҃і.

аоѹтра ѿвръгошасѧ [нáко зарѧ][1] ѿвéржесѧ цр҃ь їйлвь. ймже младéнецъ їйлъ, й áзъ възлюбихъ й҃. *[йзъ êгѹпта възвá сна моегѡ][2]. нáкоже призвáхъ а҃, тáкоже ѿхождáхѹ ѿ лицà моегѡ· сїи (же) ваáлимѹ требѹ кладáхѹ, і йзваáнымъ кадáхѹ. (-)[3] áз҃ (же) (помогохъ)[4] ефрѣмови, взáхъ й҃ на мышцѹ свою, й не разѹмѣша нáко йсцѣлихъ а҃. въ йстлѣнїи чл҃чьстѣ привлеко҃ а҃ (наказаны)[5] любленїѧ моегѡ· й҃ бѹдѹ имъ нáко ѹ҆дараáй чл҃ка за челюсти (-)[6], възрю̀ к немѹ й҃ премогѹ емѹ. вселúсѧ ефр҃е въ êгѹпетъ, (-)[7] áсѹр (же) самъ цр҃ь êго нáко не въсхотѣ възвратúтисѧ. й ѿнемóжесѧ ѻ҆ружїе въ градѣхъ й҃, й ѹ҆молче въ рѹкѹ êго, і йзънáдатъ ѿ развѣтъ своúхъ· й людїе êго висáще ѿ ѻ҆битáнїѧ êго. й҃ бъ на честнаѧ êго разгнѣвается й не възнесетъ êго· ѥтò тѧ ѹ҆строю ефрѣме, защищѹ тѧ їйлю. чтò тѧ положѹ нáко (й) áдáма, ѹ҆строю тѧ нáко й севоúмъ. превратисѧ ср҃це мое, в семъ сматесѧ раскаáнїе мое. не сътворю по гнѣвѹ нáрости моеѧ. не ѻ҆стáвлю нáко потребúтисѧ ефрѣмови, зане бъ áзъ êсмь á не чл҃къ, въ тебѣ ст҃ъ. й не внúдѹ въ грáдъ въ слѣдъ гá ходúти· нáко лéвъ възреветъ, нáко тоú възревéтъ, й ѹ҆жасн҃ѹсѧ чáда (живо҃)[8]· й҃ прїидѹтъ нáко птúца й҃ êгѹпта, и нáко гóлѹбъ ѿ

землѧ ассѵ́рскы. и оу҃ставлю а҃ в҃ домохъ и҃, глетъ гь҃.

сирійської землі. І поставлю їх у їхніх домах, – говорить Господь.

г҃ла, в҃і.

бы́нде мѧ лже́ю е҆фре́мъ, и҃ безбо́жіемъ до҃ї҆ли́въ, і҆ і҆оу́да нн҃ѣ позна́ а҃ бъ (-)[1] лю́дїе сті҃и прозва́шасѧ (гв҃и)[2]. е҆фре́мъ же зо́лъ дх҃ъ гонѧ́ зно́и, весь дн҃ь тщ҃а́ѧ и҃ сѹ́ѧ оумно́жи, и҃ завѣ́тъ съ ассѵ́рїи завѣщѧ́, и҃ (мл҃ть)[3] въ е҆гѵ́петъ въпусти́. и҃ сѹ́дъ гв҃и къ і҆оу́дѣ мсти́ти і҆а́кова. по пѹ́темъ е҆́го, и҃ по хѹ́дожествомъ е҆́го воздастъ е҆мѹ́. *въ оу҃тробѣ прельсти́ бра́та своего́. и҃ трѹ́ды свои́ми оукрепѣ́ кі҃съ бг҃ѹ, и҃ оукрепѣ́ съ а҃гг҃ло́ и҃ възмо́же. Пла́кашасѧ и҃ моли́ша ми сѧ, в҃ до́мѹ о҆нн҃и обрѣто́ша мѧ и҃ тѹ́ гла́сѧ к҃ [ни́мъ][4]. гь҃ же бъ вседръжи́тель бѹ́детъ па́мать е҆го́. И҃ ты́ о҆́ бз҃ѣ своем҃ъ обрати́шисѧ, мл҃ть и҃ сѹ́дъ снабди́ши, и҃ [приближа́исѧ][5] къ бг҃ѹ своем҃ѹ пр҃но. Хана́а҃ въ рѹцѣ е҆го́ на҃́ремъ непра́вды, премага́ти възлю́би. и҃ рече́ е҆фре́мъ, обаче́ обогатѣхъ, обрѣтохъ воздше́нїе [оу҃ него́][6]. вс҃ѧ болѣзни е҆го́ не обря́щѹтсѧ е҆мѹ́ непра́вдъ на҃́же съгрѣши́. ѿзъ (-)[7] гь҃ бъ твои́ и҃зведы́и тѧ и҃ землѧ́ е҆гѵ́петскы. е҆́ще (же) всел҃ю тѧ в҃ кѹ́щахъ, на҃́коже въ дн҃и пра́зникъ. и҃ [гла́хъ][8] прр҃ки, и҃ видѣ́нїѧ оумно́жи́х҃, и҃ в рѹ́кахъ прр҃чьскы́х҃ сподоби́хсѧ. а҆́ще галаа҃ оу҃бо нѣ́сть ло́жъ, бахѹ́ въ галга́лѣхъ кнѧ́зи тре́бы кладѹ́ще, и҃ требницы и҃хъ на҃́ко и҃ же́лви на цѣлизнѣ́ по́льстей. *и҃ о҆́тыде і҆а́ковъ на́ поле ассѵ́рїиско, и҃ рабо́та і҆и҃ль о҆ женѣ́, и҃ о҆ женѣ́ снабдѣ́. *И҃ прр҃ко́мъ и҃зведе гь҃ і҆и҃ля́ и҃з҃ (земла́ е҆гѵ́петскы)[9], и҃ прр҃ко́мъ снабдѣ́сѧ. разгнѣ́ва [мѧ][10] е҆фре́мъ и҃ бо҃на́ри (мѧ́), и҃ кро́вь е҆го́ на нн҃е́ проліе́сѧ и҃ оукори́знѹ е҆го́ воздаст҃ъ е҆мѹ́ гь҃.

й мѳ йе

й мѳ йи

й мѳ йг

Глава 12

1 Оточив мене брехнею Ефрім і безбожністю ізраїльський дім і Юда. Тепер Бог їх пізнав. Він прозваний був святим народом Господеві. **2** Ефрім же – поганий дух, що жене спеку. Весь день помноживши порожнє і марне, і завіщав завіт з асирійцями, і до Єгипту послав милосердя. **3** І суд Господеві з Юдою, щоб помстити Якова. За його дорогами і за його задумами Він йому віддасть. **4** *В лоні він обманув свого брата і своїми трудами скріпився до Бога, **5** І скріпився з ангелом, і переміг. Заплакали і Мене благали. В Онновому домі знайшли Мене. І там до нього говорилося. **6** Господь же – Бог Вседержитель. Його буде пам'ять. **7** І ти повернешся у своєму Божі. Бережи милосердя і суд і постійно наближайся до свого Бога. **8** Ханаан в його руці – ярмо неправедності. Він полюбив перемагати. **9** І сказав Ефрім: Однак я збагатів, я у ньому знайшов спочинок. Всі його болі не знайдуться в ньому через неправедності, які він згрішив. **10** Я – твій Господь Бог, що тебе вивів з єгипетської землі. Ще ж тебе поселю в шатрах, так як в день празників. **11** І Я говорив пророками і помножив видіння, і в руках пророків Я показався гідним. **12** Отже, якщо Ґалаад не є брехливим, були в Ґалґалі князі, що жертви клали. І їхні жертовники, як і черепахи, на цілині поля. **13** *І Яків відійшов до асирійського поля. І послужив Ізраїль за жінку, і старався за жінку. **14** *І пророком Господь вивів Ізраїля з єгипетської землі, і пророком оберіг. **15** Мене розгнівив Ефрім і Мене розлютив. І його кров вилиється на нього. І йому Господь віддасть його погорду.

мой1. 25

мой1. 28

мой2. 14

г҃ла, г҃і.

о словесѝ е҆фре́мову о҆́правленїѧ (прїѧ (и҃) се́и)[1] въ і҆и҃ли. и҃ положи а҃ ваа́лови, и҃ оу́мре. и҃ [нн҃ѣ][2] приложи́ша съгрѣша́ти, и҃ съ҆твори́ша сі҃и себѣ слїа́никъ съ [зла́та и҃][3] ѿ҆ сребра́ и҃хъ (-)[4]. сі҃и гла́ютъ, коли́тє ч҃лы (о҆́скѹдѣша бо҃ телцы)[5]. сего́ ради бѹ́дѹ на҃́ко о҆́блакъ оу҃трені́и, и҃ на҃́ко и҃ роса́ (жа́твенаѧ)[6], и҃дѹ́ще на҃́ко (и҃) плѣ́вы (-)[7] с то́ка, и҃ (пра́хъ съ вѣ́твїѧ развѣва́емыи ви́хромъ)[8]. ѿз҃ же гь҃ бъ твои оу҃твержа́ѧй нб҃о и҃ съзида́ѧи зе́млю, е҆гоже рѹ́цѣ стажа́сте вс҃е войнство нб҃ное, и҃ не показа́хъ тѝ (е҆го́)[9] на҃́ко і҆саї҆а мг ходи́ти въ слѣ́дъ и҃хъ· *[ѿзъ же][10] изведо́хъ

Глава 13

1 За Ефрімовим словом і цей взяв оправдання в Ізраїлі. І поставив їх Ваалові, і помер. **2** І тепер додали грішити, і ці зробили собі лите зі золота і з їхнього срібла. Ці кажуть: Жертвуйте людей, бо забракло телят! **3** Через це вони будуть як рання хмара і як роса жнив, що іде, і як полова з току, і порох з галузок, розвіяний вихором. **4** Я ж – твій Господь Бог, що скріплюю небо і будую землю! Якого руки створили все небесне військо. І Я тобі його не показав, щоб ходити вслід за ними, *Я ж тебе вивів з єгипетської землі. І, за винятком Мене, Бога не знатимеш. І, за винятком Ме-

ic. 43

не, немає Того, що спасає. **5** Я тебе пас у пустині, в незаселеній землі **6** за їхніми пасовиськами. І вони помножилися до повноти, і їхні серця піднялися вгору. Через це вони Мене забули. **7** І буду їм як пантера і як рись на дорозі асирійців. **8** І зустріну їх як розлючений медвідь, і знищу замкнення їхніх сердець. І їх пожеруть лісові щенята, і їх розірвуть польові звірі. **9** Ізраїле! В твоїм знищенні хто тобі поможе? **10** Де твій цар? Той хай тебе спасе в усіх твоїх містах! І хай тебе судить Той, кому ти сказав:
црс1. 8 *Дай мені царя і князя. **11** І Я дав царя в своєму гніві. І Я стримався в моєму гніві. **12** *Це* діло Ефраїмової неправедності, його схований гріх. **13** Болі, наче в тієї, що родить, його охоплять. Цей – мій розумний син. Тому тепер терпітиме все знищення
ез. 19 його дітей. **14** *Я визволю їх з адової руки і викуплю їх від смерті. Де твій суд, смерте? Де ж твоє бодило, аде? Потіха сховалася від твоїх очей. **15** Тому що цей розділить між братами, Господь наведе на нього пекучий вітер з пустині. І висушить його потоки. І спустошить його джерела. Цей висушить його землю і ввесь його любий посуд!

тѝа ѝзъ землѧ̀ ѣгу̀петѣ́ски, ѝ ѣ́а разв҃ѣ мене да не позна́еши. ѝ сѣ́саю́щаго нѣ́сть ра́зв҃ѣ менѐ· ѿзъ паса́хъ тѝа въ пу́стыни на землѝ невселе́ннѣ по па́ствамъ ѝхъ, ѝ оу҆мно́жишасѧ до ѝсполне́нїѧ, ѝ вънесо́шасѧ с҃рца ѝ̃, сего ради забы́ша мѧ. ѝ бу́ду ѝмъ ꙗ́ко панѣ́ри, ѝ ꙗ́ко (ѝ) рысь на путѝ ѧсу̀рїе́мъ, [ѝ][11] сра́щу ѧ̀ ꙗ́ко ѝ медвѣ́дь ли́хованемъ, ѝ разр҃у́шу сѣ́ключе́нїе с҃рца ѝхъ, ѝ ѝзъѧда́тъ ѧ̀ [-][12] щенцы̀ дубра́вніи, [ѝ][13] звѣ́рь польскїи растѳ́гнетъ ѧ̀. в расы́панїе твое їи҃лю кто́ помо́жетъ [тебѣ][14]. гдѣ̀ цр҃ь твои, то́и да сѣ́сетъ тѝа въ всѣ́хъ гра́дехъ твои́хъ. [ѝ][15] да су́дитъ ти ѣмуже гл҃а, *да́ждь ми цр҃ь ѝ кнѧ́зь. ѝ да́хъ (-)[16] цр҃ѧ въ гнѣ́вѣ своѣ́мъ, ѝ оу҆дръжа́хсѧ въ ꙗ́ростѝ моеи́· Съвращє́нїе непра́вды ѣфрѣ́мовы, сѣ́кровѣ́нъ грѣ́хъ его. бо́лѣзни ꙗ̂ки раждающїи прїи́мутъ ѝ̀. ѣе сѣ́нъ мои́ му́дрыи, занѣ̀ (нѣ́нѣ)[17] сѣ́трѣпѝ (вѣе)[18] сѣ́кру́шє́нїе ча́дъ [ѣго][19]. *ѡ̀ ру́кѝ а́довы ѝзба́влю ѧ̀, ѝ ѡ̀ сме́рти ѝскуплю ѧ̀. гдѣ̀ пра̀ твоѧ сме́рти, гдѣ̀ ли о́стє́нъ твои а́де· Оу҆тѣше́нїе сѣ́кры́сѧ ѡ̀ о́чїю [твоѣ́ю][20], занѐ сє́и между братїѧ разлу́читъ· Наведе́тъ (г҃ь вѣ́тръ знойны́)[21] ѝс пусты́ни на́нь, ѝ пресу́шитъ водотє́чи ѣго, [ѝ][22] сказитъ ѝсточ҃ники ѣго, сє́и ѝскази́тъ зе́млю ѣго ѝ вѣ́ѧ сосу́ды [ѣго лю́быѧ][23].

ѐ҃ а҃ ѝ҃

Гла, ді҃·

Погиб҃не́тъ самарїѧ ꙗ́ко сѣпроти́вися бу҃ своѣ́му, (о҆ружї́емъ)[1] паду҃ [-][2], ѝ младе́нцы ѝхъ потребя́тсѧ, ѝ въ оу҆тро́бѣ ѝму́щаѧ ѝхъ раса́дятсѧ· *о҆бра́тисѧ ѝи҃лю ко҃ бу҃ своѣ́му, занѐ ѡ҆немо́есѧ въ непра́вдахъ твои́х҃. вѣзмѣ́тѣ сѣ собо́ю словеса̀, ѝ о҆бра́тѝтесѧ ко҃ бу҃ своѣ́му· рцѣ́тѣ ѣ́му, [мо́жеши весь ѡ҆вре́щѝ грѣ́хъ][3]. ꙗ́коже да не прїи́метѣ неправды, ѝ̀о да прїи́метѣ бл҃гаѧ. ѝ ѡ҆да́мъ пла̀ о҆ус҃т҃е́ [ва́шихъ][4]. а҆с҃сѵ́ръ не сп҃се́тъ ва́съ. на ко́нихъ не вѣзы́демъ, ксемѹ́ не рече́мъ, (ѣще) бози на́ши дѣ́ло ру́къ на́шѝ. ꙗ́ко въ тебѣ́ помѝлуе́тсѧ сирота̀. ѝсцѣлю̀ се́ла ѝхъ, вѣзлюблю ѧ̀ ѝсповѣ́данѥ, ꙗ́ко вѣзврати́сѧ гнѣ́въ мои ѡ̀ ни́хъ. бу́ду ꙗ́ко (ѝ) роса̀ ѝи҃лю, процвѣтє́тъ ꙗ́ко ѝ цвѣ́тъ, ѝ простре́тъ ко́ренїе свое ꙗ́ко (ѝ дубра́ва)[5]. по́идутъ (де́бри)[6] ѣго ѝ бу́детъ ꙗ́ко ѝ ма́слина пло́дна, ѝ о҆бона́нїе ѣго ꙗ́ко ѝ (дубра́вы)[7]. (о҆гражда́тсѧ)[8] ѝ са́дутъ по̀ кро́вомъ ѝхъ живу́тъ ѝ (оу҆тверда́тсѧ)[9] пшени́цею, ѝ процвѣтє́тъ ꙗ́ко (ѝ) виногра́дъ. па́мать ѣго ꙗ́ко (ѝ) винò (дубра́вы)[10]. ѣфрѣ́мови что̀ ѥ́му ѣще ѝ кумирѡ̀́, а҆зъ смири́хъ ѝ̀. (-)[11] а҆зъ̆ (же) оу҆кѣплю̀ ѝ̀ [-][12] ꙗ́ко (ѝ) смрѣ́чъ оу҆чащє́ѝ. ѡ̀ мене (о҆брѣтє́тсѧ плодъ твои)[13].

Глава 14

1 Згине Самарія, бо спротивилася своєму Богові. Впадуть від зброї. І їхні немовлята будуть вигублені і ті, що їх мають в лоні, будуть роз-
анг. 1 дерті. **2** *Поверни́ся, Ізраїле, до свого Господа Бога! Тому що ти знеміг у твоїх неправдах, **3** візьміть зі собою слова і поверніться до свого Господа Бога. Скажіть йому: Можеш відкинути ввесь гріх, щоб ви не одержали неправедність і одержали добро. І віддам плід ваших губ, **4** Ассур вас не спасе, не вийдемо на конях. Зовсім не скажемо: Це наші боги, діло наших рук. Бо в тобі сирота буде помилуваний. **5** Я вилікую їхні поселення, явно їх полюблю, тому що мій гнів відвернувся від них. **6** І буду Ізраїлеві як роса. Він зацвіте як і цвіт і простягне своє коріння, так як ліс. **7** Підуть *вгору* його галузки, і він буде, наче плідна оливка. І його запашність – як *аромат* лісу. **8** Вони поставлять загорожу і сядуть під їхньою тінню. Житимуть, і скріпляться пшеницею. І він зацвіте так як і виноград. Його пам'ять, як вино лісу. **9** Що Ефрімові? Що ще йому та ідолам? Я його впокорив. Я ж його скріплю, як і розлогу смереку. Від мене знайдеться твій плід.

кто̑ мꙋдръ, и̑ снабди́тъ е̑е· [-][14] смы́слей, и̑ разꙋмѣ́е̑ е̑е. на̑ко и̑спра́вленни пꙋтїе гн҃ни, и̑ правди́вїи хо́дѧ̀т в нѧ̀· а̑ нечести́вїи ѿнемо́гꙋтсѧ въ ни̑̀·

10 Хто мудрий і це зрозуміє? Розумний і це пізнає? Тому що господні дороги прямі. І праведні по них ходять. А беззаконні стануть немічними на них.

Коне́цъ проро́кꙋ, і̑ѡ̑сі́и·
и́мать в себѣ̀, гла́въ, дѳ·

Кінець *Книги* Пророка Йосії.
Має в собі 14 глав.

ЙѠЙ́ЛЬ ПРѢ́КЪ ГЛАВ҃А ПЕРВАѦ

ЙОІЛ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

Сло́во[1] гн҃е е̑же бы́сть къ і̑ѡ̑и́лю вадꙋи́левꙋ· Слы́шите е̑е старцы, и̑ внꙋша́ите вс̑и живꙋщїи на землѝ. а̑ще е̑сть бы́ло си́це въ дн҃и ва́ш, или въ дн҃и ѿц҃ь ва́шихъ. ѻ̑ни́хъ ча́домъ свои́мъ и̑сповѣ́дите, а̑ ча́да ва́ша ча́домъ и̑хъ, а̑ ча́да и̑хъ ро́ду дрꙋго́мꙋ. ѻ̑ста́нокъ гꙋсѣ́ницъ пои҃да́ша пр҃ꙋзи, и̑ ѻ̑ста́нокъ пр҃ꙋжїи пои҃да́ша мы́ши́ца, и̑ ѻ̑ста́нокъ мы́ши́ць пои҃да́ша си́плеве· ѹ̑трезвитесѧ пїа́нїи ѿ вина̀ своего̀ и̑ плачитесѧ, рыда́ите вс̑и пїю́щеи вино̀ до пїа́нства, на̑ко и̑зе́тъ ѿ ꙋ̑стъ ва́шихъ весе́лїе и̑ ра́дость. на̑ко на҃зы҃ вънзы́иде на̀ землю мою кр҃покъ и̑ бе҃з числа̀, зꙋбы е̑го [на̑ко][2] (и̑) зꙋбы льво́вы, и̑ чр҃тновѣ́цы е̑го [на̑ко][3] (и̑) львѝчицꙋ. положи виногра́д мои въ погꙋбле́нїе, и̑ смоквини́е мое въ сломле́нїе. ѣ҃зыска́ѧ ѻ̑бъи́ска и̑ и̑ съвръже, ѻ̑бѣ́ли ло́зїе е̑го. въсплачетсѧ къ мнѣ̀ паче невѣ́сты препоѧ́саны въ вр҃тище по мꙋжи е̑ѧ̀ дв҃ственны҃ѣ· и̑ѕвр҃жесѧ тре́ба и̑ вънзлїа́нїе и̑з до́мꙋ гн҃ѧ. плачитесѧ жр҃ъцы слꙋжа́щеи тре́бнику, на̑ко постра́да́ша пола́ны. плачисѧ земле на̑ко постра́да и̑ пшени́ца, (и̑) пресше вино̀, оу҃мни́сѧ ма́сло древа́ное, [ѻ̑срами́шасѧ][4] дѣ́лателе. плачитесѧ се́ла по пшени́цы, и̑ по ѧчме́ни, на̑ко и̑ погибо́ѡ̑ и̑манїѧ ѿ ни́вы. виногра́д посше, и̑ смоквини́е, ѻ̑малѣ шипчїе. и̑ фини҃, и̑ на̑блонь, и̑ вс̑е дре́во полскоѐ и̑сше, на̑ко срами́ша ра́дость сн҃ове ч҃лчи. преподаши́тесѧ и̑ пїите жр҃ъцы плачитесѧ слꙋжа́щеи тре́бнику, вни-

1 Слово господнє, яке було до Йоіла Ватуїлового. **2** Послухайте це, старці! І сприйміть всі, що живете на землі! Чи таке сталося у ваших днях чи у днях ваших батьків? **3** Розповіжте про це вашим дітям, а ваші діти їхнім дітям, а їхні діти іншому родові. **4** Саранча пожерла те, що залишилося по гусеницях, і що залишилося від саранчі, пожерла гусениця саранчі, і що залишилося по гусениці саранчі, пожерла іржа. **5** Витверезіться, п'яні, від свого вина і заплачте! Заридайте всі, що п'єте вино до оп'яніння! Бо забрано веселість і радість з ваших уст. **6** Бо на мою землю пішов сильний і безчисленний народ! Його зуби – наче й зуби у лева, і його ікла – наче й у левеняти. **7** Поклали мій виноградник на знищення і мої фіґи на розбиття. Шукаючи, він обшукав його і скинув, вибілив його галузки. **8** Він заплаче до Мене більше від невістки, підперезаної мішковиною по її чоловікові-хлопцеві. **9** Викинено жертву і поливання з господнього дому. Плачте, священики, що служите жертовникові, **10** бо потерпіли поля! Плач, земле, бо потерпіла пшениця і пересохло вино, зменшилася оливкова олія! **11** Засоромилися рільники. Плачте, поля, за пшеницею і за ячменем, бо пропало збирання з ниви! **12** Виноградник висох, і фіґи змаліли. Ґранатові яблука, і пальма, і яблуня, і всі дерева поля висохли, бо людські сини завстидали радість. **13** Підпережіться і співайте, священики!

Плачте ви, що служите жертовникові! Ввійдіть, засніть в мішковині ви, що служите Богові, бо забрано з дому вашого Бога жертву і поливання! **14** *Освятіть піст, сповістіть лікування! Зберіть старців і всіх, що живуть на землі, до дому вашого Бога і ревно закричіть до Господа: **15** Ох горе мені! Ох горе мені в *той* день, бо близько є господній день! І прийде як терпіння від терпіння. **16** Бо з-перед ваших очей забрано їжу, і веселість, і радість від дому вашого Бога. **17** Скочили ялівки при їхніх яслах, і заплісніли клуні від їхнього тинку. Пропали їхні маєтки, розбиті точила, бо висохла пшениця. **18** Що собі покладемо? Заплакали стада волів, бо не було для них паші, і згинули отари овець. **19** Господи! Закличу до Тебе! Бо вогонь знищив околиці пустині і полумінь спалив всяке польове дерево. **20** І польова скотина поглянула до Тебе, бо висохли джерела вод і вогонь пожер околиці пустині.

дѣте оу҃сплѣте на врѣтищехъ слоужа́щеи бу҃, ꙗ҆́ко ѡ҆ꙗ́сѧ ѡ҆ до́моу бо҃ ва́шего тре́ба и҆ вꙑзлїа́нїе. *о҆́стїте а҆ллїа́нїе, проповѣ́дїте цр҃ковь· ниж. 2 съберѣте ста́рца (и҆) вса живоущаѧ на земли҆ въ до҃ бо҃ ва́шего. и҆ вꙑзовѣте ко҆ гу҃ продолжа́юще. оу҃ лю́те мнѣ, оу҃ лю́те мнѣ въ дн҃ь, ꙗ҆́ко блиꙁъ е҆́сть дн҃ь гн҃ь, и҆ ꙗ҆́ко стр҃ть ѡ҆ стр҃ти прїи́детъ. [ꙗ҆́ко][5] пр҃е҆ о҆чи́ма ва́шима пи́ща взѧ́шасѧ, [и҆][6] ѡ҆ до́моу бо҃ [ва́шего][7] весе́лїе и҆ ра́дость. вꙑскопысноу́ша ю҆́ница оу҃ ꙗ҆́сли и҆́хъ, (и҆) [съплѣснивѣша жи́тница ѡ҆ лѣплѣнїѧ и҆́хъ][8], погибо́ша и҆мѣнїѧ [и҆́хъ][9], раскопа́шасѧ тѣсцы ꙗ҆́ко посше пшени́ца. что҆ положимъ [себѣ][10]. вꙑсплаки́кашасѧ ста́да волоу́ ꙗ҆́ко не бѣ па́жити и҆мъ, и҆ па́ствы о҆́бчаѧ погибо́ша. к тебѣ гн҃и вꙑꙁъпїю, ꙗ҆́ко о҆́гнь потреби предѣ́лы пустыи́ны, и҆ пла́мень пожже вс҃е дре́во по́льское. и҆ ско́ти по́льстїи вꙁърѣша к тебѣ, ꙗ҆́ко посхо́ша и҆сто́чницы во҃нїи, и҆ о҆́гнь пои҆́сть предѣ́лы пустыи́ны.

Глава 2

1 Затрубіть трубою в Сіоні! Сповістіть в моїй святій горі! І хай зберуться всі, що живуть на землі, тому що надходить господній день! Бо він близько, **2** день темряви і бурі, і день хмари й туману. Так як ранок численний і сильний народ розіллється по горах. Подібного до нього не було відвіку. І після них не додасться до літ в рід і рід. **3** Перед ними вогонь, що нищить, і за ними палаючий полумінь. Земля перед ним, так як рай їжі, а позаду нього поле знищення. І від будучого в нього не буде. **4** Їхній вид – як кінський вид. І як вершики, так проженуть. **5** Він винесеться на верхів'я гір, як голос зброї і як голос вогненного полум'я, що пожирає тростину, і як численний, сильний народ, що стає в лави до бою. **6** Перед їхнім лицем люди будуть знищені, так як і всяке спалене лице перед спекою. **7** Вони побіжать як піхота. І хоробрі мужі підуть на місто, і кожний піде своєю дорогою. І не звернуть зі своїх доріг, **8** не відійдуть ті, що налягають. В їхній зброї підуть і від їхніх стріл впадуть. І не скінчаться. **9** Візьмуться за місто, і побіжать на стіни. Вилізуть на дім, і ввійдуть вікнами, наче злодії. **10** *Перед їхнім лицем сколихнеться земля і зрушиться небо, сонце і місяць затемняться, і звізди згасять своє світло. **11** І Господь дасть свій голос перед

гла҃, в҃.

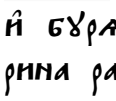

тꙑстроубѝте троубо́ю въ сио́нѣ, проповѣ́дѣте въ горѣ (моеи҆ стѣи҆)[1], и҆ да събе́рꙋ́сѧ вс҃и живоущеи на зе҃лѝ. ꙗ҆́ко пр҃е҆стои҆́тъ дн҃ь гн҃ь, ꙗ҆́ко блиꙁъ дн҃ь тмы҆ и҆ бꙋ́рѧ, (и҆) дн҃ь о҆́блака и҆ мг҃лы· ꙗ҆́ко (і) оу҃трина расы҆пле́ѧ по гора́мъ лю́дїе мно́зи и҆ кр҃тцы подо́бнїи и҆мъ не бы҆́ша ѡ҆ вѣка, и҆ по нн҃ѣ не приложи́тсѧ до лѣтъ в р҃ѡ и҆ ро́дъ· пр҃е҆ ни҆ми [о҆́гнь потреблѧ́и҆][2], и҆ зани҆ми вꙑꙁга́ѥтсѧ пла́мень. ꙗ҆́ко и҆ ра́и пи́ща земла҆ пр҃е҆ (ни҆мъ)[3], а҆ за нн҃ѣ по́ле пагꙋ́бы. і҆ (и҆ꙁ бꙋ́дꙋщаго ѡ҆ него)[4] не бꙋ́детъ (-)[5]. ꙗ҆́ко (и҆) ви́дъ ко҆ньскь видѣ́нїе и҆́хъ, и҆ ꙗ҆́ко ко҆ннцы та́коже проженꙋ́тъ· ꙗ҆́ко (и҆) гла҆ о҆ружи́ѧ на врѣхъ го́ръ и҆стекꙋ́тъ, и҆ ꙗ҆́ко гла҆ пламене о҆́гнена попала́ющꙗ тростїе, и҆ ꙗ҆́ко лю́дїе мно́зи (-)[6] кр҃тцы вополча́ющисѧ на ра́ти. пр҃е҆ лицемъ и҆́хъ съкрꙋша́тсѧ лю́дїе, (ꙗ҆́ко и҆) вс҃е лице҆ (-)[7] пр҃е҆ зно́емъ пали́мо· ꙗ҆́ко (и҆) пѣ́шцы поекꙋ́тъ, и҆ мꙋ́жи хра́бри вꙑꙁыдꙋ́тъ на гра҆. и҆ ко́ждо въ пꙋ́ть свои по́идетъ, и҆ не съврата́тъ пꙋтїи свои҆́хъ, (-)[8] не ѡ҆йдꙋ́тъ о҆тажчава́ющеи. въ о҆ружїи и҆́хъ по́идꙋтъ, и въ стрѣлахъ и҆́хъ падꙋ́тсѧ и҆ не скончаю́сѧ. гра́да и҆мꙋ́сѧ, и҆ на забралѣ вꙑстекꙋ́тъ. [-][9] на (хлѣвинꙋ)[10] вꙑзлѣꙁꙋ́тъ, и҆ две́рцами вни́дꙋтъ ꙗ҆́ко (и҆) та́тїе. *пр҃е҆ лице́мъ и҆ смати́тсѧ земла҆, и҆ потраси́тсѧ нб҃о. слн҃це и҆ мц҃ь помр҃кнета, и҆ звѣ́здꙑ оу҃гасатъ свѣтъ свои. и҆ гь дасть гла҆ свои пр҃е҆ лицемъ си́лы своеѧ, ꙗ҆́ко

ісх. 13 єз. 32 мат. 24 мар. 13 лук. 21

ꙗ҆ко҆ ѓі ѣзѣ҆ лв мѳ҆ кд мѳ҆ ѓі ѯу ка

ïерё й
âмо ё
софо й

мно́гъ е̂сть зѣ́ло по́лкъ е̂го, на́ко кръ́пка дѣ́ла
слове̂ е̂го. *занѐ вели́къ дн҃ь гн҃ь, вели́къ и̂ свѣ-
телъ зѣ́ло, и̂ кто̀ е̂сть достиже́нъ е̂му· и̂
âггеи й нн҃ѣ гла́етъ гь бъ ва́шъ, *о̂братитеся къ
мнѣ всѣ́мъ сръ́цемъ ва́шимъ, съ âлчьбою, и̂
съ пла́чемъ, и̂ съ же́лею. и̂ разе́рзѣте сръ́ца ва-
ша, а̂ не ри́зы ва́ша. и̂ о̂брати́теся къ гу
ѱло̀ ïе бу ва́шему, *на́ко мл҃тивъ и̂ щ҃е́рь е̂сть, тръ-
ïона д пе́ливъ и̂ мно́гомл҃тивъ, и̂ раска́ваеся о̂ зло́-
ïона г бахъ· *кто̀ вѣ́сть о̂бра́тй ли ся и̂ раска́етъ,
и̂ о̂ста́витъ за собо́ю бл҃вено́вѣ́нїе. тре́бу и̂ възли-
вы й їа́нїе гу бу [на́шему][11]. *въструбѝте тру-
бо́ю въ сїо́нѣ, о̂стѝте âлка́нїе, проповѣ́дите
цѣльбу. съберѣ́те лю́ди, о̂стѝте цр҃кви, (и̂)
съберѣ́те ста́рца. съвоскупи́те младе́нцы, [и̂][12]
сѣ́сущаа со́съ. да и҃зы́детъ женя́ихъ и҃з ло́жа
своего̀, и̂ невѣ́ста и҃з чертожны́ица своея̂. межу̀
степе́ны и̂ тре́бникомъ въсплачю́тъ жрѣцы
слу́жа́щеи гу, и̂ реку́тъ, пощади ги лю́ди сво́а,
и̂ не да́ждь ча́сти своея̂ на о҃у҃кори́зну да не
о̂бладаю́тъ и҃ми страны, на́коже да не
реку́тъ въ странахъ гдѣ е̂сть бъ и҃. и̂
въ҃зревнова̀ гь о̂ землѝ своеи̂, и̂ пощадѣ лю́ди
сво́а. и̂ ѿвѣща гь [лю́дѣ́ свои́мъ, и̂ рече][13], е̂е
а̂зъ (вамъ послю)[14] пшени́цу, и̂ вино̀, и̂ ма́сло
древа́ное, и̂ насы́титеся и҃хъ, и̂ не дамъ ва̂
кѣ́сему на пору́га́нїе въ страны̀· і̂ и́же ѿ сѣ́-
вера, ѿжену (и̂) ѿ ва̂ (-)[15] на землю без воды̀.
и̂ погублю лице е̂го въ мо́ри пе҃рвѣ́мъ, и̂ за̂-
на̀а е̂го въ мо́ри посл҃тнемъ. и̂ възы́детъ
гно́и е̂го и̂ възы́детъ смра̂ е̂го на́ко възвели́чи
дѣ́ла своа̀· оу҃пова́и зе́мле радуйся и̂ весе́лу,
на́ко възвели́чи гь на́ко сътвори (тѝ). оу҃пова́и-
те ско́ти по́льстїи на́ко прозябну́ша по́ла
пусты́на, на́ко дре́во принесѐ пл҃о свои, виногра̂
и̂ смо́кви да́ста си́лу свою̀· и̂ ча́да сїо́на ра-
дуйтеся, и̂ весели́те о̂ гѣ бз҃ѣ вашемъ, на́ко
да́стъ вамъ пи́щу въ пра́веду. и̂ надожди́тъ
вамъ до́ждь ра́ныи̂ и̂ по҃зны́и на́коже и̂ пре́жде. и̂
напо́лнатся гумна (ваша) пшени́ца, и̂ пре-
лїю́тся тѣ́цы вино́мъ и̂ ма́сломъ. и̂ ѿда̂
вамъ в лѣ́тъ мѣ́сто в на́же пона́до́ш пр҃узи,
и̂ мы́ши́ца, и̂ си́плеве, и̂ гусе́ница, си́ла моа̀ ве-
ли́ка ю́же посла̂ на́ вы. і̂ и҃зна́сте на́дуще и̂ на-
сы́титеся, и̂ похва́лите и҃ма гѣ бу ва́шего
и҃же сътвори с ва́ми чюдеса̀. и̂ не посрама́ся
лю́дїе мои въ вѣ́къ· и̂ бу́дете вѣ́дѣти и҃же
посреди і҃и҃ла а̂зъ е̂смь, и̂ а́зъ гь бъ ва́шъ и̂
нѣ́сть [и҃на́го][16] (-)[17]. и̂ не посрама́тся [-][18] [-][19]
лю́дїе мои въ вѣ́къ·

лицем своєї сили, бо дуже численним
є його полк, бо сильні діла його слів. ере. 30
*Бо великий господній день, великий ам. 5
і дуже світлий. І хто є йому достат- соф. 1
нім? **12** І тепер говорить Господь Бог
ваш: *Поверніться до мене усім ва- анг. 1
шим серцем, з постом, і з плачем, і з
риданням. **13** І розірвіть ваші серця, а
не вашу одежу, і поверніться до ва-
шого Господа Бога. *Бо Він є мило- пс. 85
сердний і щедрий, терпеливий і дуже йон. 4
милосердний. І кається за зло. **14**
*Хто знає, може повернеться і розка- йон. 3
ється, і оставить за собою благосло-
вення, жертву і поливання нашому
Господеві Богові. **15** *Затрубіть в вищ. 1
трубою в Сіоні! Освятіть піст, сповістіть
лікування! **16** Зберіть народ, освятіть
церкву! І зберіть старців, зберіть не-
мовлят і тих, що ссуть груди! Хай
вийде жених зі своєї кімнати і невіст-
ка з її покою! **17** Поміж сходинками і
жертовником заплачуть священики,
що служать Господеві, і скажуть:
Господи! Пощади свій народ і не дай
своєї частки на зневагу! Щоб ними
не заволоділи країни, щоб не сказали
в країнах: Де є їхній Бог? **18** І зарев-
нував Господь за свою землю, і по-
щадив свій народ. **19** І відповів Гос-
подь своєму народові, і сказав: Ось я
вам пошлю пшеницю, і вино, і оливк-
кову олію. І насититеся ними, і біль-
ше не дам вас на зневагу в країни. **20**
І того, що з півночі, прожену його від
вас до землі без води. І вигублю його
лице в першому морі і те, що позаду
нього, *піде* до моря останнього. І під-
німеться його гній, і піднесеться його
сморід, бо він звеличив свої діла. **21**
Мужньою будь, земле! Радій і весе-
лися! Бо Господь звеличив, бо зробив
тобі. **22** Надійтеся, польові скоти! Бо
зійшла *трава* на полях пустині, бо
дерево принесло свій плід, виноград і
фіґа дали свою силу. **23** І сіонові діти
радійте і веселіться в Господі, вашо-
му Бозі! Тому що дав вам їжу на пра-
ведність і дасть вам ранній і пізний
дощ, так як і раніше. **24** І наповнять-
ся ваші токи пшеницею, і точила пе-
реливатимуться від вина і олії. **25** І
віддам вам за роки, в яких *плоди* по-
жерла саранча, і гусениця саранчі, і
іржа. І гусениця – моя велика сила,
яку Я послав проти вас. **26** І їдячи,
їстимете, і насититеся. І похвалите
ім'я вашого Господа Бога за ті чуда,
які Він зробив з вами. І мій народ не
буде завстидженим навіки. **27** І піз-
наєте, що Я є посеред Ізраїля! І Я –
Господь Бог ваш! І немає іншого. І
мій народ не буде завстидженим на-
віки!

Глава 3

ів. 7
дія. 2
іс. 44

1 І буде, що після цього *вилию мого духа на всяке тіло. І пророкуватимуть ваші сини і ваші дочки, і ваші старці побачать сни, і ваші молоді побачать видіння. **2** І на моїх рабів, і на моїх рабинь у тих днях вилию мого духа. **3** І дам чуда на небі і на землі, кров, і вогонь, і пару диму. **4** *Сонце повернеться в темряву і місяць в кров раніше ніж прийде господній великий і страшний день. **5** І буде, що кожний, хто прикличе господнє ім'я, спасеться. Бо в горі Сіон і в Єрусалимі буде той, що спасається. Так як сказав Господь і радники добра, яких Господь прикликав. **4,1** Тому що ось Я в тих днях і в тому часі, коли поверну юдин і єрусалимів полон, **2** і зберу всі країни, і зведу їх до Йосафатової долини. І розсуджуся з ними там за мій народ і мою частку – Ізраїль. Які були розсіяні в країнах. І ті розділили мою землю, **3** і на мій народ кинули жереби, і дали хлоп'ят розпусницям, і продавали дівчат за вино, і пили. **4** Що Мені, що ж вам, Тире і Сідоне, і вся Галилея чужинців? Чи ви Мені віддаєте віддачу? Чи пам'ять пам'ятаєте ви про мене? Гостро і швидко віддам Я вашу віддачу на ваші голови. **5** Тому що ви взяли моє срібло і моє золото, і моє вибране і гарне ви внесли до ваших храмів. **6** І юдиних, і ізраїлевих синів ви відали грецьким синам, щоб вигнати їх з їхніх околиць. **7** Ось Я їх підніму з місця, до якого ви їх туди віддали, і віддам вашу віддачу на ваші голови, **8** і віддам ваших синів і ваших дочок в руки юдиних синів. І ті віддадуть їх у полон до країни, що є далеко, бо Господь промовив. **9** Сповістіть це в країнах! Освятіть війну! Підніміть вояків! Приходьте і підходьте всі військові мужі! **10** Розбийте ваші плуги на зброю і ваші серпи на списи! Немічний хай скаже: Отже, я спроможний! **11** Збирайтеся і входьте, всі країни, що довкруги! І зберіться там. Лагідний хай стане хоробрим! **12** Хай повстануть і підуть всі країни до долини Йосафата! Тому що там сяду судити всі країни, що довкруги. **13** *Випустіть серпи, бо настало збирання винограду! Ввійдіть і топчіть! Бо точило повне, переливаються бочки, бо їхні злоби помножилися. **14** Звуки пролунали на судовім полі, бо близько господній день на судовім полі. **15** *Сонце і місяць померкнуть і звізди сховають своє світло. **16** *Господь же закличе з Сіону і дасть свій голос з Єрусалиму. І затрясеться небо і земля. Господь же пощадить свій народ. І Господь скріпить ізраїльських си-

апо. 14
мат. 13

вищ.2

єре. 25
ам. 1

Гла, ѓ·

іои̑л з
дв̾а в
ісаїа мд

И̑ будетъ посе́мъ, *и̑злі́ю ѡ̑ дх̑а мое́го на всѧ́ку пло́ть, и̑ проре́кутъ сы́нове ва́ши и̑ дще́ри ва́ша. и̑ ста́рцы ва́ши со́нїѧ оу̑зрѧтъ, и̑ ю́ноты ва́ши видѣ́нїѧ оу̑ви́дятъ. и̑ бо на ра́бы мо҃ѧ, и̑ на рабы́ни [мо҃ѧ][1] въ дни̑ ті̑ы и̑злі́ю ѡ̑ дх̑а мое́го· и̑ да́мъ чюдеса҃ на не҃би и̑ на́ земли, кро́вь и̑ о́гнь, и̑ па́ру дыми́ную· *сл҃нце о҃братитсѧ во тм̑у и̑ мц̑ь въ кро́вь, прежде пришествїѧ дне̑ гн̑ѧ велїка́го и̑ стра́шнаго. и̑ бу́детъ всѧ́къ и̑же призове́тъ и̑ма гн̑е спсе́тсѧ· на́ко въ го́рѣ сїо́нѣ и̑ въ і҃ерли́мѣ бу́детъ спса́емыи, на́ко̀ речѐ гь҃, и̑ бл҃го совѣ́стующеи на́же гь҃ призва́· на́ко ҁе а҃зъ въ дни̑ ті̑ы и̑ въ го҃ то́и ҁгда̀ въззращу плѣ́нники і҃оу́ды и̑ і҃ерли́ма [-][2] съберу́ вс҃ѧ страны̀ и̑ сведу́ а҃ на по́лану і҃оса-фа́тову. и̑ раа҃суждусѧ с ни́ми ті̑у по лю́дехъ мои́хъ, и̑ ча́сти мое́ѧ і҃нѣ́ѧ и̑же раа҃сѣ́ашасѧ въ странахъ, и̑ землю мою̀ раздѣли́ша, и̑ на люди моа̀ възвръгго́ша жребїѧ, и̑ даша о҃трочица блу́дницамъ, и̑ о҃трокови́ца продаа́хѹ на вино̀ и̑ пїа́хѹ. что̀ (мнѣ что̀ ли ва́мъ)[3] тѵ̀ре и̑ сидоне, и̑ вс҃ѧ галиле́ѧ и̑ноплеме́нникъ· ѣда̀ ѡ̑да́нїе вы да́сте мнѣ, и̑ли паматтву́ете па́мать вы до менѐ, о́стро̀ и̑ бы́стро̀ ѡ̑да́мъ ѡ̑да́нїе ва́ше на главы ва́ша. поне́же сребро̀ мое и̑ зла҃то мое взѧ́сте, і и̑збра҃нна҃ѧ моа и̑ добрая҃ внесо́сте въ тре́бища ва́ша· и̑ сы́ны і҃оу́ды и̑ (-)[4] [і҃и̑левы][5] ѡ̑да́сте сы́нѡ ѣ҃лли́нскомъ, на́ко да и̑ждене́те а҃ ѡ̑ предѣ́лъ и̑хъ. ҁе а҃зъ востав̾лю а҃ ѡ̑ мѣ́ста в неже ѡ̑да́сте а҃ та́мо, и̑ ѡ̑да҃ ѡ̑да́нїе ваше на главы̀ ва́ша. и̑ ѡ̑да́мъ сы́ны ва́ша и̑ дще́ра ва́ша в рѹцѣ сы́новъ і҃оу́дины, и̑ ѡ̑дада́ѧ а҃ въ плѣ́нъ въ страну́ далечѐ сѹщу, на́ко гь҃ гла́· Проповѣ́дите ҁе въ странахъ, о҃сти́те ра́ть, востав̾ите сѣ́чца, приходи́те и̑ восходи́те вс҃и мужи войнстїи. раа҃сѣцѣ́те ра́ла ва́ша на (о҃ружї́ѧ)[6], и̑ се҆рпы ва́ша на лу́ща. немощныи да гле́тъ, на́ко могу́ а҃зъ. съвоскупла́и̑тесѧ и̑ въходи́те вс҃ѧ страны̀ о҃бѣ́мо, и̑ съберѣ́тесѧ ті̑у. кро́тькїи да бу́детъ хра́бръ да въста́нутъ и̑ взы́идутъ вс҃ѧ страны̀ на полу́ну і҃оса́фатову, на́ко ті̑у сѫ́ду раа҃суди́ти вс҃ѧ страны (на́же) о҃кр̾тъ. *и̑спусти́те се҆рпы на́ко пр҃е́сто́итъ и̑манїе винограда, вни́дѣте (и̑) пере́тѣте на́ко и̑спо́лнъ тѣ́скъ, и̑зли́ваютсѧ по҃ста́ви, на́ко оу̑мно́жишасѧ злобы и̑хъ. гласи прогласи́шасѧ на поли сѹдѣ́мъ, на́ко бли́зъ дн̑ь гн̑ь ѣ҃ поли сѹдѣ́м· *сл҃нце и̑ мц̑ь помр̾кнета, и̑ звѣ́зды

ѧпока҃ дї
мѫ҃ гї

ѣѣї ѣ

ієре їке амо̀ а

сы́кроютъ свѣ́тъ свои́. *Гь же ѡ҆ сїѡ́на вы́зоветъ, и҆ ѡ҆ і҆ерли́ма да́стъ гла́съ сво́и, и҆ потрясе́тсѧ нб҃о и҆ земл҃а. Гь же поща́дитъ лю́ди сво҃ѧ, и҆ оу҆кре́питъ Гь сы́ны і҆и́левы. и҆ оу҆вѣ́сте ꙗ́ко а҆зъ Гь бъ҃ ва́ш, вселя́ѧсѧ в҃ сїѡ́нѣ въ горѣ (мое́и с҃т҃ѣи)[7]. и҆ бу́детъ і҆ерли́мъ с҃тъ, і҆ и́ноплеме́нный не про́йдетъ е҆́го кі҃сему. *И҆ бу́детъ в҃ то́и дн҃ь, прока́плютъ го́ры наслажде́нїе, и҆ хо́лми и҆сто́чатъ мле́ко, и҆ вс҃и и҆сточницы іоу́дины и҆сто́чатъ во́ды. і҆ и҆сточникъ ѡ҆ до́му г҃на и҆зы́йдетъ, и҆ напои́ водотечь си́тїѧ. е҆гу҃пе́тъ въ погиба́ль бу́детъ, і҆ и҆думе́ѧ въ по́ле погиба́ли бу́детъ. ѡ҆ непра́вдъ сы́новъ іоу́диныхъ, поне́же проліѧ́ша кро́вь правди́ву на земли́ свое́и. а҆ (жидо́вскаѧ)[8] въ вѣ́ки сѧ҃ вселя́и, и҆ і҆ерли́м҃ в҃ р҃ѳ і҆ р҃ѳ. и҆ [взы́щу]|[9] кро́ви и҃ и҆ не оу҆чи́щу. и҆ Гь вселя́ѧсѧ въ сїѡ́нѣ.

Конецъ пр҃рку і҆ѡи́лю,
и҆ма́ть в҃ себѣ̀ гла́въ, г҃.

16 І пізнаєте, що Я – Господь Бог ваш! Що поселився в Сіоні, в моїй святій горі. І Єрусалим буде святий, і чужинець більше не перейде через нього. **18** *І буде, що в тому дні гори капатимуть солодість і вершки видадуть молоко, і всі юдині джерела видадуть воду. І вийде джерело з господнього дому і напоїть потік комишів. **19** Єгипет буде на знищення, і Ідумея буде на поле погибелі від неправедностей юдиних синів. Тому що вилили праведну кров у своїй землі. **20** А Юдея навіки буде заселена і Єрусалим в рід і рід. **21** І домагатимуся їхньої крові. І не виправдаю. І Господь поселиться в Сіоні.

ам. 9

Кінець *Книги* Пророка Йоіла.
Має в собі 3 глави.

А҆мо́съ пр҃ро́къ глава́ е҃

АМОС-ПРОРОК
ГЛАВА 1

іере їке заха̀ ді а҆ і҆ѡи́л г҃

Слове́сна[1] а҆мо́сова ꙗ́же бы́ша въ [і҆карі́а҆дїарими́ѣ][2] ѡ҆ дскѹе, ꙗ́же ви́дѣ до і҆ерли́ма въ дн҃и і҆ѡси́ины ц҃р҃а і҆ѡу́дина, и҆ въ дн҃и і҆еровоа́мла а҆ і҆ѡа́сова ц҃р҃а і҆и́лева, прежде дв҃ѣма лѣ́тѡмъ҃ тр҃соу. и҆ рече *Гь ѡ҆ сїѡ́на вы́зва, і҆ и҆зъ і҆ерли́ма да́стъ гла́съ свои́. и҆ сѣтова́ша па́жити па́ствины҃ѧ, и҆поче́ше ве́рхъ кармиля́. И҆ рече Гь на трѝ бесе́стїѧ дама́ска, и҆ на четы́ри не ѡ҆вращꙋ́сѧ и҆́хъ, поне́же растерша́ пи́лами желѣ́зными и҆́мꙋщаѧ въ оу҆́тробѣ галаа́дитены҃ѧ. И҆ пошлю́ о҆́гнь въ до́мъ а҆заи́ль, и҆ пожже́тъ кори́ѣнїе сы́на а҆де́рева. и҆ сы́крꙋшꙋ засо́вы дама́ска, и҆ потреблю́ живꙋщаѧ ѿ҆ пола о҆́ннова, и҆ посѣ́кꙋ плема҃ ѡ҆ мꙋ́жь (хлорра́нь)[3], и҆ плѣнѧ́сѧ лю́дїе сѵ̀рстїи нарочнїи, гл҃тъ Гь. Се гл҃ю́ Гь, на трѝ бесе́стїѧ га́зы, и҆ на четы́ри не ѡ҆вращꙋ́сѧ и҆́хъ, плѣне́нїѧ и҆́хъ ра́ди плѣ́нники соло́мона въгна́ти во и҆дꙋ́мею. и҆ пошлю́ о҆́гнь на забра́ла газі́йна, и҆ пожре́тъ кори́ѣнїе е҆̀ѧ. и҆ потреблю́ живꙋщаѧ и҆̑ а҆зота, і҆ и҆звержетсѧ

1 Амосові слова, які були в Каріятіярими, з Текуї, які він побачив про Єрусалим в днях Йосії, юдиного царя, і в днях Єровоама Йоасового, ізраїльського царя, перед двома роками до трясіння. **2** І сказав: *Господь з Сіону промовив і з Єрусалиму видав свій голос. І засумували пасовиська пастухів, і висохло кармильське верхів'я. **3** І сказав Господь: Через три дамаскові безбожності і через чотири Я не відвернуся від них, тому що розтяли залізними пилами тих ґалаадок, що мали в лоні. **4** І пошлю вогонь до Азаїлевого дому, і він спалить основи Адерового сина. **5** І розіб'ю засуви Дамаску, і вигублю з Оннової рівнини тих, що живуть *там*. І вирубаю плем'я Хлоранових мужів, і полоненим буде славний сирійський народ, – говорить Господь. **6** Так говорить Господь: За три безбожності Ґази і за чотири не відвернуся від них, тому що вони в полон взяли Соломонових полоне-

єре. 25
зах. 14
йоі. 3

них, щоб загнати в Ідумею. **7** І пошлю вогонь на ґазиїнові стіни, і він пожере її коріння. **8** І вигублю з Азоту тих, що живуть *там*. І викинутим буде плем'я з Аскалону, і підведу свою руку проти Акарона, і згинуть позосталі чужинці, – говорить Господь. **9** Так говорить Господь: За три тирські безбожності і за чотири не відвернуся від нього, тому що замкнули Соломонових полонених в Ідумеї і не згадали братнього завіту. **10** І пошлю вогонь на тирські стіни, і він пожере його коріння. **11** Це говорить Господь: За три ідумейські безбожності і за чотири не відвернуся від них, тому що він зброєю прогнав свого брата і розлив нутрощі на землю, і захопив собі на свідчення погрозу, і свій напад зберіг на перемогу. **12** І пошлю вогонь до Теману, і він пожере коріння його міста. **13** Так говорить Господь: За три безбожності Аммонових синів і за чотири не відвернуся від них, тому що роздирали тих ґалаадок, що мали в лоні, щоб поширити свої околиці. **14** І запалю вогонь на стінах Равви. І він пожере його коріння з криком в день бою, і він зрушиться в дні його ере. 49 викінчення. **15** *І полоненим піде Мельхим, і священики, і їхні князі, разом, – говорить Господь.

плема ѝзъ а҃скалона. и҃ възведу рꙋ́ку свою на а҃карона҆ и҃ погꙋ́бнꙋтъ ѻ҆ста́точнїи ѝноплеме́нницы, гл҃етъ гдⷭ҇ь· Се гл҃етъ гдⷭ҇ь на трѝ бесчестїа тѷ́рова, и҃ до четы́рь не ѿвращꙋ́сѧ є҆го. поне́же затвори́ша плѣ́нники соло́мона во і҆дꙋмеѝ и҃ не помѧнꙋ́ша завѣта бра́тня. и҃ послю́ ѻ҆́гнь на забра́ла тѷ́рова, и҃ пожре́тъ ꙗ҆ко́рнїе є҆го· Се гл҃етъ гдⷭ҇ь, на трѝ бесчестїа и҃дꙋме́ꙗска, и҃ на четы́ри не ѿвращꙋ́сѧ є҆а҆̀. поне́же [прогна̀]⁴ (бра́та своє҆го съ (ѻ҆ру́жїемъ))⁵)⁶, и҃ расыпа ꙋ҆тро́бꙋ на́ землю. и҃ въсхити въ свѣ́дѣнїе грозꙋ себѣ́, и҃ ꙋ҆стремлення҆ є҆го снабдѣ́ на побы́ть. и҃ послю́ ѻ҆́гнь въ дема́нъ, и҃ пожре́тъ ꙗ҆ко́рнїѧ гра́да є҆а҆̀· Се гл҃етъ гдⷭ҇ь, на трѝ бесчестїа сѝновъ а҃ммонь, и҃ на четы́ри не ѿвращꙋ́сѧ ѝхъ. поне́же распарахꙋ ѝмꙋ́щаѧ въ ꙋ҆тробѣ галаа́дѝтеныѧ, на́ѩко да раши́ратъ предѣ́лы своѧ̀· и҃ раждегꙋ́ ѻ҆́гнь на забрала равва́, и҃ пожре́тъ ꙗ҆ко́рнїе є҆а҆̀ съ во́племъ въ дн҃ь ра́тныи, и҃ потрⷭ҇е́сѧ въ дн҃ь сконча́нїѧ є҆а҆̀. *и҃ ѿйдетъ (въ плѣ́нники [мельхи́мъ]⁷)⁸, (и҃) жерцы и҃ кня́зи ѝхъ вꙑскꙋпѣ́, гл҃етъ гдⷭ҇ь·

ієре́ мⷣ

Глава 2

1 Так говорить Господь: За три моавові безбожності і за чотири не відвернуся від нього, тому що вони на попіл спалили кості ідумейського царя. **2** І пошлю вогонь на Моава, і він пожере коріння його міст. І Моав помре зі силою, з криком і голосом труби. **3** І вигублю з нього суддів і з ним вигублю всіх його князів, – говорить Господь. **4** Так говорить Господь: За три безбожності юдиних синів і за чотири не відвернуся від них. Тому що відкинули господній закон і не зберегли його приписи. І їх звели їхні безглуздя, які зробили, за якими пішли їхні батьки, вслід за ними. **5** І пошлю вогонь на Юду, і він пожере основи Єрусалиму. **6** Так говорить Господь: За три безбожності Ізраїля і за чотири не відвернуся від нього, тому що продали правду за срібло і бідного за взуття. **7** Бо ходять по поросі землі, і били голови бідних, і викривляли дорогу покірних. І син, і батько входили до тієї ж рабині, щоб опоганити ім'я їхнього Бога. **8** І, зв'язуючи їхню одіж шнурками, робили завіси біля жертовника, і пили вино обмамой4. 21 ни в домі їхнього Бога. **9** *Я ж відкинув мой5. 2 від їхнього лиця аморея, в якого була висота, наче й кедрова висота, і він був сильний, наче дуб. І Я скинув його плід мой2. 14 зверху і його коріння знизу. **10** *Я ж вивів вас з єгипетської землі і вів вас у

гл҃а, в҃·

є҆ гл҃етъ гдⷭ҇ь, на трѝ бесчестїа моа́вла, и҃ на четы́ри не ѿвращꙋ́сѧ є҆го. поне́же ѝжже́гоша ко́сти цр҃а и҃дꙋме́ꙗска въ пе́пелъ. и҃ послю́ ѻ҆́гнь на моа́ва, и҃ пожре́тъ ꙗ҆ко́рнїѧ гра́ є҆го, и҃ ꙋ҆мре́тъ съ [сѝлою]¹ моа́въ съ во́племъ и҃ гла́сомъ трꙋбы́. и҃ потреблю́ сꙋдїа҆ ѝз него̀, и҃ вс҃а кнⷭ҇зѧ є҆го ѝзбїю́ с ни́мъ, гл҃етъ гдⷭ҇ь· Сѐ гл҃етъ гдⷭ҇ь, на трѝ бесчестїа сѝновъ ꙗ҆ꙋ́динъ, и҃ на четы́ри не ѿвращꙋ́сѧ ѝхъ. поне́же ѿринꙋ́ша законъ гн҃ь, и҃ повелення҆ є҆го не снабдѣ́ша. и҃ прельсти́ша а҆̀ сꙋ́ѧ ѝ҆́же съ҆твори́ша, ѝ҆́мже въслѣдова́ша ѻ҆́цы ѝхъ въ сл҃ѣ ѝхъ. и҃ послю́ ѻ҆́гнь на ꙗ҆ꙋ́дꙋ, и҃ пожре́тъ ꙗ҆ко́рнїѧ і҆ер҃ли́мꙋ· Се гл҃етъ гдⷭ҇ь, на трѝ бесчестїа ї҃л҃а, и҃ на четы́ри не ѿвращꙋ́сѧ є҆го. поне́же прода́ша [(правдꙋ)² на сребрѣ́]³, и҃ ꙋ҆бога́го на сапозѣ́хъ, ходя́щихъ на пра́сть земльнѣ́мъ и҃ потыка́хꙋсѧ на главы ꙋ҆богихъ, и҃ пꙋть смире́ныхъ съвращя́хꙋ. и҃ сн҃ъ и҃ ѻ҆́цъ [-]⁴ ѣлажа́ста къ є҆ди́ной рабѣ́, на́ѩко да ѻ҆сквернава́тъ ѝмⷯ бо́га ѝхъ. и҃ ри́зы ѝхъ вазаю́ще ꙋ҆́жи завѣ́сы творя́хꙋ дрꙑжа́щаѧсѧ тре́бника. и҃ вино ѿ ѻ҆бло́гъ пїя́хꙋ въ домꙋ бо́га ѝхъ· *ꙗ҆́зъ же ѿ- д҃ мⷪ їса
є҆ мⷪ ѣ
вр҃гохъ а҃мореа҆ ѿ лица ѝхъ, є҆гоже бѣ́ (высота на́ѩко (и҃) высота кѣ́дрова)⁵ (-)⁶, и҃ кр҃пѣ́йшъ

бѣ мо дн

бѧ́ше нѧ́ко и̑ дубъ. и̑ съврѣгохѫ пло̑ е̑го съ верха, и̑ ко́рєнїѧ е̑го и̑з ни́зу· (-)[7] *чѧ (же) и̑звєдохѫ вы и̑ж землѧ́ е̑гу̀петскы, и̑ водихѫ вы въ пусты́ни, мѝ лѣтъ, нѧ́ко прїѧ́ти землю а̑морє́иску. и̑ полѧ́хѫ ѡ̑ сно́въ ва́шихъ въ прр̑ки, и̑ ѡ̑ ю́ностъ ва́шѝ въ о̑сщєнїе. е̑дѧ̀ нѣсть е̑е сно́ве їи̑лѣви гл҃етъ гдь. и̑ напаѧ́сте о̑сщєнныѧ вино́мъ, и̑ прр̑комъ запов҃ѣ́дасте гл҃ющє, не прорече́те· Сего ра́ди е̑е а̑зъ повалю́ по̑ ва́ми нѧ́коже ва́лѧ̑сѧ ко́ла полна́ трости́ѧ. и̑ погы́бнє̑ оубѣжа́нїе ѡ̑ текѫщаго, и̑ крѣпкїи̑ не оу̑держитъ крѣпости своє́ѧ, (-)[8] и̑ храбрыи не стерпи́тъ. и̑ бы́стрыи нога́ма своѝма не оу̑цѣлѣетъ, и̑ ко́ннникъ не сп҃се́тъ дш҃а своє́ѧ, и̑ [крѣпкїи̑ не о̑бра́щетъ] е̑р҃ца своє́го. въ си́лахъ нагїи̑ побѣгнетъ в то́и дн҃ь гл҃етъ гдь·

гл҃а, ѕ̑·

Слы́шите сло́во е̑е е̑же гл҃а гдь на́ вы до́ме їи̑лєвъ, и̑ на всѐ племѧ̀ е̑же и̑звєдохъ и̑зъ зе̑мл҃ѧ е̑гу̀петскы, рекїи̑, вы то́чїю познахъ ѡ̑ всѣ́хъ племенъ на землѝ. сего ради мщу̀ на ва́съ вс҃ѧ грѣхи ва́ша· чщє́ по́идете два́ вкупѣ и̑ бе́хма не съзна́етесѧ. и̑ли възрева́етъ лє́въ и̑з дубравы своє́ѧ ловѝтвы не и̑мы́и. и̑ли и̑спу́ститъ (гла́съ сво́и) [1] и̑з ло́жа своє́го бе́хма а̑щє не вы́сторгнетъ ничесо́же. и̑ли паде́тъ пти́ца бе́ и̑мелы. и̑ли пружи́тсѧ пругло [-][2] а̑щє не и̑́метъ ничесо́же.

пл҃а ѕ̑ *и̑ли возгласитъ труба въ гра́дѣ, и̑ не въ҃збоѧ́тсѧ лю́дїе. и̑ли бу́дє̑ зло́ба въ градѣ е̑ѧ́же гдь не сътворѝ. поне́же не сътворитъ гдь бг҃ъ дѣтели, а̑щє не и̑́мутъ наказанїѧ [своє́го][3] къ рабо́мъ своѝмъ прр̑комъ. лє́въ възрева́е̑, и̑ кто̑ сѧ не оу̑бои́тъ. гдь бг҃ъ гл҃а, и̑ кто̑ не прорече́тъ· Повѣ́дите странамъ въ а̑сѵ̀рїихъ, и въ странахъ нѧ́же [въ земли е̑гупе́тстей][4], и̑ рцѣ́те, съберѣ́тесѧ къ горѣ самарїи́стей, и̑ (гл҃и́те)[5] чюдє́сна мно́га средѣ е̑ѧ̀, и̑ по си́лѣ е̑́и̑. и̑ не разумѣ́ютъ е̑же бу́детъ съпроти́вное, гл҃етъ гдь, и̑мѣ́ющеи̑ непра́вду и̑ стра́сть в селехъ и̑̑. Сего ра́ди е̑е гл҃етъ гдь бг҃ъ, тѵ̀ре, (-)[6] о́и̑кр҃т̀ землѧ̀ твоѧ̀ о́пусте́ѣтъ, и̑ ѡ̑ведє̑ ѡ̑ тебе крѣпость твою̀, и̑ разграбѧ́тсѧ се́ла твоѧ̀· Се гл҃етъ гдь, нѧ́ко̑ (и̑) (пасты́хъ е̑гда̀ и̑сторгне́)[7] ѡ̑ оу̑стъ львовъ дв҃ѣ голени, и̑ли о́бъѣ́ши̑е оу̑ха. та́коже и̑сторгну́тсѧ и̑ сно́ве їи̑лєви живу́щїи въ самарїи средѣ племене, и̑ въ дама́сцѣ (слову́щїи̑)· Жр҃цы послу́шаите і̑ и̑звѣ́стите до́му їа́ковлю, гл҃етъ гдь бг҃ъ вседрѣжи́тель. поне́же въ дн҃ь е̑гда̀ мщу̀ безъчестїѧ їи̑лева на немъ, и̑ мщу̀ на тре́бницехъ веди́лихъ. и̑ разорѧ́тсѧ (главы̀)[8] требнику̀, и̑ паду́тсѧ на́ землю. (и̑)

пустині 40 літ, щоб ви одержали аморейську землю. **11** І Я взяв з ваших синів за пророків і з ваших юнаків на освячення. Чи не є так, сини Ізраїля? – говорить Господь. **12** І ви освячених напоїли вином і пророкам заповіли, кажучи: Не пророкуйте. **13** Через це ось я покочу під вами, так як котяться колеса, повні тростини. **14** І згине втеча від того, хто втікає. І сильний не збереже своєї сили, і хоробрий **15** не встоїть, і швидкий своїми ногами не уціліє, і вершник не спасе своєї душі, **16** і сильний не знайде своє серце в силах, нагим втече в тому дні, – говорить Господь.

Глава 3

1 Послухайте це слово, яке сказав Господь проти вас, ізраїльський доме, і проти всього племені, яке Я вивів з єгипетської землі, кажучи: **2** Тільки Вас пізнав Я з усіх племен на землі. Через це помщу на вас всі ваші гріхи. **3** Чи підете два разом і всюди не будете пізнані? **4** Або, *чи* зареве лев зі свого лісу, немаючи лову? Чи взагалі видасть свій голос левеня зі свого логовиська, якщо нічого не захопить? **5** Або, *чи* впаде птах без ловця? Чи вскоче пастка, якщо нічого не схопить? **6** *Або, *чи* заголосить труба в місті і народ не матиме страху? Або, чи буде зло в місті, яке Господь не зробив? **7** Бо не зробить Господь Бог діло, якщо не виявить свого напоумлення до своїх рабів-пророків. **8** Лев зареве – і хто не матиме страху? Господь Бог сказав – і хто не пророкуватиме? **9** Сповістіть країнам в асирійців і в країнах, що в єгипетській землі, і скажіть: Зберіться на самарійській горі і говоріть багато подиву гідного посеред неї і по її силі. **10** І вона не пізнала те, що буде попереду, – говорить Господь, – *бо* мають неправедність і нещастя в їхніх поселеннях. **11** Через це так говорить Господь Бог: Тире! Довкруги твоя земля опустіє і забрана буде в тебе твоя сила, і твої поселення будуть розграбовані. **12** Так говорить Господь: Так як і пастир, коли витягне з уст лева дві литки або частину вуха, так і вирвані будуть ізраїльські сини, що живуть в Самарії посеред племені, і в Дамаску ті, що говорять: Священики! **13** Послухайте і засвідчіть домові Якова, – говорить Господь Бог Вседержитель. **14** Тому що в дні, коли мститиму ізраїльські безбожності проти нього, і

пл.ср. 3

помщуся на ветилиних жертовниках. І розбиті будуть голови жертовника, і впадуть на землю. **15** І знищу, і розіб'ю храм з перегородками, і до літнього храму. І пропадуть слоневі доми, і знищені будуть також інші численні доми, – говорить Господь.

Глава 4

1 Послухайте це слово, васанидські телички, ті, що в самарійській горі, які кривдять бідних, і ті, що топчуть бідних, що говорять своїм панам: Дайте нам, щоб ми пили. **2** Клявся Господь своїми святими: Бо ось приходять на вас дні. І заберуть вас зброєю і тих, що з вами, кинуть до конов, які поганці розпалюють вогнем. **3** І заберуть вас нагими, жінка і чоловік – напроти себе самих. І відкинуті будете до гори Армана, – говорить Господь. **4** Ви ввійшли до Ветиля і беззаконня чинили в Ґалґалі. І помножили, щоб бути безбожними. І вранці, в три дні, принесли ваші жертви і ваші вибрані *дари*. **5** І ви назовні прочитали закон і покликали визнавання. Сповістіть, бо це полюбили ізраїльські священики, – говорить Господь Бог. **6** Я ж дам вам очищення зубів в усіх ваших містах і брак хлібів в усіх ваших місцях. І ви не повернулися до мене, – говорить Господь. **7** І Я затримав від вас дощ три місяці перед жнивами. І дам дощ на одне місто, а на інше не дам дощу. Одна частина одержить дощ, і частина, на яку не дам дощ, висохне. **8** І зберуться два і три міста до одного міста, щоб пити воду, і не наситяться. І ви не повернулися до Мене, – говорить Господь. **9** Побив Я вас спаленням і жовтухою, і ви помножили бути безбожними. Так як ви помножили ваші огорожі, і гусениця пожерла ваші виноградники, і ваші фігові дерева, і ваші оливкові дерева. І також ви не повернулися до Мене, – говорить Господь. **10** Я послав на вас смерть по єгипетській дорозі. Я зброєю побив ваших хлопців, полоном їхніх коней і вогнем вивів ваші полки у своєму гніві. І також ви не повернулися до Мене, – говорить Господь.

мой1. 19 **11** *Я знищив вас, так як Бог розбив Содому і Ґомору. І ви стали так як головешка, витягнута з вогню. І також не ви повернулися до Мене, – говорить Господь. **12** Через це так зроблю тобі, Ізраїле, бо лише так зроблю тобі. Приготуйся прикликати твого Бога, Ізраїле. **13** Тому що Він скріплює грім і загороджує вітер, і я сповіщаю в людях за його законами. Він той, хто робить ранок і туман і хто виходить на висоти землі. Господь Бог Вседержитель – його ім'я!

сѣкрꙋшꙋ [и̑ побїю][9] хра́мъ съ прекло́нъты (и̑) до хра́ма лѣтна́го, и̑ поги́бнꙋтъ до́мове костанїи, и̑ потребо́ю́ся и̑ дрꙋгїи до́мове мно́зи, гл҃етъ гд҃ь·

Гл҃а, д҃·

Слы́шите сло́во сїе ю́ница васанитидскы и̑́же въ горѣ самарїистѣ, и̑́же преобидꙋю́тъ ꙋ҆бо́гїа, и̑ попира́ю́ща ни́ща. гл҃ющаа господемъ свои́мъ, подади́те на́мъ и̑́ко да пїемъ· клатсѧ гд҃ь сты́ми свои́ми, и̑́ко сї дн҃ї҆е градꙋтъ на́ вы и̑ во́змꙋтъ вы въ о҆ружїи, і̑ и̑же с ва́ми (въвръгꙋтъ в коно́бъ по҆гнѣща́е́мыи)[1] о́гньни расы́пателе. і̑ и̑змꙋ вы на́гы [женѧ̀ и̑ мꙋжъ][2] пра́мо себѣ сама̀, и̑ ѡ҆връжетесѧ въ горꙋ [а҆рма́н҃][3] гл҃етъ гд҃ь· внидо́сте въ ведиль, и̑ безаконнова́сте [въ галга́лѣ, и̑][4] о҆мно́жисте безъчествова́ти. и̑ принесо́сте заоу́тра тре́бы ва́ша въ тредн҃ьны (і̑) и̑збра́ннаа ва́ша. и̑ почто́ша вниѣши́ни закѡ́нъ, и̑ призва́ша и̑сповѣда́нїе. сътвѣстите, и̑́ко сї҆е възлюби́ша (жрѣцы̀)[5] і̑и҃лєви, гл҃етъ гд҃ь бг҃ъ· (-)[6] ѡ҆з (же) да́мъ ва́мъ (о҆чище́нїе)[7] зꙋбомъ въ всѣхъ гра́дѣ́х҃ вашихъ, и̑ недоста́токъ хлѣба въ всѣхъ мѣстехъ ва́шихъ. и̑ не о҆брати́тесѧ къ мн҃ѣ, гл҃етъ гд҃ь. и̑ а҆зъ ꙋ҆ста́вихъ [дождъ ѡ҆ ва́съ][8] пре҃же тремѧ мц҃ы жа́твы. и̑ надождꙋ на е҆ди́нъ гра҃, а҆ на дрꙋгїи е҆ди́нъ не надождꙋ. ча́сть е҆ди́на надо҃итсѧ, и̑ ча́сть на ню́же не надо҃ждꙋ [-][9] посо҃хне҃. и̑ съберꙋтсѧ два̀ и̑ три грады въ гра҃ е҆ди́нъ пити во́ду, и̑ не насы́тѧ҃ся. и̑ не (-)[10] о҆брати́тесѧ къ мн҃ѣ, гл҃етъ гд҃ь. поби́хъ вы раждежє́нїемъ и̑ златени́цею, [и̑ ꙋ҆мно́жисте бещества́ти и̑́коже][11], ꙋ҆мно́жисте о҆гра́ды ва́ша (и̑) виногра́ды ва́ша. и̑ смоквини́е ваше и̑ масличїе ва́ше пои̑до́ша гусе́ница, и̑ та́кожде не о҆брати́тесѧ къ мн҃ѣ, гл҃етъ гд҃ь· Посла́хъ на́ вы сме́рть на пꙋтѝ е҆гу҃петс҃тѣ, (-)[12] и̑зби́хъ о҆ружїемъ ю́ноша ваша плѣномъ коньство (и̑хъ)[13], і̑ и̑зведо́хъ о҆гнемъ плъ҃ки ваша въ гнѣвѣ (своє҃)[14] и̑ та́кожде не о҆брати́тесѧ къ мн҃ѣ гл҃етъ гд҃ь. разори́хъ вы *и̑́коже разорѝ бг҃ъ содо́мꙋ и̑ гоморꙋ, и̑ бы́ста и̑́ко главна̀ и̑стръжена и̑зъ о҆гна̀. и̑ та́кожде не о҆брати́тесѧ къ мн҃ѣ, гл҃е҃ гд҃ь· Сего ра́ди сѝце сътворю́ ти̑ і̑и҃лю. о҆ба́че и̑́ко сѝце сътворю́ ти̑, ꙋ҆готовисѧ призыва́ти ба҃ твое҃го і̑и҃лю. поне́же [-][15] ꙋ҆твержа́етъ гр҃ѡ, и̑ съграждае҃ вѣтръ, и̑ съвѣствꙋа въ чл҃цехъ҃ (по закѡ́ны)[16] е҆го, сътворя́а҆й ꙋ҆трено҃ю и̑ мглꙋ̀, и̑ възходя̀ на высо́кїа земла̀, гд҃ь бг҃ъ вседръжи́тель и́ма е҆мꙋ·

Г҃ла, е҃·

Слы́шите слово (сїе гн҃е)[1], (-)[2] а҆зъ прїе́млю на́ вы пла́чь. дом҃ і҆и́левъ паде́сѧ, и҆ не прило́житъ въста́ти. дв҃ца і҆и́ля съблазни́сѧ на земли́ свое́и, нѣ́сть и҆зба́влѧ́ющаго ю҆҃· Понеже сїе гл҃етъ г҃ь, и҆з҃ гра́да и҆з негоже и҆схожда́ше ты́сѧщи, о҆ста́нетъ [в немъ][3] сто́. і҆ и҆з҃ негоже и҆схожда́ше сто́, о҆ста́нетъ [в немъ][4] і҆ до́му і҆и́левѹ· Понеже сїе гл҃етъ г҃ь ісъ до́му і҆и́левѹ, възыщѣ́те мене҆̀ да поживе́те҆̀. а҆ не и҃зыска́йте ведила́, и҆ въ галга́лѹ не входи́те, и҆ ѹ҆ кла́деѳа кла́твы не минѹ́ите. на҆́ко галга́ла плѣна́ема плѣни́тсѧ, и҆ ведиль бѹ́детъ а҆́ки не бы́въ· възыщѣ́те г҃а, да поживе́те҆̀. на҆́ко да не просвѣ́титсѧ на҆́ко о́гнь до́мъ і҆и́левъ, и҆ пожре́тъ и҆̀, и҆ не бѹ́детъ ѹ҆гаша́ющаго дому і҆и́ля. г҃ь твора́и въ высотѹ́ сѹ́дъ, и҆ пра́вдѹ на земли́ положи́· Творя́и всѣ́ и҆ претворя́а҆й. и҆ ѡ҆враща́а҆й и҃ за-
ний ѕ ѹ҆тріа́ сѣнь смр҃тнѹ́ю, и҆ дн҃ь в но́щь ѡ҆мы́слѣ-
ва́ѧ. *призыва́а҆й во́дѹ морьскѹ́ю, и҆ разлива́ѧ ю҆҃ на лицѣ҆̀ земли́. г҃ь ѳ҃ъ вседръжи́тель и҆́ма ѥ҆мѹ. разлѹча́а҆й сѫкрѹше́нїе на кр҃пость, и҆ стра́стна (-)[5] ѹ҆тверди́ти· възненави́дѣша ѹ҆ вра́тъ наказа́ющаго, и҆ сло́во препра́ведно о҆гнуси́ша· сего ради понеже пресѹ́ждае́те [ѹ҆бо́гаго][6], и҆ мз҃дѹ
софо ѓ и҃збо́рнѹ прїа́сте ѡ҆ [него][7]. *домы҃ ѹ҆кра́шены
съгради́сте, и҆ не вселитесѧ в нихъ. виногра-
ды҃ въсхо́тѣны҃ насади́сте, и҆ нѣ́сть ва҃ы пи́ти вина҆̀ ѡ҆ нихъ· На҆́ко ви́дѣхъ мно́га бещи́стїа ва́ша, и҆ кр҃пцы҃ гр҃ѣси ваши. попира́юще пра-
ведна́го прїе́млюще премѣ́ны, и҆ ѹ҆бо́гїа ѹ҆ вра́тъ ѹ҆кланя́ющее· сего ра́ди смыслѧ́и в тои
кри҃й ві ѱлѡ҃ чѕ го́дъ премлѣ́читъ, на҆́ко г҃о҆ зо́лъ е҆́сть· *възы-
щѣ́те добра҆ а҆ не зла҆ на҆́ко да живе́те҆̀, и҆ бѹ-
детъ та́ко с ва́ми г҃ь ѳ҃ъ вседръжи́тель. на҆́коже р҃ѣсте, възненави́дѣхомъ зло҆ и҆ възлюби́хомъ добро҆̀. и҆ ѹ҆ста́ви́те ѹ҆ вра́тъ сѹ́дъ, на҆́ко да
поми́лѹетъ г҃ь ѳ҃ъ вседръжи́тель о҆ста́вшаѧ і҆ѡ́сифовы҃· Сего ради сїе гл҃е҆̀ г҃ь ѳ҃ъ вседръжи́-
тель. на всѣ́хъ стогна́хъ (бѹ́детъ) пла́чь, и҆ на всѣ́хъ пѹ́техъ речетсѧ, ѹ҆́ ле́ле, ѹ҆́ ле́ле. призове́тсѧ ра́таи на пла́чь, и҆ на рыда́нїе
їер҃е л (всѧ҆̀)[8] вѣ́дѹшаѧ пла́чь. и҆ на всѣ́хъ пѹтѣ́хъ
їо҃и в плачь, и҆́мѥже пройдѹ́ средь тебе, рече г҃ь· *ѹ҆́
софо ѓ ле́ле помышля́ющимъ дн҃ь г҃нь. въскѹ́ю (же) вамъ сїи дн҃ь г҃нь, (-)[9] се бо е҆́сть тма҆ а҆ не свѣ́тъ. на҆́коже а҆́ще ѹ҆бѣжи́тъ ч҃ловѣ́къ ѡ҆ лица
львѹ́, и҆ пр҃еста́нетъ ѥ҆мѹ мечи́ка. и҆ въ҆́мкне́тсѧ въ до́мъ [-][10] и҆ ввержетъ р҃ѹцѣ свои́ къ стенѣ́, и҆ ѹ҆хо́питъ и҆̀ зми́а. нѣ́сть а҆́ри (дн҃ь

Глава 5

1 Послухайте це господнє слово! Я наводжу на вас плач, ізраїльський доме! **2** Впав він і не додасть встати. Дівчина Ізраїля впала на своїй землі. Немає того, що її спасає. **3** Тому так говорить Господь: З міста, з якого виходили тисячі, залишаться в ньому сто. І з якого виходили сто, залишаться в ньому 10, в ізраїльському домі. **4** Тому що так говорить Господь до ізраїльського дому: Пошукайте Мене, щоб ви жили, **5** а не шукайте Ветиля, і не входіть до Ґалґали, і не ходіть до Криниці клятви. Бо Ґалґала полоненням буде полонена і Ветиль буде, наче не був. **6** Шукайте Господа – і житимете! Щоб ізраїльський дім не загорівся як вогонь і *не* пожер його. І не буде того, хто гасить ізраїльського дому. **7** Господь – той, що творить суд до висоти і поклав праведність на землі, **8** хто творить все і міняє, і до ранку повертає тінь смерті, і день змінює в ніч. *Він кличе морську воду і виливає її на лице землі. Господь Бог Вседержитель – йому ім'я! **9** Він той, хто піднімає розбиття на силу і клопіт, щоб закріпити. **10** В брамах зненавиділи того, хто картає, і зогиділи преправедне слово. **11** Через це, що засуджуєте бідного, і вибрану винагороду ви одержали від Нього. *Ви збудували прикрашені доми і не поселилися в них, ви насадили пожадані виноградники, і не вам пити вино з них. **12** Бо Я пізнав ваші численні безбожності і ваші сильні гріхи, коли топчете праведного, берете заміну і відкидаєте бідних у брамі. **13** Через це, хто розумний, в тому часі мовчатиме, бо час поганий. **14** *Пошукайте за добром, а не за злом, щоб ви жили. І так буде з вами Господь Бог Вседержитель. Так як ви сказали: **15** Ми зненавиділи зло і полюбили добро. І поставте в брамах суд, щоб Господь Бог Вседержитель помилував тих Йосифових, що залишилися. **16** Через це так говорить Господь Бог Вседержитель: На всіх вулицях буде плач, і на всіх дорогах скажеться: Ох горе! Ох горе! Прикличеться рільника до плачу і до ридання всіх, що знають голосіння. **17** І на усіх дорогах, якими перейду посеред тебе, плач, – сказав Господь. **18** *Ох горе тим, що думають про господній день! Навіщо ж вам цей господній день? Адже він є темрявою, а не світлом. **19** Так, як тільки людина втече від лиця лева, і стане перед нею медведиця, і втече до хати, і поставить свої руки на стіну – і його вкусить змія. **20** Чи не є господній день темрява, а не світло, і

ниж. 6

соф. 1

рим. 12
пс. 96

єре. 30
йоі. 2
соф. 1

ic. 1
єре. 56
мал. 2

чорнота, що не має свого світла? **21** *Я зненавидів і відкинув ваші празники, і не *нюхатиму *ладану* в зборах ваших. **22** Тому що коли мені принесете ваші цілопалення і жертви, не прийму, і *коли принесете* за спасіння вашого просвічення, не погляну. **23** Відстав від мене звук твоїх пісень, і не послухаю співу твоїх сопілок. **24** І як вода покотиться суд і праведність, як потік
дія. 7 без проходу. **25** *Чи ви Мені принесли заколення і жертви – 40 літ у пустині, доме ізраїльський? **26** І ви підняли Молоховий храм і звізду вашого бога Ремфана – образи, які ви собі зробили. **27** І переселю вас на другий бік Дамаску, – говорить Господь Вседержитель.

гнь тма)[11] а не свѣтитъ, и мгла не имущи свѣта своего· *възненавидѣхъ (и) ѡвръгохъ праздники ваша, и не *обонаю въ сонмѣхъ вашихъ. занѣ аще принесете ми всесъжженїа, и требъ вашихъ не пріиму, и спсенаго просвѣщенїа вашего не призрю. ѡстави ѡ мене гласъ пѣсней твоихъ, и пѣсни писалїи твоихъ не послушаю· И повалится ако (и) вода судъ, и правда акоже (и) водотечи бес прехода. *ѣда заколенїа или требы принесосте ми [въ пустыни][12] лѣтъ м, доме їилевъ И въздвигосте храмъ молоховъ, и звѣздꙋ бога вашего ремфана, образы аже сътвористе себѣ. и преселю вы об онъ полъ дамаска, глетъ гь (-)[13] вседръжитель (-)[14].

дѣа з
аму з
ієре. 4

Глава 6

лук. 6

1 *Горе тим, що зневажають Сіон, і тим, що надіються на самарійську гору. Вони зібрали владу країн і ввійшли до себе, ізраїльський доме. **2** І перейдіть всі і погляньте в Халану, і перейдіть звідти до Емата Матирового, великого, і зійдіть звідти до Ґета чужинців, найсильнішого з усіх царств. Хіба їхні околиці більші від ваших околиць, **3** що ви приходите до поганого дня, що наближаєтеся і торкаєтеся брехливих субот, **4** що спите на ліжках з слонової кості і боїтеся на своїх постелях, їсьте козенят з отар і телят з-посеред ґалатійських стад, **5** що плескаєте на голос сопілок, що за постійне вважали і не за минуче? **6** Ви, що п'єте ціджене вино і намазуєтеся найкращим пахощами, і нітрохи не потерпіли за розбиття Йосифа. **7** Через це тепер полонені будуть влади сильних і забереться
єре. 15 іржання коней з Ефраїма. **8** *Бо Господь поклявся собою, кажучи: Господь Бог сил. Тому що Я гиджуся всією гордістю Якова, Я зненавидів його поселення і знищу місто з усіма, що в ньому живуть. **9** І буде, що якщо залишаться десять мужів в одній хаті, помруть. І залишаться осталі – **10** і візьме їхня рідня, і намагатиметься винести їхні кості з дому. І скаже тим, що над домом: Чи ще є в тебе? І скаже: Мовчи, щоб не вживати господнього імені. **11** Тому що ось Господь заповідає і поб'є великий дім розбиттям і малий дім розваленням. **12** Чи коні гнатимуться по камінню? І чи мовчатимуть з кобилами? Адже ви повернули суд на гнів і плід праведності на гіркоту. **13** Ви, що не радієте добрим словом, що говорите: Чи ми не своєю силою маємо

Гла, ѕ·

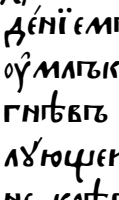

ютте* хвлящимъ сїона, и оуповающимъ горою самарїискою. объимаша власти страньски, и внидоша себѣ домъ їилевъ. (и) минѣте вси, и (внидѣте)[1] [в халанꙋ][2], и проидѣте тꙋдꙋ въ [имадь][3] (мадировꙋ)[4] [велискꙋю][5], и снидѣте [ѡтꙋдꙋ][6] въ гедь иноплеменникъ, ихже пѣше ѡ всѣхъ чр҃твїи (-)[7]. аще болши сутъ предѣли сихъ [предѣлъ вашихъ][8]· [приходящихъ][9] въ дньзолъ, приближающеся и прикасающеи сꙋботахъ лжихъ. спящеи на одрѣхъ костаныхъ, и (боящеся)[10] на постелахъ своихъ. (-)[11] ядꙋщеи козлища ѡ паствъ и телца ѡ среды стадъ (галатїиски)[12]. плещꙋщеи противꙋ гласꙋ пискалїи, акоже стоящa мнѣша и не акоже бѣжащa. пїющеи цѣженое винѡ, и старѣишими вонами мажꙋщеися, и не страдахꙋ ничесоже въ сокрꙋшенїе їосифово· Сего рд҃а нѣнъ плѣнницы бꙋдꙋтъ (власти силнымъ)[13], и ѡимѣся рзанїе конъско ѡ ефрема· *якоже клася гь собою, [гла гь бъ силъ][14], имже гнꙋшаюся азъ всеа оукоризны (їилa)[15], (-)[16] села его възненавидѣхъ и развѣргꙋ гра҃ съ всѣми живꙋщими в немъ· И бꙋдетъ аще останетъ десять мужъ въ (ѣдиномъ домꙋ)[17], (-)[18] оумрꙋтъ. и останꙋтъ остаточнїи, и возмꙋтъ свои имъ, и понꙋдятся изнести кости и҃ из домꙋ. и речетъ строящимъ домъ, аще еще естъ оу тебе. (-)[19] и речетъ, млъчи, не въмѣненїа ради имене гнѣ· Понѣ҃ се гь заповѣдаетъ, и побїетъ хра҃ великїи столченїемъ, и храмъ малыи разсѣденїемъ· аще пожеи҃ꙋ въ каменїи кони, (и) аще оумлъкнꙋ въ женстѣ полꙋ. акоже обратисте на гнѣвъ судъ, и плодъ правды на горесть. веселꙋющеися ни ѣдинѣмꙋ же словѡ҃ (блгѡ҃). глющеи, не кръпостїю ли мы своею имамы власть. мѣ-

ꙗу ѕ

же ѣе а҃зъ въста́влю на́ вы до́ме і҃и҃лвъ, [гл҃етъ г҃ь вс҃ъ, воюю́ща и҃хъ][20] страну́ и҃ стужа́тъ вамъ ꙗ́ко не вни́ти въ є҃ма́дь и҃ до водоте́чи захода·

Гл҃а, з҃·

И́це показа мѝ г҃ь. и҃ ѣе прип҃лꙋ́ пружїи и҃дыи́ заоу́трьнїи, и҃ ѣе мѣши́ца и҃мже го́гъ ц҃рь. и҃ бꙋ́детъ а҃ще скоѡнча́етъ ꙗ́дыи́ траву́ зе́мную. и҃ рѣ́хъ, г҃и г҃и мл҃тивъ бꙋ́ди. кт҃о въста́вѝ і҃а́кова, ꙗ́ко ма́лъ є҃сть, раскаи́сѧ (о҆ семъ г҃и)[1]. ѣе да не бꙋ́дѣ́, гл҃етъ г҃ь· Си́це показа мѝ г҃ь. и҃ ѣе възва́ прю́ въ о҆́гни г҃ь [вс҃ъ][2], и҃ пожа́сть бе́зну мно́гу, и҃ пожа́сть часть. и҃ рѣ́хъ, г҃и г҃и оу҆ста́ви оу҆́бо. кт҃о въста́витъ і҃а́кова, ꙗ́ко ма́лъ е҆́, раскаи́сѧ (о҆ семъ г҃и)[3]. и҃ ѣе не бꙋ́детъ, гл҃етъ г҃ь· Си́це показа мѝ г҃ь. и҃ ѣе (мꙋ́жъ) стоѧ́ на гра́дѣ а҃дамаи́тини, и҃ в рꙋцѣ є҃го а҃дама́· и҃ рече г҃ь къ мнѣ, что҃ ты̀ ви́диши а҃мо́се. и҃ рѣ́хъ, а҃дама́съ· и҃ рече г҃ь къ мнѣ, ѣе а҃зъ оу҆чиню́ а҃дама́са средѣ лю́дїи мои́хъ і҃и҃лѧ, ѥ҆́сему не приложꙋ́ минꙋти є҃го. и҃ потребѧ́сѧ тре́бища смѣшна́ѧ, и҃ тре́бы і҃и҃левы о҆́пꙋстѣ́ютъ, и҃ въста́нꙋтъ на до҃ і҃еровоа́мль съ о҆ружи́емъ· И҃ посла̀ а҃масе́ѧ жре́ць веди́левъ кт҃ (ц҃рю і҃еровоа́му)[4] і҃и҃левꙋ, гл҃ѧ. съвраты̀ тво́рй на́ тѧ а҃мо́съ средѣ до́му і҃и҃лева, не възмо́жетъ землѧ̀ по҃на́ти вс҃ѣ словесъ є҃го. понеже ѣе гл҃етъ а҃мо҃, о҆ружи́емъ сконча́ется і҃еровоа́мъ, (и҃) і҃и҃ль (-)[5] плѣненъ ѿведе́тсѧ ѿ земляѧ̀ своеѧ́· И҃ рече а҃масе́а кт҃ а҃мо́сови, вида́и гради (и҃) ѿи҃дѝ ты̀ на землю і҃оу́дину, и҃ та́мо живи, и҃ та́мо да прорица́еши. а҆ въ веди́ли посе́мъ не приложѝ прорица́тиса, ꙗ́ко о҆́свѧщенїе ц҃рꙋ е҆́сть, и҃ до́мъ е҆́сть ц҃рства· И҃ ѿвѣща а҃мо́съ, и҃ рече кт҃ а҃масе́ю, не бѣ́хъ прр҃ъ а҃́зъ, ни́ сы́нъ прр҃ч҃ь е҆́смь, но пастыи́рь бѣ́хъ и҃́годничїе древа́ное градѧ̀. и҃ пои҃ мѧ г҃ь ѿ о҆́вець, и҃ рече [-][6] кт҃ мнѣ. и҃ди́, и҃ прорцы̀ на люди моѧ і҃и҃лѧ. и҃ нн҃ѣ слы́ши сло́во г҃не, ты (же) гл҃еши, не прорица́и на і҃и҃лѧ, и҃ не стужа́и до́мꙋ і҃а́кovлю· сего ра́ди ѣе гл҃етъ г҃ь, женѧ̀ твоѧ въ гра́дѣ съблꙋ́дитъ, (-)[7] сы́нове (же) твои́ и҃ дще́ри (-)[8] о҆ружи́емъ паду́тъ, и҃ земля твоѧ оу҆́жемꙋ́ сѧ и҃зми́ритъ. и҃ ты̀ на земли нечи́стѣ скоѡнча́ешисѧ, и҃ і҃и҃ль же плѣне́нъ ѿведе́тсѧ ѿ земляѧ̀ своеѧ́·

Гл҃а, и҃

И́це показа мѝ г҃ь. и҃ ѣе съ҃ꙋ и҃ме́лника. и҃ рече (г҃ь), что҃ ты̀ ви́диши а҃мо́се. и҃ р҃ѣ, съ҃ꙋ и҃ме́лника. и҃ рече г҃ь кт҃ мнѣ, приспѣ кон҃ецъ на лю́ди моѧ і҃и҃лѧ, не

владу? **14** Тому ось Я підніму проти вас, ізраїльський доме, – говорить Господь Бог, – країну, що воює проти них. І пригноблять вас, щоб не ввійти вам до Емата і до західного потоку.

Глава 7

1 Так показав мені Господь. І ось ранній рій саранчі, що приходить, і ось гусениця, яким є Ґоґ, цар. **2** І буде, коли він закінчить пожирати траву землі, і я сказав: Господи! Господи, будь милосердним! Хто підніме Якова? Бо малим є. **3** Розкайся за це, Господи! Це хай не буде, – говорить Господь. **4** Так показав мені Господь. І ось Господь Бог закликав суд у вогні, і він пожер велику безодню і пожер частку. **5** І я сказав: Господи! Господи! Отже, спини. Хто підніме Якова? Бо нечисленним є. **6** Розкайся за це, Господи! І ось не буде, – говорить Господь. **7** Так мені показав Господь. І ось чоловік, що стоїть в адамантиновому місті, і в його руці адамант. **8** І сказав до мене Господь: Що ти бачиш, Амосе? І я сказав: Адамант. І сказав Господь до мене: Ось Я поставлю адамант посеред мого народу Ізраїля, більше не додам його минути. **9** І знищені будуть жертовники сміху, і спустошені будуть ізраїльські жертви, і зі зброєю повстануть проти Єровоамового дому. **10** І вислав Амасія, священик Ветиля, до ізраїльського царя Єровоама, кажучи: Амос чинить заколоти проти тебе посеред ізраїльського дому. Земля не зможе стерпіти всі його слова, **11** тому що так говорить Амос: Зброєю помре Єровоам, і Ізраїль полоненим відведений буде від своєї землі. **12** І сказав Амасія до Амоса: Видючий, іди і відійди до юдиної землі. І там живи, і там пророкуватимеш. **13** А в Ветилі більше не додаси пророкувати, бо це освячення царя і дім царства. **14** І відповів Амос, і сказав до Амасея: Я не був пророком ані не є сином пророка, але я був пастухом, що ягоди дерев збирав. **15** І взяв мене Господь з овець, і сказав до мене: Ходи і пророкуй проти мого народу Ізраїля. **16** І тепер послухай господнє слово. Ти ж говориш: Не пророкуй проти Ізраїля і не докучай домові Якова. **17** Через це так говорить Господь: Твоя жінка в місті буде розпусницею, твої ж сини і дочки від зброї впадуть, і твоя земля розміриться шнурком, і ти скінчишся в нечистій землі. І Ізраїль буде відведений полоненим зі своєї землі.

Глава 8

1 Так мені показав Господь – і ось посуд ловця. **2** І сказав Господь: Що ти бачиш, Амосе? І я сказав: Посуд ловця. І сказав Господь до мене: Прийшов кінець на мій народ Ізраїля. Більше не

додам його минути. **3** І закричать крики храму в тому дні, – говорить Господь. Численні ті, що впали. На всяке місце накину мовчання. **4** Послухайте це ви, що зранку гнобите бідного і насилуєте вбогого з землі, **5** що кажете: Коли мине місяць, щоб я продав, і коли минуть суботи, щоб ми відкрили наші маєтки, щоб зробити міру малою і виликими зробити важки, і зробити неправедну вагу, **6** щоб бідних придбати сріблом і бідного за убуву, і торгуватимемо всяким закупом? **7** Клянеться Господь проти гордості Якова: Невже забудуться всі ваші діла на побіду? **8** І цими не буде збентежена вся земля. І заплаче кожний, що живе на ній. І наче повінь піде її погибель, і зійде, наче єгипетська ріка. **9** І буде в тому дні, – говорить Господь, – сонце зайде в полудень і потемніє в дні світла. **10** *І оберну ваші празники на плач і всі ваші пісні на ридання, і накладу на всякий хребет мішок і на всяку голову лисину. І поставлю його як плач улюбленого, а тих, що з ним, як день болю. **11** Ось приходять дні, – говорить Господь, – і пошлю голод на землю. Не голод хліба ані спрагу води, але голод слухання божого слова. **12** І зрушаться води від моря до моря і з півночі до сходу, оббігатимуть, шукаючи боже слово, і не знайдуть. **13** В тому дні забракне гарних дівчат і хлопці *будуть* в недостатку. **14** Ті, що клянуться самарійським очищенням і говорять: Живе твій бог, Дане, і живе твій бог, Верасавіє, і впадуть, і більше не встануть.

тов. 2 мак1. 1

пс. 138

єре. 44

Глава 9

1 Я побачив Господа, що стояв при жертовнику, і сказав: Вдар очищення – і зрушаться передвер'я. І відрубай голови всім, і їхніх позосталих убий зброєю. І хто з них втікає, не втече, і хто з них уцілів, не спасеться. **2** *Якщо будуть поховані в землі, то і звідти їх витягне моя рука. І якщо вилізуть на небо, то і звідти їх скину. **3** І якщо ховаються на вершку Кармилу, то і звідти досліджу і їх схоплю. І якщо скриються від моїх очей у морських глибинах, то і там заповім змієві, і він їх вкусить. **4** І якщо підуть полоненими перед лицем своїх ворогів, то і там Я заповім зброї, і вона їх вигубить. *І скріплю на них свої очі на зло, а не на добро. **5** І Господь Бог Вседержитель – той, що доторкається землі і нею хитає. І забажають всі, що живуть на зем-

приложу їсемоу минути его. и възъпіютъ воплеве храма в тои дни, глетъ гь. моэи паше въ всемъ мъсте навергу молчанїе· Слышите ее стужающеи из оутра оубогому, и насильствующеи [нищаго][1] съ земли. глющеи, коли минетъ мць да продамъ, и [коли прейдутъ][2] суботы, да отвръземъ имънїа (наша) наіко съторити мъру малу, и величити мъры, и съторити превъсна непрадвы, наіко притажати (оубогїа сребромъ)[3], и нищаго в сапогъ мъсто, и отъ всего купа възвитїимъ· Клнется гь на презорство іаковле, аще забудуся (вса дъла ваша на одолънїе)[4]. и о сй не възматется (вса) земла. и въсплачется всакъ живаи на ней. и възыидетъ наіко повонь погибель [ева][5], и снидетъ наіко рыка егупетска· И будетъ в тои дни глетъ гь, [-][6] зайдетъ слнце полудне, и померькнетъ [-][7] въ дни свътлъ. *и превращу празники ваша въ желю, и вса пъсни ваша въ плачь. и възложу на всакъ хребетъ вретище, и на всаку главу плъшь. и положу и наіко желю любимаго, и сущая с нимъ наіко день болъзненыи· Се днїе идутъ глетъ гь, (-)[8] послю гла на землю. не гла хлъба ни жажды воды, но гла слышанїа слова [божїа][9]. и поколъблюся воды [отъ мора][10] до мора, и отъ съвера до востокъ. обътекутъ ищуще слова божїа, и не обрящу· въ тои дни оскудъю двы добрыа, и юноша в недостатокъ. клнущеися очищенїемъ самарїискомъ, и глющеи, живъ богъ твои данъ, и живъ богъ твои вирсавее. и падуся и не въстанутъ потомъ·

тобй ѣ й ма й

ѱлѡ рѧи

ѣрѣ мд

Гла, д·

Идъхъ гa стоаща оу требника, и рече, порази оцыщенїе и поколъблются прѣдверїа. и пресъцы въ главы всъхъ, и остабшаа ѫ (оружїемъ)[1] избїи. (и)[1] бъжащїи ѫ (не) оубъжѫ, и не оуцълъетъ отъ нѭ оуцълъваѩ. *аще погребуся въ (земли)[2], (то и) отуду рука моа истрьгнѫ а. и аще възлъзу на нбо, (то и) отуду сведргу а. [и][3] аще ся скрыю на версъ кармилу, (то и) отуду възыщу и поиму а. и аще ся оуташтъ отъ очїю моею въ глубинѣ морскѣ, (то и) ту повелю змїеви и полижетъ а. и аще пойдутъ плънени прѣ лицѣ врагъ своихъ, (то и) ту повелю оружїю і избїетъ ихъ. *и оутвержу очи свои на на на зло а не на добро· И гь бъ вседръжитель прикасаѩся земли, и колъбла ею. и въжделъю вси живущїи на земли. и възыидетъ наіко рыка

сконча́нїе е҃а, и҆ сни́де҆ а҃ко рѣка҆ е҆гу́пе́ска· Сътвора́и҃ на҆ не҃бо вы҃хо҃ е҆го, и҆ о҆бѣща́нїе е҆го на
вы҃ ѣ земли҆ у҆твержа́а҃. *призыва́и҃ во́ду мо҃рскую҆, и҆ прилива́а҃ ю҆ на лице земли҆. Гь е҃ы҃ вседръжи́тель и҃ма҆ е҆му҆· Не а҃коже сы҃не мѹ҃рстїи бу҃дете вы҃ мнѣ сы҃нове і҃и҃леви, гл҃етъ Гь. не і҃и҃ла҆ ли҆ (оу҆бо) и҆зведохъ и҃ земла҆ е҆гу́пе́ски, і҆ и҆ноплеме́нникїи і҆с кападокїа, и҆ сѹ́ры ѡ҃ во́дра. се҆ о҆́чи Га҃ ба҃ на цр҃тво грѣшное, и҆ ѡ҃ве́ргу е҆́ ѣ҆ лица҆ земли҆. о҆́баче (бы҃хо҃ не)[4] ѡ҃ве́ргу до́му [і҃и҃лева][5], гл҃етъ Гь. поне́же се҆ а҆҃ заповѣ́де и҆ развѣю [до҃ і҃и҃левъ во вса҆ страны҆][6] а҃коже вѣ́ется на то́цѣ, и҆ не паде҆́ сътрені҆е на зе҃ли҆. о҆́ружі҃е҃ сконча́ются вси҃ грѣшнїи лю́дїи мои҃
дѣа҃ ѣ гл҃ющеи не приближи́тся и҆ни҃ прїиде҆́ на на҆҃ зло· *в тои҃ дн҃ь въста́влю хра҃ дв҃дъ па҃ша́ющася҃, и҆ во҃гражду́ па҃шаяся҃ е҆го, и҆ раскопа́ное е҆го въста́влю и҆ въ҃зражду́ (-)[7], а҃коже и҆ дн҃е вѣка. а҃ко да вы҃зы́щу҃ мене о҆ста́вшїи чл҃цы, и҆ вса҆ страны҆ в ни҃ же призваса҃ и҆ма҆ мое҆ в ни҃х гл҃ть Гь твора́и҃ се҆ все҆· Се дн҃ї҃е прихо́да́҃, гл҃етъ Гь, и҆ посты́гне҆́ (ва́ше) и҆ма́нїе виноіо҃ и҃ гра́да, и҆ съзрѣ́е҆ гро́здїе въ жа́тву҃. *и҆ прока́плю҃ го́ры наслаже҃́нїе, и҆ вси҃ хо́лми о҆́брасту҃. и҆ възвращу҃ плѣ҃нники людїи мои҃ і҃и҃ла҆, и҆ во҃гради҃ гра́ды разоре́ныа҆, и҆ о҆́селя҃ся и҆ насади҃ виногра́ды, і҆ и҆спїю҃ вино и҃҆. и҆ сътвори҃ о҆́гра́ды, и҆ поꙗ́ди҃ плоды и҃хъ. и҆ насаж҃у а҃҆ въ земли и҃҆, и҆ не и҆сторг҃нутся҃ ксему҃ ѡ҃ земла҆ и҃҆ ю҆же дахъ и҃мъ, гл҃етъ Гь [-][8] вседръжи́тель·

Конецъ пр҃рчу҃ а҃мо́су҃.
и҃мать в себѣ҆ гла́въ, д҃·

лі. І прийде, наче ріка її викінчення, і зійде, як єгипетська ріка. **6** Він – той, хто чинить на небі його вихід і його обіцянку основує на землі, *що при- вищ. 5
кликує морську воду і виливає її на лице землі. Господь Бог Вседержитель – Йому ім'я. **7** Ви Мені, ізраїльські сини, не є як муринські сини, – говорить Господь. Чи, отже, не вивів Я Ізраїля з єгипетської землі, і чужинців з Каппадокії, і сирійців з Вотра? **8** Ось очі Господа Бога на грішне царство! І відкину його від лиця землі. Однак, по правді, не відкину дім Якова, – говорить Господь. **9** Тому що ось Я заповідаю і розвію ізраїльський дім в усі країни, так як віється на тоці. І розбиття не впаде на землю. **10** Збро- єю будуть вигублені всі грішні мого народу, що говорять: Не наблизиться ані не надійде на нас зло. **11** *В тому дія. 15
дні підніму храм Давида, що впав, і відбудую те його, що впало, і його розбите підніму, і відбудую так, як і дні віку. **12** Щоб Мене шукали позосталі з людей і всі країни, в яких же прикликано, в них, моє ім'я, – говорить Господь, що чинить це все. **13** Ось приходять дні, – говорить Господь, – і *молотьба* захопить ваше збирання винограду; і виноград дозріє в жнива, *і гори капатимуть солодість, йоі. 3
і всі вершки заростуть. **14** І поверну полонених мого народу Ізраїля, і збудують знищені міста, і поселяться, і насадять виноградники, і питимуть їхнє вино, і зроблять огорожі, і їстимуть їхні плоди. **15** І насаджу їх у їхній землі, і більше не будуть витягнуті з їхньої землі, яку Я їм дав, – говорить Господь Вседержитель.

Кінець *Книги* Пророка Амоса.
Має в собі 9 глав.

а҆вді́а пр҃ро́къ гла҆́ва҃ а҃

АВДІЯ-ПРОРОК ГЛАВА 1

ї҃ре҃ м҃д
а҆вдѣ́нїе[1] а҆вдїи́но. се҆ гл҃етъ Гь бг҃ъ и҆́думе́и҃. *слу́хъ слы́шахъ ѡ҃ Га (-)[2] и҆звѣстова́нїе въ страны҆ посла҆. въста́нѣте, да въста́немъ на҆ на҆ ра́тїю· се҆ ма́ла да́хъ тѧ҃ странамъ, безъ чести҃ ты҃ е҆си҃ зѣ́ло. презоръ҃ ср҃ца твоего҃ въздви́же тѧ҃ живу́ща- го въ пещерахъ ка́менахъ. възвыша́и҃ храмъ ере. 49
1 Авдіїве видіння. Так говорить Господь Бог Ідумеї: *Почув Я чутку від Господа. Він послав вість у народи: Встаньте! Встаньмо проти них на війну! **2** Ось малим дав Я тебе країнам, ти є дуже без честі. **3** Гордість твого серця підняла тебе, що живеш в кам'яних печерах, що вгору піднімаєш твоє помешкання, що говориш

у своєму серці: Хто мене скине на
ере. 49 землю? **4** *Якщо піднімешся вгору як
орел і зробиш собі гніздо поміж звіз-
дами, і звідти тебе скину, – говорить
Господь. **5** Якщо були б ввійшли до
тебе злодії або розбійники вночі, ку-
ди кинутий був би ти? Чи не вкрали б
собі досита? Або, якщо б збирачі ви-
нограду влізли до тебе, то чи не за-
лишили б залишки? **6** Як зроблено
обшук в Ісава і залишилося його схо-
ване? **7** До границь випустили тебе,
всі мужі твого завіту тобі протиста-
вилися. Тебе здолали твої мирні му-
жі. Ті, що з тобою їли, поставили об-
ману під тобою, немає розуму в **8**
іс. 29 кор1. 1 ньому. *В тому дні, – говорить Гос-
подь, – вигублю мудрих з Ідумеї і
розум з Ісавової гори. **9** І злякаються
твої вояки, що з Темана: щоб забрано
людину з Ісавової гори **10** через рі-
занину і безбожність, що проти твого
мой1. 27 брата Якова. *Викажи встид, і будеш
відкинутим навіки. Від того дня, ко-
ли протиставився проти, в дні, коли
чужинці полонили його силу і чу-
жинці ввійшли до його брам і кинули
жереби на Єрусалим. І ти **11** був як
один з них. **12** Не треба було тобі ди-
витися на день твого брата в дні чу-
жинців, і не треба було тобі радіти
над юдиними синами в дні їхньої по-
гибелі, і не треба було тобі говорити
гордої мови в дні їхньої скорботи. **13**
І не треба було тобі входити в брами
мого народу в дні їхнього болю, і не
треба було тобі пізніше поглянути на
їхній збір в дні їхнього знищення, і
не треба було тобі пристати до їхньої
сили в дні їхньої погибелі. **14** Не тре-
ба було тобі стати, ти під час їхньої
втечі, щоб вигубити з них тих, що
спасаються, і не треба було тобі спи-
няти їхніх втікачів в дні їхньої скор-
боти. **15** Тому-то наближається гос-
подній день на всі народи. Так як ти
зробив, так тобі буде. Твоя віддача
віддасться на твою голову. **16** Тому
що так, як ти пив на моїй горі святій,
всі народи питимуть вино. Питимуть
і зійдуть і, по правді, будуть так, як
ті, що їх немає. **17** В горі ж Сіон буде
спаситель, і вона буде святою. І дім
Якова успадкує тих, що їх успадку-
вали. **18** І дім Якова буде вогнем, і
дім Йосифа – полум"ям. А Ісавів дім
як тростина згорить в них. **17** І їх
пожеруть, і не буде того, хто спасає
Ісавів дім, тому що Господь сказав.
19 І ті, що в Агеві, успадкують Ісаво-
ву гору, і ті, що в долині, то чужинці,
і успадкують Ефрімову гору і сама-
рійську рівнину, а Веніямин – ґалаа-
дитську. **20** Переселення – це поча-
ток. Синів ізраїльських – хананейська
земля до Сарепти. Переселення ж Є-
русалимове – до Євфрату. І в полон

свои́, глаи въ ср҃цы своемъ, кто̀ ма̀ съве́р-
жетъ на́ землю. *а̂ще възнесешисѧ ꙗ́ко (и̂) ї҃ре҃ мд.
о́релъ, и̂ [-][3] (съ҇творѝши ѓи гнѣздо средѣ
звѣздъ)[4], (и̂) ѡ҆ттуду све́ргу тѧ глетъ гь.
а̂ще та́тїе быша вълѣзли к тебѣ и̂ли
разбо́йницы но́щїю, ка́мо бы ѡ҆вре́рженъ. не
бы́ша ли̂ оу҆кра́ли до сы́тостна̀ себѣ. (и̂ли)[5]
а̂ще бы́ша ѣ́млющеи виногра̀ вълѣ́зли к҃ тебѣ,
то̀ не бы́ша ли̂ о҆ста́вили па́родокъ. ка́ко о҆-
бъи́скасѧ и̂са́въ, и̂ о҆ста́ша [съкровѣ́нна ѓго]6.
до предѣлъ и̂спусти́ша тѧ вс҃и мужи завѣ-
та твоѥго съпроти́вишатѧ ти сѧ. премого́ша
тѧ мужи мирьницы твоѝ. [ꙗ́дущеи с тобо́ю][7]
положи́ша ле́сть по̀ тобою, нѣсть смы́сла в
не́мъ· *въ то́и дн҃ь глетъ гь, погублю пре- ї҃саї҃а ї҃д
мудрыѧ ѡ҆ и̂думе́а, и̂ смы́слъ ѡ҆ горы̀ и̂са́во- и҃ кр҃и̂ а҃
вы. и̂ оу҆боѧ́тсѧ вои́ни твоѝ и̂же ѡ҆ дема́нъ,
ꙗ́ко да ѡ҆и́мѣ́сѧ чл҃къ ѡ҆ горы̀ и̂савовы, сѣче-
нїѧ ра́ди и̂ бесчестїѧ ѣ́же на бра́та своѥго і҆а́-
кова. *(ꙗ́ви)[8] стыдѣнїе, и̂ ѡ҆връжешисѧ въ а҃ мѳ҃ і҃з
вѣкъ. ѡ҆ негóже дн҃е съпротивисѧ ѡ҆ съпро-
ти́вныхъ въ дн҃ь плѣна́ющихъ и̂ноплемен-
никъ си́лу ѓго. и̂ страннцы вни́до́ша въ вра́-
та ѓго, і҆ о҆ і҆ерл҃имѣ вълзвергоша жребїѧ. и̂ ты
сѣба́ше ꙗ́ко ѣ́ди́нъ ѡ҆ нихъ. (-)[9] не бу́ди ви-
дѣлъ дн҃е по бра́тѣ своемъ въ дн҃ь чюжи́хъ.
и̂ не бу́дисѧ ра́довалъ по сн҃охъ і҆оу́дин҃ѣ въ
дн҃ь погибели и̂хъ. и̂ не бу́ди возг҃ла́лъ велики
рѣчи въ дн҃ь ско́рби [и̂хъ][10]· и̂ не вълзоди въ
вра́та [лю́дїи мои́хъ][11] въ дн҃ь бо́лѣзни и̂хъ. и̂
не ви́ждь (послѣ дн҃и)[12] на со́нмъ и̂хъ въ дн҃ь
потребле́нїѧ и̂х҃. и̂ не прилага́и на си́лу и̂хъ
въ дн҃ь погибели и̂хъ· не престаи на и̂збѣгъ
и̂хъ потребити и̂збыва́ющаѧ ѡ҆ нихъ. и̂ не
преста́и сѣжа́щаѧ и̂хъ въ дн҃ь скорг҃би [и̂хъ][13].
и̂мже приближа́етсѧ дн҃ь гн҃ь на вс҃ѧ ꙗ́зы́ки.
ꙗ́коже съ҇творѝ, си́це бу́детъ тѝ. вълзда́нїе
твоѐ вълзда́стьсѧ на главу́ твою̀. поне́же ꙗ́ко-
же е҆си пи́лъ оу҆ горы̀ [моеѧ̀ с҃тыа][14], и̂спїютъ
вс҃ѧ страны̀ вино̀, и̂спїю́ и̂ вълзы́индутъ и̂ бу-
дутъ (по и̂стинѣ) ꙗ́ко не бы́вшеи. въ го́рѣ
же сїо́нѣ бу́детъ (сп҃съ)[15], и̂ бу́детъ с҃та· и̂
прѣ́имутъ до́мъ і҆а́ковль прее́мъшаѧ и̂хъ. и̂
бу́детъ до́мъ і҆а́ковль о҆́гнь, [и̂][16] до́мъ і҆оси-
фовъ пла́мы, а̂ до́мъ и̂са́вовъ ꙗ́ко тростїе.
(-)[17] и̂згораетъ в ни̂ и̂ пои҆да́тъ а҃̀. и̂ не бу-
де̂ и̂збавлаи́̂ до́му и̂савова, ꙗ́ко гь гла. и̂
прїимутъ и̂же въ [а̂гевѣ][18] гору̀ и̂са́вову, і҆
и̂же в (раздолїи)[19] (то̀) и̂ноплемѣнники. и̂ прїи-
мутъ го́ру ѣ́фрѣмову, и̂ пола́ну самарїискую,
(а̂)[20] бенїами̂н҃ (-)[21] галаа̂дитскую. (-)[22] преселенїю
[сѥ нача́токъ][23] сн҃овъ і҆и̂левъ земла ханане́иска

до сарепѣды. (-)[24] преселенїе (же) їерли́мле до [ефра́та][25]. и̂ плена́тъ гра́ды нагевовы. и̂ вънзы́ндутъ [сїса́емїи][26] ѡ̑ горы̀ сїо́на мстити горы и̂савовы. и̂ бу́дѣ (цр҃тво гн҃и)[27].

Конецъ прр҃ку а̂вдїю.
и́мать в себѣ гла́ву, ӓ·

візьмуть Наґевові міста. **21** І підуть ті, що спасаються з сіонської гори, щоб помстити Ісавовим горам. І буде царство Господеві.

Кінець *Книги* Пророка Авдія.
Має в собі 1 главу.

ІѠ́НА ПРО́РКЪ ГЛАВЫ̀ ПЕ́РВЫЯ

ЙОНА-ПРОРОК ГЛАВА 1

Бы́сть[1] сло́во гн҃е ко҃ъ іѡ́нѣ а̂мадїинў, гл҃а, въста́ни і̂ и̂ди въ ниневі́ю гра́ве-ли́кїи, и̂ проповѣ́ждь в нѐ, я̂́ко възы́де во́пль зло́бы е̂го ко҃ъ мн҃ѣ· И̂ въста́въ іѡ-на я̂́ко бѣжа́ти въ дарси́съ ѡ̑ лица̀ гн҃а. и̂ сни́де въ іѡ́пїю, и̂ ѡ́брѣте кора́бль и̂дущь въ дарси́съ. и̂ да́сть наи́мъ свои, и̂ вниде во́нь плы́ти с ни́ми въ дарси́съ ѡ̑ лица̀ гн҃а. и̂ (въста́ви гь)[2] вѣтръ [вели́къ][3] въ мо́ри. и̂ бы́сть бу́ра вели́ка въ мо́ри, (-)[4] кора́бль (же) страда́ше я̂́ко съкрѹши́тисѧ. и̂ ѹ҆боа́шасѧ кора́бльницы, и̂ въпїа́хѹ ко҃ждо ко҃ъ бг҃ѹ своему̀. і̂ и̂зметанїе сътвори́ша сосѹдомъ и̂же ѣ̀ кораблѝ въ мо́ре, я̂́ко ѡ́блегчитисѧ ѡ̑ нѝ. іѡ́на же сни́де ѣ̀ пождь кораблю̀, и̂ спа́ше [тѹ][5] и̂ храпа́ше. и̂ прїи́де к немѹ кормни́къ, и̂ рече е̂мѹ, что̀ ты̀ хра́плеши. въста́ни молѝ бг҃а своего̀, я̂́ко да спсетъ [на́ы бг҃ъ][6], да (-)[7] не поги́бнемъ· И̂ рече ко́ждо ко҃ъ подрѹгѹ своему̀, гра́дѣте да възве́ржемъ жре́бїа, да разѹмѣ́емъ (чесо)[8] ради е̂сть зло́ба сѝ на на̀. и̂ мета́ша жре́бїа, и̂ спадѐ жре́бїи на іѡ́нѹ. и̂ рѣша к немѹ, и̂звѣстѝ на́мъ кого̀ ради [е̂е зло][9] намъ, что́ ли ты̀ е̂ дѣло. и̂ ѿкѹдѹ гра́деши, и̂ камо и̂де́ши, и̂ ѿ коея̀ страны̀ и̂ коѝхъ людїи ты̀ е̂си. и̂ рече к нимъ, рабъ гн҃ь а̂зъ е̂смь, и̂ гл҃а бг҃а (-)[10] а̂зъ молю̀ и̂же сътворѝ мо́ре и̂ сѹшѹ· И̂ ѹ҆боа́шасѧ мѹжїе бо́язнїю вели́кою, и̂ рѣша к немѹ, что̀ е̂е е̂си сътвори́лъ. занѐ разѹмѣша мѹжи я̂́ко ѡ̑ лица̀ гн҃а бѣжа̀, я̂́коже бѣ и̂звѣсти́лъ и̂мъ. и̂ рѣша к немѹ, что̀ сѝ

1 І було господнє слово до Йони Аматіївого, кажучи: **2** Встань і піди до Ниневії – великого міста. І проповідуй в ньому, що піднявся крик його зла до Мене. **3** І встав Йона, щоб втекти до Тарсиса від лиця Господа, і зійшов до Йоппії, і знайшов корабель, що ішов до Тарсиса. І дав свій наєм і ввійшов до нього, щоб пливти з ними до Тарсиса від господнього лиця. **4** І Господь підняв великий вітер в морі, і була велика буря в морі, корабель же був у небезпеці розбитися. **5** І злякалися моряки, і закричали, кожний до свого Бога. І викинули в море посуд, що в кораблі, щоб облешитися від нього. Йона ж зійшов в середину корабля і там спав і хропів. **6** І прийшов до нього керманич, і сказав йому: Чому ти хропиш? Встань. Благай свого Бога, щоб Бог нас спас, щоб ми не загинули. **7** І сказав кожний до свого друга: Ходіть, кинемо жереби і пізнаємо задля кого це зло є на нас. І кидали жереби, і випав жереб на Йону. **8** І сказали до нього: Сповісти нам задля чого це зло на нас, яке ж твоє діло? І звідки ідеш, і куди йдеш, і з якої країни, і з якого народу ти є? **9** І він сказав до них: Я є раб Господа. І я почитаю Господа Бога, який створив море і сушу. **10** І злякалися мужі великим страхом, і сказали до нього: Що це ти зробив? Тому що мужі зрозуміли, що він втік від господнього лиця, бо він їм сповістив. **11** І сказали до нього: Що тобі зробимо – і море

від нас втихомириться? Бо море піднімалося і буря ще більше зростала. **12** І сказав Йона до них: Візьміть мене і киньте в море – і море вам вщухне. Тому що я пізнав, що через мене є ця велика буря проти вас. **13** І намагалися мужі повернутися до землі – і не могли, бо море піднімалося і зростало ще більше проти них. **14** І вони закричали до Господа і сказали: Зовсім ні, Господи. Хай не згинемо задля душі цього чоловіка. Зовсім не на нас праведна кров, бо Ти, Господи, зробив так, як Ти побажав. **15** І взяли Йону, і викинули його в море. І стишилося море від свого хвилювання. **16** І мужі злякалися Господа великим страхом, і принесли Господеві жертви, і помолилися молитвою.

Глава 2

мат. 12 і 16 лук. 11 кор1. 15

1 Господь наказав великому китові проковтнути Йону. *І Йона був в животі кита три дні і три ночі. **2** І помолився Йона до свого Господа Бога в животі кита, **3** і сказав: *Я закричав в моїй печалі до мого Господа Бога, і Він мене вислухав. Мій крик з живота аду. Ти почув мій голос. **4** Ти мене відкинув в глибину морського серця, і мене обійшли ріки. Всі твої висоти і твої хвилі пройшлися по мені. **5** І я сказав: Я відкинутий від твоїх очей. Чи, отже, додам поглянути на твою
пс. 62 святу церкву? **6** *Пролилася проти мене вода до моєї душі, мене оточила остання безодня, моя голова поникла в гірських прірвах. **7** Я зійшов до землі, в якій засуви – вічні засуви. І хай до тебе вийде з зітління моє життя, мій Господи Боже. **8** Коли закінчувалася в мені моя душа, я згадав Господа. І хай прийде до тебе моя молитва, до твоєї святої церкви. **9** Хто береже марне і брехливе, покинув своє милосердя. **10** Я ж з голосом похвали і визнавання жертвуватиму Тобі. Те, що я обіцяв, віддам Тобі – Господеві на моє спасіння. **11** І Господь наказав китові, і викинув Йону на сушу.

Глава 3

1 І вдруге було господнє слово до Йони, кажучи: **2** Встань і піди до Ніневії, великого міста, і проповідуй в ньому за попередньою проповіддю, яку я тобі сказав. **3** І встав Йона, і пішов до Ниневії, так як сказав Господь. Ніневія ж була великим містом Богові, яких трьох днів дороги. **4** І почав Йона входити до міста, як хода одного дня, і проповідував, і сказав:
мат. 12 лук. 11 Ще три дні – і Ніневія буде перекинута. **5** *І повірили Богові ниневійсь-

сътвóримъ, да оу҃стáнетъ мóре ѿ насъ. нáйко море въсхождáше и̂ въставлáше пáче бýра. И̂ рече їóна к нимъ, възмѣ́тте мѧ и̂ въвръ́зите въ мóре, и̂ оу҃стáнетъ мóре ѿ васъ. понеже познáхъ а҆́зъ нáйко менѣ̀ ради бýра (сïѧ вéлïѧ)[11] нá вы є҆̂. И̂ нуждáхусѧ мужи възвратити къ землѝ, и̂ не можáху. нáйко мóре въсхождáше и̂ въставáше пáче нá на. и̂ възъпи́ша къ гдⷭ҇и, и̂ рѣ́ша, никáкоже гⷭ҇и да не погúбнемъ дш҃а рáди чл҃ка сегó, [никáкоже][2] до нáсъ крóвь правдúва, занѣ̀ ты̑ гⷭ҇и нáйкоже въсхотѣ̀ сътворѝ. И̂ взáша їóну и̂ въвръ́гоша и҃ в мóре. и̂ оу҃стà море ѿ влъне́нïѧ своегó. и̂ оу҃боя́шасѧ мужи бóа҃нïю велúкою гⷭ҇а, и̂ положúша трéбы гⷭ҇и и̂ молúшасѧ мл҃твою.

Гл҃а, в҃.

(овелѣ́)[1] гⷭ҇ь кúту велúкому пожрѣ́ти їó- мѳ҃ в҃ı
ну. *и̂ бѣ їóна въ чрéвѣ кúтовѣ три и̂ в҃ı
дни и̂ три нóщи. И̂ молúсѧ їóна къ лу҃ а҃ı
гⷭ҇у бⷭ҇у своемý въ чрéвѣ кúтовѣ, и̂ рече. кѳ҃ рı҃ѳ҃
*възъпи́хъ въ печáли моéи къ гⷭ҇у бⷭ҇у моемý, ѱл҃ѳ҃
и̂ оу҃слы́ша мѧ. и҆́с чрéва а҆́дова вóпль мои, оу҃слы́ша гл҃а мои. ѿвръ́же мѧ въ глубúну с҃рца морскаго, и рѣ́ки [о҆́быдóша мѧ][2]. вс҃ѧ высоты твоа и̂ влъны̀ твоѧ по мнѣ̀ прейдóша. и̂ а҆́зъ рѣхъ, ѿри́нухсѧ ѿ очïю твоéю. приложý ли оу҃бо призрѣ́ти мѝ къ цр҃кви ст҃ѣи твоéи. *въ- ѱл҃ѳ҃ кз҃
злïасѧ нá мѧ вода̀ до дш҃а [моѐ][3], бéздна о҆́быде мѧ послѣ́днѣѧ. понрет҃ъ глава̀ моѧ въ прóпасти гóрьскïѧ. снидóхъ въ зéмлю е҆́йже верея̀ (-)[4] (и̂) заклéпи вѣ́чнïи. и̂ да и҃зы́детъ и҃зъ и҃стлѣ́нïѧ живóт҃ мои (к тебѣ) гⷭ҇и бе мои. ѣ҆гдà скончева́шесѧ ѿ мене дш҃а моѧ, гⷭ҇а помянýхъ. и̂ да прïúдетъ к тебѣ молúтва моѧ, къ цр҃кви ст҃ѣи твоéй. хранáщеи сꙋ҆́тнаѧ и̂ лжý, мл҃ть свою о҆́ставúша. а҆́зъ же съ глáсомъ хвалéнïѧ ї҆ и҃сповѣ́данïѧ пожрý тебѣ. ѣ҆лúко о҆́бѣщáхъ възда́мъ тебѣ, на спсенïе мое гⷭ҇и. И̂ повелѣ́ гⷭ҇ь кúтови ї҆ и҃звéрже їóну на сýхо.

Гл҃а, г҃.

Бы́сть слóво гⷭ҇не къ їóнѣ второ́е, гл҃а, въстáни [ї][1] и҃дѝ ѣ҆ ниневïю гра҃ велúкïи и̂ проповѣ́ждь в немъ по проповѣ́данïю прѣ́вому ѣ҆же а҆́зъ рѣхъ к тебѣ. И̂ въ- стà їóна и̂ вниде въ ниневвïю нáйкоже гл҃а гⷭ҇ь. Ниневвïи же бѣ́аше гра́дъ велúкъ бⷭ҇у нáйкоже (трïи дн҃ъ пꙋть)[2]. и̂ нача̀ їóна въходúти въ градъ нáйко хожде́нïе дн҃и ѣ҆дúнаго. и̂ проповѣ́да и̂ рече, ѣ҆ще три дн҃ïе, и̂ ниневвïи расы́плетсѧ. *И̂ вѣ́роваша мужïе ниневвúстïи бг҃и. и̂ запо- мѳ҃ в҃ı
лу҃ а҃ı

вѣ да́ша а҃лика́нїе, и҆ о҆блекó́шасѧ въ вре҃тищꙗ [ѿ
малы́ (и҆)[3] до велѝкихъ][4]. И҆ до́иде сло́во до ц҃ра
нинев҃ви́тїска. и҆ въста́ съ сто́ла свое́го, и҆ све́рже
ри́зы своѧ ѿ себе́, и҆ о҆блече́сѧ въ вре҃тище и҆ сѣде
на землѝ. и҆ заповѣ́дасѧ и҆ рече (ѿ ц҃ра ѹ҃ нинев҃вїи)[5]
и҆ ѿ (дру́говъ)[6] е҆го́, гл҃юще· ч҃лцы, и҆ ско́ти, говѧда,
и҆ о҆вца да не вкꙋ́сѧтъ ничесо́же· ни да па́сѹсѧ ни
воды́ да пїю́тъ. и҆ о҆блекошасѧ въ вре҃тища ч҃л-
цы же и҆ ско́ти, и҆ възъпи́ша къ бг҃ꙋ продлъжа́-
юще. и҆ о҆брати́сѧ кожѳ̀ ѿ пꙋти́ злобы (своеѧ) и҆ Ї҃ер҃е҃ ѝ
ѿ непра́вды на́же в рꙋкꙋ е҆го́, гл҃ще. *кто́ вѣсть Ї҃ѡ҃и҃ в҃
раска́етъ ли сѧ, [и҆ли оу҆молитсѧ]7 бъ́, и҆ ѿврати́тъ гнѣ́въ на́рости своеѧ, да не поги́бнемъ· И҆
ви́дѣ бъ́ дѣлесá и҆хъ, на́ко о҆брати́шасѧ ѿ пꙋ-
тїи свои́хъ зли́хъ· и҆ раска́асѧ бъ́ о҆ зло́бѣ ю҆же
гл҃а сътвори́ти и҆мъ и҆ не сътвори́.

ерe. 18
йоі. 2

гл҃а, д҃·

Ѯ҃ѡ҃ пд
Ї҃ѡ҃и҃ в҃

съжали́ сѧ и҆ Ї҃ѡна жа́лобою вели́кою, и҆ сма-
тéсѧ. и҆ моли́сѧ къ гв҃и, и҆ рече. ѻ҆̀ г҃и, не се́
ли о҆у́бо словесá моѧ бѣ́ша е҆щѐ сꙋщꙋ мѝ на
землѝ мое́и. сего́ ради варѷ҃ бѣ́жати въ
дарсѷ҃, *зане́ разꙋмѣ́хъ на́ко (мл҃тивъ ты́)[1] е҆си́ и҆
щедръ, [и҆][2] терпели́въ, и҆ многомл҃тивъ, и҆
раска́ниса о҆ зло́бѣ҆ [ч҃лческахъ][3]. и҆ нн҃ѣ вл҃ко г҃и
възми́ дш҃ꙋ мою ѿ менѐ, на́ко оу҆́не мѝ о҆у́мрѣти
неглѝ жи́ти· И҆ рече гс҃ь къ Ї҃ѡнѣ, (почто́)[4] зѣ́ло (о҆у́бо)
разъ҆жали́ сѧ и҆. і҆ и҆зы́де Ї҃ѡна и҆з гра́да, и҆ сѣде пра́мо
гра́ду. и҆ сътвори́ себѣ (-)[5] кꙋщꙋ и҆ сѣдѧ́ше по҆̀ нею
в сѣни́ дондеже ви́дитъ что́ бꙋдетъ гра́ду. и҆
повелѣ́ гс҃ь бъ́ ты́квѣ, и҆ възни́че на́ главо́ю Ї҃ѡнѣ,
да бꙋдетъ сѣнь на́ главо́ю е҆мꙋ о҆сѣни́ти и҆̀ ѿ
зазлѣ́нїи е҆го́. и҆ о҆бра́довасѧ Ї҃ѡна о҆ ты́квѣ
ра́достїю вели́кою. и҆ повелѣ́ бъ́ чрꙋ́ви оу҆тренемꙋ
наоу́трїѧ, и҆ по҆̀ѧдѐ ты́квꙋ и҆ оу҆́ѧше· И҆ бы́сть е҆гда
възы́иде слн҃це, (-)[6] повелѣ́ бъ́ вѣ́трꙋ зно́йнꙋ
жегꙋщꙋ. и҆ приразѝ слн҃це на главꙋ Ї҃ѡнину, и҆
ѿнемога́шесѧ. и҆ ѿчаѧва́шесѧ дш҃ѣ своеѧ́, и҆ рече,
оу҆́не мѝ о҆у́мрѣти неглѝ жи́ти. и҆ рече [г҃ь][7] бъ́ къ
Ї҃ѡнѣ, зѣ́ло ли҆ сѝ жалѝши по ты́квѣ. и҆ рече (Ї҃ѡна),
зѣ́ло сѝ жалю́ (и҆) до сме́рти. и҆ рече г҃ь, ты́ [о҆у́бо][8]
поскорбѣ́ по ты́квѣ о҆ не́иже нѣ́си сѧ трꙋди́лъ [-
][9], ни възкорми́лъ еѧ̀. (-)[10] [бы́ о҆бнощъ][11], и҆
(поги́бе о҆бнощъ)[12]. а҆̂ а҆̂ ли҆ не пощажꙋ́ нинев҃вїю
гра́да вели́каа҆̂, в немже живꙋтъ мно́жае
двоюна́десѧте те́мъ ч҃лкъ, и҆́же не позна́ша
деснúцꙋ своеѧ ни шꙋи́ца и҃, и҆ ско́ти (и҆́хъ) мно́зи·

Коне́цъ проро́кꙋ, Ї҃ѡнѣ·
и҆́мать в себѣ, гл҃а, д҃·

кі мужі, і заповіли піст, і зодягнулися в мішковину від малих і до великих. **6** І прийшло слово до ниневійського царя. І він встав зі свого престолу, і з себе скинув свою одіж, і зодягнувся в мішковину, і сів на землі. **7** І заповіджено було, і сказали від царя і від його друзів в Ніневії, кажучи: Люди і скотина, воли і вівці хай не їдять нічого і хай не пасуться ані не п'ють воду! **8** І в мішковину зодягнулися люди ж і скотина і ревно закричали до Бога. І кожний відвернувся від дороги своєї злоби і від неправедності, що в його руках, кажучи: **9** *Хто знає, може Бог розкається або дасть себе ублагати і відверне гнів своєї люті. І не загинемо. **10** І побачив Бог їхні діла, що вони відвернулися від своїх поганих доріг, і розкаявся Бог за зло, яке сказав їм зробити. І не зробив.

Глава 4

1 І засмутився Йона великим смутком, і жахнувся. **2** І помолився він до Господа, і сказав: Господи! Чи, отже, це не були мої слова, ще як я був у моїй землі? Через це я випередив втекти до Тарсиса, *тому що я пізнав, що Ти є милосердний, і щедрий, і терпеливий, і дуже милосердний, і що розкаюєшся за людські злоби. **3** І тепер, Владико, Господи, візьми від мене мою душу, бо краще мені вмерти, ніж жити. **4** І сказав Господь до Йони: Отже, чому ти дуже засмутився? **5** І вийшов Йона з міста, і сів напроти міста. І він зробив собі шатро і сидів під ним в тіні, аж доки побачить, що буде з містом. **6** І Господь Бог наказав гарбузу, і вона виросла над головою Йони, щоб була тінь над його головою, щоб отінити його від його зла. І Йона зрадів великою радістю гарбузом. **7** І наказав Бог ранньому хробакові вранці, і він під'їв гарбуза, і він висох. **8** І сталося, що коли зійшло сонце, Бог наказав спекотному палючому вітрові – і сонце побило Йонину голову. І він знемагав і відрікався свого духа, і сказав: Краще мені вмерти, ніж жити. **9** І сказав Господь Бог до Йони: Чи ти дуже засмутився за гарбуза? І сказав Йона: Я дуже засмутився, і аж до смерті. **10** І сказав Господь: Отже, ти засмутився за гарбуза, над яким ти не трудився ані його не вигодував, він вночі повстав і вночі згинув. **11** А чи Я не пощаджу Ниневію – велике місто, в якому живе більше ніж дванадцять по десять тисяч людей (=120000), які не пізнали своєї правиці ані їхньої лівиці, і їхній численний скот?

пс. 84
йоі. 2

Кінець *Книги* Пророка Йони.
Має в собі 4 глави.

МІХЕЯ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

Ѡ МИХЕ́А ПРОРКЪ ГЛАВ҃А ПЕ́РВАЯ

єре. 26

1 *Господнє слово, що було до Міхеї Морастиновго в днях Йоатамових, і Ахазових, і Єзекіїних – юдиних царів, те, що він побачив про Самарію і про Єрусалим. **2** *Послухай те, народи, всі слова! І сприйми, земле, і всі, що на ній! І Господь буде у вас на свідчення, Господь зі свого святого дому! **3** *Тому що ось Господь виходить зі свого місця, і зійде, і наступить на земні висоти. **4** І похитнуться під ним гори, і долини розтануть як віск перед лицем вогню і як вода, що сходить по горах. **5** Через безбожність Якова все це і через гріх ізраїльського дому. Яка безбожність дому Якова? Чи, отже, не Самарія? Який гріх юдиного дому? Чи, отже, не Єрусалим? **6** І поставлю Самарію на склад польових овочів і на сад винограду, і розтягну її каміння до прірви, і відкрию її коріння. **7** І знищать всі її литі і все найняте, її спалять вогнем. І всі її ідоли поставлю на знищення. Тому що вона зібрала з найму блудниці і склала з найму блудниці. **8** Через це вона заплаче і заридає і піде босою і нагою, вчинить ридання, наче зміїне, і плач, наче сиринських дочок. **9** Бо її оточила рана, тому що вона прийшла аж до Юди і доторкнулася до брам мого народу, до Єрусалиму. **10** Ті, що в Геті, не величайтеся, і ті, що в Акимі, не будуйте з дому висміювання. Будете посипані землею за ваше висміювання. **11** Та, що гарно замешкує, знищу її місто. Не вийде та, що мешкає в Енан, щоб оплакувати дім. І хто близько неї, одержить від вас рану болю. **12** Хто почав на добро тій, що мешкає в болях? Бо зійшло зло від Господа на єрусалимські брами. **13** Шум зброї і кінноти тим, що живуть в Лахії, та є начальником гріха сіонській дочці. Бо в тобі знайдено ізраїльське безчестя. **14** Через це даси відпущених до ґетового насліддя, до домів безумних. Марні доми даремними були для ізраїльських царів. **15** Коли приведу твоїх спадкоємців, що живуть в Лахисі, аж до Одолама, прийде слава сіонської дочки. **16** Обголися і пострижися по твоїх молодих дітях, пошир вдівство твоє як орел, бо були забрані в полон від тебе.

ї҆ре҆ ї҃з҃

(ло́во*[1] гн҃е и҆́же бы́сть][2] і҃ст҃ъ михе́ови морасди́тину, въ дн҃и і҆ѡа́ѳа́ли, и҆ а҆ха́зовы, і҆ е҆зекі҃ины ц҃рь і҆ѹ́динъ. и҆́хже ради видѣ́ ѻ҆ самаріи, и҆ ѻ҆ і҆ер҃лимѣ· *Слы́шите лю́дїе |вс҃и словеса҆|[3], и҆ внемли́ зе́мле и҆ вс҃и и҆́же на не́и. и҆ бу́детъ гь҃ въ ва҃ въ послу́шествова́нїе, гь҃ ѿ до́му своего́ ст҃го. *и҆́мѣже се гь҃ и҆схо́ди ѿ мѣ́ста своего́. и҆ сни́де҆, и҆ наступи́тъ на высоты́ зе́мныа҆. и҆ поколѣ́бле҃тсѧ го́ры по҃ ни́мъ, и҆ раздо́ли раста́ютсѧ ꙗ҆́ко во́скъ ѿ лица҆ о́гню, и҆ ꙗ҆́ко вода҆ сходѧ́щи по го́рь. бесче́стїа ради і҆а҆ковлѧ вс҃е сѐ, и҆ гр҃ѣ ради до́му і҆и҆́лева. что҃ бесче́стїе (до́му) і҆а҆ковлю, не самарі҃а҆ (ли о҆у҆́бо). (-)[4] что҃ грѣ́хъ до́му і҆ѹ́дину, не і҆ер҃лимъ ли о҆у҆́бо. и҆ положу́ самарі҃ю въ стра́жбу о҆́вощу по́лскому и҆ в сѧ̀ виногра́ду, и҆ разберу́ въ про́пасть ка҆мы́ки е҆ѧ̀, и҆ ко́рені҃е е҆ѧ̀ ѿ҆кры́ю. и҆ вс҃а и҆́зваѧ́ныа҆ е҆ѧ̀ сѣкру́шатъ, и҆ вс҃а па́пьды е҆ѧ̀ запа́лѧ҆ ѻ҆гне́мъ, и҆ вс҃а ку́мы́ры е҆ѧ̀ положу́ въ пагубу́. поне́же ѿ наи҆ма бл҃ѹ́ница събра҆, и҆ ѿ наи҆ма бл҃ѹ́ница съврати́т· Сего́ ради въздрыда́е҆ и҆ въсплаче́сѧ, (и҆) по́и҆де боса́ и҆ нага́. сътвори́тъ пла҃ ꙗ҆́ки змі҃е́въ, и҆ печа́ль ꙗ҆́ки дш҃е́рь сѷри́йскь. ꙗ҆́ко о҆́бы́и҆де и҆́зва е҆ѧ̀ (и҆)[5] прі҃и҆де до і҆ѹ́ды, и҆ присѧ́же до вра́тъ люді҃и мои҆хъ до і҆ер҃лима· И҆́же въ ге́дѳ не възвели́чаи҆тесѧ, |і҆|[6] и҆́же въ ꙗ҆́сѵ҃мѣ не съгражда҃и҆те и҆з до́му смѣ́шнаго, прьстію посы́плетесѧ на посмѣ́а҆нїе ва́ше. всели́вшїасѧ до́бре҃ (разорю) гра҃ (-)[7] е҆ѧ̀. не и҆зы́и҆детъ живу́щїа҆ въ (е҆на́нь)[8] пла́катисѧ до́м҃ (и҆) и҆мѣ́ющь е҆ѧ̀ прі҃и҆метъ ѿ ва҃ на҃зву бо́лѣзнїи. кто҃ нача́ въ бл҃гости, вселивши҃и сѧ бо́лѣзни, ꙗ҆́ко сни́де зло́ ѿ г҃а на вра́та і҆ер҃лимла҆. шумъ о҆ру́жїа҆ и҆ конни́къ живу́щимъ в лахїи, нача́лникъ грѣ́ху та҃ е҆́сть дш҃е́ри сі҃ѻ́ни, ꙗ҆́ко в тебѣ҆ ѡ҆брѣто́шасѧ бесче́стїа҆ і҆и҆́лева· Сего́ ра́ди даси ѿпу҃ща́емыа҆ до причасті҃а҆ ге́дова до́мы сѵ҃а҆. (до́мове сѵ҃ни)[9] въ҃тще бы́ша ц҃ремъ і҆и҆́левомъ. до́нде҆же (приведу́ причасники)[10] твоа҆ живу́щаа҆ в лахи́сѣ (-)[11], да́же до ѡ҆дола́ма прі҃и҆детъ сла́ва дш҃ери [сі҃ѻ́ни][12] ѡ҆брѣсни́сѧ и҆ ѡ҆стризи по ча́дѣхъ [своихъ младыхъ][13], разшири ѡ҆брѣсне́нї҃е твое ꙗ҆́ко ѡ҆релъ, ꙗ҆́ко плѣне́ни бы́ша ѿ тебѐ·

Глава 2

1 Вони були тими, що задумують труди, і чинять зло на своїх постелях, і вдосвіта його завершують. Тому що вони підняли до Бога руки своєї молодості, **2** і задумували проти піль, і гра бували сиріт, і забирали доми, і грабували чоловіка

г҃ла҆, в҃·

бы́ша помышла́ю҆ще тр҃ѹ́ды, и҆ дѣ́лающимъ зла҆ в ло́жи҃ свои҆хъ, и҆ досвѣ́та съвръша́хѹть е҆̀. и҆́мѣже [-][1] въ҃звиго́ша і҆ст҃ъ бг҃ ру́цѣ (своѐа҆ ю҃ности)[2], и҆ помышла́хѹ на се́ла, и҆ граблѧ́хѹ сѷроты, и҆ до́мы ѡ҆и҆́махѹ. и҆ въс-

хитаху мужа, и домъ его, мужа и причастіе его· Сего ради се глетъ гь, се азъ помышляю на племя се зло, ѡ негоже не повигнете выи вашихъ, и не пойдете прости вънезапь яко врѣма зло есть· в тои днь пріиметсѧ на вы притчу, и въсплачетсѧ плачь (съ гласомъ)[3], глющемъ, страсть пострадахѡ. часть людіи моихъ измѣрисѧ юже, и не бы кто ставѧ его яко възвратитисѧ, села ваша размѣришасѧ. сего ради не будетъ тебѣ въмещющаго юже въ причастіе въ соньмѣ гни· Не плачитесѧ слезами ни слезите ти о семъ, не ѡвержетъ бо оукорізны. глѧи домъ іаковль, разгнѣва дхъ гнь, аще суть начацы его, не суть ли (оубо) словеса его добра с нимъ и проста исходятъ. и противу людіе мои (съпротивишасѧ на враждү)[4] съпротивъ миру его. кожү его одраша ѡняти оупованіе съкрушеніе рятное· Сего ради старѣишины людіи моихъ извергутсѧ из домовъ пища ихъ, злыхъ ради начатокъ ихъ ѡринушасѧ. приближитесѧ горахъ вѣчныхъ· [въстанѣте поидѣте][5] яко нѣсть [вамъ][6] се покои. нечистоты ради истлѣете тлѣніе, прогнастесѧ никим же гонимі· дхъ поставі лжү, наскапи тебѣ винѡ и піанъство. и будетъ ѡ капля людіи [моихъ][7], събираемъ съберетсѧ іаковъ съ всѣми. пожидаѧ пождү остабшихъ іиілевъ. въкупѣ положү възвращеніе ихъ аки овца въ (пустыни)[8], (и) яко паствү средѣ ложа ихъ, истекутъ ѡ чліцъ. [възыинде][9] просвѣщеніемъ пре лицемъ и, просвѣкоша и проидоша врата, и проидоша ими. і изыинде црь ихъ (пре ними)[10], гь же (вождь)[11] ихъ·

Гла, г·

Речетъ, слышите се власти іаковлѧ, и остабшіи домү іиілѧ, не вамъ ли (оубо) есть разумѣти судъ. ненавидѧщеи добра, а възыщющеи зла. схитающеи кожа ихъ с нихъ, и плоть ихъ ѡ кости ихъ. ѩо якоже объѧша плоть людіи моихъ, и кожү ихъ ѡ (кости) и одраша, и кости ихъ столькоша, и съдроби́ша яко плоть в конобъ, и яко маса в латкү. такоже възъпіютъ къ гви и не послушаетъ ихъ, и ѡвратитъ лице свое ѡ нихъ в то врема. понеже съзлиша в начатцѣ ихъ на ня· Се глетъ гь до прркъ льстящихъ люди моѧ, хаплющіи а зубы (-)[1], и проповѣдающихъ на [ня][2] миръ, и не вдасѧ въ оуста ихъ въставиша на ня рать· Сего ради нощь [будетъ вамъ][3] ѡ видѣніѧ, и тма (будетъ вамъ)[4] ѡ влъхвованіѧ. и зайдетъ слнце на прроки, и помрачнетъ на ня днь. и срамятсѧ видящеи сны, и обругаютсѧ волсви. и доглютъ до нихъ вси сіи, занѐ не будетъ послушаи ихъ. аще азъ не наплъню силы дхомъ гнимъ, и судомъ и силою. яко извѣстити іакову весчестіе его, и іиілеви грѣхъ его· Слышите се старѣишины дому іаковлѧ, и остабшіи домү іиілева. гнушающесѧ суда, и все правое развращающеи. възграждающе сіона кровьми, и

Глава 3

1 І Він скаже: Послухайте це, владо Якова і позосталі ізраїльського дому! Чи, отже, не вам пізнати суд? **2** Ви, що ненавидите добро, а шукаєте зло, що рвете з них їхню шкіру і їхні тіла від їхніх костей. **3** Але так як вони пожерли тіло мого народу, і їхню шкіру обдерли від їхньої кості, і їхні кості порозбивали і роздробили, наче тіло в казан і наче м'ясо в глечик, **4** так вони закричать до Господа, і Він не вислухає їх. І Він відверне від них своє лице в тому часі, тому що вчинили зло в їхніх задумах проти них. **5** Так говорить Господь проти пророків, які обманюють мій народ, що хапають їх зубами і проголошують на них мир. І не дано їхнім устам, вони підняли проти них війну. **6** Через це буде вам ніч без видіння і буде вам темрява без чаклування. І сонце зайде на пророків, і над ними потемніє день. **7** І завстидаються ті, що бачать сни, і висміяні будуть ворожбити, і говоритимуть проти них ці всі, тому що не буде того, хто їх вислуховує. **8** Хіба що Я наповню сили господнім духом, і судом, і силою, щоб сповістити Яковові його безчестя і Ізраїлеві його гріх. **9** Послухайте це, старшини дому Якова і позосталі ізраїльського дому, що гидуєте судом і спотворюєте все правильне, **10** що будуєте Сіон кров'ю і Єрусалим неправдами.

єз. 22
соф. 3

11 *Його старшини судили за винагороду, і його священики відповідали на взятки, і його пророки за срібло чаклували, і на Господі не спочили, кажучи: Чи не Господь у нас? На нас не
єре. 26 прийде зло. **12** Через це *Сіон буде розораний як поле через вас. І Єрусалим буде як схронок овочів, і гора дому – як лісовий гай.

Глава 4

іс. 2 **1** І *в останніх днях явною буде господня гора, приготована над гірськими вершками. І вона підніметься понад вершок, і до неї поспішать люди. **2** І до неї
іс. 2 прийдуть країни і скажуть: *Ходіть, підемо на господню гору і до дому Бога Якова. І нам покажуть його дорогу, і підемо по його дорогах. Бо з Сіону вийде закон і господнє слово з Єрусалиму. **3** І судитиме між численними народами і картатиме сильні країни до далекої землі. І розкують свою зброю на плуги і свої списи на серпи. Не візьме народ проти народу меч, і більше не вчитимуться воювати. **4** І кожний спочине під своєю лозою, і кожний – під своєю фіґою. І не буде того, хто страшить, тому що уста Господа Вседержителя це сказали. **5** Бо всі народи підуть, кожний своєю дорогою, а ми підемо в ім'я нашого Господа Бога на-віки. І далі туди. **6** В тому дні, – говорить Господь, – зберу розбиту і прийму
соф. 3 викинуту, яких Я відкинув. **7** *І поставдан. 7 лю розбиту на останок і відкинуту сильлук. 1 ною країною. І Господь зацарює в них на сіонській горі від нині і до віку. **8** Ти ж, сухий стовпе отари, сіонська дочко, до тебе прийде і ввійде попередня влада – царство з Вавилону єрусалимській дочці. **9** І тепер чому ти зло пізнав? Чи в тебе не було царя або згинула твоя рада? Адже тебе оточили болі, як тієї, що родить. **10** Терпи і кріпися і наближайся, сіонська дочко, як та, що родить. Тому що тепер вийдеш з міста, і поселишся на полі, і підеш до Вавилону. Звідти тебе забере і звідти тебе спасе твій Господь Бог, з рук твоїх ворогів. **11** І тепер проти тебе зібралися численні країни, що кажуть: Зрадіймо, і наші очі поглянуть на Сіон. **12** Вони ж не зрозуміли господнього задуму і не збагнули його раду, бо Він їх не зібрав як снопи току. **13** Встань, викинь їх, сіонська дочко, бо тобі поставлю залізні роги і нігті, твої кігті – мідні. І роздробиш численних людей, і покладеш Господеві їхнє множество і їхню силу – Господеві всієї землі. **14** І тепер Ефрімова дочка буде загороджена загородою. Зроблю війну проти вас, палицею він поб'є ізраїльські племена по челюсті.

Глава 5

мат. 2
ів. 7 **1** І *ти, Вифлеєме, доме Ефрата! Хіба ти є малим, щоб бути в юдиних тисячах? З тебе бо Мені вийде старшина, щоб бути князем в Ізраїлі. Його ж виходи від початку вічних днів. **2** Через це дасть їх до часу. Та, що родить, породить, і оста-

їзе їкв
соф Ґ

їрли́ма непра́вдами· *Старѣ́шины є̂го на мѣ́здѣ сужда́ху, и̂ жрѣцы̀ є̂го на взя́тїи ѡ̆вѣща́ваху, и̂ пр҃рцы є̂го на сребрѣ̀ влъхвова́ху. и̂ къ гд҃и (не) почива́ху глю́ще, є̂да̀ ли́ гь в на́съ, не прїи́детъ (зло̀ на́ мы)[5]· Сего ра́ди васъ дѣ́ла *(я̂ко (и̂) ни́ва разоре́тсѧ сїо́нъ)[6], и̂ їр҃и̂ їкз
їрли́мъ я̂́ко стража̀ пꙋ́ческа бꙋ́детъ, и̂ гора̀ до́му я̂́ко и̂ лꙋгъ дꙋбра́вскь·

Гла, д·

бꙋ́детъ* въ послѣ́днѧѧ дн҃и я̂вле́на гора̀ гн҃ѧ ѹ̆гото́вана на̀ връхѝ горны́ми, и̂ възнесе́тсѧ выше холмь, и̂ потеку́тсѧ к не́и лю́дїе, и̂ прїи́дꙋтъ [к нем][1] стра́ны (-)[2], и̂ рекꙋтъ. *гра́дѣте да възы́идем҃ на гору̀ гн҃ю, и̂ в до́мъ бг҃а і̂а́ковлѧ. и̂ покажꙋтъ на́мъ пꙋть є̂го, и̂ по́идемъ по пꙋт҃и̂ є̂го· я̂́ко ѿ сїо́на и̂зы́идет҃ зако́, и̂ сло́во гн҃е и̂зъ і̂ер҃лима. и̂ раꙁсꙋди́т҃ средѣ лю́дїи мно́гь, и̂ наказа́етъ страны̀ кр҃тѣ́пки до [земл҃а][3] да́лнѧѧ· и̂ раскꙋю́тъ (о̂ру́жїѧ)[4] своѧ на ра́ла, и сꙋ́лица своѧ на сръпы̀. (-)[5] не възмꙋт҃ лю́дїе противꙋ лю́демъ меча̀, и̂ не наꙋ́чатсѧ ѥ̂семꙋ воева́ти· и̂ почїетъ кѡ́ждо по̂ лозо́ю своє́ю, и̂ кѡ́ждо по̂ смоко́вїю своє́ю, и̂ не бꙋ́детъ постраша́ющаго. занѐ ꙋ̆ста̀ гн҃ѧ вседръжи́теля гла́же є̂е. я̂́ко вс҃и лю́дїе по́идꙋт҃ кѡ́ждо въ пꙋть свои, а̂ мы̀ по́идем҃ въ и̂́мѧ г҃а бг҃а на́шего, въ вѣ́къ и̂ про́чета́мо· въ то́и дн҃ь гла́етъ гь, съберꙋ сѣкрꙋше́ннꙋю, и̂ ѡ̆врьже́ннꙋю прїи́мꙋ (-)[6] є̂́же ѡ̆рин҃ꙋ. *и̂ положꙋ сѣкрꙋше́ннꙋю въ о̂ста́ноукъ и̂ ѡ̆врьже́ннꙋю въ страну̀ кр҃тѣ́пкꙋ. и̂ цр҃твꙋ́етъ гь в нихъ в горѣ сїо́нѣ, ѡ̆ нн҃ѣ и̂ въ вѣ́къ· (-)[7] ты́ (же) сто́лпе па́ствы м҃глен҃ъ дщи сїо́нѧ к тебѣ̀ прїи́детъ, и̂ вни́детъ вла́сть прьвѧѧ цр҃тво и̂з вавꙋ́лона дщерѝ і̂ер҃лим҃ли· и̂ нн҃ѣ въскꙋ́ю познà зло̀. не бѣ́ ли́ тебѣ цр҃ь. и̂ли совѣ́тъ твои погиба́ше. я̂́ко о̂бы́идо́ша тѧ бо́лѣзни я̂́ко раждаю́щїѧ. претръпева́и̂ и̂ кр҃тѣпи́сѧ, и̂ приближа́йсѧ дщи сїо́нѧ я̂́ко раждаю́щїѧ. занѐ и̂́нѣ и̂зы́ideши и̂з гра́да и̂ (оўели́шисѧ)[8] на́ поли, и̂ до́идеши вавꙋ́лона. шт҃ꙋ́дꙋ ѡ̆и̂́метъ тѧ, и̂ шт҃ꙋ́дꙋ и̂зба́витъ тѧ гь бг҃ъ твои ѡ̆ рꙋкъ вра́гъ твои̂хъ. и̂ и̂́нѣ събра́шасѧ на тѧ страны̀ мно́ги, глюще, пора́дꙋемсѧ, и̂ позрѣ́чете по сїо́нꙋ о́чи на́ши. [сїи же][9] не разꙋмѣша помышле́нїѧ гн҃ѧ, и̂ не домы́слишасѧ совѣ́та є̂го, я̂́ко [не][10] събра̀ и̂хъ а̂ки снопо́къ гуме́нныхъ· въстанѝ (и̂звѣ́рзи)[11] а҃ дщи сїонѧ, я̂́ко ро́ги твоѧ положꙋ желѣ́зны, и̂ но́гти па́зногти твоѧ̀ [-][12] мѣ́дяны. и̂ о̂тонѣ́чи́ши лю́ди мно́ги, и̂ възло́жиши гѣи мно́жество и̂́хъ, и̂ кр҃тѣпость и̂ гѣи всеѧ̀ землѧ̀· [и̂][13] и̂́нѣ о̂гради́сѧ дщи [є̂фр҃тѣмова][14] о̂граждє́нїе̂. ра́ть оучиню̀ на вы, жезло́мъ поразитъ за че́люсть пле́мена і̂и̂лева·

Гла, е·

ты̀* видлео́ме до́ме є̂фра́ѳ̂ є̂да̀ ма̂ є̂си ты̀ я̂́коже быти в ты́сꙋщахъ і̂ꙋ́дины́хъ· ѡ̆ тебе (бо) мн҃ѣ и̂зы́идетъ (старѣ́шинна) я̂́ко бы́ти въ кнажество въ і̂и̂ли, (-)[1] и̂сходи (же) є̂го и̂скѡ́ни дн҃їи вѣ́чныхъ· Сего ра̂ дастъ а҃ до

мт҃ѣ в
і̂ѡа̂ з

вре́мене, раждаю́щаѧ ро́дитъ. и̂ о҆ста́вшеи бра́тїѧ и̂хъ вънъзвратѧ́тсѧ къ сн҃омъ їи҃левомъ. и̂ ста́нетъ и̂ оу҆́зритъ, и̂ оу҆̂пасетъ па́ствоу свою̀ съ кр҃тпостїю г҃ь. и̂ вънъ сла́воу и́мени г҃а б҃а тому̀ бу́дутъ. занѐ нн҃ѣ вънъзвели́читсѧ до конецъ землѝ. и̂ бу́детъ сеѝ ми́ръ. е҆гда̀ а҆сси́ръ прїи́детъ на зе́млю ва́шоу, и̂ е҆гда̀ вънъзы́детъ на страноу̀ ва́шоу· и̂ вънста́нутъ на́нь се́дмь пастоухъ и̂ о́смь на́звъ чл҃ки. и̂ оу҆̂пасоутъ а҆сси́ра (о҆р҃жїемъ)[2], и̂ зе́млю невро́довоу ко́пїѧми ѥ҆̀. і̂ и̂зба́витъ ѿ а҆сси́ра е҆гда прїи́детъ на зе́млю [ва́шоу][3], и̂ е҆гда вънъступи́ на предѣ́лы [ва́ша][4]. и̂ бу́детъ о҆ста́нокъ і̂а́кови вънъ страна́хъ сре́дѣ людїи мно́гъ а҆́ки роса̀ ѿ г҃а па́дающи, и̂ на́ко а́гньцы на садѣ́, на́коже да не събере́тсѧ ни е҆ди́нъ, ни съторъпи́тъ вънъ сн҃охъ чл҃ческѣхъ· и̂ бу́детъ о҆ста́нокъ і̂а́кови вънъ страна́хъ средѣ людїи мно́гъ а҆́ки ле́въ вънъ ско́тѣхъ вънъ дубра́вѣ, и̂ на́ко льви́чищъ вънъ ста́дѣхъ о҆́вчїихъ. на́коже е҆гда про́идетъ и̂ ѿлоучи́въ вънъсхи́титъ, и̂ не бу́дѣ ѿи́ма́ющаго. вънъзнесе́тсѧ рука̀ твоѧ на сожала́ющаѧ тебѣ, и̂ вси̂ вра́зи твоѝ потреба́тсѧ· и̂ бу́дѣ в тоѝ дн҃ь гл҃етъ г҃ь, потреблю̀ ко́ня твоѧ и҆̂з сре́ды твоеѧ, и̂ погоублю̀ о҆р҃жїе твое, и̂ потреблю̀ гра́ды ѿ землѝ твоеѧ, и̂ разве́ргоу вси̂ тве́рди твоѧ. и̂ ѿвръгоу влъхвова́нїѧ ѿ роукоу твоею, и̂ влъхвоующїи не бу́дутъ в тебѣ. и̂ потреблю̀ и҆̂зваѧ́нныѧ твоа, и̂ кумі́ры твоѧ и҆̂з сре́ды тебе. и̂ посѣкоу лоуги средѣ тебе, и̂ погоублю̀ гра́ды твоѧ. и̂ съторю̀ съ гнѣ́вомъ и̂ съ на́ростїю мъсть страна́мъ, поне́же не послоушаша·

лі з їхніх братів повернуться до ізраїльських синів. **3** І Господь встане і побачить, і пастиме своє стадо зі силою. І в славі імені Господа Бога йому будуть. Тому що тепер він стане великим до кінців землі. **4** І буде цей мир. Коли прийде Асир на вашу землю і коли прийде до вашої країни, то проти нього підведеться сім пастухів і вісім людських кар. **5** І пастимуть Асира зброєю і Невродову землю її списами. І він спасе від Асира, коли той прийде на вашу землю і коли вступить у ваші околиці. **6** І буде позостале Якова в країнах серед численних народів як роса від Господа, що падає і як ягнята в саду, щоб не зібраний був ні один ані не потерпів у людських синах. **7** І буде позостале Якова в країнах посеред численних народів як лев між скотиною в лісі і як левеня в отарах овець. Так як коли той перейде і, відлучивши, захопить. І не буде того, хто відібрав би. **8** Твоя рука підніметься проти тих, що гноблять тебе, і всі твої вороги будуть вигублені. **9** І буде в тому дні, – говорить Господь, – вигублю твоїх коней з-посеред тебе, і знищу твою зброю, **10** і знищу міста з твоєї землі, і розкину всі твої кріпості. **11** І викину ворожбитство з твоїх рук, і ворожбитів не буде в тобі. **12** І вигублю твоє лите і твоїх кумирів з-посеред тебе, і після цього не поклонишся ділам твоїх рук. **13** І вирубаю гаї з-посеред тебе і знищу твої міста. **14** І з гнівом, і з люттю зроблю помсту країнам, тому що вони не послухалися.

Гл҃а, ѕ·

слы́шите [е҆го́же ради г҃а г҃ь][1]. въста́ни, [и̂][2] съприсѧ съ гора́ми, и̂ да слы́шѧ́т холми гла҆̂ твоѝ· Слы́шите [хо́лми][3] сѹ́дъ г҃нь, и̂ дѣ́бри по́жди земльнїи. на́ко сѹ́дъ г҃нь къ лю́демъ е҆̂го, и̂ съ і̂и҃лемъ съпритсѧ· лю́дїе моѝ что̂ сътвори́хъ (вамъ)[4]. чи҃м ли (васъ)[5] о҆́скорби́хъ. чи́м ли (вы)[6] стужи́хъ. ѿвѣщаите ми́н. *зане лѝ и҆́звєдохъ тѧ и̂ землѧ̀ е҆гу́петскыи, [і̂][7] и҆̂з до́му работы̀ и҆̂зба́вихъ тѧ, и̂ пусти́хъ пре҆̂ (тобо́ю)[8] моу҆̀сїѧ, и̂ а҆а҆рона, и̂ маріа́мъ
д мо҆ ди
люде́ї моѝ помани́тѣ оу҆́бо *что̂ совѣщѧ̀ на́ вы балаа́къ цр҃ь моа҆ви́тскыи, и̂ что̂ е҆́моу ѿвѣщѧ̀ балаа́мъ сн҃ъ веоро́въ ѿ сести́ма до галга́ла, на́ко да позна́е҆тсѧ пра́вда г҃нѧ· о҆̂ че́мъ постигноу г҃а. сра́щоу б҃а моего̀ вы́шнаго. а҆̂ще сра́щоу и҆̀ съ всесъжже́нїемъ те́лцы лѣтошними. а҆̂ще прїи́ме г҃ь ѿ ты́сѧщъ о́венъ, и҆̂ли ѿ те́мъ ко́злищъ тученъ. а҆̂ще дамъ пръве́нца моѧ за бесче́стїѧ [моѧ][9]. пло҆̂ оу҆́тробы мое́ѧ за гр҃хы̀ дш҃и моеѧ. а҆̂ще и҆́звѣсти́сѧ тебѣ ч҃л҃че что̂ добро̀, и҆̂ли чесо̀ г҃ь про́ситъ ѿ тебѐ. но̂ е҆̂же твори́ти сѹ́ и̂ люби́ти мл҃ть, и̂ гото́воу бы́ти на́коже по́ити съ г҃мъ б҃мъ твои́мъ· Гла́съ г҃нь гра́ду призове́тсѧ, и̂ сп҃сетъ бо́ѧщаѧсѧ и́мени е҆̂го. послоушаи племѧ̀, [-][10] кто̂ (оу҆́бо) оу҆̂кра́ситъ гра́дъ, е҆̂да̀ о́гнь, и҆̂ли домъ безако́нныхъ събира́ѧ и҆́мѣнїѧ безако́нїѧ, и̂ [съ][11] оу҆̂кори́зною непра́вдоу· [и̂][12] а҆́ще о҆́правди́тсѧ вънъ мѣ́рахъ безако́н-

Глава 6

1 Послухайте задля чого промовив Господь: Встань і судися з горами! І хай верхи почують твій голос! **2** Послухайте, вершки, господній суд, і долини основи землі, бо господній суд до його народу. І Він змагатиметься з Ізраїлем. **3** Народе мій, що Я тобі зробив? Чим же тебе засмутив? Чим же тобі дошкулив? Відповіси мені. **4** *Тому що Я тебе вивів з єгипетської землі, і Я тебе спас з дому рабства, і Я вислав перед тобою Мойсея, і Аарона, і Маріяму. **5** *Народе мій, згадай, отже, що проти тебе врадив Валлак, моавитський цар, і що йому відповів Валаам, Веоровий син, від Сестима до Ґалґала, щоб явною стала господня праведність. **6** Чим схоплю Господа, зустріну мого Бога Всевишнього? Хіба зустріну його з всепаленням однолітніми телятами? **7** Чи Господь сприйме тисячу баранів або десять тисяч годованих кіз? Хіба дам моїх первородних за мої безчестя, плід мого лона за гріхи моєї душі? **8** Хіба сповіщено тобі, людино, що добре або що Господь просить в тебе? Хіба щоб чинити суд, і любити милосердя, і бути готовим, щоб піти з твоїм Господом Богом? **9** Господній Голос над містом прикличеться і Він спасе тих, хто бояться його імені! Послухай, племене, отже, хто прикрасить місто? **10** Чи вогонь або

мой2. 14

мой4. 22 і 33

дім беззаконних, той, що збирає скарби беззаконня і неправедність з доганою? **11** І хіба оправдається беззаконний в мірилах і мішком лукавої міри? **12** Від них же вони наповнили їхнє багатство безбожності. І ті, що в ньому мешкають, сказали брехню, і їхній язик піднявся вгору в їхніх устах. **13** І Я почну побивати тебе і знищу тебе твоїми гріхами. **14** Ти їстимеш, і не наситишся. І відкину тебе тобою. І відійдеш, і не спасешся. І ті з них, що лиш спасуться, будуть видані зброї. **15** *Ти сієш, але не жатимеш. Ти витиснеш олію, але не намастишся олією. І насадите вино, і не питимете того вина. І згинуть закони мого народу, **16** бо берегли Замбріїні приписи і всі діла Ахавового дому. І ви пішли за їхніми радами, щоб видати на знищення, і тих, що в ньому живуть, – на сичання. І одержите погорду народів.

мой5. 28
анг. 1

Глава 7

1 Ох горе мені! Став я так, як той, хто збирає солому в жнива і як незрілий виноград в зборі винограду, коли немає грон, щоб їсти первоплідні, які забажала моя душа. Ох горе мені, душе! **2** Бо згинув боязливий з землі і немає праведного в людях. Всі судяться в крові, кожний з них гнітить свого ближнього, **3** приготовляють їхні руки на зло. Князь просить і суддя сказав мирні слова, а задуми його душі – обман. І заберу **4** їхні добра як міль, що поїдає і йде зі шкодою в дні відвідин. Ох горе! Ох горе! Прийшли твої помсти, тепер будуть їхні плачі. **5** Не надійтеся на друзів ані не надійтеся на старшин, і бережися твоєї співжительки, щоб щось їй сказати. **6** Тому що син не шанує батька, дочка ж повстане проти своєї матері і невістка проти своєї свекрухи, *вороги всі мужі, що в його домі. **7** Я ж на Господа погляну. Стерплю Богові – моєму спасителеві. І мій Бог мене вислухає. **8** Хай не радіє мій ворог, бо я впав. І встану, тому що якщо сяду в темряві, Господь – мені світло. **9** Стерплю господній гнів, бо я згрішив проти Нього, аж доки він не оправдає мій суд. І Він видасть мені вирок і виведе мене на світло. І я побачу його праведність. **10** І мій ворог побачить і побачить сором, кажучи до мене: Де є твій Бог? Мої очі глядітимуть на неї. Тепер він буде на потоптання, як болото на дорогах **11** в днях ліплення цегол. І того дня Він відкине твої закони. **12** І твої міста прийдуть на вирівняння і на поділення асирійцям, і твої сильні міста – на поділення від Тиру до асирійської ріки, і від моря до моря, і від гори до гори. День води і замішання. **13** І земля буде на вигублення з тими, що на ній живуть, від плоду їхніх задумів. **14** Паси свій народ палицею, своє плем'я. Вівці твого насліддя, що поселилися самі в лісі, посеред Кармилу, вони пастимуть Васанитиду і Ґалаадитиду, так як і дні віку. **15** І після днів твого виходу з Єгипту побачите подиву гідне, **16** країни побачать і засоромляться всією їхньою силою. Руки покладуть на їхні уста, їхні вуха оглухнуть. **17** Вони полижуть порох, як змії, плазуючи по землі, будуть стривожені, і в ґвалтищи мовлять лукавиа. Ѡ них же богатство їхъ бесчестїа наплъниша, и живущеи в неи глаху лжу, и назыкъ їхъ възнесеса въ оустѣ їхъ· И азъ начну поражати тя [и][13] погублю тя грѣхи твоїми. ты насы и не насытишися, и [ѡрину тя тобою. и съвратишися][14], и не избудеши. и елико їхъ аще избудетъ оружїю са предадатъ· *ты сѣеши, но не пожнеши. ты изгнетеши масличїе, но не помажешися маслѡ. и (насадите) винѡ, и не їстїете (винà того). и погибнутъ закони людїи моихъ. [снабдѣша бо оправленїа замбрїина][15], и вса дѣлеса дому ахавла. и походисте въ совѣтехъ их коже предати (-)[16] ѣ пагубу, и живущаа в неи въ звизданїе, и оукоризны людьски прїимете·

ѣ мѡ їси
аггел й

Гла, з·

У люте мнѣ, быхъ аки събираи сламу на жатвѣ и яко пародокъ въ имянїи. не бывшу грозну яко ясти прьвоплодныа [яже въжделѣ дша моа][1]· Оу люте мнѣ дше яко погибе боазнивыи съ земла, і исправлающаго въ чльцехъ нѣсть. вси въ кровехъ праться, кождо их подругу своему (залѣ)[2], на злобу руцѣ їхъ оуготовлаютъ. князь проситъ, и судїи мирнаа словеса (гла)[3], (а) помыслъ дша его (лесть)[4]. и Ѡимъ благости и. яко моль ядаи и ходаи въ вредѣ въ дни приспѣшенїа [-][5] оу люте, оу люте, Ѡмѣшенїа твоа приспѣша, нынѣ будутъ плачи їхъ. не оуповаите въ другѣ ни надѣитеся старѣишинахъ. (и) Ѡ сожителница своеа храниса сказати ей что. понеже сн не чтетъ Ѡца, дщи же въстанетъ на мтрь свою, [и][6] невѣста на свекровь свою. *врази [вси][7] мужи йже в дому его· Чз же ко гви вызрю, тръплю ко бу спсу моему, [и][8] оуслышитъ ма бъ мои. да са не порадуетъ врагъ мои яко падохса, и въстану. зане аще сяду въ тмѣ, гь [свѣ][9] мнѣ· Гнѣвъ гнь тръплю яко съгрѣшихъ ему, дондеже исправитъ прю мою и сътворитъ осуждёнїе мое, і изведетъ ма на свѣтъ, [и][10] оузрю правду его· и оузритъ врагъ мои, и оусмотритъ стыдѣнїе глющи ко мнѣ, гдѣ ести бъ твои. очи мои позерчета по ней, нынѣ будетъ въ попранїе аки калъ на путехъ въ дни граждёнїа лайнъ. (-)[11] и Ѡврьжи (тои дни закоы [твоа][12])[13], и гради твои прїидутъ на поравнанїе и въ раздѣленїе асѵрїиско, и гради твои твердїи въ раздѣленїе Ѡ тѵра до рѣкы [асѵрїиски][14], [и Ѡ мора до мора, и Ѡ горы до горы][15], дни водѣ и млъвѣ. и будетъ земла въ пагубу съ живущими на ней, Ѡ плода начатоикъ и· Паси люди своа жезлѡ [плема][16] свое овца причастїа твоего вселающаса ѣдины в дубравѣ, средѣ кармила попасу васанитиду и галаадиискы, якоже (и) дне вѣка. и по днѣ исхода твоего и ѣгѵпта оузрите чюдесна, оузра страны и оусрамаса Ѡ всеа крѣпости и. [руцѣ възложа][17] на оуста и оуши и оглохнета. полижу прьсть яко

дѣа҃ї мѹро҃ ѧ҃і

змїа плѣжѹще по҆ зе҃ли, смѧтѹ́ся о҆бше́ствїе҆ е҃й. о҆ гн҃ѣ бз҃ѣ на́ше҆ оу҆жасну́ся и҆ оу҆боя́ся ѿ него. *кто҆ бг҃ъ ѩ҆ки ты҃ ѿмщ҃а́ безако́нїа и҆ престѹпа́ѧ непра́вы о҆ста́вшїй причасти́ѧ е҆го. и҆ не оу҆дръжа свидѣ́нїе гнѣ́ва своего҆ на́ко вольникъ мл҃ти е҆. то́и о҆бра́тїй и҆ помилу́етъ на́ы, [и҆][18] погрузи́ непра́вды на́ша, и҆ вѣ҆вр҃же́тъ въ глубины́ морскїѧ вс҃а грѣхи́ на́ша. даси́ и҆сти́ну і҆а́кову, (и҆) ми́лость а҆враа́му на́коже е҆си́ кла́лся ѿ҆ц҃е́мъ нашимъ въ дн҃и пр҃вы́ѧ·

Конецъ пр҃рчу михе́и.
и́мать в себѣ гл҃а, з҃·

НАУ́МЪ ПР҃ОРКЪ ГЛАВ҃А ПР҃ВАѧ

на́тїе[1] нинев҃ї́инo. кни́ги видѣ́нїѧ наоу́мла е҆лкесе́е́ва· бг҃ъ ревни́въ, и҆ мсти́ѧ гн҃ь. [-][2] съ ѩ҆ростїю мсти́ѧ гн҃ь съпоста́ты е҆го, и҆ ѿмщ҃а́етъ враги е҆го. гн҃ь терпели́в и҆ вели́ка крѣ́пость е҆го. и҆ о҆чища́ѧ не о҆чи́ститъ.гн҃ь сконча́нїемъ и҆ съ тр҃со́мъ пу́ть е҆го, и҆ о҆́блацы пра́ но́гу е҆го. запрещ҃а́ѧ мо́рю и҆ (послу́шаѧ́)[3] є҆, и҆ вс҃а рѣки и҆скажа́ѧ. оу҆мала́ѧ васанитїйскаѧ и҆ кармильскаѧ, (-)[4] процвѣта́ющаѧ (дубра́вы)[5] о҆скудѣ́ша. го́ры потрасо́шасѧ ѿ не҆́, и҆ хо́лми поколѣба́шасѧ. и҆ оу҆сумнѣ́ся земла҆ (вс҃а) ѿ лица е҆му, (-)[6] и҆ вс҃и живу́щеи на не́и. ѿ лица гнѣ́ва е҆го кто҆ стерпи́тъ, (и҆ли)[7] кто҆ ѧ҆ съпроти́витъ въ гнѣ́вѣ ѩ҆ро́сти е҆го. ѩ҆́рость е҆го раста́етъ вла́сти, и҆ ка́менїе сътре́ся ѿ него҆· бл҃гости́въ гн҃ь тр҃па́щ҃и е҆му въ дн҃ь скорбѣ́нїѧ, и҆ зна́ѧ бо́ѧщаѧся е҆го. и҆ въ потопѣ пу́ть сконча́нїе сътори́тъ, (и҆ въста́ющаѧ)[8] враги е҆го прожене́ тм҃а. что҆ помышла́ете къ гв҃и, сконча́нїе (-)[9] сътворі́, не мсти́тъ два́жды и҆ногдою въ скорби́· ѩ҆́ко до коре́нїа [-][10] по́сохнетъ, и҆ ѩ҆́ко (-)[11] (съгребу́тъ) о҆́плитающїѧ, пона́стсѧ (-)[12] ѩ҆́ко тро́сть сухоты҃ полна, ѩ҆́ко тебе҆ и҆зы́идетъ. что҆ помышла́ете до гн҃а зл҃ѣ, совѣщава́ющеи съпроти́внаа· се҆ гл҃ть гн҃ь влада́ѧ вода́ми мно́гами, и҆ си́це раста́ютсѧ, и҆ слу́хъ тво́и не оу҆слы́шитсѧ ксемѹ҆· и҆ нн҃ѣ съкрѹшѹ҆ же́злъ е҆го ѿ тебе҆, и҆ съоу́зы твоѧ҆ расы́плю. и҆ заповѣ́сть о҆ тебѣ гн҃ь, не раа҃сѣ́ется ѿ и́мени твое҆го кѹ҆ сему҆. ѿ до́му бо́га твое҆го потреблю҆ и҆звая́ныѧ и҆ слїа́ныѧ. положѹ҆ гро́бъ твои́ ѩ҆́ко (нечестенъ е҆си)[13] е҆е на́ гора́х но́ги *бл҃говѣствѹ́ющаго и҆ възвѣщ҃а́ющаго ми́ръ. празднѹи і҆оу́до пра́ники твоѧ҆, ѿда́ждь мл҃твы твоѧ҆. зане не прило́житъ (-)[14] ѩ҆́ко про́ити въ о҆бе҃тша́нїе. сѣ҃часѧ і҆ и҆зве́ржесѧ·

ісаїа҃ нв крн҃ї і҆

гл҃а, в҃·

тъзыиде ѣ҆дыха́ѧй въ лице твое ѿе́мла ѿ о҆скорбле́нїа. оу҆смотри пу́ть, оу҆крѣпи чресла҆,

ні їхнім оточенням. Жахнуться нашому в Господі Бозі і злякаються його. **18** *Хто такий Бог як Ти? Що мстиш беззаконня і переступає неправедності для осталих його насліддя? І не затримав Він свідчення свого гніву, бо Він є Той, хто бажає милосердя. **19** Той поверне і помилує нас, і затопить наші неправедності, і кине в морські глибини всі наші гріхи. **20** Даси правду Якову і милосердя Авраамові, так як ти поклявся нашим батькам у перших днях.

дія. 10 муд. 11

Кінець *Книги* Пророка Михеї.
Має в собі 7 глав.

НАУМ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

1 Тягар Ниневіїн. Книги видіння Наума Елкесеєвого. **2** Бог ревнивий і Господь мстивий. З люттю мстить Господь його ворогам і мститься на його ворогах. **3** Господь терпеливий. І велика його сила. І той, хто чистить, не очистить. Господь в завершенні, і його дорога в трясінні, і хмари – порох його ніг. **4** Він грозить морю, і воно слухається його і спустошує всі ріки. Він малими робить васнитидське і кармильське, пропало те, що цвіте в лісі. **5** Гори затрусилися від нього і вершки зрушилися. І засумувала вся земля від його лиця і всі, що на ній живуть. **6** Від лиця його гніву хто стерпить? І хто спротивиться в гніві його люті? Його гнів розтоплює владу, і каміння від нього розсипалося. **7** Господь добрий до тих, що Його терплять в день скорботи. І Він пізнає тих, що Його бояться. **8** І в потопі дороги Він зробить кінець. І темрява прожене тих Його ворогів, що повстають. **9** Що задумуєте проти Господа? Він зробить кінець, двічі разом не помстить у скорботі. **10** Бо до коріння висохне і згрібуть, наче сплетене, пожертий буде, так як тростина, повна сухості **11** від тебе вийде. Чому задумуєте погане проти Господа, змовляючись проти. **12** Це говорить Господь, що володіє великими водами: І так розступляться. І твій голос більше не почується. **13** І тепер розломлю його палицю, розірву від тебе і твої кайдани. **14** І Господь заповість про тебе, більше не розсіється твоє ім'я. З дому твого Бога знищу різьблене і лите. Поставлю твою гробницю, бо ти є нешляхетним.

іс. 52 рим. 10

2,1 Ось на горах ноги *того, що сповіщає і що сповіщає мир. Святкуй, Юдо, твої празники! Віддай твої молитви. Тому що не додадуть більше перейти в старіння. Закінчено і викинуто.

Глава 2

2 Прийшов той, що дихає в твоє лице, що забирає зі скорботи. Гляди на дорогу. Скріпи бедра. Будь дуже мужній силою.

3 Тому що Господь відвернув погорду
Якова, так як ізраїльську погорду. Тому
що трясучи їх потрясли і рознесли їхнє
галуззя – **4** щити сильних з людей, силь-
них мужів, що гралися у вогні. Вуздечки
їхньої зброї в дні їхнього приготування, і
вершники замішаються **5** на дорогах, і
замішається зброя, і сплетуться на вули-
цях. Їхній вид, наче вогненні свічі і наче
блискавки, що пробігають. **6** І згадають
їхні старшини, і втечуть у день, і знемо-
жуть їхні дороги. І поспішать на мури, і
приготують їхні передні сторожі. **7** Бра-
ми міст відкриються, і впали царства, **8** і
майно відкинуте. Він же піднімався. І її
рабині були ведені, наче голубки, що
воркотали у своїх серцях. **9** І ниневійці –
як водяна купіль її води, і вони ж, втіка-
ючи, не спинились. І не було того, хто
боронив. **10** Грабували срібло, грабува-
ли золото. І не було кінця її майна. Тяж-
ким був понад усіх її бажаний посуд. **11** І
ic. 13 трясіння, і трушення, і кипіння, *і ла-
мання серця, і ослаблення колін, і біль
по всіх бедрах, і лице всіх як сажа горш-
ка. **12** Де є левове святе і пасовисько, що
є ле венят? Куди пішов лев, щоб влізло
туди левеня, і не було того, хто лякав? **13**
Лев схопить достатнє його левенятам, і
задушив його ловом, і наповнив своє
гніздо ловом і своє поселення грабун-
ком. **14** Ось Я проти тебе, – говорить
Господь, всього Вседержитель. І спалю
димом твоє множество. І твоїх левів
пожере зброя. І вигублю твій лов з землі.
І більше не почуються твої діла.

вѣзмужа́и кр҃тв҃постїю вѣ҆ло. поне́же ѿвратити г҃ь оу҆ко-
ри́зну їа́ковлю ꙗ҆коже оу҆ ко́ри́зну їи҃левꙋ. зане съ҆тресáю-
щеи съ҆тр҆сошa а҃, и҆ лозы и҃ расы́паша. щи́ты си́л-
ныхъ (-)[1], ѿ чл҃къ мужа́ си́лны и҆гра́ющаꙗ въ о҆́гни,
брънзды о҆́ружїа и҃хъ въ дн҃ь оу҆готова́нїа [и҃][2], и҆ коń-
ницы вѣзматꙋтсꙗ на пꙋт҃е҆, и҆ смаꙋтсꙗ о҆́ру-
жїа и҆ сплетꙋтсꙗ на стьгнахъ. ви́дъ и҃хъ ꙗ҆́ко свѣ-
ща о҆́гнены, и҆ ꙗ҆́ко молнїа мы́каю҆щаꙗ. и҆ пома-
нꙋтъ старѣ́шины и҃хъ, и҆ провѣгнꙋтъ дн҃їи, и҆ ѿ-
немогꙋтсꙗ (пꙋтїе)[3] и҃хъ. и҆ потщáсꙗ на забра́ла, и҆
оу҆гото́вастъ пр҃е҆наа҃ стра҃бы и҃· вра́та [гра҃наа҃][4] ѿ-
ве́рзꙋтсꙗ, и҆ ц҃р҃тв҃ ѿпадо́ша, і҆ и҃мѣнїе ѿвръзеса҃. (-)[5]
сїи (же) вѣсхожа́ше. и҆ рабы́ня е҃а҃ веда́хусꙗ ꙗ҆́ко го́лꙋ-
бїе горка́юще въ с҃рц҃ы́ свои́хъ. і҆ нинев҃ві́ины ꙗ҆́ко кꙋпель
во҃наа҃ воды е҃а҃. и҆ сїи же вѣжа́ще не ста́ша, и҆ не
ба́ше ставлáюща҃го. расхита́хꙋ сребро̀, расхитахꙋ
зла́то, и҆ не ба́ше конца и҃мѣнїа е҃а, о҆таю҆́чаша па́-
че всѣхъ сосꙋды и҃зволе́нїа е҃а҃. (и҆) съ҆тр҆сенїе и҆ по-
тр҆сенїе и҆ вѣскы́пѣнїе, *и҆ с҃рца съ҆кр҆ꙋшенїе, и҆ раслаб- ісаїа гі
ленїе колѣнїю,и҆ бо́лѣзнь по вс҃ѣ҆ чре́сломъ,и҆ лице всѣхъ
ꙗ҆́ко о҆полѣнїе ла́точьное· г҃дь е҃сть (ста́)[6] л҃е҆́скаа҃, и҆
па́житъ сꙋщаа҃ львы́чищ҃е҆. ка́мо и҃дѐ ле́въ, ꙗ҆́ко влѣ-
сти тамо львы́чищь, и҆ не ба́ше пострашáющ҃а҃. ле́въ
вѣсхити́тъ доблѣ́ющее львы́чищемъ е҃го, и҆ оу҆да́ви ло́-
момъ е҃го, и҆ напо́лни ловы́твы гнѣ́здо свое, и҆ ста́ю своꙋ
вѣсхита́нїа҃. Се а҃зъ на́ тѧ, г҃летъ г҃ь всемꙋ съ҆дръ-
жи́тель. и҆ пожегꙋ ды́момъ мно́жества твоа҃, и҆ львы
твоа҃ пожа́стъ (о҆́ружїе)[7], и҆ потреблю̀ съ҆ земла҃ ловы́т-
вꙋ твоюꙋ, и҆ не оу҆слы́ша҃сꙗ и҃семꙋ дѣла твоа҃·

Глава 3

єз. 44 **1** О *місто крові і всеобманливе, пов-
авв. 2 не неправедності! Не шукатиметься ло-
ву. **2** В голосі війни і голос трясіння ко-
ліс і коня, що біжить, і зброї, що шумить,
3 і вершника, що їде, і вилискуючого ме-
ча, і блискучого щита, і множества поби-
тих, і тягаря падіння. І не було кінця її
країнам, і знеможуть в їхніх тілах **4** від
множества її розпусти. Гарна і мила роз-
пуснице, старшино чаклунів, що продає
країни в її розпусті і племена в її ворож-
ic. 47 бах. **5** *Ось Я проти тебе, – говорить Гос-
подь Бог, всього Вседержитель. І від-
крию позаду тебе, до твого лиця. Пока-
жу твій сором країнам і твоє безчестя
царствам, **6** і кину на тебе гидоту за
твоїми нечистотами, і поставлю тебе на
притчу. **7** І буде, що кожний, хто тебе ба-
чить, зійде від тебе і скаже: Грішна Ни-
невія. Хто за нею застогне? Звідки вип-
рошу їй потіху, **8** щоб приготувати част-
ку, впорядкувати країну, приготувати
частку Аммонові тих, що живуть в ріках.
Вода довкруг неї: її початок – море і вода
її – стіни, **9** і Ефіопія, і Єгипет – її сила. І
немає кінця твоїй втечі. Фуд і лівійці
стали її помічниками. **10** І вона піде по-
лоненою в переселення. І її немовлят ро-
зіб'ють об початки всіх її доріг. І на все її
преславне кинуть жереби. І всі її воєво-
ди будуть зв'язані кайданами. **11** І ти о-

г҃ла҃, г҃·

гра́де* кро́вьныи, (и҆) весь лжи҃ [по́лнъ непра́в- ѣзѣ мд
ды][1]. не пои҃ма҃ѣ҆сꙗ ловы́тва, въ гла́съ ра҃ныи, и҆ ѣ҆
гла҃ тр҆са коло́наго, и҆ кóна текꙋща, и҆ о҆́ру-
жїа шꙋмаща, и҆ коньника ѣ҆́дꙋща, и҆ блиска́-
ющ҃а ме́ча, и҆ свита́ющьсꙗ ц҃и҃, и҆ мно́жества на҃звенъ,
и҆ та́жка паденїа. и҆ не ба́ше конца страна́мъ е҃а҃. і҆
и҃знемо́гꙋтъ въ тѣлесѣ҆ и҃хъ ѿ мно́жества слꙋженїа
(е҃а҃). бл҃ꙋница добра̀ и҆ о҆́брадова́на, старѣ́шинна влъ-
хв҃о҃, продающаа҃ страны̀ въ слꙋженїе е҃а҃, и҆ племена
въ волсѣ҆́хъ е҃а҃· *Сѣ҆ а҃зъ на́ тѧ, г҃летъ г҃ь е҃ъ всемꙋ ісаїа мз
съ҆дръжи́тель. и҆ ѿкры́ю заждь твои къ лицꙋ твоѣ҆́мꙋ. (-)[2] о҆́бличю̀ стра́намъ сты́дѣнїе твое, и҆ ц҃р҃т-
вомъ бесче́стїе твоѐ. и҆ вънзве́ргꙋ на́ тѧ о҆́гнꙋшенїе
(-)[3] по нечистота́мъ твои́мъ, и҆ положꙋ тѧ въ
прито́чꙋ. и҆ бꙋдетъ всѣ́мъ видѣ́ти тѧ сни́детъ с
тебѐ. и҆ рече́тъ, гр҃ѣшнаа҃ нинев҃ві́и. кто҃ постенетъ
по не́и. ѿкꙋдꙋ и҃спрошꙋ оу҆тѣшéнїе е҃и҃. [оу҆готови́ти
ча́сть][4] оустрои́ти странꙋ оу҆гото́вити ча́сть [а҃ммо-
нꙋ][5] живꙋщїа҃ въ р҃ѣка҃· водà о҆́кр҃тъ е҃а҃, е҃и҃же на-
ча́токъ мо́ра҃, и҆ водà забра́ла е҃а҃, и҆ е҃дїо́пїа кр҃тв҃ость
е҃а҃ и҆ е҃гѵ́петъ, и҆ нѣ҆сть конца бѣ҆гъствꙋ [твоѣ҆́мꙋ][6].
(фꙋдъ) и҆ ли́вы бы́ша помо́щницы е҃а҃. и҆ о҃и въ пресе-
ле́нїе пойдетъ плѣ҆́нница. и҆ младе́нца е҃а҃ разбїю́тъ
въ зачáцеѫ҃ всѣхъ пꙋтїи е҃а҃, и҆ о҆ всѣхъ сла́вны҃ѣ҆ е҃а҃
вънзвергꙋ жре́бїа҃, и҆ вса҃ воєводы е҃а҃ свя́жꙋтсꙗ пꙋ-

ты· Й ты оу҃пїешисѧ и҆ бꙋдеши о҆би҃на. (-)[7] ты́ же самъ́ себѣ взыи҆щеши оу҃ставлєнїѧ ѿ вра́. вс҃ѧ твердꙋ҇ѣли твоѧ҇ [на҃ко][8] смоквинїе стра́жа и҆мꙋщее, а҆ще поколѣблю҆сѧ и҆ ѣ҆падꙋтъ въ оу҃стꙋ҇ на҃дꙋщаго· Сѣ лю҆дїе твои҆ на҃ко же́ны въ тебѣ, врагомъ твои҆мъ о҆тво҃ра́ема о҆тво́рятсѧ вра́та земли҆ твое́ѧ, [и҆][9] поѣ́сть о҆́гнь вере́ѧ твоѧ҇. во́ду держанїѧ вꙑсхити себѣ са́мъ, [и҆][10] оу҃тверзи твёрди твоѧ҇. влѣзи въ бре́нїе и҆ попери въ плѣвахъ, оу҃тверди па́че лаи҃ны. та́мо поѣ́сть тѧ о҆́гнь, потребитъ тѧ (о҆ружїе)[11], поѣ́дꙋ тѧ а҆ки прꙋзи. и҆ о҆тажчае́тъ а҆ки мѵ҃шица. оу҃мно́жи ꙗꙁꙋплѧ҇ твоа па҃ звѣздъ нєбны́хъ. мѵ҃шица оу҃стреми́шасѧ, и҆ вꙑзлетѣша. восльпе а҆ки прꙋгъ помо́щникъ твои́ (-)[12] сѣдѧ҇ на плети́нѣ въ дн҃ь сту́деи҃. слн҃це вꙑзы́идетъ и҆ ѡ҆летитъ, и҆ не позна́ѧ мѣсто е҆го· люте е́и҃. вꙑздрѣма́шасѧ пастꙋси҆ твои҆ цр҃ь а҆сꙋ́рїиски оу҃спи҆ сильныѧ твоѧ҇, вꙑ҆дви́гоша҃ лю́дїе твои҆ къ гора́мъ, и҆ не ба́ше ждꙋщаго. не бꙋдетъ цѣлбы сꙑкрꙋшенїю твоему́ ра҃горѣсѧ на҃зва твоа. вс҃и слы́шавшїи вѣ́сть твою, вꙑсплещꙋтъ рꙋка́ма по тебѣ. и҃мже до кого не до́иде зло́ба твоѧ҇ всегда́·

Коне҃ пр҃рчꙋ наоу҃мꙋ,
и҃мать в себѣ главъ, г҃·

п'янієш і будеш зневаженою. Ти ж сама собі шукатимеш звільнення від ворогів. **12** Всі твої твердині, наче фіги, що мають сторожів, коли потрясти, вони і впадуть до уст того, що їсть. **13** Ось твій народ в тобі як жінки. Твоїм ворогам відкриваючись відкриються брами твоєї землі, і вогонь пожере твої засуви. **14** Собі сама начерпай води облоги і скріпи твої твердині, влізай в глину і топчи в полові, скріпи понад цеглу. **15** Там тебе пожере вогонь, тебе вигубить зброя, тебе пожеруть, наче саранча, і обтяжить, наче гусениця. **16** Ти помножила твоє купно понад небесні звізди. Гусениця саранчі напала і полетіла. **17** Твій поміч-ник забрався, наче саранча, що сидить на плоті в дні холоду. Сонце зійшло, і вона відлетіла, і невідоме її місце. Горе їй. **18** Задрімали твої пастухи, асирійський цар приспав твоїх сильних. Твій народ піднявся в гори, і не було того, хто чекав. **19** Не буде вилікування твоєму побиттю, твоя рана має запалення. Всі, що почують вість про тебе, заплещуть руками по тобі. Тому що до кого *ще* завжди не доходила твоя злоба?

Кінець *Пророка* Наума.
Має в собі 3 глави.

АВВАКꙋ́МЪ ПРѠРКЪ ГЛАВѢ҇ · А҃

АВВАКУМ-ПРОРОК ГЛАВА 1

Гна́тїе е҆же ви́дѣ а҆ввакꙋмъ пр҃ркъ· доко́лѣ г҃и вꙑзовꙋ҇ и҆ не оу҃слы́шиши. вꙑзопїю к тебѣ о҆́бидимъ, и҆ не и҃зба҃ви́ши. *вꙑскꙋю [мнѣ оу҃каз҃][2] трꙋды и҆ болѣзни, оу҃смотри́ти страсти и҆ бесчестїе, противꙋ мнѣ бы́сть сꙋдъ, и҆ сꙋдїи вꙑзе́млетъ. сего ради расыпа́етсѧ зако́нъ, и҆ не и҃звѡ́дитсѧ до сꙑврꙑшенїѧ сꙋдъ, на҃ко нечести́вый пре҆о҆́бидитъ правди́ваго· сего ради и҃зы́идетъ сꙋдъ оу҃кривленъ. *види́те о҆́бидливїи, (-)[3] смотри́те и҆ чюди́тесѧ чюдеси҆ і҆ и҃счезни́те. поне́же дѣло а҆ дѣ́лаю въ дн҃ехъ ва́шихъ, е҆мꙋже не и҃мате вѣ́ровати а҆ще кто҃ и҃сповѣ́сть· Зане́ се҆ а҆зъ вꙑставлю халдѣ́ѧ храбрыѧ странꙋ҇ [бо́рзꙋю и҆ лю́тꙋю][4], ходя́щꙋю на широты҇ зе́мныѧ прїа́ти се́ла не са́мъ себѣ. стра́шенъ (и҃и)[5] на҃вленъ е҆́сть. ѡ҆ самого сꙋдъ е҆го бꙋдетъ, и҆ взя́тїе

йов. 21
єре. 12

дія. 13

вийде. **8** І їхні коні скакатимуть більше від рисів і бистріші вони від аравських вовків. Їхні вершники оточать і гнатимуться здалека, і ширятимуть, наче орел готовий на їжу. **9** Прийде викінчення на безбожних, що протиставляться перед їхнім лицем. І він збере полонених, наче пісок. **10** І він сам вознесеться над царів. І тирани – забава йому. Так само ж насміхатиметься з усякої твердині, і засипле землею, і нею заволодіє. **11** Тоді змінить дух і перейде. Це сила моєму Богові! **12** Чи Ти не від початку мій святий Господь Бог? І не помремо. Господи, Ти його поставив на суд. І Ти мене створив, щоб картати його напоумленням. **13** Око чисте, щоб не бачити зла і глядіти на болючі труди. Навіщо не дивишся на тих, що кривдять, і мовчиш, коли безбожний пожирає праведного? **14** І Ти зробиш людей, наче морські риби і наче плазунів, що не мають старшини. **15** Закінчення: вудкою витягнув і потягнув його сіткою, і зібрав його своїми сітками. Задля цього розвеселиться і зрадіє його серце. **16** Через це жертву принесе своїй сіті і ладан принесе своїй мережі, бо ними щасливою зробив свою частку. І його їжа вибрана. **17** Через це кладе свою сіть, щоб постійно вибивати країни. Він не пощадить.

Глава 2

ic. 21 **1** *Стану на своїй сторожі, і вийду на камінь, і погляну, щоб побачити, що скаже в мені. І що відповім на моє картання? **2** І відповів Господь мені, і сказав: Напиши видіння, явно ж, на дощині, щоб за нею гнався той, хто читає. **3** Тому що видіння – ще на час. І засяяє до завершення, а не намарно. Якщо забариться, потерпи йому. Бо той, хто приходить, прийде і не забариться. **4** Якщо забирає, не любуватиметься в ньому моя душа. *А мій праведний з віри буде живим. **5** Образливий же, і зневажливий муж, і хвалько нічого не довершить. Той, хто поширив, наче ад, свою душу. Бо цей ненаситний як і смерть, і збере до себе всі країни, і збере до себе всі народи. Не поселишся. **6** Отже, візьмуть притчу проти нього і загадки на його розповідання. І скажуть: Горе тому, хто множить в собі те, що не є його. Доки хто дуже тяжким робить своє ярмо. **7** Бо нагло повстануть ті, що його схоплюють, і витверезяться ті, що задумують проти тебе. І будеш їм на пограбування. **8** Тому що ти в полон взяв численні країни, і в полон візьмуть тебе всі народи, що залишилися, через людську кров і безбожність землі, і міста, і всіх, що живуть на ній. **9** Горе тим, що грабують поганий грабунок своєму домові, щоб поставити на висоту своє гніздо. Щоб вирвати з руки злих, **10** він задумав встид своєму домові. Ти викінчив численні народи. І твоя душа згрішила. **11** Тому що камінь закричить зі стіни, і жук з дерева це ж саме скаже. **12** Ох горе тому, хто будує місто кров'ю і приготовляє місто неправдами. **13** Чи, отже, це не є перед Господом Вседержителем! І численні народи

ἐго ѡ̑ негѡ̀ и҃зы́идетъ. и҆ сіко́ча́ па́че ры́си ко́ни [и҃хъ][6], и҆ бы́стрѣиши во́лкъ а҆рабі́скь. (-)[7] о҆бъто́ча́тъ коне́ницы [и҃хъ][8], и҆ ѹ҆стрема́тсѧ и҃здалеча, и҆ въспе́рѹтъ а҆́ки о҆́релъ гото́въ на ꙗ҆дь. сіконча́нїе на нечести́выѧ прі҆и́детъ, съпротива́ющимсѧ пре҃ лицемъ е҃̃ и҆ проти́ву. и҆ съберетъ а҆́ко пѣ́сокъ плѣ́нники. и҆ самъ то́и на҃ ц҃ри въспита́етсѧ и҆ мѹ́чители и҃гранїе ѐго. тоже҃ же всѣ́и твердѣ́ли порѹга́етсѧ, и҆ посы́плетъ пры́стїю, и҆ о҆бълада́етъ ею҆. тогда̀ преме́нитъ дх҃ъ, и҆ прейдетъ (-)[9] та҆ кръ́пость бу҃ моемѹ̀. Нѣ́си ли ты и҃сконі ѣ҃ бъ҃ сты́и мои, и҆ не ѹ҆́мрем҃. ѣ҃ на сѹ́дъ ѹ҆́чини и҃. и҆ създа́ ма҆ о҆бли́ча́ти наказа́нїе ѐго. чи́сто о҆́ко на҃́ко не ви́дѣти зла́, и҆ въ҃зира́ти на тр҃ѹ́ды (болѣ́зньныѧ)[10]. вѣ́скую не въ҃зира́еши на о҆́бида́ющаѧ, (и҆) помо́лчава́еши внегда̀ пожира́етъ нечести́выи правдѝваго. и҆ сътвориши чл҃ы́кы на҃́ко ры́бы мо́рскїѧ, и҆ на҃́ко га́ды не и҃мѹща старѣ́шины. сіконча́нїе ѹ҆́дою въсхити, и҆ привлече и҃ мре́жею. и҆ събра и҃ сѣтьми свои́ми. сего ради въ҃звесели́тсѧ и҆ въ҃зра́дѹетсѧ ср҃це ѐго. сего ради пожре҃ мре́жи свое́и, и҆ кади́тъ сѣ́ть свою҆, на҃́ко тѣ́ми ра́бла́жи ча́сть свою҆ и҆ пища ѐго и҃збра́нныѧ. сего ради препина́етъ мре́жу свою҆, да прі́сно и҃збива́ти страны̀ не пощади́тъ.

Гл҃а, в҃·

а *стра́жѣ своем҃ ста́ну, и҆ въ҃злѣ́зу на ка- ісаіа їа
мы́къ, да смотрю́ на҃́ко ви́дѣти что̀ съ҃гле́тъ въ҃ мнѣ, и҆ что̀ ѿвѣща́ю до о҆бличе́нїа моего́· и҆ ѿвѣща [ѓь къ҃ мнѣ][1], и҆ р҃ѣ, въ-
пиши ви́дѣнїе на҃́вѣ же во дъ҃ски, на҃́ко да пого́нитъ (ѭ҆ чты́и)[2]. зане ѐщѐ ви́дѣнїе въ҃ врема, и҆ проси́тсѧ въ҃ совръ҃шенїе а҆ не въ҃тще. а҆ще ѹ҆́медлитъ претерпи ѐмѹ, на҃́ко и҆дѧ́и прі҆и́детъ и҆ не премѣ́литъ· а҆ще не- рим. 1 є҃в. 10 гал. 3 кр҃и́ а҆ ѣ҃вре́ѡ҆ ѣ҃ гала́ ѓ
щѹетъ не бл҃говоли́т дш҃а моа в немъ. *а҆ пра́вдѝвыи [мои ѡ҆ вѣ́ры][3] жи́въ бѹ́детъ· презо́ривыи же и҆ о҆бѣ́- ливыи мѹ́жъ [и҆][4] величи́выи ѝничесоже҃ не сіконча́етъ, и҃же ра҃ши́ри а҆́ки а҆́дъ дѹ́шѹ свою҆, (-)[5] се́и (вѡ҃) на҃́ко (и҆) смерть не насы́щенъ. и҆ събере́тъ къ немѹ̀ вс҃ѧ страны̀, и҆ събере́тъ къ немѹ̀ вс҃ѧ лю́ди, не (всели́тсѧ ѹ҆́бо)[6], притчѹ на́нь прі҆и́мѹтъ и҆ гада́нїе въ по́вѣсть ѐго. и҆ реку́тъ лю́те множа́и в себѣ не сѹщаѧ ѐго, доколѣ (-)[7] о҆тѧгча́ѧй ѹ҆́зѹ свою҆ тѧ́жцѣ. на҃́ко внезапѹ въста́нѹтъ хаплющеи ѐго, и҆ ѹ҆трезва́тсѧ мысла́щїи на́ тѧ, и҆ бѹ́деши въ҃ разѣ́грабленїе и҃мъ. поне́же ты́ плѣ́ни страны̀ мно́ги, (и҆) плена́тъ тѧ҆ вс҃и ѹ҆ста́вшїи лю́дїе кро́ви ради чл҃ча, и҆ нечестїѧ землѧ̀ [и҆][8] гра́да и҆ всѣ́хъ живу́щѝ на не́и· [Горе][9] граба́- щимъ грабленїе зло́е до́мови свое҃мѹ, ѹ҆чини́ти въ высо́тѹ гнѣ́здо своѐ, на҃́ко и҃стръ҃гнѹти ѡ҆ ру́ки злы́ѧ. ѹ҆́мы́сли сты́дѣнїе до́мѹ (свое҃мѹ)[10], сіконча̀ лю́ди мно́ги, и҆ съгрѣ́ши дш҃а твоа̀. зане ка҃мы́къ съ стѣ́ны въ҃зопїе́тъ, и҆ стѹгъ ѡ҆ дре́ва въ҃зг҃ле́тъ се́же· ѹ҆́ лю́те гради́и гра҃ кро́вьми, и҆ гото́вла́ѧй гра҃ непра́вдами, нѣ́сть ли ѓ҃ (ѹ҆́бо) пр҃е҃ г҃мь вс҃едръ҃жи́телемъ. и҆ о҆́скѹдѣша лю́дїе мно́зи о҆́гнемъ, и҆ страны̀

мно́ги ѿнемогóшася. ꙗ҆́ко напо͡ни́ся [вс҃а][11] земла҆ разумѣ́ти сла́ву гн҃ю, ꙗ҆́ко во́да [мно́га][12] покры́етъ а҆̀. (и҆̀)[13] напаа́й по́другa своего́ съвращенїе му́тно, и҆ оу҆пїа́йся ꙗ҆́ко призира́ѣ ікъ пещера́мъ и҆́хъ. мно́жество бе́честное ѿ сла́вы и҆спїи, и҆ ты́ [е҆́рце поколѣбли́ся][14] и҆ стра́нися. о҆́быде о҆́ тебѣ ча́ша десни́ца гн҃а, и҆ събрася бесчестїе на славу твою. зане бесчестїе (дубравско)[15] покры́етъ тѧ, и҆ тру́дъ звѣ́ринъ престра́шитъ тѧ, кро́ви ра́ди чл҃вь и҆ бесчестїи земльны́хъ, [и҆̀][16] града и҆ всѣ́хъ живу́щихъ на не́и· ѥ҆́го оу҆спѣ́ѣ и҆́звая́ный. ꙗ҆́ко и҆́звая́ша и҆̀ (и҆̀) създа́ша (и҆̀) слїанїе пре́елесть лжю. ꙗ҆́ко оу҆пова҆̀ създа́вый ікъ създанїю своему́ сътвори́ти ку́мы́ры глу́хы. оу҆ лю́тѣ гл҃ющему дре́ву, оутрезви́ся въста́ни, и҆ ка́мы́ку възвыси́ся. и҆ то͡же е҆́сть пре́лесть. а҆̀ е҆́сть сковани́е зла́тное и҆ сре́бреное, и҆ всего̀ духа нѣ́сть в не́мъ. *а҆̀ гн҃ь въ цр҃кви сто҆́и҃ѣи своей́, да ся оу҆бои́тъ ѿ лица҆̀ е҆́му вс҃а земла҆̀· ѱл҃ъ ѕ҃

пропали від вогню, і численні країни знемогли. **14** Бо вся земля наповнилася, щоб пізнати господню славу. Вона їх покриє, наче велика вода. **15** І *горе* тому, хто напоює свого ближнього мутним знищенням і впивається, бо глядить у їхні печери. **16** Випий від слави повноту безчестя, і ти, серце, зрушся і затрусися. Тебе оточила чаша – господня правиця. І зібрано безчестя на твою славу. **17** Тому що тебе покриє безбожність лісу і тебе перестрашить біда звірів через людську кров і безбожність земних, і міста, і всіх, що живуть на ній. **18** Що доконає різьблений, бо його вирізьбили і створили брехливу обману вилиття. Бо той, хто створив, поклав надію на своє твориво, щоб зробити глухі кумири. **19** Ох горе тому, хто каже дереву: Отверезися, піднімися! І каменю: Піднесися вгору! І це є обмана. А це є золоте і срібне литво, і ніякого духа в ньому немає. **20** *А Господь у своїй святій церкві. Хай його лиця боїться вся земля! пс. 9

3,1 Молитва пророка Аввакума з піснею.

Глава 3

2 Господи, я почув слух про тебе і я злякався! Господи, я пізнав твої діла і я жахнувся! Між двома животними будеш пізнаний. Коли наблизяться роки, будеш пізнаний, коли буде час, покажешся, коли за

Гл҃а, г҃·

и҆ оуслышахъ слу́хъ тво́и, и҆ оу҆боа́хся. (г҃и) разумѣ́хъ дѣ́ла твоа̀, и҆ оу҆жасо́хся· между двѣ́ма живо́тома оу҆вѣ́ся, внегда̀ прибли-жа́тся лѣ́та позна́ешися, внегда̀ бу́детъ го́дъ показа́ешися, вне́гда смяте́ся дш҃а моа̀ въ гнѣ́вѣ мл҃ть помяне́ши· бг҃ъ ѿ (ю́га)[1] прїи́детъ, и҆ ст҃ы́и ѿ горы́ присѣ́нны́а ча́сти· [-][2] покры́ нб҃са добродѣ́тель е҆́го, и҆ хвалені́а е҆́го и҆спо́лнъ земла҆̀· и҆ сїанїе е҆́го ꙗ҆́ко свѣ́тъ бу́детъ, рози въ ру́ку е҆́го. и҆ положи́ любо́вь тверду́ кръпости своея́· пре҆̀ лицемъ е҆́го и҆зы́идетъ сло́во, і҆ и҆зы́идетъ на́ [поле][3] [за па́тъ но́гу е҆́го][4]· ста҆̀ и҆ по͡вижа́ся земла҆̀, призрѣ і҆ и҆ста́ша страны́· и҆ съкрушáся го́ры нужде́ю, [і҆][5] и҆ста́ша хо́лми вѣ́чнїи. шествїа вѣ́чнаа и҆́хъ за тру́дъ видѣ́ша· села е҆̀дїо͡ска оу҆боа́тся, и҆ хра́ми земла҆̀ мадїа́мски· е҆̀да̀ в рѣ́кахъ прогнѣва́ешися гн҃и. и҆́ли въ рѣ́кахъ ꙗ҆́рость твоа̀. и҆лѝ въ мо́ри оу҆стремле́нїе твое· ꙗ҆́ко вса́деши на коня́ твоа̀, и҆ ꙗ҆́жденїе твое спн҃ѥ. налаца́ налечеши лу́къ сво́и, [на][6] хоругви, гл҃етъ гь· [-][7] рѣка́ми раса́дятся зе҆̈ла̀, (и҆̀) оу҆зра́ тѧ и҆ разболе́ся лю́дїе· расыпа́ во́ды наше́ствїа [е҆́го][8], дастъ бе҆́зна гла́съ свои, (и҆̀) высота̀ вели́чїа своа̀· въздви́жеся сл҃нце, и҆ луна ста҆̀ в чи́ну свое́мъ· въ свѣ́тъ стрѣлы твоа̀ по́идутъ, блиста́нїемъ мо́лнїа о҆́ружїа твое́го· прещéнїемъ оу҆мали́ши зе́млю, и҆ ꙗ҆́ростїю низложиши ꙗ҆зы́ки· и҆зы́ide въ спсенїе лю́демъ свои́мъ, спн҃ѝ помаза́нныа своа̀· вложи въ главы̀ безако́нны҃ѣ смр҃ть, възве́ѣ оу҆́зы [твоа̀][9] до выа́ [въ совер҃ше́нїе][10]· сѣкл҃ъ е҆́си оу҆жа́сомъ гла́вы сильны҃ѣ, съпрасу́тся о҆́ не́и. о҆́тво́рятъ оу҆́зды своа̀ а҆́ки ꙗ҆́дыи оу҆боги́и о҆́та́и. и҆ наведе́ на мо́ре коня́ своа̀, смуща́ющаа во́ды мно́ги. снабдѣ́ся и҆ оу҆боа́ся [е҆́рце][11] моѐ ѿ гла́са мо́лбы оу҆стенѣ́ моихъ. и҆ вни́де тре́петъ въ ко́сти моа̀, и҆ въ мнѣ́ смяте-

тривожиться моя душа в гніві, згадаєш милосердя. **3** Бог прийде з півдня і святий з гори затіненої частини. Небо покрила його чеснота. І земля повна його похвали. **4** І його сіяння буде як світло. Роги в його руках. І Він поставив сильну любов своєї сили. **5** Перед його лицем вийде слово і вийде на поле за п'ятами його ніг. **6** Стала і зрушилася земля. Він поглянув, і країни розтанули. І гори були розбиті силою. І вічні вершки розтанули. **7** За труд побачили їхні вічні ходи. Злякаються ефіопські поселення і шатра мадіямської землі. **8** Чи на ріках прогніваєшся, Господи, або на ріках твій гнів? Чи на море твій напад? Бо сядеш на твої коні, і твоя їзда верхи – спасіння. **9** Натягаючи натягнеш свій лук на скипетри, – говорить Господь. Ріками розірветься земля. **10** І Тебе побачать – і болітимуть народи. Ти розсипаєш води його нападу. Безодня видала свій голос і висота свої величі. **11** Сонце піднялося і місяць став на своєму місці. Твої стріли підуть як світло вилискуванням блискавки твоєї зброї. **12** Погрозою зменшиш землю і люттю скинеш народи. **13** Ти вийшов на спасіння свого народу, щоб спасти своїх помазаних. Ти вклав смерть у голови беззаконних, підняв твої кайдани до шиї на завершення. **14** Ти жахом порубав голови сильних. Вони потрясуться в ньому. Вони відкриють свої вуздечки, наче бідний, що їсть потайки. **15** І наведеш на море своїх коней, що колотять велику воду. **16** Я беріг себе, і злякалося моє серце від голосу молитви моїх уст, і тремтіння ввійшло до моїх костей. І в мені затривожилася моя сила. Я спочину в дні моєї скорботи, щоб мені піти до народу

мого поселення. **17** Тому що фіґа не дасть плоду і не буде плоду у винограді. Діло оливкове схибить, і поля не видадуть їжі. Не стало овець через *брак* їжі, і не буде волів при яслах. **18** Я ж звеселюся в Господі і зрадію в Бозі – моєму Спасителеві. **19** Господь Бог мій – моя сила. І Він поставить мої ноги на завершення. І Він мене піднімає на високе, щоб побідити в його піснях.

Кінець *Пророка* Аввакума.
Має в собі 3 глави.

СОФОНІЯ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

1 Господнє слово, яке було до Софонії, сина Хусіїного, Ґодоліїного, Амаріїного, Єзекіїного, в днях Йосії, Амонового сина, юдиного царя. **2** Зниканням хай зникне все з лиця землі, – говорить Господь. **3** Хай не стане людини і скотини. Хай не стане небесних птахів і морської риби. І хай знеможуть безбожні. І заберу беззаконних з лиця землі, – говорить Господь. **4** І простягну свою руку на Юду і на всіх, що живуть в Єрусалимі. І заберу з цього місця Ваалові імена, і священичі імена зі священством, **5** і тих, що поклоняються на дахах небесному чинові і що клянуться Господом і клянуться молехом. **6** Що відійшли від Господа, і не шукають Господа, і не терплять Господа. **7** Бійтеся лиця Господа Бога! Тому що господній день близько, тому що Господь приготував свою жертву і освятив своїх названих. **8** І буде в дні господньої жертви, і помщу на князях, і на домі царя, і на всіх, що зодягнені в чужу одіж. **9** І явно помщу на всіх переддвер'ях в тому дні тих, що наповнюють дім їхнього Господа Бога безбожністю і обманою. **10** І буде в тому дні, – говорить Господь, – голос крику від брами тих, що вбивають, і крик від другої, і велике побиття від вершків. **11** Плачте, ви, що живете в спаленому! Бо народ уподібнився до Ханаану. І були вигублені всі, що величаються сріблом. **12** І в тому дні буде, що Я досліджу Єрусалим зі світильником, і помщуся на чоловіках, що зневажають те, що поручене на зберігання їм, які кажуть у своїх серцях: Господь не вчинить добро і не вчинить зло. **13** І їхня сила буде на розграбування, і їхні доми – на знищення. *І збудують доми – і не житимуть в них, і посадять виноградники – і не питимуть їхнього вина. **14** Бо великий господній день близько. Він близький і дуже швидкий. Голос господнього дня гіркий і страшний, поставлений сильним. **15** Той *день – день гніву, день скорботи і нуж-

ам. 5

єре. 30
йоі. 2
ам. 5

сѧ [ікрѣ́пость][12] моѧ̀· почі́ю въ дн҃ь печа́ли [моє́ѧ][13], ꙗ҆́ко да възы́ѡмѹ [мѝ][14] въ лю́ди ѻ҆биті́а́нїѧ моє́го. занѐ смокви пло́да не сътво́рѧтъ, и҆ не бѹ́детъ пло́да въ виноградѣ́хъ· съ҆ло́жетъ дрѣ́ло маслѝнно, и҆ по́ля не сътворѧ́ꙗ хл҃ди. ѻ҆скѹдѣ́ша (ѻ҆́вца ѡ҆ пи́ща)[15], и҆ не бѹ́детъ волѡ́въ прїѧ̀ сло҃ѣ̀· ч҃з же ѻ҆ гл҃ѣ въ҆зра́дѹюсѧ, (и҆) въ҆звеселю́сѧ ѻ҆ бз҃ѣ сп҃се моє́мъ· гл҃ь е҃сть [мо́и][16], сѝла моѧ̀, и҆ ѹ҆чинѝтъ но́зѣ мои҆̀ на съ҆връшє́нїе. [и҆][17] на высо́каѧ навода̀ мѧ, да побѣ́ждѹ въ пѣ́снехъ е҆го̀·

Коне́цъ прр҃ѹ а҃ввакѹ́мѹ.
и҆ма́ть в҃ себѣ́, гла́въ, г҃·

СОФОНІЯ ПРР҃К ГЛАВЫ А҃

Сло́во[1] гн҃е е҆́же бы́сть ісъ҇ софо́нїи хѹсїи́нѹ сн҃ѹ годолїи́нѹ а҆марїи́нѹ е҆зекїи́нѹ, въ дн҃и і҆ѡ́сїѧ сн҃а а҆мо́на цр҃ѧ і҆ѹ́дина· ѻ҆скѹдѣ́нїемъ да ѻ҆скѹдѣ́етъ [вс҃ѧ][2] ѡ҆ лица̀ земл҃ѝ, гл҃ѣ̀ гь҃. да ѻ҆скѹдѣ́етъ ч҃лкъ и҆ ско́ти, да ѻ҆скѹдѣ́ютъ пти́ца нб҃ныѧ и҆ ры́бы мо́рскїѧ. [и҆ да и҆знемо́гѹтъ нечестѝвїи][3], і҆ и҆змѹ̀ [безако́нныѧ][4] ѡ҆ лица̀ земл҃ѝ, гл҃етъ гь҃. и҆ прострѹ́ рѹ́кѹ свою̀ на і҆ѹ́дѹ, и҆ на всѧ живѹ́щѧѧ въ і҆ер҃лимѣ́. і҆ и҆змѹ ѡ҆ мѣ́ста сего̀ и҆мена̀ ваа́лова, і҆ и҆мена жре́чєска [съ҆ жре́чествомъ][5], и҆ поклана́ющѧѧсѧ на кл҃тѣхъ чи́нѹ нб҃номѹ, и҆ кленѹ́щѧѧсѧ гм҃ъ, и҆ кленѹ́щѧѧсѧ [мелехомъ][6], (-)[7] ѹ҆клоня́шѧѧсѧ ѡ҆ гл҃а, и҆ не въ҆зыска́вшихъ гл҃а, и҆ не терпя́щѧа гв҃и· ѹ҆бо́итесѧ ѡ҆ лицà гл҃а бо҃а, занѐ бли́зъ дн҃ь гн҃ь. ꙗ҆́ко ѹ҆гото́вѝ гь҃ жрътвѹ свою̀, [и҆][8] ѻ҆́сти нарє́ченныѧ своѧ. и҆ бѹ́дѣ̀ въ дн҃ь жрътвы гн҃ѧ, и҆ ѡ҆мщѹ̀ до кн҃зь и҆ до до́мѹ ц҃рѧ, и҆ до всѣ́хъ ѻ҆болче́ныхъ въ ѻ҆дѣ́а́нїѧ чюжда. и҆ ѡ҆мщѹ̀ на всѧ̀ ꙗ҆́вѣ прє҆вра́ныѧ въ дн҃ь тои҆, и҆сполна́ющѝ хра́мъ гл҃а бо҃а своє́го нечє́стїѧ и҆ лъсти· и҆ бѹ́детъ въ дн҃ь о҃нъ, гл҃етъ гь҃, гла҃ во́плѧ ѡ҆ вра́тъ и҆зба-да́ющихъ, и҆ пла́чь ѡ҆ вто́рыхъ, и҆ съ҆трені́е ве́лїе ѡ҆ хо́лмъ· Пла́чите живѹ́щїи в пожже́нєи, ꙗ҆́ко ѹ҆-подоби́шасѧ (-)[9] лю́дїе ханаа́нови, [и҆][10] потребѝшасѧ вс҃и велича́ющиѧсѧ сребромъ· и҆ бѹ́дѣ̀ в тои҆ дн҃ь, и҆зыщѹ̀ і҆ер҃лима съ҆ свѣтѝлники. и҆ мщѹ̀ на мѹ́жа нерадя́щѧа ѻ҆ съ҆хране́нїихъ и҆мъ, гл҃ющаа въ ср҃цыхъ свои҆хъ, не и҆мать бл҃га съ҆творити гь҃, ниже и҆мать ѻ҆злоби́ти. и҆ бѹ́детъ сѝла и҆хъ в расхище́нїе, и҆ до́мъ и҆хъ въ и҆счезновє́нїе. *и҆ съ҆зи́ждѹтъ храмы, и҆ не и҆мѹтъ пожи́ти [в ни́хъ][10]. и҆ насада́тъ виногра́ды, и҆ не и҆мѹтъ пи́ти винà и҃· Ꙗ҆́ко бли́зъ дн҃ь гн҃ь вели́кїи, бли́зъ и҆ ско́ръ зѣ́ло. гл҃а дн҃е гн҃ѧ го́рекъ и҆ жесто́къ ѹ҆чини́сѧ сѝленъ, *дн҃ь гнѣ́ва дн҃ь то́и҆, дн҃ь ско́рбенъ и҆ съ҆де́нъ, дн҃ь безѓо́дїю і҆ и҆счезе́нїю, дн҃ь тмы̀ и҆ мра́ку, дн҃ь о҃блаку̀ и҆ мг҃лѣ̀. дн҃ь трѹбы̀ и҆ кли́чу на гра́ды твє́рдыѧ и҆ на ѹ҆глы высо́кїѧ. и҆ ѻ҆скорблю̀ ч҃лки, и҆

ам. 5

їер҃е л҃
їои҃ в
ам. 5

по́ндУ мА́ко слѣ́пи, занѐ гВи прегрѣшѝша. ѝ [ѝзлїю][11] кро́вь ѝхъ мА́ко пры́сть, ѝ пло́ти ѝхъ мА́ко лаѝна. *ѝ сребро́ ѝхъ ѝ зла́то ѝхъ не ѝмать мощѝ ѝзма́ти ѝхъ въ дНь гнѣ́ва гНѧ. ѝ о҃гнемъ рве́нїѧ ѥ҆го пожра́е́на бУ́детъ вСѧ землѧ̀. занѐ коне́чанїе ѝ тщанїе́ сътвори́тъ на всѣ́хъ живУщихъ на земл҃и·

ѥ҆зе҃ з прй ѧи ни҃ѩ г҃

Гла́ва, в҃·

Съберѣ́тесѧ, ѝ съ ни́ми моли́тесѧ мА́зы́къ ненаказа́нныи, прежде бы́ти вамъ мА́ко цвѣ́тУ ми́мохода́щУ [въ дНь][1] прежде прїѝти на́ вы гнѣ́вУ мА́рости гНѧ, (прежде прїѝти на вс҃ѧ дН҃и гнѣ́ва мА́рости гНѧ). взы́щете г҃а вс҃и смире́нїи землѧ̀ сУ́дъ съдѣ́лите. (взы́щете)[2] пра́вды, взы́щете [кро́тости][3] ѝ ѡ҃вѣщА́ите ѧ̀, мА́ко да покры́етесѧ въ дНь гнѣ́ва гНѧ. занѐ га́за расхище́на бУ́детъ, ѝ ѧ҃скало́нъ въ ѝчезнове́нїе бУ́детъ, ѝ ѧ҃зо́тъ (на месамВрїю)[4] ѡ҃вращжЕ́сѧ, ѝ ѧ҃ѝкаро́нъ ѝскорени́тсѧ· го́ре живУщимъ въ схинни́змѣ мо҃рстеи пришеѧ́цы (сУ́дїѧмъ)[5]. сло́во гНе на васъ хананеѝ зе́мле ѝноплеменны́къ, ѝ погУблю вы ѡ҃ жили́ща. ѝ бУ́детъ кр҃ъ́тъ жи́ръ па́стВамъ ѝ о҃гра́дъ о҃вцамъ. ѝ бУ́детъ схинни́зма мо҃рска про́чимъ до́мУ ѥ҆оу́довУ, на ни́хъ пожирУ́ютъ, въ хра́мы ѧ҃скалонУ къ вечерУ о҃бита́ютъ ѡ҃ лица̀ сно́въ ѥ҆оу́довъ. мА́ко приствти ѝхъ гь бъ мои, ѝ възвратѝ плѣ́нъ ихъ. слы́шахъ поноше́нїѧ мо҃ѧвъ, ѝ пре́тыканїѧ сно́въ а҃ммо́нь они́ же поноша́хУ лю́демъ мои́мъ, ѝ величА́хУсѧ на предѣ́лы мо҃ѧ· Сего́ ради живУ ѧ҃зъ, гла́етъ гь [сѝлъ][6] въ ѥ҆ѝлевъ. занѐ моа́въ мА́ко содо́ма (-)[7], ѝ сно́ве а҃ммо́ни мА́ко гомо́ра, ѝ дама́сѣ́ о҃ста́вленъ мА́ко сто́гъ гУме́нныи, ѝ ѝщезнетъ въ вѣ́къ. ѝ про́чїи людїи мои́ расхита́тъ ѧ̀, ѝ про́чїи мА́зы́ка (-)[8] наслѣ́дА́тъ ѝхъ. сѐ ѝмъ за досажде́нїе ѝхъ, занѐ поноси́ша ѝ възвели́чишасѧ на люди г҃а вседръжи́теля. свѣ́телъ бУ́детъ гь на нихъ, ѝ потреби́тъ вс҃ѧ бо́ги (земла ѝх҃)[9]. ѝ поклоня́тсѧ ѥ҆мУ ко́ждо ѡ҃ мѣ́ста своѥ́го вс҃и о҃то́цы мА́зы́чнїи. ѝ вы (мУри)[10] мА́звеницы (о҃рУжїѧ)[11] моѥ́го бУ́дете. ѝ простретъ рУ́кУ свою на сѣ́веръ, ѝ погУбитъ а҃сУ́рїѧ, ѝ поло́житъ нинеВ҃їю въ ѝщезнове́нїе безво́но мА́ко пУстыню. *ѝ пожирУ́ютъ посредѣ ѥ҆ѧ̀ ста́да, ѝ вс҃и звѣ́рїе зе҃ни. ѝ хамо́лви ѝ е́жи на па́трехъ е́ѝ въгнѣ́здА́тсѧ, ѝ звѣ́рїе възвы́ютъ в раскопа́нїе ѥ҆ѧ̀, [ѝ][12] вра́ни въ вра́техъ ѥ҆ѧ̀, занѐ тѝсїе възноше́нїе ѥ҆ѝ. сеи гра̀ доса́дѝтелникъ живА́ѝ на оу҃пова́нїе, гла́ѝ въ сР҃цы своѥ́мъ а҃зъ ѥ҆смь, ѝ нѣ́сть по мнѣ̀ па́ѝки. ка́ко бы́сть въ ѝщезнове́нїе жи́ръ звѣрЕ҃. вса́къ ми́мохоѧ́ѝ сквозѣ̀ на̀ позви́жетъ ѝ двигнетъ рУ́цѣ свою̀·

ѝсаїа ѧ҃д

Гла́ва, г҃·

Свѣ́тлыи ѝ ѝзба́вленыи гра̀ го́лУбь. не слы́ша гла́са ѝи прїѧтъ наказа́нїѧ. на г҃а не оу҃повА̀, ѝ къ бУ своему́ не прибли́жисѧ. *кнА́зи [-][1] в нЕ҃ мА́ко льви́ выющѥ, сУ́дїѧ

ѥ҆зе҃ ѩв мй г҃

ди, день негоди і знищення, день темряви і мороку, день хмари й імли, **16** день труби і крику проти сильних міст і на високих закутках. **17** І засмучу людей. І підуть як сліпі, бо згрішили проти Господа. І пролию їхню кров, наче землю, і їхні тіла, наче кишаки. **18** *І їхнє срібло, і їхнє золото не зможе їх спасти в дні господнього гніву. І вогнем його ревності пожерта буде вся земля. Тому що викінчення і поспіх Він вчинить проти всіх тих, що живуть на землі.

єз. 7 при. 11 ниж. 3

Глава 2

1 Зберіться і моліться з ними, ненапоумлений народе! **2** Раніше ніж стати вам як цвіт, що пройшов, в дні, заки прийде на вас гнів господньої люті, заки найде на вас день гніву господньої люті. **3** Шукайте Господа, всі покірні землі! Зробіть суд! Шукайте праведність, шукайте лагідність! І відповіжте на них, щоб ви були покриті в дні господнього гніву. **4** Тому що Ґаза буде розграбована, і Аскалон буде на знищення, і Азот буде відкинутий в полудень, і Аккарон буде викорінений. **5** Горе тим, що живуть на морському побережжю, приходьки суддів. Проти вас господнє слово, хананеї, земле чужинців! і Вигублю вас з поселення. **6** І Крит буде пасовиськом стад і кошарою овець, **7** і морське побережжя буде тим, що залишилося з юдиного дому. На них пастимуть, в домах Аскалона житимуть до вечора перед лицем юдиних синів. Бо їх відвідав мій Господь Бог і повернув їхній полон. **8** Я почув погорду моава і образи аммонових синів. Вони ж зневажали мій народ і величалися в моїх околицях. **9** Через це живу Я, – говорить Господь сил, Бог ізраїльський. Тому що моав – як Содом і аммонові сини – як Ґомора. І Дамаск покинутий – як копиця на току. І пропаде навіки. І позосталі з мого народу їх розграбують, і позосталі з народу їх успадкують. **10** Це їм замість їхньої гордості. Тому що погордили і звеличилися над народом Господа Вседержителя. **11** Господь над ними буде світлим і вигубить всіх богів їхньої землі. І Йому поклониться кожний зі свого місця – всі острови народів. **12** І ви, мурини, будете раненими моєю зброєю. **13** І Він простягне свою руку на північ і знищить асирійця. І поставить Ниневію на безводне знищення, як пустиню. **14** *І пастимуться серед неї стада, і всі звірі землі; і хамелеони, і їжаки загніздяться в її склепіннях, і звірі закричать в її окопах, і ворони – в її брамах. Тому що *як* кедри – її висота. **15** Це місто тих, що зневажають. Яке живе в надії, що говорить у своїм серці: Я є. І опріч мене більше немає. Як стало на знищення, пасовиськом звірів? Кожний, що проходить через нього, засичить і помахає своїми руками.

ic. 34

Глава 3

1 О світле і спасенне місто, голубко! **2** Воно не послухало голосу, не сприйняло напоумлення, не поклало надію на Господа і не наблизилося до свого Бога. **3** *Князі в

єз. 22 мих. 3

ньому – як леви, що ричать, його судді – як аравійські вовки. Не залишали собі *нічого* до ранку. **4** Його пророки легкодушні, горделиві мужі. Його священики опоганюють святе і є безбожні відносно закону. **5** Господь же праведний посеред нього і не зробить неправедне. Рановранці, Він видасть свій суд на світанку. І той не сховався і не зрозумів неправди на обману, і не на побіду. **6** Я скинув величних зіпсуттям, їхні доми пропали. І зроблю, щоб їхні дороги були зовсім непрохідними. Зникнуть їхні міста, щоб не було ні одного, ані не жили. **7** Я промовив: Бійтеся лише Мене – і одержите напоумлення, і не будете вигублені з-перед моїх очей за все, що Я помстив на ньому. Готовся! Встань вранці! Все листя на них зітліло! **8** Через це потерпи Мене, – говорить Господь, – в день мого воскресіння на свідчення. Тому що мій суд проти зборів народів, щоб прийняти царів і пролити на них свій гнів, ввесь гнів моєї
вищ. 1 люті. *Тому що вся земля буде пожерта вогнем моєї ревності. **9** Бо тоді знайду на народи народ в їхній рід. Щоб всі прикликали господнє ім'я. Щоб Йому служити під одним ярмом. **10** З кінців ефіопських рік прийму тих, що моляться до Мене. Розсіяні принесуть Мені жертви. **11** В тому дні не завстидаєшся усіма задумами своїми, якими ти був безбожним супроти Мене, бо тоді заберу від тебе зневаги твоєї гордості. І більше не додаси величатися моєю святою горою. **12** І залишу в тобі лагідний і покірний народ. І він буде надіятися на господнє ім'я. **13** Рештки ізраїльські не вчинять неправедності і не скажуть марного. І не знайдеться в їхніх устах обманливий язик, тому що вони пастимуться і загніздяться. І не буде того, хто їх лякатиме. **14** Дуже радій, сіонська дочко! Проповідуй, єрусалимська дочко! Веселися і красуйся з усього свого серця, єрусалимська дочко! **15** Господь забрав твої неправедності і викупив тебе з руки твоїх ворогів. Господь зацарює посеред тебе. І більше не побачиш зла. **16** В тому часі Господь скаже Єрусалимові: Кріпися, Сіоне! Хай не ослабнуть твої руки! **17** Твій Господь Бог в тобі. Він сильний тебе спасти. Він наведе на тебе веселість і обновить тебе в любові до Нього. І зрадіє тобою у веселості, як у день празника. **18** І зберу розбитих. Горе тому, хто підніме проти них погорду! **19** Ось Я зроблю в тобі задля Мене в тому часі, – говорить Господь, – і спасу пригноблену, і прийму відкинену. І поставлю їх на похвалу і славними по всій землі. **20** І завстидаються в тому часі, коли вам зроблю добро, і в часі, коли вас прийму. Тому що дам вас славними на похвалу в усіх народах землі, щоб Мені повернути ваших полонених перед вами, – говорить Господь.

ѣго ꙗ́ко влъцы а҆равїи́стїи не о҆ставлю́хꙋ ѣ҆и на ꙋ҆́тро. пр҃рцы ѣ҆го дꙋхоно́сцы мꙋ́жи нерадѝви. сщ҃енні́и ѣ҆го сквернѧ́тъ ст҃а҃, и҆ нечествꙋ́ютъ въ̀ зако́нъ. г҃ь же пра́веденъ по́средѣ ѣ҆го и҆ не и҃ма́ сътворѝти непра́вды. наꙋ́тра ꙋ҆́тро дастъ сꙋ́дъ свои́ въ̀ свѣ́тъ, (и҆ не ꙋ҆ кры́ѧ. и҆ не разꙋмѣ́ непра́вды въ̀ прельще́нїе и҆ не ѣ҆ побѣдꙋ)[2]. въ̀ растлѣ́нїе низложи́хъ велича́выѧ, и҆щезнꙋ́тъ (до́мы)[3] и҆́хъ (и҆) [о҆пꙋ́шꙋ][4] пꙋ́тїи и҆́хъ ѡ҆́нꙋдь не проходи́тиѧ. (и҆щезнꙋ́тъ)[5] гра́ди и҆́хъ занѐ (не бы́ти ни ѣ҆ди́номꙋ)[6] и҆́ни жи́ти. рѣ́хъ, о҆ба́че ꙋ҆бои́тесѧ менѐ, и҆ прїи́мѣте наказа́нїе, и҆ не и҆́мате потреби́тиѧ ѡ҆́ ѡ҃чїю (моéю)[7] за всѧ̀ ѣ҆ли́ко мѝстїй о҆́ нёе. гото́висѧ ꙋ҆́ранѝ, и҆стлѣ́ вс҃е ли́ствїе и҆́мъ· Сего ра́ди потрꙗпи менѐ, гл҃етъ г҃ь, въ̀ дн҃ь въскр҃нїѧ моѣ́го въ̀ свѣ́дѣтельство. занѐ сꙋ́дъ мои́ въ̀ сои́мщꙋ ꙗ́зыкъ прїѧ́ти ц҃рⷭ. (і҆) и҆злїѧ́ти на́ на҃ [гнѣ́въ свои́][8], весь гнѣ́въ на҃ро́сти моѧ́. *занѐ о҆гнⷭ҃ рве́нїѧ мо́ѐ поꙗде́на бꙋ́детъ вс҃ѧ̀ земла̀. ꙗ́ко тогда̀ прио́бра́щꙋ на лю́ди ꙗ́зыкъ в҃ ро҃ и҆́хъ, призыва́ти всѣ́мъ и҆́мѧ г҃не, работа́ти ѣ҆мꙋ̀ по̀ и҆го́ ѣ҆ди́нѣмъ. ѡ҆ конецъ рѣ́ютъ ѣ҆дино́пїискъ [прїи́мꙋ молѧ́щаѧ мѧ, раѯсѣ́янїи][9] принесꙋ́ жрⷮтвы мѝ· въ̀ дн҃ь о҃ не и҆́маши постыди́тиѧ ѡ҆ всѣ́хъ нача́токъ свои́хъ и҆́миже нечествова ѣ҆ мѧ. ꙗ́ко тогда̀ ѡ҆и́мꙋ ѡ҆ тебе ꙋ҆кори́зны досаждє́нїѧ твоѣ́го, и҆ кто́мꙋ не и҆́маши приложи́ти велича́тиса ѻ҆ горѣ́ ст҃ѣи моéи. и҆ ѻ҆ста́влю ѣ҆ тебѣ́ лю́ди кро́тки и҆ смире́ны, и҆ бꙋ́дꙋ надѣ́ѧтиса на и҆́мѧ г҃не. ѻ҆ста́нцы їи҃левы [-][10] не сътвора́ѭ непра́вды, и҆ не реку́ сꙋ́етна, и҆ не и҆́маѭ ѡ҆брѣ́тисѧ въ̀ ꙋ҆стеⷯ҃ и҃ ꙗ́зы҃ лъстꙋ́, занѐ тїи пожирꙋ́ю и ꙋ҆гнѣ́здѧ́сѧ, и҆ не бꙋдѐ пострашаю́и҃ и҆хъ· ра́дꙋисѧ дщ҃и сїо́нова [ѕѣ́ло][11], проповѣ́дай дщ҃и їⷯ҃лимлѧ, весели́сѧ и҆ преꙋ҆кра́шайсѧ ѡ҆ всего́ сⷣца своѣ́го дщ҃и їⷯ҃лимлѧ. ѡ҆ня́тъ г҃ь непра́вды твоѧ, (і҆) и҆зба́ви тѧ ѣ҆ и҆з рꙋкѝ врагъ твои́х. [въцⷬ҃ритсѧ][12] г҃ь посредѣ тебе, [и҆][13] не ꙋ҆зриши зла́ кто́мꙋ. въ̀ вре́мѧ о́но рⷣ҃ г҃ь їⷯ҃лимꙋ, дрⷮзаи́ сїо́не да не о҆слабѣ́ете рꙋцѣ твоѝ, г҃ь бг҃ъ твои́ в҃ тебѣ́ си́лⷣ҃ спⷭ҃ти тѧ. наведѐ на́ тѧ весе́лїе, и҆ о҆бнови́ тѧ въ̀ любвѝ ѣ҆мꙋ̀. и҆ въ̀звеселѝтсѧ ѻ҆ тебѣ́ въ̀ ꙋ҆кра́шени́и ꙗ́ко въ̀ дн҃ь праⷭ҃ника. и҆ съберꙋ́ сътре́ныѧ, го́ре кто̀ прїи́мⷣ҃ на́ на҃ поноше́нїе. ѣ҆е҆ а҃ сътворю́ в҃ тебѣ́ [менѐ][14] ра́ди, [гл҃етъ г҃ь, въ̀ вре́мѧ о́но][15]. и҆ спⷭ҃ꙋ ꙋ҆тⷱщ҃е́нꙋю, и҆ ѡ҆рⷨновѣ́нꙋю прїи́мꙋ. и҆ положꙋ́ а҃ ѣ҆ похвале́нїе, і҆ и҆́менѝты въ̀ всю̀ зе́млю. и҆ постыдѧ́сѧ въ̀ вре́мѧ о́но ѣ҆гда̀ добро̀ ва́мъ сътворю́, и҆ въ̀ вре́мѧ ѣ҆гда прїи́мꙋ вы, занѐ дахъ вы и҆́менѝты (-)[16] въ̀ похвале́нїе въ̀ вс҃ѣ́хъ лю́дехъ земла̀, въ̀звраща́ти мѝ плѣ́нныки ва́ша пр҃ѣ ва́ми, гл҃етъ г҃ь·

АГГЕ́И ПРРКЪ ГЛАВ҃А А҃

АНГЕЙ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

а҃ ѣ҃зра ѥ҃

Ѥ҃ *второ́е лѣто при да́рїи ц҃рѝ, въ ше́стыи мц҃ь въ пръвыи мц҃а· бы́сть сло́во гн҃е в рꙋ́кꙋ а҃ггє́а прр҃ка, гл҃а, рцы́ ꙗ҆ꙋ́дꙋ[2] ꙗ҆къ зоровáвелю саладі҃илевꙋ ѡ҆ ꙗ҆колѣ́на ꙗ҆ꙋ́дова, и҆ ꙗ҆къ і҃ꙋ ꙗ҆ѡ҃седе́ковꙋ ꙗ҆рее́ю вели́комꙋ, гл҃а. сѝце гл҃етъ ꙁ҃ь вседръжи́тель, гл҃а, лю́дїе сі́и гл҃ютъ, не прїи́де вре́мя създа́ти хра҃ гн҃ь· и҆ бы́ сло́во гн҃е в рꙋ́кꙋ а҃ггєа прр҃ка, гл҃а. (-)[3] вр҃тмя (ѹ҆бо) ва́мъ е҆́сть [зда́ти][4] хра́мы ваш҃ ꙗ҆кѵ̀лоста́мы, а҆ хра҃ (мои)[5] запꙋстѣ· и҆ нн҃ѣ сѝце гл҃етъ ꙁ҃ь вседръжи́тель, положи́те ср҃ца ѥ҃ мѡ҆ ꙗ҆кн мн҃ѣ ѕ҃ ваша в пꙋтѝ ва́ша. *сѣ́ете мно́го, и҆ взе́сте ма́ло. на҆́ли е҆́сте, и҆ не в сы́тость. пи́сте, и҆ не въ пїа́нъство. ѻ҆блекоо́стесѧ, и҆ не съгр҃ѣ́тесѧ в ни́хъ. и҆ (събира́й мꙁ́ды)[6], събра́ въ влага́лище ѹ҆́тло. Сѝце гл҃етъ ꙁ҃ь вседръжи́тель, положи́те ср҃ца ва́ша в пꙋтѝ ва́ша. вꙁы́дѣте на го́рꙋ, и҆ ѹ҆сѣцѣ́те дре́ва, [и҆ принесѣ́те][7] и҆ съзи́ждете хра́мъ, и҆ бл҃говолю́ в немъ и҆ просла́влюсѧ, рече ꙁ҃ь. призр҃ѣ́сте на мно́га и҆ бы́ша ма́ла, и҆ внесо́сте а҆̀ въ хра́мъ и҆ ѡ҆дꙋнꙋ́хъ а҆̀. сего́ ра́ди сѝце гл҃е́тъ ꙁ҃ь вседръжи́тель, занѐ хра́мъ мои́ е҆́сть пꙋ́стъ, вы́ же го́ните ко́ждо домъ свои́. сего́ ради ѹ҆́дръжитсѧ нб҃о ѡ҆ росы́, и҆ земла̀ ѹ҆́сꙋдитъ и҆́зношє́нїѧ е҆̀ѧ [на ва́съ][8]. и҆ наведꙋ (о҆́рꙋжїе)[9] на зе́млю, и҆ на го́ры, на пшени́цꙋ, и҆ на вино̀, и҆ на еле́и, и҆ [на всѧ̀][10] е҆ли́ко и҆зно́ситъ земла̀. и҆ на чл҃ки, и҆ на ско́ты, и҆ на всѧ̀ тр҃ꙋды ꙗ҆́зыкъ и҆́хъ· И҆ слы́ша зоровáвель саладі҃илевъ ѡ҆ ꙗ҆колѣ́на ꙗ҆ꙋ́дова, и҆ і҃ꙋсъ ꙗ҆ѡ҃седе́ковъ ꙗ҆рее́и вели́кїи, и҆ вс҃и про́чїи лю́дїе гла́съ ґ҃а ба҃ и҆́хъ, и҆ сло́во а҆ггє́а прр҃ка, на҆́коже посла и҆̀ ꙁ҃ь (въ и҆́хъ) к ни́мъ. и҆ ѹ҆боа́шасѧ лю́дїе ѡ҆ лица̀ гн҃ѧ· И҆ рече а҆ггє́и а҆ггл҃ъ гн҃ь [в посла́нїе гн҃е][11] лю́демъ, [гл҃а][12]. а҆́зъ е҆́смь с ва́ми, гл҃е́тъ ꙁ҃ь· И҆ вꙁдви́же ꙁ҃ь дх҃ъ зоровáвелю саладі҃илевꙋ ѡ҆ ꙗ҆колѣ́на ꙗ҆ꙋ́дова, и҆ дх҃ъ і҃ꙋсꙋ и҆ѡ҃седе́ковꙋ ꙗ҆рее́ю вели́комꙋ, и҆ дх҃ъ прочїи́мъ всѣ́мъ лю́демъ. и҆ внидоша́ и҆ твора́хꙋ дѣ́ла въ хра́мѣ ґ҃а вседръжи́теля ба҃ и҆́хъ, въ четвє́ртыи (тре́тїаго десате)[13], мц҃а шє́стаго, въ второ́е лѣто при дарїи ц҃рѝ·

1 В *другому році за царя Дарія, в шостому місяці, в першому *дні* місяця, було господнє слово рукою пророка Ангея, що казало: Промов, отже, до Зровавеля Салатіїлевого, з юдиного племені, і до Ісуса Йоседекового, великого священика, кажучи. 2 Так говорить Господь Вседержитель, кажучи: Цей народ говорить: Не прийшов час збудувати господній храм. 3 І було господнє слово рукою пророка Ангея, що казало: 4 Отже, вам час будувати ваші доми з добірними стелями, а мій храм є запустілим. 5 І тепер так говорить Господь Вседержитель: Поставте ваші серця на ваші дороги. 6 *Ви посіяли багато і зібрали мало, ви з'їли і не досита, ви пили і не до оп'яніння, ви зодяглися і не зігрілися в них. І хто збирає винагороду, зібрав до зітлілого мішка. 7 Так говорить Господь Вседержитель: Поставте ваші серця на ваші дороги. 8 Вийдіть на гору, і зрубайте дерева, і принесіть, і збудуйте храм. І буде Мені до вподоби, і Я прославлюся, – сказав Господь. 9 Ви поглянули на багато – і стало мало, і ви їх внесли до дому – і Я їх видув. Через це так говорить Господь Вседержитель: Тому що мій храм є пустим, а ви гонитеся, кожний за своїм домом, 10 через це стримається небо від роси і земля затримає свій плід для вас. 11 І наведу зброю на землю, і на гори, на пшеницю, і на вино, і на олію, і на все те, що земля видає, і на людей, і на скотину, і на всі труди їхніх рук. 12 І почув Зоровавель Салатіїв, з юдиного племені, і Ісус Йоседеків, великий священик, і всі позосталі з народу голос їхнього Господа Бога і слова пророка Ангея, так як послав його їхній Господь Бог до них. І народ налякався господнього лиця. 13 І сказав Ангей, господній ангел, господнє послання народові, кажучи: Я є з вами. Говорить Господь. 14 І Господь підняв дух Зоровавеля Салатіїлового, з юдиного племені, і дух Ісуса Йоседекового, великого священика, і дух позосталих з усього народу. І вони ввійшли і робили діла в храмі Господа Вседержителя – їхнього Бога 15 в четвертому третьої десятки *дні*, шостого місяця, другого року царя Дарія.

ез1. 5

мой5. 28
мих. 6

Глава 2

1 Сьомого місяця, в першому третьої десятки *дні*, сказав Господь рукою пророка Ангея, мовлячи: **2** Промов же до Зоровавеля Салатіїлового, з юдиного племені, і до Ісуса Йоседекового, великого священика, і до всіх позосталих з народу, кажучи: **3** Хто з вас бачив цей храм в його попередній славі? І як ви тепер його бачите? Так наче б не існував перед вами. **4** І тепер скріпися, Зоровавеле, – говорить Господь, – скріпися, Ісусе Йоседековий, великий священику! І хай скріпиться ввесь народ землі, – говорить Господь Вседержитель. І робіть, тому що Я є з вами, – говорить Господь Вседержитель. **5** Слово, яке Я до вас говорив, коли ви виходили з єгипетської землі, і мій дух стоїть посеред вас. Кріпіться! **6** Тому що так говорить Господь Вседержитель: *Ще раз
єв. 12 Я потрясу небом і землею, морем і сушею, **7** і потрясу всі народи. І прийдуть вибрані всіх народів, і наповню цей храм слави, – говорить Господь Вседержитель. **8** Моє срібло і моє золото, – говорить Господь Вседержитель. **9** Тому остання слава цього храму буде більшою від першої, – говорить Господь Вседержитель. І в цьому місці дам мир, – говорить Господь Вседержитель, – і мир душі на розсудок кожному, що будує, щоб підняти цю церкву. **10** В четертому третьої десятки *дні*, дев'ятого місяця, в другому році царя Дарія, було господнє слово до пророка Ангея, що казало: **11** Так говорить Господь Вседержитель: Запитай у священиків про закон, кажучи: **12** Якщо людині попаде святе м'ясо на край його одежі, і край його одежі доторкнеться до хліба, чи до городини, чи до вина, чи до олії, чи до всякої їжі – чи освятиться? І відповіли священики, і сказали: Ні. **13** І сказав Ангей: Якщо забруднене або нечиста душа доторкнеться до душі з цього всього – чи буде нечистим? І відповіли священики, і сказали: Буде нечистим. **14** І відповів Ангей, і сказав: Так *і* цей народ. Так *і* цей народ переді Мною, – говорить Господь, – і так всі діла їхніх рук. І хто лиш там доторкнеться, буде нечистим через те, що взяли. Раннє буде покручене від лиця їхнім лукавством. І ви зненавиділи в брамах того, хто картає. **15** І тепер же поставте до ваших сердець від цього дня і надалі, раніше ніж класти камінь на камінь в господньому храмі. **16** Чим були ви, коли ви вкладали до коша двадцять мірок, і було десять мірок ячменю. І ви входили до бочки черпати п'ятдесят мірок, і було двадцять. **17** Я вас

Гла, в·

Édмаго мца въ прьвыи (трéтїаго десятé)[1]. гла гь рукóю âггéа пр҃рка, гла, рцы́ же къ зоровáвелю салаґїилеву ѡ҃ колѣна îýдова, и̂ къ îсусу îѡседéкову ҁерéю велúкому и̂ къ всѣмъ прóчїимъ людéмъ, гла. ктѡ ѡ҃ васъ йже вúдѣ хрáмъ сéи въ слáву ê҃го прьвую. и̂ какѡ вы вúдите ê҃го нн҃ѣ, нáкоже не сущa прé вáми. и̂ нн҃ѣ ѡу́крѣпла́йсa зоровáвелю, глетъ гь. (-)[2] ѡу́крѣпла́йсa îсусе îѡседéковъ ҁерéю велúкїи, и̂ да ѡу́крѣпля́тсa вси лю́дїе землá, глет҃ гь [вседръжúтель][3]. и̂ твори́те зане [áзъ с вáми][4] ê҃смь, глетъ гь вседръжúтель· [Слóво ê҃же глáхъ с вáми ê҃гда и̂сходи́сте и̂зъ (землá ê҃гѵ̀петскúи)[5]][6], и̂ дх҃ъ мои настоитъ посредѣ васъ. дръзáйте. занѐ сúце глетъ гь вседръжúтель. *ещe ê҃дúною, áзъ ѥ҃врéѡ҃ ы҃ потрáсѹ нб҃омъ и̂ землéю, [-][7] моремъ и̂ сушéю. и̂ стрáсѹ вся нáзы́ки, и̂ прїúдутъ и̂збрáнна всѣмъ нáзы́комъ, і̂ и̂спóлню хр҃а̂ сеи слáвы, глетъ гь вседержúтель. мое сребрò, и̂ мое злáто, глетъ гь вседръжúтель. занѐ вéлїа бѹдетъ слáва хрáмѹ семѹ послѣдняа паче прьвыа, глетъ гь вседръжúтель. и̂ на мѣсте семъ дáмъ мúръ, глет҃ гь вседръжúтель, и̂ мúръ дш҃и въ посѹждéнїе всáкѹ зúждущемѹ въздви́гнѹти ц҃рковь сїю· въ четвéртыи (трет҃їаго десятé)[8], девáтого мца, въ второ́е лѣто при дáрїи [ц҃ри][9]. бы́сть слóво гн҃е къ âггéю пр҃ркѹ, гла, сúце глетъ гь вседръжúтель, въпросѝ ҁерéа закóна, гла. âще прїúметъ чл҃къ мáсо ст҃о въ конец҃ рúзы ê҃го, и̂ коснетъ крáи ризы ê҃го въ хлѣбъ, ли̂ ѣ҆ сочúво, ли̂ въ винò, ли̂ въ мáсло, ли̂ въ всáко брáшно, âще ст҃итсa. и̂ ѿвѣщáша сщ҃енніи и̂ рѣша, нúи. и̂ рече âггéи, âще коснéтъ ѡ҃скверне́но ли нечúста дѹша на дѹшю ѡ҃ всѣхъ сúхъ, âще ѡ҃скврънúтсa. и̂ ѿвѣщáша îерéи, и̂ рѣш҃ ѡ҃скверни́тсa. и̂ ѿвѣщà âггéи, и̂ рече, сúце лю́дїе сїи, (-)[10] сúце нáзыкъ сéи предо мно́ю, глетъ гь, и̂ сúце вся дѣла рѹкѹ ê҃го, і̂ и̂же âще коснѣ҃ тѹ ѡ҃скверни́тсa за прїáтїе и̂хъ. ѹ҃трення̀ ѡ҃строптáтсa ѿ лицà лѹкавствомъ и̂хъ. и̂ ненавúдѣсте въ врáтехъ ѡ҃бличáющаго. и̂ нн҃ѣ же положи́те на с҃рцы́хъ вáшихъ ѿ дн҃е сего и̂ превы́ше, прежде положúти кáмень на кáмени въ хрáмѣ гн҃и. что̀ бѣсте ê҃гдà вложúсте ѣ҆ кѹпьсель (-)[11] двадесáте сáта, и̂ бы́ша десáть сáта (нáчмéне). и̂ влажáсте в п҃точúлїе чéрпати н҃ мѣрники и̂ бы́сть двадесáтъ. порази́хъ вы ѣ҆ житo погрѣшéнїю, и̂ вѣтроглѣ-

нїемъ, и̂ гра́домъ вс҃а дѣла рукъ ва́шихъ. и̂ не о҆брати́стеся къ мнѣ, гл҃етъ г҃ь. оу҆чинѝте же с҆рца ва́ша ѡ҆ сего дне́ и̂ про́че, ѡ҆ четвёртаго между двѣма десатїма дева́таго мц҃а, и̂ ѡ҆ дне́ ѡ҆ негоже о҆снова́ся цр҃кви г҃нѧ, положи́те въ с҆рцы́хъ ва́шихъ. а҆ще е҆ще разумѣ́ется на гумнѣ. и̂ а҆ще е҆ще винѡ̀ и̂ смо́кви и̂ кисели́чїе, и̂ дре́ва маслинна́ѧ не творя́щаѧ пло́да. ѡ҆ сего дне́ свѧщу· и̂ бы́сть сло́во г҃не вторицею къ а҆ггелу пр҃рку, в҃ четвёртыи между десатїма (-)[12], гл҃ѧ, рцы̀ къ зоровáвелю салатїи́левў ѡ҆ колѣна і҆ѹдова, гл҃ѧ. (е҆ще е҆ди́ною), а҆зъ потрасў нёбомъ и̂ землею, и̂ мо́ремъ и̂ сушею. и̂ раздрўшў престо́лы ц҃рт҃ и̂ потреблю̀ си́лў ц҃рь нарóдныхъ, и̂ раздрўшў о҆ру́жїѧ и̂ вса́дники, и̂ сни́дутъ ко́ни и̂ вса́дницы и̂хъ, ко́ждо въ (о҆ру́жїи)[13] къ бра́тў своспр҃ мц҃ е҆мў· в тои́ дн҃ь, гл҃етъ г҃ь вседержи́тель, *прїимў тѧ зоровáвелю салатїи́левъ ра́бе мои, гл҃етъ г҃ь, и̂ положў тѧ ꙗ҆́ко печа́ть ꙗ҆́ко тѧ и҆звóлихъ, гл҃етъ г҃ь вседръжи́тель·

Конецъ пр҃рку а҆ггéю.
и҆́мать в себѣ гла́въ, в҃·

побив в жнива недостатком, і палючим вітром, і градом всі діла ваших рук. І ви не повернулися до Мене, – говорить Господь. **18** Наставте ж ваші серця від цього дня і надалі. Від четвертого між двома десятками *дня*, дев'ятого місяця, і від дня, в якому засновано господню церкву. Поставте у ваших серцях, **19** якщо ще можна пізнати на току і якщо ще виноград, і фіґа, і ґранатові яблука, і дерева олії не несуть плоду. Від цього дня благословлю. **20** І вдруге було господнє слово до пророка Ангея, в четвертому між десятьма *днями*, кажучи: **21** Промов до Зоровавеля Салатіїлового, з юдиного племені, кажучи: Я ще раз потрясу небом, і землею, і морем, і сушею. **22** І знищу престоли царів, і рознесу силу царів народів, і знищу зброю і вершників, і зійдуть коні і їхні вершники, кожний в зброї, до свого брата. **23** В тому дні, – говорить Господь Вседержитель, – *візьму тебе, Зоровавелю Салатіїв, мій рабе. Говорить Господь: І поставлю тебе як печать. Я тебе, тому що полюбив, – говорить Господь Вседержитель.

сир. 49

Кінець *Пророка* Ангея.
Має в собі 2 глави.

ЗАХАРІЯ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

1 У восьмому місяці другого року Дарія було господнє слово до пророка Захарії, *сина* Варахії, сина Аддо, кажучи: **2** Господь розгнівався на ваших батьків великим гнівом. **3** І скажеш до них: Так говорить Господь Вседержитель. *Поверніться до Мене, – говорить Господь сил, – і Я повернуся до вас. Говорить Господь

мал. 3

ic. 21
і 31
і 45
єре. 3
єз. 8
і 20
і 33
йос. 14
йоі. 2

сил: **4** І не будьте так, як ваші батьки, *яким попередні пророки кивали, їм кажучи: Так говорить Господь Вседержитель: Відверніться, отже, від ваших лукавих доріг і від ваших поганих діл. І вони не послухалися і не сприйняли Мене вислухати, – говорить Господь Вседержитель. **5** Де є ваші батьки? І чи пророки житимуть довіку? **6** Однак прийміть мої слова і мої закони, які Я заповідаю у своєму дусі моїм рабом-пророком. Ваші батьки не зрозуміли, і відповіли, і сказали: Так як Господь Вседержитель озброївся зробити нам за нашими дорогами і за нашими ділами, так нам зробив. **7** В четвертому між десятьма *дні* одинадцятого місяця – це є місяць Сават, в другому році Дарія, було господнє слово до пророка Захарії, *сина* Варахії, сина Аддо, кажучи: **8** Я вночі побачив – і ось чоловік, що сидить на рудому коні. І він стояв між тінистими горами, і за ним коні руді, і різнобарвні, і сірі, і білі. **9** І я сказав: Що це, Господи? І сказав до мене ангел, що говорив в мені: Я тобі покажу що є це. **10** І відповів чоловік, який стояв поміж горами, і сказав до мене: Це є ті, яких послав Господь обійти землю. **11** І вони відповіли господньому ангелові, що стояв між горами, і сказали: Ми обійшли всю землю. І ось вся земля заселена і благає. **12** І відповів господній ангел, і сказав: Господи Вседержителю, доки не помилуєш Єрусалим і юдині міста, якими Ти знехтував? Це сімдесятий рік. **13** І відповів Господь Вседержитель ангелові, що говорив у мені, гарні слова, потішні слова. **14** І сказав до
ниж. 8
мене ангел, що говорив у мені: *Закричи, кажучи: Так говорить Господь Вседержитель: Я заревнував за Сіоном і за Єрусалимом великою ревністю **15** і великим гнівом розгніваюся на народи, що на Мене нападають! Тому що, отже, Я трохи розгнівався, вони ж натиснули на зло. **16** Через це так говорить Господь: Повернуся до Єрусалиму в милосерді. І мій храм в ньому буде збудований, – говорить Господь Вседержитель, – іще мірило *буде* розтягнуте в Єрусалимі. **17** І сказав до мене ангел, що говорив у мені: Закричи, кажучи: Так говорить Господь Вседержитель: Ще міста розпливатимуться добрами, іще помилує Господь Сіон, іще зволить Єрусалим. **2,1** І Я підняв мої очі і побачив – і ось чотири роги. **2** І я сказав до ангела, що говорив у мені: Що це, Господи? І він сказав до мене: Ці роги – це ті, що рознесли Юду, і Ізраїль, і Єрусалим. **3** І показав мені Господь чотирьох столярів. **4** І я сказав: Господи, що ці йдуть робити? І він сказав: Ці розбили

ѡ҆ц҃ы ва́ши, *и҆́мже помаваа́хѹ и҆́мъ пр҃рцы пр҃е́нїи гл҃ющε, сѝце гл҃етъ ѳ҃ь вседръжи́тель, вънзвратѝтесѧ ѹ҆́бо ѡ҆ пѹтїи ва́шихъ лѹкава́ныхъ, и҆ ѡ҆ дѣла́нїи ва́шихъ непрїа́зньны҃. [и҆ не послѹшаша]4, и҆ не вна́ша послѹша́ти менѐ, гл҃етъ ѳ҃ь [вседръжи́тель]5. ѡ҆ц҃ы ва́ши гдⷭ҇ сѹть. и҆ пр҃рцы ѣ҆да́ вънъ вѣкъ поживѹ́тъ. о҆́бачε словеса́ моа́ и҆ зако́ны моа́ прїе́млите ѣ҆ли́ко а҃зъ заповѣ́даю вънъ дх҃ъ сво́и рабо́мъ мои҃м пр҃рко҃, и҆же (постиго́ша)6 ѡ҆ц҃а ва́ша. и҆ ѡвѣща́ша, и҆ рѣша, на҆́коже о҆́полчи́сѧ ѳ҃ь вседръжи́тель сътвори́ти [на́мъ]7 по пѹтемъ на́шимъ, и҆ по дѣла́нїемъ на́шимъ, та́ко сътвори на́мъ· вънъ четве́ртыи межѵ̀ десѧтьма ѣ҆дина́десѧте мц҃а, сѐи ѣ҆ мц҃ъ сава́, вънъ вто́рое лѣто при да́рїи. бы́сть сло́во гн҃е ко҃ъ захарїи варахїи́ню сы҃ а҆́ддо пр҃рку, гл҃а. ви́дѣхъ но́щїю, и҆ ѣ҆ѥ мѹ́жъ всѣдъ на ко́нь ры́жъ, и҆ [-]8 стоа́ше ме́жду горама о҆́стрнаю́щима, и҆ за ни́мъ ко́ни ры́жи, и҆ пѣ́зи, и҆ сре́дни, и҆ бро́ни. и҆ рѣхъ, что́ ѳ҃и г҃и. и҆ рече ко҃ъ мнѣ а҃гг҃лъ гл҃аи вънъ мнѣ, а҃зъ покажѹ ти҃ что́ сѹть ѳ҃и. и҆ ѡвѣща́ мѹ́жъ стоа́и́ между горами, и҆ рече ко҃ъ мнѣ, ѳ҃и сѹть на҆́же посла́ ѳ҃ь о҆́бъити зе́млю. и҆ ѡвѣщаш҃ а҃гг҃лѹ гн҃ю стоа́щемѹ межѵ̀ гора́ма, и҆ рѣша, о҆́бъидохомъ [зе́млю вс҃ю]9, и҆ ѣ҆ѥ вса҆ земла҆ вселена ѣ҆сть и҆

(моли́)10. и҆ ѡвѣща а҃гг҃лъ гн҃ь, и҆ рече. ѳ҃и вседръжи́телю, доко́лѣ не и҆́маши помилова́ти ї҆ерли́ма, и҆ гра҃ ї҆ѹ́довъ на҆́же презрѣ. се ѕ҃е́мое десѧ́тъ лѣто. и҆ ѡвѣща́ ѳ҃ь вседръжи́тель а҃гг҃лѹ гл҃ющемѹ вънъ мнѣ гл҃ы до́бры словеса́ (оу҃тѣшны҃на)11. и҆ рече ко҃ъ мнѣ а҃гг҃лъ гл҃аи вънъ мнѣ, *вънзъпїи гл҃а, сѝце гл҃етъ ѳ҃ь вседръжи́тель, ревновахъ҃ [сїо́нѹ и҆ ї҆ерли́мѹ]12 рве́нїемъ вели́комъ҃. и҆ гнѣ́вомъ ве́лїимъ а҃зъ прогнѣвахъ҃сѧ на на҆́зыки нападаю́щаа ми҃. зане а҃зъ о҆́бо прогнѣва́хъ҃сѧ ма́лы, о҆́ни же налегоша вънъ зла́· Сего ради сѝце гл҃етъ ѳ҃ь, о҆́бращѹсѧ ко҃ъ ї҆ерли́мѹ щедрота́ми, и҆ хра́мъ мо́и созиждѐтсѧ в҃ нем҃ъ, гл҃етъ ѳ҃ь вседръжи́тель. и҆ мѣрами прота́гнетсѧ вънъ ї҆ерли́мѣ ѣ҆щѐ. и҆ рече ко҃ъ мнѣ а҃гг҃лъ гл҃а́и вънъ мнѣ, вънзъпїи гл҃а, сѝце гл҃етъ ѳ҃ь вседръжи́тель, ѣ҆щѐ прелїа́тисѧ и҆́ мѹтъ гра́ды до́брыми, и҆ поми́лѹе҃ ѳ҃ь ѣ҆щѐ сїона, і҆ и҆зволитъ ѣ҆щѐ ї҆ерли́ма· и҆ вънзведохъ҃ о́чи мои҆ и҆ ви́дѣ, и҆ ѣ҆ѥ четы́ри ро́зи. и҆ рѣхъ ко҃ъ а҃гг҃лѹ гл҃ющемѹ вънъ мнѣ, что́ сѹть ѳ҃и г҃и. и҆ рече ко҃ъ мнѣ, ѳ҃и ро́зи расто́чшеи ї҆ѹ́дѹ и҆ ї҆и́лѧ, [и҆ ї҆ерли́ма]13. и҆ показа ми ѳ҃ь четы́ри древодѣ́лѧ. и҆ рѣхъ, что́ ѳ҃и гра́дѹтъ сътвори́ти [г҃и]14. и҆ ре҃ [-]15, ѳ҃и ро́зи расточшеи ї҆ѹ́дѹ и҆ ї҆и́лѧ низложѫ́-

ї҆саї́а ї҆а
и҆ ї҆а
и҆ ми҃е
ї҆ерѣ҃ ѳ҃
ѣ҆зе҃ и҆
и҆ ї҆г
ї҆о҆сі́а дв
ї҆о҆и҆ в҃

ша, и никтоже ихъ взъдвиг главы. и изындоша ги постригти а вън рукахъ ихъ четыре (и) рози языцы възносящеи рози на землю гню расточити ю.

роги, що розсіюють Юду і Ізраїля, і ніхто з них не підняв голову. І ці ввійшли їх вигострити, в їхніх руках чотири *роги*. І роги – народи, що піднімають роги на господню землю, щоб її розсіяти.

гла, в.

И възведо очи мои и видѣхъ. и се мужъ, и въ руцѣ его оужe земленѣрно. и рѣхъ к немоу, гдѣ градеши ты. и рече къ мнѣ, размѣрити іерлима, [и][1] видѣти то колика широта его есть и колика долгота. *и се агг глъ глаи въ мнѣ стои, и (инъ агг лъ)[2] исхождаше въ стрѣтенїе емоу. и рече к немоу гла, теци и гли къ юноши оному, гла, плодна вселитиса іерлиму о множества чловѣка и скота иже посредѣ его. и азъ буду ему, глетъ гь, стѣна огнена окрътъ, и в слава буду посредѣ его. (-)[3] оубѣгайте о лица сѣвера, глетъ гь. зане о четырь вѣтръ нбныхъ съберу вы, глетъ гь. въ сіонъ (обращаитеса)[4] живущеи въ дщере вавилонѣстѣ. зане сице глетъ гь вседръжитель, въ слѣ славы посла ма на языки испроврѣгшиа ва. зане касаи са васъ, яко касаи са въ зѣницу ока своего. зане [-][5] азъ нанесу руку мою на на, и будутъ корысть испроверѣгшимъ его. и разумѣете яко гь вседръжитель посла ма. оукрашаи са и весели са дщи сіона, зане (-)[6] азъ прїиду, и вселюса посредѣ тебе, глетъ гь. и прибѣгнутъ языцы мнози къ гу въ тои дни, и будутъ ему в люди, и вела тса посредѣ тебе, и разумѣеши яко гь вседръжитель посла ма к тебѣ. и закононаслѣдитъ гь іоуду оучастїе его на [стую землю][7], и изволитъ ещѐ іерлиму, да говѣетъ вса ка плоть о лица гна, яко въста изъ обла къ стыхъ своихъ.

Глава 2

5 І я підняв мої очі, і я побачив – і ось чоловік, і в його руці шнурок до вимірювання землі. **6** І я сказав до нього: Куди ідеш? І він сказав до мене: Розміряти Єрусалим і побачити яка його ширина і яка довжина. **7** *І ось ангел, що говорив у мені, стоїть, і інший ангел виходив йому назустріч **8** і сказав до нього, кажучи: Побіжи і промов до того юнака, кажучи: Плідно буде замешканим Єрусалим множеством людей і скотини, що посеред нього. **9** І Я буду йому, – говорить Господь, – вогненною стіною довкруги і буду посеред нього на славу. **10** Втікайте з лиця півночі, – говорить Господь, – тому що зберу вас з чотирьох вітрів неба. Говорить Господь: **11** До Сіону повертайтеся ви, що живете у вавилонської дочки. **12** Тому що так говорить Господь Вседержитель: Вслід за славою Він послав мене проти народів, що повалили вас. Тому що хто доторкається вас, як той, хто торкається зіниці свого ока? **13** Тому що Я на них нанесу мою руку, і буде здобич тим, що його скинули. І впізнаєте, що Господь Вседержитель мене послав. **14** Радій і веселися, сіонська дочко! Тому що Я прийду і поселюся посеред тебе, – говорить Господь. **15** І численні народи прибіжать до Господа в тому дні, і будуть йому за народ, і поселяться посеред тебе. І пізнаєш, що Господь Вседержитель послав мене до тебе. **16** І Господь успадкує Юду – його частку на святій землі і ще сподобає Єрусалим. **17** Хай всяке тіло почитає господнє лице, тому що Він піднявся зі своїх святих хмар.

стр҃а мд

гла, г.

И показа ми [гь][1] іса іерея велика стоаща пр҃е лиц҃е агг ла гна, и непрїазнь стоаше одесную его противитиса ему. и рече гь къ дїаволу, запрещаетъ гь о тебѣ непрїазни, и запрещаетъ гь о тебѣ избравыи іерлима, нѣсе ли се яко главна исторжена изъ огня. и іс бѣ оболчѐ в ризы гнюсивы, и стоитъ пр҃е лиц҃е агг ла. и ѿвѣщà, и рече къ стоащи҃м пр҃е лицем҃ его, гла, ѿимѣте ризы гнюсивыа ѿ негò. и рече к нему, се ѿнѧхъ ѿ тебе безакоиа твоà. и облецѣте и҃ в подирь, и възложите [кругу и][2]

Глава 3

1 І Господь мені показав Ісуса – великого священика, що стояв перед лицем господнього ангела, і диявол стояв по його правиці, щоб йому протиставитися. **2** І сказав Господь до диявола: Господь забороняє тобі, дияволе, і тобі забороняє Господь Той, що вибрав Єрусалим. Чи ж це не є як головешка, витягнута з вогню? **3** І Ісус був зодягнений в гидку одіж і стоїть перед лицем ангела. **4** І той відповів. І сказав до тих, що стояли перед його лицем, кажучи: Заберіть з нього гидку одіж. І сказав до нього: Ось я з тебе забрав твої беззаконня. І

зодягніть його в довгу одіж, **5** і покладіть вінець і чистий клобук на його голову. І поклали вінець і чистий клобук на його голову, і зодягнули його в одіж. І господній ангел стояв. **6** І засвідчив господній ангел до Ісуса, кажучи: **7** Так говорить Господь Вседержитель: Якщо по моїх дорогах ходитимеш і якщо зберігатимеш мої приписи, і ти розглянеш мій храм. І якщо збережеш мій двір, і тобі дам тих, що ходять посеред цих, що стоять. **8** Послухай же, Ісусе – великий священику, ти і твої ближні, що сидять перед твоїм лицем! Тому що є
лук. 1 мужі-чаклуни, *тому що Я веду раба мого – Схід. **9** Бо камінь, який Я дав перед лицем Ісуса, – на одному камені є сім очей. Ось Я викопаю рів, – говорить Господь Вседержитель, – і висліджу всяку обиду землі в одному дні. **10** В тому дні, – говорить Господь Вседержитель, – кожний закличе свого ближнього під його виноградник і під його фігу.

клобꙋ́къ чи́стъ на главꙋ̀ є́мꙋ. и̂ вънзложи́ша [кроунꙋ]3 и̂ клобꙋ́къ чистъ на главꙋ̀ є́го, и̂ о҆блекоша и҆̀ ѵ҆̀ ризы, и̂ а҆гг҃лъ гн҃ь стоа́ше. и̂ засвѣдѣтельствова́ше а҆гг҃лъ гн҃ь къ і҃сꙋ, гла́· Си́це гла́етъ гь вседръжи́тель, а҆́ще вънъ пꙋти моа̀ и҆́деши, и̂ а҆́ще повелѣ́нїа моа̀ съхрани́ши, и̂ ты расмотриши хра́мъ мои́, и̂ а҆́ще съхрани́ши дво́ръ мои, и̂ да́мъ ти̂ вънзвращаю́щаасѧ посредѣ стоа́щихъ сѧ̑. послꙋша́и же і҃се і҃ере́ю вели́кїи, ты̂ і҆ и҆скренїи твои҆̀ сѣда́щеи пр҃ѐ лицемъ твои́мъ, зане мꙋжи дивоблꙋ́дци сꙋть. *зане а҆́зъ вънвожꙋ раба̀ мое́го восто́ка. лук. 1 занѐ ка́мень и҆́же дахъ пр҃ѐ лицемъ і҃са, на ка́мени є҆ди́номъ сѣ́мь ѡ҆́чесъ сꙋть. се҆ а҆́ и҆зрыю́ ровӗ, гла́етъ гь вседръжи́тель, и̂ и҆зыщꙋ вс҃ю о҆́бидꙋ землѝ (-)4 вънъ дн҃ь є҆ди́нъ. вънъ о҆́нъ дн҃ь, гла́етъ гь вседръжитель, съзоветъ ко́ждо и҆скренѧго своє́го по҃ лозо́ю [є҆го]5 и̂ по҃ смоко́вницею [є҆го]6.

Гла, д҃·

О҆брати́сѧ а҆гг҃лъ гла́и вънъ мнѣ̀, и̂ вънзведе мѧ̀ ꙗ҆́ко се҆ є҆гда̀ вънста́нетъ чл҃къ ѡ҃ сна̀ своє́го. и̂ рѣ́че къ мнѣ̀, что̂ ты̂ ви́диши. и̂ рѣхъ, ви́дѣхъ, и̂ се҆ свѣ́щникъ зла́тъ вє́сь, и̂ просвѣтилꙋ́ѧ [є҆го]1 ве́рхꙋ є҆го, и̂ сѣ́мь свѣти́лникъ ве́рхꙋ є҆го, и̂ сѣ́мь ꙗ҆́чицъ свѣтильникомъ врꙋхнимъ є҆го. и̂ дв҃ѣ масли́нѣ верхꙋ є҆го, є҆ди́на о҆́десноу҆ просвѣти́лца [є҆го]2, и̂ є҆ди́на о҆́шюю҆. и̂ вънпроси́хъ и̂ рѣхъ къ а҆гг҃лꙋ гла́ющемꙋ вънъ мнѣ̀, гла́, что̂ сꙋть сі҃и гн҃. и̂ ѡ҆́вѣща а҆гг҃лъ гла́и во мнѣ̀ и̂ рече къ мнѣ̀ [гла́]3, не разꙋмѣ́еши ли что̀ сꙋть сі҃и. и̂ рѣхъ, ни҃ гн҃· и̂ ѡ҆́вѣщꙋ̀ и̂ рече къ мнѣ̀, гла́. се҆ сло́во гн҃е къ зоровавє́лю, гла́, не в силꙋ̀ вели́кꙋ, ни҃ вънъ крѣпость, но҃ дх҃омъ мои́мъ, гла́етъ гь вседръжи́тель· кто̂ ты̂ е҆си го́ро вели́каѧ пр҃ѐ лицемъ зоровавє́лю и҆справи́ти и̂ [вынесꙋ]4 ка́мень закононасл҃дїѧ ѓвеньствїе блг҃ти є҆го· И̂ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ̀, гла́, рꙋцѣ̀ зоровавє́ли о҆́снова́сте хра́мъ се́и, и̂ рꙋцѣ̀ є҆го съвръши́сте и҆̀. и̂ [разꙋмѣ́сте]5 ꙗ҆́ко гь вседръжи́тель посла́ мѧ̀ къ [ва́мъ]6. занѐ кто̂ оу҆кори́лъ [ти̂ѧ]7 е҆сть вънъ дн҃и [долгы]8, и̂ вънзра́дꙋю́сѧ и̂ ви́дятъ ка́мень и҆́же ѡ҆̂ чи́стаго о҆́лова вънъ рꙋкꙋ̀ зоровавє́лю. сі҃мь е҆сть о҆́чеса гн҃ѧ сꙋть призї-ра́ющаа на всю̀ зе́млю. и̂ ѡ҆́вѣщахъ, и̂ рѣхъ̀ къ немꙋ что̂ е҆сть о҆́бѣ масли́нницы е҆сть и҆́же о҆́десноу҆ свѣ́щника и̂ о҆́шюю҆ е҆го. и̂ вопроси́ вторицею, и̂ рѣхъ̀ къ немꙋ, что̂ сꙋть о҆́бѣ вѣтви масли́нніи и҆́же ѵ҆̀ рꙋкꙋ̀ о҆́бою оу҆сѧцалницꙋ̀ златꙋ́ю,

Глава 4

1 І повернувся ангел, що говорив у мені, і підняв мене, так наче піднімається людина зі свого сну, **2** і сказав до мене: Що ти бачиш? І я сказав: Я побачив – і ось свічник, ввесь золотий, і над ним світильник, і над ним сім світильників, і сім посудин до його горішніх світил. **3** І над ним дві оливки: одна – справа його світильника і одна – зліва. **4** І я запитав і сказав до ангела, що говорив у мені, кажучи: Що це, Господи? **5** І ангел, що говорив у мені, відповів і сказав до мене, мовлячи: Чи не знаєш що це? І я сказав: Ні, Господи. **6** І він відповів і промовив до мене, кажучи: Це господнє слово до Зоровавеля, що говорить: Не у великій силі ані в кріпості, але моїм духом, – говорить Господь Вседержитель. **7** Хто є ти, велика горо, перед лицем Зоровавеля, щоб випрямитися? І винесу камінь закононасліддя, рівність його ласки. **8** І було слово господнє до мене, кажучи: **9** Зоровавелеві руки заснували цей дім, і його руки його завершать. І зрозумієте, що Господь Вседержитель послав мене до вас. **10** Тому що, хто тебе впокорив довгими днями, вони і зрадіють, і побачать камінь, який з чистого олова, в руках Зоровавеля. Ці сім – господні очі, що дивляться на всю землю. **11** І я відповів і сказав до нього: Що є ці дві оливки, що справа свічника і зліва в нього. **12** І я запитав вдруге і сказав до нього: Що є дві оливкові галузки, які в руках двох трубок золотих, що вливають і підносять до золотих чашок.

вѣзливаю́щую и̂ вѣзношаю́щую вѣ нача́ица зла́тыа. и̂ рече ко̀ мнѣ, гла, не вѣси ли что е̂сть си. и̂ рѣхъ, ни г҃и. и̂ рѣ҃, си о᷾ба сы́на вла́зѣ на́же пр҃е̂стоя́тта гв҃и всеа̀ земла̀·

Гла, ѕ҃·

Ѡ̂братихсѧ, и̂ вѣзведо́хъ о᷾чи мои. и̂ ви́дѣхъ, и̂ се се́рпъ лета́ѧщь. и̂ рече ко̀ мнѣ, что̀ ты̀ ви́диши. и̂ рѣ́хъ, а̂зъ ви́жду се́рпъ лета́ѧщь, в̀ долготу̀ ла́ктъ дво́юдеса́ту, и̂ вѣ широту̀ (деса́ ла́ктъ)[1]. и̂ рѣ҃ ко̀ мнѣ, си кла́тва и̂сходя́щїа на лице всеа̀ земла̀. зане всѧкъ та́ть ѿ сего до сме́рти мы́тится (-)[2]. и̂ вы́несу ѝ, г҃летъ г҃ь вседръжи́т҃е, и̂ вни́детъ вѣ до́мъ та́тиныи, и̂ вѣ до́мъ кленущагосѧ и̂менемъ мои҃ вѣ лжу̀, и̂ о᷾бита́етъ посредѣ до́му е̂го, и̂ сконча́етъ ѝ, и̂ дре́во е̂го и̂ ка́менїе е̂го· (-)[3] и̂зы́иде а̂г҃лъ г҃лаи вѣ мнѣ, и̂ рече ко̀ мнѣ, вѣзри о᷾чи́ма свои́ма и̂ ви́ждь, что̀ сходя́щее е̂е. и̂ рѣ́хъ, что̀ е̂сть. и̂ рече [ми][4], си мѣ́ра и̂сходя́щїа, и̂ рече, е̂е непра́вда ѝ по всеѝ землѝ. и̂ се тала́нтъ о᷾лова́нъ вѣземла́сѧ, и̂ е̂е [жена̀ е̂ди́на][5] сѣда́ше посредѣ мѣ́ры. и̂ рече, си е̂сть безако́нїе. и̂ выврѣжесѧ посредѣ мѣ́ры, и̂ вѣзве́рже [талаи́нъ][6] о᷾лова́ныи вѣ оу̑ста е́ѝ· и̂ вѣзведо́хъ о᷾чи мои, и̂ ви́дѣхъ, и е̂е двѣ жены̀ сходя́щи, и̂ духъ вѣ кры́лу ѝма, и̂ ты̀ ѝмѣя́ше (ты̀) кры́лѣ на́ко кры́лѣ во̀дины̀, и̂ взя́ста мѣ́ру между земле́ю и̂ (-)[7] не҃бомъ. и̂ рѣ҃ ко̀ а̂г҃лу г҃лющему вѣ мнѣ, камо сїи несета̀ мѣ́ру. и̂ рече ко̀ мнѣ, сѣзда́ти е́ѝ хра́мину вѣ землѝ вавы̑лони́стѣи, и оу̑гтова́ти и̂ положи́ти ю̀ ты̀ на оу̑гтова́нїе е̂му·

Глава, ѕ҃·

Ѡ̂братихсѧ, и̂ вѣзведо́хъ о᷾чи мои. и̂ ви́дѣхъ, и̂ се четы́ри колесни́ца сходя́щаѧ посредѣ двою́ гору̀. (-)[1] го́ры (же ты̀) вѣша го́ры мѣдяны. ѣ̀ колесни́цы прьвѣ́и ко́ни ры́жи. [-][2] ѣ̀ колесни́цы вторѣи ко́ни вра́ни. и̂ ѣ̀ колесни́цы третѣи ко́ни сѣ́ни. и̂ ѣ̀ колесни́цы четве́ртѣи ко́ни пѣ́стри [и̂][3] бро́ни· и̂ ѿвѣщахъ и̂ рѣхъ ко̀ а̂г҃лу г҃лющему вѣ мнѣ, что̀ сѹ́ть е̂и г҃и. и̂ ѿвѣща а̂г҃лъ г҃лаи вѣ мнѣ, и̂ рече [ко̀ мнѣ][4], е̂и сѹ́ть четы́ри вѣ́три не҃бнїи, и̂же и̂схо́дятъ пр҃еста́ти г҃у всеа̀ земла̀· в̀ не́иже сѣ́хѹ ко́ни вра́ни и̂схожа́хѹ на землю сѣвѣ́рскую. и̂ сѣ́нїи и̂схожа́хѹ вѣ слѣ́дъ и̂хъ. и̂ ры́жїи и̂схожа́хѹ на́ землю ю̑жнѹю. (-)[5] [пѣ́стїи и̂ бронїи][6] и̂схожа́хѹ і̂ и̂ска́хѹ и̂ о᷾зира́хѹ о᷾бѣ́йти зе́млю· и̂ рече, и̂дѣ-

13 І він промовив до мене, кажучи: Чи не знаєш, що це? І я сказав: Ні, Господи. **14** І він сказав: Це оба сини обильності, які стоять перед Господом всієї землі.

Глава 5

1 І я повернувся і підняв мої очі. І побачив – і ось серп, що летить. **2** І він промовив до мене: Що ти бачиш? І я сказав: Я бачу серп, що летить, що двадцять ліктів – в довжину і десять ліктів – в ширину. **3** І він сказав до мене: Це клятва, що виходить на лице всієї землі, тому що всякий злодій з цього мститься до смерті. **4** І Я винесу його, – говорить Господь Вседержитель, – і він ввійде до дому злодія і до дому того, що брехнею клянеться моїм іменем, і житиме посеред його дому, і викінчить його, і його дерево, і його каміння. **5** Вийшов ангел, що говорив у мені, і сказав до мене: Поглянь твоїми очима і подивися що це те, що сходить. **6** І я сказав: Що це? І він сказав мені: Це мірило, що виходить. І сказав: Це їхня неправедність в усій землі. **7** І ось олов'яний талант, що піднімається, і ось одна жінка сиділа посеред мірила. **8** І він сказав: Це беззаконня. І викинутим було посеред мірила. І він кинув олов'яний талант до її уст. **9** І я підняв мої очі і побачив – і ось дві жінки, що сходять, і дух у їхніх крилах, і ті мали ті крила, наче крила журавлині, і взяли мірило між землю і небо. **10** І я сказав до ангела, що говорив у мені: Куди ці несуть мірило? **11** І він сказав до мене: Щоб збудувати їй хату у вавилонській землі, і приготувати, і покласти його туди на його підготовку.

Глава 6

1 І я повернувся, і підвів мої очі, і побачив – і ось чотири колісниці сходять з-посеред двох гір, ті ж гори були мідні гори. **2** В першій колісниці – коні руді, в другій колісниці – коні вороні, **3** і в колісниці третій – коні сірі, і в колісниці четвертій – коні різнобарвні і білі. **4** І я відповів і сказав до ангела, що говорив у мені: Що це, Господи? **5** І відповів ангел, говорячи в мені, і сказав до мене: Це є чотири небесні вітри, що виходять, щоб стати перед Господом всієї землі. **6** Ті, де були вороні коні, виходили на північну землю. І сірі виходили вслід за ними. І руді виходили на південну землю. **7** І білі виходили, і шукали, і дивилися, щоб обійти землю. І він сказав: Підіть і обійдіть землю. І вони обійшли всю землю. **8** І він за-

кричав, і закликав мене, і промовив до мене, кажучи: Ось ті, що виходили на північну землю, спинили мій гнів у північній землі. **9** І було господнє слово до мене, що казало: **10** Візьми тих, що з полону, з князів, і з його корисних, і з тих, що його пізнали, від Елтая, і від Товія, і від Ілія. І ввійди в тому дні до дому Йосія Софоїного, що йде з Вавилону. **11** І візьми срібло і золото, і зробиш вінець, і покладеш на голову Ісусові Йоседековому – великому священикові. **12** І скажеш до нього: Так говорить Господь Вседержитель: Ось муж. Схід – йому ім'я. І під ним зійде. І він збудує господній храм, **13** і той одержить добродійство, і сяде, і володітиме на своєму престолі. І священик буде по його правиці, і мирна рада буде між обома. **14** А вінець буде тим, що терплять і йому потрібні і що його пізнають, і на ласку Софоніїному синові, і на псалом в господньому храмі. **15** І підуть далеко від цих, і збудують господній храм. І пізнаєте, що Господь Вседержитель послав мене до вас. І буде, якщо чуючи почуєте голос вашого Господа Бога.

тє и҃ о҆бъи́дѣте зе́млю, и҃ о҆бъи́до́ша [всю][7] зе́млю. и҃ въ҆зъпи [и҃ въ҆зва҆ мѧ][8], и҃ ре҃ къ мнѣ, гл҃ѧ, ѓе и҃сходя́щеи на землю сѣвє́рскую, поко-
ишa на́рость мою на землѝ сѣвє́рстеи· и҃ бы́сть сло́во гн҃е къ мнѣ, гл҃ѧ, прїими на́же ѡ҃ плѣ́на ѡ҃ кн҃зь и҃ ѡ҃ ключи́мыхъ ѓго, и҃ ѡ҃ разумѣвшихъ ѓго, [ѡ҃ ѓлда́ѧ, и҃ ѡ҃ товїѧ, и҃ ѡ҃ (и҃лі́ѧ)[9]][10]. и҃ вънии́деши ты̀ въ дн҃ь о҆́нъ въ до́мъ и҃о҆сі́ѧ софо́нїина, гра́дущаго ѡ҃ вавѵ̀ло́на. и҃ прїимеши сребро и҃ зла́то и҃ сътво́риши кру́ну, и҃ вънзло́жиши на главу ї҃сусу и҃о҆седе́кову ї҃ерею вели́кому. и҃ рече́ши и҃ нему, сице гл҃етъ гдь вседержи́тель, се мужъ́ восто́къ и҃мѧ ѓму, и҃ по҃ ни́мъ въсїа́етъ, и҃ съзи́жетъ хра҃ гн҃ь, и҃ то́и прїиметъ добро дѣа́нїе, и҃ сѧдетъ҃ и҃ о҆бладае́ на пр҃тлѣ своѓ́мъ, и҃ бу́де҃ ї҃ереи о҆́десную ѓго. и҃ совѣ́тъ ми́ренъ бу́де҃ между дв҃ма. а҆ кру́на бу́де҃ тръпа́щй҃, и҃ ключи́мы҃ѣ ѓму, и҃ разумѣвшимъ ѓго, и҃ вънъ҆ гла́годатъ сн҃у софо́нїину, и҃ вънъ҆ ѱало́мъ вънъ҆ хра҃ гн҃ь. ї҃ и҃здале́ча ѡ҃ сихъ прїидутъ и҃ съзи́ждутъ хра́мъ гн҃ь, и҃ разумѣ́ете на́ко гдь вседержитель посла мѧ къ ва҃. и҃ бу́дете а҆ще послу́ша́юще оу҆слы́шите гл҃а га҃ ба҃ ва́ше҃·

Глава 7

1 І сталося, що в четвертому році царя Дарія було господнє слово до Захарії, в четвертий *день* дев'ятого місяця, який є Хаселев. **2** І послав до Ветиль-Сарсар. І цар Арвесеер, і мужі, що з ним, щоб очиститися Господеві. **3** Кажучи до священиків, що в храмі Господа Бога Вседержителя, і до пророків: Чи прийшло сюди *в п'ятому місяці освячене? З плачем чи постом? Так як робив він вже численні роки. **4** І було слово Господа Вседержителя до мене, що казало: **5** Промов до всього народу землі і до священиків, кажучи: Якщо постите, чи плачите, чи ридаєте в п'ятий чи сьомий місяць, чи сімдесят літ постом постили ви мені? **6** І якщо їсьте і п'єте, чи ж не ви їсьте і ви п'єте? **7** Чи це не є слова, які Господь сказав рукою попередніх пророків, коли Єрусалим був заселений, і його обильні міста *були* довкруги, і гірські околиці, і долини були заселені? **8** І було господнє слово до Захарії, що казало: **9** Так говорить Господь Вседержитель: Судіть праведний суд, і кожний чиніть милосердя і милість своєму ближньому. **10** *А вдовицю, і сироту, і приходька, і бідного не насилуйте. І хай кожний не пам'ятає зло свого брата і не має ворожнечі у своєму серці. **11** І вони спротивилися сприйняти і дали їхні нерозумні плечі. І тяжкими зробили їхні вуха, щоб

ic. 58

мой2. 22
ic. 23
єре. 5

Гл҃а ѕ҃·

бы́сть въ четвє́ртое лѣто при дарїи ц҃рѝ. бы́сть сло́во гн҃е къ захарїи, въ четвертыи мц҃а дева́таго, ѓже ѐсть (хаслев҃)[1]. и҃ посла҆ въ ведиль сарсаръ, и҃ а҆рвесеер҃ ц҃рь, и҃ мужи и҃же с ни́мъ о҆́цы́ститиса҆ гв҃и, гл҃ѧ, къ сщ҃енны҃ѣ и҃же въ хра́мѣ гѧ҃ бг҃а вседръжителя҆ и҃ къ прр҃окомъ [-][2], а҆ще вниде здѣ, *в па́тыи мц҃ь стыни. (плача҆ и҃ли постѧ́ся҆), на́коже сътвори оу҆же мно́га лѣта· и҃ бы́сть сло́во гѧ҃ [вседръжи́теля҆][3] къ мнѣ, гл҃ѧ, рцы̀ къ вси́мъ лю́демъ земля҆ и҃ къ сщ҃енны҃ѣ гл҃ѧ, а҆ще пости́теся҆ и҃ли пла́че вопльствуи́те въ па́тыи и҃ сѐмыи (мц҃ъ)[4] сѐмьдеся́тъ лѣтъ, ѐда҆ по́стомъ по́стистемися҆. и҃ а́ще на́сте и҃ пїете, не вы̀ ли на́сте и҃ вы пїете. не се ли сѹ́ть словеса҆ на́же гл҃а гь рукою пророко́къ пр҃е҃ нихъ ѓгда҆ бѣ҆ ї҃ерли҃ вселе҃, и҃ гобзу́ющеи (-)[5] гра́ды ѓго о҆́кр҃тъ, и҃ по҃горїе и҃ подольныа҆ вселе́ни бахѹ· и҃ бы́сть сло́во гн҃е къ заха́рїи, гл҃ѧ, си́це гл҃етъ гь вседръжитель [-][6]. сѹ́дъ пра́ведетъ сѹди́те, и҃ мл҃ти и҃ щедроты твори́те кождо [и҃скрьнемѹ][7] своѓ́мѹ. *а҆ вдови́цы, и҃ си́ра, и҃ прише́лца, и҃ о҆у҆бога не насильствѹи́те. и҃ зло́бы кождо бра́та своѓ́го да не по́мните и҃ враждꙑ въ ср҃цахъ (свои҃)[8]· и҃ противи́шася҆ внима́ти, и҃ да́ша плеща҆ [и҃хъ][9] не мѹдръствующа, и҃ оу҆шеса҆ своа҆ о҆тажи́ша не

в҃ мѳ҃ їѳ҃в
їсаі́а їѳ҃г
їѳ҃р҃ѣ ѳ҃

оу҃слышати, и҆ ср҃ца своа̀ оу҃чинvery҆ша противна не послоу҃шаати закона моего҃, и҆ слово е҆же посла҆ г҃ь вседръжи́тель дх҃омъ свои́мъ рукою пр҃рcъ пред҆ нихъ· И҆ бы́сть гнѣвъ вели́кїи ѿ г҃а вседръжи́тела. и҆ бу҃детъ ѣ҆ неже ковáрьство рече, и҆ не оу҃слы́шаша [е҆го][10]. сѝце възъпїю҃тъ, и҆ не и҃мамъ оу҃слы́шати, глетъ г҃ь вседръжи́тель. и҆ вынесу̀ а҆̀ [на҃коже въ ви́хрѣ][11] въ вса на҃зы́ки и҃же не разумѣ́ша. и҆ земла̀ запоу҃стѣетъ по ни҃ ѿ мимоходя́ща и҆ ѿ во҃вращáющагося. и҆ оу҃чиниша (и҃збра́ноую зе́млю)[12] ѣ҆ запоу҃стѣнїе·

Глава, и҃·

Бы́сть сло́во г҃а вседръжи́тела [къ мнѣ][1], глá, *сѝце глетъ г҃ь вседръжи́тель. ревновахъ і҆ерли́му и҆ сїо́ну рве́нїемъ вели́комъ, и҆ на҃ростїю велїею ревнова́хъ е҆му· 3а́ко глетъ г҃ь, [-][2] о҆бращу́ся на сїо́на, и҆ вселю̀ посредѣ і҆ерли́ма. и҆ наречется і҆ерли́мъ гра́дъ и҃стинный и҆ гора̀ г҃а вседръжи́тела, гора̀ с҃та. Сѝце глетъ г҃ь вседръжи́тель, е҆щѐ ся́дутъ старцы и҆ старѝца на пу҃техъ і҆ерли́мскихъ, кождо жезлъ сво́и и҃мый въ ру҃цѣ свое́и ѿ мно́жества дн҃їи. и҆ пу҃тїе гра́да и҃сполня́ся о҆́трочищь и҆ о҆́троковищь и҃гра́ющее на пу҃техъ е҆го· Сѝце глетъ г҃ь вседръжитель, а҆́ще и҃знемо́же́ пр҃ѐ о҆ста́комъ людїи сихъ въ о҆́нъ дн҃ехъ. е҆да̀ и҆ предо мно́ю изнемо́же́, глетъ г҃ь вседръжи́тель· Сѝце глетъ г҃ь вседръжи́тель, се а҆́зъ спсу̀ лю́ди моя̀ ѿ земла̀ восточныя, и҆ ѿ земла̀ запа́ныя. и҆ въведу̀ я҆̀ [въ землю и҃][3] и҆ вселю́ся посредѣ і҆ерли́ма, и҆ бу҃дутъ ми҃ въ люди, и҆ а́зъ бу҃ду и҃мъ въ г҃а въи́стинну и҆ въ пра́вду· Сѝце глетъ г҃ь вседръжи́тель, ду҃ оу҃крѣпя́тся ру́ки ва́ша слы́шащихъ въ дн҃и сі҃ словеса̀ сі҃ ѿ оу҃стъ пр҃рчески, ѿ негоже дн҃е о҆снова́ся хра́мъ г҃а вседръжи́тела, и҆ цр҃кви ѿнелѣже създа́ся. зане преждѐ дн҃їи о҆́нѣхъ мѕда чл҃ко҃ не бѣ̀ въ оу҃спѣ, и҆ мѕда ското҃ не бѣше, и҆ и҃сходя́щему и҆ въходя́щему не бѣ̀ мира ѿ печа́ли, и҆ послю̀ вс҃а чл҃ки когождо на и҃скренаго своего҃. и҆ нн҃ѣ не по дн҃емъ (о҆́нѣмъ) пр҃тыимъ а҆́зъ съ҆творю̀ о҆ста́нку людїи сихъ, глетъ г҃ь вседръжи́тель, но̀ покажу̀ ми́ръ. вино да́сть пло҃ свои́, и҆ земла̀ да́сть жи́тта своя̀, и҆ не҃бо да́сть влáгу свою. и҆ (наслѣ́дятъ)[4] о҆ста́нку люде́и мои́хъ вся сі҃. и҆ бу҃дете на҃коже бѣсте въ клáтвѣ въ на҃зы́цехъ до́ме і҆оу́довъ, и҆ до́ме і҃и҆л҃ев. та́ко (провожду́)[5] вы, и҆ бу҃дете въ бл҃вен҃їе· дръза́йте, и҆ крепѣ́тѣ҆ ру́ками ваши-

вы й

не почути, **12** і противними зробили свої серця, щоб не слухатися мого закону і слів, які послав Господь Вседержитель своїм духом рукою попередніх пророків. І був великий гнів від Господа Вседержителя. **13** І було, що про який задум він сказав, вони і не послухали Його. Так вони закричать і Я не вислухаю, – говорить Господь Вседержитель. **14** І винесу їх, наче у вихорі в усі народи, яких не пізнали. І земля запустіє за ними від проходячого і від того, що повертається. І вони знехтували вибраною землею на запустіння.

Глава 8

1 І було слово Господа Вседержителя до мене, кажучи: **2** *Так говорить Господь Вседержитель: Я ревнував за Єрусалимом і Сіоном великою ревністю і ревнував за ними великою лютню. **3** Так говорить Господь: Я повернуся до Сіону і поселюся посеред Єрусалиму. І Єрусалим назветься – місто правди, і гора Господа Вседержителя – свята гора. **4** Так говорить Господь Вседержитель: Ще сядуть старці і старички на дорогах Єрусалиму, кожний держачи свою палицю у своїй руці від множества днів. **5** І дороги міста наповняться хлопцями і дівчатами, що бавляться на його вулицях. **6** Так говорить Господь Вседержитель: Хіба знеможе перед останком цього народу в тих днях, хіба і переді Мною знеможе? Говорить Господь Вседержитель. **7** Так говорить Господь Вседержитель: Ось Я спасу мій народ зі східної землі і з західної землі. **8** І введу їх у їхню землю, і поселюся посеред Єрусалиму. І вони будуть мені за народ, і Я буду їм за Бога в правді і в праведності. **9** Так говорить Господь Вседержитель: Хай скріпляться ваші руки, *руки* тих, що чують в цих днях ці слова з пророчих уст, від того дня, в якому засновано храм Господа Вседержителя і коли збудована була церква. **10** Тому що перед тими днями винагорода людей не буде на користь і винагороди скота немає. І тому, що входить, і тому, що виходить, не буде миру від скорботи. І пошлю всіх людей, кожного на свого ближнього. **11** І тепер Я зроблю останки цього народу не за тими ранішими днями, – говорить Господь Вседержитель, – **12** але покажу мир. Виноград дасть свій плід, і земля дасть свої жита, і небо дасть свою вологість, і позосталі мого народу успадкують це все. **13** І буде, що так як ви були в клятві в народах, юдин доме та ізраїльський доме, так поведу вас. І будете на благосло-

вищ. 1

вення. Будьте мужні і кріпіться вашими руками. **14** Тому що так говорить Господь Вседержитель. Так як Я подумав вам вчинити зло, коли мене розгнівили ваші батьки, – говорить Господь Вседержитель, – і Я не розкаявся, **15** так Я поставився і роздумав в цих днях добро зробити Єрусалимові і юдиному домові. Будьте мужні. **16** Це слова, які зробите:* Говоріть, кожний своєму ближньому правду. Судіть правду і мирний суд у своїх брамах. **17** І кожний хай не роздумує про зло свого ближнього у ваших серцях. І не любіть клятви і неправду, тому що Я зненавидів це все, – говорить Господь Вседержитель. **18** І було слово Господа Вседержителя до мене, кажучи: **19** Так говорить Господь Вседержитель: Піст четвертий, і піст п'ятий, і піст сьомий, і піст десятий буде юдиному домові на радість, і на веселість, і на добрі празники. І зрадієте, і полюбите правду і мир. **20** Так говорить Господь Вседержитель: Ще прийдуть численні народи і ті, що живуть в численних містах. **21** І зберуться ті, що живуть в п'ятьох містах, до одного міста, кажучи: Підім, щоб піти помолитися до лиця Господа Вседержителя і шукати лице Господа Вседержителя. Піду і я. **22** І прийдуть численні люди і численні народи, щоб пошукати лице Господа Вседержителя в Єрусалимі і очиститися перед лицем Господа Вседержителя. **23** Так говорить Господь Вседержитель: В тих днях візьметься десять чоловік з усіх племен народів. І візьмуться за одіж мужа-жида, кажучи: Підемо з тобою, тому що ми почули, що з вами є Бог.

еф. 4

ми. зане сицѣ глетъ ѓь вседръжитель, ѩкоже помыслихъ ѻзлобити вы, внегда прогнѣваша мѧ ѿцы ваши, глетъ ѓь вседръжитель, и не покаахсѧ, тако ѻполчихсѧ. и помышлаю въ дни сіѧ добрѡ сътворити іерлимѹ и дому іѹдовѹ, дръзаите. сі словеса ѩже сътворите, *глите истинѹ кождо искренемѹ своемѹ. [истинѹ][6] и сѹдъ мирен сѹдите въ вратехъ своихъ. и кождо злобы искренаго своего не помышлаите въ сръцыхъ вашихъ. и клатвы (и) лжа не любите, зане вса сі възненавидѣхъ, глетъ ѓь вседръжитель· И бысть слово ѓа вседръжителѧ къ мнѣ, гла, сицѣ глетъ ѓь ввседръжитель, пость четвертыи, и пость патыи, и пость сѣмыи, и пость десатыи будетъ дому іѹдовѹ въ радость, и въ весели, и въ празники блги, и възвеселитесѧ, і истинѹ и миръ възлюбите· Сицѣ глетъ ѓь вседръжитель, ещѐ (людіе мнози пріидѹтъ)[7], и живѹщеи въ градѣхъ мнозѣхъ. и съймѹтсѧ живѹщеи въ патиградѣ въ ѥдинъ градъ, глюще, градѣмъ [йдѹще][8] молитисѧ лицю гню [вседръжителевѹ][9], и възыскати лицà гнѧ вседръжителева. йдѹ и азъ. и пріидѹтъ людіе мнози, и ѩзыци мнози възыскати лицà ѓа вседръжителѧ въ іерлимѣ, и ѻцыститисѧ прѣ лицѣ ѓа (вседръжителѧ)· Сицѣ глетъ ѓь вседержитель, во ѻны дни (-)[10] имѣсѧ десать мѹжь ѿ всѣхъ племенъ ѩзыческѣ, і имѹтсѧ за ризѹ мѹжа жидовина, глюще, йдѣ с тобою, зане слышахѡ ѩко ѣтъ с вами ѥ·

ефѣ. д

Глава 9

1 Богомудрість господніх слів на землю Адраха, і *в* Дамаску його жертва. Тому що Господь подивиться на людей і на всі ізраїльські племена. **2** І Етам – в його околицях, Тир, і Сидон. Тому що ви були дуже мудрими. **3** І Тир збудував собі твердиню і заощадив собі срібло – як землю і золото – як глину доріг. **4** Через це Господь успадкує їх і поб'є до моря його силу. І той пожертий буде вогнем. **5** І побачить Аскалон, і злякається, і Ґаза дуже буде в болі, і Аккарон, тому що завстидався його проступок. І згине цар з Ґази, і Аскалон не буде заселеним. **6** І чужинці поселяться в Азоті, і знищу гордість чужинців. **7** І вигублю їхню кров з їхніх уст і їхні гидоти посеред їхніх зубів. І залишаться і ці нашому Богові, і будуть як тисячник в юдиному домі, і Аккарон як євусей. **8** І поставлю моєму домові піднесен-

Глава, д·

(Ѓосмышленіе)[1] словесѐ гнѧ на землю [ѧдраха][2] и дамаска жртва ѥмѹ. зане ѓь призритъ на члки и на всѧ колѣна ійлева. и ѥдамъ въ предѣлы ѥго, тѵръ, и сидонъ, ѩко оумѹдрѣсте зѣло. и създà тѵръ твердь себѣ, и (пощадѣ себѣ)[3] сребрѡ ѩко персть, и злато ѩко брені путное· Сего ради ѓь законопаслѣдитъ ѧ, и поразитъ въ море силѹ ѥго, и то ѻгнемъ понѣстьсѧ. [и][4] видитъ ѧскалонъ, и оубоитсѧ. и газа, и ѻстропѣтитсѧ зѣло. и ѧкаронъ, ѩко постыдѣтсѧ ѻ прегрѣшени ѥго. и погибнетъ [цр҃тво][5] ѿ газы, и ѧскалонъ не йматъ вселитисѧ· И вселѧтсѧ йноплеменници въ ѧзотѣ, и разрѹшѹ досаждени йноплеменникомъ. і йзмѹ кровь й ѿ оустъ йхъ, и мерзость йхъ посредѣ зубъ йхъ. и ѻставатсѧ и си ѓѹ нашемѹ,

и̂ бꙋдꙋтъ на̀ко тысѧщникѝ въ (домꙋ) і̂ꙋ́дове, и̂ а̂и̑скаро́нъ на̀ко и̂е̑вꙋсеи. и̂ поста́влю хра́мꙋ мое́мꙋ въ̀здвиже́нїе не ми́мохо́ди́ти ни въ̀зврати́ти, и̂ ктомꙋ не и́мать прїи́ти на на̀ ни́коли́же выгона́и, на̀ко нн҃ѣ ви́дѣхъ о́чима мои́ма. ра́дꙋйсѧ зѣ́ло дш҃и сїо́на, проповѣда́и дш҃и і̂ерли́мле. *се цр҃ь твоѝ гра́детъ ти̑ пра́ведень и̂ спса́и. тоѝ кро́токъ, и̂ сѣ́дѧ на на̀ре́мникъ и̂ жре́бецъ ю҃нъ. и̂ потребѝ о́рꙋжїа ѿ е̂фре́ма, и̂ ко́ня ѿ і̂ерли́ма. и̂ потребѝтъ лꙋкъ бра́нныи, [и̂ речетъ ми́ръ на̀зы́комъ]6. и̂ о́бладае́тъ вода́ми ѿ мо́ре [и̂ до мо́ре]7, и̂ ѿ рѣкъ до и̂схо́дищъ землѝ. и̂ ты̀ въ кро́вь завѣ́та [своего̀]8 и̂спꙋсти́лъ е̂си оу҆́зникѝ твоа̀ ѿ рова не и́мꙋща водꙑ̀. сѧ́дете въ твердь сва́зани соу҆́мища, и̂ за е̂ди́нъ дн҃ь прише́ствїю ти̑ сꙋгꙋ́бо въ̀звратитъ ти̑. занѐ же напраго́хъ ти̑ѧ себѣ̀ і̂ꙋ́до (-)9 [на̀ко]10 лꙋкъ, (і̂) и̂спо́лнихъ е̂фрѣ́ма. и̂ въ̀здвигнꙋ ча́да твоа̀ сїо́не, на ча́да е҆́лли́нска, и̂ поста́вꙋ ти̑ѧ на̀ко о́рꙋжїе хра́бра. И҆ гдь [на ни́хъ на̀и́йсѧ]11, і̂ и́зыдетъ на̀ко молнїа стрѣла̀ [е̂го]12. и̂ гдь бъ вседръжи́тель въ трꙋбꙋ вострꙋбитъ, і̂ и́детъ въ шꙋмѣ́ преще́нїа своего̀. [и̂]13 гдь вседержи́тель защити́тъ и́хъ, и̂ пои́да́тъ а҆̀, и̂ посы́плютъ и́хъ ка́менїемъ пра́щнымъ. і̂ и́спїютъ [кро́вь и́хъ]14 на̀ко вино̀, і̂ и́сплънь о́кропи́тъ [е̂ле́ѧ]15, (и̂) [на̀ко]16 о́лта́рь. и̂ сп҃сетъ а҆̀ гдь [бъ и́хъ]17 въ дн҃ь о́нъ на̀ко о́вца лю́ди е̂го, занѐ ка́менїе сто̀ вала́е́сѧ на зе̑́ли е̑. на̀ко е̂же бл҃го (томꙋ), и̂ е̂же добро̀ томꙋ. пшени́ца ю҃ношамъ, и̂ вино̀ бл҃гоꙋ҆хан҃но въ (ю҃ностѝ и̂) дв҃ы.

ісаїа зб҃ мѳ̀ їка їѻ̀а҃ ві

ня, щоб не проходити ані не повертатися. І більше ніколи не прийде на них той, хто виганяє, тому що Я тепер побачив моїми очима. **9** Дуже радій, сіонська дочко! Проповідуй, єрусалимська дочко! *Ось твій цар приходить до тебе, праведний і той, хто спасає. Той – лагідний і сів на під'яремному і молодому жереб'яті. **10** І він знищить зброю з Ефрема і коня з Єрусалиму, і розіб'є воєнний лук, і скаже мир народам. І заволодіє водами від моря і до моря і від рік до виходів землі. **11** І ти в крові свого завіту випустив твоїх в'язнів з рова, що не має води. **12** Сядете в укріпленні в'язні спільноти. І за один день твого переселення Він тобі подвійно поверне. **13** Тому що ж Я натягнув собі тебе, Юдо, наче лук, і Я наповнив Ефрім. І підніму твоїх дітей, Сіоне, на грецьких дітей, і відвідаю тебе, як зброю хороброго. **14** І Господь з'явиться над ними. І його стріла вийде як блискавка. І Господь Бог Вседержитель затрубить в трубу і піде в шумі своєї погрози. **15** І Господь Вседержитель охоронить їх. І їх пожеруть і їх засиплять камінням пращі. І вип'ють їхню кров, як вино, і посудина повна олії і як жертовник. **16** І їхній Господь Бог спасе їх в тому дні, як овець його народу. Тому що святе каміння валяється по його землі. **17** Бо що добре тому і що добре тому. Пшениця – молодим і запашне вино – для хопців і дівчат.

ісх. 62
мат. 21
ів. 12

Гл҃а, і҃.

Проси́те ѿ гa̅ дождa̅ въ вре́ма ра́но и̂ позⷣно. гдь сътвори (пи́рь виденїѧ)1, и̂ до́ждь зи́менъ да́сть и́мъ, (и̂) комꙋждо зелїе на селѣ. занѐ провѣщаю́щеи гл҃аша трꙋ́ды, и̂ вражи́тели видѣ́нїѧ ло́жна, и̂ со́нїѧ лжа̀ гл҃ахꙋ (и̂) сꙋ́етно оу҆тѣшаху. сего̀ ради и́зъна́шасѧ на̀ко о́вца, и̂ о҆́злоби́шасѧ на̀ко не бѣ и̂сцѣле́нїѧ. На па́стыра прогнѣва́сѧ на̀рость моа̀, и̂ на а́гньца [моа̀]2 посѣщꙋ. и̂ посѣти́тъ гдь бъ вседръжи́тель ста́да своего̀ до́мꙋ і̂ꙋ́дова, и̂ оу҆чини́тъ а҆̀ на̀ко кона̀ лѣпа е̂мꙋ въ бра́ни. и̂ ѿ него̀ призрѣ, и̂ ѿ него̀ оу҆чини, и̂ ѿ него лꙋкъ въ [дꙋхъ на̀рости]3 (мое́ѧ), и́з него и̂зыдетъ всѧ̑ и́згона̀ о҆́ томъ. и̂ бꙋдꙋтъ на̀ко хра́бри попира́юще бренїе на пꙋтехъ въ бра́ни, и̂ о҆́полча́тсѧ на̀ко гдь с ни́ми, и̂ посты́да́тсѧ вса́дници конны́ѧ. И҆ оу҆крѣплю до́мъ і̂ꙋ́довъ, и̂ до́мъ і̂о́сифовъ спсⷭ҇, и̂ вселю а҆̀ на̀ко въ̀злобихъ а҆̀. и̂ бꙋдꙋтъ в не́же ковáрьство не

Глава 10

1 Просіть від Господа дощ на ранній і пізній час. Господь зробив бенкет видіння. І дасть їм зимний дощ і кожному зілля на полі. **2** Тому що ті, що говорили, говорили про труди і чаклуни про брехливі видіння і про сни фальшиві говорили. І марним потішали. Через це вони були забрані як вівці і потерпіли зло, тому що не було ліку. **3** Мій гнів розгорівся на пастирів. І Я навідаюся до моїх ягнят. І Господь Бог Вседержитель навідається до свого стада – юдиного дому. І поставить їх, як свого гарного коня на війні. **4** І з нього подивився, і з нього поставив, і від нього лук в дух моєї люті. Від нього вийде кожний, що в тому виганяє. **5** І будуть як хоробрі, що топчуть землю в дорогах на війні, і стануть в лави, тому що Господь з ними. І завстидаються вершники на конях. **6** І скріплю юдин дім, і спасу Йосифів дім, і по-

селю їх, бо Я їх полюбив. І будуть такі, наче б Я їх не відвернув. Тому що Я їхній Господь Бог, і вислухаю їх. **7** І вони будуть як Ефрімові вояки. І їхнє серце зрадіє, наче від вина. І діти їхні побачать і розвеселяться. І їхнє серце зрадіє Господом. **8** Я сповіщу їм і прийму їх. І вони помножаться так, як були численні. **9** І посію їх в народах. І далекі Мене згадають, і вигодують своїх дітей, і повернуться. **10** І поверну їх з єгипетської землі, і візьму їх від Асирії і до Ґалаадити, і введу їх до Ливану. І не залишиться ані один з них. **11** І пройдуть вузьким морем, і поб'ють море хвилями. І висохнуть всі глибини рік, і знищеним буде вся асирійська гордість, і забраний буде єгипетський скипетр. **12** І скріплю їх в їхньому Господі Божі, і його іменем похваляться, – говорить Господь.

вꙗзвратѝхꙋ ѝхъ. занѐ а҆́зъ ґ҃ь бг҃ъ ѝхъ и҆ оу҆слы́шꙋ а҆̀. и҆ бꙋдꙋтъ ꙗ҆́ко храбрѝ ефре҃мови, и҆ вꙗзра́дꙋетсѧ ср҃цѐ ѝмъ ꙗ҆́ко ѿ вина̀. и҆ ча́да своа̀ ви́дѧтъ, и҆ вꙗзвесели́тсѧ, и҆ вꙗзра́дꙋетсѧ ср҃цѐ ѝмъ о҆̀ ґ҃и. вꙗзвещꙋ ѝмъ, и҆ прі́имꙋ а҆̀ (-)[4], и҆ оу҆мно́жатсѧ ꙗ҆́коже бе҃а́хꙋ мно́зи. и҆ всѣю а҆̀ въ лю́дехъ, и҆ да́лнїи помнꙋтъ̀ мѧ, [и҆][5] вꙗспита́ютъ ча́да своа̀ и҆ о҆бра́тѧтсѧ. и҆ вꙗзвращꙋ а҆̀ ѿ земла̀ е҆гу҃петс҃ки, и҆ ѿ а҆сꙋ́рїи прі́имꙋ а҆̀, и҆ въ галаа́ди́тъ и҆ въ лива́нъ вꙗведꙋ а҆̀, и҆ не и҆́мать о҆ста́ти ѿ нг҃ нѝ е҆ди́нъ· и҆ про́идꙋтъ въ мо́ре оу҆з҃ко, и҆ порази́тъ мо́ре во́лны, і҆ и҆сса́ютъ вс҃а глꙋбины рѣ́чныѧ. и҆ разꙋ́мѣетсѧ всѧ́ко досаже́нїе а҆сꙋ́рїйско, и҆ скꙋ́петръ е҆гу҃петс҃кїй ѿи́мѣетсѧ и҆ оу҆кр҃плю а҆̀ о҆ ґ҃и бг҃ъ ѝхъ, і҆ о҆ и҆́мени е҆го восхала́тсѧ, гл҃етъ ґ҃ь·

Глава 11

1 Відкрий, Ліване, свої двері! І хай вогонь пожере твої кедри! **2** Хай плаче, сльозить ялиця, тому що впав кедр, бо вельможі дуже потерпіли. Заплачте! Кричіть, васанські дуби, бо повалено разом вирощений ліс! **3** Голос тих пастухів, що плачуть, бо їхня величність в нещасті. Голос ревучих левів, тому що пропало йорданське ревіння. **4** Так говорить Господь Вседержитель: Пасіть овець заколення, **5** яких їх власники вибивали і не розкаялися. І ті, що їх продавали, говорили: Благословенний Господь! І ми збагатіли. І їхні пастухи зовсім не дбали про них. **6** Через це більше не пощаджу тих, що живуть на землі, – говорить Господь. І ось Я видам людей, кожного в руки ближнього і в руки свого царя. І вони порубають землю, і не вирву з їхніх рук. **7** І пастиму в ханаанській землі овець заколення. І візьму собі дві палиці: першу назвав Я Красою, а другу назвав Я Мірилом. І пастиму овець, **8** і заберу трьох пастухів в одному місяці. І моя душа тяжітиме на них, бо і їхні душі кричали проти Мене.

єре. 15 **9** І Я сказав: Не пастиму вас. *І хто вмирає, хай вмирає, і хто пропадає, хай пропаде. І позосталі, хай кожний поїсть тіло свого ближнього. **10** І візьму мою гарну палицю, і кину її, щоб знищити мій завіт, який Я заповів з усіма народами землі. **11** І він буде розбитий в тому дні, і зрозуміють хананеї – вівці, що бережені для мене. Тому що це господнє слово. **12** І скажу до них: Чи гарним є перед вами? Дайте мені вина-

ґ҃ла, а҃і·

Ѿ҆звє́рзи лива́не две́ри своѧ, и҆ да пожре́тъ ѻгнь тисїѐ твое. да пла́че вопльствꙋ́й пꙋ҃ти́сть занѐ падѐ кедръ, ꙗ҆́ко вельмо́жа вельмѝ о҆ст҃рсти́шасѧ. (вꙗспла́че) вопльствѝте дꙋбѝ васи҃нитс҃тїи, ꙗ҆́ко низвержесѧ дꙋбра́ва сꙗсаже́ннаѧ. гла́съ пла́чющихъ па́стырь, ꙗ҆́ко о҆стр҃тисѧ величіѐ ѝхъ. гла вопію́щихъ лев҃ь, ꙗ҆́ко погꙋбисѧ шата́нїе і҆о́рдане· Си́це гл҃етъ ґ҃ь вседръжи́тель, паси́те о́вца заколе́нїю, ꙗ҆́же стажа́вшеи (а҆̀) и҆скала́хꙋ и҆ не раска́ахꙋсѧ. и҆ прода́ющеи а҆̀ гл҃ахꙋ, бл҃венъ ґ҃ь, и҆ о҆богати́хомсѧ. и҆ па́стыри ѝхъ не печа́хꙋсѧ ничи́мже о҆̀ ни́хъ· Сего̀ радѝ не пощажꙋ́ ктомꙋ на живꙋщ҃ѝ по̀ землѝ, гл҃етъ ґ҃ь. и҆ сѐ а҆́зъ предамъ чл҃ки кого́ждо в рꙋцѣ и҆скренемꙋ (-)[1] и҆ в рꙋцѣ ц҃рю своемꙋ. і҆ и҆сѣкꙋтъ землю, и҆ не и҆́мамъ и҆зма́ти ѿ рꙋкъ̀ ѝхъ. и҆ оу҆пасꙋ о́вца заколе́нїю въ [землѝ ханаа́мли][2]. и҆ прі́имꙋ себѣ дв҃а жезла̀, е҆ди́наго на҃рѣ добротꙋ́, а҆ дрꙋгаго нарѣхъ ѯхинизмꙋ́, и҆ оу҆пасꙋ о́вца. і҆ и҆змꙋ три҃ па́стыра въ мц҃ѣ е҆ди́нѣ, и҆ о҆тажи́тъ дш҃а моа на на҃, и҆́бо дш҃а ѝхъ вꙗзываху на́ ма҃. и҆ рѣхъ, не оупасꙋ васъ. *(и) оу҆мира́ющїѧ, да оу҆ ї҃ре҃ е҃и
мре́тъ. і҆ и҆щеза́ющїѧ, да и҆щезне́тъ. и҆ про́чаѧ да пожре́тъ ка́ждо пло́ть бли́жнаго своего́· И҆ прі́имꙋ жезлъ моѝ до́брыи, и҆ ѿврыгꙋ и҆̀ разори́ти завѣтъ моѝ и҆́же завѣщаха́хъ къ всѣмъ лю́дм҃ землѝ. и҆ разори́тсѧ въ дн҃ь о́нъ. и҆ разꙋмѣю́тъ хананеѝ о́вца хранаю́щаѧ ми сѧ, занѐ сло́во гн҃ѐ е҆сть· И҆ реку́ къ нимъ, а҆́ще добро пр҃ѐ ва́ми е҆̀, дадите мѵ҃здꙋ мѝ, и҆̀ли ѿрецѣтесѧ, *и҆ даша мѵ҃здꙋ мѝ тридесѧть сре́брънико҃въ. и҆ мѳ҃ и҃з

рече гь къ мнѣ, вложи а҃ ѣ҃ горни́лъ и̂ смотрѝ а҆ще и̂скуше́но е҆̂ и̂мже о́бразомъ и̂скуше́нъ бы́хъ по ни́хъ· и̂ прїа́хъ тридесѧть сре́бръ-никъ, и̂ вложи́хъ и̂́хъ въ хра́мъ гн҃ь ѣ҃ горни́лъ. и̂ ѡ҆ве́ргъ же́злъ вторы́и схинги́зма, разори́ти завѣтъ и̂же посредѣ і҆ѹ́ды и̂ посредѣ і҆и̂́ля· и̂ рече гь къ мнѣ, е҆̂ще прїиму́ себѣ сосу́ды па́стырски па́стыра не быва́лца, занѐ е҆̂е а҆́зъ въздви́гну па́стыра [небыва́лца][3] на землѝ, ѹ҆ги́бшаѧ не посѣти́тъ, и̂ заблу́ждьшаѧ не и́мать взыска́ти, и̂ сы́крушє́ныѧ не и́мать и҆сцѣли́ти, и̂ съдра́выѧ не и́мать напра́вити, (и҆́ма)[4] и҆збра́нныхъ поѧсть, и̂ гле́зны и̂̀ и҆звїе́тъ. ѡ҆̀ пасу́щеи су́етнаѧ и̂ о҆ста́вльше о҆́вца. мечь на мы́шцу е҆́го, и̂ на о́ко [е҆́му десно́е][5]. мы́шца е҆́го с҃хнущи да ѹ҆́сохнетъ, и̂ о́ко [е҆́му десное][6] о҆слѣпа́ѧ да о҆слѣпне́тъ·

гл҃а, в҃і·

Ѓосмышле́нїе словесе́ гн҃ѧ на і҆и̂́ля. гл҃етъ гь проп҃ныи нб҃о, и̂ о҆снова́выи зе́млю, и̂ съзида́ѧ дх҃ъ чл҃ку в҃ нє҃̂. е҆̂е а҆́зъ полага́ю і҆ер҃лима ѩ҆́ко пре҆дверїѧ дви-же́маѧ всѣмъ лю́демъ о҆́кр҃тъ. (но і҆ѹда)[1] бу-детъ о҆сѣде́нїе на і҆ер҃ли́ма. и҆бу́детъ въ дн҃ь о́нъ, положу́ і҆ер҃ли́ма ка́мень попира́ющсѧ всѣ-ми ѩ҆зы́ки. (и̂) всѧ́къ попира́ѧи е҆́го ру́га́ѧ по-ру́га́етсѧ, и̂ съберу́тсѧ вонь вс҃и ѩ҆зы́цы зе҃̂лѧ̀· въ дн҃ь о́нъ, гл҃е́ гь вседръжитель, пораж у̀ всѧ́къ ко́нь въ прежасть, и̂ вса́дника е҆́му въ безумїе. (и̂) на домъ (-)[2] і҆ѹ́довъ ѡ҆вр҃зу о́чи моѝ, и̂ всѧ̀ ко́ня лю́демъ пораж у̀ въ о҆слѣпле́-нїе. и̂ реку́тъ тысѧщницы і҆ѹ́дови [вс҃и][3] въ ср҃цы́хъ свои́хъ, о҆́бращемъ себѣ живу́щаѧ въ і҆ер҃ли́мѣ о҆́ гѣ вседръжи́тели бг҃а̀ и̂́хъ· въ дн҃ь о́нъ положу́ тысѧщники і҆ѹ́дины ѩ҆́ко главню̀ о́гньну въ дрова̀, и̂ ѩ҆́ко свѣщу о́гньну въ сте́блїе. и̂ пожда́тъ о҆́десную и̂ о҆́шюю (васъ) вс҃ѧ лю́ди о҆́кр҃тъ. и̂ всели́тсѧ і҆ер҃ли́мъ е҆́ще в҃ себѣ (на землѝ). и̂ спсетъ гь се́ла і҆ѹ́дова ѩ҆́коже и̂спръва, ѩ҆́ко да не велича́етсѧ похва́ла до́-му̀ дв҃два, и̂ велича́нїѧ живу́щимъ въ і҆ер҃ли-мѣ на і҆ѹ́ду· и̂ бу́детъ въ дн҃ь о́нъ защи́-титъ гь ѡ҆ живу́щѧ̀ въ і҆ер҃ли́мѣ, и̂ бу́детъ не́мощныи в҃ нихъ ѣ҃ тоѝ дн҃ь ѩ҆́ко дв҃дъ, а҆̂ до́мъ дв҃довъ ѩ҆́ко домъ бж҃їи, ѩ҆́ко а҆г҃лъ гн҃ь пре҆̂ нимѝ и̂ бу́детъ въ дн҃ь о́нъ взыщу̀ и҆за́ти вс҃ѧ ѩ҆́зы́ки гра́ду́щаѧ на і҆ер҃ли́̀. і҆ и҆злію на до́мъ дв҃дъ, и̂ на живу́щаа въ і҆ер҃-
і҆ѡ҃ѝ ѧ҃ лимъ дх҃ъ бл҃г҃ти и̂ щедро́̀. *и взъра́тъ на́нь е҆́гоже прободоша. и̂ (пла́че) воплъстваѧтсѧ о҆́ немъ плака́нїемъ ѩ҆́ко о҆́ возлю́блє́ннѣмъ, и̂

городу або відмовтеся. *І дали мені винагороду – тридцять срібняків. **13** І сказав Господь до мене: Поклади їх до горнила і гляди чи випробувані, так як Я був випробуваний ними. І я взяв тридцять срібняків і вклав їх до господнього храму, до горнила. **14** І я відкинув другу палицю – Мірило, щоб знищити завіт, що між Юдою і між Ізраїлем. **15** І сказав Господь до мене: Ще візьму собі пастуший посуд, невправного пастуха, **16** тому що ось Я підніму невправного пастиря в землі. Те, що гине, він не відвідає, і заблукане не шукатиме, і побите не лікуватиме, і здорове не наставить. Поїсть ім'я вибраних, і розіб'є їхні суглоби. **17** Ви, що пасете безумне і покинули овець, меч у його руці і на його правому оці. Його рука хай сохнучи посохне і його праве око хай сліпнучи осліпне.

мат. 27

Глава 12

1 Богорозумність господнього слова на Ізраїлі. Говорить Господь, що простягнув небо, і заснував землю, і створив дух людини в ній: **2** Ось Я кладу Єрусалим, як зрушені переддвер'я, всім народам довкруги, але Юда буде облогою проти Єрусалиму. **3** І буде, що в тому дні поставлю Єрусалим, як потоптаний камінь всіма народами. І кожний, що його топче, кплючи кпитиме. І зберуться проти нього всі народи землі. **4** В тому дні, – говорить Господь Вседержитель, – поб'ю всякого коня жахом і його вершника безумністю. І на дім Юди відкрию мої очі, і поб'ю всіх коней народів сліпотою. **5** І скажуть всі юдині тисячники у своїх серцях: Знайдемо собі тих, що живуть в Єрусалимі в Господі Вседержителі, їхньому Бозі. **6** В тому дні поставлю юдиних тисячників, як головешку вогню між дровами і як свічу вогню в тростині. І вас пожиратимуть справа і зліва всі народи довкруги. І Єрусалим буде поселений ще в собі на землі. **7** І Господь спасе юдине поселення, так як від початку, щоб не величалася похвала Давидового дому і хвала тих, що живуть в Єрусалимі, над Юдою. **8** І буде, що в тому дні Господь оборонить тих, що живуть в Єрусалимі, і немічний в них в тому дні буде як Давид, а дім Давидів – як дім божий, як господній ангел перед ними. **9** І буде, що в тому дні пошукаю, щоб вигубити всі народи, що йдуть на Єрусалим. **10** І вилию на Давидів дім і на тих, що живуть в Єрусалимі, духа ласки і щедростей. *І поглянуть на того, кого прокололи. І плачучи ридатимуть над ним плачем, так як над улюбленим, і

ів. 19

болітимуть за ним болем, наче над первородним. **11** В тому дні великим
пар2. 35 буде ридання в Єрусалимі, *як ридання Ремона на Маґедоновім полі. **12** І земля заплаче за племенем, племена за себе: племена Давидового дому за себе, і їхні жінки за себе; плем'я Натанового дому за себе, і їхні жінки за себе; **13** плем'я Левіїного дому за себе, і їхні жінки за себе; Симеонове плем'я за себе, і їхні жінки за себе. **14** Всі інші племена: плем'я і плем'я за себе, і їхні жінки за себе.

Глава 13

1 В тому дні всяке місце буде відкрите Давидовому домові і тим, що живуть в Єрусалимі, на підніжок і на
єз. 30 поділ. **2** *І буде в тому дні, – говорить Господь Саваот, – вигублю з землі імена ворожих тіл. І більше не буде про них згадки. І вигублю з землі лжепророків і нечистого духа. **3** І буде, що якщо людина пророкуватиме, і скаже до нього його батько і його матір, що його породили: Не житимеш, бо ти сказав брехню в ім'я господнє. І його зв'яжуть його батько і його матір, коли почне пророкувати. **4** І буде, що в тому дні пророки завстидаються, кожний свого видіння, щоб їм не пророкувати, і зодягнуться у волосяну шкіру, тому що збрехали. **5** І скаже: Я не є пророком, тому що я є людиною, яка обробляє землю, бо людина мене породила від моєї молодості. **6** І скажу до нього. Що це за рана, ця посеред твоїх рук? І скаже: Якою прокололи мене в моїм улюбленім домі. **7** Зброє, встань проти мого пастуха і проти чоловіка з
мат. 26 мого племені! – говорить Господь
мар. 14 Вседержитель. *Поб'ю пастуха, і вівці розбіжаться, і поверну мою руку на малих пастухів. **8** І буде, що в тому дні по всій землі, – говорить Господь, – дві її частини будуть вигублені і пропадуть, а третя залишиться на ній. **9** І проведу третю частину через вогонь. І розпечу їх, так як розпікається срібло, і випробую їх, так як випробовується золото. Він прикличе моє ім'я, і Я вислухаю його і скажу: Народ мій – ці. І вони скажуть: Мій Господь Бог.

Глава 14

1 Ось іде господній день. І в тобі буде розділена твоя здобич. **2** І зберу всі народи проти Єрусалиму на війну. І місто буде схоплене, і доми будуть розграбовані, і жінки будуть осквернені, і половина міста вийде в полон. А решта мого народу – не бу-

ѡстр҃та́тсѧ [ѡ немъ][4] болѣзньно ꙗ҆́ко ѡ҆ первѣ́нцѣ· въ дн҃ь о҆́нъ възвели́читсѧ пла́чевоплъ-
ствїе въ і҆ерли́мѣ, *ꙗ҆́ко пла́чево́плъствїе ремо́на ѵ҃ пар҃ѧ лѣ
на́ поли [магедо́нѣ][5]. и҆ пла́четсѧ землѧ̀ на колѣ́на. колѣ́на [ѡ҆ себѣ][6]. колѣ́на до́му дв҃дова ѡ҆ себѣ, и҆ же́ны и҃ ѡ҆ себѣ. колѣно до́му нада́нова ѡ҆ себѣ, и҆ же́ны и҆хъ ѡ҆ себѣ. колѣно до́му лев҃вѵ́ина ѡ҆ себѣ, и҆ жены и҆хъ ѡ҆ себѣ. колѣно симео́не ѡ҆ себѣ, и҆ же́ны и҆хъ ѡ҆ себѣ. вс҃а (про́чаѧ колѣн҃)[7] колѣно (и҆) [колѣно][8] ѡ҆ себѣ, и҆ жены и҆хъ ѡ҆ себѣ·

Гл҃а, г҃і·

ъ дн҃ь о҆́нъ бѹдетъ всѧ́ко мѣсто разверза́ѧсѧ до́мѹ дв҃дѹ [и҆ живѹщ҃и҃ въ і҆ерли́ме въ подвиже́нїе и҆ въ раздѣле́нїе][1]·
*и҆ бѹдетъ въ дн҃ь о҆́н҃ глетъ г҃ь [слава- і҆ѕ҃е҆ и҆
о́дъ][2], потреблю̀ и҆мен҃ (непрїѧзньıхъ телесъ)[3] ѡ҃ землѧ̀, и҆ ктомѹ не бѹдет҃ и҆мъ помѣне́нїе. и҆ лжа́ѧ пр҃ро́ки, и҆ дѹхъ нечи́стыи и҆змѹ̀ ѡ҃ землѧ̀· и҆ бѹдетъ а҆ще прорече́тъ чл҃ѣкъ [-][4], и҆ речетъ і҆̀ немѹ ѡ҃ц҃ъ е҆́го и҆ мт҃и е҆́го рожшаѧ е҆́го не жи́въ бѹдеши, ꙗ҆́ко лжа гл҃а въ и҆мѧ г҃не. и҆ запнете е҆̂мѹ ѡ҃ц҃ъ е҆́го и҆ мт҃и е҆̀ (-)[5] е҆гда̀ пр҃рчествовати начнетъ· и҆ бѹдетъ въ дн҃ь о́нъ, постыдѧ́тсѧ пр҃рцы ко́ждо ѡ҃ видѣнїѧ е҆̂мѹ (не)[6] пр҃рчествова́ти и҆мъ, и҆ ѡ҆блекѹтсѧ въ кожѹ сръ҆нинѹ занѐ съ҆лга́ша. и҆ речетъ, нѣсмь пр҃ро́къ а҃зъ, ꙗ҆́ко чл҃ѣкъ дѣлаѧ́и҃ зе́млю а҃зъ е҆́смь, занѐ чл҃ѣкъ роди мѧ ѡ҃ ю҆ности моеѧ· и҆ [рекѹтъ][7] і҆ немѹ, что̀ (ꙗ҆́звы)[8] е҆́и посредѣ рѹкѹ твое́ю. и҆ рече, е҆́же прободо́ша (мѧ) въ домѹ възлюбленн҃ѣмъ мн҃· (о҆рѹжїе)[9] въста́ни на па́стыра моего́, и҆ на мѹ́жа (ѡ҃ колѣна моего́)[10], гл҃етъ г҃ь вседръжи́тель. *[пораж ѹ][11] [па́стыра][12], мт҃ѳ ѯ҃ѕ
мт҃ѳ д҃і
и҆ [разы́идѹтсѧ][13] о́вца. и҆ о҆бращѹ рѹкѹ мою на малыѧ па́стыра· и҆ бѹдетъ [въ дн҃ь о́нъ][14] на всю̀ зе́млю, гл҃етъ г҃ь, дв҃ѣ [е҆ѧ][15] ча́сти потребите́сѧ и҆ оу҆гѹблете, а҆ третїа о҆ста́нетъ на не́и. и҆ проведѹ третїю ча́сть е҆́квозѣ о́гнь, и҆ раздегѹ а҆̀ ꙗ҆́коже раждиза́етсѧ сребро̀, і҆ и҆скѹшѹ а҆̀ ꙗ҆́коже и҆скѹша́етсѧ зла́то. то́и призовет҃ и҆́мѧ мое, и҆ а҃зъ оу҆слы́шѹ и҆̀, и҆ рекѹ, лю́дїе моѝ е҆́и сѹть. и҆ (тїи реку́тъ)[16] г҃ь е҃ъ мо́и·

Гл҃а, д҃і·

е҆ [де́нь г҃нѝ гради́тъ][1], и҆ раздѣлитсѧ кори́сть твоѧ в тебѣ. и҆ съберѹ вс҃а ꙗ҆́зы́ки на і҆ерлимъ въ бра́нь, и҆ пре́имѹтъ гра́дъ, и҆ расхитѧтсѧ домове, и҆ же́ны о҆сквернѧ́тсѧ· і҆ и҆зы́идетъ по́лъ гра́да въ плѣне́нїе, а҆ о҆ста́нокъ людїи мои҃ не и҆-

мѹтсѧ потребѝти ѿ грáда· І йзыйдетъ гдⷭ, й ѻ́полчи́тсѧ въ нáзы́цехъ о́нѣхъ, нáкоже дн҃ь ѻ́плъчéнїю є҆гѡ̀ въ дн҃ь бра́ни. [й (пришéдъ) ста̀ гдⷭ бг҃ъ мо́й, й вс҃и ст҃їи с нн҃и][2]· Й ста́нета но́зѣ є҆гѡ̀ въ дн҃ь о́нъ на горѣ̀ є҆леѡ́нстеи, нáже є҆сть пра́мо і҆ерли́му на востоко́съ. й разведетсѧ гора̀ є҆леѡ́нскаѧ по́лъ ѥ҆̀ къ востоко́ѿ, й полъ ѥ҆̀ къ морю, про́пасть ве́лїѧ зѣло. й оу҆кло́нитсѧ полъ горы̀ на сѣверъ, и полъ ѥ҆̀ на ю́гъ, [дебрь ве́лїѧ][3]. й засы́плетсѧ дебрь (го́рнаа)[4], й (къ прилежа́щїи) прилѣпнетъ де́брь го́рнаа (й) до (нася)[5]. й нарасте́, нáкоже нарасте [ѿ лица̀][6] трусу *въ дн҃ь ѻ́зїѧ ц҃рѧ і҆оу́дова· Й прїидетъ гдⷭ бг҃ъ мои, й вс҃и ст҃їи с нимъ. [й бу́детъ][7] въ дн҃ь о́нъ, не бу́детъ свѣтъ [но][8] зима̀ й мра́зъ, бу́детъ дн҃ь є҆ди́нъ, й дн҃ь то́и зна́емъ бу́детъ гв҃и, й не дн҃ь й не но́щь, й при ве́чере бу́детъ свѣтъ· Й въ дн҃ь о́нъ йзыйдетъ вода̀ жива̀ ѿ і҆ерли́ма, полъ ѥ҆̀ въ мо́ре прьвое, й полъ ѥ҆̀ въ мо́ре послѣ́днее. (-)[9] въ жатвѹ й въ ве́сну бу́дѐ та́ко. й бу́детъ гдⷭ въ ц҃рѧ по всеи землѝ. въ дн҃ь о́нъ бу́детъ гдⷭ є҆ди́нъ і и́мѧ є҆гѡ̀ є҆ди́но, ѻ́бходѧ̀ всю зе́млю й пу́стыня ѿ (гавалъ)[10] (й) до реммона на ю́гъ і҆ерли́му. [й вънзнесе́тсѧ][11] на мѣ́стѣ, (й) пребу́дѐ ѿ вра́тъ веніа́минѝ до мѣ́ста вра́тъ прьвы́хъ [й][12] даже до вра́тъ оу҆гло́выхъ. й ѿ столпа̀ ана-

де вигублена з міста. **3** І Господь вийде і стане до бою проти тих народів, так як в день його озброєння, в день бою. І, прийшовши, мій Господь Бог став, і з ним всі святі. **4** І Його ноги стануть в тому дні на оливній горі, що є напроти Єрусалиму, на схід. І оливна гора розірветься: половина її до сходу і її половина до моря (=заходу). Дуже велика прірва. І половина гори схилиться до півночі, і її половина – до півдня. Велика долина. **5** І засипаною буде горішня долина, і до бокової прилипне гірська долина. І до Насса. І наросте, так як наросла від лиця трясіння *в дні Озії, юди- пар2. 26
ного царя. І прийде мій Господь Бог і всі святі з Ним. **6** І буде, що в тому дні не буде світла, але холод і мороз. **7** Буде один день, і той день буде знаний Господеві. І не день, і не ніч, і при вечорі буде світло. **8** І в тому дні вийде жива вода з Єрусалиму: половина її до першого моря і її половина до останнього моря. Так буде в жнива і на весну. **9** І Господь буде за царя по всій землі. В дні тому буде один Господь і одне його ім'я, **10** що обходить всю землю і пустиню від Ґавалу і до Реммона, на південь Єрусалиму. І підніметься на місці, і стане від брами Веніямина до місця першої брами і аж до брами кута, і від Ананилової вежі і до точил царя. **11** І поселяться в ньому, і більше не буде прокляття. І Єрусалим поселиться впевнено. **12** І це буде падіння, яким Господь вирубає всі народи, які воювали проти Єрусалиму. І їхні тіла розтануть, як стоятимуть на їхніх ногах, і їхні очі випливуть з заглиблень їхніх, і їхній язик розтане в їхніх устах. **13** І в тому дні буде на них великий господній жах. І кожний візьме за руку свого ближнього, і його рука пристане до руки свого ближнього. **14** І юда ще стане в лави в Єрусалимі і збере силу всіх народів, що довкруги, золото, і срібло, і одіж – велике множество. **15** І це є падіння коней і ослиць, верблюдів і ослів, і всієї скотини, що є в тих таборах після цього падіння. **16** І буде, що ті, які лише залишаться з усіх народів, що прийшли проти Єрусалиму, вони і підуть з року до року поклонятися цареві – Господеві Вседержителеві і святкувати в празник шатер. **17** І буде, що ті, які лише не підуть з усіх племен землі до Єрусалиму поклонитися цареві – Господеві Вседержителеві, і ці будуть додані до тих. Не буде на них дощу. **18** Якщо ж єгипетське плем'я не прийде ані

не піде, і на цих буде кара, якою Господь поб'є всі народи, які тільки не прийдуть святкувати празник шатер. **19** Це буде гріх Єгипту і гріх всіх народів, які лиш не підуть святкувати празник шатер. **20** В тому дні буде те, що в уздечці коня, – святе Господеві Вседержителеві, і будуть казани в Господньому домі, наче чаші, перед лицем жертовника. **21** І буде кожний казан в Єрусалимі і в Юдеї святий Господеві Вседержителеві. І прийдуть всі, що приносять жертву, і візьмуть з них, і зварять в них. І більше не буде хананея в домі Господа Вседержителя в тому дні.

Кінець *Книги* Пророка Захарії.
Має в собі 14 глав.

и на сихъ будетъ казва еюже ауразитъ гь всѣ казыки елиско аще не възыидутъ празновати празника скѵнопигіа. ѣе будетъ грѣхъ егѵптѹ, и грѣхъ всѣмъ казыкомъ елиско аще не възыидутъ празновати празникъ скѵнопигіи. въ днь онъ будетъ еже въ оуздѣ коневи стѡ гѣ вседръжителѧ, и будутъ конобы въ домѹ гни якоже чашѫ прѣ лицемъ олтареви. и будетъ всѧкъ конобъ въ іерлимѣ и въ іоудеи стѡ гѣви вседръжителю. и пріидутъ вси жрѹщеи, и пріимутъ ѿ нихъ и сварѧ в нихъ. и не будетъ хананеи еще въ храмѣ гѣа вседръжителѧ въ днь онъ·

Конецъ прркѹ захаріи.
имать в себѣ, гла, ді·

МАЛАХІЯ-ПРОРОК
ГЛАВА 1

малахиа прокъ глава а

1 Богорозумність господнього слова на Ізраїлі рукою його ангела. Покладіть це на ваші серця. **2** Я вас полюбив, – говорить Господь, – і ви сказали: В чому Ти нас полюбив? *Чи не Ісав був братом Якова? Говорить Господь: І Я полюбив Якова, **3** а Ісава зненавидів. І Я поставив його границі на зникнення і його насліддя на поселення пустині. **4** Тому-то, якщо скаже Ідумея: Я знищена, і ми повернемося і відбудуємо її спустошене, так говорить Господь Вседержитель: Вони будуватимуть, і Я знищу. І названі будуть вони Границі беззаконня і народ, проти якого Господь вишикується довіку. **5** І ваші очі побачать, і ви скажете: Звеличився Господь понад ізраїльські границі. **6** *Син прославляє батька, і раб боятиметься свого пана. То якщо Я є Батьком, то де моя слава? І якщо Я є Господом, то де є мій страх? Говорить Господь Вседержитель: Проти вас, священики, що бещестите моє ім'я. І ви сказали: В чому ми збещестили твоє ім'я? **7** Приносячи до

рим. 9

мат. 23

Госмышленіе словесе гни на іиіла в рѹкѹ агґла его. положите ѣе на сьрцы вашѝ, възлюбихъ вы глетъ гь. и рѣсте, о чемъ възлюбиі еси ны. *не бра ли єсть іс. крн д
савъ іаковѹ, глетъ гь, и возлюбихъ іакова, а іса зненавидѣхъ. и оучинѝ предѣлы его въ йщезновеніе, и достоаніе его въ ныріща пустыінна. занѣ (аще) речѐ йдумеа разорихсѧ, и обратимсѧ и възиждемъ опѹстѣвшаа [еѧ]2. Сице глетъ гь вседръжитель, сами възиждѹтъ, и аз разорю. и нарецетсѧ имъ предѣлъ безаконіѧ, и людіе на наже ополчисѧ гь до вѣка. и очеса ваша видѧ, и вы речете, възвеличисѧ гь превыіше предѣлъ іиілвъ· *Сиъ славитъ ѡца, и рабъ га своего [оубоитсѧ]3. то аще ѡцъ ѣсмь азъ, то гдѣ слава моа. и аще гь ѣсмь азъ, то гдѣ ѣсть боязнь моа. глетъ гь вседръжитель на вы сщенніи озлобѹющеи има мое. и рѣсте, о чемъ озлобихомъ има твое. приносѧще ихъ олтареви моемѹ хлѣбы скверны. и рѣсте, о чесомъ осквернихомъ а. глетсѧ вамъ, трапеза гни оуничижена єсть, и

мт. іег

наложе́наѧ бра́шна оу҃ничижи́ли е҆сте. занѣ̀ а҆ще
приведете слѣ́по на жрътвꙋ, не зло ли҆· и҆ а́ще приведете хро́мо ли недꙋ́жно, т҃о не зло
ли҆. приведи е҆̀ кн҃зю своемꙋ е҆да̀ по́имет҃ъ [е҆̀][4], а҆ще о҆́бинет҃ѧ лица твоего, гл҃етъ г҃ь вседръжи́тель· и҆ нн҃ѣ о҆цы́ститеѧ пр҃е лицемъ
бг҃а вашего, и҆ моли́теѧ е҆мꙋ [да помилꙋетъ вы][5]. в рꙋки ваша бы́ша сі҃и, а҆ще о҆бинꙋсѧ (ли́ць вашй҃)[6], гл҃етъ г҃ь вседръжи́тель· Занѣ̀ и҆ ѡ҃ васъ затво́рятсѧ две́ри, и҆ не възгнѣ́титѣ о҆лтаре́ви моемꙋ тꙋне. нѣ́сть во́ля моѧ въ ва҃, гл҃етъ г҃ь вседержи́тель, и҆
ѱλѳ̃ рбі жрътвы не прі҆имꙋ ѡ҃ рꙋкъ вашихъ. *занѣ̀ ѡ҃ востѡ҃ сн҃ца [и҆][7] до за́падъ е҆го и҆мѧ моѐ
сла́витсѧ в нз҃ы́цехъ, и҆ на всѣ́комъ мѣ́стѣ дмі҃а́мъ прино́ситсѧ и҆мени моемꙋ и҆ жертва
чи́ста. занѣ̀ ве́лі҆е и҆мѧ мое въ нз҃ы́цехъ, гл҃етъ г҃ь вседержи́тель. вы же сквернite е҆̀,
гл҃ющε, трапе́за гн҃ѧ о҆сквернена́ е҆сть, и҆ на҃лага́ющаѧсѧ бра́шна е҆го оу҃коре́на бы́ша. и҆
рцѣ́сте, е҆и ѡ҃ стра́сти бы́ша. и҆ ѡ҃дꙋнꙋхъ ѧ҃, гл҃етъ г҃ь вседержи́тель. и҆ (оу҃вы́си)[8] хищє́нїѧ и҆ хро́ма и҆ зло дрѣ́ющаѧсѧ, и (-)[9] приведо́сте (ѧ҃) на жертвꙋ, и҆̀ не прі҆имꙋ и҆хъ ѡ҃ рꙋкъ вашихъ, гл҃етъ г҃ь вседержи́тель. и҆ проклѧ́тъ и҆же бѣ҃ сильнъ и҆ бѣ҃ въ ста́дѣ е҆го
мꙋжескь по́лъ, и҆ моли́тва е҆го на́нь и҆ жре́тъ растлѣ́вшаѧ гв҃и. занѣ̀ цр҃ь ве́лі҆и а҆зъ е҆смь,
гл҃етъ г҃ь вседержи́тель, і҆ и҆мѧ мое просвѣщє́нно въ нз҃ы́цѣ҃·

мого жертовника осквернені хліби. І ви сказали: В чому ми їх осквернили? Говориться вам: Господній стіл є зневажений. І ви зневажили поставлену їжу. **8** Тому що коли приведете на жертву сліпе, чи не зле? І коли приведете кульгаве чи хворе, то чи це не зле? Приведи його твоєму князеві – чи його прийме? Хіба прийме твоє лице? – говорить Господь Вседержитель. **9** І тепер очистіть себе перед лицем вашого Бога і моліться до Нього, щоб вас помилував. Це було у ваших руках. Чи прийму ваші лиця? – говорить Господь Вседержитель. **10** Тому що і у вас замкнуться двері, і не запалите даром мій жертовник. Немає у вас мого бажання, – говорить Господь Вседержитель, – і не прийму жертву з ваших рук. **11** *Тому що від пс. 112
сходу сонця і до його заходу моє ім'я прославляється в народах, і в усякому місці приноситься ладан моєму імені і чиста жертва. Тому що моє ім'я велике в народах, – говорить Господь Вседержитель. **12** Ви ж Його опоганюєте, кажучи: Господній стіл осквернений. І та його їжа, що ставиться, була зневажена. **13** І ви сказали: Це є від терпіння. І Я їх видув, – говорить Господь Вседержитель. І ти пізнаєш грабоване, і кульгаве, і хворе. І ви їх привели на жертву. Але не прийму їх з ваших рук, – говорить Господь Вседержитель. **14** І проклятий той, хто був сильний. І було в його стаді: *скотина* чоловічого роду і його молитва на ньому. І він жертвує зіпсуте Господеві. Тому що Я є великий цар, – говорить Господь Вседержитель, – і моє ім'я славне в народах.

Гл҃а, в҃·

г҃ мѳ҃ їѕ
ѣ҃ мѳ҃ їѳ

нн҃ѣ̀ запове́дь сі҆ и҆ к вамъ сщ҃е́нїи. *а҆ще не оу҃слы́шите, и҆ а́ще не положите на ср҃дцыхъ вашихъ да́ти сла́ву и҆мени моемꙋ, гл҃етъ г҃ь вседержи́тель. и҆ послю̀ на́ вы кла́твꙋ, и҆ прокленꙋ бл҃вені҆е ваше и҆ о҆́клену ѣ҃. и҆ разорю̀ бл҃вені҆е ваше и҆ не бꙋдетъ въ васъ, занѣ̀ вы не влага́сте въ
ср҃ца ваша. сѣ҃ а҆зъ ѡ҃лꙋчю вамъ ра́мо, і҆ и҆ски́даю трибꙋхи (лютомыи)[1] на лица ваша, трибꙋхи (лю́томыи) праз҃ни́къ вашихъ, и҆ прі҆имꙋ вы въ кꙋпѣ̀· и҆ разꙋмѣ́ете занѣ̀ а҆зъ
гь҃ посла́хъ к вамъ за́повѣдь сі҆ю, бы́ти завѣтꙋ моемꙋ къ левꙋ҆́томъ, гл҃етъ г҃ь вседержи́тель. завѣтъ мои бѣ҃ с нн҃ѣ̀ жи́зни и
ми́ру. и҆ дахъ е҆мꙋ бо҃а́зні҆ю бо҃а́тиса мене, и҆ ѡ҃ лица и҆мени моего сꙋмнѣ́тиса е҆мꙋ. зако́нъ и҆́стинны бѣ҃ въ оу҃стѣ҃ е҆го, и҆ непра́вда не о҆бр҃ѣте́са въ оу҃стнахъ е҆го. въ ми́рѣ и҆спра́вля́ и҆детъ съ мно́ю, и҆ мно́ги о҆́бра҃тї҆ ѡ҃ непра́вды. а҆́ко оу҃стнѣ і҆ереѡ҃вѣ съхрана́сте

Глава 2

1 І тепер для вас ця заповідь, священики. **2** *Якщо не послухаєтеся і якщо мой3. 26
не поставите до ваших сердець дати мой5. 28
славу моєму імені, – говорить Господь Вседержитель, – то пошлю на вас прокляття. І прокляну ваше благословення. І прокляну його. І рознесу ваше благословення. І не буде у вас, тому що ви не вкладали до вашого серця. **3** Ось Я відлучу вам рамено і розсію требухи люті у ваші лиця, требухи люті ваших празників. І візьму вас разом. **4** І пізнаєте, що Я, Господь, послав до вас цю заповідь, щоб мій завіт був до левітів, – говорить Господь Вседержитель. **5** З ним був мій завіт життя і миру. І Я дав йому страхом боятися Мене і лиця мого імені, щоб він боявся. **6** Закон правди був у його устах, і неправди не знайдено в його губах. Випрямлюючись, в мирі він іде зі мною і багатьох відверне від неправедності. **7** Бо губи священика хоронять пізнання. І шукатиму закон з його уст, тому що він є ангелом Господа Вседержителя. **8** Ви ж відхилили-

ся від доріг і багатьох зробили немічними від закону, знищили левіїн завіт, – говорить Господь Вседержитель. **9** І Я дав вас на зневагу і ослабленими до всіх народів, тому що ви не зберегли моїх доріг, але
еф. 4 дивилися на лиця в законі. **10** *Чи не один Бог вас створив? Чи не один Батько всім вам? Як то, що ви залишили, кожний свого брата, щоб опоганити завіт ваших батьків? **11** Покинутим був Юда і гидотою став Ізраїль і Єрусалим, тому що Юда опоганив господні святощі, які Той полюбив, і почав *ходити за* чужими богами. **12** Господь вигубить людину, що це чинить, аж доки Яків не буде впокорений в поселеннях, і від тих, що приносять жертву Богові Вседержителеві. **13** І ось те, що Я зненавидів, ви робили. Ви покривали слізьми, і плачем, і стогоном від трудів господній жер-
ам. 5 товник. *Чи ще годиться поглянути на вашу жертву чи прийняти з ваших рук прийнятне? **14** І ви сказали: Задля чого Господь засвідчив між тобою і між жінкою твоєї молодості, яку ти відпустив? І вона твоя спільниця і жінка твого завіту. **15** І недобре зробив останок твого духа. І ви сказали: Що іншого просить Бог? Хіба насіння? І ви збережетеся вашим духом. І не залишиш жінку своєї молодості. **16** Але як-
пс. 131 що, зненавидівши, її відішлеш, – мат. 11 говорить Господь Бог ізраїльський, мар. 1 – покриє Господь безбожністю ва- лук. 7 ші задуми. Говорить Господь Вседержитель: І оберігатиметеся своїм духом, і не покинете раду, **17** прогнівуючи Бога вашими словами. І ви сказали: В чому ми Його розгнівили? Тому що ви сказали: Кожний, що чинить зло, добрий перед Господом. І Він сам зволив у них. *І де є Бог праведності?

разумъ, и закона възыщу отъ устъ его, яко агглъ гна вседръжителя есть. вы же уклонистесѧ отъ пути, и изнемощьствисте многи отъ закона, истлисте завѣтъ левѵинъ, глетъ гь вседръжитель. и азъ дахъ вы въ уничиженіе и ослаблены въ всѣ языки, зане вы не съхранисте пути мои. но (лица обинуетесѧ)[2] въ законѣ. *не отъ ли единъ създа васъ. не отъ ефѳ д
ли единъ всѣмъ вамъ. что аще остависте кождо брата своего, осквернити завѣтъ отъ вашихъ· оставленъ бысть іуда, и мерзости бысть іиѧль и іерлимъ. зане оскверни іуда сто гнѣ яже възлюби, и (начатокъ)[3] богомъ чюждиѧ. потребитъ гь чѣлка творѧщаго си, дондеже (-)[4] смиритсѧ отъ сѣлъ іаковль, и отъ приносѧщихъ жртъву бгу вседръжителю. и си ижже ненавидѣхъ твористе. покрываете слезами олтарь гнь, и плачемъ и въздыханіемъ отъ трудовъ. *ещѐ ли достойно призрѣти на жртъву амѳ ѳ
[вашу][5], ли пріѧти пріятно из рукъ вашихъ. и рѣсте, чесо ради. яко гь засвидѣтельствова между тобою, и межу женою юности твоеѧ юже пусти. и та обѣщница твоѧ, и женѧ завѣту твоему. и не [добрѣ][6] съторивъ [-][7] останоукъ духу твоему. и рѣсте, чесо инаго [проситъ отъ ли семене][8]. и съхранитесѧ духомъ вашимъ, и жены юности своеѧ не оставиши. но аще възненавидѣвъ отпусти [ю][9], глетъ гь отъ израилевъ. [-][10] покрыетъ (гь) нечестіѧ помышленіѧ ваша, глетъ гь вседръжитель. и съхранитесѧ духомъ своимъ, и не оставите [совѣта][11], прогнѣвающе ба словесы вашими. и рѣсте, о чесомъ прогнѣвахомъ [его][12]. занѐ рѣсте, всѧкъ творѧи зло добръ пре гмь, и о тѣхъ самъ изволилъ есть, *и гдѣ есть отъ правдѣ· ѱлѳ рѧла мѣ ѧи мѣ и ѳу з

Глава 3

1 Ось Я пошлю свого ангела, і він погляне на дорогу перед моїм лицем. І несподівано до своєї церкви прийде Господь, якого ви шукаєте, і ангел завіту, якого ви бажаєте. Ось приходить, – говорить Господь Вседержитель. **2** І хто стерпить день його приходу? І хто встоїть в його появі? Тому що він піднімається, як вогонь горнила і як мило тих, що перуть. **3** І сяде, наче розпалюючи і очищаючи срібло і золото. І Він очистить левіїних синів і переліє їх, як золото і як срібло. І будуть приносити Господеві жертву в праведності. **4** І вгодною буде Господеві юдина жертва в Єрусалимі, так як дні, віки і так як

Глава, г·

Се азъ послю агглa своего и призритъ на путь предъ лицемъ моимъ. и внезапу пріидетъ въ црковь [свою][1] гь егоже вы ищете, и агглъ завѣта егоже вы хощете. се пріидетъ глетъ гь вседръжитель, и кто потръпитъ днь пришествіѧ его, и кто постоитъ въ видѣніи его. зане сей въсходитъ яко огнь развареніѧ, и яко мыло перущихъ. и сѧдетъ (развараѧ и очыщаѧ)[2] яко сребро и яко злато. и очыститъ сны левѵины, и преліетъ ѧ яко злато и яко сребро. и будутъ гви приносѧще жртъву въ правду. и годѣ будетъ гви жртъва іудова [въ][3] іерлимѣ якоже дни вѣка, и якоже лѣта прежде. и пріиду къ

вамъ на сѹдъ, и бѹдѹ свѣдитель сікоръ на прокази́теля, и на прелюбодѣ́ица, и на кленѹщаѧсѧ и҃менемъ мои҃мъ въ лжѹ, и на лиша́ющаѧ мѕ́ды наѐмника, и на насильствѹ́ющаѧ вдови́ца, и пѫха́ющаѧ си́рыѧ, и на оу҃клоняю́щаѧ сѹдъ прише́лца, и на не боя́щаѧсѧ мене҃, гл҃етъ вседръжи́тель· Занѐ а҆́зъ гь ѣ҆́съ вамъ и҆ не и҃змѣня́юсѧ. и҆ вы сы́ны і҆а́кови (и҆) не сътрѫзае́тесѧ ѿ грѣхъ ѿ҆ц҃ь вашихъ. оу҃клони́сте зако́ны моѧ и҆ не сътхрани́сте. *о҆брати́тесѧ къ мнѣ҆ и҆ о҆бращѹ́сѧ къ вамъ, гл҃тъ гь вседръжи́тель. и҆ рцѣ́сте, о҆ чесѡ҃ о҆брати́мсѧ. ѣ҆да҆ о҆больща́етъ чл҃къ бг҃а. занѐ вы о҆больсти́сте мѧ. и҆ рцѣ́сте, о҆ чесомъ о҆больсти́хомъ тѧ. на҆́ко десати́ны и҆ начатѹ́цы с҆ вами сѹть, и҆ вѣзира́юще вы вѣзира́сте [на҆ нѧ][4], и҆ мене (ѣ҆о)[5] о҆больща́сте, [лѣто][6] (ѣе) и҆сконе́часѧ. и҆ внесо́сте вс҃ѧ тѫжа́нїѧ въ сокро́вища, и҆ [расхище́нїе ни́щаго въ домы ваша][7]. о҆братите же сѧ о҆ сѐ, гл҃етъ гь вседръжи́тель. а҆ще не ѿ҆вержѹ вамъ хлѧ́бїи нб҃ныхъ, і҆ и҆злію вамъ бл҃гове́нїе мое до́ндеже оу҃довлитѐсѧ. и҆ ра́зньствѹю вамъ въ бра́шна, и҆ не и҆мамъ и҆стли́ти ва҃ пло́дъ зе́мльны҃. и҆ не и҆мѹть и҆знемощи ва́мъ виногра́ди се́лнїи, гл҃етъ гь вседръжи́тель. и҆ оу҃бла́жатъ вы вс҃и на҆зы́цы, занѐ бѹдете вы земла҆ и҆зволена, гл҃етъ гь вседръжи́тель· о҆тлжчи́сте на́ мѧ словеса ваша, гл҃етъ гь [вседръжи́тель][8]. и҆ рцѣ́сте, о҆ чемъ о҆клевета́хомъ на́ тѧ. *рцѣ́сте сѹетенъ работаѧ́й бг҃у. и҆ что́ бо́лѣ на҆́ко сътхрани́хомъ сътхране́нїѧ ег҃о. и҆ занѐ поидо́хомъ мл҃твенницы пр҃е҆ лицемъ га҃ вседръжи́теля. и҆ нн҃ѣ мы блажи́мъ чюждихъ, и҆ вѣзижда́ютсѧ [вс҃и][9] твора́щеи безако́нїе. [-][10] противи́шасѧ бг҃ѣ, и҆ спаслисѧ сѹть. ѣе о҆клевета́ша бога́щаасѧ га҃ ко́ждо къ и҆скренемѹ своемѹ, и҆ вна́тъ гь, и҆ оу҃слы́ша. и҆ написа кни́ги па́мѧтїи пр҃е҆ собо́ю бога́щ҃имсѧ га҃ и҆ говѣ́ющимъ и҆мени ег҃о. и҆ бѹдѹ ми҃ гл҃етъ гь вседержи́тель, въ дн҃ь о҆́нъ и҆же а҆́зъ сътворю ѣ҆ҁ посѹжде́нїе, і҆ и҆звол҃ю а҆ҁ на҆́коже и҆звола́етъ чл҃къ сн҃ъ свои [до́брѣ][11] рабо́тающь ем҃ѹ· И҆ о҆брати́тесѧ и҆ ви́дите между пра́вѣ҆нома, и҆ между непра́вѣ҆нисѹ. и҆ между слѹжа́щима бг҃ѣ, и҆ [между][12] не рабо́тающаѧ [ем҃ѹ][13].

попередні роки. **5** І прийду до вас на суд, і буду швидким свідком проти чародіїв, і проти перелюбників, і проти тих, що клянуться моїм іменем в брехню, і проти тих, що позбувають найманця винагороди, і проти тих, що чинять насилля вдові і штовхають сиріт, і проти тих, що ухиляють суд приходькові, і проти тих, що не бояться мене, – говорить Вседержитель. **6** Тому що Я вам Господь Бог і не міняюся, і ви сини Якова і не стримуєтеся **7** від гріхів ваших батьків. Ви відхилили мої закони і
зах. 1 не зберегли. *Поверніться до Мене, і Я повернуся до вас, – говорить Господь Вседержитель. І ви сказали: В чому повернемося? **8** Чи обманює людина Бога? Тому що ви Мене обманули, і ви сказали: В чому ми Тебе обманули? Тому що з вами є десятини і первоплоди, **9** і ви дивлячись дивитеся на них. Адже ви Мене обманюєте. Цей рік закінчився. **10** І ви внесли всі прибутки до скарбів. І грабунок бідного у ваших домах. Поверніться ж в цьому, – говорить Господь Вседержитель. *Зважте,* чи Я не відкрию вам небесні отвори і вилію вам моє благословення, доки матимете по достатку. **11** І заповім вам на їжу, і не знищу вам плід землі, і не зможе ваш виноградник у полі, – говорить Господь Вседержитель. **12** І блаженними назвуть вас всі народи, тому що ви будете бажаною землею, – говорить Господь Вседержитель. **13** Тяжкими ви зробили проти Мене ваші слова,
– говорить Господь Вседержитель. І ви сказали: В чому ми Тебе оскаржили?
йов. 21 **14** *Ви сказали: Безумний той, хто служить Богові. І що, більше *маємо*, тому що ми зберегли його закони і тому що пішли як ті, що моляться перед лицем Господа Вседержителя? **15** І тепер ми блаженними називаємо чужинців. І всі, що чинять беззаконня, будуються. Вони противилися Богові і спаслися. **16** Так сказали проти тих, що бояться Господа, кожний до свого ближнього. І Господь сприйняв, і почув, і записав до літописної книги перед собою тих, що бояться Господа і почитають його ім'я. **17** І вони будуть мої, – говорить Господь Вседержитель, – на той день, який Я зроблю на розсудження, і виберу їх, так як чоловік вибирає свого сина, що йому гарно служить. **18** І повернетеся, і побачите між праведним і між неправедним, і між тим, що служить Богові, і між тим, що Йому не служить.

Глава, д҃.

ко ѣе дн҃ь градетъ гора҆ҁ на҆́ко пе́чь и҆ попа́литъ а҆ҁ. и҆ бѹдѹтъ вс҃и и҃ноплеменны҃ницы, и҆ вс҃и твора́щеи безако́нїѧ на҆́ко стебліе. и҆ вожжетъ а҆ҁ дн҃ь [гн҃ь][1]

Глава 4

1 Тому що ось приходить день, що горить, як піч, і спалить їх. І всі чужинці, і всі, що чинять беззаконня, будуть наче стерня. І їх спалить господній день, що приходить, – говорить

Господь Вседержитель. І він їм не
залишить кореня лози. **2** І вам, що
боїтеся мого ім'я, засяє сонце пра-
ведності і оздоровлення його крил.
І вийдете, і стрибатимете як телята,
звільнені від кайданів. **3** І потопче-
те беззаконних, і вони будуть попе-
лом під вашими ногами в день, в я-
кому Я зроблю, – говорить Господь
мой2. 20 Вседержитель. **4** *Згадайте закон
Мойсея, мого раба, оскільки Я йо-
му заповів в Хориві до всього Ізраї-
мат. 17 ля приписи і оправдання. **5** *І ось Я
посилаю вам Ілію Тесвитянина ра-
ніше від приходу великого і слав-
ного господнього дня. **6** Який по-
верне серце батька до сина і серце
людини до ближнього, щоб, прий-
шовши, Я не побив землю вповні.

Кінець *Книги* Пророка малахії.
Має в собі 4 глави.

градыи, глетъ гь вседержитель. и не имать
остáвити имъ корени (-)[2] лоза· и въсïáетъ
вамъ боáщимсá имени моегó слнце прáвдно, і
исцлéнïе крылу егó. і изыидете и възыграе-
тесá якó телцы из оузъ раздрьшéни. и попере-
тè безаконники, [и][8] будутъ пепелъ по ногáма
вашима, въ днь вóньже азъ сътворю, глтъ гь
вседрьжитель· *|Поманите законъ моусеá рабá мо мо ïи
моегó, якоже повелѣхъ емý въ хориве къ всемý
їнлю, повелѣнïа и оправдáнïа· *и се азъ посы- мдо зи
лáю вамъ їлïю дезвитанина, прежде пришес-
твïа днe гнá великаго и просвѣщéннаго, йже
оустрóитъ срце цу къ сну, и срце члку къ
йскренемý, да не пришéдъ поражю зéмлю гро-
бïю][3].

Конéцъ прркý малахïи
имá в себѣ глáвъ д·

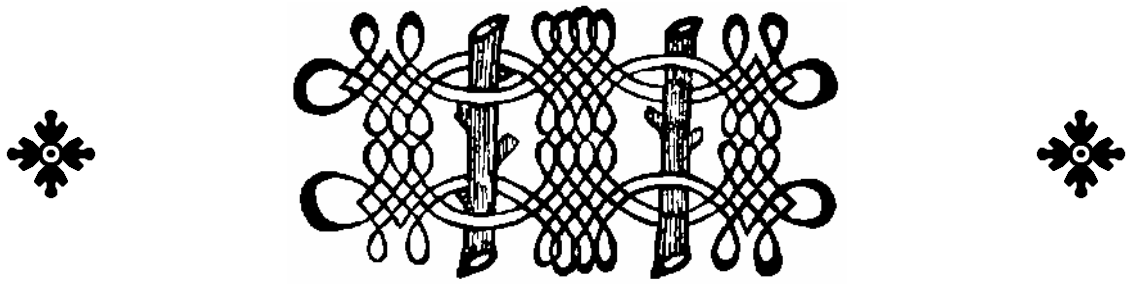

ПЕРЪВЫЕ КНИ́ГИ МАКАВЕ́ЙСКІЕ

ПЕРША КНИГА МАККАВЕЙСЬКА

Гла́ва, ӓ·

Глава 1

Бы́сть[1] внегда порази, алеѯа́дръ филі́ппа македо́ньска иже и҃зы́иде ѿ земла҆ хеттиимъ. и҃ порази дарі́а ц҃ра пе́рьска и҃ медьска· и҃ ц҃рствова в него мѣсто первѣе во е҆ла́ди· и҃ съста́ви бра́ни мно́ги и҃ възде́ржа твердыі́ни, и҃ оу҆би ц҃ри зе́мьскіа҆· и҃ про́иде да́же до предѣ́лъ земли́, и҃ прі́а҆тъ кориcти мно́гихъ и҃зы́іскъ, и҃ оу҆тѣшѝса земла҆ пре҃ ни́мъ. и҃ възвышенъ бы́сть и҃ възнесе́са сре҃це е҆го, и҃ събра си́лу кръ҆пку зѣло̀· и҃ начальствова стра́нами |и҃ и҃зы́іки|[2] и҃ мучи́тельми, и҃ бы́ша е҆мꙋ в данники· И҃ по сі҃ паде на ло́же и҃ позна и҃же оу҆мре́тъ, и҃ съзва о҃троковки своа҆ доброро́ныа҆, и҃же с ні҃ бѧхꙋ възкормлени ѿ ю҃ности е҆го)[3]· и҃ раздѣли и҃мъ ц҃рство свое, е҆ще жи́вꙋ е҆мꙋ сꙋщꙋ· И҃ ц҃рствова а҆леѯа́дръ лѣтъ, ві, и҃ оу҆мре· И҃ възде́ржа́ша о҃троки е҆го ко́ждо в мѣстѣ своемъ, и҃ възложи́ша вс҃и дїадимы по смр҃ти е҆го. и҃ сно́ве и҃хъ по ни́хъ лѣта мно́га, и҃ оу҆мно́жиша зла҆ на земли́, і҆ и҃зы́иде ѿ ни́хъ ко́рень грѣха· а҆нтїо́хъ (е҆пида́нъ)[4] сн҃ъ а҆нтїо́ха ц҃ра, и҃же бы́сть (-)[5] в ри́мѣ. и҃ ц҃рствова (лѣтъ)[6], р҃лз, ц҃рства е҆лли́ньска· въ дн҃ехъ же тѣ҃ и҃зыидо́ша ѿ і҆и҃ла сн҃ове безако́нніи, и҃ поо҆ўстиша мно́гихъ рекꙋщи. по́идемъ и҃ завѣщае́мъ завѣтъ съ и҃зы́іки и҃же о҃кр҃тъ насъ. и҃ко ѿнележе ѿлꙋчихо́ся ѿ ни҃ о҃брѣто́ша на҆ [многа зла́а][7], и҃ бл҃го видѣ́ся сло́во въ о҃чі́ю и҃хъ, и҃ пре҃посла́ша мꙋ́жихъ ѿ людїи, і҆ и҃до́ша къ ц҃рю· и҃ дасть и҃мъ вла́сть творити о҃правда́нїа и҃зы́ческа. и҃ създа́ша (себѣ) оу҆чи́лище въ і҆ерли́мѣ по (нечистота́хъ)[8] и҃зы́ческихъ, и҃ сътвори́ша себѣ необрѣза́нїе, и҃ ѿступи́ша ѿ завѣ́та с҃та́го и҃ съпраго́ша҆ и҃зы́комъ, и҃ въда́шася твори́ти лꙋка́вая. и҃ оу҆гото́васа ц҃рство пре҃ а҆нтїо́хомъ, и҃ нача ц҃рствова́ти въ земли́ е҆гꙋ́петьстѣ, да ц҃рствꙋе́тъ҃ на двѣма ц҃рствома. и҃ вни́де въ е҆гꙋ́петъ въ наро́дѣ тя́жцѣ, на колесни́цахъ и҃ сло́нѣхъ |и҃ вса́дники| и҃ (съвокꙋпле́нїе кораблє́и мно́жество)[10]. и҃ въста́ви бра́нь на птоломе́а ц҃ра е҆гꙋ́пе́ска. и҃ оу҆боя́ся птоломѣ́и ѿ лица е҆го и҃ побѣже, и҃ падо́ша и҃звени мно́зи. и҃ взя́ша гра́ды тве́рды

1 І сталося, що коли побив Александер, *син* Филиппа Македонського, який вийшов з землі Хеттим, і він розбив Дарія, перського і медського царя, він зацарював замість нього, скоріше в Еладі. **2** І він вчинив багато воєн, і захопив твердині, і вбив земних царів. **3** І він пройшов аж до країв землі і взяв здобич багатьох народів. І земля втихомирилася перед ним. І піднявся він, і його серце піднялося. **4** І він зібрав дуже велику силу. І він панував над країнами, і народами, і тиранами. І вони були йому за платників данини. **5** І після цього він упав на ліжко і пізнав, що помре. **6** І покликав своїх шляхетних слуг, що були з ним вигодовані від його молодості, і розділив їм своє царство ще як він був живим. **7** І Александер царював 12 літ і помер. **8** І до влади прийшли його слуги, кожний на своєму місці, **9** і всі поклали *на голову* вінці по його смерті і їхні сини після них багато літ. І вони намножили зло на землі. **10** І з них вийшов корінь гріха – Антіох Епифан, син царя Антіоха, який був в Римі. І він царював *у* 137-му році еллинського царства. **11** В тих же днях вийшли з Ізраїля беззаконні сини і переконали багатьох, кажучи: Підім і вчинім завіт з народами, що довкруги нас, бо відколи ми від них відлучилися, надійшло на нас багато зла. **12** І слово здавалося добрим в їхніх очах. **13** І вони вислали деяких з народу, і *ті* пішли до царя. І він дав їм владу чинити поганські оправдання. **14** І збудували собі приміщення в Єрусалимі за поганськими нечистотами, **15** і зробили собі необрізання. І відступили від святого завіту, і запряглися з поганами, і вдалися чинити зло. **16** І царство готовим було перед Антіохом, і він почав царювати в єгипетській землі, щоб царювати над двома царствами. **17** І він ввійшов до Єгипту з великим народом на колісницях, і слонах, і вершниках, і з великим збором кораблів. **18** І він підняв війну проти Птоломея, єгипетсько-

го царя. І Птоломей злякався його лиця і втік, і впало багато ранених. **19** І вони захопили сильні міста в єгипетській землі, і він взяв здобич єгипетської землі. **20** І Антіох повернувся, після того як побив Єгипет, у 143-му році. І він пішов проти Ізраїля і Єрусалиму з великим народом. **21** І він ввійшов до святилища з гордістю і взяв золотий жертовник, і світильник для свічок, і ввесь його посуд, **22** і стіл предложення, і збанки, і чашки, і золоті кадильниці, і занавісу, і вінці, і золоту прикрасу, що була на лиці храму, і все розбив. **23** І він взяв срібло, і золото, і дорогоцінний посуд, і взяв сховані скарби, які знайшов, **24** і взяв і відійшов до своєї землі. І зробив вбивство, і промовляв з великою гордістю. **25** І був великий плач в Ізраїлі і в усіх їхніх місцях. **26** І стогнали начальники, і старці, і хлопці. І дівчата послабли, і жіноча краса змінилася. **27** Кожний жених взявся за плач, і та, що сиділа на весільному ліжку, була в жалобі. **28** І земля стряслася задля тих, що на ній жили. І кожний дім Якова зодягнувся соромом. **29** І по двох роках днів цар послав начальника над даниною до юдиних міст. І він прийшов до Єрусалиму з великим народом, **30** і він промовив до них мирні слова з обманою. І йому повірили. І він нагло напав на місто, і побив його раною великою, і вигубив багато народу з Ізраїля. **31** І він взяв здобич міста і його спалив вогнем. І знищив його доми і його стіни довкруги. **32** І взяли в полон жінок і дітей, і поділили скотину. **33** І розбудували Давидове місто, велику і сильну твердиню і сильні башти. І було їм за твериню. **34** І поклали туди грішний народ, мужів-беззаконників, і запанували в ній. **35** І поклали зброю і їжу, і збирали єрусалимську здобич і клали туди. І вони були на велику сіть. **36** І це було на засідку святині і на лукавого диявола Ізраїлеві постійно. **37** І вони пролили невинну кров довкруги святині і опоганили святиню. **38** І втекли ті, що жили в Єрусалимі через них. І він став помешканням для чужинців, і чуже насіння – його мешканці, і його діти покинули його. **39** І його святиня була знищена, мов пустиня, *його празники були повернені в плач і його суботи в погорду. Його пошану понижають. **40** Після його слави помножилося його безчестя і його вивищення було повернено на плач. **41** І цар Антіох написав всьому своєму царству, щоб всі були одним народом. **42** І кожний покинув свій закон, і всі погани сприйняли слово царя Антіоха. **43** І численні з Ізраїля зволили його слу-

мой1. 8 тов. 15

в землѝ є҆гу҃петѣ́стѣи, и҆ взѧ̀ корыстѝ землѝ є҆гу҃петскїѧ̀· и҆ о҆братѝсѧ а҆нтїо҃ѵ внегда̀ поразѝ є҆гу҃пта, въ р҃мг лѣто. и҆ взы́йде на і҆и҃лѧ і҆ и҆ерли́мъ въ наро́дѣ тѧ́жцѣ. и҆ вни́де въ сты́лище съ гордыне́ю и҆ взѧ̀ о҆лта́рь зла́тый и҆ свѣтѝлнѵ҃ свѣщны́ѧ, и҆ вса̀ съсу́ды є҆го̀ и҆ трапе́зу пр҃е҆ложе́нїѧ и҆ възлїа́нники и҆ фїа́ла, и҆ кади́лницы златы́а и҆ катапетасмѵ̀ и҆ вѣ́нцы, и҆ оу҆кра́шенїе злато́е и҆жѐ на лицы̀ цр҃кви ба́ше и҆ съкрѵ́шѝ вс҃а. и҆ взѧ̀ сребро̀ и҆ зла́то и҆ съсу́ды възделѣ́нїѧ, и҆ взѧ̀ сокро́вища та́ины́ѧ и҆и҃же о҆брѣ́тѐ, и҆ (взѧ̀ и҆)[11] ѿи҆дѐ в҃ зе́млю свою̀· и҆ съ҆твори оу҆бїи́ство, и҆ гл҃а въ го́рдости вели́цѣ· и҆ бы́сть пла́чь вели́къ въ і҆и҃лѝ, (и҆) въ всѣ́хъ мѣ́стѣхъ и҃̈, и҆ възды́ха́ша нача́лницы и҆ ста́рцы, [и҆ ю҆но́ша и҆ дв҃ы́][12] и҆знемо́гоша, и҆ красота̀ же́нъскаѧ и҆змѣни́сѧ, всѧ́къ жени́хъ прїѧ́тъ пла́чь, [и҆][13] сѣдѧ́щїѧ на о҆́дрѣ бра́чнѣ бы҃ѣ̀ ѣ̀ печа́ли· и҆ потрасе́сѧ землѧ̀ о҆бита́ющихъ ради на не́и, и҆ весь до́мъ і҆а́ковль о҆блече́сѧ сты́домъ· [и҆][14] по дво́ю лѣ́тѹ дн҃їи, посла̀ ц҃рь нача́лника да́нн҃ѐ въ гра́ды і҆ю́дины, и҆ прїи́де въ і҆ер҃ли́мъ съ наро́домъ вели́комъ. и҆ гл҃а къ ни҃̀ слове́са ми́рнаѧ во лъсти, и҆ вѣрова́ша е҆́мѹ. и҆ нападе́ на гра́дъ стремле́нїе҆̀ и҆ поразѝ е҆́го ѧ҃звою вели́кою, и҆ погѹбѝ лю́ди мно́ги ѿ і҆и҃лѧ. и҆ взѧ̀ кори́сти гра́бителѧ, и҆ пожжѐ е҆́го о҆гне́мъ и҆ разорѝ до́мы е҆́го, и҆ сты́ны [е҆́го][15] о҆́кресть. и҆ плѣни́ша жены̀ и҆ ча́да, и҆ ско́ти (раздѣли́ша)[16]. и҆ създа́ша гра́дъ дв҃дъ сты́нѹ вели́кѹ и҆ кр҃пцѹ [и҆][17] ви́ргы кр҃пцы, и҆ бы҃ѣ̀ и҃̈ въ кр҃пцѣ. и҆ поста́виша тѹ̀ лю́ди гр҃ѣшницы мѹ́жи безако́нницы и҆ възмого́ша в҃ нем҃ъ· и҆ поставиша о҆ружїѧ̀ и҆ бра́шно, и҆ (събира́ша)[18] кори́сти і҆ер҃ли́мскїѧ (и҆) полага́ша тѹ̀. и҆ бы́ша въ [сѣ́сть вели́кѹ][19], и҆ бы́сть на лаа́тельство сты́ни, и҆ въ дїа́вола лука́ваго і҆и҃лю вы́нѹ. и҆ пролїѧ́ша кро́вь непови́нну о҆́кр҃тъ сты́ни, и҆ о҆скверни́ша сты́ню. и҆ бѣжа́ша о҆бита́ющїи і҆ер҃ли́мѹ и҆хъ ради, и҆ бы́сть о҆бита́нїе҆ чюждимъ. и҆ (чюжду̀ сѣ́мени рожденїе҆ е҆́го)[20], и҆ ча́да е҆́го о҆ста́виша е҆́го, [и҆][21] сты́ня е҆́го разоре́на ѧ҃́ко пѹсты́ня. *пра́здницы е҆́го о҆бращени сѹ́ть въ пла́чь, (и҆) сѹбо́ты е҆́го в҃ поноше́нїе҆. честѝ е҆́го (оу҆ничижаю́)[22]. по слáвѣ е҆́го оу҆мно́жено е҆́сть бе҆́честїе҆ е҆́го, и҆ высота̀ е҆́го о҆бращена е҆́сть во пла́чь· и҆ писа̀ ц҃рь а҆нтїо́хъ всемѹ̀ ц҃рствѹ своемѹ̀ да бѹ́дѹтъ вс҃и лю́дїе҆ е҆ди́но· и҆ о҆ста́ви ко́ѯо законъ̀ своѝ і҆ и҆зволи́ша вси ѧ҃зы́цы по сло́вѹ ц҃ра̀ (а҆нтїо́ха)· и҆ мно́зи ѿ і҆и҃лѧ и҆зволи́ша слѹже́нїю҆ е҆́го, и҆ пожро́ша и҃̈доломъ и҆ о҆скверни́ша сѹбо́тѹ· и҆ посла̀ ц҃рь кни́ги рѹко́ю вѣ́сте-

й мо̀ й тобѣ́ їи

тниикъ въ їр҃лимъ, и въ [всѧ][23] гра́ды їоу́ды ны да наслѣдя́тъ зако́ны чюждѣ́ зе́мъскихъ. и въздержа́тъ всесъжиже́нїе и жертвы и възлїа́нїе ѡ҃ ст҃ыни· и ѡ҃скверити суботы и праз҃ники, и ѡ҃скверни́ти (ст҃аа ст҃ыхъ)[24]. [и][25] съзида́ти ѡ҃лтари и ка́пища і и́долы, и пожре́нїѧ ма́съ свинихъ и ско́ты ѡ҃бщаѧ. и ѡ҃ста́вити сы́ны своѧ необрѣзаны, [и][26] ѡ҃скверни-ти дш҃а и́хъ въ всѣхъ нечистота́хъ (-)[27], даже забу́дутъ зако́нъ, і и́змѣнятъ всѧ ѡ҃правда́нїѧ (бж҃їѧ). І и́же а҃ще не сътво́рятъ по гл҃у ц҃р҃ѧ, да ѹ҆́мрутъ по (-)[28] словесѣхъ сихъ. (и) написа всемѹ ц҃рт҃вѹ своѣ́мѹ, и приста́ви нача́лники на всѧ лю́ди. (и́же)[29] повеля́ше гра́домъ їоу́дины́мъ пожрети по всѧ́къ гра́дъ и гра҃· И събра́шасѧ (мно́зи ѡ҃ людїи)[30] к ни́мъ всѧ́къ ѡ҃ста́вивыи зако́нъ (г҃нь), и сътвори́ша лука́во на земли· И положи́ша҃ (лю́ди їи҃левы)[31] в та́иныихъ, [и][32] въ всѧ́комъ ѹ҆́бѣжищѹ и́хъ, (-)[33] ѥ҆́и дн҃е, [м҃ца][34] [хасле́ва][35], па́томѹ и четы́ресо́тномѹ лѣтѹ. [създа́ша][36] скве́рнѹ опустѣнїѧ на ѡ҃лта́рь (бж҃їи), (-)[37] по (всѣмъ) гра́домъ и҃оу́дины́мъ ѡ҃кр҃тъ съзида ка́пища· и пр҃ѣ́ две́рїю домо́въ и на сто́гнахъ (и) жра́хѹ, и кни́ги зако́на (бж҃їѧ) и́же ѡ҃брѣто́ша съжго́ша ѡ҃гнѣ́, низдержа́вши (и)[38] и҃деже ѡ҃брѣтоша (-)[39] кни́гѹ завѣта (г҃нѧ)· И е҆ли́цы же възъдръжа́ша зако́нъ (г҃нь), по повелѣ́нїю ц҃р҃ѧ закла́хѹ е҆́го. в си́лѣ свое́и сътвора́хѹ (сі҃ѧ людемъ їи҃левымъ)[40], и́же ѡ҃брѣтѣ́шимсѧ въ всѧ́комъ м҃цѣ и м҃цѣ въ гра́дѣхъ· и (двадесѧ́тыи дн҃ь)[41] м҃ца жра́хѹ въ ка́пищи, и́же е҆́сть на пр҃тлѣ. и жены ѡ҃брѣзающаѧ сы́ны своа закала́ша по повелѣ́нїю [ц҃р҃ѧ][42]. і ѡ҃бѣша́хѹ дѣтища за ши́и (-)[43] (по всѣхъ)[44] домохъ и́хъ, і и́хъ и́же ѡ҃брѣзаша тѣ́хъ [закала́хѹ][45]. И мно́зи (ѡ҃ людїи їи҃левыхъ)[46] ѹ҆́держа́шасѧ и ѹ҆́тверди́шасѧ е҆́же не ꙗ́сти скве́рныхъ. і и́збра́ша (на́ипа҃) ѹ҆́мрети, неже ѡ҃скверни́тисѧ бра́шны, и не хотѣ́ша простѹпи́ти зако́на (бж҃їѧ) ст҃го. и закла́ни сѹть, и бы́сть гнѣ́въ ве́лїи на їи҃ла сѣло́·

Гл҃а, в҃·

Ѿ дн҃ехъ м҃ѣ въста [матѳ́їѧ][1] [сн҃ъ][2] їоа́ннов҃, (сн҃а) симео́на сщ҃енника ѡ҃ сн҃овъ и҃ѡа́рива́ ѡ҃ їер҃лима, и сѣ́де во [моди́не][3]. і (и҃ма́ше)[4] сн҃овъ е҆́ їоа́нна и́же прои҃менова́шесѧ га҃дн҃, (и) симо́на и́же прои҃менова́шесѧ дасеи, (і) и҃оу́дѹ и́же зва́шесѧ ма҃кавеи, (и) е҆леа҃за́ръ и́же прои҃менова́шесѧ (а҃нараи҃)[5], и҃ѡа҃нада́нъ и́же прои҃менова́шесѧ (а҃пт҃ѹсъ)[6]· и

жінню, і принесли жертву ідолам, і опоганили суботу. **44** І цар послав книги рукою посланців до Єрусалиму і до всіх юдиних міст, щоб вони пішли за законами чужинців землі, **45** і спинили цілопалення, і жертви, і поливання в святині, і опоганювали суботи і празники, **46** і сквернили святе святих, **47** і будувати вівтарі, і святині, і ідоли. І різали свинське м'ясо і спільний скот, **48** і залишали своїх синів необрізаними, щоб опоганювали їхні душі в усіх нечистотах, **49** щоб забули закон і змінили всі божі оправдання. **50** І ті, що лиш не зроблять за словом царя, хай помруть **51** за цими словами. І він написав всьому своєму царству і настановив начальників над всім народом, який заповідав юдиним містам приносити жертви у кожному місті і місті. **52** І численні з народу зібралися до них, кожний, що покинув господній закон, і зробили лукаве на землі. **53** І зійшлися ізраїльські люди в таємних місцях і в усякому їхньому сховищу **54** 15-го дня місяця Хаслева чотирьохсотого і п'ятого року. Вони збудували гидоту запустіння на божому жертовнику, довкруги в усіх юдиних містах будуючи храми. **55** І вони приносили жертви перед дверима домів і на вулицях. **56** І книги божого закону, які знайшли, спалили вогнем, заволодівши ними. **57** Де знайшли книгу господнього завіту. І тих, що держали господній закон, за наказом царя такого забивали. **58** У своїй силі чинили це в кожному місяці і місяці по містах ізраїльському народові, що *там* знайшовся. **59** І двадцятого дня місяця приносили жертву в храмі, який був на жертовнику. **60** І за наказом царя вбивали жінок, що обрізували своїх дітей. **61** І вони вішали дітей на шиї по всіх їхніх домах, і вбивали тих, що їх обрізали. **62** І численні з ізраїльського народу втрималися і скріпилися, щоб не їсти нечисте. **63** І вони радше вибрали вмерти, ніж опоганитися їжею. І не бажали переступити святого божого закону, і були вбиті. **64** І був дуже великий гнів на Ізраїлі.

Глава 2

1 В тих днях встав Матфія, син Івана, Симеонового сина, священик з Йоаривових синів з Єрусалиму, і осів в Модині. **2** І вони мали 5-ть синів: Івана, який прозваний Ґаддис, **3** і Симона, що прозваний Тасей, **4** і Юду, який звався Маккавей, **5** і Елеазара, який звався Анаран, Йоанатана, який звався Аптус. **6** І вони побачили хули, що були в Юдеї і Єрусалимі. **7** І

той сказав: Горе мені! Навіщо я народився, щоб бачити знищення мого народу і знищення святого міста, і сидіти там, щоб колись віддатися в руки ворогів і святе в руки чужинців? **8** Його храм став наче чоловік без честі, **9** посуд його слави є винесений полоненим, його старці вигублені на вулицях і його молодь впала від меча. **10** Який народ не успадкував царство і не заволодів його добиччю? **11** Вся ж його прикраса забрана. Замість свободи настало рабство. **12** І ось наші святощі, і наша краса, і наша слава спустошена, і народи їх опоганили. **13** Отже, навіщо нам ще жити? **14** І Маттатія, і його сини роздерли свою одіж, і зодягнулися в мішковину, і дуже плакали. **15** І прийшли до міста Модин послані від царя, що змушували втікачів, щоб принесли жертву. **16** І численні з Ізраїля до них приступили. Маттатія ж і його сини сильно стали *проти*. **17** І відповіли ті, що від царя, і промовили до Маттатії, кажучи: Князем, і преславним, і великим є ти в цьому місті і скріплений синами і братами. **18** Отже, тепер першим приступи і виконай наказ царя, так як зробили всі народи і ті юдині мужі, що залишилися в Єрусалимі, і будеш ти і твій дім серед царських друзів. І ти, і твої сини прославитеся сріблом, і золотом, і багатьма дарами. **19** І відповів Маттатія, і сказав великим голосом: Хоч і всі народи в домі царства слухаються царя, щоб відступити кожному від служіння своїх батьків і сприйняти його заповіді, **20** я ж і мої сини і мої брати підкоряємося законові наших батьків! **21** Бог буде нам милосердний! Не може нам трапитися, щоб ми покинули закон і божі оправдання! **22** Не послухаємося слів царя, щоб переступити наше служіння направо чи наліво! **23** І як він перестав говорити ці слова, приступив чоловік-юдей перед очима всіх, щоб за царським наказом принести жертву в храмі, що в Модині. **24** І побачив Маттатій, і заболів, і задрижали його нутрощі, і розгорілася його лють за судом закону, і він наскочив і розрубав його при храмі, **25** а чоловіка, якого послав цар, що змушував приносити жертву, він вбив у тому часі і знищив храм. **26** І він заревнував за законом, так як зробив Финеес Замврієві, синові Саломи. **27** І закричав Маттатій в місті великим голосом: Кожний, що ревнує за законом і стоїть в завіті, хай вийде вслід за мною. **28** І втік він сам і його сини в гори, і покинули те, що мали в місті. **29** Тоді до пустині пішли численні, що шукали суду і справедливості, і там сиділи **30** вони самі,

[ви́дѣша][7] хулє́нїѧ бывáющаѧ въ їоу́дєи і йерл҃имѣ. и҆ рє҃ оу҆вы мнѣ, почто҄ рожень҄ є҆смь ви́дѣти сътрє́нїе людїи мои́хъ, и҆ сътрє́нїе гра́да с҃т҃го. и҆ сѣдѣти т҃у въ є҆же да́тисѧ в рꙋцѣ врагъ, (и҆) с҃т҃аѧ в рꙋки ню҆ждимъ. бы́сть хра́мъ є҆го на́ко чл҃къ безъчестенъ, съсꙋды слáвы є҆го пленени и҆звєдє́ни сꙋть. побїени сꙋть (ста́рцы)[8] є҆го на сто́гнахъ [-][9] мечє́мъ (-)[10]. ко́и на́зы́къ не наслѣдова ц҃рт҃ва и҆ не въздержа коры́сти є҆го, вса (же) оу҆тва́ръ є҆го взя́та є҆сть. вмѣсто свободы бы́сть рабьство. и҆ се с҃т҃аѧ наша и҆ красота на́ша и҆ слáва наша о҆пꙋстѣ́на є҆сть, и҆ о҆скверниша є҆ѧ҆ на́зы́цы. почто҄ оу҆бо намъ є҆ще жи́ти. и растерза (ри́зы своѧ матѳ҃а́ѳїѧ и҆ сы́ны є҆го)[11], и҆ о҆блеко́шасѧ въ вр҃тица и҆ плакаша зѣ́ло. и҆ прїидо́ша (послáнїи)[12] ѿ ц҃рѧ, понꙋжда́юще ѿбѣгъшихъ въ (гра҃ [моди́нъ][13])[14] да пожрꙋтъ. и҆ мно́зи ѿ їи́лѧ [приступи́ша к нн҃][15]. (-)[16] ѳ҃а́ѳїѧ (же) и҆ сы́нове є҆го кр҃пко ста́ша. и҆ ѿвѣща́ша (послáнїи) ѿ ц҃рѧ. и҆ рѣша матѳ҃а́ѳїю гл҃юще. кнѧзь и҆ прослáвныи и҆ вє́лїи є҆си въ гра́дѣ сѣ҃ и҆ оу҆тверженъ въ сы́нѣхъ и҆ бра́тїи. нн҃ѣ (оу҆бо)[17] приступи преже и҆ сътвори повелѣ́нїе ц҃рѧ, на́ко сътвори́ша вси на́зы́цы, и҆ мꙋжи їоу́дины, и҆ о҆ста́вшїи въ їер҃лимѣ. и҆ бꙋдеши ты и҆ [до́мъ][18] твои посреди дрꙋгъ ц҃ревы́х҃. и҆ ты и҆ сы́нове твои прослáвитесѧ въ сребрѣ и҆ злáтѣ и҆ в да́рѣхъ мно́зѣ. и҆ ѿвѣща матѳ҃а́ѳїѧ и҆ рече гласо́мъ вели́имъ. а҆ще (и҆) вси на́зы́цы въ домꙋ ц҃рт҃вїѧ ц҃рѧ послꙋшаша (-)[19] ѿступи́ти ко́ждо ѿ слꙋже́нїѧ ѿц҃ъ свои҃, і҆ и҆звóлиша въ за́повѣдехъ є҆го. (ч҃зъ же)[20] и҆ сы́нове мои и бра́тїѧ моѧ, повинꙋемсѧ зако́ну ѿц҃ъ нашихъ. милостивъ (бꙋдетъ) намъ (бг҃ъ). (нѣсть намъ ключи́мо) о҆ста́вити зако́нъ и҆ о҆правда́нїѧ (бж҃їѧ). (не послꙋша҃е словесъ ц҃рѧ)[21] престꙋпи́ти слꙋже́нїе на́ше на десно́ и҆ли на шꙋе. и҆ на́ко преста гл҃ати словеса сїѧ. приступи мꙋжъ и҆ оу҆деанни́нъ пр҃е҆ о҆чи́ма всѣхъ жр҃тви въ ка́пищи и҆же въ моди́не, по повелѣ́нїю ц҃ревꙋ. и҆ ви́дѣ ма҃а́ѳїи и҆ поболѣ, и҆ въстрепета́ша (внꙋтренѧѧ)[22] є҆го. и҆ вожже́сѧ на́рость (є҆го) по сꙋдꙋ (зако́на). и҆ (наскочи и҆)[23] разѣѣ҆ є҆го въ капищы, и҆ мꙋжа (є҆гоже ц҃рь посла҆)[24] и҆же принꙋжда́ше жр҃тви оу҆би́, въ врема о҆но и҆ ка́пище разори. и҆ възревнова зако́нъ на́ко сътвори финее́съ замврїи сы́ꙋ саломи. и҆ възопи матѳ҃а́ѳїи въ гра́дѣ гласо́мъ ве́лїи҃ [-][25] всѣ́къ ревнꙋ́ѧи зако́ну, [и҆][26] стоѧ́и въ завѣтѣ да и҆зы́идетъ въ слѣдъ мене. и҆ [ѿбѣжа][27] самъ и҆ сы́нове є҆го в горы, и҆ о҆ста́ви є҆ли́каже и҆мѣ въ

гра́дъ· Тогда снидо́ша мно́зи и҆щущε сѹда и҆ пра́вды въ пѹсты́ни и҆ сѣдо́ша тѹ̀ сами, и҆ сно́ве е҃ и҆ жены и҆хъ и҆ ско́ты е҃ на́ко оу҆мно́жишасѧ на нихъ зла. и҆ възвѣщено е҆́сть мужемъ цр҃евымъ и҆ сѝлнымъ и҆же ба́хѹ въ і҆ер҃ли́мѣ гра́дѣ дв҃дѣ. на́ко ѿи҆до́ша мѹжи нѣцыи, и҆же разори́ша за́повѣдь цр҃ьскѹ в (мѣста) та́инна въ пѹсты́ню· и҆ текоу́ша по ни́хъ мно́зи и҆ на́ша и҆хъ (и҆) о҆полчи́шасѧ на не҃, и҆ поста́виша проти́вѹ (-)[28] бра́нь въ дн҃ь сѹбо́тныи. и҆ рекоу́ша к ни́мъ, (противла́етесѧ и҆) нн҃ѣ е҆́ще, (и҆зыидѣте и҆)[29] сътвори́те по сло́вѹ цр҃ѧ и҆ живете· и҆ рѣша не и҆зы́идемъ ни сътво́римъ по сло́вѹ цр҃евѹ да ѕ҃кве́рнимъ дн҃ь сѹбо́ты· и҆ въскори́ша на нихъ бра́нь, и҆ не ѿвѣщаа́ша е҃ ни ка́мени верго́ша на не҃, ни загради́ша (мѣста) таинна рекѹщи. оу҆́мремъ вс҃и въ простотѣ на́шеи. (и҆) свѣдѣтели бѹдѹтъ на на́съ нб҃о и҆ земла, и҆же непра́во погѹбитѐ на҃· и҆ воста́ша на не҃ въ бра́ни в҃ сѹботы. и҆ оу҆мро́ша сі҃и и҆ же́ны и҆хъ и҆ сно́ве и҆хъ и҆ ско́ты е҃, да́же до тысѧщи дш҃ъ ч҃ла· и҆ позна҃ маттаѳі́а и҆ дрѹзи е҆го, и҆ въскорбѣша о҆ нихъ зѣло. и҆ рече мѹжъ и҆скре-немѹ своє́мѹ, а҆́ще вс҃и сътворимъ на́ко бра́тіа на́ша сътвори́ша, и҆ не о҆полча́е҆сѧ на на҃зы́цы о҆ дш҃ахъ на́шихъ, и҆ о҆правда́нїи ради (-)[30] нн҃ѣ (насъ скоро и҆скорена҃)[31] ѿ̀ земла҆̀. и҆ помысли́ша въ дн҃ь о҆́нъ глюще· всѧкъ ч҃лкъ и҆же а҆́ще прї-идетъ к на҃̀ на́ брань въ дн҃ь сѹботныи, о҆полча́е҆сѧ проти́вѹ е҆го и҆ не оу҆́мр҃е҆ вс҃и, на́к҃о҆ оу҆мро́ша бра́тіа на́ша въ та́инѣ҃· Тогда̀ собраша к нимъ сонмище [і҆оу҆де́йско][32] кр҃тпцїи въ сѝле ѿ і҆и҃ла. вс҃а҆̀ и҆звол҃ивыи зако́нѹ и҆ вс҃и и҆же бѣжаш҃ ѿ злыхъ приложи́шасѧ е҃. и҆ быша е҃ въ оу҆тверж҃е҆нїе и҆ събра́ша вои҃̀, и҆ поби́ша гр҃ѣшныхъ въ гнѣве своє́мъ· и҆ мѹже́и безѕ҃аконныхъ въ на́ростии своє́и, и҆ прочїи бѣжаша во на҃зы́цы спастисѧ. и҆ о҆бы́иде маттаѳі́а и҆ дрѹзи е҆го и҆ разори́ша капища. и҆ о҆бр҃ѣзаша о҆́троки нео҆бр҃ѣ-занныѧ е҆ли҃ѣ҃ о҆бр҃ѣтоша въ предѣлех҃ і҆и҃ла въ кр҃тпости. и҆ погна́ша сно́въ гордына, и҆ оу҆спѣ дѣло въ рѹкѹ е҃. и҆ въздержа́ша зако́нъ ѿ рѹкѹ на҃зыкъ и҆ ѿ рѹкѹ цр҃евѹ, и҆ не да́ша рогъ гр҃ѣшникѹ· И приближи́шасѧ дн҃и маттаѳі́ю оу҆мр҃ѣ-ти, и҆ рече сно́мъ своі́мъ. нн҃ѣ оу҆кр҃тписѧ гор-дына и҆ о҆бличенїе, и҆ врема низъвраще́нїю и҆ гнѣвъ на́ростии· [И҆][33] нн҃ѣ ча́да възревнѹите за-конѹ и҆ дади́те дш҃а ва́ша за завѣт҃ ѿ҃ъ ва́-ш҃и҃ [и҆][34] помните [дѣла ѿ҃ц҃а][35] и҆же сътвори́ша въ родѣхъ свои҃̀, и҆ прїимете сла́вѹ ве́лїю і҆̀ и҃мя вѣчное· *а҆враа́мъ не въ и҆скѹшенїихъ л҃и о҆бр҃ѣ-тенъ е҆́сть вѣренъ, и҆ вмѣни́сѧ е҆мѹ въ правдѹ·

*а мѡ йез

і їхні сини, і їхні жінки, і їхня скотина, бо на них намножилося зло. **31** І сповіщено царським мужам і сильним, які були в Єрусалимі, в Давидовому місті, що пішли деякі мужі, які переступили царську заповідь, до таємного місця в пустиню. **32** І за ними погналися численні, і їх захопили, і стали в лави проти них, і зробили проти *них* бій в день суботній, **33** і сказали до них: Чи ще і тепер опираєтеся? Вийдіть і зробіть за словом царя – і житимете! **34** І вони сказали: Не вийдемо ані не зробимо за словом царя, щоб опоганити день суботній. **35** І ті приспішили проти них бій. **36** І вони не відповіли їм, ані не кинули проти них каменем, ані не загородили потаємних місць, **37** кажучи: Всі помремо у нашій простоті. І свідками будуть за нас небо і земля, бо несправедливо вигубите нас. **38** І ті повстали проти них в бою в суботу, і померли вони, і їхні жінки, і їхні сини, і їхня скотина, аж до тисячі людських душ. **39** І довідався Маттатія і його друзі і дуже засумували за ними. **40** І сказав чоловік своєму ближньому: Якщо всі зробимо так, як вчинили наші брати, і не воюватимемо проти народів за наші душі і задля оправдань, нас тепер швидко викорінять з землі. **41** І вони подумали в тому дні, кажучи: Кожний чоловік, що лиш прийде проти нас на війну в день суботній, воюватимемо проти нього і не помремо всі, так як померли наші брати в криївках. **42** Тоді зібрався до них юдейський збір, сильні в силі з Ізраїля. Кожний, що вибрав закон, **43** і всі, що втекли від зла, додалися до них і стали їм на скріплення. **44** І вони зібрали вояків і побили грішників у своєму гніві і беззаконних мужів у своїй люті. І позосталі втекли до народів, щоб спастися. **45** І обійшов Маттатія і його друзі, і винищили храми, **46** і в кріпості обрізали необрізаних хлопців, яких знайшли в околицях Ізраїля. **47** І прогнали синів гордості, і успішним було діло їхніх в руках. **48** І вони забрали закон з рук поган і з царських рук і не дали рога грішникові. **49** І наблизилися Маттатієві дні вмерти, і він сказав своїм синам: Тепер скріпилася гордість, і погорда, і час знищення, і гнів люті. **50** І тепер, діти, ревнуйте за законом, і дайте ваші душі за завіт наших батьків, **51** і пам'ятайте діла батьків, які ті зробили у своїх родах! І одержите велику славу і вічне ім'я. **52** *Чи Авраам не знайшовся вірним у випробуваннях і мой1. 27

йому зараховано в справедливість. **53** *Йосиф в часі своєї тісноти зберіг заповідь – став паном Єгипту. **54** *Фінеес, наш батько, коли ревнував ревністю, одержав завіт вічного священства. **55** *Ісус, коли виповнив слово, став суддею в Ізраїлі. **56** *Халев, коли засвідчив в церкві, одержав землі насліддя. **57** *Давид у своєму милосерді успадкував престіл царства на віки віків. **58** *Ілія, коли заревнував ревністю закону, забраний був наче на небо. **59** *Ананія, Азарія, Мисаїл, повіривши, спаслися від полум'я. **60** *Даниїл у своїй простоті був вирваний з пащ левів. **61** І так думайте про рід і рід, бо всі, що надіються на Нього, не ослабнуть. **62** І не бійтеся слів грішного чоловіка, бо його слава на гній і на черв'як. **63** Сьогодні він підноситься і завтра не знайшовся, бо повернувся у свою землю і згинув через його задуми. **64** І ви, сини, скріпіться і будьте мужні в законі, бо в ньому ви прославилися. **65** І ось Симеон, ваш брат, знаю, що чоловіком поради є. Того слухайтесь всі дні і той буде вам за батька. **66** Юда Маккавей, він сильний в силі від своєї молодості, він буде вам начальником вояків і він вестиме війну народові. **67** І ви приведіть до себе всіх творців закону і помстіть помсту вашого народу. **68** Віддайте віддачу поганам і слухайтеся заповіді закону. **69** І він їх поблагословив і додався до своїх батьків. **70** І помер в 146-му році. І його поховали його сини в гробівцях його батьків в Модині. І його оплакував ввесь Ізраїль великим плачем.

мой1. 43
мой4. 25
сир. 45
ic нав. 1
мой4. 14
ic нав. 14
црс2. 2
црс4. 2
дан. 13
дан. 6

*Ἰώσηφ ⁘ ἐν καιρῷ στενοχωρίας αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἐντολήν, (-)[36] ἐγένετο κύριος Αἰγύπτου· *Φινεὲς ὁ πατὴρ ἡμῶν ζηλώσας ζῆλον διαθήκης αἰωνίου (ἔ) ἔλαβεν διαθήκην ἱερωσύνης αἰωνίου. *Ἰησοῦς ἐν τῷ πληρῶσαι λόγον, (ἔ) ἐγένετο κριτὴς ἐν Ἰσραήλ· *Χαλεβ ἐν τῷ μαρτυρῆσαι ἐν ἐκκλησίᾳ, ἔλαβεν κλῆρον γῆς· *Δαυὶδ ἐν (ἐλέει αὐτοῦ)[37] κληρονόμησεν θρόνον βασιλείας καὶ εἰς γενεὰς γενεῶν. *Ἠλίας ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον νόμου, ἀνελήμφθη εἰς οὐρανόν· *Ἀνανίας, Ἀζαρίας, Μισαήλ, πιστεύσαντες ἐσώθησαν ἐκ τῆς φλογός. *Δανιὴλ ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ ἐρρύσθη ἐκ στόματος λεόντων· Καὶ οὕτως σκοπεῖτε κατὰ γενεὰν καὶ γενεάν, ὅτι πᾶς ὁ ἐλπίσας ἐπ' αὐτῷ οὐκ ἀσθενήσει. καὶ μὴ φόβον ἀνδρὸς ἁμαρτωλοῦ μὴ φοβηθῆτε· ἡ γὰρ δόξα αὐτοῦ καὶ ἡ παραβολὴ εἰς κόπρον καὶ σκώληκας· σήμερον ὑψωθήσεται καὶ αὔριον οὐχ εὑρεθήσεται, ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸ χῶμα αὐτοῦ καὶ ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ ἀπολεῖται. [καὶ ὑμεῖς]39 τέκνα ἐνισχύσατε καὶ ἀνδρίσθητε ἐν νόμῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ δοξασθήσεσθε. καὶ ἰδοὺ Συμεὼν ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, ὃν ἐγὼ οἶδα ὅτι ἀνὴρ βουλῆς ἐστιν, τοῦτον ἀκούετε πάσας τὰς ἡμέρας καὶ οὗτος ὑμῖν ἔσται εἰς πατέρα. [καὶ Ἰούδας Μακκαβαῖος]40 ἰσχυρὸς δυνάμει ἐκ νεότητος ἐξ ἐκείνου ἔσται ὑμῖν εἰς ἄρχοντα στρατιᾶς καὶ πολεμήσει τὸν πόλεμον λαῶν. καὶ συνάξετε πρὸς ἑαυτὸν πάντας τοὺς ποιοῦντας τὸν νόμον καὶ ἐκδικήσατε τὴν ἐκδίκησιν τοῦ λαοῦ ὑμῶν. ἀποδώσατε ἀποδόσεις τοῖς ἔθνεσιν καὶ προσέχετε τοῖς ἐντάλμασιν τοῦ νόμου. καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐν ἔτει ρμθ. καὶ [ἔθαψαν αὐτὸν]41 ἐν τοῖς τάφοις τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν Μωδεείν. καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν πᾶς Ἰσραὴλ κλαυθμῷ μεγάλῳ.

ἀ μὸ μᾶ
Δ μὸ ἰ̈ε̈ σιρᾶ μ̈ε
ἰ̈ϛυ ν̈ᾶ ἀ
Δ μὸ Δι ἰ̈ϛυ ν̈ᾶ Δι
ϐ̈ ϛ̈ϐ̈
ᾶ ϛ̈ϐ̈
δανῆ γ̈ι
δανῆ ϐ̈

Глава 3

1 І піднявся Юда, прозваний Маккавей, його син замість нього. **2** І йому допомагали всі його брати і всі, що пристали до його батька, і з радістю воювали війною Ізраїля. **3** І він поширив славу своєму народові і зодягнувся в панцир, наче велетень, і підперезався своєю військовою зброєю в таборах, і охороняв табори своїм мечем. **4** І він став подібним до лева у своїх ділах і наче левеня, що ревіло за здобиччю. **5** І він гнав беззаконників, випитуючи, спалив вогнем тих, що наводили жах на його народ. **6** І беззаконні були впокорені через його страх, і перелякалися всі, що чинили беззаконня. І спасіння поступало в його руці. **7** І він засмутив численних царів і розвеселив Якова своїми ділами. І навіки його пам'ять на благословення. **8** І він проходив юдині

Γ̈λα, γ̈·

Ἀνέστη Ἰούδας καλούμενος Μακκαβαῖος υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ, καὶ ἐβοήθουν αὐτῷ πάντες οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ἁπτόμεναι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμησαν μετὰ εὐφροσύνης τὸν πόλεμον Ἰσραήλ. καὶ ἐδόξασεν τὸν λαὸν αὐτοῦ δόξαν μεγάλην καὶ περιεβάλετο θώρακα ὡς γίγας καὶ περιεζώσατο τὰ ὁπλα τοῦ πολέμου αὐτοῦ καὶ ἐποίησεν παρατάξεις προστατεύων τῆς παρεμβολῆς ἐν τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο ὡς λέων ἐν ἔργοις αὐτοῦ καὶ ὡς σκύμνος λέοντος ὠρυόμενος ἐν θήρᾳ. καὶ ἐδίωκεν τοὺς ἀνόμους ἐκζητῶν καὶ τοὺς ταράσσοντας τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐνεπύρισεν· καὶ ἐπτοήθησαν οἱ ἄνομοι ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ καὶ ἐταράχθησαν πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀνομίας καὶ ἐρρύσθη σωτηρία ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ παρώξυνεν πολλοὺς βασιλεῖς καὶ ηὔφρανεν τὸν Ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ εἰς αἰῶνας ἡ μνήμη αὐτοῦ εὐλογημένη. καὶ διῆλθεν πόλεις Ἰούδα καὶ ἐξωλέθρευσεν τοὺς ἀσεβεῖς ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀπέστρεψεν ὀργὴν ἀπ' Ἰσραήλ·

выхъ ѡ нихъ. и ѻбрати гнѣвъ ѡ їи҃ля. і именовасѧ да҃ до послѣдняѧ земли, и собра погибающихъ· и собра а҆поллонъ ѩ҆зыки (-)[4] ѡ самарїѧ силу вели҆ю е҆же ратова҆ти на їи҃ля· и позна їоу́да (-)[5] и҆зыиде въ срѣтенїе емѹ. и порази е҆го и оу҆би [того][6], и падоша ѩ҆звенїи, но́зи и прочїи побѣгоша. и взѧтъ користи и҆хъ. и мечъ а҆поллоновъ ѡ҆ѧ́тъ їоу́да, и бысть воюю́щи и҃ всѣѧ дн҃и· и слы́ша серонъ началникъ во́и сѵ̀рѣ́скїѧ, ѩ҆́ко собра їоу́да съвокѹпленїе и цр҃ковъ вѣрны҃ѧ с нн҃и [-][7] изыиде въ брань· и рⷣ҃ сътворю себѣ и҃ма и прославлюсѧ въ цр҃твїи, и поборю їоу́ду и сѵ̀щ҃и с нн҃и, и оу҆ничижа́ющ҃и слово цр҃ево. (и оу҆готовасѧ) и приложисѧ [е҆же възы́ити][8]. и взыиде с нимъ полкъ нечестивыхъ крѣпокъ по́мощи ему [и҃][9] сътворити ѡ҆мще́нїѧ на сн҃ѣхъ їи҃левыхъ. и приближисѧ даже до вы҆схода ведоро́ска. і ѩ҆зыиде їоу́да въ срѣтенїе ему въ малѣ· ѩ҆́коже ви́дѣша полкъ гра҃дѵщїи въ срѣтенїе и҃мъ, рѣша їоу́дѣ ка́ко мо́жемъ ѣ҆ мали сѵ̀ще о҆́полчитисѧ противу мно́жества сего толь крѣпка, и мы оу҆тр҃ужени е҆смы̀ постомъ дн҃ь· и рече їоу́да, оу҆добъ е҆сть о҆́бѣжа́ти мно́гихъ въ рѹкѹ малыхъ· и нѣсть разьства пр҃ѣ [бг҃ъ][10] нѣ҃ным сп҃сти въ мно́зѣ и въ ма́ле. ѩ҆́ко не въ мно́жествѣ во́и о҆́долѣнїѧ брани е҆сть, но ѡ҆ нб҃си крѣпость. сїи гра҃дѵтъ къ намъ въ мно́жествѣ клѧтвы (-)[11] безаконїа. е҆же растѻ́ргнѹти насъ и҆ же́ны на́ша и чада наша, е҆же сокориствовати нами. мы́ бо о҆́полча́емсѧ за дш҃а наша и законы наша. и самъ [гⷭ҃ь][12] сѣкрѹшитъ и҆хъ пр҃ѣ лицемъ на́шимъ, вы же не оу҆страша́итесѧ и҆хъ· ѩ҆́коже преста гла́ти, (и) наскочи на нихъ въскорѣ, и сътресѧ сирономъ и во́и его пр҃ѣ нимъ. и [погна̀][13] е҆го въ нисхожденїе ведора, даже до поля. и падоша ѡ҆ нихъ ѩ҆́ко й, сотъ мѹжъ. прочїи же побѣгоша въ землю филистима, и нападе стр҃ѣ їоу́дин҃, и братїи е҆го и бо́язнь [-][14] на всѧ̀ ѩ҆зыки о҆́кр҃тъ и҆хъ. и прїиде до цр҃ѧ и҃ма е҆го, и о҆ о҆́полченїи їоу́динѣ повѣда́ху вси ѩ҆зы́цы. ѩ҆́коже слы́ша [цр҃ь][15] а҆нтїо́хъ словеса сїѧ. прогнѣвасѧ (дш҃ею)[16] и посла̀ и събра во́и всего цр҃тва своего полкъ крѣпокъ зѣло, (-)[17] ѡ҆́верзе сокровище свое и дасть о҆́броки воѝномъ въ лѣто. и заповѣда [и҃мъ в лѣто быти][18] готовомъ на всѧкѹ потребѹ· и ви́дѣ ѩ҆́ко о҆́скѹдѣ сребро̀ ѡ҆ сѣкровища, и дани ѡ҆ стр҃ѣ ма́ли. ради расхо҃денїѧ и ѩ҆́звы ѩ҆́же сътвори въ земли да возметъ законнаѧ и҆́же бѧхѹ ѡ҆ пр҃ывыхъ дн҃їи· и оу҆страшисѧ да не и҃мѣ҃тъ (и)[19]

міста, і вигубив з них безбожних, і відвернув гнів від Ізраїля. **9** І став славним аж до кінців землі, і зібрав тих, що погибали. **10** І зібрав Аполлон поган з Самарії, велику силу, щоб воювати проти Ізраїля. **11** І довідався Юда, вийшов йому назустріч і побив його, і вбив його. І впали численні ранені, і позосталі втекли. **12** І взяли їхню здобич, і Юда взяв Аполлонів меч і воював ним всі дні. **13** І почув Серон, начальник сирійських вояків, що Юда зібрав збір і церкву вірних з ним, він вийшов на бій. **14** І він сказав: Зроблю собі ім'я, і прославлюся в царстві, і переможу Юду і тих, що з ним і що гордять царським словом. **15** І він приготувався і додав, щоб вийти, і пішов з ним сильний табір безбожних, щоб йому допомогти і вчинити помсту на ізраїльських синах. **16** І він наблизився аж до ветеронського підходу. І вийшов Юда йому назустріч з малим числом. **17** Як же побачили табір, що йшов їм назустріч, сказали Юді: Як зможемо ми, будучи малі числом, воювати проти цього такого сильного множества? І ми сьогодні є ослаблені постом. **18** І сказав Юда: Однаково легко є охопити багатьох в руках малого числа, і немає різниці перед небесним Богом спасти багатьма чи малим числом. **19** Бо не в множестві вояків є перемога бою, але сила з неба. **20** Вони приходять проти нас в множестві клятви беззаконня, щоб роздерти нас, і наших жінок, і наших дітей, щоб нас пограбувати. **21** Ми ж воюємо за наші душі і наші закони. **22** І сам Господь їх розіб'є перед нашим лицем, ви ж не бійтеся їх. **23** Як же він перестав говорити, то наскочив на них нагло. І знищеним був Сирон і його вояки перед ним. **24** І він його погнав по ветеронському підйомі аж до поля. І з них впало якихось 8 сотень чоловік, позсталі ж втекли до землі Филистима. **25** І напав страх Юди і його братів і жах на всі народи, що довкруги них. **26** І його ім'я прийшло аж до царя, і всі народи розповідали про Юдині воєнні дії. **27** Як же почув цар Антіох ці слова, розлютився душею, і послав, і зібрав вояків всього свого царства, дуже сильний полк; **28** відкрив свою скарбницю і дав платню воякам на рік; і заповів їм в році бути готовими на всяку потребу. **29** І він побачив що забракло срібла в скарбницях і дані з країн малі через видатки і біди, які він зробив в землі, щоб забрати законне, яке було від перших днів. **30** І він побоявся, що не матиме і раз і два на видатки і дари, які раніше давав широкою рукою і видавав понад ца-

рів, які були раніше. **31** Він дуже піднявся душею, і задумав піти до Персії, і взяти данину країн, і зібрати багато срібла. **32** І він залишив над царськими ділами від ріки Євфрату аж до ріки Єгипту Лисію, преславного чоловіка з царського роду, **33** і щоб виховував Антіоха, його сина, аж доки сам не повернеться. **34** І він йому передав половину сил і слонів і заповів йому про все, що врадив, і про тих, що жили в Юдеї і Єрусалимі. **35** Щоб послати проти них, щоб знищити і вирвати ізраїльську силу і останки Єрусалиму, і забрати їхню пам'ять з місця, **36** і поселити синів чужинців в усіх їхніх околицях, і за жеребом розділити їхню землю. **37** І цар взяв половину позосталої сили і пішов з Антіохії, з міста свого царства, 147-го року. І він перейшов ріку Євфрат і проходив горішні околиці. **38** І Лисія вибрав Птоломея, Доримеєвого сина, і Никанора, і Горгія – сильних мужів з царських друзів **39** і послав з ними 40000 мужів і 7000 вершників, щоб пішли до юдиної землі і знищили її за царським словом. **40** І вони, відійшовши з усією своєю силою, і прийшли, і стали біля Еммаума, в землі рівнини. **41** І почули купці тієї країни їхнє ім'я, і взяли дуже багато золота і срібла, і рабів, і прийшли до табору, щоб взяти ізраїльських синів за рабів. І до них додалися сирійські вояки і *ті з* землі чужинців. **42** І побачив Юда і його брати, що зло помножилося і що вояки наближалися до їхніх границь. І довідалися про царські слова, які заповів: народові зробити вигублення і викінчення. **43** І кожний сказав до свого ближнього: Підведімось за вигнання нашого народу і воюймо за наш народ і святощі. **44** І збір зібрався, щоб бути готовим на війну і щоб благати і просити милосердя і щедростей. **45** І Єрусалим був необжитим, наче пустка, і не було того, хто входить і виходить з його роду, і святиня *була* потоптана, і сини чужинців *були* в твердині, воно було помешканням поган. І забрано радість у Якова, і не стало там сопілки і гуслі. **46** І вони зібралися і прийшли до Масифи, напроти Єрусалиму, бо раніше місце для молитви Ізраїлеві *було* в Масифі. **47** І того дня вони постили, і зодяглися в мішковину, і посипали попіл на свої голови, і роздерли свою одіж. **48** І вони розгорнули книгу закону, в яких погани дошукувалися написати, на них, подоби своїх ідолів. **49** І вони принесли священичу о-

ѣдіною и дважды въ расходы, и дажѧніѧ нѧже дажѧ преже пространною рукою· і изъбытъчествова паче цр҃еи бывшихъ прежде (-)[20] възнесѧ дш҃ею (-)[21] зѣло, и помысли ити въ персиду. и прiѧти дани страны и събрати сребра много· И остави лисiю чѣлка преславна (-)[22] ѡ рода цр҃ьствiѧ на вѣцми цр҃кими, ѡ рѣки ѣфрата даже до (рѣки)[23] ѣгѵпта. и питати антиоха сна своѣго, дондеже обратится самъ. и предадѣ ему полъ силъ и словесъ· и заповѣда ему о вс҃ѣхъ ихже съвѣщѧ и о обитающи҃хъ въ іоудеи і иерлимѣ· послати на ниχъ (-)[24] ѣже скрушити і исторгнути крѣпость iѧѣлеву, и остатки ierлима, и ѡставити памать ихъ ѡ мѣста, и вселити сновъ инородныхъ въ всѣхъ предѣлехъ ихъ, и по жребiю раздѣлити землю ихъ· И цр҃ь възприѧтъ полъ силы остававшихъ, і изыиде ѡ антиохiи ѡ града цр҃тва своѣго, (лѣта) рмз· и преиде ефратъ рѣкѹ и прохожаше въ выишнѧѧ страны· І избра (лисiю)[25] птоломеѧ сна доримеова, и никанора и горгiѧ мужи сильнiи ѡ другъ цр҃евыхъ, и посла с ними, ѧ мужiи, и з҃. конникъ. ѣжеити в землю іоудину и растлити [ю҃][26] по словесi цр҃ьскѹ· И ѡшедше съ всею силою своею и прiидоша и сташа близъ [ѣммаоумъ][27] в земли польстѣ· И слышаша кѹпцы страны (тоѧ) имѧ ихъ, и взаш҃ злато и сребро много зѣло и отроки и прiидоша въ станы да прiимутъ сновъ iѧѣлевыхъ въ рабы. и приложишасѧ к нимъ вои сѵрьскiѧ и земли иноплеменникъ· И видѣ іоуда и братiѧ его нако оумножишасѧ злаѧ. и вои приближашесѧ къ предѣломъ ихъ, и познаша словеса цр҃ва иже повелѣ (людемъ сътворити)[28] в погубленiе и сконченiе· И рече кождо къ искренемѹ своѣмѹ, въстанѣмъ за изгнанiѧ людiи нашi҃ и ополчаѣмсѧ за люди наша и стыѧ· И собрасѧ сонмъ ѣже быти готовомъ къ ополъченiю. и ѣже молити и просити милости и щедрость· І иерлимъ҃ бѣ безъобителенъ аки пустъ. (и) не бѣ входа и исхода ѡ рода его и стаѧ попрашасѧ, и сѣве иноро҃ды въ краю. бысть обитанiе языкомъ҃ и взасѧ веселiе ѡ iакова, і оскудѣ (тѹ) сопѣль и гусли· И собрашасѧ и прiидоша въ (масифѹ)[29] противѹ іерлимѹ, нако мѣсто мѡлитвы въ (масифе)[30] прьвѣе iѧѣлю· И постиша҃ того днi и облекошасѧ въ врѣтища и пепелъ [посыпаша][31] на главы своѧ, и растерзаша одѣанiѧ своѧ. и распростроша книгѹ закону ѡ нѣже испытахѹ языцы [написати на ниχъ][32] подобiѧ идолъ своихъ. и принесоша ризы сватительскiѧ и прьворо҃дныѧ и десатины. и

вꙗздви́гнуша назаре́а и́же напла́тниша дн҃и, и̂ вꙗзопи́ша гла́сомъ [вели́имъ][33] на нб҃о рекуще. что̂ сътвори́мъ симъ и̂ гдѣ и̂хъ вꙗведе́мъ, и̂ с҃тая твоа̀ попра́шася и̂ о̂скверънишася, и̂ с҃щенницы твоѝ въ ско́рби и̂ смире́нїю. и̂ се ꙗ҆зы́цы събра́шася на́ ны да расто́ргнутъ насъ, ты̀ вѣси и́же помышла́ютъ на на́съ. ка́ко мо́же҃ потерпѣти пр҃ѐ лицемъ и̂хъ, а҆ще не ты помо́жеши намъ· и̂ вꙗструби́ша (-)[34] и̂ вꙗзопи́ша гла́сомъ ве́лїимъ· И̂ посе́м҃ поста́ви і҆ѹ́да воево́ды людїи, тыса́щники и̂ со́тники, пать деся́тники, и̂ десятонача́льники и̂ р҃е. съзида́ющ҃и домы̀, и̂ о́бручающ҃и же́ны и̂ сажда́ющимъ виногра́ды, и̂ у҆ жасны҃ѣ вꙁврати́тися кому́ждо в до҃ свои по зако́ну. и̂ вꙗздви́гнуша о̂плъче́нїа, и̂ поста́виша на ю҃ [е҆ммаѹ́м҃][35]· И̂ рече і҆ѹ́да, преподаши́тесѧ и̂ бу́дѣте въ сы́ны си́лы, и̂ бу́дѣте у҆гото́вани въ заѹ́трїе о̂полчи́тися на ꙗ҆зы́ки сїа̀ и́же събра́ша҃ (-)[36] растерза́ти насъ и̂ с҃тая наша. на́ико лу́че е҆сть на҃ѣ ѹ҆мрѣти въ бра́ни, неже́ ви́дѣти зла́ѧ людїи нашихъ и̂ с҃тыхъ. на́и҃ко҃ (во́ля бу́де҃)[37] въ нб҃си та́ко сътвори́т҃·

Гла, д҃·

И̂ пона́тъ горгїа, е҃ мужїи, и̂ а҃ ко́нникъ и̂збра́нныхъ и̂ подвигоша плъкъ но́щїю е҆же на́и҃ти на полкъ і҆ѹ́дейск҃ѣ и̂ поби́ти и̂̃ внеза́пу. и̂ сѝве и́же ѡ҃ кра҃ѧ бѣ́ху (во́ждь [и̂̃][1])[2]. и̂ слы́ша і҆ѹ́да и̂ вста̀ са҃ и̂ си́лнїи, поби́ти си́лу ц҃рев҃у ꙗ҆же въ [е҆ммаѹ́ме][3]. да́же е҆ще [силы расточе́ни бы́ша][4] о̂плъче́нїа· И̂ прїи́де горгїа въ о̂плъче́нїа і҆ѹ́дина но́щїю и̂ ни е҆ди́на҃ о҆брѣтѐ. (-)[5] и҆ска́ше и̂хъ въ гора́хъ ꙗ҆ко рече бѣжа́т҃ сїи ѡ҃ насъ. и̂ вꙁыкну́тъ дн҃ю на҃вльшу́ся на҃ви́ся і҆ѹ́да на́ поли со трема̀ ты́сащема мужїи. токмо щи́тъ и̂ мечь не и̂ма́ху на҃ко҃же хота́ху. и̂ ви́дѣвш҃ плъкъ ꙗ҆зы́ческъ крѣпокъ въо́ружен҃ѣ и̂ ко҃ницы о́кр҃тъ е҆го, и̂ сїи наоу́чени о̂полче́нїю· И̂ рече і҆ѹ́да мужемъ и́же с нимъ ба́ху. не ѹ҆бо́итесѧ мно́жества и̂хъ, и̂ стремле́нїа и̂хъ не ѹ҆жаса́итесѧ·
*Помина́йте ка́ко сп҃сени бы́ша ѡ҃цы на́ши в мори чрьмнемъ, е҆гда гона́ше и̂хъ фарао́нъ съ воѝ [мно́гими][6]. (-)[7] нн҃ѣ вꙁопі́е҃ на́ нб҃о а҆ще ка́ко ѹ҆мл҃рдїся на́ ны, и̂ помане́ завѣ҃ ѡ҃цъ, и̂ съкрѹши́ плъкъ сїи пр҃ѐ лице҃ нашѝ днесь· и̂ ѹ҆вѣда҃ вси ꙗ҆зы́цы ꙗ҆ко е҆сть и̂збавля́ѧи и̂ сп҃саѧи і҃и҃лѧ· И̂ вꙁведо́ша и̂ноплеме́нницы о́чи своѝ, и̂ ви́дѣша и̂хъ гра́дущ҃и съпротивѹ. і҆ и̂зындо́ша ѡ҃ плъка въ бра́нь, и̂ вꙗструби́ша и̂же съ і҆ѹ́дою и̂ постѹпи́ша и̂ сътре́ни сѹ́ть

б҃ мѳ҃ д҃і

діж, і первоплоди, і десятини і підняли назореїв, які виповнили дні, **50** і закликали великим голосом до неба, кажучи: Що зробимо з цими і куди їх відведемо? **51** І твої святощі потоптані і опоганені, і твої священики в смутку і пригноблені. **52** І ось народи зібралися проти нас, щоб вигубили нас. Ти знаєш, що вони задумують проти нас. **53** Як зможемо витерпіти перед їхнім лицем, якщо Ти нам не поможеш? **54** І вони затрубіли і закричали великим голосом. **55** І після цього Юда наставив воєвод народові: тисячників і сотників, п'ятдесятників і десятників. **56** І за законом сказав тим, що будували доми, і заручили жінок, і насадили виноградники, і лякливим, щоб повернувся кожний до свого дому. **57** І вони підвели табір і поставили на південь Еммаума. **58** І сказав Юда: Підпережіться і будьте синами сили! І будьте на ранок готові воювати з цими поганами, що зібралися, щоб роздерти нас і наші святощі. **59** Бо нам краще померти в бою, ніж бачити зло нашого народу і святощів. **60** Яка ж буде воля на небі, так вчинить!

Глава 4

1 І взяв Ґоргія 5000 мужів і 1000 вибраних вершників. І табір піднявся вночі, **2** щоб напасти на юдейський табір і нагло їх побити. І сини, що з твердині, були їм проводирями. **3** І Юда почув і встав сам і сильні, щоб побити царську силу, що в Еммаумі, **4** поки ще сили були розпорошеними з табору. **5** І прийшов Ґоргія до Юдиного табору вночі і не знайшов ні одного. Він шукав їх в горах, бо сказав: Ці від нас втікають. **6** І, як лиш настав день, Юда з'явився на полі з трьома тисячами мужів, лише не мали щита і меча, як бажали. **7** І вони побачили сильний, озброєний табір поган і вершників довкруги нього. І ті вишколені до війни. **8** І сказав Юда мужам, що були з ним: Не бійтеся їхнього множества і не жахайтеся їхнього нападу. **9** *Згадайте як спаслися наші батьки в Червоному морі, бо їх переслідував фараон з численними вояками. **10** Тепер закличемо до неба, може якось Він змилосердиться над нами, і згадає завіт батьків, і знищить цей табір перед нашим лицем сьогодні. **11** І всі погани впізнають, що є той, що визволяє і спасає Ізраїля. **12** І чужоземці підняли свої очі і побачили їх, як ідуть навпроти. **13** І вони вийшли з табору на бій. І затрубіли ті, що з Юдою, **14** і вони уступили. І погани були знищені і втекли в поле. **15** Останні впали від меча. І гналися

мой2. 14

за ними аж до Асаримота і аж до ідумейських, і азотських, і амниських піль. І впало з них аж до трьох тисяч мужів. **16** І повернувся Юда і його вояки від погоні вслід за ним. **17** І він сказав до народу: Не пожадайте здобичі, бо війна проти нас, **18** і Ґоргія, і його вояки близько нас у горах. Але стійте тепер проти наших ворогів і воюйте з ними. І після цього візьмете здобич без страху. **19** І ще як Юда говорив це, і ось показалася якась частина, виглядаючи з-поза гори, **20** і побачила, що з вояками повернулися в біг і табори є підпалені. Бо дим, який було видно, виявляв, що сталося, **21** а розвідка дуже перелякалася. Вони ж побачили Юдин полк готовий в полі до бою **22** і всі втекли до землі чужоземців. **23** І Юда повернувся на здобич табору. І взяли багато золота, і срібла, і синьої тканини, і морської багряниці, і велике багатство. **24** І повертаючись, співали пісню і благословили небесного Бога, бо є добрим, бо навіки його милосердя. **25** І було велике спасіння на Ізраїлі в тому дні. **26** Ті ж чужоземців, які спаслися, прийшли і сповістили Лисії про все, що трапилося. **27** Він же, почувши, підупав душею, бо в Ізраїлі сталося не так, як він бажав, і не те, що цар заповів, а це вийшло. **28** І в наступному році Лисія зібрав шістдесят тисяч вибраних мужів і 5000 вершників, щоб побити Єрусалим. **29** І вони прийшли в Юдею і отаборилися в Ветсорі. І їх зустрів Юда з десятьма тисячами мужів. **30** І він побачив сильний табір, і помолився, і сказав:

црс1. 17 *Благословенним є Ти, Спасителю ізраїльський, що знищив напад сильного рукою Давида, твого раба, і Ти видав табір чужоземців в руки Йонатана, Саулового сина, і того, що носив його зброю. **31** Ти, що оточив цей табір рукою твого народу Ізраїля, хай завстидаються від сили і їхнього вершника. **32** Дай їм страх, і розтопи сміливість їхнього сильного, і хай будуть розхитані своїм знищенням. **33** Скинь їх мечем тих, що Тебе люблять. І хай Тебе похвалять в піснях всі, що знають твоє ім'я. **34** І вони вчинили бій. І з полку Лисія впало 5000 чоловік, і вони впали перед ними. **35** Лисія ж, бачачи утечу своїх, а сміливість юдеїв, і що вони є готові або жити, або сильно вмерти, відійшов до Антіохії і вибрав більше вояків від тих, що були. Задумав знову іти війною проти Юдеї. **36** Сказав же Юда і його брати: Ось наші вороги є знищені, підімо тепер очистити і обновити святощі. **37** І він зібрав ввесь полк, і вони пішли на гору Сіон. **38** І вони побачили святиню запустілою, і

ѧзы́цы и̑ побѣгоша в по́ле. послѣдні́и̑ (-)[8] паде́ша мечемъ· и̑ прогна́ша и̑хъ даже до [а̑саримо́да][9] и̑ даже до по́ль и̑думе́йскъ и̑ а̑зо́скъ и̑ (а̑мни́скъ)[10] и̑ паде́ш҃ ѡ̑ них҃ъ даже до трею̑ ты́сящю мужїи· И̑ о̑брати́ся і҃оу́да и̑ вои̑ [е̑го][11] ѡ̑ гоне́нїа въ слѣдъ е̑го. и̑ рече къ лю́демъ, не въжделѣ́йте корысти́и, ꙗ́ко бра́нь противу̀ на́съ. и̑ горгїа и̑ вои̑ [е̑го][12] (близъ насъ на гора́хъ)[13]. но̑ сто́йте нн҃ѣ проти́ву враго́въ на́ш҃и̑, и̑ побо́рете и̑хъ· и̑ по сихъ прїи́мете корысти без҃ бо́язни· (И̑) ещѐ гл҃ющу і҃оу́де сїа, (и̑ сѐ) ꙗ́ви́ся ча́сть нѣкаа расмотра́ющи з горы̀ и̑ ви́дѣ ꙗ́ко въ сѣ́гъ о̑брати́шася (со вои̑). и̑ зажже́ни суть о̑полче́нїа, ды́мъ бо зри́мыи ꙗ́вла́ше бы́вшее· съзира́ющїи же (-)[14] оубоя́шася сѣ́ло· ви́дѣша же [-][15] (о̑плъче́нїе і҃оу́дино)[16] в по́ли гото́во на́ бра́нь· [и̑][17] бѣжа́ша вси въ зе́млю и̑ноплеме́нн҃и̑· И̑ [о̑брати́ся і҃оу́да][18] на корысти о̑полчені̑и и̑ взя̀ зла́то мно́го и̑ сребра̀ и̑ ꙗ́кинда и̑ порꙋфи́ры мо́рскїа и̑ бога́тьства вели́ка. и̑ возвраща́ющися пѣ́снь поя́ху и̑ бл҃ва́ху (на҃ бе́наго)[19])[20] ꙗ́ко бл҃гъ е̑сть ꙗ́ко въ вѣкъ мл҃ть е̑го· И̑ бы́сть спасе́нїе вели́ко на і҃и̑л҃и̑ въ дн҃ь о̑нъ. е̑ли́цы же и̑ноплеме́нницъ оуцелѣ́ша, (прїидоша и̑)[21] възвѣсти́ша лисїи всѧ̀ и̑же слу́чися. о̑н҃ же слы́шавъ оуны̀ (дш҃ею) [-][22], ꙗ́ко не ка́ко хотѣ́ть такова̀ бы́сть въ і҃и̑л҃и̑, и̑ не каково заповѣда [-][23] цр҃ь (и̑) [сїа][24] и̑зы́иде· И̑ въ гра́дущее лѣ́то събра̀ [лисїа][25] мужїи и̑збранны҃и̑ ше́стьдесатъ ты́сящъ и̑ ко́нника, ꙗ́, да побїе́тъ (і҃ерли́мъ)[26]. и̑ прїидо́ша въ [і҃оу́дею][27], и̑ о̑полчи́шася въ (ведсо́ре)[28] и̑ срѣ́тѣ и̑хъ і҃оу́да со десатїю ты́сящъ мужи́. и̑ ви́дѣ плъкъ крѣпо҃ и̑ помоли́ся и̑ рече. *бл҃венъ е̑си спсѐ і҃и̑л҃евъ съкруши́выи стремле́нїе си́лнаго рукою́ раба̀ твоѐго дв҃да. и̑ предалъ е̑си плъкъ и̑ноплеменныхъ в руку̀ и̑о̑нада́ну сну̀ саоу́лю, и носа́щаго о̑ружїе е̑го. о̑бы́выи поли́ сїи рукою̀ людїи твои̑хъ і҃и̑л҃а. и̑ да постыда́тся о̑ си́лѣ и̑ конни́ку и̑хъ. даждь и̑мъ бо́язнь и̑ расти́ дрьзо҃ си́лнаго и̑хъ, и̑ да поколѣблю́тся сътрѣнїемъ свои́мъ, низложѝ и̑хъ мечемъ любя́щихъ тѧ. и̑ да похва́лятъ тебѐ вси видя́щїи и̑̀мя твоѐ въ пѣснехъ· И̑ съста́виша бра́нь и̑ паде́ша ѡ̑ плъка ли́сїи, ꙗ́ мужїи и̑ паде́ша проти́ву и̑хъ. видя́ше же лисїа свои̑хъ бѣжа́нїе (-)[29], (і҃оу́деи)[30] же дрьзость и̑ ꙗ́ко гото́ви суть, и̑ли жи́ти и̑ли оумрѣ́ти крѣпко. ѡ̑и́де въ а̑нтио́хїю і̑ и̑збра̀ (-)[31] боле бы́вшихъ во́и, (оумы́сли) па́ки о̑полчи́тися на і҃оу́дею· речѐ же і҃оу́да и̑ бра́тїа е̑го. сѐ сътврени суть врази

ай цр҃ зи

наши взы́идемъ (нн҃ѣ) о҆чи́стити ст҃а҃ и҆ о҆бнови́ти. и҆ събра́ (весь плъкъ)[32] и҆ взыидо́ша на го́рꙋ сїо́нъ, и҆ ви́дѣ҆ш҆ ст҃ыню о҆пꙋстѣ́ꙋ и҆ пр҃тлъ о҆скверънє́нъ и҆ вра́та съжже́ны, и҆ въ притво́рехъ вꙑзраст҃о́ша дре́вїа а҆́ки въ дꙋбра́вѣ, и҆ли а҆́ки въ є҆ди́нои҆ ѡ҆ горъ. и҆ пастофо́рїа разбїе́на. и҆ разтерза́ша ри́зы своа҃, и҆ пла́каша пла́чемъ ве́лїимъ. и҆ вънзложи́ша пе́пелъ [на главы своа҃][33] и҆ паде́ша лицє҃ на́ зе҃́лю и҆ вънстрꙋби́ша трꙋбнымъ зна́менїє҃ и҆ возопи́ша на́ нб҃о. Тогда́ повелѣ҆ їоу́да мꙋжемъ ратова́ти и҆же въ краю, дондеже о҆чи́стѧ҆т ст҃а҃. І҆ и҆збра́ сщ҃енники непоро́чны хотѧ́щихъ зако́на (бж҃їа҃). и҆ о҆чи́стиша ст҃а҃ и҆ ѡ҆връго́ша ка́менїе о҆скръне́нїа въ мѣ́сто нечи́сто. и҆ совѣщѧ́ша о҆ пр҃тлѣ всесъжже́нїа о҆скверне́нѣмъ что҆ е҆мꙋ сътворѧ́тъ. и҆ нападѣ҆ и҆мъ совѣ́тъ благъ разори́ти е҆го҆. да не когда бꙋдетъ и҆мъ въ поноше́нїе на́ко о҆скверни́ша [е҆го҆ на́зы́цы][34] и҆ разори́ша пр҃тлъ и҆ положи́ша ка́менїе на горꙋ хра́ма въ мѣ́сто подо́бно до́ндеже прїидетъ пр҃́ркъ ѡ҆вѣщѧ́ти о҆ нихъ. и҆ взѧ́ша ка́менїе цѣ́лы по закоꙋ, и҆ създа́ша пр҃тлъ но́въ по пре́жнемꙋ, и҆ созда́ша ст҃а҃, и҆ на́же внꙋтрь хра́ма. и҆ (притво́ры и҆ всѧ҆)[35] и҆ сътвориша сосꙋ́ды ст҃ыѧ но́вы и҆ внесо́ша свѣтильникъ и҆ пр҃тлъ, (всесо́же́нїи и҆) ѳимїа́мовъ и҆ трапе́зꙋ въ хра́ и҆ жрѣ́ша на пр҃тлѣ. и҆ въжго́ша свѣтильники и҆же на по҆свѣщ҃ни́цѣ҆ сꙋть, и҆ свѣтѧ́хꙋ въ хра́мѣ, и҆ положи́ша на трапезѣ хлѣ́бы. и҆ простро́ша катапета́смы, и҆ сконча́ша всѧ҆ дѣ́ла҆ и҆же творя́хꙋ. и҆ (вѣ́ло рано воста́ш҆)[36] въ ѣ҆ и҆ к҃ї (дн҃ь) мц҃а девѧ́таго, сі҆ е҆́сть мц҃ь [хаслевъ][37], рм҃и лѣ́та. И҆ принесо́ша же́ртвꙋ по зако́нꙋ на о҆лта́рь всесожиже́нїа нова, и҆же сътвори́ша по вре́мени и҆ по дн҃и вънъ́же о҆скверниша е҆го҆ на́зы́цы. во о҆́нъ о҆бновисѧ҆ въ пѣ́снехъ и҆ гꙋслехъ и҆ кинна́рехъ и҆ кв҃ва́лѣхъ. и҆ паде́ша вси҆ лю́дїе на лицы҄ (и҆хъ), и҆ поклони́шасѧ҆, и҆ бл҃виша на нб҃о поспѣша́ющаго и҆̃. и҆ сътвори́ша о҆бновле́нїе пр҃тла дн҃е о҆смаго. и҆ принесо́ша всесъжже́нїѧ҆ съ весе́лїемъ, и҆ пожро́ша жрътвꙋ спсе҃нїѧ҆ и҆ хвале́нїѧ҆. и҆ оу҆краси́ша пр҃е҆ лицє҃ хра́мꙋ вѣнцы҄ зла́тыми и҆ а҆́спидыскими, и҆ о҆бнови́ша вра́та и҆ пастофо́рїа, и҆ поста́виша двери. и҆ бы́сть [весе́лїе в лю́дехъ велѝко][38] вѣ́ло и҆ о҆брати́сѧ҆ поноше́нїе на́зы́ковъ. *и҆ поста́ви їоу́да и҆ бра́тїа е҆го҆, и҆ весь съборъ їи҆левъ да дѣ́тсѧ҆ дн҃ь сщ҃енїѧ҆ пр҃тла въ времена своа҃, ѡ҆ лѣ́та на лѣ́то по дн҃їи и҆, ѡ҆ па́того и҆ двадесѧ́того (дн҃е) мц҃а [хаслє́въ][39] съ весе́лїемъ и҆ радостїю. И҆ създа́ша въ вре́ма о҆́но горꙋ сїо́нъ (и҆) о҆́крꙋгъ ст҃ѣ́ны высо́ки и҆ пи́ргы крѣ́пки. да не когда прїидꙋтъ

їоа҃ї

жертовник опоганеним, і двері спалені, і в притворах дерева виросли, наче в лісі або наче на одній з гір, і склади розбиті. **39** І вони роздерли свою одіж і заплакали великим плачем. І поклали попіл на свої голови, **40** і припали лицем до землі, і затрубіли трубами на знак, і закричали до неба. **41** Тоді Юда наказав мужам воювати проти тих, що в твердині, аж доки не очистить святощі. **42** І він вибрав непорочних священиків, що бажали божий закон, **43** і вони очистили святощі і повідкидали опоганення, каміння на нечисте місце. **44** І вчинили раду про опоганений жертовник цілопалення, що з ним зробити. **45** І їм випала добра рада його знищити, щоб часом не було їм на погорду, що його народи опоганили. І вони знищили жертовник **46** і відклали каміння в горі храму на належному місці, доки не прийде пророк, що про них відповість. **47** І взяли цілі каміння за законом, і збудували новий жертовник, так як попередній, **48** і збудували святе, і те, що внутрі храму, і притвори, і все. **49** І зробили новий святий посуд, і внесли світильник, і жертовник всепалень, і кадила, і трапезу до храму. **50** І приносили жертву на жертовнику, і запалили світла, що на свічниках, і світили в храмі. **51** І поставили хліби на столі і повісили занавісу. І закінчили всі діла, які робили. **52** І рано-вранці встали, в 5-му і 20-му дні дев'ятого місяця, це є місяць Хаслев, 148-го року. **53** І принесли жертву за законом на новому жертовнику цілопалень, який зробили. **54** За часом і за днем, в якому його опоганили погани, в тому він був відновлений з піснями, і гуслями, і сопілками, і цимбалами. **55** І ввесь народ впав на своє лице, і поклонився, і поблагословив до неба Того, що їм помагав. **56** І восьмого дня вони зробили оновлення жертовника, і принесли цілопалення з радістю, і принесли жертву спасіння і похвали. **57** І поклали прикраси перед лицем храму, золоті вінки і малі щити, і обновили двері і склади, і поставили брами. **58** І була дуже велика радість в народі, і відвернуто погорду поган. **59** *І постановив Юда, і його брати, і ввесь ізраїльський збір, щоб святкувати день освячення жертовника у своїх часах з року на рік 8 днів, від п'ятого і двадцятого дня місяця Хаслев, з веселістю і радістю. **60** І в тому часі забудували гору Сіон і довкруги високі мури і сильні вежі, щоб часом не прийшли погани і їх не по-

ів. 10

топтали, так як зробили передше. **61** І там вони посадили вояків, щоб її охороняти. І він скріпив його, щоб оберігати Ветсуран, щоб мати народ в твердині перед ідумейським лицем.

Глава 5

1 І сталося, що коли почули погани, які довкруги, що збудовано жертовник і обновлено святиню, як і раніше, вони і дуже розгнівалися, **2** і вчинили раду, щоб вигубити рід Якова, який був посеред них. І почали вбивати народ і виганяти. **3** І Юда воював з Ісавовими синами в Ідумеї і з тими, що в Акраватині, тому що облягали Ізраїль. І побив їх великою раною. Він вигнав їх, і взяв їхню здобич, **4** і згадав лукавство Веанових синів, які були засідкою і згіршенням народові, щоб засідати на них в дорогах. **5** І вони були замкнуті ним у вежах, і він приступив до них і прокляв їх, і вогнем запалив їхні вежі з усіма, що були в них. **6** І він перейшов до аммонових синів і знайшов сильну руку, і численний народ, і Тимотея, їхнього вождя. **7** І він зударився з ними в численних боях, і вони були розбиті перед його лицем. І він їх побив. **8** І він взяв Язир і його дочерні і повернувся до Юдеї. **9** І зібралися погани, що в Ґалааді, проти тих ізраїльтян, що були в їхніх околицях, щоб їх вигубити, і ті втекли до твердині Діатема. **10** І послали письма до Юди і його братів, кажучи: Проти нас зібралися народи, що довкруги нас, щоб вигубити нас, **11** і приготовляються прийти і захопити твердиню, до якої втікаємо. І Тимотей є воєводою їхніх вояків. **12** Отже, тепер, прийшовши, спаси і нас від їхніх рук, бо впало множество з нас. **13** І всі наші брати, що є в місті Тувині, вигублені, і взяли в полон їхніх жінок і їхніх дітей, і здобич. І згинуло там біля тисячі мужів. **14** І ще читалися письма. І ось прийшли інші посли з Галилеї в роздертих одежах, сповіщаючи за цими словами, **15** кажучи, що проти них зібралися від Птолемаіди, і Тиру, і Сидону, і вся Галилея є наповнена чужинцями, щоб нас викорінити. **16** Як же почув Юда і народ ці слова, він і зібрав великий собор, щоб порадитися, що зроблять для своїх братів, що є в біді, і *як* воюватимуть за них. **17** І сказав Юда Симонові, своєму братові: Вибери собі мужів, піди і спаси твоїх братів в Галилеї. Я ж і мій брат Йонатан підемо до

ѩзы́цы (и̂) попе́рꙋтъ ѥ̀ѧ ѩ́коже [прежѐ сътвори́ша][40]. и̂ посадѝ тꙋ̀ во́ѧ храни́ти е̂го, и̂ оу̑твердѝ е̂го храни́ти ведсꙋра́на. е̂же и́мѣти лю́ди въ твердыи́ни проти́ву лица̀ и̂думе́йска·

Гла, ѣ·

И̂бы́сть ѩ́ко слы́шаша ѩзы́цы о̑́кр̑тъ, ѩ́ко създа́ся пр̑тлъ, и̂ о̑бнови́ся сты́нѧ ѩ́ко (и̂) прежде, и̂ разгнѣ́вашася сѣ́ло. и̂ совѣщѧ́шася ѡ̑ѩ́ти ро́дъ і̂а́ковль, и̂же сѣ́хꙋ посреди и̂хъ· и̂ начаа́ша оу̑бива́ти въ лю́дехъ і̂ и̂згонѧ́ти· И̂ побора́ше і̂оу́да сы́ны и̂са́вовы въ и̂думе́и (і̂) и̂же въ а̂кравати́нѣ ѩ́ко о̑бсѣдѧ́хꙋ і̂и̑ла· и̂ поразѝ и̂хъ ѩ́звою вели́кою. (-)[1] и̂згна̀ и̂хъ и̂ взѧ̀коры́сти и̑, и̂ помануꙋ лꙋка́вьство сно́вꙑ веа́нь. и̂же сѣ́хꙋ лю́демъ в сѣ́ть, и̂ въ собла́знъ въ е́же лаа́ти и̂хъ въ пꙋтехъ и̂ затвори́шася ѡ̑ него въ пи́ргехъ. и̂ приступѝ к ни́мъ, и̂ прокла̀ и̂хъ и̂ зажѫ́же столпы̀ и̂хъ о̑гнемъ, съ всѣ́мъ и̂же в нихъ бѧ́хꙋ· И̂ про́иде ісъ сно́мъ а̂ммони́мъ и̂ о̑брѣ́те рꙋкꙋ̀ кр̑тѣ́пкꙋ и̂ лю́ди мно́ги, и̂ тимоѳе́ѧ во́ждꙋ и̂хъ· И̂ поста́ви с ними брани мно́ги, и̂ съпре́ни сꙋть пред̑ лицемъ̑ е̂го, и̂ побѝ и̂хъ и̂ взѧ̀ ѩзира и̂ дщ҃е́ри е̂го. и̂ о̑брати́ся въ і̂оу́дею и̂ събра́шася ѩзы́цы ѩ́же въ галаа́дѣ проти́ву і̂и̑льтѧномъ сꙋщ҃и̑ въ предѣ́лѣ̑ и̂хъ да и̂зго́нѧтъ и̂хъ. и̂ побѣгоша въ [дїадемꙋ][2] твердыи́ни. и̂ посла́ша писа́нїѧ ісъ і̂оу́дѣ и̂ бра́тїи е̂го реꙗ҃щи. събра́шася на́ ны ѩзы́цы по о́кр̑тъ насъ и̂зби́ти насъ. и̂ гото́вастсѧ прїѧ́тѝ и̂ взѧ́ти твр̑ды́ню в неже вънѣ́гаемъ, и̂ тимоде́й е̂сть воево́да во́емъ и̂хъ. нн̑ѣ бо пришедъ (і̂) и̂зба́ви насъ ѡ̑ рꙋкꙋ (и̑). ѩ́ко паде (мно́жество ѡ̑ насъ)[3]. и̂ всѝ бра́тїѧ наша сꙋщ҃їи в (мѣ́стѣ) тꙋви́не оу̑бїе́ни сꙋть, и̂ плени́ша же́ны и̂хъ и̂ ча́да и̂хъ и̂ кормы́сти. и̂ погибоша т̑ꙋ ѩ́ко тысѧщ҃а мꙋжїи· (И̂) е̂ще писа́нїѧ чтѧ́хꙋся и̂ се (и̂нїѝ вѣ́стники)[4] прїидо́ша ѡ̑ галиле́ѧ въ разъдра́ныхъ ри́захъ, възвѣщ҃а́ющ҃е по словесе́мъ си́мъ реꙗ҃щи. съвоꙗ҃ꙋпи́шася противꙋ себе ѡ̑ птоломаи́д̑ и̂ тꙋ́ра и̂ сидо́на, і̂ (и̂сполнена е̂сть) всѧ̀ галиле́ѧ и̂ноплеменникъ е̂же и̂скорени́ти насъ. ѩ́коже слы́ша і̂оу́да и̂ лю́дїе словеса̀ сїѧ. (и̂) събра̀ собо́р̑ вели́къ совѣщ҃а́тися, что̑ сътвора́т̑ бра́тїи свои́ея ꙋщ҃имъ въ скорби, и̂ поборѧ́ющ҃имъ о̑ нихъ. и̂ рече і̂оу́д̑ си́мꙋ бра́тꙋ своемꙋ и̂збери себѣ мꙋжи, (-)[5] и̂дѝ і̂ и̂зба́ви бра́тїю твою в галиле́и. а̂з же и̂ [бра́тъ мои и̂о̑надда́нъ][6] и̂де́мъ в галаа́ди́тъ. и̂ о̑ста́ви (си́фа)[7] сы́на захарїина и̂ (а̂са́ню)[8] воево́ды

людемъ, съ прочими воі въ іоудеі на стрежéніе. 20 и заповѣда имъ рекущи прилежите людемъ симъ, и не съствористе брани на языкы дондеже óбратимсѧ. И раздѣлиша симонꙋ мужіи три тысѧщи да идетъ въ галилéю. іоудѣ же [-][9] óсмь тысѧщъ въ галаадитъ. 21 і иде симонъ в галилéю, и състáви брáни многи на языкы, и строшасѧ язы́цы ѿ лица̀ êго. и гна въ слѣдъ йхъ даже до врáтъ птоломаи́ды, и падóша ѿ язы́къ ꙗко три тысѧщи мужіи. 22 и взѧ̀ корыстии йхъ и поѧтъ йхъ ѿ галилеи́ и въ âрватисъ съ женáми и чады и всѧ̀ êлика бѧ́ше имъ. и приведѐ въ іоудею съ весéліемъ вéлиимъ. 23 і йоу́да маккавéи и óнадáнъ брáтъ êго преидóша іóрдáнъ. і идóша пꙋть три дни в пустыни, и срѣтóша навáтеѧ и прiѧша йхъ мирно, и повѣдáша имъ всѧ̀ йже случи́шасѧ братіи йхъ въ галаадити. и ꙗко мнози ѿ ни́хъ ѧ́ти сꙋть, йс восора, и восóре, [и][10] въ [âлимúсе][11], [и][12] [хаскóре][13] [и][14] македе и карнаи́не. (сіи всѝ грáды)[15] тверды и велики. но и въ прочіи градѣ галаади́ти сꙋть затворени въꙋтрiе строѧтсѧ óплъчи́ти на твердыни, и ѧ́ти і йзбити всѣхъ сѝ въ (êдинъ днь)[16]. 24 и óбрати іоу́да и воі êго пꙋть въ пустыню въ восоръ внезáпꙋ, и óбóима градъ и оу́би всѧкъ мужескъ полъ оу́стьмè мечà. 25 и взѧ̀ всѧ корыстии йхъ и сожже êго óгнемъ. И въстáша ѿтꙋде нощію і йдоша даже до твердыни, и бысть прê зарею [и][17] въздвигóша óчи своѝ, и се люди многи йиже нѣсть числà. носѧ́щи лѣствицы и миханы взѧ́ти твердыню и ратовáхꙋ ѩ. 26 И ви́дѣ іоу́да ꙗ́ко начáсѧ брань и вóпль градныи взыиде до нéби ꙗ́ко трꙋбà и гласъ велiи. и рече мужемъ сѝлы бiитесѧ днесь за брáтiю (вашꙋ)[18]. (-)[19] йзыи́де трема начáлы въ слѣдъ и въстрꙋбѝша трꙋбáми, и възопи́ша въ мл҃твѣ. 27 и познà óполчéніе тимоѳéово ꙗ́ко маккавеѝ éсть, (-)[20] ѿбѣжà ѿ лицà êго, и побѝша йхъ ꙗзвою вéлiею. и падóша ѿ ни́хъ въ дн҃ь óнъ ꙗ́ко óсмь тысѧщъ мужіи. 28 И óбратúсѧ [іоу́да][21] въ [мафꙋ][22] и побóре (-)[23] и ѧ́тъ êго, и оу́бѝ весь мужескъ пóлъ êго, и взѧ̀ корыстии êго и сожжè êго óгнемъ. ѿтꙋдꙋ пойде и взѧ̀ [хасфѡ̑][24] и макеѣ̀ и восо̑, и прочаѧ грады галаади́тиди. 29 по [сѝ глаголѣ][25] събрà тимоѳéи полкъ ѩ, и óполчúсѧ óбонꙋ странꙋ потока. 30 и послà іоу́да созрѣти по̑къ, и възвѣсти́ша êмꙋ рекуще собрани сꙋ к немꙋ вси ꙗзы́цы ꙗ́же óкр̑тъ насъ сѝла велiѧ зѣло. и âравовъ наѧ́тъ въ по́мощъ себѣ. и óполчаю́сѧ óбóнꙋ

Ґалаадити. **18** І він залишив Сифа, Захаріїного сина, і Асаю воєводами народові з позосталими вояками на сторож в Юдеї. **19** І він заповів їм, кажучи: Дбайте про цей народ і не робіть війни проти поган, доки ми не повернемося. **20** І відділили Симонові три тисячі мужів, щоб пішли до Галилеї, Юда ж вісьмома тисячами – в Ґалаадит. **21** І пішов Симон до Галилеї і вчинив численні бої з поганами. І погани були знищені перед його лицем. **22** І той гнався вслід за ними аж до брами Птоломаїди, і впало якихось три тисячі мужів з поган, і він взяв їхню здобич. **23** І він забрав їх з Галилеї і в Арватис з жінками і дітьми і все, що було в них, і привів до Юдеї з великою веселістю. **24** І Юда Маккавей і Йонатан, його брат, перейшли Йордан і пішли дорогою три дні в пустині. **25** І вони зустріли Наватеїв, і ті прийняли їх мирно і розповіли їм все, що сталося їхнім братам в Ґалаадиті **26** і що численні з них забрані з Восора і Восора, і в Алимисі, і Хаскорі, і Македі, і Карнаїні – це всі сильні і великі міста. **27** Але і вони є замкнуті в позосталих містах Ґалаадити, *а* на завтра приготовляються воювати проти твердинь, і захопити, і вигубити цих всіх в одному дні. **28** І нагло повернувся Юда і його табір дорогою до пустині до Восора, і він захопив місто і вбив кожного з чоловічого роду вістрям меча. І він взяв всю їхню здобич і спалив його вогнем. **29** І вони піднялися звідти вночі і пішли аж до твердині. **30** І сталося, що перед світанком вони і підняли свої очі – і ось багато народу, якому немає числа, що несли драбини і бойові машини, щоб захопити твердиню. І ті воювали з ними. **31** І побачив Юда, що бій почався, і крик міста піднявся до небес, наче *голос* труби, і великий крик. **32** І він сказав мужам сили: Бийтеся сьогодні за ваших братів. **33** Він вийшов трьома началами вслід *за ними*, і вони затрубили трубами і закричали в молитві. **34** І Тимотеїв полк пізнав, що це Маккавей, і втік від його лиця. І вони побили їх великою раною, і впало з них в тому дні якихось вісім тисяч чоловік. **35** І Юда повернувся до Мафи, і воював проти *неї*, і захопив її, і вбив кожного з чоловічого роду в ній, і взяв її здобич, і спалив її вогнем. **36** Звідти він пішов і забрав Хасфой, і Макед, і Восор, і позосталі міста Ґалаадитиди. **37** Після цих слів Тимотей зібрав інший полк і отаборився на другій стороні потоку. **38** І Юда послав підстежити табір. І йому сповістили, кажучи: До нього зібрані всі погани, що довкруги нас, дуже велика сила.

39 І він найняв собі на підмогу аравів, і отаборюються на другій стороні потоку. Вони готові іти проти тебе в бій. І Юда пішов їм назустріч. **40** І сказав Тимотей володарям своїх вояків: Коли наблизиться Юда і його вояки до потоку води: якщо він першим перейде до нас – не зможемо встояти перед ним, бо долаючи подолає нас, **41** якщо ж злякається і стане на другому боці ріки – перейдемо до них і здолаємо його. **42** Як же Юда наблизився до потоку води, він поставив писарів народу при потоці і заповів їм, кажучи: Не давайте нікому стати, але хай ідуть всі на бій. **43** І він першим прийшов проти них і ввесь народ вслід за ним. І всі погани були розбиті перед його лицем. І вони вкинули свою зброю і втекли до томена, що є в Карнаїні. **44** І вони взяли місто і томен. І він спалив *його* з усіма, що в ньому. І злякався Карнаїн, і не міг встояти перед Юдиним лицем. **45** І Юда зібрав всіх ізраїльтян, які були в Ґалаадитиді, від малого аж до великого, і їхніх жінок, і їхніх дітей, і здобич, дуже великі полки, щоб піти до юдиної землі. **46** І вони прийшли аж до Ефрона, і це дуже сильне, велике місто на виході, і не можна було відхилитися від нього направо і ліво, але *треба* пройти посередині нього. **47** І ті, що були в місті, замкнулися і загородили брами камінням. **48** І послав до них Юда мирні слова, кажучи: Пройдемо через вашу землю, щоб піти до нашої землі. І ніхто вас не образить, лише перейдемо ногами. І ті не бажали їм відкрити. **49** І заповів Юда проголосити в таборі, щоб кожний озброївся на тому місці, на якому хто є. **50** І озброїлися сили мужі, і воювали проти того міста цілий день і цілу ніч. І місто видано в його руки. **51** І він вигубив кожного з чоловічого роду вістрям меча і його знищив. І він взяв його здобич і пройшов через місто по вбитих. **52** І вони перейшли Йордан до великого поля, напроти лиця Ветсана. **53** І Юда збирав останніх і підбадьорував народ по всій дорозі, аж доки не прийшли до юдиної землі. **54** І вони прийшли на гору Сіон з веселістю і радістю і принесли цілопалення, бо не впав ні один з них, аж доки вони не повернулися в мирі. **55** І в днях, в яких був Юда *та* Йонатан в Ґалааді, і Симон, його брат, в Ґалилеї проти лиця Птолемаїди, **56** почув Йосиф, Захаріїн син, і Азарія, начальник сили, про хоробрі вчинки, перемоги, і бій, який той вчинив, **57** і сказав: Зробім і ми собі ім'я і підім воювати проти народів, що довкруги нас. **58** І він сповістив тим, що з його сили, що з ними, і вострану потока готови прiити на та на брань. І иде iоуда въ стрѣтенiе ихъ, и рⷱ тимоѳе́и нача́лникомъ во́и свои́хъ, ѣгда приближи́тсѧ iоу́да и во́и ѣго на потокъ во̑ныи, а̑ще прiидетъ къ на̑ прежⷥе. не мо́жемъ постоа́ти ѥ́мꙋ на̑ко могꙋщи вꙁможетъ противꙋ насъ. а̑ще же страшитсѧ и ста́нетъ о̑бо́ꙋ странꙋ рѣки пре́идемъ къ нимъ, и возмо̑жⷱ противꙋ ѣго. Я̑коже приближисѧ iоу́да на потокъ водныи, поста́ви кни́жники людiи на потоцѣ, и повелѣ̀ и̑мъ гла не о̑ставла́ите всѧкого (-)[26] ста́ти, но да гра́дꙋтъ вс̑и на́ брань. и прiиде на нихъ прежде и вс̑и лю́дiе вꙁ слѣдъ ѣго, и сотрени сꙋть ([вс̑и][27] на̑зы́цы ѿ лица ѣго)[28]. и поврꙁго́ша о̑ружiѧ своа, и вѣжаша в томенъ, и́же е̑сть в карꙁнаи́не. и взя́ша гра̑ и томенъ (и) [заи́же][29] (-)[30] со всѣ́ми и́же в немъ, и ꙋ́боѧ́сѧ карнаи́мъ, и не [возможе][31] [-][32] стати противꙋ лица iоу́дина. и собра̀ iоу́д̑ всѣхъ iи̑льтанъ и́же бѧхꙋ вꙁ галаадитиде ѿ ма́ла даже до вели́ка. и жены и̑хъ, и чада и̑хъ, и кориⷭть полка вели́ю зѣло. прiити в землю iоу́динꙋ, и прiидоша даже до ѣ́фрона и сiи гра̑ ве́лiи на и̑сходѣ твердъ зѣло. (и) не бысть ꙋ̑клонитисѧ ѿ него̀ на де́сно и шꙋе, но посредѣ ѣго прейти. и запрошасѧ и́же бѧхꙋ вꙁ гра́дѣ и загради́ша врата ка́менiе́мъ. и посла̀ къ ни́м̑ iоу́да словеса мирнаѧ реку́щи. пройдемъ по землѝ [вашеи][33] ѣ̀же ѿи́ти вꙁ землю на́шꙋ. и никто̑ (васъ о̑бидитъ)[34], токмо нога́ми пройдемъ. и не хотѧхꙋ ([и́мъ][35] ѿверсти)[36] и повелѣ̀ iоу́да проповѣдати во о̑полче́нiю, о̑полчитисѧ коѣ́мꙋждо в не̑́же кто̑ е̑сть мѣсте. и о̑полчишасѧ мꙋжи си́лы, и [ратова́ша][37] гра̑ то́и весь дн̑ь и вс̑ю но́щъ. и предасѧ гра̑ вꙁ рꙋкꙋ ѣго. и поби всѧкъ мꙋжескъ по̑ ꙋ́стꙑ меча̀ (i) и раскопа ѣго. и взя̀ кориⷭти ѣго, и про́иде сквозѣ градъ по ꙋ̑бíенымъ. и прейдо́ша iо̑рданъ вꙁ поле вели́кое противꙋ лицꙋ ведꙁса́ню. и ѣ̑ iоу́да събира́ющи долнѣишихъ. и помола́шесѧ лю́демъ по всемꙋ пꙋти, до́нже прiидꙋт̑ вꙁ землю iоу́динꙋ. и вꙁыидоша на́ гору сiо́нъ съ весели́емъ и ра́достiю. и принесоша вѣсожже́нiѧ на̑́ко не паде ѿ ни́й̑ ни е̑ди́нъ, до́ндеже о̑братишасѧ вꙁ ми́рѣ, и вꙁ дн̑и в нѧже бысть iоу́да. (-)[38] iо̑надда́нъ вꙁ [-][39] галаа́дѣ и симо̑ бра̑ ѣго вꙁ галилеи, противꙋ лицꙋ птоломаи́да. Слыша iо̑сифъ захарiи́нъ сы́нъ, и а̑зарiѧ (нача́лникъ)[40] силы побѣдꙋ вещи бл̑гыхъ, и бра́нь ю̑́же сътвори и [рече][41]. сътворⷱ и мы себѣ и́мѧ, i и́демъ о̑по̑ча́тисѧ проти́вꙋ на̑́зы́-

комъ йже о҃крѣтъ насъ. и [вѣзвѣстити][42] сущимъ ѡ҃ силы є҃го йже с ними, і йдо́ша на (а́мнїю)[43]. і йзыиде горгїа ѡ҃ гра́да, и мужи є҃го въ срѣтенїе имъ во бра́нь. і йзмѣнисѧ іо́сі҃и и а҃зарїа и гнани сѹть даже до пре҃дѣ іоу́диныхъ. и падо́ша въ дн҃ь о҃нъ ѡ҃ людїи їи́левыхъ на҃ко двѣ тысѧщи мужїи· и бысть на҃зва вели́ка въ людехъ йже не послѹша́ша їу́ды и братїи є҃го, ча́юще кѡнчае́ сѧтвори́тисѧ· їїи же не бѧхѹ ѡ҃ сѣмени мужїи о́нѣхъ и҃миже дастьсѧ спасе́нїе їи҃лю рѹкою и҃. и мужъ їоу́да и бра́тїа є҃го прослави́ша зѣло, пр҃е всѣмъ їи҃лемъ и на҃зы́ки всѣми йд҃ѣ слы́шашесѧ и҃мѧ йхъ. и сѧвокѹпишасѧ к нимъ бл҃го гл҃ющеи· і йзыиде їоу́да и братїа є҃го и поборѧ́хѹ сы́ны и҃савовы въ земли йже е҃сть къ ю́гѹ. и порази хевронъ и дще́ри є҃го, и разори твердыню є҃го и столпы є҃го пожже́ о҃крѣтъ. и воздви́жесѧ и҃тѝ въ зе҃́лю и҃ноплеменникъ, и прохожа́ше [самарїю][44]. въ дн҃ь о҃нъ падо́ша сѡ҃ченицы на брани, є҃гда҆ хотѧхѹ мужатисѧ бл҃го, внегда҆ и҃зыидѹтъ на́ брань (безъ совѣта є҃го)[45]. и оу҃клонисѧ іоу́д҃ во а҃зотъ въ зе́млю и҃ноплеме́нникъ и разби́ ка́пища и҃ (-)[46] и҃зваѧ́нїа бо́гъ и҃ [и҃][47] пожже о҃гнемъ, и взѧ҆ корысти гра҃ски и о҃брати҃ въ зе҃́лю їоу́дину·

Гла, ѕ·

Ц҃рь а҃нтїо҃х прохожа́ше вы́шнѧѧ страны҆. и слы́ша на҃ко е҃сть въ е҃лимѣхъ въ пе҃рси́дѣ гра҃ прославленъ (и оу҃мно́женъ)[1] сребромъ и злато҃́мъ (-)[2] храмъ (же) в немъ бога҃ зѣло. и тѹ запо́ны златы, и брона и о҃ружїа на҃же о҃ста́ви [-][3] а҃лекса҃ндръ филиппа, ц҃рь македоньскїи. иже ц҃рствова прьвыи въ е҃ллинѣ, и прїиде и взыска́ше взяти гра҃ и попленити є҃го, и не возмо́же на҃ко познаѧ́сѧ слово сѹщимъ во́ градѣ· и воста́ша проти́вѹ є҃го въ бра́нь и побѣже (ѡ҃тѹдѹ. і йде)[4] съ ско҃бїю ве́лїею (и о҃братисѧ)[5] въ вавѷ́лонъ· и прїиде възвѣщаѧ́ми (є҃мѹ нѣкто)[6] въ перси́дѹ, на҃ко ѡ҃бѣго́ша о҃полченїа ходившїи въ їѹ҃де́ю· и ходѝ лисїа съ си́лою кѡнѣпскою въпрьвы҃, и погнанъ бысть ѡ҃ лица йхъ. и возмогоша о҃ружїи и си́лами и кори́стьми мно́гими, йже взя́ша ѡ҃ о҃полченїи йхже и҃зби́ша. и разориша мерзость ю́же созда҆ на пр҃тлѣ въ їе҃рлимѣ и ст҃ыню· на҃ко преже о҃кружиша зданїѧ҆ высокими, но и ведсѹранъ гра҃ є҃го· и бысть на҃ко оу҃слы́ша ц҃рь словеса та҆ оу҃страшисѧ и смѹтисѧ зѣло. и паде на ло́же и въпаде в недѹгъ за скорбъ, на҃ко не сѣбысть сѧ є҃мѹ йже помышлѧ́ше. и бѣ тѹ дн҃и мно́ги, на҃ко о҃бнови́сѧ нань скорбъ вели́ка, и мнѧше

ни пішли проти Амнії. **59** І з міста вийшов Ґоргія і його мужі їм назустріч, на бій. **60** І подався Йосиф і Азарія, і були гнані аж до юдиних границь. І в тому дні впало з ізраїльського народу якихось дві тисячі чоловік. **61** І була велика рана в народі, тому що не послухалися Юди і його братів, думаючи, що зроблять сильніше. **62** Ті ж не були з насіння тих мужів, якими дано спасіння Ізраїлеві їхньою рукою. **63** І чоловік Юда, і його брати дуже прославилися перед всім Ізраїлем і всіма народами, де було чути їхнє ім'я. **64** І до них зібралися ті, що говорили про добро. **65** І вийшов Юда і його брати, і воювали проти Ісавових синів в землі, що є до півдня. І він побив Хеврон і його дочерні, і знищив його твердині, і його башти спалив довкруги. **66** І він підвівся, щоб піти до землі чужинців, і проходив Самарію. **67** В дні тому у бою впали священики, коли бажали показатися дуже мужніми, коли вийшли в бій без його ради. **68** І Юда відхилився до Азоту, до землі чужоземців, і знищив їхні храми, різьблення їхніх богів, і спалив вогнем, і забрав здобич міст, і повернувся до юдиної землі.

Глава 6

1 І цар Антіох проходив горішні околиці і почув, що в Елимах, в Персіді, є преславне місто, і воно багате сріблом і золотом. **2** Храм же в ньому дуже багатий, і там золоті занавіси, і броня, і зброя, які залишив Александер, *син* Филипа, македонський цар, який першим царював з-поміж елленів. **3** І він прийшов і старався взяти місто, і його пограбувати. І не зміг, бо відомим стало слово тим, що є в місті. **4** І вони повстали проти нього боєм, і він втік звідти і пішов з великим смутком, щоб повернутися до Вавилону. **5** І хтось прийшов до Персіди, сповіщаючи йому, що втекли табори, які пішли до Юдеї. **6** І перший раз пішов Лисія з міцною силою і був прогнаний від їхнього лиця. І вони здобули зброю, і силу, і велику здобич, яку взяли з таборів, яких вибили. **7** І знищили гидоту, яку він збудував на жертовнику в Єрусалимі, і оточили високими мурами святиню, так як передше, але і *захопили* Ветсуран, його місто. **8** І сталося, що як почув цар ті слова, він перелякався, і дуже засмутився, і впав на ліжко. І зі смутку впав у хворобу, бо не сталося йому так, як задумував. **9** І він

був там багато днів, бо в ньому відновився великий смуток, і думав, що вмирає. **10** І він скликав всіх своїх друзів і сказав їм: Сон відійшов від моїх очей, і я підупав серцем від журби. **11** І я сказав в серці: До якого болю я прийшов і великого замішання, в якому я тепер є. Адже добрим і улюбленим *був я* у моїй владі. **12** Тепер же згадую зло, яке я зробив в Єрусалимі. І я забрав ввесь золотий і срібний посуд, що в ньому, і я даремно послав вигубити тих юдеїв, що *там* жили. **13** Я пізнав, що через це знайшло мене це зло. І ось я гину від великого смутку у чужій землі. **14** І він покликав Филипа, одного зі своїх друзів, і наставив його над всім своїм царством. **15** І він дав йому вінець, і одіж, і перстень, щоб той провадив його сина Антіоха і виховав його, щоб той царював. **16** І цар Антіох помер там в 149-му році. **17** І довідався Лисія, що цар помер, і поставив над царством Антіоха, його молодого сина, якого вигодував. І назвав йому ім'я Евпатор. **18** І ті, що були в замку, замкнули Ізраїль довкруги святого і постійно шукали їм зла і скріплення поган. **19** І Юда задумав їх вигнати, і скликав ввесь народ, щоб їх оточили. **20** І вони зібралися разом і обложили їх 158-го року. І він зробив для них стояки для стріл і машини, **21** і ті вийшли з них, з оточення. І до них пристали деякі з безбожних з Ізраїля, **22** вони пішли до царя і сказали: Чому не зробиш суд і не помстиш *за* наших братів? **23** Ми були згідні служити твоєму батькові, і ходити в його заповідях, і послужити його наказам. **24** І оскільки ми, по правді, з їхнього народу, через це відчужуються від нас. Однак яких з нас вони знаходили, ті вбиті були, і наші насліддя були рознесені. **25** І не тільки на нас простягнули вони руку, але і на всі наші околиці. **26** І ось сьогодні вони наблизилися до твердині в Єрусалимі, щоб її взяти, і він скріпив Ветсуран. **27** І якщо ти їх швидко не випередиш, зроблять більше від цього, і не зможеш ними володіти. **28** І розгнівався цар, коли це почув, і скликав своїх друзів, і начальників своєї сили, і тих, що над вершниками. **29** Але і з інших царств і від морських островів прийшли до нього сили, щоб найнятися. **30** І число його вояків було 100000 піших, і 20000 вершників, і 32 слони, що знають бій. **31** І вони пройшли крізь Ідумею і наблизилися до Ветсурана, і воювали багато днів, і зробили машини. І ті вийшли і спалили їх вогнем, і воювали мужньо. **32** І Юда відійшов від твердині і став у Ветсахарії перед

ѩ́ко оу́мретъ. и̂ сѣзва̀ вс̑а дрУги своа̀ и̂ рече и̂мъ. ѿйде со́нъ ѿ о́чїю мое́ю, и̂ спадохъ е̂рцемъ ѿ печа́ли, и̂ рѣхъ въ е̂рцы [-][7] в колиски скорби е̂смь дошелъ и̂ во́лнУ ве́лїю в не́иже нн̑ѣ е̂смь. ѩ́ко бл̑гъ и̂ любы̑ (-)[8] въ вла́сти мое́и. нн̑ѣ же помина́ю зла̀а и̂хже сътворихъ въ і̂е̑рлимѣ, и̂ взяхъ вс̑а сосУды зла́та и̂ сребрьна в немъ· и̂ послахъ и̂зяти о́бита́ющы̑ і̂оу́деовъ вотще. познахъ ѩ́ко сихъ ради о́брѣтоша мѧ зла̀а сїа̀, и̂ е̂е гибнУ скорбїю ве́лїею в земли чюжде́и· И̂ призва̀ филиппа е̂ди́ного ѿ дрУгъ своихъ, и̂ поста́ви е̂го на̑ всѣмъ ц̑рствомъ свои́мъ. и̂ даде е̂мУ дїа́диму и̂ рызУ (-)[9] и̂ пръстень, водити а̂нтио́ха сы́на е̂го и̂ въскорми́ти е̂го е̂же ц̑рьствовати̑. и̂ оу́мре тѹ̀ а̂нтїо́хъ ц̑рь в лѣто, рм̑д. и̂ позна̀ лисїа̀ ѩ́ко оу́мре ц̑рь, и̂ поста́ви ц̑рствовати а̂нтїо́ха сы́на е̂го [-][10], е̂гоже въскорми ю̑ношУ. и нарече и̂мя̀ е̂го е̂впа́торъ. і̂ и̂же въ кра́ю бѣша затвори́ша і̂и̑л̀а о́к̑ръстъ сты́хъ. і̂ и̂скахУ и̂мъ зла̀а всегда̀ и̂ оу̑тверженїе ѩзыкомъ. и̂ помы́сли і̂оу́да и̂згнати и̑ и̂ сѣзва̀ вс̑а лю́ди да о́бъстоя́тъ и̂хъ, и̂ сѣбраша̑ вѣкУпѣ и̂ о́бъсѣдоша и̂хъ лѣта, рн̑и, и̂ сътворѝ [о́ нн̑][11] стрѣлостоателници и̂ миханы, і̂ и̂зыдо́ша ѿ нн̑ ѿ затвора. и̂ съдрУжи́шѧ мѣмъ нѣцїи нечестивыхъ ѿ і̂и̑л̀а (-)[12] и̂доша къ ц̑рю и̂ рѣша доколѣ не сътвориши сУда̀ и̂ мстиши братїю на́шУ. мы̑ бл̑говолимъ служити ѿц̑У твоемУ [и̂ ходити въ за́повѣдехъ е̂го, и̂ послужи́ти повелені̑е̂ е̂го]·[13] и̂ (ѩ́ко сУщїи людїи сы̑)[14], сего ради (-)[15] ѿчюждаю́тсѧ ѿ насъ. о́баче е̂лицы о́брѣтахУсѧ ѿ насъ погУбля́хУсѧ, и̂ наслѣдїѧ на́ша расточахУсѧ· и̂ не на на́съ токмо простроша рУкУ, но̀ и̂ на вса̀ предѣлы [на́ша][16]· и̂ е̂е приближи́шасѧ днь̑ къ краю̀ въ і̂е̑рлимъ взяти е̂го, и̂ [-][17] ведсУранъ (оу̑тверди)[18]. и̂ а́ще не пр̑е̂вариши и̂хъ скорѣише, болша сихъ сътворя́тъ, и̂ не бо̑можеши въздрѣжа́ти и̂хъ· И̂ прогнѣвасѧ ц̑рь ѩ́ко (сїа̀) слыша. и̂ созва̀ (-)[19] дрУги своѧ̀ [и̂][20] нача́лницы сы́лы своеѧ̀ і̂ и̂же на̑ конники. но̀ и̂ ѿ ц̑рствъ и̂ны̑хъ и̂ ѿ о́стокъ мо́рьскихъ прїидо́ша к немУ сы́лы наѧ́тисѧ· И̂ бы́сть число̀ во́и е̂го, ѯ̑р, пѣшець. и̂ ѯ̑к, ко́нны̑. и̂ слоновъ, л̑в, въдаѧ́щихъ бра́нь. и̂ прїидоша по и̂дУмеи, и̂ приближиша̑ къ ведсУрану̀ и̂ ратовахУ дн̑и мно́ги, и̂ сътвори́ша миханы, і̂ и̂зыдо́ша и̂ по̑гоша и̑ о́гнѣ̑, и̂ быша̑ межествень· И̂ ѿи́де і̂оу́да ѿ краѧ̀ и̂ ста̀ въ ведсахарїѧ пр̑е̂ о́полчені̑емъ ц̑рко̑ы̑· И̂ въста̀ ц̑рь зѣло ра́но, и̂ воздвигнУ о́полчені̑е въ оу̑стремлені̑е е̂го по пУтѝ ведсаха-

рїѧ. и ра҃сѣ́шасѧ си́лы въ бра́нь и вътрубѝша трубо́ю, и слоно́мъ показа́ша кро́вь гроздову́ и морона, є҆же пре҃ста́ти и҃ во бра́нь. и разлучи́ша звѣрїѧ въ [дебрехъ][21]. и пре҃сташа коѥ́мужде сло́ну, а҆, мужїи, о҆блечены въ броня плетены, и шле́мы мѣдяны на глава́хъ и҆хъ. и є҆ сто́ръ ко́нникъ вчине́ныхъ кождо звѣрю и҆збрани· сїи бѣша пре҃же вре́мени и҆дѣже а҆ще бѣ звѣрь. і҆ и҆дѣже а҆ще и҆дѧше и҆да́ху вънукъ [и҆][22] не ѡ҆ступа́ху ѡ҆ него. но и пи́рги древя́ны на ни́хъ кръпо́ки защища́ющи, на ко́ждо звѣрү о҆поѧ́сани (-)[23] съ миханы и на ко҃ѥ́ждо мужїи, [а҃в][24], воюющїи с ни́хъ и (оу҆правѝтель)[25] є҆го· и прочїи ко́нники сю́ду и сю́ду поста́ви на двѣ ча́сти, о҆полче́нїѧ о҆кружа́ющи и о҆граждающи въ [де́брехъ][26]· (и҆) на҆́ко (-)[27] въсїѧ слн҃це на (щиты зла́ты)[28], (и҆) [о҆бсїя́ша][29] го́ры ѡ҆ них и҆ о҆блиста́ша на҆́ко лампа́ды о҆гненыѧ. и разлучи́ся ча́сть ни҃каѧ о҆полче́нїѧ ц҃рева на (горы высо́ки)[30], и҆ нѣ́цыи на ни́жшаа, и градя́ху кръпце и чи́нно. и поколѣба́шасѧ вси слы́шащїи гла́съ мно́жества и҆хъ и пу҃ти ше́ствїѧ мно́гихъ и҆ сраже́нїѧ о҆ружїи. бѣ во о҆полче́нїе вели́ко зѣло и кръпко· и҃ приближи́ся і҆ѹ́да и о҆полче́нїе є҆го въ бра́нь, и падо́ша ѡ҆ о҆полче́нїѧ ц҃рева, ѕ҃ сто́ръ мужїи. и ви́дѣ є҆леа҃за́ръ сн҃ъ а҆вара́нь є҆ди́наго ѡ҆ звѣрїи о҆блече́на въ бро́ню ц҃рьскү· и бы́сть вы́ше (про́чїи и҆хъ)[31] звѣрїи, и видѣ́сѧ [є҆мү][32] на҆́ко в немъ є҆́сть ц҃рь· и дадесѧ самъ є҆же и҆зба́вити лю́ди своѧ, и сътвори́ти се бѣ и҃ма вѣ́чное и те́къ къ немү съ дерзости́ю, посре҃ [дебри][33] (побива́ющи)[34] о҆дєснүю и о҆лѣвүю и разделя́хусѧ ѡ҆ него сю́ду и сю́ду и и҃зи́де по҃ сло́на и по҃ложи́ся є҆мү, и оу҆би є҆го, и паде на́ землю на́нь и оу҆мре т҃ү· и видѣ́ша си́лү ц҃ревү и оу҆стремле́нїе во́и, и възвратишасѧ ѡ҆ ни҃· о҆полче́нїе же ц҃рево взы́иде проти́вү и҆хъ въ і҆ер҃ли́мъ· и҃ приближи́ся ц҃рь въ і҆ѹ́дею и въ гору сїо́нъ, и сътвори ми́ръ и҆же ба́хү въ ведсүре. і҆ и҆зыидо́ша и҆з гра́да, на҆́ко не бѣ и҃мъ [-][35] пи́ща є҆же затвори́тисѧ в немъ, на҆́ко сүбо́та бѣше земли. и взя҆ ц҃рь ведсүра҃, и поста́ви т҃ү стра́жи храни́ти є҆го. и о҆брати о҆полче́нїѧ на мѣсто сто҃ѧ дн҃и мно́ги. и поста́ви т҃ү стрѣлостоя́телницы и миханы, и о҆гнемѣ́ницы и ка́менометницы и скорпїо́ны зане же въсхотѣ мета́ти (съ пра́щею)[36] сътвори́ша (же) и тїи миха́ны проти́вү миха́нъ и҆хъ, и бра́шасѧ дн҃и мно́ги пи́ща же не ба́ше въ (гра́дѣ)[37]. занеже се҃мое лѣто бы́сть. (-)[38] и҃же о҆ста́виша въ і҆ѹде́и ѡ҆ на҆зы́къ понѧ́до́ша (и҆) о҆ста́вѣшее

царським табором. **33** І цар піднявся дуже рано і підняв табір, щоб йому кинутися по дорозі Ветсахарії. І сили розсіялися в бою, і затрубіли трубами, **34** і слонам показали кров винограду і шовковиці, щоб їх підготувати до бою. **35** І поділили звірів в нетрях, і приставили до кожного слона 1000 чоловік, зодягнених у плетену броню і мідні шоломи на їхніх головах, і 5-ть сотень вибраних вершників приставлено до кожного звіра. **36** Ці були завчасу там, де лиш був звір. І куди лиш він ішов, вони ішли разом, і не відступали від нього. **37** Але і сильні дерев'яні вежі були на них, що охороняли, прив'язані на кожному звіреві з приладдям, і на кожному 32 чоловік, що з них воювали, і його керівник. **38** І інших вершників він поставив звідси і звідти на дві частини табору, оточуючи і охороняючи в нетрях. **39** І коли сонце засяяло на золоті щити, і гори засяяли від них і засвітилися, наче вогняні лампади. **40** І якась частина царського табору відлучилася на високих горах і деякі на нижніх, і йшли впевнено і впорядковано. **41** І тряслися всі, що чули голос їхнього множества, і множество ходу, і звук зброї, бо табір був дуже великий і сильний. **42** І наблизився Юда і його табір до бою. І з царського табору впало 6-ть сотень чоловік. **43** І побачив Елеазар, Авараний син, одного зі звірів, зодягненого в царську зброю, і він був вищий від інших звірів. І йому здавалося що в ньому є цар. **44** І сам віддав себе, щоб спасати свій народ і зробити собі вічне ім'я. **45** І побігши до нього зі сміливістю, вбиваючи посеред нетрів справа і зліва, і від нього відділялися сюди і туди. **46** І він поліз під слона, і поклався під ним, і його забив. І той впав на землю, на нього. І він там помер. **47** І вони побачили царську силу і навалу вояків, і відвернулися від них. **48** А царський полк пішов назустріч їм до Єрусалиму. І наблизився цар до Юдеї і до гори Сіону. **49** І він зробив мир з тими, що були у Ветсурі. І ті вийшли з міста, бо не було в них поживи, щоб замкнутися в ньому, бо була субота землі. **50** І цар взяв Ветсурам і поставив там сторож, його охороняти. **51** І він повернув полки до місця святині на багато днів, і поставив там стояки на стріли, і машини, і вогнеметалки, і каменометалки, і скорпіони, тому що бажав кидати з пращі. **52** Зробили же і ті машини проти їхніх машин, і воювали багато днів. **53** Їжі ж в місті не було, тому що був сьомий рік. Ті з поган, що залишилися в Юдеї, спожили і позостале предложення. **54** І

залишилося в святих мало чоловік, бо ними заволодів голод і вони були розсіяні, кожен один на своєму місці. **55** І почув Лисія, що Филип, якого настановив цар Антіох ще як він жив, щоб той вигодував Антіоха, його сина, щоб він царював, **56** повернувся з Персіди і Мидії, і царські вояки, що з ним ходили, і що шукає перебрати справи. **57** Стараючись відійти від твердині, він і сказав до царя, і воєводів вояків, і мужів: Ми слабшали з кожним днем, і в нас мало їжі, і місце, де ми оточили, сильне, і нам треба керувати царством. **58** Тепер, отже, даємо правицю тим людям, і зробимо мир з ними і з усіма їхніми людьми, **59** і поставимо їм, щоб вони ходили за своїми законами, так як і передше. Бо через їхній закон, якого нищать, вони розгнівалися і зробили це все. **60** І вгодне було слово перед царем і начальники, і він послав до них, щоб зробити мир. І їх прийняли. **61** І поклявся їм цар і начальники про це, і ті вийшли з твердині. **62** І цар ввійшов до гори Сіону і побачив твердиню місця, і відрікся клятви, якою поклявся, і наказав знищити мур довкруги. **63** І він відійшов з поспіхом, повернувся до Антіохії і знайшов Филипа, що панував над містом. І воював проти нього, і взяв місто силою.

предъложе́нїѧ· И̑ ѡ̑ста́ша въ сты́хъ мужїи ма́ло ꙗ́ко ѡ́бъꙗ́тъ и̑хъ гла́дъ, и̑ расточе́ни суть ѥ̂ди́нъ ко́ждо в мѣсто свое̂ И̑ слы́ша лисїѧ, ꙗ́ко фили́ппъ егоже поста́ви цр҃ь а̑нтїо́хъ ѥ̂ще жи́ву ѥ̂му. да въскорми́тъ а̑нтїо́ха сы́на ѥ̂го въ ѥ̂же цр҃твова́ти ѥ̂му. (и̑) възъвратисѧ ѡ̑ персу́ды и̑ медїи, и̑ воѝ (цр҃кїи) ходи́вшїи (-)[39] с нимъ. и̑ ꙗ́ко и̑щ҃е прїѧти съ ве́щьми, (-)[40] тѣщасѧ [-][41] поитѝ [ѡ̑ кра́ѧ][42] и̑ глаголати къ цр҃ю и̑ воѥво́дамъ вои̑ и̑ мужемъ, о́скудѣхѡ̑ всѧ̀ дн҃и и̑ пи́ща нама̀ ма́ла е̑сть, и̑ мѣсто ѥ̂гоже о́бъстои́мъ оу҃тверженно. и̑ прилежитъ намъ (стро́ити) о̑ цр҃твѣ нн҃ѣ оу҃бо даю́мъ десни́цу чл҃комъ тѣмъ. и̑ сътворимъ с тѣми ми́ръ и̑ съ всѣми людьмѝ и̑хъ. и̑ поста́вимъ и̑мъ да хо́дятъ в законѣхъ свои̑хъ ꙗ́ко и̑ прежде. ради бо законъ е̑ и̑же раздрѹша́емъ прогнѣ́вашасѧ, и̑ сътвори́ша всѧ сїѧ· и̑ оу҃го̑но бы́сть сло́во пр҃е̑ цр҃емъ и̑ нача́лники. и̑ посла̀ к нимъ ми́ръ сътвори́ти и̑ прїа́ша (тѧ). и̑ кла́сѧ е̑ цр҃ь и̑ нача́лницы о̑ сихъ, [і̑ и̑зы́идоша][43] ѡ̑ твердыни, и̑ вниде цр҃ь въ го́ру сїо́нъ, и̑ ви́дѣ твердыни мѣста, и̑ ѡ̑вержесѧ кла́твы ѥ̂ю́же кла́сѧ, и̑ повелѣ [разорити][44] стѣну о́́кр҃тъ. и̑ ѡ̑и̑де тща́тельно (-)[45] о́братисѧ въ а̑нтїохїю, и̑ о́брѣте филиппа господ҃ствующа градомъ. и̑ воева́нь и̑ взѧ̀ гра̀ нужде́ю·

Глава 7

1 151-го року з Риму вийшов Димитрій, Селевкіїв син, і прийшов з малим числом людей до приморського міста. І там зацарював. **2** І сталося, що як він заходив до дому царства своїх батьків, сили схопили Антіоха і Лисія, щоб його привезти до нього. **3** І діло йому стало відомим, і він сказав: Не покажіть мені їхнього лиця. **4** І вояки їх убили. І Димитрій сів на престолі свого царства. **5** І до нього прийшли беззаконні і безбожні мужі з Ізраїля. І Алким керував ними, бажаючи бути священиком. **6** І вони оскаржили народ перед царем, кажучи: Вигубив Юда і його брати всіх твоїх друзів і нас розсіяв з нашої землі. **7** Отже, тепер пошли чоловіка, якому довіряєш, хай іде і побачить все вигублення, яке він зробив нам і царській країні. І хай покарає їх і всіх, що їм помагають. **8** І цар прикликав Вакхида, царського друга, що панував на другому боці ріки. Він *був* великим в царстві і вірний цареві. **9** І він послав його і безбожного Алкима і поставив йому священство. І заповів йому зробити помсту на із-

Гла̀, з҃·

и̑ѣта, рн҃а, и̑зы́инде димитрїи селеѹ́кїевъ сн҃ъ ѡ̑ ри́ма. и̑ вънзыде съ малыми лю́дми въ градъ приморьскїи и̑ цр҃твова тр҃и̑· И̑ бысть ꙗ́ко восходаше в̾ домъ цр҃ьства ѡ̑ц҃ъ свои̑хъ. [-][1] ꙗ́ша силы а̑нтїо́ха и̑ лисїѧ привести ѥ̂го к нему, и̑ (вещь ѥ̂му ꙗ́вѝсѧ)[2] и̑ рече. не (покажи́те ми̑)[3] лица и̑хъ и̑ оу҃биша е̑ вои̑· И̑ сѣде димитрїи на пр҃тлѣ цр҃тва своѥ̂го, и̑ прїидоша к нему [-][4] мужи безаконїи и̑ нечестивїи ѡ̑ і҃и̑л҃ѧ. и̑ а̑лкима вожда́ше и̑хъ, хотѧ́и жречествовати, и̑ о́клеветa лю́ди пр҃е̑ цр҃емъ реку́щи· погѹбилъ і҃ѹ́да и̑ бра́тїа ѥ̂го всѣхъ дрѹгъ твои̑хъ, и̑ на́съ расточи ѡ̑ землѧ̀ на́шеѧ. нн҃ѣ оу҃бо послѝ мужа ѥ̂муже вѣрѹеши, да (и̑ди́е̑ и̑)[5] видитъ и̑стребленїѧ всѧ ꙗ́же сътвори на̑ и̑ страны̀ цр҃ьскои̑. и̑ да мучитъ и̑хъ и̑ всѣхъ помага́ющи̑ и̑мъ. и̑ призва цр҃ь ваи̑хи́да дрѹга цр҃ьска, и̑же господ҃ствова́ше о̑бону̀ страну̀ рѣкы̀ [-][6] вели́кое въ цр҃твѣ и̑ вѣрна цр҃еви. и̑ посла̀ ѥ̂го и̑ а̑лкима нечестиваго и̑ поста́ви ѥ̂му жречество· и̑ повелѣ ѥ̂му сътвори́ти мщ҃е́нїѧ въ сн҃охъ і҃и̑л҃евѣхъ. и̑ ѡ̑и̑до́ста и̑ прїидоша съ си́лою ве́лїею в зе́млю і҃ѹдинѹ, и̑ пос-

ла̀ вѣстники ісъ їоу́дѣ и̂ бра́тїи е̂го словесы̀ ми́рными съ ле́стїю, и̂ не внима́ша словесе́мъ и̂хъ. ви́дѣша бо нарочи́то прїидо́ста съ си́лою ве́лїею. и̂ съ҃брашасѧ ісъ а̂лки́му и̂ (вкахи́де)[7] съ҃бра́нїѧ кни́жнѣй и̂зыска́ти пра́веднаѧ. и̂ первїи (притѧжа́тели)[8] и̂же бѣхѹ въ сы́нѣхъ їи̂левѣхъ. и̂ ѣ҆зыска́хѹ ѿ нихъ ми́ рекоу́ша бо, чл҃ісъ жрецъ ѿ сѣмени а̂а҃ро́нѧ прїи́де въ си́лѣ не и̂зобидѝ (и̂ не прельсти́)̀ на҃. и̂ гла̀ съ ни́ми словесà ми́рна и̂ клѧ́сѧ и҃̀ рекѹ́ши, не воздà вамъ зла́ѧ, ниже дрѹгомъ ва́шѣй, и̂ вѣроваша е̂мѹ· и̂ пои́мà ѿ нихъ ѯ҃ мѹжїи, и̂ оу҃би́ и̂хъ въ е̂ди́нъ дн҃ь по словесе́̀ нарочи́то пи́сано е̂сть· Плоти прп҃бныхъ твои́хъ и̂ кро́ви и̂хъ проли́ѧша о҆кр҃тѣ і҃ерли́ма, и̂ не бѣ (-)[9] погрѣба́ѧи· и̂ нападѐ [стра́хъ][10] и̂ тре́петъ на всѧ̀ лю́ди. нарочи́то рекоу́ша и҃ѣ и҃ истинны и̂ сѹда, престѹпницы бо повелѣнїе́мъ, и̂ кля́твою и̂же кля́шасѧ· и̂ въ҃здви́жесѧ вакхи́дъ ѿ і҃ерли́ма и̂ приближи́сѧ въ (вїизе́дъ)[11] и̂ посла̀ и̂ и҃ѧтъ мно́ги ѿ (ни́хъ)[12], и̂ нѣкихъ ѿ людїи [закла̀ и̂][13] въ кладезь вели́къ (въверже). и̂ преда́сть страну̀ а̂лки́му, и̂ о҆ста́ви (-)[14] си́лу въ по́мощь е̂мѹ· и̂ ѿи́де вакхи́дъ ісъ ц҃рю. и̂ понѹжда́ше а̂лкхи́мъ о҆ а̂рхїере́йствѣ и̂ съ҃браша̂ к немѹ всѝ въ҃змѹща́ющїи лю́ди своѧ. и̂ о҆дръжа́ша землю їоу́дину̀, и̂ сътвори́ша нарочи́зю вели́кѹ въ їи̂ли· и̂ ви́дѣ їоу́да вс҃ѧ зла̀ и̂же сътвори а̂лки́мъ, і҃ и́же с нн҃ѣ бѧхѹ сы́нове їи̂леви нанапаче нарочи́зы҃, і҃ и̂зы́иде въ всѧ предѣли їоу́дины по о҆кр҃тѣ и̂ сътворѝ мще́нїе на мѹжѣ́ѣ оу҃трѹжа́ѣшихсѧ, и̂ преста́ша сходити страны̀. нарочи́коже ви́дѣ а̂лки́м҃, нарочи́ оу҃кр҃тѣпи́сѧ їоу́да і҃ и̂же с ни́мъ· и̂ позна̀ нарочи́ не можа́ше потр҃пѣти и̂хъ, и̂ о҆брати́сѧ ісъ ц҃рю и̂ о҆клевета и̂хъ лѹка́ве· и̂ посла̀ ц҃рь никано́ра е̂ди́наго ѿ нача́лникъ свои́хъ доброродѣ҃ша, (-)[15] ненави́дѧщаго и̂ враж҃ѹю́щаго на їи̂ла҃, и̂ повелѣ̀ е̂мѹ и҃збити лю́ди. и̂ прїи́де никано́р҃ въ і҃ерли́м҃ со во́емъ вели́кимъ. и̂ посла̀ ісъ їоу́дѣ и̂ бра́тїи е̂го со ле́стїю словесы̀ ми́рными рекѹ́ши. не бѹ́детъ ли бра́нь между (на́ми)[16] и̂ ва́ми, прїи́дѹ съ мѹжи ма́лы да ви́жѹ лица̀ ва́ша с ми́ромъ, и̂ прїи́де ісъ їоу́дѣ и̂ поздравла́хѹсѧ дрѹгъ дрѹга ми́рно, и̂ во́и оу҃готовани бѧ́хѹ въсхити́ти їоу́дѹ. и̂ познасѧ слово їоу́дѣ нарочи́ со ле́стїю прїи́де к немѹ, и̂ оу҃стра́ш҃ѣ ѿ него. и̂ не хотѣ̀ ктомѹ ви́дѣти лица̀ е̂го, и̂ позна̀ никано́ръ, нарочи́ ѿкрове́нъ е̂сть совѣтъ е̂го. і҃ и̂зы́иде въ срѣте́нїе їоу́дѣ [-][17] близъ [кафарсарама][18]. и̂ падо́ша ѿ никано́ра (во́и) нарочи́ [пать тысѧщъ][19] мѹжїи, и̂ бѣжа́ша во́ градъ дв҃-

раїльських синах. **10** І вони відійшли і прийшли з великою силою до Юдиної землі. І він послав послів до Юди і його братів з мирними словами, з обманою. **11** І ті не послухалися їхніх слів, бо побачили, що прийшли з великою силою. **12** І зібрався до Алкима і Вкахида збір писарів, щоб шукати справедливе. **13** І перші зверхники, що були між ізраїльськими синами і шукали в них миру, **14** бо сказали: Прийшов чоловік-священик з насіння Ааронового з силами, він не скривдить і не обмане нас. **15** І той говорив з ними мирними словами і поклявся їм, кажучи: Не віддам злом ні вам, ні вашим друзям. **16** І вони йому повірили. І він схопив з них 60 мужів і вбив їх в одному дні, за словами, як є написано: **17** Трупи твоїх праведних і їхню кров пролили довкруги Єрусалиму. І не було того, хто ховає. **18** І напав страх і тремтіння на ввесь народ, бо сказали: Немає в них правди і суду, бо вони переступники угод і клятви, якою поклялися. **19** І підвівся Вакхид з Єрусалиму, і наблизився до Віізету, і послав, і схопив багатьох з них, і деяких з народу зарізав та кинув їх до великого колодязя. **20** І він передав країну Алкимові і залишив йому на підмогу силу. І Вакхид відійшов до царя. **21** І Алхим старався про архиєрейство, **22** і до нього зібралися всі, що чинили клопіт своєму народові. І вони заволоділи юдиною землею і зробили велику рану в Ізраїлі. **23** І Юда побачив все зло, яке зробив Алким і ті ізраїльські сини, що були з ним, особливо погани, **24** і він вийшов в усі юдині околиці довкруги і вчинив помсту на чоловіках, що нищили. І вони перестали обходити околиці. **25** Як Алким побачив, що скріпився Юда і ті, що з ним, і пізнав, що не зможе їх стерпіти, і повернувся до царя і їх лукаво оскаржив. **26** І цар послав Никанора, одного з своїх шляхетних начальників, який ненавидів і ворогував проти Ізраїля, і наказав йому вигубити народ. **27** І Никанор прийшов до Єрусалиму з великою силою. І він послав до Юди і його братів з обманою мирними словами, кажучи: **28** Чи не буде війна між нами і вами? Я прийду з нечисленними мужами, щоб побачив я ваші лиця з миром. **29** І він прийшов до Юди. І вони здоровили друг друга мирно, і вояки були готові схопити Юду. **30** І Юді стало відомим слово, що він з обманою до нього прийшов. І той його злякався і не побажав більше побачити його лиця. **31** І пізнав Никанор, що виявлено його раду, і вийшов назустріч Юді біля Кафарсарама. **32** І впало з вояків Никанора я-

кихось п’ять тисяч мужів, і втекли до Давидового міста. **33** І після цих слів прийшов Никанор до гори Сіон. І вийшли деякі з священиків, з святих і з старців народу, щоб його поздоровити мирно і показати йому цілопалення, принесене за царя. **34** І він поглузувавши висміяв їх, і опоганив їх, і заговорив гордо. **35** І він поклявся з гнівом, кажучи: Якщо не буде виданий Юда і його вояки тепер до моїх рук, коли повернуся в мирі, то спалю цей храм. І він вийшов з великою лютістю. **36** І священики ввійшли і стали перед лицем престолу і храму, і плачучи сказали: **37** Ти, Господи, вибрав цей храм, щоб в ньому називалося твоє ім’я, щоб він був храмом молитви, і на прохання твоєму народові. **38** Зроби помсту на цій людині і на його вояках. І хай впадуть під меч. Згадай їхні проклони і не дай їм притулку. **39** І Никанор вийшов з Єрусалиму і прийшов у Веторон, і його зустріла сирійська сила. **40** Юда наблизився до Адаси з трьома тисячами чоловік. І помолився Юда, і сказав: **41** *Ті, що були послані від царя Сенахирима, Господи, коли Тебе похулили, то вийшов твій ангел і побив з них 185-ть тисяч. **42** Так розбий цей табір сьогодні перед нами. І хай позосталі пізнають, що зло промовив він проти твоїх святощів. І суди його за його злобою. **43** І вояки вчинили бій 13-го дня місяця Адара, і розбито Никанорове військо, і він першим впав у битві. **44** Як його вояки побачили, що Никанор впав, вони кинули свою зброю і втекли. **45** І ті гналися за ними дорогою одного дня від Адаса, аж до приходу до Ґасира. І трубами затрубіли за ними на знак. **46** І з усіх сіл юдейських довкруги вийшли *люди* і розносили їх рогами, і поверталися знову до них. І всі впали від меча, і з них не залишився ні один. **47** *І вони взяли їхню здобич і грабунок і відрубали Никанорову голову і його правицю, яку він гордо простягнув, і принесли, і повісили напроти Єрусалиму. **48** І народ дуже зрадів, і того дня робили велику веселість. **49** І постановили кожного року святкувати той день 13-го *дня* місяця Адар. **50** І юдина земля спочила на мало днів.

црс4. 9 тов. 1 сир. 48 мак2. 8 і 15

црс4. 19 іс. 37

дв҃ъ· И̑ по словесе҃хъ сѝ вꙗзы́инде никано́ръ на гор҃у сїѡ́нъ. І̑ и̑зыи́дошѧ ѿ і҆ере́и ѿ сты́хъ и̑ ѿ ста́рецъ лю҃дскѝ поздра́вити е҆́го ми́рно и̑ показа́ти е҆́мꙋ всесожже́нїе принесе́ное за ц҃р҃а· И̑ посмѣ́ꙗ́сѧ [-][20] (-)[21] оу҃ничижѝ и̑хъ и̑ ѻ҆сквернѝ и̑хъ, и̑ гл҃а го́рдо. и̑ клѧ́тсѧ съ на҃ростїю рекꙋ́щи, а҆́ще не преда́сѧ і҆ꙋ́да и̑ во́и е҆́го в рꙋкꙋ моею҃ нн҃ѣ. (-)[22] е҆гда̀ вꙁвращенъ бꙋдꙋ въ ми́ръ, (и̑) пожгꙋ̀ хра́мъ сїи̑. І̑ и̑зы́инде сїи̑ на҃ростїю ве́лїею. и̑ вни́до́ша жрѣцы̀ и̑ ста́ша пр҃ѐ лицемъ пр҃тла и̑ хра́мꙋ. и̑ пла́чюще рекоша· Ты̀ [г҃и][23] и̑збра́лъ е҆́си хра́мъ сїи̑, нарецїсѧ и҃́мени твоемꙋ в нем, да бꙋдетъ хра́мъ мо́лтвы и̑ въ проше́нїе лю́демъ твои҃̀ сътворѝ мще́нїе на чл҃цѣ семъ и̑ во́ехъ е҆́го, и̑ да паду́ꙋ в ме́чь. помѧнѝ власфи́мїѧ и̑хъ, и̑ не даждь и҃́мъ о҆́бителѝ· І̑ и̑зы́инде никано́ръ ѿ і҆ер҃лима, и̑ прїи́нде въ ведоро́нъ, и̑ ср҃тѣ̀ е҆́го сѝла сѵ̑ри́ска· (-)[24] І̑ꙋ́да приближи́сѧ въ а҆́дасꙋ съ тремѝ тысѧщ҃ми мꙋжїи̑. и̑ помоли́сѧ і҆ꙋ́да и̑ р҃ѐ *и̑же (посланѝ бг҃ꙋ) ѿ ц҃р҃а [сенахири́м҃][25] (г҃и) на҃́ко хꙋли́ша (т҃а). [І][26] и̑зы́инде а҆г҃гл҃ъ твоѝ и̑ поразѝ ѿ нихъ, р҃ѐ тысѧщь, та́ко сътрꙋ́ши о҆́плъче́нїе сїѐ пр҃ѐ намѝ днесь. и̑ да позна́ю̀ про́чїи на҃́ко зло̀ гл҃а на ст҃а҃ твоѧ. и̑ сꙋдѝ е҆́мꙋ по зло́бѣ е҆́го· И̑ сътвори́ш҃ во́и бра́нь г҃и (дн҃ь) мц҃а а҆́дара. и̑ сътресѧ о҆́плъче́нїе никано́рово, и̑ падѐ са҃ прьвꙋ̀ въ бра́нии. на҃́коже ви́дѣша во́и е҆́го на҃́ко паде никано́ръ. (поврьго́ша)[27] о҆́рꙋжїа [своа][28] (и̑) бѣжа́ша, и̑ гна́ша и̑хъ пꙋть дн҃ѐ е҆дино́го ѿ а҆́даса, до́ндеже прїи́тѝ въ гасѝръ. и̑ (трꙋбами трꙋби́ша за ни́ми)[29] съ зна́менїи. І̑ и̑зыдо́ша ѿ всѣхъ селъ і҆ꙋдѣ́йскъ о҆́кр҃тъ. и̑ разметта́ша и̑хъ рога́ми и̑ въꙁвраща́хꙋсѧ пакѝ к нимъ, и̑ падо́ша всѝ мече́мъ, и̑ не о҆́ста̀ ѿ ни҃́ ни е҆дино́ъ· *И̑ взѧша корыѝсти [и̑хъ][30] и̑ плѣнъ. и̑ главꙋ̀ никано́рꙋ ѿсѣкоша̀ и̑ десни́цꙋ е҆́го ю҃же простре го́рдо, и̑ принесо́ша и̑ повѣсиша проти́вꙋ і҆ер҃ли́му и̑ въꙁвеселѝшасѧ лю́ди зѣ́ло. и̑ твориша дн҃и того [-][31] весе́лїе вели́ко. и̑ оу҃ста́виша твори́ти всѧ̀ лѣта дн҃ь тои̑, г҃і мц҃а а҆́дара. и̑ оу҃мл҃ъчà̀ земла̀ і҆ꙋ́дина дн҃и ма́лы·

и҆саї́а и҃з

Глава 8

1 І Юда почув ім’я римлян. Що вони сильні кріпостю і добре поводяться з усіма, що до них пристають, і тим, хто прийшли до них, зробили з ними дружбу, і що є сильні кріпостю. **2** І вони почули про їхні війни і добрі, мужні вчинки, які роблять в галатах, і що їх здолали і привели під данину, **3** і скільки зробили в країні

Г҃ла, и̑·

Ч҃слы́ша і҆ꙋ́да и̑мѧ р҃и́мл҃ѧ на҃́ко сѝлнїи кр҃пости́ю· и̑ сїи̑ бл҃говола́тъ всѣмъ прилож҃ѝшисѧ и̑мъ, и̑ е҆ли́цѣ̀ прїидо́ша к нѝ҃ соста́виша с нимѝ дрꙋ́жбꙋ, и̑ на҃́ко сꙋть сѝлни кр҃пости́ю. и̑ (слы́шаша)[1] бра́ни и̑хъ и̑мꙋ́жества бл҃га на҃́же творѧтъ въ гала́тѣхъ, и̑ на҃́ко въздержа́ша и̑хъ и̑ приведо́ша

(-)[2] по дан҃ь. и̑ коли́ка сътвори́ша въ странѣ̀ и̑спанїи, (і) и̑же оу̑держати рудꙑ сребра̀ и̑ зла́та и̑же та́мо, и̑ вꙗздержа́ша всѧ́ко мѣ̀сто совѣ̀томъ свои́мъ, и̑ дльготрꙗпе́нїемъ· и̑ мѣ̀сто бѣ̀ далече ѡ̑стоѧ̀ ѡ̑ нихъ вѣ̀ло, и̑ цр҃и наше́дшихъ (-)[3] ѡ̑ кра́ѧ земли́̀, дондеже сътро́ша (-)[4] и̑ порази́ша и̑хъ на́звою вели́кою. (-)[5] прочїи же даютъ и̑мъ да́ни по всѧ лѣ́та· и̑ фили́̆ппа [-][6] (персанино́ва)[7] кити́йскаго ц҃ра, и̑ вꙗста́вшихъ на нег҃ сꙑкоу̑ши́ша и̑хъ въ брани, и̑ вꙗзде́жа́ша и̑хъ· и̑ а̑нтїо́ха вели́каго ц҃ра а̑сїи, ше́шаго противу̀ е̑̀ о̑по́чѧ̀нїе на́ брань и̑мѣ́ющи, ѓ҃к, сло́но҃, и̑ ко́нней и̑ колесни́цъ и̑ во́и вели́кꙑ вѣ̀ло (-)[88] сътрѣ̀нъ ѡ̑ нихъ, и̑ на́ша е̑го жи́ва. и̑ поста́виша (и̑мъ дава́ти) (да́нь вели́ку и̑ ц҃рствующимъ по нем҃ъ)[9]· и̑ дава́ти и̑ ми́ра и̑ оу̑ставле́нїѧ, и̑ страну̀ и̑ндꙋ́йскꙋ, и̑ медїйскꙋ, и̑ лꙗ́скꙋ, и̑ ѡ̑ предо́брꙑихъ стра́нъ и̑хъ. и̑ взя́ша и̑хъ ѡ̑ него даша [-][10] е̑оу̑ме́нїю ц҃рю· (-)[11] ꙗ́ко (совѣщава́ша и̑же ѡ̑ е̑ла́ды)[12] прїѧ́тѝ и̑ взя́ти и̑хъ, и̑ на́вѝсѧ слово мѣ̀мъ и̑ посла́ша к нем҃ъ воево́дꙋ е̑ди́наго и̑ о̑полчи́шасѧ противу̀ е̑̀. и̑ падо́ша ѡ̑ нихъ на́звѐнїи мно́зи· и̑ плѣнени ведо́ша же́ны и̑хъ и̑ ча́да е̑̀ и̑ расточи́ша и̑хъ. и̑ (зе́млю и̑хъ вꙗздержа́ша)[13], и̑ разори́ша твердꙑ́ни ѧ̑, (-)[14] въ работꙋ́ и̑зведо́ша и̑хъ да́же до сего́ дне́, и̑ прочѧ́ѧ ц҃рства. и̑ о̑то́ки и̑же никогда́ проти́вишасѧ мѣ̀мъ и̑стребѝша, и̑ порабоши́ша и̑хъ. съ дрꙋ́ги же свои́ми и̑ съ смирѧ́ющимисѧ е̑̀ съхранѧхꙋ дрꙋ́жбꙋ, и̑ вꙗздержа́хꙋ ц҃рство ближнѧ́ѧ и̑ дальнѧ́ѧ. (-)[15] е̑ли́цы҃ слы́шахꙋ и̑мѧ и̑хъ оубоѧ́шасѧ ѡ̑ нихъ, е̑ли́цы҃ же аще хо́щꙋтъ помощи и̑ ц҃рствова́ти, ц҃рствꙋютъ. и̑́же а̑ще хо́щꙋтъ премена́ютъ, и̑ вꙗзнесо́шасѧ вѣ̀ло. и̑ въ всѣ́хъ сихъ не вꙗзлага́ше ни е̑ди́нъ и̑хъ дїади́мы, ни о̑блеча́шесѧ перфи́рою да вꙗзвели́чатсѧ о̑ нем. и̑ вꙋлевътїрио́нъ сътвори́ша себѣ̀, и̑ всѧ дн҃и совѣ̀това́хꙋ (в нем҃ъ) тр҃ и̑ к҃ совѣ̀тниковъ вы́нꙋ о̑ мно́жествѣ е̑же бл҃гоо̑утвори́ти и̑хъ. и̑ оу̑вѣ̀ра́ютъ е̑ди́номꙋ чл҃ку начална҃ствовати по лѣ́тꙋ, и̑ господ҃ствова́ти всею землею свое́ю и̑ всѝ повинꙋ́ютсѧ е̑ди́номꙋ. и̑ нѣ̀сть за́висти ниже рве́нїе в нихъ· І̑ и̑збра̀ іоу́да е̑оу̑полемо́на сн҃а іо̑а́ннова сн҃а а̑ккосова и̑ (а̑со́на)[16] сн҃а е̑лїаза́ра и̑ посла и̑хъ в р҃и̑ съста́вити с ни́ми дрꙋ́жбꙋ, и̑ споборе́нїе (-)[17] е̑же ѡ̑на́ти (ѡ̑ нн҃ и̑го и̑хъ)[18]. на́ко ви́дѣ̀ша ц҃рство е̑ллн҃ско, порабоща́емꙑ҃ іи҃лꙗ въ работꙋ́. і̑ и̑до́ша в рим҃ъ (-)[19] пꙋть ве́лїи вѣ̀ло, и̑ вни́до́ша въ вꙋлевтирїо́нъ и̑ ѡ̑вѣщава́ша и̑ рѣ̀ша. іоу́да маккавеи́ и̑ бра́тїѧ е̑го, и̑ лю́дїе іоу́де́истїи посла́ш҃ насъ к ва́мъ съставитѝ с вами дрꙋ́жбꙋ и̑ ми́ръ, и̑ напи́сати на́съ ꙗ̀ко бра́тїю ва́шꙋ, и̑ вꙑ҆ подобно́ сотворитѐ по ва́шемꙋ разсꙋжде́нїю. (-)[20] и̑ сїѧ̀ напи́сана посла́нїѧ, ѥ̀же посла́ша на гл҃ницѣ мѣ́дѣ̀ни, и̑ сїѧ̀ сꙑ́ска́хомы҃ по ни́хъ, и̑ сїѧ̀ напи́сана посла́ша в и̑ерꙋсали́м҃ъ. (-)[21] и̑ сїѧ̀ бѣ̀ше напи́сано по ни́хъ, ѥ̀же посла́ (-)[22] и̑ сїѧ̀ напи́сано по ни́хъ, ѥ̀же посла́ (-)[23] и̑ сїѧ̀ напи́сано по ни́хъ, ѥ̀же посла́ (-)[24] и̑ сїѧ̀ напи́сано по ни́хъ, ѥ̀же посла́ (-)[25] и̑ сїѧ̀ напи́сано по ни́хъ, ѥ̀же посла́ (-)[26] и̑ сїѧ̀ напи́сано по ни́хъ, ѥ̀же посла́

ня, який вони написали на мідних таблицях і послали до Єрусалиму, щоб були в них там на пам'ять миру і союзу: **23** Хай буде добре римлянам і юдейському народові на морі і на землі навіки! Зброя ж і вороги хай будуть від них далеко! **24** І якщо ж є війна в римлян, раніше ніж всі їхні союзники в усім їхньому володінні **25** хай помагає юдейський народ повним серцем, в тому часі, в якому до них напишуть. **26** І хай тим, що воюють, не дають ані не послужать пшеницею, і зброєю, і сріблом, і кораблями, як угодно римлянам. І зберігають їхні заповіді, не забираючи з них нічого. **27** Також, і якщо юдейському народові скоріше трапиться війна, римляни допоможуть від душі в тому часі, коли підпишуть. **28** І тим, що воюють, не дасться пшениці, і зброю, і срібло, і кораблів, як є угодно римлянам. І зберігатимуть їхні заповіді без обмани. **29** За цими словами римляни поставили юдейському народові. **30** Якщо ж після цих слів ці або вони зроблять раду, щоб щось додати або відняти, нанесуть собі прокляття над тим, що лиш додадуть чи віднімуть. **31** Про зло, яке в них зробив цар Димитрій, ми йому напишемо, кажучи: Чому ти тяжким зробив твоє ярмо на наших друзях і союзниках юдеях? **32** Отже, якщо знову на тебе поскаржаться, ми зробимо їм суд і воюватимемо з тобою морем і землею.

Глава 9

1 І Димитрій почув, що в бою впав Никанор і його сила, і додав вдруге послати Вакхида і Алкима до Юдеї, і з ними правий ріг. **2** І вони пішли дорогою, що веде до Ґалґали. І прийшли до Месалота, що є в Арвилах, і захопили його, і вбили багато людських душ. **3** І першого місяця 152-го року вояки приступили до Єрусалиму. **4** І вони піднялись і пішли до Вереї – 20000 чоловік і 2000 кінноти. **5** Юда був отаборений в Елаасі, і з ним 3000 вибраних мужів. **6** І побачили вони множество вояків, бо були численні, і дуже перелякалися. І численні повтікали з табору, і не залишилося з них, хіба 8 сотень мужів. **7** І Юда побачив, що його табір розлізся і війна його давила, і розбився серцем, бо не мав часу їх зібрати, **8** і ослаб. І він сказав позосталим: Встаньмо і підім проти наших ворогів, бо може зможемо воювати проти них! **9** І

лáти ѣ вами дружбу и миръ, и писáти насъ соборницы и други вáша· И оугодно бы слóво прѣ ними. и сіе въписáніе послáніа êже въписáша на дщúцахъ мѣдяныхъ. и послáша въ їерлимъ быти в нихъ тоу въ пáмать мирý и (съборници)[20] (бáгы будутъ)[21] римляномъ, и нáзыкý іоудéйскý на мори и на земли въ вѣкъ· (óружіе же)[22] и врази далече будутъ ѡ нúхъ. (і ѣ) âще настоúтъ брáнь римлянóмъ, прывѣе нежели всѣ съпобóрницы йхъ въ всемъ господствé йхъ. да съпобóрáютъ нáзыкъ іоудéйскіи, в кое врема напúшутъ к нимъ сѣцемъ плъными. и ратýющимъ не даю ни сосужáютъ пшенúцы (и) óружіа (и) сребрьники (и) корáбли. нáко оугóдно римлянóмъ, и съхранятъ запóвѣди йхъ ничто ѡ нихъ прїемлюще тáкоже и âще нáзыкý іоудéйскý преже слýчится брáнь помóгутъ римлане ѡ дшá (в нéже врема âще и попúшутъ)[23]. и съпобóрáющимъ не дастьсá пшенúца (и) óружіа (и) сребрò (и) корáбли нáко оугóдно бúсть римлянóмъ, и съхранáти запóвѣди [йхъ][24] безъ лести· По сúхъ словесéхъ [-][25] постáвиша римлане людемъ іоудéйскимъ, âще же по словесéхъ сúхъ совѣщáются сіи йли óни приложúти йли оунáти (нѣчто), створя̀ (проклáтіе)[26] йхъ и êже âще приложя̀ йли оýмутъ (-)[27]· (-)[28] ó злóбахъ йже цр҃ь димúтріи створú в нúхъ (напúшемъ)[29] ємý рекýще· въскýю отаготú йгo твое на други наши (и) сопобóрници іоудéи. âще оубо пáки прїидутъ на тá. сотворй̀ имъ сýдъ, и óплъчáемсá с тобóю мóремъ и землéю·

Глава, а҃·

слы́ша димитрїи нáко падѐ никáно̀ и сúлы êго во брáни, и приложи вакхида и âкимá паки послáти въ іоудéю и десныи рѡ̀ с нúми· І йдóша пýть йже (ведетъ) въ галгáлы. и прїидоша въ месалодъ йже êсть въ âрывилехъ и взя́ша êго, и побúша дшъ чл҃вѣсь мнóго. (-)[1] въ мц҃ь пр҃выи лѣта, рн҃в. приступúша (воѝ) ко їерлúмý. и въстáша і йдоша въ (верею)[2], ѕ҃, мужїи, и в҃, конникъ. (-)[3] іоýда бѣ óполченъ во êлаáсѣ, и ѕ҃, мужїи [избранныхъ с нúмъ][4]· И вúдѣша мнóжество вóи нáко мнóги сýть, и оýстрашишасá вѣло, і избѣгóшѧ мнóзи ѡ óполченїа [и][5] не óстася ѡ ни҃ токмо, и, сотъ мужїи· И вúдѣ іоýда нáко расторжесá óполченїе êго и брань óскорблáше êго. и съкрýшисá сѣцемъ нáко не имѣáше времени събрати йхъ и óслабѣ· И рече óстáвъшимъ, востáнѣмъ и взыйдѣ̂ на супостáты нáша. âще мóжемъ óплъчати противý йхъ. и

ѡ́бращахѹ ѣ́го рекѹ́щи не мо́жемъ, нѡ (сп҃с҃ѣ́ токмо дш҃а своѧ)[6], нн҃ѣ [и҆][7] [ѡ́братисѧ][8] и҆ братїѧ на́ша [расторгошасѧ][9], и҆ ѡ́плъчимъсѧ к нимъ мы́ же ма́ли· 10 И҆ рѣ҆ іѹ́да не бѹ́ди мѝ съ҇творити вѣ́щи сі́ѧ бѣ҇жати ѿ нихъ· (-)[10] Приближисѧ врема наше, [-][11] оу҃ремъ мѹ́жества ради братїѧ нашеѧ· и҆ не ѡ҇ставла́емъ винѣ̀ славе на́шеи. и҆ воздвижесѧ сила ѿ ѡ́полченїа и҆ ста҇ во срѣ҇тенїе и҃. и҆ разлѹчишасѧ ко́нницы на двѣ҇ части и҆ пращницы и҆ стрѣ҇лцы пр҆е҆йдахѹ силе, и҆ пр҆е҆подвижници вс҃и силнїи· 13 вакх҆и҆ же ѡ҇ѣ҇ ѡ́десную ро́га и҆ приближисѧ ѡ́полченїю ѿ дво́ю ча́сти и҆ во҆́глашахѹ трѹба́ми, и҆ вострѹбиша и҆же бїѧхѹ ѿ страны̀ іѹ́дины [-][12] трѹбами. и҆ подвижесѧ земла̀ ѿ гласа ѡ́по҆ченїи. и҆ бысть бра́нь смѣ҇шена ѿ оу҃тра даже до́ вечера· и҆ ви́дѣ҇ іѹ́да на҆́же (кр҇пча́иша ѣ҆́сть часть во́и вакхидовы҆̈)[13] въ десны҆̈, и҆ съ҇брашасѧ к немѹ вс҃и кр҇пцы с҆р҆цемъ, и҆ съ҇тресѧ десныи рогъ ѿ нихъ. и҆ гнаше въ сл҃ѣ҇ и҃ даже до (горы а҆́зота)[14]. и҆ ѣ҆же в лѣ҇вомъ розѣ҇ ви́дѣ҇ша на҆́ко сотресѧ де́сныи ро́гъ· 15 І ѡ҇братиша҆̀ по стопа҆̀ іѹ́дынымъ, і҆ и҆же с нимъ созади и҆ ѡ́тагчисѧ бра́нь. и҆ падоша на҆́звени мно́зи ѿ сихъ и҆ ѿ т҃ѣ҇. і҆ и҆ѹ́да падѣ̀ и҆ прочїи бѣ҇жа́ша. и҆ взѧша іѡна́да҆̀ и҆ си́монъ іѹ́дѹ брата своѣ҆́го и҆ погребо́ша ѣ҆́го во́ гробѣ҇ ѿц҃ъ [свои҆́хъ][15] въ модинѣ҇, и҆ рыдаша ѣ҆́го (-)[16] ве́сь і҆зра҆и҆ля́ пла́ч҆е҆̈ ве́лїимъ, и҆ сѣ҇товахѹ дн҃и мно́ги и҆ рекѡ́ша како падѣ̀ си́лныи спаса́ѧи і҆и҃ля. и҆ прочя́ѧ слове҆̈ (бра́неи іѹ́динъ)[17] и҆ бл҃гихъ (и҆) мѹ́жества и҆́же съ҇твори, и҆ вели́чьства ѣ҆́го не сѹ́ть писана мно́га бо҆ бѣ҇хѹ зѣ҇ло· 18 И҆ бысть по преставленїи іѹ́динѣ҇ вы҆̆изидо́ша безако́нницы въ всѧ̀ предѣ҇лы і҆и҃ля и҆ прозѧбоша всѧ̀ дѣ҇ла́ющїи безако́нїе· въ дн҃и о҆́ны бы́сть гла҆̂ велик҆̆ зѣ҇ло, и҆ ѡ҇слабѣ҇ страна (с) ними. і҆ и҆збра̀ вак҆̆хидъ нечестивы҆хъ мѹ́жїи и҆ поста́ви и҆́хъ господїи страны̀, (-)[18] и҆зыска́хѹ і҆ и҆спыта́хѹ дрѹ́гъ іѹ́дины҆хъ и҆ приводя́хѹ и҆́хъ къ вак҆̆хиде и҆ м҆̆стя́хусѧ и҆́хъ и҆ посмева́хусѧ и҃· 19 И҆ бы́сть скорбъ вели́ка въ і҆и҃ли на҆́же не бысть ѿ дн҃їи, в них же не ви́дѣ҇сѧ пр҃рк҆ъ (въ і҆и҃ли)[19]· 20 И҆ съ҇брашасѧ вс҃и дрѹ́ги іѹ́дины и҆ рекоша іѡна́дану, ѿнелѣ҇же братъ твои́ іѹ́да скончасѧ, и҆ мѹ́жъ подобенъ ѣ҆́мѹ нѣ҇сть и҆зыти противѹ вра́гъ и҆ вакхиды, и҆ враждѹ́ющихъ на҆́зыкѹ на́шему· Нн҃ѣ҇ ѹ҆́бо тебе (дн҃ь и҆збрахомъ)[20] быти въ ѣ҆́го мѣ҇сто (-)[21] начални́ка, и҆ во́жда и҆же ратовати бра́нь нашѹ. и҆ воспрїа҆̂ іѡна́данъ въ врема то҆ вожденїе (-)[22] въ іѹ́ды мѣ҇сто брата своѣ҆́го. и҆ позн҆̆ вак҆̆хидъ, і҆

відвертали його, кажучи: Не можемо, але тільки спасемо свої душі. І тепер відвернися. Та й наші брати розійшлися, і *як* воюватимемо проти них, ми ж малі числом. **10** І сказав Юда: Хай мені не буде, щоб зробив я це діло, щоб від них втекти. Наш час наблизився, хоробро помремо задля наших братів і не оставимо закиду нашій славі. **11** І сила піднялася з табору, і встали їм назустріч. І поділено кінноту на дві частини. І ті, що кидали з праці, та стрільці ішли перед силою, і передували всі сильні. Вакхид же був по правиці рога **12** і наблизився до відділу з двох частин. І видавали звук з труб, і ті, що були з юдиної сторони, затрубили трубами. **13** І земля задрижала від голосу полків, і був змішаний бій від ранку аж до вечора. **14** І Юда побачив, що сильнішою є частина Вакхидових вояків, які справа. І до нього зібралися всі сильні серцем, **15** і ними розбито правий ріг. І він гнався вслід за ними аж до гори Азота. **16** А ті, що в лівому розі, побачили, що розбито правий ріг, і вони повернулися позаду, за юдиними стопами і за тими, що з ним. **17** І бій став тяжким, і впало багато раненими з цих і з тих. **18** І Юда впав, і позосталі втекли. **19** І взяв Йонатан і Симон Юду, свого брата, і поховали його в гробниці своїх батьків в Модині. **20** І оплакав його ввесь Ізраїль великим риданням. І плакали днів багато, і сказали: **21** Як впав сильний, що спасав Ізраїль? **22** І позосталі розповіді про Юдині війни, і славні дії і мужності, які він зробив, і його величі не є записані, бо були дужечисленні. **23** І сталося, що після Юдиної смерті беззаконні піднялися в усіх околицях Ізраїля і підвелися всі, що чинять беззаконня. **24** В тих днях був дуже великий голод, і країна з ними послабла. **25** І Вакхид вибрав безбожних мужів і поставив їх панами країни. **26** Вони шукали *Юду,* і допитували Юдиних приятелів, і приводили їх до Вакхида, і мстилися на них, і глумилися з них. **27** І був великий смуток в Ізраїлі, якого не було від днів, в яких не бачилося пророка в Ізраїлі. **28** І зібралися всі Юдині друзі і сказали Йонатанові: **29** Відколи твій брат Юда помер, і чоловіка до нього подібного немає, щоб вийти проти ворогів, і Вакхида, і тих, що ворогують з нашим народом. **30** Тепер, отже, сьогодні ми тебе вибрали, щоб ти був замість нього начальником і вождем, щоб ти воював нашою війною. **31** І в тому часі Йонатан взяв провідництво замість Юди, свого брата. **32** І довідався Вакхид і шукав його вбити. **33** І взнав Йонатан і Симон,

його брат, і всі, що були з ним, і втекли до пустині Текує, і стали при воді озера Асфар. **34** І довідався Вакхид в дні суботи, і прийшов сам і всі його вояки на другий бік Йордану. **35** І він послав свого брата, вождя народу, і просив своїх друзів наватеїв поставити в них їхній численний маєток. **36** І вийшли сини Амври з Мидава і схопили Івана і все, що він мав, і відійшли, маючи те. **37** Після ж цих слів сповістили Йонатанові і Симонові, його братові, що Амвріїні сини роблять велике весілля і провадять з великою пихою невістку з Надавата, дочку одного з великих ханаанських начальників. **38** І згадав він Івана, їхнього брата, і вони пішли і сховалися під тінню гори. **39** І підняли вони свої очі, і побачили. І ось крик і велике приготовлення. І вийшов жених, і його друзі, і його брати їм назустріч з тимпанами, і музиками, і великою зброєю. **40** І на них повстали з засідки ті, що з Анатота, і їх вбили, і впало багато ранених. І позосталі втекли на гору, і вони взяли всю їхню здобич. **41** І шлюб повернувся на плач, і голос музиків – на ридання. **42** І вони відімстили помсту крові їхнього брата і повернулися до Йорданського берега. **43** І почув Вакхід, і прийшов в день суботи аж до Йорданських берегів з великою силою. **44** І Йонатан сказав до своїх: Тепер встаньмо і повоюймо за наші душі, бо сьогодні не є, як учора і третього дня. **45** Бо ось війна напроти нас і позаду нас, вода ж йорданська звідси і звідти, і берег, і ліс, і немає місця, *куди* відійти. **46** Отже, тепер закричіть до неба, щоб ви спаслися з рук наших ворогів. **47** І настав бій, і Йонатан простягнув свою руку, щоб вбити Вакхида, і той відхилився від нього назад. **48** І перескочив Йонатан і ті, що були з ним, Йордан, і переплили на другий бік, і не переходили Йордан. **49** І зі сторони Вакхида впало того дня якихось 1000 чоловік. **50** І він повернувся до Єрусалиму і збудував сильні міста в Юдеї, і твердиню в Єрихоні, і ту *твердиню*, що в Еммаумі, і Ветороні, і Ветилі, і Танаті, і Фаратоні, і Тефоні, з високими стінами, і брамами, і засувами. **51** І він поставив в них охорону, щоб ворогували з Ізраїлем. **52** І він скріпив місто Ветсурам, і Ґазару, і Акру. І він поставив в них сили і склади їжі. **53** І він взяв синів володарів країни як заручників і поставив їх в твердині в Єрусалимі у в'язниці. **54** В 153-му році, другого місяця, Алким і наказав знищити внутрішню стіну двору святині і знищити діла пророків. І він почав нищити. **55** В тому часі Алким був побитий хво-

йскаше є҆го о҆у҃бити· И҆ позна і҆о҆на҃да́нъ и҆ симонъ братъ є҆го, и҆ вс҃и и҆же с҃ ни́мъ бѧхѹ. и҆ побѣгоша въ пѹстыню [дєкѹе][23]. и҆ ста́ша о҆у҆ водꙑ҆ ре҃ка а҆сфара. и҆ позна вакхидъ во дн҃и сѹботъ. и҆ преиде самъ и вс҃и вои҆ є҆го о҆бонѹ страну і҆о҆рдана. и҆ посла҆ брата своє҆го во́ждь наро́дѹ, и҆ моли навателѡвъ дрѹговъ свои҆х҃ пр҃е-ставити и҃ сосѹды и҃ мно́гїѧ. і҆ и҆зыидоша сн҃овє [а҆мв҃ри][24] ѿ мидава, и҆ на҃ша і҆о҆а́нна и҆ всѧ҆ є҆лико и҆мѣ, и҆ ѿи҆доша и҆мѹщи (та)· По словесехъ же сихъ възвѣстиша і҆о҆нада́нѹ и҆ симонѹ братѹ є҆го на҃ко сн҃ве [а҆мв҃рїины][25] творѧ҆ бракъ великїи и҆ ведѹтъ невѣстѹ ѿ надавада дщерь є҆дино́го ѿ великихъ началникъ ханаа́нъскь съ честїю ве́лїею· И҆ о҆брѹчисѧ і҆о҆а́нну братѹ и҆хъ и҆ възыдо́ша, и҆ съкрышасѧ по҃ сѣнїю горы҆. и҆ възд҃вигнѹша о҆́чи свои҆ и҆ ви́дѣша, и҆ є҆ во́пль и҆ о҆у҆готованїе мно́гое, и҆ жены҃ и҆зы́де и҆ дрѹзи є҆го, и҆ братїа є҆го противѹ и҃ съ тр҃у́пан҃ы и҆ мѹсі҃кїами и҆ о҆ружїи мно́гими· И҆ восташа к нн҃ ѿ лама́тельства [иже ѿ (а҃нада́на)[26]][27] и҆ о҆у҃биша и҆хъ. и҆ падоша на҃звени мно́зи. и҆ прочїи сѣгоша въ горы, и҆ взѧша вс҃ѧ корысти и҆хъ. и҆ о҆братиша҃ бра́ки въ сѣтова́нїе, и҆ гласъ мѹсі҃кїискїи [-][28] въ пла́чь. и҆ ѿмѣстиша мн҃ожєнїе кро́ве брата своє҆го, и҆ о҆братишасѧ на бр҃е҆ і҆о҆рда́ньскїи· И҆ слы́ша вакхи҃ и҆ прїиде в҃ дн҃ь сѹбо́ный даже до страны і҆о҆рда́ньскїѧ съ си́лою ве́лїею· И҆ рече (ікъ своимъ і҆о҆нада҃)[29] въстанѣмъ нн҃ѣ и҆ о҆получа́емсѧ за дѹша на́ша· нѣсть бо днесь на҃ко вчера и҆ трет҃їи дн҃ь, се бо бра́нь противѹ на҃ и҆ созади на҃, вода же і҆о҆рда́нскаѧ сюдѹ и҆ сюдѹ и҆ брегъ и҆ лѣсъ, [и҆][30] нѣсть мѣста ѿи҆ти· Нн҃ѣ оу҃бо возъпїите на́ нб҃о, да и҃збав́итесѧ ѿ рѹкъ врагъ на́ш҃ихъ. и҆ събрасѧ бра́нь и҆ простре і҆о҆нада҃ рѹкѹ свою о҆у҃бити вакхида, и҆ о҆у҆клонисѧ ѿ него воспа҃ и҆ прескочи і҆о҆надань і҆ и҆же с҃ нн҃ѣ бѣхѹ і҆о҆рда҃, и҆ преплыва́хѹ на о҆бону страну и҆ не прехождахѹ (-)[31] і҆о҆рдана, [и҆ падоша][32] ѿ страны вакхидины дн҃и о҆ного, на҃ко а҃, мѹжїи. и҆ о҆братисѧ въ і҆ер҃лн҃, и҆ сътвори гра́ды тверды въ і҆оу҆дєи҆. (и҆) твердыню въ є҆ри́хонѣ и҆ на҃же въ [є҆ммаоу҆мѣ][33] и҆ ведороно҃ѣ, и҆ ведиле, и҆ (дана-де)[34], [и҆][35] фарадоне, и҆ тефоне, стѣны высоки и҆ врата и҆ заворы. и҆ поставы страж҃ в нихъ є҆же враждовати і҆и҃лю и҆ оу҆тв҃е҆ди гра҃ ведсѹра҃ и҆ газарѹ и҆ а҃кру· И҆ поставы в нихъ си́лы и҆ пр҃е-ложенїе бра́шенъ. и҆ взѧ҆ сн҃ы во́ждеи страны о҆мирꙑ, и҆ поста́ви и҆хъ въ кра́ю въ і҆ер҃ли́мѣ въ стражбу. (-)[36] в лѣто, р҃нг, мц҃а втораго. (и҆) заповѣ́да а҃лкимъ разорити сѣнѹ двора

стыхъ внутрьнаго, и разорити дѣла пр҃ркъ. и нача разарати, въ врема о҆но пораженъ бысть алкі҃й, и въспятишася дѣла его. и заградишася оустa его и раслабѣ и не можаше ктому глт҃и слова и заповѣдати о҆ дому своє҆, и оумре алкима въ врема о҆но съ мукою велїею. И видѣ ваихі҃й нако оумре алкимъ и обратися къ цр҃ю, и оумолча земла (-)[37] лѣта два. и совѣщаша вси безаконицы рекуще. се іо҆наданъ и йже с нимъ в покои о҆бита́ютъ оупова́юще. Нн҃ѣ бо изведе҆ ваихида, и поима́етъ и҃ всѣ въ единý но́щь. и ше҆ше совѣщаша с нн҃и. и въста (-)[38] съ силою мно́гою. и посла епистолїю та́и всѣмъ споборителемъ его йже въ іоудеи да и҃мутъ іо҆надана и йже с нимъ. И не возмо́гоша нако познася [и҃мъ][39] совѣтъ и҃, и на҃ша ѡ҆ мужїи страны началныхъ зло́бы и҃, мужїи, и оубиша и҃. І иде іо҆нада҆ и симонъ и йже с (нимн)[40] въ ведвасею в пустыню, и созда разорена его и оуби его. И позна ваихі҃й и собра все мно́жество свое, и йже ѡ҆ іоудеа возвѣсти и прише҆ о҆полчися на ведвасъ и воевaше его дн҃и мно́ги. и съствори миханы, и о҆стави іо҆надана симона брата своего въ градѣ, и йзыиде въ страну. и прїиде ѣ҆ числѣ, и порази [о҆димира][41] и братїю его, и сно҃ве (фасеронъ)[43] въ жили́щихъ йхъ. и нача́ бити и възыиде въ си́лы, (-)[43] симонъ (же) и йже с нимъ йзше҆ше ѡ҆ града и пожѫгоша миханы. и ратоваху противу ва҆хида, и сътресася ѡ҆ них҃, и о҆злобляху его зѣло. нако́ бѣ совѣ҆ его и вохо҆ его тщe. и прогнѣвашеся на́ростїю мужемъ безако́нныимъ совѣщавши́мъ ему прїити во страну и оуби ѡ҆ нн҃ѣ мно́гихъ. и совѣщася ѡ҆йти в землю свою. и позна іо҆нада҆ и посла к нему старѣишн҃ съставити [миръ съ ни́мъ][44], и возда́ти имъ плѣненїе. и прїа́тъ и съствори по словесехъ его. и кляся ему не йзыскати ему зла вся дн҃и живота его. и возда́сть ему плѣненїе еже преже плѣни ѡ҆ земля іоу́дины. И о҆бращ҃ся ѡ҆йде въ землю свою, и не приложи ктому прїити въ предѣлы йхъ. И преста мечъ ѡ҆ їи҃ля, и обита іо҆нада́нъ в махъмасе. и нача́ іо҆нада҆ судити люди і йстреби нечестивыхъ ѡ҆ їи҃ля.

Гл҃а, і҃.

Въ лѣто, р҃ѯ҃, възы́инде але҆ѯа́ндръ (сн҃ъ) антїо́ховъ прего́рдыи, и оудержа птоломаи́ду и прїа́ша его, и цр҃ьствова ту҃. И слы́ша димі҃трїи цр҃ь и събра во́и мно́го зѣ́ло, і йзы́инде противу ему на́ брань. И посла димі҃трїи къ йо҆нада́ну епистоли́ю сло-

робою, і перешкоджено його ділам, і зімкнено його уста. І він ослаб і не міг більше говорити ні слова ні заповісти про свій дім. **56** І Алким помер в тому часі у великій муці. **57** І Вакхид побачив, що помер Алким, і повернувся до царя. І земля спочила два роки. **58** І всі беззаконні вчинили раду, кажучи: Ось Йонатан і ті, що з ним, живуть упевнено в спокою. Отже, тепер приведім Вакхида, і він їх всіх схопить в одну ніч. **59** І, пішовши, вони вчинили з ним раду. **60** І він піднявся з численною силою і потайки послав послання всім його союзникам, що в Юдеї, щоб схопили Йонатана і тих, що з ним. І не змогли, бо відомою їм стала їхня рада. **61** І вони схопили 50 мужів з мужів країни, проводирів злоби, і їх вбили. **62** І пішов Йонатан, і Симон, і ті, що з ними, до Ветвасії в пустиню, і він відбудував її руїни і її скріпив. **63** І довідався Вакхид, і зібрав все своє множество, і сповістив тих, що з Юдеї, **64** і, прийшовши, отаборився проти Ветвас, і воював проти неї багато днів, і зробив машини. **65** І Йонатан залишив Симона, свого брата, в місті, і вийшов до околиці, і прийшов з групою, **66** і побив Одимира, і його братів, і Фасеронових синів в їхніх оселях. І він почав бити і підносився на силах. **67** Симон же і ті, що з ним, вийшовши з міста, спалили машини. **68** І вони воювали проти Вакхида, і той був ними знищений, і дуже робили йому зло, бо його рада і його похід були даремними. **69** І він гнівом розгнівався на безбожних чоловіків, що порадили йому прийти до країни, і вбив численних з них. І він вчинив раду відійти до своєї землі. **70** І довідався Йонатан, і послав до нього старшин, щоб зробити з ним мир і віддати їм полон. **71** І той прийняв і зробив за його словами. І поклявся йому не шукати для нього зла всі дні його життя, **72** і віддав йому полон, який передше взяв з юдиної землі. І, повернувшись, він відійшов до своєї землі і більше не додав приходити в їхні границі. **73** І спочив меч від Ізраїля. І мешкав Йонатан в Махмасі. І Йонатан почав судити народ і вигубив безбожних з Ізраїля.

Глава 10

1 І в 160-му році прийшов Александер, Антіохів син, прегордий, і захопив Птолемаїду. І його прийняли, і він там зацарював. **2** І почув цар Димитрій, і зібрав дуже багато вояків, і вийшов проти нього на війну. **3** І Димитрій послав до Йонатана послання

з мирними словами, величаючи його. **4** Бо він сказав: Будемо першими, щоб зробити з ним мир раніше ніж він зробить *мир* з Александром проти нас. **5** Адже він згадає всі зла, які ми вчинили проти нього, і проти його братів, і проти його народу. **6** І він дав їм владу збирати вояків, і виготовляти зброю, і йому бути його другом. І сказав йому віддати закладників, які були в твердині. **7** І прийшов Йонатан до Єрусалиму, і прочитав послання до вуха всього народу і тих, що в твердині. **8** І вони злякалися великим страхом, коли почули, що цар дав йому владу збирати вояків. **9** І ті, що в твердині, передали Йонатанові заручників, і він не віддав їх їхнім рідним. **10** І Йонатан поселився в Єрусалимі і почав будувати і відновляти місто. **11** І він сказав тим, що робили роботи, будувати будови і гору Сіон довкруги з чотирикутного каміння на скріплення. І так зробили. **12** І втекли чужоземці, що були в твердинях, які збудував Вакхид. **13** І кожний покинув своє місце і відійшов до своєї землі. **14** Одначе ж у Ветсурі залишилися деякі з тих, що покинули закон і божі заповіді, бо була їм криївкою. **15** І цар Александер почув обітниці, які Димитрій послав Йонатанові. І йому розповіли про війни і хоробрі вчинки, які зробив цей і його брати, і труднощі, які мали. **16** І він сказав: Чи *ще* знайдемо якогось такого чоловіка? І тепер зробимо його другом і союзником проти них. **17** І він написав листи і послав йому за цими словами, кажучи: **18** Цар Александер братові Йонатанові – радіти! **19** Ми почули про тебе, що ти є муж сильний кріпостю і достойний бути нашим другом. **20** І тепер ми сьогодні ставимо тебе архиєреєм твого народу і *дозволяємо* називатися царським другом. І він послав йому багряницю і золотий вінець. І *прохаємо* думати про те, що наше, і зберігати до нас дружбу. **21** І Йонатан зодягнув святу одежу сьомого місяця 160-го року, в день празника шатер. І він зібрав силу і виготовив багато зброї. **22** І Димитрій почув ці слова, і дуже засмутився, і сказав: **23** Що це ми зробили? Бо нас випередив Александер, щоб встановити дружбу з юдеями на скріплення. **24** І я їм напишу слова потіхи, і вивищення, і дарів, щоб були нам на поміч. **25** І він написав їм за цими словами: Цар Димитрій юдейському народові – радіти! **26** Оскільки ви зберегли з нами завіт, і залишилися в нашій дружбі, і не

весы мирными величающе его. рече бо, преварим сътворити мир съ ними, преже неже сътворитъ (-)[1] съ алеѯандромъ противу насъ. Помнитъ бо вся зла яже сътворихомъ на него, и на братію его, и на языкъ (его). И дасть имъ власть събирати вои, и уготовати оружія, и быти его другъ ему, і омїра иже бяху въ краю повелѣ дати ему. И прїиде іѡнадан въ іерлимъ и почте епистолїа въ оуслышанїе всѣмъ людемъ, і иже ѡ краа. И оустрашишася страхомъ велїимъ, егда слышаша яко дасть ему цр҃ь власть събирати вои. И предаша иже ѡ краю іѡнадану омира, и (не) ѡда и сѡникомъ ихъ. и обита іѡнадан въ іерлимѣ, и нача съзидати и обновити градъ. И рече къ творащ дѣла здати зданїа и гору сіѡнъ окр҃тъ ѡ каменїи четверооуголныхъ къ оутвержденїю, и сътвориша сице. И побѣгоша иноплеменницы иже бяху въ твердынахъ, иже създа ваихидъ. И остави кождо мѣсто свое, и ѡйде в землю свою. обаче же въ ведсурѣ осташа нѣцыи. ѡ остабльшихъ закон и заповѣди (бжїа), бѣ бо [имъ][2] оубѣжище. И слыша алеѯандръ цр҃ь обѣщанїа иже елника посла димитрїи іѡнадану. и повѣда ему брани и мужества яже сътвори сеи, и братїа его, и труды иже имѣху. И рече, еда ли обрящемъ коего мужа такова, и нын сътворимъ его въ друга и съборника (на нихъ)[3]. и написа епистолїа и посла ему, по словесѣ сїи реку щи. Цр҃ь алеѯандръ брату іѡнадану радоватися. Слышахомъ ѡ тебѣ яко мужъ силенъ еси кр҃постїю, и оугоденъ еси быти намъ другъ. И нын поставлаемъ тя днесь архїереа языка твоего. и друга цр҃ьска нарѣцатися. И посла ему перфиру и вѣнецъ златъ. И мр҃ъствовати яже наша, и снабдѣвати дружбу къ намъ. И облечеся іѡнадан въ ст҃ую ризу сѣмаго мца лѣта р҃ѯ, въ дн праздника кущнаго. И събра силы и оугото ова оружїа многа. И слыша димитрїи словеса сїа, и оскорбися (зѣло) и рече. Что се сотворихомъ яко превари на алеѯандръ постави дружбу іоудеомъ въ оутвержденїе. Напишу и азъ имъ словеса молитвена и възвышенїа и дары, въ еже да будутъ намъ въ помощь. И написа имъ по словесѣхъ сихъ. Цр҃ь димитрїи языку іоудейску радоватися. понеже снабдѣсте завѣтъ к на҃, и пребываете въ дружбѣ нашеи. и не приступисте къ врагомъ нашимъ, слышахомъ и радовахомся. и нын пребывайте еще съхранити к намъ вѣру. и въздадемъ вамъ блага йже ради творите съ

нами. и ѡ҃ста́вимъ вамъ ѡ҃ставле́нїа мно́га, и дадѹ́ вамъ да́ры. и нн҃ѣ разрѣшаю васъ и ѡ҃ставлаю ва҃ всѣхъ їѹ́део́въ ѿ да́неи, и цѣны со́ли, и ѿ вѣнцевъ. и в мѣсто третины́ сѣмені́и, и в мѣсто пол ча́сти пло́довъ дре́вныхъ, прилѣжа́щее мн҃ взя́ти ѡ҃ставла́ю ѿ дне́сь и пото҃, є҃же (не) в҃зима́ти ѿ земли́ їѹ́дины. и ѿ трехъ предѣлъ прилежа́щихъ е́и ѿ самарі́а и галиле́а и ѿ дн҃ешнаго дн҃е и въ вѣкъ вѣка· (-)[4] і҃ерли́мъ бѹ́дет҃ ст҃ъ и свободенъ (ст҃ъ)[5] предѣ́лы свои́ми. [и҃][6] десяти́ны и да́ни ѡ҃ставлю, и вла҃ кра́а и҃же въ і҃ерли́мѣ, и да́мъ а҃рхі҃ерею да є҃же а҃ще поста́витъ в нем, и мѹ́жа и҃хже а҃ще (и҃зберетъ самъ)[7] храни́ти ю҃. и всѧ́кѹ дш҃ѹ їѹ́дейскѹю и҃же плѣне́на є҃сть ѿ земла҃ їѹ́дины, въ все ц҃рт҃во мое ѡ҃ста́влю свобо́дну тѹ́не, и всѣ да ѡ҃ставла́ютсѧ да́нїи и ско́ти свои́хъ· и всѧ праздники и сѹбо́ты и новомѣсѧчїа. и дн҃и вчинє́нїи, и три дн҃и пре҃же праз҃ника, и дн҃и по праздницѣ бѹ́дѹтъ вс҃и дн҃и свобо́дни и ѡ҃пѹще́ни всѣмъ їѹ́деомъ сѹ́щимъ въ ц҃рт҃вїи моє́мъ· и (никто и҃мѣти бѹ́детъ вла́сти)[8] повелѣ́ти и ни стѹжи́ти нѣ́коего и҃хъ о҃ всѧ́кои ве́щи· и да напи́шѹтсѧ ѿ їѹ́де́и въ вои҃ ц҃рьски до тридесѧтъ ты́сѧщъ мѹ́жїи и да-дѹтсѧ и҃мъ о҃бро́ки ѩ҃ко подоба́етъ всѣмъ во́емъ ц҃рск҃и҃· и да поста́вѧтсѧ ѿ нихъ въ твердыи́нахъ ц҃рскихъ веліи́хъ. и ѿ сихъ поставлѧ́ютсѧ на потребы ц҃ревы сѹ́щїи въ вѣ́рѹ. (-)[9] и нача́лницы бѹ́дѹтъ ѿ нн҃ и да хо́дятъ въ зако́нѣхъ свои́хъ. [ѩ҃же][10] повелѣ ц҃рь въ земли їѹ́динѣ· и трехъ предѣлехъ прило́жишасѧ їѹ́деи ѿ страны самарі́а. да приложатсѧ їѹ́деи, да (бѹ́дѹтъ)[11] въ є҃ди́но (оѹ҃мале́нїа ра́ди), є҃же не послѹша́ти и҃ныѧ вла́сти и҃о то́кмо а҃рхі҃ереѧ· Птоломаи́дѹ и предѣ́лы є҃а҃ да́хъ да́ръ ст҃ымъ и҃же сѹ́ть въ і҃ерли́мѣ на потре́бнаѧ ст҃ымъ· и а́зъ да́мъ ко́ню҃ лѣтъ, ѕ҃і. ты́сѧщь си́кль сребра ѿ гл҃емыхъ ц҃рьскихъ ѿ мѣстъ прилежа́щихъ· и всѧ́ко оѹ҃множе́ное є҃же не въздаша ѿ потребъ ѩ҃ко въ прьвыхъ лѣтехъ. ѿ нн҃ѣ дадѹтъ въ дѣ́ла хра́мѹ· и въ сїа. ѕ҃, си́кла сребра и҃же взимахѹ ѿ потре́бъ [а҃ки въ пре́жнихъ лѣтехъ]12 ст҃го ѿ сло́ва по лѣтѹ· и сїѧ о҃ставлѧ́ютсѧ (-)[13] жрьцемъ слѹжа́щимъ· и є҃ли́цы же прибѣга́ютъ къ ц҃ркви и҃же въ і҃ерли́мѣ и въ всѣхъ предѣлехъ є҃го· длъжни сѹ́щи ц҃рьскаѧ и всѧ́ка ве́щь да ѡ҃ршѣ́ютсѧ· и всѧ є҃ли́ка є҃сть и҃хъ въ ц҃рт҃вїи моє́мъ· и сѣзида́ти [-][14] и҃же обновла́ти дѣ́ла ст҃ыхъ· і҃ изда́-

приступили до наших ворогів, ми почули і ми зраділи. **27** І тепер залишайтеся ще, щоб до нас зберегти довір'я, і віддамо вам добро за те, що чините з нами. **28** І вам відпустимо багато з того, що *можна* відпустити, і дамо вам дари. **29** І тепер відпускаю вас, і відпускаю вам всіх Юдеїв від податків, і ціни солі, і від вінців, **30** і від третини з насіння, і від половини частини плодів дерев, що мені припадає взяти, відпускаю від сьогодні і на пізніше, щоб не брати з юдиної землі і з трьох посілостей, що до неї належать, з Самарії і Галилеї. І від сьогоднішнього дня і на всі віки. **31** Єрусалим хай буде святим і вільним зі своїми околицями. І відпускаю десятини, і данину, **32** і владу над твердинею, що в Єрусалимі, і даю архиєреєві, щоб що будь поставив у ній, і мужів, яких лиш сам вибере, щоб її охороняти. **33** І всяку юдейську душу, що є полоненою з юдиної землі в усьому моєму царстві, відпускаю вільною даром. І всі хай будуть звільнені від податків і від *податків* за свою скотину. **34** І всі празники, і суботи, і новомісяці, і вказані дні, і три дні перед празником, і дні після празника, хай всі дні будуть вільними і відпущенням для всіх юдеїв, що є в моєму царстві. **35** І ніхто не буде мати влади наказувати і ані докучати комусь з них в кожному ділі. **36** І хай юдеї запишуться до царських вояків, до тридцять тисяч чоловік. І хай буде їм дана платня, так як годиться всім царським військам. **37** І хай з них поставлять у великих царських твердинях. І з цих поставлять на царські потреби, з тих, які є вірні. І з них хай будуть начальники. І вони хай ходять за своїми законами, так як цар наказав в юдиній землі. **38** І три посілості, що додані Юдеї з країни Самарії, хай будуть додані Юдеї. Хай будуть під одним задля поменшення, щоб не слухалися іншої влади, але лиш архиєрея. **39** Птолемаїду і її околиці я дав як дар святим, що є в Єрусалимі, на потреби святим. **40** І я дам кожного року 15-ть тисяч сиклів срібла з вказаних царських з місць, що прилягають. **41** І все що надмірне, що не віддали з потрібних, так як в попередніх роках, віднині дадуть на діла храму. **42** І над цими 5000 сиклів срібла, які брали з потреб, так як в попередніх роках, *буде* святині за словом кожного року. І це відпускається священикам, що служать. **43** І ті, що втікають до церкви, що в Єрусалимі і в усіх околицях його, те, що належне цареві, і всяке діло хай буде відпущене, і все, що є їхнє у моєму царстві. **44** І *дозволяю* будувати, обновля-

ти діла святих – і видатки дані будуть з царських діл, **45** і будувати стіни Єрусалиму і скріплення довкруги – видатки будуть дані з царського збору, і на будування стін в Юдеї. **46** Як почув Йонатан і народ ці слова, вони їм не повірили ані не сприйняли, бо згадали велике зло, яке він зробив в Ізраїлі і дуже їх пригнобив. **47** І вони пристали до Александра, бо цей був їм начальником мирних слів, і були з ним в союзі всі дні. **48** І цар Александер зібрав велику силу і отаборився проти Димитрія. **49** І зударилися в бою оба царі, і втік Димитріїв табір, і Александер гнався за ним і скріпився над ними. **50** І війна дуже скріпилася, аж доки не зайшло сонце, і Димитрій впав у тому дні. **51** І послав Александер старшин до Птоломея, єгипетського царя, за цими словами кажучи: **52** Оскільки я повернувся на моє царство, і я сів на престолі моїх батьків, і я втримав владу, і знищив Димитрія, і запанував над нашою країною, **53** і зробив проти нього бій, і він сам, і його табір був знищений нами, і я сів на престолі його царства. **54** І тепер зроби між нами дружбу, і тепер дай мені твою дочку за жінку, і буду твоїм зятем, і дам тобі дари. І то за твоєю гідністю. **55** І цар Птоломей відповів, кажучи: Добрий *той* день, в якому ти повернувся до землі твоїх батьків і сів на престолі їхнього царства. **56** І тепер зроблю тобі те, що ти написав. Але зустрінься в Птоломаїді, щоб ми побачили друг друга, і будеш мені зятем так як ти сказав. **57** І вийшов з Єгипту сам Птоломей і Клеопатра, його дочка, і прийшов до Птоломаїди 162-го року. **58** І його зустрів цар Александер і дав йому свою дочку Клеопатру. І зробив його шлюб в Птоломаїді, так як царі, з великою славою. **59** І цар Александер написав Йонатанові прийти йому назустріч. **60** І він пішов зі славою до Птоломаїди і зустрів обох царів. І дав їм срібло і золото і їхнім друзям дари, і знайшов ласку перед ними. **61** І зібралися проти нього згубні мужі з Ізраїля, беззаконні мужі, щоб оскаржити його. І цар їх не послухався. **62** І цар наказав зняти з Йонатана його одіж і зодягнути його в багряницю. І так зробили. **63** І цар посадив його з собою і сказав своїм начальникам: Вийдіть з ним посеред міста і проповідуйте, щоб жоден його не оскаржував в ніякій речі і ні один хай йому не докучає усяким словом. **64** І сталося, що як побачили його славу ті, що оскаржували, оскільки проповідували, і його, зодягненого в багряницю, і всі втекли. **65** І цар його прославив, і

нїѧ дастьсѧ ѿ вєщи цр҃ьскїѧ. и҆ є҆же съзидати стѣны і҆ерлима. и҆ оу҆тверженїе о҆кр҃тъ. (-)[15] и҆здан҃їе дастьсѧ ѿ събранїѧ цр҃ьска, и҆ на съзидан҃їе стѣнъ въ і҆оу҆деи҃. ꙗ҆́ко слы́ша і҆онадан҃ъ и҆ лю́ди словесъ сихъ не вѣроваша и҆мъ ниже въспрїѧ́ша. ꙗ҆́ко помануша зло́бу вє́лїю ю҆́же съ҆творивъ въ і҆и҃ли и҆ о҆скорби и҆хъ зѣ́ло. И҆ бл҃говоли́ша съ҆ алеѯа́ндромъ ꙗ҆́ко сє́и бы҃ и҆мъ нача́лникъ словесемъ ми́рнымъ и҆ съ҆побора́хꙋ є҆мꙋ вса дн҃и. И҆ събра҆ [цр҃ь алеѯа́ндръ][16] си́лꙋ вели́ю и҆ о҆плъчи́ся противꙋ димитрїѧ. И҆ съ҆твори́ша бра́нь два цр҃а, и҆ побѣже о҆по́чє́нїе [димитрїево][17] и҆ гна҆ є҆го [алеѯа́ндр҃][18] и҆ оу҆крѣпи́ся на ни́хъ, и҆ възмо́же бра́нь зѣ́ло, дондеже за́иде слн҃це. и҆ паде димитрїи въ дн҃ь о́нъ. И҆ посла҆ алеѯа́дръ къ птоломѣю цр҃ю є҆гу҆петъскꙋ старѣ́шины по словесехъ си́хъ рекꙋщи. Понеже о҆братих҃ся въ цр҃тво мое и҆ сѣдо́ на пр҃тлѣ ѿц҃ъ мои́хъ. и҆ оу҆дръжа́хъ нача́льство и҆ съкрꙋшихъ димитрїѧ. и҆ въздержа́хъ страну нашꙋ, и҆ съста́вихъ противꙋ є҆го ра́ть и҆ съкрꙋши́ся са(м) и҆ о҆плъче́нїе є҆го ѿ насъ, и҆ сѣдо́хъ на пр҃тлѣ цр҃тва є҆го. И҆ нн҃ѣ соста́ви между нами дрꙋжбꙋ. и҆ нн҃ѣ даждь мнѣ дщерь твою въ женꙋ и҆ бꙋдꙋ за́ть твои, и҆ дамъ тебѣ да́ры и҆ сїе достоа́нїе твое. И҆ ѿвѣщà (цр҃ь птоломеи)[19] рекꙋщи, бл҃гъ дн҃ь въньже о҆братих҃ся є҆си в землю ѿц҃ъ твои҃хъ и҆ сѣлъ є҆си на пр҃тлѣ цр҃тва и҆хъ. И҆ нн҃ѣ съ҆творю ти ꙗ҆́же писа́лъ є҆си. но сра́ꙗйсѧ въ птоломаи́дѣ. ꙗ҆́ко да ви́дѧ҃т дрꙋгъ дрꙋга. и҆ бꙋдеши ми́ за́ть ꙗ҆́коже ре́клъ є҆си. І҆ и҆зы́иде птоломѣи ѿ є҆гу́пта са́м и҆ клео́па́тра дщи҆ є҆го, и҆ прїи́де въ птоломаи́дꙋ, лѣта рѯв, и҆ срѣте є҆го алеѯа́ндръ цр҃ь, и҆ даде є҆мꙋ клео́па́трꙋ дще́рь свою, и҆ съ҆твори҆ бра҃ (є҆го)[20] въ птоломаи́дѣ, ꙗ҆́ко цр҃и въ сла́вѣ вели́цѣ. И҆ написà алеѯа́ндръ цр҃ь і҆онада́нꙋ прїитѝ въ срѣте́нїе є҆мꙋ. І҆ и҆де съ сла́вою въ птоломаи́дꙋ, и҆ срѣтѐ о́ба цр҃а, и҆ даде ѧ҃ сребрò и҆ зла́то и҆ дрꙋгомъ и҆хъ (да́ры)[21], и҆ о҆брѣтѐ бл҃ть пред ни́ми. и҆ собра́шасѧ нань мꙋжи губи́тели ѿ і҆и҃ля, мꙋжи безако́нніи о҆клевета́юще є҆го и҆ не вна́ѧтъ и҆мъ цр҃ь. И҆ повелѣ цр҃ь [съ҆влещи][22] і҆о҆надана съ ризъ є҆го, и҆ [о҆блещи][23] є҆го въ прьфи́рꙋ, и҆ съ҆твори́ѧ҃ та́ко. И҆ посади҆ є҆го цр҃ь съ собо́ю. и҆ рече нача́лникомъ свои҃мъ, и҆зы́идѣте с ни́мъ на средѣ града и҆ проповѣдѣте ни є҆дїному клевета́ти на́нь, ни о҆ є҆дїнои вещи. и҆ ни є҆дїнъ є҆мꙋ да стꙋжитъ о҆ всѧ́комъ гл҃ѣ. И҆ бы҃ ꙗ҆́ко ви́дѣша клеве́тницы сла́вꙋ є҆го ꙗ҆́ко проповѣда́ша, и҆ о҆блечє́ѧ҃ є҆го перфи́рою и҆ сѣжа́ша всѝ. И҆ просла́ви

ѥго цр҃ь, и написа ѥго въ прьвыѩ дрꙋзѣхъ и поста́ви ѥго воєво́дꙋ и ча́сти началника. И възвратѝсѧ Їѡна́ѳанъ въ Їер҃лимъ съ миромъ и весе́лїемъ. И в лѣто рг҃е, прїиде димѝтрїи сн҃ъ димитрїевъ ѡ҃ крꙋ́тъ в зе́млю ѡ҃ѿъ своѩхъ. И слы́ша алеѯа́ндръ цр҃ь и ѻ҃скорбѝсѧ зѣло, и ѻ҃братѝсѧ въ антїоХїю. И поста́ви димѝтрїи апо҃ллонїа сꙋща́го въ оу҃до́лѣ сꙋ́рїистѣи, и събра́ си́лꙋ ве́лїю и по́иде въ ѧ҃мнїю. И посла́ къ Їѡна́ѳанꙋ а҃рхїере́ю гл҃ющи. ты ѥ҆ди́нъ възноси́шисѧ на́ ны, а҃ѕ же бы́хъ в посмѣ́хъ и въ поноше́нїе тебѣ ра҃, и что́ ради властельствꙋ́еши на́ ны́ми въ гора́хъ. Нн҃ѣ оу҃бо а҃ще надѣ́ешисѧ в силахъ твоѩхъ ѩзыи́ди къ на́мъ на́ поле. і҆ и҆скꙋси́мсѧ (тꙋ между собо́ю)[24], ѩ҆́ко со мно́ю ѥ҆́сть си́ла гра́дная въпроси́ и наоу҃чи́сѧ кто́ ѥ҆смь, и прочїи помага́ющїи намъ, и гл҃ютъ нѣ́сть (-)[25] стопа́нїе ногѝ пр҃е лицемъ на́шимъ, ѩ҆́ко два́ща в бг҃ѣ премени́шасѧ ѡ҃цы твоѝ в зе́млю ѩхъ. И нн҃ѣ не мо́жеши потрѣпѣти ко́нниц҃ и си́лы таковыѧ въ по́ли. и҆дѣ́же нѣ́сть ка́мене ни стѣны́, ни мѣ́ста бѣжа́нїю. Ѩ҆́коже слы́ша Їѡна́ѳ҃ словесѧ апо҃ллонїа подви́жесѧ мы́слїю, і҆ ѩ҆зъбра́ і҆ мужїи, і҆ ѩ҆зыи́де ѡ҃ Їер҃лима, и сни́десѧ с нимъ симѳ҃ бра́тъ ѥго въ по́мощь ѥ҆мꙋ. и поста́виша ѻ҆полче́нїѧ въ ѢѺппїи и заста́ша ѥ҆мꙋ ѡ҃ гра́да. ѩ҆́ко стража апо҃ллонїа въ ѢѺппїи бы́сть и ратова́ ѥго. И оу҃бои́вшесѧ ѡ҃врьзоша ѩ҆же ѡ҃ гра́да и въздержа́ Їѡна́ѳанъ ѢѺппїю. И слы́ша апо҃ллонїи и събра́ ѯ҃ ко́нниц҃ и си́лꙋ ве́лїю, і҆ и҆́де въ азо́тъ ѩ҆́ко пꙋтьствова́ше (-)[26] въскꙋпѣ́ проиде въ по́ле зане и҆мѣ́ѧше мно́жество ко́нниц҃ и надѣ́ашесѧ на нѧ҃. И гна́ [Їѡна́ѳанъ][27] въ сл҃ѣ ѥго во а҃ѕ҃, и съста́виша бра́ни [въ слѣ́дъ ѥго][28] въ ра́ть. И ѻ҆ста́ви апо҃ллонъ, а҃. ко́нниц҃ (съза́ди ѩхъ въ та́инѣ)[29]. И позна́ Їѡна́ѳанъ ѩ҆́ко ѥ҆́сть лаѧ́тели съза́ди ѥго. и ѻ҆бы́идо́ша ѥго ѻ҆по҃чїе и стрелѧ́хꙋ на люди ѡ҃ оу҃тра даже до́ вечера. лю́ди же ста́ша ѩ҆́ко заповѣ́да Їѡна́ѳанъ, и оу҃трꙋди́шасѧ ко́нницы ѩхъ. и ѡ҃лꙋчи́сѧ си́монъ съ вое҃ свои́мъ. и сони́десѧ на ѻ҆полче́нїю. ко́нницы бо оу҃трꙋжени бѧ́хꙋ. и съкрꙋши́шасѧ ѡ҃ него и побѣго́ша и конницы расточи́шасѧ по́ полю. и бѣго́ша въ азо́тъ, и вниго́ша въ видъдагонъ и҆́дола ѩхъ ѩже оу҃целѣ́ти. И пожѫ́ Їѡна́ѳанъ а҃ѕ҃ и гра́ды ѩже бѣхꙋ ѡ҆́крѣстъ ѥго. и взѧ́ корыѥ́сти ѩхъ и ка́пище дагѡ́ново, и въбѣгшихъ въ нѐ пожѫ́ ѻ҆гнемъ. И бы́сть падшихъ мече́мъ съ сожѫ́е́ными ѩ҆́ко ѯ҃ мужїи. И ѡ҃и́де ѡ҃ꙋдꙋ Їѡна́ѳанъ и прїиде въ ас-

записав його між перших друзів, і поставив його воєводою і начальником частці. **66** І Йонатан повернувся до Єрусалиму з миром і веселістю. **67** І в 165-му році прийшов Димитрій, Димитріїв син, з Криту до землі своїх батьків. **68** І цар Александер почув, і дуже засмутився, і повернувся до Антіохії. **69** І Димитрій поставив Аполлонія, що був у Сирійській Долині, і зібрав велику силу, і пішов в Ямнію. І він послав до Йонатана архиєрея, кажучи: **70** Ти одинокий підносишся над нами, я ж став посміховиськом і погордою через тебе. І чому ти володієш над нами в горах? **71** Отже, тепер, якщо ти поклав надію на твої сили, вийди до нас на поле, і там випробуємося між собою, бо зі мною є сила міст. **72** Запитайся і довідайся хто я і інші, що нам помагають, і вони кажуть: Немає як встояти нозі перед нашим лицем, бо двічі до втечі подалися твої батьки в їхній землі. **73** І тепер не можеш стерпіти вершника і такої сили в полі, де немає каменя ані стіни, ані місця для втечі. **74** Як же почув Йонатан слова Аполлонія, зрушився умом, і вибрав 10000 мужів, і вийшов з Єрусалиму. І прийшов до нього Симон, його брат, йому на допомогу. **75** І вони поставили полки при Йоппії, і його замкнули ті, що з міста, бо залога Аполлонія була в Йоппії, і він воював проти неї. **76** І, злякавшись, відкрили ті, що з міста, і Йонатан заволодів Йоппією. **77** І почув Аполлоній, і зібрав 3000 вершників і велику силу, і пішов до Азоту як подорожуючий. Разом перейшов на рівнину, тому що мав множество вершників і на них надіявся. **78** І Йонатан гнався вслід за ним до Азоту, і зробили бій вслід за ним на війні. **79** І Аполлон залишив 1000 вершників позаду них, в укритті. **80** І пізнав Йонатан, що є засідка позаду нього. І його табір оточили і стріляли проти народу з ранку аж до вечора. **81** Народ же стояв, так як заповів Йонатан, і їхні вершники змучилися. **82** І відлучився Симон зі своїми воякаами, і зударився з полком, бо кіннота була змучена. І вони були ним розбиті і втекли. **83** І вершники розсипалася по полю. І ті втекли до Азоту і ввійшли до Витдаґона, їхнього ідола, щоб уціліти. **84** І Йонатан спалив Азот і міста, що були довкруги нього, і взяв їхню здобич, і Даґонову святиню і тих, що до неї втекли, спалив вогнем. **85** І було тих, що впало від меча зі спаленими, якихось 8000 мужів. **86** І Йонатан відійшов звідти і прийшов до Аскалону. І ті, що в місті, вийшли йому назустріч з великою славою. **87** І Йонатан повернувся до

Єрусалиму з тими, що з ним, маючи велику здобич. **88** І сталося, що як цар Александер почув ці слова, він і додав прославляти Йонатана. **89** І він послав йому позолочену зброю, як звичай є давати царським кревним, і дав йому в наслідля Аккарон і всі його околиці.

Глава 11

1 І єгипетський цар зібрав численну силу, як пісок, що є при березі моря, і багато кораблів. І він старався підступно захопити Александрове царство і додати до свого царства. **2** І він вийшов до Сирії з мирними словами. І відкривалися йому ті, що по містах, і зустрічали його, бо був наказ царя Александра вийти йому назустріч, тому що був його тестем. **3** Як же входив до міст Птолемаїди, дав накази силам і сторожі в кожному місті. **4** Як же він наблизилися до Азота, йому показали спалений Даґоновий храм, і Азот, і його знищені околичні міста, і покинуті тіла, і побитих, яких той побив на війні, бо і їх скидали на купи при його дорозі. **5** І вони розповідали цареві, що зробив Йонатан, щоб зробити його зненавидженим. І цар змовчав. **6** І Йонатан зустрів царя в Йоппії зі славою, і поцілували друг друга, і там переночували. **7** І Йонатан пішов з царем аж до ріки, що звалася Елевтера, і повернувся до Єрусалиму. **8** А цар Птоломей запанував прибережними містами, аж до приморської Селевкії, і роздумував погані думки про Александра. **9** І він послав старшин до Димитрія, кажучи: Ходи, складемо між нами завіт. І дам тобі мою дочку, яку має Александер, і будеш царювати у царстві твого батька. **10** Бо я розкаявся, що дав йому мою дочку, адже він намагався мене вбити. **11** І він його зненавидів через те, що він забажав його царство. **12** І він забрав свою дочку і дав її Димитрієві. І відчужився від Александра, і їхня ворожнеча стала явною. **13** І Птолемей ввійшов до Антіохії і поклав на свою голову два вінці – азійський і єгипетський. **14** А цар Александер був в Киликії в тих часах, бо бунтувалися ті, що в тих місцях. **15** І почув Александер, і прийшов проти нього війною. І Птоломей вивів йому назустріч *військо* сильною рукою і його прогнав. **16** І Александер втік до Аравії, щоб там себе схоронити, а цар Птолемей прослакалѡ, і йзыидо́ша ѿ грáда въ стрѣтéнїе емȣ въ слáвѣ велúцѣ. И ѻбратúсѧ Іѻнадáнъ въ Іер-лúмъ съ сущими с нúмъ имущи корыстú мно́ги. И бысть ꙗ́ко оу҃слы́ша алеѯáндръ цр҃ь словесà сїѧ и приложѝ [-][30] прослáвити Іѻнадáна. и послà емȣ ѻрȣжїе позлáщено, ꙗ́ко ѻбы́чаи е҃сть дава́ти сро҃никомъ цр҃евымъ. и дадѐ емȣ аїскаро҃ и всѧ предѣлы его въ ѻдръжáнїе.

Гла, аі.

Цр҃ь егѵ҃петскїи събра сúлȣ мно́гȣ аіки пѣсокъ йже е҃ вънскрáи моря, и корабли мно́ги. І йскаше воздръжáти цр҃тво алеѯáндрово лéстїю, и приложити (-)[1] цр҃твȣ своемȣ. І йзыиде въ сѵ҃рїю словесы мирными и ѻтворахȣсѧ емȣ йже ѿ гра҃, и сотворѣхȣ его ꙗ́ко заповѣдáнїе ѣ҆ алеѯáндра цр҃ѧ йзыити емȣ въ стрѣтéнїе зане бы҃ тесть его. Ꙗ́коже вънхождáше во́ гра҃ птоломаи́ды, повелѣ сúламъ [и][2] стражы во коемъждо градѣ. ꙗ́коже приближúсѧ азо́тȣ показаша емȣ, капище дагóново со҃жено, и азо́тъ и ѻ́кр҃тныѧ грáды его разорены, и телеса повръжена. и побїены́ йже побѝ въ брáни [и][3] сметáше бо ѧ҆ ѣ҆ кȣпы (-)[4] при пȣти его. и повѣдáша цр҃ю ꙗ́же сътвори Іѻнадá҃, вънезавúдѣти его, и оу҃молча цр҃ь. И с҃рѣ Іѻнадáнъ цр҃ѧ въ йѻ́ппе съ славою. и цѣлова́ше др҃ȣ дрȣга, и оу҃споша тмȣ. І и́де Іѻнадáнъ съ цр҃емъ дáже до рѣки йже звáшесѧ ѣлевтера, и ѻбратúсѧ въ Іер҃лúмъ. Цр҃ь же птоломѣи господ҃ствова грáды помо́рскїѧ, дáже до селевкїѧ приморскїѧ, и размышлáше на алеѯáндра совѣты лукáвы. И послà старѣшинъ къ димúтрїю (-)[5] глю҆щи, прїиди сложи҃ мéжду нáми завѣт҃. и дáмъ тебѣ дщéрь мою ю҆́же и́мать алеѯáндръ. и цр҃ьствовáти и́маши въ цр҃твїи ѿц҃а твоего. раскаѧхъ бо сѧ давши емȣ дщéрь мою, ѣ҆зыска бо мѧ оу҃бити. и возненавидѣ его ради похотѣнїѧ цр҃тва его. И (ѿня́тъ)[6] дщéрь свою (и) дáсть ѥ҆ѧ҆ димитрїю. и ѻ́чюждúсѧ ѿ алеѯáндра, и ꙗ́вúсѧ вражда йхъ. И вниде птоломѣи въ ѧ҆нтїохїю (-)[7], и возложи двѣ дїадимѣ на главȣ свою, [ѧ҆сїúскую і҆ е҆гѵ҃петъскую][8]. А҆леѯáндръ же цр҃ь бысть въ кúликїи по временехъ ѻ́нѣхъ, ꙗ́ко ѿмѣтáхȣсѧ йже ѿ мѣстъ ѻ́ныхъ. И слы́ша алеѯáдръ и прїиде нáнь брáнїю. і йзведе птоломѣи въ стрѣтенїе емȣ рȣкою крѣпкою и погони его. и побѣжа алеѯáдръ въ ѧ҆равїю защитити и себе тмȣ. цр҃ь же птоломѣи вънесесѧ. и оу҃секнȣ завѣдїúль ѧ҆равúтинъ главȣ алеѯáдровȣ, и послà птоломїю, и цр҃ь птоломеи оу҃мре въ трéтїи дн҃ь. и сущїи въ твердынѧ҆

погыбоша, ѡ́ йже бѣхѹ въ твердынахъ (-)[9] [-][10]. и́ вънцрисѧ димитрїи лѣта, (рѳ́з)[11]. въ дни́ о́ны собра̀ їѡна́ѳанъ йже ѡ́ їѹде́и, да воюю́ кра́и йже въ їер҃ли́мѣ. и́ сътвори (-)[12] михѧ́ны мно́ги, і́ йдо́ша нѣцыи ненавидѧщи на́зы́ка и́̑, мѹжи безако́нницы къ цр҃ю (димитрїю)· и́ вънзвѣстиша є̂мѹ на́ко їѡна́ѳа́ о́бъстоя́ше кра́и, и́ слы́шавъ ра́̑гнѣвасѧ· ѩ́коже слы́ша скоро (-)[13] прїи́де въ пто́ломаи́дѹ, и́ написа̀ къ їѡна́ѳа́нѹ да не о́бъстои́тъ, но срѣсти є̂го є̂мѹ на бесѣдованїе въ пто́ломаи́дѹ тщаи́̑но· ѩ́коже слы́ша їѡна́ѳа́нъ повелѣ о́бъстоа́ти, і̂ и́збра̀ ѡ́ старецъ їи́̑левъ і̂ и́̑ере́и, и да́стьсѧ въ бѣдѹ и́ вза̀ зла́то и́ сребро̀ (-)[14] і̂ и́ны да́ры мно́ги· і̂ йде къ цр҃ю въ пто́ломаи́дѹ, и́ о́брѣте бл҃гть пр҃е̂ нимъ. и́ о́клеветахѹ є̂го нѣцыи безако́нніи ѡ́ на́зы́ка (є̂го)· и́ сътвори є̂мѹ цр҃ь, на́ко сътвори́ша є̂мѹ йже преже є̂го бы́ша и́ вънзвыси є̂го пр҃е̂ [вс҃ѣми дрѹги свои́ми][15], и́ поста́ви є̂го нача́лника сщ҃е́нствѹ, и́ є̂ли́коже и́̑на и́мѣ преже че́стна, и́ сътвори є̂го въ пр҃ьвы́̑ дрѹзѣ быти· и́ молѝ їѡна́ѳа́нъ цр҃а сътворити їѹде́ю безъда́нѹ и́ тритопа́рхїи и́ самарїю. и́ о́бещѧ емѹ, т҃, тала́нтъ, и́ годѣ бысть цр҃ю и́ написа̀ їѡна́ѳа́нѹ е̂пистолїа о́ вс҃ѣхъ сі́̑ и́мѣю́ще о́бразъ си́цевъ· цр҃ь димитрїи [бра́тѹ їѡна́ѳа́нѹ][16] радова́тисѧ, и́ на́зы́кѹ їѹде́искѹ. вънписа́нїе же е̂пистолїи ю́̑же писа́хомъ ластенѹ сро̑нникѹ на́шемѹ о́ васъ, писа́хо́м и́ к ва́мъ да вѣсте· цр҃ь димитрїи ластенѹ ѡ́̑цѹ радова́тисѧ, (и́) на́зы́кѹ їѹде́искѹ дрѹгомъ на́шимъ, и́ съхрана́ѧщимъ на́̑же к намъ пра́в҃на сѹди́хомъ бл҃го сътвори́ти (и́̑), ради (-)[17] бл҃горазмїа на́̑же къ на́мъ. поставихомъ бо и́мъ предѣлы їѹде́искїѧ и́ тремъ гра́домъ, (ли́дѣ, и́ рамадемѹ, и́ а̂деремѹ)[18], йже приложишасѧ їѹде́и ѡ́ самарїѧ. и́ вс҃ѧ послѹшествѹющаѧ и́мъ, вс҃ѣмъ жрѹщи́м въ їер҃ли́мѣ. вънсто цр҃ьскихъ и́̑же прїемла́ше цр҃ь ѡ́ ни́̑ пр҃ьвѣе в коеѫ̀ лѣто ѡ́ житъ земла̀, и́ ѡ́ о́вощь дре́вныхъ, і̂ и́на на́̑же прилѣжа́ше намъ [-][19] десатины и́ да́ни (-)[20], и́ соли точила, и́ прилѣжа́щи́̑ (-)[21] на вѣнцевъ, вс҃ѧ о́ста́вла́емъ и́мъ. и́ ничто́же и́̑ оу҆ими́ѣсѧ сихъ ѡ́ ни́̑нѣ (-)[22] на вѣчное вре́ма· ни́̑нѣ оу҆бо прилежи́те (сихъ сътворити)[23] вънписа́нїе. и́ да дастьсѧ їѡна́ѳа́нѹ, и́ да положитсѧ въ горѣ сто҃и (и) въ мѣстѣ честнѣ· и́ ви́дѣ димитрїи цр҃ь на́ко оу҆тѣшисѧ земла̀ пр҃е̂ нимъ, и́ ничто̀ емѹ проти́вѝсѧ и́ ѡ́пусти вс҃ѧ во́ѧ своя̀ когоѫ̀ в мѣсто свое. о́баче же тѹждѝ си́лъ йже призва̀ ѡ́ о́стро-

вився. **17** І Завдіїл, аравит, відрубав Александрові голову і послав Птоломеєві. **18** І цар Птоломей помер на третій день. І ті, що були в твердинях, згинули від тих, що були в твердинях. **19** І 177-го року зацарював Димитрій. **20** В тих днях Йонатан зібрав тих, що з юдей, щоб воювали проти твердині, що в Єрусалимі, і зробив численні машини. **21** І пішли деякі, що ненавиділи їхній народ, беззаконні мужі, до царя Димитрія, і сповістили йому, що Йонатан обложив твердиню. **22** І він, почувши, розлютився. Як же він почув, зразу пішов до Птолемаїди і написав до Йонатана, щоб той не чинив облоги, але щоб з поспіхом зустрівся з ним на обговорення в Птолемаїді. **23** Як же Йонатан почув, наказав облягати. І вибрав ізраїльських старців і священиків, і дав себе в біду. **24** І він взяв золото і срібло, і інші численні дари і пішов до царя до Птолемаїди. І знайшов ласку перед ним. **25** І наговорювали на нього деякі беззаконні, що з його народу. **26** І цар зробив йому так, як зробили йому ті, що були перед ним. І підніс його перед всіма своїми друзями, **27** і поставив його начальником священства, і *віддав* всю іншу пошану, яку мав передше. І зробив його одним з перших друзів. **28** І Йонатан попросив царя зробити звільненою з податку Юдею і три посілості, і Самарію, і обіцяв йому 300 талантів. **29** І миле було цареві, і він написав Йонатанові послання про все це, що мало такий вид: **30** Цар Димитрій братові Йонатанові і юдейському народові – радіти! **31** Відпис листа, який ми про вас написали Ластенові, нашому кревному, написали ми і до вас, щоб ви знали. **32** Цар Димитрій батькові Ластенові – радіти! **33** І юдейському народові, нашим друзям, і тим, що бережуть те, що відносно нас справедливе, ми судили добро їм зробити задля зичливості, що до нас. **34** Адже ми за ними затвердили юдейські околиці і три міста: Лиду, і Раматему, і Атерему, які додані Юдеї від Самарії, і всі їм підвладні, всім, що приносять жертву в Єрусалимі. Замість царського, що цар раніше брав від них кожного року з жита землі і з овочів дерев, **35** і інше, що нам належиться з десятин, і податків, і солі, *і* точила, і що належаться за вінці – все ми їм відпускаємо. **36** І їм нічого з цих не відніметься відтепер, на вічний час. **37** Отже, тепер постарайтеся виконати цей відпис. І хай буде дано Йонатанові. І хай буде поставлений в святій горі і на шляхетному місці. **38** І цар Димитрій побачив, що земля втихо-

мирилася перед ним і що ніщо йому не противиться, і він відпустив всіх своїх вояків, кожного до свого місця, за винятком чужих сил, яких прикликав з островів народів. І проти нього ворогували всі сили, що від його батьків. **39** Трифон же був першим при Александрі і побачив, що всі сили бурмочуть проти Димитрія, і пішов до Симакуя аравитського, який вигодував Антіоха, дитину Александра. **40** І він настоював на нього, щоб дав йому його, щоб той царював замість його батька. І він сповістив йому те, що зробив Димитрій, і ворожнечу, якою ворогують його сили. І залишився там багато днів. **41** І Йонатан послав до царя Димитрія, щоб він викинув тих, що в твердині в Єрусалимі і що в твердинах, бо вони воювали проти Ізраїля. **42** І Димитрій послав до Йонатана, кажучи: Не лише зроблю це тобі і твоєму народові, але і славою прославлю тебе і твій народ, коли настане догідний час. **43** Тепер, отже, правильно вчиниш, коли мені пошлеш мужів, що воюватимуть зі мною, бо всі мої вояки відступили. **44** І Йонатан послав йому 3000 мужів сильних кріпостю до Антіохії. І вони прийшли до царя, і цар зрадів їхнім приходом. **45** І зібралися ті, що в місті, на середину міста – 120 тисяч чоловік, і змовилися вбити царя. **46** І цар втік до двору, і ті, що були в місті, захопили міські дороги і почали битися. **47** І цар покликав юдеїв на поміч. І всі зібралися до нього разом, і всі розсипалися по місті. І вбили в тому дні 100000 чоловік. **48** І вони спалили місто і взяли велику здобич в тому дні. І спасли царя. **49** І побачили ті, що були в місті, що юдеї заволоділи містом, і зробили нараду. І послабли своїми умами, і закричали до царя з благанням, кажучи: **50** Дай нам правиці! І хай юдеї перестануть воювати проти нас і *проти* міста! **51** І вони кинули свою зброю і зробили мир. І юдеї прославилися перед царем і перед всіма, що його в царстві, і повернулися до Єрусалиму, маючи велику здобич. **52** І цар Димитрій сів на престолі свого царства, і земля заспокоїлася перед ним. **53** І він збрехав в усьому, що сказав, і відчужився від Йонатана, і не віддав йому за добродійства, які той йому дав. І дуже його образив. **54** Після цього ж повернувся Трифон і з ним Антіох, мала дитина. І він зробив його царем і поставив *йому* діадему. **55** І до нього зібралися всі вояки, яких розсіяв Димитрій, і воювали проти нього. І той втік і відвернувся. **56** І Трифон взяв звірів і заволодів Антіохією. **57** І Антіох-молодший написав Йонатанові,

вовъ нáзѣ, и вражовахѹ емѹ вси силы нáже ѡ ѻцъ [его][24]. Трифóнъ же бѣ ѡ алеѯáндра перваго. и вúдѣ нáко вся силы рóпщѹтъ на димúтрїа, і йде къ (симакѹю)[25] аравúтину йже вѣскорми антїóха дѣтище алеѯáндрово, и прилежáше емѹ нáко да дáсть емѹ є, да вѣцрúтъ в мѣсто ѡц҃а его. и вѣзвѣсти емѹ елúка сѣтвори димúтрїи, и враждѹ юже враждѹютъ сúлы его, и пребысть тѹ дни мнóги. и посла йонадáнъ къ димúтрїю цр҃ю да йжденéтъ йже ѡ краю вѣ їер҃лимѣ, і йже вѣ твердынáхъ, бѣхѹ бо воюющи йл҃а. и посла димúтрїи къ їонадáну рекѹщи. не тóкмо сїа сѣтворю тúи и нáзúкѹ твоемѹ, но (и) слáвою прославлю тя и нáзúкъ твои áще бл҃говремéнїе получю. Нынѣ бо прáво сѣтвóриши áще послéши ми мѹжїи споборáющй нáко ѡстѹпúша вся вои мои. и посла (емѹ) йонадáнъ, г҃, мѹжїи сúнѣ крѣпостїю (-)[26], вѣ антїохїю, и прїидóша къ цр҃ю. и вѣзвеселúся цр҃ь ѻ пришéствїи йхъ. и сѣбрáшася йже ѡ грáда вѣ ср҃е грáда. р҃ик тысящъ мѹжїи, и совѣщáхѹ ѹбúти цр҃я, и бѣжа цр҃ь вѣ двóръ. и ѻбѣлáша йже бѣхѹ ѡ грáда пѹти грáскїя, и начáша бúтися. И призва цр҃ь їѹдеóѵ на пóмощь и сѣбрáшася (вси вкупѣ к немѹ)[27], и расточúшася вси вѣ градѣ и ѹбúша (-)[28] в тóи днь, к҃р҃, (мѹжїи). и сѣжгóша грáдъ и взáша корысти мнóги вѣ ѳ҃ днь, і йзбáвиша цр҃я. И вúдѣша йже бáхѹ ѡ грáда, нáко вѣздержáша їѹдеи грáдъ (и)[29] совѣ і йзнемогóша мыслїю йхъ, и вѣзѣпúша къ цр҃ю сѣ молéнїемъ рекѹщи. даждь намъ десницѹ и да престáнѹтъ їѹдéи ратовáти насъ и грáдъ, и ѡврѣгóша ѻрѹжїя (своя) и сѣтворúша мúръ. и прослáвишася їѹдеи пр҃е цр҃емъ и пр҃е всѣми йже вѣ цр҃твїи его. И вѣзвратúшася вѣ їер҃лúм҃ имѣющи корысти мнóги. и сѣдé димúтрїи цр҃ь на прѣстлѣ цр҃тва своего, и ѹпокоúся земля пр҃е нúм҃. и солга вся елúка рече, и ѻтѹждúся їонадану и не вѣзда емѹ по бл҃готворéнїяхъ йхже вѣздасть емѹ, и ѻскорби его зѣло. По сихъ же ѻбратúся трифóнъ и антїóхъ с нúмъ ѻтрóчищъ юнын, и вѣцр҃и его и вѣзложи дїадúмѹ. и сѣбрашася к немѹ вси вои йхже расточи димúтрїи. и ратова противѹ его и побѣже і йзмѣнúся. и взя трифóнъ звѣри, и вѣздрѣжа антїóхїю. и писа антїо҃х юнын йонадáну рекѹщи. Поставлю тебе сщенствѹ, и поставлю тебе над четырúми предѣлы и бѹдеши вѣ дрѹзѣхъ цр҃ьскихъ. и посла емѹ сѣсѹды злáты (вѣ)[30] служéнїе. и да емѹ

власть пити въ златѣ, и быти ѧ перфирѣ, і имѣти оружїа съ златомъ· и симона брата его поставѝ воєводою ѿ страны тѵ́ра, даже до предѣлъ єгѵ̀пта· і ѩзыинде іѡнадан҃ъ и прохождаше обо́ну страну рѣки и въ градѣхъ· и събрашасѧ к немѵ всѧ сѝлы асѵ̀рыскїа въ помощь· и прїиде въ аскалѡнъ, и срѣтѐша его (чѣстно ѿ града)[31]· і идѐ ѿтѵ́дѵ въ га́зу, и заключи́шасѧ иже въ га́зѣ, и объстоа ѕ҃. и пожже ѻ҃кр҃тнаѧ града (-)[32] огнемъ и плѣни а҃· и молѝша (іѡнадана иже ѿ газы)[33] и дасть имъ десни́цу. и прїѧ́тъ сы́ начáлникъ ихъ в залѻ́зѣ, и посла̀ ихъ і҃ерли́м҃ и проиде страну даже до дамаска· и слы́ша іѡнадан҃ъ на́ко сѵ́ть начáлницы димитрїевы ѧ кадисе на́же въ галилеи́ съ силою мно́гою· хотя́щи ѩзринѵ́ти его ѿ [страны]ı[34], и срѣте ѕ҃. бра́та же своего си́мона ѡ҃ста́ви въ странѣ, и прїиде си́монъ къ ведсѵ́рѵ, и побороша его дни́ мно́ги, и заключѝ [его][35] і ѩспроси́ша ѹ҆ него десни́цу прїѧ́ти, и дадѐ имъ. і ѩзгна̀ ихъ ѿтѵ́дѵ и взя̀ градъ, и поставѝ в немъ стражи· (-)[36] іѡнадáн҃ и вои его прїидо́ша къ водѣ (ѥнисáрѣ)[37] и ѹ҆ра́нше ѹ҆́тро въ по́ли [насорѣ][38]. и се ѡ҃полче́нїе ѩноплеменны҃ (и) срѣтѐ ѕ҃ въ по́ли, и поста́виша (нань лаѧтельство)[39] въ горáхъ, сїи же срѣтоша ѿ сѵпротивѵ. лаѧ́теле же въста́ш҃ ѿ мѣстъ свои́х и состáвиша ра́ть· и побѣго́ша иже съ іѡнадáномъ всѝ [и][40] ни ѥ́динъ ѡ҃ста́ся ѿ нихъ, токмо мáттадїа сн҃ъ [авессолома][41], і ѩѹ́да сн҃ъ халфы началника во́емъ· и растерза іѡнада́ ри́зы своѧ, и наложѝ землю на главѹ́ свою, и помолúся. и ѡ҃братúся к нимъ въ бра́нь и възвратѝ ѕ҃ на бѣгъ (-)[42], и ви́дѣша бѣжа́ща (і) иже ѿ него, и ѡ҃братúшасѧ к немѵ и гна́ша с нимъ даже до кадúса [-][43] ѡ҃полче́нїѧ ѕ҃, и прїидо́ша тѹ́. и падо́ша ѿ ѩноплеме́нникъ в дн҃ь то́и г҃, мужїи· и ѡ҃братúся іѡнадáн҃ въ і҃ерли́мъ·

Гл҃а, вı·

И ви́дѣ іѡнадан҃ъ на́ко врема ѥ́мѹ съпоспѣшествѹ́етъ, і ѩзбра̀ мѹ́жи и посла̀ (ѩхъ) в ри́мъ съста́вити и ѡ҃бнови́ти с ни́ми дружбѹ, и къ спартїанóмъ, и къ ѩны́мъ мѣстѡ҃ посла̀ ѥпистолїи, по семѹ ѡ҃бразу· і ѩдо́ша в р҃и҃, и внидо́ша въ совѣ́тный до́мъ и реко́ша· іонадáнъ а҆рхиере́и и лю́ди іѹ҆де́йскїа посла́ша на҃ ѡ҃бнови́ти дружбѹ [-][1] и съпобóре́нїе по пре́жнемѹ. и да́ша ѥпис-

кажучи: Ставлю тебе на священство і назначаю тебе над чотирма посілостями. І будеш між царськими друзями. **58** І він послав йому золотий посуд на службу і дав йому владу пити з золота, і бути в багряниці, і мати зброю з золотом. **59** І Симона, його брата, поставив воєводою від сторони Тиру аж до границь Єгипту. **60** І вийшов Йонатан і проходив по другому боці ріки і через міста, і до нього зібралися всі асирійські сили на поміч. І він прийшов до Аскалона, і його зустріли славно з міста. **61** І він відійшов звідти до Ґази. І замкнулися ті, що в Ґазі, і він її обложив. І він спалив довколішні міста вогнем і пограбував їх. **62** І прохали Йонатана ті, що з Ґази. І він дав їм правицю, і забрав синів їхніх начальників як заложників, і відіслав їх до Єрусалиму. І пройшов країну аж до Дамаску. **63** І Йонатан почув, що начальники Димитрія є в Кидисі, що в Галилеї, з великою силою, що вони бажають його викинути з країни, **64** і зустрів їх. А свого брата Симона він залишив в країні. **65** І прибув Симон до Ветсури, і воював проти неї багато днів, і замкнув її. **66** І ті випросили у нього прийняти правицю. І він їм дав, і вигнав їх звідти, і забрав місто, і поставив в ньому охорону. **67** Йонатан і його вояки прийшли до води Енисар. І коли вони встали вранці в полі Насор, **68** і ось табір чужинців. І він їх зустрів в полі, і вони поклали проти нього засідку в горах, а вони зустріли з протилежної сторони. **69** Засідка ж піднялася зі своїх місць, і вчинили бій. **70** І втекли всі ті, що з Йонатаном, і ні один не залишився з них, тільки Маттатія, син Авесолома, і Юда, син Халфи, – начальники вояків. **71** І Йонатан роздер свою одіж, і поклав землю на свою голову, і помолився. **72** І він повернувся до них з боєм і повернув їх на втечу. **73** І побачили ті, що втекли і що були від нього. І вони повернулися до нього і гналися з ним аж до Кадиса, до їхнього табору. І прийшли туди. **74** І в тому дні впало 3000 чоловік з чужинців. І Йонатан повернувся до Єрусалиму.

Глава 12

1 І Йонатан побачив, що час йому сприяє, і вибрав мужів, і послав їх до Риму поставити і відновити з ними дружбу. **2** І послав послання до спартіанів і до інших місць за цим образом. **3** І вони пішли до Риму. І ввійшли до дому нарад, і сказали: Йонатан, священик, і юдейський народ послали нас відновити дружбу і союз згідно з попереднім. **4** І вони дали письма їм і тим, що на місці, щоб їх з миром про-

вели до юдиної землі. **5** І це є зразок писем, які написав Йонатан до спартіятів. **6** Йонатан, архиєрей, і старці народу, і священики, і позосталий юдейський народ спартіятам, братам, – радіти! **7** Тому що раніше були послані письма до архиєрея Оніяна від Дарія, що царював в вас, бо ви є наші брати, так як і вказує письмо. **8** Онія прийняв славного посланого чоловіка і взяв письма, в яких же говорилося про союз і дружбу. **9** Ми, отже, не потребуючи потіху цих, маючи святі книги, що в наших руках, **10** старалися послати до вас, щоб відновити братерство і дружбу, щоб не відчужитися від вас. Бо багато часу минуло відколи ви до нас послали. **11** Отже, ми кожного часу безперервно в днях великих празників та інших відповідних днях згадуємо вас у жертвах, які приносимо, і у молитвах, як належиться і годиться згадувати братів. **12** Радіємо ж вашою славою. **13** Нас же оточили численні журби і численні війни, і проти нас воювали царі, які довкруги нас. **14** І, отже, ми не бажали докучати вам, і іншим союзникам, і нашим друзям у цих війнах. **15** Адже ми маємо з неба поміч, що нам помагає, і ми спаслися від наших ворогів, і наші вороги були впокорені. **16** І ми, отже, вибрали новомісяці Антіохового сина і Антипатра Яссона, і ми послали до римлян, щоб відновити з ними дружбу і попередній союз. **17** І заповіли ми їм, отже, піти до вас і вас поздоровити, і дати вам від нас листи про відновлення нашого братерства. **18** І тепер добре зробите, коли нам на це відповісьте. **19** І це відпис письма, які послав Онія. **20** Цар спартихтів Онія, Йонатанові, великому священикові, – радіти! **21** Знайдено в писанні про спартіятів і юдеїв, що вони є братами і що є з Авраамового роду. **22** І тепер, відколи ми це довідалися, добре робите, коли пишите нам про мир ваш. **23** І ми вам написали, що ваша скотина і ваше майно є наше, також і наше є ваше. І ми, отже, послали, щоб сповістили вам і це. **24** І почув Йонатан, що повернулися начальники Димитрія з численними вояками, більше ніж раніше, щоб воювати проти нього. **25** І він піднявся з Єрусалиму і зустрів їх в країні Аматит, бо не дав їм часу, щоб ввійшли до його країни. **26** І він послав розвідників до їхнього табору. І ті повернулися і сповістили йому, що так приготовлюються на них напасти вночі. **27** Як же зайшло сонце, Йонатан запо-

толїѧ имъ і иже по мѣстѣ да извѣдутъ ихъ в землю іоудину съ миромъ. и се естъ образъ епистолїѧмъ ихъже писа іонаданъ, къ спартїатомъ· іонаданъ архїереи, и старцы людїи и жерцы, и прочїи люди іудейскїѧ спартїатомъ братїи радоватисѧ понеже преже послани бѣхў епистолїѧ къ онїанў архїерею, ѡ [дарїѧ][2] чр҃твовавшаго въ васъ, наіко естѣ братїѧ наша, наіко (и) писанїе содрѣжитъ. [-][3] вѣспрїѧ онїѧ мужа посланаго (славна)[4], и прїатъ епистолїа в них же завѣщано о съпоборенїю и дружбѣ. [мы оубо][5] не требующе о сихъ сущихъ оутѣшенїе имуще (стыихъ книгъ)[6] в рукахъ нашихъ. поискушахомсѧ послати к вамъ, (обновити братьство и дружбу)[7]. еже не ѡчюждитисѧ васъ. многа бо времена проидоша ѡнелѣже посласте к намъ· щы оубо въ всѣко врема непрестанно въ дни великихъ праздникъ и прочихъ подобающихъ днѣ въспоминаемъ васъ (въ жрѣтвахъ иже приносимъ)[8], и въ обѣтехъ наіко подоба естъ, и лѣпо въспоминати братїю· веселимсѧ оубо о славе вашеи. насъ же обыдоша многи скорби и (многи брани)[9], и ратоваша на ны ихже ократъ насъ. [и][10] не хотѣхо оубо стужити вамъ и прочїимъ съпоборникомъ и другомъ нашимъ, въ бранехъ сихъ· имѣемъ бо ѡ небесе помощь помагающу намъ, і избавихомсѧ ѡ враговъ нашихъ и смирисѧ врази наши. (і) избрахомъ оубо новомѣсѧчїѧ антїохова (сна) и антипатра іассона· и послахо к римлѧномъ обновити с ними дружбу и съпоборенїе прежнее· [и][11] заповѣдахомъ оубо имъ (-)[12] (поити къ вамъ)[13], и поздравити ва и дати вамъ ѡ насъ послания о обновленїи (-)[14] братьства нашего· и нынѣ добро сътворите ѡвѣщавающе намъ къ симъ. и се вѣсписанїе послании иже посла онїѧ· (-)[15] цр҃ь спартихто онїа, (іонадану) сщенникў великомў радоватисѧ, обрѣтесѧ въ писанїихъ о спартїато і іудео наіко сутъ братїа, и наіко сутъ ѡ рода авраамля· и нынѣ ѡнележе сїа познахо добро творите пишуще на о мирѣ вашемъ. и мы вѣсписахомъ ва скоты ваша и одрѣжанїѧ ваша наша сутъ, такоже и наша ваша есть· (и) послахомъ оубо наіко да вѣзвѣстѧ вамъ (и)[16] сїѧ· и слыша іонадану наіко обратишасѧ началницы димитрїевы съ войо многими, паче прьвѣе братисѧ нань. і изыиде ѡ іерлима, и срѣте ихъ во амадите странѣ· не бо даде имъ врема да внидутъ въ страну его· и посла съзирателѧ въ ополченїе [его][17] и обратишасѧ и возвѣстиша ему наіко сице съчинаютсѧ· напасти на на

но́щїю· Ꙗ҆́коже за́иде слн҃це, заповѣ́да Ї҆ѻна́ѳанъ свои́мъ бдѣ́ти, и҆ бы́ти съ ѻ҆р҃ужїа́ми [и҆][18] готовисяҳ въ бра́нь вс҃ю но́щь, и҆ поста́ви стра́жы по ѻ҆́кр҃тъ ѻ҆полчєнїа́· И҆ слы́шаша сѵпоста́ти ꙗ҆́ко гото́въ є҆́сть Ї҆ѻна́ѳанъ (съ)[19] свои́ми на́ брань. и҆ ѹ҆боа́шася и҆ ѹ҆жасо́шася с҃рц҃е́ свое́ и҆ зажго́ша ѻ҆́гнемъ ѻ҆полчєнїа́ своа̀· Ї҆ѻна́ѳанъ же і҆ и҆́же с ни́мъ бѣ́ша, непозна́ша да́же до ѹ҆́тра. ви́дахѹ же свѣтѣнїа́ гора́щїаҳ, и҆ погна̀ Ї҆ѻна́ѳа́ въ сл҃ѣ и҆́хъ и҆ не ꙗ҆́ть и҆́хъ, проі҆до́ш҃ бо (є҆ле́ѳтерѹ)[20] рѣкѹ, и҆ ѻ҆брати́ся Ї҆ѻна́ѳа́ къ а҆рав҃о́ и҆́же нарица́хуся [завде́и][21], и҆ порази́ и҆́ и҆ взѧ̀ кори́сти и҆́хъ· И҆ (ш҃и́де и҆)[22] прїи́де во дама́скъ, и҆ прохожа́ше всю́ страну́ (т҃ѵ)· (-)[23] Си́мѡ҃ (же) и҆зы́де и҆ прїи́де даже до а҆скола́на, и҆ бли́нн҃ твердыни́, и҆ ѹ҆клони́ся во и҆́ѻпїю и҆ взѧ́ ю҃· Слы́ша бо ꙗ҆́ко совѣщашася твердыню преда́ти странѣ̀ димитрїєвѣ· и҆ поста́ви т҃ѵ стражы, да стрег҃ѹ́т є҆го. и҆ ѻ҆братися Ї҆ѻна́ѳа́ и҆ събра старца́ лю҃дскїа. и҆ совѣщася́ с ни́ми созида́ти твердыню въ і҆ѹ́дєи, и҆ созида́ти стѣ́ны въ і҆ер҃ли́мѣ и҆ въздвиѕѹ́ти высоту́ ве́лїю межѹ́ (кра́я гра́да)[24]. (и҆) во є҆́же ш҃лѹчити ѧ҆̀ ѿ града да бѹдетъ сїа́ є҆ди́на, ꙗ҆́ко да ни кѹпѹ́ютъ ниже продаю́тъ. и҆ собра́шася созда́ти гра́҃. (-)[25] падѐ (во) стѣна (точна) и҆́же ѿ востока, и҆ ѹ҆гото́ва нарѣцае́мое хафенада· И҆ си́монъ созда̀ (а҆дїа́ду)[26] въ сефеле́ и҆ ѹ҆тверди [-][27] враты и҆ забо́рами· И҆ возыска́ трифонъ ц҃р҃твова́ти а҆зїе́ю, и҆ воспрїѧ́ти дїади́му. и҆ простре́ти ру́кѹ на а҆нтїо́ха ц҃р҃а. и҆ ѹ҆боа́ся да не когда̀ не ѻ҆ста́витъ є҆го Ї҆ѻна́ѳа́нъ, и҆ побо́ретъ противѹ є҆го, и҆ взыска́ пр҃ьвѣе ꙗ҆́ти [Ї҆ѻна́ѳа́на][28] [и҆][29] ѹ҆би́ти [є҆го][30]. и҆ (воста и҆)[31] прїи́де въ ведса҃́, і҆ и҆зы́иде Ї҆ѻна́ѳа́ въ стрѣтенїе є҆мѹ́, съ ѧ҃м, мѹжїи и҆збранны́хъ на ѻ҆полчєнїе, и҆ прїи́де въ ведса́нъ· И҆ ви́дѣ трифонъ ꙗ҆́ко прїи́де [Ї҆ѻна́ѳа́нъ][32] со воѝ мно́гими. и҆ простре́ти (на́нь ру́кѝ)[33] ѹ҆боа́ся, и҆ воспрїѧ́тъ є҆го честно, и҆ поста́ви є҆го въ всѣ́ми дрѹги свои́ми и҆ да́сть є҆мѹ́ да́ры, и҆ заповѣ́да (всѣ́мъ)[34] во́емъ свои́мъ послѹша́ти є҆го ꙗ҆́ко себе́· И҆ рече Ї҆ѻна́ѳа́нѹ, воскую ѹ҆тр҃ѹдни́ вс҃а лю́ди (-)[35] бра́ни не настоа́щи намъ· И҆ нн҃ѣ ш҃пѹсти и҆́хъ в домы и҆́хъ. и҆збери же себѣ мѹжїи ма́ло и҆́же бѹдѹтъ с тобо́ю и҆ прїи́ди со мно́ю въ птоломаи́ду, и҆ преда́҃ тебѣ ю҃, и҆ про́чая твердыни́ и҆ си́лы (-)[36] и҆ всѣ́хъ и҆́же на потребы. и҆ ѻ҆бра́щся ш҃и́ду· Сего́ бо ради прїидохъ и҆ (вѣ́рова)[37] є҆мѹ́. (и҆) съ҆твори ꙗ҆́коже р҃е́ и҆ ш҃пѹсти си́лы, і҆ и҆до́ша въ землю і҆ѹ́дину. ѻ҆ста́ви же съ собо́ю, ѧ҃г҃, мѹжеи. и҆́хже, ѧ҃в҃, ѻ҆ста́ви въ галилеѝ. тысѧща же и҆зыидоша с ни́мъ·

вів своїм чувати, і бути зі зброєю, і бути готовими до битви усю ніч, і поставив сторож довкруги табору. **28** І вороги почули, що Йонатан є готовий зі своїми до бою, і перелякалися, і жахнулися своїм серцем, і запалили вогні у своєму таборі. **29** Йонатан же і ті, що були з ним, не дізналися аж до ранку, бо бачили світила, що горіли. **30** І погнався Йонатан вслід за ними і їх не захопив, бо вони перейшли ріку Елеттеру. **31** І повернувся Йонатан до аравів, що звалися завдеями, і побив їх, і взяв їхню здобич. **32** І він відійшов і прийшов до Дамаску. І проходив усю ту країну. **33** Симон же вийшов і прийшов аж до Аскалона і до ближніх твердинь, і відхилився до Йоппії, і її забрав. **34** Бо почув, що змовилися передати твердиню Димитрієвій стороні, і поставив там залогу, щоб її стерегли. **35** І Йонатан повернувся і зібрав старців народу. І зробив з ними нараду, щоб будувати твердиню в Юдеї **36** і будувати стіни Єрусалиму, і дуже підняти висоту між твердинею *і* містом. І щоб відлучити її від міста, щоб вона була самою, щоб ані не купували, ані не продавали. **37** І вони зібралися будувати місто, бо впала стіна, що при потоці зі сходу. І він приготував те, що звалося Хафената. **38** І Симон збудував Адіаду в Сефелі і закріпив брами і засуви. **39** І Трифон намагався зацарювати Азією, і взяти діадему, і простягнути руку проти царя Антіоха. **40** І він боявся, щоб часом його не покинув Йонатан і не воював проти нього, і перше намагався схопити Йонатана і його убити. І він піднявся і прийшов до Ветсан. **41** І Йонатан вийшов йому назустріч з 40000 чоловік вибраних до бою і прийшов до Ветсан. **42** І Трифон побачив, що Йонатан є з численними вояками, і побоявся простягнути на нього руки. **43** І прийняв його славно, і поставив його з усіма своїми друзями, і дав йому дари, і заповів всім своїм воякам слухатися його, як себе. **44** І він сказав Йонатанові: Навіщо ти потрудив ввесь народ, як війна на нас не налягає? **45** І тепер відпусти їх до їхніх домів, вибери ж собі кілька мужів, які будуть з тобою, і ходи зі мною до Птолемаїди. І я тобі передам її та позосталі твердині і сили, і все, що на потребу, і, повернувшись, відійду, бо задля цього я прийшов. **46** І той йому повірив. І він зробив, так як сказав, і відпустив сили, і вони пішли до землі юдиної. **47** Він же залишив з собою 3000 мужів, з яких

2000 залишив у Галилеї. Тисяча ж вийшла з ним. **48** Коли ж Йонатан ввійшов до Птолемаїди, в Птолемаїді замкнули міські брами і схопили його та всіх, що ввійшли з ним. І вбили їх мечем. **49** І Трифон послав вояків і вершників до Галилеї і до великого поля, щоб вигубити всіх Йонатанових друзів. **50** Ті довідалися, що Йонатан є схопленим і вбитим, також всі, що з ним, і підбадьорили самі себе, і пішли готові до бою. **51** І побачили ті, що гналися, що це за їхню душу, **52** і повернулися, і всі прийшли з миром до юдиної землі. І оплакували Йонатана і тих, що з ним, і дуже налякалися. І ввесь Ізраїль ридав великим плачем. **53** І всі народи, що довкруги них, намагалися їх вигубити, бо сказали: Не мають володаря і помічника! Отже, тепер воюватимемо проти них і вигубимо з людей пам'ять про них.

Глава 13

1 І Симон почув, що Трифон зібрав велику силу, щоб прийти до юдиної землі і її знищити. **2** І він побачив, що народ є в страсі і тремтінні, і пішов до Єрусалиму, і зібрав народ. **3** І підбадьорив їх, і сказав: Ви знаєте скільки я, і мої брати, і дім мого батька зробили за закони і за святих, війни і скрути, які ми побачили. **4** Через це згинули всі мої брати за Ізраїль, і я один залишився. **5** І тепер хай не буде, щоб я пощадив мою душу в усьому часі скорботи, бо я не є кращий за моїх братів. **6** Лиш помщуся за мій народ, і за святих, і за наших жінок і дітей. Бо всі народи зібралися, щоб вигубити нас, через ворожнечу. **7** І народ разом запалав духом, як слухав ці слова, **8** і відповів великим голосом, кажучи: Ти є нашим вождем замість Юди *і* Йонатана, твого брата! **9** Воюй нашою війною! І зробимо все, що лиш нам скажеш. **10** І він зібрав всіх мужів-вояків і поспішився завершити всі єрусалимські стіни, і скріпив його довкруги. **11** І він послав Йонатана, Авесаломового сина, і з ним достатню силу до Йоппії. І той вигнав тих, що в ній були, і там залишився. **12** І підвівся Трифон з Птолемаїди з великою силою, щоб прийти до юдиної землі, і Йонатан з ним у в'язниці. **13** Симон же отаборився в Адидусі на лиці поля. **14** І коли Трифон довідався, що піднявся Симон замість свого брата Йонатана і що він має зустріти *його* війною, послав до нього послів, кажучи: **15** Ми його держимо через срібло, яке винен твій брат Йонатан цареві, яке той потребував. **16** І тепер пошли сто

Ꙗ҆́коже вни́де і҆ѡна́ѳанъ въ птоломаи́ду, заключи́ша (-)[38] вра́та (гра́дъскаѧ въ птоломаи́де) и҆ ѧ҆́ша є҆го и҆ всѣ́хъ външе́дшихъ с нимъ. (и҆) оу҆би́ша (и҆́хъ) мечемъ· И҆ (и҆) посла́ трифо́нъ во́и и҆ ко́нници въ галиле́ю и҆ въ по́ле вели́кое є҆́же погуби́ти всѣ́хъ (дроугово́въ)[39] і҆ѡна́ѳановыихъ· (-)[40] позна́ша ѧ҆́ко а҃ є҆́сть [і҆ѡна́ѳа][41] и҆ бї́енъ и҆ (вси́) и҆́же с нимь. и҆ моли́ша са́ми себе҆ і҆ и҆до́ша (-)[42] оу҆гото́вани на о҆по́лченїе· И҆ ви́дѣша гонимі́и ѧ҆́ко о҆ души́ и҆́мъ є҆́сть. и҆ о҆братишасѧ и҆ прїидо́ша всѝ съ ми́ромъ въ зе́млю і҆оу́дину. и҆ пла́кашасѧ і҆ѡна́ѳана і҆ и҆́же с ни́мъ. и҆ оу҆боа́шасѧ зѣ́ло, и҆ пла́каше ве́сь і҆и҃ль пла́чемъ ве́лїимъ. и҆ взыска́ша вси́ ѧ҆зы́цы и҆́же о҆́кр҃тъ и҆́хъ съкруши́ти и҆́хъ· Рѣ́ша бо не и҆мѣ́ютъ нача́лника и҆ помага́ющаго, нн҃ѣ оу҆бо ратоу́емъ и҆́хъ, и҆ ѡ҆и҆́мемъ ѡ҆ чл҃ка па́мать и҆́хъ·

Гл҃а, г҃і·

Слы́ша си́монъ ѧ҆́ко събра́ трифо́нъ си́лу мно́гу прїи́ти в зе́млю і҆оу́дину и҆ съкруши́ти ю҆̀, и҆ ви́дѣ лю́ди ѧ҆́ко суть въ стра́сѣ и҆ трепе́тѣ, и҆ взы́иде і҆ер҃лимъ и҆ събра́ лю́ди и҆ моли́ и҆́хъ и҆ рече́ [-][1]. вы вѣ́сте є҆ли́ко а҆́зъ и҆бра́тїѧ моѧ и҆ до́мъ ѡ҆́ц҃а моє҆го. съ҆твори́хомъ о҆ зако́нѣхъ и҆ о҆ с҃тыихъ (-)[2] бра́ни и҆ тѣ́сноты и҆́же ви́дѣхомъ· Сего́ ра́ди погибо́ша бра́тїѧ моѧ вси ради і҆и҃лѧ и҆ о҆ста́хъ а҆́зъ є҆ди́нъ· И҆ нн҃ѣ не бу́ди ми́ пощадѣ́ти дш҃а моє҆́ѧ въ всѧ́ко вре́мѧ ско́рбїи, не бо́ лу́чши є҆́смь бра́тїи моє҆́ѧ· о҆ба́че мо́литисѧ и҆́мамъ о҆ ѧ҆зы́цѣхъ моє҆́мъ и҆ о҆ с҃тѣ́и, и҆ о҆ же́нахъ и҆ ча́дѣхъ на́шихъ· Ꙗ҆́ко събра́шасѧ вси́ ѧ҆зы́цы съ҆тр҃ъти на҆̀ вра́жды ра́ди· и҆ въздрогнѣ́шасѧ дх҃̂ъ лю́дїе вскоупѣ̀ послоу́шати слове́ сихъ. и҆ ѡ҆вѣщава́ша гла́сомъ ве́лїи́мъ рекоу́ще· ты є҆́си во́ждь на́шъ вмѣ́сто і҆оу́дино (-)[3] і҆ѡна́ѳана бра́та твоє҆го· побори́ бра́нь на́шоу, и҆ всѧ̀ є҆ли́ка же рече́ши намъ съ҆тво́римъ· и҆ събра́ вси́ мужи́ бра́нницы, и҆ оу҆ско́ри съверши́ти всѧ̀ с҃тѣ́ны і҆ер҃лимскїѧ, и҆ оу҆тве́рди є҆го о҆́кр҃тъ· И҆ посла́ і҆ѡна́ѳана сы́на [а҆весало́мова][3], и҆ с ни́мъ си́лу дово́лноу въ і҆о҆ппі́ю· і҆ и҆згна́ сущихъ в нем и҆ пребы́ тм҃оу (-)[5]· и҆ въздвижесѧ трифонъ ѡ҆ птоломаи́ды съ си́лою ве́лїею (и҆ прїи́де)[6] въ зе́млю і҆оу́дину, і҆ і҆ѡна́ѳанъ с ни́мъ въ стра́жи· Си́монъ же о҆полчи́сѧ въ а҆́дидусѣ на лицы по́лѧ· И҆ ѧ҆́ко позна трифо́нъ ѧ҆́ко въста си́монъ вмѣ́сто (бра́та своє҆го і҆ѡна́ѳана)[7], и҆ ѧ҆́ко сотвѣ́сти є҆́моу и҆́мать бра́нь· (-)[8] Посла́ к немоу (послы́)[9] рекоу́ще, сребра ради и҆́же до́лженъ

(бра́тъ твои ѝѻна́да́нъ)[10] ц҃рю ѝхъже ради ѝмѣ́ потре́бу съдержимъ е҆го́. ѝ нн҃ѣ послѝ сребра тала́нтъ р҃, ѝ два сн҃а е҆го́ в҆ зало́гъ, да не ѿпу́щенъ бѣ́житъ ѿ на҆̀ ѝ ѿпу́стимъ е҆го́. ѝ позна си́монъ на҆́ко лѣ́стїю (гл҃аше)[11] с҆ ни́мъ. ѝ послà (-)[12] сребро ѝ о҆́троки. да не ко́гда вра́жда (бу́детъ)[13] въ лю́дехъ реку́щи· на҆́ко не послà е҆му́ сребра ѝ о҆́трокъ [ѝ][14] погѝбе· ѝ послà о҆́троки, ѝ р҃, тала́нтъ. ѝ солга ѝ не ѿпу́сти ѝѻна́да́на· ѝ по сѝхъ прїи́детъ трифо́нъ (-)[15] въ страну́ да сътре́тъ е҆̀, ѝ о҆́быдо́ша по пу́ти ѝже (веде́тъ) въ а҆́до́ръ. ѝ си́монъ ѝ о҆́получе́нїе е҆го́ въсхожа́ху на всѧ́ко мѣ́сто ѝдѣ́же ѝда́ше· (ї) ѝже ѿ кра́а посла́ша къ трифо́ну старѣ́ишиⷯ, да потщится҃ прїѝти к ни́мъ по пусты́ни, ѝ посла́ти ѝмъ пи́ща· ѝ оу҆гото́ва трифо́нъ всѧ̀ ко́нники е҆го́ е҆́же прїѝти· ѝ въ о́ну но́щь бѣ́ сн҃ѣ ве́лїи зѣ́ло, ѝ не прїи́де сн҃ѣ́га ради· ѝ въста́ ѝ ѿ́йде въ галаа҆́дити́ду, (ѝ) е҆гда (-)[16] приближѝ́ся҃ васка́ме. оу҆би́ ѝѻна́да́на, ѝ (погребе́ ѝ̀)[17] т҃у· ѝ о҆́братисѧ҃ трифѳ̑, ї̀ ѝде́ в҆ зе́млю свою́· ѝ посла́ си́монъ ѝ взѧ́тъ ко́сти ѝѻна́да́на бра́та своего́, ѝ погребе́ ѝ̀ въ моди́нѣ гра́дѣ ѿ́ц҃ъ свои́хъ. ѝ пла́каша е҆го́ весь і҆и҃ль пла́чемъ ве́лїимъ, ѝ ры́да́ху е҆го́ дн҃и мно́ги· (-)[18] Създа́ си́монъ нагро́бъ ѿ́ц҃а своего́, ѝ бра́тїи свои́хъ ѝ възнесе́ е҆го́ видѣ́нїемъ, ка́менїемъ теса́нымъ съза́ди ѝ пре҃̀, ѝ поста́ви [на́ на҆̀][19] се҃̀мь пирами́ш е҆ди́ну проти́ву е҆ди́ноѧ, ѿ́ц҃у ѝ мт҃ри ѝ четы́ремъ бра́тїѧ́мъ, ѝ сими́ъ съ҆твори о҆гра́ды (ѝ о҆бложи)[20] столпы́ вели́ки· ѝ съ҆твори на столпѣ́хъ зна́менїѧ҃ къ па́мати вѣ́чнѣи, ѝ бли́зъ зна́менїѧ҃ корабли́ и҆зваѧ́ны. и҆́же ви́дѧ́ѧ҃ ѿ всѣ́хъ плава́ющиⷯ на мори. (ѝ) се́и гро́бъ и҆́же съ҆твори в҆ моди́нѣ да́же до сего́ дн҃е· трифо́нъ же хожа҃ше ле́стїю съ҆ а҆нтїо́хомъ ц҃ремъ ю́нымъ ѝ оу҆би́ е҆го́ ѝ ц҃р҃твова в҆ него́ мѣ́сто, ѝ въ҆зложи на ся҃ дїади́му а҆сїи́скую, ѝ съ҆твори на҆́звѹ вели́ку на земл҃ѝ· ѝ създа́ си́монъ твердыи́на҃ і҆оу҆де́йскїа ѝ о҆гради́ столпы́ высо́кими ѝ сто҃ѣна́ми ве́лїими ѝ вра́ты ѝ забо́рами, ѝ положи́ пи́ща въ твердыи́нахъ· ї̀ и҆збра́ си́монъ мужи́ ѝ посла́ къ димѝтрїю ц҃рю да съ҆твори́тъ о҆ставле́нїе стра́нѣ· я҆́ко вс҃и дѣ́ла҃ трифо́новы бѣ́ша похище́нїѧ҃· ѝ посла̀ е҆́му димѝтрїи ц҃рь по словесе́хъ сі҃ѧ, (-)[21] ѿвѣ́щѧ҃ е҆́му ѝ напи́са (-)[22] е҆пистоли́ю сицево́у· Ц҃рь димѝтрїи, си́мону а҆рхїере́ю (-)[23], ѝ ста́рцемъ (ѝ҆зы́ѩ)[24] і҆оу҆де́йска ра́доватисѧ҃· вѣ́нецъ зла́ты ѝ (прыстѣ́)[25] ѝ҆́же (посла́лъ е҆́си)[26] въспрїѧ́хѡ̑· ѝ гото́ви е҆́смы съ҆твори́ти съ҆ вами талантів срібла і двох його синів як заручників, щоб він від нас не втік, як буде відпущений, і ми його відпустимо. **17** І знав Симон, що той з обманою говорив з ним. Та він послав срібло і дітей, щоб часом не було ворожнечі в народі, мовлячи: **18** Тому що я не послав йому срібло і дітей, він загине. **19** І він послав дітей і 100 талантів, і той збрехав і не відпустив Йонатана. **20** І після цього Трифон прийшов до країни, щоб її знищити, і йшли довкруги по дорозі, що веде до Адори. І Симон і його табір *також* ішов на кожне місце, куди той ішов. **21** А ті, що в твердині, послали до Трифона старшин, щоб поспішився прийти до них крізь пустиню і послати їм їжу. **22** І Трифон підготував всіх своїх вершників, щоб прийти. І в ту ніч було дуже багато снігу, і він не прийшов через сніг, і підвівся, і прийшов до Ґалаадитиди. **23** І коли він наблизився до Васками, він вбив Йонатана і там його поховав. **24** І Трифон повернувся і пішов до своєї землі. **25** І послав Симон, і взяв кості свого брата Йонатана, і поховав його в Модині, місті своїх батьків. **26** І ввесь Ізраїль оплакував його великим плачем, і його оплакували багато днів. **27** Збудував Симон гробовець своєму батькові і своїм братам і підняв його високо на вид тесаним камінням ззаду і спереду, **28** і поставив над ними сім пірамід, одну напроти одної, батькові, і матері, і чотирьом братам, **29** і зробив їм огорожі, і оточив великими стовпами. І на стовпах зробив знаки на вічну пам'ять, і біля знаків вирізьблені човни, щоб було видно всім, що плавають по морі. **30** І це гробниця, яку він зробив в Модині, аж до цього дня. **31** Трифон же ходив обманливо з царем Антіохом-молодшим, і його вбив, **32** і царював замість нього, і поклав на себе азійський вінець. І зробив велику рану на землі. **33** І Симон розбудував юдейські твердині, і обгородив високими вежами, і великими мурами, і брамами, і засувами, і поклав їжу в твердинях. **34** І Симеон вибрав чоловіків і послав до царя Димитрія, щоб зробити відпущення країні, бо всі Трифонові діла були розбійничі. **35** І цар Димитрій послав йому за цими словами, відповів йому і написав такого листа: **36** Цар Димитрій Симонові, архиєреєві, і старцям, і юдейського народу – радіти! **37** Золотий вінець і перстень, який ти послав, ми прийняли. І ми є готові зробити з вами великий мир і написати те, що на потребу, щоб відпустити вам відпускне. **38** І те, що ми вам поставили, буде закріпленим. І

твердині, які ви збудували, хай вам будуть. **39** Відпускаємо ж те, що з незнання, і проступки, аж до сьогоднішнього дня, і вінець, який ви були винні. І якщо щось іншого було дано в Єрусалимі, хай більше не дається. **40** І якщо про щось потрібно вам до нас писати, хай записаним буде. І хай буде між нами мир. **41** 170-го року забрано ярмо народів з Ізраїля. **42** І почав ізраїльский народ писати в письмах і в виступах: Першого року Симона, великого архиєрея, вояка і юдейського вождя. **43** В тих днях він прийшов до Ґази і оточив її військами. І він зробив машини і приставив до міста, і розбив одну вежу, і її захопив. **44** І ті, що були в машині, заскакували до міста, і був великий рух у місті. **45** І ті, що були в місті, пішли з жінками і дітьми на мури, маючи свою одіж роздертою, і закричали великим голосом, прохаючи Симона дати їм правиці. **46** І сказали: Не зроби нам за нашим лукавством, але за твоїм милосердям. **47** І Симон їх залишив, не воював з ними, і вигнав їх з міста, і очистив доми, в яких були ідоли. І так ввійшов до нього зі співами, благословляючи Господа. **48** І з нього була викинена вся нечистота, і він поселив в ньому мужів, які чинять закон. І його скріпив, і зробив собі в ньому помешкання. **49** І тим, що в твердині в Єрусалимі, перешкоджали їм виходити і входити до околиці, і купувати, і продавати. І вони дуже голодували, і численні з них згинули від голоду. **50** І вони закричали до Симона, щоб одержати правицю, і він їм дав, і вигнав їх звідти, і очистив твердиню від гидот. **51** І він ввійшов до неї в третьому і двадцятому дні другого місяця 101-го року з хвалою, і галуззям, і гуслями, і цимбалами, і сопілками, і піснями, і співами. Бо знищено великого ворога з Ізраїля. **52** І він постановив кожного року проводити ті дні з радістю. І він скріпив святу гору, що біля твердині, і він поселився там сам і ті, що з ним. **53** І Симон побачив, що Іван, його сина, є мужем, і поставив його вождем всіх сил, і поселився в Ґазарі.

Глава 14

1 І в 102-му році цар Димитрій зібрав своїх вояків і пішов до Медії, щоб придбати собі підмогу, щоб воювати проти Трифона. **2** І почув Арсакій, перський і медський цар, що Димитрій прийшов до його око-

миръ велій. и писати имже на потребы, остáвити вамъ остáвлéнїа. И елúка постáвихомъ вамъ оукрѣпáсѧ. и твердыúна имже създасте да бýдутъ вамъ. Ѡпущáемъ же невидѣнїа и съгрѣшéнїа дáже до днéшняго дне. И вѣнéцъ егоже долженъ бысте, и áще что нúно бысть дáнное въ іерлимѣ кто́му да не бýдетъ дáнное. И áще нѣцыи потрéбны вáм писáти имже о насъ да пишýтсѧ. и да бýдетъ между нáми миръ. лѣта, ро, ѡнáто éсть йго изыúкъ ѡ іюдеи. И начáша людúе [іюдеевы][27] писáти въ писáнїахъ и въ гланїа. лѣта перваго симона архїерея велúкаго (-)[28] воúна и вождá іоудéискаго. въ днехъ óныхъ прїиде въ газу, и óбыúде ея брáньми. И сътвори миханы и приближúсѧ къ грáду і изби стлъпъ éдинъ и взя (его), и въскачáхў (въ грáдъ имже бáхў въ махúнѣ)[29]. И бы движéнїе вéлїе въ грáдѣ, и възыидóша имже бѣхў въ градѣ съ женáмы и чáды на стѣну растерзáны имўще ризы своѧ, и възопúша глáсомъ вéлїимъ молѧщи симона десницў имъ дáти, и реко́ша. не (сътвори намъ)[30] по лукáвъствомъ нáшимъ, но по мл҃ти твоéи. И óстáви ѧ симонъ не воéва имъ, і изгна имъ ѡ грáда и óчúсти домы въ нúхже бáхў идолы. И тáко вниде вонь (с пѣснúми)[31] блѧщи [га][32]. и изврьжена ѡ него вся нечистота. и всели в немъ мўжи имже закóнъ твóрятъ. и оутверди его и сътвори себѣ в немъ óбитáнїе. (l) имже ѡ кра въ іерлимѣ възбранáхў имъ исходúти и въходúти въ странў и купúти и подáти. и âликáхў зѣлó, и (мнóзи ѡ нн҃ глáдомъ погибóша)[33]. И възопúша къ симону десницў прїáти и дáсть имъ, і изгна имъ ѡтўду. и óчúсти кра ѡ óсквернéнїа. и вниде вонь въ трéтїи и двадесáтыи (дн҃ь) втораго м҃ца. лѣта, ро, съ хвалéнїем҃ и вáїами, и кинарэ҃ и кѵ̑мвалэ҃ и сопѣлехъ и пѣснúми и пѣснúми, нáко сокрýшисѧ врáгъ вéлїи ѡ їи҃ля. И постáви въ всáко лѣто провождáти дни тыѧ съ весéлїем҃. и оутвръди горў сту҃ю имже бли҃ кра́ю, и вселисѧ тў самъ і имже с нимъ. и вúдѣ симонъ іоáнна сна своегó, нáко мўжъ éсть. и постáви его вождá силъ всѣ и вселúсѧ въ газáрѣ.

Гла҃, ді҃.

Въ лѣто, ро҃в. събрà [цр҃ь димитрїи][1] воúнъ своúхъ і йде въ медїю взáти помощь себѣ, нáко да ратýетъ противў трифóна. И слы́ша âрсакїи цр҃ь прьскїи и медьскїи, нáко прїиде димúтрїи въ предѣлы

ѣго· Й посла ѣдіного ѡ̑ нача́лникъ свои́хъ, ѧти ѣго живà. І и́де и̂ порази ѻ̂полченїе димитрїево, и̂ ѧ́тъ ѣго и̂ приведе ѣго къ а̂рсакїю, и̂ всади ѣго в тѣ̑ницу· и̂ оу̑мо́ча земла̀ вс҃а дн҃и си́моновы, и̂ ѣ̆зыска бл҃га ѧ́зы́ку своѣ́му. І оу̂годиса̀ и́мъ вла́сть ѣго, и̂ слава ѣго вс҃а дн҃и. и̂ съ всею̀ сла́вою своє́ю взѧ̀ і҆о́ппїю въ приста́нище. и̂ съ̀творѝ вра̂та̀ ѻ́стокомъ мо́рьскимъ, и̂ распростре предѣ́лы ѧ́зыку своѣ́му. и̂ оу̂дръжа страну́ и̂ собра̀ плѣненїе мно́го· и̂ господствова газары, и̂ ведѣ́суроны, и̂ кра́ѣ, и ѡ̑ѧ́тъ нечистоты ѡ̑ него, и̂ не бы́сть противла́ющагося ѣ́му. и̂ ко́ждо дѣла́ше зе́млю свою̀ с миромъ, и̂ земла̀ да́ше жита своѧ и̂ древеса польскїѧ плодъ свои́· Ста́рци на стогнахъ седа́ху, [и̂][2] вс҃и ѻ̂ бл҃гы́хъ бесѣдова́ху, и̂ ю́ноши ѻ̂блача́хуся сла́вою и̂ ризы ратны́, гра́домъ дарова́ху пи́ща и̂ вънима́ху и̑ ѣ̆ сосу́ды оу̂тверженїѧ донелѣ́же и́меновано е҆́сть и́ма сла́вы ѣго даже до кра́я земли, [и̂][3] съ̀твори ми́ръ на земли́. и̂ вънезвесели́ся і҆и́ль весели́емъ ве́лїимъ, и̂ сѣ́де ко́ждо по̑ виноградѣ̑ свое́м и̂ смоко́вницею (-)[4]. и̂ не бѣ́ оу̂страша́ющаго и́хъ, и̂ ѻ̂скудѣ́ ратоа́и и̑ на́ земли. и̂ ц҃ри съ̀тро́шася въ дн҃и о́ны. и̂ оу̂кѣпи всѣ́хъ смиренны́хъ люді́й свои́хъ, зако́на взы́ска, и ѡ̑ѧ́тъ всѧко безаконїе и̂ лука́вънство. с҃та̀ прослави, и̂ оу̂мно́жи сосу́ды ст҃ы́хъ· Й слы́ша̀ся в ри́мѣ ѧ́ко оу̂мре і҆ѻ́надда́нъ, и̂ да́же до спӑртїи [слы́ша̀ся][5]. и̂ ѻ̂скорбиша̀ зѣ́ло, ѧ́ко слы́шаша и́же си́монъ бра́тъ ѣго бы́сть [въ мѣ́сто ѣго а̂рхїере́и][6]. и̂ [-][7] дрѣ́жа (вс҃ю) страну́ и̂ гра́ды в не́и, писа́ша к немý дщицы мѣ́дяны, ѻ̑бновити к немý дружбý и̂ съ̀поборе́нїе ѧ́же съ̀твори́ша съ і҆оу́дою (-)[8] і҆ѻ́надда́номъ (и̂) бра́тїею ѣго. и̂ почто́ша̀ся предъ ц҃рковїю въ і҆ерли́мѣ· Й ѣ̀ ѻ̑бразъ посла́нїи и́же посла́ша спартїа́ти· Спартїа́тъ нача́лницы и̂ гра̀, (-)[9] жерцý велúкý и̂ ста́рцемъ, [жерцемъ][10] и̂ прочимъ лю́демъ і҆оу̂де́йскимъ бра́тїѝ радова́тиса̀· Ста́рцы и́же по́слани сѹ́ть къ людемъ на́шимъ возвѣсти́ша намъ ѻ̂ (ва́шеи сла́вѣ)[11] и̂ чести· Й вънезвесели́хомся ѻ̂ прихо́дѣ и́хъ, и̂ писахомъ и́же ѡ̑ ни́̑ рече́̑ въ совѣ́тѣхъ людїи си́це, и̂ominнїю а̂нтїо́хову, и̂ а̂нтипатрову и̂а̂сонову, старцы і҆оу̂де́истїи прїидо́ша къ на́мъ поновла́ющи с на́ми дружбý. и̂ оу̂го̑но лю́демъ въспрїя́ти мýжи славно, и̂ положи́ти восписа́нїе слове́̑ и̑ въ ѡ̑лучныа лю̑скїѧ кни́ги. да бýдетъ па́мать лю́де̑ спартїа́то̑ ѻ́бразъ же тѣ́хъ писа́хомъ си́мону архїере́ю· Посемъ же посла̀ си́монъ нуминї́она в ри́мъ и́мѣ́ющи

лиць, і послав одного зі своїх начальників, щоб схопити його живим. **3** І той пішов і побив полк Димитрія, і схопив його, і привів його до Арсака. І він посадив його до в'язниці. **4** І земля спочила всі дні Симона, і він шукав добра своєму народові. І їм вгодила його влада і його слава всі дні. **5** І зі всією його славою він взяв Йоппію на пристань і зробив вхід до морських островів. **6** І поширив границі своєму народові, і захопив околицю, **7** і зібрав великий полон, і заволодів Ґазарою, і Ветсуроном, і замком. І забрав з нього нечистоти, і не було того, хто противився б йому. **8** І кожний обробляв свою землю з миром, і земля давала свої жита, і польові дерева – свій плід. **9** Старці сиділи на вулицях, і всі говорили про добро, і молодь зодягалася славно і одіжжю війни. **10** Містам дарували їжу і наповняли їх посудом скріплення, аж доки не іменовано ім'я його слави, аж до краю землі. **11** І він зробив мир на землі. І зрадів Ізраїль великою радістю, **12** і кожний сів під своїм виноградником і фігою. І не було того, хто страшив би їх, **13** і не було того, хто воював би проти них на землі. І царі були побиті в тих днях. **14** І він скріпив всіх пригнічених свого народу, шукав закону, і вигубив все беззаконня і лукавство. **15** Святе він прославив і помножив посуд святих. **16** І почулося в Римі, що помер Йонатан, і почулося аж до Спарти. І вони були дуже засмучені, **17** адже вони почули, що Симон, його брат, став замість нього архиєреєм і панує всією країною і містами, що в ній. **18** Вони написали до нього на мідних таблицях, щоб відновити з ним дружбу і союз, який вклали з Юдою, Йонатаном і його братами. **19** І вони були прочитані перед церквою в Єрусалимі. **20** І ось зразок листів, які послали спартіяти: Начальники спатіятів і місто великому священикові і старцям, священикам і позосталому юдейському народові, братам – радіти! **21** Старці, що послані до нашого народу, сповістили нам про вашу славу і шану, і ми зраділи їхнім приходом. **22** І ми записали те, що ними сказане в радах народу, так: Номінійові Антіоховому і Антипатрові Ясоновому! Старці юдейські прийшли до нас, відновлюючи з нами дружбу. **23** І вгодним було народові прийняти мужів славно і поставити відпис їхніх слів в відлучених народних книгах. Хай буде на пам'ять народові спартіятів. Взірець же того ми написали Симонові, архиєреєві. **24** Після цього Симон послав Нуминіона до Риму, що мав великий золотий шит тягарем

1000 мнис, щоб вкласти з ними дружбу. **25** Як же народ почув ці слова, він сказав: Яку ласку віддамо Симонові і його синам? **26** Адже *Ізраїль* скріпив він, і його брати, і дім його батька, і побив у них ізраїльських ворогів, і поставили йому свободу. І зробили запис на мідних таблицях, і поставили на стовпі в горі Сіон. **27** І це взірець написаного: У 18-у дні місяця елул, 102-го року, і *це* третій рік Симонового архиєрейства в Єрусалимі. **28** При великому зборі священиків, і народу, і князів народів, і старців країни об'являємо вам: **29** Оскільки багато разів були війни в країні, Симон же, Маттатіїв син, з Яривових синів, і його брати віддали себе біді і стали проти ворогів їхнього народу, щоб встояли їхні святощі і закон. І вони прославили свій народ великою славою. **30** І Йонатан зібрав свій народ, і став їм архиєреєм, і переставився до свого народу. **31** І їхні вороги бажали ввійти до їхньої країни, і знищити їхню країну, і простягнути руки на їхні святощі. **32** Тоді встав Симон і воював за свій народ. І видав багато срібняків своїм, і на зброю сили свого народу, і дав їм платню, **33** і скріпив юдейські міста, і Ветсуран, і ті, що в юдейських околицях, де раніше була військова зброя, і поставив там охорону з юдейських мужів. **34** І він скріпив Йоппію, що на примор'ї, і Ґазару, що була в околицях Азоту, в якій раніше жили вороги. І він поставив там юдеїв. І поставив в них те, що було потрібне для їхнього провадження. **35** І народ побачив Симонову вірність і славу, яку він задумав зробити своєму народові, і задля цього поставив його своїм вождем і архиєреєм. Тому що він зробив це все, і задля справедливості і віри, яку дотримав до свого народу, і постарався всяким способом звеличити свій народ. **36** І в його днях щастило в його руках, щоб вигубити народи з його країни, і тих, що були в Давидовому місті, в Єрусалимі. Які зробили собі твердиню, з якої виходили і довкруги опоганювали святощі і чинили велику рану в чистоті. **37** І він в ній поселив юдейських мужів, і скріпив її на скріплення країни і міста, і підняв вгору стіни в Єрусалимі. **38** І цар Димитрій після цього поставив йому верховне архиєрейство, **39** і зробив його своїм другом, і прославив його великою славою. **40** Бо почув, що римляни називаються юдеїв друзями і союзниками, і що преславно зустріли Симонових послів, **41** і що зволили юдеї і священики, щоб Симон був вождем єреїв на віки, аж доки не повстане вірний пророк. **42** І щоб був

шимъ злá велúкъ, тáгостїю мнá, á. на оу҃ставлєнїе с нúми дружбы· ꙗ҆коже слы́шаша лю҃ди словеса сі́а ре҃ша. кою҃ блг҃ть воздадѣ́ симо҃ну и҆ сы́номъ є҆го· оу҃тврьди бо сá и҆ бра́тїа є҆го и҆ до́мъ ѡ҆ц҃а є҆го. и҆ побѣ́ враги і҆и҃левы ѿ нихъ, и҆ поста́виша є҆мꙋ свободу· и҆ написа́ша во дыскѝ мѣдя́ны, и҆ поста́виша въ столпѣ въ горѣ сі҃ѡнѣ. и҆ се є҆сть о҆́бразъ писанїа, въ и҃і, дн҃ь (м҃ца), є҆лулъ. лѣта, р҃ов. и҆ (-)[12] третїе́го лѣта си́монов҃ а҆рхїерєйства [-][13] въ (і҆ерли́ме)[14]. въ соборе вели́це жерцовъ, и҆ людєи и҆ кня́зи на҃зы́къ и҆ ста́рцы страны́ [и҆звѣствꙋ́ємъ ва́мъ][15]. понеже мно́гащи бы́ша бра́ни въ странѣ. си́монъ же сы́нъ маттаді́евъ (-)[16] сы́въ [и҆а҃рио́вомъ][17], и҆ бра́тїа є҆го въдáша себе бѣдѣ, и҆ сташа съпостатомъ на҃зыкꙋ и҆хъ, на҃ко да стоа҃ ста҃а и҆хъ и҆ законъ· и҆ славою вели́кою просла́виша лю҃ди своа҃. и҆ събра́ і҆ѡна́данъ лю҃ди своа҃, и҆ бысть и҃мъ а҆рхїере́и. и҆ приложи́сѧ къ лю҃дє҃ свои҃. и҆ хотѣ́ша врази и҆хъ вни́ти въ странꙋ є҃ [и҆][18] съкрꙋши́ти странꙋ є҃, и҆ простерѣ́ти рꙋкꙋ на ста҃а є҃· тогда́ въста́ си́мѡ҃, и҆ брáсѧ за лю҃ди своа҃. и҆ раздá сребрьны҃ мно́го свои́м҃, и҆ въ о҆ру́жїи силы на҃зы́ка своє́го. и҆ да́ и҃мъ о҆́броки и҆ оу҃тверди грады і҆оу҃де́йскїа. и҆ ведꙋра́й, (і҆) и҃же въ предѣлѣ҃ і҆оу҃де́йскѣ҃ и҆дéже бáхꙋ о҆ру́жїа бра́нникъ пре́же, і҆ поста́ви тꙋ стра́жи мꙋ́жи і҆оу҃де́йскїа· і҆ и҆о҆ппі́ю оу҃тверди и҃же на примо́рїю. и҆ газара и҃же бы҃ въ предѣлѣ҃ а҆зота, в нѣ҃же (врази пре́же о҆́бита́хꙋ)[19] [-][20]. и҆ поста́ви тꙋ і҆оу҃де́и, и҆ є҆лúка҃ потре́бна бѣ́хꙋ на оу҃правлєнїе сі҃ положи в ни҃· и҆ ви́дѣша лю҃дїе вѣ́рꙋ си́моновꙋ, и҆ сла́ꙋ ю҆́же помы́шлаше съ҆твори́ти лю҃демъ свои́м҃· и҃ поста́виша є҆го во́жда своє́го и҆ а҆рхїере́а. сего ра́ди зане́ же съ҆твори сі́а вса. и҆ правдꙋ и҆ вѣ́рꙋ є҆а́же съдръжа́ лю҃дє҃ свои́мъ. и҆ взы́ска всѧко взнести лю҃ди своа҃. и҆ въ дни́ є҆го оу҃спѣва́ше ѹ҆ рꙋкꙋ є҆го. є҆же и҃зати на҃зы́ки ѿ страны́ є҆го, і҆ и҃же въ гра́дѣ дв҃дѣ҃ бѣ́хꙋ въ і҆ерли́мѣ. и҃же съ҆твори́ша себѣ҃ кра́и и҆з него҃ и҆схожда́хꙋ и҆ сквернаху о҆́кр҃тъ ст҃ы҃. и҆ творя́хꙋ на҃зву ве́лїю въ чистотѣ, и҆ поста́ви в нѣ҃ мꙋ́жи і҆оу҃де́йски и҆ оу҃тверди є҆го къ оу҃крѣпленїю страны и҆ гра́да, и҆ въздви́же стѣны въ і҆ерли́мѣ· и҃ ц҃рь димитрїи поста́ви є҆мꙋ нача́ло жречества. посихъ, и҆ съ҆твори є҆го дрꙋга своє́го, и҆ просла́ви є҆го сла́вою вели́кою· слыша бо са на҃ко прои҃менꙋю́тсѧ і҆оу҃дє҃ ѿ ри́мля҃ дрꙋзи и҆ съпобо́рники. и҆ на҃ко въспрїа́ша посло́въ си́моновы҃ пресла́вно, и҆ на҃ко [бл҃говоли́ша і҆оу҃дєи и҆ же҃цы][21] бы́ти си́мона во́жда (і҆ере́а)[22] въ вѣ҃ до́ндеже воста́нетъ пр҃-

рікъ вѣренъ, и да бꙋдетъ на҆ ними воєво́да· (-)[23] Ꙗ҆́ко радити є҆мꙋ о҆ сты́хъ (и) поставла́ти и҆́хъ на дѣла и҆́хъ, и на страноу́ и на о҆ружїа́ и на твердыня́хъ, ꙗ҆́ко да радити є҆мꙋ о҆ сты́хъ. и да слы́шїсѧ ѡ҆ всѣхъ. и пишꙋ́сѧ въ и҆́ма є҆го всѣ́ѧ по҆писанїа въ странѣ, и да о҆блачи́тсѧ ѣ҆ порфи́рноу и҆ зла́тоу ры́зоу. и не и҆́ть бꙋдетъ никомꙋ́же ѡ҆ людїи и ѡ҆ жрецѣ ѡ҆врещисѧ таковы́хъ и въпреки глаголи ѡ҆ него реченымъ. и҆́ли съвоскꙋпити сонмъ въ страни́ѣ бе́ѣ него, и о҆блещи порфироу, и носи́ти о҆ружїе позлащено. и҆́же а҆́ще (съ)твори́тъ вниѣ сихъ)[24], и҆́ли ѡ҆вре́тсѧ сихъ повине́нъ бꙋдетъ. и҆ оу҆годи́сѧ всѣмъ лю́демъ поста́вити си́мона, [и]́[25] съ(т)вори́ти по словесе́хъ сихъ. и҆ въспрїа́тъ си́монъ и҆ бл҃гооу҆годи начало́ жрецество́ва́ти и҆ бы́ти воєво́да и҆ нача́лнѣи҆ ꙗ҆зы́ка і҆оу҆де́йска и҆ жрецъ и҆ пре҆сто́а́ти всѣмъ. и҆ писа́нїе сїе рѣша въдрꙋзити во дъщицахъ мѣда́ны́хъ и҆ поста́вити и҆̑ въ притворе сты́хъ, въ мѣстѣ сла́вны́. о҆́бразъ же сихъ поста́вити въ кни́гохранителницꙋ ꙗ҆́ко да и҆́мать си́монъ и҆ сы́нове є҆го·

над ними воєводою, щоб він радив про святе і настановляв їх на їхні діла, і над краєм, і над зброєю, і над твердинями. **43** І щоб він радив про святощі, і щоб його всі слухалися, і щоб писали його іменем всі письма в країні. І щоб він зодягався в багряницю і золоту одіж. **44** І не буде дозволено нікому з народу і священиків відректися чогось з цих і заперечити тому, що ним сказане, або скликати збір в країні без нього, і зодягатися в багряницю, і носити позолочену зброю. **45** Хто ж вчинить проти цього, або це відкине, буде винен. **46** І ввесь народ зволив поставити Симона і зробити за цими словами. **47** І Симон прийняв і зволив бути архиєреєм, і бути воєводою і головою юдейського народу і священиків, і головувати над всіма. **48** І сказали поставити це письмо на мідних таблицях і поставити їх в притворі святині на знаменному місці. **49** А їхній зразок поставити в архів, щоб мав Симон і його сини.

гла҃, ѕ҃і·

посла́ (цр҃ь) а҆̑нтїо́хъ сы́нъ димі́трїа цр҃а посланїа ѡ҆ о҆́стровъ морскі́и҆̑. сі́монꙋ [а҆́рхіе́рею][1] и҆ нача́лнику ꙗ҆зы́ка і҆оу҆де́йска и҆ всемꙋ ꙗ҆зы́кꙋ. и҆ сѣхꙋ съдрꙋжа́ꙗ о҆́бразъ сїи· Цр҃ь анті҆о́хъ, си́монꙋ жр҃ꙋцꙋ вели́комꙋ и҆ ꙗ҆зы́ка нача́лнику, и҆ ꙗ҆зы́кꙋ і҆оу҆де́йскꙋ ра́доватисѧ· Понеже [мꙋжи][2] гꙋбители оу҆держа́ша цр҃тві҆е ѡ҆ц҃ъ нашихъ· Хощꙋ же съзрѣти цр҃тво (и) да оу҆строю є҆́ ꙗ҆́ко бысть прежде· (и҆ ѡ҆ стра́нъ) събрахъ мно́жество силъ, и҆ сътвори́хъ кораблѧ́ воискі́ѧ. хощꙋ же и҆́зыти҆̀ въ странꙋ да ѡ҆мѣ́щꙋ расплившѣ́и҆ странꙋ нашꙋ и҆ о҆пꙋстившимъ гра́ды мно́ги въ цр҃ьствїи моє́мъ· Нн҃ѣ оу҆́бо оу҆ставла́ю тебѣ всѧ́ приноше́нїа ꙗ҆́же оу҆ста́виша тебѣ предо мно́ю цр҃и. и҆ є҆ли́кы и҆́ны да́ры о҆ста́виша тебѣ и҆ о҆бращꙋ тебѣ творити странꙋ твою зако́ны страны твоеѧ, і҆ер҃лимꙋ же (-) сты҃ꙋ бы́ти (и) свобо́днꙋ. и҆ вся о҆ружїа́ є҆ли́ка оу҆готовалъ є҆си и҆ твердыня́ и҆̑же създа́лъ є҆си и҆̑же дръжи́ши да бꙋдꙋтъ ти҃. и весь длъгъ цр҃евъ и҆ ꙗ҆́же подоба́ютъ цр҃еви ѡ҆ нн҃ѣ и҆ въ всѧко вре́мѧ о҆ста́ватсѧ тебѣ· Ꙗ҆́коже оу҆строи́мъ цр҃тво наше прослáвимъ тебе и҆ лю҃ твоѧ, и҆ цр҃ковь сла́вою вели́кою· Ꙗ҆́коже ꙗ҆́ви́тсѧ сла́ва ваша по всеи҆ земли҆̀· Лѣта ро҃д, и҆зы́иде а҆нті҆о́хъ в землю ѡ҆ц҃ъ свои҆́хъ, и҆ събра́шасѧ к немꙋ всѝ во́и. ꙗ҆́коже мало҃ бы́ти о҆ста́вшимъ съ трифо́номъ· и҆ гна҆ є҆го а҆нті҆охъ цр҃ь и҆ прї҆и҆де [бѣжа́щи въ дорꙋ][3] и҆̑же при мори.

Глава 15

1 І послав цар Антіох, син царя Димитрія, листи з морських островів до Симона, архиєреєя і начальника юдейського народу, і до всього народу. **2** І мали такий вид: Цар Антіох Симонові, великому священикові і начальникові народу, і юдейському народові – радіти! **3** Оскільки згубні чоловіки захопили царство наших батьків, я ж бажаю оглянути царство і впорядкувати його, як було раніше. І я зібрав множество сил з країн і зробив воєнні кораблі, **4** бажаю ж вийти до країни, щоб я помстив тим, що знищили нашу країну і спустошили багато міст у моєму царстві. **5** Отже, тепер затверджую тобі всі приноси, які тобі затвердили царі переді мною, і інші дари, які тобі відступили. **6** І я тобі дозволяю провадити твою країну законами твоєї країни, **7** Єрусалим же має бути святим і свобідним. І вся зброя, яку ти приготував, і твердині, які ти збудував, якими володієш, хай тобі будуть. **8** І всякий царський довг і те, що належиться цареві, відтепер і на всякий час тобі відпущено. **9** Як поставимо наше царство, прославимо тебе, і твій народ, і церкву великою славою, щоб явною стала ваша слава по всій землі. **10** 104-го року вийшов Антіох до землі своїх батьків. І зібралися до нього всі вояки, так що мало було тих, що залишилися з Трифоном. **11** І цар Антіох

гнався за ним, і той, втікаючи, прийшов до Дори, що при морі, **12** бо він побачив, що зібралося проти нього зло і його покинули вояки. **13** І Антіох став в Дорі, і з ним 12-ть тисяч військових чоловік і 8000 вершників. **14** І він оточив місто, і кораблі прийшли з моря. І він гнітив місто з землі і моря, і не дав нікому одному вийти, або ввійти. **15** Прийшов же Нуминій і ті, що з ним, з Риму, маючи послання для царів і країн. А в них написано так: **16** Лукій, римський іпат, цареві Птоломеєві – радіти! **17** До нас прийшли юдейські посли, наші друзі і союзники, відновлюючи попередню дружбу і союз, послані Симоном, архиєреєм юдейського народу. **18** Вони ж принесли і золотий щит – 1000 мнис. **19** Вгодно було нам написати царям і країнам, щоб не наносили їм зла і не воювали з ними і їхніми містами ані з їхніми околицями і щоб не помагали тим, що воюють проти них. **20** Добрим нам було прийняти від них щит. **21** Якщо, отже, якісь згубні втекли з їхньої країни до вас, передайте їх Симонові, архиєреєві, щоб помстився на них за своїм законом. **22** Це ж він написав цареві Димитрієві, і Атталові, і Аратові, і Аркасові, **23** і до всіх країн, і Сампсакові, і спартіатам, і до Ділона, і до Мид, і Сікіона, і Карія, і Самона, і Памфилії, і Ликії, і Алокарнасона, і до Род, і Фаселида, і Коя, і Сидини, і Гортинани, і Кніда, і Кипру, і Кириній. **24** А їх зразок написав він Симонові, архиєреєві. **25** А цар Антіох отаборився вдруге проти Дори, постійно приводячи проти неї руки і роблячи машини. І він замкнув Трифона, щоб той не входив ані не виходив. **26** І Симон йому послав 2000 сильних мужів, йому на поміч, і срібло, і золото, і численний посуд, **27** та він не схотів їх прийняти, але відрікся від всього, що йому раніше завіщав, і відчужився від нього. **28** І він послав до нього Атиновія, одного зі своїх друзів, щоб поговорив з ним, кажучи: Ви держите Йоппію, і Ґадару, і твердиню, що є в Єрусалимі, місті мого царства. **29** Їхні околиці ви спустошили, і зробили велику рану на землі, і заволоділи багатьма місцями в моєму царстві. **30** Отже, тепер віддайте міста, які ви захопили, і дані з місць, якими ви заволоділи поза юдейськими границями. **31** Якщо ж ні, дайте замість цих 5-ть сотень талантів срібла і за спустошення, яким ви спустошили, і данину міст – інших 5-ть сотень талантів. Якщо ж ні, прийдемо і воюватимемо проти вас. **32** І прийшов до Єрусалиму Атиновій, царський друг. І він побачив Симонові

вѣдѣ бо ѩ́ко събра́шасѧ (зла́ѧ нань)[4], и ѡ́стáвиша є́го во́и. и стѣ̀ а҃нтїѻ҃ во до́ре и с нимъ в҃і темъ мужїи бра́нныѣ. и ѩ҆ ко́нникъ. и ѡ́бы́иде гра́дъ, и кораблѝ ѡ҃ мо́ре прїидоша и ѡ́скоръблѧше градъ ѡ҃ землѧ и морѧ. и не ѡ́стави ни є́дінаго ѩ́зыйти ѩ́ли вни́ти. (-)[5] Прїиде (же) нуминїѧ і ѩ́же с нимѝ ѡ҃ ри́ма ѩ́муще посланїе цр҃е́мъ и странамъ в нихъ же напи́сана сїѧ. лукїи ѩпа́тъ ри́мъскїи, птоломе́ю ц҃рю ра́доватисѧ. послы̀ їоу́денстїи прїидо́ша к на҃ҳ дрУги наша и спобо́рници, ѡ́бновля́ющи пр҃е́нюю дрУжбУ и съпобóренїе. послани ѡ҃ си́мона а҃рхїере́ѧ (-)[6] людїи їоу́де́йскїѩ, принесо́ша же [и]́[7] ц҃ѩ́ зла́тыи мнасъ ѧ҆, годъ бы́сть (-)[8] намъ писа́ти ц҃р҃е́ и странамъ, да не наносѧтъ ѩ́мъ зла́ѧ, да не ратУ́ютъ ѩ́хъ ни гра́до҃ ѩ́хъ ни стра́нъ ѩ́хъ, и да не съпобораю́тъ ратУющимъ противУ ѩ́̈. лѣ́по намъ є҆́сть прїѧ́ти (ѡ҃ нѩ́ ц҃ѩ́)[9]. аще оу́бо нѣцыи гУби́теле бѣжа́ша ѡ҃ страны ѩ́хъ к҆ вамъ, преда́йте ѩ́̈ си́монУ а҃рхїере́ю да мсти́тъ на нихъ̆ по зако́нУ своє́мУ. (-)[10] Сїа (же) писа̀ димитрїю ц҃рю, и а҃тталУ, и [а҃ра́дУ][11], и а҃рса́кУ, и въ всѧ страны. и сѧ҃ѱа́кУ, и спартїа́томъ, и въ дѣлонъ и [ми́дъ][12], и сикїонУ, и [кареїю][13], и само҃ и памфилїю, и ликїю, и а҃лїкарнасо҃ и въ родъ, и фаселѝдУ, и кою, и сидѝнУ (-)[14], и гортинанУ, и кни́дУ, и кѷ̀прУ, и киринію. ѻ҆́бразъ̆ же ѩ́̈ писа̀ си́монУ а҃рхїере́ю. ѳ҆нтїо́х же ц҃рь ѻ҆полчи́ѧ на доръ въ второ́е, приводѧ̀ вы́нУ є҆́мУ руки и михановѝ творѧ̀. и заключи трифо́на є҆́же не входи́ти ниже ѩ҆сходи́ти. и посла̀ є҆́мУ симо҃ ѧ҆, мужїи си́лныхъ в помощь є҆́мУ, и сребрѡ̀ и зла́то и сосУ́ды мно́ги. и не вънехотѣ ѩ́хъ прїѧ́ти, но ѡ҃връже всѧ є҆ли́ка завѣщѧ̀ є҆́мУ прежде, и ѻ҆чюжди́ѧ ѡ҃ него. и посла̀ к҆ немУ а҃дїновїѧ є҆ди́ного ѡ҃ другъ своѩ́хъ, да побесѣдУетъ с нимъ реклУщи. вы̀ дрънжитѐ їо҃ппїю и [гада́рУ][15] и кра́и иже є҆́сть въ їе́рлимѣ гра́дъ ц҃рства моє́го. предѣлы ѩ́хъ ѻ҆пУстѣсте, и сътквори́сте на҃́звУ вели́кУ на землѝ, и господьствовасте мѣста мно́га въ ц҃рствїи моє́мъ. нн҃ѣ оу́бо ѡ҃дади́те гра́ды ѩ́хже взасте. и дани мѣстъ ѩ́хже ѻ҆госпо́ствова́сте вмѣ предѣлъ їоу́де́йскихъ а҆́ще же нѝ, да́йте въ мѣсто сихъ є҃ со҃ тала́нтъ̃ сребрà, и за ѻ҆пУстѣнїе є҆́же ѻ҆пУстѣсте, и дани мѣстъ ѩ́на тала́нтъ є҃ со҃. а҆́ще же нѝ, (прїидемъ ѝ)[16] ратУ́емъ васъ. и прїиде а҃дїновїи дрУ ц҃рскїи въ їе́рлимъ. и ви́дѣ сла́вУ си́моновУ и свѣтлость зла́та и сребрà и пр҃еставле́нїѧ довóлна и ѹ҆́жасесѧ. и вънзвѣсти є҆́мУ словесà

цр҃ьска. и҆ (ѡ҆вратѣ́ша)[17] є҆мꙋ сѷ́монъ (и҆) рече (-)[18] ни (чюжꙋ зе́млю)[19] прїа́хѡ҃ и҆ни и҆́ныа вꙗ̀здержа́ҁ, и҆о҆ наслѣ́дїе ѡ҆ц҃ъ нашихъ. ѡ҆ врагъ́ же нашѝ въ нѣ́кое врема нера́ꙁсꙋдне оу҆дръжа́сѧ. мы́ же врема и҆́мꙋщи вꙗ̀здержа́хомъ наслѣдїе ѡ҆ц҃ъ нашихъ. а҆ е́же и҆ ѡ҆ о҆ппїи, и҆ га́зора и҆́же про́сиши сїи творя́хꙋ в лю́дехъ на́ꙁвꙋ ве́лїю, и҆ въ странѣ на́шеи· ѡ҆ сихъ да́демъ талан҃тъ ѕ҃. и҆ не ѡ҆вѣща є҆мꙋ [а҆диновїи][20] словесѐ, вꙗ̀ꙁъврати́ же сѧ съ на́ростїю къ ц҃рю и҆ вꙗ̀ꙁвѣсти҆̀ є҆мꙋ словеса̀ сїѧ и҆ сла́вꙋ сѷ́моновꙋ и҆ всѧ на́же ви́дѣ· и҆ прогнѣва́сѧ ц҃рь гнѣвомъ ве́лїимъ. трифо́н же всѣ́де въ кора́бль ѡ҆бѣжѐ въ о҆ртосїа́ду· и҆ поста́ви ц҃рь кенде́веа воєво́дою примо́рьскимъ. и҆ во́и пѣ́шецъ и҆ ко́нникъ дадѐ є҆мꙋ, и҆ повелѣ́ є҆мꙋ о҆плъчи́тиса҆ проти́вꙋ лица҆ іоу҆де́иска· и҆ запове́дѣ є҆мꙋ созда́ти кедро́нъ, и҆ оу҆тверди́ти вра́та [-][21] на́ко да ратꙋ́етъ лю́ди· ц҃рь же гона́ше трифо́на (-)[22] прїи́де кендеве́и въ (а҆мнїю)[23]. и҆ нача̀ раздража́ти лю́ди и҆ ѣ҆хо́ди́ти въ іоу҆де́ю и҆ плѣни́ти люди и҆ оубива́ти· и҆ созда̀ кедро́нъ, и҆ поста́ви тꙋ́ ко́нники и҆ во́и. на́ко да и҆схода́ще прохо́дятъ пꙋ́ти іоу҆де́йскїѧ на́коже повелѣ́ є҆мꙋ ц҃рь·

ву славу і славу золота і срібла, і обслугу, що по достатку, і жахнувся. І він йому сповістив царські слова. **33** І Симон відповів йому і сказав: Ми ані не забрали чужу землю, ані не пануємо чужими, але насліддям наших батьків, що на якийсь час несправедливо затримане було нашими ворогами. **34** Ми ж, маючи час, заволоділи насліддям наших батьків. **35** А те, що *відноситься* до Йоппії і Ґазари, про які питаєш, вони чинили велику рану в народі і в нашій країні. За цих дамо 100 талантів. **36** І Атиновій не відповів йому ні слова, а повернувся з гнівом до царя і сповістив йому ці слова, і Симонову славу, і все, що побачив. І цар розгнівався великим гнівом. **37** Трифон же сів до корабля *і* втік до Ортосіади. **38** І цар поставив Кендевея воєводою приморського краю, дав йому і піших вояків, і вершників **39** та наказав йому отаборитися проти юдейського лиця. І заповів йому збудувати Кедрон і скріпити брами, щоб він воював з народом. Цар же гнався за Трифоном. **40** Прийшов Кендевей до Амнії і почав дражнити народ, і іти до Юдеї, і брати в полон народ, і вбивати. **41** І він збудував Кедрон і поставив там вершників і вояків, щоб виходячи проходили юдейськими дорогами, так як йому заповів цар.

Глава҃, ѕ҃і·

И҆вꙗ̀ꙁы́нде іѡа́нъ ѡ҆ газо́ра· и҆ вꙗ̀ꙁвѣсти сѷ́монꙋ ѡ҆ц҃ꙋ своє́мꙋ. и҆́же сътвори҆̀ кенде́веи· и҆ призва̀ сѷ́монъ дв҃ꙋ сы́новъ своѝхъ старѣ́йшихъ іоу́дꙋ і҆ ѡа́на, и҆ рече и҆̀мъ а́ꙁъ и҆ бра́тїѧ моѧ и҆ д҃ѡ ѡ҆ц҃а моего҆ поборя́хомъ врагѝ і҆и҃левы ѡ҆ ю́ности даже до сего́ дн҃я. и҆ оу҆спѣва́шесѧ в рꙋка́хъ нашихъ и҆ꙁба́вити і҆и҃ля̀ мно́гаѕи. нн҃ѣ же съста́рѣхсѧ, и҆ вы́ же въ мл҃ти доброли́ни е҆́сте (бы́ти)[1] въ мѣ́сто менѐ и҆ бра́та моего҆, і҆ и҆́ше́дше поборя́йтесѧ за ꙗ҆зы́къ на́шъ по́мощь бо ѡ҆ нб҃се (с ва́ми да бꙋдетъ́)[2]· і҆ и҆ꙁбра ѡ҆ страны҆̀ ѩ҆ мꙋжїи бра́нны҆̀ и҆ ко́нникъ, і҆ и҆до́ша на кендеве́на и҆ о҆блего́ша е҆̆ модиинѣ· и҆ въста́ша заоу́тра і҆ и҆до́ша на́ поле, и҆ ѣ҆е во́и оу҆мно́женъ въ сѣтенїе и҆̀мъ пѣше́цъ и҆ ко́нникъ. и҆ бѣ пото́къ средѣ́ и҆̀хъ, и҆ ста̀ проти́вꙋ лица҆̀ и҆̀хъ сѧ̀ и҆ лю́дїе е҆̀го. и҆ ви́дѣ лю́ди страшащасѧ прейти҆̀ пото́къ, и҆ преиде прьвѣе, и҆ ви́дѣша е҆̀го мꙋ́жи, и҆ поидо́ша въ слѣ́дъ е҆̀го (-)[3] и҆ коѝнницы посредѣ пѣшѣ́ ко́нницы же (-)[4] мно́ꙁи бѣ́ло. и҆ вꙗ̀стрꙋби́ша трꙋба́ми, и҆ оу҆сїа́сѧ кендеве́и и҆ во́и е҆̀го и҆ паду́ша ѡ҆ нихъ ꙗ҆ꙁвенїи мно́ꙁи прочїи́ же бѣгоша въ твердыню. тогда̀ оу҆ꙗ҆ꙁве́нъ е҆́сть

Глава 16

1 І прийшов Іван з Ґазора, і сповістив Симонові, своєму батькові, що зробив Кендевей. **2** І Симон покликав двох своїх старших синів, Юду і Івана, і сказав їм: Я, і мої брати, і дім мого батька воювали проти ізраїльських ворогів від молодості аж до цього дня. І щастило нашими руками спасти Ізраїля багато разів. **3** Тепер же я постарівся, і ви ж в милосерді є достатні, щоб бути замість мене і мого брата. І вийшовши воюйте за наш народ, адже поміч з неба з вами хай буде. **4** І він вибрав з країни 20000 мужів-вояків і кінноту, і вони пішли проти Кендевея і спочили в Модеїні. **5** І вони встали вранці і пішли на поле. І ось їм назустріч численні вояки піші і вершники, а між ними був потік, **6** і він сам, і його народ став напроти їхнього лиця. І він побачив, що народ боявся перейти потік, і першим перейшов. І його мужі побачили і перейшли вслід за ним, **7** і вершники посеред піших, а вершників дуже багато. **8** І вони затрубили трубами, і відвернувся Кендевей і його вояки. І з них впало багато ранених, позосталі ж втекли до твердині. **9** Тоді пораненим був Юда, брат Івана. Іван же гнався за ними, аж доки не прийшов до Кедрону, який той збудував. **10** І вони втекли до веж, що були на полях Азоту. І він

спалив їх вогнем. І впало з них 2000 чоловік. І він повернувся до юдейської землі з миром. **11** І Птолемей, Авувів син, був поставлений вождем на єрихоновім полі і мав багато срібла і золота, **12** бо був архиєреєвим зятем. **13** І піднялося його серце, і він забажав заволодіти країною, і задумував обману проти Симона і його синів, щоб їх убити. **14** Симон же проходив міста, що в юдейській країні, погоджуючи їм потрібне, і прийшов до Єрихона, він сам, і Маттатей, і Юда, і його сини, 107-го року, 11-го місяця, це є місяць Сават. **15** І їх з обманою прийняв Авувів син до твердині, прозваної Докос, яку він збудував. І зробив їм великий бенкет, і заховав там мужів. **16** І коли впився Симон і сини його, то встав Птоломей і ті, що з ним, і взяли свою зброю, і ввійшли до бенкету, і вбили його, і двох його синів, і деяких з його слуг. **17** І він зробив велику обману в Ізраїлі і віддав зло за добро. **18** І написав це Птоломей і послав цареві, щоб той йому послав вояків на підмогу і щоб йому видати їхню країну і міста. **19** І він послав інших до Ґазари вбити Івана і тисячникам послав послання, щоб прибули до нього, щоб дати їм срібло, і золото, і дари. **20** І він послав інших захопити Єрусалим і гору церкви. **21** І якийсь, прибігши наперед, сповістив Іванові в Ґазарі, що згинув його батько і його брати і що: Він послав і тебе вбити. **22** І, почувши, він дуже злякався. І він схопив мужів, які прийшли його вбити, і вбив їх, бо пізнав, що намагаються його вбити. **23** І позосталі слова Івана, і його війни, і його великі мужності, які мужньо вчинив, і будова стін, які збудував, і його діла **24** – ось вони записані в книзі днів його архиєрейства, відколи він став архиєреєм після свого батька.

Кінець 1-ої Книги Маккавеїв.
Має в собі 16 глав.

ІѠ҃Д҃ братъ ІѠа́новъ. ІѠа́нъ же гна̀ и҆́хъ дондеже прїи́де въ кедро́нъ є҆гоже созда̀. и҆ побѣгоша къ столпомъ и҆́же бѣ҃хѹ во селѣ а҃зо́та, и҆ зажже́ и҆́хъ о҆гнемъ. и҆ падо́ша ѿ ни́хъ, ѕ҃ мѹжїи. и҆ о҆брати́ся въ землю їоу́динѹ въ мирѣ· и҆ птоломѣи сы́нъ а҃вѹвовъ поста́вленъ бы́ї воево́дою въ по́лѣ є҆ри́хона, і҆ и҃маше сребра̀ и҆ и҆ злата много, бѣ҃ бо за́ть а҃рхїере́ѡ҃ и҆ възнъдви́жеся ср҃це є҆го, и҆ възхотѣ҃ о҆дръжа́ти страну́, и҆ помышла́ше ле́стно на си́мона и҆ сы́новъ є҆го о҆у҆би́ти и҆́хъ· Си́монъ же прохожа́ше гра́ды є҆же въ странѣ҃ (їоу́деистей), (-)[5] совѣщава́я о҆ прѣлежа́нїю и҆́хъ и҆ сни́де въ є҆ри́хонъ самъ и҆ ма́ттаѳеи і҆ и҆оу́да и҆ сы́нове є҆го· лѣ҃та р҃о́з, мц҃а а҃і, сѐ е҆́сть мц҃ь сава́тъ· и҆ възпрїе́ и҆́хъ сы́нъ а҃вѹвовъ въ тверды́ню нарица́емою до́косъ со ле́стїю ю҆же созда̀· и҆ сътвори́ и҆́мъ пи́ръ вели́къ, и҆ съкры́ тѹ҆ мѹжи. и҆ є҆гда̀ оу҆пи́ся си́мѡ҃ и҆ сы́нове є҆го, [и҆][6] възста̀ птоломе́и і҆ и҆́же с нимъ, и҆ взѧ̀ша о҆ружїа́ своа́. и҆ внидо́ша в пи́ръ и҆ оу҆би́ша є҆го, и҆ два̀ сы́на є҆го, и҆ нѣкїи ѿ о҆тро́къ є҆го. и҆ сътвори́ прелесть вели́кѹ (въ і҆и҃ли), и҆ възда̀ зла́я за блага́я· и҆ писа̀ сїа̀ птоломѣи и҆ посла̀ ц҃рю да по́слѣ҃ є҆мѹ бо́и ѣ҃ по́мощь, и҆ предасть [є҆мѹ страну́ и҆́хъ и҆ гра́ды][7]· и҆ посла̀ и҆́ныя в газа́рѹ и҃ти їоа́нна, и҆ ты́сѧщникомъ посла̀ посла́нїя да прїидѹтъ къ немѹ, да да́сть и҆́мъ сребро̀ и҆ зла́то и҆ да́ры· і҆ и҆́ныя посла̀ о҆бъ҃а́ти і҆ерли́ма и҆ гоѹ҆ цр҃кви· и҆ прѣ҃текъ нѣкїи възвѣсти їоа́нну въ газа́рѹ и҃ако погиѳе ѿц҃ъ є҆го и҆ бра́тїя є҆го, и҆ и҃ако посла̀ и҆ тебе оу҆би́ти, и҆ слы́ша҃ оу҆страшися зѣ҃ло· и҆ а́ть мѹжи и҆́же прїидо́ша погѹби́ти є҆го и҆ оу҆бѣҀ и҆́хъ, позна̀ бо и҃ако и҆́щѹтъ є҆го оу҆би́ти, и҆ прочаѧ̀ словесъ їоа́нновыхъ и҆ бранїи є҆го, и҆ бл҃гаго мѹже́ства є҆го и҆́же бл҃гомѹжествова̀, и҆ созида́нїя стѣнъ и҆́хже създа̀, и҆ дѣ҃а́нїи є҆го· Сѐ сїа̀ пи́сана сѹ́ть въ кни́зѣ дн҃е҆и а҃рхїере́йства є҆го, ѿнелѣ҃же бысть а҃рхїере́и по ѿц҃ы своі҃мъ·

Конецъ, а҆, книгъ маккавеи́скихъ
и҆́маетъ в себѣ, гла҃ зі·

ВТОРА́Я КНІ́ГА МАКАВЕ́ЙСКАЯ

Друга Книга Маккавейська

Гла́ва, ӓ·

Глава 1

Бра́тіи[1] и́же по ег҃ви́пту іоу́де́омъ, ра́доватиса̀· бра́тіа и́же въ і҃ерли́мѣ іоу́деи, і и́же въ страни́ѣ іоу́де́истѣи. ми́ръ бл҃гъ, и̂ бл҃го да сътво́ритъ вамъ б҃ъ· и̂ да помане́тъ завѣ́тъ свои́ и́же къ авраа́му і и̂саа́ку і и̂а́кову рабо́мъ свои́мъ вѣ́рнимъ· и̂ да́стъ вамъ ср҃це в҃сѣ́мъ въ ѣ̂же чествова́ти ѐго, и̂ твори́тє [хотѣ́нїа ѣ̂го][2] ср҃цем вели́кимъ, и д҃шевнымъ и̂зволе́нїемъ· и̂ да о҆тве́рзе́тъ ср҃ца ва́ша в зако́нъ свои́, и̂ въ повелѣ́нїи· и̂ ми́ръ да сътво́ритъ, и̂ оу҆слы́ша́й (мл҃тву ва́шу)[3]. и̂ оу҆мили́тса̀ вамъ, и̂ не [о҆ста́ви́ васъ][4] въ вре́ма лу́кава́· и̂ нн҃ѣ зде ѣ̂смы̀ моля́щи за ва́· ц҃рствующу димі́трїю лѣта рѯ҃д҃· щы іоу́де́и писа́хомъ вамъ въ ско́рби и̂ въ го́рести нашє́шима намъ, въ лѣт҃ѣ сихъ ѡ҃не́леже ѡ҃стоупи и̂а́сонъ і и́же с нимъ ѡ҃ ст҃ыа̀ земла̀ и̂ ц҃рства· и̂ пожг҃о́ша вра́та и̂ проліа́ша кро́вь непови́нну· и̂ моли́хомса̀ къ г҃у и̂ оу҆слы́шани ѣ̂смы̀· и̂ принесо́хом҆ же́ртву и̂ смида́лъ, и̂ вожг҃о́хомъ свѣтильники и̂ пр҃е́ложи́хо҃ хлѣбы· и̂ нн҃ѣ провади́те дн҃и кущныа, [хаслева][5] м҃ца, лѣта, р҃пѳ· и́же въ і҃ерли́мѣ, і и́же въ іоу́деи и ста́рцы (іоу́де́искїи)[6]· х҃ристоволу дидаска́лу птоломе́а ц҃ра, сущему ѡ҃ поманны́хъ і҃ере́иска ро́ду· і и́же въ ег҃ѵ́птѣ іоу́де́омъ ра́доватиса̀ и̂ здравствова́ти· ѡ҃ вели́кихъ бе́дъ б҃г҃о҃ спсени ве́лма бл҃годари́мъ ѣ̂му, на́ко оу҆бо ц҃рю о҆доле́хомъ· Се́и бо и̂звари вѣчине́ныхъ въ ст҃омъ гра́дѣ въ перси́ду· Бы́сть бо во́ждь и̂ о҆ немъ непостоа́наа мна́шеса̀ бы́ти си́ла. посѣко́ша въ (ка́пищи нане́и)[7], Совѣто҃ прельще́нъ о҆ (жерц҃е́ нанеѝ)[8]· я̂ко бо съпребыва́а ѥ́й прїи́де въ мѣсто а̂нтїо́хъ і и́же с ни́мъ друзи взя́тїа ра́ди сре́бръникъ [-][9] въ пре́лести сло́ва· (-)[10] Пр҃е́ложи́ша (бо) и̂хъ жерцы̀ нанеѝ· (о́ному)[11] пришє́шу съ малы́ми въ притво́рѣ теме́новѣ, заключа́ющїи же ка́пище на́ко вніи́де а̂нтїо́хъ. о҆тве́рзше въ дскахъ съкровену́ю две́рь мета́юще ка́менїе поби́ша и̂гемона (і и́же с ни́мъ), и̂ раздѣли́ша на оу́ды, и̂ глава́ посѣче́ны и̂змета́ша во́нъ·

Брати́ юдеї, що в Є҃гипті, – ра́діти! Брати́ юдеї, що в Є҃русалимі, і ті, що в юдейській країні! Добрий мир **2** і добро́ хай вам зробить Бог! І хай згада́є свій завіт, що до Авраама, і Ісаака, і Якова – своїх вірних рабів. **3** І хай дасть усім вам серце, щоб Його почитати і щоб ви чинили його волю великим серцем і бажаючою душею. **4** І хай Він відкриє ваші серця до свого закону і заповідей. І хай зробить мир, **5** і вислухає вашу молитву, і змилосердиться над вами, і не покине вас у поганому часі. **6** І тепер тут ми молимося за вас. **7** Як царював Димитрій в 169-му році, ми, юдеї, написали вам в скорботі, і в горі, що надійшов на нас в цих роках, відколи відступив Ясон і ті, що з ним, від святої землі і царства. **8** І вони спалили браму і пролили невинну кров. І ми молилися до Господа, і ми були вислухані. І ми принесли жертву і пшеничну муку, і запалили світильники, і поклали хліби. **9** І тепер ви проводіть дні шатер в місяця Хаселев, 188-го року. **10** Ті, що в Єрусалимі, і ті, що в юдеї, і юдейські старці, вчителеві царя Птолемея, Аристоволові, що був з помазаних єрейського роду, і тим юдеям, що в Єгипті, – радіти і бути здоровими! **11** Богом спасенні з великих клопотів, дуже складаємо Йому подяку, тому що ми перемогли царя! **12** Бо цей викинув поставлених у святому місті **13** до Персії, бо він був вождем. І вважалося, що з ним непоборима сила. Нанеї порубали в храмі, змовою обманутого нанеями-священиками. **14** Бо наче посвоячений з нею прийшов до місця Антіох і ті друзі, що з ним, щоб взяти срібняки обманою слова. **15** Бо їх підставили жерці нанеї, коли він прийшов з небагатьма до Теменового притвору. Як ввійшов Антіох, замкнувши ж храм, **16** відкривши в дошках сховані двері, кидаючи каміння, побили вождя і тих, що з ним. І розділили на частини, і відрубані голови повикидали геть. **17** В усьому благословенний наш Бог, який видав безбожних! **18** Бажаючи святкувати очищення церкви 25-го дня місяця Хас-

лева, ми вважали за потрібне вам сповістити, щоб і ви святкували аж до празника шатер і вогню, коли Неемія збудував церкву і жертовник *і* приніс жертви. **19** Бо і коли наших батьків повели до Персії, тоді священики, які боялися Бога, взяли з
мой3. 6 вогню жертовника *і потайки сховали в долині криниці, що була безводна, і в ньому запечатали, щоб для всіх місце було невідомим. **20** Коли ж минуло досить років і Бог зволив, щоб посланий був Неемія від перського царя, він послав на пошуки за вогнем внуків священиків, які сховали. І так нам вони розповіли, що не знайшли вогню, але масну воду. І той наказав їм зачерпнути і принести **21** до себе, і Неемія наказав священикам покропити водою жертви, які були принесені, дрова і те, що на них лежало. **22** Як же *це* сталося, і перейшов час, і засяяло сонце, що раніше було за хмарами, запалав великий вогонь, так що всі здивувалися. **23** Молитву ж чинили всі священики, і коли жертва згоріла, як почав Йонатан, інші ж, як Неемія, відповідали. **24** Була ж молитва, що мала такий чин: Господи! Господи Боже, всіх Творче! Страшний, і сильний, і справедливий, і милосердний, і одинокий Царю! І лагідний, **25** одинокий щедрий, єдиний! Справедливий, і Вседержитель, і вічний, що спасаєш Ізраїля з усякого зла! Ти, що вибраними зробив батьків і їх освятив! **26** Прийми жертву за ввесь народ Ізраїля, і обережи твою частку, і освяти! **27** Збери розсіяння наше і помилуй тих, що в рабстві народів! Поглянь на зневажених і зогиджених! І хай народи впізнають, що Ти є нашим Богом! **28** Скарай тих, що давлять силою і знущаються в гордості! **29** Влаштуй твій народ у твоєму святому місці, так як сказав
мой5. 30 ниж. 2 Мойсей! **30** *Священики ж співали пісні. **31** Як же згоріла жертва і залишилася вода, Неемія наказав полити велике каміння. **32** Як же це сталося, загорівся полумінь, що запалав від світла, що засяяло з жертовника. **33** Як же діло стало явним, було сповіщено перському цареві: що на місці, на якому переселені священики сховали вогонь, появилася вода, якою Неемія і ті, що з ним, очистили жертви. **34** Обгородив же цар те місце, досліджуючи діло, **35** а їм цар подарував багато дарів. І те, що взяв, знову передав. **36** Прозвав же Неемія і ті, що з ним, те місце – Етар, що тлумачиться очищення. Численні ж називають його Нетар.

По всѧ҃ бл҃вѣ҃ нашъ ѥ҃ть и҆же предà нечестовáвшꙗ҃ хотя́ще празднова́ти, (и҆ѥ҃, (дн҃е. м҃ца) хаслéва)[12] о҆чищéнїѥ цр҃кви, потрéбно непщева́хомъ и҆звѣсти́ти вамъ, да и҆ вы празднꙋ́ете да́же до ѯ҃ущнаго пра́зн҃ика, и҆ о҆гнà, когда неѣмїꙗ създа цр҃квь и҆ о҆лта́рь принесе же́ртвꙋ. Ибо ѣ҆гдà въ перси́дꙋ ведáхꙋсѧ [ѡ҃ц҃ы на́ши][13], тогдà (жерцы́ боя́щїисѧ ѥ҃а)[14] взя́ша ѡ҃ о҆гнà о҆лта́рнаго· *(и҆) та́йно съкрыи́ша в дⷭ҃ кладязѣ чи́нъ и҆мѣю́ще бг҃а҃ны. и҆ в немъ заключи́ша, ꙗ҆коже всѣмъ невѣ́домо бы́ти мѣсто· ѢҐда же премину́ша лѣта мно́га, (и҆)[15] оу҆годи́сѧ ѥ҃ꙋ да по́слетсѧ неѣмїꙗ ѡ҃ цр҃ѧ прьсѣ́ска, внꙋцы жерцовъ съкрыи́вшꙗ҃ посла́ къ (взыска́нїю) о҆гнà· (и҆) та́ко повѣдáша намъ не о҆брѣто́ша о҆гнà но во́дꙋ тꙋ́чнꙋ, (и҆) повелѣ҆ и҆мъ (чрьпати и҆)[16] принести (себѣ), (и҆ же́ртвы и҆же напра́вленыѧ҃ бѣхꙋ)[17] повелѣ҆ жрьцемъ҃ неѣмїꙗ покропити водо́ю дровà и належáщаѧ҃· ꙗ҆коже бы́сть и҆ вре́мѧ пре́иде ѣ҆гдà слн҃це въсїꙗ пе́рвїе на о҆блацѣ сꙋ́щи, въжжéсѧ о҆гнь вели́къ ꙗ҆коже дивúтисѧ всѣмъ, моли́твꙋ же творáхꙋ (вс҃и) жерцы́, и҆ ѣ҆гдà съгорѣ҆ жрьтва, (-)[18] (ї҆онадáнꙋ начинáющꙋ)[19] про́чимъ҃ же ѡ҃вѣщáющꙋ ꙗ҆ко неѣмїю· бѣ же мл҃тва и҆мѣющи о҆бразъ сїи· Г҃и г҃и ѳ҃е всѣхъ твóрче, страшны и҆ крѣпкїи, и҆ пра́вѣ҃ны и҆ мл҃тивы, и҆ ѣ҆ди́ны цр҃ю и҆ бл҃гїи, ѣ҆ди́ны да́телю· Ѣ҆ди́не пра́вѣ҃не и҆ вседрьжи́телю и҆ вѣ́чны спа҃саѧ҃й їл҃ѧ ѡ҃ всѧ́кого зла· Съ҆творивы́й ѡ҃ц҃ы и҆збра́нны, и҆ о҆стꙋпивы и҆хъ· Прїими жрьтвꙋ за всѧ҃ лю́ди (-)[20] їл҃ѧ, и҆ съхрани ча́сть твою и҆ о҆сти́н· Събери расточе́нїѥ на́ше. (і҆) и҆зба́ви рабо́тающꙋ҃ ꙗ҆зы́комъ· О҆ upsilon̑ничижéныхъ и҆ ме́рзкꙋ҃ прѝзри, и да оу҆вѣ́дятъ ꙗ҆зы́цы ꙗ҆ко ты ѣ҆си ѳ҃ъ нашъ· Помꙋ́чи наси́лующихъ и҆ досаждáющимъ въ горды́ни. оу҆строи́ лю́ди твоѧ҃ в мѣсто ст҃о твое ꙗ҆ко рече мѡ҃ѷсїи· *жерцы же поя́хꙋ пѣ́нїѧ. ꙗ҆коже съгорѣ҆ жертва. и҆ о҆ста́вшеи водꙑ неѣмїꙗ повелѣ҆ ка́менїе бо́льшее поли́ти. ꙗ҆коже сїе бысть пла́мень возгорѣ҆сѧ, ѡ҃ о҆лтарѧ҃ о҆блиста́вшаго свѣта съгорѣ҆. ꙗ҆коже ꙗ҆влена бысть ве́щъ· [-][21] возвѣщено ѣ҆сть цр҃ю прьсꙋ, ꙗ҆ко въ мѣстѣ҆ в немже о҆гнь съкрыи́ша пресе́ленїи жерцы́, вода ꙗ҆ви́сѧ ѡ҃нелѣ҆же (неѣмїꙗ і҆ иже с ни́мъ)[22] о҆чисти́ша жрьтвы. о҆гради́ же цр҃ь (мѣсто т҃о)[23] и҆скꙋша́ѧи ве́щи. (-)[24] и҆́мже дарова цр҃ь мно́ги да́ры· (и҆ ꙗ҆же) взѧ҃ паки предаде, прозва же (неѣмїꙗ і҆ йже с ни҃ мѣсто)[25] т҃о (ѣ҆дарь)[26]. ѣ҆же сказꙋ́ется о҆чищенїе· нарѣцáет же ся ѡ҃ мно́гꙑ҃ (недарь)[27].

Гла, в·

Обрѣте же сѧ в пописа́нїихъ їєремі́и про-
рка, ꙗ҆́ко повелѣ ѻ҆́гнѧ взѧти ꙗ҆́же пре-
селѧю́щихъсѧ, ꙗ҆́ко знаменовасѧ· и҆̀ ꙗ҆́ко
заповѣ́даше селены́мъ про́рцы да́ти и҆̀мъ
законъ. да не забыва́ютъ повелѣнїи гн҃ихъ· и҆̀
вар҃у в҃ *да не соблазня́тсѧ ѹ҆́мы ви́дѧщи и҆̀до́лы
зла́ты и҆̀ сребрены и҆̀ о҆́нихъ ѹ҆́тваръ. і҆ и҃на
таковѧ реѥ́ ѹ҆́щи, моля́ше не ѿврещи́ зако́на ѿ
ср҃ца и҆́хъ· бг҃ъ же въ писа́нїи ꙗ҆́ко сікѵ̀нїѧ и
кїо́, повелѣ про́рцы бж҃твенаго ѿвѣта бы́вша-
ѥ҃ мо҃ ѧ҃д го ѥ҆мѹ̀ съпослѣ́дьствовати· *и҆́коже взыиде в
го́ру на нюѥ҆ мѡ҃ѵ̀сїи вꙗ҃ше (и҆̀) ви́дѣ бж҃їе насл҃бдїе. и҆̀ гра́дѹщи (тѹ҃) їєремі́ѧ о҆́брѣте пе-
щеру́ и҆̀ жили́ще, и҆̀ кїо́тъ і҆ о҆́лта́рь дими́ама
внесе тѹ҃ и҆̀ двери загради· и҆̀ приступи́ша
нѣ́цїи ѿ послѣ́дствующихъ да знаменѹ́ютъ
себѣ пѹ́ть, и҆̀ не могу́ша о҆́брѣсти· и҆́ко̀ [позна҆̀
їєремі́ѧ][1] повинѹ́ющи тѣ́хъ рече да не вѣ́домо
(бѹ́детъ мѣ́сто)[2] до́ндеже соберетъ бг҃ъ събра́-
нїѧ лю́дїи (-)[3] мл҃тивъ бѹ́детъ· и҆̀ тогда́ г҃ь
пока́жетъ сі́ѧ и҆̀ ꙗ҆ви́тсѧ сла́ва гн҃ѧ, и҆̀
г҃ ц҃р҃ и҃ о҆бла́къ (бѹ́дѣ҃) ꙗ҆́ко и҆̀ мѡ҃ѵ̀сі́ю ꙗ҆вла́шесѧ· *и҆́ко
и҆̀ соло́монъ моли да мѣ́сто о҆́стїтсѧ вельма.
бесѣ́дова́ше же, и҆̀ ꙗ҆́ко премѹ́дрость и҆́мѣѧ въ-
знесе жр҃твѹ о҆бновленїѧ, и҆̀ съвр҃шенїе ц҃ркви·
а҃ мо҃ д҃ *и҆́коже и҆̀ мѡ҃ѵ̀сїи моля́шесѧ къ г҃ѹ и҆̀ сни́де
в҃ пара҆ в҃ о҆́гнь съ нб҃се и҆̀ пожре́ жр҃твѹ. *такоже и҆̀
и҆̀ з҃ соло́монъ моли́сѧ и҆̀ сни́де о҆́гнь [съ нб҃си][4] (и҆̀)
г҃ мо҃ і҃ пожре́ вс҃есожже́нїе· и҆̀ рече мѡ҃ѵ̀сїи *сего ра́ди да
не ꙗ҆́стьсѧ и҆̀ за гр҃бхъ попали́сѧ· та́коже и҆̀
соло́монъ, и҆̀, дн҃їи празнова. но́сит же сѧ [-][5] в҃
написанїих҆̀, и҆̀ въ па́мѧтописаса́нїю по неѥ҆́мїи
сі́ѧ. (-)[6] ꙗ҆́коже строя́щи кни́гоположницѹ. собра҆̀
ꙗ҆́же о҆́ ц҃рех҆̀ [-][7] и҆̀ пр҃рц҃е́, и҆̀ о҆́ дв҃дѣ, и҆̀ е҆пи-
столі́ѧ ц҃рѧ о҆́ въ҃зложенїи· та́коже і҆ і҆ѹ́да па-
дшаѧ ꙗ҆́же бра́нїю бысть намъ собра҆̀ вс҃ѧ, и҆̀
сѹть пр҃е́ нами. и҆́хже ѹ҆́бо а҆́ще пребѹ́сте с҃и
приносѧщихъ ва҃ послите. хотя́ще ѹ҆́бо праз-
нова́ти о҆́чищенїе писа́хомъ вамъ. бл҃го бо
творите҆̀ празнѹ́юще дн҃и· бг҃ъ же сп҃сыи вс҃ѧ
лю́ди своа҆ и҆̀ въ҃зда́стъ насл҃бдїе всѣ́мъ, и҆̀
ц҃рствїе и҆̀ сщ҃еньство и҆̀ ст҃ыню, ꙗ҆́коже о҆бѣща
въ зако́нѣ, ѹ҆пова́емъ бо на бг҃а ꙗ҆́ко ско́рѣ ва́съ
поми́луетъ и҆̀ съберетъ ѿ по҆нб҃ныѧ въ мѣ́-
сто ст҃ое. и҃зятъ бо насъ ѿ великихъ бѣ́дъ,
и҆̀ мѣ́сто о҆́чисти. ꙗ҆́же по і҆ѹ́де маккавє́ю и҆̀
бра҃тїи е҆́го, и҆̀ ц҃ркви вели́кїа, о҆́чищенїе и҆̀ о҆б-
новленїе пр҃тла (не бысть)· е҆́ще же и҆̀ къ а҆нтїо́хову (ꙗ҆вленїю)[8] и҆̀ сн҃а е҆́го е҆ѹпа́тора бра́-
нїи. и҆̀ съ нб҃си бы́вшїй ꙗ҆́вленїи бл҃гимъ мѹ́жес-

Глава 2

1 Знайшлося ж в письмах пророка Єремії, що він наказав переселенцям взяти вогонь, як зазначено **2** і як пророк заповідав мешканцям, даючи їм закон. Щоб не забували господніх заповідей і *щоб не згіршилися умами, вар. 6
бачачи золотих і срібних ідолів та їхню прикрасу. **3** І таке інше кажучи, благав не відкинути закон з їхнього серця. **4** Було ж в писанні, що з божественної відповіді йому даної пророк наказав, щоб шатро і кивот ішли з ним. *Як же він вийшов на гору, на мой5. 34
яку Мойсей вийшовши побачив боже насліддя, **5** і Єремія, ідучи туди, знайшов печеру, і вніс туди шатро, і кивот, і жертовник кадила, і закрив вхід. **6** І прийшли деякі з тих, що слідкували, щоб зазначити собі дорогу, і не змогли знайти. **7** Як же Єремія пізнав, звинуативши їх він сказав: Хай місце буде невідомим, аж доки Бог не збере збір народу *і* буде милосердним. **8** І тоді Господь це покаже, і з'явиться господня слава і хмара, і буде так, як з'являлися Мойсеєві, *так як і Соломон помолився, црс3. 8
щоб місце дуже освятилося. **9** Він же говорив і як той, що має мудрість, *та* приніс жертву обновлення і завершення церкви. **10** *Так як і Мойсей, мой1. 9
він молився до Господа. І зійшов вогонь з неба і пожер жертву. *Так само і Соломон помолився, пар2. 6 і 7
і зійшов вогонь з неба, і спалив цілопалення. **11** І Мойсей сказав: *Задля цього хай не мой3. 10
їсться те, що було спалене за гріх. **12** Також і Соломон святкував 8 днів. **13** Існує ж в писаннях і в літописах по Неемії це: що як він будував бібліотеку, він зібрав те, що про царів і пророків, і про Давида, і листи царів про жертви. **14** Так само і Юда тих, що впали через війну, нам всіх зібрав, і є перед нами. **15** Отже, якщо це потребуєте, пошліть тих, що вам принесуть. **16** Отож, ми вам написали, бажаючи святкувати очищення, бо добре зробите, коли будете святкувати дні. **17** А Бог, що спас ввесь свій народ, і віддасть всім насліддя, і царство, і священство, і святощі. **18** Так як обіцяв в законі, бо ми надіємося на Бога, що скоро вас помилує і збере з-під неба до святого місця, бо Він вирвав нас з великих бід і очистив місце. **19** А відносно того, що про Юду Маккавея, і братів його, і велику церкву, очищення і обновлення жертовника *ще* не було. **20** Ще ж і відносно Антіохової появи і воєн Евпатора, його сина, **21** і появи з неба. Що були задля добра юдейської мужності, щоб відважно мстили усю країну, будучи нечисленними, і проганяли

множество варварів, **22** і по всій вселенній прославлену церкву збудували, і місто спасли, і Господом виправляли тих, що бажали знищити закони, їм з усією смиренністю було очищення. **23** Знову ж, Ясоном Киренеєм викладене в п'ятьох книгах, ми і старалися до одного твору скоротити. **24** Бо роздумуючи над великою кількістю *книг* і існуючу трудність через велике число матеріялу для тих, що бажають дійти до розповіді історії, **25** ми постаралися тим, що бажають читати, ведені душею, що люблять мудрість, до роздумування принести трудолюбство, а користь всім, що читають. **26** І ми ж, що взялися за тяжку роботу скорочення, з потом і чуванням чинимо нелегке діло. **27** Бо так як для того, що готує бенкет і шукає користь інших, *діло* невдячне, подібно ми задля великої вдячності радо понесемо труд. **28** По-перше, досліджуючи задля питань кожне письмо. Подруге ж, ідучи за правилами трудимось над скороченням. **29** Адже так як будівничому нового дому треба дбати за цілу будову, так само *треба* писати тому, хто починає, треба шукати те, що потрібне для прикраси, так думаю, що і ми **30** маємо ввійти і сладати всі події, і багато говорити про все по порядку. Тому ж, хто починає оповідання, належиться **31** тільки дбати про скорочення розповіді і досліджувати хід подій, а тому, що пише, розповідь скорочувати. **32** Отже, звідси почнемо розповіді, вступ такий зробивши. Адже зразу одну розповідь будемо детально описувати, іншу ж розповідь скорочувати.

Глава 3

1 Тому-то коли святе місто було заселене з усяким миром, і закон був дуже добре бережений через архиєрея Йонія, і *панувала* побожність і ненависдження зла, **2** то самі царі вшановували місце і прославляли церкву великими дарами. **3** Так що і Селевкій, азійський цар, зі своїх розходів давав потрібні видатки на службу жертви. **4** Симон же з Веніяминового племені, що був поставлений настоятелем церкви, сказав архиєреєві про проступок у місті. **5** Але коли він не міг перемогти Онію, він прийшов до Аполлонія Трасея, що в тому часі був воєводою сирійської і финикійської країни, **6** і сповістив йому про безчисленні багатства, що були в єрусалимській скарбниці, що було безчислене множество різного, яке не належить до жертв, а це може

тва̀ їоу́действа ради любочестно да всю̀ страну̀ ма́ли су́ще мѵ̑щахѹ, и̂ варва́ръ мно́жество погна́хѹ. и̂ прои́менова́не во всю вселе́ннюю цр҃ькъвь созда́ша и̂ гра̀ и̂збави́ша, и̂ хота́щихъ разори́ти зако́нъ и̂справля́хѹ гд҃ъ. со всѣ́мъ смире́нїѐ о́чищенїе быва́ше и̂мъ. (Па́ки же) ѿ а̂со́на кири́нея и̂звѣщена пасьма кни́гами, (и̂) поискѹша́ѭ́сѧ е̂ди́но съчине́но съкрати́ти. ра̀мышля́ющи бо мно́жество числомъ и̂ сѹ́щаго немощенїѧ хотя́щи́ престѹпити и̂стори́и по́вѣсть мно́жества ради ве́щи настоя́хомъ. хотя́щи́ бо честѝ дш҃ею водими. любомѹ́дрѹнымъ же в разѹ̆мышленїе взяти люботрѹ́дїе всѣ́м же чтѹщимъ по́льза. и̂ нам҃ же (прїя́вшимъ зло́страда́нїе)[9] съкращенїе не оу̂до́бъ с по́томъ и̂ бдѣнїе́мъ вещь (тво́рѝ). Ꙗ́ко бо оу̂гоѡтова́ющемѹ пи́ръ і̂ и̂щѹщему и̂ны́хъ оу̂добе́ѩ небл҃годарне. та́коже многы́хъ ради бл҃годарени́и любовїю тр҃ѹ потерпѝ. е̂ди́но въпро̀ ради о́ кои́хждо писа́нїю разлѹча́ющe. дрѹго́е же послѣдовати по̀писанымъ, ради съкращенїѧ трѹжда́ющесѧ. Ꙗ́коже бо новаго хра́ма а̂рхитекто́нѹ всего о́бложенїѧ настоа́нїе е̂сть. та́коже по̀писати начина́ющемѹ на̂же подоба́етъ къ оу̂кра́шенїю взыска́ѭ́сѧ, та́ко мню̀ и̂ о́ насъ. вни́ти и̂ [о́ всѣ́хъ словесе́хъ творити][10], и̂ много веществовати о́ всѣ́хъ по ча́сти. начина́ющемѹ же по́вѣсть досто́итъ, е̂ди́ного съкращенаго рече́нїѧ гони́ти, и̂ны́же ве́щи съдѣла́ное въпра́шати твора́щемѹ же прогла́нїе съкраща́ти. ѿ̑сюдѹ оу̂бо начина́емъ по́вѣсти пр҃е́реченымъ толика́го заченше. а̂бїе бо е̂ди́но по́вѣсть оу̂множати, и̂ны́ же повѣ̀ съкраща́ти.

Гла, г҃.

Его ради) е̂гда̀ сты́и гра́дъ о́бита́шесѧ въ всѧ́комъ ми́рѣ, и̂ зако́нъ на̂́ко блажа́ше съхраня̂е́мы̆. ио́нїа ра̀ а̂рхїере́ѧ бл҃гочестїе же и̂ ненавидѣнїе лѹка́вьства. (-)[1] и̂ сами цр҃и чествова́хѹ мѣсто, и̂ цр҃ковь (вели́кими да́ры)[2] прославля́ше. Ꙗ́ко да и̂ селевкїа а̂сїискаго цр҃ѧ (ѿ расходъ свои́хъ, въздаю́ше)[3] (-)[4] на слѹжбѹ жр҃твы пристоя́щи расхо́ды. (Си́мо)[5] же (-)[6] ѿ колѣна [вені̀амина][7] пр҃еста́тела цр҃кви поста́вленъ, повѣда а̂рхиер҃е́ю о́ престѹпле́нїи града. но̂ е̂гда премощи о́нїи не можа́ше, прїи́де къ а̂по̀лонїю (фрасе́ю)[8] и̂же въ о́но вре́мѧ бысть (воево́да страны сѷ̀рїиски и̂ финикїиски)[9]. и̂ възвѣсти (е̂мѹ) о́ бога́тествѣхъ неи̂счисленыхъ бы́ти ѣ̆ (храни́лищи і̂ер҃лимъскомъ)[10]. Ꙗ́коже мно́жество разнй безчи́слено бы́ти (-)[11] не подоба́етъ сїѧ къ сло́вѹ жр҃твъ

бы́ти же мо́щно по̀ вла́стїю ц҃ревою па́сти сїѧ. Є́гда̀ донесе́ (къ ц҃рю а҆поллонїи)[12] (о҆ бога́тъствѣ̀ о҆ възвѣщє́нныхъ є҆мꙋ)[13] на҃вѝ. о҆́нже призва̀ и҆лио́дора и҆же бы́сть на̀ бога́ствы (є҆го), посла̀ съ заповѣ́дми да пре́рече́ное бога́тьство принесетъ. скоро же и҆лио́доръ твора́ше ше́ствїе. Гла́ше на҃́ко по (гра́дѣхъ килїи и҆ сирїи и҆ финикїи)[14] проходѧ̀. ве́щи же ц҃рскои повелѣ́нїе конча́ѧ. прїи́де же въ і҆ер҃лі҃ и҆ любомꙋ́ро ѡ҆ а҆рхїере́ѧ гра́ска прїѧ́ повѣ́да о҆ бы́вшемъ на҃вле́нїю, и҆ что̀ ради прїи́де сказа̀. въпраша́ше же а҆ще и҆́стинно сїѧ та́ко бꙋдꙋтъ. Тогда а҆рхїє́реи показа̀ пре́ставле́на бы́ти (сїѧ къ прекръмле́нїю) вдовамъ́ и҆ сиротамъ́ мѣцїи во̀ (бы́ти) и҆ркана́ то́вїи вѣ́ло мꙋ́жа чтна. не на҃́коже бѣ зносѧ нечести́вый си́монъ. всего же сребра̀ тала́нтъ ѵ҃, а҆ злата с҃. о҆́бидити же (ст҃ыни мѣ́ста вѣ́ровавшихъ)[15], и҆ чтноа (ц҃ркви по всемꙋ ми́рꙋ)[16] чести, и҆ наси́лїе по всемꙋ хотѧ́ше бы́ти. [и҆лио́до́ръ же][17] си́хъ ра́ди и҆мѣ́ѧше ц҃рское повелѣ́нїе, гла́ше всѧко подоба́етъ бы́ти семꙋ въ ц҃рско (повелѣ́нїе)[18]. (въчини́)[19] же дн҃ь (и҆) вниде съзрѣ́ти хотѧ̀, бѣ же не ма́ло (сма́тенїе по граду́)[20] (сего ради). Сщ҃енницы же прѐ о҆лтаре́мъ въ ст҃ительскихъ ризахъ поврьго́ша себе́ призыва́хꙋ съ нб҃си о҆ (завѣ́тѣ възаконе́номъ свои́мъ)[21] сїѧ съхрани́ти. бѣ же зра́ лицѣ̀ а҆рхїере́ово сма́тесѧ мы́слїю. зра́къ во̀ и҆ ви́дъ и҆змѣне́нъ на҃ви́ся по дш҃и понꙋжде́нїѧ. о҆блежа́ше во̀ о҆ мꙋ́жи оу҃́жасъ (-)[22], и҆ стра́ телє́сныи, и҆́хже ради и҆звѣ́стно бы҃ зра́щимъ е҃ра̀ наста́ѩшаѧ бо́лѣзнь. и҆́нїи же (събрани ѡ҃ домо́въ)[23] сотѣка́хꙋсѧ на всеро́днꙋю слꙋжбꙋ. занѐ хотѧ́ше (прїѧти мѣ́сто въ порꙋга́нїе)[24]. [же́ны же преопаса́шасѧ по прьсе́хъ]25 власени́цами на пꙋтехъ оу҃множа́хꙋсѧ. заключе́нїи же дв҃цы, є҆ди́ны оу҃́бо прибѣга́хꙋ къ вра́томъ, і҆ и҆́нїи же на ст҃ѣны. мѣцїи же о҃к҃о҃цами приничахꙋ вси́ же въздѣю́ще рꙋцѣ на́ нб҃о мола́хꙋсѧ помилова́ти мно́жество сма́те́ное въ паде́нїи. чаѧ́нїе ждꙋ́ще вели́каго а҆рхїере́ѧ. и҆ сїи оу҃́бо възыва́хꙋ вседръжи́теля г҃а, да вовѣре́наѧ вѣ́рнымъ свои́мъ съхранитъ съ всѣ́мъ оу҃тверже́нїемъ. И҆лио́до́ръ же и҆же смы́сли съвръша́ше. здѣ же є҆мꙋ съ данопосцы въ газофилакїю прише́шꙋ. (вседръжи́тель же г҃ь)[26] всѧ́коѧ вла́сти си́лныи, на҃вле́нїе ве́лїе съ҃творѝ. И҆́коже всѣмъ дръзнꙋвшꙋ҃ събра́тисѧ. и҆ приш҃е́шимъ бж҃їю си́лꙋ въ оу҃клоне́нїе и҆ въ оу҃жасъ премѣни́ти. (та́ко да всѝ и҆же дръзи бѣхꙋ.) Я҆́висѧ во̀ [и҆мъ ко́нь][27] стра́шенъ и҆мѣ́ющи вса́дника (-)[28] предобры҃ по-

перейти під царську владу. **7** Коли Аполлоній *це* доніс до царя, він йому об'явив про згадані багатства. Той же прикликав Іліодора, що був над його скарбами, послав з наказами, щоб він приніс вище згадане багатство. **8** Іліодор же скоро пішов, він говорив, що іде до міст Килії, і Сирії, і Финікії, а на ділі виконував царський наказ. **9** Він прийшов до Єрусалиму і дружньо був прийнятий міським архиєреєм. Він розповів про зроблену об'яву і сказав чому прийшов. Випитував же чи справді це так є. **10** Тоді архиєрей показав, що це було призначене на кормлення вдовиць і сиріт, **11** дещо ж було *власністю* Іркана Товії, дуже шляхетного чоловіка, а не так як подав безбожний Симон. Всього ж – 400 талантів срібла, а 200 *талантів* золота. **12** Кривда ж тим, що повірили в святість місця і чесність Церкви, шанованої по всьому світу, і насилля в усьому назрівали. **13** Іліодор же відносно цього мав царський наказ. Він говорив, що обов'язково це має статися за царським наказом. **14** Він же призначив день і ввійшов, бажаючи поглянути, а у місті був немалий заколот задля цього. **15** Священики ж, кинувши себе *на землю* перед жертовником в священичих одежах, кликали до неба, щоб це зберегти за своїм взаконеним завітом. **16** Сталося ж, що той, хто бачив архиєреєве лице, він жахнувся умом. Бо вигляд і вид показався зміненим, згідно з мукою душі. **17** Адже чоловіка оточував жах і тілесний страх, через що явним ставав тим, що дивилися, справжній біль серця. **18** Інші ж, зібрані з домів, збігалися на всенародне служіння, оскільки місце мало стати посміховиськом. **19** Жінки ж, підперезані по грудях мішковиною, перебували на дорогах, а замкнені дівчата самі прибігли до брам, інші ж до стін, а деякі дивилися крізь вікна. **20** Всі ж, піднімаючи руки до неба, молилися, **21** щоб помилуване було множество, що в замішанні через падіння, очікуючи *виповнення* сподівання великого архієрея. **22** І, отже, ці прикликували Господа Вседержителя, щоби з усією певністю Він зберіг ввірене своїм вірним. **23** Іліодор же виконував те, що задумав. **24** Тут же, як він прийшов до скарбниці з прибічниками, Господь Вседержитель, що сильний всякою владою, зробив велике видіння, так щоб всіх, що відважилися зібратися і прийшли, божою силою до переміни і до жаху схилилися з усіма, що виявляли сміливість. **25** Бо їм з'явився страшний кінь, що мав вершника прикрашеного дуже гарною одіжжю, що ніс кінь, він потряс пер-

ших вояків Іліодора. А здавалося, що той, що сидів, мав золоту зброю. **26** Інші ж два юнаки з'явилися при ньому гарні силою, прекрасні славою, зодягнені ж в гарну одіж, які його оточували і постійно були з обох сторін, які завдавали йому(=*Іліодорові*) численні рани. **27** Нагло ж Іліодор впав на землю, його обняла велика темрява. Схопивши ж і несучи покладеним на лежаку **28** з великим поспіхом, грабіжники, що ввійшли до вище згаданої скарбниці, несли самого, якого безпомічним поставив вояк, пізнали явну божу силу. **29** Він же божественною дією лежав безмовним і позбавленим всякої надії і спасіння. **30** Ті ж благословили Господа, що прославив своє місце і церкву. Вона, що раніше була сповнена страхом і жахом, сповнилася радості і веселості, як з'явився Бог Вседержитель. **31** Адже тоді деякі з Іліодорових друзів благали з наполегливістю Онію прикликати Всевишнього, щоб дарувати життя йому, що лежав при останньому віддиху. **32** Архиєрей же думав, щоб часом цар не задумав задля Іліодора зробити якесь лукавство проти юдеїв, *і* приніс жертву за спасіння чоловіка. **33** Коли же архиєрей молився, і ці юнаки знову з'явилися Іліодорові зодягнені в тих же одежах. І ставши сказали: Віддай хвалу священикові Йонії, бо задля нього Господь тобі дарував життя. **34** Ти ж, бувши побитим, сповісти всім божу величність і силу. А сказавши це, вони стали невидимі. **35** Іліодор же, принісши Господеві жертви, віддав і великі обіти і молився Тому, що дарував життя. І він прийняв Онію і повернувся до царя з вояками. **36** Свідчив же він усім, кого побачив очима, про діла великого Бога. **37** Коли ж цар питав Іліодора, хто буде відповідним, щоб його ще раз послати до Єрусалиму, він сказав: **38** Якщо маєш якогось ворога або недруга твого царства, пошли туди і одержиш його пораненим, якщо від цього спасеться. Тому що на тому місці є якась правдива божа сила. **39** Бо Він, маючи помешкання на небесах, є відвідувачем і помічником тому місцеві, і тих, що приходять чинити зло, Він поб'є і вигубить. **40** І так мається те, що відноситься до оглядин скарбниці Іліодором.

Глава 4

1 А Симон, *що відносно* вище згаданих срібняків, і став зрадником батьківщини, лукаво говорив про Онію, сам підбурював до цього Іліодора. І він був розпалювачем

кро́во҃ оу҆кра́шена. носа́ же ісо́рень вѣ҆стре́е ели҆о́до́ру пры́вы́хъ о҆ру́жны́и҃. сѣда́и же на҃вла́шеса҆ зла́то о҆ру́же́ и҆мѣ́а҆. и҃ны́и же два на҃ви́шася҆ е҆му́ ю҆́ноши си́лою кра́сни. предо́бри сла́вою оу҆кра́ше́ни же о҆дѣа́ни́и. и҃же (-)[29] о҆бъстоа́ша е҆го (и҃) ѡ҃ о҆бѣ́ю же страну́ бѣ́ху (-)[30] беспреста́нн, мно́ги налага́ю҆ще е҆му́ раны. внеза́пу же (и҃лио́до҃) паде҆ на́ зе́млю, (-)[31] е҆гоже мно́га ма҃гла҆ о҆бъа́ѧ҆ть, въсхити́вше же и҃ на о҆дрѣ носа́ща положена (съ мно́гимъ тече́ни́емъ граби́тели)[32] въ пре҃ре́че́ну́ю входа́ще газофилакі́ю, ноша́ху бе҃помо́щне себѣ о҆ру́жникомъ поста́вленом, на҃вле́ну бж҃і́ю си́лу позна́ша· Се́и же бж҃тве́нымъ дѣа́ни́е҃ безгла́сенъ (лежа́ше), и҃ всѧ́кого оу҆пова́ни́а҆ и҃ спасени́а҆ лише́нъ· Сі́и же г҃а бл҃ва́ху, на҃же възвели́чи мѣ́сто свое (и҃ ц҃рко́вь). и҃же [пре́жде][33] стра́ха и҃ смаще́ни́а҆ и҃спо́лнъ (-)[34]. на҃вла́ю҆щу все҃держи́телю (бу҃)[35], ра́дости и҃ весе́лі́а҆ и҃сполни́ся· (Ѯогда҆)[36] бо҃ ѡ҃ дру́гъ и҃ли҆о́доровы́хъ нѣ́цы́и мола́ху (съ тщ҃а́ни́емъ) о҆ни́ю призва́ти вы́шнаго, да живо́тъ пода́сть (е҆му́)[37] въ послѣ́днемъ и҃здыха́ни́и лежа́щему· Помышла́ше же а҆рхі҃ере́и да не ко́гда ц҃рь помы́сли́т лука́вство нѣ́кое и҃лиодора ра́ди на і҃оу҆де́и сътвори́ти. принесе (за спсе́ни́е҃ му́жа же́ртвы)[38]· Е҆гда же а҆рхі҃ере́и мола́шеса҆, (и҃) сі́и ю҆́ноши паки на҃ви́шася҆ и҃лио́до́ру в тѣ́х же о҆дѣа́ни́и҃ о҆блече́ни и҃ ставше рѣ́ша (и҃о́ни́и жертъцу)[39] хвалу́ възда́и, е҆го́ бо ради г҃ь тебѣ живо́тъ дарова. ты же [-][40] бі҃ен҃ъ въ҃звѣ́сти всѣ́мъ вели́чества бж҃і́а҆ (и҃) держа́вы· (И҃) сі́а҆ (-)[41] ре́кше неви́дими быша. и҃лиодоръ же жертвы прине҃ гв҃и и҃ (възда о҆бѣ́ты вели́ки)[42], (и҃ мола́ся҆) живо́тъ даровавшему· И҃ о҆ни́а҆ прі҃а́тъ. (и҃) възврати́ся҆ къ ц҃рю съ во́и. свѣ́дѣтельствова́ше же всѣ́мъ на҃же ви́дѣ о҆чи́ма дѣ́ла ве́лі́а҆ ба҃· Е҆гда же ц҃рь въпраша́ше и҃лио́дора, кто҃ бу́детъ ключимъ е҆ще е҆ди́ною (въ і҃е҃рли́мъ посла́ти)[43] рече, а҆ще ко҆е҃го и҃маши вра́га и҃ли (ц҃ртву твое́му)[44] ла́а҆тела҆ пошли (-)[45] тамо, и҃ на҃зве́на е҆го прі҃и́меши. а҆ще и҃ сп҃се҃ся сего ради зане въ мѣ́стѣ (то́мъ) и҃́стинна҃а (бж҃і́а҆ нѣ́ка҆)[46] си́ла· Сеи бо҃ о҆би́тель на нб҃е́си и҃мѣ́а҆и поселѣи́тѣ҃ и҃ помо́щникъ е҆́сть (мѣ́сту тому)[47]. и҃ гра́дущихъ къ зло҃творе́нію҃ (поразитъ и҃)[48] погу́битъ· И҃ на҃же и҃ли҆о́дору (-)[49] газофилакі́и снабдѣ́нне҃ си́це и҃мѣ́ется҆·

Гла҃ а҃·

И҃мо́нъ же пре҃ре́че́ны́а҆ сребреники и҃ ѡ҃чество҃ву разори́тель лука́во гла́ше о҆ о҆ни́и. на҃́ко самъ и҃лио́дора по҃ѡщра́ше к си́мъ, и҃ (то́и) ба́ше ражъжигатель лука́вьствъ·

Провиди́тель же гра́да и̂ защити́тель лю́дѣ, и̂ ревни́тель зако́ну (бжїю) (дрꙋзѣ́ше гл҃ати на совѣ́тꙋющаго о̂ ве́щ҃ехъ)[1]· враждѝ же ѣ̀ толи́ко приходя́щи дáже нѣ́коимъ ѿ си́мона и̂скꙋше́нымъ оу҃бї́йствомъ сконча́тисѧ· Помышля́ше и̂о́нїа лю́тое пре́нїе и а̂поллоні́а |неи̂стовѣ́ствова́ти|[2], на́ко оу҃долѝ сꙋ́рїи и̂ фини́кїи воево́ды, пришѣ́ша къ лꙋка́вствꙋ си́моновꙋ, къ ц҃рю ѿи́де· Не быва́ли гра́дскїи клевє́тникъ, но о҃бщꙋю по́лзꙋ вс҃е сѣ́бою самѣ́мъ всемꙋ мно́жествꙋ помышля́ющи· видѧше бо бл҃же ц҃рева провидѣ́нїа не́мощно бы́ти (и̂) получи́ти ми́ръ, е҆щ҃е (же и̂) вещи, ни си́мона мощи о҃ста́вити ѿ бꙋ́йсти (е҆го)· но по селевки́евѣ живо́тѣ, и̂ вѣ́съпрїѧ́тъ ц҃рⷭтва а̂нтїо́хъ и̂же прейменова́шесѧ е҆пифа́нъ· Жела́ше и̂а́со́нъ бра́тъ о҃нїи а̂рхїере́йства вни́де къ ц҃рю, о҃бѣщава́ющи е҆мꙋ сребра талантъ, т҃ѯ· И̂ ѿ прихо́ди́ныхъ тала́нтъ, п҃· Ксимѣ́ же о҃бѣща́ше і̂ и́ныхъ написа́ти р҃н· Чщ҃е подастьсѧ вла́стїю е҆го гимнасїѧ и̂ е҆фивїа е҆мꙋ поста́вити· (-)[3] И̂же вѣ҃ ї҆ер҃лимѣ а̂нтїо́хїа́нъ преписа́ти· Повелѣ́вшꙋ же ц҃рю и̂ нача́ло оу҃дрꙋжа. а҃бїе же на и̂́зыческїи о҃бы́чаи по҃ро́дныѧ своа приводи́ти нача· И̂ поставленаѧ і҆оу҃де́омъ чл҃колю́бїа ц҃рьска і҆ѡа́нномъ ѿца̀ евполомі́ѧ посылавшаго послы дрꙋ́жбы ради и̂ сѣпобóре́нїѧ к рⷢимлѧномъ (и̂) прїѧ́тъ· И̂ зако́ны (гра҃скихъ пра́вилъ о҃ставлѧ́ющи)[4], лꙋка́ваѧ повелѣ́нїѧ оу҃тверждѧ́ше· дерзнꙋ́ бо по҃ кра́емъ гра́да оу҃чи́телницꙋ поста́вити, и̂ держа́вныхъ е҆фивовъ вѣ҃ бл҃ство поставлѧ́ти· Бѣ же си́це нача́ло (-)[5] и̂ вѣ҃хожде́нїе и̂́зы́ческа жи́тельства, нечести́ваго ради и̂ не а̂рхїере́йскаго (насонова)[6] неподо́бнаго бесꙋдїа нанесе́наго, на́ко не ктомꙋ о҃́кр҃тъ о҃лтаря жерцы̀ творя́хꙋ служе́нїе· Но о҃бница хра́мъ и̂ жертвы не помина́хусѧ, тщи́хусѧ причастницы бы́ти палестрамъ (и̂ преда́нїи е҆го стропти́выхъ)[7]· И̂ (первыѧ)[8] чести нивѣчто́же вѣ҃мѣни́ша, е҆́ллинѣ́йскїѧ сла́вы предо́брѣе хотя́хꙋ· И̂же (-)[9] бл҃годаря́нїѧ (вѣ҃дѣна вѣ҃ прю имѣ́ше, і̂ и̂хъ повелѣ́нїѧ да вѣ҃зл҃юбатсѧ)[10]· И̂ всѣмъ сѝ хотя́хꙋ подоби́тисѧ. сихъ бра́нныхъ (-)[11] гꙋби́тели и̂мѣ́хꙋ нечествова́ти вѣ҃ бж҃твены́хъ зако́нѣхъ не оу҃до́бъ· но симъ послѣ́дꙋѧ врема и̂звѣ́стїй. бывшꙋ же (празни́кꙋ а̂гоновꙋ)[12] вѣ҃ тѷ̑ре и̂ ц҃ры̀ бысть т҃ꙋ, посла̀ и̂а́сонъ (сра́мныѧ)[13] (мꙋ́жи)[14] нося́щи сребра̀ дидра́хмъ т҃, вѣ҃ жрѣ́твꙋ и̂раклео́вꙋ. и̂́хже (-)[15] вопраша́хꙋ принесшїи да не вѣ҃злага́ю вѣ҃ жрѣ́твꙋ на́ко не достои́тъ. но вѣ҃ и́ныѧ расходи (и̂хъ) вѣ҃мѣни́ти, сїѧ оу҃бо посла̀ послав-

зла. **2** А провідник міста, і оборонець народу, і ревнитель божого закону наважувався говорити проти того, хто радив у ділах. **3** Ворожнеча ж прийшла до такої міри, що деякі випробувані Симоном вбивством померли. **4** Йонія думав про страшинй спір і що діє безумно як воєвода Долини Сирії і Фінікії Аполлоній, який пристав до Симонової злоби. **5** Він пішов до царя, не стаючи оскаржувачем міста, але шукаючи спільну і особисту користь всьому множеству. **6** Бо він бачив, що неможна бути без царського втручання і одержати мир, ще ж і на ділі, ані не можна Симона відсторонити від його безглуздя. **7** Але після життя Селевкія, царство перебрав Антіох, що прозивався Епіфанієм. Ясон, брат Онії, бажав архиєрейство, **8** він ввійшов до царя, обіцяючи йому 360 талантів срібла і інших 80талантів з доходів. **9** До цього ж обіцяв і приписати інших 150, якщо його владі буде передано йому поставити зал і ефивій, а тих, що в Єрусалимі, переписати на антіохіян. **10** Як же цар наказав, то він і захопив владу та зразу почав переводити свій народ на поганські звичаї. **11** І юдеям даровані царські милості Іваном, батьком Евполомія, що послав до римлян послів задля дружби і союзу – і одержав. І усуваючи закони міських правил, він закріплював лукаві накази. **12** Бо він наважився під твердинею міста збудувати зал і найшляхетніших ефевів приводити до розпусти. **13** Таким же був початок і вхід поганського способу життя через нанесену безбожну і не архиєрейську Насонову неправедну безсоромність. **14** Так, що священики більше не робили служіння довкруги жертовника, але храм збіднів і жертви не згадувалися. Вони спішили бути учасниками в залі і його поганих передань. **15** І за ніщо вважали первісні честі, а надмірно бажали еллинські слави. **16** Їхні ж нещасні добродійства за ворожнечу мав, а їхні приписи хай будуть улюблені. І до всіх цих бажали уподібнитися, а тих мали за ворогів і месників. **17** Нелегка річ мати непошану до божественних законів. Але це викаже наступний час. **18** Як же був Аґоновий празник в Тирі, і там був цар, **19** Ясон послав сороміцьких мужів, що несли 300 срібла драхмів на Іраклієву жертву, яких попросили ті, що принесли, щоб не клали на жертву, тому що не годиться, але їх ужити на інші розходи. **20** Отже ці він послав тим, що послали на Іраклієву жертву. А заради тих, що принесли, їх дано на діло тривітрильних кораблів. **21** Як же послано до Єгипту Аполлонія,

Неетеового сина, задля шляхтичів Птоломея царя, Филомитора. Коли Антіох зрозумів, що він став чужим в царських справах, він радився зі своїми сильними, ідучи звідти, він прийшов до Йоппії і звідти до Єрусалиму. **22** Він був величаво прийнятий Ясоном і містом, і він ввійшов з горіючими свічами і вигуками. І звідти він повернув вояків до Фінікії. **23** І по трьох роках Ясон послав до раніше згаданого Симона *свого* брата Менелая, який ніс цареві срібняки і мав принести звіт про конечні діла. **24** Він же став перед царем, звеличив лице його влади і себе поставив на архиєрейство, даючи 300 талантів срібла, більше від Ясона. **25** Одержавши ж заповіді від царя, він прийшов не маючи нічого гідного священства, бо душею він жорстокий мучитель і мав гнів жорстокого звіра. **26** Ясон же, що свого брата пограбував, сам через іншого став втікачем до аманитської країни. **27** Менелай же знову взяв начальство і зовсім не дбав про срібняки, обіцяні цареві. **28** Коли володів же Сострат, єпарх міської твердині, бо до нього він носив діло податків, задля цієї причини оба були прикликані до царя. **29** І Менелай був забраний зі священства. І той передав *його* Лисимахові, його братові. Сострат же був переведений до Кіпру. **30** І коли це ставалося, трапилося, що Тарсяни і Малоти збунтувалися задля цього, що даром дали цареві Антіохові наложницю. **31** Адже ж цар поспішно прийшов, щоб їх втихомирити, залишивши заступником Андроніка, одного зі своїх князів. **32** Менелай же думав, що одержав для себе сприятливий час. Він вкрав з церкви якийсь золотий посуд і подарував Андронікові, а інше він продав в Тирі і в довколішніх містах. **33** Коли Онія про це докладно дізнався, він сам його оскаржив у безпечному місці, що лежало поблизу Дафній і Антіохії, **34** де Менелай приступив до Андроніка, прохаючи, щоб убити Онію. Він же пішов до Онії і дав правицю з клятвою, радячи йому з обманою. А як настав вечір, коли вони лежали при столі, він на нього напав, прийшовши потайки, і його вбив. **35** Через ту причину не тільки юдеї, але ще й численні інші народи були розгнівані задля неправедного вбивства, яким він вбив чоловіка. **36** Коли ж цар повернувся з киликійських місць, юдеї заразом і еллени пішли до Антіохії, розповідаючи про Онііїнове вбивство. **37** Антіох засмутився душею задля Онії, і бувши зворушеним до жалю, пролив сльози, згадуючи про смерть тверезо

шимъ въ жрьтвꙋ ѝраклеѡвꙋ. ради принесеныѣ же дань сꙋть въ дв҃ло кораблемъ тревѣтрилнымъ· Посланъ же въ ѥгꙋптъ ѧполлонїи (неетеѡвъ сн҃ъ прьвыѣ)[16] ради [птоломе́ѧ][17] филомиттора ц҃рѧ· ѥгда҆ позна҆ ѧнтїо́хъ чюжда себе потреб҃ ц҃рьскыхъ сътворена, съ крѣпкими своѝми совѣтова. (приходѧ́щи ѡ҃тꙋдꙋ прїинде въ ѩопп҃їю)[18], (и҆ ѡ҃тꙋдꙋ) въ ѩ҃рл҃и҃. величествене ѡ҃ ѧсона и҆ града воспрїѧ́, (и҆) со свѣщами свѣтлыми и҆ хвалами вшелъ ѥ҃· (И҆) ѡ҃тꙋдꙋ въ фꙋникїю вои́ вобратн. (и҆) по (-)[19] трїѣ҃ времен҃ѣ҃ посла҆ ѩасонъ менела́ѧ брата къ вышереченомꙋ сі́монꙋ носѧ́щи (ц҃рю сребреники)[20] и҆ о҆ вещ҃ѣ҃ нꙋжныхъ ѡ҃вѣтъ принести· ѡ҃н҆ же прѣ҃ста ц҃рю (възвели́чи)[21] лице вла́сти (ѥго), (и҆) себе възвратн къ ѧрхїере́иствꙋ полага́ющи паче ѩасо́на талантъ сребра, т҃· Прїѧ́ же ѡ҃ ц҃рѧ за́повѣди прїинде, ничтоже бо ѩмѣющи достои́но сщ҃енствꙋ. дш҃ею бо же́стокъ мꙋчитель и҆ звѣра лю́т҃ гнѣвъ ѩмѣѧ. ѩасонъ же своѥ́го бра́та плѣни, (самъ) ѡ҃ ѩнаго вѣглецъ въ ѧманиѝтъскꙋю странꙋ бысть. менела́и же начальство (па́ки) воспрїа· (И҆) о҆ (сребреницехъ же ц҃реви о҆бѣщаныѣ)[22] ничто́же радѧше· Зворя́щꙋ же състратꙋ кра́ѧ гра҃ска ѥпа́рхꙋ, къ семꙋ бо бѣ носа́и дѣа́нїѧ прошенъ. ѥ́ѧже ради винꙋ о҆́ба къ ц҃рю призва́нн. и҆ менела́и ѡ҃ѩтъ ѥ҃сть ѡ҃ сщ҃еньства, и҆ предаде лисима́хꙋ бра́тꙋ ѥ҃го· Състра́ же (преведенъ)[23] бы́сть въ кѷпръ· (И҆) ѥгда сїѧ дѣа́хꙋсѧ случисѧ тарса́номъ и҆ малотомь ра́спрѧ възвигнꙋти. сего ради ѩже ѧнтїо́хꙋ ц҃рю наложницꙋ тꙋне да́ша. тща́нно же бо ц҃рь прїинде (ѹ҃тѣшити тѣх҄)[24], о҆ставле́и (и҆) намѣстника ѥ́диного ѡ҃ кна́зь свои҃ ѧндроника. мна́ше же менела́и въспрїа́ти (себѣ) вре́ма бл҃года́нно, зла́тыѧ мѣ́кїѧ сосꙋды ѡ҃ ц҃ркве ѹ҃краде дарова ѧндро́никꙋ· І҆ и́на прода въ тѷ́рѣ и҆ въ о́кр҃ѣныѧ гра́ды. ѩже ѥгда ѩстинѣ́ише позна о́нїѧ о҆́блича́ше (ѥ҃го с҃а҃)[25] въ мѣстѣ небожа́знене бли́зꙋ дафнїи (и҆) ѧнтио́хїи лежа́щемь ѩдеже менела́и приступи къ ѧндроникꙋ мола́щи, да о́нїю ѹ҃бїе́ѥ. о́н҆ же гнда́ше къ о́нїи, и҆ (-)[26] даде деснúцꙋ съ кла́твою (-)[27] совѣтꙋѧ ѥ҃мꙋ ле́стїю (-)[28]. (вечерꙋ же бы́вшꙋ лежа́щима ѩ҃ма, нападе на҃ о҆тма́и пришéдъ, и҆ ѹ҃би ѥ҃го)[29]. ѥ́ѧже ради винꙋ не токмо ѩꙋдéи, но ѥ҃щѐ і҆ ѩ҃нїи ѧзы́цы мно́зи прогнѣва́хꙋсѧ ѹ҃бїйства ради неправе́наго ѩ҃мже ѹ҃би мꙋжа́· возвращ҃шꙋ же сѧ ц҃рю ѡ҃ киликїискѣ҃ мѣстъ, ѩдо́ша ѩꙋдéи (къ ѧнтїохїи)[30] въкꙋпѣ и҆ е́ллини, повѣда́ющѥ о҆ ѹ҃бїйствѣ о́нїинѣ· о҆скорбисѧ дш҃ею ѧнтїо́хъ (о́нїи ра҃),

и оуклоньсѧ ѣ милость слезы изліѧ. помина́ѧ о скончанїи трезваго и ра́зумнаго. разъна́ри же сѧ дшею на андроника, и перфиру извлече, и хитонъ раздра, по всему граду повелѣ обводи́ти, в не́же о́нїю оуби, тамо́ и его оуби. гь въздаѧ ему досто́иную муку. мно́га сщенно грабительства въ (цр҃кви)[31] ѿ лисима́ха съдѣла съ менелао́вымъ совѣто́, изыиде же вѣсть внѣ, собрасѧ мно́жество на лисимаха, мно́го оуже зла́то изнесено. наро́дом же въста́ющимъ и гнѣва исполненымъ. оуготова лисима́хъ о́ружникъ, ѓ, (и) нача́ (безаконы́ми) руками о́бидѣти. приведе нѣкоего [губи́теля][32] състарѣвшаса во́зрасто́ и разумо́ безумне. но на́ко въразумѣша насилїе лисима́хово, инїи ка́менїе, инїи дрекóлїѧ былнаѧ восхитиша, нѣцыи бо (-)[33] пепе́ (на лисима́ха мета́ш)[34] (и)[35] мно́зи паки оуранени, нѣцыи же падо́ша (и) всѣх же въ ѣ́ѣ о́братиш. сщенно же грабителѧ близъ сѣкро́вища оубиша. о́ сихъ бо сѹдъ на менела́ѧ възвиго́ша· (и) егда́ прїиде цр҃ь въ тѵ̀ръ на сїю потребу, принесо́ша словеса́ посланїи три мужа ѿ ста́ре· (и) егда́ премога́шесѧ менелай, о́бѣща птоломею мно́ги сребреники дати на оутѣшенїе цр҃ѧ· (-)[36] взѧ же птоломѣи, и въ нѣкїи притворъ ѿведе, на́ко прохлажатисѧ цр҃ѧ. и сѣ вещи злыѧ и вины менела́ѧ свободи ѿ о́клеветаю́щихъ· бѣдніи же йже пре́ скифы глаша ѿпустишасѧ на́ко неразумни, (і) йхъ смр҃тїю о́сѹди. скоро оубо неправе́ну тщету воспрїаша граждане и люди и сщенныѧ сосѹды, прею прогнани сѹть· сѣ ра́ вины и тири прогнѣ́вани на погребенїе тщивѣиши бы́ша, менела́и же йхъ ради дрьжавнаго оумноженїѧ пребыва́ше во вла́сти, оумножа́ющисѧ злобѣ. (и) великъ бысть на лнтельство гража́номъ·

гл҃а, е҃·

Тогоже времени анти́охъ второ́е прехоже́нїе оуготова́ въ е҃гѵ̀петъ. случи же сѧ (всѣмъ)[1] по всему гра́ду ви́дѣти въ дни м҃, (-)[2] риска́ю́щихъ на ко́нехъ въ зла́тыхъ ри́за́ и (въ полцехъ конницы) съ копїи вьчинени. (и)схоже́нїѧ сътвори́ти ѿ бли́зу)[3], и щи́томъ въздвигне́нїѧ и (оме́нниковъ)[4] мно́жество, (и мече́и совлече́нїе), и стрѣлъ мета́нїѧ. и зла́тымъ о́ружїемъ блиста́нїѧ, (-)[5] всѧ́кихъ бро́неи. тѣмже всѝ молѧ́хусѧ на бл҃го нвле́нїе бы́ти· бы́ же беседа лжи́ва, на́ко живота́ (и)схожа́ше анти́охъ· взя́тъ (и)ма́со́нъ не ма́ло ты́сащъ (мужїи) думаючого і розумного. **38** Він же розлютився душею на Андроніка, і стягнув порфиру, і роздер одіж, наказав обводити по всьому місті, в якому ж вбив Онію, там же і його він вбив. Господь віддав йому належну муку. **39** Багато святотацтв у церкві через Лисимаха він зробив з Менелаєвою порадою. Вийшла ж вістка назовні, проти Лисимаха зібралося множество, як вже винесено багато золотих речей. **40** Коли ж юрба бунтувалася і була сповнена гніву, Лисимах приготував 3000 вояків і почав кривдити беззаконними руками. Він привів якогось згубного, що постарівся віком і був безумний розумом. **41** Але коли вони зрозуміли Лисимахове насильство – одні схопили каміння, інші великі колоди, деякі ж кидали попіл на Лисимаха. **42** І знову численні були зранені, деякі же впали, а всіх повернули до втечі. А грабіжників священного вбили при скарбниці, **43** адже за це підняли суд на Менелая. **44** І коли цар прийшов до Тиру на цю справу, принесли слова три чоловіки, послані від старців. **45** І коли Менелай програвав, він обіцяв дати Птоломеєві великі гроші, щоб царя заспокоїти. **46** А Птоломей взяв і відвів *його* до якогось притвору, начебто прохолодитися цареві. **47** І він звільнив Менелая від цієї злої речі і вини, від тих, що оскаржували, а бідних, яких, якщо б вони перед скіфами говорили, були б відпущені як невинні, він їх засудив на смерть. **48** Отже, швидко несправедливу втрату одержали громадяни, і народ, і священний посуд. Вони були прогнані судом **49** через цю причину. І розгнівані тирійці дбайливо прийшли на похорон, **50** а Менелай через це і захланність держави залишився при владі, помножуючи зло. І великим був в підступності до громадянам.

Глава 5

1 Того ж часу Антіох підготував другий хід до Єгипту. **2** Трапилося ж, що всі по всьому місті бачили впродовж 40-а днів тих, що гарцювали на конях в золотих одежах. **3** І в полках вишикованих вершників зі списами, що зблизька чинили напади, і піднімання щитів, і множество списів, і витягання мечів, і стріляння стріл, і блеск золотої зброї, різних броней. **4** Тому всі молилися, щоб поява була на добро. **5** Була ж неправдива чутка, начебто Антіох відходив з життя. Яссон взяв немало тисяч мужів, нагло ввійшов у місто, і громадяни збігалися на мури. І вкінці було забрання

міста. Менелай же втік до твердині міста. **6** Яссон не боронив, щоб падали його громадяни, ані не думав про дуже поганий напад на кревних, очікуючи, що вороги, а не громадяни будуть розгромлені. **7** І влади знову він не захопив, бо з трудом одержав виконання своїх підступів, і знову він пішов втікачем до Аманити, **8** одержав кінець поганого життя. Оскаржений перед Аретаном, аравським тираном, втікаючи з міста до міста, всіма зненавиджений як відступник закону і згиджений як ворог батьківщини і громадян, він був вигнаний до Єгипту. **9** І той, що багатьох вигнав зі своєї батьківщини, гинув чужинцем. Він відійшов до лакедемонів, бажаючи мати пристановище, наче через спорідненість. **10** Він, що численних скрив непохованими, і сам залишився неоплаканим і непохованим, ані не удостоївся належного похорону, ані не удостоївся батьківського гробу. **11** Як же дійшло до царя те, що трапилося, цар засмутився. Щоб Юдея не відступила, і задля того прийшов з Єгипту, сумуючи душею. Він захопив вояків міста, **12** наказав же стратегам вбивати, безпощадно нападаючи і входячи по домах. **13** Адже було падіння молодих, і вигублення старців, і жінок, і дітей, і смерть дівчатам і хлопцям. **14** Було же тільки в трьох днях 80000 вбитих, 40000 скованих, і не менше проданих. **15** Але того їм не було досить. Він знову наважився ввійти до найсвятішої церкви на всій землі, за провідника маючи Менелая. І він був зрадником батьківського закону, **16** і опоганеними руками він брав святий посуд, який іншими царями був поставлений для краси місця, і слави, і честі, і беручи нечистими руками, подавав. **17** Антіох змінився умом, незадумуючись, що Владика трохи прогнівався через гріхи тих, що жили в місті. Тому над місцем сталася зневага. **18** Якщо ж не трапилося б, що вони були охопленими багатьма гріхами, цей, прийшовши, так як Іліодор, посланий царем Селевкієм забрати скарб, нагло був би побитий і відвернувся б від сміливості. **19** Але не задля місця народ, але народ для місця вибрав Господь. **20** Тому, отже, і це місце, що було спільником лукавого народу, пізніше ж стало спільником добродійств від Господа. Те, що покинуте в гніві Вседержителя, знову в переміні великого Владики було випрямлене з усією славою. **21** Тому Антіох з 1000 і 8 сотнями забраними з церкви талантами швидко повернувся до Антіохії, думаючи в гордості, що він пливе по землі і по морі

вниде въ гра̑ внеза́пу. и̂ гража́не на сты́ню притыка́ху и̂ коне́цъ взя́тію гра́да бы́ менелаи же побѣже въ кра́и гра́да· и̂а́сонъ (не праща́ше оу̑паде́нїа)[6] гража́номъ свои́мъ (-)[7]. ни помышла́ше престы́ва́нїа на оу̑жи́ки лука́во выти вельмь чаю́ще врагомъ и̂ не гража́но̃ себѣ преме́не́нїе прїа́ти. и̂ нача́льства па́ки не въздержа̀, коне́цъ бо̀ лаа́тельствъ (свои́хъ съ тру́домъ)[8] прїа́тъ. (и̂) бѣглецъ па́ки и̂де въ а̂маниты. коне́цъ зла́го жи́тїа полу́чь, заключенъ къ а̂рета́ну (а̂ра̑ску)[9] мучителю, бѣгаю́щи о̑ града въ градъ (-)[10] всѣмъ ненави́дѣнъ. на̑ко о̑стоу́пникъ зако́на и̂ гнуша́емъ на̑ко о̑́чества и̂ гража́номъ вра́гъ, въ егу̑петъ и̂згна́нъ е̂сть, і̂ и̂же мно́ги о̑ о̑́чества своего̀ и̂зна̀. страньствуа̀ погиба́ше. къ лакедемоня́номъ о̑и̂де, на̑ко оу̑жи́чества ра̑ прибѣжище хота̀ и̂мѣти. (-)[11] и̂же мно́гихъ безъгро́бне сы́кры, (и̂ са́мъ) неоплака́нъ (и̂ непогребенъ) о̂ста́са ни пу́тнаго погребе́нїа сподоби́са, ни о̑́ческому гробу причасти́са. припа̑шим же цр̑ю о̂ бы́вшихъ оу̑суми́са цр̑ь да не іоу̑де́а о̑стоупитъ (и̂) того ради прїи́де о̑ е̂гу̑пта скорба̀ дш̑ею. взя̀ града о̂ружника (-)[12] повелѣ (же) страти́гомъ (нещадно напада́ющихъ)[13], и̂ по домехъ въсходя́щи закала́ти. бы́ша бо̀ паде́нїа ю̑ношамъ и̂ ста́рцемъ (и̂) женамъ и̂ ча́домъ и̂стребле́нїа, дв̑амъ же и̂ о́троко̃ см̑рть. бѣша же токмо въ (-)[14] трехъ дн̑ехъ ѧ̑, оу̑бїе́ныхъ ѧ̑, ѧ̑, сва̑заныхъ, не ме́нши же проданыхъ. но̂ ни та̀ доблѣша (и̂мъ). дрꙋзꙋ па́ки вни́ти въ цр̑ковь всеа землѧ̀ сты́шꙋ, и̂мѣя менела́а въдви́тела, и̂ зако́нъ (о̑́чь)[15] бы́ преда́тель, и̂ сквернымі рꙋка́ми прие̂млаше сты́а съсꙋды, и̂же о̑ ны́хъ цр̑ей бѣхꙋ поста́влена на красотꙋ мѣста и̂ сла́вꙋ и̂ честь, (и̂) сквернымі рꙋка́ми възима́а (подаа́ше). (-)[16] преме́ни́са мы́слїю а̂нтїо́х не помышла́а на̑ко грѣхъ ра́ди о̂бита́ющи̑ въ градѣ мало прогнѣвася вл̑ка, тѣмже бы́ на мѣсто презрѣнїе а̂ц̑е̃ не случи́са и̑̃ мно́гими грѣхи быти о̂бъа́ты̑. на̑ко и̂лио̂до́ръ по́сланый о̑ селевкїа ц̑ра къ взатїю сы́кровища, сеи приш̑е̂ внезапꙋ бїенъ (и̂) преме́ны̑ дрꙁостїю. но̂ не ра́ди мѣста на̑зы̑ но̂ на̑зы́ка ради мѣсто ѣ̀ и̂збра̀· ꙗ̀мже (оу̑бо) и̂ сїе мѣсто съприча́стно бы́сть люде́и лука́выхъ. послѣди же бл̑годѣа́нымъ [о̑ ѣ̀а][17] съо̂бщи́са, (-)[18] и̂же о̂ста́вленое во гнѣвѣ вседрꙋжи́тела, паки въ примире́нїю вели́каго вл̑кы съ всею сла́вою и̂справися· ꙗ̀мже а̂нтїо́хъ ѧ̀, и̂ и̑̃ со́т̑, о̑на̑ты̑ о̑ ц̑ркве тала́нтъ

сконч҃ише въ а҆нтїо́хїю вънъзвратисѧ чаѧ́ и҃ гордыи́ни землѧ̀ плысти, и҆ пу҃чину҃ преше́дъ изы́иде разгордѣнїѧ ра́ди с҃рца. о҆ста́ви же (-)[19] пр҃еста́тели къ о҆злобле́нїю лю́демъ, въ і҃е́рли́мѣ оу҃бо фили́ппа родомъ фриге́нина, о҆бы́чаи жесточа́йшїи и҆мѣѧ и҃ поста́вльшаго. въ |гариѕи́не]20 же а҆ндро́ника (и҆)21 менела́ѧ и҆же зле́йше и́ныхъ о҆злобля́ше гражда́нъ. прїи́де къ гражда́номъ і҃оу҃де́йскимъ и҆мѣѧй (злобы) завѣтъ· (и҆) посла̀ (-)22 (ненавидѣна нача́льника)23 а҆поллонїѧ с вои́, і҃кв· повелѣ (е҆мꙋ) всѣхъ съвръшены́хъ времены погуби́ти же́ны и҆ ю́ноши продаѧ́ти. Се́и же пришедъ въ і҃е́рлимъ и҆ ми́рне по҃сꙋди́сѧ даже до дне́ с҃тыѧ сꙋбо́ты· и҆ (тогда̀) праздноу҃ющимъ і҃оу҃де́омъ въо҆ружитисѧ свои́мъ повелѣ· вси же вънꙋпѣ и҆же на позо́ръ течаху҃ закла̀ и҆ гра́дъ съ о҆ру́жїи протѣкающи (людїи) мно́жество погуби́· і҃оу́да же (-)24 маккаве́и и҆же десатыи бы́сть, (-)25 и҃и́де в пусто мѣсто звѣрїимъ о҆́бразомъ живѧ́ше съ сꙋщими с нн҃, и҆ траву҃ ѧ҆́ко пи́щу ѧ҆дѧ́щи пребыва́ху, въ е҆́же не причаститисѧ къ о҆скверне́нїю·

Гл҃а, ѕ҃·

По ма́лѣ же вре́мени, посла̀ ц҃рь ста́рца (нѣкоего҆) а҆ѳинеє́нина понꙋ́ждати і҃оу҃де́ѧ, премѣни́тисѧ и҃́ческїй преда́нїи и҆ б҃жтвены́и закѡ̀ не придръжа́тисѧ, о҆сквер҃нити же (-)1 въ і҃е́рлимѣ хра́мъ, и҆ прои҆́меновати дїѧ (и҆ о҆лимпїю)2. і҆ и҆же въ [гариѕи́не]3 ѧ҆́коже о҆бита́ющїи и҆мѣху҃ мѣсто дїѧ стра́ннаго. стропти́во же и҆ в҃сѣ родомъ бѣ (-)4 нападе́нїѧ лꙋкавъства и҆же ц҃ркове любодѣа́нїѧ и҆ козлогласова́нїѧ бѣ полна̀ и҃ ѧ҆зы́къ и҆ живꙋщихъ со блꙋдницами, и҆ въ с҃ще́ны́и притворехъ женамъ приближа́ющи́ѧсѧ (и҆)5 неподо́бнаѧ вънꙋтрь вношаху҃· о҆лта́рь же (паки) полнъ бысть неподо́бныхъ и҆хже зако́нъ възбраняа́ше ниже сꙋботъ храняху҃, ни дн҃и пра́зникъ и҃́чь въздержаху҃· ни просто себе ниткоже і҃оу҃де́ѧ и҆менова́ше ведаху҃ же сѧ з горкою нꙋ́ждею (-)6 въ дн҃ь рожденїѧ ц҃рева къ жрътвѣ· Бы́вши же дїонисїову пра́знику҃, понꙋ́ждаху҃сѧ [і҃оу҃де́и]7 кисы и҆мꙋще хвали́ти дїонисїона· шептаніе же и҆зы́иде въ блиꙁнаѧ грады е҆́ллинъскїѧ· птоломѣю поста́вившꙋ въ і҃оу҃деи празнова́ти сїи праздникъ и҆ пожирати. не и҆зволяю́щихъ прїити на (повелѣнїѧ ѧ҆зы́ческа)8 да оу҃бїю҃ бѣ бо ви́дѣти бѣдно· двѣ бо же́ны о҆клеветани сꙋть о҆брѣзавшїѧ чада [своѧ]9, и҆́мже къ со́сцамъ о҆́троки повѣсиша и҆ пре҃ наро́домъ проводаху҃ и҆хъ по граду и҆ съ стѣны свергоша. и҆ніи же къ блиꙁнимъ съвокꙋп-

Глава 6

1 А після короткого часу цар послав якогось старшину, атинеєнина, щоб примушувати юдеїв відвертатися від батьківських передань і не дотримуватися божих законів, **2** осквернювати ж храм в Єрусалимі і зазивати Дія і Олимбію. І ті, що в Ґаризині, так як місцеві, мали місце Дія, чужинця. **3** Поганим же і на всі роди був напад зла, **4** так що церква була повна розпусти, і крику народів, і тих, що жили з блудницями, і в священних притворах приставали до жінок, і до середини вносили негідне. **5** Жертовник же знову був повний безбожного, що закон забороняв. **6** Вони не зберігали суботи, ані не зберігали дні батьківських празників, ані просто себе ніхто не називав юдеєм. **7** Проводили ж себе гіркою силою до жертви в день царських уродин. Як же настав Діонісів празник, юдеї старалися хвалити Діонісія, маючи плющ. **8** Пішла ж чутка до близьких еллинських міст, що Птоломей вирішив, щоб в Юдеї цей празник святкували і приносили жертви, **9** *а* тих, що не бажають перейти на поганські правила, хай уб'ють. Можна було бо бачити біду, **10** адже дві жінки були оскаржені, що вони обрізали своїх дітей. Повісивши їм на груди дітей, вони перед народом водили їх по місту і скинули зі стін. **11** Деякі ж, сходячись до близьких печер, по-

тайки святкувати суботній день. Коли сповіщено було Филипові, вони були спалені, тому що зі страхом, в пошані мали славу святкового дня. **12** Отже, благаю тих, що цю книгу читають, не лякатися наведеним, а вважати, що ці кари були не на вигублення, але на нагадування нашому родові. **13** Бо і не багато часу дано буде безбожним, але зразу віддана буде помста. Це знак великого добродійства. **14** Бо довготерпеливий Владика не чекає так, як з іншими народами, але карає ще до сповнення їхніх гріхів і до виповнення. Так і Він судив, щоб було з нами, **15** щоб не залишити наші гріхи до виповнення і пізніше нам помстити. **16** Тому що Він ніколи не забирає від нас свого милосердя, бо, картаючи, Він не залишить свого народу в нещасті. **17** Однак же, для терпеливості і це хай нам буде сказане, щоб вкоротці продовжити розповідь. **18** Елеазар, якийсь з давніх книжників, чоловік, що пройшов віком і лицем гарний,
мой3. 11 *як змушували *його*, відкривши уста їсти свинне м'ясо, **19** він же радше вибирав смерть з честю, ніж життя з ненавистю, добровільно ішов на муку, **20** плюючи. *І* подавав іншим сміливість, *показуючи* яким чином треба вмерти. І задля любові не опоганювався, щоб не зробити те, що не приналежне до життя. **21** Призначені ж беззаконники змилосердилися, тому що віддавна знали чоловіка, взявши його, потайки переконували – принесли м'ясо, яке йому можна було їсти і яке задля нього приготоване – зробити ж по-лицемірному, його їсти *наче* м'ясо з жертви, наказане царем. **22** Щоб, зробивши це, він спасся від смерті – і одержати чоловіколюб'я задля давньої дружби. **23** Він же, сприйнявши гідне віку добре розумування, і охоплений старістю, гідною сивини, і з дитинства освітлений ділами прегарного життя, і також дотримуючись святого і Богом даного закону, швидко відповів, кажучи, що воліє зійти до аду. **24** Бо лицемірити не є гідним нашого віку, щоб численні з молодих вважали, що 90-толітній Елеазар перейшов до життя чужоземців, **25** і вони через моє лицемірство і дочасне життя були обмануті. І через це зроблю мою старість сплямленою. **26** Бо якщо спасуся від нинішньої людської муки, то не втечу від руки Вседержителя ані живий ані мертвий. **27** Отже, тому мужньо відлучаючись від життя, покажу гідну старість, **28** а молодим, отже, поставлю приклад, якщо за чесні і святі закони понесу належну смерть, кріпко і хороброю душею. І сказавши це, з поспіхом

лаю́щеся пещерамъ, (и) та́йно суботныи дн҃ь праздну́ющε. є҆гда҃ вънзвѣщено бысть филиппу̀ съ҆ѫ҃жени суть. зане боя́хуся бл҃гоо́бразне и҆мѣти славы бл҃гочестнаго дн҃е. молю̀ оу҆бо чту́щихъ кни́гу сію не оу҆страшатиса нанесе́ныхъ ради. мнѣти же му́ченїа сїа не къ̀ погубленїю но̀ къ̀ наказанїю ро́да на́шего бы́ти. и҆бо̀ не мно́го вре́ма о҆ста́витса нечеству́ющимъ, но̀ скоро (мщенїе воздастьса)[10]. вели́каго бл҃годѣа́нїа є҆сть знаменїе· не бо па́ко (-)[11] на и҃ны́х на҆зы́цѣ҆ ждетъ долготръпеливыи вл҃ка, да́же къ̀ сръ҃шенїю и҆хъ грѣховъ и҆ къ̀ и҆сполнѣенїю му́читъ. тако̀ и на҆ сѫ҃дѣ бы́ти, да не до конца о҆ставлѧ́ѣ грѣхомъ на́шимъ бы́ти, послѣди насъ мс҃титъ, понеже никогда ѡ҆ насъ мл҃рдїе свое ѡ҆и́метъ. о҆бли́чаю̀щи бо̀ въ҆ съ҆противныхъ не о҆ста́витъ лю́дїи своихъ. о҆баче же къ̀ потръпѣнїю (и) сїа намъ да речетса малы҆ ради внити въ̀ повѣ҆ѣ. є҆леа́заръ нѣкто ѡ҆ прежнихъ кни́жникъ. м҃у̀ времены пре́ше҆ѣ (-)[12], (и) ли́цемъ кра́сенъ. *о҆тво́реными оу҆стомъ насилѧ́ѣмъ ма́са свинї҃а ѣ́сти· ѡ҆н же съ҆ честїю см҃рть наче нежели́ животъ съ҆ нена́вистїю и҆зволѧше, во́лею пр҃е҆йда́ше на му́ку плю́ющи. и҃ма́же о҆́бразомъ подоба́ше (оу҆битиса и҃ны҆ тръпенїе подаѧ́ше. и҆ не о҆скверна́шеся съ҆творити непода́бнаа)[13] живота̀ ради любве. (безаконици же оу҆мл҃рдї́шася)[14] вчиненїи древнаго ради къ̀ мужу зна́нїа, взе́мше є҆го та́йно моля́ху принесо́ша ма́са ѣ́же ѣ́сти є҆му подоба́шеся (и) є҆го ради оу҆гото́вана, лицемѣрне же съ҆твори́ти сїе ѣ́сти ма́са ѡ҆ жрътвы ц҃ремъ повелѣныа да сїе съ҆дѣла́въ ѡ҆ см҃рти и҆збе́йся и҆ древнаа ради (-)[15] дружбы получи́ти чл҃колюбїа. о҆н же размышле́нїе бл҃го въ҆спрїа́тъ (-)[16] досто́йно во́зраста и҆ ста́ростїю о҆бдержи́мъ (-)[17] лѣпотныа сѣдины. и҆ ѡ҆ о҆трочества предобраго жи́тїа (просвѣща́емъ дѣа́ньми). тако̀же и҆ сто́му и҆ бг҃озда́нному зако́ну послѣдуа, ѡ҆вѣща̀ скоро гл҃а въ҆врещи́ся волѧщи въ҆ а́дъ. не бо̀ во́зрасту нашему досто́йно є҆сть лицемѣрити. да мнози ѡ҆ ю́ныхъ непщу́ющε є҆леа́зара, ч҃ л҃ѣ, прейти къ̀ жи́тїю и҆ноплеме́нныхъ. и҆ о҆нѝ моє́го ради лицемѣрїа и҆ маловре́ме҆наго живота̀ прельста́тса (-)[18]. и҆ (сего ради) порочну (-)[19] ста́рость (мою) съ҆творю̀ а҆ще бо̀ (-)[20] и҃нѣшнаа му́ки ч҃лчески҆а и҆збавлюся, но̀ руки всемогу́щаго ни живъ ни сконча҆ѣ и҆збѣжу. т҃ѣ же оу҆бо мужественε (-)[21] разлуча́ющиса живота̀ ста́рость досто́йну на҆влю, ю́ноша҆ѣ же (оу҆бо) о҆́бразъ (-)[22] поста́влю. а҆ще бо́дрою дш҃ею и҆

кр҃пко за ч҃тныа и҆ с҃тыа зако́ны подо́бнаа см҃рти вꙗзнесу. (и҆) симъ (-)[23] реченнымъ. съ тща-нїемъ на муку влеча́шеса. И҆мже ведущимъ є҆го, мало прежде бл҃гоживо́наго въ бе҃дно (жи́тїе) премена́ху пр҃е́реченыхъ ради слове́съ, ꙗ҆ко сїи мна́ху беструдїе бы́ти. хотя́ же ра́нами сконча́тиса, вꙗстена́ (и҆) р҃е· (Г҃и и҆же и҆́маши)[24] с҃тыи ра́зумъ (-)[25], ꙗ҆вле́но ты҃ вѣси ꙗ҆ко ѡ҆ см҃рти можа́ и҆збе́житиса, же́стоки теле́сныа потрꙋплю́ бо́лѣзни (-)[26] по дш҃и, стра́ха бо҃ ради твое́го любовїю сїа стражду́ И҆ сей у҆́бо симъ о҆́бразомъ живо́тъ сконча́. не то́кмо ю҆ношамъ, но и҆ всѣмъ ꙗ҆зы́комъ память см҃рти своеа, и҆ о҆́бразъ си́лы и҆ кр҃пости о҆ставла́ющи·

Глава҃ з҃·

Алучи́ же са седми бра́тїи вꙗкупѣ съ мт҃рїю ꙗ҆́тымъ, понужда́тиса ѡ҆ ц҃ра ꙗ҆́сти проти́ву правилъ масъ свиныхъ, бича́ми и҆ жи́лами волу́ами мучими· Є҆-ди́нъ же ѡ҆ нихъ и҆же бѣ прьвыи та́ко рече. что҃ имаши вꙗпраша́ти (ѡ҆ насъ), и҆ что҃ хо́щеши оу҆чи́тиса (-)[1]· готови бо҃ є҆смы оу҆мр҃ѣти, нежели престꙋпи́ти ѡ҆́чески́а законы· Газгнѣва же са ц҃рь и҆ повелѣ сковради́ и҆ конобы́ разжещи. и҆мже скоро разжено́мꙋ повелѣ прьвому ѡ҆ нихъ и҆же гла разѣщи ꙗ҆зы́къ, и҆ кожу главнꙋю съдрати, вы́ше же рꙋцѣ и҆ но́зѣ (є҆му) ѡ҆ѣщи. И҆ прочїи є҆го бра́тїа и҆ мт҃и смотра́щи. и҆ є҆гда оу҆же неключи́мъ сътворенъ бы́сть, повелѣ о҆́гню преда́ти. (и҆ є҆ще) дыша́щꙋ (повелѣ) пещи́ на сковрадѣ на не́иже до́лго мꙋча́шеса· (Прочїи) вꙗкупѣ съ мт҃рїю между собо́ю оу҆кр҃пла́хуса оу҆мр҃ѣти кр҃пко, реку́щи сице· Г҃ь бг҃ъ оу҆зритъ (и҆́стинꙋ. и҆)[2] оу҆тѣшитса о҆́ насъ· *І҆мже о҆́бразомъ пр҃е́ лицемь҆ вꙗ свѣдѣтельство пѣсни просвѣти моѷ҆сїа гла, и҆ о҆́ рабѣхъ своихъ оу҆тѣшитса. оу҆мрьшꙋ оу҆бо прьвому. симъ о҆́бразомъ (и҆) второ́го и҆звожда́ху на порꙋга́нїе. и҆ ко́жу съ главы҃ (є҆го) съ вла́сы съдра́ша, вꙗпраша́хꙋ, а҆ще ꙗ҆́сть преже неже оу҆мꙋчитса все тѣло по оу҆да́· О҆́ же ѡ҆вѣща ѡ҆́ческы́ гла́сомъ р҃е́, и҆ни. тѣмже и҆ се́и поря́дꙋ прїе́мть мꙋче́нїе ꙗ҆́ко (и҆) прьвыи· вꙗ послѣдне́ же и҆здыханїи бы҃, и҆ р҃е́· Ты҃ бо о҆каа́ннѣиши ѡ҆ настоя́щаго живота҃ на́ погꙋбла́еши. ц҃рь же мира сконча́ны҃ї насъ своихъ ради зако́нъ вꙗздви́гнетъ вꙗ воскр҃е́нїе живота҃ вѣчнаго Посемь҆ трет҃їи порꙋга́шеса, и҆ ꙗ҆зы҃ї испрошенъ а҆вїе вꙗзда́сть, и҆ рꙋки дрꙁостне простре, и҆ мужественне рече. ѡ҆ нѣси сїа притажа́хъ и҆ є҆го ради зако́на призира́ю сїа. и҆ ѡ҆ него сїа паки оу҆пова́ю вꙗспрїати· тако да ц҃рь і

пішов на муку. **29** Як же вони його вели, того, що трохи раніше мав добре життя, і міняли на погане життя задля вище сказаних слів, бо ці вважали, що це марне, **30** він, бажаючи ж муками закінчитися, застогнав і сказав: Господи, що маєш святий розум! Ти явно знаєш, що я міг спастися від смерті. Я від душі витерплю жорстокі тілесні болі, бо через твій страх, з любові це терплю. **31** Отже, і цей таким способом закінчив життя, залишаючи не тільки молодим, але і всім народам пам'ять своєї смерті і приклад сили і мужності.

Глава 7

1 Трапилося ж, що сім братів разом з матір'ю були схоплені. Вони були змушувані царем їсти свинне м'ясо проти правил, вони були мучені бичами і воловими жилами. **2** Один же з них, що був першим, так сказав: Що бажаєш запитати в нас і що хочеш навчитися? Адже ми є готові *радше* вмерти, ніж переступити батьківські закони. **3** Цар же розгнівався і наказав розпекти пательні і котли. **4** Як же вони скоро були розжарені, він наказав першому з них, що говорив, розрізати язик і здерти шкіру з голови, вгорі ж йому відрубати руки і ноги. І інші його брати, і матір дивилися. **5** І коли вже його зробили неспосібним, він наказав передати вогню. І як той ще дихав, він наказав пекти на пательні, на якій він довго мучився. Інші разом з матір'ю між собою кріпилися мужньо вмерти, так кажучи: **6** Господь Бог побачить правду і нами втішиться. *Так як перед лицем, за свідченням пісні, він просвітив Мойсея, кажучи: І Він розвеселиться у своїх рабах. **7** Отже, як перший помер, цим способом виводили і другого на висміюння. І вони здерли з його голови шкіру з волоссям *та* питали чи їстиме, заки все тіло буде скатованим по членах? **8** Він же відповів батьківським голосом *і* сказав: Ні. Тому і цей за порядком прийняв муку, так як і перший. **9** Він же був при останньому віддиху і сказав: Адже Ти дуже жорстоко нас вигублюєш з нинішнього життя, а Цар світу нас, що вмираємо за його закони, підніме у воскресіння вічного життя. **10** Після цього глумився третій. І як попросили язик, він зразу виставив, і мужньо простягнув руки, **11** і відважно сказав: Це я

ѣ мѡ ꙗг мой5. 33

одержав з неба. І через його закон вважаю їх за ніщо, і знову надіюся їх від Нього одержати. **12** Так що цар і ті, що з ним, дивувалися молодій душі, бо він мав муки за ніщо. **13** І як він помер, мучителі також мучили і четвертого. **14** І коли він вже був при смерті, він так сказав: Хто вбивається людьми, очікує надію від Бога, щоб знову з ним воскреснути. Адже тобі не буде воскресіння до життя. **15** Привівши ж і п'ятого, вони мучили. **16** І він, поглянувши на нього, сказав: Ти, будучи тлінним, маєш владу над людьми, твориш, що бажаєш. Не думай, що наш рід був Богом покинутий. **17** Ти ж терпи і гляди на його велику силу, як Він тебе і твоє насіння мучитиме. **18** Після цього привели шостого. І той, починаючи вмирати, так сказав: Не обманюйся марно, бо ми через себе це терпимо, бо грішимо проти нашого Бога. І було гідне подиву. **19** Ти ж не думай, що будеш невинним. Ти почав боротися з Богом. **20** Привівши подиву гідну і доброї пам'яті гідну матір, яка, бачачи, як гинули сім синів в часі одного дня, добродушно переносила через надію в Господі. **21** А кожного з них мужньо потішала батьківським голосом, сповнена мудрості, і, чоловічою душею підносячи жіночі думки, сказала до них: **22** Я не знаю, як ви з'явилися в моєму лоні, бо я не дала вам дух, і душу, і життя, і кінцівки кожного я не збудувала, **23** але Творець світу, що створив людський рід і досліджує народження і дух всіх, Він вам знову з милосердям віддасть життя, оскільки тепер ви не зважаєте на себе самих через його закон. **24** Антіох же, думаючи, що ним погорджають, почув зневажливий голос. Оскільки ж він і дуже молодий був, не лише переконував словами, але і закріпляв клятвою зробити *його* багатим, і щасливим, і відчуженим від батьківських законів, і зробити другом, і віддати йому потрібні речі. **25** Але коли молодий зовсім не приставав на це, цар прикликав матір і радив їй, щоб хлопцеві зробила те, що на спасіння. **26** Коли ж він її вблагав своїми численними словами, вона обіцяла дати пораду своєму синові. **27** Схилившись до нього, вона насміялася з жорстокого мучителя *і* так сказала батьківським голосом: Сину, помилуй мене, що тебе носила в лоні 9-ть місяців і годувала тебе 3 роки, і виховувала тебе, і привела до цього росту. **28** Благаю тебе, дитино, поглянь на небо, і землю, і на все, що в них є, і зрозумієш, що Бог створив це з небуття і що людський рід так само повстав. **29** Не бійся цього, що роздиⷣ йже с нимⷭ оу҃дивлáхусѧ ю҃ношестѣ дш҃и, нáіко нивъчтóже полагáше мукы, и҆ сегѡ҃ (таіко) скончасѧ таікѡ҃ и҆ четвертаго мучáхѹ мучители. и҆ ѣ҆гдá (оу҃же) бы́сть къ смр҃ти, тáіко рече. оу҃бива́емыи ѡ҃ чл҃къ оу҃повáнїа чáетъ ѡ҃ бá, паки и҆мъ въскреснѹти· тебѣ҆ бо въскр҃нїе въ живóтъ не бѹдетъ· приведѣ́ше же (и҆) пáтаго мучиша, и҆ онъ взрѣвъ нань рече власть въ чл҃цехъ и҆маши тлѣненъ сыи ѣ҆же хóщеши твориши. не мнѣ҆ роду нашемѹ ѡ҃ бá остáвитиса. ты же трѣпи҆ и҆ зри҆ велїю дрѣжáвѹ ѣ҆го. іáко тебе и҆ сѣмá твое оу҃мучитъ· посл҃ѣ҆ приведóша шестаго и҆ той оу҃мрѣти начинáющи (таіко) рц҃ѣ, не прельщаисѧ сѹетно. мы бо себе ради сїѧ стражемъ съгрѣшáюще къ бѹ нашемѹ, (и҆) достóинна оу҃дивлéнїѧ бысть· ты же не мнишисѧ (повúненъ)[3] бы́ти, бг҃оборъствовати начá ѣ҆си. приведшѝ мт҃рь дúвнѹю и҆ бл҃ги памѧти достóинѹ. нáже погибáющихъ седмь сы҃новъ ѣ҆дúнаго дн҃е и҆ врéмени видѧщи, бл҃годш҃не приношáше оу҃повáнїа г҃а ради. іóж҃е же и҆хъ оу҃тѣшáше ѡ҃ч҃ескимъ гласо҃м҆ кр҃тѣпко, и҆сполнена мѹдрости. и҆ женьскаѧ помышлéнїѧ мѹжескою [дш҃ею][4] възносѧ́щи рече к нимъ. не вѣмъ іако въ чрево мое нáви́стесѧ, ниже бо а҃ дхъ (и҆ дш҃ѹ) дахъ вамъ и҆ живóтъ. и҆ іóждо оу҃ды не áзъ создáхъ, но мира творецъ създáвыи родъ чл҃чь и҆ всѣ҆х҆ и҆спытѹѧ рожéнїе и҆ дхъ, ва҃ жúзненъ паки съ мл҃тїю въздастъ нáіко нын҃ѣ сами себе презираéте ради закóна ѣ҆го· ѳ҆нтїóх же непщѹѧй оу҃ничижúти (-)[5] понóсенъ вúдѣ глáсъ ѣ҆ще же ю҃нѣ́йшѹ сущѧ не тóкмо словесы҆ молѧ́шесѧ, но и҆ съ клáтвою оу҃кр҃тѣплáше богата и҆ бл҃жена съ҃творúти (и҆) преведена, ѡ҃ ѻ҃ч҃ескихъ [закоⷩ][6]. и҆ дрѹга бы́ти и҆ вещи требѹю҃щаѧ ѣ҆мѹ въздáти. но (на сїѧ) ѣ҆гда ю҃ноша никакоже оу҃клонѧ́шесѧ възвá ц҃рь мт҃рь (и҆) совѣ҆товаше (е҆и҃) да (ю҃ноши) съ҃творитъ на сп҃сенїе. ѣ҆гда же мнóгими ѣ҆го словесы҆ бысть оу҃молена. ѻ҃бѣщá совѣ҆товáти сы҃ (своѣ҆мѹ). приклонúвшисѧ ѣ҆мѹ посмѣѧсѧ жестокѹ мучúтелю· сице рече ѡ҃ч҃ескимъ гласомъ, сы҃е помúлѹи мѧ носúвшѹю тр҃и въ чревѣ д҃, м҃ць. и҆ дойвшѹю тр҃и лѣта г҃, и҆ въскормúвшѹю тр҃и и҆ приведшѹю въ вóзрастъ сегѡ҃ [-][7]. молю́ тѧ чáдо да зрúши нá нб҃о и҆ зéмлю, и҆ на всѧ҆ нáже в нихъ сѹть, (и҆) оу҃разѹмѣ́еши нáіко ѡ҃ не сущихъ съ҃твори҆ сїѧ ѣ҆съ, и҆ чл҃чь р҃о таікоже бы́ти. не оу҃бóисѧ плотораст҃терзáтелѧ сего, но достóйнъ бывъ брáтїи [твоеѝ][8] въспрїимú смр҃ть. да въ мл҃ти съ брáтїею твоéю въс-

прїиму тѧ. ѣще же сїѧ е́й глающи, ю́ноша рⷮ. кого потерпите не послу́шаю повелѣнїи ц҃ре-выхъ. но̀ повелѣнїѧ зако́на слу́шаю да́ннаго ѻ҃ц҃емъ нашимъ, моѷсїомъ. ты̀ всѧ́коѧ зло́бы о́бр҃тѧ́тель бывы́й на їоу́де́а, не оу́бѣжи́ши р҃ку бж҃їю. щы́ бо за гр҃хѝ наша [сїѧ][9] стражѐмъ а҆ще же ради на́звени́ѧ и̂ наказа́нїѧ живы́и г҃ь (-)[10] мало прогнѣвасѧ. но̀ па́ки примѣри́тсѧ рабо́мъ свои́мъ ты же с҃ѻ̀ непр҃ѣ́бный и̂ всѣ́хъ ч҃ла́къ сквернавѣ́ишїи, не въздвиза́исѧ сѹ́ѣтно кичасѧ т҃щетны́мъ оу́пова́нїемъ, на сн҃ы́ѧ о́троки възносѧ р҃ку. не оу́бо вседр҃жи́телѧ (и̂) всевидца б҃а сѹда и̂зѣ́глъ е҆́си. бра́тїѧ бо̀ моѧ мало нн҃ѣ болѣзни потр҃ъпѣ́ша по завѣ́тѹ бж҃їю (вѣ́чнаго живота̀ получи́ша)[11]. ты же сѹдомъ бж҃їимъ пра́вы́мъ гордыни́ѧ (твоеѧ мѹки) въспр҃їимеши възда́нїе. а̂ же на́ко [и̂][12] бра́тїѧ [моѧ][13] д҃ш҃ѹ и̂ тѣ́ло (мое) предаю за ѻ҃ч҃е́скїѧ зако́ны, възыва́ющи б҃а (їи҃ѧ́лю) въскоро́ѣ мл̀тива (-)[14] бы́ти. тебе же смѹще́нїемъ и̂ бие́нїемъ и̂сповѣда́ти, зане е҆ди́нъ то́кмо б҃ъ е҆́сть. на мнѣ и̂ братїи моеи престанетъ вседр҃жителѧ гн҃ѣвъ, нанесе́ный правѣдно всемѹ роду на́шемѹ· (тогда̀) ц҃рь разъ҆ѧри́сѧ на́ростїю нань паче (всѣ́хъ)[15] горчае, (нанесе́наго ради посмѣха горкаго)[16]. и̂ се́и оу́бо чи́сто премѣни́сѧ, по всемѹ на б҃а оу́пова́ѧ. послѣди же сн҃овъ и̂ мт҃ери скончасѧ. тѣмже о́ (жр҃твахъ)[17] и̂ о́ находя́щй зло́бахъ толи́ко и҆звѣстисѧ·

рає тіло, але, будучи гідним твоїх братів, прийми смерть, щоб я тебе прийняла в милосерді з твоїми братами. **30** Ще ж як вона це говорила, хлопець сказав: На кого чекаєте? Я не послухаюся царських наказів, але слухаю приписи закону, даного нашим батькам Мойсеєм. **31** Ти, що став винахідником всякої злоби проти юдеїв, не втечеш від божих рук. **32** Адже ми це терпимо через наші гріхи. **33** Якщо ж живий Господь трохи прогнівався, щоб навести муки і кари, але Він знову примириться зі своїми рабами. **34** Ти ж неправедний і найбезбожніший з усіх людей не підносься безглуздо, брикаючи марними надіями, підносячи руки проти небесних слуг. **35** Отже, ти не уникнув суд Вседержителя і Бога всевидця. **36** Бо мої брати тепер трохи біль перетерпіли за божий завіт, *а* вічне життя одержали. Ти ж справедливим божим судом за твою гордість одержиш муки в нагороду. **37** Я ж, так я і мої брати, передаю душу і моє тіло за батьківські закони, прикликуючи Бога Ізраїля швидко стати милосердним, тебе ж замішаннями і побоями *змусити* визнати, що є тільки один Бог. **38** На мені і моїх братах спиниться справедливо всьому нашому родові нанесений гнів Вседержителя. **39** А цар рознівався на нього жорстоко люттю, більше як на всіх задля нанесеного гіркого висміювання. **40** Отже, і цей переставився чистим, вповні надіючись на Господа. **41** Вкінці ж, після синів померла і мати. **42** Тому стільки сповіщено про жертви і про надходячі зла.

Г҃ла, и҃·

Глава 8

оу́да же (-)[1] макка́вей і и́же с нн҃ѣ вни-доша та́йно въ се́ла, (и̂) призыва́ху сро̀-ники. и̂ пребыва́ющихъ въ їоу́де́йствѣ прїемлаху. (и̂) събра̀ша ѕ҃ (мѹжїи), и̂ призы́ваху г҃а призрити на́ люди ѻ҃ всѣ́хъ попира́емыхъ. о҆́чисти же и̂ храмъ ѻ҃ нечестивыхъ ч҃ла́къ о҆́скверна́емыи. помиловати же і о҆́пѹстѣ́ный гр҃а, и̂ хотѧщїи ра́вно о҆́тро́комъ бы́ти· и̂ гласъ кро́ви вопїю́щихъ к тебѣ оу́слы́ши. помани же и̂ зако́нопрестѹпны́хъ погѹбленїѧ и̂́мже о҆́тро́ки непови́нны́ѧ погѹби́ша, и̂ бы́вшй҃ хѹленїи на и̂ма твое, и̂ възнена-ви́дѣ лѹкавъ҃ства· Бысть же въ събра́нїю макка́вей, (и̂) непостоа́нен҃ъ на́зы́комъ бысть. гн҃ѣвъ бо̀ г҃ь въ ми́лость о҆́братисѧ, и̂ напада́ху на вси и̂ грады безъ҆вѣ́стно и̂ сожига́ху. и̂ бл҃говременна мѣ́ста въземающе, не ма́ла паденїѧ ч҃ла́ко̀ съ҆твори́ша. на́ипаче въ но́щи

1 Юда ж Маккавей і ті, що з ним, потайки ввійшли до сіл, і прикликали кревних, і приймали тих, що залишились в юдействі. І вони зібрали 6000 чоловік **2** і прикликали Господа зглянутися на всіма топтаний народ, очистити ж і храм, споганений безбожними людьми, **3** помилувати ж і запустіле місто, і тих, що бажають стати зрівняними зі слугами. І вислухай голос крові, що до Тебе кличе! **4** Згадай же і вигублення, *вчинені* законопереступними, які вигубили невинних дітей, і ті хули, що були проти твого імені, і викажи ненависть до зла! **5** Був же на зборах Маккавей, і він став нестримним до народів. Бо господній гнів повернувся на милосердя, **6** і вони неочікувано нападали на села і міста і спалювали. І, захоплюючи вигідні місця, вони зробили немале вигублення людям. **7** Такі дії відбувалися особливо вночі. І чутка

про його мужність розходилася всюди. **8** А Филип бачачи, що чоловік помалу ішов вперед і щораз частіше ж траплялося йому мати успіх в догідні дні, він написав про допомогу для царських справ до Птоломея, воєводи Долини Сирії і Фінікії. **9** Той же швидко послав Никанора, Патроклового сина, з перших друзів, дав йому 20000 озброєних вояків з памфилійських народів, щоб вони вигубили ввесь юдейський рід. Послав же і Ґоргія, чоловіка-вождя і досвідченого в боях. **10** Ніканор же вирішив з юдейського полону наповнити цареві данину, яку давав римлянам – 2000 талантів. **11** Зараз же він послав до приморських міст, скликаючи на закуп юдеїв-в'язнів, обіцяючи дати 90 в'язнів за талант. Не дивлячись на помсту від Вседержителя, що йшла за ним. **12** Юді ж було сповіщено про Никаноровий прихід. *Деякі*, задля його приходу незважаючи на своє військо, налякавшись, не повірили божій помсті і втекли до іншого місця. **14** Інші ж все позостале продавали, разом же благали Господа, щоб їх спас від безбожного Никанора, який продав раніше ніж одержав. **15** І якщо не через них, то через завіт, що був до їхніх батьків, і задля прикликання його чесного і величного імені на них. **16** Маккавей же зібрав 6000 тих, що довкруги нього, заохочував, щоб не боялися ворогів ані не боялися множества ворогів, що беззаконно ідуть проти них, але щоб сильно протиставилися, **17** маючи перед очима кривди. Що святе місце ними повернене на зло, і поглумлення міста, і обезчещення, до того ж і знищення прадідівських заповідей. **18** Вони ж бо надіються на зброю, сміливо сказали, ми ж надію поклали на Вседержителя Бога, що може знищити і тих, що приходять проти нас, і ввесь світ одним порухом. **19** Він нагадав же їм про заступництва, що були до прадідів *і що за Сенахерима, як згинуло 185 тисяч, **20** і війна з галатами, що була проти них у Вавилонії, як всі прийшли на бій, а їх було 8000 з македонцями, з них же 4000 македонців впали в розпач. Після цього ці 8000 розбили 120 тисяч через допомогу, дану їм з неба. І взяли велику здобич. **21** Задля згадуваня цих *діл* він їх поставив мужніми і готовими вмерти за закон і батьківщину. Він же розділив військо на чотири частини, **22** а поставив своїх братів воєводами по боках частини, Симона, і Йосипа, і Йонатана. Віддав же кожному з них тисячу і п'ять сотень, **23** ще ж і Елеазара, щоб читав святу книгу і дав знак помочі божої. І в першій зустрі-

црс4. 19
іс. 37
мак1. 7
ниж. 5

сїе сѣдѣлáнїе бывáше. и̂ бесѣда мужéства е̂го прохождáше всюдý· вúдя же филиппъ помáлу градýща мýжь въ корúсть, чáстѣе же въ бл҃годѣ́йствїе случúся е̂мý преспѣ́вати. къ птоломею воево́дѣ оу̂до́ли сѵ̀рїи и̂ финикїи, писá помощи҆ цр҃ьскомý повелѣнїю. о҆́нъ же скоро посла никано́ра сы́на патроклова прьвѣ́йшихъ дрýгъ даде е̂мý ѿ памфилїйскыихъ ꙗ҆зы́къ (о҆ружены҃ѣ во́инъ)[2], к҃, да весь і҆оу́дéйскїи р҃о҆ изгїю҃. посла́ же (-)[3] и̂ горгїя мужа страти́га и̂ въ бранéхъ преоу́чена· Поста́ви же никáноръ да́нь ц҃рю и҆́же рúмлянóмъ даáше, в҃, талáнтъ ѿ плѣнéнїя і҆оу́дéи испо́лнити· чл҃бїе же въ помо́рьскїя гра́ды посла́ созыва́ющи на кѵплéнїе і҆оу́дéо҃ свазневъ, о҆бѣщáющися, ч҃, оу҆́зникóвъ на талáнтъ да́ти. не зрáщи на мщéнїе послѣдýющее е̂мý ѿ вседръжителя· і҆оу́дѣ же възвѣщено бы́сть о҆́ пришествїи никаноровѣ, (-)[4] презира́юще свое о҆́полчéнїе пришествїя е̂го ради, оу҆жасшеся и̂ не вѣ́роваша бж҃їю ѿмщéнїю, ѿбѣгóша (во и̂но мѣсто)[5]. и̂нїи же о҆ста́вшася вс҃а продаáхѹ, вѣкупѣ же ґа молáхѹ да и҆збáвитъ и̂ ѿ нечестúваго никанора, и҆́же прéже неже получи продáдé, и̂ а҆́ще не и҆́хъ ради и̂о ради завѣта и҆́же бысть къ ѿцемъ и҆́хъ. и̂ призва́нїя ради чéстнаго и̂ великолѣпаго и҆́мени е̂го на нúхъ· Собра же мекавéи и҆́же о҆́йдѣтъ его (-)[6], з҃. молáше да не оу҆жаснýтся ѿ супротивникъ. ниже да оу҆страшáся безако́нно градýщы҃ на ся (враговъ)[7] мно́жество. и̂о кр҃ѣпко́ противúтися пр҃е҆ о҆́чима и҆мѣ́ющи досади́тельства, и҆́же мѣсто ст҃о҆е и҆́ми въ зло о҆́бращено. и̂ посмѣя́нїя града (и̂) о҆́сквернéнїе е҆щé же и̂ прародúтельскїя запо́вѣди попрáнїе. о҆́ни бо о҆ру́жїемъ надѣ́ются, (рѣша дрѣзостне)[8]. мы же на вседръжúтеля бг҃а могýщаго и̂ градýщихъ на на́съ и̂ весь мúръ е̂дúнымъ мановéнїемъ низложúти надѣ́емся. наказа́ же и҆́хъ (-)[9] о҆́ заступлéнїи бы́вшихъ въ прародúтелехъ. *і҆ е҆́же по҃ сенахеримо҃м, р҃е҆ тысщь на́ко погибо́ша. и̂ въ вавѵ̀лонѣ к нимъ галáтовъ о҆́полчéнїе бы҃шее, на́ко вс҃и въ бра́нь прїидо́ш҃ и҆́хже бѣ, и҃, съ македо́няны, ѿ ни҃ же, д҃, македо́на҃ ѿчаá-ша҃. по семъ сїи, и҃. р҃к. тысщъ поби́ша по́мощи ради да́нныа и҆мъ ѿ нб҃си, и̂ ползѹ мно́гѹ взя́ша· Сі҃ ра́ди (вѣспомановенїи) дрѣзостны҃ѣ (-)[10] поста́ви и̂ готовыихъ оу҆мрѣ́ти зако́нъ р҃а҃ и̂ ѿ҃чества· ѣтверо ча́стне же во́и поста́ви, вѣчини же и̂ бра́тїю свою воево́дами по стране чúна, сúмона і҆ и̂о́сúфа і҆ и̂о́надáна. по҃да же комýждо (и҃) тысщѹ и̂ пя́ть сотъ.

д҃ ц҃р҃ ди҃ їсаїа ꙗ҆з а҃ мц҃ з҃ нн҃ ѣ҃

ѣ́ще же и̂ ѣ̂лїа́зара чести҇ ст҃ую кни́гу, и̂ дасть зна́менїе по́мощи бж҃їа, (и̂) въ перво́м҃ стрѣтє-нїи самъ воѣво́да срѣтесѧ съ никанором҃ъ. бысть же и̂мъ всемогу́щїи съпобо́рникъ, (и̂) оу҃би́ша бо́е҃ бо́ле, ѧ҃. на҆́звеныхъ же и̂ безъоу҃дны҃ бо́льшую ча́сть сътвори́ша во́и никаноровыхъ, всѣ҃х же ѣ҃ бѣгъство понуди́ша. сребреники о҃ бы́вш҃е҃ ку҃плєнїю и̂хъ взѧ́ша. гони́ша же и̂хъ зѣ́ло (и̂) поби́ша, (оу҃ста́ же и̂хъ) ѡ҃ времени заключены· бѣ҃ бо преже су҃боты сеѧ ради вины не медлѣ́ша гонѧ́ще и҃. о҃ружї́ѧ же и҃ и̂ кормы́сти събира́ющи (-)[11], су҃боту дѣ́ѧху (-)[12] бл҃вѧ-щи і̂ и̂сповѣда́ю҆щисѧ гд҃ви сп҃съшаго [и҃][13] въ дн҃ь сїи, (и̂) нача́ло мл҃ти въчини́вшаго и̂мъ. по су҃ботѣ же не́мощны́мъ (и̂ сиро҇та҃ и̂ вдовамъ)[14] (и̂ о҃би́димымъ) раздѣли́ша кормы́сти, про́чаѧ (же съ о҃́троки свои́ми)[15] раздѣли́ша. сїи и̂ съдѣ́ѧвшїи о҃бщую мл҃тву сътвори́ша, мл҃рдаго гд҃а мл҃ѧщи въ конецъ примѣ́ритисѧ рабомъ свои́мъ· и̂ су҃щихъ съ тимоѳе́омъ и̂ вакхидомъ на҆́ша и̂ оу҃би́ша боле ѩ҃. и̂ твердыѧ вы́шнѧѧ въздержа́ша, и̂ мно҃ плѣне́нїѧ раздѣли́ша равночастне себѣ, и̂ не́мощны́мъ и̂ сиро҇та҃ и̂ вдова҃ ѣ̂ще же и̂ презви́теромъ съ-твори́ша. събравше же о҃ружї́ѧ и̂хъ прилѣ́жне всѧ положи́ша в мѣ́стехъ бл҃говре́мѣнны́хъ· про́чаѧ же кормы́сти въ і҆ерл҃имъ принесо́ша. и̂ (фи-лархина)[16] тимоѳе́ова оу҃би́ша мужа непреподо́б-нѣ́ища, и̂же мно́гихъ і҆оу҃де́ов҃ о҃зло́бльша. праз-нующи же дн҃и побѣ́ды въ ѡ҃чествѣ, зажє́г-шаго сѧ҃щенны́ѧ врата, (-)[17] калистена на҆́ша оу-бѣгшаго въ ѣ̂ди́ну ку҃щицу и̂ досто́йную мз҃ду нечести҇ю (е҆го) въздаѧ́ша. прекла҇тѣ́вшїи же ни-кано́ръ и̂же тыс҃ущи ку҃цовъ на прода́нїе і҆оу҃де-овъ приведѣ, смиренъ помощїю гд҃ню ѡ҃ мни-мыхъ ѣ̂му малыхъ бы҇ти. славы ѡ҃ложѣ ри́зы, по́ зе҃ли бѣглѣцевы́мъ о҃́бразомъ пуста себе съ-творѣ, (ѣ̂ди́нъ) прїи́де въ а҆нѣтїохїю. велико нечести҇е о҃ погубленїи своѣ́го во́ю наслѣ́дова. і̂ и̂же о҃бѣщ҇а ри́мл҃номъ да́нь въздаѧ́ти ѡ҃ плѣ-не́нїѧ і҆ерл҃имъска. проповѣ́даше (мн҃ѣ) защити-тела [бг҃а][18] и҃мѣ́ти і҆оу҃де́омъ. и̂ сего ради не-на҆́звены҃м҃ бы҇ти і҆оу҃деом҃, зане послѣ́доваша зако-номъ ѡ҃ того поста́вленымъ·

гл҃а, ѳ҃·

Тогоже времени а҆нтїо́хъ бещестїемъ о҃б-ратисѧ ѡ҃ перси́ды (-)[1], вшедъ бо въ гл҃емыи персиполисъ, и̂ нача҆ расхища́ти хр҃а҃ и̂ гр҃а҃ о҃бъдержа́тїи тѣ҃мже множе-ство оу҃стремл҃а҆ющи҃ѧсѧ съ о҃ружї́и въ по́мощь, (ѣ҃ бѣгъ о҃братн҃и́ша). и̂ (тако) слу҇чи́сѧ а҆нтио-

чі сам воєвода зустрівся з Никанором. **24** Всемогутній же був їм помічником, і вони убили більше ніж 9000 вояків. Раненими ж і скаліченими вони зробили більшу частину Никанорових вояків, а всіх змусили до втечі. **25** Срібняки ж тих, що прибули на їхню купівлю, вони взяли. Гнали ж їх дуже і побили, уста ж їхні на частину часу були замкнені. **26** Адже було перед суботою, через цю причину не барилися, женучись за ними. **27** Збираючи ж їхню зброю і добич, святкували суботу, благословляючи і визнаючись Господеві, що спас їх в цьому дні і поклав їм початок милосердя. **28** А після суботи розділили здобич немічним, і сиротам, і вдовам, і скривдженим, позостале ж поділили зі своїми слугами. **29** Ці і ті, що робили, зробили спільну молитву, благаючи милосердного Господа, щоб вповні примирився зі своїми рабами. **30** І вони схопили і вбили тих, що були з Тимотеєм і Вакхидом, понад 20000, і захопили високі твердині, і розділили багато здобичі собі порівно, і немічним, і сиротам, і вдовицям, ще ж і дали старцям. **31** Зібравши ж їхню зброю, старанно все поклали до надійних місць, позостале ж зі здобичі принесли до Єрусалиму. **32** І вони вбили Тимотеєвого филархина, дуже безбожного чоловіка, що вчинив зло численним юдеям. **33** Святкуючи ж дні перемоги в батьківщині, схопили Калистена, того, що спалив святі брами, який втік до однієї хатини, і віддали належну винагороду його безбожності. **34** А проклятий Никанор, що привів тисячу купців на продаж юдеїв, **35** впокорений господньою поміччю тими, яких він вважав за незначних, відклавши одіж слави, самітним себе зробивши на землі, за образом втікача, сам прийшов до Антіохії і успадкував велике безчестя за вигублення його вояків. **36** І він, що обіцяв римлянам віддати данину з єрусалимського полону, тепер проповідував, що юдеї мають захисника – Бога. І через це Юдеї є незранимими, тому що вони пішли за Ним приписаним законом.

Глава 9

1 В тому ж часі Антіох повернувся з Персії з безчестям. **2** Бо ввійшовши до названого Персиполя, він почав грабувати храм і захоплювати місто, тому, як множество зі зброєю накинулося на підмогу, повернули *його* у втечу. І так тра-

пилося, що Антіох втік від мешканців і повернувся засоромленим. **3** Як же він прийшов до Екватану, йому сповіщено те, що сталося з Никанором і Тимотеєм. **4** Він же піднявся люттю, думаючи нанести його злобу на юдеїв задля тих, що втекли. Тому він наказав арматилатові безперервно гнати дорогою, як небесний суд його спонукав. Бо в гордості він так сказав: Прийшовши, в ніщо оберну юдейську багатолюдність. **5** *А Вседержитель, Господь Бог ізраїльський, побив його невиліковною і невидимою хворобою. Нагло ж, як він висказав слово, його схопила люта внутрішня хворба, і він гірко мучився. **6** Дуже справедливо *мучився* той, що численними і жорстокими способами мучив нутрощі інших. **7** Він же зовсім не відступив від своєї гордості, *а* ще більше вихвалявся, дихаючи люттю, наче вогнем, проти юдеїв, і наказав приспішити хід. Трапилося йому, що як він швидко їхав, він випав з колісниці, і впавши тяжким падінням, він поломав всі частини тіла. **8** Він же, який через понад людську гордість ще думав, що *може* наказувати морським хвилям, і гадав, що *може* на мірках виміряти множество великих гір, був на землі. Його носили на носилках, явно показуючи всім божу силу, **9** так, що в його тілі закишіли черв'яки. І як він ще жив у болях, його тіло видавало сморід, а всі вояки бридилися його смородом і гноєм. **10** І того, що трохи раніше думав, що *може* доторкнутися небесних звізд, його ніхто не міг знести задля незносного смороду. **11** Отже, з цього він почав пізнавати тягар своєї великої гордості, навчений духовною раною в одну мить, сприймаючи дійсність своєї хвороби. **12** І коли ані він сам не міг знести свого смороду, він так сказав: Праведним є підкоритися Богові і, будучи смертним, не задумувати гордо рівне Богові. **13** Безбожний же молився до того Владики, що ніколи його не помилував, кажучи так: **14** Святе місто, до якого я спішив, щоб, прийшовши, перетворити в порох і збудувати *там* гробівці, залишу свобідним. **15** Юдеїв, яких я бажав не удостоїти похороном, але передати з дітьми птахам і звірам на пошматування, і всіх їх *наказую* зробити рівними атинеям. **16** А святий храм, якого раніше я пограбував, *приказую* його прикрасити прегарними дарами, і священний посуд віддати в дуже багато разів, і належне на жертви дати з своїх розходів. **17** До цього ж *обіцяю* юдеєм стати, проходити по всякому місці вселенної і проповідувати божу силу. **18** Але хво-

хѵ бѣжати ѡ҃ поселѧ́нъ (и̂) ѻ̂братисѧ срамень. пришедшѹ же ѥ̂мѹ кѣ ѥ̂кватѧ́ну, възвѣстѝсѧ (ѥ̂мѹ) бы́вшаа ѻ̂ никано́ре и̂ тимоде́ю· възнесе же сѧ на̑ростїю мнѧ́сѧ зло́бу ѥ̂го нанести на ї҆ѹ̂деѧ ѡ҃бѣгшихъ ради· тѣмже повелѣ̀ а̑рматилату бесперестáни бѣжáти шéствїе. нб҃ному сѹдѹ понѹ́ждаю́щѹ ѥ̂го. сице бо́ гордели́ве рцы̑, многомѹ́жїе ї҆ѹ̂де́йское (-)[2] пришедъ сѫ́творю (вѣмѣ́ще)[3]. *(вседръжитель)[4] же ѣ̀ пара̑ бы ѓь бъ ї҆и̑левъ поразѝ ѥ̂го неи҆сцѣлноѭ и̂ незри́мою на̑звою· внезапѹ же и҆̑змѣнившѹсѧ ѥ̂го сло́вѹ на̑ть ѥ̂го внѹтренѧѧ люта́ѧ болѣзнь, и̂ (грькѡ мѹча́шесѧ)[5]· вѣ́ло праведне многими и̂ чю́ждими различїи и̂ныхъ ѹ̑тробы мѹчившаго. ѻ́н же никáкоже гордыня своеѧ̀ престà ѥ̂щ҃е̑ величáнїа и҆сполнѧ́ше̑ (более) ѻ́гнедышѹще на̑ростїю на ї҆ѹ̂де́а. и̂ заповѣда ѹ̑скори́ти шествїе, случисѧ ѥ̂мѹ ѹ̑стромлене и̂дѹщѹ пасти ѡ҃ колесница, и̂ злымъ паде́нїе̑ пр҃а̑ша вса ѹ̑ды плоти сѫкрѹши. ѻ́н же ѥ̂ще мнѧ́и волна́мъ морскимъ повелѣ̀вати гордыня ради паче чл҃къ· и̂ (множество) великихъ горъ мнѧ́сѧ вѣ мѣри́лехъ и҆̑змѣрити. на зе̑ли бы̑ в носи́лѣ ношá́шесѧ. на̑вленѹ бжи̑ю силѹ всѣмъ показѹ́ѧ. на̑коже (-)[6] ѡ҃ [телеси][7] (ѥ̂го)[8] червемъ кипѣ́ти. и̂ живѹщѹ вѣ бо́лѣзнехъ (-)[9] плоти ѥ̂го (и̂злїѧхѹ сма́дъ)[10], ѡ҃ смрада же ѥ̂го (и̂ гно́ѧ) вси вои гнѹшáхѹсѧ (-)[11]. ї҆ и̂же мало прежде нб҃ны̑ѣ звѣздъ косну́тисѧ мнѧ́щаго, ѥ̂гоже никто можáше носи́ти смрада ради лю́таго. ѡ҃сюдѹ ѹ̑бо начà тá́гость мно́гїѧ гордыня своеѧ познава́ти (дх҃овною наоу́ченъ на̑ывою. мѓновенїемъ ѥ̂ди́нѣмъ болѣзни своеѧ пребыва́нїе прїемлюще)[12]. и̂ ѥ̂гда ниже самъ смрада своѐго носи́ти можáше, тако рцы̑. пра́ведно ѥ̂сть повинѹ́тисѧ бу҃. и̂ не смр҃тна сѹ́ща (равне бо҃а) мѹдрѣствова́ти го́рде. молá́ше же сѧ сквернын кѣ никогда помѝловавшему ѥ̂го вл҃це, тако гл҃ѧ. сты̑и гра̑ ѥ̂гоже спѣшахсѧ приш҃е̑ вѣ пра́хъ ѻ́братити, и̂ гробища создáти свободна ѻ́ставлю ї҆ѹ̂деóвъ, и̂хже хотѣхъ ниже погребенїю сподобити но пти́цамъ и̂ звѣремъ на растерѣза́нїе предати съ младенцы. (и̂) вс҃ѣ и̂хъ равно а̑дине́омъ сѫтвори́ти храм же сты̑и ѥ̂гоже прежде плени предобрѣ́йшими да́ры ѹ̑краси́ти (и̂), и̂ сщ҃е́нныѧ сосѹ́ды мно́го множице́ю (-)[13] воздáти (и̂) подобáющаѧ (-)[14] кѣ жертвà ѡ҃ своихъ расхо̑ даровати. кѣ сѧ̑ же (-)[15] ї҆ѹ̂де́ѧ бы́ти на всá́комъ мѣ́стѣ вселе́нныѧ, проходи́ти и̂ проповѣда́ти бжи̑ю дрѣжа́вѹ. но никáкоже престà бо́лѣзнь, на́иде бо́ на́нь прáвымь бжи̑имъ сѹдо̑. на себе же не ѹ̑повà. писà кѣ ї҆ѹ̂де́омъ симъ

ѻ́бразомъ посланїе молѝтвеный чинъ мꙋ́ще. ѝмѣше же сѧ сѝце· предо́брыѝ гражаномъ ї҆ꙋдео́мъ, вѣ́ло радова́тиса ѝ здравъствова́ти, ѝ бл҃годѣ́йствовати· цр҃ь ѝ стратигъ а҆нтїо́х҃. ч҃ще бл҃го мо́жете ѝ чада (ва́ша), ѝ своѧ познана ва҃ сꙋ́ть, молю҃ бо҃ бо҃ꙋ величества ра҃ на́ нб҃о оу҆пова́нїе ѝмыи ѝ а҃ в немощи лежа҆ вашеѧ чести ѝ бл҃горазꙋмїѧ въспоминаѧ любезне, возвращаѧсѧ ѿ персѝдскихъ мѣ́стъ, ѝ впадо́хъ в болезнь тажкꙋ нꙋ́жно ѝмѣ́хъ радити ѻ́бщаго ради всѣ́хъ оу҆тверже́нїѧ. ѝ не нерадѧ ѻ́ сихъ на́же ѻ́ мнѣ́, но̀ оу҆пова́нїе много ѝмѣ́ющи оу҆бѣжа́ти недꙋга, зр҃ѣ́ нако̀ ѝ ѿ҆ (мои) въ о́нѣхъ временеѫ́ въ вы́шнихъ мѣ́стехъ боѣ́ва̀, показа̀ ѝже по немъ прїиметъ нача́лство, да а҆ще что́ проти́вно случитсѧ, ѝлѝ (-)[16] възвѣсти́тсѧ что́ бѣ́дно, вѣ́дуще сїѧ ѝже въ страна́хъ е҆мꙋ́же о́ста́вишасѧ ве́щи не смꙋта́тсѧ. ікъ сѝм же помышлѧ́ прилежа́щихъ сѝлныхъ. ѝ съ҆вѣ́дъ цр҃твїю временемъ придръжа́щиѫ́, ѝ прїе́млющихъ ѿ҆шедшее. прїѧ́ѫ сы́на а҆нтїо́ха ц҃рѧ, е҆гоже мно́гащи въстѣка́ющаго на вы́шнаѧ е҆пар҃хїа мно́гимъ вашимъ препоручахъ ѝ составлѧ́хъ. писа́ѫ же ѥ҆мꙋ ѝ́же подъпи́сана сꙋ́ть· молю̀ оу҆бо̀ ва҃ ѝ прошꙋ́, помани́те бл҃готворе́нїе о́бщее, да кождо же съ҆дръжи́ѝ бл҃горазꙋмїе ікъ мнѣ́ ѝ сѝꙋ. оу҆пова́ю бо҃ е҆го кротце ѝ ч҃ѣлколюбне послѣ́дующа моеѝ́мꙋ произволе́нїю, о́бще с вами бꙑти. мꙋ́же оу҆бїи́ца же оу҆бо̀ ѝ хꙋлникъ злѣ́йшаѧ пострада, ѥ҆ако̀ сеи ѝныхъ преложи на стра́нꙋю, на гора́хъ лю́тою сме́рт҃їю ѝсчезѐ· Принесе же тѣ́ло (е҆го) филѝ́ппъ съвръстникъ е҆го. ѝже (-)[17] боѧ́щисѧ сы́на а҆нтїо́ха ікъ пто-ломе́ю филомиторꙋ въ е҆гꙋ́петъ ѿ҆ѝде·

Гл҃а, ї҃·

Маккавеи́ ї҆ ѝ́же с нѥ́ѫ всѣ́хꙋ гм҃ъ себе защища́ющи хра҃ же ѝ гра҃ воспрїѧ́, ка́пища ѝ́хже ѝноплеме́нницы по т҃ожи-щехъ оу҆строѝ́ша, е҆щѐ же (ѝ) требища раскопа̀. ѝ о́чищше хра́мꙋ, ѝ́нъ о́лтарь съ҆творѝ́ша. и ражжегше ка́менїе ѝ възе́ѥ́ше о́гнь принесо́ша жр҃твꙋ по дво́ю лѣ́тꙋ |ѝ мц҃ь, ѕ҃|[1]. ѝ димїамы ѝ свѣщницы ѝ хлѣбы пре́дъложе-нїѧ съ҆творѝ́ша ѝхже ради съ҆творе́нїи. моля́-хꙋ г҃а, па҃ше нѥ́ѫ, да не ктомꙋ сѝцевыа зло́бы случа́тсѧ (ѝмъ). но̀ а҆ще когда̀ ѝ съгрѣ́шатъ ѿ҆ него съ кротостїю наказꙋ́ютсѧ, ѝ не (варва́ромъ ѝ хꙋлнымꙋ́)[2] ѩ҆зы́комъ предада́тсѧ· во́нь же дн҃ь храмъ ѿ҆ ѝноплеме́нникъ о́скврънь-

роба зовсім не відійшла, бо на нього найшла справедливим божим судом. На себе ж він не надіявся. Він написав до юдеїв послання такого виду, що мав молитовний вид. А був таким: **19** Предобрим громадянам, юдеям – дуже радіти, і бути здоровими, і добре діяти! Цар і володар Антіох. **20** Якщо здорові ви і ваші діти і ваше вам є відоме – *це добре.* Бо я благаю Бога задля величності, маючи надію на небо **21** і лежачи в немочі, любезно пригадуючи вашу шану і благоразумність. Повертаючись з перських місць, я і впав у тяжку хворобу. Конечним вважав я думати про спільне скріплення всіх. **22** І не занехаюючи те, що відносно мене, але маючи велику надію вирватися з хвороби, **23** бачачи, що і мій батько в тих часах, коли воював в горішних місцях, показав, хто після нього прийме панування. **24** Щоб коли щось противного трапиться чи буде сповіщено щось поганого, знаючи це, не попали в замішання ті, що в країнах, яким залишено справи. **25** До цього ж, думаючи про тих, що є сильні і сусіди царства, що на час держали і брали в минулому, я настановив сина Антіоха на царя, якого численним вашим я поручав і ставив, часто відходячи до горішніх володінь. Написав же я до нього те, що нижче написане. **26** Отже, благаю вас і прошу, згадайте про спільне добродійство, щоб кожний зберігав добру думку до мене і сина. **27** Бо маю надію, що він лагідно і чоловіколюбно ітиме за моїми вказівками, щоб спільно з вами бути. **28** Отже, чоловіковбивця і хульник дуже погано потерпів, бо він інших відчужив *від життя*, *і* він в горах пропав жорстокою смертю. **29** А його тіло приніс Филип, його ровесник, який, боячись сина Антіоха, відійшов до Єгипту, до Птоломея Філомитора.

Глава 10

1 Маккавей і ті, що були з ним, маючи Господа собі за охорону, забрав храм і місто, **2** *а* храми, які чужинці збудували на торговицях, ще ж і молитовницю, він знищив. **3** І, очистивши храм, зробили інший жертовник. І спаливши каміння, і взявши вогонь, принесли жертву після двох літ і 6-ти місяців. І вони зробили ладан, і світильники, і хліби предложення, **4** задля яких вони створені. Впавши ниць, вони благали Господа, щоб їм більше не трапилися такі зла. Але, якщо коли і згрішать, вони були Ним лагідно упімнені і не були передані варварам і хульним народам. **5** Трапилося, що в тому ж дні, в якому храм був збещещений чужинцями, в

тому ж дні було очищення храму, 25-го дня місяця, що є Хаслев. **6** І з радістю вони святкували 8 днів, за правилом намету, згадуючи, як короткий час перед празником шатер вони паслися в горах і в печерах на подобу звірів. **7** Тому, маючи тирси, і зелені галузки, а ще і пальми, приносили пісні Тому, що дав очистити своє місце. **8** І вони встановили спільне рішення і закон всьому юдейському народові: кожного року святкувати ці дні. **9** І отже, Антіох, що був прозваний Епіфанієм, мав таку смерть. **10** Тепер же скажемо те, що сталося від Евпатора, сина безбожного Антіоха, скорочуючи зло, що було зроблене в боях. **11** Бо цей взяв царство і наставив над царськими ділами якогось Лисію, вождя вояків Сирійської і Финикійської Долини. **12** Птоломей же, прозваний Макрон, прийшов до Юдеї, щоб берегти те, що справедливе, задля тієї образи, що сталася, і намагався поводитися мирно з ними. **13** Через це *він був* оскаржений друзями перед Евпатором і почув, що він зрадник в усьому. Задля цього він покинув Кіпр, довірений *йому* Филомітором, і відійшов до Антіоха Епіфанія від Атимія з шляхетністю і владою, *і* покінчив життя отрутою. **14** Коли ж Ґоргія був воєводою догідних місць, він в усьому воював з юдеями. **15** З ним же ідумейці продовж *певного* часу забирали твердині, повчали приймати юдеїв, що втікали з Єрусалиму, і починали воювати. **16** Ті, що були ж з Маккавеєм, зробили молитву і, благаючи Бога, щоб став їм союзником, накинулися на ідумейські твердині. **17** Хоч ті мужньо змагалися, місця були захоплені. Вони ж вбили всіх, що билися на стінах, більше ніж двадцять тисяч, **18** Як ж деякі втекли, більше ніж 9000, до двох сильних і з запасами веж, що мали все *потрібне* до облоги, **19** Маккавей залишив Симона і Йосифа, ще ж і Закхея і досить тих, що з ним, щоб з ними боротися, а сам відійшов. **20** Ті ж, що з Симоном, були обмануті деякими, що у вежах, задля срібла і, взявши 70000 дидрахм, дозволили деяким утекти. **21** А те, що сталося, було сповіщено Маккавеєві, і він зібрав начальників народу і оскаржив їх, що задля срібла вони продали братів і відпустили їхніх ворогів. **22** Отже, тих, що були зрадниками, він вбив і нагло знищив обі вежі. **23** Зброєю ж усіх, що були в двох твердинях, він успішно руками вигубив більше ніж 20000. **24** А Тимотей, що раніше був розбитий юдеями, скликав множество чужих вояків, зібрав немало кіннотників з Азії і прийшов, щоб зброєю захопити Ю-

нисѧ. случисѧ в то́и же дн҃ь о҆чищенїю бы́ти хра́ма. и҆́же го дн҃е мц҃а, и҆́же е҆́сть [хаслевъ][3]· и҆̂ съ весели́емъ празнова́ху дн҃ї́и, и҆. по о҆́бразу сѣ́нни помина́ющи. на҆́ко пре́же мала́го времени праздн҃и́ка сѣ́нна́го въ горахъ и҆̂ въ пе́щерахъ звѣрі́имъ о҆́бразомъ бѣ́ша пасо́ми. дирса ра́ди и҆̂ вѣ́твїи зеленыхъ е҆́ще же и҆̂ фини́къ и҆́мѣ́ющй пѣ́снь приноша́ху да́вшему о҆́чистити мѣ́сто свое· (и҆̂) повелѣ́ша (-)[4] о҆́бъщую за́повѣдь и҆̂ повелѣ́нїѧ всему на҃зы́ку і҆ѹдѣ́йску по всѧ̀ лѣ́та празнова́ти дн҃и сїа· и҆̂ а҆нтїо́хъ оу҆́бо и҆́же прои҆́менова́шесѧ е҆́пифа́нъ сконч҃а́нїе та́ко и҆́мѣ́ть· Нн҃ѣ́ть же ѡ҆̀ е҆ѹпато́рѣ сн҃а а҆нтїо́ха нечестива́го бы́вшаѧ рече́мъ, съкращ҃а́ющи лука́ваѧ и҆́же въ бра́нѣ́х҃ съ҆творена суть. се́и҆̆ бо воспрїѧ х҃ртвїе (и҆̂) поста́ви на҆̂ дѣ́тельми (х҃рі́ими), лисїѧ нѣ́коего оу҆́доли сѵ̀рїи́скїѧ и҆̂ финикїи́скїѧ во́и протарха. пто́ломе́и же нарица́емый макро́нъ пра́вѣ́ное съблюда́ти и҆́де въ і҆ѹде́ю бы́вшеѧ ради (-)[5] о҆́бидꙑ, (и҆̂) поку́ша́шесѧ на҆́же к ни́мъ ми́рно проводи́ти. ѡ҆́нюду́же о҆́клевета́нъ ѡ҆̀ дру́гъ кѣ̀ е҆ѹпато́ру. и҆̂ по всему преда́тель слы́ша, сего ра́ди кѵ̀пра въ҆звѣ́ренаго ѡ҆̀ филомито́ра о҆́стави, и҆̂ кѣ̀ а҆нтїо́ху е҆́пифа́ну ѡ҆́и҆де съ бл҃горо́дъствомъ и҆̂ вла́стїю (ѡ҆̀ а҆дмїѧ), на҆́до҃ живото́мъ сконч҃а̀· Горгїѧ же е҆́гда̀ бы҃ї воево́да мѣ́стомъ прїѧ́тымъ и҆̂ по всему і҆ѹде́и ратова́ше· С нн҃ѣ́ же и҆́думе́ане вѧ́зима́ху въ времена тве́рдынѧ, наоу҆́ча́ху і҆ѹдео́въ прибѣга́ющихъ ѡ҆̀ і҆е́рлима прїима́ти, (и҆̂) ратова́ти начина́ху· Сущїи же съ макка́вео́мъ съ҆твори́ша мл҃твꙋ и҆̂ мола́щи ба҃ съпобо́рника и҆̂ бы́ти, на и҆́думе́йскїѧ твердыни оу҆стреми́шасѧ. и҆́мже (-)[6] прилѣжа́щимъ мужественне оу҆дръжа́ни бы́ша мѣ́ста̀· всѣ́хъ же на стѣ́нахъ ратꙋ́ющихъ (-)[7] оу҆би́ша боле́ нежели два̀десѧть ти́сѧщъ. и҆́збѣгшй҃ же нѣ́коихъ бо́ле҆̈, въ два́ пирги тверды и҆̂ запа́сны и всѧ кѣ̀ браненїю и҆́мущаѧ· щаи҆́кавеи҆́ же кѣ̀ и҆́хъ побореніїю о҆́стави си́мона і҆ йо́сифа, е҆́ще же и҆̂ закхе́а, і҆ и҆́же с нимъ доволны́х҃ (-)[8], сѧ̀ же ѡ҆́и҆де· Сущїи же съ си́моно҃ прельсти́шасѧ ѡ҆̀ нѣ́коихъ и҆́же въ столпѣ́хъ сребра̀ ради. (и҆̂) о҆̈, дидра́гмъ воспрїи́мши о҆́ста́виша нѣ́коихъ и҆́збѣжа́ти· въ҆звѣсти же сѧ маи҆́кавею́ о҆̂ бы́вше҃ (и҆̂) собра̀ нача́лники люде́и (и҆̂) повѣ́да на нн҃ѣ́ на҆́ко сребра́ ради прода́ша бра́тїю (и҆̂) сꙋпоста́ти и҆́хъ ѡ҆̀пусти́ша. бы́вшй҃ оу҆́бо преда́тель оу҆би, и҆̂ внезапꙋ два̀ столпы раздрꙋ́ши. о҆̂ружїи же всѧ сущаѧ въ двꙋ̀ твердынѧхъ рꙋка́ми оу҆спѣ́ва́ѧ погꙋби бо́ле҆̈, і҆̈· Зимоде́и же и҆́же пр҃е́ ѡ҆̀ і҆ѹде́и бысть пораженъ, созва̀ во́и

странныхъ мно́жество, і и́же въ а҃сїи ко́ннницъ собра҇ не ма́ло прїи́де, ѩ́ко о҆ружїе́мъ і҆ѹда́ю прїа́ти· (щаи҃кавеи́ же і҆ и́же с҃ нн҃)[9], приближа́ющисѧ е҆мѹ къ мѣ́стѹ бж҃їи о҆братишасѧ, главы҇ земле́ю посыпа́юще и҆ чресла҇ вретищами препоѧсавше пр҃е҆ о҆лтаре́мъ ниць па҃ше. молѧ́хѹ ми́лостива и҆мъ бы́ти. враждова́ти же вражду́ющимъ на нихъ и҆ сѹпоста́томъ сѹпроти́вйсѧ, ѩ́ко зако́нъ рⷱ҆· бы́вши же по моли́твѣ воспрїа҇ша о҆ружїѧ далече ѡ҆ гра́да и҃зше҃ше, прибли́и҃ше же сѧ ра́тнико҃ѹ в себѣ бы́ша· Слн҃цѹ же во҃сїѧва́ющѹ о҆бо́и же совоскѹпи́шасѧ· Сїи же и҃мѹще бл҃гополѹчєнїе и҆ побѣ́ды бла́гость прибѣжи́ща ради ѩ́же къ ѓ҃ѹ. о҆ни же воево́дѹ бра́ни (по́мощїю и҆мѣ́хѹ)[10]· Пребываю́щи же бра́ни ѩ҆ви́шасѧ сѹпоста́томъ ѡ҆ нб҃си мѹжїи, ѓ҃, на ко́нехъ зла́ты о҆у҃здꙑ и҃мѹще бл҃голѣпнѣ (-)[11] права́ще і҆ѹде́овъ. ѡ҆ нн҃ же два҇ маи҃кавє́а средѣ и҃мѣю́щи, о҆ружїи свои́ми защища́ющи здрава сохрана́хѹ. на сѹпоста́ты же стрела҆́ми и҆ кера́внами мета́хѹ. и҃мже смѣси́шасѧ невѣ́дѣнїе́мъ сѣча́хусѧ мате́жа и҃сполнени. оу҃би́ша же сѧ· ѯ҃ и҆ пать сотъ (пѣшець), ко́ннникъ же х҃· (-)[12] Тимоде́и же оу҃бо побѣже въ газарѹ гл҃емѹю твердыню бл҃голѣпнѹю стра́жѹ, воево́дствѹющѹ же т҃ѹ хереѹ҇· (щаи҃кавеи́ же і҆ и́же с҃ нн҃)[13] сѣхѹ весела́щесѧ, о҆быдоша стра́жѹ дн҃и д҃. сѹщїи же внѹтрь твердыни мѣ́ста оу҃пова́юще паче мѣ́ры хѹлѧхѹ и҆ словеса҇ неподобна и҃зноша́хѹ· Ѩ҆влъшѹ же сѧ, (и҃же)[14] дн҃и, (-)[15] ю҃ноши и҃же съ маи҃кавє́омъ сѣхѹ, разжегшесѧ на҆́ростїю власфимїи ради, приближиша҆ къ стѣнѣ, (-)[16] звѣроо҃бразною на҆́ростїю в҃па҆шаго (и҃) разсѣкоша і҆нїи же сн҃ подобне въсходя́ще съ нѹжа҆́ею къ и҃же внѹтрь зажгоша столпы. и҆ вожеи҃ше о҃гнь (и҃) злорекѹщи҃ живы҃ сожгоша, и҃нїи же врата разсѣко́ша, въспрїавши҃е҆ прочїи чинъ, взя́ша гра҆. и҆ тимоде́а съкровенна҆ в нѣ́кое҆ рвѣ заклаша, и҆ брата е҆го хереа҆на, и҆ а҆поллофана. сїа҃ сотворше со пѣсньми і҆ и҃сповѣда́ньми бл҃вахѹ ѓа бл҃годѣтела҇ ве́лїа и҆ побѣдода́тела҇ і҃и҃леви·

Гл҃а, а҃і·

По ма́лѣ же вре́мени, лисїѧ прио́бразныи ц҃реви и҆ сро҃нии҆ и҆ дѣтелемъ пр҃еста́тель, зѣ́ло тѧ́жце помышлѧ́ѧ о҆ бы́вшихъ, събра҇, ѯ҃, и҆ ко́ннники всѣ, прїи́де въ і҆ѹде́ю ча́ющи гра́дъ е҆́ллиномъ о҆бита́нїе сътвори́ти, хра́мъ же сребро данєнъ сътвори́ти ѩ́коже и҆ про́чїихъ ѩ҆зы́къ ка́пища, и҆ по всѧ҇ лѣта премѣнати нача́ло жре́чества, ника́коже помышлѧ́ѧ

дею. **25** Маккавей же і ті, що з ним, подалися до божої молитви. Як він наближався, посипаючи голови землею і підперезавши бедра мішковиною, **26** впавши ниць перед жертовником, благали, щоб Він був до них милосердним, а ворогував з тими, що ворогували проти них, і щоб протиставився ворогам, так як сказав закон. **27** Коли ж було по молитві, вони взяли зброю, вийшовши далеко від міста, а, наблизившись до вояків, були самі. **28** Коли ж сонце засяяло, оба зударилися. Ці ж, маючи щастя і красу побіди задля захисту, що в Господі, ті ж на підмогу мали воєводу в бою. **29** А як бій продовжувався, ворогам з неба появилися 5-ть мужів на конях, що мали золоті вуздечки, що гарно провадили юдеїв. **30** А два з них, взявши всередину Маккавея, охороняючи своєю зброєю, оберігали здоровими, на ворогів же кидали стріли і керавни (*гр.=блискавки*). Через це вони замішалися в осліпленості, рубали себе переповнені страхом. **31** Повбивалося ж до 20000, п'ятисот піших, а вершників – 600. **32** Отже ж, Тимотей втік до дуже сильної твердині, прозваної Ґазарою. Де Херей був там володарем. **33** Маккавей же і ті, що з були ним, радіючи, обсіли твердиню 4-и дні. **34** А ті, що були всередині, понад міру надіючись на силу місця, хулили і виголошували непристійні слова. **35** Як же наступив 25-ий день, хлопці, що були з Маккавеєм, розпалені люттю через хулу, наблизилися до стіни, і звірячою лютю розрубували того, хто їм попадався. **36** Інші ж, подібно до цих, ідучи з бідою до тих, що всередині, підпалили вежі; і запаливши вогонь, хульників спалили живими. Ще інші, взявши остале військо, розрубали брами і захопили місто. **37** І вони вбили Тимотея, схованого в якійсь криниці, і його брата Хереана, і Аполлофана. **38** Зробивши це, зі співами і визнаваннями вони благословляли Господа – великого Добродія і Побідодавця ізраїлевого.

Глава 11

1 По короткому ж часі Лисія, славний у царя, і кревний, і наставник над ділами, з великою гіркотою задумуючись над тим, що сталося, **2** зібрав 80000 і всіх вершників, прибув до Юдеї, думаючи зробити місто помешканням для еллінів, **3** а храм змусити давати срібло, так як і храми інших народів. І кожного року міняти голов-

ного священика, **4** зовсім не думаючи про божу силу, але надіючись на десятки тисяч піших, і на тисячі вершників, і на 80 слонів. **5** Ввійшовши до Юдеї, він і наблизився до Ветсуси, що була у вузькій околиці, а віддалена від Єрусалиму на якихось п'ять стадій, і її гнобив. **6** Як довідався Маккавей і ті, що з ним, що той воював проти твердині, з плачем і слізьми вони з усім народом благали Господа послати доброго ангела на спасіння Ізраїля. **7** Сам же Маккавей першим взяв зброю, разом з собою скріпив інших піднятися на біду, щоб допомогти своїм братам. Вони ж разом, з ревністю, кинулися, **8** щоб вийти з Єрусалиму. З'явився *їм* вершник, що їх провадив, в білій одежі, озброєний, в золоті, що діяв хробро. **9** Всі ж разом поблагословили милосердного Господа і скріпилися душами, будучи готовими люто розбивати не лише чоловіків, але і звірів, і залізні стіни. **10** Вони ішли озброєними, маючи з неба господнє милосердя, що з ними воювало. **11** Вони ж як леви, кинувшись проти ворогів, поклали з них 11000 піших і 1000 і 6-ть сотень вершників, а всіх змусили до втечі. **12** Численні ж з них зараненими і нагими спаслися. Спасся же і сам Лисія, втікаючи зі встидом. **13** Не будучи ж безумним, він зрозумів ту поразку, що йому сталася, і зрозумів, що євреї є непереможними, коли з ними воює всемогутня божа поміч. **14** Він послав до них, радячи погодитися в усьому, що справедливе, щоб і намовити царя, і спонукати *його* стати їхнім другом. **15** Маккавей же погодився на все, про що він просив, радячи корисне. І цар погодився на все те, що Маккавей віддав Лисії на письмі відносно юдеїв. **16** Від Лисія були ж послані письма до юдеїв, що мали такий вид: Лисія юдейському множеству – радіти! **17** Іван і Авессалом, що були послані від вас, даючи письмо, просили відповіді про те, що в ньому зазначене. **18** Отже ж, я сповістив цареві те, що належалося принести, і те, що було сприйнятним, він відпустив. **19** Адже, якщо збережете добрий розум у ділах і відносно того, що осталося, постараюся бути вам виновним у добрі. **20** Про це ж в частці заповідаю їм і тим, що від мене послані поговорити з вами. **21** Будьте здорові. 148-го року, в місяці Діоскора, в 24-му дні. **22** Царське ж послання містило таке: Цар Антіох братові Лисії – радіти! **23** Відколи наш батько перемінився на бога, бажаючи, щоб ті, що є в царстві, були без турбот відносно власного дбання, **24** ми почули, що юдеї не сприймають бжїю держáвꙋ, нѡ оу҆повáѧ тмáмъ пѣшецъ и҆ в҃ тисѧщахъ конникъ, и҆ въ ѱ҃, слонóвъ. вꙗшє҆ въ і҆оу҆дéю и҆ приближúсѧ къ ведсꙋсꙋ сꙋщемꙋ ѣ҆ тѣснѣ страни, і҆ерли́ма же ѡ҆стоѧ́ше ѧ҆́ко стáдей пать, (и҆) сїе ѻ҆скорблѧ́ше. ѧ҆́коже позна (маккавеи і҆ и҆же с҃ ни́мъ)[1] ратꙋющꙋ е҆́го твердыня. съ плáчє҆ и҆ слезáми молѧ́хꙋ гл҃а съ всѣмъ народóмъ бл҃гаго а҆гг҃ла послáти къ спсенїю і҆и҃лѧ. сам҃ же маккавеи взѧ҆ ѻ҆ружїе первѣе прочи҃ оу҆тверди вскупъ съ собóю бѣдꙋ по҃ѧ́ти, помощи братїи своеи́. вскупъ же съ оу҆сéрдїемъ оу҆стремúшасѧ и҆зыи́ти (и҃ е҆рлима)[2], ѧ҆ви́сѧ прє҆водѧ҆ и҃ конни́къ въ ѻ҆дéжи бѣлѣ, въѻ҆ружены въ злáто храбрꙗствꙋѧ. вꙁыскупѣ же вси бл҃виша мл҃даго (г҃а)[3]. и҆ бо҃могóша дш҃ами, не точїю чл҃къ нѡ и҆ звѣреи люты́ше, и҆ стѣны желѣзны сѣкрꙋшáти сꙋще готóви и҆дѧ́хꙋ въ оу҆твáре, съ нб҃си и҃мѣю́щи гн҃ю мл҃ть съпобориствꙋющꙋ и҃мъ. ѧ҆вѡо҃бразно же оу҆стремльшесѧ на сꙋпостáты. простроша ѡ҆ ни́хъ ѧ҃і, (пѣше҆ и҆) конникъ (-)[4] ѧ҃ и҆ ѕ҃ сóтъ, всѣхъ же понꙋди́ша бѣжáти. мнóзи же ѡ҆ ни҃ ѧ҃звенїи нáзи оу҆цѣлѣша, и҆ сам҃ же лисїѧ стꙋдно бѣжащи оу҆иде. не безꙋма же сы́и внатъ бы́вшее нáнь пораже́нїе. и҆ оу҆разꙋмѣ непобѣдны́мъ бы́ти е҆врео́мъ. всемогꙋщеи бж҃їеи помощи съпобориствꙋющи и҃мъ, послѣ к҃ ни́мъ совѣтꙋѧ смири́тисѧ ѻ҆ всѣхъ правѣ́ныхъ, ѧ҆́ко и҆ ц҃рѧ оу҆вѣщáти и҆ понꙋди́ти дрꙋга и҃ бы́ти. и҆звóли же маккавéи ѻ҆ всѣхъ ѻ҆ ни҃ же моли полезнаѧ радѧ. е҆ли́ка бо маккавéи вꙁдаде лисїю напи́сꙋѧ ѻ҆ і҆оу҆дéохъ ѻ҆стáви ц҃рь. бѣша же писáнїѧ і҆оу҆дéомъ послáнныѧ ѡ҆ лисїѧ и҃мꙋще ѻ҆́бразъ си́цев҃. лисїа, мно́жествꙋ і҆оу҆дéискꙋ рáдоватисѧ. і҆ѡáннъ и҆ ѧвессало́мъ, и҆же послáни сꙋть ѡ҆ ва҃ даю́щи писáнїѧ прошáхꙋ ѡ҆вѣта ѻ҆ нихъ назнаменáнаго. е҆ли́ка же оу҆бо подобáше (-)[5] ц҃рю принести и҆звѣстн҃. и҆ ѧ҆́же бѣ вꙗспрїѧта ѡ҆пусти. ѧ҆ще бо (-)[6] въ вéщ҃е бл҃горазꙋмїе съблюдете и҆ въ прочїе и҆скꙋшꙋсѧ повúненъ вамъ бл҃гихъ бы́ти. ѻ҆ сн҃ же по ч҃асти заповѣдаю сúмъ, і҆ и҆же ѡ҆ мене послáни сꙋть побесѣдовати с ва́ми, здравꙗствꙋите. лѣта р҃ми, (м҃ца) |діо́скори|[7] (дн҃ѧ) ї҃д. ц҃рска же посланїѧ съдержáшесѧ сúце. ц҃рь ѧнтїо҃, лисїи бráтꙋ рáдоватисѧ, ѡ҆ц҃ꙋ нашемꙋ въ боги премѣншꙋсѧ, хотѧщꙋ и҆же въ ц҃рьствїи сꙋщихъ несматéнны҃ бы́ти, къ своинствéномꙋ прилѣжáнїю. слы́шахомъ і҆оу҆дéи не бл҃говолѧщихъ ѡ҆ц҃а (моего) повелѣнїи е҆же премѣни́тисѧ на е҆ллинскїѧ закóны. нѡ и҆зволѧ́ю держáти своѧ зáповѣди.

(и) моле́нїа ради даꙋю́тсѧ и҃мъ зако́ны [и҃хъ][8]. хотѧщи же и҃ сїѧ ꙗ҆зы́кꙋ бе҃с ма-те́нїа бы́ти, сꙋди́хомъ (тогда) и҃мъ хра́мъ създа́ти, и держа́тисѧ по прародѝтельскомꙋ и҃хъ зако́нꙋ· бл҃го оу҃бо сътвори́ши а҆ще послеши к ни́мъ и҃ десни́цꙋ даси. ꙗ҆́ко да позна́вши наше произволе́нїе бл҃годꙋшни бꙋдꙋ́тъ, и҃ любе́зни пребꙋдꙋ́тъ къ (на́шемꙋ)[9] застꙋпле́нїю· Къ [іоу҃де́омъ][10] же хр҃ка посланїѧ сѝцева бѣ· Цр҃ь а҆нтїо҃хъ ста́рцемъ іоу҃де́йскимъ и҃ про́чимъ іоу҃де́омъ ра́доватисѧ. а҆ще сдра҃ствꙋете да бꙋдетъ ꙗ҆́коже хо́щемъ, и҃ сами же здравствꙋемъ· и҃зъ́ꙗви на҃ менелаи, хотѣ́сте ѡ҃ше҃ши ва҃ бы́ти съ (нашими)[11]. ѡ҃хода́щимъ оу҃бо да́же до (дн҃е), л҃, (м҃ца) ѯандїѧ дади́м же десни́цꙋ безбоѧзни бы́ти іоу҃де́омъ своѝми расхо́ды и҃ зако́ны ꙗ҆́ко и҃ преже. и҃ ни е҆ди́нъ и҃хъ ни пое҆ди́номꙋ о҃́бразꙋ стꙋжитъ о҃ неразꙋмѣ́нихъ· Посла́хомъ же и҃ менела́а оу҃тѣша́ющꙋ ва҃ зрдавъствꙋите· лѣта, р҃ми. ѯандїа (м҃ца) ѳ҆і (дн҃ѧ) посла́ша же и҃ ри́млѧне к ни҃ посланїе и҃мѣющи сѝце· Кѝндъ мѣ҃мїйскїи, (и) ти́тъ манїйскїи, ста́рцы рѧ҃стїи лю́демъ іоу҃де́йскимъ ра́доватисѧ· о҃ нихъ же лисїѧ сро҃никъ цр҃евъ ѡ҃пꙋсти вамъ, и҃ мы събл҃говола́емъ ꙗ҆́же сꙋди цр҃ю ѡ҃вѣща́ти, скорѣ́е посли́те кого́ съзира́ти о҃ сихъ, да поста́вимъ ꙗ҆́коже подоба́етъ вамъ· Цы бо҃ и҃демъ ко а҆нтїо́хїи. сего́ ради оу҃скори́те и҃ посли́те нѣ́кои҃хъ да и҃ мы оу҃вѣ́мы ко҃е҆́ ѥ҆́сте во́ля, здравъствꙋи́те· лѣта р҃ми, ѳ҆і (дн҃ѧ м҃ца) ѯандїѧ·

Гл҃а, в҃і·

Бы́вшимъ же завѣ́томъ сѝ, лисїѧ ѡ҃и҃де къ цр҃ю· Іꙋде́и же о҃ земле тажа́нїю бы́ша· (о҃ста́вшимъ) же по мѣ́стомꙋ воево́да҃, тимоѳе́й и҃ а҆поллоніи сн҃ъ гене-о҃в҃, е҆́ще же и҃ро́ни́мъ и҃ димофо́нъ, к сѝм же (и) никано́ръ кѵ҃пр҃ї́архъ, не о҃ставла́ху и҃хъ бл҃гостоѧти и҃ на҃́же въ молча́нїю бы́ти· Ио҃п-пїане же толи́ко сътвори́ша нече́стїе. моли́ша іоу҃де́и с ни́ми живꙋщиѫ҅, вни́ти въ пр҃ставленыѧ ѡ҃ ни́хъ ладїи съ жена́ми и҃ ча́ды, ꙗ҆́ко ни е҆ди́нѣи враждѣ́ межꙋ и҃ми настоѧ́щи, по о҃́бщꙋ бо҃ повелѣнїю гр҃аскꙋ. и҃ сїѧ въспрїѧ́вши и҃мъ ꙗ҆́ко въ ми́ръ хотѧ́ще, (-)[1] ничтоже прозрѣ́вше хотѧщихъ. ѡ҃вѣ́зши и҃хъ погрꙋзи́ша бо́ле двꙋ со҃· Позна же іоу́да бы́вшꙋю на сро҃ники своѧ погѝбель, възвѣ́сти мꙋжемъ и҃же с ни҃, и призыва́ѧ пра́веднаго сꙋдїю бг҃а. прїиде къ сквернооу҃бї́ца҃ бра́тїи е҃. (и) приста́нища но-

ють накази мого батька, *щоб* перейти на еллинські закони, але бажають держати свої заповіді. І заради прохання їм даруються їхні закони. **25** Бажаючи ж і це, щоб народ був без турбот, ми тоді судили їм збудувати храм і дотримуватися їхніх прабатьківських законів. **26** Отже, добре зробиш, якщо до них пошлеш і даси правицю, щоб, довідавшись про нашу думку, вони були добродушними і люб'язно пристали до нашого заступництва. **27** А такі були царські послання до юдеїв: Цар Антіох юдейським старцям та іншим юдеям – радіти! **28** Якщо ви є здорові, хай буде так як ми бажаємо. І ми ж самі здорові. **29** Об'явив нам Менелай, що ви, відійшовши, бажали бути з нашими. **30** Отже, тим, що ідуть до дня 30-го місяця Ксантія, дамо ж правицю, щоб без страху **31** Юдеї мали свої розходи і закони, так як і раніше, і ні один з них хай ніяким способом не докучає за вчинене в недорозумінні. **32** Ми ж послали і Менелая, що вас потішає. **33** Будьте здорові. 148-го року, в місяці Ксантія, в 15-му дні. **34** Послали ж і римляни до них листа, що містило таке: Кинд Меммійський і Тит Манійський, римські старшини, юдейському народові – радіти! **35** З тим, що Лисія, родич царя, вам відпустив, і ми згідні. **36** А відносно того, що він судив принести цареві, швидко пошліть когось це розглянути, щоб ми зробили так, як вам належиться. Бо ми ідемо до Антіохії. **37** Через це поспішіться і пошліть когось, щоб і ми довідалися, якої ви думки. **38** Будьте здорові. 148-го року, 15-го дня, місяця Ксантія.

Глава 12

1 Як же сталися ці завіти, Лисія відійшов до царя, а юдеї зайнялися працею з землею. **2** А ті воєводи, що залишилися на місцях, Тимотей і Аполлоній, син Ґенеїв, ще ж Єроним і Димофон, до них же і Никанор, Кипріярх, не давали їм бути в добрі, і щоб було те, що для спокою. **3** Йоппійці ж вчинили таку безбожність. Вони попросили юдеїв, що жили з ними, ввійти до ними підготовлених човнів з жінками і дітьми, наче б ніякої ворожнечі між ними *не* було. **4** Бо це за спільним міським рішенням. І коли ці посприяли їм, як тим, що бажають мир, в нічому не підозривши тих, що їх бажали відвезти, ті втопили більше двохсот. **5** Юда ж довідався про ту загибіль, що сталася його кревним, він сповістив мужам, що з ним, **6** і, прикликуючи праведного Суддю – Бога, прийшов до ганебних вбивців його братів. І вночі він запа-

лив пристань, і спалив човни, і вибив тих, що втекли від вогню. **7** А як околиця замкнулася, він відійшов. Коли ж знову прийшов, він викорінив і всіх йоппійців, і громаду. **8** Він же довідався, що бажають тим самим видом повестися з тими юдеям, що живуть в Амнії, **9** вночі захопивши і амнитів, він запалив і пристань з баштою. Так що заграву від вогню було видно до Єрусалиму, що є за 240 стадій. **10** Пішовши ж звідти, 9-ть стадій вони йшли проти Тимотея. З ним зустрілися араві, більше 5000 мужів і 5 сотень вершників. **11** Коли ж була велика битва, і божа поміч помагала тим, що з Юдою, інші араби, переможені, просили в Юди дати їм правицю, обіцяючи дати стада і надалі їм помагати. **12** Юда ж зрозумів, що вони по правді в багатьох *справах* корисні, *і* пообіцяв дати їм мир. Взявши ж правицю, вони відійшли до своєї країни. **13** Він же оточив і якесь сильне, і мурами огороджене ефирунське місто, що було замешкане змішаними народами, якому ім'я Каспин. **14** А ті, що були всередині, надіючись на силу стін і приготовлену їжу, без страху чинили Юді прокляття і хули, говорячи те, що не годиться. **15** Ті ж, що були з Юдою, прикликуючи великого Начальника миру, *що без баранів (=*машина*) і воєнних машин в часах Ісуса знищив Єрихон, по-звірячому напали на мур. **16** І з божої волі захопили місто, вчинили безчисленні вугублення, так що здавалося, що поблизька пристань, яка мала ширину двох стадій, була повна крові вбитих. **17** Звідти вони відійшли на 7 сот і 50 стадій і прийшли до Хараки, до юдеїв, прозваних тувіїнами. **18** І Тимотея вони в місцях не схопили. Не зробивши ні одне діло, повернувся, залишивши залогу на якомусь дуже сильному місці. **19** Доситей же і Сосипатр, що були воєводами з Маккавеєм, вийшовши, побили тих від Тимотея, що залишилися в твердині, більше 10000 чоловік. **20** І Маккавей вишикував своїх вояків і поставив їх полк проти полку. І пішов проти Тимотея, маючи з собою 120000 піших та 2000 і 5 сотень вершників. **21** Тимотей же довідався про прихід Юди *і* наказав жінок, і дітей, і інше приготовлене ввести до твердині, що називалася Карнія, бо була не до здобуття, і неможливо було влізти через вузькість місця. **22** Коли ж юдин полк вперше появився, то був жах на ворогів від всевидючого божого страху. І вони кинулися до втечі один від одного, так що часто своїми були налаякані і слабли побиті своєю зброєю пожже, и ладїа попали. і избѣгшихъ же (ѿ огнѧ)[2] заклà. странѣ же заключшисѧ ѿйде. наїкоже паки пріиде и всѣхъ йѻппїанъ искорени (и) гражанъство· Съразумѣ же и ѻ йже въ (амнїи)[3] живущимъ іѹдеомъ симъ ѻбразомъ сътвориити хотящихъ, и (амнитѣ)[4] нощїю натъ (и) зажже пристанище съ столпомъ, наїкоже навитиса зарѧ̃ ѻгнѧ̀ въ іерлимѣ стадїи сущи, сѵ̃· ѿтуду же ѿшѣшимъ д̈ стадїи, пѵть творяхѹ на тимодеа· Срѣтошаса с нѵ̃ арава̀не множае, ѕ̈ (мужїи), (и) конникъ (-)[5], ѕ̈ ѳ̃о. егда же бра̃ ѕѣло творя́шеса. и помо̃ бжїа преспѣваше наже ѻ іѹдѣ. прочїи аравя́не ѻдолѣвни, прошахѹ ѿ іѹды десницѹ себѣ дати, ѻбѣщающе (-)[6] пастве датиса. и въ прочихъ пользевати и· іѹда же съразумѣ наїко истинно въ многихъ и̃ ключимыихъ ѻбѣща миръ дати и̃. (-)[7] взя́вши (же) десницѹ ѿйдоша въ (странѹ свою)[8]· ѿбъя́ же и нѣкои градъ (ефирѹньскъ)[9] твердъ и стѣнами ѻграждей, (-)[10] йже ѿ всѣсмѣшеныѣ нази́къ ѻбитя́шеса (емуже) има каспинъ· Сущїи же внѹтри надѣющеса на крѣпость стѣ и оуготовянїе бра́шенъ. бз̃бозна̃зненно творяхѹ іѹде проклятїе и хѹленїе (-)[11] глющии наже не подобаетъ· Сущїи же съ іѹдою призывающе великаго началника мира. *йже безъ ѻбновъ и миханическихъ (аргань)[12], въ времена іѹса раздрѹши ерихонъ· Нападоша звѣроѻбразно стенѣ (и) взя́ша гра̃ бжїимъ хотѣнїемъ безчислена заклания сътвориша· наїкоже прилѣжащемѹ пристанищѹ широта имущи стадїи двѣ, (і) оубїеныихъ кровѝ исполнена нависа. ѿтуду ѿйдоша стадїи, з̃ со̃ и ѝ, (и) прїидоша в харакѹ къ глемымъ тѹвїиномъ іѹдеомъ· И тимодеа же въ мѣстехъ не наша. ни единоже дѣло съвръшивъ възвратиса. ѻставльше страж̀ѹ въ нѣкоемъ мѣсте (-)[13] ѕѣло твердѣ. досидѣи же и съсипатръ иже сѣхѹ воеводы съ маккавеомъ̀, йзшедше погѹбиша ѿ тимодеа ѻставшихъ въ твердыни боле ї мужїи. (и) маккавеи же вѣчини боа своа и поставя йхъ полкъ противѹ пока. и на тимодеа пойде имѣющи съ собою, ѓк пѣшецъ, конникъ же, в̈ и ѐ со̃. позна́ же тимодеи пришествїе іѹдино, (повелѣ)[14] жены и дѣти и прочаа оуготованїа (вѣвести) въ твердыню наричаемѹю карнїю. ѣѣ бо непобориимо и въсходѹ невозможно мѣста ради тѣсноты· Егда же полкъ іѹдынъ прывыи нависа, и бысть оужасъ на супоста́ты ѿ всевидящаго страх

ic нав. 6

ïсѵ нⷭ б

(бжїа), (и) въ бѣгъство оустремишасѧ ѣдинъ
ѿ другаго. наѥко множицею ѿ своѥ оустрашатисѧ, и оружїи своими оударени ослабляхусѧ
Зворашѐ же іоуда гонениѥ прилѣжно оубивающе
иноплеменникъ, (и) простре (ѿ нихъ) ѧ, мужїи. сам же тимодеи впаде въ страну досидѣа и сосипатра, (и) многомъ молениѥмъ
молашѐ да живъ ѿпоуститсѧ. занѐ многихъ
оубо сродники и нѣкоѥ братїю имѣашѐ. и
сихъ обесловесити случитсѧ, [аще оумретъ]15.
вѣрующим же имъ многихъ прошенїи (-)16
здрава ѥго пустиша братїи ра сѣсенїа. изыиде (маѥкавеи) въ карнїю и въ (таргатїю)17
(и) оубѝ, ѧ ѥе (-)18. Посѣ же (-)19 погубленїю, обрати [іоуда]20 (вои) (-)21 на ефронъ гра твердъ,
в нѣже [живашѐ лисїа и]22 множество разны
нзыкъ. юноша же силнїи стоашѐ предъ
стѣнами крѣпко бранахусѧ. в нѣ же бѣхусѧ
(аргани)23, и прочїи воискїи оружїа. призвавше
же силнаго съ дръжавою сѣкрушающаго ратныхъ силы, взаша же градъ по руку. (и) оубиша иже внутрь ѧ ѥе. (и) ѿшѣше ѿтудусѧ (и)
оустремишасѧ на сѣкѣ градъ, ѿстоащъ ѿ
ѣрлима стадеи . Свѣдѣтельствовавшѣ же
живущимъ тамо іоудеомъ о сѣкѣскихъ гражанехъ, наѥко имѣютъ блгоразумїе (-)24 и въ
вса дни и времена неключимыа творахусѧ
блгодарениѥ (имъ) и оутѣшениѥ. и въ прочїю
позу роду бѣша съ помощни. (и) прїидоша
въ ѣрлимъ дне великаго праздника седмицѣ
настоащи. (и) по глемїи же пендикостїи,
идоша противу горгїа стратига идуменска.
изыиде же с пѣшцы трема тысащами, (и)
конникъ (-)25, у. (и) сътвориша (-)26 брань (и)
случисѧ пасти маломъ ѿ іоудеи. досидеи же
нѣкто ѿ вакинора конниѣ мужъ (-)27 крѣпокъ
горгїю придержаше. (-)28 нать ѥго за хлами
(и) ведашѐ (-)29 чтно и хоташѐ нѣкто ѿ
конникъ дракїискихъ, притекъ нати жива проклатого горгїю и рамо расѣче, оубѣжа же горгїа въ марису. вои же [горъгїевы]30 на мнозѣ
бранахусѧ и оутружѣшесѧ. призва іоуда ѩ
помощниѣ и воѥводу брани быти. нача гласо
ѿческимъ съ пѣсньми (и) воплемъ възпи, (и)
нечаанне на воа горгїевы нападе. іоуда же
собра вои прїиде въ градъ одолам. И ѥгда
седмыи дньь прїиде по обычаю очищенїа. в
томъ мѣсте суботу сотвориша. наоутрїи же
прїиде (съ своими іоуда)31 да телеса простертыхъ возметъ и с родители положитъ въ
гробѣхъ ѿческихъ. обрѣтоша же по ризами
(-)32 оубїены (ѿ даровъ идольскихъ)33, о них

12,22 єю. **23** Юда ж ревно чинив переслідування, вбиваючи поганців. І поклав з них 30000 мужів. **24** Сам же Тимотей попав на бік Доситея і Сосипатра і благав великим благанням, щоб його відпустити живим. Тому що він держав численних кревних і деяких братів, і ці стануть обезмовленими, якщо він помре. **25** Як же вони повірили великим проханням, вони відпустили його здоровим задля спасіння братів. **26** Маккавей *тоді* вийшов до Карнія і до Таргатії і вбив 25000. **27** А після вигублення цих Юда повернув вояків до міцного міста Ефрона, в якому жив Лисія і множество різних народів, а сильні хлопці сильно боролися, стоячи перед мурами. В ньому ж були воєнні машини та інша військова зброя. **28** Прикликавши ж Сильного, що з владою знищив сили вояків, вони захопили місто до рук і вбили 25000 тих, що всередині. **29** І відійшовши звідти, вони і кинулися на скитське місто, що віддалене від Єрусалиму на 600 стадій. **30** Як же засвідчили ті юдеї, що там жили, про скитських громадян, що і в усі дні і часи нещастя вони мають добре настановлення, **31** зробили їм подяку і потішання і *побажали, щоб* для загального добра були помічниками родові. І вони прийшли до Єрусалиму в дні, як настав великий празник тижнів. **32** І після названої п'ятдесятниці вони пішли проти Ґоргія, ідумейського вождя. **33** Він же вийшов з трьома тисячами піших і 400 вершниками. **34** І вони зробили бій, і трапилося, що впало мале число юдеїв. **35** А якийсь Доситей з Вакинора, сильний чоловік-вершник, притримував Ґоргія, схопив його за сорочку і провадив чесно. І бажав хтось з тракійських вершників, прибігши, живим схопити проклятого Ґоргію, і розрубав рамено, а Ґоргія втік до Мариси. **36** Ґоргієві ж вояки довго билися, і Юда, змучившись, закликав до Господа, що є помічником і воєводою в битві. **37** Він почав *підбадьорювати* батьківським голосом з піснями, і закликав криком, і несподівано напав на Ґоргієвих вояків. **38** Юда ж зібрав вояків *і* прийшов до міста Одоллам. І коли прийшов сьомий день, за звичаєм очищення в тому місці зробили суботу. **39** А на другий день прийшов Юда зі своїми, щоб забрати тіла впавших і покласти з батьками до батьківських гробниць. **40** Знайшли ж під одіжжю вбитих ідольські дари, про які закон заборонив юдеям. Всім же стало явним, що вони впали задля цієї причини. **41** Отже, всі поблагословили праведний господній суд, що таємне зробив

явним, **42** і, повернувшись до молитви, благали, щоб вчинений гріх не був згаданим. Юда ж сильно благав народ держати себе без гріха, бачачи наочно те, що сталося задля гріхів. **43** І зробивши збір дорогоцінностей з мужів, якихось 2000 драхм срібла, він і послав до Єрусалиму, щоб принести жертву за гріхи померлих, предобре і належне чинячи, думаючи про воскресіння. **44** Бо хоч він не очікує воскресіння впавших, отже, особливо за бувший сором *потрібно* за мертвих молитися. **45** Після цього з благочестям дивлячись на прегарну відкладену подяку для померлих, він подав преподобність, і побожність, і дари. Тому, як принесуть молитву за померших, Він очистить гріхи.

же законѣ запрещáше іоудеѡ. вседѣмъ же нáвѣ бысть нáко сегѡ рáди вины падóша. вси оубо блáвиша правыи сѹдъ гдь нáко тáйна сотвори нáвлена. и къ молéнїю обратúвшесѧ молúша да сътворéный грѣхъ не воспоманéтсѧ. іоуда же крѣпчáше молѧ́ше люди снабдѣти себе безъ грѣха, очúма вúдѧщи бывшаѧ грѣхъ рáди. и сътворъ ѡ мужïи събранїе оутвáрїи нáко ѕ драгмъ срéбрà, (и) послà въ ієрлм принестú за грѣхи (мр҃твыхъ) жрътвѹ. предобре и оугодне творѧ́ о воскр҃сенїи помишлѧ́ѧ. чѹе бо пáшихъ въстáнїѧ не чáятъ, нáипа (оубо былú)[34] срамоты о мр҃твыхъ молúтисѧ. посемъ зрѧ́и съ блгочестïемъ оусопшимъ добрѣишее ѡложеное блгодарéнїе, прпбїе и блгочестïе (и дары подадѐ)[35]. ѡнюдѹже за оумрътшихъ молéнїе сътворь грѣхи очúститъ.

Глава 13

1 149-го року Юда довідався, що Антіох Евпатор приходить з множеством проти Юдеї, **2** і з ним Лисія, який у нього славний і старший над ділами, кожний, маючи з собою еллинську силу, – 120-ть тисяч піших, і 5000, і 300 вершників, і 22 слони, 300 колісниць з серпами. **3** Замішався же з ними і Менелай і з великою підступністю намовляв Антіоха, не задля спасіння батьківщини, а думаючи бути поставленим в начальники. **4** Цар же царів підняв гнів Антіоха на безбожного. І Лисія побачив, що він є причиною всього зла, наказав, так як є звичай на місці, убити його, повівши до Верії. **5** Була же в тому місці вежа на 50 ліктів, повна попелу, вона мала звідусіль круглий прилад, що звисав у попіл. **6** І туди у попіл він наказав кинути грабіжника священних речей, коли ті його гнали на загибель. **7** І такою смертю трапилося вмерти законопереступникові. І дуже праведно Менелай не одержав похорону, **8** тому що вчинив багато гріхів проти божого жертовника. Вогонь і попіл для нього був святим, і він на смерть в попелі був засуджений. **9** Але цар, не-загнузданий умом, ішов, щоб юдеям показати себе злобнішим від свого батька. **10** Юда ж це пізнав *і* наказав народові, щоб день і ніч прикликали Господа, який, так як завжди, і тепер їм допоможе задля закону *перед тими*, що бажають *їх* позбавити батьківщини і святого храму. **11** І тепер, як народ трохи відпочив, не допустить, щоб він попав під владу поганських

Глава, ѳ҃і.

ѣта р҃м҃д, позна іоуда а҃нтїоха е҃упáтора прїити съ мнóжествомъ҃ на іоудéю, и с нúмъ лисїа прúобрáнын (е҃мѹ) и на҃ вещьми (старѣúшїи). кождо úмѹщи (съ собóю) сúлѹ е҃ллинъскѹ пѣшецъ р҃і тúсѧщъ, и кóнникъ, ѕ҃ и м҃, и слонóвъ їв, колесни́цъ с косáми м҃. Смѣси же сѧ тѣмъ и меláи, и съ велúкою лéстїю молѧ́ше а҃нтїóха не рáди ѡ҃чествѹ спсенїа, мнѧ́сѧ въ началь-ство постáвитисѧ. Цр҃ь же цр҃ей въздвúже на҃ рость а҃нтїохову на нечестúва. и оувúдѣ лисїю винóю бúти всѣхъ злыхъ, повелѣ нáко обычáй е҃сть въ мѣстѣ оубити вѣ́ше е҃го въ верїю, сѣ же в то҃ мѣсте стóпъ и лако҃ úсполнъ пепелу, сéи сосѹды úмѣáше обносѧ́щъ óкрѹгъ во пропáсть пепала. (и) здѣ (въ пепелъ вовρещи повелѣ сщ҃éнства грабúтела симъ его погонáющи)[1] на погѹбленїе. (и) сицевóю см҃ртїю законопрестѹпънику случúсѧ оумрѣти. ниже погребенїа получи менелáи препрáвѣне. понѣ́ бо мнóга съгрѣшенїѧ на óлтари (бжїемъ) сътвори. е҃муже óгнь и пепелъ бѣ ст҃ъ, (и онъ) въ пепелъ см҃рти осѹжденъ бúсть. Но цр҃ь оум҃ъ не обѹздá, градѧ́ше злобнѣúша ѡ҃ц҃а своегó себе показáти іоудеóмъ. йже іоуда позна, повелѣ людемъ да дн҃ь и нóщь г҃а бóзовѹтъ. йже нáко всегда и нн҃ѣ поможетъ и҃ законá рáди, (-)[2] ѡ҃чествá и ст҃го храмá лишúти хотѧ́щй. и нн҃ѣ мáло препочúвши люди не остáви хѹленїемъ ѩзычéскимъ порѹчны́хъ бúти. всѣмъ тáкоже вкѹпѣ сътворѧ́ющй и просѧ́щимъ (ѡ г҃а мл҃рдїѧ)[3], съ плачѐ и постомъ по три дн҃и бе҃престáни простерты, оукрѣпи йхъ іоуда и

повелѣ оу҃готовати́сѧ· Самъ́ же [їоу́да][4] съ старцы́ совѣщ̀а пе́рвѣе нежели цр҃ь пу́сти во́и въ їоу́дею и҆ бы́ти града о҆держа́нїю, и҆зше́ѣ сѹ́дити ве́щи [гн҃ею][5] по́мощїю. даде́ же вла́сть во́и [гв҃и][6] ми́ра, моли́ свои́ мѹ́жественѣ бра́нитисѧ даже́ до сме́рти зако́ ра́ди (и҆ сщ̀е́нного)[7] града (и҆) ѡ҆́чества (и҆) гражда́ства, (и҆) о҆́кр҃тъ модина́ во́и поста́ви. даде́ же сѹ́щимъ с нимъ зна́менїе побѣ́ду бж҃їю. съ ю҆́ноши же кр҃пча́йшими и҆зы́иде но́щїю на цр҃кїи ста́нъ, (и҆) оу҃би въ о҆́полченїи, [д҃][8], мужїи. и҆ бо́льшаго ѡ҆ слоновъ съ сѹ́щими на немъ оу҃би, и҆ въ ко́нецъ (вс҃е) о҆́полче́нїе стра́ха и҆ вѣ́змѹщ̀е́нїа и҆сполни́ша, і҆ и҆зыи́до́ша бла́зе· Посе́м же на҃бла́ю҆щ̀ѹсѧ дн҃и. (-)[9] по́мощїю и҆ покрове́нїемъ гн҃и́мъ защищ̀а́еми· Цр҃ь же прїа́тъ вы́сѹше́нїе хра́брости їоу҃де́йскїа. (и҆) поѹ҃ша́шесѧ (вни́ти)[10] въ мѣ́ста, и҆ въ ведсѹ́рскїѧ твердыи́на стра́жи їоу҃де́йскїѧ прїи́де, (и҆) оу҃дара́ѧ премѣ́нѝшасѧ и҆ оу҃мали́шасѧ· Сѹ́щїи же вънѹтрь їоу́да потре́бнаѧ посла́· вѣ҆звѣ́стїй та҃инаа сѹпоста́т҃ѡ родоко́ (нѣ́кто и҆́менемъ) ѡ҆ їоу҃де́йскїй во́и, вѣ҆зыска́ же бы́сть и҆ на҃и́ти и҆ оу҃бїе́нъ· Повтори́ же цр҃ь сло́во съ ведсѹ́раны (и҆) десни́цѹ даде́, (и҆) прїа́тъ (да́ры) ѡ҆́йде. и҆ съста́ви бра́нь съ їоу́дою, и҆ премо́жен бы́сть. Ѥ҆ли́коже позна́ ѡ҆мещ̀ѹщ̀асѧ фили́ппа въ а҆нтїо́хїи поставле́наго на҃ дѣ́телми (и҆) смѧте́сѧ, (и҆) моли́ їоу҃де́овъ. повину́ же сѧ и҆ кла́сѧ о҆́ всѣ́хъ пра́ве́но, (и҆) совѣ́това. и҆ принесе́ жр҃твѹ, (и҆) чествова́ хра́мъ и҆ поми́лова мѣ́сто. и҆ маккаве́ѧ прїа́тъ, (и҆) поста́ви страти́га ѡ҆ птоломаи́ды да́же до гер҃ри́нска кнѧ́зьства· (И҆) прїи́де въ птоломаи́ду, (и҆) сѹжа́хѹ птоломаи́дане (о҆́ завѣ́тех҃ъ, занѐ ѡ҆вергѡ́ша́)[11] завѣ́тѡ, и҆ вѕы́иде на сѹ́дище лисїѧ, (и҆) оу҃ста́ви и҆збра́нное, (-)[12] (и҆ лю́ди оу҃тѣ́ши)[13]. (и҆) ѡ҆́йде въ а҆нтїо́хїю· (И҆) сѝце бы́сть цр҃ко и҆схоже́нїе, и҆ па́ки вѣ҆звращ̀е́нїе·

хул. **12** Як всі так само разом чинили і просили милосердя в Господа через три дні, безперервно простягнуті з плачем і постом, Юда їх скріпив і наказав приготуватися. **13** Сам же Юда з*і* старцями врадив, щоб раніше ніж цар пустить вояків до Юдеї і місто буде захоплене, вийшовши судити справу з господньою поміччю. **14** Він же дав владу над вояками Господеві світу, мужньо благав своїх боротися аж до смерті за закони, і священне місто, і батьківщину, і громадян і поставив вояків довкруги Модина. **15** Він же дав тим, що були з ним, кличку Божа Побіда. А вночі з найсильнішими хлопцями він вийшов проти царського обозу, і вбив в таборі 4000 чоловік, і вбив найбільшого з слонів з тими, що були на ньому. **16** І вони дощенту переповнили ввесь табір страхом і замішанням та вийшли щасливо. **17** Після цього ж, як день світав, вони були збережені господньою поміччю і покриттям. **18** Цар же, одержавши посмак юдейської хоробрості, намагався ввійти до околиць, **19** і прийшов до ветсурської твердині, до юдейської сторожі. І, ударившись, вони повернулися і були впокорені. **20** А тим, що були всередині, Юда послав потрібне. **21** Таємницю ворогам сповістив якийсь з юдейських вояків на ім'я Родокос. Вони ж його відшукали, і він був схоплений і вбитий. **22** Цар же вдруге мав справу з ветсуранами, і дав правицю, і відійшов, одержавши дари. І він зробив бій з Юдою і був переможений. **23** Як же він довідався, що в Антіохії збунтувався Филип, який був поставлений над справами, він і жахнувся, і просив юдеїв *про мир*, піддався ж. І поклявся про все справедливо, і зробив нараду, і приніс жертву, і пошанував храм, і змилосердився над місцем, **24** і прийняв Маккавея, і поставив володарем від Птоломаїди аж до Ґерринського князівства. **25** І він прийшов до Птоломаїди, і птоломаїдці змагалися задля завітів, тому що завіти були усунені. **26** І на судище вийшов Лисія і рішив те, що вибрали, і потішив народ. І відійшов до Антіохії. І таким був царський прихід і знову поворот.

Гла, дi·

Глава 14

О҆ трїе́хъ же лѣ́тех҃ъ прїи́де (въ їоу҃де́йскую стра́ну)[1]. димѝтрїи селевки́їевъ, съ мно́жествомъ вѣ́лнымъ, тр҃е́ ради гра́довъ пристани́щны҃ (и҆) оу҃держа́ страну́· и҆ оу҃би́ а҆нтїо́ха и҆ е҆́го прио́бразнаго лисїю. а҆лки́й же нѣ́кто бы́вый пре́жде а҆рхїере́и, во́лею же о҆́скверне́нъ въ времена́ смѣше́нїѧ. (и҆) помы́шлѧ́ ни́коже никимже о҆́бразомъ мѣ́сть е҆́мѹ сп҃се́нїа, ниже (-)[2] прихоже́нїѧ къ

Глава 14

1 А по трьох роках до юдейської країни прийшов Димитрій Селевкійський з великим множеством задля трьох міст-пристаней. **2** І він захопив країну, і він вбив Антіоха і його шляхтича Лисія. **3** А якийсь Алкім, що раніше був архиєреєм, а добровільно осквернився в часах замішання і думаючи, що зовсім йому немає спасіння ані доступу до святого жертовника, **4** він прийшов до царя Димитрія 151-го року,

приносячи йому золотий вінець і пальму, до цього ж і квіти, які видавалися церковними. І в тому дні задержав мовчання. **5** Він вглядів же час для свого безглуздя і був покликаний Димитрієм до збору. І його запитали за якою угодою і рішенням стоять юдеї. А на це він сказав: **6** Юдеї, прозвані асидеями, яких вождем є Юда і Маккавеї, чинять війни і будять чвари, не думають про осягнення царської користі. **7** Через це я є відлученим від прадідівської слави, значить архиєрейства. Тепер, ідучи, я прийшов. **8** Отже, по-перше, задля корисного, держачи віру до царя, подруге ж, думаючи і про власних громадян. Бо нерозсудливість вище згаданих в усьому немало пригнічує наш род. **9** А це все хай буде відоме тобі, царю. Зрозумій про країну і про становище роду, згідно тим уклінним чоловіколюб'ям, яке ти маєш до всіх. **10** Адже доки є Юда, неможливо на ділі мати мир. **11** Як же це було ним сказане, і інші друзі, що мають ворожнечу до Юди, розпалили Димитрія. **12** Він же скоро прикликав Никанора, згаданого старшину над слонами, і поставив володарем для юдеїв. І послав, **13** давши наказ вбити самого Юду, і розігнати тих, що з ним, поставити ж Алкіма архиєреєм храму великого. **14** Тоді народи, які втекли до Юдеї, до Юди, нагло пристали до Никанора, бажаючи користати з юдейського нещастя і щасливих обставин. **15** А юдеї, почувши про Никанорів прихід і підкорення народів, посипавши *себе* землею, благали Того, що аж довіку поставив свій народ, що завжди помагає з появою задля своєї часті. **16** Як же воєвода наказав, вони швидко звідти рушили і зударилися в десавлевій околиці. **17** А Симон, брат Юди, звів бій з Никанором, трохи ж він настрашився задля нападу ворогів. **18** Як Никанор почув про мужність тих, що є при Юді, і про сміливість, якою змагаються за батьківщину, він і не відважувався чинити суд задля крові. **19** Через те він послав Посидона, і Теодота, і Маттатія дати і взяти правицю. **20** Як же про це була довга нарада, і воєвода виніс до множества. В усіх була одна думка – прийняти дружбу. **21** І вони назвали день, в якому зійдуться на самоті. І він наставив, і кожному поставили крісло. **22** Юда ж наказав озброєним бути готовими на відповіднону місці, щоб часом нагло не було погане діло від ворогів, і мали повні переговори. **23** Никанор же залишився в Єрусалимі і не зробив нічого злого. Стада ж зібраних людей він відпустив. **24** Він же

стомꙋ ѻлтарю҃. Пріиде къ цр҃ю димі́трїю, рн҃а, лѣта. приносѧ ѥмꙋ вѣнецъ зла́т҃ и фини́ки, кси́м же и цвѣти, йже цр҃ковнїи сꙋще видахꙋсѧ. и въ дн҃ь о́нъ бысть въ мл҃ча́нїи. оу҃смотри́ же вре́мѧ неразꙋмїю своѥмꙋ и призва́сѧ димі́трїемъ въ собо́ръ, и въпроше́нъ бысть. в коѥ́мъ ра́лозѣ и совѣтѣ стоа́тъ іоу҃де́и, кси́м же рече. гл҃емїи іоу҃де́и ѧсиде́и йхъже во́ждъ іоу҃да, (и) маккаве́и брани строи́тели и ра́спра въздвиза́ютъ не помышлѧютъ цр҃каго бл҃гостоѧ́нїѧ получи́ти. ѿнюдꙋже ѿлꙋч҃ѣ ѥ҃смь прародителькїѧ сла́вы. сн҃ъ сѫ҃ценонача́лъства. гра́дыи нн҃ѣ прїидо́хъ. прьвое оу҃бо полезныхъ ради цр҃еви вѣрꙋ съдрꙋжа́ꙗ. второ́е же и своихъ гража́нъ созирѧ прѣ҃реченыхъ оу҃бо безъсловесїе, по всемꙋ р҃о҃ нашъ не мало о́жесточа́е҃. Ко́ждо же сихъ зна́но ти бꙋди ѿ҃ цр҃ю о́ странѣ и о́ стоа́нїю рода (-)[3] прозꙋмѣ́и. по ѥмꙋже йѧмаши къ всѣмъ любочѧ́тїѧ бл҃госрѣте́нїе. донелѣ҃ бо іоу҃да ѥ҃сть невозмо́жно ми́ра получи́ти дѣтелеи. си́цевым же рече́ннымъ ѿ҃ него. и про́чїи друзи враждꙋ имꙋщи на іоу҃дꙋ, разждего́ша димі́трїѧ. призва́ же ско́ро никано́ра [гл҃ема][4] старѣ́шинꙋ ѥ҃лефа́новъ и воѥ́водꙋ поста́ви (іоу҃деом҃ъ)[5], (и) посла́ да́въ за́повѣ҃ть, самаго іоу҃да оу҃бити (і) йже с ни́мъ расточи́ти. поста́вити же а҃лки́ма а҃рхїереа́ велѝкаго хра́ма. Тогда́ ꙗ҃зы́цы оу҃бѣгшїѧ въ іоу҃де́ю къ іоу҃де, смѣси́шасѧ внеза́пꙋ съ никанором҃ъ. хотѧ́ща іоу҃де́искаго неполꙋче́нїѧ и бл҃говременїѧ гони́тели бы́ти. Слы́шавши же [іоу҃де́и][6] никано́рово пришє́ствїе, и повиновє́нїе ꙗ҃зы́къ, поко́ивше зе҃́лю мола́хꙋ даже до́ вѣка поста́вльшаго лю́ди своѧ пр҃но съ ꙗ҃вле́нїемъ въспомага́ѧ своѥ́ѧ ради ча́сти. Повелѣвшꙋ же воѥво́дѣ ско́ро ѿ҃тꙋдꙋ двигнꙋшасѧ, (и) смѣси́шасѧ съ страно́ю деса́влею. Си́монъ же братъ іоу҃динъ съткворѝ съ никано́р҃о҃ бра́нь мале же оу҃страшисѧ нахожде́нїѧ р҃а҃ сꙋпоста́тъ, ꙗ҃коже слыша никано҃ мꙋжество йже о́ іоу҃де сꙋщ҃и҃, и бл҃годѣ҃ѥ҃ ймже подвиза́ютсѧ за ѿ҃чество (и) страша́шесѧ сꙋда кꙑрове ради съткворѝти. Сего ради посла́, посидо́на, і деѻ҃до́та, и ма҃тадїа, дати и взя́ти десни́цꙋ. На мно́зѣ же ѻ҃ семъ бывшꙋ совѣтꙋ, и воѥво́да къ мно́жествꙋ ꙗ҃знесе. всѣмъ ѥ҃ди́но бысть ꙗ҃воле́нїе прїа́ти дрꙋжбꙋ. и нарекоша́ дн҃ь во́ньже на оу҃ѥ҃динѐнїе сни́дꙋтсѧ, и прїиде (-)[7], (и) поста́виша (комꙋждо) сѣда́лище. Повелѣ҃ же іоу҃да въѻ҃ружены́мъ бы́ти гото́во҃ въ мѣ́стѣ подо́бнѣ, да не когда ѿ҃ сꙋпоста́тъ внеза́пꙋ злодѣа́нїе бꙋде҃ (и) съвръшє́нꙋ бесѣдꙋ съткво-

рѝша. пребысть же никано́ръ въ і҆ерли́мѣ, и҆ никоѣ́гоже зла̀ сътворѝ. ста́да же народовъ събра́нныхъ ѡ҆пустѝ· [и҆мѣ́аше же][8] і҆оу́дꙋ всегда̀ въ лицы̀ (и҆) дш҃евне прилежа́ше мꙋ́жꙋ. молѝ е҆го́ жени́тиса и҆ ча́да сътвори́ти. (и҆) о҆же́ньса бл҃гостоа́ше (и҆) сообщиса жи́тїю· ѵ҆лким же ви́дащи меж҃ꙋ и҆́ма бл҃горазꙋмїе и҆ бы́вшаа совѣща́нїа· прїи́де къ димѝтрїю и҆ гл҃аше, никанора вещемъ чюждим꙽ мꙋдръствова́ти· і҆оу́дꙋ же совѣ́тника цр҃тва своѣ́го въспрїа́ти (-)[9]. ц҃рь же възнари́са, и҆ стропти́выми о҆клевета́нїи (е҆го́) разъсвирѣпѣ· писа̀ никано́рꙋ рекꙋщи. о҆ завѣща́нїахъ (сихъ) тя́жко ми е҆́сть носити. повелѣва́ю же ти҃ майкавеа свазаи҃ посла́ти (и҆ на́мъ) въ а҆нтїо́хїю (-)[10]. ѳу́вѣдѣ же о҆ си́хъ никано́ръ (и҆) смѧтеса и҆ бѣдне пребыва́ше. не хотѧ ѡ҆врещиса завѣща́наго, занѐ ничто́же видѣ о҆би́дна въ мꙋжи. но понеже ц҃рю съпротивитиса не бѣ бл҃говре́ма снабдя́ше (вои҃ствꙋ҃)[11] сїа̀ съвершити· майкавеи́ же ви́дащи собою грозѣе дѣ́ати никанора, о҆бычное срѣтнїе звѣрско і҆мꙋща. разꙋмѣ не ѡ҆ блажа́ишa быти прещенїа е҆́и, собра̀ нема́ло и҆́же о҆́крꙋгъ себе, и҆ съкрыса ѡ҆ никанора. позна́ же дрꙋгъ е҆́го на́ко рѣ́шѣише ѡ҆ мꙋжа ратꙋе́тса, прїи́де къ велѝкомꙋ и҆ сто҃мꙋ хра́мꙋ, и҆ възноса́щй҃ подобныа жертвы повелѣ преда́ти мꙋжа· и҆́мѐже е҆гда̀ съ кла́твою рекшимъ не вѣдѣти ка́мо е҆́сть и҆щемыи҃. (и҆) простеръ рꙋкꙋ на ц҃ркове́ кла́сѧ (рекꙋщи)[12], а҆ще не предасте ми свазана і҆оу́дꙋ. то҃ бж҃їи хра́м҃ в равнинꙋ сътворꙋ и҆ о҆́лтарь раскопа́ю, и҆ капище дїонисїю сътворю (здѐ)[13]. (и҆) сїа̀ (-)[14] рекъ ѡ҆ни́де· жрѣцы же възд҃вюще рꙋцѣ на́ нб҃о призываху (строи́теля и҆) съпоборьника язы́ка и҆́хъ, сꙋщаго всегда, сїа̀ рекꙋщи· ꙗы г҃и всѣхъ сы́и, не требꙋа ничтоже бл҃говолилъ е҆сѝ хра́мъ о҆битаа́нїа твоѣ́го быти в насъ· и҆ нн҃ѣ сн҃ѣ сте́ всякого о҆́щенїа (и҆) г҃и, съхрани въ вы҃й҆ нескверне҃ хра́мъ твои҃ секраты о҆́чищенныи҃· [заради́ же всака оу҃ста̀ непрaвѣ́на][16]. разїи же нѣ́кто ста̀рецъ ѡ҆ і҆ерли́ма о҆́клевета҃ бысть никанорꙋ· цꙋжъ любополитъ и҆ зѣло добрѣсло́вы҃и҆. и҆ по бл҃горазꙋмїю ѡ҆ц҃ъ і҆оу́деомъ и҆́менобашесѧ· бысть бо̀ въ прежн҃ѣ҃ времене҃ смѣшенїа сꙋдъ вноса і҆оу́действа ради си́цевъ, (на́ко)[17] тѣло и҆ дш҃ꙋ (-)[18] предаа́ше съ всякимъ прилѣжанїемъ· хотя́ше же ника́норъ и҆́звѣстно на҃вити не́нависть ю҆́же и҆мѣ на і҆оу́деи, посла̀ во́инъ пать со҃ на҃ти е҆го́. мнѧше бо̀ о҆́наго на҃вши сн҃ѣ҃ съдѣлати по́лезна. мно́жествꙋ же хотя́щꙋ столпъ раскопа́ти и҆

мав Юду постійно на виду і душевно приставав до чоловіка. **25** Він просив його женитися і мати дітей. І той, оженившись, добре мався і брав участь у житті. **26** Алкім же, бачачи між ними порозуміння і ті погодження, що були, прийшов до Димитрія і сказав, що Никанор по-чужому думає про справи, а Юду прийняв радником у своєму пануванні. **27** Цар же розлютився і через його ганебні оскарження залютував. Він написав Никанорові, кажучи: Мені є тяжко переносити ці погодження. Наказую ж тобі Маккавея зв'язаним послати до нас, до Антіохії. **28** Довідався ж Никанор про це, і жахнувся, і був пригнобленим, не бажаючи відректися від домовленостей. Тому що він не побачив ніякої обиди в чоловіку, **29** але тому що не було як протиставитися цареві, він шукав догідного часу, щоб з військом це виконати. **30** А Маккавей, бачачи, що Никанор з ним діє грізніше, по-звірськи проводячи звичайну зустріч, зрозумів, що це не від добра погрози. Він зібрав немало тих, що довкруги нього, і сховався від Никанора. **31** Зрозумів же його друг, що він справді вихитрений чоловіком. Він прийшов до великого і святого храму і тим, що приносили жертви належні, наказав видати чоловіка. **32** Коли ж вони з клятвою сказали, що не знають де є той, якого шукають, **33** він і, простягнувши руку проти церкви, поклявся, кажучи: Якщо мені зв'язаним не видасьте Юду, то перетворю в поле божий храм і рознесу жертовник, і тут збудую храм Діонізієві. **34** І сказавши це, він відійшов. Священики ж, піднявши руки до неба, прикликували Сотворителя і Помічника їхнього народу, що завжди є, кажучи це: **35** Ти, Господи всіх, що є, що не потребуєш нічого! Ти зволив, щоб у нас був храм твого помешкання! **36** І тепер, Святий всього освячення і Господи, навіки неосквернений збережи твій щойно очищений храм! Загороди ж усякі неправедні уста! **37** А Разій, якийсь старець з Єрусалиму, був оскаржений перед Никанором, чоловік, що любив народ і *був* дуже доброї слави, і за розумність був прозваний батьком юдеїв. **38** Адже він в попередніх часах замішання виносив суд відносно юдейства. Так що він віддавав тіло і душу з усякою старанністю. **39** Никанор же бажав явно виказати ненависть, яку він мав до юдеїв. Він послав п'ятьсот вояків, щоб його схопити, **40** бо думав, схопивши того, цим зробити миле. **41** Як же натовп намагався рознести вежу, і як розбивали двері з двору, і як наказали принести

вогонь і запалити двері, коли схоплювали його, він себе поранив мечем, **42** бажаючи радше вмерти, ніж піддатися ворогам і збещестити свою шляхетність. **43** Через поспіх рана не була смертельною. Як же народ розбивав двері, він, відважно вибігши на мур, мужньо скинув самого себе між народ. **44** Вони ж зразу розбіглися через його падіння, і він впав посеред них. **45** А ще дихаючи, загорівшись душею встав, хоч його кров сильно текла і він дуже був зранений тяжкими ранами, і бігом він перейшов крізь народ. І став на якомусь високому камені, **46** і вже був обезкровленим. Схопивши обома руками свої нутрощі, він накинувся на народ, прикликуючи Того, що володіє життям і духом, його йому знову віддати. І цим способом переставився від життя.

дворныи двери раздрушáюши, і повелѣша óгнь принести и̂ двери зажещи· Є̂гдà и̂маше є̂го мечемъ сѧ порази. лýче хотѧ оу᷾мрети неже ли̂ врагомъ по᷾ручникъ быти, и̂ своѥ бл̑горо᷾ство о᷾бѣчестити. скоростѝ ради не смр̑тна нáзва бысть, (-)[19] наро́до᷾ (же)[20] двери разбивáюшимъ, óнь же притекъ дрьзновенне на стѣну сверже самъ себе мужественo (-)[21] наро́ды, óни же áбїе разбѣгошасѧ паденїѧ є̂го ради. (и̂) паде посредѣ и̂хъ. є̂ще же дыхаше (-)[22] разже᷾ (дш̑ею)[23] востà, кро́вь є̂го вѣлне теку᷾ши, и̂ тяжчáишими ранами быть нáзвенъ. (и̂) течà наро᷾ пройде, и̂ стà на нѣкоемъ кáмени высоцѣ, и оу᷾же бе᷾ кро́ви быть· óбъя́тъ внутренѣѧ (своѧ̀) óбѣма рукáма врьжесѧ на наро́ды. (-)[24] вꙑзывáю᷾ши владу᷾шаго живото᷾ и̂ дх̑омъ. сїѧ є̂му᷾ пáки воздати, и̂ сѝ óбразо᷾ живота̀ гонзе·

Глава 15

1 Як же Никанор довідався, що Юда є в місцях Самарії, він задумав повним нападом в дні суботи зробити бій. **2** А силою змушені іти за ним юдеї і казали: Зовсім не зробиш так по-звірськи і по-варварськи. Славу ж віддай святині і вшануй Того, що все бачить. **3** Безбожний же запитав, чи в небі є Сильний, що наказав святкувати суботній день. **4** А коли вони відповіли: Є Господь! Сильний, що живе в небі! Який наказав святкувати сьомий день. **5** Він сказав: І на землі сильним є я, що наказую взяти зброю і для царя виконати потрібне. Одначе, він не зміг довершити злої ради. **6** Никанор же, роздутий великою гордістю, задумав зробити загальний бій проти Юди. **7** Маккавей же завжди надіявся усякою надією одержати заступництво від Господа **8** і потішав своїх, щоб не боялися приходу поган, маючи ж в умі поміч з неба, яка раніше в них була. І щоб тепер очікували, що надійде їм побіда і поміч від Вседержителя. **9** І заохотив їх з закону і пророків, згадуючи їм попердні подвиги, він зробив їх сміливими. **10** І так він їх підняв на душі і заразом показав їм поганські обмани і переступлення клятв. **11** Кожного з них він озброїв не безпекою щитів і списів, а потішив добрими словами, і розповів вірогідний сон, і розвеселив лона всіх. **12** Таким же було його видіння: *Він побачив* Онію, бувшого архиєрея, милого і доброго чоловіка, соромливого на вид, а лагідного образом і милого мовою, який з дитинства пристав до всього доброго,

Гл̑а, ѳ̑і·

Никано́р же нáко (ви́дѣ і̂оу́дꙋ)[1] бити въ мѣстехъ самарїи помысли съ всѣмъ оу᷾стремленїемъ дн̑е суботнаго сътворити брань· По нꙋжди же послѣдꙋю᷾ще є̂мꙋ і̂оу᷾дéи (и) гл̑ю᷾ще, никáко᷾ сице звѣрьскы и̂ варьварскы сътвориши· слáвꙋ же воздáи (ст̑ыни)[2], и̂ почти вс̑ѧ видѧшаго. нечестивыи же вопроси ѧ̂ше є̂сть сúльныи на́ нб̑си, и̂же повелѣ праздноватти дн̑ь суботныи· С̑нѣмъ же о̑вѣщавшꙋ̑, є̂сть г̑ь живъ сéи на́ нб̑си сúлей, и̂же повелѣ пра̑новатти с̑е̂мыи дн̑ь· С̑н же рече и̂ áзъ (-)[3] сúленъ є̂смь на землѝ, повелѣвáѧи прїѧти óружїѧ и̂ потребнаѧ цр̑еви и̂спóлнити. óбаче же не воздрꙋжа сътвори́ти и̂злїя́ннаго совѣта· (-)[4] Никáноръ (же) велúкою гордыúнею воздвиже᷾, помысли о̑бщꙋю́ брань съставúти на і̂оу᷾дꙋ· Щаскавéи же всегдà надѣя́шесѧ съ всѣмъ оу̑повáнїемъ заступленїе о̑ г̑а получи́ти. и̂ оу̑тѣшаше своѝхъ да не оу̑боя́тсѧ пришествїа нáзыкъ. и̂мѣю᷾щи же въ ра́зꙋме пр̑е᷾бы́вшꙋю и̂ о̑ нб̑си по́мощь· і̂ нѣ᷾ чаю̑ о̑ вседрꙋжителя быти себѣ побѣде [и̂ по́мощи][5]. и̂ наказа и̂хъ о̑ зáкона и̂ пр̑о᷾рькъ, въспомина́ѧ и̂ предъбы́вшаѧ по̑виги, (и̂) оу̑сердны и̂хъ сътвори. и̂ тáко (дш̑ами)[6] (и̂) воздви́же вꙑкупь показа и̂мъ нáзы́ческа льщенїѧ, и̂ клáтвамъ престꙋплен̈їѧ. кое̂гождо и̂хъ въо᷾ружи не щúтомъ и̂ ко́пїи оу̑тверженїи, но словесы̀ благи́ми оу̑тѣши. и̂ сказà сóнъ достовѣренъ, (и̂ оу̑тробы)[7] вс̑ѣ въззвесели· бы́сть же є̂го сúцево видѣнїе. óнúю бывшаго а̑рхїерéа мꙋжа добраго и̂ бл̑гаго, срамлúва видѣнїе᷾ кротка же óбразом и̂ бéсѣдою лѣпа и̂же о̑ дѣтства прилежа́щаго всѣмъ бл̑гúм,

рꙋцѣ вꙗздѣжꙋща молѝти за всѧ̀ лю́ди їоу́дейскїѧ· посемъ ѝ҆ви́тиса ї҆ (и́наго) мꙋ́жа сѣ-
динами ѝ҆ сла́вою ди́вна (-)[8], ѝ҆ вели́ко бл҃голѣпїе бы́ти о҆́крⷭ̃тъ е҆́го· ѡ҃вѣщава́шаго же о҆́-
нїю (ѝ҆) рекшаго, се́и е҆́сть бра́толюби́тель ѝ҆ мно́го мл҃ꙗса о҆́ лю́дехъ ѝ҆ о҆́ сⷮ҇тѣмъ гра́дѣ,
їереми́ѧ бж҃їи пр҃ро́къ· просте́ршꙋ же їереми́и десни́цꙋ да́ти їоу́дѣ ме́чь зла́тъ. да́вши же
вꙗ҆згласѝ сїѧ, прїими сⷮ҇тыи мечь да́ръ ѡ҃ бг҃а, ѝ҆мже сꙑкрꙋши́ши сꙋпоста́ты. оу҆́кр҃бпльше же
ся їоу́диными словесы̀ пребл҃гими, (ѝ҆ми҃ѝ вꙗ҆ору-
жи́шасѧ)[9], ѝ҆ дш҃а ю́ношъ ѝ҆спра́вишѧ̀, (воева́ти
ѝ҆ бра́тиса ꙗ҆кр҃бпко да ѡ҃ ве́щеи си́ла позна́-
етсѧ)[10]. занѐ сего р҃а̀ храмъ сⷮ҇тыи ѝ҆ градъ
погиба́ше. бг҃ѣ́ бо о҆́ жена́хъ ѝ҆ ча́дехъ, е҆́ще же
(ѝ҆) о҆́ бра́тїи ѝ҆ оу́жикахъ вꙗ҆ бг҃ѣ оу҆малѣ́нїѧ
живꙋщимъ. вели́и же бы҃ѣ ѝ҆ прꙑвыи стра́҃ ѝ҆же
за сⷮ҇тыню храма. такоже҃ ѝ҆ вꙗ҆ градѣ сꙋ-
щимъ бг҃ѣдне вꙗ҆змꙋще́ны҃ѣ гр҃ѣдаго ради совѣ-
тѣ́а. (и́ако)[11] вс҃ѣ оу҆́жѐ ча́ющимъ сꙋдꙋ при-
ше́шꙋ. ѝ҆ сꙋпоста́томъ оу҆́жѐ смѣсившимсѧ ѝ҆
во́и сꙗ҆чине́ни. ѝ҆ звѣри ѝ҆ ко́нницы вꙗ҆ бл҃говре́-
менныѣ мѣстѣ на лѣхи вꙗ҆чине́ни. сꙗ҆разꙋмѣ-
ва́ѧ же маѯкаве́и мно́гиѫ҆ прише́ствїе, ѝ҆ о҆́ру-
жїи разли́сихъ оу҆кра́ше́нїе, ѝ҆ сверѣ́пства звѣ-
реи. просте́рши рꙋцѣ на́ нб҃о, призыва́ше чю́до
твора́щаа҃ [ѝ҆ низꙋ ви́дѧщаго][12] г҃а, ѝ҆же не по
о҆́ружїе́мъ си́лы, но и҆́коже годѣ е҆́мꙋ да҃ дос-
то́инымъ о҆́долѣ́нїе· рече же призыва́ю симъ
о҆́бразомъ· *ты҃ вл҃ко посла́лъ е҆́си а҃гг҃ла твоего҃
при е҆зекїи ц҃ри їоу́динѣ, ѝ҆ оу҆би́лъ е҆́си ѡ҃ во́евъ
сенахири́мовыхъ, р҃ѫ҃е· ѝ҆ нн҃ѣ вл҃ко силныи на
нб҃сехъ послѝ а҃гг҃ла твоего҃ бг҃а пред҃ на́ми вꙗ҆
стра́сѣ ѝ҆ тре́петѣ велиⷱ́чества мы́шца твоеѧ҃,
да оу҆бои́тсѧ сꙗ҆ хꙋле́нїемъ приш҃е́шїи на (-)[13]
лю́ди твоѧ· ѝ҆ се́и же сице помоли́сѧ. (никано́ръ
ї҆ иже с҃ нимъ)[14] сꙗ҆ трꙋба́ми ѝ҆ пѣсньми под-
виза́хусѧ. (-)[15] їоу́да же сꙗ҆ призыва́нїемъ ѝ҆
мл҃твами смѣси́сѧ сꙗ҆ сꙋпоста́ты. рꙋка́ма бо
бо́рющисѧ, (г҃а)[16] же с҃рцемъ мола́щи. простро-
ша боле҆ е҆́, нꙗ҆вле́нїемъ бж҃їимъ ѕѣло вꙗ҆зра́до-
вавшесѧ· бы́сть же по пораже́нїю ѝ҆ сꙗ҆ ра́-
достїю вꙗ҆звраща́хусѧ, (ѝ҆) позна́ша никано́ра
па҃ша сꙗ҆ ору́жїи (свои́ми). бывшꙋ же во́плю ѝ҆
смате́нїю бл҃ваху си́лнаго ѡ҃ческимъ гла́-
сомъ. ѝ҆ повелѣ́ ѝ҆же за всѧ́кꙋ плоть ѝ҆ дш҃ꙋ ѝ҆
гра҃ своего҃ ро́да, ѝ҆ во́зрастъ прꙑвоподви́жникъ ѝ҆
бл҃горазꙋмїѧ снабди́тель (їоу́да), никано́рову
главꙋ ѝ҆ рꙋкꙋ сꙗ҆ рамо҃ ѡ҃сѣщи, (ѝ҆) принести
вꙗ҆ їр҃ли́мъ. (ѝ҆) приш҃е́ше же та́мо ѝ҆ сꙙзва̀
всѧ коленa҃ на́зы́ка своего҃ ѝ҆ жрꙗ҆цевъ ї҆ ѝ҆же вꙗ҆
кра́ю сꙋщ҃ѣ́. ѝ҆ ста̀ пр҃ѣ о҆лтар҃е́. ѝ҆ показа̀ ѝ҆мъ

як той простягав руки, щоб молитися за ввесь юдейський рід. **13** Після цього з'явився і інший чоловік, подиву гідний сивиною і славою. І довкруги нього була велика велич. **14** Як же він відповів, Онія і сказав: Цей є любитель братів, і той, що багато молиться за народ і за святе місто –божий пророк Єремія. **15** Як же Єремія простягнув правицю, щоб дати Юді золотий меч, він, давши, проголосив це: **16** Візьми святий меч – дар від Бога, яким поб'єш ворогів. **17** А, скріпившись юдиними предобрими словами, вони ними озброїлися і виправили душі хлопців, щоб воювати і сильно боротися, щоб на ділі було пізнати силу. Тому що задля цього гинув святий храм і місто. **18** Адже був *страх* за жінок і дітей, ще й за братів і рідних, що жили в великій біді, а перший і великий страх був за святиню храму. **19** Також і тим, що були в місті сильно перейнятими через горду раду. **20** Адже всі вже очікували, що надійшов суд, і вороги вже зударилися, і вояки *були* вишиковані, і звірі, і вершники *були* в догідному місці розташовані по частинах. **21** А Маккавей, збагнувши, що прийшло багато, і підготовлена різна зброя, і звірі розлючені, простягнувши руки до неба, прикликав Господа, що творить чуда і бачить те, що вдолі. Який дасть перемогу гідним, як Йому мило, а не через силу зброї. **22** Він же промовив: Прикликаю таким чином. *Ти, Владико, послав твого ангела за Езекії, юдиного царя, і вбив 185000 Сенахиримових вояків. **23** І тепер, Владико, Сильний на небесах, пошли твого доброго ангела перед нами в страсі і тремтінні **24** перед величністю твоєї руки, щоб злякалися ті, що прийшли з хулою проти твого народу. І він же так помолився. **25** Никанор і ті, що з ним, піднімалися з трубами і співами, **26** а Юда з прикликуванням і молитвами зударився з ворогами. **27** Руками ж борючись, а серцем благаючи Господа, вони поклали більше ніж 35000, дуже зрадівши божою появою. **28** Сталося ж, що після розбиття вони з радістю повертались і довідалися, що Никанор впав зі своєю зброєю. **29** Як же був крик і замішання, вони благословили Сильного батьківським голосом. **30** І той, що за всяке тіло, і душу, і місто, і особу зі свого роду був первоподвижником і оберігачем розумності – Юда наказав Никанорову голову і руку з раменом відрубати і принести до Єрусалиму. **31** І прийшовши ж туди він, і прикликав він всі племена свого народу, і священиків, і тих, що були в твердині. І став перед жертовником,

д҃ чр҃ дї їсаїа їз твоѝ ѝ сна҃ ѝи ѝ ма҃ звы́ ѝ

црс4. 19
іс. 37
тов. 1
сир. 48
мак1. 7
вищ. 8

32 і показав їм Никанорову голову і руку хули, яку він, вихваляючись, простягнув проти святого храму Вседержителя. **33** І, відрізавши язик безбожного Никанора, він наказав покришити для птахів, а руку безумного повісити напроти церкви. **34** Всі ж до неба благословили славного Господа, кажучи: Благословенний Той, що неосквернений оберіг своє місце! **35** А голову Никанорову він повісив на твердині, показуючи всім певний знак господньої помочі. **36** І всі спільним рішенням наказали ніколи не пропустити цей день без святкування, мати ж цей празник в 13-му дні, 12-го місяця, він же сірійською мовою називається Адаром. Один день перед Мардохеєвим днем. **37** Адже так було з тим, що відноситься до Никанора. І від тих часів місто було втримане євреями. І тут я закінчую слово. **38** І отже, якщо цей виклад гарний і належний – і я сам *цього* бажав. Якщо ж досконалий і має міру – це мені було дано. **39** Бо так, як є противним пити вино після всього або завджи воду, тим же видом мішати вино з водою – веселить і завершує ласку. Так же творення і прикраса слова веселить слух тих, що слухають. На цьому ж хай і буде кінець.

главꙋ (-)[17] никано́ровꙋ и̑ рꙋкꙋ хꙋлєнїа̀ ю́же прострѣ̀ на хра́мъ с҃тыи вседрꙗжи́теля̀ вꙁносѧ́ше· и̑ и̑ꙁыкъ нечестиваго никано́ра ѿсѣ́къ (и̑) повелѣ̀ ра́дробити птица́м, рꙋкꙋ же безꙋмнаго противꙋ цр҃кви вꙁвѣ́сити· вси́ же на́ нб҃о бл҃вишa г҃а прⷭ҇вле́наго, реку́щи, бл҃вѣ́ сꙑхрани́вый мѣ́сто свое́ несквѣ́рно. вꙁвѣ́си же никаноровꙋ главꙋ на кра́ю, и̑звѣ́стна вс҃ѣ̀ и̑ и̑вла́а г҃нѐ по́мощи зна́менїе· (и̑) повелѣ́ша (-)[18] вс҃и о́бщ҃и совѣ́тꙋ ника́коже ѡ҃ста́вити бе́ҁ празⷭ҇нова́нїа дн҃и сего́, и̑мѣ́ти же пра́зни сей, г҃і (дн҃а), ві̑ ц҃а. а̑дар же гла́ѥтсѧ сꙋ́рїискїи гласо́ҁ, прѐ е̑ди́ныѧ днѐ мардохе́ева дн҃и· и̑́же бо о҃ никано́рꙋ и̑мѣ́ютсѧ сѝце. и̑ ѿ ц҃ѣ вре́мѐ ѹ̑дрꙗжа́сѧ гра̀ ѿ е̑вре́и· и̑ а̑ здѣ̀ о҃ста́влю сло́во. и̑ а̑ще ꙋ̑бо бл҃го (и̑) пра́во сꙗчине́нїю семꙋ и̑ са̀ хоще́ть, а̑ще же бл҃госꙗврьше́не и̑ вꙑ мѣ́ру сїе́ вручено́ ми бы́. и̑́коже бо винѡ̀ по всемꙋ пи́ти и̑лѝ всегда̀ вода̀ сꙗпроти́вно е̑. и̑же о҃бразо́ винѡ̀ с водо́ю смѣша́ти весели́тꙋ и̑ бл҃ѣ́ть сконча́ѥтꙋ. такожѐ (сꙗчине́нїе и̑) ꙋ̑краше́нїе сло́ва весели́тꙋ слꙋхи послꙋшаю́щихꙋ (-)[19]. в семъ же бꙋди и̑ сконча́нїе·

Конецъ вторы́хъ кни́гъ маккаве́йскихъ.
и̑ ма́ютъ в себѣ̀ гла́въ, ѕ҃і·

ТРЕТЯ КНИГА МАККАВЕЙСЬКА ГЛАВА 1

Трета́ кни́га маккаве́йска̀ а̑

1 Коли ж Филопатор довідався від тих, що поверталися, що відбулося відібрання Антіохом ним утримуваних місць, і заповівши всім своїм пішим воякам і вершникам зібратися, взявши ж і свою сестру Арсиною, він швидко вийшов до рафійських місць, де отаборилися вояки, що від Антіоха. **2** А якийсь Теодот задумав вчинити зраду. Взявши наперед йому даних сильних вояків, він і прийшов вночі до Птолемеєвого табору, щоб самому його вбити і так розв'язати війну. **3** Але цього вивів Доситей,

Филопаторъ же внегда ꙋвѣдѣ̀ ѿ вꙁвращ҃ши́хсѧ бы́вшее ѿнѧ́тїе дрꙗжи́мꙑ ѿ него мѣ́стъ а̑нтїо́хомъ, (и̑) запове́дѣ̀ всѣ́мъ во́емъ (свои́м҃) пѣ́шцемъ и̑ конны́комъ (сꙗбра́тисѧ). взѧ́т҃ же и̑ сестрꙋ свою а̑рсино́ю, (і̑) и̑зы́иде вꙗско́рѣ до рафїи́скихъ мѣ́стъ. и̑дѣ́же о҃полчи́шасѧ (во́и) и̑же ѿ а̑нтїо́ха· θеѻ́до́тъ же мѣ́сто и̑сполнити преда́тельство ꙋ̑мы́сли, поѧ́тъ пр҃е́вручѣ́нныѧ е̑мꙋ крѣпча́йшїѧ о́ружники, (и̑) прїи́де но́щїю къ птоломѣ́евꙋ стану́. и̑́ко да самъ ꙋ̑бїе́тъ е̑-

го, и҆ в҃ сѝцевыхъ разрешѝ бра́нь· Но҃ сего҃ и҆звѣдѐ досиждéи нарица́емыи (сн҃ъ) дримѝловъ, и҆же бѣ́ше ѡ҆ ро́да і҆ѹдéйска· Послѣ́ де҃ и҆змѣ́ни зако́ны (ѡ҆ч҃ескїа́, и҆ догма́)[2] (и҆хъ) ѡ҆чюжди́ся. и҆ (в҃ него҃ мѣ́сто) незна́ема нѣ́коего заключѝ въ ста́не томъ. ѥ҆мѹ́же случи́ся по҃на́ти о҆на́ (болѣ́знь҃ную сме́рть)[3]· Съста́вленъ же бы́вши (-)[4] бра́ни и҆ (во́емъ)[5] а҆нтїо́ховымъ па́че мѹжа́ющимся· Ѳ҆рсино́а же бесперста́ни проходя́щи вои, съ҆ ѹ҆миле́нїемъ и҆ слеза́ми плете́нїе вл҃а разрѣши́вши молѝ помощѝ себѣ́ мѹжествéнне, и҆ ча́да и҆ же́ны своа҆ (свободи́ти). (ѥ҆семѹ́ же) о҆́бѣщà да́ти побѣди́вшимъ комѹ́ждо дв҃ѣ мна́сѣ зла́та· И҆ та́ко сѹпоста́томъ случи́ся, рѹкосѣче́нїемъ побѣжде́номъ бы́ти, и҆ многимъ (-)[6] копїе́дрѹжцемъ на҃то҃ бы́ти. О҆́дрѹжавши же побѣ́дѹ (сл҃о совѣ́тїа)[7], сѹди́ бли́жнаа҆ страны҃ приш҃е́ (наѹче́нїемъ) ѹ҆́тѣшити· съ҆твор же сїа҆, и҆ хра́мы (и҆хъ) да́ры (ѹ҆́красѝ, и҆) дарова́, (и҆ сего҃ ради) мѹжественыпо҃ручныа҆ поста́ви· И҆ внегда́ же (ѹ҆слы́шаша) і҆ѹдéи (о҆́ си́хъ)[8] посла́ша ѡ҆ прозви́терѣ, и҆ старецъ (ѥ҆ѣ҆ фїлопато́рѹ) поздравла́ющѝ е҆́го, и҆ дары́ приноса́ющѝ, и҆ о҆́ случи́вшѝся бл҃гополѹче́нїахъ съ҆пращáющи· случи́ся ѥ҆мѹ́ па́че провождѣ́ти да ско́рѣе ѥ҆ѣ҆ ни́мъ прїи́детъ. (е҆́же и҆ бы́сть). (и҆) приш҃е́ (-)[9] въ і҆ер҃ли́мъ, и҆ великомѹ҆ бг҃ѹ пожре́, и҆ бл҃а́гти въ҆зда́, и҆ на҃́же мѣ́стъ бг҃ѣ мѣ́сту съ҆твори́, и҆ вш҃е́ (вне)[10] и҆ хѹ́дожествѹ и҆ бл҃а́голѣпїю (е҆́го) ѹ҆́сѹмнися. та́ко҃же и҆ бл҃а́гочи́нїю хра́ма ѹ҆́дивѝся. (и҆) съ҆ вожделѣ́нїемъ вѣ́лнымъ въ҆схотѣ́ вни́ти въ҆ сты́ню. о҆́ни же (съ҆проти́вльшеся ѥ҆мѹ́ и҆) рѣ́ша, ника́коже подоба́етъ бы́ти семѹ́. занѐ ниже ѡ҆ рода (на́шего) мѣ́стъ е҆́сть вни́ти та́мо, ниже всѣ́мъ і҆ере́омъ, но̀ е҆ди́номѹ прои҆гѹме́ну, и҆ всѣ́хъ а҆рхїере́ови, и҆ сїе́ е҆ди́ною мѣ́тва. о҆́н҃ же [ника́коже вѣ́схотѣ (гл҃ъ и҆́хъ) послѹша́ти][11] ѥ҆ѣ҆мѹ́ же и҆ зако́нъ прочто́ша ѥ҆мѹ́ и҆ не о҆ста́вися похотѣ́нїа (своего҃. но̀) гл҃аше, подоба́етъ рече́ вни́ти мѝ. (-)[12] а҆́ще (же) о҆́ни лиша́ются сѝцевыа҆ че́сти, мнѣ́ же не подоба́етъ (рече́). и҆ въ҆прошá́ше что̀ ради приходя́щему ѥ҆мѹ́ въ҆ всѧ́къ хра́мъ ни е҆ди́нъ въ҆збранѝ сѹ́щихъ· Нѣ́кто же непрозори́телно рече́ сл҃ѣ сїе́ (съ҆творим ѥ҆мѹ́)[13]. бы́вшѹ же рече́нїю о҆́ семъ ѥ҆ѣ҆ ради вины҃ (не подоба́етъ сїе́, о҆́н҃ же рече́ ника́коже бѹ́ди сего̀· Но̀ подоба́етъ мѝ)[14] вни́ти и҆ хотя́щимъ е҆́й и҆ нѐ· і҆ере́ом же всѣ́ми чю́вствы припа́шимъ, и҆ моля́щѝ вели́каго бг҃а помощѝ и҆́мъ в҃ наста́ющеи (и҆́хъ) [нѹ́жди][15], и҆ ѹ҆стремле́нїе сл҃ѣ на҃ше҃е҆ премѣ́нити. и҆ внегда́ во́плю съ҆ слеза́ми

прозваний Дримиловим сином, який був з юдейського роду, – він пізніше відкинув батьківські закони і відчужився їхнього навчання, – і на його місці замкнув в тому таборі якогось незнаного, якому припало перенести болючу смерть того. **4** Як ж відбувався бій і Антіохові вояки були мужнішими, Арсиноя, безперестанно проходячи повз вояків з розчуленням і слізьми, розпустивши плетінки волосся, благала собі мужньо допомогти і свобідними зберегти дітей і своїх жінок. До цього ж обіцяла дати переможцям, кожному дві мниси золота. **5** І так трапилося, що вороги були переможеними в рукопашному бою і схоплені були численні списоносці. **6** Одержавши ж перемогу над злою радою, він судив близькі країни, прийшовши потішити повчанням. **7** Зробивши ж це, він і їхні храми прикрасив дарами і обдарував, і задля цього поставив мужніх підвладних. **8** І коли ж юдеї почули про це, вони послали від священиків і старців до Филопатора, вітаючи його, і приносячи дари, і випитуючи про ті добрі події, що трапилися. Трапилося, що він ще більше забажав якнайшвидше прийти до них. Що і сталося. **9** І прийшовши до Єрусалиму, він і великому Богові приніс жертву, і віддав подяку. І вчинив для місця те, що було належне, і ввійшовши всередину, подивувався й його художності і красі. **10** Він також і здивувався порядкові храму, і великим бажанням побажав ввійти до святині. **11** Вони ж, протиставлячись йому, сказали, що взагалі не годиться, щоб таке сталося. Тому що ані тим, що з нашого роду, не годиться туди ввійти, ані всім священикам, але самому першому і архиєреєві всіх, і це раз у рік. Він же аж ніяк не бажав слухатися їхнього голосу відносно цього. **12** Вони ж і закон йому прочитали, та він не відступив від свого бажання, але говорив: Належиться, – сказав, – мені ввійти. Якщо ж вони позбавлені такої шани, зі мною ж не годиться *так чинити*, – сказав. **13** І він випитував, чому, як він приходив до кожного храму, ані один з присутніх не боронив. **14** Хтось же необдумано сказав, що зле з ним поступили. **15** Як же була мова про це, з якої причини це не годиться, він же сказав: Зовсім хай це не буде. Однак мені належиться ввійти. І чи вони бажають, чи ні? **16** А коли священики усіма почуваннями припали і благали великого Бога їм допомогти в їхній теперішній біді і змінити нагліть, яка з бідою надійшла, і коли вони наповнили храм криком зі слізьми, **17** тоді

ті, що залишилися в місті, жахнулися цим і вискочили надвір, вважаючи, що невідомо що може статися. **18** Також і дівчата, замкнуті в кімнатах, вибігши з тими, що родили, і вони посипали голови попелом і порохом. Ридання і стогін заповнили вулиці. **19** І ті, що раніше були готові до зустрічі, брали хоругви і покривали встид, інші ж, забувши про це, безчинну біганину вчинили у місті. **20** І новонароджених дітей лишаючи тут і там самими по домах, інших же по святинях, матері і годувальниці без порядку збиралися до найвищого храму. **21** Молитва ж зібраних була різна в цьому його безбожному намаганні. **22** До цього ж і *були* громадяни, *що* насмілились зовсім не дати йому туди ввійти, хоч він намагався виконати своє бажання, **23** а прикликали кожного озброїтися і повчали мужньо вмерти за батьківський закон. І задля цього вони зробили велике замішання в місті. Заледве ж деякі зі священиків і старців відмовили *від цього* тих, що на це благання прибули протиставлятися. **24** Множество ж народу, як і раніше, в цьому перебувало на молитві. **25** І ті старці, що були при царі, дуже старалися відхилити його прегордий ум від його бажання. **26** Він же, отже, з зарозумілістю всіх відіслав і обережно ішов до входу, думаючи довершити вищесказане. **27** Отже ж, ті, що були при ньому, це бачили і повернулися, щоб з нашими прикликати Того, що все держить, і не допустити прегордого до надходячого беззаконня. **28** Тоді був крик через різні голоси і болі народу і невимовний вереск, **29** так що їм здавалося, що не тільки шумлять люди, але і мури, і вся основа. І тоді всі бажали радше вмерти, ніж побачити збещещення цього місця.

храмъ наплъниша· Тогда йже по граде ѡстав-
шіи (ѡ семъ) смутишася, (і) йскочиша внѣ,
бе҃вѣстно сіе полагающе быти. такоже и за-
ключеныа дѣвы въ чертозе҃ съ раждающими
йзбѣгша, и [пепеломъ и][16] прахомъ главы по-
сыпахў· рыдание и стенание стогны йсполни-
ша. (и прооуготованныа въ срѣтеніе хоругвь
възимахў и студы покрываахў. ини же забыв-
ши сіа)[17], рыскание бесчинно въ градъ съста-
виша. и новорожденыа младенцы, ѥиим же и
матере и питателницы ѡставлающи сѣмо и
ѡвамо, ѥдины по домехъ, друзіи же по сты-
нахъ безъобразне въ превышніи храмъ събира-
хуся. бѣше же различна молитва събранныхъ
въ сіе непреподобное начинание ѥго· К симъ же и
гражданомъ дръзнувшимъ не ѡставити ѥго
съврътшенне вниити тў. ѥмуже произволение свое
йсполнити помышлающў. (и) пригласиша въѡ-
ружитиса (комуждо), и мужествене (наоучахў)
по ѡ҃ческомъ закоѹ҃ѣ оумрѣти. (и сего ради) ве-
лііе смятение сътвориша въ (граде)[18]. ѥдва же
ѡ҃ [іереи][19] и презвитеръ (нѣцыи) премѣниша
йхъ на сіе молениіе прише҃ше стати. множество
же людіи нѣко и прежде в сихъ пребываше мо-
лящиса. і йже ѡ҃ три презвитери много поку-
шахуся прегръдыи ѥго оумъ премѣнити, ѡ҃
вожделѣніа ѥго. ѻ҃н же (оубо) дръзостне всѣхъ
ѡ҃сла, и къ вхоже҃нію творяше ѡпасеніе, съврът-
шити непщўа пре҃речено҃е. сіа же оубо йже ѡ
немъ сущіи зряхў. (і) йзмѣниша ѥже съ наши-
ми призывати вс҃а съдръжащаго. и нашедшему
(безаконію прегръдаго не предати)[20]· Тогда
ѡ҃ различныхъ гласовъ, и болѣзни народа бы҃
вопль, и непостоженъ кличь. нѣко непщевати
имъ, йже не токмо бѣше чѣкомъ, но и стѣ-
намъ, и всему пожду шумѣніе· и произволяхў
тогда вси оуньше оумрѣти, неже на мѣсто сіе
ѡсквернение видѣти·

Глава 2

1 Отже, тоді архиєрей, що називався Симон, схиливши коліна до храму і побожно простягнувши руки, чинив цю молитву: **2** Господи! Господи, небесний Царю і Владико всього творіння! Святий у святих! Самоначальний Вседержителю! Згляньсь над нами збідованими і визволи від неправедного, і нечистого, і охопленого хворобою сміливості. **3** Адже Ти є Той, що все створив і всіх держиш. Ти є сильний і кріпкий, і що судиш тих, що чинять щось з клятви і гордості. **4** Ти знищив тих, що раніше вчинили

Гл҃а, в҃·

Тогда оубо архіереи наричаемыи симонъ,
противў храмў преклони колѣна, и рукы
простеръ благочинно творяше мл҃твў сію][1]·
Г҃и г҃и цр҃ю нб҃ный, и вл҃ко всѣкого зда-
нія. ст҃ый въ ст҃ыхъ само началниче, вседръ-
жителю, вонми на҃ йзнеможенным҃, (і йзбави) ѡ҃
непреподобнаго, и сквернаго и немощію ѡграж-
деннаго, дръзости. ты бо създавый вс҃а, и всѣхъ
съдръжаи, силенъ (и крѣпокъ)[2] ѥси, и клятвы,
и гръдости дѣющимъ что҃ судиши. ты прежде
безаконіе сътворшиҳ, в них же и гиганти
быша (и) силе и мужествў оупованшихъ рас-

тлѝ, наводѧ̀ и҃мъ безмѣ́рную во́ду. т҃ы пре-
гръдаѧ творя́щихъ содо́млянъ, (ѝ) въ без-
вѣ́стныхъ зло́бахъ бы́вшй҃ о́гнемъ ѝ жю́пе-
ломъ попалѝ, о́бра҃ по нихъ бывающимъ о҃с-
та́ви. т҃ы сверѣпаго фарао́на порабо́тивша
лю́ди твоѧ с҃ты́ѧ їи҃ля, разли́чными ѝ мно́ги-
ми и҃скусі̀ му́ками. (ѝ) сказа́лъ е҆сѝ и҃мъ сі́лу
твою, ѝ въ о́нѣ҄х ве́лїю дръжа́ву твою (на́вй҃
е҆сѝ), ѝ гоня́ща е҆го (за лю́дьми твои́ми)[3] съ ко-
лесни́цами ѝ наро́дъ мно́жествомъ заключѝ въ
глубинѣ́ мо́рстѣи. вѣ́рующихъ же тѝ всѧ́ко-
го зда́нїѧ силнѣ́йшему невре́дны преве́лъ е҆сѝ.
и҃же ви́дѣвше дѣ́ла твоѧ ру́кы̀, въсхвали́ша
тебе вседръжи́теля. т҃ы ц҃рю създа́вый непро-
ходи́му́ю ѝ неизмѣ́ри му́ зе́млю, и҃збра́лъ е҆сѝ
градъ сі́и, ѝ о҃с҃тилъ е҆сѝ мѣ́сто сі́е и́мени
твоему́ ничто́же требующему́, ѝ просла́вилъ
е҆сѝ въ на҃вле́нїи великолѣпїѧ съ҃ставле́нїе. съ-
твори́й҃ себѣ (сі́е) къ сла́вѣ вели́це, ѝ хвале́нїю
и́мени твоего́ (с҃таго). ѝ (оубо) любѧ̀ домъ
їи҃ле́въ и҃звѣсти́лъ е҆сѝ, на́ко а҆́ще бу́детъ
(вамъ)[4] съвраще́нїе, ѝ о҃бы́иметъ (васъ)[5] тѣ-
сноты́, тогда прише́дше въ мѣ́сто сі́е (помоли́-
тесѧ, ѝ оу҆слы́шу́)[6] мо́лтву (ва́шу)[7]. ѝ оу҆́бо вѣ-
ренъ е҆сѝ і҆ и́стиненъ. понеже мно́гащи о҃скорбле-
номъ бывшимъ на҃шимъ по́мо́же
и҃мъ ты̀ въ ни́щетѣ, і҆ и҃зба́вилъ е҆сѝ [-][8] ѡ҃
вели́кихъ бѣ́дъ. (мы́ же сі́ѧ)[9] нн҃ѣ с҃ты́й ц҃рю
мно́гихъ ра́ди ѝ вели́кихъ нашй҃ грѣховъ
страждѣ́, ѝ повинуемсѧ врагу́мъ нашимъ, ѝ
есмы̀ в не́мощехъ (на́йсо) въ [дне́][10] низпаде́нїѧ·
дръзостивый же ѝ сквёрный се́и начина́ѣ по-
хули́ти на землѝ възвышенное (-)[11] мѣ́сто и́-
мени (твоему́ с҃тому́)[12]. а҆́ще ѝ жили́ще твое
нёбо нёси неприступно чл҃комъ е҆́сть. но поне́же
бл҃говоли́лъ е҆сѝ сла́ву твою в лю́дѣ҄ твой҃ їи҃ли
(ѝ) о҃с҃тилъ е҆сѝ мѣ́сто сі́е. да не о҃суди́ши
на́съ в нечистотѣ сѣ́й, ниже (да погрузи́ши)
насъ въ скверну҄ (сихъ). даже не похва́лятсѧ
зако́нопреступнїи въ ду́ши и҃хъ, (-)[13] мы̀
попра́хомъ хра́мъ с҃ты́ни, на́йсоже попираютсѧ
храмы̀ мѣ́рзостеи, (и҃хже ты̀ о҃мрази́лъ е҆сѝ)· о҃с-
та́ви грехи наша, ѝ разру́ши непра́вости на-
ша, ѝ на́ви мл҃ть твою в ча́сть сі́и. скоро да
варѧ́тъ҄ [ны̀][14] щедроты̀ твоѧ. ѝ дан (же)
хва́лы въ оусті̀ стра́ждущй҃ ѝ съкрушённыхъ
дш҃ами, съ҃твори́вый намъ миръ ѡ҃сю́ду· все-
ви́децъ же (-)[15], ѝ прежде всѣ́хъ с҃ты́й въ
с҃ты́хъ оу҆слы́ша мл҃тву смире́нїѧ. ѝ хулу́ю ѝ
безстудїе́мъ҄ вельма възнесеннаго оу҆на́звѝ [-][16],
ѡ҃сю́ду ѝ ѡ҃со́нюду гордыня е҆го, на́йсоже вѣ́тро-
мъ тро́сть. ѝ на пожди ктому́ безъчи́нне

беззаконня, навівши на них безмірну воду, а між ними були і велетні, і що надіялися на силу і мужність. **5** Содомлян, які діяли прегордо і перебували в невідомих злобах, Ти спалив вогнем і сіркою *і* залишив образ тим, що будуть після них. **6** Жорстокого фараона, що уярмив твій святий народ Ізраїля, Ти випробував різними і численними карами. І виказав їм твою силу, і в них показав твою велику владу. **7** І як він гнався за твоїм народом з колісницями і численним народом, Ти *його* замкнув у морській глибині. А тих, що повірили Тобі, що сильніший від усякого сотворіння, Ти перевів непошкодженими. **8** Вони, побачивши діла твоєї руки, похвалили Тебе – Вседержителя. **9** Ти, Царю, зробивши непрохідну і незміриму землю, вибрав це місто і освятив це місце твоєму імені. Ти, що нічого не потребуєш, і Ти прославив сотворіння в появі величності. Ти Собі це зробив на велику славу і похвалу твого святого імені. **10** І отже, люблячи ізраїльський дім, Ти повідомив, що коли у вас буде відвернення і вас огорне пригнічення, тоді, прийшовши до цього місця, помоліться. І Я вислухаю вашу молитву. **11** І отже, Ти є вірним і праведним. **12** Оскільки наші батьки були пригнічені багато разів, Ти їм допоміг в бідноті і спас від великих бід. **13** А тепер, Святий царю, ми це терпимо через наші численні і великі гріхи, і є підкорені нашим ворогам, і є в немочах, **14** так як у дні упадку. Цей же сміливий і нечистий зачинає хулити на землі прославлене місце твого святого імені. **15** Хоч і твоє помешкання – небо небес є неприступне людям, **16** але оскільки ти зволив *показати* твою славу в твоєму народі, Ізраїлі, і освятив це місце, **17** хай не осудиш нас з нечистотою цих ані не покарай нас в осквернені цих. Щоб законопереступні не похвалилися в їхній душі: **18** Ми потоптали храм святості, так як топчуться храми мерзот, які Ти зогидив. **19** Відпусти наші гріхи і знищ наші провини. І вияви твоє милосердя в цій годині, **20** хай нас швидко випередять твої милосердя. І дай же похвалу в уста тих, що терплять і прибиті душами, зробивши нам мир звідусіль. **21** А Всевидець і Той, що перед всіма є Святим між святими, вислухав молитву впокорення, і Він зранив того, що дуже піднімався хулою і безвстидністю. **22** Звідси і звідти *Він зніс* його гордість, наче вітром тростину, і той вже на долівці лежав непорушно, спаралізований членами і неспроможний говорити, бо був зранений справедливим судом. **23** Тоді

його друзі і охоронці тіла, побачивши ту кару, що його нагло і швидко схопила, забоялися, щоб він не відійшов з життя. Вони швидко винесли його геть, бо були зранені тим страхом, що надійшов. **24** Пізніше ж, хоч він прийшов до себе, та зовсім не прийшов до каяття. Він же про це докорив і відійшов з гіркою погрозою. **25** Прийшовши ж до Єгипту, охоплений злобою, з вищезгаданими спільниками та іншими відлученими від всякої справедливості, **26** не тільки безчисленними безбожними ділами не задовільнилися, але й прийшов до цієї безсоромності, що висказав погані слова в усіх місцях. І численні друзі, дивлячись на царське побажання, і вони пішли за його бажанням. **27** І цар задумав вчинити всенародну ненависть проти юдейського народу. Він наказав на башті в дворі поставити ідола і прибив письмо, **28** щоб ні один з тих, що не приносять жертву, не ввійшов до їхніх святощів. А всіх, що принесли жертву, вписати до списку людей і внести до службового чину. Тих же, що виступають проти, взявши силою, позбавити життя. **29** А тих, що визнали свої імена, позначити на тілі плющевим листком, розпаливши в вогні, що є Діонізієвим знаком, і відлучити в рабство. **30** Але щоб той не видався відкинутим всіма, він написав: Якщо ж після позначення деякі з них побажають повернутися, щоб принести жертву, цих зроблю рівними александрійського громадянства. **31** Тому, отже, деякі за ніщо вважаючи свою святість, з радістю віддали себе, думаючи, що вони стануть учасниками якоїсь великої почесті від дійсного царського співжиття. **32** А численні з роду, скріпившись душею, не відлучилися від віри, але обіцяли дати гроші взамін за життя, щоб тільки звільнити імена від записів. **33** Вони ж були при добрій надії одержати допомогу. Але тих, що відлучилися від них, вони гидилися, і вважали за ворогів свого роду, і також позбавляли спільного співжиття і добродійства.

лежа́ти (-)[17] оу́дами распа́бленну, ниже прогласи́ти могущи. пра́ведныимъ (бо) бѣше оу҃на́зве́нъ суда̀. Ѡнюдуже друзи (е҆го) и҆ тѣла стра́жіе [внезапу и҆][18] въскоро́ть ви́дѣвше о҆бъе́мшую е҆го бо́лѣзнь. възбоа́шася да не живота гонызнетъ, въскоро́ть е҆го и҆зъвлеко́ша вонѣ, и҆бо нашѣшимъ оу҃на́зве́ни стра́хомъ· Послѣде же прише́дъ в себѣ, и҆ никакоже ѣ҆ покаа́ніе прі҆иде. запрети́ (же о҆ семъ, и҆) съ пре҆щє́нїемъ го́рькимъ Ѡи́де. приш҃е́ же въ е҆гу҆петъ (-)[19] зло́бою о҆дръжимъ, съ пре҆рече́нными причасники, і҆ и҆ны́ми всеѧ̀ пра́вды Ѡлучє̑ными. не то́кмо бесчи́сленными стоудодѣа́нїи довла́ше. и҆̀ и҆ на толи́ко бесстоудїе възы́иде, ꙗ҆́коже бѣдне вѣща́нїе въ мѣстехъ (всѣхъ) съста́вити. и҆ мно́зи друзи взира́юще на цр҃ское похотѣнїе, и҆ сїи послѣдова́ша о҆наго зло́хотѣнїю. (и҆) пре҆ста́ви [цр҃ь][20] нарѡ́ну на ꙗ҆́зыкъ і҆оу҆де́искїи и҆здати ненависть. (повелѣ̀) на столпѣ въ дворѣ поста́вити (и҆дола), и҆ пригвоздѝ писа́нїе, е҆же ни е҆ди́наго не жоущихъ въ сто҃а҃ а҆хъ вни́ти. всѣх же (пожрѣшихъ)[21] вписа́ти в лю́ди, и҆ въ слоужє́бныи чи́нъ поста́вити. съпроти́в же гл҃ющихъ ноужде́ю ꙗ҆́вши живота̀ лиши́ти. и҆сповѣда́вшихъ же своа҃ и҆мена, назнаменова́ти в тѣло кї҃ссовымъ ли́стомъ въ о҆гнѝ ражє́гши. е҆же е҆сть зна́менїе деони́сово, и҆ Ѡлучи́ти (в рабъство)[22]. но да не всѣ҆ Ѡриновє́нъ ꙗ҆́вится по҃писа̀. а҆ще же нѣцыи Ѡ҆ нихъ произво́лятъ по назначенова́нїю возвратити́тися къ пожре́нїю, сихъ ра́вныхъ гра҃жа́нства а҆лє҃ксаѝдрїискаго съ҃творю быти. ѓѣмже оу҃бо е҆ди́ны бл҃гочестїа (своа҃)[23] нивъчто́же вмѣня́юще, съ радостїю себе вда́ша. мна́щи себѣ великоа҃ нѣкоа҃ причастити́тися по́чести Ѡ҆ сущаго съжи́тїа цр҃ьска. мно́жаншїи же рода дшею оу҃крѣпи́вшеся (-)[24] не разлучи́шася бл҃гочестїа, но сребреники за живо́тъ о҆бещава́ша въ и҆змѣне́нїе дати. (даже то́кмо и҆мена̀)[25] Ѡ҆ написа́нїи свободаѧ̀тъ. въ бл҃гоу҆пова́нїи же бы́ша помощь получи́ти. а҆̀ Ѡлучи́вшихъ же ся Ѡ҆ нн҃ѣ гнуша́хуся и҆ ꙗ҆́ко ра́тника родо́ва (своє҆го) суди́ша, такожѐ и҆ о҆бща́го съжи́тїа и҆ бл҃годѣа́нїа лишахуⷭ

Глава 3

1 Це зрозумів злобний цар. І він прийшов до такого гніву, що не тільки на тих, що в Александрії, показав свій гнів, але сильно розгнівався і спротивився й на тих, що у тій країні. Так, що наставлені поспішили всіх разом зібрати і позбавити життя прегіркою смертю. **2** Як же це діялося, вийшла погана

Гла҃ а҃·

Же сразумѣ злоби́выи (цр҃ь), и҆ в҃ толи́ко разгнѣва́нїе прі҆иде. ꙗ҆́ко не то́кмо на ꙗ҆́же въ а҆лє҃ксаѝдрїи гнѣвъ сво́и показа. но и҆ на и҆́же въ странѣ (то́и) та́жде разгнѣ́вася и҆ съпротивися. (-)[1] повели́телем (же) потщавшимся всѣ҆ събра́ти вкупу, и҆ горча́йшею смр҃тїю живота̀ лиши́ти· Сим же бы́в-

шимъ вѣсть бѣдна пройзыиде на р҃о (їоу҆де́и-
скіи. и҆) чл҃комъ зломудрꙋствꙋющимъ о́бразъ
и҆ зда́нъ бы́сть въ злотворе́нїа зако҃. зане҆
мна́хꙋ и҆хъ възграна́ти ѡ҃ зако́нъ· но їоу҆де́и
вѣхꙋ съхран а́ющε къ цр҃ємъ неразвра́тно бл҃го-
разꙋмїε и҆ вѣрꙋ, чествꙋющε ба҃ и҆ зако́на ег҃о
съдрꙋжа́щеся. (бесчи́ныа же ѡ҃лꙋча́хꙋ ѡ҃ се-
бє҆)[2], є҆на́же ради вины҆ в нѣкоихъ на҆вла́хꙋся
съпротивны· Правє҃ныхъ҆ же бл҃годѣа́нїемъ всѣмъ
чл҃комъ съжи́тїε оу҆краша́шеся, (и҆) бл҃говолє́ны
ѡ҃ ни́хъ пребыва́хꙋ. и҆ноплеменны҆цы же ника́ко-
же възменахꙋ бл҃годѣанїа и҆хъ похва́лнаго въ
в҃сѣ (-)[3], раство́ни ра́ди въ поклонєнїи и҆ пи́-
ши. и҆ оу҆ничижа́хꙋ гл҃юще, на҆́ко (сїи) чл҃цы ниже
цр҃ю ниже во҃є҆ подобно жрътвꙋ творя҃т. злохи-
трены же быти наричахꙋ, и҆ великимъ ве́-
щемъ съпротивны, и҆ несътерпи́мымъ о҆бъна́-
ша враждова́нїемъ· є҆́ллини же ничи́мже сꙋще
о҆бидни́ми (ѡ҃ ни́хъ) по гра́дѣ, (-)[4] ви́дѣша
смате́нїε нечаа́нно (на ни́хъ, и҆) съпоможенїа
непотщ́кновена бы́ша (и҆. но҃) помощи҆ не възмо-
го́ша. мꙋчи́тєлско бо҃ бѣше повеле́нїε, (и҆) оу҆-
теша́хꙋ (-)[5] нꙋжда́ и҆мꙋщихъ и҆ преити сїа
възскорѣ гл҃ахꙋ. не прє҃ста́ти бо҃ сицевомꙋ
безꙋмномꙋ смаменїю въчто҆· за҃ко҃ и҆ нѣцїи
друзи и҆ сосѣди съкꙋпствꙋющи ти́ни нѣкїа
по́мощи вѣрны подаа́хꙋ съи҆стерзати (и҆хъ ѡ҃-
тꙋда́ꙋ). и҆ є҆ли́ко възмо́жно къ застꙋпленїю о҆-
бещи́хꙋ· о҆н҆ же оу҆бо по настоа́щемꙋ бл҃годень-
ствїю разгордева́ася, и҆ не зра҃ вели́каго ба҃
дрꙋжа́вы. непщꙋа вы́ꙋ въ сицевомъ пребы́-
ти злостꙋвѣтїи. написа҆ на́ на҃ посла́нїε (-)[6].
Ц҃рь пт҃оломѣи филопаторъ сꙋщимъ въ є҆гу҃пте, и҆ по мѣстахъ стратиго́мъ и҆ стратила́-
томъ радоватн҃, и҆ здравствова́ти. здра҃ствꙋю
же и҆ а́зъ са́мъ и҆ ве́щи на́ши. о҆́ и҆же въ а҃сїи
бы́вшїа намъ ра́ти ю҃же да вѣсте и҆ вы҆ на҆́ко
бого́въ (-)[7] съпобореніемъ (и҆ на́шею си́лою непо-
бѣди́ма бы́ша)[8]. (тѣмже мы҆) хота́щи на
бл҃года́тныи конецъ привести (по да́ру), не
нꙋждею копѣи. но҃ смиренїе́мъ и҆ мно́гимъ чл҃ко-
лю́бїемъ. (и҆) оу҆строи́ти живꙋща҆ въ оу҆́долu
сꙋ҃рїи, и҆ финикїи на҆́зы́ки. бл҃го твори́ти же ра́-
достне і҆ и҆́же по гра́дехъ [жерцемъ][9] раздѣла́-
ющи (и҆мъ) дары мно́ги· Провожделѣхомъ и҆ въ
їер҃ли҃ (вни́ти, и)[10] почести҆ хра́мъ сꙋемꙋдре-
ныхъ. о҆ни́ же никогда҆ хота́щи преста́ти
своє҃го неразꙋмїа. сло́вомъ оу҆бо прїа́ша на́ше
пришє́ствїε, дѣтелїю же лестне. (и҆) провожде-
лѣвшимъ на́мъ вни́ти въ хра҃ и҆хъ, и҆ лѣ́-
потными, и҆ добрѣ́йшими да́ры чествова́ти·
о҆ни́ же дре́вними го́рдостьми носи́ми възбрани-

чутка проти юдейського роду. І людям, які задумували зло, даний був приклад, щоб зло робити законам. Тому що задумували не давати їм зберігати закон. **3** Але юдеї зберігали до царів неспотворений добрий розум і віру, **4** почитаючи Бога і дотримуючись його закону. А негідних вони відлучали від себе, з цієї причини в дечому видавалися противниками. **5** Життя праведних прикрашалося доброю поведінкою до всіх людей. І вони залишалися для них милими. **6** Чужинці ж зовсім не вважали в усьому похвальними їхні добрі діла **7** через різниці в поклонінні і їжі. І зневажали, кажучи, що ці люди ані цареві, ані воякам не чинять належно жертву. Вони ж *їх* називали підступними і дуже противними на ділі і охопили нестерпною ворожнечею. **8** Еллини ж, нічим ними в місті не ображені, побачили нагле заворушення проти них і були їм стійкою поміччю, але не змогли допомогти. Бо був наказ від володаря, і вони потішали тих, що мали біду, і говорили, що це швидко мине, **9** бо такий безумний заколот не приведе до нічого. **10** Також і деякі друзі і сусіди купці потайки вірно подавали деяку поміч, щоб вирвати їх звідти, і обіцяли все, що можливе для заступництва. **11** Отже ж, він, гордіючи існуючим успіхом і не дивлячись на владу великого Бога, вважаючи, що назавжди залишиться в такому злому рішенні, написав проти них послання: **12** Цар Птоломей Філопатор тим вождям і воякам, що є в Єгипті і по місцях, – радіти і бути здоровими! **13** І я сам здоровий. І наші діла **14** про ту війну, що нам була в Азії, про неї потрібно і вам знати, що поміччю богів і нашою силою ми були нездоланними. Тому ми, бажаючи *все* привести до щасливого кінця згідно з даром, **15** не силою списка, але лагідністю і великим чоловіколюб'ям, і подбати про ті народи, що живуть в долині Сирії і Фінікії, зробити ж з радістю добро **16** і тим жерцям, що по містах, розділяючи їм численні дари, ми побажали ввійти і до Єрусалиму і вшанувати храм суємудрих. А вони, що ніколи не бажають відступити від безумності, **17** вони, отже, словом прийняли наш прихід, на ділі ж – з обманою. І коли ми побажали ввійти до їхнього храму і вшанувати прегарними і прекрасними дарами, **18** вони ж, ведені дуже старими гордощами, заборонили нам увійти. І за ніщо мали нашу честь ті, адже ми маємо до всіх людей чоловіколюб'я. **19** Вони і явно виказали до нас ворожнечу, вважаючи, що тільки вони самі є з доброго роду, і про-

тиставляючись царям і їхнім добродіям, не бажаючи нічого належного терпіти. **20** Ми ж, оточені їхньою безумністю, повернулися з побідою, і всім народам в Єгипті, що чоловіколюбно *нас* зустріли, ми вчинили так, як їм належалося. **21** Так і всім, що з їхнього роду, ми постійно не виказували злопам'ятності через союз і безчисленні давні речі, їм вручені, і насмілившись з простотою. Тож ми побажали відвернути їх від того і удостоїти *їх стати* учасниками александрійського громадянства, також і одержати співслужіння вічного священства. **22** Вони ж прийняли протилежні задуми і властивою їм злобою відкинули добро. Вони, що постійно схильні до зла, **23** не тільки нечесно відкинули громадянство, але і гидують словом і ділом. І тих між ними нечисленних, що до нас необманливо пристають і постійно очікують, що ми скоро через труднощі життя відвернемося від поправляння. **24** Тому з таких причин і ділами усяким способом нам противляться. І ми, наперед думаючи, щоб часом часом не прийшла на нас якась нагла *біда, а* після цього замішання через цих, за спиною безбожних зрадників ми ж маємо вояків-варварів. **25** Отже, тому наказуємо, щоб, коли прийде до вас цей лист, скоро, в одному дні, зібравши позначених з жінками і дітьми, ви з хулою і соромом звідусіль відіслали до нас закованими в залізних кайданах на гідну смерть і страх тих, що задумують зло задля заколоту. **26** Після ж їхнього замордування, в подальшому часі, ми впорядкуємо діла для порядку. І вони будуть виправлені дуже добрим приписом. **27** Але якщо хто сховає якогось юдейця, від старого аж до немовляти, що ссе, він буде замучений без милосердя, дуже жорстокими муками. **28** Якщо ж хтось сповістить бажане, цей одержить багатство того, що впав, ще ж і з царського срібла *одержить* дві тисячі драхм і буде увінчаний свободою. **29** А кожне місце, де лиш знайдеться юдей, що ховається, хай буде пусткою і спалене вогнем. І хай на вічний час стане часткою всякого мертвого єства і всього непридатного. **30** І таким був вид написаного листа.

ша намъ вни́ти, и҆ и҆́вочтоже вѣмѣни́ша на́шу че́сть. и҆́мже и҆́мамы ікъ всѣмъ чл҃ко́мъ чл҃колю́бїе. и҆же і҆ и҆звѣ́стно показа́ша к҃ на́мъ злоразумїе, (точїю непщу́ющи бы́ти са́ми р҃о҆ бл҃гъ, и҆)[11] ц҃ре́мъ і҆ и҆́хъ добродѣ́телемъ съпротивла́ющеся ничто́же повинна́го хотя́ще носи́ти. мы́ же сихъ безумїе́мъ о҆бъ́ѧти бы́вше (-)[12] съ побѣ́дою вѣзвраща́емсѧ, и҆ въ ѣ҆гу́птѣ в҃сѣ ѩ҃зы́комъ любочл҃ѵ́не сѵ́тивши́мъ ѩ҃коже лѣтъ ѕ҃ѣ съ҆твори́хомъ (и҆́мъ). та́ко и҆ всѣмъ и҆же ѡ҆ ро́да и҆́хъ сѵ́щимъ непамятозло́бїе сказахо́м вы́ну. ра́ди съ҆поборе́нїѧ (и҆ древни́х несчи́сленыхъ ве́щей вручены́хъ и҃, и҆ дерзну́вшихъ съ҆ простотїю. но҃)[13] и҆змѣни́ти вѣсхотѣхомъ и҆́хъ (ѡ҆тсу́ду), и҆ причастники (-)[14] гражаньства а҆лекса́ндрїискаго сподоби́ти. та́ко҆ и҆ съ҆слу́женїѧ вѣчнаго жре́чества прїа́ти. о҆ни́ же съпротивны́ѧ прїѧ́ша ра́змыслы, и҆ съ҆расленымъ зл҃онра́вїемъ до́брое ѡ҆ри́нуша, и҆же п҃рно въ зло́е оу҆клоня́ющеся. не то́кмо ѡ҆врати́ша нече́стно гражаньство, но҃ и҆ гнѵ́шаю҆сѧ сло́во҆ и҆ [дѣ́ломъ][15] (і҆) и҆́же в ни́хъ малы́ї ікъ на́мъ нелестне прилежа́щихъ. (и҆) по всѧ́къ ча́съ ча́юще на́съ въ҆ско́ре нестро́инымъ жи́тїемъ съ҆врати́тисѧ съ҆ и҆спра́влении. тѣ́мже си́хъ ради ви́нъ (и҆ дѣ́ланїи)[16] по всему о҆́бразу съпротивла́ютсѧ на҃. и҆ (мы́) проразумѣва́ющи да не когда́ вни́де́ намъ ни҃ка҃ внезапость посе́ смѧтенїе, си́хъ ради нечести́выхъ по хрє́ѕ҃ѵ предатель· мы́ же и҆́мамы варва́ри во́и. тѣ́мже оу҆́бо повелѣва́емъ внегда́ прїи́детъ к҃ ва́мъ посла́нїе сїе, въ҆скорѣ (въ ѣ҆ди́нъ дн҃ь) назначенова́нныхъ (съ҆бра́вши), съ҆ жена́ми, и҆ ча́ды хѵ́лне и҆ сра́мне посли́те к҃ на́мъ въ҆ оу҆́захъ желѣ́зны҃ї ѡ҆ всюду о҆ковáнныхъ. въ҆ сме́рть досто́йнѵю и҆ стра́ зломыслѧ́щи҃м. нестроє́нїѧ ра҃· По замученїю же сѝ въ҆ прочее врема оу҆строи́м намъ ве́щи въ҆ бл҃гочи́нїе, и҆ лѵ́чш҃и завѣщанїе́ и҆спра́вятсѧ· Но҃ а҆ще кто҃ съкры́е ни҃коего і҆оу҆деа́нина, ѡ҆ стара́ да́же до младе́нца е҃сѵ́щаго, прелютѣишими мѵ́ками оу҆мѵ́ченъ бѵдетъ (бе́ ми́лости)[17]. а҆ще же и҆звѣ́стѝ кто҃ хотимое, сїи прїи́метъ бога́тьство въпа҃шаго. е҆ще же и҆ ѡ҆ ц҃рьска сребра́ драхмъ дв҃ѣ тыса́щи, и҆ свобо́дою вѣнча́ѥсѧ· всѧ́ко же мѣсто и҆дѣ́же а҆ще о҆бра́щетсѧ крыющи і҆оу҆де́а пусто и҆ о҆гнемъ съ҆ѫ́жено да бѵдетъ, и҆ всѧкаго мр҃тваго е҆́стества, (и҆) всего неключи́маго причастно да бѵдетъ въ҆ вѣчное вр҃тма. и҆ посла́нїѧ же о҆́бразъ сѝце напи́санъ бы́сть·

Гла, д·

(внегда̀ прїиде повелєнїе сїе въ кыю любо страну)[1]. (тогда̀) нàзыцы народне составлáхy пировáнїа съ восклицáнїемь и̂ рáдостїю. занѐ древле оу̂готовáшасѧ мыслїю (на о̂жесточенїе сúхъ). нúнѣ же съ дéрзостїю и̂ нàбленымъ ѡ̑риновенїемъ (начинáхy)· і҆оу̂дéѡ̑ же бѣше несъterпúмъ плáч, и̂ вѣло рыдáтелей съ слезáми вóпла и̂ стенáнїемъ. нàко о̂жестúтисѧ сéрцемъ и̂хъ ѡ̑ всю̀ду, всѐ смятенїа ради и̂ нечаáннаго и̂ внезапаго [о̂сyжденїѧ][2] (цр҃ка, въ погúбель)· и̂ не бúсть кои зàконъ, и̂ли грáд, и̂ли повсю̀ду вселéнное мѣсто, и̂же стыхъ плáч и̂ рыдáнїа и̂хъ не и̂сполнúсѧ· Сúце бо гóрькимъ прилежáнїемъ дш҃и ѡ̑ стратúговъ и̂же по грáдехъ вúкyпѣ посилáхyсѧ(къ цр҃ю). нàкоже неизреченныхъ ради мyчéнїи и̂ нѣкто (и̂мъ) ѡ̑ врáгъ (и̂хъ) взимáющи пред̀ о̂чи о̂бщyю мр҃ть, (-)[3] помышлáющи безвѣстныи (и̂хъ) жúтїѧ конецъ. (и̂ даже когдà і̂ и̂мъ не слyчúтсѧ сїе). слезá трескорбным̀ вдáша себѐ. ведáше бо сѧ стáрець мнóжество седúнами оу̂бѣлени, и̂ ѡ̑ старости (-)[4] слѧчены (-)[5]. ведyщїи же с нyждею бесрáмне нá на глáхy въскóрѣ шествовáти. (о̂нú претыкáющесѧ бѣжати понyждáхyсѧ)· тàкоже и̂ посл҃шїи секрáты къ жúтїю съо̂бщенїѧ (-)[6] ю̑ности, въ веселїѧ мѣсто (и̂ оу̂тѣшенїѧ) прїѧ́ша плáчь. и̂ прáхомъ мúрооу̂хáнныѧ влáсы посыпаша. (и̂) ѡ̑кровены (-)[7] ведóми бúша, рыдáнїе въ мѣсто пѣнїи весéлыхъ въкyпѣ начинáхy. о̂бъѧ́ти бо бúша и̂ноплéмённыхъ мyченїй, (и̂) свѧзáни нарóне и̂ влекоми бúша съ нyждею даже къ кораблю всаженїѧ. тàкоже и̂ сyпрyги сúхъ въ ю̑ношескѡ̑ вóзрасте оу̂жа въ венец̀ мѣсто на ш҃їѧ̑ и̂мѣша, и въ мѣсто веселїа и̂ младéческа похвалéнїа въ прóчїи дн҃и брáка рыданїемъ провождахy. зане при ногáхъ оу̂жѐ вúдѧще а̂дъ лежáщь· ведени же бúша звѣрúнымъ о̑бразомъ въ оу̂захъ желѣзныхъ, и̂ оу̂жахъ. и̂ е̂дúни оу̂бо кàрмомъ корабльнымъ пригвождени бúша шїѧми. и̂нїи же за нóги нерастерзáными пyтами оу̂кърѣпленни. е̂ще же нáипаче чáстыми дщицáми о̂бложени, дáже ѡ̑всю̀ду помрачáсѧ и̂ не оу̂вúдатъ свѣта· веденїе же въ всемъ пловéнїи нàко предáтелем̀ творúша. сим̀ же на глéмѣи ладїи веденомъ бúвшимъ, и̂ (повелєнїю)[8] съвершившусѧ по вожелѣнїю цр҃ю. повелѣ же и̂хъ пр҃е грáдомъ в̀ конорыстателномъ мѣсте постáвити, просто въ о̂бмерéнїю. къ о̑бразу всѣмъ в̀ходя́щимъ въ гра̀, тàкоже і̂ и̂сходя́щимъ въ страну̀, да

Глава 4

1 І коли прийшов цей наказ до будь якої країни, тоді народи творили вселюдне бенкетування з веселістю і радістю. Бо віддавна умом приготувалися до цієї жорстокості, тепер же зачинали зі сміливістю і явним відкиданням. **2** А для юдеїв був нестерпний плач, і дуже плачевний крик, і стогін зі слізьми, бо їхнє серце звідусіль зазнало озлоблення. Все задля заколоту і несподіваного, і наглого царського засуду на вигублення. **3** І не було якогось закону чи міста або будь-де замешканого місця, яке не наповнилося плачем святих і їхнім риданням. **4** Адже так гірким дбанням душі ті, що по містах, вождями разом були вислані до царя. Так що задля невимовних кар і дехто з них, з їхніх ворогів, кладучи перед очі загальне милосердя, думаючи про їхній невідомий кінець життя, і щоб часом і їм це не трапилося, віддали себе прескорботним сльозам. **5** Бо вели множество старців з білою сивиною і згорблених від старості, проводирі ж з насиллям, безсоромно їм говорили швидко іти, **6** *а* вони, спотикаючись, намагалися бігти. Також і ті молоді, які щойно побралися до спільного життя, замість радості і потіхи одержали плач. І порохом посипали пахуче волосся, і їх вели непокритими. Вони разом зачинали плач, замість веселих пісень. Бо були охоплені мученням чужоземців **7** і були привселюдно зв’язані і зі силою волочені аж до човна на посадку. **8** Також і їхні подружжя в молодім віці на шиях мали шнури замість вінків і замість веселості і молодечих похвал проводили з плачем осталі дні шлюбу. Тому що бачили, що ад вже лежав при ногах. **9** Ведені ж були як худоба в залізних кайданах і оковах. І, отже, одні були прив’язані за шию до корабельного ярма, інші ж прикріплені за ноги нерозривними путами. **10** Ще ж в додатку, вони були густо обложені дошками, щоб звідусіль було темно і вони не побачили світла. Поведінка ж *до них* під час усього плавання була як до зрадників. **11** Як же ці були приведені до описаних човнів і наказ виконаний був за царським бажанням, він же наказав їх поставити перед містом на місці для кінських перегонів, просто в загороді, на видовище всім, що входили до міста, також і тим, що виходили до околиці. Щоб не наважувалися на зло. Отже, він їх ані не

приставив до своїх вояків, ані зовсім не удостоїв якогось покриття. **12** Як же це сталося, цар почув, що деякі з їхнього роду потайки часто виходили з міста, щоб потішити їхніх братів, що були в нужді і біді. **13** Він дуже розлютився і наказав і з цими старанно чинити за тим же образом. Щоб не зменшили ні однієї їхньої муки. **14** До цього ж *він наказав* записати кожне плем'я по імені, кажучи: Бо тих, що згрішили, не приставлю до каторги тяжких діл, згідно з раніше коротко сповіщеним, але тепер новопоставленими наказами велю вповні вигубити всіх в один час. **15** Отже ж, їх перепис відбувався з великим поспіхом і з постійно ревним служінням зі сходу сонця аж до заходу, і не змогли довести до кінця в сорока днях. **16** Цар же постійно дуже переповнювався радістю і зробив бенкет всім ідолам. Тому що був обманутий, далеким від правдивого розуму, і нечистими устами вихваляв німе і те, що не може до них говорити або порушитися. А на великого Бога негідну нечисть виговорював. **17** Після того ж, як вище описаний час пройшов, писарі принесли цареві повідомлення, що ніяк не можна зробити список юдеїв через їхнє безчисленне множество. **18** Тому що є, отже, дуже численні по інших краях і деякі ж є по хатах, інші ж у твердинях. Так що зовсім неможливо це зробити всім вождям, що є в Єгипті. **19** Цар же їм дуже жорстоко пригрозив, вважаючи, що вони є підкупленими. І задля цього дали їм змогу втекти до твердинь, але їм вдалося достовірно його про це переконати, **20** кажучи з доказами, що вже забракло і паперу, і тростини до писання, на завершення цього. **21** Це було діло передбачення недосяжного Бога з неба, що їм допомагав.

не зло́му дрꙋ́ствꙋю́тъ, и́мже ни́же во́емъ свои́мъ прио́бщи, ни́же ѡ́нꙋдь и́ сподо́би́ти ко́его покрова́. ѩ́коже бы́ сїе слы́ша (цр҃ь) ѩ́ко нѣ́цїи ѡ́ ро́да и́хъ и́з гра́да та́и и́схожда́ху частѣ́е, є́же ѹ́тѣши́ти бра́тїю и́хъ въ нꙋ́жди, (и́ стра́сти сꙋщихъ). разъгнѣ́васѧ (вѣлѣ̀), и́ повелѣ̀ съ прилежа́нїе́ и́ сим ѻ́нѣхъ ѻ́бразомъ сътвори́ти, да не ѹ́и́мꙋтъ и́ни є́дино́ же мꙋ́ки ѻ́нѣхъ. ксемꙋ́ же написа́ти всѧ́ко колѣ́но по и́мени, (гла́юще), и́бо не по пре́вꙑзвы́шенной кра́йко рабо́тѣ дѣ́лъ тѧжча́йшихъ сꙑгрѣши́вшимъ сътворю̀· но нн҃ѣ но́вопове́ленными совѣ́ты сꙑ́рꙑшене є́ди́наго ча́са вс҃ѣ повелѣва́ю погуби́ти· бꙑ́сть же ѹ́бо си́хъ пописа́нїе съ прилѣ́жнымъ тща́нїемъ, и́ съ прѝсно че́стнымъ съ́да́нїемъ ѡ́ восто́кꙑ сл҃нца да́же до за́пада. и́ не вꙑзмого́ша коне́ца сътвори́ти въ дн҃ь четы́редесѧ́тый· цр҃ь же вы́ну ꙗ́вле ра́достїю и́сполнѧ́шесѧ, и́ пи́ръ всѣ́мъ и́до́ломъ состави. зане прельщенъ бы́ далече́ ѡ́ и́стиннаго ра́зꙋма, и́ сквернꙑма ꙋ́стнама, нѣмаѧ и́ не могꙋщаѧ гла́ти и́мъ, и́ли дви́гнꙋтисѧ хвалѧ́ше. вели́кому же бг҃ꙋ неподобнаѧ сквернꙑ гла́· По пре́реченаго же вре́мени прехожде́нїю, приношѧ́ху кни́ницы цр҃еви и́звѣще́нїѧ є́же ника́ко́ мощи́ пописа́нїе ꙗ̀ꙋде́и сътвори́ти. несꙑчи́сленаго ра́ди и́ мно́жества. зане́же ꙋ́бо сꙋ́ть по и́ны́хъ стра́нахъ множа́и́шїи, ꙗ̀ и́нымъ же по домо́хъ състоя́щимсѧ, и́ны́м же по твердыня́хъ. ѩ́ко не возмощи ѡ́нꙋ̀ всѣ́мъ и́же въ є́гꙋ́птѣ страти́гомъ (сътвори́ти сего)· (цр҃ь) же запрети и́мъ жесточа́е, мна̀ дарова́нны҃ бы́ти и́, (и́ сего ра́ди ѻ́стави́вшихъ) ѹ́бѣщи и́ въ твердыня́). (и́о) слꙋчисѧ и́мъ извѣ́сте є́го ѻ́ семъ ѹ́вѣри́ти. гла́юще со ѻ́бꙑкнове́нїемъ. и́бо харти́и ꙋ́жѐ и́ писа́телны́мъ тростемъ ѻ́скꙋдѣва́ти и́миже съверши́ти сїе· Сїе́ бы́ть дѣ́ло промы́шленїѧ (неѻ́сказа́емаго и́) помага́ющаго (и́мъ)[9] съ нб҃си (бг҃а)[10].

Глава 5

1 Тоді цар наповнився великим гнівом і люттю, в усьому непорушний, і прикликав Ермона, начальника над слонами, **2** і наказав на наступний день достатньо накормити слонів пайками ливанського плоду і всіх напоїти незмішаним вином, яких було 500 числом. І розлютивши вином, безпощадно вивести на зустріч смерти юдеям. **3** А наказавши це, він повернувся і зібрав дуже багато друзів на бенкетування. Вояки ж ненавиділи Юдеїв, **4** а слононачальник ревно викону-

Гла, є҃·

Ꙗ̀гда̀ [цр҃ь][1] тѣ́ще и́спо́лнисѧ гнѣ́ва, и́ кручи́ны по всемꙋ непремѣ́нне, и́ призва̀ е́рмона сло́номъ нача́лника, (и́) повелѣ̀ въ гряꙋщїи дн҃ь и́зобилне накорми́ти (-)[2] слоны ѻ́броки плода ливаи́ска, и́ виномъ несмѣшены́мъ всѣ́х напои́ти, и́хже бы́ть числомъ, ф҃. и́ ѻ́свѣрѣпѣ́вши вино́ нещѧ́но, въвести въ срѣтѣ́нїе сме́рти ꙗ̀ꙋде́искїѧ· Сїѧ же повелѣ̀въ възврати́сѧ, (и́) множа́е дрꙋговъ въ пирова́нїе събра̀. (-)[3] во́и (же) ненави́дѧще бѣ́ша ꙗ̀ꙋде́овъ· а̀ слононача́льникъ повеле́нное прилѣ́жно [-][4] съ́рꙑшма́-

ше. ісси́м же слу́ги вꙑ вечеро́ꙑ досто́йни дѣю-
щеся сказа́ша ру́цѣ стра́стны҃, и҆ прочі́е оу҆зы
о҆ни́хꙑ оу҆крѣпла́ху. мна́ще в но́щь тꙋҀ прі-
а́ти и҆мꙑ вꙑкꙋпѣ коне́чнꙋю поги́бель. о҆ни́ же
вса́кого о҆сене́нїа на҆зы́ковъ пꙋсти непщꙋю́щеся
бы́ти (-)[5], ра́ди о҆бꙑ́е́мшїа и҆хꙑ ѡ҆всю́ду (-)[6]
нꙋжды. призыва́ху вседрꙑжи́теля ѓа, и҆ вса́-
кою си́лы кр҃пльшаго мл҃тиваго ба҃ и҆ ѡ҆ц҃а
непресста́нными гла́сомъ вс҃и сꙑ слеза́ми мола́-
щи, на҆́же на ни́хꙑ сов҃ѣ непреподо́бный и҆змѣни́-
ти. і҆ и҆збави́ти и҆хꙑ ѡ҆ и҆же пр҃е́ нога́ма о҆гото-
ва́нныа сме́рти, сꙑ бл҃ною ча́стїю прона́вле-
нїа. си́хꙑ о҆у҆бо прилѣ́жна мл҃тва вꙑзыиде на́
нб҃о. е҆рмо́й же нещ҃а́но слоны напои́ вино҃ і҆ и҆спол-
ни всѧкоа сверѣпости, и҆ ливанскими плоды
напитѧ. ра́но вꙑ дворъ прїиде о҆ си҃́х вꙑзвѣсти-
ти ц҃рю. зда́нїе же бл҃го́е ѡ҆ вѣ́чнаго времени
в но́щи, и҆ вꙑ дн҃и мни́мое бы́ти. ѡ҆ дарꙋ-
ю́щаго всѣмꙑ и҆́мже а҆́ще са́мъ вꙑсхо́щетъ.
снѧ ча́сть послѧ вꙑ ц҃ра, и҆ сла҃це и҆ глубо́це
о҆у҆дрꙑжа́ся в нб҃е дрѣа́нїемъ вл҃ки. и҆ повелені́а
пр҃е́о҆у҆ста́вленаго мно́го погрѣши. и҆ непремѣ́н-
ный е҆́го совѣ́тъ бл҃не солгѧ. і҆оу҆де́и же проназна-
менова́ннаго вре́мени и҆збѣжа́ша ст҃го́ ба҃ и҆хꙑ
воспѣва́ху. и҆ паки молѧ́ху бл҃гоизмѣнна показа́ти
е҆́го (и҆) ве́лма немо́щна на҆зы́комъ прегор-
ды́мꙑ рꙋкою дрꙑжа́вы свое́ѧ. Преполова́щи же
ся о҆у҆бо десѧ́тому ча́сꙋ і҆ и҆же꙯ вꙑ зва́нїю о҆у҆чи-
не́ный видѧ́ зва́нныхꙑ сꙑбра́вшїся. (тогда́) дрꙑзну́ вни́де, (и҆ приступль)꙯ вꙑ ц҃рю (-)[7] е҆́два
вꙑ҆здви́же (е҆го́), (и҆) показа́ пи́ра врѣ́мѧ пре-
ше҆́ше о҆у҆же́. (і҆) и҆же о҆ сихꙑ словесе҆́ вꙑспомяну.
е҆же ц҃рь ѣ҆ себѣ размы́сли. и҆ о҆бра́щ҃ся вꙑ мѣ́с-
то, повелѣ прише҆́ш҃и ѣ҆ пирова́нїе꙯ е҆го́же вꙑ
своем҃ъ мѣ́сте, вꙑсклони́ти. е҆гда́ же бы҃ сїе ѣ҆
пирова́нїе вда́ша себе́, и҆ в немъ сꙋщи о҆
мно́зѣ че́сти гл҃ахꙋ, е҆же ча҃ вꙑ весели́е поста́ви-
ти. вꙑ мно́зе же бесѣ́де бы́вши и҆мꙑ, ц҃рь
е҆рмо́на призва́. и҆ сꙑ ве́лїемъ прещени́емъ вꙑпро-
шаше. что҃ ради и҆ ко́а вина е҆же о҆ста́вишася
і҆оу҆де́и в сїи дн҃ь жи́ви бы́ти. о҆́ному же пока-
за́вшꙋ и҆же но́щїю повеле́нное сꙑверше́не сꙑтво-
ри, ксемꙋ же и҆ дрꙋго҃ е҆послꙋшествова́вшю҃ се-
мꙋ (бы́ти та́ко). и҆ сего ра́ди лю́тѣише фала-
ри́да сꙑтвори́ша е҆го. и҆ приг҃ла дне́шнемꙋ снꙋ
бл҃гть да и҆́мꙋтъ. ѳы́ же непрело́жне вꙑ гра-
дꙋщїи дн҃ь по прьвомꙋ о҆у҆готꙋи сло́ны, вꙑ (по-
гꙋбленїе и҆)[8]. [сїа][9] же рекшꙋ ц҃рю, любезне вс҃и
и҆ сꙑ ра́достїю (прїа́ша, и҆)[10] вꙑспѣвше вꙑкꙋ-
пѣ, ко́ждо в до́мъ сво́и ѡ҆и҆до́ша. и҆ не прово-
ди́ша в сїе вре́мѧ но́щное тако. но совѣща́-
ша да́же прелю́тѣише посмѣа́нїе нане҆́сꙋ стра́-

вав наказане. **5** До цього ж служили ввечері, підлещуючись, зв'язали руки нещасних і взагалі прикріпляли їхні кайдани, думаючи, що в ту ніч вони разом одержать остаточну загибель. **6** Вони ж, вважаючи себе позбавленими всякої помочі поган, через ту біду, що їх охопила звідусіль, **7** прикликали Господа Вседержителя і сильнішого від всілякої сили їхнього милосердного Бога і Батька, всі, благаючи безперервним голосом зі сльозами **8** змінити те неправедне проти них рішення і спасти їх від тієї смерті, що наперед підготована перед ногами, великою частиною запобігання. **9** Отже, їхня ревна молитва піднялася до неба. **10** Ермон же безпощадно напоїв слонів вином, і наповнив всякою розлюченістю, і нагодував ливанськими плодами. Вранці він прийшов до двору, щоб сповістити про це цареві. **11** А те, що від вічного часу в ночі і в дні вважається добрим творінням – частину сну від Того, що *його* дарує всім, кому лиш сам захоче, Він наслав на царя. **12** І той солодко і глибоко був ним охоплений діянням Владики, і наперед встановлений наказ був вповні порушений, і його незмінне рішення стало вповні недійсним. **13** Юдеї ж, уникнувши наперед вказаний час, оспівували їхнього святого Бога і знову благали, щоб Він себе показав рукою своєї влади таким, що змінюється на добро, і прегордих поган *робить* дуже немічними. **14** Отже ж, в половині десятої години той, що поставлений над гістьми, бачачи запрошених зібраними, тоді набрав сміливості, ввійшов, і приступивши до царя, **15** ледве його розбудив, і вказав, що час бенкету вже минув. І він згадав про ці слова, **16** над якими цар в собі подумав, і повернувшись на місце, він наказав тим, що прийшли на бенкет, кожному сісти на своєму місці. **17** Коли ж це сталося, вони віддали себе на бенкетування. І перебуваючи на ньому, говорили про велику честь, що вже час до веселості перейтити. **18** А як бесіда довго тяглася, цар прикликав Ермона і з великою погрозою випитував задля чого і з якої причини юдеї в цьому дні залишилися живими. **19** Як же той показав, що він вночі виконав наказане, до цього ж як і друзі посвідчили, що це так було, **20** і задля цього зробили його лютішим від Фаларида, він сказав: Хай складуть подяку сьогоднішньому снові. Ти ж неодмінно, так як попередньо, приготов слонів на наступний день, їм на вигублення. **21** А як цар це сказав, всі радо *і* з веселістю *це* прийняли, і разом заспівав-

ши, кожний відійшов до свого дому. **22** І вони не переводили цей нічний час так *же звично*, але змовилися, щоб нанести на терплячих прежорстоке висміювання. **23** І отже, як раннішний півень заспівав, то Ермон приготував звірів при великому побіленому стовпі. **24** І зібралося множество тих, що по містах, щоб глядіти на їхню муку, очікуючи ранок з нетерпінням. **25** Юдеї ж безперервно видаючи, зі стогоном від душі, багатослізну молитву з солодким співом, простягаючи руки до неба, прохали великого Бога знову їм скоро допомогти. **26** Коли ж сонце випустило промені і цар прийняв друзів, Ермон встав, кликав до виходу, показуючи, що готовим є те, що цар бажав. **27** Він же, прийнявши його, перелякався задля законопереступного наказу і вповні був охоплений незнанням. Він запитував, яка це річ, яку він швидко для нього виконав. **28** Це ж було діло всіх Владики Бога, що йому дав забути про наперед приготовані муки проти юдеїв. **29** Ермон же і також всі його друзі показували на звірів. Царю, і вояки підготовлені за твоїм невідкладним наказом. **30** Він же задля їхніх слів дуже наповнився люті, бо ввесь його помисл відносно цього боже провидіння знищило. І поглянувши, він сказав з погрозою: **31** Скільки батьків є тут чи батьків дітей, яких жорстоким і диким *звірам* підготували б на обильну пайку замість неоскаржених мені і моїм пращурам *юдеїв*, які постійно виявляли повну і явну вірність. **32** Бо якщо б не любов до вихованців і потреби, отже, кожний задля цього позбувся б життя. **33** Так Ермон відійшов з неочікуваною і небезпечною погрозою і змінився на виду і на лиці. **34** По одному ж відійшли і всі зібрані друзі, охоплені смутком, кожний до власного безділля. **35** Юдеї ж, почувши таке від царя, вихваляли Бога і Господа, і Царя царів, що об'являвся, тому що одержали його помочі. **36** Після цього ж за їхніми звичаями цар знову зробив бенкет і прохав друзів повернутися до радості. **37** Ермона ж він прикликав і сказав з погрозою: Скільки разів, злощасний, тобі треба про це наказувати? **38** Ще і тепер підготуй слонів на завтра, на вигублення юдеїв. **39** Кревні ж, що сиділи, дивуючись його нестійкому розумові, так сказали: **40** Доки, о царю, випробовуватимеш нас як безсловесних? Ось вже втретє, наказуючи погубити і знову на ділі годячись на зміну того, що тобою наказане. **41** Місто кипить і вже наповнюється замішанням, і сильно в небезпеці розлізтися через

тнымъ. и̂ оу̂бо пѣтлу̀ возгласи́вшу оу̂тренему̀, и̂ звѣри оу̂готова ѥ̂рмо́нъ, въ вели́цѣмъ столпѣ повапленомъ, і̂ и̂же по гра́дѣ̀ мно́жество събра́шеса, ꙗко зрѣнїю мученїа (и̂хъ), ча́юще оу̂тра съ тща́нїемъ. І̂оу̂деи же бесп̃рестта́но ѡ̑ дш̃а стена́щи, мно́го слезну̀ мл̃тву̀ съ сла̂кимъ пѣнїемъ простира́юще ру́цѣ на̀ нб̃о, моля́ху великаго б̃а. па́ки и̂мъ помощѝ въскорѣ. внегда́ же сл̃нце лу́ча раз̃сѣа, и̂ цр̃ь дружовъ въспрїа. ѥ̂рмо́нъ пр̃е́ста зва́ше къ и̂ерхо́ду. показу́а провожделѣное цр̃е́ готово бы́ти. о̑н же въспрїа́вши ѥ̂го оу̂страшися зако́нопреступнаго ради повелѣнїа. и̂ по всему невѣдѣнїемъ о̂дръжи́мъ бы́сть. въпрош̃ше что̀ ве́щь сїа ю́же въско́рѣ ѥ̂му̀ съверши. Сїе же ѥ̂ѣ дѣа́нїе всѣхъ вл̃ки б̃а, и̂же прооу̂готова́ныа на і̂оу̂де́и мученїа въ забве́нїе ѥ̂му̀ вложи. Ѥ̂рмо́н же показова́ше, та́кѡ̃ и̂ вс̑и дружи (ѥ̂го), звѣры, и̂ во́и оу̂готованы цр̃ю по твоѥ̂му непрело́жному повеле́нїю, о̑н же гл̃ъ ради и̂̃х̃ и̂спо̑нися ма̑ча́е на̑ро́сти, и̂бо разорѝ о̂ сихъ провидѣнїе бж̃їе вс̑е ѥ̂го оу̂мышленїе. (И̂) възрѣвъ рече съ прещенїемъ. ѥ̂лицы роди́тели суть здѣ и̂ли о̂тро́чатъ роди́тели, и̂же сверѣпымъ и̂ дивїимъ оу̂готова́ша и̂зоби́ленъ о̂бро́къ, вмѣсто неѡ̑клеветаи̑ныхъ мнѣ и̂ прародѝтелемъ мои́мъ, (и̂) о̂бъна̑ви́вшиꙋ̆ вс̑ецѣлую і̂ и̂звѣстную вѣру̀ вы́ну (-)[11]. и̂бо а̑ще не любви ра́ди съвоспита́телныа, и̂ потрребы, живота̀ оу̂бо си́хъ ра́ди ко́и̂жде гонызнулъ бы. Сице ѥ̂рмо́нъ съ нечаа́нным̃ъ, и̂ пребѣдным̃ъ прещенїемъ ѡ̑и̂де, и̂ зракомъ̆, и̂ лицемъ̆ измѣни́ся. По ѥ̂ди́ному же и̂ вс̑и дружи събранїи съѣтованїемъ о̂дръжими бы́вше ѡ̑и̂доша кождо въ свое вр̃е́менїе. і̂оу̂де́и же на̑же ѡ̑ цр̃а слы́шавше прона̑вла́ющаго б̃а (и̂) г̃а, (и̂ и̂) цр̃а цр̃емъ хвалаху о̂ получе́нїи по́мощи ѥ̂го. (Посих̑ же предани и̑ цр̃ь па́ки състави пи́ръ. и̂ молѝ дружовъ̆ въ весе́лїе премѣни́тиса)[12]. ѥ̂рмона же призва̀, (и̂) рече съ прещенїемъ, колѝко ти̑ мнитса страстныи о̂ сѝ повелѣти: ѥ̂щѐ и̂ нн̃ѣ оу̂готуи сло́ны въ оу̂трїе на погубленїе і̂оу̂де́йско. Сро̑ницы же съвозлежа́щїи непостоа́нному ѥ̂го смы́слу дива́щеса, произнесо́ша сїа. доколѣ о̂ цр̃ю а̑ки беслове́сны̑ на̑ и̂скуша́еши, повелѣва̀а оу̂же сѝ третее погуби́ти, и̂ па́ки о̂ вещ̑а̀ разрѣша́а въ преме́нение на̑же тобо́ю повелѣнна. и̂же ради ча̑нїа гра́дъ стужа́етъ. і̂ испо́лниса оу̂же смете́нїа. и̂ множицею нудитса разыти́са. Цр̃ь же и̂спо́лниса беслове́сїа по всему на̑ко фалари́дъ. и̂ бы́вшимъ къ призре́нїю і̂оу̂де́йску̀ (повелѣ тщатиса. а̑) ѣ̀ своеи̑ дш̃и

премѣнéнїе нивѣчтóже вмени. и̂ съврьшéною і̂ и̂звѣстною клáтвою клáтсѧ, сихъ несѡ́ложно послáти въ áдъ, ногами и̂ копы́ты звѣреи сверѣпыихъ съкрѹши́ти и̂хъ, и̂ посѣ̀ воєвáти óгнéмъ на і̂оу́дею, (и̂ гробúца в нéи сътвори́ти. и̂ прóчаѧ)[13] копїемъ низложи́ти вѣскорѣ. и̂ непроходи́мыи нáми храмъ и̂хъ óгнѣ̀ съжещѝ. и̂ съврѣшающихъ тáмо жрѣтвѹ въ вѣ́чное врема поставúти· Тогда друзи съ рáдостїю ѡ̑йдóша, и̂ сродницы съ вѣрою. (и̂) повелѣша вóинномъ стрещѝ бл҃говрéменныѧ мѣста града. слононачалнй же звѣремъ вѣскóрѣ, нáко (и̂ прежде)[14] въ поставлéнїе óброкъ повелѣ и̂зобúленъ ѡ̑ ливанскихъ пл҃ѡ оу҆готовáти, и̂ пúтїе ѡ̑ винà несмѣшѣ́наго. и̂хже оу҆готовà страшне на погѹблéнїе и̂хъ. сего же дѣлма бесчúсленни (чл҃цы) и̂же ѡ̑ града вѣ конорыстá-тѣ́ное мѣсто събрáшасѧ ви́дѣти. óн҃ же вúде въ двóръ прѣлежúмаго рáди вѣзбѹди́ти цр҃ѧ· (цр҃ь)[15] же гнѣвомъ тѧ́жцемъ и̂спóлнисѧ (-)[16] съ звѣрьми (сверѣпыми) и̂зы́иде, хотѧ̀ непремѣ́нымъ ср҃цемъ, и̂ зѣницею óка ви́дѣти бóлѣзнь, и̂ страсть проназнаменовáнныхъ въ смéрть болѣзнѹю. вѣнегда же слóны и̂сходúша и̂зъ óграды, и̂ съпослѣдовáша и̂мъ вóи вѣóрѹжéнны. и̂ ѡ̑ мнóгихъ шéствїѧ прáхъ ви́дѣша, и̂ тѧ́жка гласа клúчь слы́шаша і̂оу́деи. (и̂) мнѣша бы́ти конéцъ живота своє́го (въ мѓновенїи)[17], и̂ страстнаго чаѧ́нїѧ (и̂хъ). въ оу҆милéнїе и̂ стенáнїе и̂зменúшѧ (и̂) óблобызáхѹ дрѹгъ дрѹга съплѣтáющесѧ сродникомъ, и̂ на выѧ нападáюще (прародителемъ своúмъ. такоже и̂ ѡ̑цы сно́мъ)[18] и̂ матере чáдѡ̑. нóво же породúвшїи оу҆ сóсцъ и̂мѹще младéнцы конéчно здоáхѹ млéко. вѣспомянѹвши же оу҆бо паки прѣбы́вшюю и̂мъ съ нб҃си пóмощь, вѣскóрѣ и̂ единодѹшне вѣзвръгше себе на нь҃. и̂ младéнца ѡ̑лѹчиша ѡ̑ сóсцъ и̂ вѣзъпúша гласомъ велúимъ вѣло. и̂ силнаго всѣхъ начáша молúти, оу҆щедрúти и̂хъ съ нáвленїемъ, при братехъ (оу҆жѐ) стоѧ́щихъ·

Гл҃а, ѕ·

Елеáзаръ же нѣкто мѹжъ знáемъ ѡ̑ і̂ерéи страны̀ тоѧ̀. въ стáрости оу҆жѐ прешѣ́ вóзрастомъ, и̂ всею добродѣтелїю въ жúтїи оу҆крáшенъ, и̂же оу҆строи́ óкрѣтъ себе презвúтери призывати стаго бг҃а. (такоже и̂ самъ) молѧ́шесѧ сúце. ѡ̑ цр҃ю вы́шнїи всекрѣпкїи вседрѣжúтелю бж҃е, и̂же създáнїе всѣ̀ строѧ́й въ щедротáхъ. вѣзрѝ (нн҃ѣ) на сѣмѧ а҆враáмле, (и̂) на сщ҃енаа чáда і̂áковлѧ,

це очікування. **42** Цар же, сповнившись безмовності тим, що сталося, в усьому, як Фаларид, наказав спішити на юдейську зневагу, а в своїй душі переміну вважав за ніщо. І він поклявся досконалою і певною клятвою їх невідкладно послати до аду, розбити їх ногами і копитами розлючених звірів. **43** І після цього вогнем воювати проти юдеї і зробити в ній гроби. І позосталих швидко побити списом, і їхній для нас невхідний храм вогнем спалити, і тих, що там приносять жертву, переставити до вічного часу. **44** Тоді друзі відійшли з радістю і родичі з вірою, і наказали воякам стерегти найдогідніші місця міста. **45** А слононачальник, як і раніше, наказав приготувати звірам *і* швидко доставити дуже велику пайку ливанських плодів і напиток незмішаного з вина. Він їх добре приготував на їхнє вигублення. **46** А вже безчисленні люди з міста зібралися до місця кінських перегонів, щоб це побачити. Він же ввійшов до двору, щоб розбудити царя на те, що лежить попереду. **47** Цар же наповнився великим гнівом *і* вийшов з розлюченими звірами, бажаючи незмінним серцем і зіницею ока бачити біль і страждання призначених до болючої смерті. **48** Коли ж слони виходили з огорожі, то за ними ішли озброєні вояки, і юдеї бачили порох ходи численних і чули великий крик голосу. **49** І думали, що за мить буде кінець їхнього життя і їхнього болючого очікування. Вони вдалися до розчулення і стогону, і цілували один одного, обнімаючись з кревними і падаючи своїм батькам на шиї, також і батьки синам і матері дітям. А ті, що мали новонароджених, тримаючи дітей при грудях, востаннє годували молоком. **50** Отже ж, знову згадавши з неба ранішу для них поміч, швидко і однодушно кинувши себе до неї, вони відлучили дітей від грудей **51** і закричали дуже великим голосом. І Найсильнішого з усіх почали благати, щоб Він з появою змилосердився над ними, що вже стоять при брамах *аду*.

Глава 6

1 А якийсь Елеазар, шанований чоловік зі священиків тієї країни, що вже досягнув вік в старості і прикрашений всякою чеснотою в житті, який поставив довкруг себе священиків, щоб прикликали святого Бога, також і сам так молився: **2** Високий Царю! Всекріпкий Вседержителю! Боже, що все сотворіння провадиш у милосерді! **3** Нині поглянь на Авраамове насіння і на священних дітей

Якова – священну частку твого народу. Боже! Батьку! Що скитається в чужій землі і несправедливо гине. **4** Адже Ти раніше в Єгипті морем швидко вигубив сильного фараона, що мав численні колісниці, і сміливістю підносився без милосердя, і вихвалявся язиком з гордими вояками. А народові ізраїльському Ти світлом показав милосердя. **5** Ти твердо вигубив з безчисленними вояками і того Сенахерима, асирійського царя, який величався, який списом підкорив усю землю. І він розбитий був задля твого святого міста, бо хульне і прегорде промовив він проти нього. Адже ти це зробив, щоб явно показати поганам твою велику владу. **6** Ти і у Вавилоні душі трьох хлопців, *яких віддали* вогневі на вигублення, спас росою від вогню печі аж до волосся непошкодженими, щоб лиш не служили нечистим. А ввесь полумінь Ти послав на противників. **7** Ти Даниїла, дияволовою завистю кинутого в рів на пожирання жорстоким звірам – левам, вивів здоровим на світло. **8** І з черева кита, що охороняв море, Ти всім своїм показав Йону, який у глибині безпощадно гинув. **9** І тепер, о Батьку! Чи Ти не є Тим, що милосердно всіх відвідує? Швидко з'явися тим, що є з ізраїльського роду, і спаси від хульних і нечистих поган. **10** Якщо наше життя в переселенні є охоплене безбожністю, Ти, що спас нас від рук цих ворогів, як бажаєш, Владико, вигуби. **11** Тільки хай суємудрі не благословлять марноти за вигублення улюблених, кажучи: Ані їхній Бог не спас їх. **12** Тому Ти, що маєш всю кріпость і силу, що превічний над усіма, тепер поглянь і помилуй нас, яких безслівно, в беззаконних хулах позбавляють життя на подобу зрадників. **13** Хай нині погани здивуються твоєю безмежною кріпостю і твоєю силою, яку маєш на спасіння народу Якова. **14** Бо нині Тебе благає все множество немовлят і їхні батьки зі слізьми. **15** Покажи нині, що Ти є з нами, Господи. І не відверни від нас твого лиця, але так як Ти сказав, що не знехтуєш своїми у землі ворогів, нині це доверши, Господи. **16** Як вже Елеазар закінчував цю молитву, цар зі звірами і великою силою вояків наблизився до іподрому. **17** Юдеї ж, побачивши, сильно закричали до неба, так, що і близькі долини розривалися, і спричинили нестримний плач в усіх вояків. **18** Тоді всеславний Вседержитель, правдивий Бог показав своє святе лице і відкрив небесні двері, з яких же з'явилися два гарні і страшні ангели. І вони на яву зійшли перед всі-

часть сѡ҆ енꙋю людїи твоеѧ (бже ѡ҃че). (и҆же) ѣ҆ землѝ чюждеи (страстваюшꙋю, и҆) бес правды погибаю҆щꙋю (-)[1]· ты (бо) фараѡ́на прывѣе въ е҆гу҃птѣ силнаго, оу҆мнѡ́женаго ѣ҆ колесни́цахъ, (и҆) вѣзносѧ́шагосѧ дрѣзостїю безъ мл҃ти, и҆ ꙗзы́комъ велерѣчꙋюща сѧ грѣдыми вои́ поѧ҃тѡ҃ въ ма́ле погꙋбѝ. ро́ду же и҆ѧ҃левꙋ свѣтомъ проꙗ҃вѝ мл҃ть· ты (и҆) вѣзвели́чившагосѧ сенахери́ма цр҃ѧ а҆сѵ҃рїискаго в тѧ́гости погꙋбѝ, съ бесчи́слен҃ными вои́, и҆же ко́пїемъ по҃ручнꙋ сътворѝ всю зе́млю. и҆ низложенъ бысть ст҃аго ради гра́да твое҃, хꙋлна бо́ и҆ прегрѣда на́нь гла҃. сътвори́лъ бо́ е҆си сїѧ да ꙗ҆звѣстнꙋ пока́жеши ꙗ҆зы́комъ (многою)[2] твою дрѣжа́вꙋ· ты и҆ въ вавѵ҃ло́не трїеѵ҃ о҆тро́къ о҆гню дш҃а на погꙋбле́нїе, въ е҆же не слꙋжи́ти (то́кмо) сквѣ́рны҃, о҆гнѧ҆ пе́шнаго о҆броси́телне ꙗ҆зба́вилъ е҆си даже до вла́съ невреди́мы, пла́мень же весь посла́лъ е҆си съпротивнымъ· ты даніи́ла за́висти́ю дїаволею вѣвръжена в ро́въ на снѣдѐнїе льво́мъ звѣремъ сверѣпымъ, на свѣтъ ꙗ҆звела́ъ е҆си здра́ва. и҆ ѡ҃ну ѡ҃ чре́ва кѵ́та мо҃рскаго храни́телѧ въ глꙋбинѣ та́емаго нещадне, вс҃ѣ свои́мъ показа́лъ е҆си (-)[3]. и҆ ѥ҃ди҃нъ (о҆̀ ѡ҃ч҃е) не ты ли е҆си всѣ́хъ мл҃тивыи присести́тель? вѣскорѣ ꙗ҆висѧ сꙋщимъ ѡ҃ ро́да і҆ѧ҃ле́ва. (і҆ ꙗ҆зба́ви) ѡ҃ ꙗзы́къ хꙋлныхъ, и҆ о҆скверне́ныхъ (-)[4]· ч҃щ҃е҃ нечестїе́мъ о҆бъꙗ҃то е҆сть въ пресели́нїю жи́тїе на́ше. ты ꙗ҆зба́вивыи насъ ѡ҃ рꙋкꙋ вра́гъ си́хъ. ꙗ҃ко произво́лиши вл҃ко погꙋби (-)[5]. то́кмо да не сꙋе́тныхъ сꙋемꙋдрїи бл҃ваетъ о҆ погꙋбле́нїи вѣзлюбленны҃, гл҃ѧ, ниже бъ и҆хъ ꙗ҆зба́ви и҆хъ. тѣмже ты и҆же всѧ́кꙋ крѣпость и҆ силꙋ и҆мѣѧ́й превѣчныи всѧ́ческихъ, нн҃ѣ при́зри (и҆) помилꙋи насъ въ хꙋле́нїи безако́нныхъ безсловесне преда́тель о҆бразы живота҆ лишаемыхъ. да оу҆дивѧтсѧ (нн҃ѣ) ꙗ҃зы́цы (несчи́сленои)[6] крѣпости твоеи (-)[7]. (и҆) сиⷧ҆ твое́и ю҆же и҆маши о҆ спсенїи ро́да і҆а́кова. (нн҃ѣ бо) ст҃ѧ мо́литъ вс҃е мно́жество младе́нецъ, и҆ роди́тели и҆хъ съ слеза́ми. покажи (нн҃ѣ)[8] ꙗ҃ко с на́ми е҆си гс҃и. и҆ не ѡ҃вратѝ лица҆ твоего҆ ѡ҃ на҃. но ꙗ҃коже реклъ е҆си, ниже въ землѝ врагъ (-)[9], своѧ҆ презри́ши (-)[10], сїе (нн҃ѣ) съвръшѝ гс҃и. е҆леаза́рꙋ же (конча́ющꙋ)[11] оу҆же҆ мл҃твꙋ (сїю)· цр҃ь же съ звѣ́ри и҆ ве́лїею силою во́и приближилъсѧ е҆̂ къ и҆подро́му. (-)[12] ви́дѣвши (же) і҆оу҆де́и вельма въ нб҃о взъпи́ша, ꙗ҃коже и҆ прилежа́щимъ бра́здамъ растрѣза́тисѧ. и҆ не оу҆дръжи́мъ пла́чь сътвори́ша всѣмъ во́емъ· тогда҆ велесла́вныи вседръжитель, (-)[13] и҆стинныи бъ ꙗ҃ви ст҃ое своѐ лице. (и҆) ѡ҃врьзе две́ри нб҃ныѧ,

ѝз нѝ же нⷭ҃вишасѧ дв҃а лⷮ҃па ѝ страшна ѧгг҃ла, ѝ снидо́ша нⷭ҃вле́не всⷮ҃мъ. ра́звⷮ҃ ѻ҆ў҆де́ѻмъ. ѝже съпротивъ ста́ша ѝ сѝлу сў҆постⷯ҃тъ ѝсполниша смⷯ҃тенїѧ, ѝ оу҆жаса. ѝ нерастерзаными пу҆ты сваза́ша неподвѝжне. таѝ́ѻ҃ ѝ тⷮ҃ло цр҃ьское. ѝ дрⷴзость е҆́го ѝже тѧ́жкимъ гнⷮ҃вомъ ѻ҆бъѧ́тта бⷭ҃ разрешѝсѧ. звⷮ҃ри же на послⷮ҃ дꙋ҆ющаѧ въѻ҆ружѐныѧ во́ѝ ѻ҆братѝшѧ҃ ѝ попираху҆ ѝхъ, ѝ погꙋблаху҆. ѝ (внеза́пу҆) ѻ҆братѝсѧ гнⷮ҃въ цр҃ьскїѝ въ оу҆милѐнїе, ѝ слезѧ́ше пр҃е҆оу҆гото́ваныхъ ра́ди ѝмъ мꙋче́нїѝ. слы́ша бо́пль, ѝ ви́дⷮ҃ въскорⷮ҃ (-)[14] погиба́ю҆щихъ, прослезѝ́, (ѝ) съ гнⷮ҃вомъ дрꙋгомъ прещѧ́ше, гл҃ѧ, вы҆ прецр҃твꙋ́ете, ѝ мꙋчѝтельско прехо́дите подо́бїе, ѝ посѝхъ мене ва́шего бл҃годѧ́теля низлагаете, ѝ дꙋхъ пременѝти ловѧ́ще. нѧ́же неполезнѝ́ цр҃твꙋ сътвориѝти. ї́ ѝже к нѧ́мъ дрⷴжа́внихъ въ вⷮ҃ре страны́ твердыня. ѿ до́мꙋ ѿлꙋчѝвши ко҆е҆го́ждо бесловесне здⷮ҃ събра́сте. кто же (ѝны́ѝ ра́звⷮ҃е вⷭ҃) сѝце неподо́бными ѻ҆бъѧ́тъ нⷭ҃зва́ми. ѝже ѝз нача́ла бл҃горазꙋмїе к нѧ́мъ показꙋющ҃ѝ, ѝ по всемꙋ разнѧ́щихъ ѿ всⷮ҃хъ нⷭ҃зы́ ѝ ѿ злⷮ҃ѝшихъ чл҃ѣкъ мно́жищею по҃нѧ́ша бⷮ҃ды. (тⷮ҃мже) рⷮ҃шѧ́щи разрⷮ҃шѝте непрⷭ҃ведныѧ оу҆́зы, ѝ въ своѧ ѝхъ съ ми́ромъ послѝ́те· Но противле́нїѧ дⷮ҃лма свое́го е҆́же к нимⷯ҃, примирѝ́тесѧ прежде съ ни́ми. (ѝ тогда) по́слете своб҃о́дны сы́ны вседрⷴжи́теля бⷭ҃а живаго на нб҃си. ѝже ѿ начала роди́телеи нашихъ да́же до нн҃ѣ непрⷮ҃ѣкновѐнно въ сла́вⷮ҃ бл҃го сто́анїѧ съдрⷴжитъ вещи на́ши. рекшꙋ же оу҆бо е҆́мꙋ сїѧ, (ѝоу҆де́ѝ)[15] въскорⷮ҃ разрⷮ҃шѐни бы́ша. ѝ вънегда ѝзвⷮ҃го́ша сме́рти, стⷯ҃аго бⷭ҃а ѝхъ бл҃вахꙋ· Посемъ цр҃ь вⷣ҃ градъ възвратѝ́сѧ, ѝ призва ѝже на҃ росхо́ды старⷮ҃ѣшаго, ѝ повелⷮ҃ даⷯ҃ти ви́но҃, ѝ про́чаѧ ѥⷯ҃ пирова́нїю потре́бнаѧ, ѝоу҆де́ѻмъ на дн҃ї҃ѝ з҃. по повелⷮ҃нїю же се́мъ сꙋ́ди ѝмъ та́може в҃ весели҃ѝ дн҃ь сп҃нїа провожа҃ти, в нё҃же мⷮ҃сте мнⷮ҃ша погѝ́бель взⷯ҃ти· Тогда́ ѝже прⷭ҃вⷮ҃е въ поношѐнїѝ бы́ша блѝ́зъ а҆́да. на҃ипаче же (ѿ сосⷮ҃дⷣ)[16] въ порꙋга́нїѝ за го́рꙋю ѝ бⷮ҃дно подъе҆́млемꙋю сме́рть. нн҃ѣ же пирова́нїе сп҃сенїѧ свое́го съста́виша, ѝ мⷮ҃сто ѻ҆гото́ва́нное въ паде́нїе гробъ ѝхъ, въ весе́лїе сⷭ҃да́нїѧ раздⷮ҃ли́ша, ѝ ѻ҆ста́виша рыда́нїе, ѝ сⷭ҃това́нїе вс҃е смⷯ҃тенїѧ ѿвръго́ша, ѝ въспрїе́мѝши пⷭ҃вни ѿ҃ческимъ (гла́сомъ хвалѝ́ша чюдо творца бⷭ҃а ѝ сп҃са ѝхъ)[17]. ѝ цр҃ь же съставѝ ради ѝхъ порова́нїе зⷦ҃лное. (ѝ) бе҃прⷭ҃та́ни възира́ше на нб҃о ѝсповⷮ҃да́ше велѝколⷮ҃пне дрⷴжа́ву е҆́го, бы́вшаго ради прⷭ҃сла́внаго сп҃сенїѧ·

ма, за винятком юдеїв, **19** і стали напроти, і сповнили замішанням і жахом силу ворогів, і непорушно зв'язали нерозривними путами **20** також і тіло царя. І його сміливість, що була охоплена великим гнівом, зникла. **21** Звірі ж повернулися на тих озброєних вояків, які пішки *ішли* слідом. І їх топтали і винищували. **22** І нагло царський гнів повернувся на милосердя. І він сльозив задля їм наперед приготовлених мук. **23** Адже він почув крик і побачив тих, що мали невдовзі загинути. Він заплакав і погрожував друзям з гнівом, кажучи: **24** Ви зле панує́те, і перевищує́те образ тиранів, і до того мене, вашого добродія, позбуває́те влади, і підступно намагає́теся змінити дух, щоб зробити некорисне для царства. **25** І відлучивши від дому тих, що для нас з вірністю держали твердині країни, ви кожного сюди безумно зібрали. **26** Хто ж інший, за винятком вас, наніс такі погані рани на тих, що від початку виказували до нас доброту, і в усьому різняться від усіх народів, і багато разів понесли біди від дуже поганих людей? **27** Тому, звільняючи звільніть неправедні кайдани і з миром пошліть їх до своїх. Але раніше миріться з ними від свого протиставлення відносно них, **28** і тоді свобідними відішлете синів живого Бога Вседержителя, що на небі. Який від початку аж дотепер держить без перешкод добре перебування у славі наших родичів *і* наші справи. **29** Як він, отже, це сказав, юдеї швидко були звільнені. І коли уникнули смерті, благословили їхнього святого Бога. **30** Після цього цар повернувся до міста і прикликав того, що був старшим над розходами, і наказав давати юдеям вино і інше потрібне для бенкетування впродовж 7-и днів. За цим же наказом він судив, щоб вони у веселості проводили день спасіння на тому місці, де гадали, що одержать погибель. **31** Тоді ті, що раніше були в зневазі, близькими до аду, а ще більше зневажені сусідами задля гіркої і нещасно насланої смерті, нині поставили бенкет свого спасіння, і місце, приготоване на падіння, *і* їхній гріб вони розділили на веселі сидіння. **32** І покинули ридання, і відкинули все замішання смутку та, підібравши пісню голосом батьків, хвалили Бога Чудотворця і їхнього Спасителя. **33** І цар зробив для них великий бенкет і безперестанку задивлявся на небо – славно визнавав Його владу, задля того преславного спасіння, яке сталося. **34** Ті ж юдеї, що раніше вважали, що вони *призначені* на погибель *і для* хижих птахів, і також ті, що з ра-

дістю підписали, стогнали, охоплені сором, бо побачили, що ту їхню сміливість, яка вогнем дише, безславно погашено. **35** Юдеї ж, так як ми раніше сказали, зробили свято свободи і проводили з благословенням, смиренно у визнаванні і з псалмами. **36** І після цього вони встановили спільне правило для всього їхнього переселення в роди, щоб вище згадані дні проводити в веселості, не задля напитку і наїдання, але задля спасіння, що сталося їм від Бога. **37** Після цього ж вони прийшли до царя, прохаючи відпущення для своїх рідних. **38** А списки, що були проти них, були з п'ятого і 20-го дня місяця Пахона аж до чоритнадцятого дня місяця Епифа. А по сорока днях назначили їм вигублення. І від п'ятого до сьомого дня місяця Епифа, в тих трьох днях, **39** в них же *Бог* преславно виявив своє від усього сильніше милосердя, яким разом спас їх непошкодженими. **40** Вони ж в усьому одержали від царя догідний час аж до чотирнадцятого дня того ж місяця, в якому пішли просити царя про їхнє відпущення. **41** Цар же їх похвалив і написав їм нижче написаний лист до володарів, що по містах. Щоб вони мали великодушне дбання про ввесь юдейський рід.

Полага́вшїи же їоу́де́и прьвѣ́е въ погибель о́слоня́дителныхъ пти́ць, та́коже́ и́ съ радостїю пописа́вшїи. сра́мото́ю о́бъ-ня́ти бы́вше стена́хѹ. ви́дѣ́вша бо́ о́гнедыха́тельнѹю и́хъ дрьзость нестро́инне оу́га́шенѹ· їоу́де́и же на́ко пре́рекохомъ съставѝша (свобо́ды весели́а)[18], (и́) съ бла́ве́нїемъ въ и́сповѣда́нїи смире́нне и́ ѱа́лмехъ провожда́хѹ. И́ посе́мъ оу́ста́виша о́бщїи наро́къ, въ всѣ́ пресели́е́ и́хъ въ ро́ды. е́же предъреченыа дни́ празднова́ти въ весе́ли́и, не пи́тїа ради, и́ на́денїа, но спасе́нїа ра́ди бы́вшаго и́мъ ѿ бг̃а· Посе́м же прїидоша къ цр̃ю просаще ѿпѹщенїа въ своа̀ и̃· ч̾ пописа́нїа же на́же бы́ша на нѝ ѿ па́таго и́ їѯ го (дне́ мц̃а) па́хона, да́же до (четвер̾тагѡнадесѧте)[19] (дне́ мц̃а) е̂пи́фа· въ дне́хъ же четыридесѧтѝ съставиша и́мъ погѝбель. (и́) ѿ па́таго (дне́ мц̃а) е̂пи́фа да́же до се́маго, въ тѣ́хъ трїе́хъ дне́хъ в ни́хъ же преслáвне на́ви мл̃ть свою всѣ́хъ силнѣ́ишѹю е́ю́же и́збави и́хъ безъвредны́ї вънкѹпѣ. бла́говремене́е же получѝша въ всемъ ѿ цр̃а да́же до четверта́гона́десѧть (дне́ тогоже мц̃а). воньже и́доша моли́ти цр̃а о́ ѿрѣшенїи и́хъ· похвали́ же и́хъ цр̃ь, (и́) написа̀ и́мъ по̃писа́телно посла́нїе къ страти́гомъ и́же по гра́дехъ вели́кодѹшне прилежа́нїе и́мѣти (о́ всемъ ро́де їоу́де́искомъ)·

Гла, з·

Цр̃ь (е̂гѵ̀петскїи пто̃ломѣи филопа́торъ. сѹщимъ въ (цр̃твїи мое́мъ)[1] страти́гомъ (и́ во́емъ), и́ всѣ́мъ вънмены́ї на̃ ве́щьми (на́шими) радова́тисѧ и́ здравъствова́ти. здра́въствѹемъ же и́ мы́, и́ ча́да на́ша. и́ внегда̀ и́спра́вльшѹ намъ вели́комѹ бг̃ ве́щи на́коже предърѣхомъ· (тогда̀) нѣ́цїи дрѹзи (на́ши) злонра́вїе́ свои́мъ ча́стѣе нам̃ прилага́ющесѧ поѹ́сти́ша насъ въ сїе́, е̂же бы ѿ цр̃твїа [на́шего][2] събра́ти всѣ́хъ їоу́део́въ въ е̂ди́но мѣсто. и́ ѿступнѝ мѹчені и оу́мѹчити и̃, проноса́ще на́мъ гл̃ы и́же никогда́же въ бла́го стоа́нїи цр̃тва на́шего ве́щи бѹдѹ̀ а̂ще не съвръши́тсѧ сїе́. зане же и́мѹть сїи къ всѣ́мъ чл̃комъ несъжи́тїе́. и́же и́ сва́занныхъ и́хъ приведо́ша (къ намъ) съ оу́ко̀ризною на́ко плѣ́нниковъ· па́че же на́ко преда́телей безъ всѧ́кого разѹжденїа і̂ испыта́нїа хотѣ́ша и́хъ оу́би́ти. свирепѣ́имимъ подобїемъ па́че зако́на скѵ̀фска вооружены· цы́ же оу́бо и̃ о́ сѝ жесточа́е запрети́хѿ̃, зане и́мамы къ всѣ́мъ чл̃кѿ̃ смиреномѹдрїе, и́ е̂два̀ живо́тъ и́мъ дарова́хомъ· и́во́ и́ нб̃наго ба̃ позна́хомъ кр̃тость, заступа́ющѹю їоу́де́а, (и́) на́ко ѿц̃а за сны́ вы́нѹ съпобо̀рствѹющѹ· ксемѹ же и́ любовь

Глава 7

1 Єгипетський цар Птолемей Філопатор тим вождям і воякам, що в моєму царстві, і всім поставленим над нашими справами – радіти і бути здоровими! **2** Здоровими ж є і ми і наші діти, і при сприянні нам у справах великого Бога. Так як ми раніше сказали. **3** Тоді деякі наші друзі, часто пристаючи до нас своїми поганими звичаями, наштовхнули нас до цього, щоб з нашого царства зібрати всіх юдеїв до одного місця, **4** і замучити їх як людей-зрадників, доносячи до нас слова, які ніколи не будуть на добре стояння нашого царства, якщо це звершиться. Тому що вони мають ворожнечу до всіх людей. **5** Вони і зв'язаними їх привели до нас зі зневагою як полонених, радше ж як зрадників, без всякого розслідування і досліджування бажали їх убити, озброєні дуже жорстоким методом, гіршим від скитського закону. **6** Отже ж, ми їм це строго заборонили, тому що маємо милосердя до всіх людей, і заледве їм дарували життя. Адже ми пізнали силу і небесного Бога, що заступається за юдеїв і що постійно воює за них як Батько за синів. **7** До цього ж і ми

юже и҃мꙋть к намъ и҃звѣстнꙋ размы́слихомъ, та́кожде и҃ къ прародѝтелемъ на́шимъ бл҃горазꙋмі́е неразвра́тно, и҃ сѝхъ ра́ди ви́нъ пра́ведне ѡ҃пꙋстѝхомъ вса́ко съпротивлені́е по є҆мꙋже а҆ѝ о҆́бразꙋ. и҃ повелѣ́хомъ комꙋжда въ своѝ и҃хъ сꙋщества възвратѝтиса, и҃дѣ́же а҆ще сꙋть. никѝмъ же о҆́бразомъ ѡ҃нꙋдь а҆ѝ є҆дѝнаго и҃ не оу҆тщета́юще. ни́же поноса́ѧи о҆́ бы́вшихъ свезани и҃хъ надъ и҃мѝ. зна́емо бо́ да́ есть вамъ на́ко а҆ще что́ зло́ оу҆хитримъ по сѝхъ на нихъ, и҃ли лꙋка́во, и҃ли в чемъ о҆́скорбимъ и҃хъ. что́ разгнѣ́ваемъ не ча́ка но́ всѣхъ сѝлъ вы́сокꙋ и҃ бг҃а вы́шнѧго. и҃же намъ вы́нꙋ ѡ҃мѝститъ о҆́ вещехъ сихъ по всемꙋ неи҃збѣ́жне. съ сѝ и҃мѣ́йте здра́вїе· взя́вши же (іоу҆де́и ѡ҃ цр҃ѧ) посла́нїе не тщя́шасѧ въскорѣ ѡ҃йти. но́ примоли́ша цр҃ѧ даже сꙋщїи ѡ҃ рода (и҃хъ)[3] полꙋчатъ и҃ми до́лжное мꙋчені́е, и҃же сто҃го бг҃а и҃ зако́нъ є҆го во́лне ѡ҃стꙋпи́ша, приглаша́ бо цр҃ю на́ко чрева ра́ди своє́го бж҃твенѧ преда́нїѧ престꙋпи́ша, что́ ниже цр҃ьскимъ повеле́нїемъ бл҃горазꙋмни бꙋдꙋтъ. о҆́н же пои҃стинѣ сїѧ гла́ та́ко бы́ти, и҃ похвали́въ даде и҃мъ вла́сть (сїю) є҆́же на́ти всѣхъ престꙋпникъ зако́на бж҃їѧ, по всѣхъ мѣ́стѣхъ цр҃тві́ѧ его́, съ дрꙋзостїю безъ всѧкоѧ цр҃ьскїѧ вла́сти и҃ съзренїа, оу҆би́ти (і҃ и҃скорени́ти и҃хъ)· ѯогда́ (іоу҆де́и) бл҃годари́ша (цр҃ю)[4] на́ко подо́ба бѣ́ше, і҃ереи́ же и҃хъ о҆́ сихъ и҃ вс҃е мно́жество вскꙋпѣ бо́гласи́ша а҆ллилꙋі́а, и҃ съ ра́достїю ѡ҃йдо́ша· Сѝце же прикліючшагоса престꙋпника мꙋча́хꙋ и҃же бѣ́ше ѡ҃ ро́да и҃хъ, и҃ о́бразъ подава́хꙋ и҃мѣ́мъ, и҃ въ мꙋченїи то҃ оу҆би́ша дн҃и о҆́наго бо́леи триста мꙋжїи. оу҆бива́ющи же и҃хъ бл҃гооу҆мне весела́хусѧ· ч҃ и҃же да́же до сме́рти съ (гд҃ъ) бм҃ъ пребы́ша, полꙋчи́вши съвръшенꙋю свобо́ду вѣнча́ша себе ѡ҃ разли́чныхъ цвѣтъ сплетѣ́ше вѣ́нцы. и҃ ѡ҃йдоша ѡ҃ гра́да съ весели́ем҃, и҃ вѣ҃скліца́нїемъ, въ хвалені́и҃, и҃ вс҃е бл҃гогла́сныхъ пѣ́нїихъ бл҃годаря́ще бг҃а ѡ҃ц҃ь (-)[5], (и҃)[6] сп҃са і҃и҃лева· Приш҃е́ше же въ мѣ́сто и҃́толомаи́дꙋ нарица́емое родофороне́йское, в немже о҆́жида́хꙋ и҃ (корабли мно́зи)[7]. и҃ по о҆́бщемъ и҃хъ совѣ́тѣ, и҃ тꙋ сътвори́ша пиръ сп҃нїѧ на дн҃и се́мь· Цр҃ь бо́ дарова́ коє́мꙋждо и҃хъ потребнаѧ на пꙋти да́же до жили́ща и҃хъ. (-)[8] сꙋщи же свобо́дни ѡ҃йдоша (є҆дѝни) земле́ю, (дрꙋзїи же)[9] мо́ремъ, (и҃нїи же)[10] рѣко́ю (-)[11] цр҃ьскимъ повеле́нїемъ ко́ждо въ своѝ ѯи. и҃ оу҆дръжа́ша вла́сть на́ враги бо́льшꙋю неже прежде сла́вою, и҃ страхо́, та́кожде и҃ сꙋщества коє́гождо оу҆целѣ́ша. въспрїѧша бо ѡ҃ описа́-

роздумали про явну любов, яку вони мають до нас, і також про добрий і незмінний розум до наших пращурів. І *з* цих причин ми справедливо відпустили всякий спротив за будь-яким приводом. **8** І ми наказали кожному повернутися до своїх маєтків, де б лиш не були, ніяким видом більше ні одного з них не кривдячи ані не гордуючи за те, що сталося з ними, коли вони були ув'язнені. **9** Знаним бо хай вам буде, що якщо після цього задумаємо проти них щось злого або лукавого, або в чомусь їх образимо, то розгнівимо не людину, але всіх сил Владику і Вишнього Бога, який нам вповні, завжди, неминуче відімстить за ці діла. З цим будьте здорові. **10** Юдеї ж, взявши листа від царя, не спішили скоро відійти, але попросили царя, щоб ті, що є з їхнього роду, які добровільно відступили від святого Бога і його закону, одержали їм належну муку. **11** Бо вони сказали цареві, що *ті, які* задля свого черева переступили божественні передання, то ані на царські накази не будуть зважати. **12** Він же сказав, що це по правді так є, і похваливши дав їм цю владу, щоб схопили всіх переступників божого закону по всіх місцях його царства зі сміливістю, без всякого царського дозволу і нагляду, щоб убити і викорінити їх. **13** Тоді юдеї подякували цареві, так як належалося, а їхні священики і все множество разом, за це виголосивши алилуя з радістю відійшли. **14** І так того переступника, який попався, мучили ті, що були з їхнього роду, і подавали іншим приклад. **15** І в тому вигубленню вбили того дня понад триста мужів, вбиваючи ж їх, належно веселилися. **16** А ті, що аж до смерті держалися з Господом Богом, одержавши повну свободу, уквітчали себе різними квітами, сплівши вінки, і відійшли з міста з веселістю і криком, з похвалами і дуже мелодійними співами, дякуючи Богові батьків і Спасителеві Ізраїля. **17** Прийшовши ж до місця в Птолемаїді, що називалося Родофронським, в якому їх очікували численні кораблі, за їхнім спільним рішенням **18** вони і там зробили бенкет спасіння на сім днів. Адже цар дав кожному з них потрібне на дорогу аж до їхнього помешкання. **19** Як же вони були звільнені, одні пішли землею, другі ж морем, інші ж рікою, за царським наказом, кожний собі до своїх. **21** І вони мали більшу ніж раніше владу над ворогами, зі славою і страхом, і також збереглися маєтки кожного. **22** Бо всі одержали згідно з записами. Якщо ж хтось мав щось з їхнього маєтку, з великим страхом їм

віддавали задля величі і божої сили, яку Він вчинив відносно їхнього спасіння. **23** Вони Його благословили на вічний час за Ізраїля.

нїи ісо́ждо. а҆ще же кто҃ и҆мѣ́ть что҃ ѿ и҆мѣнїи и҆́хъ страхо́мъ ве́лиимъ ѿдаа́ху и҆м҃. величїа́ же ра́ди и҆ силы бж҃їа ю́же сътвори҃ о҆ спсенїю и҆́х҃, (бл҃гословлаху҃ е҆го́ въ вѣ́чное вре҃мя о҆ и҃и҃ли)[12].

Кінець третьої Маккавейської книги.
Має в собі 7 глав.

Конецъ тре́тїй кни́гъ маккаве́йскїй и҆ ма́ютъ в себѣ, гла́въ, з҃.

Ця Третя Книга Маккавеїв не знаходиться в інших бібліях, ані у самій слов'янській, ані в латинській, ані в польській, тільки в грецькій та в чеській. Але і ми її не відкинули.

Сїѝ тре́тїи кни́ги маккаве́йскїи въ про́чїихъ библі́ахъ не о҆бре́таю́тсѧ ниже́ в самóи тои́ слове́нъскои́ и҆ ни в лати́нъскихъ а҆ни в лѧ́скихъ, то́чїю въ гре́ческои́ и҆ в че́скои́ но и҆ мы́ и҆́хъ не о҆ста́вихомъ.

Θεοφилакта архїепа блгарскаго прѣслова̀ѥ, ѥже ѡ матѳѣа, стаго ѥ҃ва̀лїа.

Передмова болгарського архиєпископа Теофілакта на Святе Євангеліє, що від Матея.

Ѥже оу҃бо преже закона, о҆нѝ бж҃твенїи мужїе, не писа́ньми и҆ кни́гами просвѣща́хуса. но чи́стѣ и҆муще смы́слъ, дх҃а сїа́нїемъ просвѣщахуса. и҆ та́ко бж҃їа вѣдаху хотѣнїа. самому о҆ному бесѣдующу тѣ оу҃стьі къ оу҃стомъ. Ѩако́въ бѣ, но́е, а҆вра́мъ, и҆ і҃саа́къ, и҆ ѩа́ковъ, моу҃сїи. понеже же и҆знемого́ша чл҃ци и҆ недосто́йни бы́ша просвѣща́тиса, и҆ оу҃чи́тиса ѡ҃ стго дх҃а. дастъ чл҃колю́бецъ бъ҃ писа́нїа. да понесѝми въспомина́ютъ того́ хотѣнїа. Си́це и҆ і҃с, а҆пломъ оу҃бо самоли́чнѣ бесѣдова. и҆ дх҃а бл҃тѣ оу҃чи́тела тѣ посла̀. и҆ понеже по си́хъ хота́ху ере́си прозя́бнути, и҆ о҆бы́чаѧ на́ша растли́ти. бл҃говоли написа́тиса бла́говѣстїамъ. да ѡ҃ сихъ оу҃чѝми и҆стиннѣ, непрелще́ни бу́демъ ѡ҃ ло́жныѩ ере́сей, ниже все коне́чнѣ растла́тса обы́чае на́ши. Ѩетыре́ же бл҃говѣстїа да́стъ на́мъ прикладно, зане събо́рнымъ и҆ вгъхо́внымъ четыре́ѥ добродѣтелемъ ѡ҃ сѝ҃ оу҃чи́ми ѥ҃смы. мужество́ву, му́дрости, правдѣ, и҆ цѣломудрїю. щу́жьствъ оу҃бо ѥ҃гда̀ гл҃тъ. не бо́итесѧ ѡ҃ оу҃бива́ющихъ тѣ́ло, дш҃у же не могу́щихъ оу҃бити. щу́дрости же, ѥ҃гда̀ пооу҃ча́етъ. бу́дѣте му́дри ка́ко змїа, и҆ цѣли́ ка́ко го́лубы. Правдѣ же, ѥ҃гда̀ оу҃чи́тъ. ка́коже хо́щета да творѧтъ ва҃ чл҃ци, и҆ вы творите и҆мъ такожде. цѣломудрїю, ка́коже ѥ҃гда̀ ѡ҃ри́четъ. вънзрѣвый на жену къ ѥ҃же вълѣлѣти ту, оу҃же прелюбодѣа̀ ю҆ ѥ҃сть ѣ҃ сръци своемъ҆. И҆наконе сут҃ четыри бл҃говѣстїа. ка́ко да ка́вите ка́ко четы́ри сїа о҆бъдръжа́тъ. сѝрѣчь, преданїа, за́повѣди, прещє́нїа, обѣтованїа. и҆ вѣ́ровавшимъ оу҃бо преда́нїѥ҃ и҆ за́повѣди не храна́щимъ. бу́дущими претя́ще му́ками. храна́щимъ же, вѣчнаа о҆бѣщава́ющее бл҃га́а. бл҃говѣстїе же гл҃етсѧ. занѐ, вѣститъ на҃ ве́щи бл҃го и҆ до́брѣ и҆муща. сѝрѣчь, о҆ставле́нїе грѣхомъ. пра́вду. вънсходъ на нб҃са. сно҆положе́нїе бж҃їе. наслѣдїе вѣ́чныхъ бл҃гъ, и҆ свобоже́нїе му́камъ. вѣ́ститъ же, ка́ко бл҃гоо҆у҃до́бнѣ сїа прїа́хомъ. ѣда во трудѝхомсѧ мы о҆ стажа́нїи сихъ бла́гъ: и҆лѝ ѡ҃ свое҆ѝ и҆спра́вле́нїи сїа прїа́хомъ: но бл҃тїю и҆ чл҃колю́бїѥ҃ бж҃иемъ, толи́кыихъ бл҃гъ сподо́бихомъсѧ. Ѩетыре оу҃бо сут҃ ѥ҃ва̀листа. ѡ҃ сих же оу҃бо два, матѳе́и и҆ і҃оа́ннъ, вѣху ѡ҃ ли́ка два́надесатихъ. два же, ма́рко, и҆ лу́ка,

Отже, ті божественні мужі, що *були* перед законом, просвічувалися не писаннями і книгами, але, маючи чистий помисл, просвічувалися сяянням Духа. І так вони знали божі бажання, коли Він сам до них говорив устами до уст. Таким був Ной, Аврам, і Ісаак, і Яків, *і* Мойсей. А тому що люди ослабли і стали негідними просвічуватися і учитися від Святого Духа, чоловіколюбець Бог дав Писання, щоб хоч цими вони згадували його бажання. Так і Христос, отже, особисто говорив апостолам і їм послав ласку Духа як учителя. І тому що після цих мали прийти єресі і розкласти наші звичаї, Він зволив, щоб були написані Благовістя, щоб з них навчені правди ми не були обмануті хибними єресями і щоб наші звичаї не були остаточно зіпсовані. А Він дав чотири Благовістя як взірець, тому що від цих ми навчаємося і чотирьох головних чеснот: мужності, мудрості, правди і непорочності. Мужності,отже, коли Він говорить: Не бійтеся тих, що вбивають тіло, а не можуть убити душу. А мудрості, коли повчає: Будьте мудрі як змії і цнотливі як голуби. Правди ж, коли вчить:Так як хочите, щоб вам робили люди, і ви їм робіть так само. Непорочності, так як *тоді*, коли виголошує: Той, що поглянув на жінку, щоб її побажати, вже вчинив з нею перелюб у своєму серці. А ще для іншого є чотири Благовістя, щоб показати, що вони містять чотири речі, значить: передання, заповіді, погрози *і* обітниці. Отже, і тим, що повірили переданням і не зберігають заповіді, погрожує майбутніми муками, а тим, що зберігають, обіцяє вічні добра. А називається воно благовістям, тому що сповіщає нам речі, що мають *у собі* гарне і добре, значить: відпущення гріхів, справедливість, піднесення до неба, боже усиновлення, успадкування вічних дібр і звільнення від мук. Сповіщає ж, що ми це без труда одержали. Адже чи ми трудилися, щоб придбати ці добра? Або чи ми це одержали через свої подвиги? Лишень божою ласкою і чоловіколюб'ям ми удостоїлися таких великих дібр. Отже, є чотири євангелисти. З них два, отже, Матей та Іван, були з групи дванадцятьох, а два, Марко і Лука, – з сімдесятьох. Марко, отже ж, був послідовником і учнем Петра, а Лука – Павла. Матей же найшвидше з усіх

написав Євангеліє єврейською мовою до тих з євреїв, що повірили, вісім років після господього вознесіння. А його, так як передають, переклав Іван з єврейської мови на грецьку. Марко ж *писав* десять років по Христовім вознесінню, навчившись від Петра, Лука ж – по п'ятнадцятьох роках, а Іван, найбільш богословський, – по тридцяти двох *роках*. Бо говорить, що, коли він по їхній смерті шукав, були принесені три Благовістя, щоб він їх побачив і розсудив, чи написані згідно з правдою. А він, побачивши їх, вказав, що ласка відповідає правді. Те, що вони залишили, це він доповнив. І те, що вони скорочено сказали, він розвинув у своїй Благовісті. Тому він і від богословія почав. Оскільки другі не згадали предвічного буття Бога – Слова, цей богословив це, щоб не вважалося, що Боже Слово є простою людиною, значить без божества. Матей говорить тільки про тілесне буття Христа, бо він писав до євреїв, яким досить було навчитися, що Христос народився від Авраама і Давида, бо єврей задовольняється, коли чує, що Христос є від Давида. Але скажеш мені: Чи не вистачає одного благовісника? Слушно, що вистачало. Але, отже, щоб ще більше виказалася правда, через це допущено, щоб були чотири автори. Бо коли бачиш, що ці чотири, які не зійшлися ані не сіли один з одним, але кожний деінде був, і що вони те саме написали про те саме, наче з одних уст, отже, чи ти не здивуєшся благовістю правди і не скажеш, що вони говорили від Святого Духа? І не говори, що воне не в усьому годяться. Отже, чи один сказав, що Христос народився, а другий говорить, що ні? Хай того не буде! Адже в найконечнішім і в найправдивішім вони не розходяться. І якщо вони в найконечнішім і найпрадивішім не розходяться, чому ти дивуєшся, якщо здається, що в менших *речах* розходяться? Адже вони через це радше правду говорять! Бо якщо б вони в усьому годилися б, здавалося б, що вони зійшлися один з одним *і* написали те, що вони написали. А нині те, що цей залишив, той доповнив, і те, що в цього бракує, інший написав. І через це здається, що вони в дечому різняться. І це так є. А вже почнім початок Книги так: Книга родоводу Ісуса Христа...

ѡ̑ сєдмьдєсѧтихъ. бѣ же оу̑бо ма́рко послѣдова́тель и̑ оу̑ченикъ петрꙋ. лꙋка́ же па́влꙋ. ѿцатдє́и же прѣ́вѣе всѣхъ написа̀ є̑ѵ̄ліе, є̑ѵ̆ре́йскымъ ꙗ̑зыкомъ къ и̑же ѡ̑ є̑ѵ̆ре́и вѣ́ровавшимъ, по о̑смихъ лѣ́техъ гн̄а вънесе́нїа. преложи́ же є̑е їоа́ннъ ѡ̑ є̑ѵ̆ре́йска ꙗ̑зы́ка на є̑ллинскїи, ꙗ̑коже гла́ютъ· ѿцатдє́и же по десѧтихъ лѣ́техъ хва̄ вънесе́нїа, ѡ̑ петра наоу̑чи́всѧ· лꙋка́ же, по пѧтинадесѧ́тѣ лѣ́тѣ· їоа́нъ же бг̑ословє́снѣишїи по тридесѧтихъ и̑ двѣ· гла́тъ бо̑, ꙗ̑ко по сме́рти о́нѣхъ вънзыска́вшꙋ є̑мꙋ принесена бы́ти три̑ бл̑говѣ́стїа. да ви́дитъ сїа и̑ сꙋдѝ, а̑ще и̑стинѣ спи́сана сꙋть· о́нъ же ви́дѣвъ тѣ́, и̑стинны бл̑а̑гть прѣбоу̑каза̀. є̑лика о́ни о̑ста́вишѧ, тѣ̀ понапо́лни. и̑ є̑ли́ка спꙑщре́нѣ рѣшѧ, сеи̑ распро́стретъ въ своє́мъ бл̑говѣ́стїи. тѣ́м же и̑ ѡ̑ бг̑осло́вїа нача́тъ· понеже́ бо̑ дрꙋзїи не вънспомануша̀ превѣ́чное бы́тїе бо̑ сло́ва, то́и бг̑осло́ви сїа. да не вънзмнитсѧ бж̑їе сло́во, простъ чл̑ꙁ бы̀ти, сѝрѣчь ѡ̑ромѣ бж̑тва· ѿцатдеи, о̑ пло́тнѣмъ то́чїю бы́тиї хр̑ѣ бесѣдꙋ̀ѥтъ. къ є̑ѵ̆ре́омъ бо̑ писаше. и̑мже дово́лно бѣ навы́кнꙋти, ꙗ̑ко ѡ̑ а̑враа́ма и̑ дв̑а роди́сѧ і̑с̑. почива́етъ оу̑бо і̑юдеи, егда слышитъ, ꙗ̑ко ѡ̑ дв̑а є̑сть і̑с̑· но̀ гле́ши мн̀, ꙗ̑ко не довлѣ̀ѥ а̑и є̑ди́нъ бл̑говѣ́стникъ: слы́ши, ꙗ̑ко довлѣ́ше оу̑бо но да покаже́тсѧ па́че и̑́стина. сего́ ра́ди попꙋсти́шасѧ четы́ре написа́ти· є̑гда бо̑ ви́диши сѧ̑ четырє́х̆ несъшедшѧ́сѧ ни́же сѣ́дшихъ дрꙋгъ съ дрꙋгомъ. но̀ и̑ного и̑́нѣ сꙋща, та́же написа́вшихъ о́ тѣ́х же ꙗ̑ко ѡ̑ є̑ди́нѣхъ оу̑стъ. не оу̑бо а̑и оу̑дивѝшисѧ бл̑говѣ́стїю и̑́стины, и̑ рече́ши ꙗ̑ко ѡ̑ дх̑а сто̄ гла́хꙋ· и̑ не глѝ ꙗ̑ко не є̑ди́но гласꙋю́тъ въ всемъ. ви́ждъ бо̑ ѣ̆ кы́нихъ не є̑ди́ногласꙋю́тъ. є̑да̀ о́въ оу̑бо рече ꙗ̑ко роди́сѧ і̑с̑, о́́в̑ же гле́тъ, нѝ: и̑ли ꙗ̑ко овъ оу̑бо въск̑рсе і̑с̑, о́́в̑ же, и̑ни: не бꙋди то. ѣ̆ нꙋждънѣ́ишихъ бо и̑ і̑стиннѣишихъ, не разли́сꙋю́тъ· и̑ а̑ще в нꙋжнѣишихъ и̑ и̑стѣи́шихъ, не разлисꙋю́тъ. что̄ дивѝшисѧ, а̑ще в ме́ншихъ мна́тсѧ разли́соватти за се бо̑ па́че и̑стиньствꙋю́тъ. ꙗ̑ко а̑ще по всемꙋ є̑ди́но гласова́ли бы́ша, възнепще-ва́тисѧ хотѧ́ше, ꙗ̑ко съсѣдо́шасѧ дрꙋгъ съ дрꙋгомъ, и̑ съвѣтова́вшесѧ написа́ша, є̑ли́ка написа́ша. и̑нѣ же є̑ли́ка оста́ви сѐи, понапо́лни о́нъ. и̑ є̑ли́ка семꙋ и̑збы́сть, написа̀ дрꙋгїи. и̑ сего̀ ради мна́тсѧ в нѣкыихъ разли́соватти· и̑ сїѧ оу̑бо сѝце· начне́ же оу̑же почало кни́ги сѝце· Кни́га ро́ждства і̑в̑ хр̑а·

ѲТ ІѠАННОУ СВ҃ТОБЛАГОВѢСТВОВАНІЄ

Від Матея Святе Благовіствування

Гл҃а, а҃. зач҃а, а҃.

Глава 1, *поч. 1*

а҃ мѳ҃ їа
а҃ мѳ҃ їс҃
а҃ мѳ҃ їд҃
а҃ мѳ҃ їи҃
а҃ пара҃ в҃ рѹ҆ѳ҇ъ д҃

Кни́га[1] ро́ства і҆в҃ хв҃а, сы́на дв҃а, сы́на а҆враа́мля. *а҆враа́мъ роди҇ і҆саа́ка. *і҆саа́къ же роди҇ і҆а́кова. *і҆а́ковъ же роди҇ і҆ѹ́да и҆ бра́тїю є҆го́. *і҆ѹ́да же роди҇ фаре́са и҆ за́ра, ѡ҆ дама́ры. *фаре́съ же роди҇ є҆сро́ма. є҆сро́мъ же роди҇ а҆ра́ма. а҆ра́мъ же роди҇ а҆мінада́ва. а҆мінада́въ же роди҇ наа҆ссо́на. наа҆ссо́нъ же роди҇ салмо́на. *салмо́нъ же роди҇ [вѡо́за][2], ѡ҆ раха́вы. [воо́з][3] же роди҇ (о҆ви́да)[4] ѡ҆ рѹ́ѳы. (о҆ви́дъ)[5] же роди҇ і҆ессе́а. *і҆ессе́й роди҇ да҃да цр҃я. *да҃дъ же [цр҃ь][6] роди҇ соло́мона, ѡ҆ оурі́йны. *Соло́монъ же роди҇ рово́ама. рово́амъ же р҃ѡ҆ а҆ві́а. а҆ві́а же роди҇ [а҆́сса][7]. [а҆́сса][8] же роди҇ і҆о́сафата. і҆о́сафа́тъ же роди҇ і҆ора́ма. і҆ора́мъ же роди҇ о҆зі́ю. о҆зі́а же роди҇ і҆ода́ма. і҆о҆да́ѳъ же роди҇ а҆ха́за. а҆ха́съ же роди҇ є҆зекі́ю. *є҆зекі́а же роди҇ манасі́ю. *манасі́а же роди҇ [а҆мо́на][9]. [а҆мо́нъ][10] же р҃ѡ҆ і҆о́сі́ю. *і҆о́сі́а же роди҇ є҆хоні́ю, и҆ бра́тїю є҆го́, въ пресели́нїе вавѵ҆ло́нское. По пресели́нїи же вавѵ҆ло́нстѣмъ, *і҆ехоні́а роди҇, саладі́ила. *саладі́иль же р҃ѡ҆ зоровавє́ла. зоровавє́л же роди҇, а҆вію́да. а҆вію́дъ же роди҇ є҆лі́акси́ма. є҆лиакі́мъ же роди а҆зора. а҆зо́ръ же роди҇ садо́ка. садо́къ же роди҇ а҆хи́ма. а҆хи́мъ же роди҇ є҆лію́да. є҆лію́дъ же р҃ѡ҆ є҆леа҆за́ра. є҆леа҆за́ръ же роди҇ матѳа́на. ма҃да́нъ же роди҇ і҆а́кова. і҆а́ковъ же роди҇ і҆о́сифа, мужа мр҃і́ина, і҆з не́мже роди́ сѧ і҆с҃ хр҃с҃ вн҃цѣ҇ (же)[11] родо́въ ѡ҆ а҆враа́ма до да҃да, родове четы́рина́десѧте. І҆ ѡ҆ да҃да до пресели́нїа вавѵ҆ло́ньскаго, родове четы́рина́десѧте. И҆ ѡ҆ пресели́нїа вавѵ҆лоньскаго до хр҃а, ро́дове четы́рина́десѧте. зач҃а, в҃.

а҃ пара҃ в҃ рѹ҆ѳ҇ъ д҃

а҃ цр҃ зі
а҃ пара҃ в҃

в҃ цр҃ ві

г҃ цр҃ а҃і
а҃ пара҃ г҃

Мат. 1

Ма́т. 1

Мой1. 21
Мой1. 25
Мой1. 29
Мой1. 38
Пар1. 2
Рут 4

Пар1. 2
Рут 4

Црс1. 17
Пар1.

Црс2. 12

Црс3. 11
Пар1. 3

д҃ цр҃ їѳ҃
а҃ пара҃ г

Црс4. 20
Пар1. 3

д҃ цр҃ їѳг
в҃ пара҃
л҃в

Црс4. 23
Пар2. 36

д҃ цр҃ їѳд
в҃ пара҃
л҃в

Црс4. 24
Пар2. 36

а҃ пара҃ г҃
а҃ е҆зра҃ є҃

Пар1. 3
Ез1. 5

1 Книга родоводу Ісуса Христа, сина Давида, сина Авраама. **2** *Авраам породив Ісаака. *Ісаак же породив Якова. *Яків же породив Юду і його братів. **3** *Юда ж породив Фареса і Зара від Тамари. *Фарес же породив Есрома. Есром же породив Арама. **4** Арам же породив Амінадава. Амінадав же породив Наассона. Наассон же породив Салмона. **5** *Салмон же породив Вооза від Рахави. Вооз же породив Овида від Рути. Овид же породив Єссея. **6** *Єссей же породив царя Давида. А цар *Давид породив Соломона від жінки Урія. **7** *Соломон же породив Ровоама. Ровоам же породив Авію. Авія ж породив Асса. **8** Асса ж породив Йосафата. Йосафат же породив Йорама. Йорам же породив Озію. **9** Озія ж породив Йоатама. Йоатам же породив Ахаза. Ахаз же породив Езекію. **10** *Езекія ж породив Манасію. Манасія ж породив Амона. Амон же породив Йосію. **11** *Йосія ж породив Єхонію і його братів у вавилонському переселенні. **12** А після вавилонського переселення *Єхонія породив Салатиїла. *Салатиїл же породив Зоровавеля. **13** Зоровавель же породив Авиюда. Авиюд же породив Еліякима. Еліяким же породив Азора. **14** Азор же породив Садока. Садок же породив Ахима. Ахим же породив Еліюда. **15** Еліюд же породив Елеазара. Елеазар же породив Маттана. Маттан же породив Якова. **16** Яків же породив Йосифа, чоловіка Марії, з якої народився Ісус, названий Христос. **17** Усіх же поколінь, від Авраама до Давида, – чотирнадцять поколінь. І від Давида до вавилонського переселення – чотирнадцять поколінь. І від вавилонського переселення до Христа – чотирнадцять поколінь. *поч. 2*

18 Народження Ісуса Христа так було. *Отже, коли його мати Марія була заручена з Йосифом, перш ніж вони зійшлися, було знайдено, що вона мала в лоні від Святого Духа. **19** А Йосиф, її чоловік, будучи праведним і не бажаю-

Лук. 1

ѧ҃ѵ а҃ і҆в҃ (-)[12] хр҃во рожє́ство, сі́це бы́ть. *о҆бручє́нъ (оу҆́бо) бы́вши мт҃ри є҆го́ мр҃і́и, і҆о́сифови, пре́же даже не сни́тиса́ и́ма, обрѣте́сѧ (и҃мѹ́щи въ чре́вѣ)[13] ѡ҆ дх҃а ст҃а. і҆о́сиф же мужъ є҆а҆ пра́веденъ сы́й, и҆ не хотѧ є҆а҆ о҆бли́чи́ти,

чи її ославити, побажав потайки її від пустити. **20** Як же він це подумав, то господній ангел у сні йому з'явився, кажучи: Йосифе, сину Давидів, не бій ся взяти твою жінку Марію, бо те, що
лук. 1 зародилося в ній, є від Святого Духа.**21**
іс. 7 Вона ж народить Сина, *і назвеш його
лук. 1 ім'я Ісус, *бо Той спасе свій народ від
їхніх гріхів. **22** Це ж все сталося, щоб
збулося сказане від Господа пророком,
іс. 7 що говорить: **23** *Ось діва матиме в лоні і народить Сина. І назвуть Йому ім'я Еммануїл, що в перекладі – З нами Бог. **24** Йосиф же, вставши зі сну, зробив так, як йому наказав господній ангел, і він прийняв свою жінку, **25** і не знав її, доки *не* породила свого первородного сина. І він назвав його ім'я Ісус.

Глава 2, *поч. 3*

лук. 2 **1** *Як же Ісус народився у Вифлеємі юдейському в днях царя Ірода, ось зі сходу прийшли до Єрусалиму мудреці, **2** кажучи: Де є юдейський цар, що народився? Адже ми побачили його звізду на сході і прийшли Йому поклонитися. **3** А цар Ірод, почувши, занепокоївся, і з ним ввесь Єрусалим. **4** І зібравши всіх первосвящеників і книжників народу, він випитував у них: Де народжується Христос? **5** Вони ж йому сказали: У Вифлеємі юдейському. Бо
мих. 5 ів. 7 так є написано пророком: **6** *І ти, Вифлеєме, земле юдина, нічим не є меншим між володарями юдиними, бо з тебе вийде вождь, який пастиме мій народ, Ізраїль. **7** Тоді Ірод потайки покликав мудреців і випитував їх про час, коли з'явилася звізда. **8** І пославши їх до Вифлеєму, сказав: Пішовши, пильно випитайте про Дитину. Коли ж знайдете, сповістіть мені, щоб і я, пішовши, Йому поклонився. **9** Вони ж, вислухавши царя, пішли. І ось звізда, яку вони побачили на сході, йшла перед ними, доки, прийшовши, *не* спинилась над місцем, де було Дитя. **10** Побачивши ж звізду, вони зраділи дуже великою радістю. **11** І прийшовши до хати, побачили Дитя з Марією, його матір'ю. І впавши, поклонилися Йому. І відкривши свої скарби, вони принесли Йому дари: золото, і ладан, і миро. **12** І одержавши вість у сні не повертатися до Ірода, іншою дорогою відійшли до своєї країни. *поч. 4*

13 Як же вони відійшли, ось господній ангел у сні з'явився Йосифові, кажучи: Вставай, візьми Дитя і його матір і тікай до Єгипту; і будь там, доки тобі не скажу, бо Ірод хоче шукати Дитя, щоб Його вигубити. **14** Він же, вставши, взяв Дитя і його матір вночі і відійшов до Єгипту. **15** І був там до

вьсхотѣ таи пустити ю҃. Сиа же емоу помыслившоу, се англ҃ъ гн҃ь въ сн҃ѣ явисѧ емоу҃, гл҃ѧ, іосифе сн҃у давьвъ, не оубоисѧ пріати мр҃іамъ жены твоеѧ. (рожьшее бо сѧ в неи)[14], ѡ҃ дха естъ ст҃а. роди же сна, *и нарече҆ши имѧ емоу҃ іс҃. *тои бо спсетъ люди своѧ ѡ҃ грѣхъ и҃. се же все бысть, да събудетсѧ речено ѡ҃ гл҃а прр҃комъ гл҃ющимъ. *се дваа въ чревѣ пріиметъ, и роди҆тъ сна, и нарекоутъ имѧ емоу҃ еммануила҃ъ, еже естъ сказаемо с нами бг҃ъ. въстав҃ъ же іосифъ ѡ҃ сна҆, сътвори҆ аг҃лъ гн҃ь. и пріа҆ жену҃ свою҆ и не знаа҆ше ѧ҆, дондеже роди҆ [сна своего҆ первенца҆][15], и нарече҆ имѧ емоу҃ іс҃.

гл҃а, в҃. за҃, г҃.

Ісу҃* же рожьшусѧ въ (длеемѣ)[1] иоудѣистѣмъ, въ дни ирода ц҃рѧ. Се влъсви ѡ҃ въстокъ пріидошѧ въ іер҃лимъ гл҃юще, гдѣ естъ рожьесѧ ц҃рь иоудеискыи҃; видѣхомъ бо (звѣзду его)[2] на въстоцѣ, и пріидохомъ поклонитисѧ емоу҃. слышав҃ъ же (ирод ц҃рь)[3], смоутисѧ, и вьсѧ іер҃лима с нимъ. и събравъ вьсѧ прѣвосщ҃енникы, и книжникы людскыѧ҆, въпрашаа҆ше ѡ҃ нихъ, гдѣ хс҃ раждаетсѧ; они же рекоша емоу҃, въ видлеемѣ иоудѣистѣ҃. тако бо писано естъ прр҃комъ. *и ты видлеемъ земле иоудова, ничимже менши еси въ владсахъ иоудовахъ· ис҃ тебе҆ бо изыдет҃ вождь, иже оупасе҆ люди моа҆ израилѧ҆. тогда ирод҃ таи призва҆ влъхвы, (и) испытоваше ѡ҃ нихъ врема҆ явлъшаасѧ звѣзды҆. и послав҃ъ ихъ въ видлее҆, рече҆. шедше, испытаите извѣстно о҃ отрочати· егда же обраящете, възвѣстите ми҆. (яко да) и азъ ше҆ поклонюсѧ емоу҃. они же послоушавше цара҆, идоша҆· и се звѣзда҆ юже видѣша на въстоцѣ, идаше҆ пре ними҆. дондеже пришедши ста҆ врьхоу҃ идѣже бѣ отрочѧ҆. видѣвше же звѣзду҃, възрадовашас҃ радостиію велиею҃ зѣло҃. и пришедше въ храминоу҃ видѣша отрочѧ҆ с маріею҃ матеріею҃ его. и падъше поклонишасѧ емоу҃· и ѡ҃вьрьзше съкровища҆ своа҆, принесоша҆ емоу҃ дары҆. злато, и ливанъ, и смирноу҃, и вѣсть пріемше въ снѣ не възвратитисѧ къ иродоу҃· инѣмь путе҆ ѡ҃ идоша въ страноу҃ свою҆· за҃ д.

Ѡ҃шедшим же имъ, ѥ҃ аг҃лъ гн҃ь {въ сн҃ѣ явисѧ}[4] іосифоу҃ гл҃а, въстав҃ъ поими отрочѧ и мт҃рь его, и бѣжи въ егѵ҃пет҃. и бу҃ди тамо, дондеже реку҃ ти. хощетъ бо ирод҃ искати отрочате҆ да погоубит҃ е҃· он҃ же въстав҃ъ, поа҃тъ отрочѧ҆ и мт҃рь его ночію҃, и ѡ҃иде въ

ѥгу҃пѣ. и҆ бѣ тамо до оу҆мертїа и҆родова· да сбу́детсѧ речено́е ѡ҆ гⷭ҇а прⷪ҇комъ глю́щемъ, *ѡ҆ егу́пта вꙑзва́ сы́на моего́· ї҆огда́ и҆ро҃ви́дѣвъ ꙗ҆ко порѹга́нъ бы҃ ѡ҆ влⷯ́хвъ, разгнѣва́сѧ зѣло́· и҆ посла́въ, и҆зби҃ всѣ́ѧ дѣти́, сꙋщаѧ̀ въ видлее́мѣ, и҆ въ всѣ́хъ предѣ́лехъ его́, ѡ҆ двою лѣтꙋ и҆ нижа́йша, по́ времени е҆́же и҆звѣ́стно и҆спыта̀ ѡ҆ влⷯ́хвъ· ї҆огда́ сбы́стьсѧ речено́е и҆ере́мі҃ею прⷪ҇комъ глю́щемъ, *гла́ в рамѣ слы́шанъ бы́сть, [пла́чь и҆]5 рыда́нїе и҆ во́пль мно́гъ. рахи́ль пла́чющисѧ чадъ свои́хъ, и҆ не хотѣ́ше ѹ҆тѣши́тисѧ, ꙗ҆́ко нѣ҆ сꙋ́т· оу҆мрꙑ́шꙋ же и҆́роду. е҆ѓ а҆гг҃лъ гн҃ь [въ сн҃ѣ ꙗ҆ви́сѧ]6 и҆о́сифу въ е҆гу́пте, гл҃а. вста́въ поимѝ о҆́трочà и҆ мт҃ре е҆го, и҆ и҆дѝ в землю і҆и҃леву. и҆змро́ша бо и҆щꙋщіѝ дш҃ꙋ о҆́трочате· о҆́н же вста́въ, пои҃ мт҃ъ о҆́трочà и҆ мт҃ре е҆го, и҆ прі҃иде в землю і҆и҃леву. Слы́шавъ же ꙗ҆́ко а҆рхела́и цр҃твꙋе́тъ въ і҆ꙋде́и в мѣсто [ирода ѡ҃ц҃а своего̀]7, оу҆боа́сѧ та́мо и҆ти. вѣ́сть же прі҃е́мъ въ сн҃ѣ ѡ҃и́де въ пре́дѣлы галиле́йскїа. и҆ приⷭ҇е́ всели́сѧ въ гра́дъ нарица́емѣмъ назаретъ ꙗ҆́ко да сбу́детсѧ речено́е прⷪ҇кы, ꙗ҆́ко назоре́и наречетсѧ·

смерті Ірода, щоб збулося сказане від Господа пророком, що каже: *З Єгипту Я покликав Мого Сина. **16** Тоді Ірод, побачивши, що був висміяний мудрецями, дуже розгнівався і, пославши, повбивав всіх дітей, що були у Вифлеємі і в усіх його околицях, від двох років і менше, за часом, який пильно вивідав у мудреців. **17** Тоді збулося сказане пророком Єремією, який каже: **18** *Голос було чути в Рамі, плач, і ридання, і великий крик. Рахиль, яка оплакує своїх дітей і не хотіла втішитися, тому що *їх* немає. **19** Як же Ірод помер, то господній ангел в сні з'явився Йосифові в Єгипті, **20** кажучи: Вставай, візьми Дитя і його матір і іди в Ізраїльську землю, бо вимерли ті, що шукають душу Дитяти. **21** Він же, вставши, взяв Дитя і його матір і прийшов до Ізраїльської землі. **22** Почувши ж, що в Юдеї царює Архелай замість Ірода, свого батька, побоявся туди іти, а одержавши вістку у сні, відійшов у Галилейські околиці. **23** І прийшовши, поселився в місті, що називається Назарет, щоб збулося сказане пророками, що назветься Назореєм.

Гл҃а, г҃. Зⷯ҃, ѥ҃·

ъ* дн҃и же о҆́ны, прі҃иде і҆оа́нн҃ кр҃ти́тель проповѣ́даа в пꙋсты́ни і҆ꙋде́йстѣй, и҆ гл҃а. *пока́йтесѧ, прибли́жи бо сѧ цр҃тві҃е нб҃ное· Се́й бо е҆́ рече́ный і҆са́йемъ прⷪ҇комъ, глю́щⷩ, *гл҃а въпі҃ю́щаго в пꙋсты́ни. оу҆гото́вайте пꙋть гн҃ь пра́вы творите стезѧ̀ е҆го̀. *са́м же і҆оа́ннъ и҆ма́ше ри́зꙋ свою̀ ѡ҆ вла́съ вельбꙋжѭ, и҆ по́ѧсъ оу҆смѣ́нъ о҆́ чреслѣ́хъ свои́хъ. сн҃ѣ́дь же (е҆го̀ бѣ)1, прⷭ҇ꙗ́ и҆ ме҃ диві҃и· ї҆огда́ и҆схожда́ше к немꙋ і҆ер҃ли́ма, и҆ всѧ і҆ꙋде́а, и҆ всѧ страна̀ і҆о҆рда́нскаѧ. и҆ кр҃ща́хꙋсѧ въ і҆о҆рда́ни [-]2 ѡ҆ него̀, и҆сповѣ́дающе грѣ́хы своѧ̀· ви́дѣвъ же мно́гы фарисе́а и҆ са҆дꙋкае́а гра-
дꙋщⷯа́ на кр҃ще́нїе е҆го, речѐ и҆мъ. *рожде́нїа е҆хи́днова, кт҃о сказа вамъ бѣ́жати ѡ҆ бꙋ́дꙋщаго гнѣ́ва; сътвори́те оу҆́бо пл҃о досто́йнъ покаа́нїа. и҆ не начина́йте гл҃ати в себѣ, *ѡ҃ц҃а и҆́мамы а҆враа́ма. гл҃ю бо вамъ, ꙗ҆́ко мо́жетъ бг҃ъ ѡ҆ ка́менїа сегѡ̀ въздви́гнꙋти ча́да а҆враа́мꙋ· Оу҆́же бо [и҆]3 секі́ра при́ корени дре́ва лежи́тъ. всѧ́ко оу҆́бо дре́во и҆́же не твори́тъ пло-
да добра́, посѣка́емо бꙑва́етъ, и҆ въ о҆́гнь вмѣта́емо· *а҆́зъ оу҆бо (кр҃ща́ю вы)4 водо́ю, в҃ покаа́нїе. (гр҃ды́й же по мнѣ)5, кр҃пли́й мене е҆́, е҆мꙋже нѣ́смь досто́йнъ сапогѝ понести́, то́й вы кр҃титъ дх҃ѡ̃ ст҃ы́мъ и҆ о҆́гнⷩ. *е҆мꙋ́же лопа́та в рꙋцѣ е҆го̀, и҆ потребитъ гꙋмно свое, и҆

Глава 3, *поч. 5*

1 *В тих же днях прийшов Іван Хреститель, проповідуючи в юдейській пустелі **2** і кажучи: *Покайтеся, бо наблизилося Небесне Царство! **3** Адже цей є той, про кого говорив пророк Ісая, що каже: *Голос того, що кричить у пустелі: Підготуйте господню дорогу, простими робіть його стежки! **4** *Сам же Іван мав свою одіж з верблюжого волосся і шкіряний пояс навколо своїх бедр. Їжею ж його була саранча і дикий мед. **5** Тоді виходив до нього Єрусалим, і вся Юдея, і вся йорданська околиця. **6** І хрестилися в Йордані від нього, визнаючи свої гріхи. **7** Побачивши ж численних фарисеїв і садукеїв, що йдуть на його хрещення, він їм сказав: *Породдя гадюче, хто вам сказав втікати від будучого гніву? **8** Отже, зробіть плід, гідний каяття, **9** і не починайте говорити в собі: *Маємо батька Авраама. Кажу бо вам, що Бог може з цього каміння підняти дітей Авраамові, **10** бо вже і сокира лежить при корені дерева. Отже, всяке дерево, яке не робить доброго плоду, вирубаним буває і кидається у вогонь. **11** *Я, отже, хрещу вас водою в покаяння, а той, що приходить по мені, є сильніший від мене, Йому я не є гідний понести взуття. Той вас хреститиме Духом Святим і вогнем. **12** *В Нього лопата в його руці, і Він очистить свій тік і збере свою пше-

мт҃ѳ ѧ҃
лк҃ ѓ
і҆ѡа҃ ѧ
дѣ҃а ѓ҃ı

ѳ҃зѳ҃ ѝı

і҆саі҃а ѯ҃
мт҃ѳ ѧ
лк҃ ѓ
і҆ѡа҃ ѧ

мт҃ѳ ѧ
лк҃ ѓ

лк҃ ѓ

нн҃ѳ ѕ

лк҃ ѓ
мт҃ѳ ѧ
дѣ҃а ѧ
ѧı ѝ ѯı

лк҃ ѓ

мар. 1
лук. 3
ів. 1
дія. 13

єз. 18

іс. 40
мар. 1
лук. 3
ів. 1

мар. 1
лук. 3

лук. 3

ниж. 7

лук. 3
мар. 1
дія. 1
11 і 19

лук. 3

ницю до клуні, полову ж спалить негасним вогнем. *поч. 6*

13 Тоді Ісус приходить з Галилеї на Йордан до Івана, щоб хреститися від нього. **14** Іван же забороняв Йому, кажучи: Мені потрібно від Тебе хреститися і чому Ти ідеш до мене? **15** Відповівши ж, Ісус сказав до нього: Облиш нині, бо так належиться нам виконати всяку справедливість. Тоді він Його залишив. **16** І охрестившись, Ісус вийшов відразу з води. І ось Йому відкрилися небеса, *і Він побачив Божого Духа, що сходив як голуб, що йшов на Нього. **17** *І ось голос з неба, що каже: Цей є Моїм *Улюбленим Сином, в якому моє вподобання.

мар. 1 лук. 3

мар. 1 лук. 3 ів. 1

пет2. 1 ів. 5

съберетъ пшеницу свою в житницу, плевы же съжжетъ огнемь негасающимъ. зача́ло, ѕ.

Тогда́ прихо́дитъ і҃с҃ ѿ галилеа́ на іо́рда́нъ къ іоа́нну, крьтитиса ѿ него́. Іоа́ннъ же възбраня́ше є҆му глаго́ля. а҆зъ требую тобою крьти́тиса, и҆ ты ли гради́ши къ мнѣ; ѿвѣща́въ же і҃с҃, рече́ къ нему́. о҆ста́ви нынѣ, та́ко бо подобно е҆сть на́мъ испо́лнити вся́ку пра́вду. тогда о҆ста́ви е҆го́. (и҆) крьти́вса (-)[6] і҃с҃, [взы́де а҃вїе][7] ѿ воды́. и҆ се ѿвръзо́шася є҆му́ нб҃са, *и҆ видѣ дх҃ъ бж҃їи и҆сходя́щь а҆́ко го́лубь, гра́дущь на́нь. и҆ *се глас съ нб҃се глаго́ля. сей е҆сть сн҃ъ мои́ *възлюбленыи, о҆ немъ́же бл҃говоли́.

мар. 1 лук. 3

мар. 1 лук. 3 ів. 1

пет2. 1 ів. 5

Глава 4, *поч. 7*

1 *Тоді Ісус був виведений Духом в пустиню, щоб Його спокушав диявол. **2** І попостивши сорок днів і сорок ночей, згодом зголоднів. **3** І приступивши до нього, спокусник сказав: Якщо Ти є Божим Сином, скажи, щоб це каміння стало хлібами. **4** Він же, відповівши, сказав: Написано є: *Не самим хлібом житиме людина, але кожним словом, що виходить з божих уст. **5** Тоді диявол взяв Його до святого міста і поставив Його на церковнім наріжнику, **6** і сказав Йому: Якщо Ти є Божим Сином, кинься вниз, бо є написано, *що своїм ангелам заповість про Тебе, щоб Тебе оберегти; і Тебе візьмуть на руки, щоб часом Ти не вдарив об камінь твою ногу. **7** Сказав же йому Ісус: Знову є написано: *Не спокушатимеш свого Господа Бога. **8** Знову взяв Його диявол на дуже високу гору і Йому показав всі царства світу і їхню славу, **9** і сказав Йому: Це все тобі дам, якщо, впавши, мені поклонишся. **10** Тоді сказав Йому Ісус: Іди від мене, сатано! Написано бо є: *Господеві Богові твоєму поклонишся і Йому одному послужиш! **11** Тоді залишив Його диявол. І ось ангели приступили і Йому служили. *поч. 8*

12 *Почувши ж Ісус, що Іван був виданий, відійшов до Галилеї **13** і, залишивши Назарет, прийшов, поселився в Капернаумі, в помор'ї, в Завулонових і Нефталимових границях. **14** Щоб збулося сказане Ісаєю, пророком, що каже: **15** *Земле Завулонова і земле Нефталимова, дорога моря по тому боці Йордану, Галилея поган! **16** *Народ, що сидів в темряві, побачив велике світло, і тим, що сиділи в країні і тіні смерті, світло їм засяяло. **17** *Відтоді Ісус почав проповідувати і говорити: Покайтеся, бо наблизилося Небесне Царство! *поч. 9*

18 *Продячи ж при Галилейському морі, Він побачив двох братів: Симо-

мар. 1 лук. 4 ів. 4

пс. 90 лук. 4

мой5. 6 лук. 4

мой5. 6 і 10 лук. 4

мар. 1 лук. 4

ісс. 8

ісс. 9

мар. 1

мар. 1

Гла҃, д҃. за҃, ѕ.

кол. 1 мар. 1 лук. 4

Тогда́* і҃с҃ възведе́нъ бысть {дх҃о҃мъ в пустыню и҆скуси́тиса ѿ дїа́вола}[1]. и҆ поста́вса дн҃їи четы́ридесате и҆ но́щїи четы́ридесате, послѣди взалка́. и҆ приступль [к нему́ и҆скуси́тель, рече́][2]. а҆́ще сн҃ъ е҆си бж҃їи, рц҃и на́ко да ка́мєнїе сє хлѣби бу́дутъ. о҆н же ѿвѣща́въ, рече. пи́сано е҆сть. *не о҆ хлѣбѣ є҆ди́номъ живъ бу́детъ человѣкъ, но о҆ всѣкомъ гл҃ѣ и҆сходя́щимъ и҆зъ оу҃стъ бж҃їихъ. Тогда́ поя́тъ его́ дїа́волъ, въ ст҃ыи гра́, и҆ поста́ви его́ на крилѣ цр҃кве́нѣ. и҆ гла́ е҆му́. а҆́ще сн҃ъ е҆си бж҃їи, врьзися ни́зу. пи́сано бо е҆сть, *на́ко а҃гг҃ло҃мъ свои́мъ заповѣстъ о҆ тебѣ (съхрани́ти тѧ), и҆ на рукаха́хъ во́змутъ тѧ, да не когда́ прет҃кнеши о҆ ка́мень но́гу твою. рече́ (же) е҆му́ і҃с҃, паки пи́сано е҆сть. *не и҆скуси́ши гда́ бга́ своє҆го́. паки поя́тъ его́ дїа́волъ на́ гору высоку́ зѣло́, и҆ показа́ е҆му́ всѣ цр҃твїа мира́, и҆ сла́ву и҆хъ, и҆ гла́ е҆му́. сїа́ (вся́ тебѣ)[3] да́мъ, а҆ще па́ поклони́шимиса. Тогда́ гла́ е҆му́ і҃с҃, и҆ди́ [за мно́ю][4] сатана́. пи́сано бо е҆сть. *гу́ бу́ твоє҆му́ поклони́шиса, и҆ тому́ є҆ди́ному послужи́ши. тогда́ (о҆ста́ви)[5] его́ дїа́волъ. и҆ се а҃гг҃ли приступи́ша и҆ слу́жаху е҆му́.

кол. 1 мар. 1 лук. 4

за҃, и҆.

*Слы́шавъ же [і҃с҃][6], на́ко іоа́ннъ предан҃ бысть, ѿи́де в галиле́ю, и҆ о҆ста́вль наза́ретъ, приш҃е всели́ся в [капернаоу҃мъ][7], в помо́рїе, в предѣлѣхъ заоу҃ло́ни҃хъ и҆ нефдали́мли҃хъ да сбу́детса реченное и҆саі́емъ пр҃ро́комъ гл҃ющ҃е. *земла завуло́на, и҆ земла нефдали́мла, пу́ть мо́ра о҆́б онъ полъ іо́рда́нѣ, галиле́а на́зы́и҃. *лю́дїе сѣдя́щеи҃ въ тмѣ, (видѣша свѣтъ)[8] ве́лїи. и҆ сѣдя́щ҃и҃ въ странѣ и҆ сѣни сме́ртнѣи свѣтъ восїа и҆мъ. *ѿто́лѣ нача́ і҃с҃ проповѣ́дати, и҆ гла́ти Пока́итеса, прибли́жи бо са цр҃тво нб҃ное.

мой5. 6 лук. 4

пс. 90 лук. 4

мой5. 6 лук. 4

мой5. 6 і 10 лук. 4

мар. 1

ісс. 8

ісс. 9

мар. 1

за҃, д҃.

*Ходя́ же при́ мори галиле́истѣмь҃, видѣ два бра́та. си́мона гл҃емаго пе́ра, и҆ а҆ндрѣа́ бра́та

мар. 1

ѥго, вмѣтаю҆ща мержю в мо́ре. бѣ́ста бо рыбара. і гла̀ и҃ма гра́дѣта по мнѣ, и҆ сотворю̀ вы ловца҆ человѣкомъ. о҆на́ же а҆́бїе о҆ста́вльша҆ мре́жа, (по немъ и҆до́ста)[9]. и҆ преше́дъ ѡ҆ттѹ́дꙋ, видѣ и҃на два̀ бра́та, і҆а́кова зеведе́о҆ва, и҆ і҆о҆а́нна бра́та ѥго, в кораблѝ съ зеведе́омъ ѡ҃ц҃ем҆ ею̀, завазаю҆ща мре́жю свою̀, и҆ вꙗзва̀ а҃. о҆на́ же а҆́бїе о҆ста́вльша҆ кора́бль, и҆ ѡ҃ц҃а своего̀, (по нем҆ и҆до́ста)[10]. и҆ прохожа́ше [вс҃ю галиле́ю і҃с҃]11. оу҆ча̀ на со́нмищи҃х и҃х, и҆ проповѣ́даа є҆ѵ҃ліе ц҃рствїа, и҆ исцѣлма̀ всѧ́къ недꙋгъ, и҆ всѧ́кꙋ на́зю в лю́дехъ. і҆ и҃зы́де слꙋх҃ ѥго по всеи҃ сѵ̀рїи. и҆ приведо́ша ѥ́мꙋ вс҃а болѧ́ща҆а разли́чными недꙋгы, и҆ стра́стьми о҆держи́мы, и҆ бѣ́сны, и҆ мѣ́сячныа, и҆ распа́блены жи́лами. и҆ і҆сцѣлѝ и҃хъ. за҃, і҃.

и҆ (по немъ идо́ша)[12] наро́ди мно́зи ѡ҃ галилеа, и҆ десатигра́дъ, і҆ ѡ҃ і҆ер҃ли́ма, і҆ ю҆де́а, и҆ съ о҆́ного по́лꙋ і҆о҆рда́на.

Гла̀, ѕ҃.

ѵ҆зрѣ́въ же наро́ды, вꙁы́де на го́рꙋ. и҆ сѣдшꙋ ѥ́мꙋ, приступи́ша҆ к нему̀ оу҆ченицы̀ ѥго̀. и҆ ѡ҃тве́рзъ оу҆ста своа̀, оу҆ча́ше и҃хъ гла̀. *бл҃же́ни ни́щіи дх҃омъ, я҆́ко тѣ́х҃ е҆́сть ц҃рствїе нб҃ное. *бл҃же́ни пла́чю҆щіи, я҆́ко тіи оу҆тѣшатсѧ. *бл҃же́ни кро҃тцїи, я҆́ко тіи наслѣдатъ зе́млю. бл҃же́ни а҆́лчю҆щіи҆ и҆ жа́ждꙋщіи҆ пра́вды, я҆́ко тіи насы́тѧтсѧ. бл҃же́ни мл҃тивїи, я҆́ко тіи поми́лованни бꙋдꙋтъ. бл҃а́ни чи́стіи ср҃цемъ, я҆́ко тіи бг҃а оу҆́зратъ. бл҃же́ни ми́ротво́рцы, я҆́ко тіи сн҃ове бж҃їи нарекꙋтсѧ. *бл҃же́ни и҃ждени́ни пра́вды ра́ди, я҆́ко тѣ́хъ є҆́ ц҃рство нб҃ное. *бл҃же́ни е҆́сте егда̀ поно́сатъ ва҃, і҆ и҃ждꙋтъ, и҆ реку́ всѧ́къ зо́лъ [гл҃ъ][1] на́ вы лжꙋ́ще менѐ ра́ди. ра́дꙋитесѧ и҆ весели́тесѧ, я҆́ко мз҃да̀ ва́ша мно́га на нб҃сѣ́х҃. тѣ́мже бо и҃згна́ша пр҃о҃ки и҃же бѣ́ша пре́же ва҃. *вы҆ і҆ е҆́сте со́ль землѝ. а҆́ще же со́ль о҆бꙋ́етъ, чимъ о҆соли́тсѧ; ни въ что́же бꙋдетъ ктомꙋ, то́чїю да и҃ссы́пана бꙋдетъ во́нъ, (и҆) попира́ема человѣкы. за҃, а҃і.

*вы҆ е҆́сте свѣ́тъ ми́рꙋ. не мо́жетъ гра̀ оу҆кры́тисѧ врьхꙋ горы̀ стоа̀, *ни вжига́ютъ свѣтильника, и҆ поставла́ютъ е҆́го по҃ спꙋ́домъ, но на свѣщницѣ, и҆ свѣтитъ всѣмъ и҃же въ храминѣ сꙋть. тѣ́мже да просвѣти́тсѧ свѣ́тъ ва́шь пр҃е҃ человѣкы, *я҆́ко да видꙗ́т ва́ша до́браа дѣ́ла, и҆ прославꙗ́т ѡ҃ц҃а ва́шего҆ и҃же на нб҃сѣхъ. не мните я҆́ко пр҃їидохъ разорити закона̀ и҆лѝ пр҃о҃ки. не пр҃їидо́хъ разори́ти, но испо́лнити. *а҆минь бо̀ гл҃ю ва́мъ, до́ндеже пре́идетъ нб҃о҆ и҆ земла̀, і҆о́та на, що зветься Петром, і Андрія, його брата, що кидали сіть в море, бо були рибалками. **19** І Він їм сказав: Ідіть за Мною, і зроблю вас ловцями людей. **20** Вони зразу ж, залишивши сіті, пішли за Ним. **21** І пішовши звідти, Він побачив інших двох братів: Якова Зеведейового і Івана, його брата, в човні з Зеведеєм, їхнім батьком, що зав'язували свою сіть, і покликав їх. **22** Вони ж, відразу залишивши корабель і свого батька, за Ним пішли. **23** І проходив Ісус всю Галилею, навчаючи у їхніх зборах (=синаґоґах), і проповідуючи Євангеліє Царства, і оздоровляючи всяку недугу і всяку хворобу в народі. **24** І про Нього пішла чутка по усій Сирії. І до Нього привели всіх хворих на різні недуги, і огорнутих болями, і біснуватих, і лунатиків, і спаралізованих. І Він їх оздоровив. *п. 10*

25 І за Ним пішли великі юрби з Галилеї, і *з* Десятимістя, і з Єрусалиму, і Юдеї, і з другого боку Йордану.

Глава 5

1 Побачивши ж юрби, Він вийшов на гору. І коли Він сів, до Нього приступили його учні, **2** і відкривши свої уста, Він їх навчав, кажучи: **3** *Блаженні бідні духом, бо тих є Небесне Царство. **4** *Блаженні ті, що плачуть, бо ті будуть потішені. **5** *Блаженні лагідні, бо ті успадкують землю. **6** Блаженні ті, що голодують і спрагнені справедливості, бо ті наситяться. **7** Блаженні милосердні, бо ті будуть помилувані. **8** Блаженні чисті серцем, бо ті Бога побачать. **9** Блаженні миротворці, бо ті синами божими назвуться. **10** *Блаженні переслідувані задля справедливості, бо тих є Небесне Царство. **11** *Блаженні є ви, коли вас зневажатимуть, і проженуть, і, брешучи, скажуть всяке погане слово проти вас задля мене. **12** Радійте і веселіться, бо велика ваша винагорода на небесах! Адже так прогнали пророків, які були перед вами. **13** *Ви є сіллю землі. Якщо ж сіль вивітриться, чим посолиться? Ні на що більше не буде *придатна*, тільки щоб була висипана геть і потоптана людьми. *поч. 11*

14 *Ви є світлом для світу. Не може сховатися місто, що стоїть на горі, **15** *ані не запалюють світильника і не ставлять його під покриттям, але на свічнику, і він світить всім, що є в хаті. **16** Так хай ваше світло засяє перед людьми, *щоб вони побачили ваші добрі діла і прославили вашого Батька, що на небесах. **17** Не думайте, що Я прийшов знищити Закон або Пророків. Я не прийшов знищити, але сповнити. **18** *Амінь. Бо кажу вам: поки перейде небо і земля, з Закону

лук. 6
іс. 16
лук. 6
пс. 36
пет1. 3
лук. 6
пет1. 4
мар. 9
лук. 14
фил. 2
мар. 4
лук. 8
і 11
пет1. 2
лук. 16

не перейде йота одна або одна риска, доки все збудеться. **19** Якщо хто знищить одну *з* цих малих заповідей і так навчить людей, – він назветься найменшим в Небеснім Царстві; а хто зробить і навчить, цей назветься великим у Небеснім Царстві. *поч. 12*

20 Кажу бо вам, що якщо ваша праведність не перевищить *тієї* книжників і фарисеїв, не ввійдете до Небесного Царства. **21** Ви чули, що було сказано давнім: *Не вб'єш, бо якщо хто вб'є, є винен судові. **22** Я ж вам кажу, що всякий, хто гнівається на свого брата без причини, є винен судові. Бо якщо хто скаже своєму братові: рака, – є винен перед збором, а хто скаже: дурню, – є винний вогненній гієні. **23** Отже, якщо принесеш до жертовника твій дар і там згадаєш, що твій брат має щось проти тебе, **24** залиш там, перед жертовником, твій дар і, пішовши, скоріше помирися зі своїм братом, а тоді, прийшовши, принеси свій дар. **25** *Годися зі своїм суперником швидко, поки ти є з ним в дорозі, щоб суперник не видав тебе судді, а суддя *не* видав тебе слузі, і ти *не* був кинутий до в'язниці. **26** Амінь, кажу тобі: не вийдеш звідти, доки не віддаси останній кодрант. *поч. 13*

27 *Ви чули, що було сказано давнім: Не чинитимеш перелюб. **28** Я ж кажу вам, що кожний, хто погляне на жінку, щоб її пожадати, вже вчинив з нею перелюб у своєму серці. **29** *Якщо ж твоє праве око згіршує тебе, – вибери його і кинь від себе. Бо краще тобі є, щоб згинув один з твоїх членів, а не все твоє тіло було кинуте до вогненної гієни. **30** І якщо ж твоя права рука згіршує тебе, – відрубай її і кинь від себе. Бо краще є тобі, щоб згинув один з твоїх членів, а не все твоє тіло пішло до гієни. **31** Сказано ж було, *що хто лиш відпустить свою жінку, хай дасть їй відпускну книгу. **32** Я ж кажу вам, що кожний, хто відпускає свою жінку, за винятком причини перелюбу, робить, щоб вона чинила перелюб. І хто візьме відпущену, чинить перелюб. *поч. 14*

33 Знову, ви чули, що було сказано давнім: *Не клястимешся на брехню, віддаси ж Господеві твої клятви. **34** Я ж кажу вам зовсім не клястися: ні небом, бо воно є божим престолом; **35** ні землею, бо вона є підніжжям його ніг; ні Єрусалимом, бо воно є містом великого Царя; **36** ні своєю головою *не* клянися, бо не можеш одного волоска зробити білим або чорним.

ѥ́дїна и҃ли ѥ́дїна чр҃тта не прѣи́дѣ́ ѡ҆ зако́на, до́ндеже вс҃а бу́дутъ· и҃же а҆ще (-)[2] разори́тъ ѥ́дїну заповѣ́дїи сѝхъ ма́лы́хъ, и҆ наоу́чи́тъ та́ко чл҃ки, мнїи́ нарече́тсѧ въ цр҃твїи нб҃немъ. а҆ и҃же сотвори́тъ и҆ наоу́чи́тъ, сі́и ве́лїи нарече́тсѧ въ цр҃твїи нб҃немъ· зд҃, бї·

Гл҃ю бо вамъ, ꙗ́ко а҆ще не и҃збу́детъ (пра́вда ва́ша)[3] па́че кни́жникъ и҆ фарисе́и, не вни́дете въ цр҃твїе нб҃ное· Слы́шасте ꙗ́ко рече́но бы́сть дре́внїи́, *не оу҆бї́е́ши. и҃же бо а҆́ще оу҆бї́е́тъ, повинѣ́ ѥ́сть су́дꙋ· ѧ҆́зъ же гл҃ю вамъ́, ꙗ́ко вс҃ѧкъ гнѣ́вае́тсѧ на бра́та своего҆̀ [всу́е][4], повине́нъ ѥ́сть су́дꙋ, и҃же бо а҆́ще речетъ бра́тꙋ своемꙋ́, ра́ка, повине́нъ (ѥ́сть)[5] со́нмицѣ. а҆ и҃же рече́тъ ю҆ро́де, повине́нъ (ѥ́сть)[6] геє́нны҃ ѻ҆́гненны҃и· а҆́ще оу҆́бо принесе́ши даръ твои́ къ ѻ҆лтарю, и҆ тꙋ помане́ши, ꙗ́ко бра́тъ твои́ и҃мать нѣ́что на́ тѧ, ѻ҆ста́ви тꙋ́ да́ръ твои́ пр҃е ѻ҆лтаре́мъ́, и҆ (ш҃е)[7] прежде смири́сѧ съ бра́томъ свои́мъ́, и҆ тогда́ ш҃е приде́ принеси́ даръ свои́· *бꙋ́ди оу҆вѣщава́лсѧ съ сопе́рникомъ свои́мъ сско́ро, до́ндеже ѥ́си [на пꙋти́ с нимъ][8], да не (преда́стъ тебѣ)[9] съпе́рни́к҃ сꙋдїи́, и҆ сꙋдїа́ [тѧ преда́стъ][10] слꙋзѣ́, и҆ в темни́цꙋ вѣ́верженъ бꙋ́деши. а҆мі́н҃ гл҃ю тебѣ́, не и҃зы́деши ѡ҆ттꙋ́дꙋ до́ньдеже вѣ́здасі҃ послѣ́днїи кодра́нтъ· зд҃, гї·

Слы́шасте, ꙗ́ко речено бы́ {прѣ́вы́} [11]. *не прелюбы́ сътвори́ши· а҆́зъ же гл҃ю ва҃ ꙗ́ко вс҃ѧкъ и҃же вѣ́зритъ́ на жену́ къ ѥ́же вѣ́ждѣлѣти ѥ́и, оу҆́же любодѣ́и́ствова с нею́ в҃ ср҃дцы своем҃ъ· *а҆́ще же о҆́ко твоѐ деснóе съблажна́етъ тѧ, и҃змі́ ѥ̀, и҆ ве́рзи ѡ҆ себѐ. ѹ҆́не бо тѝ ѥ́сть, да поги́бнетъ ѥ́ди́нъ ѡ҆ оу́дъ твои́хъ, а҆ не вс҃е тѣ́ло твоѐ вѣ́вержено бꙋ́детъ в геє́ннꙋ (о҆́гненꙋю). и҆ а҆́ще (же) деснá҆ твоа рꙋка̀ съблажна́етъ тѧ, оу҆сѣ́ци ю҆̀, и҆ ве́рѣзи ѡ҆ себѐ. ѹ҆́не бо ти ѥ́сть, да поги́бнетъ ѥ́ди́нъ ѡ҆ ѹ҆́дъ твои́хъ, а҆ не всѐ тѣ́ло твоѐ (и҃детъ в геє́ннꙋ)[12]· Рече́но же бы́сть, *(ꙗ́ко) и҃же а҆́ще пусти́ѭ женꙋ́ свою́, да дастъ ѥ́и҃ кни́гꙋ распꙋ́стнꙋю. а҆́зъ же гл҃ю вамъ. ꙗ́ко вс҃ѧкъ ѡ҆пꙋща́ѭ женꙋ́ свою̀ ра́звѣ словесѐ любодѣ́и́ннаго, твори́тъ ю҆̀ прелюбодѣ́и́ствовати. и҆ і҃же пꙋще́ни́цꙋ по́имет҃ъ прелюбы́ дѣи́ствꙋетъ· зд҃, дї·

Па́кы слы́шасте, ꙗ́ко рече́но бы́сть, дре́вни́мъ, *не въ лжꙋ́ клене́шисѧ, вѣ́здаси же гд҃и кла́твы твоа̀· ѧ҆́зъ же гл҃ю ва́мъ, не кла́тисѧ вс҃а́ко, ни нб҃омъ, ꙗ́ко пр҃тлъ ѥ́сть бж҃їи. ни земле́ю, ꙗ́ко по҃ножїе́ ѥ́сть нога́ма ѥ́го. нѝ і҃ер҃ли́момъ, ꙗ́ко гра҃ ѥ́сть вели́каго ц҃ра. ниже главо́ю своею̀ кленѝсѧ, ꙗ́ко не мо́жеши (вла́са ѥ́ди́ного бѣ́ла и҃ли́ чернꙋна сътвори́ти)[13]. *бꙋ́ди же сло́во ва́ше. е́й, е́й. нѝ, нѝ, лихо́ ѥ́же сею̀, ѡ҆ непрїа́зни

ѣ мѡ їа
ѓ мѡ їд
ѐ мѡ дѵ

ѧѵ ѕ
кр҃й ѣі
а҃ кр҃й ѕ
ѕ сєѧѵ ѐ
їако҃ ѓ

ѐ мѡ ёі
ѧѵ ѕ

ѓ мѡ дѵ
ма҃ ѣі
галѧ ѐ
кр҃й ёі
їако҃ ѕ
нн҃й їѕв

ѧѵ ѕ

дв҃а ѕ
а҃ кр҃н д
ѧѵ їѓ

ѧѵ ѕ
ѐ мѡ ёі

5,37 ѥ҆сть· слы́шасте ꙗ҆ко рече́но бы́сть· *о҆́ко, за о҆́-
ко. и҆ зꙋ́бъ, за́ зꙋбъ· а҆́зъ же гл҃ю ва́мъ. *не
проти́витиса злꙋ. но а҆́ще тѧ кто҆̀ ѹ҆да́рі҃й ѣ҆
{десноу́ю твою́ лани́тꙋ}[14], о҆́брати ѥ҆мꙋ́ и҆ дрꙋ-
гꙋ́ю. и҆ хотѧ́щемꙋ (сꙋди́тиса с то́бою)[15], и҆
ри́зꙋ твою́ взѧти, ѿпусти́ ѥ҆мꙋ́ и҆ сра́чи́цꙋ· и҆
а҆́ще кто҆ тѧ по́имет҃ по сѝлѣ поприще ѥ҆ди́но,
и҆ди́ съ нимъ дв҃ѣ· за҃, ёі·
*проса́щемꙋ ѹ҆́ тебѣ́, да́и. и҆ хотѧ́щаго ѿ
тебѣ́ заѧ́ти, не ѿврати҃. слы́шасте, ꙗ҆́ко ре-
че́но ѥ҆сть. *възлюби́ши и҆́скрьнѧго твоѥ́го, и҆
възненави́диши врага́ своѥ́го· а҆́зъ же гл҃ю ва҃.
*люби́те врагы́ ва́ша, (-)[16] [бл҃ви́те кленꙋ́щаѧ
вы, добро̀ твори́те ненави́дѧщꙋ҃ ва́съ. *и҆ мо-
ли́тесѧ за твора́щихъ ва҃ напа́сть, и҆]17 і҆зго-
на́щаѧ вы, *ꙗ҆́ко да бꙋ́дете сы́нове ѿ҆ца̀ ва́-
шего и҆́же (ѥ҆сть) на нб҃сѣхъ· ꙗ҆́ко сл҃нце своѐ сі҃-
а́етъ на злыа́ и҆ бл҃гыѧ, и҆ дожи́тъ на пра́вед-
ны и҆ на непра́ведны· а҆́ще бо́ люби́те лю́бѧ-
щихъ васъ, кꙋ́ю мзду́ и҆́мате҃ не и҆ мытаре
ли то҆́же творѧтъ҃ и҆ а҆́ще цѣлꙋ́ете дрꙋгы
ва́ша то́кмо, что҆ ли́ше твори́те҃ не и҆ ꙗ҆зы́чнїцы лѝ та́коже творѧтъ҃ бꙋ́дѣте ѹ҆́бо
вы съвръшени́, ꙗ҆́коже ѿц҃ь ва́шь нб҃ный съвръ-
ше́нъ ѥ҆сть·

г҃лв҃, ѕ. за҃, ѕі·

[-][1] мл҃тыню ва́шꙋ не твори́те пр҃е҆̀ чл҃ки, да ви́дими бꙋ́дете и҆́-
ми· а҆́ще ли же, и҆̀ мзды не и҆́мате ѿ
о҆́ц҃а ва́шего, и҆́же (ѥ҆̀) на нб҃сѣ҃· *ѥ҆гда̀ ꙋ҆́бо кр҃й ѕі
твори́ши мл҃тыню, не въстрꙋби́ пр҃е҆̀ собою ꙗ҆́-
коже лицемѣ́ри твора́тъ в сонмищи҃хъ, и҆ въ ст҃ъ-
на́хъ, ꙗ҆́ко да прослА҆ва́тсѧ ѿ чл҃къ· а҆́минь гл҃ю
ва́мъ, въспріе́млютъ мзду́ свою́· тебѣ́ же твора́-
щꙋ мл҃тыню, да не ꙋ҆́вѣсть шꙋ́ица твоа̀ что
твори́тъ десни́ца твоа̀, ꙗ҆́ко да бꙋ́детъ (мл҃-
тыни твоа̀)[2] в та́инѣ· и҆̀ о҆́ц҃ъ твои́ видѧ́и҆ в
та́инѣ, [твои́][3] възда́сть тебѣ [ꙗ҆вѣ][4]· и҆̀ ѥ҆гда̀
[мо́лишисѧ, не бꙋ́ди][5] ꙗ҆́коже лицемѣ́ри, ꙗ҆́ко лю́бѧ́
в сонмищи҃хъ и҆̀ ѣ҆ стогнаа҆́хъ пꙋтїи́ стоа҆́ще мо-
ли́тисѧ, ꙗ҆́ко да ꙗ҆вА҆́тсѧ чл҃ко́м҃· а҆́мини́ гл҃ю
ва҃, [ꙗ҆́ко][6] въспріи́мꙋтъ мзду́ свою́· ты́ же ѥ҆-
гда мо́лишисѧ, вни́ди ѣ҆ кл҃ть свою́, и҆ затво-
ривъ две́ри твоа̀, помоли́сѧ ѿц҃ꙋ твоемꙋ в
та́инѣ. и҆ ѿц҃ъ твои́ видѧ́и҆ в та́инѣ, възда́сть тебѣ [ꙗ҆вѣ][7]· молА҆́ще же сѧ, не ли҆́-
ше гл҃ите ꙗ҆́коже ꙗ҆зы́чници. мнА҆́т҃ бо ꙗ҆́ко
въ мно́гогл҃ани҃и своѥ́мъ ꙋ҆слы́шани бꙋ́дꙋтъ· не
подо́битесѧ ꙋ҆́бо и҆̀, вѣсть бо̀ о҆́ц҃ъ ва́шъ и҆̀хже
требꙋ́ете, пре́жде (проше́нїѧ ва́шего)[8]· сы́це ꙋ҆́бо
мл҃и́тесѧ вы· *ѿ҆́че на́шъ, и҆̀же (е҆сѝ). на́ нб҃сѣ҃,

37 *Хай же ваше слово буде: так – так, ні – ні. Що більше від цього, *то* є від зла. **38** Ви чули, що було сказано: *Око за око і зуб за зуб. **39** Я ж вам кажу *не противитися злу. Але якщо хтось тебе вдарить у твою праву щоку, поверни йому і другу, **40** і тому, що хоче з тобою судитися і взяти твою одіж, відпусти йому і сорочку. **41** І якщо хтось на силу тебе візьме одну верству, іди з ним дві. *поч. 15*

42 *Тому, що в тебе просить, дай; і того, що хоче в тебе позичити, не відверни. **43** Ви чули, що було сказано: *Полюбиш твого ближнього і зненавидиш свого ворога. **44** Я ж вам кажу: *Любіть ваших ворогів, благословіть тих, що вас проклинають, робіть добро тим, що вас ненавидять, *і моліться за тих, що роблять вам пакість, і тих, що вас проганяють, **45** *щоб ви були синами вашого Батька, що є на небесах, бо Він своє сонце світить на злих і добрих і посилає дощ на праведних і на неправедних. **46** Адже, якщо ви любите тих, що вас люблять, яку маєте винагороду? Чи й митарі не те саме роблять? **47** І якщо тільки ваших друзів вітаєте, *то* що особливого робите? Чи і погани не так роблять? **48** Отже, ви будьте досконалі, так як ваш Небесний Батько є досконалим.

як. 5
мой2. 21
мой3. 24
мой5. 19
лук. 6
рим. 12
кор1. 6
сол2. 5
як. 3
мой5. 15
лук. 6
мой3. 19
мар. 12
гал. 5
рим. 13
як. 2
ниж. 22
лук. 6
дія. 7
кор1. 4
лук. 23
лук. 6
мой5. 15

Глава 6, *поч. 16*

1 Вважайте, не робіть вашої милостині перед людьми, щоб вони вас бачили. Якщо ж ні, – не маєте винагороди від вашого Батька, що є на небесах. **2** *Отже, коли ти робиш милостиню, не труби перед собою, так як роблять лицеміри на зборах і на вулицях, щоб були прославлені людьми. Амінь, кажу вам: вони одержують свою винагороду. **3** Ти ж, як робиш милостиню, хай твоя лівиця не знає, що робить твоя правиця, **4** щоб твоя милостиня була в тайні. І твій Батько, що бачить в тайні, Той віддасть тобі явно. **5** І коли молишся, не будь так, як лицеміри, бо люблять молитися стоячи в зборах і на кутах доріг, щоб показатися людям. Амінь, кажу вам, що вони одержують свою винагороду. **6** Ти ж, коли молишся, ввійди в свою кімнату, і замкнувши твої двері, помолися твоєму Батькові в тайні. І твій Батько, що бачить таємне, віддасть тобі явно. **7** А молячись, не говоріть надмірно, так як погани, бо вони думають, що задля своєї багатомовності будуть вислухані. **8** Отже, не уподібнюйтеся до них, бо ваш Батько раніше від вашого прохання знає, що потребуєте. **9** Отже, ви моліться так: *Батьку наш, який є на небесах, нехай святиться твоє ім'я,

кр҃й ѣі

рим. 12

мѡ
ѧѵ ді

молитва
лук. 11

10 нехай прийде твоє Царство, нехай буде твоя воля, як на небі, *так* і на землі. **11** Хліб наш насущний дай нам нині, **12** і відпусти нам наші довги, так як і ми відпускаємо нашим довжникам, **13** і не введи нас у напасть, але визволи нас від лукавого. Бо твоє є Царство, і сила, і слава навіки. Амінь. *поч. 17*

да ст҃и́тсѧ и҃ма тво҃є, да прі҃идетъ ц҃р҃тві́є тво҃є· да бу́де҃ во́ла тво́а, ꙗ҆́ко на́ нб҃си и҆ на земли́· хлѣ́бъ на́шъ насу́щныи да́ждъ на́мъ дне́сь. и҆ о҆ста́ви на́мъ до́лгы на́ша, ꙗ҆́ко и҆ мы҃ о҆ста́вла́е́мъ должнико́мъ на́ши҃м· и҆ не ѣ҆́веди на́съ в напа́сть. но҃ и҃зба́ви на҃ ѡ҃ лука́ваго· [ꙗ҆́ко тво҃є е҆́сть ц҃р҃тві́є и҆ си́ла и҆ сла́ва, въ вѣ́ки, а҆ми́н҃][9]· зач҃, зі·

мар. 11
сир. 28

*а҆́ще бо ѡ҃пу́ща́ете человѣ́ко҃мъ съгрѣше́нїа҆ и҃хъ, ѡ҃пу́ститъ и҆ ва́мъ о҆́цъ ва́шъ нб҃ны҃и· а҆́ще ли҆ не ѡ҃пу́ща́ете человѣ́ко҃мъ [съгрѣше́нїа и҃хъ][10], ни о҆́цъ {ва́шъ ѡ҃пу́ститъ ва́мъ} съгрѣше́нїи ва́ши́хъ· е҆́гда́҃ постите́сѧ. не бу́дѣте ꙗ҆́коже лицемѣ́ри, стѣ́мнюще, помрача́ю́ бо҃ лица сво҃а҆. ꙗ҆́ко да ꙗ҆́ва́тсѧ человѣ́ко҃мъ поста́ще́сѧ. а҆ми́нь гла́ю ва́мъ [ꙗ҆́ко][12] въспрі҃и́мутъ мзду҃ свою҃· ты҃ же поста́сѧ, пома́жи главу҃ (твою҃), и҆ лице тво҃є ѹ҃мы́и҃, ꙗ҆́ко да не ꙗ҆ви́шисѧ человѣ́ко҃мъ поста́сѧ, но҃ о҆́цу҃ твоему҃ и҃же в та́йнѣ. и҆ о҆́цъ твои҃ ви́да́и҃ в та́йнѣ, въздасть тебѣ {ꙗ҆́вѣ}[13]· не съкрыва́и҃те себѣ̀ съкро́вищъ на земли́, и҆дѣ́же червь и҆ тлѧ̀ тли́тъ. і҆ и҆дѣ́же та́тїе по҃ко́поваютъ и҆ кра́дутъ· *съкрыва́и҃те же себѣ̀ съкро́вища на нб҃си, и҆дѣ́же ни че́рвь ни тлѧ̀ тлитъ, и҆ і҆дѣ́же та́тїе не по҃ко́пова́ютъ, ни кра́дутъ҃. и҆дѣ́же бо҃ е҆́ сокро́вище [ва́ше][14], тмѹ҃ бу́де҃ и҆ се҃рце [ва́ше][15]. зач҃, ѝі·

лук. 12
лук. 11

*свѣти́лникъ тѣ́лу҃ е҆́сть о҆́ко. а҆́ще оу҃́бо бу́детъ о҆́ко тво́е про́сто, все҃ тѣ́ло тво҃є свѣ́тло бу́де҃т҃· а҆́ще ли҆ о҆́ко тво҃є лука́во бу́детъ, все҃ тѣ́ло тво҃є темно бу́детъ. а҆́ще оу҃́бо свѣ́тъ и҃же в҃ тебѣ, тма҃ е҆́сть, ко́лми҃ *никто́же мо́жетъ двѣ́ма господи́нома рабо́тати. либо е҆ди́наго (възлю́битъ, а҆ дру́га́го възненави́дитъ)[16]. и҆ли е҆ди́ного дръжи́тсѧ, (-)[17] о҆ дру́зѣ́м҃ (же) нерадѝти на́чнетъ. не мо́жете бу҃ рабо́тати и҆ мамо́нѣ· сего̀ ради гла́ю ва́мъ, *не печѣ́тесѧ дш҃ею вашею что҃ ꙗ҆́сте, и҆ли что҃ пие́те. ни тѣ́ломъ ва́ши҃м, въ что҃ о҆́блече́тесѧ. не дш҃а ли болши҃ е҆́сть пи́ща, и҆ тѣ́ло о҆́дежа҃; възри́и҃те на пти́цы҃ нб҃сны҃ѧ, ꙗ҆́ко не сѣю́тъ ни жнутъ, ни събира́ютъ въ жи́тницы҃, и҆ ѡ҃ц҃ъ ва҃ нб҃ны҃и҃ пита́етъ и҃хъ. не вы҃ ли҆ паче лу́чши и҃хъ е҆́сте҃; кто҃ же ѡ҃ ва́съ пекїи́сѧ можетъ приложити въ҆зра́сту҃ своему҃ ла́коть е҆ди́нъ҃; и҆ о҆ о҆́дежди что҃ пече́тесѧ҃; смотри́и҃те кри́ны се́лны҃хъ, ка́ко растутъ҃, не тружа́ютсѧ ни прадутъ҃. гла́ю же ва҃, ꙗ҆́ко ни соло́монъ въ всеи҃ сла́вѣ своеи҃ о҆́блечесѧ ꙗ҆́ко е҆ди́нъ ѡ҃ сихъ· а҆́ще же сѣ́но се́ѝное, дне҃ су́ще, и҆ оу҃тро҃ в пещь вмета́емо, бъ҃ та́ко о҆́детъ҃. не мно́го ли҆ паче васъ ма́ловѣ́ри҃; зач҃, ді·

лук. 12
пет1. 5
пс. 54

14 *Бо якщо ви людям відпускаєте їхні гріхи, і ваш Небесний Батько вам відпустить. **15** Якщо же не відпускаєте людям їхні гріхи, ані ваш Батько не відпустить вам ваші гріхи. **16** Коли ж постите, не будьте так, як лицеміри, сумними. Бо вони хмурять свої лиця, щоб показати людям, що постять. Амінь, кажу вам, що одержують свою винагороду. **17** Ти ж, постячи, помаж свою голову і умий твоє лице, **18** щоб ти не показував людям, що постиш, але твоєму Батькові, що в тайні. І твій Батько, що бачить в тайні, віддасть тобі явно. **19** Не збирайте собі скарбів на землі, де черв'як і тля нищить і де злодії підкопують і крадуть. **20** *Збирайте ж собі скарби на небі, де ані черв'як, ні тля *не* нищить і де злодії не підкопують ні не крадуть. **21** Бо де є ваш скарб, там буде і ваше серце. *поч. 18*

22 *Око є світильником для тіла. Отже, якщо твоє око буде простим, все твоє тіло буде світлим, **23** якщо ж твоє око буде лукавим, все твоє тіло буде темним. Якщо, отже, світло, що в тобі, є темрявою, то яка велика темрява! **24** *Ніхто не може служити двом панам, бо або одного полюбить, а другого зненавидить, або одного держатиметься, за другого ж почне нехтувати. Не можете служити Богові і мамоні. **25** Задля цього кажу вам: *Не журіться вашою душею, що будете їсти або що будете пити, ані вашим тілом, в що зодягнетеся. Чи душа не є більшою від їжі і тіло *від* одежі? **26** Погляньте на небесні птиці, бо не сіють, ані не жнуть, ані не збирають в клуні, а ваш Небесний Батько їх годує. Чи ви радше не є кращими від них? **27** Хто ж з вас, журячись, може додати своєму ростові один лікоть? **28** І чому журитеся за одіж? Глядіть на польові лелії, як ростуть: не трудяться ані не прядуть. **29** Кажу ж вам, що ані Соломон в усій своїй славі *не* зодягнувся, як одна з цих. **30** Якщо ж польова трава, що сьогодні є, а ранком до печі кидається, Бог так зодягає, *то* чи не багато радше вас *зодягне,* маловіри? *поч.19*

Не пецѣтеся оу҃бо глюще что҃ на҆мы, и҆ли что҃ пі҃ѥ, и҆ли чимъ о҆дѣ҆жимся҃; всѣхъ бо сихъ на҃зы́цы и҆щу́тъ. вѣсть бо ѡ҆ц҃ъ ва́шъ нб҃ный, на҃ко тре́бу́ѣте си́хъ всѣхъ· и҆щи́те же пре́же цр҃тві́а бж҃ї́а, и҆ пра́вды ѥ҆го҆̀, и҆ сі́а вс҃а прило́жа́тся ва́мъ· Не пецѣтеся оу҃бо на оу҃трѣи, оу҃тренїи бо (собо́ю пече́тъся)[18]. до́вле́ть дн҃евi зло́ба ѥ҆го·

Гла҃, з҃. за҃, к҃·

Є҆* су́ди́те, да не су́ди́ми бу́дете· И҆мже бо су́домъ су́дите, су́дятъ ва́мъ. *и҆ ѣ҆ мю́же мѣ́ру мѣ́рите, въземѣ́рится҃ ва́мъ· *Что́ же ви́диши сучецъ, и҆же во о҆ц҃ѣ бра́та твоѥ́го, (брѣвно́ же ѥ҆же ѥ҆сть въ о҆ц҃ѣ твоѥ́мъ)[1] не чу́еши; *и҆ли ка́ко рече́ши бра́ту твоѥ́му, о҆ста́ви да и҆зму́ сучецъ и҆зъ о҆чесе твоѥ́го, и҆ се брѣвно въ о҆ц҃ѣ твое҃; лицемѣ́ре, и҆зми первѣе [брѣвно и҆зъ о҆чесе твоего҆̀][2], и҆ тогда оу҃зриши и҆за́ти сучецъ и҆зъ о҆чесе бра́та твоего· не дади́те сто҃м҃ъ ѱо́мъ, ни҃ помѣта́йте ви́серъ ва́шихъ пр҃е свинї́а́ми, да не попру́тъ и҆хъ нога́ми свои́ми, и҆ бра́вшеся расто́ргнутъ вы҃· за҃·

*Просите́, и҆ да́стъ ва҃· и҆щѣте́, и҆ о҆бра́ще́те. толцѣте́, и҆ ѡ҆тве́рзется҃ ва́мъ· всѣ́къ бо прося́́й, прие́млетъ· і҆ и҆щай̀, о҆брѣта́етъ. и҆ толкующему ѡ҆тве́рзется҃· *И҆ли кто҃ ѥ҆сть ѡ҆ ва́съ человѣ́къ, ѥ҆гоже [а҆ще вънспро́сі҃й][3] сн҃ъ ѥ҆го хлѣба, ѥ҆да ка́мень пода́стъ ѥ҆му҃; или (-)[4] {а҆ще}[5] рыбы про́сі҃й, ѥ҆да̀ змі҃ю подастъ ѥ҆му҃; а҆ще бо вы̀ лу́ка́ви су́ще, о҆у҃мѣ́ете да́нїа҆̀ бл҃га да́ти ча́домъ ва́шимъ. ко́лми па́че о҆ц҃ъ ва́шъ нб҃ный, да́стъ бл҃га прося́́щ҃и҃м оу҃ него҆̀; за҃, кѣ҃·

*Вс҃а̀ оу҃бо ѥ҆лі́ка а҆ще хо́щете да творя́́т҃ вамъ человѣ́цы, та́ко и҆ вы̀ твори́те и҃м҃. сі҃ бо ѥ҆сть зако́нъ и҆ пр҃рцы· *вни́дѣте оу҃зкыми вра́ты, на҃ко простра́нна врата и҆ широ́къ пу́ть, ведо́ща҆̀ в па́гу́бу, и҆ мно́зи суть входа́́щ҃ї҃ и҃· что҃ оу҃зкаа врата и҆ тѣ́сенъ пу́ть, ведо́ща҆̀ в живо́тъ, и҆ ма́ло (и҆хъ) ѥ҆сть и҆же о҆брѣта́ютъ ѥ҆го· за҃, кв҃· внемлѣте же ѡ҆ лжихъ пр҃рі҃къ, и҆же прихо́дятъ к҃ вамъ въ о҆дѣ́жа́хъ о҆вчѧ́хъ, внутрь же суть влъ́цы хы́щ҃ницы, ѡ҆ пл҃о и҆хъ познаете и҆хъ· ѥ҆да̀ о҆бъе́млютъ ѡ҆ тры́нїа гро́здy, и҆ли ѡ҆ рѣпїа смо́квы; та́ко вса́ко дрѣ́во добро̀, плоды̀ добры̀ твори́т҃. а҆ зло̀ дрѣ́во, плоды̀ злы творитъ. не мо́жетъ дрѣ́во добро̀, плод҃ зо́лъ твори́ти. ни дрѣ́во зло́. плодъ до́бръ твори́ти· *вса́ко {оу҃бо}[6] дрѣ́во и҆же не твори́т҃ плода̀ добра̀, посѣка́ютъ ѥ҆, и҆ въ о҆гнь ведо́ть а҆ютъ. тѣ́мже оу҃бо ѡ҆ пл҃о и҆хъ познаете и҆хъ· за҃, кг҃·

31 Не журіться, отже, кажучи: Що їстимемо? Або: Що питимемо? Або: Чим зодягнемося? **32** Бо це все шукають погани, бо знає ваш Небесний Батько, що потребуєте цього всього. **33** Шукайте ж скоріше Царство Боже і його справедливості. І це все вам додасться. **34** Не журіться, отже, про завтрішній, бо завтрішній журитиметься собою. Вистачає дневі його злоденності.

Глава 7, *поч. 20*

1 *Не судіть, щоб ви не були суджені. **2** Бо яким судом судите, вас судитимуть, *і якою мірою міряєте, *такою* вам відміряється. **3** *Чому ж бачиш скалку, що в оці твого брата, поліна ж, що є в твоєму оці, не чуєш? **4** *Або, як скажеш твоєму братові: Дай, щоб я витягнув скалку з твого ока, *коли* ось поліно у твоєму оці? **5** Лицеміре, скоріше вийми поліно з твого ока, і тоді побачиш, як вийняти скалку з ока твого брата. **6** Не дайте святого псам ані не кидайте ваших перлів перед свиньми, щоб не потоптали їх своїми ногами і, обернувшись, не роздерли вас. *поч.*

7 *Просіть – і дасться вам. Шукайте – і знайдете. Стукайте – і відкриється вам. **8** Бо кожний, що просить, – одержує, і той, що шукає, – знаходить, і тому, що стукає, – відкриється. **9** *Або, хтось з вас є людиною, яку, якщо син попросить у нього хліба, чи подасть йому камінь? **10** Або, якщо попросить риби, чи подасть йому змію? **11** Бо якщо ви, будучи лукавими, вмієте давати вашим дітям добрі дари, наскільки радше ваш Небесний Батько дасть добра тим, що у нього просять! *поч. 21*

12 *Отже, все, що тільки хочете, щоб вам люди робили, так і ви їм робіть. Бо це є Закон і Пророки. **13** *Ввійдіть вузькими воротами, бо широкі *ті* ворота і широка *та* дорога, що веде до погибелі. І численними є ті, що входять нею. **14** Які вузькі ворота і тісна дорога, що веде до життя. І мало їх є, що її знаходять. *поч. 22*

15 Стережіться ж фальшивих пророків, які приходять до вас в овечих одежах, всередині ж є вовками-хижаками. **16** З їхніх плодів їх пізнаєте. Хіба збирають виноград з терня або фіги з будяків? **17** Так всяке добре дерево родить добрі плоди, а погане дерево родить погані плоди. **18** Добре дерево не може родити поганий плід, ані погане дерево родити добрий плід. **19** *Отже, кожне дерево, що не родить доброго плоду, його рубають і у вогонь кидають. **20** Отже, тому їх пізнаєте з їхніх плодів. *поч. 23*

рим. 2
як. 1
лук. 6

21 *Не кожний, що Мені каже: Господи, Господи! – ввійде до Небесного Царства, але той, що чинить волю мого Батька, що є на небесах. **22** В тому дні численні мені скажуть: Господи, Господи, чи ми не пророкували в твоє ім'я, і твоїм іменем виганяли бісів, і твоїм іменем зробили численні сили? **23** І тоді Я їм визнаю, що: *Ніколи Я вас не знав! *Відійдіть від Мене ви, що робите беззаконня!

лук. 13
і 27

пс. 6

поч.24

лук. 6

24 *Отже, кожного, що слухає ці мої слова і їх виконує, уподібню Я його до мудрого мужа, що збудував свій дім на камені. **25** І зійшов дощ, і прийшли ріки, і повіяли вітри, і напали на той дім – і він не впав, бо був оснований на камені. **26** І кожний, що слухає ці мої слова і їх не виконує, буде подібним до дурного мужа, що збудував свій дім на піску. **27** І зійшов дощ, і прийшли ріки, і повіяли вітри, і обрушилися на той дім – і він упав, і його знищення було велике.

мар. 1
лук. 4

28 *І сталося, що коли Ісус закінчив ці слова, юрби дивувалися з його навчання, **29** бо Він їх вчив, як Той, що має владу, а не як книжники і фарисеї.

*Не всѧ́къ гл҃ѧй ми, гн҃и гн҃и, вни́детъ въ цр҃ство нб҃ное, но творѧй во́лю ѡ҆т҃ца моего́, и҆же (е҆сть) на нб҃сѣхъ· мно́зи рекутъ мнѣ въ о́нъ дн҃ь, гн҃и гн҃и, не въ твое́ ли и҃ма прр҃чьствовахомъ, и҆ твои́мъ и҃менѣ҆ бѣсы и҆згони́хомъ, и҆ твои҃мъ и҃менемъ сѝлы мно́гы сътвори́хомъ; и҆ тогда́ и҆сповѣ́мъ и҃мъ, *нѣ́кто николи́же зна́ вас҃ть. *ѿи́дѣте ѿ мене́ дѣлающіи҆ безако́нїе· зач҃, кд҃·

лук. 13 і 27
пс. 6

*всѧ́къ оу҆́бо и҆́же слы́шитъ (словеса́ моа́)[7] сїѧ̀, и҆ твори́тъ а҃, [оу҆по́доблю е҆го́][8] мужу́ му́дру, и҆же създа́ (хра́мину свою́)[9] на ка́мени. и҆ сни́де до́ждь, и҆ прїидо́ша рѣки́, и҆ вѣ́яша вѣ́три, и҆ нападо́ша на хра́мину т҃у, и҆ не паде́ сѧ, ѻ҆снована҆ бо бѣ на ка́мени· и҆ всѧ́къ слы́шай (словеса́ моѧ)[10] сѝ, и҆ не творѧ́ и҃хъ, оу҆подо́бится мужу́ оу҆ро́дивому, и҆же създа́ [хра́мину свою́][11] на пѣ́сцѣ. и҆ сни́де до́ждь, и҆ прїидо́ша рѣки́, и҆ вѣ́яша вѣ́три, и҆ ѻ҆прѣ́шася хра́мине тои́, и҆ паде́ сѧ, и҆ бѣ разру́шенїе е҃а велїе́· *и҆ бы́сть е҆гда́ сконча́ їс҃ словеса́ сїа, дивлѧ́хусѧ наро҃ѡ҆ ѻ҆ оу҆чє́нїи е҆го́. бѣ бо оу҆ча́ и҃ нѣ́кто власть и҃мѣ́а, и҆ не нѣ́кто кни҃ѣ҃ницы [-][12] {и҆ фарисе́е }[13].

всѧ́къ оу҆́бо и҆́же слы́шитъ (словеса́ моа́)[7] сїѧ̀, и҆ твори́тъ а҃, [оу҆по́доблю е҆го́][8] мужу́ му́дру, и҆же създа́ (хра́мину свою́)[9] на ка́мени. и҆ сни́де до́ждь, и҆ прїидо́ша рѣки́, и҆ вѣ́яша вѣ́три, и҆ нападо́ша на хра́мину т҃у, и҆ не паде́ сѧ, ѻ҆снована҆ бо бѣ на ка́мени· и҆ всѧ́къ слы́шай (словеса́ моѧ)[10] сѝ, и҆ не творѧ́ и҃хъ, оу҆подо́бится мужу́ оу҆ро́дивому, и҆же създа́ [хра́мину свою́][11] на пѣ́сцѣ. и҆ сни́де до́ждь, и҆ прїидо́ша рѣки́, и҆ вѣ́яша вѣ́три, и҆ ѻ҆прѣ́шася хра́мине тои́, и҆ паде́ сѧ, и҆ бѣ разру́шенїе е҃а велїе́· *и҆ бы́сть е҆гда́ сконча́ їс҃ словеса́ сїа, дивлѧ́хусѧ наро҃ѡ҆ ѻ҆ оу҆чє́нїи е҆го́. бѣ бо оу҆ча́ и҃ нѣ́кто власть и҃мѣ́а, и҆ не нѣ́кто кни҃ѣ҃ницы [-][12] {и҆ фарисе́е }[13].

мт҃а и҆
лу҃ д҃

Глава 8

мар. 1
лук. 5

1 Як же Він зійшов з гори, вслід за ним ішли численні юрби. **2** *І ось прокажений, прийшовши, кланявся Йому, кажучи: Господи, якщо хочеш, можеш мене очистити. **3** І простягнувши руку, Ісус доторкнувся до нього, кажучи: Хочу. Очисться. І відразу в нього очистилася проказа. **4** І сказав йому Ісус: Дивись, не розповідай нікому, але, пішовши, покажися священикові *і принеси дар, який в Законі їм наказав Мойсей на свідчення.

мой3. 14
мар. 1
лук. 5
і 17

поч. 25

лук. 7

5 *Як же Він ввійшов до Капернауму, до Нього приступив сотник, благаючи Його **6** і кажучи: Господи, мій слуга лежить спаралізованим в хаті, страшно терплячи. **7** І сказав йому Ісус: Я, прийшовши, його оздоровлю. **8** І відповівши, сотник Йому сказав: Господи, я не є гідний, щоб Ти увійшов під мій дах, але тільки скажи слово, і мій слуга виздоровіє. **9** Бо і я є людиною під владою, що маю під собою вояків, і кажу йому: Іди, – і він іде; і другому: Прийди, – і приходить; і моєму рабові: Зроби це, – і робить. **10** Почувши ж, Ісус здивувався і сказав тим, що йшли за Ним: Амінь, кажу вам, що навіть в Ізраїлі Я *не* знайшов стільки віри. **11** Кажу ж вам, що численні прийдуть зі сходу і заходу і ляжуть *при столі* з Авраамом, і Ісааком, і Яковом у Небесному Царстві, **12** *сини ж Царства будуть вигн҃ѧ́ша же ѻ҆́бѣма сѧ гл҃ѧ́ше ко нему́: гн҃и, не мо́жеши да вни́деши подъ кро́въ мою́, но то́кмо рцы́ сло́во, и҆ и҃сцѣлѣ́етъ ѻ҆́трокъ мо́и. и҆бо а҃зъ чл҃къ е҆́смь подъ вла́стїю, и҃мы́и подъ собо́ю во́ины, и҆ гл҃ю е҆мѹ́, и҆́ди, и҆ и҆́детъ. и҆ другу́ прїи́ди, и҆ прїи́детъ. и҆ рабу́ моему́ сътвори́ сѐ. и҆ сътвори́тъ· Слы́шавъ же їс҃, оу҆ди́вися, и҆ рече́ гра́дущимъ по не́мъ. а҃ми́нь гл҃ю ва́мъ; [ни́ въ і҃и҃лѝ толи́ко вѣ́ры][5] ѻ҆́брѣтохъ· гл҃ю же ва҃, нѣ́кто мно́зи ѿ въстоко́въ и҆ за́падъ прїи́дѹ и҆ възля́гутъ съ а҃враа́мѡ҆, и҆ и҆саа́кѡ҆, и҆ и҃а҆кѡ҆вомъ, въ цр҃твїи нб҃немъ. *сы́нове же цр҃твїа҆ и҃згна́ни бу́дутъ въ тму́ кромѣ́шнюю, тѹ́

мт҃а и҆
лу҃ д҃

нѣ҃ и҃в

бꙋдетъ плачь и̂ скрежетъ зꙋбомъ. и̂ рече і҃с сотнику. и̂ди, и̂ ꙗкоже вѣровa бꙋди тебѣ. і̂ и̂сцелѣ ѻ́трокъ е̂го в (тои́ ча́)[6]. за҃, к҃з·

*И҃ прише́дъ і҃с в до́мъ петро́въ, видѣ тещꙋ е̂го лежа́щꙋ и̂ ѻ́гне́мъ жего́мꙋ. и̂ прикоснꙋсѧ рꙋцѣ ѐ, и̂ ѻ́ста́ви ю̀ ѻ́гнь и̂ вꙑста̀, и̂ слꙋжа́ше е̂мꙋ· *По́здѣ же бы́вшꙋ, приведо́ша к немꙋ бѣ́сны мно́ги, і̂ и̂згна̀ дꙋхи сло́вомъ. и̂ вс҃ѧ боля́щаѧ и̂сцѣлѝ, да събꙋ́детсѧ рече́ное і҃са́и҃емъ прр҃ко́мъ, гл҃ющем҃. *то́и҃ недꙋ́ги наша прїа́тъ, и̂ болѣ́зни понесѐ· видѣ́въ же і҃с [мно́гы народы][7] ѻ́кресть себе, повелѣ (ꙋ҃ченико́) и̂тѝ на ѻ́нъ по́л҃. *и̂ приступль е̂ди́нъ кни́жнꙑ҃, рече е̂мꙋ. ꙋ҃чи́телю, и̂дꙋ по тебѣ ꙗ́коже а́ще и̂деши· И҃ (гл҃а)[8] е̂мꙋ і҃с. ли́си ꙗ́звины и́мꙋтъ, и̂ пти́ца небны҃ѧ гнѣзда. сн҃ъ же чл҃чьскїи҃ не и́мать гд҃ѣ главы̀ пр҃оклони́ти· другїи҃ же ѿ ꙋ҃ченикъ е̂го рече е̂мꙋ. г҃и, повели́ мѝ пе҃рже и́ти, и̂ погребе́сти ѿц҃а моего́. *і҃с же [рече][9] е̂мꙋ. гради по мнѣ, и̂ ѻ́ста́ви мр҃твыхъ погребе́сти своѧ̀ мр҃твеца̀· за҃, к҃з·

мар. 1
лук. 4

14 *І прийшовши до хати Петра, Ісус побачив його тещу, що лежала і була в гарячці. **15** І Він доторкнувся до її руки – і гарячка покинула її, і вона встала і служила Йому. **16** *А коли стало пізно, до Нього привели численних біснуватих. І Він вигнав духів словом і оздоровив всіх хворих, **17** щоб збулося сказане пророком Ісаєю, що каже: *Той взяв наші недуги і поніс хвороби. **18** А Ісус, побачивши навколо Себе численні юрби, наказав учням іти на той бік. **19** *І приступивши, один книжник Йому сказав: Учителю, ітиму за Тобою, куди тільки підеш. **20** І сказав йому Ісус: Лиси мають нори і небесні птахи гнізда, а Людський Син не має де прихилити голови. **21** Інший же з його учнів сказав Йому: Господи, спершу накажи мені іти і поховати мого батька. **22** *Ісус же йому сказав: Ходи за мною і залиш мертвим ховати своїх мерців. *поч. 27*

мар. 1
лук. 4

ісаї. 53
пет1. 2

лук. 9

лук. 9

(-)[10] *влѣзшꙋ (же) е̂мꙋ в҃ корабль, по нѣ҃ и̂до́ша ꙋ҃чн҃ци е̂го· и̂ се трꙋсъ велїкъ бысть в мо́ри, ꙗ́коже кораблю̀ покрыва́тисѧ влъна́ми, то́и҃ же спа́ше. и̂ прише́ше {ꙋ҃ченицы е̂го}[11] вꙑзбꙋдиша е̂го гл҃ющ҃е. г҃и, сп҃си [на҃ы][12], погиба́ѣ҃. и̂ (гл҃а)[13] и́мъ, что̀ страшли́ви е̂сте маловѣри҃; тогда̀ вста́въ, запрѣтѝ вѣтромъ и̂ мо́рю. и̂ бысть ти́шина ве́лїа. ч҃лцы же чюдѝшасѧ гл҃ющ҃е. кто̀ е̂сть сей҃, ꙗ́ко и̂ вѣтри и̂ мо́ре (послꙋша́ютъ е̂го)[14]; за҃, к҃и·

мар. 4
лук. 8

23 *Як же Він увійшов до човна, за Ним пішли його учні. **24** І ось було велике трясіння в морі, так що човен покривався хвилями, Той же спав. **25** І прийшовши, його учні розбудили Його, кажучи: Господи, спаси нас, гинемо! **26** І Він сказав їм: Чому боїтеся, маловіри? Тоді, вставши, Він погрозив вітрам і морю – і настала велика тишина. **27** Люди ж здивувалися, кажучи: Хто є Той, що і вітри, і море Його слухаються? *поч. 28*

*И҃ прише́шꙋ е̂мꙋ на ѻ́нъ полъ, въ страну [гергесѝнскꙋю][15], срѣто́ста е̂го два̀ бѣ́сна, ѿ гробъ и̂сходя́ща, люта зѣло̀, ꙗ́ко не мо́ж҃ти никомꙋ минꙋти пꙋтемъ тѣ́м҃. и̂ се вꙑзпи́ста гл҃ющ҃е. что̀ на҃ и̂ тебѣ [і҃се][16] сн҃е бж҃їи҃; прише́лъ е̂си сѣмо преже вре́мене мꙋ́чити насъ· бя́ше же далече ѿ нею̀ ста́до свинїи мно́го пасо́мо· бѣ́си же молѧхꙋ е̂го, гл҃ющ҃е. а҃ще и̂зго́ниши на҃ы, [повели на҃ и̂тѝ][17] въ ста́до свино́е. и̂ речѐ и́мъ, и̂дѣте· ѻ́ни же и̂зше́ше и̂доша въ [ста́до свино́е][18]. и̂ се (а҃бїе) ꙋ҃стремисѧ (ста́до вс҃е)[19] по́ брегꙋ ѣ҃ мо́ре, и̂ ꙋ҃топо́ша въ водахъ. пасꙋщїи же бѣжа́ша, и̂ ше́дше въ гра҃, вꙑзвѣсти́ша вс҃ѧ, и̂ ѻ́ бѣсноую· и̂ се вс҃е гра҃ и̂зы́де въ срѣтенїе і҃сови. и̂ видѣ́вше е̂го моля́ша, ꙗ́ко дабы прешелъ ѿ предѣлъ и̂хъ·

мар. 5
лук. 8

28 *І коли Він прийшов на той бік, до Гергесинської країни, Його зустріли два біснуваті, виходячи з гробів, дуже люті, так, що ніхто не міг перейти тією дорогою. **29** І ось вони закричали, кажучи: Що нам і Тобі, Ісусе, Сину Божий? Чи Ти прийшов сюди передчасно нас мучити? **30** Було ж далеко від них велике стадо свиней, що паслося. **31** Біси ж благали Його, кажучи: Якщо нас виганяєш, накажи нам іти в стадо свиней. **32** І Він сказав їм: Ідіть. Вони ж, вийшовши, увійшли в стадо свиней. І ось, зразу ж, все стадо кинулося з берега в море. І вони втопилися у водах. **33** А ті, що пасли, втекли, і пішовши до міста, сповістили все, і про біснуватих. **34** І ось все місто вийшло назустріч Ісусові. І побачивши Його, вони благали, щоб він відійшов з їхніх околиць.

Глава 9, *поч. 29*

мар. 2
лук. 5

1 І увійшовши до човна, Він переплив і прийшов до свого міста. **2** *І ось принесли Йому паралізованого, що лежав на лежанці. І побачивши їхню віру, Ісус сказав паралізованому: Кріпися, дитино! Тобі відпускаються твої гріхи! **3** І ось деякі з книжників сказали в собі: Цей хулить. **4** І побачивши їхні думки, Ісус сказав: Чому ви думаєте лукаве у своїх серцях? **5** *Адже що є легше сказати: Відпускаються тобі гріхи, – чи сказати: Встань і ходи? **6** Але, щоб ви знали, що Людський Син має владу відпускати гріхи на землі. Тоді Він сказав паралізованому: Встань, візьми свій лежак і йди до твого дому! **7** І вставши, він взяв свій лежак і пішов до свого дому. **8** Побачивши ж, юрби дивувалися і прославили Бога, що дав таку владу людям. *поч. 30*

мар. 2
лук. 5

мар. 2
лук. 5

9 *І переходячи звідти, Ісус побачив чоловіка, що сидів на митниці, що звався Матеєм, і йому сказав: Ходи за мною. І вставши, він пішов за ним. **10** І сталося, що коли Він лежав *при столі* в хаті, і ось численні митарі і грішники, прийшовши, лежали *при столі* з Ісусом і з його учнями. **11** І фарисеї, побачивши, говорили його учням: Чому ваш учитель їсть і п'є з митарями і грішниками? **12** Ісус же, почувши, сказав їм: Не здорові потребують лікаря, але хворі. **13** Пішовши, навчіться, що значить: *хочу милосердя, а не жертви. Бо Я не прийшов закликати праведників, *але грішників до покаяння. *поч. 31*

йос. 6
ниж. 12

мар. 2
лук. 5

мар. 2
лук. 5

14 Тоді до Нього приступили Іванові учні, кажучи: *Чому ми і фарисеї багато постимо, а твої учні не постять? **15** І сказав їм Ісус: Чи можуть ридати весільні сини так довго, як з ними є жених? Прийдуть же дні, коли жених буде забраний від них, і тоді поститимуть. **16** Адже ніхто не пришиває латки небіленої матерії до старої одежі, бо вона забере свій кінець від одежі – і діра буде гіршою. **17** Ані не вливають нове вино до старих бурдюків. Якщо ж ні, то бурдюки розсадяться – і вино пролиється, і бурдюки пропадуть. Але нове вино вливають до нових бурдюків, і оба будуть збережені. *поч. 32*

мар. 5
лук. 8

18 *Як Він це до них говорив, ось якийсь князь, прийшовши, кланявся Йому, кажучи що: Моя дочка тільки що вмерла, але, прийшовши, поклади на неї свою руку – і вона оживе. **19** І вставши, Ісус і його учні пішли за ним. **20** І ось жінка, що мала кровотечу дванадцять років, приступивши ззаду, доторкнулася до краю його одежі, **21** бо вона в собі говорила: Як-

Гл҃а, д҃. за҃, їк҃д.

Влѣзъ в корабль, преи́де и̂ прїи́де въ свои́ гра́дъ. *И̂ сѐ принесо́ша ѥ̂мꙋ осла́бленa жи́лами на о́дрѣ лежа́щъ. и̂ ви́дѣвъ їс̑ вѣ́рꙋ и̂хъ, речѐ о̂сла́бленомꙋ, дерза́и чадо, ѡ҃пꙋща́ю҆тъ ти сѧ (грѣси́ твоѝ)[1]. И̂ се нѣцыѝ ѡ҃ кни́жникъ, рѣша в себѣ, сѐи хꙋли́. и̂ ви́дѣвъ їс̑ помышле́нїѧ и̂хъ, речѐ. вꙋскꙋю [вы̀][2] мы́слите лꙋка́вая въ ср҃цы́хъ свои́хъ; *что́ бо е̂сть ꙋ̂до́бнѣе рещи, ѡ҃пꙋща́ю҆тъ ти сѧ грѣси, ѝли рещѝ востани́ и̂ ходѝ; но да ꙋ̂вѣ́сте, ꙗ́ко вла́сть и́мать сн҃ъ ч҃лчь҃скїи на земли ѡ҃пꙋща́ти грѣхѝ, тогда̀ (г҃ла)[3] расла́бленомꙋ, {въстани́}[4]. вꙁмѝ свои́ о́дръ, и̂ ѩ̀ди в до҃ твоѝ. И̂ въста́въ (взе́мъ о́дръ свои́, и̂) ѩ̀де в до́мъ свои́. видѣ́вше же наро́ди чюдѝшасѧ. и̂ просла́виша бг҃а, да́вшаго вла́сть таковꙋ҆ю ч҃лкмъ. ꙁ҃а, л҃.

мар. 2
лук. 5

*И̂ преходя̀ їс̑ ѡ҃тꙋ́дꙋ, видѣ ч҃лка сѣдя́ща на мы́тници, ма҃дѳа́ г҃лема, и̂ (г҃ла)[5] ѥ̂мꙋ, по мнѣ грядѝ, и̂ въста́въ по не҃ и̂́де. и̂ бы́сть ѥ̂мꙋ въꙁлежа́щꙋ в домꙋ́, и̂ се мно́зи мытарѐ и грѣшницы прише́ше, въꙁлежа́хꙋ съ їс̑омъ, и̂ съ ꙋ̂ченикы ѥ̂го. и̂ ви́дѣвше фарисе́е, г҃лахꙋ ꙋ̂ченико́мъ ѥ̂го. почто́ с мытари и̂ грѣшникы (ꙋ̂чи́тель ва́ш ꙗ́стъ [и̂ пїе́тъ][6])[7]; [їс̑][8] же слы́шавъ, речѐ и̂мъ. не тре́бꙋю҆тъ здра́вїи врачѧ̀ но болꙗ́щїи. ѡ҃ше (-)[9] наꙋчи́тесѧ, что̀ е̂сть, *мл҃ти хощꙋ, а̂ не жрътвꙋ. не прїидохъ бо призва́ти пра́вѣ҆ники, *но грѣшникы [на покаа́нїе][10].

ꙗ҃ко҃в҃ъ
мр҃к҃ъ
лк҃ъ

ꙁ҃а, л҃а.

Тогда̀ (приступи́ша)[11] ї҃с҃ ѥ̂мꙋ ꙋ̂ченици ї҃ѡа́нновы г҃люще. *почто́ мы, и̂ фарисе́е постимсѧ мно́го, ꙋ̂ченицы же твои не поста́ю҆тсѧ; и̂ речѐ и̂мъ їс̑. е̂да мо́гꙋтъ сн҃ве бра́чнїи плака́ти, донели́ко вре́мя с ними е̂сть же́нихъ; прїидꙋт же дн҃їе, е̂гда ѡ҃и҃мсѧ ѡ҃ нн҃ женн҃, и̂ тогда̀ поста́сѧ. Никто́же бо приставлѧ́е҆ приставле́нїа пла́тна небѣ́лена, ри́зѣ ве́тсѣ. во́зметъ бо ко́нчинꙋ свою҆ ѡ҃ ри́зы, и̂ горши дира̀ бꙋдетъ. ниже́ вливаю҆тъ вина̀ но́ва в мѣхы ве́тхы. а̂ще ли же и̂ни, что̀ просадятсѧ мѣси, и винò пролїе́тсѧ, и̂ мѣ́си погы́бнꙋтъ. но̀ вливаю҆тъ винò но́во в мѣхы но́вы, и̂ о̂бое съблюдетсѧ.

ꙗ҃ко҃в҃ъ
мр҃к҃ъ
лк҃ъ

ꙁ҃а, лв҃.

*Сїѧ ѥ̂мꙋ г҃лющꙋ к нимъ, се кнѧзь нѣкїи прише́ кла́нашесѧ ѥ̂мꙋ г҃ла, ꙗ́ко дщи моа нн҃ѣ ꙋ̂мретъ. но̀ прише́ въꙁложи (на ню҆ рꙋкꙋ свою҆̀)[12], и̂ ѡ҃живетъ. и̂ въставъ їс̑, по немъ и̂́де, и̂ ꙋ̂ченицы ѥ̂го. и̂ се жена̀ кровоточи́ва два̀надесѧте лѣ́тъ, приступльши съзади, прикоснꙋсѧ въскри́лїи ри́зы ѥ̂го. г҃лаше бо в

ї҃ѡа҃ в҃
нн҃ ы҃

мт҃ѳ҃
лꙋ҃ и҃

себѣ, а҆́ще то́кмо прикоснꙋ́сѧ ри́зѣ є҆гѡ́, сп҃се́на бꙋ́дꙋ. і҆с же о҆бра́щсѧ, и҆ ви́дѣвъ ю҆̀, рече. дръзза́и дщи́, вѣ́ра твоя̀ спсѐ тѧ̀. и҆ спсена бысть жена̀ ѿ часа того̀. и҆ прише́дъ і҆с в до́мъ кня́жь, и҆ (ви́дѣ)[13] сопцѧ, и҆ наро̀ мл҃тва́щꙋ, гл҃а [и҆́мъ][14], ѿи́дѣте, не ꙋ҆мре́тъ бо дѣ́ца, но́ спитъ. и҆ рꙋгахꙋ́сѧ є҆мꙋ̀. є҆гда̀ же и҆згна́нъ бысть наро́дъ, вше́, а́тъ ю҆̀ за́ рꙋ́кꙋ, и҆ въста̀ дѣ́ца. и҆ и҆зы́де вѣ́сть сѝ по всеи́ земли то́ѝ. зд҃, л҃г.

И҆ преходя́щꙋ ѿтꙋ́дꙋ і҆сови, по немъ идоста два слѣпца, зовꙋ́ща и҆ гл҃ющα помилꙋи́ ны́ (і҆се) сы́не дв҃дв҃ъ. {Прише́шꙋ же є҆мꙋ̀}[15] в҆̀ домъ, приступи́ста к҆̀ немꙋ слѣпца. и҆ гл҃а има і҆с. вѣ́рꙋета ли́ ва́мо могꙋ́ сего сътвори́ти; (гл҃аста)[16] є҆мꙋ е҆́й г҃и. Тогда̀ прикоснꙋ́сѧ о҆́чію и҆́хъ, гл҃а. по вѣ́рѣ ва́ю бꙋ́ди ва́ма. и҆ ѿверзостасѧ о҆́чи и́ма. и҆ запрѣти́ и҆́ма і҆с, гл҃а. блюдѣ́та да никто́же ꙋ҆вѣ́сть. о҆́на же и҆зше́дша прослáвиста є҆гѡ по всеи́ земли той̀. *тѣ́ма же и҆схода́щема, є҆е приведо́ша к҆̀ немꙋ ѵ҃лка нѣ́ма, бѣснꙋе́ма. и҆ и҆згна́нꙋ бѣ́сꙋ, прогл҃а нѣмы́ѝ. и҆ дивя́шасѧ наро́ди, гл҃ющε, (ꙗ҆́ко) николиже ꙗ҆́висѧ та́ко въ і҆и́лиі. *фарисе́е же гл҃ахꙋ, о҆́ кнази бѣсо́вьстѣмъ и҆зго́нитъ бѣсы̀. *и҆ прохожа́ше і҆с гра́ды вс҃ѧ и҆ вс҃и ꙋ҆́чꙋа на сонми́щихъ и҆́, и҆ проповѣ́даа є҆ѵ҃лі́е ц҃рт҃вїа, и҆ цѣ́ла всѧ́кꙋ неду́гъ и҆ всѧ́кꙋ ꙗ҆́зꙋ {в҆̀ людех}[17].

зд҃, л҃д.

*видѣ́вь же наро́ды, мл҃рдова о҆̀ нихъ, ꙗ҆́ко бѣхꙋ смꙋще́ни и҆ ѿвръжени, ꙗ҆́ко о҆́вца не и҆́мꙋща па́стыра. Тогда̀ гл҃а ꙋ҆чє́никомъ свои́мъ. *жа́тва ꙋ҆́бо мно́га, дѣ́лателіи же ма́ло. молите́сѧ ꙋ҆́бо господи́нꙋ жа́твѣ, ꙗ҆́ко да и҆звед҃е́ дѣ́лателѧ на жа́твꙋ свою̀.

Гл҃а, і҃. зд҃.

Призвавъ* о҆́бана́десате ꙋ҆ченика своя̀, дастъ и҆́мъ власть на дꙋсѣ́х҃ нечи́стыѣ, ꙗ҆́ко да и҆зго́на́ и҆́хъ, и҆ цѣ́лити всѧ́къ неду́гъ и҆ всѧ́кꙋ болѣ́знь. дванадесатїи́ же а҆пло́мъ и҆́мена̀ сꙋ́тъ сі҃а̀. пе́рвыи си́монъ и҆же нарица́ется петръ, и҆ а҆ндре́а братъ є҆гѡ. (-)[1] и҆а́ковъ зеведе́о́въ, и҆ і҆ѡа́ннъ бра́ є҆гѡ. фили́ппъ, и҆ вардоломе́и. дома̀, и҆ матѳе́и мытарь. і҆а́ковъ а҆лфео́въ, и҆ [келеве́и нареченыи ф҃а́де́и][2]. си́монъ [канани́тъ][3], и҆ і҆ꙋ́да и҆скарио́тскїи и҆же и҆ предастъ є҆гѡ. Сі҃а̀ о҆́бана́десате посла̀ і҆с заповѣ́давъ и҆́мъ гл҃а. на пꙋть а҆́зы́къ не и҆дѣ́те, и҆ въ градъ самарѧ́нскыи не внидѣте. и҆дѣте же паче къ о҆́вцамъ погѝбшѝ до́мꙋ і҆и́лева. *ходя́ще же

ѵ҃лꙋ а҆і

ѵ҃лꙋ а҆і

ѵ҃лꙋ а҆і

ѵ҃лꙋ г҃і

що тільки доторкнуся до його одежі, спасуся. **22** Ісус же, обернувшись і побачивши її, сказав: Кріпися дочко! Твоя віра тебе спасла. І жінка була спасенна від тієї години. **23** І прийшовши до хати князя, Ісус побачив сопілкарів і юрбу, що голосила, **24** і сказав Він їм: Відійдіть, бо дівчина не померла, але спить. І вони глузували з Нього. **25** Коли ж вигнано юрбу, ввійшовши, Він взяв її за руку – і дівчина піднялася. **26** І ця вістка обійшла по всій тій землі. *поч. 33*

27 І коли Ісус відходив звідти, за Ним пішли два сліпці, що гукали і говорили: Помилуй нас, Ісусе, Сину Давидів! **28** Як же Він прийшов до хати, до Нього приступили сліпці, і сказав їм Ісус: Чи вірите, що можу це зробити? Сказали вони Йому: Так, Господи! **29** Тоді доторкнувся до їхніх очей, кажучи: Хай вам буде за вашою вірою! **30** І їм відкрилися очі. І заборонив їм Ісус, кажучи: Вважайте, щоб ніхто не довідався. **31** Вони ж, вийшовши, прославили Його по всій тій землі. **32** *Як же ті виходили, ось до Нього привели німого чоловіка, який був біснуватий. **33** І коли вигнано біса, німий заговорив. І юрби дивувалися, кажучи що: Ніколи не з'являлося таке в Ізраїлі. **34** *Фарисеї ж говорили: Він виганяє бісів бісівським князем. **35** *І проходив Ісус всі міста і села, навчаючи на їхніх зборах, і проповідуючи Євангеліє Царства, і оздоровляючи всяку недугу і всяку хворобу в народі. *поч. 34*

лук. 11

ниж. 21
мар. 3
лук. 11

мар. 6
лук. 13

36 *Побачивши ж юрби, Він змилосердився над ними, бо були змішані і відкинені, як вівці, що не мають пастиря. **37** Тоді Він сказав своїм учням: *Отже, жнива великі, а робітників мало. **38** Моліться, отже, до Господа жнив, щоб вивів робітників на свої жнива.

мар. 6

ѵ҃лꙋ ї҃
і҃ѡа̀ д҃

лук. 10
ів. 4

Глава 10, *поч.*

1 І *прикликавши своїх дванадцятьох учнів, Він дав їм владу над нечистими духами, щоб вони їх виганяли і оздоровляли всяку недугу і всяку хворобу. **2** А це є імена дванадцятьох апостолів: перший – Симон, який називається Петро, і Андрій, його брат; Яків Зеведеїв і Іван, його брат; **3** Филип і Вартоломей; Тома і Матей, митар; Яків Алфеїв і Келевей, названий Фаддеєм; **4** Симон Кананіт і Юда Іскаріотський, який і видав Його. **5** Цих дванадцятьох Ісус послав, заповівши їм, кажучи: На дорогу поган не ідіть, і до самарянського міста не входьте. **6** Ідіть же радше до загиблих овець з ізраїлевого дому. **7** *Ідучи ж, проповідуйте, кажучи, що: Наб-

мар. 3
лук. 9

лук. 9

ѵ҃лꙋ д҃

лизилося Небесне Царство. **8** Хворих оздоровляйте, прокажених очищуйте, мертвих воскрешайте, бісів виганяйте. Даром ви одержали, даром дайте. *поч. 35*

мар. 6
лук. 9

9 *Не беріть золота, ані срібла, ані мідяків при ваших поясах, **10** ні торбу на дорогу, ані дві одежі, ані обуву, ані палиці, *бо робітник є гідний своєї винагороди. **11** Коли ввійдете в яке-будь місто або село, випитайте, хто в ньому є гідним, і тут перебудьте, доки не вийдете. **12** *Входячи ж в дім, вітайте його, кажучи: Мир цьому домові. **13** І якщо, отже, дім буде гідний, ваш мир прийде на нього, якщо ж не буде гідний, ваш мир повернеться до вас. **14** *І як хтось вас не прийме, а не послухається ваших слів, виходячи з дому або з того міста, обтрусіть порох ваших ніг. **15** Амінь, кажу вам: легше буде содомській і гоморській землі у судному дні, ніж тому містові. *поч. 36*

тим1. 5
лук. 10
лук. 10
дія. 3 і 10
лук. 9
мар. 6

лук. 10

16 *Ось Я вас посилаю, як овець серед вовків. Отже, будьте мудрі як змії і невинні як голуби. **17** Стережіться ж людей, бо видадуть вас на збори і на їхніх зібраннях битимуть вас. **18** Перед володарів же й царів вас поведуть задля Мене, на свідчення їм і поганам. **19** *Коли ж вас видають, не журіться, як, або що скажете, бо вам буде дано в тій годині, що скажете. **20** Бо не ви будете говорити, але Дух вашого Батька, що говорить у вас. **21** Видасть же брат брата на смерть і батько дитину, і діти повстануть проти батьків і вб'ють їх. **22** І будете зненавиджені всіма, задля мого імені. Хто ж перетерпить до кінця, той спасеться. *поч. 37*

мар. 13
лук. 12

23 Коли ж вас переслідують в цьому місті, тікайте до іншого. Амінь бо кажу вам: не обійдете ізраїльських міст, поки прийде Людський Син. **24** *Учень не є понад свого учителя ані раб понад свого пана. **25** Досить учневі, щоб був як його вчитель, і раб – як його пан. Якщо господаря дому назвали веелзевулом, скільки радше його домашніх! **26** *Отже, не бійтеся їх. Бо ніщо не є закритим, що не відкриється, і сховане, що не вийде на яв. **27** Те, що кажу вам в темряві, говоріть в світлі, і те, що чуєте до вуха, проповідуйте на дахах. **28** *І не бійтеся тих, що вбивають тіло, а душу не можуть вбити, радше ж бійтеся того, що може і душу і тіло погубити в гієні. **29** *Чи не дві пташки продаються за одного асарія? І ані одна з них не впаде на

лук. 6
ів. 13
і 15
лук. 12
лук. 12

проповѣ́дуйте, глюще, наⷭ́ко приближи́ⷭ цр҃твїе нб҃ное· болѧ́щаа їсцѣлите, {прокажёныа о҃чища́йте, мр҃твыа вⷭ́кр҃шаите, бѣ́си изгоните}[4]. тⷭ́не прїа́сте, тⷭ́не дади́те· зⷣ. лⷶ·

*Не стяжи́те зла́та, нѝ сребра, нѝ мѣди при поⷭ́сѣхь вашⷯ. ни пи́ры на пⷭ́ти, ни двою ризⷭ́, и҃ни сапогъ, и҃ни же́злъ. *досто́инъ бо̀ (е҃сть) дѣ́латель мⷭ́зды своеѧ̀· во́нже а҃ще коли́жⷣ гⷣ и҃ли́ весь вни́дете, и҃спыта́йте кт҃о в немъ досто́инъ е҃сть, и҃ тⷭ́ пребⷭ́дѣте дондеже и҃зы́дете· *входѧще же в до́мъ, цѣлⷭ́йте е҃го. {глю́ще ми́ръ до́мⷭ́ семⷭ́}[5]. и҃ а҃ще оу҃бо бⷭ́детъ до́мъ досто́инъ, прїи́дⷱ ми́ръ ва́шъ нань. а҃ще ли же не бⷭ́детъ досто́инъ, миⷯ ва́шъ къ вамⷯ въ҃звратти́тсѧ· *и҃ їⷢже а҃ще не прїи́метⷯ васъ, ниже послⷭ́шаетъ словесъ ва́шихъ, и҃сходя́ще и҃ⷯ домⷭ́, и҃лѝ и҃з града того, ѿтрⷭ́сите пра́хъ но́гъ ва́шихъ· а҃минь глю̀ ва́мъ, ѿра́нѣе бⷭ́детъ земли содо́мⷭ́тѣи и҃ гоморⷭ́тѣи в҃ дⷩь сⷭ́дный, неже гра́дⷭ́ томⷭ́·

зⷣ, лⷭ·

*Сⷱ а҃зъ посыла́ю ва҃ на҃ко о҃вцѧ посредѣ влⷶко́въ. бⷭ́дѣте оу҃бо мⷭ́дри на҃ко змїа, и҃ цѣли на҃ко голⷭ́бїе· внемлѣте же ѿ человѣкъ. предадⷯ бо̀ вы на со́нмы, и҃ на собо́рищⷯ и҃хъ бїю́тъ ва҃. (-)[6] предъ вла́ки же и҃ цр҃ⷭ́ веде́ни бⷭ́дете, менѣ ради. въ свѣдѣтельⷭ́тво и҃мъ, и҃ ѧ҃зы́комъ. *е҃гда же предаю́тъ вы, не пецѣтесѧ, каⷦко и҃ли что̀ въ҃зглⷭ́ете. дастⷭ́ бо сѧ вамъ в тои́ часъ, что̀ въ҃зглⷭ́ете. не вы бо̀ бⷭ́дете глю́щеѝ, но дх҃ъ ѿц҃а ва́шего глаго́лⷯ в҃ ва҃. предастъ же братъ бра́та на сме́рть, и҃ ѿц҃ъ ча́до. и҃ въста́нутъ чада на родителѧ, и҃ оу҃бїю́тъ и҃хъ. и҃ бⷭ́дете ненави́дими всѣ́ми, и҃мени моего́ ра҃. претрⷭ́пѣвыи же до конца́ тои́ сп҃сенъ бⷭ́детъ.

зⷣ, лⷵ·

Е҃гда же го́нятъ вы̀ въ҃ гра́дѣ семъ, бѣгаите в҃ другїи. а҃минь бо̀ глю̀ ва҃, не и́мате скончати гра́ды і҃илевы, доⷯдеже прїидетъ сн҃ь человѣ́чⷭ́и· *Нⷭ́сть оу҃ченикъ надⷯ оу҃чи́телемъ {своимъ}[7], ниже рабъ, на҃ господиномъ своⷯмъ. до́влетъ оу҃ченикⷭ́, да бⷭ́детъ на҃ко оу҃чи́тель его, и҃ рабъ, на҃ко г҃ь е҃го· а҃ще господина до́мⷭ́ веелзевула наре́коша, ко́лми паче домашнѧ̀ е҃го: *не оу҃бои́тесѧ оу҃бо и҃хъ. ничто́же бо е҃сть покровено, е҃же не ѿкры́ⷭ́тсѧ. и҃ та́йно, е҃же не оу҃вѣ́дѣно бⷭ́детъ. Е҃же глю̀ ва́мъ въ тмѣ, рцѣте въ свѣтѣ. и҃ е҃же въ оу҃ши слы́шите, проповѣ́дите въ кровлѣхъ. *и҃ не оу҃боитесѧ ѿ оу҃бива́ющихъ тѣ́ло, дш҃ⷭ́ же не могⷭ́щихⷯ оу҃бити. оу҃бои́те же сѧ паче могⷭ́щаго и҃ дш҃ⷭ́ и҃ тѣ́ло погⷭ́бїти в҃ геє́нѣ. *не дв҃ѣ̀ ли птици (цѣни́тсѧ е҃ди́номⷭ́ а҃ссарїю)[3]: и҃ ни еди́на ѿ нею падетъ на земли

бе̑ ѡ҃ца ва́шего. ва́м же и̑ власи главнїи вс̑и
и̑зчтени суть. не оу̑бои́те оу̑бо, мно́зѣ
мѳ и̑ пти́цъ лу́чши е̑сте вы· за̑ ли·
лу д̑ *всакъ оу̑бо и̑же и̑сповѣ́сть ма пред҃ чл҃кы,
и̑ сповѣ́ (е̑го и̑ а̑зъ)[4] пре̑ ѡ҃цем҃ мои́м, и̑же на нб҃
сех҃. а̑ и̑же ѡ̑вр҃ъжде́ма мене пре̑ чл҃кы, ѡ̑вр҃ъгу-
сма [е̑го и̑ а́зъ][5] пре̑ ѡ҃цемъ мои́м, и̑же на
лу бі нб҃сехъ· *не мните а̑ко прїидох҃ вѣ҃вр҃ещи ми́р҃ъ
на землю. не прїидо́ (бо) вѣ҃вр҃ещѝ мирь, а̑ но
мечь. прїидо́ бо разлу́чити чл҃ка на ѡ҃ца своего́,
и̑ дще́ре на мт҃ре свою̀. и̑ невѣ́сту на свекро́вь
мнхїа з свою̀. *и̑ вра́зи чл҃ку дома́шнїи е̑го· за̑, л҃д·

лу ді *и̑же лю́бы ѻ̑ца и̑ли мт҃ре паче мене, нѵ̀е́сть
мм и̑ менѐ досто́инъ. и̑ и́же лю́бы сы́на и̑ли дще́ре паче
нн҃ бі менѐ, нѵ̀е́сть мене досто́инъ. *и̑ и́же не прїиме́
мм и̑ кр҃та своего́, и̑ в҃ слѣ̀ мене гра́де́, нѵ̀е́сть мене
лу д̑ досто́йнъ· *сѻ̑бр҃ѣтыѝ дш҃у свою̀, погуби́ ю̀.
и̑ зі *а̑ и́же погуби́ дш҃у свою̀ мене ра̑, о́бр҃аще́ ю̀.
мм и̑ *и̑же (вас҃ъ прїе́мле́)[11], менѐ прїе́мле́. и̑ и́же прї-
іоа̑ бі е́мле́т҃ мене, прїе́мле́ посла́вшаго ма̑. прїе́м-
лу ї лаѝ пророка въ и̑ма пр҃рче, мзду̀ пр҃рчю прїи-
іоа̑ гі ме́т҃. и̑ прїе́млаѝ правенника въ и̑ма пра́ве́ни-
мм д̑ че, мзду̀ пра́ведничю прїиме́т҃· *і и̑же а̑ще на-
пои́ е̑ди́ного ѡ̑ малыхъ сы́ ча́шу студену́ во́-
ду, токмо въ и̑ма оу̑чн҃ка. а̑минѝ гл҃ю ва̑, не
погубы́ мзду̀ свою̀·

землю без вашого Батька, **30** вам же і все волосся голови почислене. **31** Отже, не бійтеся, ви є кращі від багатьох птиць. *поч. 38* мар. 8

32 *Отже, кожного, що визнає Мене перед людьми, визнаю його і Я перед моїм Батьком, що на небесах. **33** А хто відречеться Мене перед людьми, відречуся його і Я перед моїм Батьком, що на небесах. **34** *Не думайте, що Я прийшов принести мир на землю, бо Я не прийшов принести мир, але меч. **35** Бо Я прийшов розлучити чоловіка проти свого батька, і дочку проти своєї матері, і невістку проти своєї свекрухи. **36** *І вороги людині – його домашні. *поч. 39* лук. 9 і 12 тим2. 2 лук. 12 мих. 7

37 *Хто любить батька або матір більше від Мене, не є Мене гідний; і хто любить сина або дочку більше від Мене, не є Мене гідний; **38** *і хто не бере свого хреста і не йде вслід за Мною, не є Мене гідний. **39** *Хто знайшов свою душу, він її втратить, *а хто втратить свою душу задля Мене, її знайде. **40** *Хто вас приймає, Мене приймає, і хто Мене приймає, приймає Того, що Мене послав. **41** Хто приймає пророка в ім'я пророче, одержить винагороду пророчу; і хто приймає праведника в ім'я праведниче, одержить винагороду праведника. **42** *І хто лиш напоїть одного з цих малих чашею холодної води тільки в ім'я учня. Амінь, кажу вам: не втратить своєї винагороди. лук. 14 мар. 8 ниж. 16 мар. 8 лук. 9 і 14 лук. 9 і 17 мар. 8, ів. 12 лук. 10 ів. 13 мар. 9

Гл҃а, а̑і·

Бы́сть е̑гда сконча́въ і҃с, заповѣ́дая о̑-
бѣ҃манадесате оу̑ченико́ма свои́ма, пре́и-
де ѡ̑ттуду оу̑чи́ти и̑ проповѣ́дати въ
градѣхъ и̑̀· за̑, м̑·

лу з *і҃ва́ннъ же слы́шавъ въ оу̑зылищи дѣ҃ла хр҃ва,
посла́въ [два][1] ѡ̑ оу̑ченикъ свои́х. рече е̑му. ты́
ли е̑си градыѝ, и̑ли и̑ного ча́емъ; и̑ ѡ̑вѣ-
щавъ і҃с рече и̑мъ. ше̑ша възвѣ́стита і҃ва́н-
нови, на̑же слы́шита и̑ ви́дита. слѣпїи прози-
ра́ютъ и̑ хро́мїи хо́дятъ, прокаже́нїи о̑чища́-
ются, и̑ глусїи слы́шатъ (-)[2] мр҃твїи въс-
та́ютъ, и̑ ни́щїи бл҃говѣствуютъ. и̑ бл҃же́нъ
е̑сть и̑же а̑ще не събла́зни́тсѧ о̑ мнѣ· тѣ́ма
же и̑схо́дя́щема, нача́тъ і҃с (наро́домъ гл҃а-
ти)[3] о̑ і҃ва́ннѣ. чесо̀ и̑зыдо́сте в҃ пустыню ви-
дѣ҃ти; тро́сть лѝ вѣ҃тромъ колѣбл҃е́му; но̀ чесо̀
и̑зыдо́сте видѣ҃ти; чл҃ка лѝ в҃ мѧ́кыхъ [ри́зы][4]
о̑блъчена; е̑ѐ и̑же мя́кыма носящеѝ, въ до-
мохъ цр҃ски́хъ сутъ· но чесо̀ и̑зыдо́сте види́ѣ-
ти; пр҃рка лѝ; ей҃ гл҃ю вамъ, и̑ лише пр҃рка· се́и
мала̑ г [бо][5] е̑сть, о̑ не́мже е̑сть пи́сано· *сѣ̀ а̑з҃ по-
ма̑ а сыла́ю а̑гг҃ла мое́го пре̑ лицемъ твои́мъ, и̑̀же
лу з

Глава 11

1 І сталося, що коли Ісус закінчив заповідати дванадцятьом своїм учням, Він перейшов звідти, щоб навчати і проповідувати в їхніх містах. *поч. 40*

2 *Іван же, почувши у в'язниці про Христові діла, пославши двох своїх учнів, **3** сказав Йому: Чи Ти є Той, що йде, чи очікувати іншого? **4** І відповівши, Ісус сказав їм: Пішовши, сповістіть Іванові те, що чуєте і бачите. **5** Сліпі відзискують зір і кульгаві ходять, прокажені стають чистими і глухі чують, мертві встають і бідні благовіщують, **6** і блаженним є той, що не згірширться Мною. **7** А як ті відходили, Ісус почав юрбам говорити про Івана: Що вийшли ви в пустелю побачити? Чи *не* тростину, колихану вітром? **8** Але що вийшли ви бачити? Чи *не* людину, зодягнену в м'яку одіж? Ось ті, що носять м'яке, є в царських домах. **9** Але що вийшли ви бачити? Чи *не* пророка? Так, – кажу вам, – і більше, як пророка! **10** Бо цей є *той,* про кого є написано: *Ось Я посилаю мого ангела перед твоїм лицем, який підготує твою дорогу пе- лук. 7 мал. 3 мар. 1 лук. 7

ред Тобою. **11** Амінь, кажу вам: між народженими від жінок не повстав більший від Івана Хрестителя, а найменший у Небеснім Царстві є більший від нього. **12** *Від дня ж Івана Хрестителя *і* дотепер Небесне Царство здобувається силою, і насильники його захоплюють. **13** Адже всі Пророки і Закон пророкували до Івана. **14** І якщо хочете прийняти, *той є Ілля, що має прийти. **15** Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає. *поч. 41*

лук. 16
мал. 4

16 *До кого ж уподібню цей рід? Він подібний до дітей, що сидять на ярмарках і що кличуть до своїх друзів, **17** і кажуть: Ми вам грали на сопілці – ви не танцювали, ми вам голосили – і ви не ридали. **18** Бо прийшов Іван, що ні не їсть ні не п'є, і ви кажете: Біса має. **19** Прийшов Людський Син, що їсть і п'є, і ви кажете: Ось людина ненажера і п'яниця, друг митарів і грішників. І оправдалася премудрість своїми дітьми. *поч. 42*

лук. 7

20 Тоді Ісус почав докоряти містам, в яких сталося найбільше його чудес, тому що вони не покаялися. **21** *Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Витсаїдо! Бо якщо б в Тирі і Сидоні сталися б чудеса, що сталися у вас, давно, отже, в волосінниці і попелі були б покаялися. **22** Одначе кажу вам: Тирові і Сидонові відрадніше буде в день судний, ніж вам. **23** І ти, Капернауме, що піднявся до небес, до аду зійдеш. Тому що якщо б в Содомі сталися сили, що сталися в тобі, існували б, отже, до нинішнього дня. **24** Одначе кажу вам, що содомській землі буде відрадніше в день судний, ніж тобі. **25** *В тому часі Ісус відповів і сказав: Визнаюся Тобі, Батьку! Господи неба і землі! Бо Ти втаїв це від премудрих і розумних і відкрив те немовлятам. **26** Так, Батьку, бо так було до вподоби Тобі. *поч. 43*

лук. 10
лук. 10

27 *Все мені передане моїм Батьком. І ніхто не знає Сина, тільки Батько, *ані Батька ніхто не знає, тільки Син і *той,* кому лиш хоче Син відкрити. **28** Прийдіть до Мене всі струджені і обтяжені – і Я заспокою вас! **29** Візьміть ярмо моє на себе і навчіться від Мене, бо Я лагідний є і покірний серцем, – *і знайдете спочинок душам вашим. **30** *Ярмо бо моє добре і тягар мій легкий є.

ів. 3
ів. 2
єре. 1
ів1. 5

Глава 12 *поч. 44*

мой5. 23
мар. 2
лук. 6

1 *В тім часі пішов Ісус у суботу через засіяні *поля.* Учні ж його зголодніли і почали зривати колосся та їсти. **2** Фарисеї ж, побачивши, сказали Йому: Ось твої учні роблять те, чого не годиться робити в суботу. **3** *Він же їм сказав: Чи ви не читали,

црс1. 21
лук. 6
мар. 2

оу҃готовы́й пу҃ть твои́ пред҃ тобою҃· а҆мі҃н гл҃ю ва́мъ. не въста҄ в рожены҃хъ жена́ми болі́и и҆ѡа́нна кр҃тла. мні́и же, въ цр҃тві́и нб҃е҇мъ, болі́и е҆го́ е҆сть· *ѡ҃ дни́ же і҆ѡа́нна кр҃тла досе́лѣ, цр҃ствіе́ нб҃ное ну҃дится. и҆ ну҃жници въсхища́ютъ е҆҃. вси́ бо про҃роци и҆ зако́нъ до и҆ѡа́нна проре́коша. и҆ а҆́ще хо́щете прі҃ѧ́ти, *то́и е҆сть и҆лі́а хотя́и прі҃ити. и҆мы́и оу҃ши [слы́шати][6], да слы́шитъ· зач, мѳ

*Кому́ же оу҃подоблю́ ро́дъ сеи́. подо́бенъ е҆сть дѣте҃́мъ, сѣда́щимъ на то́ржищихъ҅, (и҆)[7] възглаша́ющимъ {дру́гомъ}[8] [свои́мъ][9], (и҆ гл҃ющимъ)[10]. писка́хомъ ва́мъ, и҆ не плясасте. плака́хомъ [ва҃][11], и҆ не рыда́сте· Прі҃иде бо҃ і҆ѡа́нъ ни ꙗ́ды ни҃ пі҃а, и҆ (гл҃ете)[12] бѣ́съ и҆́ма҃. прі҃иде сы́нъ чл҃ческіи ꙗ́дый и҆ пі҃а, и҆ (гл҃ете)[13], е҆ѥ чл҃къ ꙗ́дца и҆ винопі҃ица, мытаре́мъ дру҃гъ и҆ гр҃ѣшникомъ. и҆ о҆пра́вдися премудрость. ѡ҃ [чадѣ][14] свои́хъ· зач, мѵ҃в·

Тогда́ нача́ {і҃с}[15] поноша́ти градовомы́, в нихже бы́ша множа́йшаѧ си́лы е҆́го, зане́ не пока́ашасѧ·

лук. 10

*Го́ре тебѣ хоразі́нъ, го́ре тебѣ (вѵ҆дсаи́да)[16]. ꙗ́коже а҆́ще в тѵ҆́рѣ и҆ сидо́нѣ быша си́лы былѝ бы́вшаѧ в ва́съ, древле оу҃́бо въ вре́тищи и҆ пе́пелѣ пока́ялися бы́ша, о҆́баче гл҃ю вамъ, тѵ҆́ру и҆ сидо́ну ѡ҃тра́днѣе бу҃детъ е҆҃ въ дн҃ь су́дный, неже ва́мъ· И҆ ты́ (капернаоу҃мъ)[17], (и҆же до)[18] нб҃съ възнесы́йся, до а҆́да сънидеши. занѐ а҆́ще в содо́мѣхъ бы́ша си́лы былѝ, бы́вшаѧ в тебѣ, пребы́ли оу҃бо быша до (дне́шняго дн҃е)[19]. о҆́баче гл҃ю ва́мъ, ꙗ́коже земли содо́мстѣи ѡ҃тра́нѣе бу҃де҆҃ е҆҃ дн҃ь су́дный, неже тебѣ· *в то҃ вре́ма ѡ҃вѣща і҃с, рече҃. и҆сповѣда́ю ти сѧ о҆́че гі҃и нб҃си и҆ земли́, ꙗ́коже оу҃таилъ е҆си́ сі́ѧ ѡ҃ премудрыхъ и҆ разумны҃хъ, и҆ ѡ҃кры́лъ е҆си́ та҃ младенца҃́. е҆и҃ о҆́че, ꙗ́коже та́ко (бы́сть бл҃говоле́ніе)[20] предъ тобо́ю· зач, мг҃·

лук. 10

*вс҃ѧ мнѣ предана́ суть о҆҃цемъ мои́м· и҆ никто́же зна́етъ сы́на, токмо ѡ҃цъ, *ни о҆҃ца кто́ зна́етъ, то́кмо сы́нъ, и҆ е҆му́же а҆́ще во́литъ сы́нъ ѡ҃кры́ти· прі҃идѣте ко мнѣ вси́ тружа҄ющисѧ и҆ о҆бремененіи́, и҆ а́зъ поко́ю вы. възмѣте и҆́го мое на себе, и҆ наоу҃чи́тесѧ ѡ҃ менѐ, ꙗ́коже кро́токъ е҆́смь, и҆ смире҃н сре҃цемъ, *и҆ о҆бра́щете поко́и дш҃амъ ва́шимъ· *и҆́го бо҃ мое бл҃го, и҆ бремѧ мое ле́гко е҆сть·

ів. 3
ів. 2
єре. 1
ів1. 5

Гл҃а, вѳ. зач, мѳд·

мто҃* вре́ма и҆́де і҃с в суботы сквозѣ сѣ́нїа. оу҃чн҃цы же е҆́го възалка́шасѧ, и҆ начаша́ въстерза́ти кла́сы и҆ ꙗ́сти. фарисе҃е же видѣ́вше, рѣша́ е҆му́. ѥ҆ оу҃чен҃цы твои́ твора́тъ, е҆́гоже не достои́ творити в суботы. *о҆́н же рече҃ и҆́мъ· нѣ́сте ли чли҃

ѥ҆ мѳ і҃г
и҆ вѳ
ѧ҃у ѕ҃

мой5. 23
мар. 2
лук. 6

цр҃с1. 21
лук. 6
мар. 2

а҆ цр҃ і҃ка
ѧ҃у ѕ҃
и҆ вѳ

в мѡ їд
г мѡ й
й їд
м̑ в
л̑у ѕ

чт̑о сътвори дв̑ъ, ѣгда̀ вънзалка (сáмъ), и̑ сущїи с нимъ: кáко вни́де в̑ хрáмъ бж̑їи, и̑ хлѣбы прѣ̑ложенїа снѣсть, и̑́же не достоúно (емꙋ ѣ̑ть)[1] на̑́сти, ни сущимъ с нн̑̀, *то́кмо и̑ереóмъ ѣдúнѣмъ: *и̑ли нѣ́сте чли̑ в̑ зако́нѣ, ꙗ̑ко в̑ сꙋбо́ты сщ̑е́ницы в̑ ц̑ркви сꙋбо́ты сквернятъ, и̑ неповúнни сꙋть: Гл̑ю же вáмъ, на̑́ко ц̑ркве бóле ѣ̑сть здѣ. Ч̑ще ли бы́сте видѣли *чт̑о ѣ̑сть мл̑ти хощ̑ꙋ, а̑ не же́ртвꙋ, никóлиже оу́б̑о бы́сте о̑сꙋ́дили неповúнны̑. Гь бо ѣ̑сть (и̑) сꙋбо́тѣ сн̑ъ чл̑чскїи.

ѕа, м̑е.

м̑ г
л̑у ѕ

*И̑́ приш̑е́ ѡ̑тꙋдꙋ прїи́де на с̑о́мище н̑. И̑ ѣ̑е чл̑́къ {ѣ̑ть т̑ꙋ}[2], рꙋкꙋ и̑мы̀ сꙋхꙋ. и̑ въпросúша ѣ̑го гл̑ющ̑е, а̑ще досто́итъ въ сꙋбо́ты ц̑ѣлити: да (на́нь вънзгл̑ютъ)[3]. о́н же рече и̑́м̑. кто̀ ѣ̑сть ѡ̑ ва́съ чл̑́къ, и̑́же и̑́мать о́вча ѣ̑дúно, и̑ а́ще впадѣ́тсѧ {-}[4] в сꙋбо́ты въ я́мꙋ, не и̑́метъ ли (-)[5], и̑ и̑змет̑̀: ко́льми оу́б̑о лꙋ́чши ѣ̑сть чл̑́къ о́вча́те: Ѣ̑мже (оу́б̑о) досто́итъ в сꙋбо́ты добро творúти. Ѳогда̀ (гл̑а)[6] чл̑́кꙋ, прострѝ (рꙋкꙋ твою)[7]. и̑ простре́тъ, и̑ оу́тверди́сѧ ц̑ѣла̀ на̑́ко дрꙋга́а.

за̑, м̑ѕ.

{фарисе́е же шедше}[8] совѣ́тъ сътвори́ша нань, ка́ко да ѣ̑го погꙋбя́т. ї̑с же разꙋмѣвъ, ѡ̑тꙋ́дꙋ,

з̑а.

и̑ по немъ и̑до́ша наро́ди мно́зи, и̑ і̑сцѣли и̑хъ всѣ́хъ. и̑ запрѣти́ и̑мъ да не я̑вѣ ѣ̑го творя́тъ, я̑́ко да ѣ̑сꙋдетсѧ рече́ное и̑саї́емъ

і̑саі́а м̑в

прр̑ко́мъ гл̑ющ̑емъ. *Сѣ о́тро́къ мои ѣ̑гоже и̑зволúхъ, възлюбленный̀ мои, на́ньже бл̑говоли дш̑а моя. положꙋ дх̑ъ мои на немъ, и̑ сꙋдъ на̑́зы́ко́мъ възвѣститъ. не прерѣч̑е́, ни възопї́ет̑. ниже оу́слы́шитъ кто̀ на распꙋтїих̑ гла́са ѣ̑го. тро́сти сы́крꙋше́ны не прело́митъ, и̑ ле́на вне́мшасѧ не оу́гаситъ, до́ндеже и̑зведетъ в̑ побѣдꙋ сꙋдъ. и̑ на и̑ма ѣ̑го на̑́зы́ци оу́поваю̑.

л̑у а̑і

*Ѳогда̀ приведо́ша к немꙋ бѣснꙋющасѧ слѣпа и̑ нѣма, и̑ и̑сцѣли ѣ̑го, на̑́ко [слѣпомꙋ и̑ нѣмомꙋ] гл̑ати и̑ гла́дати. И̑ дивла́хꙋсѧ вси наро́ди (гл̑ющ̑е)[10]. ѣда сéи ѣ̑сть (х̑с), сн̑ъ дв̑ѣ̑; фарі́се́е же слы́шавше, рѣша. *сéи не и̑зго́нитъ бѣсы, токмо о̑ веѣ́лзевꙋлѣ кнá̑зи бѣсо́вѣстѣмъ. вѣдыи же [і̑с][11] мы́сли и̑́, рече и̑мъ. *всá̑ко ц̑рство раздѣ́лшеесѧ на сѧ, запꙋстѣѣ́тъ. и̑ всáкъ гра̑́, и̑ли домъ раздѣли́вы̑йсѧ на́ сѧ, не ста́нетъ. и̑ а́ще сатана̀, сатанꙋ и̑зго́нит̑̀, на́ сѧ раздѣлилсѧ ѣ̑сть, ка́ко оу́бо̀ ста́нетъ ц̑рство ѣ̑го; И̑ а́ще а̑́зъ о̑ веѣ́льзевꙋлѣ и̑згоню̀ бѣсы, сн̑ове ва́ши о́ коемь и̑зго́нят̑̀; Сего ра́ди [тїи вамъ бꙋдꙋть сꙋдїѧ̀][12]. а̑́ще ли же (а̑́зъ о̑ дх̑ѣ бж̑їи)[13] и̑згоню̀ бѣ́сы, оу́бо постúже на васъ ц̑рствїе бж̑їе. И̑ли

що зробив Давид, коли сам зголоднів і ті, що були з ним?**4** Як він увійшов до божого храму і з'їв хліби предложення, яких не годилося їсти *ані* йому, ані тим, що з ним, *тільки одним священикам? **5** *Або хіба ви не читали в Законі: Що в церкві в суботу священики безчестять суботу – і є невинними? **6** Кажу ж вам, що тут є більше від церкви. **7** Коби ж ви знали *що значить: хочу милосердя, а не жертви, то ніколи б не осуджували невинних. **8** Бо Людський Син є і Господом суботи. *поч. 45*

мой2. 29
мой3. 8 і 24
мар. 2
лук. 6
мой4. 28

йос. 6
вищ. 9

9 *І прийшовши звідти, Він прийшов до їхнього збору. **10** І ось був там чоловік, що мав суху руку. І Його запитали, щоб Його оскаржити, кажучи: Чи годиться в суботу оздоровляти? **11** Він же сказав їм: *Чи* хто з вас є людиною, що має одну вівцю, і якщо впаде в яму у суботу, чи не візьме і не вийме? **12** А наскільки людина є кращою від вівці! Тому, отже, годиться в суботу робити добро. **13** Тоді сказав чоловікові: Простягни твою руку. І він простягнув – і вона стала здоровою, так як *і* друга. *поч.46*

мар. 3
лук. 6

14 Фарисеї ж, пішовши, зробили засідання проти Нього, як Його погубити. **15** Ісус же, довідавшись, відійшов звідти. *поч.*

І за Ним пішли численні юрби, і Він їх всіх оздоровив **16** і заборонив їм, щоб Його не виявляли. **17** Щоб збулося сказане пророком Ісаєю, що говорить: **18** *Ось Мій Слуга, якого Я побажав, Мій Улюблений, якого вподобала моя душа. Покладу на Нього Мого Духа, і Він сповістить суд поганам. **19** Він не протиставиться, ані не кричатиме, ані не почує ніхто на роздоріжжях його голосу. **20** Зломаної тростини Він не переломить і не загасить гнота, що тліє, доки не виведе суд у перемогу. **21** І на його ім'я надіятимуться погани. **22** *Тоді привели до Нього біснуватого: сліпого і німого. І Він його оздоровив, так що сліпий і німий говорив і бачив. **23** І всі юрби дивувалися, говорячи: Чи цей є Христос, Син Давидів? **24** Фарисеї ж, почувши, сказали: *Цей не виганяє бісів, хіба веелзевулом, бісівським князем. **25** А Ісус, знаючи їхні думки, сказав їм: *Кожне царство, що розділилося в собі, запустіє, і кожне місто чи дім, що розділився в собі, не встоїть. **26** І якщо сатана виганяє сатану, він розділився у собі. Як, отже, стоятиме його царство? **27** І якщо Я виганяю бісів веелзевулом, ваші сини ким виганяють? Задля цього ті вам будуть суддями. **28** Якщо ж Я Божим Духом виганяю бісів, отже, на вас надійшло Боже Царство. **29** Або як може хто ввійти

іс. 42

лук. 11

вищ. 9
мар. 3
лук. 11

мар. 3
лук. 11

до дому сильного і розграбувати його посуд, якщо скоріше не зв'яже сильного? І тоді розграбує його дім. *поч. 47*

30 Хто не є зі Мною, є проти Мене, і хто не збирає зі Мною, – розкидає. **31** Задля цього говорю вам: *Кожний гріх і хула будуть відпущені людям, а та хула, що проти Духа, не буде відпущена людям. **32** І хто лиш скаже слово проти Людського Сина, йому відпуститься, а хто скаже проти Святого Духа, йому не відпуститься ані в цім віці, ані в будучому. **33** Або виростіть добре дерево – і його плід добрий, або виростіть погане дерево – і його плід поганий. Бо дерево пізнається від плоду. **34** Роди гадючі, як можете говорити добро, будучи злими? *Бо з повноти серця говорять уста. **35** Добра людина з доброго скарбу виносить добрі речі, і зла людина зі злого скарбу виносить злі речі. **36** Кажу ж вам, що за кожне марне слово, яке люди скажуть, дадуть за нього відповідь у день судний. **37** Бо від своїх слів оправдаєшся і від своїх слів будеш засуджений. *поч. 48*

38 Тоді деякі з книжників і фарисеїв відповіли, кажучи: Учителю, *хочемо бачити від Тебе знак. **39** Він же, відповівши, сказав їм: *Поганий і перелюбний рід шукає знак, і знаку йому не дасться, тільки знак пророка Йони. **40** *Бо так як Йона був у животі кита три дні і три ночі, так буде і Людський Син три дні і три ночі в серці землі. **41** Ніневійські мужі стануть на суд з цим родом і його осудять, бо вони покаялися на проповідь *Йони. І ось тут більший від Йони. **42** Цариця полудня стане на суд з цим родом і його засудить, *бо вона прийшла з кінців землі, щоб послухати Соломонову премудрість. І ось тут більший від Соломона. **43** *Коли ж нечистий дух вийде з людини, він переходить через безводні місця, шукаючи відпочинку. І не знаходить. **44** Тоді він каже: Повернуся до мого дому, звідки я вийшов. І прийшовши, знаходить *його* порожнім, заметеним і прикрашеним. **45** Тоді іде і бере з собою сім інших духів, гірших від себе, і ввійшовши, вони живуть там. І буде останнє тій людині гірше від попереднього. Так буде і цьому злому родові. *поч. 49*

46 *Як же Він ще говорив до людей, ось його мати і його брати стояли ззовні, намагаючись говорити з Ним. **47** Сказав же хтось Йому: Ось твоя мати і твої брати стоять назовні, бажаючи з Тобою говорити. **48** Він же, відповівши сказав до того, що говорив до Нього: Хто є моя мати і

мар. 3 лук. 12 ів1. 5 — лук. 6 — ниж. 16 кор1. 1 — лук. 11 — йон. 2 лук. 11 — йон. 3 лук. 11 — црс3. 10 пар2. 9 лук. 11 — лук. 11 — мар. 3 лук. 8

кáко мóжетъ кто̀ вни́ти в домъ крѣпкаго, и̂ съсу́ды е̂го расхи́тити, а̂ще не пе́рвѣе свя́жетъ крѣпкаго, и̂ тогда̀ до́мъ е̂го расхи́титъ: зѣ, мѕ·

И̓же нѣ́сть со мно́ю, на́ма е̂сть, и̂ и́же не събира́етъ съ мно́ю, растачае̂· Сего̀ ра́ди гл҃ю вамъ, *вса́къ грѣхъ и̂ хула́, ѡ̓пу́стится человѣ́комъ, а̂ на́же на дх҃ъ хула̀, не ѡ̓пу́стится [человѣ́]14. и̂ и̓же а̂ще речетъ сло́во на сн҃а человѣ́ческаго, ѡ̓пу́стится е̂му. а̂ и̓же речетъ на дх҃а с҃тго, не ѡ̓пу́стится е̂му, ни в сі́и вѣ́къ, ни в гряду́щіи· И̓ли сътвори́те дрѣ́во добро, и̂ пло́дъ е̂го до́бръ. и̓ли сътвори́те древо зло́, и̂ пло́дъ е̂го зо́л. ѡ̓ плода̀ бо древо познано бу́детъ· Порожде́нія е̂хи́дновa, ка́ко мо́жете добро гл҃ати, зли́ сущи? *ѡ̓ и̓збы́тка бо ср҃ца, оу̂ста гл҃ютъ· бл҃гыи человѣ́къ, ѡ̓ бл҃гаго съкро́вища и̂зно́ситъ бл҃га́а. и̂ лука́вый человѣ́къ, ѡ̓ лука́ваго съкро́вища, и̂зно́ситъ лука́вая· Гл҃ю же ва́мъ, на́ко всѣ́ко сло́во пра́здно е̂же [а̂ще реку́тъ]15 человѣ́цы, вѣ́здадя́тъ о̂ не́мъ сло́во въ дн҃ь су́дный· ѡ̓ словесе́хъ бо свои́хъ о̂пра́вдишися, и̂ ѡ̓ словесе́хъ свои́хъ о̂суди́шися· зѣ, мѵ·

Тогда̀ ѿвѣщя́ша [-]16 нѣцыи ѡ̓ кни́жникъ и фарисе́и гл҃юще. оу̂чи́телю, *хо́щемъ ѡ̓ тебѐ знаменіе видѣ́ти· о̓́н же ѿвѣщавъ рече и̂мъ. *родъ лука́въ и̂ прелюбодѣ́йный, зна́менія и̂щетъ. и̂ зна́меніе не дастьс҃а е̂му, то́кмо зна́меніе і҃она пр҃рка. *на́коже бо бѣ і҃она въ чревѣ ки́товѣ три дн҃и, и̂ три но́щи. та́ко бу́детъ и̂ сн҃ъ человѣ́ческіи въ ср҃ци земл҃и три дн҃и, и̂ три но́щи· Мужіе ниневи́тстіи вста́нутъ на су́дъ с родо́мъ симъ, і̂ о̓суди́тъ и̓̀, на́ко покая́шася про́повѣдію *і҃о́нинею. и̂ се бо́ле і҃о́ны зд҃ѣ· Цр҃ца ю̓жскаа̀ вста́нетъ на су́дъ с родомъ сим, и̂ о̓суди́тъ и̓̀, *на́ко прі́иде ѡ̓ конє́цъ земл҃а̀ слы́шати премудрость соло́моновy. и̂ се бо́ле соло́мона зд҃ѣ· *е̂гда же нечи́стый дх҃ъ и̓зы́детъ ѡ̓ человѣ́ка, прехо́дитъ сквозѣ́ безво́дна мѣ́ста, ищя̀ поко́я, и̂ не о̓брѣта́етъ. тогда рече́тъ, (въ̀звращу́ся въ̀ домъ мо́и)17 ѡ̓́ндуже и̓зыдо́хъ. и̂ пришѐдъ о̓бра́щетъ пра́зденъ, помете́нъ и̂ оу̂краше́нъ. тогда̀ и̓́детъ, и̂ по́иметъ съ̀ собою сѐмь и̂ны́хъ дховъ люты́йшихъ себѣ̀, и̂ вшѐдше (живу́тъ)18 тм҃у. и̂ бу́дутъ послѣ́днія человѣ́ку тому́ горша пе́рвыхъ. та́ко бу́детъ и̂ ро́ду сему́ лука́вому· зѣ, мѳ·

[*Е̓щє же е̂му гл҃ющу]19 къ народомъ. сѐ мати е̂го и̂ бра́тія е̂го стоя́ху вн҃ѣ, {и̂щуще гл҃ати е̂му}20. рече́ же нѣ́кіи е̂му. сѐ мт҃и твоя̀, и̂ бра́тія твоя̀ вн҃ѣ стоя́тъ хотя́ще (гл҃ати тебѣ)21. о̓́нъ же ѿвѣщавъ рече къ гл҃ющему е̂му. кто̀ е̂сть мт҃и моя̀, и̂ кто̀ суть бра-

тїа моа̀: и̂ прострⷮ рꙋ́кꙋ свою на оу̂чн҃ики своа, рече. ѓе мт҃и моа̀ и̂ братїа моа̀. и̂же бо а̂ще сътворитъ во́лю ѡ҃ц҃а моего̂ и̂же (е̂сть) на нб҃сѣхъ, то́и (бра̀ мои)[22], и̂ сестра̀, и̂ мт҃и (мо́и) е̂сть·

хто є мої брати? **49** І простягнувши свою руку до своїх учнів, він сказав: Ось моя мати і мої брати. **50** Бо хто лиш виконає волю мого Батька, що є на небесах, той мій брат і є Мені сестрою і матір'ю.

Гла҃ ѓі·

Глава 13

мт҃а а҃ лꙋ и҃

дн҃ь* [же][1] то́и и҃зше і҃с и҃з дому сѣдя́ше при мори. и̂ събра́шасѧ к немꙋ наро́ди мно́зи, ꙗ҆́коже е̂мꙋ в кора́бль влⷱ́сти (и̂) сѣсти, и̂ весь наро́дъ на помо́рїи стоя́ше. и̂ гла́ и҃мъ (прⷱ́тчами мно́го)[2], гла҃. за҃, н҃·

1 *В тім же дні Ісус, вийшовши з дому, сидів при морі, **2** і до Нього зібралися численні юрби. Тоді Він увійшов і сів у човен, а вся юрба стояла на березі. **3** І Він багато говорив до них притчами, кажучи: *поч. 50*

мар. 4
лук. 8

Сѣ и҃зы́де сѣ́ꙗ да сѣ́етъ. и̂ сѣ́ющꙋ е̂мꙋ. о҆́ва падоша при пꙋтѝ. [и̂ прїидо́ша][3] пти́цы, [и̂][4] позобаша а҃̀. другаа́ же падоша на ка́менныхъ, и̂дⷤже не и҃мⷱ́аше земла̀ мно́гы, и̂ а҆́бїе прозабо́ша, зане́ не и҃мⷱ́аше глⷡбины земла̀. сл҃нцꙋ же въсїа́вшꙋ, присѣ́кнꙋша, и̂ зане не и҃мⷱ́ахꙋ коренїа, и̂сохо́ша. другаа́ же падоша ѣ҆ трⷭнїи, и̂ взы́де трⷭнїе и̂ подави и҃̑· другаа́ же падоша на землѝ до́брⷭѣи. и̂ даа́хꙋ пло́дъ. о҆́во ꙋ҆́бо сто̀, о҆́во же шестьдеса҃̀. о҆́во тридеса҃ть· и҃мⷱ́аи ꙋ҆́ши [слы́шати][5], да слы́ши҃̑· за҃, н҃а·

Він сказав: Сіяч вийшов сіяти. **4** І коли він сіяв, одне впало при дорозі, і прийшли птахи і видзьобали його. **5** Інше ж впало на камінний грунт, де не було багато землі, і зразу зійшло, тому що не мало глибини землі. **6** Як же зійшло сонце, воно прив'яло і, тому що не мало коріння, всохло. **7** Інше ж впало в терня, і виросло терня і його задавило. **8** Інше ж впало на добру землю і давало плід: одне, отже, в сто, інше ж в шістдесять, *ще* інше в тридцять. **9** Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає! *поч. 51*

И҃ пристꙋпивше оу҃чн҃ци (е̂го), рекоша е̂мꙋ, почто̀ прⷱ́тчами гл҃еши и҃м҃; о́нъ же ѿвⷱ́щавъ, рече и҃мъ. ꙗ҆́ко ва́мъ дано е̂сть разꙋмⷱ́ти та́инꙋ цр҃твїа нб҃наго. о́нⷱ́мъ же не дано̀ е̂сть· *и҃же бо и҃мать, дастьсѧ е̂мꙋ, и̂ прⷱ́избꙋдетъ (е̂мꙋ). а҆ и҃же не и҃мать, и̂ е̂же и҃мать вⷴзмется ѿ него· Сего̀ ра́ди ѣ҆ прⷱ́тчахъ {гл҃ю и҃мъ}[6], ꙗ҆́ко ви́дѧще не ви́дятъ, и̂ слы́шаще не слы́шатъ, ни разꙋмⷱ́ютъ. и̂ сⷱ́бываѥ́тсѧ в ни҃̑ прр҃чество і҃саі́но, гл҃ющее. *слу́хомъ оу҃слы́шите, и̂ не и҃мате разꙋмⷱ́ти. и̂ зра́ще оу҃зрите, и̂ не и҃мате ви́дⷱ́ти. о҆́тлⷴстⷱ́ бо ср҃це людїи сѝ, и̂ оу҃ши́ма т҃а́ко слы́шаша, и̂ о҆́чи свои смⷱ́жи́ша, да не когда̀ оу҃зратъ о҆́чи́ма, и̂ оу҃ши́ма оу҃слышатъ, и̂ ср҃цⷣе разꙋмⷱ́ютъ, и̂ о҆́бра-тя́тсѧ, и̂ і҃цⷱ́лю и҃̑хъ· *ва́ша же бл҃же́наа̀ о҆́чеса̀, ꙗ҆́ко ви́дятъ, и̂ оу҃ши ва́ши, ꙗ҆́ко слы́шатъ· а҃минь бо гл҃ю ва́м҃, ꙗ҆́ко мно́зи прр҃цы и̂ пра́вⷣ҃ници въжелⷱ́ша ви́дⷱ́ти ꙗ҆́же ви́дите, и̂ не видⷱ́ша. и̂ слы́шати ꙗ҆́же слы́шите, и̂ не слы́шаша· *вы́ (же) оу҃бо оу҃слы́шите при҃чю сⷱ́ющаго· всѧ́комꙋ слы́шащемꙋ сло́во цр҃твїа, и̂ не разꙋмⷱ́вающꙋ, прихо́дитъ лꙋка́вый, и̂ въсхищаетъ всⷱ́анное ѣ҆ ср҃ци е̂го, сⷭ҃е е̂сть иже при пꙋтѝ сⷱ́анное· а҃ на ка́мен҃ныхъ сⷱ́анное, се́и е̂сть (слы́шай сло́во)[7], и̂ а҆́бїе с ра́достїю прїе́млетъ е̂̀, не и҃мать же ко́рене в себѣ, но времене̑ е̂сть· Бы́вши же печали и҃ли гоне́нїю словесѐ ра́ди, а҆́бїе съблажня́етсѧ· а҃ сⷱ́анное ѣ҆

Ось вийшов сіяч сіяти. **4** І коли він сіяв, одне впало при дорозі, і прийшли птахи і видзьобали його. **5** Інше ж впало на камінний грунт, де не було багато землі, і зразу зійшло, тому що не мало глибини землі. **6** Як же зійшло сонце, воно прив'яло і, тому що не мало коріння, всохло. **7** Інше ж впало в терня, і виросло терня і його задавило. **8** Інше ж впало на добру землю і давало плід: одне, отже, в сто, інше ж в шістдесять, *ще* інше в тридцять. **9** Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає! *поч. 51*

10 І його учні, приступивши, сказали Йому: Чому говориш їм притчами? **11** Він же, відповівши, сказав їм: Бо вам дано пізнати тайни Небесного Царства, їм же не дано. **12** *Бо хто має, йому дасться, і він матиме понад міру, а хто не має, і те, що має, від нього відбереться. **13** Задля цього говорю їм в притчах, бо, дивлячись, не бачать і, слухаючи, не чують ані не розуміють. **14** І збувається в них Ісаїне пророцтво, що говорить: *Слухом почуєте – і не будете розуміти, і, дивлячись, побачите – і не будете бачити. **15** Бо затовстіло серце цього народу, і вухами вони тяжко чують, і свої очі прижмурили, щоб часом не побачити очима, і *не* почути вухами, і *не* зрозуміти серцем, і *не* навернутися, і *щоб* Я їх *не* оздоровив. **16** *Ваші ж очі блаженні, бо бачать, і ваші вуха, бо чують. **17** Амінь бо кажу вам, що багато пророків і праведників бажали бачити те, що ви бачите, – і не бачили, і чути те, що ви чуєте, – і не чули. **18** *Отже, ви ж послухайте притчу про сівача. **19** До кожного, що слухає слово Царства і не розуміє, приходить лукавий і забирає посіяне в його серці – це й є те, що сіяне при дорозі. **20** А посіяне на кам'янистому грунті – це є той, що слухає слово і зараз з радістю його приймає. **21** Та він не має кореня в собі, але є дочасним, коли настав же клопіт або переслідування через слово, він зараз згіршується. **22** А посіяне в тернях – це є той, що слухає слово, а

ісх. 6
мар. 4
лук. 8
ів. 12
дія. 28
рим. 11

лук. 10

мар. 4
лук. 8

мар. 8
лук. 8
і 19
ниж. 25

клопоти цього віку і обмана багатства давить слово, і воно залишається без плоду. **23** А посіяне на добрій землі – це є той, що слухає слово і розуміє, який, отже, приносить плід. І один робить сто, інший же шістдесять, інший тридцять. *поч.52*

24 Іншу притчу Він запропонував їм, кажучи: Небесне Царство уподібнилося до людини, яка посіяла добре насіння на своєму полі. **25** Як же люди спали, прийшов його ворог і посіяв кукіль серед пшениці і відійшов. **26** Коли ж зійшла трава і видала плід, тоді з'явився і кукіль. **27** Прийшовши ж, раби пана сказали йому: Пане чи ти не сіяв добре насіння на своєму полі? Звідки, отже, воно має кукіль? **28** Він же сказав їм: Людина-ворог це зробила. Раби ж сказали йому: Чи хочеш, отже, щоб ми, пішовши, його випололи? **29** Він же сказав їм: Ні, щоб часом, вириваючи кукіль, ви не вирвали разом з ним і пшеницю. **30** Залиште, щоб обоє росли разом до жнив. І в час жнив скажу женцям: Зберіть швидше кукіль і зв'яжіть його в снопи, щоб його спалити, а пшеницю зберіть до моєї клуні. *поч. 53*

мар. 4
лук. 13

31 *Іншу притчу Він запропонував їм, кажучи: Небесне Царство є подібним до гірчичного зерна, яке людина, взявши, посіяла на своєму полі. **32** Воно, отже, є меншим від всіх зерен, коли ж виросте, є більшим від всього зілля і стає деревом, так що приходять небесні птахи і поселяються на
лук. 13 його гілках. **33** *Іншу притчу Він їм сказав: Небесне Царство є подібним до квасу, якого жінка, взявши, сховала в трьох мірках муки, доки все не
мар. 4 викисне. **34** *Це все Ісус сказав юрбам в притчах. І без притчі нічого до них не говорив, **35** щоб збулося сказане пророком, що говорить: *Відкрию мої уста в притчах, вимовлю
пс. 48 і 77 сховане від створення світу! **36** Тоді, полишивши юрби, Ісус прийшов до дому. *поч. 54*

І до Нього приступили його учні, кажучи: Роз'ясни нам притчу про польовий кукіль. **37** Він же, відповівши, сказав їм: Той, що посіяв добре насіння, – це Людський Син, **38** а поле – є світ, добре ж насіння – це є сини
апо. 14 йоі. 3 Царства, а кукіль – є сини зла. **39** *А ворог, що їх всіяв, – це диявол, а жнива – є кінцем віку, а женці – це ангели. **40** Отже, так як збирають кукіль і палять вогнем, так буде в закінченні цього віку. **41** Людський Син пошле Своїх ангелів, і вони зберуть з його Царства всі згіршення і тих, що чинять беззаконня, **42** і кинуть їх у вогняну піч. Там буде плач і
муд. 3 дан. 12 скрегіт зубів. **43** *Тоді праведники

терніи, сеи єсть слышай слово, и печаль вѣка [сего][8], и лесть богатьства, подавлаєть слово, и бес плода бываєть. ѳ (сѣанное на добрѣи зѣлѣ)[9], сеи єсть слышай слово, и разумѣваа, иже оубо плод приносить, и творить, ов сто, ов же шестьдесѧ, ов тридесать. зач. ѩв.

Ину приточю прѣложи имъ гл. оуподобисѧ цр҃твїе нб҃ное члку сѣавшу доброе сѣма на селѣ своемъ. спѧщемъ же члкомъ, прїиде (врагъ его)[10], и всѣа плѣвелы посредѣ пшеница, и ѿиде. єгда же прозябе трава, и плѡ сътвори, тогда явишасѧ и плѣвелїе. Пришѣше же рабы господина, рѣша ему. Ги, не доброе ли сѣма сѣалъ єси на (селѣ своемъ)[11]; ѿкуду оубо имать плѣвелы; онъ же рече имъ. врагъ члкъ єе сътвори. Раби же [рѣша ему][12]. хощеши ли оубо, да шѣше исплевемъ ѧ; онъ же {рече имь}[13], ни. да не когда въстрѣгающе плѣвелы, въстрѣгнете куплно с ними (и) пшеницу. остависте растии обоє куплно до жатвы, и въ врема жатвы реку жателемъ. съберѣте первѣе плѣвелы, и свяжите ихъ въ снопы яко съжещи ѧ. ѳ пшеницу съберѣте въ житницу мою. зач. ѩг.

мат. 4 лук. 13

*Ину приточу прѣложи имъ, гл. подобно єсть цр҃твїе нб҃ное, зрну горушичну, єже взем члкъ, всѣа на селѣ своем, єже малѣише оубо єсть ѿ вѣхъ сѣменъ. єгда же възрастетъ, более (всѣхъ) зелїи єсть, и бываетъ дрѣво, яко прїити птицамъ нб҃нымъ, и витати на вѣтвьхъ его. *Ину притчю гла имъ. подобно єсть цр҃твїе нб҃ное, квасу, иже вземши жена сокры въ мучныихъ сатѣхъ три, дондеже вскисоша вса. *Сїа вса гла ис въ притчахъ народомъ, и бес притча ничесоже глаше к нимъ, яко да сбудетсѧ речено пр҃рокомъ глющимъ. *Ѿврьзу въ притчахъ оуста моа, ѿрыгну сокровенаѧ ѿ сложенїа мира. Тогда остави народы, прїиде в дъ [ис][14]. зач. ѩд.

мат. 4 лук. 13 мат. 4 пс. 48 і 77

И приступиша к нему оучнцы его глюще. скажи намъ притчю плѣвелъ селныхъ. онъ же ѿвѣщавъ, рече [имъ][15]. всѣавыи доброе сѣма, єсть сн҃ь члчскїи. а село, єсть миръ. доброе же сѣма, сїи суть сн҃ове цр҃твїа. ѳ плѣвели суть сн҃ове неприазнинніи. *а врагъ всѣавыи ихъ, єсть дїаволъ. а жатва, кончина вѣка єсть. а жателе, аггли суть. якоже оубо събираютъ плѣвелъ, и огнемъ сѫжизаютъ, тако будетъ въ скончанїе вѣка [сего][16]. Послетъ сн҃ь члчскїи агглы своа, и съберутъ ѿ цр҃твїа его вса съблазны, и творящаѧ безакоиїе, и ввергутъ ихъ в пещь огнену. тму будетъ плачь, и скрежетъ

апо. 14 йоі. 3

мудро Г
дан҃ѣ Бі

зубомъ҆. *Тогда правє҃ницы просвѣтятсѧ ѩ҆ко слн҃це въ цр҃твіи wц҃ѣ и҆хъ. и҃мѣи҆ оу҆ши [слы́шати]17, да слы́шитъ. зач҃, н҃є.
[Па́кы]18 подобно є҆сть цр҃тві҆е нб҃ное съкро́вищу съкрове́ну на селѣ, є҆же о҆брѣтъ҆ чл҃къ, съкры҆, и҆ wу҆ ра́дости є҆го и҆де҆, и҆ (всѧ є҆ли́ка и҃мать, продаетъ)19, и҆ кupоу҆етъ село҆ то҆. зач҃. Па́кы подо́бно є҆сть цр҃тві҆е нб҃ное чл҃ку кupцу, и҃щущу до́брыа би́серы. [и҆же о҆брѣтъ҆]20 є҆дінъ (мно́гоцѣ́ненъ би́серъ)21, шедъ про́дасть вс҃е є҆ли́ко и҃маше, и҆ кupпи҆ є҆го. Па́кы подобно є҆сть цр҃тві҆е нб҃ное не́воду вве́ржену в море, и҆ wу҆ всѧ́кого ро́да събра́вшу. и҃же є҆гда и҆сполни́сѧ, {и҆звлеко́ша и҆}22 на кра́и, и҆ сѣ҃дше и҆збрашѧ до́брыа в сосу́ды, а҆ злы́ѧ и҆звергоша вонь҃. Та́ко бу́детъ въ сконча́нїе вѣ́ка. и҆зы́дутъ а҃г҃ли, и҆ wлучатъ злыѧ wу҆ средѣ пра́вє҃ныхъ, и҆ вве́ргутъ и҃ѫ҆ въ пещь о҆́гнену҆. тu҃ бу́детъ плачь и҆ скрежетъ зубо́мъ. [Гла́ и҃мъ і҃с҃]23, разумѣ́сте ли сі҃а вс҃ѣ҆; гла́шѧ є҆му҆, є҆и҆ [г҃и]24. о҆́нъ же рече и҃мъ҃. сего ра́ди всѧкъ кни́жникъ наоу҆чи́всѧ цр҃тві҆ю нб҃ному҆, подо́бенъ є҆сть чл҃ку домови́тu҃, и҃же и҆зно́ситъ wу҆ съкро́вища своє҆го но́вѧ и҆ ветха́. зач҃, н҃ѕ.
И҃ бысть є҆гда҆ сконча і҃с҃ при́тчу сі҃ю, преиде wттуда҆. *и҆ прише҃ въ wц҃ьствіе своє҆, оу҆ча́ше и҆хъ на со́нмищи҆хъ и҆хъ, ѩ҆ко дивитисѧ и҃мъ, и҆ гла́ти. wц҃ку҆да҆ сему҆ прему҆дрость сі҃а и҆ сі́лы; *не сі҃и ли є҆сть текто́новь сн҃ъ; не мт҃и ли є҆го нарица́етсѧ мр҃і҆а́мь, и҆ бра҃тіа҆ є҆го, і҃аковъ, и҆ {і҃ѡсі҃и}25, и҆ сі́монъ, и҆ і҃ю́да; и҆ сестры҆ є҆го, не всѧ҆ ли въ на҃ѣ҆ суть; wц҃ку҆ду оу҆бо сему҆ сі҃а вс҃ѣ҆; *и҆ блажнаху҆сѧ о҆ нем҃ь. і҃с҃ же рече и҃мъ҃. нѣсть прр҃къ бе́с чести, то҆кмо въ [wц҃ьствіи своє҆мъ]26, и҆ в домu҆ своє҆м҃ь. и҆ не съ҃твори т҃у сі́лы мно́гы, за невѣ́рство и҆хъ.

мт҃а ѕ
лу҃ д
і҃ѡа҃ ѕ

мт҃а ѕ
лу҃ д
і҃ѡа҃ д

Гла҃, ді҃. зач҃, н҃з.

мт҃а ѕ
лу҃ є

Въ то* время оу҆слы́шавъ и҃ро҃дъ҃ четвертовла́стникъ слу҃хъ і҃совъ, и҆ рече о҆троко́мъ свои́мъ, се́и є҆сть і҃оа́ннъ крести́тель, то́и въскр҃се wт҃ мр҃твы́хъ, и҆ сего ради си́лы дѣю́тсѧ о҆́ немъ. *И҃ро҃дъ бо є҆́мъ і҃ѡа́нна, сковза҆ є҆го [и҆ всади в темни́цу]1, и҃ро҃дїа́ды ради жены фили́ппа бра́та своє҆го. Гла́ше бо {є҆му҆ і҃оа́ннъ}2, не досто́итъ т҃и и҃мѣти є҃а҃. и҆ хотѧше є҆го оу҆би́ти, оу҆боа́сѧ наро́да. зане ѩ҆ко прр҃ка є҆го и҃мѣ҆ху҆. дн҃и же бывшу рожьства и҃ро҃дова, плсѧ҆ дч҃ри и҃ро҃дїа́дина посредѣ. и҆ оу҆годи҆ и҃ро҃дови, тѣ҆мже (и҆) є҆ клт҃вою изрече є҆и҃ да́ти є҆гоже а҃ще въспро́ситъ. о҆́на же нава҃ж҃ена матерїю своєю҆, да҃ж҃ь ми рече здѣ҆ на блюдѣ҆ главу҆ і҃оа́нна кр҃ти́теля҆. и҆ печа́ленъ бысть

мт҃а ѕ
лу҃ ѕ

засяють, як сонце, в царстві їхнього Батька. Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає! *поч. 55*

44 Знову, Небесне Царство є подібне до скарбу, схованого на полі, який людина, знайшовши, сховала; і з тієї радості іде і продає все, що має, і купує те поле. **45** Знову, Небесне Царство є подібним до людини-купця, що шукає гарних перлів. **46** Вона знайшла одну дорогоцінну перлину, пішовши, продала усе, що мала, і купила її. **47** Знову, Небесне Царство є подібне до невода, кинутого в море, що зібрав з усякого роду. **48** Його, коли він наповнився, витягнули на берег; і сівши, вибрали добре до посудини, а погане викинули геть. **49** Так буде в закінчення віку: вийдуть ангели і відлучать злих з-посеред праведних **50** і кинуть їх у вогняну піч, там буде плач і скрегіт зубів. **51** Сказав їм Ісус: Чи ви зрозуміли це все? Сказали Йому: Так, Господи. **52** Він же сказав їм: Задля цього кожний книжник, що навчився про Небесне Царство, є подібний до заможної людини, що виносить зі свого скарбу нове і старе. *поч. 56*

53 І сталося, що коли Ісус закінчив цю притчу, Він перейшов звідти. **54** *І прийшовши до своєї батьківщини, навчав їх на зборах їхніх так, що вони дивувалися і говорили: Звідки в Цього ця премудрість і сили? **55** *Чи Цей не є син теслі? Чи його мати не називається Марія і його брати Яків, і Йосій, і Симон, і Юда? **56** І чи не всі його сестри є між нами? Отже, звідки Цьому це все? **57** *І згіршувалися Ним. Ісус же їм сказав: Пророк не буває без пошани, *хіба* тільки у своїй батьківщині і у своєму домі. **58** І Він тут не зробив численних чудес через їхнє невірство.

мар. 6
лук. 4

ів. 6

мар. 6
лук. 4
ів. 4

Глава 14, *поч. 57*

1 *В тому часі Ірод четвертовласник, почувши чутку про Ісуса, **2** сказав своїм слугам: Цей є Іван Хреститель, той воскрес з мертвих! І задля цього чудеса діються через нього. **3** *Бо Ірод, схопивши Івана, зв'язав його і посадив до в'язниці через Іродіяду, жінку свого брата Филипа. **4** Бо Іван йому говорив: Не годиться тобі її мати, – **5** і він бажав його вбити. *Та* злякався людей, тому що його мали за пророка. **6** Як же настав день Іродових уродин, Іродіядина дочка танцювала посередині – і догодила Іродові. **7** Тому з клятвою він обіцяв їй дати те, чого попросить. **8** Вона ж, під'юджена своєю матір'ю, сказала: Дай мені тут на полумиску голову Івана Хрестителя. **9** І цар був засмуче-

мар. 6
лук. 5

мар. 6
лук. 3

ним, та через клятву і через тих, що лежали з ним *при столі*, наказав їй дати. **10** І послався, він відрубав Іванові голову у в'язниці. **11** І принесли його голову на полумиску, і дали дівчині, і вона віднесла своїй матері. **12** І його учні, приступивши, взяли його тіло і його поховали. І прийшовши, сповістили Ісусові. **13** *І почувши, Ісус відійшов звідти у човні до пустинного місця сам. І юрби, почувши, пішли за Ним пішки з міст. *поч. 58*

мар. 6
лук. 9

14 І вийшовши, Ісус побачив численну юрбу, і змилосердився над ними, і оздоровив їхніх недужих. **15** Як же стало пізно, до Нього приступили його учні, кажучи: Місце є пустинним, і година вже минула, відпусти юрби, щоб, пішовши в села, купили собі їжу. **16** Ісус же сказав їм: Вони не потребують відійти. Дайте ви їм їсти. **17** Вони ж Йому сказали: *Не маємо тут хіба, п'ять хлібів і дві риби. **18** Він же сказав: Принесіть Мені їх сюди. **19** І Він наказав юрбам розлягтися на траві, і взявши п'ять хлібів і обі риби, поглянувши на небо, поблагословив, і переломивши, дав учням хліби, учні ж юрбам. **20** І їли всі, і наситилися, і взяли повних дванадцять кошів, частину залишків. **21** А тих, що їли, було якихось п'ять тисяч мужів, опріч жінок і дітей. *поч. 59*

мар. 6
лук. 9
ів. 6

22 І зараз Ісус приневолив своїх учнів влізти до човна і випередити Його на тому боці, доки Він *не* відпустить юрби. **23** *І відпустивши юрбу, Він сам вийшов на гору, щоб помолитися. Як же стало пізно, Він був там сам. **24** А човен був посеред моря киданий хвилями, бо був супротивний вітер. **25** У четверту ж сторожу ночі пішов до них Ісус, ідучи по морю. **26** І його учні, побачивши, що Він ходив по морю, злякалися, кажучи, що це привид, і зі страху закричали. **27** Зараз же промовив до них Ісус, кажучи: Кріпіться – *це* Я є, не бійтеся. **28** Відповівши ж, Петро сказав: Господи! Якщо Ти є, накажи мені прийти до Тебе по водах! **29** Він же сказав: Ходи! І Петро, вийшовши з човна, ходив по водах, щоб прийти до Ісуса. **30** А бачачи сильний вітер, він злякався і, почавши тонути, закричав, кажучи: Господи, спаси мене! **31** І відразу Ісус, простягнувши руку, схопив його і сказав йому: Маловіре, чому ти засумнівався? **32** І як вони ввійшли до човна, вітер припинився. **33** Ті ж, що були в човні, прийшовши, поклонилися Йому, кажучи: По правді, Ти є Божим Сином! **34** І перепливши, вони прийшли до Генезаретської землі. *поч. 60*

35 І мужі того місця, упізнавши Його, послали по всій тій околиці і

ц҃рь. клⷭ́твы (же) ради и҆̂ за вⷴ҃злежⷭ́щихъ с
нⷩ́̈, повелѣ́ дⷭ́ти {е́ⷨ}[3]. и҆̂ послⷭ́въ о҆у҆̂ⷭ́кнꙋ і҆ѡ́-
а́нна в҃ темни́ци. и҆̂ принесо́ша главꙋ є҆̂го на
блю́дѣ, и҆̂ дашⷯ дв҃ци, и҆̂ ѡ҆́несѐ ма́тери своеи́̈.
и҆̂ приⷭ́тꙋпльше о҆у҆̂ченицы є҆̂го, взⷯ́ша тѣ́ло {є҆̂-
го}[4], и҆̂ погребо́ша е҆̀, и҆̂ прише́ⷴ҃ше вⷴ҃звѣⷭ́тиⷭ́ша
і҆сви· [*и҆̂ слы́шавⷴ҃ъ][5] і҆̂с, ѡ҆́йде ѡ҆ⷮ҇ꙋдꙋ ѣ҆̆ кораблѝ
ѣ҆̆ пꙋⷭ́то мⷭ́то є҆̂ди́нъ· и҆̂ слы́шавше наро́ди, по
немъ и҆̂до́ша, пѣ́ши ѡ҆̂ градовъ· зⷯ́, ѱи·
і҆̂ и҆̂зше́ⷴ҃ [і҆̂с][6], видѣ́ мно́гъ наро́̂, и҆̂ мⷯ́рдова о҆́
нихъ, і҆̂ и҆̂цѣ́ли недꙋжныа ⷭ̑· Поздѣ́ же бы́в-
шꙋ, приⷭ́тꙋпи́ша к҃ немꙋ о҆у҆̂ченицы҆̀ [є҆̂го][7] гл҃ю-
ще. пꙋⷭ́то є҆̂ⷭ́ть мⷭ́то, и҆̂ часъ о҆у҆̂же минꙋ.
ѡ҆̂пусти҆̀ наро́ды, да ше́ⷴ҃ше ѣ҆̆ вⷭ́си кꙋпⷯ́тъ
брашна себѣ́· і҆̂с же рече и҆̂мъ, не тре́бꙋютъ
ѡ҆̂йти. дади́те и҆̂мъ вы ⷭ́сти· о҆́ни же (гл҃а-
ша)[8] є҆̂мꙋ. *не и҆́мамы здѣ́ то́кмо пⷯ́ть
хлⷭ́бъ, и҆̂ дв҃ѣ рыⷭ́бѣ· о҆́нъ же рече, принесѣ́те
ми [ⷭ̑ сѣ́мо][9]. и҆̂ повелѣ́ наро́домъ вⷴ҃злежⷭ́ти на
трⷭ́вѣ, {и҆̂ прїе́мъ}[10] пⷯ́ть хлⷭ́бы, и҆̂ о҆́бѣ ры-
бѣ́, вⷴ҃зрⷭ́въ на нб҃о, бл҃ви, и҆̂ преломивъ, даⷭ́ть
о҆у҆чⷩ́̈комъ хлⷭ́бы, о҆у҆ченицы же наро́домъ. и҆̂ ⷭ́-
до́ша вⷭ́и и҆̂ насы́тишаⷭ́а. и҆̂ взⷯ́ша и҆̂збы́т-
ки о҆у҆кр҃ꙋхъ, дванадеⷭ́ⷯте ко́ша и҆̂спо́лнь. ⷭ́дꙋщⷩ́̈
же бѣ́ мꙋжїи ⷭ́ко пⷯ́ть тыⷭ́ⷳщъ, ра́звѣ женъ и҆̂
дⷭ́тїи·

зⷯ́, ѱⷯ́·

і҆̀ а́бїе понꙋди (і҆̂с) о҆у҆ченикы {своа̀}[11] ѣ҆̆лⷭ́ти в
кора́бль, и҆̂ варⷢ́ти є҆̂го на о҆́номъ полꙋ, дондеже
ѡ҆̂пусти́тъ наро́ды· *и҆̂ ѡ҆̂пусти́въ наро́ды,
ѣ҆̆зы́де на гору є҆̂ди́нъ помоли́тиⷭ́а· Поздѣ́ же
бы́вшꙋ, є҆̂ди́нъ бѣ́ тⷨ҃ꙋ. кораблⷢ́ же (-)[12] [бѣ́ по-
средѣ́ мо́ⷹ҃а][13] влⷯ́аⷭ́а влⷴ҃нами. бѣ́ бо проти́в-
енъ вѣ́тръ· в҃ четве́ртꙋю же стражꙋ ночи,
и҆́де к҃ нимъ (і҆̂с), ходⷯ́ по́ морю. [и҆̂ видѣ́вше
є҆̂го о҆у҆ченицы][14] по́ морю ходⷯ́щⷯ́, смꙋти́шаⷭ́а,
гл҃ющⷨ, ⷭ́ко призракъ є҆̂ⷭ́ть. и҆̂ ѡ҆̂ страха вⷴ҃зⷴ҃-
пиша· ѱ҃бие же рече [и҆̂мⷯ́ и҆̂с][15], гл҃ⷯ. дрⷴ҃за́йте,
а҆̂зъ є҆̂смь, не бо́йтесⷯ́а· ѡ҆̂вⷴ҃щⷯ́въ же {петръ,
речѐ}[16]. г҃и, а҆̂ще ты є҆̂си, повели ми прїи́ти к
тебѣ́ по водамъ. о҆́нъ же рⷴ҃, прїиди· і҆̀ и҆̂злⷴ҃зъ
и҆̂с кораблⷯ́ петръ, хожⷭ́аше по водамⷯ́, [прїи-
ти][17] кⷴ҃ і҆̂со́ви. видⷯ́ же вѣ́тръ крⷴ҃покъ, о҆у҆-
боⷯ́сⷯ́· и҆̂ начⷭ́нъ о҆у҆топⷯ́ти, вⷴ҃зⷴ҃пи҆̀ гл҃ⷯ. г҃и,
сп҃си мⷯ́· (и҆̂) а́бїе (-)[18] і҆̂с про́стеръ рⷨ́кꙋ, ⷯ́тъ
є҆̂го, и҆̂ (гл҃а)[19] є҆̂мꙋ. маловѣ́рже, почто сⷯ́ о҆у҆сомнѣ́ⷭ́ и҆̂
влⷭ́зшема и҆̄ма в кора́бль, прⷭ́стà вѣ́тръ. Сꙋ-
щїи же ѣ҆̆ кораблѝ [прише́ⷴ҃ше][20], поклони́шаⷭ́а є҆̂-
мꙋ, гл҃ющⷨ. вⷴ҃и́стинꙋ бж҃їи сн҃ъ є҆̂си. и҆̂ пре-
ше́ⷴ҃ше, прїидо́ша ѣ҆̆ зе́млю генисаретⷴ҃скꙋ· зⷯ́, ѕ҃·

и҆̄ позна́вше є҆̂го мꙋжїе мⷭ́ста того, посла́ша
вⷴ҃ всю̀ странꙋ тⷨ҃ꙋ. и҆̂ принесо́ша к҃ немꙋ вⷭ́ⷯ

болѧ́щаѧ, и̂ молѧ́хѹ ѥ̂го, да то́кмо прикосну́сѧ вѣ́скри́лїю ри́зъ ѥ̂го. и̂ ѥ̂лици прикоснѹ́шасѧ, сп҃се́ни бы́шѧ·

гл҃а, ѳ҃і·

мѳ҃ з҃

Тогда̀* приступи́шѧ къ і҃сови [и̂же][1] ѡ̑ і҃ерли́ма [кни́жницы и̂ фарисе́е][2], гл҃ющε. почто̀ ѹ̂ченицы̀ твоѝ прест҃ѹпа́ю̑ преда́нїѧ ста́рець: не ѹ̂мыва́ютъ бо рѹ́къ свои̑ ѥ̂гда̀ хлѣ́бъ ꙗ́дѧ́· о́нъ же ѿвѣщава́въ речѐ и̂мъ. почто̀ и̂ вы прест҃ѹпа́сте за́повѣдь бж҃їю за преда́нїе ва́ше: бъ бо [заповѣда̀, гл҃ѧ][3]. *чтѝ ѡ̑ц҃а и̂ ма́тере, *і̂ и̂же злосло́витъ ѡ̑ц҃а и̂ли ма́тере, сме́рті҃ю да ѹ́мретъ. вы же гл҃ете, и̂же а̂ще рече́тъ ѡ̑ц҃ѹ и̂ли ма́тери, даръ. ѥ̂же а̂ще ѿ мене пользова́лсѧ ѥ̂си. [и̂][4] да не почте́тъ ѡ̑ц҃а своѥ́го [и̂ли мт҃ри][5]. и̂ разори́сте за́повѣдь бж҃їю, за преда́нїе ва́ше. лицемѣ́ри, до́бре прр҃ѣ́чьствова о̂ васъ і҃саі́а гл҃ѧ· [*приближа́ю́сѧ мнѣ̀ людїе сі҃и ѹ̑сты̑ свои́ми, и̂][6] ѹ̑стнами (чтѹ́тъ мѧ)[7], ср҃це́ же и̂хъ дале́че ѿстои́тъ ѿ мене. всѹ́е же чтѹ́тъ мѧ, ѹ̂чѧ́ще ѹ̂ченїѧ за́повѣди человѣ́кы· и̂ призвавъ наро́ды, *рече и̂мъ. слы́ште, и̂ разѹмѣ́йте· не входѧ́щее въ ѹ̑ста сквє́рнитъ человѣ́ка, но и̂сходѧ́щее и̂зъ ѹ̑стъ, то̀ сквє́рнитъ человѣ́ка· за҃, зв҃·

мѳ҃ з҃

Тогда̀ приступльше ѹ̂чн҃цы [ѥ̂го][8], [рѣ́шѧ][9] ѥ̂мѹ. вѣ́си ли, и̑́ко фарисе́е слы́шава́вше сло́во, съблазни́шасѧ; о́н҃ же ѿвѣщавъ рече. *всѧ́къ садъ ѥ̂гоже не насади ѡ̑ц҃ъ мои̑ нб҃ны̑и, и̂скорени́тсѧ·

ѯ҃ѳ҃ а҃ѳ҃ ѳ҃і

лѹ҃ б҃

*ѡ̑ста́вите и̂хъ, [вожи́ сѹ́ть слѣпи слѣпцемъ̀][10]. слѣпе́ць же слѣпца̀ а̂ще во́дитъ, о́ба въ а́мѹ вападе́тасѧ· ѿвѣщавь же петръ, рече ѥ̂мѹ. скажи намъ при́тчѹ сі҃ю. [і҃с][11] же рече (и̂мъ). ѥ̂дина́че ли и̂ вы бе҆з҃ ра́зѹма ѥ̂сте; [не ѹ̔ ли][12] разѹмѣ́ва́ѥте, и̑́ко всѧ́ко ѥ̂же вхо́дитъ въ ѹ̑ста̀, въ чрево вмѣщаетсѧ, и̂ а̂федрономъ и̂схо́дитъ; и̂сходѧ́щаѧ же и̂зъ ѹ̑стъ, ѡ̑ ср҃ца и̂схо́дятъ, и̂ та̀ сквє́рнятъ человѣ́ка· *ѡ̑ ср҃ца бо и̂схо́дятъ помышле́нїѧ зла, ѹ̂бі҃йства, прелюбодѣ́а́нїѧ, любодѣ́анїѧ, татьбы̀, лжесвѣдѣтельства, хѹ́лы̀, сі҃ѧ сѹ́ть сквєрна́щаа человѣ́ка. а ѥ́же не ѹ̂мывенами рѹка́ми ѣ́сти, не сквє́рни̑т человѣ́ка· за҃, зв҃·

мѳ҃ з҃

*и̑ ізъше́дъ ѡ̑ттѹ́дѹ і҃с, ѿи́де въ страны̀ тѷ́рскїѧ и̂ сидо́нскїѧ· и̑ ѥ̂е жена ханане́иска ѡ̑ предѣ́лъ тѣ́хъ и̂зше́ши, вѣзъпѝ [к҃ немѹ][13], гл҃ющи. поми́лѹи мѧ г҃и, сн҃е дв҃ъ, дщѝ моѧ̀ зл҃ѣ бѣсѹ́ѥтсѧ. о́н҃ же не ѿвѣща ѥ́и̑ словесѐ. и̂ приступльше ѹ̂чн҃цы̀ ѥ̂го, молѧ́хѹ ѥ̂го, гл҃ющε. ѿпусти ю̑, и̑́ко вѣпі҃ѥ́ ѿ сл҃ѣ насъ· о́н же ѿвѣщавъ, речѐ. нѣ́смь по́сланъ, то́кмо къ о́вцамъ поги́бшимъ до́мѹ і҃и̑лева· о́на же принесли до Нього всіх хворих. **36** І благали Його, щоб вони тільки до торкнулися до рубця його одежі. І ті, що доторкнулися, спаслися.

Глава 15

мар. 7

1 *Тоді приступили до Ісуса ті книжники і фарисеї, що з Єрусалиму, кажучи: **2** Чому твої учні передання старців? Бо не вмивають своїх рук, коли їдять хліб. **3** Він же, відповівши, сказав їм: Чому і ви порушуєте божу заповідь через ваше передання? **4** Адже Бог заповів, кажучи: *Почитай батька і матір. *І хто лихословить батька або матір, смертю хай помре. **5** Ви ж говорите: Хто лиш скаже батькові або матері: Даром є те, чим ти користувався б від мене. **6** То хай не пошанує свого батька або матір. І ви знищили божу заповідь через ваше передання. **7** Лицеміри, добре про вас пророкував Ісая, кажучи: **8** *Цей народ наближається до Мене своїми устами і почитає Мене губами, серце ж їхнє далеко віддалене від Мене. **9** Даремно ж Мене почитають, навчаючи наук, людські заповіді. **10** І покликавши юрби, *Він їм сказав: Слухайте і розумійте! **11** Не те, що входить в уста, опоганює людину, але те, що виходить з уст, те опоганює людину.

мой2. 20
мой5. 5
еф. 6
мар. 6
сир. 3
мой2. 21
мой3. 20
при. 20
мар. 7
іс. 29
мар. 7
мар. 7

поч. 61

12 Тоді, приступивши, його учні сказали Йому: Чи знаєш, що фарисеї, почувши слово, згіршились? **13** Він же, відповівши, сказав: *Кожний сад, якого не насадив мій небесний Батько, буде викорінений. **14** *Лишіть їх, вони є сліпими вождями для сліпців. Якщо ж сліпець водить сліпця, обидва впадуть в яму. **15** Відповівши ж, Петро сказав Йому: Поясни нам цю притчу. **16** Ісус же сказав їм: Чи ще і ви є без розуму? **17** Чи ще не розумієте, що все, що входить в уста, поміщається в животі і виходить відходом? **18** А те, що виходить з уст, виходить з серця, і те опоганює людину. **19** *Бо з серця виходять злі думки, вбивства, перелюби, розпуста, крадежі, фальшиві свідчення, хули – **20** це є те, що опоганює людину. А те, щоб їсти немитими руками, не опоганює людини.

ів. 15
лук. 6
мой1. 6
і 8
мар. 7

поч. 62

21 *І вийшовши звідти, Ісус відійшов в околиці тирські і сидонські. **22** І ось хананейська жінка з тих околиць, вийшовши, закричала до Нього, говорячи: Змилосердься наді мною, Господи, Сину Давидів! Моя дочка буває дуже біснувата. **23** Він же не відповів їй слова. І приступивши, його учні благали Його, кажучи: Відпусти її, бо кричить вслід за нами. **24** Він же, відповівши, сказав: Я не є посланий, хіба тільки до овець з дому

мар. 7

Ізраїлевого, які згинули. **25** Вона ж, прийшовши, поклонилася Йому, кажучи: Господи, допоможи мені! **26** Він же, відповівши, сказав: Не є добре відібрати хліб у дітей і кинути псам. **27** Вона ж сказала: Так, Господи, адже і пси їдять з крихт, що падають зі стола їхніх панів. **28** Тоді, відповівши, Ісус сказав їй: О жінко, велика твоя віра! Хай буде тобі, як хочеш! І видоровіла її дочка від тієї години. *поч. 63*

29 І перейшовши звідти, Ісус прийшов до Галилейського моря, і вийшовши на гору, сів там. **30** *І до
ic. 35 Нього приступили численні юрби, маючи з собою кульгавих, сліпих, німих, калік та багатьох інших. І кинули їх до Ісусових ніг, і Він їх оздоровив. **31** Тож юрби дивувалися, бачачи, що німі говорять, каліки здорові, кульгаві ходять і сліпі бачать, і прославляли ізраїльського Бога. *поч. 64*

мар. 8 **32** *Ісус же, покликавши своїх учнів, сказав їм: Співчуваю цій юрбі, бо вже дні три перебувають зі Мною і не мають що їсти. І не хочу відпустити їх голодними, щоб часом не ослабли в дорозі. **33** І говорили Йому учні його: Звідки нам в пустелі *взяти* стільки хлібів, щоб наситилася така юрба? **34** І сказав їм Ісус: Скільки хлібів маєте? Вони ж сказали: Сім і трохи риб. **35** І Він звелів юрбам розлягтися на землі, **36** і взявши сім хлібів і риби, віддавши хвалу, переломив і дав своїм учням, учні ж – юрбам. **37** І всі їли і наситилися, і взяли частину залишків – повних сім кошиків. **38** А тих, що їли, було чотири тисячі мужів, опріч жінок і дітей. **39** І відпустивши юрби, Він сів до човна і прийшов у Магдалинські околиці.

Глава 16, *поч. 65*

мар. 8 **1** *І до Нього приступили фарисеї
вищ. 12 кор1. 1 лук. 12 і садукеї. Спокушаючи, *вони попросили Його показати їм знак з неба. **2** Він же, відповівши, сказав їм: Як настає вечір, кажете: злива, бо небо червоніється. **3** І вранці: нині мороз, бо небо, захмарюючись, червоніється. Лицеміри. Отже, лице неба вмієте розсудити, а знаки часів не можете розпізнати? **4** Лукавий і перелюбний рід шукає знак, і знаку йому не дасться, *тільки знак пророка Йони. І полишивши їх, Він відійшов. **5** *І його
ів. 2 мар. 8 учні, прийшовши на той бік, забули взяти хліби. *поч. 66*

мар. 8 лук. 12 **6** *Ісус же сказав їм: Зважайте і стережіться фарисейського і садукейського квасу. **7** Вони ж в собі роздумували, кажучи, що вони не взяли

шѣши [поклонисѧ][14] ѥмꙋ, глющи. ґи, помозѝ мѝи· ѻн же ѿвѣщавъ, рече. нѣсть добро ѿнѧ́ти хлѣба чадомъ, и̑ повръщѝ ѱомъ. ѻна же рⷮ, е́й ґи, ѝбо и̑ ѱи ѣдя́тъ ѿ крꙋпи́цъ па́дающихъ ѿ трапе́зы господїи свои̑хъ. ѯогда ѿвѣщавъ їс, рече е́й· ѡ̑ же́но, ве́лїа (вѣра твоѧ̀)[15], бꙋди тебѣ ꙗ́коже хощеши· і̑ ѝсцѣлѣ дшѝ ѥѧ̀ ѿ (того часа)[16]. зи҃. ѯг҃·

І прешѣ ѿтꙋдꙋ їс, прїиде на́ море галиле́йское. и̑ вꙑ́шѣ на́ горꙋ, сѣдѣ тꙋ́· *и̑ приступи́ша їсаи҃а лѣ
к немꙋ народи мно́зи, и̑мꙋще с҃ собою {хро́мы, слѣпы, нѣмы, бѣдны}[17], і̑ ины́ мно́гы. и̑ приверго́ша и̑̃, и̑̀ нога́ма [їѵовома][18], і̑ ѝсцѣли и̑хъ, ꙗ́коже наро́домъ дивитисѧ, видя́ще нѣмыѧ глюща, ѣ҆ны́ѧ здра́вы, хро́мыѧ ходя́ща, и̑ слѣпыѧ ви́дяща, и̑ сла́влѧхꙋ ѣа їи́лева· зи҃, ѯд҃·
*їс же призвавъ оу҆чи́кы своѧ̀, рече (и̑̃). мл҃рдꙋю ѻ̑ мѧ и̑
наро́дѣ (семъ). ꙗ́ко оу҆же дни́ три присѣдятъ мнѣ, и̑ не имꙋтъ чесо ꙗ́сти. и̑ ѿпꙋстити и̑̃ не хощꙋ, да не ка́ко ѻ̑слабѣютъ на пꙋти· і̑ (гла́шѧ)[19] емꙋ оу҆чи́цы [ѥго][20]. ѡ̑кꙋдꙋ намъ в пꙋстыни хлѣ́бы толи́цы ꙗ́ко да насы́титсѧ (толикъ наро́дъ)[21]; и̑ (гла)[22] и̑мъ їс. коли́ко хлѣбъ и́мате; ѻ̑ни́ же рѣша. се҃мь, и̑ мало ры́биц҃. и̑ [повелѣ][23] наро́домъ възлежти на земл҃ѝ. [и̑ прїе́мъ][24] се҃мь хлѣ́бы, и̑ ры́бы, [-][25] хвалꙋ възда́въ преломи́, и̑ дастъ оу҆чи́комъ [свои́мъ][26], оу҆чи́цы же наро́дꙋ̀. и̑ ꙗ́доша вси, и̑ насытишасѧ. и̑ [взя́ша и̑збы́токы оу҆кръхъ][27], се҃мь ко́шницъ и̑сполнь. ꙗ́дшихъ же бѧше, четы́ри тысꙋща мꙋжїи, развѣ женъ и̑ дѣтїи· и̑ ѿпꙋсти́въ наро́ды, влѣзе в҃ корабль, и̑ прїиде в҃ предѣ́лы [магдалы́йскы][28].

Глава, ѕі· зи҃, ѯе·

мар. 8 Приступи́ша* (к немꙋ) фарисе́е и̑ са҆дꙋкиеѐ, и̑скꙋша́юще, *възпроси́ша е҆го, зна́менїа с нб҃се показа́ти и̑мъ. ѻ̑нъ же ѿвѣщавъ рече и̑мъ. ве́черꙋ бы́вшꙋ, гла́ете, ве́дро, чрьмнꙋетъ бо са҆ нб҃о. и̑ ꙋ҆трꙋ, днѐ зима̀, чрьмнꙋетъ бо са҆ драселꙋа нб҃о. (лицемѣри), лице ꙋ҆бо нб҃си ꙋ҆мѣете разꙋжати, зна́менїа же временемъ, не {мо́жете и̑скусити}[1]; ро́дъ лꙋкавъ и̑ прелюбодѣ́йный, зна́менїа и̑щ҃е. ѕі҃ и̑ зна́менїе не дастъсѧ е҆мꙋ, *то́кмо зна́менїе їѻ́ны [прр҃ка][2]. и̑ ѻ̑ста́вль и̑̃ ѿи́де· *и̑ прешѣ́ше мѧ и̑
оу҆чи́цы [е҆го][3] на ѻ̑н҃ полъ, забы́ша хлѣ́бы взѧти· зи҃, ѯѕ·
*їс же рече и̑м҃. внемлѣте и̑ блюдѣтесѧ ѿ кваса мѧ и̑
фарисе́йска и̑ са҆дꙋкее́йска· ѻ̑ни́ же помышля́хꙋ лѣ
в себѣ, гла́юще. ꙗ́ко хлѣ́бы не взѧхомъ· ѓазꙋ-

мѣвь же їс, рече (имъ). что мыслите в себѣ маловѣри, наіко хлѣбы не [взасте][4]; не оу ли разумѣете, ниже помните, пать хлѣбы патимъ тысущамь, и колиіко, кошъ взасте; ни ли семь хлѣбы четыремъ тысущамъ, и колиіко кошницъ взасте; каіко не разумѣете, наіко не о хлѣбѣ рѣхъ вамь, [внимати][5]. но ш квваса фарисеиска и садукеиска; тогда разумѣша, наіко не рече храниитиса ш квваса хлѣбнаго, но ш оученїа фарисеиска и садукеиска. зѧ, ѯз.

мѳ и лу д *Приіде же їс въ страны кесарїа филипповы, въпрашаше оучникы своа, гла. кого [мѧ][6] глютъ чльцы суща сна члчьскаго; они же рѣша. ови оубо іоанна крстла, инїи же илїю, друзїи еремїю, или единого ш пррокъ. (Гла)[7] имь {їс}[8]. вы же кого мѧ глете бытиі; ошвѣщавъ же симонъ петръ, рече. *ты еси хс, снь ба живаго. [и ошвѣщавъ][9] їс, рече емоу. блажень еси симоне, варъ іона, наіко плоть и кровь не яви тебѣ, но ощь мои иже на нбсехъ. *і азъ же тебѣ глю, наіко ты еси петръ, и на семъ камени съзижу цркы (мою). и врата ада ова не одолѣютъ ея. [и дамь ти][10] ключа цртвїа нбнаго. *и еже аще сважеши на земли, будетъ свазано на нбсехъ. и еже аще разрѣшиши на земли, будетъ разрѣшено на нбсехъ. зѧ, ѯи. Тогда {запрѣтити}[11] (їс) оученикомъ [своимь][12], да никомуже рекутъ, наіко {сей}[13] ([їс][14] есть)[15] хс. Штолѣ начатъ їс сказовати оученикомъ своимъ, наіко подобаетъ емоу [итиі въ ерлимъ][16], и многа пострадати ш старецъ, и архїереи и книжникъ, и оубїену быти, и третїи днь въскрснути. (Петръ же)[17] начатъ прерѣцати емоу гла. мрдъ ты ги, не имать быти тебѣ се. онъ же обращьса рече петрови. иди за мною сатана, съблазнъ {ми еси}[18], наіко не мыслиши наже суть бжїа, но члчьскаа. зѧ, ѯѳ.

вбі ї мѳ и лу ді *Тогда же їс, рече оученикомъ своимь. аще кто хощетъ по мнѣ ити, да ошврьжетса себе, и возметъ крстъ свои, и по мнѣ градетъ. Иже бо аще хощетъ дшу свою спти, погубитъ ю. (и) іже аще погубитъ дшу свою мене ради, обрящетъ ю. каа бо полза члку, аще миръ весь приобрящетъ, дшу же свою штщетиі; или что дасть члкь измѣну за дшу свою; (*прїити бо имать сномъ члчскїи)[19] въ славѣ ощѣа своего, съ аггелы своими, *и тогда въздастъ комужо по дѣанїю его. *аминь глю вамъ, наіко суть нѣціи ш здѣ стоящихъ, иже не имутъ вкусити смерти, дондеже видять сна члчьскаго градуща въ цртвїи своемъ.

хлібів. **8** Зрозумівши ж, Ісус сказав їм: Чому думаєте в собі, маловіри, що ви не взяли хлібів? **9** Чи ще не розумієте ані не пам'ятаєте: п'ять хлібів для п'ятьох тисяч і скільки кошиків ви взяли, **10** ані сімох хлібів для чотирьох тисяч і скільки кошиків ви взяли? **11** Як не розумієте, що Я сказав вам зважати не на хліби, але на фарисейський і садукейський квас? **12** Тоді вони зрозуміли, що Він не сказав остерігатися хлібного квасу, але фарисейського і садукейського навчання. *поч. 67*

мар. 8 лук. 9

13 *Прийшовши ж в околиці Кесарії Филипової, Ісус запитував своїх учнів, кажучи: Ким люди кажуть є Людський Син? **14** Вони ж сказали: Отож, одні – Іваном Хрестителем, інші ж – Іллею, інші ж – Єремією або одним з пророків. **15** Сказав їм Ісус: Ви ж ким кажете? Хто Я є? **16** Відповівши ж, Симон-Петро сказав: *Ти є Христос, син Бога Живого. **17** І відповівши, Ісус сказав йому: Блаженним є ти, Симоне, син Йони, бо не тіло і кров тобі об'явили, але мій Батько, що на небесах. **18** *І Я ж тобі кажу, що ти є Петром, і на цім камені збудую мою церкву. І брами аду її не переможуть. **19** І дам тобі ключі Небесного Царства. *І те, що лиш зв'яжеш на землі, буде зв'язаним на небесах, і те, що лиш розв'яжеш на землі, буде розв'язаним на небесах. *поч. 68*

мар. 8 лук. 9 ів. 6

ів. 1

ів. 20 ниж. 18

20 Тоді Ісус заборонив своїм учням, щоб нікому не сказали, що цей Ісус є Христос. **21** Відтоді Ісус почав говорити своїм учням, що Йому потрібно іти до Єрусалиму і багато терпіти від старців, і архиєреїв, і книжників, і бути вбитим, і третього дня воскреснути. **22** Петро ж почав перечити Йому, кажучи: Змилосердися над собою, Господи! Це не має Тобі статися. **23** Він же, обернувшись, сказав Петрові: Іди від Мене, сатано. Ти є згіршенням для мене, тому що не думаєш *про* те, що боже, а *про* людське. *поч. 69*

вищ. 10 мар. 8 лук. 14

24 *Тоді Ісус сказав своїм учням: Якщо хтось хоче іти за Мною, хай відречеться себе, і візьме свій хрест, і за Мною іде. **25** Бо хто лиш хоче спасти свою душу, її стратить, і хто лиш стратить свою душу задля мене, її знайде. **26** Бо яка користь людині, якщо здобуде ввесь світ, а свою душу стратить? Або що дасть людина взамін за свою душу? **27** *Бо Людський Син прийде в славі свого Батька зі своїми ангелами. *І тоді віддасть кожному за його ділами. **28** *Амінь, кажу вам, що є деякі з тих, що тут стоять, які не зазнають смерті, доки *не* побачать Людського Сина, що йде у своєму Царстві.

ниі ѳі іо аі ѳ іо аі іѳ ниі ѳі ѱлѳ ѯа кріі ѳ мѳ ді нії ѳв мѳ ді мѳ ді лу ді

ниі ѳі мѳ ді лу ді

Глава 17, *поч 70*

мар. 9
лук. 9

1 *І по шістьох днях Ісус взяв Петра, і Якова, і Івана, його брата, і вивів їх самих на високу гору. **2** І переобразився перед ними, і його лице освітилося, як сонце, а його одежа стала білою, як світло. **3** І ось їм з'явилися Мойсей і Ілля, що говорили з ним. **4** Відповівши же, Петро сказав до Ісуса: Господи, добре нам тут бути. Якщо хочеш, зробимо тут три шатра: одне – Тобі, і одне – Мойсейові, і одне – Іллі. **5** А коли він ще говорив, то світла хмара їх отінила. І ось голос з хмари, що говорив: Цей є моїм Улюбленим Сином, в якому Моє вподобання! Того слухайте! **6** І почувши, учні впали ниць і дуже злякалися. **7** І приступивши, Ісус доторкнувся до них і сказав: Встаньте і не бійтеся. **8** Піднявши ж свої очі, вони нікого не бачили, тільки одного Ісуса. **9** Коли вони сходили з гори, Ісус заповів їм, кажучи: Нікому не розповідайте про видіння, доки Син Людський не воскресне з мертвих. *поч. 71*

мар. 9

10 І Його запитали його учні, кажучи: *Чому, отже, книжники кажуть, що треба, щоб Ілля скоріше прийшов? **11** Ісус же, відповівши, сказав їм: Ілля, отже, скоріше прийде і все підготує. **12** Кажу ж вам, що Ілля вже прийшов. І його не пізнали, але зробили з ним те, що побажали. Так і Людський Син має від них потерпіти. **13** Тоді учні зрозуміли, що Він їм сказав про Івана Хрестителя. *поч. 72*

мар. 9
лук. 9

14 *І коли вони прийшли до юрби, приступив до Нього чоковік, кланяючись Йому **15** і кажучи: Господи, помилуй мого сина, бо на нові місяці біснується і погано терпить, бо багато разів падає у вогонь і багато разів у воду. **16** І я його привів до твоїх учнів, і вони не змогли його оздоровити. **17** Відповівши ж, Ісус сказав: О роде невірний і розбещений, доки буду з вами, доки вас терпітиму? Приведіть Мені його сюди. **18** І заборонив йому Ісус, і біс вийшов з нього, і юнак виздоровів від тієї години. **19** Тоді учні, приступивши до Ісуса на самоті, сказали: Чому ми не змогли його вигнати? **20** Ісус же сказав їм: *Через ваше невірство. Амінь бо кажу вам: якщо маєте віру як гірчичне зерно, скажете цій горі: Перейди звідси туди, – і перейде. І ніщо не буде вам неможливим. **21** Цей же рід не виходить, хіба молитвою і постом.

лук. 17

мар. 9
лук. 9
і 24

22 *Як же жили вони в Галилеї, сказав їм Ісус: Людський Син буде виданий в руки людям, **23** і Його вб'ють, і третього дня Він встане. І вони були дуже засмученими. *поч. 73*

гл҃а, з҃і· з҃а, о҃·

По҃* дн҃ехъ шестихъ, (поа҃тъ)[1] і҃с петра и҆ і҆ак҃ова, и҆ і҆ѡа́нна брата є҆го, и҆ (вꙗзведе)[2] и҆хъ на́ гору высоку є҆дины. и҆ преѡ҃бразисѧ пр҃е҆ ними, и҆ просвѣтисѧ лице є҆го а҃ко сл҃нце, ри҃зы же є҆го быша бѣлы а҃ко свѣтъ· и҆ се а҃вистасѧ и҃мъ мѡ҃сїи і҆ и҆лїа, [с нимъ гл҃ющаⷭ][3]· ѿвѣщавь же пе́тръ, рⷣ҃е къ і҃сови. г҃и, добро є҆сть намъ зд҃ѣ быти. а҆ще хо́щеши, [сътворимъ][4] зд҃ѣ три сѣни, тебѣ є҆ди́ну, и҆ мѡ҃се́ѡви є҆ди́ну, і҆ {є҆ди́ну и҆лїи}[5]. є҆щѐ (же) є҆мꙋ гл҃ющꙋ, се҃ ѡ҃блакъ свѣтелъ ѡ҃сѣни и҃· и҆ се гласъ и҆зъ ѡ҃блака гл҃а. се́и є҆сть сы́нъ мои́ возлю́бленныи, ѡ҆ не́мже бл҃говоли́хъ, [того послꙋшаите][6]· и҆ слы́шавше оу҆чн҃ицы, падоша ни́цы, и҆ оу҆боа́шасѧ зѣло. и҆ (приступь)[7] і҃с, (-)[8] (прикоснꙋсѧ)[9] и҃, (и҆) рече. в҃ста́нѣте, и не бо́итесѧ· вꙁвед҃ше же о҃чи свои҆, никогоже видѣшѧ, то́кмо [і҃са][10] є҆ди́ного· (-)[11] и҆схода́щемъ и҃мъ съ горы҆, заповѣда и҃мъ і҃с, гл҃а. никомꙋже повѣдите видѣнїѧ, до́ндеже сы́нъ чл҃вѣчїи и҆ꙁ м҃ртвы҃хъ вꙁскр҃нетъ· з҃а, о҃а·

и҆ вопроси́ша є҆го оу҆чн҃ицы [є҆го][12], гл҃юще. *что оу҆бо кни́жницы гл҃ютъ, а҃ко и҆лїи подоба́етъ прїити прежѐ, [і҃с][13] же ѿвѣщавъ рече (и҃мъ). и҆лїа оу҆бо прїи́детъ [пре́жде][14], и҆ оу҆стро́итъ вс҃ѧ· гл҃ю же вамъ, а҃ко и҆лїа оу҆же прїиде, и҆ не позна́ша є҆го. но сътвори́ша ѡ҃ немъ, є҆лика вꙁхотѣша· та҃ко и҆ сы́нъ чл҃вѣчїи и҃ма́ пострадати ѿ ни҃хъ· тогда разꙋмѣша оу҆чн҃ицы, а҃ко ѡ҃ і҆ѡа́ннѣ кр҃тли рече и҃мъ· з҃а, о҃в·

и҆ *прише́шемъ [и҃мъ][15] къ наро́ду, приступи к немꙋ чл҃къ, кла́нꙗасѧ є҆мꙋ и҆ гл҃а. г҃и, поми́лꙋи (сы́на моего҆)[16], а҃ко на новы мѣ҆ сѣсꙋе́тсѧ, и҆ зл҃ѣ стра҃ѣетъ. мно́жицею бо па́даетъ въ о҃гнь, и҆ мно́жицею ѣ҆ во́ду. и҆ приведо҃ є҆го къ оу҆чн҃икомъ твои҃мъ, и҆ не вꙁмого́ша є҆го и҆сцѣлити· ѿвѣщава́въ же і҃с, рече. ѡ҃ ро́де невѣ́рен҃ъ, и҆ развраще́н҃ъ, доко́лѣ [бꙋдꙋ с вами][17], доко́лѣ трьплю васъ? приведѣте мѝ є҆го сю҆мо. и҆ запрѣти є҆мꙋ і҃с, і҆ и҆зы́де и҆ꙁ него сѣсь, і҆ и҆сцѣлѣ о҃тро́къ ѿ часа̀ того· тогда̀ приступльше оу҆чн҃ицы і҃сови є҆ди́номꙋ рѣша. почто мы̀ не вꙁмого́хомъ и҆ꙁгнати є҆го? [і҃с][18] же рече и҃мъ. *за невѣ́рствїе ваше· а҃мінь бо гл҃ю вамъ. а҆ще и҃маете вѣ́ру а҃ко зе́рно горꙋшно, рече́те горѣ се́и, прейди ѿсю́ду тамо, и҆ пре́йдетъ. и҆ ничтоже не невꙁможно бꙋ́детъ вам҃. [се́и же родъ не и҆сходитъ, то́кмо моли́твою и҆ постомъ][19]· *живꙋщем҃ же и҃мъ в҃ галиле́и. рече и҃мъ і҃с. (предаи҃ и҃маⷮ быти сы́нъ чл҃вѣчїи)[20], в рꙋцѣ человѣкомъ, и҆ оу҆бїю́тъ є҆го, и҆ трет҃їи дн҃ь вста́нетъ· и҆ скорбни быша зѣло̀· з҃а, о҃г·

Пришє́шимъ же и҃мъ в҃ капернаоу́м҃, приступи́ша прїе́млющіи дидрахма і҃ петрови, и҆ рѣ́ша. оу҆чи́тель ваш҃ не дасть ли дидрахма; гл҃а, е́и҃. и҆ є҆гда҆ вни́де в домъ, пр҃еварѝ є҆го ї҃с, гл҃а. что ти сѧ мнитъ си́моне; ц҃рїе земстїи ѿ кыи҃ прїе́млютъ да́ни, и҆ли кѝнсонъ, ѿ (своихъ ли сно́в)[21], и҆ли ѿ чужи́хъ; [гл҃а є҆мꙋ петръ][22], ѿ чужи́хъ· рече є҆мꙋ ї҃с. оу҆бо свободнѝ сꙋть сно́ве. но да не събла́знимъ и҆хъ. ше́ в҃ море, вверзи оу҆́дицꙋ, и҆ и҆́же пре́жде и҆меши рыбꙋ возми. и҆ ѿверзъ оу҆ста҆ е́и҃ о҆брѧщеши стати́р· то́и вземъ даждь и҆мъ за́ мѧ и҆ за сѧ·

Гл҃а, йі· зд҃, о҃д·

То́и часъ приступиша оу҆чн҃цы къ ї҃сꙋ гл҃юще. кто оу҆бо бо́лїи е҆сть в҃ ц҃рствїи нб҃нѣмъ; и҆ призвавъ [ї҃с][1] о҆́трочѧ, поста́ви є҆ посредѣ и҃, и҆ рече· ѷмиѭ гл҃ю вамъ, а҆ще не о҆братите́сѧ, и҆ бꙋдете а҆́ко дѣти, не вни́дете в҃ ц҃рство нб҃ное. *и҆́же бо сѧ смѣ- а҆ кр҃н д҃і
ри́тъ а҆́ко о҆́трочѧ є҆е, то́и е҆сть болїи в҃ ц҃рствїи нб҃нѣмъ· і҆ и҆́же а҆́ще прїи́метъ (-)[2] о҆́трочѧ мѳ҃ д҃ лꙋ҃ з҃і таково́ въ и҆мѧ мое́, мене́ прїе́млетъ. *а҆ и҆́же а҆́ще събла́знитъ є҆диного малыхъ сихъ вѣ́рꙋю- мар. 9
щихъ в мѧ, оу҆́не є҆мꙋ е҆сть, да о҆бѣ́сится жрътновъ о҆сє́льскыи на выѝ є҆го, и҆ пото́нетъ в пꙋчи́нѣ морстѣи. го́ре ми́рꙋ ѿ събла́знъ. нꙋ́жда бо [е҆сть][3] прїити събла́зномъ. о҆ба́че го́ре чл҃ку [то- мѳ҃ д҃
мꙋ][4], и҆́мже събла́знъ прихо́дитъ· *а҆́ще ли рꙋка твоѧ и҆ли нога твоѧ съблажня́етъ тѧ. ѿсѣ- мар. 9
ци ю҃, и҆ врьзи ѿ себе́. добрѣ́ише ти́ е҆сть вни́ти в живо́ хро́мꙋ, и҆ли вѣ́днꙋ. не́жели двѣ рꙋцѣ (и҆)[5] двѣ ногѣ и҆мꙋщꙋ, вверженꙋ бы́ти въ вы҃ ї҃ о҆́гнь вѣ́чныи· *и҆ а҆́ще о҆́ко твое́ съблажня́етъ тѧ, и҆зми е҆́, и҆ врьзи ѿ себе́. добрѣ́ише ти е҆сть съ е҆дино́ѡмъ о҆́комъ в живо́тъ вни́ти, не́же двѣ о҆́цѣ и҆мꙋщꙋ вве́ржену бы́ти в гее́ну о҆́гненꙋю·
зд҃, о҃е·
Блюдѣте, да не пре́зрите е҆ди́ного ѿ ма́лыхъ сі҃· Гл҃ю бо вамъ а҆́ко а҆гг҃ли и҆хъ на нб҃сѣхъ выи́ꙋ
ѳ҃ лꙋ҃ ї҃ ви́дятъ лице́ ѿц҃а моего́ нб҃наго· [*Прїи́де бо сы҃ ч҃лчьскїи {взыска́ти и҆}[6] сп҃ти погы́бшаго][7]·
ѳ҃ лꙋ҃ ї҃і *Что сѧ вамъ мнитъ; а҆ще бꙋдетъ нѣ́коемꙋ чл҃кꙋ, сто҃ о҆вє́цъ, и҆ заблꙋ́дитъ е҆ди́на ѿ нихъ. не о҆ста́вй ли девѧтьдесѧтъ и҆ девѧть въ горы҃, и҆ ше́дъ и҆́щетъ заблꙋ́шьшее; и҆ а҆́ще бꙋдетъ о҆брѣсти ю҃. а҆мѝнь гл҃ю ва҃. а҆́ко радꙋется о҆ не́и, па́че, неже о҆ девѧтьдесѧ́тихъ и҆ девѧть не заблꙋ́шихъ· а҆́ко нѣсть во́ля пр҃е ѿц҃ем҃ ва- г҃ мѳ҃ д҃і
ѳ҃ лꙋ҃ ї҃і шимъ нб҃нымъ, да погы́бнетъ е҆ди́нъ ѿ ма́- мой3. 19
ї҃а́ко҃ ѳ҃ лых҃ сихъ· *а҆́ще (-)[8] съгрѣшитъ къ тебѣ бра́ лук. 17 як. 5

24 Як же вони прийшли до Капернауму, до Петра приступили ті, що беруть дідрахму, і сказали: Чи не дасть ваш Учитель дидрахми? **25** Він сказав: Так. І коли він ввійшов до дому, Ісус його випередив, кажучи: Як тобі здається, Симоне? Земні царі від кого беруть данину або кинсон: чи від своїх синів, чи від чужих? **26** Сказав йому Петро: Від чужих. Сказав йому Ісус: Отже, сини є вільними. **27** Але, щоб ми їх не згіршили, пішовши до моря, закинь вудку і візьми рибу, яку найперше схопиш, і відкривши їй уста, знайдеш статир. Взявши його, дай їм за Мене і за себе.

Глава 18, *поч. 74*

1 В тій годині підступили до Ісуса учні, кажучи: Отже, хто є найбільшим у Небеснім Царстві? **2** І покликавши дитину, Ісус поставив її серед них **3** і сказав: Амінь, кажу вам: якщо не змінитеся і не станете як діти, не ввійдете в Небесне Царство. **4** *Бо кор1. 14
хто упокорить себе як ця дитина, той є найбільшим в Небеснім Царстві. **5** І хто лиш прийме таку дитину в моє мар. 9
ім'я, мене приймає. **6** *А хто лиш лук. 17
згіршить одного з цих малих, що вірять в Мене, краще йому є, щоб повісили ослячі жорна на його шиї і щоб він потонув у морській глибині. **7** Горе світові від згіршень. Адже потрібно, щоб згіршення прийшли, однак горе тій людині, через яку приходить згіршення. ***8** Якщо ж твоя рука або мар. 9
твоя нога тебе згіршує, відрубай її і кинь від себе. Краще тобі є ввійти кульгавим або упослідженим в життя, ніж маючи дві руки і дві ноги, бути кинутим у вічний вогонь. **9** *І вищ. 5
якщо твоє око тебе згіршує, вибери його і кинь від себе. Краще тобі є з одним оком ввійти в життя, ніж, маючи два ока, бути кинутим у вогняну гієну. *поч. 75*

10 Стережіться, щоб ви не нехтували одним з цих малих. Кажу бо вам, що їхні ангели на небесах завжди бачать лице мого небесного Батька. **11** *Бо Людський Син прийшов лук. 10
знайти і спасти того, що згинув. **12** *Що вам здається? Якщо в якогось лук. 15
чоловіка буде сто овець, і одна з них заблукає, – чи не залишить дев'яносто і дев'ять в горах і, пішовши, не шукатиме заблудлої? **13** І якщо станеться, що її знайде? Амінь, кажу вам, що радіє нею більше, ніж дев'яносто і дев'ятьма, що не заблукали. **14** Так немає бажання перед вашим Небесним Батьком, щоб згинуло одне мой3. 19
з цих малих. **15** *Якщо твій брат згрі- лук. 17
шить проти тебе, іди і оскарж його як. 5

між собою і ним одним. Якщо тебе послухає, ти придбав твого брата. **16** Якщо ж тебе не послухає, візьми з собою знову одного або двох, *щоб при устах двох або трьох свідків стало кожне слово. **17** Якщо ж не послухає їх, скажи церкві, якщо ж і церкву не послухає, хай тобі буде як поганин і митар. *поч. 76*

мой5. 17 і 19 ів. 8 кор2. 19 єв. 10

18 *Амінь, бо кажу вам: все те, що зв'яжете на землі, буде зв'язане на небі; і все те, що розв'яжете на землі, буде розв'язане на небесах. **19** Амінь, знову кажу вам, що якщо двоє з вас погодяться на землі про будь-яку річ, яку лиш просите, буде їм від мого Батька, що на небесах. **20** Бо де є два або три, зібрані в моє ім'я, там Я є серед них. **21** Тоді Петро, приступивши до Нього, сказав: Господи, скільки разів, якщо згрішить проти мене мій брат, і відпущу йому? Чи до семи разів? **22** Сказав йому Ісус: Не кажу тобі до сімох разів, але до сімдесятьох разів по сім. *поч. 77*

ів. 20 вищ. 16

23 Через це Небесне Царство уподібнилося до чоловіка-царя, що побажав звести порахунки зі своїми рабами. **24** Як же він почав розраховуватися, привели йому одного заборгованого десятьма тисячами талантів. **25** Як же він не мав *як* віддати, його пан наказав продати його, і його жінку, і дітей, і все, що він мав, і віддати. **26** Отже, той раб, впавши кланявся йому, кажучи: Пане, потерпи мені, і тобі все віддам. **27** А пан того раба, змилосердившись, простив йому і відпустив йому борг. **28** Вийшовши ж, той раб знайшов одного зі своїх співрабів, що був заборгований в нього на сто пінязів, і схопивши його, давив, кажучи: Віддай мені те, що ти мені винен. **29** Отже, його співраб, впавши йому до ніг, благав його, кажучи: Потерпи мені, і все тобі віддам. **30** Він же не хотів, але, повівши, посадив його до в'язниці, доки *не* віддасть борг. **31** Його співраби, побачивши ж те, що сталося, дуже засмутилися і, прийшовши, сказали своєму панові все, що сталося. **32** Тоді його пан, прикликавши його, сказав йому: Лукавий рабе, увесь той борг я тобі простив, тому що ти мене ублагав. **33** Чи не належалося і тобі змилосердитися над своїм співрабом, так як і я змилосердився над тобою? **34** І його пан, розгнівавшись, передав його катам, аж доки не віддасть увесь свій борг. **35** Так і мій небесний Батько зробить вам, якщо не відпустите, кожний своєму братові, їхніх прогріхів від ваших сердець.

твои, йдѝ (і) ѻбличѝ є҆гѡ межѹ собо́ю и҆ тебѣ є҆дѝнѣмъ· а҆ще тебѐ послѹшаетъ, приѻбрѣ́лъ є҆си бра́та твоє́го. а҆ще ли (тебѐ) не послѹшаетъ, поѝми ѿ собо́ю па́кы є҆дѝного и҆ли два, *да при ѹ҆стѣ́хъ {двою҆ и҆ли трїе́хъ свѣдѣтелїи}[9] ста́нѣ всѧкъ гла́съ· а҆ще же не послѹшаетъ и҆хъ, повѣ́жь цр҃кви· а҆ще же и҆ цр҃ковь преслѹшаетъ, бѹди ти а҆́ко ѩ҆зы́чникъ и҆ мыта́рь· зⷭ҇, ѳ҃з· *а҆́минь (бо́) гла́ю вамъ, є҆ли́ка а҆́ще свѧ́жете на земли, бѹ́дѹтъ свѧ́зана на нб҃си. и҆ є҆ли́ка а҆ще разрѣшите́ на земли, бѹ́дѹ разрѣше́на на нб҃сѣ́хъ· па́кы а҆мѝнь гла́ю вамъ. а҆́ко а҆ще два {ѡ҆ васъ совѣщаѧ́тъ} на земли, ѻ҆ всѧ́кои вещи є҆́же а҆ще про́сита, бѹдетъ и҆́ма ѡ҆ ѻ҆́цѣ моє́го и҆́же на нб҃сѣ́хъ· и҆дѣ́же бо є҆́ста два и҆ли трїе́ собра́ни въ (и҆ма моє́)[10], тꙋ́ є҆́смь посредѣ и҆хъ· тогда́ приступѹ́пль [ік немꙋ петръ, рече][11]. г҃и, коль кра́ты (а҆́ще) согрѣшитъ ѩ҆́ма бра́ мои, и҆ ѡ҆пꙋщꙋ є҆мꙋ; до сѣ́мь кратъ ли; (гла́)[12] є҆мꙋ і҃с, не гла́ю тебѣ до сѣ́мь кратъ. а҆́ до сѣ́мьдесѧтъ кратъ сѣмѝцею· зⷭ҇, ѳ҃з·

Сего ради ѹ҆подо́бисѧ цр҃твїе нб҃ное ч҃лкꙋ цр҃ю, и҆же въсхо́тѣ ставля́ти сѧ ѻ҆ словесѝ с рабы́ свои́ми. нача́ншꙋ же є҆мꙋ ставля́тисѧ, приведо́ша є҆мꙋ є҆дѝного длъжника́ тмою тала́нтъ. не и҆мꙋщꙋ же є҆мꙋ въздати, повелѣ́ и҆ [г҃ь є҆го][13] продати, и҆ женꙋ [є҆го][14] и҆ ча́да, и҆ вс҃ѧ є҆ли́ка и҆ма́ше, и҆ ѡ҆дати· па҆́ ѹ҆́бо раб҃ъ {то́и}[15] кла́нѧшесѧ є҆мꙋ гла́ѧ. [г҃и][16], потрꙑпи на мнѣ, [и҆ вс҃ѧ ти́ въздамъ][17]. щ҆едровавь же г҃ь раба того, простѝ є҆го, и҆ длъгъ ѡ҆пꙋстѝ є҆мꙋ· и҆зше́ же раб҃ъ то́и, ѻ҆брѣ́тѣ є҆дѝного клеврѣтъ свои́хъ, и҆́же бѣ́ длъженъ є҆мꙋ сто́ пѣ́нязь. и҆ є҆мъ є҆го давла́ше гла́ѧ. ѡ҆даждь [ми́и][18] и҆́мыже ми́ є҆си длъженъ. па́дъ ѹ҆́бо клеврѣтъ є҆го [на но́зѣ є҆го][19], молѧ́ше є҆го гла́ѧ. потрꙑпи на мнѣ, и҆ (вс҃ѧ) въздам҆ ти́. ѻ҆нъ же не хотѧ́ше, но́ ведъ всади є҆го в темни́цꙋ, дондеже въздастъ длъжно́е· видѣ́вше [же][20] клевре́ти є҆го бывшаѧ, съжа́лиша є҆ѕѣ́ло, и҆ прише́ше сказа́ша господи́нꙋ своє́мꙋ вс҃ѧ бывшаѧ· тогда́ призва́въ є҆го господинъ є҆го, (гла́)[21] є҆мꙋ· ра́бе лꙋка́вый, весь длъгъ ѻ҆нъ ѡ҆пꙋстихъ тебѣ, понеже ѹ҆́молѝ мѧ. не подоба́ше ли и҆ тебѣ поми́ловати клеврѣта своє́го, я҆́коже и҆ а҆́зъ тѧ поми́ловахъ; и҆ прогнѣвавъсѧ г҃ь є҆го, предастъ є҆го мꙋчи́телемъ, дондеже въздастъ весь длъгъ свои́. тако́ и҆ ѡ҆́ць мои нб҃ный сътворитъ вамъ, а҆ще не ѡ҆пꙋстите́ кождо брату своє́мꙋ ѡ҆ ср҃цъ вашихъ [прегрѣшенїа и҆́хъ][22].

гл҃а, д҃і·

мѳ҃ і

И бы́сть* ѥ҆гда́ сконча́ ї҃с слове́са сі́а, прейде́ ѿ галиле́а. и҆ прі́иде ѣ҆ предѣ́лы і҆ѹдеі́скіа, ѻ҆б онъ полъ і҆ѻрда́на. и҆ по немъ и҆до́ша наро́ди мно́зи, і҆ и҆сцѣ́ли и҆хъ тꙋ·

зд҃, ѳ҃и·

И҆ приступи́ша к немꙋ фарисе́е, и҆скꙋша́юще ѥ҆го, и҆ (гл҃аша)[1] {ѥ҆мꙋ}[2]. а҆ще досто́итъ чл҃кꙋ пꙋсти́ти женꙋ свою по всѧ́кои винѣ; ѻ҆нъ́же ѿвѣщавъ рⷮе҃ [и҆мъ][3]. нѣ́сте ли чл҃и, *на҃ко сътвори́вый и҆скони, мꙋжескі́и полъ и҆ женьскі́и сътвори́лъ ѧ҆́ е҆́сть; и҆ рече, *сего́ ра́ди ѻ҆ста́витъ чл҃кь ѿ҆ца (своѥ́го) и҆ матере́, и҆ прилѣпи́тсѧ к҆ женѣ своеи́, *и҆ бꙋдета́ ѻ҆́ба ѣ҆ плоть ѥ҆ди́ноу. на҃́коже ктомꙋ нѣ́ста два́, но плоть ѥ҆ди́на. ѥ҆́же ѹ҆́бо бг҃ъ сътета́, чл҃кь да не разлꙋча́етъ· гл҃аша ѥ҆мꙋ. *что҆́ ѹ҆́бо моѷ҆̀сі҆и заповѣ́да дати кни́гꙋ распꙋстноу́ю, и҆ ѿпꙋсти́ти ю҆; (гл҃а)[4] и҆мъ, на҃́ко моѷ҆̀сі҆и по жестосрьдію ва́шемꙋ повелѣ́ вамъ пꙋсти́ти жены ваша. и҆з нача́ла же не бы́сть та́ко· гл҃ю же вамъ, на҃́ко и҆́же а҆́ще пꙋсти́тъ женꙋ свою҆̀, {развѣ́ словесе́ прелюбодѣ́ина}[5], и҆ ѻ҆же́нитсѧ и҆́ною, прелюбы́ твори́тъ. [и҆ (женѧ́йсѧ пꙋщени́цею)[6], прелюбы́ дѣ́етъ][7]· (гл҃аша)[8] ѥ҆мꙋ ѹ҆ченицы҆̀ ѥ҆го́. а҆ще та́ко е҆́сть вина́ чл҃кꙋ съ женою́, ѹ҆́не е҆́сть не жени́тисѧ· ѻ҆нъ же рече́ и҆мъ. не всѣ́ вмѣща́ютъ словесе́ сего́, но и҆мъ́же дано́ е҆́сть· сꙋть бо́ скопцы҆̀, и҆́же и҆́ѕ ч҃ре́ва ма́тер҃на роди́шасѧ та́ко. и҆ сꙋть скопцы҆̀, и҆́же скопи́шасѧ ѿ҆ чл҃къ· и҆ сꙋть скопцы҆̀, и҆́же и҆сказі́ша са́ми себе ц҃рⷭтві́а ра́ди нб҃наго. могі́и вмѣ́стити, да вмѣ́ститъ· *тогда́ приведо́ша к немꙋ дѣти, да рꙋцѣ́ възложи́т на ни҃́, и҆ помо́литсѧ, ѹ҆́чн҃цы же запрѣти́ша и҆мъ. і҃с же рече {и҆мъ}[9]. ѻ҆ста́вите дѣтіи́, и҆ не възбраня́йте и҆мъ прі́ити к҆ мнѣ. такові́хъ бо́ е҆́сть ц҃рⷭтво нб҃ное. и҆ възло́жъ (на ни҃́ рꙋцѣ)[10], ѿи́де ѿтꙋ́дꙋ·

зд҃, ѳ҃д·

И҆ ѥ҆ дни́ (нѣкіи́) приступль, [рече емꙋ][11]. ѹ҆чи́телю [бл҃гі́и][12], что бл҃го сътворю́, да и҆ма҃́ живо́тъ вѣ́чныи; ѻ҆нъ же рече́ ѥ҆мꙋ. [*что҆́ мѧ гл҃еши бла́га; никто́же бл҃гъ, то́кмо ѥ҆ди́нъ бг҃ъ][13]. а҆ще ли хо́щеши [вни́ти в живо́]ѵ҃[14], съблю́ѭ за́повѣди· (гл҃а)[15] ѥ҆мꙋ, кыі́а; і҃с же рече. *ѥ҆́же не ѹ҆бі́ѥши, не прелюбы сътвори́ши, не ѹ҆кра́деши, не лжесвѣдѣтельствꙋе́ши. чти҆̀ ѿ҆ца́ и҆ мт҃ре. и҆ възлю́биши и҆скренѧго своѥ́го на҃́ко самъ себѣ́· (гл҃а)[16] ѥ҆мꙋ ю҆́ноша, всѧ сі́а съхрани́хъ [ѿ ю҆ности моеа̀][17]. что҆̀ е҆́смь и҆ е҆́ще не доконча́лъ; рече ѥ҆мꙋ і҃с. а҆ще хо́щеши съвръшенъ быти, и҆ди, продаждь (и҆мѣнїе твоѐ)[18], и҆ даждь

мѳ҃ і
лꙋ҃ и҆і

а҆ мѳ҃ а҆
мѳ҃ і

а҆ мѳ҃ в
мѳ҃ і
а҆ кр҃и҃ в
ѥ҆ф҃ ѕ҃

а҆ кр҃и҃ в

ѕ҃ мѳ҃ і҆д
вы҃ ѕ҃
мѳ҃ і
лꙋ҃ в҃і
а҆ кр҃и҃ ѕ҃

мѳ҃ і
лꙋ҃ и҆і

в҃ мѳ҃ і҆
ѕ҃ мѳ҃ ѕ҃
мѳ҃ і
лꙋ҃ и҆і
і҆а҆́ко҃ в҃
вы҃ ѕ҃

Глава 19

1 *І сталося, що коли Ісус закінчив ці слова, Він перейшов з Галилеї і прийшов у юдейські околиці, на той бік Йордану. **2** І за Ним пішли численні юрби, і Він їх там оздоровив.

мар. 10

поч. 78

3 І приступили до Нього фарисеї, спокушаючи Його, і сказали Йому: Чи годиться чоловікові відпустити свою жінку з будь-якої причини? **4** Він же, відповівши, сказав їм: *Чи ви не читали, що Той, хто сотворив на початку, створив їх чоловічим і жіночим родом? **5** І Він сказав: *Через це чоловік залишить свого батька і матір і пристане до своєї жінки, *і оба будуть одним тілом. **6** Так що вже більше не є два, але одне тіло. Отже, те, що Бог злучив, людина хай не розлучує. **7** Сказали Йому: *Чому, отже, Мойсей заповів дати книгу відпуску і її відпустити? **8** Він сказав їм, що: Мойсей через ваше тверде серце наказав вам відпускати ваших жінок, а від початку так не було. **9** Кажу ж вам, що хто лиш відпустить свою жінку, за винятком причини перелюбу, і одружиться з іншою, чинить перелюб. І хто жениться з відпущеною, чинить перелюб. **10** Сказали Йому його учні: Якщо таким є стан чоловіка з жінкою, краще не женитися. **11** Він же сказав їм: Не всі розуміють це слово, але ті, кому дано. **12** Бо є скопці, що такими народилися з лона матері, і є скопці, що були оскоплені людьми, і є скопці, що самих себе оскопили задля Небесного Царства. Хто може збагнути, хай збагне. **13** *Тоді привели до Нього дітей, щоб поклав на них руки і помолився, учні ж їм заборонили. **14** Ісус же сказав їм: Облиште дітей і не забороняйте їм до Мене прийти, бо таких є Небесне Царство. **15** І поклавши на них руки, відійшов звідти.

мор1. 1
мар. 10

мой1. 1
мар. 10

мой1. 2
мар. 10
кор1. 6
еф. 5

кор1. 6

мой5. 24
вищ. 5
мар. 10
лук. 16
кор1. 7

мар. 10
лук. 18

поч. 79

16 І ось якийсь один, приступивши, сказав йому: Учителю добрий, що доброго робитиму, щоб мав я вічне життя? **17** Він же йому сказав: *Чому мене називаєш добрим? Ніхто не є добрий, тільки один Бог. Якщо ж хочеш ввійти до життя, зберігай заповіді. **18** Той сказав Йому: Які? Ісус же сказав: *Не уб'єш, не вчиниш перелюб, не крастимеш, не свідчитимеш фальшиво, **19** шануй батька і матір, і любитимеш свого ближнього, як самого себе. **20** Сказав Йому юнак: Я це все зберіг від моєї молодості. То що ще я не довершив? **21** Сказав йому Ісус: Якщо хочеш бути досконалим, іди, продай твоє майно і дай бідним – і матимеш скарб на

мар. 10
лук. 18

мой2. 20
мой5. 5
мар. 10
лук. 18
як. 2
вищ. 5

небі, і йди слідом за мною. **22** А юнак, почувши слово, відійшов сумуючи, бо був таким, що мав великі маєтки. **23** Ісус же сказав Своїм учням: Амінь, кажу вам, що нелегко багатий ввійде в Небесне Царство. **24** Знову ж кажу вам, що є легше верблюдові перейти через вушко голки, ніж богатому ввійти в Боже Царство. **25** Почувши ж, його учні дуже дивувалися, кажучи: Отже, хто може спастися? **26** А Ісус, поглянувши, сказав їм: Для людей це є неможливим, а для Бога все можливе. **27** *Тоді Петро, відповівши, сказав Йому: Ось ми залишили все і пішли слідом за Тобою. Отже, що нам буде? **28** Ісус же сказав їм: Амінь, кажу вам, що ви, що пішли за Мною, в другім бутті, коли Людський Син сяде на престолі своєї слави, *сядете і ви на дванадцятьох престолах, судячи дванадцять ізраїльських племен. **29** І кожний, що залишить дім, або братів, або сестер, або батька, або матір, або жінку, або дітей, або поля задля мого імені, одержить в сто разів і успадкує вічне життя. **30** *Численні ж перші будуть останніми, і останні – першими.

мар. 10
лук. 18
лук. 22
мар. 10
лук. 13

ни́щымъ, и҆ і҆мѣ́ти и́маши сокро́вище на нб҃си, и҆ гради҄ ѣ҆ слѣ́дъ мене҃. Слы́шавъ же ю҆но́ша сло́во, ѿи́де скорбѧ́. бѣ҆ бо҆ и҆мы́й стяжа́нїа мно́га. і҆с҃ же рече оу҆чн҃и́комъ свои́мъ. а҆мі́нь гл҃ю вамъ, на҃́ко (не оу҆до́бъ бога́тый)[19] вни́детъ ѣ҆ цр҃тво нб҃ное҃. Паки́ же гл҃ю вамъ. {на҃́ко}[20] оу҆до́бѣе е҆́сть вельбу́ду сквозѣ҆ (и҆гли́ны оу҆ши)[21] проити́, неже бога́тому [ѣ҆ цр҃тві҄е бж҃і҄е вни́ти][22]. Слы́шавше же оу҆чн҃и́цы [е҆го́][23], дивлѧ́хусѧ зѣ́ло, гл҃ющ҃е. кто҆̀ оу҆́бо мо́жетъ спсе́нъ бы́ти; взьрѣ́вь же і҆с҃, рече и҆̀мъ. ѿ чл҃ка́ хе҆ невъзмо́жно е҆́сть, ѿ бг҃а́ же вс҃а възмо́жна. *Тогда̀ ѿвѣщ҃а́въ петръ, речѐ е҆мꙋ҆. хе҆ мы̀ о҆ста́вихомъ вс҃а, и҆ ѣ҆ слѣ́дъ тебе и҆до́хомъ. что҆̀ оу҆́бо бꙋ́детъ намъ; і҆с҃ же речѐ и҆̀мъ. а҆мі́нь гл҃ю вамъ. на҃́ко вы҆ ше́шедшіѝ по мнѣ, ѣ҆ па́кы бы́тїе, е҆гда̀ са́детъ сн҃ь чл҃чі҄и на престо́лѣ сла́вы своеѧ̀, *са́дете и҆ вы҆ на двоюнадесѧ́те престо́лу, сꙋ́дѧщ҃е о҆бѣманадесѧ́те колѣ́нома і҆и҃левома. и҆ всѧ́къ и҆́же (о҆ста́витъ домъ)[24], и҆ли бра́тїю, и҆ли сестры̀, и҆ли ѻ҆́ца, и҆ли ма́тере, (и҆ли жену҆), и҆ли чада, или се́ла, и҆́мени мое҃го ради, сторицею прі҄и́метъ, и҆ живо́тъ вѣ́чный наслѣ́дитъ. *Мно́зи же бꙋ́дꙋтъ пр҃ви, пос҃лѣ́дн҃і҄и. и҆ посл҃ѣ́дни, пр҃ві҄и.

Гл҃а, і҃к҃. за҃, п҃.

Подо́бно (-)[1] е҆́сть цр҃тві҄е нб҃ное, чл҃ку҆ домови́тꙋ, и҆́же и҆зы́иде кꙋ́пно оу҆́тро наа́ти дѣ́лателѧ ѣ҆ виноградъ свои. (и҆) совѣщ҃а́въ (-)[2] съ дѣ́латели по пѣ́нязю на дн҃ь, посла̀ и҆́хъ ѣ҆ виноградъ свои҃. І҆ и҆зшедъ ѣ҆ трет҃і҄и часъ, видѣ́ и҆́ны стоѧ́щ҃а на трѣ́жици пра́здны, и҆ тѣ́мъ рече. и҆дѣ́те и҆ вы҆ в виноградъ {мои}[3]. и҆ е҆же бꙋ́детъ правда, дамъ вамъ. о҆́ни же и҆до́ша. Паки́ же и҆҃ш҃е́ ѣ҆ шестый, и҆ девѧ́тый чⷭ҃, сътвори҆̀ та́коже҃. въ е҆ди́ный же надесѧ́те [часъ][4] и҆зшедъ, о҆́брѣте дрꙋгы́ѧ стоѧ́щ҃а [пра́зн҃ы][5]. и҆ (гл҃а)[6] и҆̀мъ, что҆̀ здѣ́ стоитѐ вес҃ь дн҃ь пра́зн҃ы; (гл҃аша)[7] е҆мꙋ҆, на҃́ко никтоже на҃́ наа́ть. (и҆̀ гл҃а)[8] и҆̀мъ, и҆дѣ́те и҆ вы҆ ѣ҆ виноградъ {мои́}[9]. [и҆ е҆же бꙋ́детъ пра́ведно, прі҄и́мете][10]. ве́черꙋ же бы́вшꙋ, (гл҃а)[11] господинъ винограда́ кѣ приста́вникꙋ своеⷣ́мꙋ, призови́ дѣ́лателѧ, и҆ даждь и҃ мꙁ҃дꙋ, начен҃ъ ѿ посл҃ѣ́дн҃и҄ до пе́рвы҃х. и҆ пришд҃е́ше и҆́же въ е҆ди́ный надесѧ́те час, прі҄ѧ́ша по пѣ́нязю. [Пришд҃е́ше же][12] пе́рвіи, мнѣ́хꙋ ва́ше прі҄а́ти. (-)[13] прі҄ѧ́ша (и҆ тіи҃ по пѣ́нязю)[14]. прі҄е́мше же роптахꙋ на господи́на, гл҃ющ҃е, (на҃́ко) сі҄и послѣ́дн҃і҄и, е҆ди́нъ часъ сътвори́ша, и҆ ра́вны намъ сътворилъ и҆́хъ е҆сѝ, поне́сшій тагꙋ́ дн҃е и҆ ва́ръ. о҆́нъ же ѿвѣщ҃а́въ, [рече е҆ди́ному и҃][15]. дрꙋ́же, не о҆бижꙋ́ тебѣ̀. не по

Глава 20, *поч. 80*

1 Небесне Царство є подібне до чоловіка – господаря, що вийшов разом вранці найняти робітників до свого винограднику. **2** І погодившись з робітниками по пінязю на день, послав їх до свого винограднику. **3** І вийшовши о третій годині, побачив інших, що стояли бездіяльними на торговиці, **4** і тим сказав: Ідіть і ви до мого винограднику, і дам вам те, що буде справедливим. **5** Вони ж пішли. А вийшовши знову о шостій і дев'ятій годині, зробив так само. **6** Вийшовши ж об одинадцятій годині, знайшов інших, що стояли бездіяльними, і сказав їм: Чому тут ввесь день стоїте бездіяльними? **7** Вони йому сказали: Тому що нас ніхто не найняв. І той сказав їм: Ідіть і ви до мого винограднику і одержите те, що буде справедливим. **8** Як же настав вечір, пан винограднику сказав до свого наглядача: Поклич робітників і дай їм платню, почавши від останніх до перших. **9** І прийшовши ті, що *прийшли* об одинадцятій годині, одержали по пінязю. **10** А перші, прийшовши, думали, що одержать більше. І ті одержали по пінязю. **11** Одержавши ж, вони нарікали на пана, **12** кажучи, що ці останні попрацювали одну годину, а ти їх зробив

пѣ́нязю ли́ совѣща̀ со мно́ю: возми своѐ, и̂ и̂ди́. хощу́ же (и̂) сему́ после́днему да́ти, я́коже и̂ тебѣ. и̂ли нѣ́сть ми́ лѣ́по [сътвори́ти е̂же хощу́][16] въ свои́х ми́: е̂́ще о́́ко твоѐ лука́во е̂́сть, я́ко а́зъ бл҃гъ е̂́смь: та́ко бу́дутъ послѣ́дніи, пе́рвіи, и̂ пе́рвіи, послѣ́дніи. [мно́зи бо́ суть зва́ни, ма́ло же и̂збра́нныхъ][17]. зач҃, пн҃.

Й҃ въсходя́ і҃с въ і҃ерли́мъ, поя́тъ о́́банадесѧте оу́чн҃ика е̂ди́ны [на пу́ти. и̂][18] рече́ и̂мъ. мт҃а ї лу҃ йи *се́ въсхо́димъ въ і҃ерл҃и̑, и̂ сы́нъ чл҃ч҃ескыи пре́данъ бу́дѣ̑ а̂рхі҃ере́о́мъ и̂ кни́жникомъ, и̂ о́́суди́тъ е̂́го на сме́рть, и̂ предадя́тъ е̂́го на́зы́ко́мъ, на поруга́нїе и̂ бїе́нїе и̂ пропѧ́тїе, и̂ в҃ тре́тїи мт҃а ї дн҃ь въскр҃не́тъ. *тогда̀ приступи́ к҃ нему́ ма́ти сы́нъ зеведео́ву съ сыно́ма свои́ма, кла́няющисѧ, и̂ проса́щи нѣ́что ѿ него́. о́́нъ же рє̑ е́́й, чесо́ хо́щеши: (г҃ла)[19] е̂́му. рцы́, да сѧ́дета сі҃а о́́ба сы́на моа́, е̂ди́нъ о́́десну́ю тебе́, и̂ е̂ди́нъ о́́шу́ю тебѐ, въ ц҃рь҃ствїи твое́мъ. ѿвѣщавъ же і҃с, рече́. не вѣ́стасѧ чесо́ про́сита. мо́жета ли пи́ти ча́шу, ю҃же а́зъ и̂́маю́ пи́ти. [и̂ли кр҃щенїе́мъ, и̂́мѣже а́зъ кр҃ща́юсѧ, кр҃ти́тисѧ][20]: (г҃ла́ста)[21] е̂́му, мо́жевѣ. [и̂][22] (г҃ла)[23] и̂́ма, чашу́ у́́бо мою́ и̂спїе́та, [и̂ кр҃щенїе́мъ, и̂́мѣже а́зъ кр҃ща́юсѧ, кр҃ти́тасѧ][24]. сѣ́сти же е̂́сти о́́десну́ю мене́, и̂ о́́шу́ю мене́, нѣ́сть моѐ да́ти, но и̂́мъже оу́гото́бася ѿ о́́ц҃а моего́. *и̂ слы́шавъ́ше де́сять, негодоваша о́́ о́́бою бра́ту. *і҃с же призва́въ и̂́хъ, рече́. вѣ́сте лу҃ йкв мт҃а ї на́́ко кнѧ́зи на́́ро́ко́мъ, господьствую́тъ и̂́ми, и̂ вели́цїи, о́́бладаю́тъ и̂́ми. не та́ко́же бу́детъ в҃ ва́́. но и̂́же а̂́ще хо́щетъ в҃ васъ ва́́шїи быти, да бу́детъ вамъ слу́га. и̂ і̂же а̂́ще хо́щетъ в҃ васъ быти пръ҃вы́и, бу́ди фил҃и в҃ вамъ рабъ. *ѩ́́коже сы́нъ чл҃ч҃кїи не прїи́де да послу́жатъ е̂́му, но послужи́ти, и̂ да́ти дш҃ю свою́ и̂́збавленїе за мно́гы́хъ. зач҃, пв҃.

мт҃а ї лу҃ йи Й҃ *исходя́́щу е̂́му ѿ і̂ерихо́на, по нем҃ и́де наро́дъ мно́гъ. и̂ е̂ѐ два̀ слѣпца сѣдя́́ща при пу́ти, слы́шавъ́ша я́́ко і҃с мимо хо́дитъ, възъпи́ста гл҃юща, поми́луи́ ны г҃и сы́не дв҃дв҃ъ. наро́́ же запрѣти́ и̂́ма да оу́мл҃чита. о́́на же па́че въпїя́ста гл҃юща. поми́луи́ ны г҃и сы́не дв҃дв҃ъ. и̂ ставъ і҃с, възгласи а҃̀, и̂ рече́. что́ хо́щета, да сотворю́ вама: (г҃ла́ста)[25] е̂́му. г҃и, да ѿ́верзета́сѧ о́́чи на́́ю. мл҃рдовавь же і҃с, прикосну́сѧ о́́чію и̂́ма. и̂ а́́бїе прозрѣ́ста [и̂́ма о́́чи][26], и̂ по немъ и̂до́ста.

рівними нам, що понесли тягар дня і спеку. **13** Він же, відповівши, сказав одному з них: Друже, не кривджу тебе. Чи ти зі мною не згодився по пінязеві? **14** Візьми своє і йди. Хочу ж і цьому останньому дати, так як і тобі. **15** Хіба мені не можна зробити зі своїм те, що хочу? Чи твоє око лукаве, тому що я добрий? **16** Так останні будуть першими, і перші – останніми. Бо численні є покликані, мало ж вибраних. *поч. 81*

17 І йдучи до Єрусалиму, Ісус взяв дванадцятьох учнів окремо в дорогу і сказав їм: **18** *Ось ми ідемо до Єрусалиму, і Людський Син буде виданий архиєреям і книжникам. І Його засудять на смерть, **19** і Його видадуть поганам на висміювання, і бичування, і розіп'яття. І в третій день Він воскресне. **20** *Тоді приступила до нього мати Зеведеєвих синів зі своїми синами, кланяючись і просячи щось у Нього. **21** Він же сказав їй: Що хочеш? Вона Йому сказала: Скажи, щоб ці два мої сини сіли: один праворуч Тебе і один ліворуч Тебе – у твоєму Царстві. **22** Відповівши ж, Ісус сказав: Не знаєте, чого просите. Чи можете пити чашу, яку Я буду пити, або хреститися хрещенням, яким Я хрещуся? Вони Йому сказали: Можемо. **23** І Він сказав їм: Отже, питимете мою чашу і хреститиметесь хрещенням, яким Я хрещуся. А щоб сісти по правиці моїй і лівиці моїй, не моє є дати, але кому приготовано від мого Батька. **24** *І десять, почувши, виявляли незадоволення до двох братів. **25** *Ісус же, покликавши їх, сказав: Знаєте, що князі народів володіють ними і великі панують ними. **26** У вас не буде так. Але хто у вас хоче стати найбільшим, хай буде вам слугою, **27** і хто лиш у вас хоче бути першим, хай буде вам рабом. **28** *Так як Людський Син не прийшов, щоб Йому послужили, але щоб послужити і дати свою душу як визволення за багатьох. *поч. 82*

29 І *як Він виходив з Єрихону, за ним пішла численна юрба. **30** І ось два сліпці, що сиділи при дорозі, почувши, що Ісус переходить мимо, закричали, кажучи: Змилосердься над нами, Господи, Сину Давидів! **31** Юрба ж заборонила їм, щоб замовчали. Вони ж ще більше кричали, кажучи: Змилосердься над нами, Господи, Сину Давидів! **32** І ставши, Ісус закликав їх і сказав: Що хочете, щоб Я вам зробив? **33** Вони Йому сказали: Господи, щоб відкрилися наші очі. **34** Ісус же, змилосердившись, доторкнувся до їхніх очей – і їхні очі одразу стали видючими. І вони пішли за Ним.

мар. 10
лук. 18
мар. 10
лук. 22
мар. 10
мар. 10
лук. 18

Глава 21, *поч. 83*

мар. 11
лук. 19

1 *І коли вони наблизились до Єрусалиму і прийшли до Витсфагії, до Оливної гори, тоді Ісус послав двох учнів, **2** кажучи їм: Ідіть в село, що напроти вас, і відразу знайдете прив'язане осля і з ним ослятко. І відв'язавши, приведіть мені. **3** І якщо хтось вам щось скаже, скажете, що Господь їх потребує, відразу ж пішле їх. **4** А все це сталося, щоб збулося сказане пророком, що говорить: **5** *Скажіть сіонській дочці: Ось до тебе іде твій Цар, лагідний, сівши на осля і ослятко, сина під'яремної! **6** А учні, пішовши і зробивши так, як звелів їм Ісус, **7** *привели осля і ослятко. І поклали на них свої одежі, і Він сів на них. **8** Численні ж юрби стелили свої одежі по дорозі, другі ж різали гілля з дерев і стелили по дорозі. **9** Юрби ж, що були перед Ним і вслід за Ним, кликали, кажучи: Осанна Давидовому Синові! *Благословенний Той, Хто йде в ім'я господнє! Осанна на висотах! **10** І як Він ввійшов до Єрусалиму, ціле місто захвилювалося, кажучи: Хто є Цей? **11** Юрби ж говорили: Це є Ісус, Пророк, що з Назарету галилейського. *поч. 83*

мар. 11
лук. 19
ів. 2

12 І *Він ввійшов до божої церкви і вигнав всіх, що продавали і купували в церкві, і перекинув столи міняйлів і сидіння тих, що продавали голубів, **13** і сказав їм: *Написано є: Мій храм назветься храмом молитви, *ви ж його зробили печерою розбійників.

іс. 56
мар. 11
лук. 19

14 І до Нього приступили кульгаві і сліпі в церкві, і Він їх оздоровив. **15** Архиєреї ж і книжники, побачивши чуда, які Він зробив, і дітей, що в церкві закликали і говорили: Осанна Давидовому Синові! – **16** обурилися і сказали Йому: Чи чуєш, що ці говорять? Ісус же їм сказав: Так! Чи ви ніколи не читали, *що з уст немовлят і тих, що ссуть, Ти доконав хвалу? **17** І залишивши їх, Він вийшов геть з міста до Витаніїм і там замешкав. *поч. 84*

пс. 8

мар. 11

18 Вранці ж, повертаючись до міста, Він зголоднів. **19** *І побачивши одну фігу при дорозі, прийшов до неї, і на ній не знайшов нічого, тільки одне листя, і сказав їй: Хай ніколи не буде з тебе плоду, навіки. І фіга враз зісохла. **20** І учні, побачивши, здивувалися, кажучи: Як враз фіга зісохла? **21** Відповівши ж, Ісус сказав їм: Амінь, кажу вам: якщо маєте віру і не будете сумніватися, не тільки зробите те, що з фігою, але якщо і цій горі скажете: Піднесися і кинься в море! – воно станеться. **22** *І все, що лиш, віруючи, попросите в молитві, одержите. *поч. 85*

вищ. 7
мар. 11
ів. 14

Гл҃а, їка҃· з҃а, п҃г·

Егда* приближишасѧ въ їер҃лимъ, и҆ прїидоша въ (вѵ҆҆́дсфагїю)[1] к҆ горѣ елеѡ́нстѣи· Тогда їс҃ посла́ два оу҆чн҃ика, гл҃ѧ и҆́ма. и҆дѣта́ в҃ весь на҆́же пра́мо ва́ма. и҆ абїе́ ѡ҆брѧ́щете ѡ҆сла́ привя́зано, и҆ жребѧ с нимъ, (и҆) ѡ҃трѣшивше приведѣта́ мн҃и. и҆ а҆́ще (вама кто҃)[2] речетъ что҃, речѣта́, на҆́ко гь҃ ею҃ требу́етъ, а́бїе же по́слетъ а҃· Сѣ́ же вс҃е бысть, да сбу́детсѧ реченое пр҃о́комъ гл҃ющимъ. *рцѣте дще́ри сїо́новѣ. се҃ цр҃ь твои градетъ тебѣ кро́то҃, (-)[3] всѣдъ на ѡ҆сла́ и҆ жребца́, сы́на на҆ре́мнича· ш҃еша же оу҆чн҃ика, и҆ сътворша на҆́коже повелѣ и҆́ма їс҃. *приведо́ста ѡ҆сла́ и҆ жребца́, и҆ вънзложи́ша врьхꙋ ею҃ ри́зы [своа́][4], и҆ всѣде врьхꙋ и҃· Мно́жаишїи же народи постила́хꙋ (ри́зы своа)[5] по пꙋти· друзїи же рѣзахꙋ вѣтви ѡ҃ дре́въ, и҆ постилахꙋ по пꙋти· Наро́ди же пр҃ехожда́щеи҆ е҆мꙋ, и҆ вънслѣдъствующеи звахꙋ гл҃ющее, ѡ҆са́нна сы́ноу дв҃ꙋ. *бл҃венъ градыи въ и҆́ма гн҃е, ѡ҆са́нна в҃ вышни́и҃· И҆ в҃ше҃ шꙋ е҆мꙋ въ їер҃лимъ, потрасе́сѧ весь гра́дъ гл҃ѧ, кто҃ е҆́сть сей҃· наро́ди же гл҃ахꙋ, сей҃ е҆́сть [їс҃ пр҃о́къ][6], и҆́же ѡ҃ назарета галиле́иска·

зѧ҆, п҃г·

И҆ *вни́де (-)[7] в҃ цр҃ковь [бж҃їю][8], і҆ и҆́згна҆ вс҃ѧ продаю́щаѧ и҆ кꙋпꙋ́ющаѧ в҃ цр҃кви, и҆ трапе́зы тръжни́комъ и҆спроврѣже, и҆ сѣда́лища продаю́щихъ го́лꙋбы. и҆ (гл҃а)[9] и҆́мъ. *пи́сано е҆́сть, хр҃а҃ мои, храмъ мл҃твы нарече́тсѧ. *вы же ([сътвори́сте][10] и҆)[11] врътепъ разбо́йникомъ· И҆ приступи́ша к҆ немꙋ [хроми и҆ слѣпи][12] в҃ цр҃кви, і҆ и҆сцѣли и҆́хъ· видѣ́вше҃ а҃рхїере́е и҆ кни́жницы чюдеса́ на҆́же сътвори, и҆ о҃троки зовꙋща в҃ цр҃кви, и҆ гл҃ющѧ, ѡ҆са́нна сы́ноу дв҃ꙋ. негодова́ша, и҆ рѣша е҆мꙋ. слы́шиши ли҆, что҃ сїи гл҃ютъ; їс҃ же (рече́)[13] и҆́мъ, е҆́и҃. нѣ́сте ли҆ чли҆ николи́же; *на҆́ко и҆́зъ ꙋ҆стъ младе́нецъ, и҆ со҃вршилъ е҆сѝ хвалꙋ; и҆ ѡ҆ставль и҆́хъ, и҆зы́де во́нъ и҆з҃ гра́да в҃ (вѵ҆҆да́нїю)[14], и҆ водвори́сѧ тꙋ·

зѧ҆, п҃д·

Ꙋ҆́трꙋ же възвраща́ѧсѧ въ градъ, вѣ҆залка. *и҆ ꙋ҆зрѣ́въ смоковницꙋ е҆ди́нꙋ при пꙋти́, прїиде к҆ не́и҃, и҆ ничто́же ѡ҆брѣте на нея, то́кмо ли́ствїе е҆ди́но. и҆ (гл҃а)[15] е҆́и҃. да николи́же ѡ҃ тебѣ́ плода́ бꙋдетъ въ вѣки. і҆ (а́бїе и҆́сше)[16] смоко́вница. и҆ видѣ́вше ꙋ҆чн҃ицы диви́шасѧ гл҃ющее, ка҆́ко а҆бїе и҆́сше смоко́вница; ѡ҃вѣщавь же і҆с҃, рече и҆́мъ. а҆ми́нь гл҃ю вамъ. а҆́ще и҆́мате вѣ́рꙋ, и҆ не ꙋ҆сꙋмните́сѧ, не то́кмо смоко́вничное сътворите́. но а҆́ще и҆ горѣ сей҃ рече́те, дви́гнисѧ, и҆ врьзи́сѧ в҃ мо́ре, бꙋдетъ. *и҆ вс҃ѧ е҆ли́ка а҆́ще възпро́сите въ мл҃твѣ, вѣ́рꙋюще, прїи́мете·

зѧ҆, п҃е·

мр҃а ї
лу҃ к

Й҆ *прише́шу є҆му҃ въ ц҃рковь, приступи́ша к немў оу҆чащу, а҆рхїере́е и҆ ста́рцы людстїи глюще. коею҃ властїю сїа твориши҃; и҆ кто҃ ти҃ дасть о҆́бласть сію҃; ѿвѣщавь же і҃с, рече и҆м҃. въпрошу́ вы и҆ а҆зъ сло́во е҆ди́но, е҆́же а҆́ще рече́те мнѣ, и҆ а҆зъ вамъ реку́, коею҃ властїю сїа твору́ю. кр҃щенїе і҃оа́нново ѿ кого́дў бѣ, с҆ нб҃се ли, и҆́ли ѿ человѣкъ; о҆́ни же помышлахў в себѣ глюще. а҆́ще речемъ с҆ нб҃се, речетъ на҃́, почто҃ оу҆́бо не вѣровасте е҆мў; а҆́ще ли речемъ ѿ ч҃ловѣкъ, боимсѧ наро́да. вс҃и бо҆ и҆мўтъ і҃оа́нна ꙗ́ко про҃ро́ка]17. и҆ ѿвѣщавше і҃сови, рѣшѧ, не вѣмы. рече и҆мъ и҆ то́и, ни а҆́зъ (вамъ глю)18, коею҃ вла́стїю сїа твору́ю. зач҃, пѕ.

І҆то́ же сѧ вамъ мнитъ; ч҃ловѣкъ {нѣкїи}19 и҆мѧше {два сна}20, и҆ приш҃е́ к пе́рвомў рече҃. ча́до, и҆́ди, днесь дѣ́лаи в҃ винограда́ {мое́мъ}21. о҆́н же ѿвѣщ҃а́, рече҃. не хощў. послѣди же раскаа́вшесѧ, и҆́де. [и҆ приступль]22 къ дрўгомў, рече҃ та́ко҃же́. о҆́нъ же ѿвѣщавъ, рече҃. а҆́зъ г҃и (и҆́ду), и҆ не́ иде. кы́и ѿ о҆́бою сотвори҃ во́лю ѿч҃ю; (глаша)23 [е҆мў]24, пе́рвый. (Г҃ла)25 и҆мъ і҃с. а҆мини́, глю вам҃ъ. ꙗ́ко мытаре и҆ любодѣ́ица вараю́тъ вы҃ в ц҃рствїи бж҃їи. прїиде бо҆ [къ ва́мъ і҃оа́ннъ]26 (кр҃тль) пўтемъ пра́в҃е́нымъ, и҆ не вѣ́ровасте е҆мў. мытаре же и҆ любодѣ́ица вѣ́ровааше е҆мў. вы же видѣ́вше не раскаа́стесѧ послѣди҃ вѣ́ровати҃ е҆мў. зач҃, пз.

І҆ны҃ притчў слы́шите. *ч҃ловѣкъ (нѣкїи) бѣ домови́тъ, и҆́же насади҃ виногра́д, и҆ о҆́плоти҃ (о҆́ради е҆го)27, и҆ і҆скопа́ в нем҃ъ точи́ло, и҆ създа́ столпъ, и҆ вда́стъ (-)28 дѣ́лателемъ, и҆ ѿи́де. Е҆гда́ же прибли́жисѧ врема҃ плодо́мъ, посла́ рабы своѧ къ дѣ́лателемъ, прїа́ти плоды е҆го҃. и҆ е́мше дѣ́лателе рабы е҆го, о҆́ного оу҆́бо би́ша, о҆́ного же оу҆би́ша, о҆́ного же ка́менїе́мъ поби́ша. Па́ки посла́ и҆́ны рабы мно́жаиша пе́рвыихъ. и҆ сътвори́ша и҆мъ та́ко҃же́. Послѣди же посла́ къ ни҃ сна своего҃ гл҃а, оу҆срама́тсѧ сна моего҃. дѣлателе же ви́дѣвше сна, рѣшѧ в себѣ, *се́и е҆́сть наслѣ́дникъ, прїидѣ́те оу҆бїе́мъ е҆го, и҆ оу҆дръжимъ достоа́нїе е҆го. и҆ е́мше е҆го, и҆звед҃о́шѧ вонъ и҆з винограда́, и҆ оу҆би́шѧ. Е҆гда оу҆́бо прїидетъ господинъ винограда, что҃ сътворитъ дѣ́лателемъ тѣ́м҃; (глашѧ)29 е҆мў, злыихъ зл҃ѣ погўби́тъ и҃, и҆ виногра́д предастъ и҆ны҃мъ дѣлателемъ, и҆́же въздадя́тъ е҆мў плоды въ времена҃ своѧ. (Г҃ла)30 и҆мъ і҃с, нѣсте ли ч҃ли николиже в҃ писаниихъ; *ка́мень, е҆го҃же не в ра́дў сътвори́ша зи҃жўщеи҃, се́и҃ бысть въ главў оу҆́глў. ѿ г҃а бысть с҆и. и҆ е҆́сть ди́вна въ о҆́чїю {ва́шею}31. зач҃, пи.

23 І *коли Він прийшов до церкви, до Нього, що вчив, приступили архиєреї і старці народу, кажучи: Якою владою Ти це чиниш? І хто Тобі дав цю владу? **24** Відповівши ж, Ісус сказав їм: Запитаю і Я вас одне слово. Якщо мені його скажете, і Я вам скажу, якою владою це чиню. **25** Іванове хрещення звідки було? З неба чи від людей? Вони ж думали в собі, говорячи: Якщо скажемо: З неба – скаже нам: Отже, чому ви йому не повірили? **26** Якщо ж скажемо: Від людей – боїмося юрби, бо всі мають Івана за пророка. **27** І відповівши, сказали Ісусові: Не знаємо. Сказав їм і Той: Ані Я вам не скажу, якою владою Я це чиню. *поч. 86*

28 Що ж вам здається? Якийсь чоловік мав двох синів, і прийшовши до першого, сказав: Дитино, нині іди, працюй у моєму винограднику. **29** Він же, відповівши, сказав: Не хочу. А пізніше, розкаявшись, пішов. **30** І приступивши до другого, Він сказав так само. Той же, відповівши, сказав: Пане, я іду. І не пішов. **31** Котрий з двох виконав батьківську волю? Сказали Йому: Перший! Сказав їм Ісус: Амінь, кажу вам, що митарі і розпусниці випереджають вас у Божому Царстві. **32** Бо до вас прийшов Іван Хреститель дорогою справедливості, і ви йому не повірили, митарі ж і розпусниці йому повірили, ви ж, побачивши, не розкаялися, щоб пізніше йому повірити. *поч. 87*

33 Слухайте іншу притчу. *Якийсь чоловік був господарем, що насадив виноградник, і обгородив його огорожею, і викопав в ньому виноток, і збудував башту, і найняв робітників, і відійшов. **34** Коли ж наблизився час плодів, він послав своїх рабів до робітників, щоб взяти його плоди. **35** І робітники, схопивши його рабів, одного, отже, побили, другого убили, іншого ж побили камінням. **36** Він знову послав інших рабів, численніших від перших. І зробили їм так само. **37** Вкінці ж послав до них свого сина, кажучи: Посоромляться мого сина. **38** Робітники ж, побачивши сина, сказали в собі: *Цей є спадкоємцем, ходімо уб'ємо його і одержимо його спадок. **39** І схопивши, його вивели геть з винограднika і вбили. **40** Отже, коли прийде пан винограднika, що зробить тим робітникам? **41** Сказали Йому: Злих люто вигубить, і виноградник передасть іншим робітникам, які віддадуть йому плоди в свої пори. **42** Сказав їм Ісус: Чи ви ніколи не читали в Писаннях: *Камінь, який не в ряд поклали будівничі, цей став наріжним. Від Господа це сталося, і є дивним у ваших очах. *поч. 88*

мар. 10
лук. 20

іса́ї ѕ
е҆ре́м҃ а҃
мр҃а ві
лу҃ к

іс. 5
єре. 2
мар. 12
лук. 20

іѡ҃а̀ и҃

ів. 11

ѱа҃о рз҃і
дѣ́а д҃
мр҃а ві
лу҃ к
іса́ї ѝн

пс. 117
дія. 4
мар. 12
лук. 20
іс. 28

43 Через це кажу вам, що Боже Царство відбереться від вас і дасться народові, що приносить його плоди.
44 *І хто впаде на цім камені, розіб'ється, а на кого він впаде, його розчавить.
45 І архиєреї та фарисеї, почувши його притчу, зрозуміли, що Він про них говорить.
46 І намагаючись його схопити, злякалися юрби, тому що Його мали за пророка.

ісаїа й
ісус ѝ
пѣрь ѣ
ѧу ѣ

Сегѡ ради глю вамъ, ꙗко wимется wт васъ цр҃твїе бж҃їе, и дастъсѧ ꙗзыку творѧщему плоды его. *и падыи на камени сем҃, съкрушитсѧ. а на немьже падетъ, сътрыетъ и҃. и слышавше архїерее и фарїсее притчѫ его, разумѣшѧ ꙗко о нихъ глетъ. и ищуще его ꙗти, оубоѧшасѧ народа. понеже ꙗко прр҃ка его имѣахѫ.

Глава 22, *поч. 89*

1 І відповівши, Ісус знову сказав їм у притчах, кажучи:
2 *Небесне Царство уподібнилося до чоловіка – царя, що справляв весілля своєму синові,
3 і послав своїх рабів, щоб закликати запрошених на весілля, і вони не хотіли прийти.
4 Знову він послав інших рабів, кажучи: Скажіть запрошеним: Ось я приготував мої страви, мої телята і годованці зарізані, і все готове. Прийдіть на весілля.
5 Вони ж, знехтувавши, відійшли: отже, один – на своє поле, а другий – на своє купно.
6 Інші ж, схопивши його рабів, їх зневажили і їх убили.
7 І той цар, почувши, розгнівався і, пославши своїх вояків, вигубив тих вбивць, і підпалив їхнє місто.
8 Тоді він сказав своїм рабам: Отже, весілля готове, запрошені ж не були гідними.
9 Отже, ідіть на виходи доріг, і кого лише знайдете, покличте на весілля.
10 І ті раби, вийшовши на роздоріжжя, зібрали всіх, кого знайшли, злих же і добрих. І весілля наповнилося тими, що лежали *при столах*,
11 а цар, ввійшовши подивитися на тих, що лежали, побачив там людину не зодягнену у весільний одяг.
12 І сказав йому: Друже, як ти сюди ввійшов, не маючи весільного одягу? Він же змовчав.
13 Тоді цар сказав слугам: Зв'язавши йому руки і ноги, візьміть його і киньте до зовнішньої темряви, там буде плач і скрегіт зубів.
14 Бо численні запрошені, мало ж вибраних.

лук. 14
апо. 19

поч. 90

15 *Тоді фарисеї, пішовши, зробили раду, щоб схопити Його на слові.
16 І вони до Нього посилають своїх учнів з іродіянами, кажучи: Учителю, знаємо, що Ти є правдомовним, і по правді навчаєш божої дороги, і не зглядаєшся ні на кого, бо не дивишся на лице людей.
17 Скажи, отже, нам, як Тобі здається, чи належиться дати податок цісареві чи ні?
18 Зрозумівши ж Ісус їхнє лукавство, сказав: Чому Мене спокушуєте, лицеміри?
19 Покажіть Мені податкового золотого. Вони ж принесли Йому пінязь.
20 І Він сказав їм: Чий це образ і напис?
21 Вони Йому сказали: Цісаря. Тоді Він їм сказав: *Отже, віддайте цісареві цісареве, а Богові Боже.

лук. 20

рим. 13
мар. 12

Гл҃а, їѳ҃в҃ зѧ҃, п҃д҃.

Wвѣщавъ ї҃с, паки рѣ имъ в҃ притчахъ (-)[1] гл҃а. *оуподобисѧ цр҃твїе нб҃ное чл҃ку ц҃рю, иже сътвори бракы сн҃у своемѹ. и посла рабы своѧ призвати звanыѧ на бракы, и не хотѧхѫ прїити. Паки посла ины рабы гл҃а. рцѣте звanымъ. Се wбѣды мои оуготовахъ. юнцы мои и оупитанныѧ йскоренa, и вс҃а готова, прїидѣте на бракы. Они же небрегше wйдоша, wвъ оубо на (село своѥ)[2], wв҃ же на кѹплѧ своѧ. прочїи же ѣмше рабы его, досадиша (имъ), и оубиша (ихъ). [и слышавъ ц҃рь то҃й][3], разгнѣвасѧ. и послав҃ъ воѧ своѧ, погѹби оубїица онѣхъ, и градъ ихъ зажже. Тогда (гл҃а)[4] рабомъ своимъ, бракъ оубо готовъ ѥсть. звanїи же не бышa достоини. Идѣте оубо на исходищѧ пѹтїи, и елицѣхъ аще обрящете, призовѣте на бракы. І ишедше раби они на распѹтїѧ, събрашѧ всѣхъ, елицѣхъ обрѣтошѧ злыѧ (же) и добрыѧ. і исполнисѧ бракъ возлежащихъ. вш҃е же ц҃рь видѣти возлежащихъ. видѣ тѹ чл҃ка не облечена въ одѣанїе брачное. и гл҃а ѥмѹ, дрѹже, какo вниде сѣмо, не имы одѣанїа брачна? Он же оумолче. Тогда рече ц҃рь[5] слѹгамъ. свазавше ѥмѹ (рѹцѣ и ноузѣ)[6], [вземѣте его и вверзѣте][7], въ тмѹ кромѣшнюю. тѹ бѹдетъ плачь и скрежетъ зѹбомъ. мнози бо сѹть звани, мало же избранныхъ. зѧ҃,ч҃.

*Тогда шедше фарїсее, совѣтъ прїемше, ꙗко да (обольстятъ его)[8] словомъ. и посылаютъ к немѹ оучн҃ки своѧ съ иродїаны, глюще. оучителю, вѣмы ꙗко истинен҃ъ ѥси, и пѹти бж҃їю въистинѹ оучиши, и не радиши ни о комже. не бо зриши на лице чл҃комъ. рци оубо намъ, что ти сѧ мнитъ? достоино ли ѥсть дати кинсонь кесареви, или ин҃? разѹмѣвь же ї҃с лѹкавьство ихъ, рече. что мѧ искѹшаете лицемѣри? покажите ми златицѹ кинсонѹю. они же принесоша ѥмѹ пѣнязь. и (гл҃а)[9] имъ, чїи образъ сей и написанїе? (гл҃аша)[10] ѥмѹ, кесарев. Тогда (гл҃а)[11] имъ. *възадите оубо кесарева кесареви. и бж҃їа бви. И слышавше, ди-

ѧу ѧ
ѧпокл ѧ

мѳ ві
ѧу їѳ

крн҃ гі
мѳ ві

ви́шасѧ. і̂ о́стáвльше є̂го ѿи́до́ша· зā, чā·

мѳ вї лу ї

*в то́й дн҃ь приступи́ша к немȣ̀ сáддȣкéе,
дѣа їг *и̂же гл҃ю не бы́ти въскр҃сéнїю. и̂ вопроси́ша
є̂го, гл҃юще. оу̂чи́телю, *мовсе́ѡвъ рече. а̂ще кто̀
ѥ мѳ їѥ оу́мретъ не и́мы҃ чáдъ, да по́иметъ братъ
мѳ вї є̂го жен҃ȣ его, и̂ въскр҃ситъ сѣмá бра́та своє̂го.
лу ї бѣше же в насъ се́мь братїа, и̂ пе́рвыи о̂-
женьсѧ оу́мре, и̂ не и́мы҃ сѣмене, о́стави жен҃ȣ
свою бра́тȣ своє́мȣ. та́коже̂ (же) и̂ вторы҃и, и̂
тре́тїи, даже до седмаго· послѣди же всѣхъ
оу́мре и̂ жена. ѣ̀ въскр҃шенїе оу̂бо, кото́раго ѿ
се́ми хъ бȣ́детъ жена; вси бо̀ и́мѣша ю҃· ѿвѣ-
щавь же і̏с, рече и́мъ. прельща́етесѧ, не вѣ́-
дѧще писа́нїа, ни си́лы бж҃їа. ѣ̀ въскр҃сéнїе бо̀
ни же́нятсѧ ни посага́ютъ. но̀ а̏́ко а̏́гг҃ли
бж҃їи на нб҃си сȣ́ть. о̀ въскр҃сенїи же мр҃т-
вы҃хъ, нѣсте ли чли́ рече́наго вамъ бг҃о́мъ, гл҃ю-
ѳ мѳ г҃ щемъ. *а̂зъ є̂смь бъ а̂враа́мовъ, и̂ бъ и̂саа́-
мѳ вї лу ї ковъ, и̂ бъ і̏а́ковль; нѣсть бъ, [бъ][12] мр҃т-
вы҃хъ, но̀ (бъ) живы҃̀· и̂ слы́шавше народи, див-
лáхусѧ о̀ оу̂ченїи є̂го· зā, чв·
мѳ вї *фарисе́е же слы́шавше а̏́ко (посрами)[13] са̀ддȣ-
лу ї кéѧ. събра́шасѧ ѣ̀ кȣ́пѣ· и̂ вопроси́ є̂ди́нъ ѿ
ни̏ зако́нооу̂чи́тель, и̂скȣша́ѧ є̂го, [и̂ гл҃а][14]. оу̂-
чи́телю, кáа̀ за́повѣдь болши (є̂сть) ѣ̀ зако́нѣ;
ѳ мѳ ѕ [і̏с же рече є̂мȣ][15]. *възлю́биши г҃а ба̀ твоє́го
лу ї мѳ вї всѣмъ се́рдцемъ твои́мъ. и̂ всею дш҃е́ю твое́ю,
и̂ всею мы́слїю твое́ю̀· сѝ є̂сть (пр҃вая и̂ бол-
г҃ мѳ ѳ҃ї шая)[16] за́повѣдь· вторáя же подобна е́ѝ. *възлю-
мѳ вї вы҃ ѥ би́ши и̏скренѧго твоє́го а̏́ко самъ себе. в
сїю о́бою̀ за́повѣдїю весь законъ (и̂ пр҃рцы ви́-
мѳ вї лу ї сѧтъ)[17]. *събранóмъ же фарїсе́ѡ̀, вопроси и́хъ
і̏с, гл҃ѧ. что сѧ вамъ мнитъ о̀ хр҃ѣ, чїи
(є̂сть сы́нъ)[18]; (гл҃аша)[19] є̂мȣ, дв҃ъ· (г҃ла)[20]
и́мъ. како оу̂бо дв҃ъ дх҃омъ [г҃а є̂го нарица-
ѵ҃ѳ рѧ лу ї етъ][21] гл҃ѧ. *рече г҃ь гв҃и моє́мȣ, сѣди о́дес-
нȣю мене, до́ндеже положȣ̀ врагы твоѧ [по́но-
жїе][22] ног҃а́ма твои́ма· а̂ще оу̂бо дв҃ъ нарица́е
є̂го г҃а, (и̂) ка́ко сы́нъ є̂мȣ є̂сть; и̂ никтоже мо-
жа́ше ѿвѣщати є̂мȣ словесе́, ниже смѣ́аше
кто̀ ѿ того дн҃е вопроси́ти є̂го ктомȣ̀.

ве цісареві, а боже – Богові. **22** І почувши, вони здивувалися і, залишивши Його, відійшли. *поч. 91* мар. 12 лук. 20

23 *В тім дні до нього приступили садукеї, *які кажуть, що немає воскресіння, і запитали Його, **24** кажучи: Учителю, *Мойсей сказав: Якщо хто помре не маючи дітей, хай його брат візьме його жінку і воскресить насіння свого брата. **25** Було ж у нас сім братів, і перший, оженившись, помер і, не маючи насіння, залишив свою жінку своєму братові. **26** Так само ж і другий, і третій, аж до сьомого. **27** А після всіх померла й жінка. **28** Отже, у воскресіння котрому з сімох вона буде жінкою? Адже всі її мали. **29** Відповівши ж, Ісус сказав їм: Ви обманюєтеся не знаючи писання ані божої сили. **30** Бо у воскресінні ані не женяться, ані не виходять заміж, але є як божі ангели на небі. **31** Чи ж ви не читали про воскресіння мертвих, сказаного вам Богом, що говорить: **32** *Я є Бог Авраама, і Бог Ісаака, і Бог Якова? Не є Бог Богом мертвих, але Богом живих. **33** І почувши, юрби дивувалися його наукою. *поч. 92*

мой5. 25 мар. 12 лук. 20

мой2. 3 мар. 12 лук. 20

34 *Фарисеї ж, почувши, що Він засоромив садукеїв, зібралися разом. **35** І один з них, законовчитель, запитав, спокушаючи Його і кажучи: **36** Учителю, яка заповідь є найбільшою в законі? **37** Ісус же йому сказав: *Полюбиш твого Господа Бога всім твоїм серцем, і всією твоєю душею, і всією твоєю думкою! **38** Це є перша і найбільша заповідь. **39** Друга ж подібна до неї: *Полюбиш твого ближнього, як самого себе. **40** На цих двох заповідях тримається увесь Закон і Пророки. **41** *Як же були зібрані фарисеї, Ісус їх запитав, **42** кажучи: Що вам здається про Христа? Чий Він Син? Сказали Йому: Давидів. **43** Він їм сказав: Отже, як Давид духом називає Його Господом, кажучи: **44** *Сказав Господь моєму Господеві: Сядь праворуч Мене, доки не покладу твоїх ворогів підніжкою твоїм ногам. **45** Отже, якщо Давид називає Його Господом, то як Він є йому сином? **46** І ніхто не міг Йому відповісти *ні* слова, ані ніхто не насмілився від того дня більше Його запитувати.

мой5. 6 лук. 10 мар. 12

мой3. 19 мар. 12 вищ. 5

мар. 12 лук. 20

пс. 109 лук. 20

Гл҃а, і̏г· зā, чг·

Тогда і̏с гл҃а к наро́домъ, и̂ оу̂чн҃икомъ
своі́мъ, гл҃ѧ. на мовсе́ѡвѣ сѣда́лищи
сѣдо́ша кни́жницы и̂ фарїсе́е· вс҃а оу̂бо
є̂ли́ка а̂ще реку́тъ ва̀ [блюсти][1], [съблю-
да́йте и̂ твори́те][2]· по дѣ́лом же и́хъ не тво-
ѵ҃ѳ рѧ лу ї ри́те· гл҃ютъ бо̀, и̂ не твора́тъ· *свазȣ́ютъ
дѣа ѳ҃і бо̀ бремена тя́жка и̂ сѣ́днѣ носи́ма, и̂ вопла-

Глава 23, *поч. 93*

1 Тоді Ісус промовив до юрби і своїх учнів, **2** кажучи: На Мойсейовім кріслі сіли книжники і фарисеї. **3** Отже, все, що вам скажуть зберігати, зберігайте і робіть, а за їхніми ділами не робіть, бо кажуть і не роблять. **4** *Бо вони в'яжуть тяжкі тягарі і тяжкі до носіння та кладуть на плечі людей, а своїм пальцем не хочуть їх по-

лук. 11 дія. 15

ворухнути. **5** Всі ж свої діла роблять, щоб їх люди бачили. *Поширюють же свої скарбнички і побільшують рубці своїх одеж, **6** *люблять перші лежанки на вечерях і перші місця на зборах, **7** і привітання на торговицях, і щоб їх люди кликали: Учителю, учителю! **8** *Ви ж не називайтеся учителями, *бо є один ваш учитель – Христос, всі ж ви є братами. **9** І отцем не називайте собі на землі *нікого,* бо один ваш Отець, що на небі. **10** Ані не називайтеся наставниками, бо один ваш наставник – Христос. **11** Найбільший між вами хай вам буде слугою. **12** *Адже хто піднесеться, буде впокорений, і той, що упокорюється, буде піднесений. *поч. 94*

13 *Горе ж вам, книжники і фарисеї, лицеміри! Тому що замикаєте Небесне Царство перед людьми, бо ви не входите ані не даєте ввійти тим, що входять. **14** *Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри! Тому що ви з'їдаєте доми вдовиць і навмисно довго мовите молитви. Через це ви одержите дуже великий засуд. **15** Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри! Бо ви переходите море і сушу, щоб зробити одного проселіта. І коли буде, робите його сином гієни, подвійно *гіршим* від вас. **16** Горе вам, сліпі вожді, що говорите: Якщо хтось клянеться церквою – це ніщо, а хто клянеться церковним золотом, є винуватим. **17** Дурні, сліпі! Бо котре є більшим: золото чи церква, що освячує золото? **18** І якщо хто клянеться жертовником – це ніщо, а хто клянеться даром, що на ньому, є винуватим. **19** Дурні і сліпі! Бо що є більшим: дар чи жертовник, що освячує дар? **20** Отже, хто клянеться жертовником, клянеться ним і тим, що є на ньому. **21** І хто клянеться церквою, клянеться нею і Тим, що в ній живе. **22** І хто клянеться небом, клянеться божим престолом і Тим, що сидить на ньому. *поч. 95*

23 *Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри! Тому що даєте десятину з м'ятки, і кропу, і кмину, і полишили найбільше в Законі – суд, і милосердя, і віру. Це ж належалося робити, і тих не залишати. **24** Сліпі вожді, що відціджуєте комарів, а верблюда пожираєте. **25** Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри! Тому що очищаєте зовнішнє склянки і полумиска, всередині ж є повні здирства і неправедності. **26** Фарисею сліпий, скоріше очисть нутро склянки і полумиска, щоб і їхнє зовнішнє було чистим! **27** *Горе вам, книжники і фарисеї, лице-

мой4. 15
мой5. 22
мар. 12
лук. 11 і 20
як. 3
мал. 1
лук. 14
мар. 12
лук. 20
лук. 11
лук. 11

гаю́тъ на плещꙗ чл҃ѣ́ка. [прьстом же][3] своймъ не хотѧтъ движ҃ꙋти йхъ. вса же дѣла своꙗ творѧт҃, да видими бꙋдꙋтъ чл҃ѣцы. *рашира́ю же храни́лица своꙗ, и̑ величаю́тъ въскрилїа [ри́зъ своихъ][4]. *лю́бѧт же прежевъзлега́нїа на вечерѣхъ, и̑ прежесѣда́нїа на со́нмищихъ, и̑ цѣлова́нїа на тръжищихъ, и̑ зва́тиса ѿ чл҃ѣцъ оу҃чи́телю [оу҃чи́телю][5]. *вы же не нарица́йтесѧ оу҃чи́теле. *е̑ди́нъ бо̀ е̑сть (оу҃читель вашъ)[6] [хс][7], вси же вы брат҃їа е̑сте. и̑ ѿц҃а не зовѣ́те себѣ на земли҆̀. е̑ди́нъ бо̀ [ѿц҃ъ вашъ][8] и̑же на нб҃сѣхъ. ниже нарица́йтесѧ наста́вници. [е̑ди́нъ бо̀ (е̑сть наста́вникъ вашъ)][9][10] хс҃. болїи же в҃ васъ, да бꙋ́детъ вам҃ слꙋга. *и̑же бо̀ възнесе́тсѧ, смири́тсѧ. и̑ смѣра́и҆̀сѧ, възнесе́тсѧ. зⷭ҃а, чд҃.

*Горе же вамъ кни́жници и̑ фарисе́е лицемѣ́ри, на́ко затвора́йте цр҃твїе нб҃ное предъ чл҃ѣцы. вы бо̀ не вхо́дите, ни входа́щихъ ѡ҃ставла́йте вни́ти. {*горе вамъ кни́жницы и̑ фарисее лицемѣри, на́ко снѣда́йте до́мы вдовицъ и̑ винною далече мл҃твы творѧще. сего ради (ли́шшее прїи́мете)[11] ѡ҃сꙋжє́нїе}[12]. Горе вамъ книжници и̑ фарїсе́е лицемѣри, на́ко преходите мо́ре и̑ сꙋшꙋ, сътвори́ти е̑ди́ного пришельца, и̑ е̑г҃а бꙋдетъ, творите его сы́на геенны, сꙋгꙋбѣйша васъ. Горе вамъ вожди слѣпїи, гл҃ющиѥ̀, йже а҆ще кленѐсѧ цр҃квїю, ничесоже е̑сть. а̀ йже клене́тсѧ златомъ цр҃ковнымъ, дл҃ъженъ е̑. бꙋи слѣпїи, коѐ бо̀ боле е̑сть, зла́то ли, и̑ли цр҃кви, сщ҃а́ꙗ зла́то; і̑ йже а҆ще клене́тсѧ ѡ҃лта́рѣ̀, ничесоже е̑. а̀ йже клене́сѧ да́ромъ йже врьхꙋ е̑го, дл҃ъженъ е̑. [бꙋи и̑][13] слѣпїи что бо̀ бо́ле, даръ ли, и̑ли ѡ҃лта́рь сщ҃а́ꙗ даръ; йже оу҃бо клене́сѧ ѡ҃лтаре́мъ, клене́тсѧ и̑м҃, и̑ сꙋщ҃и́ вр҃хꙋ е̑го̀. і̑ йже клене́тсѧ цр҃ковїю, клене́тсѧ ею̀, и̑ живꙋщ҃и́ в҃ нем҃. и̑ клены́йсѧ нб҃се́мъ, клене́тсѧ пр҃толо́ бж҃ї́и, и̑ сѣда́щ҃и на немъ. зⷭ҃а, чⷭ҃е.

*Горе вамъ книжници и̑ фарїсе́е лицемѣри, на́ко ѡ҃десѧ́ствꙋете мат҃вꙋ, и̑ копръ, и̑ кѷ́минъ. и̑ ѡ҃стависте ва҆жьшаꙗ законꙋ, сꙋдъ и̑ мл҃ть и̑ вѣрꙋ. сїа же подоба́ше твори́ти, и̑ о҆нѣхъ не ѡ҃ставлати. вожи́ слѣпїи ѡ҃цѣжа́ющиѥ̀ комары҆̀, велбꙋда же пожира́юще. Горе вамъ книжницы и̑ фарисе́е лицемѣ́ри, на́ко ѡ҃чища́йте внѣшнее ст҃кланици и̑ блю́дꙋ, вънꙋтрьнюю́ же сꙋть по́лни хищенїа и̑ {непра́вды}[14]. фарисе́ю слѣпыи, ѡ҃чисти преже вънꙋтренее ст҃кланици [и̑ блю́дꙋ][15], да бꙋдетъ и̑ внѣшнее и̑ма чи́сто. *горе ва҃ книжници и̑ фарисе́е лицемѣри, на́ко подо́бите́сѧ гробо́мъ повапле́но҃, йже внѣю́дꙋ оу҃бо на҆в-

лаю́тсѧ красни, внѹтрьнѣѹдѹже плъ́ни сѹтъ
костїи мр҃твыхъ, и всѧ́коа нечи́стоты· ѓако
и вы, внѣѭдѹ оу҃бо ѩвлѧ́етесѧ чл҃комъ пра-
ведни, внѹтрьнѹѭдѹ же е҆сте плъ́ни лицемѣ́рїа
и безаконїѧ· зā, чѕ·
Горе вамъ книжници и фарисе́е лицемѣ́ри, ѩ́ко
зи́ждете гро́бы пр҃рчьскїа, и кра́сите ра́кы пра-
ведны́, и гл҃ете, а҆ще бы́хомъ были въ дн҃и
ѻ҆ц҃ъ на́шихъ, не бы́хомъ оу҃бо [о҆бещници и҃мъ]16
были ѣ҆ крови пр҃ркъ· ѓѣмже сами свѣдѣтельствѹете себѣ ѩ́ко сы́не е҆сте и҃зби́вшихъ пр҃ркы.
и вы и҃спо́лните мѣ́рѹ ѻ҆ц҃ъ вашихъ· змїа по-
рожденїа е҆хи́днова, како оу҃бѣ́житеѡ҆ ѻ҆ сѹда
(о҆гнѧ) гее́нскаго҃ сего ради е҆ а҆́зъ послю́ к
вамъ пр҃ркы, и премѹ́дры, и кни́жникы, [и҃]17
ѻ҆ них оу҃бїете и распнете, и ѻ҆ них бїете
на со́нмищихъ вашихъ, и и҃жене́те ѻ҆ града въ
гра́, ѩ́ко прїи́дѣ на вы всѧка кровь пра́вѣ́на про-
лива́ема на земли, ѻ҆ крове *авелѧ пра́веднаго,
до́ крове *заха́рїа сы́на варахі́ина, е҆гоже оу҃бисте
между цр҃ковїю и҃ о҆лтаре́мъ· ч҃ми́нь гл҃ю ва́мъ,
(ѩ́ко) прїидѹтъ {всѧ сїа}18 на родъ се́й· *і҆ер҃-
ли́мъ, і҆ер҃ли́мѹ, и҃зби́выи пр҃ркы, и ка́менїемъ
побива́ѧ по́сланныѧ к {тебѣ}19, колыкра́ты въ-
схотѣхъ съ҃брати ча́да твоѧ, *ѩ́коже [съ҃би-
ра́етъ ко́кошъ]20 птенцѧ своѧ подъ крилѣ, и
не въсхотѣсте҃ *е҆ оу҃ставлѧ́етсѧ вамъ домъ
вашъ пѹ́стъ· гл҃ю бо̀ вамъ, (ѩ́ко) не и҃мате
мене ви́дѣти ѡ҆селе, до́ндеже рече́те, бл҃венъ
гра́дыѝ въ и҃ма г҃не·

Г҃ла, і҃к҃д. зā, чѕ·

Изше́* і҃с, [и҃дѧше ѻ҆ ц҃р҃кве]1. и приступи́ша (к немѹ) оу҃ченицы е҆го, показати
е҆мѹ зданїа ц҃р҃ко́внаа. (і҃с) же (-)2 рече
и҃мъ. видите ли вс҃а сїа҃ а҆ми́нь гл҃ю
вамъ, *не и҃мать о҆стати здѣ ка́мень на ка́-
мени, е҆же не разори́тсѧ· зā, чи·
Сѣда́ѧщѹ же е҆мѹ на горѣ е҆лео́нстѣи, приступи́ша к немѹ оу҃ченицы на е҆ди́нѣ гл҃ющe. рцѝ
намъ, когда сїа бѹ́дѹтъ҃ и что е҆сть зна́ме-
нїе твоего прише́ствїа и кончи́на вѣкѹ҃ и ѻ҆-
вѣща́въ і҃с, рече и҃мъ. *блюдѣте, да никтоже
васъ прельсти́тъ. мно́зи бо̀ прїидѹтъ въ и҃-
ма моѥ̀, гл҃ющe, а҆́зъ е҆смь х҃с, и мно́гы прельстатъ· (оу҃слы́шати же и҃мате)3 брани, и слы́-
шанїа бра́немъ. зри́те, не оу҃жаса́итесѧ. подо-
ба́етъ бо̀ {всѣмъ си́мъ}4 быти. но̀ не тогда
е҆сть кончи́на. въста́нетъ бо̀ а҆́зы́къ на а҆́-
зы́къ, и ц҃р҃тво на ц҃р҃тво· и҃ бѹ́дѹтъ глади и
па́гѹбы и тр҃ѹси по мѣ́ста. вс҃а же сїа нача́ло
болѣзнемъ· *тогда̀ предадатъ вы̀ ѣ҆ ско́рби, и

міри! Бо ви подібні до побілених гробів, які, отже, ззовні видаються гарними, всередині ж є повні мертвих костей і всякої нечистоти. **28** Так і ви, отже, ззовні видаєтеся людям справедливими, всередині ж є повними лицемірства і беззаконня. *поч 96*

29 Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри! Бо будуєте пророчі гроби та прикрашаєте труни праведників **30** і кажете: Якщо б ми були в днях наших батьків, ми, отже, не були б їхніми спільниками в крові пророків. **31** Тому ви самі собі свідчите, що ви є синами тих, що повбивали пророків. **32** І ви виповните міру ваших батьків. **33** Змії, гадюче поріддя! Як ви втечете від суду гієнського вогню? **34** Через це ось Я до вас пошлю пророків, і мудреців, і книжників. І з них ви *деяких* уб'єте і розіпнете, і з них *деяких* бичуватимете на ваших зборах і проженете з міста в місто. **35** Щоб прийшла на вас уся праведна кров, що проливається на землі: від крові праведного *Авеля до крові *Захарії, Варахіїного сина, якого ви вбили між церквою і жертовником. **36** Амінь, кажу вам, що це все прийде на цей рід. **37** *Єрусалиме! Єрусалиме, що вибив пророків і побиваєш камінням до тебе посланих! Скільки разів Я бажав зібрати твоїх дітей, *так як квочка збирає своїх ціплят під крила, і ви не захотіли!.. **38** *Ось вам залишається ваш дім порожнім. **39** Бо кажу вам, що відтепер не побачите Мене, доки не скажете: Благословенний, хто йде в ім'я господнє!

мой1. 4 лук. 11 пар2. 24 лук. 13 еез3. 1 лук. 13

Глава 24, *поч. 97*

1 *І вийшовши Ісус пішов від церкви. І до Нього приступили його учні, щоб показати Йому церковні будови. **2** Ісус же сказав їм: Чи бачите це все? Амінь, кажу вам: *не залишиться тут камінь на камені, який не буде зруйнований. *поч. 98*

мар. 13 лук. 21 лук. 19 і 21 мар. 13

3 Як же Він сидів на Оливній горі, приступили до Нього учні на самоті, кажучи: Скажи нам, коли це буде? І який є знак твого приходу і кінця віку? **4** І відповівши Ісус сказав їм: *Стережіться, щоб ніхто вас не обманув. **5** Бо прийдуть численні в моє ім'я, кажучи: Я є Христос! – і багатьох обманять. **6** Почуєте ж про війни і чутки воєн. Глядіть, не лякайтеся, бо треба, щоб це все сталося. Але ще не тоді кінець. **7** Бо повстане народ проти народу і царство проти царства, і будуть голод, і пошесті, і землетруси по місцях. **8** А все це – початок страждань. **9** *Тоді вас видадуть на терпіння, і вас вбиватимуть, і будете зненавиджені всіма народами

еф. 5 мар. 13 сол2. 2 лук. 21 лук. 21 мар. 13 ів. 15

задля мого імені. **10** І тоді численні
згіршаться і видадуть один одного,
і зненавидить друг друга. **11** І пов-
стануть численні лжепророки, і об-
мануть численних, **12** і через роз-
множення беззаконня любов бага-
тьох пригасне. *поч. 99*

13 Хто ж перетерпить до кінця,
той спасеться. **14** І це Євангеліє
Царства буде проповідуване по всій
вселенній на свідчення всім наро-
дам. І тоді прийде кінець. **15** Отже,
дан. 9 коли побачите мерзоту запустіння,
лук. 21 про яку сказав пророк *Даниїл, що
мар. 13 вона стоїть на святому місці, – той,
хто читає, хай розуміє, – **16** тоді ті,
що є в Юдеї, хай втікають у гори;
17 і хто на даху, хай не сходить
взяти те, що в його домі; **18** і хто на
полі, хай не повертається назад,
щоб взяти свою одежу. **19** Горе ж
вагітним і тим, що годують грудь-
ми, у ті дні. **20** Моліться ж, щоб ва-
ша втеча не сталася зимою ані в су-
боту. **21** Бо тоді буде велике тер-
піння, таке, якого ж не було від по-
чатку світу дотепер, ані не буде. **22**
І якщо б ті дні не були вкорочені,
отже, не спаслося б ніяке тіло. А
лук. 17 через вибраних будуть вкорочені ті
мар. 13 дні. **23** *Тоді, якщо хтось вам ска-
же: Ось тут Христос! або: Там, – не
вірте. **24** Бо повстануть лжехристи і
лжепророки і дадуть великі знаки і
чуда, щоб обманути, якщо можли-
во, і вибраних. **25** Ось Я вам сказав
наперед. **26** Отже, якщо вам ска-
жуть: Ось Він є в пустині! – не ви-
ходьте: Ось у сховках! – не вірте.
поч. 100

27 Бо так, як блискавка вихо-
дить зі сходу і з'являється до захо-
лук. 17 ду, таким буде і прихід Людського
Сина. **28** *Бо де буде труп, там зби-
ються орли. **29** *А відразу після
іс. 13 терпіння тих днів сонце померкне, і
єз. 32 місяць не дасть свого світла, і звіз-
йоі. 2 ди впадуть з неба, і небесні сили по-
і 3 рушаться. **30** *І тоді з'явиться знак
лук. 21 Людського Сина на небі, і тоді за-
мар. 13 голосять всі племена землі і поба-
мар. 13 чать Людського Сина, що йде на
апо. 1 небесних хмарах з великою силою і
славою. **31** *І Він пошле Своїх ан-
кор1. 15 гелів з великим трубним голосом, і
сол1. 4 зберуть його вибраних з чотирьох
вітрів, з кінців небес до їхніх кін-
ців. **32** Навчіться ж притчі від фіги:
коли її галузки вже стануть м'яки-
ми і появиться листя, – знаєте, що
жнива близько. **33** Так і ви, коли
бачите це все, – знайте, що є бли-
зько, при дверях. *поч. 101*

мар. 3 **34** *Амінь, кажу вам: не мине
цей рід, доки все це станеться. **35**
Небо і земля мине – мої ж слова не
минуть. *поч. 102*

оу҃бїю́тъ вы, и҆ бу́дете ненави́димии всѣ́ми а҆̀-
зы́кы, и҆̂мене моего́ ра́ди. И҆ тогда́ съблази́нѧтъсѧ
мно́зи, и҆ дрꙋ́гъ дрꙋга́ предадѧтъ, и҆ возненави-
ди́ѧ дрꙋ́гъ дрꙋга́. И҆ мно́зи ло҆́же прр҃цы въста́-
нꙋ́тъ, и҆ прельсти́тъ мно́гыа, и҆ за оу҃мно́женїе
безако́нїа, и҆зсы́кнетъ любы̀ мно́гыхъ. за҃, ч҃д.
Претрꙋпѣ́выи же до конца́, то́и спсе́тсѧ. и҆ про-
повѣ́стьсѧ сїе є҆ѵ҃ге́лїе цр҃ствїа, по всеи́ вселе́н-
нѣи, въ свѣ́дѣтельство всѣ́мъ а҆̀зы́комъ, и҆
тогда́ прїи́де́ конча́ина. Є҆гда́ оу҃бо оу҃зрите мр҃ꙁ-
ость запꙋстѣ́нїа, рече́нꙋю *данїило́мъ прр҃-
комъ, стоѧщꙋ на мѣ́стѣ сты́мъ, и҆́же чте́тъ
да разꙋмѣ́етъ. Тогда́ сꙋщїи въ і҆ꙋде́и, да бѣ-
жа́тъ на горы. (і) и҆́же на кровь, да не схо́дѝ
взати на҆́же в домꙋ є҆го́. і҆ и҆́же на селѣ, да не
възврати́тсѧ ѐспа́ взати ри́зъ свои́хъ. Горе же
непразны́ѩ, и҆ дожа́щимъ в тыи́ дни́. Молите́ же
сѧ, да не бу́детъ бѣ́жаньство ваше зимѣ, ни в
сꙋбо́тꙋ. бу́детъ бо҆ тогда́ ско́рбь ве́лїа, ѩ҆кова
(же́) нѣ́сть была́ ѿ нача́ла ми́ра, доселѣ, ниже
и҆́мать быти. и҆ а҆́ще не бы́ша прекрати́лисѧ
дн҃и́е тїи́, не бы̀ (оу҃бо) спасла́сѧ всѧ́ка плоть.
и҆збра́нныхъ же ра́ди прекрата́ѧ сѧ дн҃и́е тїи́.
*Тогда а҆̂ще кто҃ (речетъ вамъ)[5]. є҆́ здѣ х҃с, и҆ли
о҆́ндѣ, не и҆́мѣте вѣ́ры. ѐста́нꙋтъ бо҆ лжехри-
сти и҆ ло҆́же прр҃цы, и҆ да́дꙋтъ зна́менїа ве́лїа и҆
чюдеса, ѩ҆́коже прельсти́ти а҆̂ще възможно і҆ и҆̀зб-
ранныа. є҆́ преже рѣ́хъ вамъ. а҆̂ще оу҃бо рекꙋ́тъ
вам҃. є҆́ в҃ пꙋсты́ни е҆́сть, не и҆зыдѣ́те. є҆́ въ скро́ви-
щихъ, не и҆́мѣте вѣ́ры. за҃, р҃.
Ꙗ҆́коже бо҆ мо́лнїи и҆сходи́тъ ѿ вы́стокъ, и҆ ѩ҆в-
ла́етсѧ до западъ, та́ко бу́детъ (и҆) прише́ствїе
сн҃а ч҃лчь҃скаго. *идеже [бо҆][6] а҆̂ще бу́детъ тр҃пъ,
та́мо съберꙋ́тсѧ о҆́рли. *ѿ҆́ї же по ско́рби дн҃и́и
тѣ́хъ, слн҃це помр҃кнетъ и҆ лꙋна̀ не да́стъ свѣта
своего́, и҆ звѣ́зды спа́дꙋтъ с҆ нб҃се, и҆ си́лы нб҃-
ныа подвигнꙋ́тсѧ. *И҆ тогда ѩ҆́витсѧ зна́ме-
нїе сн҃а ч҃лчь҃скаго на нб҃си. И҆ тогда̀ въсплаку́ютсѧ
всѧ колѣ́на земна́ѧ. и҆ оу҃зра́тъ сн҃а ч҃лчь҃скаго гра-
дꙋ́ща на о҆́блацѣхъ нб҃сныхъ, съ си́лою и҆ сла́вою
мно́гою. *и҆ по́слетъ а҃г҃лы своа, съ тр҃бнымъ
[гла́сомъ][7] ве́лїемъ, и҆ съберꙋ́тъ и҆̀збра́нныѧ є҆го́ ѿ
четы́рехъ вѣ́тръ, ѿ коне́цъ нб҃съ, до коне́цъ и҆́хъ.
ѿ смоко́вница же наоу҃чи́тесѧ прито́чи. є҆гда оу҃-
же вѣ́тви ѥ҆а̀ бу́дꙋтъ мла́да, и҆ листвїе прозя́б-
нетъ. вѣ́дите ѩ҆́ко бли́зъ є҆́сть жа́тва. та́ко и҆
вы, є҆гда ви́дите {сїа всѧ}[8], вѣ́дите ѩ҆́ко близъ
є҆́сть при две́рехъ. за҃, р҃а.
*А҆́ми́нь гл҃ю вамъ, [-][9] не мимои́детъ ро҃ сеи́,
до́ндеже всѧ сїа бу́дꙋтъ. нбо҃ и҆ земла̀ ми́мо-
и҆́детъ, словеса же моа̀ не ми́мои́дꙋтъ. за҃, р҃в.

сѡ̂ дн҃и же томъ, и̂ часѣ, никто́же вѣсть. ни а́гг҃ли нб҃нїи, [-][10] то́кмо ѡ҆ц҃ъ {мои}[11] е̂ди́нъ. *Я҆́коже бо (бысть) въ дн҃и но́евы, та́ко бу́де [и̂] пришествїе сн҃а человѣ́ческаго. Я҆́коже бо бѣхѹ въ дн҃и (-)[13] преже пото́па, ꙗ́дѹще (же) и̂ пїю́ще. женя́щеся и̂ посага́ющеся, до негоже дн҃е вни́де но́е в ковче́, и̂ не оу҆вѣ́дѣша, дондеже прїи́де вода̀, и̂ взѧ́ вс҃а, та́ко бу́де и̂ пришествїе сн҃а человѣ́ческаго. Тогда̀ два бу́дета на селѣ, е̂ди́нъ поемлє́ся а҆ другі́и ѡ҆ставлѧ́ется. двѣ мелю́щи вѣ же́рновѣ, е̂ди́на поемлє́ся, и̂ е̂ди́на ѡ҆ставлѧ́ется.

зѧ҃, р҃г.

*Бди́те оу҆́бо, ꙗ́ко не вѣ́сте вѣ кі́и [часѣ][14] г҃ь вашъ прїи́детъ. Се же вѣ́дите ꙗ́ко а҆́ще бы вѣдалъ до́мѹ вл҃ка, вѣ кю́ стражду́ тать прїи́детъ, бдѣлъ оу҆́бо бы, и̂ не бы далъ подкопа́ти хра́ма своего́, сего ра́ди и̂ вы бу́дѣте гото́ви, ꙗ́ко в о́ньже (часъ не мните)[15], сн҃ъ человѣ́чїи прїи́детъ. *Кто́ оу҆́бо е̂сть вѣ́рный рабъ и̂ мѹ́дрый. е̂гоже (поста́вй)[16] господи́нъ [е̂го][17] на̀ {до́момъ}[18] свои́м҃. е̂же дава́ти и̂мъ пи́щѹ въ врема̀ (и̂хъ)? блаже́нъ рабъ то́и, е̂го́ прише́дъ господи́нъ е̂го, ѡ҆бра́щетъ та́ко творѧ́ща. а҆мі́нь гл҃ю вамъ, ꙗ́ко на̀ всѣ́мъ и̂мѣнїе́мъ своі́мъ поста́витъ е̂го. А҆́ще ли же ре́чѐ злы́и ра́бъ то́и вѣ ср҃цы своем҃, косни́тъ [господи́нъ мои прїи́тъ][19], и̂ начнетъ би́ти клевре́ты своѧ, ꙗ́сти же и̂ пи́ти съ пїа́ницами. прїи́детъ господи́нъ раба того, вѣ дн҃ь в о́ньже не ча́етъ, и̂ в часъ въ ньже не вѣ́сть, и̂ протре́шетъ е̂го по́лъма, и̂ часть е̂го с невѣ́рными положитъ. тм҃ѹ бу́детъ плачъ и̂ скрежетъ зубомъ.

36 Ніхто ж не знає про той день і годину, навіть небесні ангели, тільки одиноко мій Батько. **37** *Бо так, як було в днях Ноя, таким буде і прихід Людського Сина. **38** Бо так, як в днях перед потопом їли ж і пили, женились і віддавалися – *аж* до того дня, в якому Ной ввійшов до корабля. **39** І не взнали, доки не прийшла вода і все *не* взяла. Таким буде і прихід Людського Сина. **40** Тоді: два будуть на полі – один буде забраний, *а* другий залишиться; **41** дві, що мелять на жорнах – одна буде забрана, *а* друга залишиться.

мой1. 7 лук. 17 пет1. 1

поч. 103

42 *Чувайте, отже, бо не знаєте в якій годині прийде ваш Господь! **43** Знайте ж це, що якщо б пан дому знав, в яку сторожу прийде злодій, отже, чував би і не дав би підкопати свого дому. **44** Через це і ви будьте готові, бо Людський Син прийде в ту годину, про яку не думаєте. **45** *Отже, хто є вірним і мудрим рабом, якого його пан поставить над своїм домом, щоб давати їм їжу в їхній час? **46** Блаженний той раб, якого пан, прийшовши, знайде його, що він так робить. **47** Амінь, кажу вам, що поставить його над всім своїм маєтком. **48** Якщо ж той злий раб скаже у своєму серці: Мій пан бариться прийти, – **49** і почне бити своїх співрабів, їсти ж і пити з п'яницями, **50** пан того раба прийде в день, в якому він не очікує, і в годину, про яку не знає, **51** і розітне його навпіл, і його частку визначить з невірними. Там буде плач і скрегіт зубів.

лук. 12 сол1. 5 апо. 16 пар2. 3

лук. 12

Гла, ѩе. зѧ҃, р҃д.

Тогда̀ ѹ҆подо́бїтсѧ ц҃рствїе нб҃ное десѧти́мъ дв҃ама, ꙗ́же прїя́шѧ свѣтиль҃ники своѧ̀, (і) и҆зыдо́шѧ въ ср҃тенїе женихѹ. пя́ть же бѣ ѡ҆ нихъ (-)[1] (мѹ́дры, и̂ пять ю҆ро́дивы)[2]. ю҆ро́дивыѧ̀ прие́мше свѣтиль҃ники своѧ̀, не взя́шѧ с҃ собо́ю е̂ле́а. мѹ́дрыѧ же прїя́шѧ е̂ле́й въ сосѹ́дѣхъ съ свѣтиль҃никы свои́ми. косна́щѹ же женихѹ, вѣзр҃ема́шасѧ вс҃ѣ, и̂ спа́хѹ. полѹ́ночи же во́пль бысть. е҆̂ женихъ (гра́детъ), и҆сходи́те въ ср҃тенїе е̂го. Тогда̀ ѕ҃та́вше вс҃ѣ дв҃ы ты, и̂ ѹ҆краси́ша свѣтиль҃никы своѧ. ю҆ро́дивыѧ же мѹ́дрымъ р҃ѣша, дади́те намъ ѡ҆ ма́сла ва́шего, ꙗ́ко свѣтиль҃ницы наши ѹ҆гаса́ютъ. ѡ҆вѣщ҃а́шѧ же мѹ́дрыѧ гл҃ющѧ, е̂да ка́ко недостанетъ намъ и̂ вамъ. и҆́дѣте (же) паче к҃ продаю́щ҃и, и̂ кѹпи́те себѣ, и҆́дѹщим же и̂мъ кѹпи́ти прїи́де женихъ, и̂ гото́выя вниду́ша с҃ нб҃ и̂ на бракы, и̂ затворе́ни быша две́ри. Послѣ́ди

Глава 25, *поч. 104*

1 Тоді Небесне Царство уподібниться до десятьох дівчат, які взяли свої світильники і вийшли назустріч женихові. **2** П'ять же з них були мудрі, а п'ять – дурними. **3** Дурні ж, взявши свої світильники, не взяли з собою оливи, **4** мудрі ж взяли оливу в посудинах зі своїми світильниками. **5** А коли забарився жених, всі задрімали і спали. **6** Опівночі же був крик: Ось іде жених, виходіть йому назустріч! **7** Тоді всі ті дівчата, вставши, прикрасили свої світильники. **8** Дурні ж мудрим сказали: Дайте нам вашої оливи, бо наші світильники гаснуть. **9** Відповіли ж мудрі, кажучи: Щоб часом не забракло нам і вам, ідіть же радше до продавців і собі купіть. **10** Як же вони пішли купити, прийшов жених, – і готові ввійшли з ним на весілля, і замкнено двері. **11** Пізніше ж прийшли й інші дівчата, кажу-

чи: Пане, пане, відчини нам! **12** Він же, відповівши, сказав: Амінь, кажу
мар. 13 вам: не знаю вас. **13** *Отже, чувайте, бо не знаєте *ні* дня, ні години, в якому прийде Людський Син. *поч. 105*

лук. 19 **14** *Бо так, як коли якийсь чоловік, відходячи, закликав своїх рабів і передав їм свій маєток; **15** і, отже, одному дав п’ять талантів, другому ж – два, іншому ж – один, кожному згідно з його силою, і зразу відійшов. **16** Пішовши ж, той, що одержав п’ять талантів, орудував ними і заробив других п’ять талантів. **17** Так само ж і той, що *мав* два, придбав і він других два. **18** А той, що одержав один, пішовши, закопав його в землю і заховав срібло свого пана. **19** А по довгому часі прийшов пан тих рабів і розглянув з ними справу. **20** І приступивши той, що одержав п’ять талантів, приніс других п’ять талантів, кажучи: Пане, ти мені передав п’ять талантів – і ось я ними придбав других п’ять талантів. **21** Сказав же йому його пан: Гарний рабе, добрий і вірний. В малім ти був вірним, поставлю тебе над численними, ввійди в радість свого пана. **22** Приступивши ж і той, що одержав два таланти, сказав: Пане, ти мені передав два таланти – ось я ними придбав другі два таланти. **23** Сказав же йому його пан: Гарний рабе, добрий і вірний. В малім ти був вірним, поставлю тебе над численними. Ввійди в радість свого пана. **24** Приступивши ж і той, що одержав один талант, сказав: Пане, я знав тебе, що ти є жорстокою людиною, жнеш, де ти не сіяв, і збираєш, де ти не розсипав, **25** і злякавшись, я, пішовши, сховав твій талант в землі – і ось маєш твоє. **26** Відповівши ж, його пан йому сказав: Злий і лінивий рабе. Ти знав, що я жну, де я не сіяв, і збираю, де я не розсипав. **27** Отже, належалось тобі дати моє срібло торговцям, і я, прийшовши, взяв би своє з відсотком. **28** Отже, візьміть від
мар. 4 нього талант і дайте тому, що має де-
лук. 8 сять талантів. **29** *Бо тому, хто має
і 19 багато, буде дано, і він матиме надто,
вищ. 13 а від того, що не має, і те, що *йому* здається, що він має, буде забране від нього. **30** І непридатного раба киньте у зовнішню темряву. Там буде плач і скрегіт зубів. Кажучи це, Він закликав: Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає! *поч. 106*

31 Коли ж Людський Син прийде у своїй славі, і всі святі ангели з Ним, тоді Він сяде на престолі своєї слави. **32** І перед Ним зберуться всі народи, і Він їх розлучить, одного від другого, так як пастух розлучує овець від баранів. **33** І Він поставить овець по

же (прїидо́ша)[3] и́ прочаа́ дв҃ы, гл҃юще, г҃и г҃и, ѿ-
вр҃ѣзи на҃. о́нже ѿвр҃ѣщавъ рече. а҆мі́й гл҃ю ва҃, не
вѣмъ ва҃· *бди́те у҆бо́, я҆́ко не вѣсте дн҃е ни мѳ г҃и
часа́, [в оньже сі́нъ чл҃ч҃кїи прїидетъ][4]· за҃, р҃е·
лук. 19 *Я҆́коже бо́ чл҃кь (нѣкїи) ѿходя́, призва́ своя́ к҃ѵ д҃и
рабы́, и҆ преда́стъ и҆́мъ и҆мѣ́нїе свое́, и҆ о́вому
у҆́бо дастъ пять тала́нтъ, о́вому же два́,
о́вому же є҆ди́нъ, комужде́ противу́ (силѣ є҆го)[5],
и҆ ѿи́де [а҆вїе. ше҃ же][6] прїе́мый пять та-
ла́нтъ, дѣла́ в нихъ, и҆ сътвори́ другыя́
пять [тала́нтъ][7]· Тако́жде (же) [і҃][8] и́же два́,
[прио́брѣте и҆ то́и][9] другаа́ два́· Прїе́мый же
є҆ди́нъ, шедъ вкопа́ (є҆го) въ҆ зе́млю, и҆ сокры́
сре́бро госпо́дна своего́. по мно́зѣ же времени, прї-
иде́ господи́нъ рабъ тѣ́хъ, и҆ ста́за́ся с ни́ми
о҆ словесѣ́хъ· И҆ приступль па҃ тала́нтъ прїе́-
мый, принесе́ другыя́ пять тала́нтъ, гл҃а.
г҃и, пять талантъ ми є҆си предалъ, (и҆) є҆е
другыя́ пять тала́нтъ҃ прио́брѣтохъ [и҃ми][10].
рече́ {же}[11] є҆му́ г҃ь є҆го́, (добрыи)[12] рабе́ бл҃гі́и и
вѣрныи, о́ малѣ бысть вѣренъ, на҃ мно́гыми
тя́ поста́влю, вни́ди в радость г҃а своего́· При-
ступль же і҆ и́же два́ таланта [прїе́мыи][13], ре-
че́. г҃и, два́ таланта ми є҆си предалъ, є҆е дру-
гаа́ два́ тала́нта прио́брѣтохъ҃ [и҃ма][14]. рече́
(же) є҆му́ г҃ь є҆го́, (добрыи)[15] рабе́, бл҃гі́и и҆ вѣр-
ныи, о́ ма́лѣ бысть вѣ́рѣ҃, на҃ многыми тя́
поста́влю. вни́ди в ра́дость г҃а своего́· При-
ступль же и҆ прїе́мый е҆ди́нъ талантъ, рече́.
г҃и, вѣдѣ́хъ тя́ я҆́ко жестокъ є҆си чл҃къ. жне-
ши, у҆́дуже не сѣ́ялъ є҆си. и҆ събира́еши, у҆́ду-
же не расточилъ є҆си· и҆ у҆боа́вся ше҃ сокрыхъ
тала́нтъ твои́ въ҆ земли, (и҆) є҆е и҆́маши твое́.
ѿвр҃ѣща́въ же г҃ь є҆го́ рече́ є҆му́. лука́выи ра́бе и҆
лѣни́выи, вѣ́дяше я҆́ко жну́ и҆дѣже не сѣ́яхъ,
и҆ събира́ю у҆́дуже не расточи́хъ· Подоба́ше [у҆-
бо́ тебѣ][16] вда́ти сребро́ мое́ тръжникомъ, и҆
прише́дъ а҆зъ, взя́лъ бых҃ъ свое́ с лихвою. въз-
мѣ́ште у҆́бо ѿ него́ тала́нтъ҃, и҆ дади́те и҆́му- мѳ д҃
щему́ десатъ тала́нтъ҃· *И҆́мущему́ бо́ вез- л҃у и
дѣ дано́ бу́детъ҃ и҆ преи҆збу́де҃. ѿ неи҆́мущаго и҆ дї
же, и҆ є҆же {мнѧ́ся и҆́мѣ́а}[17] взя́то бу́детъ ѿ вв҃ї г҃и
него́· И҆ неключи́маго раба́ вврѣзи́те въ тьму́
кромѣ́шнюю, тя́ бу́детъ плачь и҆ скреже́҃ зу-
бо́мъ· (Сїа г҃ла въ҃згласи́. и҆́мѣ́аи у҆́ши слы́-
шати, да слы́шитъ)· за҃, р҃з·
Є҆́гда же прїи́де́ сі́нъ чл҃ч҃кїи въ҃ сла́вѣ своей́, и҆
вс҃и [стїи][18] а҃гг҃ли с ни́мъ, тогда́ са́детъ на
пр҃столѣ сла́вы своея́. и҆ съберу́тся пре҃ ни́мъ
вс҃и я҆́зы́цы, и҆ разлу́читъ и҆́хъ другъ ѿ дру-
га, я҆́коже па́стырь разлуча́етъ о҆́вца҆ ѿ ко́з-
лищь. и҆ поста́витъ о҆́вца҆ о҆́десну́ю себе́, а҆ ко́з-

лица ѡ҃шүюю· Тогда рече цр҃ь сущимъ ѡ҃десную
ег҃о. пр҃їидѣте бл҃вен҃їи ѿц҃а моег҃о, наслѣ́дуи-
те оу҃гото́ванное вамъ ц҃р҃твїе, ѿ сложен҃їа
ис҃а йи
иезек҃ь йи
мир҃у. *вънзалкахъ бо сѧ, и дасте ми ѣ́сти.
вънжадахъсѧ, и напои́сте мѧ· Стране́нъ
бѣхъ, и ѣ҃ведо́сте мене. на́гъ, и ѡ҃дѣ́сте
мѧ· боленъ, и посѣти́сте мене· в темници
бѣхъ, и пр҃їидо́сте къ мнѣ· тогда ѿвѣщаю́-
тъ ем҃у пра́ведници глюще. Ги, когда тѧ
видѣхомъ а́лчюща, и напита́хомъ; и҃ли жа́ж-
дущ҃а, и напои́хомъ; когда же тѧ видѣ́хомъ
страннѣ, и ѣ҃ведохомъ; и҃ли на́га, и ѡ҃дѣ́а-
хомъ; когда же тѧ видѣхомъ болѧща, и҃ли
в темни́ци, и пр҃їидохъ҃ къ тебѣ; и ѿвѣщавъ
ц҃р҃ь, речетъ и҃мъ. ѧмини́ глю вам҃. понеже сътвори́сте
ед҃и́ному сихъ бра́тїи мои́хъ мен-
шихъ, мнѣ сътвори́сте· Тогда́ речетъ и҃ сѹ-
щимъ ѡ҃шую ег҃о. *и҃дѣте ѿ мене проклѧ-
тїи въ ѻ҃гнь вѣчный, оу҃гото́ванный дїаволу
и҃ а҃гг҃ломъ ег҃о· ѣ҃залкахъ бо сѧ, и не дасте
ми ѣ́сти. вънжадахъсѧ, и не напои́сте мене·
Страненъ бѣхъ҃ и не ѣ҃ведо́сте менѐ. нагъ, и не
ѡ҃дѣасте менѐ· Бо́ленъ, и ѣ҃ въ темни́ци, и не
посѣти́сте мене· Тогда ѿвѣщаю́тъ (ем҃у) и
тїи глюще. Ги, когда тѧ видѣхомъ ѧлчю-
ща, и҃ли жа́ждущ҃а, и҃ли страннѣ, и҃ли на́га, и-
ли бо́лна, и҃ли в темни́ци, и не послѹжи́хомъ
тебѣ; тогда ѿвѣщаетъ и҃мъ, гл҃ѧ. ѧмини́
глю вамъ. понеже не сътвори́сте ед҃и́ному сихъ
данїи вѣ
їѡа҃ е҃
меншихъ, ни мнѣ сътвори́сте· *і и҃дутъ сїи
ѣ҃ мѹ́ку вѣчную. пра́вед҃ници же ѣ҃ животъ вѣч-
ный·

Гл҃а, їѕ·

мѳ дї
лу їѳ
Бысть ег҃да сконча҃ї҃с (словеса҃ сїа вс҃ѧ)[1],
рече оу҃чн҃икомъ свои́мъ· зд҃, р҃з·
*вѣсте ѧ́ко по двою҃ дн҃ю па́сха бу-
детъ, и сн҃ъ чл҃ч҃кїи преданъ бу́детъ
на пропа́тїе· Тогда́ събра́шасѧ а҃рхїере́е [и кни́ж-
ницы][2] и старцы людьстїи, ѣ҃ дворъ а҃рхїере́овъ,
гл҃емаго каіа́фа, и съвѣщашѧ, да їс҃а лестїю
и҃мутъ, и оу҃бїютъ. гл҃ахѹ же, но не ѣ҃ праз́никъ҃,
да не мо́лъва бу́детъ в лю́дехъ· зд҃, р҃и·
їѳа҃ йі
и ѣі
мѳ дї
їс҃ъ *же бы́вшу въ видан҃їи, в домѹ симона прока-
женаго, приступи́ ко нему жена, [стклан҃ицу
мѵ̀ра и҃мущи][3] многоцѣ́ннаго, и възлива́ше на
главу ег҃о възлежа́щу. видѣвше же оу҃чн҃ицы [ег҃-
о][4], негодова́шѧ глюще, чесо р҃а҃ ги́бель сїа
(бысть); можа́ше бо ї҃с {мѵ̀ро}[5] продано҃ быти
на мно́зѣ, и датисѧ ни́щимъ. разѹмѣвъ же ї҃с,
рече и҃мъ что тружа́ете жену; дѣ́ло бо добро̀
ѥ҃ мѳ҃ ѥі
съдѣ́ла ѡ҃ мнѣ. *всегда́ бо ни́щ҃и и҃маете ѥ҃

своїй правиці, а баранів – по лівиці. **34** Тоді Цар скаже тим, що є по Його правиці: Прийдіть, благословенні мого Батька, успадкуйте Царство вам приготоване від створення світу! **35** *Бо Я зголоднів, і ви дали Мені їсти; був спраглим, і ви Мене напоїли; чужинцем був Я, і ви Мене ввели; **36** нагим, і ви Мене зодягнули; хворим, і ви Мене відвідали; Я був у в'язниці, і ви до Мене прийшли. **37** Тоді Йому відповідатимуть праведники, кажучи: Господи, коли ми Тебе бачили голодним і нагодували або спраглим і напоїли? **38** Коли ж ми Тебе бачили чужинцем і ввели або нагим і зодягнули? **39** Коли ж ми Тебе бачили хворим або у в'язниці і прийшли до тебе? **40** І відповівши Цар скаже їм: Амінь, кажу вам: тому що ви зробили одному з цих моїх найменших братів, ви мені зробили. **41** Тоді Він скаже і тим, що є по його лівиці: *Ідіть від Мене, прокляті, у вічний вогонь, приготований дияволові і його ангелам. **42** Бо Я зголоднів, і ви не дали Мені їсти; Я був спраглим, і ви Мене не напоїли; **43** Я був чужинцем, і ви Мене не ввели, нагим, і ви Мене не зодягнули, хворим і у в'язниці, і ви Мене не відвідали. **44** Тоді Йому відповідатимуть і ті, кажучи: Господи, коли ми Тебе бачили голодним, або спраглим, або чужинцем, або нагим, або хворим, або у в'язниці і Тобі не послужили? **45** Тоді Він їм відповість, кажучи: Амінь, кажу вам: тому що ви не зробили одному з цих найменших, ви і мені не зробили. **46** *І ці підуть на вічну муку, праведники ж – у вічне життя.

іс. 58
єз. 18

пс. 6
лук. 13

дан. 12
ів. 5

Глава 26

1 І сталося, що коли Ісус закінчив слова всі ці, сказав своїм учням: *поч. 107*

2 *Знаєте, що по двох днях буде Пасха і Людський Син буде виданий на розп'яття. **3** Тоді зібралися архиєреї, і книжники, і старці народу у двір архиєрея, який називається Каяфа, **4** і змовилися, щоб Ісуса обманою схопити і вбити. **5** Говорили ж: Але не в празник, щоб не було заколоту в народі. *поч. 108*

6 Як *же Ісус був у Витанії, у домі Симона прокаженого, **7** до Нього приступила жінка, що мала посудину дорогоцінного мира, і злила на голову Йому, що лежав. **8** Побачивши ж, його учні обурилися, кажучи: Через що сталася ця втрата? **9** Бо це миро могло бути проданим дорого і роздане бідним. **10** А Ісус, зрозумівши, сказав їм: Чому докучаєте жінці? Адже вона зробила добре діло відносно Мене,

мар. 14
лук. 22

ів. 11
і 12
мар. 14

мой5. 15 **11** *бо бідних завжди маєте з собою, Мене ж не завжди маєте. **12** Бо ця, виливши це миро на моє тіло, підготувала Мене на похорон. **13** Амінь, кажу вам: де тільки буде проповідуваним це Євангеліє в усьому світі, скажеться і те, що ця зробила, в її пам'ять. **14** *Тоді один з дванадцятьох, що називається Юда Іскаріотський, пішовши до архиєреїв, **15** сказав: Що мені хочете дати? Я Його вам видам. Вони ж йому поставили тридцять срібняків. **16** І відтоді він шукав догідного часу, щоб Його видати. **17** *В першому ж дні опріснокiв приступили Ісусові учні, кажучи Йому: Де хочеш, щоб ми приготували Тобі їсти пасху? **18** Він же сказав: Ідіть до міста до того-то, і скажіть йому: Учитель каже: Мій час близько, у тебе зроблю пасху з моїми учнями. **19** І учні зробили так, як Ісус їм наказав, і приготовили пасху. **20** *Як же настав вечір, Він лежав *при столі* з дванадцятьма учнями. **21** І коли вони їли, Він сказав: Амінь, кажу вам, що один з вас Мене видасть. **22** І дуже засмутившись, вони почали говорити Йому, кожний з них: Чи це я, Господи? **23** *Він же, відповівши, сказав: Той, що замочив зі Мною руку в солилі, той Мене видасть. **24** Та Людський Син іде, так як є написано про Нього. Горе ж тій людині, через яку Людський Син буде виданий, краще б було їй, якщо б та людина не народилася! **25** Відповівши ж, Юда, що Його видавав, сказав: Чи це я, равві? Він сказав йому: Ти сказав. **26** *Як же вони їли, Ісус, взявши хліб і поблагословивши переломив, давав учням і сказав: Візьміть і їжте – це є моє тіло. **27** І взявши чашу, віддавши хвалу, дав їм, кажучи: Пийте з неї всі, **28** бо це є моя кров Нового Завіту, яка проливається за численних на відпущення гріхів. **29** Кажу ж вам, що віднині не питиму з цього плоду лози до того дня, коли його питиму з вами новим в Царстві мого Батька. **30** І заспівавши, вони вийшли до Оливної гори. **31** *Тоді Ісус сказав їм: Всі ви Мною згіршитеся цієї ночі. Бо є написано: *Вдарю пастиря – і вівці стада розійдуться. **32** *А по моєму воскресінні Я випереджу вас в Галилеї. **33** Відповівши ж, Петро Йому сказав: Якщо і всі Тобою згіршаться, я ніколи не згіршуся. **34** Сказав йому Ісус: *Амінь, кажу тобі, що в цій ночі, скоріше, ніж півень запіє, ти мене відречешся три рази. **35** Сказав Йому Петро: Якщо мені прийдеться і вмерти з Тобою, не відречуся Тебе. Так само сказали і всі учні. **36** *Тоді Ісус прийшов з ними до села, що називається Гетсиманія, і сказав учням:

собою, мене же не всегда имате. вьзлиавши бо
сиа мѵро се на тѣло мое, на погребениѥ ма
сътвори. амин҃ь глю вамъ. идѣже аще проповѣдано бѹдетъ ев҃лиѥ сѐ въ всемъ мирѣ, речетсѧ, и ѥже сътвори сиа в҃ памать ѥѧ.
*тогда ше ѥдинъ ѡ҃ ѡбоюнадесате, глемыи іюда искариѡтьскиѥи къ архиереомъ рече. что (ми хощете)[6] дати, и азъ вамъ предамъ его. ѻни же поставиша ему тридесате сребрениѭ. и ѡтолѣ искаше подобна времене, да его предастъ.
*в первыи же (днь) ѻпрѣсночныи, пристѹпиша ѹчнцы іисови глюще (ему). гдѣ хощеши ѹготоваемъ ти ѩсти пасхѹ; ѻн же ре. идѣте въ градъ къ онсиѭ, и рцѣте ему, ѹчитель глетъ, врѣма мое близъ ѥсть, ѹ тебе сътворю пасхѹ съ ѹчнкы моими. и сътвориша ѹченицы, ѩкоже повелѣ имъ іс, и ѹготоваша пасхѹ.
*вечеру же бывшу, възлежаше съ ѡбѣманадесате {ѹченикома}[7]. и ѩдѹщемъ имъ, рече. амин҃ь глю вамъ, ѩко ѥдинъ ѡ҃ васъ предастъ ма. и скорбаще зѣло, начаша глати ему {ѥдинъ кожѳ ихъ}[8]. ѣда азъ ѥсмь г҃и;
*ѻн же ѡвѣщавъ рече. ѻмочивыи [съ мною в солило рѹкѹ][9], тои ма предастъ. сн҃ъ же чл҃ки и҃детъ, ѩкоже ѥсть писано ѻ немъ. горе же члку тому, имже сн҃ъ чл҃ки предастсѧ, добро бы было ему, аще ся не бы родилъ члкъ тои. ѡвѣщав же іѹда предаи ѥго, рече. ѣда азъ ѥсмь, равви; гла ему, ты рече.
*ядѹщемъ же имъ, пріемъ іс хлѣбъ, и бл҃вивъ, преломи, [даше ѹчникомъ, и][10] рече. пріимѣте, (и) ѩдите, ѥе ѥсть тѣло мое. и пріем҃ чашѹ, {-}[11] хвалѹ въздавъ, дастъ им гла. пиите ѡ҃ нея вси. сѐ бо ѥсть кр҃ѡ моа [новаго][12] завѣта, ѩже за мнѡгыа изливаема, въ ѻставлениѥ грѣховъ. глю же вамъ, [ѩко][13] не имамъ пити ѿ нын҃ѣ ѡ҃ сего плода лознаго, до дне того, ѥгда и҃ пію с вами ново въ ц҃рствіи ѡ҃ца моего. и въспѣвше, изидоша в҃ гору ѥлеонскѹю.
*тогда гла имъ іс. вси вы съблазнитесѧ ѻ мнѣ в нощь сію. писано бо ѥсть. *поражѹ пастыра, и разыдѹтсѧ ѻвца стада *по въскр҃сениѭ же моемъ, бараю вы в҃ галилеи. ѡвѣщав же петръ, рече ему. аще (и) вси съблазнатсѧ ѻ тебѣ азъ николиже съблажнюсѧ. рече ему іс. *амин҃ь глю тебѣ, ѩко в сію нощь прежѳ даже алектора не възгласитъ, трикраты ѡвержешисѧ мене.
гла ему петръ. аще ми ѥсть (и) (ѹмрети с тобою)[14], не ѡвръгѹсѧ тебѣ. такоже и вси ѹченицы рѣша.
*тогда прииде с ними іс в҃ весь, нарицаемую гедсиманн. и (гла)[15] ѹчникомъ.

сѣди́те тꙋ́, дондеже ѿ́йдꙋ {помолю́ся тамо}[16]. и пое́мъ петра́ и о́ба сы́на зеведе́ова, начатъ скорбѣти и тꙋжи́ти. 37 тогда (глⷭ)[17] и҃ (їс), прискорбна е҆́сть дꙋ́ша моа́ до сме́рти. пожи́те здѣ́, и бди́те съ мно́ю. 38 и прешедъ ма́ло, паде́ на лицы свое́мъ моля́ся и глⷭ. ѻ҆́тче мои́. а́ще вⷨзможно е҆́сть, да ми́мойдетъ ѿ́ мене чаша сїа́. о҆́баче не ꙗ́коже а҆́зъ хощꙋ́, но ꙗ́коже ты́. 39 и (прише́дъ)[18] къ оученикомъ, и (о҆́брѣте)[19] и҆́хъ спа́щꙋ. и (глⷭ)[20] петро́ви. та́ко ли, не вⷨзмогосте е҆ди́наго часа́ побдѣти со мною; 40 бди́те и молите́ся, да не вни́дете в напасть. дⷯ҃ъ во́ бо́дръ, пло́ть же немощна́. 41 паки второ́рицею ѿ́йдꙋ, помоли́ся, глⷭ. о҆́тче мои́, а҆́ще не мо́жетъ [сїа́ ча́ша][21] ми́мои́ти [ѿ́ мене][22], а҆́ще не пїю́ е҆а́, бꙋди во́ля твоа́. 42 и прише́дъ {о҆́брѣте и҆́хъ па́ки}[23] спа́щꙋ, бѣ́ста во́ и҆́мъ о҆́чи о҆́тягощенѣ. 43 и о҆́ставль и҆́хъ, {шедъ паки, помоли́ся}[24] третицею, тоже́ сло́во ре́къ. тогда (прїи́де)[25] къ оученикомъ [свои́мъ][26], и (глⷭ)[27] и҆́мъ. спи́те про́чее и почива́йте. е҆се приближи́ся часъ, и сы́нъ человѣ́чїй предае́тся в рꙋ́кы грѣшникомъ. 46 вста́нѣте, и҆́дѣ́мъ. е҆се приближи́ся предаи́й ма́. *44 и е҆́ще е҆мꙋ глюща́ю, е҆се їоу́да е҆ди́нъ ѿ́ двою́надесяте прїи́де, и с нимъ наро́дъ мно́гъ, съ (о҆́ружїе́мъ)[28], и дрекóльми, ѿ́ а҆рхїере́и и ста́рецъ лю́дскыхъ. 45 предаи́ же е҆́го, дасть и҆́мъ зна́менїе, глⷭ. е҆го́же а҆́ще лобжꙋ́, то́и е҆́сть, и҆́мѣте е҆́го. 47 и а́бїе приступль къ їсови, рече. радꙋ́ися равви, и о҆́блобыза е҆́го. 48 їс же рече е҆мꙋ́. дрꙋ́же (твори) на неже е҆си прише́лъ; тогда́ приступльше, вⷴзложи́ша рꙋцѣ на їса, и а҆́ша е҆́го. 49 и се е҆ди́нъ ѿ́ сꙋщыхъ съ їсомъ, простеръ рꙋкꙋ́, и҆звлече́ но҃ свои́, и (оу҆да́ри)[29] раба а҆рхїере́о́ва, (и) оу҆рѣ́за е҆мꙋ оу҆́хо. 50 тогда (глⷭ)[30] е҆мꙋ́ їс, вⷴзврати ножъ свои в мѣсто е҆́го. *вси во́ прїе́мшеи ножъ, ноже́м поги́бнꙋтъ. 51 и҆ли мнитися ꙗ́ко не могꙋ (нн҃ѣ) оу҆молити ѿ́ца моего́, и пр҃е́ставитъ ми ва́ше и҆ли двана́десяте легео́на а҆гг҃лъ; 52 ка́коже оу҆́бо сбꙋдо́ꙋся писа́нїа, *ꙗ́ко та́ко подоба́е бы́ти; 53 в то́и часъ рече їс наро́дꙋ́. ꙗ́ко на разбо́йника ли и҆зыдо́сте съ (о҆́ружїе́мъ)[31] и дрекóлми ꙗ́ти ма́. по вса́ дни́ [при ва́][32] {сѣдѣ́хъ в цр҃кꙋ́ви оу҆́ча}[33], и не ꙗ́сте мене. 54 се́ же все́ бы́ да сбꙋдꙋ́тся писанїа пр҃о҃ро́ческаа. тогда оу҆́ченицы вси о҆́ставльше е҆́го бѣ́жа́ша. 55 за҃, р҃д. (*воини) же е́мше їса, ведоша и҆́ кайа́фѣ а҆рхїере́о́ви, и҆дѣ́же книжницы и ста́рци събра́шася. 56 петръ же и҆́дяше по немъ и҆здале́чє до двора а҆рхїере́о́ва, и вше́дъ внꙋтрь, сѣдя́ше съ слꙋга́ми, ви́дѣти конча́ꙋ. *а҆рхїере́е же [и ста́рцы][34],

Сидіть тут, доки, пішовши, помолюся там. **37** І взявши Петра і обох Зеведеєвих синів, почав сумувати і тужити. **38** Тоді сказав їм Ісус: Моя душа сумна до смерті, залиштеся тут і чувайте зі Мною. **39** І пішовши трохи далі, Він впав на своє лице, молячись і кажучи: Мій Батьку, якщо можливо, хай Мене обмине ця чаша; однак не як Я хочу, але як Ти. **40** І прийшовши до учнів, Він знайшов, що вони спали, і сказав Петрові: Так чи ви не змогли і однієї години чувати зі Мною? **41** Чувайте і моліться, щоб ви не ввійшли в спокусу, бо дух хоробрий, тіло ж немічне. **42** Знову, пішовши вдруге, Він помолився, кажучи: мій Батьку, якщо Мене ця чаша не може обминути, щоб Я її не пив, хай буде твоя воля. **43** І прийшовши, Він знайшов, що вони знову спали, бо їхні очі були отяжілі. **44** І залишивши їх, пішовши, знову помолився втретє, сказавши те саме слово. **45** Тоді Він прийшов до своїх учнів і сказав їм: Спіть далі і спочивайте! Ось наблизилась година і Людський Син видається в руки грішників! **46** Встаньте, ідім! Ось наблизився той, що Мене видає! **47** *І як Він ще говорив, ось Юда, один з дванадцятьох, прийшов, і з ним велика юрба зі зброєю і колами від архиєреїв і старців народу. **48** Той же, що Його видавав, дав їм знак, кажучи: Той, якого лиш поцілую, Той є. Схопіть Його! **49** І відразу, приступивши до Ісуса, він сказав: Радій, равві! – і Його поцілував. **50** Ісус же сказав Йому: Друже, роби те, на що ти прийшов. Тоді, приступивши, вони наклали руки на Ісуса і Його схопили. **51** І ось один з тих, що були з Ісусом, простягнувши руку, вихопив свій меч і вдарив архиєреєвого раба і відтяв йому вухо. **52** Тоді Ісус сказав йому: Поверни свій меч на його місце, *бо всі, що взяли меч, мечем згинуть. **53** Хіба тобі здається, що не можу нині ублагати мого Батька? І Він поставить переді Мною більше ніж дванадцять легіонів ангелів. **54** Отже, як же збудуться Писання, *що так повинно статися? **55** В тому часі Ісус сказав юрбам: Чи ви вийшли зі зброєю і полінами, наче проти розбійника, щоб Мене схопити? Всі дні Я сидів при вас, навчаючи в церкві, і ви Мене не схопили. **56** А це все сталося, щоб збулися пророчі Писання. Тоді всі учні, полишивши Його, втекли. *поч. 109*

57 *Вояки ж, схопивши Ісуса, повели до архиєрея Каяфи, де зібралися книжники і старці. **58** Петро ж ішов за Ним на відстані до архиєреєвого двору; і ввійшовши всередину, сидів зі слугами, щоб побачити кінець.

мар. 14 лук. 22 ів. 18

мар. 14 лук. 22 ів. 18

мар. 14 **59** *Архиєреї ж, і старці, і ввесь собор шукали фальшивого свідчення проти Ісуса, щоб Його убити, **60** і не знаходили. І хоч приступило багато фальшивих свідків, не знайшли. Вкінці ж два фальшиві свідки, приступивши, **61** сказали: *Цей сказав: Можу знищити божу церкву і в трьох днях її збудувати. **62** І архиєрей, вставши, сказав Йому: Чи не відповідаєш нічого на те, що ці проти Тебе свідчать? **63** Ісус же мовчав. І відповівши, архиєрей сказав Йому: Заклинаю Тебе Живим Богом, щоб Ти нам сказав, чи Ти є Христос – Божий Син? **64** Сказав йому Ісус: Ти сказав. Одначе кажу вам: *відтепер побачите Людського Сина, що сидить по правиці Сили і що йде на небесних хмарах! **65** Тоді архиєрей роздер свою одіж, кажучи, що: Він сказав хулу! Навіщо ще потребуємо свідків? Ось нині ви чули Його хулу! **66** Як вам здається? Вони, відповівши, сказали: Він завинив на смерть! **67** *Тоді заплювали Його лице і робили Йому пакості. Деякі ж вдарили в обличчя, **68** кажучи: Пророкуй нам, Христе! Хто є Той, що Тебе вдарив? **69** *Петро ж сидів назовні, в дворі. І до нього приступила одна рабиня, кажучи: І ти був з Ісусом галилейським. **70** Він же відрікся перед всіма, кажучи: Не знаю, що говориш! **71** Як же він відійшов до брами, побачила його друга і сказала тим, що були там: І цей був з Ісусом Назореєм! **72** І він знову відрікся з клятвою, що: Не знаю Чоловіка! **73** А по короткім часі, приступивши, ті, що стояли, сказали Петрові: По правді, і ти є з них, бо і твоя бесіда тебе явним робить! **74** Тоді він почав божитися і клястися, що: Не знаю Чоловіка! *І враз запіяв півень. **75** І згадав Петро Ісусове слово, сказане йому, що: Скоріше ніж півень запіє, тричі мене відречешся. І вийшовши геть, заплакав гірко.

мар. 14 ів. 2 ниж. 27

мар. 14 і 15

мар. 14 вищ. 16

іс. 50

мар. 14 лук. 22 ів. 18

мар. 14 ів. 13 лук. 22

й сóнмъ весь, йскахȣ лжè свѣдѣтельства на їсà, ꙗко да {оубїю̀ ѥго}[35], й не óбрѣтахȣ. (й) мнóгомъ лжè свѣдѣтелемъ пристȣпльшемъ[36], (не óбрѣтóша). Послѣди же пристȣпи́вша два лжè свѣдѣтелà[37], рѣста. *сей рече. могȣ разори́ти цр҃ковь бж҃їю, й тремѝ дн҃ьми [създа́тї ю̀][38]. й въста́ а҃рхїере́й, рече ѥмȣ. ничесоже ли ѿвѣщава́еши, что сїи на тà свѣдѣтельствȣютъ; їс҃ же млъчáше. й [ѿвѣща́въ][39] а҃рхїере́й, рече ѥмȣ. заклина́ю тà бг҃омъ живы́мъ, да (рече́ши нáм)[40], а҃ще ты ѥси хс҃, сы́нъ бж҃їй. (Гл҃а)[41] ѥмȣ їс҃. ты рече. óбаче гл҃ю ва́м. *ѿсе́лѣ оу́зрите сы́на члчскаго сѣда́ю̀ща óдесноу сúлы, й грядȣща на óблацѣхъ нб҃ныхъ. Тогда̀ а҃рхїере́й растрѣза ри́зы своя̀ гл҃а. [ꙗко][42] хулȣ гл҃а. что (й) ѥще требȣ́ѥмъ свѣдѣтелїи; се нн҃ѣ слы́шасте хулȣ [ѥго][43]. что̀ сà вамъ мнитъ; óниже ѿвѣща́вше рѣша, повúненъ ѥсть смръти. *Тогда̀ заплева́ша лице ѥго, й па́костїи ѥмȣ дѣя́хȣ. ѿви же за ланúтȣ оудари́ша гл҃ющe, проро́цѣ нáмъ хс҃е кто̀ ѥсть оударè тà; *пе́тръ же [внѣ сѣдяше][44] в҃ дворѣ. й пристȣпи к немȣ еди́на рабы́ни гл҃ющи. й ты̀ бѣ съ їс҃омъ галиле́йскымъ. ѿнже ѿвръжéся пр҃е всѣми гл҃а. не вѣмъ что гл҃еши. йзшèшȣ же ѥмȣ ко̀ вратомъ, оу́зрѣ ѥго другáя, й (гл҃а)[45] сущ҃ым҃ тȣ. [и][46] сей бѣ съ їс҃омъ назорéомъ. й па́кы ѿвръжéся с клятвою, ꙗко не зна́ю чл҃ка. по мали же пристȣпи́вше стоя́щеи рѣша петрóви, вы́стинȣ й ты ѿ нихъ ѥси. и҃во бесѣда твоя̀ ꙗвѣ тà творитъ. Тогда начатъ рóти́тиса й клятиса, ꙗко не зна́ю чл҃ка. *і а҃вїе пѣтелъ възгласѝ. й помáнȣ петръ гл҃ъ їс҃овъ, рече́ныи [ѥмȣ][47]. ꙗко преже да́же пѣтелъ не възгласитъ, тр҃и кра́ты ѿвръжешися мене. і йзшѐ вонъ пла́каса го́рко.

мар. 14 ів. 2 ниж. 27

мар. 14 і 15

мар. 14 вищ. 16

іс. 50

мар. 14 лук. 22 ів. 18

мар. 14 ів. 13 лук. 22

Глава 27, *поч. 110*

1 Як же настав ранок, всі архиєреї і старці народу скликали раду проти Ісуса, щоб Його убити. **2** *І зв'язавши, Його повели і видали Його понтійському Пилатові, ігемонові.

мар. 15 лук. 22

поч. 111

3 Тоді Юда, який видав Його, побачивши, що Його засудили, розкаявшись, повернув тридцять срібняків архиєреям і старцям, **4** кажучи: Я згрішив, видавши невинну кров. Вони ж сказали: Що нам до того? Ти побачиш. **5** *І кинувши срібняки в церкві, він відійшов і, пішовши, повісився. **6** Архиєреї ж, взявши срібняки, сказали: Не годиться вкласти їх в

дія. 1

Гл҃а, їѕ. зѧ̀, ѓ.

ю́трȣ же бы́вшȣ, совѣтъ {сътвори́ша}[1] вси а҃рхїерéе, й ста́рцы людстїи на їс҃а, ꙗко оубити ѥго. *й свазавше ѥго ведоша, й предаша [ѥго][2] понтїискомȣ пилатȣ йгéмонȣ. зѧ̀, ѓаі.

мар. 15 лук. 22

Тогда̀ видѣвъ їю́да предáвыи éго ꙗко óсȣдиша ѥго, раскáався, възвратѝ тридесѧте срéбренникы а҃рхїерéѡ̀ й старцемъ, гл҃а. съгрѣшихъ, предавъ кровъ неповúнȣ. ѿни же рѣша. что ѥсть намъ; ты оу́зриши. *й повръгъ сребренникы в҃ цр҃кви, ѿйде, й шѐ оудависа. Архиéрее же прiéмше срéбренникы, рѣша. недостóйно ѥсть вложити йхъ в҃ корва́нȣ, понеже цѣна крове

ѥ́сть· Совѣтъ́ же сътвóрше, кꙋпи́ша и́ми селò
скꙋдельничє, ѣ́ погребáнїе странны́мъ. тѣ́мже
нарече́ся селò то́, селò кро́ве, до сего́ дне́· Тогда
ѥ́сбысться рече́ное їеремі́ємъ прр҃ко́мъ гл҃ющемъ.
зах̑а̀ и҃ *И прїáша тридесáте сребрени́къ цѣ́ну цѣне́наго, ѥ́гоже цѣни́ша ѿ сы́нъ їи́левъ, и даша
мт҃ѳ ї҃ѳ лꙋ ї҃г їѡа̑ и҃ѳ и҃ т҃и ѕ҃ а҆̀ на селѣ́ скꙋдельничи, ꙗ́коже сказà мнѣ́ гь҃. Їс҃ же ста́ пре́̂ и҃гемо́но̑· *И въпроси ѥ́го и҃гемо́нъ гл҃а. ты̀ лѝ е́си цр҃ъ їꙋдéйскыи҃; Їс҃ же рече [ѥ́му][3], ты̀ гл҃еши. І ѥ́гда на́нъ гл҃ахꙋ а̀рхїере́ѐ и
ста́рцы, ничесоже не ѿвѣщава́ше. Тогда (гл҃а)[4]
ѥ́мꙋ пилáтъ. не слы́шиши лѝ, колико́ на тѧ
свѣдительствꙋю́тъ; и не ѿвѣщà ѥ́мꙋ, ни
мт҃ѳ ї҃ѳ лꙋ ї҃г їѡа̑ и҃ѳ къ ѥ́дино́мꙋ гл҃ꙋ, ꙗ́ко дивúтиса и҃гемо́ну зѣлò· *На вса́к же пра́зни́къ о́бычаи ѥ́ѣ и҃гемо́ну ѿпꙋщáти ѥ́дино́го наро́дꙋ сва́зана, ѥ́гоже
хотя́хꙋ· и҃мáхꙋ же тогда сва́зана нарочúта,
гл҃емаго [-][5] варáвва· Съ́браномъ {же}[6] и҃мъ, рече
и҃мъ пила́. кого́ хощете (ѿ о́бою) ѿпꙋщꙋ
вамъ, [варáввꙋ][7] лѝ, и҃ли їс҃а гл҃емаго х҃а; вѣ́дѧше бо́ ꙗ́ко за́висти ради предáша ѥ́го· Сѣдя́щꙋ же ѥ́мꙋ на сꙋдúщи, посла̀ къ немꙋ жена̀
ѥ́го, гл҃ющи. ничтоже тебѣ́, и праве́̂нику
тому́. много́ бо пострадáхъ дн҃есь въ снѣ́ ѥ́го
мт҃ѳ ї҃ѳ лꙋ ї҃в дв҃а̑ г҃ и҃ ї҃г ради· *а҆рхїере́е же и ста́рцы наоу́стúша наро́ды да и҃спро́сятъ варáввꙋ, їс҃а же погꙋбятъ·
ѿвѣщав же и҃гемо́нъ рече и҃мъ. кого́ хо́щете
ѿ о́бою ѿпꙋстúтꙋ вамъ; о́ни́ рѣ́ша, варáввꙋ.
(гл҃а)[8] и҃мъ пилáтъ. что̀ оу҆́бо сътворю́ їс҃ꙋ, гл҃емомꙋ х҃ꙋ; (гл҃аша)[9] [ѥ́мꙋ][10] вси́, да распнетъ
мт҃ѳ ї҃ѳ лꙋ ї҃г бꙋдé· [И҃гемо́нъ][11] же рече. *коѐ оу҆́бо зло́ сътворѝ;
о́ни же и҃зли́ха въпїáхꙋ гл҃ющe, да про́пнетъ
бꙋдетъ· видѣ́въ же пила́, ꙗ́ко ничтоже оу҆спѣ́ваѥ́, но́ паче мл҃ва бываѥ́, прїе́мъ во́дꙋ, оу҆мы́
рꙋцѣ пре́̂ наро́до̑, гл҃а. непови́нне ѥ́смь ѿ крове
[правéнаго сего́][12], вы оу҆́зрите· и ѿвѣщавше
вси́ людїе, рѣ́ша. кро́̂ ѥ́го на на́̂, и на ча́дѣхъ нашúх̑· Тогда́ ѿпусти́ и҃ варáввꙋ, *їс҃а же
мт҃ѳ ї҃ѳ їѡа̑ ѕ҃ биⷭ҇ предастъ {и҃мъ}[13], да ѥ́го пропнꙋтъ·
зап҃, рв҃ı·

Тогда во́ини и҃гемо́нови, прїе́мше їс҃а на сꙋдúщи, събра́ша на́нь вс҃е множество во́инъ. и
съвлекше ѥ́го, (о́дѣ́ша ѥ́го хлами́дою чрьвле́ною)[14], и ѯплетше вѣнецъ ѿ трънїа, възложúша на главꙋ ѥ́го, и трость в десни́цꙋ ѥ́го.
и покло́ншеся на колѣ́нꙋ пре́̂ нимъ, ꙗ́гахꙋся
ѥ́мꙋ гл҃ющe. радꙋйсѧ цр҃ю їꙋде́йскыи҃· И плю́нꙋвше нань, прїáша трость, и бїáхꙋ по главѣ́ ѥ́го. и ѥ́гда порꙋга́шася ѥ́мꙋ, съвлеко́ша с
него багря́ницꙋ, и о́блеко́ша ѥ́го в ри́зы ѥ́го, и
мт҃ѳ ї҃ѳ лꙋ ї҃г веду́ша ѥ́го на пропатїе́· *и҃сходя́ще же, о́б-

скарбничку, тому що це ціна крові. **7** А зробивши нараду, купили ними гончарське поле на захоронення чужинців. **8** Тому те поле зветься Полем Крові до цього дня. **9** Тоді збулося сказане пророком Єремією, що говорить: *І взяли тридцять срібняків – ціну Оціненого, Якого оцінили з ізраїльських синів, **10** і дали їх за гончарське поле, так як мені сказав Господь. **11** Ісус же став перед ігемоном. *І запитав Його ігемон, кажучи: Чи Ти є юдейським Царем? Ісус же йому сказав: Ти кажеш! **12** І коли архиєреї і старці свідчили проти Нього, Він нічого не відповідав. **13** Тоді сказав Йому Пилат: Чи не чуєш скільки проти Тебе свідчать? **14** І Він не відповів йому ані на одне слово, так що ігемон дуже дивувався. **15** *А на кожний празник ігемон мав звичай відпускати юрбі одного в'язня, якого бажали. **16** Мали ж тоді славного в'язня, що називається Варавва. **17** Як же вони були зібрані, Пилат їм сказав: Кого з двох хочете, щоб я вам відпустив, чи Варавву, або Ісуса, що називається Христос? **18** Бо він знав, що Його видали через заздрість. **19** Як же він сидів на судовім кріслі, до нього послала його жінка, кажучи: Нічого тобі і тому Праведникові, бо я нині в сні багато потерпіла через Нього. **20** *Архиєреї ж і старці під'юдили юрби, щоб випросили Варавву, а Ісуса вбили. **21** Відповівши ж, ігемон сказав їм: Кого з двох хочете, щоб я вам відпустив? Вони ж сказали: Варавву. **22** Сказав їм Пилат: Отже, що зроблю Ісусові, що називається Христос? Всі йому сказали: Нехай буде розіп'ятий! **23** Ігемон же сказав: *Отже, яке зло Він вчинив? Вони ж ще більше кричали, кажучи: Хай буде розп'ятий! **24** А Пилат, побачивши, що нічого не досягає, але радше стається заколот, взявши воду, умив руки перед юрбою, кажучи: Я є невинний в крові цього Праведника! Ви побачите! **25** І відповівши, ввесь народ сказав: Кров його на нас і на наших дітях! **26** Тоді він їм відпустив Варавву, *Ісуса ж, бичувавши, видав їм, щоб Його розіп'яли. *поч. 112*

зах. 11
мар. 15 лук. 23 ів. 18 тим1. 6
мар. 15 лук. 23 ів. 18
мар. 15 лук. 22 дія. 3 і 13
мар. 15
мар. 15 ів. 19

27 Тоді ігемонові вояки, взявши Ісуса на судище, зібрали проти Нього все множество вояків; **28** і роздягнувши його, зодягнули Його в червоний одяг, **29** і сплівши вінець з тернини, поклали на його голову і тростину в його правицю; і поклонившись на колінах перед Ним, висміювали Його, кажучи: Радій, юдейський Царю! **30** І плюнувши на Нього, взяли тростину і били по його голові. **31** І коли насміялися з Нього, стягнули з Нього багряницю, і Його зодягнули в його одіж, і

мар. 15 лук. 23
повели Його на розіп'яття. **32** *Виходячи ж, знайшли киренейського чоловіка на ім'я Симона. І цього приневолили понести його хрест.

поч. 113
мар. 15 лук. 23 ів. 19
33 І *прийшовши на місце, що називається Голгота, що в перекладі означає Череп-місце, **34** дали Йому пити оцет, змішаний з жовчю. І Він, покуштувавши, не хотів пити. **35** А розіп'явши Його, *поділили його одіж, кинувши жереб, **36** і сидячи, стерегли Його там. **37** І поклали над його головою написану його вину: Цей є Ісус – юдейський Цар. **38** Тоді з ним розіп'яли двох розбійників: одного праворуч і одного ліворуч. **39** *А ті, що

пс. 21
мар. 14 і 15 ів. 22 вищ. 25
переходили, хулили Його, киваючи своїми головами **40** і кажучи: *Ти, що нищиш церкву і в трьох днях будуєш, спаси Себе Самого! Якщо Ти є Божим Сином, зійди з хреста! **41** Так само і говорили архиєреї, насміхаючись, з книжниками, і старцями, і фарисеями: **42** Інших спас, чи Себе не може спасти? Якщо Він є ізраїльським Царем, хай нині зійде з хреста – і

пс. 21 муд. 2
ми повіримо в Нього! **43** *Він надіявся на Бога, хай нині Його визволить, якщо Його хоче! Бо Він сказав, що: Я є Божим Сином! **44** Те саме ж і розбійники з Ним розіп'яті Йому докоряли. **45** А від шостої години була темрява по всій землі до дев'ятої години. **46** А в дев'ятій годині закликав

пс. 21 мар. 15
Ісус великим голосом, кажучи: Елі, Елі, ліма савахтані? Що значить: *Боже мій, Боже мій, навіщо Ти Мене покинув? **47** Деякі ж з тих, що там стояли, почувши, говорили, що Цей кличе Іллю. **48** І зараз один з них, побігши і взявши губку, *наповнивши

пс. 68 ів. 19
ж оцтом і піднявши на тростині, Його напоював. **49** Інші ж говорили: Облиш, щоб ми побачили, чи прийде Ілля Його спасти. **50** Ісус же знову крикнувши великим голосом, віддав духа. **51** *І ось церковна завіса роз-

пар1. 3
дерлася надвоє – з верхнього краю до долішнього, і земля затряслася, і каміння розпалося, **52** і гроби повідкривалися, і встало багато тілес померлих святих, **53** і, вийшовши з гробів по його воскресінні, ввійшли до святого міста, і показалися багатьом. **54** А сотник і ті, що з ним стерегли Ісуса, побачивши трясіння і те, що сталося, дуже злякалися, кажучи: По правді, Цей був Божим Сином! **55** Були ж там і численні жінки, що дивились здалека, які ішли за Ісусом з Галилеї, служачи Йому. **56** Між ними ж була Марія Магдалина, і Марія Якова, і мати Йосії, і мати Зеведеєвих

мар. 15 лук. 23 ів. 19
синів. **57** *Як же стало пізно, прийшов багатий чоловік з Ариматеї, на ім'я Йосиф, який і сам учився в Ісуса. **58** Цей, приступивши до Пилата, по-

рѣто́ша чл҃ка кирине́иска, и҆менемъ сі́мона. (и҆) семоу̀ задѣ́ша понести҆ кр҃тъ є҆го̀· за҃, рг҃і·

и҆ *прише́дше на мѣ́сто нарица́емоѥ голго́да. є҆́же є҆́сть [гл҃емо, кра́нїево мѣ́сто][15]. даша̀ є҆моу пи́ти [о҆́цетъ][16] съ желчїю смѣшенъ. и҆ вкоу̀сь, не хотя́ше пи́ти· распе́нше же є҆го̀, *раздѣли́ша ри́зы є҆го̀, врь҃гше жрѣ́бїа, и҆ сѣда́ѧще стрежа́хоу є҆го̀ т҃моу̀· и҆ въ҃зложи́ша вр҃хоу̀ главы̀ є҆го̀ вино́у є҆го̀ написа́ноу. се́и е҆́сть і҃с, ц҃рь і҃юдейскыи· тогда̀ (распя́ша)[17] с нимъ два̀ разбо́йника, є҆ди́ного о҆́десноую, і҆ є҆ди́ного о҆́шоую·

пс. 21
*щи́мо ходя́щеи же хоу̀лахоу̀ є҆го̀, покива́юще гла́вами свои́ми, и҆ гл҃ющε. *разарѧѝ ц҃рковъ, и҆ три́ми дн҃ьми съзида́а, сп҃се́ сѧ самъ. а҆́ще сн҃ъ є҆́си бж҃їи, [-][18] сни́ди съ кр҃та· тако́же и҆ а҆рхїере́е рога́ющесѧ съ кни́жники [и҆ ста́рцы, и҆ фарисе́и][19] гл҃ахоу̀. и҆ны́а сп҃се́, себѐ ли҃ не мо́жетъ сп҃сти҃. [а҆́ще][20] ц҃рь і҃и҃лев҃ъ е҆́сть, да сни́детъ нн҃ѣ съ кр҃та, и҆ вѣ́роуемъ в негò.

пс. 21 мар. 15
*оу҃пова̀ на҃ бо҃а, да и҆зба́витъ [нн҃ѣ є҆го̀][21], а҆́ще хо́щетъ є҆моу̀. рече́ бо҃ бо҃́ко бж҃їи є҆смь сн҃ъ· тожѐ же и҆ разбо́йника распѧтаѧ с нимъ, поноша́ста є҆моу̀· ѡ҃ шестаго̀ же часа̀, тма̀ бы́сть по всеи҃ земли́, до часа̀ девя́таго. ѡ҃ девя́темъ же часѣ̀, въ҃зопи҃ і҃с гла́сомъ ве́лиѥ́мъ, гл҃а. и҆ли҃, [лима][22] савах҃да́нни҃; є҆́же е҆́сть, *бе́ мои҃ бе́ мои҃, вскоу̀ю мѧ є҆́си о҆ста́вилъ; нѣ́цїи же ѡ҃ т҃моу̀ стоя́щи҃ слы́шавше, гл҃ахоу̀, бо҃́ко и҆ли҃ю глаша́етъ се́и҃· и҆ а҆́бїе тек҃ъ є҆ди́нъ ѡ҃ нихъ, и҆ пр҃їе́мъ гоубоу̀, *и҆спо́лнив же о҆́цта, и҆ въ҃знесъ на тр҃ость напала́ше є҆го̀. прочіи́ же гл҃ахоу̀, о҆ста́ви, да ви́димъ а҆́ще пр҃їи́детъ и҆ли҃а сп҃сти҃ є҆го̀· і҃с же пакѝ въ҃зопи́въ гла́сомъ вели́ѥмъ, и҆споусти҃ дх҃ъ· *и҆ сѐ завѣ́са ц҃рко́вная раздра́сѧ [на́ двое, с вы́шнѧго кра́а до ни́жнѧго][23]. и҆ земла̀ потрасе́сѧ, и҆ ка́менїе распадо́сѧ, и҆ гро́би ѡ҃вр҃зо́шасѧ, и҆ мно́га тѣ́леса оу҃со́пшихъ сты́хъ въста́ша. і҆ и҆зше́дше и҆҃ гробъ по въс҃кр҃се́нїи є҆го̀, внидоша̀ в҃ сты҃ѝ градъ, і҆ на҃ви́шасѧ мно́зѣмъ. со́тникъ же и҆ и҃же с нимъ стрегоущеи҃ і҃са, видѣ́вше трусъ, и҆ бы́вшаѧ, оу҃боа́шасѧ зѣ́ло, гл҃ющε, вы҃и҃стинноу бж҃їи сн҃ъ бѣ, се́и҃· бѣхоу̀ же т҃моу̀ (и҆) жены̀ мно́гы и҆здале́чε зрѧщε, и҃же и҆до́ша по і҃сѣ ѡ҃ галиле́а, служа́ще є҆моу̀. в нен҃ же бѣ мр҃ія магдалы́ни, и҆ мр҃ія і҆а́кова и҆ [и҃осі҃и][24] ма́тери. и҆ матери сн҃оу зеведе́о҃воу· *поздѣ же бы́вшоу, пр҃їиде чл҃къ богатъ, ѡ҃ а҆римадеа́, и҃менемъ і҃оси҃фъ, и҃же и҆ то́и оу҃чисѧ оу҃ і҃са. се́и҃ приступль к҃ пила́тоу, проси҃ тѣ́лесе і҃сова· тогда пилатъ повелѣ дати҆ [тѣ́ло][25]. и҆ пр҃їе́мъ тѣ́ло і҃оси́фъ, о҃бвитъ е҃ плащани́цею

чи́стою, и̂ положї̀ є̂ в но́вѣмъ своє́мъ гро́бѣ, и̂же и̂ссѣче в ка́мени. и̂ (вꙗзвалѝ)[26] ка́мень ве́лїи надъ двері̀и гроба, (и̂) ѿи́де· бѣ же тꙋ̀ ма́рїа магдалы́ни, и̂ другаа́ ма́рїа, сѣдя́щи пря́мо гро́бꙋ· зѧ̑, рдѵ̑·

въ ѹ́трїи же дн҃ь, и̂же є̂сть по пⷯцѣ, събра́шасѧ а̂рхїере́е и̂ фарисе́е ко̀ пила́тꙋ глю́ще, господи, помянꙋ́хомъ, ꙗ̀ко (лъсти́цъ о́нъ)[27] речѐ є̂ще сы̀и жи́въ, по трїе́хъ дн҃ехъ вста́ну. повелѝ ѹ̂бо ѹ̂твердити гробъ до трети́аго дн҃е. да не ка́ко прише́ше ѹ̂ченицы є̂го, {но́щїю ѹ̂кра́дꙋтъ є̂го}[28], и̂ рекꙋ́тъ лю́демъ вста̀ ѿ мр҃твыхъ. и̂ бꙋ́детъ посл҃днѧѧ ле́сть горша пе́рвыа. рѣ̀ {же}[29] и̂мъ пилатъ, и̂мате кꙋстодїю, и̂дѣте ѹ̂твердѝте ꙗ̀коже вѣсте· сѻ̑ни́ же ше́ше, ѹ̂твердѝша гробъ, зна́менавше ка́мень с кꙋстодїею·

гл҃а, кѳ̑. зѧ̑. рѳ̑і·

ма ѕі
ѡ̑ан ѯ

[-]ъ *вечер же сꙋбо́тныи, свитающи въ є̂ди́нꙋ ѿ сꙋбо́тъ, прїи́де ма́рїа магдалы́ни, и̂ другаа́ ма́рїа, ви́дѣти гробъ. и̂ се трꙋсъ бы́сть ве́лїи. а̂гг҃лъ бо гн҃ь сше́дъ с нб҃се, [-][1] приступи́въ ѿвалѝ ка́мень {ѿ дверї̀и гро́ба}[2], и̂ сѣдя́ше на немъ. бѣ же зра́къ є̂го ꙗ́ко мл҃нїи, и̂ ѻ́дежда́нїе є̂го бѣло ꙗ́ко снѣгъ· ѿ страха же є̂го сътрасо́шасѧ стрегꙋ́щеѝ, и̂ бы́ша ꙗ́ко мертъви. ѿвѣщав же а̂гг҃лъ, речѐ женамъ. *не бо́йтесѧ вы. вѣмъ бо, ꙗ́ко і҃са распѧтаго и̑щете. нѣсть здѣ. вста̀ бо, ꙗ́коже речѐ. прїидѣте. ви́дите мѣ́сто, и̂деже лежа̀ [гы]. и̂ скоро ше́дше, рцѣте ѹ̂чн҃икомъ є̂го, ꙗ́ко въста̀ ѿ мр҃твыхъ, и̂ се варае́тъ вы в галиле́и, та́мо є̂го ѹ̂зрите. се рѣхъ вамъ· і̂ и̑зше́дше ско́ро ѿ гроба съ страхомъ, и̂ радостїю ве́лїею, текро́сте вꙁвѣсти́те ѹ̂чн҃икомъ̀ є̂го. [ꙗ́коже и̂дасте вꙁвѣстити ѹ̂чн҃ико̀ є̂го] и̂ се і҃с срѣте ѧ̀, гл҃а, радꙋйтесѧ· о́нѣже приступльши, ꙗ̑стесѧ за (ногѣ є̂го), и̂ поклони́стесѧ є̂мꙋ· тогда (гл҃а) и̂мъ і҃с, не бо́йтесѧ. и̂дѣте, вꙁвѣсти́те бра́тїи моеѝ, да и́дꙋтъ в галиле́ю, и̂ тꙋ̀ мѧ ви́дятъ. и̂дꙋщема же и́ма, се нѣ́цїи ѿ кꙋстодїа прише́ше въ̀ градъ, вꙁвѣсти́ша а̂рхїере́омъ вса̀ бы́вшаѧ. и̂ събравшесѧ съ ста́рцы, совѣтъ (сътвори́ша)[7], сребреники довóлны даша во́иномъ, глю́ще. рцѣте, ꙗ́ко ѹ̂чн҃цы є̂го но́щїю пришедъше ѹ̂кра́доша є̂го, намъ спѧщемъ. и̂ а́ще (се ѹ̂слы́шано бꙋдетъ)[8] ѹ̂ и̑гемо́на, мы ѹ̂толимъ̀ є̂го, и̂ васъ беспеча́лны сътвори́мъ. о́ни́ же прїе́мше сре́бре-

просив Ісусове тіло. Тоді Пилат наказав дати тіло. **59** І Йосиф, взявши тіло, обвив Його чистим полотном **60** і поклав Його до свого нового гробу, що його висік в камені; і привалив великий камінь на двері гробу, і відійшов. **61** Була ж там Марія Магдалина і друга Марія, що сиділи напроти гробу. *поч. 114*

62 На другий же день, який є по п'ятниці, зібралися архиєреї і фарисеї до Пилата, **63** кажучи: Пане, ми згадали, що Той обманець ще за життя сказав: По трьох днях встану! **64** Отже, накажи забезпечити гріб до третього дня, щоб часом його учні, прийшовши вночі, не викрали Його і не сказали народові: Він встав з мертвих! І остання обмана буде гірша від першої. **65** Сказав же їм Пилат: Ви маєте сторож, ідіть забезпечте, як знаєте. **66** Вони ж, пішовши, забезпечили гріб, запечатавши камінь, зі сторожею.

Глава 28, *поч. 115*

мар. 16 ів. 20

1 А *у вечір суботи, як світало, в першім дні по суботі прийшла Марія Магдалина і друга Марія, щоб побачити гріб. **2** І ось було велике трясіння, бо господній ангел, зійшовши з неба, приступивши, відвалив камінь від дверей гробу і сидів на ньому. **3** Його ж вигляд був наче блискавка, і його одіж біла, як сніг. **4** А від його страху сторожі затряслися і були наче мертві. **5** Відповівши ж, ангел сказав жінкам: *Не бійтеся ви, бо знаю, що шукаєте Ісуса розіп'ятого. **6** Немає Його тут, бо Він встав, так як сказав. Підіть, подивіться на місце, де Господь лежав, **7** і, швидко пішовши, скажіть Його учням, що Він встав з мертвих і ось випереджує вас в Галилеї. Там Його побачите. Ось я вам сказав! **8** І вони, швидко вийшовши з гробу, зі страхом і великою радістю бігли, щоб сповістити його учням. **9** А коли вони ішли сповістити його учням, і ось Ісус зустрів їх, кажучи: Радійте! Вони ж, приступивши, схопили Його за ноги і поклонилися Йому. **10** Тоді Ісус сказав їм: Не бійтеся, ідіть, сповістіть моїм братам, щоб ішли до Галилеї. І там Мене побачать. **11** А коли вони ішли, ось деякі зі сторожі, прийшовши до міста, сповістили архиєреям все, що сталося. **12** І вони, зібравшись з старцями, зробили раду, дали досить срібняків воякам, **13** кажучи: Говоріть, що його учні, прийшовши вночі, Його викрали, коли ми спали. **14** І якщо ігемон це почує, ми його заспокоїмо і зробимо вас без турбот. **15** Вони ж, взявши срібняки, зробили так, як були нав-

мар. 16 дія. 13

чені. І це слово розійшлося між юдеями, аж до цього дня. *поч. 116*

16 А одинадцять учнів пішли до Галилеї на гору, куди їм наказав Ісус, **17** і, побачивши Його, поклонилися Йому, деякі ж засумнівалися. **18** І приступивши, Ісус сказав їм, кажучи: *Мені дано всяку владу на небі і на землі. **19** Отже, пішовши, навчайте всі народи, *хрестячи їх в ім'я Батька, і Сина, і Святого Духа, **20** навчаючи їх зберігати все, що Я вам заповів. І ось Я є з вами всі дні до закінчення віку! Амінь.

ів. 17
єв. 2

мар. 16

Кінець Святого Євангелія від Матея.
Має в собі 28 глав,

никы, сътвориша якоже наоучени быша. и промчеса слово се въ іоудеехъ, даже до сего дне· зā, рвы

Е́диніи же надесатте оучѣницы, идоша в галилею, въ го́ру, ѩ́може повелѣ имъ Ісъ. и видѣвше его, поклонишася [емоу][9]. о́ви же оусъмнѣшася· и пристоупль Ісъ, рече имъ, гла. *дастъ ми са всака власть, на небеси и на земли· шедше оубо наоучите вса ѩзыкы, *крьтяще ихъ, въ има отца и сна и стаго духа, оучаще ихъ блюсти вса елика заповѣдахъ вамъ. и се азъ с вами есмь вса дни до скончания вѣка, [амине][10].

іоан зı
евре в

мы вı

Конецъ, еже ѡ матѳеа стаго еуліа.
имать в себѣ, гла, кы·
а залъ. цр҃ковныхъ, рвы·

Передмова святого Євангелія, що від Марка.

Святе Євангеліє від Марка було написане по десятьох роках після Христового вознесіння в Римі. Бо, отже, цей Марко був учнем же і послідовником Петра, якого Петро і називає своїм сином, звісно, що духовним, бо він називався Іваном і *був* небожем Варнави, але і Павлові слугував. Однак, отже, він більше перебував з Петром і був з ним у Римі. Отже, вірні, що в Римі, попросили його не тільки проповідувати без Писання, але і на письмі викласти їм про відкуплення в Христі. Він, з трудом погодившись, написав. А Петрові від Бога було об'явлено, що Марко написав Благовістя. Він, отже, побачивши, засвідчив, що воно відповідає правді. Той також його послав єпископом до Єгипту, де він і проповідував. Він в Александрії заснував церкву і просвітив усіх, що в південній країні. Розповідь Євангелія ясна, і немає нічого скритого. Найближче ж в усьому до Матея наближений цей євангелист, хіба що Матей ширше *описує* і Матей на початку згадує народження в тілі Господа. Він же почав від пророка Івана. Послухай, отже, що він сказав: Початок Євангелія Ісуса Христа...

Прѣслови́є, еже ѡ мáрка стаго еуліа·

Еже ѡ мáрка стóе еуліе, по десатихъ лѣтехъ хва възнесéніа спи́сано бысть в ри́мѣ· еⷭ оубо сéи мáрко петрў оучѣникъ же и послѣдователь. егоже и сна своегó и менуетъ петръ, дховнаго ѩвѣ. ѩко, нарица́шеса іоаннъ. а неѱéи же варнавѣ. но и павлў съйходенъ. óбаче оубо с петромъ пребываше мнóжае, и в ри́мѣ с нимъ сыи· щоли́ша оубо его йже в ри́мѣ вѣрніи, не точію бес писанїа проповѣдати, но и писанїемъ йзложити тѣмъ ѩ́же о хрⷭѣ кўпла. едва оубо повинўвса списа. петрў же ѡкровéно бысть ѡ ба. ѩко мáрко списа бгословѣстіе. видѣвъ оубо і йзвѣствовавъ, ѩко и́стинно. таже еⷩпа его послá въ егúпетъ. йдѣже и провѣдавъ. въ алеѯандрїи же цр҃ковь състáви. и полўдньнѣи странѣ всѣхъ просвѣти· Éсть же начрътанїе еуліа ѩвественно, и ничтоже ймы покровено· Приблиз же по всемў матѳéови стичетъ сéи еулістъ. развѣ ѩко матѳéи простра́ннѣиши. и ѩко оубо матѳéи еже по плоти рожденїе гнѣ помина́етъ въ начáлѣ· Сéи же ѡ прр҃ка нача іоáнна· слыши оубо что рече: зача́ло еуліа їѵ хва·

Ѡ Ма́рка Ст҃а҃го Бл҃говѣствова́нїе

Гл҃а, а҃. зач҃а, а҃.

мала҃ г҃ мѳ а҃і лу҃ з҃

Нача́ло[1] є҃в҃ліа їѵ̀ хв҃а, сн҃а бж҃їа, ꙗ҆́коже є҆́сть пи́сано [въ пр҃рцѣхъ][2]. *сѐ [а҆зъ][3] посыла́ю а҆гг҃ла моє́го пр҃ѐ лицемъ твои́мъ, и҆́же оу҆гото́вѣй пу҃ть твои́ [пр҃ѐ тобою][4]. *Гласа вопїю́щаго в҃ пу҃стыни. оу҆гото́ваите пу҃ть г҃н҃ь, правы творѝте стезѧ̀ є҆го̀. *Бы́сть їѡа́ннъ кр҃тѧ в҃ пу҃стыни и҆ проповѣ́даѧ кр҃ще́нїе пока́а́нїа въ ѡ҃пу҃щенїе гр҃ѣхо́въ. и҆ и҆схождаше к немꙋ̀ вс҃а їоу҆де́ска҆ страна, і҆ и҆ер҃ли́млане (-)[5], и҆ кр҃щахꙋ̀сѧ (вс҃и) {въ їо́рда́ни р҃ѣцѣ ѡ҃ него}[6], и҆сповѣ́дающе гр҃ѣхы своѧ̀. [*бѣ же їѡа́ннъ][7] о҆бл҃ъчє́нъ власы вельбꙋ́жды, и҆ по́ясъ оу҆сн҃ѣнъ о҆ чреслѣхъ его, и҆ ꙗ҆́ды а҆кри́ды и҆ мє҃ди́вїи. *и҆ проповѣ́даше гл҃а. грѧдетъ кр҃ѣпл҃їи мене въ слѣ́дъ мене, є҆мꙋ̀ же нѣ́смь досто́инъ прекло́нсѧ разр҃ѣши́ти ре́мень сапо́гъ его. а҆зъ (оу҆́бо) кр҃тихъ вы [в҃][8] водѣ, то́и же кр҃тѝ вы дх҃омъ сн҃ы̀. за҃, в҃.

мѳ г҃ лу҃ г҃

*И҆ бы́сть въ о҆́нѣхъ дн҃ехъ, прїи́де їс҃ ѡ҃ наза́рета галиле́йскаго. и҆ кр҃тѝсѧ (ѡ҃ їѡа́нна въ їр҃да́ни)[9]. и҆ а҆́бїе въсходѧ ѡ҃ воды, *видѣ́ раз-водѧ́щасѧ нб҃са, и҆ дх҃ъ ꙗ҆́ко го́лꙋбь сходѧщъ нань. и҆ гласъ бы́сть с нб҃се, т҃ы е҆си сн҃ъ мо́и възлюбленныи, о҆́ (не́мже)[10] бл҃говоли́̀. *И а҆́бїе дх҃ъ (и҆́зведе его)[11] в҃ пу҃стыню. и҆ бѣ̀ [т҃ꙋ в҃ пу҃стыни][12] (дн҃їи четыридесѧте)[13] и҆скꙋша́емъ сатаною. и҆ бѣ̀ съ звѣ́рьмѝ, и҆ а҆гг҃ли слꙋжа́хꙋ ємꙋ̀. *По преда́нїи же їѡа́нновѣ, прїи́де їс҃ в҃ галиле́ю, проповѣ́даа є҆в҃ліѐ [ц҃рт҃вїа][14] бж҃їа, и҆ гл҃а. *ꙗ҆́ко и҆спл҃ънисѧ вре́мя, и҆ прибли́жисѧ ц҃рт҃вїе бж҃їе. пока́итесѧ, и҆ вѣ́рꙋите въ є҆в҃ліе. за҃, г҃

мѳ д҃ лу҃ д҃ їѡа҃ д҃

(-)[15] *Ходя́ (же) при мори галиле́истѣмъ, видѣ̀ си́мона, и҆ а҆ндрѣ́а, бра́та {того си́мона}[16], вмѣта́ющꙋ мре́жа в҃ мо́ре, бѣ̀ста бо рыбарѣ. и҆ рече и҆́ма їс҃, прїидѣ́та в҃ слѣ́дъ мене, и҆ сътворю ва҃ бы́ти ловца ч҃лкомъ. и҆ а҆бїе о҆ста́вльше мрежа [своа̀][17], по немъ и҆до́ста. и҆ пре-

мѳ д҃ лу҃ д҃ їѡа҃ д҃ ѧ҃і и҆ ѧ҃і

Від Марка Святе Благовіствування

Глава 1, *поч. 1*

1 Початок Євангелії Ісуса Христа, Сина Божого, **2** так як є написано в пророків: *Ось Я посилаю мого ангела перед твоїм лицем, який підготує твою дорогу перед Тобою. **3** *Голос того, що кричить у пустині: Підготуйте господню дорогу, простими робіть його стежки. **4** *Іван хрестив в пустині і проповідував хрещення, покаяння на відпущення гріхів. **5** І до нього виходила вся юдейська околиця і єрусалимляни, і всі хрестилися в ріці Йордані від нього, визнаючи свої гріхи. **6** *А був Іван зодягнений верблюджим волоссям, і шкіряний пояс на його бедрах, і він їв саранчу і дикий мед, **7** *і проповідував, кажучи: Вслід за мною іде сильніший від мене, якому ж я не є гідний, схилившись, розв'язати ремінь його обуви. **8** Отже, я вас охрестив у воді, той же хрестить вас Святим Духом.

мал. 3
мат. 11
лук. 7
ic. 40
мат. 3
лук. 3
ів. 1
мат. 3
лук. 3
ів. 1
дія. 13
мой3. 11
мат. 3
лук. 3
ів. 1
дія. 1
11 і 19

поч. 2

9 *І сталося, що в тих днях прийшов Ісус з Назарету галилейського і охрестився в Івана в Йордані. **10** І враз, як Він виходив з води, *побачив, що розкривалися небеса, і Духа, що як голуб сходив на Нього. **11** І з неба був голос: Ти є Моїм улюбленим Сином, в якому моє уподобання. **12** *І відразу Дух вивів Його в пустелю. **13** І Він був там, в пустелі, сорок днів, спокушуваний сатаною; і був зі звірами, і ангели Йому служили. **14** *А після того, як Іван був виданий, прийшов Ісус до Галилеї, проповідуючи євангеліє божого царства **15** і кажучи, *що: Сповнився час і наблизилося боже царство. Покайтеся і вірте в євангеліє!

мат. 4
лук. 4
мат. 4
лук. 4
ів. 4
мат. 4

поч. 3

16 *Ходячи ж при Галилейському морі, Він побачив Симона і Андрія, брата того Симона, що закидали сіті в море, бо були рибалками. **17** І сказав їм Ісус: Ходіть вслід за Мною, і зроблю вас ловцями людей. **18** І відразу, залишивши свої сіті, вони пішли за Ним. **19** І пройшовши трохи

мат. 4

звідти, Він побачив Якова Зеведеєвого і Івана, його брата. І вони в човні лагодили сіті. **20** І Він відразу їх покликав. І вони, залишивши свого батька Зеведея в човні з наймитами, пішли за Ним. **21** *І вони ввійшли до Капернауму, і зараз в суботу, ввійшовши до зборів, Він навчав. **22** *І вони дивувалися з його навчання, бо Він навчав їх, як той, що має владу, і не як книжники. *поч. 4*

23 І *був у їхньому зборі чоловік в нечистім дусі, і він закричав, **24** кажучи: Облиш, що нам і Тобі, Ісусе Назарянине? *Чи* Ти прийшов вигубити нас? Знаю Тебе, хто Ти є, божий святий. **25** І заборонив йому Ісус, кажучи: Замовчи і вийди з нього. **26** І ним потряс нечистий дух – і він закричав великим голосом і вийшов з нього. **27** І жахнулися всі, так що допитувалися вони між собою, кажучи: Що є це? Що це за нове навчання, що з владою? І він наказує нечистим духам, і Його слухаються. **28** І відразу вийшла чутка про Нього по всій Галилейській околиці. *поч. 5*

29 І *відразу, виходячи зі збору, вони прийшли до Симонового і Андрієвого дому з Яковом і Іваном. **30** А Симонова теща лежала палена гарячкою, і негайно заговорили Йому про неї. **31** І Він, приступивши, підняв її, взявши її за руку, – і зразу гарячка її покинула. І вона їм служила. **32** *Як же стало пізно, коли сонце заходило, до Нього приносили всіх недужих і біснуватих. **33** І все місто зібралося до дверей. **34** *І Він оздоровив багатьох, що дуже терпіли від різних недуг, і вигнав численних бісів, і не давав говорити бісам, що Його знали, що Він є Христос. *поч. 6*

35 І вранці, як ще було дуже темно, вставши, Він вийшов і пішов у пустинне місце. І там молився. **36** І гналися за Ним Симон і ті, що з ним, **37** і знайшовши Його, говорили Йому, що всі Тебе шукають. **38** І Він сказав їм: Ідім до ближніх сіл і міст, щоб і там ми проповідували, бо Я на це вийшов. **39** І Він проповідував на їхніх зборах по всій Галилеї і виганяв бісів. **40** *І прийшов до Нього прокажений, благаючи Його, і падаючи на коліна перед Ним, і кажучи Йому, що, якщо хочеш, можеш мене очистити. **41** Ісус же, змилосердившись, простягнувши руку, доторкнувся до нього і сказав йому: Хочу. Стань чистим. **42** І як Він промовив, відразу від нього відійшла проказа, і він став чистим. **43** І погрозивши йому, Він відразу ж його вигнав **44** і сказав йому: Вважай, нікому не кажи нічого, *але, пішовши, покажися священикові; і принеси їм на свідчення за твоє очищен-

мат. 4
лук. 4
мат. 7
лук. 4
лук. 4
мат. 8
лук. 4
мат. 8
лук. 4
мат. 8
лук. 5
мат. 8
лук. 5
і 17
мой3. 14

шедъ мало (ѡттуду), оу҃зрѣ їакова зеведе́ова, і їѡа́нна бра́та его́, и҃ та҃ ѣ҃ кораблѝ строѧщѧ мре́жѧ, і а҃бїе възва҃ а҃. и҃ ѡста́вльше ѡц҃а своего́ зеведеа ѣ҃ кораблѝ с нае́мникы, по немъ и҃до́ста· *и҃ (вниде́шѧ)[18] в [капернаоу́мъ][19]. і а҃бїе в суббо́ты вше҃ в со́нмищи, оу҃чаше. *и҃ дивлѧ́хуса҃ ѡ҃ оу҃че́нїи его́. бѣ бо оу҃чаи҃ ихъ ꙗ҃ко вла́сть и҃мы, и҃ не ꙗ҃ко кни́жницы· зап҃, д҃·

и҃ [-][20] *бѣ ѣ҃ со́нмищи и҃хъ чл҃къ в дусѣ нечи́стѣ, и҃ възва҃ гл҃а. [ѡста́ви][21], что́ намъ и҃ тебѣ і҃се назарани́не; прише́лъ е҃си погуби́ти насъ; вѣ́м та҃ кто́ е҃си сты́и бж҃їи. и҃ запрѣти е҃му і҃с, гл҃ѧ. оу҃млъчи́, і҃ и҃зыди и҃з него́. и҃ сътрѧсѐ его́ духъ нечи́стыи. и҃ възопи́ гласомъ великомъ, (і҃) и҃зы́де и҃з него́. и҃ оу҃жасо́шасѧ вс҃и, ꙗ҃ко стазати́сѧ (и҃мъ) и҃ къ себѣ гл҃ющемъ. что́ есть е҃; (что́) оу҃ченїе но́вое (е҃· ꙗ҃ко) по о́бласти и҃ духовомъ нечи́стꙑ҃ вели́тъ, и҃ послу́шаютъ его́; і҃ и҃зы́де слу́хъ его́ а҃бїе въ всю́ страну́ галиле́йску. зап҃, е҃·

і҃ *а҃бїе и҃з со́нмища и҃сходѧ́ще, прїидо́ша ѣ҃ домъ сїмоновъ, и҃ а҃ндре́овъ, съ їа́ковомъ і҃ и҃ѡа́нномъ· тёща же сі́монова лежа́ше о҃гне́мъ жего́ма. і҃ а҃бїе (гл҃аша)[22] е҃му ѡ҃ не́и. и҃ приступ҃ль възви́же ю҃, е҃мь за ру́ку [еѧ][23]. и҃ ѡста́ви ю҃ о҃гнь [а҃бїе][24], и҃ служа́ше и҃мъ· *По́здѣ же бы́вшу, е҃г҃а захожа́ше сл҃нце. приношаху҃ к немоу́ вс҃ѧ недужныѧ, и҃ бѣсныѧ, и҃ бѣ весь градъ събрасѧ къ две́ремъ, *і҃ и҃сцѣли́ многы злѣ страждущаѧ разли́чными недугы· и҃ бѣсы мно́гы и҃згна́, и҃ не ѡ҃ставлѧше гл҃ати бѣсы, ꙗ҃ко вѣдѧхуу҃ {е҃го х҃а суща}[25]. зап҃, ѕ҃·

і҃ оу҃тро но́щи сущи зѣло, въста́въ и҃зы́де, і҃ и҃де в пу́сто мѣсто, и҃ тоу҃ мл҃твоу дѣла́ше· и҃ гна́ша е҃го си́монъ, і҃ и҃же с нимъ. и҃ [ѡбрѣ́тше е҃го][26] (гл҃аша)[27] е҃му, ꙗ҃ко вс҃и {тебе и҃щуть}[28]. и҃ гл҃а и҃мъ. и҃демъ (-)[29] ѣ҃ {блиꙁнѧа вс҃и, и҃ гра́ды}[30]. да и҃ тоу҃ (проповѣ́даю́мъ)[31], на сѐ бо́ и҃зыдохъ. и҃ [бѣ][32] проповѣ́даа на со́нмищихъ и҃хъ, въ все́и галиле́и, и҃ бѣсы и҃зго́нѧ· *и҃ (прїи́де)[33] къ немоу прокаженъ молѧ е҃го, и҃ на колѣноу па́даа [пр҃е́ нимъ][34], и҃ гл҃а е҃му, ꙗ҃ко а҃ще хо́щеши, мо́жеши мѧ ѡ҃чи́стити· [і҃с же][35] мл҃рдовавъ, про́стеръ ру́ку [ікосну́ е҃го][36], и҃ (гл҃а)[37] е҃му. хощу, ѡ҃чи́стисѧ. и҃ [ре́кшу е҃му][38]. а҃бїе ѡ҃ш҃и́де ѡ҃ него прокаже́нїе, и҃ чи́стъ бысть. и҃ запрѣщъ е҃му, (и҃) а҃бїе и҃згна́ е҃го. и҃ (гл҃а)[39] е҃му, блюди́, никомоуже ничесоже рц҃и. *но (ш҃е́)[40] покажисѧ і҃ере́ови, и҃ принеси за ѡ҃чище́нїе твое, ꙗ҃же повелѣ мои҃сїи, въ сѣ҃дѣтельство и҃·

Ѻ́н же ѝзшє́, нача́тъ проповѣ́дати мно́го, ѝ проноси́ти сло́во, ꙗ́коже ктомꙋ не мо́жти є́мꙋ ꙗ́вѣ вънѹ́ гра́ вни́ти, но вънѣ́ в пꙋстѣ́хъ мѣстѣ́хъ бѣ́, ѝ прихождахꙋ к немꙋ ѿ всю́дꙋ·

ГЛ҃а, В҃. ЗА҃, З҃·

Ꙗ҆(вни́де)[1] па́ки въ (капернаоу́мъ)[2] по́ дне́хъ, (ѝ) слы́шано бы́сть, ꙗ́ко въ до́мꙋ є́сть. ї҆ [а҆вїе][3] съвра́шасѧ мно́зи, ꙗ́коже ктомꙋ не́мѣщи сѧ ни при две́рехъ. ѝ гла́ше и҆̑ сло́во· *ѝ (прїи́доша)[4] [к немꙋ носа́ще разсла́бленa жи́лами, носи́ма четы́рми][5]. ѝ не могꙋ́ще {приближи́тисѧ}[6] к немꙋ наро́да ра́ди, ѿкры́ша покро́въ, ѝдѣ́же бѣ́, ѝ прокопа́вше, (свѣ́сиша)[7] о́дръ, [на не́мже][8] разсла́бленый лежа́ше· [ви́дѣвъ же][9] ї҆̑с҃ вѣ́ру и҆́хъ, (гла́)[10] разсла́бленомꙋ. ча́до, ѿпꙋща́ютъ ти сѧ грѣси (твоѝ)· бѣ́хꙋ же нѣцїи ѿ кни́жникъ, сѝ сѣдя́ще, ѝ помышля́юще въ сръ҆цы́хъ свои́хъ. что́ сей та́ко гла́етъ [хꙋлы][11]; кто́ мо́жетъ ѡ҆ста́вляти грѣхы́, то́кмо є҆ди́нъ бг҃ъ; ѝ а҆вїе разꙋмѣ́въ ї҆̑с҃ дх҃о́мъ свои́мъ, ꙗ́ко та́ко [сі́и][12] помышля́ютъ въ себѣ́. (рече́)[13] и҆́мъ: что́ сїа́ помышля́ете въ сръ҆цы́хъ вашихъ *что́ є҆̀ оу҆до́бѣе рещи разсла́бленомꙋ, ѿпꙋща́ютъ ти сѧ грѣси, ѝли рещи, въста́ни, ѝ възми́ о́дръ твои́, ѝ ходи́. но да оу҆вѣ́сте, ꙗ́ко власть и҆́мать сы́нъ человѣ́чїй {на земли ѿпꙋща́ти грѣхы}[14], (гла́)[15] разсла́бленомꙋ. тебѣ́ гла́ю, въста́ни (ѝ) възми́ о́дръ твои́, ѝ ѝдѝ въ до́мъ твои́. ѝ въста́ (а҆вїе, ѝ)[16] взе́мъ о́дръ, и҆зы́де пре́дъ всѣ́ми, ꙗ́ко дивѝ́тисѧ всѣ́мъ, ѝ сла́вити бг҃а, гла́юще. ꙗ́ко [николиже та́ко][17] ви́дѣхо́мъ·

ЗА҃, И҃·

Ѝ ї҆зы́де па́кы к мо́рю, ѝ весь наро́дъ ѝдѧ́ше къ немꙋ, ѝ оу҆ча́ше и҆̑. *ѝ ми́мограды, ви́дѣ левїю а҆лфе́ова, сѣдя́ща на мы́тници, ѝ (гла́)[18] є҆мꙋ, по мнѣ̀ гради. ѝ въста́въ, въ слѣ́дъ є҆го́ ѝде́. Ѝ бы́сть възлежа́щꙋ є҆мꙋ в домꙋ є҆го́, ѝ мно́зи мы́тарe ѝ грѣ́шницы възлежа́хꙋ съ ї҆̑сомъ, ѝ съ оу҆ченикы́ є҆го́. бѣ́хꙋ бо мно́зи, ѝ по немъ ѝдоша́· Ѝ кни́жницы (ѝ фарїсе́е)[19] ви́дѣвше [є҆го́ ꙗ́дꙋща][20] с мы́тари ѝ грѣ́шникы, гла́хꙋ оу҆ченикомъ є҆го́. [что́ ꙗ́ко][21] с мы́тари ѝ грѣ́шникы [ꙗ́сть ѝ пїе́тъ][22]; ѝ слы́шавъ ї҆̑с҃, (гла́)[23] и҆́мъ. {-}[24] не тре́бꙋютъ здра́вїи врача́, но болꙗ́щїи. *не прїи́дохъ призва́ти пра́вѣ́ныкы, но грѣ́шникы (на покаа́нїе)·

ЗА҃, Д҃·

Ѝ *бѣ́хꙋ оу҆чн҃цы ї҆ѡа́ннови ѝ [фарїсе́истїи][25] посты́щесѧ, ѝ (прїи́доша ѝ гла́ша)[26] є҆мꙋ. почто́ оу҆чени҃цы ї҆ѡа́ннови ѝ фарїсе́истїи постꙋ́тсѧ, а҆ твои́ оу҆чн҃цы не постꙋ́тсѧ; ѝ рече́ и҆́мъ

ня те, що наказав Мойсей. **45** Він же, вийшовши, почав багато проповідувати і розповсюджувати слово. Так що Він більше не міг явно ввійти до міста, але був поза, в пустинних місцях. І до Нього приходили звідусюди.

Глава 2, *поч. 7*

1 І по днях Він знову ввійшов до Капернауму, і пішла чутка, що Він є в домі. **2** І зразу зібралися численні, так що більше не поміщалися навіть при дверях, і Він говорив їм слово. **3** *І прийшли до Нього, несучи спаралізованого, якого несло чотирьох. **4** І коли не змогли наблизитися до Нього через натовп, відкрили дах *там,* де Він був, і зробивши діру, звісили лежак, на якому лежав спаралізований. **5** А Ісус, побачивши їхню віру, сказав спаралізованому: Дитино, відпускаються тобі твої гріхи! **6** Були ж деякі з книжників, які там сиділи і думали у своїх серцях: **7** Що цей так говорить хулуи? Хто може відпускати гріхи, хіба тільки один Бог? **8** І відразу Ісус, зрозумівши своїм духом, що ті так у собі думають, сказав їм: Що це думаєте у ваших серцях? **9** *Що є легше: сказати спаралізованому: Відпускаються тобі гріхи, – чи сказати: Встань, і візьми твій лежак, і ходи? **10** Але, щоб знали ви, що Людський Син має владу на землі відпускати гріхи. Сказав спаралізованому: **11** Тобі кажу: Встань, і візьми твій лежак, і йди до твого дому! **12** І він зараз встав, і взявши лежак, вийшов перед всіма, так що всі дивувалися і прославляли Бога, кажучи, що ніколи ми такого не бачили.

поч. 8

13 І Він знову вийшов до моря, і ввесь народ ішов до Нього. І Він їх навчав. **14** *І проходячи, Він побачив Левію Алфеєвого, що сидів на митниці, і сказав йому: Іди за мною. І вставши, він пішов вслід за Ним. **15** І сталося, що як Він лежав *при столі* в його домі, і багато митарів і грішників лежало з Ісусом і з його учнями, бо були численні і за ним ішли, **16** і книжники, і фарисеї, побачивши Його, що Він їсть з митарями і грішниками, говорили його учням: Як це, що Він їсть і п'є з митарями і грішниками? **17** І почувши, Ісус сказав їм: Не здорові потребують лікаря, але хворі. *Я не прийшов покликати праведників, але грішників до каяття.

поч. 9

18 І *фарисейські та Іванові учні постили. І прийшли, і сказали Йому: Чому Іванові і фарисейські учні постять, а твої учні не постять? **19** І сказав їм Ісус: Чи можуть весільні сини

постити доки з ними є жених? Так довго, як мають з собою жениха, не можуть постити. **20** А прийдуть дні, коли від них відбереться жениха, і тоді поститимуть, в ті дні. **21** І ніхто не пришиває латку небіленого полотна до старої одежі, якщо ж ні, – нове візьме свій кінець від старого, і діра гіршою буде. **22** І ніхто не вливає нового вина до старих міхів, якщо ж ні, – нове вино розсадить міхи, і вино вилиється, і міхи пропадуть; але нове вино *треба* вливати в міхи нові. *поч. 10*

мат. 12
лук. 6
мой5. 23

23 І *сталося, що як Він в суботу переходив через засіви, і його учні почали іти, зриваючи колосся. **24** І фарисеї говорили Йому: Дивись, що роблять в суботу. Те, що не годиться! **25** І Той їм говорив: *Чи ви ніколи не читали, що зробив Давид, коли мав потребу і сам зголоднів, і ті, що з ним? **26** Коли він увійшов до божого дому за архиєрея Авіатара і з'їв хліби предложення, яких не годилося їсти, *хіба священикам, і дав і тим, що були з ним. **27** І Він говорив їм: Субота повстала задля людини, а не людина задля суботи. **28** Тому Людський Син є паном і суботи.

црс1. 21
мат. 12
лук. 6

мой2. 29
мой3. ?
і 24
мат. 12
лук. 6

ї҃с, ѣ҆да мо́гутъ сн҃ове бра́чнїи дондеже женн҃ѣ с ни-
ми ѣ҆сть, постѝтисѧ: елѝко вре́мѧ (ѣ҆ собо́ю и҃-
мутъ женихà)[27], не мо́гутъ постѝтисѧ. прїи-
дутъ же дн҃їе, ѣ҆гдà ѿи́метсѧ ѿ нихъ женн҃ѣ, и҆
тогдà посто́ѧтсѧ ѣ҆ тыи́ дн҃и· (и҃) никто́же
приложенїѧ пла́тта небѣлена пришива́етъ к ри́зѣ
ветхѣ. а҆ще лн҃ѣ и҆ни, во́зметъ конецъ ѣ҆го но́вое ѿ
ветхаго, и҆ го́рши дира бу́детъ· и҃ никто́же вли-
ва́етъ вина но́ва в мѣхы ве́тхы. а҆ще ли же и҆ни,
просадитъ вино [но́вое][28] мѣхы, и҆ вино [проли-
е́тсѧ, и҆ мѣ́хи погы́бнутъ][29]. а҆ вино но́во ѣ҆ мѣ-
хи новы [вл҃їа́ти][30]. зг҃а, ї҃·

мр҃а вѣ
лу ѕ҃
ѣ҆ мѡ҃ їг҃

и҃ *бысть (мимоходити ѣ҆му в суббо́ты)[31] сквозѣ
сѣ́нїа, и҆ (нача́ша оу҆ченицы ѣ҆го)[32] пу҃ть творити,
вы҃стрѣзаю́ще кла́сы· і҆ фарїсе́е гл҃аху ѣ҆му.
ви́ждь что́ творѧтъ в суббо́ты, ѣ҆же не досто-
итъ: и҆ [то́и гл҃аше][33] и҃мъ· *нѣсте а҆ли николи-
же чл҃и, что́ сътвори дв҃ъ, ѣ҆гдà требованїе и҃-
мѣ, и҆ взалка сѧ, і҆ и҃же с ни́мъ: кա́ко вни́де в
до҃ бж҃їи, прї а҆вїаѳа́рѣ а́рхїере́и, и҆ хлѣбы пр҃е́ло-
же́нїа снѣсть, и҃хже не достоаше ꙗ҆сти, *токмо і҆ере́ѡмъ, и҆ дастъ и҆ сущимъ с нимъ, и҆
гл҃аше и҃мъ. суббо́та чл҃ка ради бысть, а҆ не
чл҃къ суббо́ты ради· тѣмже г҃ь ѣ҆сть сн҃ъ чл҃ческїи и҆ суббо́тѣ·

мр҃а вѣ
лу ѕ҃

в мѡ҃ кд҃
г҃ мѡ҃ ·
и҃ кд҃
мр҃а вѣ
лу ѕ҃

Глава 3

мат. 12
лук. 6

1 І Він *знову ввійшов до збору. І був там чоловік, що мав суху руку. **2** І підглядали Його, чи оздоровить його в суботу, щоб Його оскаржити. **3** І Він сказав чоловікові, що мав суху руку: Стань посередині. **4** І Він сказав їм: Чи годиться в суботу добро робити чи зло робити, душу спасти чи погубити? Вони ж мовчали. **5** І глянувши на них з гнівом, сумуючи через закам'янілість їхніх сердець, сказав чоловікові: Простягни твою руку. І той простягнув – і його рука стала сильною, здоровою, як друга. *поч. 11*

6 І відразу, вийшовши, фарисеї з іродіянами робили нараду проти Нього, як Його погубити. **7** А Ісус зі своїми учнями відійшов до моря, і за ним пішла велика юрба з Галилеї, і з Юдеї, **8** і з Єрусалиму, і з Ідумеї, і з другого берега Йордану, і з Тиру, і Сидону. Велике множество, почувши, що Він робив, прийшли до Нього. **9** І Він сказав своїм учням, щоб був для Нього човен, задля народу, щоб Йому не надокучали. **10** Бо Він численних оздоровив, так що ті, що мали рани, нападали, щоб до Нього доторкнутися. **11** І нечисті духи, коли Його бачили, припадали до Нього і кликали,

г҃л҃а, г҃·

вни́де *па́ки ѣ҆ со́нмище, и҆ ѣ҆ть та́мо чл҃-
къ, сухꙋ и҃мы҆ ꙗ҆кꙋ, и҆ назира́хꙋ ѣ҆го, а҆ще
ѣ҆ суботы и҃сцѣлитъ ѣ҆го, да [нань вы҃ѯ-
гл҃ютъ][1]. и҆ (г҃ла)[2] чл҃кꙋ, сухꙋ (и҃мꙋще ꙗ҆-
кꙋ)[3], стани посредѣ· и҆ (г҃ла)[4] и҃мъ. достоитъ ли
в суббо́ты добрѡ́ твори́ти, и҆ли зл҃о твори́ти:
дш҃ꙋ сп҃ти, и҆ли погꙋби́ти: о҆ни́ же мл҃чахꙋ·
и҆ вы҃зрѣвъ на нихъ съ гнѣ́вомъ, скорбѧ́ ѻ҆
ѻ҆ка́менености (ср҃децъ)[5] и҃хъ. (г҃ла)[6] чл҃кꙋ, прострѝ
ꙗ҆кꙋ {твою}[7]. и҆ прострѐ, и҆ оу҆тверди́сѧ ꙗ҆ка ѣ҆го
(цѣла ꙗ҆ко другаа́)· зг҃а, а҃і·

і҆ и҃зше́ше фарисе́е а҆вїе съ и҆родиа́ны, съвѣтъ
творѧхꙋ на́нь, кա́ко ѣ҆го погꙋбятъ· (-)[8] і҆с҃ (же)
(ѿи́де съ оу҆чн҃ыкы свои́ми)[9] к҃ мо́рю. и҆ мно́гъ на-
родъ, ѿ галиле́а {по немъ и҆де, и҆ ѿ і҆ꙋде́и, и҆
ѿ і҆ер҃ли́ма}[10], и҆ ѿ и҆думе́а, и҆ съ ѻ҆но́го полꙋ
и҆ѻрда́нѣ, и҆ ѿ тѷ́ра и҆ сидо́на, множество мно́-
го, слы́шавше ѣ҆лн҃ка творѧ́ше, прїи́до́ша к не-
мꙋ. и҆ р҃е́ оу҆чн҃комъ свои́мъ, да корабль бꙋдетъ
оу҆ него наро́да ради, да не стꙋжа́ютъ ѣ҆мꙋ.
мно́гы бо и҃сцѣли, а҆коже напа́дати ѣ҆мъ, да
ѣ҆мꙋ прикоснꙋтсѧ, ѣ҆лн҃цы и҃маху ра́ны· и҆ дꙋси
нечистїи ѣ҆гда (видѧхꙋ ѣ҆го)[11], припа́дахꙋ к҃
немꙋ, и҆ зва́хꙋ гл҃ющe. а҆ко ты҃ еси сн҃ь бж҃їи· и҆

много прѣщáше имъ, да не [нáвлена êго][12] сътворáтъ· зâ, вї·

мѳа ї лу д Й (*взыдѐ)[13] на гóру, и (призвà)[14] йхже хотá-ше сáмъ, и прїидóша к немý. и сътвори двáнадесѧте [-][15], да бýдутъ съ нимъ, и да посылáетъ ѩ проповѣдати, и имѣти власть [цѣлити недýгы, и][16] îзъгонúти бѣсы· [-][17] Й нарече (сíмону имá)[18] петръ. и îáкова зеведеóва, и îóáнна брата îáковлѧ, и наречѐ (имá имена)[19], въâнергесъ, êже êсть сúна грóмова, и âндрѣá, и фїлúппа, и вардоломéа, и матдéа, и домý, и îáкова âлдéóва, и дâдéа, и сúмона [кананúта][20], и îýдý йскарióтскаго, йже и предастъ êго· зâ, гї·

Й [прїидóша][21] ѣ домъ, и (събрася)[22] пáкы народъ, нáко не можти имъ ни хлѣба нáсти· Й слы́шавше йже бѣхý оу̂ негѡ̀, йзыдóша да имýтъ êго. глáхý бо, нáко неи́стовъ êсть· Й кни́жницы йже ѿ îерли́ма низшедшѧ, глáхý, мѳа д лу ѩ *нáко веелзевýлъ имáть, и нáко ѻ̀ кнáзи бѣсóвстѣмъ йзгóнитъ бѣсы· Й призвавъ йхъ, ѣ прúтчáх глáше имъ. кáко можетъ сатана сатанý йзгонити? мѳа ѕ лу ѩ *и áще цр҃тво на сѧ раздѣлится, не мóжетъ стати цр҃тво тóе· Й áще домъ нá сѧ раздѣлится, не мóжетъ [стати дó тóи][23]· и áще сатана въстà нá сѧ самъ, и раздѣлисѧ, не мóжетъ стáти, но конецъ имáть· {Никтоже мóжетъ}[24] [съсýды крѣпкаго ѣшѣ в дó][25] его расхúтити, âще не пéрвѣе крѣпкаго свáжѐ, и тогдà домъ его расхúтитъ· зâ, дї·

мѳа ѕ лу ѕ *Áмúнь глю вамъ, нáко вс҃ѧ ѿпустятсѧ (съгрѣшенїѧ сúномъ чл҃ѣскымъ)[26], и хýленїа êлúка âще въсхýлятъ· а̂ иже въсхýлитъ нá дх҃а с҃тыи, не имáть ѿпущенїа въ вѣкы, но повúненъ êсть вѣ́чному [сýдý][27]. зане глáхý, дýхъ мѳа ѕ лу и нечистъ имáть· [*Прїидоша оу̂бо][28] мáти и братїѧ êго. и вн҃ѣ стоáще послашѧ к немý зовýще êго· и сѣдáше (нарѳ̀ ѻ̀ немъ)[29] (рѣша же)[30] ѥмý. êе мáти твоà и братїѧ твоѧ, и сестры твоѧ вн҃ѣ йщýтъ тебе· и ѿвѣща имъ [глà][31]. кт҃о êсть мáти моà и братїѧ моѧ? и съглáдавъ ѻ̑крестъ себе сѣдáщаѧ, (глá)[32], êе мáти моà и братїа моѧ, йже бо áще сътворúтъ вóлю бж҃їю, сéи братъ мои и сестрà моà, и мáти (мн҃) êсть·

Глава̀, д҃· зâ, ѕ҃і·

мѳа г҃і лу и Пáкы* начáтъ оу̂чити при́ мори, и (събрáся)[1] к немý нарѳ̀ многъ, нáкоже самомý [влѣзшý ѣ корабль][2], сѣдѣти ѣ мóри, и вéсь нарѳ̀ при́ мори на земли́ бá-

кажучи, що: Ти є Божим Сином. **12** І Він багато погрожував їм, щоб Його не виявляли. *поч. 12*

13 І *Він вийшов на гору та прикликав тих, кого Сам хотів. І вони прийшли до Нього. **14** І Він настановив дванадцятьох, щоб були з Ним, і щоб посилати їх проповідувати, **15** і щоб мали владу оздоровляти хвороби і виганяти бісів. **16** І Він назвав Симонові ім'я Петро, **17** і *покликав* Якова Зеведеєвого і Івана, брата Якова, і назвав їм імена Воанергес, що означає Сини грому, **18** і Андрія, і Филипа, і Вартоломея, і Матея, і Тому, і Якова Алфеєвого, і Таддея, і Симона Кананіта, **19** і Юду Іскаріотського, який і видав Його. *поч. 13* мат. 10 лук. 9

20 І вони прийшли додому. І знову зібралася юрба, так що вони не могли ані хліба з'їсти. **21** І почувши, ті, що були у Нього, вийшли, щоб Його схопити, бо говорили, що Він є безумним. **22** І книжники, що зійшли з Єрусалиму, говорили, *що має веелзевула і що виганяє бісів князем бісівським. **23** І прикликавши їх, Він їм говорив в притчах: Як може сатана виганяти сатану? **24** *І якщо царство розділиться проти себе, те царство не може встояти. **25** І якщо дім розділиться проти себе, той дім не може встояти. **26** І якщо сатана повстав проти себе самого і розділився, він не може встояти, але це кінець. **27** Ніхто не може розграбувати посуд сильного, ввійшовши до його дому, якщо спершу не зв'яже сильного, – і *лише* тоді розграбує його дім. *поч. 14* мат. 9 лук. 11 мат. 12 лук. 11

28 *Амінь. Кажу вам, що людським синам відпустяться всі гріхи і хули, які тільки хулитимуть. **29** А хто хулитиме проти Святого Духа – не має відпущення навіки, але він є винен вічному суду. **30** Тому що вони говорили: Він має нечистого духа! **31** *Отже, прийшли Його мати і брати, і стоячи ззовні, послали до Нього, кличучи Його. **32** А навколо Нього сидів натовп. Сказали ж Йому: Ось твоя мати, і твої брати, і твої сестри назовні шукають Тебе. **33** І Він їм відповів, кажучи: Хто є моя мати і мої брати? **34** І поглянувши навколо Себе на тих, що сиділи, Він сказав: Ось моя мати і мої брати. **35** Бо хто лиш виконає божу волю, цей – мій брат і моя сестра, і є мені матір'ю. мат. 12 лук. 12 мат. 12 лук. 8

Глава 4, *поч. 15*

1 І *Він знову почав навчати при морі. І до Нього зібралася велика юрба, так що Він сам, увійшовши до човна, сидів на морі, а весь натовп був на землі при морі. **2** І Він багато мат. 13 лук. 8

навчав їх притчами і говорив їм у своєму навчанні: **3** Слухайте! Ось вийшов сіяч сіяти. **4** І сталося, що коли сіяв, одне впало на дорогу, і прийшли птахи і його видзьобали. **5** Інше ж впало на камінне, де не було багато землі, і відразу зійшло, тому що не мало глибокої землі; **6** а як сонце засяяло, прив'яло і, тому що не мало кореня, зісохло. **7** І інше впало між терня – і піднялося терня і його заглушило, і воно плоду не дало. **8** І інше впало на добру землю і давало плід, що підносився, і ріс, і приносив плід в 30, і в 60, і в сто. **9** І говорив: Хто має вуха, щоб слухати, нехай слухає! *поч. 16*

10 Коли ж Він був на самоті, запитали Його про притчу ті, що були з ним з дванадцятьма. **11** І Він говорив їм: Вам є дано знати таємниці божого царства, а тим, що назовні, все відбувається в притчах. **12** *Щоб бачачи бачили – і не побачили, і слухаючи слухали – і не розуміли; щоб часом не навернулися і гріхи не були їм відпущені. **13** І Він їм сказав: Чи не знаєте цієї притчі? І як зрозумієте усі притчі? **14** *Сіяч сіє слово. **15** Це ж є ті, що на дорозі, де сіється слово. І коли почують, враз приходить сатана і забирає слово, посіяне в їхніх серцях. **16** І це є також ті, що посіяні на кам'янім. Вони, коли почують слово, зараз з радістю його приймають; **17** і не мають в собі кореня, але є дочасними. І як настав утиск або переслідування задля слова, вони відразу згіршуються. **18** А це є ті, що сіяні в тернях, що чують слово; **19** і журби цього віку, *і обмана богатства та інших похотей, входячи, подавляють слово – і воно є безплідним. **20** І це є ті, що сіяні на гарній землі, що чують слово і приймають, і приносять плід у 30, і у 60, і в сто. **21** І говорив їм: *Чи приходить світильник, щоб поклали його під посуд або під ліжком? Хіба не *на те,* щоб його покласти на свічнику? **22** *Бо немає таємного, що не виявиться, ані не було затаєним, хіба щоб вийшло на яв. **23** Якщо хто має вуха, щоб слухати, хай слухає. *поч. 17*

24 І Він говорив їм: Зважайте на те, що чуєте. *Якою мірою міряєте, *такою* вам буде відміряно! І додасться вам, що слухаєте. **25** *Бо якщо хтось має, йому дасться, а хто не має, і те, що має, відніметься в нього! **26** І Він говорив: Таким є і царство боже. Так як чоловік кидає насіння в землю, **27** і спить, і встає, вночі і вдень, і насіння сходить і росте, а як, він не знає. **28** Бо земля

ше. и оучаше ихъ притчами много, и глаше имъ въ оученіи своемъ· Слышите. се изыде сѣ-
ꙗй сѣꙗти· и бысть егда сѣаше, ово паде на пу-
ть, и пріидоша птица и позобаша е· (-)[3] дру-
гое (же) паде на каменни, идѣже не имаше зем-
ла многи, и абіе прозябе, зане не имаше глу-
бины земныа. (слнцу же въсіявшу)[4], присвадe, и
зане не имаше корене, иссше· И другое паде въ
трънніи, и взыде тръніе, и подави е, и плода
не дастъ· И другое паде на земли добрѣ, и даа-
ше пло, възходящъ, и растущъ. и приплодо-
ваше (на)[5], ѧ, и (на)[6], ѯ, и (на)[7] сто. и глаше,
имѣай оуши слышати да слышитъ· зач, зі·
(-)[8] Егда (же) бысть едині, въпросиша его иже
сѣхъ с нимъ съ обѣманадесате, о притчи· И
глаше имъ, ва (есть дано вѣдати таины)[9] цр-
твіа бжіа, онѣм же вънѣшнимъ въ притчахъ
вся бываютъ. *да видяще видятъ, и не оузрятъ. и слышаще слышатъ, и не разумѣ-
ютъ. да не когда обратятся, и остава-
ся имъ [грѣси][10]. и (глаа)[11] имъ. не вѣсте ли
притча сеа? и како вся притча разумѣете?
*сѣй, слово сѣетъ. сіи же суть иже на пути,
идѣже сѣется слово, и егда оуслышатъ, абіе
пріидетъ сатана, и ѿимется слово сѣянное въ
[срцихъ ихъ][12]. И сіи суть такожде иже на ка-
менныхъ сѣмніи. иже егда оуслышатъ слово,
абіе с радостію приемлютъ е, и не имутъ ко-
рнія в себѣ, но времнни суть· Таже бывши пе-
чали, или гонніею словесе ради, абіе съблажня-
ются· И [сіи суть][13] иже въ трънніи сѣмніи.
[-][14] (слышащеи слово)[15], и печали вѣка (сего), *и
лесть богатьства, и о прочихъ похотіи входяще,
подавляю слово, и безплодно бываетъ· и сіи суть
иже на земли добрѣи сѣмніи, иже слышатъ слово,
и пріемлютъ, и плодствуютъ, (на)[16], ѧ, и
(на)[17], ѯ, и (на)[18] сто· И глаше имъ· *еда (свѣ-
тильникъ приходитъ)[19], да по спудомъ положатъ
его, или по одромъ? не да ли на свѣщницѣ по-
ложенъ будетъ? *нѣсть бо таино, еже не ја-
вится. ни бысть потаено, но да пріидетъ въ
явленіе· Аще кто имать оуши слышати, да
слышитъ· зач, зі·
И глаше имъ, блюдѣте что слышите. *в ню-
же мѣру мѣрите, възмѣрится вамъ, и прило-
жится вамъ [слышащымъ][20]. *Иже бо аще и-
мать, дастся ему. а иже не имать, и еже
имать, ѿимется ѿ него· И глаше, такоже есть
и цртвіе бжіе, якоже чловкъ вѣтаетъ сѣмя
въ землю, и спитъ, и въстаетъ нощію и
днію, и сѣмя прозябаетъ и растетъ, якоже
не вѣсть онъ. в себѣ (бо) земля плодитъ преже

ic. 6
мат. 13
лук. 8
ів. 12
дія. 28
рим. 11

мат. 12
лук. 8

тим1. 7
лук. 12

мат. 5
лук. 8

мат. 5
лук. 8
і 12

мат. 7
лук. 6

мат. 12
і 25
лук. 8
і 19

ісаіа ѕ
мѳ гі
лѵ й
іѡа бі
дѣа їѳи
крй ді

ѳ тй ѕ
лѵ бі

мѳ ѐ
лѵ й

мѳ ї
лѵ й
й бі

мѳ ѕ
лѵ ѕ

мѳ бі
й їѳе
лѵ й
й ді

травꙋ, потѡ̑ колосъ. таже [ѝсполнаетъ][21] пшеницꙋ ѹ̑ колáсѣ. ѥ̂гда же сꙁрѣ́етъ плодъ, а᷈бїе по́слетъ ср҃ъпъ, ꙗ̑ко настà жáтва· И̑ гл҃аше, мт҃ѳ гл҃ѳ *чесомꙋ оу̑подо́бѝ ц҃р҃твїе бж̑їе; и̑ли коéй [притчи приложимъ є̀][22]; ꙗ̑ко зе́рно горꙋшично, ѥ̂же ѥ̂гда всѣ́ано бꙋ́детъ в земли, мнѣе всѣ́хъ сѣменъ ѥ̂сть земныхъ̀, и̑ ѥ̂гдà всѣ́ано бꙋ́детъ възрастетъ, и̑ бꙋ́детъ бо́ле всѣ́хъ зелїи, и̑ сътворитъ᷈ вѣтви ве́лїа, ꙗ̑ко мощи по᷈ сѣнїю мт҃ѳ гл҃ѳ ѥ̂го пти́цамъ нб̑нымъ ѝ̈тати· *И̑ таковы́ми притчáми мно́гами гл҃аше и̑̀ сло́во, ꙗ̑коже можахꙋ слы́шати· Бе́ прúтча же не гл҃аше и̑̀мъ (словесе)· О᷾со᷾̀ же (оу̑чн̑икомъ своѝмъ)[23] сказа́ше всѧ· зᷠа᷾, и̑ꙁ·

мт҃ѳ мк҃ѳ *И̑ (гл҃а)[24] и̑̀мъ ѹ̑ то́и дн̑ь, вечерꙋ бывшꙋ, пре́идемъ на о᷈нъ полъ. и̑ ѿпꙋщ́ше наро́ды, поꙗ́ша ѥ̂го, ꙗ̑коже бѣ в кораблѝ. и̑ и́нїи кораблѝ бѣхꙋ с ни́мъ· И̑ бы́сть бꙋ́ра вѣтрена велúка, (-)[25] влъны (же) ливáхꙋсѧ в корабль, ꙗ̑коже оу̑же погрꙋжатисѧ (ѥ̂мꙋ)[26]. и̑ [бѣ самъ][27] на кормѣ на възглавници, спѧ, и̑ (възбꙋди́шѧ)[28] ѥ̂го, и̑ (гл҃ашѧ)[29] ѥ̂мꙋ. оу̑чи́телю, нерадиши ли ꙗ̑ко погибáемъ᷈; и̑ ѹ̑ставъ, запрѣти вѣтрꙋ, и̑ рече мо́рю, млъчѝ, престáни. и̑ оу̑ле́же вѣтръ, и̑ бы́сть ти́шина ве́лїа. и̑ рече и̑̀мъ, что {таѝко страшлúви ѥ̂сте; ка́ко}[30] не и́мате вѣ́рꙋ; и̑ оу̑боáшасѧ страхомъ ве́лїемъ, и̑ гл҃ахꙋ дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ, кто оу̑бо сéи ѥ̂сть, ꙗ̑ко и̑ вѣтръ и̑ мо́ре, послꙋшаю́ ѥ̂го;

Гл҃а, ѕ̈· зᷠа᷾, дї·

мт҃ѳ лк҃ѳ Прїидо́ша* на о᷈нъ полъ мо́рю, въ страну [гадарúнскую][1]. І̑ и̑злѣзшꙋ ѥ̂мꙋ и̑̀ корабля, а᷈бїе срѣ́тѐ ѥ̂го ѿ гробъ чл҃къ, ѹ̑ дꙋсѣ́ нечúстѣ, и̑же жили́ще и̑мꙗше въ гробѣ́хъ. и̑ ни вери́гами никтоже можáше ѥ̂го сковза́ти. зане ѥ̂мꙋ мно́гаж᷈ы пꙋты и̑ ю́жи желѣ́зны сковáзанꙋ сꙋщꙋ, и̑ растръзáтисѧ ѿ него ю́жемъ желѣ́зномъ и̑ пꙋто᷈ сѣкрꙋшáтисѧ, и̑ никтоже можаше ѥ̂го оу̑мꙋ́чити. и̑ вы́нꙋ ночь и̑ дн̑ь въ гробѣ́хъ и̑ в горахъ бѣ́ше, вопїя и̑ тлъкꙋсѧ ка́менїемъ· (-)[2] Оу̑зрѣ́въ̀ (же) їса и̑здале́че, течѐ, и̑ поклони́сѧ ѥ̂мꙋ, и̑ възъпи гл҃сомъ ве́лїемъ, (рече)[3]. что̀ мнѣ и̑ тебѣ їсе сн̑е ѳ̄а вышнàго; заклинáю тѧ бг̑о́мъ᷈, не мꙋчи мене. гл҃аше бо̀ ѥ̂мꙋ. и̑зыди дꙋше нечúстыи ѿ чл҃ка· И̑ въпрашаше ѥ̂го, что̀ (тѝ ѥ̂сть и̑мѧ)[4]; и̑ {ѿвѣщꙋа гл҃ѧ}[5], легеѡ́нъ и́мѧ мнѣ, ꙗ̑ко мно́зи ѥ̂смы, и̑ молúшѧ ѥго мно́го, да не {по́слетъ и̑̀}[6] вн̑ѣ страны· Бѣ же тꙋ при горѣ стадо свúно ве́лїе пасо́мо. и̑ молúшѧ [ѥ̂го вс҃и бѣ́си гл҃ющ҃е][7]. послúи̑ мы ѹ̑ свинїа, да в

з себе видає швидше траву, потім колос, тоді наповнює пшеницею колос. **29** Коли ж дозріє плід, він відразу посилає серп, бо настали жнива. **30** І Він говорив: *До чого уподібнимо боже царство? Або до якої притчі його прирівняємо? **31** Воно таке, як гірчичне зерно, що, коли буде засіяне в землю, є найменше з усіх земських насінь, **32** а коли буде посіяне, виростає, і буде більшим від всього зілля, і дасть велике галуззя, так що під його тінню можна поселитись небесним птицям. **33** *І такими численними притчами Він говорив їм слово, так як могли слухати, **34** а без притчі Він їм не говорив слово. Осібно ж пояснював усе своїм учням. *поч. 18*

мат. 13 лук. 13

мат. 13

35 *І сказав їм в той день, як настав вечір: Перейдімо на той бік. **36** І відпустивши юрбу, вони Його взяли. Як же Він був у човні і інші човни були з ним, **37** то була велика вітряна буря, а хвилі вливалися до човна, так що вже він тонув. **38** І Він сам був на кормі на подушці, сплячи. І Його розбудили, і сказали Йому: Учителю, чи ти не дбаєш, що ми гинемо? **39** І вставши, Він погрозив вітрові і сказав морю: Мовчи, перестань! І улігся вітер, і була велика тиша. **40** І Він сказав їм: Чому ви є такими лякливими? Як, не маєте віри? **41** І вони злякалися великим страхом і говорили один до одного: Отже, хто є цей, що і вітер, і море Його слухаються?

мат. 8 лук. 8

Глава 5, *поч. 19*

мат. 5 лук. 8

1 І *вони прийшли на другий бік моря, до Гадаринської околиці. **2** І як Він зійшов з човна, відразу зустрів Його чоловік з гробів в нечистому дусі, **3** що мав житло у гробах. І ніхто не міг його скувати кайданами. **4** Так як він часто був зв'язаний путами і залізними кайданами, він і розривав залізні кайдани і трощив пута, і ніхто не міг його опанувати. **5** І він постійно був, ніч і день, в гробах і в горах, кричачи і товчучи камінням. **6** А побачивши Ісуса здалека, він побіг і поклонився Йому, **7** і закричав великим голосом, *і* сказав: Що мені і Тобі, Ісусе, Сину Бога Вишнього? Заклинаю Тебе Богом, не муч мене! **8** Бо Він йому говорив: Нечистий душе, вийди з чоловіка! **9** І Він запитав його: Яке тобі ім'я? І той відповів, кажучи: Легіон – мені ім'я, бо ми є численні. **10** І вони дуже благали Його, щоб не послав їх геть з околиці. **11** Було ж там при горі велике стадо свиней, що паслося, **12** і всі біси благали Його, кажучи: Пошли нас у свиней, щоб ми ввійшли у них. **13** І відразу Ісус їм

наказав. І нечисті духи, вийшовши, ввійшли в свиней. І стадо кинулося по березі в море, було ж якихось дві тисячі, і вони потопилися в морі. **14** А ті, що пасли свиней, втекли і сповістили в місті і в селах. І ті вийшли побачити, що те, що сталося. **15** І вони прийшли до Ісуса і побачили біснуватого, що сидів, і був зодягнений, і при умі, той, що мав леґіон, – і злякалися. **16** А ті, що бачили, розповіли їм, що сталося з біснуватим, і про свиней. **17** І вони почали Його благати відійти від їхніх околиць. **18** І як Він сів у човен, біснуватий благав Його, щоб бути з Ним. **19** Ісус же йому не дозволив, але сказав йому: Іди до твого дому, до твоїх, і сповісти їм, що тобі зробив Господь і *як* змилосердився над тобою. **20** І той пішов і почав проповідувати в десятьох містах, що зробив йому Ісус. І всі дивувалися. *поч. 20*

21 І коли Ісус знову прийшов в човні на другий бік, зібралася навколо Нього численна юрба, і Він був при морі. **22** *І ось прийшов один з архисинагогів, на ім'я Яір, і побачивши Його, впав при його ногах **23** і дуже Його благав, кажучи, що: Моя дочка є при кінці *життя*. Щоб, прийшовши, Ти поклав на неї руки, щоб спаслася і була живою. **24** І Він пішов з ним. *поч. 21*

І за Ним ішов великий натовп і Його тиснув. **25** І якась жінка, що дванадцять років мала вилив крові **26** і багато перетерпіла від численних лікарів, і видавши все своє *майно* – і не знайшовши ніякої користі, але радше прийшовши до гіршого, **27** почувши про Ісуса, прийшовши в натовпі ззаду, вона доторкнулася до його одежі. **28** Бо говорила, що: Якщо доторкнуся до Його одежі, спасуся. **29** І відразу висохло джерело її крові, і вона зрозуміла тілом, що виздоровіла від рани. **30** І зразу Ісус у собі зрозумів, що сила з Нього вийшла; і обернувшись, в натовпі говорив: Хто доторкнувся до моєї одежі? **31** І його учні говорили Йому: Ти бачиш натовп, що Тебе тисне, і говориш: Хто доторкнувся до Мене? **32** І Він оглядався, щоб побачити ту, що це зробила. **33** А жінка, злякавшись і тремтячи, знаючи те, що їй сталося, прийшла і припала до Нього, і сказала Йому всю правду. **34** Він же їй сказав: Дочко, твоя віра тебе спасла! Іди в мирі і будь здоровою від твоєї рани. **35** Як Він ще говорив, прийшли від архисинагога, кажучи, що: Твоя дочка вмерла, чому ще турбуєш Учителя? **36** А Ісус, відразу, почувши промовлене слово, сказав архисинагогові: Не бійся, тільки віруй! **37** І Він не дав, щоб

мат. 8
лук. 8

ѝа вни́демъ. ѝ [повелѣ̀ ѝмъ а҃вїе і҃с][8]· ѝ ѝзше́ше дⷭи нечи́стїи, ѣ҆ни́доша ѣ҆ свинїа. ѝ оу҆стреми́ⷭа ста́до по́ бре́гу ѣ҆ мо́ре, (бѣ́ху же) ꙗ҆́ко двѣ̀ ты́сущи, ѝ оу҆топа́ху в мо́ри. (-)[9] пасу́щїи (же свинїа)[10], бѣ́жаша, ѝ вⷴзвѣсти́ша вⷴ гра́дѣ ѝ в се́леⷯ· ѝ ѝзыдо́ша ви́дѣти что є҆́сть бы́вшее. ѝ (прїидо́ша)[11] кⷴ і҃сови, ѝ (видѣ́ша)[12] бѣ́снова́вшагоⷭа, сѣ́дⷭща, (ѝ) о҆блⷴчена́, ѝ смы́слⷭща, ѝмѣ́вшаго леґео́нⷴ, ѝ оу҆боа́шасѧ. (-)[13] повѣ́даша (же) ѝмъ видѣ́вшеи҃, ка́ко бысть бѣ́сному, ѝ о҆ свинїа́хⷴ· ѝ нача́ша молити его. ѿ́йти ѿ҆ предѣ́лⷴ ѝхⷴ· ѝ вла́зшу є҆му ѣ҆ кора́бль, моля́ше є҆го бѣ́снова́выисѧ, да́бы (бы́лⷴ с нимъ)[14]· (і҃с же)[15] не дастⷴ є҆му, но́ (рече)[16] є҆му. ѝдѝ в до҃ твои҃ к҃ твоѝмⷴ, ѝ вⷴзвѣсти ѝмⷯ, є҆ли́ка [твои҃ гⷭь][17] сотворѝ, ѝ поми́лова тⷯ· ѝ і́де, ѝ нача проповѣ́дати ѣ҆ десⷯтигра́дѣ, є҆ли́ка сⷴтвори є҆му і҃с, ѝ вⷭи дивла́хусѧ· за҃, і҃с· ѝ преше́шу і҃су ѣ҆ кора́бли па́ки на о҆нⷴ полⷴ. сⷴбрасѧ наро́дⷴ многⷴ о҆́ нⷱ́, ѝ бѣ́ при́ мори· *ѝ [і҃е][18] (прїиде)[19] є҆ди́нⷴ ѿ҆ а҆рхїсинагогⷴ, и́менемъ ѝа́и́рⷴ, ѝ видѣ́вⷴ є҆го, паде҆̀ при ногу є҆го. ѝ (молѧше)[20] є҆го много гл҃ѧ, ꙗ҆́ко дⷯи моа҆̀ на конча́нѣ є҆сть, да прише́ вⷴзложи́ши (на ню рⷭ́цѣ)[21], ꙗ҆́ко да сп҃се́тсѧ ѝ жива бу́детⷴ. ѝ ѝде с нимъ, за҃, ка·

ѝ по немъ ѝдяху народи мно́зи, ѝ оу҆гнѣта́ху є҆го· ѝ [жена҆̀][22] нѣ́каа сущи в точе́нїи кро́ве, (лⷱ́ двана́десⷯте)[23], ѝ мно́го постра́давши ѿ҆ многⷴ враче́, і҆ ѝзда́вши своѧ вⷭа, ѝ ни є҆ди́ноа пользы о҆́брѣтши, но́ паче ѣ҆ горше прише́ши, слы́шавши о҆ і҃сѣ, прише́ши в наро́дѣ сⷴзадѝ, прикоснусѧ ри́зⷴ є҆го, гл҃аше бо́, ꙗ҆́ко а҆́ще прикоснусѧ (-)[24] ри́замъ є҆го, сп҃се́на бу́ду. ѝ а́бїе ѝзсⷯ́кну ѝсточникⷴ кро́ве еа҆̀. ѝ разумѣ́ тѣ́ломъ, ꙗ҆́ко ѝсцѣлѣ́ ѿ҆ ра́ны. ѝ а́бїе і҃с, разумѣ́ в себѣ́ си́лу (ѝзше́шую ѿ҆ него)[25], (ѝ) о҆бра́щсѧ ѣ҆ наро́дѣ, гл҃аше. кто (прикоснусѧ ри́захⷴ мои҃)[26]; ѝ гл҃аху є҆му оу҆чⷱ́цы є҆го. видѝши народⷴ оу҆гнѣта́ющь тⷯ, ѝ гл҃еши кто сѧ прикосну́ мнѣ́; ѝ о҆бⷴгла́даше ви́дѣти (сⷴтворшую е҆́)[27]· Жена́ же оу҆боа́вшисѧ ѝ трепе́щущи, вѣ́дⷯщи є҆́же бысть е҆́ѝ, прїиде, ѝ припаде к немъ, ѝ рече є҆му вⷭю и́стину. о҆́ѝ же рече е҆́ѝ, дⷯи. вѣ́ра твоа сп҃се тⷯ. ѝдѝ ѣ҆ ми́рⷴ, ѝ бу́ди цѣла҆̀ ѿ҆ раны твоеа҆̀· Є҆щѐ є҆му гл҃ющу, прїидо́ша ѿ҆ а҆рхїсинаго́га гл҃юще, ꙗ҆́ко дⷯи твоа оу҆мре, что҆̀ є҆ще движеши оу҆чи́теля҆; і҃с же а́бїе слы́шавⷴ сло́во гл҃емое, гл҃а а҆рхїсинаго́гови. не бо́йсѧ, то́кмо вѣ́руи. ѝ не о҆ста́ви (по себѣ ни є҆ди́ного)[28] ѝти, то́кмо пе́ра, ѝ ꙗ҆́кова, ѝ і҆о́анна бра҃та ѝа́кова. ѝ (прїиде)[29]

ма ѝ
лу ѝ

ѣ домъ а҃рхїсинагѡ́говъ, и҆ видѣ҇ мл҃ъву, {плачу́щеѧсѧ и҆ крича́ще}[30] мно́го, и҆ вше́дъ, (г҃ла)[31] и҃мъ. что̀ мл҃ъвите, и҆ пла́четесѧ; ѻ҆тро́ковица не́сть ѹ҆мр҃тъла̀, но̀ спитъ. и҆ руга́хусѧ е҆му· ѻ́нъ же и҆згна́въ вс҃ѣ, (поа́тъ)[32] ѿ҃ц҃а ѻ҆тро́ковица и҆ мт҃ре, и҆ і҃же бѣхѹ с нимъ, (вни́де)[33] и҆дѣ́же бѣ ѻ҆тро́ковица [лежащи][34]. и҆ е҆мъ за́ руку ѻ҆тро́ковицу, г҃ла е́и҃, талида [кумі][35], е҆́же е҆́сть сказа́емо, дв҃це тебѣ҇ глю, ѕ҃та́ни. и҆ а́бїе въста дв҃ца, и҆ хожа́ше. бѣ̀ бо лѣтъ двана́десѧте. и҆ ѹ҆жасо́шасѧ (-)[36] ѹ҆жасомъ ве́лїемъ. и҆ запрѣти и҃мъ мно́го, да никто́же ѹ҆вѣ́сть сего̀. и҆ речѐ дати е́и҃ ѩ́сти·

Г҃ла, ѕ҃· за҃, і҃кв·

м҃а г҃і
л҃у д҃

Ѡ҆ттѹ́ду, и҆ прїи́де въ ѿ҃чьствїе свое́, и҆ по нем҃ и҃до́ша ѹ҆чн҃цы е҆́го· и҆ бы́вши сѹбо́тѣ, нача́тъ {на со́нмищи ѹ҆чи́ти}[1], и҆ мно́зи слы́шаще дивла́хусѧ глю́ще. ѿ҃ку́ду семѹ сїѧ̀; и҆ что̀ премѹ́дрость да́наа е҆мѹ, и҆ сі́лы таковы̀ рѹка́ма е҆́го бываю́тъ; не се́и҃ ли е҆́сть тектонъ, сн҃ъ мр҃їи҃, [братъ же][2] и҃а́ковѹ, и҆ і҃ѡсі́и, и҆ і҃ѹ́дѣ, и҆ си́монѹ; и҆ не (сестры̀ ли е҆́го здѣ̀ сѹ́ть)[3] в насъ; и҆ блажна́хусѧ ѻ҆ немъ· (-)[4] Г҃лаше (же) и҃мъ і҃с, *ра́ко не́сть про҃ро́къ безъ чьсти, то́кмо въ ѿ҃ч҃ьствїи свое́и҃, и҆ ѣ҆ сро́дьствѣ (-)[5], и҆ в домѹ своемъ. и҆ не можа́ше тт҃ѹ [ни е҆ди́ноа си́лы сътворити][6], то́кмо ма́ло недѹ́жныхъ вьзло́ рѹцѣ, и҃сцѣли́. и҆ дивла́шесѧ за невѣ́рствїе и҃хъ· *и҆ ѻ҆бхожа́ше ве́си ѻ҆́кр҃тъ ѹ҆чи́· за҃, і҃кг·

і҃ѡа̀ д҃
м҃а г҃і
л҃у д҃

м҃а і҃
вы҃і г҃
л҃у д҃

м҃а і҃
л҃у д҃

м҃а і҃
л҃у д҃
дв҃а г҃і
и҆ и҃и

и҆ (*призва̀) ѻ҆бана́десѧте, и҆ нача́тъ и҃хъ посыла́ти, два̀ два̀, и҆ дааше и҃мъ власть на҃ дѹхи нечи́стыми· *и҆ заповѣ́да и҃мъ, да ничесоже во́змѹ на пѹть, то́кмо же́злъ е҆ди́нъ. и҃ни пи́ры, ни҆ хлѣба́, ни҆ при поясѣ҇ мѣ̀дь, но̀ ѻ҆бѹ́вени ѣ҆ сандали́ѧ, и҆ не ѻ҆блачи́тисѧ ѣ҆ двѣ҇ ри́зѣ· и҆ г҃лаше и҃мъ, и҆дѣ́же а҆́ще вни́дете в домъ, тѹ҇ пребыва́йте, до҃́деже и҃зы́дете ѿ҃ттѹ́ду. *и [е҆ли́цы а҆́ще не прїи́мѹтъ]7 вы, ниже послѹша́ютъ васъ, и҃сходя́ще ѿ҃ттѹ́ду, ѿ҃трасѣ́те прахъ и҆же по҃ ногами ва́шими, въ свѣ҇дѣтельство и҃̑. [а҆ми́нь г҃лю вамъ, ѿ҃ра́нѣе бѹ́детъ содо́момъ и҆ гомо́р҃ѡ̑ в дн҃ь сѹ́дный, неже гра́ду тому́][8]· и҆ і҃зше́ше [проповѣ́дахѹ][9] да пока́ютсѧ. и҆ бѣ́сы мно́гы и҃згонѧхѹ, *и҆ ма́захѹ ма́сломъ мно́гы недѹ́жны, и҆ сцѣлѣва́хѹ· за҃, і҃кд·

і҃а́ко ѥ҃

м҃а д҃і
л҃у д҃

И҆ *ѹ҆слы́шавъ ц҃рь и҃ро́дъ, на҃́вѣ бо̀ бысть и҃ма е҆́го. и г҃лаше, на҃́ко і҃ѡа́ннъ кр҃тѧ̀и҃ {ѿ҃ мр҃твы́ѣ вьста̀}[10], и҆ сего ра҃̀ (си́лы дѣ́ютсѧ)[11] ѻ҆ немъ· И҃нїи (-)[12] г҃лахѹ, на҃́ко и҃лїа̀ е҆́сть. и҃нїи же г҃ла-

Глава 6, *поч. 22*

мат. 13
лук. 4

1 І *Він вийшов звідти і прийшов до своєї батьківщини. І за Ним пішли його учні. **2** І коли була субота, Він почав на зборі навчати. І численні, слухаючи, дивувалися, кажучи: Звідки Цьому це? І що це за премудрість Йому дана і такі сили стаються його руками? **3** Чи Цей не є тесля, син Марії, а брат Якова, і Йосії, і Юди, і Симона? І чи не Його сестри є тут у нас? І вони гіршилися Ним. **4** Говорив же їм Ісус, *що пророк не є без пошани, хіба тільки у своїй батьківщині, і в роді, і в своєму домі. **5** І Він не міг там зробити ні однієї сили, тільки оздоровив кількох недужих, поклавши *на них* руки. **6** І Він дивувався їхньому невірству *і обходив навколішні села, навчаючи. *поч. 23*

ів. 4
мат. 13
лук. 4

мат. 9
лук. 13

мат. 10
вищ. 3
лук. 9

7 І *Він покликав двадцятьох. І почав їх посилати по два, і давав їм владу над нечистими духами. **8** *І Він їм заповів, щоб нічого не взяли на дорогу, тільки жезл один, ані торбу, ані хліба, ані мідяки при поясі, **9** але *щоб були* взуті в сандалі і не зодягалися в дві одежі. **10** І Він говорив їм: Де тільки ввійдете до дому, там перебувайте, аж доки не вийдете звідти. **11** *І якщо якісь не приймуть вас ані не послухають вас, виходячи звідти, обтрясіть порох, що під вашими ногами, на свідчення їм. Амінь. Кажу вам: Содомі і Гоморрі буде відрадніше в судному дні, ніж тому містові. **12** І вийшовши, вони проповідували, щоб покаялися, **13** і виганяли численних бісів, *і олією помазували багатьох недужих – і вони виздоровляли. *поч. 24*

мат. 10
лук. 9

мат. 10
лук. 9
дія. 13
і 18

як. 5

мат. 14
лук. 9

14 І *цар Ірод, почувши, бо Його ім'я стало явним, говорив, що Іван Хреститель встав з мертвих, і через це сили діються через нього. **15** Інші говорили, що це Ілля, інші ж говори-

ли, що це пророк або один з пророків. **16** А Ірод, почувши, сказав, що: Той Іван, якому я відрубав голову, той є, той встав з мертвих. **17** *Бо
мат. 14
лук. 3
той Ірод, пославши, схопив Івана і зв'язав його у в'язниці через Іродіяду, жінку свого брата Филипа, тому що одружився з нею. **18** Бо Іван го-
мой3. 18
ворив Іродові: *Не годиться тобі мати жінку твого брата Филипа. **19** Іродіяда ж гнівалася на нього і хотіла його вбити. І не могла, **20** бо Ірод боявся Івана, знаючи, що він праведний і святий муж, і беріг його, і послухавши його, багато робив, і він слухав його з насолодою. **21** І як настав догідний день, коли Ірод *з нагоди* своїх уродин робив вечерю своїм князям, і тисячникам, і галилейським старшинам, **22** і коли ввійшла дочка тієї Іродіяди і танцювала, і догодила Іродові і тим, що лежали з ним, цар сказав дівчині: Проси в мене, що тільки хочеш, і дам тобі. **23** І він поклявся їй, що якщо попросиш мене, дам тобі і до половини мого царства. **24** Вона ж, вийшовши, сказала своїй матері: Що проситиму? Та ж сказала: Голову Івана Хрестителя. **25** І ввійшовши відразу, з поспіхом, до царя, попросила, кажучи: Хочу, щоб ти мені дав від нього на полумиску голову Івана Хрестителя. **26** І цар був засмученим, але через клятву і через тих, що лежали з ним, він не захотів їй відмовити. **27** І цар, зараз пославши прибічника, наказав принести його голову. Він же, пішовши, відрубав йому голову у в'язниці, **28** і приніс його голову на полумиску, і дав її дівчині, і дівчина дала її своїй матері. **29** І його учні, почувши, прийшли, і взяли його труп, і поклали його до гробу. *поч. 25*

лук. 19
30 І *апостоли зібралися до Ісуса і сповістили Йому про все: і що зробили, і *що* навчили. **31** І Він сказав їм: Ходіть ви самі до пустинного місця, на самоту, і відпочиньте трохи. Бо були численні, що приходили і відходили, і їм не було коли з'їсти.
мат. 14
лук. 9
32 *І вони одні пішли до пустинного місця човном. **33** І юрби побачили їх, як вони ішли, і численні пізнали їх, і пішки з усіх міст збігалися туди. І випередили їх, і зійшлися до Нього. **34**
мат. 9
*І вийшовши, Ісус побачив численний натовп і змилосердився над ними, тому що були наче вівці, що не мають пастуха. І Він почав їх багато навчати. **35** І як вже минуло багато часу, його учні, приступивши до Нього, говорили, що місце є пустинним і час уже пізній. **36** Відпусти їх, щоб, пішовши в довколішні околиці і села, купили собі хліби, бо не мають що їсти. **37** Він же, відповівши, ска-

хУ, нáко прр҃ікъ (êсть), (йли) нáко êдúнъ wТ прр҃ікъ· Слы́шав же и҆р҃ѡ́, рече, [нáко][13] êгоже âзъ оу҆сѣкнУхъ [і҆ѡа́нна, то́и êсть, то́и въста́ wТ мр҃твы́хъ][14]· *То́и бо и҆ро́дъ посла́въ, на́тъ і҆ѡа́нна, и҆ сказа́ êго в темни́ци, и҆родї҆а́ды ради жены фїлúппа бра́та своегѡ, нáко (о҆же́нися ею)[15]. мат. 14 лук. 3 мйа дї хУ ѓ
мой3. 18 Глаше бо і҆ѡа́ннъ и҆ро́дови. (-)[16] *не достои́тъ тебѣ и҆мѣ́ти жену́ (фїлúппа) бра́та твоегѡ· ѓ мѡ́ йи
И҆родї҆а же гнѣвашеся нань, и҆ хотя́ше êго оу҆би́ти, и҆ не можа́ше. и҆р҃ѡ́ бо боя́шеся і҆ѡа́нна, вѣ́ды êго мужа́ пра́вѣ́на и҆ сщ҃а́, и҆ съблюда́ше êго, и҆ послУша́въ êго мно́га {твораше}[17], и҆ в҃ сла́дость êго послУша́ше. и҆ приключ҃шУся дн҃и потребнУ, êгда и҆р҃ѡ́ рождествУ своемУ ве́черю твораше, кназемъ свои́мъ и҆ тысУщни́комъ, и҆ старѣ́йшинамъ галиле́йскамъ. и҆ вшедши дщ҃е́ри тоа́ и҆родї҆а́ды, и҆ пласа́вши, [и҆ оу҆гожда́вши][18] и҆ро́дови, и҆ възлежа́щимъ (с нúмъ). рече цр҃ь дѣ́ци, проси́ оу҆ мене́ êже âще хо́щеши, и҆ дамъ ти́. и҆ кла́тся ей҃ [-][19] [-][20], нáко âще {попро́сиши ми́}[21] дамь ти́, (и҆) до полъ цр҃твїа моегѡ, (о́на же)[22] и҆зшедши ре́ мтр҃и своей҃, чесо́ прошУ́; о́на же рече, главУ і҆ѡа́нна кр҃тла. и҆ вшедши а҆бїе съ тщ҃а́нїемъ къ цр҃ю, проси́ глющи. хощУ, да (ми́ даси́ wТ него)[23] на блю́дѣ главУ і҆ѡа́нна кр҃тла. и҆ прискорбе́нъ бысть цр҃ь, кла́твы же ра҃ди́, и҆ за възлежа́щихъ (с нúмъ), не въсхоте́въ wТрещися ма҃. и҆ а҆бїе посла́въ цр҃ь спекУлатора, повелѣ́въ принести́ главУ его. [о́н же][24] шедъ оу҆сѣкнУ его в темни́цы. и҆ принесе́ главУ его на блю́дѣ, и҆ даста́ ю҆ дѣ́ци, и҆ дѣ́ца даста́ ю҆ матери своей҃· И҆ слы́шавше оу҆чн҃цы êго, прїидо́ша и҆ взя́ша трУпъ его, и҆ положи́ша его въ гробѣ·

зд҃а, їсе·

И҆ (*събра́шася)[25] âпл҃и къ їсУ, и҆ възвѣсти́ша емУ вс҃а, (и҆) елúка сотвориша и҆ {-}[26] наоу҆чи́ша· И҆ (рече)[27] и҆мъ. прїидѣ́те вы сами (в пУсто мѣсто, еди́ни)[28], и҆ почі҃йте ма́ло. бѣхУ бо приходя́щей и҆ wТходя́щей мно́зи, и҆ ни ѣ҆́сти и҆мъ бѣ коли· *И [і҆до́ша ѣ҆ пУсто мѣсто кораблемъ][29] еди́ни. и҆ видѣ́ша и҃ и҆дУща (наро́), и҆ позна́ша {и҃ мно́зи}[30], и҆ пѣ́ши wТ всѣхъ градовъ стицахУся та́мо. и҆ предвари́ша и҆хъ, [и҆ снидо́шася к немУ][31]. *и і҆зше́, видѣ́ (і҆с҃) (наро́ мно́гъ)[32], и҆ мл҃рдова о́ нихъ, зане бѣхУ а҆́ко о́вца не и҆мУще па́стыря. И начатъ (и҆хъ оу҆чити)[33] мно́го· И҆ оу҆же часУ многУ бы́вшУ· Приступльше къ немУ оу҆чн҃цы его, глаша. нáко пУсто есть мѣсто, и҆ (ча́ оу҆же)[34] мног҃, wТпусти и҆хъ, да ше́дше въ о́кр҃тныя се́лехъ и҆ вѣ́сехъ, кУпятъ себѣ (хлѣбы)[35]. (не и҆мУтъ бо чесо нáсти). о́н же wТвѣщавъ, рече и҆мъ.

дадѝте и҃мъ вы ѣ́сти. и҆ (гл҃аша)[36] є҆мꙋ. да ше҆́ше кꙋпимъ двѣ́ма стома пѣнаѕь хлѣ́бы, и҆ дамы и҃мъ ѣ́сти· о҆́н же (рече)[37] и҃мъ, колѝко хлѣ́бы и҃мате; и҆дѣ́те [и҆][38] ви́дите. и҆ оу҆вѣдѣ́вше (гл҃аша)[39], *пать {хлѣ́бъ}[40], и҆ двѣ рыбѣ. и҆ повелѣ и҃мъ посадѝти вс҃а на спо́ды на спо́ды на (трав҃ѣ зелен҃ѣ)[41]. и҆ вꙗ́злегоша на́ лѣ́хы на лѣ́хы, по сто и҆ по пать десѧ́. и҃ прїе́мъ пать хлѣ́бъ и҆ двѣ ры́бѣ, вꙁрѣ́въ на нб҃о, бл҃ви, и҆ преломи хлѣ́бы, и҆ даа́ше оу҆чн҃и́комъ свои́м҃, да пр҃е҆ла́гаютъ пр҃е҆ ни́ми, и҆ о҆́бѣ рыбѣ раздѣли́ всѣ́мъ. и҆ ѣ́доша вс҃и, и҆ насы́тишасѧ. и҆ взаа́ша оу҆́кроухы двана́десѧте ко́ша и҆сполнь, и҆ ѿ ры́бъ· (-)[42] бѣ́ше (же) ѣ́дшихъ хлѣ́бы ѣ́ко пать ты́сѧщь мꙋ́жїи· зв҃ѣ҆зд҃.

И҆ а́бїе понꙋди оу҆чн҃и́кы своѧ́ вни́ти в҃ кора́бль, и҆ вари́ти (є҆го) на о҆́номъ полꙋ́ и҆́ви́дсаи́дѣ, до́нде́же самъ ѿпꙋсти наро́ды· *и҆ ѿре҆и́сѧ и҃мъ, и҆́де в҃ го́рꙋ помоли́тисѧ· *и҆ ве́черꙋ бы́вшꙋ, бѣ кора́бль посредѣ мора́, и҆ са҃ є҆ди́нъ на земли҃· и҆ ви́дѣ и҃хъ стра́жꙋща в҃ пла́ваніи, бѣ бо вѣ́тръ проти́венъ и҃мъ. (и҆) о҆́ четве́рти҃и стражи ночны́ѣи, (прїи́де)[43] и҆ ни́мъ (по́ морю ходѧ́)[44]. и҆ хотя́ше мимꙋти и҃хъ. о҆́ни же ви́дѣ́вше є҆́го (ходѧща по морю)[45], [мнѣ́хꙋ призракъ бы́ти][46], и҆ вꙁопи́ша. вс҃и бо є҆́го ви́дѣша, и҆ смꙋти́шасѧ. [и҆ а́бїе][47] гл҃а с ни́ми. и҆ (рече)[48] и҃мъ, дръза́йте, а҆́зъ є҆́смь, не бо́итесѧ· и҆ вни́де к ни́мъ в кора́бль, и҆ оу҆ле́же вѣ́тръ. и҆ зѣ́ло и҃зли́ха в себѣ оу҆жаса́хꙋсѧ [и҆ дивла́хꙋсѧ][49]. не разꙋмѣ́ша бо о҆́ хлѣ́бѣхъ. бѣ бо (ср҃це и҃)[50] о҆каме́нено. *и пре҆ше҆́ше, (прїидо́ша в зе́млю)[51] генисаретъскꙋ, и҆ приста́ша· зв҃ѣ҆зд҃.

И҆ і҆зше҆́шемъ и҃мъ и҆́с кораблѧ́. а҆́бїе позна́вше є҆́го, о҆бте́кше всю́ страну́ тꙋ́, (-)[52] нача́ша на о҆́дрѣхъ (приносити болѧ́щаѧ)[53], и҆дѣ́же слы́шахꙋ (ѣ́ко тꙋ́ є҆́сть)[54]. и҆ ѣ́мо҆же а҆́ще вхо҆́ждаше в҃ ве́си, и҆́ли въ грады, и҆́ли се́ла, на распꙋтїи́ полага́хꙋ недꙋ́жныа, и҆ молѧ́хꙋ є҆́го, да по́не въскри́лїю ри́зы є҆́го прико́снꙋтсѧ. и҆ є҆лицы а҆́ще прикасѧ́хꙋсѧ є҆мъ, спсѧ́хꙋсѧ·

Гл҃а, з҃·

Сънбрашасѧ* к҆ немꙋ фарїсе́е, и҆ нѣ́цїи ѿ кни́жникъ прише҆́шеи҃ ѿ і҆ерли́ма. и҆ ви́дѣ́вше нѣ́кыа ѿ оу҆чн҃и́къ є҆́го нечи́стыми рꙋками, сі҃рѣчь, не оу҆мы́вены́ми ѣ́дꙋщ҃е хлѣ́бы, {рꙋга́хꙋсѧ}[1]. фарисе́е бо и҆ вс҃и і҆ꙋде́е, а҆́ще не трꙋющ҃е оу҆мыю́тъ рꙋкъ, не ѣ́дꙗтъ, дръжа́ще преданїа старецъ. и҆ ѿ тръжицꙗ а҆́ще не покꙋплю́тсѧ, не ѣ́дꙗтъ. і҆ и́на мно́га сꙋть ѣ́же прїа́ша дръжати. погрꙋженїа стекла́ни-

мат. 14 лук. 19 ів. 6

зав їм: Дайте ви їм їсти. І вони сказали Йому: Хіба, пішовши, маємо купити хліба за двісті пінязів і дати їм їсти? **38** Він же їм сказав: Скільки хлібів маєте? Ідіть і подивіться. І довідавшись, вони сказали: *П'ять хлібів і дві риби. **39** І Він наказав їм посадити всіх на групи, на групи на зеленій траві. **40** І вони розляглися на групи, на групи по сто і по п'ятдесят. **41** І Він, взявши п'ять хлібів і дві риби, поглянувши на небо, поблагословив і розломив хліби, і давав своїм учням, щоб вони клали перед ними, і обі риби розділив усім. **42** І всі їли і наситилися. **43** І зібрали дванадцять повних кошиків кусків, і з риби. **44** А тих, що їли хліби, було якихось п'ять тисяч чоловік. *поч. 26*

мат. 14

45 І відразу Він спонукав своїх учнів ввійти до човна і випередити Його на другому боці при Витсаїді, поки Він сам відпустить юрби. **46** *І відпустивши їх, Він пішов на гору помолитися. **47** *І як настав вечір, човен був посеред моря, і Він сам один на землі. **48** І Він побачив, що вони мучаться з плавбою, бо вітер був їм супротивний. І близько четвертої сторожі ночі Він прийшов до них, ідучи по морю, і хотів їх обминути. **49** А вони, побачивши Його, як Він ходив по морі, думали що це є привид, і закричали. **50** Бо всі Його побачили і розгубилися. І Він відразу заговорив до них. сказав їм: Кріпіться, Я є, не бійтеся! **51** І Він ввійшов до них до човна – і вітер вщух. **52** І дуже надмірно в собі вони жахалися і дивувалися, бо не розуміли про хліби, бо їхнє серце було закам'янілим. **53** *І перейшовши, вони прийшли до Генезаретської землі і причалили. *поч. 27*

мат. 14 ів. 6

мат. 14

54 І як вони зіййшли з човна, відразу, пізнавши Його, **55** оббігши всю ту околицю, почали приносити на лежаках хворих туди, де чули, що Він там є. **56** І куди тільки Він входив, до сіл, або до міст, або поселення, вони клали на роздоріжжях недужих і благали Його, щоб доторкнулися хоч до рубця його одежі. І які тільки доторкалися до Нього, спасалися.

Глава 7

мат. 15

1 І *до Нього зібралися фарисеї і деякі з книжників, що прийшли з Єрусалиму. **2** І побачивши, як деякі з його учнів нечистими руками, значить не вмитими, їли хліби, **3** сміялися. Бо фарисеї і всі юдеї, якщо тричі не вмиють рук, не їдять, дотримуючись передання старців, **4** і якщо не викупаються, *прийшовши* з торговиці, не їдять. І багато іншого такого прийняли дотримуватися: миття склянок, і збан-

ків, і котлів, і лежаків. *поч. 28*

5 А потім фарисеї і книжники запитували Його: Чому твої учні не ходять за переданням старців, але їдять хліб невмитими руками? **6** Він же, відповівши, сказав їм, що добре про вас лицемірів пророкував Ісая, так як є написано: *Цей народ Мене почитає устами, а його серце далеко віддалене від Мене. **7** Даремно ж почитають Мене, навчаючи вчення людської заповіді. **8** Бо полишивши божу заповідь, ви держите людські передання: миття збанків і склянок, і робите багато іншого такого подібного. **9** І Він говорив їм: Ви добре відкидаєте – божу заповідь, щоб зберегти ваше передання. **10** *Бо Мойсей сказав: Шануй твого батька і твою матір. І хто злословить батька або матір, смертю хай помре. **11** Ви ж кажете: Якщо чоловік скаже батькові або матері: *Корван, що означає: дар те, що ти одержав би від мене. **12** І більше не даєте йому робити нічого для свого батька або своєї матері, **13** переступаючи боже слово вашим переданням, яке ви передали. І ви робите багато такого подібного. *поч. 29*

14 І *прикликавши всю юрбу, Він говорив до них: Послухайте мене всі і розумійте. **15** Немає нічого, що поза людиною, що входить до неї, що може її занечистити, але те, що з неї виходить, це є те, що занечищує людину. **16** Якщо хто має вуха, щоб слухати, хай слухає. **17** І коли Він ввійшов до дому від юрби, його учні запитали Його про притчу. **18** І Він сказав їм: То чи і ви є нерозумними? Чи не розумієте, що все, що ззовні входить в людину, не може її занечистити? **19** Тому що не входить до її серця, але в живіт, і виходить відходом, вичищуючи всю їжу. **20** Говорив же, що те, що виходить з людини, те занечищує людину. **21** *Бо з середини людського серця виходять погані думки, перелюби, розпуста, вбивства, **22** крадіжки, захланності, образи, лукавства, обмана, безсоромні діла, лукаве око, хула, гордість, безумство. **23** Все це зло виходить зсередини і занечищує людину. *поч. 30*

24 І *вставши, пішов звідти в околиці Тирські і Сидонські. І ввійшовши в дім, не хотів, щоб хтось про Нього чув. І не зміг утаїтися, **25** бо жінка, якої дочка мала нечистого духа, почувши про Нього, прийшовши, припала до Його ніг. **26** Жінка ж була грекинею, сирофінікійка родом. Вона благала Його, щоб Він вигнав біса з її дочки. **27** Ісус же сказав їй: Облиш. Нехай скоріше наситяться діти, бо не

ц҃м҃ и҆ чва́номъ, и҆ котломъ и҆ о҆дро́мъ· за҃, ї҆и· [Пото́мъ же][2] въпрашахѹ҆ є҆го фарисе́е и҆ кни́жницы, почто҇ (оу҆чн҃цы твои҆ не хо́дятъ)[3] по преда́нїю ста́рецъ, но не оу҆мвенами рѹ́ками ꙗ́дѧтъ хлѣбъ; о́нже [ѡ҆вѣщавъ][4], рече и҆мъ. [ꙗ́ко][5] добрѣ прр҃чьствова и҆са́ꙗ о҆ васъ лицемѣ́рехъ. ꙗ́коже е҆сть пи́сано. *сїи людїе оу҆стна́ми мѧ чтѹтъ, с҃рце же и҆хъ дале́че ѡ҆стои́тъ ѡ҆ менѣ҇. сѹ́е же чтѹтъ мѧ҆, оу҆чѧ́ще оу҆че́нїа за́повѣди члч҃скы, о҆ставль҃ше [бо][6] за́повѣдь бж҃їю, дръжитѣ҇ преда́нїа члч҃скаа· [Крещє́нїа чваномъ, и҆ стклѧницѧмъ, и҆ и҆на подобна таковà мно́га творитѣ҇]7. и҆ гла́ше и҆мъ, до́брѣ ѡ҆мѣта́ете за́повѣдь бж҃їю, да преданїе ва́ше съблюде́те· *щоу҃сїи бо рече, чтѝ ѡ҆ц҃а твоего́ и҆ мт҃ре твою҃. и҆ и҆же злосло́витъ ѡ҆ц҃а и҆ли мт҃ре, смр҃тїю да оу҆мре́тъ. вы҃ же гла́ете, а҆ще речетъ члкъ ѡ҆ц҃ѹ и҆ли мт҃ри, *корва́нъ, е҆же е҆сть да́ръ, и҆же а҆ще ѡ҆ мене пльзевалъ е҆си. [и҆ не ктомѹ҆ о҆ставля́ете]8. е҆го ничесо́же сътвори́ти ѡ҆ц҃ѹ (своемѹ҆) и҆ли ма́тери (свое́и҃), престѹпа́юще сло́во бж҃їе преданїе́мъ ва́шимъ, е҆же преда́сте. и҆ подо́бна таковà мно́га творитѣ҇· за҃, ї҆д·

и҆ *призвавъ весь наро́дъ, гла́ше и҆мъ҃. послѹша́йте мене вс҃и, и҆ разѹмѣ́йте. ничесо́же е҆сть вн҃ѣ оу҆до́мъ члка, входи́мо во́нь, е҆же мо́жетъ о҆сквернѹ́ити е҆го. но (и҆сходя́ща ѡ҆ него)9, та́ сѹ́ть сквернѧ́ща члка. [а҆ще кто и҆мать оу҆ши слы́шати, да слы́шитъ҃]10. и҆ е҆гда̀ вни́де в до́мъ ѡ҆ наро́да, въпрашахѹ҆ е҆го оу҆чн҃цы е҆го о҆ прито҃чи· и҆ (гла)11 и҆мъ, тако ли и҆ вы҃ неразѹ́мливи е҆сте; не разѹмѣ́ете ли, ꙗ́ко вс҃е е҆же и҆з внѹ҃ входи́мое в҃ члка, не мо́жетъ (о҆сквернити е҆го)12, ꙗ́ко не вхо́дитъ е҆мѹ҆ в҃ с҃рце, но въ чре́во, и҆ а҆федро́номъ и҆схо́дитъ, и҆стреблѧ́ вс҃а бра́шна; гла́ше же, ꙗ́ко и҆схо́дѧщее ѡ҆ члка, то҇ сквернитъ члка. *изъ ютрѣоу҆до҇ бо с҃рца члч҃ска помышлені҃а зла҆ и҆схо́дятъ, прелюбодѣа́нїа, любодѣа́нїа, (оу҆бі́йства, татьбы)13, лихои҃мъ́ства, о́би́ды, лѹка́вьствїа, лесть, стѹдодѣа́нїа, о́ко лѹка́во, хѹла́, гр҃ды́ни, безѹмьство. вс҃а сїа зла́а и҆зъ оу҆тр҃ъ и҆схо́дятъ, и҆ сквернѧ́тъ члка· за҃, л҃·

[и҆ *ѡ҆тѹ́дѹ вставъ]14 и҆́де в҃ предѣ́лы тѷ́рскы [и҆ сидо́нскы]15· и҆ вшедъ в҃ до́мъ, никогоже хотя́ше (дабы е҆го ꙗ҆ли)16, и҆ не мо́же оу҆таи́тисѧ· [слы́шавши бо женà]17 о҆ немъ, (е҆ма́же дш҃и и҆ма́ше)18 дѹхъ нечи́стъ, прише́дши припаде́ къ ногама́ е҆го· жена же бѣ҇ е҆ллинска, сѷрофѷни́сса ро́домъ· (-)19 моля́ше е҆го, да бѣ́са и҆ждене́тъ и҆з дш҃е́ре е҆а̀· (е҆ же)20 рече е҆́й, о҆ста́ви, да пр҃ьвѣе насытятсѧ ча́да. нѣ҇сть бо добро

ic. 29 мат. 15 — ісаі҃а ї҆д҃ мѳ҃ ї҆і҃
мой2. 20 мой5. 5 еф. 6 мат. 15 сир. 3 — в҃ мѳ҃ й҃ ї҆ мѳ҃ ї҆ ѳ҆фе҃ в҃ мѳ҃ ї҆і҃ сн҃ѣ ѓ҃
мой2. 21 мой3. 20 при. 20 мат. 15 — в҃ мѳ҃ й҃а ѓ҃ мѳ҃ й҃ прн҃чи й҃ мѳ҃ ї҆і҃
мат. 15 — мѳ҃ ї҆і҃
мой1. 6 і 8 мат. 15 — а҃ мѳ҃ в҃ и҃ й҃ мѳ҃ ї҆і҃
мат. 15 — мѳ҃ ї҆і҃

ѡ҃ѧ́ти хлѣба чѧ́домъ, и҆ (повре҆щи҆ ѱомъ)[21]. о҆́на же (ѡ҃вѣщавши)[22], (гл҃а)[23] є҆мꙋ, [є҆́й г҃и. и҆́бо][24] (и҆) ѱи҆ по҃ трапе́зою ꙗ́дꙋтъ ѡ҃ кръ-пи́цъ дѣтє́й. и҃ рече є҆́й, за сі́е сло́во и҆диҀ, и҆зы́-де (бѣ́съ и҆̀зъ дщере́ твоеѧ̀)[25]. и҃ ше҃ши в домъ свои, о҆́брѣте [бѣ́съ и҆зше҃шъ, и҆ дщере лежа́щꙋ на о҆́дрѣ][26]. зѧ҃. л҃а.

и҃ паки и҆зше҃ і҃с ѡ҃ предѣлъ тꙋ́рскъ, [и сидо́нскъ. прі҆и҆де][27] на́ море галиле́йско, межꙋ предѣ́лы декапо́льскы. и҃ (приведо́ша)[28] к҆̀ немꙋ глꙋ́ха [-][29] гꙋгни́ва, и (моля́хꙋ)[30] е҆̂го да вꙗзложи́т҃ нань рꙋ́кꙋ. и҆ пое́мъ е҆̂го ѡ҃ народа е҆̂ди́ного, вложѝ пръ́сты своѧ̀ въ ꙋ҆́ши е҆̂го, и҆ плюнꙋвъ коснꙋ (е҆̂го въ ꙗ҆зы́къ)[31], и҆ вꙁрѣвъ на́ нб҃о, вꙁдохнꙋ, и҆ (гл҃а)[32] е҆̂мꙋ, е҆̂ффа́да. е҆́же е҆́сть, разверзи́сѧ. и҆ а҆́бі́е разверзо́стасѧ (слꙋ́ха е҆̂го)[33], и҆ разрѣши́сѧ ꙋ҆́за ꙗ҆зы́ка е҆̂го, и҆ гл҃аше пра́во, и҆ запретиҀ и҆̂мъ, да никомꙋже повѣ́дꙗтъ. е҆ли́коже и҆̂мъ то́и запрѣщаше, паче и҆зли́ха пропов҃ѣ́даху. и҆ преи҆зли́ха дивля́хꙋсѧ гл҃ющє, до́брѣ вс҃е твори́тъ, и҆ глꙋхыѧ твориҀ слы́шати, и҆ нѣмы́ѧ гл҃ати.

Гл҃а, и҃. зѧ҃, л҃в.

тыі́а* дн҃и (бѣ́ло)[1] мно́гꙋ наро́дꙋ сꙋщꙋ, и҆ не и҆́мꙋщимъ чесо̀ ꙗ́сти, призва́въ (і҃с), ꙋ҆чє́никы [своа̀][2], (гл҃а)[3] и҃̈. мл҃рдꙋю о҆́ наро́дѣ, ꙗ́ко (ꙋ҆́же) тр҃и дн҃и присѣ́дѧтъ мнѣ́, и҆ не и҆́мꙋть чесо̀ ꙗ́сти. и҆ а́ще ѡ҃пꙋщꙋ и҆̀хъ не ꙗ́дша в҃ до́мы своѧ, о҆́слабѣю́тъ на пꙋтѝ. (мно́зи бо ѡ҃ нихъ)[4] и҆здале́че пришли́ сꙋть. и҃ ѡ҃вѣщаа́ша е҆̂мꙋ ꙋ҆чн҃цы е҆̂го. (-)[5] ѡ҃кꙋ́дꙋ сихъ вꙁможе́тъ кто́ здѣ́ насы́тити хлѣба в҃ пꙋстыни́; и҃ въпросѝ и҆̀хъ, коли́ко и҃́мате хлѣ́бы; о҆́ни же рѣ́ша, се҃́мь. и҃ (повелѣ́)[6] наро́дꙋ вꙗзлещи на земли. и҃ прі҆е́мъ се҃́мь хлѣбы, хвалꙋ вꙁда́въ преломи́, и҃ даа́ше ꙋ҆чн҃ико́мъ свои́мъ, да пре҃ла́гаю́. и҃ пре҃ложи́ша пре҃ наро́домъ. и҃ і҃ма́хꙋ рыбицъ ма́ло, и҃ {сі҃а бл҃ви́въ}[7], [рече пре҃ложи́ти и҃ тыà][8], [ꙗ҆́до́ша же][9] и҃ насы́тишасѧ. и҃ взя́ша и҆̀збы́тки ꙋ҆кр҃ꙋ, се҃́мь ко́шниць. бѣ́хꙋ же ꙗ́дшеиҀ ꙗ́ко четы́ри тысꙋщ҃а, и ѡ҃пусти и҆̀хъ. и҃ а́бі́е вла҃зъ в҃ кора́бль съ ꙋ҆чн҃ики свои́ми, прі҆и҆де въ страны далмануда́нскы. зѧ҃, л҃г.

и҃ *и҆зыдо́ша фарисе́е, и҃ нача́ша стаза́тисѧ с нимъ, и҆̃щꙋще ѡ҃ него зна́менїа и҆̀ нб҃се, и҆скꙋша́ющє е҆̂го. и҃ вꙁдохнꙋвъ дх҃о́мъ своимъ, (гл҃а)[10]. чесо̀ родъ се́и [зна́менїа и҃́щетъ][11]; а҆мі́нь гл҃ю вамъ, а҆́ще да́стьсѧ ро́дꙋ семꙋ зна́менїе. и҃ о҆ставль и҆̀хъ, вла҃зъ па́ки [в кора́бль][12], и҃́де на о҆́нъ полъ. *и҃ забы́ша (ꙋ҆чн҃цы е҆̂го) взѧти хлѣ́бы, и҃ ра́зве҃ е҆̂диного хлѣба́ не и҃мѧхꙋ съ собо́ю в҃ є добрим відібрати дітям хліб і кинути псам. **28** Вона ж, відповівши, сказала Йому: Так, Господи, бо і пси їдять під столом крихти дітей. **29** І Він сказав їй: За це слово – іди, вийшов біс з твоєї дочки. **30** І пішовши до свого дому, вона знайшла, що біс вийшов, і дочка лежала на ліжку. *поч. 31*

31 І знову, вийшовши з Тирських і Сидонських околиць, Ісус прийшов над море Галилейське, між декапольськими границями. **32** І привели до Нього глухонімого, і благали Його, щоб Він поклав на нього руку. **33** І взявши його з юрби на самоту, Він вклав свої пальці у його вуха і, плюнувши, доторкнувся до його язика. **34** І поглянувши на небо, зідхнув і сказав йому: Еффата! – що значить: Відкрийся! **35** І відразу відкрилися його вуха і розв'язалася зав'язь його язика, і він говорив правильно. **36** І Він заборонив їм, щоб нікому не говорили. Чим більше Той їм забороняв, тим більше вони проповідували **37** і надміру дивувалися, кажучи: Він все добре робить: і дає слух глухим і мову німим.

Глава 8, *поч. 32*

мѧ ѳ҃і

1 В *тих днях, як було дуже багато народу і не мали що їсти, Ісус, покликавши своїх учнів, сказав їм: **2** Змилосерджуся над юрбою, тому що вже три дні перебувають зі Мною і не мають що їсти; **3** і якщо відпущу їх без їжі до своїх домів, вони ослабнуть в дорозі, бо численні з них прийшли здалека. **4** І Йому відповіли його учні: Звідки зможе хтось тут цих наситити хлібом в пустині? **5** І Він запитав їх: Скільки хлібів маєте? Вони ж сказали: Сім. **6** І Він наказав юрбі розлягтися на землі і, взявши сім хлібів, віддавши хвалу, переломав та давав своїм учням, щоб подавали. І ті поставили перед юрбою. **7** І вони мали трохи риб. І, поблагословивши їх, Він сказав подати і їх. **8** Їли ж і наситилися. І взяли сім кошів з залишків-кусків. **9** А тих, що їли, було якихось чотири тисячі. І Він їх відпустив. **10** І відразу, ввійшовши до човна зі своїми учнями, Він прийшов в Далманутанські околиці. *поч. 33*

мат. 15

мѧ ѳ҃і

11 І *вийшли фарисеї, і почали змагатися з ними, шукаючи від Нього знаку з неба, спокушаючи Його. **12** І зідхнувши своїм духом, Він сказав: Чому цей рід шукає знака? Амінь. Кажу вам: чи дасться знак цьому родові! **13** І полишивши їх, знову ввійшовши до човна, Він пішов на другий бік. **14** *І його учні забули взяти хліби, і, за винятком одного хліба, не

мат. 16

мат. 16

мат. 16
лук. 12

мали з собою *нічого* в човні. **15** *І Він застерігав їх, кажучи: Глядіть, стережіться фарисейського квасу та Іродового квасу. **16** І вони думали один з одним, кажучи, що: Не маємо хлібів. **17** І зрозумівши, Ісус сказав їм: Чому думаєте, що не маєте хлібів? Чи ще не чуєте ані не розумієте? Чи ще маєте ваше серце закам'янілим? **18** Маючи очі – не бачите і маючи вуха
ів. 6 – не чуєте? *І чи не пам'ятаєте, **19** що коли Я переломав п'ять хлібів на п'ять тисяч, скільки повних кошиків ви взяли кусків? Сказали Йому: Дванадцять. **20** Коли ж сім на чотири тисячі, скільки повних кошиків взяли ви кусків? Вони ж сказали: Сім. **21** І Він сказав їм: Як не розумієте?

поч. 34

22 І Він прийшов до Витсаїди. І привели до Нього сліпого, і благали Його, щоб його доторкнувся. **23** І взявши за руку сліпого, Він вивів його геть з села, і плюнувши на його очі, поклавши на нього руки, запитав його, чи що бачить. **24** І поглянувши, той говорив: Бачу людей, що ходять як дерева. **25** Потім же знову поклав руки на його очі і зробив так, щоб він прозрів, – і відкрився, і побачив все ясно. **26** І Він послав його до його дому, кажучи: До села не входь ані не розповідай нікому в селі. *поч. 35*

мат. 16
лук. 19

27 І *вийшов Ісус і його учні до сіл Филипової Кесарії. І в дорозі Він запитував своїх учнів, кажучи їм: За кого люди Мене мають? **28** Вони ж відповіли: За Івана Хрестителя, – і інші: За Іллю, – інші ж: За одного з пророків. **29** І Той їм сказав: Ви ж за кого Мене маєте? Відповівши ж, Петро
мат. 16 Йому сказав: *Ти є Христос.
лук. 9 *поч. 36*
ів. 6

30 І Він заборонив їм, щоб нікому не говорили про Нього; **31** і почав їх навчати, що треба, щоб Людський Син багато витерпів, і був випробуваний старцями, і архиєреями, і книжниками; і був вбитим, і в третім дні воскрес. **32** І Він явно говорив слово. І Петро, взявши Його *вбік*, почав Йому забороняти. **33** Він же, обернувшись і поглянувши на своїх учнів, заборонив Петрові, кажучи: Іди від
мат. 10 Мене, сатано, бо не думаєш про те,
і 16 що є боже, але те, що людське! **34** *І
лук. 9 прикликавши юрби з своїми учнями,
і 14 сказав їм: *поч. 37*

Хто хоче іти за Мною, нехай себе відречеться, і візьме свій хрест, і йде
мат. 10 за Мною. **35** *Бо хто лиш хоче спасти
лук. 9 свою душу, її погубить, а хто погубить свою душу задля Мене і євангелії, той її спасе. **36** Бо яка користь людині, якщо придбає ввесь світ і
мат. 10 занапастить свою душу? **37** Або що
лук. 9 дасть людина взамін за свою душу?
і 12 **38** *Бо якщо хтось завстидається Ме-
тим2. 2

корабли. *и прѣщаше имъ глѧ. зрите, блюдѣтесѧ ѡ кваса фарисе҃йска, и ѡ кваса и҃родова. и помышлѧ́хѹ другъ къ другѹ [глющε][13], нѣ́ко хлѣбы не {и҃мамы}[14]. и разумѣвъ [і҃с][15], (глѧ)[16] имъ. что помышлѧ́ете, нѣ́ко хлѣбы не и҃мате; не оу҆ ли чу́ете, (ниже разумѣ́ете); [е҆ще][17] ли о҆каме́нено ср҃це ваше и҃мате; о҆чи и҃мѹщ́е не ви́дите, и оу҆ши и҃мѹще не слы́шите; *и не по́мните ли е҆гда пать хлѣбы преломихъ в пать тысѧщь, колѝко, ко́шь (и҃сполнь оу҆кроухъ)[18] прїя́сте; глашѧ е҆мѹ, двана́десате. е҆гда же сѣ́мь в четы́ри тысѧща, коли́ко ко́шницъ и҃сполненїа оу҆кроухъ прїя́сте; (о҆ни же рѣшѧ)[19], сѣ́мь. и҃ глѧ имъ, ка́ко не разумѣ́ете;

зач. лд.

и҃ (прїи́де)[20] въ видсанда́ѹ, и (приведо́ша)[21] к нѣмѹ слѣпа. и (молѧ́хѹ)[22] е҆го, да е҆го ко́снетъ. и е҆мъ за́ рѹкѹ слѣпа́го, и҃звед҃ е҆го вонъ и҃з вески. и плюнѹвъ на́ о҆чи е҆го, възложъ рѹцѣ нань, въпрашаше е҆го, а҆ще что́ ви́дитъ. и взрѣвъ, глаше. ви́жѹ чл҃кы (-)[23] нѣ́ко дре́вїе (-)[24] ходя́ще. пото́м (же) паκы възложи рѹцѣ на́ очи е҆го, и (сотвори е҆го прозрѣти)[25], и оу҆творисѧ, и оу҆зрѣ свѣтло вс҃е. и посла҆ е҆го в до҃ е҆го глѧ. ни҃ в вѣ́сь вниди, [ни повѣ́ж҃ь кому в҃ вѣ́си][26]. зач. лє.

и҃ *изы́де і҃с, и оу҆чн҃цы е҆го в҃ вѣ́си кесарї́а филипповы. и на пѹти́ въпрашя́ше оу҆чн҃кы своа, глѧ имъ. когѡ̀ мѧ глю́тъ чл҃цы бы́ти; о҆ни же [ѡвѣщя́ша][27]. [-][28] і҃ѡа́нна кр҃тлѧ, и і҃нїи і҃лїю, дрѹзїи́ же е҆ди́ного ѡ҆ прр҃къ. и то́и глѧ имъ. вы же когѡ̀ мѧ глете быти; [ѡвѣщя́в҃ же][29] пе́тръ глѧ е҆мѹ, *ты е҆си хс҃. зач. лѕ.

и҃ запрѣти имъ, да никомѹже глю́ о҆ немъ. и начатъ оу҆чи́ти и҃хъ, нѣ́ко подоба́етъ сн҃ѹ чл҃ческомѹ мно́го постради́ати, и і҃скѹше́нѹ быти ѡ҆ ста́рецъ, и а҆рхїере́й, и кни́жникъ, и оу҆бїе́нѹ быти, и тре́тїи дн҃ь въскр҃нѹти. и҃ не о҆бинѹасѧ сло́во глашε. и прїе́мь [е҆го петръ][30], начатъ прѣтити е҆мѹ. о҆н же о҆бра́щьсѧ, и възрѣ́въ на оу҆чн҃кы своѧ, запрѣти петро́ви (глѧ)[31]. и҃ди́ за мно́ю сатана. нѣ́ко не мы́слиши нѣ́же сѹть бж҃їа, но нѣ́же чл҃ка. *и҃ призвавъ наро́ды съ оу҆ченикы свои́ми, рече и҃мъ.

зач. лз.

[и҃же][32] хощетъ по мнѣ и҃ти, да ѡ҆вр҃ъжетсѧ себѣ̀, и возметъ кр҃тъ свои, и по мнѣ градетъ. *и҃же бо а҆ще хо́щетъ дш҃ѹ свою сп҃сти, погѹби́ ю҃. а и҃же погѹбитъ дш҃ѹ свою мене ради, і҃ е҆ѵ҃лїа, (то́и) сп҃сетъ ю҃. Каа̀ бо по́лза чл҃кѹ, а҆ще прио́брящетъ ми́ръ весь, и ѡ҆ште́титъ дш҃ѹ свою҃; и҃ли что́ дастъ чл҃кь и҃зме́нѹ на дш҃и своеи́̆; *и҃же бо а҆ще постыдит-

сѧ менѣ, и̑ мои̑хъ словє́съ, в ро́дѣ се́мъ прелюбодѣ́инемъ и̑ гр҃шнемъ, и̑ сы́нъ чл҃ч҃скїи постыдитсѧ є̂го, є̂гда прїидетъ въ сла́вѣ ѻ̑ц҃а своє̂го, съ а̑г҃лы сты́ми·

Гл҃а, д҃· за̑, л҃з·

Гл҃аше* и̑мъ. а̂мни́нь гл҃ю вамъ, на̑́ко су́ть нѣ́цїи ѿ здѣ стоя́щихъ, и̑же не и̑мутъ ѡ̆кꙋсити сме́рти, до́ндеже ви́дятъ цр҃твїе бж҃їе пришедшее в сі́лѣ· за̑, л҃и· И̑ по (*шести дн҃ї)[1] поꙗ́тъ їс петра̀, и̑ і̂а́кова, и̑ і̂ѡа́нна, и̑ възведе и̑хъ на́ го́рꙋ высокꙋ о̂со́бь є̂ди́ны, и̑ преѡ́бразѝсѧ пр҃е̑ ни́ми. и̑ ри́зы є̂го быша блещѧ́щесѧ, бѣлы зѣло̀ (на̑́ко снѣ́гъ), на̑́цѣхъ же (не мо́жетъ бѣли́лникь (-)[2] ѹ̑бѣлити на землѝ)[3]. и̑ на̑́висѧ и̑мъ, и̑лїа с моу҃се́ѡмъ. и̑ бѣ́ста съ їс҃омъ гл҃ющаⷭ· И̑ ѿвѣщавъ петръ, (гл҃а)[4] їс҃ови. ра́ввви, добро̀ є̂сть намъ здѣ́ быти, и̑ сътворимъ [кро́вы тр҃и][5], тебѣ є̂ди́нꙋ, и̑ моу҃се́ови є̂ди́нꙋ, и̑ і̂лїи є̂ди́нꙋ. не вѣ́дѧше ѻ̑ что̀ рещѝ, [бѣхꙋ ѻ̑ пристра́шни][6]. и̑ бысть ѻ̑́блакъ ѻ̑сѣнѧ́ѧ и̑. и̑ [прїиде][7] гл҃а и̑зъ ѻ̑́блака, (гл҃ѧ) се́и̑ є̂сть сы́нъ мо́и̑ възлю́бленыи, (того посл҃ꙋшаите)[8]· И̑ внеза́пꙋ възрѣ́вше, ктомꙋ никогоже видѣ́ша, {то́кмо}[9] їс҃а є̂ди́ного с҃ собою· [сходя́щем же][10] и̑мъ с҃ горы̀, запрѣти и̑мъ, да никомꙋже (повѣ́дятъ на̑́же видѣ́ша)[11], то́кмо є̂гда сы́нъ чл҃ч҃скїи и̑з мр҃твыхъ въскр҃не́тъ· за̑, л҃д·

І̂ сло́во ѹ̑дръжа́ша в себѣ, ста҃зающесѧ, что̂ є̂сть є̂же и̑з мр҃твыхъ въскр҃нꙋти́· И̑ въпраша́хꙋ є̂го гл҃ющe, *на̑́ко гл҃ютъ кни́жницы, на̑́ко и̑лїи подоба́етъ прїитѝ преже; ѻ̑н же (ѿвѣщавъ), рече и̑мъ. и̑лїа ѹ̑бо прише́ преже, їсаїа и҃г ѹ̑стро́итъ всѧ. *и̑ како є̂сть пи́сано ѻ̑ сы́нѣ чл҃ч҃ѣмъ, да мно́го постра́детъ, и̑ ѹ̑ничиженъ бꙋдетъ. но̀ гл҃ю вамъ, на̑́ко (-)[12] и̑лїа прїиде, и̑ сътвори́ша є̂мꙋ є̂ли́ка хотѣ́ша, на̑́коже є̂сть пи́сано ѻ̑ немъ· И̑ приш҃е̑ къ ѹ̑чн҃ко́мъ. видѣ народъ мно́гъ ѻ̑ нихъ, и̑ кни́жникы ста҃за́ющасѧ с ни́ми. і̂ а́бїе весь наро̑ видѣвъ є̂го ѹ̑жасе́сѧ. и̑ прирі́щꙋще цѣлова́хꙋ є̂го, и̑ въпросѝ (кни́жникы)[13], что̀ ста҃за́ѣтесѧ к себѣ; за̑, м·

[І *ѿвѣщавъ є̂ди́нъ ѿ наро́да, рече][14]· ѹ̑чт҃лю, приведохъ сы́на моє́го к тебѣ, и̑мꙋщь дꙋхъ нѣ́мъ. и̑ і̂дѣже коли́ждо (име́тъ є̂го)[15], (-)[16] разбива́етъ (є̂го), (и̑ пѣ́ны тѣщи́тъ), и̑ скрежещетъ зꙋбы̀ (свои́ми), и̑ ѻ̑цѣпѣнѣва́ѣтъ. и̑ рѣ́хъ ѹ̑чн҃ко́мъ твои́мъ, да (и̑ж҃енꙋтъ є̂го)[17], и̑ не възмого́ша· ѻ̑н же ѿвѣщавъ (-)[18] (гл҃а є̂мꙋ)[19]. ѡ̑ ро́де невѣ́рентъ, доколѣ ѣ̑ ва̑ бꙋдꙋ; не і моїх слів у цім перелюбнім і грішнім роді – і Людський Син завстидається його, коли прийде у славі свого Батька зі святими ангелами!

Глава 9, *поч. 37*

1 І *Він говорив їм: Амінь. Кажу вам, що є деякі з тих, що тут стоять, які не зазнають смерті, аж поки не побачать боже царство, що прийшло в силі. *поч. 38*

2 І по *шістьох днях Ісус взяв Петра, і Якова, і Івана, і вивів їх одних на високу гору, на самоту, і переобразився перед ними. **3** І Його одіж стала блискучою, дуже білою, наче сніг, так же не може вибілити білильник на землі. **4** І їм з'явився Ілля з Мойсеєм. І вони говорили з Ісусом. **5** І відповівши, Петро сказав Ісусові: Равві, добре нам тут бути. І зробім три шатра: Тобі – одне, і Мойсеєві – одне, і Іллі – одне. **6** Бо не знав, що сказати, бо вони були перелякані. **7** І була хмара, що їх отінила, і з хмари вийшов голос, що говорив: Цей є моїм улюбленим Сином! Того слухайте! **8** І відразу поглянувши, не бачили з собою більше нікого, тільки одного Ісуса. **9** Як же вони сходили з гори, Він заборонив їм, щоб нікому не розповіли, що бачили тільки, коли Людський Син воскресне з мертвих. *поч. 39*

10 І вони в собі стримали слово, допитуючись, що значить те: З мертвих воскреснути. **11** І вони Його запитували, кажучи: *Чому книжники говорять, що треба Іллі спершу прийти? **12** Він же, відповівши, сказав їм: Отже, Ілля, скоріше прийшовши, впорядкує все, *і так як є написано про Людського Сина, щоб Він багато витерпів і був зневаженим. **13** Але кажу вам, що Ілля прийшов, і зробили йому, що забажали. Так як є написано про нього. **14** І прийшовши до учнів, Він побачив навколо них численну юрбу і книжників, що змагалися з ними. **15** І відразу вся юрба, побачивши Його, жахнулася і, прибігаючи, вітала Його. **16** І Він запитав книжників: Чому змагаєтеся між собою? *поч. 40*

17 І *відповівши, один з юрби сказав: Учителю, я привів до Тебе мого сина, що має німого духа. **18** І як де його схопить, розбиває його, і він піну точить, і скрегоче своїми зубами, і ціпеніє. І я сказав твоїм учням, щоб вигнали його – і вони не змогли. **19** Він же, відповівши, сказав йому: О роде невірний, доки буду між вами? Доки терпітиму вас? Приведіть його до Мене. **20** І привели його до Нього.

мат. 16 лук. 9 — мат. 9 мат. 17 — ic. 53 — мат. 17 лук. 9

І побачивши Його, дух віразу затряс ним. І впавши на землю, він качався, точачи піну. **21** І Він запитав його батька: Скільки є літ, відколи це йому сталося? Той же сказав: Від дитинства. **22** І часто кидало його у вогонь і у воду, щоб його погубити. Але, якщо щось можеш, поможи нам, змилосердившись над нами. **23** Ісус же йому сказав: Якщо щось можеш вірити, все можливе віруючому. **24** І батько дитини зразу закричав *і* говорив зі сльозами: Вірю, Господи! Допоможи моєму невірству! **25** А Ісус, побачивши, що юрба збігається, погрозив нечистому духові, кажучи йому: Німий і глухий душе. Я тобі наказую: вийди з нього і більше до нього не входь! **26** І він вийшов, закричавши і дуже напружившись. І той був наче мертвий, так що численні говорили, що він помер. **27** Ісус же, взявши його за руку, підняв його, і він встав. **28** І як Він ввійшов до дому, його учні запитували його на самоті: Як ми не змогли його вигнати? **29** І Він сказав їм: Цей рід нічим не може вийти, тільки молитвою і постом. **30** І вийшовши звідти, вони ішли через Галилею. І Він не хотів, щоб хто дізнався, **31** *бо навчав своїх учнів і говорив їм, що Людський Син буде виданий в людські руки, і Його вб'ють, і вбитий в третім дні воскресне. **32** Вони ж не розуміли слова і боялися Його запитати. *поч. 41*

мат. 17
лук. 9
і 24

33 І Він прийшов до Капернауму. І будучи в домі, запитував їх: Що в дорозі в собі ви думали? **34** Вони ж мовчали, бо один з одним змагалися в дорозі, хто є більшим. **35** І сівши, Він покликав дванадцятьох і сказав їм: Якщо хто хоче бути старшим, хай буде найменшим з усіх і всім слугою. **36** І взявши дитину, поставив її посеред них, і обнявши її, сказав їм: **37** Якщо хтось прийме одну таку дитину в моє ім'я, Мене приймає. І хто Мене приймає, не Мене приймає, але Того, що Мене послав. **38** *Відповів же Йому Іван, кажучи: Учителю, ми бачили якогось, що твоїм іменем виганяв бісів, який з нами не ходить. І ми йому заборонили, тому що він не йде за нами. **39** Ісус же сказав: Не бороніть йому. *Бо немає нікого, що зробить силу в моє ім'я і зможе скоро Мене злословити. **40** Бо хто не є проти вас, є з вами. **41** Бо якщо хтось напоїть вас чашею води в моє ім'я, бо ви є Христові, – амінь. *Кажу вам: він не втратить своєї нагороди. *поч. 42*

лук. 9

кор1. 12

мат. 10

мат. 18
лук. 17

42 І *якщо хтось згіршить одного з цих малих, що вірять в Мене,

доко́лѣ трьплю́ вы̑; приведѣ́те є̑го ко мнѣ. И̑ приведо́ша є̑го и̑ немꙋ. и̑ видѣ́въ є̑го, (а́бїе дꙋ́хъ)[20] съ̀трѧсѐ є̑го. и̑ падъ на землѝ вала́шесѧ, пѣ́ны тѣ́ща́. и̑ въпросѝ ѡ̑ц̑а є̑го, колѝко лѣ́т є̑сть, ѡ̑нелиже́ є̑ѥ бысть є̑мꙋ; о́н же рече, и̑здѣ́тиска. и̑ мно́гажды (-)[21] въ о́гнь (въвє́рже є̑го)[22], и̑ ѣ̀ во́ды, да погꙋби́ є̑го. но а́ще что мо́жеши, помозѝ намъ мл҃ердовавъ о̀ насъ. і҆с̑ же рече є̑мꙋ. [є̑же а҆ще что̀ мо́жеши вѣ́ровати][23], вс҃а възможна вѣ́рꙋю́щемꙋ. [і҆][24] а́бїе (въскъпи)[25] ѡ̑ц̑ь о̀трочате, [съ слезами][26] гла́ше. вѣ́рꙋю (г҃и), помозѝ моє́мꙋ невѣ́рїю. видѣвъ же і҆с̑, на́ко сри́щется народъ, запрѣтѝ дꙋ́ху нечи́стому, гла́ѧ є̑мꙋ. (дꙋ́ше нѣ́мы́и и̑ глꙋхі́и)[27], а҆зъ (тѝ повелѣ́ва́ю)[28], и̑зы́ди и̑з него, и̑ кто́мꙋ не ѫ̆ни́ди в него. И̑ въскъпи́въ, и̑ мно́го прꙋжа́вшасѧ, и̑зы́де. И̑ бысть на́ко мр҃твъ, на́коже мно́зѣмъ гла́ти, на́ко ѹ̑мр҃е́. і҆с̑ же́ е́мъ (є̑го за́ рꙋкꙋ)[29], въздви́же є̑го, и̑ ѫ̆ста̀. И̑ вше́дшꙋ є̑мꙋ в домъ, ѹ̑чн҃цы є̑го (въпрашахꙋ є̑го є̑ди́ного)[30], на́ко мы̑ не възмогохомъ и̑згна́ти є̑го; и̑ рече и̑мъ. сі́и р҃о̀ ничи́мже мо́жетъ и̑зы́ти, то́кмо мл҃твою [и̑ посто́ꙋ][31]. и̑ ѿтꙋ́дꙋ и̑зше́дше, и̑дя́хꙋ сквозѣ галиле́ю, и̑ не хотѧше да кто̀ ѹ̑вѣ́сть. *ѹ̑чаше бо ѹ̑чн҃ікы своѧ, и гла́ше и̑мъ. на́ко сн҃ь чл҃вчіи пре́данъ бꙋдетъ ѣ̀ рꙋцѣ̀ чл҃вчестѣ, и̑ ѹ̑бі́ютъ є̑го, и̑ ѹ̑бі́енъ бывъ, ѣ̀ трє́тіи дн҃ь въскр҃нетъ. о̀ни же не разꙋмѣва́хꙋ гла, и̑ боа́хꙋсѧ є̑го въпроси-

мꙋ зі
лꙋ ѧ̆
и̑ їд

ти. за, ма.
И̑ прїи́де в (капернаоꙋ́мъ)[32], и̑ в домꙋ бывъ, въпраша́ше и̑хъ, что на пꙋти в себѣ помышла́сте; о́ни́ же молча́хꙋ. дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ бо стазáшасѧ на пꙋти, кто̀ є̑сть болїи. И̑ сѣдѧ́ пригласѝ ѡ̑бана́десѧте, и̑ (гла)[33] и̑мъ. а҆ще кто̀ хо́щетъ ста́рѣи быти, да бꙋ́детъ всѣ́хъ ме́ньшїи, и̑ всѣ́мъ слꙋга̀. И̑ прїи́мъ о̀троча, поста́ви є̑ посредѣ̀ и̑хъ. и̑ ѡ̑бъе́мъ є̑, рече и̑. и̑же а́ще є̑ди́но такові́ыхъ о̀трочá́тъ прїи́метъ въ и̑мѧ моє̀, мене прїе́млетъ. и̑ і҆же мене прїе́млетъ, не менѐ прїе́мле́, но послáвшаго мѧ. [*ѿвѣщꙋ же є̑мꙋ і҆ѡа́ннъ, гла́ѧ][34]. ѹ̑чителю, видѣхомъ нѣ́кое́го и̑́менемъ твои́мъ и̑зго́нѧ́ща бѣсы, [и̑же не хо́дитъ по насъ, и̑ възбрани́хѡ̑ є̑мꙋ, на́ко не послѣдꙋетъ намъ][35]. і҆с̑ же рє̑, не брани́те є̑мꙋ. *никтоже бо є̑сть и̑же сътвори́тъ си́лꙋ ѡ̑ и́мени моемъ, и̑ възмо́же́ ѫ̆скоро́ѣ зло́словити мѧ. и̑же бо нѣ́сть на вы̑, по васъ є̑сть. *И̑же бо а҆ще напои́тъ вы̑ ча́шꙋ во́ды въ [и̑мѧ моє][36], на́ко хр҃ѣ є̑сте. а҆ми́нь гла́ю вамъ, (-)[37] не погꙋби́тъ мзды̀ своеѧ̀. за, мѵ

зі
ѧ̆ ѕ
ѧ̆ ѕі
и̑ їв
ѧ̆ ѕі

И̑ *і҆же а́ще събла́знитъ є̑ди́ного ѡ̑ малы́хъ сихъ вѣ́рꙋю́щи́хъ в мѧ. добрѣ́е є̑сть є̑мꙋ паче, а҆ще ѻ̑б-

лежитъ (ка́мень жрътновный)[38] о҆ вы́й е҆го, и҆
мр ѱі вверже́й бу́детъ в мо́ре· *и҆ а́ще съблажня́е тѧ
рука́ твоя́, ѿсѣци ю҆́. добрѣ (тѝ есть)[39] бѣд-
никоу (вѣ живо́тъ вни́ти)[40], неже о҆́бѣ рукѣ и҆-
моущоу вни́ти вѣ гее́нноу, въ о҆́гнь неоу҆гаса́ющїи,
їсаїа ѯв [*и҆дeже че́рвь и҆хъ не оу҆мира́е и҆ о҆́гнь не оу҆гаса́-
етъ][41]· и҆ а́ще нога твоя́ съблажня́етъ тѧ, ѿ-
сѣцѝ ю҆́. добрѣ (тѝ е҆́сть)[42] вни́ти вѣ жївотъ
хро́моу. неже двѣ но҃зѣ и҆моущоу вѣвержену быти в
гее́нноу, [въ о҆́гнь неоу҆гаса́ющїи][43], [и҆дeже червь е҆́
мр ѳі не оу҆мира́етъ, и҆ о҆́гнь не оу҆гаса́етъ][44]· *и҆ а́ще
мр ѳі о҆́ко твое съблажня́етъ тѧ, и҆стѝкнѝ е҆́. добрѣ
(тѝ е҆́сть)[45] съ е҆дино́ѵмъ о҆́ко҆́ вни́ти вѣ ц҃рствїе
бжїе. неже двѣ о҆́цѣ и҆моущоу вѣве́ржену быти вѣ
гее́нноу [о҆́гненоую][46], и҆дeже червь и҆хъ не оу҆ми-
ра́етъ, и҆ о҆́гнь не оу҆гаса́етъ· всѧкъ бо о҆́гне́ о҆со-
г мр ѳ ли́тсѧ. [*и҆ всѧ́ка же́ртва со́лїю о҆́солитсѧ][47].
мр ѳі добро҆́ соль. *а҆́ще же соль не слана́ бу́детъ, чимъ
лу ді о҆́солѝтсѧ; и҆́мѣите (соль в себѣ)[48]. и҆ ми́ръ и҆-
мѣите межоу собою·

Гла, і·

мр ді Ѡтоудоу* вставъ, (пре́иде)[1] въ предѣлы
ю҆дейскыа, {-}[2] о҆б онъ полъ ю҆рда́на. и҆
(снидо́шасѧ)[3] паки народи и҆ немоу. и҆ ꙗ҆́ко
о҆́бычаи и҆мъ, паки оу҆ча́ше и҆хъ· зд҃· мг·
и҆ приступльше фарїсе́е, въпроси́ша е҆го, а҆́ще
достоитъ мужоу жену пусти́ти; и҆скоушающе
е҆ мр ѳ е҆го· о҆́нъ же ѿвѣщавъ рече и҆мъ. что вамъ за-
мр ѳі повѣ́да моѷсїи; о҆́ни же рѣ́ша, [*моисїи пове-
и ді лѣ]4 кни́гоу распоустноую написати, и҆ пусти́ти.
лу ѕі
й крн з [и҆ ѿвѣщавъ][5] і҃с, рече и҆мъ. по жестосрьдїю ва́-
шемоу написа́ вамъ за́повѣдь сїю. *ѿ зача́ла же
й мр ѳ й мр ді създанїа, мужа́ и҆ жену́ сътвори́ а҆̀ е҆́сть [бъ]6.
мр ѳі *Сего ради о҆́ста́витъ чл҃вкъ ѿц҃а своего́ и҆ мт҃ре,
й крн ѕ и҆ прилѣпи́тсѧ ко҆̀ женѣ своей́, и҆ бу́дутъ о҆́ба вѣ
ѳфѣ е мр ді плоть е҆дину́· ѓѣмже оу҆же нѣ́ста два́, но
й крн з (плоть е҆дина)[7]. *е҆же оу҆бо бъ съчета́, чл҃вкъ да не
разлоучае́тъ· и҆ в домоу паки оу҆чн҃цы е҆го о҆ семъ
въпроси́ша е҆го, и҆ (гла)[8] и҆мъ· зд҃, мд·

мр ѳі *и҆́же а҆́ще пусти́тъ женоу свою́, и҆ о҆́женитсѧ
лу ді и҆ною, прелюбы́ твори́тъ на ню· и҆ а́ще [жена́]9
мѳ ѳд [пусти́тъ мужа́, и҆ поса́гнетъ за и҆но́го][10], пре-
мр ді любы творѝтъ· *и҆ приношаа́хоу ко҆̀ немоу дѣти,
лу ѳі да [ко́снетсѧ и҆хъ][11]. оу҆чн҃цы же [прѣща́хоу при-
носа́щимъ][12]· видѣвъ же і҃с, негодова́. и҆ рече
и҆мъ, о҆ста́вите дѣтїи приходити ко мнѣ,
(и҆) не браните и҆мъ. таѝхъ бо е҆́сть ц҃рствїе
бжїе. а҆мѝнь гл҃ю вамъ. и҆же а́ще не прїиме́ ц҃р-
ствїа бжїа ꙗ҆́ко отроча́, не и҆́мать вни́ти в но҃е.

йому є скоріше краще, якщо зав'яже жорновий камінь навколо його шиї, і буде кинутим в море. **43** *І якщо тебе згіршує твоя рука, відрубай її. Краще тобі є калікою ввійти до життя, ніж, маючи обидві руки, ввійти в гієну, в незгасимий вогонь, **44** *де їх черв'як не вмирає і вогонь не гасне. **45** І якщо твоя нога тебе згіршує, відрубай її. Краще тобі є ввійти до життя кульгавим, ніж, маючи дві ноги, бути кинутим до гієни, **46** у незгасимий вогонь, де їх черв'як не вмирає і вогонь не гасне. **47** *І якщо твоє око згіршує тебе, вибери його. Краще тобі є з одним оком ввійти до божого царства, ніж, маючи обидва ока, бути кинутим у вогненну гієну, **48** де їх черв'як не вмирає і вогонь не гасне. **49** Бо кожний вогнем осолиться, *і всяка жертва сіллю посолиться. **50** Сіль – добра. *Якщо ж сіль стане несолоною, чим посолиться? Майте в собі сіль і майте між собою мир!

мат. 18 ісаї. 66 мат. 5 і в 18 мой3. 2 мат. 5 лук. 14

Глава 10

1 І *звідти, вставши, Він перейшов до Юдейських околиць, на другому боці Йордану. І знову до Нього зійшлися юрби. І, як мав звичай, знову Він їх навчав. *пс. 43*

2 І фарисеї, приступивши, запитали Його, спокушаючи Його: Чи годиться чоловікові відпустити жінку? **3** Він же, відповівши, сказав їм: Що вам заповів Мойсей? **4** Вони ж сказали: *Мойсей наказав написати відпускну книжку і відпустити. **5** І відповівши, Ісус сказав їм: Він вам написав цю заповідь через ваше жорстокосердя. **6** *А від початку створення Бог створив їх мужем і жінкою. **7** *Через це чоловік залишить свого батька і матір і приєднається до своєї жінки. **8** І оба будуть одним тілом. Тому вже не є два, але одне тіло. **9** *Те, отже, що Бог злучив, людина хай не розлучує. **10** І в домі його учні знову про це Його запитали. **11** І Він сказав їм: *поч. 44* *Якщо хтось відпустить свою жінку і одружиться з іншою, робить перелюб проти неї. **12** І якщо жінка відпустить мужа і вийде заміж за іншого, робить перелюб. **13** *І приносили до Нього дітей, щоб Він до них доторкнувся, учні ж забороняли тим, що приносили. **14** А Ісус, побачивши, обурювався і сказав їм: Облиште дітей, щоб до Мене приходили, і не забороняйте їм, бо таких є боже царство. **15** Амінь. Кажу вам: якщо хтось не прийме божого

мат. 19 мат. 5 і 19 лук. 16 мой5. 24 мат. 5 і 19 лук. 16 кор1. 7 мой1. 1 мат. 19 мой1. 2 кор1. 6 еф. 5 мат. 19 кор1. 7 мат. 5 і 19 лук. 16 мой5. 24 мат. 9 лук. 18

царства, як дитина, не ввійде до нього! **16** І обнявши їх, поклавши на них руки, Він благословив їх. *поч.45*

17 І як Він виходив в дорогу, якийсь, прибігши і поклонившись до колін Йому, запитував Його: Учителю добрий, що зробити, щоб я успадкував вічне життя? **18** А Ісус йому сказав: *Чому Мене називаєш добрим? Ніхто не є добрим, тільки один Бог. **19** Заповіді знаєш? *Не роби перелюбу, не вбий, не кради, не свідчи ложно, не кривди, шануй твого батька і матір. **20** Він же, відповівши, сказав Йому: Учителю, я зберіг це все від моєї молодості. **21** Ісус же, поглянувши на нього, полюбив його і сказав йому: Одного ти не довершив. Іди, продай, що лиш маєш, і дай бідним – і будеш мати скарб на небі. І прийди, і ходи вслід за Мною, взявши хрест. **22** Він же, засмутившись через слово, відійшов сумуючи, бо мав великі маєтки. **23** І поглянувши, Ісус сказав своїм учням: *поч. 46*

мат. 19
лук. 19

мой2. 20
мой5. 5
мат. 5
і 19
лук. 18

Як нелегко тим, що мають багатство, ввійдуть в боже царство! **24** Учні ж жахалися через Його слова. Ісус же знову, відповівши, сказав їм: Діти, як нелегко тим, що надіються на багатство, ввійти до божого царства! **25** Бо легше є верблюдові пройти через вушко голки, ніж багатому ввійти до божого царства. **26** Вони ж ще більше дивувалися, кажучи до себе: То хто може спастися? **27** А Ісус, поглянувши на них, сказав: В людей *це* неможливо, але не у Бога, бо у Бога все можливе. **28** *Петро ж почав Йому говорити: Ось ми залишили все і пішли вслід за Тобою. **29** Відповівши ж, Ісус сказав: Амінь. Кажу вам: немає нікого, хто полишив дім, або братів, або сестер, або батька, або матір, або жінку, або дітей, або поля задля Мене і Євангелія, **30** що не одержить в сто разів нині, в цьому часі: домів, і братів, і сестер, і батьків, і матерів, і дітей, і піль по вигнанні, і в будучому віці – вічне життя. **31** *Численні ж перші будуть останніми, і останні – першими. **32** А вони були в дорозі, ідучи до Єрусалиму, і випереджував їх Ісус. І вони жахалися, і ідучи слідом, боялися. *поч. 47*

мат. 19
лук. 18

мат. 19
лук. 13

І знову, взявши дванадцятьох, Він почав їм говорити про те, що мало Йому статися. **33** *Бо ось ідемо до Єрусалиму, і Людський Син буде виданий архиєреям і книжникам. І Його засудять на смерть, і видадуть Його поганам, **34** і кпитимуть з Нього, і зранять Його, і обплюють Його, і уб'ють Його, і третього дня Він воскресне. **35** *І перед Нього прийшли Яків і Іван – Зеєведеєві сини, кажучи:

мат. 20
лук. 18

мат. 20

й ѡбьемъ йхъ, [вꙗзло́жь рѹцѣ на нихъ бл҃ваше йхъ][13]. зā, мѣ·

Й їсхода́щѹ є҆мѹ на пѹть, притекъ нѣкїи и҆ поклони́сѧ на колѣнѹ є҆мѹ, вопрашаше є҆го. оу҆чт҃лю бл҃гыи, что сотворю̀, да животъ вѣчныи насл҃ѣствѹю; їс же рече є҆мѹ. *что мѧ глеши бл҃га; никтоже бл҃гъ, то́кмо є҆ди́нъ бъ. заповѣди вѣси; [*не прелюбы сотвори́ши, не оу҆бїи][14], не оу҆кради, не лжесвѣ́дѣтельствѹи, не ѡби́ди. чтѝ ѡц҃а твоего́ и҆ мт҃ре· о́н же [ѡвѣщавъ рече][15] є҆мѹ. оу҆чт҃лю, сїа вс҃а съхранихъ ѡ҆ ю҆ности моеа̀· їс же вꙁрѣвъ нань, возлюбѝ є҆го, и҆ рече є҆мѹ. є҆ди́ного є҆си не доконча́лъ. и҆ди, є҆лика́ и҆маши прода́ждь, и҆ да́ждь ни҆щимъ, и҆ і҆мѣти и҆маши съкро́вище на нб҃си. и҆ прїидѝ и҆ ходи в҃ сл҃ѣ менѣ [вземъ крестъ][16]. о́н же дрꙗхлъ бывъ о҆ словесѝ, ѡ҆и҆де скорбѧ̀, бѣ бо и҆мѣ́а стѧжанїѧ мно́га. и҆ вꙁрѣвъ їс. (гл҃а)[17] оу҆чн҃комъ своимъ· зā, мѕ·

Ка́ко неоу҆до́бь и҆мѹщеѝ богатьство в цр҃твїе бж҃їе вни́дѹтъ. оу҆чн҃цы же оу҆жаса́хѹсѧ о҆ словесѣхъ є҆го· їс же па́кы ѡвѣщавъ (гл҃а)[18] и҆мъ. ча́да, ка́ко неоу҆до́бь [оу҆пова́ющимъ на богатьство], в҃ цр҃твїе бж҃їе вни́ти. оу҆до́бѣе (бо) є҆сть вельбѹ́дѹ сквозѣ и҆глинъ оу҆ши пройтѝ, нежε богатѹ в҃ цр҃твїе бж҃їе вни́ти· о́ни же и҆зли́ха дивлѧ́хѹсѧ, глюще и҃ къ себѣ, то кто мо́жетъ спсе́нъ бы́ти; вꙁрѣвъ [же][20] на нѝ їс, (гл҃а)[21]. ѡ҆ чл҃цѣхъ невъзможно, но не ѡ҆ ба. вс҃а бо възможна сѹть ѡ҆ ба. *нача́т (же) (петръ гл҃ати)[22] є҆мѹ. сѐ мы о҆ста́вихомъ вс҃а, и҆ в҃ сл҃ѣ тебе и҆до́хомъ· {ѡвѣщав же їс, рече}[23]. а҆ми́нь гл҃ю вамъ. никтоже є҆сть и҆же о҆ста́вилъ є҆сть домъ, и҆ли братїю, и҆ли сестры̀, и҆ли (ѡц҃а, и҆ли мт҃ре)[24], [и҆ли жен҃ѹ][25], и҆ли чада, и҆ли се́ла, мене ради, и҆ є҆ѵ҃лїа, а҆ще не прїиметъ сторицею, нн҃ѣ́ въ врема сѐ, домы́, и҆ братїа и҆ сестръ, (и҆ ѡц҃а) и҆ мт҃ре и҆ чада, и҆ селъ, по и҆згна́нїи. и҆ въ вѣкъ гряд҃ѹщїи животъ вѣчныи· *мно́зи же бѹ́дѹтъ пръвїи, послѣ́дни, и҆ послѣднїи, пръ́ви· бѣхѹ же на пѹти възходя́ще въ і҆ерли́мъ, и҆ бѣ варꙗ и҆хъ їс. и҆ оу҆жаса́хѹсѧ, (и҆) в҃ сл҃ѣ (-)[26] и҆дѹще боя́хѹсѧ· зā, мз·

Й поѣмъ па́кы ѡбанадесѧте, нача́ и҆мъ глаголи҆ ꙗ҆же хотꙗхѹ є҆мѹ быти. *на́ко є҆ сѐ възхо́димъ въ і҆ерли́мъ, и҆ сн҃ь чл҃чїи пре́данъ бѹдетъ а҆рхїере́омъ и҆ кни́жникомъ, и҆ о҆сѹ́дятъ є҆го на см҃рть, и҆ предадятъ є҆го на́зы́комъ, и҆ порѹгаютсѧ є҆мѹ, (и҆ оу҆ꙗ́звятъ є҆го, и҆ о́плюютъ є҆го)[27], и҆ оу҆бїю́ (є҆го). и҆ [третїи дн҃ь][28] въскр҃нетъ· *Й прѐ нн҃ѣ прїидо́ста, і҃а́ковъ и҆ і҆ѡа́нъ, сн҃а зеведе́ова, глюща (-)[29]. оу҆чт҃лю, хо́-

щевѣ, да ѣже ащє прóсивѣ (-)[30], сътвориши на́ма· óн же рече и́ма, что хóщета да сътворю ва́ма; óна же рѣста ѣмў. даждь намъ да ѣдúнъ [óдесную тебе][31] и ѣдúнъ [óшюю тебѐ][32] сáдевѣ въ слáвѣ твоéи· Íс же рцѣ и́ма, не вѣ́ста чесо прóсита. мóжета ли пúти чашў юже áзъ пїю, и крщéнїѣ и́мже áзъ крщáюсѧ крстúтисѧ; óна же рѣста ѣмў, мóжевѣ· Íс же рече и́ма. чашў (оубо) юже áзъ пїю испїéта. и крщенїемъ, и́мже áзъ крещáюсѧ крстúтасѧ. ащє ѣже сѣ́сти óдесную́ мене, (и)[33] óшюю, нѣсть мнѣ дати, но и́мже оуготóвано ѣсть· *И слы́шавше дéсять, начáша негодовати óїáковѣ и їóáннѣ· (-)[34] (Íс (же) призвáвъ ихъ)[35], (гла)[36] и́мъ· *вѣ́сте, нáко мнáщеѣсѧ владати нáзы́кы, сътóдолѣвáютъ и́мъ. и велúцїи ихъ, óбладáютъ и́ми· Не тáкоже [бўдѐ][37] вáсъ. но и́же ащє хóщетъ (вáсъ вáшїи быти)[38], да бўдетъ вáш слугà. и їже áщє хóщѐ вáсъ быти старѣи, да бўдетъ всѣмъ рабъ· И́бо и сы́нъ чл҃ч не прїи́де да послужáтъ ѣмў, но да послужúтъ, и дати дшў свою и́збавленїе за мнóгы· зā. ми·

*И (прїидóша)[39] въ їерїхóнъ. и їсходáщў ѣмў ѿ їерїхóна, и оучéникомъ ѣго, и народў многў. сы́нъ тимеóвъ, вартимéи слѣпы́и, [сѣдáше при пўтѝ проса]. и слы́шавъ нáко Íс назарани́нъ ѣсть, начатъ звáти и глáти. сы́не двдвъ їсе помúлуи мѧ. и прѣщахў ѣмў мнóзи, да оумлъчúтъ· óнъ же мнóжае паче звáше, сы́ну двдвъ, помúлуи мѧ· И ставъ Íс, рече [ѣго взъгласúти]. и (взъзгласúша)[42] слѣпца, глю́ще ѣмў. дръзáй, вста́ни, зоветъ тѧ· óн же ѡвры́гъ ры́зы своѧ вста́въ прїи́де къ Íсови· И ѡвѣщавъ (глá ѣмў Íс)[43], что (хóщеши да сътворю тебѣ)[44]; слѣпы́и же глá ѣмў. оучúтелю, да прозрю· [Íс же][45] рече ѣмў. йдѝ, вѣра твоà сп҃се тѧ. и áбїе зпрозрѣ, и по [Íсѣ][46] йде въ пўть·

Глава 11, *поч. 49*

Г҃ла, а҃і· зā, мд·

Ѯгдà {*приближишасѧ}[1] въ їерли́мъ, въ (видсфагі́ю)[2] и виданїю къ горѣ ѣлеóньстѣи, (послà)[3] два ѿ оучéникъ своúхъ, и глá и́мъ. йдѣта въ весь и́же ѥсть прямо ва́ма, и áбїе входя́ща в ню, óбрáщете жрѣбá привáзано, на не́же никтоже ѿ чл҃къ всѣдѣ, (ѿрѣшúша ѥ)[4], приведѣта. и áщє кто ва́ма речетъ, что творúта ѥ; рцѣта, [нáко][5] гь (требуéтъ ѥ)[6], и {áбїе пóслетъ ѥ}[7] сѣмо· (-)[8] Йдóста (же), и óбрѣтóста жрѣбá привáзано при дверехъ вънѣ на распутїи. и (ѿрѣ-

Учителю, ми хочемо, щоб Ти нам зробив те, що просимо. **36** Він же їм сказав: Що хочете, щоб Я вам зробив? **37** Вони ж сказали Йому: Дай нам, щоб, один праворуч Тебе і один ловоруч Тебе, сиділи ми у твоїй славі. **38** Ісус же сказав їм: Не знаєте, чого просите. Чи можете пити чашу, яку Я п'ю, і хреститись хрещенням, яким Я хрещуся? **39** Вони ж Йому сказали: Можемо. Ісус же сказав їм: Отже, питимете чашу, яку Я п'ю, і будете хреститися хрещенням, яким Я хрещуся. **40** А щоб сісти праворуч Мене і ліворуч, не *дано* Мені дати, але кому приготоване. **41** *І десять, почувши, почали обурюватися на Якова і Івана. **42** Ісус же, прикликавши їх, сказав їм: *Ви знаєте, що ті, що видаються, що володіють народами, над ними панують, і їхні знатні ними володіють. **43** У вас так не буде. Але якщо хтось у вас хоче бути вищим, хай буде вам слугою, **44** і якщо у вас хтось хоче бути старшим, хай буде всім рабом. **45** Бо і Людський Син не прийшов, щоб Йому послужили, але щоб послужити і дати свою душу як визволення за численних. *поч. 48*

мат. 20
мат. 20
лук. 22
мат. 20
мат. 20
лук. 18

46 *І вони прийшли до Єрихону, і як Він виходив з Єрихону, і його учні, і численна юрба, Тимеїв син, Вартимей сліпий, сидів при дорозі, жебракуючи. **47** І почувши, що це Ісус Назарянин, він почав кричати і говорити. Сину Давидів, Ісусе, помилуй мене! **48** І численні йому погрожували, щоб він замовк, а він ще більше кричав: Сину Давидів, помилуй мене! **49** І ставши, Ісус сказав його покликати. І покликали сліпця, кажучи йому: Бадьорся, встань, Він тебе кличе! **50** Той же, відкинувши свою одіж, вставши, прийшов до Ісуса. **51** І відповівши, Ісус йому сказав: Що хочеш, щоб Я тобі зробив? Сліпий же Йому сказав: Учителю, щоб я прозрів. **52** Ісус же йому сказав: Іди. Твоя віра тебе спасла. І він відразу прозрів і пішов в дорогу за Ісусом.

Глава 11, *поч. 49*

мат. 21
лук. 19

1 І *коли вони наблизилися до Єрусалиму, до Витсфагії і Витанії, до Оливної гори, Він послав двох зі своїх учнів **2** і сказав їм: Ідіть до села, яке є перед вами; і входячи до нього, відразу знайдете осля прив'язане, на яке ніхто з людей не сів. Відв'язавши його, приведіть. **3** І якщо вам хтось скаже: Що це робите? Скажіть, що Господь його потребує. І Він відразу його відішле сюди. **4** Вони ж пішли, і знайшли жереб'я, прив'язане при дверях ззовні, на роздоріжжі, і відв'язали його. **5** І деякі з тих, що там сто-

яли, говорили їм: Що робите, від-
в'язуючи жереб'я? **6** Вони ж їм
сказали так, як Ісус їм заповів, і ті
ів. 12 лишили їх. **7** *І привели жереб'я до
Ісуса, і поклали на нього свою о-
діж, і Він сів на нього. **8** Численні
ж постелили свою одіж на дорозі,
інші ж різали гілля з дерев і стели-
ли по дорозі. **9** І ті, що йшли попе-
пс. 117 реду та ішли ззаду, кричали, кажу-
мат. 21 чи: Осанна! *Благословенний Той,
лук. 19 хто йде в ім'я господнє! **10** Благо-
словенне те царство нашого батька
Давида, що приходить в ім'я госпо-
днє! Осанна на висотах! *поч. 50*

мат. 21 **11** І *ввійшов Ісус до Єрусалиму
лук. 19 і до церкви, і оглянувши все, коли
ів. 2 вже була пізня година, вийшов до
Витанії з дванадцятьма. **12** І на дру-
гий день, коли вони вийшли з Ви-
мат. 21 танії, Він зголоднів. **13** *І побачив-
ши здалека фіґу, що мала листя, під-
ійшов, чи, отже, щось на ній знай-
де. І прийшовши до неї, Він нічого
не знайшов, тільки листя, бо ще не
був час на фіґи. **14** І відповівши, І-
сус сказав їй: Хай більше з тебе на-
віки ніхто не з'їсть плоду. І чули
Його учні. **15** І вони знову прий-
шли до Єрусалиму. І ввійшовши до
церкви, Ісус почав виганяти тих, що
продавали і купували в церкві, і пе-
рекинув столи продавцям і крісла
тих, що продавали голуби, **16** і не
давав, щоб хтось ніс посуд через
ic. 56 церкву. **17** І навчав, кажучи їм: Чи
мат. 21 не є написано, *що Мій храм на-
лук. 19 зветься храмом молитви для всіх на-
єре. 7 родів? *Ви ж його зробили пече-
мат. 21 рою розбійників! **18** І почули книж-
лук. 19 ники і архиєреї, і шукали, як Його
погубити. Адже вони Його боялися, бо весь натовп дивувався його навчанню. **19** І коли було пізно, Він
мат. 21 виходив геть з міста. **20** *І вранці, проходячи, побачили фіґу, що всохла з кореня. **21** І Петро, згадавши, сказав Йому: Равві, глянь на фіґу, яку Ти прокляв, вона всохла! **22** І відповівши, Ісус сказав їм: *поч. 51*

Майте божу віру! **23** Амінь. Бо кажу вам, що хто лиш скаже цій горі: Зрушся і кинься в море, – і не сумніватиметься у своєму серці, але має віру, що станеться те, що каже, буде йому те, що лиш скаже. **24**
мат. 7 Через це кажу вам: *Все, що тільки
лук. 11 просите, молячись, вірте, що одер-
ів. 14 жите, – і буде вам. **25** *І коли
15 і 16 стоїте, молячись, відпускайте, якщо
мат. 6 маєте щось проти когось, щоб і ваш
сир. 28 Батько, що є на небесах, відпустив вам ваші гріхи. **26** Якщо ж ви не відпускаєте, ані ваш Батько, що є на небесах, не відпустить вам ваших гріхів. *поч. 52*

шиста)[9] є҃. и҆ нѣцїи ѡ҆ (стоѧщихъ тѹ҃)[10], гл҃ахѹ и҆мъ. что҆ дѣ́ета ѡ҆рѣшающа жрѣбѧ҃; о҆на же рѣста и҆мъ, и҆́коже заповѣ́да (и҆ма) і҃с, и҆ о҆ста́виша а҃. *и҆ [приведо́ста][11] жрѣбѧ къ і҃сови, и҆ (вънзложи́ша)[12] на не ри́зы своѧ҃, и҆ всѣ́де на не. (-)[13] мнóзи (же) ри́зы своѧ постла́ша по пѹти. дрѹзїи же ва́іе [рѣзахѹ ѡ҆ дре́вїа, и҆ постила́хѹ по пѹти][14]. и҆ предходѧщеи҆, и҆ ѣ҆ слѣдъ градѹщеи҆, вънїа́хѹ, [гл҃ющε][15]. о҆сáнна, *бл҃вено градыи҆ въ и҆мѧ гн҃е, бл҃вено градѹщее цр҃ство (въ и҆мѧ гн҃е), ѡ҆ц҃а нашего дв҃да. о҆сáнна ѣ҆ вы́шънихъ. зач҃, н҃.

і҆ *вни́де въ і҆ер҃лимъ (і҃с, и҆) ѣ҆ цр҃ковь. и҆ съгла́давъ всѣ, поздѣ ѹ҆же сѹщѹ часѹ, и҆зыде ѣ҆ъ виданїю, съ о҆бѣмана́десѧте. и҆ на ѹ҆трїа и҆зше҆ше҆мъ и҆мъ ѡ҆ виданїа, взаи҆ка. *и҆ видѣвъ смоковницѹ и҆здалече и҆мѹщѹ листъвїе, прїиде, а҆ще ѹ҆бо что҆ о҆бра́щѣ҆ на неи҆. и҆ приш҆е҆ к неи҆, (и҆) ничесоже о҆брѣте, токмо листвїе. не ѹ҆ бо҆ бѣ҆ вре́ма смоквамъ. и҆ ѡ҆вѣщавъ (і҃с), рече е҆́н. да не ктомѹ (ѡ҆ тебе въ́ вѣкы)[16] никтоже плода снѣсть. и҆ слы́шахѹ ѹ҆чн҃цы е҆го. и҆ (прїи́до́ша пакы)[17] въ і҆ер҃ли́мъ. и҆ вшедъ (і҃с) ѣ҆ цр҃ковь, нача҆ и҆згонѧ́ти продаю́щаѧ и҆ кѹпѹю́щаѧ ѣ҆ъ цр҃кви, и҆ трапе́зы тръжникомъ҆, и҆ сѣ́далища продаю́щихъ го́лѹби, и҆спроврьже. и҆ не дааше҆ да кто҆ мимонесетъ сосѹдъ сквозѣ҆ цр҃ковь. и҆ ѹ҆чаше (гл҃а)[18] и҆мъ. нѣ́сть ли пи́сано, *на́іко хра́мъ мои, хра́мъ мл҃твѣ҆ нарече҆тсѧ всѣ҆мъ на́зы́комъ҆; *вы же съ҆творѧ́сте е҆го вр҃ътепъ разбо́нникъ҆. и҆ слы́шаша [кни́жницы і҆ а҆рхїере́е][19], и҆ и҆скаахѹ, каико е҆го погѹбатъ. боа́хѹ бо сѧ е҆го. на́іко весь наро҆ дивлѧшесѧ о҆ ѹ҆че́нїи е҆́го. и҆ на́іко по́здѣ бысть, [и҆схожа҆ше][20] вонъ и҆з града. *и҆ (ѹ҆тро мимоходя́ще)[21], видѣша смоковницѹ, и҆ссо́хшѹ и҆с коренїа. и҆ ѣ҆спомановъ҆ петръ, (гл҃а)[22] е҆мѹ. ра́ввви, ви́ждь смоко́вницѹ ю҆же проклалъ, ѹ҆́сше. и҆ ѡ҆вѣщавъ і҃с (гл҃а)[23] и҆мъ. зач҃, н҃а.

і҆мѣ́йте вѣ҆рѹ бж҃їю. а҆ми́нь [бо][24] гл҃ю вамъ, на́іко и҆же а҆ще речетъ горѣ сеи҆, дви́гнисѧ и҆ вве́рзисѧ ѣ҆ море, и҆ не раз҆мы́слитъ ѣ҆ ср҃цы свое҆мъ, но вѣ҆рѹ и҆мет҃ъ, на́іко е҆же гл҃етъ, быва́етъ. бѹ́детъ е҆мѹ (е҆же а́ще р҃ечетъ). Сего ради гл҃ю вамъ, *вс҃а е҆ли́ка а҆ще (моля́щесѧ)[25] про́сите, вѣ҆рѹите на́іко [прїе́млете][26], и҆ бѹ́детъ вамъ. *и҆ е҆гда стоите҆ моля́щесѧ, ѡ҆пѹща́йте а҆ще что҆ и҆мате на кого, да и҆ ѡ҆ц҃ь ва́ш҆ и҆же е҆сть на нб҃сехъ, ѡ҆пѹститъ ва҆ъ҆ съгрѣше́нїа ва́ша. [а҆ще ли же вы не ѡ҆пѹща́сте, ни ѡ҆ц҃ь вашъ и҆же е҆сть на нб҃сехъ, ѡ҆пѹститъ (вамъ) съгрѣше́нїи вашихъ][27]. зач҃, нв҃.

мт кг
лк к

І (*прїдо́ша)[28] паки въ їерли́мъ, и̂ ѣ̀ цр҃кви ходя́щу ѥ̂му, (прїидо́ша)[29] к немꙋ, а̂рхїере́е и̂ кни́жницы и̂ ста́рцы. и̂ гл҃аша ѥ̂му, коею о҆́бластїю сїа твори́ши; (и̂)[30] кто́ ти̂ [о҆́бласть сїю дастъ]31, да сїа твори́ши; їс҃ же (ѿвѣщавъ), рече и̂мъ. въпрошу́ вы [и̂ а̂зъ][32] (сло́во ѥ̂ди́но)[33], и̂ ѿвѣщанїте мн҃и, и̂ реку́ вамъ коею о҆́бластїю сїа творю̀. Крще́нїе їѡа́нново, с҃ нб҃е ли бѣ, и̂ли ѿ чл҃къ; ѿвѣща́нїте мн҃и. И̂ мы́шлахꙋ къ себѣ гл҃ющe. а̂ще речемъ, с҃ нб҃е, рече́, почто оу҆́бо не вѣ́ровасте ѥ̂му; но̀ а̂ще речемъ, ѿ чл҃къ, боя́хуся людїи. всѝ бо̀ и̂мѣ́ахꙋ їѡа́нна [и̂́ско вънѝстинꙋ][34] пр҃рокъ бѣ. И̂ ѿвѣщавше [(гл҃аша)[35]][36], не вѣмы. И̂ {ѿвѣщавъ}[37] їс҃, гл҃а и̂мъ. ни̂ а̂зъ гл҃ю вамъ коею о҆́бластїю сїа творю̀.

мат. 21
лук. 20

Гл҃а, вѳ҃. зѳ҃, нг҃.

мт кг
лк к
їсаї҃а ѣ҃
ѥ̂рм҃а в҃

Нача́тъ* и̂мъ ѣ̀ прито́махъ гл҃ати. Виногра́дъ [насади чл҃къ][1], и̂ о҆́гради о҆́пло́том҆, і̂ и̂скопа̀ точи́ло, и̂ създа̀ сто́лпъ, и̂ предастъ ѥ̂го тѫжа́телемъ, и̂ ѿи̂де. и̂ посла̀ к тѫжа́телемъ вѣ҃ врема, раба̀, да ѿ тѫжа́тель прїиметъ ѿ плода виногра́да. [о҆́ни же][2] ѥ̃ще ѥ̂го, би́ша, и̂ посла́ша тощь. И̂ паки посла̀ к нимъ дрꙋгїи рабъ, и̂ того̀ [ка́менїѐ би́вше][3], пробо́ша главꙋ ѥ̂мꙋ, и̂ [послаша безче́стенъ][4]. и̂ (па́ки) и̂но́го посла̀, и̂ того оу҆би́ша, и̂ мно́гы и̂́ны, о҆́вы оу҆́бо бїю́ще, о҆́вы же оу҆бива́юще. Ѥ̂ще [оу҆́бо][5] ѥ̂ди́ного (сн҃а и̂мѣ)[6] вънзлюбленнаго [своѥ́го][7], посла̀ [и̂ того][8] [к ни̂̀ послѣ][9] гл҃а. мо̂́жетъ сн҃а моѥ́го о҆́ни же тѫжа́тели [рѣша къ себѣ, мо̂́жетъ][10] се́и ѥ̂сть наслѣ́дникъ, прїидѣ́те оу҆бїе́мъ ѥ̂го, и̂ на́ше бꙋдетъ наслѣ́дствїе. и̂ е́мше [ѥ̂го оу҆би́ша][11], и̂ и̂звергъго́ша вонъ и̂з винограда́. что̂ оу҆́бо сътвори́тъ гс҃ь винограда́; прїидетъ и̂ погꙋбитъ тѫжа́тела, и̂ дастъ виногра́д и̂нѣмъ. и̂ни писа́нїа ли сего̀ чл҃и ѥ̂сте; ка́мень, ѥ̂гоже не в рꙋ́ду сътвори́ша зи́жд҃ѫщеѝ, се́и бы́сть въ главꙋ ꙋ҆́глꙋ, ѿ гс҃а бы́ сѝ, и̂ ѥ̂сть ди́вна въ о҆́чїю на́шею. І̀ и̂ска́хꙋ ѥ̂го и̂́ти, и̂ оу҆боа́шася наро́да. разꙋмѣ́ша бо̀, мо̂́жетъ къ нимъ прито́мꙋ рече. и̂ о҆ста́вльше ѥ̂го ѿи̂до́ша. зѳ҃, нд҃.

мт кв
лк к

І (*посла́ша)[12] къ немꙋ нѣ́кїа ѿ фарисе́и, и ї҆родїа́нъ, да ѥ̂го о҆́бльстатъ сло́вомъ. [о҆́ни же][13] прише́ше, (гл҃аша)[14] ѥ̂мꙋ. оу҆чи́телю, вѣ́мы мо̂́жетъ и̂́стинен҃ ѥ̂си, и̂ не радѝши ни о҆́ ко́мже. не зриши бо̀ на лицѐ чл҃ко́мъ, но̀ вънѝстинꙋ пꙋти бж҃їю оу҆́чиши. досто́итъ ли̂ [кинсо́нъ кесареви дати][15], и̂ли и̂ни; да́мы ли, и̂ли не да́мы; о҆́н

мат. 22
лук. 20

Глава 12, *поч. 53*

мат. 21
лук. 20
іс. 5
єре. 2

1 І *Він почав їм говорити в притчах: Чоловік насадив виноградник, і обгородив плотом, і викопав винотік, і збудував башту. І передав його робітникам, і відійшов. **2** І на час послав раба до робітників, щоб взяв від робітників з плоду виноградника. **3** Вони ж, схопивши його, побили і послали з нічим. **4** І він знову послав до них іншого раба. І побивши *і* того камінням, розбили йому голову і послали збещещеним. **5** І знову послав іншого. І вони того вбили і багатьох інших. Одних, отже, побивали, а інших убивали. **6** Отже, він ще мав одного свого улюбленого сина. І нарешті послав того до них, кажучи, що посоромляться мого сина. **7** А ті робітники сказали до себе, що цей є спадкоємцем. Ходіть, убиймо його – і наслідця буде наше! **8** І схопивши його, вони вбили і викинули геть з винограднику. **9** Отже, що зробить пан винограднику? Він прийде і вигубить робітників, а виноградник дасть іншим. **10** Чи ви не читали цього писання: Камінь, якого не в ряд поклали будівничі, цей став наріжним каменем. **11** Від Господа це сталося, і є дивним в наших очах. **12** І вони шукали Його схопити і злякалися юрби, бо зрозуміли, що Він до них сказав притчу. **13** І залишивши Його, вони відійшли. *поч. 54*

мат. 22
лук. 20

І *послали до Нього деяких з фарисеїв і іродіян, щоб Його підманули словом. **14** Вони ж, прийшовши, сказали Йому: Учителю, знаємо, що Ти є правдомовним і не зважаєш ні на кого, бо не дивишся на лице людей, але по правді навчаєш божої дороги. Чи годиться дати цісареві данину, чи ні? Чи нам дати, чи не дати? **15** Він же,

знаючи їхнє лицемірство, сказав їм: Чому Мене спокушаєте? Принесіть Мені пінязь, щоб Я побачив. **16** Вони ж принесли. І Він сказав їм: Чий цей образ і напис? Вони ж Йому сказали: Цісарський. **17** І відповівши, Ісус сказав їм: *Віддайте цісареве цісареві і боже – Богові! І чудувалися Ним.

рим. 13
мат. 22

же вѣ́ды и̑ лицемѣ́рїе, рече и̑мъ. что̀ ма и̑скоу́ша́ете; принесѣ́те ми̑ пѣ́нязь да ви́ж҃оу. о́ни же принесо́ша. и̑ (гла)[16] и̑̃, чїи о́бразъ сїи, и̑ на̑писа́нїе; о́ни́ же рѣ́ша ѥ̂моу, кесаре́въ. [и̑ ѡ҃вѣщавъ і̑с̃, рече][17] и̑мъ. (*вънз҃ади́те кесаре́ва)[18], кесаре́ви, и̑ бж҃їа бг҃и. и̑ чюди́шасѧ о̑ немъ. *прочитано 55*

мат. 22
лук. 20

18 І *прийшли до Нього садукеї, які говорять, що немає воскресіння, і запитали Його, кажучи: **19** Учителю, Мойсей нам написав, *що якщо кому помре брат і залишить жінку, а не залишить дітей, хай його брат візьме його жінку і воскресить насіння своєму братові. **20** Було сім братів. І перший взяв жінку, і вмираючи, не залишив насіння, **21** і другий взяв її і помер, і ані той не залишив насіння. І третій також. **22** І взяли її сім – і не залишили насіння. А після всіх померла і жінка. **23** Отже, у воскресіння, коли воскреснуть, якому з них вона буде жінкою? Бо сім мали її за жінку. **24** І відповівши, Ісус сказав їм: Чи не через це обманюєтесь, не знаючи Писання ані божої сили? **25** Адже коли воскреснуть з мертвих, ані не женять ся, ані не віддаються, але є як ангели на небесах. **26** А про мертвих, що вони встають, чи ви не читали в Мойсеєвих книгах, що сказав йому Бог при кущі, говорячи: *Я – Бог Авраама, і Бог Ісаака, і Бог Якова? **27** Він не є Богом мертвих, але Богом живих! Отже, ви дуже помиляєтесь.

мой2. 3
мат. 22
лук. 20

прочитано 56

мат. 22

28 І *один з книжників, приступивши, почувши, як вони змагаються, і побачивши, що Він їм добре відповів, запитав Його: Котра є перша з усіх заповідей? **29** Ісус же відповів йому, що найперша з усіх заповідей: *Слухай, Ізраїлю! Господь Бог ваш – одинокий Господь є! **30** І полюбиш твого Господа Бога всім твоїм серцем, і всією твоєю душею, і всім твоїм умом, і всією твоєю силою. Це є перша заповідь. **31** І друга, подібна до неї: *Полюбиш свого ближнього, як самого себе. Іншої заповіді, більшої від цих, немає. **32** І сказав Йому книжник: Учителю, по правді добре ти сказав, що є один Бог, і немає іншого, за винятком Нього; **33** і що любити Його всім серцем, і всім розумом, і всією душею, і всією силою; і що любити ближнього, як себе, – є більшим від всіх всепалень і жертв. **34** Ісус же, побачивши, що він розумно відповів, сказав йому: Ти є недалеко від божого царства. І більше ніхто не смів Його запитувати. **35** *І відповівши, Ісус казав, навчаючи в церкві: Як говорять книжники, що

мой5. 6
мат. 22
лук. 10

мой5. 25
мат. 22
лук. 20

мой3. 19
мат. 5
і 22
рим. 13
гал. 5
як. 2

мат. 22
лук. 20

и̑ ѡ҃вѣщавъ і̑с̃, рече и̑мъ. (-)[36] і̑с̃ (же) видѣ́въ {-}[37], ꙗ̑ко смыслено ѡ҃вѣщà, рече ѥ̂моу, не далéче е̑си ѡ҃ цр҃твїа бж҃їа. и̑ никто́же (смѣ́аше ктомоу)[38] ѥ̂го въпроси́ти. *и ѡ҃вѣщáвъ і̑с̃, глаше, оу҃чà въ цр҃кви. Ка́ко глю́тъ кни́жницы, ꙗ̑ко хс̃ сы́нъ [е̑сть дв҃дъ][39];

ѱѳ̃ ѱ҃д то́и [бо̂][40] дв҃дъ рече дх҃омъ ст҃ымъ. *гл҃а г҃ь гв҃и моемꙋ, сѣди о̂деснꙋю менѐ, дондеже положꙋ врагы̀ твоа̀ по̑ножїе нога́ма твои́ма· Са́мъ [оу̂бо][41] дв҃въ гл҃етъ е̂го г҃а, и̂ ѡ҃икꙋдꙋ (сн҃ь е̂мꙋ е̂сть)[42]з и̂ мно́гъ наро̑ послꙋшаше е̂го ѣ̀ сла́дость· зд҃а, ѻ҃з·

Ї (гл҃аше (и̂мъ) въ оу̂чє́нїи своє́мъ)[43]. блюдѣ-
тесѧ ѡ҃ кни́жникъ хотѧ́щихъ въ о̂дѣ́а-
ѧ҃ма їкг нихъ ходити. и̂ цѣлова́нїа на тр҃ъжищы́хъ,
ѯ҃ѵ їѳ҃ *и̂ пре́же сѣда́нїа на со́нмищы́хъ, и̂ пр҃ьво вз҃ъ-
ѧ҃ма їкг лежєнїа на вечє́рѣ, *пожд҃а́ющє до́мы ѣ̀довицъ,
ѯ҃ѵ їѳ҃ и̂ непщеванїе́мъ далече молѧ́щесѧ. сїи прїи-
мꙋтъ ли́шше о́сꙋжєнїе· Й [сѣ́дъ їс̃][44] пр҃а́мо
сък҃ро́вищномꙋ храни́лищꙋ, зр҃а́ше ка́ко народъ
ѯ҃ѵ їѳ҃а мещет мѣдь въ сък҃ро́вищное храни́лище. *и
мно́зи бога́тїи вмѣтахꙋ многа. и̂ пришє́ши
е̂ді́на ѣ̀дови́ца оу̂бо́га, вз҃ъвє́рже лѣпт҃ъ дв҃ѣ, е̂же
е̂сть кодра́нт҃ъ· Й призвавъ оу̂чн҃ікы своѧ, рече
и̂мъ. а҃ми́нь гл҃ю вамъ, я҃́ко вдовѝца сїа оу̂-
бо́гаа мно́жае всѣхъ ѣ̀вє́рже ѣ̀мѣта́ющы̑ї въ сък҃ро́-
вищное храни́лище. всѝ бо̀ ѡ҃ и̂збы́тка своє́го
ѣ̀вр҃ьго́ша. сїа́ же ѡ҃ лиша́нїа своє́го, всѧ е̂ли́ка
и̂ма́ше ѣ̀вє́рже все̑ житїе́ своѐ·

Г҃ла, г҃і· зд҃а, ѻ҃и·

ѯ҃ѵ ѯ҃д їкд
ѯ҃ѵ їѳ҃а

исходѧщꙋ* е̂мꙋ ѡ҃ цр҃кве, (гл҃а)[1] е̂мꙋ е̂-
ді́нъ ѡ҃ оу̂чн҃ікъ е̂го. оу̂чи́телю, ви́ж҃ь ка-
ѯ҃ѵ ѯ҃д ковѡ̀ камєнїе, и̂ какова̀ зда́нїа· Й [(ѡ҃-
и̂ їѳ҃а вѣща́въ і҃с̃)[2], рече е̂мꙋ][3]. ви́диши ли сїа
ма їкд велѝка зданїа; *не и̑мать о̂ста́ти зд҃ѣ ка́-
мень на ка́мени, и̑же не разори́тсѧ· Й сѣда́щꙋ
е̂мꙋ на горѣ е̂леѡ́нстѣи прѧмо цр҃кви, въпра-
ша́хꙋ е̂го е̂ді́ного, петр҃ъ, і̂ а҃ковъ, і̂ ѡ҃а́ннъ,
и̂ а҃ндре́ѧ, рцѝ намъ, когда̀ сїа бꙋдꙋтъ; и̂ кое
(бꙋдетъ) зна́менїе, е̂гда̀ и̑мꙋт҃ (всѧ сїа сконча́тисѧ)[4]; [і҃с̃ же ѡ҃вѣщаѳ҃ и̂мъ, нача́т҃ъ гл҃а-
ѳ҃ ѳ҃ тї][5]. *блюдѣтесѧ, да не кто̀ васъ прельсти́т҃ъ.
в҃ ѯ҃ѳ҃ѵ в҃ мно́зи [бо̂][6] прїидꙋтъ въ и̑ма моѐ гл҃ющє,
ма їкд я҃́ко а҃зъ е̂смь, и̂ мно́гы прельста́т҃ъ. е̂гда же
ѯ҃ѵ їѳ҃а оу̂слы́шите брани, и̂ слы́шанїа бра́немъ, не оу̑-
жаса́итесѧ. подоба́етъ [бо̂][7] бы́ти, и̑о не ѹ̑
конч҃ина. ѕ҃та́нетъ бо̂ я҃́зыкъ на я҃́зыкъ, и̂
ц҃р҃тво на ц҃р҃тво, [и̂][8] бꙋдꙋтъ тр҃ꙋси по мѣ́-
та, (и̂) бꙋдꙋтъ гла́ди [и̂ мате́жи][9]. нача́ло
болѣзнемъ е̂и· зд҃а, ѻ҃д·

ма їкд *Блюдѣте же сѧ вы сами. [предадя́т҃ бо̂
ѯ҃ѵ їѳ҃а вы][10] в со́нмищѧ, и̂ на сънборищихъ бїени бꙋ-
дете. и̂ пр҃е́ воево́дами и̂ ц҃ри ведени бꙋдете
мене ради, въ с҃вѣдѣтельство и̑мъ. и̂ въ всѣхъ
я҃́зы́цехъ [подоба́етъ пр҃е́же][11] проповѣдатисѧ
ма їѵ е҃ѵ҃лію· (-)[12] *е̂гда (же) поведꙋтъ вы предаю́ще,
ѯ҃ѵ їѳ҃а ѯ҃ѵ ві не пре́же пецѣтесѧ, что̑ вз҃ъгл҃ете. (ни поо̑ча́и-

Христос є Давидовим сином? **36** Бо той Давид сказав Святим Духом: *Сказав Господь Господеві моєму: пс. 109
Сядь праворуч мене, доки *не* покладу твоїх ворогів підніжкою твоїх ніг. **37** Отже, сам Давид говорить, що Він Господь, то як Йому є сином? І численна юрба слухала Його з насолодою. *поч. 57*

38 І Він говорив їм у своєму навчанні: Бережіться книжників, що хочуть ходити в шатах, і *приймати* мат. 23
привітання на ринках, **39** *і перші лук. 19
місця на зборах, і перші лежанки на
вечерях, **40** *що поїдають доми вдо- мат. 23
виць, і для ока здалека моляться – ці лук. 20
одержать надмірний осуд! **41** І сівши навпроти скарбового місця, Ісус дивився, як юрба кидає мідяки до скарбниці. *І численні багачі кидали ба- лук. 21
гато. **42** І одна бідна вдовиця, прийшовши, кинула дві лепти, тобто кодрант. **43** І прикликавши своїх учнів, Він їм сказав: Амінь. Кажу вам, що ця бідна вдовиця кинула більше від всіх тих, що кидали до скарбниці. **44** Бо всі кинули зі свого надлишку, ця ж зі своєї убогості кинула все, що мала, ввесь свій прожиток.

Глава 13, *поч. 58*

1 І *коли Він виходив з церкви, мат. 24
сказав Йому один з його учнів: Учи- лук. 21
телю, поглянь яке каміння і які будови! **2** І відповівши, Ісус сказав йому: лук. 19
Чи бачиш ці великі будови? *Не за- і 21
лишиться тут камінь на камені, який мат. 24
не буде знищений. **3** І як Він сидів на Оливній горі навпроти церкви, запитували Його на самоті Петро, і Яків, і Іван, і Андрій: **4** Скажи нам, коли це буде? І який буде знак, коли це все має статися? **5** Ісус же, відповівши еф. 5
їм, почав говорити: *Стережіться, сол2. 2
щоб хтось вас не обманув, **6** бо мат. 24
прийдуть численні в моє ім'я, кажу- лук. 21
чи, що це Я, і численних обмануть. **7** Коли ж почуєте про війни і чутки про війни, не жахайтеся. Бо треба, щоб сталося. Але ще не кінець. **8** Адже повстане народ проти народу і царство проти царства, і будуть землетруси по місцях, і будуть голод і розрухи. Це початок страждань. *поч. 59*

9 *Стережіться ж ви самі, бо ви- мат. 24
дадуть вас на збори, і на зборах бу- лук. 21
дете биті, і перед воєвод і царів поведуть вас задля Мене, їм на свідчення. **10** І належиться, щоб найперш між всіма народами проповіданим було мат. 10
євангеліє. **11** *Коли ж вас поведуть, лук. 12
видаючи, не журіться наперед , що і 21
скажете, ані не повчайтеся, але те, що

буде вам дано в тій годині, це говоріть. Бо не ви будете говорити, але Святий Дух. **12** Видасть же брат брата на смерть і батько дитину, і повстануть діти проти батьків, і вб'ють їх. **13** І будете зненавиджені всіма задля мого імені. А той, що витерпить до кінця, цей спасеться.

поч. 60

мат. 24
дан. 9
лук. 21

14 *Коли ж побачите мерзоту спустошення, передсказану Даниїлом-пророком, що стоїть де не слід, – хто читає, нехай розуміє, – тоді ті, що є в Юдеї, нехай втікають в гори, **15** і той, що на даху, нехай не спускається в дім ані хай не входить взяти щось зі свого дому. **16** І хто є на полі, нехай не повертається назад взяти свою одіж. **17** Горе ж вагітним і тим,що кормлять грудьми в тих днях. **18** Моліться ж, щоб ваша втеча не була зимою. **19** Бо ті дні будуть скорботою такою, якої не було від початку сотворення, що створив Бог, *аж* донині, і не буде! **20** І якщо б Господь не вкоротив днів, отже, не спаслося б ніяке тіло. Але задля вибраних, яких Він вибрав, Він вкоротить дні. **21** *І тоді, якщо хтось вам скаже: Ось тут Христос! – або: Ось там! – не вірте. **22** Бо повстануть лжехристи і лжепророки і даватимуть знаки і чудеса, щоб обманути, якщо можливо, і вибраних. **23** Ви ж стережіться! Ось Я вам все сказав наперед.

мат. 24
лук. 17

єз. 32
іс. 13
йоі. 6
мат. 24
лук. 21

мат. 24
апо. 1

мат. 25

поч. 61

24 Але *в ті дні, по тій скорботі, сонце померкне, і місяць не дасть свого світла, **25** і звізди будуть падати з неба, і зрушаться сили, що на небі. **26** *І тоді побачать Людського Сина, що йде на хмарах з силою і великою славою. **27** І тоді Він пошле своїх ангелів і збере своїх вибраних з чотирьох вітрів, від кінця землі – до кінця неба. **28** Від фіги ж навчіться притчі. Коли її галуззя вже буде м'яким і випускає листя, знаєте, що жнива близько. **29** Так і ви, коли бачите, що це стається, знайте, що є близько, при дверях. **30** Амінь. Кажу вам, що не минеться цей рід, поки це все станеться.

поч. 62

31 Небо і земля промине, а мої слова не минуться. **32** А про той день або про годину ніхто не знає: ані ангели, що є на небесах, ані Син, тільки Батько. **33** *Стережіться, чувайте і моліться, бо не знаєте, коли буде час. **34** Так як чоловік, відходячи, залишив свій дім, і давши своїм рабам владу, і кожному своє діло, і воротареві наказав, щоб чував, **35** чувайте, отже. Бо не знаєте, коли прийде пан дому: увечері, чи опівночі, чи як заспіває півень,

тесѧ). но ѥ҆же а҆ще дастьсѧ вамъ в҃ тои́ часъ, ѳ҆е глите. не (вы҆ бо бу́дете)[13] глющеи́, но дх҃ъ ст҃ыи. (-)[14] Предасть (же) бра́ бра́та на см҃рть, и҆ ѡ҆ц҃ь чадо. и҆ в҃стану́тъ чада на роди́теля, и҆ оу҆бі҃ютъ и҆х҃. и҆ бу́дете ненавидими всѣ҆ми и́мени моего́ ради. претръпѣвыи же до конца, сеи́ спсенъ бу́детъ. зѧ҃, к҃ѳ.

мѳ҃ ік҃д данї҃и҃ л҃ у҃ їа

*Ѥ҆гда же оу҆зрите мерзость запустѣнїа, (речennую данї҃и́ломъ пр҃ро́комъ), стоѧ́щу и҆дѣже не подоба етъ, чтыи҆ да разумѣе́тъ. тогда́ сущїи въ і҆юдеи, да бѣжатъ на́ горы, {і и́же}[15] на кровѣ, да не сла́зитъ [в҃ домъ][16], ни да вни́детъ взѧ́ти чесо ѡ҆ дому своего́. и҆ и́же на селѣ сыи, да не възвратя́тсѧ в҃спѧть, взѧти ри́зу свою. горе же непразны́мъ и҆ доя́щи҃м в тыи҆ дн҃и. щоли́те же сѧ, да не [бу́детъ бѣжьство ваше зимѣ][17]. бу́дутъ бо дн҃їе тїи ско́рбь, ѩ҆́кова не бысть такова ѡ҆ нача́ла създа́нїю, ѥ҆же създа бг҃ъ до нн҃ѣ, и҆ не бу́детъ. и҆ а҆ще не бы҆ г҃ь прекратилъ дн҃їи, не бы҆ оу҆бо сп҃ласѧ всѧка плоть. но и҆збранны҃ї ради и҆хже и҆збра́, прекратѝ дн҃и. *и҆ тогда а҆ще кто (речетъ вамъ)[18]. ѳ҆е здѣ х҃с, {и҆ли}[19] ѳ҆е о҆́нде, не и҆мѣте вѣры. в҃стану́тъ бо лже христи, и҆ лже пр҃роцы, и҆ дадутъ зна́менїѧ и҆ чюдеса, къ ѥ҆же прельсти́ти а҆ще възмо́жно (і҆) и҆збра́нныа. вы҆ же блюдѣтесѧ, [ѳ҆е][20] пре́жде рѣхъ вамъ всѧ. зѧ҃, к҃а.

ѥ҆зек҃ї҃ л҃в і҆саі҃а г҃і і҆о҃и҃ в҃ мѳ҃ ік҃д л҃у їа

Но *в тыи҆ дн҃и по скорби то́и҃, сл҃нце помр҃кнетъ, и҆ лу́на не дастъ свѣта своего́. и҆ звѣзды бу́дутъ ѿ нб҃се спа́дающе, и҆ сы́лы ѩ҆́же на нб҃сехъ подви́жутсѧ. *и҆ тогда́ оу҆зрѧ́тъ сн҃а чл҃ческаго гряду́ща на о҆́блацѣхъ съ сы́лою (и҆ сла́вою многою)[21]. и҆ тогда по́слетъ а҆г҃лы [своа̀][22], и҆ съберетъ и҆збра́нныа своа ѿ четы́рехъ вѣтръ, ѿ конца земли҆ до конца нб҃у. ѿ смоковница же наоу҆читесѧ прите́чи. ѥ҆гда оу҆же вѣтвїе е҆а̀ (бу́детъ мла́до)[23], і҆ и҆зращаѥ́тъ листвїе, вѣдите ѩ҆́ко близь (е҆сть жатва)[24]. та́ко и҆ вы҆ ѥ҆гда [сїа ви́дите][25] быва́ющѧ, вѣ́дите ѩ҆́ко близъ е҆сть при дверехъ. а҆ми́нь гл҃ю вамъ, ѩ҆́ко не и́мать прейти҆ родъ се́и҃, до́ндеже всѧ сїа бу́дутъ. зѧ҃, к҃в.

мѳ҃ ік҃д л҃у зі

Нб҃о и҆ земл҃ѧ пре́идетъ, словеса же моѧ не пре́идутъ. о҆́ дн҃и же томъ и҆ли́ о҆ часѣ, никтоже вѣсть, ни а҆г҃ели (и҆же суть) на нб҃сехъ, ни сн҃ъ, то́кмо ѡ҆ц҃ь. *блюдѣте, бди́те, [и҆ моли́тесѧ][26]. не вѣсте бо когда вре́мѧ (бу́детъ)[27]. ѩ҆́коже чл҃къ ѿхода́ѧ, о҆́ставль домъ сво́и, и҆ вдавъ рабомъ своѥ҃ власть, (и҆) комужде дѣло своѥ̀, и҆ вратарю повелѣ, да бди́тъ. бди́те оу҆бо, не вѣ́сте бо когда г҃ь до́му прі҃идетъ, [-][28] вечеръ, и҆ли по-

мѳ҃ їе

лу̀ноущи, и̂ли в пⷭтлоглаше́нїе, и̂ли оу̑тро, да не прише́ вне́запу, о́бр҃щетъ вы спⷹщⷯ. а̂ и̂́же вамъ гл҃ю, всѣ́мъ гл҃ю, бди́те·

Гл҃а, дⷤ·

мѳ кѕ лу кв

Е́ѣ *же па́сха и̂ о́прⷭ҇сноцы по двою дн҃ю· и̂ і҆ска́ху а̂рхїере́е и̂ кни́жницы, ка́ко е̂го лестїю е̂́мше оу̑бїютъ. гл҃аху же, но не въ празⷭ҇ни́къ, е̂да како [мл҃ъва бу́детъ]1 людⷭ҇ска· зⷯ, ѕ҃г·

мѳ кѕ ѵо҃а и и̂ вы

І *сущу е̂му въ ви҆данїи, в дому си́мона прокаженаго, вⷭ҇зле́жащу е̂му· Пр҃и́иде жена̀ и́мущи а̂лава́стръ мⷬ҇ра нарⷣна́го пистикїа мно́гоцⷱнны. (и̂ сⷭ҇кр҃ушии)2 а̂лава́стръ, вⷭ҇зливаше [е̂му на главу]3· Гⷱху же нⷱцїи негоду́юще въ себѣ, [и̂ гл҃ющⷣе]4. вⷭ҇ что̀ ги́бель сїа мⷬ҇рнаа бы́стьⷭ҇ можа́ше бо е̂е (-)5 продано̀ бы́ти вⷯ҇ще [трїи сотъ пⷱнязⷭ҇]6, и̂ да́тиса ни́щимъ. и̂ прⷱщу́ху е́й· і҆̀ же рече, о́ста́вите ея̀, что̀ е́й тр҃у́ды даетѐⷭ҇ добро̀ дⷱло сⷭ҇дⷱла о́ мнѣ. всегда̀ бо ни́щаⷯ и́мате ⷭ҇ собою, и̂ е̂гда хо́щете, мо́жете и́мъ добро творити. мене же не всегда и́мате. е̂же (и́мⷱ) [сїа]7, сⷭ҇творѝ. пр҃е́вари пома́зати [мо҆и тⷱло]8 на погребе́нїе· а҆́мⷬ҇нь (-)9 гл҃ю вамъ. и̂деже а̂ще проповѣ́стьса е̂у҃ліе [е̂е]10 въ всемъ ми́рѣ, и̂ е̂же сⷭ҇творѝ сїа, гл҃ано бу́детъ въ па́мⷹть еа̀· зⷯ, ѕ҃д·

мѳ кѕ лу кв

И *іоу́да и̂скарїо́тскїи е̂ди́нъ ѿ двою́на́десⷹте, и́де къ а̂рхїере́омъ да {предастъ е̂го}11 и́мъ· Ѿни́ же слы́шавше вⷯ҇зра́довашасѧ, и̂ о́бⷱщⷯ́ша ⷯ҇му сре́бреники дати, и̂ и̂ска́ше ка́ко е̂го въ подо́бно вре́мѧ предастъ· *И̂ въ пр҃ъвы дн҃ь о́прⷭ҇снокъ, е̂гда па́сху жр҃а́ху, (гл҃аша)12 е́му оу̑чⷱницы е̂го· Гⷣѣ хо́щеши, ш҃е́ше оу̑гото́ваⷽ҇ мъ да и́ⷭ҇си па́сху; и̂ (посла̀)13 два ѿ оу̑чⷱникъ свои́х, и̂ (гл҃а)14 и́мъ. и́дⷱта вⷮ҃ гра̀, и̂ ср҃а́щⷽ҇ е̂ вы чⷣка́ⷭ҇ въ сⷦ҇удели́ницѣ во́ду носѧ, по немъ и́дⷱта. и̂ и́дⷱже а́ще вни́дⷽ҇е, рцⷱта господи́ну до́му, и́ако оу̑чⷮ҃ль гл҃етъ, гдѣ е̂сть вита́лница (-)15, и̂деже пасху сⷭ҇ оу̑чⷱкы мои́ми снⷱмⷬ҇ⷭ҇; и̂ то́и ва́ма пока́жетъ го́рницу ве́лїю по́стлану гото́ву. (-)16 тⷬ҇ оу̑гото́ваита намъ· і҆ и́зыдоста оу̑чⷱника [е̂го]17, и̂ прⷬ҇и́до́ста вⷮ҃ гра́дъ, и̂ о́бр҃ѣто́ста и́коже рече и́ма. и̂ оу̑гото́васта па́сху· И̂ вечеру́ бывшу, (прⷬ҇и́иде)18 сⷭ҇ о́бⷱманадесⷹте· *и̂ вⷯ҇зле́жа́щемъ и́мъ и̂ и́ⷣущⷽ҇емъ, (рече і҆̃с)19, а҆ми́нь гл҃ю вамъ, и́ако е̂ди́нъ ѿ васъ предастъ мⷬ҇ и́ⷣый сⷭ҇ мною· [о́ни же]20 начаша скорбⷱти, и̂ гл҃ати е́му е̂ди́нъ по е̂ди́ному. е̂да а́зъⷭ҇; [и̂ другы́и, е̂да а́зъ]21; *о́н же (ѿвⷱщавъ), рече и̃. ѵ҃ѳ мѳ

36 чи вранці. Щоб несподівано прийшовши, не знайшов вас сплячими. **37** А що вам говорю, говорю всім: Чувайте!

Глава 14

мат. 26 лук. 22

1 *Була ж Пасха і Опрісноки по двох днях. І архиєреї та книжники шукали, як Його вбити, схопивши обманою. **2** Говорили ж: Але не в празник, щоб часом не було заколоту в народі. *поч. 63*

мат. 26 ів. 11 і 12

3 І *коли Він був у Витанії в домі Симона прокаженого, як Він лежав *при столі*, прийшла жінка, що мала алебастрову посудину мира нардового, пистикійського, дорогоцінного. І розбила алебастрову посудину *та* зливала Йому на голову. **4** Були ж деякі, що обурювалися в собі і говорили: Навіщо сталась ця втрата мира? **5** Бо це могло бути проданим за більше як триста пінязів і розданим бідним. І вони погрожували їй. **6** Ісус же сказав: Лишіть її. Чому їй завдаєте клопіт? Вона зробила Мені добре діло. **7** Бо бідних завжди маєте з собою і, коли хочете, можете їм робити добро, Мене ж не завжди маєте. **8** Що ця мала, зробила, вона випередила помазати моє тіло на похорон. **9** Амінь. Кажу вам: де тільки буде проповідуваним це євангеліє в усьому світі, і це, що ця зробила, скажеться в її пам'ять! *поч. 64*

мат. 26 лук. 22

10 І *Юда Іскаріотський, один з дванадцятьох, пішов до архиєреїв, щоб Його їм видати. **11** Вони ж, почувши, зраділи і обіцяли йому дати срібняків. І він шукав як Його видати в слушний час.

мат. 26 лук. 22

12 *І в перший день прісного, коли жертвували пасху, Йому говорили його учні: Де хочеш, щоб, пішовши, ми приготували, щоб Ти їв пасху? **13** І Він послав двох своїх учнів і сказав їм: Ідіть до міста, і зустріне вас чоловік, що несе воду в глечику. Ідіть за ним. **14** І куди він тільки ввійде, скажіть панові дому, що Учитель каже: Де є вітальня, де з'їм пасху з моїми учнями? **15** І той вам покаже велику, прибрану, готову світлицю. Там приготуйте нам. **16** І вийшли його учні, і прийшли до міста, і знайшли так, як їм сказав, і приготували пасху.

мат. 26 лук. 22 ів. 13

17 І як настав вечір, Він прийшов з дванадцятьма. **18** *І коли вони лежали і їли, Ісус сказав: Амінь. Кажу вам, що Мене видасть один з вас, що їсть зі мною. **19** Вони ж почали сумувати і говорити Йому один по однім: Чи я? І другий: Чи я?

пс. 41

20 *Він же, відповівши, сказав їм: Один з дванадцятьох, що замочив зі Мною в солило. **21** Отже, Людський Син іде, так як є написано про Нього. Горе ж тій людині, якою видається

Людський Син! Краще було б їй, якщо б та людина не народилася. **22** *І коли вони їли, Ісус, взявши хліб і поблагословивши, переломав і дав їм. *І* сказав: Візьміть, їжте. Це є моє тіло! **23** І взявши чашу, віддавши хвалу, дав їм. І пили з неї всі. **24** І сказав їм: Це є моя кров Нового Завіту, що проливається за багатьох! **25** Амінь же. Кажу вам, що більше не буду пити з плоду лози до того дня, коли його питиму новим у божому царстві! **26** І заспівавши, вони вийшли на Оливну гору. **27** *І сказав їм Ісус, що: Ви всі згіршитеся Мною цієї ночі. Бо написано є: *Вдарю пастиря – і вівці розійдуться. **28** *Але потім, коли воскресну, випереджу вас у Галилеї. **29** Петро ж сказав Йому: Якщо й усі згіршаться, та не я! **30** І сказав йому Ісус: Амінь. Кажу тобі, що ти нині, цієї ночі, перш ніж півень двічі запіє, три рази відречешся *від* Мене! **31** Він же ще більше твердив: Якщо мені прийдеться з Тобою вмерти, я Тебе не відречуся! Так же і всі говорили. **32** *І вони прийшли до саду, якому ім'я Гетсиманія. І Він сказав своїм учням: Сидіть тут, доки не помолюся. **33** І Він взяв Петра, і Якова, і Івана з Собою. І почав жахатися і тужити, **34** і сказав їм: Моя душа смутна до смерті. Будьте тут і чувайте. **35** І трохи відійшовши, Він впав на землю і молився, щоб, якщо *це* можливо, Його обминула *ця* година. **36** І говорив: Авва, Батьку! Все Тобі можливе! Зроби, щоб Мене обминула ця чаша! Але не те, що Я хочу, але те, що Ти! **37** І Він прийшов і знайшов їх сплячими. І сказав Петрові: Симоне, чи ти спиш? Ти не зміг чувати і одну годину? **38** *Чувайте і моліться, щоб ви не ввійшли в спокусу, бо дух бадьорий, тіло ж немічне! **39** І знову, пішовши, помолився, сказавши те саме слово. **40** І повернувшись, знову знайшов їх сплячими, бо їхні очі були важкими. І вони не мали що Йому відповісти. **41** І прийшов утретє, і сказав їм: Спіть далі і відпочивайте. Кінець настав. Прийшла година. Ось Людський Син видається в руки грішників. **42** Встаньте, ідім! Ось наблизився той, що Мене видає! *поч. 65*

43 І *відразу, як Він ще говорив, прийшов Юда, один з дванадцятьох, і з ним велика юрба зі зброєю і колами від архиєреїв, і книжників, і старців. **44** А той, що Його видавав, дав їм знак, кажучи: Той, кого лиш я поцілую, той є. Схопіть Його і провадьте Його обережно! **45** І він, прийшовши, відразу до Нього

мат. 26
лук. 22
кор1. 11

мат. 26
ів. 16

зах. 13
мат. 26

ниж. 16
мат. 26

мат. 26
лук. 22

лук. 22

мат. 26
лук. 22
ів. 18

ѣдінъ ѿ ѡбоюнадесѧте, ѡмочеѝ со мною в солѝло. (-)[22] сѝнъ оу҃бо чл҃ческыи ѝдѣ́ ꙗ́коже ѣ́сть пи́сано ѻ́ немъ. горе же чл҃ку тому, ѝмиже сѝнъ чл҃ческыи предастьсѧ. добрѣе [бы́ло бы́]ꙋ[23] ѣ́мꙋ, а҆ще не бы́ родилъсѧ чл҃къ то́и· *И ꙗ́дꙋщемъ ѝмъ, прїе́мъ [і҃с][24] хлѣбъ, и҆ бл҃вивъ преломи́, и҆ дастъ ѝмъ, (-)[25] рече, прїимѣте [ꙗ́дите][26]. сі҃е є҆́ тѣ́ло мое· И҆ прїимъ ча́шꙋ, хвалꙋ въздавъ, дастъ ѝмъ. и҆ пи́ша ѿ неѣ́ вс҃и. и҆ рє҆́ ѝмъ. сі҃е ѣ́сть кро́вь моѣ́ [но́ваго завѣта][27], {за мно́гы ѝзлива́ема}[28]. ѷми́нь (же) гл҃ю вамъ, ꙗ́ко ктомꙋ не ѝмамъ пи́ти ѿ плода ло́знаго до́ дн҃е того, ѣгда є҆́ пїю но́во в҃ цр҃твїи бж҃їи· и҆ въспѣ́вше ѝзыдо́ша в горꙋ ѣлеѡ́нскꙋю· *И (гл҃а)[29] ѝмъ і҃с, ꙗ́ко вс҃и съблазнитесѧ {ѻ́ мнѣ в но́щь сі҃ю}[30]. пи́сано бо ѣ́сть, *поражꙋ па́стыра, и҆ [разы́дꙋтсѧ ѻ́вца][31]. *но по томъ ѣгда въскр҃нꙋ бара́ю вы в҃ галиле́ѝ· Петръ же рече ѣ́мꙋ. и҆ а҆ще вс҃и събла́знѧ́сѧ, но не а́зъ· И҆ (гл҃а)[32] ѣ́мꙋ і҃с, а҆ми́нь гл҃ю тебѣ, ꙗ́ко ты́ дн҃е [в нощь сі҃ю][33], прежде даже втори́цею пѣ́тель не въ҃згласи́, три кра́ты (ѿвръ҃жешисѧ менѐ)[34]. ѻ́нъ же мно́жае гл҃аше паче. а҆ще [ми ѣ́сть][35] с тобою оу҃мрети, не (ѿвръ҃гꙋсѧ тебе)[36]. тако же и҆ вс҃и гл҃ахꙋ· *И҆ прїидо́ша в҃ весь, ѥ́йже ѝмѧ гедсїманїи· И҆ гл҃а оу҃чн҃ко́ свои́мъ. сѣ́дите здѣ́ до́нде́же помолюсѧ· и҆ пожтъ петра, і҆ ꙗкова, и҆ їоа́нна ѣ҆ собою. и҆ начатъ оу҃жаса́тисѧ и҆ тꙋжи́ти. и҆ (гл҃а)[37] ѝмъ, прискорбна ѣ́сть дш҃а моа до сме́рти. бꙋдѣ́те здѣ́ и҆ бди́те. и҆ прешедъ ма́ло, паде на земли, и҆ молѧ́шесѧ, да а́ще въ҃зможно ѣ́сть, да ми́мойдетъ ѿ него часъ· и҆ гл҃аше, а҆́ввва ѻ҆́че, вс҃ѧ въ҃змо́жна тебѣ, ми́монесѝ (ѿ мене чашꙋ сі҃ю)[38]. но не ѥ́же а҃зъ хощꙋ, но ѥ́же ты́. и҆ прїиде и҆ ѡ́бр҃тетъ ѩ҆ спѧ́щѧ. и҆ (гл҃а)[39] петрови, сѝмоне спиши ли҃; не въ҃зможе ѣдіного часа побдѣ́ти҃; *бди́те и҆ молѝтесѧ, да не вни́дете ѣ҆ напасть· дх҃ъ бо бо́дръ, пло́ть же немощна· И҆ па́кы ше҆ѣ помолѝсѧ, тоже сло́во рекъ. и҆ [въ҃звраща́сѧ, ѡ́бр҃тетъ ѩ҆хъ па́кы][40] спѧ́щѧ. бѣхꙋ бо (ѡ́чеса́ ѝмъ)[41] тѧ́готна. и҆ не ѝмѣ́ахꙋ что бышѧ ѿвѣщали ѥ́мꙋ· И҆ (прїиде)[42] третѝцею, и҆ (гл҃а)[43] ѝмъ. спи́те про́чее и҆ почива́йте. {присп҃ѣ ко́нч҃е, прїиде}[44] часъ. сі҃е предаѐтсѧ сѝнъ чл҃ческіи ѣ҆ рꙋкы грѣ́шникомъ. ѣ҆ста́нѣте и҆́демъ, сі҃е предаи҆̀ мѧ приближисѧ· зд҃а, ѕ҃е·
И҆ *абїе ѣ҆ще ѥ́мꙋ гл҃ющꙋ, (прїиде)[45] їоу́да ѣдінъ сыи ѿ ѡбоюна́десѧте, и҆ с ни҃м наро҃ (многъ), съ (ѻ́рꙋжїе́мъ)[46] и҆ дрекóльми, ѿ а҆рхїере́и и҆ кни́жникъ и҆ ста́рецъ· да́сть же предаи҆̀ ѥ́го зна́менїе ѝмъ, гл҃а. ѥ́гоже а҆ще лобжꙋ, то́и ѣ́сть, и҆́мѣте ѥ́го, и҆ ведѣ́те (ѥ́го) съхра́нно· И҆ прише҆́, а҆бїе приступль к немꙋ гл҃а (ѥ́мꙋ). [ра́ввви][47] ра́ввви, и҆ ѡб-

мѧ і҃ѕ
хꙋ і҃в
и҆ ісрн҃ и҃л

мѧ і҃ѕ
ꙗ҆́ѝ ѕ҃і

мѧ і҃ѕ
хꙋ і҃в

мѧ і҃ѕ
хꙋ і҃в

хꙋ і҃в

мѧ і҃ѕ
хꙋ і҃в
ї҆оа́н҃ и҃и

лобыза ѣго· они́ же вънзложи́ша рѹцѣ (свои́) на́нь
и на́ша ѣго· ѣді́н же нѣкто ѿ стоя́щихъ и́звлекъ ножъ, оу҃да́ри раба́ а҃рхїере́ова, и оу҃рѣза́ ѣмѹ оу҃хо· и ѿвѣщава́въ і҃с, рече и́мъ. на́ко на разбо́йника ли и́зыдосте съ (о҃рѹжїе́мъ)[48] и дре́колми на́ти ма҃ по всѧ дн҃и бѣхъ при васъ в҃ цр҃кви оу҃ча́, и не а́сте мене. но да сбѹдѹтсѧ писа́нїа. и о҃ста́вльше ѣго, [вси бѣжа́ша]ѧ[49]. и [ѣді́нъ нѣ́кто ю҃ноша]ѧ[50] и́де по не́мъ, о҃дѣ́ан в҃ плаща́ницѹ по́ нагѹ, и (я́ша)ѧ[51] того (ю҃ношѹ)· о҃н же о҃ста́вль плащаницѹ, нагъ бѣжа́ [ѿ них҃]ъ[52]. *и ведоша і҃са къ (а҃рхїере́омъ)[53]. и (снидошасѧ)[54] [к немѹ]ъ[55] вси а҃рхїере́е, и кни́жницы и старцы· и петръ и́здале́че въ слѣдъ ѣго и́де до внѹтрь въ дво́ръ а҃рхїере́овъ, и бѣ сѣдѧ съ слѹгами и грѣѧсѧ при свѣщи· *а҃рхїере́е же и весь со́нмъ, и́скаху на і҃са свѣдительства, да оу҃мрытвѧтъ ѣго, и не о҃брѣтахѹ. мнози бо лжесвѣтельствовахѹ нань, и равна свѣтельствїа не бѣхѹ· и нѣцїи в҃става́ше лже свѣдѣтельствоваху нань, гл҃юще. на́ко мы слы́шахѡ҃ ѣго гл҃юща, *на́ко а҃зъ разорю́ ц҃ркоу҃ сїю рѹкотворе́нѹю, и трими дн҃ьми и҃ну нерѹкотворе́ну съзи́ждѹ, и ни та́ко равно бѣ свѣтельство и҃· и въста҃ а҃рхїере́и посредѣ, въпроси́ і҃са гл҃ѧ. не ѿвѣщава́еши ли ничесоже, что сїи на тѧ свѣдѣтельствѹютъ; о҃н же мл҃тча́ше, и ничесоже ѿвѣщава́ше· паки а҃рхїере́и въпроси́ ѣго, и гл҃а ѣмѹ. ты ли е҃си х҃с, сн҃ь бл҃вре́наго; *і҃с же рѣ҃, а҃зъ е҃смь. и оу҃зрите сн҃а чл҃ческаго о҃десну́ю сѣдѧща си́лы, и градѹща съ о҃блаки нб҃ными· а҃рхїере́й же растрѣза ри́зы своѧ (гл҃ѧ)[56], что҃ ѣще требѹемъ свѣтелїи; слы́шасте хѹлу. что҃ вам сѧ мнитъ; о҃ни же вси о҃сѹди́ша ѣго, [бы́ти повинна сме́рти]ъ[57]. и начаша́ нѣ́цїи плювати на́нь, и прикрыва́ти (лице́ ѣго)[58], и мѹчити ѣго, и гл҃ати ѣмѹ, проро́цѣ, и слѹгы́ по ланита́ома ѣго би́ахѹ· *и сѹщѹ петрови (въ дворѣ низ)ѹ[59], (прїиде)[60] ѣди́на ѿ рабы́нь а҃рхїере́овѣхъ, и видѣвши петра грѣющасѧ, вънзрѣ́вши нань (гл҃а)[61]. и ты́ с҃ назарани́нѡ҃ (і҃сомъ бѣ)ѣ[62]; о҃н же ѿвре́жесѧ гл҃ѧ. не вѣ́дѣ ни свѣ́ что҃ ты́ гл҃еши. і҃ и́зыде вонъ́ на пр҃е́двори́е, и а҃лекто́ръ възгласи́. *и рабы́ни ви́дѣвши ѣго [па́ки, начатъ гл҃ати]ъ[63] пр҃естоя́щимъ, на́ко сей ѿ ни҃х ѣсть. о҃н же па́ки ѿмѣта́шесѧ. и по ма́лѣ паки стоя́щїи гл҃ахѹ петро́ви, вънистинѹ ѿ нихъ е҃си. и҃бо галиле́анинъ ѣси, [и бесѣда твоа́ подо́битсѧ]ъ[64]· о҃н же начатъ рота́тисѧ и кла́тисѧ, на́ко не вѣ́мъ чл҃ка сего́, ѣгоже вы гл҃ете. *и [-]ъ[65] второ́е алекто́ръ възгласи́· и помануѣ

приступивши, сказав Йому: Равві! Равві! І поцілував Його. **46** Вони ж наклали на Нього свої руки і схопили Його. **47** А хтось один з тих, що стояли, витягнувши меча, вдарив архиєреєвого раба і відтяв йому вухо. **48** І відповівши, Ісус сказав їм: Чи ви вийшли зі зброєю і колами, наче проти розбійника, щоб Мене схопити? **49** Кожного дня Я був при вас, навчаючи в церкві, і ви Мене не схопили. Але хай збудуться Писання! **50** І всі, покинувши Його, втекли. **51** І якийсь один хлопець пішов за ним, зодягнений в простирадло по нагому. І того хлопця схопили. **52** Він же, залишивши простирадло, нагим втік від них. **53** *І повели Ісуса до архиєреїв. І зійшлись до Нього всі архиєреї, і книжники, і старці. **54** І Петро здалека пішов вслід за ним, до середини, в двір архиєреїв. І сидів зі слугами і грівся при вогні. **55** *Архиєреї ж і ввесь збір шукали свідчення проти Ісуса, щоб Його убити. І не знаходили. **56** Адже численні лжесвідчили проти Нього – і свідчення не згоджувалося. **57** І деякі, вставши, фальшиво свідчили проти Нього, кажучи, **58** що: Ми чули, як Він говорив, *що: Я знищу цю рукотворну церкву і за три дні збудую іншу, нерукотворну. **59** І ані так їх свідчення не підтверджувалося. **60** І архиєрей, вставши посередині, запитав Ісуса, кажучи: Чи не відповідаєш нічого на те, що ці проти Тебе свідчать? **61** Він же мовчав і нічого не відповідав. Знову архиєрей Його запитав і сказав Йому: Чи ти є Христос, Син Благословенного? **62** *Ісус же сказав: Я є. І побачите Людського Сина, що сидить по правиці сили і що йде з небесними хмарами! **63** Архиєрей же роздер свою одіж, кажучи: Навіщо нам ще потрібно свідків? **64** Ви чули хулу! Що вам здається? Вони ж всі засудили Його, що Він винен смерті. **65** І деякі почали плювати на Нього, і прикривати його лице, і мучити Його, і говорити Йому: Пророкуй! І слуги били Його по обличчі. **66** *І коли Петро був у дворі, внизу, прийшла одна з архиєреєвих рабинь, **67** і побачивши Петра, що грівся, поглянувши на нього, сказала: І ти був з Ісусом Назарянином! **68** Він же відрікся, кажучи: Не знаю ані не разумію, що ти говориш! І він вийшов геть на переддвір'я. І півень запіяв. **69** *І знову рабиня, побачивши його, почала говорити тим, що стояли, що цей є з них. **70** Він же знову заперечував. І знову, невдовзі, ті, що стояли, говорили Петрові: По правді, ти є з них, бо ти є галилейцем, і твоя мова подібна. **71** Він же почав божитися і клястися, що: Не знаю цього чоловіка, про якого ви говори-

мат. 26 лук. 22 ів. 18

мат. 26

ів. 2 мат. 26 і 27 ниж. 15

мат. 26 і 16

мат. 25 лук. 22 ів. 18

мат. 26 лук. 22 ів. 18

те. **72** *І вдруге півень запіяв. І згадав Петро слово, яке сказав йому Ісус, що: Перш ніж півень двічі запіє, тричі мене відречешся! І почавши, він плакав.

мат. 26 ів. 13 лук. 22

петръ гл҃ъ є҆же рече є҆мꙋ і҆с, н҃а́ко пре́же да́же пѣ́тель не въ҃згласитъ два кра́ты, (ѿврьже́шися мене трі́ кра́ты)[66]. и҆ начентъ пла́кашесѧ·

Глава 15, *поч. 66*

Гл҃а, ѳ҃і. зач҃, ѕ҃з

мат. 26 лук. 22 ів. 18 мат. 27 лук. 23 ів. 18

1 І відразу вранці архиєреї зі старцями і книжниками та ввесь збір зробили раду, *зв'язавши Ісуса, повели і видали Його Пилатові. **2** І запитав Його Пилат: Чи Ти є юдейським Царем? Він же, відповівши, сказав йому: Ти кажеш. **3** І архиєреї дуже Його оскаржували. **4** Пилат же знову запитав Його, кажучи: Чому не відповідаєш нічого? Дивись скільки проти Тебе свідчать? **5** Ісус же більше нічого не відповів, так що Пилат дивувався. **6** *А на кожний празник він відпускав їм одного в'язня, якого просили. **7** Був же *в'язень,* прозваний Варавва, ув'язнений зі своїми змовниками, які в змові вчинили вбивство. **8** І юрба, закричавши, почала просити, щоб зробив їм, як завжди. **9** Пилат же їм відповів, кажучи: Чи хочете, щоб я вам відпустив юдейського Царя? **10** Бо він знав, що архиєреї видали Його через заздрість. **11** *Архиєреї ж під'юдили юрбу, щоб радше відпустив їм Варавву. **12** А Пилат, відповівши, знову сказав їм: Отже, що хочете, щоб я зробив з тим, якого називаєте юдейським Царем? **13** Вони ж знову закричали, кажучи: Розіпни Його! **14** *Пилат же говорив їм: Але ж що злого Він зробив? Вони ж ще більше кричали: Розіпни Його! **15** *Пилат же, бажаючи виконати волю юрби, відпустив їм Варавву і видав, бичувавши, Ісуса, щоб Його розіп'яли. *поч. 67*

мат. 27 лук. 19 мат. 27 лук. 19

16 Вояки ж повели Його до середини двору, що є претор, і скликали всю спіру. **17** І зодягли Його в порфіру, і, сплівши, поклали на Нього терновий вінець. **18** І вони почали вітати Його і говорити: Радій, юдейський Царю! **19** І били Його по голові тростиною, і плювали на Нього, і, схиляючи коліна, поклонялися Йому. **20** І, коли наглумилися з Нього, скинули з Нього порфіру, і Його зодягнули в його одіж. І повели Його, щоб Його розіп'яти. **21** *І наклали на якогось перехожого Симона Киринейського, що йшов з поля, батька Александра і Руфа, щоб взяв його хрест. *поч. 68*

мат. 27 лук. 23 ів. 18 мат. 27 лук. 23

22 І *привели Його на місце Голгофту, що в перекладі значить: Черепне місце. **23** І давали Йому пити вино з миррою. Він же не взяв. **24** І ті, що Його розіп'яли, *розділили його одіж, кидаючи за неї жереб, хто що візьме. **25** Була ж година третя, як Його розіпнули.

мат. 27 лук. 23 ів. 19 пс. 21 мат. 27 лук. 23 ів. 19

а́бїе на ѹ҆тр҃їа, съвѣтъ {съ҆твори́ша}[1] а҆рхїере́е съ҃ ста́рцы и҆ кни́жники, и҆ весь со́нмъ, *сказа́вше і҆̀са ведоша, и҆ преда́ша (є҆го) пилатꙋ· и҆ въпроси́ є҆го пилатъ, ты̀ ли є҆си́ цр҃ь іѹ҆де́йскъ; о҆́нъ же ѿвѣщавъ (рече є҆мꙋ)[2], ты̀ гл҃еши· и҆ гл҃ахꙋ нань а҆рхїере́е мно́го· Пилатъ же па́кы въпроси є҆го гл҃а, не ѿвѣщава́еши ли ничесоже; ви́ждь колѝко на тѧ свѣдѣтельствꙋю́тъ; і҆с же ктомꙋ ничесоже ѿвѣщà, н҃а́ко дивѝтисѧ пила́тꙋ· *На всѧ́къ же пра́зникъ ѿпꙋща́ше и҃̑ є҆ди́наго сказ҃на, є҆гоже прошáхꙋ· бѣ же нарица́емыи҆ бара́ввꙋ с҃ ко́вники (свои́ми) сказанъ, и҆́же ѹ҆̆ кровь ѹ҆бі́йство съ҆твори́ша· и҆ въсклпи́въ народъ, начатъ проси́ти н҃а́коже [всегда́ твораше и҆́мъ][3]· Пилатъ же ѿвѣща и҆́мъ, гл҃а. хо́щете ли пꙋщꙋ вамъ цр҃а іюде́йска; вѣдаше бо н҃а́ко за́висти ра́ди преда́ша є҆го а҆рхїере́е· *архіе́ре́е же помануша наро́дꙋ, да па́че бараввꙋ пꙋ́ститъ и҃̑· Пила́ же ѿвѣщавъ пакы рече и҆́мъ. что́ ѹ҆́бо хо́щете съ҆творю́, є҆гоже гл҃ете цр҃а іюде́йска; о҆́ни же пакы въскри́ша гл҃ющe, пропни́ є҆го· *пила́тъ же гл҃аше и҆́мъ. что̀ бо (зло́ съ҆творѝ)[4]; о҆́ни же и҆зли́ха въпїа́хꙋ, пропни́ є҆го· *Пила́тъ же хотѧ наро́дꙋ хотѣ́нїе съ҆твори́ти, пꙋсти́ и҆́мъ бара́ввꙋ, и҆ предастъ і҆̀са би́въ, да про́пнꙋтъ є҆го· зач҃, ѕ҃з·

мат. 27 лук. 23 ів. 18 мат. 27 лук. 23

во́ини же ведо́ша є҆го ѹ҆̆нꙋтрь двора, є҆же є҆̀ претор҃ъ и҆ (съзва́ша)[5] всю спи́рꙋ, и҆ (о҆блеко́ша)[6] є҆го ѹ҆̆ пурпꙋ́рꙋ, и҆ въсложи́ша нань съпле́тше тръно́въ вѣне́ц҃. и҆ нача́ша цѣлова́ти є҆го, (и҆ гл҃а́ти), радꙋи́сѧ цр҃ю іюде́йскыи҃. и҆ бїа́хꙋ є҆го по главѣ тростью, и҆ плꙋва́хꙋ нань, и҆ прегиба́ю́ще колѣна покланя́хꙋсѧ є҆мꙋ· и҆ є҆гда порꙋга́шасѧ є҆мꙋ, съблеко́ша с҃ него пурпꙋ́рꙋ, и҆ о҆блеко́ша є҆го в҃ ри́зы своѧ. и҆ і҆зведо́ша є҆го да про́пнꙋтъ є҆го· *и҆ (задѣша)[7] ми́мохода́ющꙋ нѣко́ѣмꙋ си́монꙋ кѷри́не́ю, гра́дꙋщꙋ с҃ села́, ѿц҃ꙋ а҆леѯа́ндровꙋ и҆ рꙋ́фовꙋ, да во́зметъ кр҃тъ є҆го· зач҃, ѕ҃и·

мат. 27 лук. 23 ів. 19

і҆ (*приведо́ша)[8] є҆го на голго́ѳꙋ мѣ́сто, є҆же є҆́сть сказа́емо ло́бное мѣ́сто. и҆ даа́хꙋ є҆мꙋ [пити]́[9], є҆смѷрни́смено вино. о҆́нъ же не прїа́тъ· и҆ [распе́ншеи҆̀][10]. є҆го, (*раздѣли́ша)[11] ри́зы его, мѣта́ющe жр҃бїа о҆́ на кто̀ что́ во́зметъ· бѣ же часъ третїи, и҆ пропа́ша его· и҆ бѣ

пс. 21 мат. 27 лук. 23 ів. 19

написанїе вины его напи́сано. цр҃ь їюде́йскъ· и̂ с нимъ распаша́ два́ разбо́йника, є̂дїного о̂десну́ю, и̂ є̂дїного о̂шу́ю є̂го· |и̂ збысты́ писа́нїе, є̂же гла́сть. *и̂ съ безаконны́ими вмѣни́ся|[12]. и̂ мимоходя́щеи̑ хулаху́ его́ покыва́юще глава́ми свои́ми, и̂ гла́юще. *оу҆а̀. разаря́и̑ цр҃ковь, и̂ |тремѝ дн҃ьми съзида́а|[13], спи́сѧ самъ, (и̂ сни́ди)[14] съ кр҃та· та́коже и̂ а҃рхїере́е ругаю́щесѧ дру́гъ къ̀ дру́гу съ кни́жники гла́ху и҃ны спѐ, себе́ не мо́жетъ спти. ха҃с, цр҃ь їи҃левъ, да сни́детъ нн҃ѣ съ креста́, да ви́димъ, и̂ вѣру́ и҃мѣ̀ {є̂му́}[15]. и̂ пропатаа́ с нѣ̀ понаша́ста є̂му́· (-)[16] бы́вшу же часу́ шестому́, тма̀ бысть по всеи̑ земли̑ до часа́ девя́таго. и̂ в |часъ девя́тый|[17], вскы́пи їс҃ гла́сомъ ве́лїемъ, (гла́ѧ), є̂лои, є̂лои, лима савахда́ни; є̂же є̂сть сказа́емо. бѐ {-}[18] бо́же мои́, вскы́ что̀ |ма́ а҃ста́ви|[19]; и̂ нѣцїи ѡ҆ стоя́щихъ слы́шавше гла́ху, їе̂ и҃лїю гласитъ· тек же є̂дїнъ, и̂ наполнивъ гу́бу о҆цта́, (и̂) вкъзложь на трость, напаа́ше є̂го гла́ѧ. о҆ста́вите, да ви́димъ, а҆ще прїидетъ и҃лїа снати̑ є̂го· їс҃ же пу́щь гласъ ве́лїи, и҃зды́ше· и̂ завѣсѧ цр҃ко́вная ра҆здра́сѧ на́ два́е, свыше до ни́же· видѣвъ же сътникъ стоа̀ пра́мо є̂му́, |на́ко та́ко вскы́пивъ и҃зды́ше|[20]. рече́, вскы́стину (чл҃къ се́и̑)[21] |сы́нъ бж҃ь бѣ́ше|[22]. бѣху́ же и̂ жены́, и҃здале́че зря́щѧе, въ ни́хъ (же бѣ́ше)[23] ма́рїа магдалы́ни, и̂ ма́рїа їа́кова ма́лаго, и̂ їо́сїи мт҃ри, и̂ саломїи. и҃́же (и̂) є̂гда бѣ́ше в̀ галиле́и, хожа́ху по нѣ̀ и̂ служа́ху є̂му́, і̂ и́ны мно́гыа, и҃́же взыдо́ша с нимъ въ їер҃и́мъ· *и̂ оу҆́же по́здѣ бы́вшу, понеже́ бѣ́ше пато́къ, є̂же є̂сть къ̀ суббо́тѣ· зā, ѕ҃д·

Прїиде їо́сифъ, и҃́же ѡ҆ а҃римаде́а. бл҃гообразенъ съвѣтникъ. и҃́же и̂ то́и бѣ́ше ча́а цр҃твїа бж҃їа. дръзну́въ вни́де къ̀ пила́ту, и̂ просѝ тѣ́ло їс҃ово. пила́т же дивисѧ, а҆ще оу҆́же оу҆́мре· и̂ призва́въ со́тника вспросѝ є̂го, а҆ще {оу҆́же}[24] оу҆́мре. и̂ оу҆вѣ́дѣвъ ѡ҆ сотникѣ, дасть тѣ́ло їо́сифови· и̂ ку́пивъ плащани́цу, (и̂) снемъ є̂го о҆бви́ плащани́цею, и̂ вложѝ є̂го вг҃ гробъ, и҃́же бѣ́ше и҃зсѣченъ ѡ҆ ка́мене· и̂ привалѝ ка́мень на̀ две́ри гро́бу· ма́рїа же магдалынѝ и̂ ма́рїа |и҃о́сїева|[25], зря́сте гдѣ є̂го полагаху́·

Гла҃, ѕ҃і· зā, о҃·

*минувши суббо́тѣ, ма́рїа магдалы́ни, и̂ марїа̀ їа́кова, и̂ саломи, ку́пиша а҆рома́ты, да прише́ше {пома́жутъ їс҃а}[1]. и̂ вѣ́ло заоу҆́тра въ є̂ди́ну ѡ҆ суббо́тѣ,

п'яли. **26** І був написаний напис Його вини: Юдейський Цар. **27** І з ним розіп'яли двох розбійників: одного праворуч і одного ліворуч Нього. **28** І збулося Писання, що каже: *І зачислено до беззаконних. **29** І перехожі Його хулили, киваючи своїми головами і кажучи: *Овва, той, що нищить церкву і в трьох днях будує! **30** Спаси Себе сам і зійди з хреста! **31** Так само і архиєреї, висміюючи, один до одного, з книжниками говорили: Інших спас, Себе не може спасти! **32** Христос, ізраїльський Цар, хай зійде нині з хреста, щоб ми побачили і повірили Йому! І розіп'яті з ним зневажали Його. **33** Як же настала шоста година, була темрява по всій землі до дев'ятої години. **34** І о дев'ятій годині Ісус закричав великим голосом, кажучи: Елої, Елої, ліма савахтані? Що в перекладі означає: Боже, Боже мій, чому ти Мене покинув? **35** І деякі з тих, що стояли, почувши, говорили: Ось Він кличе Іллю! **36** А один, побігши і наповнивши губку оцтом та поставивши на тростину, напоював Його, кажучи: Облиште, щоб побачили ми, чи прийде Ілля зняти Його. **37** Ісус же, видавши великий голос, віддав духа. **38** І церковна завіса роздерлася надвоє – згори додолу. **39** Побачивши ж, сотник, що стояв навпроти Нього, що так, крикнувши, Він віддав духа, сказав: По правді, ця Людина була Божим Сином. **40** Були ж і жінки, що дивилися здалека, між ними ж була Марія Магдалина, і Марія Якова молодшого, і мати Йосії і Соломії. **41** Які, і коли Він був у Галилеї, ішли за Ним і Йому служили. І численні інші, які пішли з Ним до Єрусалиму. **42** *І вже коли було пізно, тому що була п'ятниця, яка є перед суботою, *поч. 69*

43 прийшов Йосиф, що з Аримафеї, – шляхетний радник, який і сам очікував божого царства, – насмілившись, він ввійшов до Пилата і попросив тіло Ісусове. **44** Пилат же здивувався, що Він вже помер. І прикликавши сотника, запитав його, чи Він вже помер? **45** І довідавшись від сотника, дав Йосифові тіло. **46** І той, купивши полотно і знявши Його, обгорнув полотном і поклав Його до гробу, що був висічений з каменя, і привалив камінь на двері гробу. **47** Марія ж Магдалина і Марія Йосієва дивились, де Його клали.

Глава 16, *поч. 70*

1 І *коли минула субота, Марія Магдалина, і Марія Якова, і Соломія купили пахощів, щоб, прийшовши, помазати Ісуса. **2** І дуже рано в першім *дні* по суботі вони прийшли на гріб,

як засяяло сонце, **3** і говорили до себе: Хто нам відвалить камінь від дверей гробу? **4** І поглянувши, вони побачили, що камінь був відвалений, хоча він був дуже великий. **5** *І ввійшовши до гробу, вони побачили юнака, що сидів по правиці зодягнений в білу одіж, і жахнулися. **6** Він же сказав їм: *Не жахайтеся! Ви шукаєте Ісуса Назарянина, розп'ятого? Він встав – немає *Його* тут! Ось місце, де Його поклали! **7** Але ідіть, скажіть його учням і Петрові, що Він випередить вас у Галилеї. Там Його побачите, *так як вам сказав. **8** Вийшовши, вони втекли від гробу, бо їх схопило тремтіння і жах, і нікому нічого не сказали, бо боялися. *поч. 71*

9 *А Ісус, воскреснувши вранці в першім *дні по* суботі, найперш з'явився Марії Магдалині, *з якої вигнав сім бісів. **10** Вона ж, пішовши, сповістила тим, що були з Ним, що плакали і ридали. **11** І вони, почувши, що Він є живим і що вона Його бачила, не повірили. **12** *Після цього ж з'явився двом з тих, що йшли, в іншому виді, як ішли в село. **13** І ті, пішовши, сповістили іншим. І навіть тим не повірили. **14** *Вкінці ж, як лежали одинадцять, Він з'явився і картав їхнє невірство і твердосердя, що не повірили тим, що Його побачили воскреслим. **15** І сказав їм: *Пішовши по всьому світі, проповідуйте євангеліє усьому творінню. **16** Хто повірить і охреститься, спасеться, *а хто не повірить, буде засуджеником. **17** Такі ж знаки супроводжуватимуть тих, що повірили: моїм іменем бісів виженуть; заговорять новими мовами; **18** *братимуть змій; *якщо і щось смертне вип'ють, їм не пошкодить; *покладуть руки на недужих, і вони стануть здоровими. **19** *Отже ж, Господь, по його словах до них, вознісся на небо і сів по правиці Бога. **20** Вони ж, вийшовши, проповідували всюди, а *Господь помагав і скріплював слова знаками, що слідували. Амінь.

Кінець Святого Євангелія від Марка.
Має в собі 16 глав,
а церковних початків – 71.

Передмова Святого Євангелія від Луки.

Отже, божественний Лука родом був антіохієць, а лікарем за фахом і великим у зовнішній мудрості, *і* не тільки. Але він і досконало вивчив єврейське навчання, прийшовши до Єрусалиму. Коли навчав наш Господь, як декотрі кажуть, і він був з

(пріидо́ша)[2] на́ гробъ вїсїа́вшу сл҃нцу, и҆ гл҃ахў къ себѣ. кто҆ ѿвалитъ намъ ка́мень ѿ две-рїи гро́ба; и҆ взрѣвше видѣша на́ко ѿвалень бѣ ка́мень. бѣ бо ве́лїи зѣло. *и҆ вльзше въ гробъ, видѣша ю́ношу сѣдя́ща в десныхъ, ѻ҆дѣ́янъ въ ѻ҆дея́нїе бѣ́лу, и҆ оу҆жасо́шася. ѻ́нже гл҃а и҆мъ, *не оу҆жаса́йтеся. и҃са и҆щете на-заранї́на, пропата́го. въста́, нѣсть здѣ. се̑ мѣ́сто и҆дѣ́же положи́ша е҆го́. но и҆дѣ́йте, рцѣ-йте оу҆чн҃и́кѡ е҆го́ и҆ петрови, на́ко варе̑ вы въ га-лилеѝ. та́мо е҆го́ ви́дите, *на́коже рече ва̑. (-)[3] и҆жше̑ше, бѣжа́ша ѿ гроба. и҆маше же и҃ трепе̑ и҆ оу҆жа̑, и҆ никомуже ничесо́же рѣша, боа́хў бо са. за̑, ѳ҃а.

*въскр҃се же {и҃с}[4] заоу́тра въ пе҃рвую сѹбо́тў, на-виса̀ пре́же мр҃їи магдалы́ни, *из неа́же и҆згна се̑мь бѣсовъ. ѻ́наже ше̑ши възвѣсти́ съ нимъ бы́в-шимъ, пла́чющимсѧ и҆ рыда́ющимъ. и҆ ѻ́ни слы́шавше на́ко жи́въ е҆́сть, и҆ видѣ́нъ бысть ѿ неа̀, не вѣ́ша вѣ́ры. *по сих же двѣма ѿ нихъ гра́дущема, явѝсѧ и҆нѣ́мъ ѻ́бразомъ, идущема на село̀. и҆ та̑ шедъша възвѣсти́ша про́чимъ, (и҆) ни тѣ́ма вѣ́ры на́ша. *послѣ́ди же възле-жа́щи́м и҆мъ, е҆дино́мѹнадесѧте. на́вѝсѧ, и҆ поно-си́ невѣ́рствїю и҃хъ и҆ жестосрд҃їю, на́ко ви-дѣ́вшихъ его́ въста́вша, не ве́ра вѣ́ры. и҆ рече и҆мъ. *ше̑ше въ ми́ръ весь, проповѣ́дите е҃ѵ҃ліе всеи҃ тва́ри. и҆же вѣ́руетъ и҆ кр҃тї́сѧ, спсе́нъ бѹ́детъ. *а҆ и҆же не и҆мета́ вѣ́ры, ѻ҆сѹже́нъ бѹ-детъ. зна́менїа же вѣ́ровавшимъ сїа послѣ́ду-ютъ. и҆менемъ мои́мъ бѣ́сы и҆зженѹтъ. на́зы́-кы възгл҃ютъ но́вы. [-][5] *зме́и҃ а҆ во́змѹтъ. *а҆́ще и҆ (что҆ см҃ртно)[6] и҆спїютъ, не (вр҃ѣдитъ и҆́хъ)[7]. *на недѹ́жныа рѹ́кы възложатъ, и҆ здра́ви бѹ-дѹтъ. *г҃ь же оу҆́бо {-}[8] по гл҃анїи его́ къ нимъ, възнесесѧ на́ нб҃о, и҆ сѣде ѻ҆десну́ю ѳ҃а. ѻ́ни же и҆зше̑ше, проповѣ́даша всю́ду. *г҃ѹ поспѣшест-вѹю́щѹ, и҆ сло́во оу҆тверж҃а́ющѹ послѣ́дствую-щими зна́менми, [а҆ми́нь]9.

Конецъ, е҆же ѿ марка с҃тго е҃ѵ҃ліста,
и҆мать в себѣ. гл҃а, ѕ҃і.
а҆ за̑ ц҃рковны҃, ѳ҃а.

Предисло́вїе,
е҆же ѿ лѹки с҃таго е҃ѵ҃а́лїа.

Лѹка̀ бл҃гов҃еный, а҆нтиѻ́хи́анинъ оу҆бо бѣ ро́домъ. вра̑ же хи́тростїю, и҆ внѣ́шнеи премѹ́дрости мно́гъ. не точїю же, но і е҆ѵ҃ре́йское наказа́нїе извыкъ до конца̀. въ і҆ер҃ли́мъ пришедъ. егда̀ г҃ь нашъ оу҆ча́ше. на́коже нѣцыи рекоша, и҆ того бы́ти ѿ седмьде-

сѧтихъ а҃п҃лъ. и҆ ѡ҃ мр҃твыхъ въста́вшу хр҃ѣ, срѣ́сти с клеѡ́пою· вънезе́шу же сѧ гв҃и. и҆ па́влу вѣ́ровавшу, бы́ти съ҆шествена и҆ послѣдователѧ тому гл҃ю павлу. и҆ оу҆бо списавъ є҃ѵ҃ліе съ всѧкымъ и҆звѣ́ствѡ҃. на҃и́коже и҆ самое то҆ нача́ло его ѡ҆бы҆а҃вълѧ́етъ. по пѧтинадесѧтихъ лѣтѣхъ хр҃ва вънесе́нїа. пи́шетъ же и҃ѣ҃ео́филу, сиѣ҃кли́тикѹ сѹщу и҆ кнѧзю. є҆же бо дръжа́вныи, на кнѧзѣхъ и҆ и҆гѣмонѣхъ гл҃ашесѧ· и҆ па́велъ рече ісъ и҆ге́мону фѵ̀сту, дръжа́вныи фѵ̀сте. и҆ всѧкъ чл҃ъ бг҃олюбивыи, дръжа́ву надъ страстьми вънпрїе́мъ, деѡ́филъ є҆́сть дръжа́вныи. сирѣчь, бг҃олю́бецъ. и҆же и҆ досто́инъ есть пои́стинѣ слы́шати сп҃го є҃ѵ҃ліа·

сімдесятьох апостолів, і як Христос встав з мертвих, він Його зустрів з Клеоповою. А коли Господь вознісся і Павло повірив, він подорожував разом з названим Павлом, і він написав Євангеліє з повною достовірністю, так як і сам той його початок свідчить. По п'ятнадцятьох роках після Христового вознесіння він же пише до Теофіла, що був сенатором та князем, бо шляхетний, говорилося до князів і володарів. І Павло сказав до володаря Фиста: Шляхетний Фисте. І всяка боголюбива людина, що заволоділа над пристрастями, є шляхетним Теофілом, значить – боголюбивим, який і, по правді, є гідним слухати Святе Євангеліє.

Є҃ѵ҃аггеліе҆ ѿ Лꙋки҆

Від Луки Святе Благовіствування

г҃ла, а҃· з҃а, а҃·

Понеже[1] оу҆бо мно́зи нача́ша чини́ти по́вѣсть ѡ҆ и҆звѣстованыихъ в насъ ве́щехъ, на҃и́коже преда́ша намъ иже и҆спе́рва самови́ц҃ы и҆ слꙋгы́ бы́вшеи҆ словесѝ. и҆звѡ́лисѧ и҆ мнѣ послѣдовавшу вы́ше всѣхъ и҆спы́тно, по́ ра҃ду (писа́ти тебѣ)[2], дръжа́вныи деѡ́фїле, да разꙋмѣ́еши ѡ҆ нихъ́же наоу҆чи́лъсѧ є҆си словесехъ оу҆тверже́нїе· з҃а҃, в҃·

Бысть вѣ́ дни́ и҆ро́да ц҃рѧ іоу҆де́иска, и҆ере́и нѣ́кїи, и҃менемъ заха́рїа, ѡ҃ дне́вныа чреды̀ а҃вїа́нѧ, и҆ жена̀ е҆го ѡ҃ дще́рїи а҃а҃ро́новыхъ, и҃ и́мѧ еи҆ е҆лїса́ведь· бѣста же пра́ведна о́ба пр҃е́ бг҃ѣ, ходѧ́ща въ всѣхъ за́повѣдехъ и҆ о҆правда́нї-

Глава 1, *поч. 1*

1 Отже, тому що численні почали творити розповідь про ті речі, що сталися в нас, **2** так як нам передали ті, що від початку були очевидцями і слугами слова, **3** зволив і я, дослідивши пильно, понад усіх, за порядком написати тобі, шляхетний Теофіле, **4** щоб ти зрозумів певність тих слів, яких ти навчився. *поч. 2*

5 У днях Ірода, юдейського царя, був якийсь священик, на ім'я Захарія, з Авіїної денної черги, і його жінка з Ааронових дочок, і її ім'я Єлизавета. **6** Були ж оба праведні перед Богом, що непорочно ходили в усіх господ-

ніх заповідях і оправданнях. **7** І вони не мали дитини, тому що Єлизавета була неплідною. І обоє постарілися у днях своїх. **8** Сталося ж, що як він служив в чині своєї черги перед Богом, **9** *за звичаєм священства трапилось йому покадити, ввійшовши до господньої церкви, **10** *і все множество народу молилося назовні в годині кадила. **11** З'явився ж йому господній ангел, що стояв по правиці кадильного вівтаря. **12** І Захарія, побачивши, жахнувся, і на нього напав страх. **13** Сказав же до нього ангел: Не бійся, Захаріє, тому що твоя молитва була вислухана, і твоя жінка Єлизавета народить тобі сина. І назвеш йому ім'я Іван. **14** І буде тобі радість і веселість, і численні зрадіють його народженням, **15** бо він буде великий перед Господом. І вина, і п'янкого напою він не буде пити, і наповниться святим духом ще з лона своєї матері, **16** і наверне численних ізраїльських синів до їхнього Господа Бога. **17** І той ітиме перед Ним духом і силою Іллі, щоб навернути серця батьків до дітей і противних до мудрості праведних, щоб підготувати Господеві досконалий народ. **18** І сказав Захарія до ангела: По чому я це зрозумію? Адже я є старий, і моя жінка постарілася у своїх днях. **19** І ангел, відповівши, сказав йому: Я є Гавриїл, що стоїть перед Богом, і я посланий говорити до тебе і благовістити тобі це. **20** І ось будеш мовчати і не зможеш промовити до того дня, коли це збудеться, тому що ти не повірив моїм словам, які збудуться у свій час. **21** І народ чекав на Захарію, і чудувалися, як він забарився в церкві. **22** А вийшовши, він не міг до них говорити. І вони зрозуміли, що він побачив видіння у церкві. І той говорив їм знаками і залишався німим. **23** І сталося, що сповнилися дні його служби, *і* він пішов до свого дому. *поч. 3*

24 А після цих днів зачала Єлизавета, його жінка. І таїлася п'ять місяців, кажучи, **25** що так мені зробив Господь у днях, в яких зглянувся, щоб зняти мою ганьбу перед людьми. **26** В шостому ж місяці посланий був ангел Гавриїл від Бога до галилейського міста, якому ім'я Назарет, **27** *до дівчини зарученої мужеві, якому ім'я Йосиф, з дому Давидового. І ім'я дівчини Марія. **28** І ввійшовши до неї, ангел сказав: Радій благодатна! Господь з тобою, ти благословенна між жінками. **29** Вона ж, побачивши, зажурилась його словом і думала, яким буде цей привіт. **30** І сказав їй ангел: Не бійся, Маріє, бо ти знайшла ласку у Бога. **31** *І ось зачнеш у лоні, і породиш сина, *і назвеш йому ім'я Ісус.

мой2. 30
мой3. 16
мат. 1
іс. 60
мат. 1

ихъ гнихъ беспорочна. и не бѣ имa чада, понеже (елисаведь бѣ)[3] неплоды, и оба заматорѣвша въ днехъ своихъ бѣста. Бысть же служащу емy в чинy чреды своея прѣ бмъ *по обычаю сщенничества, ключися (емy) покадити вшедъ в црквь гню. *и все множество (людїи бѣ)[4] молитвy дѣа внѣ в годъ димїама. Явися же ся емy агглъ гнь, стоя одесную олтаря кадилнаго. и смyтися захарїа видѣвъ, и страхъ нападе нань. рече же к немy агглъ. не боися захарїа, зане оуслышана бысть молитва твоя. и жена твоя елисаветь родитъ сна тебѣ, и нарече имa емy іоанъ. и бyдетъ (тебѣ радость)[5] и веселїе, и мнози рожествѣ его възрадyются. бyдетъ бо велїи предъ гмь. и вина и сикера не имать пити. и дха ста исполнится еще изъ чрева матре своея. и многы сновъ ілевъ обратитъ къ гy бy имъ. И той предитъ прѣ нимъ, дхомъ, и силою илїиною. обратити срца отцемъ на чада, и противныя въ мyдрости правѣныхъ, оуготовати гви люди съвръшены. и рече захарїа къ агглy. по чесомy разyмѣю се азъ бо есмь старъ, и жена моя заматорѣвши въ днехъ своихъ. И отвѣщавъ агглъ рече емy. азъ есмь гаврiилъ предъстоай прѣ бмъ, и посланъ есмь глати к тебѣ, и благовѣстити тебѣ сїа. и се бyдеши млъча и не могы проглати, до негоже дне бyдyтъ сїа, зане не вѣровa словесемъ моимъ, имже сбyдyтся въ врема своє. И бѣша людїе ждyще захарїю, и чюждахyся коснящy (емy в цркви)[6]. Изше же не можаше глати к нимъ. и разyмѣша якo видѣнїе видѣ в цркви. и той бѣ помавая имъ, и пребываше нѣмъ. И бысть, якo исплънишася днїе службы его, иде в домъ свои. за, г.

По сихъ же днехъ зачатъ елисаведъ жена его, и таишеся мца пать глющи, якo тако мнѣ сътвори гь въ дни, в нaже призрѣ отяти поношенїе мое в чlцехъ. въ мць же шестыи, посланъ бысть агглъ гаврiилъ отъ бa, въ гра галїлеискыи, емy има назаредъ, *къ дѣви обрyченѣи мyжеви емyже има іосифъ, отъ домy двда, и има дѣви маріамъ. и вше к неи (агглъ), рече. радyися обрадованнаа, гь с тобою, [блвена ты в женахъ]7. она же [видѣвши]8, (смyтися о словесi (его))9, и помышлaше каково бyдe цѣлованїе се. И рече агглъ ей. не боися маріамъ, обрѣте бо блть отъ бa. *и се зачнеши въ чревѣ, и родиши сна, *и наречеши има емy іс. сей бy-

мат. 1
ісаїа 7
мат. 1

детъ велїи, и сн҃ъ вышнаго наречетъ҃ъсѧ. и
дастъ емѹ гь бг҃ъ прт҃лъ дв҃а ѡц҃а его, и
данй 3 мнхїа д вцр҃итсѧ в домѹ їа́ковли вк҃ъ вѣкы, *и цр҃-
твїю его не бѹдетъ конца҆. рече же марїа҃
къ агг҃лѹ. како бѹдетъ се, йдѣже мужа́ не
зна́ю; и ѡвѣщавъ агг҃лъ, рече е́й, дх҃ъ ст҃ыи
на́идетъ на тѧ, и сила вы́шнаго о҆сѣ-
нитъ тѧ. ѓѣмже и раждаемое сто, наречет-
сѧ сн҃ъ бж҃їи. И се є҆лисаведь ю҆жника твоа҆, и
тѧ зачатъ сна҃ в҃ старости своей. и сїи мц҃ь
шестыи е҆стъ е́й, нарицаемѣи неплоды. ѩ́ко
не и҆знеможетъ ѡ҆ ба҃ всѧкъ гл҃ъ. рече же
марїамъ. се раба҆ гн҃ѧ, бѹди мнѣ по гл҃ѹ
твое́мѹ. и ѡ҆йде ѡ҆ нея҆ агг҃лъ. зв҃, д҃.
въста́вши же марїа҃ вк҃ъ дн҃и ты, и҆́де в го́р-
нѧа съ тщани҃е҆, вк҃ъ гр҃а іѹдовъ, и вни҃де в
до҃ захарїинъ, и цѣлова҆ є҆лисаведь. И бысть
ѩ́ко оу҆слы́ша [є҆лисаведь цѣлованїе мр҃їино]10, вз-
зыгра́сѧ младе́нецъ, въ чревѣ е҆а҆. и и҆спл҃нис-
сѧ дх҃а ст҃а є҆лисаведь, и вззъпи́ гла́сомъ ве́-
лїемъ, и рече. бл҃вена́ ты в҃ женахъ, и бл҃-
венъ пло́ чре́ва твоего́. и ѡ҆ку́ду мнѣ се, да
прїи́де мати га҃ моего́ къ мнѣ; се бо ѩ́ко
бы́ гла҆ цѣлованїа твоего́ въ оу҆шїю мою,
вззыгра́сѧ (младе́нецъ радощами)11 вк҃ъ чревѣ
мое́мъ. И бл҃же́на вѣровавшїа, ѩ́ко бѹдетъ
сконъ҆чанїе гл҃анымъ е́й ѡ҆ га҃. И рече марї-
а́мъ. велича́етъ дш҃а моа҆ га҃, и вззра́довасѧ
дх҃ъ мои҆ о҆ бз҃ѣ сп҃се моемъ. ѩ́ко призрѣ на
смире́нїе рабы своеа҆. се бо ѡ҆ нн҃ѣ блажатъ
мѧ вси҆ ро́ди. ѩ́ко сътвори́ мнѣ велича́ї е си́л-
ныи, и ст҃ое и҆мѧ его҆. И мл҃ть его҆ в ро҃ и ро҃
на боѧщїимсѧ его҆. Сътвори дръжа́вѹ мы́ш-
цею своею, разточи́ гр҃дыа мысли ср҃ца҆ и҆хъ.
Низложи си́лныа съ престолъ, и вънесе҆ сми-
ренны́а. *алчющаѧ и҆спл҃ни бл҃гъ, и богатѧ- ісаїа мѳ
щаасѧ ѡ҆пусти тща. въспрїа́тъ їи҃л҃а о҆́т- й мѳ зі
рока своего́, поманути милости. *ѩ́коже гла
къ ѡц҃емъ на́ш҃и, авраа́мѹ и҆ сѣмени его҆ до
вѣка. Пребысть же марїа҃ с нею ѩ́ко (три
мц҃а)12, и вънзвратися́ в҃ домъ сво́и. Є҆лиса-
вети же и҆спо́лнисѧ вре́ма родити е́й, и роди
сна҃. и слы́шаша о҆кр҃ъ живѹщеи҆ и оу҆жикы
еа҆, ѩ́ко вънзвели́чилъ е҆сть гь мл҃ть свою с
нею, и радовахусѧ с нею. И бысть въ [о҆с-
мыи дн҃ь]13, прїидо́ша о҆брѣзати о҆́трочѧ и
нарица́ху е҆̀ и҆менемъ ѡц҃а его҆ захарїю. и ѡ-
вѣщавши ма́ти его҆, рече. нѝ, но҃ да наречет-
сѧ їо҃а́ннъ, и рѣша къ неи, ѩ́ко никтоже
е҆сть в҃ сродствѣ твое́мъ, и҆же нарица́ется и҆-
менемъ тѣмъ. (И) помава́ху (-)14 ѡц҃ѹ его,
е҆же ка́ко бы хотѣлъ нарещи е҆̀. І и҆спрошь

32 Цей буде великим і назветься сином Вишнього. І Господь Бог дасть Йому престол Давида, його батька. **33** І Він зацарює в домі Якова навіки. *І Його царству не буде кінця. **34** Сказала ж Марія до ангела: Як це буде, коли я мужа не знаю? **35** І ангел, відповівши, сказав їй: На тебе зійде Святий Дух, і тебе огорне сила Всевишнього. Тому і те святе, що народиться, назветься Божим Сином. **36** І ось Єлизавета, твоя родичка, і та зачала сина у своїй старості. І це їй шостий місяць, що називається неплідною. **37** Бо у Бога ніяке слово не буде безсильним. **38** Сказала ж Марія: Ось *я* господня рабиня, хай буде мені за твоїм словом! І ангел відійшов від неї. *поч. 4*

дан. 7 мих. 4

39 А Марія в днях тих, вставши, пішла з поспіхом в гірські околиці до Юдиного міста. **40** І ввійшла до Захарійного дому, і привітала Єлизавету. **41** І сталося, що як почула Єлизавета Маріїне привітання, заворушилося немовля в її лоні. І Єлизавета сповнилася Святим Духом, **42** і закликала ве ликим голосом, і сказала: Ти благословенна між жінками і благословенний плід твого лона! **43** І звідки мені це, щоб до мене прийшла мати мого Господа? **44** Бо ось як в моїх вухах був голос твого привітання, немовля з радощів заворушилось в моєму лоні. **45** І блаженна та, що повірила, що здійсниться сказане їй від Господа. **46** І сказала Марія: Величає моя душа Господа, **47** і мій дух зрадів в Бозі, моєму Спасителі, **48** бо Він зглянувся на покору своєї рабині. Ось бо віднині блаженною мене зватимуть всі роди, **49** бо величне зробив мені Сильний! І святе Його ім'я. **50** І його милосердя з роду і в рід на тих, що Його бояться. **51** Він зробив владу своєю рукою, розсіяв гордих думками їхнього серця. **52** Він скинув сильних з престолів і підняв покірних, **53** *голодних наповнив добрами і багатих відпустив з нічим. **54** Прийняв Ізраїля, свого слугу, щоб згадати милосердя, **55** *так як сказав до наших батьків – Авраама і його насіння довіку! **56** Перебула ж Марія з нею якихось три місяці і повернулася до свого дому. **57** Єлизаветі ж виповнився час родити. І вона породила сина. **58** І почули ті, що жили довкруги, і її родина, що Господь з нею возвеличив своє милосердя. І вони раділи з нею. **59** І сталося, що в восьмому дні прийшли обрізати дитину. І називали її Захарією, іменем його батька. **60** І відповівши, його мати сказала: Ні, але хай назветься Іваном! **61** І сказали їй, що немає нікого в твоїй родині, який називається тим іменем. **62** І говорили його батькові знаками, як би він хотів його назвати. **63** І попросивши дощечку, він написав, кажучи:

ic. 41

мой1. 17

Іван – буде йому ім'я! І всі дивувалися. **64** Зразу ж відкрились його уста і його язик. І він говорив, благословяючи Бога. **65** І страх був на всіх, що жили довкруж них, і в усій Юдейській околиці розповідалося про всі ці слова. **66** І всі, що чули, поклали у своєму серці, кажучи: Ким, отже, буде ця дитина? І господня рука була з ним. **67** І Захарія, його батько, наповнився святим духом і пророкував, кажучи: **68** *Благословенний Господь Бог ізраїльський, бо відвідав і зробив визволення своєму народові. **69** І Він підняв нам ріг спасіння в домі Давида, свого слуги, **70** *як заповідав устами святих його пророків, що є відвіку, **71** спасіння від наших ворогів і з руки всіх, що нас ненавидять, **72** щоб зробити милосердя з нашими батьками і згадати свій святий завіт, **73** *клятву, якою клявся до Авраама, нашого батька, дати нам **74** без страху, що визволилися з руки наших ворогів, **75** щоб Йому служити преподобністю і праведністю перед Ним всі дні нашого життя. **76** І ти, дитино, назвешся пророком Вишнього, бо ітимеш перед господнім лицем, щоб підготувати його дороги, **77** дати розум спасіння його народові на відпущення їхніх гріхів, **78** задля милосердя, милосердя нашого Бога, в якому нас відвідав *Схід з висоти, **79** щоб просвітити тих, що сидять в темряві і смертній тіні, спрямувати наші ноги на мирну дорогу! **80** Дитина ж росла і кріпилася духом. І Він був в пустелях до дня своєї появи Ізраїлеві.

мат. 1 · *мa й

єре. 23 · *єрéа їгг

мой1. 26 · *й мѡ їєв
єре. 6 · *єрéа ѕ
пс. 104 · *ѱѧо ѓд

зах. 3 · *захарїа ѓ

Глава 2, *поч. 5*

1 Сталося ж, що в тих днях вийшов наказ від цісаря Августа переписати всю вселенну. **2** Цей перепис вперше був, коли Сирією володів Киріній. **3** І всі йшли записатися, кожний до свого міста. **4** Пішов же Йосиф з Галилеї, з міста Назарет, *до Юдеї, до Давидового міста, що зветься Вифлеєм, тому що він був з Давидового дому і роду, **5** записатися з Марією, зарученою йому жінкою, що була вагітною. **6** Сталося ж, що коли вони були там, сповнилися дні, щоб

ів. 7 · *іѡа ѕ

мат. 2 · *мa ѕ

їй родити. **7** *І вона породила свого первородного – Сина, і обвила Його, і поклала Його в яслах, тому що не було для них місця в будинку. **8** І пастухи в тій околиці чували і стерегли нічну сторожу над своїм стадом. **9** І ось господній ангел став між ними, і господня слава осяяла їх. І вони злякалися великим страхом. **10** І сказав їм ангел: Не бійтеся, бо ось я благовіщу вам велику радість, яка буде всьому народові, **11** що вам сьогодні в Давидовому місті народився Спаси-

дѣчицѹ, написа гл҃а. і҆ѡа́ннъ бу́детъ и҆́ма є҆мѹ. и҆ чюждахѹ́ сѧ вс҃и· ѡ҆връзо́ша же сѧ ѹ҆́ста є҆го а҃бї́е, и҆ на́зыкъ є҆го, и҆ гл҃аше бл҃ва б҃а· и҆ бы́сть на всѣ́хъ страхъ живѹ́щихъ о҆́кр҃тъ и҆́хъ, и҆ въ всеи (странѣ)[15] і҆ѹдеи́стѣи повѣ́даеми бы́ша вс҃и гл҃и сїи́· и҆ положи́ша вс҃и слы́шавшеи҆ ѣ҆ ср҃ци своемъ гл҃ющє. что ѹ҆́бо о҆́трочѧ сїе бу́детъ; и҆ [-][16] рѹка́ гн҃а бѣ с҃ ни́мъ· и҆ заха́рїа ѡ҆ц҃ъ є҆го и҆спо́лънисѧ дх҃а с҃та. и҆ пр҃рчествова гл҃а· *бл҃вено́сенъ гь б҃ъ і҆и́левъ. на́ко посѣти, и҆ сътвори҆ и҆҃збавле́нїе лю́демъ свои҆́· и҆ въздви́же рогъ сп҃се́нїа на҃ ѣ҆ домѹ дв҃дѣ о҆́трока своего҆, *на҃ ѥ҆́же гл҃а ѹ҆́стъı [с҃тыхъ сѵ҃щихъ ѡ҆ вѣка пр҃ркъ є҆го]17, сп҃се́нїе ѡ҆ врагъ на́шихъ, і҆ и҆҃з рѹкы всѣ́хъ ненави́дѧщихъ насъ. сътвори́ти мл҃ть съ ѡ҆ц҃ы на́шими, и҆ поманѹ́ти завѣ́тъ с҃тыи свои҆́. *кла́твѹ є҆ю́же кла́тсѧ къ а҃враа́мѹ ѡ҆ц҃ѹ на́шемѹ, да́ти намъ бе҃ страха и҆҃з рѹкы [врагъ на́шихъ]18 и҆҃збавльшемсѧ. слѹжи́ти є҆мѹ пр҃пб҃ї́емъ, и҆ пра́вдою пр҃е́ нимъ вс҃а дн҃и {живота}19 на́шего· и҆ ты́ (-)20 о҆́трочѧ пр҃рка вы́шнаго нарече́шисѧ, пр҃е́идеши бо҃ [предъ лицемъ]21 гн҃имъ ѹ҆гото́вати пѹти є҆го· да́ти ра́зѹмъ сп҃се́нїа лю́демъ є҆го, въ ѡ҆ставле́нїе гр҃ѣхъ и҃. мл҃рдїа ради мл҃ти б҃а на́шего, в нихже посѣти насъ *въстокъ съвы́ше. просвѣти́ти въ тмѣ и҆ сѣ́ни сме́ртныѣи сѣдѧ́щаѧ, напра́вити но́гы на́ша на пѹть ми́ренъ ѡ҆трочѧ же расташе́ и҆ кр҃плѧ́шесѧ дх҃омъ. и҆ бѣ ѣ҆ пѹсты́нѧхъ, до́ дн҃е ѩ҆вле́нїа своего҆ къ і҆и́лю·

Глава, в҃. зѧ҃, є҃·

И҆ бы́сть же въ҆ дн҃и ты́, и҆҃зыде повелѣ́нїе ѡ҆ кесаре҃ ѧ҃вгѹ́ста, написа́ти вс҃ю вселе́нную· сїе написа́нїе пе́рвое бы́сть҃· владѹ́щѹ сирїе́ю, кириние́ю. і҆ и҆́дѧхѹ вси написа́тисѧ кождо въ свои́ гра́дъ· взы́де же (-)1 и҆ѡ́сифъ ѡ҆ галиле́а, и҆҃з града назаре́да. *въ і҆ѹде́ю въ҆ гра́дъ дв҃дѣ, и҆́же нарица́етъсѧ (видлеѡ́мъ)2, зане бы́ти є҆мѹ ѡ҆ домѹ и҆ ѡ҆́чьства дв҃дова, написа́тисѧ с маріе́ю [ѡ҆бручено́ю є҆мѹ женою]3 сѵ҃щею непра́здною· бы́сть же є҆гда бы́ста тѹ҃, и҆спо́лнишасѧ дн҃ї́е родити е҆́й. *и роди сн҃а своего҆ пе́рвенца, и҆ повитъ є҆го. и҆ положи є҆го въ а҃слехъ, зане не бѣ и҆́ма мѣ́ста въ ѡ҆би́тели· и҆ па́стырїе бѣ́хѹ в (то́иже странѣ)4 бдя́ще, и҆ стрегѹ́ще стра́жду ночнѹю ѡ҆ ста́дѣ своемъ. и҆ [се҃]5 а҃г҃лъ гн҃ь с҃та в нихъ, и҆ сла́ва гн҃а ѡ҆сїа и҆́хъ. и҆ ѹ҆боа́шасѧ стра́хомъ ве́лїемъ. и҆ рече и҆́мъ а҃г҃лъ, не бо́итесѧ. се҃ бо҃ бл҃говѣ́ствѹю вамъ ра́дость ве́лїю, на҃́же бу́детъ всѣ́мъ лю́демъ. на́ко роди́сѧ вамъ дн҃е сп҃съ,

йже ѣ́сть ѯ҃с гь, въ градѣ дв҃вѣ. и ѣ́е вамъ
зна́менїе, о҆бра́щете младе́нець повитъ {ле-
жащь}[6] въ а́слехъ. и внеза́пу бысть съ а҃г҃ломъ
множество во́и нб҃ныхъ, хвала́щихъ бг҃а, и
гл҃ющихъ. слава въ вы́шнихъ бу, и на земли
мр҃, [въ чл҃вецѣхъ бл҃говоле́нїе][7]. и бысть ꙗ́ко
ѿи́до́ша ѿ нихъ на́ нб҃о а҃г҃ли. [и чл҃вецы][8]
па́стырїе рѣша другъ ко́ другу, пре́иде҃ до
видлее́ма, и ви́дѝ гл҃ъ се́и бы́вшїи, йже гь сказа̀
намъ. и прїидо́ша поспѣ́шиста, и о҆брѣто́ша маріа́мь же і ѡ҆сифа, и младе́нець ле-
жа́щь въ а́слехъ. видѣ́вша же, сказа́ша о҆
гл҃ѣ гл҃аннѣмъ и҃мъ о҆ о҆трочати семъ. и вс҃и
слы́шавшеѝ, дивѝшася о҆ гл҃анныхъ ѿ па́с-
тырїи къ нимъ. ѿаріа́мь же съблюда́ше (вс҃а)
гл҃ы сїа, слага́ющи в҃ ср҃цы свое҃. зр҃, ѕ҃.
и҃ вънзвратѝшася па́стырїе, славѧще и хвала́-
ще бга о҆ всѣхъ ꙗ́же слы́шаша и видѣ́ша, ꙗ́ко-
же гл҃ано бысть къ нимъ. *и҃ ѣ҆гда и҃сполнишася (о҆́смь дн҃їи)[9], да о҆брѣзжутъ ѥ҆го, и нарекó-
ша и҃ма ѥ҆му і҃с, нареченное а҃г҃еломъ пре҃жде да-
же не зача́ся въ чре́вѣ. и ѣ҆гда и҃сполнишася дн҃їе
о҆чище́нїа ею̀ по законѹ моѷ҆се́ову. зр҃, ѕ҃.
вънзнесо́ста ѥ҆го въ і҃ерли́мъ, поставити (ѥ҆го) пр҃е
гм҃ъ, ꙗ́коже ѣ҆сть пи́сано в зако́нѣ гн҃и, *ꙗ́ко
всякъ младе́нець, мужеска по́лу, разверза́а ложе-
сна̀, сто гв҃и наречется. и ѥ҆же дати жрътву,
по реченному в зако́нѣ гн҃и, два го́рличица, и҃ли
два птенца голѹбина. зр҃, и҃.
и҃ сѐ [ѣ҆́сть чл҃къ][10] въ і҃ерли́мѣ, ѥ҆муже и҃ма симе-
о́нъ, и чл҃къ се́и пра́веденъ и бл҃гочести́въ, ча́я
оу҆тѣхы і҃и҃левы, и дх҃ъ ѣ҆ст҃ъ в немъ. и
бѣ ѥ҆му о҆бѣщáнно дх҃омъ ст҃ымъ, не ви́дѣ-
ти см҃рти, преже даже не ви́дитъ х҃а гн҃а. и
прїиде дх҃омъ въ цр҃ковь. и ѣ҆гда введо́ста роди́-
тела о҆́трока і҃са, сътвори́ти и҃ма по о҆бы́чаю
зако́нному о҆ немъ. и то́и прїе́мъ ѥ҆го на ру́ку
[свою̀][11], и бл҃ви бга, и рр҃. нн҃ѣ ѿпу҆ща́еши раба̀
твоего̀ вл҃ко, по гл҃у твоему̀ съ ми́ромъ. ꙗ́ко
видѣ́стѣ о҆́чи мои спсе́нїе твое, ѥ҆же ѥ҆си оу҆го-
то́валъ пр҃е лицемъ всѣхъ людїи. свѣ́тъ въ ѿ-
кровéнїе ꙗ́зы́комъ, и сла́ву людїи твои́хъ і҃и-
лѧ. и҃ бѣ [и҃ѡ́сифъ][12], и мт҃и [ѥ҆го][13], чюда́ща-
ся о҆ гл҃емыхъ о҆ немъ. и бл҃ви а҃ѯ симео́нъ, и
рече къ маріи ма́тери ѥ҆го. *се̂ (лежитъ се́и)[14] на
паденїе и на въста́нїе мно́гымъ въ і҃и҃ли, и
въ зна́менїе прерѣка́емо. и тебѣ же само́и
дш҃у про́идеҭ (о́ружїе)[15], ꙗ́ко оу҆бо да ѿкры́ютъ-
ся ѿ мно́гъ ср҃цъ помышле́нїѧ. и бѣ а҃́нна
прр҃ица, дщи фанӯилева, ѿ колѣна а҃сѵ̀рова. ѓи
заматорѣвши въ дн҃ехъ мно́зѣхъ, живши с̀ му-
жемъ (се́дмь лѣ́тъ)[16] ѿ дв҃ьства своего, и та

мѳ ѕ҃і
г҃ мѳ в҃і
і҃оа҃ ѕ҃

в҃ мѳ г҃і
і҃кв и҃ л҃д
д҃ мѳ и҃

і҃саі҃а и҃
кр҃и҃ д҃
а҃ петр҃ в҃
мѳ і҃ка

тель, що є Христос Господь. **12** І ось вам знак: знайдете повите немовля, що лежить в яслах. **13** І раптом з ангелом з'явилося множество небесних вояків, що хвалили Бога і говорили: **14** Слава на висотах Богові і на землі – мир в людях доброї волі! **15** І сталося, що коли відійшли від них ангели на небо і люди-пастухи сказали один до одного: Перейдімо до Вифлеєму і подивімося на це слово, що сталося, яке сказав нам Господь! **16** І поспішившись, вони прийшли і знайшли Марію ж, і Йосифа, і Немовля, що лежало в яслах. **17** А побачивши, вони розповіли про слово, сказане їм про цю Дитину. **18** І всі, що почули, дивувалися зі сказаного до них пастухами. **19** Марія ж зберігала всі ці слова, укладаючи у своєму серці. *поч. 6*

20 І пастухи повернулися, славлячи і хвалячи Бога за все, що чули і бачили, як було до них сказано. **21** *І коли виповнилося вісім днів, щоб Його обрізати, вони й назвали його ім'я Ісус, сказане ангелом скоріше ніж Він зачався в лоні. **22** І коли сповнилися дні їхнього очищення за законом Мойсея, *поч. 7*

мой1. 17
мой3. 12
ів. 7

Його понесли до Єрусалиму, щоб поставити Його перед Господом. **23** Так як є написано в господнім законі, *що кожне немовля чоловічого роду, що відкриває лоно, назветься святе Господеві. **24** І щоб дати жертву згідно з сказаним в господнім законі: дві горлиці або два птахи голуби. *поч. 8*

мой2. 13
22 і 34
мой4. 8

25 І ось в Єрусалимі був чоловік, якому ім'я Симеон. І цей чоловік праведний і шляхетний, що очікував ізраїльської утіхи; і в ньому був святий дух. **26** І йому було обіцяно Святим Духом, що не побачить смерті, поки не побачить Господнього Христа. **27** І він прийшов духом до церкви. І коли батьки ввели дитину Ісуса, щоб їм зробити з Ним згідно з законним звичаєм, **28** і той взяв Його на руки свої і поблагословив Бога, і сказав: **29** Нині відпускаєш твого раба, Владико, згідно з твоїм словом, з миром, **30** бо мої очі побачили твоє спасіння, **31** яке Ти підготував перед лицем всіх народів. **32** Світло на відкриття поганам і славу твого народу Ізраїля! **33** І Йосиф, і його мати дивувалися тим, що було сказане про Нього. **34** І поблагословив їх Симеон, і сказав до Марії, його матері: *Ось цей лежить на упадок і на піднесення багатьох в Ізраїлі, і на знак суперечливості. **35** І тобі ж самій зброя прошиє душу, щоб, отже, відкрилися думки численних сердець. **36** І була пророчиця Анна, Фануїлова дочка, з Асирового племені. Вона, постаріvши в численних днях, поживши з му-

іс. 50
рим. 9
пет1. 2
мат. 21

жем сім років від свого дівоцтва, **37** і вона вдова, якихось вісімдесяти чотирьох років, яка не відходила від церкви, служачи день і ніч постом і молитвами. **38** І та, прийшовши в тій годині, визнавалася Господеві і говорила про Нього всім, що очікували визволення в Єрусалимі. **39** І як все скінчилося за господнім законом, повернулися до Галилеї, до свого міста Назарет. **40** Дитина ж росла і міцніла духом, наповнюючись премудрістю, і божа ласка була на Ньому. **41** І ходили його батьки кожного року до Єрусалиму на празник Пасхи. **42** І коли Йому було дванадцять літ, як вони ішли до Єрусалиму за звичаєм празника, **43** і коли скінчилися дні, і вони поверталися, хлопець Ісус залишився в Єрусалимі. І не знав Йосиф і його мати. **44** А думаючи, що ж Він є у натовпі, вони пройшли день дороги. І шукали Його між родиною і між знайомими, **45** і не знайшовши Його, вони повернулися до Єрусалиму, шукаючи Його. **46** І сталося, що по трьох днях знайшли Його в церкві, коли Він сидів серед учителів, і слухав їх, і запитував їх. **47**Дивувалися ж всі, що Його слухали, його розумом і відповідями. **48** І побачивши Його, вони здивувалися. І до Нього сказала його мати: Дитино, чому ти нам так зробив? Ось твій батько і я, вболіваючи, тебе шукали. **49** І Він сказав до них: Чому ви Мене шукали? Чи ви не знаєте, що Мені треба бути в тому, що мого Батька? **50** І ті не зрозуміли слова, яке Він їм сказав. **51** І Він пішов з ними, і прийшов до Назарету, і підпорядковувся їм. А його мати зберігала всі ці слова у своєму серці. **52** І Ісус поступав в премудрості, і рості, і ласці в Бога і людей.

Глава 3, *поч. 9*

1 А в п'ятнадцятім році володіння цісаря Тиверія, як Юдеєю володів Понтійський Пилат, і Ірод був четвертовладним Галилеї, а Филип, його брат, був четвертовладним Ітуреї і Трахонітської країни, і Лисаній був четвертовладним Авілинії, **2** при архиєреї Анни і Каяфи було боже слово до Івана, Захаріїного сина, в пустині.

мат. 3
мар. 1
ів. 1

3 *І він пройшов усю Йорданську околицю, проповідаючи хрещення покаяння на відпущення гріхів, **4** так як є написано в книзі слів пророка Ісаї, що говорить: *Голос того, що кличе в пустині: Підготуйте господню дорогу, простими робіть Його стежки! **5** Всяка дебря наповниться і всяка гора і вершок знизиться! І погане буде добрим і гостре – гладкими дорогами, **6** і всяке тіло побачить боже спа-

ісаї 40
мат. 3
мар. 1
ів. 1

вдова нáіко лѣтъ óсмьдесатъ четы́ри, нáже не ѡ́хождаше ѡ̀ цр҃кви, постóмъ и̂ мл҃твами служáщи (дн҃ь и̂ нощь)[17]. и̂ та̀ в то́й часъ приста́вши. и̂сповѣдавшеся (гв҃и)[18], и̂ глаше ó немъ всѣмъ чаю́щй и̂збавлéнїа [въ і҃ер҃лúмѣ][19]. и̂ нáіко сконч҃ашася вс҃а по закóну гн҃ю, възвратúшася ѣ̀ галилéю, въ́ градъ свои назаредъ. ó́трочя же растá́ше и̂ крѣпля́шеся [дх҃омъ][20], и̂сплънá́ася премýдрости, и̂ бл҃гть бж҃їа ѣ̀ на немъ. и̂ хожда́ста роди́теля є҃го на всá́іко лѣто въ і҃ер҃лúмъ, ѣ̀ праз҃днúкъ па́схы. и̂ є҃гда бысть (двоюнадесáте лѣтý)[21], възходя́щемъ и̂мъ [въ і҃ер҃лúмъ][22] по ó́бычаю праз҃ника, и̂ сконча́вшемъ дн҃и, (и̂) възвращáющимся и̂мъ. ó́ста̀ {ó́трокъ і҃с}[23] въ і҃ер҃лúмѣ, и̂ не [разумѣ і҃ѡсúфъ, и̂ мати][24] є҃го, мнѣвша же є҃го ѣ̀ дружúнѣ сущá, прендóша дн҃е пýть, и̂ і҃скаста є҃го ѣ̀ сро́ницѣхъ и̂ ѣ̀ знáемыхъ. и̂ не ó́брѣтша (є҃го), възвратúстася въ і҃ер҃лúмъ ѣ̀зыскáюща є҃го. и̂ бысть по (трї́ехъ дн҃ехъ)[25], ó́брѣто́ста є҃го ѣ̀ цр҃кви, сѣдя́ща посредѣ оу҃чúтелїи, и̂ послýшающа и̂хъ, и̂ въпрашáюща и̂хъ· ѡу҃жаса́хуся же вс҃и послýшающей є҃го, ó разумѣ и̂ ó ѡ́твѣтехъ є҃го· и̂ (видѣвша)[26] є҃го, дивúстася, и̂ (и҃ к немý мт҃и є҃го рече)[27]. чáдо, что̀ сътвори на́ма тако́; є҃е ѡ́ц҃ъ твои́ и̂ áзъ болá́ща и̂скáховѣ тебѣ̀. и̂ рече и҃ к нúма. что̀ нáіко и̂скáсте менѣ̀; не вѣ́ста ли нáіко ѣ̀ тѣхъ нáже ѡ́ц҃а моє́го достóитъ быти мн҃; и̂ та̀ не разумѣ́ста гла, йже гла и̂́ма· и̂ снúде с нúма, и̂ прїúде ѣ̀ назаредъ, и̂ бѣ̀ повúнуася и́ма. (-)[28] мт҃и (же) є҃го съблюдáше [вс҃а глы сїа][29] ѣ̀ срц҃и своє́м. и̂ і҃с, преспѣва́ше премýдростїю и̂ възрастѣ̀ и̂ бл҃гтїю ѡ̀ бг҃а и̂ человѣ́къ·

Гл҃а, г҃. зѣ̀, д҃·

(пáтое же надесáть лѣто)[1] вл҃чества тиверїа кесаря, ó́бладáющу понтїйскому пилáту і҃ѡýдеею. и̂ четвертовластвующу галилéею и́роду· филúппу же брáту є҃го четвертовластвующу и̂тирúею и̂ трахонитъскою страною, и̂ лисанїю, авилинїею четвертовластвующу. прї архїерéѣ а҃ннѣ и̂ каіáфѣ, бы́сть гла҃ъ бж҃їи къ і҃ѡа́ннѣ захарúинѣ сн҃у ѣ̀ пусты́ни. *и̂ прїúде въ всю страну̀ і҃ѻрда́нскую, проповѣдаа крщ҃енїе покаа́нїа въ ѡ́ставленїе грѣхóвъ, на́ікоже є́сть пи́сано ѣ̀ кнúзѣ словесъ і҃са́ина прр҃ка (глющаго). *гла҃ въпію́щаго ѣ̀ пусты́ни. оу҃гото́вайте пýть гн҃ь, пра́вы творúте стезя̀ є҃го всá́іка дéбрь и̂спóлнится, и̂ всá́іка гора̀ и̂ холмъ смѣри́тся· и̂ бу́дутъ стропóтная въ пра́вая. и̂ ѡ́стрїи ѣ̀ путѝ гла́ды· и̂

і҃са́ія м҃
а҃ г҃
м҃а̀ и̂
і҃ѡа́ н҃ и̂

оу҃зритъ всѧ́ка плоть спсе́нїе бж҃їе· глаше (же)[2]
мѳ г йсходѧ́щй наро́домъ кр҃тй́тисѧ ѡ҃ него. *порожде́нїа е҆хи́днова, кто̀ сказа̀ вамъ бѣжа́ти ѡ҃ гряду́щаго гнѣва; сътвори́те оу҃бо плоды досто́йны покаа́нїа, й не начина́йте глати в себѣ, ѡ҃ц҃а и҃мамы а҆враа́ма. глю́ бо вамъ, ꙗ҆́ко мо́жетъ бг҃ъ ѡ҃ ка́менїа сего̀ въздвигнѹти ча́да а҆враа́му. оу҃же бо й сѣкѷ́ра при корени (дре́ва)[3] лежи́тъ. всѧ́ко оу҃бо дре́во не творя́щее плода добра, посѣка́етсѧ й въ о҃гнь вмѣта́ѥтсѧ. й̀ въпрашя́хѹ е҆го̀ народи глюще. что оу҃бо сътворимъ· ѡ҃вѣщв же глѧ и҃мъ. *и҃мѣ́й двѣ ри́зѣ, да подастъ не и҃мѹщемѹ. і̀ и҃мѣ́й бра́шна, такоже да твори́тъ· прїидо́ша же й̀ мытаре кр҃тй́тисѧ (ѡ҃ него), й̀ рѣшѧ къ немѹ. оу҃чи́телю, что̀ сътворй̑; о҃́нже рече къ нй̑, ничтоже боле ѡ҃ повелѣ́ннаго вамъ твори́те· въпрашахѹ же е҆го̀ й̀ воини глюще. [й̀ мы́ что̀ сътворимъ][4]; й̀ рече къ нимъ. никогоже о҃бй́дите, ни о҃клеветава́йте. й̀ дово́лни бѹ́дѣте о҃бро́кы ва́шими· ꙗ҆́ющем же лю́демъ, й̀ помышля́ющемъ всѣмъ в҃ ср҃дцыхъ свойхъ о҃ і҃ѡа́ннѣ, е҆да то́й е҆́сть хр҃с, ѡ҃вѣщава́ше (і҃ѡа́ннъ всѣмъ, глѧ)[5]· *а҆́зъ оу҃бо водою кр҃щаю́ вы, гряде́тъ же кр҃тїи мене, е҆мѹ́же нѣсмь досто́йнъ ѡ҃рѣши́ти реме́нь сапо́гѹ е҆го̀, то́й вы кр҃тй́тъ дх҃мъ с҃ты́мъ, й̀ о҃гнё· *е҆мѹ́же лопа́та в рѹкѹ е҆го̀, [й̀ о҃треб҃й][6] гумно̀ своѐ, [й̀ събере́тъ][7] пшени́цѹ в житни́цѹ свою. плѣвы же съжежё о҃гнемъ негаса́ющй̑. мно́га же оу҃бо і̀ и҃на оу҃тѣшаа, бл҃говѣствова́ше лю́демъ· зѧ̑, ї·
мѳ ѕ *і҃ро́ же четвертовластникъ о҃блича́ѥ ѡ҃ него, о҃ і҃родна́дѣ женѣ бра́та своего̀, й̀ о҃ всѣхъ ꙗ҆́же сътворѝ зла́ѧ и҃ро́дъ. (й̀) приложи й̀ е҆́ надъ всѣ́ми, й̀ затворѝ і҃ѡа́нна в҃ темни́цы· бы́сть же е҆гда кр҃тй́шасѧ вс҃и людїе. (-)[8] і҃и҃сѹ кр҃щъшусѧ й̀ моля́щусѧ, ѡ҃вр҃зесѧ нб҃о, *й̀ сни́де дх҃ъ с҃тый телє́сным о҃́бразомъ ꙗ҆́ко го́лѹбь нань· й̀ гласъ съ нб҃е́е бы́сть (глѧ). ты е҆́си сн҃ъ моѝ възлюбленный, о҃ тебѣ бл҃говолихъ·
зѧ̑, а҃і·
й̀ то́й бѣ і҃с, (ꙗ҆́ко лѣ́томъ тридесѧте. начина́а)[9], сы́и [ꙗ҆́ко мнимъ сн҃ъ][10] і҃ѡсифовъ, й̀лїе́въ. (матѳа́новъ)[11], левї́инъ. мелхі́инъ, й̀анна́евъ. й̀о҃сі́фовъ, маттаді́е́въ. а҆мо́сов, наѹ́мовъ. е҆сли́мовъ, наггє́овъ. маа́ѳовъ, маттади́е́въ. семі́е, (і҃ѡсифовъ)[12]. (і҃ѡ́ди)[13], й̀о҃анна́новъ. риси́е́въ, зоровавє́левъ. салаѳі́ле, нирі́е́въ. мелхі́е́въ, а҆ддї́е́въ. ісоса́мовъ, (е҆лмо́дамовъ)[14]. и҃ровъ, (і҃ѡсі́е́въ)[15]. е҆лі́е́зеровъ, і҃ѡри́мовъ, (маттаѳа́товъ)[16], левї́инъ. симеѡ́новъ, і҃ѡ́ди. і҃ѡсифовъ, (і҃ѡа́на́мовъ)[17]. е҆лиаки́мовъ, мелеа́е́въ.

сіння! **7** Він же говорив тим юрбам, що виходили, щоб хреститися від нього: *Роде гадючий, хто вам сказав тікати від надходячого гніву? **8** Отже, зробіть плоди, гідні каяття, і не починайте говорити в собі: Маємо батька Авраама! Кажу бо вам, що Бог може з цього каміння підняти дітей Авраамові. **9** Бо вже і сокира лежить при корені дерева. Отже, кожне дерево, що не робить доброго плоду, зрубується і кидається до вогню. **10** І запитували його юрби, кажучи: Отже, що робити? **11** Відповівши ж, він сказав їм: *Хто має дві одежі, хай дасть тому, що не має, і хто має їжу, хай так само робить! **12** Прийшли ж і митарі хреститися від нього і сказали до нього: Учителю, що нам робити? **13** Він же сказав до них: Не робіть нічого більше від наказаного вам! **14** Запитували ж його і вояки, кажучи: І ми, що нам робити? І він сказав до них: Нікого не кривдіть ані не обмовляйте і задовольняйтесь вашою платнею. **15** Як же народ чекав і всі думали у своїх серцях про Івана, чи той є Христос, **16** Іван відповідав всім, кажучи: *Отже, я вас хрещу водою, іде ж сильніший від мене, якому я не є гідний розв'язати ремінь його обуви. Той вас охрестить святим духом і вогнем. **17** *Йому лопата в його руках, і Він очистить свій тік і збере пшеницю до своєї житниці, полову ж спалить невгасимим вогнем. **18** Багато ж, отже, і іншого, потішаючи, він благовістив народові. *поч. 10*

мат. 3
як. 2
ів. 2
мат. 3
мар. 1
ів. 1
дія. 1
11 і 19
мат. 3
мат. 14
мар. 6
мат. 3
мар. 1
ів. 1

19 *Ірод же четвертовладний, картаний ним за Іродіяду, жінку свого брата, і за все зло, яке зробив Ірод, **20** і додав і це до всього, і замкнув Івана до в'язниці. **21** Сталося ж, що коли хрестилися всі люди, як Ісус охрестився і молився, – небо відкрилося, **22** і на нього *Святий Дух зійшов тілесним видом як голуб. І був голос з неба, що промовляв: Ти є мій улюблений Син, у Тобі моє вподобання. *поч. 11*

23 І був Той Ісус, якихось років тридцяти, коли розпочинав, будучи нібито сином Йосифовим, Ілієвим, **24** Маттановим, Левіїним, Мельхіїним, Яннаєвим, Йосифовим, **25** Маттатієвим, Амосовим, Наумовим, Єслимовим, Наггеєвим, **26** Маатовим, Маттатієвим, Семієвим, Йосифовим, Юдиним, **27** Йоаннановим, Рисієвим, Зоровавелевим, Салатіїлевим, Ниріївим, **28** Мелхієвим, Аддієвим, Косамовим, Елмодамовим, Іровим, **29** Йосієвим, Елієзеровим, Йоримовим, Маттатовим, Левіїним, **30** Симеоновим, Юдиним, Йосифовим, Йоанамовим, Елиякимовим, **31** Мелеаєвим, Меннановим, Маттатаєвим, Натано-

вим, Давидовим, **32** Єсеєвим, Овидовим, Воозовим, Салмоновим, Наассоновим, **33** Аминодавовим, Арамовим, Йорамовим, Есромовим, Фаресовим, Юдиним, **34** Якововим, Іссаковим, Авраамовим, Таррановим, Нахоровим, **35** Серуховим, Рагавовим, Фалековим, Еверовим, Салановим, **36** Кайнановим, Арфаксадовим, Симоновим, Ноєвим, Ламеховим, **37** Матусалевим, Еноховим, Яредовим, Малелеілевим, Кайнановим, **38** Еносовим, Ситовим, Адамовим – Божим.

менна́новъ, маттада́евъ. нада́новъ, дв҃въ. и҆е҆се́овъ, о҆ви́довъ. въо҆зовъ, [салмо́новъ][18]. наа҆со́новъ. (а҆минода́вовъ)[19]. {а҆ра́мовъ, и҆о҆ра́мовъ}[20]. е҆сро́м҃, фаре́совъ. іоу́динъ, и҆а́ковль. и҆са́ковъ, а҆враа́мовъ. (дарда́новъ)[21], нахо́ровъ. серу́ховъ, рагавовъ. фале́ковъ, е҆вероⷤвъ. сала́новъ, каи҃на́новъ. а҆рфаз҃а́довъ, си́моновъ. но́евъ, ламе́ховъ. маѳусала́евъ, е҆но́ховъ. [и҆а́редовъ][22], малеле́илевъ. каи҃нановъ, е҆но́совъ. си́довъ, а҆да́мовъ. бж҃їи·

Глава 4

мат. 4
мар. 1

1 *Ісус же, сповнений Святого Духа, повернувся від Йордану, і був ведений Духом до пустині, **2** *днів сорок був спокушуваний дияволом, і не їв нічого в дні ті. І коли вони закінчилися, пізніше Він зголоднів. **3** І сказав Йому диявол: Якщо Ти є Божим Сином, скажи цьому каменеві, щоб став хлібом! **4** І відповів йому Ісус, кажучи: Написано є, *що не одним хлібом житиме людина, але всяким божим словом. **5** І диявол, повівши Його на високу гору, показав Йому всі царства вселенної в дочаснім часі. **6** І сказав Йому диявол: Тобі дам владу всю цю і їхню славу, бо вона мені дана, і кому тільки хочу, її дам. **7** Отже, якщо ти поклонишся переді мною, тобі буде все. **8** І відповівши, Ісус йому сказав: Іди від мене, сатано! Написано є: *Поклонишся твоєму Господеві Богові і тому одному послужиш! **9** І він повів Його до Єрусалиму, і поставив Його на церковному крилі, і сказав Йому: Якщо Ти є Божим Сином, кинься звідси додолу. **10** Бо написано є, *що своїм ангелам заповість про Тебе, щоб Тебе оберегти, **11** і на руки Тебе візьмуть, щоб часом Ти не вдарив об камінь твою ногу. **12** І відповівши, Ісус йому сказав, що є сказано: *Не спокушатимеш твого Господа Бога! **13** І диявол, закінчивши все спокушування, відійшов від Нього на час. **14** *І вернувся Ісус у духовній силі до Галилеї, і про Нього чутка пішла по всій околиці, **15** і Той навчав на зборах їхніх прославлюваний всіма. *поч. 13*

мой5. 6
мат. 4
пс. 90
мат. 4
мой5. 6
мат. 4
дія. 10

мат. 13
мар. 6

16 І *прийшов до Назарету, де був вихований, і ввійшов за своїм звичаєм в день суботній до збору, і почав читати. **17** І дали Йому книгу пророка Ісаї, і відкривши книгу, Він знайшов місце, де було написано: **18** *Господній Дух на Мені, через що помазав Мене, послав Мене благовістити бідним, оздоровляти розбитих серцем, проповідувати відпущення полоненим, і сліпим – відновлення зору, відпустити побитих у відпущення, **19** проповідувати рік господнього

ic. 6

Г҃ла, д҃. за҃, в҃і

Ісⷭ҃* же и҆спо́лнь дх҃а сⷮа҃ възвратѝсѧ ѡ҆ и҆о҆рдана, и҃ веда́шесѧ дх҃омъ в҃ пусты́ня, *дн҃ї четы́ридесѧте и҆скоу́шаемъ ѡ҆ дїа́вола. и҃ не ѣ́сть ничесоже въ дн҃и ты́. и҃ сконча́вшемсѧ и҃, (послѣ́ди) възалка (и҃) рече (-)[1] е҆мꙋ дїа́волъ. а҆ще сн҃ъ е҆си бж҃їи, рци ка́меневи семꙋ да бꙋдетъ хлѣ́бъ. и҃ ѡ҆вѣщ҃а (ї҃с҃ к немꙋ)[2] (г҃ла҃). пи́сано е҆сть, *ꙗ҆ко не о҆ хлѣ́бѣ е҆ди́номъ живъ бꙋдетъ человѣ́къ, [но о҆ всѧ́комъ гл҃и бж҃їи][3]· и҃ вънзведъ е҆го [дїа́волъ на́ гору высокꙋ][4], показа е҆мꙋ всѧ цр҃твїа вселе́нныѧ, в часть времѧ́нн҃ь. и҃ рече е҆мꙋ дїа́волъ. тебѣ дам҃ власть сію всю и҃ сла́вꙋ и҃хъ, ꙗ҆ко мнѣ дана҆ е҆сть, и҃ е҆мꙋже а҆ще хощꙋ, (дамъ)[5] ю҃. ты оу҃бо а҆ще покло́нишисѧ предо мною, бꙋдꙋтъ тебѣ всѧ. и҃ ѡ҆вѣщавъ (рече е҆мꙋ ї҃с҃)[6]. [и҃ди҆ за мною сатана҆][7]. писано е҆сть. [*покло́нишисѧ г҃ꙋ б҃ꙋ твоⷪ҃мꙋ][8], и҃ томꙋ е҆ди́номꙋ послꙋжиши· (и҃) веде (-)[9] е҆го въ і҃ер҃лимъ, и҃ поста́ви (е҆го) на крилѣ цр҃кове́мъ, и҃ рече е҆мꙋ. а҆ще сн҃ъ е҆си бж҃їи, вр҃ьзисѧ ѡ҆сю́дꙋ до́лꙋ. пи́сано бо е҆сть, *ꙗ҆ко а҆гг҃ломъ своі́мъ заповѣ́стъ о҆ тебѣ съхрани́ти тѧ, и҃ [-][10] на рꙋкахъ вънзмꙋ тѧ, да не когда́ прити́кнеши о҆ ка́мень но́гꙋ твою҃· и҃ ѡ҆вѣщ҃а́въ рече е҆мꙋ ї҃с҃. ꙗ҆ко рече́но е҆сть, *не и҆скуси́ши г҃а б҃а твоⷪ҃го. и҃ сконча́въ всѣ и҆скоуше́нїе дїа́волъ, ѡ҆и́де ѡ҆ него до времене· *и҃ вънзвратѝсѧ ї҃с҃, в силѣ дх҃о́вн҃и в галиле́ю, и҃ вѣсть и҃зы́де по всеи́ странѣ о҆ немъ. и҃ то́и оу҃ча́ше на сн҃ми́щихъ и҃хъ, сла́вимъ всѣ́ми· за҃, г҃і·

мат. 4
мар. 1
мат. 4
мар. 1
мой5. 8
мат. 4
мой5. 6
і 10
мат. 4
мой5. 6
мат. 4
дія. 10

мат. 13
мар. 6

и҃ *прїи́де в҃ {назаредъ}[11], и҆дѣ́же бѣ въспита́нъ, и҃ вни́де по о҆бы́чаю своⷪ҃мꙋ в҃ дн҃ь сꙋбо́тнын в҃ со́нмище, и҃ вста҆ чести҃. и҃ да́ша е҆мꙋ [кни́гꙋ и҆са́ꙗ прр҃ка][12]. и҃ разгнꙋвъ кни́гꙋ, о҆брѣ́тѣ мѣ́сто, и҆дѣ́же бѣ напи́сано. *дх҃ь г҃нь на мнѣ, е҆гоже ради пома́за мѧ, бл҃говѣ́сти́ти ни҃щимъ посла҆ мѧ, [и҆сцѣли́ти съкрꙋше́ныѧ ср҃цемъ][13], проповѣ́дати плѣне́нымъ ѡ҆пꙋще́нїе, и҃ слѣ́пымъ прозрѣ́нїе, ѡ҆пꙋсти́ти съкрꙋше́ныѧ въ ѡ҆ра́дꙋ, проповѣ́дати лѣ́то г҃не

ї҃с҃ мо҃ и҃
мѧ д҃

ї҃с҃ мо҃ и҃
мѧ д҃

дѣ҃а ї҃

ї҃с҃ мо҃ и҃
мѧ д҃

ѱа́л ч҃
мѧ д҃

ї҃с҃ мо҃ и҃
мѧ д҃

мѧ г҃і
мⷭ҃ и҃

ї҃саі́а и҃

прїа́тно· И̂ съгнꙋ́въ кни́гꙋ, ѿдавъ слꙋзѣ, сѣ́де. и̂ вс҃ѣ (в со́нмищи о҃чи)[14] бѣхꙋ зра́ще нань· (И̂) начатъ (-)[15] гл҃ати к ни́мъ, я҆́ко днесь сбы́стьсѧ писа́нїе сіѐ въ ꙋ҆шїю ва́шею. и̂ вс҃и свѣдѣтельствовахꙋ є҆мꙋ· зач҃, ді·

Î дивлѧ́хꙋсѧ ѻ҆ словесѣхъ бл҃гти, и̂сходѧщихъ и̂зъ ꙋ́стъ є҆го· И̂ гл҃ахꙋ. не (сі́и ли є҆́сть сы́нъ і҆ѡ́сі҃фовъ)[16]; и̂ рече к нимъ. всѧ́ко рече́те мѝ прите́чꙋ сі́ю, врачю̀ и̂сцѣлисѧ самъ. є҆лѝка слы́шахѿ̀ бы́вшаѧ̀ ѣ̆ [капернаꙋ́мѣ][17], сътвори и̂ здѣ въ ѿ҃чьствїи своє́м҃. рече́ же. *а҆мѝнь гл҃ю вамъ. я҆́ко никото́рыи прр҃ѣкъ прїа́тенъ є҆́сть въ ѿ҃чьствїи своє́мъ. *по и҆́стинѣ же гл҃ю ва҃. мно́гы вдовѝцы бѣшѧ въ дн҃и и̂лїи́ны въ їи҃ли, є҆гда заключѝсѧ нб҃о (три лѣта)[18], и̂ мц҃а шесть, я҆́ко бы́сть гладъ вели́къ по всей̀ землѝ, и̂ ни къ є҆ди́ной и̂хъ по́сланъ бы́сть и̂лїа, то́кмо в саре́птꙋ сидо́нскꙋю, къ женѣ вдовѝцы· *и̂ мно́зи прока́же́ни бѣхꙋ (прї є҆лисе́и прр҃цѣ въ їи҃ли)[19], и̂ ниє҆ди́нже ѿ ни́хъ о҆́чи́стисѧ, то́кмо неє҆ма́нъ, сирїа́нинъ· И̂ і҆спо́лнишасѧ вс҃и я҆́рости в со́нмищи, слы́шавше сі́а. и̂ въста́вше и̂згнаша є҆го вонъ и̂ѯ̀ гра́да, и̂ ведоша є҆го до врьхꙋ горы̀, на не́иже гра̀ (и̂хъ създа́нъ бѣ́ше)[20], да бы́ша є҆го низри́ꙋли. о҆́н же прошедъ посрѣ́дѣ и̂хъ и̂даше· зач҃, ѳі·

И̂ *сни́де ѣ̆ [капернаꙋ́мъ][21], града галиле́йска, и̂ бѣ ѹ҆ча и̂хъ в сꙋбо́ты. *и̂ ѹ҆жасахꙋсѧ ѻ҆ ѹ҆ченїи є҆го, я҆́ко съ властїю бѣ слово̀ є҆го· *И̂ в со́нмищи бѣ чл҃къ, и̂мы̀ дꙋхъ бѣ́сна нечи́ста, и̂ възъпѝ гласомъ ве́лїе́мъ (гл҃ѧ). о҆́ста́ви, что̀ намъ и̂ тебѣ, і҃се назаря́нине. пришелъ є҆си погꙋбити на҃ съ вѣмъ тѧ кто̀ є҆си, сты́и бж҃їи. И̂ запрѣтѝ є҆мꙋ і҃с, гл҃ѧ. премлъчѝ, и̂ і҆зыди и̂з него. И̂ поврьгъ є҆го бѣсъ посредѣ, и̂зы́де и̂з него, никаѧ́коже вредивъ є҆го. И̂ бы́сть ѹ҆́жасъ на всѣхъ, и̂ стаѧ́хꙋсѧ другъ къ другꙋ гл҃ще. что̀ сло́во сі̀е; я҆́ко властїю и̂ си́лою велитъ нечи́стымъ дꙋхо́вомъ и̂ і҆сходѧтъ; зач҃, ѳі·

Î и̂схожѧ́ше гла̀ ѻ҆ немъ въ всѧ́ко мѣ́сто страны· *въставъ же и̂з со́нмища, вни́де в домъ си́моновъ· Тещ҃а же симонова бѣ ѻ҆держима ѻ҆гнемъ вели́имъ, и̂ молиша є҆го ѻ҆ нем҃. и̂ ста҆̀ над҃ нею, запрети ѻ҆гню̀, и̂ ѻ҆ста́ви ю҃. а҆́бїе же въста́вши, слꙋжа́ше и̂̃. *заходѧ́щꙋ же слн҃цꙋ, вс҃и є҆ли́цы и̂ма́хꙋ болѧ́щїа недꙋ́ги разли́чными, приво́жахꙋ и̂хъ к немꙋ· о҆́н же на є҆ди́номъ кожѐ и̂хъ рꙋцѣ въ́зложь, и̂сцѣлѧ́ше и̂хъ· *И̂схожѧ́хꙋ же и̂ бѣ́си ѿ мно́гъ, въпїю́ще и̂ гл҃ющє, я҆́ко ты̀ є҆си і҃с҃, сы́нъ бж҃їи· И̂ запрѣщаа́ не дадѧше и̂мъ гл҃ати, я҆́ко вѣдѧ-

сприйняття! **20** І замкнувши книгу, віддавши слузі, Він сів. І очі всіх в зборі дивилися на Нього. **21** І Він почав говорити до них, що сьогодні збулося це Писання у ваших вухах. **22** І всі Йому свідчили. *поч. 14*

І вони дивувалися словам ласки, що виходили з його уст, і говорили: Чи цей не є сином Йосифа? **23** І сказав до них: Напевно, скажете мені цю притчу: Лікарю, вилікуйся сам! Що ми чули, що сталося в Капернаумі, зроби і тут, у своїй батьківщині. **24** Він же казав: *Амінь, кажу вам, що ніякий пророк не є прийнятим у своїй батьківщині. **25** *По правді ж, кажу вам: численними були вдовиці в днях Іллі в Ізраїлі, коли небо замкнулося на три роки і шість місяців, так що був великий голод по всій землі, **26** і ані до однієї з них не був посланим Ілля, тільки до Сарепти Сидонської, до жінки-вдовиці. **27** *І були численні прокажені в Ізраїлі за пророка Єлисея, і ні один же з них не очистився, тільки сирієць Нееман. **28** І всі наповнилися люттю на зборі, почувши це, **29** і вставши, вигнали Його геть з міста, і повели Його до верху гори, на якій їх місто було збудоване, щоб Його скинути. **30** Він же, перейшовши поміж них, пішов. *поч. 15*

31 І *Він зійшов до Капернауму, галилейського міста, і навчав їх у суботи. **32** *І вони дивувалися його навчанню, бо його слово було з владою. **33** *І в зборі був чоловік, що мав духа нечистого – біса. І він закликав великим голосом, кажучи: **34** Облиш, що нам і Тобі, Ісусе Назарянине! Чи Ти прийшов нас погубити? Знаю Тебе, хто Ти є, – Божий Святий! **35** І заборонив йому Ісус, кажучи: Замовчи і вийди з нього! І біс, кинувши його посередині, вийшов з нього, зовсім йому не пошкодивши. **36** І на всіх був жах, і вони запитували один одного, кажучи: Що це за слово, що владою і силою наказує нечистим духам – і вони виходять? *поч. 16*

37 І чутка про Нього розходилась до всякого місця околиці. **38** *А вставши зі збору, Він ввійшов до Симонового дому. Теща ж Симонова була охоплена великою гарячкою, і Його благали про неї. **39** І Він, ставши над нею, наказав гарячці – і вона її полишила. Зараз же, вставши, вона їм служила. **40** *Як заходило ж сонце, всі, що мали хворих на різні недуги, приводили їх до Нього. Він же, поклавши руки на кожного з них, оздоровляв їх. **41** *А з багатьох і виходили біси, кричачи і кажучи, що: Ти є Христос, Син Божий! І забороняючи, Він не давав їм говорити, що знали, що

мат. 13
мар. 6
ів. 4
црс3. 17
як. 5
црс4. 5
мат. 4
мар. 1
мат. 7
мар. 1
мар. 1
мат. 8
мар. 1
мат. 3
мар. 1
мар. 1

Він сам є Христос. **42** Як настав же день, вийшовши, Він пішов до пустинного місця сам. І юрби Його шукали, і прийшли до Нього, і трималися Його, щоб Він не відійшов від них. **43** Він же до них сказав, що: Й іншим містам Мені належиться благовістити боже царство, бо на це Я є посланий. **44** І Він проповідував на галилейських зборах.

Глава 5, *поч. 17*

1 Сталося же, що як на Нього налягала юрба, щоб слухати боже слово, а Той стояв при Генезаретському озері, **2** і Він побачив два човни, що стояли при озері. Рибалки ж, відійшовши від них, мили сіті. **3** Ввійшовши ж до одного з човнів, який був Симонів, просив його трохи відчалити від землі, і сівши, навчав юрби з човна. **4** Коли Він перестав говорити, сказав до Симона: Відпливи в глибінь, і закиньте ваші сіті на лов. **5** І відповівши, Симон сказав Йому: Наставнику, трудившись через всю ніч, ми нічого не зловили, на твоє ж слово закину сіть! **6** І зробивши це, вони зловили дуже багато риби, аж їх сіть рвалася. **7** І вони помахали спільникам, які були в другому човні, щоб, прийшовши, допомогли їм. І вони прийшли і наповнили оба човни так, що вони тонули. **8** Побачивши ж, Симон-Петро припав до Ісусових колін, кажучи: Відійди від мене, бо я є грішним чоловіком, Господи! **9** Бо жах охопив його і всіх, що були з ним, через лов риб, яку зловили, **10** також і Якова, і Івана, Зеведеєвих синів, які були Симоновими спільниками. І сказав Ісус до Симона: Не бійся, відтепер будеш людей ловити! **11** І вони, витягнувши оба човни на землю, полишивши все, пішли вслід за Ним. *поч. 18*

мат. 8
мар. 1

12 І *сталося, що коли Ісус був в одному з міст, – і ось чоловік, повний прокази. І він, побачивши Ісуса, впавши ниць, благав Його, кажучи: Господи, якщо хочеш, можеш мене очистити! **13** І простягнувши руку, Він доторкнувся до нього, сказавши: Хочу, стань чистим! І відразу від нього відійшла проказа. **14** І Той йому заповів нікому не розповідати, але, пішовши, покажися священикові *і принеси за твоє очищення так, як наказав Мойсей, їм на свідчення. **15** А розголос про Нього дуже розходився. І сходилися численні юрби, щоб послухати і оздоровитися в Нього від своїх недуг. **16** Той же відходив до пустелі і молився. *поч. 19*

мой3. 14
мат. 8
мар. 1
ниж. 15

17 І сталося, що в одному з днів, і Той навчав. І сиділи фарисеї і законоучителі, які були з усіх сіл Галилеї, Юдеї і Єрусалиму. І сила Господня була, щоб Він зцілював. **18** І ось чоловіки, що несли на ложі людину, яка була розслаблена, і шукали, як би внести її і покласти перед Ним. **19** І не знайшовши, як би внести її через натовп, вони, піднявшись на дах, спустили її через покрівлю з ложем посеред перед Ісуса. **20** І Він, побачивши їхню віру, сказав: Людино, прощаються тобі твої гріхи. **21** І почали книжники і фарисеї думати, кажучи: Хто Він, що говорить богозневажливі слова? Хто може прощати гріхи, крім одного Бога? **22** Ісус же, пізнавши їхні думки, відповів і сказав до них: Що думаєте в своїх серцях? **23** Що легше сказати: Прощаються тобі твої гріхи, або сказати: Встань і ходи? **24** Але щоб ви знали, що Син Людський має владу на землі прощати гріхи, – Він сказав розслабленому: Тобі кажу, встань, візьми своє ложе і йди до свого дому. **25** І він негайно встав перед ними, взяв, на чому лежав, і пішов до свого дому, прославляючи Бога. **26** І всі були вражені, і прославляли Бога, і сповнилися страху, кажучи: Ми сьогодні бачили дивовижне!

27 І після цього вийшов і побачив митника, на ім'я Левій, що сидів при митниці, і сказав до нього: Іди за Мною! **28** І він, покинувши все, встав і пішов за Ним. **29** І Левій влаштував велику гостину для Нього в своєму домі. І було багато митників і інших, що сиділи з ними за столом. **30** І книжники і фарисеї ремствували, кажучи до Його учнів: Чому ви їсте і п'єте з митниками і грішниками? **31** І відповівши Ісус сказав до них: Не потребують лікаря здорові, але ті, що недужі. **32** Я прийшов покликати не праведників, але грішників до покаяння. **33** І вони сказали до Нього: Чому учні Іоанна часто постяться і моляться, також і фарисейські, а твої їдять і п'ють? **34** І Ісус сказав до них: Чи можете ви примусити синів нареченого постити, поки з ними є наречений? **35** Але настануть дні, коли буде забраний від них наречений, тоді будуть постити в ті дні. **36** І Він сказав також до них притчу: Ніхто, відірвавши латку від нового одягу, не пришиває до старого одягу, бо й новий порветься, і латка від нового не пасуватиме до старого. **37** І ніхто не вливає молодого вина в старі бурдюки, бо молоде вино порве бурдюки, і само вилиється, і бурдюки пропадуть. **38** Але молоде вино треба вливати в нові бурдюки, і обоє збережеться. **39** І ніхто, випивши старого, не хоче молодого, бо каже: Старе краще.

Глава 6, *поч. 20*

1 І сталося в суботу, що Він проходив через засіяні поля, і Його учні зривали колоски, і їли, розтираючи руками. **2** І деякі з фарисеїв сказали до них: Чому ви робите те, що не дозволяється робити в суботу? **3** І відповівши Ісус до них сказав: Хіба ви не читали навіть цього, що зробив Давид, коли був голодний він і ті, що були з ним? **4** Як він увійшов до Божого дому, і взяв, і їв хліби Присутності, і дав також тим, що були з ним, яких не дозволяється їсти нікому, крім самих священиків? **5** І Він сказав їм: Господь Син Людський і суботи.

6 І сталося також в іншу суботу, що Він увійшов до синагоги і навчав. І була там людина, і її права рука була висохла. **7** І книжники і фарисеї пильнували, чи Він буде зцілювати в суботу, щоб знайти, як би Його обвинуватити. **8** Але Він знав їхні думки, і сказав до чоловіка, що мав висохлу руку: Встань і стань посеред! І він, встав, стояв. **9** І Ісус сказав до них: Запитаю вас: Що дозволяється робити в суботу? Добро чи зло? Врятувати душу чи погубити? **10** І подивившись на всіх, Він сказав йому: Простягни свою руку! І він простягнув, і рука його стала здорова. **11** І вони сповнилися безумства, і говорили між собою, що вони могли б зробити Ісусові.

12 І сталося в ті дні, що Він вийшов на гору помолитися, і провів всю ніч у молитві до Бога. **13** І коли настав день, Він покликав Своїх учнів, і вибрав з них дванадцятьох, яких і назвав апостолами: **14** Симона, якого назвав також Петром, і Андрія, брата його, Якова і Івана, Филипа і Вартоломея, **15** Матея і Тому, Якова Алфеєвого і Симона, що називався Ревнителем, **16** Юду Якового і Юду Іскаріотського, який був зрадником. **17** І зійшовши з ними, Він став на рівному місці, і натовп Його учнів, і велике число народу з усієї Юдеї і Єрусалиму, і з приморських країв Тира і Сидону, що прийшли послухати Його і зцілитися від своїх недуг. **18** І ті, що були мучені нечистими духами, одержували зцілення. **19** І весь натовп намагався доторкнутися до Нього, бо сила виходила від Нього і зцілювала всіх.

20 І Він, підвівши очі на Своїх учнів, сказав: Блаженні ви, бідні, бо ваше є царство Боже. **21** Блаженні ви, що голодні тепер, бо будете насичені. Блаженні ви, що плачете тепер, бо будете сміятися. **22** Блаженні ви, коли вас ненавидять люди, і коли відлучать вас, і будуть ганьбити, і відкинуть ваше ім'я, як лихе, заради Сина Людського. **23** Радійте в той день і веселіться, бо ось ваша нагорода велика на небесах. Бо так робили їхні батьки пророкам. **24** Але горе вам, багатим, бо ви одержали свою втіху. **25** Горе вам, що наситилися тепер, бо будете голодні. Горе вам, що смієтеся тепер, бо будете сумувати і плакати. **26** Горе вам, коли всі люди говорять добре про вас. Бо так робили їхні батьки лжепророкам.

27 Але Я кажу вам, що слухаєте: Любіть ваших ворогів, робіть добро тим, що ненавидять вас, **28** благословляйте тих, що проклинають вас, і моліться за тих, що ображають вас. **29** Тому, що вдарив тебе в одну щоку, підстав і другу, і тому, що забирає твій одяг, не забороняй і сорочки. **30** Кожному, що просить у тебе, давай, і від того, що забирає твоє, не вимагай назад. **31** І як хочете, щоб люди робили вам, так і ви робіть їм. **32** І коли любите тих, що вас любить, яка вам подяка? Бо й грішники любить тих, що їх любить. **33** І коли робите добро тим, що роблять добро вам, яка вам подяка? Бо й грішники так роблять. **34** І коли позичаєте тим, від кого сподіваєтеся одержати, яка вам подяка? Бо й грішники позичають грішникам, щоб одержати назад таке ж. **35** Але любіть ваших ворогів, і робіть добро, і позичайте, нічого не сподіваючись, і ваша нагорода буде велика, і будете синами Найвищого, бо Він добрий до невдячних і злих. **36** Будьте милосердні, як і ваш Отець милосердний. **37** І не судіть, і не будете засуджені. І не засуджуйте, і не будете засуджені. Прощайте, і будете прощені. **38** Давайте, і буде вам дано: добру міру, натиснуту, струшену, переповнену дадуть у ваше лоно. Бо якою мірою міряєте, такою відміряється вам.

39 І Він сказав до них притчу: Чи може сліпий провадити сліпого? Чи не обидва впадуть в яму? **40** Учень не вищий від свого вчителя, але кожний, хто досконалий, буде як його вчитель. **41** І чому ти бачиш порошинку в оці твого брата, а колоди в своєму оці не помічаєш? **42** Або як можеш сказати твоєму братові: Брате, дозволь, я вийму порошинку з твого ока, коли ти сам не бачиш колоди в своєму оці? Лицемір! Вийми спершу колоду з твого ока, і тоді побачиш, як вийняти порошинку з ока твого брата.

43 Бо немає доброго дерева, що приносить зіпсований плід, і немає зіпсованого дерева, що приносить добрий плід. **44** Бо кожне дерево пізнається по своєму плоді. Бо не збирають фіги з терну, і не зривають виноград з куща. **45** Добра людина з доброго скарбу свого серця виносить добре, і лиха людина з лихого скарбу виносить лихе. Бо з повноти серця говорить уста.

46 І чому ви називаєте Мене: Господи, Господи, і не робите того, що Я кажу? **47** Кожний, хто приходить до Мене і слухає Мої слова, і виконує їх, Я покажу вам, кому він подібний. **48** Він подібний до людини, що будувала дім, і копала глибоко, і поклала основу на скелі. І коли прийшла повінь, потік ударив у той дім, і не міг його похитнути, бо був добре збудований. **49** Але той, що слухає і не виконує, подібний до людини, що збудувала дім на землі без основи, і потік ударив у нього, і він негайно впав, і було велике руйнування того дому.

Глава 7, *поч. 21*

1 І коли закінчив Він усі Свої слова перед народом, що слухав, Він увійшов до Капернаума. **2** І слуга одного сотника, що був йому дорогий, був хворий і мав бути при смерті. **3** І почувши про Ісуса, він послав до Нього старших юдейських, просячи Його, щоб прийшов і врятував слугу його. **4** І вони, прийшовши до Ісуса, благали Його старанно, кажучи: Він достойний, щоб Ти зробив це для нього, **5** бо він любить наш народ, і він збудував нам синагогу. **6** І Ісус пішов з ними. І коли Він був уже недалеко від дому, сотник послав до Нього друзів, кажучи Йому: Господи, не турбуйся, бо я недостойний, щоб Ти увійшов під мій дах. **7** Тому я й не вважав себе достойним прийти до Тебе, але скажи словом, і одужає слуга мій. **8** Бо й я людина підвладна, маю під собою воїнів, і кажу одному: Іди, і він іде, і другому: Прийди, і він приходить, і рабові моєму: Зроби це, і він робить. **9** І почувши це, Ісус дивувався ним, і повернувшись, сказав до народу, що йшов за Ним: Кажу вам, навіть в Ізраїлі Я не знайшов такої великої віри. **10** І повернувшись посланці до дому, знайшли слугу здорового.

11 І сталося потім, що Він пішов до міста, що називається Наїн, і йшли з Ним Його учні і численний натовп. **12** І коли наблизився до воріт міста, ось виносили мерця, єдиного сина матері, а вона була вдова, і з нею чимало людей з міста. **13** І побачивши її, Господь змилосердився над нею, і сказав їй: Не плач! **14** І підійшовши, доторкнувся до труни, і ті, що несли, зупинилися. І Він сказав: Юначе, тобі кажу, встань! **15** І сів мерець, і почав говорити. І Ісус віддав його матері. **16** І всіх охопив страх, і прославляли Бога, кажучи: Великий пророк з'явився між нами, і Бог відвідав Свій народ. **17** І ця вістка про Нього розійшлася по всій Юдеї і по всій околиці.

18 І Іоанн сповістив про все це Його учні. І Іоанн, покликавши двох своїх учнів, **19** послав до Господа, кажучи: Ти Той, що має прийти, чи іншого нам чекати? **20** І прийшовши до Нього, ті люди сказали: Іоанн Хреститель послав нас до Тебе, кажучи: Ти Той, що має прийти, чи іншого нам чекати? **21** І в ту годину Він зцілив багатьох від недуг і ран і злих духів, і багатьом сліпим дарував зір. **22** І відповівши, Ісус сказав до них: Ідіть, і розкажіть Іоанну про те, що бачили і чули: сліпі прозрівають, кульгаві ходять, прокажені очищаються, глухі чують, мертві воскресають, бідним проповідується Євангелія. **23** І блаженний, хто не спокуситься через Мене.

24 І коли посланці Іоанна відійшли, Він почав говорити до народу про Іоанна: Що ви вийшли в пустиню побачити? Очеретину, що хитається від вітру? **25** Але що ви вийшли побачити? Людину, одягнену в м'який одяг? Ось ті, що носять розкішний одяг і живуть розкішно, перебувають у царських палацах. **26** Але що ви вийшли побачити? Пророка? Так, кажу вам, і більше, ніж пророка. **27** Він той, про якого написано: Ось Я посилаю Свого посланця перед Твоїм обличчям, який приготує Твій шлях перед Тобою. **28** Кажу вам: Між народженими від жінок немає більшого пророка, ніж Іоанн Хреститель, але найменший у Божому царстві більший від нього. **29** І весь народ, що слухав, і митники визнали справедливість Божу, хрестившись Іоанновим хрещенням. **30** Але фарисеї і законоучителі відкинули Божу раду про себе, не хрестившись від Нього.

31 І сказав Господь: До кого ж Я прирівняю людей цього роду, і на кого вони подібні? **32** Вони подібні до дітей, що сидять на площі і кличуть одні до одних, і говорять: Ми грали вам на сопілці, і ви не танцювали, ми співали вам жалібних пісень, і ви не плакали. **33** Бо прийшов Іоанн Хреститель, що не їсть хліба і не п'є вина, і ви кажете: Біс у нього. **34** Прийшов Син Людський, що їсть і п'є, і ви кажете: Ось чоловік, що любить їсти і пити вино, друг митників і грішників. **35** І виправдана Божа мудрість усіма своїми дітьми.

36 І один з фарисеїв просив Його, щоб Він їв з ним. І Він увійшов до дому фарисея і сів за столом. **37** І ось жінка, що була в місті грішницею, дізнавшись, що Він сидить за столом у фарисея, принесла алебастрову посудину з миром. **38** І, стоячи позаду біля Його ніг, плачучи, почала обливати Його ноги своїми сльозами, і обтирала своїм волоссям, і цілувала Його ноги, і помазувала миром. **39** І побачивши це, фарисей, що запросив Його, сказав сам до себе, говорячи: Якщо б Він був пророк, то знав би, хто і яка та жінка, що торкається Його, бо вона грішниця. **40** І відповівши Ісус сказав до нього: Симоне, маю щось сказати тобі. І він сказав: Учителю, говори. **41** Один позичальник мав двох боржників: один був винен йому п'ятсот динаріїв, а другий п'ятдесят. **42** І коли вони не мали чим віддати, він простив обом. Отже, скажи, який з них більше полюбить його? **43** І відповівши Симон сказав: Гадаю, що той, якому більше простив. І Він сказав йому: Правильно ти розсудив. **44** І повернувшись до жінки, Він сказав Симонові: Бачиш цю жінку? Я ввійшов до твого дому, і ти не дав Мені води на ноги, а вона сльозами обмила Мої ноги, і своїм волоссям обтерла. **45** Ти не дав Мені цілунка, а вона, відколи ввійшла, не переставала цілувати Мої ноги. **46** Ти не помастив Мені голови оливою, а вона миром помастила Мої ноги. **47** Тому кажу тобі: Прощаються їй її численні гріхи, бо вона багато полюбила. А кому мало прощається, той мало любить. **48** І сказав їй: Прощаються тобі твої гріхи. **49** І почали ті, що були з ним за столом, думати сам до себе: Хто Він, що й гріхи прощає? **50** І сказав до жінки: Віра твоя спасла тебе, іди з миром.

Глава 8, *поч. 22*

1 І сталося потім, що Він ходив по містах і селах, проповідуючи і благовістячи Боже царство. І Дванадцятеро були з Ним, **2** і деякі жінки, що були зцілені від злих духів і недуг: Марія, що називалася Магдалиною, з якої вийшло сім бісів, **3** і Йоанна, дружина Хузи, управителя Іродового, і Сусанна, і багато інших, що служили Йому своїм майном.

4 І коли зібрався великий натовп, і люди з усіх міст поспішали до Нього, Він сказав притчу: **5** Сіяч вийшов сіяти насіння своє. І коли сіяв, частина впала при дорозі, і була потоптана, і птаство небесне поїло її. **6** І інша впала на скелю, і коли зійшла, висохла, бо не мала вологи. **7** І інша впала між терен, і терен, що виріс разом з нею, заглушив її. **8** І інша впала на добру землю, і коли зійшла, принесла сторицю. Сказавши це, Він голосно сказав: Хто має вуха слухати, нехай слухає! **9** І запитали Його учні, що ця притча означає. **10** І Він сказав: Вам дано знати таємниці Божого царства, а іншим в притчах, щоб, бачачи, не бачили, і, чуючи, не розуміли. **11** Ось притча: Насіння – це слово Боже. **12** А ті, що при дорозі, – це ті, що слухають, потім приходить диявол і забирає слово з їхнього серця, щоб вони не повірили і не спаслися. **13** А ті, що на скелі, – це ті, що, почувши, з радістю приймають слово, але вони не мають кореня, вони вірують на час, і в час спокуси відпадають. **14** А те, що впало між терен, – це ті, що слухали, але, відійшовши, задушені турботами, багатством і насолодами життя, не приносять плоду. **15** А те, що на добрій землі, – це ті, що, почувши слово, зберігають його в доброму і чистому серці, і приносять плід терпінням.

16 Ніхто, запаливши світильник, не накриває його посудиною або не ставить під ліжко, але ставить на світильнику, щоб ті, що входять, бачили світло. **17** Бо нічого немає таємного, що не стане явним, і нічого прихованого, що не стане відомим і не вийде назовні. **18** Отже, стережіться, як слухаєте. Бо кожному, хто має, буде дано, і кожному, хто не має, буде відібрано навіть те, що він думає, що має.

19 І прийшли до Нього Його мати і брати, але не могли підійти до Нього через натовп. **20** І сказали Йому: Твої мати і брати стоять надворі, бажаючи побачити Тебе. **21** І відповівши, Він сказав до них: Моя мати і брати – це ті, що слухають Боже слово і виконують його.

22 І сталося в один з днів, що Він і Його учні ввійшли в човен, і Він сказав до них: Переправимося на другий бік озера. І вони відчалили. **23** І коли вони пливли, Він заснув. І налетів вихор на озеро, і вони наповнювалися водою, і були в небезпеці. **24** І підійшовши, розбудили Його, кажучи: Учителю, Учителю, ми гинемо! І Він, прокинувшись, заборонив вітрові і бурхливій воді, і вони вгамувалися, і настала тиша. **25** І Він сказав до них: Де ваша віра? І вони, злякавшись, дивувалися, кажучи один до одного: Хто ж Він, що й вітрам наказує і воді, і вони Йому коряться?

26 І вони пливли до країни Гадаринської, що навпроти Галілеї. **27** І коли Він вийшов на землю, зустрів Його один чоловік з міста, що мав бісів, і вже давно не носив одягу, і не жив у домі, а в гробницях. **28** І побачивши Ісуса, він закричав, і впав перед Ним, і голосно сказав: Що Мені і Тобі, Ісусе, Сину Бога Всевишнього? Благаю Тебе, не мучи Мене! **29** Бо Він наказував нечистому духові вийти з людини. Бо він багато разів опановував нею, і її зв'язували ланцюгами і тримали в кайданах, але, розірвавши пута, вона була гнана бісом в пустині. **30** І запитав Ісус його, кажучи: Яке твоє ім'я? І він сказав: Легіон. Бо багато бісів увійшло в нього. **31** І вони благали Його, щоб не наказував їм піти в безодню. **32** А там було велике стадо свиней, що паслося на горі. І вони благали Його, щоб дозволив їм увійти в них. І Він дозволив їм. **33** І біси, вийшовши з людини, увійшли в свиней, і стадо кинулося з кручі в озеро, і потонуло. **34** І пастухи, побачивши, що сталося, втекли, і розповіли в місті і по селах. **35** І вийшли люди подивитися, що сталося, і прийшли до Ісуса, і знайшли чоловіка, з якого вийшли біси, сидячого біля ніг Ісуса, одягненого і при розумі, і злякалися. **36** І ті, що бачили, розповіли їм, як був зцілений біснуватий. **37** І вся околиця Гадаринська попросила Ісуса, щоб Він відійшов від них, бо були охоплені великим страхом. І Він, увійшовши в човен, повернувся. **38** І чоловік, з якого вийшли біси, благав Його, щоб бути з Ним. Але Ісус відіслав його, сказавши: **39** Повернися до свого дому і розповідай, що Бог зробив тобі. І він пішов, проголошуючи по всьому місту, що Ісус зробив йому.

40 І коли Ісус повернувся, Його прийняв натовп, бо всі чекали Його. **41** І ось прийшов чоловік, на ім'я Яір, і він був начальником синагоги. І він, упавши до ніг Ісуса, благав Його, щоб увійшов до його дому, **42** бо в нього була одинока дочка, років дванадцяти, і вона вмирала. І коли Він йшов, натовп тіснив Його. **43** І жінка, що мала кровотечу дванадцять років, яка всі свої статки витратила на лікарів і не могла ні від кого вилікуватися, **44** підійшла ззаду і доторкнулася до краю Його одягу, і відразу кровотеча її зупинилася. **45** І Ісус сказав: Хто доторкнувся до Мене? І коли всі заперечували, Петро і ті, що були з ним, сказали: Учителю, натовп тисне і тіснить Тебе, і Ти кажеш: Хто доторкнувся до Мене? **46** І Ісус сказав: Хтось доторкнувся до Мене, бо Я відчув, що сила вийшла від Мене. **47** І жінка, побачивши, що не сховалася, тремтячи, підійшла, і впала перед Ним, і перед усім народом розповіла, чому доторкнулася до Нього, і як відразу зцілилася. **48** І Він сказав їй: Дочко, віра твоя спасла тебе, іди з миром.

49 І коли Він ще говорив, прийшов хтось від начальника синагоги, і сказав: Твоя дочка померла, не турбуй Учителя. **50** І почувши це, Ісус відповів йому: Не бійся, тільки віруй, і вона буде спасена. **51** І коли Він прийшов до дому, не дозволив нікому увійти з Ним, крім Петра, Якова і Івана, і батька дитини, і матері. **52** І всі плакали і голосили за нею. І Він сказав: Не плачте, вона не померла, а спить. **53** І вони сміялися з Нього, знаючи, що вона померла. **54** І Він, взявши її за руку, покликав, кажучи: Дитино, встань! **55** І повернувся її дух, і вона негайно встала. І Він наказав дати їй їсти. **56** І її батьки були вражені, але Він заборонив їм розповідати про те, що сталося.

Глава 9, *поч. 23*

1 І Він, покликавши Дванадцятеро, дав їм силу і владу над усіма бісами і зцілювати від недуг. **2** І послав їх проповідувати Боже царство і зцілювати хворих. **3** І сказав до них: Нічого не беріть на дорогу, ні палиці, ні торби, ні хліба, ні срібла, і не мійте по дві сорочки. **4** І в який дім ви ввійдете, там і залишайтеся, і звідти виходьте. **5** І скільки не приймуть вас, виходячи з того міста, обтрусіть і порох з ваших ніг на свідчення проти них. **6** І вони, вийшовши, ходили по селах, благовістячи і зцілюючи всюди.

7 І Ірод, тетрарх, почув про все, що було, і був у замішанні, бо дехто говорив, що Іоанн воскрес з мертвих, **8** а дехто, що з'явився Ілля, а інші, що один з давніх пророків воскрес. **9** І Ірод сказав: Я Іоанна обезголовив, але хто Він, про якого я таке чую? І він шукав нагоди побачити Його.

10 І повернувшись апостоли, розповіли Йому про все, що вони зробили. І взявши їх, Він відійшов осторонь, до міста, що називається Вифсаїда. **11** І коли натовп дізнався, пішов за Ним. І Він, прийнявши їх, говорив до них про Боже царство, і зцілював тих, що потребували зцілення. **12** І день почав хилитися до вечора, і Дванадцятеро, підійшовши, сказали Йому: Відпусти народ, щоб вони, пішовши в навколишні села і поселення, знайшли собі притулок і їжу, бо ми тут в пустинному місці. **13** І Він сказав до них: Дайте їм ви їсти. І вони сказали: У нас немає більше, ніж п'ять хлібів і дві риби, хіба що ми підемо і купимо їжу для всього цього народу. **14** Бо було близько п'ятисот чоловік. І Він сказав Своїм учням: Посадіть їх групами по п'ятдесят. **15** І вони так зробили, і посадили всіх. **16** І взявши п'ять хлібів і дві риби, Він, підвівши очі до неба, благословив їх, і розламав, і дав учням, щоб вони подали народу. **17** І всі їли, і наїлися, і було зібрано з того, що залишилося, дванадцять кошів.

18 І сталося, коли Він молився наодинці, учні були з Ним, і Він запитав їх, кажучи: Хто Я, за кого Мене кажуть люди? **19** І відповівши, вони сказали: Іоанн Хреститель, а інші кажуть, Ілля, а інші кажуть, що один з давніх пророків воскрес. **20** І Він сказав до них: А ви за кого Мене вважаєте? І відповівши Петро сказав: Христос Божий. **21** І Він суворо заборонив їм і наказав нікому не говорити про це, **22** кажучи: Син Людський повинен багато страждати, і бути відкинутий старшими, і первосвящениками, і книжниками, і бути вбитий, і на третій день воскреснути.

23 І Він сказав до всіх: Якщо хто хоче йти за Мною, нехай відречеться себе, і візьме свій хрест щодня, і йде за Мною. **24** Бо хто хоче душу свою врятувати, той погубить її, а хто погубить душу свою заради Мене, той врятує її. **25** Бо що користь людині, якщо вона весь світ здобуде, а душу свою погубить або занапастить? **26** Бо хто соромиться Мене і Моїх слів, того Син Людський буде соромитися, коли прийде в Своїй славі, і Отця, і святих ангелів. **27** Але кажу вам правду: Деякі з тих, що тут стоять, не скуштують смерті, доки не побачать Божого царства.

28 І сталося приблизно через вісім днів після цих слів, що Він взяв Петра, Якова і Івана, і пішов на гору помолитися. **29** І коли Він молився, вигляд Його обличчя змінився, і одяг Його став білий, блискучий. **30** І ось два чоловіки розмовляли з Ним, і це були Мойсей і Ілля, **31** які, з'явившись у славі, говорили про Його відхід, який Він мав здійснити в Єрусалимі. **32** А Петро і ті, що були з ним, були обтяжені сном, але, прокинувшись, побачили Його славу і двох чоловіків, що стояли з Ним. **33** І сталося, коли вони відходили від Нього, Петро сказав до Ісуса: Учителю, добре нам тут бути, і зробимо три намети: Тобі один, Мойсею один, і Іллі один, не знаючи, що говорить. **34** І коли він це говорив, з'явилася хмара і вкрила їх, і вони злякалися, коли ввійшли в хмару. **35** І голос з хмари сказав: Це Мій Син, Обраний, Його слухайте! **36** І коли голос був, Ісус був знайдений сам. І вони мовчали, і нікому в ті дні не розповідали про те, що бачили.

37 І сталося наступного дня, коли вони зійшли з гори, що назустріч Йому вийшов великий натовп. **38** І ось чоловік з натовпу закричав, кажучи: Учителю, благаю Тебе, подивися на мого сина, бо він у мене один. **39** І ось дух хапає його, і він раптово кричить, і той б'є його, аж піна йде з рота, і ледве відходить від нього, знищивши його. **40** І я благав Твоїх учнів, щоб вони вигнали його, але вони не змогли. **41** І відповівши Ісус сказав: О роде невірний і розбещений! Доки Я буду з вами і терпіти вас? Приведи сюди твого сина. **42** І коли він ще йшов, біс повалив його і сильно б'є його. І Ісус заборонив нечистому духові, і зцілив хлопця, і віддав його батькові. **43** І всі були вражені величністю Божою.

І коли всі дивувалися всім, що Він робив, Він сказав до Своїх учнів: **44** Ви вслухайтеся в ці слова: Син Людський буде виданий в руки людей. **45** Але вони не розуміли цього слова, і воно було від них приховане, щоб вони не зрозуміли його, і вони боялися запитати Його про це слово.

46 І виникла між ними суперечка, хто з них більший. **47** І Ісус, знаючи думки їхніх сердець, взяв дитину, і поставив її біля Себе, **48** і сказав до них: Хто прийме цю дитину в Моє ім'я, той Мене приймає, і хто Мене приймає, той приймає Того, Хто Мене послав. Бо хто між усіма вами найменший, той буде великий.

49 І відповівши Іоанн сказав: Учителю, ми бачили когось, що в Твоє ім'я виганяє бісів, і ми заборонили йому, бо він не ходить з нами. **50** І Ісус сказав до нього: Не забороняйте, бо хто не проти нас, той за нас.

51 І сталося, коли наближався час Його вознесення, Він твердо вирішив піти до Єрусалиму. **52** І послав перед Собою посланців, і вони, пішовши, ввійшли в одне самарянське село, щоб приготувати Йому. **53** І не прийняли Його, бо Він мав намір йти до Єрусалиму. **54** І коли Його учні Яків і Іоанн побачили це, сказали: Господи, хочеш, ми скажемо, щоб вогонь з неба зійшов і знищив їх, як Ілля зробив? **55** І Він, обернувшись, заборонив їм і сказав: Ви не знаєте, якого ви духа. **56** Бо Син Людський не прийшов душі людей губити, але спасати. І вони пішли в інше село.

57 І сталося, коли вони йшли дорогою, що хтось сказав до Нього: Я піду за Тобою, куди б Ти не пішов. **58** І Ісус сказав до нього: Лисиці мають нори, і птахи небесні – гнізда, а Син Людський не має, де голову прихилити. **59** І сказав до іншого: Йди за Мною. А він сказав: Господи, дозволь мені спершу піти і поховати мого батька. **60** І Ісус сказав до нього: Нехай мертві ховають своїх мертвих, а ти йди і проповідуй Боже царство. **61** І інший також сказав: Господи, я піду за Тобою, але дозволь мені спершу попрощатися з тими, що в моєму домі. **62** І Ісус сказав до нього: Ніхто, хто поклав руку на плуг і оглядається назад, не придатний для Божого царства.

Глава 10, *поч. 24*

1 І після цього Господь призначив інших сімдесятьох, і послав їх по двоє перед Собою в кожне місто і місце, куди Він сам збирався прийти. **2** І сказав до них: Жнива великі, але робітників мало. Тому попросіть Господа жнив, щоб Він вислав робітників на Свої жнива. **3** Ідіть! Ось Я посилаю вас, як ягнят серед вовків. **4** Не беріть ні гаманця, ні торби, ні взуття, і нікого не вітайте по дорозі. **5** І в який дім ви ввійдете, спершу кажіть: Мир цьому дому! **6** І якщо там буде син миру, ваш мир спочине на ньому, а якщо ні, повернеться до вас. **7** І в тому домі залишайтеся, їжте і пийте, що вони дадуть, бо робітник достойний своєї платні. Не переходьте з дому в дім. **8** І в яке місто ви ввійдете, і вас приймуть, їжте, що вам подадуть. **9** І зцілюйте хворих, що в ньому, і кажіть їм: Наблизилося до вас Боже царство. **10** І в яке місто ви ввійдете, і вас не приймуть, вийшовши на вулиці, скажіть: **11** Навіть порох, що від вашого міста пристав до наших ніг, обтрушуємо проти вас. Але знайте, що наблизилося Боже царство. **12** Кажу вам, що Содому буде легше в той день, ніж тому місту.

13 Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Вифсаїдо! Бо якщо б у Тирі і Сидоні були сотворені ті чуда, що сотворені у вас, вони давно б, сівши в мішок і посипавши попелом, покаялися. **14** Але Тирові і Сидонові буде легше на суді, ніж вам. **15** І ти, Капернауме, що до неба піднесений, до пекла будеш скинений. **16** Хто вас слухає, Мене слухає, і хто вами гребує, Мене гребує, а хто Мене гребує, гребує Того, Хто Мене послав.

17 І повернулися сімдесятеро з радістю, кажучи: Господи, і біси нам підкоряються в Твоє ім'я. **18** І Він сказав до них: Я бачив сатану, що впав з неба, як блискавка. **19** Ось Я даю вам владу наступати на змій і скорпіонів, і на всю силу ворога, і ніщо не зашкодить вам. **20** Але не радійте тому, що духи вам підкоряються, але радійте, що ваші імена записані на небесах.

21 У той час Ісус, сповнений радості Духом Святим, сказав: Прославляю Тебе, Отче, Господи неба і землі, що приховав це від мудрих і розумних, і відкрив немовлятам. Так, Отче, бо так було Твоє благовоління. **22** Все Мені передано Моїм Отцем, і ніхто не знає, хто Син, крім Отця, і хто Отець, крім Сина, і той, кому Син захоче відкрити.

23 І повернувшись до учнів, сказав їм наодинці: Блаженні очі, що бачать те, що ви бачите. **24** Бо кажу вам, що багато пророків і царів бажали побачити те, що ви бачите, і не побачили, і почути те, що ви чуєте, і не почули.

25 І ось один законоучитель встав, спокушаючи Його, і сказав: Учителю, що мені робити, щоб успадкувати вічне життя? **26** І Він сказав до нього: Що написано в Законі? Як ти читаєш? **27** І відповівши він сказав: Люби Господа, Бога твого, всім своїм серцем, і всією своєю душею, і всією своєю силою, і всім своїм розумом, і ближнього твого як самого себе. **28** І Він сказав до нього: Правильно ти відповів. Роби це, і будеш жити. **29** Але він, бажаючи виправдати себе, сказав до Ісуса: А хто мій ближній? **30** І відповівши Ісус сказав: Один чоловік йшов з Єрусалиму до Єрихону, і впав між розбійників, які, роздягнувши його і завдавши ран, пішли, залишивши напівмертвим. **31** І випадково один священик йшов тією дорогою, і побачивши його, пройшов повз. **32** І так само левит, коли був біля того місця, підійшов, і побачивши його, пройшов повз. **33** Але самарянин, який був у дорозі, підійшов до нього, і побачивши його, змилосердився. **34** І підійшовши, перев'язав його рани, і вилив на них олію і вино, і посадивши його на свою худобину, привіз до заїзду, і подбав про нього. **35** І наступного дня, від'їжджаючи, він дав дворянинові два динарії, і сказав: Подбай про нього, і що більше витратиш, я, коли повернуся, віддам тобі. **36** Отже, хто з цих трьох, на твою думку, був ближнім тому, що впав між розбійників? **37** І він сказав: Той, що виявив милосердя до нього. І Ісус сказав до нього: Іди і ти так роби.

38 І сталося, коли вони йшли, що Він увійшов до одного села, і одна жінка, на ім'я Марта, прийняла Його в свій дім. **39** І вона мала сестру, на ім'я Марія, яка, сівши біля ніг Ісуса, слухала Його слово. **40** Але Марта була зайнята багатьма справами, і підійшовши, сказала: Господи, Тобі байдуже, що моя сестра залишила мене самій служити? Скажи їй, щоб допомогла мені. **41** І відповівши Ісус сказав до неї: Марто, Марто, ти турбуєшся і клопочешся про багато, **42** але потрібне лише одне. Марія вибрала добру частку, і вона не буде у неї відібрана.

Глава 11, *поч. 25*

1 І сталося, коли Він молився в одному місці, і закінчив, що один з Його учнів сказав до Нього: Господи, навчи нас молитися, як і Іоанн навчив своїх учнів. **2** І Він сказав до них: Коли молитеся, говоріть: Отче наш, що на небесах! Нехай святиться Ім'я Твоє, нехай прийде Царство Твоє, нехай буде воля Твоя, як на небі, так і на землі. **3** Хліб наш насущний давай нам щодня. **4** І прости нам гріхи наші, бо й ми прощаємо кожному, хто винен нам. І не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого.

5 І сказав до них: Хто з вас, маючи друга, піде до нього опівночі і скаже: Друже, позич мені три хліби, **6** бо до мене прийшов друг з дороги, і мені нічого йому подати. **7** І той зсередини відповість і скаже: Не турбуй мене, двері вже зачинені, і мої діти зі мною в ліжку, я не можу встати і дати тобі. **8** Кажу вам, якщо він не встане і не дасть йому через те, що той друг, то через його настирливість він встане і дасть йому, скільки потрібно. **9** І Я кажу вам: Просіть, і буде вам дано

бѣхѹ пришли҆ ѿ всѣ́кїа вє́си галиле́йскїа, і҆ ї҆ѹдє́йскїа҆, і҆ ї҆ерли́мскїа, и҆ сила гн҃а бж҃ є҆ї҆цѣлѧ́ющи [и҆хъ][11]. *И҆ се мѹжїе носѧ́ще на о҆дрѣ чл҃ка, и҆же бж҃ расла́бленъ, і҆ и҆ска́хѹ внести҆ (є҆го) и҆ положи́ти [-][12] пред нимъ. и҆ не о҆брѣтше кѹдѣ внести҆ є҆го наро́да ра҃. вънзлѣ́зше на́ хра́мъ, сквозѣ скѹдє́лы низвѣ́сиша є҆го съ о҆дро́мъ на средѹ пр҃е і҃с҃а. и҆ ви́дѣвъ вѣ́рѹ и҆хъ, рече (є҆мѹ). чл҃че о҆ставлѧ́ю́тъ ти сѧ грѣсѝ твои҆. и҆ начаша́ помышлѧ́ти кни́жницы и҆ фарисе́е, гл҃ющє. кт҃о є҆сть се́и, и҆же гл҃етъ хѹлы҃; кт҃о мо́жетъ [о҆ставлѧ́ти грѣхы҆][13], то́кмо є҆ди́нъ бъ҃; разѹмѣ́въ же і҃с҃ помышле́нїа и҆хъ, ѿвѣщава́въ рече҆ к҃ нимъ. что҃ помышлѧ́ете въ с҃рцы́хъ ва́ши҃х; *что҃ є҆сть оу҃до́бѣе рещи҆· о҆ставлѧ́ютъ ти сѧ грѣсѝ твои҆. и҆ли рещи҆, въстава́ни и҆ ходи҃; но да оу҃вѣ́сте, ꙗ҆́ко (вла́сть и҆́мать сн҃ъ чл҃ч҃ескыи)[14] на земли҆ ѿпѹща́ти грѣхы, рече҆ расла́бленомѹ. тебѣ гл҃ю, въстани́, (-)[15] {възми҆}[16] о҆дръ твои҆, и҆ди҆ в до́мъ свои. і҆ а҆бїе въста҃ пред ни́ми, взе́мъ на не́мже лежа́ше, и҆́де в до҃ свои, сла́вѧ бг҃а. и҆ оу҃жасъ прїа́тъ вс҃ѧ, и҆ славлѧ́хѹ бг҃а, і҆ и҆спо́лнишасѧ стра́ха гл҃ющє, ꙗ҆́ко видѣ́хо҃ преслáвнаѧ дн҃е· за҃, і҃к·

и҆ *по се́мъ и҆зы́де, и҆ оу҃зрѣ́ мытарѧ҆, и҆́менемъ левїю, сѣдѧ́ща на мы́тници. и҆ рече҆ є҆мѹ, и҆ди҆ по мнѣ. и҆ о҆ста́вль вс҃ѧ, въста́въ, въ слѣ́дъ є҆го и҆́де· и҆ сътвори҆ чрежє́нїе ве́лїе левїи҆ є҆мѹ въ домѹ своемъ. и҆ бѣ наро́дъ (мытаре́и мно́гъ)[17], і҆ и҆ны́хъ, и҆же бѣхѹ с ни҃ възлежа́ще. и҆ роптáхѹ (кни́жницы нань, и҆ фарисе́е)[18] къ оу҃чн҃икомъ є҆го гл҃ющє. почто҃ с мытары҆ и҆ грѣшники҆ ꙗ҆́сте и҆ пїе́те҃; и҆ ѿвѣщавъ і҃с҃, рече҆ к҃ ни́мъ. не трєбѹю́тъ здра́вїи врача, но болѧ́щїи. не прїидохъ призвати҆ пра́ведны҃хъ, но грѣшныа҆ ѣ҆ покаа́нїе· за҃, і҃к· *Сни́ же рѣша к҃ нему҆. [почто҃][19] оу҃чн҃ицы і҆ѡа́нови постѧтсѧ ча́сто, и҆ мл҃итвы творѧтъ, такоже и҆ фарїсе́йстїи, а҆ твои҆ ꙗ҆́дѧтъ и҆ пїю́тъ҃; о҆н же [-][20] рече҆ к҃ нимъ. є҆да мо́жете сн҃ы бра́чныа дондеже женихъ с ни́ми є҆сть, сътвори́ти постúтисѧ҃; прїидѹт же дн҃їе, (-)[21] є҆гда ѿ҃ѧтъ бѹдетъ ѿ ни́хъ женихъ, (и҆) тогда҆ постѧтсѧ в ты҆ дн҃и· Гл҃аше же и҆ прúтчю к҃ ни́мъ. ꙗ҆́ко никтоже приставле́нїа (-)[22] ри́зы но́вы (-)[23] приставлѧ́етъ на ри́зу ве́тхѹ. а҆ще ли же, ѡ҆ни. и҆ новѹю раздере́тъ, и҆ ветсѣи не съгласѹ́етъ (-)[24] є҆же ѿ но́ваго· И҆ никтоже вли́ваетъ вина҆ но́ва в мѣ́хы ве́тхы, а҆ще ли же ѡ҆ни, растрѣгнетъ (но́вое вино)[25] мѣ́хы, и҆ са́мо и҆злїе́тсѧ, и҆ мѣ́си погúбѹ, но́ вино҆ но́вое ѣ҆ мѣхы но́вы вливати, [и҆ о҆бое съблюде́тсѧ][26]. и҆ никтоже пи́въ ветхое, [а҆бїе][27] хо́щетъ но́вому. гл҃етъ бо, ветхое лѹ́чше є҆сть·

новчителі, які прийшли з усякого галилейського, і юдейського, і єрусалимського села, – і сила господня їх оздоровляла. **18** *І ось мужі, що несли на лежаку чоловіка, який був спаралізований, і шукали, *як* його внести і покласти перед Ним. **19** І не знайшовши, як внести його через юрбу, вилізши на дім, через черепину звісили його з лежаком на середину перед Ісусом. **20** І побачивши їхню віру, Він сказав йому: Чоловіче, тобі відпускаються твої гріхи! **21** І книжники, і фарисеї почали думати, кажучи: Хто є Цей, що говорить хулу? Хто може відпускати гріхи, *хіба* тільки один Бог? **22** Ісус, зрозумівши ж їхні думки, відповівши, сказав до них: Що думаєте у ваших серцях? **23** *Що є легше, сказати: Відпускаються тобі твої гріхи, – чи сказати: Встань і ходи? **24** Але щоб ви знали, що Син Людський має владу на землі відпускати гріхи. Він сказав спаралізованому: Тобі кажу, встань, візьми твій лежак *та* іди до свого дому! **25** І враз вставши перед ними, взявши те, на чому лежав, пішов до свого дому, прославляючи Бога. **26** І жах охопив всіх, і вони прославляли Бога і сповнились страхом, кажучи, що: Ми нині побачили преславне! *поч. 20*

мат. 9 мар. 2

мат. 9 мар. 2

мат. 9 мар. 2

27 І *після цього Він вийшов і побачив митаря на ім'я Левія, що сидів на митниці. І сказав йому: Іди за мною. **28** І той, залишивши все, вставши, пішов слідом за Ним. **29** І Левій зробив Йому велику гостину у своєму домі; і була велика юрба митарів і інших, які з Ним лежали *при столі*. **30** І нарікали на Нього книжники і фарисеї до його учнів, кажучи: Чому їсте і п'єте з митарями і грішниками? **31** І відповівши, Ісус сказав до них: Не здорові потребують лікаря, але хворі. **32** Я не прийшов закликати праведних, але грішних до покаяття. *поч. 21*

мат. 9 мар. 2

33 *Вони ж сказали до Нього: Чому Іванові учні часто постять і моляться, також і фарисейські, а Твої їдять і п'ють? **34** Він же сказав до них: Чи можете змусити до посту весільних синів, поки з ними є жених? **35** Прийдуть же дні, коли відбереться від них жениха, і тоді поститимуть, в ті дні. **36** Він же і до них говорив притчу, що ніхто не пришиває латки з нової одежі до старої одежі. Якщо ж ні – і нову розідре, і зі старою не годиться та, що з нової. **37** І ніхто не вливає нового вина до старих міхів. Якщо ж ні, нове вино розірве міхи – і само вилиється та міхи пропадуть. **38** Але нове вино *треба* вливати до нових міхів – і оба збережуться. **39** І ніхто, пивши старе, зараз не хоче нового, бо каже: Старе є краще.

Глава 6, *поч, 22*

мат. 12
мар. 2
мой5. 23

1 *Сталося ж, що в друго-першу суботу Він ішов через засіяне, і зривали його учні колосся, і їли, розтираючи руками. **2** Деякі ж з фарисеїв їм сказали: Чому ви робите те, чого

црс1. 21
мат. 12
мар. 2

не годиться робити в суботи? **3** І відповівши, Ісус сказав до них: *Чи ви цього ані не читали, що зробив Давид, коли зголоднів він сам і ті, що з

мой2. 29
мой3. 8
і 24
мат. 12
мар. 2

ним були, **4** як він увійшов до божого дому, і взявши, і їв, *і дав і тим, що були з ним хліби передложення, яких не годилося їсти, *хіба* тільки одним

мат. 12
мар. 1
ів. 3

священикам? **5** І говорив до них, що Людський Син є Господом і суботи. **6** *Сталося ж і в другу суботу, що Він ввійшов в збір і учив. І був там чоловік, і його права рука була суха. **7** Підглядали ж книжники і фарисеї, чи Він у суботу оздоровить, щоб знайти вину проти Нього. **8** Він же знав їхні думки і сказав чоловікові, що мав суху руку: Піднімись і стань посередині. Той же,підвівшись, став. **9** Сказав же Ісус до них: Запитаю вас, що в суботу годиться – добро робити чи зло робити, душу спасти чи погубити? **10** І поглянувши на всіх них, сказав йому: Простягни твою руку. Він же зробив так, і його рука стала сильною, здоровою, як *і* друга. **11** Вони ж сповнилися безумністю і говорили один до одного, що зроблять Ісусові. *поч. 23*

12 Сталося ж в тих днях, що Він вийшов на гору помолитися і був усю ніч на божій молитві. **13** І коли настав день, Він покликав своїх учнів і вибрав з них дванадцятьох, яких і назвав апостолами: **14** Симона, якого назвав Петром, і Андрія, його брата, Якова і Івана, Филиппа і Вартоломея, **15** Маттея і Тому, Якова Алфейового і Симона, що називається Зилот, **16** Юду, *сина* Якова, і Юду Іскаріотського, який і став зрадником. *поч. 24*

17 І зійшовши, Він став з ними на рівному місці, і юрба його учнів, і дуже багато народу з всієї Юдеї, і Єрусалиму, і помор'я тирського і сидонського, **18** які прийшли послухати Його і оздоровитися від своїх недуг, ті, що терпіли від нечистих духів. І оздоровлялись. **19** І вся юрба шукала доторкнутися до Нього, бо сила з Нього виходила і оздоровляла всіх.

мат. 5

20 *І Той, піднявши свої очі на своїх учнів, говорив: Блаженні бідні, бо ваше є боже царство. **21** Блаженні голодні нині, бо насититеся. *Блаженні ви, що нині плачите, бо засмієтеся.

ic. 61
мат. 5

мар. 5

22 *Блаженні будете, коли вас зненавидять люди і коли розлучать вас, і

Гла, ѕ. заи, їкв.

мт вї
мр в
е мѳ їкг

Бысть* же [в суботу второпе́рвую][1], и-
ти ѥмў сквозѣ сѣнїа, и вы́стрыга́ху
оученицы ѥго [кла́сы, и ѩ́даху стира́ю-
ще рука́ми][2]. Нѣцїи же ѿ фарїсе́и рѣша
(имъ). что творитѐ, ѥгоже не досто́йи [твори-
ти][3] в суботы; и ѿвѣщавъ {їс, рече к нимъ}[4].
*ни ли сего́ чли ѥсте, ѥже сътвори дв҃дъ, ѥгда
взалка́ сама, и ѩже с нимъ сущїи, ка́ко
вни́де ѣ домъ бжїи, и хлѣбы пр҃ѣложенїа вземъ,
(и) ѩ́стъ, *и дастъ [и][5] сущимъ с нимъ,
ѩхже не, достоаше ѩ́сти, то́кмо ѥди́нѣмъ ѥре́-
омъ; и глаше имъ, [ѩ́ко][6] гь ѥсть [сы́нъ чл҃-
кїи и суботѣ][7]. *Бы́сть же и въ другую су-
боту, внити ѥмў в со́мище, и оучи. И бѣ (тў
чл҃къ)[8]. и рука ѥмў десна́а бѣ суха. назира́ху же
[-][9] кни́жьници и фарїсе́е, аще в суботу [исцѣ-
ли́тъ][10], да о́бра́щутъ рѣчь нань. о́н же вѣ-
даше помышленїа ихъ, (и) рече (-)[11] чл҃кў (и́мў-
щемў сухў)[12] рўкў. въстани, и стани посредѣ.
[о́н же][13] въставъ, ста. рече же їс к ни́мъ. въ-
прошў вы, [что́][14] достоитъ в суботы, добро
твори́ти, и́ли зло творити, дш҃ў спсти и́ли
погуби́ти; и взъзрѣвъ на вся ихъ, рече ѥмў.
простри рўкў твою. о́н же сътвори (тако). и
оутвердисѧ рука ѥго [здра́ва ѩ́ко другаа][15]. о́ни
же и́сполнишасѧ безуми́а, и глаху другъ къ́
другў, что́ бы́ша сътворили їсови. заи, їкг.
Бысть же въ дн҃и тыи, изы́де в го́ру помоли́ти-
сѧ, и бѣ о́бнощь ѣ мл҃твѣ бжїи. И ѥгда
бысть дн҃ь, призва оучн҃кы своѧ. и (избра)[16] ѿ
нихъ двънадесѧте, ихже и а҃пла нарече. си́мо-
на, ѥгоже (-)[17] и́менова петра, и андре́а брата
ѥго. [-][18] іа́кова, и іо́а́нна. [-][19] фили́ппа, и бар-
доломе́а. [-][20] матѳе́а, и домў. [-][21] іа́кова ал-
фе́о́ва, и си́мона нарица́емаго зилота. [-][22] иоу́-
дў іа́ковла, и іўдў и҃скарїо́тскаго, ѩже (и)
бысть преда́тель. заи, їкд.
І сшѐ с ними ста на мѣ́стѣ ра́внѣ, и наро́
(-)[23] оучн҃къ ѥго, и множество мно́го людїи ѿ
всеѧ іюде́и, и іерли́ма, и помо́рїа тѵ́рска и
сидо́ньска, ѩже прїидоша послўшати ѥго, и
исцѣли́тисѧ ѿ недўгъ свои́хъ, (-)[24] страждущеи
ѿ дўхъ нечи́стыихъ, (и) исцѣлахусѧ. и весь
наро́дъ искаше прикаса́тисѧ ѥмъ, ѩ́ко си́ла ѿ
него и́схождаше и исцѣла́ше вся. *И то́и въззрѣ
о́чи свои на оучн҃кы своѧ, глаше. бл҃жени ни́-
щїи, ѩ́ко ваше ѥсть цр҃твїе бжїе. бл҃жени ѧл-
чущеи нн҃ѣ, ѩ́ко насы́титеся. *бл҃жени пла́чю-
щеи нн҃ѣ, ѩ́ко въсмѣетеся. *бл҃жени бўдете
ѥгда възненави́дятъ васъ чл҃цы. и ѥгда раз-

мѳ вї
мр в
е мѳ їкг
ѧ цр҃ їкѧ
мѳ вї
мр в
в мѳ їкд
г мѳ и
и їкд
мѳ вї
мр в
мѳ вї
мр а
іѡа г
ісаіа ѯѧ
мѳ е
мр е
мр е

лучатъ вы, и понóсятъ, и пронесýтъ и́мя ваше ꙗ́ко зло, сн҃а чл҃ч҃скаго ради. вьзрадýитесѧ в тóи дн҃ь и взыгра́йте, сѣ бо мѕ҃дà ваша мнóга на нб҃сѣ. По сѝ бо творѧ́хý прр҃кмъ ѿцы и҃хъ. зā, їѕ҃е.

âмѳ в їсаі́а дз҃е
*обаче гóре вамъ богáтымъ, ꙗ́ко ѿстоитè оу҆тѣшéнїѧ ва́шего. Гóре вамъ насыщéнїи нн҃ѣ, ꙗ́ко вз҃а́лчете. Гóре [вамъ][25] смѣю́щимсѧ нн҃ѣ, ꙗ́ко възрыдáете и въсплáчете. Гóре ѣ҆гда {дóбрѣ реку́тъ вамъ}[26] вс҃и чл҃цы. По симъ бо творѧ́хý лжепрр҃кмъ ѿц҃ы и҃хъ.
мѳ є
*Но̀ вамъ гл҃ю слы́шащимъ. люби́те врагы̀ ваша. добрѡ̀ твори́те ненави́дѧщимъ васъ. бл҃ви́те кленýщаѧ вы. моли́тесѧ за творя́щихъ вамъ о҆би́дý.
мѳ є
а҆ кр҃н҃ѣ в
кр҃н҃ѣ вı
в҃ ѕ҃ссѣ́ý
є
*Бїю́щемý тѧ в лани́тý, подаждь и дрýгýю. и ѿ взима́ющаго тѧ ри́зý, и сра́чицý не възбранѝ. всѧ́комý [же][27] проса́щемý оу҆ тебѐ, дáй. и ѿ възимающаго твоѧ, не и҃щзáй.
зā, їѕ҃.
товїа д҃
мѳ з҃
Ї *ꙗ́коже хóщете да творятъ вамъ чл҃цы, [и вы][28] твори́те и҃мъ та́кожде. и а́ще люби́те любящаѧ вы, кàа вā бл҃гть ѣ҆сть: и҃бо и грѣшницы любящаѧ и҃хъ любятъ. и [-][29] а́ще бл҃готвориті̀ бл҃готворя́щимъ вамъ, кàа вамъ бл҃гть ѣ҆сть: [и҃бо и][30] грѣшницы то́жде творятъ. и а́ще взаи́мъ даéте ѿ ни́хже чáете въспрїѧ́ти, кàа вамъ бл҃гть ѣ҆сть: [и҃бо и][31] грѣшницы грѣшникомъ взаимъ даваю́тъ, да въспрїи́мýтъ рáвнаѧ. О҆бáче любѝте врагы̀ ваша, и бл҃го твори́те. *и в заи́мъ да́йте, ничесоже чаю́ще, и бýдетъ мѕ҃дà ва́ша мнóга, и бýдете сн҃ове вы́шнягo, ꙗ́ко то́и бл҃гь ѣ҆сть, на безъбл҃гтныꙗ и злыя́.
мѳ є
*бýдѣте (оу҆бо) милосрдьди, ꙗ́коже и ѿц҃ь вашъ мл҃рдъ ѣ҆. зā, їѕ҃.
мā з҃
ā кр҃н҃ѣ д҃
кр҃н҃ѣ в
(-)[32] *Не сýди́те, и не сýдятъ вамъ. и не о҆сýжайте, да не о҆сýжени бýдете. ѿпýщáйте, и ѿпýстятъ вамъ. да́йте, и дастъсѧ вамъ. мѣрý добрý на́тиканý (и) потрýснý (и) преливáющýсѧ, дадýтъ на лонò ва́ше.
мѳ з҃
мā д҃
*тою бо мѣрою, ѣ҆ю́же мѣ́рите, възмѣритсѧ вамъ. Рече же (-)[33] при́тчю и҃мъ. *ѣ҆да мóжетъ слѣпе́цъ слѣпца води́ти: не о҆ба ли въ а́мý в҃падéтасѧ: *нѣсть оу҆чени́къ на̀ оу҆чи́телемь [свои́мъ][34]. съвръшéн же всѧкъ бýдѣ́, ꙗ́коже оу҆чи́тель ѣ҆го.
мѳ ї
їѡа҃ гı
и ѣı
*Їто же ви́диши сýчецъ и҃же ѣ҆сть въ о҆чесѝ бра́та твоѣ́го, бр҃вна же ѣ҆же ѣ҆сть въ (о҆чесѝ твоемъ)[35] не чýе́ши: [и҃ли ка́ко][36] мóжеши рещи бра́тý твоѣ́мý. бра́те о҆ста́ви, да и҃змý сýчецъ, и҃же ѣ҆сть въ о҆чесѝ твоемъ, самъ сýщаго въ о҆чесѝ своемъ бр҃вна не вида́ши: лицемѣ́ре, и҃змѝ пръвѣ́е бр҃вно̀ и҃зъ о҆чесѐ твоѣ́го, и тогдà про́зриши (и҃зати сý-

погордять, і рознесуть ваше ім'я як зло через Людського Сина. **23** Зрадійте в тім дні і розвеселіться, бо ось ваша винагорода велика на небі. За таким бо робили пророкам їхні батьки. *поч. 25*

ам. 6 іс. 65

24 *Одначе горе вам, багатим, тому що ви віддалені від вашої потіхи. **25** Горе вам, насиченим нині, бо зголоднієте. Горе вам, що нині смієтеся, бо заридаєте і заплачите. **26** Горе, коли про вас добре говоритимуть всі люди. За цим бо робили лжепророкам їхні батьки. **27** *Але кажу вам, що слухаєте: Любіть ваших ворогів, добро робіть тим, що вас ненавидять, **28** благословіть тих, що вас проклинають, моліться за тих, що роблять вам кривду. **29** *Тому, що тебе б'є по щоці, підстав і другу; і від того, що в тебе забирає одіж, не борони і сорочки. **30** Кожному ж, що просить у тебе, дай; і від того, що твоє забирає, не домагайся. *поч. 26*

мат. 5

мат. 5 кор1. 6 рим. 12 сол2. 5

тов. 4 мат. 7

31 І *так, як хочете, щоб вам робили люди, і ви їм робіть так само. **32** І якщо любите тих, що вас люблять, яка вам ласка? Бо і грішники люблять тих, що їх люблять. **33** І якщо добро робите тим, що вам добро роблять, яка вам ласка? Бо і грішники те саме роблять. **34** І якщо позичаєте *тим*, що очікуєте одержати від них, яка вам ласка? Бо і грішники позичають грішникам, щоб одержати однакове. **35** Однак любіть ваших ворогів, і добро робіть, *і позичайте, нічого не очікуючи, – і ваша винагорода буде велика, і будете синами Вишнього. Бо Той є добрий *і* до невдячних, і *до* злих. **36** *Будьте, отже, милосердними, так як і ваш Батько є милосердний. *поч. 27*

мой5. 15 мар. 5

мат. 5

37 *Не судіть – і не судитимуть вас, і не осуджуйте, щоб ви не були осудженими. Відпускайте – і відпустять вам; **38** дайте – і дасться вам, мірку добру, наповнену, і втрясену, і що переливається дадуть на ваше лоно. *Бо тою міркою, якою міряєте, відміряється вам. **39** Сказав же їм притчу: *Чи може сліпець водити сліпця? Чи не впадуть оба в яму? **40** *Немає учня понад свого учителя, *але* досконалий же буде кожний, *якщо буде* як його учитель. **41** *Чому ж бачиш скалку, що є в оці твого брата, поліна ж, що є в твоєму оці, не відчуваєш? **42** Або як можеш сказати твоєму братові: Брате, залиш, щоб я вийняв скалку, що є в твоєму оці, – сам не бачачи того поліна, що є в твоєму оці? Лицеміре, спочатку вийми поліно з твого ока, а тоді побачиш, як вийняти скалку з ока твого брата. **43** *Бо немає доброго дерева,

мар. 6 кор1. 4 рим. 2

мат. 7 мар. 4

мат. 15

мат. 10 ів. 13 і 15

мат. 7

мат. 7

що родить поганий плід, ані поганого дерева, що родить добрий плід. **44** *Бо кожне дерево пізнається зі свого плоду. Бо з терня не збирають фіґи, а з куща не збирають винограду. **45** *Добрий чоловік з доброго скарбу свого серця виносить добро, і поганий чоловік зі злого скарбу свого серця виносить зло. Бо від повноти серця говорять його уста. *поч. 28*

46 *Чому ж Мене кличете: Господи! Господи! – і не робите те, що Я кажу? **47** *Кожний, що приходить до Мене, і слухає мої слова, і їх виконує, скажу вам до кого є подібний. **48** Він подібний до людини, що будує дім, який викопав, і поглибив, і заклав основу на камені. Як же була повінь, ріка припала до того дому – і не могла його зрушити, бо був заснований на камені. **49** Хто ж почув і не зробив, є подібний до людини, що збудувала дім на землі без основи, до якого припала ріка – і він відрузу впав. І знищення того дому було велике.

мат. 12
мар. 7
мат. 12
мат. 7
рим. 2
як. 1
мат. 6

Глава 7

1 Коли ж Він закінчив всі свої слова на слух людям, *поч. 29*
Він *ввійшов до Капернауму. **2** Раб же якогось сотника, який йому був дорогим, дуже хворіючи, мав умерти. **3** Почувши ж про Ісуса, він послав до нього юдейських старців, благаючи Його, щоб, прийшовши, спас його раба. **4** Вони ж, прийшовши до Ісуса, ревно Його благали, кажучи, що він є гідний, щоб Ти йому це дав, **5** бо він любить наш народ і той збудував нам собор. **6** Ісус же ішов з ними. Ще ж як той був недалеко від дому, послав до Нього сотник друзів, йому кажучи: Господи, не турбуйся, бо я не є гідний, щоб Ти ввійшов під мій дах, **7** тому я ані себе не вважав гідним прийти до Тебе, але скажи слово – і мій слуга одужає. **8** Бо і я є людиною, поставленою під володарем, маю під собою вояків, і цьому кажу: Іди, – і він іде, і іншому: Прийди, – і він приходить, і моєму рабові: Зроби це, – і робить. **9** А Ісус, почувши це, чудувався йому і, обернувшись до юрби, що йшла за ним, сказав: Кажу вам: ані в Ізраїлі Я не знайшов стільки віри! **10** І послані, повернувшись, знайшли хворого раба здоровим. *поч. 30*

11 І сталося по цьому, що Він пішов до міста, що називається Наїн, і з Ним ішли численні його учні і юрба велика. **12** Коли Він наблизився до брами міста, – і ось виносили

мат. 8

чѣцъ ѝзъ ѻ҃чєсѐ бра́та твоє́го)[37]· *Нѣ́сть бо́ дре́во добро́, творѧ́ плода́ зла́. ниже́ [-][38] дре́во зло́, творѧ́ плода́ добра́. *всѧ́ко бо́ дре́во ѿ (плода́ свое́го)[39] позна́ется. Не ѿ трънїа́ бо́ чѣ́шутъ смо́квы, ни ѿ кꙋпи́ны (е́млютъ гро́здїа)[40]. *Бл҃гі́и чл҃ко́ъ ѿ бл҃га́го сокро́вища ср҃ца́ [свое́го][41] ѝзно́ситъ бла́го. Ѝ злы́и (чл҃ко́ъ) ѿ зла́го [сокро́вища ср҃ца́ свое́го][42] ѝзно́ситъ зло́е. ѿ ѝзбы́тка бо́ ср҃ца́, гл҃ютъ ꙋ̑ста е̑го· зѧ̀, ѩ҆и·

*Что́ же мѧ́ зове́те, гс҃и гс҃и, ѝ не твори́тѐ ѩ҆́же гл҃ю́; *всѧ́ко гра́дыѝ ко мнѣ́, ѝ слы́шаѝ (слове́сѧ мо́ѧ)[43], ѝ твори́ѧ а҆̀, ска́жꙋ ва́мъ кому́ е̑́сть подо́бенъ. подо́бенъ е̑́сть чл҃ко́ꙋ зи́ждꙋщꙋ хра́минꙋ, ѩ҆́же ѝскопа́ ѝ ꙋ̑глꙋби́, ѝ положи́ ѻ̑снова́нїе на ка́мени· Навоне́нїю же бы́вшꙋ, припадѐ рѣ́ка хра́минѣ то́й, ѝ не мо́же поколѣ́бати ѥ̀а. [ѻ̑снована́ бо́ бѣ́ на ка́мени][44]. Слы́шавыи же, ѝ не сътвори́выѝ подо́бенъ е̑́сть чл҃ко́ꙋ созда́вшꙋ хра́минꙋ на земли́ безъ̀ ѻ̑снова́нїа, е̑́иже припаде́ рѣ́ка, ѝ а́бїе падесѧ́. ѝ бы́сть разрꙋше́нїе хра́мины то́а̀ вели́е·

Гл҃а, з҃·

Гда́ же][1] сконча́ всѧ́ гл҃ы́ своѧ́ къ̀ слꙋ́хꙋ лю́демъ, зѧ̀, кд҃·

*вни́де бъ̀ (капернаꙋ́мъ)[2]· Со́тникꙋ же нѣ́коемꙋ рабъ́ (боля́ зл҃ѣ)[3] хотя́ше ѹ҆мре́ти, ѩ҆́же бѣ́ е̑мꙋ че́стенъ· Слы́шав же ѻ̑ і҃сѣ, посла́ къ̀ немꙋ ста́рцѧ і҃ꙋде́йскыа, моля́ е̑́го, да́ко да прише́дъ спе́ раба́ е̑́го· Они́ же прише́ше къ̀ і҃сꙋви, моля́хꙋ е̑́го то́щно, гл҃ющє. да́ко досто́инъ е̑́сть е̑́же а҆́ще дасѝ е̑мꙋ, лю́битъ бо́ нарꙋ́ıкъ нашъ, ѝ со́нмище то́и създа́ намъ. і҃с же ѝдя́ше с ни́ми· Е̑́ще же е̑мꙋ недале́че сꙋщꙋ ѿ хра́мины, посла́ [къ̀ немꙋ][4] (со́тникъ дрꙋ́зы)[5], гл҃а е̑мꙋ. гс҃и не дви́жисѧ. нѣ́смь бо́ досто́инъ, да подъ̀ кровъ мо́и вни́деши. тѣ́мже ни себѐ досто́инна сътворихъ (прїи́ти́ къ̀ тебѣ́)[6]. но̀ рцѝ сло́во, ѝ і҃сцѣлѣ́етъ о́трокъ мо́и. и҆́бо ѝ а҆́зъ чл҃ко́ъ е̑́смь подъ̀ вла́стїю ꙋ̑чи́ненъ, (и҆мѣ́ю)[7] по̀ собо́ю во́ины, ѝ гл҃ю семꙋ, и҆́ди, ѝ и҆́детъ. ѝ дрꙋго́мꙋ прїи́ди, ѝ прїи́детъ. ѝ рабꙋ моемꙋ, сътворѝ е̑́е, ѝ сътвори́тъ· Слы́шав же сїа́ і҃с, чюдисѧ́ е̑мꙋ. ѝ ѻ̑бра́щьсѧ и҆́дꙋщемꙋ по немъ наро́дꙋ, рече́. гл҃ю ва́мъ, нѝ въ і҃и́лѝ толи́кы вѣ́ры ѻ̑брѣто́хъ. ѝ възвра́щшесѧ (-)[8] посла́нїи, ѻ̑брѣто́ша [боля́щаго][9] раба́ и҆сцѣлѣ́вша· зѧ̀, л҃·

Ѝ бы́сть по семъ, и҆́дѧше въ градъ, нарица́емый наи́нъ, ѝ с ни́мъ и҆́дя́хꙋ ꙋ̑чн҃цы е̑́го [мно́зи][10], ѝ наро́дъ мно́г҃· Ꙗ҆́коже приближи́сѧ къ̀ врато́ѹ҆ града, ѝ е̑́е и҆́зношя́хꙋ ꙋ̑мрꙋ́шꙋа, [сн҃а

ѥ́диноро́дна][11] ма́тери свое́й. и̂ та̀ бѣ вдова̀, и̂ наро́дъ ѡ̑ града многъ (-)[12] с нею· и̂ видѣвъ ю̑ гь, мл҃рдова о̑ не́й, и̂ рⷬ е́й, не пла́чи· и̂ приступль косну́сѧ вънъ о̑́дръ· носа́щїи же ста́шѧ. и̂ рⷬ, ю́ноше, тебѣ глю, вⷭтани. и̂ сѣде мр҃твыи, и̂ начатъ гл҃ати, и̂ дастъ ѥ̂го ма́тери свое́й· Прїатъ же страхъ вⷭ҇ѧ, и̂ сла́влѧхѹ бⷭ҇а гл҃ающе. ѩ́ко прр҃къ ве́лїи въста̀ в насъ. и̂ ѩ́ко посѣти́ бⷭ҇ъ людїи свои́хъ· зⷭ҇, л҃а·

и̂ ѡ̑ ѳзы́де сло́во ѳ̂е по всеи̂ ію́де́и̂ о̑ немъ, и по
мѳ ѓ всеи̂ странѣ· *и̂ вънзвѣсти́ша ѳ̂о́а́нну оу̑чн҃цы ѥ̂го о̑ всѣхъ сихъ. и̂ призвавъ два нѣ́каа ѡ̑ оу̑чн҃ікъ свои́х ѳ̂о́а́нъ, посла̀ кⷣ [гⷭ҇ѹ][13] гл҃ѧ. ты ли̂ е́си гра́дыи́̀, и̂ли и̂но́го ча́емъ; приш҃е́ша же к немѹ́ мѹ́жа рѣ́ста. ѳ̂о́а́нн҃ кⷣ́тль посла̀ насъ к тебѣ гл҃ѧ. ты ли̂ е́си гра́дыи́̀, и̂ли и̂ного ча́емъ; ѵ̆ [тои же][14] часъ и̂сцѣлѝ многы ѡ̑ недѹгъ и̂ ра̃, и̂ дѹхъ злыхъ, и̂ (мно́гымъ слѣпы́м҃)[15] дарова̀ прозрѣнїе· и̂ ѡ̑вѣщавъ (гⷭ҇) рече и́ма. (ш҃е́ша) вънзвѣсти́та ѳ̂о́а́нну, ѩ́же ви́дѣ́ста и̂ слы́шаста. [ѩ́ко][16] слѣпїи прозира́ютъ, хро́мїи хо́дятъ, прокаже́нїи о̑́чища́ются, [-][17] глѹ́сїи слы́шатъ, мр҃твїи вънста́ютъ, ни́щїи бл҃говѣствѹ́ютъ. и̂ бл҃же́нъ ѥ̂сть и̂́же а̂ще не събла́знитс҃ѧ о̑ мнѣ· ѡ̑ш҃е́шама же (оу̑чн҃ікома)[18] ѳ̂о́а́нновома. начатъ гл҃ати к наро́домъ о̑ ѳ̂о́а́ннѣ. чесо̀ и̂зыдо́сте ѵ̆ пѹстыню ви́дѣти. трость ли вѣтро̑ колѣблемъ; но̂ чесо̀ и̂зыдо́сте ви́дѣти; чл҃ка ли ѵ̆ мѧ́кѣки ри́зы о̑дѣ́яна; ѥ̂е и̂́же вънъ о̑дежи сла́вны́ѣ, и̂ пи́щи сѹщеѝ, ѵ̆ цр҃твїи сѹть. но̂ чесо̀ и̂зыдо́сте ви́дѣти, прр҃ка ли; е́й гл҃ю ва̃, и̂ ли́ше прр҃ка· Се́и
мла̃ ѓ {во}[19] ѥ̂сть, о̑ не́мѭже пи́сано ѥ̂сть· *Сѐ а̂зъ посмѳ ѓ лю̀ а̂ггла мое́го пр҃е̂ лицемъ твои́мъ, и̂́же оу̑стро́итъ пѹть твой пр҃е̂ тобо́ю· Гл҃ю [во][20] вамъ, бо́лїи в роженыхъ женами [прр҃къ ѳ̂о́а́нна кⷣ́тлѧ][21] никтоже ѥ̂сть. мнїи же, ѵ̆ цр҃твїи бж҃їи болїи ѥ̂го ѥ̂сть· и̂ вс҃ѝ лю́дїе слы́шавше, и̂ мытарїе, о̑пра́вдиша бⷭ҇а, кⷣ́щьшесѧ кⷣ́щѐнїе́мъ ѳ̂о́а́нновомъ· фарїсе́е же и̂ зако́нницы совѣтъ бж҃їи ѡ̑вргоша в себѣ, не кⷣ́щьшесѧ ѡ̑ него· (рече же гь). зⷭ҇, л҃в·

мѳ ѓ *Кому́ оу̑бо оу̑подоблю чл҃кы ро́да сего. и̂ кому́ сѹть подо́бни; подо́бни сѹть о̑тро́чищемъ сѣдѧ́щимъ на трⷯжищы́хъ, и̂ приглашаю́щимъ дрѹгъ дрѹга, и̂ гл҃ющимъ. пи́скахомъ вамъ, и̂ не плѧса́сте. рыдахомъ [вамъ][22], и̂ не пла́каste· Прїиде бо ѳ̂о́а́нъ кⷣ́тль, нѝ [хлѣба̀ ѩ́ды́, нѝ вина̀ пїа][23], и̂ гл҃ете, бѣсъ и̂́мать· Прїиде сн҃ь чл҃чїи ѩ́ды́ и̂ пїа, и̂ гл҃ете,

мертвого, єдинородного сина своєї матері, і та була вдовою, і з нею велика юрба з міста. **13** І Господь, побачивши її, змилосердився над нею і сказав їй: Не плач. **14** І Він, приступивши, доторкнувся до мар. Ті, що несли ж, зупинились, і Він сказав: Молодче, тобі кажу, встань! **15** І мертвий сів і почав говорити. І Він повернув його своїй матері. **16** Всіх же охопив страх, і вони прославляли Бога, кажучи, що великий пророк появився у нас і що Бог відвідав свій народ.

поч. 31

17 І це слово вийшло про Нього по
мѳ ѓ всій Юдеї і по всій околиці. **18** *І учні Івана сповістили Його про це все. І Іван, прикликавши якихось двох із своїх учнів, **19** послав до Ісуса, кажучи: Чи Ти є той, що приходить, чи іншого чекатимемо? **20** Прийшовши ж до Нього, мужі сказали: Іван Хреститель послав нас до Тебе, кажучи: Чи Ти є той, що приходить, чи іншого чекатимемо? **21** В тім же часі Він оздоровив численних від недуг, і ран, і злих духів, і багатьом сліпим дарував повернення зору. **22** І відповівши, Ісус сказав їм: Пішовши, сповістіть Іванові, що ви бачили і чули, що сліпі відзискують зір, кульгаві ходять, прокажені очищуються, глухі чують, мертві встають, бідні благовістять, **23** і блаженним є той, хто лиш не згірширться Мною! **24** Як же відійшли Іванові учні, почав говорити до юрби про Івана: Що побачити вийшли ви в пустиню? Чи вітром колихану тростину? **25** Що ж бо вийшли ви побачити? Чи людину, зодягнену в м'яку одіж? Ось ті, що є в славній одежі і їжі, є в царстві. **26** Але що вийшли ви побачити? Чи пророка? Так, кажу вам, і більше від пророка! **27** Бо цей є
мѳ ѓ мал. 3
мѳ ѓ мат. 11
мѳ ѓ мар. 1
той, про кого є написано: *Ось Я пошлю мого ангела перед твоїм обличчям, який підготує твою дорогу перед Тобою! **28** Кажу бо вам, що ніхто не є більшим пророком, в народжених жінками, від Івана Хрестителя, а найменший в божому царстві є більшим від нього! **29** І всі люди і митарі, почувши, оправдали Бога, охрестившись Івановим хрещенням. **30** Фарисеї же і законники відкинули в собі божий промисел, не охрестившись від нього. **31** Сказав же Господь: *поч. 32*

мѳ ѓ *Отже, до кого уподібню людей цього роду? І до кого вони подібні? **32** Вони є подібні до дітей, що сидять на ринках і гукають один до одного, і говорять: Ми вам грали, і ви не танцювали, ми вам плакали, і ви не плакали. **33** Бо прийшов Іван Хреститель, що не їсть хліба ані вина не п'є, і кажете: Біса має. **34** Прийшов Людський Син, що їсть і п'є, і кажете:

Ось людина ненажера і п’яниця, друг митарям і грішникам. **35** І премудрість виправдалась від всіх своїх дітей. *поч. 33*

36 Просив же Його якийсь з фарисеїв, щоб їв з Ним. І Він, ввійшовши до дому фарисея, ліг. **37** І ось жінка в місті, яка була грішницею, довідавшись, що Він лежить *при столі* в хаті фарисея, принісши алебастрову посудину мира **38** і ставши при його ногах позаду, з плачем почала мити його ноги слізьми, і обтирала волоссям своєї голови, і цілувала його ноги та мастила миром. **39** Побачивши ж, фарисей, що Його запросив, сказав в собі, мовлячи: Якщо б цей був пророком, Він знав би, хто і яка жінка до Нього доторкається, що вона є грішницею. **40** І відповівши, Ісус сказав до нього: Симоне, маю тобі щось сказати. Він же сказав: Учителю, говори. **41** І сказав: Два боржники були в якогось лихваря: один був винен п’ятсот динаріїв, а другий – п’ятдесят. **42** Оскільки не могли віддати, він обом подарував. Отже, котрий з них, скажи, більше його полюбить? **43** Відповівши ж, Симон сказав: Думаю, що той, якому він більше подарував. Він же сказав йому: Ти правильно розсудив. **44** І повернувшись до жінки, сказав Симонові: Чи бачиш цю жінку? Я ввійшов до твого дому, *та* води на мої ноги ти не дав, а ця слізьми облила Мені ноги і обтерла волоссям своєї голови. **45** Поцілунку ти Мені не дав, ця ж, відколи Я ввійшов, не перестала цілувати мої ноги. **46** Олією ти не помазав моєї голови, ця ж миром помазала Мені ноги. **47** Через це кажу тобі: Відпускаються її численні гріхи, бо вона дуже полюбила. А кому мало відпускається, менше любить. **48** Він же їй сказав: Відпускаються тобі гріхи! **49** І почали ті, що з ним лежали *при столі*, говорити в собі: Хто є цей, що й гріхи відпускає? **50** Він же сказав до жінки: Твоя віра тебе спасла. Іди в мирі!

Глава 8, *поч. 34*

1 І по цьому сталося, що Той проходив через міста і села, проповідуючи і благовіствуючи боже царство, і дванадцять з ним, **2** і деякі жінки, які були оздоровлені від злих духів і недуг: Марія, прозвана Магдалина, *із якої вийшло сім бісів, **3** й Іванна, жінка Хузи, Іродового прибічника, і Сузанна, і численні інші, які Йому служили зі своїх маєтків. **4** *Як же велика юрба збагнула і до Нього ішли з усіх міст, Він розповів притчу: *поч. 35*

мат. 16

мат. 13
мар. 4

ѥе чл҃ісъ на́дъ҆ща и̂ винопі҆и́ца, дроугъ мыта-
ре́мъ и̂ гр҃шникомъ. и̂ ѻ҆пра́вдиса҆ премоу҃д-
рость ѿ ч҃а̂ свои́х҃ всѣхъ҆[24]. зач҃, л҃г·
Щола́ше же (ѥго нѣ́кі҆и)[25] ѿ фарі҆и́сеи, дабы̀
на́лъ с ни́мъ· и̂ вше́д҃ в домъ фарі҆се́овъ, възле-
же· и̂ ѥе жена̀ [въ́ градѣ на́же бѣ]́[26] гр҃ш-
ница, и̂ оу҆вѣдѣвши на́іко възлежитъ въ хра́-
минѣ фарисе́овѣ, принесши а҆лава́стръ мѵ̀ра, и̂
ста́вши (при но́гоу ѥго съзади)[27], пла́чоущиса҆
(начатъ оу҆мывати нозѣ ѥго слезами)[28], и̂
власы̀ главы̀ своеа̀ ѻ҆тира́ше, и̂ ѻ҆блобыза́ше
но́зѣ ѥго, и̂ ма́заше мѵ̀ромъ· видѣ́въ же фарі҆се́и̂
възва́вы̀й ѥго, рече в себѣ гл҃а· се́и̂ а҆ще бы
былъ пр҃р҃ікъ, вѣдѣлъ бы кт̂о и̂ каковà женà
(-)[29] прикаса́ется ѥ́мѹ, на́іко гр҃шница ѥ҆сть· и̂
ѿвѣщавъ і҃с҃, рече к немоу. си́моне, и́ма̂ т̂и
нѣчто рещѝ· о́н҃ же (рече), оу҆чт̂ителю р҃цѝ · (и̂)
рече. два̀ должника̀ бѣ́ста заимода́вцоу нѣ́-
коемоу. ѥ҆ди́нъ бѣ́ должень (пат҃і҆ю сотъ ди-
на́рі҆и)[30], дроугі҆и же пат҃і҆юдесатъ. не и̂моу-
щема [же][31] възда́ти. ѻ҆бѣ́ма ѿда̀. кото́рыи
оу҆бо ею̀ [р҃цѝ]́[32] паче възлю́битъ ѥго? ѿвѣщав
[же][33] си́монъ, рече. мнію на́іко ѥмоуже ба́ще
ѿда̀· о́н҃ же рече ѥмоу, пра́во сѹ́дилъ ѥси· и̂
ѻ҆бра́щ҃ісѧ к҃ женѣ, (рече си́монови)[34]. ви́диши ли
сі҆ю женоу҃? вни́до́хъ в домъ тво́и, воды̀ [на́
нозѣ моѝ]́[35] не дастъ. сі҆а же слезами ѻ҆бліа
ми́ но́зѣ, и̂ власы̀ (главы̀) своеа̀ ѻ҆тры. лобза́ні҆а
ми не дастъ, сі҆а же ѿнелиже вни́дохъ, не
преста̀ ѻ҆блобыза́ющи ми̂ но́зѣ. ма́сломъ главы̀
моеа̀ не пома́за, сі҆а же мѵ̀ромъ пома́за {ми̂
но́зѣ}[36]. ѥгоже ради гл҃ю т̂и, ѿпѹщ҃а́ютсѧ
гр҃шьсѝ еа̀ мно́зи, на́іко възлюбѝ мно́го· ѓ ѥмоуже
ма́ло ѻ҆ставля́ется, ме́нше лю́битъ. р҃ѣ же е́и̂,
ѿпѹщ҃а́ютсѧ тебѣ гр҃шьсѝ· и̂ нача́ша възле-
жа́щіи̂ с ни́мъ гл҃ати в себѣ. кт̂о се́и̂ ѥ҆сть,
и́же и̂ гр҃хы ѿпѹщ҃а́етъ? рече же к҃ женѣ,
вѣ́ра твоа с҃и̂се т̂а, и̂дѝ в҃ ми́ръ·

Гл҃а, и̂· з҃а̂, л҃д·

Бысть по семъ, и̂ то́и прохожа́ше сквозѣ гра́ды и̂ ве́си, проповѣ́дѹ҃а и̂ бл҃говѣ-
ствѹ҃а ц҃рт҃віе бж҃іе, и̂ ѻ҆банадесате с
нимъ. и̂ жены нѣкыіа, и́же бѣхѹ и̂сцѣ-
ле́ны ѿ дѹховъ злыхъ и̂ неду́гъ. ма́рі҆а нари-
ца́емаа магдалы́ни, *и̂з неа́же бѣсо́в҃ се́мъ и̂зы́- мм҃ ѕ҃і
де, і҃ і҃оа́нна, жена̀ хѹзана̀ приста́вника и̂родова,
и̂ сѹса́нна, і҃ и́ны мно́гы, на́же слѹжа́хѹ {ѥмѹ}[1] ѿ мм҃ г҃і
и̂мѣні҆и своі́хъ· *разумѣва́ющѹ же наро́ду мно́- мр҃ д҃
гѹ. и̂ ѿ всѣхъ гра́довъ градѹщі҃и̂ к немоу, рече
притчѹ· з҃а̂, л҃е·

Ѝзы́де сѣ́ꙗ сѣꙗ́ти сѣ́мене своего́. и ѓгда сѣ́ꙗше, о́во́ паде́ при пу́ти, и попра́но бы́сть, и пти́цы не́бныꙗ позоба́ша ѐ. ч̑ дру́го́е паде на ка́мени, и прозѧ́бъ у᷑́сше, зане́ не и́мꙗше вла́ги· и дру́го́е паде посредѣ те́рнїа, и вꙗзрасту́ть те́рнїе, (и) подави́ ѐ· дру́го́е же падѐ на землѝ бла́зѣ, и прозѧ́бъ сътворѝ пло́ сторицею. сїѧ гла́ вꙗ́згласѝ. и́мѣ́и у᷑́ши слы́ша́ти, да слы́ша́тъ. въпраша́ху же его́ у᷑́чн̑цы его́, [глюще][2]. что (е́сть прито́ча сїа)[3]· о́н же рече́, вамъ е́сть дано̀ вѣ́дати та́йны цр̑твїа бж̑їа· про́чимъ же ѣ̆ прито́чахъ, *да ви́дѧще, не ви́дятъ. и слы́ша́ще, не разумѣ́ютъ· *е́сть же сїа прито́ча· сѣ́мꙗ е́сть сло́во бж̑їе. а̂ и́же при пу́ти, суть слы́ша́щеѝ. потомже прихо́дитъ дїа́волъ, и взе́млетъ сло́во ѿ се̑рца и́хъ, да не вѣ́ровавше, спсу́тсѧ· а̂ и́же на ка́мени, и́же е̑́ а᷑ слы́ша́тъ, с ра́достїю прїе́млю́т сло́во. и сїи ко́рене не и́му́т. и́же въ врема вѣ́ру́ютъ, и въ́ врема напасти ѿпа́да́ютъ· а̂ и́же в те́рнїи па̑́шее, сїи суть слы́ша́вшеѝ, и ѿ печа́ли и богатьства и сла́стьми жите́йскими ходѧ́ще подавла́ю́тсѧ, и не съвръша́ю́тъ плода· ч̑ и́же на до́бр҃ѣи землѝ, сїи суть, и́же (до́брый се̑́рцемъ)[4] и бл̑́гомъ слы́ша́вше сло́во, дръжа́тъ, и плодъ твора́тъ ѣ̆ тр҃пѣ́нїи· (Сїа гла́ вꙗ́згласѝ. и́мѣ́и у᷑́ши слы́ша́ти, да слы́ша́тъ)· зѣ̑, л҃з·

*Никто́ же (у᷑́бо) свѣти́лника ѫ́жегъ, покрива́етъ е̑́го съсу́домъ, и́ли по̑ о́дръ по̑ла́га́етъ, но на свѣщникѐ вꙗзлага́етъ, да входя́щеѝ ви́дятъ свѣ́тъ· нѣ́сть бо та́йно, е̑́же не ꙗ̑́вле́но бу́детъ. ниже у᷑́таѥ́но, е̑́же не позна́етсѧ, и въ ꙗ̑́вле́нїе прїи́детъ· Блюдѣ́те у᷑́бо ка́ко слы́ша́те. *и́же бо и́мать, дастьсѧ е̑́му. і и́же а́ще не и́мать, и е̑́же мни́тсѧ и́мѣ́а, во́зметсѧ ѿ него· *Прїидоша́ же к немꙋ ма́ти и бра́тїѧ е̑́го, и не можа́ху бесѣдовати к немꙋ наро́да ради. [и вꙗзвѣсти́ша][5] е̑́му [глюще][6]. ма́ти твоѧ̀ и братїѧ твоѧ̀ (ѣ̆́нѣ стоа́тъ)[7], [ви́дѣти тѣ́ѧ хотя́ще][8]· о́нъ же ѿвѣщавъ рече к ни́мъ. ма́ти моѧ̀ и бра́тїѧ моѧ̀ сїи суть, слы́ша́щеѝ сло́во́ бж̑їе, и твора́ще (е̑́)· зѣ̑, л҃з·

(і) *бы́сть (-)[9] въ е̑́ди́нъ ѿ дн̑їи, и то́и влѣзе ѣ̆ кора́бль, и у᷑́чн̑цы его́, и рече к ни́мъ. пре́и́демъ на о́нъ полъ (е̑́зера)[10], и поидоша́. йдуща́ же и́̑, у᷑́спе. и сни́де бу́ра вѣтрена̀ въ (е̑́зеро)[11], и сконча́ваху́сѧ и в бѣ́дѣ бѣ́ху́. (и) приступи́льше (-)[12] вꙗздвиго́ша е̑́го, гл̑́юще. наста́вниче, наста́вниче, погыба́емъ· о́н же ѣ̆ста́въ запрѣтѝ вѣтру́, и вълне́нїю въдно́му. и у᷑́легоста, и бысть ти́шина· Ре́че же

5 Вийшов сіяч сіяти своє насіння. І коли він сіяв, одне впало при дорозі і було потоптане, і небесні птахи його видзьобали. **6** А інше впало на каміння і, зійшовши, всохло, тому що не мало вологості. **7** Й інше впало серед терня, і терня виросло та його задавило. **8** Інше ж упало на добру землю і, зійшовши, зродило плід у сто разів. Кажучи це, Він закликав: Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає! **9** Питали ж його учні Його, кажучи: Що значить ця притча? **10** Він же сказав: Вам дано знати тайни божого царства. Іншим же – в притчах, *щоб, бачачи, не бачили і, чуючи, не розуміли. **11** *Ця ж притча означає *таке*: Насіння – це боже слово. **12** А те, що при дорозі, це ті, що слухають, а потім приходить диявол і забирає слово з їхнього серця, щоб не спаслися, повірivши. **13** А ті, що на камені, це ті, що, коли почують, з радістю приймають слово; і ці кореня не мають, вони вірять до часу і в час спокуси відпадають. **14** А ті, що впали у терня, це є ті, що почули, і, ходячи, є обтяжені клопотами і багатства, і життєвих насолод – і не приносять плоду. **15** А ті, що на добрій землі, це є ті, що гарним і добрим серцем почувши слово, дотримуються – і приносять плід у терпінні. Кажучи це, Він закликав: Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає! *поч. 36*

16 *Отже ж, ніхто, запаливши світильник, не закриває його посудиною або кладе під ліжко, але ставить на свічнику, щоб ті, що входять, бачили світло. **17** Адже немає таємного, яке не виявиться, ані затаєного, яке не пізнається і *не* вийде на яв. **18** Вважайте, отже, як слухаєте, *бо хто має – дасться йому і хто лиш не має – і те, що здається, що має, забереться від нього! **19** *Прийшли ж до Нього мати і його брати і не могли говорити до Нього через юрбу. **20** І сповістили Йому, кажучи: Твоя мати і твої брати стоять назовні, бажаючи Тебе бачити. **21** Він же, відповівши, сказав до них: Моя мати і мої брати є ці, що слухають боже слово і його виконують. *поч. 37*

22 І *сталося, що в одному з днів і Той ввійшов до човна, і його учні. І Він сказав до них: Перепливімо на другий бік озера! І вони відпливли. **23** Як же вони пливли, Він заснув. І на озеро надійшла вітряна буря, і вони гинули і були в небезпеці. **24** І приступивши, розбудили Його, кажучи: Наставнику, наставнику, гинемо! Він же, вставши, погрозив вітру і хвилюванню води – і вляглися, і була ти-

ісаі́а ѕ̑ ѧ̑а г҃і ма̑ д҃ і҆ѡа̑ ѕ̑і дꙋ́ѣ̑ і҆сн і҆срі̑ ꙗ̑і

ѧ̑а г҃і ма̑ д҃

ис. 6 мат. 13 мар. 4 ів. 12 дія. 28 рим. 11

мат. 13 мар. 4

ниж. 12 мат. 5 мар. 4

мат. 13 і 25 мар. 4 ниж. 19

мат. 12 мар. 3

ѧ̑а ѕ̑і ма̑ г҃

ѧ̑а и҆ ма̑ д҃

мат. 8 мар. 4

ша. **25** Він же їм сказав: Де є ваша віра? А злякавшись, вони чудувалися, кажучи один до одного: Отже, хто є цей, що і вітрам і воді наказує, і вони Його слухаються? *поч. 38*

мат. 8
мар. 5

26 І *вони перейшли до Гадаринської околиці, яка є на другому боці Галилеї. **27** Як же Він вийшов на землю, зустрів Його якийсь чоловік з міста, який мав бісів від багатьох років, і не зодягався в одіж, і не жив у хаті, але в гробах. **28** Побачивши ж Ісуса і крикнувши, він припав до Нього і великим голосом сказав: Що мені і Тобі, Ісусе, Сину Бога Вишнього? Благаю Тебе, не муч мене! **29** Отже, Він наказав нечистому духові вийти з чоловіка, бо від багатьох літ його хапав, і його в'язали залізними кайданами і путами, стережачи його. І розриваючи кайдани, він був гнаний бісом крізь пустелі. **30** Запитав же його Ісус, кажучи: Яке тобі ім'я? Він же сказав: Легіон! Бо багато бісів ввійшло в нього. **31** І вони благали Його, щоб не наказав їм іти до безодні. **32** Було ж там велике стадо свиней, що паслося на горі, і Його благали, щоб наказав їм увійти у тих. І Він їм наказав. **33** А біси, вийшовши з чоловіка, ввійшли в свиней. І стадо кинулося по березі в озеро і втопилося. **34** А пастухи, побачивши те, що сталося, втекли і сповістили в місті і в селах. **35** Вийшли ж *люди* побачити те, що сталося, і прийшли до Ісуса, і знайшли чоловіка, з якого вийшли біси, що він сидів зодягненим і при умі при Ісусових ногах – і злякалися. **36** Сповістили ж їм і ті, що бачили, як біснуватий спасся. **37** І благали Його всі люди Гадаринської околиці відійти від них, бо були охоплені великим страхом. Він же, ввійшовши в човен, повернувся. **38** Благав же Його чоловік, з якого вийшли біси, щоб бути з ним. Ісус же його відпустив, кажучи: **39** Повернися до свого дому і розповідай, скільки тобі зробив Бог. І той пішов, по всьому місту проповідуючи, скільки йому зробив Ісус. *поч. 39*

40 Сталося ж, що коли Ісус повернувся, юрба Його прийняла, бо всі Його чекали. **41** *І ось прийшов чоловік, якому ім'я Яір, і той був князем збору. І впавши при Ісусових ногах, благав Його ввійти до свого дому, **42** бо в нього була єдинородна дочка, якихось дванадцяти років, і та вмирала. Коли ж Він ішов, юрби на Нього тиснули. **43** І жінка, що мала тік крові від дванадцятьох років, яка лікарям видала все майно і не могла ні від одного одержати оздоровлення, **44** приступивши ззаду, доторкнулася до краю його одежі – і відразу спинився тік

мат. 9
мар. 5

ѥмъ. гдⷭ [ѥстьⷭ][13] вѣра ваша: оубоавше же ся, чюдишася, глюще другъ къ другу. кто оубо сей ѥсть, яко и вѣтромъ повелѣваетъ. и водѣ, и послушаютъ его: зⷣ, лѝ·

мⷣ и мⷣ ѐ

И *придоша въ страну [гадаринску][14], иже ѥсть об онъ полъ галилеа· изшедшу же ему на землю, срѣте (его) мужь нѣкыи из града, иже имаше бѣсы [из лѣтъ многыхъ, и][15] [в ризу не облачашеся][16], и въ храмѣ не живаше, но въ гробѣхъ· Оузрѣвъ же Іса, (и) възъпивъ припаде к нему, и гласомъ велиемъ рече. что мнѣ и тебѣ Ісе сне ва вышняго: молю ти ся, не (мучи мене)[17]· Повелѣ оубо духу нечистому, изыти из члка, из мног бо лѣтъ въсхищаше его, и вазаху его юзи железны, и пути стрегуще его, и растръзая юзы, гонимъ бываше бѣсомъ сквозѣ пустыня· въпроси же его Ісе [гла][18]. что ти (ѥсть има)[19]: он же рече, легеонъ. яко (бѣси мнози вниду)[20] вонь. и молаху его, да не повели имъ въ безду ити· Бѣ же ту стадо свиней много, пасомо въ горѣ, и молаху его, да повели имъ в ты внити. и повелѣ имъ· изшедше же бѣси из члка, внидоша въ свиня. и оустремися стадо по брегу въ (ѕеро)[21], и истопе· видѣвше же пасущии бывшее. бѣжаша, и възвѣстиша въ градѣ и в селехъ· Изыдоша же видѣти бывшее, и приидоша къ Ісови, и обрѣтоша (члка седяща)[22], из негоже бѣси изыдоша, облъчена и смыслаща, при ногу Ісову, и оубоашася· възвѣстиша же имъ и видѣвшеи, како спсеся бѣсновавыи· И моли его весь народ страны [гадаринскыа][23], ити из них, яко страхомъ велиѥ одръжими бѣху· он же влѣзъ в корабль, възвратися· Молаше же ся ему мужъ, из негоже изыдоша бѣси, дабы с нимъ былъ· Испусти же его (Ісе), гла. възвратися в домъ свои. и повѣдаи, елика ти сътвори бⷭ· И иде по всему граду проповѣдаа, елика сътвори ему Ісⷭ· зⷣ, лⷣ·

мⷣ и мⷣ ѐ

[Бысть же егда][24] възвратися Ісе, прият его народ. бѣху бо вси чающе его· *И се приде мⷦ, емуже има аиръ, и той князь сонмищу бѣ, и па при ногу Ісову, молаше его внити в домъ свой. яко дщи единородна бѣ ему, яко лѣтъ двоенадесате, и та умираше· Егда же идаше, народи оугнѣтаху его· И жена, сущи в точении крове из (двоюнадесате лѣту)[25], яже врачемъ издавши все имѣние, (и) не възможе ни из единого исцѣлѣти. (и) приступльши сзади косну ся краа ризъ его. и абие ста токъ кръве еа· И рече Іс, кто ѥсть

коснꙋ́вы́ѩсѧ мнѣ: ѡ҃мѣта́ющимꙋ же сѧ всѣмъ. рече петръ, [и҆ і҆́же с҃ нимъ][26]. наста́вниче, наро́ди ѻ҆дръжатъ тѧ и҆ гнетꙋтъ, [и҆ гл҃еши кто̀ е҆́сть коснꙋвыйсѧ̀ мнѣ][27]: і҆с҃ же рече, прикоснꙋсѧ мнѣ нѣкто. а҆́зъ бо̀ чю҆ сі́лꙋ и҆зше́дшꙋю и҆з мене· видѣвши же женà ꙗ҆́ко не ѹ҆таи́сѧ, трепе́щꙋщи прїи́де, и҆ па҆́ши пре́ ни҃, за нюже винꙋ прикоснꙋсѧ е҆́мꙋ, повѣда́ е҆́мꙋ пре́ всѣми лю҆́ми, и҆ ꙗ҆́ко и҆сцѣлѣ а҆́бїе· ѻ҆́н же рече е҆́, [дръзаи҆́][28] дщи́, вѣра твоа сп҃сѐ тѧ, и҆дѝ в҃ ми́ръ· е҆́ще е҆мꙋ гл҃ющꙋ, (прїи́де)[29] нѣкто ѿ а҆рхїсинагоги́, гл҃а [е҆мꙋ][30], ꙗ҆́ко ѹ҆́мре дщи́ твоà, не дви́жи ѹ҆чи́тела· і҆с҃ же слы́шавъ, ѿвѣщà е҆мꙋ [гл҃а][31]. не бо́исѧ, то́кмо вѣ́рꙋй, и҆ сп҃се́на бꙋ́детъ· прише́дше же в҃ домъ, не ѻ҆ста́ви (ни҆̀ е҆ди́ного внити)[32] (-)[33], то́кмо петра и҆ і҆ѡа́нна и҆ і҆а́кова, и҆ ѻ҃ц҃а ѻ҆тро́кови́ца и҆ ма́тере· плаа́кахꙋ же сѧ вс҃и, и҆ рыда́хꙋ е҆̀· ѻ҆́н же рече, не плачитесѧ, не ѹ҆́мре бо̀, но̀ спи́· и҆ ргаа́хꙋсѧ е҆мꙋ, вѣ́дꙗще ꙗ҆́ко ѹ҆́мре· ѻ҆́н же и҆згна́въ вонъ всѣхъ, (и҆)[34] е҆мъ за́ рꙋкꙋ е҆̀, вꙗзгласи́ гл҃а. ѻ҆тро́кови́це ѥ҆ста́ни· и҆ възвратисѧ дх҃ъ е҆̀, и҆ въскр҃се а҃бїе. и҆ повелѣ (да́ти е҆́и҃)[35] ꙗ҆́сти. и҆ дивѝстасѧ роди́тела е҆̀· ѻ҆́н же повелѣ и҆́ма, никомꙋ́же повѣдати бы́вшее·

Гл҃а, д҃· за҃, м҃·

Созва́въ* же ѻ҆ванаде́сѧте, дастъ и҆́мъ силꙋ́ и҆ вла́сть на вс҃а бѣ́сы, и҆ неду́ги цѣли́ти. *и҆ посла̀ и҆хъ проповѣдати цр҃ствїе бж҃їе, и҆ і҆сцѣли́ти болѧ́щѧ. *и҆ рече к҃ нимъ, ничесоже вꙗзмѣте на пꙋть, ни жезла̀ ни҆́ пи́ры, ни҆ хлѣба, и҆нѝ сребра̀. ни по двѣма ри́зома и҆мѣти. и҆ во́ иже домъ вни́дете, тꙋ пребыва́йте, и҆ ѿтꙋ́дꙋ и҆сходи́те. *и҆ ели́цы а҆́ще не прїе́млютъ васъ, и҆сходѧ́ще ѿ града того, [и҆][1] пра́хъ ѿ ногъ ва́шихъ, ѿтрасѣте, въ свѣдѣтелство на ня̀. и҆сходѧ́ще же прохожа́хꙋ сквозѣ вс҃и, и҆ і҆сцѣлѧ́юще всю҆́ду·

за҃, м҃а·

*Слы́шав же и҆р҃ѡ̀ четвертовластникъ быва́ющаѧ [ѿ него][2] вс҃а, и҆ недоꙋ́мѣвашесѧ, зане гл҃емо бѣ ѿ нѣ́кыихъ, ꙗ҆́ко і҆ѡа́ннъ въста̀ ѿ мр҃твыхъ. ѿ и҆нѣ́хъ же, ꙗ҆́ко і҆лі́а ꙗ҆ви́сѧ· ѿ дрꙋги́хъ же, ꙗ҆́ко прр҃ъ е҆ди́нъ ѿ дре́вних҃ъ въскр҃се· (и҆) рече (-)[3] и҆́родъ. і҆ѡа́нна а҆́зъ ѹ҆сѣкнꙋхъ. кто же е҆́сть се́и, ѻ҆ немже [а҆́зъ][4] слы́шꙋ таковà; и҆ і҆ска́ше ви́дѣти е҆го̀. *и҆ възвращъшесѧ а҃п҃ли, повѣ́даша е҆мꙋ е҆ли́ка сътвори́ша. *и҆ пои́мъ и҆хъ ѿи́де е҆ди́нъ [на мѣ́сто пꙋ́сто гра́да на рица́емаго видсаи́да][5]. Наро́ди же разꙋмѣ́вше, по

Глава 9, *поч. 40*

1 *Покликавши ж дванадцятьох, Він дав їм силу і владу над всіма бісами і оздоровляти недуги. **2** *І послав їх проповідувати про боже царство і оздоровляти недужих. **3** *І сказав до них: Не беріть нічого на дорогу: ані палиці, ані торби, ані хліба, ані срібла, ані *не* майте по дві одежі. **4** І в який дім ввійдете, там залишайтесь і звідти виходьте. **5** *І як які вас не приймають, виходячи з того міста, обтрусіть і порох з ваших ніг на свідчення проти них. **6** Вони ж, виходячи, переходили через села, благовіствуючи і оздоровляючи всюди.

поч. 41

7 *Почувши ж Ірод, четвертовласник, те все, що стається через Нього, і збентеженим був, тому що деякі говорили, що Іван встав з мертвих, **8** а інші ж – що з'явився Ілля, інші ж – що воскрес один з давніх пророків. **9** І сказав Ірод: Я Іванові відрубав голову. Хто ж є цей, про кого я таке чую? І шукав побачити Його. **10** *І повернувшись, апостоли розповіли Йому, що зробили. *І взявши їх, Він сам відійшов на пустинне місце міста, що називається Витсаїда. **11** Юрби ж, зрозумівши, пішли за Ним. І

мат. 10
мар. 3 і 6
мат. 10
мат. 10 мар. 6
мат. 10 мар. 16 дія. 13
мат. 14 мар. 6
мат. 6
мат. 14 мар. 6

прийнявши їх, Він їм говорив про боже царство і оздоровляв тих, що потребували оздоровлення. **12** День же почав хилитися. *поч. 42*

Приступивши ж, дванадцять сказали Йому: Відпусти юрбу, щоб, пішовши в довколішні села і хутори, розійшлися і знайшли їжу, бо тут ми є в пустинному місці. **13** Сказав же Він до них: Дайте ви їм їсти! Вони ж сказали: *Немає у нас більше, хіба тільки п'ять хлібів і дві риби. Отже, хіба, пішовши, ми купимо їжу для всього цього народу. **14** Адже було якихось п'ять тисяч чоловіків. Він же сказав до своїх учнів: Розсадіть їх на групи по п'ятдесят! **15** І так зробили, і розсадили їх всіх. **16** Взявши ж п'ять хлібів і обі риби, поглянувши на небо, Він поблагословив їх і переломав, і давав учням, щоб поклали перед юрбу. **17** І всі їли і наситилися, і взяли дванадцять кошиків залишених з них кусків. *поч. 43*

18 *І сталося, що коли Він молився на самоті, *то* з ним були учні. І Він їх запитав, кажучи: Ким кажуть люди, що Я є? **19** Вони ж, відповівши, сказали: Іваном Хрестителем. Інші ж: Іллею. Інші ж: Що один з давніх пророків воскрес. **20** Сказав же Він їм: Ви ж ким кажете, що Я є? А Петро, відповівши, сказав: *Христом Божим. **21** Він же, погрозивши їм, наказав нікому цього не говорити, **22** сказавши, *що належиться, щоб Людський Син багато перетерпів; і був випробуваним старцями, і архиєреями, і книжниками; і був вбитим; і на третій день воскрес. *поч. 44*

23 *Говорив же до всіх: Якщо хтось хоче іти за Мною, хай відречеться себе, і бере свій хрест кожного дня, і йде вслід за Мною. **24** *Бо якщо хтось хоче спасти свою душу, погубить її, бо хто погубить свою душу задля Мене, цей її спасе. **25** Адже, що скористає людина, коли придбає ввесь світ, а себе погубить або відкине? **26** *Бо хто лиш завстидається Мене і слів моїх, цього завстидається Людський Син, коли прийде у славі своїй, і Батька, і святих ангелів. **27** *Кажу ж вам, по правді, що є деякі з тих, що тут стоять, які не зазнають смерті, доки не побачать боже царство. *поч. 45*

28 *Сталося ж, що якихось вісім днів по цих словах, і Він, взявши Петра, і Івана, і Якова, вийшов на гору помолитися. **29** І сталося, що коли Він молився, вид його обличчя *став* іншим, і його одежа *стала* білою, що блистіла. **30** І ось два мужі говорили з Ним, які були Мойсеєм і Іллею, **31** що з'явилися у славі, а говорили про

мат. 14 мар. 6 ів. 6

мат. 16 мар. 8

мат. 16 мар. 8 ів. 6

мат. 17 мар. 9 лук. 9 і 24

мат. 10 і 16 мар. 8 ниж. 14

мат. 10 мар. 8 ів. 12 ниж. 17

мат. 10 мар. 8 тим2. 2 ниж. 12

мат. 17 мар. 9

мат. 17 мар. 9

немъ ѝдо́ша· ѝ прїе́мъ ѝхъ, гла́ше ѝмъ о҆ цр҃твїи бж҃їи. ѝ требующаѧ ѝсцѣлені҃а цѣлаше· дн҃ь же начатъ прекланя́тиса· за҃, мв҃·

Приступльше же о҆банадесате, реко́ша е҆мў. ѿпусти наро́, да ше́дше въ о҆крестныа ве́си ѝ се́ла, выта́ю, ѝ о҆бра́щутъ бра́шно, ѩ́ко здѣ въ пусте́ мѣстѣ е҆́смы· рече́ же къ нимъ, дади́те ѝмъ вы ѩ́сти· о҆́ни же рѣша, *нѣсть оу҆ насъ ва́ше, то́кмо [пать хлѣбъ][6], ѝ ры́бѣ двѣ. а҆ще оу҆́бо не ше́дше мы кў́пимъ въ вс҃а лю́ди сі́а бра́шна. бѣхў бо (мужїи ѩ́ко)[7] пать тысѧщь· рече́ же къ оу҆чн҃икомъ свои́мъ, посади́те ѝхъ на кў́пы по патидесатъ. ѝ сътвори́ша та́ко, ѝ посади́ша ѝхъ вс҃а· прїи́м же пать хлѣбъ ѝ о҆́бѣ ры́бѣ, возрѣ́въ на́ нб҃о, бл҃ви ѝхъ, ѝ слома́, ѝ даа́ше оу҆чн҃икомъ, пр҃ело́жити наро́ду. ѝ ѩдо́ша ѝ насы́тишасѧ вс҃и. и взя́ша ѝзбы́вшаа ѝмъ оу҆́крухы, ко́ша два́надесате· за҃, мг҃·

*Ѝ бысть е҆гда моля́шесѧ е҆ди́нъ, с нимъ бѣхў оу҆чн҃цы· ѝ въпроси́ ѩ҃ гла́. кого мѧ глю́тъ наро́ди быти? о҆́ни же ѿвѣщава́вше, рѣша. їѡа́нна крести́теля. ѝнїи же, и҆лїю. друзїи же, ѩ́ко прр҃къ нѣкїи ѿ дре́вних въскр҃се. рече́ же ѝмъ. вы же кого мѧ глете быти? (ѿвѣщав же петръ)[8], рече. *хр҃а бж҃їа· о҆́н же запрѣщь ѩ҃, повелѣ никомуже глати сего, реклъ, *ѩ́ко подоба́етъ сн҃ў чл҃вкомў мно́го пострадати, ѝ і҆скўше́ну быти ѿ ста́рецъ, ѝ а҆рхїере́й ѝ кни́жникъ, ѝ оу҆бі҃ену быти, ѝ третіи дн҃ь въста́ти· за҃, мд҃·

*Глаше же къ всѣмъ. а҆́ще кто хо́щи́ по мнѣ ѝти́, да ѿвръже́тсѧ себе, ѝ возметъ крт҃ъ свои́ на кїи́жо дн҃ь, ѝ послѣ́дуетъ ми· *ѝже бо а҆́ще хо́щи́ дш҃ў свою сп҃ти, погўби́ ю҃. иже бо погўбитъ дш҃ў свою мене ради, сі́и спа́се ю҃· ѩ҃то бо по́льзуетъ чл҃къ, прио́брѣтъ ми́ръ вс҃ь, себе же погўбивъ, ѝли ѿщети́въ? *ѝже бо а҆́ще постыди́тсѧ мене́, ѝ мои́хъ словесе́, сего сн҃ъ чл҃кїи постыди́тсѧ, е҆гда прїи́детъ въ сла́вѣ своей҃, ѝ ѿц҃ѣ, ѝ сты́хъ а҆гг҃лъ· *глю́ же вамъ въи́стиноу, сўть нѣцїи ѿ здѣ стоя́щи́, и҆́же не и҆́мўтъ вкўсити сме́рти, до́ндеже ви́дя́т цр҃твїе бж҃їе· за҃, ме·

*Бысть же по словесѣхъ сі́и ѩ́ко дн҃їи о҆́смъ· ѝ пое́мъ петра, і҆ ѩоа́нна, і҆ ѩа́кова. взы́де на́ гору помоли́тиса. ѝ бысть е҆гда моля́шесѧ, видѣ́нїе лица е҆го и҆́но. ѝ о҆дѣя́нїе е҆го бѣло блиста́асѧ· ѝ е҆ле мўжа́ два с нимъ глю́ша, ѩ́же бѣста моѷсе́ѡ҆ ѝ и҆лїа, ѩ́вльшасѧ в҃ сла́вѣ. гла́ста (же) и҆схо́дъ е҆го, и҆́же хота́ше сконча́ти

вѣ їер҃лимѣ. Пе́тръ же и҆ сущаа҆ с҃ нимъ тѣхѹ о҆тагчени сномъ. о҆у҆бѹжде́ше же са҆ видѣша слáвѹ є҆гѡ, и҆ о́ба мѹжа стоа́ща с҃ нимъ. и҆ бысть є҆гда разлѹчитаса҆ ѿ негѡ, рече пе́тръ кѣ їс҃ѹ, настáвниче, добрѡ̀ є҆сть намъ здѣ бы-ти. и҆ сътворѝ сѣни трѝ, є҆дúнѹ тебѣ, и҆ є҆дúнѹ моѷ҆сéови, и҆ є҆дúнѹ и҆лїи, не вѣ́ды є҆же (гл҃а-ше)[9]. є҆е же є҆мѹ гл҃ющѹ, бысть о́блакъ (свѣ-тѣ́) и҆ о҆сѣни́ и҃. о҆у҆боа́ша же са҆ вшє́дшє́ и҆мъ въ о́блакъ, и҆ гл҃а бысть и҆зъ о́блака, гл҃а. сей҃ є҆сть сы́нъ мои вънзлюбленыи, того послѹша-ите. и҆ егда бысть гл҃а, о҆брѣтесa҆ їс҃ є҆дúн҃. и҆ тїи о҆у҆млъча́ша, и҆ никомѹже вънзвѣстúша в҃ ты дни ничесоже (ѿ тѣхъ҃) на́же видѣша.

за҃, мѕ.

мѳ зі
мр҃ ѳ

*Бысть же в҃ про́чїи дн҃ь, сънше́шемъ и҃ съ го-ры, срѣте его народъ мно́гъ. и҆ се мѹжь и҆з на-ро́да вънзъпи҃ гл҃а. о҆у҆чи҃телю, молю̀ ти са҆, при-зри на сы́на моего, на́ко є҆дúнородень҃ мн҃ є҆сть, и҆ се дѹхъ є҆́млетъ є҆го, и҆ внезáпѹ вопіетъ, и҆ прѹжа́етсa҆ с пѣнами, и҆ е́два ѿходитъ ѿ него съкрѹша́а его. и҆ молúхсa҆ о҆у҆ченикомъ твои́мъ, да и҆жденѹтъ є҆го, и҆ не вънзмого́ша. ѿвѣ-щав же їс҃, рече. ѡ҆ ро́де невѣрныи и҆ развращ҃е́, доко́лѣ бѹ́дѹ в҃ ва́, и҆ трыплю̀ вы́; приведи (мн҃) [сы́на твоего́ сѣмо́]10, є҆ще же гра́дѹщѹ є҆мѹ, повр҃ье є҆го бѣсъ, и҆ сътрасѐ. запрѣти же їс҃ дѹ-хови нечи́стомѹ, и҆ и҃сцѣли́ о҆тро́ка, и҆ вдастъ

мр҃ ѳ

є҆го ѿц҃ѹ є҆го. дивла́хѹ же са҆ вс҃и о҆ вели́чїи бж҃їи.

за҃, мз.

мѳ зі
мр҃ ѳ

Всѣмъ же чѹда́щемъсa҆ о҆ всѣхъ на́же {твора-ше їс҃}11, рече кѣ о҆у҆ченикомъ свои́мъ. *вложи́те вы външи ваши словесà сїа. сы́нъ бо҆ чл҃чскїи и҆ма́ть преда́тисa҆ в рѹцѣ чл҃тѣ. о҆ни́ же не разѹмѣша гл҃а сего, бѣ бо҆ прикровенъ ѿ ни́хъ, да не о҆щѹтятъ є҆го. и҆ боа́хѹсa҆ вънпроси́ти

мр҃ ѳ

є҆го о҆ гл҃ѣ семъ. *вни́де же помышле́нїе в нихъ, кто̀ (и҆хъ ва́шшїи вы бы́лъ)12. їс҃ же вѣ́ды помышле́нїе ср҃ца и҆хъ, прїе́мъ о҆тро́чà, поста́-вї ѣ̀ о҆у҆ себѐ, и҆ рече и҃мъ. и҃же а҆́ще прїи́метъ {о҆тро́чà сѐ}13 вънмa҆ моѐ, менѐ прїе́млетъ. і҆ и҃же а҆́ще менѐ прїе́млетъ, прїе́млетъ послáв-шаго мa҆. и҃же бо҆ ме́ншїи є҆сть в҃ (-)14 ва҃, се́и҃ є҆сть вели́къ.

за҃, ми҃.

мр҃ ѳ

*Ѿвѣщáв же і҆ѡа́ннъ, рече, настáвниче, видѣ-хомъ нѣ́кого̀ о҆ и҃мени твое́мъ и҃згонa҆́ща бѣ-сы, и҆ вънзбрани́хомъ є҆мѹ, на́ко в҃ слѣдъ не хо́-дитъ҃ с нами. (и҆) рече (-)15 к немѹ їс҃, не брани́те. и҃же бо҆ нѣсть на вы, по васъ є҆сть. зачало. Бы́сть же є҆гда сконча́ваху́сa҆ дн҃їе́ вънсхожен҃ію є҆го, и҆ то́и҃ {о҆у҆твердѝ лицѐ своѐ}16 и҃тѝ вънъ їер҃ли́мъ.

Його відхід, який мав завершитися в Єрусалимі. **32** Петро ж і ті, що були з Ним, були зморені сном. Збудившись же, побачили його славу і обох мужів, що стояли з Ним. **33** І сталося, коли вони відлучилися від Нього, Петро сказав до Ісуса: Наставнику, нам добре тут бути. І зробім три шатра: одне – Тобі, і одне – Мойсеєві, і одне – Іллі, – не знаючи, що Він говорив. **34** А як він це говорив, була світла хмара і їх отінила. Вони ж злякалися, як ввійшли в хмару. **35** І з хмари був голос, що казав: Цей є Моїм улюбленим Сином! Того слухайте! **36** І після того, як був голос, Ісус знаходився сам. І ті замовчали і нікому в ті дні не сповістили нічого з того, що побачили. *поч. 46*

мат. 17
мар. 9

37 *Сталось ж, що в іншому дні, коли вони зійшли з гори, Його зустріла велика юрба. **38** І ось чоловік закликав з юрби, кажучи: Учителю, благаю Тебе, поглянь на мого сина, бо мені є єдинородним! **39** І ось дух його хапає, і він нагло кричить і пручається з піною, і той ледве відходить від нього, ломлячи його. **40** І я благав твоїх учнів, щоб вони його вигнали, – і не змогли. **41** Відповівши ж, Ісус сказав: О роде невірний і розбещений! Доки буду у вас і терпітиму вас? Приведи Мені сюди твого сина. **42** Як же він ще йшов, біс ним кинув і затряс. Погрозив же Ісус нечистому духові – і оздоровив хлопця, і його віддав його батькові. **43** Дивувалися ж всі з божої величі. *поч. 47*

А коли всі чудувалися всім, що Ісус робив, Він сказав до своїх учнів: **44** *Ви вкладіть до ваших вух ці слова: Бо Людський Син має бути виданим в людські руки! **45** Вони же не розуміли цього слова, бо воно було скрите від них, щоб його не збагнули. І вони боялися запитати Його про це слово. **46** *Ввійшов же в них помисл: хто з них був би більшим? **47** Ісус же, знаючи думки їхнього серця, взявши дитину, поставив її біля Себе **48** і сказав їм: Хто лиш прийме цю дитину в моє ім'я, Мене приймає! І хто лиш Мене приймає, приймає того, що Мене послав. Бо хто у вас є найменшим, цей є великим. *поч. 48*

мат. 17
мар. 9

мар. 9

49 *Відповівши ж, Іван сказав: Наставнику, ми бачили когось, що твоїм іменем виганяв бісів, і ми йому заборонили, бо не ходить вслід за нами. **50** І сказав до нього Ісус: Не боронiть, бо хто не є проти вас, є за вами! **51** Сталося ж, що коли виповнювалися дні його відходу, і той скріпив своє лице, щоб іти до Єрусалиму, **52** і

послав послів перед своїм лицем, і вийшовши, вони ввійшли до самарянського села, щоб Йому підготувати. **53** І Його не прийняли, бо його лице ішло до Єрусалиму. **54** Побачивши ж, його учні Яків та Іван сказали: Господи, якщо хочеш, скажемо, щоб з неба зійшов вогонь і знищив
црс4. 1 їх, *так як зробив Ілля? **55** Ісус же, обернувшись, заборонив їм і сказав: Ви не знаєте якого ви є духа, бо Людський Син не прийшов погубити людські душі, але спасти. **56** І вони пішли до іншого села. *поч. 49*

мат. 8 **57** *Сталося ж, що коли вони ішли по дорозі, сказав якийсь до Нього: Піду за Тобою, куди тільки підеш, Господи! **58** І сказав йому Ісус: Лиси мають нори і небесні птиці гнізда, а Людський Син не має де прихилити голову. **59** Він же сказав до іншого: Ходи вслід за мною. Той же сказав: Господи, накажи мені спочатку, пішовши, поховати мого батька. **60**
мат. 8 *Сказав же йому Ісус: Залиш мертвих поховати своїх мерців, ти ж, пішовши, сповіщай боже царство! **61** Сказав же й інший: Піду за Тобою, Господи! Спочатку ж накажи мені попрощатися з тими, що є в моєму домі. **62** Сказав же до нього Ісус: Ніхто, хто поклав свою руку на плуг і дивиться назад, не надається до божого царства!

и послà вѣ́стники пр҃е лицемъ свои́мъ. і и҃ш-
едъше внидо́ша ѿ вéсь самарѧнскy, ꙗ҆́ко да
оу҆гото́вѧтъ є҆мy. и҆ не прїа́ша є҆го, ꙗ҆́ко лице
є҆го бѣ҆ гра́ды вънъ і҆ерли́мъ. видѣвша же оу҆че-
ники [є҆го][17], і҆а́ковъ (-)[18] і҆ѡа́ннъ, рѣ҆ста. г҃и, хо́-
щеши ли рече́вѣ да о҆́гнь сни́де҆ ѿ нб҃се, и҆ по-
требитъ и҆хъ, [*ꙗ҆́коже і҆лїа сътвори́][19]; ѻ҆б- ѧ҃ ч҃ а҃
ра́щь же сѧ (і҃с) запрѣти́ и҆ма, {и҆ рече. не вѣ́-
ста ко́его дх҃а є҆стa {вы}[20]. сн҃ъ (ч҃о) человѣ́кыи не
прїиде дш҃ъ человѣ́кыхъ погyбити, но сп҃ти́}[21]. і҆
и҆до́ша вънy вeсь. зⷯ. мⷣ.
мат. 8 [*Бысть же и҆дyщ҃емъ][22] и҆мъ по пyти, рече мⷯ и҃
нѣ́кїи ко҆ немy, и҆дỳ по тебѣ ꙗ҆́може а҆́ще
и҆деши [г҃и][23]. и҆ рече є҆мy і҃с. ли́си и҆́звины
и҆мyть, и҆ пти́цѧ нб҃ныѧ гнѣ́зда, сн҃ъ же
человѣ́кїи не и҆́мать гдѣ главỳ пⷯклони́ти. рече
же ко҆ дрyгомy. ходи ѿ слѣ́дъ мене. о҆н же
рече, г҃и, повели́ ми ш҃е́ше прежде погребс҃ти
ѡ҃ц҃а моего́. *рече же є҆мy (і҃с). о҆ста́ви мр҃твыѧ мⷯ и҃
погребсти́ своѧ мр҃твеца, ты же ш҃е
вънзвѣщай цр҃твїе бж҃їе. рече же и҆ дрyгїи. и҆дỳ
по тебѣ г҃и. пре́ж҃е же повели́ ми ѡ҃вѣщ҃а́ти
ми сѧ, и҆же сyть ѿ домỳ мое́. рече же ко҆ немy
і҃с. никтоже вънзложъ рyкy (свою) на ра́ло, и҆
зрѧ́ вспать, оу҆пра́вленъ є҆сть вънъ цр҃твїи
бж҃їи.

Глава 10, *поч. 50*

1 Після цього ж показав Господь і інших сімдесятьох і послав їх по два перед своїм лицем до кожного міста і
мат. 9 місця, куди хотів сам іти. **2** *Говорив
ів. 4 же до них: Отже, жнива великі, а робітників мало. Благайте, отже, пана жнив, щоб вивів робітників на свої
мат. 10 жнива. **3** Ідіть, *ось Я вас посилаю як ягнят серед вовків. **4** Не несіть торби,
црс4. 4 ані палиці, ані обуви, і *нікого в дорозі не вітайте. **5** *До якого ж тільки
мат. 10 дому ввійдете, скоріше кажіть: Мир цьому домові! **6** І якщо, отже, там буде син миру, ваш мир спочине на ньому, якщо ж ні, – повернеться до вас. **7** В тому же домі перебувайте, їдячи і п'ючи те, що є в них, *бо робітник є гідний своєї винагороди. Не переходіть з дому в дім. **8** І в яке тільки місто входите і вас приймають, їжте те, що кладуть перед вами,
тим1. 5 **9** і оздоровляйте недужих, які є в ньому, і говоріть їм: Наблизилося до вас
мат. 10 боже царство! **10** В яке ж тільки місто входите, а вас не приймають, вийшовши на його роздоріжжя, скажіть: **11** І порох від вашого міста, що приліпився до нас, вам струшуємо. Одначе знайте це, що до вас наблизи-

г҃ла, і҃· зⷯ, и҃·

Ѡ сихъ же ꙗ҆́вѝ г҃ь [і҆][1] и҆нѣ́хъ сѣ́мьдесѧтъ [-][2], и҆ посла̀ и҆́хъ по двѣ́ма [-][3]
предъ лицемъ свои́мъ, въ всѧкъ гра́ и
мѣ́сто, ꙗ҆́може хотѧше самъ и҆тѝ.
*г҃лаше же ко нимъ. жатва оу҆́бо мно́га, дѣ́ла- мⷯ а҃
телїи же ма́ло. щолѝтесѧ оу҆́бо господи́ну жа́т- і҆ѡа́ а҃
вѣ, да [и҆звед]етъ дѣ́лателѧ[4] на жа́тву свою̀.
И҆дѣ́те, *сѣ [ѧзъ][5] посыла́ю вы ꙗ҆́ко а҆гньцѧ, по- мⷯ і҃
средѣ влъкова́въ. Не носи́те влага́лища, ни пи́-
ры, ни сапоги. и *никогоже на пyти цѣлyите. ѧ҃ ч҃ а҃
*во́нь же а҆ще (домъ вни́дете)[6], пе́рвѣе гл҃ите, мⷯ і҃
ми́ръ до́мy семy. и҆ а҆ще (оу҆́бо) [бyдетъ тyт][7]
сн҃ъ ми́ра, почи́етъ на немъ ми́ръ вашь. а҆́ще
ли же, и҆́ни, ко вамъ въ҃зврати́тсѧ. в тѡ́м же
домy пребыва́йте, ꙗ҆́дyще и҆ пїю́ще ꙗ҆́же сyть
оу҆ нихъ. *достои́нъ бо є҆сть дѣ́латель мⷭ҃здꙑ ѧ҃ тн҃ і҃
своеѧ̀. Не преходи́те и҆з̀ домỳ въ҃ домъ. и҆ вонже мⷯ і҃
а҆ще гра́ входите, и҆ прїе́млютъ вы̀. ꙗ҆́ди́те
пр҃елага́емаѧ вамъ, и҆ і҆сцѣли́те недyжны̀ꙗ и҆же
сyть в немъ, и҆ гл҃ите и҆мъ. приближи́сѧ на
вы̀ цр҃твїе божїе. во́нже а҆́ще гра́ входите, и҆ не
прїе́млютъ васъ, и҆ш҃е́ше на распyтїѧ є҆го
рцѣ́те, и҆ прахъ прилѣпшїи насъ ѡ҃ града

ва́шего [-][8] ѿтрасаємъ ва̑. о́баче ѣ̂е вѣдите, ꙗ́ко приближи́сѧ [на вы̀][9] цр҃твїе бж̑їе· глю́ вамъ, ꙗ́ко содомлѧномъ в҃ дн҃ь то́и ѿра́нѣе бу́детъ, мѳ ѧ҃ї неже гра́ду тому́· *го́ре тебѣ хоразинъ. го́ре тебѣ вифсаи́да. ꙗ́ко а́ще в҃ тѵ̀рѣ и̑ сидо́нѣ бы́шѧ си́лы были бы́вшѧѧ в҃ ва́ю, дре́вле у҆́бо въ вре́тищи и̑ пе́пелѣ сѣдя́ще пока́ялисѧ бы́ша. о́баче тѵ̀рѹ и̑ сидо́ну ѿра́нѣе бу́детъ на су́дѣ, неже ва́ма· и̑ ты̀ (капернаѹ́ме)[10], [и̑же до нб҃съ възнесы́исѧ]11, до а́да низведе́шисѧ· зѣ̑, ѱа·
мѳ їѳ̑ їѳ̑ ѳ҃ї *слу́шаѧй васъ, менѐ слу́шаетъ. и ѿмѣта́йсѧ васъ, мене ѿмѣта́етсѧ. ѿмѣта́ѧй же сѧ мене, ѿмѣта́етсѧ посла́вшаго мѧ· въ҃зврати́шѧ же сѧ сѣ̑мьдесѧтъ [-][12] с ра́достїю гл҃ющε, ѳ҃и, и̑ бѣ́си повинꙋ́ютсѧ на̑ о҆́ и́мени твоемъ· рече́ же и̑мъ. видѣ́хъ сатанꙋ́ ꙗ́ко молнїю ѣ̂ нб҃е спа̑ша· зѣ̑·
Се̑ [даю̀][13] вамъ власть наступа́ти на змїю̀ и̑ на скорпїю́, и̑ на всю̀ си́лу вражїю. (-)[14] ничесоже васъ вреди́тъ· о́баче о҆́ семъ не радꙋ́йтесѧ, мѳ ѧ҃ї ꙗ́ко дꙋ́си ва̑ повинꙋ́ютсѧ. радꙋ́йте же сѧ ꙗ́ко и́мена̀ ваша напи́сана сꙋ́ть на нб҃е̑сѣ̑· *в то́и часъ [възра́довасѧ дх҃омъ][15] [і҃с][16], и̑ рече. и҆сповѣ́даю ти сѧ ѻ҆́че, ѳ҃и нб҃си и̑ землѝ, ꙗ́ко ꙋ҆таи́лъ ѣ̂си сі̑а ѿ премꙋ́дрыхъ и̑ разꙋ́мныхъ, и̑ ѿкры́лъ ѣ̂си ма̑ младе́нцемъ. е́и̑ ѻ҆́че, ꙗ́ко та́ко [бысть бл҃говоле́нїе][17] пре̑ тобо́ю· зѣ̑, ѱв·
[и̑ о҆́бра́щсѧ къ ѹ҆чн҃икомъ, рече][18]. всѧ̀ мнѣ̑ преда́на бы́ша ѿ о҆́ц҃а моего́. и̑ никтоже вѣсть кто̑ е҆́сть сы́нъ, то́кмо ѻ҆́ц҃ь. и̑ кто̑ е҆́сть ѻ҆́ц҃ь, то́кмо сы́нъ· и̑ е҆мꙋ́же а҆́ще хо́щетъ сы́нъ ѿкры́ти. и̑ о҆́бра́щсѧ къ ѹ҆чн҃икомъ е҆ди́нъ рече· *бла-
мѳ ѳ҃ї жены́нѣ о҆́чи ви́дѧщеи̑ ꙗ́же ви́дите. гл҃ю̀ бо̀ вамъ, ꙗ́ко мно́зи прр҃цы и̑ цр҃їе въсхотѣ́ша ви́дѣти, ꙗ́же вы ви́дите, и̑ не ви́дѣша. и̑ слы́шати, ꙗ́же слы́шите, и̑ не слы́шаша· зѣ̑, ѱг·
мѳ їѳ̑ кѳ̑ *се зако́нникъ нѣ́кїи въста́, и҆скꙋ́ша́ е҆го̀ (и̑) гл҃ѧ. ѹ҆чт҃лю, что̀ сътвори́въ живо́тъ вѣ́чныи насл҃ѣдꙋю́; о҆́н же речѐ къ немꙋ́. в҃ зако́нѣ что̀ пи́сано е҆́сть; ка́ко чте́ши; о҆́н же ѿвѣщавъ
ѥ̑ мѳ ѕ̑ мѳ їѳ̑ кѳ̑ мѳ̑ ѕ̑ речѐ. *възлюби́ши гл҃а бг҃а твоего́ ѿ всего̀ се̑рца твоего́, и̑ ѿ всеѧ̀ дш҃и твоеѧ̀, и̑ всею̀ крѣпости́ю твое́ю, и̑ всѣ̑мъ помышле́нїемъ твои́мъ.
ѓ мѳ ѳ҃ї *и̑ бли́жнѧго своего́ ꙗ́ко самъ себѐ· речѐ же е҆мꙋ́. пра́во ѿвѣщѧ̀, ѣ̂е сътворѝ, и̑ жи́въ бꙋ́деши· о҆́н же хотѧ̀ о҆́правдитисѧ самъ, речѐ къ і҃сꙋ. и̑ кто̀ е҆́сть (бли́жнїи мои́)[19]; ѿвѣщав [же][20] і҃с, рече· ѥ҆́лкъ нѣ́кїи схожда́ше ѿ і҃ер҃ли́ма въ і҃ерихо́нъ, и̑ в҃ разбо́йникы̀ впаде́, и҆́же (-)[21] съвле́кше е҆го̀, и̑ ꙗ́звы въ҃ложи́вше ѿи́до́ша, о҆́ставльше е҆лѣ̀ жи́ва сꙋ́ща· по слꙋ́чаю же сщ҃е́нникъ нѣ́кїи схожда́ше пꙋте́мъ тѣ́мъ,

лося боже царство. **12** Кажу вам, що содомлянам в тому дні буде відрадніше, ніж тому містові. **13** *Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, мат. 11
Витсаїдо! Бо якщо б в Тирі і Сидоні сталися сили, що сталися в вас, давно, отже, сидячи в мішковині і попелі, покаялися б. **14** Одначе Тирові і Сидонові відрадніше буде на суді, ніж вам. **15** І ти, Капернауме, що піднявся до неба, до аду зійдеш!
поч. 51

мат. 10
16 *Хто вас слухає, Мене слухає! І ів. 13
хто вас відрікається, Мене відрікається! Хто ж Мене відрікається, відрікається того, що Мене послав! **17** Повернулися ж сімдесят з радістю, кажучи: Господи, і біси нам підкоряються твоїм іменем! **18** Він же сказав їм: Я бачив сатану, що впав як блискавка з неба. *поч.*

19 Ось даю вам владу наступати на змія, і на скорпіона, і на всю ворожу силу. Ніщо вам не пошкодить. **20** Одначе не радійте цим, що духи вам підкоряються. Радійте ж, що ваші імена є записані на небесах! **21** мат. 11
*В тій годині Ісус зрадів духом і сказав: Визнаюся Тобі, Батьку, Господи неба і землі, бо Ти це затаїв від премудрих і розумних і відкрив те дітям! Так, Батьку, бо так було до вподоби перед Тобою. *поч. 52*

22 І повернувшись до учнів, Він сказав: Все мені було передано моїм Батьком. І ніхто не знає, хто є син, – тільки Батько, і хто є Батько, – тільки син, і кому лиш син хоче відкрити. **23** І повернувшись до учнів, сам сказав:
*Блаженні очі, що бачать те, що ви мат. 13
бачите! **24** Бо кажу вам, що численні пророки і царі бажали бачити те, що ви бачите, – і не бачили, і чути те, що чуєте, – і не чули. *поч. 53*

25 І *ось якийсь законник піднявся, мат. 22
спокушаючи Його і кажучи: Учителю, що зробивши, успадкую вічне життя? **26** Він же сказав до нього: Що в законі є написано? Як читаєш? мой5. 6
27 Він же, відповівши, сказав: *Полюбиш Господа Бога твого всім твоїм серцем, і всією твоєю душею, і всією твоєю силою, і всією твоєю думкою, *і свого ближнього, як само- мат. 22 мар. 12 мой3. 19
го себе. **28** Сказав же йому: Ти правильно відповів. Зроби це – і будеш живим! **29** Він же, бажаючи оправдати себе самого, сказав до Ісуса: І хто є моїм ближнім? **30** Відповівши ж, Ісус сказав: Якийсь чоловік сходив з Єрусалиму до Єрихону і попав між розбійників, які, обдерши його і завдавши ран, відійшли, залишивши заледве живим. **31** Припадком же якийсь священик сходив тією доро-

гою, і побачивши його, обминув. **32** Так само ж і левіт, бувши на тому місці, прийшовши і побачивши, обминув. **33** Самарянин же якийсь, ідучи, прийшов до нього, і побачивши його, змилосердився, **34** і приступивши, обв'язав його рани, зливаючи олію і вино. Посадивши ж його на скотину свою, привів його до гостинниці і дбав за нього. **35** І на завтра, виходячи, вийнявши два срібняки, дав гостинникові і сказав йому: Дбай за нього, і те, що лиш більше видаси, коли повернуся, я тобі віддам. **36** Хто, отже, з тих трьох тобі здається є ближнім тому, що попав між розбійників? **37** Він же сказав: Той, що зробив з ним милосердя. Сказав же йому Ісус: Іди і ти роби так само. *поч. 54*

38 Сталося ж, що як вони ішли, і сам Він увійшов до якогось села, жінка ж якась, на ім'я Марта, прийняла його до свого дому. **39** І її сестра називалася Марія, яка, і сівши при Ісусових ногах, слухала його слово. **40** Марта ж клопоталась великою службою, а ставши, сказала: Господи, чи не дбаєш, що моя сестра мене одну залишила служити? Отже, скажи їй, щоб мені допомогла! **41** Відповівши ж, Ісус сказав їй: Марто, Марто, ти журишся і клопочешся про багато – **42** одне ж є на потребу. Марія ж вибрала добру частку, яка не відбереться від неї!

Глава 11, *поч. 55*

1 І сталося, що коли Він був на якомусь місці, молячись, і коли закінчив, сказав котрийсь з його учнів до Нього: Господи, навчи нас молитися, так як й Іван навчив своїх учнів. **2** Він же сказав їм: Коли молитеся, кажіть: *Батьку наш, що на небесах, нехай святиться твоє ім'я, нехай прийде твоє царство, нехай буде твоя воля, як на небі, *так* і на землі. **3** Хліб наш насушний давай нам кожного дня, **4** і відпусти нам наші гріхи, бо і ми самі відпускаємо кожному нашому довжникові. І не введи нас у спокусу, але визволи нас від лукавого. **5** І сказав до них: Хто з вас має друга і прийде до нього опівночі та скаже йому: Друже, позич мені три хліби, **6** тому що приятель прийшов до мене з дороги і не маю що покласти перед ним. **7** І той, зсередини відповівши, скаже: Не завдавай мені труда, двері вже є замкнені і мої діти зі мною є на ліжку, не можу, вставши, тобі дати. **8** Кажу ж вам, якщо і не дасть йому, вставши, тому що є його другом, але за його настирність, вставши, дасть йому, скільки потребує. *поч. 56*

мат. 6

и̑ видѣвъ є̑го, мимои́де. Та́коже же и̑ левви́ бывъ на томъ мѣ́стѣ, прише́дъ и̑ видѣвъ, ми́мои́де. Самаря́нинъ же нѣ́кто гра́дыи̑ прїи́де на́ него, и̑ видѣ́въ [є̑го][22] мл҃рдова. и̑ приступи́въ о́бмза̀ стрꙋ́пы є̑го, възлива́а ма́сло и̑ вино̀. всади́въ же є̑го на свои̑ ско́тъ, приведе є̑го ѣ̆ гости́нницꙋ, и̑ прилежа̀ є̑мъ. И̑ наоу́трїа [и̑зше́дъ][23], и̑зе́мъ [два̀ сре́бреника да́стъ][24] гости́нникꙋ. и̑ рече (є̑мꙋ), прилежѝ є̑мъ. и̑ є̑же а́ще прїиждиве́ши, а́зъ є̑гда въ҃звращꙋ́ся въ҃здамъ т҃и. Кт҃о (оу́бо) ѡ̑ мⷭ҃ѣ трїе́хъ бли́жнїи мни́тъ ти ся быти ѵ̆па́шемꙋ в разбо́йникы; о́нъ же рече, сътвори́вый мл҃ть с нимъ. Рече же є̑мꙋ і҃с. и̑дѝ и̑ ты̀ творѝ та́коже. зⷯ҃, ѱ̑д.

[Бы́сть же][25] ходя́щемъ [и́мъ, и̑ самъ вни́де][26] ѣ̆ ве́сь нѣ́кꙋю. жена же нѣ́каа и́менемъ марѳа прїа́тъ є̑го [ѣ̆ домъ свои̑][27]. и̑ (сестра̀ е́и̑ є̑ѣ)[28] нарицаемаа ма́рїа, и̑же и̑ сѣ́дъши при́ ногꙋ [і҃совꙋ][29], слы́шаше сло́во є̑го. Ѳа́рда же мл҃твяше о́ мно́зѣ слꙋ́жбѣ. ста́вши же рече. г҃и, небреже́ши ли, и̑́ко сестра̀ моа̀ є̑ди́нꙋ ма̀ о́ста́ви слꙋжи́ти; рцы̀ оу́бо е́и̑, да ми̑ помо́жетъ. ѿвѣща́въ же (і҃с), речѐ е́и̑ (-)[30]. ма́рѳа ма́рѳа пече́шися, и̑ мл҃твиши о́ мно́зѣ. є̑ди́но же є̑сть на потре́бꙋ. ма́рїа же бл҃гꙋю́ часть и̑збра̀, и̑́же не ѿи́мется ѿ неа̀.

Г҃ла, а҃і. зⷯ҃, н҃е.

Бысть ѣ̆негда̀ быти є̑мꙋ на мѣ́стѣ нѣ́коемъ моля́щися, (и̑) и̑́ко преста̀, речѐ нѣ́кїи ѿ оу́чн҃икъ є̑го к немꙋ. г҃и, наоу́чѝ ны̑ моли́тися, и̑́коже і̑ ѡ̑а́ннъ наоу́чѝ оу́ченикы своа̀. Рече же и̑мъ. є̑гда мо́литеся, г҃лите. *о́ч҃е [нашъ, и̑же на нб҃сехъ][1], да ст҃и́тся и̑ма̀ твоѐ. да прїидетъ цр҃твїе твое. [да бꙋдетъ вола̀ твоа̀, и̑́ко на́ нб҃си и̑ на земли][2]. хлѣ́бъ нашъ насꙋ́щныи подава́и̑ на́ на всѧкъ дн҃ь. и̑ о́ста́ви намъ грѣхы на́ша. и̑бо и̑ са́ми о́ставлѧ́емъ всѧ́комꙋ длъжнико́мꙋ на́шемꙋ. и̑ не ѣ̆веди насъ въ҃ и̑скꙋше́нїе, [но и̑збо́ави на́ ѿ лꙋка́ваго][3]. И̑ рече к нимъ. кт҃о ѿ васъ и̑мать дрꙋга, і̑ и́детъ к немꙋ полꙋ́ночи, и̑ речетъ є̑мꙋ, дрꙋже, даждь ми̑ ѣ̆заи́мъ три хлѣбы. понеже дрꙋгъ (-)[4] прїиде с пꙋти къ мнѣ, и̑ не и̑мамъ чесо̀ прѣ҃ложити є̑мꙋ. И̑ то́и̑ и̑зъ оу́трьоу́дꙋ ѿвѣщавъ речетъ. не творѝ ми̑ тꙋ́ды, оуже дверѝ затворены сꙋть, и̑ дѣти моа со мною на ло́жи сꙋть, не могꙋ ѣ̆ста́въ да́ти тебѣ. Г҃лю (же) вамъ, а́ще и̑ не дастъ є̑мꙋ ѣ̆ставъ, зане (дрꙋгъ є̑мꙋ є̑сть)[5], но за безъсо́ромство є̑го ѣ̆ста́въ дастъ є̑мꙋ е҃лика́ требꙋетъ. зⷯ҃, ѱ̑з.

мѳ з
и їка
мр҃ ѧі
іѡа ді
ёі и ві
іаіс҃ ѧ

Й́ а́зъ (гл҃ю вамъ)[6]. *проси́те, и дастъ҆ся вамъ. и҆щи́те, и҆ ѡ҆брѣ́щете. толцы́те, и ѿ-вер҃зется вамъ· всѧкъ бо просѧй, прі́емлетъ. і҆ и҆щѧй, ѡ҆брѣта́етъ. и толкꙋ́щемꙋ ѿвер҃зется·

мѳ з
*Кото́раго же ва҆ ѿ҆ц҃а въпроситъ сн҃ъ [хлѣба, е҆да ка́мень подастъ е҆мꙋ; и҆ли (-)[7]][8] ры́бы, [е҆да][9] вм҃ѣсто ры́бы мѣсто змі́ю [подастъ е҆мꙋ][10]; и҆ли (-)[11] [а҆ще][12] про́ситъ ја҃йца, [е҆да][13] подастъ е҆мꙋ скорпі́ю; а҆ще ꙋ҆бо вы зли́ сꙋ́ще, ꙋ҆мѣ́сте дарі́ѧ бл҃га да́ти ча́домъ ва́шимъ, ко́лми па́че ѿ҆ц҃ъ и҆же є҆ст҃ъ на нб҃сѣ дастъ дх҃ъ ст҃ъ проса́щи҃м ꙋ҆ него́; зв҃, ѯз·

мѳ д
и ві
*Й҆ бѣ и҆зго́на бѣ́сꙗ, и҆ то́й бѣ нѣмъ. бы́сть же бѣсꙋ и҆зше́дшꙋ, прогла́ нѣмы́и, и҆ диви́шасѧ наро́ды· *нѣцы́и ж ѿ҆ них҃ рѣ́шѧ, ꙋ҆ веелзеве́ꙋлѣ кнѧзи бѣсовстѣ́мъ и҆зго́нитъ бѣ́сы· дрꙋгі́и же и҆скꙋша́юще, зна́менія (ѿ҆ него и҆ска́хꙋ є҆ нб҃сѣ)[14]. ꙋ҆́н же вѣ́ды (помышле́нія и҆хъ)[15], рече и҆мъ.

мѳ ві
мр҃ г
*всѧ́ко ц҃рт҃во са́мо в҃ себѣ разд҃ѣла́ема, запꙋ-стѣ́етъ. и҆ домъ на домъ, па́даетъ. а҆ще же и҆ сатана́ самъ в҃ себѣ разд҃ѣли́сѧ. ка́ко ста́нетъ ц҃рт҃во е҆гѡ́; на́ко гл҃ете, ꙋ҆ веелзеве́ꙋлѣ и҆зго-на́ѧ ма҆ бѣ́сы; а҆ще же а҆́зъ ꙋ҆ веельзеве́ꙋлѣ и҆зго́ню бѣ́сы, сн҃ве ваши ꙋ҆ кѡ҃ и҆зго́нятъ; сего́ ра-ди {ті́и бꙋ́дꙋтъ вамъ сꙋ́дія}[16]. и҆зго́ню бѣ-сы́, ꙋ҆бо пости́же на васъ ц҃рт҃ві́е бж҃і́е· є҆гда крѣпты́кі́и въꙋ́ружи́вса҆ хранитъ свой дв҃ѡ, въ смире́нії и҆ сꙋть имѣ́нія е҆гѡ· е҆҃гаже крѣпля́и {-}[18] нашедъ побѣ́дитъ е҆гѡ, вс҃е ꙋ҆ру́жі́е е҆гѡ во́зметъ на не́же ꙋ҆пова́ше, и҆ коры́сть е҆гѡ раздаетъ·

зв҃, йн·

Й҆же нѣ́сть со мно́ю, на́ма е҆́сть. и і҆же не съ-

мѳ ві
бира́етъ со мно́ю, растача́етъ·[19] *е҆҃гда {же} не-чи́стый дꙋхъ и҆зы́детъ ѿ҆ ч҃лка, прехо́дитъ сквозѣ безво́дна҆ мѣ́ста, и҆щѧ́ поко́а, и҆ не ѡ҆бр-ѣта́а, [-][20] гл҃етъ. въ҃звращꙋ́сѧ҆ в҃ до҃ мой ѿ҆-ꙋ҆дꙋ́же и҆зы́дохъ. и҆ прише҃дъ ѡ҆бра́щетъ (и҃) по-мете́нъ и҆ ꙋ҆кра́шен҃. тогда и҆́детъ и҆ пои́метъ (се҃дмь дрꙋгы҃ дꙋхо́въ, горши́хъ себе)[21], и҆ вше҃дше

в҃ пр҃ в҃
живꙋ́тъ тꙋ́. *и҆ быва́ютъ послѣ́дн҃а ч҃лкꙋ тому́ го́рша пр҃ѣ́жі҃. бы́сть же е҆гда гл҃аше сі́а. [въ҃звы́гши нѣ́кая жена́ гласъ ѿ҆ наро́да][22], рече е҆мꙋ. блаже́но чре́во носи́вшее тѧ҆, и҆ сосца҆, и҆́же е҆си ссалъ· ꙋ҆́н же рече. тѣ́мже ꙋ҆́бо бл҃жени слы́-шащеи҃ сло́во бж҃і́е, и҆ храна́ще (е҆҃)· зв҃, йд·

Наро́дом же събира́ющимсѧ҆, начатъ҃ гл҃ати.

мѳ ві
*ро́дъ се́и {-}[23] лꙋка́въ е҆́сть, зна́менія и҆́щетъ и҆ зна́менїе не дастъ҆ся е҆мꙋ, *то́кмо зна́менїе

ію́на в҃
йо́ны [пр҃ро́ка][24]. Й҆́коже бо бы́сть йо́на (зна́менїе ниневи́томъ)[25], та́ко бꙋ́детъ и҆ сн҃ъ ч҃лч҃і́и

9 І Я вам кажу: *Просіть – і дасться вам, шукайте – і знайдете, стукайте – і відкриється вам. **10** Бо кожний, що просить, – одержує, і хто шукає – знаходить, і тому, що стукає, – відкриється. **11** *Когось з вас, батька, як попросить син хліба, хіба камінь йому подасть? Або риби – хіба замість риби подасть йому змію? **12** Або, якщо попросить яйце, хіба подасть йому скорпіона? **13** Якщо, отже, ви, будучи злими, вмієте давати добрі дари вашим дітям, то наскільки більше Батько, що з неба, дасть Святого Духа тим, що у нього просять? *поч. 57*

мат. 7 і 21 мар. 11 ів. 14 15 і 16 як. 1

мат. 7

14 *І Він виганяв біса, і той був німим. Сталося ж, що як біс вийшов, *то* німий заговорив – і юрби дивувалися. **15** *Деякі ж з них сказали: Він виганяє бісів веелзевулом, бісівським князем. **16** Інші ж, спокушаючи, шукали від Нього знаку з неба. **17** Він же, знаючи їхні думки, сказав їм: *Кожне царство, що ділиться саме в собі, запустіє, і дім проти дому впаде. **18** Якщо ж і сатана сам в собі розділився, як стоятиме його царство? Бо кажете, що Я веелзевулом виганяю бісів. **19** Якщо ж я веелзевулом виганяю бісів, ваші сини ким виганяють? Через це ті будуть вам суддями. **20** Якщо ж Я божим перстом виганяю бісів, отже, прийшло до вас боже царство. **21** Коли сильний, озброївшись, береже свій двір – його майно є в безпеці. **22** Коли ж сильніший, напавши, переможе його, він забере всю його зброю, на яку той надіявся, і роздасть його добич. *поч. 58*

мат. 9 і 12

мат. 9 і 12 мар. 3

мат. 12 мар. 3

23 Хто є не зі Мною, є проти Мене, і хто зі Мною не збирає – розкидає. **24** *Коли ж нечистий дух вийде з людини, він переходить через безводні місця, шукаючи спокою і не знаходячи, говорить: Повернуся до мого дому, звідки я вийшов. **25** І прийшовши, знаходить його заметеним і прибраним. **26** Тоді він іде і бере сім інших духів, гірших від себе, і ввійшовши, вони там живуть. *І останнє тій людині буває гіршим від попереднього. **27** Сталося ж, що коли Він це говорив, якась жінка, піднявши голос з юрби, сказала йому: Блаженне лоно, яке Тебе носило, і груди, які ти ссав! **28** Він же сказав: Тому, отже, блаженні ті, що слухають боже слово і його зберігають. *поч. 59*

мат. 12

пет2. 2

29 Як же збиралися юрби, Він почав говорити: *Цей рід є лукавий, він знак шукає, і знак йому не дасться, *тільки знак Йони, пророка. **30** Бо так, як Йона був знаком для ніневітян, так і Людський Син буде

мат. 12

ів. 2

для цього роду. **31** *Цариця півдня встане на суд з чоловіками цього роду і їх засудить, бо вона прийшла з кінців землі, щоб послухати премудрість Соломона. І ось тут більше від Соломона. **32** *Ніневітські чоловіки стануть на суд з цим родом і його засудять, бо вони покаялися на проповідь Йони. І ось тут більше від Йони. **33** *Отже, ніхто, запаливши світильник, не кладе в сховок ані під посуд, але на свічник, щоб ті, що входять, бачили світло. *поч. 60*

34 *Світильником тіла є око. Отже, коли твоє око буде простим, все твоє тіло буде світлим, коли ж буде лукавим, і твоє тіло *буде* темним. **35** Пильнуй, отже, щоб світло, що в тобі, *не* було темрявою. **36** Бо якщо все твоє тіло світле, не маючи будь якої частини темряви, все буде світлим, так як ось, коли світильник тебе освічує сяйвом. **37** Коли ж Він говорив, якийсь фарисей просив Його, щоб обідав у нього. Ввійшовши ж, Він ліг *при столі*. **38** Фарисей же, побачивши, здивувався, що спершу не обмився перед обідом. **39** *А Господь сказав до нього: Нині ви, фарисеї, вичищаєте зовнішнє склянки і полумиска, ваше ж нутро є повне грабежу і лукавства. **40** Безумні! Чи не той, хто створив зовнішнє, сотворив і внутрішнє? **41** Одначе дайте милостиню з того, що є, – і ось все вам буде чистим. *поч. 61*

42 *Але горе вам, фарисеям, тому що даєте десятину з м'ятки, і рути, і всякого зілля, але обминаєте суд і божу любов. Це ж належалося робити і того не залишати! **43** *Горе вам, фарисеям, тому що любите перші сидіння на зборах і привітання на торговицях. **44** *Горе вам, книжники і фарисеї – лицеміри, бо ви є як невідомі гроби, і люди, що поверху ходять, не знають. **45** Відповівши ж, якийсь з законників сказав Йому: Учителю, кажучи це, нам докоряєш. **46** Він же сказав: І вам, законникам, горе, *тому що накладаєте на людей тягарі, які нелегко носити, а самі *й* одним вашим пальцем не доторкнетеся до тягарів. *поч. 62*

47 Горе вам, тому що будуєте гробівці пророкам, ваші ж батьки повбивали їх. **48** Отже, свідчите і годитеся ділами ваших батьків, бо ті, отже, повбивали їх, ви ж будуєте їхні надгробки. **49** Задля цього і божа премудрість сказала: Пошлю до них пророків і апостолів, і *декого* з них уб'ють і проженуть, **50** щоб від цього роду домагатися крові всіх пророків, що пролита від сотворен-

црс3. 10 пар1. 9 мат. 12 — йон. 2 мат. 9 — мат. 5 мар. 4 вищ. 8 — мат. 6 — мат. 23 — мат. 23 — мат. 23 — мат. 23 дія. 15 — мат. 23 — мат. 23 — мат. 23 мар. 12 ниж. 20 — мат. 23 — мат. 23

ро́ду сему· *ца҃рица ю́жскаа въста́нетъ на су́дъ с мужи́ ро́да сего́, и҆ о҆су́дитъ и҆хъ. на҃ко прїи́де ѡ҆ конецъ земла҂ слы́шати премудрость соло́монову. и҆ се́ мно́жае соло́мона здѐь· *чюжїе нине-ви́тьстїи въста́нутъ на су́дъ с ро́домъ симъ, и҆ о҆су́дятъ и҃, на҃ко пока́ашася про́повѣдїю и҆о́ниною. и҆ се́ мно́жае и҆о́ны здѐь· *никтоже (оу҆бо) свѣти́лника вжегъ, въ скро́вь полага́етъ, ни по̀ спу́домъ, и҆но на свѣти́лницѣ, да входа́щеи҆ свѣтъ ви́дятъ· за҃, з҃·

*Свѣти́лникъ тѣлу е҆́сть о҆́ко (-)[26]. е҆гда [у҆бо][27] о҆́ко твоѐ про́сто бу́детъ, (-)[28] все тѣло твое свѣтло бу́детъ. е҆гда же лука́во бу́детъ, и҆ тѣ́ло твоѐ те́мно. блюди оу҆бо, е҆да свѣтъ и҆же в тебѣ, тма҂ е҆сть. а҂ще бо тѣ́ло твоѐ вс҃е свѣтло, не и҆мы́ [нѣкоѥ́ча҆сти][29] те́мны, бу́детъ свѣтло вс҃е, на҃ко се́ е҆гда свѣти́лникъ блиста́нїемъ просвѣща́етъ тѧ· е҆гда же гла҃ше, молѧше е҆го фарїсе́и҃ [нѣкоѥ́и҃][30], да о҆бѣ́дуетъ оу҆ него. вшѐ же, възле́же· фарїсе́и҃ же видѣвъ дивисѧ, на҃ко не пре́жде кр҃ти́сѧ пры́вѣе о҆бѣда· *рече же гь҃ къ҆ нему. нн҃ѣ вы фарїсе́е внѣшнее стклянни́цы и҆ блюду́ о҆чища́ете, внутренее же ва́ше, полно грабленїа е҆сть и҆ лукавства· безумнїи҃, не и҆же ли сътвори҆̀ внѣшнее, и҆ внутренее сътворилъ е҆сть҃· о҆ба́че в сущихъ дади́те ми҃лостыню҂, и҆ се вс҃а чиста вамъ бу́дутъ· за҃, з҃а·

*но го́ре вамъ фарїсе́ѡ҃, на҃ко о҆десѧ́тьствуете ѡ҆ ма́твы и҆ пига́на, и҆ всѧ́кого зе́лїа, и҆ ми҃мохо́дите су́дъ и҆ любве́ бжїа. сїа же подоба́ше твори́ти, и҆ о҆нѣхъ не о҆ставла́ти· *го́ре вам҃ фарїсео́мъ, на҃ко лю́бите пр҃е́сѣданїа на со́нмищыихъ. и҆ цѣлованїа҂ на тр҃жищыихъ· *го́ре вамъ [кни҃жницы и҆ фарїсе́е лицемѣ́ри][31], на҃ко е҆́сте на҃ко гро́би невѣ́домии҃. и҆ чл҃цы ходя́щеи҆ вры́хъ не вѣ́дятъ· ѡ҆вѣщав же нѣкоѥ́и҃ ѡ҆ зако́нникъ, (рече)[32] е҆му. оу҆чт҃лю, сїа гла҂, и҆ на҃мъ досажда́еши· о҆́н же рече, и҆ вамъ зако́нникомъ го́ре, *на҃ко накладда́ете на чл҃ы бремена҂ неоу҆до́бь носи́ма, и҆ са́ми е҆ди́нѣмъ пр҃стомъ ва́шимъ не прикаса́етесѧ бремене́· за҃, з҃в·

Го́ре вамъ, на҃ко зижди́те гро́бы пр҃ро́къ҃. ѡ҆цы́ же ваши҂ и҆зби́ша҂ и҆хъ, оу҆бо свѣдѣтельствуете и҆ събл҃говолите дѣломъ ѡ҆цъ ва́шихъ҃. на҃ко тїи҃ оу҆бо и҆зби́ша҂ и҆хъ, вы же зижди́те [и҆хъ гро́бы][33]· сего ради и҆ премудрость бжїа рече. пошлю̀ в ни҃хъ пр҃ро́кы, и҆ а҃пл҃ы, и҆ ѡ҆ нихъ҃ оу҆бїю́тъ и҃ и҆же́нутъ, да взы́щетъ҃ѧ кро́вь всѣхъ пр҃ро́къ҃, проливаемаа҂ ѡ҆ сложенїа҂ ми́ру, ѡ҆ рода сего́, *ѡ҆ кро́ве а҃вел҃а,

р҃ ц҃р҃ї и҆ а҆ пара҆ д҆ мт҃ вы

іѡ́на в҃ мт҃ вы

мт҃ ѥ҃ мр҃ д҆ вѝ и҆

мт҃ їгг

мт҃ їгг

мт҃ їгг дѣ҆ ѕ҆ї

мт҃ їгг

а҆ мѡ҆ д҆

мѳ їкг
в пара їкд
мѳ їкг
*до кро́ве захарі́а, погѷ́бшаго межѹ̀ о̑лтаремъ
и̑ хра́момъ. е́й гла́ю вамъ, ѵ̆зы́щется ѿ рода
сего· *го́ре вамъ законо́нникомъ. и̑́ко взя́сте
ключь разѹмѣ́нїа. сами не внидо́сте, и̑ входя́-
щымъ вѣ̆збрани́сте· [гла́юшѹ же е̑мѹ сі́а к
нимъ][34], нача́ша кни́жницы и̑ фарїсе́е ѕѣ́лѣ
гнѣ́ватиса (на́нь), и̑ престя́ти е̑го о̑ мно́зѣ,
ла́юще е̑го, [и̑́щюще][35] оу̑ловѝти нѣ́что ѿ
оу̑стъ е̑го, [да (на́нь вѣ̆зглаго́лютъ)][36][37].

гла, ѵ̆і·

нихже събра́вшемса тма̑ наро́да, и̑́ко по-
пира́ти дрѹгъ дрѹга, начатъ гла́ти
оу̑ченикомъ свои̑̆ пр҃ѣ́звѣ. *внемлѣ́те себѣ
ѿ кваса [фарисе́йска, е̑же е̑сть лицемѣ́рїе][1].
за̑, ѕ̑г·
*ничто́же бо̑ покрове́но е̑сть, е̑же не ѿкры́ется.
и̑ та́йно, е̑же не разѹмѣ́ется. зане е̑ли́ка вѣ̆
тмѣ̀ рѣ́сте вѣ̆ свѣтѣ оу̑слы́шится. и̑ е̑же къ
оу̑́хѹ гла́сте вѣ̆ храмѣ́хъ, проповѣ́стьса на
кровѣ́хъ· *гла́ю же вамъ дрѹго́мъ свои́мъ, не
оу̑бо́йтеса ѿ оу̑бива́ющихъ тѣ́ло, и̑ потомъ
не могѹ́щихъ ли́шше что́ сътвори́ти. сказа́ю
же вамъ, кого̀ оу̑боите́сѧ, оу̑бо́йтеса (и̑мѹ́ща-
го власть по оу̑бі́е́нїи)[2] вѣ̆вре́щи ѣ̆ (де́вр҃ъ о̑́г-
ненѹю)[3]. е́й гла́ю вамъ, того оу̑бо́йтеса· *не
па̑ ли пти́цъ цѣ́нится пѣ́наземá двѣ́ма,
и̑ ни е̑ди́на ѿ нихъ нѣ́сть забве́на пр҃е̑ бо́мъ.
но̀ и̑ власѝ главы̀ ва́шеѧ вси и̑зъчте́ни сѹ́ть.
не оу̑боитеса (оу̑бо), мно́зѣхъ пти́цъ оу̑́ньши
е̑сте {вы}[4].
за̑, ѕ̑д·
*гла́ю же вамъ. всѧкъ и̑́же а̑́ще и̑сповѣ́сть
мѧ предъ чл҃кы, и̑ сы́нъ чл҃чі́и и̑сповѣ́сть е̑го
пр҃е̑ а̑гг҃лы бж҃ї́ими. а̑ ѿвръгі́и́сѧ мене пр҃е̑
чл҃кы, ѿвръженъ бѹ́детъ пр҃е̑ а̑гг҃лы бж҃ї́ими·
*и̑ всѧкъ и̑́же ре́четъ сло́во на́ сы́на чл҃ческаго,
о̑ста́вится е̑мѹ́. а̑ на сто̑́го дх҃а хѹли́вшемѹ,
не о̑ста́вится· *е̑гда же приведѹ́тъ вы̑ на
собо́рища, и̑ власти и̑ вл҃ч҃ства, не пецѣ́тесѧ,
ка́ко, и̑ли что́ ѿвѣщае́те, и̑ли что́ ре́сте.
стыи̑ бо̑ дх҃ъ наоу̑читъ вы̑ в то́и̑ часъ, на́̑же
подоба́е̑ рещѝ·
за̑, ѕ̑е·
ре́че же (е̑мѹ́ нѣ́кі́и ѿ наро́да)[5], оу̑чителю, рц҃и
бра́тѹ моемѹ раздѣли́ти со мно́ю досто́а́нїе·
о̑́н же ре́че е̑мѹ́. чл҃че, кто̀ мѧ поста́ви сѹ́дїю,
и̑ли дѣли́теля на̑ вамѝ; ре́че же к ни̑̆· блю-
дѣ́сте и̑ храни́тесѧ ѿ лихои́мъ́ства. и̑́ко не
ѿ и̑збы́тка комѹ́ живо́ е̑го е̑сть ѿ и̑мѣ́нїѧ
е̑го·
за̑, ѕ̑ѕ·
ре́че же при́тчѹ к ни́мъ гла́. чл҃кѹ нѣ́кое̑мѹ
бога́тѹ оу̑гобзи́сѧ ни́ва, и̑ мы́шлѧше в себѣ
гла́. что̀ сътворю̀, и̑́ко не и́мамъ гд҃ѣ съб-

мѳ їкг
мой1. 4
ня світу; **51** *від крові Авеля, *до крові Захарії, що загинув між жертовником і храмом. Так, кажу вам, домагатимуться від цього роду! **52** *Горе вам, законникам, бо ви взяли ключ розуміння. Самі ви не ввійшли, і заборонили тим, що входять. **53** Як же Він це до них говорив, книжники і фарисеї почали дуже гніватися на Нього і дуже Його злословити, **54** лаючи Його, шукаючи зловити щось з Його уст, щоб Його оскаржити.

мат. 23
пар2. 24
мат. 23

Глава 12

1 Як же навколо них зібралися тьми людей, так що один одного тиснули, Він передусім почав говорити своїм учням: *Стережіться самі фарисейського квасу, яким є лицемірство. *поч. 63*

мат. 16
мар. 8

2 *Бо ніщо не є прихованим, що не відкриється, і тайним, що не пізнається. **3** Тому *все,* що в темряві ви сказали, – почується при світлі і, що до вуха ви сказали в кімнатах, – буде проповідуване на дахах. **4** *Кажу ж вам, своїм друзям: Не бійтеся тих, що вбивають тіло і потім не можуть зробити більше нічого. **5** Кажу ж вам кого боятися: бійтеся того, що має владу по убитті кинути у вогняну прірву. Так, кажу вам: того бійтеся! **6** *Чи не п'ять птахів цінять двома пінязями? І ані один з них не є забутий перед Богом. **7** Адже й все волосся вашої голови є почислене. Не бійтеся. Отже, ви є кращі від дуже численних птахів. *поч. 64*

мат. 10
мар. 4
вищ. 8
мат. 10
мат. 10
мат. 10
мар. 8
тим2. 2
вищ. 9

8 *Кажу ж вам: кожний, хто лиш визнає Мене перед людьми, і Людський Син визнає його перед божими ангелами, **9** а хто відречеться Мене перед людьми, того Я відречуся перед божими ангелами. **10** *І кожному, хто скаже слово проти Людського Сина, відпуститься йому, а тому, що хулив проти Святого Духа, не відпуститься. **11** *Коли ж вас приведуть на збори, і до властей, і до влади, не журіться як або що відповісте, або що скажете, **12** бо Святий Дух навчить вас в тій годині, що треба сказати. *поч. 65*

мат. 12
мар. 3
ів. 5
мат. 10
мар. 13

13 Сказав же Йому якийсь з юрби: Учителю, скажи моєму братові розділити зі мною спадок. **14** Він же сказав йому: Чоловіче, хто Мене поставив суддею або розподілювачем над вами? **15** Сказав же до них: Вважайте і стережіться захланності, бо не від надміру його маєтку в когось є його життя! *поч. 66*

16 Він же сказав притчу до них, кажучи: Якомусь богатому чоловікові дуже вродила нива. **17** І він думав у собі, кажучи: Що зроблю, бо не маю

куди зібрати моїх плодів? **18** І сказав: Це зроблю: знищу мої клуні і збудую більші, і зберу туди все моє
сир. 11 збіжжя і мої добра. **19** *І скажу моїй душі: Душе, маєш багато дібр, що лежать на численні роки. Спочивай, їж, пий, веселися. **20** Сказав же
йому Бог: Безумний, в цю ніч від тебе вимагатимуть твою душу, а те, що ти приготував, кому буде? **21** Так той, що собі збирає, а не багатіє в Бога. **22** Сказав же Він до своїх
пс. 54 мат. 6 пет1. 5 учнів: *Задля цього кажу вам: Не журіться вашою душею, що їстимете, ні тілом, у що зодягнетеся. **23** Душа є більша від їжі і тіло від одежі. **24** Дивіться на ворон, бо ані не сіють, ані не жнуть, які не мають схронів ані клунь, – і Бог їх годує. Наскільки радше ви є кращі від птахів! **25** Хто ж з вас, журячись, може додати до свого росту один лікоть? **26** Якщо, отже, навіть щось мале не можете, чому журитесь про інше? **27** Глядіть на лілеї, як ростуть: не трудяться ані не прядуть. Кажу ж вам, що ані Соломон в усій своїй славі не зодягнувся *так,* як одна з цих. **28** Якщо ж траву на полі, що сьогодні є і завтра в піч кидають, Бог так зодягає, *то* скільки більше вас, маловіри? **29** І ви не шукайте, що будете їсти або що будете пити, і не вивищуйтеся, **30** бо цього всього шукають народи цього світу. Ваш же Батько знає, що цього потребуєте. **31** Одначе шукайте божого царства, і це все вам додасться. *поч. 67*

32 Не бійся, стадо мале, бо ваш Батько зволив дати вам царство. **33** Продайте ваші маєтки і дайте ми-
мат. 6 лостиню. *Зробіть собі гаманці, що не старіють, – скарб, що не маліє на небесах, де злодій не наближається ані міль не точить. **34** Бо де є ваш скарб, там і буде ваше серце. **35**
пет1. 1 *Хай ваші бедра будуть підперезані і світильники хай горять. **36** І ви уподібнитесь до людей, що очікують свого пана, коли повернеться з весілля, щоб, як прийде і застукає, зразу йому відчинили. **37** Блаженні ті раби, яких пан, прийшовши, знайде, що чувають. Амінь, кажу вам, що підпережеться, і посадить їх, і, перейшовши, послужить їм. **38** І якщо прийде в другу сторожу або прийде в третю сторожу, і знайде їх
мат. 24 апо. 6 так – блаженні є ті раби. **39** *Це ж знайте, що якщо б знав пан дому, в який час прийде злодій, отже, чував би і не дав би підкопати свого дому. **40** І ви, отже, будьте готові! В яку ж годину не сподіваєтесь – Людський Син прийде! **41** Сказав же Йому Петро: Господи, чи до нас

ратии плодо́въ мои́хъ: и̂ рече̂, сїе̂ сътворю̀. разорю̀ (житница̀ моа̀)[6], и̂ болша̀ съзи́ждү. и́ съберү тѹ̀ вс̑а̀ [жи́тта моа̀ и̂ бл̑га́а̀ моа̀][7]. *и̂ реку̀ дш̑и моеи́̆. дш̑ѐ, има́ши мно́га бл̑га, лежа́ща на лѣта мно́га. почива́й, ꙗ́ждь, пїи́, весели́ся· рече̂ же е̂мү бъ. безуми́не, в сїю но́щь дш̑ү твою и̂стя́жѹтъ ѿ тебѐ. а̂ ꙗ́же оу̂гото́ва, кому̀ бѹ́детъ; тако̀ събира́й себѣ, а̂ не ѣ̆ ба̀ бога́тѣа· рече̂ же къ оу̂чн̑и́кѡ̑ свои́мъ· *сего̀ ради гл̑ю̀ вамъ, не пецѣте́ся дш̑ею [ва́шею][8], что̀ ꙗ́сте. и̂ни тѣ́ломъ, въ что̀ о́блечете́ся, дш̑а {-}[9], бо́лши е̂сть пи́ща. и̂ тѣло о̆́дежда· смотри́те вра́нъ, ꙗ́ко и̂ни сѣю́тъ и̂ни жнѹ́тъ, и̂́мже нѣсть съкро́вища, и̂ни житница, и̂ бъ пита́етъ и̂́хъ. ко́лми пачѐ вы е̂сте лу́чши пти́цъ; кто же ѿ ва́съ пекїи́ся мо́жетъ [приложити въ̀зрасту̀ свое̂мү][10] ла́коть [е̂ди́нъ][11]; а̂ще оу̂бо ни ма́ло чесо̀ мо́жете, что̀ о̂ про́чихъ пече́тесѧ; смотри́те кри́ны, ка́ко расту́тъ, не тр̑ѹжда́ю́тсѧ, ни прадѹ́тъ. гл̑ю̀ же вамъ, {ꙗ́ко}[12] ни соло́монъ въ все́й сла́вѣ свое́й о́блечесѧ ꙗ́ко е̂ди́нъ ѿ сихъ· а̂ще же (траву̀ на селѣ дн̑ѐ сѹщ̑ү)[13], и̂ оу́тръ в пещь ѣ̆ме́ю̑щемү, бъ та́ко о́дѣ́етъ, ко́льми пачѐ васъ маловѣ́ри; и̂ вы не и̂щи́те что̀ ꙗ́сте, [и̂ли][14] что̀ пїе́те и̂ не възноси́тесѧ. (вс̑ѣ̀ бо сѝ)[15] ꙗ́зы́цы мира сего̀ и̂щ̑ү. ва́шъ же ѿ̑ц̑ъ вѣсть, ꙗ́ко требѹе́те сихъ. о́баче и̂щите ц̑р̑твїа [бж̑їа][16], и̂ сїа {вс̑а̀}[17] приложатсѧ вамъ·

зд̑, д̑з·

Не бо́йсѧ ма́лое ста́до, ꙗ́ко бл̑гоизволи ѿ̑ц̑ъ вашъ дати ва̑ ц̑р̑тво· продади́те и̂мѣнїа ва́шѧ, и̂ дадите ми̑лтыню̀· *сътвори́те себѣ влага́лища неветша́ю̑ща, съкро́вище не о̂скѹдѣ́емо на нб̑сехъ, и̂дѣже та̑ не приближа́етсѧ, ни мо́ль растлѣва́етъ. и̂дѣже бо е̂сть съкро́вище ваше, тѹ̀ и̂ ср̑це ваше бѹ́детъ· *да бѹ́дѹтъ (чресла̀ ва́ша)[18] препоа́сана, и̂ свѣти́лници гора́ще, и вы подо́бни человѣкомъ ча́ю̑щимъ г̑а свое̂го, когда̀ въ̀звратя́тсѧ ѿ бра́къ, да прише́дшү и̂ тлъкнѹвшү, а̂вї́е ѿвр̑ѣзѹтъ е̂мү· бл̑же́ни рабѝ тїи, и̂́хже прише́дъ г̑ь о́бра́щ̑е́ бдя́ща. а̂минь гл̑ю̀ вамъ, ꙗ́ко препоа́шется, и̂ посадитъ и̑̆, и̂ минѹвъ послѹ́житъ и̑̆. и̂ а̂ще (прїидетъ) въ вторѹ́ю (стражү), любо̀ ѣ̆ третїю стражү прїидетъ, и̂ о́бра́ще́тъ (и̑̆) та́ко, блаженѝ сѹть [рабѝ тїи][19]· *се̂ же вѣ́дите, ꙗ́ко а̂ще бы вѣдалъ господинъ хра́мины, в кїй часъ та́ть прїидет̑е́, [бдѣлъ оу̂бо бы, и̂ не бы̀][20] далъ по́копати дому̀ свое̂го. и̂ вы [оу̂бо][21] бѹ́дѣте гото́ви. ꙗ́ко во́ньже часъ не мнитѐ, сн̑ъ ч̑лч̑ь прїидет̑е́· рече̂ же [е̂мү][22] петръ. г̑и, к намъ ли

прите́чю сїю глеши. и́ли къ всѣмъ; (-)[23] рече (же) гь· зач, зи·

мт кд *Кто у҆́бо е҆́сть вѣ́рный строи́тель (и҆) мудрый, е҆гоже поста́витъ гь на̀ челядїю свое́ю, дава́ти въ врема́ житомѣренїе; блаже́нъ рабъ то́и е҆го́же прише́дъ гь е҆го́, о҆бра́щетъ твора́ща та́ко. вънстинну глю ва̃, я҆́ко на̀ всѣ́мъ и҆́мѣнїемъ свои́мъ поста́витъ е҆го́· а҆́ще ли же речетъ рабъ то́и в҃ ср҃цы свое́мъ косни́тъ господи́нъ мои прїити́, и҆ начнетъ би́ти рабы̀ и҆ рабы́ни, я҆́сти же и҆ пи́ти, и҆ у҆пива́тисѧ. прїи́дѐ господинъ раба̀ того, в҃ дн҃ь во́ньже не ча́етъ, и҆ в часъ во́ньже не вѣсть, и протеше́тъ е҆го́, и҆ часть е҆го́ с невѣрными положитъ· раб҃ъ же то́и вѣдѣвый во́лю господина своего́, и҆ не у҆гото́бавъ, ниже сътворивъ по во́ли е҆го́, би́енъ бу́детъ мно́го· не вѣдѣвый же, сътвори́в҃ же досто́йна ра́намъ, би́енъ бу́детъ ма́лы· зач, зд·

всѧ́кому же е҆му́же дано̀ бу́детъ мно́го, мно́го взы́щетсѧ о҆̃ него. и҆ е҆му́же преда́ша мно́жаише, мно́жаише про́сятъ о҆̃ него· о́гнь прїидо́х҃ вънврещѝ на̀ землю, и҆ что̀ хощу́, а҆́ще у҆́же вънзгорѣ́сѧ; кр҃ще́нїе же и҆́мамъ кр҃ти́тисѧ, и҆ ка́ко у҆до́ржусѧ дондеже сконча́ютсѧ;

мт і *мните ли я҆́ко ми́ра прїидохъ дати на̀ землю; нѝ глю вамъ, но̀ раздѣле́нїа. бу́ду бо о҆̃се́мь пать въ е҆ди́номъ дому́ раз҃дѣле́ны, трїе на̀ два́, и҆ два́ на̀ три. раздѣлитсѧ о҆̃ць на̀ сн҃а, и҆ сн҃ъ на о҆̃ца, мт҃и на дщере́, и҆ дщи́ на ма́тере, свекры̀ на невѣ́стоу свою̀, и҆ невѣ́ста мт кв на свекро́вь [свою̀][24]· *глаше же (-)[25] наро́домъ, е҆гда у҆́зрите о҆́блакъ въсходѧщь о҆̃ запа́да, а҆́бїе глете, [-][26] ту́ча гра́де́тъ, и҆ быва́етъ та́ко· и҆ е҆гда ю́гъ вѣ́ющь, глете, {-}[27] зно́й бу́детъ, и҆ быва́етъ· лицемѣри, лице {нб҃у и҆ земли}[28] вѣсте и҆скуша́ти. вре́мени же сего́ [ка́ко не и҆скуша́сте][29]; что (-)[30] и҆ о҆́ себѣ не су́дите мт кг пра́ведное; *егда бо гнадеши с҃ сопе́рникомъ свои́мъ къ кнзю, на пути даждь дѣланїе и҆збы́ти о҆̃ него· да не ка́ко привлечетъ тебѣ к҃ суди́и, и҆ суди́а т҃а предастъ слузѣ, и҆ слуга̀ (всади́тъ т҃а)[31] в темни́цу· глю тебѣ, не и҆зы́деши о҆̃тоу́дъ, до́ндеже и҆ послѣ́днюю мѣ́дницу вънздаси·

Гла, г҃і· зач, о҆·

Прїидо́ша же нѣцїи в то̀ вр҃ема повѣ́дающе е҆му о҆́ галиле́йхъ, и҆́хже кро́вь пилатъ смѣсѝ съ жр҃твами и҆́хъ· и҆ о҆̃вѣщавъ [и҃с][1], рече и҆́мъ. мните ли я҆́ко галиле́ане сїи гр҃шнѣйши паче всѣхъ галиле́ян бѫ-

говориш цю притчу, чи до всіх? **42** Сказав же Господь: *поч. 68*

мат. 24 *Хто, отже, є вірним і мудрим управителем, якого пан поставить над своєю челяддю, щоб давати в час мірку зерна? **43** Блаженний той раб, якого пан, прийшовши, його знайде, що він так робить. **44** По правді, кажу вам, що поставить його над усім своїм маєтком. **45** Якщо ж той раб скаже у своєму серці: Мій пан бариться прийти! – і почне бити слуг і служниць, їсти ж, і пити, і впиватись. **46** Прийде пан того раба в день, в який не сподівається, і в годину, про яку не знає, і розітне його, і покладе його частку з невірними. **47** Той же раб, що знав волю свого пана і не приготував ані не зробив за його волею, буде дуже битий; **48** а той, що не знав, а зробив гідне ран, буде мало битий.

поч. 69

Кожному ж, кому буде дано багато, багато вимагатиметься від нього, і кому передали дуже багато, дуже багато вимагатимуть від нього. **49** Я прийшов кинути вогонь на землю! І що хочу, хіба щоб вже розгорівся! **50** Хрещенням же маю хреститися, і як втримаюся, доки не сповниться? **51*** Чи думаєте, що Я мат. 10 прийшов дати мир на землю? Ні, кажу вам, але поділ. **52** Бо відтепер будуть п'ять поділених в однім домі: три проти двох і два проти трьох. **53** Розділиться батько проти сина і син проти батька, мати – проти дочки і дочка – проти матері, свекруха – проти своєї невістки і невістка – проти своєї свекрухи. **54** *Говорив мат. 16 же Він юрбам: Коли побачите хмару, що сходить зі заходу, відразу кажете: Туча йде. І стається так. **55** І коли віє південний, кажете: Буде спека. І стається. **56** Лицеміри, лице неба і землі знаєте випробовувати, часу ж цього чому не випробовуєте? **57** І чому не судите про себе по-справедливому? **58** *Бо, коли і- мат. 5 деш зі своїм супротивником до князя, в дорозі завдай собі труда вирватись від нього, щоб часом він не притягнув тебе до судді, і суддя тебе *не* видав слузі, і слуга *не* посадив тебе до в'язниці. **59** Кажу тобі: Не вийдеш звідти, доки не віддаси й останнього мідяка.

Глава 13, *поч. 70*

1 Прийшли ж деякі в тім часі, розповідаючи Йому про галилейців, яких кров змішав Пилат з їхніми жертвами. **2** І відповівши, Ісус сказав їм: Чи думаєте, що ці галилейці грішніші були від всіх галилейців, що

вони так потерпіли? **3** Ні, кажу вам, але якщо не покаєтеся, *то* всі так само згинете. **4** Або ті вісімнадцять, на яких впала силоамська башта і їх побила, чи думаєте, що ті були більш винні від всіх, що жили в Єрусалимі? **5** Ні, кажу вам, але якщо не покаєтеся, *то* всі так само згинете. **6** Говорив же цю притчу: Хтось мав фігу посаджену у своєму винограднику, і прийшов, шукаючи плоду на ній, і не знайшов. **7** Сказав же до виноградаря: Ось третій рік, відколи ж приходжу, шукаючи плоду на цій фідзі, і не знаходжу. Зрубай її, отже, чому й землю займає? **8** Він же, відповівши, сказав йому: Пане, залиши її і цього року, доки не обкопаю довкола неї і підсиплю гноєм, **9** і може, отже, зродить плід. Якщо ж ні, в наступному *році* її зрубаєш. *поч. 71*

10 Він же навчав на одному зі зборів в суботу. **11** І ось була жінка, що мала духа недуги вісімнадцять років, і була схилена, і зовсім не могла випростатися. **12** Побачивши ж її, Ісус прикликав і сказав їй: Жінко, ти звільнена від твоєї недуги! **13** І поклав на неї руки – і вона відразу випросталася і прославляла Бога. **14** Відповів же, старшина збору, обурюючись, тому що її Ісус оздоровив в суботу, говорив до юрби: Є шість днів, в яких належить працювати, отже, приходячи в ті, оздоровляйтесь, а не в день суботній. **15** Відповівши ж, отже, Господь йому і сказав: Лицеміре, чи кожний з вас в суботу не відв'язує свого вола або осла від ясел і, повівши, напуває? **16** Цю ж, що є дочкою Авраама, яку сатана зв'язав ось вісімнадцятий рік, чи не годилося, щоб вона звільнилась від цього пута в день суботи? **17** І як Він це говорив, встидалися всі, що Йому противилися, і ввесь народ радів всім славним, що ставалося через Нього. *поч. 72*

мат. 3
мар. 4
18 *Говорив же: До кого подібним є боже царство і до кого його уподібню? **19** Він є подібним до зерна гірчиці, яке, взявши, людина кинула у свій виноградник. І воно виросло, і стало великим деревом, і небесні птахи поселилися у його галуззях. **20** *І знову сказав: До кого уподібню боже царство? **21** Воно є подібним до квасу, якого, взявши, жінка сховала в трьох сатах муки, доки все не вікисне.
мат. 13
мат. 9
мар. 6
22 *І Він переходив через міста і села, навчаючи і йдучи до Єрусалиму. **23** Сказав же якийсь Йому: Господи, чи є мало тих, що спасаються? Він же сказав до них: **24** *Намагайтеся ввійти через тісні ворота, бо, кажу вам, численні шукатимуть ввійти, і не зможуть. **25** Коли ж встане пан до-
мар. 7

хѵ, нáко тако пострадáша? нй глю вамъ, но áще не покáетеся, вси тáкоже погыбнете. Йли óннѝ осмѝнадесяте на ниχже падѐ стóлпъ силоáмъскіи, й побѝ йχ. мните ли нáко тіи длъжнѣйши бѣхѵ паче всѣхъ (-)[2] живѵщихъ въ їерли́мѣ? нй глю вамъ, но áще не покáетеся, вси тáкожде погыбнете. Глаше же сію прúтчю. Смокóвницу ймаше нѣкіи (въ виноградѣ своемъ ѣсажденѵ)[3]. й прїиде йщà плодà на нéй, й не óбрѣте. рече же к винарéви, се (третіе лѣто)[4] шнелиже прихожѫ йщà плода на смокóвници сéй, й не óбрѣтáю. посѣци (ю҃ оўбо)[5], взскѵю й зéмлю оўпражнáéтъ; óн же швѣщавъ, (рече)[6] ємѵ. гн, óстáви ю҃ й сé лѣто, дóнъдеже óкопáю óкрѣтъ єà, й óсыплю гноéмъ, й áще оўбо сътворитъ плóдъ, [áще ли же нй, въ градѵщее]7 посѣчéши ю҃. зач, оа.

Бяше же оўчà на ѣдúно҃ ш сóнмищъ в сѵботы. й се женà (бѣ) (имѵщи дх҃ѵ)[8] недѵжéнъ, лѣтъ óсмѝнадесять, й бѣ слáка. й не могѵщúся въспклонúти шнѵдь. вúдѣвъ же ю҃ їс, призвà, й рече éй, жéно шпѵщéна ѣси ш недѵга твоегó. й въложи на ню рѵцѣ, й áбїе прóстреся, й слáвляше бà. швѣщав же старѣйшина събóрѵ, недѵгѵà, зане в сѵбóтѵ йсцѣли (ю҃) їс, глаше народѵ. (-)[9] шесть днїи ѣ, в нéже достóитъ дѣлати, ѣ ты оўбо приходяще цѣлúтеся, а не въ дéнь сѵботныи. швѣщав же оўбо ємѵ гь, й рече. лицемѣрé, кождо васъ в сѵботѵ не шрѣшáетъ ли (своегó вола)[10] йли óсла ш ясліи. й вéдъ напаáетъ: сію же дщéре авраáмлю сѵщѵ, юже связà сатанà, се óсмоенадесяте лѣто, не достоáше ли разрѣшúтися éй ш ѵзы сеà ѣ дéнь сѵботныи; й сѝ (ємѵ глющѵ)[11], стыдáхѵся вси противлающеѝся ємѵ. й вси людїе рáдовахѵся, ó всѣхъ слáвныхъ бывáющихъ ш негò. зач, об.

мат. 3 мар. 4
*Глаше (же)[12], кому подóбно ѣсть цртвїе бжїе. й кому оўподоблю ѣ; подобно ѣсть зернѵ горчúчнѵ, ѣже прїѣ человѣкъ, вверже в виноград свой, й възрасте, й бысть дрéво [велúе][13], й птица нбныя вселúшася в вѣтвїе его. *Й пáкы рече. кому оўподóблю цртвїе бжїе; подóбно ѣсть квáсѵ, ѣже прїéмши жена, скры в мѵцѣ сáта три, дóндеже въскúсе всѣ. *Й прохождаше сквóзѣ грады й веси, оўча, й шéствїе творя въ їерлимъ. рече же нѣкіи ємѵ. гн, áще мáло ѣсть спсáющихся; óн же рече к нимъ. *подвизайтеся вни́ти сквозѣ тѣснаа врáта. нáко мнóзи глю вамъ ѣзыщѵт вни́ти, й не възмóгѵтъ. шнелй въстáнетъ домѵ влáка, й затворй двери, й нáчнете внѣ стоáти й оўда-

мат. 13 мар. 4 мат. 9 мар. 6 мат. 7

рати вⷭ̀ дверѝ глющε. гⷭ̃и, [гⷭ̃и][14] ѿвр҃зи
мѳ з намъ. и̂ ѿвѣщавъ речетъ вамъ. *не вѣ́дѣ
васъ ѿкꙋ́ду е̂сте· 7огда̀ на́чнете глати. на́до-
хомъ пр҃е̂ тобою и̂ пи́хомъ, и̂ на распꙋтіи́хъ на́-
мѳ йѕ ѱ҃ѳ ѕ шихъ оу̂чилъ е̂си· *и̂ речетъ, [глю][15] вамъ, не
вѣмъ ва̀ ѿкꙋ́ду е̂сте, ѿступи́те ѿ мене
вс̀и дѣлателіе непра́вдѣ. тꙋ бꙋ́детъ плачь
и̂ скреже́тъ зꙋбомъ· є̂гда оу̂зрите а̂враа́ма, і̂ и̂са-
а́ка, і̂ и̂а́кова, и̂ всѧ̀ прⷪ҃ки въ цр҃твіи бж҃іи,
ва̀ же и̂згони́мыхъ во́нъ. и̂ прі́идꙋтъ ѿ вⷴстокъ
и̂ запа̀, и̂ сѣ́вера и̂ ю́га, и̂ вⷴзла́гꙋтъ
мѳ кѳ въ цр҃твіи бж҃іи· *и̂ е̂ сꙋть послѣ́дніи, и̂же
мѳ кѳ і бꙋ́дꙋтъ пе́рви. и̂ сꙋть пе́рвіи, и̂же бꙋ́дꙋтъ
послѣ́дніи· за̀, о҃г·
в тои́ [дн҃ь][16] приступи́ша мнѣціи ѿ фарі́се́й,
глющε е̂мꙋ. и̂зыди і̂ и̂ди ѿкю́ду, на́ко и̂́родъ
хо́щетъ тѧ оу̂би́ти· и̂ рече и̂мъ. ѿ̀е́ше рцѣ-
те ли́сꙋ томꙋ. е̂ и̂згою бѣ́сы, і̂ и̂сцѣле́нія
творю дн҃е и̂ оу́тр҃ь, и̂ в҃ тре́тіи сконча́ю· о́-
бачε подоба́етъ мѝ дн҃е, и̂ оу́тр҃ь и̂ въ бли́ж-
ніи и̂тѝ, на́ко не вⷴзмо́жно е̂сть прⷪ҃ку погы́б-
мѳ кѳ нꙋти кромѣ і̂ѥ́рли́ма· *и̂ѥ́рли́мъ, и̂ѥ́рлі́и́м, и̂зби́-
вый прⷪ҃кы, и̂ ка́менїемъ побива́ посланыа к҃ѣ
нему. ко́ль кра́ты вⷴсхотѣ́хъ сѣ́брати ча́да
твоѧ, на́коже ко́кошъ гнѣ́здо̀ своѐ по̀ крилѣ, и
мѳ кѳ не вⷴсхотѣ́сте; *се о́ставлѧ́ется вамъ до̃
вашъ {п҃ꙋ}[17]· гл҃ю же ва̀, [на́ко][18] не и́мате ме-
не ви́дѣти, дондеже прі́идꙋ́, е̂г҃а рече́те, бл҃вⷭ̃
градыѝ въ и̂мѧ гⷭ̃не·

гл҃а, ді. за̀, о҃д·

Бы́сть е̂гда вни́ти е̂мꙋ в до̃ нѣкоего
кнѧ́за фарі́се́йска в сꙋбо́тꙋ (хлѣбъ на́ѕ-
ти)[1], и̂ тіи сѣхꙋ назира́юще е̂го· и̂ е̂е
чл҃къ нѣкі́и (и̂мыи во́ныи тр҃ꙋ, сѣ)[2] пр҃е̂
ни́мъ· и̂ ѿвѣщавъ і̃е, рече к҃ѣ зако́нникомъ, и̂
фарі́се́о̃ гл҃ѧ. [а̂ще][3] досто́итъ в сꙋбо́тꙋ цѣ-
ли́ти [-][4]; о́ни же оу̂млъча́ша. и̂ прі́е́м҃ и̂сцѣ-
лѝ е̂го, и̂ ѿпꙋстѝ· и̂ [ѿвѣща́][5] к҃ нимъ рече.
кото́раго ѿ васъ {о́се́л҃ъ}[6], и̂ли волъ, в҃ ꙋдене-
нецъ в҃падетъ. (-)[7] не а̂бі́е ли̂ и̂стрⷴгнетъ
е̂го в҃ дн҃ь сꙋ́ботныи; и̂ не вⷴзмогоу́ша ѿвѣща́-
ти е̂мꙋ к҃ симъ· гл҃аше же к҃ зва́нымъ прⷱ́т-
чю. о́бдрⷴжа̀ ка́ко пр҃е̂вда́нїа и̂збира́ху гл҃ѧ к҃
нимъ. е̂гда̀ зва́нъ бꙋеши кимъ на́ бракъ, не
сѧди на пр҃е́немъ мѣ́сѣ, е̂да̂ кто̂ ч҃тнѣе тебе
{бꙋдетъ зва́ныхъ}[8]. и̂ прине̂ и̂же тебе (зва́вый и̂
о́ного)[9], речетъ. (ты)[10] даждь семꙋ мѣ́сто, и̂
тогда̀ начне́ши съ стꙋдо́мъ послѣ́днее мѣсто
прⷱ́чн ѥ̃ дрⷴжа́ти· *но е̂гда званъ бꙋ́деши, ш҃е сѧди
на послѣ́немъ мѣ́стѣ, да е̂гда̀ прі́идетъ зва́-
вый тѧ, речетъ ти̂, дрꙋже, посѧди вы́ше.

му і замкне двері, і будете назовні стояти і стукати в двері, кажучи: Господи! Господи, відкрий нам! І Він, відповівши, скаже вам: *Не знаю вас, мат. 7
звідки ви є! **26** Тоді почнете говорити: Ми їли і пили перед Тобою, і ти навчав на наших роздоріжжях. **27** *І мат. 25
пс. 6
Він скаже: Кажу вам, не знаю вас, звідки ви є! Відступіть від Мене всі, що чините неправедність! **28** Там буде плач і скрегіт зубів, коли побачите Авраама, і Ісаака, і Якова, і всіх пророків в божому царстві, а вас – вигнаними геть. **29** І прийдуть зі сходу, і заходу, і півночі, і півдня, і ляжуть в
мат. 19
мар. 10
царстві божому. **30** *І ось – це останні, які будуть першими, і перші, які будуть останніми! *поч. 73*

31 В тім дні приступили деякі з фарисеїв, кажучи Йому: Вийди і йди звідси, бо Ірод хоче Тебе убити. **32** І Він сказав їм: Пішовши, скажіть тому лисові: Ось Я виганяю бісів і оздоровляю нині і завтра, і в третій *день* закінчу. **33** Одначе мені треба іти нині, і завтра, і в наступний, бо є неможливо, щоб пророк загинув поза Єрусалимом. **34** *Єрусалиме, Єрусалиме, мат. 23
що вибив пророків і камінням побиваєш посланих до нього! Скільки разів Я бажав зібрати твоїх дітей, так як квочка своє гніздо під крила, – і ви не бажали! **35** *Ось ваш дім залишається вам пустим. Кажу ж вам, що не по- мат. 23
бачите Мене, доки *не* прийде *час*, коли скажете: Благословенний той, хто йде в господнє ім'я!

Глава 14, *поч. 74*

1 І сталося, коли Він увійшов в дім якогось фарисейського князя в суботу їсти хліб, і ті Його підглядали. **2** І ось якийсь чоловік, що мав водяну недугу, був перед Ним. **3** І відповівши, Ісус сказав до законників і фарисеїв, кажучи: Чи годиться в суботу оздоровляти? **4** Вони ж замовкли. І взявши, Він його оздоровив і відпустив.**5** І відповівши, промовив до них: *Коли* осел або віл когось з вас впаде в криницю, чи не відразу витягне його в день суботній? **6** І вони не змогли Йому на це відповісти. **7** Говорив же притчу до запрошених, дивлячись, як вибирали перші лежання, кажучи до них: **8** Коли будеш запрошений кимось на весілля, не сідай на перше місце, щоб часом хтось шляхетніший від тебе *не* був між запрошеними, **9** і прийшовши, той, що запросив тебе і того, скаже: Ти дай цьому місце. І тоді почнеш зі встидом займати останнє місце. **10** *Але коли будеш запро- при. 25
шеним, пішовши сядь на останнє місце, щоб, коли прийде той, що тебе запросив, сказав тобі: Друже, сядь ви-

ще. Тоді буде тобі слава перед запрошеними з тобою. **11** *Бо кожний, що
мат. 23 ниж. 18 підноситься, буде впокорений, і хто впокоряється, буде вивищений! *по. 75*

при. 3 **12** *Говорив же й до того, що його запросив: Коли зробиш обід або вечерю, не клич своїх друзів, ані твоїх братів, ані твоїх кревних, ані багатих сусідів, щоб часом і ті також тебе запросили, – і буде тобі винагорода. **13** Але коли робиш гостину, клич бідних, слабких, кульгавих, сліпих – **14** і будеш блаженним, бо вони не мають чим тобі віддати. Віддасться ж тобі у воскресіння праведних! **15** Почувши ж це якийсь з тих, що лежали з Ним, сказав Йому: Блаженний той, хто їстиме обід у божому царстві! *поч. 76*

мат. 22 апо. 14 **16** *Він же сказав йому: Якийсь чоловік зробив велику вечерю, і запросив багатьох, **17** і послав свого раба в час вечері, щоб сказати запрошеним: Ходіть, бо все вже готове! **18** І всі почали разом відмовлятися. Перший йому сказав: Я купив поле, і мені потрібно вийти і його побачити; благаю тебе, май мене за виправданого. **19** І другий сказав: Я купив п'ять пар волів і йду їх випробувати; благаю тебе, май мене за виправданого. **20** І інший сказав: Я взяв жінку і задля цього не можу прийти. **21** І прийшовши, той раб розповів це своєму панові. Тоді пан дому, розгнівавшись, сказав своєму рабові: Мерщій вийди на роздоріжжя і вулиці міста і введи сюди бідних, і слабких, і сліпих, і кульгавих! **22** І сказав раб: Пане, сталося так, як ти наказав, і ще є місце. **23** І сказав пан до раба: Вийди на шляхи і загорожі і спонукай увійти, щоб мій дім наповнився. **24** Кажу бо вам, що ні один з тих запрошених чоловіків не скуштує моєї вечері. Бо багато є запрошених, мало ж вибраних. *поч. 77*

25 Ішли ж з ним численні юрби, і обернувшись, Він сказав до них: **26** Якщо хто іде до мене і не зненавидить свого батька, і матір, і жінку, і дітей, і братів, і сестер, ще ж і свою душу, *той* не може бути моїм учнем.
мат. 10 і 16 мар. 8 вищ. 4 **27** *І хто не несе свого хреста і *не* іде вслід за Мною, не може бути моїм учнем. **28** Бо хто з вас, бажаючи збудувати башту, найперш, сівши, не почислить маєток, чи має те, що потрібно, щоб докінчити? **29** Щоб, коли покладе основу і не зможе докінчити, всі, що бачать, не почали його висміювати, **30** кажучи, що цей чоловік почав будувати і не може закінчити. **31** Або який цар, ідучи проти іншого царя, щоб зійтися з ним у бою, найперш, сівши, не порадиться, чи має силу зустріти з десятьма тисячами

тогдѡ̀ бꙋдетъ т҃и слáва предъ [-][11] звáнными
с тобою· *Ꙗ҆́ко всякъ възносáйсѧ, смирúтсѧ. мѳ҃ ѳ҃г
и҆ смирáйсѧ. възнесе́тсѧ· за, ѳ҃е· нн҃ и҃и

*Глаше же и҆ къ звáвшемꙋ е҆́го. е҆гда сътвориши ѻ҆́бѣдъ и҆ли вечéрꙋ, не зовѝ дрꙋгъ свои́хъ пр҃и ѓ҃
ни братїѧ твоѧ, и҆̀ни сро҃никъ твои́хъ, ни҆́ сѣ҃дъ богáтыхъ. е҆́да коли́ и҆ тїи (т҃ѧ таκоже
въззовꙋтъ)[12], и҆ бꙋдé (т҃и възда́нїе)[13] но е҆гда [твориши пи́ръ][14] зовѝ ни҆щѧ, маломо́щи,
хромы́а, слѣпы́а, и҆ бл҃женъ бꙋдеши. на́ко не
и҆мꙋтъ (т҃и (что́) възда́ти)[15]. възда́стъ же
ти сѧ в҃ възкр҃сéнїе правéдныхъ· Слы́шав же
нѣкїи ѡ҆̃ възлежа́щихъ с нимъ сїа, рече е҆́мꙋ.
бл҃женъ и҆́же снѣ́сть [ѻ҆́бѣдъ][16] в҃ цр҃твїи бж҃їи·
за, ѳ҃ѕ·

мѳ҃ їѳ҃в
*Он же рече е҆́мꙋ· Ꙗ҆́кожъ нѣкїи сътворѝ вечерꙋ апоκа҃ дѳ҃
вели́ю, и҆ зва́ мно́гы. и҆ посла́ рабъ свои́ в г҃ѡ̀ ве-
чéрѣ, рещи́ звáнымъ, гради́тѣ, на́ко ꙋ҆́же го-
това [сꙋтъ вс҃ѣ][17]· и҆ начáша ѡ҆́ꙋпъ (ѡ҆́ц҃а-
тисѧ вс҃и)[18]· Пéрвыи рече е҆́мꙋ. селѡ̀ кꙋпихъ, і҆
и҆́мамъ нꙋждꙋ (и҆́зыти и҆)[19] ви́дѣти е҆̀. молю́
ти сѧ и҆́мѣи мѣ ѡ҆́ц҃рече́на· И҆ дрꙋгїи рече, сꙋ-
рꙋгъ възло́вныхъ кꙋпи́х пать, и҆ градꙋ и҆скꙋ-
сити и҆́хъ. молю̀ т҃ѧ и҆́мѣи мѣ ѡ҆́ц҃рече́на· И҆
дрꙋгїи рече. женꙋ поѧ̀, и҆ сего́ ради не могꙋ
прїити· И҆ приш҃е́ рабъ (то́и), повѣ́да господи-
нꙋ своемꙋ сїа· Тогда́ разгнѣ́вавсѧ домꙋ вл҃ка,
рече рабꙋ своемꙋ. и҆́зыди скоро на распꙋтїѧ, и҆
сто́гны гра́да и҆ ни҆щѧ, и҆ сѣ҃дныа и҆ слѣ́пыа
и҆ хромыа вв҃еди сю́до. и҆ рече рабъ. Г҃и, бысть
ꙗ҆́коже повелѣ́, и҆ е҆́ще мѣ́сто е҆̀. и҆ рече госпо-
ди́нъ къ̀ рабꙋ. и҆́зы́ди на пꙋти́ и҆ ха́лꙋгы, и҆
ѹ҆́тѣди вни́ти, да наполнитсѧ (домъ мои́)[20].
Гл҃ю бо̀ ва҃̀, ꙗ҆́ко ни е҆̀ди́нъ мꙋжїи тѣхъ зва́-
ныхъ вкꙋси́тъ моѧ вечерѧ. {мно́зи бо̀ г҃ꙋ зва-
ни, ма́ло же и҆збра́нныхъ}[21]. за, ѳ҃з·
И҆да́хꙋ же с нимъ наро́ди мно́зи. и҆ ѻ҆бра́щьсѧ
рече къ нимъ. а҆́ще кто̀ градетъ къ мнѣ́, и҆ не
възненави́дитъ ѡ҆̃ц҃а своего́ и҆ ма́тере, и҆ женꙋ
и҆ чд҃̀, и҆ братїѧ и҆ се́стры, е҆́ще же и҆ дш҃ꙋ мѳ҃ їѳ҃
свою, не мо́жетъ {мои́ бы́ти ѹ҆́ч҃никъ}[22]. [*І][23] иже и҆̀ ѳ҃ы
не но́ситъ кр҃та своего́ и҆ (в҃ слѣ́дъ мене гра- вс҃ѣ д҃
детъ)[24], не мо́жетъ (мои́ бы́ти)[25] ꙋ҆́ченикъ·
Кто̀ бо̀ ѡ҆̃ ва҃̀ хотѧ́й сто́лпъ создати, не преж-
де ли́ сѣ҃дъ разчтетъ и҆мѣ́нїе, а҆́ще и҆́маетъ
е҆́же е҆́сть на съвръшéнїе: да не ко҃гда положитъ
ѻ҆́снованїе, и҆ не възмо́же́ съвръши́ти. вс҃и ви-
дѧщеѝ начнꙋтъ (ꙋгáтисѧ е҆́мꙋ)[26] гл҃ющe, ꙗ҆́ко
сéѝ чл҃къ начатъ здати, и҆ не мо́жетъ съвръ-
шити: и҆́ли кїи ц҃рь и҆ды́ къ и҆́номꙋ ц҃рю, сни-
тисѧ с ни҃̀ на́ брань, не сѣ҃дъ ли преже совѣ-
щава́етъ, а҆́ще си́ленъ е҆̀ (срѣ́титисѧ съ деся-

тїю тысѧщъ)[27], градущаго съ двѣма десѧтьма тысѧщама нань; ѧще ли же ни, ещe (далéче емȣ)[28] сущȣ, молєнїе послalphaвъ, мóлитсѧ ѻ̑ смирéнїи. Тако оу̑бо вѣкъ ѿ васъ. иже не ѿречетсѧ всего своєго имѣнїа. не мóжетъ быти мой оу̑ченикъ. *добро̀ [-][29] єсть сóль. ѧще же [-][30] сóль ѻ̑бȣѧетъ, в чемъ ѻ̑солúтсѧ; ни в землѝ ни ѣ̆ гноѝ требȣетъ. вóнъ йзсыпатъ ю̆. Имѣѝ оу́ши слы́шати, да слы́шитъ.

мат. 10
мар. 9

того, що іде з двадцятьма тисячами проти нього? **32** Якщо ж ні, ще як він є далеко, пославши послів, просить про примирення. **33** Так, отже, кожний з вас, хто не відречеться всього свого майна, не може бути моїм учнем. **34** *Сіль є добра. Якщо ж сіль звітріє, чим посолиться? **35** Вона ні на землю, ні на гній не корисна – її геть висиплять. Хто має вуха, щоб слухати, хай слухає!

Глава. ѐї. зѧ̑, ѳи.

Глава 15, *поч. 78*

Ѣхȣ же (приближáющесѧ емȣ)[1] вѣи мытарїе и грѣшницы послȣшати его. И роптáхȣ фарїсе́е и кни́жницы глюще. Ꙗко сей грѣшникы прїе́млетъ, и с ними ѧстъ. Рече же к нимъ прїчю сїю глѧ. кїи чл҃къ ѿ васъ имы́ сто̀ овецъ, и погȣбль (е́дину ѿ нихъ)[2]. не ѻ̑ставитъ ли девѧтьдесѧть и девѧ ѣ̆ пусты́ни, і и́детъ ѣ̆ слѣдъ погúбъшаа до́ндеже ѻ̑брѧщетъ ю̆; и ѻ̑брѣтъ възлагáетъ на рамѣ свои радȣѧсѧ. И пришè в домъ съзываè дрȣгы и съсѣды глѧ имъ. радȣитесѧ со мною, Ꙗко ѻ̑брѣтохъ ѻ̑вцȣ мою погúбшȣю. Глю вамъ, Ꙗко тáко рáдость [бȣдетъ на нб҃си][3]. ѻ̑ е́диноѳ грѣшницѣ ка́ющемсѧ, нежелú ѻ̑ девѧтьдесѧтихъ и девѧть пра́ведъникъ, йже не требȣю̀ покаа́нїѧ. Или каѧ жена̀ (имȣщи десѧ драмъ)[4], ѧще погȣбитъ (е́дину драхмȣ)[5]. не ѣ̆жизáетъ ли свѣтúлника, и помететъ храминȣ, і и́щетъ прилѣжъно, до́ндеже ѻ̑брáщетъ; и ѻ̑брѣтши съзывáетъ дрȣгúнѧ и сѣ́сѣды глющи. радȣитесѧ со мно́ю, Ꙗко ѻ̑брѣтохъ драхмȣ (погúбшȣю)[6]. Тако глю вамъ, [радость бывáетъ][7] прѐ агглы бжїи, ѻ̑ е́диномъ грѣшницѣ ка́ющимъсѧ. зѧ̑, ѳ҃д. Рече же. чл҃къ нѣкїи имѣ̀ два сна. и рече юнѣйшїи ею ѿц҃у. О҃че, даждь ми достóйнȣю частъ имúнїа. [и][8] раздѣли има имѣ́нїе. и не по мно́зѣ дн҃е събравъ вс҃е мнїи снъ, ѿйде на страну далéче, и тȣ расточи имѣнїе свое, живы̀ блȣдно. йждúвшȣ же емȣ вс҃е, бысть глà крѣпокъ на странѣ то́й, и то́й начатъ лишáтисѧ. и шѐ прилѣписѧ е́диномȣ ѿ жúтель тоа̀ страны. и посла̀ его на сéла своѧ̀ пастú свинїѧ. и желáше [насы́тити чре́во своè][9] ѿ рожецъ, йѧже ѣ́дахȣ свинїѧ. и никтоже даáше емȣ. ѣ̆ себе же пришè, рече. колико наéмникомъ ѿц҃а моего̀ йзбываютъ хлѣбы, ѧз же глáдомъ [-][10] гúблю; вставъ йдȣ къ ѿц҃ȣ моемȣ, и реку емȣ. О҃че, съгрѣшú на нб҃о и прѐ тобо́ю, (и) оу̑же нѣсмь достóинъ нарещисѧ снъ твой, сътворѝ мѧ Ꙗко е́диного ѿ наéм-

1 До Нього ж наближалися всі митарі і грішники, щоб Його послухати. **2** І нарікали фарисеї і книжники, кажучи, що Цей приймає грішників і з ними їсть. **3** Сказав же до них цю притчу, кажучи: **4** Який з вас чоловік, маючи сто овець і загубивши одну з них, не залишить дев'яносто і дев'ять в пустелі і *не* піде вслід за тою, що пропала, доки не знайде її? **5** І знайшовши, кладе на свої рамена, радіючи. **6** І прийшовши додому, скликає друзів і сусідів, кажучи їм: Радійте зі мною, бо я знайшов мою вівцю, що пропала! **7** Кажу вам, що така буде радість на небі над одним грішником, що кається, ніж над дев'яносто і дев'ятьма праведниками, які не потребують покаяння. **8** Або яка жінка, маючи десять драхм, якщо згубить одну драхму, не запалює світильника, і *не* замітає хату, і *не* шукає пильно, доки *не* знайде? **9** І знайшовши, скликає подруг і сусідів, кажучи: Радійте зі мною, бо я знайшла драхму, що пропала! **10** Такою, кажу вам, буває радість перед божими ангелами над одним грішником, що кається. *поч. 79*

11 Сказав же: Якийсь чоловік мав двох синів. **12** І молодший з них сказав до батька: Батьку, дай мені належну частину маєтку. І він розділив їм маєток. **13** І по не багатьох днях, зібравши все, молодший син відійшов в країну далеко і там розтратив своє майно, живучи розпусно. **14** Як же він видав все, був сильний голод у тій країні, і той почав бути в нестатках. **15** І пішовши, пристав до одного з мешканців тієї країни, і той послав його на свої поля пасти свиней. **16** І він бажав наситити свій живіт жолудями, які їли свині, і ніхто йому не давав. **17** Прийшовши ж до себе, він сказав: Скільки хліба залишається наймитам мого батька, я ж гину з голоду. **18** Вставши, піду до мого батька і скажу йому: Батьку, я згрішив проти неба і перед тобою **19** і я вже не є гідний називатися твоїм сином, зроби мене як одного з твоїх наймитів! **20** І вставши, він пішов до

свого батька. Ще ж як він був далеко, його побачив його батько і змилосердився, і побігши, впав на його шию і поцілував його. **21** Сказав же йому син: Батьку, я згрішив проти неба і перед тобою і вже не є гідним назватися твоїм сином! **22** Сказав же батько до своїх рабів: Винесіть найкращу одіж і зодягніть його, і дайте перстень на його руку і обуву на ноги; **23** і привівши годоване теля, заколіть, і ївши, веселімося, **24** бо цей мій син був мертвим – і ожив і згинув був – і знайшовся! І вони почали веселитися. **25** А його старший син був у полі. І як, ідучи, наблизився до хати, почув співи і хороводи **26** і, прикликавши одного зі слуг, запитав: Отже, що це є? **27** Він же сказав йому, що: Твій брат прийшов, і твій батько заколов годоване теля, бо прийняв його здоровим. **28** Він же розгнівався і не хотів увійти. А його батько, вийшовши, благав його. **29** Він же, відповівши, сказав батькові: Ось стільки літ я тобі служу, і ніколи я не переступив твоєї заповіді, і ти мені ніколи не дав козеняти, щоб я повеселився зі своїми друзями. **30** Коли ж прийшов цей твій син, що з'їв твоє майно з розпусницями, ти йому заколов годоване теля. **31** Він же йому сказав: Дитино, ти завжди є зі мною, і все моє є твоє. **32** Та належалось розвеселитись і зрадіти, бо цей твій брат був мертвим – і ожив і згинув був – і знайшовся!

Глава 16, *поч. 80*

1 Говорив же і до своїх учнів: Був якийсь багатий чоловік, який мав наглядача, і той був оскаржений перед ним, що розтрачує його майно. **2** І покликавши його, сказав до нього: Що це я про тебе чую? Дай звіт за урядування домом, бо не зможеш більше домом провадити. **3** Сказав же в собі наглядач дому: Що зроблю, бо мій пан забирає від мене урядування домом? Копати не можу, жебрати встидаюся. **4** Знаю, що зроблю, щоб, коли буду відстороненим від урядування дому, мене прийняли до своїх домів. **5** І прикликавши кожного боржника свого пана, запитав першого: Скільки ти винен моєму панові? **6** Він же сказав: Сто мір оливи. І той сказав йому: Візьми твій записник і, сівши, швидко напиши п'ятдесят. **7** Потім же сказав другому: Ти ж скільки винен? Він же сказав: Сто мір пшениці. І сказав йому: Візьми твій записник і напиши вісімдесят. **8** І пан дому похвалив неправедного урядника твоѥ. и ѧ҃ста҆въ и҆́де къ ѡ҃цꙋ своемꙋ· є҆щє же є҆мꙋ далече сꙋщꙋ, ѡ҆҃зрѣ є҆го ѡ҃цъ є҆го, и҆ милъ є҆мꙋ бы́сть. и҆ текъ нападѐ на выю є҆го, и҆ ѻ҆блобызà є҆го· [рече же є҆мꙋ сы́нъ][11]. ѻ҆́чє, согрѣшихъ на҆́ нб҃о и҆ пре҆́дъ тобо́ю, (и҆) ѹ҆́же нѣсмь досто́инъ нарещисѧ сы́нъ твои҆́· ре҆́ѣ ѡ҃цъ къ рабомъ свои́мъ. [-][12] и҆знесѣте ѻ҆де́ждꙋ пе́рвꙋю, и҆ ѻ҆блецѣте є҆го, и҆ даждите пръ҆стень на́ рꙋкꙋ є҆го, и҆ сапогы на́ ногѣ. и҆ [приведъше][13] теле́цъ ѹ҆пита́нный, заколи́те, и҆ ꙗ҆́дъше весели́мсѧ, ꙗ҆́ко (сы́нъ мои҆́ се́и҆)[14] мр҃твъ бѣ, и҆ ѻ҆́живе. (і҆) {и҆зги́бъ бѣ}[15], и҆ ѻ҆брѣтесѧ. и҆ нача́шасѧ весели́тисѧ· бѣ же сы́нъ є҆го ста́рѣи на селѣ. и҆ ꙗ҆́ко гра́дꙋ прибли́жисѧ къ до́мꙋ, слы́ша пѣнїа и҆ ли́кы. и҆ призвавъ є҆ди́ного ѿ ѻ҆́трокъ, въпраша́ше, что҆́ ѹ҆́бо (сїѧ сꙋть)[16]. ѻ҆́н же рече є҆мꙋ. ꙗ҆́ко братъ твои҆́ прїи́де, и҆ закла ѡ҃цъ твои҆́ телецъ ѹ҆пита́нныи҆, ꙗ҆́ко здра́ва є҆го прїа́тъ· ра҃згнѣ́вавъ же сѧ, и҆ не хотѧше вни́ти· ѡ҃цъ же є҆го и҆҃зше́дъ мола́ше є҆го· ѻ҆́н же ѿвѣщавъ, рече ѡ҃цꙋ [-][17]. ѓе толи́ко лѣтъ рабо́таю тебѣ, и҆ николиже за́повѣди твоѧ престꙋпихъ, и҆ мнѣ николиже далъ є҆си козлѧте, да съ дрꙋгы свои́ми вьзвесели́лъсѧ бы́хъ· є҆гда же сы́нъ твои҆́ се́и҆. и҆҃зѣдыи твое и҆́мѣнїе съ любодѣи́цами, прїи́де, закла́ є҆мꙋ [телецъ пито́мыи][18]· ѻ҆́н же рече є҆мꙋ, чадо, ты̀ всегда со мною є҆си, и҆ всѧ моѧ, твоѧ сꙋть. вьзвесели́ти же сѧ и҆ вьзрадовати подоба́ше, ꙗ҆́ко бра́ твои҆́ се́и҆ мр҃твъ бѣ, и҆ ѻ҆́живе. [і҆ и҆҃зги́бъ бѣ][19] и҆ ѻ҆брѣтесѧ·

Гл҃а, ѕ҃і. зѧ҃, п҃·

Гл҃аше же и҆ къ ѹ҆чн҃икомъ {свои҆́}[1]. чл҃къ нѣ́кїи бѣ бога́тъ, и҆́же и҆́маше приста́вника, и҆ то́и҆ ѻ҆клеветанъ бысть къ нему, ꙗ҆́ко расточа́етъ и҆́мѣнїе є҆го, и҆ призва́въ є҆го, рече є҆мꙋ. что҆̀ сіе слы́шꙋ ѻ҆ тебѣ; вьзаждь ѿвѣщь ѻ҆ приставленїи домо́вѣмъ (-)[2]. не вьзмо́жеши бо ктомꙋ до́мꙋ строи́ти· рече же в себѣ приста́вникъ до́мꙋ. что҆̀ сътворю, ꙗ҆́ко гь мои҆́ ѿе́млетъ строе́нїе домꙋ ѿ мене; копа́ти не могꙋ, просити стыжꙋсѧ. разꙋмѣхъ что҆́ сътворю. да є҆гда ѿста́вленъ бꙋдꙋ ѿ строе́нїа до́мꙋ, прїимꙋтъ мѧ в до́мы своѧ· и҆ призвавъ є҆ди́ного коегождо длъжника господи́на своего҆. гл҃аше пе́рвомꙋ, колѝцѣмъ длъженъ є҆си господинꙋ моемꙋ; ѻ҆́н же рече. сто҆́ мѣръ ма́сла· (и҆)[3] рече є҆мꙋ, прїими (писанїе твое)[4], и҆ сѣдъ сско́ро, напиши, пѧтьдесѧтъ· Потомже (рече дрꙋго́мꙋ)[5]. ты же колѝцѣмъ длъженъ є҆си; ѻ҆́н же рече, сто҆́ мѣръ пшени́ца· (и҆ гл҃а)[6] є҆мꙋ. прїими (писа́нїе твое)[7], и напиши, ѻ҆смьдесѧтъ· и҆ похвали гь до́-

му строи́теля непра́веднаго, на́ко му́дръ сътвори́. на́ко сы́нове вѣ́ка сего́ му́дрѣиши па́че сы́нъ свѣта́ в родѣ своє́мъ суть· И̂ а҃зъ вамъ гл҃ю, [сътвори́те себѣ]8 дру́гы҃ѡ҆ мамо́ны непра́вды, да е҆гда̀ о҆скудѣе́те, прі҆и́мꙋ вы҃ вы҃ вѣ́чныа кро́вы҃· за҃, па҃· вѣ́рныи в҃ ма́лѣ, и҆ въ мно́зѣ вѣ́ренъ е҆сть. и҆ (непра́веднын в҃ ма́лѣ)9, и҆ въ мно́зѣ непра́веденъ е҆сть· а҆ще оу҆бо в҃ непра́веднѣмъ и҆мѣ́нїи вѣ́рни не бы́сте, (въ и҆стинны҃мъ)10 кто҃ вамъ вѣ́рꙋ и҆ме́стъ; и҆ а҆ще в҃ чюжемъ вѣ́рни не бысте, ва́ше
мѳ ѕ҃ кто҃ ва҃ дастъ; *ни҆кі҆и҃же рабъ мо́жетъ двѣма господи́номꙋ рабо́тати. либо е҆ди́ного възненави́дитъ, а҆ дрꙋга́го възлю́бꙋ· и҆лѝ е҆ди́ного дръжи́тсѧ, (-)11 о҆ дрꙋзѣмъ҆ (же) неради́ти начне́тъ. не мо́жете бу҃ рабо́тати и҆ мамо́нѣ· Слы́шахꙋ же сі҆а̀ вс҃а̀ и҆ фарі҆се́е, сребролюбцы сꙋ́ще, и҆ ругахꙋ́сѧ е҆мꙋ· І҆ речѐ и҃· за҃, пв҃·
вы҃ е҆сте о҆правдаю́щеи҆ себѐ пр҃е҆ ч҃лкы҃, бъ же вѣ́сть ср҃ца̀ ва́ша̀. на́ко е҆́же е҆сть вы҃ сокѡ, мр҃зость е҆сть предъ бмъ҃. *Законъ и҆ прр҃цы҃ до і҆ѡа́нна, ѡ҆то́лѣ ц҃рствїе бжі҆е бл҃го-
мѳ і҃ вѣ́ствꙋе́тсѧ, и҆ всѧкъ в҃ не́ ꙋдитсѧ· *Ѳу҆до́бѣе же е҆сть нбу҃ и҆ земли́ прейти́, неже ѡ҆ зако́на
мѳ і҃ е҆ди́ной черте́ погибнꙋти· *всѧкъ пꙋща́ѧи҆ жену҃
и҆ ѕ҃ и҆ дѵ҆ и҆ кр҃и҃ з҃ свою́, и҆ приво́дѧ и҆ну҃, прелюбы҃ дѣ́етъ. и҆ же-
мѳ і҃ ѥ҃ мѳ і҆ѕ҃ на́ѧсѧ пꙋще́ною ѡ҆ мужа́, прелюбы҃ творитъ· за҃, пг҃·
ч҃лкъ же нѣкі҆и҃ е҆́сть богатъ, и҆ о҆блача́шесѧ в҃ порфꙋ́рꙋ и҆ вꙋ́ссонь, весели́мсѧ на вс҃а̀ дн҃и свѣ́тло· Ни́щъ же ([е҆́сть]12 нѣкто́)13 и҆менемъ ла́заръ, [и҆́же]14 лежа́ше пр҃е҆ враты̀ е҆го́ гно́инъ, и҆ жела́ше насытитисѧ ѡ҆ [кр҃ѹпи́цъ]15 па́дающи҃и҆ ѡ҆ трапе́зы бога́таго. но́ и҆ ѱи҃ приходѧще о҆бли́захꙋ (гноѝ)16 е҆го· Бы́сть же ꙋ҆мре́ти ни́щемꙋ, и҆ несе́ну҃ быти а҃гг҃лы҃ на лоно̀ авраа́мле· Ꙋ҆мр҃е҆ же и҆ бога́тын, и҆ погребо́ша е҆го· И̂ въ а́дѣ възве҃е҆ о҆́чи своѝ сы҃ в҃ мꙋка́хъ, ꙋ҆зрѣ̀ авраа́ма и҆здалече, и҆ лазаря̀ на лонѣ̀ е҆го· И̂ то́и҆ въ҃зглашъ, р҃е҆ ѡ҆́че авраа́ме, поми́лꙋи мѧ, и҆ послѝ ла́заря̀, да о҆мо́читъ конецъ пе́рста своего́ в҃ водѣ, и҆ ꙋ҆стꙋ́дитъ на́зы҆къ мои́̀, на́ко страждꙋ в҃ пла́мени се́и҃· Рече же авраа́мъ. ча́до помѧни на́ко възпрі҆а́лъ е҆си бла́га̀ твоѧ в҃ живо́тѣ твое́мъ, и҆ ла́заръ такоже зла́ѧ. нн҃ѣ же здѣ ꙋ҆тѣшае́тсѧ, ты҃ же страждеши· И̂ на҃ всѣ́ми симѝ, между на́ми и҆ вами про́пасть вели́ка ꙋтвердисѧ, на́ко да хотя́щеи҆ прейти ѿсю́дꙋ къ вамъ, не възмогꙋтъ ни́же ѿтꙋ́дꙋ къ намъ прехо́дятъ, Рече же, молю́ тѧ ꙋ҆бо ѡ҆́че, до по́слеши е҆го в҃ домъ ѡ҆́ца моего́. и҆мам бо пять братїѧ, на́ко да засвѣдѣтельствꙋетъ и҆мъ, да не и҆ тїи҃ прїи҃ дꙋ҃ на мѣсто̀ се҆ мꙋчное· (Г҃ла)17 [е҆мꙋ]18 авраа́҃

ка, бо мудро зробив, бо сини цього віку є мудріші від синів світла у своєму роді. **9** І Я вам кажу: Зробіть собі друзів з мамони неправедності, щоб, коли збіднієте, вас прийняли у вічні помешкання. *поч. 81*

10 Вірний у малому – і у великому є вірний. І неправедний у малому – і у великому є неправедним. **11** Якщо, отже, в неправеднім майні ви не були вірні, хто вам повірить в правдивім? **12** І якщо ви не були вірні в чужому, ваше хто вам
мат. 6 дасть? **13** *Ніякий же раб не може служити двом панам, бо: або одного зненавидить, а другого полюбить; або одного триматиметься, а другим стане нехувати. Не можете служити Богові і мамоні! **14** Чули ж це все і фарисеї, що були грошолюбами, – і сміялися з Нього. **15** І Він сказав їм: *поч. 82*

Ви оправдуєте себе перед людьми, Бог же знає ваші серця, бо те, що в людей є високе, є мерзенне
мат. 11 перед Богом. **16** *Закон і пророки *були* до Івана, відтоді благовіститься боже царство, і кожний його здобуває
мат. 5 силою. **17** *Легше ж є, щоб минули небо і земля, ніж щоб пропала одна
мат. 5 і 19 кор1. 7 мар. 10 мой5. 24 риска з Закону. **18** *Кожний, хто відпускає свою жінку і жениться з іншою, чинить перелюб, і хто женить-ся з відпущеною від чоловіка, чинить перелюб. *поч. 83*

19 Якийсь же чоловік був багатим і зодягався в порфіру і висон, гарно веселячись кожного дня. **20** Був же якийсь бідний, на ім'я Лазар, який лежав у струпах перед його воротами **21** і бажав насититись крихтами, що падали зі столу багатого, і пси, приходячи, облизували його гній. **22** Сталося ж, що помер бідний, і ангели понесли його на Авраамове лоно, помер же й багатий, і його поховали. **23** І в аді, піднявши свої очі, будучи в муках, він побачив здалека Авраама і Лазаря на його лоні. **24** І той, закричавши, сказав: Батьку Авраме, помилуй мене і пошли Лазаря, щоб змочив кінець свого пальця в воді і охолодив мій язик, бо терплю в цьому полум'ї! **25** Сказав же Авраам: Дитино, згадай, що ти одержав твої добра у твоєму житті, а Лазар так само, *тільки* зло. Нині ж тут він втішається, ти ж терпиш. **26** І понад це все, між нами і вами закріпилась велика прірва, щоб ті, що звідси хочуть перейти до вас, не змогли ані звідти до нас *не* переходили. **27** Сказав же він: Благаю тебе, отже, батьку, щоб ти його послав до хати мого батька, **28** бо маю п'ять братів, щоб їм засвідчив, щоб і ті не прийшли на це місце мук.

29 Сказав йому Авраам: Мають Мойсея і пророків, хай їх слухають! **30** Він же сказав: Ні, батьку Аврааме, але якщо до них прийде хтось з мертвих, вони покаються. **31** Сказав же йому той: Якщо не слухають Мойсея і пророків, не повірять, якщо хтось з мертвих воскресне.

Глава 17

мат. 18 мар. 9 **1** *Сказав же Він до своїх учнів: Не є можливо, щоб не прийшли згіршення. Горе ж тому, через кого воно приходить. **2** Краще йому було б, якщо наклав би на його шию ослячі жорна і кинутим був у море, ніж щоб згіршив одного з цих малих. *поч. 84*

мат. 18 як. 5 мой5. 19 **3** *Зважайте на себе! Якщо твій брат згрішить проти тебе, – скартай його, і якщо покається, – відпусти йому. **4** І якщо сім разів на день згрішить проти тебе і сім разів на день повернеться, кажучи: Каюся! – відпусти йому. **5** І сказали апостоли Господеві: Додай нам віри! **6** Сказав же

мат. 17 Господь: *Якщо б ви мали віру як гірчичне зерно, сказали б цьому дереву: Вирвися і посадися в морі! – і воно вас послухало б. **7** Хто ж з вас, маючи раба, що оре або пасе, який, як він прийде з поля, відразу скаже: Прийшовши, лягай? **8** Але чи не скаже йому: Приготуй щось, щоб я повечеряв, і підперезавшись, мені служи, доки не з'їм і вип'ю, і потім ти їстимеш і питимеш? **9** Хіба має похвалу той раб, тому що зробив наказане? Не думаю. **10** Так і ви, коли зробите все вам наказане, говоріть, що ми є непотрібні раби, бо зробили те, що мали зробити. **11** І сталося, що як ішов до Єрусалиму, і Той переходив через Самарію і Галилею. *поч. 85*

12 Як же Він входив до якогось села, зустріли Його десять прокажених чоловіків, які стали здалека. **13** І ті підняли голос, кажучи: Ісусе, наставнику, помилуй нас! **14** І побачивши, Він сказав їм: *Пішовши, покажіться священикам! І сталося, що як вони ішли, очистились. **15** Один же з них, побачивши, що виздоровів, повернувся, прославляючи Бога великим голосом. **16** І він впав ниць при його ногах, віддаючи Йому хвалу. І той був самарянином. **17** Відповівши ж, Ісус сказав: Чи не десять очистились, та дев'ять де? **18** Як, не знайшли в собі, повернувшись, віддати славу Богові, тільки цей чужинець? **19** І сказав йому: Вставши, іди, твоя віра тебе спасла. *поч. 86*

мой3. 14 мат. 8 мар. 1 вищ. 5 **20** Як же фарисеї запитали: Коли прийде боже царство? Відповівши їм, Він сказав: Боже царство не приходить з розголосом **21** ані не скажуть:

имуть моусеа и прркы, да послушаю ихъ. Он же рече, ни ще аврааме, но аще кто ѿ мртвыхъ идетъ къ нимъ, покаются. Рече же ему, аще моусеа и прркы не послушаютъ, ни аще кто ѿ мртвыхъ въскрнетъ, не имуть вры.

Гла, зі.

Рече* же къ оученикомъ своимъ. не възможно ѥстъ [не пріити съблазномъ][1]. [горе же][2], ѥгоже ради приходитъ. оуне ему было бы, аще жръно осельскіи облежалъ бы о выи ѥго, и вверженъ въ море, неже да съблазнитъ малыхъ сихъ ѥдиного. за, пд. мѳ ни

*внемлѣте себѣ. аще согрѣшитъ [тебѣ][3] братъ твой, запрти ему. и аще покаетсѧ, остави ему. и аще семи на днь согрѣшитъ к тебѣ, и седмици на днь [на дни][4] обратитсѧ [-][5] глѧ каюсѧ, остави ему. и рекоша апли гви. приложи намъ вру. Ре же гь. мѳ ни іаіко ѥ ѥ мѳ дı

*аще бысте имѣли вру наіко зерно горушно, мѳ зı глали бысте наѕодичинѣ сеи, възтръгнисѧ и всадисѧ въ море, и послушала бы васъ. Который же ѿ васъ рабъ имѣя, орущь, или пасущь, иже пришедшу ему ѿ села, речетъ (-)[6] абіе, минувъ възлѧзи, но не речет ли ему, уготова что вечерѧю, и преподсавсѧ служи ми, дондеже имъ и пію, и потомъ наси и піеши ты? ѥда имать хвалу рабу (тому), наіко сътвори повелѣнаѧ? [не мню][7]. таіко и вы, ѥгда сътворите всѧ повелѣнная вамъ, глите, наіко рабы непотребни ѥсмы, наіко ѥже долъжни бѣхомъ сътворити, сътворихом. И бысть идущу [ему][8] въ іерлимъ, и тои прохожаше межу самарию и галилеею. за, пе.

(-)[9] входящу (же) ему в нѣкую весь, срѣтоша ѥго десять прокажены мужіи, иже сташа издалече, и тіи възнесоша гла глюще. іисе наставниче помилуи ны. И видѣвъ, рече имъ. ѳ мѳ дı мѳ ни мѳ ѧ вы ѳ *шедше покажитесѧ свщенникомъ. И бысть идущемъ имъ, очистишасѧ. ѥдин же ѿ нихъ видѣвъ наіко исцѣлѣ, възвратисѧ съ гласъ велію славѧ бу, и паде ниць при ногу ѥго хвалу ему въздаѧ, и тои бѣ самарѧнинъ. Ѿвѣщавъ же іс, ре. не десять ли очистишасѧ. да девять гдѣ? (іаіко) не обрѣтошасѧ възвращьшесѧ дати славу бу, токмо иноплеменникъ сей. и рече ему, вставъ иди, вра твоа спсе тѧ. за, пѕ.

въпрошен же бывъ ѿ фарисей, когда пріидетъ цртвіе бжіе. (Ѿвѣщавъ)[10] имъ (-)[11] рече. не пріидетъ цртвіе бжіе съ съблюдени-

емъ. ниже рекутъ, ѓе здѣ [йли ѓе о҃нде][12]. ѓе бо цр҃твїе бж҃їе внутрь васъ ѣсть· Рече же къ оученикомъ (своимъ). пріидутъ дн҃іе, ѓгда вожделѣете ѣдіного дн҃е сн҃а чл҃ческаго видѣти, и не оу҃зрите. *и рекутъ вамъ, ѓе {здѣ, ѓе о҃нде}[13]. не йзыдѣте, ни пожените· Ꙗко бо молънїи блистаю҆щиса҆ ѿ по҃нб҃ныа, на подъноб҃ьи свѣтитса҆, тако бу҃детъ сн҃ъ чл҃чїи в҃ дн҃ь свои· Прежде же подобаетъ ѣму многа пострадати, и йскушену быти ѿ рода сего· зач, пз·

Й *якоже бысть въ дн҃и ноевы, тако бу҃детъ и въ дн҃е сн҃а чл҃ча, ꙗдаху, пїаху, женаху҆са҆, посагаху, до негоже дн҃е вниде ное в҃ ковчегъ, и пріиде потопъ, и погуби всѣ· *Такоже [и якоже][14] бысть въ҃ дн҃и лотовы, ꙗдаху, пїаху, куповаху, продаваху, саждаху здаху. вонь же дн҃ь йзыде ло ѿ содомлянъ, о҃дожди {камыкъ горащь, и о҃гнь}[15] ѿ нб҃се, и погуби всѣ. по томуже бу҃детъ (и) в҃ дн҃ь, вонь же сн҃ъ чл҃чїи ꙗви҆тса҆· в҃ то҃й дн҃ь йже бу҃детъ на кровль, и съсуды ѓго в домѣ, да не слазитъ взати йхъ. і йже на селѣ, такожде да не възвратитса҆ вспять. *поминайте жену лотову· Йже а҆ще взыщетъ дш҃у свою спасти, погубитъ ю҃. а҆ йже а҆ще погубитъ (ю҃), живитъ ю҃· Глю вамъ, в т҃у нощь буде́та два на одрѣ ѣдіномъ, ѣдінъ поемлетса, а҆ другїи остављетса҆· Будетъ дв҃ѣ (вкупѣ мелющи)[16], ѣдіна поемлетса, а҆ другаа оставлается. {два будета на селѣ, ѣдінъ поемлетса҆, а҆ другїи оставлается}[17]. *и ѿвѣщавше (глаша)[18] ему, гд҃е г҃и҃ он же рече имъ, йдѣже тѣло, тамо [съберутса҆ (и) орли][19].

Гл҃а, йі·

Глаше* же и҃ прит҃чю къ нимъ, яко подобаетъ всегда молитиса҆ {-}[1], и не стужати ѓи, гл҃а· зач, йи·

Судїа (бѣ нѣкїи)[2] в҃ нѣкоемъ градѣ, ба не боаса҆, и҃ чл҃къ не срамласа҆· вдова же (нѣкаа) бѣ въ градѣ томъ, и҃ прихожаше къ нему глющи, ѿмсти҃ мене ѿ съпр҃тънка моего. и҃ не хоташе на (долзѣ)[3] времени· Послѣди же рече в себѣ. а҆ще и҃ ба не боюса҆, [и҃ чл҃къ не][4] срамлаюса҆, но зане твори҃ ми тр҃уды вдовица сїа, ѿмщу ѥа҃ да не доконча҃ приходящи застоитъ мене҃· Рече же г҃ь. слы҃шите, что҃ судїи неправдѣ глет҃. бъ же не и҃мать ли сътвори҃ти ѿмщенїе йзбранъныхъ своихъ, вопіющихъ к нему дн҃ь и҃ нощь, и҃ долъготрьпитъ о҃ нн҃хъ глю вамъ. яко сътворитъ ѿмщенїе йхъ вскорѣ· обаче сн҃ъ чл҃чїи прише҃, оубо обрящетъ ли ѓи вѣру на земли҃· рече же и҃ къ другымъ оуповаю-

Ось тут або ось там! Бо ось боже царство є у вас всередині! **22** Сказав же Він до своїх учнів: Прийдуть дні, коли забажаєте бачити один день Людського Сина, – і не побачите. **23** *І скажуть вам: Ось тут! Ось там! Не виходіть ані не ганяйтесь. **24** Бо так, як блискавка, що блисне від піднебесної *і* світить на піднебесній, так буде Людський Син у свій день. **25** Спершу ж треба, щоб Він багато перетерпів і був спокушений цим родом. *поч. 87*

26 І *так як було в днях Ноя, так буде і в день Людського Сина: **27** їли, пили, женилися, виходили заміж – до дня, в якому Ной ввійшов до корабля, і прийшов потоп, і вигубив усіх. **28** *Так само, як було і в днях Лота: їли, пили, купували, продавали, садили, будували – **29** в тому ж дні, в якому вийшов Лот від содомлян, впала горіюча сірка і вогонь з неба, і вигубили всіх. **30** За цим же буде і в дні, в якому з'явиться Людський Син. **31** В тому дні, хто буде на даху і його посуд в хаті, хай не сходить їх взяти. І хто на полі, також хай не повернеться назад. **32** *Згадайте Лотову жінку. **33** Хто лиш шукатиме спасти свою душу, – втратить її, а хто лиш втратить її, – оживить її. **34** Кажу вам: В тій ночі будуть два на одному ліжку – одного візьметься, а другого залишиться. **35** Будуть дві разом, що мелять, – одну візьметься, а друга залишиться. **36** Будуть два на полі – одного візьметься, а другий залишиться. **37** *І відповівши, говорили Йому: Де, Господи? Він же сказав їм: Де тіло, там зберуться й орли.

Глава 18

1 *Говорив же і притчу до них, як треба завжди молитися, і не піддаватися, **2** кажучи: *поч. 88*

Був якийсь суддя в якомусь місті, що не боявся Бога і не соромився людей. **3** А якась вдова була в тому місті і приходила до нього, кажучи: Захисти мене від мого противника.**4** І через довгий час не хотів, пізніше ж сказав в собі: Хоч і Бога не боюся і людей не встидаюся, **5** але тому що мені ця вдовиця докучає, відомщу її, щоб *не* надокучавала мені, постійно приходячи. **6** Сказав же Господь: Слухайте, що говорить неправедний суддя! **7** Чи ж Бог не відомстить своїх вибраних, що до Нього кличуть день і ніч, і є довготерпеливим за них? **8** Кажу вам, що відомстить їх скоро, одначе Людський Син, прийшовши, отже, чи знайде віру на землі? **9** Сказав же і цю притчу до інших, що надіються на себе, що во-

ни є праведні, і принижують інших:
поч. 89

10 Два чоловіки ввійшли до церкви помолитися: один фарисей, а другий митар. **11** Фарисей же, ставши, так в собі молився: Боже, віддаю тобі хвалу, що я не є таким як інші люди – грабіжники, неправедні, перелюбники, або так як цей митар, **12** пощу два рази в тиждень, даю десятину з усього, що придбаю. **13** А митар, стоячи здалека, не сміючи ні очей підняти до неба, але бився у свої груди, кажучи: Боже, будь милосердний мені грішному! **14** Кажу вам, що цей зійшов до свого дому більше оправданим від того. *Бо кожний, що вивищується, – буде пониженим, хто ж себе понижує, – буде вивищений! *поч. 90*

вищ. 14
мат. 23

мат. 19
мар. 10

15 *Приносили ж до Нього і немовлят, щоб до них доторкнувся, побачивши ж, учні заборонили їм. **16** Ісус же, прикликавши їх, сказав: Залиште, щоб діти до Мене приходили, і не бороніть їм, бо таких є боже царство! **17** Амінь бо, кажу вам: якщо хтось не прийме боже царство як дитина, до нього не ввійде! *поч. 91*

мат. 19
мар. 10

мат. 19
мар. 10

18 *І запитав Його якийсь князь, кажучи: Учителю добрий, що зробивши, успадкую вічне життя? **19** *Сказав же до нього Ісус: Чому Мене кличеш добрим? Ніхто не є добрий, тільки один Бог! **20** Заповіді знаєш: *не чини перелюбу, не убий, не кради, не свідчи ложно, шануй твого батька і твою матір? **21** Він же сказав: Я зберіг це все від моєї молодості. **22** Почувши ж це, Ісус сказав йому: Ти ще одного не доконав: все, що маєш, продай і роздай бідним – і будеш мати скарб на небі, і ходи в слід за Мною. **23** Він же, почувши це, став сумним, бо був дуже багатим. **24** Побачивши ж його, що він став сумним, Ісус сказав: Як нелегко ті, що мають богатство, ввійдуть до божого царства! **25** Адже є легше верблюдові перейти через вушко голки, ніж багатому ввійти до божого царства. **26** Сказали ж ті, що слухали: То хто може спастися? **27** Він же сказав: Що неможливе людям, можливе є у Бога. **28** *Сказав же Петро: Ось ми залишили все і пішли за Тобою. **29** Він же їм сказав: Амінь, кажу вам, що немає нікого, хто залишить дім, або батьків, або братів, або сестер, або жінку, або дітей задля божого царства, **30** хто не одержить багато більше в цьому часі, а в майбутньому віці – вічне життя!
поч. 92

мой2. 20
мой5. 5
мат. 5
і 19
мар. 10

мат. 19
мар. 10

мат. 20
мар. 10

31 *Взявши ж дванадцятьох, сказав до них: Ось ідемо до Єрусалиму, і довершиться все, написане пророками про Людського Сина. **32** Бо Його видадуть поганам, і Його висміють, і

шимъ събо́ю, ꙗ́ко суть правє́ници, и̂ оу҃ничижа́ющихъ про́чихъ, прите́чю сїю· зач҃, пд·
Ґ҃ꙗко два вни́доста въ цр҃ковь помоли́тиса. є̂ди́нъ фарисе́й, а̂ другїи мытарь. фарисе́й (же) ста́въ, {сами́це в себѣ}[5] молаа́шеса, бж҃е хвалу̀ тебѣ въздаю, ꙗ́ко нѣсмь ꙗ́коже про́чїи ч҃лцы. хи́щници непра́ведьници, прелюбодѣ́е, и̂ли (-)[6] ꙗ́коже се́й мытарь. пощу̀са два кра́ты в суббо́ту, десатини́у даю всего є̂ли́ка притажу̀. щыта́ же и́здале́че стоа̀, не хотѣ̀ни о҃чїю въззвести на́ нб҃о, но біа́ше пе́рси своа̀ гла́, бе҃ мл҃тивъ бу́ди мнѣ грѣшному. Гла́ю вамъ, (ꙗ́ко) сни́де се́й о҃пра́вданъ в домъ свои́, паче о҃ного· *ꙗ́ко всакъ възносаѧ́ сѧ смири́тсѧ. смираѧ́й же себе, възнесе́сѧ· зач҃, ч·
*Приношаху̀ же и̂ немоу̀ и̂ младенца, да и̂хъ косне́тсѧ. видѣ́вше же оу҃чн҃цы запрѣщиша и̂. і҃с же призвавъ и̂, [гла]. о҃ста́вите дѣтїи приходи́ти къ мнѣ, и̂ не брани́те и̂. таковы́хъ бо є̂сть цр҃твїе бж҃їе· ами́нь {бо}[8] гла́ю вамъ. и̂же а̂ще не прїиметъ цр҃твїа бж҃їа ꙗ́ко о҃троча̀, не и̂мать вни́ти в не̂· зач҃, ча·
И̂ *въпросѝ (є̂го нѣ́кїи)[9] кнзь, гла. оу҃чи́телю бл҃гїи, что̀ сътворивъ живо́тъ вѣ́чный наслѣ́дъствую; *рече же є̂моу̀ і҃с. что̀ ма гла́еши бл҃га; никтоже бл҃гъ, токмо є̂ди́нъ бъ. за́повѣди вѣсѝ; *не прелюбы̀ твори. не оубїи. не оукради. не лжесвѣдѣтельствуи. чтѝ ѡ҃ц҃а твоего́ и̂ мт҃ре [твою][10]· о҃н же рече, (всѧ сїа)[11] съхранихъ ѡ҃ ю̀ности [моеа̀][12]· Слы́шав же [сїа][13] і҃с, рече є̂моу. є̂ще є̂ди́ного не доко҃чалъ є̂си. всѧ є̂ли́ка и́маши продаа́ждь, и̂ раздаи́ ни́щимъ, і̂ и́мѣти и́маши сокро́вище на нб҃си. и̂ градѝ ѣ҃ сл҃ѣ мене. о҃н же слы́шавъ е̂е, прискорбенъ бысть, бѣ̀ бо бога́тъ зѣло̀. видѣ́вѣ҃ же е̂го і҃с прискорбна бывша, рече. ка́ко неоу҃добь и́моущеѝ богатство, ѣ҃ цр҃твїе бж҃їе вни́доутъ· оу҃до́бѣе бо е̂сть велбу́ду сквозѣ (и̂глиныѣ оу҃ши)[14] проитѝ, неже бога́тоу ѣ҃ цр҃твїе бж҃їе вни́ти· рѣшѧ же слы́шавшеѝ, то кто̀ мо́жетъ спсенъ бы́ти; о҃н̃ же рече. невъзмо́жнаѧ ѡ҃ чл҃къ, възможна [сѫтъ ѡ҃ бл҃а][15]· *рече же петр҃. е̂е мы [о҃ста́вихомъ всѧ, и̂][16] по тебѣ и̂до́хомъ· о҃н же рече и̂мъ. а̂ми́нь гл҃ю вамъ, ꙗ́ко никтоже е̂сть и̂же (о҃ста́витъ)[17] домъ, и̂ли [родителѧ, и̂ли братїю, и̂ли сестры, и̂лї женоу̀][18], и̂ли чада, цр҃твїа ради бж҃їа, и̂же не прїиметъ мно́жицею въ вре́ма е̂е, и ѣ҃ вѣкъ градущїи живо́ вѣ́чныи·· зач҃, чв·
*Пое́м же о҃банадесѧте, рече къ нн̃. е̂е възхо-
димъ въ і҃ер҃ли́мъ, и сконча́ютсѧ всѧ пи́санаа прр҃ки {о҃ сн̃ѣ чл҃ческѣ}[19]. предадатъ бо е̂го ꙗ́зы́комъ, и̂ порѫга́ютсѧ е̂моу̀, и̂ оу҃ко-

в мѳ ѩ
ѣ мѳ ѣ
мц҃а ѣ
и̂ дї
мц҃а ї

мц҃а дї
мц҃а ї

мц҃а дї
мц҃а ї

мц҃а дї
мц҃а ї

мц҃а ѩ
мц҃а ї

рѧтъ ѥго, и ѻплюютъ ѥго, и бивше оубїютъ ѥго, и ѵ (третїи дньь)[20] въскр҃нетъ· и тїи ничесоже ѡ сихъ разумѣша. и бѣ глъ сей сѣкровенъ ѡ нихъ, и не разумѣваху глемыхъ· зач҃, чг·

мт҃а їѳ
мр҃а її

*Бысть же ѥгда (приближишасѧ)[21] въ їер҃ихонъ, слѣпецъ нѣкїи сѣдѧше при пути, просѧ. слышавъ же народъ мимоходѧщъ, въпрашаше что҆ {оубо}[22] ѥсть сѥ· Повѣдаша же ѥмѹ, ѩко їс назарѧнинъ мимохо҃дитъ· и възпи҃ гл҃а. їсе сн҃е дв҃въ помилѹи мѧ· и прѣидѹщеи прещахѹ ѥмѹ, да оумлъчитъ· ѻн же паче мно҃же въпїаше, сн҃е дв҃въ, помилѹи мѧ· Став же їс, повелѣ (привести ѥго)[23] ѯ себѣ· Приближѫшѹ же сѧ ѥмѹ к немѹ. въпроси҆ ѥго [гл҃а][24]. что҆ (хо҃щеши да ти)[25] сътворю҃ ѻн же҃ рече. г҃и, да прозрю. (-)[26] їс (же) рече ѥмѹ прозри҆, вѣра твоа сп҃се҃ тѧ. и а҃бїе прозрѣ. и ѵ слѣдъ ѥго йдѧше, слависа бг҃а· и вси людїе видѣвше, въздаша хвалѹ бг҃и·

Гл҃а, дї. зач҃, чд·

вшѳ҆ прохождаше въ їер҃ихѡ҃. и ѳе мѫжъ, (-)[1] нарица҃емыи заѯхеи҆, и сеи҆ бѣ старѣи мытаре҃мъ, [и тои҆ бѣ богат҃ъ][2], і искаше видѣти їса, что҆ ѥсть, и не можаше ѡ народа, ѩко възрастомъ малъ бѣ· и (преди теѯ҆)[3], възлѣзе на ѩгодичинѹ, да видитъ ѥго, ѩко тѹдѣ хотѧше минѹти· и ѩко прїиде на мѣ҃сто, възрѣвъ їс, [видѣ ѥго, и][4] рече к немѹ, заѯхе҃е, потщи҃всѧ слѣзи. дн҃е бо҃ в домѹ твое҃ подоба҃етъ ми быти· и потщи҃всѧ слѣзе, и прїатъ ѥго радѹасѧ· и видѣвше вси, роптахѹ глюще, ѩко къ грѣшномѹ мѫжѹ вниде витати· Ста҃в же заѯхеи҆ рече къ г҃у. ѳе полъ (имѣнїа моѳ҆го)[5] г҃и [дам ни҃щи҆м][6]. и ѧще когѡ чимъ ѻбидѣхъ, възвращѹ четверицею· Рече же к немѹ їс· ѩко дн҃е сп҃се҃нїе до҃мѹ семѹ бысть, зане и сеи҆ сн҃ъ авраа҃мль ѥсть. мт҃а ѱ *прїиде бо сн҃ъ ч҃лчь взыскати и спасти погибшаго· Слышащим же имъ сїа, приложи (-)[7] при҃тчю, зане близъ [ѥмѹ быти їер҃ли҃ма][8], и мнахѹ ѩко авїе (ц҃рство бж҃їе хо҃щетъ)[9] на҃вити҆сѧ, (и) рече оубо· зач҃, чѳ·

мт҃а їѳ *г҃лъ нѣкїи добра҆ ро҃да, и҆де на страну далече҆, прїати себѣ ц҃рство, и възвратити҆сѧ· Призвав же десать рабъ своихъ, дасть имъ де҃сать мнасъ, и рече к нимъ. кѹплю дѣите дондеже прїидѹ· и гражане ѥго ненавидѧхѹ ѥго, и посла҃ша мл҃твѹ въ слѣдъ ѥго глюще, не хо҃щемъ семѹ да ц҃рствуетъ҆ над нами· и бысть ѥгда҆ възвратисѧ прїи҃мъ ц҃рство, (-)[10] рече пригласи҃-

Його зневажать, і Його оплюють, **33** і, бивши, Його вб'ють. І в третій день Він воскресне! **34** І ті нічого з цього не розуміли, і це слово було закрите від них, і не розуміли сказаного. *поч. 93*

мат. 20
мар. 10

35 *Сталося ж, що коли вони наблизилися до Єрихону, якийсь сліпець сидів при дорозі, жебраючи. **36** Почувши ж юрбу, що проходила, запитував: Отже, що це є? **37** Сказали ж йому, що проходить Ісус Назарянин. **38** І він закричав, кажучи: Ісусе, Сину Давидів, помилуй мене! **39** І ті, що йшли попереду, погрожували йому, щоб замовчав. Він же ще більше кликав: Сину Давидів, помилуй мене! **40** Ставши ж, Ісус наказав його привести до себе. Як же він наблизився до Нього, запитав його, кажучи: **41** Що хочеш, щоб Я для тебе зробив? Він же сказав: Господи, щоб я одержав зір! **42** Ісус же сказав йому: Будь видючим, твоя віра тебе спасла! **43** І він враз одержав зір і йшов вслід за Ним, прославляючи Бога. І ввесь народ, побачивши, віддав хвалу Богові.

Глава 19, *поч. 94*

1 І ввійшовши, Він переходив до Єрихону. **2** І ось муж, що називався Закхей, і цей був старший над митарями, і той був багатим. **3** І він шукав побачити Ісуса, хто Він, і не міг через юрбу, бо був малий ростом. **4** І побігши наперед, він виліз на дерево, щоб Його побачити, бо мав там пройти. **5** І коли він прийшов на місце, Ісус, поглянувши, побачив його і сказав до нього: Закхеє, поспішившись, злізь, бо сьогодні Мені належиться бути в твоєму домі! **6** І поспішившись, він зліз і прийняв Його радіючи. **7** І всі, побачивши, обурювалися, кажучи, що ввійшов завітати до грішного чоловіка. **8** Ставши ж, Закхей сказав до Господа: Ось, Господи, половину мого майна дам бідним, і якщо я когось чим скривдив, поверну вчетверо! **9** Сказав же до нього Ісус, що сьогодні сталося спасення цьому домові, тому що і цей є Авраамовим сином. **10** *Бо Людський Син прийшов віднайти і спасти того, що загинув! **11** Як же вони це слухали, Він додав притчу, тому що був близько Єрусалиму, і думали, що зараз має з'явитися боже царство. **12** І сказав: Отже, *поч. 95*

мат. 18

*якийсь чоловік шляхетного роду пішов далеко в країну, щоб одержати собі царство і повернутися. **13** Прикликавши ж десятьох своїх рабів, дав їм десять мін і сказав до них: Торгуйте, доки не прийду! **14** І його громадяни ненавиділи його, і послали прохання вслід за ним, кажучи: Не хочемо, щоб цей над нами царював! **15** І сталося, що коли він повернувся, о-

мат. 23

державши царство, сказав покликати тих рабів, яким дав срібло, щоб довідатися, який торг зробили. **16** Прийшов же перший, кажучи: Пане, твоя мина придбала десять мин. **17** І він сказав йому: Добрий і хороший рабе, тому що ти був вірним в малому, май владу над десятьма містами. **18** І прийшов другий, кажучи: Пане, твоя мина придбала п'ять мин. **19** Сказав же він і тому: І ти будь над п'ятьма містами. **20** І прийшов інший, кажучи: Пане, ось твоя мина, яку я мав покладеною в обрусі, **21** бо я тебе боявся, бо ти є жорстокою людиною: береш те, що не поклав, і жнеш те, що не посіяв. **22** Сказав же він йому: З твоїх уст суджу тебе, лукавий рабе. Ти знав, що я є жорстокий чоловік: беру те, що не поклав, і жну те, що не сіяв. **23** І чому ти не дав мого срібла купцям? І я, прийшовши, вимагав би його з прибутком. **24** І тим, що прислуговували, він сказав: Візьміть від нього мину і дайте тому, що має десять мин! **25** І сказали йому: Пане, він має десять мин! **26** *Кажу бо вам, що кожному, хто має, дасться, а від того, що не має, і те, що має, відбереться від нього. **27** Однак тих моїх ворогів, що не хотіли, щоб я був над ними царем, приведіть сюди, і вбийте переді мною. **28** І сказавши це, пішов попереду, прямуючи до Єрусалиму. *поч. 96*

мат. 13 і 25 мар. 4 вищ. 8

мат. 21 мар. 11

29 *І сталося, що коли Він наблизився до Витсфагії і Витанії, до гори, що називається Оливна, послав двох своїх учнів, **30** кажучи: Ідіть до села, що попереду, входячи до нього, знайдете прив'язане осля, на яке ніхто з людей ніколи не сів. Відв'язавши його, приведіть. **31** І якщо хтось вас запитає: Чому відв'язуєте? Так йому скажіть: Тому що Господь його потребує. **32** Пішовши ж, послані знайшли так, як Він їм сказав. **33** Як же вони відв'язували осля, його господарі сказали до них: Чому відв'язуєте осля? **34** Вони ж сказали: Тому що Господь його потребує. **35** *І вони привели його до Ісуса, і накинувши свою одіж на осля, посадили Ісуса. **36** Як же Він їхав, вони стелили свою одіж по дорозі. *поч. 97*

ів. 12

пс. 117 мат. 21 мар. 11

37 Коли ж Він уже наближався до підніжжя Оливної гори, відразу все множество учнів, радіючи, почало хвалити Бога великим голосом за всі сили, які побачили, **38** кажучи: *Благословенний Цар, що іде в ім'я господнє! Мир на небі і слава на висотах! **39** І деякі з фарисеїв з юрби сказали до Нього: Учителю, заборони своїм учням! **40** І відповівши, Він сказав їм: Кажу вам, що якщо ці замовкнуть, закричить каміння. **41** І ко-

ти {-}[11] рабы̀ твоѝ, и҃мже дасть сребрò, да оу҃вѣсть какòвъ кꙋплю̀ сꙋть сътворили· Прїѝде же пе́рвыи гл҃а. Г҃и, мнасъ твоà (придѣла де́сать)[12] мнасъ· И҆ рече є҆мꙋ. [благїѝ][13] (рабе, (и҆) до́брыи)[14]. ѩ҆́ко о҆ма́лѣ вѣрн҃ѣ бысть, бꙋди о҆́бласть и҃мѣ́а на̀ десатїю градо́въ· И҆ прїѝде вторыи гл҃а. [Г҃и, мна́съ твоà][15] сътворѝ пать мнасъ· Рече же и҆ томꙋ, [и҆ ты̀ бꙋди][16] на̀ патїю градо́въ· И҆ дрꙋгїи прїѝде гл҃а. Г҃и, с҃е мна́съ твоà, ю҆̀же и҃мѣхъ положе́нꙋ въ оу҃брꙋсѣ, боа́хъ бо̀ сѧ тебе, ѩ҆́ко чл҃къ на́ръ є҆сѝ. взе́млеши є҆гоже не положи́. и҆ жнеши є҆гоже не сѣ́ѧлъ· (Гл҃а)[17] (же) є҆мꙋ, ѿ оу҃стъ твои́хъ сꙋ́жꙋ ти лꙋка́вый ра́бе. вѣ́дѧше ѩ҆́ко а҆́зъ чл҃къ на́ръ є҆смь, {вꙁе́млю}[18] є҆гоже не положивъ, и҆ {жнꙋ̀}[19] є҆гоже не сѣ́ѧлъ. и҆ почто не вдасть моего́ сребрà кꙋпцемъ. и҆ а́зъ пришед҃ с лихвою [и҆стꙗзалъ бы́хъ є҆̀][20]. и҆ пр҃естоа́щимъ рече. вꙁмѣ́ите ѿ него мна̀, и҆ дади́те и҃мꙋщемꙋ де́сать мна́съ. и҆ рѣша є҆мꙋ. Г҃и, и҃мать десать мна́съ. *глю̀ (бо̀) вамъ, ѩ҆́ко всѧ́комꙋ и҃мꙋщемꙋ дастьсѧ, а҆̀ ѿ неи҃мꙋщаго, и҆ є҆́же и҃мать ѿи҃метсѧ [ѿ него][21]· о҆́баче врагы̀ моѧ о҆́ны̀, не хотѣ́вшаѧ мн҃ѣ да ц҃рь бы́х҃ бы҃ над ними, приведѣ́ите сѣ́мо́, і҆ и҃́ссѣцѣите (-)[22] предо мно́ю· И҆ (сїѧ рекъ)[23], и҆дѧше пре́ди вꙁходѧ̀ въ і҃ерли́мъ· за҃, ч҃з·

мт҃а г҃и и҆ і҃ѥ мр҃а а҃и

*И҆ бысть ѩ҆́ко приближи́сѧ къ видсфагию́ и҆ виданїю, и҃́ горѣ нарица́емѣи҃ є҆леѡ́н҃, посла̀ два оу҃чн҃ика (своих҃) гл҃а, и҆дѣ́ите є҆́ вꙋ́мнюю весь, в нюже входя́ща о҆́бря́щета жребà привя́зано на не́же никтоже николи́же ѿ чл҃к҃ всѣ́де. [-][24] ѿрѣшша є҆̀ приведѣ́та. и҆ а҆́ще кто̀ вы вꙁпроша́етъ, почто̀ ѿрѣшае́та, сѝце рꙋ́ета [емꙋ][25], ѩ҆́ко г҃ь є҆го требꙋетъ· ше҆́ша же по́сланнаѧ, о҆́брѣто́ста ѩ҆́коже рече и҃́ма· ѿрѣшающема же и҃ма жрѣбѧ̀, рекѡ́ша господїе є҆го к ни́ма. что ѿрѣша́ета жрѣбѧ; о҆́на же рекѡ́ста, ѩ҆́ко г҃ь є҆го требꙋетъ. *и҆ і҃ѡ҃ вы
ів. 12 приведоста є҆̀ къ і҃сови· И҆ вꙁвръгше (ри́зы своѧ)[26] на жрѣбѧ, всадиша і҃а. и҆дꙋщꙋ же є҆мꙋ, постила́хꙋ ри́зы своѧ по пꙋти·

за҃, ч҃з·

Приближа́ющꙋ же сѧ є҆мꙋ оу҃же (вс҃їе) къ нисхожению горѣ є҆леѡ́нстѣи҃, нача́ша вс҃е множество оу҃чн҃ик҃ъ, радꙋющесѧ хвалити б҃а гла́сомъ ве́лїемъ, о҆́ всѣхъ (си́лахъ ѩ҆́же видѣ́ша)[27], гл҃ющε. *бл҃вен҃ гр҃ды̀й ц҃рь въ и҃мѧ г҃не. [ми́ръ на нб҃си][28], и҆ сла́ва в҃ вы́шнихъ· И҆ нѣ́цїи фарисе́е ѿ наро́да рѣша̀ к҃ немꙋ. оу҃чт҃ю, запрѣтѝ оу҃чн҃иком҃ъ свои́мъ· и҆ ѿвѣщавъ, рече (и҃мъ). гл҃ю вамъ, [ѩ҆́ко][29] а҆́ще сїи оу҃млъчатъ, ка́менїе вꙁопїе́тъ· И҆ ѩ҆́ко приближи́сѧ, ви-

мт҃а їс҃а мр҃а а҃и

дѣвъ гра̑, пла́кася ѻ̑ нем҃ гла. на́ко а̑ще бы разумѣлъ и̑ {ты̑ ѣ̀ дн҃ь се́и̯}[30] (твои̯), е̂же къ смире́нїю [твоему̀][31]. нн҃ѣ же съкры́ся ѿ ѻ̑чїю твоею̀. на́ко прїидутъ дн҃їе на̀ та. и̑ ѻ̑бложа̑ вра́зи твои̯ ѻ́строгъ ѻ̑ тебѣ, и̑ ѻ́бы́дутъ та, и̑ ѻ̑бъи́мутъ та вс҃ю́ду, и̑ разбїю́тъ та, и̑ ча́да твоя в тебѣ. *и̑ не ѻ̑ста́вятъ ка́мень на ка́мени ѣ̀ тебѣ, понеже не разумѣ вре́мене посѣще́нїя твоего̀. за̑, ч҃и.

мт҃ї к҃д
мр҃ї г҃і
нн҃ѣ к҃а

мт҃ї к҃а
мр҃ї а̑і
ї҆ѡа̑ в҃

И̑ *вше̑ ѣ̀ цр҃ковь, начатъ и̑згони́ти продаю́ща [в не́и̯, и̑ ку́пую́ща][32], гла и̑мъ. пи́сано е̂сть. [-][33] *домъ мо́и̯ домъ мл҃твы е̂сть. *вы же (сътвори́сте е̂го)[34] пеще́ру разбо́йникомъ. и̑ бѣ оу҃ча по вс҃а дн҃и ѣ̀ цр҃кви. ч҃рхїере́е же и̑ кни́жницы и̑ска́ху е̂го погуби́ти, и̑ старѣйшины людемъ. и̑ не ѻ̑брѣта́ху что̀ сътворятъ {е̂му̀}[35]. лю́дїе бо̀ вс҃и дръжа́хуся е̂го послу́ша́юще (е̂го).

мт҃ї к҃а
мр҃ї а̑і

ерѳ҃а з҃
мт҃ї к҃а
мр҃ї а̑і

мт҃ї к҃а
мр҃ї а̑і

ли Він наблизився, побачивши місто, заплакав над ним, **42** кажучи: Ох, коби і ти в цей твій день зрозуміло, що для миру для тебе! Нині ж воно сховане від твоїх очей. **43** Бо на тебе прийдуть дні – і твої вороги обкладуть валом тебе, і оточать тебе, і обхоплять тебе звідусюди, **44** і розіб'ють тебе і твоїх дітей у тобі, *і не залишать в тобі камінь на камені, тому що ти не зрозумів часу твоїх відвідин! *поч. 98*

мат. 24
мар. 13
ниж. 21

мат. 21
мар. 11
ів. 2

45 І *ввійшовши до церкви, Він почав виганяти тих, що в ній продавали і купували, **46** кажучи їм: Написано є: *Мій дім є домом молитви! *Ви ж його зробили печерою розбійників. **47** І Він навчав кожного дня в церкві. Архиєреї ж, і книжники, і старшини народу шукали Його вигубити, **48** і не знаходили, що з Ним зробити, бо ввесь народ Його тримався, слухаючи Його.

іс. 56
мат. 21
мар. 11

ере. 7
мат. 21
мар. 11

Г҃ла, к҃. за̑, ч҃д.

мт҃ї к҃а
мр҃ї а̑і

Бы́сть* въ е̂ди́нъ ѿ дн҃їи [ѻ̑нѣ][1] оу҃ча́щу е̂му̀ люди̯ ѣ̀ цр҃кви, и̑ бл҃говѣствующу. Прїидо́ша с҃ще́нницы и̑ кни́жницы съ ста́рцы, и̑ рѣша (к҃ нему̀ глюще)[2]. рцы намъ коею̀ о́бластїю сїа твори́ши; и̑ли кто̀ е̂сть давы̑и тебѣ вла́сть сїю; ѿвѣщав же р҃ѣ к҃ нн҃. въпрошу̀ вы̑ и̑ а̑зъ [ѐди́ного словесѐ][3], и̑ рцѣте ми̑, кр҃щє́нїе і҃ѡа́нново. съ нб҃се а̑ли ѿ҆ѣ; и̑ли ѿ҆ ч҃лкъ. ѻ́ни̯ же помышляхуся къ себѣ глюще. на́ко а̑ще р҃ѣмъ съ нб҃се. рече́т҃, почто́ {у҃бо}[4] не вѣровасте е̂му̀; а̑ще ли же рече́т҃ ѿ҆ ч҃лкъ, [вс҃и лю́дїе][5] ка́менїемъ побїю́тъ ны̑. И̑звѣстно бо̀ е̂ ѻ̑ і҃ѡа́ннѣ, на́ко прр҃къ бѣ. И̑ ѿвѣща́ша, не вѣмы ѿкуду́. (-)[6] І҃с же рече и̑мъ. ни а̑зъ глю̀ ва́мъ, коею̀ о́бластїю сїа творю̀.

за̑, р҃.

Нача́ же къ люде́м҃ глати прите́чю сїю. *ч҃лкъ нѣкыѝ насади виногра́дъ, и̑ вда́стъ е̂го дѣлателемъ, и̑ ѿи́де на лѣта мно́га. И̑ въ врема посла̀ къ дѣлателемъ, ра́бъ, да ѿ плода виногра́да дада́тъ е̂му̀. дѣлателе же (би́вше е̂го, посла́ша)[7] то́щь. и̑ приложи (посла́ти дрyгїи)[8] ра́бъ. ѻ́ни же и̑ того би́вше, и̑ доса̑ѣше е̂му̀, посла́ша то́щь. И̑ приложи (посла́ти тре́тїи)[9]. ѻ́ни́ же и̑ того оу҃ѧзвльше, и̑згна́ша. Рече же господи́нъ виногра́да. что̀ сътворю; пошлю̀ сы̑на моего̀ възлюбленнаго, е̂да ка́ко сего̀ [видѣ́вше][10], оу҃срамля́ютсѧ. видѣвше же е̂го дѣлателе, мы̑шлахуся къ себѣ глюще, се́и̯ е̂сть наслѣдникъ, [прїидѣте][11] оу҃бїе́мъ е̂го, да на́ше бу́детъ достоа́нїе. И̑ і҃зве̑ше е̂го вонъ и̑з виногра́да, оу҃би́ша. что̀ оу҃бо сътвори́тъ и̑мъ господи́нъ виногра́да;

Глава 20, *поч. 99*

1 *І сталося в однім з тих днів, як Він навчав народ в церкві і благовістив, прийшли священики і книжники зі старцями **2** і сказали до нього, кажучи: Скажи нам, якою владою це робиш? Або хто є той, що дав Тобі цю владу? **3** Відповівши ж, Він сказав до них: Запитаю і я вас одне слово, і скажіть Мені: **4** Чи Іванове хрещення було з неба чи від людей? **5** Вони ж думали в собі, кажучи: Адже, якщо скажемо: З неба, – скаже: Чому, отже, ви йому не повірили? **6** Якщо ж скажемо: Від людей, – ввесь народ нас поб'є камінням, бо відомо є про Івана, що він був пророком. **7** І вони відповіли: Не знаємо звідки. **8** Ісус же сказав їм: То і Я не скажу вам, якою владою Я це роблю! *поч. 100*

мат. 21
мар. 11

9 Він же почав до народу говорити цю притчу: *Якийсь чоловік насадив виноградник, і віддав його робітникам, і відійшов на багато років. **10** І в час послав до робітників раба, щоб дали йому з виноградного плоду. Робітники ж, побивши його, послали з нічим. **11** І він додав послати іншого раба. Вони ж і того, побивши і зневаживши його, послали з нічим. **12** І додав послати третього. Вони ж і того, поранивши, вигнали. **13** Сказав пан виноградника: Що зроблю? Пошлю мого улюбленого сина, може, часом, засоромляться, побачивши його? **14** Побачивши ж його, робітники думали в собі, кажучи: Цей є спадкоємцем. Ходіть, убиймо його, щоб нашим було насліддя! **15** І вивівши його геть з виноградника, убили. Що, отже, зробить їм пан виноградника?

іс. 5
єре. 2
мат. 21
мар. 12

16 Прийде і вигубить цих робітників, і виноградник віддасть іншим. Почувши ж, вони сказали: Хай не станеться! **17** Він же, поглянувши на них, сказав: Що, отже, є це писання? *Камінь, яким знехтували будівничі, цей став наріжним. **18** Кожний, що впаде на той камінь, розіб'ється, а на кого він упаде, розчавить його. *поч. 101*

19 І шукали архиєреї і книжники накласти на Нього руки в тому часі, і злякалися юрби, бо зрозуміли, що до них Він сказав цю притчу. **20** І підглядаючи, *послали підглядачів, що видавали себе за праведних, щоб схопити Його на слові, щоб видати Його начальству і владі ігемона. **21** І запитали Його, кажучи: Учителю, знаємо, що правильно говориш і навчаєш, і не дивишся на обличчя, але, по правді, навчаєш божої дороги. **22** Чи належиться нам давати данину кесареві, чи ні? **23** Зрозумівши ж їх лукавство, Він сказав до них: Чому Мене спокушуєте? **24** Покажіть Мені монету. Чий має образ і напис? Відповівши ж, вони сказали: Цісарів. **25** Він же сказав їм: Віддайте, отже, те, що цісареве, цісареві і те, що боже, Богові! **26** І вони не могли закинути Йому слова перед людьми, і здивувавшись його відповіддю, замовкли. *поч. 102*

27 *Приступили ж деякі з садукеїв, що говорять, що немає воскресіння, запитували Його, **28** кажучи: Учителю, Мойсей написав нам: *Якщо кому помер брат, що має жінку, і той помре бездітним, хай його брат візьме жінку і воскресить насіння своєму братові. **29** Отже, було сім братів. І перший, взявши жінку, помер бездітним. **30** І другий, взявши жінку, і той помер бездітним. **31** І третій, взявши її. Так же і всі сім. І не залишили дітей, і померли. **32** А після усіх померла й жінка. **33** Отже, у воскресіння, котрого з них буде жінкою? Бо сім мали її за жінку. **34** І відповівши, Ісус сказав їм: Сини цього віку женяться і виходять заміж, **35** а ті, що удостояться одержати той вік і воскресіння, що з мертвих, ані не женяться, ані не виходять заміж, **36** бо більше не можуть вмерти, бо є рівними ангелам і є божими синами, будучи синами воскресіння. **37** А що мертві встають, *і Мойсей сказав при кущі, коли говорив про Господа Бога Авраама, і Бога Ісаака, і Бога Якова. **38** Він же не є Бог мертвих, а живих, бо всі для Нього є живими! **39** Відповівши ж, деякі з книжників сказали: Учителю, Ти добре сказав! **40** Більше ж вони не сміли його нічого запитати. **41** *Сказав же Він до них: Як *же* кажуть, що Христос є Давидовим сином? **42** *Бо сам Давид говорить в книзі Псалмів: Сказав Господь Господеві моєму сядь

пс. 117
іс. 8
дія. 4
рим. 9
пет1. 2
мат. 21
мар. 12

мат. 22
мар. 12

мой5. 25
мат. 22
мар. 12

мат. 21
мар. 12

мой5. 25
мат. 22
мар. 12

мой2. 3
мат. 22
мар. 12

мат. 22
мар. 12

пс. 109
мат. 22

прїидетъ и погубитъ дѣлателя сїа, и вдастъ виноградъ иньмъ. Слышавше же, рекоша, да не будетъ. Онъ же взьрѣвъ на ихъ, рече. что оубо (-)[12] писаное е: *Камень, егоже небрегоша зижющеи, сеи бысть въ главу оугла. всякъ падыи на (камени томъ)[13], съкрушитсѧ. а на немже падетъ, сътрыетъ его. зач, гл.

И взыскашѧ [архїерее и книжницы][14]. възложити нань роукѣ в тои чс, и оубоѧшасѧ народа. разумѣша бо, яко к ним [притчю сїю рече][15]. И съблюше, *послашѧ лаѧтела. творѧще себе правѣникы быти, да имуть его въ словеси, въ еже предати его начальствоу и области игемонови. И въпросиша его глюще. оучителю. вѣмы яко право глеши и оучиши, и не (на лица зриши)[16], но въ истину пути божїю оучиши. достоит ли намъ кесареви данъ даѧти, или ни? Разумѣвъ же ихъ лукавство, рече к нимъ. [что мѧ искушаете][17]? покажите ми цатоу. чии имать образ и написаниѥ? [Ответшавше же][18] рекоша, кесаревъ. Он же рече им. възздадите оубо, яже кесарева, кесареви. и яже божїа, богови. И не могоша зазрѣти {гла его}[19] предъ людми. и дивившесѧ о ответѣ его, оумолчашѧ. зач, гв.

*Приступиша же нѣцыи оу садукеи, глющеи въскресенїю не быти. въпрашахоу его глюще. оучителю, моусеи написа намъ. *аще комоу братъ оумретъ. имы женоу. и тои бесчаденъ [оумретъ][20], да (братъ его, поимѣ)[21] женоу, и въстависть сѣмѧ братоу своемоу. Сѣмь оубо братїѧ бѣ, и первыи поѧтъ женоу, оумре бесчаденъ. [и поѧтъ вторыи женоу, и тои оумре бесчаденъ][22]. и третїи поѧтъ ю. таково же и (вси) сѣмь (l) не остависта чадъ, и оумроша. [послѣже же всѣхъ, оумре и жена][23]. [въ воскрешенїе оубо][24], котораго ихъ будетъ жена? сѣмь бо имѣшѧ ю женоу. И [ответшавъ][25] рече имъ їс. сынове вѣка сего, женѧтсѧ и посагаю. а сподобльшеисѧ вѣкъ онъ оулучити, и въскресенїе еже отъ мртвыхъ, ни женѧтсѧ ни посагаютъ, ни оумрети бо комоу могоуть. равни бо соу агломъ, и сынове суть божїи, въскресенїѧ сынове суще. А яко въстаю мртвїи, *и моусеи сказа при купинѣ, яко глетъ га ба авраамля, и ба исаакова, и ба иаковля. Бъ же нѣсть мртвыхъ, но живыхъ. вси бо тому живи суть. Ответшавше же нѣцыи отъ книжникъ, рекоша. оучителю, добрѣ рече. Ктомоу же не смѣахоу (его въпроситии)[26] ничесоже. *Рече же к нимъ. како глютъ ха [сына дъва быти][27]. *самъ бо давидъ глетъ въ книзѣ псалмомъстѣи. рече гь гви

ѱлѡ рзі
їсаїа и
дѣа д
кр̃и д
и пр̃р в
мѳа їкв
мр̃ кі

мѳа їкв
мр̃ кі

мѳа їкв
мр̃ кі

ѥ мѳ їѥ
мѳа їкв
мр̃ кі

ѥ мѳ г
мѳа їкв
мр̃ кі

мѳа їкв
мр̃ кі

ѱлѡ рд
мѳа їкв

моемоу, сѣди одесную мене, дондеже положу врагы твоа подножїе ногама твоима: двѣ убо гда его нарицаеши, и како {сынъ емоу}[28] есть: зач, рг.

мла їкг мк бі вбї ді

Слышащим же всѣмъ людемъ, рече оучнкомъ своимъ. *внемлѣте себѣ шт книжникъ, хотящихъ ходити въ одеждахъ, и любящихъ цѣлованїа на тргъжищихъ, и прѣсѣданїа на сонмищихъ, и преждезванїа на вечерахъ· *иже снѣдаютъ домы вдовицъ, и винною далече молятсѧ. сїи прїимутъ лишше осужденїе·

мла їкг мк бі

Глава, кг·

мк бі

*Призрѣвъ же видѣ вмѣтающаѧ, въ храм на бдащїи имѣнїа, дары своа богатыа· видѣвъ же и нѣкую вдовицу убогу вмѣтающу тоу (двѣ лепті)[1]. и рече, вистинну глю ва, нко вдовица сїа убога множае всѣхъ вверже. вси бо сїи шт избытка своего вѣврѣгоша в дары [двн][2]. сїа же шт лишенїа своего, все житїе еже имѣ вврѣже· зач, рд·

мла їкд мк гі вбї ді

И *нѣкимъ глющемъ о цркви. нко камен̃емь добрымь и сосуды оукрашена, рѣ. сїнх (же) {-}[3] видѣте, прїидутъ днїе, в нюже не останетъ камень на камени, иже не разорится· въпросиша же его глюще. оучителю, когда оубо сїа будутъ. и что есть знаменїе егда хотятъ сїа быти: зач, рѣ·

мла їкд мк гі ѣдѣ ѣ в селѹ в

Он же рече, *блюдѣте, да не прельщени бѹдете. мнози бо прїидутъ въ има моѣ глюще, [нко][4] азъ есмь. и врема приближисѧ. не изыдѣте [оубо][5] вслѣдъ ихъ· Егда же оуслышите брани и нестроенїа, не оубоитесѧ. подобаетъ бо сима быти прежде, но не оу абїе кончина· Тогда глаше им. въстанетъ {бо}[6] нзыкъ на нзы, и цртво на цртво. тру же велици [по мѣста, и][7] глады и магубы бѹдѹ, страхованїа же {и знаменїа велїа съ нбсе бѹдутъ}[8]. зач, рѕ·

мла їкд мк гі

*Прежде же сихъ всѣхъ, възложатъ на вы рукы своа, и изженутъ, предающе на сонмища и темница, ведоми къ цремъ, и вскамъ, имени моего ради· Прилучитъ [же][9] са вамъ въ свѣдтельство· Положите оубо на срцѣхъ вашихъ, не преже пооучатиса швѣщавати. азъ бо (вамъ дамъ)[10] оуста и премѹдрость, еиже не възмогутъ противитиса, или швѣщати вси противлающеисѧ вамъ· Предани же бѹдете и родители и братїею и родомъ и дрѹзы, и оумртвятъ шт васъ. и бѹдете ненавидими шт всѣхъ имени моего ради. и власъ главы вашеа не погибнетъ. *в трпнїи ваших стажите дшѧ ваша· *Егда же оузрите обстоѧщ (їер-

мла їкд мк гі

праворуч Мене, **43** доки не покладу твоїх ворогів підніжжям твоїх ніг! **44** Отже, Давид його називає Господом, і як він є йому сином? *поч. 103*

45 Як же ввесь народ слухав, Він сказав своїм учням: **46** *Стережіться книжників, що бажають ходити в шатах і що люблять поздоровлення на торгах, і перші сидіння на зборах, і перші запрошення на вечерях, **47** *які з'їдають доми вдовиць, і напоказ здалека моляться. Ці одержать превеликий засуд!

мат. 23 мар. 12 вищ. 11

мат. 23 мар. 12

Глава 21

1 *Поглянувши ж, Він побачив тих, що кидали в храм на тривалий маєток свої багаті дари. **2** Побачивши ж і якусь бідну вдову, що кидала туди дві лепти, **3** Він і сказав: По правді, кажу вам, що ця бідна вдова кинула більше від усіх. **4** Бо ці всі кинули в дари Богові зі свого достатку, ця ж зі свого нестатку, кинула все, що мала на прожиття. *поч. 104*

мар. 12

5 І *як деякі говорили про церкву, що вона прикрашена гарним камінням і посудом, Він сказав: **6** Це ж бачите. Прийдуть дні, в яких не залишиться камінь на камені, який не буде знищений. **7** Запитали ж Його, кажучи: Учителю, коли, отже, це буде і який є знак, коли це має статися? *поч. 105*

мат. 24 мар. 13 вищ. 19

8 Він же сказав: *Чувайте, щоб ви не були обманутими. Бо численні прийдуть в моє ім'я, кажучи, що: Я є і час наблизився! Отже, не виходьте вслід за ними! **9** Коли ж почуєте про війни і розрухи, не бійтеся, бо треба, щоб це скоріше сталося. Але ще не зараз кінець. **10** Тоді говорив їм: Бо повстане народ проти народу і царство проти царства. **11** Будуть же великі землетруси місцями, і голод, і пошесті, жахи, і будуть великі знаки з неба. *поч. 106*

мат. 24 мар. 13 еф. 5 сол2. 2

12 *А перед цим всім, накладуть на вас свої руки і проженуть, видаючи на збори і у в'язниці, поведуть вас до царів і володарів задля мого імені. **13** Станеться ж вам на свідчення. **14** Покладіть, отже, у ваших серцях, щоб наперед не повчатися, що відповідати, **15** бо Я вам дам уста і премудрість, якій не зможуть протиставитись, щоб відповісти, всі, що вам противляться. **16** Видані ж будете і батьками, і братами, і родиною, і друзями, і уб'ють *декого* з вас, **17** і будете зненавиджені всіма через моє ім'я. **18** *Але* й волосина з вашої голови не згине. **19** *У вашій терпеливості здобудете ваші душі. **20** *Коли ж побачите Єрусалим, об-

мат. 24 мар. 13

мат. 10

мат. 24 дан. 9 мар. 13

ложений вояками, тоді знатимете, що наблизилося його запустіння. **21** Тоді ті, що є в Юдеї, хай тікають в гори, і ті, що посеред нього, хай виходять, і ті, що в околицях, хай до нього не входять. **22** Бо це є дні помсти, щоб сповнилося все написане. **23** Горе ж тим, що мають в лоні і годують грудьми в ті дні. Бо буде велика біда на землі і гнів на цьому народі. **24** І вони впадуть від гострого меча і будуть полонені в усіх народах, і Єрусалим буде потоптаний поганами, доки не закінчаться часи поган. **25** *І будуть знаки в сонці, і місяці, і звіздах, і на землі туга народам від наглого морського шуму і розбурхання, **26** коли люди вмиратимуть зі страху і очікування того, що находить на всесвіт, бо небесні сили зрушаться. **27** І тоді побачать Людського Сина, що іде на хмарах з великою силою і славою. *поч. 107*

ic. 13
ез. 32
мат. 24
мар. 13
йоі. 2
і 3

28 Як же це почне ставатись, випростуйтеся і підніміть ваші голови, тому що наближається ваше визволення! **29** І Він сказав їм притчу: Дивіться на фігу і на всі дерева. **30** Коли вони пускають листя, вже самі, бачачи, знаєте, що близько жнива. **31** Так і ви, коли побачите, що це стається, знайте, що близько є боже царство. **32** Амінь, кажу вам, що не мине цей рід, поки все це станеться. **33** Небо і земля мине, а мої слова не минуть. **34** *Стережіться ж, щоб часом не отяжіли ваші серця обжиранням, і пияцством, і життєвими клопотами, і той день не надійшов на вас нагло. **35** Бо прийде як сіть на все, що живе на лиці всієї землі. **36** Отже, чувайте, постійно молячись, щоб ви удостоїлися уникнути цього всього, що має статися, і стати перед Людським Сином. *поч. 108*

рим. 13

37 Він же під час дня був у церкві, навчаючи, вночі ж, виходячи, перебував на горі, що називається Оливною. **38** І всі люди від ранку приходили до Нього до церкви, щоб Його слухати.

Глава 22

мат. 26
мар. 14

1 *Наближався ж празник Опрісноків, що називається Пасха. **2** І архиєреї, і книжники шукали, як би Його вбити, та боялися народу. **3** *Ввійшов же сатана у Юду, що називається Скаріот, що був з числа дванадцятьох. **4** І пішовши, він сказав архиєреям і воєводам, як Його їм видасть. **5** І вони зраділи і погодилися йому дати срібняки. **6** І він визнав і шукав догідного часу, щоб Його їм видати без юрби. **7** *Прийшов же день Опрісноків, в якому ж

мат. 26
мар. 14

мат. 26
мар. 14

лимъ вои)[11], тогда разумѣете никоже приближися запустѣнїе емоу. Тогда сущїи въ іоудеи, да бѣгаютъ в горы. і иже посредѣ его, да исходятъ і иже въ странахъ, да не входятъ вонь, никоже днїе отмщенїю сїи суть, никоже исполнитися всемоу писаному. Горе же (имущимъ въ оутробѣ)[12], и доящимъ в тыи дни. Будетъ во бѣда велїа на земли, и гнѣвъ на людехъ сихъ. и падутъ въ острїи меча, и пленени будутъ въ (вся языкы)[13], і йерлимъ будетъ попираемъ языкы. дондеже скончаются времена языкъ. *И будутъ знамения въ слнци и лунѣ и звѣздахъ, и на земли туга языкомъ, отнечаниа шума морскаго и възмущенїа, издыхающемъ человѣкомъ отъ страха и чаанїа градущихъ на вселенную. силы во нѣмныа подвигнутся. И тогда оузрятъ сна человѣка градуща на облацѣ, съ силою и славою многою. за, рз.

ісаїа гі
єзекіи лв
мф кд
мф гі
іоіи в
и г

Начинающим же сим бывати, възпыклонитеся и въздвигнѣте главы ваша, зане приближается избавленїе ваше. И рече притчу имъ. видите смоковницу, и вся древа, егда прошибаютъ, оуже видяще сами вѣсте, никоже близъ жатва есть. тако и вы, Егда оузрите сїа бывающа, вѣдите никоже близъ есть цртвїе божїе. аминь глю ва, яко не имать прейти рд сей, дондеже {вся сїа}[14] будутъ. Нбо и земла мимойдет. а словеса моа не имуть прейти. *внемлѣте же себѣ, да не когда отмагчаютъ {срца ваша}[15] обьадѣнїемъ и пїанствомъ, и печальми житейскыми, и найдетъ на вы внезапу днь тои. никоже сѣть во прїидетъ на вся живущаа на лици всеа земла. Бдите [оубо][16] на всяко врема молящеся, да сподобитеся оубѣжати (всѣхъ сих)[17] хотящи быти, и стати пред сномъ человѣчь. за, ри.

крй гі

Бѣ же въ днѣ в цркви оучя, ночїю же исходя въдворашеся в горѣ наричаемѣи елеонъ. И вси людїе изъ оутра прихождаху к немоу в црковь, послушати его.

Глава, кв.

мф кѕ
мк ді

Приближаше* же са празникъ опрѣснокъ, глемыи паска. І искаху архїереє и книжници, како быша оубили его, боящубоса людїи. *Вниде же сатана въ іоуду, наричаемаго скарїо, сущу отчисла обоюнадесате. І ше глагола архїереом и воєводам како (его предастъ и)[1]. и възрадовашася, и совѣщаша ему сребреники дати, і исповѣда. і искаше подобна времени, да предастъ его [имъ безъ народа][2]. *Прїиде же день опрѣснокъ, вонь же подобно бѣ вре-

мф кѕ
мк ді

мф кѕ
мк ді

мѳ жрѣти па́сху· и̂ посла̀ петра̀ і̂ ѡа́нна,
рекъ. ше́ше оу̂гото́вайте намъ па́сху, да ꙗ́ми· о́на же рекоста̂ ѥ́мꙋ. гдѣ хо́щеши оу̂гото́ваѥ́мъ; о́н же рече и́мъ. се вънсходя́щема ва́ма
въ гра̂, срѣ́щетъ вы чл҃къ ꙁ҃ сꙋдѣ́лъницѣ во́ду нося̀, по немъ и́дѣта ꙁ҃ до̃ вонже вхо́дитъ. и̂ рцѣта (до́мꙋ влады́цѣ)[3]. гл҃етъ тебѣ оу̂чи҃тель, гдѣ е̂сть о́бите́ль, и́дѣже па́сху
съ оу̂ч҃ники мои́ми снѣмъ; и̂ той ва́ма пока́жетъ го́рницꙋ ве́лїю по́стланꙋ, тꙋ оу̂гото́вайта· ше́ша же о́брѣто́ста ꙗ́коже рече и́ма, и̂
мѳ їѕ мр҃ ѳ҃ї оу̂гото́васта па́сху· *и̂ ѥ̂гда бысть часъ, вънзлеже, и̂ [о́банадесѧте а̂п҃ла][4] с҃ нн҃. и̂ рече к
нимъ, жела́нїемъ вънжелѣ́хъ сїю па́сху ꙗ́сти ѯ̀ ва́ми, пре́жде да́же не прїи́мꙋ мꙋ́къ. гл҃ю бо̀ вамъ, ꙗ́ко (ѡ҃се́лѣ) не и́мамъ ꙗ́сти ѡ҃ него,
до́ндеже сконча́ютсѧ ꙁ҃ цр҃твїи бж҃їи· и̂ прїи́мъ ча́шꙋ, хвалꙋ̀ вънздавъ рече. прїимѣ́те ѥ̂ и̂ раздѣли́те себѣ. гл҃ю бо̀ вамъ, ꙗ́ко не и́мамъ пи́ти [-][5] ѡ҃ плода̀ ло́знаго, до́ндеже
мѳ їѕ мр҃ ѳ҃ї ѧ҃ іѡ҃ ѓї цр҃твїе бж҃їе прїидетъ· *и̂ прїи́мъ хлѣбъ, хвалꙋ̀ вънздавъ преломи́, и̂ дастъ имъ, гл҃ѧ.
ѥ̂ ѥ̂сть тѣ́ло моѐ, ѥ̂же за вы даю́мо, ѥ̂ творите ꙁ҃ мое вънспомина́нїе· [ꙗ́коже (же) и̂ ча́шꙋ][6] по́ вечери гл҃ѧ. сїа ча́ша но́вый завѣтъ
мѳ їѕ мр҃ ѳ҃ї іѡ҃ ѓї (моею̀ кро́вїю)[7], ꙗ́же за вы проливаѥ́мъ· *обаче ѥ̂
ꙋ̑ї҃ѡ и̂ рꙋкà предаю́щаго мѧ, съ мно́ю (ѥ̂сть) на тра-
пе́зѣ· {и̂ сн҃ь оу̂бо}[8] чл҃ѣ́кїи [и́детъ по реченному]. о́баче го́ре чл҃ѣ́кꙋ тому́, и̂мже предастъ-
сѧ· и̂ тїи начаша́ и̂скати в себѣ, которыи оу̂бо ѡ҃ них҃ъ (хотѧ̀ ѥ̂)[10] съ҃творити· бы́сть же и̂ пра̀ в нн҃ѣ, кїи (мни́тсѧ и̂хъ)[11] бы́ти
бо́лїи· о́н же рече и́мъ. цр҃їе ꙗ́зы́цѣхъ, господ҃ствꙋю́тъ и̂мъ, и̂ о́бладаю́щеѝ и́ми, бл҃годателѝ нарица́ютсѧ. *вы же не тако. но̀ бо́лїи
мѳ ї васъ, да бꙋ́детъ ꙗ́ко мнїи. и̂ стар҃ѣѝ ꙗ́ко слꙋжаѝ. кто̀ бо̀ бо́лїи, вънзлежаѝ ли, и̂ли слꙋжаѝ не вънзлежаѝ и̂; а̂з же посредѣ ва̂ ѥ̂смь,
ꙗ́ко слꙋжа́ѝ. вы же ѥ̂сте пребы́вше со мно́ю ꙁ҃ напа́стехъ мои́хъ. и̂ а́зъ завѣщава́ю вамъ,
мѳ дї ꙗ́коже завѣща̀ мнѣ ѡ҃ц҃ъ мой цр҃тво, *да ꙗ́сте и̂ пїете на трапе́зѣ моеѝ ꙁ҃ цр҃твїи мо-
ѥ́мъ, и̂ са́дете на престо́лѣхъ, [сꙋдя́ще о́бѣманадесѧте колѣномa]12 і̂нл҃евома· [ре҃че же гс҃ь][13],
ѧ҃ петр҃ ѥ҃ *си́моне си́моне, ѥ̂ сатана̀ про́ситъ васъ, дабы̀ свѣ́ялъ ꙗ́ко пшени́цꙋ. а̂ꙁ̀ же молихъсѧ о̂ тебѣ, да не о́скꙋдѣ́ѥ̂ вѣра твоа. и̂ ты̀ нѣ́когда о́бра́щсѧ, оу̂твердѝ братїю твою· о́н же
рече ѥ́мꙋ. гс҃и с тобою готовъ ѥ̂смь и̂ в темницꙋ и̂ ꙁ҃ сме́рть и́тѝ· *о́н же рече. гл҃ю тѝ
мѳ їѕ мр҃ ѳ҃ї іѡ҃ ѓї пе́тре, не вънзгласи́ (пѣтелъ дн҃ѥ)[14], до́ндеже, три кра́ты (ѡ҃вре́ъжеши сѧ мене)[15] не вѣ́дѣти·

мат. 26
мар. 14

мат. 26
мар. 14
кор1. 11

мат. 26
мар. 14
ів. 13
пс. 40

мат. 20
мар. 10

мат. 19

пет1. 5

мат. 26
мар. 14
ів. 13

був належний час жертвувати пасху,
8 і Він послав Петра і Івана, сказавши: Пішовши, приготуйте нам пасху,
щоб ми їли. **9** Вони ж Йому сказали:
Де хочеш, щоб ми приготували? **10**
Він же їм сказав: Ось як будете іти до
міста, вас зустріне чоловік, що в глечику несе воду, ідіть за ним до дому,
до якого входить, **11** і скажіть панові
дому: Учитель тобі говорить: Де є
світлиця, де з'їм пасху з моїми учнями? **12** І той вам покаже велику прибрану світлицю, там приготуйте. **13**
Пішовши ж, вони знайшли *все,* так як
Він їм сказав, і приготували пасху. **14**
*І коли настав час, Він ліг, і дванадцять апостолів з Ним. **15** І Він сказав
до них: Бажанням забажав Я їсти цю
пасху з вами, перш ніж прийму муки.
16 Кажу бо вам, що відтепер не буду
їсти з неї, доки не сповниться у божому царстві. **17** І взявши чашу, віддавши хвалу, сказав: Візьміть це і
розділіть між собою. **18** Кажу бо вам,
що не питиму з плоду лози, доки *не*
прийде боже царство. **19** *І взявши
хліб, віддавши хвалу, переломав і дав
їм, кажучи: Це є моє тіло, що за вас
дається. Це робіть в мою пам'ять. **20**
Також же і чашу по вечері, кажучи:
Ця чаша – Новий Завіт моєю кров'ю,
що проливається за вас. **21** *Одначе
ось рука того, що мене видає, є зі
мною на столі. **22** І отже, Людський
Син іде, згідно зі сказаним, одначе
горе тій людині, якою Він буде виданий. **23** І ті почали дошукуватись
між собою, котрий, отже, з них є тим,
що має це зробити. **24** Був же і спір
між ними, хто надається з них бути
більшим. **25** Він же сказав їм: Царі
поган панують над ними, і ті, що ними володіють, називаються добродіями. **26** *Ви ж не так, але більший між
вами, хай буде як менший, і старший,
як той, що служить. **27** Бо хто більший, чи той, що лежить, чи той, що
служить? Чи не той, що лежить? Я ж
є серед вас як той, що служить, **28** ви
ж є ті, що залишилися зі Мною у моїх випробуваннях. **29** І Я вам завіщаю
царство, так як завіщав Мені мій
Батько, **30** *щоб ви їли і пили при моєму столі в моєму царстві, і сядете на
престолах, судячи дванадцять ізраїльських племен. **31** Сказав же Господь: *Симоне, Симоне, ось сатана
просить вас, щоб пересіяти, як пшеницю! **32** Я ж молився за тебе, щоб
твоя віра не зраділа, і ти, колись навернувшись, підкріпи твоїх братів! **33**
Він же йому сказав: Господи, з Тобою є я готовий іти і до в'язниці, і на
смерть. **34** *Він же сказав: Кажу тобі,
Петре, *ще* нині півень не запіє, поки
ти три рази відречешся, що Мене не
знаєш! **35** І Він сказав їм: Коли Я вас

послав без калитки, і без торби, і без обуви, чи вам чогось забракло? Вони ж сказали: Нічого. **36** Сказав же Він їм: Але нині, хто має гаманець, хай візьме також і торбу, а хто не має, хай продасть свою одіж і купить меч. **37** Кажу бо вам, що ще належиться, щоб це, написане про Мене, збулося, *і що до беззаконних *Його* причислено. Бо воно в Мені звершується. **38** Вони ж сказали: Господи, ось тут два мечі. Він же їм сказав: Достатньо.

поч. 109

39 І *вийшовши, Він пішов за звичаєм на Оливну гору, за Ним же пішли його учні. **40** *Як же Він був на місці, сказав їм: Моліться, щоб ви не ввійшли у спокусу. **41** І сам Він відступив від них, як на кидання каменя, і схиливши коліна, молився, **42** кажучи: Батьку, якщо хочеш, зроби, щоб ця чаша минула Мене, однак не Моя воля, але Твоя хай буде! **43** З'явився ж Йому ангел з неба, що Його підкріплював. **44** І бувши в захваті, Він ревніше молився, а його піт став, як краплі крові, що капали на землю. **45** І вставши від молитви, Він, прийшовши до учнів, знайшов їх, що вони поснули від смутку, **46** і сказав їм: Чому спите? Вставши, моліться, щоб ви не ввійшли в спокусу. **47** *Як же Він ще говорив, – ось юрба і той, що називається Юда, один з дванадцятьох, ішов перед ними і приступив до Ісуса, щоб Його поцілувати. Бо цей знак він дав їм: Кого лиш поцілую, той є. **48** Ісус же йому сказав: Юдо, чи поцілунком видаєш Людського Сина? **49** А ті, що були з ним, побачивши те, що стається, сказали Йому: Господи, чи нам вдарити мечем? **50** І якийсь один з них вдарив архиєреєвого раба і відтяв йому праве вухо. **51** Відповівши ж, Ісус сказав: Залишіть на цьому. І доторкнувшись до його вуха, оздоровив його. **52** Сказав же Ісус до тих, архиєреїв, і воєвод церковних, і старців, що прийшли проти нього: Чи ви вийшли, наче проти розбійника, зі зброєю і полінами, щоб Мене схопити? **53** Кожного дня, як Я був з вами в церкві, ви не простягнули рук проти Мене, але це є ваша година і влада темряви. **54** *Схопивши ж, вони Його повели і завели Його в двір архиєрея. Петро ж здалека ішов слідом. **55** *А як вони запалили вогонь серед двору і вони разом сиділи, *то* Петро сидів серед них. **56** Якась рабиня, побачивши ж його, як він сидів при світлі, і поглянувши на нього, сказала: І цей був з Ним! **57** Він же відрікся від Нього, кажучи: Жінко, не знаю Його! **58** І невдовзі інший, побачивши його, сказав: І ти є з них! Петро же сказав: Чоловіче, я не є! **59** І як минула прибл.

ісх. 53
мар. 15

мат. 26
мар. 14
ів. 18

мар. 14

мат. 26
мар. 14
ів. 18

мат. 26
мар. 14
ів. 18

мат. 26
мар. 14
ів. 18

мат. 26
мар. 14
ів. 18

Й рече имъ, егда послахъ вы безъ влагалища, и безъ мѣха, и безъ сапогъ. еда что лишени бысте? они же рѣша ничесоже. рѣ же й, но нынѣ иже имѣй влагалище, да возметъ, такожде (же) и мѣхъ. а иже не имать, да продастъ ризу свою, и купитъ ножъ. глю бо ва, яко [еще][16] писаное е подобаетъ да скончается о мнѣ, *еже и съ беззаконными вмѣнися. ибо еже о мнѣ кончину имать. они же рѣша. ги, се ножа здѣ два. он же рече имъ, доволно есть. за, гд.

ісаїа ѱг
мѳ ѵі

І *изшедь иде по обычаю въ гору елеонъскую, по нем же идоша оученицы (его). *Бывъ же на мѣстѣ, рече имъ. молитеся, да не внидете в напасть. и самъ отступи отъ них яко (вргъжеи) камени[17]. и поклонь колѣнѣ, молашеся гла. отче аще волиши, [имимонести][18] (чашу сію)[19] отъ мене. обаче не (моа воля)[20], но твоа да будетъ. явися же са ему агла, укрѣпляа его. и бывъ въ подвизѣ, прилѣжнѣе молашеся. [бысть же][21] потъ его яко капля кровe капляющи на землю. и въставъ отъ молитвы. {и}[22] пришедъ къ ученикомъ, обрѣте (ихъ спаща)[23] отъ печали, и рече имъ, что спите? въставше молитеся, да не внидете въ напасть. *еще [же][24] ему глющу, се народъ и нарицаемыи юда, единъ отъ обоюнадесате, идаше пред ними, и приступи къ исови цѣловати его. {се бо бѣ знамение далъ имъ. егоже аще лобжу тои е}[25]. іс же рече ему. иуда, лобзанiемъ сна чловѣкаго предаеши? видѣвше же иже бѣху о немъ бываемое рѣша {ему}[26]. ги, аще ударимъ ножемъ? и удари единъ нѣкiи отъ них архiереова раба, и оурѣза [ему ухо][27] десное. отвѣщав же іс, рече, оставите до сего. и коснувъ въ ухо (его), исцѣли его. рече же іс къ пришедшiи нань архiереу, и воеводамъ церковнымъ, и старцемъ. яко на разбойника ли изыдосте съ оружiемъ и дрекольми (яти ма). по вса дни сущу ми с вами въ церкви, не простросте рукъ на ма. но се есть ваша година и область темнаа. *емше же его ведоша, и введоша его въ дворъ архiереу. петръ же въ слѣдъ идаше издалече. *възжгшемъ же огнь посредѣ двора, и вкупѣ седящимъ (и), седаше петръ посредѣ ихъ. узрѣвши же его рабыни нѣкая седящу при свѣтѣ, и взрѣвши нань рече. и сей с нимъ бѣ. он же отрекъся [его][28], гла [жено, не знаю его][29]. и по малѣ другiи видѣвъ его, рече. и ты отъ них еси. петръ же рече, чаче нѣсмь. и мимошедшу яко часу единo-

мѳ ѵѳ мѳ дѳ іѡ ѵі

мѳ ѵѳ мѳ дѳ іѡ ѵі

мѳ ѵѳ мѳ дѳ іѡ ѵі

мѵ, ѝнъ нѣкіи́и кричѣ́вшеся гл҃а. вѣ́мъ и҃стинѵ ѝ сі́и с нимъ бѣ, ѝбо галилеа́нинъ е҆́сть. ре́че же пе́тръ, чл҃че, не вѣ́мъ е҆́же гл҃еши. ѝ а́бїе е҆щѐ гл҃ющѹ е҆́мѹ, вънз҃гласѝ пѣ́тель. *ѝ о҆бращъ́ся гс҃ь взрѣ́ на петра. ѝ помѧнѹ́ петръ сло́во гс҃не, на́ко рече е҆́мѹ, на́ко пре҆́жде {да́же}[30] пѣ́тель не вънз҃гласи́тъ, [-][31] ѿвръ́жеши́ся мене трі́краты. і҆ ѝзше́дъ во́нъ, пла́кася гьр҃ко. ѝ мѹжїе дръжа́щіи (і҃са)[32], рѹга́хѹся е҆́мѹ бїю́ще. ѝ закры́вше [е҆́го, бїа́хѹ е҆́го по лицѹ́, ѝ][33] [вънпраша́хѹ е҆́го гл҃ще][34]. проро́ци, кто́ е҆́сть оу҆да́рі тѧ҃; і҆ и́на мно́га хѹ́лѧще гл҃ахѹ на҃. *ѝ на́ко бы́сть дн҃ь, събра́шася ста́рцы лю҃стїи́, ѝ а҆рхїере́е ѝ кни́жницы, ѝ ведо́ша е҆́го на со́нмъ свои́ гл҃ющє, а҆ще ты е҆́си ха҃с рцы́ намъ. ре́че же и҃. а҆ще вамъ реку́, не и҃мете вѣ́ры. [а҆ще же ѝ][35] вънпрошѹ́ (вы), не ѿвѣщае́те [ми́, ни ѿпѹ́стите][36]. ѿсе́лѣ (-)[37], бѹ́детъ сн҃ъ чл҃ческыи́ сѣдѧи́ о҆десну́ю си́лы бж҃їа. ре́ша же вс҃и, ты ли оу҆́бо е҆́си сн҃ъ бж҃їи; о҆́н же к нимъ рече, вы гл҃ете, на́ко а҆́зъ е҆́смь. о҆́ни же рѣ́ша, что́ е҆щѐ тре́бѹемъ свѣ́дѣтельства; са́ми бо слы́шахомъ ѿ оу҆́стъ е҆́го.

лизно одна година, якийсь інший твердив, кажучи: По правді, і цей був з Ним, бо є галилеянином. **60** Сказав же Петро: Чоловіче, не знаю, що говориш! І зараз, ще як він говорив, півень заспівав. **61** *І Господь, обернувшись, поглянув на Петра. І згадав Петро господнє слово, як Він сказав до нього, що швидше ніж запіє півень, тричі Мене відречешся! **62** І вийшовши геть, заплакав гірко. **63** І мужі, що держали Ісуса, насміхалися з Нього, б'ючи, **64** і закривши Його, били Його по лиці, і запитували Його, кажучи: Пророкуй, хто є той, хто Тебе вдарив? **65** І багато іншого, хулячи, наговорювали на Нього. **66** *І як настав день, зібралися старці народу, і архиєреї, і книжники і повели Його на свої збори, **67** кажучи: Якщо ти є Христос, скажи нам! Сказав же Він їм: Якщо вам скажу, не повірите, **68** якщо ж і запитаю вас, мені не відповісте ані не відпустите. **69** Відтепер Людський Син буде сидіти по правиці божої сили. **70** Сказали ж всі: Отже, чи Ти є Божим Сином? Він же до них сказав: Ви кажете, що Я є. **71** Вони ж сказали: Навіщо ще потрібно нам свідчення? Адже ми самі чули з Його уст!

мат. 26 ів. 13 мар. 14

мат. 27 мар. 15

Гл҃а, и҃г.

{вѣ́ставше*}[1] вс҃е мно́жество и҃хъ. за҃, р҃и. ведо́ша е҆́го къ пилатѹ. Нача́ша же нань ва́дити гл҃юще. сего́ о҆брѣто́хомъ разв҃ращ҃а́юща на҃ро́дъ нашъ, ѝ вънзбра҃на́юща [кесаре́ви дань дава́ти][2], (-)[3] гл҃юща себе ха҃ ц҃р҃а быти. *Пилатъ же вънроси́ е҆́го гл҃а. ты́ ли е҆́си ц҃рь ію҃де́о҃; о҆́н же ѿвѣщавъ (рече е҆́мѹ)[4], ты гл҃еши. Пила́тъ же рече къ а҆рхїере́о҃ ѝ наро́дѹ. никое́а же о҆брѣта́ю вины́ в҃ чл҃цѣ семъ. о҆́ни же кричѣ́хѹся гл҃ющє, на́ко разв҃ращ҃а́етъ лю́ди, оу҆́ча по всеи́ ію҃де́и. [-][5] начено́ъ ѿ галилеа́, до сде́. Пила́тъ же слы́шавъ [галилее́ю][6], вънроси́, а҆ще чл҃къ галилеа́нинъ е҆́сть. (-)[7] разѹмѣ́въ на҃ко ѿ о҆бласти и҃родовы е҆́сть, посла́ е҆́го къ и҃роду, сѹща́ ѝ тому́ въ і҆ерли́мѣ в҃ тыи́ дн҃и. И҃родъ же видѣ́въ і҃са, радъ бысть зѣ́ло. бѣ бо (жела́а ѿ мно́га вре́мене)[8] ви́дѣти е҆́го, зане слы́шаше [мно́га][9] о҆́ немъ, ѝ надѣ́ашеся (знаменїе ни́кое)[10] ви́дѣти ѿ него бываемо. вънраша́ше же е҆́го словесы́ мно́гы, о҆́нъ же ничесоже ѿвѣщава́ше ѥмѹ. Стоа́хѹ же а҆рхїерее́ ѝ кни́жницы прилѣ́жно ва́дяще нань. оу҆́ничи́въ же е҆́го [-][11] и҃родъ с воѝ своѝми, ѝ порѹга́вся, о҆блъ́кый (е҆́го) в ри́зѹ свѣ́тлѹ, вънзвратѝ е҆́го къ пила́тѹ. Бы́ста же ѝ дрѹга и҃ро҃ же ѝ пила́тъ в҃ то́и дн҃ь съ собо́ю, пре҆́жде бо (бѣ́ста) вражду́ и҃мѹща между собо́ю. Пила́тъ же (съз-

мат. 27 мар. 15 ів. 18

мат. 27 мар. 15 ів. 18

Глава 23

1 І *вставши, все їх множество, повели Його до Пилата. **2** Почали ж Його оскаржувати, кажучи: Ми знайшли цього, як Він зводив наш народ і забороняв цісареві давати данину, що говорив, що Він є Христом – Царем. **3** *Пилат же запитав Його, кажучи: Чи Ти є Царем юдеїв? Він же, відповівши, сказав йому: Ти кажеш! **4** Пилат же сказав до архиєреїв і юрби: Не знаходжу ніякої вини в Цій Людині. **5** Вони ж ще більше твердили, кажучи, що зводить народ, навчаючи по всій Юдеї, почавши від Галилеї, *аж* доси. **6** Пилат же, почувши про Галилею, запитав: Чи Чоловік є галилейцем? **7** Зрозумівши, що Він є з влади Іродової, послав Його до Ірода, який і був у Єрусалимі в тих днях. **8** Ірод же, побачивши Ісуса, дуже зрадів, бо він бажав від довгого часу Його побачити, тому що багато чув про Нього і надіявся якийсь знак побачити, що від Нього стається. **9** Він же Його запитував багатьма словами, а той нічого йому не відповідав. **10** Стояли ж архиєреї і книжники, запопадливо Його оскаржуючи. **11** Ірод зі своїми вояками, зневаживши ж Його і покпивши, зодягнувши Його в світлу одіж, повернув Його до Пилата. **12** Стали ж собі друзями зі собою Ірод же і Пилат в тому дні, бо раніше ворогували між собою. **13** Пилат же по-

мат. 27 мар. 15 ів. 18

мат. 27 мар. 15 ів. 18

кликав архиєреїв, і князів, і народ **14** *і* *сказав до них: Ви мені привели Цього Чоловіка, як того, що підбурює народ. І ось я, допитавши перед вами, в цьому Чоловіці не знаходжу ані однієї вини, з того, в чому Його оскаржуєте. **15** Але ні Ірод, бо я Його послав до нього. І ось Він не зробив нічого, гідного смерті. **16** Покаравши, отже, Його відпущу. **17** *Потребу ж мав він кожного празника відпускати їм одного. **18** *Закричала ж вся юрба, кажучи: Візьми Цього, відпусти ж нам Варавву, **19** який був кинутий до в'язниці за якусь змову, що сталася в місті, і вбивство. **20** Знову ж Пилат закликав, бажаючи відпустити Ісуса. **21** Вони ж кричали, кажучи: Розіпни! Розіпни Його! **22** Він же втретє сказав до них: Адже яке зло зробив Цей? Я в Ньому не знайшов нічого, гідного смерті. Покаравши Його, отже, відпущу. **23** Вони ж настоювали великими голосами, просячи його на розіп'яття, – і перемогли їхні голоси і архиєреїв. **24** Пилат же судив, щоб сталося за їхнім проханням. **25** Він же відпустив того, що за змову і вбивство був посаджений до в'язниці, якого просили, Ісуса ж видав їхній волі. **26** І як Його повели, *взявши якогось Симона, киринейця, що ішов з поля, поклали на нього хрест, щоб нести за Ісусом. **27** Ішла ж вслід за Ним велика юрба народу і жінки, які і плакали, і Його оплакували. **28** Повернувшись же до них, Ісус сказав: Єрусалимські дочки, не плачте наді Мною, радше оплакуйте себе і ваших дітей, **29** бо ось ідуть дні, в яких скажуть: *Блаженні неплідні і лона, що не родили, і груди, які не годували. **30** Тоді почнуть говорити горам: *Впадьте на нас! – і шпилям: Покрийте нас! **31** Тому що, якщо з сирим деревом це роблять, що станеться з сухим? *поч. 111*

32 Вели ж і інших двох злодіїв з Ним, щоб убити. **33** *І коли прийшли на місце, що називається Черепне, там розіп'яли Його і злодіїв: одного, отже, праворуч, а другого ліворуч. **34** Ісус же говорив: *Батьку, відпусти їм, бо не знають, що роблять! *А ті, що розділяли його одіж, кидали жереб. **35** І стояв народ, дивлячись. Насміхалися ж і князі з ними, кажучи: Інших спас, хай спасе й Себе, якщо Він є Христос, Божий Обранець! **36** Насміхалися ж з Нього і вояки, приступаючи і даючи Йому оцет, **37** і говорили: Якщо Ти є юдейським Царем, спаси Себе самого. **38** Був же і напис, написаний над ним письмом грецьким, і римським, і єврейським: Цей є юдейським Царем. **39** Один же з повішених злодіїв хулив Його, кажучи: Якщо Ти

мат. 27 мар. 15

мат. 27 мар. 15

мат. 27 мар. 15 ів. 18 дія. 3 і 13

мат. 27 мар. 15

мат. 27 мар. 15

ів. 19

мат. 5 дія. 7 кор1. 4

пс. 21 мат. 27 мар. 15 ів. 19

ів. 54 гал. 4

ів. 2 йос. 10 апо. 6

ва̀)[12] а҃рхїере́а и҆ кна́за и҆ люди, *рече къ нимъ. приведо́сте ми̂ человѣка сего, а҆́ко развраща́юща людй. и҆ се̂ а҃зъ пред вами и҆спа́завъ, ни є҆ди́ноа (о҆бре́тта́ю)[13] в человѣцѣ семъ вины̀, а҆́же (на́нь ва́дите)[14]. но ни и҃ро́дъ. (посла́хъ бо̀ его̂ къ нему)[15], и҆ се̂ ничтоже (сме́рти досто́йно)[16] сътворе́но е҆́сть о҆̀ не́мъ. Показавъ у҆́бо его̂ ѿпущу. [*Нужду же и҆ма́ше (на вса̀ пра́зники ѿпуща́ти и҆мъ)[17] є҆ди́ного][18]. *въ҃зъпи́ша же вси наро́ди, глюще. возмѝ сего, ѿпусти же намъ вара́ввУ. и҆́же бѣ̀ за (мѣ́ску́ю кра́молу)[19] бы́вшую въ҃ гра́дѣ и҆ у҆́бїйство, ввержень въ темни́цу. Па́ки же пила́тъ въ҃зъгласѝ [-][20] хотя́ ѿпусти́ти і҆̈са. о҆́ни же въ҃зглаша́ху глюще, распнѝ распнѝ его̂. о҆́нъ же третицею рече къ ни́мъ, что̀ бо̀ зло̀ сътвори се́й; (ничесоже досто́йна)[21] сме́рти о҆́брѣтохъ о҆̀ немъ. показа́въ у҆́бо его̂ ѿпущу. о҆́ни же прилежа́ху гла́сы вели́кими, проса́ще его̂ на распя́тїе. и҆ у҆́стоа́ху гла́си и҃, [и҆ а҃рхїере́йстїи][22]. (-)[23] Пила́т (же) посу́ди быти проше́нїю и҆́хъ. ѿпусти же и҆́же за крамолу̀ и҆ у҆́бїйство всаже́наго в темни́цу, є҆гоже проша́ху, і҆са же (предаⷭ)[24] воли и҆̈х. и҆ а҆́ко поведо́ша его̂, *е҆мше си́мона мѣ́ско его̂ кирине́а гра́дуща и҆̀ села̀, въ҃зложиша нань кр҃тъ носи́ти по і҆сѣ. И҆да́ше же вѣ̀ слѣ́дъ его̂ (наро́мно́гъ)[25] людїи, и҆ жены̀, а҆́же (и҆) пла́каху́ся и҆ рыда́ху его̂. о҆́бращь же ся къ нимъ і҆̈с, рече. дще́ре і҆ерли́мъскы, не пла́чите о҆̀ мнѣ, о҆́баче себе пла́чите, и҆ чада́ ва́шихъ. а҆́ко се̂ {дн҃ї́е гра́дутъ}[26], в на́же реку́тъ. *блаже́ны неплоды́, и҆ у҆́трóбы а҆́же не родиша́, и҆ сѣ̀цы̀, и҆́же не дои́ша. тогда на́чнутъ гла́ти горамъ, *падѣ́те на́ ны. и҆ хлъмо́мъ, покры́йте ны̀. зане а҆́ще в сы́ровѣ дре́вѣ сїа́ творятъ, в сусѣ что̀ {бу́детъ}[27]; за҃, г҃аⷭ. ведя́ху же і҆ и҆́на [два̀ злодѣ́а́][28] с ни́мъ оу҆би́ти. *и҆ є҆гда прїидо́ша на мѣ́сто, нарица́емое ло́бное, тꙋ̀ распа́ша его̂, и҆ злодѣ́а́. о҆́вого у҆́бо о҆́десну́ю, а҆̂ другаго̀ о҆́шую. і҆̈с же гла́ше, *о҆́че ѿпустѝ и҆̀мъ, не вѣ́дятъ бо̀ что̀ творятъ. *раздѣля́ющеѝ же ри҃зы его̂, мета́ху жре́бїа. и҆ стоя́ху лю́дїе зряще. ру҃гахꙋ же ся [и҆ кн҃зи с ни́ми][29] глюще, и҆̀ныа сп҃сѐ, да сп҃се́тъ (и҆) себѐ. а҆́ще то́ѝ е҆́сть х҃с бж҃їи и҆҃збра́нныи. ру҃га́ху же ся е҆̀мꙋ и҆ во́ини приступа́юще, [и҆ о҆цт҃е́ придѣ́юще е҆̀мꙋ][30], и҆ (гла́ху)[31]. а҆́ще ты̀ е҆́си цр҃ь и҆оу҆де́йскъ, сп҃си́ся самъ. бѣ̀ же и҆ написа́нїе [напи́сано над ни́мъ, пи́смены е҆́лли́нскыми, и҆ ри́мскыми, и҆ евре́йскыми][32]. [се́ѝ е҆́сть цр҃ь и҆оу҆де́йскъ][33]. Е҆ди́н же ѿ о҆бѣше́ною злодѣ́ю хула́ше его̂, гла҃. а҆́ще ты̀ е҆́си х҃с,

ѿа҃ и҆҃з ма҃ е҆҃и

ѿа҃ и҆҃з ма҃ е҆҃и

ѿа҃ и҆҃з ма҃ е҆҃и ї҆о҃а҃ и҆҃и дѣ҃а҃ г҃ и҆҃и

ѿа҃ е҆҃ дѣ҃а҃ з҃ и҆҃ кр҃и д҃

ѱа҃о҃ и҆҃а ѿа҃ и҆҃з ма҃ е҆҃и ї҆о҃а҃ д҃і

ї҆саі́а и҃д гла҃а д҃

ї҆саі́а в҃ ї҆о҃ѕі́а і҆ а҆по́ка҃ в҃

сп҃си себе и҆ на́ю. ѡ҆вѣщава́ же дрyгїи, прѣщáше є҆мy, глаг҃. ни ли (т҃ы бои́шисѧ)[34] бга, на҃ко в҃ то́мже о҆сyжени҄ъ є҆си҃; и҆ мы оу҆бо вп҃ъ пра́вдy. достóйнаѧ бо́ (по дѣлóмъ на́ю)[35] вп҃ъспрїе́млевѣ, се́й же ни є҆ди́ного зла́ сътвори҄. и҆ [глаше і҃сови. помáни мѧ гн҃и, є҆гда прїи́деши вп҃ъ цр҃твїи є҆и҃. И҆ рече є҆мy і҃с. а҆ми́нь глю́ тебѣ]36, дн҃е со мно́ю бyдеши в раи҄. [бѣ же][37] [-][38] (часъ на́ко)[39] шестый, и҆ тмá бысть по всей̀ земли҄, до часа̀ девáтаго. [и҆ помрьче́ сл҃нце][40], (и҆) (завѣ́са цр҃кóвнаа ра҃здрáсѧ (-)[41])[42] посредѣ. И҆ вп҃ъзглашь глáсѡ̀ вели́емь і҃с, рече. ѡ҆́че, *в рyцѣ твоѝ предаю дх҃ъ мой̀, (и҆) сїа (-)[43] рекъ, и҆здъше. видѣвъ же со́тникъ бы́вшее, [прослáви][44] бга глаг҃. вп҃истинy чл҃къ се́й пра́веденъ бѣ. И҆ вси҃ прише́шеи҆ наро́ди на позо́ръ се́й, ви́дѧще бывáющаѧ, бїю́ще пр҃ъси (своа), вп҃ъзвращáхyсѧ. Стоáхy же вси҃ знáемїи є҆го и҆здалéче, и҆ жены̀ послѣдъствовáвшаѧ є҆мy ѡ҆ галилéа, зрѧ́ще сихъ. И҆ *се мyжъ, и҆менемъ и҆ѡ́сифъ, совѣ́тникъ сы́й, [мyжъ][45] бл҃гъ и҆ пра́вед҃е, се́й не бѣ приста̀ совѣтy и҆ дѣ́лy и҃, ѡ҆ а҆римадéа гра́да и҆оyдéйска, и҆же {чáѧше и҆ то́й}[46] цр҃твїа бж҃їа. се́й приступль к пилáтy проси҄ тѣло і҃сово. и҆ снéмъ {є҆́ ѡ҆бвитъ}[47] плащани́цею, и҆ положи́ є҆́ вп҃ъ гро́бѣ и҆зсѣченѣ, в немъже не бѣ никтоже никогдаже положе҃́. И҆ дн҃ь бѣ пато́къ, и҆ сyбо́та свитáше. вп҃ъ слѣ̀ же ше҃́шаѧ жены̀, на҃же вѣхy пришли (с нимъ ѡ҆ галилéа)[48], видѣшѧ гробъ, и҆ на҃ко положено бысть тѣло є҆го. вп҃ъзвращьше же сѧ оу҆гото́ваша а҆рома́ты и҆ мѵ̀ро, и҆ в сyбо́тy оу҆бо оу҆млъчáшѧ по́ заповѣди.

ψа҃л ѳ҃

мѳ҃ ѳ҃з
мр҃ ѳ҃и
і҃ѡ҃ ѳ҃д

мѳ҃ ѵ҃і
мр҃ ѵ҃д
вы҃ ѵ҃д

є Христос, спаси Себе і нас! **40** Відповівши ж, інший докоряв Йому, кажучи: Чи Ти не боїшся Бога, бо Ти на те саме є засуджений? **41** І ми, отже, по-справедливості, бо ми одержуємо гідне за нашими ділами, цей же не зробив нічого злого! **42** І він говорив Ісусові: Згадай мене, Господи, коли прийдеш у твоєму царстві! **43** І сказав йому Ісус: Амінь, кажу тобі: сьогодні будеш зі мною в раю! **44** Була ж якась шоста година, і була темрява по всій землі до дев'ятої години, **45** і сонце померкло, і церковна завіса роздерлася посередині. **46** І крикнувши великим голосом, Ісус сказав: Батьку, *в твої руки передаю мій дух! І сказавши це, віддав духа. **47** А сотник, побачивши те, що сталося, прославив Бога, кажучи: По правді, Цей Чоловік був праведним. **48** І всі юрби, що прийшли на це видовище, бачачи те, що ставалося, б'ючи свої груди, поверталися. **49** Стояли ж всі Його знайомі здалека і жінки, що ішли вслід за Ним з Галилеї, що на це дивилися. **50** І *ось чоловік на ім'я Йосиф, що був радником, добрий і праведний чоловік, **51** цей не пристав до ради і їхнього діла, з юдейського міста Арімафея. І той, який очікував боже царство, **52** цей, приступивши до Пилата, попросив Ісусове тіло. **53** І знявши Його, обгорнув полотном, і поклав Його у висіченому гробі, в якому ніхто ніколи не був покладений. **54** І день був п'ятниця, і надходила субота. **55** А ті жінки, що пішли слідом, які були прийшли з Ним з Галилеї, побачили гріб і як покладено було його тіло. **56** Повернувшись же, вони приготували аромати і миро, і в суботу, отже, спочивали за заповіддю.

пс. 30

мат. 27
мар. 15
ів. 19

Глава 24, *поч. 112*

мѳ҃ ѳ҃і
і҃ѡ҃ і҃к

гъ *є҆ди́ну же ѡ҆ сyботъ, (свѣ́тло ра́но, прїидо́ша на́ гробъ)[1]· носа́ще на҃же оу҆гото́ваша а҆рома́ты· [и҆ дрyгыа с ни́ми][2]. о҆брѣто́ша же ка́мень ѡ҆вале́нъ ѡ҆ гроба. (и҆) вше҃́ше (-)[3] не о҆брѣто́ша тѣлесе гн҃а і҃са. И҆ бысть недомыслѧщимсѧ и҆мъ о҆ семъ. И҆ се̑ мyжа́ два ста́ста в нихъ, в [ри́захъ блиста́ющисѧ][4]. Пристра́шнамъ же бы́вшамъ и҆мъ, и҆ покло́ншимъ лица̀ на́ зе҃́лю. реко́ста к ни́мъ· Что̀ и҆́щете живáго с мр҃твыми҃ нѣсть здѣ, но̀ въста. *помани́те на҃коже гла вамъ є҆щѐ сы́нъ в галиле́и҆, глаг҃. [на҃ко подоба́етъ сн҃y чл҃ческомy][5] пре́дану бы́ти. в рyцѣ чл҃къ грѣшни́къ, и҆ про́пасти бы́ти, и҆ тре́тїи дн҃ь въскр҃нyти. и҆ помянyша гл҃ы є҆го. И҆ възвраще́ншесѧ ѡ҆ гроба, възвѣсти́ша {вс҃а сїа}[6] є҆ди́номyнадесяте, и҆ всѣмъ про́чи҃м. Бѣша же магдалы́ни ма́рїа, и҆

мат. 17
мар. 9
вищ. 9

1. А *в першому дні по суботі дуже рано вони прийшли на гріб, несучи аромати, які підготували. І інші з ними. **2** Знайшли ж вони камінь, відвалений від гробу, **3** і ввійшовши, не знайшли тіла Господа Ісуса. **4** І сталося, що як вони нездогадувалися про це, і ось два мужі стали між ними в одежах, що блистіли. **5** Як же вони налякались і схилили лиця до землі, ті сказали до них: Чому шукаєте живого з мертвими? **6** Немає Його тут, але Він встав. *Згадайте, як Він вам сказав, ще як був у Галилеї, **7** кажучи, що треба, щоб Людський Син був виданий в руки людей-грішників, і був розіп'ятим, і в третій день воскрес. **8** І згадали Його слова, **9** і повернувшись від гробу, вони сповістили це все одинадцятьом і всім іншим. **10** Були ж Марія Магдалина, і Іванна, і Марія Яковова, і інші з ни-

мар. 16
ів. 20

ми, які це говорили до апостолів. **11** І їхні слова видавалися перед ними – наче брехня, і їм не вірили. *поч. 113*

ів. 20 **12** *Петро ж, вставши, побіг до гробу і, схилившись, побачив ризи, що самі лежали. Він відійшов в собі дивуючись тому, що сталося. **13** *І ось два з них ішли в тім дні до села, що віддалене на шістьдесят стадій від Єрусалиму, якому ім'я Емаус. **14** І ті говорили між собою про все це, що трапилось. **15** І сталося, що як вони розмовляли і допитувались, і сам Ісус наблизився і йшов з ними, **16** а їх очі були стримані, щоб Його не впізнали. **17** Сказав же до них: Що це є за слова, над якими допитуєтесь між собою, ідучи, і є похмурі? **18** Відповівши ж, один, якому ім'я Клеопа, сказав до Нього: Ти хіба є одинокий чужинець в Єрусалимі, *який* не довідався про те, що сталося в ньому в ці дні. **19** І сказав їм: Про що? Вони ж Йому сказали: Те, що про Ісуса Назарянина, що був мужем-пророком, сильний ділом і словом перед Богом і всім народом, **20** як Його видали архиєреї і наші князі на засуд смерті і Його розіп'яли. **21** Ми ж надіялися, що Цей є тим, що має визволити Ізраїль. Але і над це все, це сьогодні є третій день, відколи це сталося. **22** Але й деякі жінки від нас налякали нас, побувавши рано при гробі **23** і не знайшовши його тіла, прийшли, кажучи, що бачили появу ангелів, які кажуть, що Він живий. **24** І деякі з нас пішли до гробу – і знайшли, так як і жінки сказали. Самого ж не побачили! **25** І той сказав до них: О нерозумні і повільні серцем, щоб повірити в усе, що говорили пророки! **26** Чи не це належалось перетерпіти Христові і ввійти у свою славу? **27** І почавши від Мойсея і від всіх пророків, Він їм роз'яснював з усього Писання те, що про Нього. **28** І вони наблизилися до села, до якого ішли, і Той вдавав, що іде далі. **29** І спонукали Його, кажучи: Залишся з нами, бо вечоріє і день схилився! І Він ввійшов, щоб з ними залишитись. **30** І сталося, що коли Він ліг з ними, взявши хліб, Він поблагословив, і переломивши, давав їм. **31** Їм же очі відкрилися, і вони Його впізнали – і Той став їм невидимим. **32** І сказали вони до себе: Чи не палало в нас наше серце, коли Він нам говорив в дорозі і як пояснював нам Писання? **33** І вставши в тій годині, вони повернулися до Єрусалиму, і знайшли зібраними одинадцятьох і тих, що були з ними, **34** які говорили, що, по правді, Господь встав і з'явився Симонові. **35** І ті розповіли те, що сталося в дорозі, і як Він їм об'явився в переіѡа́ннa, и̂ ма́рїа ї̂а́ковлѧ, и̂ про́чаѧ с ни́ми, {на́же}[7] гл҃ахѹ кт҃ъ а̂пло́мъ сїа. и̂ на́ви́шасѧ пр҃е̂ ни́ми на́ко лжа́ гл҃и [и̂хъ][8], и̂ не вѣ́рова́хѹ и̂мъ· зв҃, р҃гі· *Петръ же въста́въ течѐ кт҃ъ гробѹ. и̂ при- іѡа́ ії ни́кь, (видѣ)[9] ри́зы {е̂ди́ны лежа́щѧ}[10]. (-)[11] ѿи́- мар. 16 де в себѣ дивѧсѧ бы́вшемѹ. *И̂ се̑ два ѿ ни́ мр҃ы ві [бѣ́ста и̂дѹщѧ в то́иже дн҃ь][12], ѣ́ вс҃ь, ѿстоа́щѹ ста́дїи шестьдеса́ ѿ ї̑ер҃ли́ма, е̂иже и̂мѧ е̂ммаѹ́съ. и̂ та́ бесѣ́доваста к себѣ о̂ всѣхъ (сихъ прикл҃ю́чшихсѧ)[13]. и̂ бысть бесѣ́дѹющема и̂́ма и̂ съвопрашаю́щимасѧ· И̂ са́ ї̑с҃ (приближи- сѧ)[14] и̂да́ше с ни́ма, о̑чи́ ею̀ дръжа́стасѧ да (е̂го не позна́еста)[15]. р҃е̂ же к ни́ма. что̀ (сѹть) словеса̀ сїа, о̂ ни́же стѧзаетасѧ к себѣ и̂дѹ- ща, [и̂ е́ста][16] дрⷭ҃ла́; ѿвѣщав же е̂ди̑, [е̂мѹ и̂́ма][17] клео́па, речѐ к немѹ. ты̀ ли е̂ди̑ при- ше́ле̑ е̂си въ е̑р҃ли́, и̂ не оу́вѣ́дѣ бы́вши̑ в не̑ въ дн҃и сїа; и̂ р҃е̂ и̂́ма. кыи̑; о̂на же рѣ́ста е̂мѹ, на́же о̂ їс҃ѣ назаранини́ѣ, и̂же бысть мѹжъ прр҃ікъ, си́лень дѣ́ломъ и̂ сло́вомъ, пр҃е̂ бг҃омъ, и̂ всѣ́- ми лю́ми· Ка́ко преда́ша е̂го а̂рхї̑ере́е и̂ кнⷭ҃зи на́ши на о̂сѹжденїе сме́рти, и̂ распⷭ҃а́ша е̂го· ѱы̑ же надѣ́хомсѧ, на́ко се́и е̂сть хотѧ̀ и̂зба́- вити їи̑л҃а· Но̀ и̂ на̑ всѣ́ми си́ми, тре́тїи се̑ дн҃ь и̂́мать [днесь][18], ѿнелиже сїа бы́ша· Но̀ и̂ жены̀ нѣ́кыѧ ѿ на̑ оу́жаси́ша ны́, бы́вшаѧ ра́но оу́ гроба, и̂ не о̑брѣ́тше телесѐ, е̂го, прїи- до́ша гл҃ющε. и̂ на́вле́нїе а̂гг҃лъ видѣ́вша, и̂же гл҃ютъ е̂го жи́ва. и̂ і̂до́ша нѣ́цїи ѿ насъ кт҃ъ гробѹ, и̂ о̑брѣто́ша та́ко, на́коже и̂ жены̀ рѣ- ша, самого же не видѣ́ша. и̂ то́и̑ рече к ни́мъ: ѡ̑ несмы́сленаѧ, и̂ косна̀ ср҃це́мъ, е̂же вѣ́ровати о̂ всѣхъ, на́же гл҃аша проро́цы· не сїа ли подоба́ше пострадати ї̑ѹ, и̂ вни́ти въ сла́вѹ свою̀; и̂ нача́ѣ ѿ мо̀се́а, и̂ ѿ всѣхъ прр҃ікъ, сказаа́ше и̂́ма, ѿ всѣхъ писа́нїи на́же о̂ не́мъ. и̂ приближишасѧ ѣ́ вс҃ь, в нюже и̂- да́ста. и̂ то́и̑ твора́шесѧ далеча́ише и̑ти. и̂ нѹ́жаста е̂го гл҃ющε. о̑блаа́зи с на́ма. на́ко к ве́черѹ е̂сть, и̂ приклони́лсѧ [-][19] е̂сть дн҃ь. и̂ въни́де (с ни́ма о̑блежти)[20]. и̂ бы́сть на́ко въ- злеже́ с ни́ма. прїе̑ хлѣ́бъ, бл҃ви, и̂ преломи́въ да́ше и̂́ма· о̑нѣ́ма же ѿвръзо́стасѧ о̑́чи, и̂ позна́ста е̂го. и̂ то́и̑ невиди́мъ бысть и́ма. и̂ реко́ста к себѣ, не ср҃це ли на́ю гора̀ е̂ѣ в на́ю. е̂ѣ̀а гл҃аше на́ма на пѹти́̀, [и̂][21] на́ко ска́зоваше на́ма писа́нїа; и̂ въста́вша в то́и̑ часъ, въ- звратисѧ въ ї̑ер҃ли́мъ. и̂ о̑брѣто́ста съвоку́плены е̂диногона́десѧте, и̂ и̂же ба́ху с ни- ми. гл҃ющихъ, на́ко въи̑́стинну въста̀ г҃ь, и̂ на́висѧ сѷ́мѹ. и̂ та́ повѣ́даста на́же бы́ша на пѹти́̀, и̂ на́ко позна́сѧ и̂́ма въ преломленїи

мѫ ѕі
їѡ҃ѧ ік
дв҃ѣ гі

хлѣба· зѧ҃, рдѳ·

*Сіа же ѥмъ гл҃ющемъ, самъ [їс҃]22 ста҆ посредѣ ѩхъ, и (гл҃а)23 ѥмъ, мі́ръ вам҃· оу҆бо́ѥвше же ся и҆ пристра́шни бы́вше, мнѧ́хѹ дх҃ъ ви́дѧще· И҆ рече ѥмъ, что҆ смѹщє́ни ѥ҆сте, и҆ почто҆ помышле́нїа вхо́дѧтъ ѣ҆ [ср҃ца]24 ва́ша; ви́дите рѹцѣ мои҆ и҆ но́зѣ мои҆, ѩ҆́ко [самъ а҆́зъ ѥ҆́смь]25. о҆сѧжи́те мѧ и҆ ви́дите, ѩ҆́ко дх҃ъ пло́ти и҆ кости не и҆́мать, ѩ҆́коже менѐ ви́дите и҆мѹща· И҆ ѥ҆ реѥ́ъ, показа҆ ѥмъ рѹцѣ и҆ но́зѣ· ѥ҆ще же невѣрѹю́щемъ ѥмъ, ѡ҃ ра́дости и҆ чюдя́щемсѧ, рече҆ и҃ и҆́мате ли что҆ сн҃ѣдно зд҃ѣ. о҆́ни же дѧ́ша ѥ҆мѹ́ ры́бы печены чя́сть, [и҆ ѡ҃ пчелѣ сот҃и]26. и҆ взе́мъ пр҃ѣ ни́ми ѩ҆́сть· ре҆че же и҃. ѥ҆́ (ѹ҆́тъ) словесà (-)27, ѩ҆́же гл҃ахъ вамъ ѥ҆ще сы́и с ва́ми. ѩ҆́ко подобаетъ сконча́тисѧ всѣмъ напи́санымъ, в законѣ моѷ҆се́ѡвѣ, и҆ прр҃цѣхъ, и҆ ѱалмѣ́хъ о҆́ мнѣ· *тогда҆ ѡ҃вр҃зе и҃, оу҆́мъ, разѹмѣти писа́нїа. и҆ рече ѥмъ. ѩ҆́ко [та́ко пи́сано ѥ҆́сть. и та́ко подоба́ше] пострада́ти х҃ѹ. и҆ въскр҃нѹти ѡ҃ мр҃твы́хъ тре́тїи дн҃ь. и҆ проповѣ́дѣтисѧ въ и҆мѧ ѥ҆го показа́нїю. [и҆]29 ѡ҃пѹщенїю грѣхомъ, въ всѣхъ ѩ҆́зы́цѣ҃, начене́ ѡ҃ ие҃рли́ма. [вы же ѥ҆сте]30 свѣдѣтелїе симъ *и҆ ѥ҆ а҆́зъ послю́ о҆бѣтованїе ѡ҃ц҃а моѥ́го на вы. вы же сѧ́дѣте въ́ градѣ [ї҃ер҃ли́мѣ]31, до́ндеже о҆блечетесѧ [сі́лою свы́ше]32· И҆зве҃ же ѩхъ во́нъ, до виданїа. и҆ въ҆здвигъ рѹцѣ свои҆, бл҃ви ѩхъ. *и҆ бысть ѥ҆гда бл҃вѧше ѩхъ, ѡ҃ступи҆ ѡ҃ ни҃, и҆ възноша́шесѧ на́ нб҃о. и҆ тїи поклонѝшасѧ ѥмѹ, (и҆) въ҆звратѝшасѧ въ ї҃ер҃ли́мъ с ра́достїю вели́кою. и҆ бѣхѹ выну҆ в҃ цр҃кви, [хвалѧ́ще и҆ бл҃вѧ́ще]33 бг҃а. [а҆ми́нь]34.

Є҆́же ѡ҃ лѹки ст҃аго є҃вг҃листа,
ѝ́мать в себѣ, кѳ҃д, гл҃а,
а҆ зачалъ цр҃ковны́хъ, рдѳ·

Предисло́вїе, ѥ҆́же ѡ҃ їоа́нна, ст҃а́го є҃вг҃а́лїа·

Иже дх҃а си́ла, ѣ҆ немощи съвершаѥ́тсѧ. ѩ҆́коже пи́сано ѥ҆́сть, и҆ вѣ́рѹемъ. в не́мощи же не телесѐ точїю, но оу҆́бо и҆ сло́ва и҆ премѹ́дрости, на ѩзыцѣ лежа́ща. и҆ ѥ҆ ѩ҆́вѣ ѡ҃ мно́гы́хъ оу҆́бо и҆́ны́хъ. паче же ѡ҃ и҆́же о҆ вели́комъ бг҃осло́вѣ и҆ братѣ хв҃ѣ бл҃годатїю зри́мѣмъ· Се́и бо ры́бара ѡ҃ц҃а бѣ. тѹ же хи́трость ѡ҃чи́скую проходя́. не точїю ненаоу́ченъ бѣ ї҃ѹдє́йскаго, и҆ є҆ллинь́скаго наказа́нїа. но и҆ ѡ҃нѹдь безѣкни́женъ, ѩ҆́коже и҆ бж҃тве́ныи лѹка ѣ҆ дѣя́нихъ свѣдѣтельствѹетъ о҆́ немъ. и҆бо ѡ҃чи́ство ѥ҆го хѹ́до и҆ ненаро́чито. ѩ҆́коже село

ломленні хліба. *поч. 114*

мар. 16
ів. 20
дія. 13

36 *Як же вони це говорили, сам Ісус став серед них і сказав їм: Мир вам! **37** А злякавшись і перестрашившись, вони думали, що бачать духа. **38** І Він сказав їм: Чому ви є в замішанні і чому *такі* думки входять до ваших сердець? **39** Гляньте на мої руки і мої ноги! Що *це* є Я сам! Доторкніться до Мене і подивіться, що дух тіла і костей не має, та Я, як бачите, що маю! **40** І сказавши це, Він показав їм руки і ноги. **41** А як вони ще не вірили з радості і чудувалися, Він сказав їм: Чи маєте тут щось з їжі? **42** Вони ж Йому дали частину печеної риби і крижку від бджіл. **43** І взявши, Він їв перед ними. **44** Він же їм сказав: Це є слова, які Я вам сказав, ще як Я був з вами, що треба, щоб збулося все, написане в законі Мойсея, і Пророках, і Псалмах про Мене. **45** *Тоді Він відкрив їм розум, щоб зрозуміли Писання. **46** І сказав їм, що так є написано, і так треба було перетерпіти Христові і воскреснути з мертвих в третій день, **47** і щоб в його ім'я проповідувалось покаяння і відпущення гріхів між всіма народами, починаючи від Єрусалиму. **48** Ви ж є свідками цього. **49** *І ось Я пошлю на вас обітницю мого Батька, ви ж сидіть в місті Єрусалимі, доки не зодягнетеся силою згори. **50** Вивівши ж їх геть до Витанії і піднявши свої руки, Він їх поблагословив. **51** *І сталося, що, коли Він їх благословив, Він відступив від них і підносився на небо. **52** І ті, поклонившись Йому, повернулися до Єрусали му з великою радістю **53** і постійно були в церкві, хвалячи і благословячи Бога. Амінь.

ів. 5

ів. 15
дія. 1

мар. 16
дія. 1

Від Святого євангелиста Луки.
Має в собі 24 глави,
а 114 церковних початків.

Передмова Святого Євангелія, що від Івана.

Сила Духа звершується в немочі, так як є написано і ми віримо. Не тільки ж в немочі тіла, але і слова і премудрості, що лежить на язику. І це явне, отже, з багатьох інших *речей*, а особливо з того, що видно у великому богослові і Христовому браті. Бо він був від батька рибалки і займався з батьком тією самою роботою. Він не тільки не був обізнаний з юдейською і грецькою наукою, але й був зовсім неписьменним, так як і божественний Лука в Діяннях свідчить про нього, бо його рід невидатний і нешляхетний. Адже місцевість була

придатна не для наукової, а рибальської діяльності, бо його видала Витсаїда. Але, однак, подивись, якого духа він одержав, як ні один з інших трьох євангелистів. Такий невидатний, неписьменний *чоловік*, який не мав ніякої красномовності, він першим нас навчив. Цей так загримів, тому що ті займалися тілесними Христовими *ділами* і нічого дуже ясно і дуже явно не сказали про Його превічне буття. Потрібно було, щоб часом деякі, що низом снують і нічого високого не є спроможні зрозуміти, не вважали, що Христос вперше тоді прийшов до буття, коли Він народився від Марії, а не народився предвічно від Батька, чим впевнено занедужав і Павло Самосатський. Задля цього великий Іван говорить про вишнє народження. І, отже, і також втілення Слова він не залишив незгаданим, адже він сказав: І Слово стало тілом! Так як деякі сказали, що його попросили православні написати їм про вишнє народження, тому що в тих днях з'явилися деякі єретики, які передавали, що Ісус був простою людиною. А говориться, що святий, прочитавши те, що від інших євангелистів, був у подиві від правдивого оповідання, що там про все. Він же судив, що все правильно мають і що апостоли нічого про благодать не сказали. Це, що неясно, вони сказали або вповні залишили, це ж він розтягнув, і пояснив, і додав своїм благовістям, яке він написав, будучи на засланні на острові Патма тридцять і два роки після Христового вознесіння. Розпочнемо вже і подавання слова: На початку було Слово...

быти несловѣсныя, но рыбарскыя хитрости. видсаида бо сего изнесѣ. но обаче сицевыи некнигочїи ненарочитыи, иже ничтоже имыи словаще. виждь коего оулучи дха. якоже наже ниединого ѿ иныхъ трїехъ евнстъ, прьвое насъ наоучи. сїа сеи вьзгрѣмъ. понеже онѣмъ оупражнающемсѧ о тѣлесныѣ хвѣ. и ничтоже о превѣчнемъ его бытїи насѣтише и обь навленнѣише рекшѣ. потреба бѣ, да не когда нѣцыи долѣ плѣжущеи, и ничтоже высоко разумѣти могущеи, вьзнепщуютъ ха тогда первѣе ѣ бытїе прїити егда ѿ маріа родисѧ. а не превѣчно ѿ оца родитисѧ. еже всяко пострада и павелъ самосатскыи· Сего ради великїи іоаннъ, о горнемъ роженїи вьспрїемлетъ. и оубо, ниже вьплощенїе слова невьспомануто остави. рече бо, и слово плоть бысть· Якоже нѣцїи рѣша, яко молиша его православнїи, написати тѣмъ о горнемъ рожении. якоже набльшимсѧ нѣкыимъ еретикѣ вь днехъ онѣх, предающѣ члка проста быти іса. егда же глетсѧ стыи, наже иныхъ евнстъ прочетъ, подивитисѧ тамо еже о всѣ истинныа повѣсти. посуди же, яко здраво имущѣ, и ничтоже къ блгти рекшимъ апло. наже ненасно рѣша они, или съврьшенѣ остависа. сїа же сему распрострети, и изъясниити. и приложити своимъ бговѣстїемъ, еже списа ѣ патмѣ островѣ, заточенъ пребываа, по тридесать и двою лѣтѣхъ хва вьзнесенїа· да начнемъ оуже и гломъ разгнутїе· в началѣ бѣ слово·

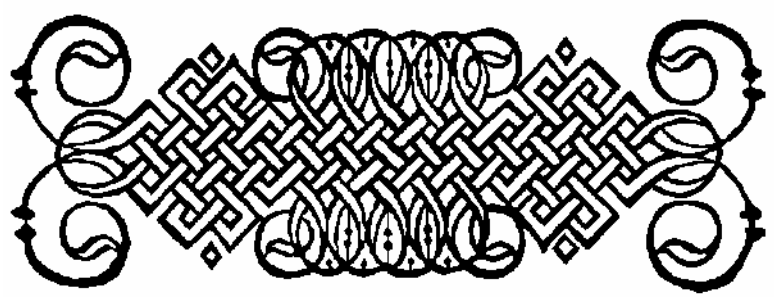

Ѿ Ї С Ѡ А́ Н Н А Г Л А Г О Л А Н І Є

Від Івана Святе Благовіствування

Гла, а. за, а.

Глава 1, *поч. 1*

коѵа а

Нача́лѣ[1] бѣ сло́во, и̂ сло́во бѣ ѹ̂ бга, и̂ бг҃ъ бѣ сло́во· сіе бѣ и̂скони ѹ̂ бга· *вс҃а тв҃ѣ бы́ша. и̂ без него ({ничтоже }[2] бысть)[3] е̂же бысть· в то́мъ живо́тъ

нн҃ѣ г҃ бѣ, *и̂ живо́тъ бѣ свѣтъ чл҃комъ· *и̂ свѣтъ въ тмѣ свѣтитсѧ, и̂ тма̀ е̂го не ѻ҆бъѧ́тъ· *бысть чл҃къ по́сланъ ѿ бга, и́мѧ

нн҃ѣ и̂ д҃ ѥ̂мѹ і҆ѡа́ннъ· Сей прїи́де въ свѣдѣтельство, да свѣдѣтельствѹетъ ѻ́ свѣтѣ, да вс҃и вѣ-

мѳ г҃ мр҃ѣ а҃ лѹ҃ г҃ рѹ и̂мѹ́тъ ѥ̂мѹ· Не бѣ то́й свѣтъ, но да свѣдѣтельствѹетъ ѻ́ свѣтѣ· Бѣ свѣ́тъ и́-стинный, и̂же просвѣща́етъ вс҃а́каго чл҃ка гра-дѹщ́аго въ ми́ръ· в ми́рѣ бѣ, и̂ миръ тв҃мъ бысть, и̂ ми́ръ е̂го не позна̀· въ своѧ̀ прїи́де. и̂ свои̯ е̂го не прїа́ша· Е̂лици же прїа́ша е̂го, дасть и̂мъ ѻ́бласть чдмъ бж҃їимъ быти, вѣ́рѹющимъ въ и̂мѧ е̂го· И̂же не ѿ крови, ни ѿ похо́ти плотъ҃скыѧ̀, ни ѿ похоти мѹжь-ско́ыа, но ѿ бга роди́шасѧ· И̂ сло́во плоть бы́сть, и̂ всели́сѧ в на́ы· И̂ видѣхо́мъ сла́вѹ е̂го, сла́вѹ ꙗ҆́ко е̂дїнороднаго ѿ о҆́ц҃а, и̂спо́лнь бл҃ть҃ти і̂ и́стинны· І҆ѡа́ннъ свѣдѣтельствѹе̂тъ ѻ́ нн҃ѣ г҃ не́мъ, и̂ вз҃ва̀ гл҃ѧ. *се́й бѣ е̂гоже рѣхъ, и̂же по мнѣ гра́дый, предо мною бысть, ꙗ́ко пер-

кова а вѣе мене бѣ· [*И̂][4] ѿ и̂сполне́нїа е̂го мы вс҃и прїа́хомъ, и̂ бл҃ть҃ вз҃ъ бл҃ть҃· Ꙗ́ко зако́нъ мо҃ѷсе́ѡ҃ данъ бысть. бл҃ть҃ {же}[5] і̂ и́стина і҃с хр҃мъ бысть· зач҃, в҃·

а і҆ѡа д҃ а тр҃ в҃ *бг҃а никтоже видѣ нигдѣже. [е̂дїноро́дный сн҃ъ][5], сы́й в ло́нѣ ѻ҆́чи, то́й и̂сповѣда· И̂ сі҃е е̂сть свѣдѣтельство і҆ѡа́ново. е̂гда посла́ша [-][6] жидове ѿ і҆ер҃ли́ма и̂ере́и̂ и̂ левѵ҃ты, да въ-просѧ́т҃ е̂го, ты кто̀ е̂си; і̂ и̂сповѣда, и̂ не

нн҃ѣ г҃ ѻ҆тве́ржесѧ. *і̂ и̂сповѣда, ꙗ́ко нѣсмь а҆́зъ х҃с· И̂ въпроси́ша е̂го. [что́ ѹ҆́бо, и̂лїа и̂ли е̂си ты][7]; и̂ (гл҃а)[8], нѣсмъ. прр҃къ и̂ли е̂си (-)[9]; и̂ ѿвѣща̀, ни. рѣша (же)[10] ѥ̂мѹ, кто̀ е̂си, да ѿвѣтъ

Глава 1, *поч. 1*

1 На початку було Слово, і Слово було у Бога, і Бог був Слово. **2** Це було на початку у Бога. **3** *Все Ним сталося, і без Нього нічого не сталося, що сталося. **4** В тому було життя, *і життя було світлом для людей. **5** *І світло в темряві світить, і темрява його не обійняла. **6** *Був чоловік, посланий від Бога, ім'я йому Іван. **7** Цей прийшов на свідчення, щоб свідчити про світло, щоб йому всі повірили. **8** Не був той світлом, але щоб свідчити про світло. **9** Він був правдивим світлом, що освічує кожну людину, яка приходить у світ. **10** У світі був, і світ Ним повстав, і світ Його не пізнав. **11** Прийшов до своїх, і свої Його не прийняли. **12** Які ж Його прийняли, Він дав їм владу стати божими дітьми, тими, що вірять в його ім'я. **13** Які не народилися з крові, ані з тілесної похоті, ані з чоловічої похоті, але від Бога. **14** І Слово стало тілом і замешкало між нами. І ми бачили його славу, як славу єдинородного від Батька, повного ласки і правди. **15** Іван про Нього свідчить і закликав, кажучи: *Цей був Той, про кого я сказав, який по мені йде, переді мною був, бо раніше від мене був. **16** *І ми всі одержали з його повноти і ласку за ласкою. **17** Бо закон був даний Мойсеєм, ласка ж і правда сталася через Ісуса Христа. *поч. 2*

кол. 1
ниж. 3
ниж. 8 і 9
мат. 3
мар. 1
лук. 3
ниж. 3
кол. 1

18 *Бога ніхто ніде не бачив. Єдинородний син, що є в батьківському лоні, той визнав. **19** І це є свідчення Іванове, коли жиди послали з Єрусалиму священиків і левітів, щоб його запитати: **20** Ти хто є? І він визнав і не відрікся. *І визнав, що: Не я є Христос. **21** І запитали його: Що, отже, чи є ти Ілля? – І сказав: Я не є. – Чи ти є пророком? – І він відповів: Ні. **22** Сказали ж йому: Хто є ти, щоб

ів. 4
тим1. 6
ниж. 3

відповідь дали ми тим, що послали нас, що скажеш про себе самого? **23** Він сказав: *Я голос того, хто кличе в пустині: Рівняйте господню дорогу! – так як сказав Ісая, пророк. **24** І послані були від фарисеїв, **25** і запитали його, і сказали йому: Чому, отже, хрестиш, якщо ти не є Христос, ані Ілля, ані пророк? **26** Відповів їм Іван, кажучи: Я хрещу водою, а серед вас стоїть Той, кого ви не знаєте, **27** *Той є тим, що іде по мені, який переді мною був, якому я не є гідний від'язати ремінь обуви його. **28** Це сталося у Витаварі, на другому боці Йордану, де Іван хрестив. *поч. 3*

29 На другий же день Іван побачив Ісуса, що приходить до нього, і сказав: Ось боже ягня, що бере гріхи світу! **30** Цей є Той, про кого я сказав: По мені іде муж, який був переді мною, бо був раніше від мене. **31** І я не знав Його, але щоб Він з'явився Ізраїлеві, задля цього я прийшов, хрестячи водою. **32** І Іван свідчив, кажучи, *що: Я бачив Духа, що сходив з неба як голуб і на Ньому перебував. **33** І я не знав Його, але Той, хто мене послав хрестити водою, Той мені сказав: Над ким побачиш Духа, що сходить і перебуває на Ньому, Той є тим, що хрестить Святим Духом. **34** І я побачив і засвідчив, що Цей є Божим Сином. *поч. 4*

35 На другий же день знову стояв Іван і двоє з його учнів. **36** І побачивши Ісуса, що ішов, він сказав: Ось боже ягня! **37** І почули обидва його учні, як він говорив, і пішли за Ісусом. **38** Обернувшись же, Ісус, і побачивши їх, що за Ним ішли, сказав їм: Що шукаєте? Вони ж сказали Йому: Равві, – що в перекладі означає Учителю, – де живеш? **39** І Він сказав їм: Прийдіть і подивіться. Вони ж прийшли і побачили, де Він жив, і перебули в Нього той день. **40** Година ж була яка десята. Андрій же, брат Симона-Петра, був одним з двох, що почули від Івана і що за ним пішли. **41** Цей спершу знайшов свого брата Симона і сказав йому: Ми знайшли Месію, – що в перекладі є Христос. **42** *І привів його до Ісуса. Поглянувши ж на нього, Ісус сказав: Ти є Симон, син Йони, ти назвешся Кифа, – що в перекладі є Петро. *поч. 5*

43 На другий же день Він побажав вийти в Галилею. І знайшов Филипа, і сказав йому: Іди за Мною. **44** А Филип був з Витсаїди, з Андрієвого і Петрового міста. **45** Филип знайшов Натанаїла і сказав йому: Ми знайшли Ісуса, сина Йосифового, що з Назарету, *про кого написав Мойсей в Законі *і пророки. **46** І сказав йому Натанаїл: Чи з Назарету може бути що

ic. 40 мат. 3 лук. 3 мар. 1

мат. 3 мар. 1 лук. 3 дія. 1 11 і 19 ниж. 5

мат. 3 мар. 1 лук. 3 ниж. 6

мат. 16

мой1. 49 мой5. 18 ниж. 5

ic. 4 єз. 34

дамы послáвшимъ ны. что глеши ѡ тебѣ самомъ: рече. *азъ глáсъ вопіющаго в пустыни, испрáвите путь гнь, якоже рече исáія прркъ. И посланіи, бѣху ѿ фарисéи. и въпросишá егѡ и рѣшá емѹ. что оубо крщáеши, аще ты нѣси хс. ни ілія, ни прркъ: ѿвѣщá имъ іоáннъ, глá. азъ крщáю водóю, посредѣ [же][11] васъ {стоитъ}[12], егоже вы не вѣсте. *тóй естъ (градыи по мнѣ)[13], [иже предо мнóю бысть][14]. емуже нѣсмь азъ достóинъ, да ѿрѣшѹ (ремéнь сапогѹ егѡ)[15]. сіа въ {видавáрѣ}[16] быша, óб онъ полъ іордáна. идѣже бѣ іоáннъ крстá. зд, г.

въ оутрыи (же), (видѣ)[17] іоáнн їса градѹща кь себѣ. и (глá)[18], се агнецъ бжіи, вземлай грѣхы міра. сéй естъ ѡ немже азъ рѣхъ. по мнѣ градетъ мѹжъ, иже предо мнóю бысть, якоже пéрвѣе менѐ бѣ. І аз не вѣдáхъ егѡ, но да явится їилеви, сего ради пріидохъ азъ в водѣ крстá. И свѣдѣтéствова іоáннъ, глá. *якоже видѣхъ дхъ сходящъ якоже гóлѹбъ с нбсе, и пребысть на нéмъ. и азъ не вѣдѣхъ егѡ. но послáвый мá крстити водою, тóй мнѣ рече. нá негоже оузриши дхъ сходящь, и пребывáющь на немъ, тóй естъ крстай дхомъ стымъ. И азъ видѣхъ, и свѣдѣтельствовахъ, яко сéи естъ сномъ бжіи. зд, д.

въ оутрыи (же) паки стоáше іоáннъ, и ѿ оучникъ егѡ два. и оузрѣвъ їса градѹща, (глá)[19]. се áгнець бжіи. И слышаста [егѡ óба оучника][20] глюща, и по їсѹ идóста. óбращь же ся їс, и видѣвъ а по {себѣ}[21] йдуща, глá има, чесо ищета: óна же рѣста емѹ. равви, еже глется сказáемо, оучителю, гдѣ живеши: (и глá)[22] има, пріидѣта и видѣта. Пріидóста (же)[23] и видѣста гдѣ живáше, и оу него пребыста днь тóи. (бѣ (же) часъ)[24] якоже десáтыи. бѣ же андреá братъ симона петрà, єдинъ ѿ óбою слышавшою ѿ іоáнна, и по немъ шéшею. (óбрѣте)[25] сéи прéже брáта своегѡ симона, и глá емѹ. óбрѣтохѿ мессію, еже естъ сказáемо хс. [*и][26] приведѐ егѡ кѣ їсови. {възрѣвъ же}[27] нань їс, рк. ты еси симонъ снь [іóннинъ][28], ты наречéшися кифа, еже сказáется петръ. зд. е.

въ оутрыи (же) въсхотѣ изыти в галилéю, и (óбрѣте)[29] филúппа. и (глá)[30] емѹ (-)[31], градѝ по мнѣ. бѣ же филúпп ѿ видсаúды, ѿ града андреóва и петрóва. (óбрѣте)[32] филúппъ наданаúла, и (глá)[33] емѹ. *егоже писà моусіи в законѣ, *и прроцы, óбрѣтохѿ їса, сна іóсифова иже ѿ (назареда)[34]. И глá емѹ наданаúлъ, ѿ назарéда мóжé ли что добрò быти: (глá)[35] емѹ

филѝппъ. прїи́ди и̂ ви́ждь· (видѣ́въ же)[36] і̑с надана́йла гра́дуща и̑ѯ себѣ́, и̂ (гла́)[37] о̂ немъ. е̂е вънѝстинну і̑нлѣ́танний, в немъ́же лѣ́сти нѣ́сть· (гла́)[38] е̂му надана́илъ. ка́ко ма̀ зна́еши; ѿвѣщà і̑с, и̂ рече е̂му. пре́жде да́же (не вънѣ́гласѝ тебе филѝппъ)[39], сущa по̑ смоко́вницею видѣ́хъ та· ѿвѣщà {надана́илъ, и̂ гла́}[40] [е̂му][41]. ра́ввви. ты е̂си сы́нъ бжїи, ты [е̂си цр̑ь][42] і̑нлевъ· ѿвѣщà і̑с, и̂ речѐ е̂му. зане рѣ́хъ ти́, ви́ко видѣ́хъ та по̑ смоко́вницею, вѣ́руеши. бо́лша сѝ оу̂зриши· И̂ (гла́)[43] е̂му. а̂минь а̂минь гла́ю вамъ. [ѿселѣ][44] оу̂зрите нб̑о ѿвръ́сто, и̂ а̂гг̑лы бжїа вънсходя́ща, и̂ низходя́ща на̑ сы́на чл̑ка.

Гла, в· за̑, з·

Авъ {тре́тїи дн̑ь}[1], бракъ бысть в ка́нѣ галиле́йстѣи. и̂ бѣ мт̑и і̑сова тоу̑. Зва̑ же бысть и̂ і̑с, и̂ оу̂чн̑цы е̂го на̀ бракъ. и̂ не доста́вшу вину. (гла́)[2] мт̑и і̑сова к немоу̑, вина не и́мутъ· [-][3] (гла́)[4] е́и̑ і̑с. что̀ (е̂сть) мнѣ̀ и̂ тебѣ́ жено; не оу̑ прїи́де часъ мои̑· гла́ мт̑и е̂го слугамъ. е̂же а̑ще гле́тъ вамъ, сътвори́те. бѣ́ху же тоу̑ (водоно́си ка́мени)[5] ше́сть, (лежа́ще по о̂чищенїю и̂оу̂де́йскоу)[6], вмѣ́стащемъ по (двѣ́ма и̂ли трїе́мъ мѣ́рамъ)[7]· (гла́)[8] и̂мъ і̑с, наполните водоно́сы воды̀. и̂ напо́лниша и̂хъ до верха̀. и̂ (гла́)[9] и̂мъ, почрътпѣ́те нн̑ѣ, и̂ принесѣ́те а̂рхїтрикли́нови. (и̂)[10] принесо́ша· (И̂ ви́коже)[11] вкоусѝ а̂рхїтрикли́н̑ (вина бы́вшаго ѿ воды̀)[12], и̂ не вѣ́даше ѿкоу́д̀ е̂сть, слугы же вѣ́даху поче́рпшиі̀ во́ду· (пригласѝ)[13] женниха а̂ргъхитрикли́н̑, и̂ (гла́)[14] е̂му. всѧ́к чл̑къ, пре́жде до́брое вино̀ полага́етъ, і̂ е̂гда оу̂пїю́тсѧ, [тогда][15] хоу́дѣшее. ты (же) съблюдѐ до́брое вино̀ досе́лѣ· е̂е сътворѝ нача́токъ зна́менїемъ і̑с, в̑ ка́нѣ галиле́йстѣи, и̂ и̑́ви сла́ву свою̀, и̂ вѣ́роваша во́нь оу̂чн̑цы е̂го· за̑, з·

По семъ сни́де в (капернаоу́мъ)[16], самъ и̂ мт̑и е̂го, и̂ бра́тїа е̂го и̂ оу̂чн̑цы е̂го, и̂ тоу̑ (не мно́гы дн̑и пребыша)[17]· И̂ бли́ѕ бѣ па́сха і̂оу̂де́йска, и̂ взы́де въ і̑ер̑ли́мъ і̑с, *и̂ о́брѣ́те в̑ цр̑кви продаю́ща (о́вца̀ и̂ волы)[18], и̂ голоуби, и̂ пѣнажники сѣда́ща, и̂ (сътворѝ)[19] би̑ ѿ вр̑вїи, вс̑а и̂зъгна и̂з̑ цр̑кве о́вца̀ и̂ волы̀. и̂ трѫжникомъ рассы́па пѣнѧзѧ, и̂ дскы о̂прове́рже. и̂ продаю́щимъ го́лубы рече, вънмѣ́те сїа ѿсю́ду, {и̂}[20] не твори́те до́му ѿц̑а моего̂, до́му кѹпленаго· [Поманоуша же][21] оу̑чн̑цы е̂го, и̑́ко пи́сано е̂сть· *жа́лость до́му твоего̂ (снѣ́сть)[22] ма̑· ѿвѣщаша (же)[23] і̂оудеи̂, и̂ рѣ́ша е̂му.

ма̑ ика ма̑ аи лу̑ ди

ѱа̑о дн̑

доброго? Сказав йому Филип: Прийди і подивися. **47** Побачивши ж Ісус Натанаїла, що до Нього йде, і сказав про нього: Ось, по правді, ізраїльтянин, в якому немає обмани. **48** Сказав йому Натанаїл: Звідки мене знаєш? Ісус відповів і сказав йому: Скоріше ніж тебе покликав Филип, Я тебе бачив, як ти був під фіґою. **49** Відповів Натанаїл і сказав йому: Равві, Ти є Божий Син! Ти є ізраїльський Цар! **50** Відповів Ісус і сказав йому: Тому що Я тобі сказав, що Я тебе побачив під фіґою, віриш? Більше від цього побачиш! **51** І сказав йому: Амінь, амінь, кажу вам: відтепер побачите відкрите небо і божих ангелів, що підносяться і сходять над Людським Сином!

Глава 2, *поч. 6*

1 І в третьому дні було весілля в Кані Галилейській. І там була мати Ісуса. **2** Запрошеним же на весілля був і Ісус, і його учні. **3** І як забракло вина, Ісусова мати сказала до Нього: Не мають вина. **4** Сказав їй Ісус: Що це Мені і тобі, жінко? Моя година ще не прийшла. **5** Його мати сказала слугам: Зробіть те, що лиш вам скаже. **6** Було ж там шість кам'яних посудин на воду, що лежали для юдейського очищення, що вміщали по дві або три міри. **7** Сказав їм Ісус: Наповніть посудини водою. І їх наповнили до верху. **8** І Він сказав їм: Тепер зачерпніть і занесіть старості. І принесли. **9** І як староста покуштував вина, що повстало з води, і не знав звідки є, – слуги ж, що зачерпнули воду, знали, – староста покликав молодого **10** і сказав йому: Кожна людина спершу подає добре вино, і коли уп'ються, тоді гірше. Ти ж добре вино зберіг дотепер. **11** Такий початок знаків зробив Ісус в Кані Галилейській і показав свою славу. І його учні повірили в Нього. *поч. 7*

12 Після цього Він зійшов до Капернауму, Він сам, і його мати, і його брати, і його учні; і тут перебули небагато днів. **13** І близько була юдейська Пасха, й Ісус пішов до Єрусалиму. **14** *І Він знайшов в церкві тих, що продавали овець, і волів, і голубів, і міняйл, що сиділи. **15** І Він зробив бич з мотузок, вигнав з церкви всіх овець і волів, і міняйлам розсипав гроші, і поперекидав столи. **16** І тим, що продавали голубів, Він сказав: Заберіть їх звідси і не робіть дому мого Батька домом торгівлі! **17** Згадали ж його учні, що це написано: *Ревність твого дому мене з'їла! **18** Відповіли ж юдеї і сказали Йому:

мат. 21
мар. 11
лук. 19

пс. 68

мат. 26 і 27 мар. 14 і 15

Який знак показуєш, що це робиш? **19** Відповів Ісус і сказав їм: *Знищите цю церкву – і в трьох днях Я її збудую. **20** Сказали ж юдеї: Ця церква була збудована за сорок і шість років, то чи Ти за три дні її збудуєш? **21** Він же говорив про церкву свого тіла. **22** Отже, коли Він встав з мертвих, учні згадали, що Він це говорив – і повірили в Писання і слово, яке Ісус сказав. **23** Коли ж Він був в Єрусалимі в празник Пасхи, численні повірили в його ім'я, бачачи його знаки, які робив. **24** Сам же Ісус не звірявся їм, тому що сам знав усе **25** і тому що не потребував, щоб хто свідчив про людину, бо сам знав, що було в людині.

ісоѣ знаменїе ѩвлѧ́еши {-}[24], ѩ́ко сїа твориши҃ѕ ѿвѣща їс, и̂ рече и̑. *разори́те цр҃ковь сїю, и̂ трїи́ми дн҃ьми вꙗ҃здвиго҃у ю҃. рѣша (же)[25] іюде́е. четыредесѧтъ и̂ шестїю лѣтъ сꙁда́на бысть цр҃ковь сїа, и̂ ты ли три́ми дн҃ьми вꙗ҃здвиго́еши ю҃ѕ о́и̑ же гл҃аше о̂ цр҃кви тѣла своѥ́го. Є̂гда оу́бо вс҃та̀ ѿ мр҃твыхъ, помѧну́ша оу́ченицы (-)[26], ѩ́ко ѥ̂ гл҃аше, и̂ вѣ́роваша писанїю, и̂ словесѝ ѥ̂же рече їс. Є̂ѓаже є̂сть вꙗ҃ ї҃ерли́мѣ, ѣ̀ (пра́зни́къ па́схы)[27], мно́зи вѣ́роваша вꙗ҃ и̑мѧ ѥ̂го, видѧще (знаменїа ѥ̂го)[28] ѩ́же твораше. Са́мъ же їс, не вдаѧше себе ѣ̀ вѣ́ру и̑, и̑мже самъ вѣдѧше вс҃а. и̂ ѩ́ко не требоваше да кто̀ свѣдѣтельствуе́ѥ о̂ чл҃цѣ. самъ бо̂ вѣдѧше что̀ є̂сть ѣ̀ чл҃цѣ.

Глава 3, *поч. 8*

Гла, г҃· за̑, и̑.

ниж. 7 і 19

1 Був *же чоловік з фарисеїв, Нікодим – йому ім'я, жидівський князь. **2** Цей прийшов до Ісуса вночі і сказав Йому: Равві, знаю, що Ти прийшов від Бога як Учитель, бо ніхто не зможе робити цих знаків, які Ти робиш, якщо Бог не буде з ним. **3** Відповів Ісус і сказав йому: Амінь, амінь, кажу тобі: якщо хтось не народиться згори, не може побачити божого царства! **4** Сказав до Нього Нікодим: Як може чоловік народитися, будучи старим? Чи може вдруге ввійти в лоно своєї матері і народитися? **5** Ісус відповів: Амінь, амінь, кажу тобі: якщо хтось не народиться водою і Духом, не може ввійти до божого царства! **6** Народжене від тіла є тілом, і народжене від Духа є духом. **7** Не дивуйся, що Я тобі сказав: Вам треба народитися згори. **8** Дух дме, куди хоче, і чуєш його голос, але не знаєш звідки приходить і куди іде. Так є з кожною людиною, що народжена від Духа. **9** Відповів Нікодим і сказав до Нього: Як це може статися? **10** Відповів Ісус і сказав йому: Ти є ізраїльським учителем і чи цього не знаєш? **11** Амінь, амінь, кажу тобі, що говоримо те, що знаємо, і свідчимо про те, що бачили, – і нашого свідчення ви не приймаєте. **12** Якщо Я вам сказав про земське – і ви не вірите, якщо скажу вам про небесне, як повірите? *поч. 9*

нн҃ѝ ꙁ и̑ д҃ı

Ѣ̀ѣ *же чл҃цѣ ѿ фарїсе́и̑, никоди́мъ и̂мѧ ѥ̂мꙋ, кн҃ѧзь жидо́вскыи, се́и прїи́де къ (їсꙋ)[1] но́щїю, и̑ рⷮ ѥ̂мꙋ. ра́ввы, вѣ́мъ, ѩ́ко ѿ бг҃а пришелъ є̂си оу́чи́тель. никтоже бо мо́жетъ знаменїи (сихъ) твори́ти, и̑же ты̀ твориши, а̂ще не бꙋдетъ бг҃ъ с нн҃и̑. ѿвѣща̀ їс, и̑ рⷮ ѥ̂мꙋ. а̂ми́нь а̂ми́нь гл҃ю тебѣ. а̂ще не кто роди́тсѧ свы́ше, не мо́жⷮ ви́дѣти цр҃твїа бж҃їа· (гл҃а)[2] к немꙋ никоди́мъ. ка́ко мо́жетъ чл҃къ роди́тиса старъ сы́ѝ; ѥ̂да мо́жетъ (второ́е вни́ти въ оу́тро́бꙋ матере своеа̀)[3], и̑ роди́тиса; ѿвѣща̀ їс. а̂ми́нь а̂ми́нь гл҃ю тебѣ, а̂ще (кто̀ не)[4] роди́тсѧ водо́ю и̑ дх҃о́мъ, не мо́жетъ вни́ти ѣ̀ цр҃твїе бж҃їе· Рождє́нное ѿ плоти, плоть є̂сть. и̑ рождє́нное ѿ дх҃а, дх҃ь є̂сть· Не дивиса, ѩ́ко рⷮ тѝ, подоба́етъ вамъ роди́тиса свы́ше· дх҃ъ, и̑дѣже хо́щетъ, ды́шетъ, и̑ гл҃а ѥ̂го слы́шиши, но не вѣ́си ѿкꙋ́ду прихо́дитъ, и̑ ка́мо и̑детъ· Та́ко є̂сть всѧкъ (чл҃къ) рождє́нныѕ ѿ дх҃а· ѿвѣща̀ никоди́мъ, и̑ рече ѥ̂мꙋ. ка́ко мо́гꙋтъ сїа быти; ѿвѣща їс, и̑ рⷮ ѥ̂мꙋ. ты̀ є̂си оу́чи́тель їи̑левъ, и̑ сихъ а̂ли не вѣ́си; а̂ми́нь а̂ми́нь гл҃ю тебѣ, ѩ́ко ѥ̂же вѣ́мы, гл҃емъ. и̑ ѥ̂же видѣхѡ̑, свѣдѣтельствꙋемъ, и̑ свѣдѣтельства на́шегѡ не прїе́млете· а̂ще земна̀ рекохъ вамъ, и̑ не вѣ́рꙋете. ка́ко а̂ще реку̀ ва̑ нб҃на̀, вѣ́рꙋете·

за̑, д҃·

ниж. 6

мой4. 21 ниж. 12

13 І *ніхто не вийшов на небо, тільки Той, що зійшов з неба, Людський Син, що є на небі. **14** *І так як Мойсей підняв змію в пустині, так треба, щоб піднявся Син Людський, **15** щоб кожний, що вірить в Нього, не згинув, але мав вічне життя. *поч. 10*

и̑ *никтоже взы́де на́ нб҃о, то́кмо съше́дыѝ ѿ нб҃се, сн҃ь чл҃чⷭ҃ї, [сы́и на нб҃си][5]. *и̑ ѩ́коже мовсе́и̑ вꙁнесѐ зме́ю ѣ̀ пусты́ни, тако (подоба́етъ вꙁнестиса)[6] сн҃ꙋ чл҃чⷭ҃ꙋ, да всѧкъ вѣ́рꙋаѝ во́нь [не поги́бнетъ, но][7] и́мать живо́тъ вѣ́чныи̑·

нн҃ѝ ѕ̑ д҃ мо̑ їа нн҃ѝ ві

за̑, і̑·

ів. 4 іс. 9

*Тако бо̂ възлюбѝ бг҃ъ мирꙋ, ѩ́ко (и̑) сн҃а [своѥ́го][8]

їоа̑ д҃ їсаї́а д҃

ѣдинорѡ̑наго далъ ѥ̑сть, да всѣ̑ вѣруѧй во́нь не погиб҃нѣ́, но и́мать живо́тъ вѣчныи· Не посла̀ бо̂ бъ сн҃а [своѥ̑го][9] ѣ̆ ми́ръ, да сѹ́дитъ ми́рови, но да спсе́тсѧ (и̂мъ ми́ръ)[10]· вѣруѧй во́нь, не бѹдетъ о́сѹженъ. а̂ невѣрѹѧ̀ {-}[11], оу́же о́сѹженъ ѥ̑сть, на́ко не вѣ́рова въ и́ма ѣдинорѡ̑наго сн҃а
вбї ѧ бж҃їа· Се́и же ѥ̑сть сѹ́дъ, *на́ко свѣтъ прїи́де ѣ̆ ми́ръ, и̂ возлюби́ша чл҃цы па́че тму́, неже свѣтъ. бѣ́ша бо и̂хъ (дѣла зла)[12]· всѧкъ бо (дѣлаѧй зла)[13], ненави́дитъ свѣта, и̂ не прихо́дитъ къ свѣту́, да не о́бличатсѧ {дѣла ѥ̑го на́ко лѹка́ва сѹть}[14]. Творѧ̀й же и́стинѹ, гра́детъ къ̀ свѣту́, да на́вѧ́тсѧ (дѣла ѥ̑го)[15] на́ко о́ бз҃ѣ сѹть съдѣ́лана· зѧ̑, а҃ї·

По сѝхже прїи́де і҃с и̂ оу́чн҃цы ѥ̑го ѣ̆ жидо́вскѹю зе̑́лю, и̂ тѹ́ живѧ́ше с ними, и̂ крещѧ́ше· бъ же (-)[16] і҃ѡа́ннъ кр̑тѧ̀ въ ѥ̑но́нѣ, бли́зъ сали́ма, на́ко во́ды мно́гы бѣхѹ́ тѹ́. и̂ прихождахѹ, и̂ кр̑щахѹ́сѧ· Не оу̑̀ бо̂ бѣ ѣ̆сажденъ въ темни́цѹ і҃ѡа́ннъ· Бы́сть (же)[17] стазані́е ѿ оу́чн҃къ і҃ѡа́нновѣхъ съ і҃ѹде́ѝ о̂ о́чищє́нїи. и̂ прїидо́ша къ і҃ѡа́ннѹ, и̂ реко́ша ѥ̑мѹ. ра́ввви, и̂же бѣ с тобо́ю
вбї ѧ о́б о́нъ полъ і҃ѻрда́на, *ѥ̑мѹ́же ты свѣ́тельствова, ѥ̑ се́и кр̑щаетъ, и̂ вс҃и гра́дѹтъ къ немѹ· ѿвѣщ҃а̀ і҃ѡа́ннъ, и̂ рече. не мо́жетъ чл҃къ прїимати [ничесоже][18], а̂ще не бѹ́детъ дано̀ ѥ̑мѹ́ с
вбї ѧ дѣ̑ѧ гі нёсѐ· (вы сами)[19] мнѣ свѣдѣтельствѹете, *на́ко рѣхъ, [-][20] нѣ́смь а̂зъ х҃с, но на́ко посланъ есмь пре̑ нн҃· И́мѣѧ̀й невѣ́сту, женихъ ѥ̑сть. а̂ другъ жениховъ стоѧ и̂ послѹшаѧ ѥ̑го, ра́достїю ра́дѹетсѧ за́ гл҃а жениховъ· Сїа оу́бо ра́дость моа̀ и̂сполнисѧ. о́номѹ подоба́етъ расти́, мнѣ же ма́литисѧ· Гра́дыѝ свы́ше, на̑́ всѣ́ми ѥ̑сть, сы́и ѿ земла̀, ѿ земла̀ ѥ̑сть, и̂ ѿ земла̀ гл҃етъ· Гра́дыѝ съ нёсѐ, на̑́ всѣ́ми ѥ̑сть. [и̂][21] ѥ̑же видѣ и̂ слы́ша, ѥ̑ свѣдѣтельствѹетъ, и̂ свѣдѣтельства ѥ̑го никтоже прїе́млетъ· *Прїе́мыѝ ѥ̑го
крн҃ї г свѣдѣтельство, (вѣ́рова)[22], на́ко бъ и́стиненъ ѥ̑сть· Е̑гоже бо̂ посла̀ бъ, гл҃ы бж҃їа гл҃етъ. не в
мѳ҃ ѧ҃ї и҃ ѳ҃ѧ҃ ѥ҃ мѣ́рѹ бо (|бъ|[23] даетъ)[24] дх҃а. *ѿц҃ь (бо) лю́битъ сн҃а, и̂ вс҃а̀ дастъ в рѹцѣ ѥ̑го· вѣрѹѧй ѣ̆ сн҃а, и́матъ живо́ вѣчныи. а̂ и̂же не вѣрѹетъ ѣ̆ сн҃а, не оу́зритъ живота̀, но гнѣвъ бж҃їи пребыва́ѥ̑ на нё·

Гл҃а, д҃·

Егда оу́бо разѹмѣ і҃с, на́ко оу̂слы́шаша фарисе́е, на́ко і҃с множаиша оу́чн҃кы творитъ и̂ кр̑щаетъ, неже і҃ѡа́ннъ. і҃с же самъ не кр̑ща́ше, но оу́чн҃цы ѥ̑го. о̂ста́ви і҃ѹ̂де́ю, і̂ и̂де пакы ѣ̆ галиле́ю· подобаше же ѥ̑мѹ проитѝ

і свого єдинородного Сина дав, щоб кожний, хто вірить у Нього, не згинув, але мав вічне життя. **17** Бо не послав Бог свого Сина у світ, щоб судити світ, але щоб Ним спасся світ. **18** Хто у Нього вірить – не буде засуджений, а хто не вірить – уже є засуджений, бо не повірив в ім'я єдинородного Божого Сина. **19** Це ж є суд, *що світло прийшло у вищ. 1
світ, і люди радше полюбили темряву, ніж світло, бо їхні діла були погані. **20** Бо кожний, що робить зло, ненавидить світло і не приходить до світла, щоб його діла не були оскарженими, що вони є лукаві. **21** Хто ж чинить правду, іде до світла, щоб виявились його діла, що є зроблені в Бозі. *поч. 11*

22 Після цього прийшов Ісус і його учні до жидівської землі. І там Він жив з ними і хрестив. **23** Іван же хрестив в Еноні, біля Салима, бо там було багато води; і приходили, і хрестилися. **24** Адже ще Іван не був посаджений до в'язниці. **25** Був же спір між Івановими учнями з юдеями про очищення, **26** і вони прийшли до Івана і сказали йому: Равві, той, що був з тобою по другому боці Йордану, *якому ти свід- вищ. 1
чив, ось цей хрестить і всі ідуть до Нього! **27** Відповів Іван і сказав: Людина не може приймати нічого, якщо не буде їй дано з неба. **28** Ви самі мені свідчите, *що я сказав: Я вищ. 1
дія. 13
не є Христос, але що я є посланий перед ним. **29** Хто має молоду, є женихом, а друг молодого, стоячи і слухаючи його, радістю радіє від голосу жениха. Отже, це моя радість, вона сповнилась. **30** Йому належиться рости, мені ж – маліти. **31** Хто згори приходить, є над всіма. Хто є з землі, є з землі і з землі говорить. Хто іде з неба, є над всіма. **32** І про те, що побачив і почув, про це свідчить, і його свідчення ніхто не приймає. **33** *Хто прийняв його рим. 3
свідчення, повірив, що Бог є правдивим. **34** Бо Той, кого Бог послав, Він говорить божі слова, бо без міри Бог дає Духа. **35** *Адже Батько мат. 11
любить Сина і все дав Йому в руки. ів1. 5
36 Хто вірить в Сина, – має вічне життя, а хто не вірить в Сина, – не побачить життя, але на ньому перебуває божий гнів.

Глава 4

1 Коли, отже, Ісус зрозумів, що фарисеї почули, що Ісус робить більше учнів і хрестить, ніж Іван, – **2** Ісус же сам не хрестив, але його учні, – **3** Він залишив Юдею і пішов знову до Галилеї. **4** Треба ж

було Йому перейти через Самарію.
поч. 12

5 Прийшов Він, отже, до самарянського міста, що називається Сихар,
мой1. 48 *близько села, яке Яків дав Йосифові, своєму синові. **6** Було ж тут джерело Якова. Ісус же, змучившись з дороги, сидів там при джерелі. Була ж десь шоста година. **7** Прийшла жінка з Самарії, щоб зачерпнути води. Сказав їй Ісус: Дай Мені пити. **8** Адже його учні відійшли були до міста, щоб купити їжу. **9** Сказала Йому жінка-
дія. 10 самарянка: *Як Ти, будучи жидом, просиш пити в мене, що є жінкою-самарянкою? Бо жиди не пристають до самарян. **10** Відповів Ісус *і* сказав їй: Якщо б ти знала божий дар і хто є Той, що тобі говорить: Дай Мені пити! – ти просила б у Нього, і Він дав би тобі живої води. **11** Сказала Йому жінка: Господи, ані черпака не маєш, і криниця глибока, звідки, отже, маєш живу воду? **12** Чи Ти є більшим від нашого батька Якова, який дав нам цю криницю, і той з неї пив, і його сини, і його скотина? **13** Відповів Ісус і сказав їй: Кожний, хто п'є цю воду, знову буде спраглий, **14** а хто п'є воду, яку Я йому дам, не буде спраглим навіки, а вода, яку Я йому дам, буде в ньому джерелом води, що тече до вічного життя. **15** Сказала до Нього жінка: Господи, дай мені цієї води, щоб ані я не була спраглою, ані не приходила сюди черпати! **16** Сказав їй Ісус: Іди, поклич свого чоловіка і прийди сюди. **17** Відповіла жінка і сказала Йому: Не маю чоловіка. Сказав їй Ісус: Ти добре сказала, що не маєш чоловіка. **18** Бо ти мала п'ятьох чоловіків, і той, якого нині маєш, не є тобі чоловіком. Це ти правду сказала. **19** Сказала Йому жінка: Господи, бачу, що Ти є Пророком. **20**
мой5. 12 црс4. 17 *Наші батьки поклонялися на цій горі, і ви кажете, що в Єрусалимі є місце, де треба поклонятися. **21** Сказав їй Ісус: Жінко, вір Мені, що йде час, коли ані на цій горі, ані в Єрусалимі *не* поклонитесь Батькові. **22** Ви поклоняєтеся тому, якого не знаєте, ми поклоняємося тому, кого знаємо, бо спасіння є від юдеїв. **23** Але йде година, і нині є, коли правдиві поклонники поклоняться Батькові духом і правдою, бо Батько шукає собі таких
кор2. 3 поклонників. **24** *Бог є Духом, і хто Йому поклоняється, повинен поклонятися духом і правдою. **25** Сказала Йому жінка: Знаємо, що прийде Месія, який називається Христос, коли Той прийде, Він нам усе сповістить. **26** Сказав їй Ісус: Я є, що з тобою говорю! **27** І тоді прийшли його учні і чудувалися, що Він говорив з жінкою. Однак ніхто не сказав: Що шукаєш?

сквозѣ самарїю· зв, бі·

(Прїиде)[1] оубо вѣ грд самарїискїи, глемыи сухарь, *близъ вєси юже дастъ іаковъ іосифу сну своємў· Бѣ же тў источникъ іаковль. їс (же)[2] трюжєсѧ ѡ пути, сѣдѧше такѡ на истоцѣ, (бѣ (же) нкѡ чс)[3] шестыи· (Прїиде)[4] жена ѡ самарїа почрпѧти водў· (Глаг)[5] ей їс, дажъ ми пити. оучнцы бо его ѡшли сѣхў вѣ градъ, да брашна кўпать· (Глаг)[6] емў жена самарѧныни. *како ты жидовинъ сыи, ѡ мене пити просиши жены самарѧныни сущей? не прикасаю бо сѧ жидове самарѧнѣхъ· ѡвѣщѧ їс, (-)[7] рече ей. аще бы вѣдала дръ бжїи, и кто естъ глѧи ти, дажь ми пити, ты бы просила оу него, и далъ ти бы водў живў· (Глаг)[8] емў жена, ги ни почрпѧла имаши, и студенецъ естъ глубокъ. ѡкўдў оубо имаши водў живў? еда ты болїи еси ѡц нашего іакова, иже дастъ нм студенецъ (сей). и тойи изъ него пи, и сновє его, и скоти его? ѡвѣщѧ їс, и рече ей. всѧкъ пїан ѡ воды сеа, вжаєтсѧ пакы. а иже піетъ ѡ воды юже азъ дамъ емў, не вжаєтсѧ вѣ вѣкы. но вода юже {азъ}[9] дамъ емў, бўдетъ в немъ истоцѣ воды теклщи в жївотъ вѣчныи·

(Глаг)[10] к немў жена. ги, дажь ми сїю водў, да ни жажў, ни прихожў сѣмо почрпѧти· (глаг)[11] ей [їс][12], идѝ призови мужа своего, и прїиди сѣмо· ѡвѣщѧ жена, и рече емў. не имамъ мужа· (Глаг)[13] ей їс. добрѣ рє нкѡ мужа не имамъ. пать бо мужїи имѣла еси, и нинѣ егоже имаши, нѣсть ти мужъ. зе вистинў рекла еси· (Глаг)[14] емў жена. ги, вижў нкѡ прркъ еси ты. *ѡцы наши в горѣ сей поклонишасѧ. и вы глете, нкѡ въ іерлимѣхъ естъ мѣсто, идѣже клани̑тисѧ подобаетъ· (Глаг)[15] ей їс, (жено, вѣру ми ими)[16], нкѡ градетъ часъ, егда ни в горѣ сей, ни въ іерлимѣ поклонитесѧ ѡцў· вы клањетесѧ. егоже не вѣсте. мы клањемсѧ егоже вѣмы. нкѡ спсєніе ѡ іоудей естъ· но градетъ часъ, и нинѣ естъ, егда истиннїи поклонницы поклонѧтсѧ ѡцў духомъ і истиною. иво ѡцъ, таковыхъ ищє поклонающихъсѧ емў· *дхъ естъ бъ, і иже клањетсѧ емў, духомъ і истиною достоитъ клањатисѧ· (Глаг)[17] емў жена, {вѣмы}[18], нкѡ мсїа прїидє глемыи хс, егда (тойи прїидетъ)[19], възвѣститъ нм вса· (Глаг)[20] ей їс. азъ есмь глѧи с тобою· и тогда прїидоша оучєницы его, и чюжахусѧ нкѡ съ женою глаше. никтоже бо рече чесо ищеши, или что глє-

ши с нею: ѡ҃ставѝ (же)[21] водоно́съ свой женѧ, і̂ и́де въ гра́дъ, и̂ (гл҃а)[22] человѣкомъ. прїидѣте, (и̂) видите человѣка, и̂же рече мѝ вс҃а є҆ли́ка сътворихъ. є҆да то́й є҆ сі҃съ; и̂зыдоша (же) и̂з града, и̂ гра-дя́ху къ нему· ѿ҆е҆ждѹ же сими, моля́ху є҆го ѹ҆̂чи́ницы (є҆го), гл҃юще, равви, ꙗ҆ждь· ѻ҆́нъ же рече и̂мъ. а҆зъ бра́шно и̂́мам҃ ꙗ҆сти, є҆гоже вы не вѣ́сте· гл҃ахѹ (же)[23] ѹ҆̂чи́ницы къ себѣ. є҆да кто́ принесе є҆мѹ ꙗ҆сти; (гл҃а)[24] и̂мъ і҃с. мое́ бра́шно є҆сть, да сътворю во́лю пославшаго мѧ, и̂ съвершѹ (дѣ́ло є҆го)[25]· не вы̀ ли гл҃ете, ꙗ҆́ко є҆ще четы́ри мѣсяци сѹть, и̂ жатва прїидетъ; *а҆́ вам҃ глю вамъ, възведѣте ѻ҆́чи ваши, и̂ ви́дите ни́вы, ꙗ҆́ко пла́вы сѹть къ жа́твѣ ѹ҆̂же. [и̂][26] жнѧ́й, мѕ҃дѹ прїе́млетъ. и̂ събира́етъ пло́дъ в҃ живо́тъ вѣ́чныи, да сѣ́й вкѹпѣ радѹ-ется и́ жнѧ́й. ѻ́ семъ бо́ сло́во є҆сть и̂стинное, ꙗ҆́ко и̂́нъ є҆ сѣ́й, і̂ и́нъ (є҆сть) жнѧ́й. а҆зъ послахъ вы жати, и̂дѣже вы не трѹди́стесѧ. и̂нїи трѹди́шасѧ, и̂ вы в҃ трѹдъ и̂̀ в҃нидо́сте· ѿ҆ града же того мно́зи вѣ́роваша во́нь ѿ҆ самаря́нъ, за́ слово женѣ свѣдѣтельствующи. ꙗ҆́ко рече́ мѝ вс҃а є҆ли́ка сътворихъ· є҆гда (же)[27] прїидо́ша къ нему самаря́не, моля́ху є҆го дабы̀ пребылъ ѹ҆̂ ни̂̀. и̂ пребысть тѹ҆ два҃ дни̂. и̂ мно́го па́че вѣ́роваша за́ слово є҆го· женѣ же гл҃а-хѹ, ꙗ҆́ко не ктомѹ за твою бесѣ́дѹ вѣ́рѹемъ. сами бо́ слы́шахомъ. и̂ вѣ́мы, ꙗ҆́ко се́й є҆сть въи́стинѹ сп҃съ миро́ѹ [х҃с][28]· По двою҃ дни̂́ю и̂зы-де ѿ҆ттѹдѹ, [і̂ иде][29] в҃ галилею. самъ бо і҃с свѣдѣтельствоваше, *ꙗ҆́ко пр҃рькъ въ своє́мъ ѿ҆́чествии чести не и̂́мать. є҆гда (же)[30] прїиде в҃ галиле́ю, прїа́ша є҆го галиле́ане, вс҃а видѣвъше, и̂̀же сътворѝ въ і҃ерли́мѣхъ в҃ пра҃зникъ. и̂ тїи бо прїидо́ша в҃ пра҃зникъ· Прїиде (же)[31] пакѝ [і҃с][32] в҃ ка́нѹ галилейскѹ, и̂дѣже сътворѝ во́дѹ в҃ вино̀· за҃, гї·

И҃ бѣ нѣ́кіи цр҃евъ мѹжъ, є҆гоже сн҃ъ боля́ше в҃ капернаоу́мѣ се́й слы́шавъ ꙗ҆́ко і҃с прїиде ѿ҆ і̂оу́де́а в҃ галиле́ю, и̂́де к немѹ, и̂ моля́ше [є҆го][33], да сни́детъ и̂ и́сцѣлитъ (сн҃а є҆го)[34]. хо-тя́ше бо ѹ҆̂мрети· рече ѹ҆̂бо і҃с къ немѹ. а҆ще зна́менїи и̂ чюдесъ не ви́дите, не и́мате вѣ́ровати· (гл҃а)[35] къ немѹ цр҃евъ мѹжъ. гї, сни́ди преждѐ даже не ѹ҆̂́мретъ ѻ҆́трока моѐ· (гл҃а)[36] є҆-мѹ і҃с. и̂дѝ, сн҃ъ твой жи́въ є҆. [и̂ вѣ́рова][37] человѣкъ словесѝ є҆же рече є҆мѹ і҃с, і̂ и̂дя́ше· ѵ҆бїе́ же (в҃ходя́щѹ є҆мѹ)[38], (г҃е) рабѝ є҆го срѣто́ша є҆го. {и̂ възвѣсти́ша є҆мѹ гл҃юще}[39], ꙗ҆́ко [сн҃ъ твой][40] живъ є҆· въпрашаше ѹ҆̂бо [ѿ҆ ни́хъ часъ][41], в ко́торыѝ бо́ле є҆мѹ бысть, [и̂ рѣшѧ][42] є҆мѹ. ꙗ҆́ко вчера̀ в҃ ча҃ сє́мыи, ѻ҆́ставѝ є҆го ѻ҆́гнь· разѹмѣ

– або: Чого говориш з нею? **28** Жінка ж залишила свою посудину, і пішла до міста, і сказала людям: **29** Прийдіть і подивіться на Чоловіка, який сказав мені все, що я зробила! Чи Той не є Христос? **30** Вони ж вийшли з міста і йшли до Нього. **31** Тим часом його учні просили Його, кажучи: Равві, їж. **32** Він же їм сказав: Я маю їсти страву, якої ви не знаєте. **33** Говорили ж учні між собою: Чи хто приніс Йому їсти? **34** Сказав їм Ісус: Моя страва є, щоб Я чинив волю Того, хто Мене послав, і довершив його діло. **35** Чи ви не кажете, що ще є чотири місяці, і прийдуть жнива? *Ось кажу вам: Підведіть ваші очі і погляньте на ниви, що вже є спілими до жнив. **36** І хто жне, одержує винагороду, і хто збирає плід на вічне життя, щоб разом раділи, хто сіє і хто жне. **37** В цьому бо слово є правдивим, що інший є, хто сіє, і інший є, хто жне. **38** Я послав вас жати, де ви не трудилися, інші трудилися, а ви ввійшли в їхній труд. **39** З того ж міста багато самарян повірило в Нього через слово, яке свідчила жінка, що: Сказав мені все, що я зробила. **40** Коли ж самаряни прийшли до Нього, вони благали Його, щоб Він залишився в них. І Він там залишився два дні. **41** І багато більше повірило через його слово. **42** Жінці ж говорили, що: Більше не віримо через твою мову, бо ми самі чули і знаємо, що Цей, по правді, є Спаситель світу, Христос. **43** А по двох днях Він вийшов звідти і пішов до Галилеї, **44** бо сам Ісус свідчив, *що пророк не має пошани у своїй батьківщині. **45** Коли ж прийшов у Галилею, прийняли Його галилеяни, побачивши все, що Він зробив в Єрусалимі на празник, бо і ті прийшли на празник. **46** Прийшов же знову Ісус до Кани Галилейської, де перетворив був воду в вино. *поч. 13*

І був якийсь царський муж, якого син нездужав в Капернаумі. **47** Цей, почувши, що Ісус прийшов з Юдеї до Галилеї, пішов до Нього і благав Його, щоб зійшов і оздоровив його сина, бо мав умерти. **48** Сказав, отже, Ісус до нього: Якщо не бачите знаків і чудес, не повірите. **49** Сказав до Нього царський чоловік: Господи, зійди скоріше ніж помре моя дитина! **50** Сказав йому Ісус: Іди, твій син є живий! І чоловік повірив у слово, яке йому сказав Ісус, і пішов. **51** Зараз же, як він входив, ось його зустріли його раби і сповістили йому, кажучи, що твій син є живий. **52** Отже, він випитував в них про годину, в якій йому покращало, і йому сказали, що вчора о сьомій годині його полишила гарячка. **53** Зрозумів же батько, що то

мат. 9
лук. 10

мат. 13
мар. 6
лук. 4

була година, в якій Ісус йому сказав, що: Твій син є живий. І він сам повірив, і ввесь його дім. **54** Знову цей другий знак зробив Ісус, прийшовши з Юдеї в Галилею.

Глава 5, *поч. 14*

1 Після цього був юдейський празник, й Ісус пішов до Єрусалиму. **2** Є ж в Єрусалимі на Овечій купіль, що називається по-єврейськи Ветезда, яка має п'ять притворів. **3** В них лежало багато недужих, сліпих, кульгавих, сухих, що очікували зрушення води. **4** Бо господній ангел кожного року сходив в купіль і зрушував воду. І хто перший входив по зрушенні води, ставав здоровим, хоч же б якою недугою був скований. **5** Був же тут якийсь чоловік, що мав тридцять і вісім років у своїй недузі. **6** Ісус, побачивши цього, як він лежав, і зрозумівши, що уже мав багато років в недузі, сказав йому: Чи хочеш видужати? **7** Відповів йому недужий: Так, Господи! Не маю людини, щоб, коли зрушиться вода, кинула мене в купіль. Коли ж я приходжу, інший входить переді мною. **8** Сказав йому Ісус: Встань, візьми твого лежака і ходи! **9** І відразу чоловік став здоровим, і взяв свого лежака, і ходив. **10** Була ж субота в тому дні. Говорили ж жиди до того, що виздоровів: Субота є,
єре. 17 *і не годиться тобі брати твого лежака. **11** Він же відповів їм: Той, хто мене зробив здоровим, Той мені сказав: Візьми твого лежака і ходи! **12** Запитали ж його: Хто є *Той* Чоловік, що тобі сказав: Візьми твого лежака і ходи? **13** Оздоровлений же не знав, хто Він є, бо Ісус відійшов від юрби, що була на місці. **14** Пізніше Ісус його знайшов у церкві і сказав йому: Ось ти став здоровим, більше не грішши, щоб тобі що гіршого не сталося. **15** Пішов же чоловік і розповів юдеям, що Ісус є Той, хто мене зробив здоровим. **16** І задля цього юдеї переслідували Ісуса і шукали Його вбити, тому що це робив у суботу. **17** Ісус же їм відповідав: *поч. 15*

Мій Батько дотепер творить, і Я
ниж. 7 творю. **18** *Задля цього ж ще більше юдеї шукали Його вбити, бо не тільки порушував суботу, але й своїм Батьком називав Бога, роблячи Себе рівним Богові. **19** Відповівши ж, Ісус і сказав їм: Амінь, амінь, кажу вам: син не може робити від себе нічого, хіба те, що бачить, що робить Батько. Бо що Він робить – це і син також робить. **20** Бо Батько любить Сина і показує Йому все, що сам робить, і більші діла від цього Йому покаже, щоб ви чудувались. **21** Бо так як

(же)[43] ѡ҆ц҃ъ, ꙗ҆́ко то́й є҆́сть часъ, во́ньже рече є҆мꙋ і҆с҃ъ, (ꙗ҆́ко) сы́нъ твои́ живъ є҆́стъ. и҆ вѣ́рова самъ. и҆ (вѣ́сь домъ є҆го)[44]· Сѐ [-][45] паки́ вто́рое зна́менїе сътвори́ і҆с҃ъ, пришедъ ѡ҆ і҆ѹде́а въ галиле́ю·

Гл҃а, ѥ҆· зѣ́, дѝ·

По сихъ бы́сть пра́зникъ і҆ѹде́йскый, и҆ взы́де і҆с҃ъ въ і҆ерли́мъ· є҆́сть же въ і҆ерли́мѣхъ на о҆́вчїи ку҆пели. ꙗ҆́же гл҃ется є҆вре́йскы, {видѣ́зда}[1]. пать притво́ръ и҆мꙋщи· в тѣ́хъ слежа́ше множество бола́щихъ, слѣпы́ѩ, хро́мыхъ, сꙋ́хихъ, [ча́ющихъ (движе́нїа воды́)[2]][3]· [а҆гг҃лъ бо гн҃ь на всѧ́ко лѣто схожда́ше в ку҆пѣ́ль и҆ взмꙋща́ше во́ду· (і҆) и҆же (-)[4] пр҃ъвѣе вла́жаше по возмꙋще́нїи водѣ, здра́въ быва́ше, ꙗ҆́цѣмъ же (недꙋгомъ о҆́держимъ быва́ше)[5]][6]· Бѣ же (т҃ꙋ нѣ́кїи чл҃къ)[7], тридесѧте и҆ о҆́смь лѣ̀т и҆́мый в недꙋзѣ своє́мъ· Сего́ видѣвъ і҆с҃ъ лежа́ща. и҆ разꙋмѣ́въ ꙗ҆́ко {мно́га лѣта꙽ уже́ и҆ма́ше}[8] (в недꙋзѣ), (гл҃а)[9] є҆мꙋ. хо́щеши ли цѣлъ бы́ти꙽ ѡ҆вѣщ҃а є҆мꙋ недꙋжны́й. (є҆й҃) гн҃и, чл҃ка не и҆мамъ да є҆гда възмꙋтится вода́, вве́ржетъ мѧ в ку҆пѣ́лъ· Є҆гда же прихождꙋ а҆́зъ, и҆нъ прежде мене сла́зитъ· (Гл҃а)[10] є҆мꙋ і҆с҃ъ, въста́ни, възми́ о҆́дръ твои, и҆ ходи· И҆ а҆́бїе (здра́въ бы́сть)[11] чл҃къ. и҆ (взе́мъ)[12] о҆́дръ свои́, и҆ хожда́ше. бѣ же сꙋбо́та в то́й дн҃ь· Гл҃ахꙋ (же)[13] жидове́ и҆сцѣлѣвшемꙋ. сꙋбота є҆́сть, *и не є҆ре́ѧ 31
достои́тъ ти взѧ́ти о҆́дра своє́го· Сѫ́н же ѡ҆вѣщ҃а и҆мъ. и҆же (мѧ сътвори́)[14] цѣла́, то́й мнѣ рече. възми о҆́дръ твои и҆ ходи· въпроси́ша (же) є҆го, кто́ є҆́сть чл҃къ рекы́й тѝ възмѝ [о҆́дръ твои][15] и҆ ходи· И҆сцѣлѣвыи же не вѣ́даше кто́ є҆́сть. і҆с҃ъ бо оу҆клони́ся народꙋ сꙋщꙋ на мѣ́стѣ· Потомже (о҆́брѣте)[16] є҆го і҆с҃ъ въ цр҃кви и҆ рече є҆мꙋ. ѥ҆ здравъ бы́сть, ктомꙋ не съгрѣша́и, да не го́ре ти что́ бꙋдетъ· И҆де же чл҃къ, и҆ повѣда и҆оꙋде́омъ, ꙗ҆́ко і҆с҃ъ є҆́сть и҆́же (мѧ сътворѝ)[17] цѣла̀· И҆ сего ради гона́хꙋ [і҆с҃а и҆оꙋде́е, і҆ и҆ска́хꙋ є҆го оу҆би́ти][18], зане сі҃а твора́ше в сꙋбо́тꙋ. і҆с҃ъ же ѡ҆вѣщ҃ава́ше и҆мъ· зѣ́, ѥ҆і·
Ѡ҆ц҃ъ мо́и досе́лѣ дѣ́лаетъ, и҆ а҆́зъ дѣ́лаю· нн҃ѣ 3
*Сего́же ради {-}[19] па́че и҆ска́хꙋ є҆го и҆оꙋде́е оу҆би́ти, ꙗ҆́ко не то́кмо разраша́ше сꙋбо́тꙋ, но и҆ ѡ҆ц҃а своє́го гл҃аше бг҃а, ра́вен сѧ твора́ бг҃ꙋ· (ѡ҆вѣщ҃а́въ же)[20] і҆с҃ъ и҆ рече и҆мъ. а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю ва́мъ, не мо́жетъ сы́нъ твори́ти о҆́ себѣ ничесо́же, а҆ще не є҆́же ви́дитъ ѡ҆ц҃а твора́ща. ꙗ҆́же бо о҆́нъ твори́ сі҃а и҆ сы́нъ та́коже твори́тъ· ѡ҆ц҃ъ бо любитъ сы́на. и҆ вс҃а показꙋетъ є҆мꙋ ꙗ҆́же са́мъ твори́тъ, и҆ бо́лша сихъ пока́жетъ є҆мꙋ дѣ́ла, да вы̀ чꙋ́дитеся· Ꙗ҆коже бо ѡ҆ц҃ъ

въскр҃ша́етъ мертвыа и̂ живи́тъ, та́ко и̂ сн҃ъ и̓́хже хо́щетъ живитъ· ѡ҆́цъ бо̀ не сѹ́дитъ никомѹ́же, но̀ сѹ́дъ вре́сь да́стъ сн҃ови, да вс҃и чтѹтъ сн҃а, ка́коже чтѹтъ о҆́ц҃а· и̓́же не чте́тъ сн҃а, не чте́тъ о҆́ц҃а посла́вшаго е̂го· зⷭ҇, ѕ҃і·

а҃ ᵐа҃ и҃е да҃нⷭ ѕ҃і

а҃мі́нь а҃мі́нь гл҃ю ва́мъ, ка́ко слы́шай҆ слове́сѐ мое́го. и̂ вѣ҆рѹ́ай҆ посла́вшемѹ мⷯ, и̓́матъ живо́тъ вѣ҆чный· и̂ на сѹ́дъ не прі҃и́детъ, но̀ пре́и́детъ ѡ҆̀ сме́рти в животъ. а҃мі́нь а҃мі́нь гл҃ю вамъ, ка́ко гра́детъ ча́с҃ъ, и̂ нн҃ѣ е҆сть, е҆гда мр҃тві́и ѹ҆слы́шатъ гла́ сн҃а бж҃і́а. и̂ ѹ҆слы́шавшиі̀, о҆́живѹтъ· и̓́коже бо̀ ѡ҆́цъ и̓́матъ живо́т҃ в себѣ, та́ко [да́стъ и̂ сн҃ови живо́тъ][21] и̂мѣти в себѣ, и̂ о҆́бласть да́стъ е̂мѹ [и̂][22] сѹ́дъ творити ка́ко сн҃ъ чл҃ъ е̂сть, не дивѝтесѧ семѹ· и̓́коже гра́детъ ча́съ, во́нже вс҃и сѹ́щіи въ гро́бѣхъ, ѹ҆слы́шатъ гла́съ (сн҃а бж҃і́а)[23]. *і̂ и̂зы́дѹтъ сътво́ршиі̀ бл҃га́а, въ воскрешені҃е живо́тъ· ѕ҃ сътво́ршиі̀ зла́а, въ воскрешені҃е сѹ́дъ· не могѹ а҃ѕ҃ (о҆́ себѣ творити)[24] ничесо́же· зⷭ҇, ѕ҃і·

и̓́коже слы́шѹ, сѹ́ждѹ, и̂ сѹ́дъ мо́и пра́ведент҃ъ е̂сть. ка́ко не и́щѹ во́лю мою̀, но̀ во́лю посла́вшаго мⷯ [о҆́ц҃а][25]· ѕ҃ще а҃ѕ҃ъ свѣ҆дѣтельствѹю о҆̀ мнѣ, свѣ҆дѣтельство мое нѣ҆сть и̓́стино. и̓́нъ е̂сть свѣ҆дѣтельствѹа́й҆ о҆̀ мнѣ· и̂ вѣ҆мъ ка́ко и̓́стинно е̂сть свѣ҆дѣтелⷭ҇ство, е̂́же свѣ҆дѣтельствѹетъ о҆̀ мнѣ· вы̀ посла́сте ік҃ъ і҃оа́нну, и̂ свѣ҆дѣтельствова о҆̀ и̓́стиннѣ· ѕ҃ же не ѡ҆̀ ч҃ла свѣ҆дѣтельства прі҃е́млю но̀ сі҃а гл҃ю, да вы̀ сп҃се́ни бѹ́дете· о҆̀ сѣ҆ свѣ҆тѝльникъ, гора́ и̂ свѣ҆та́, вы̀ же хотѣ҆́сте въ҃зрадоватиса́ в ча́с҃ъ (свѣ҆тѣні҃а)[26] е̂го· ѕ҃ же и̓́мамъ свѣ҆дѣтельство боле і҃о҆а́ннова. дѣ҆́ла бо̀ ка́же да́стъ мнѣ ѡ҆́ц҃ъ да сътвръ҃шѹ а҃̀, та́ дѣ҆́ла, ка́же а҃ѕ҃ъ творю̀, свѣ҆дѣтельствѹютъ о҆̀ мнѣ, ка́ко ѡ҆́ц҃ъ мⷯ посла̀. и̂ посла́вый мⷯ ѡ҆́ц҃ъ, *то́й свѣ҆дѣтельствова о҆̀ мнѣ, Ни гла́са е̂го никогда̀ же слы́шасте· *ни видѣ҆́ні҃а е̂го видѣ҆́сте, и̂ словесѐ е̂го не и́матте (пребыва́юща в҃ васъ)[27]. зане е̂гоже (то́й посла̀)[28], семѹ̀ вы̀ вѣ҆рѹ не е́млете· и҃спыта́йте писа́ні҃а, ка́ко вы̀ мнитѐ в нихъ (и́мѣти живо́тъ вѣ҆́чный)[29], и̂ та́ сѹ́ть свѣ҆дѣтельствѹюща о҆̀ мнѣ, и̂ не хо́щете прі҃и́тѝ ік҃ъ мнѣ, да живо́т҃ и́матте· Сла́вы ѡ҆̀ ч҃ла́ъ не прі҃е́млю, но̀ разѹмѣхъ вы̀, ка́ко любве бж҃і́а не и́матте в себѣ· а҃ѕ҃ъ прі҃и́до́ъ въ и̓́мя ѡ҆́ц҃а моего́, и̂ не прі҃е́млете менѐ· а҃ще и̓́нъ прі҃и́детъ въ и̓́мя своѐ, того̀ прі҃е́млете· Ка́ко (вы̀ мо́жете)[30] вѣ҆ровати. сла́вы дрѹгъ ѡ҆̀ дрѹга

ни҃ѣ вы̀ прі҃е́мл҃ющє. *и̂ сла́вѹ ѭ́же ѡ҆̀ е̂дино́го бг҃а не и́щете҃ не мни́те, ка́ко а҃ѕ҃ъ (на вы̀ реклѹ)[31] ік҃ъ

Батько воскрешає мертвих і оживляє, так і Син тих, що хоче, оживляє. **22** Адже Батько не судить нікого, але ввесь суд дав Синові, **23** щоб всі почитали Сина, так як почитають Батька. Хто не почитає Сина, не почитає Батька, що Його послав. *поч. 16*

24 Амінь, амінь, кажу вам, що хто слухає моє слово і вірить в Того, що Мене послав, має вічне життя! І на суд він не прийде, але перейшов від смерті до життя. **25** Амінь, амінь, кажу вам, що приходить година і нині є, коли мертві почують голос Божого Сина, і ті, що почують оживуть! **26** Бо так як Батько має життя в Собі, так дав і Синові мати життя в Собі. **27** І дав Йому владу і суд чинити, бо Він є Людським Сином. **28** Не дивуйтеся цьому, бо приходить година, в якій всі, що є в гробах, почують голос Божого Сина. **29** *І вийдуть ті, що зробили добро, на воскресіння життя, а ті, що зробили зло, на воскресіння суду. **30** Я не можу від Себе нічого робити. *поч. 17*

мат. 25
дан. 12

Так як чую, суджу, і мій суд є справедливим, бо не шукаю моєї волі, але волі Того, що Мене послав, – Батька. **31** Якщо Я про Себе свідчу, моє свідчення не є правдиве. **32** Є інший, хто свідчить про Мене; і знаю, що правдивим є свідчення, яким Він свідчить про Мене. **33** Ви послали до Івана, і він свідчив про правду. **34** Я ж не приймаю свідчення від людини, але це говорю, щоб ви спаслися. **35** Він був світильником, що горів і світив, ви ж хотіли зрадіти на годину його світлом. **36** Я ж маю свідчення більше від Іванового, бо діла, які дав Мені Батько, щоб Я їх довершив, ті діла, які Я роблю, вони свідчать про Мене, бо Батько Мене послав. **37** І Той, що Мене послав, – Батько, *Той свідчив про Мене. Ані його голосу ви ніколи не чули, *ані його виду ви не бачили, **38** і не маєте його слова, що у вас перебуває, тому що Тому, кого Той послав, цьому ви не вірите. **39** Дослідіть Писання, бо ви думаєте, що в них маєте вічне життя, – і вони свідчать про Мене. **40** І ви не хочете прийти до Мене, щоб мати життя. **41** Я не приймаю слави від людей, **42** але Я вас пізнав, що божої любові ви не маєте в собі. **43** Я прийшов в ім'я мого Батька – і ви не приймаєте мене. Якщо інший прийде у своє ім'я, ви того приймаєте. **44** Як ви можете вірити, приймаючи славу один від одного, *і не шукаєте слави, що від одного Бога? **45** Не думайте, що Я проти вас говоритиму до Батька. Є, хто проти вас говорить, –

мат. 3
мой5. 4

ниж. 12

Мойсей, на якого ж ви надієтеся. **46** Бо якщо б ви повірили Мойсеєві, повірили б, отже, і Мені, *бо той написав про Мене. **47** Якщо не вірите його Писанням, як повірите моїм словам?

мой1. 13
мой5. 18
вищ. 1

Глава 6

1 Після цього Ісус пішов на другий бік моря Тиверіядської Галилеї. **2** І за ним ішла велика юрба, бо бачили його знаки, які Він робив над недужими. **3** Ісус же вийшов на гору і там сидів зі своїми учнями. **4** Була ж близько Пасха – жидівський празник.

поч. 18

5 Отже, Ісус, піднявши очі і побачивши, що велика юрба іде до Нього, сказав до Филипа: Чим купимо хліби, щоб ці їли? **6** Це Він говорив, випробовуючи його, бо сам знав, що хотів зробити. **7** Відповів Йому Филип: За двісті пінязів їм не вистачить хліба, щоб кожний з них трохи щось одержав. **8** Сказаз Йому один з його учнів, Андрій, брат Симона-Петра: **9** Є тут один хлопець, *який має п'ять ячмінних хлібів і дві риби, але що це є на стільки? **10** Сказав же Ісус: Зробіть, щоб люди розляглися. Було ж багато трави на місці. Розляглося, отже, чоловік числом якихось п'ять тисяч. **11** Взявши ж хліби і хвалу віддавши, Ісус подав учням, учні ж тим, що лежали, також і з риби, скільки бажали. **12** *І як вони наситилися, Він сказав своїм учням: Зберіть залишки кусків, щоб нічого не пропало. **13** Зібрали ж і наповнили дванадцять кошів кусками з п'ятьох ячмінних хлібів, що запишилося тим, що їли.

мат. 14
мар. 6
лук. 9

мар. 8

поч. 19

14 Люди ж, побачивши знак, який зробив Ісус, говорили, що Цей є дійсно Пророк, що приходить у світ. **15** Ісус же, зрозумівши, що хочуть прийти, щоб Його схопити і зробити Його Царем, знову Сам відійшов на гору. **16** Як стало пізно, його учні зійшли до моря, **17** *і ввійшли до човна, і ішли на другий бік моря, до Капернауму. І враз настала темрява, а Ісус ще не прийшов до них. **18** Море ж хвилювалось, тому що подув великий вітер. **19** Провеслувавши ж якихось двадцять і п'ять або тридцять стадій, побачили Ісуса, що ходив по морю; і як Він був близько човна, – злякалися. **20** Він же сказав їм: Я є, не бійтеся! **21** Хотіли ж взяти Його до човна, та зараз човен був на землі, до якої ішли. **22** На другий же день юрба, що стояла з другого боку моря, побачивши, що там не було іншого

мат. 14
мар. 9

ѡ҃ц҃у. ѥ҆сть и҆же на вы глетъ моѷ҆сїи, на́нь (же) вы ѹ҆пова́сте· а҆ще бо бы́сте вѣ́ровали моѷ҆се́ови, вѣ́ровали бысте ѹ҆бо (и҆) мнѣ. *о҆ мнѣ бо то́и писа̀. а҆ще ли того писа́нїѡ́м не вѣ́руете, ка́ко мои́мъ гло́мъ вѣ́ру и҃мете;

а҃ мѳ҃ гі
ѕ҃ мѳ҃ и҃
вы҃ а҃

Гла҃, ѕ҃·

Мо сихъ и́де і҃с на о́нъ полъ мо́ра галиле́а тиверїа́дъскы, [и҆ по нм҃ и҆да́ше][1] наро́дъ мно́г, на́ко видяхѹ зна́менїа (ѥ҆го), на́же твора́ше на недѹ́жны҃. взы́де же на́ го́ру і҃с, и҆ тѹ̀ сѣ́дяше съ ѹ҆чн҃ки свои́ми· бѣ же бли́зъ па́сха, пра́зн҃икъ жидо́вскыи· зⷯ҃, и҃ї·

вънзвⷭ҃ ѹ҆бо (і҃с о́чи)[2], и҆ видѣ на́ко мно́гъ народъ гряде́тъ и҆́ нему́, (гла̀)[3] и҆́ фїлѵ́ппу чимъ ку́пимъ хлѣ́бы, да на́дⷭ҃ сїи· се́же гла́ше и҆скѹша́а ѥ҆го. самъ́ бо вѣ́дяше, что́ хо́щетъ съ҆твори́ти· ѿвѣщà ѥ҆мѹ́ филѵ́ппъ. двѣ́ма сто́има пѣ́нязь хлѣ́бы не довлѣ́ю́т и҃мъ, да ко́ⷢ҃ и҃ ма́ло что́ прїимⷭ҃· (гла̀)[4] ѥ҆мѹ́ ѥ҆ди́нъ ѿ ѹ҆чн҃къ ѥ҆го, а҆ндрѣа́ братъ симона петра. ѥ҆сть о҆́трочищъ (здѣ̀ [ѥ҆ди́нъ][5])[6], *и҆же и҃мать пать хлѣбъ ѧ҆чме́нныхъ, и҆ два̀ рыбѣ. но сїи что́ сѹть в селѵ́ко҃ рече {же}[7] і҃с, съ҆твори́те чл҃кы възлежа́ти· бѣ же трава̀ мно́га на мѣ́стѣ. възлеже́ ѹ҆́бо мѫжїи числомъ ѧ҆́ко пать ты́сѧщь· прїѧ́тъ (же)[8] хлѣбы і҃с. и҆ хвалѹ̀ въздавъ, подастъ [ѹ҆чн҃комъ, ѹ҆чн҃цы же][9] възлежа́щимъ· та́кожде и҆ ѿ рыбѹ́, є҆лико хотя́хѹ. (*и҆) ѧ҆́ко (-)[10] насы́тишасѧ, (гла̀)[11] ѹ҆чн҃комъ свои́м. съберѣте и҆збытки ѹ҆кроу́хъ, да не поги́бнетъ ничтоже. събра́ша (же)[12], и҆ і҃сполниша двана́десѧте ко́ша ѹ҆кроу́хъ, ѿ пяти хлѣбъ ѧ҆чме́нн҃ѣ, и҆же и҆збы́ша ѧ҆́дъшимъ· зⷯ҃, ѳ҃і·

л҃цы (же)[13] видѣвше (зна́менїе, є҆же съ҆творѝ)[14] і҃с, глахѹ, на́ко се́и ѥ҆сть въи҆́стинѹ пр҃ро́къ. градыи҆ в҃ миръ· і҃с (же)[15] разѹмѣвъ, на́ко хотятъ прїи́тѝ, да възхи́тятъ ѥ҆го, {и҆}[16] съ҆тво́ра҃ (ѥ҆го) ц҃ра, ѿи́де паки в҃ го́ру (-)[17] ѥ҆ди́н· ѵ҃е́ко (-)[18] поздѣ бысть, снидоша ѹ҆ченицы ѥ҆го на́ море. *і҆ (влѣзо́ша)[19] в҃ корабль, (и҆) і҆да́хѹ на о́нъ полъ моря в҃ (капернаоу́мъ)[20]. и҆ тма̀ а҆́бїе бысть, и҆ не ѹ҆́ бѣ҆ пришелъ к҃ нимъ і҃с· вѣ́тръ же вели́ю дыха́ющѹ, възъдвиза́шесѧ. гребше (же)[21] ѧ҆́ко стадїи двадесѧтъ и҆ пать, и҆ли тридесѧте, (ѹ҆зрѣ́ша)[22] і҃са ходя́ща по́ морю, и҆ бли҃ корабла̀ бывша, (-)[23] ѹ҆боя́шасѧ· о́н҃ же (гла̀)[24] и҃мъ, а҆́зъ ѥ҆смь, не бо́и҃тесѧ. хотя́хѹ (же)[25] прїя́ти ѥ҆го в҃ кора́бль, и҆ а҆бїе [корабль бысть][26] на земли, в҃ нюже и҆да́хѹ· въ҆ ѹ҆трѣи (же) наро́ и҆же стоя́ше о҆́б онъ полъ мо́ра, [видѣвъ][27]

а҃ ѳ҃і
ѳ҃і а҃

нáіко кораблѧ̀ и҃ногѡ̀ не бѣ҆ тꙋ̀, тоу́кмо є҆дúнъ [тоу́и, во́ньже внидо́ша ѹ҆чн҃ицы є҆гѡ]28, и҆ нáіко не внúде съ ѹ҆чн҃ікы свои́ми і҃с в кора́бль, но є҆дúни ѹ҆чн҃ицы є҆гѡ и҆до́ша. (и҆) и҃ни прїидо́ша кораблѝ ѿ тиверіа́ды, блúзъ мѣ҆ста, и҆дѣ́же нáдо́ша (хлѣ́бы)29, хвалꙋ̀ вꙁдавше гв҃и. є҆гда́ (же)30 видѣ́ша наро́ди, нáіко і҃сa не бысть тꙋ̀, ни ѹ҆чн҃ікы є҆гѡ, влѣзо́ша сами в кораблѧ, и҆ прїидо́ша ѣ҆ (капернаѹ́мъ)31, и҃щꙋще і҃сa. и҆ ѡ҆брѣ́тше є҆гѡ ѡ҆б онъ полъ мо́ря, рѣ́ша є҆мꙋ. рaввu, когда здѣ̀ бысть; ѿвѣщà и҃мъ і҃с, и҆ рече. а҆мuнь а҆мuнь гл҃ю вамъ. и҃щете мене, не нáіко видѣ́сте знaмeнїе, но нáіко нáдо́сте хлѣ́бы, и насы́тистеся. зa҃, і҃к.

Дѣ́лаите не бра́шно гuба́ющее, но бра́шно пребыва́ющее въ животъ вѣ҆чнемъ, є҆́же сн҃ъ чл҃вчскїи вамъ дастъ. *сего́ бо ѿ҆ц҃ь зна́мена е҆сть. рѣ́ша (же)32 ѥ҆мꙋ. что́ сътворимъ, да дѣ́лаемъ дѣ́ла бж҃ïа; ѿвѣщà і҃с, и҆ рече и҃мъ. *сe҆ є҆сть дѣ́ло бж҃ïе, да вѣ́рꙋете ѣ҆ то́и, є҆гѡже посла̀ о҆́нъ. рѣ́ша (же)33 є҆мꙋ. ико́е ꙋ҆́бо (ты творuши)34 зна́менїе, да ви́димъ и҆ вѣ́рꙋ и҃мѣ́ тебѣ; что́ дѣ́лаеши; ѿ҆ц҃ы наши (нáдоша ма́нноу)35 ѣ҆ пꙋстыни, нáкоже є҆сть пи́сано *хлѣ́бъ ѿ҆ нб҃сѐ дастъ и҃мъ нáсти. рече ꙋ҆́бо и҃мъ і҃с. а҆мuнь а҆мuнь гл҃ю вамъ. не моѷ̑сїи дастъ вамъ хлѣ́бъ ѿ҆ нб҃сѐ, но ѿ҆ц҃ь мой дастъ вамъ хлѣ́ба (и҆стuннаго є҆ нб҃сѐ)36. хлѣ́бъ бо бж҃ïи є҆сть сходsщѝ ѿ҆ нб҃сѐ, и҆ (даsщѝ живо́)37 мuрꙋ. рѣ́ша ꙋ҆́бо и҆ немꙋ. гн҃и, всегдà да́ждь намъ хлѣ́бъ сeи́. гс҃ѣ̀ [же]38 и҃мъ і҃с. зa҃, і҃ка.

Ѧ҆зъ є҆смь хлѣ́бъ животнuй. гра́дый ѿ҆ъ мнѣ, не и҃мать ѣ҆залка́тиса. *и҆ вѣ́рꙋай в мѧ, не и҃мать ѣ҆жада́тиса никогдаже. но рѣ́хъ ва́̑, нáіко и҆ видѣ́сте мѧ, и҆ не вѣ́рꙋете. все є҆́же дастъ ми ѿ҆ц҃ь, ѿ҆ъ мнѣ прїидѐ. и҆ гра́дꙋщаго ѿ҆ъ мнѣ не и҃же́ню во́нъ. нáіко снидохъ ѿ҆ нб҃се, не да творю во́лю мою̀, но во́лю посла́вшаго мѧ {ѿ҆ц҃а}39. сe҆ же є҆сть во́ля посла́ѣ̑шаго мѧ [ѿ҆ц҃а]40, да вс҃е є҆́же дастъ мuи, не погꙋблю ѿ҆ него, но вꙁскрешꙋ є҆̀ ѣ҆ послѣ́днїи дн҃ь. зa҃, і҃кв.

Сѐ же є҆сть волѧ (посла́вшаго мѧ)41, да всsкъ видsй сн҃а, и҆ вѣ́рꙋа в него, и҃мать животъ вѣ҆чнuи, и҆ вꙁскрешꙋ є҆гѡ а҆ꙁъ ѣ҆ послѣ́днїи дн҃ь. рoптахꙋ ꙋ҆́бо і҃оу́дее ѡ҆ немъ, нáіко рече, а҆ꙁъ є҆смъ хлѣ́бъ сшедsйи ѿ҆ нб҃сѐ. *и҆ гл҃ахꙋ, не сeи́ ли є҆сть і҃с сн҃ъ і҃оси́фовъ. є҆мꙋ́же мы зна́емъ ѿ҆ц҃а и҆ мт҃ре; ка́ко ꙋ҆́бо гл҃етъ [сeи́]42. нáіко ѿ҆ нб҃се снидо́; ѿвѣщà {ꙋ҆́бо}43 і҃с, и҆ рече и҃мъ. не роп҃щuте междꙋ собою. Никтоже можетъ прїuти ѿ҆ъ мнѣ, а҆ще не ѿ҆ц҃ъ посла́вый мѧ привлечѐ є҆гѡ, и҆ а҆ꙁъ вꙁскрешꙋ є҆гѡ ѣ҆ послѣ́днїи дн҃ь. *Є҆сть

вы҃ а҃ мѧ г҃

а҃ і҃оа҃ г҃ нн҃ ꙁі

ѣ҆ мѳ ꙁі а҃і ѱ҃ѡ ѻ҃ꙁ мудро ꙁі а҃ кр҃н ї҃

нн҃ а҃і

мѧ г҃і

і҃саї҃а н҃д є҆ре҃а л҃а

вищ. 1 мат. 3

ів1. 3 ниж. 17

мой2. 16 мой4. 11 пс. 77 муд. 16 кор1. 10

ниж. 11

мат. 13

човна, тільки той один, до якого ввійшли його учні, **23** і що Ісус не ввійшов зі своїми учнями до човна, але його учні самі пішли і інші човнами прибули з Тиверіяди, близько місця, де з'їли хліби, віддавши хвалу Господеві, **24** коли ж юрба побачила, що Ісуса там не було ані його учнів, ввійшли самі до човнів і прийшли до Капернауму, шукаючи Ісуса. **25** І знайшовши Його на другому боці моря, сказали Йому: Равві, коли Ти сюди прибув? **26** Відповів їм Ісус і сказав: Амінь, амінь, кажу вам: ви шукаєте Мене не тому що ви побачили знак, але тому що ви їли хліби і наситилися. *поч. 20*

27 Працюйте не на їжу, що гине, але на їжу, що перебуває у вічному житті, яку вам дасть Людський Син, *бо назначив Цього Батько – Бог! **28** Сказали ж до Нього: Що нам робити, щоб чинити божі діла? **29** Відповів Ісус і сказав їм: *Це є боже діло, щоб ви повірили в Того, кого Він послав. **30** Сказали ж до Нього: Отже, який знак Ти робиш, щоб ми побачили і Тобі повірили? Що робиш? **31** Наші батьки їли манну в пустині, так як є написано: *Хліб з неба дав їм їсти! **32** Сказав, отже, їм Ісус: Амінь, амінь, кажу вам: не Мойсей дав вам хліб з неба, але мій Батько дав вам правдивий хліб з неба. **33** Бо божим хлібом є Той, що сходить з неба і дає життя світові. **34** Сказали, отже, до Нього: Господи, завжди давай нам цей хліб! **35** Сказав же їм Ісус: *поч. 21*

Я є хліб життя! Хто до Мене приходить, – не зголодніє, *і хто вірить в Мене, – ніколи не матиме спраги. **36** Але Я вам сказав, що ви і бачили Мене, і не вірите. **37** Все, що Мені дав Батько, до Мене прийде, і того, що приходить до Мене, не вижену геть. **38** Бо Я зійшов з неба не щоб робити мою волю, але волю Того, що Мене послав, – Батька. **39** Це ж є воля Того, що Мене послав, – Батька, щоб все, що Він мені дав, Я з нього не втратив, але воскресив його в останній день. *поч. 22*

40 Це ж є воля Того, що Мене послав, щоб кожний, хто бачить Сина і вірить в Нього, мав вічне життя, – і Я його воскрешу в останній день. **41** Обурювалися, отже, юдеї на Нього, бо сказав: Я є хліб, що зійшов з неба, – **42** *і говорили: Чи цей не є Ісус, син Йосифа, якого батька і матір ми знаємо? Як, отже, Цей каже, що: Я зійшов з неба? **43** Відповів, отже, Ісус і сказав їм: Не ремствуйте між собою. **44** Ніхто не може прийти до Мене, якщо Батько, що Мене послав, не притягне

його, – і Я його воскрешу в останній
ic. 54 день. **45** *Є написано в пророків: І всі
єре. 31 будуть навчені Богом! Кожний, хто
чув від Батька і навчився, приходить
мат. 11 до Мене, **46** *не тому що хтось поба-
чив Батька, тільки той, що є від Бога,
цей побачив Батька. **47** Амінь, амінь,
кажу вам: хто вірить в Мене, має віч-
не життя. *поч. 23*
мой2. 16 **48** Я є хліб життя! **49** *Ваші батьки
їли манну в пустині – і померли. **50**
Цей є хлібом, що сходить з неба,
щоб, коли хто з нього з'їсть, не по-
мер. **51** Я є хліб життя, що зійшов з
неба. Якщо хто з'їсть з цього хліба,
житиме вічно, і хліб, який Я дам, є
моє тіло, яке Я дав за життя світу. **52**
Сперечалися ж між собою жиди,
кажучи: Як Цей може нам дати їсти
своє тіло? **53** Сказав же їм Ісус: А-
мінь, амінь, кажу вам: якщо не їс-
тимете тіла Людського Сина і *не* пи-
тимете його крові, не маєте життя в
собі! **54** Хто їсть моє тіло і п'є мою
кров, має вічне життя, і Я його вос-
крешу в останній день. **55** Бо моє тіло
є правдивою їжею і моя кров є прав-
дивим напитком. *поч. 24*

56 Хто їсть моє тіло і п'є мою
кров, перебуває в Мені і Я в ньому.
57 Так як Мене послав Той, що живе,
– Батько, і Я живу задля Батька. І хто
Мене їсть, і той буде живим задля
Мене. **58** Цей є хлібом, що зійшов з
неба. Не як ваші батьки їли манну і
померли, хто їсть цей хліб, житиме
вічно! **59** Це Він сказав на зборі, нав-
чаючи в Капернаумі. **60** Отже, чис-
ленні з його учнів, почувши, сказали:
Жорстоким є це слово. І хто може
його слухати? **61** Ісус, знаючи ж в со-
бі, що про це обурюються його учні,
Він сказав їм: Чи це вас згіршує? **62**
вищ. 3 *Отже, *що буде,* коли побачите Люд-
ського Сина, що підноситься туди, де
був передше? **63** Дух є той, що оживл-
яє, тіло не приносить ніякої користі.
Слова, які Я вам сказав, є духом і є
життям. **64** Але є з вас деякі, що не
вірять! Бо від початку Ісус знав, хто є
ті, що не вірять, і хто є той, що Його
видасть. **65** І Він говорив: Задля цьо-
го Я вам сказав, що до Мене ніхто не
може прийти, якщо йому не буде
дано від мого Батька. **66** Від цього
багато з його учнів відійшли і більше
не ходили з ним. **67** Сказав же Ісус
дванадцятьом: Чи і ви хочете іти? **68**
Відповів Йому Симон-Петро: Госпо-
ди, до кого підемо? Ти маєш слова
мат. 16 вічного життя, **69** і ми повірили і
мар. 8 пізнали, *що Ти є Христос – Син
лук. 9 Бога живого! **70** Він їм відповів: Чи
не Я вибрав вас дванадцятьох? І один
з вас є дияволом. **71** Говорив же Він
про Юду Симонового, Іскаріота, бо

писано въ прр҃цѣхъ. и҆ бу҃дутъ вси оу҆чє́ни бг҃у.
всѧкъ слы́шавый ѡ҆ о҆́цѣ и҆ навы́къ, прїи-
детъ къ мнѣ. *не ѧ҆́ко ѡ҆́ца видѣлъ є҆́ кто҃, ѧ҆́ѧ и҆
то́кмо сый ѡ҆ бз҃а, сі́й видѣ ѡ҆́ца. ч҆ми́нь а҆мі́й
гл҃ю вамъ. вѣрꙋ́ай [в ѧ҆́ѧ][44], и҆́мать живота
вѣ́чнаго. зач҃, їкг.
ч҆зъ є҆́смь хлѣбъ живо́тный. *ѡ҆́цы ваши ѧ҆до́-
ша [ма́ннꙋ в҃ пꙋстыни][45], и҆ ѹ҆мро́ша. Сей
є҆́сть хлѣбъ сходѧ́й с нб҃сѐ, да а҆́ще кто҃ ѡ҆ не-
го ѧ҆́сть, (-)[46] не ѹ҆мре́тъ. ч҆зъ є҆́смь хлѣбъ
живо́тный, и҆же сшє́дый є҆́ нб҃се. а҆́ще кто҃
снѣ́сть ѡ҆ {хлѣба сего}[47], живъ бу҃детъ въ вѣ-
ки. и҆ хлѣбъ є҆гоже а҆́зъ дамъ, плоть моа
є҆́сть. [ю҆же а҆́зъ (дахъ)[48]][49] за живо́тъ ми́ра.
прѧ́хꙋ (же)[50] сѧ межю́ собою жи́дове гл҃ющє.
ка́ко мо́жетъ сей намъ дати плоть свою ѧ҆́сти;
рече (же)[51] и҆мъ і҃с, а҆мі́нь а҆мі́нь гл҃ю вамъ.
а҆́ще не снѣ́сте плоти сн҃а ч҆ловѣ́ческаго, и҆ {пїе́те
кро́вь є҆го}[52], (живота не и҆́мате)[53] в҃ себѣ. Ꙗ҆́дый
мою пло́ть, и҆ пїа́й мою кро́вь, и҆́мать живо́тъ
вѣ́чный. и҆ а҆́зъ въскр҃шꙋ є҆го в҃ послѣ́днїи дн҃ь.
Плоть бо́ моа́ и҆́стинно є҆́ бра́шно, и҆ кровь моа́
и҆́стинно є҆́ пи́во. зач҃, їкд.
Ꙗ҆́дый мою плоть, и҆ пїа́й мою кр҃о, въ мнѣ
пребыва́етъ, и҆ а҆́зъ в҃ нем҃. Ꙗ҆́коже посла́ мѧ жи-
вы́й ѡ҆́цъ. и҆ а҆́зъ жи́вꙋ ѡ҆́ца ради. и҆ Ꙗ҆́дый мѧ,
и҆ то́й, живъ бу҃детъ мене ради. сей є҆́сть
хлѣбъ (сшє́дый с нб҃сѐ)[54]. не ѧ҆́коже ѧ҆́доша
ѡ҆́цы [ваши ма́ннꙋ][55], и҆ ѹ҆мро́ша. Ꙗ҆́дый хлѣбъ
сей, {живъ бу҃детъ}[56] въ вѣки. Сїа рече на
со́нмищи ѹ҆чꙗ в҃ (капернаѹ́мѣ)[57]. Мно́зи ѹ҆́бо
слы́шавше ѡ҆ ѹ҆чн҃и́цѣхъ є҆го, рѣша. жестоко є҆́сть
сло́во сє, (и҆) кто мо́жетъ є҆го послꙋ́шати; вѣ-
дый же і҃с в҃ себѣ ѧ҆́ко ро́пщꙋтъ о҆́ семъ ѹ҆-
чн҃и́цы є҆го, рече и҃. сѐ ли вы бла́знитъ; *а҆́ще ѹ҆-
́бо ѹ҆́зрите сн҃а ч҆ловѣ́ческаго въсходѧ́ща и҆дѣже бѣ
пре́жде; дх҃ъ є҆́сть и҆же о҆́живлꙗ́етъ, плоть не
по́лзꙋетъ ничтоже. гл҃ы ѧ҆́же а҆́зъ гл҃ахъ вамъ,
дх҃ъ сꙋть и҆ живо́тъ сꙋть. но́ сꙋть ѡ҆ васъ
нѣцїи, и҆же не вѣ́рꙋютъ. вѣдѧше бо́ и҆скони
і҃с. кто҃ сꙋть невѣрꙋ́ющей, и҆ кто҃ є҆́сть преда-
ѧ́й є҆го. и҆ гл҃аше, сего ради рѣхъ вамъ, ѧ҆́ко
никтоже мо́жетъ прїити ко мнѣ, а҆́ще не бу-
де́ (є҆мꙋ дано)[58] ѡ҆ о҆́цѣ [моє́го][59]. ѡ҆ сего мно́зи
ѡ҆ ѹ҆чн҃и́къ є҆го и҆до́ша вспа́ть, и҆ ктомꙋ не
хожда́ꙋ с нимъ. рече же і҃с о҆́бѣма надесѧте.
є҆да́ и҆ вы хо́щете и҆ти́; ѿвѣщ҃а є҆мꙋ симонъ
петръ. г҃и, и҆́ кѣмꙋ и҆́демъ; гл҃ы живота́ вѣч-
наго и҆́маши. и҆ мы вѣровахо́мъ, и҆ позна́хомъ,
*ѧ҆́ко ты є҆си [х҃с, сн҃ъ бг҃а живаго][60]. ѿвѣщ҃а
{и҆мъ}[61]. не а҆́зъ ли васъ двана́десѧте и҆збрахъ,
і҃ (є҆ди́нъ ѡ҆ васъ)[62] дїа́волъ є҆́сть; гл҃аше же

ї҆оу҆да̀ сѝмонова ї҆скарїо́та. се́и бо̀ хотѧ́ше преда́ти є҆го̀, є҆ди́нъ [сы́и][63] ѿ о҆бою҃надесѧте·

Гл҃а, з҃· за҃, їѕ҃·

Хожда́ше ї҆с҃ по сѝхъ)[1] в галиле́и҆. не хотѧ́ше бо̀ въ ї҆оу҆де́и҆ ходи́ти. ѩ́ко ї҆ска́ху є҆го̀ ї҆оу҆де́е оу҆би́ти· *бѣ же бли҃з пра́здникъ ї҆оу҆де́йскыи, потъчѐнїе сѣ́ни· рѣ́ша (же)[2] к҃ немꙋ бра́тїа є҆го̀. преиди ѿсю́ду, і҆ и҆ди҆̀ въ ї҆оу҆де́ю, да и҆ оу҆чн҃цы твоѝ ви́дѧтъ [дѣ́ла твоа̀ ѩ́же][3] твори́ши· Никто́же бо̀ [в та́йнѣ ничесо́же][4] твори́тъ, і҆ и҆́щетъ са́мъ ѩ́вѣ бы́ти· а҆́ще є҆̀и твори́ши, ѩ́вѝ себѐ ми́рови· Ни бра́тїа бо̀ є҆го̀ вѣ́ровахꙋ в негѡ̀. (гл҃а)[5] оу҆́бо ѝмъ ї҆с҃· вре́мѧ моѐ не оу҆̀ прїи́де, вре́мѧ же ва́ше всегда̀ (гото́во е҆́сть)[6]· не мо́же́ ми́ръ ненави́дѣти васъ, менѐ же ненави́дитъ· ѩ́ко а҆́зъ свѣдѣтелꙋ́ю о҆̀ не́мъ ѩ́ко дѣ́ла є҆го̀ зла̀ сꙋ́тъ. вы взы́дѣте в пра́зникъ (се́и), а҆́з҃ не взы́дꙋ в пра́зникъ се́и, ѩ́ко вре́мѧ моѐ не оу҆̀ и҆спо́лнисѧ. сїа̀ {-}[7] ре́къ [ѝмъ][8], о҆́ста҃ в҆̀ галиле́и҆· є҆гда̀ же взыдо́ша бра́тїа є҆го̀ в пра҃зни҃, тогда̀ и҆ са҃ взы́де, не ѩ́вѣ, но̀ ѩ́ко та́и҆· жи́дове (же)[9] и҆ска́ху є҆го̀ в пра́зникꙋ҃. и҆ гл҃ахꙋ, гдѣ̀ е҆́сть о҆́нъ· И҆ ро́потъ {мно́гъ бѣ̀ о҆̀ нем҃}[10] в наро́дѣхъ, о҆́вї҆ гл҃ахꙋ, ѩ́ко бл҃гъ е҆́сть· и҆нїѝ же гл҃ахꙋ, нѝ но̀ льсти́ наро́ды· никто́рыи же оу҆́бо ѩ́вѣ гл҃аше о҆̀ немъ, стра́ха ради ї҆оу҆де́йскаго· за҃, їѕ҃·

Чтїе́ же въ преполовле́нїе пра҃зни́ка, вꙑзы́де ї҆с҃ въ цр҃ковь, и҆ оу҆ча́ше. (и҆) дивлѧ́хꙋсѧ (-)[11] ї҆оу҆де́е гл҃ю́ще. ка́ко се́и҆ кни́гы вѣ́сть не оу҆чи́всѧ, ѿвѣщꙋ́а оу҆́бо и҃ ї҆с҃, и҆ речѐ. моѐ оу҆че́нїе нѣ́сть моѐ но̀ посла́вшаго мѧ̀· а҆́ще кто̀ хо́щетъ во́лю є҆го̀ твори́ти, разꙋмѣ́етъ о҆̀ оу҆че́нїи, коѐ ѿ бг҃а е҆́сть, и҆лѝ а҆́зъ о҆̀ себѣ̀ гл҃ю. гл҃ѧ̀й о҆̀ себѣ̀, сла́вы своея̀ и҆́щетъ. а҆̀ и҆щꙋ́а̀ сла́вы посла́вшаго є҆́го, се́и и҆́стиненъ е҆́сть, и҆ (нѣ́сть непра́вды в не́мъ)[12]. *Не моѷ҆̀сїи лѝ да́стъ вамъ зако́нъ, и҆ никто́же ѿ ва҃ твори́тъ зако́на; *что̀ менѐ и҆́щете оу҆би́ти; ѿвѣща̀ наро́дъ [и҆ речѐ][13], бѣ҃ ли и҆́маши; кто̀ тебѐ и҆́щетъ оу҆би́ти; ѿвѣща̀ і҆с҃, и҆ речѐ и҆мъ. є҆ди́но дѣ́ло сътворихъ, и҆ вс҃и дивите́сѧ· *Сего̀ ра́ди (не) моѷ҆̀сїи да́стъ вамъ о҆́брѣзанїе. не ѩ́ко ѿ моѷ҆̀се́а е҆́сть, но̀ ѿ о҆́ц҃ъ. и҆ в сꙋ́бо҃тꙋ о҆́брѣзаете чл҃ка. а҆́ще о҆́брѣзанїе прїе́млетъ чл҃къ в сꙋ́бо҃тꙋ, да не разори́тсѧ зако́нъ моѷ҆̀се́овъ, на мѧ̀ ли гнѣ́ваетесѧ, ѩ́ко всего̀ чл҃ка зра́ва сътвори́҃ в сꙋ́бо҃тꙋ; *не сꙋди́те на лица̀, но̀ пра́ве҃ный сꙋ́дъ сꙋди́те· Гл҃ахꙋ оу҆́бо нѣцїи ѿ і҆ерли́млянъ, не се́и ли е҆́сть є҆гоже и҆́щꙋтъ оу҆би́ти; и҆ сѐ не о҆́бинꙋ́ѧсѧ гл҃етъ, и҆ ничесо́же є҆мꙋ̀ не гл҃ютъ, є҆да ка́ко (-)[14]

цей мав Його видати, будучи одним з дванадцятьох.

Глава 7, *поч. 25*

1 Після цього Ісус сходив до Галилеї, бо не хотів ходити в Юдеї, бо юдеї шукали Його вбити. **2** *Був же близько юдейський празник кучок. **3** Сказали ж до Нього його брати: Вийди звідси і йди до Юдеї, щоб і твої учні побачили твої діла, які робиш. **4** Адже ніхто нічого потайки не робить і сам шукає явним бути. Якщо це робиш, об'яви Себе світові. **5** Бо навіть його брати не вірили в Нього. **6** Сказав, отже, їм Ісус: Мій час ще не прийшов, а ваш час завжди готовий. **7** Світ не може вас ненавидіти, Мене ж ненавидить, бо Я свідчу про нього, що його діла є злі. **8** Ви ідіть на цей празник, Я не піду на цей празник, бо мій час ще не сповнився. **9** Сказавши їм це, Він залишився в Галилеї. **10** Коли ж пішли його брати на празник, тоді і Він сам пішов, не явно, але наче потайки. **11** Жиди ж шукали за Ним в празник, і говорили: Де Він є? **12** І була велика незгода про Нього в юрбах: одні говорили, що є добрий, інші ж говорили, *що* ні, але обманює юрби. **13** Отже ж, ніхто явно не говорив про Нього через страх перед юдеями. *поч. 26*

14 Зараз же в половині празника ввійшов Ісус до церкви і навчав, **15** і юдеї дивувалися, кажучи: Як Цей знає книги, не вчившись? **16** Відповів, отже, їм Ісус і сказав: Моя наука не є Моя, але Того, що Мене послав. **17** Якщо хто хоче чинити його волю, розуміє науку, *чи* вона є від Бога, чи Я від Себе говорю. **18** Хто говорить від себе, шукає своєї слави, а хто шукає славу Того, що Його послав, Цей є правдивий і в Ньому немає неправди. **19** *Чи не Мойсей дав вам закон? І ніхто з вас не чинить закону? *Чому Мене шукаєте вбити? **20** Відповіла юрба і сказала: Чи біса маєш? Хто Тебе шукає вбити? **21** Відповів Ісус і сказав їм: Я зробив одне діло – і ви всі дивуєтеся. **22** *Через це *чи* не Мойсей дав вам обрізання? Не тому що є від Мойсея, але від батьків, і в суботу ви обрізаєте чоловіка. **23** Якщо чоловік в суботу одержує обрізання, щоб не зломати закон Мойсея, чому гніваєтесь на Мене, що Я зробив усю людину здоровою в суботу? **24** *Не судіть за лицем, але судіть справедливим судом. **25** Говорили, отже, деякі з єрусалимлян: Чи не є Цей Тим, якого шукають вбити? **26** І ось Він явно говорить, і Йому нічого не

кажуть. Чи часом князі *не* пізнали, що Цей є Христос? **27** Але *про* Цього знаємо, звідки Він є, а коли Христос прийде, ніхто не знатиме, звідки буде! **28** Закликав, отже, Ісус в церкві, навчаючи і кажучи: І Мене знаєте, і знаєте, звідки є Я. І Я не прийшов від Себе, але правдивим є Той, що Мене послав, якого ви не знаєте. **29** Я Його знаю, бо Я є від Нього і Той Мене послав! **30** Шукали ж, щоб Його схопити, – і ніхто не наклав на Нього рук, бо ще не прийшов був його час. **31** Численні ж з юрби повірили в Нього і говорили, що коли Христос прийде, чи робитиме більші знаки від цих, які Цей робить? **32** Почули фарисеї, що юрба гомоніла це про Нього, і фарисеї, і архиєреї послали слуг, щоб Його схопили. **33** Сказав же Ісус: Ще короткий час Я є з вами і іду до Того, що Мене послав. **34** *Шукатимете Мене – і не знайдете, і де Я є – ви не зможете прийти. **35** Сказали ж юдеї до себе: Куди Цей хоче іти, що ми Його не знайдемо? Чи хоче іти до розсіяних між греками і навчати греків? **36** Що є це слово, яке Він сказав: Шукатимете Мене – і не знайдете, і де Я є ви не можете прийти.

ниж. 13

разумѣша кнѧзи, ꙗ҆ко сіи є҆сть ї҃с҃ь; но сего вѣмы ѿкоу́ду є҆сть. ї҃с҃ь же є҆гда прїи́детъ, никтоже вѣсть ѿкоу́ду бу́детъ. вꙗзва оу҆бо ѣ҆ цр҃кви оу҆ча ї҃с҃ь, и҆ гл҃а. и҆ менѐ вѣ́сте, и҆ вѣсте ѿкоу́ду є҆смь. и҆ ѻ҆ себѣ не прїидохъ, но є҆сть и҆стиненъ посла́вый мѧ, є҆гоже вы не вѣ́сте. а҆зъ вѣмь є҆го, ꙗ҆ко ѿ него є҆смь, и҆ то́и мѧ посла̀. {и҆ска́ху же}[15] да (и҆му́тъ є҆го)[16], и҆ никтоже вꙗзложи нань рукы, ꙗ҆ко не оу҆́ бѣ прише́лъ часъ є҆го. [мнѡ́зи же ѿ наро́да вѣ́роваша][17] в него, и҆ гл҃аху, (ꙗ҆ко) ї҃с҃ь є҆гда прїи́детъ, є҆да бо́лша зна́менїа сътворитъ, ꙗ҆же сіи {творитъ}[18]; слы́шаша фарїсе́е наро҆ ро́пщущъ ѻ҆ немъ сїа. и҆ посла́ша [фарїсе́е и҆ а҆рхїере́е][19] слугы̀, да и҆му́тъ є҆го. рече (же)[20] ї҃с҃ь. є҆ще [мало вре́мѧ][21] с вами є҆смь, и҆ і҆ду́ и҆́ посла́вшемоу мѧ.

*Поищете мене и҆ не ѡ҆бря́щете [-][22]. и҆ і҆деже є҆смь а҆зъ, вы не мо́жете прїити. рѣша (же)[23] і҆ѹдее́ и҆́ себѣ. ка́мо сіи хощетъ и҆тѝ, ꙗ҆ко мы не ѡ҆бря́щем҃ є҆го; є҆да в разсѣꙗнїе є҆ллинъское хощетъ и҆тѝ; и҆ оу҆чи́ти є҆ллины; что́ є́сть (сіе сло́во)[24], є҆же рече, взыщете мене, и҆ не ѡ҆бря́щете [-][25], и҆ і҆дѣже є҆смь а҆зъ, вы не мо́жете прїити.

нѝ ѓ҃ı

зѧ҃, ї҃з҃.

в послѣдніи же дн҃ь вели́кіи пра҃зника, стоа́ше ї҃с҃ь, и҆ звааше гл҃а. а҆ще кто жа́жетъ, да прїидетъ ко мнѣ, и҆ пїетъ. вѣ́рꙋѧй в мѧ, ꙗ҆коже рече писа́нїе, рѣки ѿ чрева є҆го и҆стекꙋтъ воды̀ жи́вы. *Се же рече ѻ҆́ дс҃ѣ, є҆гоже хотѧхꙋ прїимати вѣ́рꙋющіи въ (и҆мѧ є҆го)[26]. не оу҆́бо бѣ [дх҃ъ сты́й][27], ꙗ҆ко ї҃с҃ь не оу҆́ бѣ прослáвленъ. [мнѡ́зіи][28] (же) ѿ народа (-)[29] слы́шавше сло́во (-)[30], гл҃аху. сіи є҆сть вꙋи́стинꙋ пр҃ркъ. дрꙋзіи гл҃аху, сіи є҆сть ї҃с҃ь. ѻ҆́ви же гл҃аху, є҆да ѿ галиле́а ї҃с҃ь прихо́дитъ; *не писа́нїе ли рⷱ҃, ꙗ҆ко ѿ сѣмене дв҃ва, и҆ ѿ видлеемьскыꙗ ве́си, и҆дѣже бѣ дв҃ъ, [ї҃с҃ь прїидетъ][31]; распра (же)[32] бысть в наро́дѣ є҆го ради. нѣцїи же (ѿ нѝ хотѧхꙋ)[33] ꙗ҆ти є҆го, но никтоже вꙗзложи нань рꙋцѣ. прїидо́ша (же)[34] слугы̀ ко а҆рхїере́омъ и҆ фарїсе́омъ. и҆ рѣша и҆мъ тїи, почто̀ не приведо́сте є҆го. ѿвѣщаша слугы̀. николиже [та́ко гл҃алъ человѣкъ, ꙗ҆ко сіи чл҃къ][35]. ѿвѣщаша оу҆бо и҆мъ фарисе́е, є҆да и҆ вы прельщени бысте; є҆да кто́ ѿ кн҃зь вѣ́рова бо́нь, и҆ли ѿ фарїсе́й; но наро҆ сіи и҆же не вѣсть зако́на, проклати сꙋть. {*гл҃а}[36] никоди́мъ к нѝ, {и҆же пришедый к немꙋ но́щїю}[37] (-)[38], є҆ди́нъ сый ѿ нихъ. *є҆да законъ нашъ сꙋдитъ чл҃ку, а҆ще не слы́шитъ ѿ него пре҃жде҃[39], и҆ разумѣетъ что творитъ; ѿвѣщаша, и҆ реко́ша є҆мꙋ, є҆да и҆ ты ѿ галилеа́ є҆си; и҆спыта́й и҆ ви́ждь, ꙗ҆ко [пр҃ркь

ісаїа мд
іѡн в
дѣа в

мих. 5
мат. 2

лук. 2

михїа г҃
мѳ в

лꙋ в

вѣі г

ѓ мѳ зı

Якщо хто спрагнений, хай прийде до Мене і п'є. **38** Хто в Мене вірить, як сказало Писання, з його нутра потечуть ріки живої води. **39** *Це ж Він сказав про духа, якого мали одержати ті, що вірять в його ім'я. Отже, *ще* не було Святого Духа, бо ще Ісус не був прославлений. **40** Численні ж з юрби, почувши слово, говорили: Цей, по правді, є Пророком! **41** Інші говорили: Цей є Христос! Інші ж говорили: Чи Христос приходить з Галилеї? **42** *Чи Писання не сказало, що з Давидового насіння *і з села Вифлеєм, де був Давид, приходить Христос? **43** Була ж незгода в юрбі через Нього. **44** Деякі ж з них хотіли Його схопити, але ніхто не наклав на Нього рук. **45** Прийшли ж слуги до архиєреїв і фарисеїв, і ті їм сказали: Чому ви Його не привели? **46** Відповіли слуги: Ніколи так не говорив чоловік, як Цей Чоловік. **47** Відповіли, отже, їм фарисеї: Хіба і ви обмануті? **48** Чи хто з князів повірив в Нього або з фарисеїв? **49** Але ця юрба, що не знає Закону, – прокляті є вони! **50** *Сказав до них Нікодим, який прийшов до Нього вночі, що був один з них: **51** *Чи наш закон судить людину, якщо її скоріше не вислухає і пізнає, що робить? **52** Відповіли і сказали йому: Чи і ти є з Галилеї? Досліди і поглянь, що пророк не приходить з Га-

ніж. 13
іс. 44
йоі. 2
дія. 2
вищ. 3
мой5. 17

ѡ҃ галилеа҆[40] не приходитъ· и҆ ѝде кождо ѣ҆ до́мъ свой, і҃с же и҆де ѣ҆ го́ру є҆леѡ́нскую, заоу́тра же па́кы {прїиде}[41] ѣ҆ ц҃рковь, и҆ вс҃и людїе и҆дѧхѹ к немѹ, и҆ сѣдъ оу҆чаше и҃ѧ·

Гл҃а, и҃· за҃, к҃и·

Приведо́ша)[1] же книжницы и҆ фарисе́е {к немѹ женѹ̀ въ прелюбодѣа́нїи}[2] на́тѹ, и҆ (поста́виша)[3] ю҆̀ посредѣ, (и҆) {гл҃аша}[4] к немѹ, оу҆чи́телю. сїа жена̀ на́та е҆́сть (нн҃ѣ)[5] въ прелюбодѣа́нїи· *в зако́нѣ же намъ мов҃сїи повелѣ таковыа̀ ка́менїемъ побива́ти. ты́ {же}[6] что̀ гл҃еши; се́ же рѣша и҆скѹша́юще е҆го, да бы́ша и҆мѣ́ли что̀ гл҃ати на́нь. і҃с же до́лѹ преклоне́сѧ, пр҃сто̀ писа́ше на землѝ. {не слага́а и҆мъ}[7]. на́коже прилежа́хѹ въпраша́юще е҆го. {въсклоне́сѧ}[8] рече к ни́мъ. *и҆же е҆́сть безъ грѣха̀ ѣ҆ васъ, прежде (вр҃зи ка́мѣ̀ на́ ню)[9]· и҆ па́кы до́лѹ преклоне́сѧ писа́ше на землѝ. о҆ни́ же слы́шавше, {и҆ со́вѣстїю о҆блича́еми, и҆схожа́хѹ е҆ди́нъ по е҆ди́номѹ}[10]· нача́нше ѡ҃ старецъ, {до послѣ́днихъ}[11]· и҆ о҆ста̀ [е҆ди́нъ і҃с][12], и҆ жена̀ посредѣ сѹщи. въсклоне́сѧ же сѧ і҃с, {и҆ нѝ е҆ди́ного ви́дѣвъ, то́чїю женѹ̀}[13]· речѐ {е҆́й}[14], [гдѣ сѹтъ и҆же важдо́хѹ на́ тѧ][15], никто́же ли тебе о҆́сѹди; она́ же рече никто́же г҃и, {р҃е же е҆́й і҃с}[16]. нѝ а҆́зъ тебе о҆́сѹждаю. и҆ди́, и҆ ѡ҃сто́ле кто́мѹ не съгрѣша́и·

за҃, к҃д·

Па́кы (же)[17] и҆мъ (і҃с рече)[18], гл҃а· *азъ е҆́смъ свѣтъ мі́рѹ. ходѧ́и по мнѣ, не и҆́мать ходи́ти въ тмѣ, но и҆́мать свѣтъ живо́тный. рѣша (же)[19] е҆мѹ фарисе́е. ты о҆ себѣ са́мъ свѣдѣтелствуе́ши. свѣдѣтельство твоѥ̀ нѣсть и҆́стинно· ѡ҃твѣща і҃с и҆ рече и҃. (*аще)[20] а́зъ свѣдѣтельствую о҆ себѣ, и҆́стинно е҆́сть свѣдѣтельство моѐ· на́ко вѣмъ ѡ҃кѹ́ду прїидо́хъ, и҆ ка́мо и҆ду̀. вы же не вѣсте ѡ҃кѹ́ду прихо́ждѹ [и҆][21] ка́мо гр҃ду· вы по́ плоти сѹди́те. а҆́зъ не сѹжду̀ нико́мѹже и҆ а҆́ще сѹжду̀ (-)[22] а҆́зъ, сѹдъ мо́и и҆́стиней е҆́сть· ѩ҆́ко е҆ди́нъ ни́вѣмь, но а́зъ и҆ посла́вый мѧ ѡ҃ц҃ь. *и҆ в зако́нѣ же ва́шемъ пи́сано е҆́сть. на́ко двою чл҃ку свѣдѣтельство и҆́стинно е҆́сть· а҆҃з е҆́смь свѣдѣтельствуѧ̀ о҆ мнѣ самомъ, и҆ свѣдѣтельствуетъ о҆ мнѣ посла́вый мѧ ѡ҃ц҃ь. гл҃ахѹ (же)[23] е҆мѹ гдѣ е҆́сть ѡ҃ц҃ъ твои́; ѡ҃вѣща і҃с. ни менѐ вѣсте ни ѡ҃ца моего̀. а҆́ще мѧ бы́сте вѣдѣли, и҆ ѡ҃ца моего̀ вѣдали бы́сте. сїа гл҃ы гл҃а (і҃с), в газодилакїи, оу҆ча въ ц҃ркви. и҆ никто́же не а҆́ е҆го, на́ко не оу҆̀ бѣ прише́лъ ча́съ е҆го· за҃, л҃·

Рече (же)[24] (и҆мъ паки)[25] [і҃с][26]. а҆́зъ и҆ду̀, и҆ ѣ҆́зы́щете мене, и҆ въ гр҃сѣ ва́шемъ оу҆́мрете· ѩ҆́

ѣ҆ мѳ҃ и҃
ѣ҆ мѳ҃ і҃ѳ҃в

ѣ҆ мѳ҃ з҃и

вы҃ а҆
нн҃ѣ д҃
а҆ і҃ѳ҃а а҆

вы҃ ѣ҆

ѣ҆ мѳ҃ з҃и
и҆ д҃і
м҃а нн҃
а҆ і҃ѳ҃н г҃і
є҆вре́ѡ҃ ї҃

лилеї! **53** І кожний пішов до свого дому. **8,1** Ісус же пішов на Оливну гору. **2** Вдосвіта ж знову прийшов до церкви, і ввесь народ ішов до Нього, і сівши, Він їх навчав.

Глава 8, *поч. 28*

3 Привели ж книжники і фарисеї до нього жінку, схоплену в перелюбі, і поставили її посередині, **4** і сказали до Нього: Учителю, ця жінка була нині схоплена в перелюбі. **5** *В законі ж нам Мойсей наказав таких побивати камінням. Ти ж що кажеш? **6** Це ж вони сказали, спокушаючи Його, щоб мали в чому Його оскаржити. Ісус же, схилившись додолу, пальцем писав по землі, **7** не зважаючи на них. Як настоювали, запитуючи Його, підвівшись, Він сказав до них: *Хто у вас є без гріха, хай першим кине на неї каменем! **8** І знову, схилившись додолу, писав по землі. **9** Вони ж, почувши, і оскаржувані совістю, виходили один по одному, почавши від старців до останніх. І залишився сам Ісус і жінка, що була посередині. **10** Ісус же, підвівшись і не побачивши ані одного, тільки жінку, сказав їй: Де є ті, що тебе оскаржували, чи ніхто тебе не засудив? **11** Вона ж сказала: Ніхто, Господи. Сказав же їй Ісус: Ані Я тебе не засуджую. Іди і відтепер більше не гріши.

мой3. 20
мой5. 22

мой5. 17

поч. 29

12 Знову ж сказав їм Ісус, кажучи: *Я є світло для світу! Хто ходить за Мною, не буде ходити в темряві, але має світло життя. **13** Сказали ж Йому фарисеї: Ти сам про Себе свідчиш, Твоє свідчення не є правдиве. **14** Відповів Ісус і сказав їм: *Якщо Я про Себе свідчу, моє свідчення є правдивим, бо Я знаю звідки Я прийшов, і куди іду. **15** Ви ж не знаєте звідки приходжу і куди іду. Ви судите за тілом, – Я не суджу нікого. **16** І якщо Я суджу, – мій суд є правдивим, бо Я не є сам, але Я і Той, що Мене послав, – Батько. **17** *І у вашому ж законі є написано, що свідчення двох людей є правдивим. **18** Я є той, що свідчу про Себе самого, і про Мене свідчить Той, що Мене послав, – Батько! **19** Говорили ж Йому: Де є твій Батько? Відповів Ісус: Ви ані Мене не знаєте, ані мого Батька. Якщо б ви Мене знали, ви і знали б мого Батька. **20** Ці слова сказав Ісус в скарбниці, навчаючи в церкві. І ніхто Його не схопив, бо ще не прийшла його година.

вищ. 1
ниж. 9
ів1. 1

вищ. 5

мой5. 17
і 19
мат. 18
кор1. 13
єв. 10

поч. 30

21 Сказав же їм знову Ісус: Я іду, і будете Мене шукати, і помрете у вашому грісі. Куди Я іду, ви не можете

прийти. **22** Говорили, отже, юдеї: Хіба сам Себе вб'є, що каже: Куди Я іду, ви не можете прийти? **23** І Він сказав їм: Ви є здолу, Я є згори, ви є від цього світу, **24** Я не є від цього світу. Отже, Я вам сказав, що помрете у ваших гріхах. Бо якщо не повірите, що Я є, *то* помрете у ваших гріхах. **25** Говорили ж Йому: Ти хто є? І сказав їм Ісус: Початок, – як і вам кажу. **26** Багато маю про вас говорити і судити, але Той, хто Мене послав, є правдивий, і те, що Я почув від Нього, це говорю в світі. **27** Не збагнули, отже, що Він їм говорив про Батька. **28** Сказав же до них Ісус: Коли піднесете Людського Сина, тоді збагнете, що Я є і що від себе нічого не роблю, але як мене навчив мій Батько, – це говорю. **29** І Той, хто Мене послав, є зі Мною. Батько не залишив Мене самим, бо Я завжди роблю те, що Йому до вподоби. **30** Як Він це говорив, багато повірило в Нього. *поч. 31*

31 Говорив же Ісус до тих юдеїв, що повірили в Нього: Якщо ви будете перебувати у моєму слові, по правді, будете моїми учнями, **32** і пізнаєте правду, і правда вас визволить! **33** Відповіли і сказали Йому: Ми є насіння Авраама, і нікому ніколи не служили. Як Ти говориш, що станемо вільними? **34** Відповів їм Ісус: Амінь, амінь, кажу вам, *що кожний, хто чинить гріх, є рабом гріха. **35** Раб же не залишається в хаті навіки, Син залишається навіки. **36** Отже, якщо Син вас визволить, по правді, будете вільними. **37** Знаю, що ви є Авраамове насіння, але шукаєте Мене вбити, бо моє слово не вміщається у вас. **38** Я говорю те, що бачив у мого Батька, і ви, отже, чините те, що бачили у вашого батька. **39** Відповіли і сказали йому: Батько наш є Авраам. Сказав їм Ісус: Якщо б ви були Авраамовими дітьми, ви чинили б Авраамові діла. **40** Нині ж шукаєте вбити Мене – Чоловіка, що вам сказав правду, те, що Я чув від Бога. Цього Авраам не зробив. **41** Ви робите діла вашого батька! Сказали ж Йому: Ми не народилися від розпусти, маємо одного батька – Бога! *поч. 32*

42 Сказав же їм Ісус: Якщо Бог був би вашим батьком, ви б, отже, Мене любили, бо Я від Бога вийшов і прийшов. Бо не від Себе Я прийшов, але Той Мене послав. **43** Чому моєї мови не розумієте? Адже ви не можете слухати мого слова. **44** Ви є від вашого батька – диявола і хочете чинити похоті вашого батька. Він був душогубцем від початку і не стоїть в правді, бо в ньому немає правди. Ко-

рим. 6
пет2. 2

кр҃и б҃
ѣ҃ петр҃ ѣ҃

можє аꙁъ ѝдꙋ, вы не мо́жете прїѝтиѝ· глахꙋ ѹ҆ꙋбо їꙋде́е, ѣда сѧ (самъ ѹ҆бїетъ)[27], ꙗ́ко гл҃е ꙗ́можє аꙁъ ѝдꙋ, вы не мо́жете прїѝтиѝ; ѝ рече и́мъ, вы ѿ ниⷢ́нихъ ѣсте, аꙁъ ѿ вы́шнихъ ѣсмь. вы ѿ [мира сегѡ̀][28] ѣсте. аꙁъ нѣсмь ѿ мира сего. рѣхъ ѹ҆бо вамъ, ꙗ́ко ѹ҆мрете въ грѣсѣхъ ва́шихъ. аⷣе бо не ѝмете вѣры ꙗ́ко аꙁъ ѣсмь, ѹ҆мрете въ грѣсѣхъ ва́шихъ· глахꙋ (жє)[29] ѣмꙋ, ты кто̀ ѣси; (и) рече и́мъ їс, начаⷮокъ, {ꙗ́ко}[30] ѝ гл҃ю ва҃. мно́га и́ма҃ о҃ ва҃ глаⷮи ѝ сꙋди́ⷮи, ѝо посла́вый мѧ и́стиненъ ѣсть. ѝ аꙁъ ꙗ́же слы́шахъ ѿ него, сїа гл҃ю ѣ҆ ми́рѣ· не разꙋмѣшѧ (ѹ҆бо) ꙗ́ко ѿц҃а и́мъ гл҃аше· рече (жє)[31] и́мъ їс. ѣгда вⷴзнесете сы́на чл҃вѣческаго, тогда̀ разꙋмѣ́ете, ꙗ́ко аꙁъ ѣсмь, ѝ о҆ себѣ (ничесоже не творю)[32], ѝо ꙗ́коже наѹ҆чи́ мѧ ѿц҃ъ [мой][33] сїа гл҃ю. ѝ посла́вый мѧ со мною ѥ҆· не о҆ста́ви мене ѣдино́го [ѿц҃ъ][34], ꙗ́ко аⷭ҃ ѹ҆гѡ́наѧ ѣмꙋ (всегда творю)[35]. ѥи ѣмꙋ глюⷳꙋ, мно́зи вѣ́ровашѧ в него·

зⷭ҃, лⷭ҃·

глаше (жє)[36] їс, и҆ вѣ́ровавшимъ и҆ немꙋ їоꙋде́омъ. аⷣе вы пребꙋ́дете ѣ҆ словесѝ мое́мъ, вѣ́ ѝстинꙋ ѹ҆чⷭ҃ицы моѝ бꙋ́дете, ѝ разꙋмѣ́ете ѝ́стинꙋ, ї ѝ́стина свободи́ⷮъ вы· ѿвѣщаⷭ҃а (ѝ рѣша) ѣмꙋ, сѣ́мѧ аⷤ҃раа́мле ѣсмы, и никомꙋже работа́хомъ николиⷤ҃е. ка҆ко ты глеши ꙗ́ко свободни бꙋ́дете; ѿвѣщà ѝмъ їс. ⷭ҃мини́ⷭ҃ мини́ⷭ҃ гл҃ю вамъ, *ꙗ́ко всѧкъ творѧ́й грѣхъ, рабъ ѣсть грѣхꙋ. рабъ же не пребываⷮ҃ в домꙋ вѣ́ки. сы́нъ пребыва́еⷮ҃ вѣ́ки. аⷣе ѹ҆бо сы́нъ вы свободи́ⷮъ, вѣ́ ѝстинꙋ свободни бꙋ́дете· вѣ́мъ ꙗ́ко сѣ́мѧ аⷤ҃раа́мле ѣсте, ѝо и́щете мене ѹ҆би́ⷮи, ꙗ́ко сло́во моѐ не вмⷴщаⷮ҃ сѧ въ вы́· [ѧ҆зъ ѥ҆же][37] видѣ́хъ ѹ҆ ѻ҆ц҃а [моего][38], гл҃ю. ѝ вы ѹ҆бо ѥ҆же [видѣ́сте][39] ѹ҆ {ѿц҃а вашего, творитѐ}[40]· ѿвѣщаⷭ҃а́ша, ѝ рѣша ѣмꙋ. ѿц҃ъ нашъ аⷤ҃раа́мъ ѥ҆· (гл҃а)[41] и́мъ їс. аⷣе чада аⷤ҃раа́мля бы́сте были, дѣла аⷤ҃раа́мля бысте творили. нн҃ѣ же и́щете менѐ ѹ҆бити чл҃ка и҆же и́стинꙋ вамъ гл҃ахъ, ꙗ́же слы́шахъ ѿ ѻ҆ца· сего аⷤ҃раа́мъ нѣсть съⷮворилъ. вы твориⷮѐ дѣла ѿц҃а ва́шего· рѣша (жє)[42] ѣмꙋ. мы ѿ любодꙋанїа нѣсмы рождени, ѣдино́го ѿц҃а и́мамы ѻ҆ц҃а· зⷭ҃, лⷭ҃·

рече (жє) и́мъ їс, аⷣе ѻ҆ц҃ъ вашъ бы̀ былъ, любили бы́сте ѹ҆бо мене. аꙁъ бо ѿ ѻ҆ца и҆зыдохъ, ѝ прїидохъ· не о҆ себѣ бо прїидохъ, но то́й мѧ посла̀. почто̀ бесѣ́ды моеа̀ не разꙋмѣ́ете; ꙗ́ко не мо́жете слы́шати словесѐ моего· вы̀ ѿц҃а ва́шего дїа́вола ѥ҆сте, ѝ по҆хоти ѿц҃а ва́шего хо́щете творити. о҆нъ чл҃коꙋбїи́ца ѿ ѝскона̀, ѝ въ и́стинѣ не (стои́ⷮъ)[43], ꙗ́ко нѣсть и́стины в немъ. ѣгда гл҃етъ лжⷭ҃ꙋ,

ѡ̀ своѝхъ глетъ, ꙗ́ко лъ̀ ѥ̂сть, и ѡ̀цъ (лжи)[44].
а̂з же зане и́стину глю, не вѣруете мнѣ. Кто̀
ѡ̀ ва̂ ѡбличае́тъ ма̂ о̀ грѣсѣ; а̂ще ли и́стину глю, почто̀ вы не вѣру́ете мнѣ; *йже ѥ̂сть
ѡ̀ ба, глы бжїа послу́шаѥ́тъ. сего ра́ди вы не
послу́шаете, ꙗ́ко ѡ̀ ба нѣсте. ѡ̀вѣщава́ша їоу́дее, и рѣша̀ ѥ̂му. не до́брѣ ли {мы глемъ}[45].
ꙗ́ко самарѧни̑ ѥ̂си ты, и бѣсъ и́маши; ѡ̀вѣщà їс. а̂зъ бѣса не и́мамъ, но чту́ ѡ̀ца моѐго, и вы не чтете мене. а̂з же не и́щу сла́вы
моеà, ѥ̂сть и́щà и су́дѧ. зв̂, лг.
а́ми́нь ами́нь глю вамъ. а̂ще кто̀ [сло́во моѐ][46]
съблюдѐ, смр̀ти не и́мать ви́дѣти вѣкы.
рѣша̀ оу́бо ѥ̂му жи́дове. нн̀ѣ разумѣхо̑, ꙗ́ко
бѣсъ и́маши. а̂враа́мъ оу́мре, и пророцы. и
ты глеши, а̂ще кто̀ сло́во мое съблюдетъ,
(смрти не и́мать ꙗ̑кусити)[47] вѣ́ки. Ѥ̂да
ты боліи ѥ̂си ѡ̀ца на́шего а̂враа́ма, и́же оу́мр҃е;
и прр҃цы оу́мро́ша. кого̀ сѧ самъ ты твори́ши; ѡ̀вещà їс, а̂ще а̂зъ сла́влюсѧ самъ, сла́ва
моа ничесоже ѥ̂сть. ѥ̂сть ѡ̀цъ моѝ сла́вѧи
мѧ, ѥ̂гоже вы глете, ꙗ́ко бъ нашъ ѥ̂сть, и
не позна́сте ѥ̂го. а̂з же вѣмъ ѥ̂го. и а́ще реку
ꙗ́ко не вѣмъ ѥ̂го, бу́ду подобенъ вамъ ло́жь.
но вѣмъ ѥ̂го, и сло́во ѥ̂го съблюдаю. Ѳвраа́мъ
ѡ̀цъ вашъ ра̂ вы бы́лъ, даⷭ вы видѣлъ дн҃ь
мон. и видѣ и вѣзра́довасѧ. рѣша (же)[48] їоу́дее
къ нему, пѧтидесѧт лѣт не оу̀ и́маши, и а̂враа́ма ли ѥ̂си ви́дѣлъ; рече (же) и́мъ їс. ами́нь
ами̑ глю вамъ, пре̂же да́же а̂враа́мъ не бысть,
а̂зъ ѥ̂смь. взаша (же)[49] ка́менїе, да вр̀гъ́нутъ
на́нь, їс же съкры́сѧ, і и̂зы́де и̑з҃ цр҃кве, [прошедъ посредѣ и́хъ, и мимохожа̂ше тако][50].

Гл҃а, д҃. зв̂, лд.

И́мо́йды̀, видѣ чл҃ка слѣпа ѡ̀ рожⷭтва. и въпроси́ша ѥ̂го оу́чн҃цы ѥ̂го глюще,
ра́ввви, кто̀ съгрѣши, се́и ли и́ли роди-
тела ѥго, да слѣпъ родисѧ; ѡ̀вѣща̀
їс, ни се́и съгрѣши, ни родителѧ ѥ̂го, но да
ꙗ́вѧ́сѧ дѣла бжїа на немъ. [Гн̀ѣ][1] подоба́ѥ́
дѣлати дѣла послáвшаго мѧ, до́нъдеже дн҃ь
ѥ̂сть. прїиде́ ночь, ѥ̂гда никтоже мо́жетъ
дѣлати. *ѥ̂гда в̀ ми́рѣ ѥ̂смь, свѣтъ ѥ̂смь ми́ру. *Сїа рекъ, плю́ну на́ землю, и съ̑творѝ
брені̑е ѡ̀ плюновéнїа, и помáза (о́чи бре́нїемъ)[2]
[слѣпо́му][3], и рече ѥ̂му, и̂дѝ оу̂мы́исѧ в̀ кꙋпѣ́ли силоа́мстѣ. ѥ̂же сказа́етсѧ по́сланъ. и̂де (же)[4]
и оу̂мы́ѧ, и прїиде видà. Съсѣ́ди (же)[5], и
и́же вѣ́хꙋ ви́дѣли ѥ̂го прежде, ꙗ́ко [слѣпъ
бѣ][6], глахꙋ. не се́и ли ѥ̂сть сѣдѧ́и и проса̀;
о́ви глахꙋ, ꙗ́ко се́и ѥ̂, и́нїи (же) глахꙋ, (ꙗ́ко)[7]

ли говорить неправду, від свого говорить, бо брехуном є і батьком брехні. **45** А тому що Я говорю правду, ви Мені не вірите. **46** Хто з вас Мене оскаржує в грісі? Якщо говорю правду, чому ви Мені не вірите? **47** *Хто є від Бога – слухає божі слова, ви задля цього не слухаєте, бо ви не є від Бога! **48** Відповіли юдеї і сказали Йому: Чи недобре ми говоримо, що Ти є самарянином і маєш біса? **49** Відповів Ісус: Я біса не маю, але шаную мого Батька, а ви Мене не шануєте. **50** Я ж не шукаю моєї слави, є Той, хто шукає і судить. *поч. 33*

51 Амінь, амінь, кажу вам: якщо хто збереже моє слово, не побачить смерті навіки! **52** Сказали, отже, Йому жиди: Нині ми пізнали, що маєш біса. Авраам помер і пророки, а Ти говориш: Якщо хто слово збереже моє, не скуштує смерті навіки. **53** Чи Ти є більший від нашого батька Авраама, який помер? І пророки померли. Ким Ти Себе самого робиш? **54** Відповів Ісус: Якщо Я прославляю Себе самого, моя слава є нічим, є мій Батько, що Мене прославляє, про якого ви кажете, що є нашим Богом. **55** І ви Його не пізнали, Я ж Його знаю. І якщо скажу, що Його не знаю, буду подібним до вас брехуном, але знаю Його і зберігаю його слово. **56** Авраам, ваш батько, був би радий, щоб побачити мій день, – і побачив, і зрадів! **57** Сказали ж до Нього юдеї: П'ятдесят літ ще не маєш, то чи Ти бачив Авраама? **58** Сказав же до них Ісус: Амінь, амінь, кажу вам: скоріше ніж Авраам був, Я є! **59** Взяли ж каміння, щоб на Нього кинути, Ісус же сховався і вийшов з церкви, пройшовши посеред них. І так переходив.

Глава 9, *поч. 34*

1 І переходячи, Він побачив чоловіка, сліпого від народження. **2** І Його запитали його учні, кажучи: Равві, хто згрішив, чи цей або його батьки, що він народився сліпим? **3** Відповів Ісус: Ані цей не згрішив, ані його батьки, але щоб на ньому виявилися божі діла. **4** Мені треба робити діла Того, хто Мене послав, поки є день. Прийде ніч, коли ніхто не зможе робити. **5** *Коли Я є в світі, Я є світло для світу. **6** *Сказавши це, плюнув на землю, і зробив болото зі слини, і помазав болотом очі сліпому, **7** і сказав йому: Іди вмийся в Силоамській купелі! – що в перекладі означає посланий. Пішов же він і вмився, і прийшов видючим. **8** Сусіди ж і ті, що його раніше бачили, що він був сліпим, говорили: Чи цей не є тим, що сидів і жебрав? **9** Одні говорили, що є цим, інші ж говорили, що є подібним до

нього. Він же говорив, що: Я є! **10** Говорили ж йому: Як тобі відкрилися очі? **11** Він відповів і сказав: Чоловік, що називається Ісус, зробив болото і помазав мої очі, і сказав мені: Іди до Силоамської купелі і вмийся. Пішовши ж і вмившись, я одержав зір. **12** Сказали ж йому: Хто Він є? Він сказав: Не знаю. **13** Повели ж його до фарисеїв, того, що колись був сліпим. **14** Була ж субота, коли Ісус зробив болото і відкрив йому очі. **15** Знову ж запитували його і фарисеї, як він одержав зір. Він же їм сказав: Він поклав болото мені на очі, і я умився і бачу. **16** Говорили ж деякі з фарисеїв: Цей чоловік не є від Бога, бо не зберігає суботу. Інші говорили: Як може грішний чоловік робити такі знаки? І між ними була незгода. **17** Говорили, отже, знову сліпцеві: Ти що скажеш про Нього, адже Він відкрив твої очі? Він же сказав, що Той є Пророком. **18** Отже, юдеї не повірили про нього, що був сліпим і одержав зір, доки не покликали батьків того, що одержав зір. **19** І запитали їх, кажучи: Чи цей є вашим сином, про якого ви кажете, що він народився сліпим? Отже, як нині бачить? **20** Відповіли ж їм його батьки і сказали: Знаємо, що цей є нашим сином і що народився сліпим. **21** Як же нині бачить, – не знаємо, або хто йому відкрив очі, ми не знаємо. Сам є дорослим, самого запитайте. Хай сам за себе говорить. **22** Це сказали його батьки, бо боялися жидів, бо жиди вже змовилися, щоб, якщо хто визнає Його за Христа, був відлученим від збору. **23** Задля цього його батьки сказали, що є дорослим, самого запитайте. **24** Покликали ж вдруге чоловіка, що був сліпим, і сказали йому: Дай славу Богові! Ми знаємо, що цей Чоловік є грішним. **25** Відповів же він і сказав: Чи Він грішником є – не знаю, одне знаю, що я був сліпим, *а* нині бачу. **26** Сказали ж йому знову: Що він тобі зробив? Як відкрив твої очі? **27** Він їм відповів: Я вже вам сказав – і ви не чули. Що знову хочете чути? Чи і ви хочете стати його учнями? **28** Вони ж йому докорили і йому сказали: Ти є учнем того, ми ж є Мойсеєвими учнями. **29** Ми знаємо, що Бог говорив до Мойсея, *про* цього ж не знаємо, звідки Він є. **30** Відповів чоловік і сказав їм: От це бо є дивним, що ви не знаєте, звідки Він є, а Він відкрив мої очі. **31** Знаємо ж, що Бог грішників не вислуховує, але якщо хто Бога шанує і чинить його волю, того Він вислуховує. **32** Споконвіку не чувано, щоб хтось відкрив очі тому, що народився сліпим. **33** Якщо би цей не був від Бога, не міг би нічо-

подо́бенъ є҆мꙋ є̑, о҆́нъ {же}[8] гла́ше, на́ко а҆́зъ є҆смь· гла́хꙋ (же)[9] є҆мꙋ, ꙗко [-][10] (ти са̀ ѡ҆връзо́стъ)[11] о҆́чи; ѡ҆вѣщава́ о҆нъ [и҆ рече. чла́къ][12] наричаемыи їс, бре́нїе сътвори́, и҆ помаза́ (о҆́чи моѝ)[13], и҆ речѐ ми́, [-][14] и҆дѝ въ̀ [ꙗ҆ꙋпъ́ль силоа́млю][15], и҆ ѹ҆мы́йсѧ. ша̀ (же)[16] и҆ ѹ҆мы́всѧ прозрѣ̀. (-)[17] рѣшѧ (же) є҆мꙋ, (ктѡ̀ є̀сть)[18]; гла́, не вѣмъ· (ведоша же)[19] є҆го̀ къ̀ фарїсе́ѡ̀, и҆́же бѣ̀ и҆ногда слѣпъ. бѣ̀ же сꙋбо́та [є҆гда̀][20] (сътвори́ бре́нїе)[21] їс, и҆ ѡ҆връзе є҆мꙋ о҆́чи. паки (же)[22] въпраша́хꙋ є҆го̀ и҆ фарисе́е, ꙗко прозрѣ̀, о҆́нъ же рє̀ и҃. бренїѐ положѝ мнѣ̀ на о҆́чи. и҆ ѹ҆мы́сѧ, и҆ вижꙋ· гла́хꙋ (же)[23] ѡ҆ фарїсе́й нѣ́цыи, нѣ́сть сїѝ ѡ҆ ба́ чла́къ, на́ко сꙋбо́тꙋ не храни́. о҆́ви [-][24] гла́хꙋ, ка́ко мо́жетъ чла́къ грѣшѣ́ сѝцева зна́менїа творити́; и҆ распра̀ бѣ̀ въ̀ нихъ· (гла́хꙋ)[25] ѹ҆́бо слѣпцꙋ паки. ты́ что̀ гле́ши о҆́ немъ, на́ко ѡ҆вры́зе (о҆́чи твоѝ)[26]; о҆́нъ же рече на́ко прⷪро́къ є̑. не на́ша ѹ҆́бо вѣ́ры їоу҆де́е о҆́ нѣ́, на́ко (слѣпъ бѣ̀)[27] и҆ прозрѣ̀, до́ндеже въ҃гласи́ша роди́теля того прозрѣ́вшаго· и҆ въпроси́ша а҆̀ глюще, се́й лѝ є̑ сы́нъ ва́ю· є҆гоже вы глете́ на́ко слѣпъ роди́сѧ, ꙗко ѹ҆́бо [нѣ́ вѝдитъ][28]; ѡ҆вѣщаста [же и́ма][29] роди́теля є҆го, и҆ рѣста. вѣ́мы на́ко се́й є҆сть сы́нъ на́ю, и҆ на́ко слѣпъ роди́сѧ. ка́ко же нѣ́ вѝдитъ, не вѣ́мы. и҆ли ктѡ̀ ѡ҆връзе є҆мꙋ о҆́чи, мы́ не вѣ́мы. [самъ възра́стъ и҆́мать, самого въпроси́те, са̑][30] о҆́ себѣ̀ да гле́тъ· Сѝ рекоста роди́теля є҆го, на́ко бо́ѧстасѧ жи́довъ. ѹ҆́же бо сѧ бѣ́хꙋ сложили жи́дове. да а҆́ще ктѡ̀ є҆го и҆сповѣ́сть ѯ҃а, ѡ҆лꙋченъ со́нмища да бꙋдетъ· Сего ра̑ роди́теля є҆го рекоста, на́ко възра́стъ и҆́мать, самого въпроси́те· въ҃гласи́ша (же)[31] (втори́цею чла́ка)[32] и҆́же бѣ̀ слѣпъ, и҆ рѣша є҆мꙋ, да́ждь сла́вꙋ бц҃ѣ. мы́ вѣ́мы, на́ко [чла́къ се́й][33] грѣшенъ є҆сть. ѡ҆вѣщa (же)[34] о҆́нъ, (и҆ рече). а҆́ще грѣшникъ є̑, не вѣ́дѣ. є҆ди́но вѣ́мъ, на́ко слѣпъ (бѣхъ̀)[35], нѣ́ вижꙋ· рѣша (же)[36] є҆мꙋ [паки][37]. что̀ сътвори́ тебѣ̀· ка́ко ѡ҆́верзе (о҆́чи твоѝ)[38]; ѡ҆вѣщà и҆́мъ, рекохъ ва̑ ѹ҆́же, и҆ не слы́шасте; что̀ пакы хо́щете слы́шати; є҆да̀ и҆ вы (ѹ҆чн҃цы є҆го хо́щете)[39] бы́ти; {о҆́ни же ѹ҆кори́ша}[40] є҆го̀, и҆ рѣша (є҆мꙋ). ты́ ѹ҆чн҃къ є̑си того. мы же мѡѷсе́ови є҆смы ѹ҆чн҃цы. мы́ вѣ́мы на́ко мѡѷсе́ови гла́ бг҃ъ. сего же не вѣ́мы ѿкꙋдꙋ є҆сть· ѡ҆вѣщá чла́къ, и҆ рече и҆́мъ. о҆́ се́мъ бо̀ ди́вно є҆сть, на́ко вы не вѣ́сте ѿкꙋ́дꙋ є҆сть, и҆ ѡ҆вры́зе (о҆́чи моѝ)[41]. вѣ́мы [же][42], на́ко грѣшникы бг҃ъ не послꙋша́е҆тъ, но̀ а҆́ще кто̀ бг҃очтецъ є҆сть, и҆ во́лю є҆го̀ твори́, того послꙋша́е҆тъ. ѿ вѣка́ нѣ́сть слы́шано, на́ко (ктѡ̀ ѡ҆вры́зе)[43] о҆́чи слѣпꙋрожде́нꙋ. а҆́ще не бы̀ бы̑ се́й

ѡ҃ ѣ҃а, не мо́гл҃ъ бы творити ничесоже· ѡ҃вѣщ҃а́ша и҆ рѣша́ ѥ҆мꙋ. въ грѣсѣхъ т҃ы родилсѧ ѥ҆си вѣ́сь, и҆ т҃ы ли (н҃ы оу҆чиши)[44]; і҆ и҆҃згна́ша ѥ҆го вонъ· Оу҆слы́ша і҃с, н҃а́ко и҆҃згна́ша ѥ҆го во́нъ. и҆ о҆́брѣт҃ъ ѥ҆го рече [ѥ҆мꙋ][45]. т҃ы вѣрꙋеши ли ѣ҆ сн҃а [бж҃ї́а][46]; ѡ҃вѣщ҃а́ о҆́нъ, и҆ рече. и҆ кт҃о ѥ҆ст҃ь г҃и, да вѣ́рꙋю в негѡ; [рече же][47] ѥ҆мꙋ і҃с. и҆ ви́дѣлъ ѥ҆го ѥ҆си, и҆ гл҃а́ѧй с тобою, то́й ѥ҆́· о҆́н же рⷪ҆́, вѣрꙋю г҃и. и҆ поклонисѧ ѥ҆мꙋ· *за҃, л҃е·*

И҃ рече і҃с. на сꙋ́дъ а҆́зъ ѣ҆ миръ сей҆ прї́идохъ, да невѝ́дѧщеи҆, ви́дѧ҃. и҆ ви́дѧщеи҆, слѣпи бꙋ́дꙋ. [и҆][48] слы́шаша ѡ҃ фарїсе́и҆ сі҃а сꙋщїи с нн҃, и҆ рѣша ѥ҆мꙋ, ѥ҆да и҆ мы слѣпы ѥ҆смы; рече (же) и҃ і҃с. а҆́ще бы́сте слѣ́пи были, не бы́сте и҆́мѣли грѣха́· нн҃ѣ же гл҃е́сте н҃а́ко ви́димъ, и҆ грѣхъ вашъ пребыва́е҃·

Гл҃а, і҃· за҃·

А҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю вамъ. не входа́и҆ две́ри въ дворъ о҆́вч҃їи, но́ прелаза́ и҆́нꙋдѣ, то́и҆ тать ѥ҆ст҃ь и҆ разбо́инн҃и҆· а҆ входа́и҆ две́ри, па́стыр҃ ѥ҆ст҃ь о҆́вцамъ. семꙋ две́рникъ ѡ҃вр҃ъза́ет҃ъ, и҆ о҆́вца гл҃а ѥ҆го слы́шат҃ъ. и҆ своа́ о҆́вца глаша́ет҃ъ по́ имени, и҆ и҆҃зго́нит҃ъ и҆́хъ· (и҆҃) ѥ҆гда́ своа́ [о҆́вца][1] и҆҃ждене́т҃ъ, пред ними хо́дит҃ъ, и҆ о҆́вца́ по немъ и҆́дꙋт҃ъ, н҃а́ко вѣ́дат҃ъ гл҃а ѥ҆го. по чꙋ́жемꙋ же не́ и҆́дꙋт҃ъ, но́ бѣжат҃ъ ѡ҃ него́, н҃а́ко не зна́ют҃ъ чꙋ́жаго гла́са· Сі҃ю при́т҃чꙋ рече и҆́мъ і҃с, о҆́ни же не разꙋмѣ́ша, что́ бѣ́ше на́же гл҃аше и҆́мъ· рече (же)[2] {паки и҆́мъ}[3] і҃с. а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю вамъ, н҃а́ко а҆́з҃ ѥ҆смь дверь о҆́вцамъ. вс҃и ѥ҆ли́ко и҆́ прї́иде пре҃же мене, та́тїе сꙋ́т҃ь и҆ разбо́инницы, но́ не послꙋ́шаша и҆́ о҆́вца· за҃, л҃з·

*Ѧ҆з҃ъ ѥ҆смь две́рь. мно́ю а҆́ще кт҃о вни́дет҃ъ, спсет҃сѧ, и҆ вни́дет҃ъ, і҆ и҆҃зыдет҃ъ, и҆ па́жит҃ъ о҆́бра́ще҃т҃· Ꙗ҆́т҃ь не прихо́дит҃ъ, развѣ да оу҆́крадет҃ъ, и҆ оу҆бї́ет҃ъ и҆ погꙋбит҃ъ· а҆́зъ прї́идо́хъ, да живот҃ъ и҆́мꙋт҃, и҆ лиш҃ше и҆́мꙋт҃ъ· *а҆́зъ ѥ҆смь па́стырь до́брыи. па́стырь до́брыи дш҃ꙋ свою полага́ет҃ъ за о҆́вца́· (а҆) нае́мникъ і҆ и҆́же н҃ѣ́ ѥ҆ст҃ь па́стырь, ѥ҆мꙋ́же н҃ѣ́ сꙋ́т҃ь о҆́вца́ своа́, ви́дит҃ъ во́лка градꙋ́ща, и҆ о҆ста́вла́ет҃ъ о҆́вца́ и҆ бѣга́ет҃ъ, и҆ во́лкъ расхи́тит҃ъ и҆́хъ, и҆ распꙋ́дит҃ъ [о҆́вца][4]. [а҆ нае́мникъ бѣжит҃ъ][5], н҃а́ко нае́мникъ ѥ҆ст҃ь, и҆ нерадѝ҃ о҆́ о҆́вца҃хъ. а҆́з҃ ѥ҆смь па́стырь до́брыи, и҆ зна́ю моа, и҆ зна́ю т҃ъ моа, н҃а́коже зна́ет҃ъ ма҃ ѡ҃ц҃ъ, и҆ а҆́з҃ зна́ю ѡ҃ц҃а, и҆ дш҃ꙋ мою полага́ю за о҆́вца́· І҆ и҆́ны о҆́вца и҆́мамъ, н҃а́же н҃ѣ́ сꙋ́т҃ъ ѡ҃ двора́ сего́. и҆ тыа҃ (м҃и подоба́ет҃ъ)[6] привест҃и҆́. и҆ гл҃а мои҆́ оу҆слы́шат҃ъ, *и҆ бꙋ́дет҃ъ ѥ҆ди́но ста́до, (и҆) ѥ҆ди́нъ па́стырь· за҃, л҃з·*

го робити. **34** Вони відповіли і йому сказали: Ти ввесь народився в гріхах, і ти ще нас навчаєш? І вигнали його геть. **35** Почув Ісус, що його вигнали геть, і знайшовши його, сказав йому: Чи ти віриш у Божого Сина? **36** Він відповів і сказав: І хто Він є, Господи, щоб я в Нього повірив? **37** Сказав же йому Ісус: Ти і бачив Його, і Він – Той, хто говорить з тобою, Той є. **38** Він же сказав: Вірю, Господи. – і поклонився Йому. *поч. 35*

39 І сказав Ісус: Я на суд прийшов у цей світ, щоб сліпі бачили і видючі стали сліпими! **40** І почули це *деякі* з фарисеїв, які були з Ним, і сказали Йому: Чи і ми є сліпі? **41** Сказав же їм Ісус: Якщо ви були б сліпими, не мали б ви гріха. Нині ж кажете, що бачимо, і ваш гріх залишається.

Глава 10, *поч.*

1 Амінь, амінь, кажу вам: хто дверима не входить до овечої кошари, але перелазить деінде, той є злодій і розбійник, **2** а хто входить дверима, є пастухом для овець. **3** Цьому дверник відкриває, і вівці слухають його голос, і він кличе своїх овець по імені і їх виганяє. **4** І коли вижене своїх овець, ходить перед ними, і вівці за ним ідуть, бо знають його голос. **5** За чужим же не ідуть, але втікають від нього, бо не знають чужого голосу. **6** Цю притчу сказав їм Ісус, вони ж не зрозуміли, що було те, про що Він їм говорив. **7** Сказав же знову їм Ісус: Амінь, амінь, кажу вам, що Я є двері для овець. **8** Всі, скільки їх прийшло переді мною, є злодії і розбійники, але вівці їх не послухали. *поч. 36*

9 Я є двері! Якщо хто Мною ввійде, спасеться, і ввійде, і вийде, і знайде пашу. **10** Злодій не приходить, хіба щоб украсти, і вбити, і вигубити. Я прийшов, щоб мали життя і мали по достатку. **11** *Я є дорим пастухом! Добрий пастух кладе свою душу за овець. **12** А найманий і той, що не є пастухом, якому вівці не є його *власними*, бачить вовка, що іде, і покидає овець, і втікає, і вовк їх хапає і розполохує овець. **13** А найманий втікає, бо він є найманим, і не дбає про овець. **14** Я є добрим пастухом, і знаю моїх, і Мене мої знають, **15** так як Мене знає Батько, і Я знаю Батька, і кладу мою душу за овець. **16** Маю й інші вівці, які не є з цього двору, і тих мені треба привести, і вони почують мій голос, *і буде одне стадо і один пастух. *поч. 37*

іса́ї҃а м҃ ѥ҆зе҃ к҃д

ез. 34

ез. 37

ѥ҆зе҃ к҃з

17 Задля цього мене Батько любить, бо Я кладу мою душу, щоб її знову взяти. **18** Ніхто не візьме її від
дія. 2 мене, але Я її кладу від себе. *Маю владу її покласти і маю владу знову її взяти. Цю заповідь Я одержав від мого Батька. **19** Знову ж виникла незгода між юдеями за ці слова. **20** Численні ж з них говорили: Він біса має і є безумним, чому Його слухаєте? **21** Інші говорили: Ці слова не є *словами* біснуватого. Чи може біс відкрити очі сліпому? *поч.*

мак1. 4 **22** *Було ж тоді обновлення в Єрусалимі і була зима. **23** І ходив Ісус у церкві – у Соломоновому притворі. **24** Оточили ж Його юдеї і говорили Йому: Доки держатимеш наші душі? Якщо ти є Христом, – скажи нам, не відтягуючи! **25** Відповів їм Ісус: Я вам сказав – і ви не вірите. Діла, які Я чиню в ім'я мого Батька, ті свідчать про Мене. **26** Але ви не вірите, бо ви не є з моїх овець, **27** так як Я вам сказав. *поч. 38*

Мої вівці слухають мій голос, і Я їх знаю, і вони ідуть за Мною, **28** і Я дам їм вічне життя, і не згинуть повік, і ніхто їх не вихопить з моїх рук. **29** Мій Батько, який Мені *їх* дав, є найбільшим від всіх, і ніхто не може їх вихопити з руки мого Батька. **30** Я і Батько – Ми є одне! **31** Взяли ж знову юдеї каміння, щоб Його побити. **32** Відповів їм Ісус: Я вам показав багато добрих діл від мого Батька, за яке з цих діл кидаєте на Мене камінням? **33** Відповіли Йому юдеї, кажучи: За добре діло камінням не кидаємо на Тебе, але за хулу, що Ти, будучи людиною, робиш Себе Богом! **34** Відповів їм Ісус: Чи не є написано
пс. 81 у вашому законі: *Я сказав – ви є богами! **35** Якщо богами Він назвав тих, до яких було боже слово, – а Писання не можна знищити, **36** – *то* до Того, кого Батько освятив і послав у світ, ви говорите, що: Хулу говориш, – тому що Я сказав, що Я є Божим Сином? **37** Якщо Я не роблю діла мого Батька, не вірте Мені. **38** Якщо ж роблю, хоч і Мені не вірите, вірте моїм ділам, щоб ви зрозуміли і повірили, що в Мені Батько, а Я – в Ньому. *поч.*

39 І шукали, отже, знову Його схопити, і Він вийшов з їхніх рук **40** і знову пішов на другий бік Йордану, на місце, де Іван скоріше хрестив, і там залишився. **41** І численні прийшли до Нього і говорили, що Іван, отже, не зробив ані одного знака, все ж, що Іван сказав про Цього, було правдою. **42** І там багато повірило в Нього.

Сего ради мѧ wц҃ъ любитъ. ꙗ҆́ко а҆́ (дш҃у
мою полага́ю)[7], да па́ки прїимꙋ ю҆̀. никтоже
(во́зметъ)[8] ю҆́ wт҃ мене, но а҃зъ полага́ю ю҆̀ о҆́
себѣ. *о҆́бласть и҆́мамъ положити ю҆̀, и҆ о҆́б- дѣа̀ ѕ҃
ласть и҆́мамъ паки прїати ю҆̀. сїю за́повѣдь
прїахъ wт҃ о҆́ц҃а моего҆̀. распꙗ (же) па́ки бысть
въ їоу҆де́ехъ за словеса̀ сїа. глахꙋ же мно́зи wт҃
нихъ, бѣ҆́ и҆́маетъ, и҆ нейстовъ е҆́стъ, что҆̀ его҆̀
послꙋшаете҃; и҆́нїи глахꙋ. сїи гли҃ не҆́ суть
бѣснꙋющагосѧ. е҆̀да (мо́жетъ бѣсъ)[9] слѣпо́мꙋ
о҆́чи wт҃вр҃сти. за҃.
*бы́шꙗ [же][10] тогда о҆́бновле́нїа въ їе҃рли́мѣхъ, а҆́ маѳ҃ ѕ҃
[и҆ зима̀][11] бѣ. и҆ хожаше їс҃ в҃ ц҃рк҃кви, въ при-
творѣ соло́мони. о҆́быдоша (же)[12] его҆̀ и҆оу҆де́е, и҆
глахꙋ е҆́мꙋ. доко́лѣ (дш҃а)[13] наша взе́млеши҃; а҆́ще
ты҆ е҆́си хс҃, рц҃и намъ не о҆́бинꙋасѧ. wт҃вѣща
и҆́мъ їс҃, рѣхъ вамъ҆́, и҆ не вѣ҆рꙋете. дѣла на҆́же а҆́зъ
творю҆ о҆́ и҆́менни wц҃а моего҆̀, та свѣдѣтельствꙋютъ о҆́ мнѣ҆. но вы не вѣ҆рꙋете, нѣсте
бо wт҃ о҆́вецъ мои҆́х, [ꙗ҆́коже рѣ҆ ва҃][14]. за҃, ли҃
о҆́вца моѧ̀ гла́са моего҆̀ слꙋшаютъ, и҆ а҆́зъ
зна́ю и҆̀х, и҆ по мнѣ҆ градꙋтъ҆, и҆ а҆́зъ [животъ
вѣчныи дамъ и҆́мъ][15], и҆ не погы́бнꙋтъ вѣ҆́
вѣки, и҆ не въсхи́титъ (и҆̀хъ никтоже)[16] wт҃
рꙋкы моеа̀. wц҃ъ мои҆́ и҆же дастъ мнѣ҆, (болїи
всѣхъ)[17] е҆́стъ, и҆ никтоже мо́жетъ въсхи́тити (и҆̀хъ) wт҃ рꙋкы҆ wц҃а [моего҆̀][18]. а҆́зъ и҆ wц҃ъ
е҆диноѥ҆свѣ. взѧ́ша (же) (ка́менїе паки)[19] и҆оу҆-
де́е, да побїютъ его҆̀. wт҃вѣща̀ и҆́мъ їс҃. мно́га
[добра̀ дѣ҆ла на҆́вихъ вамъ][20] wт҃ о҆́ц҃а [моего][21],
за кое҆̀ и҆̀х дѣ҆ло [ка́менїе ме́щете на҆́ мѧ][22]; wт҃вѣщаша е҆́мꙋ и҆оу҆де́е [глю҆ще][23]. о҆́ добрѣ дѣ-
лѣ ка́менїе не ме́щемъ на тѧ, но о҆́ хꙋлѣ.
ꙗ҆́ко ты҆ чл҃къ сы҆́й, творя҆́ши себе҆ бг҃а. wт҃вѣща̀
и҆́мъ їс҃, нѣсть ли҆ пи́сано в҃ зако́нѣ ва́шемъ.
(-)[24] *а҆́зъ рѣ҆́х, бо́зи е҆́сте҃; а҆́ще о҆́ны҆ рече бгы҃, ѱ҃а҃ ѳ҃ а҃
к нима҆̀же сло́во бж҃їе бысть, и҆ не мо́жетъ ра-
зори́тисѧ писанїе, е҆гоже wц҃ъ сщ҃и, и҆ посла̀ в҃
ми́ръ. вы҆ гле́сте, ꙗ҆́ко хꙋлꙋ глеши, зане рѣ҆́х
(ꙗ҆́ко) сн҃ъ бж҃їи е҆смь҆; а҆́ще не творю҆ дѣ҆ла wц҃а
моего҆̀, не и҆́мѣете҆ ми҆̀ вѣ҆́ры. а҆́ще ли҆ творю҆, а҆-
ще и҆ мнѣ҆ не вѣ҆рꙋете҆, дѣ҆ломъ (мои́мъ) вѣ҆-
рꙋите, да разꙋмѣете и҆ вѣ҆рꙋете҆, ꙗ҆́ко въ
мнѣ҆ wц҃ъ, и҆ а҆́зъ в҃ [немъ][25]. за҃,
{і҆ и҆ска́хꙋ}[26] оу҆́бо па́ки ꙗ҆́ти его҆̀. і҆ и҆зыде wт҃
рꙋкъ и҆̀хъ, і҆ и҆́де паки на о҆́нъ по҃ їорда́на, на
мѣ҆сто и҆́дѣже бѣ҆ їоа́нъ прежде крт҃а, и҆ пре-
бысть тꙋ҆. и҆ мно́зи прїидо́ша к немꙋ, и҆
глахꙋ, ꙗ҆́ко їоа́ннъ оу҆́бо зна́менїа не сътвори
ни҆ е҆диного҆. всѧ же е҆ли́ка рече їоа́нъ о҆́ семъ,
и҆стина бѣ҆. и҆ мно́зи вѣ҆роваша в҃ него҆̀ тꙋ҆.

Глава 11, *поч. 39*

Гла, аі· за, лд·

Ма їс
Ма ді
нн бі

Бѣ же нѣкто болѧ́ лаза́рь ѿ виданіѧ, ѿ
вести маріины и мар҃ды сестры ѥѧ· *Бѣ
же маріа помаза́вшіѧ гс҃а мїромъ, и ѻ-
тер҃ши но́зѣ ѥго власы свои́ми, ѥ́мже
бра́тъ лазарь болѧ́ше· Послаⷭ́тѣ ѹ҆бо сестрѣ к
немꙋ глюще. Ги, ѥ҆ ѥгоже лю́биши, боли́тъ·
Слы́шав же їс, рече. сїа болѣзнь, нѣсть къ
см҃рти, но ѻ҆ слáвѣ бжїи да прослáвйсѧ сн҃ъ
бжїи ѥѧ҆ ради· Люблѧше же їс мáрдꙋ, и сестрꙋ
ѥѧ҆. и лáзарѧ· Ѥ҆гда (же)[1] ѹ҆слы́ша ꙗ́ко бо-
литъ. тогдà пребы́сть на немже бѣ мѣ́стѣ,
два дн҃и· Потóм же (гла)[2] ѹ҆чн҃икомъ. йдемъ
въ їюдéю па́ки· (Глашѧ)[3] ѥмꙋ ꙋ҆чн҃цы. рáввви,
нн҃ѣ и҆скáхꙋ тебѣ ка́менїе побити їюдéе, и па-
ки ли йдеши тáмо; ѿвѣщѧ їс, не два ли на́-
десѧте часà ѥ́сть во́ дн҃е; а҆ще кто́ хо́дитъ
во́ дн҃е, не потыкнетсѧ, ꙗ́ко свѣтъ ми́ра сего
ви́дꙋ· А҆ще же кто́ хо́дитъ в нощи, потъ-
кнетсѧ, ꙗ́ко (нѣ́сть свѣта)[4] в немъ· Сїа
рече, и по семъ (гла)[5] и҃мъ, лáзарь дрꙋгъ нашь
ꙋ҆спе. но йдꙋ да возбꙋжꙋ ѥгѡ. Рѣшѧ (же)[6] ꙋ҆-
чн҃цы ѥгѡ. Ги, а҆ще ꙋ҆спе, сп҃сенъ бꙋдетъ· Рече
же їс. ѻ҆ см҃рти ѥгѡ· ѻ҆ни же мнѣшѧ, ꙗ́ко ѻ҆
ꙋ҆спе́нїи сн҃а глетъ· Тогда (-)[7] рече и҃мъ їс не
ѻ҆бинꙋѧсѧ, лáзарь ѹ҆мр҃е́, и радꙋюсѧ васъ, ра-
ди, да вѣ́рꙋете, ꙗ́ко не бѣхъ тамо, но и́-
демъ к немꙋ· Рече (же)[8] дома, глемыи близ-
не́цъ, ꙋ҆чн҃икомъ. йдемъ и мы, да ѹ҆мр҃емъ с
ни́мъ· Пришедъ (же)[9] їс, ѻ҆брѣте ѥгѡ [четы́ри
дн҃и ꙋ҆же][10] и҃мꙋща въ гробѣ· Бѣ же видáнїа
близъ їер҃ли́ма. ꙗ́ко стадїи патынадесѧ́. (и҆) мно́зи (-)[11] ѿ їюдей бѧхꙋ пришли́ к мáрдѣ и
маріи, да ꙋ҆тѣшатъ и҃хъ ѻ҆ бра́тѣ [ѥю][12].
Щáрда (же)[13] ѥгда ꙋ҆слыша ꙗ́ко їс грѧдетъ,
срѣте ѥгѡ. маріа же до́ма сѣдѧше· Рече (же)[14]
мáрда къ їсꙋ. Ги, а҆ще бы здѣ былъ, {не бы
бра́тъ мои́ ꙋ҆мерлъ}[15]. но и нн҃ѣ вѣ҃, ꙗ́ко ѥли́-
ка а҆́ще про́сиши ѿ ѿа. да́стъ тебѣ ѿъ. (гла)[16]
е́й їс, воскр҃нетъ бра́ твои́· (Гла)[17] ѥмꙋ мáрда.
вѣ́мъ ꙗ́ко воскр҃нетъ въ воскресенїе в послѣднїи
дн҃ь· Рече {же}[18] е́й їс. а҆́зъ ѥсмь воскресе́нїе и жи-
во́тъ· вѣрꙋѧй в мѧ, а҆ще и ꙋ҆мретъ, ѻ҆жи-
вестъ. *и всѧ́ живыи́, и вѣрꙋѧ в мѧ, не ꙋ҆м-
р҃е́ въ вѣкы· Ѥ́млеши ли вѣрꙋ семꙋ; (гла)[19]
ѥмꙋ, е́й Ги. а҆́зъ вѣровахъ, ꙗ́ко ты ѥси хс҃ъ сн҃ъ
бжїи, и҃же в ми́ръ грѧдыи· И сїа ре́кши, йде,
и приглаⷭ́ сестрꙋ свою тай ре́кши. ꙋ҆-
чи́тель прише́лъ ѥ́сть, и глашаѥ́ тѧ· ѻ҆на́же
ꙗ́ко ꙋ҆слы́ша, въста́ ско́ро и҆ ѝде к немꙋ. не ꙋ҆-
ще бо бѣ пришелъ їс в вéсь, но бѣ [-][20] на

мат. 26
мар. 14
ниж. 12

1 Був же якийсь хворий Лазар з Витанії, з села Марії і Марти, її сестри. **2** *Марія ж була та, що помазала Господа миром і обтерла його ноги своїм волоссям, якої брат Лазар нездужав. **3** Отже, сестри послали до Нього, кажучи: Господи, ось той, кого ти любиш, хворіє. **4** Почувши ж, Ісус сказав: Ця недуга не є на смерть, але на божу славу, щоб Божий Син прославився через неї! **5** Любив же Ісус Марту, і її сестру, і Лазаря. **6** Коли ж почув, що він хворіє, тоді залишився на місці, в якому був, два дні. **7** Потім же сказав учням: Ідім знову в Юдею! **8** Сказали Йому учні: Равві, нині юдеї шукали Тебе побити камінням, і чи знову туди підеш? **9** Відповів Ісус: Чи не дванадцять години є в дні? Якщо хто ходить вдень, не спотикнеться, бо бачить світло цього світу, **10** якщо ж хто ходить уночі, спотикнеться, бо в ньому немає світла! **11** Це Він сказав. І після цього сказав їм: Лазар, наш друг, заснув, але іду, щоб його збудити. **12** Сказали ж його учні: Господи, якщо він заснув, спасеться. **13** Сказав же Ісус про його смерть, вони ж думали, що Він говорить про спання сну. **14** Тоді Ісус їм явно сказав: Лазар помер. **15** І радію задля вас, щоб ви повірили, бо Я не був там, але ідім до нього. **16** Сказав же учням Тома, що називається Близнюк: Ідім і ми, щоб умерти з Ним! **17** Прийшоши ж, Ісус знайшов, що він вже був у гробі дні чотири. **18** Витанія ж була близько Єрусалиму, якихось п'ятнадцять стадій, **19** і багато з юдеїв були прийшли до Марти і Марії, щоб їх потішити по їх братові. **20** Марта ж, коли почула, що іде Ісус, Його зустріла, а Марія сиділа вдома. **21** Сказала ж Марта до Ісуса: Господи, якщо б Ти був тут, мій брат не помер би, **22** але і нині знаю, що те, що тільки попросиш в Бога, Бог тобі дасть. **23** Сказав їй Ісус: Твій брат воскресне! **24** Сказала Йому Марта: Знаю, що воскресне в воскресінні, в останньому дні. **25** Сказав же їй Ісус: Я є воскресіння і життя. Хто вірить в Мене, хоч і помре, оживе. **26** *І кожний, хто живе і вірить в Мене, не помре повік. Чи ти в це віриш? **27** Сказала Йому: Так, Господи, я повірила, що Ти є Христос, Син Божий, що приходить у світ. **28** І сказавши це, пішла і покликала свою сестру Марію, потайки сказавши: Учитель прийшов і тебе кличе. **29** Вона ж, як почула, швидко встала і пішла до Нього. **30** Адже Ісус ще не прийшов був до села, але був на місці, де Його зустріла Марта **31** Юдеї ж, отже, які

вищ. 6

були з нею в хаті і її потішали, побачивши Марію, що вона швидко встала і вийшла, пішли за нею, кажучи, що іде на гріб, щоб там поплакати. **32** Марія ж, як прийшла, де був Ісус, побачивши Його, впала Йому до ніг, кажучи Йому: Господи, якщо б Ти тут був, мій брат не помер би! **33** Ісус же, як побачив її, що плакала, і що плакали ті юдеї, що з нею прийшли, розжалобився духом і Сам зворушився. **34** І сказав: Де ви його поклали? Вони йому сказали: Господи, прийди і поглянь. **35** Прольозився Ісус. **36** Отже, жиди говорили: Дивись, як Він
вищ. 9 його любив! **37** *Деякі ж з них сказали: Чи не міг Цей, що відкрив очі сліпому, зробити так, щоб і цей не помер? **38** Ісус же, знову розжалобліючись в собі, прийшов до гробу. Була ж печера, і на ній лежав камінь. **39** Сказав Ісус: Заберіть камінь. Сказала йому сестра померлого Марта: Господи, вже смердить, бо *йому* є чотири дні. **40** Сказав їй Ісус: Чи Я не сказав тобі, що, якщо віриш, побачиш божу славу? **41** Взяли ж камінь *з місця*, де лежав померлий. Ісус же, підвівши вгору очі, сказав: Батьку, віддаю Тобі хвалу, тому що Ти Мене вислухав. **42** Я ж знав, що Ти завжди Мене вислухуєш, але задля юрби, що стоїть довкола, Я сказав, щоб вони повірили, що Ти мене послав. **43** І сказавши це, Він закликав великим голосом: Лазаре, виходи! **44** І вийшов померлий з обв'язаними руками і ногами крайкою, і своїм лицем, обв'язаним хусткою. Сказав їм Ісус: Розв'яжіть його і пустіть, щоб ішов. **45** Численні, отже, з юдеїв, що прийшли до Марії і побачили, що зробив Ісус, повірили в Нього. **46** Деякі ж з них пішли до фарисеїв і сказали їм, що Ісус зробив. *поч. 40*

47 Отже, архиєреї і фарисеї зібрали раду і говорили: Що нам зробити, бо цей чоловік робить багато знаків? **48** Якщо Його так залишимо, всі в Нього повірять; і прийдуть римляни, і візьмуть місце і наш народ. **49** Якийсь же один з них, Каяфа, що того року був архиєреєм, сказав їм: Ви ні-
ниж. 18 чого не знаєте **50** *ані не думаєте, що нам є краще, щоб одна людина померла за народ, а не ввесь народ згинув. **51** Цього ж він від себе не сказав, але будучи архиєреєм того року, пророкував, що Ісус мав умерти за народ, **52** і не тільки за народ, але щоб і розсіяних божих дітей зібрати в одне.
мат. 21 **53** *Від того ж дня вони змовилися, щоб Його вбити. **54** Ісус же більше явно не ходив між юдеями, але пішов звідти в околицю біля пустині, до міста, що називається Єфрем, і там ходив зі своїми учнями. **55** Була ж

мѣ́стѣ ѝдѣ́же сѣ́ѣте є҆го̀ ма́рда· ӏю҆де́е (же) оу҆́бо сущїѝ с нею̀ в домѹ̀ ѝ оу҆тѣ́шающе ю҆̀. видѣ́вше ма́рїю ѩ҆́ко ско́ро вста̀ ѝ ѝзы́де, по неѝ ѝдо́ша, [гл҃ющ҃е][21], ѩ҆́ко ѝ́детъ на́ гро҆́в да пла́четъ та́мо· ѡ҆а́рїа (же)[22] ѩ҆́ко прїи́де ѝдѣ́же бѣ ӏ҃с҃, видѣ́вши є҆го̀, падѐ є҆мѹ̀ на́ ногѹ̀, гл҃ющи є҆мѹ̀. г҃и, а҆ще̑ бы̀ бы́лъ здѣ̀, не бы̀ (оу҆́мерлъ мо́и)[23] бра́тъ мо́и. ӏ҃с҃ (же)[24] ѩ҆́ко видѣ́ ю҆̀ пла́чющѹсѧ, ѝ҆ прише́дшаѧ с не́ю ӏ҆ю́деѧ пла́чющѹсѧ, запрѣ́тѝ дх҃ѹ, ѝ҆ возмѹти́сѧ са́мъ, ѝ҆ рⷰ҃, гдѣ̀ положи́сте є҆го̀· г҃ла́шаѧ є҆мѹ̀. г҃и, прїи́ди ѝ҆ ви́ждь. прослези́сѧ ӏ҃с҃· г҃ла́хѹ оу҆́бо жи́дове, ви́ждь ка́ко люблѧ́ше є҆го̀· *ѝ҆нѣ́цыи же ѿ҆ ни́хъ рѣ́ша, не мо́жа́ше ли сей̀ ѿ҆вёрзыи о҆́чи слѣпо́мѹ, сътворѝти да ѝ҆ сей̀ не оу҆́мретъ; ӏ҃с҃ (же)[25] па́ки прѣ́тсѧ в себѣ̀ (прїи́де)[26] къ҆ гробѹ̀· бѣ̀ же пещера, ѝ҆ ка́мень лежа́ше на не́ѝ· (г҃ла́)[27] ӏ҃с҃, возмѣ́те ка́мень· (г҃ла́)[28] є҆мѹ̀ сестра оу҆ме́ршаго ма́рда. г҃и, оу҆́же смердѝ́т҃, четвородне́вен҃ бо є҆́сть. (г҃ла́)[29] е́и҃ ӏ҃с҃, не рⷰ҃ ли ти ѩ҆́ко а҆ще̑ вѣ́ру́еши, оу҆́зриши сла́вѹ бж҃їю҆; взѧ́ша (же)[30] ка́мень [ѝ҆дѣ́же бѣ оу҆́мерыѝ лежа̀][31]. ӏ҃с҃ же (возве́дъ)[32] о҆́чи горѣ̀, (-)[33] рⷰ҃, ѿ҆́че. хвалѹ̀ тебѣ̀ въ҆здаю̀, ѩ҆́ко оу҆слы́ша мѧ̀. а҆́з же ви́дѣхъ ѩ҆́ко всегда̀ мѧ̀ послѹ́шаеши, но̀ наро́да ради стоѧ́щаго о҆́крестъ рѣхъ, да вѣ́ру и҆́мѹтъ ѩ҆́ко ты̀ мѧ̀ посла̀· ѝ҆ сїѧ̀ рⷰ҃, гла́сомъ вели́ко҆́ въ҆зва̀. ла́заре гра́ди вонъ. [ѝ҆][34] ѝ҆зы́де оу҆́мерыѝ о҆́бѧзань (рѹка́ма ѝ҆ нога́ма)[35] оу҆́кро́емъ, ѝ҆ лицѐ є҆го̀ оу҆́бру́сомъ о҆́бѧзано. (г҃ла)[36] ѝ҆ ӏ҃с҃. разрѣ́шѝте є҆го̀, ѝ҆ о҆́ста́вите [-][37] и҆́тѝ· мно́зи оу҆́бо ѿ҆ ӏоу҆де́й прише́шей къ҆ ма́рїи, ѝ҆ видѣ́вше ѩ҆́же сътворѝ (ӏ҃с҃), вѣ́роваша во́нь· ѝ҆нѣ́цїи же ѿ҆ ни́хъ ѝ҆до́ша къ҆ фарїсе́омъ, ѝ҆ рекоша и҆́мъ ѩ҆́же сътворѝ ӏ҃с҃· зⷭ҃, мⷭ҃· Съ҆бра́ша оу҆́бо а҆рхїере́е ѝ҆ фарїсе́е со́нмъ, ѝ҆ г҃лаху̀, что̀ сътворимъ. ѩ҆́ко (чл҃къ се́и҃)[38] [мно́га зна́менїа творитъ][39]; а҆ще̑ о҆́ста́вѝ҆ е҆́го та́ко, вс҃и вѣ́ру́ютъ в него̀. ѝ҆ прїи́дутъ римляне, ѝ҆ въ҆змѹтъ (-)[40] мѣ́сто ѝ҆ ѩ҆́зы́къ (на́шъ)· Е҆ди́нъ же ѝ҆мѣ́ѧ ѿ҆ ни́хъ, каи҆на́фа, а҆рхїере́и҆ сы́и лѣ́тѹ тому̀, речѐ и҆̑. вы̑ не вѣ́сте ничесоже *ни помышлѧ́сте, ѩ҆́ко оу҆́не е҆́сть [ѩ҆̑][41], да е҆ди́нъ чл҃къ оу҆́мрет҃ за́ люди, а҆ не ве́сь ѩ҆́зы́къ погѝ́бнетъ. сего̀ же о҆́ себѣ̀ не речѐ, но̀ а҆рхїере́и҆ сы́и лѣ́тѹ тому̀, проⷬ҃, ѩ҆́ко хотѧ́ше ӏ҃с҃ оу҆́мрети за́ люди. ѝ҆ не (то́кмо за́ лю҆́)[42]. но̀ да ѝ҆ ча́да бж҃їа расточе́наѧ съберетъ въ҆ е҆ди́но· *ѿ҆ того̀ (же)[43] днѐ съвѣ́щаша да оу҆́бїю҆тъ е҆́го· ӏ҃с҃ (же)[44] ктомѹ̀ не ѩ҆́вѣ хожа́ше въ ӏоу҆де́ехъ, но̀ ѝ҆дѐ ѿ҆тѹ́дѹ въ страну̀ близъ пѹстыни́ѧ, въ е҆́фремъ нарица́емыи гра́, ѝ҆ тѹ̀ [хожа́ше][45] съ҆ [оу҆ченикы свои́ми][46]· бѣ̀ же близъ

па́сха і҆ѹ́де́йска, и҆ взыдо́ша мно́зи въ і҆ер҃лм҃ ѿ страны́ пре́жде па́схы да ѡ҆чи́стятсѧ. И҆скахѹ ѹ҆́бо і҆и҃а, и҆ глаго́лаху и҆́ себѣ въ цр҃кви стоа́ще. что мни́тсѧ ва́м҃, ꙗ҆́ко не и҆́мать ли прїи́ти въ пра́зникъ; да́ша (ѹ҆́бо)[47] а҆рхїере́е и҆ фарїсе́е за́повѣдь. да а҆́ще кто̀ ѡ҆ткры́тъ е҆́го гд҃ь бу́де́, повѣ́сть, ꙗ҆́ко да и҆́мѹ е҆́го.

Гла҃, вї. за҃, мѳ.

Ѳ҆́ (*же)[1] пре́жде шести́хъ дне́й па́схы, прїи́де въ виданїю́, и҆дѣ́же бѣ лаза́ръ і҆ѹ́мерый[2], е҆го́же въскр҃си́ ѿ мр҃твы́х. Сътвори́ша (же)[3] е҆мѹ́ вече́рю тѹ́. и҆ ма́рда слѹжа́ше. лазаръ же е҆ди́нъ бѣ ѿ възлежа́щихъ с нимъ. Мари́а (же)[4] прїе́мши ли́тръ мѵ̀ра, нарда пистики́, мно́гоцѣнны, помаза́ но́зѣ і҆и҃совѣ, и҆ ѡ҆трѐ власы́ свои́ми ногѹ̀ е҆го́, хра́мина же и҆спълни́сѧ ѿ вонѧ масти (бл҃гово́нныа). (Гла҃)[5] же [е҆ди́нъ ѿ ѹ҆чи́никъ е҆го́, і҆ѹ́да сѷмоновъ и҆скарїѡ́тскїи][6], и҆́же хотѧ́ше е҆го́ преда́ти. чесо́ ради (мѵ̀ро е҆е́)[7] не продано бысть на трих҃ сто҃тѣхъ пѵ̀нязь, и҆ дано̀ ни҆щи́мъ; (Се же рече)[8], не ꙗ҆́ко ѡ҆ ни҆щи́хъ печа́шесѧ, но ꙗ҆́ко тать бѣ. и҆ ковчежецъ (и҆мѣ́ѧше. и҆)[9] вмѣщае́маѧ ноша́ше. Рече (же)[10] і҆и҃с, (не дѣ́йте)[11] ѥ҆а́, да въ дн҃ь погре́бенїа мое́го съблюде́тъ ѥ̀. Ни҆щѧ́ бо всегда̀ и҆́мате съ собо́ю, мене́ же не всегда́ и҆́мате. Разумѣ (же)[12] наро́дъ мно́гъ ѿ і҆ѹ́дей ꙗ҆́ко тѹ́ ѥ̀. и҆ прїидо́ша, не і҆и҃а ра́ди то́кмо, но да и҆ лаза́ра ви́дятъ, е҆го́ въскр҃си́ ѿ мр҃твы́хъ. Съвѣщава́ша же а҆рхїере́е, да и҆ лаза́ра ѹ҆бїю́тъ, ꙗ҆́ко мнози́ е҆го ра́ди и҆́дѧхѹ ѿ і҆ѹ́дей, и҆ вѣрова́хѹ въ і҆и҃а. Въ ѹ҆́трїе (же) дн҃ь, наро́ мно́гъ прише́дыѝ въ пра́зникъ, слы́шавше ꙗ҆́ко (і҆и҃ грѧдетъ)[13] въ і҆ер҃ли́мъ, *прїа́ша ва́ѩ ѿ фѵ̀никъ, і҆ и҆зыдо́ша въ ср҃тѣнїе е҆мѹ́, и҆ зва́хѹ {гла́юще}[14]. ѡ҆сда́нна, бл҃вен҃ъ грѧды́й въ и҆мѧ гн҃е, [-][15] ц҃рь і҆и҃лев҃ъ. *Ѡ҆брѣ́тъ же і҆и҃ ѻ҆сля̀, всѣ́де на не. ꙗ҆́коже е҆́сть пи́сано. *не бо́йсѧ дщи сїо́нѧ, се҆ ц҃рь твои́ грѧдетъ, сѣдя̀ на жребяти ѻ҆сли. сиѭ [же][16] не разумѣ́ша [ѹ҆чени́цы е҆го́][17] пре́же, но е҆гда просла́вися і҆и҃с. тогда̀ помянѹ́ша, ꙗ҆́ко сїа бѣ́ша ѡ҆ немъ пи́сана, и҆ сїа сътвори́ша е҆мѹ́. Свѣдѣтельствоваше (же)[18] наро́дъ и҆́же бѣ́ преже с нимъ е҆гда ла́заря възва́ сѧ ѿ гро́ба, и҆ въскр҃си́ е҆го́ ѿ мр҃твы́хъ. Сего́ ради и҆ ср҃тѣ́те е҆го́ наро́дъ, ꙗ҆́ко слы́шаша {е҆го́ сїе́}[19] сътворша зна́менїе. за҃, мѳ.

Фарисе́е (же)[20] рѣ́ша и҆́ себѣ. ви́дите, ꙗ҆́ко ни҆кто́же ли́за е҆́сть; се҆ ми́ръ по немъ и҆́детъ. Бѣ́хѹ же (нѣ́цїи е҆́ллини)[21] ѿ вше́дшихъ да поклоня́тсѧ въ пра́зникъ. Сїи ѹ҆́бо приступи́ша и҆́ филѵ́ппѹ, и҆́же бѣ ѿ видсаи́ды галилей-

мат. 26
мар. 14
вищ. 11

близько юдейська Пасха, і численні пішли до Єрусалиму з околиць перед Пасхою, щоб очиститись. **56** Шукали, отже, Ісуса і говорили до себе, стоячи в церкві: Як вам здається, чи не прийде на празник? **57** Отже, архиєреї і фарисеї дали наказ, щоб якщо хто довідається про Нього, де він є, щоб сказав, щоб Його схопити.

Глава 12, *поч. 41*

1 Ісус *же шість днів перед Пасхою прийшов до Витанії, де був померлий Лазар, якого Він воскресив з мертвих. **2** Зробили ж Йому там вечерю, і Марта служила, а Лазар був одним з тих, що лежали з Ним. **3** Марія ж, взявши літру мира *зі* щирого дорогоцінного нарду, помазала ноги Ісуса і обтерла своїм волоссям Його ноги, дім же наповнився запахом запашної мазі. **4** Сказав же один з його учнів, Юда Симонів, Іскаріотський, який мав Його видати: **5** Задля чого не продано це миро за триста пінязів і не дано бідним? **6** Це ж він сказав, не тому, що журився про бідних, але тому що був злодієм, і мав калитку, і носив те, що кидали. **7** Сказав же Ісус: Облиште її, щоб його зберегла на день мого похорону. **8** Адже бідних завжди маєте з собою, Мене ж не завжди маєте. **9** Довідалась же велика юрба юдеїв, що Він тут є, і прийшли не тільки задля Ісуса, але щоб побачити і Лазаря, якого Він воскресив з мертвих. **10** Змовились же архиєреї, щоб і Лазаря вбити, **11** бо численні через нього відходили від юдеїв і вірили в Ісуса. **12** На другий же день велика юрба, що прийшла на празник, почувши, що Ісус іде до Єрусалиму, **13** *взяла віття з пальм і вийшла Йому назустріч. І вони кликали, кажучи: Осанна! Благословенний, хто іде в господнє ім'я! Цар Ізраїлю! **14** *Знайшовши ж осля, Ісус сів на нього, так як є написано: **15** *Не бійся сіонська дочко! Ось іде твій Цар, сидячи на жереб'яті ослиці. **16** Цього ж раніше не зрозуміли його учні, але коли Ісус прославився, тоді згадали, що це було написане про Нього, і це йому зробили. **17** Свідчила ж юрба, яка раніше була з Ним, коли Він викликав Лазаря з гробу і воскресив його з мертвих. **18** Задля цього і зустріла Його юрба, бо почули, що Він зробив цей знак. *поч. 42*

мат. 21
мар. 11
лук. 19
зах. 9
іс. 62
мат. 21

19 Фарисеї ж сказали до себе: Дивіться, що ніякої користі немає. Ось світ за Ним іде. **20** Були ж греками деякі з тих, що прийшли, щоб поклонитися на празник. **21** Ці, отже, приступили до Филипа, що був з Витсаїди Галилейської, і благали його, кажучи:

Пане, хочемо бачити Ісуса. **22** Прийшов Филип і сказав Андрієві, і знову Андрій і Филип сказали Ісусові: **23** Ісус же відповів їм, кажучи: Прийшов час, щоб Людський Син прославився. *поч.*

24 Амінь, амінь, кажу вам: якщо пшеничне зерно, впавши на землю, не вмре, воно саме залишається, якщо ж умре, зробить великий плід. *поч.*

мат. 10
мар. 8
лук. 9
і 17

25 *Хто любить свою душу, погубить її, і хто ненавидить свою душу в цьому світі, збереже її на вічне життя. **26** *Якщо хто Мені служить, хай іде вслід за Мною, і де Я є, там і мій слуга буде. І якщо хто Мені служить, його пошанує мій Батько. **27** Нині моя душа розхвилювалась. І що скажу? Батьку, спаси Мене від цієї години. Але задля цього Я прийшов на цю годину. *поч.*

ниж. 17

28 Батьку, прослав твоє ім'я! Прийшов же голос з неба: І Я прославив і знову прославлю! **29** Юрба ж, що стояла, почувши, говорила: Грім був. Інші казали: Ангел до Нього говорив. **30** Відповів Ісус і сказав: Не задля Мене був цей голос, але задля юрби. **31** Нині є суд цьому світові, нині князь цього світу буде вигнаний геть. **32** *І якщо Я буду піднесений з землі, все притягну до Себе. **33** Це ж Він говорив, зазначуючи, якою смертю хотів умерти. **34** Відповіла Йому юрба: *Ми чули з Закону, що Христос перебуває навіки. І як Ти говориш: Треба, щоб Людський Син піднявся? Хто є цей Людський Син? **35** Сказав же їм Ісус: Ще трохи часу у вас є світло. Ходіть, поки маєте світло, щоб вас не огорнула темрява. І хто ходить в темряві, не знає куди іде. *поч. 43*

вищ. 3

пс. 88
ic. 40

36 Поки маєте світло, вірте в світло, щоб ви були синами світла! Це сказав Ісус і, відійшовши, сховався від них. **37** Хоч Він перед ними зробив стільки знаків, вони не вірили в Нього, **38** щоб збулося слово пророка Ісаї, яке він сказав: *Господи, хто повірив нашому слухові? І господня правиця кому відкрилася? **39** Задля цього не могли вірити, бо знову сказав Ісая: **40** *Він засліпив їхні очі і скам'янив їх серця, щоб вони не бачили очима ані не розуміли серцем, і *не* навернулись, і Я їх *не* оздоровив! **41** Це сказав Ісая, коли побачив його славу і заговорив про нього. **42** Одначе, отже, і багато з князів повірили в Нього, але через фарисеїв не признавались, щоб не були вигнані зі зборів, **43** *бо полюбили радше людську славу, ніж божу славу. **44** Ісус же закликав і сказав: Хто вірить в Мене, не вірить в Мене, але в Того, хто Мене послав! **45** І хто Мене бачить, бачить

ic. 53
рим. 10

ic. 6
мат. 13
мар. 4
лук. 8
дія. 28
рим. 11

вищ. 5

скїа, и молахѹ є҆го глюща. ѓи, хо́щемъ ї҆сa ви́дѣти· (прїиде)[22] филѝппъ, и҆ (гла)[23] а҆ндре́ови. [и҆ паки а҆ндре́а и҆ филѝппъ][24] (гласта)[25] ї҆сови. ї҆с же [ѿвѣща́][26] ни́ма гла. прїиде часъ, да просла́вїсѧ сы́нъ человѣ́чїи· зд҃·

чмини́нь а҆мини́нь глю вамъ. а҆ще зерно пшенѝчно па҃ на землѝ не оу҃мретъ, то є҆ди́но пребываѣ́, а҆ще ли оу҃мрѣ́, мно́гъ пло҃ сътворѝ· зд҃· *любѧй дш҃ѹ свою, [погѹбѝ][27] ю҆, и҆ ненавидѧй дш҃ѹ свою в҃ ми́рѣ семъ, в҃ живо́тъ вѣчнѣ́й сохранитъ ю҆· *а҆ще {кто́ мнѣ слѹжитъ}[28], мнѣ҃ да послѣдствѹетъ. і҆ гдѣже є҆смь а҆зъ, тѹ҃ и҆ слѹга мой бѹдетъ· и҆ а́ще кто́ мнѣ слѹжи́, почтѣ́ є҆го ѿц҃ъ {мой}[29]· нн҃ѣ дш҃а моа҃ взмѹтисѧ. и҆ что҃ реку́ѕ ѿ҃че сп҃и́ мѧ ѿ часа́ сего́ но сего ради прїидохъ на часъ се́и҃· зд҃· ѿ҃че, просла́ви и҃ма твое· Прїиде (же)[30] гла́съ с҃ нб҃се, и҆ просла́вихъ, и҆ паки просла́влю· Наро҃ {же}[31] стоа́вше {-}[32] слы́шаа҃ глахѹ, гро́мъ бысть· И҃нїи глахѹ а҃гг҃лъ (гла є҆мѹ)[33]. ѿвѣща ї҆с, и҆ рѣ҃. не мене ради гла се́и҃ бысть, но (наро́да ради)[34]. нн҃ѣ сѹдъ є҆ мі́рѹ семѹ. нн҃ѣ кнѧзь ми́ра сего́ и҃згнанъ бѹдѣ́ во́нъ· *и҆ а́ще а҆зъ вънесе́нъ бѹдѹ ѿ҃ земла, вс҃а привлекѹ к҃ себѣ· Се́ же глаше, назна́менѹа коею́ сме́ртїю хотѧше оу҃мрети· ѿвѣща [-][35] є҆мѹ наро́дъ, *мы слы́шахомъ ѿ҃ закѡ́на, а҆́ко хс҃ пребываетъ вѣ҃ вѣкы. и҆ ка́ко [ты глеши][36], {-}[37] вънестисѧ подоба́етъ сы́нѹ человѣ́ческомѹ; кто́ є҆сть се́и҃ сы́нъ человѣ́ческїи; рече (же)[38] и҃мъ ї҆с. є҆ще ма́ло вре́мѧ свѣтъ в҃ васъ є҆сть. ходи́те [до́ндеже][39] свѣтъ и҃мате, да тма́ васъ не и҃метъ. и҆ ходѧй вѣ҃ тмѣ, не вѣ́сть ка́мо и́детъ· зд҃, мг҃·

[до́ндеже][40] свѣтъ и҃мате, вѣ́рѹйте вѣ҃ свѣтъ, да сы́нове свѣта бѹдете· Сїа гла ї҆с, и҆ ѿше́ сокрысѧ ѿ҃ ни́хъ· Толи́ка (-)[41] (зна́менїа сътво́ршѧ є҆мѹ)[42] пр҃е҆ ни́ми, не вѣ́ровахѹ в҃ него да (сбѹдѣ́сѧ сло́во и҆сáї пр҃рка)[43], є҆же рече. *ѓи, кто́ вѣ́рова слу́хѹ на́шемѹ; и҆ мы́шца гн҃а комѹ ѿкры́сѧ; сего ради не можа́хѹ вѣ́ровати, а҆́ко паки рѣ҃ и҆сáї. *о҆слѣпи (о҆́чи и҃хъ)[44], и҆ о҆ка́менилъ є҆сть (ср҃ца и҃хъ)[45], да не ви́дятъ о҆́чима, ни разѹмѣю́тъ ср҃цемъ, и҆ о҆братя́тсѧ, і҆ и҃сцѣлю и҃· Сїа рече и҆сáї, є҆гда видѣ҃ сла́вѹ є҆го, и҆ гла о҆ нем҃ъ· о҆бачє оу҃бо и҆ ѿ кнѧ́зь мно́зи вѣ́роваша в҃ него. но фарїсе́й ради не и҃сповѣ́довахѹ, да не и҃ѕ сн҃мищъ и҃згнани бѹдѹтъ. *вънзлюби́ша бо (па́че сла́вѹ человѣ́чюю)[46] не҃ славѹ бж҃їю· ї҆с же вънзва́ и҆ рече. вѣ́рѹаи҆ в҃ мѧ, не вѣ́рѹетъ в҃ мѧ, но в҃ посла́вшаго мѧ· и҆ видѧй мѧ, ви́дитъ посла́в-

ѱа҃о и҃и
ї҆саї́а и҃

вы҃ ѓ

вы҃ ѐ

бй г шаго мѧ· *ѧзъ свѣтъ въ мі́ръ прїидо́хъ, да всѧкъ вѣ́руѧй в мѧ, въ тмѣ́ не пребу́детъ· и́ а́ще кто́ (оу҃слы́шитъ гла́ мои́)[47], [и́ не вѣ́руетъ][48]. ѧзъ не сужу́ ему́. не прїидохъ бо́ да мѧ бі суж҃у мі́рови, но да спсу́ мі́ръ· *ѿмѣта́ѧйсѧ мене, и́ не прїе́млѧй гла́съ мои́хъ, и́мать суда́щаго ему́· Сло́во е҆же гла́хъ, то́ суди́тъ ему́ въ послѣ́днїи дн҃ь· Не́ѕ҃ѧ ѧзъ о҆ себѣ не гла́хъ, но посла́вый мѧ ѻ҃ц҃ъ, то́й мнѣ̀ за́повѣдь да́стъ, что́ реку́, и́ что́ вѣ҆ща́ю. и́ вѣ́мъ ꙗ҆́ко за́повѣдь е҆́го живо́тъ вѣ́чный е҆́сть. ꙗ҆́же оу҃бо ѧзъ гла́ю, ꙗ҆́коже рече́ мнѣ̀ ѻ҃ц҃ъ, та́ко (творю)[49].

Гла, гі· за҃, мд·

Пре́жде же пра́зника па́сцѣ, вѣ́ды і҃с, ꙗ҆́ко прїи́де е҆му́ ча҃ да пре́йдетъ ѿ мі́ра сего́ ко҃ ѻ҃ц҃у, вѫзлю́бль своа́ сущаа́ въ мі́рѣ, до конца́ вѫзлюби́ а҃· и́ вече́ри бы́вши, дїа́волу оу҃же вложи́вшу въ ср҃це (іоу́дѣ си́монову и҆скарїо́тскому, да е҆́го предастъ)[1]· вѣ́ды [і҃с][2], ꙗ҆́ко вс҃а да́стъ е҆му́ ѻ҃ц҃ъ в ру́цѣ, и́ ꙗ҆́ко ѿ ба҃ и́зы́де, и́ ко҃ бу́ гра́детъ· (въста́въ)[3] с вечера́, и́ (положи)[4] ри́зы. и́ прїе́мъ ле́нътїо́нъ препоѧ́сася, потом же (вліа)[5] во́ду въ оу҃мыва́льницу, и́ нача́т҃ оу҃мыва́ти но́ги оу҃чнко́м҃, и́ о҆тира́ти ленти́е́мъ, и́мже бѣ̀ препоѧ́санъ· Прїи́де (же)[6] к҃ си́мону петру́. [и́][7] (гла́)[8] е҆му́ тои҃. гі҃, ты̀ ли моѝ о҆мы́е́ши но́зѣ; ѿвѣща і҃с, и́ рече́ е҆му́. е҆́же ѧзъ творю́, ты̀ не вѣ́си нн҃ѣ, разумѣ́е́ши же по сихъ· (гла́)[9] е҆му́ петръ, не оу҃мы́е́ши (ногу́ мою́)[10] въ́ вѣ́ки· ѿвѣща̀ [е҆му́ і҃с][11]. а҆́ще не оу҃мы́ю тебе́, не и́маши ча́сти съ мно́ю· (гла́)[12] е҆му́ си́монъ пе́тръ, гі҃, не но́зѣ моѝ то́кмо, но́ и́ ру́цѣ и́ главу́· (гла́)[13] е҆му́ і҃с. и҆змове́ный не тре́бу́етъ то́кмо но́зѣ оу҃мыти, *е҆́сть бо́ весь чи́стъ. и́ вы̀ чисти́ е҆сте́, но́ не вси́, вѣ́дѧше бо́ предаю́щаго е҆́го, сего́ ра́ди рече́, ꙗ҆́ко не вси́ чисти́ е҆сте́· за҃, ме·

нн҃ѣ і҃і

Е҆гда́ (же)[14] оу҃мы но́ги и҃хъ, {-}[15] прїа́тъ ри́зы свои́, и́ вѫзле́гъ па́ки, рече́ и҃. вѣ́стѐ ли что́ сътвори́хъ вамъ; *вы глаша́сте мѧ оу҃чи́тл҃ и́ гь, и́ до́бре глаго́сте, е҆́смь бо́· а҃́ще оу҃бо ѧзъ оу҃мы́хъ ваши́ но́зѣ, гь и́ оу҃чи́тель, и́ вы̀ дл҃жни е҆сте́ другъ другу́ оу҃мыва́ти но́зѣ. О҆́бразъ бо́ дахъ вамъ҃. да ꙗ҆́коже ѧзъ сътвори́хъ вамъ, и́ вы̀ творитѐ· *а҃ми́нь ами́нь гла́ю вамъ, не́сть рабъ боле́и гь своего́, ни посла́нникъ бо́лїи посла́вшаго е҆го́. а҆́ще сїа́ вѣ́сте, бл҃же́ни е҆сте́ а҆́ще творитѐ ѧ҃· Не о҆ всѣ́хъ васъ гла́ю. ѧзъ (бо́) вѣ́мъ и́хже и҆збра́҃. но да писа́нїе сбу́детсѧ. *ꙗ҆́дый со мною хлѣ́бъ, вѫздви́же

мѧ і҃ лу҃ ѕ нн҃ ві

дв҃а а҃ ѱа҃ мі лу҃ їкв

Того, хто Мене послав! **46** *Я – світло! Я прийшов у світ, щоб кожний, хто вірить в Мене, не перебував у темряві. **47** І якщо хто почує мої слова, і не вірить, Я його не суджу, бо Я не прийшов, щоб судити світ, але щоб спасти світ. **48** *Хто Мене відрікається і не приймає моїх слів, має Того, що його судить. Слово, яке Я сказав, те його судитиме в останнім дні. **49** Бо Я від Себе не заговорив, але Той, що Мене послав, – Батько, Той Мені дав заповідь, те,що скажу і що говоритиму. **50** І знаю, що його заповідь є вічним життям. Що, отже, Я кажу, так як Мені сказав Батько, так роблю!

вищ. 3

мар. 16

Глава 13, *поч. 44*

1 А перед празником Пасхи Ісус, знаючи, що прийшла його година, щоб Він перейшов з цього світу до Батька, полюбивши своїх, що були в світі, Він полюбив їх до кінця. **2** І як була вечеря, як диявол уже вклав у серце Юди Симонового, Іскаріотського, щоб Його видати, **3** Ісус, знаючи, що Батько Йому все дав в руки і що від Бога вийшов і до Бога іде, **4** вставши від вечері, Він поклав одіж, і взявши рушник, підперезався. **5** Потім же влив води до умивальниці і почав вмивати учням ноги і обтирати рушником, яким був підперезаний. **6** Приходить же до Симона-Петра, і той Йому сказав: Господи, чи Ти обмиєш мої ноги? **7** Відповів Ісус і сказав йому: Що Я роблю, ти нині не знаєш, зрозумієш же по цьому. **8** Сказав Йому Петро: Не вмиєш моїх ніг повіки! Відповів йому Ісус: Якщо тебе не вмию, не маєш частки зі Мною. **9** Сказав Йому Симон-Петро: Господи, не тільки мої ноги, але і руки, і голову. **10** Сказав йому Ісус: Умитий не потребує, хіба тільки ноги вмити, *бо є ввесь чистий. І ви є чисті, але не всі, **11** бо знав того, що Його видавав, задля цього Він сказав, що не всі ви є чисті. *поч. 45*

ниж. 15

12 Коли ж умив їхні ноги, взяв свою одіж і, знову лігши, сказав їм: Чи знаєте, що Я вам зробив? **13** *Ви Мене кличите Учителем і Господом, і добре кажете, бо Я є. **14** Отже, якщо Я, Господь і Учитель, умив ваші ноги, і ви повинні один одному вмивати ноги. **15** Бо Я вам дав приклад, щоб, як Я вам зробив, і ви робили. **16** *Амінь, амінь, кажу вам: раб не є більший від свого пана ані посланець *не* більший від того, що його послав. **17** Якщо це знаєте, ви є блаженні, коли це робите. **18** Не про всіх вас говорю, бо Я знаю, кого вибрав, але щоб збулося Писання. *Той, хто їсть зі Мною хліб, підняв проти Мене свою п'яту.

кор1. 8 і 12 фил. 2

мат. 10 лук. 6 ниж. 15

дія. 1 пс. 40 лук. 22

19 Відтепер кажу вам: скоріше ніж
мат. 10 станеться, щоб, коли станеться, ви
лук. 10 повірили, що Я є. **20** *Амінь, амінь,
кажу вам: хто лиш приймає того, ко-
го пошлю, – Мене приймає; а хто
мат. 26 Мене приймає, – приймає Того, що
мар. 14 Мене послав! **21** *Сказавши це, Ісус
лук. 22 стривожився духом, і свідчив, і
сказав: Амінь, амінь, кажу вам, що о-
дин з вас Мене видасть. **22** Оглядали-
ся ж між собою учні, не здогадую-
ниж. 21 чись, про кого Він говорить. **23** *Був
же один з його учнів, що лежав на
лоні Ісуса, якого Ісус любив. **24** Кив-
нув же до цього Симон-Петро, щоб
запитав, хто, отже, є *той*, про кого
Він говорить. **25** А той, нахилившись
до грудей Ісуса, сказав Йому: Госпо-
мат. 26 ди, хто є? **26** Відповів Ісус: *Той є,
якому Я, вмочивши хліб, подам. І
вмочивши хліб, Він дав Юді Симо-
новому, Іскаріотському. **27** І тоді по
хлібі до нього ввійшов сатана. Ска-
зав, отже, йому Ісус: Що робиш, –
зроби швидко! **28** Цього ж ніхто не
зрозумів з тих, що лежали, до чого
Він йому сказав. **29** Деякі ж думали,
що, тому що Юда мав калитку, йому
Ісус каже: Купи те, що потребуємо на
празник. Або хай щось дасть бідним.
30 А він, взявши хліб, відразу вий-
шов. Була ж ніч, коли вийшов. **31**
Сказав Ісус: *поч. 46*

Нині Людський Син прославився, і Бог прославився в Ньому! **32** Якщо Бог прославився в Ньому, і Бог Його прославить в Собі і зараз Його прославить. **33** Дітоньки, ще трохи Я є з
вищ. 7 вами. Будете Мене шукати, *так як
сказав Я юдеям, що куди Я іду, ви не
ниж. 15 можете прийти, і вам нині кажу. **34**
ів1. 4 Даю вам нову заповідь, *щоб ви лю-
і 3 били один одного. Так як Я вас по-
любив, щоб і ви себе любили. **35** З
цього всі пізнають, що ви є моїми уч-
нями, якщо маєте між собою любов.
36 Сказав йому Симон-Петро: Госпо-
ди, куди ідеш? Відповів йому Ісус:
Куди Я іду, не нині можеш за Мною
іти, пізніше ж за мною підеш. **37** Ска-
зав Йому Петро: Господи, чому я
нині не можу за Тобою піти? Нині за
Тебе покладу мою душу. **38** Відповів
мат. 26 йому Ісус: За Мене покладеш твою
мар. 14 душу? *Амінь, амінь, кажу тобі: пі-
лук. 22 вень не запіє, як тричі Мене відре-
чешся.

на́ ма па́тꙋ свою· ѡ҃се́лѣ гл҃ю вамъ, прежде даже не бꙋ́детъ, да [є҆гда̀ бꙋ́детъ, вѣ́рꙋ и҆́мете][16] и҆́ако а҆́зъ е҆́смь· *а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю вамъ. прїе́млай а҆́ще кого̀ пошлю, менѐ прїе́млетъ. а҆ (прїе́млай менѐ)[17], прїе́млетъ посла́вшаго ма̀· *сі́а реⷦ і҆̀с, вꙁмꙋти́сѧ дх҃омъ, и҆ свѣдѣтельствова и҆ рече. а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю вамъ, и҆́ако е҆ди́нъ ѡ҃ васъ предастъ ма̀· Сꙁира́хꙋ же сѧ между собою оу҆чн҃цы, недоꙋ́мѣющесѧ о҆́ кт҃о гл҃етъ· *бг҃ъ [же][18] (е҆ди́нъ ѡ҃ оу҆чн҃и́къ е҆́го вꙁлежа)[19] на лонѣ і҆́совѣ, е҆́гоже люблаше і҆̀с. (помаꙋ же)[20] семꙋ си́мѡ҃ петръ, вꙁпроси́ти. кто́ оу҆́бо е҆́сть о҆́ не́мже гл҃етъ: [напад же][21] то́й на пр҃ꙗси і҆́сови, (гл҃а)[22] е҆́мꙋ. г҃и, кто́ е҆́сть: (ѡ҃вѣщà)[23] і҆̀с, *то́й е҆́сть, е҆́муже а҆́зъ {о҆́мочивъ хлѣбъ подамъ}[24]· [и҆ о҆́мо́чь хлѣбъ][25], (дастъ)[26] і҆ꙋ́дѣ си́моновꙋ і҆скарїо́тскомꙋ. и҆ по хлѣбѣ тогда̀ вни́де во́нь сатана̀· (гл҃а)[27] оу҆́бо е҆́мꙋ і҆̀с, е҆́же твори́ши сътворѝ ско́ро. сего́ же никтоже разꙋмѣ ѡ҃ вꙁлежа́щихъ и҃ чесомꙋ рече е҆́мꙋ· Нѣцїи же мнѧ́хꙋ, понеже ковчѐжець и҆́мѣаше і҆ꙋ́да, и҆́ако гл҃етъ е҆́мꙋ і҆̀с, кꙋпѝ е҆́же требꙋ́емъ на пра́зникъ, и҆́ли ни́щимъ да нѣчто дастъ. прїи́м (же)[28] (о́нъ хлѣбъ)[29], [а҆́бїе и҆́зыде][30]. бѣ же нощь, е҆гда (-)[31] и҆́зыде· (гл҃а)[32] і҆̀с. за҃, м҃з·

Нн҃ѣ просла́висѧ сн҃ъ чл҃вчїи, и҆ бг҃ъ просла́висѧ о҆́ немъ. а҆́ще бг҃ъ просла́висѧ о҆́ немъ, и҆ бг҃ъ прослáвитъ е҆́го в себѣ, и҆ а҆́бїе прослáвитъ е҆́го· ча҃ца, е҆́ще (с вами ма́ло)[33] е҆́смь. взыи́щете мене. (-)[34] и҆́ако же рѣхъ і҆ꙋде́омъ. *и҆́ако и҆́може а҆́зъ и҆́ду́, вы не мо́жете прїи́тѝ, и҆ вамъ гл҃ю нн҃ѣ. запове́дь но́вꙋю даю̀ вамъ, *да лю́бите дрꙋгъ дрꙋга, и҆́ако же вꙁлюбихъ вы, да и҆ вы лю́бите себе· о҆́ семъ разꙋмѣю́т всѝ и҆́ако моѝ оу҆чн҃цы е҆́сте, а҆́ще любо҃ и҆́мате между собою· (гл҃а)[35] е҆́мꙋ си́мѡ҃ пе́тръ. г҃и, ка́мо и҆́деши: ѡ҃вѣщà е҆́мꙋ і҆̀с. и҆́може {а҆́ꙁ}[36] и҆́ду́, не мо́жеши (нн҃ѣ по мнѣ)[37] и҆́тѝ, [послѣ же по мнѣ и҆́деши]38. (гл҃а)[39] е҆́мꙋ пе́тръ. г҃и, почто̀ не могꙋ (нн҃ѣ по тебѣ и҆́тѝ)[40]; (нн҃ѣ) дш҃ꙋ мою за тѧ положꙋ· (ѡ҃вѣщà)[41] (е҆́мꙋ) і҆̀с. дш҃ꙋ ли твою за́ тѧ положи́ши: *а҆ми́нь а҆ми́нь гл҃ю тебѣ, не (вꙁгласи́тъ а҆лекто́ръ)[42], дондеже ѡ҃вре́жешисѧ мене три́жды·

вы҃ з҃

нн҃ѣ и҃
а҆ і҆ѡа҃н д҃
и҆ г҃

мѳ҃а і҃с҃
мр҃а д҃і
лꙋ҃ і҃к҃в

Гл҃а, д҃і· за҃, м҃з·

Да не смꙋща́ется (се҆́рце ва́ше)[1], вѣ́рꙋите в҃ бг҃а, и҆ в тѧ вѣ́рꙋите. в домꙋ ѡ҃ц҃а мое́го о҆́бители мно́ги сꙋть· а҆́ще ли же и҆́ни, рекл҃ъ бы́хъ ва҃̄, [-][2] и҆́ду́ оу҆гото́вати мѣ́сто ва́мъ, и҆ а҆́ще (оу҆гото́ваю)[3] мѣ́сто ва́мъ, па́ки прїи́ду́, и҆ поиму́ вы к себѣ, да

йдѣже ѣсмь азъ, и вы будете, и каможе азъ йду, вѣсте, [и путь вѣсте][4]· (Гла)[5] ємў домà. Ги, не вѣмы камо йдеши, [и][6] какó мóжемъ путь вѣдѣти; (Гла)[7] ємў їс, азъ ѣсмь путь, и їстинна, и живóть· Никтóже прїидетъ къ wцў, тóкмо мнóю· Аще мà бысте знáли, и wцà моегó знáли бысте (оубо), и wсéлѣ (познáсте)[8] ѣго, и вúдѣсте ѣго· (Гла)[9] ємў филúппъ, Ги, покажи намъ wцà, и довлетъ намъ· (Гла)[10] ємў їс. толúко врема с вáми ѣсмъ, и не познà менѣ филúппе; видѣвый мене, видѣ wцà. [и][11] какo ты глеши покажи нáмъ wцà; не вѣ-рўеши ли якo азъ въ wци, и wцъ въ мнѣ ѣсть· зà, ми·

Глы кáже азъ глю вамъ, ô себѣ не глю. wцъ же въ мнѣ пребывáяй, (тóи) твори́тъ дѣла (-)[12]. вѣрўите мнѣ якo азъ въ wцы, и wцъ въ мнѣ· Аще ли же ни, за (тà дѣла)[13] вѣрўйте [мни][14]. амúнь амúнь глю вáмъ, вѣрўяй в мà, дѣла кáже азъ творю, и тóи сътвори́тъ, и бóлша сихъ сътворитъ, якo азъ къ wцў (моемў) граду· *И ѣже аще что прóсите {ôцà}[15] ô úмени моемъ, то сътворю, да прослáвится wцъ въ сúнѣ· (І) аще чесò прóсите {-}[16] въ имà мое, азъ сътворю· Аще любите мà, заповѣди моà съблюдѣте. и азъ оумолю wцà, и іного оутѣшителà дà вамъ, да [бўдетъ с вáми въ вѣки][17], дхъ їстинныи, ѣгоже мúръ не мóжетъ прїати, якo не видитъ ѣго, ниже знáе [ѣго][18]· бы́ [же][19] знáете ѣго, якo въ васъ пребывáетъ, и въ васъ бўдетъ· Не ôстáвлю васъ сúры, прїиду к вà. ѣще мáло. и мúръ (ктомў не вúдитъ менѣ)[20]. вы же вúдите мà. якo азъ живў, и вы живи бўдете· в тóи днь разумѣѣте вы, якo азъ въ wцы моемъ, и вы въ мнѣ, и азъ въ вà· зà·

Имѣяй заповѣди моà и съблюдáяй ихъ, тóи ѣсть любяй мà. а любяй мà, възлюбленъ бўдетъ wцемъ моúмъ, и азъ възлюблю ѣго, и явлюсà ємў самъ· (Гла) ємў iоўда не скариóтскый. Ги, и что бысть, якo нà хóщеши явúтисà, а не мúрови; wвѣщà їс и рече ємў. аще кто любúтъ мà, слóво мое съблюдетъ, и wць мóи възлюбитъ ѣго. и к немў прїидевъ, и ôбúтель оў него сътворивъ· Не любяй мà, словéсъ моúхъ не съблюдáетъ· И слóво ѣже (слы́шасте)[21], нѣсть моѐ, нô послáвшаго мà wцà· Сїà глахъ вамъ, въ васъ сы́н. *оутѣшитель же дхъ стый, ѣгоже пóслетъ wцъ въ имà мое, тóи вы наоучúтъ всемў. и възпомянетъ вамъ всà кáже рѣхъ вамъ [-][22]· Щúръ ôставлáю вамъ. мúръ мóи даю вамъ. не якоже

мат. 7 мар. 11 ниж. 15 лук. 11 як. 1

ний ѣи

ниж. 15

куди Я іду, знаєте, і дорогу знаєте. **5** Сказав Йому Тома: Господи, не знаємо, куди ідеш, і як можемо дорогу знати? **6** Сказав йому Ісус: Я є дорога, і правда, і життя! Ніхто не приходить до Батька, *хіба* тільки через Мене. **7** Якщо б ви Мене знали, і, отже, знали б мого Батька. І відтепер ви Його пізнали і Його побачили. **8** Сказав Йому Филип: Господи, покажи нам Батька – і нам вистачить. **9** Сказав йому Ісус: Стільки часу Я є з вами, і ти Мене не пізнав, Филипе? Хто Мене бачив, побачив Батька. І як ти говориш: Покажи нам Батька? **10** Чи не віриш, що Я в Батьку і Батько є в Мені? *поч. 48*

Слова, які Я вам кажу, не говорю від Себе. Батько ж, що в Мені перебуває, Той робить діла. **11** Вірте Мені, що Я в Батьку і Батько в Мені. Якщо ж ні, вірте Мені за ті діла. **12** Амінь, амінь, кажу вам: хто вірить в Мене, і той зробить діла, які Я роблю, і зробить більші від цих, бо Я іду до мого Батька. **13** *І що тільки попросите Батька в моє ім'я, те зроблю, щоб Батько прославився в Сині. **14** І якщо будете щось просити в моє ім'я, Я зроблю. **15** Якщо любите Мене, зберігайте мої заповіді. **16** І Я вблагаю Батька – і вам дасть іншого Утішителя, щоб був з вами навіки **17** Дух Правди, якого світ не може прийняти, бо Його не бачить ані Його не знає. Ви ж Його знаєте, бо у вас перебуває і у вас буде. **18** Не залишу вас сиротами, прийду до вас. **19** Ще трохи, і світ більше Мене не побачить. Ви ж бачите Мене, що Я живу, і ви будете живими. **20** В тому дні ви пізнаєте, що Я в моєму Батьку, і ви в Мені, і Я у вас. *поч.*

21 Хто має мої заповіді і їх зберігає, той Мене любить. А хто Мене не любить, буде полюблений моїм Батьком, і Я його полюблю, і об'явлюся йому сам. **22** Сказав Йому Юда, не Іскаріотський: Господи, і що сталося, що нам хочеш з'явитися, а не світові? **23** Відповів Ісус і сказав йому: Якщо хто Мене любить, моє слово збереже. І мій Батько його полюбить, і прийдемо до нього, і зробимо у ньому помешкання. **24** Хто не любить Мене, не зберігає моїх слів. І слово, яке ви чули, не є Моє, але Того, що Мене послав, – Батька. **25** Це Я вам говорив, будучи між вами. **26** *А Утішитель, Святий Дух, якого пошле Батько в моє ім'я, той вас навчить всього і пригадає вам все, що Я вам сказав. **27** Мир лишаю вам, мій мир даю вам. Не так,

як світ дає, Я даю вам. *поч. 49*

Хай не тривожиться ваше серце ані не жахається. **28** Ви чули, що Я вам сказав: Іду і прийду до вас. Якщо б ви Мене любили, ви зраділи б, отже, що Я сказав: Іду до Батька. Бо мій Батько є більший від Мене! **29** І нині Я вам сказав, раніше ніж станеться, щоб, коли станеться, ви повірили. **30** Більше не говоритиму багато з вами, бо йде князь цього світу, і в Мені він не має нічого. **31** Але щоб світ зрозумів, що Я люблю Батька і, так як Мені Батько заповів, так роблю. Встаньте, ідім звідси!

миръ даѣтъ, азъ даю вамъ. зѳ, мд.
Да не смущаѣтсѧ (ср҃це ваше)[23] ни оу҃страшаѣтъ.
Слышасте ꙗко (-)[24] рѣхъ вамъ, идꙋ и пріидꙋ
к вамъ. Аще бысте любили мѧ, възрадовалисѧ
бысте оубо. ꙗко [рѣхъ][25] идꙋ къ wц҃ꙋ. ꙗко
wц҃ъ [мои][26] болїи мене ѣстъ. И нн҃ѣ рѣхъ
вамъ, преже даже не бꙋдет҃ь. да егда бꙋдетъ,
вѣрꙋ имѣте. Ктомꙋ не много глю с вами. Гра-
дѣ҃ бо (сего) мира кнѧзь, и въ мнѣ не и҃матъ
ничесоже. Но да разꙋмѣѣтъ мі҃р, ꙗко люблю w-
ц҃а. и ꙗкоже заповѣда мнѣ wц҃ъ, тако творю.
въстанѣте идемъ wсюдꙋ.

Глава 15, *поч. 50*

1 Я є правдива лоза, і мій Батько
мат. 15 є робітником. **2** *Всяку парость, що в Мені не родить плоду, Він її забере, і всяку, що робить плід, обітне її, щоб принесла більший плід. **3**
вищ. 13 *Уже ви є чисті за слово, яке Я вам сказав. **4** Будьте в Мені, і Я в вас. Так як парость не може зробити плоду від себе, якщо не буде на лозі, так і ви, якщо не перебуватимете в Мені. **5** Я є лоза, ви ж парості. І хто буде в Мені і Я в ньому, той зробить великий плід, бо без Мене
кол. 1 не можете робити нічого. **6** *Якщо хто в Мені не перебуває, буде кинутим геть, так як парость, і всохне. І її збирають і кидають у вогонь, і вона згоряє. **7** Якщо будете
ів1. 3 перебувати в Мені, і мої слова у вас
вищ. 14 перебуватимуть, *просіть, що тільки хочете, – і вам буде. **8** В цьому прославився мій Батько, щоб ви зробили великий плід, – і будете моїми учнями. *поч. 51*

9 Так як Мене полюбив Батько, і Я вас полюбив. Перебувайте в моїй любові. **10** Якщо збережете мої заповіді, перебуватимете в моїй любові, так як Я зберіг заповіді мого Батька і перебуваю в його любові. **11** Це Я вам сказав, щоб моя радість була у вас і ваша радість стала повною. **12** *Це є моя заповідь, щоб ви любили один одного так, як я вас полюбив. **13** Більшої любові ніхто не має від цієї, щоб хто душу свою поклав за своїх друзів. **14** Ви є мої друзі, якщо робите те, що Я вам заповідаю. **15** Більше не називаю вас рабами, бо раб не знає, що робить його пан. Вас же Я назвав друзями, бо все, що чув Я від мого Батька, Я вам сказав. **16** Не ви Мене вибрали, але Я вас вибрав і настановив вас, щоб ви ішли і плід принесли, і плід ваш зостанеться, щоб те, що тільки попросите від Батька в моє ім'я, Він дав вам. *поч. 52*

Гл҃а, ѣі҃. зѳ, н҃.
Азъ ѣсмь лоза истинная, и wц҃ъ мои
дѣлатель ѣстъ. *всѧкꙋ розгꙋ wт҃ мнѣ не мѳ҃ ѣі҃
творѧщꙋю плода, изметъ ю҃. и всѧкꙋ
(творѧщꙋю плодъ)[1], wтребитъ ю҃. да
[множа́ишїи плодъ][2] принесетъ. *Оуже вы чисти вы҃ ѣі҃
ѣсте, за слово ѣже глахъ вам҃. бꙋдѣте въ мнѣ,
и азъ ѣ҃ васъ. Ꙗкоже розга не можетъ плода сътвори́ти wт҃ себѣ, аще не бꙋдетъ на лозѣ,
тако (и҃)[3] вы, аще въ мнѣ (не) пребꙋдете. Азъ
ѣсмь лоза, вы (же) рождїе. (и҃) їже бꙋдетъ въ
мнѣ, и азъ в нем҃ъ, тои сътворитъ плодъ
многъ. ꙗко без мене не можете творити ниче-
соже. *Аще кто҃ въ мнѣ не пребꙋдетъ, изверже- коли҃ а҃
сѧ вонъ. ꙗкоже розга, и іссы́шет҃. и събираютъ
{ю҃}[4], и въ wгнь влага́ю҃, и ѣгарает҃ъ. Аще пребꙋдете въ мнѣ. и гл҃и мои ѣ҃ васъ пребꙋдꙋтъ. а҃ іѡа҃ г҃
*емуже ащо хощете проси́те, и бꙋдѣ҃ вамъ. о вы҃ д҃і
сѣ҃ прослáвисѧ wц҃ъ мои, да плодъ многъ сътворитѣ. и бꙋдете мои оученицы. зѳ, н҃а.
Ꙗкоже възлюбѝ мѧ wц҃ъ, и азъ [възлюби́хъ
васъ][5]. бꙋдѣте в любви мое́и. Ащо заповѣди
моѧ съблюдете́, пребꙋдете в любви мое́и, ꙗкоже азъ заповѣди wц҃ꙋ моего́ съблюдо́҃, и пребываю ѣ҃ него любвѝ. Сїѧ глахъ вамъ, да радость моя ѣ҃ васъ бꙋдетъ, и радость ва́ша вы҃ г҃і
йсплънится. *Сѝ ѣстъ запове́дь моя, да любите а҃ селꙋ҃ д҃
другъ друга, ꙗкоже възлюбѝ вы. Бо́лша сеа а҃ іѡа҃ г҃
любвѣ никтоже и҃ма҃, да кто҃ дш҃ꙋ свою положи҃ и҃ д҃
за другы своѧ. вы други мои ѣсте, ащо твориτе ѣлика азъ заповѣдаю вамъ. не ктомꙋ
[васъ глю][6] рабы. ꙗко рабъ не вѣсть что҃ творитъ (гь҃ ѣго)[7]. васъ же реко́хъ другы, ꙗко всѧ
ꙗже слы́ша҃ wт҃ wц҃а моего, сказахъ ва҃. Не вы
менѣ избра́сте, но азъ избра́хъ ва҃ и положи́хъ
ва҃, да вы и҃дете, и плодъ принесе́те, и пло҃
вашъ пребꙋдет҃. да ѣгоже ащо про́сите wт҃ wц҃а
въ и҃мѧ моѣ, дастъ вамъ. зѳ, н҃в.

Сѝ заповѣ́даю вамъ, да лю́бите дрyгъ дрyга·
âщe миръ васъ ненави́дѝ, ви́дите, нáѣко мене
прéжде вâ вънзненавидѣ́. âщe ѡ̑ мира бысте бы-
ли, миръ оу̑бо своѐ любилъ бы· Нáѣкоже ѡ̑ мира
нѣ́сте, нô âзъ ѝзбрáѣ вы ѡ̑ мира, сего ради
ненави́дѝ васъ миръ· Поминáйте сло́во, ѐже âзъ
рѣхъ вамъ· *Нѣсть рабъ болїи гдⷭа своегѡ· *âщe
мене ѝзгна́ша, ѝ вâ ѝждеyтъ. âщe сло́во моѐ
съблюдо́ша, ѝ ваше съблюдyтъ· Нô сїа вс҃а
твора́ѣ вамъ за и҃ма моѐ, *нáѣко не вѣ́дятъ
посла́вшаго мⷯ· Ѧщe не бы́хъ пришелъ ѝ гл҃алъ
ѝмъ, грѣха не бы́ша ѝмѣ́ли· Ны́нѣ же вины́
не ѝмyтъ о́ грѣсѣ своегѡ· Ненави́дѧѝ мене, ѝ
ѡ̑ц҃а моегѡ ненавидѝ· âщe дѣлъ не бы́хъ сътво-
рилъ в нⷯ, ѝхже ѝнъ никтоже сътвори, грѣха
не бы́ша ѝмѣ́ли· Ны́нѣ же ѝ ви́дѣша, ѝ вънз-
ненавидѣ́ша {-}[8] мене ѝ ѡ̑ц҃а моегѡ. нô да сбyдетсѧ
сло́во, пи́саное въ законѣ ѝхъ, *нáѣко вънз-
ненавидѣ́ша мⷯ тyне· Ѐгда [же][9] прїидетъ
ѹ̾тѣшитель, *ѐгоже âзъ пошлю́ вⷯ ѡ̑ о̑ц҃а.
дхъ и҃стинны, ѝже ѡ̑ о̑ц҃а ѝсходѝ, то́ѝ свѣ-
дѣтельствyѐтъ о̑ мнѣ. ѝ вы же свѣ́тельст-
вyѣ́те, нáѣко ѝскони́ со мною ѣ́сте·

17 Це Я вам заповідаю, щоб ви
любили один одного. **18** Якщо вас
ненавидить світ, знайте, що він Мене
раніше від вас зненавидів. **19** Якщо б
від світу ви були, отже, світ своє лю-
бив би. А що ви не є від світу, але Я
вибрав вас від світу, задля цього не-
ненавидить вас світ. **20** Згадуйте слово,
яке Я вам сказав: *Раб не є більший
від свого пана. *Якщо Мене прогна-
ли, і вас проженуть; якщо слово моє
зберегли, і ваше збережуть. **21** Але це
все вам роблять за моє ім'я, *бо не
знають того, хто Мене послав. **22** Як-
що б Я був не прийшов і їм *не* го-
ворив, гріха були б не мали. Нині ж
не мають оправдання за свій гріх. **23**
Хто ненавидить Мене, і мого Батька
ненавидить. **24** Якщо б Я не зробив
між ними діла, яких ніхто інший не
зробив, гріха були б не мали. Нині ж
і бачили, і зненавиділи Мене і мого
Батька. **25** Але, щоб збулося слово,
написане в їхньому Законі, *бо зне-
навиділи Мене даремно. **26** Коли ж
прийде Утішитель, *якого Я вам по-
шлю від Батька, Дух правди, який ви
ходить від Батька, той свідчитиме
про Мене! **27** І ви ж свідчите, бо ви
від початку є зі Мною.

вщ. 13
мт. 10
лк. 6
мт. 24
ниж. 16
пс. 34
лк. 24
дія. 1
вищ. 14

Глава 16

1 Це Я вам сказав, щоб ви не згір-
шилися. **2** Вас виженуть зі зборів,
поч. 53
але прийде година, що кожний, хто
вас уб'є, вважатиме, що приносить
службу Богові. **3** *І це зроблять, бо не
пізнали Батька ані Мене. **4** Але Я вам
це сказав, щоб, коли година прийде,
ви згадували це, що Я вам сказав.
Цього ж вам від початку Я не сказав,
бо Я був з вами. **5** Нині ж іду до То-
го, хто Мене послав, і ніхто з вас Ме-
не не запитує: Куди ідеш? **6** Але, то-
му що Я вам це сказав, смуток наповнив ваші серця. **7** Але Я вам кажу правду: краще є вам, щоб Я пішов, бо якщо Я не піду, Утішитель не прийде до вас. Якщо ж піду, – пошлю Його до вас. **8** І прийшовши, Він оскаржить світ за гріх, і за справедливість, і за суд. **9** За гріх, отже, бо не вірять в Мене. **10** За справедливість же, бо іду до мого Батька, і більше не побачите Мене. **11** За суд же, бо князь цього світу є засуджений. **12** Ще багато маю вам говорити, але ви нині не можете знести. **13** Коли ж Він прийде, Дух правди, Він вас настановить на всяку правду, бо не буде від себе говорити, але що тільки почує, *те* буде говорити, і сповістить вам, що має настати. **14** Він Мене прославить, бо від Мого одержить і вам сповістить.
поч. 54

вщ. 15

Гл҃а, ѕ҃і·

Сїа гл҃ахъ вамъ, да не събла́знитесѧ,
ѡ̑ со́нмищ҃ ѝждеyтъ вы· зⷯ, ѝг·
Нô прїидетъ часъ, да всѧ́ ѝже оу̑бї-
етъ вы, мнитъсѧ слyжбy приносити
бy· *ѝ сїа съторѧтъ, нáѣко не позна́ша о̑ц҃а,
ни мене. нô сїа гл҃ахъ вам҃, да ѐгда прїидетъ҃
часъ [-][1], помина́йте ѥ, нáѣко âзъ рѣхъ вамъ·
Сѝх же вⷯ ѝспе́рва не рѣхъ, нáѣко с вами
бѣхъ· Ны́нѣ же ѝдy к посла́вшемy мⷯ. ѝ никто́же
ѡ̑ васъ въпраша́етъ мене ка́мо ѝдеши;
нô нáѣко сїа гл҃ахъ вамъ, сконбь ѝсполни (ср҃ца
ва́ша)[2]. нô âзъ и҃стинy (вамъ гл҃ю)[3]. оу́не ѣ́сть
вамъ да âзъ ѝдy, âщe бо не ѝдy (âзъ), ѹ̾тѣ-
шитель не прїидетъ к вамъ· âщe ли же ѝ-
дy, пошлю́ ѥго к вамъ. ѝ пришѣ́ о́нъ, о̑бли-
читъ мира, о̑ грѣсѣ, ѝ о̑ пра́вдѣ, ѝ о̑ сyдѣ.
о̑ грѣсѣ оу̑бо, нáѣко не вѣ́рyютъ в мⷯ. о̑ пра́вдѣ же, нáѣко кⷮ ѡ̑ц҃y [моемy][4] ѝдy, ѝ кто-
мy не ви́дите мене· о̑ сyдѣ же, нáѣко кнⷯ́зь
ми́ра сего о̑сyженъ бысть· ѥ҆ще много и́мамъ
[гл҃ати вамъ][5], нô не мо́жете носи́ти ны́нѣ.
Ѐгда же прїидѣ́ о́нъ дхъ и҃стинны, наста́-
витъ вы на (всѧ́кy и҃стинny)[6]· не (о̑ себѣ бо
гл҃ати и́мать)[7], нô ѥли́ка [âщe][8] оу̑слы́шитъ,
гл҃ати и́мать, ѝ грядyщаѧ вънзвѣститъ
вамъ· о̑нъ мⷯ просла́витъ, нáѣко ѡ̑ моегѡ прї-
метъ, ѝ вънзвѣститъ вамъ· зⷯ, ѝд·

15 Все, що має Батько, є Моїм. Задля цього Я сказав, що від Мене одержить і вам сповістить. **16** Незабаром – і більше не побачите Мене, і знову незабаром – і побачите Мене, бо Я іду до Батька. **17** Сказали ж, *дехто* з його учнів до себе: Що є це, що нам говорить:Незабаром – і не побачите Мене, і знову незабаром – і Мене не побачите, і що Я іду до Батька? **18** Говорили, отже: Що є це незабаром, що Він говорить? Не знаємо, що говорить. **19** Зрозумів же Ісус, що хотіли Його запитати, і сказав їм: Чи допитуєтеся між собою про це, що Я сказав: Незабаром – і не побачите Мене, і знову, незабаром – і Мене побачите? **20** Амінь, амінь, кажу вам, що ви заплачете і заридаєте, а світ зрадіє; ви ж будете сумувати, але ваш смуток обернеться в радість. **21** Коли жінка родить, має смуток, що прийшла її година. Коли ж народить дитину, більше не пам'ятає смутку через радість, що народилася людина на світ. **22** І ви ж, отже, нині маєте смуток, та знову вас побачу, і ваше серце зрадіє, і вашої радості ніхто від вас не забере. **23** І в той день Мене не проситимете нічого. *поч. 55*

мат. 7
мар. 11
лук. 11
вищ. 14
і 15
як. 1

*Амінь, амінь, кажу вам, що все, що тільки попросите від Батька в моє ім'я, Він дасть вам. **24** Дотепер ви не просили нічого в моє ім'я. Просіть – і одержите, щоб ваша радість була повною. **25** Це Я вам сказав в притчах, але прийде година, коли більше не говоритиму вам в притчах, але явно сповіщу вам про батька. **26** В той день попросите в моє ім'я, – і не кажу вам, що Я ублагаю Батька за вас, **27** бо сам Батько любить вас, бо ви Мене полюбили *і повірили, що Я вийшов від Бога. **28** Я вийшов від Батька і прийшов у світ, і знову залишаю світ і іду до Батька! **29** Сказали Йому його учні: Ось нині явно говориш, а ніякої притчі не говориш. **30** Нині знаємо, що знаєш усе, і не потребуєш, щоб хтось Тебе запитував. З цього віримо, що Ти вийшов від Бога. **31** Відповів їм Ісус: Чи нині вірите? **32** *Ось іде година, і нині прийшла, щоб кожний розійшовся до свого, і залишите Мене самого. Та Я не є сам, бо Батько є зі Мною. **33** Це Я вам сказав, щоб в Мені ви мали мир. В світі будете в смутку, але бадьортесь, бо Я переміг світ!

ниж. 17

мат. 26
мар. 14

Глава 17, *поч. 56*

1 Це сказав Ісус і підняв свої очі до неба, і промовив: Батьку, прийшов час. Прослав свого Сина, щоб і твій Син Тебе прославив. **2** *Так як Ти дав Йому владу над всяким тілом,

мат. 28
єв. 2

плоти· да всѧко є҆же да́лъ є҆си є҆мꙋ, дастъ
а҆ їѡа҃ ѓ
вы ѕ
и҃мъ живо҃ вѣ́чныи. *се же є҆стъ (живо́тъ вѣ́чныи)[3], да зна́ю тебе є҆ди́ного и҃стиннаго бг҃а. и҆
є҆гоже посла҃ їс хр҃а. а҃зъ (просла́вѝ мѧ)[4] на зе҃мли.
[дѣло съверши́хъ][5] є҆же да́лъ є҆си мнѣ да сътворю· и҆ нн҃ѣ просла́ви мѧ ты ѡ҃ч҃е оу҆ тебе
самого, сла́вою ю҆же и҃мѣхъ {оу҆ тебе пре҆же́ ми́ръ
не бы́сть}[6]· я҃вихъ (и҃мѧ твоѐ)[7] человѣкомъ, и҃хже
да́лъ є҆си мнѣ ѡ҃ мира. твои҃ бѣша, и҆ мнѣ и҃хъ
да́лъ є҆си, и҆ сло́во твоѐ съхрани́ша· нн҃ѣ разꙋмѣша ꙗ҆́ко вс҃ѧ є҆ли́ка да́лъ є҆си мн҃ѣ, ѡ҃ тебе
сꙋть. ꙗ҆́ко гл҃ы и҃хже да́лъ є҆си мн҃ѣ, да҆ и҃мъ.
вы ѕы и҆ тїи прїѧша. *и҆ разꙋмѣша вънꙋ́стинꙋ, ꙗ҆́ко
ѡ҃ тебе и҃зыдо́хъ. и҆ вѣ́роваша ꙗ҆́ко ты мѧ
посла҃· ѻ҆зъ о҆́ сих҃ъ молю. не о҆́ все́мъ ми́ръ
молю. но о҆́ тѣхъ и҃хже да́лъ є҆си мн҃ѣ, ꙗ҆́ко
твои҃ сꙋть· и҆ моѧ҃ вс҃ѧ, твоѧ сꙋть, и҆ твоѧ
моѧ҃, и҆ просла́вихсѧ в ни́хъ. и҆ ктомꙋ нѣсмь в
ми́рѣ, и҆ сїи в ми́рѣ сꙋть, и҆ а҃зъ к тебѣ гра-
дꙋ· ѡ҃ч҃е с҃тыи, съблюди҃ и҃хъ въ и҃мѧ твоѐ,
{и҃хже}[8] да́лъ є҆си мн҃ѣ, да бꙋдꙋть є҆ди́но ꙗ҆́коже
{и҆}[9] мы· є҆гда бѣхъ с ни́ми [в ми́рѣ][10], а҃зъ съ-
нн҃ѣ и҃ блюдахъ и҃ въ и҃мѧ твоѐ. [*и҃хже да́лъ є҆си
мнѣ][11] съхрани́хъ, и҆ никтоже ѡ҃ ни́хъ погы́бе,
ѱ҃ло ѓи т҃о́кмо сн҃ъ погибе́лныи· *да (сбꙋдѐ́сѧ писа́нїе)[12].
нн҃ѣ же к тебѣ гра́дꙋ, и҆ сїа гл҃ю в ми́рѣ, да
и҃мꙋть радость мою и҃сполнены҃ в себѣ· ѻ҆зъ да҃
и҃мъ сло́во твоѐ. и҆ ми́ръ возненавидѣ и҃хъ, ꙗ҆́ко
нѣ́ сꙋть ѡ҃ мира, ꙗ҆́коже и҆ а҃зъ (ѡ҃ мира
нѣсмь)[13]. не молю да возмеши и҃хъ ѡ҃ мира, но
да съблюдеши и҃ ѡ҃ непрїа́зни· ѡ҃ мира нѣ́ сꙋть,
ꙗ҆́ко (и҆) а҃зъ [ѡ҃ мира нѣсмь][14]· с҃тии҃ и҃ въ и҃стинꙋ [твою][15], сло́во твоѐ и҃стина є҆стъ· за҃, и҃з·
я҃́коже мене посла҃ в ми́ръ, и҆ а҃зъ посла́хъ и҃хъ в
ми́ръ. и҆ за ни҃ а҃зъ сщ҃ꙋ себе, да {и҆ тїи бꙋ-
дꙋть}[16] сщ҃е́ни въ и҃стинꙋ· не о҆́ сих҃же молю
т҃о́кмо, но и҆ о҆́ вѣ́рꙋющїи҃ сло́весѣ и҃ ради в мѧ.
да вси҃ є҆ди́но сꙋть. ꙗ҆́коже ты ѡ҃ч҃е въ мнѣ, и҆
а҃зъ в тебѣ. да и҆ тїи в на́съ [є҆ди́но][17] бꙋдꙋ·
да (и҆) ми́ръ вѣ́ру и҃ме́ѥ, ꙗ҆́ко ты мѧ посла҃. и҆
а҃зъ сла́ву ю҆́же да́лъ є҆си мн҃ѣ, да́хъ и҃мъ. да
бꙋдꙋ є҆ди́но, ꙗ҆́коже (и҆) мы є҆ди́но [є҆смы][18]· а҃зъ в
ни́хъ, и҆ ты въ мнѣ, да бꙋдꙋ҃ съверше́ни въ
є҆ди́но, [и҆ да][19] разꙋмѣе҃тъ ми́ръ ꙗ҆́ко ты мѧ
посла҃, и҆ възлюбилъ и҃хъ є҆си, ꙗ҆́коже мене възлюбы҃ є҆си· *ѡ҃ч҃е, [и҃хже][20] да́лъ є҆си мн҃ѣ, хощꙋ
вы ѕѳ да и҆дѣже є҆смь а҃зъ, и҆ тїи бꙋдꙋ҃ съ мно́ю.
да ви́дѧтъ сла́ву мою, ю҆́же далъ є҆си мн҃ѣ.
ꙗ҆́ко възлюби́лъ мѧ є҆си прежде сложе́нїѧ ми́ра·
ѡ҃ч҃е пра́вѣ҃ныи, и҆ ми́ръ тебе не позна҃· а҃з же т҃ѧ
позна҃, и҆ сїи позна́ша, ꙗ҆́ко ты мѧ посла҃· и҆
сказа҃ и҃мъ и҃мѧ твоѐ, и҆ скажꙋ да любы҃ є҆ю́же

щоб всьому, кого Ти Йому дав, Він
ів1. 3 дав їм вічне життя. **3** *Це ж є вічне
вищ. 6 життя, щоб пізнали Тебе, єдиного
правдивого Бога, і Того, кого Ти
послав, – Ісуса Христа. **4** Я Тебе
прославив на землі, довершив діло,
яке Ти мені дав, щоб Я довершив. **5**
І тепер прослав Мене Ти, Батьку, у
Тебе самого славою, яку Я мав у
Тебе скоріше ніж світ повстав. **6** Я
об'явив твоє ім'я людям, яких Ти
Мені дав зі світу. Твої були, і Ти їх
Мені дав, і твоє слово вони зберегли. **7** Нині вони зрозуміли, що все,
що Ти Мені дав, від Тебе є. **8** Бо
слова, які Ти Мені дав, Я їм дав, і ті
вищ. 16 прийняли *і, по правді, зрозуміли,
що Я від Тебе вийшов, і повірили,
що Ти Мене послав. **9** Я за цих благаю, не благаю за ввесь світ, але за
тих, яких Ти Мені дав, бо вони є
Твої. **10** І все Моє є Твоє, і Твоє –
Моє. І Я прославився в них. **11** І Я
більше не є в світі, а ці є в світі, і Я
іду до Тебе! Батьку Святий, збережи їх у твоє ім'я, – тих, що Ти
Мені дав, – щоб були одне, так як і
Ми. **12** Коли Я був з ними в світі, Я
їх зберігав в твоє ім'я, – *тих, що
ниж. 18 Ти Мені дав, – Я зберіг, і ніхто з
них не загинув, тільки син погибелі, *щоб збулося Писання. **13** Ни-
пс. 108 ні ж до Тебе іду і говорю це в світі,
щоб мали мою радість, сповнену в
собі. **14** Я дав їм твоє слово, але
світ їх зненавидів, бо вони не є від
світу, так як і Я не є від світу. **15** Не
благаю, щоб Ти їх забрав від світу,
але щоб зберіг їх від лиха. **16** Вони
не є від світу, так як і Я не є від
світу. **17** Святи їх твоєю правдою.
Твоє слово є правда. *поч. 57*

18 Так як Ти Мене послав у світ,
і Я їх послав у світ. **19** І за них Я
себе освячую, щоб і ті були по
правді освячені. **20** Не тільки же за
цих благаю, але і за тих, що повірять в Мене задля їх слова, **21** щоб
всі були одне, – так як Ти, Батьку, в
Мені а Я в Тобі, – щоб і ті в нас
були одне, щоб і світ повірив, що
Ти Мене послав. **22** І Я дав їм славу, яку Ти Мені дав, щоб були одне, так як і Ми є одне. **23** Я в них, а
Ти в Мені, хай будуть досконалі в
єдності і хай світ пізнає, що Ти Мене послав. І Ти їх полюбив, так як
Ти Мене полюбив. **24** *Батьку, тих, вищ. 12
що Ти Мені дав, хочу, щоб, де є Я, і
ті були зі Мною, щоб побачили
мою славу, яку Ти Мені дав, бо Ти
Мене полюбив раніше від створення світу. **25** Батьку справедливий!
Світ Тебе не пізнав, Я ж Тебе пізнав, і ці пізнали, що Ти Мене послав. **26** І Я їм сказав твоє ім'я, і

скажу, щоб любов, якою Ти Мене полюбив, була в них і Я – в них.

Глава 18, *поч. 58*

1 І сказавши це, Ісус вийшов зі своїми учнями на другий бік потоку Кедрону, де був сад, до якого ввійшов сам і його учні. **2** Знав же місце Юда, який Його видавав, бо часто Ісус збирався тут зі своїми учнями. **3** *Юда ж, взявши чоту, і слуг від архиєреїв, і фарисеїв, прийшов туди зі смолоскипами, і свічами, і зброєю. **4** Ісус же, знаючи все, що надходить на Нього, вийшовши, сказав їм: Кого шукаєте? **5** Відповіли Йому: Ісуса Назарянина. Сказав їм Ісус: Я є. Стояв же з ними і Юда, який Його видавав. **6** Як Він сказав їм: Я є! – вони подалися назад і попадали на землю. **7** Знову ж запитав їх Ісус: Кого шукаєте? Вони ж сказали: Ісуса Назарянина. **8** Відповів Ісус: Я сказав вам, що Я є! Якщо, отже, Мене шукаєте, залиште цих, щоб ішли. **9** Щоб збулося слово, яке Він сказав, *що тих, кого Ти Мені дав, Я не втратив нікого з них. **10** А Симон-Петро, маючи меч, витягнув його і вдарив архиєреєвого раба, і відтяв йому праве вухо, ім'я ж раба було Малх. **11** Сказав же Ісус Петрові: Вложи меч до піхви. Чашу, яку Мені дав Батько, чи Я не маю її пити? **12** Чота ж, і тисяцький, і юдейські слуги, схопили Ісуса і зв'язали Його. **13** *І спочатку повели Його до Анни, був бо тестем Каяфи, який був архиєреєм того року. **14** Каяфа ж був тим, що дав пораду юдеям, що є краще одній людині вмерти за народ. **15** А за Ісусом ішов Симон-Петро та інший учень. А той учень був знаний архиєреєві і ввійшов з Ісусом до двору архиєрея. **16** Петро ж стояв при дверях ззовні. Вийшов, отже, той учень, який був знайомий архиєреєві, і сказав придверниці, і ввів Петра. **17** *Сказала ж рабиня-придверниця Петрові: Чи і ти є з учнів цього Чоловіка? Він сказав: Я не є. **18** Стояли ж раби і слуги, запаливши вогонь, бо був мороз, і грілися. Був же з ними Петро, що стояв і грівся. **19** Архиєрей же запитав Ісуса про його учнів і про його навчання. **20** Відповів йому Ісус: Я явно говорив світові. Я завжди навчав у синагогах і в церкві, куди сходиться ввесь народ, і потайки Я нічого не говорив. **21** Чому Мене запитуєш? Запитай тих, що слухали, про що Я їм говорив. Ось ці знають те, що Я сказав. **22** Як же Він це сказав, один з присутніх слуг вдарив Ісуса в лице, сказавши: Чи так Ти відповіі

мат. 26 мар. 14 лук. 22 дія. 1

вищ. 17

мат. 26 мар. 14 лук. 26 вищ. 11

мат. 26 мар. 14 лук. 22

(мѧ ѣси възлюбилъ)[21], в нихъ бѹдетъ, и ѧзъ в нихъ·

Гла, йі· за, ни·

(сїа)[1] рекъ їс, ѝзыѝде съ оученикы своими на о́нъ полъ потока кедрьска, ѝдѣже бѣ врътоградъ, во́ньже вни́де самъ, и оучѣницы его· вѣдѧше же (-)[2] ѝоуда предаа́и его мѣ́сто, ꙗ́ко множи́цею събира́шесѧ їс тѹ съ оучѣникы своими· *Ѝоуда (же)[3] прїе́мъ спи́ру, и ѿ архїере́й и [-][4] фарїсе́й слугы, прїиде та́мо съ свѣтили́ы и свѣща́ми и ѻрѹжїи· їс {же}[5] вѣды вся градѹща на́нь. [ѝзше́ рече][6] имъ, кого̀ и́щете; ѿвѣща́ша емѹ, їса назарѧнина. (гла)[7] имъ [їс][8], ѧзъ е́смь· Стоа́ше же і ѝоу́да ѝже предаа́ше его, с ними. да ꙗ́коже рече имъ, ѧзъ е́смь, ѝдоша вспа́ть, и падоша на землѝ· Па́кы (же)[9] въпроси́ ѝхъ (їс), кого̀ и́щете; о́ни же рѣша, їса назаре́а· ѿвѣща їс, рѣхъ вамъ, ꙗ́ко ѧзъ е́смь. ѧще оу́бо менѐ и́щете, о́ста́вите сихъ ѝтѝ. да събѹ́детсѧ сло́во е́же рече. *ꙗ́ко ѝхже далъ е́си мѝѣ, не погѹбихъ ѿ нихъ никогоже· Си́мон (же)[10] петръ имы̀ ножъ, ѝзвлечѐ его, и оу́дари архїере́ова раба̀, и оурѣза ему оу́хо десно́е. бѣ же и́мѧ рабѹ ма́лхъ· Рече (же)[11] (петрови їс)[12], вънѝ но́жъ в но́жницѹ· Ча́шѹ ю́же дастъ ми ѿ́цъ, не и́мамъ ли пи́ти ѐа; спи́ра (же)[13], и тысѹщьникъ, и слугы̀ ѝоу́дейскыѧ ꙗ́ша їса, и свѧза́ша его, *и ведо́ша (его) къ а́нѣ пе́рвѣе. бѣ бо те́сть каі́а́фѣ, ѝже бѣ архїере́й лѣтѹ тому· Бѣ же каі́а́фа да́вый съвѣтъ ѝоу́де́ому, ꙗ́ко оу́не е́сть е́дино́мѹ чл҃кѹ оу́мрети за́ люди· По їсѣ же ѝдѧше си́монъ пе́тръ, и дрѹгїи оучѣникъ· Оучѣникъ же то́и бѣ зна́емъ архїере́ови, и вни́де съ їсо́мъ въ дво́ръ архїере́овъ· Пе́тръ же стоа́ше при дверехъ вънѣ· Ѝзыде оу́бо оучѣникъ {то́и}[14] иже бѣ зна́емъ архїере́ови, и рече две́рници, и ве́де петрà· (*гла же)[15] (рабà дверница петро́ви)[16], е́да и ты ѿ оучѣникъ е́си чл҃ка сего; (гла)[17] о́и, нѣ́смь· Стоа́хѹ же рабѝ и слугы̀ о́гнь сътворше· Ꙗ́ко зима̀ бѣ и грѣѧхѹсѧ. бѣ же [с ними петръ][18] стоа и грѣ́ясѧ· архїере́и (же)[19] въпросѝ їса о̀ оучѣницѣ́х его, и о̀ оученїи его. ѿвѣща̀ ему їс. ѧзъ не о́бинѹасѧ гла́хъ миръ. ѧзъ всегдà оучи́х на со́нмищи́, и въ цр҃кви, ѝдѣже вси (людїе)[20] сни́емлютсѧ, и та́и не гла́хъ ничесоже. что мѧ въпраша́еши; въпросѝ слы́шавшѝ, что̀ гла́хъ имъ. се сїи вѣдѧ́ ꙗ́же рѣхъ ѧзъ· Сїа же (ре́кшѹ ему)[21], е́динъ ѿ пре́стоа́щихъ слугъ, оу́дари ѣ́ ланѝтѹ їса, рекъ,

тáко ли ѡ҃вѣщава́еши архїерéови; ѡ҃вѣща є҃мꙋ
мт҃ї їс҃, а҆ще зл҃ѣ гл҃ахъ, свѣ҃тельствꙋй ѻ҆ зл҃ѣ. а҆́ще ли
мр҃к ѕ҃д добрѣ, что҆̀ мѧ бї́ешн; *посла {же}[22] є҃го а҆нна свѧ́-
лꙋ҃ їѵ҃ каі́а́фѣ а҆рхїерéови· *бѣ же сѝмонъ петръ
мт҃ї їс҃в стоа̀ и҆ грѣ́ася. рѣшѧ (-)[23] емꙋ. є҃да и҆ ты ѡ҃
мр҃к ѕ҃д ѻ҆ученикъ є҃го є҃си; (ѻ҆́н же ѡ҃вр҃ѣжеся)[24] и҆ рече, нѣ́смь·
лꙋ҃ їѵ҃в (гл҃а)[25] еди́нъ ѡ҃ рабъ а҆́рхїерéовъ, ѻ҆́жика сы́и, е-
мꙋже (петръ ѻ҆ѿрѣ́за)[26] ѻ҆́хо. не а́зъ ли т҃а ви-
дѣхъ в врꙋтогра́дѣ с нимъ; паки ѻ҆́бо (петръ
мт҃ї їѳ҃ ѡ҃вр҃ѣжеся)[27], и҆ а́бїе пѣтель вꙋ҃згласи· за҃, й҃д·
мр҃к їѳ҃ (*ведо́ша же)[28] їс҃а ѡ҃ каі́а́фы ѣ҆ претóръ· бѣ
лꙋ҃ їѵ҃г же ѻ҆́тро, и҆́ т҃їи не внидо́ша ѣ҆ претóръ, да не
ѻ҆́сквернатсѧ, но да ꙗ҆́дꙋ҃ пасхꙋ· и҆́зы́де (же)[29]
{пилатъ к нн҃ѣ вонъ}[30], и҆ (рече)[31]. кꙋ́ю рѣ́ч҃ ѵ҃
прино́сите на чл҃ка сего; ѡ҃вѣщаша и҆ рѣшѧ є҃мꙋ.
а҆ще не бы былъ сéи злодѣ́и, не бы҃хѡ҃ (предали
є҃го тебѣ)[32]· рече (же)[33] и҆мъ пилатъ. поймѣ-
те є҃го вы, и҆ по зако́нꙋ ва́шемꙋ сꙋди́те є҃мꙋ·
рѣшѧ {же}[34] є҃мꙋ іоу҆́дéе. намъ не досто́итъ
ѻ҆́бити никогоже. да сло́во їс҃ово сбꙋдетсѧ е҃же
рече, назна́менꙋа коею҆ смертъттїю хотя́ше ѹ҆́мре-
мт҃ї їѳ҃ти· *вниде (же)[35] паки (пилатъ ѣ҆ претóръ)[36], и҆
лꙋ҃ї їѳ҃ гласѝ їс҃а, и҆ рече є҃мꙋ. т҃ы ли еси цр҃ъ іоу҆дéйскїй;
ѡ҃вѣщà [емꙋ][37] їс҃. ѻ҆ себѣ ли ты є҃е гл҃еши,
и҆́ли и҆́нїи [тебѣ реко́ша][38] ѻ҆ мн҃ѣ; ѡ҃вѣщà
пила́, є҃да а҆́зъ жидовинъ є҃смь; ро́дъ твой҆, и҆
а҆рхїерéе предаша т҃а мн҃ѣ. что҆̀ є҃си сътворилъ;
ѡ҃вѣщà їс҃. цр҃тво мое нѣсть ѡ҃ мі́ра сего. а҆́-
ще ѡ҃ мира сего бы́ло бы цр҃тво мое҆̀, слꙋгы
моѧ҆̀ ѻ҆́бо подвиза́лисѧ бы́ша, да не преданъ
бы҃ былъ іоу҆дéомъ. нн҃ѣ же цр҃тво мое҆̀ нѣсть
ѡ҃сю́дꙋ· рг҃ѣ (же)[39] є҃мꙋ пила́. ѹ҆́бо цр҃ъ ли є҃си
ты ѡ҃вѣщà їс҃ ты гл҃еши, ꙗ҆́ко цр҃ь є҃смь [а҃][40].
а҆́зъ на сѐ родихсѧ, и҆ на сѐ прїи́дѡ҃ ѣ҆ мі́ръ, да
свѣдѣтельствꙋю исти́ну (и҆) всѧкъ и҆́же е҃ ѡ҃
и҆́стины, послꙋша́етъ (гла́са моего)[41]. (гл҃а)[42]
є҃мꙋ пила́, что҆̀ е҃ и҆́стина; и҆ сѐ рекъ, паки и҆́-
зы́де къ іоу҆дéомъ, и҆ (гл҃а)[43] и҆мъ. а҆́зъ ни еди́-
ноа̀ [вины ѻ҆́брѣта́ю в немъ][44]. *е҆сть же ѻ҆́бы́-
чаи ва҃, да е҆ди́ного [вамъ ѡ҃пꙋщꙋ][45] на па́схꙋ.
хощете ли ѹ҆́бо, да ѡ҃пꙋщꙋ ва҃ цр҃а іоу҆дéйска;
*вꙁопи́ша (же)[46] {вс҃и}[47] гл҃ющe, не сего, но
(вара́вꙋ)[48]. бѣ же вара́вва разбо́йникъ·

Гл҃а, и҃д·

Тогда* ѹ҆́бо {пилатъ поатъ їс҃а}[1], и҆ би҃
(є҃го). и҆ во́ини сплето́ше вѣнéцъ ѡ҃
те́рнїа, вꙁложи́ша є҃мꙋ на главꙋ. и҆ в
ри́зꙋ багряну ѻ҆блекó́ша є҃го. и҆ [-][2] гл҃а-
хꙋ ра́дꙋйсѧ цр҃ю іꙋдéйскїи. и҆ бї́ѧхꙋ є҃го по ла-
нитома· (и҆́зы́де же)[3] паки вонъ Пила́тъ. и҆ (гл҃а)[4]
и҆мъ, се҆ и҆́звожꙋ (є҃го вамъ)[5] во́нъ. да разꙋмѣе҆-

даєш архиєреєві? **23** Відповів йому Ісус: Якщо Я зле сказав, свідчи про зло, якщо ж добре, чому Мене б'єш? **24** *Послав же Його Анна зв'язаним до Каяфи, архиєрея. **25** *А Симон-Петро стояв і грівся. Сказали йому: Чи і ти є з його учнів? Він же відрікся і сказав: Я не є. **26** Сказав один з архиєреєвих рабів, що був кревним тому, якому Петро відтяв вухо: Чи я тебе не бачив в саду з Ним? **27** Знову, отже, Петро відрікся. І тут запіяв півень. *поч. 59*

мат. 26 мар. 14 лук. 22

мат. 26 мар. 14 лук. 22

28 *Повели ж Ісуса від Каяфи у претор. Був же ранок, і ті не ввійшли до претору, щоб не занечиститися, але щоб *могли* їсти пасху. **29** Вийшов же Пилат до них надвір і сказав: Яку скаргу приносите проти цього Чоловіка? **30** Вони відповіли і сказали йому: Якщо б цей не був злочинцем, ми б Його тобі не видали. **31** Сказав же їм Пилат: Візьміть Його ви і судіть Його за вашим законом. Сказали ж йому юдеї: Нам не вільно нікого убити, – **32** щоб сповнилося слово Ісуса, яке Він сказав, зазначаючи, якою смертю мав умерти. **33** *Ввійшов же знову Пилат у претор і покликав Ісуса, і сказав Йому: Чи Ти є юдейським Царем? **34** Відповів йому Ісус: Чи ти від себе це говориш, чи інші тобі про Мене сказали? **35** Відповів Пилат: Чи я є жидом? Твій рід і архиєреї Тебе мені видали. Що Ти зробив? **36** Відповів Ісус: Моє царство не є з цього світу. Якщо б з цього світу було моє царство, мої слуги, отже, змагалися б, щоб Мене не видано юдеям. Нині ж моє царство не є звідси. **37** Сказав же Йому Пилат: Отже, чи є Ти Царем? Відповів Ісус: Ти кажеш, що Я є Царем. Я на це народився і на це прийшов у світ, щоб свідчити про правду. І кожний, хто є від правди, слухає мій голос. **38** Сказав Йому Пилат: Що є правда? І сказавши це, знову вийшов до юдеїв і сказав їм: Я ані однієї вини не знаходжу в Ньому. **39** *Є ж у вас звичай, щоб вам я відпустив одного на Пасху. Чи хочете, отже, щоб я вам відпустив юдейського Царя? **40** *Закричали ж усі, кажучи: Не цього, але Варавву! А Варавва був розбійником.

мат. 27 мар. 15 лук. 23

мат. 27 мар. 15 лук. 23

дія. 3 мат. 27 мар. 15 лук. 23

Глава 19

1 *Отже, тоді Пилат взяв Ісуса і бив Його. **2** І вояки, сплівши вінець з терну, поклали Йому на голову, і зодягли Його в багряну одіж, **3** і говорили: Радій, юдейський Царю! – і били Його по обличчі. **4** Вийшов же Пилат знову у двір і сказав їм: Ось я Його виводжу вам у двір, щоб ви зрозуміли, що я в Ньому не знаходжу

мат. 27 мар. 15

ніякої провини. **5** Вийшов же у двір Ісус, несучи терновий вінок і багряну одіж. І *Пилат* сказав їм: Ось Чоловік.
мат. 27 мар. 15 лук. 23 дія. 3 і 13
6 *Коли ж архиєреї і слуги побачили Його, закричали, кажучи: *поч. 60*

Розіпни, розіпни Його! Сказав їм Пилат: Візьміть Його ви і розіпніть, бо я не знаходжу в Ньому провини. **7** Відповіли Йому юдеї: Ми маємо Закон, і за нашим Законом належиться Йому вмерти, бо Він Себе зробив Божим Сином! **8** Коли ж Пилат почув це слово, ще більше злякався, **9** і ввійшов знову до претору, і сказав Ісусові: Звідки є Ти? Ісус же не дав йому відповіді. **10** Сказав же Йому Пилат: Чи Ти до мене не говориш? Чи не знаєш, що маю владу Тебе розіп'яти і маю владу Тебе відпустити? **11** Відповів Ісус: Не маєш наді Мною ніякої влади, якщо б не була тобі дана згори. Задля цього Той, хто тобі Мене видав, має більший гріх. **12** Від цього *часу* Пилат шукав Його відпустити. Юдеї ж кричали, кажучи: Якщо Цього відпустиш, ти не є другом цісаря! Кожний, хто себе робить царем, противиться цісареві! **13** Пилат же, почувши це слово, вивів Ісуса у двір і сів на судовім кріслі на місці, що називається літостратон, – по-єврейськи ж гаввата. **14** Була ж п'ятниця Пасхи, година ж яка шоста. І він сказав юдеям: Ось ваш Цар! **15** Вони ж кричали: Візьми, візьми, розіпни Його! Сказав їм Пилат: Чи розіпну вашого Царя? Відповіли архиєреї: Не маємо царя, тільки цісаря. **16** Тоді ж той видав Його їм, щоб був розп'ятим. Взявши ж Ісуса, вони повели. **17**
мат. 27 мар. 15 лук. 23
*І носячи свій хрест, Він вийшов на те місце, що називається Черепним, яке по-єврейськи називається Голгота. **18** Де Його розіпняли, і з ним двох інших: звідси і звідси, посередині ж – Ісуса. **19** Написав же й надпис Пилат і поклав на хресті. Було ж написано: Ісус Назарянин, Цар юдейський! **20** Цей же надпис читало багато з юдеїв, бо місце було близько до міста, де розіп'яли Ісуса. І було написано по-єврейськи, по-грецьки, по-римськи. **21** Говорили ж Пилатові юдейські архиєреї: Не пиши: Цар юдейський, але що сам сказав: Я є юдейським Царем. **22** Відповів Пилат: Що я написав, я написав. **23**
мат. 27 мар. 15 лук. 23
*Вояки ж, коли розіп'яли Ісуса, взяли його одіж і розділили на чотири частини, кожному воякові частину, і хитон. А хитон був не шитий, ввесь витканий згори. **24** Сказали ж до себе: Не роздираймо його, але кинемо жереб за нього, кому припаде. Щоб збулося Писання, що говорить: *Розділили собі мою одіж, і за мою одежину кинули жереб. Вояки ж, отже, це зробили. *п. 61*
пс. 21 мат. 27 мар. 15 лук. 23

тє, нáіко [в нéмъ ни ѣдúноѧ вины̀ ѻбрѣтаю]^{6}. Йзыдé (жє)^{7} (вóнъ їс)^{8}. носѧ терновъ вѣнéцъ. и̂ багрянý ризý. и̂ (глá)^{9} ймъ. ѣє чл҃къ· *Ѥгда (жє)^{10} видѣшѧ ѣго âрхїѣрéє и̂ слугы̀, възъпиша глю҃ще· зā, ẑ·
мѳ їкз мр҃ї лу҃ їкг дѣ҃ѣ г̑ и̂ г̑і

рáспнѝ распнѝ [ѣго]^{11}. (глá)^{12} ймъ пилā. поймѣтє ѣго вы и̂ распнѣтє. âзъ бо не ѻбрѣтаю в немъ вины̀· ѿвѣщаша ѣмý їудéє. мы̀ закóнъ и́мамы, и̂ по закóну [нашемý]^{13}, дóлженъ ѣсть оу̑мрѣти, нáіко [сéбе сн҃а бж҃їа]^{14} сътвори· Ѥгда (жє)^{15} слы́ша пилáтъ ѣє слóво, паче оу̑боáсѧ, и̂ вни́де въ претóръ паки, и̂ (глá)^{16} їсови, ѿкýдý ѣси ты̑· їс҃ же, ѿвѣта не дастъ ѣмý· (Глá жє)^{17} ѣмý пилā, мнѣ̀ ли не глéши: не вѣ́си ли нáіко влáсть и́мамъ [распáти тѧ, и̂ влáсть и́мам҃ пустúти]^{18} тѧ: [ѿвѣща]^{19} їс҃, не и́маши влáсти (ни ѣдúноѧ на мнѣ)^{20}, âщє не бы̀ (ти дано̀)^{21} свы́ше· Сегó рáди предáвый тѧ тебѣ, бóлїи грѣхъ и́мать· ѿ сегó (и́скáше пилáтъ)^{22} пустúти ѣго· Їоу̑дéє же въпїáхý глю҃ще, âщє сегó пустúши, нѣ́си другъ кесарéвъ, всѧ́къ и́же ц҃рⷭ себе творя́и, противитсѧ кесарю· Пилáт (жє)^{23} слы́шавъ (ѣє слóво)^{24}, и́зведе вóнъ їс҃а, и̂ сѣде на сýдúщи на мѣстѣ глем҃ѣ лидóстротон҃, ѥврéйски же гаввáда· Бѣ же пáтоѝ пáсхѣ, чā [же нáіко]^{25} шесты́и· и̂ (глá)^{26} їудéомъ, ѣє ц҃рь вáшь· [Они́ же въпїáхý]^{27}, възмú възмú распни ѣго· (Глá)^{28} ймъ пилатъ, ц҃рⷭ ли вáшегo распнý: ѿвѣщáша âрхїѣрéє, не и́мамы ц҃рⷭ тóкмо кéсарⷭ· Тогда (жє)^{29} предáстъ ѣго ймъ да распнетсѧ· Поéмше (жє)^{30} їс҃а, [и̂ ведóша]^{31}, *и̂ носѧ [крⷭтъ свои́]^{32}, йзы́де въ глéмое лóбное мѣсто, ѣже глéтсѧ ѥврейскы, голгóда, йдѣже (пропáша ѣго)^{33}, и̂ с нй҃ и́на два, сю́дý и̂ сю́дý, посредѣ же їс҃а· написá же и̂ тúтла пилатъ, и̂ положú на крⷭтъ· Бѣ же напúсано, їс҃ назаранúнъ, ц҃рь йоу̑дéйскый· Сего (жє)^{34} тúтла мнози чтóша ѿ йоу̑дéи, нáіко близъ бѣ мѣсто града, йдѣже пропáша їс҃а· [И̂ бѣ напúсано, ѥврéйскы, грéческы, рймскы]^{35}· Глáхý (же) пилáтý âрхїѣрéє їоу̑дéйстїи не пиши, ц҃рь їоу̑дéйскый, но нáіко сā рече, ц҃рь ѣсмь їоу̑дéйскый· ѿвѣщà пилатъ. ѣже писáхъ, писā· *вóини (жє)^{36}, ѣгда пропашà їс҃а, прїáшà ризы̀ ѣго, и̂ сътворúшà четы́ри части, комýждо вóинý чáсть, и̂ хитонь. бѣ же хитонь не швенъ, свы́ше йстúканъ вéсь· Рѣшà (жє)^{37} кь себѣ, не предерéмъ ѣго, но мéтнемъ жрéбїа ѻ немъ, кѣмý бýдетъ. да (сѣбýдетсѧ писáнїе)^{38} глю҃щее. *раздѣлúшà ризы̀ моѧ̀ себѣ, и̂ ѻ матúсмѣ моéи метáшà жрéбїа· вóини же оу̑бо сїа сътворúшà· зā, ẑā·
ѱа҃о їкѧ мѳ їкз мр҃ї лу҃ їкг

Стоа́хѹ же при кр҃тѣ і҃совѣ, ма́ти є̂го, и̂ сестрà ма́тере є̂го, ма́рїа (клеѡ́пова)[39], и̂ ма́рїа магдалы́ни· і҃с (же)[40] видѣвъ матере, и̂ ѹ̑чн҃ика стоа́ща, є̂гоже люблаше. (г҃ла)[41] ма́тери [своеи́̆]̆[42]. жено, [с҃е][43] сн҃ь твой̀· Потѡ́же (г҃ла)[44] ѹ̑чн҃ику, [с҃е][45] ма́ти твоà. и̂ ѿ того̀ часа пое́мъ {ю̆̀ ѹ̑чн҃икъ}[46] въ своа є̂и· По семѝ вѣ́ды і҃с, ꙗ́ко [вс҃а ѹ̑же][47] съвр҃ьшишасѧ, да сбу́детсѧ писанїе, (г҃ла)[48], жа́жду· *Съсѹ́д {же}[49] стоа́ше (полнъ о́цта)[50]. [о́ни же и҃спо́лнивше гу́бу о́цъта, и̂ на трость вънзнъзше][51], придѣша къ (ѹ̑стомъ его)[52]. є̂гда (же)[53] прїа́тъ̀ о́цетъ і҃с, рече. съвр҃ьши́шасѧ· И̂ прекло́нь главу́, преда́сть дх҃ъ· И̂оу́дее (же)[54], понеже па́токъ бѣ, да не о́ста́нѹтъ на кр҃тѣ тѣлесà в сѹ́боту, бѣ бо́ великїй̀ дн҃ь тоà сѹ́боты, моли́ша пила́та, да пребїю́ (го́лени и̂хъ)[55], и̂ во́змѹтъ· прїидоша (же)[56] воини, и̂ пр҃ьвому ѹ̑бо пребѝша го́лени, и̂ дрѹго́мѹ распа́тому с ни́мъ· на і҃са же пришедше, ꙗ́ко видѣша [его ѹ̑же][57] ѹ̑мре́рша, не пребѝша є́мѹ голенїи, но є́дінъ ѿ во́й̀ ко́пїе́мъ (ре́бра емѹ)[58] проборе. и̂ [а́бїе и̂зы́де][59] кро́въ и̂ вода̀. и̂ видѣвый̀, свѣдѣтельствова, і̂ и́стинно (е̑сть свѣдѣтельство є̂го)[60]· и̂ то́и вѣсть ꙗ́ко и́стинѹ гл҃етъ, да [-][61] вы вѣ́рѹ и̂ме́те· Бы́ша бо сїа, да (сбу́детсѧ писа́нїе)[62], *кость не съкрѹши́тсѧ ѿ него· И̂ па́кы дрѹго́е писа́нїе гл҃етъ. *впзрѧтъ нань є̂гоже прободо́ша·

зѧ҃ а҃ бі

зѧ҃ а҃ бі

зѧ҃ а҃

зѧ҃ а҃

мат. 27
пс. 68

мѧ҃ кі҃з
ѧ҃ѳ҃ дн҃

зѧ҃ а҃

мѧ҃ кі҃з
мѧ҃ кі҃
лѹ҃ кі҃г

*По сих же моли пилата і҃ѡсифъ и̂же ѿ а̑римаде́а, сы́й̀ ѹ̑ченикъ і҃совъ, пота́и̑̀ же страха ради і҃оу́де́йска, да вънзметъ тѣ́ло і҃сово. и̂ повелѣ пилатъ· Прїиде (же)[63], и̂ взатъ [тѣло і҃сово][64]. *прїиде же и̂ никоди́мъ пришедыи [къ і҃сови но́щїю][65] прежде, носà смѣшенїе змѷ̀рнено и̂ а̑лоино, ꙗ́ко ли́тръ сто̂· Прїа́ста (же)[66] тѣ́ло і҃сово, и̂ ѡ́бвиста є̆̀ ри́зами съ а̑рома́ты, ꙗ́коже ѡ́бы́чай̀ е̑сть і҃оу́де́ом̆ погрѣба́ти· Бѣ жѐ на мѣстѣ й̀дѣже распатсѧ, вр҃тъ. и̂ в҃ рыстѣ гробъ но́въ в немже николи́же никтоже положе́нъ бѣ· тѹ̑ ѹ̑бо пятка̀ ради і҃оу́де́йска, ꙗ́ко близъ бѧше гробъ, положиста і҃са·

25 Стояли ж при Ісусовому хресті його мати, і сестра його матері, Марія Клеопова, і Марія Магдалина. **26** Ісус же, побачивши матір і учня, що стояв, якого любив, сказав своїй матері: Жінко, ось твій син! **27** Потім же сказав учневі: Ось твоя мати! І від тієї години учень взяв її до себе. **28** Після цього Ісус, знаючи, що вже все сповнилося, щоб збулося Писання, сказав: Я спраглий. **29** *Стояла ж посудина, повна оцту. Вони ж, наповнивши губку оцтом і настромивши на тростину, піднесли до його уст. **30** Коли ж Ісус взяв оцет, сказав: Звершилося! І схиливши голову, Він віддав духа. **31** Юдеї ж, тому що була п'ятниця, щоб тіла не залишилися на хресті в суботу, був бо великий день тієї суботи, просили Пилата, щоб перебили їхні голінки і забрали. **32** Прийшли ж вояки і, отже, першому перебили голінки, і другому, розіп'ятому з ним. **33** А прийшовши до Ісуса, як побачили, що Він вже помер, не перебили Йому голінок, **34** але один з вояків списом пробив йому ребра, і відразу вийшла кров і вода. **35** І той, що бачив, засвідчив, і його свідчення є правдивим. І той знає, що говорить правду, щоб ви повірили. **36** Бо це сталося, щоб збулося Писання: *Кістка у Нього не буде зламана. **37** І знову інше Писання говорить: *Поглянуть на Того, кого проткнули. *поч. 62*

мой2. 12
мой4. 9

зах. 12

мат. 27
мар. 15
лук. 23

38 *Після цього ж Йосиф, що з Ариматеї, що був учнем Ісуса, таємним же, задля юдейського страху, попросив Пилата, щоб взяти тіло Ісуса. І Пилат дозволив. Прийшов же він і взяв Ісусове тіло. **39** *Прийшов же і Нікодим, який раніше вночі прийшов до Ісуса, несучи суміш смирни і алоє, якихось сто літрів. **40** Взяли ж вони Ісусове тіло і обгорнули його полотном з пахощами, так як є звичай ховати в юдеїв. **41** Був же сад на місці, де Він був розп'ятий, і в саду новий гріб, в якому ніколи ніхто не був похований. **42** Отже, там поклали Ісуса задля юдейської п'ятниці, тому що гріб був близько.

вищ. 3

Г҃ла, к҃· зѧ҃, ѯ҃г҃·

мѧ҃ бі
лѹ҃ кд

Глава 20, *поч. 63*

мар. 16
лук. 24

1 В *першому ж *дні* по суботі Марія Магдалина прийшла на гріб вдосвіта, ще як була темрява, і побачила камінь, відсунутий від гробу. **2** Вона, отже, побігла і приходить до Симона-Петра і до другого учня, якого Ісус любив, і сказала їм. Взяли Господа з гробу, і не знаю, де Його поклали. **3** Вийшов

же Петро і другий учень і пішли до гробу. **4** Бігли ж оба разом; і другий учень побіг швидше від Петра і прийшов скоріше до гробу. **5** І нахилившись, він побачив полотно, що
лук. 24 лежало, одначе не ввійшов. **6** *Прийшов же Симон-Петро вслід за ним, і ввійшов до гробу, і побачив полотно, що одне лежало, **7** а сударь, який був на його голові, не лежав з полотном, але окремо згорнутий на одному місці. **8** Тоді, отже, ввійшов і другий учень, що прийшов швидше до гробу, – і побачив, і повірив. **9** Бо вони ще не знали Писання, що треба, щоб Він воскрес з мертвих. **10** Учні ж знову пішли до себе. *поч. 64*

мат. 28 мар. 16 **11** *Марія ж стояла біля гробу ззовні, плачучи. Коли вона плакала, вона нахилилась до гробу **12** і побачила двох ангелів у білих одежах, що сиділи: одного – у головах і одного – у ногах, де лежало Ісусове тіло. **13** І вони їй сказали: Жінко, чому плачеш? Вона їм сказала: Бо взяли мого Господа, і не знаю, де Його поклали.
мар. 16 **14** *І сказавши це, вона обернулася назад і побачила Ісуса, що стояв, і не впізнала, що це Ісус. **15** Сказав їй Ісус: Жінко, чого плачеш? Кого шукаєш? Вона ж, думаючи, що Він є садівником, сказала Йому: Пане, якщо Ти Його взяв, скажи мені, де Ти Його поклав, і я Його візьму. **16** Сказав їй Ісус: Маріє! Вона ж, обернувшись, сказала Йому: Раввуні! – що означає Учителю. **17** Сказав їй Ісус: Не доторкайся до Мене, бо Я ще не пішов
пс. 21 до мого Батька. *Іди ж до моїх братів
єв. 2 і скажи їм: Іду до мого Батька і вашого Батька, і мого Бога і вашого Бога! **18** Прийшла ж Марія Магдалина, розповідаючи учням, що побачила Господа і що Він це їй сказав. *поч. 65*

мар. 16 лук. 24 кор1. 15 дія. 13 **19** *Як же було пізно в тому дні, в першому по суботі, і замкнуті були двері, де його учні були зібрані зі страху перед юдеями, прийшов Ісус, і став посередині, і сказав їм: Мир вам! **20** І сказавши це, показав їм руки, і ноги, і свої ребра. Зраділи ж учні, побачивши Господа. **21** Сказав же їм Ісус знову: Мир вам! Так як Мене послав Батько, і Я вас посилаю! **22** І сказавши це, дихнув і сказав їм:
мат. 16 і 18 Прийміть Святого Духа! **23** *Кому відпустите гріхи, – відпустяться їм, і кому затримаєте, – затримаються. **24** Тома ж, що називається Близнюк, один з дванадцятьох, не був там з ними, коли прийшов Ісус. **25** Говорили ж йому інші учні: Ми побачили Господа! Він же сказав їм: Якщо не побачу на його руках ран від цвяхів і *не* вкладу мого пальця в рани від цвяхів, і *не* вкладу мою руку в його ребра, –

оученикъ, і йдаста къ гробу. течаста же оба в купь, й другыи оученикъ тече скорѣе петра, й прїиде прежде къ гробу. й приникъ, (видѣ)[7] {рызы лежащa}[8], обаче не вниде· (*Прїиде же)[9] [-][10] симонъ петръ, в слѣдъ его, й вниде въ гробъ, й (видѣ)[11] ризы (едины) лежащa, й сударъ йже бѣ на главѣ его, не с ризами лежащь, но особь свитъ на единомъ мѣстѣ· Тогда убо вниде й другїи оученикъ, пришедыи прежде къ гробу, й видѣ, й вѣрова· Не оу вѣдаху писанїа, якоже подобаетъ ему йз мртвыхъ въскреснути· Йдоста (же)[12] паки к себѣ оучника· зѧ, ѧ҃д·

*Щарїа же стоашe оу гроба внѣ плачющи. якоже (-)[13] плакашесѧ, приниче въ гробъ, й (видѣ)[14] два агла в бѣлахъ (ризахъ) сѣдащa, единого оу главы, й единого оу ногу, йдѣже бѣ лежало тѣло їсово· й (гласта)[15] ен она. жено, что плачешисѧ? (гла)[16] имa, якоже взашa га моего, й не вѣмъ гдѣ положиша его, [*й][17] сїа рекши, обратисѧ вспять, й (видѣ)[18] їса стоащa, й не вѣдаше яко їс естъ· (Гла)[19] ен їс, жено, что плачеши? кого йщеши? онаже мнащи яко врътограда дръ естъ, (гла)[20] ему, Гн, ащe ты еси взалъ его, повѣжь ми, гдѣ еси положилъ его, й азъ (възму его)[21]· (Гла)[22] ен їс, маріе. (онаже обращшисѧ)[23], (гла)[24] ему (-)[25], раввуни, еже глетсѧ, оучителю· (Гла)[26] ен їс, не (прикасайсѧ мнѣ)[27]. не оу бо взыдохъ къ ощу [моему][28], *йди же къ братїи моей, й рцы имъ, възхожу къ ощу моему, й ощу вашему. й бгу моему. й бу вашему· (Прїиде)[29] (же) маріа магдалыни, повѣдующи оученикомъ, яко видѣ га, й сїа рѣ ен· зѧ, ѧ҃е·

*Сущу же поздѣ въ день тои, въ едину щ суботъ, й дверемъ затворенoмъ, йдеже бѣху оучицы {его събрани}[30] страха ради іудейска· Прїиде їс, й ста посредѣ, й гла имъ, миръ вамъ. й се рекъ, показа (имъ) руцѣ, (й ноздѣ), й ребра [своа][31]· възрадоваша (же)[32] сѧ оучицы, видѣвше га. рече (же)[33] имъ їс паки, миръ вамъ· якоже посла ма ощъ, й азъ посылаю вы. й се рекъ дуну, й гла имъ. прїимѣте дхъ стъ· *Имже ощуститѣ грѣхы, ощустятсѧ имъ. і имже дръжитѣ. дръжатсѧ· дома же единъ щ обоюнадесѧте глемыи близнецъ, не бѣ (ту) с ними егда прїиде їс· Глаху (же)[34] ему друзїи оучицы, видѣхо га· он же рече имъ. ащe не вижу на рукy его язвы гвоздинныа, й вложу прьста моего въ язвы гвоздинъныа, й вложу [рукy мою][35] в ребра его,

не ймꙋ вѣ́ры· Й по́ дн҃ехъ ѡ́смихъ, паки́ бѣ́хꙋ
внꙋтрꙋ оу҃чн҃ицы є҆го́, и҆ дома́ с нvery. (прїи́де)[36]
і҃с, двє́ремъ затворе́номъ. и҆ ста́ посредѣ (и҆́хъ),
и҆ рече́, ми́ръ вамъ· Потомъ (гла́)[37] домꙋ́. при-
несѝ пр҃ъ́стъ твои́ сю́до, и҆ ви́ждь рꙋ́цѣ мои́,
и҆ принесѝ рꙋ́кꙋ твою́, и҆ вложѝ в ре́бра моа́. и҆
не бꙋди невѣ́ренъ, но вѣ́ренъ· ѿвѣщꙋа́ дома́, и҆
рече́ є҆мꙋ́. Гь мои́, и҆ бъ мо́й· (Гла́)[38] є҆мꙋ́ і҃с,
ꙗ́ко видѣ́въ мя́, вѣ́рова· Бл҃же́ни не видѣвъ-
ній ꙗ҆ шей, и҆ вѣ́ровавше· *Мно́га же (-)[39] і҃ и҃на зна-
менїа́ сотворѝ і҃с, предъ оу҃чн҃ікы свои́ми. ꙗ́же
нѣ́ сꙋ́ть пи́сана в҃ (кни́гахъ сихъ́)[40]· сі́а же пи́-
сана бы́ша, да вѣ́рꙋете ꙗ́ко і҃с є҆́сть хс҃ъ сн҃ъ
бж҃їи· Й да вѣ́рꙋюще, живота́ и҃мате въ и҃мя
є҆го́·

не повірю! **26** І по вісьмох днях знову
його учні були всередині, і Тома з
ними. Прийшов Ісус, хоч двері були
замкнені, і став серед них, і сказав:
Мир вам! **27** Потім сказав Томі: При-
неси сюди твій палець і поглянь на
мої руки, і принеси твою руку і вло-
жи в мої ребра, – і не будь невіруючим, але віруючим. **28** Відповів Тома
і сказав йому: Господь мій і Бог мій!
29 Сказав йому Ісус: Тому що ти Ме-
не побачив, ти повірив! Блаженні ті,
що не бачили і повірили! **30** *Багато ниж. 21
ж й інших знаків зробив Ісус перед
своїми учнями, які не є записані у
цих книгах. **31** Це ж було написане,
щоб ви повірили, що Ісус є Христос,
Божий Син, і щоб віруючи, ви мали
життя в його ім'я.

Гла́, і҃ка· за҃, ѯ҃е·

По семъ на́вися паки́ і҃с оу҃ченикомъ {свои́мъ въста́въ ѿ мр҃твы́хъ}[1], на́ мори
тиверїа́дстѣмъ· Яви́ же сѧ сице́· Бѣ-
хꙋ́ ѯ҃ куп҃ѣ си́мѡнъ петръ, и҆ дома́ нари-
ца́емый близне́цъ, и҆ наѳана́илъ, и҃же (бѣ́) ѿ
ка́ны галиле́йскїа, и҆ сы́на зеведе́ова, и҆ и҃на ѿ оу҃-
чн҃ікъ є҆го́ два́· (Гла́)[2] и҃мъ си́монъ петръ, и҃дꙋ
рыбъ лови́ти. (гла́ша)[3] є҆мꙋ́, и҃демъ и҆ мы́ с
тобо́ю· И҃зыдо́ша (же) и҆ всѣдо́ша (а҃вїе) в ко-
рабль. и҆ в тꙋ́ но́щь не ꙗ́ша ничесоже. ѹ҃трꙋ
же (-)[4] бы́вшꙋ, ста́ і҃с, при́ брезѣ, не позна́ша
же оу҃чн҃ицы ꙗ́ко і҃с є҆́сть· (Гла́ же)[5] и҃мъ і҃с, дѣ-
ти, є҆да́ что҃ снѣ́дно и҃мате. ѿвѣщꙋа́ша є҆мꙋ́,
и҃и. Он҃ же рече́ и҃мъ, вве́рзѣте (мре́жꙋ ѻ҆деснꙋ́ю
страну́ кораблѧ̀)[6] и҆ ѻ҆брѧ́щете. вврыго́ша (же)[7],
и҆ кто́мꙋ не (можа́хꙋ привлещи́ ѣ҆̀)[8] ѿ мно́-
жества рыбъ· (Гла́ же)[9] оу҃ченикъ то́и, є҆гоже
люблѧ́ше і҃с, петро́ви, Гь є҆́сть. си́монъ (же)[10]
пе́тръ слы́шавъ, ꙗ́ко Гь є҆́сть, є҆пенди́тѡ̀ пре-
поѧ́сася, бѣ́ бо на́гъ, и҆ вврьжеся́ в мо́ре. а҆
дрꙋзїи́ оу҃ченицы кораблице́мъ прїидо́ша. не бѣ-
ша́ бо далече ѿ земля́, но ꙗ́ко двѣсти́ лак-
тїи. влекꙋще мре́жꙋ рыб҃· Ꙗ҆́коже (-)[11] и҃злѣзо́-
ша на́ землю, (видѣ́ша)[12] ѻ҆гнь лежа́щь, и҆ ры́-
бꙋ на немъ лежа́щꙋ, и҆ хлѣ́бъ. (Й гла́)[13] и҃мъ
і҃с. принесѣте ѿ рыбъ ꙗ́же ꙗ́сте нн҃ѣ· Взлѣзъ
(же)[14] си́монъ пе́тръ, (-)[15] и҃звлечѐ мрежꙋ на́ зем-
лю, по́лнꙋ, (вели́кы́ рыбъ)[16], р҃ (и҆) н҃ (и҆) три́. и҆
толи́кы сꙋщꙋ, не протѻ́ржеся мре́жа· (Гла́)[17]
и҃мъ і҃с, прїидѣте ѻ҆бѣдꙋи́те· Ни є҆ди́нъ же
смѣ́ aше ѿ оу҃ченикъ и҃стаза́ти є҆го́, ты́ кто҃
є҆си́, вѣ́дꙋще ꙗ́ко гь є҆́сть· (Прїиде́ же)[18] і҃с, і҆
(прїе́)[19] хлѣ́бъ, и҆ {даетъ}[20] и҃м. и҆ рыбꙋ́ та́кождѐ· Сѐ ѹ҃же тре́тїе ꙗ́вися і҃с оу҃ченикомъ [свои́мъ][21], въста́въ ѿ мр҃твы́хъ· за҃, ѯ҃з·

Глава 21, *поч. 66*

1 Після цього Ісус знову з'явився
своїм учням на Тиверіядському морі,
після того, як встав з мертвих. З'я-
вився ж так: **2** разом були Симон-
Петро і Тома, що називається Близ-
нюк, і Натанаїл, що був з Кани
Галилейської, і Зеведеєві сини, й інші
два з його учнів. **3** Сказав їм Симон-
Петро: Іду ловити рибу. Сказали йо-
му: Ідемо і ми з тобою. Вийшли ж і
сіли відразу до човна, і тієї ночі не
зловили нічого. **4** Як же настав ранок,
Ісус став при березі, а учні не піз-
нали, що це Ісус. **5** Сказав же їм Ісус:
Діти, чи маєте щось їстивного? Від-
повіли Йому: Ні. **6** Він же їм сказав:
Закиньте сіті по правій стороні човна
– і знайдете. Вони ж закинули, і вже
не могли її витягнути від великого
числа риб. **7** Сказав же Петрові той
учень, якого Ісус любив: Це Господь!
А Симон-Петро, почувши, що це
Господь, підперезався перев'язкою,
бо був нагий, і кинувся в море. **8** А
інші учні прийшли човном, бо не
були далеко від землі, але якихось
двісті ліктів, тягнучи сіті з рибою. **9**
Як вони вийшли на землю, побачили
вогонь, що лежав, і на ньому рибу,
що лежала, і хліб. **10** І сказав їм Ісус:
Принесіть з риби, яку ви нині
зловили. **11** А Симон-Петро, влізши,
витягнув на землю сіть, повну вели-
ких риб, – 100, і 50, і три. І хоч було
стільки, сіть не роздерлася. **12** Сказав
їм Ісус: Прийдіть, обідайте. Ані один
же з учнів не смів запитати Його: Ти
хто є? – знаючи, що це Господь. **13**
Прийшов же Ісус і взяв хліб та дав
їм, і рибу також. **14** Це уже втретє
з'явився Ісус своїм учням, після того,
як встав з мертвих. *поч. 67*

15 Коли ж вони обідали, сказав Ісус Симонові-Петрові: Симоне Йонин, чи любиш Мене більше від цих? Він Йому сказав: Так, Господи, Ти знаєш, що люблю Тебе! Сказав йому: Паси мої ягнята! **16** Сказав йому знову, вдруге: Симоне Йонин, чи любиш Мене? Він Йому сказав: Так, Господи, Ти знаєш, що Тебе люблю! Сказав йому: Паси мої вівці! **17** Сказав йому втретє: Симоне Йонин, чи любиш Мене? Засмутився ж Петро, тому що йому втретє сказав: Чи любиш Мене? І він Йому сказав: Господи, Ти все знаєш, Ти знаєш, що люблю Тебе! Сказав йому Ісус: Паси мої вівці! **18** Амінь, амінь, кажу тобі: коли ти був молодим, сам підперезувався і ходив, куди хотів; коли ж постарієшся, піднімеш твої руки, і інший тебе підпереже, і поведе, куди не захочеш.

пет2. 1 **19** *Це ж Він сказав, зазначуючи, якою смертю прославить Бога. І сказавши це, промовив до нього: Іди за Мною! **20** А Петро, обернувшись, побачив учня, якого Ісус любив, що ішов вслід,

вищ. 13 *який і на вечері ліг на його груди і сказав: Господи, хто є той, що Тебе видає? **21** Петро, побачивши цього, сказав Ісусові: Господи, цей же що? **22** Сказав йому Ісус: Якщо хочу, щоб той залишився, доки не прийду, що тобі? Ти іди за Мною! **23** Вийшло ж це слово між братів, що той учень не помре. І не сказав йому Ісус, що він не помре, але: Якщо хочу, щоб той залишився, доки *не* прийду, що тобі? **24** Це є учень, що свідчить про це, який і написав це. І знаю, що його свідчення є правди-

вищ. 20 вим. **25** *Є ж і багато іншого, що Ісус зробив, що якщо було б в подробицях написаним, *то* думаю, що ані сам ввесь світ не *міг би* помістити написаних книг. Амінь.

Від святого Івана, євангелиста.
Має в собі 21-у главу,
а 67 церковних початків.

Є҆гда же о҆бѣдоваша. (г҃ла)[22] сі҃мону петру҃ і҃с. сі҃моне [і҆о҆ни҃нъ][23], лю҆биши ли мѧ па҃че сихъ; (г҃ла)[24] є҆мꙋ, е҆й г҃и, ты вѣси на҃ко люблю тѧ. (г҃ла)[25] є҆мꙋ, паси҆ а҆гньцꙋ моа. (г҃ла)[26] є҆мꙋ па҃кы второ́е. сі҃моне [і҆о҆ни҃нъ][27], лю҆биши ли мѧ; (г҃ла)[28] є҆мꙋ, е҆й г҃и, ты вѣси на҃ко люблю тѧ. (г҃ла)[29] є҆мꙋ, паси҆ о҆вцы҆ мои҆. (г҃ла)[30] є҆мꙋ тре́тїе, сі҃моне [і҆о҆ни҃нъ][31], лю҆биши ли мѧ; о҆скорбѣ (же) пе́тръ, на҃ко рече є҆мꙋ тре́тїе, лю҆биши ли мѧ. и҆ (г҃ла)[32] є҆мꙋ. г҃и, (ты вс҃а)[33] вѣсн҃, ты вѣси, на҃ко люблю тѧ. (г҃ла)[34] є҆мꙋ і҃с, паси҆ о҆вцы҆ моа҆. ч҃ами҃нь ами҃нь гл҃ю тебѣ, е҆гда бѣ ю҆но́съ, поѧ́сашеся самъ, и҆ хожаше на҃мо́же хотѧше. е҆гда же състарѣешися, вънзде́жеши рꙋцѣ твои҆, и҆ и҃нъ тѧ поя́шетъ, и҆ веде́тъ, на҃мо́же не хо́щеши. *се́ же рече, назна́меꙋа ко- в҃ пр҃ь а
ею҆ сме́рті҆ю просла́витъ бг҃а. и҆ сі҃а рекъ, (г҃ла)[35] є҆мꙋ, и҆ди҆ по мнѣ. о҆бра́щъ [же][36] ся пе́тръ, (видѣ)[37] оу҃ченика, е҆гоже люблѧ́ше і҃с, вънзлеже́ на́ вечери на в҃ї г҃и
прьси е҆го, и҆ рⷮ. г҃и, кто҆ е҆сть предаи҆ тѧ; сего҆ (-)[38] видѣвъ петръ, (г҃ла)[39] і҃сови. г҃и, се́й же что҆; (гла)[40] є҆мꙋ і҃с. а҆ще хощꙋ да то́й пребыва́етъ, до́ндеже прі҆идꙋ, что҆ к҃ тебѣ; ты по мнѣ гради. и҆зы́де (же)[41] (сло́во се́е)[42] въ бра́тію, на҃ко оу҃ени́къ то́й не оу́мретъ. [и҆ не рече][43] є҆мꙋ і҃с, на҃ко не оу҃мре́. но а҆ще хощꙋ томꙋ пребывати до́ндеже прі҆идꙋ, что҆ к҃ тебѣ; Се́и е҆сть оу҃ченикъ свѣдѣтельствꙋаи҆ о҆ сихъ, {и҆же и҆}[44] написа҆ сі҃а. и҆ (вѣмы҆)[45] на҃ко и҃стинно [е҆сть свѣдѣтельство е҆го][46]. *сꙋть же и҆ и҃на мно́га, в҃ї к
на҃же сътвори҆ і҃с, на҃же а҆ще (по҆е҆дино́мꙋ пи́сана быва́ютъ)[47], ни самомꙋ мнѣ всемꙋ ми́рꙋ вмѣстити пи́шемы҆ї кни́гъ, [а҆ми҃нь][48].

Є҆же ѡ҆ і҆оа́нна сто҃го е҆ѵ҃листа,
и҆мать в себѣ, гл҃а, кі҃а·
ч҃ зачалъ ц҃рковны҆хъ, ѕ҃з·

СКАЗАНІЄ ДѢАНІЙ АПОСТОЛЬСКИХ ПИСАНА

стꙑ́мъ а҃пломъ і ꙗ҆вли́стомъ
лꙋкі́ю. по лѣтехъ мно-
зѣхъ стр҃ти гн҃а.

Розповідь про апостольські діяння, написані

святим апостолом і євангелистом
Лукою багато років після
господніх страстей.

Сія кни́гы дѣа҃нія а҃пльска нарица́ются. є҆льма же дѣа҃нія а҃пльска съдержа́тъ· повѣ́даи є҆́сть лꙋка́ є҆ва҃нгли́стъ. а҆нтіо́хі-а҃ни́нъ ꙋбо сы́и ро́домъ, вра́чь же хи́тростію. хожда́ше съ а҃пслы, па́че же с па́вло҃. и҆ вѣ́дыи вѣ́сть и҆́стинꙋ пи́шетъ· повѣ́даѣ́тъ же, ка́ко о҆́блако́мъ по҃е́мшемъ вꙁнесе́ся гь. и҆ бы́вше проли́тіе ст҃а́го дх҃а в пентикоⷭ́тію, на а҃пслы же, и҆ на вса҆ бы́вшаа҃ тогда҆ т҃ꙋ. оу҆строе́ніе же матѳі́ино, вѣ́сть і҆ꙋ́ды мѣ́сто преда́телꙗ. и҆ оу҆строе́ніе седми҃ дїа́коно́въ. и҆ и҆збра́ніе па́влово, и҆ є҆ли́ка постра́да҆. и҆ є҆ли́ка сътвори́ша чюдеса҆ а҃пли, мл҃твою и҆ вѣ́рою хр҃вою· ч҃е́нъ же имена сꙋть сі҃и. си́монъ, рекомы́и пе́тръ. и҆ а҆́ндре́а҃ бра́тъ е҆́го. і҆а́ковъ, і҆ і҆ѡа́ннъ. фили́ппъ, и҆ варѳоломе́и. дома҆, и҆ матѳе́и мыта́рь. і҆а́ковъ а҆лфе́о҆въ. и҆ си́монъ кананѵ́и́тъ. і҆ і҆ꙋда і҆а́ковль, и҆ матѳі́а причте́ныи съ е҆ді́нѣ́ми на́десѧте. вѣ́сть і҆ꙋды мѣ́сто преда́телꙗ· оу҆стро́еныхъ же дїа́ко҃ и҆́мена сꙋть сі҃. стефа́нъ, фили́ппъ. про́хоръ, никано́ръ. ти́мо҃, форме́на. и҆ никола́и. посе́мъ прїа́тъ бы́сть и҆ па́велъ и҆збра́нныи сосꙋ́дъ. си́х же а҃пслъ зна́менїа и҆ чюдеса҆. на҆́же сътвори́ша сꙋть сі҃а҆·

Ця книга називається Діяння Апостолів, тому що містить апостольські діяння. Той, хто розповідає – це євангелист Лука. Він же, родом будучи антіохійцем, а лікарем за фахом, ходив з апостолами, найбільше ж з Павлом. Він розповідає, як Господь вознісся, піднятий хмарою, і *про* злиття Святого Духа на апостолів і на всіх, що тоді там були, яке відбулося в П'ятдесятницю. *Розповідає про* наставлення Маттія на місце Юди-зрадника, і наставлення сімох дияконів, і вибір Павла, і скільки той потерпів, і які чуда апостоли зробили молитвою і христовою вірою. А імена апостолів є ці: Симон, прозваний Петром, і Андрій, його брат, Яків та Іван, Филип і Вартоломей, Тома і Матей-митар, Яків Алфеїв і Симон Кананіт, і Юда Яковів, і Маттій, причислений до одинадцятьох, на місце Юди-зрадника. А імена наставлених дияконів є ці: Стефан, Филип, Прохор, Никанор, Тимон, Пармен і Миколай. Після цього прийнятим був і Павло – вибрана посудина. Це є знаки і чуда цих апостолів, які вони зробили.

ДІЯННЯ СВЯТИХ АПОСТОЛІВ,
написане святим апостолом і євангелистом

Лукою.

Глава 1, *поч. 1*

1 Отже, перше слово, о Теофіле, я
написав про все, що Ісус почав робити та навчати **2** до того дня, в якому
вознісся, заповівши Святим Духом апостолам, яких вибрав. **3** Перед ними
ж Він і поставив Себе живим по своєму терпінні, в численних знаках з'являючись їм впродовж сорока днів і
говорячи про боже царство. **4** І як їв з
ними, наказував їм не відлучатися від
лук. 24 ів. 15 Єрусалиму, але очікувати батьківської обітниці, *про яку ви чули від мене. **5** *Бо Іван, отже, хрестив водою,
мат. 3 мар. 1 лук. 3 ів. 1 ниж. 2 10 і 19 ви ж маєте хреститися Святим Духом по небагатьох цих днях. **6** Отже, вони, зійшовшись, запитували Його, кажучи: Господи, чи в цьому часі встановиш ізраїльське царство? **7** Сказав же Він до них: Не є вашим знати часи і роки, які Батько поклав своєю владою. **8** *Але одержите силу, як на вас
ниж. 2 зійде, – Святий Дух, і будете Мені свідками в Єрусалимі ж і в усій Юдеї та Самарії, і аж до країв землі. **9** *І
лук. 24 мар. 16 сказавши це, як вони дивились, Він був взятий, і хмара Його взяла з їхніх очей. **10** І коли вони дивилися на небо, як Він ішов, і ось два мужі повстали перед ними у білій одежі, **11** які й сказали: Мужі галилейські, чому стоїте, дивлячись на небо? Ось Ісус, який від вас вознісся на небо, так само прийде, тим же видом, яким ви бачили, як Він ішов на небо. *поч. 2*

12 Тоді вони повернулися до Єрусалиму з гори, що називається Оливна, яка є близько Єрусалиму, маючи *відстань* дороги в суботу. **13** І коли вони ввійшли, ввійшли до кімнати, де перебували Петро ж, і Яків, і Іван, і Андрій, Филип, і Тома, Вартоломей, і Матей, і Яків Алфеїв, і Симон Зилот, і Юда Якова. **14** Ці всі однодуш-

ДѢЯНІЯ СТЫѦ ПРСЛ҃ВНЫѦ СТЫѦ ГЛАГОЛЮ

ЛУКОЮ •

Гл҃а, а҃· за҃, а҃·

Пе́рвое[1] оу҆́бо сло́во сътвори́хъ о҆̀ всѣ́хъ, о҆̀ деофи́ле, о҆̀ ни́хже начатъ і҃с, твори́ти же и҆̀ оу҆чи́ти, до него́же дн҃е, заповѣ́давъ а҆п҃лмъ дхомъ стымъ, и҆́хже и҆збра̀, вънзесе́ѧ. пр҃ѐ ни́ми же и҆ поста́ви себе́ жи́ва, по страда́нїи своє́мъ, въ мно́зѣхъ зна́менїйхъ, дн҃ьми четыредеса́тьми ѧ҃вла́ѧсѧ и҆̃, и҆ гла́ѧ ѩже о҆̀ цр҃твїи бж҃їи, и҆ с҃ ними ѩ҃ды, (повелѣва́ше)[2] и҆̀мъ ѡ҆̃ і҃ерли́ма не ѡ҆̃лоучатиса, но̀ жда́ти о҆бѣтова́нїе ѡ҆̃чее, *е҆́же слы́шасте ѡ҆̃ менѐ· *Ꙗ҆́ко і҃оа́ннъ оу҆́бо крⷭти́лъ е҆́сть водо́ю, вы́ же [и҆́мате крⷭти́тиса дх҃о̃ стѣ҃ы́][3], не по мно́зѣхъ сихъ дн҃ехъ· о҆́ни́же оу҆́бо съшѣ́шесѧ, въпраша́ху е҆́го, гл҃юще. г҃и, а҆ще въ (лѣто)[4] сѐ оу҆стра́еши цр҃твїе (і҃и҃лево)[5]; рече́ же и҆̀мъ. нѣ́сть ва́ше разумѣти времена̀ и҆̀ лѣта, ѩ҃же ѡ҆̃цъ положи́ своєю о҆́бластїю· *но̀ прїи́мете си́лу нашѣ́шу сто́му дх҃у на̀ вы. и҆ бу́дете ми свидѣтеле, въ і҃ерли́мѣ же, и҆ въ все́и і҃уде́и и҆ самарїи, и҆ да́же до послѣ́днихъ земли· *и҆ сїа рекъ. зра́щемъ и҆̀мъ, взе́тсѧ, и҆ о҆́блакъ по҆́тъ е҆́го ѡ҆̃ о҆́чїю и҆. и҆ ꙗ҆́ко взира́юще ба́ху на нб҃о и҆дущу е҆̂мѹ. и҆ се̂ мѹ́жа два̀ ста́ста пр҃ѐ ни́ми въ о҆де́ждѣ бѣлѣ, ѩ҃же и҆ рекоста. мѹ́жїе галиле́истїи, что̀ (стоитѐ)[6] зра́щеи на̀ нб҃о; (се̂)[7] і҃с, възнесы́йсѧ ѡ҆̃ ва́съ на̀ нб҃о, та́кожде прїи́детъ, и҆́мже о҆́бразомъ видѣ́сте е҆́го и҆дуща на нб҃о· зѧ҃, в҃·

Тогда̀ възвратѝшасѧ въ і҃ерл҃и̃, ѡ҆̃ горы̀ нарица́емыѧ е҆лео́нъ. ѩ҃же е҆́сть бли́зъ і҃ерли́ма, суббо́тѣ и҆́мущи пѹть· и҆̂ е҆гда̀ вни́доша, (възыдо́ша на го́рницѹ)[8], и҆дѣ́же ба́ху пребыва́юще. пе́тръ же, [і҃ и҆а́ковъ. і҃ и҆о́аннъ, и҆ а҆ндре́ѧ][9]. фили́ппъ, и҆ дома̀. вардоломе́и, и҆ матѳе́и. (і҃) и҆а́ковъ а҆лфе́о҆въ, и҆ си́монъ зилотъ. і҃ и҆ю́да і҃а́-

ковль. сїи вси бѧху, терпѧще єдинодушно
молитвою [и молєнїємъ][10]. съ женами, и мр҃їею
мтр҃їю їсовою, и бра҃тїею єго. И въ дни сїи,
въставъ петръ, посредѣ оученикъ, рече. бѣ же
народъ именъ вкупѣ ѩко сто (и) двадесате,
мужїе бра҃тїе, подобаше сконча҃тисѧ писанїю
ѱл҃о м іо҃а г҃і [сему][11], *еже пре҃же рє҃ дхъ стыи оусты двв҃ы,
іо҃а ѳ҃і *о іюдѣ бывшемъ вожди ємшимъ їсу. ѩко
причтенъ бѣ с нами, и прїѧ҃ жребїи служебы
мѳ҃а к҃в сеѧ҃. *Сеи оубо стяжѧ҃ село҃ ѡ҃ мъздьі непра҃-
ведныѧ. и ниць бывъ, просѣдесѧ посредѣ, і
изліѣсѧ всѧ оутроба єго и разумно бысть
всѣмъ живущимъ въ їр҃лимѣ. ѩко нарещисѧ
селу҃ тому своимъ (ихъ ѩзыкомъ)[12], акелда҃-
ма. еже єсть село҃ кро҃ве· (Пи҃ше҃)[13] бо въ кни҃зѣ
ѱл҃о ѯ҃ѳ ѱалмьстѣи. *да бу҃детъ дво҃ръ єго пуст҃ь, и
ѱл҃о ѳ҃н не бу҃детъ живы҃и в немъ. *і єпіскупство єго
прє҃метъ и҃нъ· Подобаетъ оубо ѡ҃ съшє҃дшихсѧ
с нами мужеи, въ всѧ҃ко лѣто в неже вниде і
изы҃де в насъ г҃ь їс. начен҃ъ ѡ҃ крщє҃нїа іоа҃н-
нова, до негоже дне҃ вѣзнесе҃сѧ (на нб҃о) ѡ҃ насъ,
свидѣтела въскр҃нїю єго (бы҃ти с нами)[14] єдi҃-
ному ѡ҃ сих҃ъ· И поста҃виша два. иѡ҃сифа на-
рица҃емаго барса҃ву. иже нарече҃нъ бысть
иоу҃стъ, и (матѳе҃ѧ)[15], и помолив҃шесѧ рѣша·
ты г҃и ср҃цевѣдче всѣхъ, покажи, єгоже избра҃ ѡ҃
сею ѡ҃бою єдi҃ного прїѧ҃сти, [жребїи][16] служє҃нїѧ
сего и апл҃ъства. из негоже ѩспадѣ іу҃да, ити҃
въ мѣсто своє҃. и да҃ша жре҃бїѧ имъ. и падѣ
жре҃бїи на матѳе҃ѧ. и причтен҃ъ бысть къ
єдi҃номунадесате апл҃у·

Гл҃а, в҃· за҃, г҃·

вѣ҃ѳ и
ни҃ѳ ѳі
и ѳ҃і

Ѳгда҃ сконча҃ваша҃сѧ дн҃ь патьдеса҃тни-
цы, бѣша {вси ап҃ли}[1] [єдїнодушно][2] вку-
пѣ. *и бысть внеза҃пу с нб҃се шумъ,
ѩко носи҃му дыха҃нїю бурну, і испо҃лни
весь до҃мъ идѣже ба҃ху сѣда҃ще· І ѩви҃шасѧ
и҃мъ раздѣле҃ни ѩзы҃цы ѩко о҃гнени. [сѣде же][3]
на єдi҃номъ кого҃ждо и҃хъ. і испо҃лнишасѧ вси дх҃а
мѳ҃а ѳі сто҃а· *И нача҃ша глаго҃ти и҃нѣми ѩзы҃ки, ѩкоже
дх҃ъ даяше (имъ провѣщева҃ти)[4]. бяху же [въ][5]
їр҃лим҃ѣ живущеи іу҃дее мужїе бл҃говѣ҃йни, ѡ҃
всего҃ ѩзы҃ка иже по҃ нб҃се҃мъ. бывшу же гла҃су
сему҃, сни҃десѧ наро҃, и изумѣ҃сѧ. ѩко слы҃шаху
єдиного кого҃ждо свои҃м҃ ѩзы҃комъ гл҃ющемъ имъ·
дивла҃хусѧ же сѧ {вси}[6] и чужа҃хусѧ гл҃юще [другъ
къ҃ другу҃][7], Не сѐ ли҃ вси сі҃и суть гл҃ющеи галиле҃ане҃; и ка҃ко мы слы҃шимъ кождо свои҃
ѩзыкомъ на҃шимъ, в не҃мже родихомсѧ҃; парѳане, и
ми҃дане, і елами҃те, и живу҃щеи между рѣка҃ма.
въ іу҃деи же, и каппадокїи. въ по҃нтѣ, и въ

но перебували на молитві й благанні з жінками і Марією, Ісусовою матір'ю, і його братами. **15** І в ці дні Петро, вставши серед учнів, сказав, було ж людей разом якихось сто і двадцять імен: **16** Мужі, брати! Треба було, щоб сповнилося це Писання, *яке пс. 40 ів. 13 раніше сказав Святий Дух Давидовими устами *про Юду, що був провідником тих, що схопили Ісуса, **17** бо він був причислений до нас і одержав жереб цієї служби. **18** *Отже, цей мат. 26 придбав поле від праведної винагороди і, впавши ниць, розтріснувся посередині, і все його нутро вилилось. **19** І явним стало всім, що жили в Єрусалимі, так, що поле ж названим було їхньою мовою Акелдама, – що є Поле крові. **20** Бо пише в книзі Псалмів: *Хай його двір стане пустим, і пс. 68 не буде нікого, що жив би в ньому, *і пс. 108 його єпископство хай візьме інший! **21** Отже, треба, щоб з-поміж мужів, що з нами зійшлися впродовж усього часу, в якому ввійшов і вийшов в нас Господь Ісус, **22** почавши від Іванового хрещення до того дня, в якому Він вознісся від нас на небо, один з цих був з нами свідком Його воскресіння. **23** І поставили двох: Йосифа, прозваного Варсавою, який був прозваний Юстом, і Маттія. **24** І помоливши, вони сказали: Ти, Господи, серцезнавче всіх, покажи одного, якого з цих двох Ти вибрав, **25** щоб взяти жереб цієї служби та апостольства, з якого відпав Юда, щоб піти на своє місце! **26** І кинули їм жереб, і жереб впав на Маттія. І його причислено до одинадцятьох апостолів.

Глава 2, *поч. 3*

1 І коли закінчалися дні П'ятдесятниці, всі апостоли були однодушно вищ. 1 разом. **2** *І раптом був з неба шум, ниж. 11 і 19 наче подув буйного вітру, і наповнив ввесь дім, де вони сиділи. **3** І з'явилися їм, наче поділені, вогняні язики, сіли ж на кожному з них. **4** І всі наповнилися Святим Духом *і почали мат. 16 говорити іншими мовами, так як Дух давав їм говорити. **5** А в Єрусалимі жили юдеї, побожні мужі з кожного народу, що під небом. **6** Як же був цей шум, зійшлася юрба і збентежилася, бо чули, що кожний говорив до них їх власною мовою. **7** Дивувалися ж усі і чудувалися, кажучи один до одного: Ось чи не всі ці, що говорять, є галилеянами? **8** І як *же* ми, кожний, чуємо у нашій власній мові, в якій ми народилися? **9** Партяни, і мідяни, і еламіти, і ті, що живуть між ріками, в Юдеї ж і Кападокії, в Понті, і в Азії, **10** у Фригії ж, і Памфілії, в Єгипті, і лівійських околицях, ті, що біля Ки-

ренеї, і римляни, що прийшли, **11** юдеї ж і прозеліти, критяни і араби, чуємо, як вони говорять нашими мовами про божі величі! **12** Дивувалися ж всі і були збентежені, кажучи один до одного: Що, отже, це має бути? **13** Інші ж, насміхаючись, говорили, що вони є повні вина. *поч. 4*

14 Ставши ж, Петро з одинадцятьма підняв свій голос і сказав їм: Юдейські мужі, всі що живете в Єрусалимі! Це хай вам буде знаним і вислухайте мої слова! **15** Адже ці не є п'яні, так як ви думаєте, бо є третя година дня, **16** але це є сказане пророком Йоілом: **17** *І буде в останніх днях, – говорить Господь, – що виллю мого Духа на всяке тіло; і ваші сини, і ваші дочки пророкуватимуть, і ваші юнаки побачать видіння, і ваші старці побачать сни. **18** Бо в ті дні на моїх рабів і на моїх рабинь виллю мого Духа – і пророкуватимуть **19** і дам чуда на небі вгорі і знаки на землі внизу: кров, і вогонь, і куряву диму. **20** Сонце перетвориться в темряву, і місяць у кров раніше ніж прийде великий і просвічений господній день. **21** *І буде, що кожний, хто лиш прикличе господнє ім'я, спасеться. *поч. 5*

22 Ізраїльські мужі, слухайте ці слова Ісуса Назарянина, мужа засвідченого між вами Богом, силами, і чудами, і знаками, які Бог Ним зробив посеред вас, так як і ви самі знаєте, **23** Цього, одержавши виданим визначеною постановою і божим провидінням, прибивши руками беззаконних, ви вбили. **24** *Його ж Бог воскресив, розв'язавши болі смерті, бо не було можливим, щоб вона Його вдержала. **25** Бо Давид говорить про Нього: *Я завжди бачив Господа переді мною, бо Він є по моїй правиці, щоб я не захитався. **26** Задля цього звеселилося моє серце і мій язик зрадів, ще ж і моє тіло поселиться в надії, **27** бо не залишиш мою душу в аду ані не даси своєму преподобному побачити зітління. **28** Ти мені об'явив дороги життя і наповниш мене веселістю з твоїм лицем. **29** Мужі-брати! Треба сміливо говорити до вас про патріярха Давида, *що помер і був похований, і його гріб є у нас аж до цього дня. **30** Отже, будучи пророком і знаючи, що Бог йому клятвою поклявся *з плоду його лона за тілом підняти Христа і Його посадити на його престолі, **31** передбачивши, сказав про Христове воскресіння, *що його душа не залишилася в аду ані його тіло не

ісаїя мд
йоіл в
іоіл з

йоіл 2
рим. 10

йоіл в
крй ї

іоіл ї

пс. 15

ψал ёі

црс3. 2
ниж. 13

г цр в
нй гі

црс1. 7
пс. 131

ä цр з
ψал рйа

пс. 16
ниж. 17

ψал бі
нй зі

âсїи. въ фригїи же, и памфилїи. въ ег҃ипт҃ѣ, и страна́хъ ливїискы҃а. йже по кириніи́. и приходя́щеи҃ рі҃мляне їоу҃де́и же и пришелъцы крі҃тяне, і а҃рабляне слы́шимъ гл҃ющемъ и҃мъ на́шими ѩ́зыки вели́чїа бж҃їа. дивля́хў же ся вси и недомышля́хў, е҃ди́нъ къ дрyгомy гл҃юще. что̀ (оу҃бо) хо́щетъ сїе быти; и҃нїи же рyга́ющеся гл҃ахў, ѩ́ко вино́мъ и҃спо́лнени суть. зд҃, д҃.

Ста́въ же петръ, съ е҃ди́нѣмъна́десятє, въз҃дви́же гл҃а́ свои́ и рече и҃̃. мyжїе їоу҃де́истїи, (-)[8] живyщеи въ їер҃ли́мѣ вси. сїе ва́мъ разyмно да бyдетъ, и внyши́те гл҃ы моя. не бо̀ ѩ́коже вы мнитѐ сїи пьа́ни суть, е҃сть бо̀ часъ тре́тїи дн҃е. но̀ се е҃сть речє́нное прр҃о́комъ їои҃лемъ҃· *и҃ бyдé въ послѣ́днаа дн҃и гл҃етъ {г҃ь}[9]. и҃злѣ́ю ѡ҃ дх҃а моего̀ на всяку́ пло́ть. и прорекyтъ сы́нове ва́ши, и дщере́ ва́ша. і ю҃ноша ва́ша видѣ́нїа оу҃зратъ, и старцы ваши со́нїа ви́дятъ. и҃бо на рабы̀ моа и на рабы́ни моа̀ въ дн҃и о҃ны и҃злѣю́ ѡ҃ дх҃а моего̀, и прорекyтъ. и да́мъ чюдеса̀ на нб҃си го́рѣ, и знаменїа на земли́ низy. кро́вь і о҃гнь, и кyре́нїе дыма. слн҃це преложи́тся въ тмy, и лyна̀ въ кро́вь· пре́же [да́же][10] не прїитѝ дн҃ю гн҃ю вели́кому и просвѣще́нному, *и҃ бyдетъ, всяк҃ъ и҃же а҃ще призове́ и҃ма гн҃е, спсе́тся. зд҃, ё҃·

мyжїе їи҃льтестїи слы́шите словеса̀ сїа. їс҃а назаре́а, мyжа (ѡ҃ б҃г҃а и҃звѣствова́нна)[11] въ ва́съ, силами и чюдесы̀ и зна́менїи, и҃же сътвори тѣмъ б҃ъ посредѣ ва҃. ѩ́коже (и) са́ми вѣ́сте. сего̀ нареко́ва́ннымъ совѣтомъ и проразyмѣ́нїемъ бж҃їимъ, продана̀ [прие́мше][12], рyка́ма безаконны́хъ пригво́ждьше оу҃би́сте. *е҃го́же б҃г҃ъ въскр҃сѝ, ра҃дрѣшь болѣзни сме́ртныа. ѩ́коже не бя́ше мо́щно держа́ну быти е҃мy ѡ҃ нея̀. дв҃ъ бо̀ гл҃етъ о҃ не́мъ. *прѣзрѣ́хъ г҃а предо мною выну́, ѩ́ко о҃десну́ю менѐ е҃сть, да ся не подви́жy. сего ради вѣзвесели́ся ср҃це моѐ и вѣзра́довася ѩ́зы́къ мои́. е҃ще же и пло́ть моя̀ всели́тся на оу҃пова́нїе. ѩ́ко не о҃ста́виши дш҃y мою̀ въ а҃́дъ, ни даси (же) прп҃бному своему̀ ви́дѣти и҃стлѣнїа. сказа́лъ мн҃и е҃си пyтѝ живота̀. (і) и҃спо́лниши мя весе́лїа съ лицемъ твои́мъ· мyжїе братїе, досто́итъ рещѝ съ дерзнове́нїе́мъ къ ва҃ о҃ патрїа́рсѣ дв҃ѣ, *ѩ́ко (-)[13] оу҃мре и погребе́ бы́сть, и гро́бъ е҃го е҃сть в насъ да́же до́ дн҃е сего. прр҃о́къ оу҃бо сы́н и вѣ́дын ѩ́ко клтвою кля́тся е҃мy б҃ъ, *ѡ҃ плода̀ чре́слъ е҃го, {по́ плоти възд҃ви́гнyти хa, и}[14] посади́ти (е҃го) на престо́лѣ е҃го, прѣви́дѣвъ, гл҃а о҃ въскресе́нїи хв҃ѣ. *ѩ́ко не о҃ста́вися [дш҃а е҃го][15] въ а҃́дъ, ни пло́ть е҃го видѣ и҃стлѣнїа· сего їс҃а въскр҃си б҃ъ. е҃мyже вси

мы̑ е̑смы свидѣ́тели. десни́цею оу̑бо бж҃ïею вънесе́сѧ, о҆бѣтова́нïе же ст҃а́го дх҃а прïе́мъ ѡ҆ о҆́ц҃а и҆злïа́, е̑е [е̑же (вы нн҃ѣ)[16]][17] ви́дите и҆ слы́шите. не бо̀ дв҃дъ вънзы́де на нб҃сà. гл҃етъ бо сáмъ. *рече гдⷭь гв҃и моемȣ сѣдѝ о҆десны́ю менè, до́ндеже положȣ врагѝ твоѧ подно́жïе нога́ма твои́ма· тве́рдо оу̑бо да разȣмѣ́етъ весь домъ їи҆л҃евъ. ма́ко и҆ гⷭа (и҆ хⷭа е̑го)[18] [бъ сътвори́лъ е̑сть][19] сего̀ і҃ⷭа, е̑гоже вы распа́сте· Слы́шавше же оу̑мили́шасѧ ср҃цем҆, рѣша же къ петрȣ, и҆ прочі҃м҆ а҃пл҃ом҆. что̀ сътвори́мъ мȣ́жïе бра́тïе; зⷯ, ѕ·

Пе́тръ же [рече к҃ ни́мъ, показ҃и́тесѧ][20] и҆ да кр҃ти́тсѧ ко́ждо васъ въ и҆́ма і҃ⷭа хⷯа, въ о҆́ставле́нïе грѣхомъ [-][21]. и҆ прïи́мете да́ръ ст҃го дх҃а. ва́м҆ бо е̑сть о҆бѣтованïе, и҆ ча́домъ ва́шимъ. и҆ всѣ́мъ да́лнимъ, е̑ли́ко а҃ще призове́тъ гⷭь бⷭъ нашь· И҆ны́ми же словесы̀ мно́жаишими свѣдѣтельствова́ше, и҆ моля́ше а҆̀ гл҃ѧ. спси́тесѧ ѡ҆ рода строптива́го сего̀· о҆́ни же оу̑бо [любе́зно][22] (прïа́ша)[23] сло́во е̑го, (и҆) кр҃ти́шасѧ. и҆ приложи́шасѧ въ дн҃ь то́й, дш҃а ма́ко три̑ ты́сѧщы· Бо́ю же терпа́ще въ оу̑че́нïи а҃пл҃ъ, и҆ въ о҆бще́нïи, [и҆][24] преломленïи хлѣба, и҆ въ мл҃твахъ· Бы́сть же на всѧ́кою дш҃ю стра́хъ. мно́га бо чюдеса̀ и҆ знаменїа́ѧ ѡ҆ а҃пл҃ъ бы́ша {въ і҃ер҃ли́мѣ· Стра́х же ве́лïи бѧ́ше на всѣ́хъ и҆́хъ}[25]· вси же вѣ́ровавшеи҆̀, бѧ́ху въ кȣ́пѣ, і҃ и҆ма́ху вс҃ѧ о҆́бща. и҆ стажа́нïѧ и҆ и҆мѣ́нïа продаа́ху. и҆ раздаа́ху (-)[26] всѣ́мъ е̑же а҃ще кто̀ требова́ше· по вс҃ѧ́ же дн҃и терпа́ще и҆да́ху е̑ди́нодȣшно въ ц҃ркⷭвѣ. *и҆ лома́ще (по домохъ хлѣ́бы)[27], прïима́ху пищȣ въ радости, и҆ въ простотѣ ср҃ца хвала́ще бг҃а. і҃ и҆мȣ́ще бл҃а́ть къ всѣ́мъ лю́демъ. гⷭь же прилага́ше (по вс҃ѧ дн҃и спаса́ющаѧсѧ)[28] [ц҃ркви][29].

ний й

пс. 109

поч. 6

38 Петро ж сказав до них: Покайтеся, і хай кожний з вас охреститься в ім'я Ісуса Христа на відпущення гріхів, і одержите дар Святого Духа. **39** Бо для вас є обітниця, і для ваших дітей, і для всіх, що далеко, яких тільки покличе наш Господь Бог. **40** Іншими ж багатьма словами він свідчив і заохочував їх, кажучи: Спасіться від цього поганого роду! **41** Вони ж, отже, з любов'ю прийняли його слово і охрестилися. І в тому дні пристало якихось три тисячі душ. **42** Вони ж були постійно в навчанні апостолів, і в спільності, і ламанні хліба, і в молитвах. **43** А на кожній душі був страх, бо багато чудес і знаків сталося від апостолів в Єрусалимі. Великий же страх був на всіх них. **44** Всі ж, що повірили, були разом, і мали все спільним, **45** і продавали, і роздавали всім добра і маєтки, що тільки хто потребував. **46** Кожного ж дня пильно ішли однодушно до церкви *і, ламаючи по хатах хліби, приймали їжу в радості і в простоті серця, **47** хвалячи Бога і маючи ласку в усіх людей. Господь же кожного дня додавав до Церкви тих, що спасалися.

ниж. 20

Гла, г· зⷯ, ѕ·

[Пⷯкȣпъ же, пе́тръ][1] і҃ и҆ѡа́ вънсхожа́ста въ ст҃и́лище (на мл҃твȣ въ часъ)[2] девя́тыи· и҆ нѣ́кïи мȣ́жь хро́мъ ѡ҆ чрева ма́тере своеѧ̀ сыи носи́мъ бываше. е̑го́же пола́гахȣ по вс҃ѧ̀ дн҃и пр҃ѐ двермь ц҃ркⷭвными реко́мыми кра́сными, проси́ти милостына ѡ҆ входя́щихъ въ ц҃ркⷭвь· И҆́же видѣ́въ петра̀ і҃ и҆ѡа́нна хотя́щихъ внити въ ц҃ркⷭвь, проша́ше ми́лостына [-][3]. вънзрѣ́въ же петръ на́нь съ і҃ѡа́ннѡмъ, речѐ. вънзрѝ на́ ны. о҆́н же прилежа́ше и҆́ма, мнѧ нѣ́что ѡ҆ ни҃ прïа́ти. рече́ же пе́тр҃. сребра̀ и҆ зла́та нѣ́сть оу̑ менè, но е̑же и҆́мамъ, е̑е ти̑ (да҃)[4]. въ и҆́ма і҃ⷭа хⷯа назаре́ѧ въста́ни и҆ ходи́. и҆ е̑мъ е̑го за десну́ю ру́кȣ

Глава 3, *поч. 7*

1 А Петро та Іван разом ішли до храму на молитву о девятій годині. **2** І несли якогось чоловіка, кульгавого від лона своєї матері, якого клали кожного дня перед дверима церкви, що називаються гарними, аби просити милостиню від тих, що входять до церкви. **3** Він, побачивши Петра та Івана, що хотіли ввійти до церкви, просив милостиню. **4** А Петро, поглянувши на нього з Іваном, сказав: Поглянь на нас. **5** Він же пильно дивився на них, думаючи щось від них одержати. **6** Сказав же Петро: Срібла і золота у мене немає, але те, що маю, це тобі дам. В ім'я Ісуса Христа Назарянина встань і ходи! **7** І взявши його за руку праву, він підвів. Від-

разу ж скріпилися його стопи і суглоби. І підскочивши, він став і ходив, **8** і ввійшов з ними до церкви, ходячи, і скачучи, і хвалячи Бога. **9** І його побачив ввесь народ, як він ходив і хвалив Бога. **10** Знали ж його, що цей був тим, що задля милостині сидів при гарних церковних дверях, і наповнилися подивом і страхом за те, що йому сталося. *поч. 8*

11 Оскільки ж виздоровлений кульгавий держався Петра та Івана, до них здивованим збігся ввесь народ у притвор, що називається Соломоновим. **12** Побачивши ж, Петро відповів народові: Мужі ізраїльські! Чому ви цим чудуєтеся? Або чому на нас зглядаєтеся, наче б ми своєю силою або побожністю зробили, щоб він ходив? **13** *Бог Авраама, й Ісаака, і Якова, Бог наших батьків прославив свого слугу Ісуса, якого, отже, ви видали і відреклися Його перед Пилатовим обличчям, коли він судив відпустити. **14** *Ви ж відреклися святого і праведного і випросили дати вам мужа-вбивцю, **15** а вбили проводиря життя, якого Бог воскресив з мертвих, якому ми є свідками. **16** І вірою його імені цього, якого бачите і знаєте, скріпило його ім'я. І віра, що задля Нього, дала йому все це оздоровлення перед всіма вами. **17** І нині, мужі-брати, знаю, що ви це зробили з незнання, так як і ваші князі. **18** А Бог, так як наперед звістив устами всіх своїх пророків, що Христос має потерпіти, так виконав. *поч. 9*

19 Отже, покайтеся і наверніться, щоб ви очистились від ваших гріхів, **20** щоб прийшли часи прохолоди від господнього обличчя і Він послав раніше вам названого Ісуса Христа, **21** якого треба, отже, щоб небо прийняло аж до часів впорядкування, про які сказав Бог устами всіх від віку своїх святих пророків. **22** Отже, Мойсей сказав до батьків, *що ваш Господь Бог вам підніме пророка з ваших братів, так як мене. Того слухайтеся в усьому, що тільки до вас скаже. **23** Буде ж, що кожна душа, яка тільки не послухається того пророка, буде викорінена з народу. **24** І всі ж пророки, які говорили, від Самуїла і інших, і сповістили про ці дні. **25** Ви є синами пророків і Завіту, через яких же заповів Бог вашим батькам, кажучи до Авраама: І в твоєму насінню поблагословиться всі земні сім'ї. **26** Вам найперше Бог, піднявши свого слугу Ісуса, послав Його, що вас благословить, щоб кожний *з вас* відвертався від своїх злоб.

ниж. 5

мат. 27
мар. 15
лук. 23
ів. 19
ниж. 13

мой5. 18
ниж. 7

вънъздвиже [-][5]· чюдїе же оутвердистѣсѧ (ѥмꙋ плесньꙗ)[6] и глезньꙗ. и въскочивъ, ста и хожа-ше. и вниде с нима въ црьковь, ходѧ и скача, и хвалѧ бга· И видѣша (ѥго вси людїе)[7] ходѧща и хвалѧща бга. знаахꙋ же ѥго, ꙗко сеи баше милостына ради сѣдѧй при красныхъ двере цркꙋвныхъ. і испълнишасѧ чюда и оужаса о приключившесѧ ѥмꙋ· зѧ, и·

Держащꙋ же сѧ (исцѣлѣвшемꙋ хромомꙋ)[8] петра і иоанна. притекоша (к нимъ вси людїе)[9] въ притвъ нарицаемыи соломоновъ, оужасни· видѣвъ же петръ. ѿвѣщева-ше къ людемъ· чꙋжїе їи҃льтане, что чюдитесѧ о семъ? или на ны что взираете, ꙗко своею ли силою или бл҃гочестїѣ сътворихомъ (ѥго ходити)[10]; *бг҃ъ ав- нн҃ ѥ
раамовъ, і [-][11] исааковъ, і [-][12] иаковль, бг҃ъ ѿц҃ъ нашихъ, прослави отрока своего їса, ѥгоже (оубо вы)[13] предасте, и ѿвергостесѧ (ѥго) пр҃ѣ мма ѥкз
лицемъ пилатовѣмъ, Сꙋдившꙋ онꙋ пустити, *вы же стаго и праведнаго ѿвергостесѧ, мма ѥи
і испросисте мꙋжа оубїицꙋ дати вамъ, началь- лꙋ ѥг
ника же жизни оубисте, ѥгоже бг҃ъ въскр҃си ѿ їоа҃ дн҃
мертвыи, ѥмꙋже мы свидѣтеле ѥсмы, і о вѣрѣ имени ѥго, сего ѥгоже видите и вѣсте, оутвердй има ѥго, и вѣра ꙗже ѥго ради, дасть ѥмꙋ всю цѣлость сїю, пр҃ѣ всѣми вами· И нн҃ѣ мꙋжїе браттїа вѣмъ. ꙗко по невѣдѣнїю (ѥе) сътвористе, ꙗкоже и кнази ваши. бг҃ъ же, ꙗкоже провозвѣстити оусты всѣхъ пр҃рокъ (своихъ) постradати хꙋ (-)[14] сконча тако· зѧ, д·

Покаитесѧ оубо и обратитесѧ да оцыститесѧ ѿ вашихъ грѣхъ, ꙗко да прїидꙋтъ времена прохладна ѿ лица гн҃а, и послетъ преже нареченнаго вѧ, {їа ха}[15], ѥгоже подобаетъ нбси оубо прїати, даже до лѣ оустроенїа. (-)[16] ихъже гла бг҃ъ оустыи [всѣхъ][17] стыихъ [своихъ пр҃рокъ, ѿ вѣка][18]· чюисеи оубо [къ ѿцемъ ре- ѥ мо҃ ии
чѐ][19], *ꙗко пророка вамъ въздвигнетъ гь бг҃ъ нн҃ ѕ
вашъ ѿ браттїа вашеа, ꙗкоже менѐ, того послꙋшаите о всемъ, ѥлика аще речетъ къ вамъ· бꙋдетъ же вака дша, ꙗже аще не послꙋшаетъ пр҃рока того, потребитсѧ ѿ людїи. и вси же пр҃роцы ѿ самꙋила и прочихъ, ѥлицы глаша и възвѣстиша дни сїа· вы ѥсте сн҃ове пр҃рокъ, и завѣта, ими же завѣща бг҃ъ къ ѿцемъ вашимъ, гла къ авраамꙋ. и о семени твое҃ блва҃тсѧ вса ѿчествїа земна. вамъ пѣрвѣе [бг҃ъ възви҃гъ][20] отрока своего (їа), посла ѥго блва҃ща васъ, ѿвращатисѧ къмꙋждо ѿ злобъ вашихъ·

Глава 4, *поч. 10*

1 Як же вони говорили до народу, до них надійшли священики, і церковний воєвода, і садукеї, **2** засмучені тим, що вони навчали народ, і звіщали в Ісусі воскресіння з мертвих, **3** і наклали на них руки, і поклали їх під нагляд до ранку, бо вже був вечір. **4** Численні ж з тих, що чули слово, повірили, і число мужів було якихось п'ять тисяч. **5** Сталося ж, що на другий день зібралися їхні князі, і старці, і книжники в Єрусалимі, **6** і Анна, архиєрей, і Каяфа та Іван, і Александер, і які були з архиєрейського роду; **7** і поставивши їх посередині, випитували: Якою силою або яким іменем ви це зробили? **8** Тоді Петро, сповнившись Святим Духом, сказав до них: Князі народу й ізраїльські старці! **9** Оскільки нас сьогодні допитують про добрий вчинок над недужим чоловіком, як цей спасся, **10** хай знаним буде вам усім і всьому народові Ізраїля, що в ім'я Ісуса Христа Назорея, якого ви розіп'яли. Його ж Бог воскресив з мертвих. Цим цей стоїть здоровим перед вами. **11** *Цей є камінь, знехтуваний вами, будівничими, що став наріжним *каменем*. **12** І в нікому іншому немає спасіння, бо немає іншого імені під небом, даного людям, яким належиться нам спастися.

пс. 117
іс. 28
мат. 21
лук. 20
рим. 9
пет1. 2
мар. 12

поч. 11

13 Бачачи ж відвагу Петра та Івана, і пізнавши, що вони є невчені і прості люди, дивувалися. Знали ж їх, що вони були з Ісусом. **14** А бачачи з ними оздоровленого чоловіка, який стояв, нічого не мали, чим закинути проти. **15** Наказавши ж їм вийти геть зі збору, сперечалися між собою, **16** кажучи: Що зробимо цим людям? Адже ж через них стався явний знак, явно всім, що живуть в Єрусалимі, і ми не можемо заперечити. **17** Але, щоб більше не поширювалося між народом, заборонімо їм з погрозою більше не говорити в це ім'я нікому з людей. **18** І покликавши їх, заповіли їм більше не говорити ані не навчати в Ісусове ім'я. **19** Петро ж та Іван, відповівши їм, сказали: Чи є справедливо перед Богом радше вас послухати, ніж Бога? Розсудіть. **20** Адже ми не можемо не розповідати про те, що побачили й почули. **21** Вони ж, погрозивши їм, відпустили їх, нічого не знайшовши, як би їх покарати через народ, бо всі прославляли Бога за те, що сталося. **22** Бо чоловік, над яким сталося це чудо оздоровлення, мав більше ніж сорок років. *поч. 12*

Гла, д҃· за҃, і·

Глющем же имъ къ людемъ, наидоша на нихъ сщ҃енницы и воевода цр҃ковныи, и садукеи, стужающе си за еже оучити имъ люди, и възвѣщати о і҃сѣ възкр҃сенїе мр҃твыхъ. и възложиша на нихъ роукѣ, и положиша (ихъ) въ соблюденїе до оутрѣа, бѣ бо вечеръ оуже. мнози же ѡ҃ слышавшихъ слово, вѣровaша, и бысть число мужїи ꙗко тысящь пать. Бысть же наоутрѣи събратися (кназемъ и҃)[1], и старцемъ и книжникомъ въ і҃ер҃лим҃ и анна архїереи҃, и каи҃афа. и і҃ѡанъ, и алеѯандръ. и елицы бѣша ѡ҃ рода архїерейска. и поставльше и҃ посредѣ, въпрашахоу. коею силою, или коимъ именемъ сътвористе се вы҃ тогда петръ испълнивъсѧ дха҃ сто҃, рече к нимъ. кнази людьстїи, и старцы [і҃илевы][2]. аще мы днесь истазаеми есмы, о҃ благодѣанїи члка немощна, о҃ чесомъ сеи҃ спсесѧ, разумно будь всѣмъ вам҃, и вс҃ѣ людемъ і҃илевомъ, ꙗко въ има і҃а ха назареа, егоже вы распасте, его҃ бг҃ъ възкр҃си ѡ҃ мр҃твыхъ, о҃ семъ сеи҃ (стои)[3] пр҃е вами здравъ· *Сеи҃ есть камень оукорененыи ѡ҃ ва҃ зиждущи҃, бывыи въ главоу оуглоу, и нѣсть о҃ ином҃ъ ни о҃ единомже спсенїа. нѣсть бо (иного имени)[4] по҃ нс҃емъ, данаго въ члцѣхъ, о҃ немже подобаетъ спсти҃ся намъ· за҃, аі·

Видаще же петрово дерзновенїе і ѡ҃анново. и разумѣвше ꙗко члка некнижна ѥста и проста, дивлахоуся, знаахоу же и҃, ꙗко съ і҃сомъ бѣста. члка же видаще с ними стоа҃ща исцѣлѣвшаго, ничтоже имахоу противоу рещи· Повелѣвше же има вонъ из҃ сонмища изыти, сказахоуся к себѣ глюще. что сътворимъ члкома сима҃; ꙗко оубо разумно знаменїе бысть има, всѣмъ живоущимъ въ і҃ер҃лимѣ ꙗвѣ, и не можемъ ѡ҃врещи҃ся. но да не болѣ простретсѧ въ людехъ, [прещенїемъ][5] да запрѣтимъ има, ктомоу не глати о҃ имени семъ ни единому ѡ҃ члкъ. и призвавше ихъ, заповѣдаша (има) ѡ҃нудѣ не провѣщевати, ни оучити о҃ имени і҃сово҃. Петръ же і ѡ҃анъ, ѡ҃вѣщавше (к нима рѣста)[6], аще праведно ѥсть пр҃е бг҃омъ, васъ послоушати паче, неже ли ба҃ соудите. не можемъ бо мы ꙗже видѣхомъ и слышахомъ, не глати. они҃ же призапрѣщьше (има), пустиша ихъ. ничтоже ѡ҃брѣтше како мучити и҃ѫ҃ людїи ради. ꙗко вси прославлахоу бг҃а о҃ бывшемъ. лѣты бо бѣше мнозе четыредесате члкъ, о҃ немже бысть чюдо сїе исцѣленїа· за҃, ві·

23 Як же були відпущені, вони прийшли до своїх і сповістили те, що до них сказали архиєреї і старці. **24** Вони ж, почувши, однодушно підняли голос до Бога і сказали: Владико! Ти, Боже, що створив небо, і землю, і море, і все, що в них, **25** який Святим Духом, устами нашого батька Давида, твого слуги, сказав: *Чому заметушились погани і народи навчилися марного? **26** Зійшлися царі землі і князі зібралися разом проти Господа і проти його Христа. **27** Бо, по правді, в цьому місті зібралися проти твого святого слуги Ісуса, якого Ти помазав, Ірод же й Понтійський Пилат з поганами та ізраїльським народом, **28** щоб зробити те, що твоя рука і твоя рада раніше сказала, що має статися. **29** І нині, Господи, поглянь на їхні погрози і дай твоїм рабам з усією сміливістю говорити твоє слово, **30** коли простягнеш твою руку на оздоровлення, і знаки, і чуда, щоб ставалися святим ім'ям твого слуги Ісуса. **31** І коли вони помолилися, сколихнулося місце, де вони були зібрані, і всі наповнились Святим Духом і зі сміливістю говорили боже слово. **32** В юрбі ж тих, що повірили, було одне серце і душа, і ніхто ж не казав, що щось з маєтку є його власним, але все для них було спільним. **33** І апостоли великою силою давали свідчення воскресінню Господа Ісуса, а на всіх них була велика ласка. **34** Тож не було ні одного опущеного між ними, бо ті, що були панами піль або хат, продаючи, приносили гроші з проданого **35** і клали при ногах апостолів. Давалося ж кожному те, що тільки хто потребував. **36** Йосиф же, прозваний Варнавою, що з апостолів, – що в перекладі означає син потіхи, – левіт, кіприянин родом, **37** маючи поле, коли продав, приніс ціну і поклав перед ногами апостолів.

пс. 2

Ѿпꙋщє́на же бы́вша, прїи́доста къ свои́мъ, и̑ възвѣстиста є̂лни́ка к нн҃ а̑рхїере́й и̑ ста́рцы рѣ́ша· о́ни же слы́шавше, є̂дино́дꙋшно възъ́двигоша гла̑ къ ѓ҃ꙋ, и̑ рекоша· вла̑ко ты̑ [ѓ҃е][7] сътвори́вый нб҃о и̑ зе́млю и̑ мо́ре, и̑ вса̑ на́же в ни́хъ. {и̑же дх҃омъ с҃ты̑и ꙋ̑сты̑ ѡ҃ц҃а на́шего дв҃да о́трока твоє́го рекїи}[8]· *вскꙋю шата́шася а҃ѕы́цы, и̑ лю́дїе пооу́чишася тщє́тны̑и приста́ша царїе земстїи. и̑ кна́зи събра́шася вкꙋпѣ, на́ ѓ҃а и̑ на х҃а є̂го· Събра́ша бо ся̑ въ̑и́стинꙋ въ градѣ се́мъ, на с҃того о́трока твоє́го і҃са, є̂го́же пома́за, и҃р҃о̑ же и̑ по́нтескїи пилатъ, съ а҃ѕыкы и̑ людмн҃ їнлевыми, сътвори́ти є̂лни́ка рꙋка твоа̑ и̑ съвѣтъ твои прежде̑ наре́чѣ бы́ти· И̑ нн҃ѣ ѓ҃и, призри́ на прещє́нїя и̑хъ, и̑ да́ждь рабо́мъ твои́мъ съ (всѣмъ дерзновє́нїемъ)[9] гл҃ати сло́во твоѥ̀, внегда̀ рꙋкꙋ твою прострѣти, въ и̑сцѣлєнїя, и̑ зна́менїа и̑ чюдеса̀ бывати и̑мене̑ с҃ты̑и о́трока твоє́го і҃са. и̑ помоли́вшемся и̑мъ, подви́жеся мѣ́сто и̑дѣ́же бѧхꙋ съ́брани, і̑ и̑спо́лнишася вс҃и (дх҃а с҃та)[10]. и̑ гл҃ахꙋ сло́во бж҃їе съ дрьзновє́нїемъ· Наро́ду же вѣ́ровавшимъ, бѣ ср҃це и̑ дш҃а є̂ди́на, и̑ ни є̂ди́нъ (же) что̀ ѡ̑ имѣ́нїя {своє́го}[11] гл҃аше своѥ̀ бы́ти, но́ бѧ́хꙋ и̑мъ вся̑ о́бща, и̑ (ве́лїею силою)[12] въздаа́хꙋ свѣдѣтє́ство а҃пл҃и възкр҃нїю ѓ҃а і҃са· Бл҃годать же (бѣ ве́лїа)[13] на всѣхъ и̑хъ. не (ба́ше бо лишенъ ни є̂ди́нъ)[14] в нихъ. є̂лни́цы бо господїе се́ломъ и̑ли домовомъ бѧ́хꙋ, продаю́ще приношаа́хꙋ цѣ́ны продаємы́хъ и̑ полага́хꙋ при ногы̑ а҃пл҃ъ· дааше же ся̑ комꙋждо є̂же а̑ще кто̀ требова́ше· (і҃ѡсїи́ѳ)[15] нарече́нный варна́ва, ѡ̑ а҃пл҃ъ, є̂же є̂ сказа́емо сн҃ъ ѹ̑тѣше́нїя, левв҃и, кипрани́нъ ро́домъ, и̑мѣ́ selò, продавъ принесѣ̀ цѣ́ну, и̑ положѝ пре̑ нога́ма а҃пл҃ъ·

Гл҃а, є҃· за҃, ѓ҃і·

Мꙋжъ же нѣкїи, а҃нани́а и̑менемъ, съ сапфи́рою жено́ю своє́ю (продаста)[1] selò, и̑ ѹ̑таи̑ ѡ̑ цѣ́ны̑ свѣ́дꙋщи и̑ женѣ (є̂го), и̑ (принесѣ)[2] ча́сть нѣкꙋю пре̑ нога́ма а҃пл҃ъ положѝ· рече́ же петръ, а҃нани́е, почто̀ и̑спо́лънни сатана̀ ср҃це твоѥ̀, сълга́ти дх҃ꙋ с҃то́мꙋ, и̑ ѹ̑таи́ти ѡ̑ цѣ́ны̑ selа̀: не сꙋщее ли твоѥ̀ бѣ, и̑ проданѡ̀ въ твое́и о́бласти ба́ше: что̀ на́ко положѝ (ве́щь сїю̀ въ ср҃цы своє́мъ)[3]: не солга̀ человѣ́комъ, но́ бг҃ꙋ· Слы́шав же а҃нани́а словеса̀ сїа̀, па́дъ и̑зше. и̑ бы́сть стра́хъ вели́къ на всѣ́хъ слы́шащихъ сїа. въста́вше же ю҃ноша, стребы́ша є̂го· і̑ и̑знесше погребо́ша· Бы́ же на́ко (тре́мъ часо́мъ)[4] минꙋвшемъ, и̑ жена̀ є̂го не

вѣдущи бывшаго, вниде ѡвѣщавъ же ѳи петръ· рцы҃ ми аще на толикѣ село ѡдаста҃ она же рѣ҃, ей, на толикѣ. петръ же рече к неи, что҃ ѥсть съгласистасѧ искусити дхъ гнѣ҃: се ноги погребшихъ мужа твоего при дверехъ, и изнесутъ тѧ. паде же абїе пре҃ нога҃ма его, и издъше. вше҃ше же юноша, обрѣтоша ю҃ мертвꙋ· и изнесше погребоша (ю҃) оу҃ мужа еѧ҃. и бысть страхъ великъ на всеи҃ цр҃кви и на вс҃ѣ слышащи҃ сїа· за҃, дї·

Рꙋкама же ап҃лъскама бышa знамєнїѧ и чюдеса҃ (въ людехъ многа)[5]. и бахꙋ ѥдїнодꙋшно вси въ притворѣ соломони· ѡ҃ прочи҃ же никтоже смѣѧше прилѣплатисѧ имъ, но величахꙋ ихъ людїе. паче же прилагахусѧ вѣрꙋющїи гѣи множество мужеи и женъ, ꙗ҃ко и на распꙋтїахъ износити недꙋжныѧ, и полагати на постелахъ и на одрѣхъ, да градꙋщꙋ петрꙋ, поне сѣнь осѣнитъ нѣкоего ѡ҃ нихъ. схожаше же сѧ множество, ѡ҃ окрестныхъ градовъ въ ї҃ер҃лимъ, приносѧще недꙋжныѧ, и стражущаа ѡ҃ дꙋхъ нечистыхъ, ѩже ѩцѣлевахусѧ вси· въставъ же архїереи, и вси ѩже с нимъ, сꙋщаѧ ересь саддꙋкеискаѧ, ѩсполнишасѧ зависти. и възложиша рꙋки [своѧ҃][6] на ап҃лы, и послаша ѧ҃ въ съблюдєнїе общее· ѱг҃л҃ъ же гнь, ночїю [ѡ҃врꙑзе][7] двери темници. изведе же ихъ, рече҃. идѣте, и ставше глите въ цр҃кви людѣ҃ вс҃ѧ глы жизни сеѧ҃· за҃, ѳї·

Слышавше же внидоша по ѹ҃трении въ цр҃ковь, и оучахꙋ· Прише҃ же архїереи, и ѩже с нимъ, съзваша съборъ, и всѧ҃ старца сновъ їилевъ, и послаша въ узилище привести ѧ҃. [слꙋги же ше҃ше][8], не обрѣтоша ихъ въ темници. възвративъше же сѧ възвѣстиша глюще, ꙗ҃ко [оубо][9] темницꙋ обрѣтохомъ заключенꙋ съ всѧ҃цѣмъ оутвержєнїем҃, и блюстителя стоѧщѧ пре҃ двермии, ѡ҃вързъше же внꙋтрь ни ѥдиного обрѣтохо҃· ꙗ҃коже слышаша словеса҃ сїа҃, [свщ҃єнникъ же и҃][10] воево́да цр҃ковныи, и архїереи, недоꙋмѣвахусѧ о них҃ъ, что оубо бꙋдетъ ѥе· Прише҃ же нѣкто възвѣсти имъ, ꙗ҃ко сѣ мужїе ѩже всадисте в темници, сꙋть въ цр҃кви стоѧще, и оучаще люди· Тогда҃ ше҃ воево́да съ слугами, и приведѣ ихъ, но не с нꙋжею. боѧхꙋ бо сѧ людїи, да не побїютъ (ихъ) каменїемъ. приве҃ше же ихъ поставиша на сонмищи· И҃ въпроси҃ ѧ҃ архїереи, гл҃ѧ. не запрѣщєнїемъ ли запрѣтихомъ вамъ, не оучити о имени семъ҃ и ѥе ѩсполнисте ї҃ер҃лимъ оученїемъ вашимъ, и хощете навести на ны кровь чл҃ка сего҃ ѡ҃вѣ-

дини, ввійшла і його жінка, не знаючи того, що сталося. **8** Відповів же їй Петро: Скажи мені, чи за стільки ви віддали поле? Вона ж сказала: Так, за стільки. **9** Петро ж сказав до неї: Як це, що ви змовилися випробувати Господнього Духа? Ось при дверях ноги тих, що поховали твого чоловіка, вони і тебе винесуть. **10** Вона ж одразу впала перед його ногами і віддала духа. А хлопці, ввійшовши, знайшли її мертвою і, винісши, поховали її біля її мужа. **11** І був великий страх на всій церкві і на всіх, що це чули.

поч. 14

12 Руками ж апостолів сталося багато знаків і чудес в народі, і всі були однодушно в Соломоновому притворі. **13** А ніхто з інших не смів до них приставати, але народ їх величав. **14** Радше ж приставало багато мужів і жінок, що повірили в Господа, **15** так, що й на роздоріжжя виносили недужих і клали на постелях і на лежаках, щоб, як Петро йшов, хоч тінь декого з них отінила. **16** Сходилося ж до Єрусалиму велике число з довколішніх міст, приносячи недужих і тих, що терпіли від нечистих духів. Всі вони видужували. **17** Вставши ж, архиєрей і всі, що з ним, що є саддукейської єресі, вони наповнилися заздрості **18** та наклали свої руки на апостолів і послали їх до громадської в'язниці. **19** Ангел же господній вночі відкрив двері в'язниці *і*, вивівши ж їх, сказав: **20** Ідіть, і ставши, говоріть в церкві народові всі слова цього життя.

поч. 15

21 Почувши ж, вони вдосвіта ввійшли до церкви і навчали. Прийшовши ж, архиєрей і ті, що з ним, скликали собор і всіх старців ізраїльських синів і послали до в'язниці, щоб їх привести. **22** Слуги ж, пішовши, не знайшли їх у в'язниці, а, повернувшись, сповістили, **23** кажучи, що в'язницю, отже, ми знайшли замкненою з усім обезпеченням, і сторожів, що стояли перед дверима. А відкривши, всередині ми не знайшли нікого. **24** Як же почули слова ці священик, і церковний воєвода, і архиєреї, вони були ними збентежені, що, отже, це було. **25** А хтось, прийшовши, сповістив їм, що ось мужі, яких ви посадили до в'язниці, є в церкві, стоячи і навчаючи народ. **26** Тоді, пішовши, воєвода зі слугами їх привів, але не з силою, бо боялися народу, щоб не побив їх камінням. **27** Привівши ж, їх поставили на соборі. І запитав їх архиєрей, **28** кажучи: Чи не забороною ми вам заборонили навчати в це ім'я? І ось ви наповнили Єрусалим вашим навчанням і хочете навести на нас кров цього чоловіка? **29** Відповівши

ж, Петро й апостоли сказали: Треба радше вірити Богові, ніж людям! **30** вищ. 3 *Бог наших батьків підняв Ісуса, якого ви вбили, повісивши на дереві. **31** Цього Бог своєю правицею підняв на начальника і спасителя, щоб дати покаяння Ізраїлеві і відпущення гріхів. **32** І ми є свідками того цим словом, і Святий Дух, якого Бог дав тим, що повірили в Нього. **33** Вони ж, почувши, лютували і змовилися їх вбити. **34** Вставши ж, на зборі якийсь фарисей на ім'я Гамалиїл, законовчитель, шанований всім народом, наказав, щоб апостоли на трохи вийшли надвір. **35** Сказав же він до них: Мужі-ізраїльтяни, самі зважайте на цих ниж. 21 людей, що хочете зробити. **36** *Адже перед цими днями повстав Тевда, кажучи, що він є чимось, до якого пристало якихось чотириста мужів числом. Він був вбитий, і всі, що в нього вірили, розійшлися і стали нічим. **37** Після цього повстав Юда, галилеєць, в днях перепису і потягнув досить народу вслід за собою. І той згинув, і всі, що його слухалися, розсипалися. **38** І нині вам кажу: Відступіть від цих людей і залишіть їх, бо якщо від людей буде рада або це діло, воно розлетиться, **39** якщо ж є від Бога, не можете його знищити, щоб часом ви і богоборцями не стали. Вони ж його послухали **40** і, покликавши апостолів, побивши, пригрозили їм не говорити в Ісусове ім'я, і відпустили їх. **41** Вони ж, отже, ішли від лиця собо- рим. 5 ру радіючи, *що удостоїлися прийняти зневагу за Його ім'я. **42** Кожного ж дня в церкві і в домах не переставали, навчаючи і благовіствуючи Ісуса Христа.

ша́в же петръ и̂ а҃пли рѣша. вѣ́ровати подоба́етъ бз҃и, па҃, нежели̂ чл҃ко́мъ. *бъ ѡ҃цъ вбї г҃ на́шихъ възд҃ви́же і҃са, є҆го́же вы̀ ѹ҆би́сте повѣсивше на̀ дре́вѣ. сего́ бъ нача́льника и̂ спа̀са (възне́съ)[11] десни́цею свое́ю, да́ти пока́а҆нїе і҃и҆лев҃и и̂ ѡ҆ставле́нїе грѣхѡ̑. и̂ мы̀ е҆́смы (того́) свѣдѣтеле гл҃о́мъ си́мъ, и̂ дх҃ъ же с҃ты́и, є҆го́же даетъ бъ вѣ́ровавшимъ е҆мѹ̀. ѻ҆́ни же слы́шавше надыма́хѹ҆ся. и̂ съвѣщава́ша ѹ҆би́ти и҃х҃. въста́въ же нѣ́кїи на со́нмищи фарисе́и и҃менемъ гамалїи́лъ, законоѹ҆чи́тель, чтомъ всѣ́ми лю́ди, повелѣ, ви҃нъ ма́ло что̂ а҃пл҃ѡ̑ ѹ҆ста́ви. рече́ же и҆̀мъ, мѹ́жїе і҃и҆льтя́не, вними́те себѣ̀ ѻ҆ чл҃ѣ́цѣ сѝхъ, что̂ хо́щете сътвори́ти. *предъ си́ми ниж. 21 нн҃ѣ і҃а бо дн҃ьми въста̀ де́вда, гл҃а бы́ти нѣ́что себѣ̀, е҆мѹ́же прилѣпи́шася (число́мъ мѹ́жїи)[12] ѩ҆́ко четы́ристѣ, и҃́же ѹ҆бї́е́нъ бы́сть, и̂ вси̂ е҆ли́цы вѣ́роваша е҆мѹ̀, разы́до́шася, и̂ бы́ша ни́вочто́же. Посе́мъ въста̀ і҃ѹ́да галїле́а҆нинъ въ дн҃и напи́са́нїа, и̂ ѡ҃влечѣ лю́ди [добо́льны][13] въ сл҃ѣ себѣ̀. и̂ то́й поги́бе и̂ вси̂ е҆ли́цы послѹшаша е҆го́, разсы́пашася, и̂ нн҃ѣ гл҃ю ва҃, ѡ҃стави́те ѡ҃ чл҃ка сѝ, і҆ ѡ҆ста́вите и҃хъ. ѩ҆́ко а҃ще бѹ́детъ ѡ҃ чл҃ка сѣ́вѣ (-)[14], и̂ли дѣ́ло е҆́, разори́тся. а҃ще ли же ѡ҃ бга̀ е҆́сть, не мо́жете разори́ти [что̂][15], е҆да̀ ка́ко и̂ бг҃обо́рцы ѻ҆бра́щетеся. послѹшаша҃ е҆́го, и̂ призва́вше а҃пл҃ы, би́вше запрѣти́ша (и҃мъ), не гл҃а́ти ѻ҆ и҃мени і҃сово́мъ, и̂ ѡ҃пусти́ша [и҃хъ][16]. ѻ҆́ни́ же ѹ҆́бо и̂до́ша ра́дующеся ѡ҃ лица̀ сѣбо́рѹ, *ѩ҆́ко (за́ има̀ {е҆го́}[17] кр҃и е҃ сподо́бишася)[18] бесче́стїе прїа҃́ти. въ всѧ́ же дн҃и въ ц҃ркви, и̂ в (домѣ́х҃)[19] не престаа́хѹ ѹ҆ча́ще, и̂ бл҃говѣствующе (і҃са хр҃а)[20].

Глава 6, *поч. 16*

1 В цих же днях, як помножилися учні, було нарікання греків на євреїв, що їхні вдовиці були занедбувані у щоденному служінні. **2** Дванадцять же, скликавши множество учнів, сказали: Не годиться нам, покинувши боже слово, служити столам. **3** Отже, придгляньте, брати, сімох засвідчених з-поміж вас мужів, повних Святого Духа і премудрості, яких ми поставимо над цією службою. **4** Ми ж залишимося в молитві і служінні слова. **5** І до вподоби було це слово перед всією громадою. І вибрали Стефана – мужа повного віри і Свя- ниж. 21 того Духа, *і Филипа, і Прохора, і Никанора, і Тимона, і Пармена, і Миколая, прозеліта з Антіохії. **6** Цих поставили перед апостолами. І вони, помоливши, поклали на них руки. **7** І боже слово росло, і дуже множилося число учнів в Єрусалимі. І ве-

Гл҃а, ѕ̑· за҃, ѕі·

ъ дн҃е́ же сѝхъ, ѹ҆мно́жившемся ѹ҆чн҃ико́мъ, бысть ропта́нїе е҆́ллиномъ и҃съ е҆вре́ѡ̑, ѩ҆́ко презри́ми быва́хѹ въ служе́нїи повседн҃е́вн҃ѣмъ вдови́ца и҃хъ· Призва́вше же двана́десѧтїи мно́жество ѹ҆чени́къ, рѣша. не ѹ҆го́дно е҆́сть на́мъ ѡ҆ста́вльшемъ сло́во бж҃їе, служи́ти трапе́замъ· ѹ҆́смотри́те [ѹ҆́бо][1] бра́тїе мѹ́жа ѡ҃ ва́съ свидѣтельствованы сѣ́мь, и҃спо́лнены дх҃а [с҃та][2] и̂ премѹ́дрости, и҃́же поста́вимъ на̀ служ҃бою сею̀. мы̀ же въ мл҃твѣ и̂ служе́нїи сло́ва пребѹ́демъ. и̂ ѹ҆го́дно бы́сть сло́во (сѣ) предъ всѣ́мъ наро́домъ· И҆ и҃збра́ша стефа́на, мѹ́жа и҃спо́лнена вѣ́ры и̂ дх҃а с҃та, *и̂ фїлі́ппа и̂ про́хора, и̂ никоно́ра, и̂ ти́мона, и̂ пармена́, и̂ никола́а̀ прише́лца а҆нтио́хїискаго, и҃́же поста́виша предъ а҃пл҃ы, и̂ помоли́вшеся, възложиша на́ на рѹ́цѣ. и̂ сло́во бж҃їе расти́́ше, и̂ мно́жа-

шесѧ числò оученикъ въ їерли́мѣ зѣлò. и мно́ѓ народ сщ҃е́нникъ, послꙋшахꙋ вѣ́рою· зѧ҃, з҃і·
Стефа́нъ же йсполнь вѣ́ры и си́лы, творѧ́ше зна́менїѧ и чюдесà, ве́лїа въ людехъ. въста́ша же нѣ́цыи ѡ҃ сона́ма гла́маго ливертйньска, и кирине́йска, и алеѯа́ндрьска, і иже ѡ҃ киликїѧ и ѧсїѧ, съпрѧзаю́щесѧ съ стефа́номъ, и не можа́хꙋ противꙋ ста́ти премꙋдрости, и дх҃ꙋ йиже гла́ше· Тогдà изведо́ша мꙋ́жа, гла́юща на́ко слы́шахомъ е҆го гла́юща гла́ы хꙋ́лны на моу҃се́ѧ и на бг҃а· сподвиго́ша же лю́ди и ста́рца и книжники, и въста́вше въсхи́тиша е҆го, и приведо́ша на со́нмище. поста́виша же свѣдѣтела ло́жны, гла́юща· (на́ко) чл҃къ се́й не преста́етъ [глаго́лы хꙋ́лныѧ гла́]3, на мѣ́сто сто́е сїе и зако́нъ· Слы́шахо҃ бо е҆го гла́юща, на́ко і҃с назаре́и се́й разори́тъ мѣ́сто сїе, і и҃змѣни́тъ о҆бы́чаѧ, на́же предаде намъ моу҃се́и· И взрѣ́вше на́нь вс҃и сѣдя́щеи въ со́нмищи, видѣша лицѐ е҆го на́ко лицѐ ѧггла·

гла҃, з҃·

Рече́ же архїере́й. аще [оу҃бо]1 сїа та́ко сꙋтьⷭ о́н же рече, щꙋ́жїе бра́тїѧ и ѡ҃цы послꙋшайте. бг҃ъ сла́вы на́вися ѡ҃ц҃ꙋ на́шему авраа́му. сꙋща въ междорѣчїи, пре́жде да́же не всели́тиса е҆мꙋ в харра́нь, и рече и немꙋ, *изы́ди ѡ҃ земла̀ твоа и ѡ҃ рода твое́го, (и ѡ҃ до́мꙋ ѡ҃ц҃а твое́го), и прїидѝ въ зе́млю, е҆а́же аще тѝ покажꙋ, тогда и҃зы́де ѡ҃ земла̀ халдѣ́йскїѧ, вселисѧ въ харра́нь· И ѡ҃ттꙋдꙋ по оу҃мр҃тїи ѡ҃ц҃а е҆го, пресели е҆го въ землю сїю, на не́иже вы нн҃ѣ живетѐ. и не да́стъ е҆мꙋ наслѣ́дїа в не́и, ни стопы нозѣ· И о҆бѣщà да́ти е҆мꙋ въ о҆дер҃жа́нїе еа̀, и сѣмени е҆го по не́мъ. нѣ сꙋща е҆мꙋ ча́ду. гла҃ же сѝце бꙋ́детъ сѣмѧ е҆го прише́лцы въ зе҃млѝ чюжде́и, и порабо́тятъ ѐ, и о҆зло́бя́тъ лѣ́тъ четы́риста. и и҃зы́кꙋ е҆мꙋ́же порабо́тающтъ, сꙋдꙋ а҆́зъ, [рⷱ҃ бг҃ъ]2. и по сѝхъ и҃зы́дꙋтъ и послꙋ́жатъ ми на мѣ́стѣ се́мъ. *и да́стъ е҆мꙋ завѣ́тъ о҆бр҃занїѧ. *и та́ко родѝ і҃саа́ка, и о҆бр҃за́ е҆го въ дн҃ь о҆́смы́и· *і и҃саа́къ і҃а́кова. і *и҃а́ковъ о҆бана́десате патрїа́рха. и патрїа́рси. позави́дѣвше і҃о҆́сифꙋ, *прода́ша (е҆го) въ е҆гп҃е́. и бⷭ҃ бг҃ъ с ни́мъ. і и҃зя́тъ е҆го ѡ҃ всѣ́хъ скорбе́и е҆го, *и да́стъ е҆мꙋ бла҃гть и премꙋдрость пр҃е҆ фараѡ́номъ царемъ е҆гу҃петьскимъ, и поста́ви е҆го вожда на̀ е҆гу҃пто́мъ и надо всѣмъ до́момъ свои́мъ. прїиде же гла҃ [на всю̀ зе́млю е҆гу҃петскꙋю]3, и ханаа́ню, и скорбь ве́лїа, и не о҆брѣта́хꙋ сыти́ости ѡ҃ц҃ы

а҆ мѳ҃ бі

а҆ мѳ҃ гі

а҆ мѳ҃ ѕі

а҆ мѳ҃ їа

а҆ мѳ҃ їе

а҆ мѳ҃ їд и҆ їѧ

а҆ мѳ҃ їѕ

а҆ мѳ҃ ѩа ѱ҃ѳ҃ ѱ҃д

лика юрба священиків була послушна вірі. *поч. 17*

8 Стефан же, повний віри і сили, робив великі знаки і чуда в народі. **9** Піднялися ж деякі зі збору, що називається Ливертинським, і Киринейським, і Александрійським, і ті, що з Килікії і Азії, що сперичалися зі Стефаном **10** і не могли протиставитись премудрості і Духові, яким говорив. **11** Тоді вивели мужів, що говорили, що чули, як він говорив хульні слова проти Мойсея і проти Бога. **12** Вони ж підбурили народ, і старців, і книжників і, вставши, схопили його та привели на збір. **13** Поставили ж фальшивих свідків, що говорили, що цей чоловік не перестає говорити хульні слова проти цього святого місця і закону. **14** Адже ми чули, як він говорив, що цей Ісус Назорей знищить це місце і змінить звичаї, які нам передав Мойсей. **15** І поглянувши на нього, всі, що сиділи на зборі, побачили його обличчя, наче обличчя ангела.

Глава 7

1 Сказав же архиєрей: Чи, отже, це так є? **2** Він же сказав: Мужі, брати, і батьки, послухайте! Бог слави з'явився нашому батькові Авраамові, коли він був у Месопотамії перед тим, як він поселився у Харрані, **3** і сказав до нього: *Вийди з твоєї землі, мой1. 12
і від твого роду, і від дому твого батька і прийди в землю, яку Я тобі покажу. **4** Тоді він вийшов з Халдейської землі, поселився в Харрані. І звідти, по смерті його батька, *Бог* його переселив в цю землю, на якій ви сьогодні живете. **5** І Він не дав йому насліддя в ній ані на стопу ноги і обіцяв дати її в посідання йому і його насінню по ньому. Як у нього не було дитини, **6** сказав же так Бог, *що його насіння буде захожим у чу- мой1. 15
жій землі і його поневолять, і гнобитимуть чотириста літ. **7** І народ, якому служитимуть, буду Я судити, – сказав Бог. І після цього вони вийдуть і послужать Мені на цьому місці. **8** *І Він дав йому завіт обрізання. мой1. 17
*І так той породив Ісаака і обрізав мой1. 21
його в восьмому дні, *й Ісаак – Я- мой1. 25
кова, і *Яків – дванадцятьох патріярхів. мой1. 29
9 І патріярхи, позаздрівши Йоси- і 30
фові, *продали його в Єгипет. І Бог мой1. 37
був з ним, **10** і визволив його від усіх мой1. 41
його скорбот, *і дав йому ласку і пс. 104
премудрість перед фараоном, єгипетським царем, і він поставив його вождем над Єгиптом і над всім своїм домом. **11** Прийшов же голод на всю Єгипетську і Ханаанську землю і велике горе. І наші батьки не знаходили

мой1. 42 поживи. **12** *А Яків, почувши, що є пшениця в Єгипті, послав найперш
мой1. 45 наших батьків, **13** *і коли вдруге вони прийшли, Йосиф дав себе пізнати своїм братам – і явним став фараонові рід Йосифа. **14** Йосиф же, пославши, прикликав свого батька Якова і ввесь рід – сімдесят і п'ять
мой1. 46 душ. **15** *Зійшов же Яків до Єгипту,
мой1. 49 *де* *і помер він сам і наші батьки. **16**
мой1. 50 *І були перенесені до Сихему і покладені в гробі, *який Авраам купив
ic нав. 24 мой1. 23 ціною срібла від Сихема, від Емморових синів. **17** І коли наблизився час обітниці, якою клявся Бог Авраамові,
мой2. 1 пс. 104 *народ розрісся і розмножився в Єгипті, **18** доки не настав інший цар, який не знав Йосифа. **19** Цей, задумавши зло проти нашого роду, і гнобив наших батьків, щоб заморити
мой2. 2 єв. 11 їхніх немовлят і не дати *їм* жити. **20** *В цьому часі народився Мойсей. І він був угодний Богові, він був годований три місяці в домі свого бать-
мой2. 2 ка. **21** Як же його викинули, *взяла його фараонова дочка і вигодувала його собі за сина. **22** І Мойсей був навчений всієї єгипетської мудрості, а був сильний в ділах і словах. **23** І як йому виповнялося сорок літ часу, ввійшло йому на серце відвідати сво-
мой2. 2 їх братів – ізраїльських синів. **24** *І побачивши, як якогось кривдили, він допоміг і відомстив покривдженого, убивши єгиптянина. **25** Він же думав, що його брати розуміють, що Бог його рукою дасть їм спасіння. Вони ж
мой2. 2 не зрозуміли. **26** *На другий же день він з'явився їм, що билися, і притягав їх до примирення, сказавши: Мужі, ви є братами, чому кривдите один одного? **27** А той, що кривдив ближнього, відкинув його, сказавши: Хто тебе поставив князем і суддею над нами? **28** Чи ти мене хочеш вбити тим самим способом, яким ти вчора убив єгиптянина? **29** Мойсей же втік через це слово і був приходьком у Мадіамській землі, де породив двох синів. **30** І коли закінчилося сорок
мой2. 3 років, *йому зявився в пустині Синайської гори господній ангел в вогняному полум'ї, в кущі. **31** Мойсей же, побачивши, дивувався видінню. Як же він приступав, щоб подивитись, був до нього господній голос: **32** Я Бог твоїх батьків, Бог Авраама, Бог Ісаака, і Бог Якова! Мойсей же, затремтівши, не смів дивитися. **33** Сказав же йому Господь: Розв'яжи обуву твоїх ніг, бо місце, на якому ти стоїш, є свята земля! **34** Побачивши, Я побачив гноблення мого народу, що в Єгипті, і Я почув їхній стогін і зійшов їх визволити. І нині іди, і пошлю тебе до Єгипту. **35** Цього Мойсея, якого відкинули, сказавши:

на҃ши. *слы́шавъ же і҆а҃кwвъ сyщyю пшени́цy [въ
й мѡ мѵ҃в
є҆гу҃птѣ]4, посла҆ wц҃а на҃ша пе́рвѣе, *и҃ внегда
й мѡ мѵ҃е
второ́е (прїи́до́ша) позна́нъ бы́сть і҆wси́фъ бра́-
тїи свое́и, и҃ а҆҃вѣ бы́сть фараѡ́нови ро́дъ і҆wси-
фовъ· посла́въ же і҆wси́фъ, призва (wц҃а своего́ і҆на҃-
кова)5, и҃ вéсь родъ дш҃ъ с҃е́мьдеса́т (и҃) па́ть.
й мѡ мѵ҃з
мой1. 46 [*сни́де же]6 і҆на҃кwвъ въ є҆гу҃пе́, *и҃ сконча́ся
й мѡ мѵ҃д
мой1. 49 самъ и҃ wц҃ы на҃ши. *и҃ пренесе́ни бы́ша въ си-
й мѡ и҃
мой1. 50 хемъ. и҃ положе́ни бы́ша въ҃ гробѣ, *еже ку́пи҆
і҃с на҃ і҃д
ic нав. 24 мой1. 23 а҆враа́мъ цѣно́ю сребра́, wт҃ сы́новъ е҆҃мморовъ сихе́-
й мѡ і҃г
ма. (и҃) на҃коже приближа́шеся вре́ма wб҃ѣтова-
б мѡ а҆
мой2. 1 нїа, и҃же кла́тся бо҃ъ а҆враа́му, *възраста́ша
пс. 104 ѱа҃о ѓд
лю҆дїе, и҃ оу҃мно́жишася въ є҆гу҃пте, до́ндеже
наста҆ ца́рь и҃нъ [-]7 и҃же не знаа́ше і҆wси́фа. се́и
зло҆ оу҃мы́сливъ wт҃ ро́дъ на́шемъ, (и҃) wб҃ло́би
wц҃а на́ша оу҃мори́ти младе́нца и҃хъ и҃ не wб҃жи-
мой2. 2 ви́ти. *в не́же вре́ма роди́ся мwу҃се́и, и҃ бѣ
б мѡ б
є҆врео҃ а҃і
оу҃годенъ бг҃ови, и҃же въспита́нъ бы́сть мц҃а
три ѣ҆ домy wц҃а (своего́). wб҃ве́ржену же е҆мy,
мой2. 2 *взя́тъ є҆го дщи҆ фараѡ́нова, и҃ въспита҆ є҆го
б мѡ б
себѣ въ сн҃а, и҃ наказа́нъ бы́сть мwу҃сеи все́и
премyдрости є҆гу҃пе́стѣи. бѣ же си́ленъ въ
(дѣлехъ и҃ словесѣхъ)8 (-)9. (и҃) на҃коже наполна́-
шеся е҆мy четы́редесатъ лѣ҆ вре́ма, взы́де на́
се҃рце е҆мy посѣтити бра́тїю свою сн҃ы і҆и҃левы.
*и҃ видѣ́въ нѣ́коего wб҃и́дима, посо́бствова, и҃
б мѡ б
сътвори҆ wт҃мще́нїе wб҃и́димому оу҃бивъ є҆гип-
тянина. мна́ше же разyмѣти бра́тїямъ
свои́мъ, на҃ко бо҃ъ рyко́ю е҆го да́стъ (и҃мъ сп҃се́-
мой2. 2 нїе)10. wб҃ни же не разyмѣша· *въ оу҃трїй же
б мѡ б
дн҃ь, на҃вися и҃̃ та́жyщемся, и҃ привлача́ше
и҃хъ въ смире́нїе, ре́къ, мyжїе бра́тїа е҆сте
вы, въскyю wб҃и́дите дрyгъ дрyга; wб҃и́дяи
же бли́жняго wт҃ри́нy и҃̀ ре́и҃, кто҃̀ тѧ поста́ви
кна́зя и҃ сyдїю на҃̃ нами; е҆да оу҃би́ти ма
ты хо́щеши, и҃̃мже wб҃разомъ оу҃би́лъ е҆си вчера
є҆гу҃птанина; бѣ҆жа же мwу҃се́и wб҃ сло́весѣ се́мъ,
и҃ бы́сть пришле́цъ въ зе҃́мли мадїа́мстѣи, и҃-
дѣ҆же роди сн҃а два. и҃ і҆спо́лньшемся лѣ҆томъ
мой2. 3 четы́редеса́те, *на҃ви́ся е҆мy въ пyсты́ни горы҆
б мѡ г
сина́йскїа а҆г҃гла҆ [гн҃ы]11, въ пламени wг҃нень въ
ку́пи́нѣ мwу҃се́и же видѣ́въ. дивла́шеся види́-
нїю. приступа́ющy же е҆мy разyмѣти, бы́сть
гласъ гн҃ь (к немy), а҃зъ бо҃ъ wц҃ъ твои́хъ·
бг҃ъ авраа́мовъ. (-)12 [бг҃ъ]13 і҆саа́ковъ. и҃ [бо҃ъ]14
і҆а́ковль· тре́петенъ же бы́въ мwу҃се́и, не смѣ́-
ше смотрити. рече же е҆мy г҃ь, разрѣши са-
по́гъ но́гy твоею, мѣсто бо на не́же (стои́-
ши)15, земла҆ сто҃а е҆сть· вида҆ ви́дѣхъ wб҃злоб-
ле́нїе людїи моихъ, и҃же въ є҆гу́птѣ, и҃ стена-
нїе и҃хъ оу҃слы́шахъ, и҃ снидо́хъ и҃зати и҃̃хъ, и҃
нн҃ѣ гради (и҃) [послю]16 тѧ въ є҆гу́петъ. сего

моѷ҃сéа, ѣ̂гоже ѿринѹша, рекше, кто҃ тѧ постáви кнáзѧ и сѹдїю҃; сего бг҃ъ [-][17] кнзѧ і
ѝзбáвителѧ послà рѹкоѭ а҃гг҃ла на҃вльшагосѧ ѣ-
в҃ мѡ з҃ мѹ въ кѹпúнѣ· *Сéи ѝзведѣ ѝхъ, сътворúвъ
и ѕ҃ чюдесà и̂ знáменїа въ землѝ ѣгѵ́петьстѣи, и̂
въ чéрн҃омъ мóри. и̂ въ пѹстыúни, лѣтъ
четы́редесѧть· Сéи ѣ̂сть моѷ҃сéи, рекїи сн҃омъ
в҃ мѡ ѳ҃ і҃ѩ҃левомъ. *прр҃óка вáмъ въздвúгнетъ гь бг҃ъ
вы҃ г҃ (вашъ) ѿ братїà вáшеа, на҃ко менѣ {того по-
в҃ мѡ д҃і слѹшаите}[18]. *Сеи ѣ̂сть бы́вый въ ц҃ркви въ
пѹстыúни съ а҃гг҃ломъ гл҃авшемъ ѣмѹ̀ въ горѣ
синáистеи, и̂ ѿц҃емъ нáшимъ, ѝже прїѧ̂ѧтъ
словесà жúва дати на҃, ѣгоже не въсхотѣша
послѹшати ѿц҃ы нáши, но ѿринѹша (и̂), и̂
о҆братúшасѧ [с҃рцемъ своúмъ][19] въ ѣгѵ́петъ,
в҃ мѡ ѵ҃в *рéкше ааро́ну, сътворѝ намъ бóги ѝже пр҃ѣ-
дѹтъ пр҃ѣ нáми. моѷ҃сéи бо сéи ѝже ѝзведѣ
нáсъ ѿ землѧ̀ ѣгúпт҃скїѧ, не вѣмы что
бы́сть ѣмѹ. и̂ телéцъ сътворúша въ дн҃и о҆́-
ны и̂ принесóша жéртвѹ и̂́долу. и̂ весела́хусѧ
въ дѣлехъ рѹкѹ своею. ѿвратúже сѧ бг҃ъ и̂
предадѣ ѝхъ слѹжити вóем҃ нб҃ным҃ъ. на҃коже
а҃мѡ ѓ҃ пúшетъ въ кнúзѣ прр҃ъ. *ѣ̂да заколéнїѧ и̂
жéртвы принесóсте мѝ лѣтъ четы́редесѧте,
въ пѹстыни, дóме і҃ѩ҃лев҃; и̂ въспрїѧ̂сте (крóвь)[20]
молóховъ, и̂ звѣ҃здѹ бóга вáшего {ремфáна}[21],
о҆́бразы на҃ѩже сътворúсте поклонáтисѧ ѝмъ. и̂
пресели҃ю вы дáлее вавилóна. сн҃ѣ свидѣнїѧ бѣ-
ѧ̂ше ѿц҃емъ нáшиⷭ въ пѹстыúни, на҃коже по-
в҃ мѡ і҃ѕ҃ ѣвр҃ѣ й҃ велѣ гл҃авѝ *моѷ҃сéѡви, сътворúти ѭ҃ по о҆́бразу
і҃с нн҃ г҃ ѣ̂гоже видѣ. *ѥ̂же и̂ внесóша прїѣ̃ше ѿц҃ы на́-
ши съ і҃сѹ҃с҃ѡ, въ о҆́держáнїе на҃зы́комъ. ѣ̂же ѝз-
рúну бг҃ъ ѿ лица̀ ѿц҃ъ нáшиⷭ даже до дн҃їи
дв҃да, ѝже о҆́брѣте блг҃ть пр҃ѣ бг҃ом҃, і̂ ѝспроси
г҃ ч҃р ѕ҃ о҆́брѣсти селéнїе [бг҃ѹ][22] і҃аковлю· *Соло́мон же съ-
нн҃ зı здà ѣмѹ хрáмъ. *но вы́шнїи не въ рѹкотворе́-
і҃саїа ѯ҃ѕ҃ нахъ ц҃рквахъ живéтъ, ѩ҃коже прр҃ъ гл҃етъ.
нб҃о мнѣ пр҃тóлъ (ѣ̂сть), земла же по҃но́жїе нога́-
ма моúма. кїи хрáмъ съзúждете мѝ гл҃етъ
гь, и̂ли ко́е мѣсто поко́ицѹ моѣ́мѹ; не рѹка
ѣ҃рѣа ѕ҃ ли моà сътворѝ сїа вс҃ѧ; *жестоковы́инни, и̂ не-
ѣ҃зех҃е мд о҆́брѣзани с҃рцы и̂ ѹ҃шесы̀, вы присно дх҃ѹ ст҃о-
мѹ проти́витесѧ, на҃коже ѿцы ва́ши, тако и̂
вы. кого ѿ прорóкъ не ѝзгна́ша ѿц҃ы ва́ши; и̂
ѹ҃би́ша провъзвѣстúвшаѧ о҆́ пришествїи пра́-
вѣ҃наго, ѣмѹ́же (вы нн҃ѣ)[23] преда́теле и̂ ѹ҃бї́йца
в҃ мѡ д҃і бы́сте· *Ѩ҃же прїѧ̂сте закóнъ по велѣнїемъ а҃г-
гл҃ъ, и̂ не съхрани́сте· Слы́шаще же сїа, рас-
пыха́хусѧ с҃рцы своúми, и̂ скрежета́хѹ зѹбы̀ на́нь·
(Стефáнъ) же сы́и ѝсполнь дх҃а ст҃а, възрѣвъ
на́ нб҃о, видѣ славѹ бж҃їю, і̂ и҃са стоѧ́ща о҆́де-
нѹю бг҃а. и̂ рѣ҃, ѓе виж҃ѹ нб҃са ѿвры́ста, и̂ сн҃а

Хто тебе поставив князем і суддею? – цього Бог рукою ангела, що йому з'явився в кущі, послав князем і визволителем. **36** *Цей їх вивів, зробивши чуда і знаки в Єгипетській землі, і в Червоному морі, і в пустині, *впродовж* сорока років. **37** Цей є Мойсей, що сказав ізраїльським синам: *Ваш Господь Бог підніме вам пророка з ваших братів, так як мене, того слухайте! **38** *Цей є той, що був в церкві в пустині з ангелом, що говорив до нього на Синайській горі і нашим батькам, який одержав живі слова, щоб нам дати; **39** якого не схотіли послухатися наші батьки, але його відкинули і повернулися своїм серцем до Єгипту, **40** *сказавши Ааронові: Зроби нам богів, які ітимуть перед нами, бо цей Мойсей, який нас вивів з Єгипетської землі, не знаємо, що йому сталося. **41** І зробили в днях тих теля, і принесли жертву ідолові, і веселилися у ділах своїх рук. **42** А Бог відвернувся і передав їх служити небесним воякам, так як пише в книзі Пророків: *Чи ви Мені сорок років у пустелі приносили заколення і жертви, ізраїльський доме? **43** Та ви взяли молохове шатро і ремфанову звізду вашого бога – образи, які ви зробили, щоб їм поклонятися. І переселю вас подалі від Вавилону. **44** Наші батьки мали шатро свідчення в пустині, так як наказав Той, що говорив до *Мойсея, щоб зробити його за образом, який бачив. **45** *Яке, взявши, і внесли наші батьки з Ісусом в посідання народів, яких Бог відкинув від лиця наших батьків аж до днів Давида, **46** який знайшов ласку перед Богом і випросив знайти помешкання Богові Якова. **47** *Соломон же збудував Йому храм. **48** *Але Всевишній не живе в рукотворних церквах, так як каже пророк: **49** Небо Мені є престолом, земля ж – підніжжям моїх ніг. Який храм Мені збудуєте, – каже Господь, – або яке місце мого спочинку? **50** Чи не моя рука зробила це все? **51** *Твердошиї і необрізані серцями і вухами, ви завжди противитеся святому духові, так як ваші батьки, так і ви! **52** Кого з пророків не прогнали ваші батьки? І вони убили тих, що наперед звістили про прихід праведника, якого ви нині стали зрадниками і вбивцями. **53** *Ви, що одержали закон з наказу ангелів і не зберегли! **54** Слухаючи ж це, вони лютували своїми серцями і скреготали на нього зубами. **55** Стефан же, будучи повний Святого Духа, поглянувши на небо, побачив божу славу й Ісуса, що стояв по правиці Бога, **56** і сказав: Ось бачу відкриті небеса і Людського Сина, що стоїть по правиці Бога! **57** Закричавши ж

мой2. 7 і 9 і 16
мой2. 18 вищ. 3
мой2. 19
мой2. 32
ам. 5
мой2. 25 єв. 8
ic нав. 3
црс3. 6 ниж. 17
ic. 66
єре. 6 єз. 49
мой2. 19

великим голосом, вони затулили свої вуха і кинулися однодушно на нього. **58** І вивівши поза місто, били його камінням. І свідки поклали одіж при ногах хлопця, що називався Савло. **59** І вони камінням били Стефана, що молився і говорив: Господи Ісусе, прийми мого духа! **60** Схиливши ж коліна, він крикнув великим голосом: *Господи не постав їм цього гріха! І сказавши це, він заснув.

мат. 5
лук. 23
кор1. 4

Глава 8

1 Савло ж схвалював його вбивство. Було ж в тому дні велике переслідування проти Єрусалимської церкви, всі ж, за винятком апостолів, розсіялися по юдейських і самарійських околицях. **2** А побожні мужі спорядили Стефана і зробили над ним велике голосіння. **3** Савло ж нищив церкву, входячи до домів, виволікаючи ж чоловіків і жінок, він передавав до в'язниці. **4** Отже ж, вони, розсіявшись, пішли благовіствуючи слово. *поч. 18*

5 Филип же, зійшовши до Самарійського міста, проповідував їм Христа. **6** А юрби однодушно слухали те, що Филип говорив, слухаючи і бачачи знаки, які він чинив, **7** бо з численних, що мали нечистих духів, кричучи великим голосом, вони виходили, багато ж спаралізованих і кульгавих оздоровилося. **8** І була велика радість в тому місті. **9** А якийсь муж на ім'я Симон перед тим у місті був чародієм і дивував самарійський народ, кажучи, що є він щось великого. **10** Його слухали від малого аж до великого, кажучи: Це є велика божа сила. **11** Слухали ж його, тому що досить часу він їх захоплював чарами. **12** Коли ж вони повірили Филипові, що благовістив про боже царство і в імені Ісуса Христа, хрестилися ж мужі і жінки. **13** І той же Симон повірив і, охрестившись, перебував з Филипом. Бачачи ж великі сили і знаки, що ставалися, дивувався. **14** А ті апостоли, що в Єрусалимі, почувши, що Самарія прийняла боже слово, послали до них Петра та Івана, **15** які, зійшовши, помолилися над ними, щоб вони одержали Святого Духа. **16** Бо Він ще не зійшов ні на одного, тільки ж були хрещені в ім'я Господа Ісуса. **17** Тоді вони поклали на них руки, і ті одержали Святого Духа. *поч. 19*

18 А Симон, побачивши, що накладанням рук апостолів дається Святий Дух, приніс їм срібло, **19** кажучи: Дайте і мені цю владу, щоб, на кого тільки покладу руки, він одержав Святого Духа. **20** Петро ж сказав до нього:

чл҃ча ѻ҆дєснꙋ́ю стоꙗ́щаѧ бг҃а. вꙁопи́вше же гла́сомъ вє́лїємъ, затыка́хꙋ ѹ҆́ши свои́, и҆ ѹ҆стреми́шасѧ є҆дїнодꙋ́шно на́нь. и҆ и҆зве́ше вн҃ѣ града, ка́менїємъ побива́хꙋ є҆го. и҆ свѣдѣтелїе положиша ри҃зы при ногꙋ́ ю҃ноша наричаємаго са́вла. и҆ ка́менїємъ побиваху стефана мо́лѧщасѧ и҆ гл҃ющаѧ. г҃и и҃се, прїими дх҃ъ мои. Прекло́нь же колѣни́, и҆ вꙁопи гла́сомъ вє́лїємъ, *г҃и, не поста́ви и҆мъ (грѣха́ сего)[24]. и҆ сїѧ реки́ъ ѹ҆спе.

*мѳ҃ е҃
лꙋ҃ їѳг
а҃ ісрн д҃

г҃л҃а, и҃.

А́вла же бѣ, съи҃зволѧ́ѧ ѹ҆бі҃йствꙋ є҆го. Бы́сть же в то́й дн҃ь гоне́нїе вели́е на цр҃ковь і҃ер҃ли́мъскꙋю, вси же разъсѣ́ꙗшасѧ по страна́хъ і҃ꙋдейска́, и҆ самарі́йска́, кромѣ а҃п҃лъ. Стребѝша же стефа́на мꙋ́жїе бл҃говѣ́йни, и҆ сътвори́ша пла́чь вели́къ над нимъ. Са́вла же ѻ҆злобля́ше цр҃ковь, по до́мѣ҆ вхожда́ѧ, влача́ же мꙋ́жа и҆ жены́, предаꙗ́ше в темни́цꙋ. О҆ни́ же ꙋ҆́бо разсѣ́ꙗвшесѧ, прои҆до́ша бл҃говѣствꙋ́ющее сло́во. за҃, и҃г҃.

Филі́ппъ же сше́дъ вг҃ъ градъ самарі́йскіи҃, проповѣ́даше и҆мъ х҃а. вънима́хꙋ же народи́ гл҃емы́мъ ѿ҆ Фїлі́ппа є҆ди́нодꙋ́шно. слы́шаще и҆ ви́дѧ́ще зна́менїѧ ꙗ҆́же твора́ше. мно́гимъ бо и҆мꙋ́щимъ дꙋ́хи нечи́сти, вопїю́ще гла́сомъ вє́лїємъ и҆схожа́хꙋ. мно́зи же разслабле́нїи и҆ хро́мїи и҆сцѣлишасѧ. (и҆) бы́сть (-)[1] (ра́дость вє́лїѧ)[2] вг҃ъ градѣ то́мѣ҆. Мꙋ́жь же нѣ́кіи и҃менѣ҆ си́монъ, пре́же бѣ вг҃ъ градѣ волхвꙋ́ѧ́, и҆ ѹ҆дивлꙗ́ѧ́ ꙗ҆́зы́къ самарі́йскіи҃, гл҃ѧ бы́ти нѣ́коего себе вели́ка, є҆мꙋ́же вни́маху (-)[3] ѿ҆ ма́ла да́же до вели́ка гл҃ющеѧ, (сіе)[4] е҆сть си́ла бж҃їѧ вели́каѧ. вни́маху же є҆мꙋ, за є҆́же дово́лно вре́мѧ волхвова́нїи ѹ҆дивля́ти и҆хъ. Є҆гда же вѣрова́ша фїлі́ппꙋ бл҃говѣствꙋ́ющꙋ ꙗ҆́же ѻ҆ цр҃твіи бж҃їи, и҆ ѻ҆ и҃менни і҃с хв҃ѣ, крщаху́сѧ мꙋ́жїе же и҆ жены́. Си́мѣ҆ же, и҆ то́й вѣ́рова, и҆ крщ҃ъсѧ, бѣ (же) пребыва́ѧ ѹ҆ Фїлі́ппа. вида́ же си́лы и҆ зна́менїѧ вє́лїѧ быва́ема, дивля́шесѧ. Слы́шавше же и҆же вг҃ъ і҃ер҃ли́мѣхъ а҃п҃ли ꙗ҆́ко прїѧ́ѧ самарі́ѧ сло́во бж҃їе, посла́ша к нимъ петра̀ и҆ і҃ѡа́нна, и҆же сше́дше, помоли́шасѧ ѻ҆ ни́хъ, ꙗ҆́ко да прїи́мꙋтъ дх҃ъ ст҃ы́и҃. не ѹ҆́ бо бѣ ни на є҆ди́нагоже сни́де, то́чїю же крще́ни бя́ху вг҃ъ и҃мя г҃а і҃са. Тогда̀ вꙁложи́ша рꙋ́цѣ на́ на и҆ (прїѧ́ша)[5] дх҃ъ ст҃ъ. за҃, ѳ҃і.

Ви́дѣвъ же си́монъ ꙗ҆́ко вꙁложе́нїемъ рꙋ́къ а҃п҃лъ даѥ́тсѧ дх҃ъ [ст҃ы́и҃][6], принесѐ и҃мъ (сребро)[7] гл҃ѧ, дади́те и҆ мнѣ҆ вла́сть сїю̀, да на негоже а҆́ще положꙋ́ рꙋ́цѣ, прїи́метъ дх҃ъ ст҃ъ. Пе́тръ же рече к немꙋ, сребро̀ твое с тобо́ю да

бꙋдетъ въ погибель, наⷭ́ко даръ бжⷭ́ї непщева́лъ є́си (сребро́мъ)[8] стажа́ти· Нѣсть ти части ни жребїа въ словесѝ семъ. йбо ср҃це твое нѣ́сть право пр҃е бг҃омъ. покаⷭ́ꙗ ꙋ҆́бо о҆́ зло́бѣ твое́й се́й, и҆ моли́ⷭ ꙗ (бг҃ꙋ)[9], ꙗ҆́ще ꙋ҆́бо ѡ҃пꙋститъ ти ⷭ ꙗ помышле́нїе ср҃ца твоѥ́го· въ же́лчи бо го́рести, и҆ съꙋ́зѣ непра́вды зрю тѧ сꙋща. ѡ҃вѣща́въ же си́монъ, рⷰ҃. помоли́теⷭ ꙗ вы о҆́ мнѣ къ г҃ꙋ, наⷭ́ко да ничто́же на́идѣ на́ ма, ѩ҆́хже ре́косте· о҆́нѝ же ꙋ҆́бо засвѣдѣтельствова́ше и҆ гла́вше сло́во гн҃е, въꙁвратиⷭ́шаⷭ ꙗ въ ї҆ер҃ли́мъ, мно́гимъ же ве́семъ самарїи́скимъ бл҃говѣстиⷭ́ша· ꙁа҃, к҃·

А҆гг҃лъ же гн҃ь рече́ къ фїли́ппꙋ, гла́, въста́ни и҆ и́дѝ на полꙋдн҃е, на пꙋть, схода́щїи ѡ҃ ї҆ер҃ли́ма въ га́зꙋ, (и҆) то́й є҆́сть пꙋстъ· И҆ въста́въ по́иде, и҆ ѥ҆ мꙋ́жъ мꙋринъ, ѥ҆внꙋ́хъ си́ленъ, каⷩ́дакїа царицы мꙋрꙗнскїѧ, ѩ҆́же бѣ надо всеѭ газы тоѧ̀. ѩ҆́же прїи́де поклони́тиⷭ ꙗ въ ї҆ер҃ли́мѣ, бѣ же въꙁвраща́ⷭ ꙗ и҆ сѣдѧ̀ на колесни́цы своѥ́и, и҆ чта́ше прр҃ка ї҃саі́ю· Рече́ же дх҃ъ къ фїли́ппꙋ приступи́, и҆ прилѣпиⷭ ꙗ колесни́цы сей́· Прите́къ же фїли́ппъ, ꙋ҆слы́ша ѥ́го чтꙋща пророка ї҃саі́ю· И҆ рече́, ꙋ҆́бо разꙋмѣ́еши ли на́ѩ҆же чтеши? о҆́н же рече́, каⷭ́ко ꙋ҆́бо могꙋ, ꙗ҆́ще не кто́ наста́вий мѧ? ꙋ҆́моли́ же фїли́ппа въꙁше́ⷭ ꙗ сѣсти с нн҃ѩ̀· Сло́во же писа́нїѧ ї҃саі́ѧ ѩ҃г҃ ѥ҆́же чта́ше, сѣ҆ ѥ҆· *Я҆́ко о҆́вча̀ на заколе́нїе веде́ⷭ ꙗ, и҆ наⷭ́ко а҆́гнецъ пра́мо стригꙋщемꙋ ѥ́го безъгла́сенъ та́ко не ѡ҃верза́етъ ꙋ҆́стъ своихъ· въ смире́нїи ѥ́го, сꙋ́дъ ѥ́го взя́тⷭ ꙗ· Ро҃ [же][10] ѥ́го кто҃ и҆спов҃ѣ́сть? наⷭ́ко взе́млетⷭ ꙗ ѡ҃ земла̀ живо́тъ ѥ́го· ѡ҃вѣща́въ же ка́жеⷩ́ къ фїли́ппꙋ рече. молю тѧ, о҆́ ко́мъ прр҃къ гл҃етъ ѥ҆е. о҆́ себѣ ли, и҆лѝ о҆́ и҆номъ нѣ́коемъ· ѡ҃вр҃ъзъ же фїли́ппъ ꙋ҆́ста своѧ̀, и҆ нача́ ѡ҃ писанїѧ сего, бл҃говѣстити́ ѥ҆мꙋ і҃са. (и҆) наⷭ́коже и҆́дохꙋ пꙋтемъ, прїидо́ша на нѣ́кꙋю во́дꙋ· И҆ (рече)[11] ка́женикъ. ѥ҆ вода̀, что̀ въспрѧ́ⷩ ꙗетъ ми крⷭ́тиⷭ ꙗ? {Рече же ѥ҆мꙋ фїли́ппъ, ѧ҆́ще вѣ́рꙋеши ѡ҃ всегѡ̀ ср҃ца своѥ́го, мо́щно ти є҆́сть· ѡ҃вѣща́въ же рече вѣ́рꙋю сн҃а бжⷭ́ї ꙗ быти і҃са хр҃а}[12]· И҆ повелѣ́ ста́ти колесни́цы. и҆ слѣзо́ста о҆́ба на́ воꙋ, фїли́ппъ же и҆ ка́женикъ, и҆ крⷭ́ти́ ѥ́го. ѥгда же взыдо́ша ѡ҃ воды̀, дх҃ъ {сты́и нападѐ на ка́женика. а҆г҃гл҃ъ же}[13] гн҃ь въсхити́ фїли́ппа, и҆ не видѣ ѥ́го ктомꙋ ка́женикъ· и҆дя́ше бо въ пꙋть свои ра́дꙋѧ̀ⷭ ꙗ· ꙁа҃, к҃а·

Филипъ же ѡ҃брѣтеⷭ ꙗ въ а҆ꙁо́тѣ. и҆ проходя бл҃говѣствова́ше градомъ всѣмъ, до́ндеже прїити́ ѥ҆мꙋ въ кеса́рїю·

го: Твоє срібло з тобою хай буде на погибель, бо ти думав сріблом придбати божий дар. **21** Немає тобі частки ані жеребу у цьому слові, бо твоє серце не є просте перед Богом. **22** Покайся, отже, за цю твою злобу і молися до Бога, може, отже, відпуститься тобі задум твого серця. **23** Бо бачу, що ти є в гіркоті жовчі і оковах неправди. **24** Відповівши ж, Симон сказав: Помоліться ви за мене до Господа, щоб на мене не найшло нічого з того, що ви сказали. **25** Вони ж, отже, засвідчивши і мовивши господнє слово, повернулися до Єрусалиму, благовістили ж численним самарійським селам. *поч. 20*

26 Ангел же господній промовив до Филипа, кажучи: Встань і йди на південь, на шлях, що сходить з Єрусалиму до Гази, і той є порожній. **27** І вставши, він пішов. І ось муж-мурин, – євнух, вельможа Кандакії, муринської цариці, який був над всім її скарбом, – він прийшов поклонитися в Єрусалимі. **28** Він же повертався і сидів на своїй колісниці та читав пророка Ісаю. **29** Сказав же дух до Филипа: Приступи і пристань до цієї колісниці. **30** Филип же, прибігши, почув, що він читав пророка Ісаю. І він сказав: Отже, чи розумієш те, що читаєш? **31** Він же сказав: Як, отже, можу, якщо хтось мене не настановить? Попросив же він Филипа, щоб той, ввійшовши, сів з ним. **32** Слово ж Писання, яке він читав, було це: *Як вівця, він був ведений на заріз, і як ягня безголосе перед тим, що його стриже, так не відкриває своїх уст. **33** В його приниженні йому відмовлено суд. А його рід хто визнає? Адже забирається з землі його життя. **34** Відповівши ж, скопець сказав Филипові: Благаю тебе, про кого це пророк говорить? Чи про себе, чи про когось іншого? **35** Филип же, відкривши свої уста, почав від цього Писання благовістити йому Ісуса. **36** І як вони ішли дорогою, прийшли до якоїсь води, і сказав скопець: Ось вода, що забороняє мені охреститися? **37** Сказав же йому Филип: Якщо віриш з усього свого серця, тобі можна. Відповівши ж, він сказав: Вірю, що Ісус Христос є Божим Сином. **38** І він наказав колісниці спинитись. І оба зійшли до води – Филип же і скопець, і той охрестив його. **39** Коли ж вони вийшли з води, Святий Дух напав на скопця, а господній ангел схопив Филипа. І скопець більше його не побачив, а йшов своєю дорогою, радіючи. *поч. 21*

40 А Филип знайшовся в Азоті. І проходячи, він благовістив всім містам, доки не прийшов до Кесарії.

Глава 9

гал. 1

1 *Савло ж, ще дихаючи погрозою і вбивством проти господніх учнів, приступивши до архиєрея, **2** випросив у нього листів до Дамаску, до зборів, щоб, якщо знайде якихось чоловіків і жінок, що є *на дорозі, зв'язаними привести до Єрусалиму. **3** Коли ж він ішов, він наближався до Дамаску. *І нагло його осяяло світло з неба, **4** і, впавши на землю, він почув голос, що йому говорив: Савле, Савле, чому Мене переслідуєш? **5** Він же сказав: Хто є Ти, Господи? Господь же сказав: Я є Ісус, якого ти переслідуєш. **6** Тяжко тобі є іти проти бодця. Тремтячи ж, і збентежений він сказав: Господи, що хочеш, щоб я зробив? Господь же сказав до нього: Але встань і ввійди до міста, і тобі скажеться, що тобі треба робити. **7** Чоловіки ж, що ішли з ним, стояли, чудуючись, отже, чуючи голос, а нікого не бачачи. **8** Встав же Савло з землі, хоч мав свої очі відкритими, він нікого не бачив. Ведучи ж його за руку, ввели до Дамаску. **9** І був три дні, не бачачи, і ані не їв, ані не пив. *поч.*

10 Був же якийсь головний учень в Дамаску на ім'я Ананій. І сказав до нього Господь у видінні: Ананіє! Він же сказав: Ось я, Господи! **11** Господь же до нього: Вставши, піди на вулицю, що зветься Рівна, і шукай в юдиній хаті Савла, на ім'я Тарсянин, бо ось він молиться. **12** І той побачив у видінні чоловіка на ім'я Ананій, що ввійшов і поклав на нього руки, щоб він відзискав зір. **13** Відповів же Ананій: Господи, я від багатьох чув про цього чоловіка, скільки зла він зробив твоїм святим у Єрусалимі. **14** І тут він має владу від архиєреїв зв'язати всіх, що називають твоє ім'я. **15** Сказав же до нього Господь: Іди, бо цей є для Мене вибраною посудиною, щоб понести моє ім'я перед народи і царів та ізраїльських синів. **16** Бо Я йому скажу, скільки йому треба потерпіти за моє ім'я. **17** Пішов же Ананій, і ввійшов до дому, і поклавши на нього руки, сказав: Савле, брате, мене послав Господь Ісус, що з'явився тобі на дорозі, якою ти ішов, щоб ти відзискав зір і сповнився Святим Духом. **18** І відразу відпали з його очей наче луски, а він враз відзискав зір і, вставши, охрестився. **19** І прийнявши їжу, він підкріпився. *поч. 22*

ниж. 27

Був же Савло з тими учнями, що є в Дамаску, декілька днів. **20** *І одразу він у синагогах проповідував Ісуса, що цей є Божим Сином. **21** Дивувалися ж всі, що слухали, і говорили:

христовій

ниж. 22
кор1. 15
кор2. 12
рим. 9

гл҃а, д҃·

Ѧ́влъ* же ѥ̂ще дыха́а пре҆ще́нїѧ̀, и҆ оу҆бї́ствꙋ̀ на оу҆чн҃ики гн҃а, при҆стꙋ́пль къ а҆рхїере́ю, и҆спроси҆̀ ѡ҆ него посла́нїа въ дама́скъ, къ собо́рищемъ, ꙗ́ко да а҆ще кто́ кїа о҆бра́щетъ *на пꙋти сꙋща мꙋ́жа и҆ же́ны, сва҃заны приведетъ въ і҆ерли́мъ· внегда́ же и҆́дꙋщꙋ, бы́сть ѥ̂мꙋ приближитиса къ дама́скꙋ, *и҆̀ внеза́пꙋ (о҆блиста̀ ѥ̂го)[1] свѣтъ ѡ҆̀ нб҃е, и҆ па҃ на́ землю, слы́ша гл҃а гл҃ющь ѥ̂мꙋ. са́вле са́вле что̀ ма̀ го́ниши; рече́ же, кто̀ ѥ̂си г҃и; (г҃ь)[2] же (рече). а҆́зъ ѥ̂смь і҆̀с, ѥ̂гоже ты̀ гониши. {жестоко̀ ти҆̀ ѥ̂сть противꙋ рожну́ пра́ти. тре́петей же и҆ недоꙋ́мѣѧсѧ ре҃́. г҃и, что́ хо́щеши да сътворю́; г҃ь же (рече) к немꙋ}[3]. но̀ въста́ни и҆ вниди въ гра́, и҆ речетъ ти҆ са̀ что̀ ти҆ подобаетъ̀ твори́ти. мꙋ́жїе же и҆́дꙋщеи с ни́мъ, стоа́хꙋ чюда́щесѧ, слы́шаще оу҆́бо гла́съ, никого́же вида́ще. (въста́въ)[4] же са́влъ ѡ҆̀ земла̀ ѡ҆вергъ́стома {-}[5] о҆чи́ма ѥ̂го, ни ѥ̂ди́наго вида́ше. вода́ще же ѥ̂го̀ за́ рꙋкꙋ, введо́ша въ дама́скъ. и҆ бѣ дн҃и три не вида̀. и҆ ни ѣ́сть ни пи́тъ· зѧ҃·

Бѣ же нѣ́кто оу҆чн҃икъ (первыи) въ дама́сцѣ, и҆́менемъ а҆нани́а. и҆ рече к немꙋ (г҃ь въ видѣ́нїи)[6], а҆нани́е. о҆́н же рече, ѥ̂се а҆́зъ г҃и· г҃ь же к немꙋ. въста́въ пойдѝ на сто́гнꙋ нарица́емꙋю пра́вꙋ, и҆ взыщѝ въ домꙋ̀ ꙗꙋ́довѣ, савла и҆́менемъ тарсанина́. се ѳ҆о̀ мли́твꙋ дѣ́етъ. и҆ видѣ {въ видѣ́нїи мꙋ́жа}[7] (и҆́менемъ а҆нани́ю)[8] вше҆́ша и҆ вънзложа́ша на́нь (рꙋкꙋ)[9], ꙗ́ко да про́зритъ. ѡ҆вѣща́въ же а҆нани́а, г҃и, слы́шахъ ѡ҆ мно҃́ о҆ мꙋ́жи се҃́ колико́ зла (сътворѝ сты́ѧ твои́мъ)[10] въ і҆ер҃ли́мѣ. и҆ здѣ и҆́мать вла́сть ѡ҆ а҆рхїере́и, сказа́ти вса̀ нарица́ющаѧ и҆́ма твое. рече́ же к немꙋ г҃ь. и҆́ди, ꙗ́ко съсꙋ́дъ и҆збра́нъ (ми҆̀ е҃)[11] се́и, пронести и҆́ма моѐ пре҃́ ꙗ́зыки и царьми, и҆ сы́ны і҆и҃левыми. а҆́з бо̀ ска́жꙋ ѥ̂мꙋ, ѥ̂лико̀ подоба́етъ ѥ̂мꙋ о҆̀ и҆́мени мое́мъ постра́дати. по́иде же а҆нани́а, и҆ вни́де въ храминꙋ̀, и҆ възло҃̀ на́нь рꙋцѣ, рече. са́вле бра́тие, г҃ь посла́ ма̀ і҃с, ꙗ́вле́и ти҆ са̀ на пꙋтѝ, и҆́мже и҆́дѧше, ꙗ́ко да про́зриши, і҆ и҆спо́лнишисѧ дх҃а с҃та. і҆ абїе ѡ҆́падо́ша [ѡ҆ о҆́чїю ѥ̂го][12]. ꙗ́ко чешꙋа̀, прозрѣ же {а҆́бїе}[13], и҆ въста́въ крс҃ти́сѧ. и҆ прїе́мъ пи́щꙋ оу҆крѣпи́сѧ· зѧ҃ ѩ҃в·

Бы́сть же (са́влъ) съ сꙋщими въ дама́сцѣ оу҆чн҃икы дн҃и нѣ́кїа. *и҆ а҆́бїе на со́нмищихъ про- и҆̀ ѩ҃з
повѣ́даше і҃са, ꙗ́ко се́и ѥ̂сть сн҃ъ бж҃їи. дивлаа́хꙋ же сѧ всѝ слы́шащеѝ, и҆ глаахꙋ, не се́и лѝ

ѣ кри ѧі

ѣсть гонѝвыи въ їерли́мѣ нарицающаѧ и́ма сїе, и̂ здѣ на сѐ прїи́де, да сва́заны ѧ̀ѣхъ приведетъ къ а̂рхїере́ѡ̀. 22 сáвлъ же паче крѣпла́шесѧ, и смꙋща́ше їоу́де́ѧ живꙋщаѧ въ дама́сцѣ, препира́ѧ, на́іко сѐ ѣсть ѿ̀с. на́іколже йспо́лнишасѧ дн҃їе довóлни, съвѣщáша їоу́дéе оу́би-
ти е̂го. *оу́вѣ́ден же бы́ сáвлꙋ съвѣтъ и́хъ. стрѣжáхꙋ же (-)[14] врата дн҃ь и̂ нощь, на́іко да (оу́бію́тъ того)[15]. по҃е́ше же [е̂го оу́чн҃ицы][16] но́щїю [свѣси́ша по стенѣ][17] въ кошницы. при-
ше́ же (сáвлъ) въ їерли́мъ, покꙋша́шесѧ прилѣпла́тисѧ оу́чн҃ицѣхъ. и̂ вс҃и боя́хусѧ е̂го, не вѣ́рꙋюще на́іко сѐ оу́ченúкъ. варна́ва же прїе́мъ е̂го приведе къ а̂п҃ломъ, и̂ повѣ́да и̂̀, ка́іко на пꙋти́ видѣ ґа, и̂ на́іко гл҃а е̂мꙋ, и̂ ка́іко въ дамасцѣ дѣ́за́аше о̂ и́мене їс҃овѣ. и̂ бѣ́а́ше с ни́ми входа̀ і̂ йсхода̀ въ їерли́мѣ, (и̂) дерза́ а̂ и́мени ґа (їс҃а). гл҃аше же и̂ ста́за́шесѧ съ е̂ллины. о̂ни́ же йска́хꙋ е̂го оу́би́ти. разꙋмѣвше же бра́тїа, сведоша е̂го въ кесарїю. и̂ ѿпꙋсти́ша {-}[18] въ та́рсъ· цр҃кви же оу́бо по всеи́ їоу́де́ѝ и̂ галилеи́ и̂ самарїи и́мах҃ꙋ мн҃ръ, съзида́ющесѧ и̂ ходя́ще въ̀ страсѣ гн҃и, и̂ оу́тѣше́нїе́мъ ст҃а́го дх҃а оу́мно́жахусѧ. зá їг҃·
(и́) бы́сть (-)[19] петрꙋ посѣщаю́щꙋ всѣхъ, сни́ти и̂ къ ст҃ы́мъ живꙋщимъ въ (ли́дѣ)[20]. о̂брѣ́тѣ же тꙋ чл҃ка нѣ́коего, (е̂неа и́мене́)[21], ѿ (о̂сми л҃ѣ)[22] лежа́ща на о̂дрѣ, йже бѣ разслáбленъ· и̂ рече е̂мꙋ пе́тръ· е̂не́а, и̂сцѣлаетъ тя їс҃ ѓс· въстáни (с постéла твоéѧ)[23]. и̂ а́ѕ҃їе въста̀· и̂ видѣ́ша е̂го вс҃и живꙋщеѝ въ (ли́дѣ)[24] и̂ въ (а̂ссаро́нѣ)[25] йже о̂братúшасѧ къ ґꙋ· въ їо́пїи же (сѣ нѣ́каа)[26] оу́чн҃ица и́мене́ тави́да, на́же сказа́ема гл҃етсѧ се́рна. сїѧ бá́ше и̂спо́лнена [бл҃гы́и дѣлъ][27] и̂ мл҃тынѧ йхже творя́ше, бы́сть же въ дн҃и т҃ы, болѣ́вши е́ѝ оу́мрети. о̂мы́вше же [ю̀, положúша][28] въ го́рницы. бли́з҃ же сꙋщи (ли́дѣ йо́пїи)[29], оу́чн҃ицы́ (же) слы́шавше, на́іко пе́тръ е̂сть в нем, посла́ша два мꙋ́жа къ немꙋ, мола́ще, не о̂блени́тисѧ прїити до (нн҃)[30]. въста́в же пе́тръ, и́де с ни́ми е̂гоже прише́ша възведо́ша въ го́рницꙋ, и̂ пре́ста́ша е̂мꙋ вс҃ѧ вдови́ца пла́чюще, и̂ показꙋющи ри́зы и̂ о̂де́жа е̂ли́ка творя́ше с ними сꙋщи се́рна. и́згнав же вѿ̀ вс҃ѧ петръ, и̂ прекло́нь колѣ́нѣ помоли́сѧ, и̂ о̂бращьсѧ къ тѣ́лꙋ рече, тави́да въстáни. о̂на же ѿве́рзе о́чи свои, и̂ видѣ́вши петра, сѣде подав же е́ѝ рꙋ́кꙋ, въстави́ ю̀ призва́в же ст҃ыѧ и̂ вдови́ца, поста́ви ю̀ живꙋ оу́вѣ́дано же бысть (е̂е) по всеи їо́пїи, и̂ (мно́зи вѣ́ровáша)[31] въ ґа· бы́сть же дн҃и доволны пре-

Чи це не той, що переслідував в Єрусалимі тих, що називали це ім'я, і сюди прийшов на це, щоб зв'язаними їх привести до архиєреїв? **22** Савло ж ще більше кріпився і бентежив жидів, що жили в Дамаску, доводячи, що Цей є Христос. **23** Як сповнилося досить днів, юдеї змовилися його убити. **24** *Відомою же Савлові стала кор2. 11
їхня змова. Стерегли ж брами день і ніч, щоб його вбити, **25** а учні, взявши його, вночі спустили в кошику по стіні. **26** Савло ж, прийшовши до Єрусалиму, намагався пристати до учнів, і всі його боялися, не вірячи, що він є учнем. **27** Варнава ж, взявши його, привів до апостолів і розповів їм, як він в дорозі побачив Господа, і як йому говорив, і як в Дамаску відважно виголошував в Ісусове ім'я. **28** І він був з ними в Єрусалимі, входячи і виходячи, і відважно голосячи в ім'я Господа Ісуса. **29** Він же говорив і змагався з елленами, вони ж шукали його вбити. **30** Брати ж, зрозумівши, повели його до Кесарії і відпустили до Тарсу. **31** Отже ж, церкви по всій Юдеї, і Галилеї, і Самарії мали мир, будуючись і ходячи в господньому страсі, і множились втіхою Святого Духа. *поч. 23*

32 І сталося, що як Петро відвідував всіх, він зійшов і до святих, що жили в Лиді. **33** Знайшов же він там якогось чоловіка на ім'я Еней, що від вісімох років лежав на ліжку, який був спаралізованим. **34** І сказав йому Петро: Енеє, тебе оздоровляє Ісус Христос! Встань з твоєї постелі! І він відразу встав. **35** І його побачили всі, що жили в Лиді і в Ассароні, які навернулися до Господа. **36** В Йопії ж була якась учениця на ім'я Тавита, – що в перекладі означає Сарна. Ця була повна добрих діл і милостинь, які вона робила. **37** Сталося ж в тих днях, що як вона хворіла, вона померла. Обмивши ж її, вони поклали у світлиці. **38** А оскільки Ліда була близько до Йопії, учні ж, почувши, що Петро є в ній, послали до нього двох чоловіків, благаючи, не полінуватися прийти до них. **39** Петро ж, вставши, пішов з ними. Як він прийшов, його повели у світлицю і його оточили всі вдови, плачучи і показуючи одіж і покриття, які робила Серна, як була з ними. А Петро, вигнавши всіх геть і схиливши коліна, помолився. І повернувшись до тіла, він сказав: Тавито, встань. Вона ж відкрила свої очі і, побачивши Петра, сіла. **41** Подавши ж їй руку, її він підвів, а прикликавши святих і вдовиць, поставив її живою. **42** Відомим же стало це по всій Йопії, і численні повірили в Господа. **43** Сталося ж, що

він багато днів перебував в Йопії в якогось Симона, гарбаря.

Глава 10, *поч. 24*

1 У Кесарії ж був якийсь чоловік на ім'я Корнилій – сотник з полку, що зветься Італійським, **2** побожний і богобоязливий з усім своїм домом, що робив численні милостині людям і завжди молився до Бога. **3** Він явно побачив у видінні біля дев'ятої години дня божого ангела, що зійшов до нього і сказав йому: Корниліє! **4** Він же, поглянувши на нього і перелякавшись, сказав: Що є, Господи? Сказав же Він йому: Твої молитви і твої милостині прийшли на пам'ять перед Богом. **5** І нині пошли до Йопії чоловіків і приклич Симона, що називається Петром. **6** Цей гостює в якогось Симона, гарбаря, який має дім при морі. Той тобі скаже слова, якими спасешся ти і ввесь твій дім. **7** І як відійшов ангел, що говорив до Корнилія, прикликавши двох зі своїх рабів і побожного воїна з тих, що йому служили, **8** і розповівши їм все, послав їх до Йопії. **9** А на другий день, як вони ішли дорогою і наблизилися до міста, Петро вийшов на гору помолитися о шостій годині. **10** Був же він голодний і хотів їсти. Як же вони готували, на нього найшло захоплення. **11** І він побачив відкрите небо і якийсь посуд, що сходив до нього як велика скатертина, прив'язана за чотири краї, яка спускалася вниз на землю. **12** В ній були всі чотироногі землі, і звірі, і гади, і небесні птахи. **13** І був до нього голос: Петре, вставши, заріж і їж! **14** Петро ж сказав: Ніколи, Господи, бо я ніколи не їв нічого поганого або нечистого. **15** І ось знову голос до нього вдруге: Що Бог очистив, ти не погань! **16** Це ж було тричі, і знову посуд піднявся на небо. **17** Коли Петро в собі дивувався, що, отже, було б видіння, яке він побачив, – і ось мужі, послані від Корнилія, запитавшись і розвідавши про дім Симона, стали перед дверима **18** і, крикнувши, запитали, чи тут мешкає Симон, що називається Петром. **19** Як же Петро думав про видіння, сказав йому Дух: Ось тебе шукають
ниж. 15 чоловіки, **20** *тож, вставши, зійди і іди з ними, зовсім не вагаючись, тому що Я їх послав. *поч. 25*

21 Зійшовши ж, Петро до чоловіків сказав: Ось я є той, кого шукаєте. Яка є причина, задля якої ви прийшли? **22** Вони ж сказали: Корнилій – сотник, муж праведний і який боїться Бога, засвідчений всім юдейським народом.

бꙑти (ѥмꙋ) въ ѩ҃опїи, оу҃ нⷦ́коѥ́го сѝмона оу҃смарѧ̀·

Гл҃а, і· зⷯ҃ кд·

Ꙋжъ же нⷦ́кїи [бꙑⷦ]1 въ кесарїи, ѩ́менемъ корнѝлїе, сотнꙑ́. ѿ спи́ры наричающаѧсѧ италїꙗ́нскїа. бл҃гоговⷦ́йнъ, и҆ боѧ́сѧ бг҃а сⷭ҃ъ всⷭ҃мъ до́мⷬ҃ свои҃м. творѧ (же) мл҃тꙑнꙋ мно́гы лю́демъ, и҆ молѧ́сѧ бг҃ꙋ всегдѧ̀. видⷦ́ въ видⷦ́нїи ѧ́вⷦ, ꙗ́ко в часъ девⷯ́тый дн҃е, ѧ҆гг҃ла бж҃їа сꙙшⷭ҃ша к немꙋ, и҆ рекшá ѥ́мꙋ. корнѝлїе. о҆́н же вꙙзрⷦ́вⷭ҃ нань, и҆ пристрáшенъ бꙑ́въ, речѐ. что̀ є҆́ г҃и҃ рече же ѥ́мꙋ. мл҃твы твоа̀ и҆ мⷬ́лостꙑнꙗ твоѧ̀, вꙙзыдо́ша на па́мать пр҃е бг҃омъ. и҆ нн҃ѣ посли́ (въ і҆о́пїю мꙋ́жа)2 и҆ призови́ сѝмона [-]3 [нарицáемаго петрà]4. сеи҃ стра́ничⷭ҃твꙋетъ оу҃ нⷦ́коего сѝмона оу҃смарѧ̀. ѥ́мꙋже ѥ́сть хра́мъ при́ мори. (то́и речетъ тебѣ г҃лы, в нⷩ҃же сп҃сⷬ́шисѧ̀ тꙑ̀ и҆ вⷭ҃ѣ до҃ твоѝ. и҆) ꙗ́коже ѿи́де ѧ҆гг҃лъ г҃лаи (корнилїю)5, приглаⷭ҃и́въ два ѿ ра́бъ (своⷩ҃), и҆ во́ина бл҃гочⷭ҃тива́ ѿ слꙋжа́щихъ ѥ́мꙋ. и҆ сказа́въ (и҆́мъ вс҃ѧ)6, посла̀ и҆́хъ въ і҆о́пїю· въ оу҃тр҃ѣи же и҆дꙋщемъ и҃ по пꙋти́, и҆ кⷭ҃ъ граду́ приближа́ющиⷩ҃сѧ, взы́де пе́тръ на го́рницꙋ помоли́тисѧ, въ часъ шеⷭ҃тый. бꙑ́ⷭ҃ть же прида́лченъ, и҆ хотѧ́ше вкꙋси́ти, гото́вающем же о҆́нⷦмъ нападѐ нань оу҃жасъ, и҆ (видⷦ́)7 нб҃о ѿвр҃ꙑ́сто, и҆ сходя́щь [нань]8 сⷭ҃ъсꙋ́дъ нⷦ́кїи ѧ́ко плащени́цꙋ вели́кꙋ, ѿ четꙑри кра́ꙗ [привя́занъ]9, и҆ ни́зꙋ вися́щь на́ землю, въ не́мже бя́хꙋ вс҃ѧ четверонóга [зⷷ́ли, и҆ звⷦ́рїе, и҆ га́ди]10, и҆ пти́ца нб҃ныа и҆ бꙑ́ гла́съ к немꙋ, вⷭ҃та́въ петре заколѝ, и҆ ѧ́ждь. пе́тръ же рече, ника́коже г҃и. ѧ́ко николѝже ѧ҆до́хъ вся́ко сквⷦ́рно (и҆́ли)11 нечи́сто· И҃ (ѥ́е) гла́съ па́ки (к немꙋ втори́цею)12 ѧ́же бъ ѡ҆чи́стилъ є҆́сть, тꙑ не скверныѝ. се́ же бꙑ́сть трищи. и҆ [па́кы]13 взя́тсѧ сⷭ҃ъсꙋ́дъ на́ нб҃о· И҃́коже в себѣ дивля́шесѧ петръ, что̀ оу҃бо бꙋдетъ̀ видⷦ́нїе є҆́же видⷦ́, [и҆]14 є҆́е мꙋжїе по́сланїи ѿ корнилїа вⷭ҃про́ⷭ҃ше, (и҆ оу҃вⷦ́дⷦвше) до́мꙋ сѝмонова, ста́ша пр҃ѐ врⷯ҃тꙑ̀, и҆ вⷭ҃згла́ⷭ҃ше вⷭ҃прошáхꙋ, ѧ҆ще сѝмонъ, нарица́емый петръ здѣ ѡ҆бита́етъ. петрꙋ же помꙑшла́ющꙋ ѡ҆ видⷦ́нїи, речѐ ѥ́мꙋ дх҃ъ, є҆́е мꙋжїе [-]15 [и҃щꙋтъ]16 тебѐ, *но вⷭ҃тавⷭ҃ сни́ди, і҆ и҆дѝ с нⷩ҃ и҃ ними, ничто́же разⷭ҃ꙋжа́ѧ, занѐ ѧ́зъ посла́хъ и҆́хъ·

зⷯ҃ ї҃е·

Сⷭ҃ъшѐ же петръ к мꙋже́мъ (и҆) речѐ. є҆́е ѧ́зъ є҆́смь є҆гоже и҃щете· Ꙗ҆́ко̀ є҆́ вина̀, є҆ѧ́же ра́ди прїидо́сте; о҆́ни же рекоⷭ҃ша, Корни́лїе со́тникъ, мꙋ́жъ пра́ведень и҆ боѧ́сѧ бг҃а, Свⷦ́дⷦтⷭ҃твованъ ѿ всегѡ̀ ѧ́зꙑка і҆оу҃де́ска· Г҃лано бꙑ́сть ѥ́мꙋ ѿ ѧ҆г҃-

Гла стꙋ, призва́ти тꙗ в домъ свои, и̂ слы́шати гл҃ы ѿ тебѐ, призвавъ (же)[17] и̑ ѹ̂тредѝ· На ѹ̂трьвѝ же (пе́тръ) въста̀ и̂де с ни́ми. и̂ нѣцыи ѿ бра́тїа и̂же ѿ ї҆о́пїи и̂до́ша с нимъ· и̂ на ѹ̂трьви [вниидо́ша][18] въ кесарїю. корни́лїе же бѣ чаꙗ и̂хъ съзва́въ сро̑ники своꙗ, и̂ любе́ныа други· ꙗ҆коже бы́сть вни́ти петрꙋ, срѣте е҆го корни́лїе, падъ на́ ногꙋ (е҆го) поклони́сѧ· Пе́тръ же (е҆го въздви́же)[19] гла, въста́ни, и̂ а҆зъ са́мъ чл҃къ е҆смь· и̂ с нимъ бесѣ́дꙋѧ вни́де, и̂ (о҆брѣте)[20] събра́вшасѧ мно́ги, ї҆оа̑ и̂ Рече́ же к ни́мъ, вы вѣ́сте, *ꙗ҆ко не лѣпо е҆сть мꙋжꙋ ї҆ꙋде́ѧнинꙋ, прилѣпла́тисѧ и̂ли приходи́ти и̑ноплеме́ннику· и̂ мнѣ бг҃ъ показа̀, ни е҆ди́ного (же) сквє́рна и̂ли нечи́ста гл҃ати чл҃ка, тѣмже и̂ бе҆зъ сꙋмнѣнїѧ прїидо́хъ призва́нъ. въпрошаю́ (вы), ѹ̂бо кои̑̀ сло́во посла́сте по мене҃? и̂ корнилїе рече. ѿ четве́ртаго дн҃е да́же до сего часа̀ бѣхъ [поста́сѧ, и̂ в девѧ́тыи часъ][21] (молѧхъсѧ)[22] въ домꙋ мое́мъ. и̂ е҆е мꙋжъ стꙋ предо мно́ю въ о҆де́жи свѣтлѣ· и̂ речѐ, корни́лїе, ѹ̂слы́шана бы́сть (мл҃тва твоѧ)[23] и̂ мл҃ты́ня твоа̀. поманꙋшасѧ пре̑ бг҃ѹ̑, Послѝ ѹ̂бо въ ї҆о́пїю, и̂ призовѝ си́мона, и̂же нарица́етсѧ пе́тръ, се́и̑ о҆бита́етъ в домꙋ си́мона ѹ̂смарѧ̀, бли̑ мора, [и̂же прише̑ гл҃етъ тебѣ][24]. ѧ҆вїе ѹ̂бо посла́ѫ к тебѣ. ты же добрѣ сътворѝ прише̑· Нн҃ѣ ѹ̂бо вс҃и мы пре̑ бг҃омъ прїидо́хомъ, слы́шати вс҃ѧ повелѣнаѧ тебѣ ѿ бг҃а· зⷯ ѕ҃

е҆ мⷪ ї ї҆ѻ҃ а҃д ікр҃и ѣ҃ а҃ петр҃ а҃

Ѿве́рзъ же пе́тръ ѹ̂стꙋ̀ рече, по и́стинѣ разꙋмѣваю, *ꙗ҆ко не на лица зритъ бг҃ъ. но въ всѧ́комъ на́зыцѣ боѧ́сѧ е҆го и̂ дѣ́лаѧ̀ пра̑вꙋ, прїѧ́т҃е е҆мꙋ̀ е҆сть· Сло́во е҆же посла̀ сы́номъ і҆и҃левомъ, бл҃говѣствꙋѧ ми́ръ і҆с҃ хр҃мъ, се́и̑ е҆сть всѣмъ г҃ь· вы вѣ́сте (гл҃ъ бы́вшїи)[25] по всеи́ ѧꙋ а҃ ї҆ꙋде́и, *Наче́нъ ѿ галилеа́, по крщенїи е҆же проповѣ́да ї҆ѡа́ннъ, і҆с҃а и̂же ѿ назаре́та, ꙗ҆ко помаза́ е҆го бг҃ъ дх҃омъ ст҃ы́мъ и̑ си́лою, и̂же прїиде бл҃годѣтельствꙋѧ, і̂ и̑сцѣла́ѧ вс҃ѧ наси́лованныѧ ѿ дїа́вола, ꙗ҆ко бг҃ъ бѧ́ше с нимъ. и̂ мы (е҆смы) свѣдѣтеле всѣмъ, и̑̂же сътворѝ въ странѣ ї҆ꙋде́истѣи, и̂ въ і҆ер҃ли́мѣ, Е҆гоже и̂ ѹ̂би́ша повѣсивше на́ древѣ. сего бг҃ъ въздви́же тре́тїи дн҃ь, и̂ даде е҆мꙋ̀ ꙗ҆вѣ бы́ти не всѣмъ лю́демъ, но свѣдѣтелемъ прежде нареченны҃ѣ ѿ бг҃а намъ, и̑̂же ꙗ҆до́хомъ с нимъ и̂ пихомъ по въскр҃се́нїи е҆го ѿ мр҃твы҃х҃. и̂ повелѣ намъ проповѣ́дати лю́дѣ, и̂ засвѣдѣтельствовати, ꙗ҆ко то́и е҆сть нарече́ныи ѿ бг҃а сꙋ́дїа живы́мъ и̂ мр҃твы́мъ· о҆ семъ вс҃и прр҃цы свѣдѣтельствꙋю́ть, *о҆ставꙗ҆ е҆р҃е҆а ѧа мн҃а з нн҃ѣ ѣі

Сказано йому було святим ангелом тебе покликати до свого дому і послухати від тебе слова. **23** Покликавши ж, він їх погостив. А на другий день Петро, вставши, пішов з ними, і деякі з братів, що з Йопії, пішли з ним. **24** І наступного дня вони ввійшли до Кесарії. Корнилій же їх очікував, покликавши своїх кревних і любих друзів. **25** Як Петро ввійшов, його зустрів Корнилій, впавши до його ніг, він поклонився. **26** Петро ж підвів його, кажучи: Встань, бо я сам є людиною! **27** І розмовляючи з ним, ввійшов і знайшов багатьох зібраних. **28** Сказав же він до них: Ви знаєте, *що не годиться чоловікові-юдеєві ів. 4 приставати або приходити до чужинця. І мені Бог показав, щоб ні одну людину не називати брудною або нечистою, **29** тому покликаний я і без вагання прийшов. Запитую вас, отже, з якої причини ви по мене послали? **30** І Корнилій сказав: Четвертого дня в цій годині я постив і о дев'ятий годині молився у моєму домі. І ось чоловік став переді мною у світлій одежі **31** і сказав: Корниліє, твоя молитва вислухана і твої милостині згадані перед Богом. **32** Отже, пошли до Йопії і поклич Симона, що називається Петро. Цей мешкає в домі Симона, гарбаря, біля моря. Він, прийшовши, говоритиме до тебе. **33** Отже, я відразу послав до тебе. Ти ж добре зробив, що прийшов. Отже, сьогодні ми всі прийшли перед Богом слухати все тобі Богом наказане. *поч. 26*

34 А Петро, відкривши уста, сказав: мой5. 10 йов. 34 рим. 2 пет1. 1 По правді, розумію, *що Бог не дивиться на обличчя, **35** але в кожнім народі той, хто Його боїться і чинить справедливість, є ним сприйнятий. **36** Слово, яке Він послав ізраїльським синам, благовіствуючи мир Ісусом Христом. Цей є Господом для всіх. **37** Ви знаєте слово, що сталося по всій юдеї, *почавши з Галилеї, по хре- лук. 4 щенні, яке проповідував Іван, **38** *про* Ісуса, який з Назарету, якого помазав Бог Святим Духом і силою, який прийшов, роблячи добро і оздоровляючи всіх поневолених дияволом, бо Бог був з Ним. **39** І ми є свідками всього, що Він зробив у юдейській околиці і в Єрусалимі, якого і вбили, повісивши на дереві. **40** Цього Бог підняв у третій день, і Він дав Йому з'явитися **41** не всім людям, але нам, свідкам раніше назначеним від Бога, які з Ним їли і пили по Його воскресінні з мертвих. **42** І Він наказав нам проповідувати людям і засвідчити, що Той є Богом, призначений суддя живих і мертвих. **43** Про Цього єре. 31 мих. 7 ниж. 15 свідчать всі пророки, *що його іме-

нем відпущення гріхів одержує кожний, хто вірить в Нього. *поч. 27*

44 Ще ж як Петро говорив ці слова, Святий Дух зійшов на всіх, що слухали слово. **45** І жахнулися ті вірні, що з обрізання, які прийшли з Петром, що й на поган вилитий був дар Святого Духа. **46** Бо чули їх, як говорили мовами і величали Бога. Тоді відповів Петро: **47** Чи хтось може заборонити воду, щоб не хрестилися ці, що одержали Святого Духа, так як і ми? **48** Він же наказав їм хреститися в господнє ім'я. Тоді його благали побути декілька днів.

Глава 11

1 Почули ж апостоли і брати, що були в Юдеї, що й погани прийняли боже слово. **2** І коли Петро пішов до Єрусалиму, ті, що з обрізання, змагалися з ним, **3** кажучи: Що ти ввійшов до чоловіків, що не мають обрізання і ти з ними їв. **4** Петро, почавши ж, він розповів їм за порядком, кажучи: **5** Я був у місті Йопії, молячись. І я в захваті побачив видіння, що спускався якийсь посуд, неначе велика скатертина з чотирьох країв, що звисала з небес, і наблизилася аж до мене. **6** Поглянувши до неї, я роздивився і побачив чотириногих, і земних звірів, і гадів, і небесних птахів. **7** І я почув голос, що говорив мені: Вставши, Петре, заріж і їж! **8** Я ж сказав: Ніколи, Господи, бо нічого брудного або нечистого ніколи не ввійшло до моїх уст! **9** Відповів же мені вдруге голос з неба, що казав: Що Бог очистив, ти не погань! **10** Це ж сталося тричі, і знову все піднялося до неба. **11** І ось одразу перед домом, в якому я був, спинились три чоловіки, послані до мене з Кесарії. **12** Мені ж Дух сказав іти з ними, зовсім не вагаючись. Прийшли ж зі мною і цих шість братів, і ми ввійшли у дім чоловіка.
ниж. 15 **13** *Він же нам розповів, як побачив святого ангела у своєму домі, який став і йому сказав: Пошли чоловіків до Йопії і поклич Симона, що називається Петро, **14** який скаже до тебе слова, якими спасешся ти і ввесь твій
вищ. 2 ниж. 13 дім. **15** *Коли ж я почав говорити, на них спав Святий Дух, так як і на нас на початку. **16** Згадав же я господнє
мат. 3 мар. 1 лук. 3 ів. 1 вищ. 1 ниж. 19 слово, що говорило: *Іван, отже, хрестив водою, ви ж будете хреститися Святим Духом. **17** Отже, якщо Бог дав їм однаковий дар, як і нам, що повірили в Господа Ісуса Христа, я ж хто був, щоб міг перешкодити Богові? **18** Почувши ж це, вони замовкли і прославляли Бога, кажучи: Отже, і поганам Бог дав покаяння на життя. *поч. 28*

леніѥ гр҃хомъ прїа́ти и҃менемъ ѥ̂го всѣ́кому вѣ́рующемоу во́нь· *за҃ їкз·*

Ѥ҆щ҆е́ (же) гл҃ющу петрѹ гл҃ы сїѧ, нападѐ дх҃ъ с҃тыи на всѣ̀ слы́шащаѧ сло́во, и҆̂ оу҆́жасо́шасѧ и҃же ѡ҆̀ о҆́брѣзанїа вѣ́рнїи, ѥ̂лицы прїидо́ша с петро҃̀, на҆́ко и҆ въ на҃зы́цѣхъ да́ръ с҃таго дх҃а и҆злїа́сѧ. слы́шахѹ бо и҆́хъ гл҃ющаѧ на҃зы́кы и҆ велича́ющаѧ бг҃а· Тогда̀ ѡ҆́вѣщаѧ петръ. ѥ̂да во́ду [възбрани́ти мо́жетъ кт҃о][26], ѥ̂же не кр҃ти́тиса҆ сим҆̀ и҆́же дх҃ъ с҃тыи прїѧ́ша на҃́коже и҆ мы҃· повелѣ̀ же и҃мъ (кр҃ти́тиса҆. въ и҃мѧ {г҃не}[27])[28] тогда̀ моли́ша ѥ̂го пребы́ти дн҃и нѣ́кыѧ·

Гл҃а, а҃і·

А҆лы́шаша же а҃пли, и҆ братїѧ сѹ́щїи въ і҆оу́деи, на҃́ко и҆ на҃зы́цы прїа́ша сло́во бж҃їе· (и҆̂) ѥ̂гда (-)[1] взы́де пе́тръ въ і҆ер҃ли́̀, препира́хусѧ с нимъ и҃же ѡ҆̀ обрѣзанїѧ, гл҃юще, Я҆́ко (к҃ мѹже́мъ о҆́брѣзанїѧ не и҃мѹщимъ вни́де)[2] и҆̂ ѧ́дѐ с ни́ми· Нача́̀ же пе́тръ, сказаше и҃мъ по́ ра҃ду, гл҃ѧ· Ѳ҆́зъ бѣхъ въ̀ гра́дѣ і҆о́пїистемъ молѧ́сѧ, и҆̂ видѣхъ въ оу҆́жасть видѣнїе, съхожда́щъ съсѹдъ нѣ́кїи на҃́ко плащани́цѹ ве́лїю ѡ҆̀ четы́ри кра҃ѧ ви́сѧщѹ с н҃бсѐ, и҆̂ прїи́де даже до менѐ, в нюже възрѣвъ смотрѧ́хъ, и҆̂ видѣхъ (четвероно́гаѧ, и҆̂ звѣ́ра земныѧ)[3] и҃ га́ды и҆̂ пти́ца нб҃ныѧ· (и҆̂) слы́шахъ (-)[4] гла҃ гл҃ющь мнѣ̀, въста́въ пе́тре заколи́̀, и҆̂ на҃́ждь, рѣ́хъ же, никако́же г҃и, на҃́ко (всѧ́ко) сквёрно а҆̀ нечи́сто николи́же вни́де въ оу҆̂ста моа̀· [ѡ҆́вѣщаѧ́ же ми гла́съ втори́цею с нб҃се][5] (гл҃ющь), на҃́же бъ о҆́чисти́̀, ты҃ не сквернѝ. ѥ̂е же бы́сть третѝцею, и҆̂ (па́кы взѧ́шасѧ)[6] всѧ на҆́ нб҃о· И҆̂ ѥ̂е а҆́бїе трїе мѹ́жие ста́ша пр҃ѣ̀ хра́миною, въ не́иже бѣхъ, посла́ни ѡ҆̀ кесарїѧ къ мнѣ̀. р҃ѣ̀ же [ми дх҃ъ][7] и҃тѝ с ни́ми, ничто́же разсѹжа́а· Прїидо́шѧ же съ мною и҆̂ ше́сть братїа сїѝ, и҆̂ вни́дохомъ в домъ мѹ́жа. *сказа же намъ, ка҃ко види́тъ а҆́г҃ла (с҃та) в домѹ своемъ, ста́вша и҆̂ ре́кша [ѥ̂мѹ][8], послѝ въ і҆о́пъ (мѹ́жа), и҆̂ призови́ си́мона нарица́ѥ́маго петра̀, и҃же речетъ гл҃ы к҃ тебѣ̀, в нѥ́же спсе́шисѧ ты҃ и҆̂ весь до́мъ твои· *вне́гда же нача́̀ гл҃ати, нападѐ дх҃ъ с҃тыи на нихъ, на҃́коже и҆̂ на на҃съ въ нача́лѣ· помануҳ́ же гл҃ъ г҃нь, на҃́коже гл҃аше· *і҆оа́нн҃ о҆у҃́бо кр҃ти вѣ́дою, вы҃ же и҃мате кр҃титисѧ дх҃о́м҃ с҃ты҃́· да а҆́ще оу҆́бо равен҃ даръ даде и҃м҃ бъ, на҃́коже и҆̂ намъ҃ вѣ́ровавшимъ въ г҃а і҆с҃а хр҃а, а҆́з (же) кт҃о бѣхъ сѝленъ въспрѣ́тити бг҃а҆? Слы́шавше же сїѧ̀ оу҆́молкоша, и҆̂ сла́влахѹ бг҃а, гл҃юще, оу҆́бо і҆̂ на҃зы́комъ бъ покаа́нїе (дасть въ живо́тъ)[9]· *за҃ їки·*

ѡ҃ви же оу҃бо разсѣ́яни быша ѿ и́скорби бы́вшиѧ при стефа́нѣ, проі́доша до фѵ҃никі́ѧ, и҆ кѵ҃пра, и҆ а҆нтіо́хі́а, ни є҆ді́номѹ же гл҃юще сло́ва, токмо є҆ді́нѣмъ і҆оу҃де́омъ· бѧ́хѹ же нѣцыи ѿ ни́хъ мужі́е кѵ҃прьстіи, и҆ кѵ҃рине́йстіи, и҆́же вше́дше въ а҆нті́о҆хі́ю, гл҃ахѹ (-)[10] къ є҆ллино́мъ, бл҃говѣствующе гд҃а і҆и҃са. и҆ бѣ рѹка̀ гн҃ѧ с ни́ми, мно́го же число̀ вѣ́ровавше, о҆бра́тишасѧ къ гд҃ѹ. слы́шано же бы́сть сло́во въ оу҃ши́ю ц҃р҃кве, сущей же въ і҆ерли́мѣхъ о҆ ни́хъ, и҆ посла́ша варна́вѹ преити до а҆нті́о҆хі́ѧ. и҆́же пришедъ, и҆ видѣвъ бл҃а́гть бж҃і́ю, възра́довасѧ, и҆ моля́ше всѣ́хъ и҆зволе́нїе́мъ сэ́рца терпѣти о҆ гд҃ѣ, на́ко бѣ мѹжъ бл҃гъ, і҆ и҆спо́нь дх҃а с҃та и҆ вѣ́ры. и҆ приложи́сѧ наро́дъ мно́гъ гд҃ви· и҆зы́де же въ та́рсъ (варна́ва), възыскати са́вла. и҆ о҆брѣ́тъ (е҆го́), приведе (и҆) въ а҆нті́о҆хі́ю. бы́сть же и҆́мъ лѣто цѣ́ло събра́тисѧ въ ц҃р҃кви, и҆ оу҃чи́ти наро́дъ мно́гъ, нарещи́ же пре́жде въ а҆нті́о҆хі́и҃ оу҃чн҃ікы хр҃і́стіа́ны· въ ты́ѧ же дн҃и снидо́шасѧ ѿ і҆ерли́ма пр҃ро́цы въ а҆нті́о҆хі́ю. въста́въ же є҆ди́нъ ѿ ни́хъ и҆́менѣ҆ а҆га́въ, назна́менаше дх҃о́мъ, гладъ̀ вели́къ хота́щъ бы́ти по всеи́ всел҃е́нн҃ѣи. и҆́же (и҆) бысть при клавдії҃и҃ (ке́сари)· {*0оу҃чн҃ікы́ же, а҆ще и҆мѣ́аше}[11] кто҃. повелѣ́ша ко́ждо и҆́ на слу́жбѹ посла́ти живу́щимъ въ і҆оу́деи҃ бра́тіи҃ѧмъ, е҆́же и҆ сътвори́ша, посла́вше къ ста́рцѣ҆ рѹкою варна́влею и҆ са́влею·

ни҃ ві

19 Отже ж, деякі були розсіяні через скорботу, що сталася через Стефана, вони прийшли до Фінікії, і Кіпру, і Антіохії, нікому ж не говорячи слова, тільки одним юдеям. **20** Були ж деякі з них мужі кіпрські і киринейські, які, ввійшовши до Антіохії, говорили до елленів, благовіствуючи Господа Ісуса. **21** І господня рука була з ними. Велике ж число, повіривши, навернулося до Господа. **22** Дійшло ж про них слово до вух церкви, що була ж в Єрусалимі, і послали Варнаву, щоб він пішов до Антіохії. **23** Він, прийшовши і побачивши ласку божу, зрадів і заохочував всіх рішучістю серця триматися Господа, **24** бо був добрим чоловіком, і повним Святого Духа і віри. І пристало багато людей до Господа. **25** Вийшов же Варнава до Тарсу, відшукати Савла. **26** І знайшовши його, привів його до Антіохії. Вони ж цілий рік збиралися в церкві і навчали велику громаду. Вперше ж в Антіохії учнів названо християнами. **27** В ті ж дні пророки зійшли з Єрусалиму до Антіохії. **28** Вставши ж, один з них, іменем Агав, Духом провістив великий голод, що мав статися по всій вселенній, який і настав за цісаря Клавдія. **29** *Учні ж, наскільки хто мав, постановили, кожний з них, послати на службу тим братам, що жили в Юдеї. **30** Що й зробили, пославши до старців рукою Варнави і Савла.

ниж. 12

Гл҃а, бі· за҃ кд·

Ѿ о҆́но же вре́ма, възложи́ и҆́ро҃д цр҃ъ рѹ́цѣ, о҆́зло҆бити нѣкі́ѧ и҆́же ѿ ц҃р҃кве· оу҃би́ же і҆а́кова бра́та і҆о҆а́ннова мечемъ· (и҆) видѣвъ (-)[1] на́ко го́дѣ є҆́сть і҆оу҃де́омъ приложи́ и҆́ти и҆ петра̀· бѣ́хѹ же дн҃і́е о҆прѣ́сночнїи҃, е҆гоже и҆ е́мъ, всади́ въ темни́цѹ. предавъ четы́ремъ четвери́цамъ во́и҃номъ стрещи́ е҆́го, хотѧ́ по па́сцѣ и҆́звести и҆́ е҆го́ къ лю́демъ. (и҆) оу҃бо петра̀ стрежа́хѹ въ темни́цы. молитва же бѣ́ прилѣ́жна быва́ема ѿ ц҃р҃кве къ бг҃ѹ о҆ немъ· е҆́гда же хотѧ́ше (е҆го́ и҆́звести)[2] и҆́ро҃дъ, в нощи́ тои҃ бѣ́ петръ сп҃ѧ между̀ дв҃ѣ́ма во́и҃нома, свѧ́занъ оу҃же́ма желѣ́знома дв҃ѣ́ма̀, стра́жїе пр҃е҆́ две́ри стрежа́хѹ темни́цѹ· и҆̀ е҆́е а҆́г҃лъ гн҃ь прїи҃де, и҆ свѣ́тъ въсїѧ̀ въ хра́минѣ· ѵ҆дрыкнѹ́въ же въ ре́бра петра̀ възбдвиже е҆́го гл҃а, въстани въскорѣ́· и҆ спадо́ша е҆́мѹ оу҃́жа желѣ́зная с рѹкѹ. р҃е҆́ же а҆г҃лъ к немѹ, препоѧ́шисѧ, и҆ въступи́ въ плесни́цы своѧ̀. Сътвори́ же та́ко. и҆ гл҃а е҆́мѹ, о҆блецы́сѧ въ ри́зѹ свою́ и҆ послѣ́дствѹй ми́н҃· і҆̀ и҆́зше́ въ сл҃ѣ́ и҆дѧ́ше е҆́го, и҆ не вѣ́дѧше на́ко и҆́стинна е҆́ бы́в-

Глава 12, *поч. 29*

1 В тому ж часі цар Ірод наклав руки, щоб заподіяти зло деяким, що з церкви. **2** Убив же мечем Якова, брата Івана, **3** і побачивши, що *це* подобається юдеям, додав схопити і Петра. Були ж дні Опрісноків. **4** І схопивши його, він посадив до в'язниці, передавши чотирьом четвіркам вояків, щоб його стерегли, бажаючи його вивести до народу після Пасхи. **5** І, отже, Петра стерегли у в'язниці, була ж ревна молитва від церкви до Бога за нього. **6** Коли ж Ірод мав його вивести, тієї ночі Петро спав між двома вояками, зв'язаний двома залізними кайданами, сторожі перед дверима стерегли в'язницю. **7** І ось прийшов господній ангел, і світло засяяло в кімнаті. Штовнувши ж Петра в ребра, підвів його кажучи: Скоро встань! І спали йому залізні кайдани з рук. **8** Сказав же до нього ангел: Підпережися і надінь твою обуву. Він же так зробив. І сказав йому: Зодягнися у свою одіж і йди за мною. **9** І вийшовши, він ішов вслід за ним і не знав, що дійсністю є те, що сталося через ангела, а думав, що бачить сон.

10 Пройшовши ж першу і другу сторож, вони прийшли до залізних брам, що провадили до міста, які *самі* від себе їм відкрилися. І вийшовши, вони пройшли одну вулицю, і відразу ангел відступив від нього. **11** І Петро, прийшовши до себе, сказав: Нині, по правді, знаю, що Бог послав свого ангела і вирвав мене з Іродової руки і всього сподівання юдейського народу. *поч. 30*

12 Роздумавши ж, він прийшов до дому Марії, матері Івана, прозваного Марком, де були зібрані і молилися численні. **13** Як же Петро застукав у двері двору, приступила рабиня на ім'я Рода, щоб послухати, **14** і пізнавши голос Петра, з радості не відкрила дверей, а, прибігши, сказала, що Петро стоїть перед дверима. **15** Вони ж до неї сказали: Чи ти біснуєшся? Вона ж твердила, що так є. Вони ж говорили: Це його ангел. **16** Петро ж далі стукав. Відкривши ж, вони його побачили і жахнулися. **17** Він же рукою дав їм знак, щоб вони мовчали, розповів їм, як Господь його вивів з в'язниці, та сказав: Сповістіть це Якову і братам. І вийшовши, пішов в інше місце. **18** Як же настав день, було немале замішання між вояками, що, отже, з Петром сталося. **19** Ірод же, пошукавши його і не знайшовши, і допитавши сторож, наказав їх відвести. Він, вийшовши з Юдеї до Кесарії, *там* жив. **20** Ірод же гнівався на тирян і сидонян. Однодушно ж вони прийшли до нього і, ублагавши Власта, царського постельника, просили миру, щоб їхні околиці живилися з його царства. **21** В назначений же день Ірод, зодягнувшись у царську одіж і сівши на судилищі перед юрбою, з гордістю до них промовляв. **22** Юрба ж кричала: Голос божий, а не людський! **23** Нагло ж вдарив його господній ангел, тому що він не віддав славу Богові. І *після того*, як був з'їджений червами, він помер. **24** І боже слово росло і множилось. *поч. 31*

вищ. 11 **25** *Варнава ж і Савло повернулися до Єрусалиму, закінчивши службу, взявши ж з собою й Івана, що прозваний Марком.

Глава 13

1 Були ж деякі пророки і учителі в церкві, що була в Антіохії: Варнава ж і Симеон, прозваний Ніґер, і Лукій, киринеєць, Манаїн же, друг Ірода, четвертовласника, і Савло. **2** Як же вони служили Господеві і постили, Святий Дух сказав: *Відділіть мені Варнаву і Савла на діло, на яке Я їх покликав. **3** Тоді, попостивши, і по-

рим. 1
ниж. 14

шее ѡ́ а́гг҃ла, цна́ше же со́нъ зрѣти. прошє́ше же пр҃тъвую́ стра́жу и́ вторую́, прїи́до́ста въ врата желѣ́зная въвода́ wа́я въ гра́, на́же о́ себѣ ѡ́верзо́шася и́ма· і̂ и́зше́ше прeíдоша стогну́ е̂ди́ну. и́ а́бїе ѡ́стꙋпи́ а̂гг҃лъ ѡ́ него· и́ пе́тръ (бы́въ въ себѣ)[3], рече. ны́нѣ вѣмъ вънѝстинну, на́ко посла́ {бг҃ъ}[4] а̂гг҃ла своего̀ і̂ и́зма́тъ ма́ и́з рꙋки и́родовы, и́ всего чая́нїя людїѝ іоу́де́йскыихъ· за̂ л҃.

Смо́тръ же, прїи́де в домъ ма́рїинъ, ма́тере іѡа́нновы, нарица́емаго ма́рка, и́дѣже бѣ́хꙋ мно́зи съ́брани, и́ моля́щеся. тлъкнꙋ́вшꙋ же (петрꙋ)[5] въ врата̀ дворꙋ. приступи́ рабы́ни слы́шати, и́менемъ родїи. и́ позна́вши гласъ петро́въ, ѡ́ ра́дости не ѡ́вры́зе братъ, Притека́вши же сказа̀ (петра пр҃е̂ враты стоя́щa)[6]. о́ни же к ней рѣ́ша, бѣснꙋ́еши ли ся? о́на же крепла́шеся тако́ быти· о́ни же гла́хꙋ, а̂гг҃лъ [е̂го е̂сть][7]. петръ же пребыва́ше тлъкїи. ѡ́вры́зше же видѣ́ша е̂го, и́ оу́жасо́шася· Помава́въ же и́̂ рꙋкою́, молча́ти, сказа̀ и́̂, како̀ г҃ь е̂го и́зведе и́̂з темни́цы. рече же, възвѣсти́те і̂а́кову́, и́ бра́тїамъ сїа̀. і̂ и́зше́дъ и́́де въ и́но мѣсто· Бы́вшꙋ же дн҃и, бѣ́ мо́лва не ма́ла въ во́инѣхъ, їто́ оу́бо петръ бы́сть. и́́родъ же поискавъ е̂го, и́ не о́брѣтъ, (и́) їстаза́въ стража́їи, повелѣ ѡ́вести (и́хъ). (-)[8] и́зше́ ѡ́ і̂ꙋде́а в кесарїю́ жива́ше· Бѣ же (їродъ) гнѣ́вася на ти́ры и́ сидо́ны· е̂ди́нодꙋшно же прїи́до́ша к немꙋ, и́ оу́моли́вше вла́ста постє́льника царева, проша́хꙋ ми́ръ да быша пита́лися {страны и́̂}[9] ѡ́ (цр҃тва е̂го)[10]. (въ нарочи́й)[11] же дн҃ь (о́блъкъся і̂родъ)[12] въ о́дежꙋ ца́рьскꙋ, и́̂ сѣ́ на сꙋдищи пр҃е̂ народо́̂ съ гордостию гла́ше к ни́̂. наро́дъ же възглашаше, (гласъ бж҃їи)[13] (а̂)[14] не человѣ́ча. внеза́пꙋ же поразѝ е̂го а̂гг҃лъ г҃нь, зане не дадѐ сла́вꙋ бг҃ꙋ. и́ бывъ чер҃вми и́зъ́де́нъ, и́здъше. (и́) сло́во (-)[15] бж҃їе расташе и́ мно́жашеся· за̂ л҃а·

*варна́ва же и́ са́влъ възвратѝстася въ і̂ер҃ли́мъ сконча́вше слꙋ́жбꙋ· По́е́мше (же) съ собою і̂ и̂ѡа́нна нарица́емаго ма́рка· вы и

Глава 13

а҃ хꙋ́ же [нѣ́цыи][1] въ а̂нтїо́хїи сꙋщей цр҃кви, проро́цы и́ оу́чи́тєле, варнава́ же и́ симеѡ́̂ нарица́емыи ни́гръ, и́ (лꙋкїе)[2] киринеанинъ, манаи́нъ же и́роду четвертовла́стнику дрꙋгъ, і̂ са́влъ. слꙋжа́щим же и́̂мъ гв҃и, и́ поста́щимъся, рече дх҃ъ ст҃ы, *ѿдѣлите ми̂ варнавꙋ и́ савла на дѣ́ло, на

неже призвахъ їхъ. Тогда постивше́сѧ и̑ помолившесѧ, и̑ възложе́ше рꙋ́ки на́ ня, (послаша и̑)[3]· Сїа оу́бо по́слана бывша ѿ (дх҃а сто́)[4], снидо́ша въ селевкі́ю· ѿтꙋ́дꙋ же ѿплы́ша въ ки́пръ. и̑ бывше въ салами́нѣ, възвѣща́хꙋ сло́во бж҃їе на со́нмищихъ їоу́дейскихъ. И̑мѣ́ста же (-)[5] їѡа́нна слꙋгꙋ́. прошє́ша же (-)[6] о́стро́ да́же до па́фа, о́брѣто́ста (же) (нѣ́коегоꙋ́жа)[7] волхва́ ло́жепророка їоу́де́анина є̑мꙋже и̑́ма вар и̑и̑сꙋ́съ, и̑же бѣ съ а̑нтипа́томъ се́ргїе́мъ па́вломъ мꙋ́жемъ разꙋ́мнꙋ́ю· Се́и̑ призва́въ варна́ꙋ и̑ са́вла, взыска́ оу́слы́шати сло́во бж҃їе· Противла́ше же сѧ и̑ (є̑лли́ма)[8] влъ́хвъ, тако́ бо сказа́е́сѧ и̑́ма є̑го. и̑скꙋ́и ра́звратити а̑нтипа́та ѿ вѣ́ры· Са́влъ же, и̑же и̑ па́велъ и̑спо́лънисѧ дх҃а сто́, (и̑) възрѣ́въ нань, рече· ѿ и̑спо́лънене всѧ́коа̀ лъсти и̑ всѧкоа̀ зло́бы, сы́не дїа́волъ, вра́же всѧ́коа правды, не престае́ши ли ра́звращѧ́ѧ пꙋтѝ гн҃ѧ пра́выѧ? и̑ нн҃ѣ е̑ рꙋ́ка гн҃ѧ на́ тѧ, и̑ бꙋдеши слѣпъ, не видѧ сл҃нца до́ времене, и̑ въ нєзапꙋ́ нападе нань мра́къ и̑ тма́, и̑ о́сказа́ѧ и̑скаше (вожда)[9]· Тогда̀ видѣ́въ а̑нтѵ́патъ бы́вшее, вѣ́рова, дива́сѧ о̑ оу́че́нїи гн҃и.

Ѡвр҃е́ше же сѧ ѿ па́фа сꙋщїѝ съ па́вло́, прїи-
нн҃ѣ їі дóша въ пергі́ю памфилі́йскꙋю· *їѡа́ннъ же ѿ-
лꙋчи́всѧ ѿ нею, възъврати́сѧ въ і̑ерли́мъ. о́на
же прошє́ша ѿ пергїи, прїидо́ста въ а̑нтїо́-
хі́ю писидїйскꙋю, и̑ вшє́ше въ со́нмище въ дн҃ь
сꙋбо́тныи, сѣдо́ста· По чте́нїи же зако́на и̑
прр҃ъ, посла́ша нача́лницы со́нмища к нн҃, гл҃ю-
ще, мꙋ́жїе бра́тїа, а̑ще (-)[10] е̑́сть (сло́во въ васъ)[11]
оу́тѣшенїѧ къ лю́демъ, гл҃ита· Въста́въ же
па́велъ, и̑ помаа́въ рꙋ́кою, рече· мꙋ́жїе і̑и̑льтѧ-
не, и̑ бои́ѧщиисѧ бг҃а, оу́слы́шите. бг҃ъ людїи сихъ
в҃ мѡ̀ а̑ (-)[12], и̑збра̀ ѿц҃а на́шѧ, *и лю́ди въznесѣ̀ въ
в҃ мѡ̀ г҃ прише́льствїи въ земли е̑гꙋ́пе́стѣи· *и̑ съ мы́ш-
цею высо́кою и̑зведе и̑́хъ и̑з нея̀, *и̑ до четы́ри-
в҃ мѡ̀ д҃ десѧть лѣ́тъ̀ препита и̑́хъ въ пꙋсты́ни· и̑
низложи́въ ѧ̑зы́къ седмь, въ земли ханаа́ньстѣи, даде и̑ въ насл҃ѣ́дїе землю и̑́хъ· [и̑ по
сих҃ъ ѧ̑́ко лѣ́тъ четы́ристѣ́ и̑ па̑́десѧть][13],
а̑ цр҃ и̑ и̑ї дадѣ̀ (и̑мъ) сꙋдїѧ до самꙋи́ла прр҃ка· *и̑ ѿ-
тꙋ́дꙋ проси́ша цр҃ѧ, *и дадѣ̀ и̑мъ бг҃ъ саоу́ла сн҃а
а̑ цр҃ вн҃ ки́ссова, мꙋ́жа ѿ колѣ́на вениа̑ми́нова, лѣ́тъ̀ четы́-
ридесѧ́ть· и̑ преста́вль е̑го, въздви́же [и̑ дв҃да][14]
ѱа̑ пи̑ въ ц҃рѧ. є̑мꙋже и̑ рече свѣ́дѣтельствовавъ· *о́б-
рѣто́ дв҃да їесе́о́ва, мꙋ́жа по́ ср҃цꙋ моемꙋ, и̑же сътвори̑ вс҃ѧ хотѣ́нїѧ моѧ̀. (ѿ сего̀ сѣмени бг҃ъ)[15]
мт҃а г҃ по о́бѣтова́нїю, възд҃ви́же і̑и̑лю спсе́нїе і̑с҃а, *Проно-
мт҃а а̑ вѣ́давшꙋ їѡа́ннꙋ пр҃е̑ лице́ѧ вни̑тїа е̑го, кр҃ще́-
нїе покаа́нїѧ всѣмъ лю́дє̑ і̑и̑левымъ· за̑ л҃г·

моливши́сь, і поклавши на них руки, вони їх послали. **4** Отже, вони, послані Святим Духом, зійшли до Селевкії. Звідти ж відпливли до Кіпру. **5** І бувши в Саламіні, звіщали боже слово на юдейських зборах. Мали ж Івана як слугу. **6** Пройшовши ж острів аж до Пафу, вони знайшли якогось чоловіка-ворожбита, лжепророка, юдея, якому ім'я Вар-Ісус, **7** який був з антипатом Сергієм-Павлом, розумним чоловіком. Цей, покликавши Варнаву і Савла, шукав почути боже слово. **8** Противився же їм Еллима-ворожбит, – так перекладається його ім'я, – шукаючи відвернути антипата від віри. **9** Савло ж, який і є Павло, сповнившись Святим Духом і поглянувши на нього, **10** сказав: О, повний всякої обмани і всякої злоби, сину диявола, вороже всякої правди! Чи не перестанеш перекручувати прості господні дороги? **11** І нині ось на тобі господня рука, і будеш сліпим, до часу не бачачи сонця. І нагло на нього напала мряка і темрява, і, обертаючись, він шукав провідника. **12** Тоді антипат, побачивши, що сталося, повірив, дивуючись господньому навчанню. *поч. 32*

13 Відпливши ж з Пафу, ті, що були з Павлом, прийшли до Пергії Памфилійської. *Іван же, відлучившись від них, повернувся до Єрусалиму. **14** Вони ж, пройшовши, прийшли з Пергії до Пісидійської Антіохії і, ввійшовши до збору в день суботній, сіли. **15** А після читання Закону і Пророків начальники збору послали до них, кажучи: Мужі-брати, якщо є у вас слово потіхи для народу, говоріть! **16** Павло, вставши ж і давши знак рукою, сказав: Мужі-ізраїльтяни і ті, що боїтеся Бога, послухайте! **17** Бог цього народу вибрав наших батьків *і підняв народ у скитанні в єгипетській землі. *І високою рукою Він вивів їх з неї **18** *і до сорок років годував їх у пустині. **19** І підкоривши сім народів у Ханаанській землі, дав їм в насліддя їхню землю. **20** І після цього, якихось чотириста і п'ятдесят років, дав їм суддів до пророка Самуїла. **21** *І відтоді вони просили царя, *і Бог дав їм Саула, Киссового сина, мужа з племені Веніямина, – сорок років. **22** І відставивши його, підняв їм на царя Давида, якому і сказав, засвідчивши: *Я знайшов Єсеєвого Давида, чоловіка за моїм серцем, який виконає всі мої бажання. **23** З цього насіння Бог за обітницею підняв Ізраїлеві спасіння – Ісуса. **24** *Як Іван проповідував перед лицем його входу хрещення покаяння всьому ізраїльському народові *поч. 33*

ниж. 15

мой2. 1
мой2. 3
мой2. 6

црс1. 8 і 10
црс1. 16

пс. 88

мат. 3 мар. 1

25 і як Іван закінчував біг, говорив: *За кого мене маєте? Я не є, але ось після мене іде той, якому я не є гідний розв'язати ремінь його обуви. **26** Мужі-брати, сини Авраамового роду, і ті між вами, що бояться Бога, вам послано слово цього спасіння. **27** Бо ті, що живуть в Єрусалимі, і їхні князі, не зрозумівши цього і засудивши, сповнили пророчі голоси, що читаються кожної суботи, **28** і не знайшовши ніякої смертельної вини, *попросили у Пилата вбити Його. **29** Коли ж виконали все, що про Нього написане, знявши з дерева, покалали в гробі. **30** Бог же воскресив Його з мертвих. **31** *Він з'являвся через численні дні тим, що пішли з ним з Галилеї до Єрусалиму, які нині є його свідками перед народом. **32** І ми вам свідчимо про ту обітницю, зроблену до батьків, **33** що Бог це завершив нам, їхнім дітям, піднявши Ісуса. Так як і в другому псалмі пише: *Ти є моїм Сином, Я нині Тебе породив. **34** А що воскресив Його з мертвих *так*, що більше не повернеться в зітління, так сказав: *Дам вам Давидове вірне, преподобне. **35** Тому і в іншому *псалмі* говорить: *Не даси своєму преподобному побачити зітління. **36** Адже Давид, отже, послуживши своєму родові, з божої волі *заснув і переставився до своїх батьків – і бачив зітління. **37** А той, якого Бог підняв, не побачив зітління. **38** Отже, хай буде вам відомим, мужі-брати, що через це вам проповідується відпущення гріхів, і від всього, від чого ви не могли оправдатися в Мойсеєвому законі, **39** у цьому оправдується кожний, що вірить. **40** Стережіться, отже, щоб на вас не прийшло сказане в пророків: **41** *Дивіться, глумителі, і дивуйтеся, і побачите – і пропадете, бо Я зроблю діло у ваших днях, якому не повірите, коли хтось вам розкаже. **42** Як же вони виходили з юдейського збору, погани просили в наступну суботу до них говорити ці слова. **43** Як же розійшлися зі збору, багато з юдеїв і шляхетних прозелітів пішло за Павлом і Варнавою. Вони, говорячи їм, переконували їх перебувати у божій ласці. **44** В наступну ж суботу зібралося мало не все місто, щоб послухати боже слово. **45** Юдеї ж, побачивши юрби, сповнилися заздрості і перечили тому, що Павло говорив, протиставляючись і хулячи. **46** А Павло і Варнава, набравшись сміливості, сказали: Належалось скоріше до вас говорити боже слово, а оскільки ви його відкинули і робите самих себе негідними вічного життя, то повертаємося до поган. **47** Бо так нам заповів Господь: *Я тебе поклав

ів. 3

мат. 27
мар. 15
лук. 23
ів. 19
вищ. 3

мат. 28
мар. 16
лук. 24
ів. 20

пс. 20
єв. 1

іс. 55

пс. 16
вищ. 2

црс3. 2
вищ. 2

авв. 1

іс. 46

(Й) ꙗ҆́коже сі҃ꙗ́чава́ше і҆ѡа́ннъ тече́нїе, гла́ше· *Кого ма҆ непщу́ете бы́ти: нѣ́смь а҆́зъ, но сѐ гряде́ по мнѣ, є҆мужде нѣ́смь досто́йнъ (разрѣши́ти ремене́нь сапогу́ є҆гѡ)[16]. Мужїе бра́тїа, сы́нове ро́да а҆враа́мля, и҆ и҃же въ васъ боа́щеи҆ся бга, ва́мъ сло́во сп҃се́нїа сего́ посла́ся. живу́щїи бо въ і҆ерли́мѣ и҆ кнаѕи́ и҃хъ сего́ не разумѣ́вше, и҆ гласъ пр҃ро́ческїй и҃же по вся́ су́боты что́мыѣ, Суди́вше сконча́ша, и҆ ни є҆ди́ноя҆ вины̀ см҃ртны ѡ҆брѣ́тше, *проси́ша у҆ пила́та у҆би́ти є҆гѡ. ꙗ҆́коже сконча́ша вся҆ ꙗ҆́же о҆ не́мъ пи́саная҆, снемше съ҆ древа. положи́ша въ гробѣ, бг҃ъ же въскр҃си́ є҆гѡ ѿ мр҃твыхъ, *и҆́же ꙗ҆ви́ся на дн҃и мно́ги, взшє́шимъ с нн҃ ѿ галиле́а въ і҆ерли́, и҃же нн҃ѣ суть свѣ́дѣтеле є҆гѡ к людє́. и҆ мы ва҃ бл҃говѣствꙋ́ємъ є҆же къ ѻ҆ц҃ꙋ́ о҆бѣтова́нїе бы́вшее, ꙗ҆́ко сїе бг҃ъ сконча́ чя́домъ и҆́хъ, на҃ въздви́гъ і҆са· ꙗ҆́коже и҆ [въ ѱалмѣ́ второмъ пи́шетъ][17], *сн҃ъ мо́и є҆си́ ты́, а҆́зъ дне́ родихъ тѧ. (ѳ) ꙗ҆́коже въскр҃си́ є҆гѡ ѿ мр҃твыхъ, не ктомꙋ́ хотя́ща възвратити́ся въ и҆стлѣ́нїе, сице рє҃, ꙗ҆́ко *да́мъ ва҃ преподо́бнаа҆ дв҃до́ва вѣ́рнаа҆. ѯмже и҆ въ дрꙋго́мъ гла́етъ, *не дасѝ пр҃по́бному своє́му ви́дѣти и҆стлѣ́нїа̀. дв҃дъ бо ꙋ́бо своє́му ро́ду послꙋжи́въ, бжїи́мъ съвѣто́мъ *ꙋ́спе, и҆ приложи́ся къ ѻ҆ц҃ю́ своѝ, и҆ видѣ и҆стлѣ́нїе. а҆ є҆гоже бг҃ъ въскр҃си́ не ви́дѣ и҆стлѣнїа̀. вѣ́домо ꙋ́бо да бꙋ́детъ ва҃ мꙋжїе бра́тїа, ꙗ҆́ко ради сегѡ̀ вамъ о҆ста́вленїе грѣхѡ́ проповѣ́дае҆тся, и҆ ѿ всѣхъ, и҃хже не могосте в законѣ моѷ҆се́овѣ о҆правди́тиса, о҆ семъ всѧ́къ вѣ́рꙋѧй о҆правдае҆тся. блюдѣ́те ꙋ́бо, да не прїи́детъ [на васъ][18] рече́нное въ пр҃ро́цѣхъ· *видите нерадивїи́, и҆ чюди́тесѧ, (и҆ ꙋ́зрите) і҆ и҆сче́знете. ꙗ҆́ко дѣ́ло (а҆́зъ съ҆дѣлаю)[19] въ дн҃и ваша, [-][20] є҆мужде не и҃мате вѣ́ровати, а҆́ще кто҃ повѣ́сть ва҃. и҆сходя́щим же и҃ [ѿ со́нмища і҆ꙋдє́йска][21], моля́хꙋ (ꙗ҆зы́цы) въ дрꙋгꙋ́ю сꙋбо́тꙋ гла́тиса и҃мъ гло́мъ сѝ. разшє́шꙋ же ся҆ съ҆бо́ру, послѣ́доваша мно́зи ѿ і҆ꙋдє́й и҆ чьстивы́хъ прише́лець, па́влу и҆ варна́вѣ, и҃же гл҃ющє и҃, ꙋ҆вѣра́хꙋ и҃ пребы́вати въ бл҃года́ти бж҃їи. въ гряду́щꙋю же сꙋ́боту мало ся҆ не вє́сь гра҃ съ҆бра̀ послꙋша́ти [слово бж҃ї][22]. видѣ́вше же і҆ꙋдє́е народы, и҆сплъни́шася за́висти, и҆ въпреки гла́хꙋ гле́мыѣ ѿ павла, [Съпроти́въ гл҃ющє, и҆][23] хꙋла́щє· дрꙁнꙋ́вша же па́вель и҆ варна́ва, рекоста. ва҃ бо́ѣ лѣ́по пр҃ьвѣ́е гл҃ати слово бж҃ї. {а҆ понеже}[24] ѿвръго́сте е҆̀. и҆ недосто́йны творите сами себе вѣ́чному живо́ту, се҆ о҆бращáемсѧ въ ꙗ҆зы́ки. тако́ бо запо́вѣда намъ г҃ь, *Положихъ тѧ въ свѣтъ ꙗ҆́-

і҆ѡа́ н҃

і҆саі́а н҃е

ѱа́л в҃

і҆саі́а м҃в

зы́комъ, еже бы́ти ти въ спсе́нїе даже до послѣдънѣ́й земли́. Слы́шаще же ѩ́зы́цы радовахуса. и славлаху слово гн̃е. И вѣроваша ѣ́лицы оу҃чинени бс̃ѣ въ жизнь вѣчьную. проношаше же са слово гн̃е по всеи странѣ. Іоу҃де́е же наоу҃стиша бл̃гочестивыа жены, [и]25 бл̃гообра́ныа и пръвыхъ граждань. и въздвигоша гоненїе (велико) на па́вла и ва̃навѹ, і и҃згнаша ихъ ѡ҃ предѣлъ свои̯. *о҃на же ѡ҃рсше прахъ ѡ҃ но́гъ (своихъ) на нихъ, прїидо́ша въ ико́нїю. оу҃ченицы же и҃сплънаху́са радости и дх̃а ст̃а.

мат. 10
мар. 6
лук. 9

Гл̃а, д̃і.

Бы́сть же въ и҃конїи́ въкупѣ вни̑ти и҃̑ въ со́нмище іоу҃де́иское, и гл̃ати тако, ꙗ́ко вѣ́ровати іоу҃де́омъ же и е́ллино̑ мно́жество много. Невѣрующїи же іоу҃де́е, въздвигоша и о҃злобиша дша̑ ѩ́зыко̑ на братїю. доволно́ же оу҃бо вре́ма пребыша дръза́юще, о҃ гн̃ѣ *свѣдѣтельствующимъ сло́ву бл̃годати своеѣ̀, {и҃ даю́щу}1 зна́менїа и чюдеса̀ быти рѹками и҃хъ. Раздѣлиша же са мно́жество града. и о́ви оу҃бо баху съ іоу҃де́и, о́ви же съ а҃п̃лы. (и) ꙗ́коже бысть стромленїе ѩ́зыкомъ же і и҃оу҃де́омъ съ нача́лники и҃хъ, досадити и ка́менїе́мъ побити и҃хъ, оу҃вѣдѣвше (же). за̃ л̃д. Прибѣгоста бс̃ѣ́ грады ликао́нскїа, въ лѵ̀стрѹ и дервїи, і и҃же въ о҃крестны́, и т̃ѹ бѣста бл̃говѣствующе. И нѣкто мѹжъ [въ лѵ̀стрѣхъ не́мощенъ]2 нога́ма сѣдаше хро́мъ ѡ҃ чре́ва матери своеѣ̀ (сыи), и҃же николиже бѣ ходи̯. се́и̯ слы́шаше па́вла гл̃ающа. Иже вънзрѣвъ нань, и видѣвъ ꙗ́ко (вѣру и҃́мать)3 спсти̑са, рече вели́и̯ гласѡ̑ {тебѣ гл̃ю, во и҃мя (-)4 і҃с̃а х̃а}5, въста́ни на ногу свою правъ. (о҃н же) {а҃́бїе}6 (въскочивъ)7 и хожа̑ше. Народи же видѣвше еже сътвори па́велъ, вьзвигоша гласъ свои лѵ̀каоньски, гл̃ающе. Бо́зи оу҃подо́бльшеса человѣ́ко̑м снидоша к намъ. Нарицахѹ же (оу҃бо) варна́вѹ дїа, павла же е҃рмїю, понеже то́и̯ бѣше нача́лникъ словѹ. Жре́цъ же дїе́въ, сѹщаго пре̑ градомъ (и҃̑), ((приведе)8 пре̑ враты ѽ́нца и вѣнца)9, съ народы хотяше жрети. Слы́шавше̑ а҃п̃ли, варнава и па́велъ, растръзавше ризы своа въскоо́чиша въ на̑ро, зовѹще и гл̃ающе, Щѹжїе что̀ сїа творитѐ3 и мы подобострастна е҃свѣ вамъ человѣ́ка, бл̃говѣствующа вамъ, ѡ҃ сих̃ сѹетны́х о҃бращатиса къ бг̃ѹ живѹ, *и҃же сътворѝ нб̃о и землю, и мо́ре, и вса̑ а҃̑ в нем̃̑. и въ мимошедша̑ ро́ды *о҃ставѝ вѣ всѣ ѩ́зыки ходити въ пѹти своа, и҃де оу҃бо не несвѣдѣтельствово-

ѩ мѡ ѩ ѱа̑о рм̃е и р̃е а҃пока̑ дѣ їс̃ сн̃ ни

ѱа̑о и

на світло для поган, щоб бути тобі на спасіння аж до кінців землі. **48** А погани, чуючи, раділи і прославляли господнє слово. І повірили ті, що були призначені до вічного життя. **49** Слово ж господнє розходилося по всій околиці. **50** Юдеї ж підбурили побожних жінок і шляхетних та визначних горожан, і підняли велике переслідування проти Павла і Варнави, і вигнали їх зі своїх околиць. **51** *Вони ж, обтрусивши проти них порох зі своїх ніг, прийшли до Іконії. **52** Учні ж сповнювалися радістю і Святим Духом.

Глава 14

1 Сталося ж, що в Іконії вони разом ввійшли до юдейського збору і говорили так, що повірило дуже велике число юдеїв же і греків. **2** А ті юдеї, що не повірили, підбурили і роз'ятрили душі поган проти братів. **3** Отже ж, вони перебули досить часу, будучи відважними в Господі, *що свідчив *про* слово своєї ласки і давав, щоб їхніми руками ставалися знаки і чуда. **4** А народ міста розділився: і одні, отже, були з юдеями, другі ж – з апостолами. **5** І коли напали погани і юдеї з їхніми провідниками, щоб їх зневажити і побити камінням, **6** довідавшись, *поч. 34*

вони втекли до лікаонських міст: у Лістру, і Дервію, і в довколішні *околиці*. **7** І там благовістували. **8** І якийсь муж сидів в Лістрі, хворий на ноги, що був кульгавим від лона своєї матері, який ніколи не ходив. **9** Цей слухав Павла, що говорив. Він, поглянувши на нього і побачивши, що має віру, щоб спастися, **10** сказав великим голосом: Тобі кажу! В ім'я Ісуса Христа встань просто на свої ноги! Він же зараз вскочив і ходив. **11** Юрби ж, побачивши, що зробив Павло, підняли свій голос, кажучи по-лікаоньському: До нас зійшли Боги, уподібнившись до людей! **12** Називали ж, отже, Варнаву Зевсом, Павла ж – Гермієм, тому що той мав провід слова. **13** А жрець Зевса, що був перед їхнім містом, привів перед брами бичків і вінці, він хотів з юрбою принести жертву. **14** Почувши ж, апостоли Варнава і Павло роздерли свою одіж *і* скочили між юрбу, кричучи **15** і кажучи: Люди! Чому це робите? І ми є до вас подібні люди, що вам благовіствуємо відвертатися від цих марнот до живого Бога, *що створив небо, і землю, і море, і все, що в них. **16** Який в минулих родах *залишив, щоб всі погани ходили своїми дорогами, **17** який, отже, не

мой1. 1 пс. 145 і 135 апо. 14 ic нав. 18

пс. 80

залишив Себе незасвідченим, творячи добро, даючи з неба вам дощі і плідні часи, насичуючи наші серця їжею і веселістю. **18** І говорячи це, заледве заспокоїли юрби, щоб їм не приносили жертву, **19** але кожний відійшов до себе. Як же вони *там* перебували і навчали, прийшли ж деякі юдеї з Антіохії і Іконії. І коли вони з ними відважно змагалися, ті підбурили юрби відступити від них, кажучи, що не говорять нічого правдивого, але про все брешуть. І підбуривши
кор2. 11 ниж. 16 юрби, *і побивши Павла камінням, виволікли поза місто, думаючи, що він помер. **20** Як же його оточили учні, вставши, він ввійшов до міста.

поч. 35

І на другий день він вийшов з Варнавою до Дервії. **21** Благовістивши ж тому містові і навчивши багатьох, вони повернулися в Лістру й Іконію та Антіохію, **22** підкріплюючи душі учнів, благаючи залишитися у вірі, *кажучи*, що: Через численні терпіння нам треба ввійти до божого царства. **23** Висвятивши ж їм пресвітерів для всіх церков і помолившись з постом, вони їх передали Господеві, в якого повірили. **24** І пройшовши Писідію, вони прийшли до Памфилії, **25** і говоривши в Пергії господнє слово, зійшли до Італії. **26** І звідти відпливли
вищ. 13 до Антіохії, *звідки були передані божій ласці на діло, яке довершили. **27** Як же прийшли і зібрали церкву, розповіли, скільки зробив Бог з ними, що відкрив поганам двері віри. **28** Перебули ж тут не короткий час з учнями.

вана себѣ ѡстави бл҃готворѧ, сн҃ъ нб҃се вамъ дождевы даѧ, и҆ вре́мена плодоносна, насыщаѧ пи́ща и҆ весели́ѧ ср҃ца наша· И҆ сі́ѧ гл҃ющε, є҆́два ѹ҆ста́виста народы не жрети и҃ма. {но ѿ҆и҆ти комꙋ́ждо въ своа҆ и҃н}[10]· {Пребыва́ющема же и҃ма и҆ ѹ҆ча́щема}[11]. прїидоша же ѿ҆ а҆нтїѻ́хїѧ і҆ и҆конїа, {нѣцыи}[12] і҆ѹде́е, {и҆ стазаю́щемаѧ и҃ма сн҃ъ дрꙋзновенїе́мъ· Наѹ҆сти́ша народи ѿ҆ступи́ти ѿ҆ нею, гл҃ющε, ꙗ҆́ко ничтоже (гл҃ета и҃стинно)[13], но вс҃е лже́та}[14]· И҆ наѹ҆сти́вше народы, *и҆ ка́менїе҆́ поби́вше па́вла, и҆звлеко́ша вонѣ гра́да, мнѧще е҆́го ѹ҆мерша. О҆́крестъ же ставшε҆́ (его ѹ҆чн҃ка҆́)[15], въста҆́ вниде въ҆́ гра҆́· за҆́, л҃е·

и҃ кр҃и и҃і нн҃ ѳі

И҃ наѹ҆трѣи и҆зыде сн҃ъ варна́вою въ дервїю. бл҃говѣствова́вше же граду томꙋ, и҆ наѹ҆чи́вше мно́ги, възврати́стасѧ въ ли́стрꙋ і҆ и҃конїю и҆ а҆нтиѻ́хїю, ѹ҆тверждаю́ще дш҃а ѹ҆ченикомъ, моля́ще пребыти въ вѣрѣ, и҆ ꙗ҆́ко мно́гими скорбъ́ми подоба́етъ намъ вни́ти въ ц҃рт҃вїе бж҃їе· О҆́сщьше же и҃мъ (попы на вс҃ѧ ц҃ркви)[16], (и҆) помоли́вшесѧ сн҃ъ постомъ, преда́ша и҃ гв҃и, в негоже вѣ́роваша· и҆ прошє҆́ше писидїю, прои́доста ѳ҆ па҆́филїю. и҆ гл҃авше в пергїи сло́во {г҃не}[17] сни́до́ста въ (и҃талїю)[18]. И҆ ѿ҆тꙋ́ду ѿ҆плыша въ (а҆нтїо́нїю)[19], *ѿнꙋ́дуже бѣ́ста предана҆ бл҃а҆́ти бж҃їи въ дѣло е҆́же сконча́ста· Приш҆е҆́ша҆́ и҆ събра́вша ц҃рковь, сказаста е҆ли́ка сътвори́ бъ҆ съ ни́ма, и҆ ꙗ҆́ко ѿ҆вр҃зе ꙗ҆зы́комъ дверь вѣ́ры· Пребыста же (тꙋ) вре́ма не ма́ло сн҃ъ ѹ҆ченикы·

вщ҃ї г҃і

Глава 15

гал. 5 **1** І *деякі, зійшовши з Юдеї, навчали братів, що якщо не обріжетеся за Мойсеєвим звичаєм, не можете спастися. **2** Як, отже, була суперечка і немале змагання з ними для Павла і Варнави, постановили, щоб Павло і Варнава та деякі інші з них пішли до апостолів і старців в Єрусалим з цим питанням. **3** Послані ж церквою, вони переходили Фінікію і Самарію, розповідаючи про навернення поган, і чинили велику радість всім братам. **4** Прийшовши ж до Єрусалиму, вони були прийняті церквою й апостолами та старцями, розповіли ж, скільки Бог зробив з ними і як відкрив поганам двері віри.

поч. 36

5 Встали ж деякі, що з фарисейської єресі, які повірили, кажучи, що треба їх обрізати і заповісти зберігати Мойсеїв закон. **6** Зібралися ж апостоли і старці, щоб розглянути цю справу. **7** Коли був же великий до-

г҃ла, ѳі·

нѣ́цыи* сн҃ъше҆́ ѿ҆ и҃оу҆де́а ѹ҆ча́хꙋ бра́тїю, ꙗ҆́ко а҆́ще не ѻ҆́бр҃ѣжетесѧ по ѻ҆́бы́чаю моѷ҆се́о́вꙋ, не мо́жете сп҃сти́сѧ. бы́вши же (ѹ҆бо) распрѝ, и҆ стаза́нїю не ма́лꙋ па́влꙋ и҆ варна́вѣ к҃ нимъ, ѹ҆чинишa взы́ти па́влꙋ и҆ варна́вѣ и҆ нѣ́кыимъ дрꙋги́мъ ѿ҆ ни́х҃, ꙗ҆́ко а҆́пломъ и҆ ста́рцемъ въ і҆ерли́мъ, ѻ҆ въпроше́нїи се́мъ. пр҃епо́сланїи же ѿ҆ ц҃ркве, прохожа́хꙋ финикїю и҆ самарїю, повѣ́дающε ѻ҆бращє́нїе ꙗ҆зы́ко҆́, и҆ творя́хꙋ радость вели́кꙋ всеи бра́тїи· Пришедъше же въ і҆ерли́мъ, прїа́та быста ѿ҆ ц҃ркве и҆ а҆́пл҃ъ и҆ ста́рецъ, сказа́ста же е҆ли́ка бъ҆ съ҆творѝ с ни́ма. (и҆ ꙗ҆́ко ѿ҆вє́рзе ꙗ҆зы́комъ две́ръ вѣ́ры)· за҆́, л҃ѕ·

вѣ́ровавшей, г҃лющε, ꙗ҆́ко подоба́етъ ѻ҆бр҃ѣза́ти и҃хъ, завѣщава́ти же и҆ блюсти́ зако́нъ моѷ҆се́овъ. събра́ша же сѧ а҆́пли и҆ ста́рцы вѣ́дѣти ѻ҆ словесѝ семъ. мно́гꙋ же взыска́нїю бывшꙋ,

въста́ша же нѣ́цыи и҃же ѿ҆ е҆́реси фарїсе́йскїа

вбї ї
й йі

въста́въ петръ речѐ к ни́мъ· *мужїе братїе,
вы вѣсте, на́ко ѿ днёй пе́рвыхъ [бъ въ на́съ
и҃збра]1, оу҃сты̀ мои́мы оу҃слы́шати на́зыкомъ сло́во
бл҃говѣ́стїа, и҆ вѣ́ровати. и҆ с҃рцевѣ́децъ бъ свѣ-
дѣтельствова и҃мъ, давъ [и҃мъ]2 дх҃ъ с҃тый,
вбї ї
й кр҃и й
на́коже и҆ на́мъ, и҆ ничто́же разсу́ди между на́-
ми же и҆ о҃нѣ́ми, *вѣ́рою о҃чи́щь с҃рца и҃хъ. *нн҃ѣ
мѳ їс҃г
мѳ й
лу йі
оу҃бо что̀ и҃скуша́ете ба въсложи́ти и҃го на
выа оу҃ч҃никомъ, е҆гоже ни ѿц҃ы на́ши, ни мы
възмого́хомъ понести҃; но бл҃г҃тїю г҃а і҃с҃а {х҃а}3
вѣ́руемъ спасти́ся, на́коже и҆ о҃нѝ. оу҃молча́ же
всѐ мно́жество, и҆ послу́шлху варнаву́ и҆ па́вла
повѣ́да́ющи҃ е҆ли́ка сътвори҃ бъ зна́менїа и҆ чю-
деса̀ въ на́зы́цѣхъ с ни́ма. по оу҃молча́нїи же
и҃х, ѿвѣщава̀ і҃а́ковъ, гл҃а. мужїе братїе послу-
шайте мене. сѷмеѡ́нъ повѣ́да, на́ко пре́жде бъ
посѣти҃ прїа́ти ѿ на́зы́къ лю́ди о҆ и҃менни
своем҃. и҆ сему́ съгласу́ютъ словеса̀ про́р҃къ, на́ко-
же пи́шетъ, *по сѝхъ о҆бращу́ся, и҆ съзи́жду
мѳ д҃
кро́въ дв҃вы па́дшїи. и҆ раско́панаа е҆го съзи́ж-
ду, і҆ и҃спра́влю е҆го, на́ко да взы́щутъ про́чїи
чл҃цы г҃а, и҆ вси на́зы́цы в ни́хъже нарица́ется
и҃ма мое на ни҃, гл҃етъ г҃ь творя́и сїа [вс҃а]4.
[разумна ѿ вѣ́ка суть бв҃и вс҃а дѣла е҆го]5.
тѣ́мже а҆зъ суж҃у не стужа́ти и҃же ѿ на́зы́къ
о҆браща́ющи҃ся къ бу҃, но заповѣ́дати, и҃м
о҆гр҃ба́тися ѿ тре́бъ и҃дольски҃, и҆ ѿ блу́да,
и҆ оу҃да́вленины, и҆ ѿ кр҃ове. {(-)6 е҆ли́ка не оу҃г҃она
себѣ быти и҃нѣ҃ не твори́ти}7, мѡ҃се́и бо ѿ
родовъ дре́вни҃, по вс҃а гра́ды проповѣ́дающаа
е҆го и҃мать, въ сн҃мищихъ по всѧ̀ суботы
что́мыхъ· тогда̀ и҃зволи́ся а҃пл҃омъ и҆ ста́рцем҃,
съ всею ц҃рковїю, и҃збра́вше мужа ѿ нихъ, посла́ти
въ а҃нтїо́хїю, съ па́вломъ и҆ варна́вою,
і҆оу́ду нарица́емаго (варса́ву)8, и҆ си́лу мужа наро́-
читы въ бра́тїи, писа́вше [рукою́ свое́ю сїа]9
а҃пл҃и и҆ ста́рцы [и҆]10 бра́тїа, сущимъ въ а҃-
нтїо́хїи, и҆ сирїи́ и҆ киликїи бра́тїи и҃же ѿ
на́зы́къ, (о҃ г҃ѣ) ра́доватися· поне́же оу҃бо слы́-
шахѡ҃, на́ко нѣ́цыи ѿ насъ и҃зше́дше възму-
ти́ша васъ словесы̀, развраща́юще дш҃а ва́ша,
[г҃люще о҆бр҃ѣзатися и҆ блюсти҃ зако́ѡ]11, и҃мже
не сложи́хомся. и҃зволи́ся на҃ бы́вши҃ е҆дїнодушно
и҃збра́вше мужа послати к вамъ, съ воз-
лю́бленными нашими варна́вою и҆ па́вломъ, ї҆ако-
ма и҃же преда́вшема дш҃а своа̀ о҆ и҃мени г҃а на-
шего і҃с҃а х҃а· посла́хѡ҃ оу҃бо и҃оу́ду и҆ си́лу, и҆ тѣ́хъ
сло́вомъ сказа́ющихъ та́ждe. и҃зволи́ бо са̀
(с҃тому дх҃у)12 и҆ нам҃, ничто́же множа́е възло-
жити вамъ таготу́, ра́звѣ (ну́жныхъ сихъ)13,
о҆гр҃ба́тися ѿ и҃доложе́ртвенныхъ, и҆ кро́ве, и
оу҃да́вленины и҆ блу́да̀. {и҆ е҆лика не хощете ба҃

пит, вставши, Петро до них сказав:
*Мужі-брати, ви знаєте, що від пер- вищ. 10
ших днів Бог в нас вибрав, щоб моїми і 11
устами погани почули слово благовістя і повірили. **8** І серцезнавець
Бог засвідчив їм, давши їм Святого
Духа, так як і нам, **9** і не зробив же вищ. 10
між нами і ними ніякої різниці, *вірою кор1. 1
очистивши їхні серця. **10** *Отже, мат. 23
чому нині спокушаєте Бога, щоб по- мар. 1
класти учням на шиї ярмо, якого ані лук. 11
наші батьки, ані ми не змогли понести? **11** Але віримо, що спасемося
ласкою Господа Ісуса Христа, так як
і вони. **12** Замовкли ж всі люди і
слухали Варнаву і Павла, які розповідали, скільки знаків і чудес зробив
Бог між поганами через них. **13** Як
же вони замовкли, Яків відповів, кажучи: Мужі-брати, послухайте мене.
14 Симон розповів, що раніше Бог
відвідав, щоб взяти з поган народ для
свого імені, **15** і з цим годяться слова
пророків, оскільки пишеться: **16** *Пісам. 9
ля цього повернуся і збудую Давидів
намет, що впав, і збудую його знищене, і його поставлю, **17** щоб решта
людей шукали Господа і всі погани, в
яких називається на них моє ім'я, говорить Господь, що це все робить. **18**
Знаними від віку є Богові всі його
діла. **19** Тому я суджу не дошкуляти
тим з поган, що навертаються до Бога, **20** але заповісти їм остерігатися
ідольських жертов, і від розпусти, і
задушеного, і від крові. Те, що не є
миле для тебе, не робити іншим. **21**
Адже Мойсей від давніх родів в усіх
містах має своїх проповідників у зборах, що читані кожної суботи. **22** Тоді сподобалось апостолам і старцям з
усією церквою, вибравши мужів з-поміж них, послати в Антіохію з Павлом і Варнавою: Юду, прозваного
Варсавою, і Силу – мужів славних
між братами, **23** написавши своєю
рукою це: Апостоли, і старці, і брати
тим, що є в Антіохії, і Сирії, і Килікії,
братам, що з поган, – в Господі радіти! **24** Тому що, отже, ми почули,
що деякі, вийшовши від нас, збентежили вас словами, хвилюючи ваші
душі, кажучи обрізатися і зберігати
закон, до яких ми не пристали, **25**
сподобалося нам, однодушно зібраним, вибравши мужів, послати до вас
з нашими улюбленими Варнавою і
Павлом – **26** людьми, які віддали свої
душі в ім'я нашого Господа Ісуса
Христа. **27** Отже, ми послали Юду і
Силу, і вони словом розкажуть те саме. **28** Бо подобалося Святому Духові
і нам не накладати на вас ніякого
більшого тягаря, за винятком цього
конечного: **29** стримуватись від ідоложертвенного, і крові, і задушеного,
і розпусти. І те, що не хочете, щоб

вам ставалося, не чиніть іншим. Остерігаючи себе від цього, добре зробите. Вітайте! **30** Вони ж, отже, бувши посланими, прийшли до Антіохії і, зібравши людей, передали послання. **31** Прочитавши ж, вони зраділи потіхою. **32** Юда ж і Сила та ті, будучи пророками, численними словами потішили братів і підкріпили. **33** Перебувши ж рік, відпущені були з миром братами до апостолів. **34** Сподобалось же Силі залишитись там, Юда ж повернувся до Єрусалиму.

поч. 37

35 Павло ж і Варнава жили в Антіохії, навчаючи і благовіствуючи з багатьма іншими господнє слово. **36** По якихось же днях сказав Павло до Варнави: Повернувшись, треба відвідати наших братів в усіх містах, в яких ми проповідували господнє слово, як вони маються. **37** Варнава ж побажав взяти з собою Івана, прозваного Марком, **38** Павло ж казав: Того, *що відступив від нас з Памфілії і не пішов з ними на діло, на яке вони були покликані, його не брати з собою! **39** Була ж, отже, незгода, так що вони розділилися між собою. І Варнава, отже, взявши Марка, відплив до Кіпру. **40** Павло ж, вибравши Силу, вийшов, братами переданий божій ласці. **41** Він переходив Сирію і Килікію, зміцнюючи церкви.

вищ. 12

Глава 16

1 Прийшов же він до Дервії і Лістри. І ось там був якийсь учень на ім'я *Тимотей, син якоїсь вірної жінки-юдейки, а від батька грека. **2** Якому свідчили ті брати, що були в Лістрах і Іконії. **3** Павло забажав, щоб цей з ним ішов. І взявши, він його обрізав через юдеїв, що були в тих місцевостях, бо всі знали його батька, що він був греком. **4** І як переходили міста, він передавав їм зберігати звичаї, рішені апостолами і старцями, що в Єрусалимі. **5** Церкви ж скріплювалися вірою і прибували числом кожного дня. **6** Пройшовши ж Фригію і Галатійську околицю, Святий Дух заборонив їм говорити слово в Азії. **7** Прийшовши ж до Мисії, вони намагалися піти до Витинії, і Дух їм не дозволив. **8** Перейшовши ж Мисію, вони зійшли до Троади. **9** І вночі з'явилося Павлові видіння: якийсь чоловік, македонець, стояв, благаючи його і кажучи: Прийшовши до Македонії, допоможи нам! **10** Коли він побачив видіння, ми відразу постаралися піти до Македонії, пізнавши, що Господь покликав нас їм

рим. 16
фил. 2
сол1. 3

быти, и҃нъ бо не творитє}[14]. ѡ҆ нѣ҆же съблюда́юще себе, бл҃го сътворитѣ. здра҃ствуите· о҆ни́ же у҆бо по́слани бывше, прїидоша въ а҆нтїо́хїю, и҆ събра́вше народъ, въдаша посла́нїе, Прочетъше же възра́довашасѧ о҆ у҆тѣшенїи ї҆у҆да же и҆ сила́ и҆ та҃ прр҃о́ка сущаа. словомъ мно́зѣмъ у҆тѣшиста бра́тїю и҆ у҆тверди́ста. пребывъше же (лѣто)[15], ѡ҆пущена быста с ми́ромъ ѡ҆ бра́тїа къ (а҆п҃ломъ)[16]. {и҆зво́ли же сѧ сѝлѣ пребыти тоу́}[17]. {ї҆ю́да же възврати́сѧ въ ї҆ер҃лимъ}[18].

зач, лз·

Па́велъ же и҆ варна́ва живѧста въ а҆нтїо́нїи, у҆чаще и҆ бл҃говѣствующе съ и҆ны́ми мно́гыми, слово гн҃е· По нѣ́кихъ же дн҃ехъ, речѐ (па́велъ къ варна́вѣ)[19]. възвра́щьшесѧ (подоба́етъ посѣти́ти)[20] бра́тїю (на́шоу) въ всѣхъ градѣхъ в ни́хже проповѣ́дахомъ сло́во гн҃е, ка́ко пребыва́ютъ· варна́ва же въсхотѣ поѧ́ти съ собою (-)[21] ї҆ѡа́нна нарица́емаго ма́рка· па́вел же веласе *ѡ҆ста́пльшаго ѡ҆ (нас)[22] ѡ҆ памъфилїѧ, вщ. 12 вб҃ бі
и҆ не шедша с ни́ми на дѣ́ло въ неже положени быша не поѧ́ти сего съ собою· бысть у҆бо распра̀, ꙗ́ко ѡ҆лоучи́тисѧ и҆мъ ѡ҆ себѣ̀. и҆ варна́ва (у҆бо) поѥ́мъ ма́рка, ѡ҆плы̀ въ кѵ̀пръ· па́велъ же и҆збравъ силоу, и҆зы́де преда҃ бл҃гти [бж҃їи][23] ѡ҆ бра́тїа· прохожа҃ше сирїю и҆ кїликїю у҆тверждаа́ цр҃кви·

кр҃и бі
филі҃ѝ в
а҆ ксе҃ѵ г

Гла, бі·

Приспѣ же [-][1] въ дерьвь и҆ листроу, и҆ ѳе у҆чн҃икъ нѣ́кїи бѣ тоу и҆́менемъ *тимоде́и, сн҃ъ жены̀ (нѣ́кїѧ) ї҆оу́дѣанынѧ вѣ́рны, ѡ҆ о҆́ц҃а же е́ллина· и҆же свѣдѣтельствованъ бѣ ѡ҆ сущихъ въ лѵ̀стрѣхъ і҆ и҆конїи братїи, сего въсхотѣ па́велъ с нимъ и҆зы́ти· и҆ прїе́мъ о҆брѣ́за ѥ҆го, за ї҆оу́деи сущихъ на мѣстѣхъ о҆нѣхъ· вѣ́дахоу бо [вси ѡ҆ц҃а ѥ҆го, ꙗ́ко е҆́ллинъ][2] бѧше· (и҆) ꙗ́коже прохожа҃хоу гра́ды, (предаа́ше)[3] и҆мъ храними и҆́мавы сужденыа ѡ҆ а҆п҃лѣ и҆ ста́рцѣ и҆же въ ї҆ер҃лимѣ· цр҃кви же (-)[4] у҆твержа́хусѧ вѣ́рою, и҆ прибыва́хоу в число̀ по всѧ̀ дн҃и. прошедше же фрѵ̀гїю́ и҆ галатїи́скоую страноу, възбранени быша ѡ҆ ст҃аго дх҃а гл҃ати сло́во въ а҆сїи́. пришедше же въ мисїю́, покоуша́стасѧ въ видїнїю́ поити, и҆ не о҆ста́ви и҆хъ дх҃ъ [-][5]. прешедше же мисїю́, снидо́ша въ тро́а҆ду. и҆ видѣнїе въ ночи (ꙗ́висѧ па́влоу)[6]. моу́жъ (нѣ́кїи бѣ македо́нанинъ)[7] стоѧ̀, (-)[8] моля̀ ѥ҆го, и҆ гл҃ѧ. пришедъ въ македо́нїю помози намъ. ꙗ́коже видѣнїе видѣ, а҆́бїе възыскахомъ и҆зыти въ македо́нїю, разумѣвше, ꙗ́ко прив҃а́ и҆ны

[Гь][9] бл҃говѣстити и҃мъ. ѡ҃везше же сѧ ѡ҃ троа́ды, прїидо́хомъ въ самофра́кїю, въ оу҆трѣи же въ неа́поль. (ѡ҃тоу́ду же)[10] въ фїлиппы́сы, и҃же е҆́сть первая̀ часть македо́нїи градъ колонїа́. бѣхом же в тѣ́мъ градѣ пребыва́юще дн҃и нѣ́кїя. въ дн҃ь же сѹббо́тъныи, и҃зыдо́хомъ вн҃ѣ (гра́да)[11] при рѣцѣ, и҆дѣ́же мнѧ́шесѧ молитвенница быти, и҃ сѣ́дше гл҃ахомъ събра́вшимсѧ женамъ. и҃ нѣ́каа женà, и҃менемъ лꙋ́дїа́, порфꙋ́ропродалница, града дїа́тѷрскаго чтꙋщи бг҃а, слы́шаше. е҆́иже гс҃ь ѡ҃вѣ́рзе ср҃це, внимати гл҃емымъ ѡ҃ па́вла. и҃коже кр҃ти́сѧ (тѣ҃) и҃ домъ еа̀, оу҆моли гл҃ющи, а҆ще смотри́сте мѧ вѣ́рнꙋ гд҃еви быти, вшедше в домъ мои пребꙋдите. и҃ принꙋди насъ· за҃ли·
Бы́сть же и҆дꙋщимъ на҃ на мл҃твꙋ, рабыни нѣ́каѧ и҃мꙋщи дꙋхъ пыт҃лн҃ъ срѣ́тe насъ, и҃́же дѣ́ланїе мно́го даа́ше господемъ свои́мъ въ҆хвꙋ́ющи. тѣ҃ послѣ́довавши па́влꙋ и҃ намъ, взыва́ше гл҃ющи. сїѝ чл҃цы рабѝ бг҃а вы́шнѧго сꙋть, и҃́же възвѣщаю́тъ намъ пꙋть спсе́нїа. е҆́же и҃ творѧ́ше на мно́гы дн҃и, стꙋжив же е҆́и павелъ, и҃ о҆бращесѧ, дꙋхови р҃ѣ. запрѣщаю́ тѣѝ именемъ і҃с х҃а, и҃зыдѝ и҃з неа̀. і҃ и҃зы́де томъ ча́сѣ. ви́дѣвше же господїе еа̀, и҃́ко и҃зы́де наде́жда дѣ́ланїа и҃хъ, пое́мше па́вла и҃ си́лꙋ, привлекоша на то́ргъ къ кнѧземъ, и҃ ведше и҃̑ къ воево́дамъ, рѣша, сїи чл҃цы възмꙋщаю́тъ нашъ градъ і҃оу҆де́е сꙋще, и҃ завѣщаваю́ ѡ҃бы́чаа̀, и҃́же не досто́итъ намъ прїима́ти, ни творити ри́мляномъ сꙋщемъ. и҃ сни́деса народъ на нихъ и҃ воево́ды растерза́вше и҃мъ ри́зы, *вела́хꙋ па́лицами бити (и҃хъ). мно́гы же да́вше и҃мъ ра́ны, вънсадиша въ темни́цꙋ. завѣща́вше темни́чномꙋ стражꙋ твердо стрещѝ и҃хъ· {о҃́н же}[12] завѣща́нїе таково прїе́мъ, всадѝ и҃хъ въ внꙋтренюю темни́цꙋ, и҃ ногы [и҃хъ забѝ][13] въ кладѣ. въ полꙋночи же па́вел и҃ си́ла молѧ́шесѧ поѧста бг҃а· послꙋшахꙋ же и҃хъ ю҃жни́цы. внеза́пꙋ же тр҃съ бысть ве́лїи, и҃́ко поколѣбатисѧ ѡ҃снова́нїю темни́чномꙋ. ѡ҃вержо́ша же сѧ а҆́бїе двери вс҃ѣ, и҃ всѣмъ ю҃́зы ѡ҃сла́бѣша· бъ҃збꙋ́ждь же сѧ темничныи стра́жъ, и҃ видѣвъ ѡ҃ве́рстыи две́ри темници, и҃звлекъ но́жъ хотѧше себѐ оу҆́бити, мнѧ и҃збѣгша ю҃́жникы· въ҃згласи же [гласомъ вели́кымъ па́велъ][14], гл҃ѧ· ничто́же съ҃творѝ себѣ зла̀, всѝ бо е҆́смы здѣ́· проси́въ же свѣща, въскочѝ, и҃ трепетенъ бывъ, припадѐ къ па́влꙋ и҃ си́лѣ· і҃ и҃зведъ и҃хъ вонъ р҃ѣ́, господїе, что҃ мн҃ подоба́е творити, да спсꙋ́сѧ; о҆́на же реко́ста, вѣ́рꙋи въ г҃а і҃с [х҃а][15], (-)[16]

благовістити. **11** Відпливши ж з Троади, ми прийшли до Самотракії, а на другий день – до Неаполя, **12** звідти ж до Филиппус, який є першою частиною Македонії, місто-колонія. А в тому місті ми перебували декілька днів. **13** А в день суботній ми вийшли поза місто до ріки, де вважалося, що є молитовне місце, і сівши, ми говорили до збору жінок. **14** І слухала якась жінка на ім'я Лідія, продавець порфіри *з* міста Тіатиру, що почитала Бога. Їй Господь відкрив серце, щоб сприймати те, що Павло говорив. **15** Так що охрестилася та і її дім. Вона ублагала *нас*, кажучи: Якщо ви мене вважали за вірну Господеві, ввійшовши до мого дому, перебувайте. І змусила нас. *поч. 38*

16 Сталося ж, що як ми ішли на молитву, якась рабиня, що мала дух віщуна, зустріла нас. Яка, віщуючи, давала великий прибуток своїм панам. **17** Та, ідучи вслід за Павлом і нами, викликала, кажучи: Ці люди є рабами Всевишнього Бога, які нам провіщають дорогу спасіння! **18** Це ж вона робила впродовж багато днів. А це надокучило Павлові, і він, обернувшись, сказав духові: Наказую тобі іменем Ісуса Христа – вийди з неї! І він вийшов в тому часі. **19** Побачивши ж її пани, що пропала надія їхнього заробітку, взявши Павла і Силу, приволокли на торговицю до князів, **20** і повівши їх до воєвод, сказали: Ці люди, будучи юдеями, колотять наше місто **21** і завіщають звичаї, які нам, що є римлянами, не годиться приймати ані чинити. **22** І збіглася проти них юрба і воєводи, роздерши їм одіж, *веліли бити їх палицями. **23** Завдавши ж їм багато ран, посадили до в'язниці, заповівши в'язничному сторожеві пильно їх стерегти. **24** Він же, одержавши такий наказ, посадив їх до внутрішньої в'язниці і забив їхні ноги в колодки. **25** Опівночі ж Павло і Сила, молячись, оспівували Бога. Слухали ж їх в'язні. **26** Нагло ж стався великий землетрус, так, що затряслася основа в'язниці, враз всі двері відчинились, і всім послабли кайдани. **27** А сторож темниці, збудившись і побачивши двері в'язниці відкриті, витягнувши меч, бажав себе убити, думаючи, що в'язні повтікали. **28** Павло ж закричав великим голосом, кажучи: Не роби собі ніякого зла, бо всі ми є тут! **29** Попросивши ж світла, він вскочив і, тремтячи, припав до Павла і Сили, **30** і вивівши їх геть, сказав: Пани, що мені треба робити, щоб я спасся? **31** Вони ж сказали: Вір у Господа Ісуса Христа – *і* спасешся ти і ввесь твій дім. **32** І

в кр҃и ѧ҃і
и҃ сѣ́лꙋ в

кор2. 11
сол1. 2

вони говорили господнє слово йому і всім, що в його домі. **33** І взявши їх в тому часі вночі, обмив від ран і відразу охрестився сам і вся його родина. **34** Ввівши ж їх до свого дому, поставив гостину і зрадів з усім своїм домом, повіривши Богові. **35** Як же настав день, воєводи послали паличників, кажучи: Відпусти тих людей. **36** Сказав же темничний сторож ці слова Павлові, що воєводи послали, щоб вас відпустити. Нині, отже, вийшовши, ідіть з миром. **37** Павло ж сказав до них: Бивши перед людьми нас, незасуджених людей, що є римлянами, посадили до в'язниці, а нині потайки нас виводять? Отже, ні. Але хай виведуть, самі прийшовши. **38** Сказали ж паличники ці слова воєводам. І вони налякалися, почувши, що вони є римлянами, **39** і прийшовши, вони їх ублагали, і вивівши, просили, щоб вийшли з міста. **40** І вийшовши ж з в'язниці, прийшли до Лідії. І побачивши братів, потішили їх і вийшли.

сп҃сешисѧ т҃ы и҆ (вс҃) домъ твои҆. и҆ гл҃аста є҆мꙋ сло҆во гн҃е и҆ всѣмъ и҆же въ домꙋ є҆го. и҆ пое́мъ и҆ въ то́и часъ но́щїю и҆змы҆ ѡ҆ ра́нъ. и҆ кр҃тисѧ самъ, и҆ свои҆ є҆мꙋ вс҃и а҃вїе· въведъ же и҆хъ въ домъ (свои), поста́ви трапе́зꙋ. и҆ възрадовасѧ съ вс҃ѣ до́момъ (свои́мъ), вѣ́ровавъ бг҃ꙋ· дн҃и же бывшꙋ послаша въ҆во́ды паличники, гл҃ющε, ѡ҆пꙋсти҆ чл҃ка о́на. сказа же темни́чныи стражъ словеса҆ сїа па́влꙋ, я҆́ко посла́ша воє҆во́ды да ѡ҆пꙋщени бꙋдете· нн҃ѣ оу҆бо и҆шедше и҆дѣта съ ми́р҃омъ· па́велъ же рече҆ и҆м҃. би́вше насъ пр҃е людми҆, неосꙋждена чл҃ка ри́мл҃анина сꙋща, въсадиша въ темницꙋ, и҆ нн҃ѣ о҆́тай (и҆зво́дѧ насъ)[17]; и҆ни оу҆бо. но да пришедша са́ми и҆зведꙋт҃. сказаша же (па́личницы въ҆во́дамъ)[18] гл҃ы сїа. (и҆) оу҆боа́шасѧ (-)[19] слы́шавше я҆́ко ри́мл҃анина є҆́ста. и҆ пришедше оу҆молиша и҆хъ, і҆ и҆зведше моля́хꙋ и҆зыти и҆з града· (і҆) и҆зше́дше же и҆с темни́цы, прїидоша къ лидїи́· и҆ ви́дѣвше [братїю оу҆тѣшиша и҆хъ]20 і҆ и҆зыдо́ша·

Гл҃а, з҃і· з҃а, л҃д·

Пре҆ше́дше же а҆мфипо́ль и҆ а҆поллонїю, въни́до́ста въ селꙋнь и҆дѣже́ бѣ со́нмище і҆оу҆де́йское. по о҆́бычаю же (своє́мꙋ) {павл҃е}[1] въни́де къ нимъ, и҆ по сꙋбо́тахъ трехъ стаза́шесѧ съ ними ѡ҆ писа́нїи, сказа́ѧ и҆ пр҃елага́ѧ (и҆̃), я҆́ко х҃ꙋ подоба́ше пострада́ти, и҆ въскреснꙋти ѡ҆ мр҃твыхъ, и҆ я҆́ко се́и҆ є҆́сть х҃с і҆с, є҆гоже а҆́зъ проповѣ́даю вамъ. и҆ нѣ́цыи ѡ҆ нихъ вѣ́роваша, и҆ приложи́шасѧ къ павлꙋ и҆ сила́ѣ· {и҆̃}[2] ѡ҆ бл҃гочестивы҆и же є҆́ллинъ мно́жество же мно́го, же́н же бл҃городныхъ не ма́ло· възревнова́вше же (непокорше́сѧ) і҆оу҆де́е, и҆ прїе́ше то́ржници (нѣ́кїа мꙋ́жа)[3] зл҃ы, и҆ крамолꙋ сътво́ше мо́вахꙋ по́ граду. (-)[4] приш҃е́ше (же) въ до́мъ і҆а҆ссо́новъ, и҆скахꙋ и҆хъ и҆звести҆ къ наро́ду. не о҆́брѣтше же и҆̃, влечя́хꙋ і҆а҆ссо́на и҆ нѣ́кїа ѡ҆ братїа къ градона́чалникомъ, въпїющε, я҆́ко и҆же вселе́нную развративше, сїи (здѣ́ прїидо́ша)[5], и҆̃же прїа҆́ і҆а҆ссо́нъ. и҆ сїи вс҃и проти́вно велѣнїе́ кесаре́вомъ твора́тъ, ц҃рⷭ҇ (гл҃ющε и҆ного)[6] бы́ти і҆с҃а· смꙋти́ша же наро́ и҆ градона́чалникы слы́шащихъ сїа. и҆ прїе́мше мыто́ ѡ҆ і҆а҆ссо́на и҆ ѡ҆ про́чи҆ ѡ҆пусти́ша и҆хъ· Братїа же а҆́вїе въ ночи ѡ҆сла́ша па́вла и҆ сила́ꙋ въ бе́рь. и҆же прише́ше (и҆до́ша въ собо́ръ і҆оу҆де́йскїи)[7]· сїи же бл҃городнѣ́йши въ солꙋни, и҆же прїа́ша сло́во съ вс҃ѣ оу҆се́рдїемъ, по вс҃а дн҃и разсꙋжа́ющε писа́нїа, а҆́ще сꙋть сїа та́ко· мно́зи оу҆бо ѡ҆ нихъ вѣ́роваша, и҆ ѡ҆ є҆́ллинскихъ же́нъ бл҃гоо҆́бразныхъ, и҆ мꙋже́й не ма́ло· (и҆̃) я҆́ко (-)[8] оу҆-

Глава 17, *поч. 39*

1 Пройшовши ж Амфиполь і Аполонію, вони ввійшли в Солунь, де був юдейський збір. **2** А за своїм звичаєм Павло ввійшов до них і змагався через три суботи з ними з писання, **3** вияснюючи і доводячи їм, що Христові треба було потерпіти і воскреснути з мертвих і що Христом є цей Ісус, якого я вам проповідую. **4** І деякі з них повірили і пристали до Павла і Сили, і дуже багато з побожних елленів, а й немало шляхетних жінок. **5** А ті юдеї, що не підкорилися, ставши заздрісними і взявши торговців, деяких поганих мужів, і вчинивши заколот, робили розруху по місті. Прийшовши ж до Ясонового дому, намагалися їх вивести до юрби, **6** а не знайшовши їх, поволокли Ясона і деяких з братів до начальників міста, кричачи, що ті, що підбурили вселенну, ці сюди прийшли. **7** Їх прийняв Ясон, і всі ці чинять всупереч наказам цісаря, кажучи, що царем є інший – Ісус. **8** Підбурили ж вони юрбу і начальників міста, що це слухали, **9** і взявши мито від Ясона і від інших, їх відпустили. **10** Брати ж відразу вночі відіслали Павла і Силу до Берії. Вони, прийшовши, пішли до юдейського собору. **11** Ці ж були шляхетнішими від тих, що в Солуні. Вони прийняли слово з усією ревністю, кожного дня досліджуючи Писання, чи це так є. **12** Отже, багато з них повірили, і немало з шляхетних грецьких жінок і мужів. **13** І як довідалися ті юдеї, що з Солуня, що і в

вѣ́даша йже ѡ҃ солу́на їоу́дее, ꙗ́ко и̂ въ бе́рѣ проповѣ́даса ѡ҃ па́вла сло́во бж҃їе, прїидо́ша и̂ тамо дви́жуще [-][9] народы· ч҃бї҃е̑ тогда̀ па́вла ѡ҃пусти́ша бра҃тїа и̂тѝ на помо́рїе· о҆ста́ша же си́ла и̂ тимоде́и ѳ҃у. провожа́ющеи же павла, веду́ша (е҆го) до а҆ѳи̑нъ· и̂ прїе́мше запове́дь къ си́лѣ и̂ тимоде́ю, да ꙗ́ко въскоро́ѣ прїидутъ к немў, (і) и̂зыдо́ша· зⷯ· мⷯ·
въ а҆ѳи́нѣх же ждущу и̂хъ па́влу, раздража́шеса дх҃ъ е҆го в немъ зра́ку и̂до́лы по́лнъ сущъ градъ· Стаза́ше же са оу҆бо на со́нмищи съ їоу́де́и, и̂ съ чести́выми, и̂ на (то́ржищихъ)[10] по вса̀ дни̑ съ прикла́ющимиса· Нѣцыи же (-)[11] ѡ҃ е҆пикурїи и̂ ѡ҃ сто́икъ философ҃ъ, стаза́хуса с нимъ· и̂ нѣцыи гла́хў, что̑ оу҆бо хо́щетъ блади́выи сеи глаго́ла҃ти; и̂нїи же, чюжи́м҃ бг҃омъ мни́тса проповѣ́дникъ быти, ꙗ́коже їс҃а и̂ въскр҃ше́ніе бл҃говѣствоваше [и̂мъ][12]. зⷯ·
Пое́мше же е҆го, на а́рїевъ лⷯ ведоша гл҃юще· (не) мо́жемъ разумѣ́ти, что̑ но́вое сїе оу҆че́нїе тобою гл҃емое; страна̀ бо нѣ́каа блага́еши въ оу́шеса наша· хощемъ оу҆бо разумѣ́ти что̑ хота́ сїа быти. а҆ѳи̑не́е же вс҃и и̂ прихода́щеи страннїи, ни въ что̑же и̂но оу҆праждн҃ѣхуса, развѣ гл҃ати что̑ и̂ли слы́шати новое· Ста́въ же па́вел҃ посредѣ а҆рїева ле́да, рече· мⷭ҃жїе а҆ѳи̑нейстїи, по всемў (зрю̀ ꙗ́ко въ вѣ́рѣ блудя́ще е҆сте)[13]. Проходи̑ бо и̂ съгла́дах бо́ги ваша, обр҃ѣтохъ и̂ кумиръ на не́мже бѣ напи́сано (и̂ма) невѣ́домому бу. е҆гоже оу҆бо не вѣ́дуще бл҃голѣпнѣ чтете, Сего а҆зъ проповѣ́дую вамъ. бъ съ҃творивыи ми̑ и̂ вса̑ ꙗ́же в немъ, се́и нб҃у и̂ земли̑ (гь сыи)[14], *Не въ рукотворе́ныхъ хра́мѣ живе́, ни ѡ҃ рукъ чл҃ч҃ескыхъ оу҆гоже́нїа прїе́млетъ требу́а что. самъ дая всѣмъ живо́, и̂ дыха́нїе (по всѣ҃чески̑)[15]. Съ҃творилъ же е҆сть ѡ҃ е҆ди́ноа [кро́ве][16] вс҃е̑ ꙗ́зыкъ чл҃чь, жити по всемў лицў земномў, оу҆ста́вивъ пр҃еоу҆чинена҃ времена̀, и̂ предѣ́лы селенїа҃ и̂хъ, възыска҃ти [гⷣа][17], а҆ще оу҆бо възы́щутъ е҆го, и̂ о҆бра́щутъ. ꙗ́ко не дале́че е҆ ѡ҃ е҆ди́ного кождо насъ сущаа. о҆ немъ бо живемъ и̂ дви́жемса и̂ е҆смы̀· Ꙗ́коже и̂ нѣцыи ѡ҃ ва́шихъ кни́жникъ рекоша, сего бо и̂ ро́дъ е҆смы. *р҃о оу҆бо суще бж҃їи, не должни е҆смы̀ непщева҃ти, (подобну быти бж҃ству златў и̂ли сребру и̂ли ка́менїю начерта́нїю худо́ж҃ну и̂ смы́шленїю чл҃ка)[18], лѣта оу҆бо невѣ́дѣнїа презр҃ѣвъ бъ, ꙗ́же нн҃ѣ повелѣва́етъ чл҃комъ всѣмъ, всюду покаа҃тиса, зане оу҆ста́вилъ е҆сть дн҃ь вонже хощетъ судити вселе́ннѣи въ пра́вду, о҆ мужи о҆ нем

Берії слово боже є проповідуване Павлом, *то* прийшли і туди, підбурюючи юрби. **14** Зараз же тоді брати відпустили Павла, щоб він ішов на побережжя, а Сила і Тимотей залишилися там. **15** Ті ж, що супроводжували Павла, провели його до Атен і, одержавши наказ для Сили і Тимотея, щоб швидко до нього прийшли, вони і вийшли. *поч. 40*

16 А коли їх Павло очікував в Атенах, в ньому палав його дух, *коли* бачили, що місто переповнене ідолами. **17** Він, отже ж, змагався в зборі з юдеями і з побожними і кожного дня на торговицях з тими, що траплялися. **18** Деякі ж з епікурейців і з стоїків-філософів змагалися з ним. І деякі говорили: Що, отже, хоче цей балакун сказати? Інші ж *говорили*: Він, здається, є проповідником чужих бісів, бо їм благовістив Ісуса і воскресіння. *поч.*

19 Взявши ж його, вони повели в Ареопаг, кажучи: Не можемо зрозуміти, що це за нове навчання, *про* яке ти говориш, **20** бо вкладаєш щось чужого до наших вух. Хочемо, отже, знати, що це має бути. **21** Атенці ж і всі ті чужинці, що приходять, не займалися нічим іншим, хіба щоби щось говорити або почути нове. **22** А Павло, ставши посеред Ареопагу, сказав: Атенські мужі, з усього бачу, що ви блудите у вірі. **23** Бо переходячи і оглядаючи ваших богів, я знайшов і престол, на якому було написано: Невідомому Богові. Отже, не знаючи Його, ви побожно шануєте, *і* Цього я вам проповідую. **24** Бог, що сотворив світ і все, що в ньому, цей, будучи Господом неба і землі, *не живе в рукотворних храмах **25** ані не приймає служби з людських рук, нічого *не* потребуючи, сам даючи всім життя і дихання в усьому. **26** Він же створив з однієї крові ввесь людський рід, щоб він жив по всьому лиці землі, наперед определивши визначені часи і межі їхнього проживання, **27** щоб шукали Господа, чи *може*, отже, шукатимуть Його, і знайдуть, бо Він не є далеко від кожного з нас. **28** Адже в Ньому ми живемо, і рухаємося, і є. Так як і деякі з ваших поетів сказали: Бо і ми є з Його роду. **29** *Отже, будучи з божого роду, ми не повинні вважати, що божество є подібним до золота, або срібла, або каміння – мистецького витвору і вигадок людини. **30** Отже, Бог, незважаючи на часи незнання, нині наказує всім людям всюди покаятися, **31** тому що Він настановив день, в якому має судити вселенну в справедливості Чолові-

пс. 8 вищ. 7

ісаїа м ic. 40

ком, яким наказав, подаючи всім віру, воскресивши Його з мертвих. **32** А почувши про воскресіння з мертвих, одні, отже, висміювали, другі ж сказали: Послухаємо тебе про це знову. **33** І так Павло вийшов з-посеред них. **34** Деякі ж мужі, приставши до нього, повірили. Між ними був і Діонисій Ареопагіт і жінка, на ім'я Дамар, і з ними багато інших.

же повелѣ, вѣру подаѧ всѣмъ, въскресивъ є҃го ѿ мр҃твыхъ, Слы́шавше же въскресенїе мр҃твыхъ, о҆́ви оу҆́бо руга́хусѧ, о҆́ви же рѣшѧ, да слы́шимъ тѧ (паки о҆́ семъ. и҆)[19] тако па́велъ и҆зыде ѿ среды̀ и҃хъ· Нѣ́цыи же мужїе прилѣпи́вшасѧ є҃мꙋ, вѣ́роваша. в нихже (е҆́сть) и҆ дїони́сїе а҆реопагі́тскїи, и҆ жена̀ и҆мене҃ дама́рь, и҆ дрꙋги́ (мнози) с ними·

Глава 18

1 Після цього ж Павло відійшов з Атен і прийшов до Коринту. **2** І він знайшов якогось жида, *на ім'я Акилу, понтійця родом, що недавно прибув з Італії, і його жінку Прискилу, тому що Клавдій наказав всім юдеям відійти з Риму, і він прийшов до них. **3** І оскільки вони були того самого ремесла, він залишився в них і працював, бо за ремеслом були виробниками шатер. **4** Змагався же він на зборах кожної суботи, вони ж переконували юдеїв і елленів. **5** І коли з Македонії прийшли Сила ж і Тимотей, Павло тужив духом, свідчачи юдеям про Ісуса Христа. **6** Як же вони опиралися і хулили, *обтрусивши свою одіж, він до них сказав: Ваша кров на ваших головах, я чистий. Віднині піду до поган. **7** І пішовши звідти, він прийшов до дому якогось, на ім'я Юст, що почитав Бога, якого дім був на краю збору. **8** *Крисп же, голова збору, повірив Господеві з усім своїм домом, і багато з коринтян, почувши, повірили і хрестилися. **9** Сказав же Господь у нічнім видінні Павлові: Не бійся, але говори, і не замовкни, **10** тому що Я є з тобою. І ніхто тобі не зробить зла, тому що в цьому місті мій народ є численним. **11** Він же сидів рік і шість місяців, навчаючи в них боже слово. **12** А як Галіон був антипатом в Ахаї, юдеї однодушно напали на Павла і привели його на суд, **13** кажучи, що цей проти закону підбурює людей почитати Бога. **14** Як же Павло хотів відкрити уста, Галіон сказав до юдеїв: Якщо б була яка неправедність або зла образа, о юдеї, отже, я послухав би вас за словом. **15** Якщо ж є змагання про слово, і про імена, і про ваш закон, глядіть самі, бо я не хочу бути суддею цього. **16** І він вигнав їх із суду. **17** А всі еллени, схопивши Состена, голову збору, били перед судом, і Галіон про це зовсім не дбав. **18** Павло ж, ще перебувши досить днів і поцілувавши братів, відплив до Сирії, і з ним Акила, і Прискила. *Остригши голову в Кенхреях, бо дав був обітницю, **19** він причалив в Ефесі, і їх там залишив. Сам же, ввій-

рим. 16

мат. 10
вищ. 13

кор1. 1

мой4. 6
ниж. 21

Гла҃, и҃·

[о сихъ же ѿлꙋчи́всѧ па́велъ ѿ][1] а҆ди́нъ, (и҆) прїи́де въ кори҃ѳъ. и҆ о҆́бр҃тѣ нѣ́коего҆ жидови́на *именемъ а҆́килу, По́нтанина родомъ, но́вопришедшꙋ ѿ и҆та́лїи, и҆ прискилу́ жен҃ꙋ є҃го, зане повелѣ̀ клавдїе́ ѿлꙋчитисѧ вс҃ѣ ꙗ҆ꙋде́омъ ѿ ри́ма, (и҆) прїи́де к ни҃. и҆ зане є҆дино́хꙋдожникомъ бы́ти (и҃), пребы́сть оу҆ нихъ, и҆ дѣла́ше. ба́хꙋ бо оу҆́смаре хитростїю· стаза́ше же сѧ на со́нми҃щихъ по всѧ̀ сꙋботы, препираша же ꙗ҆ꙋде́а и҆ е҆́ллины· (и҆) на҆́коже снидо́ста ѿ македо́нїа си́ла же и҆ тимоде́и, тꙋжа́ше [дх҃омъ][2] па́вель, свѣдѣтельствꙋѧ ꙗ҆ꙋде́омъ (хр҃а)[3] и҃са· противя́щим же сѧ и҃мъ и҆ хꙋлащи҃, *ѿтрасъ ри́зы {своѧ}[4], р҃ѐ к нимъ, кр҃ѡ̀ ва́ша на главахъ ва́шихъ, чи́стъ аз. ѿ нн҃ѣ въ на҆́зыки и҆́дꙋ· и҆ преше҃ ѿтꙋдꙋ, прїи́де въ домъ нѣ́коего҆, и҃мене́м [-][5] и҆ѡ҃стъ, чтꙋща бг҃а, є҃мꙋже хра́мина бѣ̀ въсконрѧ̀ со́нмища· *Криспъ же нача́лникъ сѣбо́рꙋ вѣ́рова гд҃и сѣ всѣ́мъ домомъ свои́мъ. и҆ мнози ѿ коринѳ҃ѧнъ слы́шавше вѣ́роваху, и҆ кр҃ща́хусѧ· Рече́ же г҃ь въ видѣ́нїи нощьно́мъ па́влꙋ, не бо́исѧ, но̀ гл҃и, и҆ да не оу҆мл҃ꙋкнеши, зане а҆́зъ е҆́смь с тобою· И҆ никто́же приложи́т҃ о҆́злобити тѧ, Зане лю́дїе сꙋть ми мно́зи въ гра́дѣ семъ· сѣ́де же лѣ́то и҆ мц҃ѣсѧца шесть, оу҆́ча в ни҃ слову бж҃їю· (Галио́нꙋ)[6] же а҆́нтипатꙋ сꙋщꙋ въ а҆хаі҃и, нападо́ша є҆дино́дꙋшно ꙗ҆ꙋде́е на па́вла, и҆ приведо́ша є҃го на сꙋди́лище, гл҃ю́ще, на҆́ко кро́мѣ зако́на (се́и҃ развѣщава́етъ)[7] чл҃ки чтити бг҃а· Хотя́щꙋ же па́влꙋ ѿврести҃ оу҆́ста, рече́ (галио́нъ)[8] къ ꙗ҆ꙋде́омъ· а҆́ще бы҆́ (неправда была)[9] кам҃ а҆́ки о҆́бида зла́ ѿ ꙗ҆ꙋде́е, по сло́вꙋ оу҆́бо послꙋша́лъ бы҆х҃ васъ· а҆́ще ли́ же стаза́нїѧ сꙋть о҆́ словесѣ, и҆ о и҃мене҃, и҆ о҆́ зако́нѣ вашем҃, вѣ́дите са́ми. сꙋдїѧ [бо][10] а҆́зъ симъ не хощꙋ бы́ти· І҆ и҆́згна и҃хъ ѿ сꙋди́лища. е́мше же вс҃и [е҆́ллини][11] сосде́на нача́лника собо́рꙋ, бїа́хꙋ пр҃е҃ сꙋдищ҃е҃, и҆ ничто́же о҆́ сихъ (галио́нꙋ)[12] радѣ́нїе бы́сть· Па́велъ же е҆́ще пребы́въ дн҃и довлѣ́ны, (и҆) (цѣ́ловавъ бра́тїю)[13] ѿплы̀ въ сирїю, и҆ с ни҃ (а҆́кила и҆ прискила)[14] *остри́гъ (главꙋ, въ

ꙗ҆ кр҃ни ꙗ҆

ꙗ҆ мѡ҆ ѕ҆ нн҃ ꙗ҆ѵ

кеѣхрейхъ)[15], (о҆брѣкъсѧ бо є҆сть)[16]. [пристa][17] же въ є҆фе́сѣ, и҆ тѣхъ о҆ставѝ тꙋ. Сам же вше҆ въ со́нмище стаза́шесѧ съ і҆ꙋдее́мѝ. мола́щй҃ же и҆мъ є҆го, о҆ мно́зѣ вре́мени пребы́ти [оу҆ нн҃и][18], не о҆бѣщасѧ, но (ѡ҆ре́сѧ и҆҃)[19], рекъ, (на́ко) [подоба́етъ ми всѧко пра́зникъ гра́дꙋщїи сътвори́ти въ і҆ерли́мѣ]20, *паки (же) възвращꙋсѧ къ вамъ бг҃ꙋ хота́щꙋ. (и҆) ѡ҆везесѧ ѡ҆ є҆фе́са· {а҆кы́ла же (и҆ прискила) о҆ста́ша въ є҆фе́сѣ}[21]. зк҃а, ма҃·

а҆ кр҃н д҃
іако҃ д҃

И҆ съше҆ въ кесарїю́, възше҆ и҆ цѣлова҆ цр҃ковь, сни́де въ а҆нтїо́нїю. и҆ сътворь вре́мѧ нѣ́кое, и҆зы́де, (и҆) проходѧ по́ ра́ꙋ галатїи́скꙋю страноу́ и҆ фригїю́, оу҆тверждѧ вс҃ѧ оу҆ченикы· і҆ꙋдеани́нъ же нѣ́кто а҆поллосъ и҆́менемъ, алеѯа́ндранинъ ро́домъ, мꙋ́жъ словесе́нъ, приключисѧ въ є҆фе́сѣ, си́ленъ сы́и въ книгахъ. се́й бѣ о҆глашенъ пꙋтѝ гн҃ю, и горѧ́ дх҃ꙋ, гла́ше и҆ оу҆ча́ше и҆звѣ́стно, на́же о҆ ѡ҆́ѣ, вѣ́дыи то́кмо кр҃щенїе і҆ѡа́ннова. (и҆) се́й же нача҆ дрꙁа́ти на со́нмищи҃. Слы́шавше же є҆го [а҆кꙋ́ла и҆ прискы́ла]22 прїа́ша є҆го, і҆ и҆звѣ́стнѣе тому сказа́ша ({гн҃ь}23 пꙋть)24. хотащꙋ же є҆мꙋ прети́ въ а҆ха́їю прѣ҆пославше бра́тїѧ. написа́ша оу҆чн҃икомъ прїа́ти є҆го. И҆же (и҆) прише҆ (тамо) посо҆бствова мно́го вѣ́ровавшй҃ бл҃гтїю. тврьдо бо і҆ꙋдеѧ не престаѧ о҆блича́ше пр҃ѣ лю́дьми, сказа́ѧ писа́ни бꙑти ха҃ і҃са.

шовши до збору, змагався з юдеями. **20** Як же вони його благали довгий час залишитися в них, не обіцяв, **21** але, попрощавшись з ними, сказавши, що: Треба, щоб я конечно наступаючий празник провів у Єрусалимі; *знову ж повернуся до вас, як Бог захоче. І він відплив від Ефесу. Акила ж і Прискила залишилися в Ефесі. *поч. 41*

кор1. 4
як. 4

22 І зійшовши до Кесарії, пішовши і поздоровивши церкву, він зійшов до Антіохії. **23** І перебувши якийсь час, вийшов. І він за порядком переходив Галатську околицю і Фригію, підкріплюючи всіх учнів. **24** А якийсь юдей на ім'я Аполлос, александрієць родом, промовистий чоловік, притрапився в Ефесі, будучи сильним в Писаннях. **25** Цей був наставлений на господню дорогу і, горіючи духом, впевнено говорив і навчав про Господа, знаючи тільки хрещення Івана. **26** І цей почав відважно виступати на зборі. Почувши ж його, Акила і Прискила прийняли його і точніше йому виклали дорогу господню. **27** Як же він хотів піти до Ахаї, брати поручивши, написали учням, щоб його прийняли. І він, прийшовши туди, багато допоміг тим, що повірили ласкою, **28** бо сильно не перестаючи, оскаржував юдеїв перед народом, доводячи Писаннями, що Ісус є Христос.

Гла҆, ді· зк҃а, мв҃·

И҆сть же внегда҆ а҆пполо́сꙋ бꙑти въ кори́нѳѣ, павлꙋ (же) прошедшꙋ вы́шнѧ страны, прїити въ є҆фе́съ. и҆ о҆брѣ́тъ нѣ́кыѧ оу҆чн҃ыкы҃, ре҃ к нимъ, а҆ще (оу҆бо) дх҃ъ с҃тъ прїа́ли є҆сте вѣ́ровавше҃; о҆ни́ же (рѣ́ша) к немꙋ. но ниже а҆ще дх҃ъ с҃тъ є҆сть слы́шахомъ, рече́ же [к нимъ][1], въ что҆ оу҆бо кр҃ти́стесѧ҃; о҆ни́ же рекоу́ша, въ і҆ѡа́нново кр҃щенїе. рече́ же па́велъ, і҆ѡа́ннъ (оу҆бо) кр҃тѝ кр҃щенїемъ покаа́нїа, лю́демъ гл҃ѧ, въ гра҆дꙋщаго по не́мъ да вѣ́рꙋютъ, є҆сть҃ѣ въ [ха҃ і҃са][2]. слы́шавше же кр҃ти́шасѧ въ и҆́мѧ г҃а і҃са. и҆ възложь҃шꙋ на на҆ па҃лꙋ рꙋцѣ, прїиде дх҃ъ с҃тый на҆ на҆. глахꙋ же въ ѩзы́кы, и҆ прр҃о́чествоваху. бѣше же всѣхъ мꙋже́и ѩ́ко дванадесѧте. вше҆ же въ со́нмище, (дрꙁа́ше) не о҆бинꙋ́ѧсѧ оу҆чаше по (три мц҃а)[3], бесѣдꙋа и҆ оу҆вѣра́ѧ на҆же о҆ цр҃твїи бж҃їи. (и҆) ѩ́коже нѣцыи о҆же́сточа́хꙋсѧ и҆ пра́хꙋ зло҆сло́вѧще пꙋть (гн҃ь) пр҃ѣ наро́дѡ҃, ѡ҆стꙋпль ѡ҆ нихъ, ѡ҆лꙋчи́ оу҆чн҃ыкы҃, по всѧ дни́ стаза́ѧсѧ въ оу҆чи́лищи мꙋчи́теля [нѣ́коего][4]. Се́же бысть по (двѣ҃ лѣтѣ)[5], ѩ́коже всѣмъ живꙋщй҃ въ а҆сїи́ слы́шати слово

Глава 19, *поч. 42*

1 Сталося ж, що коли Аполлос був в Коринті, Павло ж, обійшовши горішні околиці, прийшов до Ефесу і, знайшовши деяких учнів, **2** він сказав до них: Отже, чи ви, повіривши, одержали Святого Духа? Вони ж сказали до нього: Але ми ані не чули, що є Святий Дух. **3** Сказав же він до них: Отже, в що ви хрестилися? Вони ж сказали; В Іванове хрещення. **4** Сказав же Павло: Отже, Іван хрестив хрещенням покаяння, кажучи народові, щоб повірили в Того, що іде по ньому, значить в Ісуса Христа. **5** Почувши ж, вони охрестилися в ім'я Господа Ісуса. **6** І як Павло поклав на них руки, на них зійшов Святий Дух, вони ж говорили мовами і пророкували. **7** Було ж усіх якихось дванадцять мужів. **8** Ввійшовши ж до збору, він сміливо, не вагаючись, навчав три місяці, говорячи і доказуючи те, що про боже царство. **9** І коли деякі опиралися і змагалися, злословлячи господню дорогу перед юрбою, відступивши від них, він відлучив учнів, кожного дня змагаючись в школі якогось тирана. **10** Це ж було впродовж двох років, так що всі, що жили в

Азії, почули слово Господа Ісуса, жиди ж і еллени. **11** А Бог руками Павла чинив непрості сили, **12** так що і на недужих клали хустини і полотна з поту його тіла, і вони оздоровлялися від недуг, і з них виходили злі духи. **13** Почали ж деякі з мандрівних юдеїв-чарівників закликати ім'я Господа Ісуса на тих, що мали злих духів, кажучи: Заклинаємо вас Ісусом, якого проповідує Павло. **14** Було ж якихось сім синів Скеви, юдея, архиєрея, які це робили. **15** Відповівши ж, злий дух сказав: Знаю Ісуса і знаю Павла, а ви хто є? **16** І накинувся на них чоловік, в якому був злий дух, і здолавши їх, поборов їх так, що вони втекли нагими і пораненими з хати того. **17** Це ж стало відоме всім, що жили в Ефесі, юдеям же і елленам. І напав страх на них всіх, і величалося ім'я Господа Ісуса. **18** Численні ж з тих, що повірили, приходили, визнаючи і розповідаючи про свої діла. **19** Численні ж з тих, що робили чари, зібравши свої книги, спалили перед усіма. І почислили їхню ціну, і знайшли срібла п'ять разів по десять тисяч. **20** Так сильно росло і кріпилося господне слово. **21** І коли це скінчилося, Дух вклав Павлові, пройшовши Македонію і Ахаю, іти до Єрусалиму, сказавши: Що побувавши мені там, треба мені і Рим побачити. **22** Послявши ж до Македонії двох з тих, що йому служили, Тимотея і Ераста, сам же залишився до часу в Азії. **23** Було ж в тому часі немале замішання про господню дорогу, **24** бо якийсь Дмитро, на ім'я Золотник, що робив срібні Артемідині храми, давав митцям немало роботи. **25** А зібравши їх і тих, що таке робили, сказав: Мужі, ви знаєте, що від цієї роботи є прибуток *для* нашого життя. **26** І бачите, і чуєте, що не тільки Ефес, але й майже всю Азію цей Павло переконав, і він навернув велику юрбу, кажучи, що не є богами ті, що зроблені людськими руками. **27** Не тільки ж це, наша частка може прийти в занепад, але і храм великої богині Артеміди вважитимуть за ніщо. І буде ж знищена велич тієї, яку почитає вся Азія і вселенна. **28** Почувши ж і наповнившись люті, вони кричали, кажучи: Велика ефеська Артеміда! **29** І все місто наповнилося заворушенням. Кинулись же однодушно до стадіону, схопивши Гая і Аристарха – македонців, друзів Павла. **30** Як же Павло хотів ввійти в юрбу, учні йому не давали. **31** Деякі, що з азійських начальників, які бу-

ѓа (їс҃а), жи́довомъ же и҆ ѐ́ллиномъ. си́лы же не просты (твораше бг҃ъ)[6] рукá́ма па́вловома, я҆́коже и҆ на недýжныа наноси́ти ѡ҆̀ (по́та тѣ́ла)[7] є҆го̀ главотá́жа и҆ оу҆брýса, і҆ и҆сцѣли́тиса и҆́мъ ѡ҆̀ недýгъ, и҆ дýхово́мъ лýка́вымъ и҆́сходити (ѡ҆̀ них҃ъ)· Начаша́ же нѣ́цыи ѡ҆̀ скита́ю҆щихсѧ і҆оу҆де́и о҆ба́ннникъ и҆́меновáти на и҆́мущаѧ дýхи лýка́выа, и҆́ма ѓа їс҃а, гл҃ю́ще, [заклина́емъ][8] вы їс҃омъ є҆гоже па́вє҃ проповѣ́дýетъ· бя́хý же нѣ́цыи (сн҃о́ве ски́е́вы і҆оу҆де́анина а҆рхїере́а седмь)[9], [и҆́же][10] є҆ѐ твораше́. ѿвѣщáв же дýхъ лýка́выи, речѐ (-)[11]. їс҃а [-][12] зна́ю и҆ па́вла свѣ́мъ, вы же кт҃о̀ е҆сте́; и҆ скачà (на них҃ъ чл҃ка҃ъ)[13] в не́мже е҆́ѣ дýхъ лýка́выи, {и҆ о҆́долѣвъ}[14] [и҆́мъ][15] оу҆кръпи́сѧ на них҃ъ, я҆́коже на́гомъ и҆ оу҆ра́неномъ и҆́зѣжáти ѡ҆̀ хра́ма о҆́ного. є҆ѐ же бы́сть разýмно всѣ́мъ (живýщим҃ъ въ҃ є҆фе́сѣ і҆оу҆де́ом же и҆ ѐ́ллиномъ)[16], и҆ нападе́ стра́хъ на всѣ́хъ и҆́хъ, и҆ величáшесѧ и҆́ма ѓа їс҃а. мно́зи же ѡ҆̀ вѣ́ровавшихъ прихожáхý и҆сповѣ́даю҆ще и҆ сказýю҆ще дѣ́ла своа́. довóлни же ѡ҆̀ (съ҃творшихъ чародѣа́нїѧ)[17], събра́вше кни́ги (своѧ), съжигáхý пред҃ всѣ́ми. и҆ съложи́ша цѣ́ны и҆́хъ, и҆ о҆брѣто́ша сребрà (пать тѣ́мъ)[18]. си́це крѣ́пко сло́во гн҃е расташе и҆ крѣплашесѧ·(и҆̀) я҆́коже сконча́шасѧ сїа́, вложѝ павлови дýхъ, прошедъ̀ македо́нію и҆ ахаи́ю, и҆тѝ въ і҆ерли́мъ, рекъ́, я҆́ко бы́вшý мѝ та́мо, подоба́е҃тъ мѝ и҆ ри́мъ ви́дѣти· Послáв же въ҃ македо́нію два̀ ѡ҆̀ слýжáщихъ є҆мý, тимоѳе́ѧ и҆ є҆ра́ста, са́м же пребы́сть вре́мя въ҃ а҆сїи́· Бы́сть же въ҃ врема́ о҆́но мо҃́ва не ма́ла о҆́ путѝ (гн҃и). дїими́трїе бо нѣ́кто и҆́менемъ, сребросѣ́чецъ, творѧ̀ хра́мы сре́бряны а҆ртеми́дѣ, даа́ше хитрѣ́цемъ (дѣ́ланїе не ма́ло)[19], и҆́хже събравъ, и҆ я҆́же о҆́ сицевы́ї дѣ́лателѧ, рече, мýжїе, вѣ́сте я҆́ко ѡ҆̀ сего̀ дѣ́ланїѧ довóльство житїю на́шему є҆́сть· и҆ ви́дите и҆ слы́шите, я҆́ко не то́кмо є҆фе́ѣ, но̀ ѿнýдъ и҆ всю а҆сїю́ па́велъ се́и҆ препрѣ́въ (і҆) о҆бра́ти мно҃́ наро́, гл҃ѧ, я҆́ко нѣ́ сýть бо́зи и҆́же рýка́ми (чл҃ч҃ка҃ма) быва́е҃мїи. не то́кмо же є҆ѐ, нъ҃ дý прїе́млетъ наша ча́сть въ҃ о҆бличе́нїе прїи́ти, но̀ и҆ вели́кїѧ богúна {хра́мъ а҆ртеми́диньъ}[20] ниві҃ъчто́же вмѣ́нитсѧ, хо́щетъ же и҆ разори́тисѧ величество є҆ѧ̀, є҆я́же вс҃ѧ а҆сїа́ и҆ вселе́нная почита́е҃тъ· Слы́шавше же, и҆ бы́вше и҆спо́лнени я҆́рости, въпїа́ше гл҃ю́ще, вели́ка а҆ртеми́да є҆фе́сыкаѧ, і҆ и҆спо́лнисѧ градъ (вс҃ь) мятежа. оу҆стреми́ша же сѧ є҆дїнодýшно въ҃ позо́рище, въсхи́щьше га́ѧ и҆ а҆риста́рха македо́нѧны, дрýги па́вловы. па́влý же хотя́щý внити въ҃ наро́дъ, не о҆́ставлáхý є҆го̀ оу҆чн҃цы. нѣ́цы же и҆̀ ѡ҆̀ а҆сїа́рхъ начáлникъ, сýще є҆мý любе́зни, пос-

лáвше к немý молáхý не вдати себѣ въ позоръ· друзíи же оу҃бо, íнo нѣчто въпíяхý, бѣ бо собранíе смущённо и̂ множáишíи не вѣдáхý чесò ради сънбрáшася. ѡ҃ народа же и̂збраша алеѯáндра, и̂звéдшимъ е̂го іоу҃дéомъ алеѯáндръ же помаáвъ рукою, хотáше ѡ҃вѣщати народý· разумѣвше же íáко іоу҃дéанинъ е̂сть, гласъ бы҃ е̂дúнъ ѡ҃ всѣхъ íáко въ (два часà)[21] въпíющи҃, велúка а҃ртéмида е̂фéскаа. оу҃стáвль же кни҃жникъ наро҃, рече, мýжíе е̂фéстíи, кто бо е̂сть чл҃къ íже не вѣсть íáко е̂фéскíи градъ служúтель е̂сть велúцеи (богúни) а҃ртемúди, и̂ дио҃пéтовы҃ безъ всáкого ѡ҃вѣта оу҃бо сущемъ сúмъ, потрéбно е̂сть вамъ безмóлвы быти, и̂ ничтоже безчúнно творити· приведосте бо мýжа сíа, ни храмъ (а҃ртемúдинъ) о҃крáдша íни хýлящe {богúнa}[22] вáшеа. а҃ще оу҃бо димúтреи сéи íже с нúмъ хýдожницы и҃мýть къ комý слово, сýдíи сýть и̂ а҃нды҃пати сýть, да поéмлютъ другъ нá друга, а҃ще ли что҃ о҃ íныхъ и҃щете· по закóну цр҃кви да разрѣшится· íбо бѣдствуемъ о҃клевета҃ми быти о҃ крамолѣ о҃ днéшнѣи, ни е̂дúнѣи винѣ сущи, о҃ нéиже възмóжемъ въздати слóво о҃ крамолѣ сéй, и̂ сíа рекъ, распустúвъ събравшися народъ·

Гл҃а, к҃·

По оу҃стáвленíи же мóлвы, призвавъ пáвелъ оу҃чúкы (оу҃тѣши)[1]. (и̂) цѣловавъ (и̂хъ), íзыде íти҃ въ македóнíю· прошé же страны тыà, и̂ оу҃тѣшивъ и̂хъ слóвѡ҃ мнóзѣмъ, прíиде въ е̂ллáду. сътвор же мц҃а тр҃и, бывшу (же) (нань навѣтý)[2] ѡ҃ іоу҃дéи, хотящу ѡ҃вестúся въ сирíю бысть хотѣнíе възвратúтися сквозѣ македóнíю· Послѣдова же е̂мý [даже до а҃сíи][3] сосипáтръ (берáнинъ пúровъ)[4]. Селýнань же, а҃ристáрхъ и̂ секýндъ, и̂ гáíа дербáнинъ, и̂ тимоѳéи. а҃сúне же тúхикъ и̂ трофимъ. сíи (-)[5] прежде шéше ждáхý насъ въ троа҃дѣ. мы же ѡ҃везохѡ҃ся по днé о҃прѣсночны҃ѣ ѡ҃ филúппъ, и̂ прíидохомъ к нимъ въ троáдý до дн҃íи пать, и̂дѣже пребы́хомъ дни сéдмъ· зá҃, мг҃·

въ е̂дúнý же ѡ҃ сýбóтъ, събраномъ (оу҃ченикомъ)[6] *прелóмити хлѣбъ, павé (же) бесѣдоваше к нимъ хотя и҃зы́ти на оу҃трей и̂ простре слово до полýночи. бáхý же свѣщи мнóги въ горни́цы и̂дѣже бѣхомъ събрани· Сѣдá же нѣкто ю҃ноша и҃менемъ е̂вти҃хъ при о҃концы, о҃тягчень сномъ глубокѡ҃, гл҃ющу пáвлу о҃ мнóзѣ, Прекло́нъся ѡ҃ снá, паде ѡ҃ трикровни-

ли його приятелями, послáвши до нього, благали, щоб він не ішов до стадіону. **32** Інші ж, отже, щось іншого кричали, бо зібрання було в замішанні, і багато не знало задля чого зібралися. **33** З юрби ж вибрали Александра, як його випровадили юдеї, Александер же дав знак рукою, хотів відповісти юрбі. **34** Зрозумівши ж, що він є юдеєм, був один голос від усіх через якихось дві години, що кричали: Велика ефеська Артеміда! **35** А писар, втихомиривши юрбу, сказав: Ефеські мужі, адже, яка є людина, яка не знає, що місто Ефес є служителем великої богині Артеміди і Діопета? **36** Отже, оскільки це є без будь якого заперечення, вам треба бути погамованими і не робити нічого нерозумного. **37** Бо ви привели цих мужів, що ані не обікрали храму Артеміди, ані не хулили вашої богині. **38** Отже, якщо цей Дмитро і ті митці, що з ним, мають справу до когось, є судді і є антипати. Хай позивають один одного. **39** Якщо ж шукаєте чогось іншого, хай буде розв'язаним за законом зборів, **40** бо нам загрожує небезпека бути оскарженими в бунті за сьогоднішнє, *бо* не маємо жодної причини, якою зможемо виправдати цей заколот. І сказавши це, він розпустив зібрані юрби.

Глава 20

1 По вгамуванні ж заколоту Павло, покликавши учнів, потішив і, поцілувавши їх, вийшов, щоб іти до Македонії. **2** Пройшовши ж ті околиці і потішивши їх багатьма словами, він прийшов до Еллади. **3** Перебувши ж три місяці, як же була проти нього змова від юдеїв, бажаючи відплисти до Сирії, він мав бажання повернутися через Македонію. **4** Ішов же за ним аж до Азії Сосипатер, верянин, пирієць, солуняни ж Аристарх і Секунд, і Гай, дервієць, і Тимотей, азійці ж Тихік і Трофим. **5** Ці, пішовши вперед, очікували нас в Троаді. **6** Ми ж відпливли по днях Опрісноків з Филиппів і прийшли до них до Троади до п'ятьох днів, де ми були сім днів. *поч. 43*

7 В першім же дні по суботі, як зібралися учні, *щоб розломати хліб, Павло ж говорив до них, бажаючи відбути на другий день, і розтягнув слово до півночі. **8** Було ж багато свічок у світлиці, де ми були зібрані. **9** Як же якийсь юнак, на ім'я Євтих сидів при вікні, обтяжений глибоким сном, бо Павло довго говорив, він, нахилившись від сну, впав з третього

вищ. 2

бы҃ ѣ

поверху додолу, і взяли його мертвим. **10** Зійшовши ж, Павло припав до нього і, обнявши його, сказав: Не тривожтеся, бо його душа є в ньому. **11** Ввійшовши ж і переломавши хліб та поївши, а говоривши довго, аж до зорі, він так *і* відбув. **12** Привели ж юнака живим, і втішились немало. **13** Ми ж, прийшовши до корабля, відпливли до Ассону, звідти, бажаючи взяти Павла, бо так нам наказав, сам бажаючи іти пішки. **14** І як він до нас пристав в Ассоні, взявши його, ми прийшли до Мітилин. **15** І відпливши звідти, ми на другий день причалили до Антикрихій, в наступний же день відпливли до Самона. І прибувши до Тронгилії, в наступнім же дні ми прийшли до Мілету, *поч. 44*

16 бо Павло вирішив обминути Ефес, щоб він не забарився в Азії. Бо поспішав, щоб, якщо буде можливим, в день П'ятидесятниці він був в Єрусалимі. **17** З Мілету ж, послави до Ефесу, він закликав церковних презвітерів. **18** І як до нього прийшли, він до них сказав: Ви знаєте, що від першого дня, відколи я прийшов до Азії, коли я був з вами ввесь час, **19** служачи Господеві з усією покірністю, і багатьма сльозами, і в напастях, що мені трапилися від юдейських засідок, **20** я нічого не проминув з корисного, щоб не сказати вам і навчати вас привселюдно і по домах, **21** засвідчуючи юдеям же і елленам перед Богом каяття і віру в нашого Господа Ісуса Христа. **22** І ось тепер я, зв'язаний Духом, іду до Єрусалиму, не знаючи те, що в ньому має мені трапитися, **23** однак Святий Дух по всіх містах мені свідчить, кажучи, що мене очікують кайдани і терпіння. **24** Але я не маю ні однієї журби ані не маю мою душу собі за дорогоцінну, щоб з радістю закінчити мій біг і службу, яку я одержав від Господа Ісуса, щоб засвідчити Євангеліє божої ласки. **25** І ось нині я знаю, що ви всі, між якими я пройшов, проповідуючи боже царство, більше не побачите мого обличчя. **26** Тому свідчу вам в сьогоднішньому дні, що я чистий від крові всіх, **27** бо я не ухилявся від того, щоб вам сказати всю божу волю. **28** Отже, пильнуйте себе і все стадо, в якому Святий Дух поставив вас єпископами, щоб пасти церкву Господа і Бога, яку Він відкупив своєю кров'ю. **29** Бо я знаю це, що по моєму відході до вас ввійдуть хижі вовки, не щадячи стада. **30** І з вас самих повстануть мужі, що говорять згубне, щоб відтягати учнів

ка долу, и взяша его мертва. Съшедъ же павелъ нападе нань, и обьемъ (его) рече, не молвите, ибо душа его в немъ е. вьшедъ же и преломль хлѣбъ и вкусивъ. доволно же бесѣдова даже до зореи, (и) тако изыде. приведоша же отрока жива, и утѣшишася не мало. Цыи же пришедше въ кораблю, извезохошася въ ассону, имуду хотяще поняти павла. тако бо (бѣ (на) повелѣлъ)[7] хотя самъ пѣшъ имѣти. (и) якоже съвъкупися с нами въ ассонѣ, (и) взеше его придохомъ въ митилинъ. И имуду извезшеся въ утреи пристахомъ в (антикрихии)[8]. въ другии же извезохомся въ самонъ. Іи пребывше въ трогилии]9, въ настоящии же день приидохомъ въ милитъ. за, мд.

Суди бо павелъ мимоити ефесъ, яко да не будетъ ему закоснѣти въ асии. тщаше бо ся аще възможно будетъ ему въ день пятьдесятный, быти въ іерлимѣ. И милита же посла въ ефесъ, призвати попы црьковныа. (и) якоже придоша къ нему, рече къ ними. вы вѣсте яко и перваго дне иneлиже придохъ въ асию како с вами все время быхъ работая гви съ всѣмъ смиреномудриемъ, и (многими) слезами, и напастьми, прилучившиимися ми ся и (іудеискихъ навѣтъ)[10], яко ничтоже обинухся и полезныхъ, еже не сказати вамъ, и наоучити васъ прѣ людми и по домѣ, засвѣдѣтельствуя іудеом же и еллиномъ, еже къ бгу покаание, и вѣру яже {къ гу нашему ісу ху}[11]. И нынѣ се (азъ свазанъ)[12] духомъ, градъ въ іерлиимъ, яже в немъ хотящая приключитися мнѣ, не вѣдыи, обаче яко духъ стыи по вся грады свѣдѣтельствуетъ ми гла, яко узы (мене и скорби)[13] ждутъ. Іно нѣсть ми попечениe ни единo, ни имамъ душу мою[14] честну себѣ, яко еже скончати течениe мое [съ радостию][15], и службу юже прия и гa іса. засвѣдѣтельствовати евлиe благодати божиа. И нынѣ се азъ вѣмъ, яко кто му не узрите лица моего вы вси, в ниже проидохъ проповѣдуа [цртвиe божиe][16]. Тѣмже свѣдѣтельствую ва въ днешнии день, яко чистъ азъ и крове всѣхъ. не обинухъ бо ся еже не сказати (вамъ всю волю божию)[17]. Внимаите (убо) себѣ, и всему стаду, в немже ва дхъ стыи поставиe епископы, пасти црковь [га и бга][18], еже снабдѣ кровию своею. Азъ [бо вѣмъ се][19], яко (по ишествии моемъ вънидутъ)[20] волцы тяжцы въ васъ, не щадяще стада. И и васъ самѣхъ въстанутъ мужиe глюще развращенная, еже иторгати учники въ слѣдъ себе. Сего ради бдите поминающе, яко три

лѣта но́щь и̂ дн҃ь не преста́яхъ (оучѧ̀ съ слезѣ́ми)[21] е̂ди́ного когождо {васъ}[22]. И̑ нн҃ѣ предаю̀ васъ (бра́тїе) бг҃ови, и̂ слову̀ бл҃года́ти е̂го, могу́щему назда́ти и̂ да́ти (вамъ) наслѣ́дїе въ о҆свщ҃е́нныхъ вс҃ѣ. сребру̀ и̑ли зла́ту и̑ли ри́замъ, ни е̂ди́ному въжделовѣхъ. са́ми вѣ́сте, *я̑́ко требова́нїю мое́му и̂ сущимъ съ мно́ою послужисте ру́цѣ (мои) сїѝ. вс҃ѧ сказа́хъ вамъ ꙗ̑ко та́ко тружа́ющимсѧ подоба́етъ застꙋпа́ти немо́щныѧ· Поминѧ́ите же сло́во г҃а і҃са, ꙗ̑ко са́мъ речѐ. бл҃же́нѣе е̂сть па́че да́ти, не́жели прїима́ти. и̂ сїа рѣ́къ, прекло́нь колѣ́нѣ свои̂ съ всѣ́ми и̑́ми помоли́сѧ· Плачь же (бы́сть пла́)[23] всѣ́мъ. и̂ напа́ше на выю̀ па́влу о҆блобыза́ху е̂го. сконча́ющесѧ наипа́че о҆ словеси̂ е̂же рече, ꙗ̑ко ктомꙋ не и̑́мꙋть лицѐ е̂го оу҆зрѣ́ти. провожа́ху е̂го въ кора́бль·

а̑ кр҃ри д҃
а̑ ксе́ѧ ѕ҃
ѕ҃ се́ѧ г҃

вшед вѣ

вщ. 6

вслід за собою. **31** Задля цього чувайте, згадуючи, що три роки день і ніч я не переставав, зі сльозами навчаючи кожного з вас. **32** І тепер передаю вас, брати, Богові і слову Його ласки, що може збудувати і дати вам насліддя між всіма освяченими. **33** Срібла, або золота, або одежі я від нікого не жадав. **34** Самі знаєте, *що моїй потребі і тим, що є зі мною, послужили ці руки мої. **35** Я вам все сказав, бо трудячись так, треба заступатися за немічних. Згадуйте ж слово Господа Ісуса, що сам сказав: Блаженнішим є радше давати, ніж одержувати! **36** І сказавши це, схиливши своїх коліна, він помолився з ними всіма. **37** Був же великий плач всім. І впавши на шию Павлові, його цілували, **38** сумуючи найбільше за слово, яке сказав, що більше не зможуть побачити його лице. Його проводили до корабля.

кор1. 4
сол1. 2
сол2. 3

Гл҃а, і҃ѕ·

(ꙗ̑коже)[1] бы́сть ѡ҆вестисѧ намъ ѡ҆тторгнꙋшесѧ ѡ҆ ни́, пра́мо ходи́вше прїидо́хомъ въ ко́съ. въ дрꙋгїи же дн҃ь въ родосъ, и̂ ѡ҆ттꙋ́ду въ патта́ру. и̂ о҆брѣ́тше кора́бль преходя́щь въ финикїю, вшед҃ше ѡ҆везо́хомсѧ· взнꙋкшу же кѵ̀пру, и̂ о҆ста́вльше е̂го о҆шꙋю, плава́хомъ въ сирїю, и̂ приста́хомъ въ тѵ̀рѣ. тꙋ́ бо ба́ше кораблю̀ и̑зложи́ти бре́мѧ. (і̂) и̑зъо҆брѣ́тше (-)[2] оу҆чн҃ики, пребы́хомъ тꙋ́ дн҃ї сед҃мь, и̑же па́влови гл҃ахꙋ дх҃ꙋ̀ не вшествова́ти въ і҆ерли́мъ· Е̂гда же бы́сть намъ сконча́ти дн҃и, и̑зше́дше и̂дя́хомъ, провожда́ющимъ насъ всѣ́хъ съ жена́ми и̂ дѣтьми, до вн҃ѣ гра́да· и̂ покло́нше колѣ́нѣ при́ мори помоли́хомсѧ. (и̂ лобыза́вше)[3] дрꙋгъ дрꙋга, (-)[4] вни́до́хѡ̀ въ кора́бль (и̂ ѡ҆везо́хомсѧ)· о҆ни́ же вшзврати́шасѧ въ своѧ̂ и̑. мы́ же пла́ванїе нача́вше ѡ҆ тѵ̀ра, приста́хомъ въ птолемаи́дѣ, и̂ цѣлова́вше бра́тїю, пребы́хомъ дн҃ь е̂ди́нъ оу҆ ни́хъ· за̂, ме̑·
въ оу҆тро́ѣ же и̑зше́дше [и̑же о҆ па́влѣ][5], прїидо́хомъ въ кесарі́ю. и̂ вше́дше въ до́мъ *филиппа бл҃говѣ́стника, сꙋща ѡ҆ се́ми́хъ (дїа́конъ), пребы́хомъ оу҆ него. сегоже ба́хꙋ дщ҆е́ре (дв҃ѣ чети́ри)[6] проица́юще. пребыва́ющ҃и же [намъ][7] на́ дн҃и мно́ги· Сни́де нѣ́кто ѡ҆ і҆ѹде́и прр҃ка̀ и̑менемъ а҃га́въ. и̂ приш҃е́ к намъ, и̂ взше́ по́ѧсъ па́вловъ, (и̂) связа́въ (же) свои̂ ру́цѣ и̂ но́зѣ, рече, та́ко гл҃е́тъ дх҃ъ сты́и, мꙋ́жа е̂гоже е̂сть по́ѧсъ се́и, тако свѧ́жꙋть (е̂го) въ і҆ерли́мѣ і҆ѹде́е и̂ предадѧтъ в ру́цѣ ꙗ̑зы́комъ. (и̂) ꙗ̑коже слы́шахомъ сїа, молѧ́хомъ мы́ же и̂ намѣ́стнїи̑, не вшествова́ти е̂мꙋ въ і҆ерли́мъ· {(ѡ҆вѣщавъ)[8] же па́велъ и̂ рече}[9]. что̀ творитѐ

Глава 21

1 І коли ми відчалили, відірвавшись від них, пливучи прямо, ми прийшли до Кон, а на другий день – до Роди, і звідти – до Патари. **2** І знайшовши корабель, що ішов до Фінікії, ввійшовши, ми відпливли. **3** Як же виринув Кіпр, ми його і залишили по правиці, ми попливли до Сирії і пристали в Тирі, бо тут корабель мав виладувати вантаж. **4** І знайшовши учнів, ми тут пробули сім днів, вони Павлові Духом говорили не іти до Єрусалиму. **5** Коли ж нам закінчилися дні, вийшовши, ми ішли, як нас проводили всі з жінками і дітьми поза місто. І схиливши при морі коліна, ми помолилися, **6** і поцілувавши один одного, ми ввійшли до корабля і відпливли. Вони ж повернулися до себе. **7** Ми ж, розпочавши плавбу з Тиру, пристали до Птолемаїди, і братів поцілувавши, пробули в них один день. *поч. 45*

8 А на другий день ті, що з Павлом, вийшовши, прийшли до Кесарії, і ввійшовши до хати *Филипа-благовісника, що був з сімох дияконів, ми перебули в нього. **9** В цього ж були чотири дочки-дівиці, що пророкували. **10** Як же ми перебували через численні дні, зійшов хтось з Юдеї, пророк на ім'я Агав, **11** і прийшовши до нас, і взявши пояс Павла та зв'язавши своїх руки і ноги, сказав: Так говорить Святий Дух. Чоловіка, якого є цей пояс, так його зв'яжуть в Єрусалимі юдеї і видадуть в руки поган. **12** І коли ми це почули, ми ж і ті, що на місці, *то* благали, щоб він не ішов до Єрусалиму. **13** Відповівши ж, Павло і сказав: Що робите, плачучи і розбиваючи мені серце? Адже

я не тільки хочу бути зв'язаним, але я є готовий і вмерти в Єрусалимі в ім'я Господа Ісуса. **14** Як же він не піддавався, ми замовкли, сказавши: Хай буде господня воля. **15** А по цих днях, приготувавшись, ми пішли до Єрусалиму. **16** Прийшли ж з нами і деякі з учнів з Кесарії, знаючи того Мнасона, у якого замешкаємо, якогось, кіприянина, давнього учня. **17** Як же ми були в Єрусалимі, нас брати прийняли з любов'ю. **18** А на другий день Павло ввійшов з нами до Якова. Прийшли ж всі старці, **19** і поздоровивши їх, він в подробицях розповідав все, що Бог зробив між поганами його служінням. **20** Вони ж, почувши, славили Бога. І вони сказали йому: Брате, чи бачиш скільки десятків тисяч є юдеїв, що повірили? І всі є ревнителями Закону. **21** А про тебе вони є навчені, що навчаєш всіх юдеїв, що живуть між поганами, відступати від Мойсейового закону, кажучи їм не обрізувати дітей ані не ходити за звичаями. **22** Отже, що є? Напевно, збіжиться юрба, бо почують що ти прийшов. **23** Отже, зроби це, що тобі говоримо. У нас є чотири чоловіки, що себе обіцяли Богові. **24** Взявши цих, очисться з ними і видай на них, *щоб обстригли собі голови. І всі пізнають, що те, що навчені є про тебе, не є нічим, але що і сам перебуваєш в зберіганні Закону. **25** А про тих поган, що повірили, ми послали, розсудивши, щоб вони нічого такого не дотримувались, *тільки щоб оберігали себе від ідоложертовного, і крові, і задушеного, і розпусти.

мой4. 6 вищ. 18

вищ. 15

поч. 46

26 *Тоді Павло на другий день, взявши мужів, з ними, очистившись, ввійшов до святилища, сповіщаючи закінчення днів очищення, коли за кожного з них принесеться жертва. **27** І коли ті сім днів мали закінчитися, юдеї, що з Азії, побачивши його в святині, підбурили всю юрбу і наклали на нього руки, **28** кричачи: Ізраїльські мужі, допоможіть! Це є чоловік, що всюди навчаючи всіх проти народу і Закону та проти цього міста, ще ж і елленів ввів до церкви і збещестив це святе місце. **29** Бо вони побачили з ним в місті Трофима, ефесянина, про якого думали, що *його* Павло ввів до церкви. **30** Все місто заметушилось, і було збіговисько людей. І схопивши Павла, вони волокли його геть з церкви, і відразу двері замкнулися. **31** Як же вони намагалися його убити, вийшла вістка до тисяцького чоти, що ввесь Єрусалим заворушився. **32** Він негайно, взявши вояків і сотників, прибув до них. Вони ж, побачивши тисяцького і вояків, пере-

ниж. 24

плачюще, и стыкрушающе ми сръце: Азъ бо не точїю сказанъ быти {хощу}[10], но и оумрети въ іерлимѣ готовъ есмь о имени Га Іса. не повинующу же ся ему, оумолчахѡ рекше, (волѧ гнѧ)[11] да будетъ. По днехъ же сихъ, оуготовльшеся, взыдохомъ въ іерлимъ. Прїидоша же (с нами и нѣцыи ѿ оученикъ ѿ кесарїа)[12], (вѣдуще)[13] оу негоже обитаемъ мнасона никоего кѵпранина древна оучника. Бывшем же намъ въ іерлимѣ, любезно прїѧша насъ братїа. На оутрѣи же вниде павелъ с нами къ іакову. вси же прїидоша старцы. и цѣлова въхъ, сказаваше по единому кожде ихже сътвори Бъ въ назыцѣхъ служенїемъ его. Они же слышавше славлахѹ Ба. (и) [рекше][14] ему. виждь ли брате, колико темъ есть іоудеи вѣровавшихъ; и вси ревнители закону суть. наоучени же суть ѿ тебе. яко ѿступлєнїю оучиши ѿ (закона) моусеова живущаа въ назыцѣхъ всѧ іоудеа. гла не обрѣзовати имъ чадъ, ни по обычаю ходити. Что оубо есть, всяко [подобаетъ народу снитися. оуслышат бо][15], яко пришелъ еси. Сїе оубо сътвори еже ти глемъ. суть оу насъ мужїе четыре обѣщавше себе (Бу). сихъ поим. очистися с ними і ждивъ на нихъ, *да острижутъ ти главы, и разумѣю вси яко имже наоучени суть ѿ тебе, ничтоже есть, но пребываеши и сам (закономъ храня)[16]. о вѣровавшихъ же назыцѣхъ, мы послахомъ [суждьше, ничтоже таковое съблюдати имъ, *токмо][17] да храними себе ѿ идоложертвъ и крове и оудавленины и блуда. за, мѕ. *Тогда павелъ поим мужа на оутрѣи, с ними очищься, вниде въ стилище завѣщая сконча- нїе днемъ очищенїа, дондеже принесено быстъ за единого коегождо ихъ приношенїе. (и) якоже хотяхѹ семь днїи скончатися, иже ѿ асїа іоудее видѣвше его въ стилищи, навадиша весь народъ, и възложиша нань рѹцѣ, въпїюще, мужїе ізилѣтьстїи, помозите. сеи есть чловекъ иже на люди и закѡ, и на мѣсто сїе, всѣхъ всюду оучѧ. Еще же и ѣллины въведе въ црковь, и осквернѝ стое мѣсто сїе. Бяхѹ бо видѣли трофима ефесанина въ градѣ с нимъ, егоже мнѧхѹ яко въ црковь въведе павелъ. повиже же ся гра весь, и бысть стечєнїе людемъ. и емше павла влечахѹ его вонъ ижъ црквє, и абїе затворишася двери. ищущимъ же и (оубити его)[18], взыде вѣсть къ тысящнику спирѣ, яко весь възмутися іерлимъ. иже абїе поимъ воины и сотники, причте на на. Они же видѣвше тысящника и воины, престаша бїюще павла.

(-)[19] Приступль (же) тысѧщнїй нарѣ҃ъ є҆го, и҆ повелѣ҆ сказа́ти є҆го вериѓама желѣ҆знома двѣ҆ма, и҆ въпраша́ше кто҃ (оу҆бо) є҆сть, и҆ что҃ сътвори́лъ є҆сть. дрꙋзїи же и҆мо҃ нѣ҆что҃ въпїѧ́хꙋ въ҃ наро́дѣ҆. не могїи же разꙋмѣ҆ти и҆звѣ҆стное мо́лвы ра́ди, повелѣ҆ ѡ҆вести҆ є҆го въ по́лкъ· є҆гда же бы́сть на степе́нехъ, прилꙋчи́ѧ въ҃здви́женꙋ бы́ти є҆мꙋ ѡ҆ бо́и҃хъ, нꙋ҆ждꙋ ра́ди наро́да· послѣ҆дова́ше бо мно́жество людїи зовꙋ́ще (взати)[20] є҆го. хотѧ́ же вни́ти въ по́лкъ па́велъ, (гла)[21] тысѧщнику. а҆́ще лѣ҆сть ми҆ є҆сть гла́ти (-)[22] тебѣ҆; о҆нъ же рече, (что҃) гре́чески оу҆мѣ҆еши ли҆; *не ты ли є҆си є҆гѵ̀пта́нинъ и҆же пре҃же сѝ дн҃ї и҆ превѣ҆ща́. и҆ і҆зве҃ въ пꙋстыню четы́ре тысѧща мꙋ҆жїи сикарє́и; ббї ѣ

ре же па́велъ. *азъ чла́къ оу҆бо є҆смь жидовѝ, ѡ҆ та́рса кїликїискаго, (славнаго)[23] гра́да житель· щолю́ же тѧ повели ми҆ гла́ти къ лю́демъ. повелѣ҆вшꙋ же є҆мꙋ. па́велъ стоѧ̀ на степе́нехъ, {помаа҃}[24] рꙋко́ю къ лю́демъ. мно́гꙋ же безмо́лвїю бывшꙋ, въ҃гласѝ є҆вре҆йскимъ на҃зы́комъ гла҃ѧ· нѝ ѯв

Гла҃, ѯв·

Мꙋжїе братїе и҆ ѻ҆цы, оу҆слы́шите мои къ вамъ нн҃ѣ ѡ҆вѣ҆тъ· слы́шавше же на҃́ко є҆вре́йскимъ на҃зыкомъ въ҃гласѝ къ нимъ, паче приложиша бе҃змолвїе· и҆ рече, ѧ́зъ [оу҆бо][1] є҆смь мꙋ́жъ іоу҆де́анинъ, роди́всѧ въ та́рсѣ кїликїи҆стѣ҆мъ, въспита҃ же въ градѣ се́мъ, при ногꙋ гамали́йловꙋ, нака́занъ и҆звѣ҆стно о҆те́ческомꙋ закономꙋ, ревни́тель сы҃ бж҃ї и҆ на҃́коже вси҃ вы є҆сте днесь, и҆же се́и пꙋть гони́хъ даже до сме́рти, вꙗжѧ̀ и҆ предаѧ̀ въ темнїцꙋ, мꙋ́жа же и҆ жены҃, на҃коже (-)[2] а҆рхїе҆ре́и свидѣ҆тельствꙋетъ ми҃, и҆ вси҃ ста́рцы, ѡ҆ ни҆хже и҆ посла́нїа прие҆мъ къ живꙋщимъ бра́тїамъ въ дама́сцѣ҆, и҆дя́хъ привести҆ (-)[3] та́мо сꙋщаа сва́заны въ і҆ер҃лⷬ, да мꙋ́чатсѧ. бы́сть же ми҆ и҆дꙋщꙋ и҆ приближа́ющꙋсѧ къ дама́скꙋ, въ полꙋдн҃е· *внеза́пꙋ съ нб҃се о҆блиста̀ свѣ҆тⷬ мно҃ о҆ мнѣ҆, падо́х же на́ землю, и҆ слы́ша҃ гла҃ гл҃ющь ми҆, са́вле са́вле что҃ мѧ го́ниши҆; ѧ́з же ѡ҆вѣ҆ща́хъ, кто҃ є҆си҃ гс҃; рече же къ мнѣ҆. ѧ́зъ є҆смь і҃с назоре́и є҆гоже ты҃ го́ниши. а҆ и҆же съ мною сꙋщіи҆ свѣ҆тъ оу҆бо видѣ҆ша, [и҆ пристра́шни бы́ша][4], гла́са же не слы́шаша гл҃ющаго къ мнѣ҆. реко҃ же что҃ сътворю҃ гс҃; гь же р҃е къ мнѣ҆, въста́въ и҆ди҆ въ дама́скъ, и҆ тꙋ (рече҃ ти)[5] ся҃ о҆ всѣ҆хъ, и҆́хже повелѣ҆но ти҃ є҆сть творити· (і) на҃коже не видѣ҆хъ ѡ҆ сла́вы свѣ҆та о҆ного, за́ рꙋкꙋ води́мъ ѡ҆ сꙋщихъ съ мно́ю, вни҆дохъ въ дама́скъ·

тали бити Павла. **33** А тисяцький, приступивши, схопив його і наказав його зв'язати двома залізними кайданами, і випитував, отже, хто він є і що він зробив, **34** інші ж що іншого кричали в юрбі. А не можучи докладно зрозуміти через заколот, наказав його відвести у полк. **35** Коли ж він був на сходах, трапилося, що вояки його піднесли, з конечності, перед юрбою. **36** Бо за ним ішов численний народ, що кричав: Забери його! **37** Як же Павло мав увійти до полку, сказав тисяцькому: Чи можна мені до тебе говорити? Він же сказав: То чи ти вмієш по-грецьки? **38** *Чи ти не є єгиптянином, що перед цими днями вчинив заколот і вивів в пустиню чотири тисячі мужів-сикаріїв? **39** Сказав же Павло: *Отже, я є чоловіком-жидом з киликійського Тарсу, громадянин славного міста. Прошу ж тебе, дозволь мені говорити до народу. **40** Як же він йому дозволив, Павло, стоячи на сходах, махнув рукою до народу. А як настала велика мовчанка, він крикнув єврейською мовою, кажучи:

вищ. 5

ниж. 22

Глава 22

1 Мужі-брати і батьки! Вислухайте нині мою відповідь до вас. **2** Почувши ж, що він заговорив до них єврейською мовою, ще більше замовкли. І він сказав: **3** Отже, я є чоловіком-юдеєм, народився в килікійському Тарсі, вихований же в цьому місті при Гамалиїлових ногах, докладно навчений батьківського закону, будучи божим ревнителем, так як всі ви нині є, **4** що цю дорогу переслідував аж до смерті, в'яжучи і передаючи до в'язниці мужів же і жінок. **5** Так як мені свідчить архиєрей і всі старці, від яких і, одержавши листи до тих братів, що жили в Дамаску, я йшов, щоб привести тих, що там були зв'язаними, до Єрусалиму на муки. **6** Сталося ж, що як я ішов і наближався до Дамаску, в полудень *нагло з неба засяяло велике світло навколо мене. **7** Я ж впав на землю і почув голос, що мені говорив: Савле, Савле, чому Мене переслідуєш? **8** Я ж відповів: Хто Ти, Господи? Він же сказав до мене: Я є Ісус Назорей, якого ти переслідуєш. **9** А ті, що були зі мною, отже, побачили світло і перелякалися, а не чули голосу, що говорив до мене. **10** Я ж сказав: Що маю робити, Господи? Господь же сказав до мене: Вставши, іди до Дамаску, і там тобі скажеться про все, що треба тобі робити. **11** І оскільки я не бачив від слави того світла, за руку ведений тими, що були зі мною, я ввійшов до Да-

вищ. 9

маску. **12** Ананія ж якийсь, побожний чоловік за законом, засвідчений всіма юдеями, що жили в Дамаску, **13** прийшовши до мене і ставши, сказав мені: Савле, брате, відзискай зір! І я в тому часі поглянув на нього. **14** Він же мені сказав: Бог наших батьків зволив, щоб ти пізнав його волю і побачив праведника та почув голос з його уст, **15** бо будеш йому свідком перед всіма людьми про те, що ти побачив і почув. **16** І нині чому зволікаєш? Вставши, охрестися і обмий свої гріхи, прикликавши ім'я Господа Ісуса. **17** Сталося ж, що коли я повертався до Єрусалиму і молився в церкві, я був у захваті **18** і побачив Його, що до мене говорив: Поспішися і скоро вийди з Єрусалиму, тому що не приймуть твого свідчення про Мене. **19** І я сказав: Господи, самі знають, що я садив до в'язниці і бив по зборах тих, що вірять в Тебе. **20** І коли проливалася кров Стефана – твого свідка, я сам стояв і погоджувався з його вбивством та стеріг одіж тих, що його вбивали. **21** І Він сказав до мене: Іди, бо я тебе пошлю до народів далеко. **22** Слухали ж його аж до цього слова, і підняли свій голос, кажучи: Забери такого з землі, бо не належиться йому жити! **23** Як же вони кричали, і кидали одіж, і кидали порох в повітря, **24** тисяцький наказав відвести його до полку, сказавши побиттям його випитати, щоб зрозуміти, з якої причини так кричали проти нього. **25** І коли його розтягнули шнурами, Павло сказав до того сотника, що стояв,: Чи можна вам бити чоловіка-римлянина і не засудженого? **26** Почувши ж, сотник приступив до тисяцького, промовив, кажучи: Гляди, що хочеш зробити, бо цей чоловік є римлянином! **27** А тисяцький, приступивши, сказав йому: Скажи мені, чи ти є римлянином? Він же сказав: Так. **28** Відповів же тисяцький: Я за велику ціну придбав цю назву і громадянство. Павло ж сказав: Я ж і народився в ньому. **29** Зараз же, отже, відступили від нього ті, що мали його допитати. І тисяцький налякався, зрозумівши, що він є римлянином і що його взяв. **30** На другий же день, бажаючи пізнати правду, задля чого він оскаржений юдеями, звільнив його від кайдан і наказав, щоб прийшли архиєреї і ввесь їхній собор. І привівши Павла, поставив його перед ними.

Ѳнанїа же нѣкїи мужь бл҃говѣинъ по закону, свѣтельствованъ ѡ҃ всѣхъ живущихъ [в дамасцѣ][6] іоу҃деи, пришѣ къ мнѣ, и ста́въ рече ми. са́вле бра́тие прозрѝ. и а҃зъ в то́й часъ взьрѣхъ на́нь. о́нъ же рече {ми}[7]. бг҃ъ ѡ҃цъ на́шихъ изволи тѧ разумѣти хотѣнїе его, и видѣти пра́вѣника, и слы́шати гласъ ѡ҃ оустъ его. а҃ко бу́деши (емоу свѣдѣтель)[8] къ всѣмъ человѣкѡ҃, ѝхже ви́дѣ и слы́ша· и нн҃ѣ что ме́длиши; въста́въ крести́ся и о́мыи грѣхи своя, призва́въ и҃ма (г҃а і҃са)[9]· бы́сть же ми вѣъвращаю́щуся въ іе҃рлимъ, и моля́щу ми ся въ цр҃кви, бы́ти (-)[10] въ оу҃жасѣ, и видѣти его гл҃ющa ми. потщи́ся, і и҃зы́ди ско́ро ѡ҃ іе҃рлима. зане не прїимутъ (свѣдѣтельства твоего)[11] еже о҃ мнѣ, и а҃зъ р҃ѣ, г҃и сами вѣ́дѧ а҃ко а҃зъ е҃сь вса́жа́ѧ в темни́цу и бїѧ по со́нмищихъ вѣ́рующаѧ в тѧ· и егда и҃злива́шесѧ кро́вь стефа́на свѣдѣтела твоего, (-)[12] са́мъ бѣхъ стоѧ и поо҃у҃ща́ѧ [о҃ оу҃бїиствѣ его][13], и стрегїи ри́зы оу҃бива́ющихъ его· и рече къ мнѣ, и҃ди, а҃ко а҃зъ къ на́зы́ки далече послю тѧ· послушахѹ же его да́же до сего словесе, и вѣъздвигóша гла҃ свóй гл҃ющe, вѣъзмѝ ѡ҃ земла҃ таковáго, не подоба́етъ бо ему жи́ти. вѣъпїющемъ же имъ и пометáющимъ ри́зы, и пра́хъ вѣъзмѣтáющимъ на вѣъздоухъ. повелѣ тысѧщникъ ѡ҃вести его въ по́лкъ, р҃ѣ ра́нами и҃стѧза́ти его, да разумѣетъ за ку́ю вину та́ко вѣъпїа́хѹ на́нь. (и) а҃коже протагóша его ве́рвьми. р҃ѣ къ стоя́щему со́тнику па́вел҃. а҃ще ч҃ла́ка ри́млянина и не о҃суждена лѣтъ е҃сть вамъ би́ти; Слы́шав же со́тникъ, приступи́ къ тысѧщнику сказа́ гл҃ѧ. [ви́ждь][14] что хо́щеши сътвори́ти· ч҃ла́къ бо се́й ри́млянинъ е҃сть. приступль же тысѧщникъ р҃ѣ ему, г҃ли ми (а҃ще) ты ри́млянинъ е҃си; о҃н же рече, е́й. ѡ҃вѣща́ же тысѧщнй҃, а҃зъ мно́гою цѣно́ю (нарече́нїе сїе и жи́тельство)[15] стяжахъ· Па́вел҃ъ же рече҃, а҃зъ же и родихсѧ (в немъ). а҃бїе (же) оу҃бо ѡ҃ступи́ша ѡ҃ него хотя́щеи его и҃стѧзати· и тысѧщникъ же оу҃боа́сѧ, разумѣвъ а҃ко ри́млянинъ е҃сть, и а҃ко (бѣ его)[16] вда́л҃. на оу҃трьи же хотя разумѣти и҃стинѹ что ради о҃клевета́ется ѡ҃ іоу҃де́и, разрѣшѝ его [ѡ҃ оу҃зъ][17], и повелѣ прїити а҃рхїере́ѡ҃ и всему събо́ру и҃хъ. и све́дъ па́вла поста́ви (его пр҃е ни́ми)[18].

Гла, їкг· за, мз·

Пъзрѣ́въ же па́велъ на сонм́, рече. мужїе бра́тїе, а̂зъ всею со́вѣстїю бл҃гою живу̀ бг҃и да́же до сего дн҃е· ѳрхїере́и же а̂на́нїа повелѣ̀ предъстоя́щимъ е̂му би́ти е̂му оу̂ста̀· тогда̀ па́велъ рече к немў, би́ти тя̀ имать бг҃ъ стѣ́но пова́пленаа. и̂ ты̀ сѣди́ши суда́ мѝ по зако́ну, и̂ преступа́я зако́нъ вели́ши (да бїю́тъ мя̀)[1]? прѣстоя́щїи же рѣша, а̂рхїере́ю ли бж҃їю досажда́еши? рече же па́велъ, не вѣ́дяхъ бра́тїе на̑ко (а̂рхїере́и е̂сть)[2]. пи́сано бо е̂сть, (-)[3] *кн҃зю людїи свои́хъ да не речеши зла̀· разумѣ́въ же па́велъ, на̑ко е̂дина ча́сть есть са̂дукеи́, а̂ друга́я фарїсеи, вънзва̀ въ со́нмищи, мужїе братїе, *а̂зъ фарїсе́и е̂смь, сн҃ъ фарисе́ова̀. о̂ оу̂пова́нїи и̂ о̂ въскр҃се́нїи мертвы́хъ, а̂зъ сужду̀ прїе́млю· е̂е же е̂му рекшу, бы́сть распра̀ фарїсе́о́мъ и̂ са̂дукео́мъ. и̂ раздѣли́ся наро́дъ. *са̂дукеи́ бо гл҃ю не бы́ти въскр҃се́нїю, ни̑ а̂гг҃ла ни̑ дх҃а. фарїсе́е же и̑сповѣ́дуютъ о̂бо́а̀· бы́сть же кли́чь великъ. и̂ въста́вше (-)[4] кни́жницы суще́и части фарисе́йскїа, пра́хуся (межи собо́ю) гл҃юще, ни е̂ди́но зло̀ о́бр҃ѣта́емъ въ чл҃цѣ се́мъ· а̂ще ли же дх҃ъ гл҃а е̂му и̑ли а̂гг҃лъ, |не противи́мся бг҃у|[5]· мно́зѣ же бы́вши распри, оу̂суми́вся ты́сящникъ да не растерза́нъ бу́дѣ па́велъ ѿ ни̑х, повелѣ̀ во́иномъ сни́ти (и̂) въсхи́тити е̂го ѿ среды и̑х, и̂ вести (е̂го) въ по́лкъ. въ наста́вшую же но́щь предъста́въ е̂му г҃ь рече, дерза́и |па́вле|[6]. на̑коже бо свѣдѣтельствова̀ мѧ̀ о̂ мнѣ̀ въ і҃ер҃ли́мѣ, сѝце тѝ подоба́етъ и̂ въ ри́мѣ свѣдѣтельствова́ти· бы́вшу же дн҃и, |сътво́рше нѣ́цыи ѿ і҃оу́дея̀ съвѣтъ|[7], закля́ша себѐ гл҃юще, не а̑сти ни пи́ти до́ндеже оу̂бї́ютъ па́вла· бя́ше же мно́жае четы́редесѧте (мужїи), и̑же сїю кля́тву сътворшеѝ, и̑же присту́пльше къ а̂рхїере́о́мъ и̂ ста́рцемъ, рѣша, кля́твою проклина́хомъ себе ничто̀же вкуси́ти, до̑деже оу̂бї́емъ па́вла. нн҃ѣ оу̂бо вы̀ скажи́те ты́сящнику съборомъ, на̑ко да |оу̂тр҃ѣ|[8] сведе́тъ е̂го къ ва́мъ, на̑ко хотя́щѣ̑ разумѣ́ти и̑звѣ́стнѣе на̑же о̂ не́мъ· мы̀ же пре́же да́же не прибли́житися е̂му, гото́ви е̂смы оу̂би́ти е̂го· слы́шавъ же сн҃ъ сестры па́вловы, ко́въ, прише̑ и̂ вле́зъ въ по́лкъ, сказа̀ па́влу· призва́въ же па́велъ е̂ди́ного ѿ со́тникъ речѐ. ю҃ношу сего приведѝ къ ты́сящнику, и̑мать бо (е̂му нѣ́что сказати)[9]· о́н же оу̂бо поѧ̀ть е̂го приведѐ къ ты́сящнику, и̂ (р҃е)[10]. оу̂жникъ па́велъ призва́въ мя̀ оу̂моли, сего ю҃ношу привести к тебѣ̀,

Глава 23, *поч. 47*

1 А Павло, поглянувши на збір, сказав: Мужі-брати, я всією доброю совістю живу перед Богом аж до цього дня! **2** Архиєрей же Ананія наказав своїм прислужникам бити його в уста. **3** Тоді Павло сказав до нього: Би ти тебе буде Бог, побілена стіно. І ти сидиш, судячи мене за законом і переступаючи закон, велиш мене бити? **4** Прислужники ж сказали: Чи докоряєш божому архиєрееві? **5** Сказав же Павло: Я не знав, брати, що це архиєрей, бо є написано: *Князеві свого народу не скажеш злого. **6** А Павло, зрозумівши, що одна частина є садукеї, а друга – фарисеї, закликав на зборі: Мужі-брати, *я є фарисеєм, син фарисея! За надію і за воскресіння мертвих я приймаю суд! **7** Як же він це сказав, була незгода між фарисеями і садукеями, і юрба поділилася. **8** *Адже садукеї кажуть, що немає воскресіння, ані ангела, ані духа, фарисеї же визнають оба. **9** Був же великий крик, і вставши, книжники, що були з фарисейської частини, змагалися між собою, кажучи: Не знаходимо нічого злого в цій людині. Якщо ж до нього заговорив Дух або ангел, – не противмося Богові! **10** Як же була велика незгода, тисяцький налякавшись, щоб ними Павло не був роздертим, наказав воякам зійти і схопити його з-посеред них і повести його до полку. **11** В наступній же ночі, ставши перед ним, Господь сказав: Бадьорся, Павле! Бо так як ти свідчив про Мене в Єрусалимі, так тобі треба і в Римі свідчити. **12** Як же настав день, деякі з юдеїв, зробивши змову, закляли себе, кажучи, що не їстимуть ані не питимуть, доки не вб'ють Павла. **13** Було ж більше ніж сорок чоловік, які склали цю клятву. **14** Вони, приступивши до архиєреїв і старців, сказали: Клятвою ми себе закляли нічого не їсти, доки не уб'ємо Павла. **15** Отже, нині ви скажіть тисяцькому зі собором, щоб завтра його привів до вас, наче бажаючи докладніше зрозуміти те, що про нього. Ми ж скоріше ніж він наблизиться, є готовими його убити. **16** Почувши ж, син сестри Павла про змову, прийшовши і ввійшовши до полку, сказав Павлові. **17** Павло, покликавши ж одного з сотників, сказав: Приведи цього юнака до тисяцького, бо він має щось йому сказати. **18** Він же, отже, взявши його, привів до тисяцького і сказав: В'язень Павло, покликавши мене, попросив до тебе привести цього юнака, що має щось тобі сказати. **19** А тисяцький, взявши його за руку і відійшовши на бік, запитував його,

мой2. 22

ниж. 24 фил. 3

мат. 22

що є те, що маєш мені сповістити. **20** Він же сказав, що юдеї змовилися попросити тебе, щоб завтра ти привів Павла до них на собор, ніби вони бажають докладніше випитати про нього. **21** Ти, отже, не вислухай їх, бо на нього засідають більше ніж сорок чоловік з них, які закляли себе ані не їсти, ані не пити, доки не уб'ють його. І тепер вони є готові, очікуючи від тебе обіцянки. **22** Тисяцький же, отже, відпустив юнака, наказавши: Нікому не розповіси, що ти це мені об'явив. **23** І покликавши якихось двох сотників, сказав: Приготуйте мені двісті озброєних вояків, щоб пішли до Кесарії, а сімдесят кіннотників і двісті стрільців, від третьої години ночі. **24** Приведіть же скотину, щоб, посадивши Павла, вони і провели до ігемона Филіка. **25** Він же написав і листа, що мав цей вид: **26** Клавдій Лисія – шановному ігемонові Филикові. Радіти! **27** Цього чоловіка, схопленого юдеями, і що мав бути ними вбитий, я, приступивши з вояками, вирвав його, довідавшись, що він є римлянином. **28** А бажаючи пізнати причину, через яку його оскаржували, я його повів в їхній збір. **29** Я знайшов, що його оскаржували за питання їхнього закону і що він не мав ніякого проступку, гідного смерті або кайдан. **30** Як же мені було сказано про засідку проти чоловіка, що мала бути від юдеїв, відразу я його послав до тебе, наказавши і оскаржувачам перед тобою говорити те, що мають проти нього. Будь здоровим! **31** Отже, вояки, взявши Павла, за їм наказаним повели вночі до Антипатриди. **32** А на другий день, залишивши, щоб вершники ішли з ним, вони повернулися до полку. **33** Вони ж, прийшовши до Кесарії і давши ігемонові листа, поставили перед ним і Павла. **34** А ігемон, прочитавши послання, і запитавши з якої околиці він є, і довідавшись, що з Киликії, **35** сказав: Вислухаю про тебе, коли й твої оскаржувачі прийдуть. Наказав же його стерегти в Іродовому преторі.

ѥмоущꙗ нѣчто глати тебѣ· Лоѝ же (ѥго за́ руку)[11] тысѧщнѝ, и ѡшѣ на ѥдїнѣ вꙗпраша́ше (ѥго), что̀ ѥсть ѥже ѝмаши вꙗзвѣстѝти мѝ· Гѣ же, ꙗ́ко їоу́дєе сꙗвѣщꙗ́ша оу́молѝти тѧ, ꙗ́ко да оу́тро̀ па́вла сведе́ши (к нѝмъ) вꙗ собо́ръ, ꙗ́ко хотꙗ́щемъ (-)[12] ѝзвѣстнѣе ѝстазáти ꙗ́же о́ нем̀. ты оу́бо не послу́шаи ѝхъ, лова́тъ бо ѥго ѡ нѝ мужїе мно́жае четы́ридесате, ѝже заклꙗ́ша себе ни ꙗ́сти ни пи́ти до́ндеже оу́бїютъ ѥго· И нѝнѣ (гото́ви сѹть)[13], чаю́ще ѥже ѡ тебе о́бѣщанїꙗ. Тысꙗщникъ же оу́бо ѡпусти́ ю́ношу, завѣщáвъ ни ѥдíному же повѣ́дати ꙗ́ко сїꙗ ꙗ́вилъ ѥси мнѣ· И призва́въ два нѣкїꙗ ѡ со́тникъ, рече. оу́гото́вите (мѝ) во́ины (вꙗо́ружены) двѣсти́, ꙗ́ко да и́дутъ до кесарїꙗ, ѧ́ коннѝкъ, сѣ́мьдесѧт̀, и стрѣле́цъ, двѣсти́, ѡ третїꙗ́го часа̀ но́щи, ско́тъ же привести да всади́вше па́вла (и) прово́дятъ до филѝка и́гемона, (написа же и)[14] послáнїе, ѝмуще о́бра́ сѐй· Клавдїе лисїꙗ держáвному и́гемону филѝку ра́доватисꙗ. мужа сего ꙗ́тта ѡ їоу́дей̀, и хотꙗ́щу оу́бїену быти ѡ нѝхъ, приступль с во́ины ѡа́хъ (ѥго), оувѣдѣвъ ꙗ́ко ри́млꙗнинъ ѥсть. хотя́ же разумѣти вину ѥ́же ра́ди пойма́ху на́нь, сведо́ [ѥго][15] в сѡ́мище ѝ, ѥгоже о́брѣтохъ поемлема о́ взыскáнїи зако́на ѝх̀, ни ѥдíно же досто́йно сме́рти ѝли оу́замъ (съгрѣшенїе ѝмуща)[16]. Сказану же бы́вшу мѝ ково́у на́ мужа [хотя́щу быти ѡ їоу́дей̀, ꙗ̑вїе][17] послахъ (ѥго) к тебѣ, завѣщáвъ и клеветникѡ̀ глати (прѐ тобо́ю, ꙗ́же ѝмуть на́нь)[18], [зра́въ бу́ди][19]. во́ини оу́бо по повелѣнномѹ ѝмъ, вземше па́вла ведо́ша о́бношь въ ꙗнтипатри́ду· въ оу́трѣи же о́ставльше ко́нники ѝтѝ с нѝмъ, възвратѝшасѧ въ по́лкъ· о́ни (же) пришѣ́ше въ кесарїю́, и давше посланїе и́гемону, прѐставиша и па́вла ѥмѹ. прочѐтъ же (и́гемонъ) {посла́нїе}[20], и въпро́шь, ѡ коѥ̀ о́бласти ѥсть, и оувѣ́дѣвъ ꙗ́ко ѡ киликїꙗ, да оу́слы́шу о́ тебѣ рече ѥгда и клеветницы̀ твоѝ прїи́дутъ. (повелѣ же)[21] (ѥго въ претóрѣ и́родовѣ стрещи)[22].

Глава 24

1 А по п'ятьох днях прийшов архиєрей Ананія зі старцями і з якимсь промовцем Тертилом, які сказали ігемонові про Павла. **2** Як же його покликано, Тертил почав оскаржувати, кажучи: Маємо великий мир завдяки тобі, і як цей народ справляється твоїм промислом – **3** всяким видом і всюди хвалимо,

Гла, їкд.

По пѧти́х же дне́хъ, сни́де архїере́и ана́нїꙗ съ [ста́рцы][1], и съ ри́торомъ (тертѝломъ)[2] нѣкоѝмъ, ѝже сказаша и́гемону о́ па́влѣ· Призва́ну же бы́вшу ѥмѹ, начатъ понашати (тертѝлъ)[3], гла. мно́гъ ми́ръ оу́лучаю́ще тобо́ю, ї ѝспрáвле́нїемъ быва́емымъ ꙗ́зыку сему твоѝмъ промышле́нїемъ.

всѧ́кимъ о҃бразѡ҃ и҆ вездѣ́, хвала́имъ преслав҃не фи-
ли҃ѯе, съ всѧ́кымъ бл҃годаре́нїе҃. но̀ да не мно́жае
(стужа́ю тебѣ́)[4], молю́ тѧ҆ послу́шати на́съ
въ кра́тцѣ твое́ю кро́тостїю. о҆брѣ́тше бо̀
мужа сего̀ гу́бителѧ, и҆ дви́жуща противле́нїе
всѣ́мъ і҆ѹде́ѡмъ, (живу́щимъ)[5] по вселе́ннѣи, и҆
пр҃ѣ́стателѧ сущa назоре́истеи е́реси, и҆же и҆
цр҃ковь поскуси́ сѧ҆ о҆сквернити· е҆гоже и҆ нѧ́хомъ, {и҆
по зако́ну на́шему хотѣ́хомъ суди́ти (е҆му́)·
приш҃е́ же лисі́ѧ тысѧщ҃ни́къ, мно́гою си́лою
ѿ рукъ на́шихъ и҆схити, (и҆ к тебѣ посла̀)· по-
велѣ́въ (и҆ намъ) гл҃ющимъ на́нь прїити к те-
бѣ́}[6], о҆ не́мже вѣ҆змо́жеши самъ (раз҃суди́ти,
и҆)[7] о҆ всѣхъ сихъ познати, о҆ ни́хже мы̀ пое́м-
лемъ на́нь. сложи́ша же сѧ҆ і҆ѹде́е гл҃юще, симъ
та́ко быти. ѿвѣщѧ́ же па́вел҃ъ, поманувшу е҆-
му̀ и҆ге́мону гл҃ати· ѿ мно́гъ лѣ́тъ сущa тѧ҆
суді́ю {пра́ведна}[8] нѧ́зы́ку сему̀ свѣ́ды, бл҃годушнее нѧ́же о҆ мнѣ́ ѿвѣщѧ́ю, могу́щу тѝ разумѣ́-
ти. нѧ́ко не мно́жае е҆́сть мі҃и дн҃ї и҆ дв҃анадесѧ́тихъ, ѿне́лиже вѣ҆зыдохъ поклони́тисѧ҆ въ
і҆ер҃ли́мѣ. и҆ ни въ цр҃кви о҆брѣто́ша мѧ҆ къ нѣ́-
коемѹ, гл҃юща и҆ли разврѣ́тъ твора́ща на́роду,
и҆ни въ со́нмищихъ и҆ни въ̀ градѣ́, и҆же довести
(мѝ могу́тъ)[9] е҆ли́ка (тебѣ́) нн҃ѣ́ (на мѧ҆
гл҃ютъ)[10]. и҆сповѣ́дую же (тебѣ́ е҆е)[11], нѧ́ко въ
пу́тѣ е҆гоже (сі҃и) гл҃ютъ е́ресь, тако слу́жѹ
о҆тє́чєскомѹ бг҃ѹ, вѣ́рѹѧ всѣ́мъ сущимъ въ зако́нѣ и҆ пр҃ро́цѣхъ пи́санымъ, оу҃пованїе и҆мы́и на
бг҃а, е҆гоже и҆ са́ми сі҃и ча́ютъ, въскр҃нїе хотѧ́щее
быти ме́ртвымъ. пра́ведникомъ же и҆ грѣшникомъ. о҆ се́м (же) і҆ а҆́зъ подвиза́юсѧ, непороч҃ну
съвѣ́сть и҆мѣ́ю къ бг҃ѹ и҆ чл҃ко҃ѹ всегда̀. по лѣ́тех
же мно́зѣхъ (прїидо́хъ мл҃тыни҃ѧ сътвори́ти въ
вы҃ йа нѧ́зы́кѣ мои)[12] и҆ прино́шенїа, *в нихже о҆брѣто́ша
мѧ҆ (постивъшесѧ҆)[13] въ цр҃кви, и҆ни съ наро́дѡ҃, и҆ни
съ мл҃твою. нѣ́цыи же ѿ а҆сі҃ѧ і҆ѹде́е, и҆́мже по-
доба́етъ предъ тѧ҆ прїити и҆ гл҃ати, а҆ще (и҆́-
мѹтъ что҃[14]) на мѧ҆. и҆ли сами тіи да
гл҃ютъ, кѹю̀ о҆брѣто́ша [въ мнѣ́]15 непра́вдѹ,
ставшу̀ мѝ въ со́нмищи. и҆ли о҆ е҆ди́номъ семъ
вы҃ йг гла́сѣ и҆же, вѣ҆зопи́ (стоѧ́ в нѧ҃)[16], *нѧ́ко о҆ вѣ҆с-
кр҃нїи ме́ртвыхъ а҆́зъ сѹдъ прїе́млю дне́сь ѿ
васъ· [Слы́шав же сі҃ѧ фили́ѯъ, ѿвѣщева́ше
имъ]17, и҆звѣ́стнѣе свѣ́дыи нѧ́же о҆́ (проповѣ́ди
е҆҃вл҃ьстеи)[18], гл҃ѧ, е҆гда лисі́ѧ тысѧщ҃ни́къ прїидетъ, разсѹжду̀ нѧ́же о҆ васъ. повелѣ́въ (же) со́тнику стрещѝ (па́вла)[19], и҆мѣ́ти же о҆сла́бу, и҆ ни
е҆ди́номѹ (же) вѣ҆збрана́ти свои́мъ е҆му̀ слѹжи́ти
[и҆ли приходи́ти]20 к немѹ. по́ днех же нѣ́кихъ
приш҃е́ фили́ѯъ съ дрѹсі́лїею женою свое́ю сущею
і҆ѹдео҃́нынею, прив҃а̀ па́вла, (да слы́ш҃и)[21] ѿ него̀

преславний Филіксе, з усякою подякою. **4** Але щоб я тобі більше не надокучав, благаю тебе твоєю лагідністю коротко нас вислухати. **5** Адже знайшовши цього згубного чоловіка, що й підбурював до спротиву всіх юдеїв, що живуть по вселенній і що є провідником назорейської єресі, **6** який намірявся і церкву збещестити, його ми і схопили, і бажали його судити за нашим законом. **7** А Лисія, тисяцький, прийшовши з великою силою, вирвав *його* з наших рук і послав до тебе, наказавши і нам, що його оскаржуємо, прийти до тебе. **8** Про це зможеш сам розсудити і про все це дізнатися, про що ми його оскаржуємо. **9** Долучилися ж юдеї, кажучи, що це так є. **10** Відповів же Павло, як ігемон дав йому знак, щоб він говорив: Знаючи, що від багатьох років ти є справедливим суддею для цього народу, сміливіше про себе відповідаю, **11** бо ти можеш зрозуміти, що не є мені більше ніж дванадцять днів, відколи я пішов поклонитися до Єрусалиму. **12** І вони не знайшли, щоб я в церкві до когось говорив або робив розрух в юрбі ані в зборах, ані в місті; **13** ані не можуть мені доказати те, що тобі нині супроти мене говорять. **14** Визнаю ж тобі це, що в дорозі, яку ці
називають єрессю, так служу батьківському Богові, вірячи всьому, що є написане в Законі і Пророках, **15** маючи надію на Бога, якого і вони самі очікують, воскресіння з мертвих, що має бути для праведних же і грішників. **16** В цьому ж і я подвизаюся, маючи завжди непорочну совість до Бога і людей. **17** А по багатьох роках я прийшов до мого народу зробити милостиню і жертву, **18** *в чому вони мене знайшли в вищ. 21
церкві, як я постив, не з юрбою ані не з заколотом. **19** А деякі юдеї з Азії, яким належиться прийти перед тебе і говорити, якщо мають щось проти мене. **20** Або хай ті самі говорять, яку знайшли в мені неправедність, коли я став в зборі, **21** хіба за цей одинокий виголос, яким я закликав, стоячи між ними, *що я вищ. 23
сьогодні приймаю від вас суд за воскресіння мертвих. **22** Почувши ж це, Фелікс відповідав їм, з певністю знаючи те, що про євангельську проповідь, кажучи: Коли прийде Лисія, тисяцький, розсуджу про вас, – **23** наказавши ж сотникові стерегти Павла, дати полегшення і не забороняти ані одному з близьких йому служити або до нього приходити. **24** А по деяких днях, прийшовши, Фелікс зі своєю жінкою Друси-

лією, що була юдейкою, покликав Павла, щоб почути від нього про віру, що в Христа Ісуса. **25** Як же він говорив про правду, і про стриманість, і про суд, що має бути, Фелікс, перелякавшись, відповів: Отже, нині іди, а знайшовши час, тебе покличу. **26** Заразом же і надіявся, що йому Павлом буде дана винагорода, щоб він його відпустив, тому і часто його кличучи, говорив з ним. **27** А як закінчилися два роки, Фелікс одержав на заміну Поркія Фиста. Фелікс же, бажаючи зробити юдеям вгодне, залишив Павла ув'язненим.

Глава 25

1 Фест, отже ж, взявши владу, по трьох днях пішов до Єрусалиму з Кесарії. **2** Промовили ж йому архиєреї і провідники юдеїв проти Павла, і благали його, **3** просячи ласку супроти нього, щоб він його послав до Єрусалиму, роблячи засідку, щоб його убити в дорозі. **4** А Фест наказав стерегти Павла в Кесарії, сам же бажаючи скоро піти. **5** Отже, – сказав, – ті з вас, що можуть, пішовши зі мною, хай говорять проти нього, якщо є якась неправда в цьому мужі. **6** Перебувши ж у них не більше як десять днів, він зійшов до Кесарії. На другий день, сівши на суді, наказав привести Павла. **7** Як же його привели, навколо стали ті юдеї, що прийшли з Єрусалиму, приносячи проти Павла численні і тяжкі обвинувачення, яких не могли доказати. **8** Коли він відповідав, що: Ані проти юдейського закону, ані проти церкви, ані проти цісаря я нічого не згрішив, – **9** Фест же, бажаючи зробити вгодне юдеям, відповівши, сказав Павлові: Чи хочеш, пішовши до Єрусалиму, там про це суд від мене прийняти? **10** Сказав же Павло: Я стою на суді цісаря, де мені належиться суд прийняти. Юдеїв я нічим не скривдив, так як і ти добре знаєш. **11** Отже, якщо я вчинив несправедливість або щось гідне смерті, не відрікаюся вмерти. Якщо ж в мені немає нічого з того, в чому ці мене оскаржують, ніхто не може їм видати мене, що покликаюся на цісаря. **12** Тоді Фест, порадившись з радниками, відповів: Ти покликався на цісаря, підеш до цісаря. **13** А як минули деякі дні, *поч. 48*

цар Агриппа і Вернікія прийшли до Кесарії поздоровити Феста. **14** Коли ж вони там перебули багато днів, Фест сказав цареві те, що про Павла, кажучи: Є якийсь чоловік-в'язень, залишений Феліксом, **15** про якого, як я був в Єрусалимі, об'явили архиєреї

вѣ́ру на́же въ ха їса. глю́щу же є́му о́ пра́вдѣ и́ о́ въздержа́нїи, и́ о́ су́дѣ хотя́щемъ бы-ти, пристра́шенъ бы́ фили́хъ ѡ́вѣщà, нн҃ѣ у҆́бо и҆́ди, вре́мя же получивъ призову́ тя́. въскую́пѣ (же) и҆ надѣ́ѧсѧ на́іко мз҃да́ дастьсѧ є́му ѿ па́вла, на́іко [да ѿпу́ститъ є́го][22]. тѣ́мже и҆ ча́сто (призыва́ѧ є́го)[23] бесѣ́доваше с нимъ. двѣ́ма же лѣ́тома сконча́вшемасѧ, прїа́тъ и҆́зм҃ѣненїе фили́хъ, поркїа́ фи́ста. хотя́ же оу҆го́дное сътвори́ти їоу҆де́омъ фили́хъ, о́ста́ви па́вла сва́зана.

Гла, їѕ҃.

И́стъ (же) у҆́бо прїе́мъ власть, по трехъ дн҃ехъ възы́де въ їер҃ли́мъ ѿ кесарїѧ. сказа́ша же є́му а҆рхїере́е и҆ пе́рвїи їоу҆де́омъ на па́вла, и҆ молѧ́ху є́го просѧ-ще бл҃гть нань, на́іко да по́слетъ є́го въ їер҃ли́мъ, ловитвꙋ творѧще на́іко да у҆бїю́тъ є́го на пꙋти́. фи́стъ же (-)[1] повелѣ́ стрещи́ павла въ кесарїи́, са́м же хотя́ въскоре́ и҆́зы́ти. и҆́же у҆́бо (си́лни въ ва́съ, рече)[2], съ мно́ю шедше а҆́ще е҆́сть кан҃ (непра́вда въ мꙋжи́)[3] (се́мъ), да гля́тъ нань. пребы́въ же о҆́ нихъ (не мно́жае десѧти дн҃їи, сни́де)[4] въ кесарїю́. на ꙋ҆́трьи сѣ́дъ на су́дищи, повелѣ́ па́вла привести́. приведе́ну же бывшꙋ є́му, о҆́кр҃тъ ста́ша и҆́же ѿ їер҃ли́ма съшедъшии҆ їоу҆де́е, мно́ги и҆ тѧ́жки винꙑ́ приносѧще (на па́вла), и҆́хже не можа́ху и҆́зъѧ́ви́ти, (ѿвѣщава́ющꙋ є́му)[5], на́іко ни въ за́конѣ їоу҆де́истѣ а҆́ни въ цр҃кви а҆́ни на кесарѧ что҆́ съгрѣшихъ. фи́стъ же хотя́ (оу҆го́дное їоу҆де́омъ)[6] сътвори́ти, ѡ҆вѣщава́въ па́влови рече҆́. хо́щеши а҆́ли въ їер҃ли́мъ възше҆́ та́мо о҆́ сихъ сꙋ́дъ прїа́ти ѿ мене҆́; рече же па́велъ, на сꙋди-щи кесаре́вѣ стоа҆̀ е҆́смь, и҆́дѣже мі҃ достои́тъ сꙋ́дъ прїа́ти. їоу҆де́а ничи́мже о҆́бидѣ҆ е҆́смь, на́іко же и҆ ты̀ добрѣ вѣ́си. а҆́ще у҆́бо (непра́вдꙋа и҆́ли)[7] досто́йное сме́рти сътворі҆́ что҆́, не ѿме́ꙋсѧ ꙋ҆́мрети. а҆́ще ли же ничто́же е҆́сть (о҆́ мнѣ҆) е҆́же сїи (на мѧ клеве́щꙋтъ)[8], никто́же мѧ мо́жетъ тѣ́мъ вы́дати, кесарѧ̀ нарица́ющꙋ. тогда фи́стъ съ҆тазава́всѧ съ совѣ́тники, ѡ҆вѣщà, кесарѧ̀ а҆́ли нарекло́ъ е҆́си҆; къ кесарю да и҆́деши. дн҃ем же минꙋвшимъ нѣ́коимъ· *зд҃*, мі҃.

Агрі́па цр҃ь и҆ вернікїи́ снидо́ша в кесарїю цѣлова-ти фи́ста. на́іко мно́ги дн҃и пребы́ста тꙋ́, фи́стꙋ҆ (сказа҆̀ цр҃ю)[9] на́же о҆́ па́влѣ, глѧ, мꙋ́ж нѣ́кїи е҆́сть о҆́ста́вленъ ѿ фили́ха оу҆́жникъ, о҆́ не́мже бывшꙋ мі҃ въ їер҃ли́мѣ, на́вишa а҆рхїере́е и҆ старцы їоу҆де́истїи, проса́ще нань прⷭ҇. к

ни́мже ѡ҃вѣщахъ, ꙗ҆ко нѣ́сть о҆́бычаи ри́мляномъ вы́дати кое҆́го чл҃ка [на поги́бель][10], пре́же даже о҆́клевета́емыи предъ лицемъ не и҆́мать клеве́щ҃ущихъ (е҆́го), и҆ мѣ́сто ѡ҃вѣта прі́и́метъ о҆́ (свое́мъ) съгрѣше́нїи. съше́шим (же)[11] ꙗ҆ и҆́мъ здѣ, законопрестꙋпле́нїа ни е҆́дина́го (же) сътворихъ, на ꙋ҆́трїи сѣдъ на сꙋ́дищи, повелѣ́ привести мꙋ́жа. о҆́крⷭ҇тъ е҆́го сташе клеве́ницы, ни е҆́ди́нꙋ вину́ нанесо́ша и҆́хже (непщева́хъ а҆̑ж)[12] [-][13]. ста҃за́нїа же нѣ́каа о҆́ свое́и разли́чнѣи вѣрѣ и҆ма́хꙋ к немꙋ, и҆ о҆́ нѣ́коем҃ъ і҆сѣ оу҆ме́ршемъ, е҆́гоже (па́велъ гл҃аше)[14] жи́ва сꙋща· Недооу҆́мѣꙗ же ꙗ҆ а҆́зъ е҆́же о҆́ семъ взы́ска́нїи, (і҆ и҆ста҃за́нїи). гл҃а҃ а҆́ще хо́щетъ и҆́ти въ і҆ер҃ли́мъ, и҆ та́мо сꙋ́дъ прі́има́ти о҆́ сихъ. па́влꙋ же и҆спроси́вшꙋ блюде́нꙋ быти е҆́мꙋ до разсꙋже́нїа а҆́вгꙋста, Повелѣхъ блюсти́ е҆́го дондеже пошлю́ е҆́го къ кесарю· а҆гри́ппа же къ фи́сту [рече][15], хотѣ́хъ а҆́зъ и҆ са́мъ чл҃ка (сего) слы́шати. [о҆́нже][16] (рече, оу҆́трѣ)[17] оу҆слы́шиши е҆́го· На оу҆́трїи (же)[18] приш҃е́шꙋ а҆гри́ппѣ и҆ верни́кі́ю съ мно́гою го́рдостїю, и҆ вшедшѝ в сꙋ́дѣ́бнѣи полатѣ, съ ты́сѧщники, и҆ с нарочи́тыми мꙋ́жи гра́да, и҆ повелѣ́вшꙋ фи́сту, приведоша па́вла. и҆ (рече)[19] фи́стъ, а҆гри́ппо царю, и҆ вс҃и приш҃е́шеи҆ с нами мꙋ́жїе, ви́дите сегѡ̀, о҆́ немже вс҃е мно́жество і҆оу҆де́и сꙋжа́хꙋ ми, въ і҆ер҃ли́мѣ же и҆ здѣ, въпїю́ще, (ꙗ҆ко) не подоба́етъ (жи́ти е҆́мꙋ)[20] кто́мꙋ. а҆́з же разꙋмѣ́въ ничто́же досто́йно е҆́мꙋ сме́рти сътвори́хъ, [и҆][21] самомꙋ же семꙋ нарица́ющꙋ сева́ста сꙋдѝ посла́ти е҆́го. о҆́ нем҃же и҆звѣ́стнѣе что писа́ти господи́ну не и҆́мамъ, тѣмже (и҆) приведохъ е҆́го пр҃е́ вами, (-)[22] наипа́че пр҃е́ тѧ (а҆гри́ппо царю)[23], ꙗ҆́ко да разсꙋже́нїю бывшꙋ, и҆́мамъ что̀ писа́ти. безслове́сно бо̀ мни́тъ ми ся҃ посыла́ющꙋ ю́жника. ((а҆̑)[24] ꙗ҆́же на́нь вины̀ не)[25] сказати·

Гл҃а, і҆ѕ· зр҃, мд·

А҆гри́ппа же къ па́влꙋ речѐ, повелѣва́етъ ти ся҃ о҆́ себѣ самомꙋ гл҃ати· Тогда павелъ (ѡ҃вѣщева́ше простре́тъ рꙋкꙋ)[1]. о҆́ всѣхъ о҆́ ни́хже о҆́клевета́емъ е҆́смь ѡ҃ і҆оу҆де́и ц҃рю а҆гри́ппо, непщꙋ́ю себе бл҃же́на (прі́имѝ к тебѣ), (хота́щꙋ пр҃е́ тобою ѡ҃вѣща́ти дн҃е)[2], паче вѣ́дца {тѧ сꙋща}[3] всѣ́мъ і҆оу҆де́искимъ о҆́бычае́м же и҆ взыска́нїемъ. тѣмже молю́тиса, долготерпѣли́вно послꙋша́ти менѐ· Житїе оу҆́бо̀ мое е҆́же ѡ҃ ю́ности и҆спе́рва бывъшее въ ꙗ҆зы́цѣ мое́мъ въ і҆ер҃ли́мѣ, вѣ́дать вс҃и і҆оу҆де́е, вѣ́дꙋще ма и҆спе́рва, а҆́ще хота́ѧ свѣдѣтельствовати, ꙗ҆́ко по и҆звѣ́стнѣи е́реси

і юдейські старці, просячи проти нього засуду. **16** До них я відповів, що немає у римлян звичаю видати якогось чоловіка на загибель скоріше ніж оскаржений не має перед лицем його оскаржувачів, і не матиме змоги відповісти за свій злочин. **17** Як же вони тут зійшлися, я зовсім не забарився, *а* на другий день, сівши на суді, я наказав привести чоловіка. **18** Оскаржувачі, ставши довкруги нього, не принесли ані одне оскарження з того, про що я підозрівав. **19** Вони ж з ним мали якісь суперечки про свою різну віру і про якогось Ісуса, що помер, про якого Павло говорив, що є живим. **20** А я, розгубившись в цьому розгляді і суперечці, говорив, чи він не хоче іти до Єрусалиму і там прийняти суд відносно цього. **21** А як Павло попросив, щоб його стерегти до вирішення Августа, я наказав його стерегти, доки не пошлю його до цісаря. **22** Агриппа ж сказав до Феста: І я сам бажав чути цього чоловіка. Він же сказав: Завтра його почуєш. **23** А на другий день, коли прийшов Агриппа і Вернікія з великою гордістю і коли увійшли до судової палати з тисяцькими і з шляхетними мужами міста, і коли Фист наказав, привели Павла. **24** І сказав Фист: Агриппо, царю, і всі мужі, що прийшли з нами, бачите цього, про якого мені в Єрусалимі і тут докучало все множество юдей, кричучи, що йому більше не належиться жити. **25** Я ж, зрозумівши, що він не зробив нічого гідного смерті, і як же він сам відкликався до севаста, я судив його послати. **26** Про нього ж щось докладнішого написати панові не маю, тому і я привів його перед вас, особливо перед тебе, Агриппо, царю, щоб, дослідивши, я мав щось писати. **27** Бо мені здається недоречним, як посилаю в'язня, не зазначити те обвинувачення, що проти нього.

Глава 26, *поч. 49*

1 Агриппа ж сказав до Павла: Наказується тобі про себе самого говорити. Тоді Павло відповідав, простягнувши руку: **2** Про все, про що оскаржений я є юдеями, царю Агриппо, вважаю себе блаженним, що я прийшов до тебе, бажаючи перед тобою сьогодні відповісти, **3** особливо тому що ти є обізнаний зі всіма юдейськими звичаями і питаннями. Тому прошу тебе терпеливо мене вислухати. **4** Отже, моє життя, що від молодості, що від початку було в моєму народі в Єрусалимі, знають всі юдеї, **5** які мене знають від початку, аби хотіли свідчити. Бо по відомій єресі нашої

віри я жив як фарисей. **6** І нині я
стою суджений за надію обіцянки,
що була від Бога нашим батькам, **7**
до якої надіються дійти наших два-
надцять племен, безперервно слу-
жачи ніч і день. За цю надію я є
оскаржений юдеями, царю Агрип-
по. **8** Хіба ви вважаєте неймовір-
ним, що Бог воскрешає мертвих? **9**
Бо я, отже, вважав себе противни-
ком імені Ісуса Назорея, *і* що нале-
житься зробити багато противного,
вищ. 8 **10** *що я і зробив в Єрусалимі, і
багатьох зі святих я замикав у в'яз-
ницях, одержавши владу від архие-
реїв. Як же вони були вбивані, я да-
вав згоду. **11** І багато разів, мучаю-
чи їх на всіх зборах, я примушував
хулити, дуже ворогуючи проти них.
Я *їх* переслідував і аж до зовнішніх
міст. **12** Ідучи ж до них до Дамаску
з владою і наказом, що від архие-
реїв, **13** в полудень в дорозі я поба-
чив, царю, з небес сяйво більше від
сонячного, світло, що осяяло мене і
тих, що йшли зі мною. **14** А як ми
всі впали на землю, я почув голос,
що говорив до мене і казав єврейсь-
кою мовою: Савле, Савле, чого ме-
не переслідуєш? Тяжко тобі є змага-
тись проти бодця. **15** Я ж сказав:
Хто ти є, Господи? Він же сказав: Я
є Ісус, якого ти переслідуєш. **16** А-
ле встань і стань на свої ноги, бо на
це я тобі з'явився, щоб зробити те-
бе слугою і свідком того, що ти ба-
чив, і того, що тобі об'явлю, **17** ви-
бираючи тебе з юдейського народу
і з поган, до яких Я тебе пошлю, **18**
щоб відкрити їхні очі, щоб вони
відвернулися від темряви до світла,
і від влади сатани до Бога, щоб
вони одержали відпущення гріхів і
наслідя між святими вірою в Ме-
не. **19** Тому, царю Агриппо, я не
противився небесному видінню, **20**
вищ. 9 *але скоріше тим, що були в Дамас-
ку, і в Єрусалимі, в кожній юдейсь-
кій околиці, і поганам, я пропові-
дую покаятися і навернутися до Бо-
га, роблячи діла, гідні покаяння. **21**
вищ. 21 *Задля цього юдеї, схопивши мене
в святилищі, хотіли роздерти. **22**
Отже, одержавши поміч від Бога,
стоячи аж до цього дня, свідчу ма-
лому ж і великому, не говорячи ні-
чого, за винятком того, що пророки
і Мойсей говорили, що має статися.
23 Чи то муку приймає Христос, чи
то перший з воскресіння мертвих,
світло має проповідувати юдейсько-
му народові і поганам. **24** Як же він
це відповідав, Фест великим голо-
сом сказав: Чи біснуєшся, Павле!
Багато книг тебе заводять до безум-
ності! **25** Він же сказав: Не біснуюся, шляхетний Фесте, але говорю

нашеа вѣ҃ры, жихъ фарисе́и· и̂ нн҃ѣ о̂ оу҃повáнїи
о̂бѣтовáнїа, (бывшаго ѡ̑ ѓа къ ѡ̑ц҃емъ на-
шимъ)[4], стою сѫдúмь, в нéмже о̂бѣнадéсѧте
колѣ́нѣ наши бе҃спрестáни нощъ и̂ дн҃ь служá-
ще, надѣ́ются дойтú. о̂ немже оу҃повáнїи о̂кле-
ветáемъ е̂смь ({царю а̂гри́ппо}[5] ѡ̑ їоу҃дéи)[6]. что̀
невѣ́рно сѫдится вáми, а̂ще бъ мр҃твыа въз-
ставлáе҃тъ; а̂зъ бо оу҃бо мнѣ́х себе протúвѫ и́менн
їс҃а назорéа, мнóга (сътворúти
съпротúвна)[7], *е̂же и̂ сътворю́ въ їер҃лúмѣхъ. и̂ вь й
мнóги ѡ̑ сты́хъ а̂зъ въ темни́цахъ затворя́,
е̂же ѡ̑ а̂рхїерéи о̂бласть прїéмь. оу҃бивáемом же
и́мъ прилагáхъ съвѣтъ, и̂ на всѣхъ сомúщахъ множúцею мѫчà и̂хъ принѫ́жахъ хулúти,
прейзлúха же враждýа на нн҃, гонáхъ даже и̂ до
внѣшнн҃ градовъ· въ нн҃же иды́ въ дамáскъ,
съ о̂бластїю и̂ повелѣ́нїемъ е̂же ѡ̑ а̂рхїерéй, в
полѫдн҃е на пѫтú видѣ́хъ царю, съ нб҃сѐ пáче
сїа́нїа слн҃чнаго о̂сїя́вши мя свѣтъ, і̂ и́же
съ мнóю и̂дѫщихъ. всѣмъ же п҃а̂шимъ намъ на́
землю, слы́шахъ глáсъ [гл҃ющь къ мнѣ, и̂ вѣ-
щáющъ]· е̂врейскúмъ на҃зы́комъ. сáвле сáвле, что̀
мя гóниши; жестóко тн҃и е̂сть протúвѫ ражнѫ
прáти· а̂зъ же рѣ́хъ, кто̀ е̂си ги҃; о̑н же [-][9] р҃ѣ,
а́зъ е̂смь і҃с҃ е̂гоже ты гóниши. но въстáни, и̂
стáни на́ ногу́ своéю. на се бо нáви́х ти ся, съ-
творúти тя слугу́ и̂ свѣдѣтеля, и́хже ви́-
дѣлъ е̂си [-][10] і̂ и́хже нáвлю тебѣ, и̂зимáа тя
ѡ̑ людїи (їоу҃дéискихъ) и̂ ѡ̑ на҃зы́, к нúмже а́зъ
(тя послю́)[11], ѡ̑вéрсти о́чи и̑, да о̂братя́тся
ѡ̑ тмы́ въ свѣтъ, и̂ ѡ̑ о̂бласти сатанины
къ бг҃у, е̂же прїáти и́мъ о̂ставлéнїе грѣхóмъ,
и̂ достоя́нїе въ сты́х вѣ́рою и́же въ мя· ѓѣм-
же царю а̂гри́ппо, не бы́ протúвенъ нб҃ному ви-
дѣ́нїю. *но сѫщимъ въ дамáсцѣ пре́ѣ҃же, и̂ въ вь и
їер҃лúмѣхъ, въ всю́ же страну́ їоу҃дéскую и̂ на-
зы́ко҃ проповѣ́даю покáатися, и̂ о̂бращáтися
къ бг҃у, достóйна покаáнїю дѣ́ла твора́ще·
*сúхъ ра́ди мя їоу҃дéе е̂мше [-][12] въ стúлици вь йа
хотя́ху растерза́ти· по́мощь оу҃бо оу҃лучúвъ на́же
ѡ̑ бг҃а, да́же до́ дн҃е сего (стоя́, свѣдѣтельс-
твуя)[13] мáлу же и̂ велúку, ничто̀же кромѣ вѣ-
щáя, и́хже прр҃цы реко́ша хотя́щн҃ быти, и̂
моѷ҃сéи· что̀ мýку прїемлé і҃с҃, а̂ще пéрвыи ѡ̑
въскрешенїя мéртвыихъ, свѣтъ хóщетъ пропо-
вѣ́дати лю́демъ (їоу҃дéскимъ) и̂ на҃зы́комъ· сїя
же е̂му ѡ̑вѣщава́ющу, фúстъ вели́емъ глáсомъ
(речѐ)[14], бѣснуеши ли ся пáвле. мнóгїя тя
кнúги въ неи҃стовьство прелага́ютъ· (о́н)[15] же,
не бѣснýюся речѐ держáвныи фúсте, но и̂стúнны
и̂ цѣломýдрїя глы вѣщáю. вѣсть бо о̂ сúхь
цáрь, к немуже и̂ съ дерзновéнїемъ глю. оу҃тай-

ти бо сѧ ємоу что ѡ сихъ не вѣроую ни ѣдино. Нѣсть бо въ оуглѣ сътворено ѣе. вѣроуеши лй царю агрйппо прр҃комъ; вѣмъ нако вѣроуеши. Агрйппа же къ павлоу рⷱ. въ малѣ мѧ препираеши христїанина быти. Павелъ же (рече). молйлъ оубо быхъ бг҃а й въ малѣ й въ мнозѣ, не токмо тебе, но й вс҃ѣ слышащй мѧ днесь, быти (имъ) тацѣмъ, якоже й азъ ѣсмь, кромѣ оузъ сихъ. [й сїа рекшоу ємоу, въста]16 цар҃ь, і йгемонъ, й вернікїѧ й сѣдѧщей с ними. й ѡшеше бесѣдоваху другъ къ другоу глще, нако ничтоже смерти (достойно йли оузамъ)17 [-]18 творйтъ чл҃къ сей. Агрйппа же фѵсту рече, ѡпоущенъ можаше чл҃къ сей быти, аще не бы нарицѧ кесарѧ. {й тако суди ємоу йгемонъ, послати (ѣго) къ кесарю}19.

Гл҃а, кз҃. зѧ, н҃.

(Якоже)1 сужено бысть ѡплыти намъ въ йталїю, предаахоу павла же, і (ины ѩзыкїѧ)2 южники сотнику йменѣ іоулїю, спиры севастїискїа. *въшеше же въ кораблъ ѧдрамйтискый, въсхотѣвше плыти въ ѧсйискаѧ мѣста, ѡвезохомсѧ, Сущоу с нами аристархоу македонанину ѡ солуня. въ другїи же пристахомъ въ сидонѣ. чл҃колюбїе же іоулїе павлови дѣвъ, повелѣ къ другомъ ѡшеша прилѣжанїе оулучити. й ѡтоудоу ѡвезшесѧ, пріидохомъ въ кѵпръ, зане вѣтри бѣхоу противни. пучиноу же кѵлїкїйскоую й памфѵлїйскоую преплывше, Пріидохомъ въ мѵры ликїйскы. й тоу обрѣтъ сотникъ корабль ѧлександрьскый пловоущь въ йталїю, всади ны вонь. въ мнози же дни косно плавающе, й едва бывше въ книдѣ, не оставлающоу насъ вѣтроу, Преплыхомъ въ крй йже въ салмонѣ. ѣдва же йзбирающе (кра)3, Пріидохомъ на мѣсто нѣкое нарицаемое доброе пристанище, йдѣже (бѣ близъ гра)4 ласеи. мнозѣ же времени минувшоу. й сущоу оуже съблазнену плаванїю, занеже й постъ оуже бѣ пришелъ, съвѣтоваше павелъ гл҃ѧ й҃, щоужїе вижу нако съ досажениемъ, й мнозѣю тщетою, не токмо бременю й кораблю, но й дшамъ нашй҃ хощетъ быти плаванїе. Сотникъ же кормъчїю й навкли҃ра послушаше паче, неже ли павломъ гл҃емыхъ. Не доброу же пристанищоу сущоу къ озимѣнїю, корабницы съвѣщаша ѡвестисѧ ѡтоудоу, ѩще како възмогоутъ достигше въ фѵникїю озимѣти, въ пристанищи крйстѣмъ, зрящимъ на ливоу й къ хороу. дъхноувшоу же югоу,

правдиві і розумні слова, **26** бо про це знає цар, до якого і говорю з відвагою, бо не вірю, щоб йому щось одне з цього затаїлося, адже це не є зроблене в закутку. **27** Чи вірив, царю Агриппо, в пророків? Знаю, що віриш. **28** Агриппа ж сказав до Павла: Вкоротці мене переконаєш стати християнином. **29** Павло ж сказав: Отже, я благав Бога і в короткому, і в довгому, щоб не тільки ти, але і всі, що мене сьогодні чують, стали такими, яким і я є, за винятком цих кайдан. **30** І як він це сказав, встав цар, і ігемон, і Вернікія, і ті, що сиділи з ними, **31** і відійшовши, говорили один до одного, кажучи, що цей чоловік не робить нічого, гідного смерті або кайдан. **32** Агриппа же сказав Фестові: Цей чоловік міг би бути відпущеним, якщо б не покликався на цісаря. І так ігемон вирішив послати його до цісаря.

Глава 27, *поч. 50*

1 І коли було вирішено нам відплисти до Італії, передали ж Павла та деяких інших в'язнів сотникові на ім'я Юлій з севастійського полку. **2** *Ввійшовши ж до адрамитського ко- кор2. 11
рабля, що мав пливти до азійських місць, ми відпливли, коли з нами був Аристархо, македонець з Солуня. **3** В наступному ж дні ми причалили до Сидону. А Юлій, виказуючи Павлові чоловіколюб'я, дозволив, пішовши до друзів, скористатись послугою. **4** І відпливши звідти, ми прийшли до Кіпру, тому що вітри були супротивні. **5** А перепливши килікійське і памфилійське море, ми прийшли до Мири ликійської. **6** І сотник, знайшовши там александрійський корабель, що плив до Італії, посадив нас на нього. **7** А повільно пливучи через багато днів і заледве допливши до Кніду, бо нам не давав вітер, ми перепливли до Криту, що в Салмоні. **8** Ледве ж минувши край, ми прийшли на якесь місце, що називається Добра Пристань, де близько було місто Ласей. **9** А як минуло багато часу і плавба вже була небезпечною, тому що ж і піст вже був прийшов, Павло радив, **10** кажучи їм: Мужі, бачу що плавба може бути з небезпекою і великою втратою не тільки для товару і корабля, але й для наших душ. **11** А сотник більше слухав керманича і власника судна, ніж те, що говорив Павло. **12** Оскільки ж пристань не була доброю для зимівлі, моряки змовилися звідти відплисти, якщо якось зможуть, дійшовши до Фінікії, перезимувати в критській пристані, що звернена до півдня і до північного заходу. **13** Як же подув південний вітер, думаючи

осягнути своє бажання, піднявши вітрила, пливучи попри берег, вони прийшли до Криту. **14** А по недовгому часі повіяв йому супротивний бурний вітер, що називається евроклидон. **15** Як же схопило корабель, і він не міг протистояти вітрові, піддавшись хвилям, ми були несені. **16** А минувши якийсь острів, що називається Клавдій, ми заледве змогли втримати корабель, **17** витягнувши його, всяким способом ми помагали, підкріплюючи корабель, боячись, щоб не попасти в Сирт. Спустивши вітрило, так ми були несені. **18** А на другий день, як буря нас дуже кидала, ми викидали вантаж, **19** і на третій день своїми руками ми викинули знаряддя корабля. **20** Та оскільки ані сонце, ані звізди не з'явилися через багато днів, а немала буря налягала, вповні пропадала вся надія, щоб нам спастися. **21** А поскільки довго не їли, тоді Павло, ставши серед них, сказав: Треба було, отже, о мужі, послухавши мене, не відпливати з Криту – і оминути це нещастя і втрату. **22** І ось нині благаю вас бути бадьорими, бо не буде погибелі ні однієї душі з вас, хіба корабля. **23** Бо переді мною в цій ночі став божий ангел той, кого я є, якому ж і служу, **24** кажучи: Не бійся, Павле! Тобі треба стати перед цісарем, і ось тобі Бог подарував всіх, що з тобою пливуть. **25** Тому бадьортеся мужі, бо вірю Богові, що буде так, як мені було сказано. **26** Нам же треба дійти до якогось острова. **27** Коли була чотирнадцята ніч, як нас несло в Адріатичній глибині, опівночі моряки здогадувалися, що вони наближаються до якоїсь країни. **28** І вимірявши глибину, знайшли двадцять сажнів. А трохи пройшовши і знову вимірявши, знайшли п'ятнадцять сажнів. **29** А боячись, щоб якось не попасти в скелясті місця, кинувши з носа корабля чотири якорі, ми молилися, щоб настав день. **30** А як моряки шукали втекти з корабля і спустили човен в море під вимовкою, наче хочуть з носа спустити якорі, **31** Павло сказав до сотника і до вояків: Якщо ці не залишаться на кораблі, ви не зможете спастися. **32** Тоді вояки відрізали шнури човна і залишили, щоб він упав. **33** Поки мав настати день, Павло просив всіх прийняти їжу, кажучи: Нині, чекаючи, залишаєтесь чотирнадцятий день без їжі, не ївши нічого. **34** Тому вас благаю взяти їжу, бо це є на ваше спасіння, адже ані одному з вас не впаде волос з голови. **35** Сказавши ж це і взявши

мнѣ́вше во́лю (свою) оу҆лучи́ти, (вꙗзе́мше ве́трила, везу́щеся вꙗскра́ни)[5], прїи́доша въ крі́й. не по мно́зѣ же вꙗзве́а противе́нъ є҆мꙋ ве́тръ бу́рен҃, нарица́емыи [є҆вроклидо́нъ][6]· вꙗзхище́ну же бы́вшу кора́блю, и҆ не могу́щу съпротиви́тиса ве́тру, вꙗдавшеся (волнамъ) носи́ми бѣхѡ̀. о҆́стровъ же нѣ́кїи ми́мотекше, нарица́ющыся [клавдїи́][7], (є҆́два вꙗзмогохѡ̀)[8] оу҆дръжа́ти кора́бль, є҆́гоже вземше (всѧки́м о҆́бразѡ̀) помага́хꙋ по҆оу́твръжа́юще кора́бль, боя́ще же ся да не в сі́рть вꙗпаду́. низпу́стивше па́русъ, сі́це {носи́ми бѣхо́м҃}[9], велми же о҆́бурева́емѡ̀ намъ, на оу҆́трїи и҆змѣта́нїе твора́хꙋ бре́менемъ· и҆ вꙋ тре́тїи (дн҃ь) свои́ма рука́ма ѡ҆́дрило кора́бленое [вѣ́ргохомъ][10]· Ни сл҃нцꙋ же ни звѣ́здамъ҆ ѡ҆́вльшемсѧ на мно́ги дн҃и, зимѣ же не ма́лѣ належа́щи· Прочее ѡ҆йма́шеся наде́жда вс҃а є҆́же спти́ся намъ. мно́гꙋ же нея҆де́нїю сꙋ́щꙋ· Тогда҃ ста́въ па́велъ посредѣ и҆́хъ, рече. подоба́ше о҆у҆́бо ѡ҆ мꙋ́жїе послꙋша́вше мене, не ѡ҆́вестиса ѡ҆ крити́· и҆́збыти же доса́женїа сего́ и҆ тщеты. и҆ (с҃е) нн҃ѣ молю́ вы бл҃годꙋшествовати, Погибель во҆ дш҃и ни є҆ди́ного бꙋдє́ ѡ҆ васъ, развѣ кораблѧ. пре́ста҃ во҆ ми в сі́ю нощь, (-)[11] є҆́гоже (а҆́зъ є҆́смь)[12] є҆́мꙋже и҆ слꙋжꙋ́, а҆гг҃лъ (бж҃їи) гл҃а. не бои́ся па́вле, кесарю́ ти подобаетъ предста́ти· и҆ се҆ дарова́ тебѣ вѣ́ръ вс҃а пла́вающаѧ с тобою. тѣ́мже дръза́йте мꙋ́жїе, вѣ́рꙋю во҆ бг҃ови на҃́ко та́ко бꙋдє́, и҆́мже о҆́бразомъ рє҃но ми́ бы́сть· въ о҆́стров же нѣ́кїи подоба́етъ на҃ ѡ҆пасти. на҃́коже четверто́наде́сѧть нощь бы́сть, носи́момъ на҃ въ а҆дрїи́скоиꙹ пꙋчи́нѣ въ полꙋно́щи, непщева́хꙋ кора́бленицы приближа́тиса (и҃) къ нѣ́коѥи҆ странѣ· І҆ и҆змѣри́вше глꙋби́нꙋ, о҆́брѣтоша сажє́неи҆ двадесѧть· Ща́ло же прешє́ше, и҆ паки и҆змѣри́вше, о҆́брѣто́ша сажє́неи҆, пѧ́тьнадесѧть· Бои́ме же ся да не како въ пръ́днаѧ мѣ́ста {вꙗпадꙋтъ}[13]· ѡ҆ но́са (кораблю́) вы́гше котвы́ четы́ре, (моля́хомсѧ)[14] да дн҃ь бꙋдє́· Кора́бленикѡ̀ же и҆́щꙋщемъ бѣ́жати и҆́з кораблѧ, и҆ нн҃ѣвъсившемъ ладїю́ въ мо́ре, и҆звѣ́томъ҆ на҃́ко ѡ҆ но́са (хотѧщє́ котвы)[15] простре́ти· Рече па́велъ и҆́ со́тнику и҆ во́инѡ̀, а҆́ще не сі́и пребꙋду́тъ въ кораблѝ, вы спти́ся не мо́жете· Тогда҃ (во́ини ѡ҆ре́заша)[16] оу҆́жа ладїи́цы, и҆ о҆ставиша́ѧ ѡ҆пасти· до́ндеже (хотя́ше дн҃ь) бы́ти, моля́ше па́велъ всѣ́хъ прїа́ти пищꙋ́ гл҃а· Четы́ренадесѧтый днесь дн҃ь ча́юще не ѧ҆́дше пребываете ничтоже вкꙋсивше· Тѣ́мже молю́ ва҃ прїа́ти пищꙋ́, се́ бо къ ва́шемꙋ спасе́нїю е҆́сть· Ни е҆ди́номꙋ бо ѡ҆ васъ власъ ѡ҆ главы́ ѡ҆падє́. реи҆съ же сі́а, и҆ прие҃ хлѣ́бъ, бл҃годари́ бо҃ предъ всѣ́ми,

(-)[18] преломль, нача́ ꙗ́сти. бл҃гонадежни же бы҃ше вс҃и, и̂ ти҃и прїа́ша пи́щу. бѣ же (въ кораблѝ всѣхъ дꙋ́шъ)[19] двѣсти сѣ́мьдесѧтъ шесть· Насы́щше же сѧ бр҃ана, о҆блегчи́ша кора́бль, и̂змета́юще пшени́цу в мо́ре. е҆гда же дн҃ь бы́сть, земла́ не познава́хꙋ, нѣ́дро же нѣ́кое смотрѧ́хꙋ и̂мꙋ́ще пѣ́сокъ, въ не́же съвѣщ҃а́ша а҆́ще мо́щно е҆́сть и҃́влещи кора́бль· и̂ а҆нꙑкꙋ́ры събра́ше безѧ́хꙋсѧ̀ по морю, (и̂) і҃ꙋ́пно о҆слабѣ́ше оу҆́же кормило́, и̂ вѣ́тръ двигше малое вѣ́трило, (и̂ дыха́ющꙋ вѣ́трецꙋ безо́хомсѧ на кра́и)[20]. въпа́ше же въ мѣ́сто и̂сто́пно, о҆́ставиша кора́бль, и̂ но́сꙋ оу҆́бо о҆́прѣвшꙋсѧ, пребы́сть недви́жи҃. кормѝло же разъбива́шесѧ ѿ нꙋ́жа во́лнъ. вои́но҃ же съвѣ́тъ бы́сть, да оу҆́жницы́ поби́ю́, да не кто҆̀ поплы́въ и҃збѣгне́· Со́тни́къ же хотѧ́ше съблюсти́ па́вла, възбрани (съвѣ́тꙋ и̂́хъ)[21]. повелѣ́ же могꙋщ҃и́ пла́вати въскочы́шеи пр҃ъвѣ (и҃зы́ти на кра́и)[22]. (ꙗ̑)[23] прочїи о҆́ви оу҆́бо на дщи́цахъ, о҆́ви же на нѣ́чемъ ѿ карабла́. и̂ та́ко бы́сть всѣ́мъ сп҃сти́сѧ на́ землю·

Гл҃а, к҃и· з҃а, н҃а·

И҃се́ни же)[1] бы́вше (и҃же о҆́ павлѣ ѿ корабла́), тогда́ (разꙋмѣ́ша)[2] на́ко (мелетїи)[3] о҆́стро҃ нарица́ется. варвари же творѧ́хꙋ не ма́ло мл҃рдїе на́мъ· възгнѣ́вше бо о҆́гнь, прїа́ша всѣ́хъ насъ, за (настоя́щїи до́ждь)[4] и̂ зи́мꙋ· Съграма́ждьшꙋ же па́влꙋ (мно́жество ро́ждїа)[5], и̂ възло́шꙋ на о҆́гнь· мѳ҃ ѳ҃і *е҆хи́дна ѿ тепло́ты и҃зше́ши, сѣ́кнꙋ въ рꙋ́кꙋ е҆́го. (и҃) на́коже видѣ́ша ва́рвари ви́сѧщꙋ змїю ѿ рꙋки е҆́го, (гл҃ахꙋ дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ)[6], всѧко оу҆бїи́ца е҆́сть чл҃къ се́и҃, е҆́же спасе́на ѿ мора, сꙋ́дъ (бж҃ї) жити не ѡ҆ста́ви· Зо́и҃ же оу҆́бо ѡ҆тра́съ змїю въ о҆́гнь, не пострада̀ ничто́же зла́. о҆́ни же ча́ѧхꙋ е҆́го хотѧща възгорѣ́тисѧ, и̂ли па́сти внеза́пꙋ ме́ртва· о҆ мно́зѣ же того ча́ющ҃е́ и̂ зра́щемъ ничто́же зла́ в немъ бы́вша, претворшесѧ гл҃ахꙋ (бг҃а того бы́ти)[7]· о҆́кресть же мѣ́ста о҆́ного сѣ́ла пр҃ьваго въ о҆́стровѣ и̂мене́ попли́а, и҃же прїи́мъ насъ, мѳ҃ ѳ҃і три дн҃и любезнѣ и̂ с҃рдечнѣ оу҆чреди· *бы́сть же ѡ҆ц҃ꙋ попліе́ꙋ о҆́гне́ и̂ водны́и тꙋдо́ о҆́дрѣжи́мꙋ лежати. к немꙋ (же) па́вел҃ъ вше́ и̂ помоли́всѧ, (и̂) възло́жъ рꙋцѣ (свои́̀) на́нь, и҃сцѣли е҆́го· Семꙋ же бы́в҃шꙋ, и̂ прочїи (и҃́мꙋщеи неꙋ́ги въ о҆́стровѣ)[8], прихожа́хꙋ, і҃ и҃сцѣлева́хꙋсѧ, И҃же (-)[9] мно́гими честьми почто́ша на́, и̂ ѿвозащ҃и́сѧ (намъ дарова́нїа мно́га възнесше), полага́хꙋ

хліб, він подякував Богові перед всіма, *і* переломивши, почав їсти. **36** А всі, підбадьорившись, прийняли їжу. **37** Було ж всіх душ на кораблі двісті сімдесят шість. **38** А наситившись їжею, вони облегшили корабель, викидаючи пшеницю в море. **39** Коли ж настав день, вони не пізнавали землі, а бачили якусь затоку, що мала пісок, до якої змовилися витягнути корабель, якщо це можливо. **40** І піднявши якорі, вони пливли по морі, і заразом розв'язавши мотузки корми і піднявши мале вітрило, оскільки дув вітрець, ми пустилися до берега. **41** А наскочивши на мілке місце, вони залишили корабель, і коли ніс, отже, запоровся, він став непорушним, корму ж трощила сила хвиль. **42** А порада вояків була, щоб повбивати в'язнів, щоб хтось не втік, попливши. **43** Сотник же бажав зберегти Павла, він заборонив їхньому наміру, а наказав тим, що можуть плавати, вскочивши, першими вийти на берег. **44** А інші, отже, – одні на дошках, інші ж на дечому з корабля. І так сталося, що всі спаслися на землю.

Глава 28, *поч. 51*

1 Як же врятувалися з корабля ті, що з Павлом, тоді пізнали, що острів називається Мальта. **2** Варвари ж робили нам немале милосердя, бо, запаливши вогонь, прийняли всіх нас задля тривалого дощу і морозу. **3** А коли Павло нагромадив багато хмизу і поклав на вогонь, *гадина, виповзши з мар. 16
теплоти, вкусила його в руку. **4** І коли варвари побачили, що змія звисала з його руки, говорили один до одного: Цей чоловік напевно є вбивцею; йому, що спасся з моря, божий суд не дав жити. **5** Отже ж, той, стрясши змію у вогонь, не потерпів нічого злого. **6** Вони ж чекали, що він загориться або нагло впаде мертвим. Як же довго того очікували і бачили, що нічого злого в ньому не було, змінившись, говорили, що він був богом. **7** Навколо ж того місця були посілості першого на острові на ім'я Поплій, який нас прийнявши, три дні він любязно і сердечно угостив. **8** *Сталося ж, що батько Поплія був о- мар. 16
хоплений гарячкою і водною хворобою, а Павло, ввійшовши до нього, і помоливши, і поклавши на нього свої руки, оздоровив його. **9** А як це сталося, і інші на острові, що мали недуги, приходили і оздоровлялися. **10** Вони нас вшанували багатьма почестями, і як ми відпливали, приніс ши багато дарів, давали те, що на потребу. **11** А по трьох місяцях ми

відпливли в александрійському кораблі, присвяченому Діоскурам, що перезимував на острові, **12** і допливши до Сиракуз, ми перебули дні три, **13** а відпливши звідти, ми прийшли до Ригії, і по одному дні, як повіяв південний вітер, в другому дні ми прийшли до Потіол, **14** де, знайшовши братів, ми далися ними намовити перебути сім днів. І так ми прийшли до Риму. **15** І там брати, почувши про нас, вийшли нам назустріч аж до Апієвого торгу і трьох корчм. Павло, побачивши їх і подякувавши Богові, набрав сміливості. **16** Коли ж ми прийшли до Риму, сотник передав в'язнів воєводі, а Павлові дозволив перебувати самим зі своїм воякомсторожем. **17** А сталося, що по трьох днях Павло скликав тих, що були першими в юдеїв. Як же вони зійшлися, він до них говорив: Мужібрати, я не зробив нічого противного проти народу або батьківських звичаїв. Я був переданий в'язнем єрусалимлянами в руки римлян, **18** які, розсудивши мою справу, хотіли відпустити, тому що ані однієї смертельної провини не було в мені. **19** А як юдеї говорили проти, мені конечним було відкликатись до цісаря, не-начебто я мав якусь скаргу проти мого народу. **20** Отже, з цієї причини я попросив вас побачити і говорити, бо я є обкладений цими кайданами задля ізраїлевої надії. **21** Вони ж до нього сказали: Ми про тебе ані не одержали письмо від юдеїв, ані ніхто з братів, прийшовши, не сповістив або сказав щось злого про тебе. **22** Просимо ж від тебе почути, що ти думаєш, бо про цю єресь нам є відомо, що всюди їй протиставляться. **23** Як же призначили йому день, численні прийшли до нього в гостинницю, яким він говорив, свідчачи про боже царство, переконуючи ж їх з закону Мойсеєвого і пророків в тому, що про Ісуса, від ранку і аж до вечера. **24** І отже, одні повірили в те, що говорилося, інші ж не вірили. **25** А не годячись одні з одними, відходили, як Павло сказав одне слово, що Святий Дух добре сказав пророком Ісаєю до ваших батьків, **26** кажучи: *Іди до цього народу і скажи: Слухом почуєте, та не зрозумієте, і бачачи побачите, і не будете бачити. **27** Бо серце цього народу стало тяжким, і вухами тяжко чули, і прижмурили свої очі, щоб часом не побачили очима, і *не* почули вухами, і *не* зрозуміли серцем, і *не* навернулися – і Я їх оздоровив. **28** Отже, хай буде вам відомим, що боже спасіння послано до поган, і самі слухайте. **29** І як він це сказав, юдеї відійшли, маючи між собою велику суперечку. **30** А

ісаї 6
мат. 13
мар. 4
лук. 8
ів. 12
рим. 11

ѥ҆́же на потрє́бу· По трехъ же мц҃ехъ ѡ҆́везо́хомъсѧ въ кораблѝ, презимѣ́вшїй въ о҆́стровѣ а҆леѯа́ндрыстѣ̀ по҆̀писаномъ дио́скоры, и҆ доплы́ше в сиракѹсы, пребы́хѡ̀ дн҃и трѝ, ѡ҆ттѹ́дꙋ (же) ѡ҆плывше· Прїидохѡ̀ въ ригі́ю и҆ по є҆дино҆̀ дн҃и, вѣ́тръ вꙁѣвѣ́вшꙋ ю҆́гꙋ, въ вторы́и дн҃ь прїидохомъ въ потио́лъ, и҆дѣ́же о҆́брѣтше бра́тїю, ѹ҆́молени бы́хомъ ѡ҆́ нихъ пребы́ти дн҃ї́и сѣ́мь, и҆ тако въ р҃и҃ прїидохомъ· И҆ т҃ꙋ братїѧ слы́шавше ѥ҆́же о҆́ на҃. и҆́зыдо́ша въ срѣ́тенїе наше, даже до (а҆пїева)[10] торга̀ и҆ трїе́хъ корчемницъ. и҆́хже видѣ́въ па́ве҃, (и҆) бл҃годари́въ бг҃а, прїѧ̀ дрѣ́зновенїе· Є҆гда же прїидохомъ в р҃и҃, Іс҃о́тникъ преда̀ ѹ҆́жники воево́дѣ. па́влꙋ же повелѣ́|[11] пребыва́ти о҆́ себѣ́, съблюда́ющимъ є҆го во́ѥномъ· Бы́сть же по дн҃ехъ трехъ, съзвати (па́влꙋ)[12] сꙋщаа і҆ѹ́деомъ пр҃вы́ѧ· Съше́шем же сѧ и҆́мъ, гл҃аше к нн҃и҃. (мꙋ́жїе братїе а҆́зъ)[13] ничтоже съпроти́вно (сътвори́)[14] лю́демъ, и҆́ли о҆́бы́чаѥ̀ о҆́тєческымъ, ѹ҆́жникъ ѡ҆ і҆ер҃лимлѧнъ преданъ бы́хъ въ рꙋцѣ ри́млѧно҆̀, и҆́же разсꙋди́вше на҃же о҆́ мнѣ хотя́хꙋ пꙋстити, зане ни є҆ди́нѣи винѣ смр҃тны҃и бы́ти въ мнѣ̀· съпроти́в же гл҃ющемъ і҆ѹ́деомъ, нꙋ́жа мѝ бы́сть нарица́ти кесаря̀, Не на҃́ко на ꙗ҆зы́къ мои҆̀ и҆мѣ́ѧ что҆́ о҆́клевета́ти· Сегѡ̀ ради ѹ҆́бо винꙑ̀ ѹ҆́молѝ васъ ви́дѣти и҆ бесѣ́довати. наде́жда же ради і҆и҃левы вери́гами си́ми о҆́блажены҆̀ є҆́смь. о҆́ни же к немꙋ рѣ́ша, мы̀ ни писа́нїа о҆́ тебѣ прїа́хѡ̀ ѡ҆̀ і҆ѹ́деи҆, ни прише́ кто҆́ ѡ҆̀ бра́тїѧ вꙗ҆ꙁвѣ́сти и҆̀ли гл҃а что҆́ о҆́ тебѣ ꙁло҆̀. Щ҃о́лим же сѧ ѡ҆̀ тебе слы́шати, на҃́же мꙋдрꙗ́ствꙋеши. о҆́ ѥ҆́реси же се́и҆ вѣ́домо (є҆̀ на҃)[15], на҃́ко всю́ду съпротивъ гл҃ема є҆̀. ѹ҆́ставивше же є҆́мꙋ дн҃ь, прїидоша к немꙋ въ страннопрїе́мницꙋ мно́жаи҆шїи, и҆́мже сказа́ше свѣдѣтельствꙋѧ ц҃р҃твїе бж҃ї́е, ѹ҆́вѣра́ѧ же и҆́хъ на҃́же о҆́ і҆с҃ѣ, ѡ҆̀ зако́на моѷ҆̀се́ова и҆ проро́къ, ѡ҆̀ ѹ҆́тра да́же (и҆) до́ вечера. и҆ о҆́ви ѹ҆́бо вѣ́ровахꙋ гл҃емы҃̀, о҆́ви же не вѣ́ровахꙋ. не съгла́сни же сꙋще дрꙋгъ къ дрꙋгꙋ, ѡ҆́хожа́хꙋ. реко҆̀шꙋ па́влꙋ гл҃ь є҆ди́нъ· Ѻ҆́бразно до́брѣ дх҃ъ ст҃ы҃и гл҃а і҆саї́ѥмъ пр҃ро́комъ къ ѡ҆̀ц҃емъ вашимъ гл҃ѧ, *И҆ди҆̀ к лю́демъ сі҃и҆ и҆ рцы̀, слꙋ́хомъ ѹ҆́слы́шите, и҆ не и҆́мате разꙋмѣ́ти. и҆ ви́дѧще ѹ҆́зрите, и҆ не и҆́мате ви́дѣти. о҆́дебелѣ̀ бо сре́це лю́дїи сихъ, и҆ ѹ҆́ши́ма та́жко слы́шаша, и҆ о҆́чи свои҆ смѣжи́ша, да не ка́ко ви́дѧ҆ о҆́чи́ма, и҆ ѹ҆́ши́ма ѹ҆́слы́ша҆̀, и҆ сре́цѣ҆̀ ѹ҆́разꙋмѣ́ютъ, и҆ о҆́братѧтсѧ, і҆ исцѣлю̀ и҆́хъ· вѣ́домо ѹ҆́бо да бꙋ́дѣ҆̀ вамъ, на҃́ко ꙗ҆ꙁы́комъ посла́сѧ (-)[16] спсе́нїе бж҃ї́е, Са́ми и҆ да слы́шатъ. І҆и҆ сїа̀ тому̀ ре́кшꙋ, ѡ҆̀и҆до́ша і҆ѹ́дее, мно́го и҆́мꙋще въ себѣ̀ взы-

ісаїа 6
мa гі
мa д
лу и
іѡа ві
кр҃и аі

сказа́нїе]17. Пребы́сть же па́велъ дв҃ѣ лѣ́тѣ и҆спо́лнь своє҆ю̀ мъ҃здо́ю, и҆ прїима́ше вс҃а прихожда́щаа къ немꙋҀ проповѣ́дꙋа҆ю̀ цр҃тві҃е бж҃ї҆е, и҆ ꙋ҆ча҆ а҆́же о҆́ гл҃ѣ (на́шемъ) і҃сѣ хр҃ѣ, съ вса́кимъ дерзнове́нїе҆̂ невъзбра́нно.

Коне́цъ дѣа́нїемъ сты́хъ а҃пл҃ъ.
И҆ма́тъ в҃ себѣ, гл҃а, і҃и.
ч҆ зача́лъ цр҃ко́вныхъ, на.

Павло перебув два роки вповні на своєму утриманні і приймав всіх, що до нього приходили, **31** проповідуючи боже царство і навчаючи те, що про нашого Господа Ісуса Христа, з усякою сміливістю, без заборони.

Кінець Діянь Святих Апостолів.
Має в собі 28 глав,
а 51 – церковних початків.

Сказа́нїе събо́рнаго посла́нїа, і҆а́ковлѧ.

Понеже са́мъ і҆а́ковъ сі҆е пи́ше҆̂ сꙋ́щимъ ѡ҆́ ѡ҆́вою на́десѧте колѣ́нꙋ, разсѣ́ѧвшимсѧ, и҆ вѣ́ровавшимъ въ гл҃а на́шего і҃с х҃а. пи́шетъ же ꙋ҆чи́телно посла́нїе, ꙋ҆ча҆ ѡ҆ разли́чныхъ и҆скꙋше́нїи҆хъ, кое҆̀ ꙋ҆́бо е҆́сть ѡ҆ бг҃а, кое҆̂ же ѡ҆ своегоҀ с҃рца ч҃а́комъ. и҆ на́ко не сло́вомъ то́кмо, но̀ и҆ дѣ́ломъ показа́ти вѣ́рꙋ подоба́етъ, и҆ на́ко не слы́шателі҆е за́кону, но̀ творцыҀ о҆правъдаю́тсѧ. ѡ҆ бога́тыхъ же завѣщава́етъ, да не лꙋ́чши твора́тсѧ ни́щихъ бога́тїи въ цр҃кваха҆ъ, но̀ па́че и҆ ꙋ҆на́зла́ютсѧ на́ко презори́ви. и҆ коне́цъ ꙋ҆тѣша́а ѡ҆би́димыа, и҆ пр҃е҆повелѣва́а и҃ҁ долготерпѣ́ти до прише́ствїа х҃ва. и҆ наꙋ́чивъ ѡ҆ тръпѣ́нїи, ѡ҆́ и҆ѡ́вова бл҃а́гаго тръпѣ́нїа. повелѣва́е҆т҃ призва́ти попыҀ цр҃ко́вныа҆ над боля́щими, и҆ тща́тисѧ ѡ҆бращ҃а́ти заблꙋ́ждьшаа҆ къ и҆́стинѣ. бы́ти бо ѡ҆ семъ въ҃змездїе҆̂ ѡ҆ гл҃а, ѡ҆ставле́нїю гр҃ѣхомъ, и҆ сѝце ск҃ончава́етъ посла́нїе.

Розповідь про Соборне Послання Якова.

Оскільки сам Яків його пише тим, що в розсіянні з дванадцятьох поколінь і які повірили в Господа нашого Ісуса Христа, він пише повчальне послання, навчаючи про різні спокуси: отже, які є від Бога, а які в людей від власного серця. І що не тільки словом, але й ділом треба показати віру, і що не слухачі закону, але виконавці будуть оправдані. А відносно багатих він заповідає, щоб багаті не вважалися кращими від бідних в церквах, але радше хай їх картають, бо вони горді. І вкінці він потішає покривджених і наказує їм бути довготерпеливими до Христового приходу. І повчивши про терпіння від доброго терпіння Йова, він наказує покликати церковних попів до хворих і дбати про повернення заблудлих до правди, бо за це є винагорода від Господа – відпущення гріхів. І так він закінчує послання.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ЯКОВА

Глава 1, *поч. 50*

1 Яків, раб Бога і Господа Ісуса Христа – дванадцятьом племенам, що в розсіянні. Вітаю! **2** Майте всяку радість, мої брати, коли впадаєте в різні спокуси, **3** *знаючи, що випробування вашої віри виробляє витривалість, **4** а витривалість хай має досконале діло, щоб ви були досконалі і бездоганні і щоб вам нічого не бракувало. **5** Якщо кому з вас бракує премудрості, хай просить в того, що дає всім разом і не докоряє – в Бога. І йому буде дано. **6** *Хай же просить з вірою, зовсім не сумніваючись. Бо хто сумнівається, є подібним до морського хвилювання, що колихане і розвіюване вітрами. **7** Хай та людина не думає, що одержить щось від Бога. **8** *Він,* чоловік двоєдушний, непостійний в усіх своїх дорогах. **9** Хай же хвалиться покірний брат у своїм вивищенні, **10** а багатий – у своєму приниженні, *тому що мине так як цвіт трави. **11** Бо засяяло сонце зі спекою і висушило траву, і її цвіт відпав, і пропала краса її лиця. Так і багатий в'яне у своїй ході. **12** *Блаженний чоловік, що перетерпить спокусу, тому що, бувши спокушеним, одержить вінець життя, якого Бог обіцяв тим, що Його люблять. **13** Ніхто спокушуваний хай не каже, що я є спокушуваний Богом, адже Бог не є спокусником *до* злого, Він же нікого не спокушує. **14** Кожний же спокушається своєю похоттю, що затягує і обманює, **15** тоді похоть, зачавши, родить гріх, а вчинений гріх родить смерть. **16** Не обманюйтесь, мої улюблені брати. **17** Кожний добрий дар і кожний досконалий дар є згори, що сходить від Батька світла, у якого немає зміни або тіні переміни. **18** Бо забажавши, Він породив нас словом правди, щоб ми були якимось початком його сотворінь. *поч. 51*

19 Тому, мої улюблені брати, *хай всяка людина буде швидкою слухати і повільною говорити, повільною до гніву, **20** бо гнів чоловіка не чинить божої справедливості. **21** Задля цього, відклавши всяку нечистоту і надмір злоби, в лагідності приймайте посаджене слово, що може спасти ваші

рим. 5
дія. 5

мат. 7
мар. 11
лук. 11
ів. 14
і 16

сир. 14
ic. 40
пет1. 1

йов. 5
при. 3
єв. 12
апо. 3

при. 17

Гла, а· за, ѝ·

Ꙗ́ковъ[1] бу̀ и̂ гу̀ ї҃с ху̀ ра́бъ, ѻ́бѣ́манаде-
сѧте колѣ́нома и́же въ разсѣ́нїи ра́до-
ватиса. всѧ́ку ра́дость и́мѣите бра-
тїе моѧ̀, ѣ̂гда̀ въ и́скушє́нїа въпадаѣ́-
те разли́чна. *вѣ́дѧще я҆́ко и́скушє́нїе ва́шеа
вѣ́ры, съдѣлова́етъ трьпѣ́нїе. терпѣ́нїѣ́ же дѣ́-
ло съвръшє́но да и́мать, я҆́ко да бу́дете съ-
вершє́ни и̂ всецѣ́ли, и̂ ничи́мже лишє́ни. а҆́ще (-)[2]
кто́ ѡ́ ва́съ лишє́нъ ѣ̂сть прему́дрости. да
про́сит ѡ́ даю́щаго бо̀а всѣ́мъ ѵ҆́сѹ́пь, и̂ не
поноша́ющѧ, и̂ да́стьса ѣ̂мѹ̀. *да про́сит же
вѣ́рою, ничто́же сумнѧ́ѣса. сумнѧ́и бо̀ са ѹ҆́по-
до́бисѧ волъне́нїю морско́мѹ вѣ́тры възмѣта́-
емѹ и̂ развѣва́емѹ. да не (-)[3] мни́тъ ч҃лкъ о́нъ
я҆́ко прїи́метъ что́ ѡ́ (гда)[4]· мужъ двоеду-
шенъ, неѹ́стро́енъ въ всѣ́хъ пѹтєхъ свои́хъ. да
хва́литъ же сѧ братъ смире́ный, въ высо́тѣ
своє́и̂ бога́тыи же, въ смире́нїи своє́мъ, *занѐ
я҆́коже цвѣ́тъ тра́вныи ми́мои́детъ. въсїа́ бо̀
со́лнце съ зно́емъ, і̂ и́ссуши траву̀, и̂ цвѣ́тъ ѥ̀а
ѡ́падѣ́, и̂ бл҃голѣпїе лица ѥ̀а̀ поги́бе. си́це и̂
бога́тыи въ хоже́нїи своє́мъ (ѹ҆вада́етъ)[5].
*бл҃же́нъ мѹ́жъ и́же претрьпи́тъ и̂скуше́нїе,
занѐ и̂скусе́нъ бывъ, прїи́метъ вѣ́нецъ жи́зни,
ѣ̂гоже ѡ́бѣща̀ {бъ}[6] любѧщи́мъ ѣ̂го· Никтоже
и̂скуша́емъ да гла́етъ я҆́ко ѡ́ бо̀а и̂скуша́емъ
е̂смь. бъ̀ бо̀ нѣ́сть и̂скуси́тель зли́мъ, не
и̂скуша́ѣтъ же той никогоже· ко́ждо же и̂скуша́-
етсѧ ѡ́ своеа̀ по́хоти влеко́мъ и̂ прельща́емъ.
ѳ҆а́же по́хоть заче́вши рожда́етъ грѣ́хъ, грѣ́х же
съдѣ́въ рожда́етъ смерть. не лъсти́тесѧ
братїе моѧ̀ възлю́бленаѧ. всѧ́ко да́ѧ́нїе бл҃го,
и̂ всѧ́къ даръ съвръше́нъ свы́ше е̂́сть, сходѧ
ѡ́ ѻ́ц҃а свѣ́тома, ѹ҆̂ негоже {нѣ́сть}[7] премене́-
нїѧ и̂ли преложе́нїю сѣ́нь. въсхотѣ́въ {бо̀ по-
роди}[8] на̂ сло́вомъ и́стины въ ѣ̂же быти намъ,
начато́къ нѣ́кїи създа́нїѻ́мъ ѣ̂го· за̂, ѩ̀·
[ѹ҆́бо́же][9] братїе моѧ̀ възлю́бленаѧ̀, *да бу́-
детъ всѧ́къ ч҃лкъ ско́ръ ѹ҆слы́шати, (и̂)
ко́сенъ гла́ти, ко́сенъ въ гнѣ́въ. гнѣ́въ бо̀
мѹ́жѹ, правдѹ̀ бж҃їю не съдѣва́етъ. сего̀ ради
ѿло́жьше всѧ́кѹ скверну̀ і̂ и́збы́тоѥ̀ зло́бы, въ
кротости прїи́ми́те всажде́нное сло́во, могѹ́ще

ї҃с стрⷭ̃
дⷭ̃
ї҃саї҃а ѩ̀
и̂ петр̃
а̀

ѿ҃ ѥ̀
прⷭ̃ г҃
є҃вре҃ вⷭ̃
апокⷭ̃ г҃

при зⷭ̃

мѧ з
кр҃и в

сп҃ти дш҃а ваша, *бываи́нте же творцы слова́, а не точїю слы́шателе, прельща́юще себѐ сам҃ѣ. зане а҆ще кто̀ (е҆сть слы́шатель слову́)[10] а҆ не творець, таковы́и оу҆подо́бисѧ мужу́ смотрающу лице бытїа своего̀ въ зерца́лѣ. оу҆смотри́ бо̀ себѐ, и҆ ш҃и́де, и҆ а́бїе забы́ каковъ б҃ѣ· Приникїи́ же в законъ съвръшѣ́ свобо́дѣ, и҆ пребывъ, [се́и][11] не слы́шатель забы́тливъ бывъ, но̀ творець дѣ́лу, се́и бл҃же́нъ въ дѣ́ланїи своемъ бу́детъ· Ащe тѡ̀ мнитсѧ добродѣтелень бы́ти [въ ва́съ][12], (и҆) не (о҆бу́здава́етъ)[13] ѧ҆зы́ка своего̀, но̀ (лъсти́тъ)[14] ср҃це своѐ, сего̀ суетна е҆сть добродѣтель. (вѣ́ра)[15] {бо̀}[16] чи́ста и҆ несквє́рна пр҃ѐ б҃гомъ и҆ ѡ҃ц҃е́мъ сїа́ е́сть, е҆́же посѣщати сѷ́рыхъ и҆ вдови́цъ въ сково́рѣхъ и҆́хъ, (и҆) несквє́рна себѐ съблюсти ѿ ми́ра·

г҃л҃а, в҃· з҃а, н҃в·

г мѡ̀ дⷣ
ѥ мѡ̀ а҆
и҆ ѕ҃ы
при їс҃д
їс҃ сн҃ мⷣ

Бра́тїе моѧ̀ *не на лица зряще и҆мѣ́йте вѣ́ру г҃а нашего̀ і҃с҃ а҆ х҃а сла́вы. а҆ще бо̀ вни́дѣ́ въ сн҃ми́ще ва́ше мужь, зла́ пе́рстень носѧ (и҆) в ри́зѣ свѣтлѣ. вни́детъ же и҆ нищъ въ худѣ о҆де́жи, [и҆ взритѐ][1] на носѧ́щего ри́зу свѣтлу́, и҆ рцетѐ [е҆му́][2], ты̀ сѧ́ди здѣ̀ добрѣ. и҆ ни́щему рцетѐ, ты̀ ста́ни [тамо, и҆ли сѧ́ди здѣ̀][3] на по҆но́жїѝ моемъ, [и҆ не][4] расмотри́сте в себѣ и҆ бы́сте суди́ѧ помышле́нїемъ злы́. слы́шите братїе моа̀ възлюбленаа, не б҃ъ ли и҃зра̀ ни́щаа {мира сего}[5], богаты́ въ вѣ́рѣ, и҆ насле́дники ц҃рⷭтвїю, е҆́же о҆бѣща люба́щимъ е҆го̀? вы же оу҆кори́сте ни́щаго. не бога́тїи ли наси́луютъ вамъ, и҆ тїѝ влекутъ вы на суди́ща? не тїѝ ли хулятъ до́брое и҃ма нарече́нное на васъ? а҆ще оу҆́бо зако́нъ съвръша́сте ц҃рⷦ́и по писа́нїю, *възлюби́ши и҆скренаго своего̀ ѩ҆́коже самого себѐ, до́брѣ творитѐ. а҆ще ли на лица зритѐ, (грѣ́хъ) грѣхъ съдѣва́сте, *о҆бличае́ми ѿ зако́на ѩ҆́ко̀ престу́пницы· Иже бо̀ весь зако́нъ съблюдетъ, съгрѣши́т же въ е҆ди́номъ, бысть всѣ́мъ повине́нъ. *рекїѝ бо̀ не прелюбы сътвори́ши, ре́клъ е҆́сть, и҆ не оу҆бїе́ши. а҆ще ли не прелюбы сътвори́ши, оу҆бива́еши же. бысть престу́пникъ зако́ну. та́ко гл҃етѐ и҆ та́ко твори́те, ѩ҆́ко зако́номъ свободному̀ хотѧще судъ прїѧ́ти. судъ бо̀ без ми́лости не сътворшему ми́лости. хва́литсѧ милость на судѣ̀· з҃а, н҃г·
Ка́ѧ по́льза братїе моа̀, а҆ще вѣ́ру гл҃етъ кто̀ и҃мѣ́ти, дѣ́ла же не и҃мать, е҆да̀ мо́жетъ вѣ́ра сп҃тѝ е҆го̀? *а҆ще [же][6] братъ и҃ли сестра̀ нага̀ бу́дета, и҆ лише́ни бу́дета дневныа пища, рече́тъ же кто̀ и҃ма ѿ васъ, и҆дѣ́та с ми́ромъ, грѣ́йтасѧ и҆ насыща́йтасѧ, не да́сть же и҃ма тре-

лⷭ г
а҆ їѡа́ г

душі. **22** *Будьте же творцями слова, а не тільки слухачами, обманючи себе самих. **23** Тому що, якщо хтось є слухачем слова, а не виконавцем, такий став подібним до чоловіка, що оглядає обличчя свого буття в дзеркалі. **24** Бо він побачив себе і відійшов та відразу забув яким був. **25** Хто ж вдивляється у досконалий закон свободи і перебуває *в ньому*, цей став не слухачем-забудьком, але творцем діла, цей буде блаженний у своїх ділах. **26** Якщо хто з вас думає, що є чеснотливим і не приборкує свого язика, але обманює своє серце, його чеснотливість є марна. **27** Адже чиста і непорочна віра перед Богом і Батьком є ця, щоб відвідувати сиріт і вдовиць в їхньому горі і зберегти себе від світу непорочним.

мат. 7
рим. 2

Глава 2, *поч. 52*

мой3. 19
мой5. 1
і 16
при. 24
сир. 44

1 Мої брати, *майте віру Господа нашого слави – Ісуса Христа, не дивлячись на обличчя! **2** Бо якщо до вашого збору ввійде муж, що носить золотий перстень і в світлій одежі, а ввійде і бідний в бідній одежі, **3** і ви поглянете на того, що носить світлу одіж, і йому скажете: Ти сядь тут вигідно; а бідному скажете: Ти стань там або сядь тут на моєму підніжжі, – **4** і ви не розсудили в собі і стали суддями поганих задумів. **5** Слухайте, мої улюблені брати: чи не Бог вибрав бідних цього світу, багатих у вірі і спадкоємців царства, яке обіцяв тим, що Його люблять? **6** Ви ж зневажили бідного. Чи не багаті вам чинять насильство і ті тягнуть вас на суди? **7** Чи не ті хулять гарне ім'я, яким вас названо? **8** Отже, якщо виконуєте царський закон згідно з Писанням: *Полюбиш свого ближнього, як самого себе, – добре робите. **9** Якщо ж дивитесь на обличчя, то робите гріх, *засуджувані законом як переступники. **10** Бо хто збереже ввесь закон, а згрішить в одному, – став винуватий в усьому. **11** *Бо Той, хто сказав: Не чинитимеш перелюб, – сказав і: Не уб'єш! Якщо ж не робиш перелюб, а вбиваєш, – ти став переступником закону. **12** Так говоріть і так робіть, бо одержите суд законом свободи. **13** Адже суд є без милосердя тому, що не зробив милосердя. Милосердя хвалиться на суді. *поч. 53*

мой3. 19
мат. 5
мар. 12
рим. 13
гал. 5
мой3. 19
мой5. 1
і 16
мат. 19

14 Яка користь, мої брати, якщо хтось каже, що віру має, а не має діл? Чи віра може його спасти? **15** *Якщо ж брат або сестра будуть нагі і будуть позбавлені щоденної їжі, **16** а хтось з вас їм скаже: Ідіть з миром, грійтеся і насичуйтеся, а не дасть їм

лук. 3
ів1. 3

потрібне для тіла, – яка користь? **17** Так і віра, якщо немає діл, є в собі мертва. **18** Але хтось скаже: Ти маєш віру, я ж маю діла. Покажи мені твою віру з твоїх діл, і я тобі покажу мою віру з моїх діл. **19** Ти вириш, що є один Бог? Добре робиш. І біси вірять і тремтять. **20** Чи ж хочеш зрозуміти, о марний чоловіче, що віра без діл є мертва? **21** Чи наш батько Авраам не оправдався з діл, *принісши свого сина Ісаака на жертовник? **22** Чи бачиш, що віра співдіяла його ділам і віра вдосконалилася з діл? **23** І сповнилося Писання, що говорить: *Авраам же повірив Богові, і йому зачислено в праведність, і він був названий божим другом. **24** Чи бачите, отже, що людина оправдується з діл, а не з самої віри? **25** Так само ж і *Раав, блудниця, чи не оправдалась з діл, прийнявши розвідників і вивівши їх іншою дорогою? **26** Бо так як і тіло без духа є мертве, так і віра без діл є мертва.

мой1. 22

мой1. 15
рим. 4
гал. 3

ic нав. 2

бованїе телéсное, каа пóльза? тако и вѣ́ра âще (дѣлъ не и́мать)[7], мéртва ѣ́сть о́ себѣ. Но́ речетъ кто́, ты вѣ́ру и́маши, (âзъ же)[8] дѣла и́мамъ. покажи мѝ вѣ́ру твою [ѡ̀][9] дѣлъ [твои́хъ][10], и âзъ [покажу́ тебѣ][11] ѡ̀ дѣлъ мои́хъ вѣ́ру [мою][12]. ты вѣ́руеши я́ко [бг̃ъ ѣ́динъ е́сть][13]; до́бре твориши. и бѣ́си вѣ́руютъ и трепе́щутъ. хо́щеши же ли разумѣ́ти о́ чл҃че сꙋ́етне, я́ко вѣ́ра без дѣ́лъ мéртва ѣ́сть? âвраа́мъ ѡ̀ц҃ъ на́шъ, не ѡ̀ дѣ́лъ ли о́правдасѧ. *вꙁнесъ їсаа́ка сы́на своего́ на о́лта́рь? ви́диши ли, я́ко вѣ́ра поспѣшествоваше дѣломъ е̂го и ѡ̀ дѣ́лъ вѣ́ра сꙗвершисѧ? и сꙗвершѝсѧ писа́нїе глю́щее, *вѣ́рова же âвраа́мъ бг̃ови, и вмѣ́нисѧ ѣ́мꙋ въ правдꙋ́, и дрꙋ́гъ бж̃їи нарече́тсѧ. зри́те ли [оу҆́бо][14] я́ко ѡ̀ дѣ́лъ о́правдаетсѧ чл҃къ, â не ѡ̀ вѣ́ры ѣ́дїныѧ? та́кожде же и *раа́вь блꙋдни́ца не ѡ̀ дѣ́лъ ли о́правда́сѧ, прїе́мше {сохо́дники}[15], і и́нымъ пꙋтѣ́ и҆́звѣ́ше (и́хъ). Я́коже бо (и) тѣ́ло безъ дꙋха мéртво е́сть, та́ко и вѣ́ра безъ дѣ́лъ мéртва ѣ́сть.

ѳ̀ма їг҃г

їс сн̃ дⷭ и̇ ѣ̇ и̇ дⷭ

Глава 3, *поч. 54*

мат. 23

1 *Мої брати, не ставайте численними учителями, знаючи, що одержимо більший осуд, **2** бо всі багато грішимо. *Якщо хто не грішить словом, цей досконалий чоловік, спроможний приборкати і все тіло. **3** Бо ось і коням вкладаємо вуздечки в уста, щоб нам корилися, і повертаємо все їхнє тіло. **4** Ось і кораблі, будучи великими і гнаними бурхливими вітрами, повертаються малим стерном, куди тільки хоче бажання керманича. **5** Так само ж і язик: є малим членом і дуже хвалиться. Ось вогонь малий, і які великі речі він спалює. **6** І язик – вогонь, прикраса неправди. Так і язик співіснує між нашими членами, занечищаючи все тіло і палячи коло нашого буття, і є палений гієною. **7** Адже ж всякий рід звірів і птахів, гадів же і риб приборкується і є приборканим людською природою, **8** а язика ніхто з людей не може приборкати, бо *він* необмежене зло, повний смертоносної їді. **9** Ним ми благословимо Бога і Батька і ним проклинаємо людей, які створені за божою подобою. **10** З тих же уст виходить благословення і клятва. Не годиться, мої улюблені брати, щоб це так було. *поч. 55*

сир. 14
і 15 і 19

11 Бо чи джерело з одного потоку видає солодкість і гіркоту? **12** Чи може, мої брати, фіга родити оливки або виноградна лоза фіги? Так само ані одне джерело не може давати солону і солодку воду. **13** Хто премудрий і досвідчений між вами?

Гл҃а, г̃. за̃, н̃д.

Е* мно́зи оу҆́чители бываи́те братїе моа, вѣ́дуще я́ко вⷣ́шее о҆́сꙋжде́нїе прїи́мем̾, мно́го бо съгрѣшае́мъ вс̃и. *аще кто́ въ сло́вѣ не съгрѣша́етъ, сей съвершенъ мꙋ́жъ, си́ленъ о҆́бꙋзда́ти и всѣ́ тѣ́ло. {се}[1] бо (и) ко́немъ оу҆́зды̀ въ оу҆́ста̀ влага́емъ, да повинꙋ́ютсѧ на́мъ и всѣ́ тѣ́ло и́хъ о́бращае̂. се и кораблѝ вели́цы сꙋ́ще, и ѡ̀ [жестоки́̀ вѣ́тровъ][2] запача́еми, о́бращаю́тсѧ ма́лымъ кормилце́̂, на́може âще стремле́нїе правѧщаго хо́щетъ. такожде (же) и на́зы́къ ма́лъ оу҆́дъ е́сть, и велми хвали́тсѧ. се [ма́лъ][3] о́гнь (и) ко́ль вели́цы ве́щи съжига́етъ. и на́зы́къ о́гнь, лѣпота непра́вдѣ. {сице и}[4] на́зы́къ въдвора́етсѧ въ оу҆́дес҃тхъ на́шѝ, сквернѧ всѣ́ тѣ́ло, и пала́ о́коло тва́ри {нашеа}[5], и о́пала́а́сѧ ѡ̀ ге̂ёны. всѧ́ко бо е̂стество звѣ́реи же и пти́цъ, га́дъ же и ры́бъ, оу҆мꙋ́чаетсѧ и оу҆мꙋ́читсѧ е̂стествомъ чл҃ческимъ. на́зы́къ же никто́же [може̂ ѡ̀ чл҃къ оу҆мꙋ́чити][6], неѡ́держи́мо (бо) зло́, и҆спо́лнь на́да смертоно́сна. тѣ́мъ бл҃гословлае̂мъ [ба][7] и ѡ̀ц҃а, и тѣ́мъ кленемъ чл҃ки, и҆же по подо́бїю бж̃їю бы́вшаѧ. ѡ̀ тѣхъ же оу҆стъ и҆схо́дитъ бл҃гослове́нїе и кла́тва. не подоба́етъ братїе моа (възлюбленаѧ) си́мъ тако бывати. за̃, не. Е̂́да оу҆́бо и҆сто́чникъ ѡ̀ е̂ди́ного оу҆стїа и҆стача́етъ сладъ́кое и го́рькое? е̂да мо́жетъ братїе моа, смоко́вница ма́слины твори́ти, и҆ли виногра̂дная лоза смо́квы? [такоже̂][8] [ни е̂ди́нъ и҆сто́чникъ сла́ну и][9] сла́дку творити во́ду. Кто́ премꙋ́дръ и

хꙋдогъ вꙑ вᲂ҃ꙁ да покажетъ ѡ҆ добраго житїа дѣла своа въ кротостиѣй премꙋдрости. аще ли зависть горкꙋ имате и рвенїе въ {ср҃цыхъ}[10] вашихъ, не хвалитеса ни лжите на истинноу. Нѣсть сїа премꙋдрость свыше низходаща, но земна, душевна, бѣсовъска. Идѣже бо зависть и рвенїа, тꙋ нестроенїе, и всака зла вещь. ч҃ Наче свыше премꙋдрость, прьвѣе оубо чиста е҃, потѡ҃ же мирна, кротка, бл҃гопокорлива, испълнь мл҃ти и плодовъ благыхъ. несꙋмѣнна. [и][11] нелицемѣрьна. Плѡ҃ же правды (съмиренїемъ)[12] сѣетса творащи҃м миръ.

Гл҃а, д҃.

Кꙋдꙋ брани [и] свары вꙑ вᲂ҃ꙁ[1] не ѡ҆сюдꙋ ли ѡ҆ сластеи вашихъ воюющихъ въ оудесѣхъ вашихꙑ желаете, и не имате. Оубиваете и завидите, и не можете оулучити. сварите҃сѧ и боретє, {и не имате}[2], зане не просите. Просите, и не прїе҃млете, зане зл҃ѣ просите, да въ сластехъ вашихꙑ иждивете. [Прелюбодѣицы и][3] прелюбодѣица, не вѣсте ли наіко любы мира {сего}[4], вражда бг҃ꙋ е҃. иже бо въсхощет҃ъ другъ быти миръ, врагъ бж҃їи бываетъ. Или мните наіко всꙋе писанїе глетъ, къ зависти желаетъ дх҃ъ, иже всели҃сѧ в ны҃ѕ болшꙋю же даетъ бл҃гть. Ѳ҃тьмже при г҃ и петр҃ е҃ глетъ, *гь гордыи҃ противитсѧ, смиренымъ же даетъ бл҃годать. зач҃, ны҃ѕ.

ефе҃ д҃ Повинитесѧ оубо бꙋ҃ *противите же сѧ дїаволꙋ, и бѣжи҃т ѡ҆ вᲂ҃. приближитесѧ бꙋ҃, и приближитсѧ вамъ. очистите рꙋцѣ грѣшницы, (-)[5] исправите с҃рца (ваша) двоедꙋшнїи. Постражите и слезите и плачитесѧ, смѣхъ҃ вашъ въ плачь да обратитсѧ, и радость в сѣтованїе. и петр҃ е҃ *смирите҃сѧ пр҃е҃ {бг҃омъ}[6], и възнесе҃т вы. Не оклеветаите другъ друга братїе. оклеветаи҃ {бо}[7] брата, или осꙋжаи҃ брата своего, оклеветаетъ зако҃, и осꙋжаетъ закона. аще ли законъ осꙋжаеши, нѣси творецъ закоꙋ, но сꙋдїи. Є҆динъ ѥсть законоположникъ, и сꙋдїи, могїи спсти҃ и погꙋбити. *Ты же кто҃ ѥси оосꙋжаи҃ другаѕ слышите нн҃ѣ глющеи, днѐ [и][8] оутрь поидемъ в сеи҃ гра҃, и стъворимъ тꙋ лѣто [є҆дино][9], и кꙋплю дѣ҃е҃ и приобрѣтенїе. иже не вѣсте что҃ оутрь (случитсѧ). Кака [бо][10] жизнь ваша҃ пара оубо ѥсть, иже въмалѣ явлаетсѧ, потом {же}[11] исчезае҃. вмѣсто ѥже бы глати ва҃, *аще гь въсхоще҃, и живи будемъ и стъворю҃ сїе или оно. нн҃ѣ же хвалитесѧ въ гордынахъ вашихъ. всака хвала такова, зла ѥсть. вѣдащемꙋ (же) оубо при г҃ и петр҃ е҃ и кр҃и д҃ дѣ҃ д҃ и кр҃и д҃

Хай покаже свої діла з доброго життя в лагідній премудрості. **14** Якщо ж маєте гірку заздрість і сварливість у ваших серцях, не хваліться ані не говоріть брехні на правду. **15** Це не є премудрість, що сходить згори, але земна, душевна, бісівська. **16** Бо де є заздрість і чвари, там безладдя і всяка річ зла. **17** А та премудрість, що згори, отже, найперше є чистою, потім же мирною, лагідною, поблажливою, повною милосердя і добрих плодів, нелицемірна і без вагання. **18** А плід праведності примиренням сіється тим, що чинять мир.

Глава 4

1 Звідки між вами бійки і чвари? Чи не з цього – з ваших пристрастей, що воюють у ваших членах? **2** Ви пожадаєте – і не маєте, вбиваєте і заздрите – і не можете осягнути, сваритеся і воюєте – і не маєте, тому що не просите. **3** Просите – і не одержуєте, тому що зле просите, щоб розтратити у ваших пристрастях. **4** Перелюбники і перелюбниці, чи не знаєте, що любов цього світу – це ворожнеча проти Бога? Бо хто побажає бути другом світу, стає божим ворогом. **5** Або *чи* думаєте, що даремно Писання говорить: До заздрості прагне дух, що поселився у нас. **6** Більшу ж ласку Він дає, тому говорить: *Господь гордим противиться, а покірним дає ласку. при. 3 пет1. 5 *поч. 56*

7 Отже, підкоріться Богові, а *протиставтеся дияволові, і він втече від вас. **8** Наблизьтеся до Бога, і Він наблизиться до вас. Очистіть руки, грішники, випряміть ваші серця, двоєдушні. **9** Терпіть, і сльозіть, і плачте. Хай ваш сміх обернеться в плач, а радість – у смуток. **10** *Упокоріть себе перед Богом, і Він вас вивищить. **11** Не обмовляйте один одного, брати. Бо той, хто обмовляє брата або засуджує свого брата, обмовляє Закон і засуджує Закон. Якщо ж ти засуджуєш закон, ти не є виконавцем закону, але суддя. **12** Є один законодавець і суддя, що може спасти і погубити. *Ти ж хто є, що засуджуєш друга? **13** Слухайте нині ви, що кажете: Сьогодні і завтра підемо до цього міста й перебудемо там один рік, і торгуватимемо, і зароблятимемо. **14** Ви, що не знаєте, що станеться завтра, – яке ваше життя? Воно, отже, є пара, що *на* мить з'являється, а потім пропадає. **15** Замість того, щоб вам сказати: *Якщо Господь схоче і будемо живими, то зробимо це чи інше. **16** Нині ж ви хвалитеся у ваших гордощах. Кожна така хвала є поганою. еф. 4 пет1. 5 рим. 14 дія. 19 кор1. 4

17 А той, отже, що вміє робити добро і не робить, гріх йому є.

добрѡ̀ творѝти, и҆ не творя́щу, грѣхъ є҆мꙋ̀ є҆́сть.

Глава 5

1 Прийдіть нині, багаті, плачте і ридайте над вашими жахливими злиднями, що на вас находять. **2** Ваше багатство зігнило, і вашу одіж молі поїли. **3** Ваше золоте і срібло,
рим. 2 *яке ви назбирали в останні дні, поржавіло, і їхня іржа буде на свідчення проти вас і з'їсть ваше тіло, як вогонь. **4** Ось платня робітників, що обробляли ваші ниви, вами затримана, кричить, і крики тих, що жали, ввійшли до вух Господа Саваота. **5** Ви повеселилися на землі і насолодилися, ви вигодували ваші серця, немов на день зарізу. **6** Ви засудили, вбили Праведного. Він вам не протиставиться. **7** Будьте терпеливими, отже, мої брати, до господнього приходу. Ось рільник очікує дорогоцінний плід від землі, маючи над ним терпеливість, доки не одержить ранній і пізній дощ. **8** Отже, і ви будьте терпеливими. Скріпіть ваші серця, бо наблизився Господній прихід. **9** Не нарікайте один на одного, брати, щоб ви не були засудженими. Ось суддя стоїть перед дверима. *поч. 57*

10 Мої брати, майте образ терпіння і терпеливості пророків, які говорили господнім іменем. **11** Ось щасливими називаємо тих, що терпіли. Ви чули про терпіння Йова і знаєте Господній кінець, що Господь є дуже милосердний і щедрий.
мат. 5 **12** Понад усе, мої брати, *не кляніться ані небом, ні землею, ані іншою якоюсь клятвою. Хай буде ж вам те, що так, – так, і те, що ні, – ні, щоб ви не впали в лицемірство. **13** Якщо хтось між вами терпить зло, хай молиться. Якщо хтось радіє, хай співає. **14** Якщо хтось між вами хворіє, хай покличе церковних презвитерів і хай помоляться над ним, *помазавши його олією в господнє ім'я. **15** І молитва віри спасе хворого, і Господь його підніме, і коли він вчинив гріхи, йому відпустяться. **16** Отже, визнавайте один одному гріхи і моліться один за одного, щоб ви
мар. 6 црс1. 17 і 3 лук. 4 виздоровіли, бо багато може ревна молитва праведного. **17** *Ілля був людиною, подібний до нас нахилами. І він помолився молитвою, щоб не було дощу, і на землі не падав дощ три роки і шість місяців. **18** І він знову помолився – і небо дало
мат. 18 лук. 17 мой3. 19 дощ, і земля видала свій плід. **19** *Браття, якщо хтось з вас заблукає з дороги правди, а хтось його на-

Гла, ѕ҃.

Гріи́дѣте нн҃ѣ бога́тїи҆ пла́читеся (и҆ ры-да́ите)[1] о҆́ лю́тыи҆ сікорбе́хъ ва́шѝ гра-дꙋ́щихъ {на вы҆}[2]. Бога́тьство ва́ше и҆́згнѝ, и҆ ри́зы ва́ша мо́лїе подо́ша, зла́то ва́ше и҆ сребрѡ̀ и҆́зоржа́вѣ, и҆ ржа̀ и҆́хъ в послꙋ́шествѡ̀ на васъ бꙋ́детъ, и҆ снѣ́сть плоти ва́ша а҆́ки о҆́гнь (*егоже) сниска́сте въ посл҃ѣ́днаа дн҃и. Сѐ мꙋ́здà дѣлателїи, дѣлавшѝи ни́вы ва́ша лише́ни ѡ҆́ васъ, въпїе́тъ, и҆ въпїенїа́ жа́вшѝ въ оу́ши гⷭ҇а сава҆о́ѳа внидо́ша. вꙁвеселя́стеся на земли́, и҆ насладя́стеся, оу҆пита́сте ср҃ца ва́ша [а҆́ки][3] въ дн҃ь заколе́нїа. осꙋди́сте, оу҆би́сте пра́вр҃наго, не проти́витеся ва҃. долготръпи́те оу҆́бо бра́тїе (моа) до при-ше́ствиа гн҃а. ѥ҆ земледѣлецъ ждетъ чтны́и пло́ ѡ҆́ землѝ долготерпа́ о҆́ немъ, до́ндеже прїи́метъ [дождь][4] ранъ и҆ по́зденъ. до́л-готерпи́те {оу҆́бо}[5] и҆ вы҆. оу҆тверди́те ср҃ца ва́ша, я҆́ко прише́ствїе гн҃е приближа́ся. Не въздыха́йте [другъ на́ друга бра́тїе][6], да не о҆́-сꙋ́жени бꙋ́дете. ѥ҆ сꙋдїа́ пр҃е́ две́рми стои́тъ.

за҃, н҃ѕ.

ѡ҆́бра҃ прїи́мѣте [бра́тїе моа][7], ꙁлострада́нїю и҆ долготерпѣ́нїю, проро́цы, и҆́же гла́ша и҆́мене҃ гн҃и́мъ. ѥ҆ блаже́ни҃ терпѣ́вшаа. Терпѣ́нїе і҆ѡ́вово слы́шасте, и҆ коне́чнꙋю гн҃ю видѣ́сте, я҆́ко мно́-гомл҃тивъ ѥ҆́ гⷭь, и҆ щедръ. Пре́жде всѣ́хъ (-)[8] бра́тїе моа, *не кленѣ́тесь, а҆́ни нб҃о́м҃ ни зем-лею, а҆́ниже {и҆но́ю кла́твою ко́ею}[9]. Бꙋ́ди же вамъ, ѥ҆́же е҆́, е҆́. и҆ е҆́же а҆́ни, а҆́ни. да не [в ли-цемѣ́рїе][10] впадете. Зло стра́жетъ ли кто҃ въ васъ; да мл҃твꙋ дрⷭ҇тъ. бл҃годꙋшствꙋетъ ли кто҃; да по́ѥ. боли́тъ ли кто҃ въ васъ; да призове́ попы̀ цр҃ко́вныа, и҆ да мл҃тву сътво-ра́тъ на҆̀ ни́мъ, *пома́завше ѥ҆го҃ ма́сломъ въ и҆́ма гн҃е. И҆ молитва вѣ́ры, спсетъ бола́щаго, и҆ въздви́гнетъ ѥ҆го҃, гⷭь. И҆ а҆́ще грѣхи бꙋ́де҃ сътворилъ, {ѡ҆пуста́тся}[11] є҆мꙋ̀. И҆сповѣ́дайте оу҆́бо дрꙋгъ дрꙋгꙋ̀ сътрѣше́нїа, и҆ моли́тесь дрꙋгъ за҃ дрꙋга, я҆́ко да и҆сцѣлѣ́ете. мно́го {бо}[12] мо́же҃ мл҃тва пра́вр҃наго поспѣшествꙋе́ма. *Илїа҃ человѣкъ бѣ̀ подобострада́тенъ на҆́, и҆ мл҃твою помоли́ся, да не бꙋ́де҃ до́ждь, и҆ не о҆́ждь по землѝ лѣта три́, и҆ мц҃ь ше́сть. и҆ па́ки по-моли́ся, и҆ нб҃о́ до́ждь да́сть, и҆ земля̀ прозѧбе пло́ свои҃. *Бра́тїе а҆́ще кто҃ въ васъ заблꙋ́дитъ ѡ҆́ {пꙋтѝ и҆́стинны}[13], и҆ о҆́брати́тъ кто҃ ѥ҆го҃, да

вѣ́сть, ꙗ́ко ѻ́бративый грѣшника ѿ заблужде́нїꙗ путѝ є́го, (и̂) спасе́тъ дш҃у [ѿ сме́рти][14], и̂ покры́етъ мно́жество грѣховъ·

Коне́цъ ї҆а́ковлю събо́рному посла́нїю.
Имать в себѣ, гл҃а, е҃·
а̂ зача́лъ цр҃ко́вныхъ, и̂·

верне, **20** хай знає, що той, хто навернув грішника з блудної його дороги, він і спасе душу від смерті, і покриє велике число гріхів.

Кінець Соборного Послання Якова.
Має в собі 5 глав,
а 8 церковних початків.

Сказа́нїе собо́рѣному петро́ву посла́нїю пе́рвому·

Сїе пи́шетъ бл҃женый пе́тръ посла́нїе оу҆чи́телно въ ра҃сѣа́нїи сущимъ їоу҆де́ѡмъ, и̂ бывшимъ хр҃тїа́номъ, понеже бо ѿ їоудéи вѣ́роваша, оу҆твержа́етъ и̂хъ. и̂ пе́рвѣе оу҆бо повѣ́дуетъ, и̂ сказуетъ ꙗ́ко ꙗ́же въ ѯ҃а вѣ́ра, ѿ пр҃рокѝ възвѣсти́ꙗ, и̂ тѣ́ми и̂зъꙗ́сни́ꙗ є́же кровїю є́го и̂збавле́нїе, ꙗ́ко тѣ́миже и̂ ꙗ́зы́комъ бл҃говѣсти́шасѧ вс҃а, в нѧ́же жела́ютъ а҃гг҃ли прини́кнути. таже съвѣща́въ досто́йно зва́вшаго жи́тєйствовати. повелѣва́етъ и̂ цр҃ꙗ почитати. жена́м же и̂ мужє́мъ є̂дїномы́слїе завѣща́ваетъ· и̂ о҆ нравѣ́хъ наказавъ ма́ло, повѣ́дуетъ ꙗ́ко и въ а́дѣ бы́сть ѿ г҃а про́повѣдь спсе́нїꙗ и̂ въскр҃се́нїꙗ. да и̂ прежде оу҆ме́ршеи въскр҃нутъ, и̂ сꙋ́дится оу҆бо съ пло́тїю, бл҃гтїю же въскр҃се́нїꙗ пребꙋ́дутъ. и̂ ꙗ́ко коне́чина всѣхъ оу҆же прибли́жисѧ. и̂ подоба́етъ всѣмъ гото́вымъ быти ꙗ́ко сло́во ѿда́ти сꙋ́дїи. и̂ та́ко сконча́ваетъ посла́нїе·

Розповідь про Перше Соборне Послання Петра

Блаженний Петро пише це повчальне послання тим юдеям, що є в розсіянні і стали християнами. Він їх підкріплює, бо вони повірили від юдеїв. І по-перше, отже, розповідає і говорить, що віра в Христа була сповіщена пророками і ними подано пояснення про Його спасіння кров'ю, бо ними і народам сповіщено все, про що бажають знати ангели. І закликавши гідно жити, відповідно до Того, хто покликав, наказує і царя шанувати. Жінкам же і мужам заповідає однодумність і, трохи повчивши про звичаї, говорить, що і в аду була від Господа проповідь про спасіння і воскресіння, щоб і ті, що раніше померли, воскресли і були суджені з тілом та встояли благодаттю воскресіння. Також всім треба бути готовими, щоб віддати слово судді. І так він закінчує послання.

СОБО́РНОЕ ПОСЛА́НЇЕ ПЕТРО́ВО

Гл҃а, а҃· за҃, ни҃·

Пе́тръ[1] а҃пл҃ъ їс҃ хр҃ъ, и̂збра́нным҃ъ пришє́лцемъ разсѣа́нїꙗ. по́нтꙋ, галаті́и, каппадокі́и, а̂сі́и, и̂ видини́и· По презрѣ́нїю ба҃ (и̂) ѻц҃а, въ ст҃ы́ню дх҃а, въ послꙋша́нїе и̂ кропле́нїе кро́ви їс҃ хр҃ы. бл҃гть ва҃ и̂ ми́ръ да оу҆мно́жится· за҃· *Блве́нъ бъ (-)[2] ѻц҃ъ г҃а на́шего їс҃ хр҃а, и̂же по мно́зѣи своеи́ мл҃ти, порожде́и на́съ въ оу҆пова́нїе жи́во въскр҃се́нїемъ їс҃

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ПЕТРА

Глава 1, *поч. 58*

1 Петро, апостол Ісуса Христа, – вибраним розсіяним переселенцям Понту, Галатії, Каппадокії, Азії і Вітинії. **2** За передбаченням Бога і Батька, на святість Духа, в послух і окроплення крові Ісуса Христа, хай вам ласка і мир помножаться! **3** *Благословенний Бог, Батько нашого Господа Ісуса Христа, який зі свого великого милосердя породив

ѧ ісрн ѧ
ѣфѣ ѧ

кор1. 1
еф. 1

нас до живої надії воскресінням Ісуса Христа з мертвих, **4** до нетлінного, і непорочного, і нев'янучого насліддя, що на небесах збережене для нас, **5** які божою силою збережені вірою на спасіння, що готове з'явитися в останні часи. **6** Цим трохи нині радійте, якщо можна, засмучені в різних напастях, **7** щоб випробування вашої віри, яка багато цінніша від золота, що гине, та випробовувана вогнем, знайшлася на похвалу, і славу, і честь у відкриття Ісуса Христа, **8** якого, не бачивши, любите, на якого нині, не споглядаючи, а вірячи, радійте непогамовною і прославленою радістю, **9** одержуючи повноту вашої віри – спасіння душ. **10** Про це спасіння розвідували і досліджували пророки, які провістили вашу ласку, **11** досліджуючи, в котрий або в який час в них об'являв Христовий дух, раніше свідчачи про Христове терпіння і славу, що після цього. **12** Яким відкрите було, що не їм самим, але ж і нам служили ці, що нині сповіщені вам тими, що благовістили вам Святим Духом, посланим з неба, на що ангели бажають поглянути. *поч.*

лук. 12

13 Тому, улюблені, *підперезавши бедра вашого ума, будучи тверезими, досконало надійтеся на ту ласку, що вам приноситься об'явленням Ісуса Христа. **14** Як діти послуху, не зображаючись попередніми похотями вашого незнання, **15** але Тому святому, що вас покликав, і самі *будьте святими в усьому житті. **16** Тому що є написано: *Будьте святими, так як Я є святим. **17** І якщо *нелицемірно називаєте Батьком Того, *який* судить кожного за ділом, живіть зі страхом час вашого життя, **18** знаючи, що ви були відкуплені від марного вашого життя, переданого батьками не тлінним сріблом або золотом, **19** *але дорогоцінною кров'ю непорочного і неосквернего ягняти – Христа. **20** *Який, отже, передбачений був перед заснуванням світу, а з'явився в останніх часах задля вас, **21** які через Нього повірили в Бога, який підняв *Його з мертвих і дав Йому славу, щоб ваша віра і надія була на Бога. **22** Очистивши ваші душі духом на послух правди *в нелицемірне братолюб'я, ревно любіть один одного з чистого серця, **23** відроджені не з тлінного насіння, але з нетлінного, словом живого Бога, і який перебуває навічно. **24** *Бо кожне тіло – як трава, і кожна слава людини – як цвіт трави. Висохла трава – і її цвіт відпав. **25** А господнє слово перебуває вічно. Це ж є слово благовіствуване у вас.

лук. 1
мой3. 11 і 19 і 20
мой5. 10
рим. 2
гал. 2
пар2. 19
еф. 6
кол. 3
муд. 6
сир. 35
дія. 10
кор1. 6 і 7
єв. 9
ів1. 1
апо. 1
рим. 16
еф. 3
кол. 1
тим2. 1
тит. 1
ниж. 2
рим. 12
еф. 4
іс. 40
сир. 14
як. 1
пс. 102

хв҃ымъ ѡ҆ ме́ртвыихъ, въ наслѣдїе нетлѣ́нно и҆ несквернo и҆ неѡу҆вада́емо, съблюде́но на нб҃сехъ въ васъ, и҆же си́лою бж҃їею съблюдены҃ вѣ́рою, въ сп҃се́нїе гото́во на҆вити́ся въ́ врема послѣ́днее. ѡ҆ не́мже ра́дуитеся ма́ло нн҃ѣ, а҆ще лѣ́по е҆́сть, прискорбъни бывше въ различны́хъ напа́ст҃е́, да и҆скуше́нїе ва́шеѧ вѣ́ры, мно́го чт҃нѣ́йше зла́та гибнуща, ѡ҆гне́мъ же и҆скуше́на, ѡ҆бра́щетсѧ въ похвалу́ и҆ славу́ и҆ че́сть, въ ѡ҆кровле́нїи і҆с҃ хв҃ѣ. е҆гоже не [видѣ́вше]3 любити, на негоже нн҃ѣ не зрѧще, вѣ́рующе же, ра́дуитеся ра́достїю неизглаго́лнною и҆ просла́вленною, прїе́млюще ко҆́нчину вѣ́ры ва́шеи, сп҃нїе дш҃амъ· ѡ҆ не҆́же сп҃сенїи взыска́ша і҆ и҆спыта́ша прр҃роцы, и҆же ѡ҆ ва́шеи бл҃гти проре́кшеи, и҆спыта́юще въ каково и҆ли въ кое вре́ма на҆вла́ше в нихъ дх҃ъ хв҃ъ прежде свѣдѣтельствуѧ о хв҃ыхъ стра́стехъ, и҆ на҆́же по сихъ сла́ваѫ, и҆мже ѡ҆кры́ся на҆́ко не и҆́мъ самѣ́мъ, (но и҆) на҆̃ же служа́хѹ сїа, на҆́же нн҃ѣ възвѣсти́шасѧ вамъ, бл҃говѣствова́шими вамъ дх҃омъ сты́мъ по́сланны́мъ с нб҃се, в на҆́же жела́ютъ а҆г҃лы приникнѹти· зⷭ҃

лук. 12

13 Тому, улюблені, *підперезавши бедра вашого ума, будучи тверезими, досконало надійтеся на ту ласку, що вам приноситься об'явленням Ісуса Христа. **14** Як діти послуху, не зображаючись попередніми похотями вашого незнання, **15** але Тому святому, що вас покликав, і самі *будьте святими в усьому житті. **16** Тому що є написано: *Будьте святими, так як Я є святим. **17** І якщо *нелицемірно називаєте Батьком Того, *який* судить кожного за ділом, живіть зі страхом час вашого життя, **18** знаючи, що ви були відкуплені від марного вашого життя, переданого батьками не тлінним сріблом або золотом, **19** *але дорогоцінною кров'ю непорочного і неосквернего ягняти – Христа. **20** *Який, отже, передбачений був перед заснуванням світу, а з'явився в останніх часах задля вас, **21** які через Нього повірили в Бога, який підняв *Його з мертвих і дав Йому славу, щоб ваша віра і надія була на Бога. **22** Очистивши ваші душі духом на послух правди *в нелицемірне братолюб'я, ревно любіть один одного з чистого серця, **23** відроджені не з тлінного насіння, але з нетлінного, словом живого Бога, і який перебуває навічно. **24** *Бо кожне тіло – як трава, і кожна слава людини – як цвіт трави. Висохла трава – і її цвіт відпав. **25** А господнє слово перебуває вічно. Це ж є слово благовіствуване у вас.

ѓ҃е́мже (въ҆злю́бленїи), *преподса́вше чресла́ помышленїа ва́шего, трезвѧщесѧ, съвр҃шенѣ оу҆пова́йте на приноси́мую вамъ бл҃гть, ѡ҆кровле́нїемъ і҆с҃ хв҃ымъ, на҆́ко ча́да послуша́нїю, не преѡ҆бразу́ющесѧ пе́рвыми невѣ́дѣнїа ва́шего похоти́тельнїи, но по зва́вшемѹ вы сто́мѹ, и҆ сами сти́ *въ всемъ жи҃тїи бу́дите. зане пи́сано е҆́сть, [-]4 *сти́ бу́дѣте, на҆́ко а҆́зъ сть҃ е҆́смь. и҆ а́ще ѡ҆ц҃а называ́ете *нелицемѣ́рно суда́ща комужде по дѣ́лу, съ страхомъ жи҃тїа ва́шего вре́ма жительствуе́те, вѣ́дѧще на҆́ко не и҆стлѣ́нны́мъ сребромъ и҆́ли зла́тѡ҆ и҆зба́висте сѧ ѡ҆ сꙋ́етнаго ва́шего жи҃тїа ѡ҆ц҃ы предда́ннаго *но честно́ю кровїю на҆́ко а҆гнеца непоро́чна и҆ несквёрна хⷭ҃а· *предъѹ́вѣдѣна оу҆́бо пре҆же сложе́нїа ми́ра на҆́вльша же сѧ въ послѣ́днаа лѣ́та васъ ради, и҆же е҆́го ради [вѣ́ровавшихъ]5 въ бⷭ҃а, въздви́гъшаго *его и҆з ме́ртвыхъ, и҆ сла́ву е҆́мѹ да́вша, на҆́ко да вѣ́ра ваша, и҆ оу҆пова́нїе бу́детъ на бⷭ҃а. дш҃а ва́ша о҆чи́стивше въ послꙋша́нїе и҆стины҃ [дх҃омъ]6, *въ братолю́бїе нелицемѣ́рно, ѡ҆ чи́ста се҆́рца другъ дрꙋга люби́те прилѣ́жно, порождени́ не ѡ҆ сѣ́мене и҆стлѣ́нна, но неистлѣ́нна, сло́вѡ҆ жива́го бⷭ҃а, и҆ пребыва́ющаго [въ҆ вѣ́ки]7· *зане всѧ́ка плоть на҆́ко трава҆, и҆ всѧ́ка сла́ва [человѣ́ка]8 на҆́ко цвѣтъ травны́и. и҆́сше трава҆ и҆ цвѣтъ [е҆ѧ́]9 ѡ҆́падѐ, гл҃ъ же гн҃ь пребыва́етъ въ вѣ́ки. се́и́ же е҆́сть гл҃ъ бл҃говѣствова́ный въ ва́съ·

лу҃ ѳ҃

лу҃ а҃

ѓ҃ мѳ҃ а҃и и҃ д҃і и҃ к҃

ѕ҃ мѳ҃ і҃ кр҃ѝ в҃ гал҃ в҃ в҃ пар҃и д҃і

ефⷭ҃ в҃ кола҃ ѓ҃ мꙋ҃дро ѕ҃ і҃с҃ сн҃ а҃ле дѣ҃вⷭ҃ і҃

а҃ кр҃ѝ в҃ и҃ з҃

ѣ҃вр҃е д҃ а҃ і҃ѡ҃а҃ а҃ апокⷭ҃а҃ а҃ кр҃ѝ в҃і ефⷭ҃ ѓ҃ кола҃ а҃

в҃ тн҃ѝ а҃ тн҃ѝ а҃

нн҃ѣ в҃ кр҃ѝ в҃і ефⷭ҃ д҃

і҃саі҃а м҃ і҃с҃ сн҃ д҃і и҃ма҃кⷭ҃ а҃ ѱа҃о ѓ҃в҃

Гла, в·

ло́жьше* оу҃бо всѧ́кꙋ зло́бꙋ, и҆ всѧ́кꙋ лесть, и҆ лицемѣ́рїе и҆ за́висть, и҆ вс҃ѧ клеветы, ꙗ҆́ко но́ворожени младенцы, сло-
вє́сное {и҆}[1] нелє́стное млеко вꙑзлюби́те,
да о҆́ не́мъ вꙑрасте́те въ сп҃се́нїе· [Понеже][2]
вкꙋси́сте ꙗ҆́ко бл҃гъ гдь, к немꙋ (же) прихода́-
ще, ка́мени жи́ву, ѿ҆ чл҃ки оу҃бо оу҃ничиже́ну,
ѿ҆́ бг҃а же и҆збра́ну че́стну, и҆ са́ми ꙗ҆́ко ка́ме-
нїе живо зи́ждѧтесѧ въ хра́мъ дх҃овенъ,
*сщ҃енъство ст҃о, вꙑзнести {же́ртвы дх҃овны}[3],
бл҃гопрїа́тны бв҃и і҃с хр҃мъ· Зане пи́сано є҆́ въ
писа́нїи, *се полагаю въ сі҃о́нѣ ка́мень краеоу́-
голенъ и҆збра́нъ, че́стнꙋ. и҆ вѣ́рꙋѧи во́нь, не посты-
ди́тсѧ· ва́мъ оу҃бо че́сть вѣ́рꙋющимъ, а҆ противꙋ́ющимсѧ, *ка́мень, є҆гоже небрего́ша зи́ждꙋщеи, се́й бысть въ главꙋ оу҃глꙋ. и҆ ка́мень прет҃ыка́нїю, и҆ ка́мень съблаз́ну, (о҆́ немже и҆) прет҃ыка́ютсѧ сло́вꙋ противлѧ́ющеисѧ, о҆́ немже и҆ положе́ни бꙑша· вы же р҃д и҆збра́нъ, *цр҃ское
сщ҃е́нїе, ꙗ҆́зꙑкъ ст҃ъ, людїе о҆́бновле́нїа, ꙗ҆́ко да добродѣтели вꙑзвѣстите, и҆же и҆с т҃мꙑ ва́съ призва́вшемꙋ въ чю́дныи є҆го свѣтъ.
*и҆же и҆ногда не лю́дїе, нн҃ѣ же лю́дїе бж҃їи.
и҆же не поми́лованни, нн҃ѣ же поми́лованни бꙑсте·
зд҃·

гала́ т҃е
і҃сн҃ї г҃і
нн҃ѣ г҃

мѳ т҃е

апока́ а҃

і҃саї́а їн
і҃сн҃ї д҃

ѱ҃ло р҃зі
мѳ і҃се
дѣ҃ѳ д҃
і҃саї́а й҃
і҃сн҃ї д҃
мѳ в҃і
а҃ѵ і҃с
а҃ петр҃ в҃

в҃ мѳ д҃і
апока́ т҃е

о҃зї́а в҃
і҃сн҃ї г҃і
нн҃ѣ г҃

гала́ т҃е
і҃сн҃ї г҃і
нн҃ѣ г҃

мѳ т҃е

і҃сн҃ї г҃і
мꙋдро в҃
тн҃ѣ г҃

вѣ҃і а҃
і҃сн҃ї в҃і

є҆фе́ в҃
колѧ́ г҃

в҃ і҃сн҃ї з҃

вꙁлюбленїи, молю ꙗ҆́ко пришелца и҆ страннꙑки,
*о҆́гребатисѧ ѿ҆ плотꙑскꙑ́х похотїи, ꙗ҆́же вꙑю́-
ютъ на́ дш҃ꙋ, *житїе ва́ше (и҆мꙋще до́бро въ
ꙗ҆́зꙑцѣхъ)[4], да о҆́ немже клевє́щꙋтъ ва́съ ꙗ҆́ко
зло́дѣѧ, ѿ҆ до́брꙑхъ дѣ́лъ видѣ́вше, просла́-
вятъ б҃а въ дн҃ь посѣще́нїа. *повинѝтесѧ
[оу҃бо][5] вс҃ѧ́кому чл҃чю създа́нїю гд҃а ради· а҆́ще
же ц҃рю, ꙗ҆́ко преоу҃блада́ющꙋ. а҆́ще ли же кнзѣ́,
ꙗ҆́ко ѿ҆ него по́сланомъ, въ ѿ҆мще́нїе {оу҃бо}[6]
злодѣ́емъ, въ похвалꙋ же бл҃готво́рцемъ· ꙗ҆́ко
та́ко є҆́сть во́ля бж҃їа, бл҃готворѧ́щемъ о҆́бꙋз-
дова́ти безꙋмныхъ чл҃къ невѣжество. ꙗ҆́ко
свобо́дни, а҆ не ꙗ҆́ко прикрове́нїе и҆мꙋще зло́бѣ
свободꙋ, но ꙗ҆́ко [рабы́ бж҃їи][7], вс҃ѣ почита́ите,
*бра́тство вꙑзлюби́те· бг҃а бо́итесѧ, ц҃рѧ
чтите· *рабы́ повинꙋ́итесѧ въ всѧком стра́-
сѣ вл҃ка́мъ· Не то́кмо бл҃гимъ и҆ кротки́мъ,
но и҆ строптивꙑмъ. *сѐ бо (є҆́сть) оу҃го́дно {пр҃ѣ
бг҃омъ}[8], а҆́ще со́вѣсти ради бж҃їѧ тръпи́тъ
кто̀ скорби страждѧ̀ бес пра́вдꙑ· Каѧ̀ бо хвала,
а҆́ще съгрѣшѧ́юще и҆ мꙋ́чими терпитѐ; но а҆́ще
добрѡ̀ творѧще и҆ стра́ждꙋще терпитѐ, сі҃е
оу҃го́дно пр҃ѣ бг҃омъ. на сі҃ѐ бо {и҆}[9] зва́ни бысте·
зд҃, нд·

Глава 2

1 *Отже, відклавши всяку злобу, і всяку обману, і лицемірство, і заздрість, і всі обмови, **2** як новонароджені немовлята полюбіть словесне і необманливе молоко, щоб в ньому ви виросли на спасіння. **3** Оскільки ж ви закуштували, що Господь добрий, отже, приходячи до Нього, – живого каменя, знехтуваного людьми, а Богом вибраного, чесного, **5** і самі будуйтеся в духовний дім як живе каміння, – *святе священство, щоб Ісусом Христом піднести духовні жертви, добре сприйнятні Богові. **6** Тому що написано в Писанні: *Ось кладу в Сіоні наріжний, вибраний, дорогоцінний камінь, і хто в нього вірить, не завстидається. **7** Отже, вам, що вірите, честь, а тим, що протиставляться, *камінь, яким знехтували будівничі. Цей став наріжним, **8** і каменем спотикання, і каменем згіршення, об який і спотикаються ті, що протиставляться слову, і на це були поставлені. **9** Ви ж – вибраний рід, *царське священство, святий народ, обновлений народ, щоб звіщати чесноти Того, що з темряви вас покликав до Його подиву гідного світла. **10** *Ви, що колись *були* не народом, нині ж *є* божим народом, ви що непомилувані, нині ж були помилувані. *поч.*

рим. 6
еф. 4
кол. 3
єв. 12

апо. 1

іс. 28
рим. 9

пс. 117
мат. 25
дія. 4
іс. 8
рим. 9
мар. 12
лук. 20
пет1. 2

мой2. 19
апо. 5

йос. 2
рим. 13
ниж. 3

11 Улюблені, благаю *вас*, як приходьків і мандрівників, *стримуватися від тілесних похотей, які воюють проти душі. **12** *Проводьте ваше життя гарно між народами, щоб за те, за що вас обмовляють, як злочинців, побачивши добрі діла, прославили Бога в день відвідин. **13** *Отже, підкоріться всякому людському сотворінню задля Господа, – чи цареві, як тому, що володіє, **14** чи ж князям, як Ним, отже, посланим на помсту злочинцям, а на похвалу доброчинцям. **15** Бо такою є божа воля, щоб, роблячи добро, приборкувати неуцтво безумних людей, **16** як свобідні, а не як ті, що мають покривало свободи для злоби, але як божі раби. **17** Шануйте всіх, *любіть братів, бійтесь Бога, шануйте царя. **18** *Раби, в усякому страсі коріться панам, не тільки добрим і лагідним, але і прикрим. **19** *Бо це є миле перед Богом, якщо хтось задля божої совісті терпить злидні, несправедливо терплячи. **20** Бо яка похвала, якщо грішачи, також терпите кару? Але якщо роблячи добро, переносите, терплячи, – це миле перед Богом, **21** бо на це ви і були покликані. *поч. 59*

гал. 5
рим. 13
ниж. 3

мат. 5

рим. 13
муд. 6
тит. 3

вищ. 1
рим. 12

еф. 6
кол. 3

кор2. 7

Тому що і Христос потерпів за нас, залишивши нам приклад, щоб ми ішли за стопами Його, **22** *що не вчинив гріха ані не знайдено обмани в його устах. **23** Він принижуваний не принижував, терплячи, не погрожував, а передавав Тому, що справедливо судить. **24** *Він сам підняв на своєму тілі на дерево наші гріхи, щоб, визволившись від гріхів, ви справедливістю жили. Ви ж його раною оздоровлені. **25** Бо ви були як блукаючі вівці, що не мають пастуха. Але ви нині повернулися до пастиря і наставника ваших душ.

ic. 53
iв1. 3
ic. 53
мат. 8

Зане и҃ хс҃ постра́да по на́съ, намъ҆ ѡ҆ста́вль ѡ҆́бразъ, да (послѣ́дуемъ)[10] стопамъ҆ є҆гѡ, *и҃же грѣха́ не сътвори́, ни ѡ҆брѣте́сѧ ле́сть въ ѹ҆стѣхъ҆ є҆гѡ. и҃же ѹ҆кара́емъ проти́ву не ѹ҆кара́ше, стра́жда, не прѣща́ше, предаѧ́ше же сѹ́дѧщемѹ пра́ведно, *и҃же грѣхи́ наша сами́ъ възнесѣ̀ на̀ тѣ́лѣ свое́мъ на̀ дре́во, да ѡ҆ грѣсѣ́х҃ и҃збы́вше, правдою́ пожи́ве́мъ, є҆гѡже на́́звою и҃сцѣли́сте. бѣ́сте бо́ ꙗ҆́ко ѻ҆́вца заблѹ́жшаѧ, (не и҃мѹ́ще па́стыра). но̀ въ҆звратисте́сѧ нн҃ѣ къ҆ па́стырю, и҆ посѣти́телю дш҃ъ҆ ва́ш҃и.

іс. 53 і ів. 3 — Зане Христос постраждав по нас, нам залишив приклад, щоб ви йшли за Його стопами, 22 що не вчинив гріха ані не знайдено обману в Його устах. 23 Він, коли Його ганьбили, не відповідав ганьбою, коли страждав, не погрожував, а віддавав Тому, Хто справедливо судить. 24 Він Сам на дереві Своєму тілі взяв наші гріхи, щоб ми, померши для гріхів, жили для праведности. Ви одужали Його ранами. 25 Ви були, як вівці, що блукали, але тепер ви повернулися до Пастиря і Опікуна душ ваших.

Глава 3

кол. 3
еф. 5
кор1. 11

1 *А також і жінки хай підкоряються своїм чоловікам, щоб, хоч і деякі не підкоряються Слову, були полоненими без Слова життям жінок, **2** побачивши ваше чисте життя, що зі страхом. **3** *Хай вам буде не зовнішнє плетіння волосся і обкладання золота або краса від вбирання одежі, **4** але схована людина серця в нетлінність лагідного і мовчазного духа, що є дорогоцінним перед Богом. **5** Бо так колись і святі жінки, що надіялися на Бога, себе прикрашали, підкоряючись своїм мужам, **6** так як Сарра слухала Авраама, *називаючи його паном. Роблячи добро і не боячись ні одного страху, ви стали її дітьми. **7** *Також мужі: разом живучи зі своїми жінками, по-розумному віддаючи честь жіночій посудині як немічнішій, як і спадкоємці ласки життя, щоб не було перешкоди вашим молитвам. **8** Нарешті ж, всі будьте однієї думки, милостиві, братолюбні, милосердні, ласкаві, мудролюбні, покірні, **9** *не віддаючи злом за зло або дошкуляння за дошкуляння, навпаки ж, благословячи, знаючи, що ви на це були покликані, щоб успадкувати благословення. *поч. 60*

тим1. 2
мой2. 18
кор1. 7
при. 15 і 20
мат. 5
рим. 12
сол1. 5

10 *Бо хто хоче любити життя і бачити добрі дні, хай стримає свій язик від зла і свої уста, щоб не говорити обмани. **11** *Хай ухиляється від зла і хай зробить добро, хай шукає покору і хай її дотртмується. **12** Тому що господні очі – на праведних, і його вуха *звернені* до їхньої молитви. А господнє лице проти тих, що роблять зло, щоб знищити їх з землі. **13** І хто зробить вам зло, якщо будете наслідувачами добра? **14** Але якщо і терпите задля правди, – ви блаженні. *Не лякайтеся ж їхнього страху ані не тривожтесь. **15** А Господа Бога освячуйте у ваших серцях, *будьте* завжди ж готові до всякої відповіді тому, хто запитає вас слово про вашу надію, **16** *з лагідністю і страхом, маючи добру

пс. 33
іс. 1
мат. 5
вищ. 2

Г҃ла, г҃.

Таѥ́же* же и҆ жены̀ повинѹ́ющесѧ свои́мъ мѹжемъ, да и҆ а҆́ще нѣ́цыи не повинѹ́ютсѧ сло́ву, же́ньскимъ жи́тїе҆́мъ, без сло́ва плѣне́ни бѹ́дѹт҃, видѣ́вше є҆́же съ҆ стра́хомъ чи́сто житїе ва́ше. *и҃мже да е҆́сть не вне҆шне́е плете́нїе вла́, и҆ ѻ҆бложе́нїе зла́та, и҃ли ѻ҆дѣа́нїемъ ри́зъ лѣ́пота, но̀ потае́ный ср҃ца человѣ́къ, въ нетлѣ́нїе кротъ҆́каго и҆ мч҃алива́го дх҃а, є҆́же е҆́сть пр҃е҆д бг҃омъ мно́гоцѣ́нно. тако́ бо и҃ногда и҆ сты́а жены̀ ѹ҆пова́ющаѧ на̀ бг҃а, ѹ҆кра́шахѹ себе, повинѹ́ющесѧ свои́мъ мѹже́мъ. на́́коже са́рра послѹша́ше а҃враама́, *господина́ того зовѹ́щи. е҆́же бы́сте ча́да бл҃готворя́ще, и҆ не боя́щесѧ ни е҆дїного стра́ха. *щжї҃е та́кожде въ҆ кѹ́пѣ живѹ́ще (съ҆ свои́ми жена́ми) по ра́зѹму на́́коже немощне́йшѹ съ҆сѹ́дѹ же́нскомѹ, вънздаю́ще честь, на́́ко и҆ снасли́вницы бл҃годатны҃и жи́зни, въ е҆́же не прекраща́тисѧ мл҃твамъ ва́шимъ. коне́цъ же, вс҃и е҆дїномѹ́дрени, ми́лостиви, братолю́бцы, (милосе́рди) бл҃гоѹ҆тро́бни, {мѹдролю́бцы, смиреномѹ́дри}[1], *не въздаю́ще зла́ за зло̀ и҃ли досажде́нїе҆ за досажде́нїе҆, сѹпротивно́ же, бл҃ва́ще. [вѣ́дяще][2] на́́ко на сѐ звани бы́сте, да бл҃вене́нїе҆ наслѣ́дите.

*Хотѧ́й бо́ живо́ люби́ти, и҆ ви́дѣти дн҃и бл҃ги, да ѹ҆дръжи́т҃ ѩ҆зы́къ [свои][3] ѿ҆ зла̀, и҆ ѹ҆́стнѣ [своѝ][4] не глаго́ли льсти. *да ѹ҆кло́нитсѧ [-][5] ѿ҆ зла̀ и҆ да сътвори́т҃ бл҃го. да взы́щетъ смире́нїе҆, и҆ да держи́тсѧ є҆гѡ, зане ѻ҆́чи гн҃ни на пра́вєныѧ, и҆ ѹ҆́ши є҆гѡ въ҆ мл҃твѹ и҃хъ. лице́ же гн҃е на творя́щаѧ зла́а. {е҆́же потреби́ти и҆ ѿ҆ земла̀}[6]. и҆ кто́ ѻ҆́зло́битъ ва̀ а҆́ще бл҃го́мѹ подо́бницы бѹ́дете҃; но̀ а҆́ще и҆ стра́жете пра́вы ра̀ бл҃жени. *стра́ха же и҃хъ не ѹ҆бои́тесѧ, ни҃же смѹща́йтесѧ. гг҃а же [бг҃а][7] сти́те въ҆ ср҃цы҃хъ ва́шихъ. гото́вы [же присно][8] къ҆ ѿвѣ́тѹ всѧ́комѹ въпраша́ющемѹ вы҆ сло́во, ѻ҆ ва́шемъ ѹ҆пова́нїи, [-][9] *съ҆ кро́тостїю и҆

кола̀ г҃
е҆фе҃ е҃
и҆ і҃ри а҃и
и҆ тн҃ в҃
в҃ мѳ҃ и҃і
и҆ і҃ри з҃
мѳ҃ е҃
при е҃і и҆ і҆к
мѳ҃ е҃
і҃ри в҃і и҆ ксе҃ѵ е҃
ѱа҃о и҃г
і҆саі҃а и҆
вві҃ в҃

страхомъ, совѣсть имуще благу, да о немже
[клевещутъ ва яко злодѣа][10], постыдаѧ
злословѧщеи ваше благое о хѵ житіе· лучє бо
(є) благотворѧщѵ, ащє хощє волѧ божіѧ, по-
ісри є страдати, нежели зло творѧщѵ· *зане и хс
єврє д єдиною о грѣсѣхъ пострада, праведникъ за не-
праведники, да (приведє {ны}[11])[12] богови, оумрьщ-
венъ оубо плотію, оживъ же духомъ· о немже
и сущѵ въ темници духомъ сьшє проповѣда,
ѧ мо з противльшимсѧ иногда, *єгда ожидаше божіе
ма ісд лу зі долготерпѣніе, въ дни ноевы дѣлаемѵ ковчє-
гѵ, в неже мало, сирѣчь, осмь душъ спосошасѧ
ѡ водьі. єгоже [въображеніе нѣнѣ и насъ][13]
спсаетъ крщеніе, не плотьскіѧ ѡложеніе
сквєрны, но совѣсти благи въпрошеніе оу ва,
въскрнїемъ іс хвымъ, иже єсть одесную ва,
въшє на нбо, покоршєсѧ ємѵ ѧггеломъ и
власт҃емъ и силамъ·

Гла, д· за, зѧ·

оу оубо [пострадавшѵ за ны плотію][1],
и вы въ тѵже мысль въоружитесѧ, за-
не пострадавьі плотію преста ѡ грѣ-
ха, въ єже не ктомѵ в человѣкіѧ похоти,
но въ волю божію прочее въ плоти жити вре-
єфє д ма. *довлѣетъ бо {ва}[2] мимошєшее время [жи-
тіѧ][3] волю языческѵю творити, хожьшє въ
нечистотах҃, въ похотех҃, (в мѵжеложьствѣ, въ
скотоложьствѣ)[4], въ помыслохъ, въ піанъ-
ствѣ, въ козлогласованіихъ, (в лихоимаіихъ),
и богомерьскихъ идолослужєніихъ, о немже ди-
ваются не исходѧщимсѧ ва въ тоже блудъ
разліанїе, хулѧще, иже въздадѧ слово готовѵ
сущемѵ судити живымъ и мртвы· На сѐ бо
и мртвымъ благовѣстисѧ, да судъ оубо прі-
имѵтъ (плотію по человѣкѵ)[5], поживѵтъ же по бѣ
духомъ. всѣмъ же кончина приближисѧ· оубѣ-
ломудритесѧ оубо, и трезвитесѧ въ молитвахъ,
прежде [же][6] всѣхъ нажє к себѣ любовъ прилѣж-
при і ну имуще. *зане любовь покрываетъ множество
єврє гі грѣховъ· *Страннолюбцы другъ къ другу безъ
кри ві роптаніи, кожде накоже приатъ дарованіе меж-
филѵ в ду себе сіе служѧще, накоже добріи строителіе раз-
личьнѣи благодати божіи· ащє кто глє, накоже
словеса божіѧ. ащє кто служй, накоже ѡ крѣпо-
сти, накоже подастъ бъ, да о всемъ славитсѧ
бгъ іс хмъ, ємуже єсть слава и держава
въ вѣки вѣкомъ, амиь· за, зв·
възлюбленіи не дивитесѧ иже въ васъ раже-
женію, къ искушенію ва бываемѵ, накоже чюждѵ
вамъ случающусѧ, но понеже прообщаетесѧ
хвымъ стр҃темъ, радѵитесѧ, накоже да и въ

совість, щоб в тому, в чому вас обмовляють як злочинців, завстидалися ті, що говорять наклепи на ваше добре життя в Христі. **17** Бо краще є, якщо хоче воля божа, щоб ми потерпіли, чинячи добро, ніж чинячи зло. **18** *Тому що і Христос раз потерпів за гріхи, праведник за неправедників. Щоб привести нас до Бога, Він, отже, убитий тілом, а оживлений духом. **19** Який і тим, що були у в'язниці, зійшовши духом, Він проповідував. **20** Тим, що колись противилися, *коли їх* очікувала і божа довготерпеливість в днях Ноя, як він робив корабель, в якому мало – значить вісім душ – спаслося від води. **21** Нині і нас спасає його зображення – хрещення. Не відкладання тілесної нечистоти, але допитування доброї совісті в Бога воскресінням Ісуса Христа, **22** який, зійшовши на небо, є по правиці Бога. Йому підкорилися ангели, і влада, і сили.

рим. 5 єв. 9

мой1. 7 мат. 24 лук. 17

Глава 4, *поч. 61*

1 Отже, коли Христос потерпів за нас тілом, і ви озбройтеся тією думкою, тому що Той, що потерпів тілом, перестав грішити, **2** щоб більше не за людською похоттю, але за божою волею в тілі жити позосталий час. **3** *Бо вам досить *того*, *що* в минулому часі життя ви виконували волю поган, ходячи в нечистотах, в по-

еф. 4

хотях, в гомосексуалізмі, в розпусті з тваринами, в *поганих* задумах, в пияцстві, в пристрастях, в розгульності і Богові мерзенних службах ідолам. **4** Дивуються тим, що ви не сходитеся на те багно розпусти, хулячи. **5** Вони дадуть слово Тому, що є готовий судити живих і мертвих. **6** Бо на це і мертвим благовістилося, щоб, отже, по-людському прийняли суд – тілом, а пожили по-божому – духом. **7** Всьому ж кінець близький. Отже, будьте мудрі і тверезі в молитвах, **8** перш за все, маючи до себе ревну любов, *тому що любов покриває велике число гріхів. **9** *Гостинні один до одного, без нарікань, **10** кожний – за одержаним даром, між собою ним служачи, як добрі управителі різноманітної божої ласки. **11** Якщо хто говорить, – наче божі слова, якщо хто служить, – наче в силі, так як подав Бог. Щоб в усьому славився Бог через Ісуса Христа, якому є слава і влада на віки віків! Амінь. *поч. 62*

при. 10 єв. 13 рим. 12 фил. 2

12 Улюблені! Не дивуйтеся тому розпалові, що у вас стається вам на спокушування, наче вам трапляється щось чуже, **13** але тому, що ви є учасниками Христового терпіння, радійте, щоб і в появі його слави ви зраділи, веселячись. **14** *Якщо вас гань-

мат. 5

блять за Христове ім'я, – ви є блаженними, бо божий дух слави спочине на вас. **15** Ними ж Він хулиться, а вами прославляється. Отже, хай хтось з вас не потерпить як убивця, або як злодій, або як злочинець, або як той, що встряває в чужі справи. **16** Якщо ж як християнин, хай не встидається, але хай прославляє ж
ере. 25 Бога в цій частці. **17** *Бо час розпочати суд від божого дому. Якщо ж він скоріше *починається* від вас, *то*
при. 11 який кінець тих, що противляться Божій Євангелії? **18** *І якщо праведник заледве спасається, безбожний і грішний де виявиться? **19** Тому і ті, що терплять згідно з божою волею, як вірному Сотворителеві хай передадуть свої душі на добродійство.

Глава 5

1 Благаю старців, які у вас, будучи старцем і свідком Христових терпінь, який і є спільником слави, що має з'явитися: **2** пасіть те боже стадо, що у вас, відвідуючи не з примусу, але радо і по-божому, і не задля неправедного доходу, але ревно, **3** не як ті, що панують над клиром, але ставайте прикладом для стада. **4** І коли з'явиться голова пастирів, одержите нев'янучий вінець слави. **5** Також *ви,* молоді, коріться старцям. Всі ж, коряючись одні одним, придбайте покірність, *тому що Бог гордим противиться, а покірним дає ласку. *поч. 63*
рим. 2
як. 4

6 *Отже, впокоріться під сильну божу руку, щоб вас підняв в час, **7** *поклавши на Нього всю вашу журбу, бо Він про вас дбає. **8** Будьте тверезі, будьте мужні, *бо ваш ворог – диявол ходить як лев, рикаючи, шукаючи, кого проковтнути. **9** Йому ж противтеся тверді вірою, знаючи, що ті ж терпіння трапляються вашим братам, що в світі. **10** А Бог всякої ласки, що вас покликав до своєї вічної слави в Христі Ісусі, як трохи потерпите, Той хай вас удосконалить, хай укріпить, хай зміцнить, хай твердо поставить. **11** Тому слава і влада на віки віків! Амінь. **12** Через Силуана, вам вірного брата, як думаю, коротко я написав, благаючи і засвідчуючи, що це є правдива божа ласка, в якій ви стоїте. **13** Здоровлять вас ті співвибрані, що у Вавилоні, і мій син Марко. **14** *Цілуйте один одного поцілунком любові. Мир всім вам в Христі Ісусі. Амінь.
як. 4
пс. 54
муд. 12
мат. 6
лук. 12
лук. 22
рим. 16
кор1. 16
кор2. 13

Кінець Першого Соборного Послання святого апостола Петра.
Має в собі 5 глав,
а 6 церковних початків.

нáбленїе слáвы êго възрáдуêтеся веселáщеся. *âще оукараéми бываéте о́ и́мени хв҃ѣ, блажéни (êсте)· Ꙗ́ко слáвы и̂ бж҃їи дх҃ъ, на васъ почїетъ. [о́нѣми оубо хулитс҃а. а̂ вáми прославлáетс҃а]7. да не кто́ оубо ѡ̑ васъ пострáжетъ ꙗ́ко оубíица, и̂ли ꙗ́ко тáть, и̂ли ꙗ́ко злодѣи, и̂ли ꙗ́ко чюжь посѣтúтель· а̂ще ли же ꙗ́кы хр҃тїáнинъ, да не стыдитс҃а. но да прославлáет же бг҃а в чáсти сéи. *ꙗ́ко врéма начáти сýда ѡ̑ дому бж҃їа· а̂ще ли прéже ѡ̑ {ва̂}8, что́ кончúна противáщимс҃а бж҃їю є҃вл҃їю? *и̂ áще прáвéникъ é́два спс҃áетс҃а, нечестúвыи и̂ грѣшныи гдѣ ꙗ́вúтс҃а? тѣмже и̂ стрáжущеи по вóли бж҃їи, ꙗ́ко вѣрну зижúтелю да предадáтъ дш҃а своа̀, въ блáготворéнїе·

ере. 25
при. 11

Гл҃а, е҃·

тáрца (ꙗ́же)1 въ васъ молю, {ꙗ́ко}2 стáрецъ (сы́и), и̂ свѣдѣтель хр҃тѣмъ стр҃темъ, и̂же и̂ хотя́щеи ꙗ́вúтиса слáвѣ о́бщникъ, пасúте êже въ васъ стáдо бж҃їе, посѣщáюще не нужéю но волею, (и̂) по́ бг҃ѣ, ниже непрáвéными прибы́тки, но оусе́рдно. ни ꙗ́ко о́бладáюще рáду, но о́брази (бывáите)3 стáду. и̂ ꙗ́вльшуся пастыреи началáнику, прїимете неоувѣдáемыи славы вѣнец҃ъ· Ꙗ́коже ю҃нїи, повинúтеся стáрцѣ҃, вси же другъ другу (повинýющеся), смиреномудрїе стажúте. *зане бг҃ъ гр҃дымъ противúтс҃а, смирéнымъ же даêтъ бл҃гть· за҃, ѕ҃г҃·
рим. 2
як. 4

*Смирúтеся оубо по҃ крѣпкую руку бж҃їю, да вы вънесе́тъ въ врема, *всю печáль вашу вънесúте нань, ꙗ́ко то́и печéтся о̀ васъ· Трезвúтеся, бо́дръствуите, {*зане}4 супостатъ вáшъ дїáволъ ꙗ́ко лéвъ рыкаа̀ хо́дитъ йскы̀ кого поглотúти. êмуже противúтеся твéрди вѣ́рою, вѣдаще {ꙗ́ко}5 тѣже страсти ({случаю́тся}6 вáшему бр҃тствý êже въ мúрѣ)7· бг҃ъ же всякїа бл҃гти призвáвыи васъ въ вѣ́чную свою слáву о̀ хр҃ѣ їс҃ѣ, мáло пострадавшемъ, то́и [да съвръшитъ вы]8, да оутвръдúт, да оукрѣпúт, да о́снóветъ. тому (слáва и̂) дръжáва въ вѣкы [вѣкомъ]9, а̂минь· Сїлуáномъ вамъ вѣрны҃ї братом, ꙗ́ко непщую, въ мáлѣ напúса҃, молá и̂ засвѣдѣтельствуа̀, сéи бы҃ти и̂стиннѣи бл҃гти бж҃їи въ нéиже стоитè. цѣлýетъ вы ꙗ́же въ вавѵ̀лóнѣ съи̂збрáннаа̀, и̂ марíко сы́нъ мóи. *цѣлуите другъ друга лобзáнїемъ любви· Щúръ всѣмъ ва҃ѣ о҃ хр҃ѣ [їс҃ѣ]10. [àминь]11·
1 Пет. 5,14 кр҃и в҃ 1 Пет. 5,14 ꙗ́ко д҃
1 Пет. 4,17 ма г҃
1 Пет. 4,18 ере҃а їѳ҃
1 Пет. 4,19 при҃ ѧ҃і
1 Пет. 5,1 кр҃и в҃
1 Пет. 5,2 ꙗ́ко д҃
1 Пет. 5,5 ꙗ́ко д҃
1 Пет. 5,6 ѱа҃ло ѧ҃д
1 Пет. 5,7 мудр҃о в҃і
1 Пет. 5,8 ма г҃
1 Пет. 5,9 лу҃ в҃і
1 Пет. 5,10 лу҃ їв҃
1 Пет. 5,12 кр҃и в҃і
1 Пет. 5,13 а҃ кр҃и в҃і
в҃ кр҃и г҃і

Конецъ, събóрному посланїю пéрвому
ст҃áго а҃п҃ла петра·
Ѡ́мать в҃ себѣ г҃лл҃а, е҃.
З҃а ц҃рковны҃ї, ѕ҃.

Сказа́нїе соборному посла́нїю петрову, ѥ̀ му·

Сїѥ́ па́ки тоиже пе́тръ посыла́етъ, оу҆же вѣ́ровшимъ іоу҆де́емъ и҆ ѩ҆зы́комъ, ѥ҆сть же посла́нїе. въспомина́нїе прьвыхъ. вѣ́дыи бо ско́рое своѥ́го бы́ти ѥ҆же ѡ҆ плоти распражне́нїе, потща́шесѧ всѣмъ въспоманути, о҆ нихже наоу҆чи́шасѧ оу҆ченїи и҆хъ· и҆ прьвѣе оу҆бо сказу҆ѥ́тъ о҆ вѣре, ѩ҆вла́ѧ ѡ҆ прр҃ѣ́хъ ѥ҆ѧ пр҃ѣвъзвѣще́ну бы́вшу· и҆ ня́ко прр҃чества ня́же о҆ сп҃сѣ, не суть чл҃ѣ́ка, но ѡ҆ бз҃а гл҃ашасѧ· Потом же завѣщава́етъ, не внима́ти прелща́ющимъ, гл҃ѧ ня́ко бу҆детъ и҆ тѣмъ погибель, ня́коже и҆ прис҃тупльшїи а҃гг҃лехъ бы́· Пр҃ѣвъзвѣща́етъ же въ посла́нїи ня́ко бу҆дутъ дн҃ї, в ни́хже лестьцы҆ ходи́ти и҆́мутъ, прельща́юще нѣ́кыи҆ гл҃ающе ня́ко всѹ҆ гл҃ется ѡ҆ на҃, второе прише́ствїе хр҃ово быти. за ѥ҆же вс҃егда гл҃ется, а҆ не бы́сть ѥ҆ще, ѡ҆ сѝ҆х оу҆бо зѣ́лне завѣщева́етъ ѡ҆мета́тисѧ, оу҆ча҆ не пренемага́ти въ временехъ, все бо въкупѣ вре́мѧ ня́ко ничто́же ѥ҆сть пр҃ѣ҆ г҃мь· За ѥ҆же и҆́дінъ дн҃ъ ня́ко тысѧща лѣ́тъ бы́ти, и҆ тысѧща лѣ́тъ ня́ко дн҃ъ ѥ҆дінъ. бы́ти же въскорѣ дн҃ю г҃ню и҆звѣствуѥ́тъ и҆ показу́етъ· и҆ повелѣва́етъ готовымъ бы́ти всѣмъ, в той дѣлы бл҃гыми. и҆ люби́ти ня́же ѡ҆ павла а҃пла пи́санна, и҆ не внима́ти клевещующи҃м сі҃ѧ҆, зане и҆ вс҃ѧ бж҃твенаѧ писанїѧ клеве́щутъ· въспоманꙋ́ѣ оу҆бо и҆ наоу҆чи́въ всѣхъ пр҃ѣвѣ́дѣти вещи, завѣщаваетъ не ѡ҆падати и҆́стинныѧ вѣ́ры· и҆ та́ко сконча́ваетъ посланїе·

СОБО́РНОЕ ПОСЛА́НЇЕ ПЕТРО́ВО

вто́рое·

Гл҃а, а, за҃, ѕ҃д҃[1].

{и҆́монъ}[2] петръ, рабъ и҆ посла́нникъ і҃с хр҃ѣ҆, въ равночестную намъ получивши҃ вѣ́ру, пра́вдою бз҃а на́шего и҆ сп҃са і҃с х҃а· Бл҃гть вамъ и҆ ми́ръ да оу҆мно́житсѧ въ познанїе бж҃їе, и҆ {х҃а і҃са}[3] г҃а на́шего, ня́ко вс҃ѧ намъ бж҃твеныѧ сѝ҆лы своѥ́ѧ҆, ня́же ко҆ животу и҆ бл҃гочести҃ю подана, разумомъ призва́вшаго на҃, [сла́вою и҆ добродѣтелїю][4], и҆́мже [чес-

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ПЕТРА

друге.

Глава 1, *поч. 64*

1 Симон-Петро, раб і посланець Ісуса Христа, – до тих, що одержали рівноцінну до нас віру правдою нашого Бога і Спасителя Ісуса Христа. **2** Ласка і мир хай вам помножиться у пізнання Бога і нашого Господа Ісуса Христа! **3** Бо нам все подане від Його божественної сили, те що для життя і побожності, розумом Того, що нас покликав, славою і чеснотливістю.

Розповідь про Друге Соборне Послання Петра

І це *послання* знову посилає той же Петро тим юдеям і поганам, що повірили. А це послання – нагадування попереднього. Бо знаючи, що швидким є його відхід від тіла, він подбав всім пригадати те, чого вони навчилися їхнім навчанням. І отже, скоріше розповідає про віру, виказуючи, що вона передбачена пророками, і що пророцтва відносно Спасителя, не є людські, але сказані Богом. Потім же завіщає не зважати на тих, що обманюють, кажучи, що і для них буде така погибель, яка була для ангелів, які переступили. Наперед же в посланні звіщає, що будуть дні, в яких будуть ходити обманці, обманюючи декого, кажучи, що ми даремно говоримо, що буде другий прихід Христа, тому що завжди *про нього* говориться, а *його* ще не було. Отже, він каже сильно таких цуратися, навчаючи не підупадати в часі, бо ввесь час разом є як ніщо перед Господом. Тому що один день є як тисяча літ, а тисяча літ – як один день. Він сповіщає і показує, що скоро буде господній день, і наказує всім бути готовими до нього добрими ділами і любити апостолом Павлом написані послання та не звертати уваги на тих, що про них зле говорять, тому що вони зле говорять і про всі божественні писання. Отже, згадавши і навчивши всіх передбачати речі, заповідає не відступати від правдивої віри. І так він закінчує послання.

4 Яким нам були подаровані дорогоцінні і великі обітниці, щоб через них ви стали учасниками божественної природи, уникнувши те зітління похоті, що в світі. **5** І саме ж, доклавши все це дбання, подайте у вашій вірі чесноту, в чесноті ж – пізнання, **6** в пізнанні ж – стриманість, а в стриманості – терпеливість, а в терпеливості – побожність, **7** в побожності ж – братолюбіє, а в братолюбії – любов. **8** Бо як це є у вас і примножується, не зробить *вас* бездіяльними чи безплідними в пізнання нашого Господа Ісуса Христа. **9** Бо хто цих не має, є сліпим, маючи зажмурені очі, *такий* забув про очищення своїх давніх гріхів. *поч. 65*

10 Тому, брати, радше постарайтеся впевнено чинити ваше покликання і вибрання, бо роблячи це, ніколи не згрішите. **11** Бо так щедро подасться вам вхід до вічного царства нашого Господа і Спасителя – Ісуса Христа. **12** Задля цього не буду лінивим вам постійно про це нагадувати, хоч ви й знаєте і є впевнені в теперішній правді. **13** Бо вважаю праведним, доки я є в цьому тілі, пробуджувати вас нагадуванням, **14** знаючи, що невдовзі є відхід мого тіла, так як і Господь наш
ів. 22 Ісус Христос *мені сказав. **15** А дбатиму і завжди, щоб ви по моєму відході про це пам'ятали. **16** Бо ми
кор1. 2 вам *об'явили силу і прихід Господа нашого – Ісуса Христа, не ідучи за хитрими байками, але бувши очевидцями його величі. **17** Бо одержавши честь і славу від Бога Батька, коли до Нього прийшов такий
мат. 17 голос від величної слави: *Цей є Мій улюблений Син, якого Я вподобав! **18** І ми чули, як цей голос зійшов з неба, будучи з ним на святій горі. **19** І маємо певне пророче слово. Добре робите, сприймаючи його як світло, що сяє в темному місці, і доки не засяє день, і рання зоря не засяє у ваших серцях. *поч. 66*

20 Знаючи найперш це, що кожне пророцтво Письма не буває за своїм поясненням, **21** бо ніколи з *власної* волі не було пророцтво для людей, але святі божі люди говорили, просвічені Святим Духом.

Глава 2

1 У народі ж були і фальшиві пророки, так як і між вами будуть фальшиві учителі, які внесуть єресі погибелі і будуть відрікатися Владики, що їх викупив, наводячи на себе швидку погибель. **2** І численні

тнаѧ намъ и велиѧа ѡбѣтованїа[5] даровашасѧ, ꙗкѡ да сихъ ради бꙋдете бж҃твеннаго причастницы ѥстества, ѡбѣгше иже въ мирѣ похотныа тлѧ. и самоѥ же сїе тщанїе все привнесше, подадите въ вѣре вашеи добродѣтель, въ добродѣтели же, разꙋмъ, въ разꙋмѣ же, въздръжанїе, въ воздержанїи же, терпѣнїе, въ терпѣнїи же, благочестїе, въ благочестїи же, братолюбїе, въ братолюбїи же, любовь. Сими бо въ ва҃ сꙋщи и множащесѧ, непраздныхъ ниже бесплодныхъ ст҃ворит҃ въ г҃а нашего і҃с х҃а познанїе. Ѥмꙋже бо нѣсть сихъ, слѣпъ ѥсть. мжа, забвенїе прїемъ чищенїѧ древнихъ своихъ грѣховъ. за҃, ѕ҃.

Тѣмже паче братїе, потщитесѧ ѡзвѣстно ваше званїе і ѡзбранїе творити. Сїѧ бо творѧще. не имате ст҃грѣшити никогдаже. сице бо ѡбилно приподастьсѧ ва҃ входъ въ вѣчное цр҃тво г҃а нашего и спаса і҃с х҃а. Ѥгѡ ради не ѡблѣнюсѧ[6] (въспоминати вамъ присно)[7] ѡ сих҃, аще и вѣдите и ѹ҃тверженѣи ѥстѐ въ настоѧщеи ѝстинѣ. правѣно бо мню, донелѣже ѥсмь въ сей҃ тѣлесѣ, въставлати ва҃ въспоминанїемъ вѣдыи ꙗкѡ скоро ѥсть ѡложенїе тѣлесѣ моемꙋ, ꙗкоже и г҃ь нашъ і҃с х҃с *сказа йѳй йѣ мнѣ. Потщꙋ же сѧ и всегда имѣти васъ по моемъ исходѣ ꙗже ѡ сихъ памѧть творити. не ѹхищренымъ бо баснемъ послѣдовавше *сказахом вамъ силꙋ (и пришествїе г҃а нашего і҃с х҃а)[8]. но самовидцы бывше величествїю ѻ҃ного. прїемъ бо ѿ б҃а ѿц҃а честь и славꙋ, гласꙋ пришедшꙋ к немꙋ таковꙋ ѿ велелѣпныѧ славы, [*сей҃ ѥ сн҃ъ мои възлюбленыи][9], ѡ нем҃же азъ ѩи ѕ҃ благоизволи҃. и сей҃ гласъ мы слышахом҃ съ нб҃се сшедшь с ними сꙋще на [горѣ ст҃ѣи][10]. І имамы ѝзвѣстнѣе пророческое слово, ѥже добрѣ творите вним҃ающе ꙗкоже свѣтилнику сіѧющꙋ въ темнѣ мѣсте, (и) дондеже дн҃ь ѡзаритъ, и деннѝца възіѧетъ въ ср҃дцыхъ вашихъ. за҃, ѕ҃ѕ҃.

Сїе прежде вѣдꙋще, ꙗкѡ всѧко пр҃рочество кни҃жное по своемꙋ сказанїю не бываетъ. ни бо волею бысть [когда (чл҃комъ) пр҃рочество][11], но ѿ ст҃аго дха просвѣщаеми, глаша [ст҃ыи][12] бж҃ии чл҃цы.

Гла, в҃.

Бы́ша же и лъжи́ви пр҃роцы въ лю́дехъ, ꙗкоже и въ васъ бꙋдꙋтъ лъжи́ви ꙋ҃чители иже внесꙋт҃ е́реси погибели, і и҃скꙋпльшаго и҃ вл҃ки ѿметающесѧ, приводя́ще себѣ скоро́ꙋ погибель. и мно́зи послѣдят҃

ствуютъ ихъ нечистотамъ, имиже путь истинныи похулится, и въ преумножении лестивыхъ словесъ вас оуловятъ. ихже судъ искони не коснѣ, и погибель ихъ не [въздрѣмлетъ][1].

йѡ д нѣ ѕ *аще бо богъ аггловъ съгрѣшившихъ не пощадѣ, но пленицами мрака связа, предасть на судъ мучимы блюстѝ, и перваго мира не пощадѣ, но осмаго ноа правдѣ проповѣдника съхранѝ потопъ мирꙋ нечьствовавшихъ наведъ, *и грады съдомьскїа и гоморьскїа съжегъ, разорениемъ осудѝ, образъ хотящимъ нечествовати положивъ. и праведника лота обидима ѿ безаконныхъ (и живущихъ) въ нечистотѣ житеистеи избави· видѣниемъ бо и слухомъ праведныи живыи в нихъ, днь ѡ дне дшꙋ праведнꙋ безаконными дѣлы мучаше· за, ѕз· вѣсть гь благочестивыа ѡ напасти избавлати, неправедники же въ днь судныи мучимы блюстѝ· (ни) паче же въ слѣдъ (похоти плотьскїа)[2] сквръненїа ходящихъ, и господьствѣ нерадящихъ. продръзателехъ, себѣ оугодныхъ, славы не трепещꙋтъ хуляще. идѣже аггли крѣпостїю и силою болши суще, не тръпятъ на ся ѿ га оукоризнен суд. сїи же ако (скоти)[3] [животни естествѡ][4] бывше въ погибель и тлю, в нихже не разумѣютъ хуляще, въ истлѣнїи своемъ истлѣютъ, прїемлюще

йѡ д нѣ ѕ підуть за їхніми нечистотами, якими буде хулитися дорога правди. **3** І вас ловитимуть в розмноженні обманливих слів, *бо* їхній суд від початку не бариться і їхня погибель не дрімає. **4** *Бо якщо Бог не пощадив ангелів, що згрішили, але зв'язавши кайданами мороку, передав мученими зберігати на суд, **5** і не пощадив першого світу, але восьмого, Ноя, проповідника правди зберіг, навівши світові потоп на безбожних, **6** *і спаливши міста Содому і Гомору, засудив знищенням, поклавши на приклад тим, що будуть безбожними. **7** І Він визволив праведника Лота, що був пригнічений беззаконними і тими, що жили в нечистоті життя. **8** Бо праведник, живучи між ними, видінням і слухом з дня на день мучив праведну душу беззаконними ділами. *поч. 67*

йов. 4
юда 1

мой1. 19

9 Господь знає, як побожних визволяти від напасті, а неправедних зберігати мученими на день суду, **10** особливо ж тих, що ходять вслід за похоттю тілесної нечистоти і не дбають про панування *над собою*, що зухвалі, собі догоджають, хулячи, не бояться слави, **11** де ангели, будучи більшими силою і міццю, не терплять проти себе від Господа зневажливого суду. **12** Ці ж як нерозумна скотина, що з природи є на погибель і зітління, хулячи в тому, чого не розуміють, зітліють у своїм зітлінні, **13** одержуючи винагороду неправедності, вважаючи пристрасть щоденною насолодою. Брудні і нечисті, що годуються своїми обманами, що з вами їдять, **14** маючи очі, повні розпусти і безперервного гріха, що обманюють нестійкі душі, маючи серце, навчене захланністю, діти прокляття, **15** які заблукали, покинувши правильну дорогу, *ідучи за дорогою Валаама Восорового, який полюбив неправедну винагороду, **16** а мав докір за своє беззаконня. Німий звір, заговоривши людським голосом, спинив безумство пророка. **17** *Такі є безводними джерелами і хмарами та імлою, що переноситься вітром, для яких зберігається темна мряка навік. **18** Бо говорячи прегорді марноти, вони обманюють до нечистоти тілесної похоті тих, що ледве утікають від тих, що живуть в обмані, **19** обіцяючи їм свободу, *самі будучи рабами зітління. Бо чим хто є переможений, він є і рабом цього. **20** Бо якщо, втікши від нечистот світу в розум нашого Господа і Спасителя – Ісуса Христа, цим же знову оплутані, вони є переможені, *останнє ж їм стало гіршим від першого. **21** Бо їм було краще не пізнати дороги правди, ніж, пізнавши,

мой4. 22
юда 1

юда 1

ів. 8
рим. 6

лук. 1

відвернутися від їм переданої святої заповіді. **22** Бо з ними сталася
при. 26 правдива притча: *Пес повернувся до своєї блювотини, а свиня, обмившись, – в багно калу.

Глава 3, *поч. 68*

1 Це вже, улюблені, пишу вам друге послання, в яких вас пробуджую нагадуванням чистого мислення **2** згадати раніше сказані слова святими пророками і вашими апостолами, і заповіді Господа і Спасителя, **3** *знаючи насамперед це,
тим1. 4 тим2. 3 юда 1 що в останні дні прийдуть кепкуни, які ходять за своїми похотями **4** і говорять: Де є обітниця його приходу? Адже відколи упокоїлись батьки, все залишається так, як від початку створення. **5** Скриється бо від тих, що це хочуть, що небо було від початку і земля від води і сотворена водою божим словом. **6** Через що тодішній світ, потоплений водою, згинув. **7** А сьогоднішнє небо і земля тим же словом є збережені для вогню, бережені на день суду і на погибель безбожних людей. **8** Це ж одне хай не затаїться від вас, улюб. 89 блені, *що перед Господом один день – як тисяча років, і тисяча років – як один день. **9** Господь обітниці не
єз. 18 і 33 тим1. 2 бариться, так як деякі вважають за зволікання, але є довготерпеливим над нами, *не бажаючи, щоб хтось згинув, але щоб всі прийшли до каяття. **10** *А господній день прийде
мат. 24 сол1. 5 апо. 3 і 16 як злодій вночі. В ньому, отже, небо минеться зі шумом, а розпалені первні знищаться, земля ж і ті діла, що на ній, згорять. **11** Отже, як це все знищиться, якими треба бути у святих перебуваннях і побожностях нам, **12** що очікуємо і бажаємо щоб скоро збувся прихід божого дня, через який розпалене небо знищиться
іс. 65 і 66 апо. 21 і розпалені первні розтопляться? **13** *А за його обітницею очікуємо нове небо і нову землю, в яких живе справедливість. **14** Тому, улюблені, очікуючи цього, постарайтеся перед Ним знайтися чистими і непорочними в мирі. **15** І *довготерпеливість
рим. 5 нашого Господа вважайте спасінням, так як і улюблений наш брат Павло за йому даною премудрістю вам написав, **16** так як і в усіх своїх посланнях він говорить, в них, про це. В них є дещо нелегко зрозуміле, що ненавчені і нестійкі перекручують, так як і інші писання, собі на власну погибель. **17** Ви ж, отже, улюблені, раніше знаючи, бережіться, щоб ви не відпали від своєї стійкості, зведені обманою беззаконних, **18** але ж ростіть в ласці і розу-

преда́ныа ѝ ст҃ыа́ за́повѣди, слу҃чи [бо][9] са̀ и҃мъ
и҃стѝннаа прѝтча, *пе́съ въ҃звраща́ѧсѧ на свою́ при ѥ҃в
блево́тинꙋ, ѝ свинїа̀ о҆мы́вшисѧ въ ка́лѣ тѝнѣ·

Г҃ла, г҃· за҃, д҃ѝ·

Сїе оу҆же въ҃злюбленїѝ второ́е вамъ пишꙋ посланїе, в нихже въ҃збꙋжа́ю васъ въ҃спомина́нїе҆ чѝстаго смы́сла, поманути пре́жерече́ныа гл҃ы ѡ҆ ст҃ы҃хъ прр҃окъ, ѝ а҃пл҃ъ ва́ш҃ѝ, (ѝ) за́повѣди г҃а ѝ с҃пса, *сїе пре́жѳ вѣдѧще, на҃ко прїи́дꙋтъ въ послѣдняа дн҃и [-][1]
ꙋга́телѥ, по своѝхъ по́хотехъ ходя́ще, ѝ гл҃ющѥ, гдѣ е҆сть о҆бѣтова́нїе҆ прише́ствїа е҆гѡ҆; ѡ҆ нелиже бо ѡ҃цы оу҆спо́ша, вс҃а та́ко пребыва́ю ѡ҆ нача́ла сꙉзда́нїю. оу҆таи́тъ бо са̀ и҃мъ сїе хотя́щимъ, на҃ко нб҃са бѣ҆ша и҃сперва ѝ земла̀ ѡ҆ воды̀ ѝ въ҃до́ю сꙉста́вльна бж҃їимъ сло́вомъ, ѝ҃миже тогда́шнїи ми́ръ въ҃до́ю потопл҃ѐ бывъ поги́бе· ч҃ ны҃нѣшнаа̀ нб҃са ѝ земла̀ тѣ҆мже сло́вомъ҆ сꙉкрове́на сꙋть, о҆́гнемъ блюдо́ма въ дн҃ь сꙋда ѝ въ погѝбель нечьстѝвымъ человѣ҆комъ· Е҆ди́но же сїе да не оу҆таи́тсѧ вамъ въ҃злюбленїѝ. *на҃ко е҆ди́нъ дн҃ь пр҃е҆ г҃мъ на҃ко ты́сѧща ѱ҃ѳ п҃д
лѣ҆тъ, ѝ ты́сѧща л҃ѣ на҃ко дн҃ь е҆ди́нъ, не косни́тъ г҃ь о҆бѣтова́нїѧ, на҃коже нѣ҆цыи коснѣ́нїе
ѥ҃зе҆ ѝи ѝ ѷг҃ а҃ т҃и҃ в҃
мня́тъ, но̀ долготрпѣ҆питъ на на҃̀, *не хотя̀ да никтоже поги́бнетъ, но̀ да вс҃и въ поканѧ́нїе прїи́дꙋтъ· *Прїи́детъ же дн҃ь г҃нь, ја́ко та́тъ [в нощи][2], во́ньже нб҃са (оу҆́бо) съ ш҃ꙋмомъ ми́мойдꙋтъ, ст҃ѵ̑хїа же съжега́емы разора́тсѧ, {-}[3] земла́ (же) ѝ на҃́же на не́ѝ дѣла [съгора́тъ][4]·
м҃ѝ ѝсаїа з҃ѕ҃ ѝ ѕ҃ѕ҃ а҃пока҃ ї҃а сѝмъ [оу҆́бо][5] вс҃ѣмъ разора́ѥ́момъ, каквѣмъ подоба́ѥ҆тъ бы҃ти намъ въ ст҃ы҃х҆ пребыва́нїѝ҆ ѝ бл҃говѣрїихъ, ча́ющемъ ѝ скорѣ҆е бы҃ти жела́ющемъ҆ прише́ствїа бж҃їаго дн҃е҆ ѥ҃гоже ради нб҃са жего́ма разора́тсѧ, ѝ стихїа о҆́пала́еми раста́ютсѧ; *нова же нб҃са ѝ зе́млю нову҆ по о҆бѣтова́нїю е҆гѡ҆ ча́емъ, в нихже правда живетъ·
їсаїа ѕ҃ѕ҃ ѝ ѕ҃ѕ҃ а҃пока҃ ї҃а
тѣмже въ҃злюбленїѝ, сѝ҆х҆ чающе, потщи́тесѧ несквернѝ ѝ непорочни тому҆ о҆бр҃ѣ҆тисѧ въ ми́рѣ· ѝ *г҃а на́шего долготрпѣ҆нїе҆, спсенїе҆ непщꙋ́йте. на҃коже ѝ въ҃злю́бленыи нашъ братъ па́велъ, по да́нѣи е҆мꙋ҆ премꙋ́дрости написа̀ вамъ, на҃коже ѝ въ всѣ҆хъ (своѝхъ) посла́нїихъ г҃лѧ в нихъ о҆́ сихъ, в ни́хже сꙋть неоу҆добъ разꙋмна нѣ҆каа, на҃́же не наоу҆чені҆ѝ ѝ неоу҆тверженїи развращаютъ. на҃коже ѝ про́чаа писанїа, къ свое́ѝ (поги́бели ѝ҃мъ)[6]· вы (же) оу҆́бо въ҃злюбленїѝ прежѳ҆ вѣдѧще, храни́тесѧ, да не (лестїю бе҆́законныхъ)[7] сведени бывше, ѡ҆́падете свое҆го҆ оу҆тверже́нїѧ (но̀) да растѣ҆те же въ бл҃гти ѝ

ра́зумѣ ѓа нашего и̂ сп҃са і҃с хр҃а· Тому сла́ва и̂ нн҃ѣ и̂ въ дн҃ь вѣка а̂минь·

мі нашого Господа і Спасителя – Ісуса Христа. Йому слава і нині, і в день віку. Амінь.

Конець, посланїю второму ст҃аго а̂п҃ла петра·
И̂мать в себѣ гл҃а, ѓ
а̂ зачалъ церковны҃, ѐ·

Кінець Другого Послання святого апостола Петра.
Має в собі 3 глави,
а 5 церковних початків.

Сказа́нїе, събо́рному, посла́нїю, і̂ѡа́нову пе́рвому·

Розповідь про Перше Соборне Послання Івана

Сїе посыла́етъ бл҃же́ный і̂ѡа́нн пъса́вый ст҃о́е є҃вл҃ї́е оу̑твержа́а и̂ въспомина́а вѣровавшимъ оу̑же въ ѓа. и̂ пе́рвѣе оу̑бо ꙗ́коже въ є҃вл҃ї́и, си́це и̂ в семъ посланїи бг҃осло́вствуетъ о́ бз҃ѣ сло́ве. сказу́а того̀ прите́но въ бз҃ѣ. и̂ оу̑читъ ѡ҃ц҃а свѣтъ бы́ти. да и̂ си́це оу̑разумѣ́емъ сло́ва. ꙗ́коже сі҃а́нїе ѡ҃ не́го бы́ти· бг҃ословы́ствуа̀ же, повѣ́даетъ, не но́во бы́ти ѐже по на̀ та́йнство, но и̂з нача́ла оу̑бо и̂ прите́но бы́ти ѐму, нн҃ѣ же ꙗ́вльшеса̀ гл҃е́мъ, и̂же е̑сть жи́знь вѣ́чнаа̀, и̂ бъ и̂́стиненъ· И̂ винов҃но ѐже прише́ствїю ѐго и̂ ꙗ́вле́нїю полага́етъ, гл҃а, на разоре́нїе дѣ́ломъ дїа́волъскимъ бы́вше сі҃е, и̂ да на́съ свобо́ди ѡ҃ дїа́вола и̂ сме́рти· И̂ вѣ́дати на̀ ѡ҃ц҃а и̂ того самого сн҃а ѓа на́шего і҃с хр҃а· Пи́шетъ оу̑бо къ всѣ́кому възра́сту· Къ дѣтем҃, къ ю҃но́ша̀, къ ста́рымъ, ꙗ́ко бъ оу̑бо позна́нъ бы́сть· Ч҃ дїа́воле дѣ́ство побѣди́са, про́чее оу̑праз҃ни́вшиса̀ сме́рти. та́же про́чее въ всѣ́мъ посла́нїи о́ любвѝ оу̑чи́тъ, хота̀ на̀ да дрꙋгъ дрꙋга лю́бимъ, поне́же и̂ х҃с възлюби́лъ е̑сть насъ. та́же по́ ра́ду сказуетъ о́ разли́чїи страха́ и̂ любвѐ, и̂ ча̀ бж҃ї́йхъ, и̂ ча́дъ дїа́волихъ. и̂ о́ грѣ́хѣ сме́ртнѣ и̂ о́ несме́ртнѣ· И̂ о́ разли́чїи дх҃о́въ. и̂ про́чихъ раздѣла́етъ, которы́и оу̑бо дх҃ъ ѡ҃ бг҃а е̑сть. которы́и же лесте́чь· И̂ когда оу̑бо познава́емса чада бж҃ї́а, когда́ же дїа́вола, и̂ о́ коѣ́мъ грѣ́хѣ до́лжни е̑смы моли́тиса о́ съгрѣшаю́щихъ, и̂ о́ ко́емъ не подоба́етъ моли́тиса. и̂ ꙗ́ко не любы́й бли́жнаго, нѣ́сть досто́йнъ зва́нїю, ни мо́жетъ гл҃ати са̀ хр҃ъ· И̂ ѐдїне́нїе сн҃а къ ѡ҃ц҃у сказуетъ, и̂ ꙗ́ко ѡ҃мѣта́ися сн҃а, ни ѡ҃ц҃а и́мать· Разсужда́етъ же въ посла́нїи семъ гл҃а. что̀ е̑сть свои́ственно а̂нти́христу, бы́ти же сі҃е, ѐже гл҃ати, не бы́ти і҃са самого хр҃а, си́це сказу́ю ꙗ́ко

Його посилає блаженний Іван, який написав Святе Євангеліє, згадуючи вірним і вже підкріплюючи в Господі. І отже, найперше, так як у Євангелії, так і в цьому посланні богословить про Бога Слово, говорячи, що Він завжди у Бозі, і навчає, що Батько є світлом, щоб ми так зрозуміли Слово, як сяяння від Нього. А богословлячи, розповідає, що *це* не нове таїнство відносно нас, але, отже, від початку і завжди Він є, а нині появився Господом Він, що є вічним життям і правдивим Богом. І говорячи, причиною Його приходу і появи він називає це знищення, що сталося через диявольське діло, і щоб нас визволити від диявола і смерті, і щоб ми пізнали Батька і самого його Сина, нашого Господа Ісуса Христа. Він, отже, пише до *людей* різного віку: до дітей, до юнаків, до старих, бо Бог дав Себе пізнати. А диявольська дія переможена, між іншим і смерть знищена. І опріч того в усьому посланні він навчає про любов, бажаючи, щоб ми любили один одного, тому що і Христос нас полюбив. І він детально розповідає про різницю між страхом і любов'ю і між божими дітьми і диявольськими дітьми, і про смертельний гріх, і про несмертельний, і про різновидності духів. І він далі розділяє: який, отже, дух є від Бога, а котрий обманливий, і коли нас можна визнати за божих дітей, а коли за диявольських, і відносно якого гріха ми повинні молитися за тих, що грішать, а в якому не належиться молитися, і що той, що не любить ближнього, не є гідний назви ані не може називатися Христовим. І він говорить про злуку Сина з Батьком, а хто відрікається Сина, і Батька не має. Говорячи в цьому посланні, він розглядає, що є властивим антихристові. А це те, коли говориться, що сам Ісус не є Христом. Так кажу, що

коли Він не є, Його називається неправдивим. Навчає ж в усьому посланні, щоб вірні не підупадали в Господі, коли є зненавиджені в світі, але щоб радше раділи. Бо ненависть світу виявляє, що віруючі перейшли з цього світу і вже є небесними жителями. І вкінці ж послання знову згадує, кажучи, що Божий Син є вічним життям, правдивим Богом, і щоб, працюючи для Нього, ми себе оберігали від ідолів.

не сущу ѻ҃ному, того рещи лъжива. оу҆читъ же въ всѣмъ посла́нїи, не премемога́ти вѣ́рующй҃ въ ґа, а҆́ще ненави́дими быва́ютъ въ ми́рѣ, но па́че радоватиса. ꙗ҆́ко не́нависть ми́ра ꙗ҆́вля́етъ вѣ́рующаа прейти ѿ сего ми́ра, и҆ быти про́чее нб҃ныа жи́тела. и҆ на коньцы же посланїа па́ки въспомина́етъ гла, ꙗ҆́ко сн҃ъ бж҃їи жи́знь вѣ́чная е҆́сть, ѿ истиненъ. и҆ ꙗ҆́ко да сему́ рабо́тающе, хранимъ себе ѿ и҆́долъ.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ІВАНА

Глава 1, *поч. 68*

1 Те, що було від початку, що ми почули, що ми побачили нашими очима, що ми побачили і *чого* наші руки доторкнулися, – про Слово життя. **2** І життя з'явилося, і ми побачили, і свідчимо, і сповіщаємо вам вічне життя, яке було в Батька і нам з'явилося. **3** Яке ми побачили і почули, ми вам сповіщаємо, щоб і ви мали спільність з нами. І наша ж спільність – з Батьком і з його Сином – Ісусом Христом. **4** І це ми пишемо вам, щоб і ваша радість була повна. **5** І це є обітниця, яку ми від Нього почули і сповіщаємо вам,
ів. 8 *що Бог є світло, і в Ньому немає ніякої темряви. **6** Якщо скажемо, що маємо спільність з Ним, а ходимо в темряві, – брешемо і не чинимо правди. **7** Якщо ж ходимо у світлі, так як Він сам є у світлі, маємо
єв. 6 пет1. 1 апо. 1 спільність один з одним, *і кров його Сина – Ісуса Христа, очистить нас від усякого гріха. *поч. 69*
црс3. 8 пар2. 6 при. 20 екл. 7 **8** *Якщо скажемо, що не маємо гріха, ми себе обманюємо, і в нас немає правди. **9** Якщо визнаємо наші гріхи, Він є вірним і праведним, щоб відпустити нам гріхи і очистити нас від усякої неправди. **10** Якщо скажемо, що ми не згрішили, ми робимо Його неправдомовним і в нас немає його слова.

ґла, а҃ за҃ зй҃

Еже[1] бѣ и҆спе́рва, е҆́же слы́шахомъ, е҆́же ви́дѣхомъ о҆чи́ма на́шима, е҆́же оу҆зрѣхѡ҃, и҆ ру́ки на́ша ѻ҆сяза́ша ѻ҆ словесѝ живо́тѣмъ, и҆ живо҃ ꙗ҆ви́сѧ, и҆ ви́дѣхомъ, и҆ свѣдѣтельствуе́мъ, и҆ възвѣща́емъ ва́мъ живо́тъ вѣ́чныи, и҆же бѣ оу҆ ѻ҃ц҃а, и҆ ꙗ҆ви́сѧ намъ. Е҆́же ви́дѣхомъ и҆ слы́шахомъ, повѣ́даемъ [-][2] вамъ, да и҆ вы ѻ҆бщени́е и҆́мате с нами. и҆ прї-ѻ҆бщени́е же наше съ ѻ҃цемъ и҆ съ сн҃омъ е҆го і҃с хр҃мъ. и҆ сїѧ пи́шемъ [вамъ][3], да (и҆) ра́дость ва́ша бу́детъ и҆спо́лнена. и҆ {сїе е҆́сть}[4] ѻ҆бѣтованїе, е҆́же слы́шахѡ҃ ѿ него, и҆ повѣ́даемъ ва́мъ, *ꙗ҆́ко бо́гъ свѣтъ е҆́сть, и҆ тмы́ в немъ нѣ́сть ни е҆ди́ноѧ. а҆́ще речемъ, ꙗ҆́ко причасти́е и҆́мамы с ни́мъ, и҆ въ тмѣ хо́димъ. лъже́мъ, и҆ не твори́мъ и҆́стины. а҆́ще ли́ же въ свѣтѣ хо́дѣ҃мъ, ꙗ҆́ко са́мъ е҆́сть въ свѣтѣ, причасти́е и҆́мамы дрУгъ кѣ҆ дрУгУ, *и҆ кро́вь [і҃с хр҃а сн҃а е҆го][5] ѻ҆чи́ститъ насъ ѿ всѧ́кого грѣха́. зй҃ зй҃.

*а҆́ще речемъ, ꙗ҆́ко грѣха́ не и҆́мамы, себѐ прельща́емъ и҆ и҆́стины нѣ́сть въ на́съ. а҆́ще и҆сповѣ́даемъ грѣхи на́ша, вѣ́ренъ е҆́сть и҆ пра́веденъ, да ѻ҆ста́витъ намъ грѣхи́, и҆ ѻ҆чи́ститъ насъ ѿ всѧ́кїѧ непра́вды. а҆́ще речем҆ ꙗ҆́ко не съгрѣши́хомъ, лъжа твори҆́ е҆го, и҆ сло́во е҆го нѣ́сть въ насъ.

ёвре ѕ̄ и҆ петр҃ и҆ а҆поса҃ а҆

г҃ цр҃ и҆ в҃ пара҃ ѕ̄ при҃ и҆ е҆кле҃ ѕ̄

Гл҃а, в҃·

А́дца моѧ, сїѧ пишꙋ вам҆ъ, да не съгрѣша́ите. и҆ а҆́ще кто҃ съгрѣши́тъ, хода́таа и҃мамы ко҃ wц҃ꙋ, і҃с х҃а пра́ведника. и҆ то́й о҆цѣще́нїе е҆́сть о҆ грѣсѣхъ на́шихъ. не о҆ на́шихъ же то́чїю, но и҆ о҆ всего́мъ ми́рѣ. и҆ о҆ сі҃и разꙋмѣ́емъ, на́ко познахомъ е҆́го, а҆́ще за́повѣди е҆́го съблюда́ем҆. гл҃ѧй на́ко познаѧ́хъ е҆́го, и҆ за́повѣди е҆́го не съблюда́етъ, ло́жъ е҆́сть, и҆ в҃ се́м҆ и҆́стины нѣ́сть. и҆же бо а҆́ще съблюдѣ́ (сло́во е҆́го)[1], пои́стинѣ в҃ семъ любы҆ бж҃ї҆а съвершена е҆́сть. о҆ сі҃и разꙋмѣ́ѣмъ, на́ко в҃ не́мъ е҆́смы. гл҃ѧй в҃ немъ пребыва́ти, до́лжень е҆́сть, на́коже о҆́нъ ходи́лъ е҆́сть, и҆ сі҃и та́коже да хо́дитъ· зг҃а, ѳ·

вꙗзлюбленїи҆́, не за́повѣдь но́вꙋ пишꙋ вам҆ъ, но́ за́повѣдь ве́тхꙋ, е҆́же и҃масте и҆спе́рва. за́повѣдь ве́ха, е҆́сть сло́во е҆́же слы́шасте [и҆спе́рва][2]· Паки за́повѣдь но́вꙋ пишꙋ вам҆́, е҆́же е҆сть пои́стинѣ в҃ не́мъ и҆ въ ва́ш҆, на́ко тма́ ми́мохо́дитъ, и҆ свѣ́тъ и҃́стинныи҆ (сі҃и́)[3] сїѧ́етъ· Гл҃ѧй въ свѣтѣ бы́ти, а҆ бра́та своего́ ненави́дитъ, въ тмѣ е҆́сть досе́лѣ. люб҃ѧй бра́та своего́, въ свѣтѣ пребыва́етъ, и҆ съблазна в҃ нем҆ нѣ́сть· ꙗ҆ ненави́дѧй бра́та своего́, въ тмѣ е҆́сть, и҆ въ тмѣ хо́дитъ, и҆ не вѣ́сть ка́мо и҆́дѣ, на́ко тма́ о҆слѣпи́ о҆́чи е҆мꙋ· Пишꙋ вамъ҆ ча́дца, на́ко о҆ста́вля́ютсѧ ва҃ грѣси҆ и҃менемъ е҆́го. пишꙋ ва҃ wц҃ы, на́ко позна́сте безнача́лнаго. пишꙋ вамъ҆ ю҃но́ша, на́ко побѣди́сте лꙋка́ваго. пишꙋ вамъ҆ дѣти́, на́ко позна́сте wц҃а. писа́хъ вамъ҆ wц҃ы, на́ко позна́сте и҆ско́нна́го. писа́хъ вамъ҆ ю҃но́ша, на́ко крѣ́пцы е҆́сте, и҆ сло́во бж҃ї҆е въ васъ пребыва́етъ, и҆ побѣдисте лꙋка́ваго· Не люби́те ми́ра, ни а҆́же въ ми́рѣ. а҆́ще кто҃ лю́битъ ми́ръ, нѣ́сть любве wц҃а в҃ нем҆. на́ко вс҃е е҆́же (е҆́сть) въ ми́рѣ, по́хоть плотьска́ѧ, и҆ по́хоть о҆чи́ма, и҆ го́рдость житѣ́йскаа, нѣ́сть wт҃ о҆́ц҃а. но́ wт҃ ми́ра (сего́) е҆́сть. и҆ ми́ръ (сі҃и́) преходитъ и҆ по́хоть е҆́го. а҆ творѧ́й во́лю бж҃ї҆ю пребыва́етъ въ вѣки́· зг҃а, оа҃·

Дѣти́, послѣ́днѧѧ годи́на е҆́сть. и҆ на́коже слы́шасте, на́ко а҆нтихри́стъ гражде́тъ, и҆ нн҃ѣ а҆нтихри́сти мно́зи бы́ша. (и҆) wт҃ сего́ разꙋмѣва́емъ на́ко послѣ́днїи ча́съ е҆́сть· wт҃ насъ и҃зы́доша, но́ не бѣ́ша wт҃ на́съ. а҆́ще бо́ [бы́ша wт҃ насъ][4], пребыли́ оу҆́бо бы́ша с҃ на́ми. но́ да ꙗ҆́вѧтсѧ на́ко не {бѣ́ша}[5] вс҃и wт҃ насъ. и҆ вы҆ пома́заніе и҃мате wт҃ сто҃аго, [и҆ вѣ́сте вс҃ѧ][6]. не писа́ вам҆́, на́ко не вѣ́сте и҃́стинꙋ, но на́ко вѣ́сте е҆ѧ̀· и҆ на́ко всѧ́ка лъжа̀ wт҃ и҃́стины нѣ́сть.

Глава 2

1 Мої дітоньки, пишу це вам, щоб ви не грішили. І якщо хто згрішить, маємо заступника перед Батьком – праведника Ісуса Христа. **2** І Той є очищенням за наші гріхи, не тільки ж за наші, але і за ввесь світ. **3** І з цього пізнаємо, що ми Його пізнали, якщо зберігаємо його заповіді. **4** Хто каже, що я Його пізнав, а не зберігає його заповіді, є неправдомовним, і в цьому немає правди. **5** Бо хто збереже його слово, то, по правді, в цьому божа любов є досконалою, з цього пізнаємо, що ми є у Ньому. **6** Хто говорить, що в Ньому перебуває, має *ходити,* так як він ходив, і цей так само хай ходить. *поч. 70*

7 Улюблені, не пишу вам нову заповідь, але стару заповідь, яку маєте від початку. Слово, яке чули ви від початку, – це стара заповідь. **8** Знову пишу вам нову заповідь, що є, по правді, в Ньому і у вас, що темрява минає, і правдиве Світло – Воно сяє. **9** Хто говорить, що він є у світлі, а ненавидить свого брата, дотепер є у темряві. **10** Хто любить свого брата, перебуває у світлі, і згіршення в ньому немає. **11** А хто ненавидить свого брата, є у темряві, і ходить у темряві, і не знає куди іде, бо темрява осліпила йому очі. **12** Пишу вам, дітоньки, бо відпускаються вам гріхи його іменем. **13** Пишу вам, батьки, бо ви пізнали Безначального. Пишу вам, юнаки, бо ви перемогли лукавого. Пишу вам, діти, **14** бо ви пізнали Батька. Написав я вам, батьки, бо ви пізнали Того, що від початку. Написав я вам, юнаки, бо ви є сильними, і боже слово у вас перебуває, і ви перемогли лукавого. **15** Не любіть світу ані те, що в світі. Якщо хто любить світ, в ньому немає любові Батька, **16** бо все, що є в світі, тілесна похоть, і похоть очей, і життєва гордість, не є від Батька, але є від цього світу. **17** І цей світ, і його похоть минає, а хто чинить божу волю, той залишається навіки. *поч. 71*

18 Діти, це остання година, і так як ви чули, що приходить антихрист, і нині повстало багато антихристів. І з цього пізнаємо, що це остання година. **19** Вони від нас вийшли, але не були від нас, бо якщо були б від нас, отже, були б залишилися з нами, але щоб виявилося, що всі не були від нас. **20** І ви маєте помазання від Святого і знаєте все. **21** Я не написав вам, що не знаєте правди, але що її знаєте і що всяка брехня не є від правди. **22** Хто є неправдомовець?

Тільки той, хто відрікається, що Ісус не є Христос. Цей є антихрист, що відрікається Батька і Сина. **23** Кожний, що відрікається Сина, і Батька не має, а хто визнає Сина, має і Батька. **24** Отже, те, що ви почули від початку, хай перебуває у вас. І якщо у вас перебуватиме те, що ви почули від початку, і ви перебуватимете в Сині і Батькові. **25** І це є обітниця, яку Він сам обіцяв нам, – вічне життя. **26** Я це вам написав про тих, що вас обманюють. **27** А помазання, яке ви одержали від Нього, у вас перебуває; і не потребуєте, щоб хто навчав вас, але те помазання навчає вас в усьому, і є правдивим, і не є неправдивим. І так як вас навчило, перебувайте в ньому. **28** І нині, дітоньки, перебувайте в Ньому, щоб, коли Він з'явиться, ми мали сміливість і не засоромилися перед Ним в його прихід. **29** Якщо знаєте, що Він є праведним, знайте, що кожний, хто чинить правду, народився від Нього.

кто̑ е̑сть лъжи́вый, точі́ю ѡ̑мы́таѧ̀сѧ, а̑́ко і̑с, ны́нѣ х҃с. сі́й е̑сть а̑нтихри́стъ, ѡ̑мы́таѧ̀сѧ ѡ̑ц҃а и̑ сы́на. всѧ́къ ѡ̑мы́таѧ̀сѧ сы́на, ни ѡ̑ц҃а и̑́мать. (а̑) и̑сповѣда́ѧ̀и сы́на, и̑ ѡ̑ц҃а и̑́мать· вы̑ [оу̑бо][7] е̑́же слы́шасте и̑спе́рва, въ ва́съ да пребыва́е́. (и̑) а̑́ще въ ва́съ пребу́детъ е̑́же (слы́шасте и̑спе́рва)[8], и̑ вы̑ въ сы́нѣ и̑ ѡ̑ц҃ы̑ пребу́дете. и̑ сі́е е̑сть о̑бѣтова́нїе, е̑́же са́мъ о̑бѣща̀ намъ живо́тъ вѣ́чный. Сі́ѧ писа́ вамъ о̑ лы́стѧщи́хъ васъ. и̑ вы̑ прича́стїе е̑́же прї́а́сте ѡ̑ него, (въ васъ пребываетъ)[9]. и̑ не тре́бу́е̑те да кто̑ оу̑чи́тъ вы̑, но а̑́ко то̑ помаза́нїе оу̑чи́тъ вы̑ о̑ всемъ, и̑ и̑́стинно е̑сть, и̑ нѣ́сть ло́жно· и̑ а̑́коже наоу̑чѝ васъ, пребывайте въ не́мъ· и̑ ны́нѣ ча́дца пребыва́йте о̑ не́мъ, да е̑гда а̑́ви́тсѧ, и̑́мамы дерзнове́нїе, и̑ не посра́мимсѧ ѡ̑ него въ прише́ствїе е̑го· а̑́ще вѣ́сте а̑́ко пра́ведникъ е̑сть, разумѣ́йте, а̑́ко [-][10] всѧ́къ творѧ̀и пра́вду, ѡ̑ него роди́сѧ·

Глава 3

1 Глядіть, яку любов дав нам Батько, щоб ми назвалися божими дітьми! І ми є. Задля цього світ не знає вас, тому що не пізнав Його. **2** Улюблені, нині ми є божими дітьми, і ще не виявилося чим будемо. Знаємо ж, що як з'явиться, ми будемо подібними до Нього і побачимо Його таким, яким Він є. **3** І кожний, хто має свою надію в Ньому, очищує себе так, як Він є чистим. **4** Кожний, хто чинить гріх, чинить і беззаконня, і гріх є беззаконня. **5** *І ви знаєте, що Він з'явився, щоб взяти наші гріхи, і в Ньому немає гріха. **6** Кожний, хто перебуває в Ньому, не грішить, кожний, хто грішить, не бачив Його ані не пізнав Його. **7** Дітоньки, хай ніхто не обманює вас. Хто чинить правду, є праведним, так як Він є праведним. **8** *Хто чинить гріх, він є диявола, бо диявол грішить від початку. Задля цього Божий Син з'явився, щоб знищити діла диявола. **9** Кожний, хто народився від Бога, не чинить гріха, бо його насіння перебуває в ньому, і не може грішити, бо він народився від Бога. **10** Задля цього явними є божі діти і діти диявола. *поч. 72*

Кожний, хто не чинить правди і хто не любить свого брата, не є від Бога. **11** Бо це є обітниця, яку ви чули від початку, *щоб ми любили один одного. **12** *Не так, як Каїн, *що* був від злого і вбив свого брата. І з якої причини він його вбив? Тому що його діла були лукаві, а його брата праведні. **13** Не дивуйтеся, мої брати,

Гла҃ Г҃.

И̑́дите, каковы̑ любо́вь дал̀ е̑сть (ѡ̑ц҃ъ намъ)[1] да ча́да бж҃ї́а нарече́мсѧ, и̑ е̑смы̑. сего̀ ра́ди ми́ръ не вѣ́сть васъ, занѐ не позна̀ е̑́го· възлю́бленїи, ны́нѣ ча́да бж҃ї́а е̑смы̑, и̑ не о̑у̀ а̑́ви́сѧ что̑ бу́дем̀. вѣ́мы [же][2] а̑́ко а̑́ще а̑́ви́тсѧ, подо́бни е̑му̀ бу́демъ, (и̑)[3] оу̑зримъ е̑́го а̑́коже е̑сть· и̑ всѧ́къ и̑мы́ѧ̀и наде́жду свою̀ на́нь, о̑чища́е́ себе́, а̑́коже о̑́нъ чи́стъ е̑сть. всѧ́къ творѧ̀и грѣ́хъ, и̑ беззако́нїе твори́, и̑ грѣ́хъ е̑сть беззако́нїе· *и̑ вѣ́сте, а̑́ко о̑́нъ а̑́ви́сѧ, да грѣ́хи [наша][4] възмє́тъ. и̑ грѣ́хъ̀ в немъ нѣ́сть· всѧ́ и̑́же о̑ немъ пребыва̀и̑, не съгрѣша́е́тъ. всѧ́къ съгрѣша̀ѧ̀и не ви́дѣ е̑́го, ни разумѣ́ е̑́го· ча́дца, никто́же да лъ́ститъ васъ. творѧ̀и пра́вду, пра́ведникъ е̑сть. а̑́коже о̑́нъ пра́веденъ е̑сть. *творѧ̀и гр҃ѣ, ѡ̑ непрї́а́зни е̑сть, а̑́ко ѡ̑ и̑спе́рва непрїа́знь съгрѣша́е́тъ. сего̀ ра́ди а̑́ви́сѧ сы́нъ бж҃ї́и, да разру́шитъ дѣ́ла непрї́а́знина· всѧ́къ рожде́ный ѡ̑ бг҃а, грѣ́хъ̀ не творитъ. а̑́ко сѣ́мя е̑́го въ немъ пребыва́етъ, и̑ не мо́жетъ съгрѣша́ти, а̑́ко ѡ̑ бг҃а роди́сѧ· Сего̀ ра́ди а̑́вле́на суть ча́да бж҃ї́а, и̑ ча́да непрї́а́знена· зѧ̀, оѵ̀·

всѧ́къ не творѧ̀и пра́вду, нѣ́сть ѡ̑ бг҃а, и̑ не любѧ̀и брата своего̀. а̑́ко се̑ е̑сть о̑бѣтова́нїе е̑́же слы́шасте и̑спе́рва, *да лю́бимъ дроугъ дроуга· *не а̑́коже ка́и́нъ, ѡ̑ непрї́а́зни бѣ́, и̑ заклà брата своего̀. и̑ за кою̀ вино̀ заклà е̑́го? а̑́ко дѣ́ла е̑́го лука́ва бѣ́ша, а̑̀ бра́та е̑́го пра́ведна· [-][5] Не чюди́тесѧ братїѧ [моѧ][6], а̑́ще

ісаїя пє и̑ петр҃ в

і҃ѡа̑ и̑

і҃ѡа̑ г҃і и̑ е҃и нн҃ѣ д҃

а̑ мѳ̀ д҃

ів. 8

ів. 13 і 15 ниж. 4

мой1. 4

ic. 55 пет1. 2

ненави́дитъ васъ миръ. мы вѣ́мы ꙗ́ко прейдохомъ ѿ смерти въ животъ, ꙗ́ко лю́бимъ бра-
г мѳ дѕ тїю. *не любꙗ́й (бо) [бра́та][7], пребываѥ́ въ смерть. всꙗ́къ ненавидꙗ́й брата своѥ́го, ꙗ́ко-
оубїи́ца ѥ́сть. и вѣсте ꙗ́ко всꙗ́къ ꙗ́кооубїи́ца не и́мать живота́ вѣ́чнаго въ себѣ пребываю-
їѳ̀ ӓѥ̈ ѕ̈ щꙗ. *о семъ познахомъ любовь, ꙗ́ко о́нъ по насъ дш̃ꙋ свою положи́. и мы до́лъжни ѥ̂смы по бра́-
ѯ̈ѵ̈ г їꙗ́ко̀ в̈ тїи дш̃а полагати. *иже оубо и́мать (бога́тьство)[8] ми́ра (сего), и ви́дитъ бра́та своѥ́го тре-
бꙋющꙗ и затвори́ оутробꙋ свою ѿ него, ка́ко любы бж̃їа пребываетъ в не́мъ; чада [моа][9],
не лю́бимъ сло́вомъ {и}[10] ꙗ́зыкомъ, но дѣ́ломъ і и́стиною. и о̀ сѐ разꙋмѣ́емъ ꙗ́ко ѿ и́стины
ѥ̂смы, и пред нимъ смиря́емъ ср̃ца на́ша. занѐ а̂ще зазираетъ (намъ) на́ше ср̃це ꙗ́ко бо́лїи ѥ́сть
бъ ср̃ца нашего и вѣсть вс̑ѧ. зā. оѳ̃.
вънзлюбленїи, а̂ще ср̃це наше не за́зритъ [намъ][11].
мѧ їѳ̀ дерзновени́е и́мамы къ бг̃ꙋ. (-)[12] *ѥ̂гоже а̂ще
їѳ̀ ӓѕ̈ и ѕ̈ѳ̈ про́симъ, прїе́млемъ ѿ него, а̂ще за́повѣди ѥ̂го
нѝ ѥ̈ їѳ̀ ѕ̈ и ѕ̈ѳ̈ съблюда́емъ, и оуго́дна предъ нимъ творимъ. *и сїѧ ѥ́сть за́повѣдь ѥ̂го да вѣ́рꙋемъ въ
и́мѧ сн̑а ѥ̂го ї хр̃а, и лю́бимъ дрꙋгъ дрꙋга, ꙗ́-
їѳ̀ г̈ї коже далъ ѥ́сть за́повѣдь на́мъ. *и съблюдаꙗ́й
и ѳ̈ї за́повѣди ѥ̂го, в не́мъ пребываетъ, и то́и в немъ. и о̀ се́мъ разꙋмѣ́емъ ꙗ́ко пребыва́ѥтъ
въ насъ ѿ дха, ѥ̂гоже {да́лъ ѥ́сть намъ}[13].

г̑лава, д̑.

Възлюбленїи не всѧкомꙋ дꙋху вѣ́рꙋите,
но и́скꙋшаите дꙋхи а̂ще ѿ бг̃а сꙋть.
ꙗ́ко мно́зи лъжи́ви прр̃оцы и́зыдоша въ
ми́ръ. о̀ се́мъ разꙋмѣ́ите дх̃ъ бж̃їи, (и
дꙋхъ лѥ́стечь). всꙗ́къ дх̃ъ и́же и́сповѣ́дуетъ їс̃
хр̃а въ плоть пришѣ̂ша, ѿ бг̃а ѥ̂сть. и всꙗ́къ
дꙋх̃ъ и́же не и́сповѣ́дуетъ [їс̃ хр̃а][1] [въ пло́ть
пришѣ̂ша][2], бж̃їи нѣ́сть. и сѐи ѥ̂сть а̂нтихри́стовъ ѥ̂гоже слы́шасте ꙗ́ко градетъ. и нн̑ѣ въ
ми́рѣ ѥ̂сть ꙋ̂же. вы̀ ѿ бг̃а ѥ̂сте чада, и побѣди́сте тѣ́хъ, ꙗ́ко бо́лїи ѥ́сть и́же въ васъ, не-
жели и́же въ ми́рѣ. о̀нѝ ѿ мира сꙋть, сего ради ѿ мира гл̃ютъ, и ми́ръ тѣ́хъ послꙋша́ѥ. мы ѿ
їѳ̀ и бг̃а ѥ̂смы. *разꙋмѣва́й бг̃а, послꙋша́етъ на̑. и́же нѣ́сть ѿ бг̃а, не послꙋша́ѥтъ насъ. о̀ се́мъ разꙋмѣва́ѥмъ дх̃ъ и́стинныи, и дꙋхъ лѥ́стечь. зā̑.
вънзлюбленїи, вънзлюбимъ дрꙋгъ дрꙋга, ꙗ́ко любы̀ ѿ бг̃а ѥ̂сть. и всѧ́к̑ любꙗ́й, ѿ бг̃а рожде́нъ
ѥ̂сть, и разꙋмѣ́етъ бг̃а. (а̂) не любꙗ́й, не позна̀ бг̃а, ꙗ́ко бг̃ъ любы ѥ̂сть. *о̀ семъ ꙗ́вися̀
їѳ̀ г̈ї їсаї̈а д̈ любы̀ ж̃їѧ въ насъ, ꙗ́ко сн̑а своѥ́го ѥ̈дїнороднаго посла̀ бг̃ъ въ ми́р̑, да жи́ви бꙋдемъ и́мъ, о̀
се́мъ ѥ̂сть любы. не ꙗ́ко мы вънзлюби́хомъ бг̃а,

ненавидить вас світ. **14** Ми знаємо, що ми перейшли від смерті до життя, бо любимо братів. *Бо хто мой3. 19
не любить брата, перебуває в смерті. **15** Кожний, хто ненавидить свого брата, є душогубом. І знаєте, що всякий душогуб не має в собі вічного ів. 15
життя, що перебуває *в ньому*. **16** *З еф. 5
цього ми пізнали любов, що Він за нас поклав свою душу, і ми повинні лук. 3
класти душі за братів. **17** *Отже, хто як. 2
має багатство цього світу і бачить, що його брат потребуючий, а замкне від нього своє лоно, як же божа любов перебуває в ньому? **18** Мої дітоньки, не любімо словом і язиком, але ділом і правдою. **19** І з цього пізнаємо, що ми є від правди, і перед Ним заспокоюємо наші серця. **20** Тому що якщо нас оскаржує наше серце, та Бог є більшим від нашого серця і все знає. *поч. 73*

21 Улюблені, якщо наше серце не оскаржує нас, маємо сміливість до мат. 22
Бога, **22** що *те, що тільки попро- ів. 15
симо, одержимо від Нього, якщо збе- і 16
рігаємо його заповіді і чинимо миле перед Ним. **23** *І це є його заповідь, ниж. 5
щоб ми повірили в ім'я його Сина – ів. 6
Ісуса Христа і ми полюбили один од- і 17
ного, так як Він дав нам заповідь. **24** ів. 13
*І хто зберігає його заповіді, пере- і 15
буває в Ньому і той в Ньому. І з цього пізнаємо, що Він у нас перебуває, від Духа, якого Він нам дав.

Глава 4

1 Улюблені, не вірте кожному духові, але випробовуйте духів, чи є від Бога, бо багато лжепророків вийшло в світ. **2** З цього пізнавайте божого духа і духа обмани. Кожний дух, який визнає, що Ісус Христос прийшов у тілі, є від Бога, **3** і кожний дух, який не визнає, що Ісус Христос прийшов у тілі, не є божим, і цей є антихрист, про якого ви чули, що йде і нині вже є у світі. **4** Ви є від Бога, дітоньки, і ви перемогли тих, бо більшим є Той, що у вас, ніж той, що у світі. **5** Вони є зі світу, задля цього говорять від світу, і їх слухає світ. **6** Ми є від Бога. *Хто пізнав Бога, – ів. 8
слухає нас, хто не є від Бога, – не слухає нас. З цього пізнаємо духа правди і духа обмани. *поч.*

7 Улюблені, полюбім один одного, бо любов є від Бога, і кожний, хто любить, народився від Бога і знає Бога. **8** А хто не любить, не пізнав Бога, бо Бог є любов. **9** *З цього в нас ів. 3
виявилася божа любов, що Бог по- іс. 9
слав у світ свого єдинородного Сина, щоб ми були живими через Нього. **10** В цьому є любов. Не тому що ми полюбили Бога, але тому що Той полю-

бив нас і послав свого Сина як очищення за наші гріхи. *поч.*

11 Улюблені, якщо Бог нас так полюбив, і ми повинні любити один одного. *поч.*

ів. 1 тим1. 6

12 *Бога ніхто ніде не бачив. Якщо любимо один одного, Бог у нас перебуває і його любов у нас є досконала. **13** З цього пізнаємо, що ми перебуваємо в Ньому і Той у нас, бо Він дав нам свого Духа. **14** І ми побачили і свідчимо, що Батько послав Сина як спасителя світу. **15** Хто визнає, що Ісус є Божий Син, – Бог перебуває в ньому, а той – у Бозі. **16** І ми пізнали і повірили в любов, яку Бог має у нас. Бог є любов. І хто перебуває в любові, перебуває у Бозі, і Бог в ньому перебуває. **17** В цьому є повнота любові з нами, щоб ми мали сміливість в день суду, тому що так як він є, і ми є в цьому світі. В любові немає страху, **18** але досконала любов геть виганяє страх, бо страх має муку. Хто ж боїться, – не є досконалий в любові. **19** Ми Його любимо, бо Той скоріше нас полюбив. *поч. 74*

20 Якщо хто скаже, що: Я люблю Бога, – а ненавидить свого брата, є брехуном. Бо хто не любить свого брата, якого побачив, як може любити Бога, якого не побачив? **21** *І ми маємо від Нього цю заповідь, щоб *той*, хто любить Бога, любив і свого брата.

ів. 13 вищ. 3

Глава 5

1 Кожний, хто вірить, що Ісус є божим сином, народився від Бога, і кожний, хто любить Того, що породив, любить і Того, що народився від Нього. **2** З цього знаємо, що любимо божих дітей, коли любимо Бога і зберігаємо його заповіді. **3** Бо це є божа любов, щоб ми зберегли його заповіді. *І його заповіді не є тяжкими. **4** Бо кожний, хто народився від Бога, перемагає світ. І це є перемога, що перемогла світ, – наша віра. **5** *Хто є той, що перемагає світ, як не той, що вірить, що Ісус є Божим Сином? **6** Цей є Той, що прийшов водою, і кров'ю, і духом, – Ісус Христос. Не лише водою, але водою і кров'ю. І Дух є тим, що свідчить, бо Дух є правдою. **7** Бо є ті три, що свідчать, – **8** Дух, і вода, і кров, і три є в одному. **9** Коли ми приймаємо людське свідчення, то боже свідчення є більшим. Бо це є боже свідчення, яке Він засвідчив про свого Сина. **10** *Хто вірить у Божого Сина, – має в собі свідчення, хто не вірить Богові, – зробив Його неправдомовним, бо не повірив в свідчення, яке Бог засвідчив про сво-

мат. 11

кор1. 15

ів. 3

ѝно нáіко тóй възлюбѝ насъ, ѝ послà сн҃а своегѡ ѻ҆цы҇щéнїе ѻ҆ грѣсѣхъ нáшихъ· зá·
възлюблéнїи, áҋце сúце (възлюбúлъ ѥ҆стъ насъ бг҃ъ)[3]. ѝ мы длъжни ѥ҆смы другъ дрýга любúти· зá·

*бг҃а никтóже нигдѣже видѣ. áҋце любимъ дрýгъ дрýга, бг҃ъ въ насъ пребывáетъ, ѝ любы ѥ҆гѡ [съвръшена ѥ҆стъ въ насъ][4], ѻ҆ сéмъ разумѣ-ѣмъ нáіко в немъ пребываемъ, ѝ тóй в нáҋ, нáіко ѿ дх҃а своегѡ далъ ѥ҆стъ намъ. ѝ мы видѣхѡ҃ ѝ свѣдѣтельствýѣмъ, нáіко ѻ҆ц҃ъ послà сн҃а спсúтела мúру. ѝже áҋце ѝсповѣстъ нáіко їс҃ ѥ҆стъ сн҃ъ бж҃їи, бг҃ъ в немъ пребывáетъ, ѝ тóй въ бз҃ѣ. ѝ мы познáхомъ ѝ вѣровахомъ, любóвь ѭже ѝмать бг҃ъ в нáҋ. бг҃ъ любы ѥ҆стъ· Ѝ пребывáѧй въ любвѝ, въ бз҃ѣ пребывáетъ, ѝ бг҃ъ в немъ пребывáетъ· ѻ҆ семъ съвръшаáѥ҆ѧ любы с нами, да дрьзновéнїе ѝмамы въ дн҃ь сýдныи, зане нáікоже ѻ҆нъ ѥ҆, ѝ мы ѥ҆смы въ мúрѣ семъ· Стрáха нѣстъ въ любвѝ, нѡ съвръшéна любы, вонъ ѝзгонѧѣтъ стрáхъ. нáіко стрáхъ мýку ѝмать· Божúже сѧ не съвръшáетсѧ въ любви. мы любимъ [ѥ҆гѡ][5], нáіко тóй пръвѣѥ възлюбилъ ѥ҆стъ насъ· зá, оа҃·
Áҋце кт҃о речетъ нáіко люблю бг҃а, ѧ҆ брáта своегѡ ненавúдитъ, лóжъ ѥ҆стъ ѝбо не любѧ҆ѝ брата своегѡ ѥ҆гѡже видѣ, бг҃а, ѥ҆гѡже не видѣ, [ікáіко][6] мóжетъ любити; *и сїю зáповѣдь ѝмамы ѿ негѡ. да любѧ҆ѝ бг҃а, любитъ ѝ брáта своегѡ·

ѳ҃ѧ, ѥ҃·

Всѧ́къ вѣрýѧ҆ѝ, нáіко їс҃ ѥ҆стъ (сн҃ъ бж҃їи)[1], ѿ́ бг҃а рождéнъ ѥ҆ ѝ всѧ́къ любѧ҆ѝ рóждьшаго, любитъ ѝ рождéннаго ѿ негѡ ѻ҆ сéмъ вѣмы нáіко любимъ чáда бж҃їа, ѥ҆гда бг҃а любимъ, ѝ зáповѣди ѥ҆гѡ [съблюдаемъ][2]· сїа бо ѥ҆стъ любы бж҃їà, да зáповѣди ѥ҆гѡ съблюдемъ, *ѝ зáповѣди ѥ҆гѡ тѧ́жки не сýть. ѧ҃ѳ ѧ҃і нáіко всѧкъ рождéнный ѿ́ бг҃а, побѣждаетъ мúръ. ѝ сїà ѥ҆стъ побѣда побѣждьшїа мúръ, вѣра наша. *кт҃о [-][3] ѥ҆стъ побѣждаѧ҆ѝ мúра тóкмо вѣрýѧ҆ѝ, нáіко їс҃ ѥ҆стъ сн҃ъ бж҃їи; Сеи ѥ҆стъ пришéдыи водóю ѝ {крóвїю, ѝ дх҃òмъ}[4], їс҃ хр҃с, не водóю точїю, нѡ водою ѝ крóвїю. ѝ дх҃ъ ѥ҆стъ свѣдѣтельствýѧ҆ѝ, нáіко дх҃ъ ѥ҆стъ ѝстина· ѳ҃нáіко трїѥ сýть свѣдѣтельствýющеѝ дх҃ъ ѝ водà ѝ крóвь, ѝ трїѥ въ ѥ҆дúно сýть. áҋце свѣдѣтельство чл҃ѣ҃ско прїѧ҆млемъ, свѣдѣтельство бж҃їе бóле ѥ҆стъ. нáіко сїѥ ѥ҆стъ свѣдѣтельство бж҃їе ѥ҆же свѣдѣтельствова ѻ҆ сн҃ѣ своемъ. *вѣрýѧ҆ѝ въ сн҃а бж҃їа, ѝмать свѣдѣтельство ѻ҆ немъ. не вѣрýѧ҆ѝ бг҃ѣ. лъжà сътворилъ ѥ҆стъ ѥ҆гѡ, нáіко не вѣрова въ свѣдѣтельство, ѥ҆же свѣдѣтельство-

ѳ҃ѧ ѳ҃і

ѳ҃ѧ ѳ҃ѳ ѳ҃і

ва бъ ѡ сн҃ѣ своемъ· и сіе ѥсть свѣдѣтельство, ꙗко живо҃тъ вѣчныи дало҃ ѥсть намъ бъ, и сей живо҃т҃ въ сн҃ѣ его ѥсть, имѣи сна (бжїа), имать живо҃тъ. (а) не имыи сна бжїа, живота҃ не имать· Сїа писа҃хъ ва҃ [вѣрующимъ въ има сна бжїа][5], да вѣсте ꙗко живо҃т҃ (вѣчныи имате)[6], [и да вѣруете][7] въ има сна бжїа. и се ѥ дрьзновенїе ѥже имамы к немꙋ· *ꙗко аще чесо҃ про҃си҃ по воли его, послꙋша҃е на҃· и аще вѣмы ꙗко ѹслы́шитъ на҃, его҃же аще про҃си҃. вѣмы ꙗко имамы прошенїа ихже просихомъ ѿ него· аще кто҃ ѹ҃зритъ брата (-)[8] съгрѣшающа грѣхъ не къ смерти, да про҃ситъ, и дастъ емꙋ живо҃тъ съгрѣшающи҃м не къ смерти. *ѥсть грѣхъ къ смр҃ти, не ѡ томъ глю да помо҃лится. всака непра́вда грѣхъ ѥсть, и ѥсть грѣхъ не къ смерти· вѣмы (же) ꙗко всакъ рожде́ныи ѡ҃ ба, не съгрѣша́етъ, но рожде́ныи ѡ҃ ба блюде́тъ себе, и лꙋка́выи не прикаса́ѥ҃ сѧ емꙋ. вѣмы ꙗко ѡ҃ ба ѥсмы, и ми́ръ весь въ злѣ лежи́тъ· вѣмы же ꙗко сн҃ъ бжїи прїиде, (-)[9] далъ ѥсть намъ (свѣтъ и) разꙋмъ, да познаемъ (ба) и҃стиннаго. и да бꙋдемъ въ и҃стиннѣмъ сн҃ѣ его ї҃ѯ҃ѣ· Се́и ѥ и҃стинныи бъ, и живо҃тъ вѣчныи. ѣ҃дца храни́те себе҃ ѡ҃ треб҃ъ и҃дольскыихъ. [ами́нь][10].

Коне́цъ, соборномꙋ посла́нїю і҃ѡа́ннова пе́рьвомꙋ·
И҃мать в себѣ гл҃а е҃.
ч҃ ц҃рковныхъ зача́лъ з҃,

Кінець Першого Соборного
Послання Івана.
Має в собі 5 глав,
а 7 церковних початків.

Сказа́нїе събо́рномꙋ посланїю і҃ѡа́ннову второмꙋ·

Се ꙗко ста́рецъ пи́ша҃е, госпо́дыни и ча́домъ ѥ҃ѧ. непщеванїе же посла́нїю се ѥсть. вида҃ ча́да ѥ҃ѧ добрѣ живꙋща въ вѣре· и мно́ги лестьца ѻ҃бходя́щихъ, и глющихъ не быти пришествїю хв҃ꙋ въ плоти· Пи́шетъ посла́нїе сіе. и пр҃вѣе ꙋ҃бо хва́литъ ча́да ѥ҃ѧ. та́же ꙋ҃ча не но́ꙋ быти ѥже ѻ҃ насъ таи́нствꙋ· Пи́ша҃е па́ки ѻ҃ любви. и да пребыва́ютъ въ ꙋ҃чѐнїи предани́мъ и҃мъ ѿ него. и прочее ꙋ҃чи́тъ а҃нти́христꙋ быти глющемꙋ въ плоти не приша҃ша ї҃ꙋ. завѣщева́ет же ꙗко та́ковыхъ ни ѣ҃диного прїима́ти въ домъ, ниже гла́ти таковымъ ра́доватиса, и та́ко сконча́ва҃е посла́нїе·

Розповідь про Друге Соборне Послання Івана.

Це він пише як старець пані і її дітям. Причина цього послання така. Бачачи, що її діти добре живуть у вірі і що численні обманці ходять і говорять, що Христовий прихід не є у тілі, він пише це послання. І швидше, отже, хвалить її дітей, навчаючи, що це не нове таїнство відносно нас. Знову пише про любов, і щоб вони пребували у ним їм переданому навчанні, і далі навчає, що від антихриста є той, хто навчає, що Христос не прийшов у тілі. Завіщає ж, щоб ні одного з таких не приймати до хати ані не вітати. І так він закінчує послання.

го Сина. **11** І це є свідчення, що Бог дав нам вічне життя, і це є життя в його Сині. **12** Хто має Божого Сина, – має життя, а хто не має Божого Сина, – не має життя. **13** Це я написав вам, які вірите в ім'я Божого Сина, щоб ви знали, що маєте вічне життя, і щоб ви повірили в ім'я Божого Сина. **14** І це є сміливість, яку маємо до Нього. *Бо якщо попросимо щось по його волі, Він нас вислухає. **15** І якщо знаємо, що вислухає нас, в чому тільки попросимо, знаємо, що маємо прошення, які ми просили в Нього. **16** Якщо хто побачить брата, що грішить гріхом не на смерть, хай просить, – і Він дасть йому життя, тим, що грішать не на смерть. *Є гріх на смерть. Не говорю, щоб молився про той. **17** Кожна неправда є гріхом, і є гріх не на смерть. **18** Знаємо ж, що кожний, що народився від Бога, не грішить, але *той,* хто народився від Бога, береже себе, і лукавий не доторкається до нього. **19** Знаємо, що ми є від Бога і що ввесь світ перебуває у злі. **20** Знаємо ж, що Божий Син прийшов, дав нам світло і розум, щоб ми пізнали правдивого Бога і щоб ми були в правдивому його Сині – Ісусі Христі. Цей є правдивий Бог і вічне життя. **21** Діти, стережіться від ідольських жертв. Амінь.

вищ. 3

мат. 12
лук. 12

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ІВАНА

друге.

Глава 1, *поч. 75*

1 Старець – вибраній пані і її
дітям, яких я по правді люблю. І не
тільки я, але і всі, що пізнали прав-
ду **2** через правду, що в нас пере-
буває і буде з нами навіки. **3** Хай
буде з вами ласка, милосердя, мир
від Бога Батька і Господа Ісуса
Христа, Сина Батька, в правді і лю-
бові! **4** Я дуже зрадів, що знайшов,
що твої діти ходять у правді, так як
ми одержали заповідь від Батька. **5**
І нині тебе благаю, пані, не тому,
що пишу тобі нову заповідь, але ту,
що маємо від початку, щоб ми лю-
били один одного. **6** І це є любов,
щоб ми ходили у Його заповідях.
Це є заповідь, так як ви чули від
початку, щоб в ній ви ходили. **7** Бо
ввійшли численні обманці у світ,
які не визнають, що Ісус Христос
прийшов у тілі. Такий є обманцем і
антихристом. **8** Стережіться, щоб
те не втратили добро, яке ми зробі-
ли, але щоб ви одержали досконалу
винагороду. Кожний, що пересту-
пає і не залишається в навчанні Хри-
ста, не має Бога. Хто ж перебуває у
навчанні Христа, цей має і Батька, і
Сина. **10** Якщо хтось приходить до
вас і не приносить цього навчання,
рим. 16 *не приймайте його до хати і не го-
воріть йому: Радіти! **11** Бо хто го-
ворить йому: Радіти! – стає спіль-
ником його злих діл. **12** Я мав на-
писати вам багато, але не бажав па-
пером і чорнилом, але надіюся
прийти до вас і говорити устами до
уст, щоб наша радість була повна.
13 Здоровлять тебе діти твоєї вибо-
раної сестри. Амінь.

Кінець Другого Соборного
Послання Івана.
Має в собі 1 главу
та 1 церковний початок.

СВО́РНОЕ ПОСЛАНІЕ ІѠА́ННОВ

второ́е·

Гл҃а, а҃· зⷭ҃а, о҃е·

Ста́рецъ[1] и҆бра́ннѣи господы́ни и҆ ча́домъ
е҆ѧ̀, и҆́же а҃зъ люблю̀ въ и҆́стинну· и҆ не а҃зъ
то́чїю, но̀ и҆ вⷭ҇и разумѣ́вшеи҆ и҆́стину, за
и҆́стину пребываю́щую в насъ, и҆ с на́ми
бу́детъ вⷭ҃ъ вѣ́кы· да бу́детъ с ва́ми бл҃гть
мл҃ть ми́ръ, ѿ ба ѿ҆ц҃а, и҆ [г҃а][2] і҃с х҃а сна ѿ҆ц҃а,
въ и҆́стиннѣ, и҆ любви· вьзра́довахъсѧ вѣ́ло, на́ко
о҆́брѣтохъ ѿ чя́дъ твои҆́ ходя́щѧ въ и҆́стин-
нѣ, на́коже за́повѣдь прїѧ́хомъ ѿ ѻ҆́ц҃а· и҆ нн҃ѣ
молю̀ тѧ̀ господже. не на́ко за́повѣдь ({пишу}[3]
тебѣ но́ву)[4], но̀ е҆ѧ́же (и҆́мамы)[5] и҆с пр҃ьва да лю-
бимъ дрⷪгъ дрⷪга. и҆ сїѧ̀ е҆́сть любы̀, да хо-
димъ по́ заповѣ́демъ е҆го· Сїа [е҆́сть за́повѣдь][6],
на́коже слы́шасте и҆с пр҃ьва, да в неи҆ хо́дите.
зане мно́зи лестцы̀ [вни́доша][7] въ ми́ръ, и҆́же не
и҆сповѣ́дующе і҃с х҃а прише́ша въ плоти. се́и҆
е҆́сть льстецъ и҆ а҆нтихри́стъ· Блюдѣ́те себѐ,
да не [погⷣби́мъ][8] на́же дѣ́лахомъ (до́брѧ), но̀
да мⷭ҃зду съвръшє́ну въспрїи́мете· всѧ́къ прес-
ту́паѧ и҆ не пребываѧ̀ въ оу҆чє́нїи х҃вѣ, бⷣа не
и҆́мать. пребыва́ѧ̀ (же) въ оу҆чє́нїи [х҃вѣ][9], се́и҆ и҆
ѿ҆ц҃а и҆ сна и҆́мать. а҆́ще кто̀ прихо́дитъ къ
вамъ, и҆ сего оу҆чє́нїѧ не прино́ситъ. *не прїе́м- кр҃и бі
лите е҆го въ домъ, и҆ радоватисѧ е҆мⷦ не гл҃и-
те. гл҃ѧ̀ бо̀ е҆мⷦ ра́доватисѧ, съо́бщаѣ́тсѧ
дѣ́ломъ е҆го злымъ· Мно́га (и҆́мѣхъ)[10] (писа́ти
вамъ)[11], (но̀) не въсхотѣ́хъ хартїе́ю и҆ черни́-
ломъ. но̀ надѣ́юсѧ прїи́тѝ къ вамъ и҆ оу҆сты̀
къ оу҆ст҃о́ гл҃ати. да ра́дость на́ша (бⷦдетъ
и҆спл҃ънена)[12]. цѣлⷦютъ тѧ̀ ча́да, сестры̀ тво-
е҆ѧ̀ и҆збра́нныа, [а҃ми́нь][13].

Коне́цъ, събо́рномⷦ посла́ю і҃ѡа́нновомⷦ второ́мⷦ·
И҆мать в себѣ гл҃а, а҃.
а҆ зача́ло ц҃рковное, а҃·

Сказа́нїе
ѡ҃а́ннова трє́тїа́го посла́нїа.

Есть посла́нїе сїе ѻ҆ страннолю́бїи. и҆ пе́рвѣе оу҆бо хва́литъ га́ѩ свѣдѣтельствуе́ма ѿ всѣхъ ѻ҆ страннолю́бїи. и҆ мо́литъ є҆го въ таковомъ и҆зволе́нїи пребывати, и҆ прїима́ти и҆ провожа́ти братїю. па́ки же прино҆ є҆го хва́литъ. Оу҆каря́етъ же дїо҆трє́фа, я҆́ко и҆ сам҃ъ да́етъ ни́щимъ, но҆ і҆ и҆ны́мъ възбраня́етъ, и҆ мно́го блу́дяща. таковы́а же гла́етъ чюжи́мъ быти ѿ и҆́стины, и҆ невѣ́дѣти бг҃а. димитрїа́ же прїима́ти, свѣдѣтельствуя є҆го до́бра дѣ́ла.

Розповідь про Третє Послання Івана

Це послання є про гостинність. І найперше, отже, він хвалить Гая, якому всі свідчать про гостинність, і просить його перебувати в такому настрою і приймати, і проводжати братів. Знову ж хвалить його дар. Докоряє ж Диотрефеєві, який ані сам не дає бідним, але й іншим забороняє і *каже*, що він дуже блудить. Він каже, що такі є відчуженими від правди і не знають Бога. Димитрія ж *каже* приймати, свідчачи про його добрі діла.

СОБО́РНОЕ ПОСЛА́НІЕ І҆ѠА́ННЕ
г҃е.

СОБОРНЕ ПОСЛАННЯ ІВАНА
третє

Гла́, а҃. за҃. о҃з.

Глава 1, *поч. 76*

Ста́рецъ[1], гаі҆е́ви възлюбленному, є҆гоже а҆зъ люблю̀ въ и҆́стину. Възлю́бленне, па́че вс҃ѣ҆ щолю́ся ѻ҆ тебѣ, спѣ́шти, и҆ здравъствовати, я҆́коже спѣ́етъ ти ся дш҃а. радовася {-}[2] зѣ́ло, гра́дущимъ братїа́м҃, и҆ свѣдѣтельствующимъ твою и҆́стину, я҆́коже ты̀ въ и҆́стинѣ хо́диши. бо́льша сего̀ не и҆́мамъ радости, да слы́шу моа̀ чада въ и҆́стинѣ хо́дяща. Възлю́бленне, вѣ́рно твориши, є҆́же а҆ще дѣ́лаеши въ братїю и҆ [въ][3] страны́хъ, и҆́же свѣдѣтельствоваша твое́й любвѝ пр҃е҆ цр҃ко́вїю, и҆́хже до́брѣ (твориши)[4] пр҃е҆посла́въ достойно бг҃у. ѻ҆ и҆́мени бо҆ {є҆го}[5] и҆зыдо́ша, ничтоже прїе҆́млюще ѿ ꙗ҆зы́къ. мы̀ оу҆бо до́лжни є҆смы прїе҆́мляти таковы́хъ, да поспѣшницы бу́демъ и҆́стинѣ. писа́ цр҃кви, но҆ первьстволю́бецъ и҆̀, дїо҆́трефесъ не прїе҆́млетъ насъ. сего̀ ради а҆ще прїи́ду, възпомя́ну є҆му дѣ́ла я҆́же твори́тъ, словесы̀ лука́выми оу҆каря́а насъ. и҆ недово́ленъ бывая ѻ҆ сихъ. ни са́мъ прїе́млетъ братїю, и҆ хотя́щимъ възбраня́е҆. и҆ ѿ цр҃кви изго́нитъ. Възлю́бленне, не оу҆подобляйся зло́му, но҆ бла́го́му. бла́готворя́и҆̀, ѿ бг҃а є҆́сть. {а҆}[6] зло́е твори́и҆̀, не ви́дѣ҆ бг҃а. димитрїе́ви свѣдѣтельствовася ѿ вс҃ѣ҆, и҆ ѿ са́мыя и҆́стины, и҆ мы̀ же свѣдѣ-

1. Старець – улюбленому Ґаєві , якого я по правді люблю. **2** Улюблений, понад усіх благаю за тебе, щоб добре *тобі* велося і ти був здоровим, так як добре ведеться твоїй душі. **3** Я дуже зрадів, коли прийшли брати і засвідчили про твою правду, що ти ходиш у правді. **4** Не маю більшої радості від цієї, ніж почути, що мої діти ходять у правді. **5** Улюблений, вірно робиш в тому, що робиш для братів і для чужинців, **6** які перед Церквою засвідчили про твою любов, добре зробиш, коли їх належно вирядиш з Богом. **7** Бо в його імені вони вийшли, нічого не беручи від поган. **8** Отже, ми повинні таких примати, щоб ми стали співробітниками правди. **9** Я писав до Церкви, але той, що в них любить бути першим, Діотрефес, нас не приймає. **10** Задля цього, коли прийду, згадаю йому діла, які він робить, докоряючи нам поганими словами. І будучи цим незадоволений, ані сам не приймає братів і забороняє та з церкви виганяє тих, що хочуть *приймати*. **11** Улюблений, не наслідуй зло, але добро. Хто робить добро, є від Бога, а хто робить зло, не бачив Бога. **12** Димитрієві свідчать всі – і сама

правда. І ми ж свідчимо, і знаєте, що наше свідчення є правдивим. **13** Я мав багато писати, але не хочу тобі писати чорнилом і тростиною. **14** Надіюся ж зараз тебе побачити і говорити устами до уст. **15** Мир тобі! Тебе цілують друзі. Цілуй друзів поіменно. Амінь.

Кінець Третього Послання Івана.
Воно має в собі 1 главу
та 1 церковний початок.

Розповідь про Соборне Послання Юди

Це послання він пише тим юдеям а також поганам, які вже повірили. А причина цього послання така. Оскільки появилися деякі обманці і навчали, що гріх без провини, і відрікалися Господа, йому потрібно було написати і укріпити братів. І отже, найперше, просить їх боротися і перебувати у переданій їм вірі, і оскаржує, і проганяє їх як обманців, і наказує віруючим нічого спільного не мати з такими, і щоб знали, що для спасіння не вистачає тільки бути покликаним, якщо не ходять достойно за покликанням. Адже і Господь вдавнину, вивівши народ із Єгипту, погубив *його*, коли він не залишився в божественному законі. І Він не пощадив ангелів, що не зберегли свій чин. Треба, отже, від таких відлучатися, тому що і архангел Михаїл не стерпів диявольської хули. Він каже ж, що їхня погибель буде як *погибель* содомлян і нагадує про звичаї. І помоливши за них, щоб їм від Господа була дарована стійкість у вірі, він закінчує послання.

тельствуѣмъ· И [вѣсте][7] ꙗко свѣдѣтельство нашe истинно ѣсть· Щнога имѣхъ [писати][8] но не хощу чернилѡ̀ и тростїю тебѣ писати. оуповаю же аѳ̑їе [видѣти тѧ][9], и оустьı ко оустомъ {глати}[10]. миръ тебѣ. цѣлуютъ тѧ друзи. цѣлуи други по имени {аминь}[11].

Конѣ̑ посланїю їѡа̑ннову трє́тїєму.
Ч̑ имать в себѣ, гл̑а, а̑.
а̑ цр̑ковное за̑, а̑·

Сказа́нїе
събо́рному посла́нїю їю́динў·

Сїе послани́е пи́шетъ, вѣ́ровавшимъ оу́же їоу́де́ом же и ꙗ́зы́комъ. вина же посла́нїю ѣсть сїѧ. лестьцемъ нѣкыи́мъ, ꙗ́вльшимсѧ и оучѧщемъ неповинну быти грѣху, и ѡ̑мѣта́ющимсѧ г̑а. нужду имѣ писати, и оукрѣпи́ти братїю. и пе́рвѣе оубо мо́литъ и́хъ, подвиза́тисѧ и пребывати въ преданнѣи и̑ вѣре· Ꙗже о́бличаѣтъ и ѡ̑гонѧетъ и́хъ ꙗ́коже лестьца. и повелѣва́етъ вѣрнымъ ни ѣ́дино имѣти съо́бщени́е съ таковыми· и да вѣ́дятъ ꙗ́ко не довлѣ́етъ ко спн̑ї́ю, ѣже призва́номъ быти точїю, а̑ще недосто́инѣ ходимъ звани́ю. и́бо и дре́внїѧ лю́ди и́звед̑ ѡ̑ ѣги́пта г̑ь, и не пребывшихъ въ бжтвенномъ зако́нѣ, погубѝ. і а̑гг̑лов же не съхранши́мъ свои́ чи́нъ, не пощадѣ. подоба́етъ оу́бо ѡ̑ таковыихъ ѡ̑лучи́тисѧ. занѐ и михаи́лъ а̑рхаа́гг̑лъ не претр̑пѣ хулы̀ дїа́волѧ. бы́ти же гл̑етъ погибе́ли и́хъ ꙗ́коже и съдо́млѧномъ, тѧже наказу́етъ о̑ нра́вѣхъ. и помоли́всѧ о̑ них о̑ оу̑тверже́нїи въ вѣрѣ даровати и̑ ѡ̑ г̑а. сконча́ваетъ посла́нїе·

СОБОРНОЕ ПОСЛАНІЕ ІЮДИНО:

Гл̑а, а̑· за̑, о̑з·

Іоу́да[1] їс̑ хр̑у раб̀ъ, бра́тъ же ꙗ́кову· Сущимъ о́ бз̑ѣ ѡ̑ц̑и [о̑с̑ще́нными][2], {-}[3] їс̑ хр̑̀ъ съблюде́нымъ, зва́нымъ мл̑ть ва́мъ и ми́ръ и любы̀ да оумно́жится· въз-

Глава 1, *поч. 77*

1 Юда, раб Ісуса Христа, а брат Якова, – тим, що освячені в Бозі Батьку Ісусом Христом, збереженим, покликаним. **2** Милосердя вам та мир і хай любов помножиться!

люблєнїи, всѧко тщанїе творѧ̀ писа́ти ва́мъ,
о҃ wб҃щемъ (сп҃нїи {ва́шемъ}[4])[5], нyжда́ мѝ
бысть писати вамъ, мола҃ подвиза́тиса҃ о҃
(преда́ннѣи вѣ́рѣ с҃ты́и ѣ҆ди́ною)[6], привнидо́ша бо
нѣ́цыи чл҃цы йже дре́вле пр҃еоу҃ста́вленни на сїе
о҃суждє́нїе нечестїа. ѳ҃а на́шего бл҃гть прелагающе въ сквернy. и҆ ѥ҆ди́ного вл҃ки [ѳ҃а][7] и҆ ѳ҃а на́шего і҃с х҃а wмѣта́ющеса҃· въспомановти же
вамъ хощy, вѣ́дyщимъ (и҆) вамъ [ѣ҆ди́ною ѣ҆е,
на́ко г҃ь][8] лю́ди wѳ҃ земла҃ ѣгv҃петъскїа (сп҃се)[9],
б҃ петр҃ б йѳ҃ ѳ҃ послѣди невѣ́ровавшихъ погyбѝ· *а҃гг҃лех же не
съблюдшѝ своего нача́льства, но о҃ста́вльшихъ
свое жили́ще, на сyдъ велѝкаго дн҃е оу҃зами вѣ́ч-
а҃ мѳ҃ дн҃ ными по҃ мра́комъ съблюде· *ѩ҆коже съдо́ма и҆
гомо́ра, и҆ о҃кре́стъныа҃ ѩ҆хъ грады подобнимъ
[ѝ о҃бразѳ҃][10] преблyдивше, и҆ ходи́вше въ слѣдъ
плоти и҆ны́а҃. пр҃ележатъ в показанїе о҃гню вѣ́чномy, сyдъ пр҃їѣ́мше. такожде оу҃бо и҆ сїи, со́нїа ви́дящe, плоть оу҃бо скверна҃. господьства
же wмѣта́ютса҃. сла́вы же (хyлящe не тре-
пещyтъ)[11]· ѱихаи́л же а҆рха́г҃лъ, ѣ҆гда со дїа́волomъ разсyжа҃ г҃лаше о҃ моѵ҃сѣ́овѣ телеси, не
(смѣ́а҃)[12] сyда навести́ хyлна, но рече, да запрѣтитъ тебѣ г҃ь. сїи же ѣ҆ли́ка оу҃бо не вѣ́дятъ хyлятъ, ѣ҆ли́ка же по ѣ҆стествy на́ко
безсловє́снаа҃ живо҃наа вѣ́дятъ в сихъ сквер-
на́тса҃· *и҃дѣ҆ла́ющe

3 Улюблені, роблячи всяке старання писати вам про ваше спільне спасіння, мені було конечним написати вам, благаючи, щоб ви подвизалися в раз переданій вірі святим. **4** Бо ввійшли деякі люди, які від-давна призначені на це засудження безбожності, що ласку нашого Бога переносять на нечистоту і відрікаються єдиного Володаря – Бога і Господа нашого Ісуса Христа. **5** Хочу ж вам нагадати, воч і вже це знаєте, що Господь спас народ з Єгипецької землі, а пізніше вигубив тих, що не повірили. **6** *Та ангелів, які не зберегли свого начальства, але покинули своє помешкання, Він зберіг на суд великого дня під темрявою вічними кайданами. **7** *Так як Содома і Гомора та довколишні їх міста, що розпустували подібним способом до них і ходили вслід іншого тіла, підпадають на приклад вічному вогню, одержавши засуд. **8** Так само, отже, і ці. Отже, бачачи сни, опоганюють тіло, а відкидають владарювання, хулячи славу, не бояться. **9** А Михаїл, архангел, коли, змагаючись з дияволом, говорив про Мойсеєве тіло, не сміючи вивести хульного суду, сказав: Хай тобі заборонить Господь. **10** Ці ж, отже, хулять те, чого не знають, а в тому, в чому за природою, як безсловесні звірі знають, в цьому брудняться. *поч. 78*

пет2. 2 йов. 4

мой1. 19

11 *Горе їм, бо вони пішли дорогою Каїна і розтеклися обманою *Валаамової винагороди, і згинули в бунті *Корри. **12** Ці є бруднителі у вашій любові, що з вами їдять, без страху себе пасучи, *безводні хмари, гнані вітрами, безплідні осінні дерева, що два рази вмерли, викорінені, **13** бурхливі хвилі моря, що пінять свої струмені, обманливі звізди, яким навіки зберігається морок темряви. **14** Пророкував же і про цих сьомий від Адама, Енох, кажучи: *Ось Господь прийде у десятках тисяч своїх святих ангелів, **15** щоб вчинити суд над всіма і виявити всіх безбожних в усіх ділах їхньої безбожності, якими безбожно поступили, і в усіх їхніх жорстоких словах, які безбожні грішники говорили проти Нього. **16** Це є ті, що нарікають, ремствують, – нечиста частка, що ходять у своїх похотях безбожністю і переступанням закону, *і їхні уста говорять горде, вони підлещуються задля користі. Ви ж, улюблені, згадуйте слова, раніше сказані апостолами нашого Господа Ісуса Христа, **18** тому що вони вам говорили, *що в останнім часі будуть кепкуни, що ходитимуть за своїми похотями і безбожностями. **19** Ці є ті, що відділяють себе від єдності у вірі

мой1. 4 мой4. 22 мой4. 16 пет2. 2 пет2. 2 апо. 1 пс. 16 тим1. 4 тим2. 1 пет2. 3

і є тілесні, не маючи духа. **20** Ви ж, улюблені, будуючи себе вашою святою вірою, святим духом, молячись, **21** зберігайте самих себе в божій любові, очікуючи милосердя нашого Господа Ісуса Христа на вічне життя. **22** І над усім, отже, розсуджуючи, милосердіться, **23** а інших спасайте, страхом вириваючи від вогню. Оскаржуйте ж зі страхом, ненавидячи і ту одіж, що забруднена тілом. **24**, А Тому, хто може вас зберегти без гріха і без нечистоти і поставити непорочними на радість перед своєю славою, **25** єдиному премудрому Богові і нашому Спасителеві Ісусом Христом – нашим Господом, слава і велич, влада і могутність перед усім віком, і нині, і на всі віки! Амінь.

Кінець Послання Юди.
Має в собі 1 главу
та 2 церковні початки.

телéсни, дх҃а не и҃мꙋще· вы же вꙗзлюбленїи, [сто҃ю ва́шею вѣ́рою назида́ющe себѐ][21], дх҃омъ сты́мъ (и҃) молѧщесѧ, са́ми себѐ въ любви бж҃їи съблюда́йте, ждꙋще мл҃ти г҃а на́шего і҃с х҃а въ жи́знь вѣ́чнꙋю· І (о́ всѣхъ)[22] оу҃бо ми́лꙋйте разъсꙋжда́ющe, о́вѣх же (стра́хомъ) спаса́йте и҃з о́гнѧ вꙗсхища́ющe· (-)[23] {облича́йте} же съ боꙗзнїю. ненавида́ще и҃ на́же и҃́ плоти о́скверненꙋю ри́зꙋ· щогꙋщемꙋ же (вы съхрани́ти)[25] бе҃з грѣха и҃ {бе҃з скверны и҃}[26], поста́вити пред҃ сла́вою своею непоро́чны въ радость, е҆дїномꙋ [премꙋдромꙋ][27] бꙋ, (и҃) спсꙋ на́шемꙋ, і҃с хр҃ъ г҃ъ на́шим҃. сла́ва, (и҃) вели́чїе, дрꙗжава и҃ о́бласть, прежде всего вѣка и҃ нн҃ѣ и҃ въ всѧ вѣки а҆ми́нь·

Конецъ посла́нїю і҆ю́динꙋ·
И҃мать в себѣ гл҃а, а҃,
а҆ за҃, ц҃рковныхъ, в҃.

Розповідь про Послання до Римлян святого апостола Павла.

Це послання він посилає з Коринту, ще не бачивши римлян, *але* про них він почув і бажав їх побачити. І найперше, отже, хвалить їхню віру, бачачи, що про неї всюди звіщають, потім каже, що він багато разів бажав піти до Риму, через бажання, яке *має* до них. І отже, не зміг прийти. І так він далі чинить повчальне послання: про покликання поган, і що обрізання було до часу і нині усунене, і що Христом надолужено гріхопадіння Адама, і що минула тінь Закону. І так подає, що покликання поган є гарним, так сказавши всім людям, що з природою є даний Закон і для всіх навчання з природи, і з самого створіння можна пізнавати Бога. Тому і добре винними робить еллинів, тому що Бог об'явив їм сотвореннями світу пізнання Себе і своєї, завжди присутньої сили, якою є його Слово, в якому ж і яким Він все створив. А вони ж, що зі створінь не пізнали, що Він є Богом Творцем цього, обоготворили його створіння і послужили створінню радше ніж Йому. Винними ж робить він юдеїв, бо вони не зберели закон, але радше переступом закону обещестили Бога. І так обом юдеям же і еллинам авторитетно робить висновок і робить закид про беззаконня, щоб показати, що всі

Сказа́нїе, и҃же к ри́млѧномъ посла́нїю ст҃а́го а҃п҃ла па́вла·

їе посылаетъ и҃́ коринда, не оу҃́ е҆ще ви́девъ ри́млѧны. слы́ша же о҆́ нихъ, и҃ жела́ѧ тѣхъ ви́дѣти. и҃ пе́рвѣе оу҃бо хвалитъ вѣ́рꙋ и҃хъ, вꙗзвѣща́емꙋ вида ꙗвю́ꙋ. пото҃́же сказꙋе́тъ мно́гажды себе въсхотѣ́вша и҃ти в рим҃, жела́нїемъ е҆же к нн҃́, и҃ оу҃бо не възмо́же и҃ти, и҃ тако про́чее оу҃чи́телно посланїе творитъ о҆́ зва́нїи и҃зы́ка. и҃ на́ко о҆брѣза́нїе даже до́ времене бысть, и҃ нн҃ѣ преста́· и҃ на́ко хр҃ъ разрѣшисѧ грѣхопаде́нїе а҆да́мово· и҃ сѣнь зако́на прейде. и҃ оу҃бо зва́нїе и҃зы́ковъ лѣпотно быти оу҃стоа́ет҃· Сице сказа́въ всѣмъ чл҃ко҃, е҆стествомъ вса҃ꙋ быти зако́ꙋ, и҃ всѣмъ безъ оу҃че́нїѧ е҆стества· и҃ ѿ самого създа́нїѧ мощи́ познава́ти бг҃а· Тѣмже и҃ в лѣпотꙋ вино́вны творитъ е҆́ллины. на́ко оу҃бо бг҃ꙋ о҆бъя́вльшꙋ и҃мъ ѿ съторе́нїи ми́ра, е҆же о҆́ себѣ ра́зꙋмъ, и҃ присносꙋщныа сы́лы своеѧ̀, е҆же е҆сть сло́во е҆го, о҆́ нн҃́ же і҆ и҃мже вс҃а съторилъ· о҆нѣ́х же непознава́вшихъ е҆го ѿ тва́ри быти бг҃а сы́мъ съдѣтеля. творе́нїѧ же е҆го о҆́боготвори́вша. и҃ твари паче не́жели томꙋ послꙋжи́вша· виновны же творитъ и҃оу҃де́ѧ, на́ко не съхраниша зако́на, но и҃ паче престꙋпле́нїе҆ закона, бг҃а безчествовавшихъ. и тако о҆бои́мъ и҃оу҃де́о҆м же и҃ е҆́ллиномъ болшема за-

ключаетъ, и обличаетъ о безаконіи. да покажетъ наіко равни бяху вси грѣшници, равнѣ вси наіко повинни избавителю молатсѧ. благодати же и избавленію равно, іудеомъ бывши и на языцѣхъ, в лѣпоту и званіе бысть наіскомъ. званію же бывшу наіскомъ, ѡ нужа престà обрѣзанїе, и законнаѧ сѣнь. авраамъ бо рече не въ обрѣзанїи, но преже обрѣзанїѧ оправдасѧ преименовасѧ именемъ авраамъ, наіко ѡцъ многимъ наіскомъ хотѧше быти, по вѣрѣ наже в необрѣзанїи. пріѧтъ же по оправданїи, и обрѣзанїе плоти, да знаменїе будетъ по плоти раждаемымъ ѡ него. престати же обрѣзанїю, егда наіскы будутъ чада авраамлѧ, начинающемъ ходити по вѣрѣ авраамовѣ, в неиже опрàвдасѧ, егда бѣ в необрѣзанїи. сихъ бо ради преименовасѧ авраамъ. по нужди же пришедшимъ знаменаным, престати знаменаному. аще оубо наіскы нудятсѧ обрѣзатисѧ, да престанутъ и ѡ именѣ авраамова, и да именуетсѧ авраамъ· чще ли же авраамъ ѡ бга преименовасѧ, не подобаетъ обрѣзатисѧ наіскомъ· но иже тѣмъ иже ещè по плоти іудеомъ. да будетъ има известно, и ѡцъ многимъ наіскѡ зоветсѧ. ибо не требѣ имать кто прочее обрѣзатисѧ довольнъ вѣрою авраамлею, ниже иныѧ законныѧ сѣни. не ѡ сихъ бо, но ѡ вѣры оправдаетсѧ всякъ, наікоже и авраамъ· Сїѧ сице оустроивъ. сказуетъ паки, наіко инако не будетъ избавленіе и благодать їлевѣ, и наіскомъ. аще не разрѣшитсѧ грѣхъ адамовъ древнїи, иже на всѣхъ бывшїи, иныимже сеи не мощи очиститисѧ ре, точїю їс хмъ сномъ божїимъ, имже і изначала клàтва быстъ. не бо мощно баше иному раздрѣшити прегрѣшенїе. таже пишетъ, наіко инако сїе не будетъ, аще не в тѣло облечесѧ сынъ божїи, и будетъ чліскъ. да сїе привнесъ за всѣхъ, всѧ свободитъ ѡ смерти. и наікоже едінѣмъ чліскомъ грѣхъ в миръ вниде. такоже единѣмъ чліскомъ їс хмъ благодать будетъ. и прочее наіко добръ строитель, іудеа оубо оутѣшаетъ, наіко не преступницы будете закону, аще въ ха вѣруете. сущимъ же ѡ наіскъ повелѣваетъ, не възвышатисѧ на ила. но вѣдѣти, зане наіко вѣтви на корени, сице на онѣхъ присадишасѧ· Посих же оутѣшительна словесà въ обычаохъ наказавъ. скончаваетъ послàніе·

грішники є рівні, однаково всі як винні моляться до Спасителя. А ласка і спасіння, що було для юдеїв, однаково є і для поган, справді і покликання є для поган. А раз було покликання поган, з конечності закінчилося обрізання і тінь Закону. Адже він сказав: Аврам не в обрізанні, але, бувши оправданим перед обрізанням, одержав зміну імені на Авраам, бо він мав стати за вірою батьком багатьох народів, що в необрізанні. А після оправдання він же одержав обрізання тіла, що мали як знак ті, що за тілом народжуються від нього. А обрізання закінчується, коли погани стануть дітьми Авраама, які починають ходити за Авраамовою вірою, в якій він був оправданий, коли був у необрізанні. Адже задля цього він був переіменований Авраамом. А з конечності, коли приходить вказане, силу тратить те, що вказує. Якщо, отже, поган змушують обрізатися, хай вони і полишать ім'я Авраама і хай він називається Аврамом. Оскільки ж Авраам був переіменований Богом, не належиться поганам обрізуватися, але й ані тим, що за тілом є юдеями. Хай ім'я буде відомим, він назветься батьком багатьом народам. Бо ніхто не потребує надалі обрізуватися, йому вистачає Авраамової віри, ані *не потрібне* інше з тіні Закону, бо не з цього, але з віри оправдається кожний, так як і Авраам. Це так подавши, знову говорить, що інакше не буде спасіння і благодать Ізраїлеві і поганам, якщо не буде прощений давній Адамів гріх, що є на всіх. Він каже, що в іншому неможливо очиститися, хіба Ісусом Христом, Божим Сином, через якого і від початку була клятва, бо не було можливо іншому звільнити від гріха. Тоді він пише, що це не станеться, хіба що Божий Син зодягнеться в тіло і стане людиною, щоб, принісши це за всіх, визволити всіх від смерті. І так як через одну людину гріх увійшов у світ, так само і однією людиною, Ісусом Христом, буде ласка. І далі, як добрий будівничий, він, отже, юдеїв потішає, що вони не стануть переступниками Закону, якщо повірять у Христа. А тим, що з поган, наказує не піднематися над Ізраїль, тому що так як галузки на корені, так вони насаджені на них. А після цього, подавши слова потіхи, повчивши про звичаї, він закінчує послання.

До Римлян Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 79*

дія. 13

1 Павло, раб Ісуса Христа, *покликаний апостол, вибраний на божу благовість, **2** яку Він раніше обіцяв Своїми пророками у Святих Писаннях, **3** через свого Сина, що був з Давидового насіння за тілом, **4** названий Божим Сином в силі, за Духом освячення, через воскресіння з мертвих – *про* Ісуса Христа, нашого Господа, **5** яким ми одержали ласку і послання в послух віри для всіх народів в його імені, **6** між якими є і ви, покликані Ісуса Христа! **7** Всім, що є в Римі, Богові улюбленим, *покликаним святим, – ласка вам і мир від Бога нашого Батька і Господа Ісуса Христа! *поч.*

кор1. 1 еф. 1 тим2. 1

8 Перш за все, отже, дякую моєму Богові через Ісуса Христа за всіх вас, що ваша віра розголошується по всьому світі. **9** Бо свідком мені є Бог, якому я служу моїм духом в благовісті його Сина, що я безперервно *пам'ятаю про вас, **10** завжди молячись у моїх молитвах. Може, отже, колись пощастить з божої волі прийти до вас. **11** Адже бажаю бачити вас, щоб вам подати якийсь духовний дар на ваше підкріплення, **12** тобто з вами потішитись спільною вірою – вашою ж і моєю. **13** Не хочу ж, щоб ви, брати, не знали *того*, що я бажав багато разів до вас прийти і мав перешкоди дотепер, щоб мав я і в вас якийсь плід, так як і в інших народах, **14** греках же і варварах. І мудрим, і нерозумним я є боржником, **15** наскільки залежить від моєї ревності, і вам, що є в Римі, благовістити. **16** Бо я не встидаюся Христового благовістя, бо *це* є *божа сила на спасіння кожному, що вірить, юдеєві ж перше, і грекові. **17** Бо в ньому виявляється *божа правда з віри у віру, так як є написано: А *праведний з віри буде жити. *поч. 80*

сол1. 3 кор1. 1 ниж. 3 авв. 2 гал. 3 єв. 5

18 Адже божий гнів з неба відкривається на всяку людську безбожність і неправду, що держать правду в неправді, **19** тому що ж боже розумне є явним у них, бо Бог їм об'явив. **20** Бо його невидиме від створення світу через створіння є видиме

КРЇЛЛАНО ПОСЛАНІЄ СТОАПЛА

ПАВЛА[1]. ГЛА, А, ЗА, ОД.

ÁВЕЛЪ[1] РАБЪ [ÏС ХВЪ][2], ЗВАНЪ ÂПЛЪ, *ЙЗБРАНЪ ВЪ БЛГОВѢСТЇЄ БЖЇЄ, ÊЖЕ ПРЕЖЕ ÓБѢЩÀ ПРРОКИ СВОЙМИ ВЪ ПИСАНІЙХЪ СТЫХЪ, Ó СНЇ СВОЁМ, БЫВШЕМЪ Ѡ СѢМЕНИ ДВВА ПÓ ПЛОТИ. НАРЕЧЕНЪМЪ СНЇ БЖЇИ В СИЛѢ, ПО ДХУ СТЫÍНѪ, ÎЗ ВЪСКРЕШЕНÍЯ МРТВЫХЪ ÏС ХА ГА НÁШЕГО. ÎМЖЕ ПРЇАХОМЪ БЛГОДАТЬ Й ПОСЛАНÍЇЕ ВЪ ПОСЛУШАНÍЇЕ ВѢРЫ ВЪ ВСѪ НЗЫÍКИ, Ó ÎМЕНИ ÊГО, ВЪ НИХЖЕ ÊСТЕ Й ВЫ ЗВÁНИ ÏС ХУ. ВСѢМ СУЩИМЪ В РИ́МѢ, ВЪЗЛЮБЛЕНЫМЪ БУ, *ЗВÁНЫМЪ СТЫМЪ, БЛ҃ТЬ ВА҃ Й МИ́РЪ Ѡ́ БА ѠЦА НÁШЕГО Й ГА ÏС ХА. ЗА.*

ă ìðè ă êỗå ă ѣ тй ă

ПРЪВОЕ ОУБО БЛГОДАРЮ БА МОÊГО ÏС ХМ Ó ВСѢХЪ ВАСЪ, ЯКО ВѢРА ВÁША ВЪЗВѢЩАЕТСѪ ВЪ ВСЕМЪ МИ́РѢ. СВѢДѢТЕЛЬ БО МИ ÊСТЬ БЪ, ÊМУЖЕ СЛУЖУ ДХОМЪ МОЙМЪ, ВЪ БЛГОВѢСТВОВАНÍИ СНА ÊГО, ЯКО БЕ́ПРЕСТАНИ *ПАМѪТЬ Ó ВАСЪ ТВОРЮ ВСЕГДА ВЪ МЛТВАХЪ МОЙХЪ МОЛѪСѪ, АЩЕ ОУБО КОГДА̀ ПОСПѢШЕНЪ БУДУ ВОЛЕЮ БЖЇЕЮ ПРЇИТИ КЪ ВАМЪ. ЖЕЛÁЮ БО ВИ́ДѢТИ ВАСЪ, ДА НѢКОЕ ПОДАМЪ (ВАМЪ ДАРОВАНÍЇЕ)[3] ДХО́ВНОЕ КЪ ОУТВЕРЖЕНÍЮ ВÁШЕМУ, СЇЕ ЖЕ ÊСТЬ СЪОУТѢШИТИСѪ ВЪ ВАСЪ, ỐБЪЩЕЮ ВѢ́РОЮ, ВÁШЕЮ ЖЕ Й МОЕЮ· НЕ ХОЩУ ЖЕ ВА҃ НЕ ВѢ́ДѢТИ БРАТІЇЕ, ЯКО МНО́ЖИЦЕЮ ВЪСХОТѢХЪ ПРЇИТЍ КЪ ВА҃ Й ВЪЗБРАНЕНЪ БЫ́ ДОСЕЛѢ, ДА НѢКЇИ ПЛОДЪ ÍМѢЮ Й ВЪ ВАСЪ, ЯКОЖЕ Й ВЪ ПРО́ЧИХЪ НЗЫЇЦѢХЪ, ЀЛЛИНѢХ ЖЕ Й ВАРВАРЕХЪ, МУДРЫМ ЖЕ Й НЕРАЗУМНЫМ҃ ДОЛЖЕНЪ ÊСМЬ, (ТОЛИ́КО ÊСТЬ)[4] ÊЖЕ ПО МОЁМУ ОУСРЪДЇЮ, Й ВАМЪ СУЩИМЪ В РИ́МѢ БЛГОВѢСТИТИ. НЕ СТЫЖУ БО СѪ БЛГОВѢСТВОВАНÍЇЕМЪ [ХВЫМЪ][5], *СИ́ЛА БО БЖЇА ÊСТЬ ВЪ СПСНІЕ ВСЯ́КОМУ ВѢРУЮЩЕМУ, ÎУДЕ́ОВИ ЖЕ ПРЕЖЕ Î ЀЛЛИНУ, *ПРÁВДА БО БЖЇА В НЕ҆ ЯВЛЯ́ЕТСѪ, Ѡ ВѢРЫ ВЪ ВѢРУ. ЯКОЖЕ ÊСТЬ ПИ́САНО, *ПРÁВЕДНЫЙ ЖЕ Ѡ ВѢРЫ ЖИВЪ БУДЕТЪ·

ă ìðè ă íé̃ ѣ ÂááÀ ѣ ãàëÀ ѣ ÊâрÉ ѣ

ЗА, Й·

ѠКРЫВАЕТЪ БО СѪ ГНѢВЪ БЖЇИ С НБСЕ, НА ВСЯ́КО НЕЧЕСТЇЕ Й НЕПРÁВДУ ЧЛВЧСКУ, СЪДЕРЖА́ЩИХЪ ÍСТИНУ ВЪ НЕПРÁВДѢ. ЗАНЕЖЕ РАЗУМНОЕ БЖЇЕ ЯВЛѢ ÊСТЬ В НЇ. БЪ БО (ЯВИ́ЛЪ ÊСТЬ ÍМЪ)[6]. НЕВИ́ДИМАЯ БО ÊГО Ѡ СЪЗДАНЇА МИ́РА ТВОРЕ́НМИ ПОМЫШЛЯ́ЕМА ВИ́ДИМА СУТЬ, Й ПРНОСУЩНАЯ ЖЕ

(сила его)[7] и бжтво, въ еже быти имъ безъ-
ωвѣтномъ. зане же разумѣвше бга, не ако
ефе ѓ бга прославиша или благодариша. *но ословетиша-
ся помышлениї своими, и омрачися неразум-
ное ихъ срце. глющеся быти мудры, и объю-
родѣша. і измѣниша славу нетлѣннаго бга,
въ подобїе образа тлѣнна члка, и птицъ, и
четверонога, и гадъ. тѣмже и предастъ ихъ
бгъ в похоть срцъ ихъ, въ нечистоту, въ еже
сквернитися телесемъ ихъ въ себѣ самѣхъ.
иже премѣниша истину бжїю въ лъжу, и
почтоша и послужиша твари, па творца, иже
есть блгословенъ въ вѣки, амине. Сего ради
предастъ ихъ бгъ въ страсти безчестїа. и
жены бо ихъ измѣниша естественую подобу
въ презъестественую. Такоже и мужи, остав-
ше естественую (подобу)[8] женьска полу, разже-
шася похотїю своею другъ на друга, мужи
на мужѣхъ студъ съдѣвающе, и възмездїе
еже подобаще прелести ихъ, въ себѣ въспрї-
емлюще. за, па.
И якоже не искуси́ша ба имѣти въ разумѣ,
(сего ради) предастъ ихъ бгъ въ неискусенъ оумъ,
творити неподобнаѧ, испо́лненыхъ всякоѧ не-
правы, [блуже́нїа, лукавьства, лихоима́нїа, зло́-
бы][9], исполненыхъ зависти, оубїйства, рве́нїа,
льсти, злонравїа. шепотники, клеветники, бго-
мерзки, досадителѧ, величавы, горды, обрѣта-
телѧ злым, родителемъ непокоривы, неразум-
ны, непримирителе, нелюбовны, (неклатвохрани-
тели), немилостиви. Нѣцыи же (и) оправданїе
бжїе разумѣвше, якоже иже таковаѧ творящеи
достойни смерти суть, не точїю (же) сїѧ
творятъ, но и волю дѣю творящимъ.

Гла, в.

мѳ з и кр д лу ѕ
Его ради безъωвѣтенъ еси ω члче,
*всякъ судиі. Имже бо {судомъ}[1] су-
диши другу, себе осуждаеши, тажде
бо твориши судѧ. вѣмы же яко судъ
бжїи есть по истинѣ на творящихъ такова.
Помышляеши же ли сїе ω члче, судѧ
таковаѧ творящимъ, и творѧ (самъ) та-
же, яко ты избѣжиши ли суда бжїѧ? или о
в петр ѓ и петр ѓ богатьствѣ блгости его, *и кротости и дол-
готерпѣнїѧ нерадиши, не невѣдыи яко
блгость бжїа въ покаа́нїе тѧ въводитъ? по
жестокому же), (и твоемъ)[2] непокаа́нному
іако ѓ срцу, *събираеши себѣ гнѣвъ въ днь гнѣва,
ѱло дѧ и ωкровенїѧ [и][3] праведнаго суда бжїѧ, *иже
мѳ ѳі въздастъ коемужъдо по дѣломъ его. овѣмъ
нн д оубо по терпѣнїю дѣла блгаго, *славу и честь

роздумом, і Його ж завжди присутня сила і божество, так що вони є без оправдання. **21** Тому що, пізнавши Бога, не як Бога прославили або дякували, *але вони стали марними еф. 3
своїми думками, і їхнє нерозумне серце затьмарилося. **22** Кажучи, що вони є мудрі, вони стали дурними **23** і змінили славу нетлінного Бога на вид образу тлінної людини, і птахів, і чотириногих, і гадин. **24** Тому і Бог передав їх у похоть їхніх сердець, в нечистоту, щоб вони робили нечисте їхніми тілами в собі самих. **25** Вони замінили божу правду на брехню, і віддали честь, і послужили створінню радше ніж Творцеві, який є благословенний навіки. Амінь. **26** Задля цього Бог їх видав на ганебні пристрасті: бо і їхні жінки замінили природне єднання в протиприродне, **27** також і чоловіки, полишивши природне використання жіночого роду, розгорілися своєю пристрастю один до одного, чоловіки на чоловіках, чинячи постидне і в собі одержуючи належну винагороду їхнього блуду.

поч. 81

28 І оскільки вважали непотрібним мати Бога в умі, задля цього Бог їх видав невправному розуму чинити ганебне, їх, що **29** повні всякої неправди, розпусти, лукавства, захланності, злоби, повні заздрості, вбивства, колотнечі, обмани, лихих звичаїв, обмовники, **30** наклепники, мерзенні Богові, зухвалі, хвальки, горді, винахідники зла, батькам непокірні, **31** нерозумні, немирні, безсердечні, які не зберігають клятву, немилосердні. **32** Деякі ж і пізнавши божий суд, що ті, які таке коять, є гідні смерті, не тільки ж це роблять, але й погоджуються з тими, що *так* чинять.

Глава 2

1 Задля цього без оправдання є ти, о чоловіче, *кожний, що судиш. Бо яким судом судиш другого, себе осуджуєш, бо чиниш те саме, що ти засуджуєш. **2** Знаємо ж, що божий суд є згідно з правдою проти тих, що таке чинять. **3** Чи ж думаєш про це, о чоловіче, який судиш тих, що таке чинять, і сам чиниш те саме, що ти уникнеш божий суд? **4** Або чи не дбаєш за багатство його доброти, *і лагідності, і довготерпеливості, знаючи, що божа ласка провадить тебе до покаяння? **5** А за твоїм твердим і нерозкаяним серцем *ти собі збираєш гнів в день гніву, і викриття, і справедливий божий суд, **6** *який кожному віддасть за його ділами. **7** Отже, одним за терпеливістю доброго діла – *славу, і честь, і нетлінність, тим, що

мат. 7
кор1. 4
лук. 6
пет2. 3
пет1. 3
як. 5
пс. 61
мат. 16
ниж. 9

шукають вічне життя; **8** а які *ішли* за потягами і які, отже, противилися правді, що корилися ж неправді, – лють, і гнів. **9** І горе, і лихо, на всяку душу людини, що чинить зло, насамперед же юдеєві і гелленові, *поч. 81*

мой5. 10 пар2. 19 йов. 37 дія. 10 пет1. 1

муд. 6 сир. 35 гал. 2 еф. 6 сол2. 5 мат. 7 як. 1

10 слава ж, і честь, і мир кожному, що чинить добро, насамперед же юдеєві і гелленові. **11** *Бо у Бога немає зглядання на обличчя. **12** Адже які без Закону згрішили, без Закону і згинуть, а які згрішили в Законі, будуть суджені Законом. **13** *Бо не слухачі Закону праведні перед Богом, але виконавці Закону, ці оправдаються. *поч. 82*

14 Бо коли народи, не маючи Закону, природно чинять законне, ці, не маючи Закону, є самі собі Законом. **15** Вони виявляють діло Закону, написане в своїх серцях, про що свідчить їм їхня совість: як думки між собою засуджують або оправдують. **16** В день, коли Бог судитиме таємне людей, *судитиме* Ісусом Христом за моїм благовістям. **17** Ось ти називаєшся юдеєм, і спочиваєш на Законі, і хвалишся Богом, **18** і знаєш *Божу* волю, і розрізняєш те, що краще, навчений Законом, **19** а надієшся, що ти вождем є для сліпих, світлом для тих, що є в темряві, **20** вихователем безумних, учителем дітей, що маєш образ пізнання і правди в Законі. **21** Отже, чому, навчаючи іншого, себе не навчаєш? *Чому*, проповідуючи не красти, крадеш? **22** *Чому*, говорячи не чинити перелюб, чиниш перелюб? *Чому*, бридуючи ідолами, крадеш святе? **23** *Чому* ти, що хвалишся Законом, збещещуєш Бога порушенням Закону? **24** *Адже боже ім'я хулиться вами між народами, так як є написано. **25** Отже, обрізання дає користь, якщо чиниш Закон, якщо ж ти є переступником Закону, твоє обрізання стало необрізанням. **26** Якщо, отже, необрізання збереже оправдання Закону, чи його необрізання не вважатиметься обрізанням? **27** І *чи* те, що з природи є необрізанням, що довершує Закон, *не* осудить тебе, що з Писанням і обрізанням є переступником Закону? *поч. 83*

ic. 52 єз. 36

28 Бо не той є юдеєм, що *ним є* явно, ні *не* те є обрізання, що явне у тілі, **29** але той, що таємно є юдеєм, кол. 2 цей є юдеєм, *і обрізання духом серця, а не Писанням, якому похвала не від людей, але від Бога.

Глава 3

1 Що, отже, є більше юдеєві? Або яка користь обрізання? **2** Багато під кожним оглядом. По-перше, отже, тому що їм були повірені божі слова. **3** Що ж, якщо деякі не увірували. *Чи,

ниж. 9 тим2. 2

и нетлѣ́нїе и҃щущимъ живота вѣ́чнаго, а̂ и҃же по рвенїю̀ и҃ противлающимсѧ [оу҆бо][4] и҃стинѣ, повинующ҃и же сѧ непра́вдѣ, ѩ҃рость и гнѣвъ, (и҃) ско́рбь и тѣснота, на всѧ́кую дш҃у чл҃ка творѧщаго зло́е, и҃оу҆де́еви же прежде и҃ е҆ллину· за҃, п҃а· Сла́ва же и҃ честь и҃ ми́ръ всѧ́кому дѣлающему бл҃го́е, и҃оу҆де́еви же прежде и҃ е́ллину· *Нѣсть бо на лица зрѣнїѧ оу҆ ба҃. е҆лицы бо безаконно̀ съгрѣшиша, безаконно̀ и҃ погибнутъ и҃ е҆лицы въ законѣ̀ съгрѣшиша, зако́номъ суд҃ъ прїимутъ· *Не слы́шателїе бо зако́ну пра́ведни прⷭ҇е бг҃омъ, но̀ творцы закону̀, сїи о҆пра́вдѧтсѧ· за҃, п҃в· Е҆гда бо ѩ҃зы́цы не и҃муще зако́на, естествомъ зако́нна творѧтъ, сїи зако́на не и҃муще, са́ми себѣ суть законъ, и҃же ѩ҃вла́ютъ дѣло зако́нное напи́сано въ ср҃цыхъ свои́хъ, послушествующи и҃мъ со́вѣсти҃ю (и҃), и҃ межу̀ собою помысломъ о҆суж҃а́ющ҃и, и҃лѝ (-)[5] ѡ҃вѣщ҃а́ющимъ въ дн҃ь, е҆гда судитъ бг҃ъ таи҃на чл҃ко҃мъ, по бл҃говѣстїю мое́му [і҃с҇ хр҃ъ][6]· [Сѣ][7] ты҃ і҃оу҆де́и и҃менуе́шисѧ, и҃ почива́еши на законѣ̀, и҃ хва́лишисѧ о҆́ бз҃ѣ, и҃ разумѣ́еши во́лю и҃ разсужа́еши лу҃чшаѧ, наоу҆ча́ѣ҃ ѡ҃ зако́на, оу҆пова́ѧ же себѐ вожа быти слѣпы́ѣ҃, свѣтъ сущимъ въ тмѣ̀, наказа́теля безумны́ѣ҃, оу҆чи́теля младе́нцѣ҃, и҃мущ҃а о҆́бразъ ра́зума і҃ и҃стинны въ зако́нѣ. наоу҆ча́ѧ҃и оу҆бо и҃ного, себѐ ли не оу҆чи́ши; проповѣ́даѧ҃и не красти, кра́деши; гл҃ѧ҃и не прелюбы творѝти, прелюбы твориши. гнушѧ́ѧсѧ и҃до́лъ, сто҃тво̀ кра́деши; и҃же въ зако́нѣ хвалишисѧ, престуⷭ҇пле́нїемъ зако́на ба҃ безчⷭ҇тву́еши; *и҃ма бо бж҃їе вами хулитсѧ въ ѩ҃зы́цѣхъ, ѩ҃коже е҆сть пи́сано. о҆́брѣзанїе оу҆бо по́льзуе́тъ, а҂ще зако́нъ твориши. а҂ще же (зако́на престу́пнⷭ҇)[8] е҆си, о҆́брѣзанїе твое, необрѣ́занїе бысть· а҂ще оу҆бо необрѣ́занїе о҆правда́нїе закона съхранитъ, не необрѣ́занїе ли е҆го въ о҆́брѣзанїе вмѣни́тсѧ; и҃ о҆суди́тъ, и҃же ѡ҃ е҆стества необрѣ́занїе, зако҃ съверша́ющи, тебѐ и҃же писа́нїемъ и҃ о҆́брѣзанїемъ (сущ҃а) престу́пника зако́ну; за҃, п҃г·

ісаїа нв ѣзе҃к лв

Не бо и҃же ѩ҃вѣ и҃оу҆де́и е҆́, нѝ е҆́же ѩ҃вѣ въ плоти о҆́брѣзанїе· Но̀ и҃же въ та́йнѣ і҃оу҆де́и, (сей і҃оу҆де́и е҆сть) *и҃ о҆́брѣзанїе ср҃ца дх҃омъ, (а̂) не писа́нїемъ. е҆муждѐ похвала̀, не ѡ҃ чл҃ка̀, но̀ ѡ҃ ба҃·

кола в

Гл҃а, г҃·

то̀ оу҆бо ли́шьшее і҃оу҆де́ю; и҃лѝ ка́ѩ по́льза о҆́брѣзанїю; мно́го по всѧкому о҆́бразу. пе́рвѣе оу҆бо ѩ҃ко вѣ́рована быша (и҃мъ) словеса̀ бж҃їѧ. что̀ бо, а҂ще не вѣ́роваша

нѝ д
ѣ тѝ ѣ
їѡа̀ г
ѱа̃о рѣ
ѱа̃о и
ѱа̃о ѳ
ѱа̃о їг
и їѳ
ѱа̃о ѵ
ѱа̃о ѯ
ѱа̃о рѧд
ѱа̃о д
їсаїа ѝд
прѝ а̀
ѱа̃о ѧѕ
гала̀ ѣ
вѣ и

нѣ́цыи. *е̂да (оу̂бо) невѣ́рствїе и̂хъ вѣ́ру бӝїю оу̂пра́знитъ; да не бу́детъ. *да бу́детъ жѐ бъ и́стинен҃ъ, *всѧ́къ жѐ чл҃къ л҃ъ, ꙗ́коже е̂сть пи́сано, *ꙗ́ко да о́правди́шисѧ въ словесѣ́хъ свои́хъ, и̂ побѣ́диши внегда̀ су́дитъ ти сѧ. а̂ще ли непра́вда на́ша, бӝїю пра́вду съ̀ставлѧ́е҃т, что҆̀ рече́м҃; е̂да непра́ведн҃ъ бъ, наносѧ́й гнѣ́въ; по чл҃ку гл҃ю, да не бу́детъ. понеже ка́ко су́дити и́мать бъ (всему́) ми́ру. а̂ще (оу̂бо)[1] и́стина бӝїѧ въ мое́и лъ́жи и̂збы́точествова въ сла́ву е̂го, что҆̀ е̂щѐ и̂ а́зъ ꙗ́ко грѣ́шникъ о̂суж҃а́юсѧ; и̂ не ꙗ́коже хулимсѧ, {-}[2] ꙗ́коже гл҃ютъ нѣ́цыи насъ гл҃ати, ꙗ́ко съ̀творимъ зла̀ѧ̀, да прїидутъ {на ны}[3] бл҃га́ѧ. и̂хже су́дъ пра́веденъ е̂сть· ѷ̀то оу̂бо; повини́ми ли е̂сме; никако́же. пр҃е́оу̂кори́хомъ бо (оу̂бо) и̂оу́дее́хъ и̂ е̂ллинѣ́хъ всѣ́мъ по҃ грѣ́хѡ҃ быти. ꙗ́коже е̂сть пи́сано, *ꙗ́ко нѣ́сть пра́веденъ никто́же. нѣ́сть разумѣ́ѧ, (и̂) нѣ́сть взыска́ѧй ба. вс҃и оу̂клонишасѧ, вкупѣ́ непотре́бни быша· нѣ́сть творѧ́й бл҃гости́ню, нѣ́сть даже до е̂ди́наго. *гр҃о҃ ѿве́рстъ горта́нь и̂хъ, ꙗ́зыки свои́ми лщ҃а́ху, *а́дъ а̂спидовъ по҃ оу̂стнами и̂хъ. *и̂хже оу̂ста̀ кла́твы и го́рести по́лна су́ть, *ско́ры но́ги и̂ пролиѧти кровь. съкрушен҃ї́е и̂ о̂зло́бле́н҃ї́е на пу́техъ и̂хъ. и̂ пу́ти ми́рна не познаша. *нѣ́сть страха бӝїа пр҃е о̂чи́ма и̂хъ. зл҃а, пд·

*вѣ́мы же ꙗ́ко е̂ли́ка законъ гл҃етъ, сущимъ въ зако́нѣ гл҃етъ. да всѧ́ка оу̂ста заградѧ́тсѧ, и̂ повини́менъ бу́детъ весь ми́ръ бг҃ови· занѐ и̂з дѣ́лъ зако́на не о̂пра́вдитсѧ всѧ́ка пло́ть пр҃е́ нимъ. законо́мъ бо̀ позна́н҃ї́е грѣ́ха· нн҃ѣ жѐ кромѣ́ зако́на правда бӝїѧ ꙗ́висѧ, свѣ́дѣтельствуема и̂з зако́на и̂ прр҃ки. *пра́вда же бӝїѧ вѣ́рою і҃с хв҃ою [въ всѧ́ и̂ на вс҃ѣ][4] вѣ́рующ҃и҃м҃· нѣ́сть бо ра́зность҃ї́а. вс҃ѝ бо съгрѣ́шиша, и̂ лиша́ени суть сла́вы бӝїа. о̂правдаѐми ѳ҃у҃не бл҃годатїю е̂го, (и̂)[5] и̂збавле́н҃ї́емъ е̂же о̂ хр҃ѣ і҃с҃ѣ, е̂гоже пр҃е́положи бъ о̂чище́н҃ї́е вѣ́рою въ кро́ви е̂го, въ ѧ̀вле́н҃ї́е пра́вы своеѧ̀, за и̂̃пу́щен҃ї́е пре́жде бы́вши҃х грѣ́ховъ, въ долготерпѣ́н҃ї́и бӝїи, (и̂) въ сказан҃ї́е пра́вды е̂го, въ нн҃ѣ́шнее вре́мѧ, въ е̂же бы́ти е̂мꙋ пра́вѣ҃ну, и̂ о̂правдаю҆щꙋ сущаго̀ и̂з вѣ́ры і҃совы. гдѣ̀ оу̂бо похвала̀; и̂̃гнасѧ· Кото́рымъ зако́номъ; дѣ́лы лѝ; нѝ. нѡ҃ законо́мъ вѣ́ры· зл҃а, пе·

чы́слѝ҃ бо (вѣ́рою о̂правдатисѧ)[6] чл҃ку без дѣ́лъ зако́на. ѝли і҃оу́дее́мъ бъ то́кмо; (а̂) не и̂ ꙗ́зы́комъ; е́ѝ и̂ ꙗ́зы́комъ. понеже е̂ди́нъ бъ, и̂же о̂пра́вдѧ҃ (и̂) о̂брѣ́зан҃ї́е и̂̃ вѣ́ры, и̂ необрѣ́зан҃ї́е вѣ́рою· Зако́нѝ҃ ли оу̂бо разоря́емъ вѣ́рою; да не бу́детъ. нѡ҃ зако́нѝ҃ оу̂твержда́емъ·

отже, їхнє невірство знищить божу віру? **4** Хай не буде! *Хай же буде Бог правдивий, *а кожна людина є брехлива. Так як є написано: *Щоб Ти оправдався у своїх словах, і переможеш, коли судитимешся. **5** Якщо ж наша неправедність підкріплює божу праведність, що скажемо? Чи несправедливий Бог, коли виявляє гнів? По-людському говорю. **6** Хай не буде! Тому що як Бог буде судити ввесь світ, **7** якщо, отже, божа правда помножилась в моїй неправді на його славу, чому ще і я засуджуюся як грішник? **8** І не так ніби хулимо, як деякі говорять, що ми говоримо: Зробімо зло, щоб на нас прийшло добро. Їхній суд є справедливий. **9** Що отже? Чи ми є винні? Зовсім ні! Адже ми наперед обвинуватили юдеїв і гелленів, отже, що всі є під гріхом, **10** так як є написано, *що немає ніякого праведного, **11** немає того, що розуміє, і немає того, що шукає Бога. **12** Всі разом ухилилися, стали непотрібними. Немає того, що чинить добро, немає ні одного. **13** *Їхня гортань є відкритим гробом, своїми язиками вони обманювали, *їдь гаспида під їхніми губами, **14** *їхні ж уста повні є прокляття і гіркоти, **15** *їхні ноги швидкі проливати кров. **16** Знищення і кривда є на їхніх дорогах, **17** і дороги миру вони не пізнали. **18** *Немає божого страху перед їхніми очима. *поч. 84*

19 *Знаємо ж, що те, що говорить Закон, він говорить тим, що є під Законом. Хай всі уста будуть закриті і хай буде підкореним ввесь світ Богові, **20** тому що від діл Закону не оправдається ніяке тіло перед Ним, бо Законом пізнається гріх. **21** Нині ж Божа правда з'явилася поза Законом, засвідчена Законом і Пророками, **22** *а божа правда – вірою Ісуса Христа в усіх і на всіх, що вірять. Бо немає різниці, **23** бо всі згрішили і є позбавлені божої слави, **24** *але* оправдані даром – його ласкою і визволенням, що в Ісусі Христі, **25** якого наперед Бог поклав як очищення вірою в його крові на виявлення своєї праведності, на відпущення раніше зроблених гріхів **26** в божій довготерпеливості, і на виявлення його правди в нинішньому часі. Щоб Він був праведний і оправдував того, що з віри Ісуса. **27** Отже, де похвала? Виключена. Яким законом? Чи ділами? Ні, але законом віри! *поч. 81*

28 Бо ми думаємо, що людина оправдується вірою без діл Закону. **29** Чи Бог тільки для юдеїв, а не і для народів? Так, і для народів. **30** Тому що один Бог, який оправдає і обрізання з віри і необрізання вірою. **31** Чи, отже, руйнуємо Закон вірою? Хай не буде! Підсилюємо Закон.

пс. 13 і 53
пс. 139
пс. 9
іс. 59 при. 1
пс. 35
гал. 2
вищ. 1

Глава 4

1 Отже, що скажемо, що знайшов наш батько Авраам за тілом? **2** Бо якщо Авраам оправдався від діл, він має похвалу, але не від Бога. **3** Бо що мой1. 15 говорить Писання? *Авраам же повірив Богові – і *це* йому зачислено за гал. 3 як. 2 праведність. *поч. 86*

4 Адже тому, хто робить, винагорода не зачислюється за ласкою, але як належне, **5** а тому, хто не робить, а вірить в Того, що оправдує безбожного, його віра зачислюється в праведність. **6** Так як і Давид говорить, що блаженна людина, якій Бог зачислює праведність без діл Закону. **7** пс. 31 *Блаженні ті, яким відпущено беззаконня і яким покрито гріхи. **8** Блаженний чоловік, якому Господь не зарахує за гріх. **9** Отже, це блаженство чи на обрізання, чи на необрізання? Бо говоримо, що Авраамові зараховано віру в праведність. **10** Як, отже, йому зараховано? Чи як він був в обрізанні, чи в необрізанні? Не в мой1. 17 обрізанні, але в необрізанні! **11** *І він одержав знак обрізання як печать праведності віри, яка в необрізанні, щоб він був батьком всіх, що вірять в необрізанні, щоб і тим зараховано за праведність, **12** і батьком обрізання не тільки тим, що є з обрізання, але і тим, що ходять в стопах віри, що в необрізанні нашого батька Авраама. *поч. 87*

13 Бо не Законом обітниця Авраамові або його насінню, що він стане спадкоємцем світу, але праведністю віри. **14** Бо якщо ті, що з Закону є спадкоємцями, – віра втратила силу і обітниця знищена. **15** Адже Закон спричиняє гнів, бо де немає Закону, тут немає переступу. **16** Задля цього *обітниця* з віри, щоб була за ласкою, щоб обітниця стала відомою всьому насінню, не тільки тим, що є з Закону, але і тим, що є з Авраамової віри, який є батьком всіх нас, **17** як є написано, мой1. 17 сир. 44 *що: Я тебе настановив батьком багатьох народів, – перед Богом, якому повірив, що оживляє мертвих і кличе те, що не є, як те, що є. **18** Який понад надію повірив в надію, що він стане батьком багатьох народів, згідно зі сказаним: мой1. 15 *Таким буде твоє насіння. **19** І він не знеміг вірою, будучи майже столітнім, а глянув на своє тіло, що вже змертвіло і змертвілість лона Сарри, **20** та божій обітниці не засумнівався невірством, але підкріпився вірою, віддавши славу Богові **21** і будучи певним, що те, що Він обіцяв, Він і є спроможний зробити. **22** Тому і зараховано йому за праведність. **23** А *це* не було написано тільки задля того одного, що

Гла, д·

Что̀ оу̂бо рече̑ѣ о̂брѣсти а̂враа́ма (ѡ̃ц̑а)[1] на́шего по́ плоти; а̂ще бо а̂враа́мъ ѡ̃ дѣ́лъ о̂пра́вдасѧ, и́мать похвалу́, но не къ бг̃у. что̀ бо писа́нїе гл҃етъ; *вѣ́рова же а̂враа́мъ бг̃ѣ, и̂ вмѣ́нисѧ ѥ̂мꙋ въ пра́вдꙋ· — й мѝ ѓи гала́ѓ и̂ако̑ ѣ

за̑, пѕ·

Дѣ́лающемꙋ же мѵ̑здѣ̀ не вмѣна́етсѧ по бла́годати, но по́ долгу́. а̂ не дѣ́лающемꙋ, вѣ́рующꙋ же на о̂правда̑ющаго нечестива́, причита́ѥтсѧ вѣ́ра ѥ̂го въ пра́вдꙋ. и̂коже и̂ дв҃ъ гл҃етъ блаженъ́ство человѣ́ку, ѥ̂муже бг̃ъ причита́ѥтъ пра́вдꙋ без дѣ́лъ закона. *бл҃жени и́мже ѱа̃ѧ ѵ̑ѧ оу̑простишасѧ бе̑зако́нїа, и̂ и́мже прикры́шасѧ грѣсѝ. бл҃женъ мꙋ́жъ, ѥ̂муже не вмѣ́нитъ г҃ь грѣхà. бл҃женъ́ство оу̂бо сїе́, на о̂брѣза́нїе ли̂, и́ли (-)[2] на нео̂брѣза́нїе; гл҃е́мъ бо, и̂́ако вмѣни́сѧ а̂враа́мꙋ вѣ́ра въ пра́вдꙋ. ка́ко оу̂бо въмѣни́сѧ (ѥ̂мꙋ); въ о̂брѣза́нїи ли сꙋ́щꙋ, и̑ли не во о̂брѣза́нїи; не во о̂брѣза́нїи но в нео̂брѣза́нїи. *и̑ зна́менїе прїѧ́ѣ о̂брѣза́нїа, печа́ть пра́вды — й мѝ ѕѝ вѣ́ре, и̂́же в нео̂брѣза́нїи. ѥ̂же бы́ти ѥ̂мꙋ ѡ̃ц̑ꙋ всѣ́мъ вѣ́рꙋющимъ в нео̂брѣза́нїе, въ ѥ̂же въмѣни́тисѧ и̑ тѣ́мъ въ пра́вдꙋ. и̑ ѡ̃ц̑а о̂брѣза́нїю, не и̑же ѡ̃ о̂брѣза́нїа, (сꙋ́щимъ) то́чїю, но и̑ ходя́щимъ в̀ стопа́хъ (вѣ́ры и̂́же в нео̂брѣза́нїи)[3] ѡ̃ц̑а нашего а̂враа́ма· за̑, пѕ· Не зако́номъ бо̀ о̂бѣтова́нїе а̂враа́мꙋ, и̑ли сѣ́мени ѥ̂го, и̂́ако наслѣ́дника (бы́ти ѥ̂мꙋ)[4] ми́рꙋ, но пра́вдою вѣ́ры· а̂́ще бо̀ сꙋ́щїи ѡ̃ зако́на наслѣ́дницы, и̑спразни́сѧ вѣ́ра, и̑ разори́сѧ о̂бѣтова́нїе· Зако́нъ бо̀ гнѣ́въ содѣ́лова́етъ. и̑дѣ́же бо̀ нѣ́сть зако́на, ни̑ ни преступле́нїе· Сего̀ ра́ди ѡ̃ вѣ́ры, да по бла́года́ти, во ѥ̂же бы́ти и̑звѣ́стнꙋ о̂бѣтова́нїю всѣ́мꙋ сѣ́мени, не ѥ̂же (то́чїю (сꙋ́щимъ) ѡ̃ зако́на)[5], но и̑ сꙋ́щимъ ѡ̃ вѣ́ры а̂враа́мовы, и̂́же е̑сть ѡ̃ц̑ь всѣ́мъ намъ, — й мѝ ѕѝ и̂́же е̑сть пи́сано, *и̂́ако ѡ̃ц̑а мно́гимъ на́зы́комъ — ѷ̃ѳ̀ ѵ̑ѧ ѩ̃ сѝ мѝ положи́хъ тѧ̀, пра́мо ѥ̂мꙋже вѣ́рова бг̃ꙋ животвора́щемꙋ мр҃твыѧ, и̑ нарица́ющꙋ не сꙋ́ща и̂́ако сꙋ́щїѧ· И̂же па́че оу̑пова́нїа на оу̑пова́нїе вѣ́рова. во ѥ̂же бы́ти ѥ̂мꙋ ѡ̃ц̑ꙋ мно́гимъ на́зы́комъ, по реченному̀, *та́ко бꙋ́детъ сѣ́мя — й мѝ ѓи твоѐ. и̑ не и̑знемо́гъ вѣ́рою, (но) оу̑смотрѝ свою̀ плоть оу̑же оу̑мр҃щвле́ну сто̀лѣтенъ нѣ́гдѣ сы́й, и̑ мр҃твость ложе́снꙋ са́ррины· въ о̂бѣтова́нїи же бж̃їи не оу̑сꙋмни́сѧ невѣ́рованїе́мъ, но възмо́же вѣ́рою давъ сла́вꙋ бг̃ꙋ. і̑ и̑звѣ́стенъ бы́въ, и̂́ако ѥ̂же о̂бѣща̀, си́ленъ е̑сть и̑ сътвори́ти· Тѣ́мже и̑ вмѣ́нисѧ ѥ̂мꙋ въ пра́вдꙋ. не пи́сано же бы́сть за того̀ (ѥ̂дїного) то́чїю, и̂́ако вмѣ-

нисѧ ѥмоу, но и̑ за̀ ны, и̑мже хо́щетъ вмѣни́тисѧ, вѣ́рующимъ на въскресѝвшаго і҃с (х҃а) г҃а нашего и̑з ме́ртвыхъ, и̑же преданъ бысть за прегрѣшенїѧ на́ша, и̑ в҃ста̀ за о҆правда́нїе на́ше·

г҃ла, ѕ҃· за҃, пи·

ѣфе в҃ Правдившесѧ оу҆бо вѣ́рою, ми́ръ и̑мамы къ бу҃, г҃мъ нашимъ і҃с хм҃ъ, *и̑мже и̑ приведенїе о҆брѣто́хомъ вѣ́рою въ бл҃года́ть сїю, в неиже стоимъ и̑ хва́лимсѧ ѩко̀ а҃ оу҆повани́ѥмъ сла́вы бж҃їа. *не то́чїю же, но̀ и̑ хвалимсѧ въ ско́рбѣхъ, вѣ́дуще ꙗко̀ ско́рбь терпенїе съдѣлова́етъ, терпѣнїе же и̑скоу҃ство, и̑скоу҃ство же оу҆пова́нїе. оу҆пова́нїе же не посрами́, ꙗко̀ любы бж҃їа и̑злїѧ́сѧ в҃ ср҃ца на́ша, дх҃омъ ст҃ымъ да́нымъ на҃ѡ҃· за҃·

ефе д҃ и̑ петр҃ г҃ *е҆ще бо х҃с, сущемъ намъ немощны҃ѡ҃ [-][1] на вре́ма, за нечестивыхъ оу҆мре, е҆два бо (кто҃ оу҆мре́т҃ за пра́веднїка)[2], за бл҃га́го же негли кто҃ и̑ дрьзнетъ оу҆мрѣти. съ҃ставлѧ́етъ свою любовь в насъ бъ҃, ꙗко̀ (и̑) е҆ще грѣшникомъ сущемъ намъ, х҃с за ны оу҆мре. ко́льми (же) оу҆бо паче о҆правдани бывше нн҃ѣ кро́вїю е҆го, спе́мсѧ и̑ ѡ҃ гнѣва· за҃. пд·

ѱ҃ще бо вра́зи бывше, примири́хо҃сѧ къ бу҃ смр҃тїю сна е҆го, мно́жае паче примирившисѧ спсе́мсѧ въ живо́тѣ е҆го· Не то́чїю же, но̀ и̑ хва́лимсѧ о҆҃ бз҃ѣ г҃мъ на́шимъ і҃с хм҃ъ, и̑мже нн҃ѣ примире́нїе прїѩ́хомъ· Сего ра́ди, ꙗкоже е҆ді҃нѣмъ ч҃лкомъ грѣхъ в ми́ръ вни́де, и̑ грѣхомъ смерть, и̑ та́ко въ всѧ̀ ч҃лкы смерть вниде, о҆ немже вс҃и съгрѣши́ша. до зако́на бо грѣхъ бѣ̀ в ми́рѣ. грѣх же не вмѣна́шесѧ, не сущу зако́ну. но̀ цр҃ьствова смерть ѡ҃ а҃да́ма даже до мо҃ѷсе́ѧ, и̑ на не съгрѣшѣ́шихъ, по подо́бїю прест҃упле́нїѧ а҃да́мова, и̑же е҆сть о҆́бразъ бу҃дущаго. но̀ не ꙗ́коже прегрѣше́нїе, такоже и̑ да́ръ· ѱ҃ще бо е҆ді҃ного прегрѣше́нїемъ мно́зи оу҆мро́ша, ко́лми паче бл҃гть бж҃їа, и̑ да́ръ бл҃гтїю е҆ді҃ного ч҃лка і҃с х҃а въ мно́гихъ прѣизли́шествова. и̑ не ꙗ́коже е҆ді҃нѣмъ съгрѣши́вшимъ, даровани́е, (г҃рѣ)[3] бо и̑зъ е҆ді҃ного въ о҆́суженїе. дар же ѡ҃ мно́гихъ прегрѣше́нїи въ о҆правда́нїе· за҃, ч҃·

ѱ҃ще бо е҆ді҃ного прегрѣше́нїемъ, смерть царьствова е҆ді҃нѣмъ· щно́жае паче и̑збы́токъ бл҃гти и̑ да́ръ правы҃ прїе́млюще, въ жи́зни вцр҃а҃тсѧ е҆ді҃нѣмъ і҃с хм҃ъ· ѷ҃мже оу҆бо ꙗ́коже е҆ді҃ного прегрѣше́нїе́мъ въ всѧ̀ ч҃лкы (вни́де о҆́суженїе)[4]· ѷ҃кожѐ и̑ е҆ді҃ного о҆правда́нїе́мъ въ всѧ̀ ч҃лкы (вни́де о҆правданїе)[5] жи҃ни. ꙗкоже бо о҆́слу-

йому зараховано, **24** але і задля нас, яким буде зараховано, тим, що вірять у Того, що воскресив з мертвих Ісуса Христа – нашого Господа, **25** який був виданий за наші гріхи і піднявся задля нашого оправдання.

Глава 5, *поч. 88*

1 Отже, оправдавшись вірою, маємо мир до Бога нашим Господом Ісусом Христом, **2** *яким ми і знайшли доступ вірою до цієї ласки, в якій стоїмо і хвалимося надією божої слави. **3** *Не тільки ж, але і хвалимося в терпіннях, знаючи, що терпіння чинить терпеливість, **4** а терпеливість – досвід, а досвід – надію. **5** Надія же не засоромить, бо божа любов вилилася у наших серцях Святим Духом, що нам даний. *поч.*

еф. 2

як. 1

6 *Бо Христос умер на час, ще як ми були немічні, за безбожних. **7** Бо навряд чи хто помре за праведника, за доброго ж може хто і відважиться умерти, **8** *а* Бог виявляє свою любов до нас, коли ще ми були грішниками, Христос за нас умер. **9** Тим більше ж тепер, оправдані його кров'ю, спасемося Ним від гніву. *поч. 89*

еф. 9
пет1. 3

10 Бо якщо, будучи ворогами, ми примирилися з Богом смертю його Сина, тим більше, примирившись, спасемося в його житті. **11** Не тільки ж, але і хвалимося в Бозі нашим Господом Ісусом Христом, яким нині ми одержали примирення. **12** Задля цього, так як одною людиною, в якій всі згрішили, ввійшов гріх у світ, і гріхом – смерть. І так в усіх людей увійшла смерть. **13** Бо до Закону гріх був у світі, а гріх не вважався *гріхом*, як не було Закону, **14** але царювала смерть від Адама аж до Мойсея, і на тих, що не згрішили за подобою Адамового переступлення, який є прообразом майбутнього. **15** Але і дар не такий як гріх. Бо якщо гріхом одного численні померли, оскільки більше щедро вилилась божа ласка і дар на багатьох ласкою однієї людини – Ісуса Христа. **16** І дар не такий, як з одним, що згрішив, бо гріх з одного – на засуд, а дар на оправдання – з багатьох гріхів. *поч. 90*

17 Бо якщо гріхом одного зацарювала смерть через одного, тим більше надмір ласки і дар праведності одержують ті, що в житті запанують одним Ісусом Христом. **18** Тому, отже, так як гріхом одного на всіх людей прийшов осуд, так і оправданням Одного для усіх людей прийшло оправдання життя. **19** Бо так як непослу-

хом однієї людини численні стали грішними, так і послухом однієї численні стануть праведними. **20** Закон же ввійшов, щоб гріх помножився, бо де помножився гріх, *там* надмірно вилилася ласка, **21** щоб так як гріх царював смертю, так і ласка зацарювала праведністю на вічне життя Ісусом Христом, нашим Господом.

Глава 6

1 Отже, що скажемо? Чи залишимося в грісі, щоб помножилася ласка? **2** Хай не буде! Бо якщо ми померли для гріха, як знову в ньому оживемо? *поч. 91*

3 Або чи не розумієте, що ті з нас,
гал. 3 що *хрестилися в Христа Ісуса, охрестилися в його смерть? **4** Отже, ми
кол. 2 з Ним *поховані хрещенням в смерть, щоб так як Христос устав з мертвих
еф. 4 кол. 3 єв. 12 пет1. 2 славою Батька, *так і ми почали ходити в обновленні життя. **5** *Бо якщо ми стали однакові з Ним подобою його смерті, то і будемо співучасниками воскресіння. **6** Знаючи це, що
кор1. 6 тим2. 2 стара наша людина розіп'ята з Ним, щоб знищити гріховне тіло, щоб ми більше не служили гріхові. **7** Бо той, хто вмер, оправдався від гріха. **8** Якщо ми вмерли з Христом, віримо, що й будемо живими з Ним, **9** знаючи, що Христос, вставши з мертвих, вже більше не вмирає, смерть над Ним більше не володіє. **10** Бо як помер для гріха, – раз помер, а як живе, – для Бога живе. *поч. 92*

11 Так само і ви думайте в собі, що ви, отже, є мертвими для гріха, а живими для Бога в Христі Ісусі, нашому Господі. **12** Отже, хай гріх не царює у вашому смертному тілі, щоб його слухати в його похотях, **13** ані не давайте ваших членів як зброю неправедності гріхові, але віддавайте себе Богові, як живі з мертвих, і ваші члени – як зброю праведності Богові. **14** Адже хай вами гріх не володіє, бо ви не є під Законом, але під ласкою. **15** Що, отже, чи будемо грішити, тому що ми не є під Законом, але під ласкою? Хай не буде! **16** *Чи ви не
ів. 8 пет2. 2 знаєте, що кому ви себе віддаєте як раба на послух, ви є рабами того, кого слухаєте, або гріха на смерть, або послуху на праведність? **17** Дякуймо, отже, Богові, бо ви були рабами гріха, ви ж послухали від серця і ви віддалися в той образ навчання. *поч. 93*

18 А звільнившись від гріха, ви стали рабами праведності. **19** По-людському говорю, з огляду на неміч вашого тіла. Бо отже, так як ви віддали ваші члени в рабство нечистоті і беззаконню на беззаконня, так і нині ви віддали ваші члени в рабство праведшанїемъ ѣдїного чл҃ка, грѣшни бы́ша мно́зи. тако и послу́шанїемъ ѣдїного, пра́ведни бу́дутъ мно́зи. законъ же привниде, да оумно́житсѧ прегрѣшенїе. йдѣ́же бо оумножисѧ гр҃ъ, преизбы́точьствова бл҃гть. да ѩкоже цр҃твова грѣхъ смертїю тако́же и бл҃гть въцр҃итсѧ пра́вдою въ жи́знь вѣчную їс҃ хм҃ъ гм҃ъ на́шимъ.

Глава, ѕ҃.

Что́ оу́бо речемъ; пребу́дѣ҃ ли въ грѣсѣ, да бл҃гть оумно́житсѧ; да не бу́детъ. (аще бо)[1] оумро́хомъ грѣхо҃, какω паки о́живем҃ в не́мъ. за҃, ч҃а.

Йли не разумѣ́ете ѩ́коже ѣлицы (въ ха҃ їс҃а *крти́хомъсѧ)[2], въ см҃рть его́ крти́хомсѧ; *спогребо́хомсѧ оу́бо с ни́мъ кр҃ще́нїемъ въ см҃рть, да ѩ́коже въста́ хс҃ и҃ мр҃твыхъ, сла́вою о҃ц҃а. *тако́ и мы въ о́бновле́нїи жи́зни ходити на́чнемъ. *а҃ще бо съо́бра́зны бы́хом҃ подо́бїю см҃рти его́, но и въскр҃нїю бу́дѣ҃ (причастницы). Сїе вѣ́дѧще ѩ́коже ветхїи нашъ чл҃къ с нимъ распа́тсѧ, да оупра́зни́тсѧ тѣ́ло грѣхо́вное, ѩ́коже кто́му не рабо́тати намъ грѣху. оумре́рый бо о́правда́сѧ и҃ грѣха. а҃ще ли оумрохомъ съ хм҃ъ, вѣ́руемъ, ѩ́коже и жи́ви бу́демъ с ни́мъ, вѣ́дѧще ѩ́коже хс҃ въста́ и҃ мр҃твыхъ, кто́му (оу́же) не оу́мретъ, см҃рть на́нь кто́му не о́бладаетъ҃. ѣ́же бо оу́мре, грѣху оумре ѣди́ною, а ѣ́же живе́тъ, (бг҃ови живетъ)[3]. за҃, ч҃в.

Та́коже и вы помышла́йте себѣ, (ме́ртвымъ оу́бо бы́ти)[4] грѣху, живы́ же бг҃и о҃ хр҃ѣ їс҃ѣ [гд҃ѣ на́шемъ][5]. да не царьствуѣ́тъ оу́бо гр҃ъ въ мр҃тве́нѣ҃ вашемъ тѣ́лѣ, въ ѣ́же послу́шати ѣмꙋ въ по́хотѣхъ ѣго. ниже предъставла́йте оу́ды ваша о́рꙋжїа непра́вды грѣху, но пр҃ѣ҃ставла́йте себе бг҃и, ѩ́коже и҃ мр҃твыхъ живы, і оу́ды ва́ша о́рꙋжїа правды бг҃и. грѣх҃ бо ва́ми да не о́бладаетъ҃. нѣ́сте бо по҃ закономъ, но по҃ бл҃гтїю. что́ оу́бо съгрѣши́мъ ли, зане нѣ́смы по҃ зако́номъ, но по҃ бл҃гтїю; да не бу́детъ. *не вѣ́сте ли, ѩ́коже ѣмꙋже пр҃ѣ҃ставла́е҃те себе рабы въ послу́шанїе, рабы ѣ́сте ѣгоже послу́шаете, йли грѣха въ см҃рть, йли послу́шанїа въ пра́вдꙋ; (бл҃годарн҃ оу́бо)[6] ѣ҃а, ѩ́коже бѣ́сте рабы грѣху, послу́шасте же и҃ ср҃ца, въ́нже (и) преда́стесѧ о́бразъ оучє́нїа. за҃, ч҃г.

Свобо́ждьше же сѧ и҃ грѣха, порабо́тистесѧ пра́вдѣ. человѣ́ческо гл҃ю, за́ немощь плоти ва́шеа. ѩ́коже бо (оу́бо) пр҃ѣ҃ста́висте оу́ды ва́ша рабы нечи́стотѣ, и ѕ҃ѣ҃зако́нїю въ ѕ҃ѣ҃зако́нїе. тако (и) нн҃ѣ пр҃ѣ҃ста́вите оу́ды ва́ша рабы́ пра́вдѣ

вѣ сты́ню· Є́гда бо рабы́ бѣсте грѣ́ху, свобо́дни бѣ́сте wѿ пра́вды. кі́и оу҃бо пло́ ѝмѣсте тогда́, о҆ нихже нн҃ѣ стыдитеса́: конча́ина бо о҆нѣ́мъ смерть· Нн҃ѣ же свобожде́ше wѿ грѣха́, порабо́тивше же са́ бг҃ѣ, и҃ма́те плод҃ ва́шъ вѣ сты́ню, конча́ину же жи҃знь вѣ́чную· о҆бро́цы бо грѣ́ху сме́рть. дарова́нїе же бж҃їе живо́тъ вѣ́чныи, о҆ хр҃ѣ і҃сѣ гд҃ѣ на́шемъ·

Гла, з҃· за҃, чд҃·

Ѝли не разумѣ́ете бра́тїе, вѣ́дущимъ бо́ законъ гл҃ю. на҃́ко законъ о҆бладае́тъ на҃ чл҃ко́мъ вѣ҃ е҆ли́ко врема́ живе́тъ; и҃бо мужа́таа жена҃ живу́ мужу́, прива́зана е҆́сть зако́номъ· а҆́ще ли же оу҃мре́тъ мужъ҃ (е҆а҃), разрѣши́ся wѿ закона мужескаго. тѣ́мже оу҃бо живу́ сущу́ мужу́. преблудодѣ́ица быва́етъ, а҆́ще бу́детъ мужу́ е҆́ви и҃но́му. а҆́ще ли оу҃мр҃е́ мужъ҃ (е҆а҃), свобо́на е҆́сть wѿ закона, не бы́ти е́й преблудодѣ́ицы, бывши мужу́ и҃но́му. Ѡ҆тѣ́мже бра́тїа моа҃, и҆ вы́ оу҃мросте зако́ну тѣ́ломъ хр҃ѣ́, вѣ҃ е҆́же бы́ти ва́м и҃но́му въста́вшему и҃з ме́ртвыихъ, да плодъ принесе́м҃ бг҃ѣ́. е҆гда́ бо бѣ́хомъ вѣ҃ плоти́, страсти́ грѣховныа́, на҃́же зако́номъ д҃ѣйствова́ху вѣ҃ оу҃дѣ́хъ на́шихъ, вѣ҃ е҆́же плод҃ твори́ти сме́рти· Нн҃ѣ же оу҃праднихо́мъсѧ wѿ закона, оумерше́ и҃мже дрьжи́ми бѣ́хомъ, на҃́ко рабо́тати намъ (бг҃ѣ́) вѣ҃ о҆бновле́нїи дх҃а, а҆́ не вѣ҃ ве́тхости пи́сме́ни. чт҃о оу҃бо рече́мъ; законъ а҆́ли грѣ́хъ; да не бу́детъ. и҃но грѣха́ не знахъ, то́чїю зако́но҃. по́хоти же не҃вѣ́дѣ҃, а҆́ще не зако҃ гла́ше, *не похо́щеши. вину́ же прїе́мъ грѣ́хъ за́повѣдїю, сътвѣ́ла вѣ҃ мнѣ҃ всѧ́ку по́хоть. бе҃з҃ зако́на бо грѣ҃ мр҃ътвъ (е҆́сть). а҆́зъ же жива́хъ и҃кромѣ зако́на и҃ногда́. приш҃е́ши же за́повѣди, грѣ́хъ (оу҃бо) о҆́живѣ, а҆́з же оу҃мрохъ. и҆ о҆брѣто́е ми са́ за́повѣдь на҃́же вѣ҃ живо́тъ, сїѧ вѣ҃ сме́рть· Грѣ́хъ бо́ вину́ прїе҃ за́повѣдїю, прельсти́ мѧ, и҆ тою оу҃мр҃ъ́тви (мѧ). *тѣ́мже оу҃бо законъ сто҃́ъ, и҆ за́повѣдь сто҃́а, и҆ правед҃на́ и҆ бл҃га́. бл҃го́е ли оу҃бо, (бы́сть мнѣ҃)[1] сме́рть; да не бу́детъ, но́ грѣ́хъ, да на҃́вится грѣ́хъ бл҃го́мъ мѝ съдѣ́ваѧ сме́рть, да бу́детъ по премно́гу грѣ́шенъ грѣ́хъ за́повѣдїю· за҃, чѳ·

вѣ́мы бо на҃́ко зако́нъ д҃ховенъ е҆́сть, а҆́з же плотенъ е҆́смь, проданъ по҃ грѣ́хомъ· Є҆́же бо съдѣ́ваю, не разумѣ́ю. не бо е҆́же хощу́, сїе́ творю́, но́ е҆́же ненави́жду́, то́ съдѣ́ловаю. а҆́ще ли е҆́же не хощу́, сїе́ творю́. хвалю́ зако́нъ на҃́ко до́бръ· Нн҃ѣ же не а҆́з҃ (сїе́ съдѣ́ваю)[2], но́ живы́и вѣ҃ мнѣ҃

ности на святість. **20** Адже коли ви були рабами гріха, ви були вільними від праведності. **21** Який, отже, ви тоді плід мали? Те, чим нині встидаєтеся, бо їх кінець – смерть. **22** Нині ж, звільнившись від гріха, ставши ж рабами Бога, ви маєте ваш плід на святість, а кінець – вічне життя. **23** Бо заплата гріха – смерть, а божий дар – вічне життя в Христі Ісусі, нашому Господі.

Глава 7, *поч. 94*

1 Або чи ви не розумієте, брати, бо говорю тим, що знають Закон, що Закон панує над людиною *стільки*, скільки часу вона живе? **2** Бо і заміжня жінка, коли чоловік живий, є пов'язана законом. Якщо ж помре її чоловік, вона звільнена від закону чоловіка. **3** Отже, тому, коли чоловік є живий, вона стає перелюбницею, якщо буде іншому чоловікові. Якщо ж помре її чоловік, вона є вільною від Закону, щоб вона не була перелюбницею, як стане *жінкою* іншому чоловікові. **4** Тому, мої брати, і ви померли для Закону тілом Христовим, щоб ви стали іншому, що встав з мертвих, щоб ми принесли плід Богові. **5** Бо коли ми були в тілі, гріховні пристрасті, які Законом діяли в наших членах, чинили плід смерті, **6** нині ж ми звільнилися від Закону, померши для того, ким були втримувані, щоб ми були рабами Богові в оновленні духа, а не в стародавності письма. **7** Отже, що скажемо? Чи Закон – гріх? Хай не буде! Але я не знав гріха, тільки через Закон. Я ж не знав би похоті, якщо б Закон не казав: *Не пожадатимеш. мой2. 20 мой5. 5 **8** А гріх, взявши привід від заповіді, викликав в мені всяку похоть, бо гріх без Закону є мертвим. **9** Я ж колись жив без Закону. Як же прийшла заповідь, отже, гріх ожив, **10** а я умер, і заповідь, що на життя, вона стала мені на смерть. **11** Бо гріх, взявши привід заповіддю, обманув мене і нею мене убив. **12** *Але, отже, Закон – святий і заповідь – свята, і праведна, і добра. тим1. 1 **13** Чи отже, добро стало мені на смерть? Хай не буде! Але гріх, щоб виявитися гріхом, завдав мені добром смерть, щоб гріх став дуже грішним заповіддю.

поч. 95

14 Бо знаємо, що Закон є духовний, я ж є тілесний, проданий під гріх, **15** бо чиню те, чого не розумію. Бо не те, що хочу, це роблю, але те, що ненавиджу, те роблю. **16** Якщо ж роблю не те, що хочу, – хвалю Закон, що він добрий. **17** Нині ж не я це роблю, але той гріх, що живе в мені.

18 Адже знаю, що в мені, значить в моєму тілі, не живе добро. Бо в мені є бажання, а не знаходжу *можливості* виконати добро, **19** бо не роблю те добро, яке хочу, але те зло, яке не хочу, це роблю. **20** Якщо ж я роблю те, що не хочу, уже не я це роблю, але той гріх, що живе в мені. **21** Отже, я відкриваю закон, що як хочу робити добро, мені зло накидається. **22** Бо я насолоджуюся Божим Законом за внутрішньою людиною, **23** а бачу інший закон у моїх членах, що воює проти закону мого ума і полонить мене законом гріха, що є в моїх членах. **24** Я нещасна людина, хто мене визволить від тіла цієї смерті? **25** Дякую моєму Богові Ісусом Христом, нашим Господом. Тому, отже, я сам моїм умом служу Божому Законові, а тілом – гріховному законові.

Глава 8

1 Отже, нині немає ніякого засуду для тих, що є в Христі Ісусі, що ходять не за тілом, але за Духом. *поч. 96*

2 Бо Закон Духа – життя в Христі Ісусі звільнив мене від закону гріха і смерті. *поч.*

3 Бо немічне Закону, в якому він був немічний тілом, Бог послав свого Сина в подобі тіла гріха і в грісі засудив гріх тілом, **4** щоб здійснилося оправдання Закону в нас, які ходимо не за тілом, але за Духом. **5** Бо ті, що ходять за тілом, думають *про* тілесне, а ті, що ходять за Духом, – духовне. **6** Бо тілесне мудрування є смертю, а духовне мудрування – життям і миром. **7** Тому що тілесне мудрування – ворожнеча проти Бога, бо не кориться Божому Законові та й не може. *поч.*

8 А ті, що є в тілі, не можуть догодити Богові. **9** Ви ж не є в тілі, але в дусі, тому що у вас живе божий дух. Якщо ж хто не має Христового духа, цей не є Його. **10** Якщо ж Христос у вас, отже, тіло мертве через гріх, а дух живе через праведність. **11** Якщо ж у вас живе Дух Того, що воскресив Ісуса з мертвих, Той, що підняв Христа з мертвих, оживить і ваші мертві тіла тим його Духом, що живе у вас. **12** Тому, отже, брати, ми не є боржниками тіла, щоб жити за тілом. **13** Бо якщо живете за тілом, помрете, якщо ж духом умертвляєте тілесні діла, будете жити. *поч. 97*

14 Бо ті, що керуються божим Духом, ці є божі сини. **15** Адже ви не одержали духа рабства знову на страх, але ви одержали духа усиновлення, в якому кличемо: Авва, Батько! **16** Сам

гр҃ѣ. вѣмъ бо ꙗ́ко не живетъ въ мнѣ, сирѣчь, въ плоти моеи, добро. ѥ́же бо хотѣти прилежи́тъ ми, а́ ѥ́же съдѣ́ати до́брое, [не обрѣта́ю][3]. не ѥ́же бо̀ хощу̀ (доброе творю)[4], но ѥ́же не хощу злое́ сїе съдѣва́ю. а́ще ли ѥ́гоже не хощу а́зъ, сїе творю̀, оу́же не а́зъ (сїе творю̀)[5], но живы́й въ мнѣ гр҃ѣхъ. обрѣта́ю оу́бо зако̑, хотя́щу ми творити до́брое, ꙗ́ко мнѣ зло́е прилежи́. съслажда́ю бо сѧ закону бж҃їю по внутренему чл҃ку. ви́жду же и҃ны закони въ оу́дѣхъ мои́хъ, противу́ boюющъ зако́ну оу́ма моего́, и плѣня́ющъ мѧ зако́но̑ гр҃ѣхо́вными сущи́ въ оу́дѣхъ мои́. о҃каа́ненъ а́зъ чл҃къ. кто̀ мѧ и҃зба́витъ ѡ̑ тѣ́ла сме́рти сегѡ̀; [бл҃годарю̀ бг҃а][6] (моего́) і҃с хр҃та гс҃а на́шимъ. ѷ҃ѣмже оу́бо самъ а́зъ {-}[7] оу́момъ (мои́) работаю закону бж҃їю, плоті҃ю же зако́ну гр҃ѣхо́вному.

Гл҃а, и҃.

Ничтоже оу́бо нн҃ѣ о҃суже́нїе сущимъ о҃ хр҃ѣ і҃с҃ѣ [не по́ плоти ходя́щимъ, но по́ дх҃у][1]. за҃, ч҃з.

Зако́нъ бо дх҃а жизни о҃ хр҃ѣ і҃с҃ѣ, свободи́лъ [мѧ][2] ѥ́сть ѡ̑ закона гр҃ѣхо́внаго и҃ смр҃ти. за҃.

Не́мощное бо закону, о҃ немже немощьствоваше плоті҃ю, бг҃ъ (сн҃а своего́)[3] (посла́)[4], въ подобі҃и плоти гр҃ѣха́, и҃ о҃ гр҃ѣсѣ о҃суди гр҃ѣхъ плоті҃ю, да о҃правда́нїе закона и҃сплънѧ́тсѧ въ на́, и҃же не по́ плоти ходя́щи̑, но по дх҃у. ходя́щеи бо по́ плоти, плъ́скаа̑ мр҃ъствую̑. а́ (ходя́щеи) по́ дх҃у, дх҃овнаа. мудрова́нїе бо плъ́ское смр҃ть (ѥ́сть). ѷ мудрова́нїе дх҃овное, живо́ и҃ ми́, зане мудрова́нїе плотьское враждà на́ бг҃а. зако́ну бо бж҃їю не покаря́ѥтъсѧ, ни мо́жетъ бо. за҃. ѷ (сущіи въ плоти)[5], бг҃у оу́годити не мо́гутъ. вы́ же не҃сте въ плоти, но въ дх҃ѣ, понеже дх҃ъ бж҃їи живе́тъ̑ въ васъ. ѷ҃ще ли кто̑ дх҃а хр҃ова не и҃ма́ть, се́и не҃сть ѥ́гожъ. а́ще ли хс҃ въ васъ, плоть оу́бо мр҃тва гр҃ѣха ради, дх҃ъ же живе́тъ пра́вды ради. а́ще ли же дх҃ъ въскр҃е́сившаго і҃са ѡ̑ мр҃твыихъ живе́тъ въ васъ, въздви́гїи хр҃а и҃з мр҃твыихъ, о҃животворі҃ и҃ мр҃твенаа тѣлесà ваша, живущимъ (дх҃омъ ѥ́го)[6] въ васъ. тѣмже оу́бо братїе, до́лъжни ѥ́смы̀ не пло́ти, ѥ́же по́ плоти жити. а́ще бо по́ плоти живетѐ, и҃ма́те оу́мрети. а́ще ли дх҃омъ дѣ́ланїа плотьскаа̀ оумрьщвля́ете, жи́ви бу́дете. за҃, ч҃з.

Ѥ́лицы бо дх҃омъ бж҃їи́мъ во́дѧтсѧ, сїи [сут҃ сн҃ове бж҃їи][7]. не прїа́сте бо дх҃ъ рабо́ты паки въ бо́ѧзнь, но прїа́сте дх҃ъ сно҃положе́нїа, о҃ не́мже въпи҃ѥ́ а҃ввва ѡ̑ц҃ъ, са́мыи дх҃ъ послушес-

твуетъ дх҃ови на́шему, на́ко е҆смы ча́да бж҃ïа.
а́ще же ча́да, и҆ насл҃тдницы. насл҃тдницы оу҆-
бо бу, снасл҃тдницы҄ ху. понеже с нимъ стра́-
жемъ, да и҆ с нимъ просла́вимсѧ· Непщую бо
на́ко недосто́йны страсти нн҃ѣшнѧго вре́мене,
къ хотя́щеи сла́вѣ на́вити҄сѧ въ насъ. чаа́нïе
бо твари, ѡ҆кровенïе сн҃овъ бж҃ïихъ ча́етъ· Су-
етѣ бо тварь повинуѥ́сѧ, не во́лею, но за повин-
увъ́шаго (ю҃) на оу҆пованïе. на́ко и҆ сама тва́рь
свободи҄тсѧ ѡ҆ работы и҆стл҃тне́ïа, въ свободу
сла́вы ча́дъ бж҃ïихъ· зⷯ, чи·
вѣ́мы бо на́ко вⷭ҇ѧ тварь с на́ми съвъздыха́етъ и҆ съболѣзну́етъ даже до нн҃ѣ. не то-
чïю же, но и҆ са́ми нача́токъ дх҃а и҆му́ще, [и҆
мы са́ми҆]8 въ себѣ въздыха́емъ въсы҄новленïа ча́ю-
ще и҆збавле́ïѧ тѣ́лу на́шему. оу҆пова́нïе҆м�things бо
спсо́хо҃сѧ. оу҆пова́нïе же ви́димо, нѣсть оу҆пова-
нïе· е҆же бо ви́дитъ [кто҃, что҃ и҆]9 оу҆пова́етъ;
а҆ще ли е҆го҃ не ви́димъ, надѣ́емсѧ, трⷮпѣнïе҆ҥ
ждемъ. сн҃це (-)10 и҆ дх҃ъ съпособствуетъ҇ (намъ)
[въ немощехъ]11 нашихъ. что҃ бо помо́лимсѧ на́-
коже подоба́етъ, не вѣ́мы, но сⷯ дх҃ъ ходата-
йствуе҆ҥ [о҆ насъ]12, въздыха́нïи неизглаго́лными.
и҆спыта́й же ср҃ца, вѣ́сть что҃ е҆сть му́дрова-
нïе дх҃а, на́ко по҆ бг҃у мо́литсѧ по сты҄хъ·
зⷯ, чⷣ·
вѣ́мы же на́ко любѧщимъ бг҃а, вⷭ҇ѧ поспѣшьствуютъ въ бл҃го́е, (сущ҃ы҄ по пр҃е҆оу҆вѣдѣнïю
зва́нымъ)13. и҆хже бо пр҃е҆оу҆вѣ́де, (тѣхъ) и҆ пр҃е-
оу҆ста́ви, съо҆бра́зными быти о҆́бразу сн҃а свое҆-
го, на́ко быти е҆му пр҃ьворо́дну въ мно́гихъ бра-
тїи҄· ч҃ и҆хже пр҃е҆оу҆ста́ви, тѣ́хъ и҆ призва́. (а҆)14
и҆хже призва, сихъ и҆ о҆правда́. а҆ и҆хже о҆правда́,
сихъ и҆ просла́ви· Что҃ оу҆бо рече́мъ к симъ; а҆ще
бъ по насъ, кто҃ на ны; и҆же оу҆бо (сн҃а свое҆го)15
не пощадѣ, но за ны вⷭ҇ѧ преда́ е҆сть е҆го. како
(оу҆бо) не и҆ с ни҄м вⷭ҇ѧ на҆ даръствуетъ; кто҃
їсаі҃а и҃ пое́млетъ на и҆збра́нныа бж҃ïѧ; *бъ о҆правда-
ѧ́й, кто҃ о҆сужда́ѧй; хс҃ і҃с, оу҆мры҄й паче же и҆
въсы҄рⷮ, и҆же и҆ е҆сть о҆десную ба, и҆же и҆ приво-
вѣдуе҆ҥ о҆ насъ· Кто҃ ны разлучитъ ѡ҆ любве {бж҃ïѧ}16; ско́рбь ли, и҆ли тѣснота, и҆ли го-
не́нïе и҆ли гла́, и҆ли нагота, и҆ли бѣда, и҆ли
ѱ҃ло ѵ҃г мечъ; на́коже е҆сть пи҄сано. *на́ко тебе ради оу҆-
мер҄твлѧ́еми е҆смы весь дн҃ь, вмѣни́хомсѧ на́коже
о҆вцы҆ законïю· но о҆ сихъ всѣхъ преповѣ́ждае҆ҥ
за възлю́бльшаго ны҆. и҆звѣстихъ бо сѧ, на́ко
ни смерть ни животъ, ни а҆г҃ли ни {нача́ла
ни сы́лы}17 ни настоя́щаѧ ни гряду́щаа, (-)18
ни высота҆ ни глубина҆, ни и҆на тварь каѧ
възмо́жетъ на҆ разлучити ѡ҆ любве бж҃ïа, на́же
о҆ хⷭ҇ѣ і҃сѣ гⷭ҇ѣ на́шемъ·

Дух свідчить нашому духові, що ми є божими дітьми. **17** Якщо ж ми діти, то й співспадкоємці, отже, божі спадкоємці, а співспадкоємці Христа, тому що з Ним ми терпимо, щоб і з ним прославитися. **18** Бо вважаю, що терпіння нинішнього часу не варті майбутньої слави, що має з'явитися нам. **19** Бо очікування сотворіння, воно очікує відкриття божих синів. **20** Адже сотворіння не волею підкорилося марноті, але через того, що підкорив її в надії, **21** що і саме сотворіння звільниться від рабства зітління в свободу слави божих дітей. *поч. 98*

22 Бо знаємо, що все сотворіння з нами разом стогне і співстраждає аж донині. **23** Не тільки ж, але й самі, маючи початок Духа, і ми самі в собі стогнемо, очікуючи воскресіння, відкуплення нашого тіла, **24** бо ми спаслися надією. Надія ж, яку бачиться, не є надія. Бо хіба хтось і надіється на те, що бачить? **25** Якщо ж надіємось на те, чого не бачимо, очікуємо з терпеливістю. **26** Так і Дух нам допомагає в наших немочах, бо як не знаємо помолитися так як належиться, але сам Дух за нас заступається невимовними зітханнями. **27** А Той, що досліджує ж серця, знає, яке є бажання Духа, що по-божому молиться за святих. *поч. 99*

28 Знаємо ж, що тим, що люблять Бога, все виходить на добро, тим, що є покликані за передбаченням. **29** Бо яких Він передбачив, тих і наперед призначив, щоб були подібні до образу його Сина, щоб Він був первородним серед багатьох братів. **30** А яких Він наперед призначив, тих і покликав; а яких покликав, цих і оправдав; а яких оправдав, цих і прославив. **31** Що, отже, скажемо на це? Якщо Бог з нами, хто проти нас? **32** Отже, Той, що не пощадив свого Сина, але видав Його за нас усіх, як, отже, з Ним і не подарує нам усе? **33** Хто оскаржуватиме божих вибраних? *Бог* іс. 50
оправдує, *а* **34** хто засуджує? Христос Ісус, що помер, радше ж і воскрес, який і є по правиці Бога, який і заступається за нас. **35** Хто нас відлучить від божої любові? Чи терпіння, або утиски, або переслідування, або голод, або нагота, або небезпека, або меч? **36** Так як є написано, що *задля Тебе нас убивають ввесь день, пс. 43
ми стали як вівці на заріз. **37** Але це все перемагаємо задля Того, що нас полюбив. **38** Адже я впевнився, що ані смерть, ані життя, ані ангели, ані власті, ані сили, ані теперішнє, ані майбутнє, **39** ані висота, ані глибина, ані інше яке сотворіння не зможе нас відлучити від божої любові, що в Христі Ісусі, нашому Господі.

Глава 9, *поч. 100*

1 Правду говорю в Христі, не обманюю, як мені свідчить моя совість Святим Духом, **2** що в мені є великий смуток і безнастанний біль мого серця. **3** *Бо я благав би, щоб я сам був відлучений від Христа задля моїх братів, моїх кревних за тілом, **4** якими є ізраїльтяни, яких є усиновлення, *і слава, і завіти, і *законодавство, і служіння, і обітниця, **5** яких є батьки, і з них Христос за тілом, який є над всіма благословенним Богом навіки. Амінь. *поч. 101*

6 *Не є ж так, що відпало боже слово, бо не всі, що є з Ізраїля, вони – Ізраїль. **7** Ані тіому, що вони є насінням Авраамовим, всі є дітьми *Авраама*, але Він сказав: *В Ісааку назветься насіння. **8** Значить, не тілесні діти є божими дітьми, *але діти обітниці причислюються до насіння. **9** Бо слово *обітниці таке: У цьому часі прийду – і буде в Сарри син. **10** Не тільки ж, *але й Ревека, маючи з однієї постелі нашого батька Ісаака. **11** Отже, ще як не народилися ані не зробила щось доброго, або злого, щоб за вибранням була Божа постанова, **12** не від діл, але від Того, що кличе, їй сказано, *що більший послужить меншому. **13** Так як є написано: *Якова Я полюбив, а Ісава Я зненавидів. **14** Отже, що скажемо? Чи у Бога неправедність? Хай не буде! **15** *Адже Він Мойсеєві говорить: Помилую, кого лиш помилую, і змилосерджуся, над ким лиш змилосерджуся. **16** Тому, отже, ані того, що хоче, ані того, що біжить, але Того, що милосердиться, – Бога. **17** Бо Писання говорить фараонові, що: *Власне на це Я тебе підняв, щоб на тобі показати мою силу і щоб моє ім'я сповістилося по всій землі. *поч. 102*

18 Тому, отже, кого хоче, милує, *і кого хоче, робить зачерствілим. **19** Отже ж, мені кажеш: Задля чого, отже, Він докоряє? Бо хто може противитися його волі? **20** Тому, отже, о чоловіче, хто ти є, що сперечаєшся з Богом? *Хіба творіння каже Тому, що його створив: Чому Ти мене таким зробив? **21** Або чи гончар не має влади над глиною, з того самого місива зробити, отже, одну посудину на честь, другу ж не на честь? **22** Що ж, Бог, бажаючи показати свій гнів і виявити свою силу, у великій терпеливості приніс посудини гніву, готові на погибель, **23** щоб виказати багатство своєї слави на посудинах милосердя, які й раніше приготував на славу **24** нас, яких і прикликав, не тільки з юдеїв, але і з народів. **25** Так як і Осія каже: *Назву не мій народ моїм народом, і не любимою любимого, **26** і буде на місці, де сказано їм: Ви не мій народ, там будуть названі синами живого Бога. **27** Ісая ж кличе про Ізраїля: Якщо буде число синів Ізраїлевих, як пісок морський, то залишок спасеться. **28** Бо Господь виконає слово Своє на землі, виконавши і скоротивши. **29** І як Ісая раніше сказав: Якщо Господь Саваот не залишив нам насіння, то ми були б, як Содом, і були б подібні до Гоморри.

30 Що ж скажемо? Що язичники, які не йшли за правдою, осягнули правду, правду ж, що від віри; **31** а Ізраїль, йдучи за законом правди, до закону правди не дійшов. **32** Чому? Бо не від віри, але ніби від діл закону. Бо спіткнулися об камінь спотикання, **33** як написано: *Ось Я кладу в Сіоні камінь спотикання і скелю, що спокушає, і кожний, хто вірує в Нього, не буде засоромлений.

10 Браття, бажання мого серця і молитва до Бога за Ізраїля – на спасіння. **2** Бо свідчу про них, що вони мають ревність до Бога, але не за розумінням. **3** Бо, не знаючи Божої правди і намагаючись встановити свою правду, вони не підкорилися Божій правді. **4** Бо кінець закону – Христос, на правду кожному, хто вірує.

5 Бо Мойсей пише про правду, що від закону: Людина, яка виконає це, буде жити ним. **6** Але правда, що від віри, так говорить: Не кажи в серці своєму: Хто вийде на небо? – це Христа звести вниз; **7** або: Хто зійде в безодню? – це Христа з мертвих підняти. **8** Але що каже? Близько тебе слово, в устах твоїх і в серці твоєму. Це слово віри, яке ми проповідуємо. **9** Бо якщо ти устами своїми сповідаєш Господа Ісуса і серцем своїм віруєш, що Бог воскресив Його з мертвих, то будеш спасений. **10** Бо серцем віруємо на правду, а устами сповідаємо на спасіння. **11** Бо Писання каже: Кожний, хто вірує в Нього, не буде засоромлений. **12** Бо немає різниці між юдеєм і елліном, бо один Господь усіх, багатий для всіх, що кличуть Його. **13** Бо кожний, хто покличе ім'я Господнє, буде спасений. **14** Як же покличуть Того, в Кого не повірили? Як повірять Тому, про Кого не чули? Як почують без проповідника? **15** І як проповідувати, якщо не будуть посланими? Як написано: *Як прекрасні ноги тих, що благовістять мир, що благовістять добре!

16 Але не всі послухалися благовістя. Бо Ісая каже: *Господи, хто повірив нашій проповіді? **17** Отже, віра від проповіді, а проповідь через слово Христове. **18** Але кажу: Хіба не чули? Так, їхній голос пішов по всій землі, і їхні слова до кінців вселенної. **19** Але кажу: Хіба Ізраїль не знав? Перший Мойсей каже: *Я викличу вас ревністю на не-народ, на народ нерозумний розгнівлю вас. **20** Ісая ж сміливо каже: *Я був знайдений тими, що Мене не шукали, явився тим, що про Мене не питали. **21** А до Ізраїля каже: *Цілий день Я простягав руки Свої до народу непокірного і суперечливого.

11 Отже, кажу: Хіба відкинув Бог народ Свій? Ні, бо й я ізраїльтянин, з насіння Авраамового, з племені Веніамінового. **2** Не відкинув Бог народу Свого, який Він наперед знав. Хіба не знаєте, що говорить Писання про Ілію, як він звертається до Бога проти Ізраїля: **3** *Господи, пророків Твоїх повбивали, жертовники Твої розкопали, і я один залишився, і шукають душу мою. **4** Але що йому відповідає Божий голос? Я залишив Собі сім тисяч чоловіків, які не схилили коліна перед Ваалом. **5** Так і в теперішній час є залишок за вибранням благодаті. **6** А якщо за благодаттю, то вже не за ділами, бо інакше благодать не була б благодаттю. Якщо ж за ділами, то вже не благодать, бо інакше діло не було б ділом. **7** Що ж? Ізраїль не осягнув того, чого шукає, але вибрані осягнули, а інші були засліплені, **8** як написано: *Дав їм Бог духа сонливості, очі, щоб не бачили, і вуха, щоб не чули, аж до сьогодні. **9** І Давид каже: *Нехай їхній стіл стане для них сіткою, і пасткою, і спокусою, і відплатою їм. **10** Нехай потемніють їхні очі, щоб не бачили, і спини їхні завжди зігни.

11 Отже, кажу: Хіба спіткнулися, щоб упасти? Ні, але через їхній гріх спасіння прийшло до язичників, щоб викликати в них ревність. **12** Якщо ж їхній гріх – багатство світу, і їхня втрата – багатство язичників, то скільки більше їхня повнота! **13** Бо вам, язичникам, кажу: Оскільки я апостол язичників, я прославляю своє служіння, **14** щоб викликати ревність у моїх братів і спасти деяких з них. **15** Бо якщо їхнє відкинення – примирення світу, то що їхнє прийняття, як не життя з мертвих? **16** Якщо ж перший хліб святий, то й тісто; і якщо корінь святий, то й гілки. **17** Якщо ж деякі з гілок були відламані, а ти, дикий, був прищеплений між них і разом з ними став причасником кореня і соку оливи, **18** не вихваляйся перед гілками. Якщо ж вихваляєшся, то не ти несеш корінь, але корінь тебе. **19** Ти ж скажеш: Гілки були відламані, щоб я був прищеплений. **20** Добре. Вони були відламані через невір'я, а ти стоїш через віру. Не будь гордий, але бійся. **21** Бо якщо Бог природних гілок не пощадив, то й тебе не пощадить. **22** Отже, подивися на доброту і строгість Божу: строгість до тих, що впали, а доброта до тебе, якщо будеш перебувати в доброті, інакше і ти будеш відрізаний. **23** І вони, якщо не будуть перебувати в невір'ї, будуть прищеплені, бо Бог може знову прищепити їх. **24** Бо якщо ти був відрізаний від природної дикої оливи і всупереч природі був прищеплений до доброї оливи, то скільки більше ці, природні, будуть прищеплені до своєї оливи!

25 Бо не хочу, браття, щоб ви не знали цієї таємниці, щоб ви не були мудрими самі в собі: частина Ізраїля зазнала каменю, аж поки не ввійде повне число язичників, **26** і так увесь Ізраїль буде спасений, як написано: *Прийде з Сіону Визволитель, відверне безбожність від Якова. **27** І це буде Мій заповіт з ними, коли Я відніму їхні гріхи. **28** Щодо благовістя, вони ворогують заради вас, але щодо вибрання, вони улюблені заради батьків. **29** Бо дари і покликання Божі незмінні. **30** Бо як і ви колись були непокірні Богу, але тепер помилувані через непокору їхню, **31** так і вони тепер були непокірні через милість до вас, щоб і вони тепер були помилувані. **32** Бо Бог усіх замкнув у непокорі, щоб усіх помилувати.

33 О, глибина багатства і мудрості і знання Божого! Як незбагненні Його суди і невідомі Його шляхи! **34** Бо хто пізнав розум Господній? Або хто був Його радником? **35** Або хто дав Йому перший, і йому буде відплачено? **36** Бо від Нього, і Ним, і для Нього все. Йому слава навіки. Амінь.

12 Отже, браття, благаю вас милосердями Божими принести тіла ваші в жертву живу, святу, Богові приємну, розумне служіння ваше. **2** І не пристосовуйтеся до цього віку, але перемінюйтеся оновленням розуму вашого, щоб пізнати, що є воля Божа, добра, приємна і досконала. **3** Бо кажу, за даною мені благодаттю, кожному з-поміж вас: не думайте про себе більше, ніж слід думати, але думайте розсудливо, кожному, як Бог дав міру віри. **4** Бо як у одному тілі ми маємо багато членів, але не всі члени мають одну й ту саму дію, **5** так і ми, багато нас, є одне тіло в Христі, а кожний окремо один для одного члени. **6** Маючи ж різні дари за благодаттю, яка нам дана, – чи пророцтво, нехай пророкує відповідно до міри віри; **7** чи служіння, нехай служить; чи той, що навчає, нехай навчає; **8** чи той, що втішає, нехай втішає; той, що дає, нехай дає щедро; той, що керує, нехай керує старанно; той, що милосердить, нехай милосердить з радістю.

9 Любов нехай буде нелицемірна. Ненавидьте зло, тримайтеся добра. **10** Любіть один одного братньою любов'ю, випереджуючи один одного в честі. **11** Не будьте ліниві в старанності, будьте палкі духом, служіть Господу. **12** Радійте надією, будьте терпеливі в скорботі, будьте наполегливі в молитві. **13** Беріть участь у потребах святих, будьте гостинні. **14** Благословляйте тих, що вас переслідують, благословляйте і не проклинайте. **15** Радійте з тими, що радіють, і плачте з тими, що плачуть. **16** Будьте однодумні між собою, не думайте про високе, але пристосовуйтеся до низького. Не будьте мудрими самі в собі. **17** Нікому не відплачуйте злом за зло. Дбайте про добре перед усіма людьми. **18** Якщо можливо, наскільки це від вас залежить, живіть у мирі з усіма людьми. **19** Не мстіть самі, улюблені, але дайте місце гніву, бо написано: *Мені належить помста, Я відплачу, говорить Господь. **20** Але якщо твій ворог голодний, нагодуй його; якщо спраглий, напій його; бо, роблячи це, ти розпалиш вугілля на голову його. **21** Не будь переможений злом, але перемагай зло добром.

13 Кожна душа нехай буде підкорена вищим владам, бо немає влади не від Бога, і ті, що існують, встановлені Богом. **2** Тому, хто противиться владі, противиться Божому встановленню, а ті, що противляться, самі на себе накличуть осуд. **3** Бо правителі не страх для доброго діла, але для злого. Хочеш не боятися влади? Роби добре, і матимеш похвалу від неї, **4** бо вона Божий слуга тобі на добро. Але якщо робиш зле, бійся, бо не даремно носить меч, бо вона Божий слуга, месник на покарання тому, хто робить зле. **5** Тому треба підкорятися не тільки через покарання, але й через совість. **6** Бо через це ви й податки платите, бо вони Божі служителі, які цим постійно займаються. **7** Віддавайте кожному належне: кому податок – податок, кому мито – мито, кому страх – страх, кому честь – честь.

8 Нікому нічого не будьте винні, крім взаємної любові, бо хто любить ближнього, той виконав закон. **9** Бо заповіді: Не чини перелюбу, не вбивай, не кради, не свідкуй неправдиво, не пожадай – і будь-яка інша заповідь – коротко висловлюються в цьому слові: Люби ближнього свого, як самого себе. **10** Любов не робить ближньому зла, тому любов – це виконання закону.

11 І це, знаючи час, що вже година нам прокинутися від сну, бо тепер ближче до нас спасіння, ніж тоді, коли ми увірували. **12** Ніч минула, а день наблизився. Отже, відкинемо діла темряви і одягнемося в зброю світла. **13** Будемо поводитися чесно, як удень, не в гульбищах і п'янстві, не в розпусті і розпещеності, не в сварці і заздрості. **14** Але одягніться в Господа Ісуса Христа і не дбайте про тіло, щоб не викликати пожадливості.

14 Слабкого у вірі приймайте, але не для суперечок про думки. **2** Один вірує, що можна їсти все, а слабкий їсть тільки овочі. **3** Той, що їсть, нехай не зневажає того, що не їсть, і той, що не їсть, нехай не засуджує того, що їсть, бо Бог прийняв його. **4** Хто ти, що засуджуєш чужого раба? Перед своїм господарем він стоїть або падає. Але він буде поставлений, бо Господь може поставити його. **5** Один вважає один день вищим за інший, а інший вважає всі дні однаковими. Нехай кожний буде переконаний у своїй думці. **6** Той, що дотримується дня, дотримується для Господа, і той, що їсть, для Господа їсть, бо дякує Богу, і той, що не їсть, для Господа не їсть і дякує Богу. **7** Бо ніхто з нас не живе для себе і ніхто не помирає для себе. **8** Бо якщо живемо, для Господа живемо, і якщо помираємо, для Господа помираємо. Отже, чи живемо, чи помираємо, ми Господні. **9** Бо для цього Христос і помер, і воскрес, і ожив, щоб панувати над мертвими і живими. **10** Але ти, чому засуджуєш брата свого? Або ти, чому зневажаєш брата свого? Бо всі ми станемо перед судом Христовим. **11** Бо написано: *Живу Я, говорить Господь, Мені кожне коліно схилиться, і кожний язик визнає Бога. **12** Отже, кожний з нас за себе дасть відповідь Богу. **13** Тому не будемо більше засуджувати один одного, але краще вирішимо не давати брату спотикання або спокуси. **14** Я знаю і переконаний у Господі Ісусі, що нічого нечистого само по собі немає, хіба тільки для того, хто вважає щось нечистим, для того воно нечисте. **15** Бо якщо через їжу твій брат засмучується, ти вже не ходиш за любов'ю. Не губи своєю їжею того, за кого Христос помер. **16** Отже, нехай не буде ганьблене ваше добро. **17** Бо Царство Боже – не їжа і не пиття, але праведність, і мир, і радість у Святому Дусі. **18** Бо хто в цьому служить Христу, той Богу приємний і людям схвалений. **19** Отже, будемо дотримуватися того, що веде до миру, і того, що взаємно зміцнює. **20** Не руйнуй діла Божого через їжу. Все чисте, але зле для людини, яка їсть, спокушаючи. **21** Добре не їсти м'яса, не пити вина і не робити нічого, через що твій брат спотикається, або ображається, або слабшає. **22** Маєш віру? Май її для себе перед Богом. Блаженний той, хто не засуджує себе в тому, що схвалює. **23** А той, хто сумнівається, якщо їсть, засуджений, бо не з віри. Все, що не з віри, є гріх.

15 Ми ж, сильні, повинні терпіти немочі слабких і не догоджати самим собі. **2** Кожний з нас нехай догоджає ближньому своєму на добро, для зміцнення. **3** Бо й Христос не догоджав Собі, але, як написано: *Зневаги тих, що зневажають Тебе, впали на Мене. **4** Бо все, що було написане раніше, було написане для нашого повчання, щоб ми через терпіння і через утіху з Писань мали надію. **5** Бог же терпіння і утіхи нехай дасть вам бути однодумними між собою за Христом Ісусом, **6** щоб одностайно, одними устами прославляли Бога і Отця Господа нашого Ісуса Христа. **7** Тому приймайте один одного, як і Христос прийняв нас на славу Божу. **8** Бо кажу, що Христос був служителем обрізання заради правди Божої, щоб підтвердити обітниці, дані отцям, **9** а язичники прославляють Бога за милість, як написано: *Тому Я буду прославляти Тебе між язичниками і співати імені Твоєму. **10** І знову каже: *Веселіться, язичники, з народом Його. **11** І знову: *Хваліть Господа, всі язичники, і прославляйте Його, всі народи. **12** І знову Ісая каже: *Буде корінь Єссея, і Той, що встане володарювати над язичниками, на Нього язичники будуть надіятися. **13** Бог же надії нехай наповнить вас усякою радістю і миром у вірі, щоб ви надією були багаті силою Духа Святого.

14 Я ж, браття мої, і сам переконаний про вас, що ви самі повні доброти, наповнені всяким знанням, здатні також один одного напоумляти. **15** Але я дещо більш сміливо писав вам, браття, частково нагадуючи вам через благодать, яка мені від Бога дана, **16** щоб я був служителем Христа Ісуса для язичників, священнодіючи Євангелію Божому, щоб приношення язичників було приємне, освячене Духом Святим. **17** Отже, маю чим похвалитися в Христі Ісусі в тому, що стосується Бога. **18** Бо не посмію говорити про що-небудь, крім того, що Христос зробив через мене для покори язичників словом і ділом, **19** силою знамень і чудес, силою Духа Божого, так що від Єрусалима і навколо аж до Іллірика я сповнив благовістя Христове. **20** І я старався так благовістити, щоб не там, де вже було ім'я Христове, будувати чуже основання, **21** але, як написано: *Ті, яким не було сповіщено про Нього, побачать, і ті, що не чули, зрозуміють.

22 Тому я й був багато разів перешкоджений прийти до вас. **23** Але тепер, не маючи більше місця в цих краях, і маючи бажання багато років прийти до вас, **24** коли буду йти в Іспанію, сподіваюся, проходячи, побачити вас і бути вами відправлений туди, якщо спочатку трохи насичуся вами. **25** Тепер же йду в Єрусалим, служити святим. **26** Бо Македонія і Ахаїя вирішили зробити спільний збір для бідних між святими в Єрусалимі. **27** Вирішили вони це, і вони їхні боржники. Бо якщо язичники стали учасниками їхніх духовних благ, то повинні й тілесними послужити їм. **28** Отже, коли я це виконаю і передам їм цей плід, то через вас піду в Іспанію. **29** І знаю, що, прийшовши до вас, прийду з повнотою благословення Христового.

30 Благаю вас, браття, Господом нашим Ісусом Христом і любов'ю Духа, разом зі мною боротися в молитвах до Бога за мене, **31** щоб я був визволений від невірних в Юдеї, і щоб моє служіння в Єрусалимі було прийняте святими, **32** щоб з радістю прийти до вас за волею Божою і разом з вами відпочити. **33** Бог же миру нехай буде з усіма вами. Амінь.

16 Рекомендую вам нашу сестру Фіву, яка є служителькою церкви в Кенхреях, **2** щоб ви прийняли її в Господі, як належить святим, і допомогли їй у будь-якій справі, в якій вона потребуватиме від вас, бо вона була помічницею багатьох і мене самого.

3 Привітайте Прискиллу і Акилу, моїх співробітників у Христі Ісусі, **4** які за життя мого віддали свої голови, яким не я один дякую, але й усі церкви язичницькі, **5** і церкву, що в їхньому домі. Привітайте Епенета, мого улюбленого, який є первістком Ахаїї для Христа. **6** Привітайте Марію, яка багато потрудилася для нас. **7** Привітайте Андроніка і Юнію, моїх родичів і співв'язнів, які є відомі між апостолами і були в Христі раніше від мене. **8** Привітайте Амплія, мого улюбленого в Господі. **9** Привітайте Урбана, нашого співробітника в Христі, і Стахія, мого улюбленого. **10** Привітайте Апеллеса, вибраного в Христі. Привітайте тих, що з дому Аристовулового. **11** Привітайте Іродіона, мого родича. Привітайте тих з дому Наркисового, що в Господі. **12** Привітайте Трифену і Трифосу, які працюють у Господі. Привітайте улюблену Персиду, яка багато працювала в Господі. **13** Привітайте Руфа, вибраного в Господі, і його матір і мою. **14** Привітайте Асинкрита, Флегонта, Гермія, Патровію, Гермія і братів, що з ними. **15** Привітайте Филолога і Юлію, Нирея і його сестру, і Олімпа, і всіх святих, що з ними. **16** Привітайте один одного святим цілунком. Вітають вас церкви Христові.

17 Благаю вас, браття, стережіться тих, що викликають розбрати і спокуси всупереч науці, якої ви навчилися, і відступайте від них. **18** Бо такі не служать Господу нашому Ісусу Христу, а своєму черевові, і солодкими словами і лестощами обманюють серця простодушних. **19** Ваша покора відома всім, тому я радію з вас, але хочу, щоб ви були мудрими для добра і простими для зла. **20** Бог же миру швидко потопче сатану під ногами вашими. Благодать Господа нашого Ісуса Христа нехай буде з вами.

21 Вітає вас Тимофій, мій співробітник, і Лукій, і Ясон, і Сосипатр, мої родичі. **22** Вітаю вас я, Тертій, що написав цього листа, в Господі. **23** Вітає вас Гай, мій і всієї церкви господар. Вітає вас Ераст, скарбник міста, і брат Кварт. **24** Благодать Господа нашого Ісуса Христа нехай буде з усіма вами. Амінь.

25 Тому, хто може вас утвердити за моїм Євангелієм і проповіддю Ісуса Христа, за одкровенням таємниці, що була замовчана від віків, **26** але тепер явлена і через пророчі писання за повелінням вічного Бога сповіщена всім народам для покори віри, **27** Богові єдиному премудрому нехай буде слава через Ісуса Христа навіки. Амінь.

люди моа. и не възлюбленую, възлюбленү. и
ѡсїа ӓ бу́детъ на мѣ́стѣ, идѣ́же рече́сѧ и̑мъ, *не
лю́дїе мои̑ (е̑сте) вы, тꙋ̀ нарекꙋ́тсѧ сы́нове бо
ѡсаї ӓ ё жи́ваго. *ї̑саїѧ же вопїе́тъ о̑ ї̑и̑лѣ, а̑́ще и̑ бꙋдꙋ́т
число̀ сы́нъ їи̑левъ ꙗ́ко пѣ́сокъ морскїи̑, о̑стано́къ
спасе́тсѧ. сло́во бо сконча́ѧ и̑ о́бращаѧ [въ пра́вдꙋ, ꙗ́ко сло́во съкраще́но][4]
сътворитъ гь на земли. и̑ ꙗ́коже проречѐ ї̑саїѧ.
зачѧ́ло.
ѡсаї ӓ *а̑́ще не бы̀ гь савао́ѳъ о̑ставилъ на̑̀ сѣ́мене,
ꙗ́коже содо́мъ оу̑бо бы́ли бы̑хо̑ и̑ ꙗ́ко гомо́рꙋ оу̑-
подобилиса бы́хомъ. что̀ оу̑бо речемъ; ꙗ́ко на-
зы́ци не гонѧщеи̑ пра́вдꙋ, постигоша пра́вдꙋ,
пра́вдꙋ же ꙗ́же ѡ̑ вѣ́ры. и̑зра̀и̑ль же гоня законъ
пра́вды, въ [законъ пра́вды][5] не постиже. чесо̀ ра-
ѳмѧ їа ѳмѧ їі ѳлꙋ їк ѳ̑ дрꙋ́гаѧ ѳ̑ ѱа́ло рзі ї̑саї̈ѧ и̑ к̑д ӓ петр̑ в
ди; занѐ не ѡ̑ вѣ́ры, но ѡ̑ дѣ́лъ [зако́на][6].
претыкоша (бо) сѧ о̑ ка́мень претыканїа. ꙗ́-
коже е̑сть пи́сано, *се полага́ю въ сїо́нѣ ка́мень
претыка́нїѧ, и̑ ка́мень събла́зну. и̑ [всѧ́къ][7] вѣ́-
рꙋѧи̑ во́нь, не постыди́тсѧ.

Гла, і· за̑, р̑г.

Братїе, бл̑говоле́нїе моего̑ ср̑ца, и̑ мл̑тва
ꙗ́же къ бг̑ꙋ по [и̑и̑лѝ е̑сть][1] въ спасе́нїе.
Свѣдѣтельствꙋю бо и̑м̑, ꙗ́ко ре́вность
бж̑їю и̑мꙋ́тъ, но не по ра́зꙋмꙋ. Не разꙋ-
мѣ́юще бо бж̑їю правдꙋ, и̑ свою пра́вдꙋ и̑щꙋще
поста́вити, пра́вдѣ бж̑їи̑ не повинꙋ́ша сѧ.
галѧ г̑ *конча́ние бо закону х̑с, въ пра́вдꙋ всѧ́комꙋ вѣ́-
рꙋющемꙋ. моꙋ̀сїи̑ бо пи́шетъ правдꙋ ꙗ́же ѡ̑
г̑ мѳ и̑и̑ закона́, *ꙗ́ко сътворивыи̑ тѧ́ чл̑къ, жи́въ бꙋ-
ѣзк ї̑ детъ в ни́хъ. а̑ ꙗ́же ѡ̑ вѣ́ры пра́вда, си́це
галѧ г̑ гл̑етъ. *да не речеши въ ср̑цы своемъ, кто̀ взы́-
ё мѳ ӓ детъ на́ нб̑о; сирѣ́чь, х̑а свестѝ. и̑ли кто̀ сни́-
детъ въ бе́здноу; сирѣ́чь, х̑а ѡ̑ м̑ртвыхъ възве-
ё мѳ г̑ стѝ. но что̀ гл̑етъ {писа́нїе}[2]; *близъ тѧ
гл̑ъ е̑сть въ ꙋ̑стѣ твое́и̑, и̑ въ ср̑цы твое́м̑.
сирѣ́чь гл̑ъ вѣ́ры, е̑гоже проповѣ́даемъ. ꙗ́ко а̑́ще
и̑сповѣ́си ꙋ̑стꙑ̀ свои́ми г̑а і̑с̑а, и̑ вѣ́ровеши въ
ср̑цы своемъ, ꙗ́ко бъ того̀ въздви́же и̑з м̑ртвыхъ, спасе́шисѧ. Ср̑цемъ бо вѣ́ровет-
сѧ въ пра́вдꙋ, ꙋ̑стꙑ же и̑споведꙋ́етсѧ въ спасе́нїе· за̑, р̑д·

Гл̑етъ бо писа́нїе, всѧ́къ вѣ́рꙋѧи̑ во́нь, не по-
стыди́тсѧ. нѣ́сть бо ра́зность, и̑ꙋдѣ́еви же
и̑ ёллинꙋ. тои́ бо (бъ)[3] всѣ́мъ, богатѧ̀ въ
дѣ̑ в всѣхъ призыва́ющихъ е̑го· *всѧ́къ бо и̑́же а̑́ще
і̑ш̑и̑ в призове́ и̑́мать гн̑е, спасе́тсѧ. Ка́ко оу̑бо призо-
вꙋ́тъ, в негоже не вѣ́роваша; ка́ко же вѣ́ру-
ютъ, е̑гоже не оу̑слы́шаша; ка́ко же оу̑слы́-
шатъ, без̑ проповѣ́дающаго; ка́ко же пропо-
вѣ́дятъ, а̑́ще не по́слани бꙋдꙋ́тъ; ꙗ́коже

дом, і не улюблену – улюбленою. **26** І буде на місці, де скажеться їм: *Ви не є моїм народом, – там назвуться синами живого Бога. **27** *Ісая ж виголошує про Ізраїль: Якщо й число ізраїльських синів буде як пісок моря, останок спасеться. **28** Ото ж, довершуючи слово і повертаючи в праведність, вже скоро Господь виконає слово на землі. **29** І так як провіщав Ісая: *поч.*

йос. 1

іс. 5

*Якщо б Господь Саваот не залишив нам насіння, отже, ми були б так, як Содома і ми були б уподібнилися до Гомори. **30** Отже, що скажемо? Що народи, які не шукали за праведністю, осягнули праведність, праведність же, що з віри, **31** а Ізраїль, що шукав за законом праведності, не дійшов до Закону праведності? **32** Задля чого? Тому що не з віри, але з діл Закону. Бо вони спотикнулися об камінь спотикання, **33** так як є написано: *Ось кладу в Сіоні камінь спотикання і камінь згіршення. І кожний, хто вірить в Нього, не завстидається.

іс. 30

мат. 21
мар. 15
лук. 20
дія. 4
пс. 117
іс. 8
і 24
пет1. 2

Глава 10, *поч. 103*

1 Брати, добре бажання мого серця і молитва, що до Бога, є за Ізраїль на спасіння. **2** Бо свідчу їм, що мають божу ревність, але не за розумом. **3** Бо не розуміючи божу праведність і шукаючи поставити свою праведність, не підкорилися божій праведності. **4** *Бо завершення Закону – Христос в праведність кожному, що вірить. **5** Адже Мойсей пише про праведність, що з Закону, *що та людина, яка те зробить, житиме в них. **6** А про ту праведність, що з віри, так говорить: *Не скажеш у своєму серці: Хто вийде на небо? – значить – Христа звести. **7** Або: Хто зійде в безодню? Значить – Христа з мертвих підняти. **8** Але що говорить Писання? – *Близько до тебе є слово, в твоїх устах і в твоєму серці, – значить слово віри, яке ми проповідуємо. **9** Якщо визнаєш своїми устами Господа Ісуса і віриш у своєму серці, що Бог Того підняв з мертвих, спасешся. **10** Бо серцем віриться на праведність, устами ж визнається на спасіння. *поч. 104*

гал. 3
мой3. 18
єз. 20
гал. 3
мой5. 1
мой5. 3

Адже Писання говорить: Кожний, хто вірить в Нього, не завстидається. Бо немає різниці між юдеєм же і гелленом, бо той самий Бог усіх, що збагачує в усьому тих, що Його прикликують, **13** *Бо кожний, хто тільки прикличе господнє ім'я, спасеться. **14** Отже, як прикличуть Того, в якого не повірили? Як же повірять в Того, кого не почули? Як же почують без проповідника? **15** Як же будуть проповідувати, якщо не будуть послані? Так

дія. 2
ів. 2

ic. 52
нау. 1
як є написано: *Які гарні ноги тих, що благовіствують мир, що благовіствують добро. **16** Але не всі послухали благовість, бо Ісая каже: *Господи, хто повірив нашому слухові? **17** Тому, отже, віра – від слухання, а слухання – через боже слово. **18** Але кажу: Чи вони не чули? Радше, отже,
пс. 18
*по всій землі вийшло їхнє віщування, і в кінці вселенної – їхні слова. **19** Але кажу: Чи Ізраїль не пізнав? Перший Мойсей говорить: *І я роздражню вас не народами, але нерозумним народом розгніваю вас. **20** Ісая ж осмілюється і говорить: *Я був знайдений тими, що мене не шукали, явним став я тим, що про мене не розпитували. **21** До Ізраїля ж говорить: *Ввесь день я піднімав мої руки до непокірного народу і такого, що нарікає.

ic. 53
ів. 12
ic. 65
мой5. 32
єре. 15
ic. 65

Глава 11

1 Кажу, отже, чи Бог відкинув свій народ? Хай не буде! Бо і я є ізраїльтянином, з насіння Авраамового, Веніяминового племені. **2** Бог не відкинув свій народ, якого раніше пізнав.

поч. 105

Або чи не знаєте про Іллю? Що говорить Писання, коли він скаржиться Богові на Ізраїль: **3** *Господи, твоїх пророків повбивали і розбили твої жертовники, і я один залишився, і шукають моєї душі, щоб її взяти. **4** Але що говорить йому божественна відповідь? – *Я собі залишив сім тисяч чоловік, які не схилили коліна перед Ваалом. **5** Так, отже, і в теперішньому часі останок був за вибором ласки. **6** Якщо ж за ласкою, то не з діл, тому що ласка вже не буває ласкою. Якщо ж вона з діл, вона більше не є ласкою, а діло вже не є ділом. **7** І що ж? Того, що Ізраїль шукав, цього не одержав, а одержали вибрані, інші ж осліпли, **8** так як є написано: *Бог дав їм духа приголомшення: очі, щоб не бачили, і вуха, щоб не чули, аж до нинішнього дня.
пс. 68
9 І Давид говорить: *Хай їхній стіл буде сильцем, і пасткою, і згіршенням, і їм на відплату! **10** Хай потемніють їхні очі, щоб не бачили, і повністю зігни їхній хребет. **11** Кажу, отже, чи вони згрішили, щоб відпасти? Хай не буде! Але їхнім падінням є спасіння поганам, на те, щоб їх роздратувати. **12** Якщо ж їхній гріх – багатство для світу, а їхнє відлучення – багатство для поган, *то* наскільки більше їхня повнота?

поч. 106

13 Адже говорю вам, народам, тому що, отже, я є апостолом народів, прославляю мою службу, – **14** може якось роздратую своїх *за* тілом і

ic. 6
мат. 13
мар. 4
лук. 8
ів. 12
дія. 28

ѥ҆сть пи́сано· *Коль красны҆ но́ги [бл҃говѣствующихъ ми́ръ][4], бл҃говѣствующихъ бл҃га́а. а҆лл҆а҆ не вс҆и послу́шаша бл҃говѣствова́нїа· і҆саі́а бо гл҃етъ, *г҃и, кт҃о вѣрова слу́ху на́шему; т҃ѣ́мже о҆у҃бо вѣ́ра и҆҃ слу́ха. слу́х же гл҃омъ бж҃і҃и҃· но́ гл҃ю, ѥ҆да не слы́шаша; паче о҆у҃бо *вѣ всю҆ зе́млю и҆́зыде вѣ́сть и҆́хъ, и҆ въ конца вселе́ныа гл҃ы и҆́хъ, но́ гл҃ю ѥ҆да (не разумѣ҆ ѥ҆ли҆ль)[5]; пе́рвыи мои҆҃се́и гл҃етъ. (*и҆) а҆́зъ раздражу́ вы не о҆́ нарѡ́дѣхъ, (но́) о҆́ нарѡ́дѣ неразумнѣ҆ прогнѣ́ваю ва́съ· і҆саі́а же дерзаетъ, и҆҃ гл҃етъ, *о҆бр҃ѣто́хсѧ [-][6] не и҆҃щущимъ мене, ѩ҆вле́нъ бы҆хъ (не вънраша́ющи҆й о҆҃ мнѣ)[7]. кт҃ъ і҆и҃лю же гл҃етъ. *весь дн҃ь вънздѣхъ ру́цѣ мои҆ кт҃ъ лю́демъ непокори́вымъ и҆҃ прерѣка́ющимъ·

і҆саі́а ѯ҃е҃
і҆саі́а ѯ҃е҃

Гл҃а, а҃і·

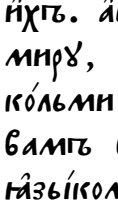

лю о҆у҃бо, ѥ҆да о҆҃ри́ну бъ҃ люди свои҆҃; да не бу́детъ. и҆́бо и҆҃ а́зъ і҆и҃ль҃тани҃нъ ѥ҆смь҆, о҆҃ сѣ́мене а҆враа́мля, колѣна веніа҆ми́нова. не о҆҃ри́ну бъ҃ людї҆и҃ свои҆҃хъ, и҆́хже прежде҃ разумѣ҆· зд҃а, г҃ре·

И҆́ли не вѣ́сте, о҆́ и҆лї҆и҃ что҃ гл҃етъ писа́нїе; на҆́коже приповѣ́дуетъ бг҃ови на і҆и҃ля, *г҃и, пр҃роки твоя҆ и҆́збиша, (и҆) о҆лта́ря твоя҆ раскопа́ша. и҆ а́зъ о҆́стахъ ѥ҆дїнъ, і҆ и҆́щутъ дш҃у мою (и҆҃затї҆ ю҆҃). но́ что҃ гл҃етъ ѥ҆му бж҃ственыи о҆҃вѣтъ; *о҆ста́вихъ себѣ ѥ҆́мь ты́сащъ мужї҆и, и҆́же не преклони́ша колѣна пр҃ѣ ваа́ломъ· Тако о҆у҃бо и҆ въ нынѣ҆шнее врема, о҆ста́нокъ по и҆҃збра́нїю бл҃ати҃ бысть. а҆ще ли҆ по бл҃ати҃, то҃ не и҆҃ дѣ́лъ. зане бл҃годать, о҆у҃же не быва́етъ бл҃годать· [а҆ще ли҆ и҆҃ дѣ́лъ, ктомꙋ нѣ́сть бл҃годать. а҆ дѣ́ло, о҆у҃же нѣ́сть дѣ́ло][1]. что о҆у҃бо; ѥ҆гоже и҆щ҃ка́ше і҆и҃ль, сего не получи҆҃. а҆ и҆҃збра́нїе получи҆҃, про́чїи же о҆҃слѣпи́шасѧ. на҆́коже ѥ҆сть пи́сано, *дасть и҆́мъ бг҃ъ дꙋ́хъ о҆у҃миле́нїа, о҆́чи не ви́дѣти, и҆҃ о҆у҃ши не слы́шати, даже до дн҃е́шнаго дн҃е. и҆ дв҃ъ гл҃етъ, *да бу́детъ трапе́за и҆́хъ въ сѣ́ть и҆҃ въ ло́въ, и҆ в сѣ́бла́знь, и҆ въ въ҆здаа́нїе и҆́хъ. да помрачи́тсѧ о҆́чи и҆́хъ не ви́дѣти, и҆҃ хребетъ и҆́хъ ѿ҆нюдь҃ преклони· Гл҃ю о҆у҃бо, ѥ҆да съгрѣ́шиша, да ѿ҆падꙋ́тъ; да не бу́детъ. но́ т҃ѣ҆ паде́нїе҆мъ, спн҃їе҆ на҆́зы́комъ҆, въ ѥ҆же раздражити и҆́хъ. а҆ще ли же прегрѣше́нїе и҆́хъ, богатъство́ мирꙋ, и҆҃ ѿ҆паденїе҆ и҆́хъ, богатъ҃ство на҆́зы́комъ҆ ко́льми паче и҆҃сполне́нїе҆ и҆́хъ; зд҃а, ѕ҃·

вамъ бо гл҃ю на҆́зы́комъ. понеже о҆у҃бо ѥ҆смь а҆́зъ на҆́зы́комъ҆ а҆҃пл҃ъ, служ҃бꙋ мою прославля́ю, а҆ще какоѡ҆ ра҆҃дражу҆ и҆҃ плоть, и҆҃ спсу҆ нѣкіи҆ ѿ҆ нихъ.

г҃ ч҃р҃ д҃і

г҃ ч҃р҃ д҃і

ѕ҃ ѱ҃ѳ҃ і҃и

ѕ҃ ѱ҃ѳ҃ і҃и

аще бо ѡложе́нїе и҃хъ, примирені҃е мирꙋ, что҆ прїа́тїе, развѣ жи́знь и҃з мертвы́хъ; аще ли̑ нача́то҃ ст҃ъ, (то҆) и҆ примѣше́нїе. и҆ аще ко́рень ст҃ъ (то҆) и҆ вѣтви. аще ли̑ нѣцыи ѡ҃ вѣтвеи ѡ҃ломи́шасѧ. ты же ди́вна ма́слина сы́и прищепи́лъсѧ е҆́си в нихъ, и҆ причастникъ корені҃ю (и҆) ма́сти ма́слинныѧ былъ е҆́си, не хвали́сѧ на вѣтви аще ли же хва́лишисѧ, не ты̑ корень но́сиши, но̑ корень тебѣ҆. речеши ꙋ҆́бо, ѡ҃ломи́шасѧ вѣтви, да а҆́зъ прищеплю́сѧ, добро҆̀. невѣрі҃е́мъ ѡ҃ломишасѧ, ты же вѣ́рою стои́ши. не высоко мꙋ́дрꙋствꙋи, но̑ бои́сѧ· а҆́ще бо ѿ҆ е҆стества́ныѧ вѣтви не пощадѣ, е҆́да како и҆ тебе не пощади́. ви́ждь ꙋ҆́бо бл҃гость и҆ непощадѣ́ні҃е бж҃ї҃е. на ѡ҃па́шихъ ꙋ҆́бо непощадѣ́ні҃е, а҆̂ на тебѣ бл҃гость бж҃ї҃а, аще пребꙋ́деши въ бл҃гости. (аще ли же и҆́и, то҆)[2] и҆ ты ѡ҃сѣче́нъ бꙋ́деши· и҆ о҆ни́же аще не пребꙋдꙋ́тъ въ невѣ́рствїи, прищепа́тсѧ· си́ленъ бо̑ е҆́сть ѿ҆ паки прищепи́ти и҆́хъ· а҆́ще бо ты ѡ҃ е҆стества́ннаго ѡ҃сѣче́нъ дивї҃а ма́слины, (-)[3] ч҃рⷭ҇е е҆стество҆̀ прищепи́лъсѧ е҆́си къ добрѣи ма́слинѣ. ко́льми паче сі҃и, и҆́же по е҆стествꙋ̀ прищепа́тсѧ своеи́ ма́слинѣ; зⷯ҇, ѳ҃з·

Не бо̀ хощꙋ̀ васъ не вѣ́дѣти (та́инꙋ сі҃ю́ бра́тїе)[4], да не бꙋ́дете о҆́ себѣ мꙋ́дри. и҆́ако недоꙋ́мѣні҃е ѡ҃ части і҆и҃лева бы́сть, дондеже и҆спо҆лне́ні҃е а҆́зыкомъ вни́дꙋ҆, и҆ тако̀ весь і҆и҃ль спсе́тсѧ. и҆́коже е҆́сть пи́сано, *прі҃идетъ ѡ҃ сі҃ѡ́на и҆зба́влѧѧй, (и҆) ѡ҃вратитъ нече́стіе ѡ҃ і҆а́кова. и҆ се̑ и҆́мъ ѡ҃ мене завѣ́тъ, *е҆гда ѡ҃и҆мꙋ̀ грѣхи̑ и҆́хъ· По бл҃говѣствова́нїю ꙋ҆́бо врази̑ васъ ради. по и҆збра́нїю же, вꙋзлю́блени ѡ҃ц҃ъ ради. нераскаа́на бо̑ дарова́нїа (и҆збавле́ні҃е)[5] бж҃ї҃е. и҆́коже бо [и҆][6] вы̑ и҆ногда проти́вистесѧ бг҃ꙋ, нн҃ѣ же поми́ловани бысте сѣ҃ противле́ні҃е. такоже и҆ сі҃и нн҃ѣ проти́вишасѧ ва́шеи мл҃ти, да и҆ ті́и [-][7] поми́ловани бꙋ́дꙋ. затвори́ бо̑ бг҃ъ всѣ҃хъ въ противле́ні҃е, да всѣхъ поми́лꙋе́тъ· ѡ҃ глꙋбина бога́тества и҆ премꙋдрости и҆ ра́зꙋма бж҃ї҃а. и҆́ако неи҆спы́тани сꙋ́дове е҆́го, и҆ неи҆сл҃ѣдовани пꙋтїе е҆́го. *кто̀ бо̑ разꙋмѣ҆ ꙋ҆́мъ гн҃ѧ; и҆ли кто̀ съвѣ́тникъ е҆́мꙋ бысть. и҆ли кто̀ пре́жде дасть е҆́мꙋ, и҆ въздасться е҆́мꙋ; и҆́ако и҆́з того, и҆ тѣ́мъ, и҆ в немъ всѧ́чески. томꙋ сла́ва въ вѣ́ки а҆́мі҃нь·

зⷯ҇, ѳ҃и·

Молю̀ ꙋ҆́бо вас братї҃е щедротами бж҃ї҃ими, пре́ста́вите тѣ́леса ва́ша жертвꙋ̀ жи́вꙋ, ст҃ꙋ, бл҃гоꙋго́днꙋ бг҃ꙋ, словесноѐ слꙋже́ні҃е ваше. и҆ не съо́бразꙋ́йтесѧ вѣ́кꙋ семꙋ, но̑ прео́бразꙋ́йтесѧ *ѡ҃бновле́ні҃емъ ꙋ҆́ма [ва́шего][8], въ е҆́же и҆спы́тати вамъ, что҆ (е҆́сть) во́ля бж҃ї҃а, бл҃га̀ и҆ ꙋ҆̀

спасу деяких з них. **15** Бо якщо їхнє відкинення є примиренням світу, *то* що прийняття, чи не життя з мертвих? **16** Якщо ж початок святий, то і щіпка, і якщо корінь святий, то й галуззя. **17** Якщо ж деякі з галузок відломалися, ти ж, будучи дикою оливкою, прищепився до них і став спільником кореня і оливкового соку, **18** *то* не хвалися перед галуззям. Якщо ж хвалишся, *то* не ти носиш корінь, але корінь тебе. **19** Скажеш, отже: Галузки відломалися, щоб я прищепився. **20** Добре, *бо* вони відломалися невірою, ти ж стоїш вірою. Не гордися, але бійся, **21** бо якщо Бог не пощадив природні галузки, щоб часом і тебе не пощадив. **22** Гляди, отже, на ласку і божу безпощадність. Отже, на тих, що відпали, – безпощадність, а на тобі – божу ласку, якщо ти залишишся в ласці. Якщо ж ні, то і ти будеш відрубаним. **23** І вони ж, якщо не залишаться в невірстві, будуть прищеплені, бо Бог має силу їх знову прищепити. **24** Адже якщо ти відрубаний від природної дикої оливки, понад природу прищепився до шляхетної оливки, – наскільки більше ці, які *є такими* з природи, прищепляться до своєї оливки? *поч. 107*

25 Бо не хочу, брати, щоб ви не знали цієї таємниці, щоб не були мудрими в собі, бо засліплення частково сталось на Ізраїлеві, доки не ввійде повнота поган. **26** І так ввесь Ізраїль спасеться, так як є написано: Визволитель *прийде від Сіону і відверне від Якова безбожність. **27** І ось їм завіт від Мене, *коли відніму їхні гріхи. **28** Отже, за благовістям вони вороги задля вас, а за вибором – улюблені задля батьків, **29** бо невідкличні дарування *і* боже спасіння. **30** Бо так як і ви колись противилися Богові, а нині були помилувані їхнім супротивом, **31** так і ці нині спротивилися вашому милосердю, щоб і ті були помилувані, **32** бо замкнув Бог усіх у спротив, щоб всіх помилувати. **33** О глибина багатства, і премудрості, і божого розуму! Бо незбагненні його суди і недослідимі його дороги. **34** *Бо хто пізнав господній ум? Або хто йому став радником? **35** Або хто раніше дав йому і йому віддасться? **36** Бо з Того, і Тим, і в Ньому все. Тому слава навіки! Амінь. *поч. 108*

12,1 Благаю, отже, вас, брати, божими щедростями! Принесіть ваші тіла як живу, святу, добревгодну Богові жертву, розумове ваше служіння, **2** і не пристосовуйтеся до цього віку, але перетворюйтеся *відновленням вашого розуму, щоб ви випробовували, яка є добра, і угодна, і дос-

ісаї̈а ѱд

ісаї̈а їѕ ѣ҃рⷭ҇а їѕ ѱ ѱ їа ѣ҃вр҃е ѱ

ісаї̈а ѧ ѧ кр҃и в҃ мꙋ҆дро҆ ѧ сиⷣ҇а ѧ

ѣ҃фⷭ҇ ѧ ѧ сѣ҃лꙋ ѧ

ic. 59

ic. 27
єре. 24
і 31
єв. 8

ic. 40
кор1. 2
муд. 9
сир. 1

еф. 1
сол1. 4

конала божа воля. **3** Кажу, отже, ласкою, мені даною, кожному, що є між вами, не роздумувати понад те, що належиться роздумувати, але роздумувати в скромності, *так як кожному Бог розділив міру віри. *поч. 109*

кор1. 12

4 Бо так як в одному тілі маємо багато членів, а не всі члени мають ту саму роботу, **5** так само і ми численні є одним тілом в Христі, а по одному – один одному членами. *поч. 110*

6 *Маємо ж різноманітні дари за ласкою нам даною: якщо пророцтво, – по мірі віри, **7** якщо ж служіння, – в служінні, якщо той, що навчає, – в навчанні, **8** якщо той, що потішає, – в потішанні, хто подає, – *в щедрості, а хто служить, – в простоті, з ревністю, хто милосердиться, – *з доброю волею. **9** Любов – нелицемірна, *ненавидить зло, пристає до добра. **10** *Братолюб'ям *будьте* любі один до одного, пошаною один одного роблячи більшим, **11** ревністю не лінуйтеся, палаючи духом, служіть Господеві, **12** радіючи надією, *терплячи горе, перебуваючи в молитві, **13** *дбаючи в потребах святих, *дотримуючись гостинності. **14** *Благословіть тих, що вас переслідують, благословіть, а не проклинайте. **15** *Треба* радіти з тими, що радіють, і плакати з тими, що плачуть. **16** Те саме один з одним думайте, не роздумуючи про високе, але керуючись покірністю. *Не ставайте зарозумілими в собі, **17** *нікому ж злом за зло не віддавайте, *дбаючи про добро перед всіма людьми. **18** Якщо можливо, коли *залежить* від вас, з усіма людьми майте мир, **19** *не мстіть *за* себе, улюблені, але дайте місце гніву. Бо є написано: Моя помста, Я віддам, – говорить Господь. **20** *Отже, якщо твій ворог голодує, – нагодуй його хлібом, якщо спрагнений, – дай йому пити, бо роблячи це, збираєш на його голову розпечене вугілля. **21** Не будь переможений злом, але перемагай зло добром.

кор1. 6
кор1. 9
пет1. 4
мат. 6
ам. 5
пс. 96
еф. 4
пет1. 1 і 2
лук. 18
при. 3
ів. 5
при. 20
кор2. 8
мат. 5
лук. 6
кор1. 6
при. 25

годна и̑ съвръшéна. Глю̀ оу̑бо бл҃годатїю дáвшею ми сѧ, всѣкомоу сyщемоу въ вас, не мyдръствовати паче, ѣ̀же подобáетъ мyдръствовáти, но мyдръствовати в цѣломyдрїи, *комyжде нáкоже бѣ раздѣлилъ ѣ̀сть мѣрy вѣры· зa҃, р҃д·

и̑ петр҃ д҃

Нáкоже бо въ ѣдúномъ тѣлесѣ, мнóги оу̑ды и̑мамы, оу̑ды же вс҃и не тóжде и̑мyть дѣлáнїе. такожде (и̑) мнóзи ѣдúно тѣло ѣ̀смы Ô Хр҃тѣ, а҆ по ѣдúномy другъ другy оу̑ди· зa҃, р҃і·

мѫ ѕ҃

*И̑мyщy же дарованїа по блг҃ти дa҃нѣи намъ разлúчна. а҆ще прр҃очьство по мѣрѣ вѣры. а҆ще ли слyжéнїе, въ слyжéнїи, а҆ще оу̑чай, въ оу̑чéнїи, а҆ще оу̑тѣшаѧй въ оу̑тѣшéнїи. подавáй *в щедр҃о́тѣ, (и̑) ѣ̆ простотѣ прѣ́стоя́и со тщáнїемъ, милyй *съ добрымъ и̑зволенїемъ. любы̀ нé лицемѣ́рна, *ненавидя́щи злое, прилѣпля́ющеся бл҃гомy. *братолю́бїемъ другъ кр҃ъ другy любе́зни, честїю другъ друга бóлша творя́ще. тщанїемъ не лѣ́ниви, дх҃омъ горя́ще, гв҃и рабо́тающе, оупова́нїемъ радyющеся, *сúскорби терпя́ще, въ мл҃твѣ пребыва́ющe, *въ требованїи х҃съ ст҃ымъ прилежа́ще, *странолю́бїа дръжа́щеся. *бл҃вля́йте гоня́щаѧ вы̑. бл҃вúте, (а҆)[9] не клнѣ́те· радоватиса с радyющимиса, [и̑][10] плáкати съ плáчющими, тóжде другъ, къ другy мyдръствyюще, *не высо́кая мyдръствyюще, но смире́ными ведyщеся· Не бывáйте мyдри Ô себѣ, *ни ѣдúномy (же) зло̀ за зло̀ въздаю́ще, *промышля́ющe до́брая пр҃е́д вс҃ѣми чл҃кы· а҆ще възмóжно ѣ̀же Ѡ̀ вáсъ съ вс҃ѣми чл҃кы мúръ и̑мѣ́йте. *Не себе Ѡ̀мщáющe възлюбленїи но дади́те мѣсто гнѣ́вy· Пúсано бо ѣ̀сть, мнѣ Ѡ̀мщéнїе, а҆зъ възда́мъ, гл҃етъ Гь· [*а҆ще оу̑бо][11] а҆лчéт врагъ твои, оу̑хлѣби ѣ̀го. а҆ще ли жáжетъ, напои ѣ̀го, сїѐ бо творя̀ оу̑глїе Ốгнено собира́еши на главy ѣ̀го непобѣжденъ бывáй Ѡ̀ зла̀, но побѣжда́й бл҃гимъ зло́е·

при Г҃ їсаїа ѕ҃
при і҃
в҃ кр҃и и̑
мѫ ѕ҃ лy ѕ҃ а҃ кр҃и ѕ҃
при їѕ҃

Глава 13, *поч.111*

Гла, г҃і· зa҃, р҃аі·

мyдро ѕ҃ тй҃ Г҃ а҃ петр҃ в҃

муд. 6
тит. 3
пет1. 2

сáка* дш҃а властемъ предержáщимъ да повинyется. нѣсть бо власть а҆ще не Ѡ̀ бга сyщи нáже [власти][1] Ѡ̀ бга оу̑чинены сyтъ. ѓ҃ѣмже противлáйса власти, бж҃їю повелѣнїю противлáется. противлáющеи же сѧ, себѣ (грѣхъ)[2] прїéмлютъ. кнáзи бо нé сyтъ бонá҃знь добрым дѣломъ, но злымъ. хóщеши же ли не бонá҃тиса власти? бл҃гое творѝ, і̑ и̑мѣти бyдеши похвалy Ѡ̀ него. бж҃їи бо слyгá ѣ̀сть тебѣ въ бл҃гóе. а҆ще ли злóе твориши, бóиса. не бо̀ без yмá мечь нó-

сиⷨ҇ъ. бж҃їи бо слоу҃га ѥ҆сть, ѡ҆мⷭ҇ти́тель въ гнѣ҇въ зло́е творя́щемоу҃· тѣ҇мже потре́ба повинова́тиса҇, не токмо за гнѣ҇въ, но и҆ за сⷭ҇вѣ҇сть. сего́ бо ради́ и҆ да́ни даѥ҆те. слоужи́тели бо бж҃їи соуть въ и҆́стое ѥ҆ пребыва́юще. въздади́те (оу҆́бо) всѣ҇мъ дльжа́на҇. *ѥ҆моуже (оу҆́бо) оу҆ро́ки, оу҆ро́ки. а҆ ѥ҆моуже да́нь, дань. (а҆) ѥ҆моуже страхъ, страхъ· и҆ ѥ҆моуже честь, честь. ни ѥ҆дїномоу҃ (же) ничи́мже должни бывати́те. точію ѥ҆же любити дроугъ дроуга· любы́й бо дроуга, законъ сконча́. *ѥ҆же бо не прелюбы́ сътвориши, не оу҆бі́еши, не оу҆кра́деши, {не лжесвѣ҇дѣтельствъ҇воуеши}[3], не похо́щеши, и҆ а҆́ще (-)[4] и҆на заповѣ҇дь, в семъ словеси съвръшаѥ҆тⷭ҇а҇, *въ ѥ҆же възлюбиши и҆скренѧго своѥ́го ꙗ҆́коже самъ себе. любы́ и҆скренемоу҃ зло́ не твори́тъ, *и҆сполненіе оу҆бо зако́ноу҃. любы ѥ҆сть· и҆ сїе вѣ҇дѧще вре́мѧ, ꙗ҆́ко ча́съ оу҆же [намъ][5] ѡ҆ сна҇ въстати· зѣ҇, рв҃і·

Нн҃ѣ оу҆бо ближа́ишее намъ сп҃се́нїе, не́жели ѥ҆гда҇ вѣ҇ровахомъ· Ношть оу҆бо пре́иде, а҆ дн҃ь прибли́жисѧ. ѡ҆ложи́мъ оу҆бо дѣ҇ла темнаѧ, [и҆ о҆блечемсѧ][6] въ о҆ру҃жїе свѣ҇та. *ꙗ҆́ко въ дн҃е бл҃гообразно да ходимъ, не кѫзлогласованїи и҆ пїа́ньствы, не любодѣ҇анїи, и҆ стоудодѣ҇анїи не рве́нїемъ и҆ за҇висті҃ю. *но о҆блецѣ҇тесѧ гс҃ъ (нашимъ) і҃с хс҃ъ. и҆ плоти оу҆годїа҇ не твори́те въ похоти·

Гла҇, ді·

Ѕнемога́ющаго же о҆́ вѣ҇рѣ оу҆тврѣжа́ите, не въ съмнѣ҇нїе помышле́нїи. о҆́въ бо вѣ҇рует҃ъ ꙗ҆́сти вс҃а҇, а҆ и҆знемага́а҇нь, зе́лїе да ꙗ҆́сть. ꙗ҆́дыи, не ꙗ҆́дущаго да не оу҆кора҇е҃. [и҆][1] не ꙗ҆́дыи, ꙗ҆́дущаго да не о҆сѫ҇жа҇е҃. ѥ҆ъ бо ѥ҆го прїа́т҃, *ты кто҃ ѥ҆си сѫда́и чюждемоу҃ рабоу҃ѕ своѥ́моу҃ гв҃и стои҃, и҆ли па́даѥ҆тъ ста́не҃ же. си́ленъ бо ѥ҆сть (ѥ҆ъ) поста́вити ѥ҆го· о҆́въ оу҆бо [-][2] расоуждае́тъ дн҃ь чрезъ дн҃ь, о҆́въ же соу҃дитъ на всѧкъ дн҃ь. ко́ждо своѥ́ю мы́слїю да и҆звѣ҇ствоуется·

Зѣ҇, рг҃і·

Чоудръствоу҃а҇и дн҃ь, гв҃и моудръствоуетъ. [и҆ не моудръствоу҃а҇и дн҃ь, гв҃и не моудръствоуетъ][3]. и҆ ꙗ҆́дыи, гв҃и ꙗ҆́сть, (и҆)[4] бл҃годаритъ бг҃а. и҆ не ꙗ҆́дыи гв҃и, не ꙗ҆́сть, и҆ бл҃годари́ бг҃а. никтоже бо насъ себѣ живетъ, и҆ никтоже себѣ оу҆мира́етъ. а҆́ще оу҆бо живемъ, гв҃и живемъ. а҆́ще оу҆мира́емъ, гв҃и оу҆мира́емъ· а҆́ще оу҆бо живе҃, а҆́ще ли оу҆мира҇е҃ гв҃и ѥ҆смы·

Зѣ҇, рд҃і·

На сѐ бо хс҃ъ [и҆][5] оу҆мре и҆ въскр҃се и҆ о҆́живе, да (-)[6] мр҃тъвыми и҆ живыми о҆́бладае҃· Ты же почто҃ о҆сѫ҇жда́еши брата своѥ́го· И҆ли҆ (-)[7] ты что҃ оу҆ничижа́еши брата своѥ́го? *вси҆ бо пр҃ѣ҇ста́немъ

треба коритися, не тільки через гнів, але й через совість. **6** Адже задля цього і даєте податки, бо вони є божими слугами, саме на це, що є. **7** Отже, дайте всім належне: *кому, отже, податок, – податок, а кому данину, – данину, а кому страх, – страх, і кому пошану, – пошану. **8** Ні одному ж в нічому не будьте винними, тільки любіть один одного, бо хто любить друга, виконав Закон. **9** *Бо ти не чинитимеш перелюб, не уб'єш, не вкрадеш, не свідчитимеш ложно, не пожадатимеш… та будь-яка інша заповідь завершується в цьому слові, що: *Полюбиш свого ближнього, як самого себе. **10** Любов ближньому не робить зла, отже, *любов є повнотою Закону. **11** І знаючи цей час, що вже нам година піднятися зі сну, *поч. 112*

отже, нині нам ближче спасіння, ніж тоді, коли ми повірили. **12** Отже, ніч минула, а день наблизився. Відкладімо, отже, діла темряви і зодягнімося у зброю світла, **13** *щоб ми чесно ходили в дні: не в криках і пияцтві, не в розпусті і розгнузданості, не в сварні і заздрості, **14** *але зодягніться Господом нашим Ісусом Христом і не догоджайте тілові в похотях.

мат. 22
мар. 15
мой2. 20
мой5. 5
мой3. 19
мат. 5
і 22
мар. 12
гал. 5
як. 2
тим1. 1
лук. 21
гал. 5
пет1. 2

Глава 14

1 Підкріпляйте ж того, що знемагає у вірі, не в непевності думок. **2** Бо один вірить, що можна все їсти, а хто знемагає, хай їсть зілля. **3** Хто їсть, хай не понижує того, що не їсть. А хто не їсть, хай не засуджує того, що їсть, бо Бог його прийняв. **4** *Ти ким є, що судиш чужого раба? Перед своїм паном він стоїть або впаде. Стоятиме ж, бо сильним є Бог його втримати. **5** Отже, один судить день від дня, інший же судить кожний день. Кожний хай впевнюється своєю думкою. *поч. 113*

6 Хто розрізняє день, – розрізняє Господеві, а хто не розрізняє день, – не розрізняє Господеві. І хто їсть, – Господеві їсть і дякує Богові, а хто не їсть, – Господеві не їсть і дякує Богові. **7** Адже ніхто з нас не живе для себе і ніхто для себе не вмирає. **8** Якщо, отже, живемо, живемо для Господа, якщо умираємо, умираємо для Господа. Чи, отже, живемо, чи вмираємо – ми є господніми. *поч. 114*

9 Бо на це Христос і помер, і воскрес, і ожив, щоб володіти мертвими і живими. **10** Ти ж чому засуджуєш свого брата або ти чому гордуєш своїм братом? *Бо ми всі

як. 4
кор2. 5
іс. 45
фил. 2

станемо перед Христовим судом. **11** Бо є написано, що: Я живу, – говорить Господь, – Мені поклониться кожне коліно, і всякий язик визнаватиметься Господеві. **12** Тому, отже, кожний з нас віддасть за себе слово Господеві. **13** Отже, більше не засуджуймо один одного, але радше судіть це, щоб не класти братові спотикання на згіршення. **14** Я знаю і я є певним в Христі Ісусі, що ніщо не є нечистим задля Нього. Тільки тому, що вважає, що щось є нечистим, тому воно є нечистим. **15** Отже, якщо твій брат терпить через їжу, вже не ходиш за любов'ю. Не губи своєю їжею того, за кого помер Христос, **16** щоб, отже, ваше добро не хулилося. **17** Бо царство Боже не є їжа і напиток, але праведність, і мир, і радість у Святому Дусі. **18** Хто ж в цьому служить Христові, – є добревгодний Богові і досвідчений перед людьми. *поч. 115*

19 Тому, отже, полюбім мир і те, що на збудування один одному. **20** Не нищ через їжу боже діло. Бо все чисте, але зло для людини, що їсть, для спотикання. **21** Добре не їсти м'яса ані не пити вина, ані те, через що твій брат спотикається, або гіршиться, або знемагає. **22** Ти маєш віру, май для самого себе перед Богом. Блаженний, хто себе не засуджує в тому, що випробовується. **23** А хто сумнівається, якщо їсть, засуджується, тому що не з віри, а все, що не з віри, є гріхом. **16,25** А Тому, що може вас скріпити за моїм благовістям і проповіддю Ісуса Христа, по об'явленні тайни, що від вічних літ в мовчанні. **16,26** Об'явилось же нині через пророчі Писання, за наказом вічного Бога, об'явилося на послух віри в усіх народах **16,27** одним премудрим Богом – Ісусом Христом, якому слава навіки! Амінь.

Глава 15, *поч. 116*

1 Треба ж, щоб ми сильні носили немочі немічних і собі не догоджали. **2** Хай же кожний з вас догоджає ближньому на добро, на збудування. **3** Бо й Христос собі не догодив, але,
пс. 68 так як є написано: *Зневаги тих, що Тебе зневажали, впали на Мене. **4** Бо те, що раніше було написане, раніше було написане на наше повчання, щоб терпеливістю і потіхою Писань
кор1. 1 фил. 3 ми мали надію. **5** *А Бог терпеливості і потіхи хай вам дасть те саме думати один з одним в Христі Ісусі, **6** щоб ви однодушно, одними устами славили Бога і Батька нашого – Господа Ісуса Христа. *поч. 117*

7 Тому приймайте один одного, так як і Христос прийняв вас до бо-

сѹдищѹ хв҃ѹ. пи́сано бо є҆́сть, живѹ а҆́зъ глетъ гс҃ь, ꙗ҆́ко мнѣ поклоно́ится вс҃а́ко колѣно, и҆̂ вс҃а́къ ꙗ҆́зы́къ и҆спов҃ѣ́стьсѧ гв҃и· ѓ҆ѣмже ѹ҆̂бо ко́ждо насъ о҆̂ себѣ слово дастъ (гв҃и)[8]. не ктомѹ ѹ҆̂бо дрѹгъ дрѹга о҆́сѹжда́емъ, но сїе (паче сѹдите)[9], є҆̂же не полагати прити́канїе братѹ (в҃ соблазнъ)[10]. вѣмъ, і҆̂ и҆́звѣщенъ є҆́смь о҆̂ гс҃ѣ і҆̂сѣ, ꙗ҆́ко ничтоже сквє́рно є҆̂го ради. точїю помышла́ющемѹ что҆̂ сквє́рно бы́ти, о҆́номѹ сквє́рно є҆́сть. а҆́ще ѹ҆̂бо бра́шна ради бра́ тво҆и сокрꙋша́ѥтъ. ѹ҆́же не по любвѝ хо́диши. не бра́шно҆̂ свои́мъ того погѹбла́и, за негоже хс҃ ѹ҆̂мре. да не хѹли́тсѧ ѹ҆̂бо ваше благо́е· и҆́мать бо цр҃тво бж҃їе, бра́шно и҆̂ пи́тїе, но̀ правда и҆̂ ми́ръ, и҆̂ радость о҆̂ дх҃ѣ ст҃ѣ. и҆́же бо сими слѹжи́ хв҃и, бл҃гоѹго́денъ є҆́сть бг҃ови, і҆̂ и҆̑скѹсенъ· ч҃ловѣ́комъ· зач҃, рѣі·

ѓ҆ѣмже ѹ҆̂бо ми́ръ вꙑзлю́бимъ, и҆̂ ꙗ҆́же ісъ со́данїю дрѹгъ ісъ дрѹгѹ. не бра́на ради, разараа́и дѣ́ло бж҃їе· вс҃а̀ бо чи́ста, но̀ зло̀ ч҃ловѣ́ку прити́каніе҆̂ ꙗ҆́дѹщемѹ· добро̀ не ꙗ҆́сти мас҃ть, ни пити вина̀, ни о҆̂ немъже братъ тво҆и прити́каѥтсѧ, [и҆̂ли сѫблажнꙗ́ѥтсѧ, и҆̂ли и҆̑знемога́ѥтъ][11]. ты вѣ́ру [-][12] и҆́маши. о҆̂ себѣ самъ и҆́мѣи пр҃е бг҃омъ. бл҃женъ не о҆́сѹжда́ѧй себе, о҆̂ не́мже и҆̑скѹша́ѥсѧ. а҆̂ сѫмнава́йсѧ а҆́ще ꙗ҆́стъ, о҆́сѹжда́етсѧ, занѐ не ѿ вѣ́ры, вс҃а́ко же є҆́же не ѿ вѣ́ры, грѣхъ є҆́сть. [могѹщемѹ же васъ ѹ҆̂тверди́ти, по бл҃говѣствованїю мое҆̂мѹ, и҆̂ проповѣданїю і҆̂с҃ хв҃ѹ, по ѿкрове́нїю та́инꙑ, лѣта́ вѣ́чными ѹ҆̂ мл҃ча́нїе, ꙗ҆́вльшисѧ же сѧ нн҃ѣ писа́нїи прр҃ческими, по повелѣнїю вѣ́чнаго бг҃а, въ послѹша́нїе вѣ́ры, въ всѣхъ ꙗ҆́зы́цѣхъ позна́вшисѧ, є҆́дино҆̂мѹ премѹ́дрꙋ҆̂ бг҃омъ і҆̂с҃ хр҃ѣ, є҆̂мѹже сла́ва въ вѣ́ки а҆̂ми́нь][13].

ѓ҆́ла, е҃і· за҃, рз҃і·

лъ́жни же є҆́смы мы̀ сѝлнїи, не́мощи немощны́ї носити, и҆̂ не себѣ ѹ҆̂гажати, ко́ѓ҆̀о (же) {ва҃}[1] бли́жнемѹ да ѹ҆̂гажа́е҆̂ въ бл҃гое ісъ създа́нїю· и҆́бо и҆̂ хс҃ не себѣ ѹ҆̂годи. но̀ ꙗ҆́коже є҆́сть пи́сано, *поношє́нїа поносащихъ тебѣ нападоша на̀ мѧ. є҆ли́ка бо пр҃е҆́написана бы́ша, въ на́ше наказа́нїе пр҃енаписа́шасѧ. да тръпѣнїе҆̂ и҆̂ ѹ҆̂тѣше́нїемъ, писа́нїи, ѹ҆̂пованїе и҆́мамы. *бъ же тръпѣ́нїѧ и҆̂ ѹ҆̂тѣше́нїѧ да да́стъ ва҃ то́жде мѹдрꙗ́тствовати дрѹгъ ісъ дрѹгѹ, о҆̂ хр҃ѣ і҆̂с҃ѣ. да є҆̂дино҆̂дѹшно, є҆̂ди́ными ѹ҆̂стꙑ̀ сла́вите бг҃а и҆̂ о҆́ц҃а гс҃а на́шего і҆̂с҃ хр҃а· за҃, рз҃і·

ѓ҆ѣмже прїе́млите дрѹгъ дрѹга, ꙗ҆́коже і҆̂ хс҃ прїа҃ ва҃ въ сла́вѹ бж҃їю· гл҃ю же хр҃а (і҆̂с҃а) слѹжи-

ѱа҃о ѕи҃

а҃ кр҃и а҃ филі҃ г҃

тела бывша обрѣзанїю по истинѣ бжїи, въ
еже оутвръдити обѣтованїа (бжїа) оцё. а
назыкомъ по мл҃ти прослáвити ба. якоже есть
ѱа҃ло зі писано, *сего ради йсповѣмсѧ тебѣ въ назы-
цѣхъ {ги}[2], і имени твоемў пою· и паки
глетъ, възвеселитесѧ назыцы, съ людми его·
ѱа҃ло рві *и паки, хвалите (га вси назыцы)[3], (-)[4] похва-
їсаїа йі лите его вси людїе· и паки исаїа глетъ, *бу-
детъ корень іессеовъ, и въстаѧй владѣти на
назыки, на того назыцы оуповаю. бъ же оупо-
ванїа, да йсплънитъ васъ всѣкоѧ радости и
мира, въ вѣрѣ йзбыточьствовати вамъ въ
оупованїи, силою дха стго· Йзвѣщенъ есмь бра-
тїе моа и самъ азъ о васъ, якоже и сами вы
полни есте блгости, (і) йспонени всѣкого разў-
ма, могўще і [ин҃ѣ][5] наоучити· дрънзѣе же пи-
сахъ ва҃ [братїе][6] (моа) ѡ҃ части, якоже въспо-
минаѧ вамъ, за блгодать даннўю ми ѡ҃
бга, въ еже быти ми служителю (їс хва҃)[7] въ
назыцѣ, свѧщенодѣйствўюща блговѣствованїе
бжїе. да бўдё҃ приношенїе, еже ѡ҃ назыкъ бла-
гопрїатно, (и) осщенно дхомъ стымъ· за҃, рии·
Имамъ оубо похвалў о хѣ їсѣ наже къ бу. не
смѣю бо [глати что][8], йже не съдѣа хс мною,
въ послўшанїе назыкомъ, словё҃ и дѣломъ, въ
силѣ (и) знамений и чюдесѣхъ, силою дха
бжїа· Якоже ми ѡ҃ іерлима и окрстъ даже до
йллирика йсплънити блговѣствованїе хва҃. сице
же потщаѧвсѧ благовѣстити, не йдѣже именова-
всѧ хс, да не на чюжё҃ основанїи съзижду· Но
їсаїа йв якоже е҃ писано, *йм҃ъ не възвѣстисѧ о нё҃,
(тїи) оузрѧ҃. і йже не оуслышаша, оуразумѣю҃.
й сеў г *Ѣмже и възбранень бы҃ многажды прїити
къ вам҃. нн҃ѣ же ктому мѣста не имыи въ
странахъ сихъ, желанїе же имыи прїити къ
вамъ ѡ҃ мно҃ лѣтъ, якоже аще поидў въ йспа-
нїю. [прїидў къ вамъ][9]. оуповаю бо мимоградыи
видѣти васъ, и вами проводитисѧ та҃-
мо, аще васъ прежде ѡ҃ части насыщусѧ. нн҃ѣ
же градў въ іер҃ли҃ мо служенїе, сты҃ блговоли-
шаѧ бо македонїѧ і ахаїа, общенїе нѣкое съ-
творити, къ нищи҃ стымъ (живўщи҃)[10] въ іер҃ли-
мѣ· блговолишаа бо, и должни (им҃ъ сўть)[11].
й кри д *аще бо въ дховны҃ и причастницы быша на-
зыцы, должни сўть и въ плотьскиі҃ послўжи-
ти им҃ъ. сіе оубо сконча҃въ и запечатлѣвъ и҃
пло҃ се҃и҃, поидў вами въ йспанїю. вѣм же якоже
градыи къ ва҃, въ йсплънени҃е блвенїа, [бла-
говѣстїа][12] хва҃ прїидў· за҃, рдї·
Молю же вы братїе, гм҃ъ нашимъ їс хм҃ъ, и
любо҃вїю дха, съпосп҃ѣшествўите ми въ мл҃т-
вахъ о мнѣ къ бу, да йзба҃люсѧ ѡ҃ (про-

жої слави. **8** Кажу ж, що Ісус Христос став служителем обрізання за божою правдою, щоб закріпити божі обітниці до батьків, **9** а народи – за милосердям, щоб прославляли Бога, так як є написано: *Задля цього визнаватиму ся Тобі між народами, Господи, і твоєму імені співатиму! **10** І знову каже: Розвеселіться, народи з його народом! **11** *І знову: Хваліть Господа всі народи, похваліть Його всі люди! **12** І знову говорить Ісая: *Буде Єссеїв корінь і той, що встає панувати над народами, – на того народи надіються. **13** А Бог надії, хай наповнить вас усякою радістю і миром у вірі, щоб ви розбагатіли в надії силою Святого Духа. **14** Я сам є певний, мої брати, і про вас, що і ви самі є повні доброти і повні всякого розуму, що можете й інших навчити. **15** Я ж вам сміливіше написав, мої брати, частково пригадуючи вам, за ласкою мені даною від Бога, **16** щоб я був служителем Ісуса Христа між народами, священнодіючи боже благовіствування, щоб принос, що від поган, став добросприйнятним і освячений Святим Духом. *поч. 118*

пс. 17

пс. 116

іс. 11

17 Отже, маю похвалу в Христі Ісусі щодо Бога. **18** Бо я не смію говорити щось, чого Христос не вчинив через мене на послух народів словом і ділом, **19** в силі, і знаках, і чудах, силою Божого Духа. Так, що я від Єрусалиму і околиць аж до Ілірика виконав Христове благовістя, **20** так же постаравшись благовістити, не де іменувався Христос, щоб я не будував на чужій основі, **21** але так як є написано: *Кому про Нього не сповіщено, ті побачать, і які не почули, зрозуміють! **22** *Тому і перешкоджено мені багато разів до вас прийти. **23** Нині ж, не маючи більше місця в цих околицях, а маючи бажання прийти до вас від багатьох літ, **24** *надіюся*, що прийду до вас, якщо піду до Іспанії, бо надіюся, переходячи, побачити вас і вами супроводитися туди, якщо вами скоріше частково насичуся. **25** Нині ж іду до Єрусалиму на службу святим, **26** бо Македонія і Ахая зволили зробити якусь збірку для бідних святих, що живуть в Єрусалимі. **27** Зволили ж і є їхніми боржниками. *Бо якщо народи стали співучасниками в їхніх духовних, повинні є їм і в тілесних послужити. **28** Отже, закінчивши це і запечатавши їм цей плід, піду через вас до Іспанії. **29** Знаю ж, що, ідучи до вас, прийду на повноту благословення Христового благовістя. *поч. 119*

іс. 52

сол1. 3

кор1. 9

30 Благаю ж вас, брати, нашим Господом Ісусом Христом і любов'ю Духа, – помагайте мені в молитвах за

мене до Бога, **31** щоб я визволився від тих, що мені протиставляться в Юдеї, щоб моя служба, що в Єрусалимі, була мила святим, **32** щоб я до вас прийшов з радістю, з божої волі, і спочив з вами. **33** Бог миру – з усіма вами! Амінь.

Глава 16, *поч. 120*

Поручаю ж вам Тивею, нашу сестру, що є служницею церкви, що в Кенхреях, **2** щоб ви її прийняли в Господі, як належиться святим, і помогли їй в тій речі, яку від вас потребує. Бо і вона була заступницею за
дія. 18 багатьох і мені самому. **3** *Здоровіть Прискилу і Акиллу – моїх помічників в Христі Ісусі, **4** які за мою душу поклали свої шиї, яким дякую не я один, але і всі церкви народів, **5** і їхню домашню церкву. Здоровіть мого улюбленого Епенета, який є початком Ахаї в Христі. **6** Здоровіть Марію, яка багато за нас потрудилася. **7** Здоровіть Андроніка і Юнію – моїх кревних і моїх співполонених, які є славні між апостолами, які і раніше від мене повірили в Христа. **8** Здоровіть Амплія мого улюбленого в Господі. **9** Здоровіть Урвана, нашого помічника в Христі, і Стахія, мого улюбленого в Господі. **10** Здоровіть Апелея, досвідченого в Христі. Здоровіть тих, що є від Аристовула. **11** Здоровіть Іродіона, мого кревного. В Господі здоровіть тих, що є від Наркисса. **12** Здоровіть Трифена і Трифосу, що трудяться в Господі. Здоровіть улюблену Персиду, яка багато потрудилася в Господі. **13** Здоровіть вибраного Руфа в Господі, і його і мою матір. **14** Здоровіть Асинкрита, Флегонта, Ерма та Патрова, Ермина і тих братів, що є з ними. **15** Здоровіть Филолога і Юлію, Нирея і його сестру, і Олимпана, і тих, що є з ними, всіх святих.
кор1. 16 **16** *Здоровіть один одного святим по-
кор2. 13 цілунком. Вас здоровлять всі Христо-
пет2. 5 ві церкви. *поч. 121*

17 Благаю ж вас, брати, стережіться тих, що роблять сварку і роздори через навчання, яке ви навчилися, *і ухиляйтеся від них. **18** Бо такі
ів2. 5 не служать нашому Господеві Ісусові
фил. 3 Христові, *але своєму животові, вони добрими словами і благословенням обманюють серця невинних. **19** Адже ваш послух усюди дійшов. Радію ж вами, хочу ж, отже, щоб ви були мудрими на добро та лагідними на зло, **20** а Бог миру хай швидко знищить сатану під вашими ногами! Ласка нашого Господа Ісуса Христа з вами!
дія. 16 **21** *Здоровить вас Тимотей, мій по-
фил. 2 мічник, і Лукій, і Яссон, і Сосипатер, мій кревний. **22** Здоровлю вас і я,

тѝвлящихъ ми сѧ)[13] въ їоу҃де́и. (-)[14] да слу́жба моа ѝже въ їер҃ли́мѣ бл҃гопрїѧ́тна (бу́дѣ ст҃ы́мъ)[15], да {съ радостїю прїи́дꙋ}[16] къ вамъ, во́лею бж҃їею, [и҆ оу҃покоюсѧ съ вами][17]. бг҃ъ же ми́ра съ всѣ́ми ва́ми. а҆ми́нь·

г҃ла҃, ѕ҃і· за҃, р҃ік·

Ꙗ҆ручаю́ же вамъ (диве́ю)[1] сестрꙋ на́шꙋ, сꙋщꙋ [-][2] слꙋжи́тельницꙋ ц҃ркви ѝже въ кенхре́ѩхъ, да {прїи́мете ю҆}[3] о҆ г҃дѣ достои́нѣ ст҃ы҃ї, и҆ поспѣшествꙋ́ите е́и, о҆ не́иже а҆́ще ѡ҃ васъ потребꙋ́етъ вещи. и҆́бо и҆ сїѧ заступница мно́гимъ бысть, и҆ (самому́ мнѣ)[4]. *цѣлꙋ́ите {прискилꙋ}[5] и҆ а҆кила́, спосп҃шника моѧ о҆ хр҃ѣ їс҃ѣ, ѝже по дш҃и мое́и своѧ вы́ѧ положиша, и҆́хже не а҆́ е҆ди́нъ бл҃годарю́, но и҆ всѧ̀ ц҃ркви на҃зы́ческіѧ, и҆ дома́шнюю и҆́хъ ц҃рквь· цѣлꙋ́ите е҆пене́та вънюбленаго ми́ ѝже е҆́сть нача́токъ [а҆хаі́и҃][6] въ хр҃а· цѣлꙋ́ите [маріа́мъ][7], ѝже мно́го трꙋдисѧ [о҆ насъ][8]· цѣлꙋ́ите а҆ндро́ника и҆ ію҆нїю, съро́дникꙋ моа и҆ съплѣ́нникꙋ моѧ, ѝже сꙋть наро́читы въ а҆пл҃ѣхъ, ѝже и҆ прежде мене вѣ́роваша въ хр҃а. цѣлꙋ́ите а҆мпліа́ вънюбленнаго ми́ о҆ г҃ѣ· цѣлꙋ́ите оу҃рвана, спосп҃шника на́шего о҆ хр҃ѣ, и҆ стахі́а вънюбленаго ми́ (о҆ г҃ѣ)· цѣлꙋ́ите (а҆пелеа)[9] и҆скꙋсна о҆ хр҃ѣ. цѣлꙋ́ите сꙋщихъ ѡ҃ а҆ристовꙋла· цѣлꙋ́ите и҆родіо́на съро́дника моего́. цѣлꙋ́ите ѝже ѡ҃ наркисса сꙋщаа о҆ г҃ѣ. цѣлꙋ́ите трифе́на и҆ трифо́сꙋ, тружа́ющихсѧ о҆ г҃ѣ· цѣлꙋ́ите перси́дꙋ вънюбленꙋю, ѝже мно́го трꙋдисѧ о҆ г҃ѣ. цѣлꙋ́ите рꙋфа, и҆збра́ннаго о҆ г҃ѣ, и҆ мт҃рь его́ и҆ мою. цѣлꙋ́ите а҆синкри́та, флего́нта, е҆рма, (и҆) патро́ва, (е҆рми́на)[10], и҆ сꙋщꙋю с ними бра́тїю. цѣлꙋ́ите филоло́га, і҆ ію҆лі́ю нире́ѧ, и҆ сестрꙋ̀ его́, і҆ о҆лимпа́на, и҆ сꙋщꙋю с ними вс҃ѧ ст҃ыѧ *цѣлꙋ́ите дрꙋгъ дрꙋга лобза́нїе҆мъ ст҃ы҃мъ· цѣлꙋю́тъ вы (вс҃ѧ ц҃ркви)[11] хр҃ы. за҃, р҃іа·

а҆ кр҃и ѕ҃і
в҃ кр҃и г҃і
в҃ петр҃ е҆

Ща́лю же вы бра́тїе блюди́тесѧ ѡ҃ (творѧ́щихъ распрѣ̀ и҆ раздо́ры, чр҃е́ оу҃чє́нїа е҆мꙋ́же вы наоу҃чи́стесѧ)[12], *и҆ оу҃клони́тесѧ ѡ҃ нихъ· таковїи́ бо гв҃и на́шемꙋ (і҃с҃) хр҃ꙋ не работаю́тъ, *но своє́мꙋ чре́вꙋ, ѝже бл҃гими слове́сы̀ и҆ бл҃вени҆е҆мъ прельщаю́тъ с҃рца незлобивы́хъ· ва́ше бо послꙋша́нїе, къ всѣ́мъ дости́же· {ра́дꙋю же сѧ е҆́же о҆ васъ}[13]· хощꙋ́ же васъ мꙋ́дрымъ [оу҃бо][14] быти въ бл҃го́е, кротко́ѹ же въ зло́е· бг҃ъ же ми́ра, {да съкрꙋши́ѹ}[15] сатанꙋ́ по҃ ноги ва́ша въскоро́ѣ· бл҃дть г҃а на́шего і҃с҃ [хр҃а][16] съ вами.

филѝ ѕ҃і
филѝ в҃

*цѣлꙋ́етъ вы тимоде́и съпосп҃ше́никъ мои́, и҆ лꙋкі́е, і҆ и҆а҆ссо́нъ, и҆ сосипа́тръ (сро́дникъ мои́)[17].

цѣлую вы (-)[18] и̂ а̂зъ тертїе, написа́вый посла́нїе (сїе) о̂ гдѣ. цѣлуетъ вы гаи̂е страннопрїимецъ мои́, и̂ (цр҃кве всеа̀)[19]. цѣлуе́тъ вы е̂ра́стъ строи́тель гра̂дскїи, и̂ кѵа́ртъ бра̂[тъ]. бл҃гть га̀ на́шего і҃с х҃а съ всѣми ва́ми, а̂ми́нь]. [-][20]. [-][21]

Коне̂ посланїю к рі́млано̂.
и́ма́ в себѣ гла̂ зі.
а̂ за̂ цр҃квны̂, мд҃.

Сказа́нїе е̂же к҃ кори́ндомъ, посла́нїе. стаго а̂п҃ла па́вла. а̂ є,

Сїе посыла́етъ ѡ̂ ефе́са а̂сі́йскаго. ви́дѣвъ и̂хъ оу̂же и наоу̂чи́въ, и̂ въспомина́етъ и́мъ посланїе́мъ симъ. и̂ и́зв҃ѣ же посланїю се́й е̂сть. кори́ндяне ѡ̂ любопрѣнїа води́ми. раздѣла́хѵсѧ ра́зумы. и̂ сѣша прочаѧ в нихъ расколы, и̂ сѵщимъ раско́ломъ, презира́хѵ поимшаго мачехѵ свою. и̂нїи же хотяхѵ о̂ставла́ти своѧ жены, и́звѣтомъ въздержа́нїѧ. нѣцыи же въ тре́бищихъ и̂дольскихъ на́да́хѵ, на́ко неразномъ сѵщй и̂доложе́ртвеным҃ъ. и̂ ниже и́ныхъ оу̂бо оу̂ничижа́хѵ. ч҃ глющихъ ра̂личными на́зыки хвалящихъ. и̂ конечнѣ, прельща́хѵсѧ, и̂ о̂ та́инствѣ въскр҃се́нїѧ, глюще, не въста́ти плоти се́й. Си́мъ всѣмъ въ кори́ндѣ движимымъ. пи́шѵтъ людїе къ а̂п҃лѵ. и̂ про́чее противѵ всѣхъ тѣ́хъ въспи́сѵетъ. и̂ пр҃ьвѣе оу̂бо свѣдѣтельствуетъ и́мъ, на́ко и мѵдри и̂ рзмни сѵть, не хва́литъ же и̂хъ творя́щихъ раско́лы. но̀ и̂ съвѣтѵетъ не въ словѣ но̀ въ дѣлѣ и̂ си́лѣ добродѣтель мнѣти бы́ти. та́же запр҃ѣти́въ, поимшемѵ мачехѵ. и̂ поо̂у҃чивъ не и́мѣти тажбы̀ другъ къ другѵ. про́чее ѡ̂вѣщава́етъ о̂ нѣ́ же писа́ша, о̂ жени́твѣ оу̂бо оу̂ча̀ нераспражену быти спраже́нїю, и̂ на́ врема то́чїю въздержа́тисѧ мл҃итвы ради, а̂ за е̂же любити и́мъ въздержа́нїе. Пишетъ о̂ дѣ́вствѣ, на́ко не по нѵжи, но̀ по и̂зволе́нїю семѹ̀ быти подоба́етъ. Тже о̂ и̂доложе́ртвеных҃ъ завѣщава́етъ, да не надыма́ютсѧ ра́зумомъ, но̀ любо́вїю и̂ смиреномѵдрїе̂ да жительствѵю̀. възбраня́етъ же въ требищехъ и̂дольскихъ пирова́ти, да не съблажня́ютсѧ малїи. тже о̂ дх҃овныхъ дарова́нїихъ пи́шетъ, да не разньствѵю́тъ въ дарова́нїихъ, ниже да пред҃почита́ютъ и́мѵщаго дарова́нїе сїе ѡ̂ и́мѵщаго о̂́но. вс҃ѣ бо тогоже дх҃а быти гл҃етъ. и̂ про́чее о̂ въскр҃се́нїи оу̂чи́тъ, на́ко пло́ть въстанетъ, оу̂мира́ющи оу̂бо тлѣнна.

Терцій, що написав це послання в Господі. **23** Здоровить вас Гай, гостинний для мене і всієї Церкви. Здоровить вас Ераст, міський економ, і брат Куарт. **24** Ласка Господа нашого Ісуса Христа з усіма вами! Амінь.

Кінець Послання до Римлян.
Має в собі 16 глав
та 44 церковних початки.

Розповідь про Перше Послання святого апостол Павла до Коринтян.

Це *послання* він посилає з Ефесу азійсько вже після того, як він їх бачив та навчив, і цим посланням їх нагадує. І причина ж послання є ця. Коринтяни, супроводжувані суперечками, розходилися умами, і надалі були у них розколи. І як повстали розколи, вони не зважали на того, що взяв свою мачуху, інші ж бажали покидати своїх жінок, подаючи як причину стриманність. Деякі ж їли в ідольських храмах, тому що ідоложертвенне не є нічим. Інші ж, отже, іншими погорджували, а хвалили тих, що говорили різними мовами. І вкінці вони обманювалися і відносно таїнства воскресіння, кажучи, що це тіло не воскресає. Як це все в Коринті колотиться, люди пишуть до апостола. І далі він на те все відповідає. І найперше, отже, свідчить їм, що вони є і мудрими, і розумними, а не хвалить їх, що чинять розколи, але й радить вважати, що чеснотливість не є в слові, але в ділі і силі. І погрозивши тому, що взяв мачуху, та повчивши не мати суперечки один з одним, далі відповідає на те, про що писали. Отже, відносно шлюбу навчає, що злука є нерозривною і щоб тільки стримувалися на час задля молитви. А тому що вони люблять стриманість, він пише про дівоцтво, що це має бути не з примусу, але за згодою. Також про ідоложертвенне він заповідає, щоб вони не бундючилися розумом, але щоб жили любов'ю та покірністю, забороняє ж в ідольських храмах бенкетувати, щоб не згіршувалися слабкі. Він також пише про духовні дари, щоб не було незгоди про дари і щоб не вивищували того, що має такий дар, понад того, що має інший, бо каже, що вони всі від того ж Духа. І далі навчає про воскресіння, що тіло підніметься, вмираючи як тлінне, а встаючи як нетлінне, – за господ-

ньою ласкою. Воскресіння ж підтверджує тим, що і Христос воскрес. І вкінці пише повчальні слова для виправлення звичаїв і дає завіщання про милостиню святим. І так закінчує послання.

въстаю́щи же нетлѣ́нна по бл҃ти гн҃и· въскр҃се́нїе же съставла́етъ. тѣ́мь а҆́ко и҆ хс҃ въскр҃се. и҆ коне́цъ оу҆чи́тл҃на словеса́ ко и҆спра́вле́нїю нравовъ пи́ше́ и҆ о҆ ми́лостыни є҆́же къ сты́мъ завѣща́ва́етъ. и҆ си́це сконча́ва́етъ посла́нїе·

До Коринтян 1-е Послання святого апостола Павла

КО҃РИНѲ҃ѦНОМЪ ПОСЛАНІЕ СТ҃ОГѠ ПА҃ВЛА. а҃ є·

Глава 1, *поч. 122*

Гла҃, а҃· за҃, ри҃в·

1 Павло, з божої волі покликаний апостол Ісуса Христа і брат Состен, – **2** божій церкві, що є в Коринті, *освяченим в Ісусі Христі, *покликаним святим з усіма, що прикликають ім'я нашого Господа Ісуса Христа на кожному місці, їхнього і вашого. **3** Ласка вам і мир Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа. *поч. 123*

дія. 15
сол1. 4
рим. 1
еф. 1
кол. 1
тим2. 1
тим2. 2

а҆́велъ зва́нъ а҆пло҃ъ [і҃с хв҃ъ][1], во́лею бж҃їею, и҆ състенъ бра́тъ, цр҃кви бж҃їи сущеи въ корі́нѳѣ, *о҆сщ҃е́нными о҆ хс҃ѣ і҃сѣ, *зва́нымъ сты́и҃, съ всѣ́ми призива́ющими и҃́ма г҃а на́шего і҃с ха, въ всѣ́комъ мѣ́стѣ, тѣ́хже и҆ вашемъ· за҃, ри҃г·

дѣ҃а е҃і
и҆ сл҃у д҃

кр҃и а҃
є҆фе҃ а҃
кола҃ а҃
в҃ тр҃и а҃
в҃ тр҃и в҃

кол. 1

тит. 2
фил. 3

сол1. 3

сол1. 5

рим. 15
фил. 3

дія. 18

бл҃годать вамъ и҆ ми́ръ, бг҃а о҃́ц҃а нашего, и҆ г҃а і҃с ха. бл҃годарю бг҃а моего́ всегда̀ о҆ васъ, о҆ бл҃годати бж҃їи, да́нѣи вамъ о҆́ хс҃ѣ і҃сѣ, *а҆́ко въ всемъ о҆бога́тистеса̀ о҆ немъ, въ всѣ́комъ сло́вѣ, и҆ всѣ́комъ ра́зумѣ, а҆́коже свѣ́дѣтельство хв҃о и҆звѣ́стися̀ въ ва́съ, а҆́ко́ вамъ не лиши́тися̀ ни въ є҆ди́номъ дарова́нїи, *ча́ющимъ о҃́кровенїе г҃а на́шего і҃с ха, *и҆же и҆ оу҆тверди́тъ васъ даже до конца̀, непови́нныхъ въ дн҃ь г҃а на́шего і҃с ха. *вѣ́рѣ҃ бъ, и҆́мже зва́ни бысте въ о҆бще́нїе сн҃а є҆го і҃с ха г҃а на́шего· за҃, ри҃д·

кола҃ а҃

кр҃и е҃і
филі҃ г҃

и҆ сл҃у ѕ҃

и҆ сл҃у є҃

Молю́ же вы̀ бра́тїе, и҆́менемъ г҃а нашего і҃с ха. *да то́жде гл҃ете вси́, и҆ да не су́ть в васъ распра̀, да є҃сте же оу҆тверже́ни в тоиже мы́сли, и҆ в тоиже нра́вѣ. възвѣсти бо́ ми са̀ о҆ ва̀ бра́тїе моа̀ (посла́нными) ѿ хлои́са, а҆́ко рвенїа̀ въ васъ су́ть. гл҃ю же є҃е, а҆́ко ко́ждо васъ гл҃е́тъ, а҃́зъ оу҆́бо є҃смь па́вловъ, а҃́з же а҆пло́совъ, а҃́з же ки́финъ, а҃́з же хв҃ъ. {є҆́да}[2] раздѣли́са̀ хс҃ѣ; є҆́да па́велъ распа́са̀ по васъ; и҆ли́ въ и́ма па́влово кр҃ти́стеса̀· бл҃годарю́ бг҃а, а҆́ко ни є҆дїнаго ѿ васъ кр҃ти́хъ *то́чїю кри́спа и҆ га́и҃а, да никтоже рече́тъ а҆́ко въ моѐ и҆́ма [крести́хъ][3]. кр҃ти́хъ же и҆ стефанинова̀ домъ. про́чее не вѣ́мъ, а҆́ще кого и҆но́го крести́хъ. не

дѣ҃а и҃і

ѳ̂ посла̀ мѧ хс̃ кр̃тити. не̂ бл҃говѣ́стити. нѐ въ премоу́дрости сло́ва, да нѐ и̂спразднится кр̃тъ хв̃ъ· зд̂, р҃ке·

Сло́во бо̂ кр̃тное, погиба́ющимъ оу̂бо, юро́дство е̂сть, а̂ спаса́ющемъ же сѧ намъ, *си́ла бж̃їа е̂сть· Пи́сано бо̂ е̂сть, *погоублю̀ премоу́дрость премоу́дрыхъ, и̂ ра́зума разоумны́хь ѿве́ргоу сѧ. ісаї̈а йд

ісаї̈а йг *гд̂ь премоу́дръ. гд̂ь кни́жникъ. гд̂ь съвопро́сникъ вѣ́ка сего· нѐ ѡ̂боу́и ли бъ премоу́дрость ми́ра [сего][4]· понеже бо̂ въ премоу́дрости бж̃їи, не разоумѣ̀ ми́ръ премоу́дростїю бг̃а, бл҃гоизволи бъ боу́ствомъ проповѣ́данїа спастѝ вѣ́рующѧ. *Понеже (бо)[5] і̂оудє́и знамена̀ про́сѧтъ, и̂ є́ллїни премоу́дрости и̂щоу́т. мы же проповѣ́дуемъ хс̃а ра́спата, і̂оудє́ѡмъ оу̂бо съблазнъ, [є̂ллинѡмъ][6] же безоумі́е. самѣ́мъ же зва́ннымъ, *і̂оудє́ѡмъ же и̂ є́ллинѡмъ, хс̃а бж̃ію си́лоу, и̂ бж̃ію премоу́дрость· Занѐ боу́е бж̃іе, премоу́дрѣе чл҃́къ е̂сть. и̂ немощно́е бг̃ оу кр̃тпча́е чл҃́къ (е̂сть)· зд̂, р҃ке·

ви́дите бо званіѐ вашѐ бра́тіе, на́ко не мно́зи ли премоу́дріи по́ плоти, не мно́зи ли си́лни, не мно́зи ли бл҃городни. но̀ бг̃а̀ ми́ра и̂збра̀ бъ, да (премоу́дрыа посрами́тъ)[7]. и̂ не́мощнаа ми́ра и̂збра̀ бъ, да посрамитъ кр̃тпкаа. и̂ хоудороднаа ми́ра и̂ оу̂ничиже́ннаа и̂збра̀ бъ, [и̂][8] не сѫщаа, да сѫщаа оу̂празни́тъ, на́ко да не похва́лится всѧ́ка плоть предъ бг̃омъ· И̂з негоже вы е̂сте, ѡ̂ хс̃ѣ їс̃ѣ и̂же бысть (намъ ѣ̂р҃ѣа їг *премоу́дрость)[9] ѿ бг̃а, пра́вда же и̂ ѡ̂сщє́нїе и̂ ѣ̂р҃ѣа д̈ і̂збавлє́нїе, да на́коже пи́шется, *хвалѧ́йсѧ ѡ́ в҃ кр̃и ї г҃ъ да хва́лится·

Гл҃а, в҃·

А̂́зъ пришедъ къ вамъ бра́тіе, прїидѡ́, не по превосхо́дному словесѐ и̂ли премоудрости, възвѣщ҃а́ѧ вамъ [свѣдѣтельство бж̃їе][1]. нѐ судѝ бо̀ [вѣдѣти что̂][2] дѣ́ѧ йи в ва́съ, точі́ю їс̃а хс̃а, и̂ сего̀ ра́спата· *И̂ а́зъ в не́мощи и̂ страсѣ, и̂ тре́петѣ мно́зѣ бы́ѣ к ва̃. в петр҃ й и̂ сло́во моѐ, и̂ про́повѣдь, моа̀ *не по препрѣ́нїю [чл҃́кїѧ][3] премоу́дрости словесѣ́хъ, но̀ въ на̂вле́нїи дх̃а и̂ си́лы, да вѣ́ра ва́ша не (в моудрости чл҃́ческѣи, но̀ в си́лѣ бж̃їи бу́детъ)[4]· зд̂, р҃кѕ·

Премоу́дрость же гл҃емъ в совершє́ны́ѣ, премоу́дрость же не вѣ́ка сего, ни кн̃зь вѣ́ка сего преста́ющоую, но̀ гл҃емъ (премоу́дрость бж̃їю)[5] въ та́инѣ, съкровє́ноую, ю̀же пр҃ѣоу́готави бъ пре́жде вѣ́къ въ сла́воу на́шоу, ю̀же никтоже ѿ кн̃зь вѣ́ка сего разоумѣ. а̂ще бо быша разоумѣ́ли, не быша г҃а сла́вѣ ра́спали· Но̀ на́коже е̂сть пи́сано· зд̂, р҃кѕ·

хрестив. **17** Адже Христос не послав мене хрестити, але благовістити, *і то* не в премудрості слова, щоб Христовий хрест не втратив силу. *поч. 125*

18 Бо слово хреста, отже, для тих, що гинуть, є глупотою, а для нас, тих, що спасаємося, *є божою силою. рим. 1
19 Бо написано: *Знищу премудрість ic. 29
премудрих і відкину розум розумних.
20 *Де премудрий, де книжник, де ic. 33
дослідник цього віку? Чи Бог не обезумив премудрість цього світу? **21** Бо
тому що світ премудрістю не пізнав
Бога в божій премудрості, Бог зволив
глупотою проповіді спасти тих, що
вірять. **22** *Бо оскільки юдеї просять мат. 12
і 16
знак, а греки шукають премудрість,
23 ми ж проповідуємо розіп'ятого
Христа, отже, згіршення – для юдеїв,
а для гелленів – безумність, **24** а для
самих покликаних *юдеїв же і гелле- рим. 1
нів – Христа, божу силу і божу
премудрість. **25** Тому що безумне у
Бога є премудрішим від людей і не-
мічне у Бога є сильнішим від людей.
поч. 125

26 Адже гляньте на ваше покликання, брати, що небагато ж премудрих за тілом, небагато ж сильних, небагато ж шляхетних. **27** Але безумне світу Бог вибрав, щоб засоромити премудрих; і немічне світу Бог вибрав, щоб засоромити сильних; **28** і нешляхетне, і понижене світу, і те, що неіснує, Бог вибрав, щоб обезсилити те, що існує, **29** щоб ніяке тіло не похвалилося перед Богом. **30** Від Нього ви є в
Христі Ісусі, який став для нас *пре- єре. 23
мудрістю від Бога, праведністю ж, і
освяченням, і відкупленням, **31** щоб,
так як написано: *Хто хвалиться, хай єре. 9
кор2. 10
хвалиться в Господі!

Глава 2

1 І я, прийшовши до вас, брати, прийшов не з вишуканими словами або премудрістю, звіщаючи вам боже свідчення. **2** Бо я не судив знати щось між вами, тільки Ісуса Христа, і Цього розіп'ятого. **3** *І я був між вами в дія. 18
немочі, і страсі, і великому тремтінні.
4 І моє слово, і моя проповідь *не *була* пет2. 1
за переконливістю слів людської
премудрості, але в об'яві духа і сили,
5 щоб ваша віра не була в людській
мудрості, але в божій силі. *поч. 126*

6 А говоримо про премудрість в досконалих, а не *про* премудрість цього віку чи князів цього віку, яка минає, **7** але говоримо про божу премудрість, сховану в тайні, яку призначив Бог перед віками на нашу славу, **8** яку ніхто з князів цього віку не зрозумів. Бо якщо були б зрозуміли, не були б розіп'яли Господа слави. **9** Але так, як є написано: *поч. 127*

ic. 64 *Те, чого око не побачило, і вухо не почуло, і на серце людині не зійшло, те приготовив Бог тим, що Його люблять. **10** Нам же Бог відкрив своїм Духом, бо Дух все досліджує, і божі глибини. **11** Бо хто з людей знає те, що в людині? Лише дух людини, що живе в ньому. Так само ж і боже ніхто не знає, тільки Божий Дух. **12** Ми ж не одержали духа цього світу, але Духа, що від Бога, щоб ми знали те, що нам дароване від Бога. **13** Що й говоримо не в учених словах людської премудрості, але в учених *словах* Святого Духа, духовними розсу джуючи духовне. **14** Душевна ж людина не приймає те, що від Божого Духа, бо для неї воно є безумністю, і не може розуміти, тому що *це* при. 27 розсуджується духовно. **15** *Духовна ж, отже, розсуджує все, а вона сама муд. 9 ніким не розсуджується. **16** *Хто бо ic. 40 пізнав господній ум, хто його роз'яс- рим. 11 нить? Ми ж маємо Христовий ум.

*Йхже о҃ко не видѣ, и҆ оу҃хо не слы́ша, и҆ на҆ ісаїа ѯд
ср҃це чл҃ку не взыде, на҆же оу҃готова бг҃ъ люба-
щимъ є҆го. Нам же (бг҃ъ ѡ҃кры́лъ є҆сть)[6] дх҃омъ
[свои́мъ][7]· дх҃ъ бо вс҃а и҆спытуетъ, и҆ глубины
бж҃їа. кто бо вѣсть ѡ҃ чл҃кѣ на҆же въ чл҃цѣ,
точїю дх҃ъ чл҃ка (живущїи)[8] в немъ; такожде
(же) и҆ бж҃їа никтоже вѣсть, точїю дх҃ъ
бж҃їи· мы же не дх҃ъ ми́ра {сего}[9] прїа́хомъ, но
дх҃ъ и҆же ѡ҃ бг҃а, да вѣмы дарова́нныѣ намъ ѡ҃
бг҃а, и҆мѣ́ и҆ глемъ, не в наоу҃че́ныхъ чл҃ческїа
прему́дрости словесехъ. но в наоу҃че́ныхъ дх҃а
[сто҃го][10], дх҃овна҆ дх҃овными сразсу҆жа́юще· ду-
ше́вен же чл҃къ не прїемлетъ на҆же ѡ҃ дх҃а
бж҃їа. ю҆родъство бо є҆му є҆сть, и҆ не можетъ
разумѣти, зане дх҃овнѣ вѣстаѕуется҆, *дх҃о- пр҃ из
ныи же вѣстаѕу́е́ (оу҃бо) вс҃а а҆ сам то́и҃ ни ѡ҃ му́дро и
є҆ди́наго вѣстаѕуется҆· *кто бо разумѣ оу҃мъ ісаїа м
гн҃ь, и҆же и҆ѕъна́ни́тъ и҃ мы же оу҃мъ хр҃ъ и҆- кр҃и ѧ
мамы·

Глава 3

1 І я, брати, не міг вам говорити так як до духовних, але як до тілесних, як до немовлят в Христі. **2** Я вас напоїв молоком, а не їжею, ви *ж* не могли *сприйняти*, та ще і тепер не можете, **3** бо ви ще є тілесними. Бо звідки у вас заздрість, і суперечки, і поділи? Чи ви не є тілесними і не ходите за людськістю? **4** Бо коли хтось говорить: Я, отже, є Павла, інший же: Я Аполлосів, я ж Кифин, інший: Я ж Христовий, – чи ви не є тілесними? **5** Хто, отже, є Павло? Хто ж Аполлос? Хіба тільки служителі, якими ви повірили. І кожному, так як Господь дав. **6** Я насадив, Аполлос напоїв, а Бог виростив. **7** Тому, ані той, що садить, не є чимось, ані той, що напоює, але той, що вирощує, – Бог. **8** А той, що насаджує і що зрошує, є одним. Кожний же одержить свою винагороду за своєю працею. *поч. 128*

9 Адже ми є помічниками Бога, ви є божа посілість, божа будова. **10** За божою ласкою, даною мені, як премудрий архитект, я поклав підвалину, інший же будує. Кожний же хай вважає, як будує, **11** бо іншої підвалини ніхто не може покласти замість тієї, що лежить, якою є Ісус Христос. **12** Якщо ж хто будує на цій підвалині золотом, сріблом, дорогоцінним камінням, деревом, сіном, тростиною, **13** кожного діло стане явним, бо день об'явить, тому що об'являється вогнем, і кожного діло, яке ж воно є, випробує вогонь. **14** І чиє діло, яке він збудував, зостане, – він одержить винагороду, **15** а чиє діло згорить, – воно буде відкинутим: він сам же спа-

г҃ла, г҃·

А҆зъ бра҆тїе, не могохъ (вы҃ глати)[1] на҆́-
коже дх҃овнымъ, но на҆́коже пло́тяномъ,
на҆́ко младенцемъ о҃ хр҃ѣ. млеко҃ вы напои҃
(а҆) не брашномъ· не оубо можа́сте, но
ни є҆ще (можете нн҃ѣ)[2]. є҆ще бо пло́стїи є҆сте.
и҆дѣже бо въ васъ за́висти, и҆ рве́нїа, [и҆ рас-
пра҆]́[3]. не плотъстїи ли є҆сте, и҆ по чл҃честву
хо́дите; є҆гда бо гл҃етъ кто҃, а҆зъ оубо є҆смь
па́вловъ· другїи же а҆зъ а҆поллосовъ, (а҆ же ки́-
фи́й. и҆́нъ, а҆з же хр҃ъ)· [Не плотъстїи][4] ли є҆сте;
кто оу҃бо є҆сть [па́велъ; кто же ли а҆полло́съ][5];
[но то́чїю][6] служителе. и҆́миже вѣровасте, и҆ ко-
муж҃до на҆́коже гь даетъ· а҆зъ насади҃, а҆поллосъ
напои҃, бъ же възрасти҃. тѣмже ни насаж҃а҆и҃
є҆сть что҃, ни напа́а҆и҃, но възраста́и҃ бъ. на-
сажда́а҆и҃ же и҆ напа́а҆и҃, є҆ди́но є҆ста. ко́ждо же свою
мзду прїи́метъ по своє҆му труду· за҃, рїи·
Бг҃у бо є҆сме посп҃ешници, бж҃їе тяжанїе, бж҃їе
зданїе є҆сте҃· По бл҃годати бж҃їи данн҃ѣи мн҃ѣ,
на҆́коже прему́дръ а҆рхитекто́нъ о҃снованїе поло-
жихъ, и҆н же назида́етъ. ко́ждо же да блю-
детъ како назида́етъ. о҃снованїа бо и҆ного ни-
кто҃же можетъ положити паче лежа́щаго, и҆же
є҆сть їс҃ хс҃· а҆ще ли кто҃ назида́етъ на о҃снова-
нїи [семъ][7], зла́то, сребро҃, каменїи честны́ѣ, дрова҃
сѣно, тростїе. когóждо дѣ́ло на҆́вленo бу́детъ, дн҃ь
бо на҆́витъ, зане о҃гнемъ ѡ҃крыва́ется҆. и҆ ко-
гóждо дѣ́ло на҆́ково же є҆, о҃гнь [-][8] и҆скуситъ.
(и҆) є҆гоже дѣ́ло а҆ще пребу́детъ є҆гоже назда,
мзду прїи́метъ· (ѧ)[9] є҆гоже дѣ́ло сгоритъ, о҃т-
щетѝ́ся҆, сам же спсется҆· Такожде на҆́коже о҃г-

немъ. не вѣ́сте ли ꙗ́ко хра́мъ бжїи е̑сте, и̑ дх҃ъ бжїи живетъ въ ва́съ; а̑ще ли кто хра́мъ
в кр҃ни ѕ нн҃й ѕ бжїи растлитъ, растли́т҃ сего́ бу́детъ. *хра́м҃ бо бжїи ст҃ъ е̑, и̑же е̑сте вы. за҃, рі҃д.
Никто́ же себе́ да прелща́етъ. а̑ще кто̀ мни́тсѧ мудръ́ бы́ти въ васъ, въ вѣцѣ сем҃, бу́й да быва́етъ, ꙗ́ко да бу́детъ премудръ. премудрость бо мира сего́, бу́йство оу҃ бг҃а е̑сть.
іѡ҃ г҃ Пи́сано бо е̑сть, *запинаѧ̀й премудры́мъ въ
ѱа҃ о҃ гг ковáрствѣ и҃х҃. и̑ паки, *гс҃ вѣ́сть помышлє́нїѧ {чл҃ка}[10], ꙗ́ко суть сует҃на. тѣ́мже никтоже да хва́литсѧ въ чл҃цѣхъ. всѧ̀ бо ваша суть, а̑ще па́велъ, а̑ще а̑полло́съ, а̑ще ки́фа, и̑ли ми́р҃ъ, и̑ли живо́т҃. и̑ли сме́рть, и̑ли наста́ѧщаѧ, и̑ли бу́дущаѧ, всѧ̑ ва́ша (суть), вы же хв҃и, хс҃ же бжїи.

Гл҃а, д҃. за҃, р҃л.

в кр҃ни ѕ Ꙗ́ко насъ да непщу́етъ чл҃къ, *ꙗ́коже
слугы̀ хв҃ы, и̑ строи́телѧ та́инамъ бжїамъ. а̑ ѣ́гоже прочее́ и̑щете въ стро-
и̑телехъ, да вѣ́рен҃ъ кто о҃бра́щетсѧ.
м҃ ѕ *мнѣ же не въ велико е̑сть, да ѡ҃ васъ и̑стѧжу́сѧ, и̑ли ѡ҃ чл҃ческаго дн҃е. но ни самъ себе́ въстѧзаю. Ничто́же бо себѣ̀ съвѣмъ, но
ни о҃ семъ о҃правда́юсѧ. въстѧза́ѧй же мѧ г҃ь е̑сть. за҃, р҃л.
кр҃ни в мѧ ѕ лу҃ ѕ *Тѣ́мже прежде времени ничтоже суди́те, до́н-
деже прїи́детъ г҃ь, и̑же (-)[1] въ свѣтѣ приведетъ та́инаѧ тѣ́мнаѧ, и̑ о҃бъꙗ́витъ҇ съвѣты ср҃дчныа. и̑ тогда̀ похва́ла бу́детъ комужд҃о ѡ҃ бг҃а. Сїа же бра́тїе (моѧ̀) прео҃бразѝ на себе́, и̑ а̑полло́са васъ ради, да ѡ҃ на́ю наоу҃чите́сѧ не паче ([мудръ́ствовати][2]. напи́санѣ҇)[3] да не е̑дїнъ по е̑дїному г҃одите́сѧ на́ друга. кто́ бо тѧ̀ р҃асу҃жа́етъ҇ что́ же и҃ма́ши ѣ́гоже нѣ́си прия́лъ҇ а̑ще ли (-)[4] прїа́лъ е̑си, что сѧ хва́лиши ꙗ́ко не прїе́мъ҇ ѣ́е сыти е̑стѐ, ѣ́е о҃богатистесѧ, без насъ цр҃ствовасте. и̑ е̑ще оу҃бо да въцр҃итесѧ, да и̑ мы̑ бы́хѡ҃ с вами цр҃ствовали. за҃, р҃ла.
Щню̀ бо [ꙗ́ко][5] бг҃ъ ны̑ посла́нникы послѣ́днаѧ на́вѝ ꙗ́ко насмертники. зане позоръ бы́хомъ ми́р҃у, и̑ а҃г҃ломъ и̑ чл҃комъ. мы̑ (оу҃бо) бу́ѝ хр҃а ради, вы̑ мудри о҃ хр҃ѣ. мы̑ не́мощни, вы же крѣпцы. вы̑ сла́вни, мы же безчестни. до нын҃ѣ-
дѣ҃ к шнѧго часа̀ и̑ а́лчемъ и̑ жа҃ѣ́мъ, и̑ наготу́ем҃
а̑ се́лу в и̑ страда́ем҃, и̑ скита́емсѧ, *и̑ тружа́емсѧ,
в се́лу г дѣлающе свои́ми рукы́ми. *оу҃каряе́ми бл҃вла-
мѧ ѥ лу҃ їг емъ. гони́ми, тр҃пимъ. хулими, оу҃тѣша́-
дѣ҃ з емъ. ꙗ́коже о҃тре́бы ми́р҃у бы́хомъ всѣ́мъ по-
прані́е досе́лѣ. не срамля́ѧ васъ пишу́ сїа, но

сеться, так наче через вогонь. **16** Чи ви не знаєте, що ви є божим храмом і божий дух живе у вас? **17** Якщо ж хтось знищить божий храм, цього знищить Бог, *бо божий храм є святий, ним є ви. кор2. 6 ниж. 6 *поч. 129*

18 Ніхто ж хай себе не обманює. Якщо хто вважає, що він є мудрий між вами у цьому віку, хай стає дурним, щоб став премудрим. **19** Бо премудрість цього світу є безумністю в Бога. Бо є написано: *Він той, хто ловить премудрих в їхніх хитрощах. **20** І знову: *Господь знає людські думки, що вони є марні. **21** Тому хай ніхто не хвалиться в людях, бо все є ваше, **22** чи Павло, чи Аполлос, чи Кифа, чи світ, чи життя, чи смерть, чи теперішнє, чи будуче – все є ваше. **23** Ви ж – Христові, а Христос – Божий. ів. 5 пс. 93

Глава 4, *поч. 130*

1 Так хай нас вважає людина, *як христових слуг і управителів божими тайнами. **2** А те, що вподальшому вимагаєте у управителів, щоб хтось знайшовся вірним. **3** *Мені ж не є важливим, щоб я був суджений вами або людським днем, але й сам себе не суджу, **4** бо ні в чому не почуваю себе винним, але і цим не оправдуюся. Той же, хто мене судить, є Господь. кор2. 6 мат. 7 *поч. 130*

5 *Тому не судіть нічого перед часом, доки не прийде Господь, який у світло виведе таємне *і* темне та виявить задуми сердець. І тоді кожному буде похвала від Бога. **6** Це ж, мої брати, я відніс до себе і Аполлоса задля вас, щоб ви від нас навчилися не надто мудрувати написаним, щоб ви не гордилися один проти одного, проти друга. **7** Бо хто тебе судить? Що ж ти маєш, чого не одержав? Якщо ж ти одержав, чому хвалишся, як той, що не одержав? **8** Ось ви є ситими, ось ви збагатилися, ви без нас зацарювали; і хоча б, отже, ви зацарювали, щоб і ми зацарювали з вами. рим. 2 мар. 7 лук. 6 *поч. 131*

9 Бо думаю, що Бог нас, посланців, показав останніми, як приречених на смерть, тому що ми стали видовищем для світу, і ангелів, і людей. **10** Отже, ми дурні задля Христа, ви ж мудрі у Христі, ми немічні, ви ж сильні, ви славні, ми ж без честі. **11** До нинішньої години ми і голодуємо, і є спраг-
нені, і є нагі, і терпимо, і скитаємося, дія. 20 сол1. 2
12 *і трудимося, працюючи руками сол2. 3
своїми. *Ображувані ми благословимо, переслідувані терпимо, **13** як нас мат. 5
хулять, потішаємо. Ми стали наче по- лук. 23
кидьки світу для всіх, потолоч досі. **14** дія. 7
Не пишу це, щоб вас засоромити, але

повчаю як моїх улюблених дітей. **15** Бо якщо і маєте численних учителів у Христі, та не-багато батьків. Адже я вас породив в Христі Ісусі благовіствуванням **16** і благаю ж вас: ставайте подібними до мене, так як я – до Христа. *поч. 132*

17 Задля цього я до вас послав Тимотея, який, для мене є улюбленою і вірною дитиною в Господі, який вам пригадає мої дороги, що в Христі Ісусі, так як і всюди, і в кожній церкві навчаю. **18** Бо, як я не іду до вас, деякі загорділи. **19** Прийду ж скоро до вас, *якщо Господь схоче, і пізнаю не слово тих, що загорділи, але силу. **20** Бо царство боже не у слові, але в силі. **21** Що хочете? Чи маю прийти до вас з палицею, чи з любов'ю і духом лагідності?

дія. 19 як. 4

Глава 5

1 Чи звідти, *що* у вас чути про розпусту і *то* таку розпусту, якої ж і немає між поганами, *що хтось має жінку батька. **2** І ви загорділи і радше не плакали, щоб видалити з-посеред вас того, що зробив це діло. **3** *Отже я, будучи, наче відсутнім від вас тілом, а там живучи духом, я вже розсудив як той, що там є, того, що так вчинив. **4** Це іменем Господа нашого Ісуса Христа, коли зберетеся ви і мій дух зі силою нашого Господа Ісуса Христа, **5** *передати такого сатані на муки тіла, щоб його дух спасся в день нашого Господа Ісуса Христа. **6** Не *є* добра ваша похвала. *поч. 133*

мой3. 18

кол. 2

тим1. 1

Чи не знаєте, що трохи квасу заквашує все тісто? **7** Очистьте, отже, старий квас, щоб ви були новим тістом, тому що є ви прісні, бо наша Пасха за нас пожертвувалася – Христос. **8** Тому святкуймо не в старому квасі ані в квасі злоби і лукавства, але в прісності чистоти і правди. *поч. 134*

9 Я вам написав в посланні не приставати до розпусників, **10** і не тільки до розпусників цього світу, або зажерливих, або загарбників, або ідолослужителів, тому що ви, отже, маєте вийти з цього світу. **11** Нині ж я вам написав не приставати, якщо хтось, що називається братом, є розпусником, або зажерливим, або ідолослужителем, або наклепник, або п'яниця, або загарбником, – з такими навіть не їсти. **12** Тож чому я маю і зовнішніх судити? Чи ви не судите внутрішнє? **13** Зовнішнім же судитиме Бог. І заберіть злого з-поміж вас самих.

нáіко чада моя възлюбленая наказýю· áще бо (и̂) многиѫ̆ пр҃тв҃ýю и̂мате о҆ х҃ѣ, но не мнóгы ѿц҃а. о҆ х҃ѣ бо і҃сѣ бл҃говѣствованïемъ áз҆ вы родихъ. (и̂) молю́ же ва̂, подобни мнѣ бывáите. {нáікоже áзъ х҃у}[6]. за̂, рл҃в·

Сего ради послаѫ̆ к вамъ тимоѳéа, и̂же (мои̂ е҆стьⷭ)[7] чадо възлюблено и̂ вѣрно о҆́ г҃ѣ, и̂же вамъ възпоманетъ пу҃ти моа, нáже о҆ х҃ѣ і҃сѣ, нáікоже (и̂) вездѣ (и̂) въ всáкои ц҃ркви оу҆чю. нáіко не градýщу (-)[8] мни къ вамъ, (нѣцыи разъгордѣ́шáсяⷭ)[9]. прïидý же скóро къ ва̂, *áще г҃ь възхóщетъ, и̂ оу҆разумѣю не слово разгордѣ́вшихсяⷭ, но сúлу. не во словесѣ̀ бо ц҃рство бжïе, но въ сúлѣ. что̀ хóщете? пáлицею ли прïидý к вамъ, и̂ли любóвïю и̂ дх҃омъ кроти̂ости·

дѣа̂ дı̂ і҃ако д҃

Гл҃а, е҃·

нýдý ли слы́шитсяⷭ въ васъ блáжéнïе, и̂ таіково блáжéнïе нáіково (же) ни въ нáзы́цѣхъ [и̂менуетсяⷭ][1], *нáіко (нѣ́коемý и̂мѣти жену ѿ҃чюю)[2]. и̂ вы разгордѣ́сте, и̂ не паче плáкасте, да и̂зметсяⷭ ѿ среды вáшеа, сътворéвыи дѣло сïе, *áзъ оу҆бо [áіки][3] не (оу҆ ва̂) сы́и тѣ́ломъ, ту́ же живы́и дх҃омъ, оу҆же сýдúхъ нáіко ті҃у сыи. (сътворéвъшего сúце, сïе)[4] о҆ и̂мени г҃а нáшего і҃с [х҃а][5], събравшимсяⷭ вамъ, и̂ моемý дх҃у, съ сúлою г҃а нашего і҃с (х҃а), *предати таіковáго сатанѣ̀ въ изможде́нïе плóти, да дх҃ъ е҆го спсе́тсяⷭ въ дн҃ь г҃а {нáшего і҃с х҃а}[6]. Не добрà похвалà ваша· за̂, рл҃г·

коіколи̂ ѣ

и̂ тті̂ а҃

Не вѣ́сте ли̂, нáіко мáлъ квасъ вс҃е смѣшенïе кваситъ? о҆чúстите [оу҆бо][7] вѣ́хïи квасъ да бýдете нóво смѣшéнïе нáікоже е҆сте безъквáсни. и̂бо пáсха наша за ны̀ пожренъ бысть х҃с. тѣ́мже да прáзнуем҃ не въ квáсѣ вет҃сѣ, ни въ квасѣ̀ злобы и̂ лукавствѣ, но в бесквáсïи҃, чúстоты і̂ и̂стины· за̂, рл҃д·

Писахъ вамъ въ послáнïи, не примѣша́тисяⷭ блýдникомъ, [и̂][8] не тóчïю блýдникóмъ мúра сего, и̂ли лихои҃́цемъ, [и̂ли][9] хúщникомъ, и̂ли и̂долослýжителемъ. понеже должни е҆сте оу҆бо ѿ҃ мира (сего) и̂зы́ити· Нн҃ѣ же писахъ вамъ, не примѣша́тисяⷭ, а҆́ще нѣкïи братъ и̂менуемъ бýдé, блýдни́къ, и̂ли лихои҃́мецъ, и̂ли и̂́долослужúтель, и̂ли досадúтель, и̂ли пïн҃ни́ца, и̂ли хúщнúй, с таіковыми ниже нá́сти· і҆́що бо мни̂ [и̂][10] внѣшн҃и о҆сýждáти. не внýтренимъ ли вы сýдите? внѣшним же бъ сýдитъ. [і̂ и̂змѣте][11] злаго ѿ҃ васъ самѣхъ·

Гла, ѕ·

Глава 6

Смѣ́етъ ли кто́ ѡ́ васъ, вещь и҃мѣ́я къ и҃но́мꙋ, сꙋдитиса҆ ѡ́ непра́ведныхъ, а҆ не ѡ́ ст҃ы́хъ: *не вѣ́сте ли, ꙗ́ко ст҃і́и ми́рови хотѧтъ сꙋди́ти: и҆ а́ще вами сꙋдъ прі́и҃ме́ть миръ, недостóйни е҆́сте сꙋдѧщемъ хꙋдѣ́йшихъ; не вѣ́сте ли ꙗ́ко а҆г҃ло́мъ сꙋдити хо́щѣ́мъ; а҆ не точі́ю житеи́скимъ; житеи́ска бо (-)[1] сꙋди́ща а҆́ще и҃ма́те, ѹ҆ничижéныхъ въ цр҃кви. сѝхъ посажда́ете, къ сра́мꙋ вамъ гл҃ю. тако́ ли нѣ́сть ни є҆ді́нъ въ васъ мꙋдръ, и҃же можé разсꙋдити между (бра́тіи)[2] своихъ; но братъ съ бра́томъ сꙋдитсѧ, да е҆́ще пре́д невѣ́рными. сі́е ѹ҆́бо ѡ́нюдꙋ срамъ вамъ е҆́сть, ꙗ́ко тѧжбы и҃ма́те межи себѣ́. *почто́ не паче о҆би́дими е҆́сте; почто не паче лишени бꙋва́сте; но вы са́ми о҆би́дите и҆ лиша́ете, да е҆́ще братіе́ и҃ли не вѣ́сте, ꙗ́ко непра́ведницы (ц҃рт҃ва бж҃і́а)[3] не насл҃ѣ́дѧтъ; не лъсти́те себе, ни блꙋдницы, ни и҆долослꙋжи́тели, ни прелюбодѣ́е, ни сквернители, ни малакі́а. ни мꙋжелóжницы, ни лихои҃́цы ни татіе́, ни пі҃ѧ́ницы, ни досадители, ни хи́щницы, ц҃рт҃ві́а бж҃і́а [не][4] насл҃ѣ́дѧтъ. *и҆ тогда что вѣ́сте· но о҆мы́тесѧ, но о҆сти́тесѧ, но о҆пра́вдистесѧ и҃менемъ г҃а {нашего і҃с х҃а}[5], и҆ дхомъ ба҃ нашего· за, рл҃е·

Мудро ѓ

Ма ѓ
лꙋ ѕ
кр҃и вı
а҆ сел҃ꙋ д

к титꙋ ѓ

Сир҃а лѕ

*всѧ̀ мн҃ѣ сꙋть, но не всѧ на по́лзꙋ. (и҆) всѧ мн҃ѣ сꙋть, но не а҆́зъ о҆бладáю бꙋдꙋ ѡ́ кого̀· бра́шна чре́ву, и҆ чре́во бра́шномъ. бъ же (-)[6] и҆ сі́ѧ да ѹ҆пра́знитъ. тѣ́ло же не блꙋже́нію, но гв҃и, и҆ г҃ь тѣ́лу. бъ же и҆ г҃а въздви́же, и҆ насъ (с ни́мъ) въздви́гнетъ си́лою своею· Не вѣ́сте ли, ꙗ́ко тѣ́леса ваша, ѹ҆́дове хр҃и сꙋть; взе́ ли ѹ҆́бо ѹ҆́ды хр҃ы, сътворю ѹ҆́ды блꙋдни́чи; да не бꙋдетъ. и҃ли не вѣ́сте ꙗ́ко прилѣпляѥ́мсѧ сквернодѣ́ицы, є҆ді́но тѣ́ло е҆́сть; (съ блꙋдодѣ́ицею). *бꙋдета бо рече о́ба въ плоть є҆ді́ноу. прилѣпляѥ́мсѧ же сѧ г҃в҃и, є҆ді́нъ дх҃ъ е҆́ (съ гм҃ъ). бѣ́гаите блꙋдодѣ́ѧнія, всѧкъ (бо) грѣ́хъ, и҃же а҆́ще сътворі́й ч҃ловѣкъ, кромѣ́ тѣ́ла е҆́сть· ѳ҆ блꙋдѧ́й, въ свое тѣ́ло съгрѣшаетъ. *и҃ли не вѣ́сте, ꙗ́ко {тѣ́леса}[7] ваша хра́мъ (живꙋщемꙋ) въ васъ сто́мꙋ дх҃ꙋ сꙋть є҆гоже и҃ма́те ѡ́ ба҃, *и҆ нѣ́сте себѣ́; кꙋплени бо е҆́сте цѣно́ю· за, рл҃ѕ· Прослáвите ѹ҆́бо ба҃, въ (тѣ́лесехъ)[8] ва́шихъ, [и҆ въ (дш҃ахъ)[9] ва́шихъ, ꙗ́же сꙋть бж҃і́а][10].

кр҃и ѕ
а҆ мо̀ в
мл҃а дı
мл҃а ї
є҆фе́ ѕ

в кр҃и ѕ
вы́ ѓ

и҆ петр҃ а҆

1 Чи сміє хто з вас, маючи справу з іншим, судитися в безбожних, а не в святих? **2** *Чи не знаєте, що святі мають судити світ? І якщо від вас світ має прийняти суд, чи ви є негідні малих судів? **3** Чи не знаєте, що маємо судити ангелів, а не тільки життєве? **4** Адже якщо маєте життєві суди, упосліджених у Церкві, цих садіть. **5** На сором вам говорю. То чи немає між вами ні одного мудрого, що може розсудити між своїми братами? **6** Але брат судиться з братом, та й ще перед невірними. **7** Отже, це вповні є вам соромом, що маєте між собою розправи. *Чому радше не терпите образу? Чому радше не терпите кривду? **8** Але ви самі кривдите і обдираєте, та ще й братів. **9** Або чи не знаєте, що неправедні не успадкують божого царства? Не обманюйте себе, ані розпусники, ані ідолослужителі, ані перелюбники, ані брудні, ані нечисті, ані мужоложники, **10** ані грабіжники, ані злодії, ані п'яниці, ані наклепники, ані розбійники божого царства не успадкують. **11** *І тоді чим ви були? Але ви обмилися, але освятилися, але ви оправдалися іменем нашого Господа Ісуса Христа і Духом нашого Бога. *поч. 135*

мат. 5
лук. 6
рим. 12
сол1. 4

тит. 3

12 *Все мені можна, але не все на користь. І все мені можна, але я не буду кимось опанований. **13** Їжа для живота, і живіт для їжі, а Бог хай знищить і це. Тіло ж не для розпусти, але для Господа, і Господь для тіла. **14** Бог же і Господа воскресив, і нас з Ним воскресить своєю силою. **15** Чи не знаєте, що ваші тіла є Христовими членами? Чи, отже, взявши Христові члени, зроблю *їх* членами розпусниці? Хай не буде! **16** Або чи не знаєте, що той, що пристає до розпусниці, є одним тілом з розпусницею? *Бо сказав: Оба будуть одним тілом. **17** Хто ж пристає до Господа, є з Господом одним духом. **18** Втікайте від розпусти. Бо кожний гріх, який тільки людина зробить, є поза тілом, а хто робить розпусту, грішить проти свого тіла. **19** *Або чи не знаєте, що ваші тіла є храмом того Святого Духа, що у вас живе, якого маєте від Бога. *І ви не є для себе? **20** Адже ви є куплені ціною. *поч. 136*

сир. 36

рим. 6
мой1. 2
мат. 19
мар. 10
еф. 5

кор2. 6
вищ. 3

пет1. 1

Отже, прославте Бога у ваших тілах і у ваших душах, які є божими.

Глава 7

1 А про те, що ви мені написали, добре чоловікові не доторкатися до жінки. **2** Але через розпусту, хай кожний має свою жінку, і кожна жінка хай має свого чоловіка. **3** пет1. 3 *Жінці чоловік хай віддає належну любов, так само і жінка чоловікові. **4** Жінка не володіє своїм тілом, але чоловік, так само і чоловік не володіє своїм тілом, але жінка. **5** Не позбавляйте один одного, хіба тільки за згодою до часу, щоб ви перебували в пості і молитві, – і знову збирайтеся разом, щоб вас не спокушував сатана вашою нестриманістю. **6** Це ж кажу як пораду, а не як наказ. **7** Адже хочу, щоб всі люди були так, як і я, але кожний має свій дар від Бога: один, отже, такий, інший же такий. **8** Кажу ж незаміжнім і вдовицям, добре їм є, якщо залишаться так, як і я. **9** Якщо ж не можуть стриматися, хай виходять заміж, бо краще є виходити заміж, ніж розпалюватися. мат. 5 і 19 мой5. 24 мар. 10 лук. 16 **10** А тим, що одружилися, заповідаю не я, але Господь, *щоб жінка не відлучалася від чоловіка. **11** Якщо ж і розлучиться, хай залишається неодружена або хай помириться зі своїм чоловіком. І чоловік хай не відпускає жінки. **12** Іншим же кажу я, а не Господь: *поч. 137*

якщо якийсь брат має невірну жінку, і та погоджується з ним жити, хай її не покидає. **13** І жінка, якщо має невірного мужа, і той погоджується жити з нею, хай його не покидає. **14** Бо невірний чоловік через вірну жінку, а невірна жінка святиться через вірного чоловіка. Інакше, отже, ваші діти нечисті, а тепер є святими. **15** Якщо ж невірний відлучається, хай розлучається, бо брат або сестра не підчинятиметься в такому. Адже Господь Бог прикликав нас до миру. **16** Бо звідки знаєш жінко, чи спасеш чоловіка? Або чи знаєш, чоловіче, чи спасеш жінку? **17** Тільки кожному – як Бог розділив, еф. 4 *кожний – як був покликаний Господом, так хай ходить. І так наказую в усіх церквах. **18** Як хтось був покликаний в обрізанні, хай не відрікається. Як хтось був покликаний в необразінні, хай не обрізується. **19** Обрізання не є нічим і необрізання не є нічим, але зберігання божих заповідей. **20** Кожний хай залишається в тому покликанні, в якому був покликаний. **21** Чи ти був покликаний рабом? Не журися, але якщо і можеш стати вільним, ще більше себе підпорядкуй. **22** Бо раб, покликаний Господом, є вільним в Господі. Так само і покликаний вільним є

Гла, з·

Ѡ нихже писасте [ми][1], добрѡ́ чл҃ку женѣ не прикасатиса ѝо блудодѣа́нїа ра́ди, кѡ́ждо свою́ жену́ да и́мать, и́ кааждо (жена̀) сво́и мужъ да имать. *женѣ мужъ [долж҃ную любо҃вь][2] да вьздаетъ, такожде и́ жена̀ мужу́. жена своимъ тѣломъ не владѣетъ, ѝо мужъ. такоже и́ мужъ своимъ тѣломъ не владѣ́етъ, ѝо жена̀· Не лиша́йте другъ друга, точїю по съгла́сїю кѡ́ времени, да пребыва́сте въ [посте и́][3] мл҃твѣ, и́ паки вкупѣ събира́йтеса. да не и́скушаѥ ва҃ сатана̀ невъздержанїѥ҃ вашѥ҃. сїе же гл҃ю по совѣту, (а҆) не по повелѣнїю· хощу́ бо да вси́ чл҃цы бу́дутъ, ѩкоже и́ а́зъ. ѝо кѡ́ждо своѐ (дарованїе и́мать)[4] ѡ҃ ба, о҆́въ у҆́бо си́це, о҆́въ же си́це· Гл҃ю же безъбра́чнымъ и́ вдовицамъ, добро и́мъ (е҆сть), а҆ще пребу́дутъ ѩкоже и́ а́зъ. а҆ще ли не оу҆держа́тса, да посага́ютъ. лучше бо е҆҃ женити́са, нежели разжизатиса· ч҆ оженѷ́вшимса завѣщава́ю, не а҆́ ѝо гь, *женѣ ѡ҃ мужа не ра́лучи́тиса а҆ще ли же и́ разлучитса, да пребыва́етъ безъбрачна. и́ли (да смири́тса с мужемъ)[5] (своимъ). и́ мужу́ жены не ѡ҃пущати· Про́чи҃ же (а҆́ гл҃ю)[6] (а҆) не гь· за҆, ра́з· ч҆ще которыи братъ жену́ и́мать невѣрну́, и́ та̀ благоволитъ жити с ни́, да не о҆ставлаетъ е҆а̀· и́ жена а҆ще (-)[7] и́мать мужа невѣ́рна, и́ тои́ бл҃говолитъ жити с нею, да не о҆ставлаетъ [а҆го][8]. сти́тъ бо са мужъ невѣрѣ҃ о҆ женѣ {вѣрне}[9], и́ сти́тса жена̀ невѣрна, о҆́ {мужи вѣрне}[10]. понеже у҆́бо чада ваша нечи́ста сутъ, нн҃ѣ же ста́ сутъ. а҆ще ли́ невѣрныи ѡ҃лучаѥ҃тса, да разлучитса. не порабо́титъ бо са братъ и́ли сестра в таковыхъ· въ миръ бо призва [наст][11] (гь) бъ. что̀ бо вѣси жено, а҆ще мужа спсеши, и́ли что̀ вѣси мужу, а҆ще жену спсеши; точїю кожемужде ѩкоже раздѣли́ е҆́сть [бъ][12]. *кѡ́ждо ѩкоже призванъ бы́сть [гмъ][13], ѩко да ходитъ. и́ тако въ (всѣхъ цр҃квахъ)[14] повелѣваю. во о҆́брѣзанїи ли кто́ призванъ бысть; да не ѡ҃тѡ́ргнетса. в необрѣ́занїи ли [кто́ призванъ бы҃][15]; да не о҆́брѣзуетса. о҆́брѣ́занїе ничтоже е҆́сть, и́ необрѣзанїе ничтоже е҆́сть, но съблюде́нїе за́повѣдей бжїихъ· кожѡ въ зва́нїи в нѥ҃же призванъ бысть, в то҃ да пребываетъ· ра́бъ ли призванъ былъ е҆́си; да не неради́ши. но а҆ще и́ мо́жеши свободъ быти, бо́льши порабо́ти себе. (призва́ныи бо гмъ)[16] рабъ, свобо́дни҃ гнь е҆́сть· Такожде [и́][17] призва́нныи

бы ѣ свобо́, рабъ е̂сть хв̃ъ. *цѣно́ю кꙋплени бысте, не бывáйте рабѝ чл̃кмъ· зā, рл̃и· Ко́ждо в немже призванъ бысть, братїе, в томъ да пребывáетъ предъ бг̃омъ· О̂ (ю̂ношах же и̂) дв̃ахъ повелѣнїа ѡ̃ (г̃а)[18] не и̂мамъ. совѣтъ же даю, ꙗ̃ко помилованъ ѡ̃ г̃а вѣренъ быти. мню ѹ̂бо сїе добро̀ быти за настоꙗщую нꙋжду, ꙗ̃ко добро̀ чл̃ку е̂же тако быти· Привазáеши ли сѧ женѣ? не и̂щи разрѣшéнїѧ. Ѡ̃рѣшáеши ли сѧ жены? не и̂щи жены. а̂ще ли и̂ о̂жéнишисѧ, не съгрѣшилъ е̂си. и̂ а̂ще посꙗгнетъ дв̃ва, не съгрѣшилà е̂сть· Скорбь же плоти и̂мѣти бꙋдꙋтъ таковїи· ѳ̃ же вы щадѧ. сїе же гл̃ю братїе, {ꙗ̃ко}[19] врема прекращено е̂ прóчее, да і̂ и̂мꙋщеи̂ жены ꙗ̃ко не и̂мꙋще бꙋдꙋтъ. и̂ плáчющеисѧ ꙗ̃коже не плачꙋще. и̂ рáдꙋющесѧ, ꙗ̃ко не рáдꙋющесѧ и̂ кꙋпꙋющеѝ. ꙗ̃ко не съдрꙋжáще. и̂ требꙋющеѝ мира {сего}[20] ꙗ̃ко не требꙋюще. прехóдѝ бо о̂бра́ мира сего· Хощꙋ же васъ безъпечалномъ быти. не о̂женúвыúсѧ, печетсѧ о̂ г̃ихъ, како ꙋ̂годúти г̃ви· ѳ̃ о̂женúвыйсѧ, печетсѧ о̂ мирскихъ, како ꙋ̂годúти женѣ. [раздѣлисѧ и̂][21] женà [и̂ дв̃ва. не посꙗгъшїѧ][22] печетсѧ о̂ г̃ихъ, (како ꙋ̂годити г̃ви), да е̂сть с̃та и̂ тѣломъ и̂ дꙋхомъ. а̂ посꙗгшїѧ, печетсѧ о̂ миръскихъ, како ꙋ̂годити мꙋжꙋ· зā, рл̃д· Сїе же на пльзꙋ вамъ самѣмъ гл̃ю, не да силꙋ в̃а̄ наложꙋ, но̀ къ бл̃гоо́разїю и̂ бл̃гопристꙋпáнїю г̃ви безмолв̃но· ѳ̃ще ли же кт̃о безъо́бразити о̂ дв̃ѣ своеи̂ непщꙋетъ, а̂ще е̂сть превъзрастна, и̂ та́ко длъжнà е̂сть быти, е̂же хощетъ да творѝ. не съгрѣшáетъ {да (а̂ще) посꙗгнетъ}[23]. а̂ и̂же стои́тъ [твръдо ср̃цемъ̀][24], не и̂мыѝ нꙋжѧ, власть же и̂мать о̂ своеи̂ воли, и̂ се̑ разсꙋдилъ е̂сть въ (ср̃цы своемъ)[25] блюсти (дв̃ꙋ свою)[26], добрѣ творѝ· ѳ̃тъмже и̂ вдаꙗ́и̂ бра́ку свою дв̃ꙋ, до́брѣ творѝ. и̂ не ѣ̆даꙗ́и̂, лꙋчше твориτ̀ъ. жена привáзана е̂сть [зако́номъ][27] в нелúко врéма живетъ мꙋжъ̀ е̂ѧ· ѳ̃ще ли оу̂мр̃ѐ мꙋжъ (е̂ѧ), свободна е̂сть за негоже хо́щѐ посꙗгнꙋти, точїю о̂ г̃ѣ. бл̃женѣйша же е̂̀, а̂ще та́ко пребꙋдѐ по моемꙋ съвѣтꙋ. мню бо̀ сѧ и̂ а̂̑ дх̃ъ бж̃їи и̂мѣѧ·

вищ. 6

христовим рабом. **23** *Ви були куплені ціною, не ставайте рабами людей. *поч. 138*

24 Кожний, брати, в тому, в чому був покликаний, в тому хай перебуває перед Богом. **25** А про хлопців і дівчат не маю наказу від Бога. Пораду ж даю як той, що помилуваний Господом, що є вірний. **26** Думаю, отже, що це є добре через налягаючі клопоти, що добре людині, щоб була такою. **27** Чи прив'язуєшся до жінки? Не шукай розв'язання. Чи звільняєшся від жінки? Не шукай жінки. **28** Якщо ж і оженишся, ти не згрішив, і якщо дівчина вийде заміж, вона не згрішила. Такі ж будуть мати терпіння для тіла, я ж, вас щадячи, **29** це говорю, брати, бо час, що залишився, є короткий. Хай і ті, що мають жінок, будуть як ті, що не мають; **30** і ті, що плачуть, так як ті, що не плачуть; і ті, що радіють, так як ті, що не радіють; і ті, що купують, як ті, що не посідають; **31** і ті, що потребують цей світ, так як ті, що не потребують; бо минає образ цього світу. **32** Хочу ж, щоб ви були безжурними. Хто не оженився, дбає про господнє, як догодити Господеві, **33** а хто оженився, журиться про світське, як догодити жінці. **34** Поділилася і жінка, дівчина. Та що не вийшла заміж, журиться про те, що господнє, як догодити Господеві, щоб бути святою і тілом, і духом. А та, що вийшла заміж, журиться про світське, як догодити чоловікові. *поч. 139*

35 Це ж вам самим на користь говорю, не щоб накласти на вас сильце, але для гідності і ревності Господеві без клопотів. **36** Якщо ж хто вважає, що чинить погане для своєї дівчини, якщо вона старіє – і такою має бути; хай робить те, що хоче, не грішить, якщо вона вийде заміж. **37** А хто стоїть твердо серцем, не маючи примусу, а має владу над своєю волею і це розсудив у своєму серці, щоб берегти свою дівчину, добре робить. **38** Отже, і хто віддає свою дівчину, добре робить, і хто не віддає, краще робить. **39** Жінка є зв'язана законом, скільки часу живе її чоловік. Якщо ж помре її чоловік, вона є вільною віддатися, за кого хоче, тільки в Господі. **40** Блаженнішою ж є, якщо так залишиться, за моєю порадою. Бо думаю, що і я маю Божого Духа.

гл̃а, и̂·

Глава 8

и̂доложрътвеныхъ же вѣ́мы ꙗ̃ко вс̑и ра́зꙋмъ и́мамы. ра́зꙋмъ (ꙋ̂бо) кичúтъ. а̂ любы же съзида́етъ. а̂̑ще ли кт̃о мнúсѧ вѣ́дѣти что́, не оу̂ ничто́же разꙋмѣ ꙗ̃коже подоба́етъ разꙋмѣти. а̂̑ще же

1 Про ідоложертвоване ж знаємо, що всі маємо розум. Отже, розум роздуває, а любов будує. **2** Якщо ж хто вважає, що щось знає, ще нічого не зрозумів, так як належиться зрозуміти. **3** Якщо ж хто любить Бога, цей

був Ним пізнаний. **4** Про їду ж ідоложертвованого знаємо, що немає
ідола в світі і що немає іншого
Бога, тільки один. **5** Бо якщо і є так
звані боги або на небі, або на землі,
оскільки є багато богів і багато
панів, **6** але для нас є один Бог
Батько, з якого все, і ми в Ньому, і
один Господь Ісус Христос, через
ів. 13 якого все, і ми через Нього, **7** *і
один Святий Дух, в якому все, і ми
в Ньому. Але не в усіх розум. Одні
ж ідольською совістю аж дотепер
їдять, так як ідоложертовне, і їхня
совість, будучи немічною, занечищується. *поч. 140*

8 Їжа ж нас не поставить перед
Богом, бо як їмо, не маємо користі,
9 і якщо не їмо, не тратимо. Вважайте ж, щоб якось ця ваша влада
не стала спотиканням для немічних
братів. **10** Бо якщо хтось бачить,
що ти, що маєш розум, лежиш *при столі* у святині, чи його совість,
будучи немічною, не буде заохо-
рим. 14 чена їсти ідоложертовне? **11** *І в
твоєму розумі згине немічний брат,
за якого Христос помер. **12** А так
грішачи проти братів і б'ючи їхню
совість, що є немічною, грішите
проти Христа. **13** Тому, якщо їжа
гіршить мого брата, не буду їсти
м'яса навіки, щоб я не згіршив
мого брата.

кто люб҃й бг҃а, сей҃ познанъ бысть ѡ҆ него. о҆ а҆де́нїи же а҆дологрътвенѣмъ, вѣ́мы а҆́ко ни є҆ди́нъ а҆долъ в мі́рѣ. и҆ а҆́ко никтоже бг҃ъ [а҆́нъ][1], токмо є҆д҃и. а҆́бо а҆ще и҆ сутъ гл҃еміи бо́зи, и҆ли на нб҃си, и҆ли на земли. а҆́коже сутъ бо́зи мно́зи, и҆ господіе мно́зи· но̀ намъ є҆ди́нъ бг҃ъ ѡ҆ц҃ъ, и҆з негоже вс҃а и҆ мы о҆у҆ него. и҆ є҆ди́нъ гь҃ і҃с҃ хс҃, и҆мже вс҃а и҆ мы тѣмъ· {*и҆ є҆ди́нъ і҃оа҃ г҃і
дх҃ъ с҃тъ, в нем҆́же всѧ́ческаѧ, и҆ мы҆ в немъ}[2]. но̀ не вс҃ѣ рази́мъ. нѣ́цыи же съвѣстїю (и҆долъскою даже досе́лѣ)[3] а҆́коже а҆дологрътвеное а҆дѧтъ. и҆ со́вѣсть и҆хъ немощна сущи сквернѧ́ѥтсѧ· зг҃а, р҃м·

бра́шно же насъ не поста́витъ предъ бг҃омъ, [ниже бо̀ а҆́ще ѧ҆́мы, и҆збы́точьствуе́мъ· ниже а҆́ще не ѧ҆́мы, лиш҆́ѥмсѧ][4]. блюдѣ́те же сѧ, да не ка́ко власть ва́ша сїа, претъкнове́нїе бу́детъ не́мощнымъ (бра́тїи). а҆́ще бо кто ви́дитъ тѧ҆ и҆мущ҃а разумъ, въ требищи възлежаща, не со́вѣсть ли є҆го є҆мꙋ немо́щна сущи, созиждетсѧ а҆дологрътвенаѧ ѧ҆́сти: {*и҆ погибнетъ}[5] немощ- і҃кр҃и д҃і
ный [(братъ) въ твое҆́ разумѣ][6], є҆гоже ради хс҃ о҆у҆мре· та҆́кожде съгрѣшаю́щи въ бра́тїю, и бью́ще и҆ со́вѣсть не́мощну сущу, въ ха҃ съгрѣша́ете· тѣмже а҆́ще брашно съблажнѧ́ѥтъ бра-
та моего҆́, не и҆́мамъ ѧ҆́сти мѧса въ҆́ вѣки, да
не (съблажню брата моего҆́)[7].

Глава 9

1 Чи я не є апостолом? Чи я не є
вільним? Чи ми не побачили Ісуса
Христа, нашого Господа? Чи не ви
є моє діло в Господі? **2** Якщо, отже,
іншим я не є апостолом, але, отже,
я є для вас. *поч. 141*

Бо ви є печаттю мого апостольства в Господі. **3** Адже моя відповідь тим, що мене запитують, є ця:
4 Чи не маємо влади їсти і пити? **5**
Чи не маємо влади водити сестружінку, так як і інші апостоли, і господні брати, і Кифа? **6** Або чи один
я і Варнава не маємо влади не працювати? **7** Хто коли воює своїм
коштом? Або хто садить виноград,
і не їсть з його плоду? Або хто пасе
стадо, і не їсть з молока стада? **8** Чи
мой5. 25 по-людському це говорю? Чи не
тим1. 5 Закон це говорить? **9** *Бо в Мойсейовому законі написано: Не заступи уст вола, що молотить. Чи Бог
журиться про волів? **10** Чи не говорить все задля нас? Бо задля нас
написано: Що в надії орач повинен
орати, і хто молотить з надією, хай
рим. 15 посмакує своєї надії. **11** *Якщо ми
вам посіяли духовне, чи є великим,
якщо ми пожнем ваше тілесне?

гл҃а, д҃·

Не́смь ли [а҆п҃лъ; нѣ́смь ли свободъ][1]; не і҃с҃ (хс҃а) а҆ли г҃а на́шего (видѣхомъ)[2]; не дѣло ли мое҆ вы҆ е҆сте о҆́ г҃нѣ; а҆́ще (о҆у҆бо) и҆ны҆́ нѣсмь а҆п҃лъ, но̀ о҆у҆бо вамъ е҆смь· зг҃а, р҃ма·

Печа́ть бо моего҆́мꙋ а҆п҃льствꙋ вы҆ е҆сте о҆́ г҃нѣ· щои́ (бо) ѡ҆вѣтъ възстазаю́щимъ менѐ (сей҃ е҆сть)[3], е҆да не и҆́мамы власть ѧ҆́сти и҆ пити; е҆да не и҆́мамы власть сестрꙋ женꙋ водити, а҆́коже и҆ прочїи а҆п҃ли, и҆ братїа г҃нѧ, и҆ ки́фа; и҆ли є҆ди́нъ а҆зъ и҆ варна́ва, не и҆́мамы власть е҆́же не дѣлати; кто҆ войнствꙋе́тъ своими҆ о҆бро́ки когда҃; (и҆ли) кто҆ насажда́етъ виноградъ, и҆ ѡ҆ плода҃ его҆ не ѧ҆́сть; и҆ли кто҆ пасе́тъ̀ стадо, и҆ ѡ҆ млека стаду не ѧ҆́сть; е҆да по человѣ́ку сїа гл҃ю; не и҆ законъ ли сїа гл҃етъ; *въ мои҃се́овѣ бо̀ за- е҃ мѡ҃ і҃е
ко́нѣ пи́шетъ, да не заградиши оу҆ста волà и҃ тн҃ е҃
молотѧща. е҆да о҆ волѡ́вѣхъ радѝ бг҃ъ; но̀ насъ ради всѧко гл҃етъ; на҃ бо̀ ради въписа́сѧ· я҆́ко (о҆ надеѐжди должен҃ъ е҆сть)[4] о҆ра́и҆ о҆рати, и҆ молота́и҆ [с надеждею да своего҆ оу҆пова́нїѧ причасти́тсѧ][5]. *а҆́ще мы҆ (дх҃овнаѧ сѣ́ѧхомъ вамъ)[6], і҃кр҃и е҃і
велѝко ли а҆́ще мы҆ ва́ша телесна́ѧ по́жнемъ҆; а҆́ще

ѝнїи власти ва́шеи причащаю́тсѧ, не па́че ли мы̑: ѝно не сътвори́хомъ по́ ѻ́бласти сеи, ѝно всѧ терпи́мъ, да не (прекращє́нїе коѐ)[7] дамы бл҃говѣствованїю хр҃ов҃у· зѧ̀, р҃мв·

ѥ мѡ йи *Не вѣсте ли ѝ́ако дв҃лающїѝ сщ҃еннаа, ѡ҃ стѧнлища ѝдда́ютъ: (и̑) (слу́жащїѝ ѻ̑лтарю̀)[8], съ ѻ̑лтаремъ съдв҃лаю́тсѧ: тако и̑ г҃ь повелѣ, (проповѣ́дующимъ бл҃говѣстїе)[9], ѡ҃ бл҃говѣстїѧ питатисѧ. а̑з же ни (е̂дїно сътворю̑)[10] ѡ҃ сихъ. не писах же сїѧ, да тако бу́детъ ѻ́ мнѣ̀. добрѣе бо мнѣ̀ паче оу̑мрети, нежели похвалу̀ мою кто̀ да ѝспразни́тъ. а̑ще бо҃ бл҃говѣствую, нѣсть мѝ похвалы, нужда бо҃ мѝ належитъ. го́ре же мнѣ̀ (-)[11] а̑ще не бл҃говѣствую, а̑ще оу̑бо во́лею сїе творю̀, мзду̀ ѝмамъ. а̑ще ли невóлею, строе́нїе мѝ е̂сть предано· ка́ѧ ли оу̑бо ми е̂сть мзда̀: да бл҃говѣствующу мѝ бе҃з мзды̑ положу̀ бл҃говѣстїе [хр҃во][12], въ е̂же не творити мѝ по ѻ́бласти мое́й въ бл҃говѣствованїи· зѧ̀, р҃мг·

Свободенъ бо҃ сы̑и ѡ҃ всѣхъ, всѣмъ себе порабо́тихъ, да мно́жайшихъ прибо́рящу. (-)[13] бы̑ ѝоу̑деѻ́мъ, ѝ́ако ѝоу̑дее́н, да ѝоу̑дея́ прибо́рящу. подзаконнымъ ѝ́ако подзаконенъ, [-][14] да подзаконныѧ прибо́рящу. безза́конныимъ, ѝ́ако беззако́ненъ. нѣ сы̑и беззаконникъ бг҃у, ѝно законникъ хр҃ов҃ъ, да прибо́рящу бе҃зако́нныѧ· бы̑хъ не́мощнымъ [ѝ́ако][15] не́мощенъ, да не́мощныѧ прибо́рящу. всѣмъ бы̑хъ вс҃ѧ, да всѧко нѣ́кїѧ спасу̀. [сїе][16] же творю̀ за бл҃говѣстїе, да съѻ́бщникъ е̂му бу́ду· Не вѣ́сте ли, ѝ́ако текущїѝ въ позорищи (-)[17], вси оу̑бо текутъ, е̂ди́нъ же прїе̂млетъ по́честь: тако теците да пости́гнете· всѧ́къ же подвиза́ѧсѧ, ѡ҃ всѣхъ въздержитсѧ. и̑ ѻ́ниѝ оу̑бо да и̑стлѣ́нн҃е вѣнецъ прїимутъ, мы же не и̑стлѣненъ. а̑зъ оу̑бо тако теку̀, не а̑ки безвѣстно. та́ко подвизаюсѧ, не а̑ки въздухъ бїѧ. ѝно оу̑мерщвлаю (тѣ́ло свое)[18] и̑ порабо́щу (ѐ). да не како ѝны́мъ проповѣдуѧ, самъ неключи̑м҃ бу́ду·

Гл҃а, і· зѧ̀·

бѣ мѡ гі
дѣ мѡ дѣ
бѣ мѡ дѣ
бѣ мѡ ѕі
ѱа҃ѡ ѻ́з
дѣ мѡ ѧі
мч҃дро ѕі
ѡ҃ѻ́ѧ ѕ́
бѣ мѡ ѕі
дѣ мѡ їк
ѱа҃ѡ ѻ́з
и̑ ѓѧ
дѣ мѡ ѕ́

Е хощу же ва̑ не́вѣдѣти братїе, *ѝ́ако ѡ҃ц҃ы наши вс҃и под҆ ѻ́блакомъ бѣша, *и̑ вс҃и сквозѣ мо́ре пройдоша, и̑ вс҃и оу̑ моѷ́се́ѧ крⷭти́шасѧ въ ѻ́блацѣ и̑ въ мо́рѣ. *и̑ вс҃и то́жде (бра́шно дх҃о́вно)[1] ѝдо́ша, *и̑ вс҃и то́жде (пи́во дх҃о́вно пи́ша)[2]. пїѧ́ху бо҃ ѡ҃ дх҃овнаго послѣ́дующаго ка́мене. ка́мень же бѣ х҃с· зѧ̀, р҃мд·

Но̀ не въ мно́жайшихъ и̑̆ бл҃говоли бѣ. *пораженни бо҃ быша въ пу́стыни. сїѧ же о́бразы

12 Якщо інші учащають у вашій владі, чи не радше ми? Але ми не зробили за цією владою, але все терпимо, щоб у чомусь не применшити Христового благовіствування. *поч. 142*

13 *Чи не знаєте, що ті, що працюють у священних, їдять із святилища, і ті, що служать жертовникові, мають частку із жертовника? мой5. 18 **14** Так і Господь наказав тим, що проповідують благовістя, жити з благовістя. **15** Я ж нічого з цього не зробив. Я ж це не написав, щоб так було зі мною. Бо мені краще вмерти, ніж щоб хто знищив мою похвалу. **16** Бо якщо благовіствую, мені немає похвали, бо на мене налягає конечність. Горе ж мені, якщо не буду благовістити. **17** Якщо, отже, добровільно це чиню, маю винагороду; якщо ж примусом, мені передано завідування. **18** Яка, отже, для мене винагорода? Щоб я, благовіствуючи, без-корисно поклав Христове благовістя, щоб я не чинив за своєю владою в благовіствуванні. *поч. 143*

19 Бо будучи вільним від всіх, я себе всім підкорив, щоб здобути багатьох. **20** Я став юдеям як юдей, щоб здобути юдеїв. Тим, що під Законом, як той, що під Законом, щоб здобути тих, що під Законом. **21** Тим, що без Закону, як той, що без Закону, не будучи без божого закону, але під Христовим законом, щоб я здобув тих, що без Закону. **22** Я став немічним, як немічний, щоб здобути немічних. Я став всім усе, щоб конче деяких спасти. **23** Це ж я чиню за благовістя, щоб я був спільником з ним. **24** Хіба не знаєте, що ті, що в стадіоні біжать, отже, всі біжать, а один одержує славу? Так біжіть, щоб ви осягнули. **25** А кожний, що змагається, стримується від усього. І отже: вони, – щоб одержати тлінний вінець, а ми – нетлінний. **26** Отже, я так біжу, так змагаюся, не як навманя, не наче б'ючи повітря, **27** але умертвляю своє тіло і його приборкую, щоб часом, проповідуючи іншим, я сам не став непридатним.

Глава 10, *поч.*

1 Не хочу ж, щоб ви не знали, брати, *що всі наші батьки були під хмарою, *і всі перейшли через море, **2** і всі хрестилися в Мойсея – у хмарі і в морі, **3** *і всі їли ту саму духовну їжу, **4** *і всі пили той самий духовний напиток. Бо пили з духовного каменя, що слідував, а каменем був Христос. *поч. 144*

мой2. 13
мой4. 14
мой2.
мой2. 16
пс. 77
мой4. 11
муд. 16
ів. 6
мой2. 17
мой4. 20
пс. 77
і 104

5 Але Бог не благоволив їх, що у великому числі, *бо були побиті в мой4. 6

пустині. **6** Ці ж були прикладом для нас, щоб ми не були пожадливі злого, *так як і вони пожадали. **7** І не ставайте ідолослужителями, так як деякі з них, *так як є написано: Народ сів їсти і пити і встав, *щоб* танцювати. **8** І не розпутствуймо, так як деякі з них розпутствували, *і впали в однім дні двадцять і три тисячі. **9** І не спокушаймо Бога, так як деякі з них спокусили *і загинули від гадюк. **10** *І не нарікайте, так як деякі з них нарікали і загинули від всегубителя. **11** А всі ці приклади їм траплялися, написані ж були для нашого навчання,

поч. 145

до яких дійшли кінці віків. **12** Тому той, хто вважає, що він стоїть, хай стережеться, щоб не впав. **13** На вас не найшла спокуса, хіба людська, а сильним є Бог, який не допустить вам бути спокушеними понад те, що можете, але зі спокусою дасть і вихід, щоб ви могли знести. **14** Тому, мої улюблені брати, втікайте від ідолослужіння. **15** Говорю к мудрим: ви судіть те, що говорю. **16** Чаша благословення, якою благословимо, – чи не є участь в Христовій крові? Хліб, який ломимо, – чи не є участь в Христовому тілі? **17** Бо одним хлібом ми численні є, одним тілом, бо всі причащаємося з одного хліба. **18** Глядіть на Ізраїль за тілом: чи не *тоді,* коли їдять жертви, вони є учасниками жертовника? **19** Отже, що кажу? Що ідол чимось є або жертвуване ідолам чимось є? **20** Але тому що те, що народи жертвують, жертвують бісам, а не Богові. Не хочу ж, щоб ви були спільниками бісів. **21** Не можете пити господню чашу і бісівську чашу. Не можете бути спільниками господнього столу і бісівського столу. **22** Чи будемо викликати лють Господа? Чи ми є сильнішими від Нього?

поч.146

23 *Все мені є дозволено, але не все на користь. Все мені можна, але не все будує. **24** Ніхто хай собі не шукає свого, але кожний те, що *для* ближнього. **25** Їжте все, що продається на торговиці, зовсім не сумніваючись задля совісті, **26** бо господня земля і її повнота. **27** Якщо ж хтось з невірних вас просить, і хочете іти, їжте все, що кладуть перед вами, зовсім не сумніваючись задля совісті. **28** Якщо ж хто вам скаже: Це є жертвуване ідолам, не їжте через того, що сказав і совість, *бо господня земля і її повнота. **29** Не кажу ж за свою совість, але другого. Адже чому моя воля судиться совістю іншого? **30** Якщо я з ласкою учащаю, чому маю хулу за те, за що я дякую? **31** *Отже, якщо їсьте, якщо ж п'єте,

мой4. 11 і 26 пс. 106 мой2. 32 мой4. 25 мой4. 21 пс. 106 мой4. 14 сир. 37 вищ. 6 пс. 23 кол. 3

намъ бы҃ша, ꙗ҆́ко не бы҃ти намъ похотни́комъ злы́хъ, *ꙗ҆́коже и҆̂ о҆́ни похотѣ́ша· Ни҆̀ и҆̈долослужи́тели бывайте, ꙗ҆́коже нѣ́цыи ѿ нихъ, *ꙗ҆́коже є҆́сть пи́сано, сѣдо́ша лю́дїе ꙗ҆́сти и҆̂ пити, и҆̂ вста́ша и҆̈гра́ти. ниже съблу́димъ, ꙗ҆́коже нѣ́цыи ѿ нихъ съблуди́ша, *и҆̂ падоша въ є҆́динъ дн҃ь, двадесѧ́те (и҆̂) три̑ ты́сѫща· Ни да и҆скуша́имъ {бг҃а}[3], ꙗ҆́коже нѣ́цыи ѿ нихъ и҆скуси́ша, *и҆̂ ѿ змі҃и погибо́ша. *ни ропщи́те, ꙗ҆́коже нѣ́цыи ѿ нихъ пороптта́ша, и҆̂ погибо́ша ѿ всегуби́теля. {сі҃ѧ же вс҃ѧ}[4] о҆́брази прилуча́хусѧ о҆́нѣмъ, пи́сана же бы҃ша в наоу҆чє́нїе наше, в нихже концы вѣ́къ достигоша́· зⷭ҃а, рм҃е· Ѓѣ́мже мнѧ́йсѧ стоя́ти, да блюдетсѧ, да не паде́тъ· Напасть васъ не достиже, точїю ч҃лчска. силенъ же бг҃ъ, и҆́же не о҆ста́витъ ва҃ и҆скуси́тисѧ, паче є҆́же мо́жете. но сътворитъ съ и҆скуше́нїемъ и҆̂ и҆́збытїе, ꙗ҆́ко възмощи [вамъ][5] понести· Ѓѣ́мже (бра́тїа) (моѧ възлю́бленаѧ)[6], бѣга́йте ѿ и҆̈долослуже́нїѧ· ꙗ҆́ко мⷣрымъ гл҃ю, сⷣдите вы є҆́же гл҃ю, чаша бл҃гословє́нїа, є҆́мже бл҃гословлѧемъ, не о҆́бщенїе ли [кро́ви хр҃тⷭ҃ є҆́сть][7]; хлѣ́бъ є҆гоже ло́мимъ, не о҆́бщє́нїе ли тѣ́лу хр҃ⷭ҃ є҆́сть; ꙗ҆́ко є҆̈дїнъ хлѣ́бъ, є҆̈ди́но тѣ́ло (є҆́смы мнози)[8]. вс҃и бо ѿ є҆̈ди́ного хлѣ́ба причаща́емсѧ. ви́дите і҆и҃лѧ по́ плоти. не ꙗ҆́дущеи҆ ли же́ртвы, о҆́лтарє́ви сутъ; что̑ у҆́бо гл҃ю; ꙗ҆́ко (и҆̈долъ что̑ є҆́сть, и҆ли и҆̈доложе́ртвено что̑ є҆́сть)[9]; но занѐ ꙗ҆́же жрутъ [ꙗ҆зы́цы][10], бѣсо́ [жрутъ, а҆ не бг҃и][11]· Не хощу́ же васъ о҆́бщникомъ (быти бѣсомъ)[12]. не мо́жете ча́шу гн҃ю пити, и҆̂ ча́шу бѣсовскꙋ· Не мо́жете трапе́зѣ гн҃и причаща́тисѧ, и҆̂ трапе́зѣ бѣсовѣ́сти. и҆ли раз҃дража́емъ гⷭ҃а, є҆̂да крѣпча́йши є҆́го є҆́смы·

зⷭ҃а, рм҃з·

*вс҃ѧ [мн҃и][13] лѣ́пота є҆́сть, но не вс҃ѧ на по́льзу. вс҃ѧ [мн҃и][14] лѣ́пота сутъ, но не вс҃ѧ назида́ю. никтоже своє́го си да и҆́щє́, но ꙗ҆́же бли́жняго [ісо́же][15]. вс҃е є҆́же на то́ржищи продаю́мое ꙗ҆́дите, ничтоже сумнѧщесѧ за́ совѣ́сть· Гн҃ѧ бо земла́, и҆̂ и҆сполне́нїе є҆ѧ. а҆́ще ли кто̑ (ѿ невѣ́рныхъ призыва́етъ вы)[16], и҆̂ хо́щете и҆́ти. вс҃е пр҃е́лага́емое вамъ ꙗ҆́дите, ничтоже сумна́ще́сѧ за́ совѣ́сть· зⷭ҃а, рм҃з· А҆́ще ли кто̑ вамъ ре́четъ, сє и҆̈доложе́ртвено є҆́сть, не ꙗ҆́ди́те, за о҆́̈ного повѣ́давшаго, и҆̂ со́вѣсть, [*гн҃ѧ бо земла и҆̂ и҆сполненїе є҆ѧ҆̀][17]· Со́вѣсть же гл҃ю, не свою́ но дрⷭ҃га́го. є҆́кꙋю бо҆̀ свобода́ моѧ҆̀ сⷣдитсѧ ѿ и҆но́ѧ со́вѣсти; а҆́ще а҆́зъ бл҃годатїю причаща́юсѧ, почто̀ хулꙋ прїе́млю, о҆́ немже а҆́зъ бл҃годарю́, *а҆́ще у҆́бо ꙗ҆́сте, а҆́ще ли пїе́те, а҆́ще ли

дⷭ҃ мⷭ҃ ѳ҃ и҆ ѳ҃ѕ
ѱ҃ѳ҃ ѱ҃ѕ
в҃ мⷭ҃ ѳ҃в
дⷭ҃ мⷭ҃ ѳ҃е
дⷭ҃ мⷭ҃ ѳ҃ѕ ѱ҃ѳ҃ ѱ҃ѕ
дⷭ҃ мⷭ҃ ѳ҃д
сирⷯ҃ ѳ҃з вы҃ ѕ҃
ѱ҃ѳ҃ ѱ҃г
коѳ҃ѳ҃ѧ г҃

йно что творите, вся въ славу божію творите. безпрекновени (бывайте іоудеемъ)[18] и еллиномъ и церкви божіи. якоже и азъ въ всемъ всѣмъ оугажаю, не искія свою пользу, но многихъ да спасутся. подражатели мнѣ бывайте, якоже и азъ ху.

Гла, аі.

Хвалю же вы [братіе][1], якоже вся моя помните. И якоже предахъ вамъ, преданія держите. *хощу же васъ вѣдѣти, яко всякому мужу глава хс есть. Глава жены, мужъ. Глава же ху, бъ. всякъ мужъ молитву дѣя, или пророчествуя,покрытою главою, срамляетъ главу свою. (и) всяка (-)[2] жена молитву дѣющи, или прчествующи, откровенною главою, срамляетъ главу свою. єдіно бо есть и тожде остругани. аще оубо не покрываетсѧ жена, да стрижетсѧ. аще ли же срамъ жены стрищисѧ или бритисѧ, да покрываетсѧ. мужъ бо не долженъ есть покрывати главу, *образъ и слава божіа сын. жена же слава мужу есть. за. рми.

*Нѣсть бо мужъ отъ жены но жена отъ мужа. ибо не созданъ бысть мужъ жены ради, но жена мужа ради. Сего ради должна есть жена власть имѣти на главѣ аггла ради. обаче (ни мужъ без жены, ни жена без мужа)[3] о гн. якоже бо жена отъ мужа, сице и мужъ отъ жены, вся же отъ бга. въ васъ самѣхъ судите. лѣпо ли есть женѣ откровенѣ бу молитисѧ? [или][4] (и) не (самое естество)[5] оучитъ вы, яко мужъ оубо, аще власы растий, безчестіе ему есть. жена же аще власы раститъ, слава ей есть? занѣ растѣнію власомъ, вмѣсто одѣанія дано бысть ей, аще ли кто мнисѧ споривъ быти, мы таковаго обычаа не имамы, ниже церкви божіа. сіе же завѣщавая не хвалю. яко не на лучьшее, но на худьшее събираетесѧ. Первое оубо сходящимсѧ вамъ въ церкви, слышу (вѣ васъ распра)[6] сущу, и часть невѣрую сихъ вѣрую. подобаетъ бо и ересемъ вѣ васъ быти, да [-][7] искуснії явлени бываютъ вѣ васъ. Сходящимсѧ оубо вамъ вкупѣ, нѣсть господьскую вечерю ясти. кождо бо свою вечерю прѣваряетъ вѣ снѣденіе, и овъ оубо алчетъ, овъ же оупиваетсѧ. єда бо домовъ не имате въ еже ясти и пити? или о церкви божіи нерадите, и срамляете не имущаѧ? что вамъ реку? похвалю ли вы? о семъ не похвалю. за, рмд.

Азъ бо пріахъ отъ га, еже и предахъ вамъ·

якщо ж іншого що робите, – все робіть на божу славу. **32** Будьте без спотикання для юдеїв, і греків, і божій церкві, **33** так як і я в усьому всім догоджаю, не шукаючи своєї користі, але багатьох, щоб вони спаслися. **11,1** Будьте моїми послідовниками, так як і я – Христа.

Глава 11

2 Хвалю ж вас, брати, що про все моє пам'ятаєте і дотримуєтеся передань так, як я вам передав. **3** *Хочу ж, щоб ви знали, що головою кожного чоловіка є Христос. Головою ж жінки – чоловік. Головою ж Христа – Бог. **4** Кожний чоловік, що молиться або пророкує з покритою головою, соромить свою голову. **5** І кожна жінка, що молиться або пророкує з відкритою головою, соромить свою голову, бо це одне і те саме, якби була обстрижена. **6** Отже, якщо жінка не покривається, хай стрижеться. Якщо ж жінці сором стригтися або голитися, хай покривається. **7** Адже чоловік не повинен покривати голову, *будучи божим образом і славою, а жінка є слава чоловіка. *поч. 148*

8 *Бо чоловік не є від жінки, але жінка від чоловіка, **9** адже чоловік не був створений задля жінки, але жінка задля чоловіка. **10** Через це жінка повинна мати владу на голові задля ангелів. **11** Однак ані чоловік без жінки, ані жінка без чоловіка – в Господі. **12** Бо так як жінка від чоловіка, так і чоловік від жінки – все ж від Бога. **13** У вас самих судіть: чи годиться жінці непокритою помолитися Богові? **14** Або чи і не сама природа вас учить, отже, що якщо чоловік вирощує волосся, це для нього безчестя, **15** а якщо жінка вирощує волосся, це для неї слава. Тому що вирощування волосся було їй дане замість одягу. **16** Якщо ж хто бажає сперечатись, *то* ані ми не маємо такого звичаю, ані божі церкви. **17** Це ж завіщаючи, не хвалю, бо не збираєтеся на краще, але на гірше. **18** Отже, найперше, чую, що як ви сходитеся в церкві, *то* між вами є роздори, і *в* якусь частину цих вірю. **19** Бо треба, щоб і єресі були між вами, щоб досвідчені у вас об'явилися. **20** Отже, коли ви разом сходитесь, не *сходитеся* їсти господню вечерю, **21** бо кожний приносить їсти свою вечерю. І отже, один голодує, а інший впивається. **22** Та чи не маєте домів, щоб їсти і пити? Або чи не зважаєте на Божу церкву та соромите тих, що не мають? Що вам скажу? Чи похвалю вас? За це не похвалю. *поч. 149*

23 Бо я від Господа одержав те, що я і вам передав, що Господь Ісус тієї

ефѣ ё
й петр г
кола г

й мѳ й
кола г

й мѳ в

мой1. 1
кол. 3

мой1. 2

еф. 5
пет1. 3
кол. 3

мат. 26
мар. 14
лук. 22

ночі, в якій був виданий, *взявши хліб **24** і поблагословивши, переломив і сказав: Візьміть, їжте – це є моє тіло, яке за вас ламається. Це робіть в мою пам'ять. **25** Так само і чашу по вечері, кажучи: Ця чаша є новим завітом в моїй крові. Це робіть кожного разу, як тільки п'єте в мою пам'ять. **26** Бо кожного разу, як тільки їсьте цей хліб і п'єте цю чашу, звіщаєте господню смерть, доки, отже, не

ів. 6

прийде. **27** *Отже, тому той, хто тільки їсть цей хліб або п'є господню чашу негідно, буде винен за господнє тіло і кров. **28** *Хай же людина себе випробовує і так хай їсть хліб та хай п'є з чаші. **29** Бо хто негідно їсть і п'є, – суд собі їсть і п'є, нерозсуджуючи господнього тіла. **30** Через це між вами багато хворих і недужих, і численні упокоїлися. *поч. 150*

кор2. 13

31 Бо якщо ми себе судили б, отже, ми не були б засудженими. **32** А суджені Господом картаємося, щоб ми не були засуджені зі світом. **33** Тому, мої брати, коли сходитеся їсти, чекайте один на одного. **34** Якщо ж хто голодує, хай їсть удома, щоб ви не сходилися на гріх. Коли ж прийду, розпоряджуся про інше.

Ꙗ́ко ѓь ї҃с, в нощь в нюже предаⷭ бываше, *прїе́мъ хлѣ́бъ, и́ бл҃годари́въ преломи, и́ рече. [прїимите, ꙗ́дите][8]. сі҃е (е́сть тѣ́ло мое)[9] е́же за вы́ [ломи́мое][10]. сі҃е творите в мое въспомина́нїе· Тако́же и́ чашу по вечери гл҃а. сїа́ ча́ша но́вый завѣ́тъ е́сть о́ мое́и кро́ви· Сїе творите, е́лижды а́ще пїете, в мое въспомина́нїе. е́лижды бо а́ще ꙗ́сте хлѣ́бъ се́й, и́ ча́шу [сїю][11] пїете, сме́рть гн҃ю възвѣща́ете, дондеже оу҆бо прїи́детъ· *Ꙗ́мже (оу҆бо) и́же а́ще ꙗ́стъ хлѣ́бъ [се́й][12], и́ли пїетъ чашу гн҃ю недосто́йне, повине́нъ бу́детъ тѣ́лу и́ кро́ви гн҃и· *да и́скуша́етъ же ч҃ловѣ́къ себе́, и́ тако́ ѿ хлѣ́ба да ꙗ́стъ, и́ ѿ ча́ши да пїетъ· Ꙗ́дыѝ бо и́ пїа́ [недостои́нѣ][13], су́дъ себѣ́ ꙗ́стъ, и́ пїе́, неразсу́ждаа тѣ́ла [гн҃а][14]. сего́ ра́ди в҃ васъ мно́зи немощни́ и́ недужливи, и́ спа́тъ дово́лни. за҃, р҃н·

ч҃ще бо бы́хомъ себѣ́ разсу́жда́ли, не бы́хомъ оу҆́бо о҆суждени́ были, су́ди́ми же ѿ гⷭа наказуемсѧ, да не с ми́ро҃ о҆суди́мсѧ· Ꙗ́мже бра́тїа моа́, сходѧщесѧ ꙗ́сти, дрꙋгъ дрꙋга́ жи́те. а́ще ли кто́ а́лчетъ, в домꙋ́ да ꙗ́стъ, да не въ грѣ́хъ сходитесѧ. о҆ прочихъ же е҆гда прїи́ду оу҆стро́ю·

ма к҃ѕ
ма д҃і
ꙗ҃ѵ к҃в

Глава 12

1 А про духовне, брати, не хочу, щоб ви не знали. **2** Знаєте, що коли ви були невірними, ви ішли до німих

мат. 9
мар. 9
ів. 13
фил. 2

ідолів, наче ведені. **3** Тому кажу вам, *що ніхто, говорячи Божим Духом, не каже: Анатема Ісус. І ніхто не може сказати: Господь Ісус, – хіба Святим Духом. **4** Є ж розподіл дарів, а той самий Дух. **5** І є розподіл служб, а той самий Господь. **6** І є розподіл діянь, а той самий Бог, що і робить все в усіх. *поч. 151*

рим. 12
еф. 4

7 Кожному ж дається об'явлення Духа на користь. **8** Адже одному дається Духом слово премудрості, іншому ж – слово пізнання в тому ж Дусі, **9** іншому ж – віра тим самим Духом, іншому ж – дар оздоровлень в тому ж Дусі, **10** іншому ж – дія сил, іншому ж – пророцтво, іншому ж – розсуджування духів, іншому ж – роди мов, іншому ж – пояснення мов. **11** Все же це робить один і той самий Дух, розділяючи владою кожному, так як хоче. *поч. 152*

12 Бо так є як одне тіло, і воно має багато членів, всі ж є членами одного тіла, будучи численними, є одним тілом. Так і Христос. **13** *Бо одним Духом ми всі охрестились в одне тіло, чи юдеї, чи греки, чи раби, чи вільні, – і всі Духом були напоєні

ма д҃
ма д҃
ꙗ҃ѵ г҃і
филѵ в҃

дх҃овны҃ же бра́тїе не велю̀ ва҃ не вѣ́дѣти. вѣ́сте ꙗ́ко е҆гда невѣ́рни бѣ́сте, ко и́дола́мъ бе́гласнымъ, ꙗ́ко ведо́ми веде́тесѧ. тѣ́мъже сказꙋ́ю вамъ, *ꙗ́ко никтоже дх҃омъ бж҃їимъ гл҃а, речетъ а҆на́дема їс҃а. и́ никтоже мо́жетъ рещѝ гⷭа їс҃а, точію дх҃о́мъ ст҃ы́мъ. раздѣле́нїа же дарова́нїемъ сꙋ́ть, а҆ то́йже дх҃ъ. и́ раздѣле́нїа служе́нїи сꙋ́ть, а҆ то́йже гⷭь· И́ раздѣле́нїа дѣ́йствомъ сꙋ́ть, а҆ то́йже бг҃ъ, (и́) дѣ́йствꙋѧ вс҃а въ всѣ́хъ· за҃, р҃ка·

ма д҃
ма д҃
ꙗ҃ѵ г҃і
филѵ в҃

Комꙋ́жде же дае́тсѧ ꙗ́вле́нїе дх҃а, на по́лзꙋ. о҆́вомꙋ бо дх҃омъ дае́тсѧ сло́во премꙋдрости, и́но́мꙋ же сло́во ра́зꙋма, о҆ то́мже дⷭ҃ѣ. дрꙋго́мꙋ [же][1] вѣ́ра, тѣ́мже дх҃омъ. и́номꙋ же дарова́нїа и҆сцѣле́нїемъ о҆ то́мже дⷭ҃ѣ дрꙋго́мꙋ же дѣ́йствїа си́ламъ. и́номꙋ же прр҃е́чество. дрꙋго́мꙋ же разсꙋжде́нїа дх҃о́вомъ. и́номꙋ [же][2] роди ꙗ́зы́вомъ, дрꙋго́мꙋ же сказа́нїа ꙗ́зы́ко҃въ всѧ же сїа дѣ́йствꙋетъ е҆ди́ныѝ (-)[3] то́йже дх҃ъ, раздѣля́ѧ (вла́стїю) кое́мꙋжде ꙗ́коже хо́щетъ· за҃, р҃нв·

И́коже бо тѣ́ло е҆ди́но е҆́сть, и́ о҆́ды (имать мно́ги)[4] вси же о҆́ды ([е҆ди́наго][5] тѣ́ла)[6], мнози сꙋ́ще, е҆ди́но сꙋ́ть тѣ́ло та́ко и҆ хс҃. *и́бо е҆ди́нѣмъ дх҃омъ мы̀ всѝ въ е҆ди́но тѣ́ло кр҃тѝхомсѧ, а҆́ще ї҆ꙋдеи́, а҆́ще е҆́ллини. и́ли раби и́ли свобо́дни, и́ вс҃и е҆ди́нѣмъ {пи҃во҃}[7] дх҃о҃ напои́хом-

кр҃и в҃і
е҆ф҃е д҃

сѧ. йбо тѣло нѣсть ѣдїй оу҃дъ, йо мнозѝ. а҆ще речетъ нога нѧ́ко нѣсмь рукá, нѣсмь ѡ҆ тѣла, не сегó рáди нѣсть ѡ҆ тѣла: и҆ а́ще речетъ оу҃хо, (-)[8] нѣсмь о҆́ко, нѣсмь ѡ҆ тѣла. не сегó рáди нѣсть ѡ҆ тѣла: (и҆) а́ще вс҃е тѣло о҆́ко, гд҃ь слу́хъ: а҆ще (же) вс҃е слу́хъ, гд҃ь оу҃ха́нїе: нн҃ѣ же (положи бг҃ъ)[9] оу҃ды ѣдїного кождо йхъ в телесѝ, нѧ́коже и҆звóли· ч҃ще ли бы́ша вс҃и ѣдїнъ оу҃дъ, гд҃ь тѣло: нн҃ѣ же мнóзи оу҃бо оу҃дове, ѣдїно же тѣло· Не можетъ о́ко рещи́ рукѣ, не трéбѣ мѝ ѣси, и҆ли па́ки глава ногáма, не трéбѣ мѝ ѣсте. йо мнóго па́че мня́щїисѧ оу҃ди тѣла немощънѣйши бы́ти, нужднѣйши сýть. і҆ и҆́хже мнимъ безчестнѣйшихъ бы́ти тѣлу, сѝмъ честь мнóжайшу прилагáемъ. и҆ не бл҃гообрáзнїи нáши, бл҃гообрáзїе мнóжаише и҆́мут҃ а҆ бл҃гообрáзнїи наши, не трéбѣ и҆́мў йо бг҃ъ растворѝ тѣ́ло, худѣйшемў бóлшу давъ честь, да не бýдетъ распрѧ́ в телесѝ, йо да тóжде в себѣ пекýтсѧ оу҃ди· И҆ а́ще страже́тъ ѣдⷭ оу҃дъ, с нимъ стражýтъ вс҃и оу҃ди. а҆ще ли же слáвитсѧ ѣдїнъ оу҃дь, с нⷯ радýютсѧ вс҃и оу҃ди. зⷯа, рнг·

ефⷭ д *вы же ѣсте тѣло хв҃о, і҆ оу҃ди ѡ҆́ части і҆ (о҆́ всѣхъ)[10] оу҃бо положѝ бг҃ъ въ ц҃ркви, пр҃вѣе а҆пⷭлы, второ́е прр҃кы, трети́е оу҃чи́тела, потом (же) сúлы, таже дарованїа и҆сцѣлéнїемъ. заступлéнїа, и҆справлéнїе, ро́ди нá҃зы́комъ. ѣда вс҃и а҆пⷭли: ѣда вс҃и прр҃цы. ѣда вс҃и оу҃чи́тлы: ѣда вс҃и си́лы: ѣда вс҃и дарова́нїа и҆́мут҃ и҆сцѣлéнїемъ: ѣда вс҃и на҃зы́кы гла́ютъ: ѣда вс҃и сказýютъ: ревнýите же дарованїи болшихъ. и҆ ѣще по превосхожéнїю пу҃ть вамъ показýю·

Гл҃а, ри҃·

А҆ще нá҃зы́кы чл҃чⷭкыми гла́ю, и҆ а҆гг҃льскыми, любве же не и҆́мамъ, бых҃ъ мѣдь звенѧщи и҆ли кⷯва́лъ звацаѧ и҆ а́ще и҆́ма҃ прр҃чество, и҆ вѣ́мⷯ та́йны вс҃ѧ, и҆ весь разумъ, и҆ а́ще и҆́мамъ всю вѣ́ру, нѧ́ко (и҆) го́ры преставлѧ́ти, любве же не и҆́мамъ, ничтоже ѣсмь. и҆ а́ще раздамъ вс҃ѧ и҆мѣнїѧ моѧ, и҆ а́ще предамъ тѣ́ло мое въ ѣже съжещи ѣ҆, любве же не и҆́мамⷯ никоѣ҆ѧ пользы мѝ ѣсть· зⷯа, рнд·

любы̀ долготерпитъ, мл҃дьствýетъ. любы не зави́дитъ, любы не превъзносится, не гордитъ, ни безчи́ньствуетъ, не и҆щетъ своѝхъ ѓи, не раздража́ется, не вмѣнѧ́етⷯ зло́е, не ра́дуется о҆́ неправдѣ, ра́дуетъ же сѧ о҆́ и҆́стинѣ, вс҃ѧ лю́бⷯ, всемў вѣ́ру ѣмлетъ, вс҃е оу҃пова́етⷯ вс҃ѧ терпитъ. любы, николиже ѿпа́даетъ· ч҃ще же прр҃чествїѧ, оу҃празднатсѧ, а҆ще ли на҃зы́цы оу҃мо́лъ-

одним напитком, **14** бо тіло не є одним членом, але багатьма. **15** Якщо нога скаже, що я не є рука, я не є від тіла, – чи задля цього не є від тіла? **16** І якщо вухо скаже, *що* я не є око, я не є від тіла, – чи задля цього не є від тіла? **17** І якщо все тіло оком, – де слух? Якщо ж все слухом, – де нюх? **18** Тепер же Бог поклав члени кожного одного з них в тіло, як захотів. **19** Якщо ж усі були б одним членом, – де тіло? **20** Нині ж, отже, є численні члени, а одне тіло. **21** Не може ж око сказати руці: Не ти мені є потрібна. Або знову голова ногам: Ви мені є непотрібні. **22** Але багато більше конечними є ті члени тіла, що вважаються за немічніші, **23** а ті, які вважаємо менш шляхетними для тіла, цим даємо більшу почесть. І наші негарні *члени* мають більшу повагу, **24** а наші гарні цього не потребують. Але Бог розділив тіло, давши слабшому більшу шану, **25** щоб не було поділу в тілі, але щоб так само про себе члени дбали. **26** І якщо терпить один член, з ним терплять всі члени, якщо ж величається один член, з ним радіють всі члени. *поч. 153*

27 *Ви ж є Христовим тілом, і членами в частинах. **28** І між всіма, отже, Бог поставив у церкві: найперше – апостолів, по-друге – пророків, по-третє – учителів, а потім – сили, тоді – дари оздоровлення, заступництво, провідництво, роди мов. **29** Чи всі апостоли? Чи всі пророки? Чи всі учителі? Чи всі сили? **30** Чи всі мають дари оздоровлень? Чи всі говорять мовами? Чи всі пояснюють? **31** Змагайтеся ж за більші дари. І показую вам ще вищу дорогу. еф. 4

Глава 13

1 Якщо я говорю людськими і ангельськими мовами, а не маю любові, я став дзвенящою міддю або гучним цимбалом. **2** І якщо маю пророцтво, то знаю всі тайни і все пізнання, і якщо маю всю віру, так що і гори переставляю, а не маю любові, – я є нічим. **3** І якщо роздам все моє майно, і якщо передам моє тіло, щоб його спалити, а не маю любові, я не маю ніякої користі. *поч. 154*

4 Любов довготерпелива, милосердна, любов не заздрить, любов не величається, не гордиться, **5** і не надимається, не шукає свого власного, не злоститься, не вважає за зле, **6** не радіє неправедністю, радіє ж правдою, **7** все любить, кожному вірить, на все надіється, все терпить. **8** Любов ніколи не минає. Якщо ж *є* пророцтва, – скінчаться, чи *є* мови, – за-

мовкнуть, чи є розум, – пропаде. **9** Адже ми частково розуміємо і частково пророкуємо. **10** Коли ж прийде досконале, тоді часткове пропаде. *поч.*

11 Брати, коли я був дитиною, я говорив як дитина, мудрував як дитина, думав як дитина. Коли ж став мужем, я відкинув дитяче. **12** Отже, тепер в думках бачимо, як у дзеркалі, тоді ж – лицем до лиця. Тепер частково розумію, тоді ж пізнаю так, як і я був пізнаний. **13** Тепер же є віра, надія, любов, цих три, а найбільшою з цих – любов.

Глава 14

1 Держіться любові, прагніть же до духовного, особливо, щоб пророкувати. **2** Бо хто говорить мовами, не говорить до людей, але до Бога, бо ніхто не чує, а він духом говорить таємне. **3** А хто пророкує, говорить людям про збудування, і потіху, і підкріплення. **4** Бо хто говорить мовами, себе будує, а хто пророкує, будує Церкву. **5** Хочу ж, щоб ви всі говорили мовами, *але* радше ж, щоб пророкували, бо більшим є той, що пророкує, ніж той, хто говорить мовами, хіба що хтось пояснює, щоб і Церква мала збудування. *поч. 155*

6 А тепер, брати, якщо прийду до вас, говорячи мовами, яку вам користь принесу, якщо не говоритиму до вас або за об'явленням, або в розумі, або в пророцтві, або в навчанні? **7** Однак бездушне, що видає голос, чи сопілка, чи гуслі, якщо не видадуть різноманітний звук, як буде зрозумілим гра, або звук? **8** Бо якщо труба видасть невідомий звук, хто підготується до бою? **9** Так і ви, якщо не дасьте язиком добре зрозуміле слово, як зрозуміється сказане? Адже будете говорити на вітер. **10** Отже, стільки лиш трапляється родів мов, що є у світі, і ані одна з них не є безголоса. **11** Отже, якщо не знатиму силу голосу, буду подібний до того, що слухає чужинця, і до того, що говорить мені чужою мовою. **12** Так само і ви, тому що ви є ревнителями духовного, просіть те, що для збудування Церкви, щоб щедро мати. **13** Тому той, хто говорить мовами, хай молиться, хай пояснює. **14** Бо якщо помолюся мовою, мій дух молиться, а мій ум є без плоду. **15** Отже, що є? Помолюся духом, помолюся ж і умом, заспіваю духом, заспіваю ж і умом. **16** Тому, якщо ти благословиш духом, той, хто займає місце невігласа, як скаже амінь після твоєї подяки? Адже не

кнꙋтъ, ⷭ҆ще разꙋмⷣ ѝспразнитсѧ ѡ҆ части бо разꙋмⷣваѣмъ, ѝ ѡ҆ части прр҃чествꙋемъ, ѣгда же прїидетъ съвершéное, тогда ѣже ѡ҆ части оу҆празнитсѧ· зⷯ҃

Бра́тїе, ѣгдⷭ҇ бѣхъ младенецъ, (ꙗ҆́ко младенецъ глⷭ҇хъ)[1], (ꙗ҆́ко младенⷣ мꙋдрꙋствовⷭ҇)[2] (ꙗ҆́ко младенецъ смышлⷭ҇хъ)[3]. ѣгда [же][4] бы́хъ мꙋжъ, ѡ҆ставѝхъ младенчⷭ҇каѧ. ви́димъ оу҆бо нн҃ѣ ꙗ҆́коже зерцⷣа́ломъ въ гада́нїихъ, тогда же лицемъ къ лицꙋ· нн҃ѣ разꙋмⷣю ѡ҆ части, тогда же позна́ю ꙗ҆́коже ѝ познанъ бы́хъ. нн҃ѣ же пребыва́ютъ, вⷣра, надежа, любы́, трое́ сїе. бо́льши же сихъ, любы́·

Гл҃а, дⷣ·

ержи́тесѧ любве, ревнꙋйте же дх҃овнаа, паче же да прр҃чествꙋете. глⷭ҇ѝ бо ꙗ҆зы́кы, не человѣкомъ глⷭ҇етъ, но б�Ꙋ. никтоже бо слы́шитъ, дх҃омъ же глⷭ҇етъ та́йны. ⷭ҆ прр҃очествꙋѧ҇ человѣкомъ глⷭ҇етъ създа́нїе ї҆ оу҆тⷣше́нїе ї҆ оу҆тверже́нїе. глⷭ҇ѝ (бо) ꙗ҆зы́ки, себѣ зи́жетъ, ⷭ҆ прр҃очествꙋѧ҇, цр҃ковь зи́жетъ· хощꙋ же всѣхъ васъ глⷭ҇ати ꙗ҆зы́ки, паче же да проро́цⷣете. болїи бо прр҃очествꙋѧ҇, нежели глⷭ҇ѧ҇ ꙗ҆зы́ки, ра́звѣ ⷭ҆ще кто́ не сказꙋетъ, да ѝ цр҃ковь създанїе прїе́млетъ· зⷯ҃, рн҃е·

Нн҃ѣ же бра́тїе, ⷭ҆ще прїи́ду къ вамъ ꙗ҆зы́ки глⷭ҇ѧ, кꙋю вамъ пользꙋ сътворю; ⷭ҆ще вамъ не глю́, ѝли по ѡ҆крове́нїи, ѝли в ра́зꙋмⷣ, ѝли въ прр҃очествїи, ѝли въ наоу҆че́нїи; о҆́баче бездꙋшнаѧ гласъ даю́ща, ⷭ҆ще сопⷣ́ль, ⷭ҆ще гꙋсли, а҆́ще ра́зньствїа писканїемъ не дадꙋтъ, ка́ко разꙋмно бꙋдетъ писка́нїе, ѝли гꙋденїе; ѝбо ⷭ҆ще безвⷣ́стенъ [гласъ трꙋба][1] дастъ, кто оу҆готовитсѧ на́ брань; тако ѝ вы, (а҆́ще не бл҃горазꙋмно сло́во дадите ꙗ҆зы́комъ)[2], ка́ко оу҆разꙋмⷣетсѧ глⷭ҇емое; бꙋдете бо въ воздꙋхъ глю́ще. толи́ко (оу҆бо) ⷭ҆ще сѧ ключи́ родꙑ гла́совъ сꙋть въ мирѣ, ѝ ни ѣди́нъ [ѝхъ][3] безъгла́сенъ. ч҃ще оу҆бо не оу҆вⷣмъ си́лꙋ гла́сꙋ, бꙋдꙋ (подобенъ слышащемꙋ)[4] ѝноꙗ҆зы́чника, ѝ глю́щаго мнѣ ѝноꙗ҆зы́чески. такожде ѝ вы, понеже ревни́тели ѣсте дх҃о́вныхъ, ꙗ҆́ще къ създанїю цр҃кви про́сите, да ѝзбыточⷭ҇твꙋете· ѓⷣмже глⷭ҇ѝ ꙗ҆зы́ки, да молѝтсѧ, да сказꙋетъ. ⷭ҆ще бо помолюсѧ ꙗ҆зы́комъ, дх҃ъ мои мо́литсѧ, ⷭ҆ оу҆ мои безъ плодⷭ҇ѣ ѣстⷭ҇. чт҃о оу҆бо ѣстⷭ҇; помолюсѧ дх҃омъ, помолю же сѧ ѝ оу҆момъ. въспою дх҃о́м, въспою же ѝ оу҆момъ. понеже ⷭ҆ще бл҃гословиши дх҃о҃, ѝсполнⷭ҇ѧ҇ѝ мⷭ҇то. невⷣжда ка́ко реч҃е́ ⷭ҆ми́нь по твоемꙋ бл҃годарен҃їю, понеже (не

вѣсть что̑ глеши)[5]. ты̀ оу̑бо добрѣ бл҃годариши, но̀ дроугїи не съзида́ется. бл҃годарю̀ бг҃а {моего̑}[6], паче всѣхъ васъ на҃зы́ки [гл҃а][7]. но̀ въ цр҃кви хощу̀ пѧть словесе̑ оу̑момъ мои́мъ гл҃ати, да и̑ и҃ны пользую, не́жели тмы̀ словесъ на҃зыко̑. зⷯ, рн҃з·

мѳ и҃ *Братїе, не дѣти бывайте оу̑мы̀, но̀ злобою младеньствуите, оу̑мы же съвершени бывайте· въ зако́нѣ пи́шетъ. *на҃ко и҃ноя҃зычными и҃ оу̑стны и҃ны́ми вѣщ҃глю лю́демъ сим҄, и҃ ни такоже послу́шаю́ мене, гл҃етъ гⷭ҃ь· ѓѣмже на҃зыцы въ зна́менїе суть не вѣрующимъ, но̀ не вѣрнымъ. а҆ прр҃очество, не невѣ́рны́, но̀ вѣрующимъ҄· ѓ҆ще оу̑бо сни́дется цр҃кви вс҃а вку́пѣ, и҃ вс҃и (на҃зыцы гл҃ютъ)[8]. вни́дутъ же и҃ неразумивїи, и҃ли невѣ́рнїи, не реку́т ли҆, на҃ко бѣсну́ется; а҆ ѓ҆ще же вс҃и прр҃очествую́тъ, вънидетъ же нѣ́кїи невѣ́ренъ, и҃ли невѣжа, (и҃) о҆бли́чается всѣ́ми, (и҃) и҃спазуется ѡ҃ вс҃ѣхъ. [и҃ си́це][9] та́инаѧ ср҃ца е҆го̀ на҃влена быва́ютъ. и҃ тако̀ па҃ ницъ, поклони́ѧ бг҃ви, вѣзвѣщаѧ на҃ко вънѝстинꙋ бг҃ъ с҆ вами е҆сть· зⷯ, рн҃з·

ѓ҆то̀ оу̑бо (-)[10] бра́тїе; е҆гда сходитеся, ко́ждо {васъ}[11] ѱаломъ и҃ма́ть, оу̑че́нїе и҃ма́ть, (на҃зыкъ и҃ма́ть, ѡ҃кровенїе и҃ма́ть)[12], сказанїе и҃ма́ть. вс҃а (же) къ създанїю да быва́ютъ. а҆ ѓ҆ще на҃зыкомъ кто̀ гл҃етъ, по двѣма, и҃ли мно́жае по тремъ, и҃ по́ части, и҃ е҆дїнъ да сказуетъ. а҆ще ли не бу҃детъ҆ сказатель, да молчитъ въ цр҃кви, себѣ же да гл҃етъ и҃ бг҃ови· Прр҃оцы же два и҃ли трїе да гл҃ютъ, и҃ друзїи да разсу҃ждаютъ· ѓ҆ще ли и҃но́мꙋ ѡ҃кры́ется сѣдѧщꙋ, пе́рвыи да молчи́тъ҆. мо́жете бо (вси по е҆дино́мꙋ)[13] прр҃очествова́ти, да вси҆ оу̑чатсѧ, и҃ вси оу̑тѣшаю́тсѧ. и҃ дси прр҃ести҃и, прр҃ико́мъ҆ повинꙋ́ются. нѣсть бо нестрое́нїю бг҃ъ. но̀ ми́рꙋ, на҃коже въ всѣхъ цр҃ква҃ сты́хъ. *жены́ [ваша][14] въ (цр҃кви)[15] да молчатъ. не повелѣ̀ бо̀ сѧ и҃мъ гл҃ати, но̀ повиновѧ́тисѧ, *на҃коже и҃ законъ гл҃етъ. а҆ще ли чесо́мꙋ наоу̑чи́тиса хотятъ, в домѣ́хъ҃ своѧ҃ мꙋжа да въпроша́ютъ. срамно̀ бо̀ е҆сть женѣ (въ цр҃кви гл҃ати)[16]. и҃ли ѡ҃ васъ сло́во бж҃ї҆е и҃зыде́; и҃ли въ васъ е҆дїнѣхъ достиже́; а҆ще кто̀ мни́тсѧ прр҃окъ быти, и҃ли дх҃овенъ, да разꙋмѣетъ на҃же пишꙋ̀ ва҃, зане гн҃а҃ суть за́повѣди. а҆ще ли кто̀ не разꙋмѣ́етъ, да не разꙋмѣва́етъ. тѣмже бра҃тїа моа҃̀, ревнꙋите е҆же прр҃очествовати, и҃ е҆же гл҃ати [на҃зыки не възбраня́ите][17]. вс҃а же бл҃гоо́бразно, и҃ по́ чинꙋ да быва́ютъ·

знає, що ти говориш. **17** Отже, ти добре дякуєш, але інший не будується. **18** Дякую моєму Богові, що більше від вас всіх говорю мовами. **19** Але в Церкві хочу моїм умом говорити п'ять слів, щоб і іншим дати користь, ніж десятки тисяч слів мовою. *поч. 156*

20 *Брати, не будьте дітьми умами, але будьте немовлятами злобою, умами ж ставайте досконалими. мат. 18

21 В Законі пишеться, *що: Чужими мовами й іншими устами заговорю до цього народу, і навіть так не послухаються мене, – говорить Господь. ic. 28

22 Тому мови є на знак для невірних, але не для вірних, а пророцтво не для невірних, але для вірних. **23** Якщо, отже, зійдеться вся церква разом, і всі говорять мовами, а ввійдуть і невігласи або невірні, чи не скажуть, що біснуєтеся? **24** Якщо ж усі пророкують, а ввійде якийсь невірний або невіглас, і є оскаржений всіма, і є осуджений всіма. **25** І так тайне його серця стає явним. І так, впавши додолу, поклониться Богові, звіщаючи, що по правді Бог є з вами. *поч. 157*

26 Що, отже, брати? Коли сходитеся, кожний з вас має псалом, має навчання, має мову, має об'явлення, має пояснення. Все ж хай буде на збудування. **27** Якщо хто говорить мовою, по двоє або найбільше по троє, і по порядку, то один хай пояснює. **28** Якщо ж не буде того, що пояснює, хай мовчить в церкві, хай же говорить собі і Богові. **29** А два або три пророки хай говорять, і інші хай розсуджують. **30** Якщо ж іншому, що сидить, дано буде об'явлення, хай перший мовчить. **31** Бо всі можете по одному пророкувати, щоб всі навчалися і всі потішалися. **32** І духи пророків коряться пророкам, **33** Бог адже не є *Богом* безладу, але миру, **34** так як в усіх святих церквах. *Ваші жінки у церкві хай мовчать, бо їм не дозволено говорити, але підкорятися, тим1. 2 *так як і Закон говорить. **35** Якщо ж мой1. 3 хочуть чогось навчитися, у своїх домах хай запитують чоловіків, бо є соромно жінці говорити в церкві. **36** Або чи боже слово вийшло від вас? Або чи до вас одних дійшло? **37** Якщо хто вважається за пророка або духовного, хай розуміє, що вам пишу, тому що це є господні заповіді. **38** Якщо ж хто не розуміє, хай не розуміє. **39** Тому, мої брати, ревнуйте, щоб пророкувати, і не забороняйте говорити мовами. **40** Все ж хай відбувається гарно і організовано.

Глава 15, *поч. 158*

гал. 1

1 *Кажу ж вам, брати, благовіствування, яке я вам благовістив, яке ви і прийняли, в якому й стоїте, **2** ним і спасаєтеся, якщо держите це слово, яким я вам благовістив, хіба що ви надаремно повірили. **3** Бо я вам від початку передав те, що і я одержав, що Христос помер задля наших

ic. 53

гріхів, *згідно з Писаннями, **4** *і що

ів. 2

був похований, і що встав в третьому

ів. 20

дні, згідно з Писаннями, **5** *і що з'явився Кифі і також одинадцятьом, **6** а потім з'явився більше як п'ятистам братам разом, з яких численні перебувають дотепер, деякі ж і упокоїлися. **7** Потім же з'явився Якобові і всім

дія. 9
рим. 9

апостолам. **8** *А після всіх, як якомусь покидькові, з'явився і мені. **9**

еф. 3

*Бо я є найменший з апостолів, який не є гідним назватися апостолом, тому що я переслідував Божу церкву. **10** А божою ласкою я є те, що є, і Його ласка, що в мені, не була намарно, але я потрудився понад їх усіх. Не я ж, але божа ласка, що зі мною. **11** Отже, чи я, чи вони, – так ми проповідуємо і так ви повірили. *поч. 159*

12 Якщо ж проповідується, що Христос встав з мертвих, як деякі в вас кажуть, що немає воскресіння мертвих? **13** Якщо ж немає воскресіння мертвих, то й Христос не встав. **14** Якщо ж Христос не встав, отже, марна наша проповідь, марна ж і ваша віра. **15** Й стаємо фальшивими божими свідками, тому що ми свідчили проти Бога, що Він воскресив Христа, якого Він не воскресив, тому що, отже, мертві не встають. **16** Отже, якщо мертві не встають, то й Христос не встав. **17** Якщо ж Христос не встав, марна ваша віра, ви ще є у ваших гріхах. **18** То, отже, і ті, що померли в Христі, загинули. **19** І якщо тільки в цьому житті надіємося на Христа, ми є найнещаснішими з усіх людей. *поч. 160*

кол. 1
апо. 1

20 *А тепер Христос встав з мертвих, Він був первістком мертвих. **21** Адже тому що через людину сталася смерть, і через людину воскресіння мертвих. **22** Бо так як всі в Адамі умирають, так само і в Христі всі оживуть, **23** *кожний же у своєму порядку. Початок – Христос, а потім ті, що Христові, – в його прихід, **24** а потім – кінець, коли Він передасть царство Богові і Батькові, коли знищить всяку владу і всяке панування та силу. **25** *Бо належиться Йому царювати, доки не покладе всіх ворогів під свої ноги. **26** Останній же ворог – смерть буде знищений, **27** *бо Він усе підкорив під його ноги. Коли ж каже, що

сол1. 4

пс. 109
дія. 2
єв. 1

пс. 8
єв. 2

Гла, ѣі· за, рйи·

Ǐказую* же вамъ братіе бл҃говѣствованіе, ѣже бл҃говѣстихъ вамъ, ѣже и пріѧсте, в не́мже и стоите, и́мже и спса́етесѧ, каꙗ҆ѣ слове́мъ бл҃говѣстихъ ва́мъ, а҆ще съдержите, развѣ а҆ще не всу́е вѣровасте. предахъ бо вамъ и҆спе́рва, ѣже и пріѧхъ, ꙗ́ко ѯ҃с оу҆мре грѣховъ ради на́шихъ *по писа́нію́хъ, *и ꙗ́ко погребенъ бысть и ꙗ́ко въста҇ въ (тре-

ісаїа йг

тіи дн҃ь)[1], по писа́нію́хъ, *и ꙗ́ко ꙗ́висѧ ки́ѳѣ, таже {ѣдіномужнадесѧте}[2], пото́м (же) ꙗ́висѧ боле пѧтіи со́тъ братіѧ́мъ ѣдіною, ѿ ни́хже мно́жаишіи пребыва́ютъ досе́лѣ, нѣцыи же [и][3] почи́ша. потом (же) ꙗ́висѧ і҆а́кову, таже а҆п҃-

іс҃а й
і҃ѡа́ в
і҃ѡа́ и
дѣа́ д
к҃ри д

ломъ всѣмъ. *послѣди же вс҃ѣ, ꙗ́ко (нѣкоему) и҆́вре́гу ꙗ́висѧ и мнѣ. *азъ бо ѣ҆смь мніи а҆п҃-

ѣфѣ г

ловъ, и҆же нѣ́смь достои́нъ нарещисѧ а҆п҃лъ, зане гонихъ цр҃ковь бж҃ію. бл҃гті́ю же бж҃іею ѣ҆смь, еже ѣ҆смь. и бл҃года́ть ѣго ꙗ́же въ мнѣ, не тъщна́ бысть, но паче (всѣхъ и҆хъ)[4] потрудихсѧ. не а҆́з же, но бл҃года́ть бж҃іѧ, ꙗ́же съ мно́ю· а҆́ще оу҆бо а҆́зъ, а҆ще ли о҆́нѝ, тако проповѣ́даемъ, и тако вѣ́ровасте· за҃, р҃йд·

А҆́ще же ѯ҃с проповѣ́дуетсѧ, ꙗ́ко и҆з мертвыихъ въста҇, ка́ко гл҃ютъ (нѣцыи въ васъ)[5], ꙗ́ко

вѣскр҃сенїа мр҃твымъ нѣсть, а҆ще же вѣскр҃сенїѧ мр҃твы́ѧ нѣсть, тѡ ни ѯ҃с въста҇· а҆́ще же ѯ҃с не въста҇, тщ҇е оу҆бо [-][6] проповѣ́данїе наше, тщ҇а (же) и вѣ́ра ваша. о҆бр҃ѣта́емъ же сѧ и лжесвѣдѣтеле бж҃іи, ꙗ́ко послу́шествова́хомъ на҆ бг҃а, ꙗ́ко вѣскр҃си ѯ҃а, ѣгоже не вѣскр҃си́. поне́-

же оу҆бо мр҃твїи не въста́ютъ. а҆ще оу҆бо мр҃твїи не въста́ютъ, тѡ ни ѯ҃с въста҇. а҆ще ли ѯ҃с не въста, суетна вѣ́ра ваша, ѣ҆ще ѣ҆сте въ грѣсѣхъ ва́шихъ. тѡ оу҆бо и оу҆мершіи о҆ ѯ҃ѣ, погибоша. (и) а҆ще въ живо́тѣ семъ (оу-

ѳ҃ѣ а҆́

пова́ю́ще ѣ҆сме въ ѯ҃а)[7] точі́ю, о҆каа҃нѣвши всѣхъ чл҃къ ѣ҆сме· за҃, р҃ѕ·

*Нн҃ѣ же ѯ҃с въста҇ ѿ мр҃твыихъ, на́чатокъ оу҆ме́ршимъ бысть. поне́же бо чл҃ка ради смерть (бысть), и чл҃ка ради вѣскр҃се́нїе мр҃твымъ. ꙗ́-

іскола҃ й
а҆пока҃ й

коже бо о҆ а҆да́мѣ вси оу҆мираютъ, такожде и о҆ ѯ҃ѣ вс҃и о҆живу́тъ. *ко́ждо же въ своѣ́мъ

й сєлу д

чину́, нача́токъ ѯ҃с, потом (же) хр҃тові́и, въ пришествїе ѣго· По҃т҃о҃ (же) конча́ина, ѣгда́ предастъ цр҃тво бг҃у и ѿц҃у, ѣгда́ и҆спразнитъ всѧ́ку власть и всѧко вл҃ычество и си́лу. *подо-

ѱ҃ѳ҃ о҃д
дѣа҃ ѣ
ѣврѣ҃о҃ й

бае́тъ бо ѣ҆му цр҃твовати, до́ндеже положитъ вс҃ѧ враги под нога́ма свои́ма. послѣдніи (же)

пс. 109
дія. 2
єв. 1

враг҃ъ и҆спразни́тсѧ смерть, *вс҃ѧ́ бо покори под нозѣ ѣго. внегда же речетъ ꙗ́ко вс҃ѧ поко-

ѱ҃ѳ҃ и
ѣврѣ҃ ѣ

пс. 8
єв. 2

рéна сутъ êмꙋ, ѧ́вѣ ѧ́ѥко рáзвѣ покоршаго êмꙋ всѧ. êгда же покорꙗ́ êмꙋ всѧческаѧ, тогдà и̂ самъ сы̃нъ покорится покóршемꙋ êмꙋ всѧческаѧ, да бꙋ́детъ бъ̃ всѧческаѧ въ всѣхъ·
зд̃, рꙋ̈а·

Понеже, что творѧтъ крⷭ̃тѧщисѧ мр̃твы̑ ради, âще ѡ̃нꙋдъ мр̃твїи не въстаю́тъ: что̀ и̂ крⷭ̃щаю́тсѧ мертвыхъ ради: почто (же) и̂ мы кѣ́ды прїе́млемъ на всѧкъ ч̃а: по всѧ̀ дн̃и (оу̂мираю́ще)[8], тáко мѝ ва́ша похвала бра́тїе, ю̂же и́мамы ѻ̂ хⷭ̃ѣ їⷭ̃ѣ гⷭ̃ѣ на́шемъ· ч̂ще (бо) по чл̃кꙋ съ звѣремъ борѧхсѧ въ ê҆фе́сѣ, ѥка́ мѝ по́льза, âще мр̃твїи не въстаю́тъ: *да ꙗ́мы и̂ пїе́мъ, оу̂трѣ бо оу̂мре́мъ· Не лъсти́тесѧ. тлⷭ̃ ѻ́бычаѧ благи, бесѣ́ды зл̑ы. и̂стрезви́тесѧ пра́ведно, и̂ не съгрѣшаите. невѣ́дѣнїе бо бж̃їе нѣ́цыи и́мꙋтъ. къ срáмꙋ ва̃ гл̑ю. мо̀ речетъ нѣ́кто̀, ѥко (въстанꙋтъ)[9] мр̃твїи: ѥкóим же тѣ́ломъ прїидꙋтъ: безꙋмне, ты̑ ê҆же сѣ́еши, (ѻ́живетъ ли)[10] âще не оу́метъ. и̂ ê҆же ты̑ сѣ́еши, не тѣ́ло сꙋщее сѣ́еши, но̀ голо̀ зерно. âще слꙋчится пшени́цы, и̂ли и̂но́го ѡ̃ про́чихъ. бъ̃ же даⷭ̃тъ êмꙋ тѣ́ло ѧ́коже въсхощ̑е́, и̂ кое́мꙋжⷣо сѣ́мени свое тѣ́ло·
зд̃, рꙋ̈в·
Не всѧка плоть, таже плоть, но̀ и̂на оу̂бо чл̃ком, и́на же плоть ско́томъ, (и́на же ры́бамъ, и́на же (-)[11] пти́цамъ)[12]. и̂ тѣлеса̀ нб̃наѧ, и̂ тѣлеса зе́мнаа. но̀ и̂на оу̂бо нб̃нымъ сла́ва, и́на же зе́мнымъ, и́на сла́ва сл̃нцꙋ, і̂ и́на сла́ва лꙋ́нѣ, і̂ и́на сла́ва звѣздамъ. звѣздà бо звѣздꙑ̀ и̂зоб̂илꙋетъ въ сла́вѣ. такожде и̂ въскр̃сенїе ме́ртвы̑. сѣ́ется въ тлѣ́нїе, въста́етъ въ нетлѣ́нїе. сѣ́ется не́ в чсть, въста́етъ въ сла́вꙋ. сѣ́ется ѣ̆ не́мощи, въста́етъ въ си́лꙋ. сѣ́ется тѣ́ло дш̃е́вно, въста́етъ тѣ́ло дх̃о́вно. (-)[13] ê҆сть тѣ́ло дш̃е́вно, (и̂ ê҆сть)[14] (тѣ́ло) дх̃о́вно. Ѳако и̂ ê҆сть пи́сано. *бы́сть пе́рвыи чл̃къ âда́мъ въ дш̃ꙋ жи́вꙋ, послѣ́дніи âда́мъ, въ дх̃ъ животворꙗ́щъ· Но̀ не прежⷣе дх̃о́вныи, но дш̃е́вныи, пото́м же дх̃о́вныи·
зд̃, рꙋ̈г·
Пе́рвыи чл̃къ ѡ̃ землѝ, пе́рстенъ. вторыи [чл̃къ, гⷭ̃ь][15] съ нб̃се· ѧ́ковъ пе́рстныи, тако́вїи и̂ пе́рстнїи. и̂ ѧ́ковъ нб̃ныи, та́цы (же) и̂ нб̃нїи. и̂ ѧ́коже ѻ̂блекохомсѧ въ ѻ́бразъ перстн̃аго, да ѻ̂блечⷣе́мсѧ и̂ въ ѻ́бра̃ нб̃наго· Сїе же гл̑ю бра́тїе, ѧ́ко плоть и̂ кро́вь цр̃твїа бж̃їа наслѣ́дити не мо́гꙋт̃. ни тлѣ́нїе нетлѣ́нїа наслⷣе́ствꙋе́т· Се̂ та́инꙋ ва̃ гл̑ю, вси [бо][16] не оу̂спн̃е́, вси же и̂змѣнѝмсѧ, въ мг̃новéнїи ѻ́ка, *въ послѣ́днеи трꙋбѣ́. въстрꙋбитъ бо̀, и̂ мр̃твїи въста́нꙋтъ нетлѣ́нни, и̂ мы и̂змѣнимсѧ· Подоба̃е́ бо тлѣ́емомꙋ семꙋ ѻ̂блещи-

їсаїа їѳ̃ мꙋдр̃о ѥ̈

ѩ̈ мѳ̀ ѥ̈

мѣ ї̈ѳ̃ ѩ̈ сѣ̃ѣ ѧ̈

все є Йому підкореним, явно, що за винятком Того, що підкорив Йому все. **28** Коли ж підкорить Йому все, тоді і сам Син підкориться Тому, що підкорив Йому все, щоб Бог був усім в усьому. *поч. 161*

29 Тому-то, що роблять ті, що хрестятся через мертвих, якщо мертві зовсім не встають? Чому і хрестяться задля мертвих? **30** Чому ж і ми кожної години приймаємо нещастя, **31** вмираючи кожного дня? Така мені ваша похвала, брати, яку маємо в Христі Ісусі, нашому Господі. **32** Бо якщо по-людському я в Ефесі боровся зі звірем, яка мені користь, якщо мертві не встають? *Їжмо і пиймо, бо завтра помремо. **33** Не обманюйтеся. Добрі звичаї нищать погані розмови. **34** Отверезіться праведно і не грішіть. Адже деякі мають боже незнання, – на сором вам говорю. **35** Але хтось скаже: Як встануть мертві? В якім же тілі прийдуть? **36** Безумний, чи оживе те, що ти сієш, якщо не умре? **37** І те, що ти сієш, не сієш будуче тіло, але голе зерно, – чи *як* трапиться пшениці, чи чогось іншого. **38** А Бог дає йому тіло так як схоче, і кожному насінню своє тіло. *поч. 162*

39 Не кожне тіло *має* те саме тіло, але, отже: інше – в людини, інше ж тіло – в скотини, інше ж – в риб, інше ж – в птиць. **40** І *є* небесні тіла і земні тіла. Але, отже, інша слава небесних, інша ж – земних. **41** Інша слава сонця, і інша слава місяця, і інша слава звізд. Адже звізда звізду перевищує у славі. **42** Так само і воскресіння мертвих. Сіється в тлінні, встає в нетлінні. **43** Сіється не в честь, встає у славі. Сіється в немочі, встає у силі. **44** Сіється душевне тіло, встає духовне тіло. Є душевне тіло, і є духовне тіло. **45** Так і є написано: *Адам був першим чоловіком з живою душею, *а* останній Адам – з Духом, що оживляє. **46** Однак не спочатку духовний, але душевний, а потім духовний. *поч. 163*

мой1. 2

47 Перший чоловік з землі – земний, другий чоловік – Господь з неба. **48** Який земний, – такі земні, і який небесний, – такі ж і небесні. **49** І так як ми зодягнулися в образ земного, зодягнімся і в образ небесного. **50** Це ж говорю, брати, що тіло і кров не можуть успадкувати боже царство ні тлінне не успадкує нетлінне. **51** Ось говорю вам таємницю, бо не всі упокоїмося, а перемінимося всі **52** скоро, в мить ока, *по останній сурмі. Бо вона затрубить – і мертві встануть нетлінними, і ми перемінимося. **53** Бо потрібно, щоб це тлінне зодягнулося

ic. 22 муд. 2

мат. 24 сол1. 4

в нетлінне, і це смертне зодягнулося в безсмертя. **54** Коли ж це тлінне
йос. 3 *зодягнеться в нетлінність і це смертне зодягнеться в безсмертя, тоді збудеться написане слово: Пожерта була смерть перемогою. **55** Де твоє жало, смерте? Де твоя перемога, аде? **56** Жало ж смерті – гріх, а сила гріха – Закон. **57** Богові ж подяка, що дав нам перемогу нашим Господом Ісусом Христом. *поч. 164*

58 Тому, мої улюблені брати, будьте непохитими і непоступними, завжди маючи надмір в господньому ділі, знаючи, що ваш труд не є даремний перед Господом.

Глава 16

1 Відносно ж милостині, що для святих, так як я постановив галатійським церквам, так само і ви робіть. **2** Кожної суботи кожний з вас хай кладе, зберігаючи у себе, що тільки дане, щоб збору не було тоді, коли прийду. **3** Коли ж прийду, пошлю цих, яким тільки довірите посланням, щоб понесли вашу ласку до Єрусалиму. *поч. 165*

4 Якщо ж достойним буде і мені іти, вони підуть зі мною. **5** Прийду ж до вас, коли перейду Македонію, бо проходжу Македонію. **6** А якщо мені
вищ. 4 трапиться, *то* перебуду у вас або перезимую, щоб ви мене провели, куди
як. 4 тільки піду. **7** Бо не хочу вас нині в переході бачити, маю ж надію якийсь час перебути у вас, *якщо Господь дозволить. **8** Перебуду ж у Ефесі до П'ятдесятниці, **9** бо мені відкрилися великі і успішні двері, і противників багато. **10** Якщо ж прийде Тимотей, вважайте, щоб у вас був без страху, бо він чинить господнє діло, так як і я. **11** Хай ніхто, отже, ним не гордує. Проведіть же його з миром, щоб він прийшов до мене, бо очікую його з братами. **12** А відносно брата Аполоса, я його дуже благав, щоб прийшов до вас з братами, і він ніяк не мав бажання тепер прийти, прийде ж, коли звільниться. *поч. 166*

13 Бадьортеся, стійте у вірі, будьте мужні, кріпіться. **14** Все між вами хай буде з любов'ю. **15** Благаю ж вас, брати: знаєте Стефанів і Фортунатів дім, що вони є початком Ахаї і віддали себе на службу святим. **16** І ви таким коріться, і кожному, що співслужить і трудиться. **17** Я ж зрадів Стефановим, і Фортунатовим, і Ахаїковим приходом, бо ці заповнили вашу відсутність, **18** бо заспокоїли мій і ваш дух. Пізнавайте, отже, таких. **19** Здоровлять вас східні церкви, дуже здоровлять вас в Господі Акилла і

сѧ въ нетлѣ́нїе и̂ ме́ртвеному сему̀, о̂блецисѧ въ безъсме́ртїе. е̂гда же тлѣ́нное сїе *облечетсѧ въ нетлѣнїе, и̂ смертное сїе о̂блечетсѧ въ бесмертїе, тогда бу́детъ сло́во напи́санное, поже́рта бысть смерть побѣдою. гдѣ т҃и смерти |жало· гдѣ т҃и а̏де побѣда|[17]· жало же смерти, грѣхъ. си́ла же грѣху̀, законъ. бу̀ же бл҃годарені҃е давшему̀ намъ побѣду̀. гд҃ъ на́шь і҃с̃ хр̃ъ· зā, рк̄д·

Тѣмже бра́тїѧ моѧ възлюбленаѧ, тве́рди бывайте, непостуни́, и̂збы́точьствующе въ дѣлѣ гн̃и всегда̀, вѣ́дяще ꙗ́ко трудъ вашъ нѣсть тощъ (пр̃е̄)[18] гд҃ъ·

гл̄а, к̄а·

Мл̃тыни же, ꙗ́же къ ст҃ы́мъ, ꙗ́коже оу̂строи́хъ ц҃ркв҃а̄, галатїи́скамъ, та́кожде и̂ вы сътворите. по е̂дино́мъ ѡ̑ субо́тѣ ко́ждо васъ (да полага́етъ оу̂ себе)[1] съхрани́ѧ, е̂же а̏ще поспѣ́шисѧ, да не е̂гда прїи́ду̀, тогда събранїѧ быва́ютъ. е̂гда же прїиду̀, и̏хже а̏ще и̂скусѝте посланїе́мъ, сихъ послю̀ принести бл҃гть ва́шу въ і҃ер̃ли́мъ· зā, рк̄е·

А̏ще ли же достоино бу́детъ и̂ мнѣ и̏ти, съ мно́ю поидутъ. прїи́ду̀ же къ вамъ е̂гда македоні҃ю прейдѣ̀. македоні҃ю бо прохожу̀. оу̂ васъ же а̏ще случитъ ми сѧ, пребу́ду̀, и̏ли {-}[2] о̂зимѣ́ю. да вы̀ мѧ прово́дите, а̏може а̏ще пойду̀. не хощу̀ бо васъ нн̄ѣ въ мимохожени҃и ви́дѣти, оу̂пова́ю же вре́мѧ нѣ́кое пребы́ти оу̂ васъ, *а̏ще г҃ь повелитъ. пребу́ду̀ же въ е̂фе́сѣ до пентикоⷭ҇тїѧ. дверь бо ми сѧ ѡ̑тве́рзе вели́ка и̂ поспѣшна, и̂ съпротивнїи мно́зи· а̏ще же прїидѣ́ тимоѳе́и, блюди́те да бе̑з страха бу́детъ оу̂ васъ· дѣло бо гн̃е дѣ́лаетъ, ꙗ́коже и̂ а́зъ. да никтоже оу̂бо е̂го оу̂ничижитъ. проводите же е̂го с ми́ромъ, да прїи́детъ къ мнѣ. жду̀ бо е̂го съ бра́тїею. о̂ а̂полѡ́сѣ же бра́тїе, мно́го молихъ е̂го, да прїи́детъ къ вам҃ съ бра́тїею, и̂ всѧ́ко не бѣ́ воля̀, да нн̄ѣ прїи́детъ, прїи́детъ же е̂гда оу̂пра́знитсѧ· зā, рк̄ѕ·

Бо́дрствуите, стоите въ вѣ́рѣ, мужа́итесѧ, оу̂тверждаитесѧ. вс҃ѧ вамъ любовїю да быва́ютъ. молю̀ же вы̀ бра́тїе, вѣ́сте домъ стефанинов҃ъ, {и̂ фоурту́на́тов҃ъ}[3], ꙗ́ко е̂ста нача́токъ а̂ха́їи, и̂ въ служенїе ст҃ы́мъ оу̂чинища себѣ̀. да и̂ вы повинуитесѧ таковымъ, и̂ всѧкому сотрудѣствующу̀ и̂ тружающусѧ· (възра́довахъ)[4] же сѧ о̂ пришествїи стефанинов҃ъ, и̂ фоурту́на́тов҃ъ, и̂ а̂хаников҃ъ. ꙗ́ко ва́ше лишенїе сїи и̂спо́лниша. поко́ища бо мои̂ дх҃ъ и̂ ва́ш҃ъ. познава́йте оу̂бо таковыѧ. цѣлу́ю вы̀ ц҃ркви

(въсточныѧ)[5]. цѣлую҆ вы ѻ҆ гⷭ҇ѣ мно́го (а҆кі́ла)[6] и҆ [прискі́лла][7], съ дома́шнею и҆̃ цр҃ко́вїю. цѣлу́ютъ вы бра́тїѧ вⷭ҇ѧ. *цѣлу́йте дрⷭ҇гъ дрⷭ҇га лобза́нїе҆̃ сⷭ҇ты́ѩ. цѣлова́нїе мое҆ю̀ руко́ю па́влею. и҆́же не лю́битъ гⷭ҇а (і҃са), да бу́детъ про́клѧтъ. мара́на а҆́ѳа. бл҃гⷣть гⷭ҇а (на́шего) і҃с [хⷭ҇а][8] с ва́ми, (и҆̂) любы҆̀ моѧ̀ съ всѣ́ми ва́ми, ѻ҆̂ хⷭ҇ѣ і҃сѣ [а҆ми́нь][9]·

ікр҃и ѕ҃ı
ѕ҃ ікр҃и гі
а҆ петр҃ ѕ҃

рим. 16
кор2. 13
пет1. 5

Прискилла з їхною домашньою церквою. **20** Вас здоровлять всі брати. *Здоровіть один одного святим поцілунком. **21** Поздоровлення моєю, Павловою рукою. **22** Хто не любить Господа Ісуса, хай буде проклятий. Марана та! **23** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з вами **24** і моя любов з усіма вами в Христі Ісусі. Амінь.

Коне́цъ коринѳскомꙋ пе́рвомꙋ посла́нїю.
И҆́мать в себѣ гл҃а, ѕ҃ı,
а҆̂ зача҆̂ цр҃ковныхъ, мз҃·

Кінець Першого Послання до Коринтян.
Має в собі 16 глав
та 47 церковних початки.

Сказа́нїе е҆́же къ коры́ндомъ посла́нїе сⷭ҇тго а҆̂пла па́вла, в҃ е·

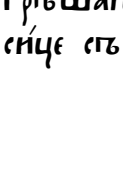

їе посыла́етъ ѿ̀ маке́донїи. вина́ же посланїю сі́е е҆сть. прїе́мше коринѳа́не первоѐ посланїе́, оумили́шасѧ о҆ гр҃ѣсѣ прїи́мшаго ма́чеху свою́, и҆ ѻ҆скорби́шасѧ на́іко презрѣ́вше сѝцевоѐ прегрѣ́шенїе҆̀· Такожѐ прельща́хусѧ ѿ̀ нѣкихъ, творѧщихъ и҆́зв҃ты на на́іко присѣ́дѣти писмени зако́номꙋ. и҆̂ непо́лезнꙋ мнѣ́ти на́же ѿ̀ хⷭ҇а бл҃гⷣть. и҆̂ па́че вни́маху в лицѐ хвала́щимсѧ· бѣ́ахꙋ же и҆̂ на́же къ сⷭ҇тымъ мл҃тыни добрѣ́ пекꙋщесѧ. къ сѝмъ ѹ҆́бо пишетъ. и҆̂ первѣ́е ѹ҆́бо хва́литъ и҆́хъ ѿ̀ри́нꙋвши безако́нновавшего. таже ѹ҆тѣ́шивъ и҆̃, и҆̂ ѹ҆чи́тъ, раска́ѧвшагосѧ ѻ҆́ного прїима́ти. ѹ҆чи́тъ же и҆̂ ѻ҆̂ законѣ́, раздѣла́ѧ пи́сма, и҆̂ сказꙋетъ, на́іко не подоба́етъ прїима́ти точїю̀ писма̀ законное. но̀ в само́мъ писмени скры́тыи и҆спытова́ти ра́зꙋмъ, не точїю̀ бо гл҃ы е҆́сть законъ, но̀ въ гл҃емыхъ и҆̂ ꙋ́мъ дх҃а е҆́сть. таже ѹ҆чи́тъ. на́іко хⷭ҇ꙋ прише́шꙋ, но́въ зако́нъ бы́сть, и҆̂ не подоба́етъ по вс҃ѣ́хомꙋ жи́ти, но̀ на́іже в но́вѣи тва́ри по всемꙋ ѻ҆́бновлѧ́тисѧ. и҆̂ пра́зн҃ꙋ про́чее быти ѻ҆́брѣзанїю. хва́литъ же и҆́хъ и҆̂ ѻ҆̂ слꙋженїи къ сⷭ҇тымъ, и҆̂ повелѣ́ваетъ и҆̃ наипаче ꙋмно́жити е҆̀. ꙋ҆каря́ѧ же в лицѣ̀ хвала́щихсѧ, и҆̂счита́етъ вс҃ѧ е҆ли́ка постра́дѧ хⷭ҇а ра́ди. и҆̂ видѣ́нїѧ же сказꙋетъ на́же ви́дѣ, и҆̂ е҆́же в раи и҆̂ до тр҃е́тїаго нб҃и въсхище́нїе. таже завѣща́ваетъ не съгрѣша́ти, и҆ съгрѣша́ющимъ ка́ѧтисѧ. и҆̂ сѝцѐ съ бл҃годаре́нїе҆̃ сконча́ваетъ посла́нїе·

Розповідь про 2-е Послання святого апостола Павла до Коринтян.

Це *послання* він посилає з Македонії. Причина ж послання є така. Коринтяни, одержавши перше послання, покаялися за гріх того, що взяв свою мачуху, і були засмучені, тому що не звернули увагу на такий гріх. Також вони були обмануті деякими, щоб віддатися писанню Закону і некорисною вважати ласку, що від Христа, і вони радше зважали на тих, що хвалилися в обличчя. Були ж і такі, які добре дбали про милостиню для святих. До цих він пише, і найперше, отже, їх хвалить *за те*, що вони відкинули того, що вчинив беззаконня, і потішивши їх, і навчає прийняти того, що покявся. Навчає ж і про Закон, розділяючи писання, і вказує, що не лише треба приймати письмо Закону, але і в самому письмі досліджувати скрите розуміння, бо Закон не тільки у словах, але в тому, що говориться, є і розум Духа. Тоді навчає, що як Христос прийшов, настав новий Закон. І не годится жити по-старому, але в усьому обновлятися, так як у новому творінні, і що вже безсильним є обрізання. Він же їх хвалить і про службу відносно святих і наказує їм ще більше її помножити. А докоряючи тим, що хваляться в лице, перечислює все, що він потерпів задля Христа. І він розказує про видіння, які він побачив, і піднесення до раю, і до третього неба. Тоді завіщає не грішити, і тим, що грішать, каятися. І так з подякою закінчує послання.

Інша розповідь.

Все слово в цьому посланні є про себе і про коринтян та про фальшивих апостолів. І з цієї причини він переходить *говорити* про те, що відноситься до божої ласки, і про добре життя, за доброю совістю і духовними подвигами, а не за грошолюбством, і чесноту давання, і про лукавство та гордість фальшивих апостолів.

Ѝноѥ сказа́нїѥ.

Вѣ́е сло́во є́сть в посла́нїи се́мъ о́ себѣ, и́ о́ корі́ндѣхъ, и́ о́ лжи́хъ а҃посто́лѣхъ. и́ ѡ҆ сего́ вины́ прехо́дитъ въ на́же о́ бл҃сти бж҃їи. и́ о́ до́бромъ жи́тельствѣ, по добро́ти съ́вѣсти. и́ подви́зѣхъ дх҃овны́хъ· и́ не сребролю́бїю. и́ о́ пода́телнѣи добродѣтели. и́ о́ лука́вствѣ и́ го́рдости лжи́хъ а҃пло́въ·

До Коринтян 2-е Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 167*

1 Павло, з божої волі посланець Ісуса Христа, і брат Тимотей – Божій церкві, що є в Коринті, з усіма святими, що є в усій Ахаї. **2** Вам ласка і мир від нашого Бога-Батька і Господа Ісуса Христа. *поч.*

К҃ори́нѳмъ посла́нїе ст҃о́го а҃пⷭ҇ла па́вла в҃ ѥ

Г҃ла, а҃· за҃, р҃зз·

1 *А́велъ посла́нникъ (і҃с х҃въ)[1], во́лею бж҃їею, и́ тимоде́и братъ, ц҃ркви бж҃їи, сущеи въ кори́ндѣ, съ сты́ими всѣ́ми сущими въ всеи́ ахаїи. бл҃сть ва҃ и́ ми́ръ ѿ б҃а ѻ҃ц҃а на́шего, и́ г҃а і҃с х҃а· за҃·

ефѣ в
и петр̾ и

3 *Бл҃венъ бъ́, и́ ѻ҃ц҃ъ г҃а на́шего і҃с х҃а ѻ҃ц҃ъ щедротамъ, и́ бъ всѧ́кѧ ѹ҆тѣхи, ѹ҆тѣшѧ́ѧи

еф. 2
пет1. 1

нас потішає в усякій нашій скорботі, щоб ми могли потішити тих, що є в усякій скорботі, потіхою, якою самі потішаємося від Бога. **5** Тому що так як надмірними є в нас Христові терпіння, так і Христом надмірною є і наша потіха, **6** коли ж журимося про вашу потіху і спасіння, що діються в терпеливості його терпінь, якими ми і терпимо. **7** І наша надія про вас певна, коли ж потішаємося вашою утіхою і спасінням, знаючи, що тому що так як ви є спільниками у наших терпіннях, так і в потісі. *поч. 168*

8 Брати, не хочемо, щоб ви не знали про наш смуток, що стався нам в Азії, бо ми дуже обтяжилися, і понад силу, так що ми не надіялися й жити. **9** Але ми самі в собі мали засуд смерті, щоб ми не надіялися на себе, але на Бога, який підносить мертвих, **10** який визволив нас і визволяє від такої великої смерті. На Нього ми й поклали надію, що ще визволить, **11** як і ви помагаєте молитвою за нас, щоб той дар, що у нас, від багатьох осіб, численними приносилася за вас подяка. *поч. 169*

12 Бо ця наша похвала є: свідчення нашої совісті, що в простоті і бо-

ѧ҆ насъ ѻ҃ всѧ́кои ско́рби на́шеи, и́ко въ́змощи намъ ѹ҆тѣшити сущаа въ всѧ́кои ско́рби, ѹ҆тѣше́нїе́мъ, и́мже ѹ҆тѣша́емсѧ сами ѿ҃ б҃а. занѐ и́коже и҃збыточествуютъ страда́нїа х҃ва в на҃, та́ко (и́) х҃мъ и҃збыточествуетъ и́ ѹ҆тѣше́нїе наше, а҆ще ли же ско́рби́мъ ѻ҃ вашемъ ѹ҆тѣше́нїи и́ спсе́нїи, [дѣ́йствующиѧ въ терпѣнїи тогѡ̀ страда́нїи, и́миже и́ мы стра́жемъ· и́ ѹ҆пова́нїе на́ше и҃звѣстно ѻ҃ ва́съ. а҆ще ли ѹ҆тѣша́емсѧ ѻ҃ ва́ше҃ ѹ҆тѣше́нїи и́ спсе́нїи]². вѣ́дуще занѐ и҃́ко҃ ѻ҃бѣщницы є҆стѐ стра́стемъ (наши҃), та́коже и́ ѹ҆тѣше́нїю· за҃, р҃ѕи·

Не (-)[3] хо́щемъ васъ (бра҃тїе невѣ́дѣти)[4] о ско́рби на́шеи, бы́вшеи [намъ][5] въ а҆сїи, и́ко по премно́гу (и́) паче си́лы ѻ҃таготи́хомсѧ, и́ко не надѣ́ятисѧ намъ и́ жи́ти. но са́ми в себѣ ѻ҃суже́нїе сме́рти и҃мѣхѡ̃, да не надѣ́ющесѧ бу́демъ на́ сѧ, но на́ б҃а въ҆ставлѧ́ющаго мр҃твыа, и́же ѿ҃ толь вели́кїа сме́рти и҃збавилъ ны҃ є҆́ і҃ и҃збавлѧ́е҃. во́ньже (и́) ѹ҆пова́хомъ҃, и́ко и́ є҆щѐ и҃збави́тъ, поспѣшѧ́ющимъ и́ ва́мъ по насъ мл҃твою, да ѿ҃ мно́гъ ли́чь, є҆́же в на́съ дарова́нїе, мно́гими бл҃годари́тсѧ ѻ҃ ва́съ· за҃, р҃зд·

Похвале́нїе бо наше, сїе є҆́сть, свѣдѣтельство со́вѣсти на́шеѧ, и́ко въ простоте́ и чисто-

тѣ бжїи а̑ не въ мудрости пло́тьстѣи, но̑ бл҃гтїю бжїею жи́хомъ въ ми́рѣ, множа́е же оу̑ васъ· Не и̑наа̀ бо пи́шемъ вамъ҆, но̑ на́же чте́сте и̑ разумѣва́сте, оу̑пова́ю же на́ко (и̑) до конца̀ оу̑разумѣе́сте на́коже и̑ разумѣсте на́съ ѡ̑ ча́сти, на́ко похвале́нїе ва́мъ е̑смы̀, на́коже и̑ вы̀ на́мъ, въ дн҃ь г҃а на́шего і҃с (х҃а). и̑ си́мъ оу̑пова́нїемъ хотѣ́хъ (ікъ ва̑ прїитѝ пре́жде)[6] да втору́ю бл҃гть и̑мате, и̑ ва́ми проитѝ въ македо́нїю, и̑ па́ки ѡ̑ македо́нїи прїити к ва́мъ, и̑ ва́ми проводи́тиса̀ въ і҃оу̑де́ю. сі҃е̑ (хота̀ е̑да что̀ оу̑бо)[7] лег҃ко́тою дѣ́а҃ и̑лѝ на́же съвѣщава́ю, по́ плоти съвѣщава́ю҃ да бу́детъ оу̑ менѐ, е̑же, е́и҃, е́и҃. и̑ е́же, нѝ, нѝ. вѣ́ренъ же бг҃ъ, на́ко сло́во наше е̑же ікъ ва́мъ, не [бы́сть][8] е́и҃, и̑ нѝ, и̑бо бжїи сн҃ъ і҃с х҃с, и̑же оу̑ ва̑ на́ми проповѣданыи. мно́ю и̑ силуа́номъ, и̑ тимоде́ѡ́мъ, не бы́сть е́и҃, и̑ нѝ, но̑ (в немъ само̑, е̑и҃)[9] бысть. е̑ли́ка бо̑ ѡ̑бѣтова́нїа бжїа, въ томъ е́и҃, [и̑ въ то̑][10] а̑ми́нь, ікъ бу̑ сла́вѣ на́ми· за̑, ро̑·

И҃звѣствуа́ѝ же на́съ с ва́ми въ х҃а, и̑ пома́завыи на́съ бг҃ъ, и̑же и̑ запечатлѣвыи на́съ, и̑ да́выи ѡ̑бручє́нїе дха̀ въ ср҃ца на́ша. а̑҃ же свѣдѣтела̀ ба̀ призыва́ю. на мою̀ дш҃у, на́ко щадя̀ васъ ктому̀ не прїидо́хъ въ кор҃и҃ѳ҃ не на́ко ѡ̑бладаемъ (вѣ́ры вашеи)[11], но̑ (на́ко) спосп҃шницы е̑смы̀ (вашеи радости)[12]. вѣ́рою бо стоитѐ·

г҃л҃а, в҃·

Оу̑дѝ же въ се́бѣ сі҃е, не паки ско́рбїю ікъ вамъ прїитѝ. а̑ще бо а̑зъ ско́рбь творю̀ ва̑ то̑ кто̀ [е̑сть][1] весела́и ма, точїю прїемла̀и ско́рбь ѡ̑ менѐ҃ {и̑бо}[2] [писа́хъ вамъ сі҃е и̑стое][3], да не приш҃е̑ ско́рбь {на ско́рбь}[4] прїиму̀, ѡ̑ нихже подоба́етъ ми са̀ ра́доватти. надѣ́ясь на вся̀ вы· за̑, ро̑а·

Я҃ко моа̀ радость всѣмъ вамъ е̑сть. ѡ̑ (печа́ли бо мно́гїа)[5] и̑ тугы̀ ср҃ца, написа́хъ вамъ҆, мно́гими слеза́ми, не на́ко да о̑скорби́тесѧ, но̑ любо́вь да позна́ете, е̑а́же и̑мамъ и̑зо̑бы́ло ікъ вамъ· а̑ще ли же кто̀ о̑скорби́лъ (менѐ), не менѐ о̑скорбѝ, но̑ ѡ̑ ча́сти да не о̑тягчю̀ всѣ̑ва̑. дово́лно (бо̑) таково́му запрѣще́нїе сі҃е е̑же ѡ̑ мно́гы̑, тѣмже съпротивное паче вамъ҆ дарова́ти и̑ оу̑тѣшити, да не ка́ко мно́гою ско́рбїю поже́рт҃ъ бу́детъ таковы́и. тѣмже молю̀ вы, оу̑твердитѐ к нему любо́вь. на се́ бо и̑ писа́хъ, да разумѣ́ю и̑скусство ва́ше, а̑ще въ всемъ послушли́ви е̑стѐ. *е̑муже (а̑ще) что̑ дарусте, и̑ а́зъ. и̑бо (и̑) а̑҃з҃ а̑ще что̑ пода́хъ, е̑муже пода́хъ, ва́съ ради о̑ лицѣ (і҃с)

Глава 2

1 Я ж у собі це рішив, щоб знову не прийти до вас з прикрістю. **2** Бо якщо я роблю вам прикрість, то хто є той, що мене веселить, хіба тільки той одержує від мене прикрість? **3** Бо я вам написав саме це, щоб, прийшовши, я не одержав смуток за смутком від тих, від яких мені належиться радіти, надіючись на всіх вас, *поч. 171*

бо моя радість є для вас усіх. **4** Адже я вам написав від великого смутку і туги серця, з багатьма слізьми, не щоб ви засмутилися, але щоб ви пізнали любов, яку маю до вас понад міру. **5** Якщо ж хтось мене засмутив, він засмутив не мене, але частково, щоб я не переборщив, – вас усіх. **6** Досить же такому ця кара, що від багатьох. **7** Тому навпаки вам радше *потрібно* вибачати і потішати, щоб часом такий не був охоплений великим смутком. **8** Тому благаю вас, скріпіть до нього любов. **9** Бо на це я і написав, щоб пізнати вашу досвідченість, чи ви в усьому є послушні. **10** *Кому лиш щось даруєте, і я, бо і якщо я щось подарував, кому подарував, – задля вас перед лицем Ісуса

й петр҃ в҃ пет1. 2

Христа, **11** щоб ми не були оскаржені сатаною, бо нам не є невідомі його задуми. **12** Прийшовши ж до Троади на Христове благовістя, і хоч мені були відкриті великі двері в Господі, **13** я не мав спокою для мого духа, як я не знайшов Тита, мого брата, але попрощавшись з ними, я вийшов до Македонії. *поч. 172*

14 Подяка ж Богові, який завжди виявляє нас в Христі Ісусі і нами виявляє на кожному місці пахощі його розуму, **15** Бо ми є Бога милим запахом Христові і між тими, що спасаються, і між тими, що гинуть. **16** Отже, для одних запахом смерті – на смерть, а для інших запахом життя – на життя. І до цього хто здатний? **17** Адже ми не є такими як ті численні, що нечисто проповідують боже слово, але наче від чистоти, але наче від Бога говоримо перед Богом в Христі.

Глава 3

1 Починаємо ж знову говорити вам те, що про нас самих. Але чи потребуємо, так як деякі, рекомендаційних послань до вас або від вас рекомендацій? **2** Адже ви є нашим посланням, написаним в наших серцях, що пізнається і читається всіма людьми, **3** що виявляєтеся такими, якими ви є, посланням Христовим, обслуженим нами, написаним не чорнилом, але Духом живого Бога не на камінних таблицях, але на тілесних таблицях сердець. *поч. 173*

4 Маємо ж таку надію через Христа до Бога **5** не тому що ми є самодостатніми, *щоб* від себе щось подумати, наче від себе, але наша спроможність від Бога, **6** який і дав нам стати служителями Нового Завіту, – не письмом, але духом; бо письмо вбиває, а дух оживляє. **7** Якщо ж служіння смерті, зображене письмом в камені, було на славу, так що ізраїльські сини не могли дивитися на Мойсеєве лице через славу його лиця, яка минає, **8** хіба не набагато більше служіння Духа буде у славі? **9** Бо якщо служба осуду є славою, *то* набагато більше служба справедливості виявиться в славі. **10** Бо прославлене в цій частині не прославилося через надмірну славу. **11** Бо якщо те, що минає, є славою, набагато більше те, що залишається в славі. *поч. 174*

мой4. 34 **12** Отже, маючи таку надію, діємо великою відвагою. **13** *І не як Мойсей, кладучи покривало на своє лице, тому що ізраїльські сини не могли дивитися на кінець того, що минає. **14** Але їхні думки осліпли, бо аж до цього дня те саме покривало залишається, не відкриваючись в читанні Старого Завіту, бо завершуються в Христі.

хв҃тѣ, да не о҆би́дими бу́демъ ѿ сатаны̀, не (неразумѣва́емъ бо оу҆мышле́нїа є҆го)[6]· Приш҃е́ же въ троа́ду, въ бл҃говѣствїе хв҃о и҆ две́ри ѿврьзенѣ мѝ бы́вши (велицѣи) о҆ гд҃ь, не и҆мѣхъ поко́а дх҃у моемѹ̀, не о҆брѣтшу ми тѝта бра́та мо҆є́гѡ, но ѿре́кса и҆мъ. и҆зыдо́хъ въ македо́нїю· зач҃, ро́в·

бг҃у же бл҃годаре́нїе, и҆же всегда̀ на́вла́ющу насъ о҆ хр҃тѣ (їс҃ѣ), и҆ воню̀ разума є҆го на́вла́ющу на́ми въ всѣ́ко́мъ мѣ́сте. на́ко хр҃у бл҃гоу҆хане́нїе є҆смы̀ бг҃ѹ, и҆ въ спса́емыихъ и҆ в погиба́ющи҃ма. о҆вѣмъ оу҆бо вона смр҃тна, въ смр҃ть. о҆вѣм же вона живо́т҃на въ живо́. и҆ кт҃о сѝмъ кто̀ дово́ленъ? нѣ́смы бо на́коже мно́зїи нечи́сто проповѣ́дующе сло́во бж҃їе, но на́ко ѿ чистоты̀, но на́коже ѿ́ бг҃а, пра́мо бг҃ѹ о҆ хр҃тѣ гл҃емъ·

Гла, г҃·

Начина́ем (же) па́ки (на́же о҆) насъ самѣхъ и҆звѣщава́ти (ва҃), и҆ли тре́бу́ем на́коже нѣцыи и҆звѣщава́телныихъ посла́нїи къ ва́мъ, и҆ли ѿ ва́съ [и҆звѣсти́телны҃]?[1] посла́нїе (бо) на́ше вы є҆стѐ, напи́сано въ ср҃цыихъ нашихъ, зна́емо и҆ прочита́емо ѿ всѣхъ чл҃къ, на́вла́е́ми на́ко є҆стѐ посла́нїе хв҃о, слу́жено на́ми, напи́сано не черни́ломъ, но дх҃омъ бж҃а жива, не на скрижа́лѣх҃ ка́меныихъ, но на скрижа́лехъ ср҃цъ пло́тѧнъ· зач҃, ро́г·

Надѣа́нїе же таково̀ и҃мамы хр҃мъ къ бг҃ѹ, не на́ко (дово́лни є҆смы̀ ѿ себѐ)[2] помы́слити что̀ на́ко ѿ себѐ, но дово́льство на́ше ѿ́ бг҃а· И҆же и҆ оу҆дово́ли на҃ служи́теле (быти) но́ву завѣ́ту: не писме́не, но дх҃у. писма́ бо оу҆бива́етъ, а҆ дх҃ъ живи́т҃. а҆ще ли слу́же́нїе сме́рти писмены̀ о҆бразова́но [въ][3] ка́мени бысть въ сла́ву, на́ко не мощѝ взирати сн҃омъ і҃и҃левомъ на лицѐ моѷ҆се́о҆во, сла́вы ради лица̀ є҆го престаю́щїа· ка́ко не мно́жа́е паче слу́же́нїе дх҃а бу́детъ въ сла́вѣ: а҆ще бо слу́же́нїе о҆слу́же́нїа, сла́ва· мно́го паче и҆збы́точьствитъ слу́же́нїе пра́вды [въ][4] сла́вѣ. и҆бо не просла́висѧ просла́вленое въ (ча́сти се́и҃)[5], за превосходя́щую сла́ву. а҆ще бо престаю́ще сла́вою· мно́го па́че пребыва́ющe въ сла́вѣ· зач҃, ро́д·

И҃муще оу҆бо таково̀ оу҆пова́нїе, мно́г҃и҃ дерзнове́нїемъ дѣ́йствуе́м҃, *и не на́коже моѷ҆се́и҃ полага́ше покрыва́ло на лицы̀ своє́мъ, за є҆же не мощѝ вѣзира́ти сн҃омъ і҃и҃левомъ на коне́ц҃ престаю́щаго. но о҆слѣпи́шасѧ помышле́нїа и҆хъ. да́же бо до сего дн҃е то́же покрыва́ло въ чте́нїи ве́т҃хаго завѣта пребыва́е́т҃ не ѿкрыва́ѧ- д мѳ ѧд

ся, занѐ о҃ х҃ѣ престáетъ. но дáже до дн҃есь
внегдà чт҃ѐмаго моѷсéѧ, покрывáло на с҃рцы йхъ
лежúт҃. внегдá же обратáтсѧ къ г҃у, взи-
іоа̀ д маéтсѧ покрывáло. *г҃ь же дх҃ъ ѥ̂сть. а̂ йдѣже
дх҃ъ гн҃ь, [т҃у][6] свобода̀. мы же всѝ ѿкровéномъ
лицемъ слáвѹ гн҃ю взирáюще, въ тóиже
óбразъ преобразѹ́емсѧ ѿ̀ славы въ славу, ѩ́коже ѿ̀ гн҃а дх҃а·

Гл҃а, д҃· з҃а̀, р҃ое·

Егò рáди и҃мѹщѥ слѹженїе ѥ̂ ѩ́коже по-
милóвани бы́хомъ да не стѹжáемъ сѧ,
но ѿрекóхомсѧ дѣлесъ тáинныхъ срам-
н҃ы́. не (въ лукáвьствїи ходя́ще)[7], ни
льстя́ще словесѐ бж҃їа, но ѩ́вленїемъ и҃́стины
пр҃ѐставлáюще себе къ всѧ́кои совѣсти чл҃ѣс-
теи пр҃ѣ б҃гомъ· ѷ́ще ли же (-)[1] ѥ̂сть покровéнно
бл҃говѣствованїе наше, въ гúбнѹщихъ ѥ̂сть
покровéно, в нихъже бг҃ъ вѣ́ка сего óслѣпѝ рáзѹ-
мы невѣрныхъ, въ ѥ̂же не въсїѧти [и҃мъ][2]
свѣтѹ бл҃говѣствованїѧ слáвы х҃вы, и҃́же ѥ̂сть
óбразъ б҃а (невúдимаго). не себе бо проповѣдá-
емъ, но [х҃а і҃са][3] г҃а, себé же самѣхъ, рабы̀
вамъ, і҃са (г҃а) ради· з҃а̀, р҃оз·

ѧ̀ мѳ̀ ѧ̀ *ѩ́коже бъ рекїи ис тмы̀ свѣтѹ въсїáти,
и҃́же въсїѧ въ с҃рцыхъ нашúх҃, къ просвѣщéнїю
рáзѹма слáвы бж҃їа, о̀ лицы̀ і҃с х҃вѣ· и҃́мамы же
сѩкрóвище сїе въ скѹдельныхъ съсѹдѣхъ, да пре-
мнóжество сúлы бѹ́детъ бж҃їа, а̂ не ѿ̀ нáсъ·
въ всемъ скорбя́ще, но не стѹжáюще сѧ. нечá-
еми, но не ѿчаваéми. гонúми, но не óставля-
еми. низлагáеми но не погибáюще. всегдà мéрт-
вость (г҃а) і҃са въ тѣлѣ нося́ще, да и҃ живо-
тъ і҃совъ въ тѣлѣ нáшемъ ѩ́вúтсѧ· Прúсно бо мы̀ жúвїи въ смр҃ть предаю́тсѧ і҃са ради,
да и҃ живо́ і҃совъ ѩ́вúтсѧ въ мертвенѣи плó-
ти нашеи· ѳ҃ѣмже смр҃ть (оу́бо) въ насъ дѣ́ис-
твѹетсѧ, а̂ животъ въ ва́· з҃а̀, р҃оз·
И҃мѹще же тóиже дх҃ъ вѣ́ры, по пúсаномѹ,
ѵ҃ѳ̀ рѣ̀ *вѣровà, ѳ҃ѣмже {и҃}[4] възг҃лà, и҃ мы вѣ́рѹемъ,
ѳ҃ѣмже и҃ гл҃емъ· вѣ́дяще ѩ́ко въздвúгїи г҃а
і҃са, и҃ насъ съ і҃сомъ въздвúгнѣ, и҃ прѣ́постáвѝ
съ ва́ми· всѧ́ бо васъ ради, да бл҃годати оу҃м-
ноживúшисѧ, множа́шими бл҃годарені҃е и҃збы́то-
чьствитъ въ слáвѹ бж҃їю· ѳ҃ѣмже не стѹжа́-
емъ сѧ. но а̂ще и҃ внѣшнїи нашъ чл҃ъкъ тлѣ-
ѥ̂, но внутреныи нашъ óбновлáетсѧ по всѧ
дн҃и· Ѥ́же бо нм҃ѣ лг҃ькое печáли нашеѧ. по пре-
оу҃множéнїю въ преспѣя́нїе, (тагоѵ вѣ́чныѧ
слáвы)[5] съдѣловáетъ намъ, не смотря́ю-
щимъ на̀ ви́димы҃, но невúдимы҃. видимаа бо
времéнна, невúдимаѧ̂ же вѣ́чна·

15 Адже ж до сьогодні, коли читається Мойсей, покривало лежить на їхньому серці. **16** Коли ж вони навернуться до Господа, покривало забереться. **17** *Господь же є Духом, а де ів. 4
Господній Дух, там свобода. **18** Ми ж всі, дивлячись на господню славу з відкритим лицем, перетворюємося в той самий образ від слави в славу, наче від Господнього Духа.

Глава 4, *поч. 175*

1 Задля цього, маючи цю службу, ми були так як помилувані, щоб ми собі не дорікали, **2** але відреклися таємних ганебних діл, не ходячи в лукавстві і не обманюючи боже слово, але появою правди, що ставить себе перед всякою людською совістю перед Богом. **3** Якщо ж наше благовістя є закритим, воно є закритим для тих, що гинуть, **4** в яких бог цього віку засліпив розуми невірних, щоб їм не засяяло світло благовістя Христової слави, що є образом невидимого Бога. **5** Бо ми не проповідуємо себе, але Христа Ісуса – Господа, себе ж самих як ваших рабів задля Господа Ісуса.

поч. 176

6 *Оскільки Бог, що сказав, щоб з мой1. 1
темряви засяяло світло, Він засяяв у наших серцях на просвічення пізнання Божої слави в особі Ісуса Христа. **7** А цей скарб ми маємо в череп'яних посудинах, щоб надмір був божої сили, а не від нас. **8** В усьому терплячи, але не дорікаючи собі, прибиті, але не без надії, **9** переслідувані, але не покинуті, повалені, але не гинучи, **10** завжди мертвість Господа Ісуса носячи в тілі, щоб і життя Ісусове об'явилося у нашому тілі. **11** Бо ми, живі, завжди видаємо себе на смерть задля Ісуса, щоб і життя Ісуса з'явилося у нашому смертному тілі. **12** Тому, отже, смерть діє в нас, а життя – у вас.

поч. 177

13 А маючи той самий дух віри, згідно з написаним: *Я повірив і то- пс. 115
му заговорив, – і ми віримо, тому й говоримо, **14** знаючи, що Той, що підняв Господа Ісуса, і нас підніме з Ісусом та поставить з вами. **15** Бо все задля вас, щоб коли помножиться ласка, вона щедро принесла подяку багатьма на Божу славу. **16** Тому не дорікаймо собі. Хоча і наша зовнішня людина тліє, але наша внутрішня *людина* обновлюється кожного дня. **17** Бо теперішній наш легкий смуток, з надміру в надмір, робить вагому вічну славу нам, **18** адже не дивимося на видиме, але на невидиме, бо видиме – дочасне, а невидиме – вічне.

Глава 5

1 Бо знаємо, що коли зруйнується наш земний дім тіла, маємо будову від Бога, нерукотворний дім, вічний на небі. **2** Бо задля цього зітхаємо, бажаючи зодягнутися в наше небесне помешкання, **3** щоб, хоч і зодягнувшись, ми не знайшлися нагими. **4** Бо ми, що є в цьому тілі, обтяжені зітхаємо, тому що ми не хочемо роздягнутися, але зодягнутися, щоб мертве було охоплене життям. **5** А Той, що нас створив саме на це, – Бог. Він і дав нам запоруку Духа. **6** Отже, завжди маючи сміливість і знаючи, що живучи в тілі, відходимо від Бога, **7** бо ходимо вірою, а не образом, **8** маємо ж сміливість і маємо добру волю радше відійти від тіла і піти до Бога. **9** Тому і стараймося чесною любов'ю – чи входячи чи відходячи – Йому бути добревгодними, *поч. 179*

10 бо нам усім треба з'явитися перед Христовим судом, щоб кожний одержав те, що зробив з тілом: або добро, або зло. **11** Знаючи, отже, господній страх, переконуємо людей, а виявляємо себе Богові, надіємося ж, що й у вашому сумлінні ми є явними. **12** Бо знову ми себе не хвалимо перед вами, але даємо вам нагоду похвалитися нами, щоб ви мали для тих, що хваляться лицем, а не серцем. **13** Бо якщо ми стали безумними, – *то* для Бога; якщо добре думаємо, – *то* для вас. **14** Адже нас держить божа любов, що це судили: що коли один помер за всіх, то, отже, всі померли. *поч.180*

15 Бо і Христос помер за всіх, щоб ті, що живуть, більше не жили для себе, але для Того, що помер за них і воскрес. **16** Тому і ми відтепер не знаємо ні одного за тілом, хоч же і пізнали Христа за тілом, але тепер більше не пізнаємо. **17** Тому, якщо щось у Христі, воно нове творіння, давнє минуло, – ось все стало новим. **18** Все ж від Бога, що примирив нас Собі через Ісуса Христа і що дав нам службу примирення. **19** Тому що Бог був у Христі, примирюючи з Собою ввесь світ, незважаючи ради Нього на їхні гріхи і поклавши в нас слово примирення. **20** Отже, через Христа благаємо, наче благає Бог через нас. Благаємо, отже, через Христа: примиріться з Богом! **21** Бо Той гріхом зробив Того, що не пізнав за нас гріха, щоб ми в Ньому стали божою справедливістю.

Гла, є· за, рои·

Вѣмы бо нѣ́ко а҆́ще земна́а наша хра́мина тѣ́ла разорит҃ся, създа́нїе ѡ҆́ бг҃а и҆́мамы, хра́мину нерѹкотворе́ну, вѣ́чну на нб҃сѣ́хъ. И҆́бо о҆́ семъ въ҆здыха́емь, вѣ́ жили́ще наше нб҃ное о҆́блещи́ся жела́юще, а҆́ще и҆ о҆блі́кшеся, не на́зи о҆бра́ще҃ем҃ся. и҆́бо сѹщїи вѣ́ тѣ́ле {семъ}[1] въ҆здыха́емъ о҆тагъча́еми· Понеже не хо́щѣ҃ съблещи́ся но по҆о҆блещи́ся, да пожре҆́тъ бу҃детъ ме́ртвеное живото́мъ· Сътвори́выи же насъ в сїѐ ѣ҆ е҆́стое, бъ҃, и҆́же [и҆][2] дастъ намъ о҆́бручє́нїе дх҃а· дерза́юще о҆у҆́бо всегда́, и҆ вѣ́дяще нѣ́ко живу́ще в тѣ́лѣ. ѡ҆хо́димъ ѡ҆ (бе҃а)[3]. вѣ́рою бо хо́дѝ, а҆ не о҆́бразомъ. дерза́емъ же, и҆ бл҃говоли́мъ па́че ѡ҆и҆́тѝ ѡ҆ тѣ́ла, и҆ вни́ти кс҃ъ (бу҃)[4]· Тѣмже и҆ чтною любовїю тщимся, а҆́ще входа́ще, а҆́ще ли ѡ҆хода́ще, бл҃гоо҆у҆го́дни ѣ҆мѹ бы́ти· за, ро҃д·

Всѣмъ бо (нѣ́вити́ся намъ)[5] подоба́ет҃ пр҃ѣ сѹдищемъ хв҃ымъ· да прїи́мѣ҃ кождо нѣ́же с тѣ́ломъ, (-)[6] съдѣ́ла, и҆́ли бл҃га, и҆́ли зла· вѣ́дяще о҆у҆́бо стра҃ гн҃ь. чл҃кы о҆у҆вѣща́ваемъ, бг҃ови же нѣ́влени бы́хомъ· Ѹ҆пова́ем же и҆ в со́вѣстехъ вашихъ нѣ́вле́ни ѣ҆сме. не па́ки [бо][7] себѐ хва́лимъ пр҃ѣ ва́ми, но вин҃ѹ да́емъ вамъ похва́лєнїю по на҃, да и҆́мате кс҃ъ хвала́щимся в лицѣ҆ а҆ не ѣ҆ ср҃цы. а҆́ще бо и҆зѹми́хомся, бв҃и. а҆́ще ли до́бръ мы́слимъ, вамъ. и҆́бо любы (бж҃їа)[8] съдержи́тъ нас, сѹдѣ́вшихъ сїе, нѣ́ко {а҆́ще}[9] ѣ҆ди́нъ по всѣ҆́хъ ѹ҆́мре, то҆ ѹ҆́бо вси ѹ҆мро́ша· за, р҃п·

(И҆́бо) и҆ (х҃с) за всѧ҆ ѹ҆́мре, да живу́щи не ктомѹ себѣ живу́т҃. но ѹ҆ме́ршемѹ за ни҃ и҆ въскре́шемѹ· Тѣмже (и҆) мы ѡ҆ нѝхъ ни ѣ҆ди́наго вѣ́мы по҆ плоти. [а҆́ще ли же и҆][10] разѹмѣ́хом по҆ плоти х҃а, но нѝхъ ктомѹ не разѹмѣ́емъ. тѣ́мже а҆́ще кто҆ҁ҆ х҃ъ, нова҆ тва́рь. древня́а ми́мойдоша, ѣ҆ бы́ша {вѣ҆ҁ҆ нова}[11]· всѧ҆́ческа же ѡ҆́ бг҃а, примиря́йшаго на҆ себѣ҆ (і҃с) хр҃ъ, и҆ давшаго на҆ слѹже́нїе примире́нїа. зане (бъ҃ бѣ҆)[12] о҆́ х҃ѣ (весь) ми́ръ примиря́а себѣ҆. не ѣ҆мѣни́въ тѣ́мъ съгрѣше́нїа и҆́хъ, и҆ положи́въ в насъ сло́во примире́нїа. по х҃ѣ҆ ѹ҆́бо молимъ, нѣ́ко бѹ молю́щѹ нами. молимъ҆ся (ѹ҆́бо) по х҃ѣ҆, примири́тесся съ бг҃омъ. и҆́же бо не вѣ҆дѣвшаго грѣха. по насъ грѣхъ съ҆твори, да мы бѹдемъ правда бж҃їа о҆́ немъ·

Гла, ѕ· зѧ, рпа·

Ісаїа мд

Ѡсп҃вшествующе же (-)[1] молѝ, не вотще҆ бл҃годать бжїю прїѧ́ти вамъ· Глетъ бо, *въ врема прїѧ́тно послушѧ́ тебе, и҆ въ дн҃ь сп҃енїѧ помогохъ ти· Сѐ нн҃ѣ врема бл҃гопрїѧ́тно, сѐ нн҃ѣ дн҃ь спсе́нїѧ. ни҆ е҆ди́но ни в чемже да́юще прет҃ыканїе, да (служе́-

й кр҃н д

нїе беспорочно бу́детъ)[2], *но въ всѣ҃ пр҃ставлѧ́юще себѐ ѩ́коже бжїѧ слу́ги, в терпѣ́нїи мно́зѣ, въ скорбѣхъ, въ бѣда́хъ, въ тѣснота́х, въ ра́нахъ, въ темни́цахъ, въ нестрое́нїихъ, въ трудѣхъ, въ бдѣнїихъ, въ пщенїихъ, въ о҆чище́нїихъ, въ ра́зумѣ, въ долготерпѣнїи, въ бл҃гости, въ дх҃ѣ ст҃ѣ, въ любвѝ нелицемѣ́рне въ словесѝ и҆́стинѣ, въ си́лѣ бжїи, о҆ружїи пра́вды десны́ми и҆ шу́ими, сла́вою и҆ бесче́стїемъ, гаждение́мъ, и҆ бл҃гохвале́нїемъ, ѩ́ко лестьцы҆ и҆ и҆́стинни, ѩ́ко незна́еми, и҆ познава́еми, ѩ́ко у҆мира́ющеѧ, и҆ е҆ же жи́ви е҆смы, ѩ́ко наказа́еми, а҆ не у҆мерщвл҃а́еми· Ѩ́ко скорбя́щеѧ, п҃рно же ра́дующеѧ. ѩ́ко ни́щи, а҆ мно́гихъ богата́щеѧ. ѩ́ко ничесоже и҆мущ҆е́, а҆ всѧ҃ съдр҃жа́щеѧ· зѧ, рпв·

О҆у҆ста҆ наша ѿверзошасѧ къ вамъ, кори́нѳане. ср҃це наше распространисѧ· Не тѣ́сно въмѣщ҆а́етсѧ въ насъ, о҆у҆тѣсня́ете же сѧ въ о҆у҆тро́бахъ ва́шихъ· Тожде взмѣздїе ѩ́коже ча́домъ глю. распространите҆сѧ и҆ вы҆. (*и҆) не бывайте о҆у҆до́бъ прело́жени къ и҆ному ѩ́рму, ѩ́коже невѣрнїи. кое҆ бо причастїе пра́вдѣ къ безако́нїю? и҆ли кое о҆бщ҆е́нїе свѣту къ тмѣ? кое́ же съгла́сїе хр҃и, съ велїа́ромъ? и҆ли кака҆ ча́сть вѣ́рну съ невѣрными? (и҆ли)[3] кое сложе́нїе цр҃кви бжїи съ и҆́долы? зѧ, рпв·

а кр҃н г и ѕ

[*вы҆ бо е҆сте цр҃кви б҃а][4] жива, ѩ́коже рѣ҆ бг҃ъ, *ѩ́ко вселю́сѧ в нихъ, и҆ похожу́, и҆ бу́ду и҆мъ

г мф҃ кѳ

бг҃ъ, и҆ тїи бу́дутъ мнѣ҆ лю́дїе· *Тѣмже

їсаїа нв

и҆зы́дѣте ѿ средѣ҆ и҆хъ, и҆ ѿлучи́тесѧ, глетъ

їер҃ѳа ѧа

г҃ь, *и҆ нечистотѣ҆ не прикаса́нитесѧ, и҆ а́зъ прїиму҆ вы҆, и҆ бу́ду ва҃ въ ѿц҃ъ, и҆ вы҆ бу́дете мнѣ҆ въ сы́ны и҆ дщ҆е́ри, глетъ г҃ь вседержитель·

Гла, ѕ·

И҆цева у҆́бо и҆мущ҆е о҆бѣтова́нїѧ ѿ҆ възлюблени҃и· зѧ, рпг·

О҆чи́стимъ себе ѿ всѧ́киѧ сквє́рны плоти и҆ дх҃а, твор҃ѧ́ще сты́ню въ страсѣ бжїи· въмѣстите҆ ны҆. ни е҆ди́ного о҆бидѣхо҃, ни е҆ди́ного и҆стли́хо҃, ни е҆ди́ного лихои́мъствовахо҃. не на о҆суже́нїе глю. прежде҆ бо рѣ҆хъ, ѩ́ко въ ср҃цыхъ нашѝ е҆сте, въ е҆же у҆мрети҆ с вами

Глава 6, *поч. 181*

1 Співпрацюючи ж, благаємо, щоб ви не надармо одержали божу ласку. **2** Бо говорить: *У догідний час Я тебе вислухав, і в день спасіння Я тобі допоміг. Ось тепер – догідний час. Ось тепер – день спасіння. **3** Хай служіння буде непорочним, не даючи ніякого спотикання в нічому, **4** *але в усьому виявляючи себе як божих слуг: у великій терпеливості, в смутках, в бідах, в пригніченнях, **5** в ранах, у в'язницях, в заколотах, в труднощах, в чуваннях, в постах, **6** в очищеннях, в знанні, в терпеливості, в доброті, у Святім Дусі, в нелицемірній любові, **7** у слові правди, у божій силі, зброєю справедливості в правицях і лівицях, **8** славою і безчестям, неславою і вихваляннями; як обманці і правдиві, **9** як незнані і знані; як ті, що вмирають, – і ось ми є живими; як карані, а не вбиті, **10** як ті, що сумують, завжди ж радіють; як бідні, але ті, що багатьох збагачують; як ті, що нічого не мають, а все посідають.

поч. 182

ic. 49

кор1. 4

11 Наші уста відкрилися до вас, коринтяни, наше серце розширилося. **12** Не тісно поміщається у нас, ви ж тіснитеся у ваших лонах. **13** Винагорода та сама. Говорю як дітям: розширтеся і ви **14** *і не ставайте тими, що легко віддаються в інше ярмо, так як невірні. Бо яка спільність справедливості з беззаконням? Або яка спільність світла з темрявою? **15** Яка ж спільність Христа з веліяром? Або яка частка вірного з невірними? **16** Або яка згода Божої церкви з ідолами? *поч. 182*

сир. 13

кор1. 3 і 6

*Адже ви є церквою живого Бога, так як Бог сказав, *що: Поселюся в них і ходитиму, і буду для них Богом, і ті будуть для Мене народом! **17** *Тому вийдіть з-посеред них і відлучіться, – говорить Господь, – *і не доторкайтеся до нечистоти. І Я вас прийму **18** і буду для вас як батько, і ви будете для мене як сини і дочки, – говорить Господь Вседержитель.

мой3. 26

ic. 52

ере. 31

Глава 7

1 Отже, маючи такі обітниці, о улюблені, *поч. 183*

очистьмо себе від усякої нечистоти тіла і духа, чинячи святість у божому страсі. **2** Помістіть нас. Ми ані одного не скривдили, ані одного ми не зіпсували, ані одного ми не використали. **3** Не на засуд говорю. Адже раніше я сказав, що ви є в наших серцях на те, щоб померти з вами і спів-

жити. **4** В мене велика сміливість до вас, *маю* велику похвалу у вас. Я наповнився потіхою, я переповнений радістю в усякому нашому смутку. **5** Адже коли ми прийшли до Македонії, наше тіло не мало ніякого спочинку, але сумуючи в усьому: зовні – боротьба, всередині – страх. **6** Та Той, що потішає покірних, – Бог потішив нас приходом Тита. **7** Не тільки ж його приходом, але і потіхою, якою ми потішилися вами, розповідаючи нам ваше бажання, ваше риdання, вашу ревність відносно мене, так що я ще більше зрадів. **8** Бо хоч і я вас засмутив посланням, не розкаюся, хоч і каявся б, бо бачу, що те послання, хоч і на час, воно вас засмутило. **9** Нині радію, не тому що ви були засмучені, але тому що засмутилися на покаяння. Бо ви засмутилися по-божому, щоб в нічому від нас не потерпіти лиха. *поч. 184*

пет1. 2

10 *Бо смуток, що в Бозі, чинить стійке покаяння на спасіння, а біль цього світу чинить смерть. **11** Бо ось саме ваше засмучення по-божому яку викликало у вас старанність, яку відповідь, яке обурення, який страх, яке бажання, яку ревність, яку помсту. В усьому ви себе поставили чистими в справі. **12** Бо якщо і я вам написав, *то* не задля того, що образив, ані задля того, що ображений, але щоб виявилося ваше старання, що за вас, для вас перед Богом. **13** Задля цього ми потішилися вашою втіхою, найбільше ж ми зраділи радістю Тита, що його дух був заспокоєний всіма вами. **14** Так що, якщо я чимось йому похвалився про вас, я не засоромився. Але так як все по правді ми вам говорили, так і правдивою була та наша похвала, що перед Титом. **15** І його лоно дуже до вас прихильне, згадуючи послух вас усіх, що зі страхом і тремтінням ви його прийняли. **16** Радію, що в усьому я маю до вас сміливість.

Глава 8, *поч. 185*

1 Говорю ж вам, мої брати, про божу ласку, дану в Македонських церквах, **2** що надмір їхньої ласки в великому досвіді болів, і та їхня бідність, що до глибини, помножилася на багатство їхньої простоти. **3** Бо я свідчу, проти своєї сили і понад силу, добровільно, **4** з великим проханням вони нас благали, щоб ми прийняли ласку і спільність служби між святими. **5** І не так, як ми надіялися, але спочатку вони себе віддали Господеві і нам з Божої волі, **6** щоб ми ублагали Тита, щоб, так як раніше

и стѫжити· Щнóго ми дерзновéнїе кѣ вā, мнóга ми похвáла по васъ. Ѝспóлнѣсѧ оу҃тѣхи. прѣизбы҃точьствую рáдостїю, ѻ всѣкои печáли нашеи· Ѝбо пришéшимъ нā въ македóнїю, ни ѥ́диного ѝмѣ покоѧ плóть наша, Ѝо въ всемъ скорбѧ́ще, внѣю́дꙋ бра̄, внꙋтрьню́дꙋ боѧ́знь· Нѻ ѵ҃тѣшаѧи смирéнныѧ, оу҃тѣши нā ѥ̈ъ пришéствїемъ тѝтовымъ· Не тóкмо же пришéствїе҆ ѥ̂го, Ѝо и оу҃тѣшéнїемъ ѝмже оу҃тѣшишасѧ ѻ вā, повѣ́даѧ намъ вáше желáнїе, вáше рыдáнїе, вáшꙋ ревность по мнѣ. ѩкоже ми паче възрáдоватисѧ. ѩко а҆́ще и ѻ҆скорбѝ҆ васъ послáнїемъ, не раскаю́сѧ, а҆́ще и раскáяхъсѧ вижꙋ бо ѩко послáнїе о҆́но, а҆́ще и въ чáсъ ѻ҆скорби вā. нѣнѣ рáдꙋюсѧ, не ѩ́ко скорбни бы́сте Ѝо ѩ́ко ѻ҆скорбистесѧ въ покаáнїе. ѻ҆скорбѣ́сте бо по̀ бз҃ѣ, да ни ѻ҆ ѥ́диномъ ѿщетúтесѧ ѿ нā· зā, рпд·

(*Печā бо ѩ́же по̀ бз҃ѣ)[1] покаáнїе (нераскáянно въ сп҃сенїе)[2] съдѣловаѥ́тъ· ч҃ сего мúра печáль смр҃ть съдѣлова҆ѥтъ, се бо сáмо ѥ́же по̀ бз҃ѣ ѻ҆скорбѣ́ти [вā][3], колúко съдѣла [въ][4] васъ тщáнїе, Ѝо ѿвѣтъ, Ѝо негодовáнїе, но страхъ Ѝо въждлѣ́нїе, Ѝо ре́вность, Ѝо ѿмще́нїе· въ всемъ пр҃ѣ́стависте себе чúстомъ бы́ти въ вещи. а҆́ще бо и писáхъ вамъ, не ѻ҆бúдѣвшаго ради, ниже ѻ҆бúдимаго ради, Ѝо за ѥ́же ѩвúтисѧ тщáнїю вашемꙋ ѥ́же по васъ кѣ вā пр҃ѣ̀ бг҃омъ· Сего ради оу҃тѣшихомсѧ ѻ҆ оу҃тѣшéнїи вáшемъ· лúше (же) паче възрáдовахомсѧ ѻ҆ рáдости тúтовѣ, ѩ́ко покóисѧ дх҃ъ ѥ̂го ѿ всѣхъ васъ· Ѩ́ко а҆́ще что̀ ѥ̂мꙋ ѻ҆ васъ похвалúхъсѧ, не посрамúхсѧ. Ѝо ѩ́ко всѧ̀ въ҆и́стинꙋ глáхомъ вамъ, тáко и похвалéнїе наше ѥ́же кѣ тúтꙋ, и҆́стинно бы́сть· И҆ ѹ҆троба ѥ̂го и҆злиха въ вā ѥ̂сть, въспоминáющꙋ всѣхъ васъ послꙋшáнїе, ѩ́ко страхомъ и трéпетомъ прїáсте ѥ̂го. радꙋюсѧ, ѩ́ко въ всемъ дрꙁáю въ васъ·

Гл҃а, и· зā, рпе·

Ѡказꙋю же вā брáтїа (моà), блг҃ть бжї́ю, даннꙋю въ цр҃квахъ македóнскахъ, ѩ́ко въ мнóзѣмъ ѝскꙋствѣ печáлеи, и҆збы́токъ бл҃годати ѝхъ, и ѩ́же въ глубинѣ нищета и҃, и҆збы́точьствова въ богатьство простоты̀ ѝхъ. ѩ́ко проти́вꙋ сúлѣ (ѝхъ), свѣдѣтельствꙋю, и пā сúлы, самово́лны. съ мнóгимъ молéнїемъ молѧ́щѣ҆ насъ, блг҃ть и ѻ҆бщéнїе слꙋжéнїѧ ѥ̂же въ ст҃ыхъ {прїáти намъ}[1]. и не ѩ́коже надѣ́ахомсѧ, Ѝо себе вдáша прѣвѣ҆ѣ гв҃и, и намъ во́лею бжї́ею, въ ѥ̂же ѹ҆молити

нам҃ ти́тa· да ꙗ́коже прежде нача́тъ, та́коже
и҆ сконча́е҆ въ ва҃ бл҃гть сі́ю· зв҃, рпѕ·
Но́ ꙗ́коже въ всемъ и҆збы́точьствуете, вѣ́рою, и҆
сло́вомъ и҆ ра́зумомъ҆, и҆ всѧ́цѣмъ тща́нїемъ, и҆
любовїю ва́ше ѡ҆ [ва҃ къ на҃][2], да и҆ в сі́и бл҃г-
ти и҆збы́точьствуете· Не по повелѣнїю гл҃ю, но
за и҆нѣ́хъ тща́нїе, и҆ ва́шеа любве и҆́стинное и҆ску-
ша́ѧ· вѣ́сте бо бл҃гть г҃а на́шего і҃ѯ҃а, ꙗ́ко
васъ ради о҆бнища̀ богатъ сы́и, да вы̀ ни́ще-
то́ю е҆го́ о҆бога́титеся· И҆ съвѣ́тъ (даю́ о҆
семъ)[3]. се́ бо ва́мъ е҆́сть на по́лзу, (вы̀) и҆́же не
точїю е҆́же твори́ти, но́ и҆ е҆́же хотѣ́ти прѣ́жде
нача́сте ѡ҆ прошѣ́шаго лѣ́та, нн҃ѣ же и҆ е҆́же
твори́ти сконча́йте, да ꙗ́коже о҆у҆се́рдїе хотѣ́нїю,
та́коже҆ и҆ сконча́ти ѡ҆ е҆́же и҆́мѣти. а҆́ще бо о҆у҆-
се́рдїе прѣ́лежи́тъ, по е҆ли́ко а҆́ще кто́ и҆́мать,
бл҃гопрїа́тенъ е҆́, (а҆) не по е҆ли́ко не и҆́ма҃. не бо̀ да
и҆нѣ́мъ (о҆у҆бо) ѿра́да ва҃ [же][4] скорбь, но́ ѡ҆ и҆зрав-
не́нїѧ въ нн҃ѣшнее вре́мѧ, ва́ше и҆збы́точьствїе,
въ о҆́нѣ лишенїе, да и҆ о҆́нѣхъ и҆збы́токъ бу́дѣ҆
въ ва́ше҆ лишенїи. ꙗ́ко да бу́дѣ҆ равеньство,
ꙗ́коже е҆́ пи́сано· *Иже мно́гое, не преоу҆мно́жилъ
е҆́, і҆ и́же ма́лое не оу҆ма́лилъ· зв҃, рпз·
Бл҃годарені҆е же бг҃и, давшему тоже҆ тща́нїе о҆́
васъ въ ср҃це ти́тово, ꙗ́ко моленїе оу҆бо прї-
а҆́тъ, тщи́въ и҆́же сы́и, свое́ю волею и҆зы́де къ
вамъ· Посла́хом же с ни́мъ (и҆) бра́та, е҆гоже
похвала̀ въ бл҃говѣ́стїи по вс҃ѣ҆ цр҃ква҃, не то́-
чїю же, но́ и҆ о҆́сщьсѧ ѡ҆ (цр҃кви)[5] с на́ми ходи́-
ти, въ бл҃года́ти сей҃ слу́жи́мѣи на́ми, къ
самого г҃а сла́вѣ, и҆ и҆спѣ́ху ва́шему посыла́еми·
Блюдущесѧ того. да не кто̀ насъ поречѣ҆ въ
кр҃и бі велич҃ьствїи сі҃ѣ҆ слу́жи́мѣмъ на́ми, [*промыш-
лающе][6] до́бра҃, не то́кмо прѣ҆ бг҃о́м҃, но́ и҆ прѣ҆
чл҃ки, посла́хо҃ же с ни́ми (и҆) брата нашего.
е҆гоже и҆́скуси́хомъ въ мно́гихъ мно́гащи въ-
стаи҆ли́ва сущ҃а, нн҃ѣ же ѕѣ́ло̀ въстанивѣ́иша,
надѣ́а҆нїемъ мно́гимъ е҆́же въ васъ, а҆́ще (же)
по ти́тѣ, о҆бщи́никъ мнѣ, и҆ въ ва҃ поспѣ́шникъ, а҆́ще ли ѡ҆ братїа наша· Посла́нни-
цы цр҃ква҃, сла́ва і҃у҃. показа́нїе оу҆бо любвѝ ва-
шеи, и҆ нашему хвале́нїю е҆́же о҆́ ва҃, в нѝ [по-
кажи́те][7] (и҆) в лицѣ҆ цр҃ква҃·

Гл҃а, д҃·

Слу́жбѣ бо на́же къ ст҃ымъ, ли́ше ми
е҆́сть писа́ти к҃ ва҃. вѣ́мъ бо оу҆се́дїе ва-
ше, е҆́же о҆́ васъ хвалюсѧ македо́нанѡ҃,
ꙗ́ко а҆хаі́а пригото́вися ѡ҆ мимошѣ́ша-
го лѣ́та, и҆ на́же ѡ҆ васъ ре́вность раждражѝ
множа́ишихъ· Посла́х же братїю, да не по́х-
вале́нїе наше еже о҆́ ва҃ и҆спразнится въ ча́сти

розпочав, так і закінчив у вас цю ласку. *поч. 186*

7 Але так як в усьому достатньо маєте: вірою, і словом, і знанням, і всяким дбанням, і любов'ю, що від вас до нас, щоб і в цій ласці достатньо ви мали. **8** Не говорю як наказ, але як турботу за інших, і випробовуючи вашу правдиву любов. **9** Бо ви знаєте ласку нашого Господа Ісуса Христа, що задля вас Він збіднів, будучи багатим, щоб ви збагатилися його бідністю. **10** І в цьому даю пораду, бо це вам на користь, вам, що скоріше почали, від минулого року, не тільки творити, але і бажати, **11** нині ж і закінчіть чинити. Щоб так як є ревне бажання, так і доконати з того, що маєте. **12** Бо якщо ревність є за тим, що хтось має, а не за тим, що не має, вона є милою. **13** Бо, отже, *це* не на те, щоб іншим була відрада, а вам – смуток, але з рівності. **14** В нинішньому часі ваш надмір – в них брак, щоб і їхній надмір був у вашому браку, щоб була рівність. **15** Так як є написано: *Той, що *мав* багато, не примножив, і хто *мав* мало, не мав браку. *поч. 187*

мой2. 6

16 Подяка ж Богові, що дав таке саме дбання за вас у серце Тита, **17** бо, отже, одержавши прохання, будучи дбайливим, зі своєї волі пішов до вас. **18** Ми ж послали з ним і брата, якого похвала в Благовісті по всіх церквах, **19** і не тільки, але він і був посвячений Церквою з нами ходити в цій ласці, обслуговуваній нами для слави самого Господа і послані для вашого успіху, **20** остерігаючись того, щоб хтось нас не зганьбив за цю величність, якій ми служимо, **21** *задумуючи добро не тільки перед Богом, але і перед людьми. **22** Ми ж послали з ними і нашого брата, якого ми випробували в багатьох *обставинах* багато разів, що він є ревним, нині ж дуже ревним, з великої надії щодо вас. **23** Відносно ж Тита, *то* він мені спільник і для вас помічник. Відносно наших братів, *то* вони посланці Церков – слава Христові. **24** Отже, їм покажіть і обличчю Церков доказ вашої любові і нашої похвали щодо вас.

рим. 12

Глава 9

1 Адже про службу, щодо святих, мені є зайво до вас писати, **2** бо знаю вашу ревність, якою про вас хвалюся македонцям, що Ахая підготувалася від минулого року, і та ревність, що у вас, заохотила багатьох. **3** Я ж послав братів, щоб та наша похвала, що про вас, не виявилася даремною щодо

цього, але щоб так, як я сказав, ви були підготовані. **4** Щоб часом, коли зі мною прийдуть македонці і знайдуть вас неготовими, і завстидаємося ми, щоб ми не сказали, *що* ви, в цій частці похвали. **5** Отже, я вважав потрібним упросити братів, щоб швидше прийшли до вас і підготували раніше сповіщене ваше благословення, щоб це було готовим, так як благословення, а не як захланність. *поч. 188*

6 Це ж кажу: хто скупо сіє, скупо і пожне, а хто сіє з благословенням, з благословенням і пожне. **7** Кожний, коли має бажання серцем, *не зі смутку ані з конечності, *бо любить Бог того, що радо дає. **8** А Бог сильний у вас помножити всяку ласку, щоб в усьому завжди, маючи всякий достаток, ви мали по достатку на всяке добре діло, **9** так як є написано: *Розсипав, дав бідним; його праведність перебуває на віки. **10** А Той, що дає насіння сіячеві і хліб в їжу, хай дасть і помножить ваше насіння і хай виростить жита вашої праведності, **11** збагачуючись в усьому на всяку простоту, що чинить нами подяку Богові. *поч. 189*

рим. 12
сир. 35
пс. 111

12 Бо виконання цього служіння не тільки доповнює брак святих, але сповнена багатьма подяками Богові, **13** випробуванням цієї служби славлячи Бога в покірності вашого визнавання, в благовіствуванні Христа і простоті тієї спільності, що з ним і в усьому, **14** і їх молитвою за вас, що вас бажають, через превелику божу ласку, що у вас. **15** Подяка ж Богові за його невимовний дар!

сéй, ѝо да ѩ́коже гл҃ахъ, приготóвани бу́дете, ѣ́дá какo а҆́ще прїи́дутъ съ мною македо́нане, ѝ ѡ҆бра́щутъ вы́ непригото́ваныихъ, (ѝ) посты-дѝмсѧ мы́, да не гл҃емъ, вы́ въ ча́сти сéй [похвалéнїѧ][1]. Потре́бно оу҆́бо оу҆мы́слиⷯ оу҆моли́ти бра́тїю, да пре҆́же при́идутъ к вамъ, ѝ предъ-оу҆гото́ватъ пре҆́же въ҆звѣщéнное бл҃гословенїе ва́-ше, сїе готово́ бы́ти, тако ѩ́коже бл҃венїе, (а҆́)[2] не ѩ́ко лихоѝ́мство. з҃а, р҃пи.

Сѣ́ же (гл҃ю), сѣ́ѧи скꙋ́достїю, скꙋ́достию ѝ по́жнетъ. (а҆́)[3] сѣ́ѧи о҆́ бл҃гословéнїи, о҆́ бл҃гословéнїи ѝ по́жнетъ. ѥ́ждо ѩ́коже и҆зволéнїе и҆́мать ср҃цемъ. *не ѡ҃ ско́рби ни ѡ҃ нꙋ́жы. *доброхо́тна бо да́телѧ лю́битъ бг҃ъ. Силенъ же бг҃ъ всѧ́ку бл҃года́ть и҆зъѡ́биловáти въ ва́, да о҆́ всéмъ всегдà всѧ́ко дово́льство и҆́мꙋще, и҆збыточьствꙋ-ите въ всѧ́ко дѣ́ло бл҃го. Ꙗ́коже ѣ́сть пи́сано, *расточѝ даде оу҆бо́гимъ, пра́вда ѣ́го пребываéтъ въ вѣ́ки. даи́ же сѣ́мa сѣ́ющемꙋ, ѝ хлѣ́бъ въ снѣ́дь, да пода́стъ ѝ оу҆мно́житъ сѣ́мa ва́ше, ѝ да въ҆зрасти́тъ жи́тa пра́вды ва́шеѧ, о҆́ всéмъ богатѧ́щесѧ въ всѧ́ку простоту́. ѩ́же съдѣва́етъ на́ми бл҃годарéнїе кг҃ъ бг҃ꙋ. з҃а, р҃пд.

Ꙗ́ко рабо́та (семꙋ слꙋжéнїю)[4], нѣ́сть то́чїю и҆сполнѧ́ющи лишéнїѧ сты́ѧ. ѝо и҆збыточьствꙋю-щи мно́гими бл҃годарéньми бг҃ови, и҆скꙋшéнїемъ слꙋжéнїю семꙋ, слáвѧще бг҃а въ покорéнїи и҆сповѣ́-данїѧ ва́шего, въ бл҃говѣствовáнїи хр҃ѣ ѝ просто́тѣ съо҆бще́нїѧ (ѣ́же) к ни́мъ, ѝ въ всѣ́хъ, ѝ тѣ́хъ молитвою по васъ, въжделѣ́ющемъ ва́, за премно́гꙋю бл҃года́ть бж҃їю на ва́. бл҃годарéнїе (же) бг҃ови о҆́ неи҆сповѣ́димѣ҆ ѣ́го да́рѣ.

Глава 10

1 Я сам, Павло, благаю вас Христовою лагідністю і покірністю. Який, отже, на лице покірний у вас, не будучи ж у вас, насмілююся у вас. **2** Благаю ж, не будучи там, бути сміливими в надії, якою думаю бути сміливим проти деяких, що вважають, що ми ходимо за тілом, **3** бо ходячи в тілі, не воюємо за тілом. **4** Бо зброя нашої боротьби не тілесна, але сильна *завдяки* Богові на знищення твердинь; що нищить думки **5** і всяку гордість, що підноситься проти божого знання, і полонить всякий ум на Христовий послух, **6** і є готовою помстити всякий непослух, коли ваш послух сповниться. **7** Чи ви дивитеся на лиця? *поч. 190*

Якщо хто надіється, що він є Христовим, хай це знову думає у

Ꙗ́мъ же а҆́зъ па́велъ молю́ вы́ кро́тостїю ѝ ти́хостїю хр҃ѣ́ю, и҆́же на лицы́ оу҆́бо смиренъ въ васъ, не сы́и же (оу҆́ васъ) дерза́ю въ васъ. молю́ же ѣ́же не сы́и (тꙋ́) дерза́ти надѣ́ѧнїемъ, и҆́мже помышлѧ́ю, смѣ́ти на нѣ́кїѧ непщꙋ́ющаѧ насъ ѩ́ко по́ плоти ходѧ́щихъ. въ плоти́ бо ходя́ще, не по́ плоти воиньствꙋемъ. о҆́рꙋжі́ѧ бо воиньствá на́-шего, не плотьскáа, ѝо сѝлна бг҃ѣ, на разорéнїе тверде́мъ, помышлéнїѧ низлагáюще. ѝ всѧ́ко въ҆зноше́нїе въ҆зимáющесѧ на ра́зꙋ бж҃їи, ѝ плѣ-нѧ́юща всѧ́къ ра́зꙋмъ въ послꙋша́нїе хр҃ѣ, ѝ гото́во и҆́мꙋще ѡ҆́мсти́ти всѧ́ко преслꙋша́нїе, ѣ́г-дà и҆спо́лнитсѧ ваше послꙋша́нїе. ѩ́же на лица ли зритѐ; з҃а, р҃ч.

Ꙗ́ще кто́ надѣ́етсѧ себѣ҆ хр҃ъ́ быти, ѣ́е да по-мышлѧ́етъ па́ки ѡ҃ себѣ҆, занѐ ѩ́коже о҆́нъ хр҃ъ́,

таѝкожде и҆ мы (хв҃и). ѿ҆ще бо и҆ лиѝше что҆ похвалюсѧ, о҆ власти нашеи҃, ю҆же дасть {намъ гдь}[1] въ създанїе, (а҆)[2] не на разорéнїе ваше, не постыжусѧ. и҆но да не ѧ҆влюсѧ ѧ҆ко страша ва҆ посланьми· ѧ҆ко посланїѧ оу҆бо (рече)[3] тѧжки и҆ крѣпки, а҆ пришéствїе тѣла, нéмощно и҆ слóво оу҆ничижéно· Сїе да помышлѧéтъ таковыи҃, ѧ҆ко ѧ҆цы (же) е҆смы҆ слóвомъ послáнїи ѿ҆сто҆ѧ҆ще, таковїи (тꙋ)[4] сꙋще (е҆смы҆) дѣлóмъ. не смѣéмъ бо сꙋдѝти и҆ли прислáдовати себѣ҆ и҆нымъ хвалѧ́щимъ себѣ҆ самѣ҃. и҆но сами в себѣ҆ себѣ҆ и҆змѣрѧ́юще. и҆ прилагáюще себѣ҆, себѣ҆, не разꙋмѣваютъ· Ꙗцы же не безмѣрнаѧ похвáлимсѧ, и҆но по мѣрѣ прáвила, егоже раздѣли намъ бъ҃ мѣрꙋ достизáти даже и҆ до васъ. не ѧ҆ко бо не досѧ́жꙋще до васъ, паче простираéмъ себѣ҆, даже бо и҆ до ва҆ достигóхомъ бл҃говѣстїемъ хр҃товымъ, не в безмѣрнаѧ хвалѧ́щесѧ, ниже в чюжи҃ трꙋдѣ́хъ, оу҆повáнїе (-)[5] и҆мꙋще растꙋщи вѣрѣ҆ вашеи҃ въ васъ, величáтисѧ по прáвилꙋ нáшемꙋ, и҆зобѝлно, въ превы́шшаѧ намъ бл҃говѣстѝти, не чюжимъ прáвиломъ в готóваѧ похвалѝтисѧ. *хвалѧ́и же сѧ, о҆́ гдⷭ҇ь да хвáлитсѧ. не хвалѧ́и бо себѣ҆ сéи и҆скꙋсенъ, но҆ е҆гоже (бъ҃)[6] въсхвалѧ́етъ·

собі, тому що так як він Христовий, також і ми Христові. **8** Бо якщо і чимось більше похвалюся про нашу владу, яку нам дав Господь на збудування, а не на ваше знищення, не завстидаюся. **9** Але щоб я себе не показував, що лякаю вас посланнями, **10** бо сказав, отже, послання тяжкі і сильні, а прихід в тілі немічний і слово жалюгідне. **11** Хай такий думає про це, що якими ж ми є відсутні, словом в посланнях, такими, будучи там, ми є ділом. **12** Адже ми не сміємо судити або порівнювати себе до інших, що хвалять себе самих, але самі в собі, міряючи себе і порівнюючи себе собі, не розуміють. **13** Ми ж не безмірно хвалимося, але за мірою правила, якого вділив нам Бог, мірою, що досягає аж і до вас. **14** Бо не так як ті, що до вас не досягають, ми більше осягаємо, бо ми дійшли і аж до вас Христовим благовістям; **15** не хвалячись безмірно ані чужими трудами, маючи надію щедро величатися за правилом нашим, як ростиме у вас ваша віра, **16** щоб ми благовістили превисоке, *а* не похвалилися чужим правилом в готовому. **17** *Хто ж хвалиться, хай хвалиться у Господі, **18** бо досвідченим не є цей, що себе хвалить, але кого хвалить Бог.

ѥ҆р҃е҆л҃ а҆ а҆ і҆ѡ҃н а҆

єре. 9
кор1. 1

Гл҃а, а҆́· за҃, рч҃а.

Ѧ҆ще бысте прїѧ́ли малое безꙋмїе мое, и҆но и҆ прїе́млете (-)[1] ревнꙋю бо о҆́ васъ бж҃їею ре́вностїю. о҆́бручи҃ бо васъ е҆ди́номꙋ мꙋжꙋ, дв҃ꙋ чи́стꙋ пр҃е҆ста́вити хр҃ви. боюⷭ҇ же сѧ, да не ка́ко *ѧ҆́коже зми҃а (е҆ввꙋ прельсти)[2] лꙋка҃ствѡ҃ свои҃мъ, [тако][3] и҆стлѣю́тъ҃ (и҆) ра́зꙋмы ваша ѿ҆ простоты҃ [-][4] на҃же о҆́ х҃ѣ. а҆́ще бо гр҃адыи҃ ино́го і҃са проповѣ́даетъ, е҆гоже не проповѣ́дахомъ҃, и҆ли дх҃ъ и҆нъ прїе́мле́, е҆гоже не прїѧ́сте, и҆ли бл҃говѣствова́нїе и҆но, е҆́же не прїѧ́сте до́брѣ бысте прїа́ли. за҃, рч҃в·

Непщꙋю́ бо ничи҃же лиши́тисѧ пре́дни҃ а҆п҃лъ. а҆́ще бо и҆ невѣ́жа словѡ҃. но҆ не ра́зꙋмѡ҃. но҆ вездѣ҆ ѧ҆́вльшесѧ о҆́ всѣ҃ въ васъ· И҆ли грѣхъ съ҃творихъ себѣ҆ смира́ѧ да вы҆ възнесе́тесѧ; ѧ҆ко тꙋне бж҃їе бл҃говѣствова́нїе бл҃говѣстѝ҃ вамъ; ѿ҆ и҆ны́хъ цр҃кви оу҆и́мъ (и҆) прии́мъ о҆́броікъ вашемꙋ слꙋже́нїю. и҆ приш҃е҆ къ вамъ, и҆ въ ск҃ꙋдости бы҃, не стꙋжихъ ни е҆ди́номꙋ. ск҃ꙋдость бо мою҃ и҆спо́лниша бр҃атїѧ приш҃е҆ше ѿ҆ маке́до́нїи. и҆ о҆́ всѣ́мъ бе҃з стꙋже́нїа (вамъ себе)[5] съблюдохъ, и҆ съблюдꙋ́. е҆́сть и҆стинна хр҃ва въ мнѣ҆, ѧ҆́ко похвале́нїе се не загради́тсѧ о҆́ мнѣ҆ въ страна́хъ а҆хаистѣхъ. почто́ ли҃; зане҃ не люблю́ ли васъ҃; бъ҃ вѣ́сть е҆́же творю҃, и҆ съ-

Глава 11, *поч. 191*

1 Коли б ви прийняли були моє мале безумство. Але й приймаєте, **2** бо я ревную за вами божою ревністю. Бо я вас заручив одному мужеві, щоб поставити перед Христом як чисту діву. **3** Боюся ж, щоб часом змій не обманув своїм лукавством, *як Еву, так *не* зітліли і ваші розуми від простоти, що в Христі. **4** Бо якщо той, що приходить, проповідує іншого Ісуса, якого ми не проповідували, або іншого духа приймаєте, якого не прийняли, або іншу благовість, якої ви не одержали, ви були б гарно прийняли. *поч. 192*

мой1. 3

5 Адже я вважаю, що я нічим не є меншим від перших апостолів. **6** Бо якщо я і невіжа словом, але не розумом, але всюди я показався, в усьому у вас. **7** Або чи я зробив гріх, впокоряючи себе, щоб ви піднеслися? Адже даром я вам благовістив божу благовість. **8** Взявши від інших церков, і одержавши плату за ваше служіння, **9** і прийшовши до вас, і бувши в нестатках, я не надокучив ні одному, бо мій нестаток поповнили брати, прийшовши з Македонії. І в усьому без надокучання вам я себе зберіг і збережу. **10** В мені є Христова правда, що ця похвала мені не заборониться в ахайських країнах. **11** Чому ж? Чи тому що не люблю вас? **12** Бог

знає те, що чиню, і зроблю, щоб уникнути закиду. Ті, що хочуть причини, хай в тому, в чому хваляться, знайдуться такими, як і ми. **13** Бо такі – фальшиві апостоли, обманливі діячі, що прикидаються Христовими апостолами, **14** і не дивно, бо сам сатана перетворюється на ангела світла. **15** Отже, не надзвичайне, коли і його слуги видають себе за слуг праведності. Та їхній кінець буде за їхними ділами. **16** Знову кажу: Хай ніхто мене не вважає за безумного, якщо ж ні, прийміть мене хоч як безумного, щоб і я чимось трохи похвалився. **17** А те, що кажу, не кажу за Господом, але наче в безумності в цій частці похвали. **18** Тому що численні хваляться за тілом, і я похвалюся, **19** бо ви радо приймаєте безумних, будучи мудрими. **20** Адже ви приймаєте, якщо хто вас уярмлює, якщо хто виїдає, якщо хто приймає не на добро, якщо хто вас б'є по обличчі, якщо хто величається. **21** На догану говорю, тому що ми стали наче немічні. *поч. 193*

творю, да ѡ҃стѣкѹ винѹ. хотѧ́щемъ винѣ́, да ѻ҆ нёже хвала́тсѧ, ѻ҆бра́щѹтсѧ ꙗ́коже и҆ мы. такові́и бо. лжи́ви а҃пли, дѣлатели лъсти́вїи, преѻ҆бразѹ́ющесѧ въ а҃плы хв҃ы. и҆ не ди́вно. са́м (бѣ)[6] сатана́ преѻ҆бразѹетсѧ въ а҃гг҃ла свѣта. не вели́е ѹ҆́бо а҆́ще и҆ слѹжи́телїе е҆́го преѻ҆бразѹ́ютсѧ ꙗ́ко слѹжи́тели правды, и҆́хже конча́ина бѹдетъ по дѣломъ и҆́хъ. паки глю, да никто́ (мни́тъ мѧ)[7] безѹмна быти, а҆́ще ли и҆́ни, поне́ ꙗ́ко безѹмна прі҆и́мите мѧ да и҆ а́зъ мало что́ похвалю́сѧ, (а҃) еже глю, не (глю по гѣ)[8], но ꙗ́ко въ безѹмі҆и в сеи́ части похвалы. понеже мно́зи хвалѧтсѧ по́ плоти, і҆ а́зъ похвалюсѧ. любе́зно бо прі҆е́млете безѹмныа мѹ́дры сѹ́ще. прі҆е́млете бо а҆́ще кто́ васъ порабощае́тъ, а҆́ще кто́ понѧдае́тъ, (-)[9] а҆́ще кто́ не въ лѣпотѹ протори́тъ. а҆́ще кто́ по лицѹ (бї́етъ вы)[10], (а҆́ще кто́ величае́тсѧ), по досажє́нїю глю, зане ꙗ́ко мы и҆знемого́хомъ· зѧ҃, рч҃г·

ѻ҆ немже а҆́ще (дерза́етъ кто́)[11], несмы́слено глю, дерзаю, и҆ а́зъ. *евре́и ли сѹ́ть и҆ а҃. і҆и҃лы́те ли сѹ́ть, и҆ а́зъ. сѣ́мѧ а҆враа́мле ли сѹ́ть, и҆ а́зъ. слѹжи́тели хв҃и ли сѹ́ть, не въ мѹ́дрости глю, паче а҆́зъ въ трѹдѣ́хъ мнożа́е въ і҆ра́нахъ пре-бо́лѣ, въ темни́цахъ и҆зли́ха|[12], въ см҃рте́хъ мно́гоцы. ѿ і҆ѹ́дее́хъ пѧтыкра́ты четыриде́сѧть ра́звѣ е҆ди́ныѧ прі҆ѧ́хъ, *три́цы палицами бї́енъ быхъ, е҆ди́ною каменьми наме́танъ быхъ, трикра́ты кора́бль ѻ҆провре́жесѧ съ мно́ю, нощь и҆ дн҃ь въ глѹбинѣ̀ сътворихъ. въ пѹтныхъ шествїихъ мнożицею бѣ́ды в рѣ́кахъ, бѣ́ды ѿ разбо́йнѹ, бѣ́ды ѿ сродникъ, бѣ́ды ѿ ꙗ́зы́къ, бѣ́ды въ градѣ́хъ, бѣ́ды въ пѹ́стыни, бѣ́ды въ мо́ри, бѣ́ды въ лжебра́тїи, |въ трѹдѣ|[13] и҆ подвизѣ, въ бдѣнїи́хъ мно́жицею, въ а́лчьбѣ и҆ въ жа́жди, въ пощє́нїихъ мно́гоцы, в зимѣ̀ и҆ наготтѣ, кромѣ вне҃шнихъ (нападе́нїи)[14] ꙗ́же по вс҃а дн҃и, и҆ попече́нїе всѣ́мъ ц҃ркваме҃. кто́ и҆знемага́е҃, и҆ не и҆знемога́ю; кто́ съблажна́етсѧ и҆ а́зъ не разжига́юсѧ; а҆́ще хвали́ти ми сѧ подоба́етъ, ꙗ́же ѻ҆ не́мощи мое́и҃ похвалюсѧ·

филй г

мой5. 25 дія. 14 і 16

ѓ мѳ їѕе дѣ҃а дї и҃ ѕ҃і

Глава 12, *поч. 194*

31 Бог і Батько нашого Господа Ісуса Христа знає, – Він, що є благословенний навіки, – що я не говорю неправди. **32** *В Дамаску поганський князь царя Арети стеріг місто Дамаск, бажаючи мене схопити, але мене спустили крізь віконце в кошику

Гла҃, вї· зѧ҃, рч҃д·

г҃ъ и҆ ѻ҆ц҃ъ г҃а (нашего) і҃с (ха), вѣ́сть, сы́и сла҃венъ въ вѣ́ки, ꙗ́ко не лжу. *въ дама́сцѣ ꙗ́зы́ческїи кнѧ́зь а҆ре́ды царѧ̀, стрежа́ше (дама́скъ градъ)[1], ꙗ́ти мѧ |хотѧ̀|[2], и҆ ѻ҆коно́цемъ̀ въ ко́шницы свѣ́шенъ быхъ по стенѣ і҆ и҆збѣгохъ и҆з рѹкѹ е҆́го. {по-

дѣ҃а ѓ

дія. 9

дѣ҃ а҃ хвали́тѝ}[3] сѧ не пользуетъ ми, *прїи́ду бо въ вѣдѣнїѧ и҆ ѡ҆кровéнїѧ гн҃а. вѣмъ чл҃ка о҆ хр҃ѣ, прежде лѣтъ четырина́десѧте, а҆ще въ тѣлѣ, не вѣмъ, а҆ще ли кромѣ тѣла не вѣмь, бг҃ъ вѣсть, въсхищéна бывша таковáго до третїѧго нб҃се. и҆ вѣмъ таковà чл҃ка, а҆ще въ тѣлѣ, и҆ли кромѣ тѣ́ла, не вѣмь, бг҃ъ вѣ́сть, ꙗ҆́ко въсхищенъ бысть в раи́, и҆ слы́ша нейзреченны гл҃ы, и҆хже не лѣтъ е҆́сть чл҃ку гл҃ати о҆ таковѣмъ похвалюсѧ, о҆ себѣ же́ не похвалюсѧ, токмо о҆ нéмощехъ [мои҃][4]. а҆ще бо въсхощу похвали́тисѧ, не бу́ду безумень, и҆́стину бо реку́. щажду́ же е҆да не ка́ко кт҃о (възнепщуетъ о҆ мнѣ)[5] паче е҆́же ви́дитъ мѧ и҆ли слы́шитъ что҃ ѡ҆ мене. и҆ за премно́гаѧ ѡ҆кровéнїа [-][6] да не превозношусѧ, дасть ми сѧ пакостникъ пло́ти, а҆гг҃лъ сатанинъ, да ми пакости дѣ́етъ, да не превозношусѧ. о҆ семъ трикра́ты гд҃а моли́хъ, да ѡ҆ступитъ ѡ҆ менѐ, и҆ рече ми, довлѣетъ ти бл҃гть моѧ. сила бо [моѧ][7] в нéмощи съверша́е҆тсѧ сла́дцѣ оу҆́бо похвалюсѧ паче в немощехъ мои́хъ, да всели́тсѧ в мѧ си́ла хр҃ва· за҃, рч҃е·
Ѯ҆тмиже бл҃говолю в нéмощехъ, в досаждении́хъ въ бѣ́дахъ, (и҆) въ и҆згна́нїи́хъ, (въ)[8] тѣсно́тахъ по хр҃ѣ. е҆гда бо немощьствую, тогда́ силе́нъ е҆́смь. бы́хъ несмы́сленъ [хвалѧ́сѧ][9], вы мѧ понуди́сте. а҆зъ бо до́лженъ бѣхъ ѡ҆ васъ хвали́мъ бывáти. ничимже бо лиши́хсѧ прежнихъ а҆п҃лъ, а҆ще и҆ ничтоже е҆́смь· Знáменїѧ бо а҆п҃лова съдѣ́ѧшасѧ в васъ, въ всѧ́комъ терпѣнїи, и҆ ѕ҃наменїихъ и҆ чюдесѣхъ и҆ си́лахъ· что҃ бо е҆́сть, е҆гоже лиши́тесѧ паче прочи҃ цр҃квей, а҆ще точїю ꙗ҆́ко (а҆зъ самъ)[10] не стужи҃ ва҃· дади́те ми непра́вду сію҃. е҆е трéтїе гото́въ е҆́смь прїитѝ к ва҃, и҆ не стужу́ (вамъ). не и҆щу бо вашихъ, но васъ· Не до́лжна бо суть ча́да роди́телемъ снискати и҆́мѣнїѧ, но роди́телїе ча́домъ· а҆зъ же въ сладость и҆ждиву́, і҆ и҆ждивенъ бу́ду по дш҃ахъ вашихъ, а҆ще и҆ па́че ва҃ люблю҃ менши люби́мъ е҆́смь. бу́ди же, а҆зъ не о҆тягчи́хъ ва҃, но кова́ренъ сы́и, лестїю васъ прїа́хъ· е҆́да е҆гоже послахъ к вамъ, тѣмъ лихои́мствовахъ ли ва҃· оу҆молѝ ти́та, и҆ с нимъ посла҃ брата. е҆да лихои́мствова ли чимъ ва҃ ти́и҆· не тѣмже ли дх҃омъ ходи́ховѣ, не тѣмиже ли стопами· па́ки ли мните, ꙗ҆́ко ѡ҆вѣтъ вамъ твори́мъ· пр҃е҆ бг҃омъ о҆ хр҃ѣ гл҃емъ, все же възлюбле́нїи о҆ вашемъ създа́нїи (и҆ оу҆тверже́нїи)· за҃, рч҃s·
Бою́ же сѧ, е҆да ка́ко прише́, не а҆́цѣ҃ (же). хощу о҆бра́щу васъ, и҆ а҆́ о҆бра́щусѧ вамъ, ꙗ҆́кова не хо́щете. да не ка́ко рвенїѧ, за́висти,

33 по стіні, – і я втік з його рук. **12,1** Похвалитися ж мені не корисно, *бо прийду до господніх видінь і об'явлень. **2** Знаю людину в Христі понад чотирнадцять років, – чи в тілі, не знаю, чи без тіла, не знаю: Бог знає, – що була підхоплена до третього неба. **3** І знаю таку людину, – чи в тілі, або без тіла: не знаю, Бог знає, – **4** що була підхоплена в рай і почула невимовні слова, яких не можна людині говорити. **5** Таким похвалюся, собою ж не похвалюся, лише в моїх немочах. **6** Адже, якщо захочу похвалитися, не буду безумним, бо скажу правду, стримаюся ж, щоб часом хто не вважав мене більшим ніж бачить в мені або щось чує від мене. **7** І через пребагато об'явлень, щоб я не загордів, мені дано пакосника тіла – ангела сатани, щоб мені чинив пакості, щоб я не загордів. **8** За це я тричі Господа благав, щоб він відступив від мене, **9** і Він мені сказав: Досить тобі моєї ласки, бо моя сила довершується в немочі. Отже, радо похвалюся радше в моїх немочах, щоб в мені поселилася Христова сила. *поч. 195*

дія. 9

10 Тому радію в немочах, в клопотах, в бідах і в вигнаннях, в утисках за Христа. Бо коли я є немічним, тоді я є сильним. **11** Став я нерозумним, хвалячись, ви мене змусили. Адже належалося вами мене хвалити, бо я нічим не є менший від перших апостолів, якщо і є нічим. **12** Бо у вас виявилися знаки апостола в усякому терпінні, і в ознаках, і чудах, і силах. **13** Бо що є, чого ви були позбавлені більше від інших церков, хіба тільки, що я сам вам не надокучив? Подаруйте мені цю несправедливість. **14** Ось я втретє готовий прийти до вас, і не дошкулятиму вам, бо не шукаю вашого, але вас. Бо не діти родичам повинні придбати маєток, але родичі дітям. **15** Я ж з насолодою видам і видам себе за ваші душі, – хоч і більше вас люблю, *а* є менше люблений. **16** Хай же буде, що я вас не обтяжив, але, будучи хитрим, здобув вас обманою. **17** Чи я пограбував вас тим, кого я до вас посилав? **18** Я впросив Тита і з ним послав брата. Чи Тит вас в чомусь пограбував? Чи ми не ходили тим самим духом, не тими самими стопами? **19** Чи знову думаєте, що ми виправдовуємося перед вами? Перед Богом в Христі говоримо. А все, улюблені, на ваше збудування і закріплення. *поч. 196*

20 Боюся ж, чи часом, прийшовши, не знайду вас такими, як хочу, і я для вас знайдуся таким, яким не хочете. Щоб часом не було сварок, заздрощів, люті, чвар, обмов, намов-

лянь, задиркуватостей, безладів. **21** Щоб знову, коли прийду, мене не впокорив мій Бог перед вами; і заплачу над багатьма, що раніше згрішили і не покаялися за нечистоту, і розпусту, і безсоромність, які вчинили.

Глава 13

мой5. 17 і 19 мат. 18 ів. 8 єв. 10

1 Ось втретє іду до вас, *щоб при устах двох або трьох свідків стало кожне слово. **2** Я раніше сказав і наперед кажу, що, будучи вдруге і тепер відсутній, пишу тим, що раніше згрішили, і всім іншим, що коли знову прийду, *то* не помилую, *поч. 197*

3 тому що шукаєте випробовувати того Христа, що говорить в мені, який в вас не є немічним, але сильним у вас. **4** Бо якщо і був розп'ятий з немочі, то є живим з божої сили. Бо і ми є немічні в Ньому, але будемо живі з Ним від божої сили у вас. **5** *Випробовуйте себе, чи ви є у вірі, випробовуйте себе. Хіба не знаєте себе, що Ісус Христос є у вас? Хіба чим тільки ви є недосвідчиними? **6** Надіюся ж, що зрозумієте, що ми не є недосвідчені. **7** Благаємо ж Бога, щоб ви не зробили ніякого зла: не, щоб ми виявилися досвідченими, але щоб і ви зробили добро, а ми щоб були як недосвідчені. **8** Бо ми не можемо нічого проти правди, але згідно з правдою. **9** Радіємо ж, коли ми є немічні, а ви стаєте сильними. Ось же і ми молимося за вашу досконалість. **10** Задля цього, не будучи у вас, пишу це, щоб, прийшовши, я не повівся нещадно за владою, яку Господь дав мені на збудування, а не на знищення. **11** Тому, брати, радійте, удосконалюйтеся, потішайтеся, думайте те саме, майте мир – і Бог любові та миру буде з вами. **12** *Вітайте один одного святим поцілунком. Вітають вас усі святі. **13** Ласка нашого Господа Ісуса Христа і любов Бога і Батька та спільність Святого Духа – з усіма вами. Амінь.

рим. 16 кор1. 16 пет1. 5

Кінець Другого Послання до Коринтян.
Має в собі 13 глав,
а 32 церковні початки.

нáгости, рéти, клеветы̀, шептáнїа, кичéнїа, нестроéнїа· Ѥдà паки пришéша мѧ смирй̀ (-)[11] бг҃ъ мóи к вамъ, и̂ въсплáчюсѧ мнóгихъ прежде съгрѣшúшихъ, и̂ не покаáвшихсѧ ѻ̑ нечистотѣ и̂ блужéнїи и̂ студолю́бствїи нáже съдѣáша·

Гл҃а, г҃і·

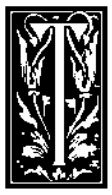

ретúцею сѐ градý ѥ҆ъ вамъ. *да при оу҆стѣ́хъ двою̀ (и̂ли)[1] трїе́ (свѣдѣтелехъ) ста́нѐ всѧ́къ гл҃ъ. преже рѣхъ, и̂ предъгл҃ю, нáко бы́въ второе, и̂ не сы́и нн҃ѣ [пишу][2], прежде съгрѣшъшимъ, и̂ прочимъ всѣмъ. нáко а҆ще прїидý паки, не пощажý· зá, рч҃з· Понеже и̂скушенїе и̂щете глю́щаго ѥ҆ъ мнѣ хр̃а. и̂же ѥ҆ъ ва́ не҆изнемогае́т, но мóжетъ ѥ҆ъ ва́. и̂бо [а҆ще][3] и̂ распя́т бысть ѿ немощи, но живъ ѥ҆сть ѿ сúлы бж̃їа· И̂бо мы̀ немощьствуе́мъ ѻ̑ немъ, но живи бу́демъ с нúм ѿ силы бж̃їа ѥ҆ъ васъ. *себе и̂скушáйте. а҆ще е҆сте ѥ҆ъ вѣрѣ, себе и̂скушáйте. и̂ли не знáете себе, нáко і҃с хр̃с ѥ҆ъ ва́ [е҆сть][4]; а҆ще точїю (чн҃й) неи̂скусни е҆сте. оу҆повáю же, нáко разумѣти и́мате нáко мы̀ нѣ́смы неи̂скусни· Щолúй же сѧ ѯ҆ъ бг҃у, не съ҆творúти ва́ ни е҆дúнаго зл̃а. не нáко да мы̀ и̂скусни нáвúсѧ, но да и̂ вы̀ доброе съ҆творúте, мы̀ же нáко неи̂скусни бу́демъ. ничтóже бо мóжемъ на и́стину, но по и́стинѣ. радýем же сѧ е҆гда мы̀ немоществуе́м, вы̀ же сúльни бывáете· Се же и̂ мóлúмсѧ ѻ̑ вашемъ съвръшéнїи. сего ради (не сы́и оу҆ ва́ сїѧ)[5] пишу, да не прише́дъ, бесщадно съ҆творю, по́ власти, ю҆́же г҃ь да́ ми е҆сть ѥ҆ъ созданїе. а҆ не на разорéнїе· Ѳ҆ѣмже братїе, радýитесѧ. съвершáитесѧ, оу҆тѣшáитесѧ, тожѐ мудръствуите, ми́р и̂мѣ́йте, и̂ бг҃ъ любвѐ и̂ мúра бу́детъ с вами· *цѣлýите другъ дрýга (лобза́нїемъ сты́мъ)[6]· цѣлýютъ вы̀ сті҃и вс҃и· Бл҃гть г҃а (нашего) і҃с хр̃а, и̂ любы̀ бг҃а и̂ ѿц҃а, и̂ о҆бщенїе стаго дх̃а, съ всѣ́ми ва́ми. [а҆ми́нь][7]·

рим. 16 кор1. 16 пет1. 5

Коне́, послáнїю к кори́нфѳ̀ второмý.
И́мать в себѣ гл҃а г҃і.
а҆ зá, ц҃рквны́ї лв·

Сказа́нїе и́же ѡ҃ гала́тѡмъ посла́нїе с҃тго а҃пла па́вла.

Розповідь про Послання святого Апостола Павла до Галатів.

ѓ҃ллъ и́ посыла́етъ ѿ ри́ма, ви́дѣвъ и҃ѵ оу҃же и҃ наоу́чивъ. вина́ же посла́нїю сїѧ. наоу́чени бы́ше добрѣ галаа́тє ѿ а҃пла, и҃ вѣ́ровавше и҃скрено въ ѯ҃а. По ѿше́ствїи а҃пловѣ, прельсти́шасѧ ѿ нѣ́кихъ на́ко о҃брѣзатисѧ. сїѧ оу҃бо оу҃вѣдѣвъ а҃плъ, пи́шетъ к ни́мъ. и҃ пе́рвѣе оу҃бо свѣдѣтельствуетъ и҃̃, о҃не и҃же и҃мѣ́ахѹ вѣ́рѣ, і҃ и҃скрено̃ о҃ ѯ҃ѣ и҃зволе́нїи. оу҃каря́етъ же, на́ко несмы́слено съдѣ́вшимъ, и҃ преложи́вшемсѧ. тѣ́же повѣствуетъ о҃ зако́нѣ, и҃ вѣ́рѣ на́же по а҃враа́мѹ. и҃ показуетъ ѿ закона же, и҃ ѿ же́нъ а҃враа́мовыхъ, и҃носказа́телне толкѹѧ и҃̃, до времене дано̃ бы́вшимъ и҃ сѣни, и҃ о҃брѣза́нїю і҃ и҃спразни́тисѧ и҃мъ прочее хв҃ы́мъ пришє́ствїемъ. и҃ сице и҃зъна́сниѣ, завѣщава́етъ прочее и҃мъ ктомѹ не внима́ти прельща́ющихъ ѧ̀, но па̀ держа́тисѧ вѣ́ры на́же въ ѯ҃а. и҃ вѣдѣти на́ко на́же о҃ ѯ҃ѣ бл҃гть, оу҃пра̏нѧе́тъ е҃же по́ плоти о҃брѣза́нїе. и҃ сице́ паки о҃ ѡ҃бычаехъ наоу́чивъ и҃ наказа́въ сконча́ваетъ посла́нїе.

Це послання він посилає з Риму після того, як він їх побачив і навчив. Причина ж послання така. Після того, як галати були добре навчені апостолом і ревно повірили у Христа, після відходу апостола вони були обмануті деякими, щоб обрізатися. Отже, апостол, довідавшись про це, пише до них. І найперше, отже, свідчить їм про віру, яку вони мали, і ревну настанову до Христа. Картає ж як тих, що нерозумно вчинили і змінилися. Тоді він говорить про Закон і віру, що за Авраамом, і показує ж з Закону і від Авраамових жінок, даючи їх пояснення, що до часу були дані, і тінь, і обрізання; і що далі вони втратили силу через Христовий прихід. І так, пояснивши, заповідає надалі їм більше не слухатися тих, що їх обманюють, але радше дотримуватися віри, що в Христі, і знати, що ласку, що в Христі, нівечить обрізання в тілі. І так, знову повчивши про звичаї та нагадавши, він закінчує послання.

КЪГАЛАТѠМЪ ПОСЛАНІЄ СТОА҃ПЛА

ПАВЛА

Гла́, а́· за҃, ρ҃ѵи·

а́велъ а҃плъ, ни ѿ человѣкъ, ни человѣкомъ. но і҃ хмъ, и҃ бмъ (и҃) ѿц҃емъ, въскреси́вшемъ е҃го и҃з мр҃твыхъ, і҃ и҃же съ мно́ю вса бра́тїѧ, цр҃квамъ галатїискамъ· за҃, ρ҃ѵд· бл҃гть вамъ и҃ ми́ръ ѿ ба ѿц҃а, [и҃ гда нашего][1] і҃ ѯ҃а, давшаго себѐ по грѣсѣхъ на́шихъ, *на́ко да и҃зба́витъ на́ы ѿ [настоя́щаго вѣка][2] лѹка́ваго, по во́ли ба и҃ ѿц҃а нашего, е҃мѹже сла́ва въ вѣкы вѣкомъ, а҃ми́нь· і҃ю́ждусѧ, на́ко тако скоро прелага́етесѧ ѿ звавъшаго вы бл҃гтїю хв҃ою, въ и҃но бл҃говѣствова́нїе. е҃же нѣ́сть и҃но, точїю нѣ́цыи сѹть смѹща́юще вы, и҃ хотя́ще преврати́ти бл҃говѣствова́нїе хв҃о. но и҃ а҃ще мы, и҃ли а҃г҃лъ с нб҃се бл҃говѣсти́тъ вамъ, паче, е҃же бл҃говѣсти́хомъ вамъ, а҃нафе́ма да е҃сть. на́коже пр҃е́рекохомъ, и҃ нн҃ѣ паки гл҃ю, а҃ще кт̀о вамъ

ѯ҃у и҃

*лук. 1

До Галатів Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 198*

1 Павло, апостол не від людей ані через людину, але через Ісуса Христа, і Бога, і Батька, що воскресив Його з мертвих, **2** і всі ті брати, що зі мною, – галатійським церквам. *поч. 199*

3 Ласка вам і мир від Бога-Батька і нашого Господа Ісуса Христа, **4** що дав себе за наші гріхи, *щоб визволити нас від теперішнього лукавого віку, за волею Бога і нашого Батька, **5** якому слава на віки віків. Амінь. **6** Чудуюся, що ви так скоро залишаєте Того, що вас покликав Христовою ласкою, на іншу благовість, **7** яка не є інша, тільки є деякі, що вас баламутять і хочуть змінити Христову благовість. **8** Але якщо і ми чи ангел з неба благовістити ме вам більше, понад те, що ми вам благовістили, – хай буде анафема! **9** Так як раніше ми сказали, і тепер знову кажу: якщо хтось вам бла-

говістить понад те, що ви одержали, хай буде анафема! **10** Бо *чи* тепер змагаюся з людьми, чи з Богом або чи шукаю догодити людям? І якщо б я ще людям догоджав, отже, я не був би рабом Христа. *поч. 200*

кор1. 15 **11** *Сповіщаю ж вам, брати, благовіствування, сповіщене мною, що воно не є людським, **12** бо я його ані не одержав від людей, ані не навчився, а-

дія. 9 ле через появу Ісуса Христа. **13** *Адже ви чули про моє колишнє життя в жидівстві, що я дуже переслідував Божу церкву і її нищив; **14** і досягав в жидівстві понад багатьох моїх ровесників в моєму роді, будучи дуже *сильним* ревнителем моїх батьківських передань. **15** Коли ж Бог, що мене вибрав з лона моєї матері і приликав своєю

еф. 3 ласкою, зволив **16** *об'явити в мені свого Сина, щоб я Його благовістив між поганами, – я відразу не радився *в* тіла і крові **17** ані не пішов до Єрусалиму до тих, що раніше від мене були апостолами, але я пішов до Аравії і знову повернувся до Дамаску. **18** Потім, по трьох роках, я пішов до Єрусалиму, щоб побачити Петра, і перебував у нього п'ятнадцять днів. **19** Іншого ж з апостолів я не бачив, хіба Якова, господнього брата. **20** А те, що вам пишу, – ось перед Богом, що не говорю неправду. **21** Потім я прийшов в сирійські і килікійські околиці, **22** а був незнаний з обличчя юдейським церквам, що в Христі. **23** Тільки ж вони чули, що той, що колись нас переслідував, нині благовістить віру, яку колись нищив. **24** І прославляли за мене Бога.

Глава 2

1 Потім, по чотирнадцятьох роках, я знову пішов до Єрусалиму з Варнавою, взявши з собою і Тита. **2** Я ж пішов по об'явленню і виклав їм благовість, яку проповідую між поганами, насамоті ж тим, що слідкували, щоб часом я тепер не біг намарно або давніше біг. **3** Але ані Тит, що зі мною, будучи греком, не був примушений обрізатися. **4** Через тих лжебратів, що прийшли, які прийшли, щоб підглянути нашу свободу, яку маємо в Христі Ісусі, щоб нас поневолити, **5** їм ані на мить ми не віддалися в підданство, щоб у нас збереглася правда благовістя. *поч. 201*

6 А від тих, що вважаються великими, якими б, отже, вони були, я нічим не відрізняюся, **бо* Бог не приймає обличчя людини. Адже мені ті, що вважаються чимось, нічого не додали, **7** але навпаки, пізнавши ж, що мені довіреною була та благовість, що між поганами, так як і Петрові

мой5. 10
пар2. 19
йов. 34
дія. 10
рим. 2

бл҃говѣстимъ паче є҆же прі҆а́сте, а҆надема да є҆сть. нн҃ѣ бо ч҃лки препира́ю, и҆ли бг҃а. и҆ли и҆щ҃у ч҃лкѡ҆ оу҆гажа́ти; и҆ а҆ще бы́хъ є҆ще ч҃лкомъ оу҆гажа́лъ, хр҃ѹ рабъ не бы́хъ оу҆бо былъ· зв҃, г҃·

*Сказ҃ю же ва҃ бра́тїе, бл҃говѣствова́нїе а҆ кѡр҃ и҆ бл҃говѣще́нное ѡ҆ мене, на́ко нѣ҆ по ч҃лку. ни бо а҆зъ ѡ҆ ч҃лка прі҆а́хъ є҆́, ни наоу҆чи́хсѧ, но на҃вле́нїемъ і҃с҃ хв҃ѣ҃ *слы́шасте бо мое жи́тїе дѣ҃ а҆ и҆ногда въ жидо́вьствѣ, на́ко по премно́гу гонихъ ц҃рковь бж҃їю, и҆ раздр҃ѹшахъ ю҆҃, и҆ преспѣ҃вахъ въ жидовьствѣ паче мно́гихъ свє́рьстниковъ (мои҃хъ) в ро́дѣ мое҃ и҆зли́ха ревнитель сы҃и ѻ҆тє҃ческимъ мои҃мъ преда́нїемъ. є҆гда же бл҃говоли҆ бг҃ъ, и҆збра́вы҃и мѧ ѡ҆ чрева мт҃ре моеѧ̀, и҆ призва́въ бл҃годатїю своею *на҃ви́ти сн҃а своє҃го въ мнѣ, да бл҃говѣствѹю є҆ф҃ е҃ є҆го въ на҃зы́цѣ. а҆бї҃е не приложи́хсѧ пло́ти и҆ кр҃ови, ни въ҃зыдо́хъ въ і҃ер҃ли́мъ къ пр҃е҃нн҃ѡ҆мъ менѣ а҆п҃лѡмъ, но и҆до҃ въ а҆равїю, и҆ паки въ҃звратй҃сѧ в дамаскъ. потомо́же по {трі҃ехъ лѣтехъ}[3] въ҃зыдо҃ въ і҃ер҃ли́мъ, съгладати [петра̀][4], и҆ пребы́хъ ѹ҆ него҆ дн҃ї и҃ пат҃надесѧть, и҆ но́го же ѡ҆ а҆п҃лъ не вид҃ѣ, токмо і҃а҃кова брата г҃на҃ ч҃ а҆же пишѹ вам҃, є҆е҃ пр҃е҃ бг҃ъ, на́ко не лжѹ. потомже прі҃идохъ въ страны сы́рьскїѧ, и҆ кѷ҃ликі҃искїѧ, бѣ҃ же незна́емъ лицꙋ̀ ц҃рквамъ і҃ѹд҃е́йск҃й, на҃же ѻ҆ х҃ѣ҃. то́чїю же слы́шаще бѧхѹ на́ко гонѧи насъ и҆ногда̀, нн҃ѣ бл҃говѣствѹетъ вѣ҃ру, є҆ѧ́же и҆ногда̀ ра҃дрѹша́ше, и҆ сла́влѧхѹ ѻ҆ мнѣ҃ бг҃а·

Г҃ла, в҃·

Потомо́же по четы́рихъ на҃десѧте лѣтѣхъ па́ки въ҃зыдо́хъ въ і҃ер҃ли́м҃ съ варна́вою пои́мъ съ собою и҆ ти́та. въ҃зыдо́х же по ѡ҆кровє́нїю, и҆ въ҃зложи́хъ и҆мъ бл҃говѣствова́нїе є҆́же проповѣ́дѹю въ на҃зы́цѣх҃. на є҆ди́нѣ же мни́мымъ. да не какѡ въ тщ҃е теку̀ и҆ли тек҃о́хъ. но ни ти́тъ и҆же съ мно́ю, є҆́ллинъ сы҃и, нѹ҃женъ бы҃ ѻ҆брѣ҃затисѧ, и҆ за приш҃е҃ша҃ѧ лжебра́тїю, и҆же привни́до́ша съгла́дати свободы̀ на́шеѧ, ю҆же и҆́мамы ѻ҆ х҃ѣ҃ і҃с҃ѣ, да насъ пораб҃о́тают҃ъ. и҆̈же ни к҃ часѹ̀ повинѹ́хомсѧ въ покоре́нїе, да и҆стина бл҃говѣстїѧ пребѹ́детъ въ (насъ)[1]. зв҃, г҃а·

ѻ҆ мни́мыхъ же бы҃ти великы҃хъ на҃ковы҃ ѹ҆бо бѣ҃ша, ничто́же ми ра́зньствѹетъ. *лице҃ бг҃ъ ч҃лку не прі҃е҃мле҃. мнѣ҃ бо мни́мїи, ничтоже ми привозложи́ша, но съпроти́вное, ѹ҆разѹмѣ҃вше (же) на́ко ѹ҆вѣ҃рено ми бысть бл҃говѣ́стїе є҆́же въ на҃зы́цѣх҃. на́коже (и҆) петрѹ̀ въ ѻ҆брѣза́нїи. и҆бо съ-

є҆ мѳ҃ і҃ и҆ парѧ҃ дн҃ї і҃евъ ѓд дѣ҃ а҆ і҃ кѡр҃ и҆ в҃

поспѣшьствова́вый петрꙋ̀ въ посла́нїе ѻ҆брѣза-
нїа̀, поспѣшьствова̀ и҆̀ мнѣ̀ въ на́зы́ки. и҆̀ позна́вше бл҃гть да́нꙋю ми, і҆ и҆ѡа́ннъ, мни́мїи сто́лпи бы́ти, десна́а да́ша мнѣ̀ и҆ варна́вѣ ѻ҆бще́нїа. да мы̀ въ на́зы́ки, ѻ҆ни́ же въ ѻ҆брѣ́занїе, точїю ни́щихъ да по́мнивѣ, є҆́же и҆̀ потща́хсѧ сїе́ и҆̀стое сътвори́ти·
зв҃, ѕ҃в·
Є҆гда́ же прїи́де [пе́тръ][2] въ а҆нтіѻ́хїю, въ лицѐ є҆мꙋ̀ проти́вꙋ ста́хъ, на́ко зазо́ре҃ ми бѣ. прежде бо да́же не прїи́ти нѣ́кі҃и ѿ і҆а́кова, съ на́зы́ки на́дма́ше. є҆гда́ же прїидо́ша, ѻ҆пра́ташесѧ и҆ ѿлꙋча́шесѧ, бо́ѧсѧ сꙋщихъ ѿ ѻ҆брѣ́занїа̀. и҆̀ лицемѣ́рishасѧ съ нимъ и҆̀ про́чїи і҆ꙋде́е, на́ко и҆̀ варна́вѣ приста́ти (лицемѣ́рьствꙋ и҆́хъ)[3]· но̀ є҆гда видѣ́хъ на́ко непра́во хо́дятъ къ и҆́стинѣ бл҃говѣствова́нїа̀, реко́хъ [петрꙋ̀][4] пре҃ всѣ́ми, а҆ще ты̀ і҆ꙋде́и сы́н, на́зы́чески, (а҆̀)[5] не і҆ꙋде́йски живе́ши, почто̀ на́зы́ки нꙋ́диши і҆ꙋде́йски жи́тельствовати҃; мы̀ є҆стество҃ і҆ꙋде́е, (а҆̀)[6] не ѿ на́зы́къ грѣ́шницы·
зв҃, ѕ҃г·
0ꙋ҆вѣ́дѣвше же, на́ко не ѻ҆пра́вдитсѧ человѣ́къ ѿ дѣ́лъ зако́на, но̀ то́кмо вѣ́рою і҆̀ хва҃ою, и҆̀ мы̀ въ ха҃ і҆̀са вѣ́ровахо҃ да ѻ҆пра́вдимсѧ ѿ вѣ́ры хва҃ы, (а҆̀)[7] не ѿ дѣ́лъ зако́на· занѐ (не ѻ҆пра́вдитсѧ ѿ дѣ́лъ зако́на)[8] всѧка̀ пло́ть· *чїе ли и҆̀щꙋ́ще ѻ҆пра́вдитисѧ ѻ҆ хт҃ѣ, ѻ҆брѣто́хомсѧ и҆̀ са́ми грѣ́шницы, хт҃с ꙋ҆́бо грѣ́хꙋ ли слꙋжи́тель҃; да не бꙋдетъ. а҆ще бо на́же разори́хъ, сїа̀ па́ки съзида́ю, престꙋ́пника себѐ пре҃ставла́ю. а҆́зъ бо зако́номъ зако́ну ꙋ҆мро́хъ, да бг҃ѹ жи́вѣ бꙋ́дꙋ, хва҃ы съраспа́хсѧ. живꙋ́ жѐ не ктомꙋ̀ а҆́зъ но̀ живе́тъ въ мнѣ̀ хс҃. а҆̀ є҆́же нн҃ѣ живꙋ́ въ плоти, вѣ́рою живꙋ́ сы́на бж҃ї́а, възлюби́вшаго менѐ и҆̀ преда́вшаго себѐ по мнѣ̀· зв҃, ѕ҃д·
Не ѿмѣта́юсѧ бл҃гти бж҃ї́а. а҆ще бо зако́но҃ пра́ва, ꙋ҆́бо хс҃ тꙋ́не ꙋ҆мре.

Гла҃, г҃·

Несмы́слені҃и галаа́тє, кто̀ вы̀ прельсти́лъ є҆́сть [не покори́тисѧ и҆́стинѣ][1]; и҆̀мже пре҃ о҆чи́ма і҆̀ хс҃ прежѐ напи́санъ бы́сть [въ васъ][2] ра́спт҃. сїѐ точїю хощꙋ̀ ꙋ҆вѣ́дѣти ѿ васъ, ѿ дѣ́лъ ли зако́на дх҃ъ прїа́сте, и҆̀ли ѿ слꙋ́ха вѣ́ры; ѩко несмы́слени҃ є҆стѐ нача́вше дх҃ѡ́мъ, нн҃ѣ пло́тїю сконча́ваєте; толи́ка пострада́сте без҃ ꙋма̀, а҆ще же и҆̀ без҃ ꙋма̀. подаа́и ꙋ҆́бо вамъ дх҃ъ, и҆̀ дѣ́йствꙋѧи сі́лы въ ва҃ ѿ дѣ҃ ли зако́на, и҆̀ли ѿ слꙋха вѣ́ры; *на́коже а҆враа́мъ вѣ́рова бг҃ꙋ, и҆̀ вмѣни́сѧ є҆мꙋ̀ въ пра́вдꙋ. разꙋмѣ́йте ꙋ҆́бо на́ко сꙋщіи҃ ѿ вѣ́ры, сі҃и [сꙋть сы́нове][3] а҆враа́мли·
зв҃, ѕ҃е·

між обрізаними, – **8** бо той, що допоміг Петрові в посланні обрізання, допоміг і мені між поганами, – **9** і пізнавши ласку, мені дану, і Яків, і Кифа, і Іван, що вважаються стовпами, дали мені і Варнаві правиці спільності, щоб ми *ішли* до поган, вони ж до обрізання, **10** аби тільки ми пам'ятали про бідних, що власне я і постарався зробити. *поч. 202*

11 Коли ж Петро прийшов до Антіохії, я йому протиставився в лице, бо він заслужив на докір. **12** Бо скоріше ніж прийшли деякі від Якова, він їв з поганами, коли ж вони прийшли, він сторонився і відмежовувався, боячись тих, що є з обрізання. **13** І з ним лицемірили і інші юдеї, так що й Варнава пристав до їхнього лицемірства. **14** Але коли я побачив, що неправильно ходять в правді благовістя, я сказав Петрові перед усіма: Якщо ти, будучи жидом, живеш попоганському, а не по-юдейському, чому змушуєш поган жити по-юдейському? **15** Ми з природи юдеї, а не грішники з поган. *поч. 203*

16 А пізнавши, що людина не оправдається з діл Закону, але тільки вірою в Ісуса Христа, і ми повірили в Христа Ісуса, щоб ми оправдалися з Христової віри, а не з діл Закону, тому що з діл Закону не оправдається ніяке тіло. **17** *Якщо ж, шукаючи оправдатися в Христі, і ми самі знайшлися грішниками, чи, отже, Христос – служитель гріха? Хай не буде! **18** Бо якщо те, що я знищив, це знову будую, роблю себе переступником. **19** Бо *я за* Законом помер Законові, щоб для Бога жити. Я розіп'явся з Христом. **20** Живу ж вже не я, але в мені живе Христос. А те, що нині живу в тілі, живу вірою Божого Сина, що мене полюбив і видав себе за мене. *поч. 204*

21 Не відрікаюся божої ласки. Адже якщо праведність через Закон, отже, Христос даремно помер.

Глава 3

1 О нерозумні галати! Хто вас підманув не підкорятися правді? Вас, у яких перед очима раніше зображений був розіп'ятий Ісус Христос. **2** Тільки це хочу довідатися від вас: чи ви одержали Духа від діл Закону, чи від слухання віри? **3** Ви є такими нерозумними! Зачавши Духом, тепер закінчите тілом? **4** Стільки ви безумно потерпіли, якби ж і безумно. **5** Отже, Той, що вам дає Духа і робить сили між вами, чи є від діл Закону чи від слуху віри? **6** *Коли Авраам повірив Богові, і йому зараховано в праведність. **7** Отже, розумійте, що ті, що є від віри, ці є Аврамовими синами. *поч. 205*

ісрн ѓ

рим. 3

а҃ мѳ҃ ѐі ісрн д҃ і҃на҃ѳ҃ ѕ҃

мой1. 15
рим. 4
як. 2

8 Бо передбачивши Писання, що Бог з віри оправдає поган, скоріше
мой1. 12 Він благовістив Авраамові, *що: В тобі будуть благословенні всі народи.
9 Тому ті, що з віри, благословляться з вірним Авраамом. **10** Бо ті, що є від діл Закону, є під клятвою. Адже є на-
мой5. 27 писано: *Проклятий кожний, хто не зостанеться в усіх приписах в книзі Закону, щоб це чинити. **11** А що в
як. 2 рим. 1 єв. 10 Законі ніхто не оправдується в Бога, явно ж, *що праведний з віри буде
мой3. 18 жити. **12** А Закон не є з віри, *але та людина, що це чинить, буде жити в них. *поч. 206*

13 Христос нас відкупив від клятви Закону, ставши за нас клятвою. Бо
мой5. 21 є написано: *Проклятий кожний, хто висить на дереві, – **14** щоб в поганах було Авраамове благословення в Христі Ісусі, щоб ми вірою одержали обітницю духа. *поч. 207*

15 Брати, говорю по-людському:
єв. 9 *однак людиною затвердженого заповіту ніхто не відкидає або *до нього не*
мой1. 12 і 15 *додає*. **16** *Авраамові ж сказані були обітниці, і його насінню. Не говорить же: і насінням, – наче про численних, але наче про одного: І твоєму насінню, – яким є Христос. **17** Це ж кажу: завіт, наперед затверджений Богом в Христі, який – Закон, що прийшов по чотириста і тридцятьох роках, не відкидає, щоб знищити обітницю. **18** Бо якщо б насліддя *було* від Закону, вже більше не *було б* від обітниці. Авраамові ж Бог подарував обітницею. **19** Отже, чим *є* Закон? Він доданий через переступ, доки не прийде насін-
дія. 7 ня, якому обіцяно, *якому наказано ангелами рукою посередника. **20** А для одного немає посередника, та Бог є один. **21** Отже, чи Закон проти божих обітниць? Хай не буде! Бо якщо б був даний Закон, що може оживити, отже, по правді, від Закону була б
рим. 3 праведність. **22** *Але Писання замкнуло все під гріхом, щоб обітниця від віри Ісуса Христа була дана тим, що вірять. *поч. 208*

23 А перед приходом віри ми були бережені під Законом, замкнені від
рим. 10 тієї віри, що мала відкритися. **24** *Тому Закон нам був вихователем до Христа, щоб ми оправдалися від віри. **25** Як же прийшла віра, вже ми не є під вихователем, **26** бо ви всі є божими синами вірою в Христа Ісуса.
рим. 6 **27** *Бо ви, що хрестилися в Христа, зодягнулися в Христа. **28** Немає юдея ані грека, немає раба ані вільного, немає чоловічого роду ані жіночого; бо ви всі є одним в Христі Ісусі. **29** Якщо ж ви Христові, то, отже, ви є Авраамове насіння і спадкоємці за обітницею.

Прежде видѣвше бо писа́нїе, ꙗ́ко ѿ вѣры о҃правдаетъ ꙗ҆зы́ки бъ, прежѐ бл҃говѣствова а҃враа́му, *ꙗ́ко бл҃гословатсѧ о҆ тебѣ вси ꙗ҆зы́ци· а҃ мѳ̀ бі
сегѡ́ же ра́ди сущїи ѿ вѣ́ры бл҃ва́тсѧ с вѣрны҃ѥ҃ а҃враа́момъ. е҆ли́цы бо ѿ дѣлъ зако́на суть, по҃
кла́твою суть. пи́сано бо е҆сть, (-)[4] *про́клатъ г҃ мѳ̀ їѕ
всѧкъ, и҆же не пребу́детъ въ всѣхъ пи́саны҃х въ кни́зѣ зако́нѣи, ꙗ́ко твори́ти а҆̀. а҆ ꙗ́ко і҃ꙗ́ко҃ в҃
кр҃и а҃
е҆вр҃е ї҃
в зако́нѣ никто́же о҆правда́етсѧ ѿ҆ бг҃а, ꙗ́вѣ (же), *ꙗ́ко пра́ведныи ѿ вѣры жи́въ бу́детъ. зако́н же нѣ́сть ѿ вѣры, *но сътвори́выи та [чл҃ꙗ]ка҃[5], жи́въ бу́детъ в ни́хъ· зⷭ҃а҃, ѕ҃ѕ҃·
г҃ мѳ̀ ѝі
Хс҃ ны҃ и҆скупи́лъ е҆сть ѿ кла́твы зако́нныѧ, бы́въ по насъ кла́тва. пи́сано бо е҆сть, *про́к- ѕ҃ мѳ̀ їѧ
латъ всѧкъ висѧ́и на́ древѣ, да въ ꙗ҆зы́цѣхъ бл҃гове́нїе а҃враа́мле бу́детъ о҆ хс҃ѣ і҃сѣ, да о҆бѣтова́нїе дха҃ прїи́немъ вѣ́рою· зⷭ҃а҃, ѕ҃ѕ҃·
Бра́тїе по чл҃ку гл҃ю, *о҆ба́че чл҃ку оу҃тверже́на е҆вр҃е д҃
завѣта никто́же ѿмѣта́етъ҃, и҆ли приповелтва́етъ҃. *а҃враа́му же рече́ни бы́ша о҆бѣ́тты, и҆ сѣ- ѧ́ мѳ̀ бі
и҆ їѕ
мени е҆го҃. не гл҃етъ (же) и҆ сѣмена́мъ, ꙗ́ко о҆ мно́зѣхъ, но ꙗ́ко о҆ е҆ди́номъ, и҆ сѣмени твоема́ѹ· и҆же е҆сть хс҃. сі́е же гл҃ю, завѣтъ прежѐ оу҃тверже́ный ѿ҆ бг҃а, [въ ха҃][6], и҆же по (лѣтѣ́ четы́ристѣ҃ и҆ тридесате)[7] бы́вый зако́нъ, не ѿмѣта́етъ, въ е҆же разори́ти о҆бѣтова́нїе· а҆́ще бо ѿ зако́на насл҃дїе, не ктомѹ̀ (оу҃же) ѿ҆ о҆бѣтова́нїа. а҃враа́му же о҆бѣтова́нїе҃ даро- дѣ҃ ѕ҃
ва́ бъ. что҃ оу҃бо зако́нъ҃; преступле́нїа ли ради приложи́сѧ, до́ндеже прїи́детъ сѣ́мѧ, е҆мѹ́же о҆бѣтова́сѧ, *повелѣ́нъ а҃гг҃лы рѹкою хода́таѧ. ходата́и же е҆ди́номѹ нѣ́сть, бъ же е҆ди́нъ е҆сть. зако́н ли оу҃бо на о҆бѣтова́нїй҃ бж҃їихъ҃; да не бу́детъ. а҆́ще бо (зако҃̀ данъ бы́сть)[8] мо́гїи о҆живи́ти, вистинѹ̀ (оу҃бо) ѿ зако́на бы бы́лаѧ пра́вда *но затвори҃ писа́нїе вс҃а҃ по҃ кр҃и г҃
грѣхомъ, да о҆бѣтова́нїе ѿ вѣры і҃с҃ хв҃ы дастьсѧ вѣ́рующимъ· зⷭ҃а҃, ѕ҃и·
Прежде же прише́ствїа вѣ́ры, по҃ закономъ стрего́ми бѣ́хомъ, затворени въ хотѧ́щую вѣ́рѹ ѡ҃кры́тисѧ· *ѩ҆́мже законъ нѣ́стѹнъ кр҃и ї
на҃ бы́сть въ ха҃, да ѿ вѣры о҆пра́вдимсѧ· прише́ши же вѣ́рѣ, оу҃же не по҃ нѣстѹно҃ е҆смы. вс҃и бо вы сы҃нове бж҃їи е҆сте, вѣ́рою о҆ хс҃ѣ і҃сѣ· *е҆ли́цы бо въ ха҃ кр҃тисте́сѧ, въ ха҃ кр҃и в҃
о҆блеко́стесѧ. (нѣ́сть)[9] і҃оу҃де́и, ни е҆ллинъ҃. (нѣ́сть)[10] ра́бъ, ни свобо҃̀. (нѣ́сть)[11] мужѐскїи полъ, ни же́нскїи. вси́ бо вы е҆ди́но е҆сте о҆ хс҃ѣ і҃сѣ· а҆́ще ли же вы хв҃и, то҃ оу҃бо а҃враа́мле сѣ́мѧ е҆сте, (и҆) по о҆бѣтова́нїю насл҃дницы·

Гла, д·

Глю же, в нели́ко вре́мя насл҃дникъ мла̑ е̑сть, ничі́мже лу́чши е̑сть раба̀, г҃ь (сы́и всѣ́мъ)[1], но̑ по̑ повели́тели (и̑ приста́вники е̑сть)[2], до наро́ка ѡ҃ц҃а· та́коже и̑ мы́, е̑гда̀ бѣ́хомъ мла́ди, по̑ стихі́ями (бѣ́хомъ мі́ра)[3] порабоще́ни, за̑, г҃д·

Е҆гда́ же прі́иде конча́на лѣ́тъ, посла̀ бг҃ъ сн҃а своего́, е̑дино́роднаго, раждаемаго ѡ҆ же́ны, быва́ема по̑ зако́номъ, да по̑зако́нныя и̑скꙋпи́, *да въ ѹ҆сыно́вленіе въспріи́мемъ· да и̑ бе́ста е̑сте сн҃ове, посла̀ бг҃ъ дх҃а сн҃а своего́, въ сэ̑рца наша, въпію́ща, а҆́ввва ѡ҃ц҃е. тѣ́мже ꙋ҆́же нѣ́си ра́бъ, но̑ сн҃ъ. а҆́ще ли же сн҃ъ, и̑ насл҃дникъ [бж҃іи (і҃с) хр҃тъ][4]. за̑, г҃і·

Но̑ тогда̀ ꙋ҆́бо нев҃ѣ́дꙋще бг҃а, служи́сте не по е̑стествꙋ сꙋщи́мъ бого́мъ. нн҃ѣ же позна́вше бг҃а, па̑ же позна́ни бы́вше ѡ҃ бг҃а, ка́ко възвраща́етеся па́ки, на немощны́а и̑ ху́дыа стихі́а, и̑мже (свы́ше паки)[5] служи́ти хо́щете: дн҃і́и смотра́юще, и̑ мц҃а и̑ времена́ и̑ лѣ́та· Бою́ся ѻ҆́ васъ, е̑да ка́ко всꙋе тр҃ꙋдих҃ся ꙋ҆́ васъ. бꙋди́те а҆́коже а҆́зъ, зане́ и̑ а҆́зъ а҆́коже (и̑) вы́. Бра́тіе, молю́ вы́, ничі́мже мене ѻ҆́биді́сте. вѣ́сте же, а҆́ко за немощь пло́ти бл҃говѣ́стих҃ вамъ пр҃ьвѣе· і҆ и̑скꙋше́ніе [мое е̑же][6] въ пло́ти мое́и не ꙋ҆ничижи́сте, ни ѻ҆плева́сте но̑ а҆́коже а҆гг҃ла бж҃іа прі́а́сте ма́, а҆́коже (и̑) хр҃а і҆с҃а· [Коѐ][7] ꙋ҆́бо [ба́ше][8] бл҃женъ́ство ва́ше: свѣ́дѣтельствꙋю бо̑ ва̑, а҆́ко а҆́ще бы было мо́щно, ѻ҆чеса̀ ваша и̑звертѣ́вше, (ꙋ҆́бо) да́ли ми бы́сте· тѣ́мже врагъ ва̑ бы́хъ и̑́стинꙋ вамъ гл҃а́: ревнꙋю́тъ по ва̑ не до́брѣ, но̑ ѡ҃лꙋчи́ти васъ хотя́, да и̑́мъ ревнꙋе́те. добро е̑же ревнова́ти (всегда̀ до́брое)[9], и̑ не то́чію внегда̀ приходи́ти ми к ва̑· ѥ҆́ца моа́ ѻ҆ нн҃е́же паки болѣ́знꙋю, дондеже въѻ҆бразі́ся хр҃с҃ въ васъ· Хотѣ́х же прі́ити к вамъ нн҃ѣ, і҆ и̑змѣни́ти гла́ мои́, а҆́ко недомышля́юся ѻ҆ васъ. гл҃и́те ми и̑же по̑ зако́но̑ хотя́щеи бы́ти, зако́на ли не слы́шасте: пи́сано бо е̑сть. а҆́ко, за̑, г҃і·

и҆ мѡ҆ ꙗ҆ *а҆враа́мъ два сн҃а и̑́мѣ, е̑ди́наго ѡ҆ рабы́, (а̑)[10] дрꙋга́го ѡ҆ свобо́дныа. но̑ и̑же ѡ҆ рабы̀, по́ плоти родисѧ, *а̑ и̑же ѡ҆ свобо́дныа по ѻ҆бѣтова́нію, и̑́же е̑стѝ и̑носказа́ема, сі́и бо е̑стѝ два завѣта, е̑ди́нъ ꙋ҆́бо ѡ҆ горы̀ сина́йскіа, въ работꙋ ража́а, е̑же е̑сть а҆гарь, а҆гарь бо, сина́ гора̀ е̑сть въ а҆раві́и, прилага́е́ же ся и̑́нѣшнемꙋ і҆ерли́мꙋ. работа́е́ же с чады свои́ми· ч҃ вы́шнія і҆ерли́мъ, свобо́ е̑сть, и̑же е̑ мт҃и [вс҃ѣ́мъ][11] намъ· Пи́сано бо е̑сть, *възвесели́ся

Глава 4

1 Кажу ж, що доки спадкоємець є малим, нічим він не є кращим від раба, будучи паном всього. **2** Але є під опікунами і управителями до часу, призначеного батьком. **3** Так само і ми, коли були малими, були поневолені під первнями світу. *поч. 209*

4 Коли ж прийшла повнота часу, Бог послав свого єдинородного Сина, що народжується від жінки, що є під Законом, **5** щоб Він відкупив тих, що під Законом, *щоб ми одержали усиновлення. **6** Тому що ви є синами, Бог послав Духа свого Сина в наші серця, що кличе: Авва, Батьку! **7** Тому ти уже не є рабом, але сином. Якщо ж сином, *то* і божим спадкоємцем через Ісуса Христа. *поч. 210*

8 Але тоді, отже, не знаючи Бога, ви служили тим, що по природі не є богами. **9** А тепер, пізнавши Бога, – радше ж пізнані Богом – чому знову ви повертаєтеся до немічних і слабких первнів, яким згори знову хочете служити, **10** дивлячись на дні, і місяці, і часи, і роки? **11** Боюся за вас, чи часом я марно не трудився у вас. **12** Будьте так як я, тому що і я, так як і ви. Брати, благаю вас, нічим ви мене не образили, **13** знаєте ж, що через неміч тіла я вам раніше благовістив. **14** І моєю спокусою, що в моєму тілі, ви не погордували ані не обплювали, але ви мене прийняли як божого ангела, як і Христа Ісуса. **15** Отже, яке було ваше блаженство? Бо свідчу вам, що якщо було б можливим, вирвавши ваші очі, ви, отже, мені дали б. **16** Чи тому я вам став ворогом, кажучи вам правду? **17** Не *на* добро за вас ревнують, але хочуть вас відлучити, щоб ви їм ревнували. **18** Добре завжди за добрим ревнувати, і не тільки, коли я до вас приходжу. **19** Мої дітоньки, за яких знову терплю, доки у вас не відобразиться Христос. **20** Хотів же б я до вас сьогодні прийти і змінити мій голос, тому що не знаю, що з вами робити. **21** Скажіть мені ви, що хочете бути під Законом, чи ви не чули Закон? **22** Адже є написано, що *поч. 210*

*Авраам мав двох синів – одного від рабині, а другого від вільної. **23** Але той, що від рабині, народився за тілом, *а той, що від вільної, – за обітницею. **24** Це має інше значення, бо це є два завіти. Отже, один з Синайської гори, що родить у рабство, яким є Агар. **25** Бо Агар є гора Синай в Аравії, що відповідає теперішньому Єрусалимові, – служить же зі своїми дітьми. **26** А вільним є горішній Єрусалим, що є матір'ю всіх нас. **27** Бо є написано: *Розвеселися неплідна, що

мой1. 16

мой1. 21

іс. 54 лук. 23

не родиш, вибухни і заклич ти, що не боліла, бо багато дітей в опущеної, більше ніж в тої, що має мужа!
поч. 211

рим. 9

28 *Ми ж, брати, за Іссааком є діти обітниці. **29** Але так як тоді той, що народився за тілом, переслідував духовного, так і тепер. **30** Але що говорить Писання? – *Прожени рабиню і її сина, бо син рабині не успадкує з сином вільної. **31** Тому, брати, ми не є дітьми рабині, але вільної!

мой1. 21

Глава 5

1 Отже, ви стоїте свободою, якою Христос нас визволив, і знову не піддавайтеся під ярмо рабства. **2** Ось я, Павло, кажу вам, що якщо обріжетеся, Христос вам нічим не допоможе. **3** Свідчу ж знову кожній людині, що обрізується, що вона мусить зберігати ввесь Закон. **4** Ви, що оправдуєтеся Законом, ви відпали від Христа, ви відпадаєте від ласки, **5** бо ми духом з віри очікуємо надію праведності. **6** Бо в Христі Ісусі ані обрізання нічого не може, ані необрізання, але віра, що діє через любов. **7** Ви добре бігли. Хто вам заборонив коритися правді? **8** Переконання не від Того, що вас покликав. **9** Мало квасу робить, щоб все тісто скисло. **10** Я надіюся щодо вас в Господі, що нічого іншого не думаєте. Той, що вносить у вас замішання, понесе гріх, хто б тільки він не був.
поч. 212

11 Брати, якщо ж я ще проповідую обрізання, чому мене ще переслідують? Отже, ударемнилося згіршення хреста. **12** Хай будуть відкинутими ті, що вас псують. **13** Адже ви, брати, були прикликані до свободи. Тільки щоб ваша свобода не стала причиною *жити за* тілом, але любов'ю служіть один одному. **14** Бо ввесь Закон збувається в одному слові, *в тому, що полюбиш свого ближнього так, як себе. **15** Якщо ж один одного гризете і їсьте, стережіться, щоб ви не були з'їджені один одним. **16** Кажу ж: ходіть духом і не виконуйте тілесних похотей. **17** *Бо тіло має похоть проти духа, а дух – проти тіла. Ці ж противляться один одному, щоб ви чинили не те, що хочете. **18** Якщо ж ви є ведені Духом, ви не є під Законом. **19** Явними ж є тілесні діла, якими є: перелюб, розпуста, нечистота, безсоромність, **20** ідолослужіння, чародійство, ворожнечі, сварки, заздрощі, лють, гнів, суперечки, згіршення, єресі, **21** злоба, вбивство, п'янство, гульня, крики і подібне до цих. Про що вас попереджаю і раніше я сказав, що ті, що таке чинять, царства божого не успадкують.
поч. 213

мой3. 19
мат. 5
мар. 12
рим. 13
як. 2
і 4

пет1. 2

неплóды нерaжáющїa, растóръгни и вънзопи неболѣ́вшїa, ꙗ́ко мнóга чада пустыa паче, нежели и́мущїa мужа· зȃ, сȃі·

рим. 4

*Мы же бра́тїе, по їсаа́ку о́бѣтованїа чада е́смы. но ꙗ́коже тогда̀ и̑ по́ плоти роди́выйсѧ, гонáше дх҃о́внаго та́ко и̑ нн҃ѣ. но что̀ гла́етъ писа́нїе; *и́зженѝ рабу́, и̑ сн҃а е́а· не и́мать бо насл҃ѣ́довати сн҃ъ рабы́н҃и, съ сн҃омъ своб҃о́ныa· зѣ́мже бра́тїе, нѣ́смы рабы́нина ча́да, но свободъ́ныa·

гал. 4

Гла, ѣ·

[вобо́дою оу҃́бо ѣ́юже хс҃ насъ свободѝ, стои́те][1] и̑ не па́ки подъ и̑гомъ рабо́тѣ держи́тесѧ, ѣе̂ а́зъ па́велъ гл҃ю ва̑, ꙗ́ко а́ще о́брѣзаетесѧ хс҃ васъ ничтоже пользуетъ· Свѣдѣтельствую̀ же паки, всѧ́кому человѣ́ку о́брѣзаю́щемусѧ, ꙗ́ко до́лъженъ е́сть весь законъ твори́ти. оу҃праздни́тесѧ ѡ̑ ха̑, и́же законо́̑ о́правдаетесѧ, ѡ̑ бл҃г҃ти ѡ̑падаете. мы бо дх҃омъ ѡ̑ вѣ́ры оу҃пованїа пра́вы ждемъ. о́ хⷭѣ бо ї҃сѣ. ни о́брѣзанїе что́ мо́жѣ, ни необрѣзанїе, но вѣ́ра любовїю спосп҃ѣшествуема. течaсте до́брѣ, кт҃о вамъ въ҃збрани (не покарáтисѧ и̑стиннѣ)[2]; препрѣ́нїе не ѡ̑ призва́вшаго вы, ма̑ квасъ всѣ̀ смѣшенїе квасѝ. а́зъ надѣюсѧ о́ васъ о́ гⷭѣ, ꙗ́ко и̑ного ничтоже мы́слите. смyщáѧ и́же васъ понесе́тъ (грѣхъ)[3] и́же а́ще е́сть· зȃ, сві·

гал. 5

*Ѧ́з же бра́тїе а́ще о́брѣзанїе е́ще проповѣ́дyю, почто́ е́ще гонѝ е́смь; оу҃́бо оу҃праздни́сѧ собла́знъ кр҃ста. дабы ѡ̑стѣчени были развращáющїѝ васъ· вы́ бо на свободу́ зва́ни бысте бра́тїе, точїю да не свобода̀ (ва́ша) въ винỳ плоти но любовїю работа́йте дрy̑ другу. и́бо весь законъ въ е̂ди́номъ словесѝ съвръшаетсѧ, *въ е́же възлю́биши бли́жнаго своего̀ ꙗ́коже себѐ. а́ще же другъ друга грыза́сте и̑ снѣда́сте, блюдѣ́тесѧ, да не другъ ѡ̑ друга и̑стребле́ни бyдете· гл҃ю же, дх҃омъ ходи́те, и̑ по́хоти пло́ти не съвръшите· *Плоть бо похотствyетъ на́ дyхъ, дyх же на плоть. сі́а же (противи́стасѧ другъ другу)[4]. да не а́же хо́щете сі́а творитѐ. а́ще ли дх҃омъ води́ми е́стѐ, нѣ́сте по̑ зако́номъ. ꙗ́влена же сyть дѣ́ла плотьска́а, ꙗ́же сyть, [прелюбодѣа́нїе][5], блyдъ, нечистота̀, стyдодѣ́ѧнїе, и̑долослyже́нїе, чародѣ́ѧнїе, вражды́. рве́нїа, зави́ды ꙗ́рости, разжеженїа, распрѣ̀, собла́зны. е̑ресѝ, за́висти, оу҃бїйства пїа́нъства, безчи́нны кличѝ, и̑ подо́бнаѧ сѝмъ, ꙗ́же прѣ́ницаю ва́м̑ [и̑][6] прежде реко́хъ, ꙗ́ко таковы́а творя́щеи, ц҃рт҃вїа бж҃їа не наслѣ́дѧт̑·

гал. 6

зȃ, сг҃і·

Пло́дъ же дх҃овныи є҆́сть, любы́, ра́дость, ми́ръ. долготерпѣ́нїе, бл҃гость, мл҃рдїе. вѣ́ра, кро́тость въздержа́нїе. на таковы́хъ нѣ́сть зако́на. а҆́ и҆́же хр҃ва, і҃сва плоть распа́ша съ страстьмѝ и҆́ по́хотьми. а҆́ще живе́мъ дх҃омъ, дх҃омъ и҆́ да ходи́мъ не быва́имъ тщеславни, дрꙋгъ дрꙋга ра҆́дража́юще, дрꙋгъ дрꙋгꙋ завида́юще·

Гл҃а, ѕ·

ра́тїе, а҆́ще (-)[1] въпаде́тъ чл҃къ в нѣ́кое прегрѣше́нїе, вы дх҃овнїи и҆спра́вла́йте таковаго дх҃омъ кротости, блюды́и себѐ, да не и҆́ ты и҆скꙋше́нъ бꙋдеши· за҃, сд҃і· Другъ дрꙋгꙋ тагото́вы носи́те, и҆́ та́ко и҆сполни́те зако́нъ хр҃въ· а҆́ще бо (кто́ мни́тъ)[2] себе бы́ти что́, ничто́ сы́и, (себѐ льсти́тъ)[3]. дѣ́ло же свое да и҆́скꙋша́етъ кі҃ждо· и҆́ тогда́ в себѣ точїю хвале́нїе да и҆́мать, а҆́ не ко и҆но́мꙋ. кі҃ждо бо свое бре́ма понесе́т҃. да о҆́бщае́тъ же ꙋ҆́чи́ма словесѝ ꙋ҆́ча́щемꙋ, о҆́ всѣ́хъ бл҃гихъ. не льсти́тесѧ, бъ҃ поругае́мъ не быва́етъ. є҆́же бо а҆́ще сѣ́етъ чл҃къ. тожде и҆́ пожнетъ. и҆́ако сѣ́и въ пло́ть свою, ѡ҆́ плоти по́жнет҃ и҆стлѣ́нїе. а҆́ сѣ́ан въ дх҃ъ, ѡ҆́ дха́ по́жнетъ живот҃ вѣ́чныи. до́брое же твора́ще да не стꙋжа́емъ є҆́ми, въ врема́ бо свое по́жнем҃ не о҆́слабѣ́ющe. тѣ́мже ꙋ҆́бо до҃де́же врема́ и҆́мамы, да дѣ́лаи́м҃ бл҃гое къ всѣ́мъ, па́че же прии́сны҃и въ вѣ́ре· за҃, сѣ́і· ви́дите колиц҃ѣ́ми (кни́гами писа́хъ вамъ)[4] мое́ю рꙋко́ю. є҆́лицы хотатъ хвали́тиса́ по́ плоти, сі҃и нꙋда́ҁ вы о҆́брѣзатиса́, то́чїю да не кр҃томъ хр҃вы҃ го́нятса́. ни бо о҆́брѣза́ющїиса́ са́ми зако́нъ храна́т҃, но хота́ҁ вы о҆́брѣзова́ти. да во ва́шеи пло́ти похва́лятса́· за҃·

Мнѣ́ же да не бꙋдетъ хвали́тиса́, то́чїю о҆́ кр҃тѣ́ г҃а нашего і҃с х҃а, и҆́мже мнѣ́ (вѣсь) ми́ръ распаса́, и҆́ а҆́ (всемꙋ) ми́рꙋ. [о҆́ х҃ѣ бо і҃сѣ, ни][5] о҆́брѣза́нїе что́ [мо́жетъ][6], ни необрѣзанїе, но но́ва тва́рь. и҆́ є҆́ли́цы правило́мъ сѝ {жителствꙋю́тъ}[7], ми́ръ на ни́хъ и҆́ мл҃ть, на і҆и҃ли бж҃їи. про́чее же тр҃ꙋды́ да (никто́же даетъ ми)[8]· а҆́зъ бо на́звы [г҃а і҃са][9] на тѣ́ле мое́мъ ношꙋ́· бл҃г҃ть г҃а нашего і҃с х҃а съ дх҃омъ ва́шимъ бра҃тїе. а҆́ми́нь·

Коне́цъ посла́нїю къ гала́томъ·
И҆́мать в себѣ. гл҃а, ѕ,
а҆́ зач҃а, ц҃рковныхъ, дї·

22 А духовний плід є любов, радість, мир, терпеливість, доброта, милосердя, віра, **23** лагідність, стриманість. На таких немає Закону. **24** А ті, що є Христа, Ісусові, розіп'яли тіло з пристрастями і похотями. **25** Якщо живемо духом, духом і ходімо. **26** Не ставаймо марнославними, один одного дратуючи, один одному заздрячи.

Глава 6

1 Брати, якщо людина впаде в якийсь прогріх, ви, духовні, виправляйте такого духом лагідності, пильнуючи себе, щоб і ти не був спокушеним. *поч. 214*

2 Носіть тягарі один одного – і так виконаєте Христовий закон. **3** Бо якщо хто думає, що він є чимось, будучи нічим, він себе обманює. **4** Хай же кожний випробовує своє діло, і тільки тоді в собі хай має похвалу, а не перед іншим. **5** Бо кожний понесе свій тягар. **6** Хай же той, що навчається слова, ділиться з тим, що навчає, в усьому доброму. **7** Не обманюйтеся – Бога не можна висміювати. Бо що лиш сіє людина, те і пожне. **8** Бо той, що сіє у своєму тілі, – з тіла пожне зітління, а той, що сіє в дусі, – з духа пожне вічне життя. **9** Не надокучаймо собі, роблячи добро, бо в свій час пожнемо без підупадання. **10** Отже, тому, поки маємо час, чинімо добро для всіх, радше ж для тих, що рідні у вірі. *поч. 215*

11 Дивіться, якими буквами я вам написав моєю рукою! **12** Ті, що хочуть хвалитися за тілом, ці вас змушують обрізатися, тільки щоб не були переслідувані хрестом Христовим. **13** Бо ті, що обрізуються, самі не зберігають Закон, але хочуть вас обрізати, щоб похвалитися у вашому тілі. *поч.*

14 Мені ж хай не буде похвали, хіба тільки в хресті нашого Господа Ісуса Христа, яким мені ввесь світ розіп'явся і я всьому світові. **15** Адже в Христі Ісусі ані обрізання нічого не може, ані необрізання, але нове творіння. **16** І на тих, що живуть за цим правилом, на них мир і милосердя, *і* на божому Ізраїлі. **17** Надалі ж хай ніхто мені не надокучає, бо я на тілі моєму ношу рани Господа Ісуса. **18** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з вашим духом, брати! Амінь.

Кінець Послання до Галатів.
Має в собі 6 глав,
а 19 церковних початків.

Розповідь про Послання святого Апостола Павла до Ефесян.

Це *послання* він посилає з Риму. Отже, ще не побачивши їх, а почувши про них. Причина ж цього послання є така. Ефесяни, повіривши в нашого Господа Ісуса Христа, мали до Нього правдиву віру і любов до всіх святих та бажали бути підкріпленими Павлом. Отже, апостол, довідавшись про це, пише до них це повчальне послання. І найперше каже, що тайна відносно нас не є новою, але вона є від початку і раніше, від створення світу, щоб Христос за нас терпів і ми спаслися через Нього. Тоді говорить про покликання поган, щоб показати їм гідність тих, що повірили, і об'явити, що наше покликання було не людиною, але Ісусом Христом, який є Божим Сином; щоб від Того вони навчилися, що повіривши в Христа, вони не стали слугами людини, але, по правді, прихильниками Бога. Він каже, що і він задля цього був посланий, щоб проповідувати благовістя; і що він і за них дбає. У посланні він подає повчальні слова чоловікам і жінкам, батькам і дітям, панам і рабам. Заразом він озброює всіх проти диявола і його бісів, кажучи, що наша війна є проти них. І наче добрий подвижник, озброївши всіх словами проти бісівської злобної хитрості, він закінчує послання.

Сказа́нїе и́же ѥ҆ст҃ъ ѥ҆фе́сѣѡ́мъ посла́нїю ст҃а́го а҆п҃ла па́вла·

Е҆ посыла́етъ ѡ҆ ри́ма, не оу҆ви́дѣвъ оу҆бо и҆хъ, слы́ша же ѻ҆ нихъ. вина́ же посла́нїю сїа́ е҆сть. ѥ҆фе́сане вѣ́ровавше въ г҃а на́шего і҃с х҃а, и҆скрено́ и҆мѣ́ахѹ в҃ него вѣ́рѹ, и҆ въ всѧ ст҃ыѧ любовь· и҆ хотѧ́хѹ ѡ҆ па́вла оу҆тверди́тисѧ. оу҆вѣ́дѣвъ оу҆бо сїе а҆п҃лъ, пи́шетъ к ни́мъ сїе посла́нїе оу҆чи́телно· и҆ пе́рвѣе оу҆бо сказуетъ не но́ву бы́ти ѥ҆же по насъ та́йнъствѹ. но́ и҆зна́чала и҆ пре́жде сложе́нїѧ ми́рѹ. бывше сїе бл҃говоле́нїе бж҃їе· ѩ҆коже х҃ѹ по насъ страда́ти, и҆ намъ тѣ́мъ спасти́сѧ· ѩ҆же ѻ҆ призва́нїи ѩ҆зы́къ бесѣ́дуетъ, да пока́жетъ и҆хъ досто́йно вѣ́ровавшихъ, и҆ ѩ҆вла́етъ ѩ҆́ко призва́нїе на́ше бысть не чл҃ко́мъ, но́ і҃с хр҃мъ, и҆же е҆сть сн҃ъ бж҃їи. да и҆ ѡ҆ того навы́кнѹтъ, ѩ҆́ко не чл҃ко служи́теле бы́ша вѣ́ровавше въ х҃а, но́ и҆стинны́и бг҃очести́ви. сказуетъ же и҆ себѣ̀ сего́ ра́ди по́слана бы́вша, да проповѣ́дуетъ бл҃говѣ́стїе, и҆ ѩ҆́ко и҆ ѻ҆ ни́хъ печа́шесѧ, пото́мъ оу҆чи́телна словесѣ̀, мѹже́мъ, и҆ жена́мъ ѡ҆ц҃е́мъ, и҆ ча́домъ, господе́мъ и҆ рабо́мъ, полага́етъ въ посла́нїи. вы҃кѹпѣ̀ в҃сѣ̀ ѻ҆полчава́етъ на дїа́вола, и҆ вѣ́совъ е҆го́, гл҃ѧ, проти́вѹ и҆хъ бы́ти на́шеи брани. и҆ ѩ҆́коже мѣ́кїи до́бръ подвижникъ, въѻ҆ружилъ в҃сѣ̀ словесы̀ на вѣ́сово́вское злохи́трїе. Си́це ск҃ончава́етъ посла́нїе·

Послання святого Апостола Павла до Ефесян

Гл҃а, а҃. за҃, сз҃ı·

Глава 1, *поч. 216*

кор1. 2 **1** *Павло, з божої волі посланець Ісуса Христа, – святим, що є в Ефесі,
пет1. 1 кор1. 1 і вірним в Христі Ісусі. **2** *Вам ласка і мир від Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа! **3** Благословенний Бог і Батько нашого Господа Ісуса Христа, що поблагословив нас всяким духовним благословенням в небесних у Христі, **4** так як вибрав нас в Ньому раніше від створення світу, щоб ми були святими і непорочними перед ним в любові. **5** Він, раніше призначивши нас до усиновлення Ісусом Христом в Ньому, за благоволінням

Па́влъ* посла́нникъ [і҃с х҃въ][1], во́лею бж҃їею. а҃ і҃кри в҃
ст҃ымъ сѹщи́мъ въ ѥ҆фе́сѣ, и҆ вѣ́рнымъ ѻ҆ х҃ѣ і҃сѣ· *бл҃гть вамъ и҆ миръ, ѡ҆ г҃а ѡ҆ц҃а на́шего и҆ г҃а і҃с х҃а. бл҃гвенъ бъ и҆ ѡ҆ц҃ъ г҃а на́шего і҃с х҃а, бл҃гословы́вый насъ всѧ́цѣмъ бл҃гослове́нїемъ дх҃о́вным҃ъ, въ нб҃ны́ѣ ѻ҆ х҃ѣ. ѩ҆́коже и҆збра̀ насъ ѻ҆ немъ пре́же сложе́нїѧ ми́ра, бы́ти намъ ст҃ымъ и҆ непоро́чнымъ пред ни́мъ въ любви, пре́жде наре́къ насъ въ оу҆сы́нове́нїе і҃с хр҃мъ оу҆ него́, по бл҃говоле́нїю хотѣ́нїѧ ѥ҆го́, в҃ похвалу̀ сла́вы бл҃годати ѥ҆го́, в҃ не́иже ѻ҆бл҃года́ти насъ ѻ҆ а҃ пет҃р҃ а҃ а҃ і҃кри а҃

вѣзлюбле́нѣ· о҆ нем҃же, зѧ҃, сз҃і·
И҆мамы и҆ҳзбавлєнїе кро́вїю є҆гѡ, (и҆) о҆ставле́нїе прегрѣше́нїемъ, по бога́тьствꙋ бл҃года́ти є҆гѡ, ю҆́же преѡ҆мно́жилъ є҆́сть в насъ, въ всѧ́кои премꙋ́дрости и҆ ра́зꙋмѣ, сказа́въ нам҃ та́инꙋ во́ли своеѧ̀, по бл҃говоле́нїю є҆гѡ. ю҆́же пре́жде положи҆̀ о҆ немъ, въ смотре́нїе и҆сполне́нїѧ вре́менъ, възглави́ти всѧ́ческаѧ о҆ хр҃ѣ, на҆́же на нб҃сѣхъ и҆ на҆́же на земли и҆м҃, о҆ не́мже и҆ наслѣ́дницы бы́хомъ, пре́жде наречє́ни бы́вше, по прозрѣнїю {бж҃їю}[2], всѧ дѣ́йствꙋющаго по совѣ́тꙋ во́ли своеѧ̀, и҆́ко бы́ти намъ въ похвале́нїе сла́вы є҆гѡ, преже ѹ҆пова́вшимъ въ хр҃а. о҆ не́мже и҆ вы слы́шавше сло́во и҆́стины. бл҃говѣ́ствова́нїе спсе́нїа на́шего, въ не́мже и҆ вѣ́ровавше знаменастесѧ (о҆бѣтова́нїѧ дх҃омъ)[3] ст҃ы́и, и҆́же є҆́сть о҆брꙋче́нїе наслѣ́дїю на́шемꙋ, въ и҆ҳзбавле́нїе снабдѣ́нїю, въ похвалꙋ сла́вы є҆гѡ· Сего ради и҆ а҆́зъ слышавъ ва́шꙋ вѣ́рꙋ о҆ (хр҃ѣ)[4] і҃сѣ, и҆ любо́вь на҆́же къ всѣмъ ст҃ымъ· зѧ҃, сиі·
Не престаю бл҃годарѧ о҆ васъ, помина́нїе [о҆ васъ]5 творѧ̀ въ мл҃твахъ мои́хъ. да бг҃ъ, (и҆ ѿц҃ъ) г҃а на́шего і҃с хр҃а, ѿц҃ъ сла́вы, да́стъ вамъ дх҃ъ премꙋ́дрости и҆ ѡ҆кровє́нїѧ, въ позна́нїе є҆гѡ, просвѣще́нымъ о҆́чесѧ ср҃ца ва́шего, на҆́ко ꙋ҆вѣ́дѣти вамъ, что҆́ є҆́сть ꙋ҆пова́нїе зва́нїѧ є҆гѡ, [и҆][6] что҆ бога́тьство сла́вы достоѧ́нїѧ є҆гѡ въ ст҃ыхъ. и҆ что҆ прест҃вю́щее вели́чьство си́лы є҆гѡ в насъ вѣ́рꙋющихъ по дѣйствꙋ держа́вы кр҃по́сти є҆гѡ, ю҆́же сѣдѣ́вѧ о҆ хр҃ѣ, въскр҃сивъ є҆гѡ ѿ мр҃твыхъ, и҆ поса́ждь о҆десноу҆ю себѣ̀ на нб҃ны́хъ, превы́ше всѧ́кого нача́льства и҆ вла́сти, и҆ си́лы и҆ гд҃ьства, и҆ всѧ́каго и҆́мени и҆менꙋе́маго, не то́чїю въ вѣ́цѣ сем҃ъ, но҆ и҆ въ гр҃ѧдꙋщ҃е· зѧ҃, сді·
И҆ вся покори҆̀ под ноз҃ѣ є҆гѡ. и҆ того да́стъ главꙋ вы́ше всѣхъ ц҃ркви, на҆́же є҆́сть тѣ́ло є҆гѡ, и҆сполне́нїе и҆сполнѧ́ющаго всѧ́ческаѧ въ всѣхъ·

Гл҃а, в҃·

Васъ сꙋщихъ мр҃твыхъ прегрѣше́нми (-)[1] грѣхи ва́шими, в ни́хже и҆ногда҆̀ ходи́сте, по вѣкꙋ ми́ра сего, (*и) по кнѧзю вла́сти въздꙋшныѧ, дꙋха, и҆́же нн҃ѣ дѣйствꙋе́ въ сыно́х҃ проти́вле́нїѧ, в нихже и҆ мы вси҃ жихо҃ и҆ногда҆̀ въ по́хотѣхъ плоти на́шеа, творѧ́ще волю плоти и҆ помышле́нїи и҆ бѣ́хомъ (є҆стествомъ ча́да)[2] гнѣ́вꙋ, на҆́коже и҆ про́чїи· зѧ҃, сік·
Бг҃ъ же бога́тъ сы҃и въ мл҃сти, за премно́гꙋю любо́вь свою, є҆́юже възлюбѝ насъ, и҆ сꙋщихъ насъ мр҃твыхъ прегрѣше́нми, съо҆живи҆̀ хр҃ѣ. бл҃года́тїю є҆сте спсе́ни, и҆ с ни́мъ въскреси, и҆ його бажання, **6** в похвалу слави його ласки, в якій обдарував нас в улюбленому. **7** В Ньому *поч. 217*

ми маємо відкуплення його кров'ю і відпущення прогріхів за багатством його ласки, **8** яку Він щедро помножив у нас, в усякій премудрості і розумі, **9** об'явивши нам тайну своєї волі за його благоволінням, яку раніше поклав в Ньому **10** в осягнення повноти часів, щоб у Христі зібрати все, що на небі і що на землі. Ним, **11** в якому і ми стали спадкоємцями, скоріше бувши призначені, за божим передбаченням, що чинить усе за радою своєї волі; **12** щоб ми були на похвалу його слави, ми, що раніше надіялися на Христа. **13** В Ньому і ви, почувши слово правди, благовіствування нашого спасіння, в якого і повіривши, ви були позначені Святим Духом обітниці; **14** який є запорукою нашого насліддя, в відкуплення придбаного, в похвалу його слави. **15** Задля цього і я, почувши про вашу віру в Христі Ісусі і любов відносно всіх святих, *поч. 218*

16 не перестаю дякувати за вас, згадуючи вас у моїх молитвах; **17** щоб Бог і Батько нашого Господа Ісуса Христа, що є Батьком слави, дав вам Духа премудрості і об'явлення на його пізнання, **18** просвітивши очі вашого серця; щоб ви пізнали, яка є надія його покликання, і яке багатство слави його насліддя між святими, **19** і яка надмірна велич його сили в нас, що віримо за діянням влади його сили, **20** яку Він вчинив у Христі, воскресивши Його з мертвих і посадивши по правиці Себе на небесах, – **21** вище від усякого начальства, і влади, і сили, і паньства, і всякого імені, що іменується не тільки в цьому віці, але й у майбутньому. *поч. 219*

22 І Він все підкорив під його ноги. І Того Він дав вище від усіх – як голову Церкви, **23** яка є його тілом, повнотою того, що виповнює все в усьому.

Глава 2

1 І вас, що були мертві прогрішеннями, вашими гріхами, **2** в яких колись ви ходили за віком цього світу *і кол. 2
коли҃ в҃ за князем влади повітря, духа, що нині діє в синах непокори, **3** в яких і ми всі колись жили в похотях нашого тіла, чинячи волю тіла і задумів, і з природи були дітьми гніву, так як і інші. *поч. 220*

4 А Бог, будучи багатим в милосерді, з превеликої своєї любові, якою нас полюбив, **5** і Христом оживив нас, що були мертвими прогрішеннями. Ви спаслися ласкою. **6** І з Ним Він воскресив і посадив на небе-

сах в Христі Ісусі, **7** щоб виявити в майбутніх віках превелике багатство своєї слави добротою на нас в Христі Ісусі. **8** Адже ви спаслися ласкою і вірою. І це не від вас, *а* божий дар, **9** не від справ, щоб ніхто не похвалився. **10** Бо ми є його твориння, і створені в Христі Ісусі на добрі діла, які наперед приготував Бог, щоб ми ходили в них. *поч. 220*

11 Тому згадуйте, що ви, які колись *були* поганами в тілі, що називалися необрізанням, тим що називалося рукотворним обрізанням в тілі, **12** ви, що були в тому часі без Христа,
рим. 9 відчужені від життя Ізраїля *і чужі завітові обіцянки, не маючи надії, і безбожні в світі. **13** Нині ж в Христі Ісусі ви, що колись були далеко, стали близькими Христовою кров'ю. *поч. 221*

14 Бо Той є наш мир, що зробив оба одним, і знищивши тілом своїм стіну загорожі – ворожнечу, **15** усунувши навчаннями заповіді Закону, щоб обох збудувати собою в одну нову людину, роблячи мир, **16** і обох примирити одним тілом Богові через хрест, убивши на ньому ворожнечу.
рим. 5 **17** І прийшовши, Він благовістив мир вам, далеким і близьким, **18** *тому що через Того ми маємо доступ, обоє в одному Дусі, до Батька. *поч. 222*

19 Тому, отже, ви більше не є чужинцями-приходьками, але співгромадянами святих і близькі Богові, **20** збудовані на основі апостолів і пророків, а наріжним каменем є сам Ісус Христос, **21** в якому всяке сотворіння твориться, росте у святу церкву Господеві. **22** В ньому і ви будуєтеся на боже помешкання Духом.

Глава 3

1 Задля цього і я, Павло, в'язень Ісуса Христа, похвалюся вами, поганами. **2** Отже, якщо ви чули про служіння божої ласки, даної мені у вас, **3** що за об'явленням виявлено мені тайну, так як я раніше коротко напи сав; **4** з чого і можете, читаючи, зрозуміти моє розуміння щодо Христової тайни, **5** яка не була виявлена іншим родам – людським синам, так як нині Святим Духом відкрилася його святим апостолам і пророкам; **6** що погани є співспадкоємцями, і співтілесними, і співучасниками Його обітниці в Христі Ісусі – **7** благовіствування, якому я став служителем за даром божої ласки, мені даної, за дією його сили. *поч. 223*

кор1. 15 **8** *Мені, найменшому з усіх свя-
гал. 1 тих, дана ця ласка: благовістити *між поганами недослідиме Христове багатство **9** і просвітити всіх, що є слу-

сѣпосади на нб҃ныхъ о҆ хр҃тѣ і҃сѹ҃, да ѩ҆ви́тъ въ вѣцѣхъ гра́дѹщихъ, превэ́лное бога́тьство бл҃года́ти своеѧ, бл҃гостыне́ю на насъ о҆ хр҃тѣ і҃сѹ҃· бл҃года́тїю бо є҆сте сп҃се́ни и҆ вѣ́рою. и҆ се не ѡ҆ васъ, бж҃їи да́ръ, не ѡ҆ дѣлъ́, да никто́же похва́литсѧ. того́ бо є҆смы творе́нїе, (и҆) сѹзда́ни о҆ хр҃тѣ і҃сѹ҃. на дѣла́ бл҃гаѧ, ѩ҆же пре́жде оу҆гото́ва бг҃ъ, да в нихъ хо́димъ· зⷭ҇, сіѕ·

Ѯ҆тѣмже помина́йте ѩ҆ко вы҆, и҆же и҆ногда́ ѩ҆зы́цы въ плоти, гл҃емїи необрѣзанїе. ѡ҆ реко́маго о҆брѣзанїѧ въ плоти рѹкотворе́наго, ѩ҆ко бѣ́сте въ врема́ о҆́но бе҆з хр҃а, о҆тѹ́жденни житїѧ їи҆ле́ва, *и҆ чю́жи ѡ҆ завѣтъ҃ о҆бѣтова́нїѧ, оу҆пова́нїѧ не и҆мѹ́ще, и҆ безбо́жни въ ми́рѣ· Нн҃ѣ же о҆ хр҃тѣ і҃сѹ҃, вы҆, бы́вше и҆ногда́ але́че, (бли́зъ бысте)[3] кро́вїю хр҃вою· зⷭ҇, сіѯ·

Ѯ҆́и бо є҆сть ми́ръ на́шъ, сътвори́вый о҆бо́а є҆ди́но, и҆ ср҃дество҃ сте́нїе о҆гра́ды разори́въ, вра́жду пло́тїю своє́ю, зако́на за́повѣдемъ, оу҆че́нїи оу҆праждни́въ, да о҆́ба съзи́ждетъ собо́ю въ є҆ди́ного но́ваго чл҃ка. творѧ́ ми́ръ, и҆ примири́тъ о҆бои́хъ є҆ди́нѣмъ тѣ́ломъ бг҃и кр҃то́мъ, оу҆би́въ вражду́ на немъ. и҆ приш҃е́ бл҃говѣсти҆̀ ми́ръ вамъ, да́лнимъ и҆ [-][4] бли́жнимъ. *зане тѣ́мъ и҆ма́мы приведе́нїе. о҆бои въ є҆ди́нъ дх҃ъ къ ѡ҆цу́· зⷭ҇, сіѕв·
рим. 5 кр҃ти ѓ
кр҃ти ѓ

Ѯ҆тѣмже оу҆бо́ ктомѹ́ нѣсте стра́нни пришє́лцы, но (-)[5] съжи́тєле сты́мъ, и҆ прии҆снїи бу́, наздани́ бы́вше на о҆снова́нїи а҃пл҃ъ и҆ пр҃рокъ, сущу краеоу҆го́лнѹ самомѹ (і҃с хр҃ъ)[6], о҆ не́мже всѧ́ко създа́нїе съставлѧ́емо, растетъ въ цр҃ковь сты́ю гв҃и. о҆ немже и҆ вы҆ съзида́етесѧ въ жили́ще бж҃їе дх҃омъ·

Гл҃а, г҃·

Его ради (и҆) а҃зъ па́велъ оу҆зни҃ (і҃с хр҃въ)[1] о҆ васъ ѩ҆зы́цѣ {похвалюсѧ}[2]· Чⷭ҇е оу҆бо слышасте смотре́нїе бл҃гти бж҃їи да́нныѧ мнѣ въ васъ, ѩ҆ко по ѡ҆кровє́нїю сказа ми сѧ та́инна, ѩ҆коже пр҃е҆напи́сахъ вма́лѣ, о҆ немже (и҆) мо́жете чтⷭ҇е разумѣти ра́зумъ мои о҆ та́инѣ хр҃вѣ, ѩ҆же и҆ны́мъ родо҃ не сказа́сѧ сн҃омъ чл҃ческимь, ѩ҆коже нн҃ѣ ѡ҆кры́ѧ сты́мъ (є҆го а҃пломъ)[3], и҆ пр҃рокомъ дх҃омъ (сты́мь). ѩ҆ко бы́ти ѩ҆зы́комъ сънасл҃дникомъ, и҆ сътѣлє́сникомъ, и҆ съпричⷭ҇тникомъ о҆бѣтова́нїю [є҆го][4] о҆ хр҃тѣ і҃сѣ, бл҃говѣствова́нїемъ є҆мѹ́же бы́хъ слѹжитель по́ дару́ бл҃года́ти бж҃їа да́ныѧ мнѣ, по дѣ́йствѹ си́лы є҆го· зⷭ҇, сіѯг·

*Чⷭ҇нѣ мє́ншемѹ всѣхъ сты́хъ, дана бысть бл҃года́ть сїа, [*въ][5] ѩ҆зы́цѣ бл҃говѣсти́ти не-и҆ѕслѣ́дованное бога́тьство хр҃во, и҆ просвѣти́ти
а҃ кр҃ти ѓ
глⷭ҇ а

кꙋр ѕ҃ı
кола҃ а҃
ѣ тиѳ҃ а҃
тимоѳ҃ а҃
а҃ петр҃ а҃

всѧ҆, чт҃о є҆сть смотре́нїе *та́йны сокрове́нныѧ
ѿ вѣко҇ъ въ бз҃ѣ, (сътвори́вшимъ всѧ҆чєска́ѧ)[6] [і҃с
хм҃ъ][7], да сказ҆е́тсѧ нынѣ҇ начала́мъ и вла́с-
тємъ на нб҃ныхъ҇, ц҃рковїю, много разли́чнаѧ
премꙋдрость бж҃їѧ, по пр҃е҆ложе́нїю вѣко҇ъ, ѝ҆же
сътвори҆ ѻ҆ хр҃ѣ і҃сѣ гд҃ѣ нашемъ҇. ѻ҆ немже
и҆҇мамы дерзнове́нїе, и҆ приведе́нїе въ надѣ́ѧнїе.
вѣрою є҆го҇. тѣ҇мже молю҆ (вы), не стꙋжа́ти сѝ
въ ско́рѣбѣхъ мои҆хъ҇, ѝ҆же ѻ҆ васъ҇. є҆же є҆҇ сла́ва
ваша҇· Сего ра́ди прекла́ня҆ю колѣ́нѣ мои҆ къ
ѻ҆ц҃ꙋ [г҃а нашего і҃с х҃а][8], и҆҇з негѡ́же всѧко о҆-
те́чество на нб҃сѣхъ҇ и҆ на земли҆ и҆҇менꙋется҇, да
да́сть ва҃ по бога́тъствꙋ сла́вы своеѧ, сі́лою
ѹ҆҇тверди́тиса҃, дх҃о҆м҃ є҆го҇, въ внꙋтренимъ чл҃цѣ,
всели́тиса҃ х҃ꙋ вѣрою въ с҃рца ва́ша, въ любвѝ
вкоренє́ни и҆ ѻ҆снова́ни, да вꙁмо́жете разꙋмѣ-
ти съ всѣ́ми с҃тыми, что҃ широта҆ и҆ долго-
та҆, и҆ [глꙋбина҆ и҆ высота҆][9]. разꙋмѣ́ти же пре-
спѣ́ющїи ра́зꙋмъ любвѐ х҃вы, да и҆спо́лнитесѧ
кꙋр ѕ҃ı въ всѧко и҆сполне́нїе бж҃їе. *могꙋщемꙋ же всѧ҆
твори́ти по преи҆҇збыточьствїю и҆҇хже про́симъ
и҆лѝ разꙋмѣ́емъ, по сі́лѣ дѣ́йствꙋемѣи въ
насъ, томꙋ сла́ва въ ц҃ркви (-)[10] ѻ҆ х҃ѣ і҃сѣ, въ
всѧ ро́ды вѣ́ка вѣкомъ҇ а҃ми́нь·

рим. 16
кол. 1
тим2. 1
тит. 1
пет1. 1

жінням *таємниці, схованої відвіку в Бозі, що створив усе Ісусом Христом; **10** щоб нині виявити церквою началам і властям на небесах дуже різноманітну божу премудрість **11** за постановою віків, яка зроблена в Христі Ісусі, нашому Господі, **12** в якому маємо сміливість і приступання в надії його вірою. **13** Тому благаю вас не клопотатися моїми терпіннями, що за вас, що є вашою славою. **14** Задля цього схиляю мої коліна до Батька нашого – Господа Ісуса Христа, **15** від якого все батьківство на небесах і на землі бере назву; **16** щоб Він дав вам за багатством своєї слави підкріпитися силою, його Духом, у внутрішній людині; **17** щоб Христос поселився у ваших серцях вірою, вкоріненою і заснованою в любові; **18** щоб ви змогли пізнати зі всіма святими, яка ширина, і довжина, і глибина, і висота, **19** пізнати ж Христову любов, що перевищує розум; щоб ви сповнилися всякою божою повнотою. **20** *Тому ж, що може все чинити понад те, що просимо або розуміємо, за силою, що діє в нас, **21** – Тому слава в Церкві в Христі Ісусі на всі роди віку віків. Амінь.

рим. 16

Гла҃, д҃. за҃, сѷ҃д҃·

филѝ а҃
кола҃ а҃
а҃ сѳ҃ѵ ѣ
а҃ кꙋр ѕ҃

олю҆* ѹ҆҇бо҆ вы҆ а҆҇зъ ѹ҆҇зникъ ѻ҆ гѣ҇, дос-
то́йно ходи́ти зва́нїю, в неже зва́ни
бы́сте, съ всѧ҆ки́мъ смиреномꙋдрїе҃ и҆
кро́тостїю, съ долготрꙋпѣ́нїемъ, *тер-
пѧще дрꙋгъ дрꙋга любо́вїю, тщащесѧ блюс-
ти҆ є҆҇дине́нїе дх҃а, в соѹ҆҇зѣ ми́ра. є҆҇дино тѣ҇ло и҆
є҆҇ди́нъ дх҃ъ, ѩ҆́коже и҆ зва́ни бысте въ є҆҇ди́но҃
ѹ҆҇пова́нїи зва́нїѧ вашего҇. є҆҇ди́нъ гь҃, є҆҇ди́на вѣ-
малѣ҃ ѣ ра, є҆҇дино кр҃щенїе҇ *є҆҇ди́нъ бг҃ъ и҆ ѻ҆ц҃ъ всѣ́мъ,
и҆́же надо҆ всѣ́ми, и҆ ѻ҆ всѣ́хъ, и҆ въ всѣ́хъ
[на҃][1]· зача́ло·

кꙋр ѕ҃ ѣ
а҃ кꙋр ѕ҃ѳ
ѣ кꙋр і҃
ѱ҃ѳ ѕ҃ѕ

*Є҆҇ди́номꙋ же комꙋждо насъ дастьса҃ бл҃гть
по мѣ́рѣ даровані҆ѧ х҃ва҃· ѳ҃тѣ҇мже гл҃етъ, *вꙁ-
шє҆҇ на высотꙋ, плѣ́нилъ є҆҇си плѣ́нъ, прі҆ѧ́лъ
є҆҇си дарѧ́нїе въ чл҃цѣхъ· ч҃ є҆҇же вꙁы́де, что҃ є҆҇,
а҆҇ще не точїю ѩ҆́коже и҆ сниде {прє҆҇жде}[2] в доль-
нѣ́йшаѧ страны земли҆҇; съшедыи, то́й є҆҇ и҆
вꙁшедыи превы́ше всѣ҇хъ нб҃съ, да и҆спл҃нитъ
а҃ кꙋр ѕ҃ѳ всѧ҆чьскаѧ҇· И҆ то́й далъ є҆҇сть, *ѻ҆́вы ѹ҆҇бо а҆҇пⷭ҇-
лы, ѻ҆́вы же прр҃кы, ѻ҆́вы же бл҃говѣ́стники,
ѻ҆́вы҆ па́стыра҃ и҆ ѹ҆҇чи́тела҃, къ съверше́нїю
с҃тымъ, въ дѣ́ло слꙋженїа҃, въ создан҆їе҇ тѣ҇ла
х҃ва҃, дондеже достиґнемъ вс҃и въ є҆҇ди́нє҆нїе вѣ-
ры, и҆ в разꙋмъ сн҃а бж҃їа, въ мꙋжа съверше́на,
въ мѣ́рꙋ вѣ́зраста и҆сполне́нїѧ х҃ва҃· за҃, сѷ҃е·
Да не быва́емъ ктомꙋ младенцы ѹ҆҇момъ҇,

Глава 4, *поч. 224*

фил. 1
кол. 1
сол1. 2
кор1. 7

1 *Отже, благаю вас я, в'язень в Господі, гідно ходити за покликанням, в якому ви були покликані, **2** з усякою покірністю і лагідністю, з терпеливістю *терплячи один одного любов'ю, **3** стараючись берегти єдність духа у союзі миру. **4** Одне тіло і один дух, так як і ви були покликані в одній надії вашого покликання. **5** Один Господь, одна віра, одне хрещення, **6** *один Бог і Батько всіх, який над усіма, і через усіх, і в нас усіх. *поч.*

пет1. 1

мал. 2

рим. 2
кор1. 12

кор2. 10
пс. 67

кор1. 12

7 *Кожному ж з нас дана ласка за мірою Христового дару. **8** Тому говорить: *Піднявшись на висоту, Ти полонив полон, Ти взяв дар в людей. **9** А те вийшов, що є, як не тільки, що й скоріше зійшов в долішні частини землі? **10** Той, що зійшов, є тим самим, як і Той, що піднявся понад усі небеса, щоб все наповнити. **11** І Той, отже, дав *одних апостолами, а інших пророками, інших же благовісниками, а інших – пастирями і учителями**12** на досконалість святим, на діло служіння, на будування Христового тіла, **13** доки всі не дійдемо до єдності віри і до пізнання Божого Сина, до досконалого мужа, до міри росту Христової повноти. *поч. 225*

14 Не будьмо ми більше немовлятами умом, що хвилюються і носять-

ся на всякому вітрі навчання, в людській обмані, в хитрості підступу, **15** будучи ж правдомовними в любові, щоб ми зросли в Ньому в усьому, хто є головою, – Христос. **16** З якого все тіло складається і належно сполучене різними з'єднаннями подачі, за мірою дії кожної частини, дає зростання тілу собі на збудування любов'ю. *поч. 226*

17 Отже, говорю це і свідчу в Господі, щоб ви більше не ходили так як
рим. 1 і інші *погани ходять в марноті їхнього ума, **18** затемнені совістю, будучи відчуженими від божого життя через незнання, що є в них, через закам'янілість їхніх сердець; **19** що, ввійшовши в безнадійність, передали себе на розпусту, і на роблення всякої нечистоти, і на захланність. **20** Ви ж не так пізнали Христа. **21** Отже, якщо ви Його почули і в Ньому навчилися, що є правда в Ісусі, **22** *треба*
кол. 3 щоб ви *відкинули за попереднім життям стару людину, що тліє в
рим. 6 обманливих похотях, **23** щоб ваш ум
кол. 3 обновлювався духом **24** *і ви
єв. 12 одягалися в нову людину, збудовану
пет1. 2 за божою правдою і в преподібність правди. *поч. 227*

зах. 8 **25** Тому, відклавши обману, *говоріть правду, кожний до свого ближнього, тому що ми є один одному
пс. 4 членами. **26** *Гнівайтеся – і не грішіть. Хай сонце не зайде у вашому
як. 4 гніві, **27** *і не дайте місце дияволові. **28** Хто ж краде, хай більше не краде, але радше хай трудиться, роблячи добро своїми руками, щоб мав що
ниж. 5 подати тому, хто потребує. **29** *Всяке погане слово хай не виходить з ваших уст, але тільки те, що є добрим, на збудування віри, щоб дати ласку тим, що слухають. **30** І не засмучуйте Святого Божого Духа, в якому ви назначені на день відкуплення. **31** Всяка гіркота, і гнів, і лють, і крик, і хула хай буде забрана від вас зі всякою злобою. **32** Будьте ж добрими один до одного, милосердні, догоджаючи один одному, так як і Бог в Христі вам догодив.

влаю҆щесѧ и҆ сі҃ктаю҆щесѧ вт҃ всѧкꙋ҆ѡ҃ вѣ҆тре оу҆чен҃їа, во лжиҁ ч҃лчестеи, в҃ ковареⷭтвѣ҆ ко҆зней лщен҃їа, и҆стинꙋ҆ствꙋ҆ю҆ще же в҃ любвѝ, да вт҃зрастимъ в҃ него всѧчꙑскаа и҆же ѥ҆сть главà х҃с, и҆з негоже все тѣ҆ло съставлѧ҆емо и҆ сочинѣва҆емо прилич҃нѣ҆, всѧ҆цѣмъ о҆сказа҆н҃їемъ подаа҆н҃їа, по дѣ҆ⷭтвꙋ в҃ мѣрꙋ ѥ҆дінои коеиҁжо чⷭти, вт҃зращен҃їе тѣ҆лꙋ твори҆тъ, вт҃ созда҆н҃їе себѣ҆ любовїю҆· за҃, сі҃ѕ·

Сѣ҆ оу҆бо гл҃ю, и҆ послꙋшествꙋю҆ о҆ г҃и, ктомꙋ не (ходити ва҃)[3], ѩ҆коже и҆ [прочїи][4] *ѩ҆зꙑ҆цы хо- кр҃и а҃
дѧтъ в҃ сꙋетѣ҆ оу҆ма ихъ, помрачен҃и совѣ҆стїю, сꙋще ѿ҆чюжен҃и ѿ҆ жи҆зни бж҃їа, за невѣ҆жⷭтво сꙋщее в҃ нихъ, за о҆каменен҃їе ср҃цъ и҃, иҁже в҃ нечаа҆н҃їе вло҆жшесѧ, (преда҆ша себе)[5] стꙋдодѣа҆н҃їю, (и҆) в҃ дѣ҆лан҃іе (всѧкіҁа нечисто҆- ты)[6] {и҆ лихои҆ма҆н҃їа}[7]· вы҆ же не тако позна҆сте х҃а, аҁще оу҆бо (слы҆шасте ѥ҆го)[8], и҆ о҆ немъ наоу҆чⷭтесѧ, ѩ҆коже ѥ҆сть и҆стина о҆ і҃сѣ *ѿложи- кол҃а г҃
ти вамъ по пе҆рвомꙋ житїю вет҃хаго ч҃лка, тлѣ҆ю҆щаго вт҃ похотѣхъ прелѣ҆стны҃, о҆бнов- кр҃и в҃
лѧ҆ти же сѧ дх҃ѿ҃ оу҆мꙋ вашемꙋ, *и҆ о҆блещисѧ кол҃а г҃
ѥ҃вр҃е в҃і
в но҆ваго ч҃лка, създа҆ннаго (вт҃ бж҃їю прⷭвдꙋ)[9] и҆ й петр҃ в҃
вт҃ пр҃бж҃їе и҆стины· за҃, сі҃ѕ·

Ѩ҆же ѿ҆ложше лжꙋ, *гл҃ите и҆стинꙋ ко҃до кт҃ зах҃а и҃
и҆скренемꙋ своѥ҆мꙋ, зане ѥ҆смы҆ дрꙋгъ дрꙋгꙋ оу҆- дове. *гнѣ҆ваитесѧ, и҆ не съгрѣша҆йте· Слн҃це ѱ҃ѧ҃ а҃
да не за҆йдѣ҆ вт҃ гнѣвѣ҆ вашемъ, *ни дади҆те іи҃ко҃ а҃
мѣⷭто дї҆а҆волꙋ· Крадыи (же), ктомꙋ да не
кра҆детъ. но҆ паче да тружа҆етьсѧ дѣ҆лаѧ сво- и҆ма рꙋка҆ма благое, да и҆мать подаа҆ти тре-
бꙋющемꙋ· *всѧ҆ко слово гнило (да не и҆схо҆дѝ ни҃ ѕ҃
и҆зъ оу҆стъ вашихъ)[10]. но҆ точїю ѥ҆же (ѥ҆) бл҃го, кт҃ създа҆н҃їю {вѣ҆ры}[11], да да҆стъ бл҃гть слы҆- шащимъ· и҆ не о҆скорбля҆йте дх҃ъ (бж҃їи ст҃ы и҃)[12], о҆ немже зна҆менастесѧ вт҃ дн҃ь и҆збавле҆н҃їа. всѧ҆ка го҆ресть и҆ гнѣвъ, и҆ ѩ҆рость и҆ кли҃ и҆ хꙋла҆, да вт҃земетсѧ ѿ҆ васъ сꙋ всѧ҆кою зло҆бою· Бꙑва҆йте҆ дрꙋгъ кт҃ дрꙋгꙋ бла҆зи, мл҃рди, оу҆- гажа҆ю҆ще дрꙋгъ дрꙋгꙋ, ѩ҆коже и҆ бг҃ъ о҆ х҃ѣ оу҆годилъ ѥ҆сть ва҆мъ·

Глава 5, *поч. 228*

1 Отже, ставайте наслідувачами
ів. 3 Бога, як улюблені діти, **2** *і ходіть в
ів1. 3 любові, так як і Христос нас полюбив і видав себе за нас як принос і жертву
вищ. 4 Богові на милий запах. **3** *Розпуста ж
сол2. 3 і всяка нечистота та захланність хай зовсім не згадуються між вами, як належиться святим; **4** і безсоромність, і дурні балачки, і масні жарти, і те, що негідне, але радше подяка. **5** Адже знайте це, що ніякий розпусник, або нечистий, або захланний, що є ідоло-

Гл҃а, ѕ҃. за҃, сі҃ки·

Ꙗ҆ивa҆йте оу҆бо подража҆тели бꙋ, ѩ҆коⷭ҆ чада вт҃злюблена *и҆ ходи҆йте вт҃ любви, ѩ҆коже іоⷭ҆ѧ҃ г҃
и҃ іоⷭ҆ѧ҃ г҃
и҆ х҃с вт҃злюби насъ и҆ предастъ себе за҆ ны. прино҆шен҃їе и҆ жертвꙋ бу҃ вт҃ воню бл҃гоо҆ухан҃їа· *блꙋд же, и҆ (всѧ҆ка нечистота҆)[1] вбі҃ а҃
(и҆)[2] лихои҆мъⷭтво, ника҆коже да и҆менꙋетсѧ вт҃ васъ, ѩ҆коже подоба҆етъ ст҃ы҃м, и҆ сквернослове҆н҃їе и҆ бꙋеслове҆н҃їе, и҆ кощꙋны, и҆ ѩ҆же неподо҆бнаа, но паче бл҃годаре҆н҃їе. сі҃е бо да естѐ вѣ҆дꙋще, ѩ҆ко всѧкъ блꙋдникъ, и҆ли нечи҆стъ, и҆ли лихои҆мецъ,

мѳ їкд
мѳ їг
лу їкл
в сѣлу в

йже є́сть и̑долослу́жи́тель, не и́мать достоя́нїа въ ц҃рствїи х҃а и̑ бг̀а· *никто́же ва̑ да не льститъ сꙋ́тными словесы̀. сі́х бо ра́ди гнѣ́въ бж̑їи на́ сы́ны непокори́выа, не быва́йте оу̑бо съпричастницы си́мъ. бѣ́сте бо и̑ногда̀ тма̀, нн҃ѣ же свѣ́тъ о́ гⷭ҇и· за̑, сі́д·
Ꙗ́коже ча́да свѣта ходи́те. пло́ бо [дх̑овныи][3] (є́сть) въ всѣкои бл҃гостыни и̑ пра́вдѣ і и́стиннѣ, и̑скꙋша́юще что̀ є́сть бл҃гооу́го́дно бг̀ꙋ. и̑ не прио́бщава́йтеся къ дѣ́ломъ неподо́бны҃и (и̑ темнымъ)[4], паче же и̑ о́блича́йте. быва́емаа бо о́тай ѡ̑ нихъ, сра́мно є́сть и̑ глати. всѧ же о́лича́ема ѡ̑ свѣта ꙗ́вла́ютсѧ. все бо ꙗ́вла́ѥ́мо, свѣтъ є́сть. сего ра́ди гл҃етъ въста́ни спа́и, и̑ въскр҃ни ѡ̑ мр҃твы҃ и̑ о́свѣти́т тѧ х҃с. блюди́те оу̑бо о́па́сно, ка́ко ходите,
кола д *не ꙗ́коже немꙋ́дри, но̀ ꙗ́коже премꙋ́дри, и̑скꙋпꙋ́ю̀ще вре́мѧ, ꙗ́ко дн҃ї́е лука́ви сꙋ́ть. *сего
кр҃н вı ра ради не быва́йте несмы́слени, но̀ [разꙋмѣва́ю̀ще][5], что̀ (є́сть) во́ля бж̑їа и̑ не оу̑пива́йтеся
а сѣлу д виномъ, в немже є́сть блꙋ́дъ. но̀ (паче) и̑сполня́йтеся дх̑омъ, гл҃ю̀ще себѣ̀ въ ѱалмѣхъ, и̑ пѣнїихъ и̑ пѣснехъ дх̑овныхъ, въсѣва́ю̀ще и̑ пою́ще въ ср҃цыхъ ва́шихъ гв҃и· за̑, ѳ҃л·
бл҃годара́ю̀ще въсегда̀ о́ всѣхъ о́ и̑мени гⷭ҇а
кола г на́шего і҃ѱ х҃а, (и̑) бг̀а и̑ ѡ̑ц҃а. повинꙋ́ю̀щесѧ
кстй в друг҃ъ другꙋ̀ въ страсть бж̑їи· *жены̀ свои́мъ
а пет҃р г мꙋже́мъ [повинꙋ́йтесѧ][6], ꙗ́коже (и̑) гⷭ҇ꙋ. *занѐ
а кр҃н йı мꙋ́жъ є́сть глава̀ женѣ̀, ꙗ́коже и̑ х҃с глава̀ ц҃ркви, [и̑ то́и є́сть][7] спси́тель тѣ́лу. но̀ ꙗ́коже ц҃ркви повинꙋ́ѥ́тсѧ х҃ꙋ, та́кожде и̑ жены̀ (свои́мъ) мꙋже́мъ въ все́мъ· за̑, сл҃а·
кола г *мꙋжїе люби́те {своѧ жены̀}[8], ꙗ́коже и̑ х҃с възлюби ц҃рковь, и̑ себѐ преда́стъ за ню̀, да (о́с-
тѧтитъ ю̀)[9], о́чисти́въ ба́нею водно́ю гл҃омъ, да пр҃еста́ви́ (ю̀ себѣ̀)[10] сла́вꙋ ц҃рковь, не и́мꙋщꙋ сквє́рны и̑ли поро́ка, и̑ли нѣ́кое ѡ̑ таковы҃и, но̀ да є́сть ст҃а и̑ непоро́чна· тако̀ до́лъжни сꙋ́ть (-)[11] мꙋжїе люби́ти своѧ жены̀, ꙗ́ко своѧ тѣ́леса̀, любѧ́и (бо) свою женꙋ́, себѐ лю-
битъ. никтоже бо когда̀ свою пло́ть възненавидѣ̀, но̀ пита́етъ и̑ гр҃ѣ́тъ ю̀, ꙗ́коже и̑
а мѳ в гⷭ҇ь ц҃рковь· ꙗ́ко оу̑ди є́смы тѣ́ла є́го, [ѡ̑
мѳ дı плоти є́го и̑ ѡ̑ костє́и є́го][12]· *сего р҃а (ре́че)
мѳ їı о́ста́витъ чл҃къ ѡ̑ц҃а (своє́го) и̑ мт҃рь, и̑
а кр҃н кѳ прилѣпитсѧ женѣ̀ своє́и̑, и̑ бꙋ́дета о́ба въ пло́ть є́ди́ну. та́инa сі́ѧ вели́ка є́сть, а̑з же гл҃ю въ х҃а и̑ ц҃рковь. за̑, сл҃в·
ѡ̑ба́че и̑ вы по є́ди́номꙋ ко́ждо свою женꙋ́ си́це да лю́битъ, ꙗ́коже (и̑) себѐ· ч҃ жена̀ да бои́тсѧ (своє́го) мꙋжа·

служителем, не має насліддя в царстві Христа і Бога. **6** *Хай ніхто вас не обманює марними словами, бо через це приходить божий гнів на непокірних синів. **7** Отже, не ставайте їм спільниками. **8** Бо ви колись були темрявою, нині ж є світлом в Господі. *поч. 229*

мат. 24 мар. 13 лук. 21 сол2. 2

Ходіть, як діти світла. **9** Бо духовний плід є в усякій доброті, і справедливості, і правді, **10** випробовуючи те, що є добровгодне Богові. **11** І не ставайте спільниками в негідних і темних ділах, радше ж і оскаржуйте. **12** Бо що вони потайки роблять, є соромно і говорити. **13** А все, що оскаржується, виявляється у світлі, **14** бо все, що виявляється, є світлом. Задля цього говорить: Встань ти, що спиш, і воскресни з мертвих, – і тебе освітить Христос. **15** Отже, пильно стережіться, як ходите: *не як немудрі, але як мудрі, **16** використовуючи час, бо дні є погані. **17** *Задля цього не ставайте нерозумними, але пізнайте, якою є божа воля. **18** І не упивайтеся вином, в якому є розпуста, але радше наповняйтеся Духом, **19** говорячи собі в псалмах, і співах, і духовних піснях, виспівуючи і співаючи у ваших серцях Господеві, *поч. 230*

кол. 4 рим. 12 сол1. 4

20 завжди дякуючи за все в ім'я нашого Господа Ісуса Христа, і Бога, і Батька, **21** підкоряючись один одному у божому страсі. **22** *Жінки, коріться своїм чоловікам, так як і Господеві, **23** *тому що чоловік є головою жінки, так як і Христос – голова Церкви, і Той є Спасителем тіла. **24** Але так як Церква кориться Христові, так і жінки – своїм чоловікам в усьому. *поч. 231*

кол. 3 тит. 2 пет1. 3 кор1. 11

25 *Чоловіки, любіть своїх жінок, так як і Христос полюбив Церкву і віддав себе за неї, **26** щоб її освятити, очистивши купіллю води, словом, **27** щоб поставити її собі славною церквою, що не має нечистоти або плями, або щось такого, але щоб була святою і непорочною. **28** Чоловіки повинні любити своїх жінок так, як свої тіла. Бо хто любить свою жінку, себе любить. **29** Адже ніхто ніколи не зненавидів свого тіла, але годує і гріє його, так як і Господь Церкву; **30** бо ми є членами його тіла, з його тіла і з його костей. **31** *Задля цього сказав: Чоловік залишить свого батька і матір і пристане до своєї жінки, і оба будуть одним тілом. **32** Ця тайна є велика, я ж говорю про Христа і Церкву. *поч. 232*

кол. 3 мой1. 2 мат. 19 мар. 10 кор1. 6

33 Тож і ви, кожний хай так любить свою жінку, як і себе, а жінка хай боїться свого чоловіка.

Глава 6

кол. 3

1 *Діти, слухайте своїх родичів в Господі, бо це є праведним. **2** *Шануй свого батька і матір – така є перша заповідь в обітниці, **3** щоб тобі було добре і будеш довголітнім на землі. **4** І *ви*, батьки, не дратуйте своїх дітей, але виховуйте їх в послусі і господньому навчанні. **5** *Раби, слухайте своїх панів за тілом зі страхом і тремтінням, в простоті вашого серця, так як і Христа, **6** не служачи тільки задля ока, як ті, що догоджають людям, але як Христові раби; і чиніть божу волю з душі, **7** з розсудливістю служачи, як Господеві, а не як людям, **8** знаючи, що кожний, яке тільки зробить добро, це одержить від Господа, – чи раб чи вільний. **9** І *ви,* пани, так само робіть з ними, полишаючи погрози їм, знаючи, що і ви самі, і ті мають Господа на небесах, *а у Нього немає зважання на лице.

мой2. 20
мой5. 5
сир. 7
мат. 15
мар. 7

кол. 3
тит. 2
пет1. 2

мой5. 5
пар2. 19
йов. 32
муд. 6
сир. 35
дія. 5
рим. 2
гал. 2
кол. 3
пет1. 1

поч. 233

10 Дальше ж, мої брати, кріпіться в Господі і у владі його сили. **11** Зодягніться в усю божу зброю, щоб ви змогли стати проти диявольських засідок, **12** бо наша боротьба не є з тілом і кров'ю, але з началами, і з владою, і з правителями темряви цього віку, з піднебесними духами злоби. **13** Задля цього візьміть всю божу зброю, щоб ви змогли протиставитися у поганий день, і зробивши все, встояти. **14** Отже, станьте, підперезавши ваші бедра правдою, і зодягнувшись в панцир праведності, **15** і обувши ноги в готовність благовіствування миру. **16** Понад усе ж, взявши щит віри, в якому зможете погасити всі розжарені стріли лукавого; **17** *і візьміть шолом спасіння і духовний меч, яким є боже слово.

ic. 54
сол1. 5

поч. 234

18 Молячись всякою молитвою і благанням кожного часу духом *і чуваючи власне на це в усякій терпеливості і молитві за всіх святих **19** *і за мене, щоб мені було дано слово на відкривання моїх уст, *аби* з відвагою говорити тайну благовіствування, **20** за яку я є зв'язаний залізними кайданами, щоб в Ньому я смів говорити, як мені належиться. **21** Отже, щоб якось і ви довідалися щодо мене, що роблю, все ж вам скаже Тихік, улюблений брат і вірний служитель в Господі, **22** якого я послав до вас саме на це, щоб ви довідалися те, що про нас, і щоб він потішив ваші серця. **23** Мир братам і любов з вірою від Бога-Батька і нашого Господа Ісуса Хрис-

кол. 4

сол2. 3

Гла, ѕ·

Чада* послушаите (своихъ родителеи)[1] о҃ гдѣ, сіе бо ѣсть правѣдно· *Чти҃ ѡц҃а своего и҃ мт҃рь, и҃же ѣсть (первая заповѣдь)[2] въ ѻбѣтованіи, да бл҃го ти будетъ, и҃ будеши долголѣтенъ на землі· И҃ ѡц҃ы, не раздражаите чадъ своихъ, но въспитаваите ихъ, въ наказаніи и҃ оученіи гн҃и· *Раби҃, послушаите [господіи (своихъ) по плоти][3], съ страхомъ и҃ трепетомъ, въ простотѣ ср҃ца ва҃шего, и҃коже (и҃) хр҃а. не пр҃е ѻчима (точію) работающе и҃ко чл҃кооугодницы· но и҃коже раби҃ хр҃ви (и҃) творя҃ще волю бж҃ію ѡ҃ дш҃а, съ бл҃горазумі҃емъ служа҃ще и҃коже гу҃, (а҃)[4] не (и҃ко) чл҃комъ· вѣдуще и҃ко {ѡ҃ждо ѣже а҃ще}[5] сътвори҃ бл҃го, сіе пр҃іиметъ ѡ҃ га҃, а҃ще раб҃ъ а҃ще свободь· И҃ господіе такожде творите къ нимъ, послабляю҃ще (и҃) прещенія· вѣдуще и҃ко и҃ вамъ самѣмъ и҃ тѣмъ, гь҃ ѣсть на нб҃сѣхъ, *и ѻбиновенія лицу нѣсть оу҃ него·

зач, слг·

Прочее (же) [браті҃е моа][6], възмогаите о҃ гдѣ, и҃ в державѣ крѣпости ѣго. ѻблецѣтесѧ въ всѧ ѻружі҃а бж҃ія, и҃ко възмощи҃ вамъ стати противу козньмъ ді҃аволь҃скимъ, и҃ко нѣсть наша брань къ плоти и҃ крови. но к началомъ, (и҃) къ властемъ, (и҃) къ миродержителемъ тмы҃ [вѣка][7] сего, къ духовомъ злобѣ п҃нб҃ным҃ъ· Сего ради пр҃іимѣте всѧ ѻружі҃а бж҃ія, да возможете противитиса въ дн҃ь л҃ю, и҃ всѧ съдѣавше стати· станете оубо преопоасани чресла ваша и҃стиною, и҃ ѻблъкшеса҃ ѣ҃ броня правды, и҃ ѻбувше нозѣ въ оуготованіе бл҃говѣствованіа мі҃ру. надо всѣми (же) възпріиміше щи҃тъ вѣры, в не҃мже възможете всѧ҃ стрѣлы лукаваго раженыа оугаси҃ти, *и҃ шле҃мъ спсе҃нія възпріиміте, и҃ мечь дх҃овны҃и, ѣже ѣсть гл҃ъ бж҃іи·

іса҃іа н҃д и҃ сл҃у ѣ҃

зач, слд·

всѧкою мл҃твою и҃ моле҃ніе҃ молаще҃ся на всѧко вре҃ма дх҃омъ, *и҃ в сіе и҃стое бдаще҃ въ всѧко҃ терпѣніи и҃ мл҃твѣ, ѻ҃ всѣхъ ст҃ыхъ, *и҃ ѻ҃ мнѣ, да да҃ст҃ ми сѧ сло҃во въ ѡ҃верзе҃ніе оустомъ моимъ, съ дерзновеніемъ сказа҃ти таи҃ну бл҃говѣствованіа҃, ѻ҃ немже сказа҃нъ ѣсмь оузы желѣзны҃ми, да в немъ дерза҃ю и҃коже подоба҃етъ ми гл҃ати. да и҃ко (оубо)[8] оувѣете и҃ вы и҃же ѻ҃ мнѣ, что҃ дѣлаю, всѧ (же) {вам҃ ска҃жетъ}[9] тихи҃къ възлюбленыи бра҃ и҃ вѣренъ служи҃тель ѻ҃ гдѣ, ѣгоже посла҃хъ к вам҃ на сѐ и҃стое, да оувѣете и҃же ѻ҃ насъ, и҃ оутѣшитъ ср҃ца ваша. ми҃ръ братіи҃, и҃ любо҃вь съ вѣрою, ѡ҃ ба҃ ѡц҃а и҃ га҃ (нашего) і҃с

кол. 3
пет1. 1

кол. 3
пет1. 2

ісаі҃а н҃д и҃ сл҃у ѣ҃

кол. 4

в сл҃у г҃

ѯа. бл҃ть съ вс҃ѣми любѧ́щими ѓа нашего і҃с ѯа, в нетлѣнїи [а҆мнь][10].

Коне́цъ посла́нїю и҆же къ ҆ефесе́ѡмъ.
И҃мать в себѣ, гл҃а, ѕ҃,
ч҆ зач҃, церко́вныхъ, їа.

та. **24** Ласка з усіма, що люблять нашого Господа Ісуса Христа в нетлінності. Амінь.

Кінець Послання до Ефесян.
Має в собі 6 глав,
а 21 – церковних початків.

Сказа́нїе, и҆же къ филипписе́ѡмъ. посла́нїю ст҃ого а҆п҃ла па́вла.

Ѡ҆ посыла́етъ ѿ ри́ма, видѣвъ и҆хъ вскупѣ же и҆ наоу҆чи́въ. вина́ же посла́нїю сїа посла́вшимъ филипписе́ѡ҃ служе́нїе па́влу. и҆ нѣ́кимъ ѻ҆бходя́щимъ, и҆ растлѣва́ющимъ слухи незло́бивѣвшихъ, вино́ю сѣни зако́нныя и ѻ҆брѣ́занїа, и҆ глющїй҃ кромѣ сихъ не мощи҂ ѻ҆правда́тися. оу҆вѣ́дѣвъ а҆п҃лъ, пи́шетъ къ филипписе́омъ. и҆ пе́рвѣе оу҆бо хва́литъ вѣ́ру и҆хъ, и҆ сказуетъ себѣ҆ помина́ти и҆хъ. таже повѣ́дуетъ ꙗ҆ко а҃ бысть в ри́мѣ. ѿвѣща́, и҆ ꙗ҆ко нѣцыи тѧжцы ѥ҆му быша въ ю҆́захъ, за́висть нань дви́жуще. потомъ҆ же повелѣва́етъ и҆мъ҃ дрꙋгъ дрꙋга люби́ти, сказꙋа сп҃сово чл҃колюбїе, ꙗ҆ко б҃ъ сыи, чл҃къ бысть на́съ ради, та́же ѻ҆ ѻ҆брѣ́занїи. и҆ ѻ҆ ветхомъ зако́нѣ сказа́въ, ꙗ҆влѧ́етъ про́чее праздно бы́вше ѻ҆брѣ́занїе. Своею при́тчею и҆звѣствуѧ и҆хъ, и҆ гл҃а, ꙗ҆ко сїѧ вса вмѣнихъ х҃а ради тщетꙋ тѣмже и҆ оу҆чащихъ ѥ҆ще ѻ҆ ѻ҆брѣ́занїи и҆ хотя́щихъ прелсти́ти и҆хъ оу҆кори́въ и҆ реклъ врагꙋ х҃вы бы́ти и҆мъ, бл҃годари́тъ филипписе́ѡ҃ ѻ҆ е҆́же к немꙋ дан҃нїи ѻ҆бще́нїѧ. и҆ наоу҆чи́въ паки и҆хъ въ ѻ҆бычаехъ, сѣ҆ча́е посла́нїе.

Розповідь про Послання святого апостола Павла до Филип'ян.

Це *послання* він посилає з Риму, побачивши їх і заразом повчивши. Причина ж послання ця, що филип'яни послали на служіння Павлові; і що деякі обходили і нищили незлобних приводом тіні Закону і обрізання; і що говорили, що без цих неможливо оправдатися. Апостол, дізнавшись, пише до филип'ян. І найперше, отже, хвалить їхню віру і каже, що він їх згадує, тоді каже, що його схопили в Римі. Сказав, що і деякі тяжкими були до нього, що в кайданах, піднімаючи проти нього заздрість. Потім наказує їм любити один одного, розповідаючи про чоловіколюб'я Спасителя, що Він, будучи Богом, став людиною задля нас, та про обрізання. І розповівши про старий Закон, об'являє, що надалі обрізання нечинне, своїм прикладом показуючи їм і кажучи, що: Це все я вважаю за марноту задля Христа. Тоді, докоривши і тих, що навчають ще про обрізання і бажають їх обманути, і сказавши, що вони Христові вороги, дякує филип'янам за дар спільності для нього. І знову, повчивши їх про звичаї, закінчує послання.

КФ҃ЇЛИПИ́СЇѦ҃ ПОСЛА́НІЕ СТ҃А́ѦА҃ А҃ПЛА ПА́ВЛА

Гл҃а, а҃. зач҃, слѣ.

А҆́велъ и҆ тимоѳе́и, раби (і҃с х҃ви)[1], всѣмъ ст҃ымъ ѻ҆ х҃ѣ і҃сѣ, сꙋщимъ въ ф҃ї҆ліпписїихъ съ е҆п҃скопы и҆ дїа́коны. бл҃годать вамъ и҆ ми́ръ, ѿ б҃а ѻ҆́ц҃а на́шего, и҆ г҃а і҃с х҃а. *бл҃годарю б҃а моего́ ѻ҆ всей҆ и҆ сегѡ҆ и҆ сол1. 1

Це *послання* він посилає з Риму, побачивши їх і заразом повчивши. Причина ж послання ця, що филип'яни послали на служіння Павлові; і що деякі обходили і нищили незлобних приводом тіні Закону і обрізання; і що говорили, що без цих неможливо оправдатися. Апостол, дізнавшись, пише до филип'ян. І найперше, отже, хвалить їхню віру і каже, що він їх згадує, тоді каже, що його схопили в Римі. Сказав, що і деякі тяжкими були до нього, що в кайданах, піднімаючи проти нього заздрість. Потім наказує їм любити один одного, розповідаючи про чоловіколюб'я Спасителя, що Він, будучи Богом, став людиною задля нас, та про обрізання. І розповівши про старий Закон, об'являє, що надалі обрізання нечинне, своїм прикладом показуючи їм і кажучи, що: Це все я вважаю за марноту задля Христа. Тоді, докоривши і тих, що навчають ще про обрізання і бажають їх обманути, і сказавши, що вони Христові вороги, дякує филип'янам за дар спільності для нього. І знову, повчивши їх про звичаї, закінчує послання.

До Филип'ян Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 235*

1 Павло і Тимотей, раби Ісуса Христа, – всім святим в Христі Ісусі, що є у Филипах, з єпископами і дияконами. **2** Ласка вам і мир від нашого Бога-Батька і Господа Ісуса Христа. **3** *Дякую моєму Богові за всю вашу сол1. 1

пам'ять **4** завжди, в кожній моїй молитві за вас всіх. З радістю я молюся **5** за вашу спільність в благовіствуванні – від першого дня і аж дотепер, **6** надіючись власне на те, що Той, що у вас почав добре діло і його завершить аж до дня Ісуса Христа. **7** Як мені справедливо це думати про вас усіх, тому що я вас маю в серці в моїх кайданах, і в обороні, і утвердженні благовістя. Ви всі є мені спільниками ласки.

поч. 236

8 Бо свідок мені є Бог, що люблю вас усіх за милосердям Ісуса Христа **9** і молюся за це, щоб ваша любов ще більше і більше зростала в пізнанні і в усякому почуванні, **10** щоб ви краще досліджували, щоб ви були чистими і без спотикання в день Христовий, **11** сповнені плодів праведності Ісусом Христом – на божу славу і похвалу.

поч. 237

12 Хочу ж, щоб ви, брати, пізнали, що те, що до мене, радше вийшло на користь благовіствування. **13** Бо мої кайдани за Христа стали явними в усьому суді, і в усіх інших, **14** і численним братам в Господі, які мали надію в моїх кайданах радше бути сміливими, без страху говорити боже слово. **15** Деякі, отже, з заздрості і ревнощів проповідують Христа, а інші – з доброї волі. **17** Одні, отже, з ревнощів сповіщають Христа нечисто, думаючи нанести біль моїм кайданам, **16** інші ж – з любові, знаючи, що стою в обороні благовістя. **18** Що ж? Однак всяким видом, – чи навмисно, чи по правді, – Христос проповідується, і я цим радію. **19** Але й зрадію, бо знаю, що це мені буде на спасіння вашою молитвою і за подачею Духа Ісуса Христа, **20** за очікуванням і моєю надією. *поч. 238*

Бо ні в чому не завстидаюся, але з усією сміливістю, так як завжди, і нині звеличиться Христос в моєму тілі: чи життям, чи смертю. **21** Бо для мене життя – Христос, і смерть є здобутком. **22** Якщо ж моє життя в тілі – це для мене плід діла, але не знаю, що вибрати. **23** Я ж є охоплений обома, маючи бажання розв'язатися, бо набагато краще бути з Христом, **24** а перебувати в тілі є конечнішим задля вас. **25** І це знаю з певністю, що буду і залишуся з усіма вами для вашого успіху і радості віри, **26** щоб ваша похвала збільшувалась в Христі Ісусі в мені *з* моїм повторним приходом до вас.

поч. 239

еф. 4
кол. 1
сол1. 2

27 *Тільки гідно живіть за Христовим благовіствуванням, щоб, як-

пáмяти вáшеи, всегдà въ всякóи мóлитвѣ моеи за всѣхъ васъ. с рáдостїю мóлитвý мою (творю)[2] о̑ óбщéнїи вашемъ въ бл҃говѣствованїе, ѿ пéрваго дн҃е дáже (и̑) до нн҃ѣ, надѣявсѧ сїе и̑стое, я̑коже начныи в̑ васъ дѣло бл҃го, (и̑) съверши̑ е̑ дáже до дн҃е {їс хв҃а}[3], я̑коже е̑сть прáвѣно мнѣ сїе мýдрътвовати о̑ всѣхъ васъ, за е̑же и̑мѣти ми въ с҃рцы вà въ оу̑захъ мои̑ и̑ въ ѿвѣте, и̑ ѩзвѣщенїи бл҃говѣстїа, съо̑бѣщники ми бл҃годáти всѣхъ васъ сýщихъ· зà, сл҃з·

Свѣдѣтель бо ми [е̑сть][4] б҃ъ, я̑коже люблю всѣхъ васъ по мл҃ти (їс хв҃ѣ)[5], и̑ о̑ семъ молюсѧ, да любóвь вáша е̑ще пáче и̑ паче ѩзбы́точьствуетъ, въ рáзумѣ, и̑ въ всякомъ чю́вьствїи, въ е̑же и̑скýшати вамъ лýчьшаѧ, да бýдете чи́сти и̑ непретúковéни въ дн҃ь хв҃ъ, и̑спóлнени плóдовъ прáвды їс хр҃ъ, въ слáвý и̑ похвалý бж҃їю· зà, сл҃з·

Разумѣти же вà хощý братїе, я̑ко я̑же о̑ мнѣ, паче въ спѣхъ бл҃говѣствованїю прїидоша. я̑коже оу̑замú мои́мъ я̑вленѣмъ о̑ х҃ѣ бывшим въ всемъ сýдищи, и̑ въ прóчихъ всѣхъ и̑ мнóжаишимъ брáтїамъ о̑ г҃ѣ, надѣя̑вшимсѧ о̑ оу̑захъ мои̑хъ паче дерзáти бе̑ страхà слово {бж҃їе}[6] глáти· Нѣцыи оу̑бо (-)[7] по зáвистї и̑ рéвности. друзїи же и̑ за бл҃говолéнїе х҃а пропов҃дуютъ. [о̑вы (оу̑бо)[8] ѿ рвéнїа х҃а возвѣщáютъ нечи́стѣ, мнѧ́ще печáль нанести оу̑замъ мои́мъ. о̑вы же ѿ любвè, вѣ́дяще я̑ко въ ѿвѣтъ бл҃говѣствованїа лежý]9. что оу̑бо? [о̑бá][10] всякúмъ о̑бразомъ, а̑ще винóю, а̑ще и̑стиною, х҃с проповѣдáе̑мъ е̑ и̑ о̑ семъ рáдуюсѧ, но и̑ въсрáдуюсѧ вѣ́мъ бо я̑ко сїе ми събýдесѧ въ сп҃нїе вáшею мл҃твою, и̑ по подáнїю дх҃а їс хв҃а, по чаянїю и̑ оу̑повáнїю моемý· зà, сл҃и·

Я̑ко ни о̑ е̑дúномъ постыжýсѧ, но въ всякóи дерзновéнїи, я̑коже всегдà· и̑ нн҃ѣ вѣзвели́читсѧ х҃с въ тѣ́лѣ моемъ, а̑ще живóтомъ, а̑ще ли смéртїю. мнѣ бо е̑же жити, х҃с. и̑ е̑же оу̑мрети, прибы́тенїе (е̑сть). а̑ще ли е̑же жи́ти (ми) тѣ́ломъ, сїе ми плóдъ дѣ́лу, но что и̑зво́лю не вѣмъ. о̑бдержúм же е̑смь ѿ о̑бою· желáнїе и̑мыи разрѣши́тисѧ, и̑ съ хр҃ъ быти [мно́го па́че][11] лýчше. а̑ е̑же пребывáти въ плóти, нужнѣйше (е̑сть) васъ ради. и̑ сїе и̑звѣстнѣ вѣмъ я̑ко бýдý и̑ съпребýдý всѣмъ вамъ въ вáшъ оу̑спѣхъ и̑ рáдость вѣ́рѣ, я̑ко да похвалà ваша и̑збыточьствуетъ о̑ х҃ѣ їс҃ѣ въ мнѣ, мои́мъ пришéствїемъ паки къ вамъ· зà, сл҃д·

*Точїю достóинѣ бл҃говѣствованїю х҃ву живѣте, да а̑ще прии̑дý и̑ видѧ́ васъ, а̑ще ли кромѣ

е̑фе̑ д҃
коло̑ а̑
а̑ сéлу в̑

сыи, оуслы́шу ѩ́же о́ васъ, ѩ́ко (и́стиною) стои́тѣ въ є́диномъ дх҃ѣ, (и) є́диноду́шнѣ, сподвиза́ющеся по вѣ́рѣ бл҃говѣствова́нїа (во́лею), и не колѣба́щеся ни о́ є́диномъ (же) ѡ҃ съпроти́вныхъ, ѩ́же [тѣ́м оу҃бо є́сть][12] ѩ́вле́нїе поги́бели. вам же спсе́нїю. и сїе ѡ҃ б҃а, ѩ́ко ва҃ дарова́ся є́же о́ хр҃ѣ, не то́кмо є́же въ него вѣ́ровати, но и є́же по немъ страда́ти, то́иже по́двигъ и́муще, ѩ́ковъ (же) видѣ́сте въ мнѣ, и нн҃ѣ слы́шите о́ мнѣ·

гл҃а, в҃·

А́ще оу҃бо кое оу҃тѣше́нїе (и оу҃моле́нїе) о́ хр҃ѣ, и́ли а́ще кое оу҃тверже́нїе любве, а́ще нѣ́кое о҃бще́нїе дх҃у, а́ще кое мл҃рдїе и щедро́ты, и҆спо́лните мою ра́дость, да тоже мудръ́ствуите, туже любо́въ и́муще, є́диноду́шни, є́диномудрени· Ни є́диноже что҃ по рве́нїю, и́ли по тщесла́вїю но смиреномудрїе́мъ другъ друга непщу́ющее преи́мѣющаа себе́, не свои́хъ си кождо блюду́ще, но {-}[1] дружна́го [кото́рыижде][2] (смотра́ите). за҃, ѓ҃м·

Сїе [же][3] да мудръ́ствуется въ васъ, є́же (-)[4] о́ хр҃ѣ і҃сѣ, и́же въ о́бразѣ бж҃їи сы́и, не вънщи́е́нїемъ непщева́ бы́ти ра́венъ б҃у, но себе́ оу҃малии́лъ, *зра́къ раба́ прїи́мъ, въ подо́бїи человѣ́ческѣмъ бы́, и о́бразомъ о́брѣтеся ѩ́коже человѣ́къ. *смири́лъ себе́, бы́въ послу́шливъ даже до сме́рти, сме́рти же кр҃тныѧ. тѣ́мже и б҃ъ є́го превънзнесе́ и дарова́ є́му и́ма, є́же паче всѧкого и́мене. *да о́ и́мени і҃сово всѧко колѣ́но покло́нится, нб҃сныхъ, и земны́х и преи́спо́дних, и всѧ́къ ѩ́зы́къ и҆сповѣ́сть, *ѩ́ко г҃ь і҃с хр҃с, въ сла́ву б҃у ѻ҃ц҃у· за҃, сѧ́а·

Тѣ́мже (бра́тїа)[5] моа, ѩ́коже всегда́ послу́шасте мене́. не ѩ́коже въ прише́ствїи мое́ то́чїю, но (и) нн҃ѣ мно́го паче въ ѻ҃тсу́тствїи мое́м, съ страхо́ и тре́пето́ свое спсе́нїе съдѣва́ите. б҃ъ бо є́сть дѣ́йствуа́и въ ва҃, и еже хотѣ́ти и и҆ пет҃р д҃ є́же дѣ́ати о́ бл҃говоленїи· *вся твори́те без ропта́нїа и размышле́нїа, да бу́дете непороч ни и цѣ́ли, (и) чада бж҃їа непоро́чна, посредѣ ѡ҃ма ѓ҃ рода стропти́ва и развраще́на, *в нѣ́же ѩ́вла́етеся ѩ́коже свѣти́ла въ ми́рѣ, слово живо́тно предръжа́ще, въ похвалу мнѣ въ дн҃ь хр҃ѣ· за҃, сѧ́в·

Ѩ́ко не въ́тще трудо́хъ, ни въ́тще тружда́ся. но а҆ще и жре́нъ быва́ю, о́ же́ртвѣ и служ́бѣ вѣры ва́шеа, ра́дуюся, и сорадуюся всѣ́мъ вами· Тожде и вы ра́дуитеся, и сорадуите ми ся· оу҃пова́ю же о́ г҃ѣ і҃сѣ, *тимоѳе́а въ ѡ҃ма ѕ҃ скорѣ послати къ вамъ. да и а҆зъ весе́лую, оу҃ дѣ҃ѣ ѕ҃ і҃ѡа҃ ѓ҃ и҆ кр҃н д҃ і҃саі҃а мѕ҃

що прийду і вас побачу або, будучи відсутнім, почую щось про вас, що стоїте правдою в одному дусі й однодушності, добровільно змагаючись за віру благовістя **28** і не сумніваючись в ні одному ж з супротивів, які тим, отже, є причиною загибелі, а вам – спасіння. І це від Бога **29** Бо вам дарувалося в Христі не тільки в Нього вірити, але і за Нього терпіти, **30** маючи той самий подвиг, який ви побачили в мені, і нині чуєте про мене.

Глава 2

1 Якщо, отже, є якась втіха і відрада в Христі або якщо яке підкріплення любові, якщо яка єдність духа, якщо яке милосердя і щедрість, **2** доповніть мою радість, щоб ви думали те саме, маючи ту саму любов, *були* однодушні, однієї думки. **3** Нічого *не робіть* за суперечливістю або за марною славою, але в покорі, вважаючи один одного більшим від себе, **4** кожний маючи на увазі не своє собі, але кожний зважайте *на те, що* ближнього. *поч. 240*

5 Це ж думайте в собі, що в Христі Ісусі, **6** який, будучи в божому образі, не вважав посяганням бути рівним Богові, **7** але впокоривши Себе, *прийняв вид раба, будучи в людській подобі, і образом знайшовся як людина, **8** *впокорив Себе, ставши послушним аж до смерті, смерті ж хресної. **9** Тому і Бог Його підняв і дав Йому ім'я, що понад усяке ім'я, **10** *щоб в Ісусовому імені кожне коліно поклонилося – небесних, і земних, і підземних; **11** і кожний язик визнав, *що Господь Ісус Христос – на славу Бога-Батька. *поч. 241*

мат. 20 ев. 2 рим. 14 іс. 45 ів. 3 кор1. 8

12 Тому, мої брати, так як ви завжди мене слухали, не тільки в моїй присутності, але й значно більше тепер, в моїй відсутності, зі страхом і тремтінням звершуйте своє спасіння. **13** Бо Бог є Той, що діє в вас і *спонукає* бажати і діяти в добрій волі. **14** *Все чиніть без нарікання і вагання, **15** щоб ви були непорочними і простими та непорочними божими дітьми серед лукавого і розбещеного роду, *в яких ви являєтеся як світила в світі, **16** держачи слово життя, на похвалу мені в день Христовий, *поч. 242*

пет1. 4 мат. 5

що я недаремно біг ані недаремно трудився. **17** Але якщо і жертвованим стаю за жертву і службу вашої віри, радію і співрадію з усіма вами. **18** Так само і ви радійте і співрадійте зі мною. **19** Надіюся ж в Господі Ісусі скоро послати до вас *Тимотея, щоб і я звеселився, впевнившись щодо вас.

дія. 16

20 Бо не маю ні одного рівного душею, який ревно за вас клопочеться,
кор2. 10 **21** *бо всі собі шукають свого, а не того, що Христа Ісуса. **22** А його досвідченість ви знаєте, тому що, як батькові дитина, він зі мною послужив у благовісті. **23** Цього ж, отже, надіюся послати відразу, коли довідаюся щодо мене. *поч. 243*

24 Надіюся ж в Господі, що і сам скоро прийду до вас. **25** Конечним же вважав я послати до вас Епафродита – брата, і помічника, і мого співвоїна, вашого ж посланця і служителя моїй потребі. **26** Адже бажанням він бажав побачити вас усіх і він тужив, так як ви чули, що він хворів. **27** Бо він був хворим до смерті, але Бог його помилував, не тільки ж його, але й мене, щоб я не одержав смуток на смуток. **28** Отже, я його дуже скоро послав, щоб, побачивши його, ви знову зраділи і я був без смутку. **29** Отже, прийміть його в Господі з усякою радістю і майте таких в пошані, **30** тому що він наблизився до смерті за Христове діло, віддавши себе вседушно, щоб доповнити ваш брак в моїй службі.

Глава 3, *поч. 244*

1 Далі ж, мої брати, радійте в Господі. Бо, отже, вам писати саме те мені не тяжко, а вам потрібно. **2** Стережіться псів, стережіться поганих робітників, стережіться відкинення невірних. **3** Бо обрізанням є ми, які духом служимо Богові і хвалимося в Христі Ісусі, а не надіємося на тіло. **4** Бо і я маю надію на тілі, якщо хтось інший думає, що надіється на тіло, я ще більше. **5** Обрізаний восьмого дня, з ізраїльського роду, Веніямінового племені, єврей від євреїв, *за Законом – фарисей, **6** за ревністю – я переслідував Божу церкву, будучи непорочним за законною праведністю. **7** Але те, що мені було здобутком, це я вважав втратою задля Христа. **8** Але, отже, і все вважаю втратою за високе пізнання Христа Ісуса – нашого Господа. *поч. 245*

Задля Нього я всього позбувся і вважаю все за сміття, щоб здобути Христа **9** і знайтися в Ньому, не маючи своєї праведності, що від Закону, але вірою Ісуса Христа, що праведність є від Бога, *що* над вірою; **10** щоб пізнати Його, і силу його воскресіння, і спільність його терпінь, стаючи подібним до його смерті; **11** щоб якось дійти до воскресіння мертвих. **12** Не тому що я вже осягнув або вже вдосконалився, змагаюся ж, щоб і осягнути, – в чому і я був охоплений Христом Ісусом. **13** Брати, я *про* себе ще не вважаю, що осягнув. Одне ж те,

вѣдѣвъ разумно нáже о̑ васъ. Ни є̑дúнаго бо úмá равнодушна, йже прилѣ́жнѣ о̑ ва̑ печéтсѧ. *вси̑ бо своúхъ ѣ̂и úщутъ, а̑ не нáже ѯ̑а ї̑са. в ісри ї йскýство же є̑го знáете, зане нáкоже ѡ̑ц҃ý чáдо, съ мною порабо́талъ въ бл҃говѣствїи· Сего же о̑у̑бо оу̑повáю послáти, (а̑бїе повнегда оу̑вѣмъ нáже о̑ мнѣ)[6]· за̑, сѵ́г·

Надѣ́ю же сѧ о̑ г҃ѣ, нáко и самъ скоро прїи́ду {къ вамъ}[7]. потрéбнѣе же възмнихъ, є̑пафродúта бра́та и̑ спосп҃ѣшника и̑ своистве́на мнѣ вашего же послáнника и̑ слу́жителя потребы̀ моє́и, послáти къ ва̑· Поне́же (желанїе̑ желаше ви́дѣти)[8] в҃сѣ ва̑ и̑ тужа̀, зане слы́шасте нáко болѣ. и̑бо болѣ бли́ смéрти, но̀ ѥ̈ъ помúлова є̑го не є̑го̑ то̑мо, но̀ и̑ мене, да не ско́рбь на ско́рбь прїиму. скорѣ́е о̑у̑бо послахъ є̑го, да ви́дѣвше є̑го па́ки възра́дуетеся, и̑ а̑ѕ̑ безпечаленъ пребу́ду· Прїимѣ́те о̑у̑бо є̑го о̑ г҃ѣ съ всѣ́кою ра́достїю, и̑ таковыа̀ ч҃тны҃ї и̑мѣ́йте, зане за дѣ́ло х҃во до сме́рти приближúся, понýдѝ себе вседýшно, да и̑сплъни́тъ ваше лишéнїе, є̑же къ моє́и слýжбѣ·

Гл҃а, г҃. за̑, сѵ́д·

Прочее (же) братїа моа̀, ра́дуйтеся о̑ г҃ѣ. та́же (бо) писáти вамъ, мнѣ о̑у̑бо нелѣ́ностно, ва̑ же тве́рдо. блюдѣ́теся ѡ̑ псо́въ, блюдѣ́теся ѡ̑ злыхъ дѣ́лателеи, блюдѣ́теся ѡ̑сѣчéнїа (невѣ́рны҃ї)· Чты̑ бо є̑смы̀ о́брѣзанїе, и̑же (бу́ дх҃омъ)[1] служимъ. и̑ хва́лимся о̑ х҃ѣ і̑ѣ, а̑ не въ плоть надѣ́емся, и̑бо и̑ а̑зъ (надѣ́анїе и̑мѣю)[2] въ плоти, а̑ще кто̑ и̑нъ мни̑ї надѣ́атися въ плоти, а́зъ паче, о́брѣ́занїе о́смодне́вное, ѡ̑ рода і̑и́лева, колѣ́на веніами́нова, є̑вре́инъ ѡ̑ є̑вре́ехъ. *по зако́ну фарисе́и, по ре́вности (гони̑)[3] ц҃ркóвь {бж҃їю}[4], по пра́вдѣ законнѣи бывъ непороче̑. но̀ на́же {ми ба́хѹ}[5] прибо́рѣте́нїа, сїа̀ вмѣнихъ х҃а ради тще́тꙋ. но̀ о̑у̑бо и̑ мню̀ вс҃а тще́тꙋ быти, за превъсходя́щее разума х҃а і̑а г҃а (ны̑не́го)[6]· за̑, сме̑· Є̑го́же ради вс҃ѣ ѡ̑щетúсѧ, и̑ мню̀ (вс҃а) о̑у̑меты̀ [быти][7] да х҃а прибо́ря́щꙋ. и̑ о́бря́щꙋся о̑ немъ не и̑мы̀и мое́а правды на́же ѡ̑ зако́на. но̀ вѣ́рою (і̑с҃) х҃вою, сꙋщꙋю ѡ̑́ б҃га правдꙋ, на̑ вѣрою на́ко разумѣ́ти є̑го, и̑ силꙋ въскресе́нїа є̑го, и̑ съ́о́бщенїе стр҃тей є̑го, съо́бразу́ася сме́рти є̑го, а̑́ще какò дои́ду въ воскр҃е́нїе мр҃твы́хъ. не занѐ оу̑же достиго́, и̑ли оу̑же съверши́ся. гоню́ же, а̑ще и̑ пости́гнꙋ, о̑ немже и̑ пости́женъ бы́хъ ѡ̑ х҃а і̑а· Бра́тїе, а́зъ себѐ {не оу̑}[8] помышля́ю достúгнути. є̑ди́но же, за́дних оу̑бо забыва́ѧ въ пр҃е́на́ же

простира́ѧсѧ, къ оу҃сердїемъ гоню҆, къ почести вы́шнѧго зва́нїѧ бж҃їѧ о҆ хр҃ѣ ї҃сѣ. є҆ли́цы оу҃бо съвершє́нни, сїе да мꙋдрьствꙋ́й. и҆ є҆́же а҆́ще и҃но что҆ мы́слите, и҆ сїе́ бъ вамъ ѡ҃кры́етъ. о҆́бача в неже достигохомъ, [тоже мꙋдрствовати, ір҃и ї҃и
*и҆ тѣмже пра́вилоⷨ жи́тельствовати][9], по- и҆ ір҃и а҃
до́бни ми быва́йте братїе́, и҆ смотра́йте не
тако ходя́щѧ, на́коже и҃ма́те о҆́бразъ насъ.
ір҃и ѕ҃і *мно́зи бо хо́дятъ, и҆́хже мно́гажды гл҃ахъ
вамъ, нн҃ѣ же и҆ пла́ча гл҃ю, врагы́ кр҃та хв҃а,
и҃мже конча́ина, поги́бель, и҃мже бъ чре́во, и҆ сла́-
ва въ ст҃ꙋдъ и҃хъ, и҃же земна́ѧ мꙋдрꙋ́ю-
щѥ. за҃, см҃ѕ.
ѧ҃ ір҃и ѧ҃ На́ше бо жи́тїе на нб҃сехъ є҆́сть, ѡ҃ттꙋ́дуже *и҆
тит҃ъ в҃ спси́тела ждемъ гд҃а (нашего) ї҃с хр҃а, и҃же пре-
о҆́брази́тъ тѣло смире́нїѧ нашего, [на́ко бы́ти
семꙋ][10] съо҆́бра́знꙋ тѣ́лꙋ сла́вѣ є҆́го, по дѣ́и-
ствꙋ є҆́же въ҆змога́ти є҆́мꙋ, и҆ покори́ти себѣ
всѧ́ческаѧ.

Гл҃а, д҃.

Тѣмже братїе́ моа́ възлю́бленнаѧ, и҆ въ-
жделѣ́ннаѧ, ра́дость и҆ вѣнецъ мо́и, тако
сто́йте о҆́ гд҃ѣ възлю́бленїи. є҆ѵ҃водїю мо-
лю҆, и҆ синъти́хїю молю, тоже мꙋ́дръ-
ствовати о҆́ гд҃ѣ. Є҆́и молю и҆ тебѐ (сꙋпрꙋ́жниче
прі́сный)[1], сподви́зайте сѧ со мною, и҆ съ кли́-
ментомъ, и҆ съ про́чими сотрꙋ́дники мои́ми,
а҃пока҃ г҃ *и҃же и҃мена въ (кни́гахъ живо́тныхъ)[2]. за҃, см҃з.
и҆ к҃ и҆ к҃а Ра́дꙋйтесѧ (всегда́ о҆́ гд҃ѣ)[3], (и҆) па́ки реку́ ра-
дꙋ́йтесѧ. кро́тость ваша разꙋмна да є҆́ вс҃ѣмъ
чл҃кмъ. гд҃ь бли́зъ, ничтоже пече́тесѧ, но въ
всемъ моли́твою и҆ моле́нїемъ съ бл҃годаре́нїемъ
проше́нїѧ ваша да сказꙋ́ютсѧ къ бг҃ꙋ. и҆ миръ
бж҃їи превъсходя́и всѧ́каго ꙋ҆ма́, да съблюда́-
етъ ср҃ца ваша и҆ разꙋмѣ́нїа ваша о҆́ хр҃ѣ ї҃сѣ.
Про́чее (же) братїе́ (моа́), є҆ли́ка ѕ҃ꙋ и҃стѝна, є҆ли́-
ка ч҃тна, є҆ли́ка пра́вѣ҆на, є҆ли́ка пре́чта (и҆) є҆ли́ка
прелюбе́зна, є҆ли́ка доброхва́ла, а҆́ще ка҃ добро-
дѣ́тѣ҆, и҆ а҆́ще ка҃ похвала́, сїѧ помышлѧ́йте,
на́же и҆ наꙋ́чистесѧ, и҆ прїѧ́сте, и҆ слы́шасте, и҆ ви́дѣсте въ мнѣ, сїѧ твори́те, и҆
бъ ми́ра да є҆́сть с ва́ми. за҃, см҃и.
Възра́довах же сѧ о҆́ гд҃ѣ ве́лми, на́ко ꙋ҆́же когда́
въспомянꙋ́сте пещи́сѧ о҆́ мнѣ, понеже и҆ пе-
ча́стесѧ, но непогѡ́нымъ вре́менемъ, о҆́бдержи-
тесѧ. Не на́ко по скꙋдости гл҃ю. а҆́зъ бо нави-
ко́хъ в ни́хже є҆́смь, довóленъ бы́ти. вѣмъ и҆
смири́тисѧ, вѣ́мъ і҆ и҃збы́точествовати. въ всѐ
и҆ въ ѕ҃вѣхъ. навы́ко́хъ, и҆ насыща́тисѧ и҆ а҆л-
ка́ти, і҆ и҃збы́точьствовати, и҆ лиша́тисѧ.
що позаду, отже, забуваючи, а прямуючи до того, що попереду, **14** з ревністю змагаюся до почесті – вишнього божого покликання в Христі Ісусі. **15** Отже, ми, що досконалі, думаймо про це. І якщо щось інше думаєте, і це Бог вам об'явить. **16** Однак, що ми осягнули, те треба думати *і тим правилом жити. **17** Наслідуйте мене, брати, і вважайте на тих, що так не ходять, як маєте нас за приклад. **18** *Бо численні ходять, про яких часто я вам говорив, нині ж і з плачем говорю, що є ворогами Христового хреста, **19** яких кінець – погибель, яких Бог – черево, і слава їм на встид, які думають земне. *поч. 246*

рим. 15
кор1. 1

рим. 16

20 Бо наше життя є на небесах, звідки *й очікуємо Спасителя – нашого Господа Ісуса Христа, **21** який перевтілить тіло нашої покори так, щоб воно було подібним до тіла його слави, за Йому можливою дією, і підкорить Собі все.

кор1. 1
тит. 2

Глава 4

1 Тому, мої улюблені і милі брати, моя радість і вінець, так, улюблені, стійте в Господі. **2** Благаю Еводію і благаю Синтихію те саме думати в Господі. **3** Так благаю і тебе, вірний друже, помагай їм, що співпрацювали зі мною в благовісті, і з Климентом, і з іншими моїми помічниками, *яких імена в книгах життя. *поч. 247*

апо. 3
1 20 і 21

4 Радійте завжди в Господі. І знову кажу: радійте! **5** Ваша лагідність хай буде відома всім людям. Господь близько. **6** Нічим не журіться, але в усьому молитвою і благаннями з подякою хай ваші прохання будуть висловлені до Бога. **7** І божий мир, що перевищує всякий ум, хай береже ваші серця і ваше розуміння в Христі Ісусі. **8** Далі ж, мої брати, що є правдиве, що чесне, що праведне, що пречисте, і що дуже любе, що похвальне, якщо яка чеснота і якщо яка похвала, – це роздумуйте, **9** що й навчилися, і одержали, і почули, і побачили в мені – це чиніть. І Бог миру хай буде з вами. *поч. 248*

10 Я ж дуже зрадів у Господі, що вже колись ви згадали про мене дбати, тому що ви і дбали, але через недогідний час стрималися. **11** Не говорю, наче з браку, бо я звик бути задоволений тим, в чому є. **12** Знаю і бути покірним, знаю і бути в достатку. В усьому і в усіх я звик: і насичуватися, і голодувати, і бути в достатку і в нестатку. **13** Все можу в Тому, хто

мене зміцнює, – Ісусі Христі. **14** Однак ви добре зробили, ставши учасниками мого болю. **15** Знайте ж і ви, филип'яни, що на початку благовістування, коли я вийшов з Македонії, ані одна церква мені не була спільницею в слові давання і приймання, – тільки ви одні; **16** так що і в Солуні і раз і два ви мені послали на мою потребу. **17** Не тому, що шукаю дару, але шукаю плоду, що множиться на вашу славу. **18** Я ж одержав все і є в достатках. І я наповнився, одержавши від Епафродита ваше послання – приємний запах, милу жертву, добревгодну Богові. **19** А мій Бог хай задовольнить всяку вашу потребу, за своїм багатством, славою в Христі Ісусі. **20** Богові ж і нашому Батькові – слава на віки віків! Амінь. **21** Здоровіть кожного святого в Христі Ісусі. Вас здоровлять ті брати, що є зі мною. **22** Здоровлять вас всі святі, найбільше ж ті, що з цісаревого дому. **23** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з усіма вами. Амінь.

Кінець Послання до Филип'ян.
Має в собі 4 глави,
а 14 церковних початків.

вс҃а могу҃ о҆ оу҃кр҃пл҆а́ющемъ мѧ (і҃с) [х҃ъ][4]. о҆бач҃е добр҃ъ сътвори́сте сприо҆бщи́вшесѧ (печа́ли мое́и)[5] вѣ́сте же и҆ вы фі҃липпи́сі҃ане, ꙗ́ко в нача́лѣ бл҃говѣ́ствова́нїа е҆гда̀ и҆зыдо́ ѡ҆ македонїи, ни е҆ди́на (же) ми ц҃р҃ковь о҆бщева́сѧ ѣ҆ слово да́нїѧ и҆ прїа́тїѧ, точїю вы е҆ди́ни. ꙗ́ко и҆ в селу́ни, и҆ е҆ди́ною и҆ два́жды въ требова́нїе мое посла́сте (ми). не ꙗ́ко и҆щу да́нїѧ, но и҆щу плода̀ множа́щагосѧ въ (славу)[6] вашу. (прїа́)[7] же вс҃а і҆ и҆збыточествую. (і҃) и҆спо́лнихсѧ прїе́мъ ѡ҆ е҆пафроди́та (посла́нїѧ)[8] ѡ҆ ва҃, во́ню бл҃гоу҃ха́нїа, жертву прїа́тну бл҃гоу҃го́ну бг҃у. бг҃ъ же мо́и да и҆сплънитъ всѧко требова́нїе ваше, по бога́ствꙋ свое́мꙋ сла́вою, о҆ х҃ѣ і҃сѣ. бг҃у же и҆ о҆ц҃у нашему сла́ва, въ вѣки вѣ́комъ а҆ми́нь· цѣлу́йте всѧ́каго сто҃ѧ о҆ х҃ѣ і҃сѣ. цѣлу́ю вы сущаѧ съ мною бра҃тїа. цѣлу́ютъ вы вс҃и сто҃їи, паче же и҆же ѡ҆ кесаре́ва дому. бл҃гть г҃а (нашего) і҃с х҃а съ [всѣ́ми][9] ва́ми [а҆ми́нь][10].

Конецъ, посла́нїю фі҃липпи́йскому
И҆ма́ть в себѣ гла́въ, д҃.
ꙗ҆ зачалъ ц҃р҃ковны́хъ д҃і·

Розповідь про Послання святого апостола Павла до Колосян.

Сказа́нїе колоса́йскому посла́нїю сто҃́го а҃пла па́вла·

Це *послання* він посилає з Риму, не побачивши їх, отже, але почувши про них. А причина послання така. Деякі бажали колосян обманути еллинськими хитрощами, і законними їжами, і обрізанням від віри, що в Христа. Отже, довідавшись про це, апостол пише це повчальне послання до них. І найперше, отже, дякуючи Богові. І каже, що вони прийшли з темряви до світла правди і що Христос, в якого вони повірили, є божим Образом і його Словом, яким усе сталося. І що потрібно було Йому, що був Сотворителем, бути первородженим з творіння і первістком з мертвих; щоб обох злучити і все оживити. Наказує ж їм залишатися у вірі, кажучи, що сам Павло є слугою благовіствування, якого ті навчилися. Також і про Закон, і про їжу, що в ньому, говорить, і про дні, і про роки. І доказує, що давнє і обрізання є безсилі. І ра-

ѥ҆ посыла́етъ ѡ҆ ри́ма. не ви́дѣвъ у҆́бо и҆́хъ, слы́шавъ же о҆ них҃ъ· вина́ же посла́нїю сі҃а. коласа́ны хотѣ́ша мѣ́цыи прельсти́ти хи́тросло҃вии еллі҃йскими, ѡ҆ вѣ́ры ꙗ́же въ х҃а, и҆ о҆ зако́нныхъ бра́шнѣхъ, и҆ о҆бр҃за́нїа· сі҃а у҆́бо у҆вѣ́дѣвъ а҃пл҃ъ, пи́шетъ посла́нїе сі҃е к нн҃ѣ а҆́ки у҆чи́тельно. и҆ пе́рвѣе у҆́бо бл҃годарѧ бг҃а, и҆ сказуетъ ѡ҆ тмы̀ при҆ше́шимъ къ свѣ́тꙋ и҆́стины. и҆ ꙗ́ко х҃с, в не́го҃ вѣ́роваша, о҆́бразъ е҆́сть бж҃їи и҆ сло́во е҆го, и҆́мже вс҃а бы́ша· и҆ ꙗ́ко подоба́ше е҆́мꙋ съдѣ́телю сꙋ́щꙋ, бы́ти е҆́мꙋ перворо́жену тва́ри, и҆ пе́рвенцу ѡ҆ мр҃твы́хъ. да о҆́бо҃а съвокꙋпитъ и҆ о҆животвори́тъ вс҃а́ческаѧ. повелѣва́етъ же и҆́мъ пребыва́ти въ вѣ́рѣ, сказуѧ ꙗ́ко са҃ па́велъ служи́тель е҆́ бл҃говѣствованїю, е҆́муже тїи наоу҃чи́шасѧ· ѓаже и҆ о҆ зако́нѣ и҆ ꙗ́же по немъ брашнѣ́хъ, повѣствуетъ и҆ о҆ дн҃ехъ и҆ о҆ лѣ́тѣхъ· и҆ показуетъ

оу҃праздни́вшимсѧ дре́внимъ, и҆ о҆брѣзанїемъ. и҆ съвѣтуетъ и҃ непрельща́тисѧ ѡ҆ оу҃хищра́ющихъ, и҆ съблажна́ющихъ и҃хъ. и҆ про́чее завѣща́въ въ томъ роди́телемъ и҆ ча́домъ, мужє҃ же и҆ жена҃, господ҃є же и҆ раб҃о. и҆ къ прочимъ о҆бы́чаемъ наказа́въ и҃ наоу҃чи́въ ѩ҆же къ ѡ҃цу҃ приведенїемъ хр҃мъ бы́ти, а҆ не ѡ҆ а҃гг҃лъ ѩ҆коже сїи мна́ху. Сконча́етъ посла́нїе, завѣща́ває҃ же и҃мъ да є҆гда прочте́но бу́дє҃ оу҃ нихъ посла́нїе, створа́тъ да прочте́но бу́детъ и҆ въ ц҃ркви лао́дикїйстѣи, и҆ є҆же ѡ҆ лао́дикїи оу҃ нихъ да прочте́нно бу́детъ.

дить їм не датися обманути хитрунам і тим, що їх згіршують. І далі, заповівши в ньому батькам і дітям, чоловікам і жінкам, панам і рабам, і повчивши їх про інші звичаї, навчивши, що прихід до Батька через Христа, а не ангелів, – так як вони думали, – він закінчує послання. Завіщає ж їм, щоб, коли послання буде прочитане у них, вони зробили так, щоб було прочитаним і в Лаодикійській церкві. І те, що з Лаодикії, хай буде прочитане у них.

ККолоссѣ́ѩ҆ посла́ніе ст҃а́го апⷭ҇та
па́вла

До Колосян
Послання святого апостола Павла

Гл҃а, а҃, за҃, см҃д.

Глава 1, *поч. 249*

а҆́вел҃ъ[1] посла́нникъ (і҃с хр҃ъ)[2], во́лею бж҃їею, и҆ тимоѳе́й бр҃а съ҆щимъ въ (колоса́ехъ)[3], ст҃ымъ (-)[4] вѣрнымъ бра́тїамъ о҆́ х҃ѣ і҃сѣ. за҃.

1 Павло, з божої волі посланець Ісуса Христа, і брат Тимотей – **2** тим святим, що є в Колосах, вірним братам в Христі Ісусі. *поч.*

Бл҃а́ть вамъ и҆ миръ, ѡ҆ бц҃а ѡ҃ц҃а нашего, [и҆ г҃а і҃с х҃а][5]. Бл҃годарі҃ю бг҃а [и҆][6] ѡ҃ц҃а г҃у на́шему і҃с х҃у, всегда́ о҆́ ва҃ молю́щесѧ, слы́шавше вѣ́ру ва́шу и҆́же о҆́ х҃ѣ і҃сѣ, и҆ любо́въ ю҆́же и҃мате къ всѣмъ ст҃ымъ. За оу҃пова́нїе лежа́щее вамъ на нб҃сѣхъ, є҆гоже пре́же слы́шасте ѣ҆ словесѝ и҃́стиннѣ бл҃говѣствованїа сущ҃а́го въ васъ, ѩ҆коже (є҆́сть и҆ въ всемъ ми́рѣ)[7], плодоноси́мо и҆ расти́мо, ѩ҆́коже и҆ въ ва҃. ѡ҆ негоже дн҃е слы́шасте и҆ разумѣ́сте бл҃ть бж҃їю въ и҃́стиннꙋ. ѩ҆́коже (слы́шасте. и҆ оу҃вѣдѣ́сте)[8] ѡ҆ є҆пафра́са вѣзлю́бленаго сработ҃ника нашего, и҃́же є҆́сть (о҆́ васъ вѣ́ренъ)[9] служи́тель хр҃ъ, и҃́же и҆ ѩ҆́ви на҃ вашу любо́вь (о҆́ дх҃ѣ)[10]. сего҆́ ради и҆ мы ѡ҆ негоже дн҃е слы́шахо҃, не престаю҃ о҆́ ва҃ молю́щесѧ, и҆ просѧще да и҃сплънѝтесѧ в разумѣ во́ля є҆го, въ всѧ́кои премꙋдрости и҆ ра́зумѣ дх҃овнѣ́, *ѩ҆́ко ходити [вамъ҃][11] досто́инѣ г҃у, въ всѧ́комъ оу҃гоже́нїи, и҆ всѧ́комъ дѣлѣ бла́зѣ. плодоно́сни, и҆ възраста́-

1 Ласка вам і мир від Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа. **3** Дякуємо Богові і Батькові нашого Господа Ісуса Христа, завжди молячись за вас, **4** почувши про вашу віру, що в Христі Ісусі, і любов, яку маєте до всіх святих. **5** Через надію, що вам покладена на небі, яку ви раніше почули в слові правди благовістя, **6** що було у вас, як є, і в усьому світі; що приносить плід і росте, так як і у вас, від того ж дня, в якому ви почули і по правді пізнали божу ласку. **7** Так як ви почули і навчилися від Епафраса, нашого улюбленого співробітника, який для вас є вірним Христовим служителем, **8** який і виявив нам вашу любов у Бозі. **9** Задля цього і ми від того дня, в якому почули, не перестаємо молитися за вас і просити, щоб ви наповнилися розумом його волі в усякій премудрості і духовному розумі, **10** *щоб ви ходили гідно за Богом в усякому догоджан-

є҆фє҃ д
филн҃ и҆
и҆ сѣ́лу в
и҆ і҃ѳн и҆

еф. 4
фил. 1
сол1. 2
кор1. 1

ні і всякім добрім ділі, приносячи плід і зростаючи в божому розумі, **11** підкріплюючись всякою силою, – за владою його слави, в усякій терпеливості і лагідності з радістю. *поч. 250*

12 Дякуючи Богові і Батькові, що вас покликав до участі в наслідді святих у світлі. **13** Який нас визволив від влади темряви і переніс до царства Сина Своєї любові, **14** в якому маємо відкуплення його кров'ю і відпущення гріхів. **15** Який є образом невидимого Бога, первородним з усього створіння. **16** *Бо в Ньому було створене все, що на небі і що на землі, видиме і невидиме, – чи престоли, чи панування, чи начала, чи влади, – все *було створене через Нього і в Ньому. **17** І Той є перед усіма, і все стоїть у Ньому. *поч. 251*

18 І *Той є головою тіла – Церкви. Він є початком, первородним з мертвих, щоб Він був першим в усьому, **19** бо в Ньому зволила поселитися вся повнота. **20** І через Нього примирити з Собою все, Собою примиривши, кров'ю свого хреста, – чи земне, чи небесне. **21** І вас, що колись були відчуженими і думками вороги в лукавих ділах, **22** нині ж Він примирив в тілі свого тіла його смертю, *щоб поставити вас святими і непорочними та невинними перед собою. **23** Отже, якщо перебуваєте основані у вірі, і тверді, і непорушні в надії благовіствування, яке ви почули, яке було проповідуване між усім піднебесним створінням, якому я, Павло, був служителем. *поч. 252*

24 Нині в моїх терпіннях радію за вас, тому що в моєму тілі доповнюю те, що бракує Христовим терпінням за його тіло, яким є Церква, **25** якої я став служителем за божим передбаченням, даним мені у вас, щоб виконати боже слово, – **26** *таємницю, сховану від віків і від родів. Нині ж вона з'явилася його святим, **27** яким Бог побажав виявити, яке багатство слави цієї таємниці між поганами, яким у вас є Христос, – надія слави, **28** якого ми проповідуємо, переконуючи кожну людину і навчаючи кожну людину в усій премудрості, щоб поставити кожну людину досконалою в Христі Ісусі. **29** В тому і труджуся і змагаюся за його дією, що в мені діє зі силою.

єв. 1
ів. 1
ів. 1
кор1. 15
апо. 1
еф. 1
кор1. 1
тит. 2
ів. 1
рим. 16
еф. 3
тим2. 2
тит. 1
пет1. 1
тим1. 1

ющѥ въ разѹмъ бжїи, въсѧ́кою сѝлою възмага́ющѥ, по державѣ сла́вы є҆го, въ всѧ́ко҆ трьпѣ́нїи и҆ кро́тости, с ра́достїю· зд҃, сн҃·
Бл҃годара́ющѥ {ба и҆}[12] ѡ҆ц҃ꙋ, {призва́вшѧ}[13] васъ въ прича́стїе наслѣ́дїѧ сты́ѧ въ свѣтѣ, и҆же и҆зба́вы на҃ ѡ҆ вла́сти темныѧ, и҆ преста́ви въ цр҃тво сн҃а любве своє҆ѧ, о҆ немже и҆ма́мы и҆збавле́нїе {кро́вїю є҆го}[14], (и҆) о҆ставле́нїе грѣхомъ, и҆же є҆сть о҆́бразъ ба҃ невиди́маго пр҃ъвороже́нъ всѣѧ̀ тварь· *ꙗ҆́ко о҆ немъ сꙁда́на бы́ша всѧ́ческаѧ, на҃же на нб҃си и҆ [на҃же][15] на зе҃ли, ви́дима и҆ невиди́маѧ, а҆́ще пр҃столи, а҆́ще гд҃ства, а҆́ще нача́ла, а҆́ще вла́сти, всѧ́ческаѧ *тѣмъ и҆ о҆ нем҃ сꙁда́шасѧ. и҆ то́й є҆сть пре҆жде всѣхъ, и҆ всѧ́ческаѧ о҆ немъ състоа́тсѧ· зд҃, сн҃а·
И҆ *то́й є҆сть глава̀ тѣлу цр҃кве, и҆же є҆сть нача́токъ, прьвороже́нъ и҆зъ мр҃твыхъ, на҃ко да бꙋдетъ въ всѣхъ то́й пр҃ьвенс҃твꙋѧ, на҃ко в не́мъ бл҃гоизво́ли всѐ и҆сполънъненїе всели́тисѧ, и҆ тѣмъ примири́ти всѧ́ческаа къ себѣ, оу҆мири́въ кро́вїю кр҃та своє҆го, собо́ю, а҆́ще земна́ѧ, а҆́ще ли нб҃наа· И҆ васъ и҆ногда̀ сꙋщихъ ѡ҆чюжде́ныхъ и҆ врагѡ́въ помышле́ми въ дѣ́лѣхъ лꙋка́выхъ· Нн҃ѣ же примирѝ въ тѣлѣ плоти своє҆ѧ̀ сме́ртїю {є҆го}[16], *пр҃ста́вити васъ сты́ѧ и҆ непоро́бны и҆ непови́нны пр҃е҆ собою· Ч҃ще оу҆бо пребыва́ете въ вѣрѣ о҆снова́ни, и҆ тве́рди, и҆ неподви́жими ѡ҆ оу҆пова́нїѧ бл҃говѣствованїѧ, є҆же слы́шасте, проповѣ́дано бы́вше по всеи́ твари по҆дъ нб҃ны, є҆мꙋже бы҃ а҆́зъ павелъ служи́тель· зд҃, сн҃в·
Нн҃ѣ ра́дꙋюсѧ въ страда́нїихъ {мои҆́х҃}[17] о҆ ва҃, (на҃ко) и҆сполънѧ́ю лише́нїе сикорбе́и хр҃ы́хъ въ плоти мое́и, за тѣло є҆го, є҆же е҆сть цр҃кви, є҆и́же бы́хъ а҆́зъ слꙋжи́тель, по смотре́нїю бж҃їю да́нному мнѣ̀ въ васъ, и҆сполънити слово бж҃їе, *та́йнꙋ съкрове́нꙋю ѡ҆ вѣкъ и҆ ѡ҆ родо́въ· Нн҃ѣ же я҆́ви́сѧ сты́ѧ є҆го, и҆мже въсхоте҃ бъ сказа́ти, что҆ бога́тьство сла́вы та́инꙑ сеѧ̀ въ ꙗ҆зы́цѣхъ и҆же є҆сть хс҃ въ васъ оу҆пова́нїе сла́вы, є҆гоже мы̀ проповѣ́дꙋе҃мъ, наказꙋ́юще всѧ́кого чл҃ка, и҆ оу҆чаще всѧ́кого чл҃ка въ всѧ́кꙋю премꙋдрость. да пр҃ста́вимъ всѧ́кого чл҃ка съвръшє́на о҆ хр҃ѣ [і҃сѣ][18], в неже и҆ тружа́юсѧ, (и҆ подвизаю́сѧ)[19] по дѣ́йствꙋ є҆го, дѣ́йствꙋемомꙋ въ мнѣ̀ сѝлою·

ѳ҆ф҃е҆ а҆
а҆ і҆сн҃ а҆
тимтъ в҃
і҆оа҃ а҆і

Глава 2, *поч. 253*

1 Отже, хочу, щоб ви знали, який подвиг я маю за вас і за тих, що є в Лаодикії і в Єраполі, тих, що не побачили мого лиця в тілі. **2** Хай їхні серця потішаться, загорівшись в любові і в усякому багатстві повноти

к҃сн҃ ві
ѳ҆ф҃е҆ г҃
в҃ тн҃ а҆
тимтъ а҆
а҆ петр҃ а҆
а҆ тн҃ а҆

Гл҃а, в҃. зд҃, сн҃г·

Ѡ҆чю оу҆бо васъ вѣ́дѣти, колѝкъ подвигъ и҆ма́мъ о҆ ва҃, и҆ о҆ сꙋщ҃ы́хъ въ лао҆дикі́и, {и҆ въ і҆ерополі́и}[1]· (-)[2] Є҆ли́цы не видѣ́ша лица̀ мое́го въ плоти, да оу҆тѣшатсѧ с҃рца̀ и҆ съне́мшѧ̀сѧ въ любви, и҆ въ

всѧ́комъ богáтствѣ ѝзвѣщéнїѧ разумá, въ познáнїе та́йны [бо (-)[3] ѿц҃а и҃ хр҃а][4], въ нем҃же суть вс҃и сокрóвища премýдрости и҃ разумá сокровени· Сїѐ [же][5] гл҃ю, да никтоже васъ прельсти́тъ словопрѣнїи. *а҃ще бо и҃ плотїю ѿстою, но дх҃омъ съ (вс҃ѣми) вами є҃смь, радуѧ́сѧ, и҃ видѧ ва́шъ чи́нъ, и҃ оу҃твръжéнїе (ва́шеѧ вѣры на́же въ хр҃а)[6]. на́коже оу҃бо прїѧ́сте хр҃а і҃са г҃а, (такоже) въ немъ ходи́те оу҃корене́ни, и҃ назда́ни ѻ҆ нем҃, і҃ ѝзвѣствова́ни вѣрою, на́коже наоу҃чи́стесѧ, *ѝзбыточествующе [въ не́и бл҃годареніемъ]7· зд҃а, сн҃д·

(Бра́тїе) блюди́тесѧ да никто́же васъ бу́детъ прельща́ѧ, хи́тростїю и҃ тщетною ле́стїю, по преда́нїю человѣ́ческому, по стихїѧ́мъ ми́ра (сего), (а҃)[8] не по хр҃ѣ (і҃сѣ). на́ко бо́ вътомъ живетъ всѧ́ко и҃сполнъне́нїе бж҃ества телéсно, и҃ да бу́дете в немъ и҃сполнъне́ни, и҃же є҃сть глава́ всѧ́кому началу и҃ вла́сти, ѻ҆ не́мже і҃ ѻ҆брѣза́ни бы́сте *обрѣза́нїе҆ нерукотворенымъ, въ съвлече́нїи тѣла [грѣхо́внаго][9] пло́ти, въ ѻ҆брѣза́нїи хр҃ѣ, спогребшесѧ є҃мý кр҃щенїемъ, ѻ҆ не́мже и҃ съвъскреси́вша є҃го и҃зъ ме́ртвыхъ· зд҃а, сн҃е·

И҃ *васъ мр҃твыхъ сущѧ въ прегрѣшенїихъ, и҃ въ необрѣзанїи пло́ти ва́шеи, съѻ҆живилъ є҃сть [-][10], с нимъ, даровáвъ вамъ, вс҃ѧ прегрѣше́нїѧ, и҃стребивъ є҃же на на҃ рукописа́нїе, оу҃ченїи, є҃же бѣ съпроти́вно намъ, и҃ то взѧ́тъ ѿ среды. пригвозди́въ е҃ на кр҃тѣ, съвле́сѧ нача́ и҃ вла́стеи, посрами́ дръзновéнїемъ ѻ҆бличивъ и҃ въ немъ· да никто́же оу҃бо ва҃ ѻ҆суждáетъ ѻ҆ ѣде́нїи [и҃ли][11] ѻ҆ питїи, и҃ли ѻ҆ части пра́зника, и҃ли ѻ҆ новомѣсѧчии́хъ, и҃ли ѻ҆ суббо́тахъ, ѥ҆́же (бѣша)[12] сѣне́нь гряду́щихъ, тѣла же хр҃ова никтоже васъ да не небреже́т҃, и҃зволе́нъ҃и є҃му смиреномудрїи́е҃, и҃ въ слу́жбѣ а҃ггльстѣи, ѥ҆́же не оу҃вѣдъ оу҃ча, без ума́ дмѧ́сѧ ѿ мы́сли пло́ти своеѧ, и҃ не дръжа́ главы̀. и҃з неѧ́же все тѣло съста́вы и҃ съоу҃зы пода́емо. и҃ съне́млемо, раститъ вѣзращéнїе бж҃їе· зд҃а, сн҃ѕ·

А҃ще {оу҃бо}[13] оу҃мро́сте съ хр҃ѣмъ ѿ стихїи мира. почто̀ а҃ки живу́ще въ ми́рѣ ставáетесѧ: не коснѝ, ни́же вку́сѝ, ни прикосни́сѧ, ѥ҆́же суть вс҃ѧ въ и҃стлѣ́нїе (і҃ и҃стощенїе)[14], запове́дьми и҃ оу҃ченми человѣ́ческими, ѥ҆́же су́ть слово оу҃бо и҃муще премýдрости, въ самово́лѣи слу́жбѣ и҃ смиреномýдрїи, и҃ непощадѣ́нїи тѣла, не въ че́сти нѣ́коеи къ сы́тости плоти·

розуму на пізнання таємниці Бога-Батька і Христа, **3** в якому сховані всі скарби премудрості і пізнання. **4** Це ж говорю, щоб ніхто вас не обманув доводами. **5** *Бо хоч і тілом я віддалений, але духом я є з усіма вами, радіючи і бачачи ваш порядок і твердість вашої віри, що в Христі. **6** Отже, так як ви прийняли Христа Ісуса, Господа, так в Ньому ходіть, **7** вкорінені і збудовані в Ньому, і закріплені вірою, так як ви навчилися, *ростучи в ній з подякою. *поч. 254*

кол 1. 5

кол 1. 1

8 Брати, стережіться, щоб вас ніхто не обманув філософією і марною обманою за людським переказами, за стихіями цього світу, а не за Христом Ісусом. **9** Адже в Тому – тілесно живе, всяка повнота божества, **10** щоб і ви були в Ньому виповнені. Він є голова всякого начала і влади, **11** в якому і ви були обрізані *нерукотворним обрізанням, в скиненні гріховного тіла – плоті в обрізанні Христа, **12** поховавшись з Ним хрещенням, в якому ви і піднялися вірою – дією Бога, що Його воскресив з мертвих. *поч. 255*

рим. 6
еф. 1

13 І *вас, що були мертвими в гріхах і в необрізанні вашого тіла, Він оживив з Ним, простивши вам всі гріхи, **14** знищивши той рукопис, що проти нас, що суперечив нам навчанням, забравши його з-посеред *нас*, прибивши його на хресті. **15** Скинувши начала і власті, Він сміло засоромив, оскаржив-ши їх в Ньому. **16** Отже, хай ніхто вас не судить в їжі, або в напитку, або про участь празника, або про нові місяці, або про суботи, **17** які були тінню майбутнього, а Христового тіла. **18** Хай ніхто з вас не зневажає самовільною покорою і в ангельській службі, навчаючи те, що не побачив, безумно надимаючись розумом свого тіла **19** і не держачись голови, з якої все тіло, об'єднане і зміцнене суглобами і зв'язками, росте божим ростом. *поч. 256*

еф. 2

20 Отже, якщо ви померли з Христом для первнів світу, чому змагаєтеся, наче живучи у світі? **21** Не рухай, і не їж, і не дотикайся. **22** Це все є на зітління і на вживання за людськими заповідями і навчаннями. **23** Вони, отже, мають слово премудрості в самовільній службі, і покорі, і умертвінні тіла, не в якійсь вартості, *хіба* для ситості тіла.

Глава 3

1 Отже, якщо ви воскресли з Христом, шукайте горішнього, де Христос сидить по правиці Бога. **2** Думайте про горішнє, а не земне. **3** Адже ви померли і ваше життя є поховане з Христом у Бозі. *поч. 257*

4 Коли ж з'явиться Христос – ваше життя, тоді і ви з'явитеся у славі. **5** *Отже, умертвіть ваші члени, що на землі: розпусту, нечистоту, пристрасть, погане пожадання і захланність, що є ідолослужінням. **6** Через що приходить божий гнів на синів спротиву, **7** між яким і ви колись ходили, коли жили у них. **8** *Нині ж відкиньте і ви все: гнів, лють, злобу, хулу і сороміцькі слова з ваших уст. **9** Не говоріть неправди один до одного, скинувши з себе стару людину з її ділами **10** і зодягнувшись в нову, що оновлюється в пізнання *за образом Того, що її створив; **11** де немає грека ані юдея, обрізання і необрізання, варвара і скита, раба і вільного, але все і в усіх – Христос. *поч. 258*

12 *Отже, як святі і улюблені божі вибранці зодягніться в милосердя ласкавості і доброту, в покірність, лагідність і довготерпеливість, **13** приймаючи один одного і догоджаючи собі, якщо хтось проти кого має скаргу. Так як і Христос догодив вам, так само і ви. **14** А понад це все, придбайте любов, яка є зв'язком досконалості. **15** І хай у ваших серцях перебуває божий мир, в якому ви і покликані були в одне тіло. Будьте вдячними. **16** Хай Христове слово перебуває у вас щедро. В усякій премудрості, навчаючи і врозумляючи себе самих, в псалмах, і співах, і духовних піснях, у ласці співаючи у ваших серцях Господеві. *поч. 259*

17 І *все, що тільки робите словом або ділом, все в ім'я Господа Ісуса Христа, дякуючи Богові і Батькові за Нього. **18** *Жінки, підпорядковуйтеся своїм чоловікам, так як належиться в Господі. **19** *Чоловіки, любіть ваших жінок і не гнівайтеся на них. **20** *Діти, слухайте своїх батьків у всьому, бо це вгодне Господеві. **21** Батьки, не дратуйте ваших дітей, щоб вони не занепадали духом. **22** *Раби, будьте послушні у всьому вашим тілесним панам, служачи не тільки перед очима, як ті, що людям догоджають, але в простоті серця, боячись Бога. **23** І все, що робите, робіть з душі, як для Бога, а не для людей, **24** *знаючи, що одержите винагороду від Бога за вашим насліддям, бо служите Господеві, Христові. **25** А хто кривдить, о-

гл҃а, ѓ·

Аще оу҃бо въскр҃систе сѧ хм҃ъ, вы҆шнихъ и҆щи́те, и҆дѣже хс҃ ѥ҆сть о҆десноую ба҃ сѣдѧ́. Го́рнѧа мꙋ́дрꙋйте, а҆ не зе҃на́а. оу҃мро́сте бо́, и҆ живо҃ ва́шъ сокровенъ ѥ҆сть сѧ хм҃ъ въ бо́зѣ· за҃, сн҃з·

Є҆гда (же) хс҃ на́ви́тсѧ живо́тъ ва́шъ, тогда́ и҆ вы҆ с ни́м҃ на́вите́сѧ въ сла́вѣ. *оу҃мертви́те оу҃бо оу҃ды [ваша][1] на́же на земли́, блꙋдъ, нечистоты́ꙋ, страсть, по́хоть злꙋю, и҆ лихои́ма́нїе ѥ҆же ѥ҆сть и҆долослꙋже́нїе, и҆хже ради гра́де́тъ гнѣвъ бж҃їи на́ сыны́ противле́нїѧ, в ни́хже и҆ вы҆ (и҆ногда́ ходи́сте)[2], ѥ҆гда жива́сте в ни́м҃· *нн҃ѣ же ѿве́рзите и҆ вы҆ всѧ́ческаѧ, гнѣвъ, на́рость, зло́бꙋ, хꙋле́нїе, (и҆) срамосло́вїе ѿ оу҃стъ ва́шихъ· Не лжи́те дрꙋгъ дрꙋгꙋ, сѣвле́кшесѧ ветха́го чл҃ка сѣ дѣ́ѧнми ѥ҆го, и҆ о҆бле́кшесѧ в но́ваго о҆бновла́емаго въ разꙋ́м҃ *по о҆́бразꙋ сꙁда́шаго ѥ҆го, и҆дѣже (нѣсть)[3] е҆́ллинъ, ни і҆оу҃де́и. о҆брѣзанїе, и҆ необрѣза́нїе, ва́рваръ, (и҆) ски́ѳъ, рабъ {и҆}[4] свобо҃ но всѧ́ческаѧ и҆ въ всѣхъ хс҃· за҃, сн҃и·

*Ѡблецѣ́тесѧ оу҃бо на́коже и҆збра́нніи ба҃, ст҃и и҆ возлю́бленни, въ мл҃ть ще́дро́тъ, (и҆) бл҃гость, въ смиреномꙋ́дрїе, кро́тость, (и҆) долготерпѣнїе, прїе́млюще дрꙋгъ дрꙋга, и҆ оу҃гажа́юще себѣ, а҆ще кто҃ на кого и҆́мать порече́нїе, на́коже и҆ [хс҃][5] оу҃годи́лъ ѥ҆сть вамъ, та́коже и҆ вы҆. надо всѣ́ми же сѝми, (стажи́те) любо́вь, на́же ѥ҆сть сооу́зъ съверше́ньства, и҆ ми҃р [бж҃їи][6] да въдвара́ѥтсѧ въ ср҃цы́хъ ва́шихъ, в не́мже и҆ зва́ни бы́сте въ ѥ҆ди́но тѣ́ло, (-)[7] бл҃года́рни быва́йте. сло́во хр҃во да вселя́ѥтсѧ въ ва҃ бога́тно, въ всѧ́кои премꙋ́дрости, оу҃ча́ще и҆ вразꙋмля́юще себе самѣ́хъ, въ ѱа́лмѣхъ, (и҆) пѣ́нїи́хъ, и҆ пѣ́снехъ дх҃о́вныхъ, о҆ бл҃годати пою́ще въ ср҃цы́ ва́шихъ гв҃и· за҃, сн҃д·

И҆ *всѐ ѥ҆же а҆ще творите́ сло́вомъ и҆ли дѣ́ломъ, всѧ въ и҆мѧ {гс҃а і҃с҃ хс҃а}[8]. бл҃годаря́ще ба҃ (и҆) ѻ҆ц҃а о҆ немъ· *жены́ повинꙋйтесѧ {свои́мъ мꙋжемъ}[9], на́коже подоба́етъ о҆́ гс҃ѣ· *мꙋжїе́ любите жены́ {ваша}[10], и҆ не гнѣ́вайтесѧ на ни́м҃· *чада послꙋшайте роди́тель (свои́м҃) въ всем҃ꙋ́, сїе бо оу҃го҃но ѥ҆сть гв҃и· ѻ҆ц҃ы не раздража́йте ча́дъ ва́шихъ, да не оу҃ныва́ютъ· *раби́ послꙋшайте по всем҃ꙋ пло́тскихъ господїи́ (ва́шим҃). не пр҃е о҆чи́ма точїю рабо́тающе а҆ки чл҃коо҃го́дницы, но въ простотѣ ср҃ца, бо́ѧщесѧ [ба҃][11]. {и҆ всѧ́ко ѥ҆же}[12] творите́, ѿ дш҃а дѣ́лайте, на́коже (гс҃ꙋ а҆)[13] не чл҃комъ, *вѣ́дѧще на́ко ѿ (ба҃)[14] прїи́мете въздаѧ́нїе по достоѧ́нїю (ва́шемꙋ). гс҃ꙋ [бо][15] хс҃ꙋ рабо́таете. а҆ о҆бидя́и,

еф. 5 ѥ҆фс҃ ѵ҃
рим. 6 · еф. 4 · єв. 12 · пет1. 2 і 4 кр҃ви ѕ҃ · ѥ҆фс҃ д҃ · ѥ҆вр҃е ѕ҃ і҃ · а҃ петр҃ ѕ҃ · и҃ д҃
мой1. 2 і 5 і 9 кор1. 11 а҃ мѳ҃ ѕ҃ · и҃ ѵ҃ и҃ д҃ · а҃ кр҃ви а҃і
еф. 6 ѥ҆фс҃ ѕ҃
кор1. 10 а҃ кр҃ви і҃
еф. 5 ѥ҆фс҃ ѵ҃
пет1. 3 а҃ петр҃ г҃
еф. 6 ѥ҆фс҃ ѕ҃
еф. 6 · тит. 2 · пет1. 2 ѥ҆фс҃ ѕ҃ · титъ ѕ҃ · а҃ петр҃ ѕ҃
мой5. 10 · муд. 6 · сир. 35 ѵ҃ мѳ҃ і҃ · мꙋдр҃ ѕ҃ · сирх҃ а҃і

кр҃и ѣ
галл҃ ѣ
ѣфс҃ ѕ

вꙗспрїиметъ ѣ҆же ѡ҆бидѣ. *и҆ нѣсть лицꙋ ѡ҆-
бинове́нїе.

рим. 2
гал. 2
еф. 6

Гл҃а, д҃.

Госпо́дїе, пра́вдꙋ и҆ ꙋ҆ра́вненїе рабо́мъ да́-
те, вѣ́дꙗще и҆́ко и҆ вы и҆́мате г҃а на
[нб҃сѣ]1. за҃, с҃д҃.

лꙋ ѝи
ѣ сед҃ꙋ ѥ
ѣфс҃ ѕ
ѣ сед҃ꙋ г

Въ *мо́литвѣ терпи́те, пребыва́юще в не́й
съ бл҃годаре́нїе́мъ, *молꙗ́щесꙗ вскꙋ́пѣ и҆ ѡ҆ насъ,
да бъ ѿве́рзетъ намъ двери сло́вꙋ, прогла́сти
та́ннꙋ хр҃ꙋ, ѥ҆́же ради и҆ свꙗ́зан ѥ҆смь, да и҆́вла́ю ѥ҆ꙗ и҆́коже подоба́етъ ми гл҃а́ти. за҃.

ѣфс҃ ѥ

Въ *премꙋ́дрости ходи́те къ вънѣшни́мъ, вре́мꙗ
и҆скꙋпꙋ́юще. сло́во ваше (да бꙋдетъ) всегда́ въ
бл҃а҆ти со́лїю растворе́но, вѣ́дѣти и҆́ко подоба́-
етъ ва҃ ѥ҆ди́номꙋ комꙋ́ждо ѿвѣщава́ти. а҆ и҆́же
ѡ҆ мнѣ́, всѧ ска́жетъ вамъ, тихи́къ, възлю́б-
ленын бра́тъ, и҆ вѣ́ренъ слꙋжи́тель, и҆ сработ-
никъ ѡ҆́ г҃ѣ. ѥ҆гоже (и҆) посла́хъ къ вамъ на сѐ и҆́стое,
и҆́ко да разꙋмѣ́ете, и҆́же ѡ҆ насъ, и҆ ѹ҆тѣшитъ
ср҃ца ва́ша. *съ ѻ҆ни́симомъ вѣ́рнимъ и҆ възлюб-
ле́нꙑ҃мъ бра́томъ (нашимъ), и҆́же е҆́стъ ѿ ва҃, (и҆)
всѧ вамъ ска́жꙋтъ и҆́же здѣ. за҃, с҃д҃а.

филл҃ а

Цѣлꙋетъ вы а҆риста́рхъ съплѣ́нникъ мои, и҆ ма́рко
а҆нєѱе́и варнавинъ, ѥ҆гоже ради прїе́мсте (за́по-
вѣдь)2, а҆́ще (же) прїидетъ къ вамъ, прїимѣ-
те ѥ҆го. и҆ і҃съ нарече́ныи ю҆́стъ, сꙋщїи ѿ
ѻ҆брѣза́нїа, сїи́ ѥ҆ди́ни сопо҆сѣ́шницы въ ц҃рство
бж҃їе, и҆́же бы́ша ми ꙋ҆тѣше́нїе. цѣлꙋетъ вы
ѥ҆пафра́ и҆́же ѿ васъ рабъ {і҃с х҃ꙋ}3, всегда́ под-
виза́ѧсѧ ѡ҆ васъ въ мо́литвахъ, да бꙋдете съ-
верше́ни и҆ і҃спо́лнени въ всѣ́кои во́ли бж҃їи. Свѣ-
дѣтельствꙋю бо ѡ҆ нем҃, и҆́ко и҆́мать [ре́в-
ность]4, (и҆ болѣ́знь) ѡ҆ васъ, и҆ ѡ҆ сꙋщихъ в ла-
ѻ҆дикїи, и҆ въ и҆ера́поли. Цѣлꙋетъ вы лꙋка вра́чь
възлю́бленын, и҆ дима́съ. Цѣлꙋ́йте (бра́тїю сꙋ-
щꙋю въ лаѻ҆дикїи)5, и҆ нимфа́на, и҆ дома́шнюю
(и҆)6 ц҃рковь. и҆ ѥ҆гда́ прочтѐтсѧ ѿ ва҃ посла́нїе
(сїе), сътвори́те да и҆ в лаѻ҆дикїистеи ц҃ркви
прочте́но бꙋдетъ. и҆ (напи́санное)7 ѿ лаѻ҆дикїи,
да и҆ вы прочте́те. и҆ рцѣте а҆рхи́ппꙋ, блюди́ слꙋ-
же́нїе, ѥ҆гоже прїе́мъ ѿ г҃а, да (-)8 доверши́-
ши. Цѣлова́нїе мое́ю рꙋко́ю па́влею, помина́йте
моѧ ꙋ҆зы. бл҃года́ть съ (всѣ́ми) ва́ми [а҆ми́нь]9.

Конецъ колоса́нскомꙋ посла́нїю.
И҆́мать в себѣ, Гл҃а, д҃.
Ч҃ зачалъ ц҃рковны́хъ, г҃і.

Глава 4

держить те, як кривдив, *і немає огляду на лице.

рим. 2
гал. 2
еф. 6

1 Пани, дайте справедливе і належне рабам, знаючи, що і ви маєте пана на небесах. *поч. 260*

лук. 18
сол2. 5

2 В *молитві будьте терпеливі, перебуваючи в ній з подякою, **3** також *молячись і за нас, щоб Бог нам відкрив двері слова, щоб розголосити Христову тайну, задля якої я і є зв'язаним, **4** щоб я її так об'явив, як мені належиться говорити. *поч.*

еф. 6
сол2. 3

5 Відносно зовнішніх, ходіть в *премудрості, викуповуючи час. **6** Хай ваше слово завжди буде з ласкою, розбавлене сіллю, щоб вам знати, як належиться кожному відповідати. **7** А щодо мене, все вам скаже Тихік, улюблений брат, і вірний служитель, і співробітник в Господі, **8** якого я і послав до вас саме на це, щоб ви пізнали те, що про нас, і щоб він потішив ваші серця **9** *з Онисимом, нашим вірним і улюбленим братом, який є від вас. І вони вам скажуть про все, що є тут. *поч. 261*

еф. 5

филл. 1

10 Вас здоровить Аристарх, мій співполонений, і Марко, небіж Варнави, про якого ви одержали заповідь; якщо ж прийде до вас, прийміть його; **11** і Ісус, прозваний Юст, що є з обрізання. Ці одні є помічники в божому царстві, які були мені потіхою. **12** Вас здоровить Епафрас, який з вас, раб Ісуса Христа, що завжди турбувався про вас в молитвах, щоб ви були досконалі і довершені в усякій божій волі. **13** Адже свідчу про нього, що має велику ревність і біль за вас і за тих, що є в Лаодикії і в Єраполі. **14** Здоровить вас улюблений лікар Лука і Димас. **15** Здоровіть братів, що є в Лаодикії, і Нимфана, і його домашню церкву. **16** І коли це послання буде вами прочитане, зробіть так, щоб було прочитаним і в Лаодикійській церкві; і прочитайте і ви, написане з Лаодикій. **17** І скажіть Архипові: Бережи службу, яку ти одержав від Господа, щоб ти довершив. **18** Поздоровлення моєю, Павловою, рукою! Пам'ятайте про мої кайдани. Ласка з усіма вами. Амінь.

Кінець Послання до Колосян.
Має в собі 4 глави,
а 13 церковних початків.

1859

Розповідь про Перше Послання святого апостола Павла до Солунян.

Це *послання* він посилає з Атен, раніше побачивши їх і поживши у них. Причина ж послання така. Апостол перетерпів багато скорбот у Вирії і Филіпах Македонських, і в Коринті. А знаючи, скільки він потерпів і в Солуні, і боячись, щоб часом солуняни, почувши, скільки він потерпів у вищезгаданих містах, не були спокушені спокусником-сатаною і не згіршилися, та ще довідавшись, що й безмірно сумують за померлими, він посилає до них Тимотея з цим посаланням. Отже, найперше, він скріплює їх у вірі, щоб вони не похитнулися задля скорбот і нічим чужим не вважали те, що потерпіли від юдеїв, які і Господа вбили. Бо говорить, що для християн є властивим терпіти скорботи в цьому житті. Багато ж, завіщавши так жити, як вони, прийняли від нього. Пише далі про тих, що вмирають, потішаючи їх і навчаючи не дуже сумувати, бо смерть не є загибеллю, але дорогою до воскресіння. Тоді їх навчає і про роки, щоб знаючи, що день є невідомим, постійно були готовими, і хай не сприймають нічого з того, що про це говориться. Бо каже, що прихід такий, що ті, що залишилися і є живими в тому дні, не випередять тих, що встають з мертвих. Бо навчає, що переміна всіх буде одночасною. До цього ж, завіщаючи їм, щоб ставали кращими в звичаях, наказує їм завжди радіти в надії і завжди їм молитися і дякувати Господеві. І він заклинає їх прочитати це послання перед всіма братами і так його закінчує.

Сказа́нїе є́же к солу́нѧномъ, пе́рвому посла́нїю, ст҃а́го а҃пла па́вла·

Сїе́ посыла́етъ ѿ а҆ѳи́нъ ви́дѣвъ и҆хъ пре́жде и҆ пожи́въ оу҆ ни́хъ. вина́ же посла́нїю сїѧ. а҃плъ мно́ги ско́рби претерпѣ́въ въ҇ ѳессалони́ки, и҆ въ҇ фїлїппѣ́хъ македо́нїи, и҆ въ҇ кори́нѳѣ, вѣ́дыи же є҆ли́ка пострада́ и҆ в҇ солу́ни, и҆ бои́ѧ да не кто́ слы́шавше солу́нѧне, є҆ли́ка пострада́, въ҇ пре҆ре́ченныѧ градѣ́хъ, и҆скуше́ни бу́дутъ ѿ и҆скуша́ющаго сатаны́ и҆ съблазня́тсѧ. є҆ще и҆ оу҆вѣ́дѣвъ ни́кто и҆ о҆ оу҆мира́ющихъ безмѣ́рно скорба́тъ, посыла́етъ тимоѳе́ѧ къ҇ ни́мъ съ҇ посла́нїемъ сѝ· Пе́рвѣе оу҆бо оу҆твержда́етъ и҆хъ въ҇ вѣрѣ́, ни́кто не поколѣба́тиса҆ и҆ скорбе́и дѣла́, и҆ ничто́же стра́нно пострада́вшимъ мнѣ́ти и҆мъ ѿ и҆оу҆де́и, и҆же и҆ г҃а оу҆би́ша. хр҃тїа́но҃ бо сво́йственно є҆́сть є҆́же ско́рби терпѣ́ти въ҇ жи́тїи семъ глетъ. мно́го же завѣща́въ и҆ сѝце, ни́коже прїа́ша ѿ него, та́ко жи́тельствовати· Пи́шетъ про́чее о҆ оу҆мира́ющихъ, оу҆тѣша́ѧ и҆, и҆ оу҆ча́, не велми скорбѣ́ти, нѣ́сть бо смє́рть поги́бель, но пу́ть къ҇ въскрⷭ҇нїю· Та́же и҆ о҆ лѣ́тѣхъ и҆ оу҆чи́й, да безвѣ́стенъ дн҃ь вѣ́дѧще, выну́ гото́ви бываю́тъ, и҆ да ни є҆ди́ному внима́ютъ вѣщ҃а́ющему о҆ немъ. бы́ти бо ре́че прише́ствїю та́ко. ни́кто о҆ста́вшимъ и҆ о҆брѣта́емымъ ѣ҆ дн҃ь о҆́нъ, живы́мъ не предвари́ти въста́ющаѧ ѿ мертвы́хъ. въ҇кꙋпѣ́ бо бы́ти всѣ́хъ премѣне́нїю оу҆чи́тъ. къ҇ си́мъ же завѣща́ва҆ѧ и҆мъ лꙋ́чшимъ быва́ти въ҇ о҆бы́чаехъ, повелѣва́етъ и҆мъ всегда́ ра́доватиса҆ о҆ оу҆пова́нїи, и҆ моли́тиса҆ и҆ бл҃годарити и҆мъ всегда́ г҃ви. и҆ заклина́етъ и҆хъ прочита́ти посла́нїе сѐ предо всѣ́ми бра́тїи, и҆ сѝце сконча́ва́етъ є·

До Солунян 1-е Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 262*

1 Павло, і Силуан, і Тимотей – Солунській церкві в Бозі, нашому Батькові, і Господі Ісусі Христі. Ласка вам і мир від Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа.

КѲСЛꙋ́НѦНѢ҃ПОСЛАНЇЄСТО҃А҃ГА҃ПА́ВЛА. А҃Є·

Г҃ла, а҃, за҃, сѵ҃в·

А́вел҃ъ[1], и҆ силꙋа́нъ и҆ тимоѳе́и, цр҃кви солу́нстѣи, о҆ бз҃ѣ ѡ҃ц҃ы {на́шемъ}[2] и҆ г҃ѣ і҃с҃ х҃ѣ. бл҃гть вамъ и҆ ми́ръ [ѿ бг҃а ѡ҃ц҃а нашего, и҆ г҃а і҃с҃ ха҃][3]. *бл҃годари́мъ б҃а все- в҃ селу́ а҃ филп҃ а҃

гдà ѻ̀ всѣхъ васъ, поминáнїе [вáше][4] творя́ще въ мл҃твахъ своúхъ. непрестáнно поминáюще ваше дѣло (и̂ вѣрУ)[5], и̂ трУдъ любвé (же) и̂ терпѣнїю, (и̂) ѹ̀повáнїе на гⷭа нашего їсⷭ хⷭа, прⷭ бмⷭъ и̂ ѿцемъ нáшимъ. вѣдя́ще братїе възлюбленаѧ, ѿ бгⷭа и̂збранїе вáше, нáко блговѣствовáнїе нáше не бы́сть къ вамъ въ слóвѣ тóчїю, но и̂ си́лою, и̂ дх҃омъ стⷭы́мъ, и̂ въ и̂звѣщéнїи мнóзѣ, нáкоже и̂ вѣ́сте, каковúи бы́хомъ въ вá҃, ради васъ· зá, сⷭ҃г·
И̂ вы подóбницы намъ бы́сте, (-)[6] гⷭе прїúмше слóво въ скóрби мнóзѣ, (и̂) съ рáдостїю дх҃а стⷭго. нáко бы́ти вá҃ ѻ́бразъ всѣмъ вѣрУющимъ, въ македóнїи, и̂ а̂хаїи. ѿ васъ бо промчáся слово гⷭе не тóкмо въ македóнїи и̂ {-}[7] а̂хаїи, [но и̂][8] въ всѧ́комъ мѣстѣ вѣ́ра ваша, нáже къ бУ и̂зы́де, нáко не требовáти намъ гл҃ати что, тїи бо ѻ̀ насъ възвѣщáютъ какóвъ възхóдъ и̂мѣ́хомъ къ вáмъ, и̂ како ѻ̀братúстесѧ къ бУ ѿ и́долъ, рабóтати бУ жúвУ и̂ и́стиннУ, и̂ ждáти сúна е̂гο съ нб҃съ, е̂гоже възкрⷭѝ и̂з мр҃твы́хъ, їсⷭа и̂збавлáющаго насъ ѿ́ гнѣва грядУщаго·

Гл҃а, в҃, зá, сⷭ҃д·

дѣ҃а ві

Сáми бо вѣ́сте братїе, възхóдъ нашъ и̂же къ вамъ, нáко не въ тщ҃е бы́, но прежде пострадáвше и̂ досаждéнїе бывше, нáкоже вѣ́сте, *въ филúппѣхъ, дерзнУхомъ ѻ́ бз҃ѣ нáшемъ, гл҃ати къ вáмъ блговѣствованїе бж҃їе, съ мнóгимъ по́двигомъ, ѹ̀тѣшéнїе бо наше, не ѿ прелести, ни ѿ нечистоты̀, ни лéстїю но нáкоже и̂скУсúхомсѧ ѿ́ бгⷭа вѣ́рни бы́ти прїáти блговѣствованїе, тако гл҃емъ, не а̂ки чл҃комъ ѹ̀гажáюще, но бУ и̂скУсúвшемУ ср҃ца наша никогдаже бо въ словесú ласкáнїа бы́хомъ (къ вамъ) нáкоже вѣ́сте, ниже винóю лихоúмáнїѧ, бг҃ъ свѣдѣтель, ни и́щУще ѿ чл҃къ слáвы, ни ѿ васъ, ни ѿ и́нѣхъ, могУще въ тяготѣ́ти, нáкоже хⷭ҃ви а̂п҃ли. но бы́хомъ [тúхи][1] посредѣ васъ, нáкоже дойúлица грѣетъ своѧ чáда, тáкожде желáюще васъ, блговолúхомъ подáти вá҃ не тóчїю блговѣствованїе бж҃їе, но и̂ дш҃а своѧ, зане же възлюбленúи (бы́сте намъ)[2]· зá, сⷭ҃е·

дѣ҃а ї и̂ кр҃н д҃ в҃ слУ г҃

Пóмните бо братїе трУдъ нашъ, и̂ по́двигъ. нóщь бо и̂ дн҃ь *дѣлáюще, нáко не ѻ́тяготити ни е̂дúного ѿ вá҃. проповѣдахо҃ вамъ блговѣствованїе бж҃їе. вы свѣдѣтеле, и̂ бг҃ъ, нáко прⷭ҃бно и̂ прáведно и̂ непорóчно вáмъ вѣрУющимъ бы́хомъ, нáкоже вѣ́сте зане е̂дúнаго когóждо васъ, нáкоже ѿц҃ъ чáда своа, моля́ще (и̂

2 *Завжди дякуємо Богові за всіх вас, чинячи згадку про вас в своїх молитвах, безперервно **3** згадуючи ваше діло, і віру, і труд любові, і терпеливість, і надію на нашого Господа Ісуса Христа перед Богом і нашим Батьком. **4** Знаючи, улюблені брати, ваш вибір від Бога, **5** що наше благовіствування у вас не було тільки в слові, але і з силою, і Святим Духом, і у великому переконанні, як і ви знаєте, якими ми були у вас *і* задля вас. *поч. 263*

сол2. 1
фил. 1

6 І ви наслідували нас, прийнявши господнє слово у великій скорботі і з радістю Святого Духа, **7** так що ви стали взірцем для всіх віруючих в Македонії і Ахаї. **8** Бо від вас поширилося господнє слово не тільки в Македонії і Ахаї, але і на всяке місце вийшла ваша віра в Бога, так що нам не потрібно ще щось говорити. **9** Бо ті про нас звіщають, який ми мали вхід у вас і як ви навернулися до Бога від ідолів, щоб служити живому і правдивому Богові **10** і очікувати його Сина з небес, якого Він воскресив з мертвих, Ісуса, що визволяє нас від гніву, що надходить.

Глава 2, *поч. 264*

1 Бо самі знаєте, брати, про наш вхід, що до вас, що не був надаремно, **2** але, як ми раніше потерпіли і були зневажені *у Филипах, як ви знаєте, ми насмілились у нашому Бозі говорити до вас Боже благовіствування з великим подвигом. **3** Бо наша потіха не з обмани і не з нечистоти, ані обманою, **4** але, оскільки ми були випробувані Богом, що ми є вірні одержати благовіствування, так говоримо, не наче догоджаючи людям, але Богові, що випробував наші серця. **5** Адже ми ніколи не звернулися до вас зі словом обмани, як знаєте, ані по причині поганого зиску – Бог свідок, **6** ані не шукаючи від людей слави, ані від вас, ані від інших, **7** можучи бути тягарем, як Христові апостоли. Але ми посеред вас були тихі, так як годувальниця, що гріє своїх дітей, **8** так само бажаючи вас, ми зволили вам подати не тільки Божу благовість, але й свої душі, тому що ж ви були нам улюблені. *поч. 265*

дія. 16

9 Адже згадайте, брати, наш труд і подвиг. Бо *працюючи і день *і* ніч, щоб не обтяжити нікого з вас, ми вам проповідували Божу благовість. **10** Ви і Бог свідки, що ми були преподобні, і праведні, і непорочні для вас, що вірите, **11** як знаєте. Тому що кожного з вас, як батько своїх дітей, **12** благаючи і потішаючи вас та свід-

дія. 10
кор1. 4
сол2. 3

еф. 4 фил. 1 кол. 1 кор1. 1

чачи вам *ходити гідно за Богом, що покликав вас у своє царство і славу. **13** Задля цього і ми безперервно дякуємо Богові, що, одержавши слово божого слухання від нас, ви прийняли не як людське слово, але як воно по правді є, боже слово, що діє у вас, що вірите.

поч. 266

14 Бо ви, брати, стали подібними до божих церков, що є в Юдеї в Христі Ісусі, нашому Господі. Тому що і ви те саме потерпіли від своїх земляків, так як і ті від юдеїв, **15** що вбили Господа Ісуса і його пророків, і нас вигнали, і Богові не вгодили, і противляться всім людям, **16** і забороняють нам говорити поганам, щоб спаслися, щоб вони завжди поповнювали свої гріхи. На них же вповні надійшов гнів. **17** Ми ж, брати, осиротівши від вас на час і годину, лицем, а не серцем,

рим. 1

*дуже постаралися великим бажанням побачити ваше лице. **18** Тому що ми побажали прийти до вас, я ж, Павло, один раз і двічі, але нам не дав сатана. **19** Бо хто для нас надія, або радість, або вінець похвали, якщо не ви перед нашим Господом Ісусом Христом в його прихід.

оу҃тѣша́ющε васъ)[3], и҆ сѣдѣтельствующε (ва҃ *ходи́ти)[4] досто́йно ѳ҃у, {призвавшемуꙋ}[5] вы въ свое цр҃тво и҆ сла́ву. [-][6] сего́ ра҃ и҆ мы бл҃годари́мъ ѳ҃а непреста́нно, я҆́ко прїе́мше сло́во слы́шанїа (бж҃їа ѡ҃ насъ)[7], прїа́сте не а҆́ки сло́во чл҃ѣ́ко, но я҆́коже е҆́сть вънстинꙋ сло́во бж҃їе, е҆же (-)[8] дѣйствуетсѧ въ ва҃ вѣ́рующи҃мъ. за҃, сѣ҃з.

вы́ бо подо́бни бысте бра́тїе цр҃кваме҃ бж҃їа҃мъ, сущимъ въ іоу҃де́и ѡ҃ хр҃ѣ і҆сѣ. (г҃ѣ нашемъ). Занѣ та́жде (и҆ вы пострада́сте)[9] ѡ҃ своі́хъ сопле́менникъ, я҆́коже и҆ тїи ѡ҃ іоу҃де́и, (-)[10] (оу҃бива́шихъ г҃а)[11] і҆са, и҆ [е҆го][12] пр҃роки, и҆ насъ и҆згна́вшихъ, и҆ ѳ҃у не оу҃годи́вшїи҃. и҆ всѣмъ чл҃ѣкомъ противя́щїисѧ, (и҆) възбраня́ющихъ намъ (гл҃ати я҆зы́комъ)[13], да спсу́тсѧ, въ е҆же и҆спо́лнити и҆мъ грѣхи (своѧ) всегда̀. постѝ же на ни́хъ гнѣвъ до конца̀. Цы́и же бра́тїе о҆сирѣ́вше ѡ҃ васъ кр҃ъ вре́мени (и҆) часу́, лице́мъ, а҆ не ср҃цемъ, *ли́шше потща́хомсѧ лица̀ ва́шего ви́дѣти мно́гимъ жела́нїемъ. занѣ възхотѣхомъ прїити҆ къ вамъ, а҆з же па́велъ (-)[14] е҆ди́ною и҆ два́жды, и҆ възбрани҆ намъ сатана̀. кто́ бо намъ оу҃пова́нїе и҆ли ра́дость, и҆ли вѣне́цъ похвале́нїю҃; а҆ще не (-)[15] вы́, пр҃е г҃мъ на́шимъ і҆с (хм҃ъ), въ прише́ствїи е҆го.

ефе́ д филн҃ й кола̀ й й кр҃ри й

кр҃ри й

Глава 3, *поч. 267*

20 Бо ви є наша слава і радість. **3,1** Тому вже не терплячи, ми зволили залишитися в Атенах самі **2** і

дія. 16

послали нашого брата *Тимотея, і божого служителя, і нашого помічника в Христовій благовісті, щоб вас підкріпити і потішити у вашій вірі, **3** щоб ані одного смутку ви не мали в цих скорботах, бо самі знаєте, що ми поставлені саме на це. **4** Бо коли ми були у вас, ми вам наперед сказали, що маємо терпіти, що й сталося і ви побачили. **5** Задля цього і я, більше не терплячи, послав пізнати вашу віру, щоб часом вас не спокусив спокусник і даремним не був наш труд. **6** Тепер же, як до нас прийшов Тимотей від вас і благовістив нам вашу віру і любов, і що маєте про нас добру пам'ять, завжди бажаючи нас бачити, так як і ми вас, **7** задля цього ми, брати, потішилися вами в усій біді і нашому горі, задля вашої віри. **8** Бо ми тепер є живі, якщо ви стоїте в Господі.

поч. 268

9 Бо яку подяку можемо віддати Богові за вас, понад всю радість, якою радіємо задля вас перед нашим

рим. 1

Богом? **10** Дуже молячись, *ніч і день, щоб побачити ваше лице і поповнити брак вашої віри. **11** А сам Бог і наш Батько та наш Господь –

вы́ бо е҆́сте сла́ва наша и҆ ра́дость. тѣмже оу҃же не тр҃пя́ще, бл҃говоли́хомъ о҆ста́тисѧ въ а҆ѳи́нѣхъ е҆ди́ни, и҆ посла́хомъ *тимоѳе́а бра́та на́шего, [и҆ служи́теля бж҃їа, и҆ спосп҃шника на́шего][1], въ бл҃говѣ́стїи хр҃ѣ, оу҃твердити҆ ва҃ и҆ оу҃тѣшити҆ о҆ вѣ́ре ва́шеи҆, я҆́ко ни е҆ди́наго смꙋще́нїа и҆мѣти҆ въ сиѵорѣ́хъ сі҃и҃. са́ми бо вѣ́сте, я҆́ко на сѐ е҆́сто҃е лежи҃м҃ и҆́бо е҆гда оу҃ васъ бѣ́хомъ, преже реко́хомъ вамъ, я҆́ко и҆ма́мы сиѵорѣ́ти, е҆же и҆ бы́сть, и҆ ви́дѣсте. сего̀ ради и҆ а́зъ ктомꙋ не терпѧ̀, посла҃ разꙋмѣ́ти вѣ́ру ва́шꙋ, да не я҆́каѥ и҆скꙋси́лъ вы̀ бꙋдетъ и҆скꙋша́ѧи, и҆ въ тщи҆е бꙋдетъ тр҃ꙋдъ нашъ. нн҃ѣ же приш҃е́дшꙋ тимоѳе́ю къ намъ ѡ҃ ва҃, и҆ бл҃говѣ́стившꙋ намъ вѣ́рꙋ (вашꙋ и҆ любо́вь)[2], и҆ я҆́ко и҆ма́те памать҆ о҆ на҃ бл҃гꙋ, всегда̀, жела́юще насъ ви́дѣти҆, я҆́коже и҆ мы васъ. сего̀ ради оу҃тѣшихомсѧ бра́тїе о҆ васъ, въ всеи҆ бѣ́дѣ и҆ сиѵо́рѣ нашеи҆, вашеѧ ра́ди вѣ́ры҃. я҆́ко мы нн҃ѣ живи҆ е҆́смы, а҆ще вы стои҆́те о҆́ г҃ѣ. за҃, сѣ҃и.

Ко́е бо бл҃годаре́нїе (ѳ҃у можемъ)[3] въздя́ти о҆ васъ, на҃ всею радостїю е҆́юже радꙋемсѧ, васъ ради пр҃е́ бо҃мъ наши҃м҃, *нощь и҆ дн҃ь прей҃злиха

кр҃ри й

молѧщесѧ ви́дѣти҆ (лицѐ ваше)[4], и҆ съвершити҆ лиши́нїе вѣ́ры ва́шеѧ. Сам же ѳ҃ъ и҆ ѡ҃ц҃ъ

нашъ, и҆ гⷭ҃ь нашъ і҃ⷭ҃ (х҃ⷭ҃) да и҆спра́витъ пу҃ть нашъ къ ва́мъ. ва́съ же гⷭ҃ь да оу҆мно́житъ, и҆ да и҆збы́точествитъ любо́вїю дрУ҃га къ дрУ҃гУ҃, и҆ къ всѣ́мъ, ꙗ҆́коже и҆ мы́ о҆́ васъ, оу҆тверди́те ваша ср҃дца непороч҃на въ ст҃ы́ни, пр҃е́дъ бг҃омъ и҆ ѻ҆́цемъ нашимъ҆, въ прише́ствїе гⷭ҃а нашего і҃ⷭ҃ х҃а, съ всѣ́ми ст҃ы́ми е҆го҆ а҆ми́нь·

Гл҃а, д҃. зр҃, сѣ́д҃·

Тѣ́мже оу҆́бо бра́тїе прашда́емъ вы҃ и҆ мо́лимъ о҆́ (х҃ѣ)[1] і҃ⷭ҃ѣ, да ꙗ҆́коже прїа́сте ѿ насъ, ка́ко подоба́етъ ва҃ ходи́ти, и҆ оу҆гожда́ти бг҃ови, та́кожде и҆ ходи́те, да и҆збыточествУ҃ете па́че· вѣ́сте бо́ каковà повелѣ́ніа да́хомъ вамъ҆, о҆́ гⷭ҃ѣ і҃ⷭ҃ѣ. *сїа́ бо́ е҆́сть во́ля бж҃їа҆, свдтыбà ва́ша, храни́те себе́ самѣ́хъ ѿ блУ҃дà, (и҆) вѣ́дѣти комУ҃́жо ѿ васъ свои́ сосУ҃дъ стажава́ти въ ст҃ы́ни и҆ че́сти, (а҆) не въ стра́сти по́хотнѣи, ꙗ҆́коже и҆ ꙗ҆́зы́цы не вѣ́дащїи бг҃а· (*и҆) е҆́же не прест҃Упа́ти и҆ лихои́мствовати въ ве́щи бра́та своего́, занѐ мсти́тель (е҆́сть) гⷭ҃ь о҆́ всѣ́хъ сѝхъ, ꙗ҆́коже и҆ пре́жде реко́хомъ и҆ ва҃, и҆ засвѣ́дѣтельствова́хомъ. *не призва́ бо́ насъ бг҃ъ на нечистоту҃ но̀ въ свдтыбУ҃· Тѣ́мже оу҆́бо ѿмѣта́аѧ, не человѣ́ка ѿмѣта́етсѧ, но̀ бг҃а, {-}[2] да́вшаго дх҃ъ свои́ ст҃ы́и въ васъ· о҆́ братолюбїи́ же не тре́бУ҃ете да пи́шетсѧ къ вамъ҆. *са́ми бо вы҃ бг҃омъ оу҆че́ни е҆́сте, е҆́же люби́ти дрУ҃гъ дрУ҃га, и҆́бо твори́те то̀ къ всѣ́и бра́тїи сУ҃щеи въ всѣ́и македо́нїи· молѧ́ѧ же вы҃ бра́тїе, и҆збыточествова́ти па́че, и҆ любе́зно прилежа́ти. безмолвьствова́ти (же, и҆ ѿ своѧ́хъ дѣ́лати простра́нно)· и҆ дѣ́ла́ти свои́ма, *и҆ дѣ́лати (свои́ма рУ҃ка́ма)[3] ꙗ҆́коже (повелѣ́хо҃ вамъ҆)[4], да хо́дите бл҃гоо҆бра́зно къ вн҃ѣшнимъ. и҆ ни е҆ди́наго же требова́ти· зр҃, со҃·

Не хощУ҃ же васъ (бра́тїе не вѣ́дѣти)[5] о҆́ оу҆мерши́хъ, да не скорби́те, ꙗ҆́коже и҆ про́чїи не и҆мУ҃щеи оу҆пова́нїа҆. а҆ще бо вѣ́рУ҃емъ ꙗ҆́ко і҃ⷭ҃ оу҆мре́ и҆ въскр҃се́се· Тако́ и҆ бг҃ъ оу҆ме́ршаѧ о҆́ і҃ⷭ҃ѣ приведе́тъ҆ с ни́мъ. сїе́ бо вамъ҆ гл҃е́мъ словесе́мъ гн҃и́мъ, ꙗ҆́ко мы́ живУ҃щїи о҆ста́вленни въ прише́ствїе гн҃е, не и҆́мамы пр҃е́варитти оу҆ме́ршихъ· ꙗ҆́ко самъ҆ гⷭ҃ь въ повелѣ́нїи, въ гла́сѣ а҆рхагг҃лова҃, *и҆ въ трубѣ бж҃їи сни́детъ с нб҃се, и҆ мр҃твїи о҆́ х҃ѣ въскр҃УснУ҃тъ҆ пр҃еже. пото́мже мы живУ҃щїи о҆ста́вшеи, кУ҃пно с ни́ми въсхищ҃е́ни бУ҃дѣ́ на о҆́блацѣ́хъ, въ ср҃тенїе гн҃е на вздусѣ. и҆ та́ко всегда́ съ гⷭ҃мъ бУ҃демъ· зр҃, со҃а·

Тѣ́мже оу҆тѣша́йте дрУ҃гъ дрУ҃га въ словесѣ́хъ сѝхъ·

Ісус Христос хай випрямить нашу дорогу до вас. **12** Господь же хай вас помножить і хай наповнить любов'ю один до одного та до всіх, так як і ми до вас. **13** Скріпіть ваші непорочні серця у святості перед Богом і нашим Батьком у прихід нашого Господа Ісуса Христа з усіма його святими. Амінь.

Глава 4, *поч. 269*

1 Отже, далі, брати, просимо вас і благаємо в Христі Ісусі, щоб так як ви від нас одержали, як вам належиться ходити і догоджати Богові, так і ви ходили, щоб ви ще більше наповнялись. **2** Бо знаєте, які накази ми вам дали в Господі Ісусі. **3** *Бо це є божа воля – ваше освячення. Бережіть самих себе від розпусти, **4** і хай кожний з вас знає тримати свою посудину в святості і шані, **5** а не в пристрасті похоті, так як і погани, що не знають Бога. **6** *І не переступайте, і не кривдіть в речі свого брата, тому що Господь є месником в усьому цьому, так як і раніше ми сказали до вас і засвідчили. **7** *Бо Бог нас не прикликав на нечистоту, але до освячення. **8** Отже, тому той, хто відкидає, не людину відкидає, але Бога, що дав свого Святого Духа в вас. **9** А про братолюбство не потребуєте, щоб до вас писати. *Бо ви самі є навчені Богом, щоб любити один одного, **10** бо робите те до всіх братів, що є в усій Македонії. Благаємо ж вас, брати, щоб ви ще більше просувалися вперед **11** і дбали з любов'ю, були ж тихі, і щедро давали зі свого, і робили своє, *і працювали своїми руками, так як ми вам звеліли; **12** щоб ви гідно ходили відносно зовнішніх і ні одного ж не потребували. *поч. 270*

13 Не хочу ж, брати, щоб ви не знали про мертвих, щоб не сумували, так як і інші, що не мають надії. **14** Бо якщо віримо, що Ісус помер і воскрес, так і Бог померлих в Ісусі приведе з Ним. **15** Бо це говоримо вам господнім словом, що ми, що живемо, що залишимося до господнього приходу, не випередимо померлих. **16** Бо сам Господь з наказом, з голосом архангела *і з божою трубою зійде з неба – і мертві в Христі найперше воскреснуть. **17** Потім ми, що живемо, що зостались, разом з ними будемо підхоплені на хмари, на зустріч Господеві в повітрі, – і так завжди з Господом будемо. *поч. 271*

18 Тому потішайте один одного цими словами.

рим. 12
еф. 5
кор1. 6
кор1. 1
ів. 13
і 15
ів1. 2
сол2. 3
кор1. 15
мат. 24
кор1. 15
сол2. 1

Глава 5

мат. 24
пет2. 3
апо. 3
і 16

1 А про роки і про часи, брати,
вам не потрібно писати, **2** бо ви са-
мі напевно знаєте, *що господній
день так приходить, як злодій вночі.
3 Бо коли скажуть: Мир і безпека,
– тоді нагло на них надійде
знищення, так як і біль тієї, що має
в лоні, і вони не втечуть. **4** Ви ж,
брати, не є в темряві, щоб вас день
застав, як злодій. **5** Бо ви всі є си-
нами світла і синами дня, ми не є
синами ночі ані темряви. **6** Отже,
тому не спім, так як і інші, але чу-
ваймо і будьмо тверезі. **7** Бо ті, що
сплять, сплять вночі, і ті, що впи-
ваються, впиваються вночі. **8** Ми ж,

іс. 59
еф. 6

будучи синами дня, будьмо тверезі,
*зодягнувшись в броню віри і лю-
бові, і шолом надії – спасіння.
поч. 272

9 Бо не поставив нас Бог на гнів,
але на придбання спасіння нашим
Господом Ісусом Христом, **10** що
помер за нас, щоб ми, – чи чуваємо,
чи спимо, – разом з Ним і ожили.
11 Задля цього потішайте один од-
ного і будуйте кожний ближнього,
так як і робите. **12** Благаємо вас,
брати, щоб ви знали тих, що тру-
дяться у вас, і ваших настоятелів в
Господі, і тих, що вас напоумлю-
ють, **13** і вважайте їх за великих в
любові за їхнє діло. Майте мир у
собі. *поч. 273*

при. 17
мат. 5
рим. 12
пет1. 3
сир. 18
лук. 6
кол. 4

14 Благаємо ж вас, брати, врозум-
ляйте неробів, потішайте малодуш-
них, заступайтесь *за* немічних, будь-
те терпеливі до всіх. **15** *Стережіть-
ся, щоб ніхто не віддав комусь зло
за зло, але завжди думайте про доб-
ро один для одного і для всіх. **16**

лук. 18

Завжди радійте, **17** *безперервно
моліться, **18** дякуйте за все, бо це є
божа воля в Христі Ісусі у вас. **19**
Не гасіть Духа, **20** не понижуйте
пророцтва, **21** а випробовуючи усе,
держіть добро, **22** віддаляйтеся від
всякої злої речі. **23** Сам же Бог ми-

кор1. 1

ру *хай освятить вас досконалими
в усьому. І ваш вседосконалий дух,
і душа, і тіло хай збережуться непо-
рочними до приходу нашого Госпо-
да Ісуса Христа. **24** Вірний Той, що
вас покликав, що і зробить. **25** Брати, моліться і за нас. **26** Здоровіть
всіх братів святим поцілуном. **27**
Заклинаю вас Господом прочитати
це послання перед всіма братами. **28**
Ласка нашого Господа Ісуса Христа з вами. Амінь.

Кінець Першого Послання до
Солунян.
Має в собі 5 глав,
а 12 церковних початків.

Гла, ѳ.

Ѡ лѣтѣ и ѡ временѣхъ братіе, не трѣбѣ
ѣсть вамъ писати. сами бо вы извѣс-
тно вѣсте, *якоже день гнь якоже тать
въ нощи такоже приидетъ· Егда [бо][1] ре-
кутъ мира и оутвержєніе, тогда внезапу (на-
падетъ на ихъ)[2] всегубительство. якоже (и)
болѣзнь имущеи въ чревѣ, и не имуть избѣ-
жати· вы же братіе, нѣсте въ тмѣ, да день
васъ якоже тать постигнетъ· вси бо вы сынове
свѣту ѣсте и сынове дне, нѣсмы ноци ниже
тмы· Тѣмже оубо да не спимъ якоже и про-
чіи, но да бодрьствуимъ и трезвимсѧ· Спѧ-
щіи бо, въ нощи спѧтъ, и оупивающіисѧ, въ
нощи оупиваютсѧ· Мы же (сынове) (суще дню)[3],
да трезвимсѧ, *облекшесѧ въ брона вѣры и
любвѣ, и шлемъ оупованію спсенісѧ· зач, сов·
Якоже не положи насъ Бъ въ гнѣвъ, но въ снаб-
дѣніе спсенію гмъ нашимъ Іс хмъ, оумершимъ
за насъ, да аще бдимъ, аще ли спимъ, купно
с нимъ и оживемъ· Сего ради оутѣшаите
другъ друга, и съзидаите (кождо ближнаго)[4]
якоже и творитѣ· Молимъ же вы братіе, (зна-
ите)[5] тружающихсѧ оу васъ, и настоѧтелѣ
вашихъ о гѣ, и наказующаѧ вы, и мните
ихъ по преизлиха въ любви, за дѣло и, мирст-
вуите въ себѣ· зач, сог·
Молимъ же вы братіе, вразумлаите бесчинныѧ,
оутѣшаите малодушныѧ, заступаите
немощныѧ, долготерпите къ всѣмъ. *блюдите,
да никтоже зла за зло кому въздаѧ но всегда
добраѧ мыслите {-}[6] другъ къ другу, и къ
всѣмъ. всегда радуитесѧ, *непрестанно
молитесѧ о всемъ благодарите. сія бо (ѣсть)
воля божія о хѣ іѣсѣ въ васъ· духа не
оугашаите. пр҃рчествіѧ не оуничижаите всѧ же
(искушающе)[7], доброе держите. ѿ всякіѧ вещи
злыѧ ѿгрѣбаитесѧ· Самъ же Бъ мира *да
остіи вы съвершеныхъ о всемъ. и вѣсъвершенъ
вашъ дхъ, и дша, и тѣло непорочно въ
пришествіе га нашего іс ха да съхранитсѧ·
вѣренъ призвавыи васъ, иже и сътворитъ·
Братіе, молитесѧ и о насъ. цѣлуите братію
всю лобзаніемъ стымъ. Заклинаю вы гдемъ
прочести послание (сіе) пр҃е всею братіею·
Благодать га нашего іс ха съ вами. [амінь][8]·

Конецъ первому посланію, иже къ десалоникомъ·
Имать в себѣ гла ѳ,
а зачалъ церковныі, ві·

Сказа́нїе и́же к солу́нѧномъ второ́му посланїю ст҃го а҆п҃ла па́вла·

Сїе посыла́етъ ѿ ри́ма. вина же посла́нїю сїѧ. нѣцыи ѿ селу́нанъ пра́здни и҆ бесчи́нни, ѻ҆бходя́ще бра́тїю прельща́ху, ꙗ҆́ко оу҆же пришє́ствїю гн҃ю наста́вшу, прельща́ху же слы́шащихъ, ꙗ҆́ко а҆п҃лу сказу́ющу, сїе и҆ ѿ дха слы́шавше. сїѧ оу҆́бо оу҆вѣ́дѣвъ а҆п҃лъ, пи́шетъ посланїе сїе· И҆ первѣе оу҆́бо хва́литъ вѣ́ру и҆́хъ расте́щу. и҆ ꙗ҆́ко ѻ҆ нихъ хвалѧ́шесѧ доблественѣ терпя́щихъ ско́рби за х҃а· Оу҆тѣша́етъ же и҆́хъ, ꙗ҆́ко ѿмще́нїю хотя́щу бы́ти имъ ѿ бг҃а на ѻ҆бида́ющаѧ и҆́хъ· Тѧ́же ѻ҆ пришє́ствїи гн҃и оу҆читъ, не послу́шати и҆́мъ ни є҆ди́ному ни́же смуща́тисѧ, ни́же дх҃ѡ, ни́же ꙗкы самому списа́вшу, ни́же ѿню́дъ мнѣти наста́вшее пришє́ствїе є҆го· Не пре́же бо бы́ти є҆мꙋ а҆ще не ѿ҆ступле́нїе прежде прїи́детъ и҆ пото҃ а҆нтихри́стъ сы́нъ поги́бельный, є҆гоже пришє́ствїю въ зна́менїихъ и҆ чюдесѣ́хъ лживы́хъ, по дѣ́йствꙋ сатанинꙋ бы́ти сказу́етъ· Тѧ́же завѣща́въ и҆́мъ стоя́ти доблественѣ и҆ держа́ти преда́нїѧ, и҆́мже наоу́чени быша ѿ него, повелѣва́етъ ни є҆ди́но съ҆бще́нїе и҆́мѣти съ ходя́щими безчинно. но и҆ ѿгна́ти и҆́хъ, бы́ти бо рече лꙋка́вымъ и҆ льсти́вымъ· Сказа̀ сѝцевыихъ ѿню́же повелѣва́е не послꙋша́ющаго слове́съ є҆го. сего и҆з цр҃кви и҆згна́ти. и҆ про́чее помолꙗ́сѧ ѻ҆ мирѣ и҆́хъ сконча́ваетъ посланїе· Цѣлова́нїе свое́ю рꙋкою написа́, є҆́же зна́менїю бы́ти всѧ́кому посла́нїю сказу́етъ·

Розповідь про Друге Послання святого апостола Павла до Солунян.

Це *послання* він посилає з Риму. Причина ж послання така. Деякі з солунян, бездіяльні і нероби, обходячи братів, обманювали, що вже настав господній прихід. Обманювали ж слухачів, як розповідає апостол, що вони і це почули від Духа. Отже, апостол, дізнавшись про це, пише це послання. І отже, найперше, хвалить їхню віру, що зростає, і *каже*, що він ними хвалиться, як про тих, що мужньо терплять скорботи за Христа. Він потішає їх, що їм буде помста від Бога проти тих, що їх кривдять. Також навчає про господній прихід, щоб вони нікого не слухали ані не переймалися ні духом, ні, наче він сам написав, ні зовсім не вважати, що настав Його прихід, бо Він скоріше не прийде, якщо раніше не прийде відступлення, а потім антихрист – син погибелі. І каже, що його прихід буде зі знаками і фальшивими чудами, за дією сатани. Також, завіщавши їм стояти відважно і дотримуватись передання, якого вони навчилися від нього, наказує не мати нічого спільного з тими, що ходять без діла, але й проганяти їх, бо каже, що це погане і обманливе. Розповівши про таке, взагалі наказує виганяти з церкви того, що не слухає його слів. І відтак, помолившись про їхній мир, закінчує послання. Написавши привітання своєю рукою, вказує, що це знак на всякому його посланню.

ВТОРО́Е ПОСЛАНЇЕ СТО́ГО А҆П҃ЛА ПА́ВЛА. В҃ Є·

Гл҃а, а́, зн҃а́, с҃о́д·

А҆́вел҃ъ[1], и҆ сі҃лꙋа́нъ, и҆ тимоѳе́и, цр҃кви солꙋ́ньстѣи, ѻ҆́ бц҃ѣ ѿ҆ц҃ы нашемъ и҆ г҃ѣ і҃с х҃ѣ. бл҃а́ть вамъ и҆ ми́ръ, ѿ҆ бг҃а ѻ҆́ц҃а нашего, и҆ г҃а і҃с х҃а· *бл҃годари́ти до́лжни є҆смы̀ бг҃а всегда̀ ѻ҆ васъ бра́тїе, ꙗ҆́коже досто́йно є҆́сть, ꙗ҆́ко превъзраста́етъ вѣ́ра ва-

а҆ сі҃лꙋ а҆

До Солунян 2-е Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 274*

1 Павло, і Силуан, і Тимотей – Солунській церкві в Бозі, нашому Батькові, і Господеві Ісусові Христові. **2** Ласка вам і мир від Бога, нашого Батька, і Господа Ісуса Христа. **3** *Ми повинні завжди за вас дякувати Богові, брати, як належиться, бо ваша віра

сол1. 1

дуже зростає і множиться любов – кожного з усіх вас – один до одного. **4** Так що ми самі вами хвалимося у божих церквах, про вашу терпеливість і віру в усіх ваших переслідуваннях і скорботах, які одержуєте, – **5** знак справедливого божого суду, щоб ви удостоїлися божого царства, задля якого і терпите, **6** оскільки, отже, праведним є перед Богом відплатити скорботою тим, що вас пригноблюють. **7** А вам, що терпите утиски, –

сол1. 4 відлигу з нами *в об'явленні нашого Господа Ісуса Христа з неба з ангелами своєї сили **8** у полумї вогню, що дає помсту тим, які не знають Бога і не слухають благовісті нашого Господа Ісуса Христа, **9** які одержать муку, вічну погибель від господнього обличчя і від слави його сили, **10** коли Він прийде прославитися між своїми святими і стати подиву гідним між всіма віруючими. *поч. 274*

Бо ви в тому дні повірили нашому свідченню у вас. **11** Про це і молимося завжди за вас, щоб наш Бог вас удостоїв покликання і наповнив всякою доброю волею та добротою і ділом віри в силу, **12** щоб прославилося ім'я нашого Господа Ісуса Христа у вас, а ви в Ньому, за ласкою нашого Бога і Господа Ісуса Христа.

ша. и̂ мно́жится любо́вь є̂ди́наго кого́ждо вс҃ѣ васъ другъ къ другу, я҆́ко самѣ́мъ намъ (хвалятися о̂ ва҃)[2] въ ц҃рквахъ бж҃їахъ, о̂ терпѣ́нїи ва́шемъ, и̂ вѣ́ре, въ всѣ́хъ гоне́нїйхъ вашихъ, и̂ ско́рбехъ, и̂хже прїе́млете, показа́нїе праведному су́ду бж҃їю, въ є̂же сподо́битися вамъ ц҃рствїю бж҃їю, є̂гоже ради и̂ стра́жете. а҆ще оу̂бо пра́ведно ѡ҆́ бг҃а вѣ҃зати (ско́рбь, о̂скорбля́ющимъ васъ)[3], и̂ ва́мъ о̂скорбля́емымъ. ѡ҆ра́ду с на́ми, *въ ѡ҆кровене́нїи г҃а (нашего) і҃с (и҃а) съ нб҃се съ а҆г҃лы си́лы своея҆, въ огнѝ пла́менѣ, даю́щему ѡ҆мще́нїе невѣ́дущимъ бг҃а, и̂ не послу́шающимъ бл҃говѣствова́нїа г҃а нашего і҃с (и҃а), и̂же му́ку прїи́мутъ, погибе́лну вѣ́чную, ѡ҆ лица̀ гн҃а, и̂ ѡ҆ сла́вы кр҃пости є̂го, є̂гда̀ прїи́детъ просла́витися въ ст҃ы́хъ свои́хъ, и̂ ди́венъ бы́ти въ всѣ́хъ вѣ́ровавшихъ· за҃, со҃д·

я҆́ко оу̂вѣ́рися свѣ́дѣтельство наше (въ дн҃ь о̂н҃ъ въ васъ)[4]· въ не́мже и̂ мо́лимся всегда о̂ васъ, я҆́ко да є̂вы сподобитъ зва́нїю бг҃ъ нашъ, і̂ испо́лнитъ всѣ́каго бл҃говоле́нїа (и̂ бл҃гости)[5], и̂ дѣ́ло вѣ́ры въ си́лу. я҆́ко да просла́вится и҃́мя г҃а нашего і҃с {и҃а}[6] въ васъ, и̂ вы о̂ немъ, по бл҃ти бг҃а нашего и̂ г҃а і҃с и҃а·

г҃ла, в҃, за҃, со҃е·

мат. 24 мар. 13 лук. 21

Глава 2, *поч. 275*

1 Благаємо ж вас, брати, відносно приходу нашого Господа Ісуса Христа і нашого відходу до Нього, **2** щоб ви не скоро зводилися розумом ані не жахалися, ні духом, ні словом, ні посланням, наче нами посланим, що, отже, Христовий день настає. **3** *Хай ніхто вас не обманить жодним способом. Бо *не буде*, якщо раніше не прийде відступлення і не відкриється людина беззаконня, син погибелі – **4** противник і той, що возноситься понад кожного так званого бога або святощів; так, щоб він сів у божій церкві наче бог, показуючи себе, що він є богом. **5** Чи не пам'ятаєте, що, ще живучи між вами, я вам це говорив? **6** І нині знаєте про те, що стримує, щоб він з'явився у свій час. **7** Бо вже діє таємниця беззаконня. Тільки *є* Той, що нині стримує, доки не буде *усунений* з-посеред *нас*. **8** І тоді з'явиться беззаконний, *якого Господь Ісус уб'є духом своїх уст і знищить появою свого приходу. **9** Його прихід є за дією сатани, в усякій силі: і знаках, і фальшивих чудах, **10** і в усякій обмані, і неправедності для тих, що гинуть, тому що не прийняли правдиву любов, щоб вони спаслися. **11** І задля цього Бог їм пошле дію обмани, щоб вони повірили обмані, **12** аби

о́лим же вы братїе, о̂ прише́ствїи г҃а нашего і҃с и҃а, и̂ нашемъ сни́тїи о̂ немъ, я҆́ко не ско́ро подвиза́тися вамъ ѡ҆ оу̂ма̀, ни оу̂жаса́тися, ниже дх҃омъ, ниже сло́вомъ ни посла́нїемъ я҆́ко ѡ҆ на́съ (посланѣ́мъ), я҆́ко оу̂бо настои́тъ дн҃ь [хв҃ъ][1]· *да никто́же васъ прельсти́тъ ни по є̂ди́ному (же) о̂бра́зу. я҆́ко а҆ще не прїи́детъ ѡ҆ступле́нїе преже, и̂ ѡ҆кры́ется человѣ́къ безако́нїю, сы́нъ погибели, проти́вникъ, и̂ превъзноса́ется па́че всѣ́каго гл҃емаго бг҃а, и̂лѝ чтили́ща я҆́коже є̂мꙋ (сѣ́сти въ ц҃ркви бж҃їи [я҆́ки бꙋ][2], показꙋ́а себѐ я҆́ко бо́гъ е̂сть. не по́мните ли я҆́ко є̂щѐ живы́и оу̂ васъ сїа̀ глаго́лахъ вамъ; и̂ нн҃ѣ о̂держа́щее вѣ́сте, я҆́ко и҃́мѣти є̂мꙋ въ своѐ є̂мꙋ вре́ма та́инна бо оу̂же дѣ́ется бе҃зако́нїю. то́чїю держа́и нн҃ѣ, до́ндеже ѡ҆ среды̀ бꙋ́детъ, и̂ тогда̀ я҆́вится бе҃зако́нный, *є̂гоже г҃ь і҃с оу̂бїе́тъ дх҃омъ оу̂стъ свои́хъ, и̂ оу̂праздни́тъ я҆влє́нїемъ прише́ствїа своего́, є̂гоже е̂сть прише́ствїе по дѣ́йствꙋ сатанинꙋ, въ всѣ́кои си́лѣ и̂ зна́менїихъ и̂ чꙋдесѣ́хъ ло́жныхъ, и̂ всѣ́кои лестѝ (и̂) непра́вдѣ, въ погиба́ющихъ, зане любвѐ и҃стинныа не прїа́ша въ є̂же сп҃сти́ся и҃́мъ. и̂ сего ради посла́ѥ и҃́мъ бг҃ъ дѣ́йство лестѝ, въ є̂же вѣ́ровати и҃́мъ

ма і҃д
ма г҃і
ꙗ҆ꙋ і҃а

іса҃і а҃і

лжи, да судъ пріимутъ вси невѣровавшеи истинѣ, но благоволи́ша о непра́вдѣ· за, соз·
Цыи́ же до́лжни е̑смы̀ бл҃годари́ти бг҃а всегда̀ о̑ васъ бра́тіе възлюбе́ннаѧ ѡ҃ гд҃а, ꙗ́ко и́збра́лъ е̑сть васъ бг҃ъ нача́токъ въ спсе́нїе, въ стыни дх҃а и вѣры (і и́стинѣ)[3], в не́же призва̀ васъ бл҃говѣствова́нїемъ нашимъ, въ снабдѣнїе сла́вы гд҃а на́шего і҃с х҃а· Ѣмже оубо бра́тіе, стоите и держите преда́нїе и́мже наоучи́стесѧ, и́ли словомъ, и́ли посла́нїе̑ нашѣ̑· Сам же гдь нашъ і҃с х҃с, и бг҃ъ и ѡц҃ъ нашъ, възлюби́выи насъ, и да́выи оутѣшенїе вѣ́чно, и оупова́нїе бл҃го въ бл҃гти, да оутѣшѝ ср҃ца ваша. и да оутверди́тъ васъ въ всѧ́комъ словѣ и дѣлѣ бла́зѣ·

Гл҃а, г҃.

ѥф҃е ѕ

Прочее́* (же) моли́тесѧ (о на̑ бра́тіе)[1], да слово гн҃е течетъ, и сла́витсѧ, ꙗ́коже

кола̑ д҃

и въ ва̑, (-)[2] *да и́збавимсѧ ѡ҃ зльіхъ и лукавыхъ человѣкъ· Не всѣмъ бо (е̑) вѣра, вѣр҃е̑ е̑сть гдь, и́же оутвердѝ вы, и съхранѝ ѡ҃ лукаваго· Оупова́ем же на́ гд҃а о̑ васъ, ꙗ́ко ꙗ́же повелѣва́емъ [вамъ][3] и творите и сътворите· Гдь же да и́спра́витъ (ср҃ца ваша)[4] въ любовь бж҃їю и въ терпѣнїе хв҃о·
за, соз·
Повелѣва́ем же вамъ бра́тіе о̑ и́мени гд҃а нашего і҃с х҃а, ѡ҃лучи́тисѧ вамъ ѡ҃ всѧ́каго брата, бесчи́нно ходѧща, (а̑)[5] не по преда́нїю,

а кр҃н а҃и ѥ҃же прїѧ́ша ѡ҃ на̑. сами бо вѣсте *ꙗ́коже лѣпо

а сем҃у д҃ е̑сть ва́мъ подобитисѧ на̑, *ꙗ́ко не бесчи-

дѣ̑ а҃ кр҃н ѕ҃ новахо̑ оу̑ васъ, *ни ту́не хлѣба ꙗ́дохомъ оу̑
а кр҃н д҃ кого, но въ трудѣ и по́двизѣ, въ ночь и
а сем҃у в҃ дн҃ь дѣла́юще, да не (о́тягчи̑)[6] нико́егоже ѡ҃

а кр҃н а҃и вз҃ а̑. не ꙗ́ко не и́мамы вла́сти, *но ꙗ́ко да себе о́бра̑ да́мы ва̑, въ е̑же оуподобитисѧ намъ. и́бо е̑гда̀ бѣхомъ оу̑ васъ, сїе завѣщава́хомъ (запрѣщаю́ще)[7], ꙗ́ко а̑ще (не хо́щетъ кт҃о)[8] дѣ́лати, да не ꙗ́стъ. слы́шѝ бо нѣ́кїѧ (бесчи́нно ходѧ́ща оу̑ ва̑)[9]. ничт҃о̑ дѣла́ющѝ, но лукавно обходѧщаа· таковы́ї запрѣщае̑ и молѝ̑ [о̑ гдѣ нашѣ̑ і҃с х҃ѣ][10], да съ безмо̑вїе̑ дѣла́юще

когда̑ ѕ свои́ хлѣбъ ꙗ́дѧ̑· *вы́ же бра́тіе, не стужа́йте е̑и до́брое творѧ́ще· Аще ли же кт҃о не послу́шае̑ словесѐ нашего, посла́нїемъ е̑го сказ-

а кр҃н ѕ҃ зуйте, [*и̑][11] не [премѣша́йтесѧ][12] с нимь̑, да посрами́тсѧ, и не а́ки врага̀ и́мѣйте (е̑го), но наказуйте ꙗ́ко̑ брата· Сам же гдь ми́ра, да дастъ вамъ мі҃ всегда̀, въ всѧ́комъ о́бразѣ· гдь съ всѣ̑ми вами· Цѣлова́нїе моею рукою па́влею е̑же е̑сть зна́менїе, въ всѧ́комъ посла́нїи сице пишу· Бл҃гть гд҃а нашего і҃с х҃а съ всѣ̑ми

суд прийняли всі, що не повірили правді, але воліли неправду. *поч. 276*
13 Ми ж повинні завжди дякувати Богові за вас, брати, улюблені Господом, бо вас вибрав Бог як початок на спасіння в святості духа, і віри, і правди, **14** до якої вас покликав нашим благовістуванням в придбання слави нашого Господа Ісуса Христа. **15** Отже, тому, брати, стійте і тримайтеся передання, якого ви навчилися чи то словом, чи то нашим посланням. **16** А сам наш Господь Ісус Христос і Бог та наш Батько, що нас полюбив і дав вічну потіху та добру надію в ласці, **17** хай потішить ваші серця і хай вас закріпить в усякому слові і доброму ділі.

Глава 3

1 *Надалі ж моліться за нас, брати, щоб господнє слово ширилося і славилося, так як і у вас; **2** *щоб ми визволилися від злих і поганих людей, бо віра не є для всіх. **3** Вірний є Господь, який вас зміцнить і збереже від лукавого. **4** Надіємося ж на Господа за вас, що те, що вам наказуємо, ви і робите та робитимете. **5** А Господь хай спрямує ваші серця до божої любові і до Христової терпеливості.

еф. 6

кол. 4

поч. 277
6 Наказуємо ж вам, брати, іменем нашого Господа Ісуса Христа, щоб ви відлучилися від усякого брата, який ходить безчинно, а не за переданням, яке ви одержали від нас. **7** Бо самі знаєте, *як вам належиться нас наслідувати, *адже ми у вас не були без діла **8** *ні даром ми у нікого не їли хліб, але в труді і подвизі, в ночі і в дні працюючи, щоб не обтяжити нікого з вас. **9** Не тому що ми не маємо влади, *але щоб ми себе вам дали як приклад, щоб ви уподібнилися до нас. **10** Бо коли ми були у вас, ми це завіщали, погрожуючи, що якщо хтось не хоче працювати, хай не їсть. **11** Бо чуємо, що деякі між вами ходять без діла, що нічого не роблять, але лукаво ходять по людях. **12** Таким забороняємо і благаємо в нашому Господі Ісусі Христі, щоб вони, мовчки працюючи, їли свій хліб. **13** *Ви ж, брати, не втомлюйтеся, чинячи добро. **14** Якщо ж хто не послухається нашого слова, затавруйте його посланням *і не приставайте з ним, хай засоромиться. **15** І не майте його за ворога, але картайте, як брата. **16** А сам Господь миру хай завжди дасть вам мир в усякому виді. Господь з усіма вами. **17** Поздоровлення моєю, Павловою рукою, що є знаком, в усякому посланні. Ятак пишу. **18** Ласка нашого Господа Ісуса

кор1. 11
сол1. 4
дія. 20
кор1. 4
сол1. 2
кор1. 11
кол. 6
кор1. 5

Христа з усіма вами. Амінь.

Кінець Другого Послання до Солунян.
Має в собі 3 глави,
а 5 церковних початків.

вами, [а҃мнь]13.

Конецъ, послáнїю второмꙋ, йже к҃ фесалоникомъ.
И҃мать в себѣ главъ, г҃.
а҃ за҃ цр҃ковънꙑ́, ѕ҃.

Розповідь про Перше Послання святого апостола Павла до Тимотея.

Це *послання* він посилає з Лаодикії. Причина ж послання є така. Деякі в Ефесі, живучи по-юдейському, починали по-іншому навчати і обманювати простих вимовкою Закону. Почувши це, апостол наказує Тимотеєві там перебувати їм на виправлення. Пише ж це послання і отже, найперше, згадує Тимотеєві про віру в Христа, про яку він знає, навчаючи його про Закон: стримувати тих, що не говорять за правильним навчанням, і їм забороняти, бо і він сам передав сатані Іменея та Александра, які переступили у вірі, щоб вони навчилися не хулити. Згадавши це, далі подає йому церковні правила про молитву, як і де та про кого потрібно молитися. І щоб у церкві жінки мовчали і радше навчалися, а не навчали. Про єпископів, і презвітерів, і дияконів: як і якими мають бути ті, що їх ставлять. Про тих, що у церкві є вдовами: від скільки літ належиться їх причисляти, і якими вони мають бути, і як вони мають поводитися. І про цнотливість молодих *вдів*: і наказувати *їм* радше виходити заміж, а не жити в нечистоті. І навчає багатих не возноситися ані не надіятися на багатство, що пропадає. Виклавши це, велить йому так навчати і більше не пити води, дбати про себе і навчання, знаючи, що будуть часи, в яких деякі відступлять від віри. А навчивши, що їжа чиста, і заповівши йому відвертатися від спірних досліджень, тому що вони погані, а деякі, хвалячись ними відступили від правдивої віри. Так він закінчує послання.

Сказа́нїе е҆же к҃ тимоѳе́ю перваго посла́нїа сто҃го а҃п҃ла па́вла.

Е҆ї́е посыла́етъ ѿ лаѻ́дикїи. вина́ же посла́нїю сїа́ е҆́сть. въ е҆фе́сѣ мнѣцыи і҆оу҆де́иски живꙋ́ще, начина́хꙋ и҆́нако оу҆чи́ти, и҆ прельща́ти простѣ́йшихъ и҆́звѣстомъ зако́на. Сїе́ же оу҆слы́шавъ а҃п҃лъ, вели́тъ тимоѳе́ю та́мо пребыва́ти на и҆спра́вле́нїе и҆́мъ. пи́шетъ же посла́нїе сїе́, и҆ пе́рвѣе оу҆́бо въспомина́етъ тимоѳе́ю вѣ́дꙋщемꙋ ѭ҆же въ х҃а вѣ́рꙋ, оу҆ча҆ е҆́го ѻ҆ зако́нѣ възбрана́ти гл҃ющ҃и не по пра́вомꙋ оу҆че́нїю, и҆ запрѣща́ти и҆́мъ. и҆́бо и҆ са́мъ и҆мене́а и҆ а҆лекса́ндра, погрѣши́вшихъ ѻ҆ вѣ́рѣ преда́лъ е҆́сть сата́нѣ, да нака́жꙋтсѧ не хꙋли́ти. сїа́ въспомина́ꙋетъ, про́чее оу҆ста́вля҆е҆́ е҆́мꙋ прави́ла цр҃ко́вна҆, ѻ҆ мо҃лтвѣ, и҆́ако и҆ гдѣ і҆ о҆ ко҃й подоба́етъ моли́тисѧ. і҆ ѻ҆ е҆́же мо҃ча́ти въ цр҃кви жена́мъ, и҆ па́че оу҆чи́тисѧ а҆ не оу҆чи́ти и҆́мъ. ѻ҆ е҃пископѣ́хъ и҆ презви́терѣхъ и҆ дїа́конѣхъ, и҆́ако и҆ ка́цѣмъ бы́ти подоба́етъ поставля҆е҆́мымъ. ѻ҆ сꙋ́щихъ въ цр҃кви вдови́цахъ, ѿ коли́къ лѣ́тъ подоба́етъ и҆́мъ съчита́тисѧ, и҆ ка́ковѣмъ лѣ́по и҆ бы́ти подоба́етъ и҆ и҆́ако и҆ подоба́етъ внима́ти, ѻ҆ е҆́же цѣломꙋ́дрити ю҃нѣ́йшихъ, и҆ велѣ́ти па́че посага́ти, а҆ не сквє́рно жи́ти. і҆ ѻ҆ е҆́же оу҆чи́ти бога́тыихъ не высо́ко мꙋдрьствова́ти, ниже оу҆пова́ти на бога́ство ги́блющее. Сїа́ расчини́въ велитъ е҆́мꙋ сїа́ оу҆чи́ти. и҆ и҆томꙋ́ водꙑ́ не пи́ти. внима́ти же себѣ́ и҆ оу҆че́нїю. вѣ́дꙋще ꙗ҆́ко бꙋдꙋтъ времена҆ въ ни҃же ѿстꙋпатъ мнѣ́цыи ѿ вѣ́ры. наоу҆чи́въ же чи́стымъ бы́ти бра́шно҃. И҆звѣща́въ е҆́мꙋ, ѿвраща́тисѧ спо́рливыхъ взыска́нїи, а҆́ки скверны҃ѣ ѻ҆ ни́хъ же мнѣцыи хвала́щесѧ престꙋпи́ша вѣ́рꙋ пра́вꙋ, сѝце сконча́ваетъ посла́нїе.

КТ҃Ї МОЄЮ ПОСЛА́НІЄСТОГОАП҃ЛА

ПА́ВЛА, А҃ Є·

ГЛА, А҃. ЗА҃, СО҃И·

ко҆лѣ҃ а҃ дрѣ҃ бы҃ поса҃ а҃

ПА́ВЕЛЪ посла́нникъ (і҃с хв҃ъ)[1], по повелѣ́нїю бо҃а, спа́са на́шего, и҆ (г҃а) (і҃с х҃а)[2]. *оу҆пова́нїа на́шего· ТИМОѲЕ́Ю при́сномоу ча́ду въ вѣ́рѣ. бл҃года́ть, мл҃ть, (и҆) ми́ръ, ѿ бо҃а ѻ҃ц҃а [на́шего][3], (-)[4] (і҃с х҃а)[5] г҃а на́шего. на҃ко́же оу҆мо́лихъ тѧ пребы́ти въ ҆ефе́сѣ, и҆ды́и въ маке́до́нїю, да запрѣти́ши нѣ́кои́мъ, не ходи́ти къ и҆ны́мъ оу҆чи́телемъ, *ниже внима́ти ба́снемъ и҆ родосло́вїемъ бесконе́чнымъ, на҃же ста́зан҃їѧ па́че творѧтъ, (а҆ не)[6] (бж҃їе строе́нїе)[7] ҆же въ вѣ́рѣ· *г҃лавизна же бл҃говѣ́стїю е҆́сть, любы҃ ѿ чи́ста ср҃ца и҆ со́вѣсти бл҃ги и҆ вѣ́ры нелицемѣ́рныѧ. и҆хже нѣ́цыи погрѣши́вше, оу҆кло́ни́шасѧ въ безу́мнаѧ словеса҆. хотѧ́ще бы́ти законоо҆чи́тели, не разумѣ́ющε ни҆ѧ́же гл҃ютъ, ни҆ о҃ ни҆хже оу҆тверждаю́тсѧ· за҃, со҃д·

кр҃и з҃ *вѣ́мы же на҃ко добръ зако́нъ (е҆́сть), а҆́ще кто҃ е҆́го зако́нѣ твори́тъ. вѣ́дыи се҆, на҃ко пра́вѣ́нику зако́нъ не лежи́· но҃ бе҃ззако́нным҃ъ и҆ непокори́вымъ, нечести́вым҃ (же) и҆ грѣ́шникомъ. (и҆) непра́ведным҃ъ, и҆ сквѣ́рным҃ъ. хоу҆́нникомъ ѻ҃ц҃а и҆ мт҃ре доса́ди́телемъ, мужеоу҆́бі҃ицамъ, блоу҆́дникомъ, мужело́жникомъ. разбо́йникомъ. клеветникомъ. (скотоло́жникомъ). лжи́вымъ. клѧтвопрестоу́пникѡ҃. и҆ а҆́ще что҃ и҃но зра́вому оу҆че́нїю проти́вится·

нн҃ѣ ѕ҃ *по бл҃говѣ́стїю сла́вы бл҃же́наго бо҃а, е҆́же мнѣ оу҆вѣ́рено бы́сть. за҃, с҃п·

[и҆][8] бл҃годарю оу҆крѣпля́ющаго мѧ х҃а і҃са г҃а на́шего. на҃ко вѣ́рна мѧ непщева, положи́въ (мѧ) въ слоу́жбу, (бы́вша {мѧ}[9] и҃ногда҆)[10] хоу́ника, и҆ гонителѧ, и҆ доса́ди́телѧ, но҃ поми́лованъ бы́х҃, на҃ко не вѣ́дыи сътвори́хъ въ невѣ́рьствїи. оу҆преоу҆мно́жи же сѧ бл҃года́ть г҃а на́шего (і҃с х҃а), съ вѣ́рою и҆ любо́вїю на҃же о҃ хр҃ѣ і҃сѣ· за҃·

мт҃ѳ д҃ мт҃ѳ е҃ вѣ́рно сло́во, и҆ всѧ́кому прїѧ́тїю досто́йно, *на҃ко хс҃ і҃с прїи́де въ ми́ръ грѣ́шники сп҃сти, ѿ ни҆хже пе́рвы҃и е҆́смь а҆́зъ· но҃ сего҆́ ради поми́лованъ бы́х҃, да о҃ мнѣ пе́рвомъ пока́жетъ [і҃с х҃с][11] всѐ долготерпѣ́нїе, за о҃́бразъ хотя́щи҃м вѣ́ровати ему҆ въ жи́знь вѣ́чноую. царю же вѣ́комъ,

До Тимотея 1-е Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 278*

1 Павло, посланець Ісуса Христа, за наказом Бога, нашого Спасителя і Господа Ісуса Христа, *нашої надії, **2** – Тимотеєві, правдивому синові в вірі. Ласка, милосердя і мир від Бога, нашого Батька, Ісуса Христа, нашого Господа. **3** Я, ідучи до Македонії, тебе вблагав залишитися в Ефесі, щоб ти заборонив деяким ходити до інших учителів **4** *ані не слухати байок і безконечних родоводів, які радше спричиняють чвари, а не боже збудування у вірі. **5** *Ціллю ж благовістя є любов з чистого серця і доброї совісті та нелицемірної віри, **6** від яких деякі відступивши, попали в безумні слова, **7** бажаючи бути законовчителями, не розуміючи ані те, що говорять, ані те, що стверджують. *поч. 279*

кол. 1 дія. 16 апо. 1

ниж. 4 тит. 1 ниж. 6

рим. 13

8 *Знаємо ж, що Закон є добрий, якщо хто його законно виконує. **9** Знаючи це, що Закон покладено не для праведника, але для беззаконних і непокірливих, безбожних же й грішників, і неправедних, і нечистих, хулителів батька і матері, тим, що дошкуляють, *для* вбивць, **10** розпусників, мужоложців, розбійників, обмовників, скотоложців, обманців, клятвопорушників, і якщо щось іншого противиться здоровому вченню, **11** *за благовістям слави блаженного Бога, яке мені було довірене. *поч. 280*

рим. 7

ниж. 6

12 І дякую тому, що мене скріплює, – Ісусові Христові, нашому Господеві, що вважав мене вірним, який настановив мене на службу, **13** мене, що колись був хулителем, і переслідувачем, і насильником, але я був помилуваний, бо я це зробив в невірстві незнання. **14** А ласка нашого Господа Ісуса Христа дуже помножилась з вірою і любов'ю, що в Христі Ісусі. *поч.*

15 Вірне слово і гідне всякого сприйняття, *що Христос Ісус прийшов у світ, щоб грішників спасти, з яких першим є я. **16** Але задля цього я був помилуваний, щоб у мені першому Ісус Христос показав всю довготерпеливість, як приклад тим, що

мат. 9 мар. 2

мають повірити в Нього на вічне життя. **17** Цареві ж віків, – нетлінному, невидимому, єдиному, премудрому Богові, – честь і слава на віки віків! Амінь. *поч. 281*

18 Це ж веління передаю тобі, дитино Тимотеє, за пророцтвами, які про тебе були раніше, щоб ти в них
ниж. 6 боровся доброю боротьбою, **19** *маючи віру і добру совість, яку деякі відкинувши, відпали від віри. **20** З
кор1. 5 них є Іменей і Александер, *яких я і передав сатані, щоб вони навчилися не хулити.

Глава 2, *поч. 282*

1 Благаю, отже, передусім звершувати молитви, благання, прохання, подяки за всіх людей, **2** за царя і за всіх, що при владі є, щоб ми тихо і без заколоту прожили життя – в усякій побожності і чистоті. **3** Бо це добре і миле перед нашим Спасителем
пет1. 3 єз. 18 і 33 Богом, **4** *який хоче, щоб усі люди спаслися і прийшли до правдивого пізнання. **5** Бо є один Бог і один посередник між Богом та людьми – Людина Ісус Христос, **6** що дав Себе як відкуплення за всіх, – свідчення у
тим2. 1 свої часи; **7** *на що я був поставлений проповідником і апостолом, – правду говорю в Христі, не брешу, – учителем поган у вірі і правді. **8** Хочу, отже, щоб мужі молилися на кожному місці, підносячи преподобні руки – без гніву і суперечливості. **9**
пет1. 3 *Так само і жінки в прикрасі і покірній одежі, із сором'язливістю і скромністю хай себе прикрашають, не в заплітаннях, ані золотом, ані самоцвітами, ані дорогоцінною одежею, **10** але так, як належиться жінкам, що посвятилися побожності, – добрими ділами. **11** Жінка хай навчається в мовчазності, з усякою покорою. **12**
кор1. 14 *Жінці ж не дозволяю навчати ані панувати над мужем, але хай буде в
мой1. 1 мовчанні, **13** бо *Адам першим був
мой1. 3 створений, а потім Єва. *І Адам не був спокушений, жінка ж, бувши спокушена, була в переступі. **14** А спасеться через народження дітей, якщо залишиться у вірі, і любові, і в святості зі скромністю.

нетлѣ́нному. невиди́мому є́ди́ному [прему́дру][12] бу́, чсть̑ и̑ сла́ва въ вѣки вѣко́мъ а̑ми́нь· за̑, сп̃а·

Сїѣ̂ (же) завѣщани́є предаю́ ти ча́до тимоѳе́е, по бы́вшихъ на́ та̀ пре́жде пр҃рчествїихъ, да вои́нствуе́ши въ нихъ до́брымъ вои́нствомъ̀, *и́мѣа вѣ́ру и̑ бл҃гу́ со́вѣсть, є́а̂же нѣ́цыи ѡ҃ри́нувше, ѡ҃ вѣ́ры ѡ҃падо́ша, ѡ҃ нѝже є́сть и̑мене́и и̑ а̑лекса́ндръ, *и́же (и̑) предахъ сата́нѣ, ѝ́ко да нака́жу́ сѧ не хули́ти· ни҃ ѕ́ и҃ѳ҃и ї́

Гл҃а, в҃. за̑, сп̃в·

Молю́ оу҆́бо пре́жде всѣ́хъ твори́ти мл҃твы, моле́нїа, проше́нїа, бл҃годаре́нїа за вса̀ чл҃ки, за ц҃ра̀, и̑ за вса̀ и́же въ власти́ суть, да ти́хо и̑ безмо́лвно жи́тїе поживе́мъ, въ всѧ́комъ бл҃говѣ́рїи и̑ чистоте́· Сѣ́ [бо][1] до́брѡ̀ и̑ прїа́тно пр҃е̑ сп̃си́телемъ на́шимъ бг҃омъ, *и́же всѣ́мъ чл҃комъ хо́щетъ сп̃ти́сѧ, и̑ в҃ ра́зумъ и́стинныи прїи́ти· Є́ди́нъ бо (є́сть) бг҃ъ, и̑ є́ди́нъ ходата́и бу́ и̑ чл҃комъ, чл҃къ хс҃ ї҃с, да́выи себѐ и̑збавле́нїе за всѣ́хъ. свѣ́дѣтельство времены̀ свои́ми. *в не́же поста́вленъ бы́хъ а̑зъ проповѣ́дникъ и̑ а̑п҃лъ· И́стину гл҃ю [о хр҃ѣ][2] не лжу́, оу҆́чи́тель нарѧ́дѣ̀ вѣ́рѣ и̑ и҃стинѣ· Хощу́ оу҆́бо да мл҃твы творя́тъ мужїе на всѧ́кѡ̀ мѣ́стѣ, въздѣ́юще пр҃е̑бныа̀ рѹ́ки без гнѣ́ва и̑ размышле́нїа· *Та́кожде и̑ жены̀ въ оу҆́крашени́и, (и̑ оу҆́твореніи смире́номъ)[3]. съ стыдѣ́нїемъ и̑ цѣломѹ́дрїемъ, оу҆́крашатѝ себѐ, не въ плете́нїихъ, ни зла́томъ и̑ли би́серомъ, и̑ли ри́зами многоцѣ́нными, но ѝ́коже подоба́етъ женамъ̀, ѡ҃бѣщава́ющемсѧ бл҃гочтїю дѣлесы̀ бл҃ги́ми· Жена̀ въ безмо́лвїи да оу҆́чи́тсѧ, съ всѧ́кимъ покоре́нїемъ· (*Жены̀ же оу҆́чи́ти)[4] не повелѣ́ваю, ни владѣ́ти на̀ мужемъ, но бы́ти въ безмо́лвїи· *Ада́мъ бо пре́жде създанъ бы́сть, потомъ (же) є́ва. *и̑ а̑да́мъ не прельсти́сѧ, жена же прельсти́вшисѧ, въ прест҃уплє́нїи бы́сть, сп̃се́тъ же сѧ чадоро́дїа ра́ди, а̑ще (пребу́детъ)[5] въ вѣ́рѣ и̑ любви̑, и̑ въ стыни̑ съ цѣломѹ́дрїемъ.

Гл҃а, г҃. за̑, сп̃г·

Вѣ́рно сло́во, *а̑ще кто̀ є҃пи́скопьствꙋ хо́щетъ, добрѹ̀ дѣ́лу желае́тъ· Подоба́е̑ (же)[1] є҃пи́скопу (бы́ти непоро́чну)[2], є́ди́ной женѣ̀ мужу́, тре́звену, цѣломѹ́дру, (бл҃говѣ́йну), че́стну, страннолюби́ву, оу҆́чи́телѝну, не пїа́ницы, не бїицы, не сварливу, {не нѣ̑шелоймцу}[3] но кро́ку· Не завистливу, не сребролю́бцу, тит҃ъ ѕ́

своего́ дома до́бръ правлѧщу, чада и́мущу въ послу́шанїи съ всѧ́кою чистото́ю· А́ще бо кто́ своего́ дому (не оумѣ́етъ пра́вити)[4], ка́ко о҃ цр҃кви бж҃їи прилежа́ти възмо́жетъ; не новокр҃щену. да не разгордѣ́вса въ (гр҃хъ)[5] впадѣ́, (и в сѣ́ть) дїа́волю. подоба́етъ же [е҃му][6] и свѣдѣтельство добро́ и́мѣти о҃ вн҃ѣшнихъ, да не въ поноше́нїе въпадѣ́, и въ сѣ́ть непрїа́знену· дїа́конъ҃ (же) та́коже чи́стомъ, не двоесло́вцѣ҃, не вину́ мно́гу вними́ающемъ, не сквернос҃тажа́телном, (*но) и́мущемъ таи́нство вѣ́ры въ чи́стѣи со́вѣсти. и сїи́ же (оу҃бо) да и҃скуша́ютса прежде, пото́҃ (же) да слу́жа́т непороч҃ни сущи· женамъ (же) та́коже чистам҃ не клевети́вамъ, (не навѧ́ницамъ), трезвенамъ, вѣрнымъ о҃ всемъ· дїа́кони да быва́ю҃ е҃ди́ной жены́ мужи́, чада́ до́бръ заступа́ющи, и своа́ до́мы. служи́вшеи бо добръ, степе́нь себѣ́ до́бръ снискаютъ, и мно́го дерзновени́е въ вѣ́рѣ о҃ х҃ѣ и҃сѣ· зѧ́, сп҃д·

Сїа́ (пишу тебѣ)[7], оу҃пова́ю прїити к тебѣ скоро. а҃ще же заме́длю, да оувѣ́си како подоба́етъ въ дому бж҃їи жи́ти; и҃же е҃сть цр҃кви б҃а жива́, сто́лпъ и оу҃тверженїе и҃стины, и и҃сповѣдуе́мыи вели́ка е҃ бл҃гоче́стїа та́инa· [б҃ъ][8] на́вис҃а въ плоти, о҃правда́са въ дх҃ѣ, показа́са а҃г҃ломъ, проповѣ́данъ бысть въ на́зы́цѣхъ, вѣрова же са въ ми́рѣ, възнесесā въ славѣ·

Г҃ла, д҃.

вѣ тій ѓ
и петр҃ ѓ

Дх҃ъ же на́вственѣ *гла́етъ, на́ко въ послѣ́днаа времена́ о҃ступа́тъ нѣ́цыи о҃ вѣ́ры, вни́мающе дх҃овомъ лестьчемъ и оу҃чени́емъ бѣсовскы́м҃, въ лицемѣрїи лжесловесни́къ, съ҃жжены́м҃ своею совѣстїю, възбранѧ́юще жени́тиса, оу҃дала́тиса о҃ бра́ш҃е҃, на́же б҃ъ сътвори́ въ сн҃ѣде́нїе съ бл҃годаре́нїемъ вѣ́рнымъ, и познавшимъ и҃стину· зѧ́, сп҃е·

Зане́ всѧ́ко създа́нїе бж҃їе добро́, и ничтоже о҃мѣтно съ бл҃годаре́нїемъ прїе́млемо. о҃сщ҃а́ет бо са сло́вомъ бж҃їимъ и мл҃твою· Сїа (вс҃а) сказа́а бра́тїи, до́бръ бу́деши служи́тель х҃у і҃су, питаѣ҃ словесы вѣ́ры, и до́брымъ оу҃чени́емъ, е҃му́же послѣдовалъ е҃си· Сквє́рныхъ же и ї҃згни́вшѣ҃ ба́сни о҃ри́цаисā. о҃бучи́ же себе къ бл҃гочтїи. тѣлє́сное бо о҃бучени́е, въ ма́лѣ е҃сть поле́зно, а҃ бл҃гоче́стїе, на все поле́зно е҃сть, о҃бѣтова́нїе и́мѣ́а живота́ нн҃ѣшнаго и градущаго·
зѧ́, сп҃е·

вѣ́рно сло́во и всѧ́кому прїа́тїю досто́йно· На сїе бо [и][1] тружа́емсā, и поноша́еми есмы́, на́ко оу҃пова́хомъ на б҃а жива́, и҃же е҃сть спси́тель вс҃ѣ҃ человѣ́ко҃, па́че же вѣ́рнымъ. завѣщава́и сїа и оу҃чи·

Глава 4

тим2. 3
пет1. 3

1 А Дух явно *говорить, що в останні часи деякі відступлять від віри, сприймаючи духів обмани і бісівські навчання, **2** в лицемірстві обманців, спалених своєю совістю, **3** що забороняють женитися, *наказують* стримуватись від їжі, яку Бог зробив на споживання з подякою для вірних і тих, що пізнали правду. *поч. 285*

4 Тому що всяке боже створіння добре; і не є до відкинення нічого, що приймається з подякою, **5** бо освячується божим словом і молитвою. **6** Кажучи це все братам, будеш добрим служителем Ісуса Христа, годованим словами віри і добрим навчанням, за яким ти пішов. **7** А нечистих і поганих байок відрікайся, вправляй же себе у побожності. **8** Адже тілесна вправа є малокорисна, а побожність до всього є корисна, маючи обітницю нинішнього і майбутнього життя. *поч. 285*

9 Вірне *це* слово і гідне всякого сприймання. **10** Бо на це і трудимося, і ми є погорджувані, бо ми надіялися на живого Бога, який є спасителем всіх людей, найбільше ж вірних. **11** Наказуй це і навчай. **12** Ніх-

вищ. 1

то хай не гордує твоєю молодістю, але будь прикладом для вірних словом, життям, любов'ю, духом, вірою, чистотою. **13** Поки прийду, пильнуй читання, потішання, навчання, **14** не занедбуй свого дару, що в тобі живе, який був тобі даний пророцтвом, з покладанням рук священства. **15** В цьому повчайся, в цьому перебувай, про це роздумуй, щоб твій поступ в усьому був явним. **16** Пильнуй себе і навчання, і перебувай в них, бо роблячи це, і сам спасешся, і ті, що тебе слухають.

Глава 5, *поч. 285*

1 Старцеві не чини прикрості, але потішай, як батька, **2** юнака – як братів, старших жінок – як матерів, молодих дівчат – як сестер, з усякою чистотою. **3** Шануй вдовиць, тих, що є правдивими вдовицями. **4** Якщо ж яка вдовиця має дітей або внуків, хай спочатку вчаться свій дім побожно впорядковувати і віддати пошану батькам, бо це є добровгодне перед Богом. **5** А та, що є правдивою вдовою і самітною, надіється на Бога і перебуває в молитвах та благаннях день і ніч. **6** А та, що розкошує, – жива померла. **7** Це наказуй, щоб були непорочними. **8** Якщо ж хто про своїх, а найбільше про домашніх не дбає ані не старається, він відрікся віри і є гіршим від невірного. **9** Хай же та числиться вдовою, що має не менше шістдесяти років, що була жінкою одного чоловіка, **10** що засвідчена в добрих ділах: якщо вона виховала дітей, якщо вмивала ноги святих, якщо прийняла подорожніх, якщо була потіхою для пригнічених, якщо виконала всяке добре діло. *поч. 286*

11 А молодих вдовиць оминай: бо коли вони в Христі є охоплені пристрастю, хочуть виходити заміж, **12** маючи гріх, тому що відреклися першої віри. **13** Заразом же і ліниві: привчаються обходити хати; не тільки же ліниві, але і балакучі і пустомовні: говорять те, чого не личить. **14** Отже, наказую молодим вдовам виходити заміж, родити дітей, рядити домом, в нічому ж не давати приводу противникові задля хули. **15** Отже, ось деякі пішли вслід за сатаною. **16** Якщо якийсь вірний або вірна має вдовиць, хай їм допомагає, щоб церква не була обтяженою, щоб помагала тим, що є правдивими вдовицями. **17** А ті попи, що добре головують, хай удостояться подвійної честі, найбіль-

Никтоже о (юности твоей)[2] да не нерадитъ, но образа буди вѣрныи, словомъ, житиемъ, любовию, духомъ, вѣрою, чистотою. дондеже пріиду, внемли чтенію, утѣшенію, ученію, не нерадѝ о своемъ даровании (живущемъ в тебѣ), еже дано тебѣ бысть прр҃чествомъ, съ възложениемъ рукy с҃щ҃енничества. въ сихъ поучайся, въ сихъ пребывай, (въ сихъ разумѣвай)· да (пр҃еспѣяніе твое)[3] явлено будетъ [въ][4] в҃сѣхъ· внимай себѣ и ученію. (и) пребывай в нихъ. сіа бо творя, и самъ спсешися, и послушающеи тебе·

Гл҃а, ѕ҃. зн҃, сп҃е·

Старцу не твори пакости, но утѣшай якоже отца. юноша, якоже братію, старица, якоже мтре. юныа якоже сестры, съ всякою чистотою. вдовица чти, сущаа истинныа вдовица. аще ли каа вдовица чада или внучата имать, да учатся прежде свои домъ благочестивo устроити, и честь въздати родителемъ· Сіе бо есть благоугодно пр҃е бг҃омъ· А сущаа истиннаа вдовица и уединена, уповаѝ на ба, и пребываетъ въ мл҃твѣ҃ и молениихъ, (днь и ношь)[1]. а питающиася пространно, жива умерла. сіа завѣщавай, да непорочни будутъ· Аще ли кто о своихъ, (-)[2] паче (же) о присныхъ не промышлаетъ (ни прилежитъ), вѣры отвергъся есть, и (невѣрнаго горши есть)[3]· вдовица же да причитается не менши лѣтъ шестьдесатихъ. бывши единому мужу жена, въ дѣлехъ добрыихъ свѣдѣтельствуема· Аще чада въспитала есть. (аще стыѣ нозѣ умы, аще странныа прі҃а)[4], аще скорбныѣ утѣшеніе бысть, аще всякому дѣлу благу послѣдовала есть· зн҃, сп҃ѕ·

Юныхъ же вдовицъ отрицаися, егда бо расвѣрѣпѣютъ о хѣ, посагати хотятъ, имуща (грѣхъ)[5], яко первыа вѣры отвергошася· Купно же и праздны учатся преходящаа домы, не точію же праздны, но и бладивы и оплазивы, глюще яже не подобаетъ· Повелѣваю убо юнымъ (вдовицѣ҃) посагати, чада ражати, домъ строити, ни единому же вину дати противному. хулы ради· Се убо нѣцыи развратишася въ слѣ сатаны· Аще кто [вѣренъ или][6] вѣрна имать вдовица, да довлѣя имъ, яко да не тяготѣя црк҃овь, да сущи истинныхъ вдовицъ удоволитъ· Прилежащеи (же) добрѣ попы, сугубыа чести да сподобляются, паче (же) труждающеися въ словѣ и учении· Глетъ бо писаніе, *вола верхуща не обротиши·

малѧ ї
ѧѵ ї
*Й достóинъ дв҃латель мꙋздꙑ своеѧ· На попà хꙋлы̀ не прїемли, рáзвѣ при двою йли трїехъ свѣдѣтелехъ. съгрѣшáющихъ же, пр҃е всѣми
вы̑ ѕ
ѡ҃бличáй, да й прочїи страхъ ймꙋтъ. *засвѣдѣтельствꙋю пр҃е бг҃ом҃, й |гм҃ъ їс х҃м҃|[7], й їзбрáнными (ег҃о) ѧг҃лы, да сїѧ съхранѝши бе҃з (всѧкїѧ винꙑ̀), пр҃енѧѧ йзбрáнїа. ничесóже творѝ по ѹ҃молéнїю· за҃, сп҃з·

Рꙋкѝ скóро (не вꙁлагáй ни на когóже)[8], ниже прибщáисѧ (чюжихъ грѣх҃ъ)[9]. себѐ чѝста съблюдáй· Ктомꙋ̀ не пїй водꙑ̀, нб҃о мáло винà прїемлѝ, стомáха ради |своег҃о|[10], й частꙑ̀ твоѝ недꙋгъ· Нѣкѝ (же) чл҃цы грѣсѝ ѧ҃вле́ни сꙋть. пр҃евараю́ще на сꙋдъ, нѣким же й послѣдствꙋютъ. тáкожде й (дóбраѧ дѣ́ла)[11] ѧ҃вле́на (сꙋть), й сꙋщаѧ йнако, ѹ҃таи̑тисѧ не мог҃ꙋ·

Гл҃а, ѕ҃.

Ли́цы сꙋть п҃о йгомъ рабѝ, своѧ господы̀ всѧкїѧ чéсти да сподобля́ютъ. да (йм҃а бж҃їе не хꙋлитсѧ й ѹ҃чéнїе)[1], ймꙋщїи же вѣ́рны господы̀, да не нерадя́тъ (ѡ҃ нѝ) понéже бráтїѧ сꙋть. нб҃о пáче да рабóтаютъ, занѐ вѣ́рни сꙋть й вꙁлю́блени, йже застꙋпáющеи, й бл҃годáть въспрїемл҃юще. сїѧ ѹ҃чѝ, й молѝ, аще́ ли кто йнако ꙋ҃читъ, и не
приступа́е҃ къ здрáвымъ словесе́мъ г҃а на́шего
їс х҃а, й (ѹ҃чéнїю, ег҃же по бл҃говѣ́рїю)[2], разгордѣ́ѧ
ничтоже вѣ́дыи, нб҃о недꙋгуетъ ѡ҃ стꙁáнїи
(-)[3] словопрѣ́нїй. ѿ ни́хже бываетъ, зáвисть,
вы̑ й рéнїе, хꙋлы̀, непщевáнїѧ лꙋкáва, *бесѣ́ды злы̀ растлѣ́вши чл҃ка ѹ҃мо҃, й лишéныхъ йстины, непщꙋющй҃ прибо́рѣтéнїе бы́ти бл҃гочéстїю, |ѿстꙋпáи ѿ таковꙑхъ|[4]. ѣ́сть же снискáнїе
їѡвъ й вéлїе, бл҃гочéстїе съ довóльствомъ· *Ничтóже бо
вънесóхомъ въ ми́ръ сéи, |м҃ѣ́|[5] (же) м҃ѣ́ко ни
при йꙁ йꙁнестѝ что мóжемъ. *имꙋ́ще же пи́щꙋ й
ѡ҃дежа́нїе, сѝми довóльни бꙋдемъ· ꙗ҆ хотя́щїи
богатитисѧ, въпадаютъ въ напáсти й сѣти
й похоти многи несмы́слены й вражáющаѧ, м҃ѣ́же
погрꙋжа́ютъ чл҃ки въ всегꙋби́тельство (йстлѣ́нїѧ) й погúбель. кóрень бо всѣмъ злы́мъ, (сребролю́бїе ѣ́сть)[6], ѣ́мꙋже нѣцыи (желáюще), заблꙋдúвше прелстúшасѧ ѿ (йстиннꙑѧ) вѣ́ры, й себѐ пригвоздúвша болѣ́знемъ мнóгимъ· Ты̑ же
ѡ҃ чл҃че бж҃їи сúхъ бѣгаи· за҃, сп҃и·
Гони́ же прáвдꙋ, бл҃гочтїе, вѣ́рꙋ, любóвь, терпѣ́нїе, кро́тость. подвизáисѧ дóбрымъ по́двигѡ҃ вѣ́ры, ѣ́млисѧ за вѣ́чнꙋю жúзнь, в нюже {й}[7] звáнъ бы́сть, й їсповѣ́дасѧ дóбрꙑ̀ йсповѣ-

ше ж ті, що трудяться у слові і навчанні. **18** Бо Писання говорить: *Не зав'яжеш рота волові, що молотить; мой5. 25
кор1.9
і: *Гідний робітник своєї винагороди. мал. 10
лук. 10
19 Не приймай оскарження проти попа, хіба що при двох або трьох свідках. **20** А тих, що грішать, оскаржуй перед всіма, хай і інші мають страх. **21** *Засвідчую перед Богом і Господом Ісусом Христом та його вибраними ангелами, щоб ти це зберіг без усякого вагання, передше вибране, нічого не чинячи за намовою. *поч. 287* ниж. 6

22 Рук поспішно не покладай на кого-будь ані не приймай участі в чужих гріхах. Бережи себе чистим. **23** Більше не пий води, але бери трохи вина задля свого шлунка і твоїх частих недуг. **24** Гріхи деяких людей є явними, випереджаючи суд, а за деякими ж ідуть слідом. **25** Так само і добрі діла є явні, і ті, що є іншими, не можуть втаїтися.

Глава 6

1 Ті раби, що є під ярмом, хай шанують в усьому своїх панів, щоб не хулилось Боже ім'я та навчання. **2** А ті, що мають вірних панів, хай не нехтують ними, тому що є братами, але хай більше служать, тому що є вірні і улюблені, які заступаються і одержують ласку. Це навчай і нагадуй. **3** Якщо ж хто по-іншому навчає і не прислухається до здорових слів нашого Господа Ісуса Христа та навчання, що в побожності, **4** загордів, не знаючи нічого, бо недужий у питаннях та диспутах, з яких повстає заздрість, сварка, хула, лукаві підозри, **5** *погані бесіди людей, зіпсованих розумом і позбавлених правди, які побожність вважають здобутком. Відступай від таких. **6** Побожність з задоволенням є великим здобутком. **7** *Бо ми нічого не внесли до цього світу, явно ж, що ані не можемо чогось винести. **8** *Маючи ж їжу і одяг, задовольняймось цими. **9** А ті, що хочуть збагачуватися, впадають в спокуси, і тенета, і численні похоті. Нерозумні і шкідливі, вони топлять людей в всепогубності зітління і погибелі. **10** Адже грошелюбство є корінь всього зла, якого деякі бажаючи, заблукавши, відійшли від правдивої віри і себе прибили до численних болів. **11** Ти ж, о божий чоловіче, цього оминай. *поч. 288* вищ. 1 йов. 1 при. 27

Змагайся ж за праведність, побожність, віру, любов, терпеливість, лагідність. **12** Змагайся добрим подвигом віри, хапайся за вічне життя, до якого ти і був покликаний, і визнавай

добре визнання перед численними свідками. **13** *Завіщаю тобі перед Богом, що все оживляє, Христом Господом, що засвідчив *при Понтійському Пилаті добре визнання, – **14** щоб ти зберіг заповідь незаплямованою і бездоганною, аж до появи нашого Господа Ісуса Христа, **15** який свого часу об'явить, *блаженний і єдиний сильний, Цар царюючих і Господь панів, **16** одинокий, що має безсмертя і що живе в неприступному світлі, *якого ніхто з людей не бачив ані бачити не може, якому честь і вічна влада навіки. Амінь. *поч. 289*

17 *Багатим в нинішньому віці нагадуй, щоб не надималися ані не покладалися на багатство, що гине, але на живого Бога, що нам все щедро дає на насолоду: **18** щоб добро робити, збагачення у добрих ділах, *щоб* радо давали і ділились, – **19** *збираючи собі добру основу в майбутньому, аби ви осягнули вічне життя. **20** О Тимотеє, зберігай передання, *уникай нечистих балачок і суперечок фальшивого знання, **21** якими деякі хвалячись, відпали від віри. Ласка з тобою. Амінь.

вищ. 5
мат. 27
вищ. 1 апо. 17 і 19
ів. 1 ів1. 4
мат. 4 лук. 12
мат. 6 лук. 12 і 16
вищ. 1 і 4

Кінець Першого Послання святого Апостола Павла до Тимотея.
Має в собі 6 глав,
а 14 церковних початків.

данїемъ, прⷭ̃ мно́гими свѣдѣтели· *Завѣщава́ю ти прⷭ̃ бг̃о́мъ, о҆живла́ющимъ всѧческаѧ, (-)[8] хм̃ъ (гм̃ъ)[9], свѣдѣтельствовавшемъ *при понтїйстѣмъ пила́тѣ, до́брое и҆сповѣ́данїе, сблюсти́ ти за́повѣдь несквѣ́рну, (и҃) не зазо́рну, да́же до ѧвле́нїѧ г̃а на́шего і҃с х̃а. е҆же въ (своѧ времена̀)[10] на́вѣй *бл̃же́нныи и҆ е҆ди́нъ си́лныи, цр̃ь ца́рьствующихъ, и҆ г̃ь госпо́дьствующихъ, е҆ди́нъ и҆мѣѧй безъсме́ртїе, {и҃}[11] въ свѣтѣ живыи непристу́пнѣмъ. *е҆гоже нѹ́ѣсть ви́дѣлъ никто́же ѡ҃ человѣкъ, ниже ви́дѣти мо́жетъ. е҆мѹ́же че҃сть и҆ держа́ва вѣ́чнаѧ (въ вѣки) а҆ми́нь· за҃, спд҃·
*Бога́тымъ въ нн҃ѣшнемъ вѣ́цѣ, запрѣщаи́, не высокомѹдрьствовати, ниже оу҆пова́ти на бога́тьство погиба́ющее, но на́ б̃а [жи́ва][12], даю́щаго намъ вс̃ѧ о҆би́льно въ наслаж̃е́нїе, бл̃го́е дѣ́лати, бога́титиса въ дѣлехъ до́брыхъ, бл̃гопода́тливомъ быти, и҆ о҆бщи́т̃е́нымъ, *скрыва́юще себѣ о҆снова́нїе добро̀ въ бѹ́дѹщее, да прїи́мѹтсѧ за [вѣ́чнѹю][13] жи́знь· о҆ тимоде́е, преда́нїе сохранѝ, *оу҆кланѧисѧ сквѣ́рныхъ сѹесло́вїи, и҆ прекосло́вїихъ л̃жеи҃ме́ннаго ра́зѹма, о҆ нѥ́же нѣцыи хвалѧ́щесѧ, ѡ҃ вѣ́ры погрѣши́ша. бл̃г҃ть [с тобо́ю][14] [а҆ми́нь][15].

мат. 27
вищ. 1 і 5
ів. 1 ів1. 4
мат. 4 лук. 12
мат. 6 лук. 12 і 16
вищ. 1 і 4

Коне́цъ посла́нїю пе́рвомѹ къ тимоде́ю, сг̃а́го а҆п̃ла па́вла·
И҃мать в себѣ гл̃а, ѕ̃.
а҆ зача̀ ц̃рковныхъ дг̃·

Розповідь про Друге Послання святого апостола Павла до Тимотея.

Це *послання* він посилає знову з Риму. Причина ж послання така. Як ті, що пішли з Павлом, його покинули і як апостол хотів, щоб до нього прийшов Тимотей, він пише це послання. І отже, найперше, розповідає і про віру його батьків. Тоді розповідає, що ті, що з Азії, з яких є Фиґел і Єрмоґен, відвернулися від нього, бачачи кайдани, а хвалить Онисифора, що прийшов до Риму і був з ним. Заповідає ж йому відмовлятися від марних суперечок, тому що від них розгоряються сварки, бо Іменей і Філит так змінилися, відступили від правди, кажучи, що воскресіння вже було, і декого нищать. Далі ж наказує йому вважати на себе і на навчання і

Сказа́нїе и҆же къ тимоде́ю второ́мѹ посла́нїю сг̃го а҆п̃ла па́вла·

Сїе посыла́етъ паки ѡ҃ ри́ма. вина́ же посла́нїю сїѧ. ш̃е́шй҃ съ па́вломъ о҆ста́вльшй҃ е҆го, и҆ хотѧ а҆п̃лъ прїити къ немѹ тимоде́ѧ, пи́шетъ посла́нїе сїе. и҆ пр̀ьвѣе оу҆бо сказуетъ҃ и҆ вѣры прароди́телїи е҆го. та́же сказуетъ нѣ́коже сѹщїи ѡ҃ а҆сїи, ѡ҃ нѥ́же е҆сть фиге́лъ і҆ е҆рмоге́нъ· ѡ҃вратѝшасѧ е҆го, зра́ще е҆го вери́ги. о҆нисѝфора же хва́литъ прише́ша въ р̃и҃, и҆ пребы́ша с нѥ́й҃· Завѣщава́етъ же е҆мѹ ѡ҃рица́тисѧ бу́ихъ стаза́нїи, за е҆же ѡ҃ нихъ ра҃жа́тисѧ сва́ра҃, и҆бо и҃менеи҃ же и҆ филитъ тако превратѝвшасѧ престѹпѝша и҃стинѹ, гл̃юще, въскресе́нїе оу҆же бы́вше. и҆ нѣкихъ ра҃вращаютъ. па́че же повелѣва́етъ е҆мѹ внима́ти себѣ и҆ оу҆че́нїю. и҆ видѣти нѣ́ко въ послѣдьнѧѧ времена̀ бу-

дꙋтъ чл҃цы самолю́бцы, и҆ сластолю́бцы паче, не́жели бг҃олю́бцы, и҆ пр҃е́вид҃ащꙋ сїѧ, оу҆твержа́ти и҃ны҃ѩ да никтоже ѡ҆ нн҃ѣ прельстѝтсѧ. и҆ въ о҆бы́чаѣ҆ і҆ и҆звѣ́стїе оу҆чє́нїа мно́гими по́двигъ є҆го́, и҆ сказа́въ вре́мени ра҃рѣшєнїю є҆го́ наста́ти, и҆ хотѧща мꙋчитиса и҆ свѣдѣтє́льствовати, повелѣва́етъ є҆мꙋ прїѝти к҃ немꙋ скоро́ и҆ принести҆ фело́нъ и҆ кни́ги. и҆ завѣщава́етъ є҆мꙋ блюстиса а҆лекса́ндра кова́ча, ма́ло мно́га зла̀ показавша є҆мꙋ. и҆ сицѐ сконча́ваетъ посла́нїе.

КТ҃І҃ѠЮ ПОСЛА́НІЄ СТ҃ОГѠ А҃ПЛА

ПА́ВЛА. В҃ Є.

Гл҃а, а҃. за҃, ч҃.

Па́велъ посла́нникъ (і҃с҃ хр҃ъ)[1], во́лею бж҃їею, по о҆бѣтова́нїю жи́зни, ма́же о҆ хр҃ѣ і҃сѣ. тимоѳе́ю възлюбленному҆ ча́ду, бл҃гть мл҃ть, (и҆) мі҃ ѿ ба ѿц҃а и҆ ха і҃са г҃а на́шего. за҃.

Бл҃годарю́ бг҃а, є҆мꙋ́же слꙋжꙋ ѿ прароди́телеи, чи́стою со́вѣстїю, ма́ко непреста́ннꙋю и́мамъ о҆ тебѣ памꙗ́ть въ мл҃твахъ мои́хъ (дн҃ь и҆ но́щь)[2], жела́ѧ (ви́дѣти тѧ)[3], помина́а (сле́зы твоѧ̀)[4], да ра́дости и҆спл҃ънюсѧ, възпомина́нїе прїе́мла о҆ сꙋщеи въ тебѣ нелицемѣ́рнеи вѣ́ры, ма́же всели́сѧ пре҃жде въ ба́бꙋ твою̀ лои́дꙋ, и҆ въ матерь твою̀ є҆вни́кїю, оу҆пова́ю же ма́ко и҆ въ тебѣ, є҆́же ради вины̀ възпомина́ю тебѣ. възгрѣва́ти даръ бж҃їи, живꙋщїи въ тебѣ, възложе́нїемъ рꙋ́кꙋ мое́ю. Нѣсть бо (намъ далъ)[5] бг҃ъ дх҃ъ стра́ха, но си́лы и҆ любве́ и҆ цѣломꙋ́дрїѧ. за҃, сч҃а.

Не постыди́сѧ оу҆бо (стр҃тїю)[6] г҃а на́ше҃го (і҃с҃ хр҃а), ни мно́ю ꙋ҆зни́комъ є҆го́, но постражи бл҃говѣствова́нїю (хв҃ꙋ), по си́лѣ ба спа́сшаго на҃, *и призва҃шаго зва́нїе҆мъ ст҃ы́мъ, *не по дѣло́мъ на́шимъ, но по своє́мꙋ бл҃говоле́нїю, и҆ бл҃гти даннѣи намъ ѡ҆ хр҃ѣ і҃сѣ пре҃жде лѣтъ вѣчны́хъ, *на́вльши же сѧ нн҃ѣ просвѣще́нїемъ сп҃сителѧ на́шего і҃с҃ хр҃а[7]. разрꙋши́вшаго оу҆бо сме́рть, (и҆) въсїа́вшаго (-)[8] жизнь и҆ нетлѣ́нїе бл҃говѣствованїе҆мъ, *в не́же поста́вленъ бы́хъ а҆́зъ проповѣ́никъ и҆ а҆҃пл҃ъ, [и҆ оу҆чи́тє҃ль на҆́зы́комъ][9]. Є҆́же ради вины {-}[10] сїѧ стра́жꙋ, но не постыжꙋ́сѧ. вѣ́мъ бо є҆мꙋ́же вѣ́ровахъ, і҆ и҆звѣ́стїйсѧ на́ко си́ленъ є҆́сть преда́нїе

й і҃рн й
єфє҃ й
тимѳ҃ Г҃
і҃рн ѕі
єфє҃ Г҃
кола҃ й
тимѳ҃ й
й петр҃ й
в҃ тй҃ в҃

знати, що в останніх часах будуть люди-самолюбці і любителі пристрастей радше ніж боголюбці; і передбачаючи це, скріплювати інших, щоб ніхто з них не був обманутим. І дуже його заохотивши, про звичаї вірогідністю повчання, і сказавши, що наступає час його відходу і що він бажає бути мученим і свідчити, наказує йому скоро прийти і принести плащ і книги. І заповідає йому остерігатися Александра, коваля, тому що він йому заподіяв багато зла. І так він закінчує послання.

До Тимотея 2-е Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 290*

1 Павло, посланець Ісуса Христа з божої волі, за обітницею життя, що в Христі Ісусі, – **2** Тимотеєві, улюбленій дитині. Ласка, милосердя і мир від Бога-Батька, і Христа Ісуса,нашого Господа. *поч.*

3 Дякую Богові, якому я служу від прародичів чистою совістю, що маю про тебе безперервну пам'ять в моїх молитвах день і ніч. **4** Бажаючи тебе бачити, згадуючи твої сльози, щоб я наповнився радістю, **5** згадуючи ту нелицемірну віру, що є в тобі, що оселилася спочатку у твоїй бабі Лоіді і в твоїй матері Евникії, надіюся ж, що і в тобі. **6** Задля цього нагадую тобі, щоб ти розпалював дар божий, що живе в тобі покладанням моїх рук. **7** Бо не дав нам Бог духа страху, але сили і любові та поміркованості. *поч. 291*

8 Отже, не соромся терпіння нашого Господа Ісуса Христа ані мене, його в'язня, але терпи за Христове благовістя за силою Бога, **9** що спас нас *і покликав святим покликанням, – *не за нашими ділами, але за своїм бажанням і ласкою, даною нам в Ісусі Христі перед вічними роками, **10** *що з'явилося нині просвіченням нашого Спасителя Ісуса Христа, що, отже, знищив смерть і освітив життя і нетлінність благовістям, **11** *в якому я був поставлений проповідником, і апостолом, і учителем поган. **12** Тому це терплю, але не встидаюся, бо знаю кому я повірив, і я є певним, що є

кор1. 1
еф. 1
тит. 3
рим. 16
еф. 3
кол. 1
тит. 1
пет1. 1
тим2. 2

сильним зберегти моє передання в той день, **13** маючи приклад здорових слів, які ти від мене почув у вірі і любові, що в Христі Ісусі. **14** Святим Духом збережи добре завіщання, що живе в нас. **15** Чи знаєш це, що від мене відвернулися всі, що з Азії, між ними є Фигел і Ермоген. **16** Хай же
ниж. 4 Господь дасть милосердя *Онисифоровому домові, бо багато разів мені дав відраду і не завстидався моїх кайдан, **17** але, прийшовши до Риму, пильно мене шукав – і знайшов. **18** Хай йому Бог дасть знайти милосердя від Господа в тому дні. І ти добре знаєш, скільки він мені послужив у Ефесі.

Глава 2, *поч.292*

1 Отже ти, моя дитино Тимотеє, кріпися в ласці, що в Христі Ісусі. **2** І те, що ти від мене почув через багатьох свідків, це передай вірним людям, які будуть спроможні також інших навчити. **3** Отже, ти потерпи, як добрий воїн Ісуса Христа. **4** Бо ніхто, що є воїном, не обтяжується життєвими закупами, щоб догодити воєводі. **5** Якщо ж і хтось потерпить, не буде увінчаний, якщо законно не потерпить. **6** Тому робітникові, що працює, найперш належиться скуштувати з плоду. **7** Зрозумій те, що кажу, бо тобі Господь дасть розум в усьому. **8** Згадуй Господа Ісуса Христа, що встав з мертвих, з Давидового насіння, – за моїм благовістям, **9** в якому зло терплю – до кайдан, наче злодій. Але боже слово не сковати. **10** Задля цього все терплю задля вибраних, щоб і ті одержали спасіння, що в Христі Ісусі, з вічною славою.

поч. 293

рим. 6 **11** *Вірне слово. Бо якщо ми з Ним
лук. 9 померли, то, отже, і з Ним оживемо;
мат. 10 **12** якщо терпимо, то і з Ним будемо
мар. 8 царювати; *якщо відречемося, і Той
рим. 3 нас відречеться; **13** *якщо не віримо,
і 9 Він залишиться вірним, бо не може Себе зректися. **14** Пригадуй це, свідчачи перед Богом. Не змагайся словами, що на ніщо не корисне, тільки на знищення слухачів. **15** Постарайся себе поставити досвідченим перед Богом, незасоромленим робітником, що настановляє на слово правди. **16** Уникай нечистих балачок, бо вони найбільше провадять до безчестя. **17** І їхнє слово, як ґанґрена, коли знайде жир. З них є Іменей і Філит, **18** які відпали від правди, говорячи, що воскресіння уже було, і баламутять деяким віру. **19** А тверда божа основа стоїть, маючи цю печать: Господь пізнав тих, що є Його, і хай відступить від неправедності кожний, що прикликує господнє ім'я!

поч. 294

моѥ сътхранити въ (дьнь оньнъ)[11]. образъ имѣи здравыѩ словесъ, ихже оу мене слышаѩ єси въ вѣрѣ и любви иже о хрѣ іисѣ· доброе завѣщаніѥ съблюди, дхомъ стымъ, живущимъ въ нас· вѣси ли сіѥ, яко отвратишасѧ оу мене вси иже оу асіи, оу нихже єсть фигелъ и ермогенъ· да дастъ (же) мсть гь *онисифорову дому, яко многаждь мѧ оупоикои, и вериг моихъ не оустыдѣсѧ, но приш въ рм, тщнѣе възыска мѧ, и обрѣте. да дастъ емоу (гъ)[12] обрѣсти мсть оу га въ (дьнь оньнъ)[13]. и елико въ ефесѣ послужи {ми}[14] добрѣ тыи вѣси·

ниж. 4

Глава 2

Ты оубо чадо моѥ (тимодѥе), възмагаи о благодати, иже о хрѣ іисѣ. и иже слыша оу мене, многими свѣдѣтели, сіѧ поредаи вѣрны человѣкомъ, иже доволни будутъ и иныѩ наоучити· ты (оубо) постражи яко добръ воинъ (іс хвъ)[1]. никтоже (бо) воинъ бываѧ обазаетсѧ кюплами житейскими, да воєводѣ оугодитъ будетъ· аще же и постражетъ кто, не вѣнчаетсѧ, аще не законо мученъ будетъ· трюжающемусѧ дѣлателю (прежде подобаетъ)[2] оу плода высуити· разумѣи иже глю. дастъ бо тебѣ гь разумъ о всемъ. Поминаи (га) іс ха въставшаго оу мртвыхъ, оу сѣмене дввы, по благовѣствованію моемоу, в нѥже злостражю до оуз яко злодѣи, но слово божіе не важетсѧ· Сего ради вса трплю избранныѩ ради, да и тіи спнїе оулучатъ, ѥже о хрѣ іисѣ съ славою вѣчною· за, сгг·

кри ѕ

*вѣрно слово. аще бо с нимъ оумрохо (то оубо) и с нимъ оживемъ· аще терпимъ, (то) и с нимъ цртвуемъ. *ащо ожрѣжемсѧ, и тои ожрѣжетсѧ на· *аще не вѣруемъ, онъ вѣренъ пребываетъ, ожрещи бо сѧ себѣ не можетъ· Сіѧ въспоминаи засвѣдѣтельствуѧ прѣ бмъ. не словесы прѣтисѧ ни на кюуже потрѣбу, (точію) на разорѣніѥ слышащимъ· Потщисѧ себе искусна поставити прѣ бмъ, дѣлателѧ непостыдна, правѧща слово истинное· Сквръныѩ же тщеглсіи ожмѣтисѧ, наипаче бо преспѣютъ въ нечестіе. и слово ихъ яко гаґґрѣна (ѥгда) жи обращѥ. о ниихже єсть имени и филитъ, иже о истинѣ погрѣшиста, глюще яко въскресѣніѥ оуже быстъ, и възмущаютъ нѣкоторыѩ вѣру· Твердоѥ же основаніѥ божіе стои имый печать сію, позна гь сущаа ѥго, и да остоупи оу неправды всякъ именуѧи имѧ гне· за, сгд·

кри в
ѳу д
ѳа і
ѳа й
кри г
и д

вѣ вели́цѣ же домꙋ, не́ тто́чїю сосꙋ́ди зла́ти и̂ сре́брени, но и̂ дре́вѧни и̂ гли́нни, і̂ о́ви оу̂́бо вѣ честь. о́вїи не вѣ чс̑̀ ѧ̂ще же кто̀ о́чи́стиⷨ себе ѿ сѝ, бꙋдс̑̀ сосꙋ́дъ вѣ чс̑̀ о́сщенъ, [и̂][3] бл҃гопотре́бс̑̀ вла́цѣ, на всѧ́ко дѣ́ло бл҃го оу̂гото́ванъ. похо́тем ю́ны́хъ бѣгаи, держи́ же сѧ̀ пра́вы, вѣ́ры любве́ ми́ра, сѣ̀ {всѣ́ми призыва́ющими}[4] гс̑̀ ѿ чи́стаго се́рца. *бꙋ́ѧ же и̂ ненака́заны́хъ стѧзанїи ѿрица́йсѧ, вѣ́дыи на́ко рожда́ю́ сва́ры. рабꙋ же гн̑ю не подоба́етъ сва́ри́тисѧ, но ти́хꙋ бы́ти кѣ всѣ́мъ, оу̂чи́телнꙋ, незло́бивꙋ, сѣ̀ кро́тостїю наказꙋ́ющꙋ проти́вны́ѧ, е̂да̀ како́ да́стъ и̑ бг̑ъ покаа́нїе в разꙋмъ и̂́стины, и̂ вѣзни́кнꙋтъ ѿ дїа́вольскїѧ сѣти, жи́вы оу̂ловле́ны ѿ него̀ вѣ свою̀ е̂го во́лю.

кор2. 1 тим1. 1 і 4 тит. 3

20 У великому ж домі є не тільки золоті і срібні посудини, але і дерев'яні, і глиняні; і одні, отже – на честь, другі ж – не на честь. **21** Якщо ж хто себе очистить з цього, буде посудиною на честь, освяченою і корисною для Володаря, приготовленою на кожне добре діло. **22** Уникай молодечих похотей, тримайся ж праведності, віри, любові, миру з усіма, що прикликують Господа з чистого серця. **23** *А дурних і непоміркованих суперечок оминай, знаючи, що породжують сварки. **24** Адже господньому рабові не личить сваритися, але бути тихим до всіх, повчальним, незлобним, **25** що з лагідністю картає противників, бо може їм Бог дасть покаяння на розуміння правди – **26** і вирвуться з диявольських тенет, зловленими ним живими йому на свою волю.

Гл҃а, г҃, за҃, сч҃е.

а̑ тт̑и д҃ в̑ петр҃ г҃ и̑ѡ а̑

Сїе *же вѣ́ждь, на́ко вѣ послѣ́днѧа дн̑и настаа́нꙋтъ̀ времена̀ люта̀. бꙋдꙋтъ бо́ чл҃цы самолю́бцы, сребролю́бцы, велича́ви, го́рди, хꙋлницы, роди́телемъ противя́щесѧ, небл҃года́рни, непра́ведни, нелюбо́вни, (непримири́телни), продѣ́рзиви, (вѣзносли́ви). прелага́тае, клеветници́, невѣздержницы, некро́тцы, небл҃голю́бцы, преда́теле, на́гли, напыщѣ́ни, сластолю́бцыпаче, нежели бг̑олю́бцы. и̂мꙋ́ще о́бразъ бл҃гочести́ѧ, сѝлы же е̂го ѿвѣ́ргъшесѧ. и̂ сѝхъ ѿвращаа́йсѧ. ѿ сѝ бо сꙋть поныра́ющи в домы̀, и̂ плена́юще женишца̀ сѣ̀бра́ны грехи, (и̂) вѣ́дима по́хотьми разли́чными, всегда̀ оу̂ча́щасѧ, и̂ никто́лиже в ра́зꙋмъ и̂́стинныи прїи́тї̀ могꙋ́ща. *на́коже йа́ннїи и̂ а̂мврїи проти́вистасѧ моу̑се́ю, та́коже и̂ сїи противла́́ю́тсѧ и̂́стинѣ, чл҃цы растлѣ́ни оу̂мо́мъ, (и̂) неискꙋсни о́ вѣ́ре, но преоу̂спѣю́тъ (паче) на мно́зѣ, безꙋмїе бо и̑хъ, на́вле́но бꙋдетъ всѣ́мъ, на́коже и̂ о́ны́хъ бысть. за҃, сч҃з.

10 Ти ж пішов вслід за моїм навчанням, життям, наміром, вірою, довготерпеливістю, любов'ю, витривалістю, **11** переслідуванням, терпіннями, які мені сталися в Антіохії, і в Іконії, і в Лістрах, і переслідування, які я поніс, та від усіх мене визволив Господь. **12** І всі, що хочуть побожно жити в Христі Ісусі, будуть переслідувані. **13** А погані люди і чародії ступлять на гірше, обманюючи і будучи обманутими. **14** Ти ж залишайся в тому, в чому ти був навчений і *в* що повірив, знаючи, від кого ти навчився. **15** І що змолоду знаєш Священне Писання, яке може тебе навчити мудрості на спасіння вірою, що в Христі Ісусі.

Глава 3, *поч. 295*

тим1. 4 пет2. 3 юда 1

1 Це *ж знай, що в останні дні настануть погані часи. **2** Бо люди будуть самолюбні, грошолюбні, чванливі, гордівливі, наклепники , противитися родичам, невдячні, неправедні, **3** недружелюбні, непримиренні, злочинні, горді, зрадливі, обмовники, нестримані, нелагідні, недобролюбні, **4** зрадники, нахабні, бундючні, розкошолюбні більше ніж боголюбні, **5** що мають вигляд побожності, а відреклися її сили. І цих оминай. **6** З таких бо є ті, що прокрадаються в доми і полонять жінок, обтяжених гріхами і відданих різним похотям; **7** які завжди вчаться і ніколи не можуть прийти до пізнання правди. **8** *Так як Янній і Амврій протистави- мой2. 7
лися Мойсеєві, так само і ці противляються правді – люди, що зітліли умом і недосвідчені в вірі. **9** Але дуже матимуть успіх у багатьох, та їх безумність стане явною всім, так як і *в* тих було. *поч. 296*

10 Ти ж пішов вслід за моїм навчанням, життям, наміром, вірою, довготерпеливістю, любов'ю, витривалістю, **11** переслідуванням, терпіннями, які мені сталися в Антіохії, і в Іконії, і в Лістрах, і переслідування, які я поніс, та від усіх мене визволив Господь. **12** І всі, що хочуть побожно жити в Христі Ісусі, будуть переслідувані. **13** А погані люди і чародії ступлять на гірше, обманюючи і будучи обманутими. **14** Ти ж залишайся в тому, в чому ти був навчений і *в* що повірив, знаючи, від кого ти навчився. **15** І що змолоду знаєш Священне Писання, яке може тебе навчити мудрості на спасіння вірою, що в Христі Ісусі. *поч. 297*

16 *Всяке Писання є богонатхненне і корисне для навчання, для картання, для виправлення, для нагадування, на праведність, **17** щоб божа людина була досконалою, приготована на кожне добре діло.

*всако писа́нїе бг҃одх҃новено и҆ поле́зно е҆́сть, к҃ть оу҆че́нїю к҃ть обличе́нїю, к҃ть и҆справле́нїю, к҃ть наказа́нїю е҆же в҃ть пра́вдꙋ, да съверше́нъ бꙋдетъ бж҃їи человѣкъ, на всако дѣ́ло бл҃гооу҆гото́ванъ· в петр й

Глава 4

1 Я ж свідчу перед Богом і нашим Господом Ісусом Христом, що хоче судити живих і мертвих у своїй появі і царстві своїм. **2** Проповідуй Слово, настоюй, наполягай вчасно і невчасно, оскаржуй, погрожуй, благай з усякою терпеливістю і навчанням. **3** Бо буде час, коли не послухають здорового навчання, але за своїми похотями виберуть собі учителів, уприємнюючи слух, **4** і від правди відвернуть слух, і схиляться до байок.

поч. 298

5 Ти ж будь тверезий в усьому, терпи зло, роби діло благовісника, виконай свою службу. **6** Бо я вже є жертвуваним, і настав час мого відходу. **7** Я змагався добрим подвигом, я завершив біг, зберіг віру. **8** Отже, надалі мені збережено вінець праведності, який Господь – справедливий суддя мені дасть в той день, не тільки ж мені, але і всім, що полюбили Його появу.

поч. 299

9 Постарайся скоро прийти до мене. **10** Адже Димас мене полишив, полюбивши нинішній вік, і пішов до Солуня, Крисп – до Галатії, Тит – до Далматії. **11** Одинокий Лука є зі мною. Взявши Марка, приведи з собою, бо він є мені дуже потрібний на службу. **12** Тихика ж я послав до Ефесу. **13** Ідучи, принеси плащ, який я залишив в Троаді у Карпа, і книги, а найбільше пергаментні. **14** Александер, коваль, мені зробив багато зла. Хай йому віддасть Господь за його ділами. **15** Від нього і ти себе оберігай, бо він дуже противиться нашим словам. **16** Ніхто не прийшов зі мною на мою першу росправу, але всі мене покинули. І хай не буде їм зараховане. **17** Господь же став при мені і підкріпив мене, щоб через мене проповідь була явною, і почули всі погани, і я був визволений з пащі лева. **18** І Господь визволить мене від всякого поганого діла і спасе у своєму небесному царстві. Йому слава на віки віків! Амінь. **19** Здорови Прискиллу і
вищ. 1 Акилу та *Онисифорів дім. **20** Ераст залишився в Коринті, Трофима ж я залишив в Мілиті хворим. **21** Постарайся прийти перед зимою. Тебе здоровлять Еввул, і Пуд, і Лін, і Клавдія, і всі брати. **22** Господь Ісус Христос з

г҃ла, д҃·

а҆свѣдѣтельствꙋю [же а҆́зъ][1] пр҃е́ бг҃ъ и҆ (г҃ъ на́шимъ) (і҃с̀ х҃ъ)[2], хотѧ́щимъ сꙋди́ти живы́мъ и҆ ме́ртвымъ, (-)[3] в҃ть ѩ҆вле́нїи е҆́го и҆ ц҃рт҃вїи е҆́го, проповѣ́дꙋи сло́во, наст҃о́и, понꙋ́дѝ бл҃говре́менно҃ (и҆) безвре́менно҃. о҆́бличи́, запрѣ́ти́, оу҆́моли́, съ всакі҃мъ долготерпѣ́нїемъ и҆ оу҆че́нїемъ· бꙋдетъ во вре́ма, е҆гда̀ здра́ваго оу҆че́нїѧ не послꙋша́ютъ. но по своі҃хъ по́хотѣхъ (и҆збе́рꙋтъ себѣ)[4] оу҆чи́теля че́шеми слꙋхомъ, і҆ ѡ҆ и҆́стинны слы҃ ѡ҆вратѧ́тъ, (и҆) к҃ть ба́снемъ (-)[5] оу҆клоня́тсѧ· за҃, сч҃и·

ты́ же трезви́сѧ о҆́ всѣ҃, зло̀ постражи, дѣ́ло съ҆твори́ бл҃говѣ́стника, служе́нїе свое и҆звѣ́стно съ҆твори́· ѳ҃зъ во оу҆́же жре́нъ бываю, и҆ вре́ма [моего҃ ѡ҆ше́ствїа][6] наста̀. [по́двигомъ до́брымъ][7] подвиза́хсѧ. тече́нїе сконча́хъ, вѣ́рꙋ съблюдо́хъ. про́чее (оу҆́бо) съблюда́етъ ми сѧ (вѣ́нецъ пра́вдѣ)[8] е҆гоже в҃здаста҃ть ми г҃ь в҃ть (дн҃ь о҆́нъ)[9]. праведны҃и сꙋдїа̀, не то́кмо же мн҃ѣ но и҆ всѣ́мъ вз҃люблю́бльшимъ ѩ҆вле́нїе е҆́го· за҃, сч҃д·

Поспѣ́ши (ско́ро прїи́тѝ к҃ть мн҃ѣ)[10]. дима́съ во менѐ о҆́ста́ви в҃злюбі҃ нн҃ѣ́шнїи вѣ́къ, і҆ и҆де в҃ть солꙋ́нь. крꙋ́спъ в҃ть галатїю· тꙋ́тъ в҃ть далматїю. лꙋка̀ (е҆ди́нъ е҆́сть)[11] съ мно́ю. ма́рка поемъ приведѝ съ собо́ю, е҆́сть во мѝ бл҃гопотре́бе҃н в҃ть слꙋ́жбꙋ. тихи́ка же посла́хъ в҃ть е҆́фесъ· фело́нь е҆́г҃о҆ о҆́ста́вихъ в҃ть троа́дѣ оу҆ карпа, гра́ды҃и принесѝ, и҆ кни́ги, паче {же}[12] ко́жны҃а. а҆лекса́ндръ кова́чь мно́га ми зла̀ съ҆твори, да в҃здаста҃ть е҆́мꙋ г҃ь по дѣ́ломъ е҆́го, ѡ҆ него҃же и҆ ты̀ себѣ̀ блюдѝ, зѣ́ло бо противи́тсѧ словесе́мъ на́шимъ. в҃ть пе́рвы҃и мои ѡ҆́вѣ҃ ни҃кто́же (прїи́де съ мно́ю)[13], но вси мѧ о҆́ста́виша. (и҆) да (не вмѣ҃ни́тсѧ и҆́мъ)[14]. г҃ь же мн҃ѣ предста̀, и҆ оу҆крѣпи́ мѧ, да мно́ю проповѣ́данїе и҆звѣ́стно бꙋдетъ, і҆ оу҆слы́шатъ вси ѩ҆зы́цы. і҆ и҆збавле́нъ бы́хъ ѡ҆ оу҆́стъ льво́въ. [і҆][15] и҆зба́витъ мѧ г҃ь ѡ҆ всѧкаго дѣ́ла лука́ва, и҆ спасе́тъ в҃ть ц҃рт҃вїи своі҃мъ небе́сно҃мъ, е҆́мꙋже сла́ва в҃ть вѣ́кы вѣ́комъ, а҆ми́нь· цѣлꙋи́ прискилꙋ́ и҆ а҆кила́, і *о҆́нисифо́ровъ до́мъ. е҆ра́стъ о҆́ста̀ в҃ть кори́нѳ҃, трофи́ма же о҆́ста́вихъ в҃ть мили́т҃ѣ҃ бола́ща. поспѣ́ши прежде зимы̀ прїи́тѝ. цѣлꙋ́ютъ тѧ҃ е҆вꙋ́лъ, и҆ пꙋ́дъ. и҆ ли́нъ и҆ клавдїе, и҆ бра́тїа вса҃. г҃ь [і҃с̀ х҃с̀][16] съ в҃ть вы҃ й

дх҃омъ твои҃мъ. бл҃гть съ (всѣми) вами [а҃минь][17].

твоїм духом. Ласка з усіма вами. Амінь.

Конецъ второ́моу посла́нїю и҃же къ тимоѳе́ю,
сто҃а́го а҃пла па́вла·
И҃ма́ в себѣ, гл҃а, д҃,
а҃ зача҃ ц҃рковныхъ, і҃·

Кінець Другого Послання святого апостола Павла до Тимотея.
Має в собі 4 глави,
а 10 церковних початків.

Сказа́нїе и҃же къ ти́тоу, посла́нїе сто҃го а҃пла па́вла·

Ѡ҃ посыла́етъ ѿ никопо́ла, тамо бо о҃зимѣ. вина́ же посла́нїю сїѧ. въ кри́тѣ о҃ста́ви ти́та. да оу҃стро́и по градо́мъ попы. мно́гимъ же сѫщимъ тамо начина́ющимъ и҃звѣтомъ зако́на прельща́ти лю́ди. сїе оу҃вѣдѣвъ па́велъ пи́шетъ къ титоу. и҃ пе́рвѣе оу҃бо бл҃годаря́ бг҃а, за е҃го бл҃говѣ́йньство, сказуетъ и҃́же о҃ хр҃ѣ вѣ́ръ не но́вѣ бы́ти, но ѿ вѣ́ка оу҃гото́ванъ, и҃ о҃бѣтова́ннъ е́й бывши ѿ бг҃а. таже о҃ поставле́нїи попо́въ и҃ сего҃ оу҃чи́тъ, како́ и҃ каковы҃ и҃мъ бы́ти подоба́етъ. и҃ запрѣща́ти повелѣва́етъ е҃моу противл҃ѧ́щїѧ здра́вѣи вѣ́ръ, и҃ наипа́че же сѫщимъ ѿ о҃брѣза́нїа. вѣ́дѣти же кри́тѧнехъ ꙗ҆́ко пра́здни сѫть и҃ требую҃ прѣще́нїѧ. и҃ наоу҃чи́въ вс҃ѧ бра́шна чи́ста бы́ти чи́стымъ. и҃ каковѣ́мъ бы́ти подоба́етъ презви́терома҃ самѣ́мъ до́лжнымъ сѫщимъ оу҃цѣломоу́драти ю҃нныѧ, сказуетъ же ка́ко подоба́етъ рабо́мъ служи́ти своі҃мъ вл҃ка́мъ. и҃ въ кра́тцѣ рещи҃ въспомануетъ, ꙗ҆́ко сп҃сова бл҃гть не ѿ дѣ҃ насъ о҃правда҃, но своі҃мъ чл҃колюбіе́мъ. и҃ завѣща́етъ зако́нныхъ сва́ровъ ѿвраща́тиса, а҆́ки неполе́зны҃ сѫщихъ· Сказуетъ е҃моу по е҃же послати к немоу҃ а҆рте́моу, да и҃ са́м прі҃идетъ к немоу҃· и҃ повелѣва́етъ е҃моу да оу҃чи́ и҃ свои҃ до́брымъ дѣло҃ прилежа́ти. и҃ тако сконча҃ва҃е посла́нїе·

Розповідь про Послання святого апостола Павла до Тита.

Це *послання* він посилає з Никополя, бо там він перезимував. Причина ж послання така. Він залишив Тита у Криті, щоб він наставив попів по містах. А що численні з тих, що там були, починали під вимовкою Закону обманювати людей, Павло, довідавшись про це,пише до Тита. І, отже, найперше, дякуючи Богові за його побожність, каже, що віра в Христа не є новою, але від віку приготована і була обіцяна Богом. Тоді і цього навчає про наставлення попів, як і якими їм треба бути. І наказує йому забороняти тим, що противляться здоровій вірі, і найбільше ж тим, що є з обрізання, і щоб він знав, що критяни є ліниві і потребують погроз. І навчивши, що всяка їжа є чистою для чистих і якими мають бути самі пресвітери, яким належиться повчати молодих, розповідає ж як рабам потрібно служити своїм панам. І, коротко сказавши, згадавши, що ласка Спасителя не оправдала нас через діла, але своїм чоловіколюб'ям, і заповівши остерігатися сварок через Закон, тому що вони не на користь, каже йому, щоб після того, як він до нього пошле Артема, щоб і він сам до нього прийшов. І наказує йому, щоб навчав і своїх дбати про добрі справи. І так закінчує послання.

До Тита Послання святого апостола Павла

Глава 1, *поч. 300*

1 Павло, божий раб, посланець Ісуса Христа за вірою божих вибранців і пізнанням правди, що за побожністю,
рим. 16 **2** в надії вічного життя, яке *перед вічними часами обіцяв Бог, що не має обмани, **3** а об'явив у свої часи своє
еф. 3 кол. 1 тим2. 1 пет1. 1 гал. 1 слово проповідю, *яка мені була доручена за наказом Спасителя, нашого Бога, – **4** Титові, щирій дитині за спільною вірою. Ласка, милосердя, мир від Бога-Батька і Господа Ісуса Христа, нашого Спасителя. *поч. 300*

5 Задля цього я тебе залишив в Криті, щоб ти впорядкував недокінчене і наставив попів по всіх містах,
тим2. 3 так як я тобі наказав: **6** *коли хтось є непорочний, чоловіком однієї жінки, що має вірних дітей, не в оскарженні розпусти або непідпорядкованості. **7** Бо потрібно, щоб єпископ – як Божий управитель – був незаплямований, що не собі догоджає, не *є* загоністий, не поривчастий, не гнівливий, не п'яниця, не задерикуватий, не пожадливий поганого зиску, **8** але гостинний, добролюбивий, чеснотливий, праведний, святий, стриманий, **9** що дотримується, згідно з вірними словами вчення, аби сильний був потішити в здоровому навчанні, і противників оскаржувати. **10** Бо є багато пустомовних, що не підкоряються і *є* обманщики розумом, а найбільше тих, що є з обрізання, **11** яких треба сильно оскаржувати і їхні уста затуляти, які баламутять всі доми, навчаючи те, що не годиться, задля брудного зиску. **12** Сказав же якийсь з них – власний їхній пророк: Критяни – постійні брехуни, погані звірі, ледачі ненажери. **13** Це свідчення є правдивим. А задля цієї причини оскаржуй їх безпощад-
тим1. 1 но, щоб були здоровими у вірі, **14** *не сприймаючи юдейських байок ані людської заповіді, що відвертають від правди. *поч. 301*

рим. 14 **15** *Адже все є чистим для чистих, а для нечистих і невірних ніщо не *є* чисте, оскільки їх розум і совість занечистилися. **16** Вони визнають, що знають Бога, а ділами Його відкидають, будучи мерзенними і непокірними та недосвідченими на жодне добре діло.

КТ҃ТУ ПОСЛА́НІЄ СТ҃А́ГѠ АПОСТО́ЛА ПА́ВЛА·

Г҃ЛА, А́, ЗА́, М҃·

А́ВЕЛЪ РАБЪ БЖ҃ІИ, ПОСЛА́ННЪНИКЪ (-)[1] ІС҃ ХВ҃Ъ, ПО ВѢРѢ ІЗБРА́ННЫХЪ БЖ҃ІИХЪ, І РАЗУМУ І҃СТИНЫ, І҃ЖЕ ПО Б҃ГОВѢ́РІЮ І҃ ОУ҃ПОВА́НІИ ЖИ́ЗНИ ВѢ́ЧНЫЯ ІЮ́ЖЕ І҃ОБѢТОВА́ НЕЛО́ЖНЫЙ БГЪ *ПРЕЖДЕ ЛѢТЪ ВѢ́ЧНЫХЪ. І҃ВИ́ЖЕ ВЪ ВРЕМЕНА́ СВОА́ СЛОВО СВОЕ ПРОПОВѢ́ДАНІЕМЪ, *ЕЖЕ (МНѢ́ ПОРУЧЕ́НО БЫСТЬ)[2]· ПО ПОВЕЛѢ́НІЮ СП҃СИ́ТЕЛА НАШЕГО Б҃А. ТИ́ТУ ПРИ́СНОМУ ЧА́ДУ, ПО О҃БЩЕИ ВѢ́РѢ, БЛ҃ТЬ, [МІ́ЛТЬ][3] МИ́РЪ, Ѿ́ Б҃А Ѿ҃Ц҃А, І [Г҃А І҃С Х҃А][4] СП҃СА НАШЕГО· ЗА́, М҃·

СЕГѠ́ РАДИ О҃СТА́ВИХ ТА ВЪ КРИ́ТѢ, ДА НЕДОКОНЧА́НАЯ І҃СПРА́ВИШИ, І ОУ҃СТРО́ИШИ ПО ВСѢ́ХЪ ГРАДѢ́ХЪ ПОПЫ́, І҃ЖЕ́ (ТЕБѢ́ ÂЗЪ)[5] ПОВЕЛѢ́Х҃, *АЩЕ КТ҃О ЄСТЬ НЕПОРО́ЧЕНЪ, ЄДИ́НОЙ ЖЕНѢ́ МУ́Ж ЧАДА І҃МЫ́Й ВѢ́РНА, НЕ ВЪ ОУ҃КОРЕ́НІИ БЛУ́ДА́. І҃ЛИ НЕПОКОРИ́ВА. ПОДОБА́ЕТ҃ ѲО ЄПИ́СКОПУ БЕЗ ПОРО́КА БЫТИ, І҃ЖЕ́ ЖЕ БЖ҃ІЮ СТРОИ́ТЕЛЮ, НЕ СЕБѢ́ ОУ҃ГАЖА́Ю́ЩУ, (НЕ ДЕ́РЗУ, НЕ НАПРА́СНИВУ), НЕ ГНѢВЛИ́ВУ, НЕ ПІ́ЯНИЦЫ, НЕ БІ́ЙЦЫ, НЕ СКВЕ́РНОСТАЖА́ТЕЛНУ, І҃Ѳ СТРАННОЛЮБИ́ВУ, Б҃ЛГОЛЮ́БЦУ, ЦѢЛОМУ́ДРЕНУ ПРА́ВЕДНУ, ПРЕП҃БНУ, ВЪЗДЕРЖА́ТЕЛЬНУ, ПОСОБЪСТВУ́Ю́ЩУ ПО ВѢ́РНЕМЪ СЛОВЕСѢ́ ОУ҃ЧЕ́НІЯ, ДА СИЛЕ́НЪ БУ́ДЕТЪ (-)[6] ОУ҃ТѢ́ШИТИ ВЪ ЗДРАВѢ́МЪ ОУ҃ЧЕ́НІИ, І ПРОТИВЛЯ́Ю́ЩАЯСЯ О҃БЛИЧА́ТИ, СУТЬ Ѳ҃О МНО́ЗИ (-)[7] НЕПОКОРИ́ВИ, СУЕСЛО́ВЦЫ, І ОУ҃МО́МЪ ПРЕЛЬЩЕ́НИ, (І) НАИПАЧЕ СУ́Щ҃ЕИ Ѿ҃ О҃БРѢ́ЗАНІЯ І҃ЖЕ ПОДОБА́ЕТЪ (КРѢ́ПЦѢ О҃БЛИЧА́ТИ І) ОУ҃СТА́ І҃Й҃ ЗАГРАЖА́ТИ, І҃ЖЕ ВС҃А ДО́МЫ РАЗВРАЩА́Ю́, ОУ҃ЧА́Щ҃Е І҃Ж҃Е НЕ ПОДОБА́ЕТЪ, СКВЕ́РНАГО РА́ДИ ПРИБЫ́ТКА· РЕЧЕ́ {ЖЕ}[8] НѢ́КТО Ѿ҃ НИХЪ СВОЙ І҃МЪ ПР҃РКЪ, КРИ́ТЯНЕ ПРИ́СНОЛЖИВІЇ, ЗЛІИ ЗВѢ́РІЕ, ОУ҃ТРО́БЫ ПРА́ЗНЫЯ. СВѢДѢТЕЛЬСТВО СІЕ І҃СТИ́Н҃НО ЄСТЬ. СЕ́А́ ЖЕ РАДИ ВИНЫ́ О҃БЛИЧА́Й І҃ХЪ БЕЗЩА́ДНО, ДА ЗДРА́ВИ БУ́ДУ́ ВЪ ВѢ́РѢ, *НЕ ВНИМА́Ю́ЩЕ ІОУ҃ДЕ́ЙСКИМЪ БА́СНЕМЪ, НИ ЗАПОВѢ́ДЕМЪ Ч҃ЛВ҃ЧЕСКІ́Й. Ѿ҃ВРАЩА́Ю́ЩИМСЯ Ѿ҃ І҃СТИННЫ́· ЗА́, ТА́·

*ВСЯ́ [БО][9] ЧИ́СТА ЧИ́СТЫМЪ. О҃СКВЕРНЕ́НЫМ ЖЕ І҃ НЕВѢ́РНЫМЪ, НИЧТО́ЖЕ ЧИ́СТО, І҃Ѳ О҃СКВЕРНИ́СЯ І҃ХЪ І҃ ОУ҃МЪ І҃ СѢВѢ́СТЬ. Б҃А І҃СПОВѢ́ДУЮТЪ ВѢДѢ́ТИ Â ДѢЛЫ Ѿ҃МЕ́Щ҃УТСЯ (Є҃ГО). МЕ́РЗЦЫ СУ́Щ҃Е І НЕПОКОРИ́ВИ, І НА ВСЯ́КО ДѢЛО БЛА́ГО НЕ҃ІСКУ́СНИ·

Гла, в.

ѧ тѝ г

Ты же гли ѭже подобаѥ здравому оучéнїю· *Старцемъ трезвéномѝ бытѝ, чистѡ̑ цѣломудреномъ, здравъствующимъ вѣрою, любóвїю, терпѣнїемъ· Старицамъ такожде, (чтнымъ), въ оукрашéнїи столѣпнѣ, не клеветúвамъ, не винѹ многу порабощéнамъ, доброоучúтелнамѝ, ѭко да оуцѣломудрѧ́т юны̑а. мужелюбицамъ бытѝ, чадолюбицамъ, цѣломудренымъ, чистымъ, домы добрѣ правя́щимъ,

ефѣ ѕ

бл҃гымъ, *покаря́ющимсѧ своѝмъ мужемъ. да не слóво бжї̑е (хулúтсѧ {ѝ оучéнїе})[1][2]. юны̑ата такоже молѝ цѣломудрънствовáти· о̑ всемъ (же) сѧ̑ себѣ̀ подавая о̑бразъ добрыхъ дѣл҃, въ оучéнїи незавúстнѣмъ, о̑чищéнїи, [нетлѣнїи][3], слóвѣ здравомъ незáзорномъ, (нерóпотномъ), да

ефѣ ѕ
кола̑ г҃
ѧ петр̑ в

противнын посрамúтсѧ, ничтóже ѝмѣѧ глáти о̑ насъ оукóрно· *раб҃ѡ̑, своѝмъ господéмъ повиновáтисѧ, о̑ всемъ бл҃гооугóдномъ бытѝ, не прекослóвномъ, не крáдущимъ, но [вѣрѹ всѧкѹ ѭвлѧ́ющимъ бл҃гу][4], да оучéнїе спсúтелѧ нашего бг҃а оукрашáютъ о̑ всемъ· зѧ̑, тѵ̑в·

ѧ кр҃н ѧ
филн̑ ѧ

*Явúсѧ бо бл҃годáть бжї̑а, спсúтелнаа всѣмъ человѣкомъ, наказ҃ующи насъ, да ѿвéргшесѧ нечéстїа ѝ мірскихъ похотéй, цѣломудрено ѝ прáведно ѝ бл҃говѣ́рно поживемъ въ нн҃ѣшнемъ вѣцѣ, ждуще бл҃жéнаго оупованїа, ѝ ѧ̑вленїа слáвы великáго бг҃а ѝ спса нáшего ї҃с х҃а, ѝже дáлъ ѥ̑сть себѣ̀ за́ ны, да ѝзбáвитъ ны ѿ всѧ́кого безаконїа, ѝ о̑чúститъ себѣ̑ лю́ди ѝзбрáны. ревнúтела до́брымъ дѣ́ломъ· Сїа гл҃и ѝ молѝ, ѝ о̑бличáи съ всѧ́цѣмъ повелѣнїе́мъ. да никтоже тѧ̑ прео̑бúдитъ (ѝли нерадúтъ о̑ тебѣ̑)·

Глава 2

1 Ти ж говори те, що відповідає здоровому навчанню. **2** *Щоб старці були тверезі, чисті, чеснотливі, здорові вірою, любов'ю, терпеливістю. **3** Старші жінки також чесні, у прикрасі святості: не обмовницями, не віддані дуже напитку, щоб навчали добра, **4** щоб молодих повчали любити мужів, любили дітей, **5** були чеснотливими, чистими, добре управляли домами, *щоб були* добрими, *що підпорядковуються своїм мужам, – аби не зневажалося боже слово і навчання. **6** Також заохочуй молодь, щоб була чеснотлива, **7** в усьому ж самого себе даючи як приклад добрих діл: у чистому навчанні, очищенні, нетлінності, **8** здоровому й бездоганному слові, без нарікань, щоб супротивник засоромився, не маючи нічого поганого сказати про нас. **9** *Раби, щоб корилися своїм панам, були доброгодні в усьому, не перечили, **10** не крали, але виявляли всяку добру віру, щоб в усьому прикрашали навчання Спасителя – нашого Бога.

тим1. 3
еф. 5
еф. 5
кол. 3
пет1. 2

поч. 302

ѧ кр҃н ѧ
филн̑ ѧ

11 *Бо з'явилась божа ласка – спасенна всім людям, **12** що повчає нас, щоб відрікшись безбожності і світських похотей, чеснотливо, і праведно, і побожно ми пожили в теперішньому віці, **13** очікуючи блаженної надії і появи слави великого Бога і нашого Спасителя Ісуса Христа, **14** який Себе дав за нас, щоб відкупити нас від всякого беззаконня і очистити Собі вибраний народ, ревнителя добрих діл. **15** Це говори, і благай, і картай з усією силою, щоб ніхто тобою не нехтував або тобою гордив.

кор1. 1
фил. 1

Глава, г·

кр҃н г҃і
ѧ петр̑ в

Напоминáй тѣмъ *начальствующимъ [ѝ][1] владѣющѡ̑ повиновáтисѧ (ѝ) покарáтисѧ. (ѝ) къ всѧ́кому дѣ́лу бл҃гу готóвомѝ бытѝ, ни ѥ̑дúнаго хулúти, не сварлúвомъ бытѝ, но тúхомъ (ѝ кроткомъ), (ѝ) всѧ́кѹ ѭвлѧ́ющимъ кро́тость къ всѣмъ человѣкѡ̑·

ѧ кр҃н в

*бѣхомъ бо ѝногдà ѝ мы несмы́слени, {ѝ}[2] непокорúви, (ѝ) прельщéни, рабóтающе пóхотемъ, ѝ сластемъ различнымъ, въ злóбѣ ѝ зáвисти живуще. мéрзцы суще, (ѝ) ненавидя́ще другъ друга· Ѥ̑гда же бл҃годать ѝ человѣколю́бїе ѭвисѧ спса

в тѵ̑ ѧ

нашего бг҃а, *не ѿ дѣ́лъ праведныхъ, ѝхже сътворúхомъ мы̑, но по своéй ѥ̑го мл҃ти, спсе насъ, ба́нею па́ки бытїа, ѝ о̑бновлéнїемъ дх҃а ст҃аго, ѥ̑гоже ѝзлїа на насъ о̑бúльно ї҃с х҃мъ, сп҃-

Глава 3

1 Нагадуй їм, щоб корилися і підкорялися *тим, що в начальстві і владі, і були готовими на всяке добре діло, **2** щоб нікого не хулили, не були сварливими, але тихими і лагідними, і щоб виявляли всяку лагідність до всіх людей. **3** *Бо колись і ми були дурними, і невірними, і обманутими, що служили похотям і різним насолодам, живучи у злобі і заздрості, будучи мерзенними і ненавидячи один одного. **4** Коли ж з'явилась ласка і чоловіколюб'я Спасителя, нашого Бога, **5** *не з праведних діл, які ми зробили, але з Його власного милосердя, Він спас нас купіллю нового буття і обновою Святого Духа, **6** якого щедро пролив на нас через Ісуса

рим. 13
пет1. 2
кор1. 6
тим2. 1

Христа – нашого Спасителя, **7** щоб, оправдавшись його ласкою, ми стали спадкоємцями за надією вічного життя. *поч.*

8 Дитино Тите, – вірне слово, і хочу тебе про це запевнити, щоб у добрих ділах старалися перебувати ті, що повірили Богові. Це є корисне і добре для людей. **9** *Дурні ж дослідження, і родоводи, і суперечки, і сварки про Закон оминай, бо вони є некорисні і марні. **10** Людину-єретика по першому і другому напоумленні оминай, **11** знаючи, що такий зійшов на манівці і грішить та сам є засудженим. **12** Коли пошлю до тебе Артема або Тихика, поспішися прийти до мене в Никополь, бо я вирішив там перезимувати. **13** Дбайливо відряди Зину, законника, і Аполлоса, і хай їм нічого не бракує. **14** Хай же і наші вчаться дбати в добрих ділах, в конечних потребах, щоб не були безплідними. **15** Тебе здоровлять всі ті, що є зі мною. Здорови тих, що люблять нас у вірі. Ласка з усіма вами. Амінь.

тим1. 1 і 4
тим2. 2

Кінець Послання до Тита.
Має в собі 3 глави,
а 4 церковні початки.

сѷтелемъ нашимъ, да ѻ҃правдѷ́вшесѧ бл҃года́тїю ѥ̂го, наслѣ́дницы бѹ́демъ по ѹ҆повáнїю жи́зни вѣ́чныѧ· зā·

(ї҆á до тѷ́тѣ) вѣ́рно сло́во, и҆ ѻ҆ сихъ хощѹ тѣ́ѧ ѷ҆звѣща́ти, да пекѹ́тсѧ до́брымъ дѣ́ломъ прилежáти вѣ́ровавшеи бг҃ѹ· Сїѧ сѹ́ть поле́зна (ч҃лкомъ и҆ добрà)[3]· *Бѹ́ѧ же стаза́нїѧ и҆ родосло́вїѧ, и҆ рвенїѧ, и҆ сва́ры зако́нныѧ ѿ҆ѕтѹпаи· Сѹ́ть бо неполе́зна и҆ сѹ́етна· Ѥ̂ретикà ч҃лка по пе́рвемъ и҆ второ́мъ наказа́нїи ѿ҆рица́йсѧ, вѣ́дыи ꙗ́ко развратѝ́тсѧ таковыи, и҆ съгрѣшáетъ (и҆ ѥ̂стъ)[4] самоѻ҆́сѹжденъ· Ѥ̂гда послю̀ а҆рте́мѹ къ тебѣ́, и҆ли тихи́ка, поспѣ́шисѧ прїити къ мнѣ́ въ никопо́ль, тѹ́ бо сѹ́дихъ ѻ҆́зимѣти. зи́нѹ зако́нника, и҆ а҆поллоса, то́щно пр҃епосли́, (и҆) да ничтоже и҆́ма сикѹ́дно бѹ́детъ· да ѹ҆чатъ же сѧ и҆ наши до́брымъ дѣ́ломъ прилежати въ нѹ́жнаѧ требованїѧ, да не бѹ́дѹ бесплóдни· цѣлѹю́тъ тѣ́ѧ и҆же съ мно́ю сѹщїи вс҃и· Цѣлѹи́ люба́щаѧ ны́ ѻ҆ вѣ́рѣ, бл҃гть съ всѣ́ми вами [а҆ми́нь][5].

Коне́цъ и҆же къ титѹ послáнїю·
И҆́мать в себѣ г҃ла ѳ҃,
а҆ зачалъ ц҃рковны́ѩ, д҃·

Розповідь про Послання святого апостола Павла до Филимона.

Це *послання* він посилає з Риму. А причина послання така. Онисим, Филимонів раб, утік і, прийшовши до апостола, був ним навчений і був йому потрібним для служіння. Отже, про нього він пише до Филимона, наказуючи йому про Онисима, щоб він ревно за нього дбав і більше не вважав його за раба, але за брата. Він заповідає ж йому і приготувати помешкання, щоб, якщо він туди піде, мав де перебувати. І так він закінчує послання.

Хай буде відомим, що цей Онисим удостоївся свідчення, значить мучеництва в місті Римі, коли Тертил мав владу. Він перетерпів ломлення голінок і мучеництво мечем.

Сказа́нїе и҆же къ фїлимѡнѹ̀ посла́нїю, ст҃а́го а҆п҃ла па́вла·

И҆́е посыла́етъ ѿ҆ ри́ма, вина же посла́нїю сїѧ́. ѻ҆ни́сѷ҆̄ рабъ фїлимо́новъ бѣ́жа̀, и҆ при-
ступль къ а҆п҃лѹ, наѹ́ченъ бысть ѿ҆ него, и҆ бысть ѥ̂мѹ потре́бенъ въ слѹженїе. ѻ҆ семъ ѹ҆́бо пи́шетъ къ фїлимо́нѹ, приказывàѧ ѥ̂мѹ ѻ҆ни́сима да прилежи́тъ ѻ҆ немъ и҆̑скрено. и҆ не мнѣ́ти ѥ̂го ктомѹ а҆́ки рабà, но ꙗ́коже бра́та· Завѣща́ваетъ же ѥ̂мѹ и҆ ѻ҆бѝ́тель приѹ́гото́вити. да а҆́ще тамо по́идетъ ѻ҆бра́щетъ гдⷭ҇ь пребѹ́детъ. и҆ та́ко сконча́ваетъ посла́нїе·

вѣ́домо же да бѹ́детъ, ꙗ́ко сеи ѻ҆ни́симъ свѣдѣтельствѹ сподо́бисѧ, сирѣ́чь мѹче́нїю. в ри́мѣ́стѣмъ гра́дѣ тертѝ́лу ѹ҆́бо ѻ҆́бласть держа́щу, го́леномъ съкрѹше́нїе. и҆ ме́чное претерпѣ́вша мѹченїе·

КЪ ФЇЛИМѠНУ ПОСЛАНІЄ СТАГѠ АПОСТОЛА ПАВЛА·

ГЛА, А·

Па́велъ ю҃зникъ (їс̀ хр̀ъ)[1], и̂ тимоѳе́и бра́тъ, филимо́ну възлюбле́ному и̂ спо-
спѣшнику на́шему, і̂ а̂пфїи сестрѣ възлюбленнѣи, і̂ а̂рхи́пу сущему во́ину
на́шему, и̂ домо҃ни твоеи цр̀кви. бл҃гть ва́мъ
и̂ ми́ръ, ѿ̀ бг̀а ѿц̀а (и̂ г̀а нашего)[2] їс̀ х̀а.
а сѣ҆ду а
б сѣ҆ду а *бл҃годарю̀ бо́га моего́, всегда̀ память (-)[3] твоя̀ въ мо҃лтвахъ мои́хъ, слы́шавъ (любо́вь
твою)[4] и̂ вѣ́ру ю҃же и҃ма́ши къ г̀у (на́шему) їс̀
{х̀у}[5], и̂ къ всѣ́мъ ст҃ы́мъ. на҃́ко да о҃бще́нїе
(твоея̀ вѣ́ры)[6] дѣ́йствовано бу́детъ, в ра́зумѣ
всему бл҃гу и҃же {-}[7] о҃ х̀ѣ [їс̀ѣ][8]. ра́дость бо
(и҃ма́мъ мно́гу)[9] и̂ оу҃тѣше́нїе, о҃ любвѝ твое́й, на҃́ко оу҃тро́бы ст҃ы́хъ почи́ла тобо́ю бра́те·
Сего ради (и̂) мно́го (дерзнове́нїе и҃ма́мъ о҃
х̀ѣ)[10], повелѣва́ти тебѣ е̂же потребно е̂сть
любвѣ̀ ради, паче̑ (и̂) молю̀ тако́въ сы́и, на҃́коже
па́велъ ста́рецъ (и̂ мо҃лтвенникъ), нн҃ѣ же и̂ съ-
оу҃зникъ (їс̀ х̀у)[11]. молю́ тя̀ о҃ мое́мъ ча́дѣ,
коли̂ а *е̂гоже роди́хъ въ оу҃захъ [мои̂][12] о҃ниси́ма, и̂-
ногда̀ тебѣ непотре́бна нн҃ѣ же [-][13] тебѣ̀ и̂
мнѣ̀ бл҃гопотре́бна, е̂гоже въспосла́х [ти. ты̂
же е̂го, си́рѣчь мою̀ оу҃тро́бу прїимѝ][14], е̂гоже а̑
хотѣ́хъ оу̂ себѣ̀ держа́ти, да въ тебѣ̀ мѣсто
(послу́житъ ми)[15] въ оу҃захъ бл҃говѣствова́нїа.
бе҃з твое́а̀ же во́ли ничто́же въсхотѣ́хъ съ-
вори́ти да не а҃́ки по нужи́ бл҃гое твоѐ бу-
детъ, но̂ по во́ли. неглѝ бо̀ ради сего разлу-
чи́ся въ ча́съ, да вѣ́чна того̀ прїи́меши, (но̂)
не на҃́коже раба̀ ктомѹ̀, но̂ вы́ше раба̀, брата
възлюблена, паче̑ мнѣ̀, ко́лми же паче тебѣ̀, и̂
по́ плоти и̂ о҃́ г̀ѣ· а̂ще оу҃бо (и҃маши мене)[16]
о҃бѣ́щника, прїими сего̀ на҃́коже менѐ. а̂ще же
въ чесо́мъ о҃бидѣ тебѣ̀, и҃ли до́лженъ е̂сть,
(мнѣ̀ сїе)[17] вмѣнѝ. а̑ па́велъ написахъ (рукою̀
мое́ю)[18], а̂зъ възда́мъ, да не реку̀ тебѣ̀. на҃́ко
и̂ са́мъ собо́ю ми е̂си до́лженъ ты̂. е́й бра́тие а̑
(да полу́чу̀ е̂же прошу̀ оу̂ тебѐ)[19] о҃́ г̀ѣ, оу̂поко́и (мою̀ оу҃тро́бу)[20] о҃́ г̀ѣ. надѣя́всѧ послу-
шани́ю твоему̀ написа́хъ тебѣ̀, вѣ́дыи на҃́ко и̂
паче е̂же гл҃ю̀ съ҆твори́ши. кѹпно же и̂ оу҃гото́ви

До Филимона
Послання святого апостола Павла

Глава 1

1 Павло, в'язень Ісуса Христа, і Тимотей, брат, – улюбленому Филимонові, нашому помічникові, **2** і Аппфії, улюбленій сестрі, і Архипові, що є нашим вояком, і твоїй домашній церкві. **3** Ласка вам і мир від Бога-Батька і нашого Господа Ісуса Христа. **4** *Дякую моєму Богові, завжди сол1. 1
сол2. 1
маючи пам'ять в моїх молитвах, **5** почуши про твою любов і віру, яку маєш до нашого Господа Ісуса Христа і до всіх святих, **6** аби в дії виявилась спільність твоєї віри в пізнанні всього добра, що в Ісусі Христі. **7** Бо маю велику радість і потіху з твоєї любові, бо тобою, брате, спочили лона святих. **8** Задля цього і маю велику сміливість в Христі тобі наказувати
те, що є потрібним **9** задля любові, радше ж і благаю, будучи таким старцем Павлом і благальником, нині ж і в'язнем Ісуса Христа. **10** Благаю тебе
за мою дитину, *яку я породив у моїх кол. 4
кайданах, Онисима, **11** який колись тобі *був* непотрібний, нині ж тобі і мені дуже потрібний, **12** якого я тобі відіслав. Ти ж його, значить моє лоно, **13** прийми, того, кого я хотів у себе затримати, щоб замість тебе послужив мені в кайданах благовістя. **14** А без твоєї волі я не хотів нічого зробити, щоб твоє добро не було ніби з примусу, але добровільно. **15** Бо може задля цього він відлучився на час, щоб ти його прийняв навіки, – **16** але більше не як раба, але вище від раба, – як улюбленого брата, – особливо для мене, але ж більше тобі: і за тілом, і в Господі. **17** Отже, якщо мене маєш за спільника, прийми його так, як мене. **18** Якщо ж у чомусь він тебе скривдив або є винен, мені це зарахуй. **19** Я, Павло, написав моєю рукою: я віддам; щоб не сказав я тобі, тому що і само собою мені ти є винен. **20** Так, брате, хай я одержу те, що у тебе прошу в Господі. Дай спочинок моєму лонові в Господі. **21** Надіючись на твій послух, я тобі написав, знаючи, що зробиш і більше від того, що говорю. **22** Заразом же й приготуй мені помешкання, бо надіюся, що через ваші молитви буду вам

подарований. **23** Тебе здоровить Епафрас, що є зі мною полонений в Христі Ісусі, **24** Марко, Аристарх, Димас, Лука – мої помічники. **25** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з вашим духом. Амінь.

Кінець Послання до Филимона.
Має в собі 1 главу.

ми ѻ҃бите҆ль. оу҆пова́ю бо҆ на҆ко мл҃тва́ми ва́шими дарова́нъ бу́ду ва҃. цѣлуетъ тѧ҆ е҆пафра҆ сущїи съ мно́ю плѣ́нникъ, ѻ҆ х҃ѣ і҃сѣ. ма́рко, а҆риста́рхъ. дима́съ. лу́ка҆ съпосп҃ѣшницы мои҆. бл҃а҆ть г҃а [нашего][21] і҃с х҃а съ дх҃омъ вашимъ [а҆ми́нь][22].

Конецъ посла́нїю и҆же къ филимо́ну.
И҆ма́ть в себѣ, г҃ла, а҆,

Розповідь про Єврейське Послання святого апостола Павла

Це *послання* він посилає з Італії. Причина ж послання є ця. Тому що юдеї опиралися Законом і тінню, тому апостол Павло, будучи учителем поган і посланим до поган проповідувати благовість та, пославши послання всім поганам, пише далі і всім євреям, що з обрізання, які повірили *в* це пояснюване послання про Христовий прихід, і що тінь Закону вже минула. І найперше, отже, каже, що пророки були наперед послані задля цього. Отже, щоб вони сповістили про Спасителя і щоб після них Він прийшов. Пророки ж – раби і вісники його приходу, а сам Христос є Божим Сином, через якого все повстало, і що цьому Синові потрібно було стати людиною, щоб жертвою свого тіла Він усунув смерть. Бо не телячою або козлячою кров'ю, але Христовою кров'ю мало прийти спасіння людям. Він каже, що Закон нічого не удосконалив, але мав тінь майбутніх дібр, і що люди не спочили, але нам усім залишився спільний день спочинку. Також каже, що архиєрейське служіння перейшло від Аарона до Христа, образом якого був Мелхиседек, що не був від Левія. І каже, що батьки були оправдані вірою, а не від діл Закону. Також, знову повчивши і їх про звичаї, і похваливши їхнє терпіння за Христа, і заповівши почитати презвітерам, він закінчує послання.

Сказа́нїе е҆вре́йскому посла́нїю, с҃того а҃пла па́вла.

Сїе посыла́етъ ѿ и҆та́лїи. вина́ же посла́нїю сїа҆ е҆сть. поне́же і҆ѹ҆де́и проти҃вла́хуса҆ зако́номъ и҆ сѣ́ми. сего ра́ди а҃пла҆ павелъ оу҆чи́тель на҆зы́комъ бы́въ, и҆ въ на҆зы́ки послан҃ бывъ проповѣ́дати бл҃говѣствова́нїе. и҆ посла́нїа посла́въ всѣ́мъ на҆зы́комъ, пи́шетъ про́чее и҆́ всѣ́мъ и҆же ѿ ѻ҆брѣза́нїа вѣ́ровавшимъ е҆вр҃ѣ́ѡ҃, сказа́телно посла́нїе сїе ѻ҆ при҃ше́ствїи х҃ѵ҃ѣ. и҆ ѻ҆ е҆же сѣ́ни зако́нныѣи престав҃ши оу҆же. и҆ пр҃ы́въе оу҆бо сказуетъ пр҃рѣкомъ, сего҆ ра́ди оу҆бо пр҃е҆по́слан҃нымъ бывшемъ и҆́, да на҆́же ѻ҆ сп҃сѣ҆ възвѣстя҆́, и҆ по нѣ҆́ самъ прїи́детъ. рабы́ же бы́ти пр҃рѣки, и҆ възвѣсти́теля а҆ е҆го҆ при҃шествїю, самого́ же х҃а сн҃а бы́ти б҃ж҃їа҆, и҆́мже вс҃а҆ бы́ша, и҆ на҆́ко семѹ҆ сн҃ѹ подоба́ше чл҃ку҆ бы́ти, да жр҃тъвою телесѣ҆ своего҆ и҆ оу҆пра҆́ви́ смр҃ть. не кро́вїю бо҆ те́лчею и҆ли҆ ко́злею, но҆ кро́вїю х҃вою хотя҆́ше бы́ти сп҃нїе҆ чл҃комъ. Сказуетъ же на҆́ко ничтоже съвръши́лъ е҆сть зако́нъ, но҆ сѣ́нь и҆мѣ́аше гра҆дущ҃ихъ б҃гъ, и҆ на҆́ко не почи́ша лю́дїе, но҆ ѻ҆бщъ вс҃ѣ҆ намъ ѻ҆ста҆ дн҃ь поко́ица҆. Ѩ҆ко҆́ сказуетъ, на҆́ко а҆рхїерѣ҆и́ска҆ слу́жба прелож҃и́ся҆ ѿ а҆а́рона въ х҃а, е҆мѹ҆же ѻ҆бра҆́ѕѣ҆ мелхиседе́къ, не сы́и ѿ левїа҆ вѣ́рою же ѻ҆правда́нымъ бывш҃и́ ѿц҃ѣ҆ сказуетъ, а҆ не ѿ дѣ́лъ зако́на. Ѩ҆же паки ѻ҆ ѻ҆быча́ехъ наоу҆чи́въ и҆ сѝ, и҆ похвали́въ и҆хъ е҆же за х҃а тр҃ъпѣ́нїе. и҆ завѣщавъ почита́ти презви́теры сѵ҆́чаваѣ҆ посла́нїе.

КЪ ЕВРЕ́ОМЪ ПОСЛА́НІЄ СТА́ГО ПА́ВЛА.

До Євреїв Послання святого апостола Павла

Гла, а. за, тг.

Многочастнѣ и многообразнѣ дре́вле бг̃ъ гл̃авъ ѡ҃цемъ прр̃ки, въ послѣ́докъ дн̃ї сихъ гл̃а на҃ въ сн̃ѣ, е҆гоже положи́ наслѣ́дника всѣмъ, и҆мѥ́же и҆ [вѣ́ки сътвори́][1], *иже сы́и сїа́нїе сла́вы ѡ҃ча, и҆ о҆бразъ҄ и҆постаси́ е҆го, носѧ́ же вса́ческаѧ гл̃о́мъ си́лы своеѧ́, [собо́ю][2] о҆чище́нїе [сътвори́въ грѣ́ховъ нашихъ][3], сѣ́де о҆десну́ю (пр̃тола) вели́чествїѧ на высо́кихъ· толи́ко лу́чши бывъ а҆гг̃лъ, е҆лико преслáвнѣйше паче и҆хъ наслѣ́дъствова и҆́мать· Кому́ бо рече когда́ ѡ҃ а҆гг̃лъ, *сн̃ъ мой е҆си́ ты, а҃зъ дн̃ь роди́хъ тѧ҆; и҆ паки *азъ бу́ду е҆му́ въ о҆́ц̃а, и҆ то́й бу́детъ мнѣ̀ въ сн̃а· Е҆гда́ же па́ки въводи́тъ пр̃вороднаго въ вселе́нную, гл̃етъ· И҆ да поклоня́тсѧ е҆му́ вси а҆гг̃ли бж̃їи. и҆ къ а҆гг̃ло҃ у҆́бо гл̃етъ, *творѧ́и а҆́гг̃лы своѧ҆ дхы́, и҆ слу́гы своѧ҆ о҆́гнь пала́ѧ. къ сн̃у́ же, *пр̃толъ твои́ бж̃е въ вѣ́къ вѣ́ка. [-][4] же́злъ правле́нїю, же́злъ цр̃твїѧ твоего́. възлюби́лъ е҆си́ правду́, и҆ възненави́дѣ бе҃зако́нїе, сего́ ра́ди помаза́ тѧ҆ бе, бг̃ъ твои́, е҆ле́ѡ҃ радости, паче причáстникъ твои́хъ· за, т̃д·

*И҆ (паки), ты въ нача́лѣ гн̃и землю о҆снова́, и҆ дѣ́ла рукъ твои́хъ сутъ не҃са. тѧ҆ погибну́тъ, ты́ же пребыва́еши и҆ вс̃ѧ҆ и҆́коже ри́за о҆бе҃ша́ютъ, и҆ и҆́ко о҆́дежду свие҃ши и҆́хъ, [-][5] і҆ и҆змѣнѧ́тсѧ. ты́ же то́жде е҆си́ и҆ лѣ́та твоѧ҆ не о҆скудѣ́ютъ· Кому́ же́ ѡ҃ а҆гг̃лъ рече́ когда́ *сѣди о҆десну́ю мене́ до́ндеже положу́ враги твоѧ҆ по҃ножїе нога́ма твои́ма; не вси́ ли сутъ служебнїи дхи, въ служе́нїе посыла́еми за хотѧщихъ наслѣ́довати спсе́нїе·

Глава, в̃·

Его́ ради подоба́етъ (намъ ли́шшѣе внимати)[1] слы́шанымъ҃, да не когда́ ѡ҃падне́·

за, т̃е·

Ѡ҃́ще бо (гл̃анное а҆гг̃лы)[2] сло́во бысть и҆звѣ́стно, и҆ всѧ́ко преступле́нїе и҆ о҆слу́шанїе, (правѣ́но прїѧ́т̃и)[3] мз̑довъзда́нїе како мы у҆́бѣжимъ о҆ е҆ли́цѣ нерадѝше спн̃їи, е҆же зача́ло

Глава 1, *поч. 303*

1 Дуже часто і багатьма способами віддавна Бог, що говорив до батьків через пророків, **2** в кінці цих днів заговорив до нас у Сині, якого поставив спадкоємцем усього, яким і створив віки; **3** *який, будучи сяйвом батьківської слави і образом його природи, носячи ж усе словом своєї сили, зробивши собою очищення наших гріхів, сів праворуч престолу Величності на висотах. **4** Настільки кращим Він був від ангелів, наскільки преславніше від них успадкував ім'я. **5** Бо кому з ангелів і коли сказав: *Ти є моїм Сином, Я сьогодні Тебе породив? І знову: *Я буду Йому за Батька, і Той буде мені за Сина. **6** Коли ж знову вводить Первородного у вселенну, говорить: І хай Йому поклоняться всі божі ангели. **7** І отже, до ангелів говорить: *Той, що робить духів своїми ангелами і палаючий вогонь – своїми слугами. **8** До Сина ж: *Твій престол, Боже, на віки віків, палиця правління – палиця твого царства. **9** Ти полюбив справедливість і зненавидів беззаконня, задля цього помазав Тебе, Боже, твій Бог, олією радості, понад твоїх спільників. *поч. 304*

10 *І знову: Господи, Ти на початку заснував землю, і небеса є ділом твоїх рук. **11** Ті згинуть, – Ти ж перебуваєш. І все постаріється, як одіж, **12** і зміниш їх, як одіж. І вони зміняться. Ти ж є тим самим, і твої роки не зменшаться. **13** Кому ж з ангелів коли сказав: *Сядь праворуч Мене, доки не покладу твоїх ворогів підніжжям для твоїх ніг? **14** Чи не всі є духами служіння, що посилаються на службу задля тих, що мають успадкувати спасіння?

Глава 2

1 Задля цього нам потрібно дуже зважати на те, що ми чули, щоб ми часом не відпали. *поч. 305*

2 Бо якщо слово, сказане ангелами, стало відомим, і кожний переступ і непослух одержав справедливу відплату, **3** як ми уникнемо, занедбавши таке велике спасіння, яке мало початок від Господа тими, що почу-

кол. 1 муд. 7

пс. 2 ниж. 5

црс2. 7 пар1. 22

пс. 103

пс. 44

пс. 101

пс. 109

ли? В нас було підтвердженим. **4**
мар. 16 *Коли Бог свідчив знаками ж, і чудами, і різними силами, і роздаванням Святого Духа за своєю волею.
5 Бо не ангелам Бог підкорив майбутню вселенну, про яку говоримо.
6 Засвідчив же десь хтось, кажучи:
пс. 8 *Чим є людина, що про неї пам'ятаєш? Або людський син, що навідуєшся до нього? **7** Ти його зробив малим, дещо меншим від ангелів. Славою і честю ти його увінчав і поставив його над ділами твоїх рук.
мат. 28 ів. 17 **8** *Ти все підкорив під його ноги. Коли ж підчинив йому все, ніщо не залишив йому непідпорядкованим. Тепер же ще не бачимо, що йому все підкорене, **9** а що був щось
фил. 2 трохи меншим від ангелів. *Бачимо Ісуса, який через прийняття смерті увінчаний славою і честю, щоб *за* божою ласкою за всіх зазнав смерть. **10** Бо годилося, щоб Він, через якого все і яким усе, що привів багатьох синів до слави, – провідника їхнього спасіння терпінням удосконалити. *поч. 306*

11 Бо і Той, що освячує, і ті, що освячуються, – всі від Одного. Через цю причину не встидається їх
пс. 21 ів. 8 називати братами, **12** кажучи: *Сповіщу Твоє ім'я моїм братам, оспівуватиму Тебе серед Церкви. **13** І знову: *Я буду надіятися на Нього. І
пс. 17 знову: *Ось Я і діти, яких Мені дав
іс. 8 Бог. **14** Тому що, отже, діти стали спільниками тіла і крові, і подібно Він став їх спільником, щоб смертю знищити того, що має владу смерті, тобто диявола, **15** і визволити тих, що страхом смерті в усьому житті були підпорядковані рабству. **16** Отже, не від ангелів колись приймає, але з насіння Авраамового приймає. **17** Тому треба було в усьому уподібнитися до братів, щоб бути милосердним і вірним первосвящеником щодо Бога, щоб очистити людські гріхи. **18** Бо в чому Він сам потерпів, бувши випробуваним, може і випробовуваним допомогти.

Глава 3, *поч. 307*

1 Тому, святі брати, учасники божого покликання, пізнайте посланця і святителя нашого визнавання – Ісуса Христа, **2** що є вірний тому,
мой4. 12 який Його створив, так як *і Мойсей в усьому своєму домі. **3** Бо Він удостоївся цієї, більшої слави від Мойсея, наскільки більшу честь понад дім має той, що його збудував. **4** Бо кожний будинок будується кимось, а той, що все створив, – Бог. *поч. 308*

5 Мойсей, отже, є вірним в усьому своєму домі, як угодник, *що*

прінемше глатисѧ ѡ҃ ѓа, слы́шавшими въ насъ
йзвѣстисѧ· *Свѣдѣтельствующе бу, зна́менмі же и҃ чюдесы́ и҃ разли́чными си́лами, и҃ дх҃а
сто́го раздѣле́нми, по своеи́ ѥ҃мꙋ воли. не ѧ҃гг҃ломъ
бо покори́ (бъ) всели́ннꙋю гряꙋщꙋю, о҃ нейже
глемъ. засвѣдѣтельствова же нѣ́где нѣкто гла,
мс҃ 8 *что́ ѥ҃сть человѣкъ, ꙗ҆́ко по́мниши ѥ҃го҃ и҃ли сн҃ъ
человѣчи, ꙗ҆́ко посѣщае́ши и҃̀ оꙋма́лилъ ѥ҃си и҃̀ малы́и
нѣ́чимъ ѡ҃ ѧ҃гг҃лъ, сла́вою и҃ ч҃тїю вѣнча́лъ ѥ҃си
мат. 28 ів. 17 ѥ҃го, {и҃ поста́вилъ ѥ҃си ѥ҃го на҃ дѣ́лы рꙋкꙋ тво-
ѥю}[4]. *вся покори́лъ ѥ҃си по҃ нозѣ ѥ҃го. внегда же
мс҃ їѕ҃ ів҃ 31 покори́ти ѥ҃мꙋ всѧческаѧ, ничто́же о҆́стави ѥ҃мꙋ
непокоре́но· Нн҃ѣ же не оу҆̀ ви́дѣ҃ ѥ҃мꙋ всѧ́ческаѧ
покоре́на. а҆ оꙋма́ленаго ма́лымъ чи́мъ ѡ҃ ѧ҃гг҃лъ,
филн҃ в҃ *видѣ҃ їс҃а за прїѧ́тїе сме́рти сла́вою и҃ ч҃тїю
вѣнча́на, ꙗ҆́ко да бл҃гт҃їю бж҃їею за вс҃ѣхъ
вкꙋситъ сме́рть. подоба́ше бо ѥ҃мꙋ, ѥ҃гоже ради
всѧ́ческаа, і҃ и҃̑же всѧ́ческаѧ (привѣ́шꙋ мно́ги сы́ны
въ славꙋ)[5]. нача́льника сп҃нїю и҃̑ страданьми съ-
вр҃шити· за҃, мѕ·
и҃̑ сваща́нь бо и҃ ст҃ѧѥ́мїи, ѡ҃ ѥ҃ди́ного вс҃и.
ѥ҃ньже ради вины́ не стыди́тсѧ бра́тїю (нари-
ѱа̃ 10 їѕ҃а цати и҃̑хъ)[6] гла, *вѣзвѣщꙋ и́мѧ твое братїи
і҃ѡ҃а и моеи́, посредѣ цр҃кве вѣспою тѧ. и҃ па́ки, *а́зъ
ѱа̃ 21 кꙋдꙋ надѣ́ѧсѧ на҃. и҃ паки, *се а́зъ и҃ дѣти
їсаїа и҃ ня́же ми далъ бъ. Понеже оу҆́бо дѣти прио́б-
щи́шасѧ (пло́ти и҃ кро́ви)[7] и҃ то́и҃ подо́бнѣ
прио́бщисѧ тѣхже. да сме́ртїю оу҆пра́знитъ
(и҃мꙋщаго дръжа́вꙋ)[8] сме́рти, сирѣ́ч, дїа́вола, і҃
и҃збавитъ сихъ ѥ҃ли́цы страхомъ сме́рти по
всемꙋ житїю повинны вѣша рабо́тѣ. не ѡ҃
ѧ҃гг҃лъ оу҆́бо когда̀ прїе́млетъ, но ѡ҃ сѣмене ав-
раа́мова прїе́млетъ, ѡ҃нюдꙋже должѐнъ бѣ по
всемꙋ (подо́битисѧ, братїи)[9], да мл҃тивъ бꙋ-
детъ и҃ вѣ́ренъ пръвосщ҃е́нникъ ня҃же къ бу, въ
ѥ҃же о҆чи́стити грѣхѝ лю҃сїѧ. о҃ немже бо по-
страда̀ сѧ҃ и҃скꙋше́нъ бы́въ, мо́жетъ и҃ напасто-
ва́нным помощѝ·

Гла, г҃. за҃, мз·

Тѣмже братїе ст҃аа, зва́нїю (бж҃їю)[1] при-
ча́стницы, разꙋмѣ́йте посла́нника и҃ ст҃а
ѧ҃сповѣ́данїю нашемꙋ, і҃с (х҃а), вѣ́рна
сꙋща̀ съставъшемꙋ ѥ҃го, ꙗ҆́коже *и мо҃ѷ- д҃ мѡ҃ ѕ҃і
се́и во все́мъ домꙋ свое́мъ. множа́йшеи бо |слаѣ
се́и҃|[2] паче мо҃ѷсе́а сподо́бисѧ· ꙗ҆́коже ѥ҃лико мно-
жа́йшꙋ че́сть и҃́мать паче дому съставри́вый
ѥ҃го· всѧ́ка бо хра́мина съзида́ется ѡ҃ нѣ́коегѡ.
а҆ (съставривый всѧ́ческаѧ)[3] бъ· за҃, ми·
(-)[4] що҃ѷсе́и оу҆́бо вѣ́ренъ (ѥ҃сть) въ всемъ домꙋ
свое́мъ ꙗ҆́коже оу҆го́дникъ въ свѣдѣтельство

гла́ный· ѓс же на́йкоже сы́нъ въ дому́ своє́мъ, є́гоже до́мъ (мы́ е́смы)[5], а́ще у҆́бо дерзновє́нїе и҆́ похвалу́ у҆пова́нїа, [даже до конца́ и҆звѣ́стно][6] у҆держи́мъ· ѓмѣ́же на́йкоже гле́тъ дх҃ъ с҃тый.

у҆́о ч҃д *дне́ а́ще гла́са є҆го́ у҆слы́шите, не о҆же́стите сє́рдцъ ва́шихъ, на́йкоже въ прогнѣ́ванїи. по дни́ и҆скоуше́нїа въ пу́стыни, и҆дѣ́же и҆скуси́ша [ма́]7 ѻ҆́цы ва́ши, [и҆скуси́ша ма́][8], и҆ ви́дѣша дѣ́ла моа́, четы́ридесать лѣ́тъ· Сего́ ра́ди, негодова́хъ ро́да того́, и҆ рѣ́хъ, пр҃но прелща́ются сє́рдцемъ. тїи́ же не позна́ша пу́тїи мои́хъ, на́ко кла́сѧ въ гнѣ́вѣ моє́мъ, а́ще вни́дутъ въ поко́и мои· за҃, т҃д·

Блюдѣ́те бра́тїе, да нѣ́когда́ бу́дє҆ въ нѣ́коемъ ѻ҆ васъ сє́рце лука́во, (и҆спо́лнено) невѣ́рїа, є҆́же ѻ҆ступи́ти ѻ҆ бга́ жива́. но у҆тѣ́шайте себѐ на вса́къ дн҃ь, дондеже є҆́же (сїе́) дне́сь призыва́ется. да не о҆же́стится нѣ́кто ѻ҆ васъ ле́стїю грѣхо́вною· Причастницы (бу́)[9] бы́хомъ, а́ще у҆́бо нача́то съста́ва да́же до конца́ и҆звѣ́стно у҆держимъ, внегда́ гле́тъ, дне́сь а́ще гласъ є҆го́ у҆слы́шите, не о҆же́стите сє́рдцъ ва́шихъ, на́йкоже въ прогнѣ́ванїи· Нѣ́цыи бо слы́шавше, прогнѣ́ваша, но не вси́ и҆зше́дшеи и҆з̾ є҆гу́пта съ моу́се́омъ· Ко́и҃мъ же негодова́ четы́ридесать лѣ́тъ; не съгрѣшивши́и҃ ли, и҆́хже (ко́сти)[10] падо́ша въ пу́стыни; кото́рым же кла́тсѧ не вни́ти въ поко́и́це є҆го́. на́вѣ на́йко противльшимсѧ; и҆ ви́димъ на́йко не въ҃змого́ша вни́ти за невѣ́рствїе·

Гла́, д҃. за҃, т҃і·

И҆ а у҆бои́мсѧ у҆́бо, да не когда́ о҆ста́влену о҆бѣтова́нїю вънити́ въ поко́и́це є҆го́, мни́й кто́ ѻ҆ васъ лишитисѧ· и҆́бо е҆́смы бл҃говѣствова́ни, на́коже и҆ о҆́ни. но не по́лзова сло́во слу́ха о҆нѣ́хъ, нераствое́ныхъ вѣ́рою слы́шавшимъ. да вхо́димъ у҆́бо въ поко́и́це вѣ́ровавшеи, на́йкоже ре́че, на́ко кла́хсѧ въ гнѣ́вѣ моемъ, а́ще вни́дутъ въ поко́и́це мое· а҆́ще и҆ дѣ́ломъ ѻ҆ сложе́нїа ми́ра бы́вшемъ. ре́че бо нѣ́гдѣ о҆ седмо́мъ си́це· *И҆ почи́ бг҃ъ въ дн҃ь се́мы́и ѻ҆ всѣ́хъ дѣ́лъ свои́хъ. І҆ о҆ се́мъ па́ки, а́ще вни́дутъ въ поко́и́це мое. поне́же у҆́бо лише́ни нѣ́цыи вни́ти въ нѐ. и҆ і҆́же пре́же бл҃говѣствова́ни быша, не внидо́ша за непослу́ша́нїе· Па́ки нѣ́кїи у҆ставла́етъ дн҃ь, дне́сь въ дв҃дѣ гла́, по толи́цѣ лѣ́тєхъ, на́йкоже пре́же гла́сѧ, дне́ а́ще гла́ є҆го́ у҆слы́шите, не о҆же́сти́те сє́рдцъ ва́шихъ· а҆́ще бо бы о҆́нѣхъ і҆̀ поко́илъ, не бы о҆ и҆но́мъ (дни́ гла́лъ по сѝхъ)[1]. и҆́бо о҆ста́влено е҆́сть (и҆ е҆́ще) суббо́тьство

а҆ мѡ в҃
в҃ мѡ і҆
и҆ а҆

сказано на свідчення. **6** Христос же – як син у своєму домі, якого домом, отже, ми є, якщо непохитно збережемо сміливість і похвалу надії аж до кінця. **7** Тому так говорить Святий Дух: *Сьогодні, якщо почуєте його пс. 94
голос, **8** не робіть ваших сердець закам'янілими, так як в прогніванні, в день спокуси в пустині, **9** де Мене випробували ваші батьки, випробували Мене і побачили мої діла, – **10** сорок років. Задля цього Я обурився тим родом і сказав: Вони постійно блукають серцем, ті ж не пізнали моїх доріг, –**11** так що Я поклявся в моєму гніві, що не ввійдуть у мій спочинок. *поч. 309*

12 Вважайте, брати, щоб часом не було в когось з вас лукаве серце, повне невіри, щоб відступити від живого Бога, **13** але потішайте себе кожного дня, доки це називається нині, щоб дехто з вас не закам'янів гріховною обманою. **14** Отже, ми стали співучасниками Бога, якщо початок буття твердо збережемо аж до кінця, **15** як мовиться: Сьогодні, якщо почуєте його голос, закам'янілими не робіть ваших сердець, так як в прогніванні. **16** Бо деякі, почувши, прогнівили, але не всі, що вийшли з Єгипту з Мойсеєм. **17** А на яких обурювався сорок років? Чи не на тих, що згрішили, яких кості полягли в пустині? **18** Кому ж клявся, що не ввійдуть в його спочинок? Явно, що тим, що противилися. **19** І бачимо, що вони не змогли ввійти через невірство.

Глава 4, *поч. 310*

1 Біймося, отже, щоб, поки залишається обітниця, ми ввійшли у його спочинок, щоб комусь з вас не здавалося, що він позбавлений. **2** Бо ми одержали благовість, так як і вони, але слово слухання не принесло користі їм, що не слухали з вірою. **3** Отже, входімо в спочинок ми, що повірили, так як сказав, що: Я поклявся у моєму гніві, що не ввійдуть у мій спочинок, – хоч і діла сталися від створення світу. **4** Бо десь сказав про сьомий *день* так: *І Бог спочив у сьомому дні від всіх своїх діл. **5** І знову про це: Якщо ввійдуть у мій спочинок. **6** Отже, тому що деяким не дано, щоб до нього увійти, і ті, що раніше одержали благовість, не ввійшли через непослух. **7** Знову призначає якийсь день, – сьогодні, – говорячи через Давида по стількох роках, як вище говорилося: Сьогодні, якщо почуєте його голос, не робіть закам'янілими ваших сердець. **8** Бо якщо б їм Ісус дав спочинок, не говорив би про ін-

мой1. 2
мой2. 20
і 31

ший день по цьому, **9** бо залишено ще суботу божому народові. **10** Бо хто ввійшов до його спочинку, той і спочив від своїх діл, так як і Бог від своїх. **11** Отже, поспішімося ввійти в той спочинок, щоб хтось не впав у той приклад супротиву. **12** Адже боже слово живе, і діюче, і гостріше від всякого двосічного меча, і проходить аж до поділу душі ж і духа, членів же і мозку, і судить думки та помисли серця. **13** І немає сотворіння, що не є явне перед Ним, все ж наге і об'явлене перед очима його, до якого нам слово. *поч. 311*

14 Маючи, отже, великого архиєрея, що пройшов небо, – Ісуса, Божого Сина, – тримаймося визнавання. **15** Бо не маємо архиєрея, що не може співчувати нашим немочам, але випробовуваного в усьому за подобою, за винятком гріха. **16** Отже, приступімо зі сміливістю до престолу ласки, щоб ми одержали милосердя і знайшли ласку на своєчасну поміч.

Глава 5

1 Адже кожний первосвященик, взятий від людей, настановляється за людей на службі щодо Бога, щоб він приносив дари ж і жертви за гріхи, **2** що рівно ж, покірно може співтерпіти за невіж і заблудлих, адже і той неміччю є оточений, **3** і задля цього повинен так як за людей, так само і за себе приносити за гріхи. *поч.*

4 І ніхто від себе не приймає честі, але покликаний Богом, так як і Аарон. **5** Так і Христос не прославив Себе, щоб стати первосвящеником, але Той, що говорив до Нього: *Ти є моїм Сином, Я сьогодні Тебе породив. **6** Так як і деінде говорить: *Ти є священиком навіки – за чином Мелхиседека. **7** Він у днях свого тіла зі сильним голосінням і зі сльозами, принісши благання ж і молитви до Того, що може Його спасти від смерті, і бувши вислуханим за благочестя, **8** бо будучи Сином, Він навчився послуху через те, що потерпів, **9** і завершив усе, став причиною вічного спасіння всім, що Йому слухняні. **10** Він Богом названий, первосвящеником за чином Мелхиседековим. *поч. 312*

пс. 2 вищ. 1

пс. 109 ниж. 7

11 Про Нього нам велике слово і нелегке до висловлення, тому що ви стали немічними слуханням. **12** Бо ви, що повинні бути учителями задля років, знову потребуєте вчитися яким є письмо, початок божих слів, і потребуєте молока, а не твердої їжі. **13** Бо кожний, що бере молоко, недосвідчений в слові правди, бо є дитилюдемъ бжїимъ. въшедый бо въ покоище его, и тои почи отъ дѣлъ своихъ, якоже (и) отъ своихъ богъ. Потщимся убо вniти въ оно покоище, да не (кто въ тоиже)[2] притчи (противленїа впаднетъ)[3]. живо бо слово божїе, и дѣйственно, и острѣише паче всякаго меча обоюду острa, и проходя даже до раздѣленїа души (же) и духу, члѣновъ же и мозговъ, и судително помышленїемъ и мыслемъ сердечнымъ. и нѣсть тварь не явлена предъ нимъ, вся же нага и объявлена предъ очима его, к немуже намъ слово. зач.

Имуще убо архїереа велика, прошедшаго небеса, Iса сна божїа, да держимся исповѣданїа. не имамы бо архиереа не могуща спострадати немощемъ нашимъ, но искушена по всемуждо, по подобїю, развѣ грѣха да приступаемъ убо съ дръзновенїе къ престолу благодати, яко да прiимемъ милость и благодать обрящемъ въ благовременную помощь.

Гла, ѕ.

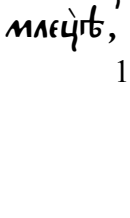

всякъ бо первосщенникъ, отъ человѣкъ прiемлем, за человѣки поставляется (на службы) яже къ богу, да приноситъ дары же и жертвы о грѣсѣхъ равно (смиренiемъ) съпострадати могiи о невѣжествующихъ и заблуждающихъ, понеже и той (немощiю обложенъ)[1] есть. и сего ради должен есть якоже о людехъ, такоже и себе ради приносити о грѣсѣхъ. зач.

И никтоже собою прiемлетъ честь, но званный отъ бга, якоже i ааронъ. Такo и хс не себе прослави быти первосщенникоу, но глаголы къ немоу. ѱло в бей й *сномъ мои еси ты, азъ денесь родихъ тя. Якоже i инде глетъ, *ты {еси}[2] сщенъ въ вѣкы по чину мелхиседекову. Иже въ днехъ плоти своея, молениа и мольбы къ могущему спти его отъ смрти, съ воплемъ крѣпкимъ и съ слезами принесъ, и оуслышанъ бы отъ благоговѣйнъства, иво (сномъ сыи)[3], навыче отъ нудуже пострада послушанiе, и (съверши вся)[4], бысть всѣмъ послушающимъ его виновенъ спсенiю вѣчному. нареченъ отъ бга первосщенникъ по чину мелхиседекову. зач.

ѱло рд ний з

О немже много намъ слово, и неоудобъ сказаемо глати, понеже немощни бысте слухи. Ибо должни суще быти оучителе лѣта ради, паки требуете оучитися вамъ, кая писмена начала словесемъ божiимъ, и бысте требующе млека, а не крѣпкiа пищи. всякъ бо причащаяся млецѣ, неискусенъ слову правдѣ, младенецъ бо

ѣ́сть. съвершеным же ѣ́сть тве́рдаѧ пи́ща, и́мущимъ чювъствїа́ о҆бу́чена до́лгимъ оу҆че́нїемъ въ разсуже́нїе добру́ же́ и҆ зл҃у·

ною. **14** А тверда їжа є для досконалих, що мають почуття, випробувані довгим навчанням на розсуджування добра ж і зла.

Гл҃а, ѕ҃·

Тѣ́мже о҆ста́вльше нача́ло хв҃а словесѣ́, на съвершє́нїе веде́мсѧ, да не па́ки о҆снова́нїе (покаѧ́нїю полагающе)[1] ѡ҆ мр҃твыхъ дѣ́лъ, и҆ вѣ́ры на́ бг҃а· Крще́нїемъ, оу҆че́нїемъ, (и҆) възложе́нїемъ рукꙋ, въскр҃се́нїе же мр҃твымъ, и҆ сꙋдꙋ вѣ́чномꙋ. и҆ сїе́ сътвори́мъ а҆ще (бг҃ъ повелитъ)[2]· Не възмо́жно бо҆ просвѣще́ныхъ є҆ди́ною и҆ вкꙋси́вшихъ дара нб҃на́го, и҆ причастникомъ бывшимъ дх҃а ст҃а́го, и҆ добра́ вкꙋси́вшимъ бж҃їа гл҃а, (и҆) си́лы же гра́дꙋщаго вѣ́ка и҆ ѡ҆па́дшихъ, паки о҆бновлѧ́ти въ покаѧ́нїе, второ́е распина́юще себѣ́ сн҃а бж҃їа и҆ о҆блича́юще· Землѧ́ бо҆, пи́вшїа схода́ющаго на ню́ мно́жицею дождя́, и҆ ражда́ющи бы́лїѧ добра́ о҆нѣ́мъ, и҆́же ради́ и҆ дѣла́ема є҆́сть, прїе́млетъ бл҃вено́венїе ѡ҆ бг҃а. (а҆) и҆зносѧ́щаа же те́рнїе и҆ волче́цъ, непотре́бна є҆́сть и҆ кляти́вы бли́зь. е҆́иже конечи́на по҆же́нїе· зѧ҃, тг҃і·

И҆звѣсти́хомъ же сѧ о҆ ва́съ възлюбле́нїи, лꙋчшаѧ и҆ придержащихсѧ спсе́нїю, а҆ще и҆ та́ко гл҃емъ. не о҆ни́дли бо҆ бъ҃ забыти дѣ́ла ва́шего, [и҆ трꙋда́][3] и҆ любвѣ́ ю҆́же показа́сте въ и҆мѧ҆ є҆го послꙋжи́вше ст҃ы́мъ (є҆го) и҆ слꙋжа́ще. желае́м же кого́ждо васъ (и҆мѣ́ти тождe)[4] тщанїе́, къ и҆звѣще́нїю оу҆пова́нїѧ до конца́, да не ленивы бꙋдете, но҆ подо́бницы наслѣ́дствующимъ вѣ́рою и҆ долготерпе́нїе́мъ о҆бѣтова́нїа· зѧ҃, тд҃і·

Авраа́мꙋ же о҆бѣтова́ бъ҃, поне́же ни є҆ди́нѣмъ и҆ма́ше бо́лшимъ кля́тисѧ, кля́лсѧ собо́ю, гл҃а, (*и҆стинною)[5] бл҃гослове́вꙋѧ бл҃вю́ тѧ, и҆ мно́жа оу҆мно́жꙋ тѧ. и҆ та́ко долготерпѣ́въ, получи́ о҆бѣтова́нїа. чл҃цы же бо́лшимъ кленꙋ́тсѧ. и҆ всѣ́кому и҆́хъ прекосло́вїю конечи́на въ и҆зъ҃вще́нїе кля́тва (є҆́сть). о҆ не́мже лꙋ́ше хотѧ́ бъ҃ показа́ти наслѣ́дникомъ о҆бѣтова́нїа, неприло́жное съвѣ́та своє́го, и҆сходотаи́ кля́твы. и҆́ако да двѣма́ ве́щма непрело́жнома, (поне́)[6] не възможно солга́ти бꙋ, крѣ́пко оу҆те́шє́нїе и҆́мамы, прибѣ́гшеи держа́тисѧ за пр҃ележащее оу҆пова́нїе, є҆́же и҆́ако о҆снова́нїе и҆́мамы дш҃и́, тве́рдо же і҆ и҆звѣ́стно, и҆ въходѧ́щее въ внꙋтренее завѣ́сѣ, и҆дѣ́же пр҃е́теча о҆ насъ вънидe і҆с҃. по́ чи́нꙋ мелхиседе́ковꙋ, первосщ҃е́нникъ бы́ въ вѣ́ки·

Глава 6

1 Тому, залишивши початок Христового слова, ідімо до досконалості, щоб знову не закладати основу: покаяння від мертвих діл та віри в Бога, **2** хрещенням, навчанням і покладанням рук, воскресіння мертвих і вічний суд. **3** І це зробимо, якщо Бог дозволить. **4** Бо неможливо, щоб ті, що раз просвітилися і скуштували небесний дар, і стали співучасниками Святого Духа, **5** і скуштували добро божого слова і сили будучого віку, **6** і відпали, – знову обновлялися в покаяння, вдруге оскаржуючи і розпинаючи в собі Божого Сина. **7** Бо земля, що напилася того дощу, що на неї часто сходить і що родить добре зілля тим, задля яких і обробляється, – одержує благословення від Бога. **8** А та, що видає терня і бур'ян, є непотрібна і близька *до* прокляття. Її кінець – спалення. *поч. 313*

9 Ми ж впевнилися *в тому* про вас, улюблені, що краще і *що* держиться спасіння, хоч і так говоримо. **10** Адже Бог не є несправедливим, щоб забути ваше діло, і труд, і любов, яку ви виказали в його ім'я, послуживши і служачи його святим. **11** Бажаємо ж, щоб кожний з вас виявляв ту саму дбайливість до виповнення повної надії, **12** щоб ви не були лінивими, але наслідувачами, що наслідують вірою і довготерпеливістю обітниці. *поч. 314*

13 Авраамові ж Бог обіцяв. Так як не мав ніким більшим поклястися, Він поклявся собою, **14** кажучи: *По правді, благословлячи, благословлю тебе, і множачи, розмножу тебе. **15** І так, бувши терпеливим, він одержав обітницю. **16** Люди ж клянуться більшим, і вкінці кожної їхньої незгоди на підтвердження є клятва. **17** Цим Бог, щедро бажаючи показати спадкоємцям обітниці незмінність свого рішення, вклав клятву, **18** щоб двома незмінними речами, – тому що неможливо, щоб Бог збрехав, – сильну потіху мали ми, що прибігли триматися за теперішню надію, **19** яку маємо як основу душі, тверду ж і певну; і що входить до внутрішньої завіси, **20** куди за нас ввійшов предтеча Христос за чином Мелхиседековим, ставши первосвящеником навіки.

а҆ мѡ҆ бі и҆ зі и҆ ка ѱ҆ѫо ѓд ѧу а҆

мой1. 12 і 17 і 21 пс. 104 лук. 1

Глава 7, *поч. 315*

мой1. 14

1 Бо цей Мелхиседек, *Салимський цар, священик Всевишнього Бога, зустрів Авраама, що повернувся з бою з царями, і Він його благословив. **2** Йому і десятину з усього виділив Авраам. Отже, насамперед перекладається – цар справедливості, а потім – Салимський цар, що означає цар миру. **3** Без батька, без матері, без приналежності роду, що не має ані початку днів, ані життя кінця, уподібнений до Божого Сина він залишається священиком назавжди. **4** Отже, чи бачите яким є цей, якому і десятину дав патріярх Авраам від вибраних? **5** І отже, ті, що одержують священство, з левіїних синів, *мають заповідь брати десятину в людей за Законом, тобто у своїх братів, – і що більше від тих, що вийшли з бедр Авраамових? **6** А непричислений до них родом взяв десятину від Авраама і поблагословив того, що мав обітницю. *поч. 316*

мой4. 18
мой5. 10 і 18
йос. 14

7 Без жодної ж суперечки менше благословиться більшим. **8** І отже, тут десятини одержують смертні люди, там же – той, про кого свідчать, що є живим. **9** Тож,так би мовити, через Авраама і Левій, що бере десятину, дав десятину. **10** Бо він ще був у бедрах батька, коли його зустрів Мелхиседек. **11** Отже, якщо була б досконаліть через левітське священство, бо народ був на це узаконений, навіщо ще треба, щоб за чином Мелхиседека повстав інший священик, а не називався за чином Аарона? **12** Отже, як міняється священство, конечно й міняється Закон. **13** Бо той, про кого це говориться, був причислений до іншого племені, з якого ніхто не мав участі при жертовнику. **14** Адже явно, що наш Господь засяяв з юдиного племені, плем'я, про яке Мойсей нічого не сказав відносно священства. **15** І ще більше явним є, коли за подобою Мелхиседека повстане інший священик, **16** який не був за законом тілесної заповіді, але за силою незнищенного життя. **17** Бо свідчить, що: Ти є *священиком навіки за чином Мелхиседековим. *поч. 317*

пс. 109 вищ. 5

18 Отже, відкидається попередня заповідь через її немічність *та* некорисність. **19** Бо Закон нічого не довершив, зміна ж є до кращої надії, якою наближаємося до Бога. **20** І оскільки не без клятви, бо вони – без є клятви, ставши священиками, **21** Цей же – з клятвою задля Того, що говорить до Нього: Поклявся Господь і не розкається, *Ти є священи-

пс. 109

Гла, з, за, тєі·

Сіи бо мелхиседекъ *цр҃ь салимскіи, сщенникъ бга вышняго (срѣтше)[1] авраама възвращшася отъ сѣчи цр҃ей, и (блви)[2] его, емуже и десатину отъ всѣхъ отдѣли авраамъ, первое оубо сказуется цр҃ь правдѣ, томже (-)[3] цр҃ь салимъскіи, еже є цр҃ь мирѣнїа безъ отца без матере, без причта роду, ни начала дньмъ, ни животу конца имѣа, оуподобленъ (-)[4] сну божію, пребываетъ сщенникъ выну· видите ли (оубо) еликъ сей, емуже и десатину (далъ есть авраамъ патрїархъ отъ избранныхъ)[5]. и пріемлющеи оубо (сщенъство отъ сновъ левіинъ)[6], *заповѣдь имутъ одесатствовати людїю по закону, сирѣчь братію свою, и паче изшедшаа отъ чреслъ авраамовъ. не причитаемыи же родомъ отъ нихъ, одесатъствова авраама, и имущаа обѣтованїа блви·

Сіи бо мелхиседекъ *цр҃ь салимскіи, сщенникъ бга вышняго (срѣтше)[1] авраама възвращшася отъ сѣчи цр҃ей, и (блви)[2] его, емуже и десатину отъ всѣхъ отдѣли авраамъ, первое оубо сказуется цр҃ь правдѣ, томже (-)[3] цр҃ь салимъскіи, еже є цр҃ь мирѣнїа безъ отца без матере, без причта роду, ни начала дньмъ, ни животу конца имѣа, оуподобленъ (-)[4] сну божію, пребываетъ сщенникъ выну· видите ли (оубо) еликъ сей, емуже и десатину (далъ есть авраамъ патрїархъ отъ избранныхъ)[5]. и пріемлющеи оубо (сщенъство отъ сновъ левіинъ)[6], *заповѣдь имутъ одесатствовати людїю по закону, сирѣчь братію свою, и паче изшедшаа отъ чреслъ авраамовъ. не причитаемыи же родомъ отъ нихъ, одесатъствова авраама, и имущаа обѣтованїа блви·

Без всякого же прекословїа, меншее отъ болшаго благословлается. и здѣ оубо десатины (члцы оумирающе)[7] пріемлютъ, тамо свѣдѣтельствуемыи яко живъ есть· яко слово рещи авраама ради и левіи (пріемлаи десатины)[8], десатины далъ є· Еще бо въ чреслѣхъ отчіихъ бяше егда срѣте его мелхиседекъ· Аще оубо съвръшенъство левитьскомъ сщенъствомъ бы было, людіе бо на нем взаконени быша, почто еще требѣ по чину мелхиседекову иному въстати сщенникъ, а не по чину ааронову глатися? прелагаемъ оубо сщенъству, по нужи и закону премѣненїе бываѣ. о немже бо глются сіа, колѣну иному причаститися, отъ негоже никтоже причастися къ олтарю· Явѣ бо, яко отъ (колѣна іоудова)[9] възсіа гь нашъ· о немже колѣну (моусеи о сщенствѣ ничесоже)[10] гла. и лишшее еще явѣ є, аще по подобїю мелхиседекову въстанетъ сщенникъ иный, иже не по закону заповѣди плотскіа бысть, но по силѣ живота неразрушеннаго· Свѣдѣтельствуетъ бо, яко ты {еси}[11] *сщенникъ въ вѣки по чину мелхиседекову·

Ѱа҃о ѓ҃д бѣі є

за, тзі·

Отлаганіе оубо бываетъ преже бывшіа заповѣди, за (немощное еа)[12] (-)[13] неполезное· Ничтоже бо съвершилъ есть законъ, приложеніе же (есть) лучшему оупованїю, имже приближаемся къ бу. и еликоже не бе клятвы· они бо безъ клатвы суть сщенницы бывше. сеи же съ клатвою ради глющего къ нему, клатся гь и не раскается, *ты {еси}[14] сщенникъ въ вѣ-

Ѱа҃о ѓ҃д

ки, [по́ чину мелхиседе́кову][15]. По толи́ку [-][16] лу́чшу завѣ́ту бы́сть и̑спору́чникъ і̑с. И̑ о́нѝ множа́иши суть (сщ҃е́нницы бы́вше)[17], занѐ сме́рті́ю вънъ̀збране́ни суть пребыва́ти, се́и же, за е́же пребыва́ти е̑му вѣ́ки, непреступно и̑́мать сщ҃е́нство. Ѣ́мже и̑ спасти (мо́жетъ до конца̀)[18] приходя́щихъ е̑го ради къ бу. всегда̀ жи́въ сы́и, (и̑)[19] ходата́йствовати о́ нихъ. за҃, тиі.

Тако́въ оубо на҃ [-][20] подоба́ше а̑рхіе́реи, прⷭ҃вентъ, незло́бивъ, бе҃сквѣ́рненъ, (и̑) ѡ҃лученъ ѡ҃ грѣ́шныхъ, и̑ вы́ше нбсъ бы́въ, и̑же не и̑́ма҃ по вса҃ дни нужу҃, ѩ҃коже прⷭ҃восщ҃е́нницы, преже ѓ мѡ ѕі о́ свои́хъ грѣ́хъ жрътву приноси́ти, *пото́мже о́ лю҃дскихъ҃. Сіе́ бо сътворѝ е̑ди́ною себе́ принесъ. зако́нъ бо ѧ҃ки поставля́етъ прⷭ҃восщ҃е́нники и̑мущаа немощь сло́во же кля́твеное е̑же по зако́нѣ, сы҃на въ вѣ́ки съвершена́.

Гла҃, и҃.

Глава́ же о́ глемыхъ таковà и̑́мамы прⷭ҃восщ҃е́нника, и̑же сѣ́де о́десну҃ю пр҃тла велѝчествїю на нбсѣ́хъ҃, ст҃ы҃и̑ слу҃жи́тель, и̑ скꙋ̀нїи и̑́стиннѣи, ю҃же съо́ружи гь (а҃) не ѧ҃къ. за҃, тиі.

Вса҃ бо первосщ҃е́нникъ. въ е̑же приноси́ти дары же и̑ жрⷭ҃твы поставля́е҃ бываетъ, тѣ́мже потре́ба и̑́мѣти что́ и̑ сему҃, е̑же принесетъ, а҆́ще оубо бы былъ на землѝ, не бы̀ оубо бы҃ первосщ҃е́нникъ, сущимъ [сщ҃е́нникомъ][1] приноса́щи҃ по зако́ну дары, и̑же о́бразомъ и̑ сѣ́ни служа́ нбны҃. ѩ҃коже гла́но бы́сть моу҃се́ю, хота́щу съвори́ти скꙋ̀нїю· *вижь бо рече, (и̑) съвори́ши вса҃ по о́бразу пока́занному ти на горѣ. Нн҃ѣ же лу́чшее оу҃лу́чѝ служе́нїе, по е̑ли́ку и̑ болша҃ (завѣта е҃сть)[2] ходата́и, и̑же на лу́чшаа обѣтова́нїа взако́нисѧ. за҃, тді.

ѓ мѡ ѕі

ѓ мѡ ѕі

ѓ мѡ ѕі

Ѱ҃е бо бы̀ прⷭ҃вый (зако́нъ)[3] (непоро́ченъ бы҃)[4], *не бы̀ второ́му и̑скалося мѣ́сто. оу҃каря́ѧ бо и̑мъ гле́тъ· *се҃ дни҃е гра́дутъ гле́тъ гь, и̑ съвершꙋ̀ на́ домъ і̑и̑левъ, и̑ на́ домъ і̑ꙋ҃довъ завѣ́тъ но́въ, не по завѣ́ту, е̑гоже сътворихъ ѡ҃цемъ и̑̃, въ дн҃ь (вонже) е̑мо҃у ми (и̑хъ за́ руку)[5], и̑звести и̑̃ ѡ҃ земля̀ е̑гꙋ̀петьскїѧ. Занѐ тїи не прибы́ша въ завѣ́тѣ мое́мъ, и̑ а҆́зъ нерадихъ о́ нихъ, гле́тъ гь· Ꙗ҃́ко се́и̑ завѣ́тъ, е̑гоже завѣщаю до́му і̑и̑леву҃, по (о́нѣхъ дн҃ехъ)[6], гле́тъ гь, *да҃ зако́ны моа въ мы́слехъ и̑̃, и̑ на ср҃цахъ и̑хъ напишу҃ и̑хъ. и̑ бу҃ду и̑̃мъ бъ, и̑ тїи бу҃дутъ мнѣ́ лю́дїе, и̑ не и̑́ма҃ наоу҃чи́ти кождо {и̑скренѧго}[7] своего́, и̑ кождо́ брата своего́ гла҃, позна́и га. ѩ҃́ко вси

ѓ мѡ ѕі

ѓ мѡ ѕі

ѓ мѡ ѕі

ком навіки за чином Мелхиседековим, – **22** настільки Ісус став запорукою кращого завіту. **23** І вони є численні, ставши священиками, тому що їм смертю перешкоджено залишатися, **24** а Цей, тому що Він перебуває навіки, має нескінченне священство. **25** Тому, завжди будучи живим, і може вповні спасти тих, що приходять через Нього до Бога, і заступатися за них. *поч. 318*

26 Отже, нам потрібно було такого архиєрея: преподобного, невинного, чистого, і відлученого від грішників, і що був вищим від небес, **27** який не має потреби кожного дня, так як первосвященики, спочатку приносити жертву за свої гріхи, *потім за людські. Адже Він це зробив раз, принісши Себе. **28** Бо Закон наставляє на первосвящеників людей, що мають неміч, а слово клятви, що за Законом, – Сина, досконалого навіки.

мой3. 16

Глава 8

1 Головне ж про те, що говориться: маємо такого первосвященика, який сів по правиці престолу величі на небесах, **2** служитель святих і шатра правди, якого поставив Господь, а не людина. *поч. 318*

3 Бо кожний первосвященик настановляється на те, щоб приносити дари ж і жертви, тому потрібно, щоб і Цей мав щось, щоб принести. **4** Адже, якщо б був на землі, отже, не був би первосвящеником, як є ті, що є священиками, що приносять дари за Законом; **5** які служать образові і тіні небесного, так як було сказано Мойсеєві, що мав зробити шатро. *Бо гляди, – сказав, – і зробиш все за образом тобі показаним на горі. **6** Тепер же Він одержав *настільки* краще служіння, наскільки і є посередником більшого завіту, який узаконений на кращих обітницях. *поч. 319*

мой2. 25
дія. 7

7 Бо якщо б перший Закон був непорочним, *не шукалося б місця для другого. **8** Бо картаючи їх, говорить: *Ось приходять дні, – говорить Господь, – і довершу над ізраїльським домом і над юдиним домом новий завіт, **9** не за завітом, який Я зробив з їхніми батьками в день, в якому Я їх взяв за руку, щоб вивести їх з Єгипетської землі. Тому що ті не залишилися у моєму завіті, і Я їх незлюбив, – говорить Господь. **10** Бо це завіт, який заповім ізраїльському домові по тих днях, – говорить Господь, – *даючи мої закони в їхній розум, і їх напишу на їхніх серцях. І буду для них Богом, і ті будуть для Мене народом. **11** І кожний не буде навчати свого ближнього, і кожний свого брата, кажучи: Пізнай Господа, – бо всі

єре. 31
і 32 і 33
і 34

рим. 11
ниж. 10

єре. 24
і 31

Мене пізнають, від малого і аж до їхнього великого. **12** Тому що буду милосердний над їхніми неправедностями, і їхніх гріхів, і їхніх беззаконь більше не згадаю. **13** Коли ж говорить: Новий, – перший зробив старим. А те, що давніє і старіє, є близьке до зітління.

Глава 9, *поч. 320*

1 Бо перше шатро оправдання мало служби, людські святощі. **2** *Бо
мой2. 26 збудоване було перше шатро, в якому свічник, і стіл, і предложення хлібів, що називається святим. **3** За другою ж завісою, – шатро, що називається святе святих, **4** що мало золоту кадильницю, і кивот завіту, всюди окутий золотом, в якому золота посу-
мой4. 17 дина, що мала манну, *і палиця Аарона, що розквітла, *і таблиці завіту.
црс3. 8 пар2. 5 мой2. 25 **5** Над ним же – херувими слави, що отінювали вівтар, про які не час нині говорити докладно. **6** Як же це так було вставлено, то, до першого шатра постійно входили священики, виконуючи служби, **7** до другого ж – *один
мой2. 30 мой3. 16 раз в році сам архиєрей, не без крові, яку приносить за себе і за людські гріхи. *поч. 321*

8 Святий Дух об'явив це, що ще не об'явився шлях святих, коли ще стоїть перше шатро. **9** Його притча збулася в теперішньому часі, в якому приносяться дари і жертви, що не можуть за совістю удосконалити служачих, **10** тільки в їжі, і напитках, і різних вмиваннях, і оправданнях тіла, – і залишається аж до часу виправлення. *поч.*

11 А Христос, прийшовши архиєреєм будучих дібр, більшим і досконалішим шатром, нерукотворним, тобто не цього творення, **12** ані кров'ю козлів, ані телят, але своєю кров'ю ввійшов один раз до святого, зробивши вічне відкуплення. **13** *Бо як-
мой3. 16 мой4. 19 що кров козлів і телят та покроплений попіл телиць освячує нечистих
пет1. 1 ів1. 1 апо. 1 від тілесної чистоти, **14** *наскільки більше кров Христа, що приніс себе Святим Духом непорочним Богові, очистить нашу совість від мертвих діл, щоб ми служили живому і правдивому Богові! **15** І тому він є посередником нового завіту, *щоб померши для
рим. 5 пет1. 3 відкуплення переступів, покликані в першому завіті одержали обітницю вічного насліддя. **16** Бо де завіт, потрібно, щоб прийшла смерть на запо-
гал. 3 вітника. **17*** Адже завіт має силу над мертвими, тому що він безсилий, коли живе заповітник. **18** Тож і перший не був обновлений без крові. **19** Бо як була сказана кожна заповідь за законом Мойсея всім людям, взявши кров

оувѣдѧ̀т мѧ ѡ̑ мала даже (и̑) до велика̀.
занѐ мл҃тивъ бу́ду о̑ непра́вдахъ и̑́хъ, [и̑ гр҃ѣхи и̑́хъ и̑ бе҃зако́нїѧ и̑́хъ][8] не и́мамъ помнѹ́ти кто́мѹ, внегда́ (же) гла́етъ но́въ. о̑бвет҃шѝ пе́рваго. а̑ о̑бе҃шаю́щее и̑ състарѣ́ющееѧ, бли́з (е̑сть) и̑стлѣнїа·

Гла҃, д҃. за҃, т҃к·

мѣша́ше бо (-)[1] {-}[2] пе́рваа {скꙋ́нїѧ}[3] о̑правда́нїѧ слꙋжбы, ст҃ое же (лю҃ское)[4]. *скꙋ́нїа бо съо́ружена́ бысть пр҃ьваа, въ
в҃ мѳ̀ їѕ́ не́иже свѣтиль́ни́къ и̑ трапе́за и̑ пр҃е́ложенїе хлѣ́бо҃въ, и̑́же гла́ется ст҃аа. по второ́мъ же завѣсѣ, скꙋ́нїа гла́емаа ст҃аа ст҃ыхъ, зла́тꙋ и́мꙋщи кади́лницꙋ, и̑ ковче́гъ завѣтꙋ, о̑кованъ всю́ду
д҃ мѳ̀ з҃ı зла́томъ, в не́мже ста́мна злата̀ и́мꙋщїѧ манну, *и̑ же́злъ а҆а́роновъ проза́бшїи, *и̑ скрижа́ли
ѓ ч҃ и̑ в҃ пара҃ ѕ҃ в҃ мѳ̀ їѕ́ завѣта, превы́ше же е҆̀, херꙋви́ми славы, о̑сѣня́ющїи (о̑лта́рь)[5], о̑ не́йже нѣсть нꙋ́жно глаго́лати по́дробнꙋ. сѝмъ же тако̀ ꙋстро́еномъ, въ пр҃ьвꙋю ꙋ́бо скꙋ́нїю вы́ꙋ вхожа́хꙋ с҃ще҃ницы, слꙋжбы съвершаю́ще, въ второ́ю же *е́диною въ лѣто, е҆̂диномъ а҆рхїере́и, не бе҃з кро́ве, ю̑́же прино́сѝ за
в҃ мѳ̀ а҃ ѓ мѳ̀ з҃ı себѐ, и̑ о̑ лю҃ски҃ съгрѣше́нїи, за҃, т҃ка·
Сѐ гла́ꙗщꙋ дх҃ꙋ ст҃ꙋ, я҆́ко не ꙋ҆ а҆ви́са ст҃ыхъ пꙋть, е҆̂ще пр҃ьвѣи скꙋ́нїи и̑мꙋщеи стоа́нїе. е҆̂йже прича̀ въ врема̀ настоя́щее ꙋ҆тверъ́са, въ не́иже даровѐ и̑ жр҃твы прино́ся́ся не могꙋ́щаа по со́вѣсти съверши́ти (служащи҃)[6], точїю̀ на бра́шна и̑ пи́тїа и̑ разли́чныихъ о̑мове́нїихъ, (и̑) о̑правда́нїихъ пло́ти, (и̑) даже до временѐ и҆спра́вле́нїи належа́щаа·
за҃·
Хс҃ же прише́ а҆рхїере́и гра́дꙋщи бл҃гъ бо́лшею и̑ съверше́нѣйшею скꙋ́нїею, нерꙋкотворе́ною, сирѣ́чъ не сею̀ тва́рїю, ни кровїю̀ ко́зліюю ни телчею, но своею̀ кровїю̀, вни́де е҆̂ди́ною въ ст҃аа вѣ́чное и҆зба́вле́нїе сътвори́въ, *а҆ще бо кровь ко́зліа и̑ телчаа, и̑ пепе́ лю҃ч҃їи кропя́щїи, о̑сквернены́а о̑сщаю́ть плѡ́тныѧ чистото́ю, *ко́лми паче кровь хр҃ва,
ѓ мѳ̀ з҃ı д҃ мѳ̀ д҃і а҃ пет҃р҃ а҃ а҃ їѡа҃ а҃ а҆пока҃ а҃ и́же дх҃омъ {ст҃ы҃и}[7] себѐ принесѐ непоро́чна бг҃ꙋ, не о̑чи́стит҃ ли со́вѣсть нашꙋ ѡ̑ мр҃твыихъ дѣлъ, въ е҆̂же слꙋжи́ти намъ бг҃ꙋ живꙋ {і̑ и́стинномꙋ}[8]? и̑ сего̀ ра́ди (но́вꙋ завѣтꙋ)[9] ходата́и е҆̂, *я҆́ко да смр҃ти бы́вши, въ и҆зба́вле́нїе престꙋпле́нїю (бывши҃), въ пр҃ьвомъ завѣте (-)[10], о̑бѣтова́нїе (вѣ́чнаго насли́дїѧ, прїи́мꙋтъ звани́и)[11], и̑дѣ́же бо завѣтъ, смр҃ти нꙋ́жно е҆̂сть носи́тисѧ на
кр҃и ѓ а҃ пет҃р҃ ѓ
гала҃ ѓ завѣщава́ющаго· *Завѣ́ бо на̀ мр҃твыми и҆звѣ́стенъ е҆̂сть, поне́же ничесоже мо́жетъ е҆̂гда̀ жи́въ е҆̂сть завѣщава́ѧй· Ѩмже ни пе́рвыи бе҃ крови о̑бновле́нъ бысть. рече́нїи бо всѧкои̑ за́повѣди по зако́нꙋ ѡ̑ мо҃се́ѧ всѣ́мъ лю҃де҃, прїе́мъ

кро́вь {козлі́ю и́ телчїю}[12], съ водо́ю и́ во́лною
черве́ною и́ гу́бою, са́мы же тыа кни́ги и́
в мѡ йд всѣ лю́ди покропи́ гла, *сїа́ кр҃ѡ завѣтꙋ, є́го-
же завѣща́ къ ва́ бг҃ъ. и́ сквн҃їю (-)[13] и́ всѣ
съсꙋ́ды слꙋже́бныа, кро́вїю та́коже покропи́, и́ ѿ-
нꙋ́дъ кро́вїю всѣ ѻ҃чища́ютсѧ, по зако́ну· и́
бе́ кровопроли́тїа не быва́етъ ѻ҃ставле́нїе, по-
треба оу҃бо о́бразо҃ нб҃ным҆ (сила́) сими ѻ҃чища́-
тисѧ, са мѣ́м же нб҃нымъ, лꙋ́чшими жр҃тъ-
вами па҃ сѝ· за҃, тїѳ҃в·
Не въ рꙋкотворе́наа ѥ҆́о (ст҃аа вни́де)[14] хс҃, про-
тивоо́бра́зна и́стинны҃, но ѣ҆ самое нб҃о, нн҃ѣ да
на́вимсѧ лицꙋ́ бж҃їю ѻ҆ на҃· Ни да мно́гащи
принесе́ себѣ, ѩ҆коже пр҃восщ҃е́нникъ ѣ҆хо́дитъ въ
ст҃аа, {ст҃ыхъ}[15], по всѣ лѣта съ кро́вїю чю-
же́ю, поне́же подоба́ше є҆мꙋ мно́жицею прїима́-
ти стр҃ть ѿ сложе́нїа (всего҆) ми́ра· Нн҃ѣ же
є҆ди́ною въ кончи́нꙋ вѣ́ковъ, въ ѿмѣта́нїе
грѣхꙋ́, жр҃тъвою своє҆ю на́висѧ. и́ ѩ҆коже лежи́
чл҃комъ є҆ди́ною оу҃мрѣ́ти, пото҃ же сꙋ́дъ. та́-
ко же *и хс҃, є҆ди́ною (приведе́сѧ)[16], въ є҆же (взне-
сти мно́гѡ҃)[17] грѣхи́, второ́е бе́ грѣха на́вимсѧ, ждꙋщи́ є҆го {вѣ́рою въ спн҃їе}[18].

козлів і телят, – з водою і червоною вовною та губкою, – він же покропив самі ті книги і ввесь народ, **20** кажучи: *Це кров завіту, який вам заповів мой2. 24
Бог. **21** І він також кров'ю покропив шатро і ввесь посуд служби. **22** І відтоді все за Законом очищується кров'ю, і без кровопролиття не буває відпущення. **23** Отже, потрібно, щоб подоби небесних сил очищалися цими, а самі небесні кращими від цих жертвами. *поч. 322*

24 Бо Христос не ввійшов до рукотворного святого, що відображало правдиве, але до самого неба, щоб тепер з'явитися за нас перед божим лицем. **25** І не щоб себе принести багато разів, так як входить первосвященик до святого святих, кожного року з чужою кров'ю, **26** тому що Йому треба було б багато разів терпіти від створення всього світу. А тепер, раз на прикінці віків, на знищення гріха він з'явився своєю жертвою. **27** І так як людям постановлено раз умерти, а рим. 5
потім суд, **28** так *і Христос, був раз пет1. 3
приведений, щоб підняти гріхи багатьох, а вдруге без гріха з'явиться тим, що Його очікують з вірою на спасіння.

гла, і҃. за҃, тїѳ҃г·

г мѡ ѕ҆ ѣ҆ть бо и́мыи *зако́нъ гра́дꙋщихъ бл҃гъ,
(а҆) не самый о́бразъ вещи, на всѣ лѣ-
та тѣ́ми жр҃тъвами, и́хже прино́-
сатъ вы́ну· нн҃же никогда́же могꙋ́тъ
приступа́ющихъ съверши́ти поне́же преста́ли
бы оу҃бо бы́ша приноси́мы, за є҆же ни є҆ди́ну и́-
мѣти є҆ще со́вѣсть ѻ҃ грѣ́сѣхъ, слꙋжа́щимъ,
є҆ди́ною ѻ҃чище́номъ. но в нихъ вѣспомина́нїе
грѣхомъ (е҆) на ко҆е́ждо лѣто· Не възмо́жно бо
г мѡ ѕ҆ *кро́ви ю҃нчи и́ ко́зліи ѿпꙋща́ти грѣхи́· Тѣм-
ѱ҃ѳ҃ а҆д же входа́ въ ми҃, гле́тъ. *жр҃тъвꙋ и́ прино-
шенїе не въсхоте́. тѣло же съверши́ ми є҆си,
всесожже́нїа и́ ѻ҃ грѣ́сѣхъ не възыска́лъ є҆си.
тогда́ рѣхъ є҆е прїи́ндꙋ, въ глави́зн҃ѣ кни́жн҃ѣи
пи́шетъсѧ ѻ҃ мнѣ́, на́ко сътвори́ти (во́лю
твою́ бе҃)[1]. вы́ше гла́, на́ко жр҃тъвꙋ и́ прино-
ше́нїе, и́ всесъжега́е҆мыхъ ѻ҃ грѣ́сѣхъ не въсхо-
тѣ́лъ є҆си, ни́ бл҃говоли́лъ є҆си на́же по зако́ну
прино́сатсѧ· Тогда́ рече́, се҆ прїи́ндꙋ сътвори́ти
во́лю твою́ бж҃е мои́. ѿе́млетъ пе́рвое, да вто-
ро́е поста́витъ· ѻ҃ не́иже во́ли ѻ҃сщ҃ени є҆смы́,
приноше́нїемъ тѣла їс҃ хв҃а є҆ди́ною. и́ всѧ́къ
оу҃бо сщ҃е́нникъ стои́ на всѧ҃ дн҃ь слꙋжа́, и́ ты́-
жде мно́жицею приноса́ же́ртви, на́же никогда́-
же могꙋ́ ѿ́ня́ти грѣхи́· ѻ҃н҃ же є҆ди́ною ѻ҃ грѣ́сѣ
ѱ҃ѳ҃ ѵ҃д принесъ жр҃тъвꙋ, *всегда́ сѣдѧ́ ѻ҃десну́ю ба́,
и҆ кр҃н ѥ҆ прочее ѻ҃жида́ѧ, до́ндеже положа́тсѧ врази́ є҆го по-
вбї а҆

Глава 10, *поч. 323*

1 Бо *Закон, маючи тінь майбутніх мой3. 16
благ, а не сам вид речей, не можуть ніколи удосконалити тими жертвами, які постійно приносять на всі роки, тих, що приступають, **2** тому що, отже, перестали б приноситися, тому що не було б більше ніякого почуття гріхів у раз очищених служачих. **3** Але в них кожного року є свідомість гріхів, **4** бо неможливо, щоб *кров мой3. 16
телят і козлів відпускала гріхи. **5** Тому, входячи у світ, говорить: *Жертву пс. 39
і приношення Ти не забажав, тіло ж Ти Мені дав, **6** *а* всепалення і *жертви* за гріхи Ти не домагався. **7** Тоді я сказав: Ось іду, – в главі книги написано про Мене, – щоб зробити твою волю, Боже. **8** Вище кажучи: Бо жертви і приносу та всепалення за гріхи Ти не забажав ані не вподобав, які приносяться за Законом. **9** Тоді сказав: Ось іду, щоб зробити твою волю, мій Боже. Він відміняє перше, щоб поставити друге. **10** За тою волею ми є освячені одноразовим приношенням тіла Ісуса Христа. **11** І отже, кожний священик стоїть, служачи кожного дня і багато разів приносячи ті самі жертви, які ніколи не можуть усунути гріхів, **12** а Він, принісши раз жертву за гріхи, *завжди сидить по правиці Бога, **13** далі очікуючи, доки його вороги не будуть покладені як підніжжя його ніг. **14** Адже одним приношенням Він назавжди пс. 109
кор1. 15
вищ. 1

єре. 31
рим. 12
вищ. 8

удосконалив тих, що освячуються. **15** Свідчить же нам і Святий Дух, за раніше сказаним: **16** *Цей завіт, який їм завіщаю по тих днях, – говорить Господь, – даючи мої закони, запишу їх в їхні серця і в їхні уми. **17** І говорить Господь: Більше не згадаю їхні гріхи і їхні беззаконня. **18** А де є відпущення цього, більше немає приношення за гріхи. *поч. 324*

19 Отже, брати, маючи сміливість – вхід до святих кров'ю Ісуса Христа, **20** який Він нам відновив, – нову і живучу дорогу завісою, значить своїм тілом, **21** і великого архиєрея у божому домі, **22** приступаймо з праведним серцем, з впевненістю віри, маючи серця, очищені від поганої совісті, і тіла, обмиті чистою водою, **23** непохитно держімо визнавання надії, бо вірним є Той, що обіцяв. **24** І вважаймо один на одного в заохочуванні до любові і добрих діл, **25** не опускаючи своїх церковних зібрань, так як деякі мають звичай, але заохочуючи один одного і стільки більше молячись, наскільки бачите, що наближається день судній. **26** Бо коли ми добровільно грішимо після одержання розуму правди, немає більше жертви за гріхи, **27** а якесь страшне очікування суду і ревність вогню, що хоче пожерти противників. **28** Як хтось відрікся Мойсеєвого закону, він без милосердя *умирає при двох або трьох свідках. **29** Якої гіршої муки думаєте удостоїться той, що потоптав Божого Сина і вважав за нечисть кров завіту, в якій освятився, і зневажив Духа ласки? **30** Бо знаю того, що сказав: *Мені – помста, Я віддам, – говорить Господь. І знову, що: Господь судитиме свій народ. **31** Страшно впасти в руки живого Бога. *поч. 323*

мой3. 17 і 19
мат. 18 ів. 8
кор2. 13
мой5. 31
рим. 12

32 Згадуйте ж ваші попередні дні, в яких, просвітившись, ви перетерпіли багато мук і терпінь: **33** або ставши видовищем зневагами і клопотами, або ж і бувши спільниками тих, що так живуть. **34** Бо і з моїми кайданами ви співтерпіли, і ви з радістю прийняли розграбування вашого майна, знаючи, що маєте для себе вічне і краще майно на небесах. *поч. 326*

35 Отже, не покидайте вашої сміливості, що має велику винагороду, **36** бо маєте потребу терпеливості, щоб, виконавши божу волю, ви одержали обітницю. **37** *Бо ще мало, тільки-тільки, – і Той, хто іде, прийде, – і не забариться. **38** *А праведник з віри буде жити, і якщо ж він відступить, моя душа в ньому не матиме вподобання. **39** Ми ж, брати, не є *дітьми* відступлення на погибель, але віри на придбання душі.

авв. 3
рим. 1
гал. 3
авв. 2

ножїе ногáма êго· Ѐдúнѣмъ бо приношенїѐмъ съвръшúлъ ѐ выну óсщáемыѣ· Свѣдѣтельствуетъ же нáмъ и дхъ стый, по (-)[2] [речѐномоу прежде][3]. *сей завѣтъ êгоже завѣщáю к нимъ, по днехъ óныхъ, глѣ гь, дам закóны моà на срца йхъ, и въ помышлéнїй йхъ напишу йѣ. {таже глѣ}[4] (гь), (-)[5] грѣхи йѣ и бѐзаконїа йхъ не имáмъ помянути ктому. а йдѣже óпущéнїе сѝ, ктомý нѣсть приношéнїа о грѣсѣ· зá, тúд· Имуще оубо (дръзновéнїе братїе)[6], вхо стыхъ, кровїю їс хвою, êгоже óбновúлъ ѐсть нáмъ путь новъ, и жй завѣсою, сирѣчь, плотїю своею и архїерéа велúка вь домý бжїи, да приступáемъ съ йстинныѣ срцѐ, (ї) извѣщéнїемъ вѣры. óчищéни срца ѿ сóвѣсти лукавыа, і йзмовéни тѣлесà водою чúстою, да держй йсповѣдáнїе оуповáнїю неоуклóнно· вѣренъ бо (ѐ) óбѣщáвый. и да разумѣваѣ другъ друга въ поóщрéнїи любвѐ, и добрыѣ дѣлъ· Не óставлáюще (цр҃ковныхъ) събранїи свойѣ, якóже (ѐсть) (нѣкимъ óбычаи)[7], но (другъ друга) пóвизáюще и толúко паче (молáщесѧ), ѐлúко видите приближáющь днь (суднын). вóлею бо съгрѣшáющй намъ по прїáтїи разума йстины, ктомý óстаетсѧ жрътва, страшно же нѣкое чаáнїе судà, и óгнь рéвность пожéрти хотящаго супротúвныа. ѿвръгсѧ кто закóна моусéóва, безъ милосéрдїа *при двою йли трѐ свѣдѣтель умираетъ, колúцѣ (мнй)[8] гóршеи сподобитсѧ мукъ, йже сна бжїа попрáвыи, и кровь завѣтную скверну възмнивъ, в нéиже óсти сѧ и дхъ благти оукорúвъ: вѣмъ бо рѐшаго, *мнѣ ѿмщéнїе, азъ въздà [глетъ гь][9]· и паки, (нáко) судй гь людемъ своймъ. страшно êже впасти въ рукѣ бга живà· зá, тúе· вънспоминáйте же прѣвыа дни {ваша}[10] в нйже просвѣтúвшесѧ, мнóгыа страсти претрыпѣсте (и) страданїи óбо оубо поношéми и печáлми позорý бывше, óбо же (и) óбщницы (бывше живущимъ тáко)[11]· йбо съ [оузами моúми][12] пострадáсте, и разграблéнїе имѣнїа вáшего съ рáдостїю прїáстѣ, вѣдàще имѣти [себѣ][13] (имѣнїе [на нбсѣ][14] пребывáющее и лучшее)[15]· зá, тúѕ· Не ѿложúте оубо дрънновéнїа вашего еже йматъ (мздовъздаáнїе велúко)[16]. терпѣнїе бо ймате потрéбу, да вóлю бжїю сътвóрше, прїúмете óбѣтованїе· (*и) ѐще бо мало ѐлúко ѐлúко, градый прїидѐ, и не закоснй. (*а) правéный же [-][17] ѿ вѣры живъ будѐ· и áщѐ óбинѐсѧ не блговолй дшà моà о нѐ· Мы же (братїе) нѣсмы óбиновéнїа въ погúбель, но вѣре въ снабдѣнїе дшй·

ѐре҃а ѧа
кр҃и бы
вы й

Г мѡ зі
й дı
ма йı
їоа̑ й
в кр҃и гı

ѣ мѡ ѧа
кр҃и бı

а҃ввы Г
кр҃и а
галы Г
а҃ввы в

Гла, аі.

ѧ мѳ ѧ

Есть же вѣ́ра оу҃повáемымъ и҃звѣщéнїе. вéщемъ о҃бличéнїе невúдимымъ. въ сéи бо̀ свѣдѣтельствовани бы́ша дрéвнїи· вѣ́рою разумѣ́ваемъ *съвершúтисѧ вѣкы̑ гл҃омъ бж҃їимъ, въ е҃же ѡ̑ невидимыхъ ви́дима бывша. *вѣ́рою множáйшу жéртву а҃вель, пáче кáинна принесе бу҃, е҃ю́же свѣдѣтельствованъ бы́ти прáве҃никъ, свѣдѣтельствующу о҃ дарѣхъ е҃го бу҃, и҆ тогà ради (и҆ оу́мре, и҆)[1] е҃ще [гл҃етсѧ][2]. *вѣ́рою енóх҃ преложисѧ не ви́дѣти сме́рти, и҆ не о҃брѣтáшесѧ, занѐ преложѝ е҃го бъ. пре́же бо̀ преложе́нїѧ [е҃го][3], свѣдѣтельствованъ бысть оу҃годúвъ бу҃· Без вѣ́ры же не възмóжно оу҃годити (бу҃)· вѣ́ровати же подобáетъ приходя́щй къ бу҃, ѩ́ко е҃сть, и҆ взыскающимъ

ѧ мѳ ѕ

е҃го мѕдовъздáтель бывáетъ· *вѣ́рою ѡ̑твѣтъ прїимъ но́е, о҃ нѭ́же не оу҃ ви́дѣвъ, (и҆) оу҃боáвсѧ съ҆творѝ ковчéгъ въ сп҃се́нїе до́му своемý, и҃мже о҃судѝ (весь) ми́ръ, и҆ ѩ́же по вѣ́рѣ прáведы бысть наслѣ́дникъ· зг҃а, тк҃з·

ѧ мѳ ѕѳ

*вѣ́рою зово́мъ авраáмъ, послýша и҃зы́ти на мѣ́сто е҃же хотя́ше прїѧ́ти въ наслѣ́дїе. и҆ і҃зы́де не вѣ́дыи кáмо градетъ· зг҃а, тк҃и·

вѣ́рою прїиде (а҃враáмъ) на́ землю о҃бѣтовáнїѧ ѩ́коже на чюждý, въ кро́вы (вселисѧ)[4], съ і҃саа́комъ, и҆ і҃áковѡ̑, съ҆наслѣ́дникома о҃бѣтовáнїѧ тогожде. ждáше бо̀ о҃сновáнїе и҃мущаго грáда, е҃мýже хýдо́жникъ и҆ съ҆дѣтель бъ· вѣ́рою и҆

ѧ мѳ ѕѵ и҆ ѕѵ

сама *сáрра неплóды, сúлу вложéннаго сѣмени прїѧ́, и҆ пáче вре́мени възраста [роди][5], понѐ вѣ́рна непщевà о҃бѣтовáвшаго· ѓ҃мже (-)[6] ѡ̑ е҆ди́наго роди́шасѧ (вс҃и). да еще оу҃мерщвéнаго тѣ́ломъ, ѩ́коже звѣ́зды нб҃ныѧ мно́жествомъ, и҆ ѩ́коже пѣсо́къ възкраи́ мóрѧ бесчúслени· По вѣ́рѣ оу҃мроúша (-)[7] вс҃и не прїе҆́ше о҃бѣтовáнїа, но̀ и҃здалéче (видѣвше ѧ҆)[8], и҆ възлюбúвше, и҆ і҃сповѣ́давше, ѩ́ко стрáннїи, и҆ прише́лцы суть на землѝ· И҃бо таковáа глю́щїи ѩ́вляю́тсѧ ѩ́ко о҃тéчествїѧ взыскýютъ, и҆ а҆́ще о҃на по́мнѧху ѡ̑ ни́хже и҃зыдо́ша, и҃мѣ́ли оу҃бо бы́ша вре́мѧ възвратúтисѧ· Нн҃ѣ же лýчшаго желáютъ, си́рѣчь, нб҃наго. ѓ҃мже не стыди́тсѧ сúми бъ, бъ нарицáтисѧ и҃мъ. оу҃готóва бо̀ и҃мъ гр҃а·

зг҃а, тк҃д·

ѧ мѳ ѯв

*вѣ́рою приведе а҃враáмъ і҃сааки́а, и҃скýшаемъ, и҆ е҆дїнорóднаго принošа́ше, о҃бѣтовáнїа прїе́мыи, к

ѧ мѳ ѯва ѯ҃р д҃

немýже гл҃ано бысть, *ѩ́ко о҆ і҃саа́цѣ нарече́ ти сѧ сѣ́ма, помы́слив҆, ѩ́ко и҆ і҃з мр҃твы̑ въскрести́ сúленъ {е҃сть}[9] бъ· ѓ҃мже того и҆ въ прúтчи прїѧ́· вѣ́рою и҆ о҃ градýщихъ бл҃гословѝ

Глава 11

1 Віра ж є запевненням надії, оскарженням невидимих речей, **2** бо в ній стародавні були засвідчені. **3** Вірою розуміємо, *що віки сповнюються за божим словом, щоб з невидимих сталось видиме. **4** *Вірою Авель приніс Богові більшу жертву від Каїна, якою засвідчено, що він є праведником, коли про його дари свідчить Бог; і задля того він і помер. І ще говориться: **5** *Вірою Енох був переставлений, щоб не побачив смерті; і його не знаходили, тому що Бог його переставив, бо перед його переставленням про нього засвідчено було, що він догодив Богові. **6** Без віри ж неможливо догодити Богові. А тим, що приходять до Бога, треба вірити, що Він є і що винагороджує тих, що Його шукають. **7** *Вірою Ной, одержавши відповідь про те, чого ще не побачив, і злякавшись, зробив ковчег на спасіння свого дому, яким засудив ввесь світ і став спадкоємцем тієї праведності, що за вірою. *поч. 327*

мой1. 1

мой1. 4

мой1. 5
сир. 44
і 46

мой1. 6
сир. 44

8 *Вірою Авраам, покликаний, послухав, щоб вийти на місце, яке мав отримати в наслідда, – і вийшов, не знаючи, куди іде. *поч. 328*

мой1. 12

9 Вірою Авраам прийшов до обіцяної землі, як до чужої; він поселився під шатрами з Ісааком і Яковом – співспадкоємцями тієї самої обітниці, **10** бо очікував заснування будучого міста, якого творцем і будівничим є Бог. **11** Вірою і сама неплідна *Сарра, прийнявши силу вкладеного насіння, і поза часом віку породила, тому що вірним вважала Того, що обіцяв. **12** Тому всі народилися з одного і ще завмерлого тілом численністю – як небесні звізди і безчислені – як пісок край моря. **13** У вірі померли всі, не одержавши обітниці, але здалека побачивши їх, і полюбивши, і визнавши, що є чужинцями і приходьками на землі. **14** Адже ті, що таке говорять, виказують, що шукають батьківщину. **15** А якщо б пам'ятали те, з чого відійшли, мали б, отже, час повернутися. **16** Нині ж бажають кращого, значить небесного. Тому Бог не встидається ними, називатися їхнім Богом, бо приготував їм місто. *поч. 329*

мой1. 17
і 21

17 *Вірою випробуваний, Авраам привів Ісаака, і єдинородного приносив він, що одержав обітниці; **18** до якого було сказано, *що в Ісааці назветься твоє насіння. **19** Подумавши, що Бог має силу і з мертвих воскресити, тому того й одержав у притчі. **20** Вірою і на будуче

мой1. 22

мой1. 21
рим. 9

мой1. 27 і 36 мой1. 48 мой1. 50 мой2. 2 дія. 7

*Ісаак поблагословив Якова і Ісава. **21** Вірою *Яків, вмираючи, поблагословив кожного Йосифового сина і схилився на кінець своєї палиці. **22** *Вірою Йосиф, умираючи, пам'ятав про вихід ізраїльських синів і заповів про свої кості. **23** *Вірою Мойсей, народившись, був переховуваний три місяці своїми батьками, тому що побачили гарну дитину і не побоялися царського наказу. *поч.*

мой2. 1

24 *Вірою Мойсей, ставши великим, відмовився називатися сином фараонової дочки, **25** а радше зволив терпіти з божим народом, ніж мати насолоду дочасного гріха; **26** вважаючи Христову погорду більшим багатством, ніж єгипетські скарби, бо дивився на винагороду. **27** Вірою він покинув Єгипет, не злякавшись царського гніву, бо як видючий терпів невидимого. **28** Вірою він зробив *Пасху і пролиття

мой2. 12

крові, щоб той, що вигублював первородних, не доторкнувся до них. **29** Вірою вони перейшли через

мой2. 14

*Червоне море, наче по сухій землі, *а* єгиптяни, спокусившись на це,

іс нав. 6

потонули. **30** Вірою і впали *єрихонські стіни, обходженням впро-

іс нав. 6

довж сімох днів. **31** Вірою *Раав, розпусниця, не згинула з тими, що протиставилися, прийнявши розвідників з миром і вивівши іншою дорогою. **32** І що ще скажу? Бо мені не

суд. 6 суд. 4 суд. 13 суд. 11 і 12

стане часу, як буду розповідати про *Гедеона, *Варака ж, *і Сампсона, *Єфтая, *про Давида ж, і Самуїла та про інших пророків, *поч. 330*

црс1. 1 і 13

33 які вірою перемогли царства, вчинили справедливість, одержали обітниці, замкнули пащі левам, **34** згасили силу вогню, втекли від гострого меча, мали силу в немочі, були сильними на війнах, до втечі повернули полки чужинців. **35** І жінки одержали ж своїх мертвих з воскресіння, інші ж були вбиті, не одержавши спасіння, щоб радше одержати воскресіння. **36** Ще інші були випробувані насмішками і ранами, ще й в'язничними кайданами. **37** Були побиті камінням, були перерізані, були випробувані, померли вбивством меча, ходили в накидках і в козячих шкірах – позбавлені, знедолені, покривджені, **38** яких світ не був гідний, що скиталися в пустинях, і горах, і в печерах, і в земних проваллях. **39** І всі ці, бувши засвідчені вірою, не одержали обітниці, **40** бо Бог для нас передбачив щось кращого, щоб вони без нас не одержали досконалість.

*ісаа́къ, і҆а́кова, и҆ і҆са́ва· вѣ́рою *і҆а́ковъ ѹ҆мира́а҆ ісегó́ждо сы́на і҆ѡ́сифова бл҃ви, и҆ поклони́сѧ на коне́цъ жезла́ є҆гѡ· *вѣ́рою ио́сифъ ѹ҆мира́а҆, о҆ и҆схожде́нїи сы́новъ і҆и҃левъ па́мятствова, и҆ о҆ костехъ свои́хъ заповѣда́· *вѣ́рою мѡ́ѷсеи роди́всѧ сѩкровенъ бы́сть три мц҃а ѡ҃ о҆ц҃ъ свои́хъ, занѐ видѣ́ша красно҆ о҆́трока, и҆ не ѹ҆боа́шасѧ повелѣ́нїа цр҃ева· зā·

*вѣ́рою мѡ́ѷсеи вели́къ бывъ, ѡ҃вержесѧ нарица́тисѧ сы́нъ дще́ри фараѡ́новы, паче (же и҆звол҃и)[10] страда́ти с҃ лю́дьми бж҃ї́ими, нежели (и҆мѣ́ти временны́наго)[11] грѣха сла́дость. бо́лшее бога́тьство вмѣ́нивъ є҆гѵпе́тьскихъ сѩкро́вищъ, поноше́нїе хр҃ово, взира́ше бо҆ на мз҃довъздая́нїе· вѣ́рою о҆ста́ви є҆гѵ́пта, не ѹ҆боа́всѧ ꙗ҆рости цр҃евы. невиди́маго бо҆ ꙗ҆́ко вида́ терпа́ше· вѣ́рою сътвори *па́сху и҆ проли́тїе кро́ви, да не погѵбла́ѧй первороженаѧ, ко́снетсѧ и҆́мъ· вѣ́рою преидо́ша *чермное мо́ре, а҆́ки по́ сꙋ́шѣ землѝ. є҆мѵ́же и҆скѵше́нїе прїе́мше є҆гѵ́птѧне и҆стопи́шасѧ· вѣ́рою (и҆) стѣ́ны *и҆ерихо́ньскїа падо́ша о҆бхожде́нїемъ сѣ́михъ дн҃ехъ· вѣ́рою *раа́вь блѵ́дна҆ не погибе́ съ сопротивльшимисѧ, прїе́мши сходники́ съ мирѡ́. (и҆ і҆ны́мъ пѵтемъ и҆звѣ́ши)· И҆ что҆ є҆ще глю҃? недоста́нетъ бо҆ ми повѣствѵ́ющѵ лѣ́то, о҆ *гедео́нѣ, *бараа́цѣ [же, *и҆]12 самѱо́нѣ, *і҆е҆фда́и, (*о҆) дв҃дѣ же, и҆ самѵи́лѣ, и҆ (о҆ дрѵ́гихъ) прр҃цѣхъ· зā, т҃л·

И҆́же вѣ́рою побѣди́ша цр҃тва҃ї́а, сътвори́ша пра́вдѵ, получи́ша о҆бѣтова́нїа҆, загради́ша ѹ҆ста льво́мъ, ѹ҆гаси́ша си́лѵ о҆́гненѵю, и҆збы́ша о҆́стрїа҆ ме́ча, въ҃змогоша ѡ҃ не́мощи, бы́ша крѣ́пцы въ бра́нехъ, (о҆брати́ша въ бѣ́гство по́лки)[13] чюжи҃. прїа́ша (же и҆) жены҃ ѡ҃ въ҃скр҃сенїа҆ мр҃твыа҆ своѧ̀· И҆ны҃и же и҆зб҃ї́ени бы́ша не прїе́мше и҆збавле́нїа҆, да лѵ́чшее въ҃скр҃се́нїе ѹ҆лѵ́чатъ· дрѵзї́и же рѵга́нїе҃ и҆ ранами и҆скѵше́нїе прїа́ша, є҆ще же (и҆ ѹ҆́зами темничными)[14]. камені́емъ побї́ени бы́ша, [претре́ни бы́ша, и҆скѵше́ни бы́ша]15, ѹ҆бї́йствѡ҃ ме́ча ѹ҆мро́ша· Проидо́ша въ ми́лотѣхъ (и҆) въ ко́зїа҆́хъ ко́жахъ, лише́ни скорба́ще, о҆́злобле́ни, и҆́хже не бѣ достó́инъ ми́ръ, въ пѵстынаѧхъ скита́ющесѧ, и҆ горахъ, и҆ въ вертепахъ, и҆ въ про́пастехъ земны́хъ. И҆ сі҃и вс҃и послѵшествова́ни бывше вѣ́рою, не прїа́ша о҆бѣтова́нїа҆· Б҃ГѴ (лѵ́чше что҆ о҆ насъ)[16] пр҃е́зрѣвшѵ, да не без҃ насъ съверше́нъство прїи́мѵтъ·

Гла, вı. заи, тла·

кри в
кола г
ефе д
а петр в
и д

Тѣмже оу҆бо и҆ мы толи́къ и҆мущε *облежа́щъ насъ о҆бла҃ свѣдѣтелей, (го́рдость всяку�details ложьше)[1], и҆ оу҆до́бь о҆бстоа́телныи грѣхъ, терпѣ́нїемъ да течемъ на предълежащїи намъ по́двигъ, взирающе на (нача́лника вѣ́рѣ)[2], и҆ съвершителя їса. и҆же в мѣ́сто пре҃лежа́щїа ѥ҆му ра́дости, претрпѣ кр҃тъ, о҆ срамотѣ нерадивъ, о҆десну�details же престола бжїа сѣ́де· Помы́слите оу҆бо таковое пострада́вшаго ѿ грѣшникъ, въ себѣ прекословїе, да не стужа́итеся дш҃ами свои́ми о҆слабѣ́вающε. не оу҆ до крови ста́сте проти́ву грѣху подвиза́ющеся, и҆ забысте оу҆тѣше́нїе, е҆же вамъ а҆́ко сы́номъ гла́етъ· *Сы́не мои́, не принемога́и наказа́нїемъ гн҃имъ, ниже о҆слабѣ́и ѿ него о҆блича́емъ·

при г
апокл г
инкѳ а

заи·

Е҆го́же лю́битъ г҃ь, наказуетъ· бїетъ же всякаго сы́на, е҆го́же прїе҃ме҃. (и҆) {а҆́ще}[3] наказа́нїе терпите́, а҆́коже сы́нѡ вамъ обрѣта́ется бг҃ъ· Которыи бо [е҆сть][4] сы́нъ, е҆го́же не наказуетъ ѿц҃ъ? а҆́ще ли без (наказа́нїа е҆сте́)[5], е҆муже причастницы быша вси, то оу҆бо преблудодѣ́ницы (е҆сте́, а҆ не сы́нове)[6]· о҆баче, пло́ти нашеи ѿц҃а и҆мѣхѡ҃ каза́теля, и҆ срамля́хомсѧ, не мно́го ли паче повинемся ѿц҃у дх҃овомъ, и҆ живи будемъ? о҆ни бо в ма́ло дн҃їи а҆́коже годѣ и҆мъ бѣ наказа́хуу (насъ)· ѱ сей, на по́льзу, да причастимся стыни е҆го· всѧ́ко бо наказа́нїе въ настоя́щее вре́ма не мни́тся ра́дость быти, но печа́ль. послѣди же пло҃ мире́нъ· Наоу҃че́нїе҃ тѣмъ въздае҃ пра́вдѣ· Тѣмже о҆слабленыа руки, и҆ о҆слабленаа колѣ́на и҆спра́вите. и҆ стезѧ҆ пра́вы сътвори́те нога́ма вашима, да не хро́мое съврати́тся, но паче да и҆сцѣлѣ́етъ·

заи, тлв·

Щи́ръ и҆мѣите, (и҆ стыню, съ всѣ́ми)[7], и҆хже кромѣ никто́же оу҆зритъ г҃а. смотря́юще да никто́же лиши́ся бл҃ти бжїа. е҆да кто҃ ко́рень го́рести выспрь прозаба́а па́кость сътвори́тъ. и҆ тѣмъ о҆скверна́тся мно́зи. е҆да кто҃ блудодѣ и҆ли сквернитель а҆́коже *иса҃, и҆же за а҆́ ѥдѣ ѥди́ну ѿда҃ е҆сть пе҃вороде́ство свое҃. *вѣсте҃ а҆́ко и҆ потомъ похотѣвъ наслѣ́довати бл҃венїе, ѿвержен҃ъ бысть. покаа́нїю бо мѣ́ста не о҆брѣте, а҆́ще и҆ съ слеза́ми поискалъ е҆го· Не приступи́сте бо ([*горѣ][8] о҆сяза́емѣ)[9], и҆ погорѣвшеи о҆гне́мъ, и҆ о҆́блаку, и҆ сумра́ку, и҆ бу́рѣ. и҆ трубному звуку и҆ гласу (шумящу) гл҃ъ. е҆гоже слы́шавшеи ѿрекоша́сѧ. да не приложи́тся и҆̀ слово. не терпа́хуу бо повелѣва́ющаа

Глава 12, *поч. 331*

рим. 6
кол. 3
еф. 4
пет1. 2
і 4

1 Тому, отже, і ми, маючи таку велику хмару свідків, *що нас оточує, відклавши всяку гордість і гріх, що легко обплутує, терпеливо біжімо до того подвигу, що лежить перед нами, **2** дивлячись на проводиря і вершителя віри – Ісуса, який замість тієї радості, що належалась Йому, перетерпів хреста, незважаючи на сором, сів по правиці божого престолу. **3** Отже, подумайте про Того, що на собі потерпів таку наругу від грішників, щоб не трудилися, слабнучи своїми душами. **4** Ви ще не стали до крові, змагаючись проти гріха, **5** і забули про потіху, яку вам, як синам, говорить: *Мій сину, не знемагай від господнього картання ані не слабни, караний Ним. *поч.*

при. 3
апо. 3
як. 1

6 Кого Господь любить, Він картає, б'є ж кожного сина, якого приймає. **7** І якщо терпите картання, Бог з вами поводиться, як з синам. Бо який є син, якого батько не картає? **8** Якщо ж ви є без картання, якого всі стали учасниками, то ви, отже, є плід перелюбу, а не сини. **9** Однак ми ж мали батька, що карав наше тіло, і ми соромилися, *то* чи не багато радше підкоримося Батькові Духів – і будемо жити? **10** Адже вони впродовж небагатьох днів, як їм було можливо, картали нас, а цей – на користь, щоб ми були учасниками його святості. **11** Бо кожне картання в теперішньому часі не вважається за радість, але біль, *та* пізніше ж – за плід миру. Тим навчанням віддають справедливість. **12** Тому випростуйте послаблі руки і послаблі коліна **13** і простими зробіть стежки для ваших ніг, щоб кульгаве не повернулось, але радше, щоб виздоровіло. *поч. 332*

14 Майте мир і святість з усіма, без яких ніхто не побачить Господа, **15** дивлячись, щоб ніхто не був позбавлений божої ласки, щоб хтось знову не зробив пакість, випускаючи корінь гіркоти, і тим численні не занечистилися; **16** щоб хтось *не був* розпусником або нечистим, так як *Ісав, який за одну їжу віддав своє первородство. **17** *Знайте ж, що і потім, забажавши успадкувати благословення, – був відкинутий, бо не знайшов місця покаяння, хоч і зі сльозами його шукав. **18** Бо ви не приступили до *гори, якої доторкається, і що погоріла вогнем, і хмари, і темряви, і бурі, **19** і звуку труби, і голосу шумного слів, якого відреклися ті, що чули, аби слово їм не додалося, **20** бо не терпіли того, що наказував: *Як-

мой1. 25
мой1. 27
мой2. 19 і 20
мой2. 19

що звір доторкнеться до гори, то, отже, буде побитий камінням. **21** І таким страшним було те, що бачилося, бо Мойсей сказав: Я є переляканий і тремчу. **22** Але ви приступили до гори Сіон, і до міста живого Бога, і небесного Єрусалиму, **23** і на видовище сотень тисяч ангелів, і собору первородних, вписаних на небесах, і Бога – судді всіх, до досконалих духів праведників, **24** і до посередника нового завіту – Христа, і крові, і покроплення, що краще говорить від *Авелевого. *поч. 333*

мой1. 4

25 Пильнуйте ж, не відрікайтеся Того, хто говорить: Бо якщо не втекли вони, відрікшись того, що пророкував на землі, тим більше ми не відрікаймося небесного, **26** якого голос тоді захитав землею. Тепер же Він обіцяв, кажучи, що: Ще раз Я потрясу не тільки землею, але і небом. **27** А те, що: Ще раз потрясу, – говорить про переставлення потрясеного, як сотвореного, щоб залишилося те, що є непохитне. *поч.*

28 Тому, одержуючи непохитне царство, маємо ласку, якою доброгодно служимо Богові з побожністю і страхом. **29** *Адже наш Бог є пожираючим вогнем.

мой5. 4

*и҃ли звѣ́рь прикоснетсѧ горѣ́, (т҃о оу҃бо) ка́мениемъ побїе́нъ бу́детъ. и҆ та́ко стра́шно бѣ́, ви́димое. мои҃се́и (бо҃) рече́, пристра́шенъ е҆́смь, и҆ трепе́тенъ. а҆́ присту́пи́сте къ сіѡ́новѣ горѣ́, и҆ къ гра́ду бо҃а жи́ва, (и҆) е҆рли́му нб҃ному, и҆ къ (позо́ру тма́м҃ а҃г҃ло́въ)[10], и҆ събо́ру перворо́дныхъ напи́саныхъ на нб҃сѣ́хъ. и҆ су́дїи (всѣ́хъ бу́)[11]. и҆ дх҃о́мъ пра́ведни҃хъ съвершены́хъ, и҆ къ (ходота́ю завѣ́та но́ваго)[12] (хв҃а)[13], и҆ кро́ви (и҆) кропле́нїа лу́чше гл҃ю́ще нежели *авелевѣ. зач҃, тл҃г. ѧ҃ мѳ̀ д҃

мой1. 4

Блюди́те (же), не ѿрица́итесѧ гл҃ю́ща҆ а҆ще бо҃ (не и҆збѣжа́ша о҆́нїи)[14] (ѿре́кшисѧ пр҃ѣ҆бы́твующаго на земли҆)[15], мно́жае́ паче мы́ ѿрица́ющесѧ нб҃наго, е҆гоже гла҆ зе́млю (тогда поколѣба҆)[16]. нн҃ѣ же о҆бѣтова҆ гл҃а, (ѩ҆́ко) е҆щѐ е҆ди́ною а҆́зъ потрасу́ не то́кмо землею́, но и҆ нб҃о́м҃. ч҆ е҆́же (е҆ди́ною е҆щѐ)[17] (потрасу́), сказуетъ колѣблемыхъ преложе́нїе, а҆́ки съ҆твореномъ, да пребу́ду ѩ҆́же суть неподви́жимаѧ. зач҃.

И҆мѣ́же цр҃тво непоколѣби́мо прі҃е҆́люще, и҆́мамы бл҃а҃года́ть, е҆ю́же слу́жим҃ бл҃гоо҆у҃го́дно бу҃ съ бл҃гого-вѣнїе҃ и҆ стра́х҃о҃. *и҆бо́ бъ ня҃ о҆́гнь пожира́ѧи (е҆́сть). ѣ҃ мѳ̀ д҃

Глава 13

рим. 12
пет1. 4

1 Хай зостається братолюб'я. **2** *Не забувайте гостинності, бо тим показано, що деякі *прийняли ангелів. **3** *Згадуйте про кривджених в'язнів, наче з ними зв'язані, наче і самі, будучи в тілі. **4** Чесне подружжя в усьому, і ліжко не забруднене. А розпусників і перелюбників судитиме Бог. **5** Не *будьте* грошолюбні зазвичай, задоволені

мой1. 18
і 19
рим. 12

ic нав. 7

тим, що є. Бо Той сказав: *Не полишу тебе ані не відступлю від тебе. **6** Так що ми відважуємося сказати: *Господь – мені помічником, і не злякаюся. Що мені зробить людина? *поч. 334*

пс. 117

7 Згадуйте ваших наставників, які вам говорили боже слово; дивлячись на їхній кінець життя, наслідуйте їхню віру. **8** Ісус Христос вчора і сьогодні той самий і навіки. **9** До чужих і різноманітних наук не приставайте. Бо добре ласкою запевняти і підкріпляти серця, а не стравами, від яких користі не мали ті, що в них ходили. **10** Маємо ж жертовник, з якого не мають влади їсти ті, що служать тіні. **11** *Адже кров тих звірів, яких первосвященником вноситься до святого за гріхи, їх тіла спалюються поза табором. **12** Тому і Христос, щоб освятити народ своєю кров'ю, зволив

мой3. 6
і 16

*г҃ла, г҃і.

Братолюбїе да пребыва́етъ, *страннолю́бїа не забыва́йте тѣмъ бо҃ видѣ́вшасѧ нѣ́цыи *прїе́мше а҆́г҃лы. *помина́йте ю҆́жники, а҆́ки с ни́ми сва́зани, о҆́злобля́емыа, а҆́ки и҆ са́ми суще въ тѣ́ле. ч҆е́стна женитва҆ о҆́ всемъ и҆ ло́же несквѣ́рно. блудники҃ же и҆ прелюбодѣ́мъ су́дитъ бъ҃. не сребролю́бцы нра́в҃. дово́лни сущими. то́и бо҃ рече́. *не и҆́мамъ тебѐ о҆ста́вити, ниже и҆ма҃ ѿ тебѐ ѿступи́ти. ѩ҆́ко дерза́ющимъ намъ гл҃ати, *г҃ь мнѣ́ помо́щникъ, и҆ не оу҃бою́сѧ, что҃ сътвори́тъ мнѣ́ человѣ́къ. зач҃, тл҃д.

кр҃и бі
а҆ петр҃ д҃
а҆ мѳ̀ ѩі
и҆ а҆і
кр҃и бі
і҃с нн҃ѣ з҃
ѱа҃о рз҃і

Поминáйте наста́вники ваша, и҆́же гл҃аша ва́мъ сло́во бж҃їе, и҆́хже взира́юще на сконча́нїе жи́тельства, подража́йте вѣ́рѣ (и҆́хъ). і҃с х҃с, вчера҆ и҆ дне́сь, то́иже и҆ въ вѣ́ки. въ наоу҃че́нїа (стра́нна и҆ различна)[1] не прилага́итесѧ. добро́ бо҃ бл҃а҃года́тїю (и҆зводи́ти и҆) оу҃твержа́ти ср҃ца, (а҆) не бра́шны ѿ ни́хже не прїа́ша по́льзѣ [ходи́вшеи][2] (въ нихъ). и҆́мамы (же) о҆лта́рь ѿ него҃ (не и҆́мѫть вла́сть ꙗ҆́сти служа́щеи сѣ́ни)[3]. *и҆́хже бо҃ (кро́вь живо́тны҃ вно́сисѧ въ сто҃а҆ за гр҃ѣхи)[4] первосщ҃енникомъ, сѝхъ тѣ́лесѧ съжига́ютсѧ вн҃ѣ стана. тѣ́мже і҃ х҃с да о҆́стит҃ъ (лю́ди своє́ю кровїю)[5], вн҃ѣ братъ пострада́ти и҆зво́ли. тѣ́м-

г҃ мѳ̀ ѕ҃
и҆ ѕ҃і

же оу҃бо да и҃схо́дѧ҇ къ немоу вънѣ̀ стана́, поношє́-
мнхїа в ніѥ є҆го носѧ́ще. *не и҃мамы бо здѣ̀ пребыва́-
ющѫ҆ гра́да, но градѫщаго взыскоу҆є́ мѣмъ оу҃-
бо прино́симъ жертвоу҆ хвалє́нїа выноу҆ бу҃, си-
їѡа́ гл рѣ́чь, *плодъ оу҃стенъ и҃сповѣ́дающесѧ и҃́мени
є҆го. бл҃готворе́нїѧ же и҆ о҆бще́нїѧ не забыва́й-
те. таковы́ми бо же́ртвами (оу҆гажа́ти)[6] бу҃-
зл҃, тл҃е·

Повинѹитесѧ наста́вникомъ вашѝ и҆ покараи́-
тесѧ тїѝ бо бдѧ́тъ о҆ дш҃а́ вашихъ, а҆ки
сло́во въздаа́ти хотѧ́ще, да съ радостїю сїе
творя́тъ, а҆ не въздыха́юще· Нѣ́сть бо по-
лезно вамъ сїе. моли́тесѧ о҆́ насъ. оу҆пова́хомъ
бо, ѩ҆́ко добрѹ̀ совѣ́сть и҃́мамы, въ всемъ, до́б-
рѣ хотѧ́ще жити. ли́ше же молю̀ сїе (твори́-
те)[7], да въскорѣ оу҆строюсѧ вамъ. бъ же ми-
ра възведы́и и҃з мр҃твы́х па́стыра о҆́вца́мъ ве-
ли́каго, кро́вїю завѣ́та вѣ́чнаго, г҃а нашего і҃с
{ха}[8], да совершитъ вы̀ въ всѧко҃ [дѣлѣ][9] бла́-
зѣ, сътвори́ти во́лю є҆го, творѧ̀ въ {васъ}[10]
бл҃гооу҆го́дное пр҃е҆ нимъ, і҃с хр҃мъ, є҆мѹ́же слава
въ вѣки вѣко҃ а҆ми́нь· Молю́ же вы̀ братїе,
прїими́те слово оу҆тѣшє́нїѧ. и҃́бо въ ма́лѣ
(написа́ѣ) посла́хъ вамъ. зна́йте брата нашего
(ѡ҃пѹщена тимоѳе́ѧ)[11], с нимже а҆ще скорѣе
прїидетъ, оу҆́зрю васъ. цѣлѹ́йте вс҃ѧ наста́в-
ники ваша, и҆ вс҃ѧ с҃тыѧ. цѣлѹ́ютъ вы̀ и҃же
ѡ҃ и҃талїи (сѹщїи). бл҃ть съ всѣ́ми ва́ми,
[а҆ми́нь][12].

Конецъ посла́нїю, и҃же къ є҆вре́о҃мъ·
И҃мать в себѣ, гл҃а, г҃і·
ч҃ зача́лъ ц҃рковныхъ, л҃в·

терпіти поза брамами. **13** Тому, отже, виходімо до Нього поза табір, носячи його наругу, **14** *бо не маємо тут сталого міста, але шукаємо будучого. **15** Ним, отже, завжди приносімо жертву хвали до Бога, значить *плід уст, що визнають його ім'я. **16** Не забувайте ж робити добро і спілкування, бо такими жертвами *треба* догоджати Богові. *поч. 335*

мих. 2

йос. 14

17 Коріться вашим наставникам і підкоряйтесь, бо вони чувають над вашими душами як ті, що мають віддати слово. Хай це роблять з радістю, а не зідхаючи, бо це вам не корисне. **18** Моліться за нас, бо надіємося, що маємо в усьому добру совість, бажаючи добре жити. **19** Дуже ж благаю: чиніть це, щоб я скоро був вам повернутий. **20** А Бог миру, що з мертвих підняв великого пастиря овець кров'ю вічного завіту – нашого Господа Ісуса Христа, **21** хай вас удосконалить в усякому доброму ділі, щоб виконати його волю, чинячи в вас добровгодне перед Ним – Ісусом Христом, якому слава на віки віків! Амінь. **22** Благаю ж вас, брати, приймість слово потіхи, бо коротко написавши, я до вас послав. **23** Знайте, що наш брат Тимотей відпущений, з яким побачу вас, якщо він скоро прийде. **24** Здоровіть всіх ваших наставників і всіх святих. Вас здоровлять ті, що є з Італії. **25** Ласка з усіма вами. Амінь.

Кінець Послання до Євреїв.
Має в собі 13 глав,
а 32 церковних початки.

Апокалипсис святого Івана Теолоґа

Глава 1

1 Апокалипсис Ісуса Христа, яке Бог дав йому (=*Іванові*), *щоб* показати своїм рабам те, що мало незабаром статися. І показав, пославши своїм ангелом своєму рабові Іванові, **2** який засвідчив боже слово і свідчення Ісуса Христа, те, що побачив. **3** Блаженний той, що читає і слухає слова його пророцтва і зберігає написане в ньому, бо час близький. **4** Іван – сімом церквам, які є в Азії. Благодать вам і мир від Того, хто є, *і який був, і що приходить, і від сімох духів, які є перед його престолом; **5** і від Ісуса Христа, *який є вірним свідком, *первородний з мертвих і князь земних царів, що любить нас, і омив нас із наших гріхів *своєю кров'ю, **6** і зробив нас *царями і священиками своєму Богові і Батькові. Тому слава і влада на віки віків! Амінь. **7** *Ось Він іде з хмарами, і Його побачить всяке око і ті, що його прокололи, і всі племена земні видадуть плач над собою задля Нього. Так, амінь! **8** *Я є Альфа і Омеґа, Початок і Кінець, – говорить Господь, – Той, що є, і був, і приходить – Вседержитель! **9** Я, Іван, який є і вашим братом, і спільником у смутку, і в царстві, і в терпінні Ісуса Христа, я був на острові, що називається Патмос, за боже слово і за свідчення Ісуса Христа. **10** Я був у дусі в дні недільному, і я почув за собою великий голос, наче труби, **11** що говорить: Я є Альфа і Омеґа, Перший і Останній. І те, що бачиш, запиши в книги і пошли церквам, що є в Азії: в Ефес, і в Смирну, в Пергам, і в Тиатир, і в Сардію, і в Філадельфію, і в Лаодикію. **12** І я оглянувся, щоб побачити голос, який говорив зі мною. І обернувшись, я побачив сім золотих свічників, **13** і посередині сімох свічників – подібного до Людського Сина, зодягненого в довгу одіж і підперезаного на грудях золотим поясом. **14** Його ж голова і волосся біле, як біла вовна, як сніг, і його очі – як вогняне полум'я; **15** і його ноги подібні до халколиванової міді, наче в розжареній печі; і його голос – як голос великих вод. **16** І Він тримав у своїй правій

мой2. 3
пс. 88
кор1. 15
кол. 1
єв. 9
пет1. 1
ів1. 1
пет1. 2
іс. 3
мат. 24
мар. 13
юдт. 14
ниж. 21
і 22

АПОКАЛИПСИС ІСТО ГО ІѠАННА БОГОСЛОВЦА

ГЛАВА, Ѳ.

ПОКАЛІЇѰИСЪ[1] ІС ХА, ЙЖЕ ДА ЄМУ БГЪ ПОКАЗАТИ РАБОМЪ СВОЙМЪ, ЙМЖЕ ПОДОБАШЕ БЫТИ ВЪСКОРѢ, Й СКАЗА ПОСЛАВЪ АГГЛОМЪ СВОЙМЪ, РАБУ СВОЕМУ ІѠАННУ, ЙЖЕ СВѢДѢТЕЛЬСТВОВА СЛОВО БЖІЕ, Й СВѢДѢТЕЛЬСТВО ІѴ ХВО, ЕЛИКО ВИДѢ· БЛЖЕНЪ ЧТЫЙ Й СЛЫШАЩІИ СЛОВЕСА ПРРЧЕСТВІА {ЕГО}[2], Й СЪБЛЮДАЮЩІИ ПИСАНАА В НЕМЪ, ВРЕМА БО БЛЙ. ІѠАННЪ ЄМЙ ЦРКВАМ ЙЖЕ (СУТЬ) ВЪ АСІИ. БЛГТЬ ВА Й МИРЪ, Ѡ СУЩАГО, *І ЙЖЕ БѢ, Й ГРАДУЩАГО, Й Ѡ ЄМН ДХОВЪ, ЙЖЕ ПРЄ ПРТЛОМЪ ЕГО, (СУТЬ). Й Ѡ ІС ХА *ИЖЕ (ЄСТЬ) СВѢДѢТЕЛЬ ВѢРНЫЙ, *ПРТЪВЕНЄ ЙЗ МРТВЫХ, Й КНЗЬ ЦРЕЙ ЗЕМСКЫХЪ, ЛЮБАЩУ НЫ Й (ѺМЫ)[3] НАСЪ Ѡ ГРѢХЪ НАШИХЪ *КРОВІЮ СВОЕЮ, Й СЪТВОРИЛЪ ЄСТЬ НАСЪ *ЦРА (Й) ІЕРЕА БУ Й ѠЦУ СВОЕМУ. ТОМУ СЛАВА Й ДРЪЖАВА ВЪ ВѢКЫ ВѢКО АМИНЬ· *СЕ ГРАДЕТЪ СЪ ѺБЛАКЫ, Й ОУЗРЙ Н ВСАКО ОКО, І ЙЖЕ ЕГО ПРОБОДОША, Й ПЛАЧЬ СЪТВОРАТ НА СА Ѻ НЄ ВСА КОЛѢНА ЗЕМСКАА. ЕЙ АМИНЬ. *А ЄСМЬ АЛФА Й Ѡ, [НАЧАТО Й КОНЕЦЪ][4], ГЛЕТЪ ГЬ (-)[5], СЫН, Й БѢ, Й ГРАДЫЙ, ВСЕДРЪЖИТЕЛЬ· А ІѠАННЪ ЙЖЕ (Й) БРАТЪ ВАШЪ, Й ѺБѢЩНИКЪ ВЪ ПЕЧАЛИ Й [ВЪ][6] ЦРТВІИ, Й ВЪ ТРЪПѢНІИ ІС [ХВѢ][7]. БЫ ВЪ ѺСТРОВѢ, НАРИЦАЕМОМЪ ПАТМОСѢ, ЗА СЛОВО БЖІЕ Й ЗА СВѢДѢТЕЛЬСТВО ІС [ХВО][8]. БЫХЪ В ДСѢ ВЪ (ДНЬ НЕЛНЫЙ)[9]. Й СЛЫША ЗА СОБОЮ ГЛА ВЕЛІИ НКО ТРУБУ, ГЛЩЪ (АЗЪ ЄСМЬ АЛФА Й Ѡ, ПРЬВЫЙ Й ПОСЛѢДНІИ. Й) НЖЕ ВИДИШИ, НАПИШИ В КНИГИ, Й ПОСЛН (-)[10] ЦРКВАМЪ, (НЖЕ СУТЬ ВЪ АСІИ), ВЪ ЄФЕСЪ, Й ВЪ ЗМВРНУ, (-)[11] В ПРГАМЪ, Й ВЪ ДИНТИРЪ, Й ВЪ САРДІЮ, Й ВЪ ДИЛАДЕЛЪФІЮ, Й В ЛАѺДИКІЮ. Й ѺБРАТИХЪСА ВИДѢТИ ГЛА ЙЖЕ ГЛШЕ СЪ МНОЮ· Й ѺБРАЩСА ВИДѢХЪ СЄМЬ СВѢТИЛНИКЪ ЗЛАТЫХЪ, Й ПОСРЕДѢ [СЄМИ][12] СВѢТИЛНИКЪ ПОДОБЕНЪ СНУ ЧЛВЧЮ ѺБЛЕЧЕНЪ В ПОДИРЪ, Й ПРЕПОАСАНЪ ПРИ СОСЦУ ПОАСОМЪ ЗЛАТЫМЪ. ГЛАВА ЖЕ ЕГО Й ВЛАСИ БѢЛЫ НКО НРИНА БѢЛАА НКО СНѢГЪ, Й ѺЧИ ЕГО НКО ПЛАМЕНЬ ѺГНЕНЪ. Й НОЗЬ ЕГО ПОДОБНИ МѢДИ ХАЛКОЛИВАНОВѢ, НКО В ПЕЩИ РАЖЕЖЕНЪ· Й ГЛА ЕГО, НКО ГЛА ВОДЪ МНОГЪ, Й ДРЪЖА В {РУЦѢ СВОЕЙ ДЕСНѢЙ}[13] (СЄМЪ

Й ІѠА Й
Й ПЕТР Й
ІСАІА Г
ЙЕ ІЄД
ЙЕ ГІ
ІЕДЙ Д
НЙ ІСА
Й ІѴВ

звѣзд҃ъ)[14] і и҃зъ оу҆стъ е҆го мечь о҆бою҃ду о҆стръ и҃зъо҆стренъ и҃сходаѧ҇. и҆ лице е҆го ꙗ҆́ко слн҃це сі́аѣтъ в силѣ своеѧ҇. и е҆́гда видѣхъ е҆го, падохъ к ногама е҆го ꙗ҆́ко мр҃твъ, и положи десницу свою на мнѣ глаѧ (ми), не боисѧ. а҆зъ е҆смь пр҃вый и послѣдн҃ій и живый, и бы҃ мр҃твъ, и се жи́въ е҆смь во҃ вѣкы҆ вѣкомъ. (-)[15] и҃ма҃ ключа смр҃ти и а҆́ду. напиши оу҆бо ꙗ҆́же видѣ, и ꙗ҆́же сутъ і и҃мже подоба́етъ быти по семъ҇. таи҃нство се҆́ми звѣздъ ꙗ҆́же ви́дѣлъ е҆си на десни́ци моеи҃, и се҆́мъ свѣтн҃никъ златы́хъ, се҆́мъ звѣздъ (сут), а҆г҃ли се҆́мь цр҃кве́и сутъ. (-)[16] [се҆́м (же) свѣтн҃ли́кн҃, ꙗ҆́же видѣ]17, се҆́мъ цр҃кве́и сут҃.

Гла҃, в҃.

Аг҃лу е҆фе҆́кі҆а цр҃кве напиши тако гла́етъ дрьжай се҆́мь звѣздъ в десници своеи҃, и ходай посредѣ се҆́ми свѣтн҃никъ златы́хъ. вѣмъ (твоа дѣла) и тр҃ъ [твои][1] и тр҃пѣн҃іе твое, и ꙗ҆́ко не можеши носити злы҃. і и҃скусн҃ е҆си глющаѧсѧ (быти а҆п҃лы, и нѣ сутъ, и о҆брѣте а҃ лжа. и [понесе́лъ е҆си и тр҃пѣн҃іе и҃маши][2]. (и҆) за и҃ма моѐ (тружисѧ), и не и҃немо́же. но и҃ма҃ на тѧ, ꙗ҆́ко любо҃ твою пр҃вую о҆ста́ви. помани оу҆бо ѡ҆ку́ду спадѐ, и покаи́сѧ. и пр҃вая дѣла сътвори҃. а҆́ще ли и҃ни, градѹ ти [ско́ро][3], и двиг҃ну свѣтн҃ника твои ѡ҆ мѣста своего҆, а҆́ще не покаѣшисѧ. но сѐ и҃маши, ꙗ҆́ко ненавидиши дѣлъ никола҃итескъ, и҃хже и а҆́зъ ненави́жу. и҃мѣай оу҆хо да слы́шитъ что҃ дх҃ъ глетъ цр҃квамъ, побѣждаю҆щему дамъ ꙗ҆́сти ѡ҆ древа животнаго, е҆́же е҆сть посредѣ ра́а бж҃і́а. і а҆г҃лу цр҃кви (змр҃нскі҆а)[4] напиши. тако гл҃е́ пр҃вый и послѣдн҃ій, и҃же бы҃ мр҃твъ, и е҆́же жи́въ е҆сть. вѣмъ твоа [дѣла, и҆][5] ско́рбь, и ни҃щету҃. но бога҃ е҆си, и хулы҃, глющихъсѧ (быти і҃оу҆де́а)[6], и нѣ сутъ. но со́нмище сатанино. не бо́исѧ ничесоже а҃ хо́щеши пострадати. се҆ {во҃}[7] и҃мать (дїа́волъ всажати)[8] ѡ҆ васъ в темни́цѫ да и҃скуситесѧ. і и҃мате скорбь до десати дн҃і́и. бу҃ди вѣ́ренъ до смр҃ти, и дамъ ти вѣнец҆ живота҃. и҃мѣа́й оу҆хо (слы́шати) да слы́ш҃и. что҃ дх҃ъ глетъ цр҃ква҃. побѣ҃даи҆, не и҃мать вредитисѧ ѡ҆ смр҃ти вторы́а. и а҆г҃лу пергъгамскі҆а цр҃кви напиши. тако гл҃етъ и҃мѣа́й мечъ о҆бою҃ду и҃зъо҆стренъ. в҃ѣ [дѣла твоа, и҆][9] гдѣ живеши и҃дѣже пр҃тлъ сатанинъ. и дрьжиши и҃ма моѐ, и не ѡ҆вр҃ъжесѧ вѣ́ры моеѧ҇. и в (моа) дн҃и. а҆нтипасъ свѣдѣтель мои вѣрныи [-][10] и҃же оу҆бі҆енъ бысть в҃ руці сім звізд, і з його уст виходив вигострений двосічний меч, і його лице сяє наче сонце у своїй силі. **17** І коли я Його побачив, я впав до його ніг, наче мертвий. І Він поклав свою правицю на мене, кажучи мені: Не бійся. Я є перший і останній, **18** і Той, що живе. І Я був мертвий, і ось я є живим на віки віків. Маю ключі смерті і аду. **19** Отже, напиши те, що ти побачив, і те, що є, і те, що має статися після цього. **20** Таїнство сімох звізд, які ти побачив на моїй правиці, і сімох золотих свічників, вони є: сім звізд – вони ангели сімох церков, а сім свічників, які ти побачив, – це сім церков.

Глава 2

1 Напиши ангелові Ефеської церкви: Так говорить Той, що держить сім звізд у своїй правиці і що ходить серед сімох золотих свічників: **2** Знаю твої діла, і твій труд, і твою терпеливість, і що не можеш зносити злих; і ти випробував тих, що називають себе апостолами, а не є, і ти їх знайшов неправдомовними. І ти переніс **3** і маєш терпеливість, і ти потрудився за моє ім'я і не знеміг. **4** Але маю проти тебе те, що ти покинув твою першу любов. **5** Отже, згадай, звідки ти впав, і покайся, і чини попередні діла. Якщо ж ні, скоро прийду до тебе і зрушу твій свічник зі свого місця, якщо не покаєшся. **6** Але маєш те, що ненавидиш миколаїтські діла, які і Я ненавиджу. **7** Хто має вухо, хай слухає, що Дух говорить Церквам: Тому, що перемагає, дам їсти з дерева життя, яке є серед Божого раю. **8** І ангелові Смирнської церкви напиши: Так говорить перший і останній, який був мертвим і ось є живим. **9** Знаю твої діла, і скорботу, і бідність, але ти є багатий, і *знаю* зневагу тих, що називаються юдеями і не є, але зборищем сатанинським. **10** Не бійся нічого з того, що маєш потерпіти. Бо ось диявол має посадити *декого* з вас до в'язниці, щоб ви були випробувані. І матимете скорботу до десяти днів. Будь вірним до смерті, і дам тобі вінець життя. **11** Хто має вухо, щоб слухати, хай слухає, що Дух говорить Церквам: Той, хто перемагає, не потерпить шкоди від другої смерті. **12** І ангелові Пергамської церкви напиши: Так говорить Той, що має двосічний меч. **13** Знаю твої діла і де живеш – там, де престол сатани, і держиш моє ім'я, і ти не зрікся моєї віри, і в мої дні Антипас – мій вірний свідок, який був убитий у вас, де живе сатана.

14 Але маю проти тебе мало, тому що тут маєш тих, що тримаються
мой4. 24 Валаамового навчання, *який навчав Валака покласти згіршення перед ізраїльськими синами: їсти ідольські жертви і чинити розпусту.
15 Так і ти маєш тих, що тримаються миколаїтського вчення, яке Я ненавиджу. **16** Покайся, якщо ж ні, скоро прийду до тебе і зведу з ними боротьбу мечем моїх уст. **17** Хто має вухо, щоб слухати, хай слухає, що Дух говорить Церквам. Тому, хто перемагає, дам їсти зі скритої манни, і дам йому білий камінь, і на камені написане нове ім'я, якого ніхто не знає, – тільки той, що отримує. **18** І ангелові Театирської церкви напиши: Так говорить Божий Син, що має свої очі, як вогняний полумінь, і його ноги подібні до халколиванової міді. **19** Знаю твої діла, і любов, і віру, і службу, і твою терпеливість, і твої діла. І останні більші від перших.
20 Але маю трохи проти тебе, що
црс3. 16 дозволяєш жінці *Єзавелі, що називає себе пророчицею, навчати і обманювати моїх рабів, щоб розпутствували і їли ідольську жертву.
21 І Я дав їй час, щоб вона покаялася від своєї розпусти, – і не покаялася. **22** Ось Я її кладу на ліжко, і тих, що з нею розпутствували, – у велику скорботу, якщо не покаються від своїх діл. **23** І їхні діти
црс1. 16 пс. 7 єре. 11 і 17 помруть смертю, і всі церкви пізнають, що Я є *той, що досліджує серця і нутро, і дам кожному з вас за вашими ділами. **24** Вам же говорю та іншим, що є в Театирі, які не мають цього навчання і які, як кажуть, не розуміють сатанинської глибини: на вас не покладу іншого тягаря; **25** тільки тримайте той, що маєте, доки не прийду. **26** І тому, що перемагає і зберігає мої діла до кінця,
пс. 2 йому дам владу над народами. **27** *І він пастиме їх залізною палицею, і будуть так, як посуд і розбиті черепки. **28** Так як і Я одержав від мого Батька, і йому дам ранню звізду. **29** Хто має вухо, щоб слухати, хай слухає, що Дух говорить Церквам.

Глава 3

1 І ангелові Сардійської церкви напиши: Так говорить Той, що має сім божих духів і сім звізд. Знаю твої діла, що маєш ім'я як живого, а ти є мертвим. **2** Чувай і підкріплюй інших, які мають умерти. Адже я не знайшов твої діла досконалими перед твоїм Богом. **3** Отже,
ниж. 16 сол1. 5 пет2. 3 згадай як ти одержав і почув – і зберігай, і покайся. *Отже, якщо не

ва҃, и҆дѣ́же (живе́тъ сатана́)[11]. но и҃мамъ на тѧ ма́ло, ꙗ҆́ко и҃маши тꙋ̀ держа́щаѧ оу҆че́нїе валаа́мово, *и҃же оу҆́чаше балаа́ка, положи́ти съблазнь пре҃ сы́нъми і҆и҃левы́ми, ꙗ҆́сти жрътвы и҆до́лскїѧ, и҆ любы творити. тако и҃маши и҆ ты держа́щаа оу҆че́нїе никола́итъско, [ѥ҆гоже ненави́жꙋ][12]. покаисѧ [-][13], а҆́ще ли ни́, прїи́дꙋ ти скоро́, и҆ бра́нь съ҆творю̀ с ни́ми мечемъ оу҆стъ мои́хъ. и҃мѣй оу҆́хо (слы́шати) да слы́шитъ, что́ дх҃ъ гл҃етъ цр҃ква҃м. побѣжда́ющемꙋ дамь҆ {-}[14] [ꙗ҆́сти][15] ѡ҆ манны сы́кровенныѧ· и҆ да҃ ѥ҆мꙋ ка́мень бѣ́л, и҆ на ка́мени и҃́ма но́во напи́сано, ѥ҆г҃о́ никто́же вѣ́сть, то́кмо прїе́млѧй· и҆̀ а҆г҃гл҃ꙋ дв҃а҆тꙋ́рскїа цр҃кви напиши. тако гл҃етъ сы́нъ бж҃їи, и҃мѣй о҆́чи своѝ ꙗ҆́ко пла́мень о҆́гненъ. и҆ но́зѣ ѥ҆го подо́бни мѣ́ди халколива́новѣ. вѣ́мь твоа дѣ́ла и҆ любовь и҆ вѣ́рꙋ и҆ слꙋ́жбꙋ и҆ тръпѣ́нїе твое, и҆ дѣ́ла твоа, и҆ послѣ́днѧа болша пе́рвыхъ, но и҃мамь҆ на тѧ {мало}[16], ꙗ҆́ко ѡ҆ставлѧ́еши женѣ *і҆ѕавель гл҃ющисѧ (бы́ти) прр҃ча, (-)[17] оу҆читъ и҆ лстит҃ моа рабы любодѣ́йствовати, и҆ снѣ́сти жрътвꙋ и҆до́лскꙋю. и҆ да҃ ей҃ вре́мѧ да пока́етсѧ (ѡ҆ любодѣ́йства своѥ́го, и҆ не (пока́ѧсѧ)[18])[19]. ѥ҆е҆ а҆́зъ полага́ю ю҆̀ на о҆́дръ, и҆ любодѣ́ющаѧ с не́ю въ скорбь вели́ю, а҆́ще сѧ не пока́ютъ ѡ҆ дѣ́лъ [свои́хъ][20], и҆ чада и҃̑ (оу҆мрꙋ́тъ)[21] смр҃тїю. и҆ разꙋмѣ́ютъ вс҃ѧ цр҃кви, ꙗ҆́ко а҆́зъ ѥ҆́смь *испытаю̀ (ср҃ца и҆ (оу҆тробы)[22])[23], и҆ дамъ вамъ комꙋ́ждо по дѣ́ломъ ва́шимъ, ва҃̀ же гл҃ю, {и҆}[24] про́чимъ сꙋщи́м҃ въ дїатирѣ́, и҃же не и҃мꙋтъ оу҆че́нїа сего́ (і҆) и҃же не (разꙋмѣ́ютъ)[25] глꙋбины сатанины, ꙗ҆́ко гл҃ю́ не въ҃зложю̀ на вы̀ (тѧготы и҃но́ѧ)[26], то́кмо ѥ҆́же и҃́мате держи́те, донде́ прїи́дꙋ· и҆̀ побѣжда́ющемꙋ и҆ съблюда́ющемꙋ (дѣ́ла моа до конца̀)[27], дамъ ѥ҆мꙋ власть на ꙗ҆́зы́цехъ *и҆̀ оу҆пасе́ѧ а҆̀ жезломъ желѣ́зны́м҃, (и҆̀) ꙗ҆́ко съсꙋ́ды (и҆̀) скꙋделни́ца сы́крꙋшатсѧ. ꙗ҆́коже и҆ а҆́зъ прїѧ́хъ ѡ҆ о҆́цѣ моѥ́го· и҆̀ дамъ ѥ҆мꙋ звѣ́здꙋ оу҆тренюю. и҃мѣй оу҆́хо (слы́шати) да слы́шитъ что́ дх҃ъ гл҃етъ цр҃квамъ·

Гл҃а, г҃·

а҆г҃гл҃ꙋ сардїискїа цр҃кви напиши, тако гл҃етъ и҃мѣ́ѧй сѣ́мь дх҃ъ бж҃їихъ, и҆ сѣ́мь звѣздъ. вѣ́мь твоа дѣ́ла, ꙗ҆́ко и҃́ма и҃маши ꙗ҆́ко живъ, а҆̀ мр҃твъ ѥ҆си· бꙋди бдя̀, и҆ оу҆твержа́ѧ про́чаѧ, и҃́мже оу҆мре́ти. не о҆́брѣтохъ бо҆ (дѣ́лъ твои́хъ)[1] сконча́ны҃ пре҃ бг҃омъ· (твои́мъ)[2]. Ломинаи оу҆́бо како прїа́тъ, и҆ слы́ша и҆ съблюдаи и҆ пока́йсѧ. *а҆́ще оу҆́бо не

бдиши, пріиду |на тя|[3] нáіко тать, и не имáши почюти, в кóи годъ пріиду на тя· но имáши мало имéнъ и в сардіи, иже не осквернишá ризъ своихъ, и ходити имутъ съ мною въ бѣлыхь, нáіко достойни суть, побѣждаяи тóи облечется в ризы бѣлыа, и не имамъ ѡмыти имéни его *ѡ книгъ живóныхъ и исповѣмъ имя его прѣдъ ѡцемъ мóимъ, и прѣдъ аггелы его. имѣяи оухо, да слы́шитъ, что дхъ глетъ цр҃квамъ· и аггелу филадельфіискіа цр҃кви, напиши. тако глѣ стыи истинныи, имѣяи ключъ дв҃вдовъ. *ѡверзаяи, и никтоже затворитъ. {-}[4] затворяи, и никтоже ѡверзетъ· вѣмъ твоа дѣла. се да прѣдъ тобою двери ѡвéрсты {и}[5] никтоже мóжетъ затворити ѭ, нáіко малу имаши силу, и съблюдé мое слóво, и не ѡвръжеся имени моегó. се даю ѡ сóнмища сатанина, глющаяся (быти іоудéа)[6] и нѣ сутъ, но лгутъ. се створю а҃ да пріидутъ и поклóнятся прѣдъ ногáма твоима, и разумѣю нáіко азъ възлюбихъ тя· нáіко съблюде слóво трьпѣнія моегó, и азъ тя съблюдý ѡ годины искушенія хотящаа пріити на (всю вселéную)[7], искусити живущаа на зе҃ли, {се}[8] градý скоро, дръжи éже имаши, да никтоже пріимé вѣнца твоегó· Побѣждаю́щаго створю (-)[9] столпа цр҃кви бá моегó. и болé не имá изыти кътомý· {-}[10] и напишý на нéмъ имя бá моегó, и имя града бá моегó новагó іерли́ма сходящаго с нéбсъ ѡ бá моегó и имя моé новое. имѣяи оухо да слы́шитъ что дхъ глетъ цр҃квамъ· и аггелу лаодіікіискіа цр҃кви напиши, тако глетъ, амúнь свѣдѣтель вѣрныи и истинныи, начáтокъ създанія бжіа. вѣмъ твоа дѣла нáіко ни студенъ еси ни тéплъ. не да студе́ бы былъ, ни тéплъ, тако нáіко объоморенъ еси, и ни тéплъ ни студе́. (изблевати тя ѡ оустъ моихъ имá)[11] зане глеши нáіко богатъ есмь, и обогáтихъся и ничтоже требýю. и не вѣси нáіко ты еси окаáнеи и нищъ и слѣпъ и нагъ· Съвѣщáю тебѣ кýпити ѡ мене злато ражежено óгнемъ, да обогатишися, и (одѣáніемъ бѣлы́)[12] облечешися, да не нáвится срáмота наготы твоеа. и колля́ріемъ помажи óчи твои да ви́диши. *азъ ихже аще люблю, облича́ю и кажю. ревнýи оубо и покáися, се стою при дверехъ, и тлъкý, аще кто оуслы́шитъ гла мóи, и ѡвръзетъ двери, [-][13] вни́дý к немý и вечераю с нимъ и тóи съ мною. побѣждаю́щему дамъ (-)[14] сѣсти съ мною на прѣстлѣ моемъ. нáікоже и азъ побѣдихъ и сѣдохъ съ ѡцемъ моимъ на прѣстлѣ его. имѣяи оухо, да слы́шитъ что дхъ глетъ цр҃квамъ·

фил. 4 ниж. 20 і 21

ів. 12 іс. 22

при. 3 єв. 12 як. 1

чуватимеш, прийду проти тебе, наче злодій, і не почуєш, в яку годину прийду проти тебе. **4** Але маєш кілька імен і в Сардії, які не заплямували свою одіж і будуть ходити зі мною в білій, бо є гідні. **5** Той, хто перемагає, той зодягнеться в білу одіж; і не зітру його ім'я *з книг життя, і визнаю його ім'я перед моїм Батьком і перед його ангелами. **6** Хто має вухо, хай слухає, що Дух говорить Церквам. **7** І ангелові Філадельфійської церкви напиши: Так говорить Святий, правдивий, що має Давидів ключ, *який відчиняє – і ніхто не замкне, який замикає – і ніхто не відчиняє. **8** Знаю діла твої. Ось Я дав перед тобою відкриті двері, і ніхто не може їх закрити. Бо маєш малу силу, але ти зберіг моє слово і не відрікся мого імені. **9** Ось даю з сатанинського збору тих, що називаються юдеями, а не є, але брешуть. Ось вчиню з ними, щоб вони прийшли і поклонилися перед твоїми ногами і пізнали, що Я тебе полюбив. **10** Тому що ти зберіг слово моєї терпеливості, і Я тебе збережу від години спокуси, що має прийти на всю вселенну, щоб випробувати тих, що живуть на землі. **11** Ось скоро приходжу. Держи те, що маєш, щоб ніхто не взяв твого вінця. **12** Того, хто перемагає, зроблю стовпом церкви мого Бога, і більше вже не вийде. І напишу на ньому ім'я мого Бога і ім'я міста мого Бога – нового Єрусалиму, що сходить з небес від мого Бога, і нове моє ім'я. **13** Хто має вухо, хай слухає, що Дух говорить Церквам. **14** І ангелові Лаодикійської церкви напиши: Так говорить Амінь – вірний і правдивий свідок, початок божого творіння. **15** Знаю твої діла, що ти не є ні зимним, ні теплим. Коби ти був зимним або теплим. **16** Так, тому що ти є літепним, – ані теплим, ані зимним, – виблюю тебе з моїх уст. **17** Бо говориш, що: Я є багатим, і я збагатився та нічого не потребую. І не знаєш, що ти є нещасний, і малий, і бідний, і сліпий, і нагий. **18** Раджу тобі купити в мене золото, розжарене вогнем, щоб ти збагатився і зодягнувся білою одіжжю, щоб не показався сором твоєї наготи, і колирієм помаж твої очі, щоб ти побачив. **19** *Тих, кого Я люблю, оскаржую і картаю. Отже, ревнуй і покайся. **20** Ось Я стою при дверях і стукаю. Якщо хтось почує мій голос і відкриє двері, ввійду до нього і повечеряю з ним, і Той зі мною. **21** Тому, що перемагає, дам сісти зі Мною на моєму престолі, так як і Я переміг і сів з моїм Батьком на його престолі. **22** Хто має вухо, хай слухає, що Дух говорить Церквам.

Глава 4

1 Після цього я побачив, і ось – відкриті двері на небі. І перший голос, який я почув, – наче труба, що говорила зі мною, кажучи: Вийди сюди, і покажу тобі те, що має статися після цього. **2** Я ж одразу був у дусі. І ось на небі стояв престол, і на престолі Той, що сидів. **3** А Той, що сидів, видом був подібний до каменя яшми й сердоліку, і була райдуга довкола престолу видом подібна до смарагдової. **4** А навколо престолу – двадцять чотири престоли, і на престолах я побачив двадцять чотири старці, що сиділи, зодягнені в білу одіж; і вони мали золоті вінці на своїх головах. **5** І з престолу виходили блискавки, і громи, і голоси, і сім свічників, що горять вогнем перед престолом, які є сім Божих духів. **6** І перед престолом – скляне море, подібне до кришталю. І серед престолу, і довкола престолу – чотири звірі, повні очей спереду і ззаду. **7** І перше животне – подібне до лева, і друге животне – подібне до теляти, і третє животне мало лице, наче людини, і четверте животне – подібне до орла, що літає. **8** І чотири животні, кожний з них має по шість крил, *а* довкола і всередині вони є повні очей, і не мають спочинку день і ніч, говорячи: Святий, святий, святий Господь Бог Вседержитель, який був, і є, і приходить! **9** І коли животні віддали славу, і честь, і похвалу Тому, що сидить на престолі, що живе віки віків, **10** двадцять чотири старці впали перед Тим, що сидить на престолі, і поклонилися Тому, що живе віки віків. І вони поклали свої вінці перед престолом, кажучи: **11** Ти є гідним, Господи, одержати славу, і честь, і силу, бо Ти створив усе, і з твоєї волі вони є і є створені.

Глава 5

1 І я побачив у правиці Того, що сидів на престолі, книгу, списану всередині і ззовні, запечатану сімома печаттями. **2** І я побачив могутнього ангела, що проповідував великим голосом: Хто є гідний відкрити книгу і зірвати її печаті? **3** І ніхто не міг – і ні на небі, ні на землі, ні під землею – відкрити книги чи заглянути до неї. **4** І я дуже плакав, бо ніхто не знайшовся гідним відкрити і прочитати книгу чи заглянути до неї. **5** І один зі старців сказав мені: Не плач; ось переміг лев, що є з Юдиного племені, корінь Давидів, щоб відкрити книгу і зірвати її сім печатей. **6** І я побачив: і

Глава, д·

Сѝхъ видѣхъ, и҆ ѥ҆ двери ѿвр҃ѣсты на нб҃си. и҆ гл҃а пр҃вый ѥ҆гоже слы́ша҆хъ а҆́ко трубѣ глющъ со мно́ю гл҃а· взыди сѣ́мо, и҆ покажѹ ти҆ ѥ҆мѹ̀ подоба́етъ быти по сихъ· ч҃тїе (же) быхъ въ д҃ь, и҆ ѥ҆ пр҃тлъ стоя́ше на нб҃си, и҆ на пр҃тлѣ сѣдя́щъ, и҆ сѣдя́й (бѣ) подобенъ видѣ́нїю ка́мени їа́спиди, и҆ сардѝнови· И҆ (бѣ) дуга̀ о҆́кр҃тъ пр҃тла подо́бна видѣнїемъ змарагдови. и҆ о҆́кр҃т҃ пр҃тла пр҃то́ли двадесѧть четы́ри. и҆ на пр҃тлѣхъ (видѣхъ) двадесѧть четы́ре ста́рцы сѣдя́ща. о҆блѣ́чены в҃ (сѣ́белы ри́зы)[1]. і҆ (и҆мѧхѹ) (вѣнца̀ зла́ты на глава́ свои́)[2] и҆ ѿ пр҃тола и҆схожда́хѹ мо́лнїа и҆ громи и҆ гла́сы. и҆ седмь свѣщникъ о҆гненъ гора́щихъ пр҃ѣ̀ пр҃тломъ, и҆́же сѹть седмь дх҃овъ бж҃їихъ. и҆ пр҃ѣ̀ пр҃тло҃ {-}[3] мо́ре стекла́но подобно кристаллѹ. и҆ посредѣ пр҃тла, и҆ о҆́кр҃тъ пр҃тла четы́ри живо́тна и҆спо́лнь о҆́чесъ спѣпреди и҆ сѕа́ди. и҆ животно пр҃вое подобно лвѹ, и҆ второ́е животно подобно телцѹ, и҆ трет҃їе живо́тно и҆мы́ѝ лице а҆́ко чл҃ѣ́къ, и҆ четвертое живо́тно подобно о҆́рлѹ лета́ющѹ. и҆ живо́тна четы́ри, ѥ҆ди́нъ кожѳ̀ и҆хъ. и҆мы́ѝ по шесть кры́ѣ о҆́кр҃тъ и҆ внѹтрѣюдѹ и҆спо́лнь сѹть о҆́чесъ· И҆ поко́а не (и҆мѹще)[4] дн҃ь и҆ ночь гл҃ющε, сс҃ъ сс҃ъ сс҃ъ, гс҃ь бг҃ъ вс҃едержи́тель, и҆́же бѣ и҆ сы́й, и҆ гряды́и, і҆ ѥ҆гда̀ {да́ша}[5] живо҃на҆ сла́ву и҆ честь и҆ хвалѹ сѣдя́щемѹ на пр҃тлѣ живѹщемѹ въ вѣкы вѣко҃ (падо́ша)[6] дв҃адесѧ҆ четыри ста́рцы пр҃ѣ̀ сѣдя́щимъ на пр҃тлѣ, и҆ (поклони́шася҆)[7] живѹщемѹ въ́ вѣкы вѣкомъ. и҆ (положи́ша)[8] вѣнца̀ своа҆ пр҃ѣ̀ пр҃тломъ҆ гл҃ющε, досто́инъ ѥ҆си [гс҃и][9] прїа́ти сла́ву и҆ честь и҆ си́лу, я҆́ко ты҆ ѥ҆си създа́ вс҃а҆ческаа҆, и҆ во́лею твоею̀ [сѹть][10] и҆ сътворени·

Гла, ѕ·

Видѣхъ в҃ десни́ци сида́щаа҆ на пр҃тлѣ кнїгѹ напи́сану [внѹтрѣюдѹ и҆ вънѣюдѹ][1], запечатлѣнѹ (седмїю печатїю)[2] и҆ видѣхъ а҆г҃ла крѣпка проповѣ́дающε гласо҃ вели́кымъ. кто̀ ѥ҆́сть досто́инъ разгнѹти кни́гѹ, и҆ разрѣши́ти печа́ти ея҆̀; и҆ никто҃ можаше, (и҆ ни) на нб҃си ни на землѝ ни҃ подъ землею разгнѹти кнїгы ни зрѣти ея҆̀· і҆ [а́зъ плака́хъ мно́го][3], я҆́ко (не о҆бр҃ѣтеся҆ никтоже досто́и́нъ)[4] разгнѹти {и҆ почестѝ}[5] кнїги ниже зрѣти ея҆̀· И҆ ѥ҆ди́нъ ѿ ста́рецъ (гл҃а)[6] ми҆, не пла́чися҆, ѥ҆ побѣдилъ ѥ҆́сть левъ и҆́ сы́и ѿ колѣ́на і҆ѹ́дова ко́рень дв҃ѣ̀, разгнѹти кни́-

гу, и̂ {разрѣшити}[7] седмь печа́тїи ея̀. и̂ видѣхъ, (и̂ се) посредѣ пр̃тола, и̂ четыре̑ живо́тны̑, и̂ посредѣ ста́рецъ, а̂гнецъ стоя́щ̆ ꙗ́ко заколенъ, и́мущъ роговъ се̑мь и̂ о̑́чесъ седмь, е̂же е̂сть седмь дх̃ъ бж̃їихъ по́сланыхъ въ всю землю. и̂ прїиде и̂ прїа́тъ {книгу}[8] ѿ десни́ца сѣдя́щаго на пр̃толѣ. и̂ е̂гда прїа́тъ книгу, четыри живо́тна, и̂ два́десѧть (и̂) четыри ста́рцы падоша пред̆ а́гньцемъ, и́муще кождо гусли и̂ фиа́лы зла́ты полны дими́а́ма, и́же суть мл̃твы сты́хъ· и̂ пою́ пѣснь но́ву глюще, досто́инъ е̂си прїя́ти книгу, и̂ ѿвр̾сти печати ея̀. ꙗ́ко заколенъ бысть, і̂ и́скупи [бг̃и насъ][9] кровїю своею ѿ всѧ́кого колѣ́на, и̂ ꙗ́зы́ка и̂ людїи и̂ племенъ, *и̂ сътвори̑ е̂си {насъ}[10], бг̃и на́шему, [цр̃ѧ][11] і̂ и́ере́а и̂ (вцр̃и́мсѧ)[12] на землѝ· и̂ видѣхъ, и̂ слы́шахъ гласъ а̂гг̃лъ мно́гъ о̑́кр̾тъ пр̃тола, и̂ животны́хъ и̂ ста́рецъ, и̂ бѣ число и̑ (-)[13] ты́сѧща ты́сѧщами, глюще гла́сомъ вели́кимъ. досто́и̑ е̂сть а̂гнець заколе́ны прїа́ти си́лу и̂ бога́тество и̂ прему́дро̑ и̂ кр̃по̑ и̂ чс̃ и̂ сла́ву и̂ бл̃вене́їе. и̂ всѧко създанїе, е̂же [е̂сть][14] на нб̃си и̂ на землѝ и̂ подъ земле́ю, и̂ на́ мори, [и́же суть][15] и̂ сущаа в ни̑ вся, слы́шахъ глю́ща сѣдя́щему на пр̃толѣ, и̂ а́гнцю бл̃вніе и̂ чс̃ и̂ сла́ву и̂ держа́ву въ вѣкы вѣкомъ. и̂ четы́ри животна глаху. а̂ми́нь· и̂ (два́десѧть и̂ четы́ри) ста́рцы падоша и̂ поклони́шасѧ (живу́щему въ вѣки вѣкомъ)·

ѳ̃ла, е̃·

И̂ видѣхъ е̂гда ѿвр̾зе а̂гнецъ е̂ди́ну ѿ седми печа́тїи, и̂ слы́шахъ е̂ди́ного ѿ четыре̑ животны́хъ глюща ꙗ́ко гла̑ громны̆и, градѝ и̂ ви́ждь· и̂ видѣхъ, и̂ се̑ конь бѣлъ, и̂ сѣдя́ѝ на немъ и́мѣ́ше лу́къ, и̂ данъ бы̑ е̂му вѣнецъ, і̂ и́зыиде побѣ̑дя́ѝ {-}[1] да побѣди́тъ. и̂ е̂гда ѿвер́зе печать втору́ю, слы́шахъ второ́е животно глюще, градѝ {и̂ ви́ждь}[2]. і̂ и́зы́де другїи ко́нь ры́жъ, и̂ сѣдя́щему на немъ дано бысть (-)[3] взѧти ми́ръ ѿ землѧ̀, и̂ да (оу̑бї́ютъ другъ друга)[4], и̂ данъ бысть е̂му мечь вели́кїи. и̂ е̂гда ѿвр̾зе (третїю печать)[5]. слы́ша̑ третїе живо́тно глюще, градѝ [и̂ ви́ждь][6]. и̂ видѣхъ, и̂ се̑ ко́нь во́ронъ. и̂ сѣдя́ѝ на немъ и́мѣ́ше мѣ́рило в руцѣ своей̆. и̂ слы́шахъ [-][7] гласъ посредѣ четы́рехъ животны́хъ глющь. мѣра пшеницы за дина́рь, и̂ три мѣ́ры ꙗ́чме́ню за дина́рь, і̂ е̂ле́и и̂ вино̀ не вредѝ· и̂ егда ѿвр̾зе (четве́рту́ю печа́ть)[8], слы́шахъ гласъ четве́ртаго животна глющь, градѝ [и̂ ви́ждь][9]. и̂ видѣхъ. и̂ се̑ ко́нь

ось серед престолу й чотирьох звірів, і серед старців – Ягня, що стояло, наче заколене, що мало сім рогів і сім очей, що є сім божих духів, посланих на всю землю. **7** І Він прийшов і взяв книгу з правиці Того, що сидів на престолі. **8** І коли Він взяв книгу, чотири животні і двадцять і чотири старці впали перед Ягням, кожний, маючи гуслі і золоті посудини, повні ладану, які є молитви святих. **9** І вони співають нову пісню, кажучи: Ти є гідний взяти книгу і відкрити її печаті, бо Ти був заколений і відкупив нас Богові своєю кров'ю від всякого роду, і люду, і народу, і племен; **10** *і зробив нас нашому Богові царями і священиками; і зацарюємо на землі. **11** І я побачив і почув голос багатьох ангелів довкола престолу, і животних, і старців – і їх число було тисячі тисяч, **12** які говорили великим голосом: Заколене Ягня є гідним одержати силу, і багатство, і премудрість, і честь, і славу, і благословення. **13** І всяке створіння, що є на небі, і на землі, і під землею, і на морі, які є, і все те, що в них, я почув, як вони говорили Тому, що сидів на престолі, і Ягняті: Благословення, і честь, і слава, і влада на віки віків! **14** І чотири животні говорили: Амінь! І двадцять і чотири старці впали і поклонилися Тому, що живе на віки віків.

пет1. 2
мой2. 14

й петр̃ в
в мѳ̀ дї

Глава 6

1 І я побачив, що Ягня відкрило одну з сімох печатей; і я почув одного з чотирьох животних, що говорило, наче голосом грому: Ходи і подивись! **2** І я побачив: і ось – білий кінь; і той, що на ньому сидів, мав лук; і йому дано вінець; і вийшов переможець, щоб перемогти. **3** І коли відкрив другу печать, я почув друге животне, що говорило: Прийди і подивись! **4** І вийшов інший кінь – рудий. І тому, що сидів на ньому, дано забрати мир з землі, і щоб один одного убивав; і йому дано великий меч. **5** І коли відкрив третю печать, я почув третє животне, що говорило: Прийди і подивись! І я побачив: і ось – чорний кінь, і той, що на ньому сидів, мав мірило у своїй руці. **6** І я почув голос серед чотирьох животних, що говорив: Мірка пшениці – за динарій і три мірки ячменю – за динарій, а оливу і вино не шкодь. **7** І коли відкрив четверту печать, я почув голос четвертого животного, що говорив: Прийди і подивись! **8** І

я побачив: і ось – блідий кінь; і той, що сидів на ньому, йому ім'я – Смерть; і Ад ішов вслід за ним. І йому дано владу над четвертою частиною землі, щоб убити зброєю, і голодом, і смертю, і земними звірами. **9** І коли відкрив п'яту печать, я під престолом побачив душі вбитих за боже слово і за свідчення, яке мали. **10** І вони закричали великим голосом, кажучи: Доки, святий і правдивий Владико, не судиш і не мстиш нашої крові на тих, що живуть на землі? **11** І кожному з них дано білу одіж, і їм було сказано, щоб спочили ще трохи часу, доки не помруть і їхні співслуги, і їхні брати, що мають бути вбиті, так як і ті. **12** І я побачив, коли відкрив шосту печать: і ось був великий землетрус, і сонце стало темним, наче волосяний міх, і місяць став, наче кров. **13** І небесні звізди впали на землю, як фіґа, що скидає свої овочі, розколихана великим вітром. **14** І небо відлучилося як сувій, що звивається, і всяка гора, і острів зрушили зі своїх місць. **15** І земні царі, і вельможі, і багачі, і тисяцькі, і сильні, і кожний раб, і кожний вільний сховалися в печерах та гірських камінням **16** *і говорили горам та камінням: Впадіть на нас і сховайте нас від лиця Того, що сидить на престолі, і від гніву Ягняти. **17** Бо прийшов великий день його гніву – і хто може встояти?

ic. 2
йос. 10
лук. 23

блѣдъ. и сѣдѧй на немъ имѧ емоу смрть, и ѧдъ идѧше въ слѣдъ его. и дана быстъ [емоу][10] области на четвертои части землѧ оубити оружїемъ и гладомъ и смертїю, и звѣрми земными. и егда швѣрзе патоую печать. видѣхъ по олтаремъ дша избїеныихъ за слово божїе и за свѣдѣтельство еже имѣахоу и възопиша гласомъ велиикомъ глюще, докол҃ѣ вл҃ко стыи і истинныи, не соудиши, и не мстиши крови наша ш҃ живоущихъ на земли: и даны быша (комоужⷣо ихъ)[11] ризы бѣлы. и речено быстъ имъ да почіютъ ещѐ врема мало дондеже сконча́ютсѧ и клеврѣти ихъ, и братїа ихъ хотѧщеи избїени быти ѥкоже и тїи. и видѣ҃ егда швѣрзе (шестоую печать)[12]. и {ее}[13] (быстъ трусъ велїи)[14], и слнце [мрачно быстъ][15] ѥкоже вретище власано. и луна [-][16] быстъ ѥкоже кровь. и звѣзды нб҃сныѧ падоша на землю, ѥкоже смоковьница {шмѣтающи}[17] плоды своа ш҃ вѣтра велика движима. и нб҃о шлучисѧ ѥкоже свитокъ свиваемо. и всѧка гора и островъ ш҃ мѣстъ своихъ двигноушасѧ, и црїе земьстїи и велможи и [богатїи и тысоущицы][18] и силнїи. и всѧ҃ рабъ и [всѧкъ][19] свободъ, скрыышасѧ в пещерахъ и каменїи горьстѣмъ. *и (глаша)[20] горамъ и каменїю, падѣте на ны и покрыите ны, ш҃ лица сидящаго на прⷭтолѣ, и ш҃ гнѣва агньча. ѥкоже прїиде дн҃ь велиикїи гнѣва его, и ктⷭо можетъ стати·

ікаїа в
іоіїа і
ѧу їег

Глава 7

1 І після цього я побачив чотирьох ангелів, що стояли на чотирьох краях землі, що держали чотири вітри земні, щоб вітер не дув на землю ані на море, ані на ніяке дерево. **2** І я побачив іншого ангела, що підносився зі сходу сонця, що мав печать живого Бога, і закричав великим голосом до чотирьох ангелів, яким було дано шкодити землі і морю, **3** кажучи: Не шкодьте ані землі, ані морю, ані дереву, доки не позначимо рабів нашого Бога на їхніх чолах. **4** І я почув число позначених – сто сорок чотири тисячі позначених – з кожного племені ізраїльських синів. **5** З Юдиного племені дванадцять тисяч позначених, з Рвимового племені дванадцять тисяч позначених, з Ґадового племені дванадцять тисяч позначених, **6** з Асирового племені дванадцять тисяч позначених, з Нефталимового племені дванадцять тисяч позначених, з Манасіїного племені дванадцять тисяч позначених, **7** з Симеонового племені дванадцять ти-

гл҃а, з҃·

Посемъ видѣхъ четыіри аг҃лы стоѧща на четырехъ оуглехъ землѝ, держа́ща четыри вѣтры земьскїа, да не дышѣ҃ вѣтръ на землю ни на́ море, ни на всѧко древо. и вид҃ѣ и҃нъ аг҃лъ възходѧщъ ш҃ восхода слн҃цоу, имыи печать б҃а живаго, и възпи гласомъ велїимъ к четыремъ аг҃ломъ. имже дано̀ быстъ вредити землю̀ и мо́ре, гл҃а. не вредите ни зе́млю ни море ни древа, дондеже запечатлѣемъ рабы̀ б҃а нашего на челѣхъ ихъ· и слы́шахъ число запечатлѣнныихъ, сто̀ четыредесѧть четыре тысѧщи запечатлѣнны҃ї ш҃ всѧкого колѣ́на. сн҃овъ їи҃левъ ш҃ колѣна їоу́дова, двѣнадесѧть тысѧщъ запечатлѣ́нныихъ, ш҃ колѣ́на рⷭвимова, двѣнадесѧть тысѧщь (запечатлѣ́нныихъ), ш҃ колѣ́на га́дова двѣнадесѧть тысѧщь (запечатлѣнны҃ї)· ш҃ колѣ́на ѧсⷵрова, двѣнадесѧть тысѧщъ (запечатлѣнныихъ). ш҃ колѣна нефдалимлѧ двѣнадесѧть тысѧщъ (запечатлѣ́нныихъ). ш҃ колѣ́на манасїина, двѣнадесѧть тысѧщъ (запечатлѣ́нныихъ). ш҃ колѣ́на

сѵ̑меѡ́нова, двана́десѧть ты́сѧщъ (запечатлѣ́нныхъ). ѿ колѣ́на левїи́на. двана́десѧть ты́сѧщъ (запечатлѣ́нныхъ). ѿ колѣ́на і҃саха́рова. двана́десѧть ты́сѧщъ (запечатлѣ́нныхъ). ѿ колѣ́на завулона́, двана́десѧть ты́сѧщъ (запечатлѣ́нныхъ). (и̑) ѿ колѣ́на і҃ѡ́сифова, двана́десѧть ты́сѧщъ (запечатлѣ́нныхъ). ѿ колѣ́на веніа̑ми́нова, двана́десѧть ты́сѧ запечатлѣ́нныхъ. По сихъ видѣ́хъ и̑ се̑ наро̑ мно́гъ, е҆гоже и̑счестѝ [-][1] никтоже мо́жетъ, ѿ всѧкаго на́зы́ка и̑ колѣ́на и̑ людїи̑ и̑ племе́нъ. стоя́ще пре̑ пр҃тломъ, и̑ пре̑ а́гньцемъ, о҆́блечены в ри́зы бѣ́лы, и̑ фѵ̑ницы в рѹ́кахъ и̑́хъ. и̑ вѣзопи́ша гласомъ ве́лїимъ гл҃юще, спн҃їе (сѣдѧщаго на пр҃тлѣ е҃а на́шего)[2] и̑ а́гньца. и̑ вси а҆гг҃ли стоя́хѹ о҆кр҃тъ̀ пр҃тла, и̑ ста́ре̑ и̑ четыре живо́тныхъ. и̑ падоша (на лицы (-)[3] пре̑ пр҃тломъ)[4] и̑ поклони́шасѧ е҃ѹ. гл҃юще, а҆ми́нь. бл҃вені҆е и̑ сла́ва и̑ премѹ́дрость и̑ хвала̀ и̑ честь и̑ си́ла и̑ крѣпость е҃ѹ нашемѹ̀ вѣ҇ки вѣ́комъ а҆ми́нь. И̑ ѿвѣща е҆ди́нъ ѿ ста́рецъ гл҃а ми. сі҃и о҆́блечені҆и в ри́зы бѣ́лыѧ, кто́ сѹ́ть и̑ ѿкѹ́ду прі҆и́доша; и̑ рѣ́хъ е҆́мѹ, г҃и {-}[5], ты̀ вѣ́си. И̑ речѐ ми̑, сі҃и сѹ́ть и̑́же прі҆и́до́ша ѿ скорби̑ вели́кі҆а, і҆ и̑спра́ша ри́зы своѧ и̑ ѹ҆бѣли́ша (ри́зы своѧ)[6] во кровѝ а҆́гньчи, сего̀ ра́ди сѹ́ть пре̑ пр҃тломъ бж҃їимъ и̑ слѹ́жатъ е҆́мѹ дн҃ь и̑ нощь въ ц҃р҃кви е҆го̀. и̑ сѣдя́и на пр҃тлѣ всели́тсѧ в и̑ѧ. *не възра́лчѹтъ кто́мѹ ни вънжа́ждѹтъ [-][7]. Не и̑́мать же па́сти на ни́хъ сл҃нце, и̑ всѧ́къ зно́и. Ꙗ҆́ко а҆гне́цъ и̑́же посредѣ́ пр҃тла ѹ҆пасе́ а҆̀ и̑ наста́витъ и̑́хъ на живо́тныѧ и̑сто́чники водъ, *и̑ ѿи́метъ бг҃ъ всѧ́кѹ слезѹ̀ ѿ о҆́чїю и̑́хъ.

і҃саі҃а мд

і҃саі҃а їѕ҃ нн҃ї҃ їѳ

сяч позначених, з Левіїного племені: дванадцять тисяч позначених, з Ісахарового племені дванадцять тисяч позначених, **8** з Завулонового племені дванадцять тисяч позначених, і з Йосифового племені дванадцять тисяч позначених, з Веніяминового племені дванадцять тисяч позначених. **9** Після цього я побачив – і ось велика юрба, якої ніхто не може почислити, з кожного люду, і роду, і народу, і племен, що стояло перед престолом і перед Ягням, зодягнені в білу одіж, і пальми в їхніх руках. **10** І вони закричали великим голосом, кажучи: Спасіння Того, що сидить на престолі – нашого Бога і Ягняти! **11** І всі ангели стояли довкола престолу, і старці, і чотири животні. І вони впали на лиця перед престолом і поклонилися Богові, **12** кажучи: Амінь. Благословення, і слава, і премудрість, і хвала, і честь, і сила, і могутність нашому Богові на віки віків. Амінь. **13** І один зі старців відповів, говорячи мені: Ці, зодягнені в білу одіж, хто бони і звідки прийшли? **14** І я йому сказав: Господи, ти знаєш. І він мені сказав: Це є ті, що прийшли з великої скорботи, і випрали свою одіж, і вибілили свою одіж в крові Ягняти. **15** Задля цього вони є перед божим престолом і служать йому день і ніч в його церкві. І Той, що сидить на престолі, поселиться в них. **16** *Вони більше не голодуватимуть ані не будуть спрагнені. Не впаде ж на них сонце і всяка спека, **17** бо Ягня, що посеред престолу, пастиме їх і скерує їх на живі джерела вод. *І Бог відніме всяку слезу з їхніх очей.

ic. 49

ic. 25
ниж. 21

гл҃а, и̑.

Е҆гда̀ ѿвр҃зе (сѣ́мѹю печа́ть)[1], бы́сть безмлъвї҆е на нб҃си ꙗ҆́ко полъ часа̀. и̑ видѣ́хъ седмь а҆гг҃лъ, и̑́же пре̑ бг҃ъ стоя́хѹ, и̑ дано̀ бы́сть и̑мъ седмь трѹбъ. И̑ дрѹгїи а҆гг҃лъ прі҆и́де, и̑ ста̀ предъ о҆́лтаремъ и̑мѣ́вы̀ кади́лницю зла́ту, и̑ даны̀ бы́ша е҆́мѹ дѣ́мі҆а́ми мно́зи, да да́стъ молитвамъ ст҃ы́хъ всѣ́хъ на о҆́лта́рь зла́ты сѹ́щїи пре̑ пр҃тломъ. и̑ і҆зы́де дымъ кади́лныи мл҃твамъ ст҃ы́хъ ѿ рѹкы а҆гг҃ла пре̑ е҃а. и̑ взѧ́тъ а҆гг҃лъ кадильницѹ̀ и̑ наполни ю҆̀ о҆́гня̀ (сѹ́щаго) на о҆́лтарѝ и̑ положѝ на земли. И̑ бы́ша гласы̀ и̑ гро́ми и̑ блистанї҆а и̑ трꙋ. и̑ седмь а҆гг҃лъ, и̑́же и̑мѣ́ѧхѹ седмь трѹбъ, ѹ҆гото́вашасѧ да вънатрѹбя́тъ. И̑ пр҃ъ́вомѹ [а҆гг҃лѹ][2] (вънатрѹби́вшѹ)[3], и̑ бы́сть градъ и̑ о҆́гнь смѣ́шенъ съ кровїю. и̑ паде на

Глава 8

1 І коли відкрив сьому печать, була мовчанка на небі, якихось пів години. **2** І я побачив сімох ангелів, що стояли перед Богом, і їм дано сім труб. **3** І прийшов інший ангел і став перед жертовником, маючи золоту кадильницю. І йому було дано багато ладану, щоб додав молитвам всіх святих на золотий жертовник, що є перед престолом. **4** І вийшов кадильний дим молитвам святих з руки ангела перед Богом. **5** І ангел взяв кадильницю і наповнив її вогнем, що є на жертовнику, і поклав на землю. І були голоси, і громи, і блискавки, і трясіння. **6** І сім ангелів, які мали сім труб, приготувалися, щоб затрубіти. **7** І коли затрубів перший ангел, був і град, і вогонь, змішаний з кров'ю, і впав

він на землю. І згоріла третя частина дерев, і згоріла всяка зелена трава. **8** І затрубів другий ангел – і в море була кинута наче велика, палена вогнем гора. І третя частина моря сталася кров'ю, **9** і в морі вимерла третя частина створіннь, що мають душі, і загинула третя частина кораблів. **10** І затрубів третій ангел – і з неба впала велика звізда, горіючи наче свіча, і впала на третю частину рік і водних джерел. **11** І ім'я звізди називається Апинтос. І третя частина вод стала наче полин, і багато людей померло від вод, бо вони стали гіркими. **12** І затрубів четвертий ангел – і була зранена третя частина сонця, і третя частина місяця, і третя частина звізд, щоб темною стала їх третя частина і щоб не світила третину дня і також ночі. **13** І я побачив і почув одного ангела, що ширяв серед неба, що говорив великим голосом: Горе, горе, горе тим, що живуть на землі, від інших голосів труби трьох ангелів, що мають трубіти!

земли. {-}[4] и третїа часть древа погорѣ, и всѧ́ка трава̀ злачнаѧ погорѣ. И второ́ѥ а҃гг҃лъ въструбѝ, и ѩ́ко гора велѝка о҆гнемъ жего́ма въвръ́жена бысть въ мо́ре. и бысть третїа часть мо́ра кро́вь. и оу҆мре третїѧ часть създа́нїѧ въ мо́ри и҆мущихъ дш҃а. и третїѧ часть корабле́й погѝбе. И тре́тїи а҃гг҃лъ въструбѝ. и падѐ с нб҃си звѣ́зда велика горѧщи ѩ́ко свѣщà, и паде на тре́тїю части рѣкъ, и и҆сто́чникъ водны́хъ. и и҆ма звѣ́здѣ гл҃ется а҆ѱи́нѳосъ, и бысть тре́тїѧ часть во́дъ ѩ́ко пелы́нь, и мно́зи ѡ҃ ч҃ловѣкъ оу҆мро́ша ѡ҃ во́дъ, ѩ́ко го́рки бѣша. и четве́ртыи а҃гг҃лъ въструбѝ, и оу҆ѩзве́на бысть третїа часть сл҃нцу, и тре́тїѧ часть лу́нѣ, и тре́тїѧ часть звѣ́здъ, да затми́тсѧ тре́тїѧ часть и҆хъ, и дн҃ѧ (тре́тїѧ часть да не свѣтитъ)[5] (-)[6]. и но́щь такоже. и видѣхъ и слы́шахъ є҆ди́нъ [а҃гг҃лъ][7] парѧщь посредѣ нб҃се, гл҃ющъ гла́сомъ вели́комъ. го́ре го́ре го́ре живу́щимъ на землѝ ѡ҃ про́чихъ гласъ трубны́хъ, трїе́хъ а҃гг҃лъ, хотѧщихъ трубити.

Глава 9

1 І затрубів п'ятий ангел – і я побачив звізду, що впала з неба на землю. І дано їй ключ колодязя безодні. **2** І вона відкрила колодязь безодні, і піднявся дим з колодязя, наче дим з великої печі, і потемніло сонце і повітря від диму колодязя. **3** І з диму вийшли сарана на землю, і дано їй владу, так як мають владу і земні скорпіони. **4** І сказано їм, щоб не шкодили земній траві, ані всякій зелені, ані всякому дереву, але тільки людям, які не мають божої печаті на своїх чолах. **5** І їм дано, щоб їх не вбили, але щоб мучилися п'ять місяців. І їхня мука – наче мука скорпіона, коли вжалить людину. **6** І в ті дні люди шукатимуть смерті – і не знайдуть її, і забажають умерти – і смерть втече від них. **7** І подоба сарани подібна до коней, готових до бою. І на їхніх головах наче вінці, подібні до золота, і їхні обличчя – наче обличчя людини. **8** І мали волосся, наче жіноче волосся, і їхні зуби були наче левів. **9** І мали панцери, наче залізна броня. І шум їхніх крил – наче голос колісниць і багатьох коней, що біжать у бій. **10** І мали хвости подібні до скорпіонів, також жала їхніх хвостів. І їм дано владу шкодити людям п'ять місяців. **11** І мали над собою царя – ангела безодні, якому ім'я по-єврейськи Аввадон, а по-грецьки – Аполліон. **12** Одне го-

Гл҃а, д҃.

пѧ́тыи а҃гг҃лъ въструбѝ. и видѣхъ звѣ́здꙋ с нб҃се спа̑шꙋ на́ землю, и данъ бысть е́й ключь стꙋденца бе́зны, и ѡ҃тврꙋ́зе стꙋденца бе́зны, и взы́иде дымъ ѡ҃ стꙋденца ѩ́ко дымъ пе́щи велѝки, и о҆мр҃ьче сл҃нце и во҆здухъ ѡ҃ дыма стꙋденѝчнаго. и ѡ҃ дыма и҆зыдо́ша прꙋзи на́ землю, и дана̀ бы҃ и҆мъ о҆́бласть, ѩ́ко и҆мꙋтъ о҆́бласть (и҆) скорпїи земнїи, и речено бысть и҆м҃ да не вредѧтъ травы̀ земны́ѧ, ни всѧ́кого зла́ка, ни всѧ́кого дре́ва. но ч҃ловѣкы то́чїю и҆́же не и҆мꙋтъ печати бж҃їа [на челѣхъ свои́хъ][1]. и дано̀ бысть и҆мъ, да не оу҆бїю́тъ и҆хъ, но да мꙋкꙋ прїимꙋтъ (пѧть мц҃ь)[2]. и мꙋче́нїе и҆хъ ѩ́ко мученїе скорпїе́во, є҆гда̀ стѣкнетъ ч҃ловѣка. и в (ты҃ дн҃и)[3] взы́щꙋтъ ч҃ловѣцы сме́рти, и не о҆брѧщꙋ є҆̀, и вожделѣютъ оу҆мрѣ́ти, и бѣ́житъ [ѡ҃ нихъ сме́рть][4]. и оу҆подобле́нїѧ прꙋгомъ подо́бно ко́немъ оу҆гото́влены̑ на́ брань, и на главы̑ и҆хъ ѩ́ко вѣнцѝ оу҆подобле́ни зла́тꙋ, и лица̀ и҆хъ ѩ́ко лица ч҃ловѣ́ка. и и҆мѣхꙋ власы, ѩ́ко власы̀ женскыѧ, и зꙋбы и҆хъ ѩ́ко льво̑ бѣ́ша. и и҆мѣхꙋ броня̀ ѩ́ко броня желѣзны. И гласъ крылъ и҆хъ ѩ́ко г҃ла колесни́цъ (и҆) ко́неи мно́го текꙋщихъ на́ брань. и (и҆ма́хꙋ)[5] о́шиби подобни скорпїи́нымъ, и жа́ла (о́шибеи)[6] и҆хъ. (и҆ дана̀ бѣ) о҆́бласть и҆мъ вредити ч҃ловѣкы (пѧть мц҃ь)[7], {и҆}[8] (и҆мѣли)[9] надъ собо́ю ц҃рⷣ а҃гг҃ла безны́, {є҆мꙋже и҆ма}[10] є҆вре́йскы, а҆ввадо́нъ. а҆ є҆ллине-

кы, (а҆пполио́нъ)[11]. горе є҆ди́но ѿи́де, є҆е |гра-
дѹтъ|[12] два̀ го́ра по сѣ̀. И҆ шестыи а҆гг҃лъ
вѣстрѹби́, и҆ слы́шахъ гласъ є҆ди́нъ ѿ четы́ре
рогъ о҆лтаря̀ злата́го сѫщаго предъ бг҃мъ, гл҃ющ
шестомѹ а҆гг҃лѹ. и҆мѣющѹ трѹбѹ. разрѣши
четыри а҆гг҃лы свѧзаны на рѣцѣ велицѣи є҆ф-
ратъ. и҆ разрѣше́ны бы́ша четы́ри а҆гг҃лы ѹго-
тованы на часъ. и҆ дн҃ь, и҆ мц҃ь, и҆ лѣто, да и҆з-
бїютъ третїю часть чл҃къ. И҆ число̀ воинъ
ко́нныхъ двоицею тма тмами слы́шахъ число
и҃. И҆ тако видѣхъ (ѵ҃ видѣ́нїи, кони)[13], и҆
сѣдя́щїа на нихъ и҆мѹща брона ѻ҆гнены, и҆ а҆-
кѝнды и҆ жѹпелны. и҆ главы ко́немъ (и҆хъ) ꙗко
главы лв҃о, и҆ і҆зъ ѹ҆стъ и҆хъ и҆схожа́ше о́гнь и҆
дымъ и҆ жѹпелъ, (и҆) ѿ трехъ ꙗ́звъ сихъ
погѝбе тре́тїа часть чл҃къ, ѿ о́гня и҆ ѿ
дыма и҆ ѿ жѹпела и҆сходя́щѣ и҆зъ ѹ҆стъ и҆хъ.
о́бласть бо ко́немъ въ ѹ҆стѣхъ и҆хъ (бѣ)[14]. [-][15]
(и҆)[16] о́шиби и҆хъ подобни зміѣ҆ и҆мѹще главы̀, и҆
тѣми па́костї дѣюще. И҆ про́чїи ѿ чл҃къ и҆же
не врежени бы́ша ꙗ́звами сѝми. ни пока́ѧшасѧ
ѿ дѣлъ рѹкъ свои́хъ да не покло́нѧ́сѧ дѣ́мо-
номъ, ни идоломъ зла́тыѣ҆ и҆ сре́бренымъ и҆ мѣ-
дянымъ и҆ ка́меныѣ҆ и҆ древа́нымъ, и҆же ни
ви́дѣти могѹтъ ни слы́шати ни ходи́ти. и҆
не пока́ѧшасѧ ѿ ѹбі҃йствъ свои́хъ, ни ѿ вол-
хвова́нїа и҆хъ. ни ѿ блѹдо̀ и҆ ни ѿ та́тьбы
и҆хъ.

Гл҃а, і҃.

И҆видѣхъ и҆ны̀ а҆гг҃лъ крѣпо́кѹ сходя́щъ с
нб҃се, о́блъченъ въ о́блакъ, и҆ дѹга̀ на
главѣ є҆го, и҆ лице є҆мѹ ꙗ́ко сл҃нце, и҆ ноз҃ѣ
є҆го ꙗ́ко столпы̀ о́гнены. і҆ и҆мѣ́а в рѹцѣ
свое́и кни́гѹ ра҃гнбенѹ. и҆ поста́ви но́гѹ свою̀ дес-
нѹю на̀ мори, а҆ шюю на землѝ. и҆ вѣзопи́ гла́-
сомъ вели́кымъ ꙗ́ко ле́въ рыка́а. і҆ егда̀ вѣз-
гласи́, гл҃аша седмь громове́. гла́сы свои́ми. І҆ егда
вѣзгласи́ша седмь гро́мовъ (гла́сы свои́ми). хо-
тѣхъ писа́ти. и҆ слы́шахъ гласъ съ нб҃се
гл҃ющъ (мн҃), запечатлѣи ꙗ́же гл҃аше седмь гро-
дан҃ѣ҆ бі҃ мовъ, и҆ сего не пиши́. *И҆ а҆гг҃лъ є҆гоже видѣхъ
стоя́ща на̀ мори и҆ на земли́, вѣздви́же рѹкѹ
свою [-][1] на̀ нб҃о и҆ кла́тсѧ живѹщи҃м въ вѣкы
вѣкомъ, и҆же създа̀ нб҃о, и҆ ꙗ́же на немъ, и҆
зе́млю, и҆ ꙗ́же на неи, и҆ мо́ре, и҆ ꙗ́же в немъ.
ꙗ́ко лѣта ѹ҆же не бѹдѣ́. Но въ̀ дни гласа сед-
маго а́гг҃ла, є҆гда и҆мать вѣстрѹби́ти. и҆ сконча́ти та́инѹ бж҃їю, є҆же бл҃говѣсти свои́ми рабы
пр҃рки. и҆ (гласъ є҆го)[2] слы́ша҃ с нб҃се паки гл҃ющъ
со мно́ю. и҆ (гл҃а)[3]. и҆дн҃ (и҆) прїими книжица̀ раз-
гнѹтыѧ въ рѹцѣ а҆гг҃ла стоѧщаго на̀ мори и҆

ре відійшло, ось два горя після цього ідуть. **13** І шостий ангел затрубів – і я почув голос одного з чотирьох рогів золотого жертовника, що є перед Богом, **14** що говорив до шостого ангела, що мав трубу: Звільни чотирьох ангелів, зв'язаних на великій ріці Євфрат. **15** І звільнені були чотири ангели, приготовані на годину, і день, і місяць, і рік, щоб вибити третю частину людей. **16** І число кінних воїнів – подвійно *від* десять тисяч раз десятки тисяч: я почув їхнє число. **17** І так у видінні я побачив коней і тих, що сидять на них, що мають вогняну, і гіацинтову, і сірчану броню. І голови їхніх коней – наче голови левів, а з їхніх уст виходив вогонь, і дим, і сірка. **18** І від цих трьох кар загинула третя частина людей: від вогню, і від диму, і від сірки, що виходили з їхніх уст. **19** Бо влада коней була в їхніх устах; і їхні хвости подібні до зміїв, що мають голови, і тими шкодять. **20** А інші люди, які не були ушкоджені цими карами, не покаялися від діл своїх рук, щоб не поклонятися демонам, ні золотим, ні срібним, ні мідним, ні камінним, ні дерев'яним ідолам, які ні не можуть бачити, ані чути, ані ходити, **21** і не покаялися за свої вбивства, ні за їхні чародійства, ні за їхню розпусту, ні за їхні злодійства.

Глава 10

1 І я побачив іншого, могутнього ангела, що сходив з неба, зодягненого в хмару; і райдуга на його голові, і його лице – наче сонце, і його ноги – наче вогняні стовпи, **2** і що мав у своїй руці відкриту книгу. І він поставив свою праву ногу на море, а ліву на землю. **3** І закликав великим голосом, рикаючи, наче лев. І коли він закликав, – сім громів заговорили своїми голосами. **4** І коли сім громів проголосили своїми голосами, я хотів написати, і почув голос з неба, що мені говорив: Запечатай те, що сказали сім громів, і цього не пиши. **5** *І ангел, якого я бачив, що стояв на морі і на землі, підняв свою руку до неба **6** і поклявся Тим, який живе на віки віків, який створив небо й те, що в ньому, і землю й те, що на ній, і море й те, що в ньому, – що вже часу не буде. **7** Але в днях голосу сьомого ангела, коли він затрубить, – тоді закінчить божу таємницю, яку благовістив своїми рабами – пророками. **8** І я почув його голос з неба, що знову говорив зі мною, і сказав:

дан. 12

Іди і візьми розкриту книжку, що в руці ангела, що стоїть на морі й на землі. **9** І я пішов до ангела, кажучи йому: Дай мені книжку. І він мені сказав: Візьми і з'їж її, і в твоєму животі буде гіркою, але в устах тобі буде солодкою, наче мід. **10** І я взяв книгу з руки ангела і з'їв її. І в моїх устах була, наче солодкий мед, а коли я її з'їв, була гіркою в моєму животі. **11** І він мені сказав: Тобі потрібно знову пророкувати між народами, і між племенами, і між людом, і між багатьма царями.

Глава 11

1 І мені дано тростину, подібну до палиці, кажучи: Встань і виміряй Божу церкву, і вівтар, і тих, що в ній поклоняються. **2** А двір, що є всередині церкви, винеси назовні і не міряй його, тому що дано народам, – і топтатимуть святе місто сорок і два місяці. **3** І дам обом моїм свідкам, і пророкуватимуть тисяча двісті і шістдесят днів, зодягнені в мішковину. **4** Ці є дві оливки і два свічники, що стоять перед Богом землі. **5** І коли хто їм вчинить несправедливість, вогонь виходить з їхніх уст і пожере їхніх ворогів. І тому, хто хоче їх кривдити, цьому треба бути вбитим. **6** І ці мають владу замкнути небо, щоб дощ не зійшов на землю в днях їхнього пророкування. І вони мають владу над водами, щоб їх перетворювати у кров, і побити землю всякою карою, якою тільки захочуть. **7** І коли й закінчать своє свідчення, звір, що виходить з безодні, вестиме з ними війну, і переможе їх, і вб'є їх, **8** і їхній труп залишить на вулицях великого міста, який духовно зветься Содом та Єгипет, де і наш Господь був розп'ятий. **9** І побачать народи, і людність, і роди, і племена їхні тіла три і пів дні, і він не дасть покласти до гробу їхні трупи. **10** І ті, що живуть на землі, зрадіють і розвеселяться через них і пошлють один до одного дари, бо обидва ці пророки мучили тих, що жили на землі. **11** І по трьох і пів днях дух життя ввійде в них від Бога, і обидва стануть на своїх ногах, і великий страх нападе на тих, що їх бачать. **12** І вони почують великий голос з неба, що їм говорить: Ходіть сюди! І вони піднялися на небо на хмарах – і їх побачили їхні вороги. **13** І в тому часі був великий трус, і впала десята частина міста, і загинуло від трусу сім тисяч людських імен, а інші перелякалися і дали славу не-

на землѝ. і ѝдохъ къ ѧгл҃у гл҃а ѥмꙋ, даждь ми кни́жица ѝ (рече)[4] мѝ, прїими ѝ снѣждь а҃ ѝ горка бꙋдетъ вꙋ́ (чревѣ твоемъ)[5], но въ оу҃стѣхъ тѝ (сладка бꙋдетъ)[6] ꙗ́ко мѐ· ѝ прїа́хъ книгꙋ ѿ рꙋкѝ ѧгл҃а, ѝ снѣдохъ а҃. ѝ быша въ оу҃стѣхъ моѝхъ ꙗ́ко медъ сладкїи. ѝ ѥ҃гда снѣдохъ а҃ горка бѧше вꙋ́ чревѣ моѐмъ. ѝ (рече)[7] мѝ подоба́етъ тѝ паки пр҃рчьствова́ти в людехъ. ѝ въ племенехъ ѝ въ ꙗ́зы́цехъ ѝ въ цр҃ехъ мно́зѣхъ·

Гл҃а, а҃і·

дана́ мѝ бысть трость, подобна жезлꙋ, гл҃ющи въстани́, і ѝзмѣ́ри цр҃квъ бж҃їю, і о҃лтарь, ѝ кланающаѧсѧ в нем. а҂ дворъ сꙋщїи {внꙋтрь}[1] цр҃кве ѝзнесѝ вонѣ́ ю́дꙋ. ниже ѝзмѣ́ри ѥ҃го зане данъ бы҃ ꙗ́зы́кꙋ҃ѡ҃ ѝ градъ с҃тыи попереть (четы́редесѧ́ ѝ два мц҃ѧ)[2]· ѝ дамъ о҃бѣма свѣдѣтелема моѝма ѝ прорицаютъ дн҃ей ты́сящꙋ двѣсти҃ (ѝ) шестьдесѧт҃, о҃болче́на въ вре́тища, ѥи ѥ҃ста два ма́слици ѝ два свѣщника пр҃ѣ [бг҃ъ][3] землѧ́ стоѧ́ща. і ѝже и́ма непра́вдꙋ съ҃творитъ, о҃гнь ѝсходитъ ѝзъ оу҃стъ ею҃ ѝ пожре́тъ враги́ ѝхъ, і ѝже хощетъ (о҃бидѣти ѝхъ)[4] (семꙋ)[5] подоба́етъ оу҃бїе́нꙋ быти. (ѝ) сїи ѝмꙋтъ о҃бласть затвори́ти нб҃о да не (сни́дѣ҃ дождь҃)[6] (на землю) во́ дни прорица́нїа ею҃. ѝ о҃бласть ѝмꙋтъ на водахъ о҃бращати҃ а҃ въ кро́вь. ѝ порази́ти землю всѧкою ꙗ́звою, ѥ҃лика а҂ще въсхо́щета. і егда҃ (ѝ) сконча́ета свѣдѣтельство свое. звѣ́рь ѝже ѝсходитъ ѿ бездны, съ҃творитъ с ними бра́нь, ѝ побѣдѝ ѝхъ і оу҃бїетъ а҃. ѝ трꙋпъ ею҃ (о҃ста́витъ) на стогнахъ града вели́каго, ѝже нарица́ется҃ дх҃овнѣ, содо́мъ, і егу́петъ, ѝдѣже ѝ г҃ь {на҃}[7] распа́тъ бысть. ѝ оу҃зрѧтъ ѿ людїи і ꙗ́зы́цы҃ ѝ ѿ колѣнъ ѝ племе́нъ [тѣлеса҃][8] ею҃, дн҃и три ѝ полъ, ѝ трꙋпꙋ ею҃ не о҃ста́витъ положити вꙋ́ гробѣ. ѝ живꙋщеѝ на землѝ {въ҃зра́дꙋютсѧ҃}[9] (ѝ [въ҃звеселя́тсѧ҃][10] о҃ нихъ)[11], ѝ да́ры послютъ дрꙋгъ кꙋ́ дрꙋгꙋ, ꙗ́ко (о҃ба сїа)[12] пр҃рка мꙋчиста живꙋщаѧ на землѝ. ѝ по трехъ дн҃ехъ ѝ полъ, дх҃ъ живо́тенъ ((вни́детъ)[13] в нѧ҃ ѿ҃ бг҃а)[14], ѝ (ста́нета о҃ба)[15] на нога́хъ своѝхъ, ѝ страхъ ве́лїи нападѐ на зра́щихъ ею҃. ѝ {оу҃слы́шатъ}[16] гласъ ве́лїи с нб҃се гл҃ющъ ѝма, взыдѣта сю́мо, ѝ взыдоша на нб҃о на о҃блацехъ· ѝ видѣша а҃ враги ѝхъ. ѝ в (часъ тои трꙋсъ бы҃)[17] ве́лїи, и десѧтаѧ часть гра́да паде ѝ погѝбе трꙋсомъ ѝме́нъ члв҃ѣкъ (с҃е́мъ ты́сящъ)[18]· ѝ про́чїи пристра́шни

быша, и̂ даша сла́ву бу̀ нб҃ному. горе второ́е ѡ҆́йде, ѓе горе тре́тїе гра́детъ ско́ро. и̂ сед-
мы̀и а҆гг҃лъ вострубѝ. и̂ бы̀ша гла́си велицы̀ на нб҃сѣхъ, гл҃ющε, бы́сть цр҃тво ми́ра г҃а нашего̀
и̂ ха̀ ѓго, и̂ вцр҃и́тъсѧ въ҃ вѣ́кы вѣко́ и̂ два-
десѧть (и̂) четы̀ри ста́рцы пре̂ бг҃ъ сѣдя-
щаѧ на пр҃тлѣхъ свои́хъ, падо́ша на лица
своѧ̀ и̂ поклони́шасѧ бу̀ гл҃ющε. хвалі́ѡ тѧ г҃и
бж҃е вседержи́телю. сы́и, и̂ бѣ, и̂ гра́ды́и, ꙗ҆́ко
прїѧ́ть си́лу твою̀ вели́кую̀ и̂ вцр҃и́сѧ и̂
ꙗ҆зы́цы прогнѣ́вашасѧ, и̂ прїи́де гнѣ́въ твои́.
и̂ вре́мѧ мр҃твы́мъ су́дⷣ прїѧ́ти. и̂ дати
мздꙋ̀ рабо́мъ твои́мъ пр҃ро́комъ и̂ ст҃ы́мъ, и̂ бо-
ѧ́щимсѧ и҆́мени твоѓо малы́мъ и̂ вели́кы́мъ,
и̂ растли́ти посмра́ⷣ̂ьшаѧ зе́млю. и̂ ѡ҆́вры́зесѧ
хра́ бж҃ї́и на нб҃си, и̂ ꙗ҆́вѣ кѷ̀вотъ завѣ́та ѓго
въ цр҃кви ѓго. и̂ бы́ша блиста́нїѧ и̂ гла́сы и̂
громи и̂ тру́съ и̂ градъ вели́къ·

Гл҃а, вї·

И҆зна́менїе ве́лїе ꙗ҆́висѧ на нб҃есѣ̀, женà
о҆́блече́на въ соли́це, и̂ лу́на̀ под ноги́ма
еѧ̀ и̂ на главѣ̀ еѧ̀ вѣ́нецъ ѡ҆́ звѣ́здъ
двою́надесѧте. и̂ въ чре́вѣ и҆́мꙋщи [во-
пїетъ]¹ болѧщи, и̂ стра́ждꙋщи роди́ти. и̂ ꙗ҆́-
висѧ и҆́но зна́менїе на́ нб҃си, и̂ ѓе зми́и вели́къ
чрⷭменъ, и҆́мѣ́ѧ главъ седмь, и̂ роговъ де-
сѧть, и̂ на главахъ ѓго се҃́мь вѣ́нецъ. и̂ хво́-
стъ ѓго ѡ҆́трꙗже́ трети́ю часть звѣ́здъ нб҃-
ны́хъ, и̂ положи ѧ҆̀ в зе́млю. и̂ зми́и стоѧ́ше
пред҃ жено́ю хотя́щеюѧ҆̀ роди́ти, да ѓгда̀ ро-
ди́тъ (снѣ́сть чадо еѧ̀)². и̂ роди сы́на мꙋ́жеска
и҆́же и҆́мать оу҆́пастѝ вс҃а ꙗ҆́зыкы жезломъ же-
лѣ́зны́мъ. и̂ въсхи́щено бы́ чадо еѧ̀ къ бу̀ и̂
пр҃тлꙋ̀ ѓго а҆̂ жена̀ бѣ́жа̀ въ пꙋсты́ню і҆дѣ́же
(і҆мѣ́ѣ)³ [-]⁴ мѣ́сто оу҆гото́вано ѡ҆̀ бо҃а, да та́мо
пита́ѣ́тсѧ дн҃ї́и ты́сѧщꙋ дв҃ѣ́сти́̀ шестьде-
сѧтъ. и̂ бы́сть брань на нб҃си. михаи́лъ, и̂
а҆гг҃ли ѓго, бра́нь сътвори́ша съ зми́емъ. и̂ зми́и
бра́сѧ и̂ а҆̂гг҃ли ѓго, и̂ не [въ҃змого́ша]⁵, и̂ мѣ́с-
та не о҆́бр҃ѣ́тесѧ и҆́мъ ктомꙋ̀ на нб҃си. и̂ вло-
же́нъ бы́сть зми́и вели́кїи зми́и дре́внїи, нари-
ца́емы̀и дїа́волъ и̂ сатана̀, лъста́и̂ вселенꙋ̀ всю̀,
(и̂) вложенъ бы́сть на́ зе́млю, и̂ а҆́гг҃ли ѓго с
ни́мъ ѣ҆́ве́ржени бы́ша· И҆ слы́шахъ гл҃а ве́лїи на
нб҃си гл҃ющъ, нн҃ѣ бы́сть сп҃нїе и̂ сила и̂ цр҃тво
бо҃а на́шего и̂ о҆́бласть ха̀ ѓго, ꙗ҆́ко низложе́нъ бы́
клеветни́къ бра́тїѧ на́шеѧ о҆́клеве́щаѧ и҆́хъ пр҃е̂
бг҃ъ на́шимѝ дн҃ь и̂ нⷯ и тїи побѣ́диша ѓго
дла҃ кро́ве а҆́гнчя і҆ за сло́во свѣ́дѣтельства и҃̀,
і҆ не въ҃злюбиша дш҃ъ свои́̀ даже до сме́рти. сего

бесному Богові. **14** Друге горе відійшло, ось скоро приходить третє горе. **15** І сьомий ангел затрубів – і були великі голоси на небесах, що казали: Настало царство миру нашого Господа і його Христа! І Він зацарює на віки віків! **16** І двадцять і чотири старці перед Богом, що сиділи на своїх престолах, впали на свої обличчя і поклонилися Богові, **17** кажучи: Хвалимо Тебе, Господи Боже Вседержителю, що є, і був, і приходиш, бо Ти взяв твою велику силу і зацарював. **18** І народи розлютувалися – та прийшов твій гнів, і *настав* час мертвим прийняти суд і дати винагороду твоїм рабам: пророкам, і святим, і тим, що бояться твого імені, малим і великим, – і знищити тих, що занечищають землю. **19** І відкрився Божий храм на небі, і з'явився кивот його завіту в його церкві. І були блискавки, і голоси, і громи, і трясіння, і великий град.

Глава 12

1 І на небі з'явився великий знак: жінка, зодягнена в сонце, і місяць під її ногами, а на її голові – вінець з дванадцятьох звізд. **2** І маючи в лоні, кричить, боліючи і терплячи роди. **3** І з'явився на небі інший знак: і ось великий червоний змій, що мав сім голов і десять рогів, і на його головах сім вінців. **4** І його хвіст скинув третю частину небесних звізд і поклав їх на землю. І змій стояв перед жінкою, що мала родити, щоб, коли вродить, з'їсти її дитину. **5** І вона народила Сина чоловічого роду, що має пасти всі народи залізною палицею. І її дитя було взяте до Бога і його престолу. **6** А жінка втекла в пустелю, де мала Богом приготоване місце, щоб там прожити тисячу двісті шістьдесят днів. **7** І на небі повстав бій. Михайло і його ангели звели бій зі змієм. І воював змій і його ангели. **8** І не перемогли, і більше не знайшлося місця для них на небі. **9** І скинутий був великий змій, давній змій, що зветься диявол і сатана, що обманює ввесь всесвіт; і був скинутий на землю, і з ним були скинуті його ангели. **10** І я почув великий голос на небі, що говорив: Тепер сталося спасіння, і сила, і царство нашого Бога і влада його Христа, бо скинуто оскаржувача наших братів, що їх обвинувачує день і ніч перед нашим Богом. **11** І ті його перемогли через кров Ягняти і через слово їхнього свідчення, і не полюбили своїх душ аж до смерті. **12** Задля цього веселіться небеса і ті, що живуть на них! Горе тим, що живуть на землі і на морі, бо до вас зійшов ди-

явол, маючи велику лють, знаючи, що має мало часу. **13** І коли змій побачив, що був скинутий на землю, він переслідував жінку, що породила Хлоп'я. **14** І жінці дано два крила великого орла, щоб вона летіла в пустелю на своє місце, де була перехована тут на час часів і пів часу від обличчя змія. **15** І змій випустив за жінкою воду, наче ріку, зі своїх уст, щоб її втопити в ріці. **16** І земля допомогла жінці, і земля відкрила свої уста та проковтнула ріку, яку змій вивів зі своїх уст. **17** А змій, розгнівавшись на жінку, пішов вести війну з тим її насінням, що залишилося, які зберігають божі заповіді і мають свідчення Ісуса Христа.

Глава 13

18 І я став на морському піску **13,1** і побачив, що з моря виходив звір, що мав сім голів і десять рогів, і на його рогах десять вінців, а на його головах – хульні імена. **2** І звір, якого я бачив, був подібний до рисі, і його ноги – наче медвежі, і його паща – наче паща лева. І змій йому дав свою силу, і свій престол, і велику владу. **3** І я побачив одну з його голів, вона наче побита на смерть, але рана його смерті загоїлася. І вся земля чудувалася вслід за звіром. **4** І поклонилися змієві, який дав владу звірові. І поклонилися звірові, кажучи: Хто подібний до звіра і хто може з ним боротися? **5** І йому дано уста, що говорили велике і хульне; і йому дано владу діяти сорок два місяці. **6** І він відкрив свої уста на зневагу проти Бога, щоб хулити його ім'я, і його помешкання, і тих, що живуть на небі. **7** І йому дано вести бій зі святими і їх перемогти; і йому дано владу над всяким поколінням народів, і над людністю, і племенами. **8** І йому поклоняться всі, що живуть на землі, *яких імена не є записані в книгах життя Ягняти, заколеного від створення світу. **9** Якщо хто має вухо, хай слухає! **10** Той, що бере в полон, піде в полон; *якщо хтось уб'є зброєю, треба, щоб він був убитий зброєю. Тут є терпіння і віра святих. **11** І я побачив іншого звіра, що виходив з землі, і мав два роги, подібні до Ягняти, і говорив як змій. **12** І всю владу першого звіра чинив перед ним, і чинив, щоб земля і все, що живе на ній, поклонилося першому звіра ради веселитеся небеса и (живущей на них)[6]. Горе {живущий на земли и морю}[7], яко снииде діаволъ [8]к вамъ имѣя ярость велику, вѣдый яко (время мало) имать. И егда видѣвъ змии, яко низложенъ бысть на землю, гнаше жену, иже роди мужеска. И даны быша женѣ двѣ крилѣ, орла великаго да парить въ пустыню в мѣсто свое, идѣже препитается лѣто врема времянъ и по времени, отъ лица змиина. И испусти змии (за жено изъ устъ своихъ)[9] воду яко рѣку, да ю въ рецѣ потопитъ. И поможе земла женѣ. И отверзе земла уста своа и пожре рѣку, юже изведе змии отъ устъ своихъ. И разгнѣвався змии на жену, и иде створити брань съ останвшимъ сѣменемъ ея, иже съблюдаютъ заповѣди божіа, и имѣютъ свѣдѣтельство Іс (хво).

Гла, гі.

И ста на пѣсцѣ морстѣи и видѣ из мора звѣрь исходя, имущъ (гла семь, и роговъ десять)[1], и на розѣ его (вѣнецъ десять)[2] а на главѣ его имена хулна и звѣрь его видѣ, бѣ подобіе рыси. И нозѣ ему яко медвѣди. И уста его яко уста лвова. И дастъ ему змии силу свою, и прстолъ свои, и область велику. И (видѣхъ) единоу отъ главъ его, яко заколену въ смрть и язва смрти его исцѣлѣ. И чюдися вся земла въ слѣдъ звѣри, и поклонишася змію, иже дастъ область звѣрю, и поклонишася звѣрю глюще кто подобенъ звѣрю, и кто можетъ ратоватися с нимъ? И даны быша ему уста глюща велика и хулна. И дана бысть ему область творити мцы четыринадесять {-}[3] два. И отверзе уста своа въ хуленіе къ Бу, хулити има его, и селеніе его, [и][4] живущаа на небеси. И дано бысть ему (брань створити)[5] съ стыми, и побѣдити а. И дана бысть ему область на всякомъ колѣнѣ (людіи), и на языцехъ и племенехъ. и вы г ни ік и іка филн д поклонятся ему вси. живущеи на земли, {*имже не написана суть имена} въ книгахъ животныхъ агнца заколенаго отъ сложенія міру. аще кто имать оухо, да слышитъ. иже аще въ пленіе {ведетъ}[7], въ плени пойдетъ. *аще кто оружіемъ оубіетъ, (подобаетъ) ему оружіемъ оубіену быти. здѣ есть терпѣніе и вѣра стыихъ. и видѣхъ инъ звѣрь въсходящъ отъ земла, и имаше рога два. подобна агньчимъ, и глаше яко змии. и власть прьваго звѣри всю {творяше}[8] предъ нимъ, и [творяше][9] землю и (вся)[10] (живущаа на неи)[11], поклонитися (прьвому звѣрю)[12], ему же исцѣлена бысть язва смртнаа (-)[13]. и (сътвори)[14] чюдеса велика, да и

вищ. 3 ниж. 20 і 21 фил. 4

мой1. 9 мат. 26

ѻ҆гнь сътворитъ {сходити съ нб҃се}[15] на҆ землю пр҃е҆ чл҃кы. и льститъ живущаа на земли, ради зна҆менїи на҆же дана҆ бы҃ша є҆мў (пр҃е҆ звѣремъ творити)[16], (гл҃а)[17] живущимъ на земли, сътворити ѻ҆бразъ звѣра҆, (і҆) и҆же и҆мать на҆звў (ѻ҆ружи́ю)[18], и҆ живъ бысть, и҆ дано҆ бысть є҆мў дати дх҃ъ ѻ҆бразў звѣри́ну, да (-)[19] прогл҃тъ и҆ко́на звѣри́на и҆ сътворитъ да и҆же а҆ще не покло́нится ѻ҆бразў звѣриномў оу҆бі҆енъ бу-де́тъ. и҆ {сътвори́}[20] вс҃а ма́лыа и҆ вели́кыа, (-)[21] богатыа и҆ оу҆бо́гі҆а, своб҃ныа и҆ раб҃ныа да да҃ и҆мъ начерта́нїе на (деснѣи рў҆цѣ и҆хъ)[22], и҆ли на челохъ и҆хъ. {-}[23] да никто҃же възмо́жетъ ни ку́пити ни прода́ти, токмо кто҃ и҆мать начерта́нїе (и҆ли) и҆ма҆ звѣри и҆ли число҆ и҆мени є҆го. зд҃ѣ мў҆дрость є҆сть, и҆же и҆мать оу҆м҃, да почтетъ число҆ звѣрино, число҆ бо чл҃чко є҆сть. и҆ число҆ є҆го, ѯ҃, з҃, ѕ҃.

гл҃а, д҃і.

И҆дѣхъ, и҆ ѣ҆е а́гнець стоя́ше на горѣ сі҆о́нѣстѣ, и҆ с нимъ сто҃ (и҆) четыредесѧтъ (и҆) четыри тысущ҃а, и҆муще (-)[1] и҆ма҆ ѡ҃ц҃а є҆го напи́сано на челохъ свои́хъ. и҆ слы́шахъ гл҃а҆ с нб҃с и҆́ко гласъ водъ мно́гъ, и҆ и҆́ко гласъ гро́ма вели́ка, и҆ [гласъ][2] слы́шахъ [-][3] гу҃децъ гу҃дущихъ въ гу҃сли своѧ, и҆ пою҆щихъ и҆́ко пѣснь но́ву пр҃е҆ пр҃тломъ и҆ пр҃е҆ четы́ри живо҃ными, и҆ ста́рцы. и҆ никто҃же можа́ше навы́кнути пѣсни, токмо сі҆и, сто (и҆) четы́редесѧ (и҆) четы́ре тысѧщи, и҆скупле́ни ѡ҃ земла҆. сі҆и су́ть и҆же съ женами не о҆скверни́шасѧ, (зане) дѣ҃ственицы бо́ суть· сі҆и, послѣдую҆тъ а҆́гнцў, и҆́може а҆ще по́идѣ́. сі҆и суть ку́плені ѡ҃ люді҆и, пр҃ьвѣнцы бў и҆ а́гнцў, и҆ въ оу҆стѣхъ и҆хъ не о҆брѣтесѧ лесть (и҆же) без порока (оу҆бо) суть (пр҃е҆ пр҃тломъ бж҃і-имъ)· и҆ видѣхъ и҆ны҆ а҆г҃лъ паря҆щь посредѣ нб҃се, и҆муще є҆у҃лі҆е вѣчно, бл҃говѣстити живу-щимъ на земли҆, и҆ всѣкомў племени і҆ и҆́зыку и҆ колѣ́ну и҆ лю́демъ, гл҃а҆ гласомъ вели́кимъ. оу҆бо́итесѧ бо҃а и҆ дади́те є҆мў сла́вў, и҆́ко прі҆и-детъ ча҆ сўда҃ є҆ и҆ поклони́тесѧ *сътворшемў нб҃о и҆ землю, и҆ мо́ре і҆ и҆сточники водны́ѧ· і҆ и҆ны҆ а҆г҃лъ въ {-}[4] слѣдъ и҆де гл҃а҆, *паде паде вавилонъ (градъ) вели́кі҆и, зане ѡ҃ вина҆ и҆́рости любодѣа́нїа своє́го напои҆ вс҃а и҆́зыкы· и҆ (-)[5] (трет҃і҆и а҆г҃лъ)[6] въ слѣдъ {є҆го}[7] и҆де гл҃а҆ гла́со҃ вели́кы҃. и҆же а҆ще кто҃ покла́нѧетсѧ звѣрю і҆ и҆ко́нѣ є҆го, и҆ прі҆е́млетъ начерта́нїе на челѣ́ своемъ, и҆ли на рў҆цѣ своє́и҆, и҆ то́и и҆́мать пити ѡ҃ вина и҆́рости бж҃і҆а, чва́на нерастворе́-

ров, якому оздоровлено смертельну рану. **13** І він зробив великі чуда, щоб зробити, щоб і вогонь сходив з неба на землю перед людьми. **14** І він обманює тих, що живуть на землі, через знаки,які йому було дано чинити перед звіром. Він сказав тим, що живуть на землі, зробити образ звіра і того, що має рану від зброї і є живим. **15** І йому дано дати дух образові звіра, щоб образ звіра заговорив, і зробив *так*, щоб той, що тільки не поклониться звіра образові, був убитий. **16** І він зробив всім малим і великим, багатим і бідним, вільним і рабам, щоб їм дано знак на їхній правій руці або на їхніх чолах; **17** щоб ніхто не зміг ані купити, ані продати, тільки той з них, хто має знак або ім'я звіра, або число його імені. **18** Тут є мудрість. Хто має розум, хай вирахує число звіра, бо число є людським. І його число – 600, 60, 6.

Глава 14

1 І я побачив, і ось Ягня стояло на Сіонській горі, і з ним сто, і сорок, і чотири тисячі, що мають ім'я його Батька, написане на своїх чолах. **2** І я почув голос з небес, наче голос великих вод і наче голос великого грому. І я почув голос музикантів, що грали на своїх гуслях, **3** і наче співали нову пісню перед престолом і перед чотирма животними і старцями. І ніхто не міг навчитися пісні, тільки ці сто, і сорок, і чотири тисячі викуплених з землі. **4** Це є ті, що не опоганилися з жінками, тому що є невинними. Ці ідуть за Ягням, куди тільки лиш ходить. Ці є викуплені з народів – первістки Богові і Ягняті. **5** І в їхніх устах не знайшлося обмани, вони, отже, є безплямними перед божим престолом. **6** І я побачив іншого ангела, що ширяв серед неба, що має вічне Євангеліє, щоб благовістити тим, що живуть на землі, – і всякому племені, і людності, і родові, і народові, – **7** кажучи великим голосом: Бійтеся Бога і віддайте Йому славу, бо прийшла година його суду! І поклоніться *Тому, хто створив небо, і землю, і море, і водні джерела. **8** І інший ангел пішов вслід, кажучи: *Впав, впав Вавилон – велике місто, тому що від вина люті своєї розпусти він напоїв всі народи. **9** І третій ангел вслід за ним пішов, говорячи великим голосом: Хто тільки поклоняється звіреві і його образу і приймає печать на своєму чолі або на своїй руці, **10** і той має пити з вина божої люті, нерозбавленої посудини в чаші його гніву; і буде мучений вогнем і сіркою перед святими ангелами і пе-

пс. 145 і 135 дія. 14 мой1. 1 сир. 8

іс. 21 єре. 51 ниж. 18

ѱ҃ло рмѣ и҆ рѣе дѣа҃ дї а҆ мѡ҃ а҆ спа҃ и҆

їсаї҃а їка ѣ҆ре҃а на нн҃ и҆

ред Ягням. **11** І дим їхніх мук підноситься на віки віків. І вони не мають спокою день і ніч, ті, що поклоняються звіреві і образові і одержують знак його імені. **12** Тут є терпіння святих, які зберігають Божу заповідь та Ісусову віру. **13** І я почув голос з неба, що мені говорив: Напиши: Блаженні мертві, що вмирають у Господі. Віднині так говорить Дух: Хай спочинуть від своїх трудів, бо їхні діла ходять вслід за ними. **14** І ось я побачив: і світла хмара, і на хмарі Той, що сидить, подібний до Людського Сина, маючи на своїй голові золотий вінець, і в його руці гострий серп. **15** І інший ангел вийшов з храму, кричачи великим голосом до Того, що сидить на хмарі: Пішли твій серп і жни, бо прийшла година жати, тому що висохла трава землі! **16** І той, що сидить на хмарі, поклав свій серп на землю, і земля була вижата. **17** І з церкви вийшов інший ангел, що є на небі, і той, маючи гострий серп. **18** І інший ангел вийшов від жертовника, маючи владу над вогнем, і закликав великим голосом до того, що має гострий серп, говорячи: *Пошли твій гострий серп і збери грона винограду землі, бо вже дозріли її грона! **19** І ангел поклав свій серп на землю – і зібрав виноград землі, і поклав в точило великої божої люті. **20** І видушене було *в* точилі поза містом – і вийшла кров з точила аж до кінських вуздечок, на тисячу і шістсот стадій.

ів. 3 мат. 13

на, в чаши гнѣва є҆го, и҆ бу҃детъ мучє́нъ о҆гнє́мъ и҆ жю҆пело́мъ, пре҆̀ а҃гг҃лы сты́ми, и҆ пре҆̀ а҃гнцемъ· и҆ дымъ мученїа̀ и҆̑ вѣ́ки вѣкомъ въсхо́дитъ· и҆ не и҆му́тъ поко́а дн҃ь и҆ но҃щь поклана́ющеѝсѧ звѣ́рю, и҆ о҆́бразу (-)[8] и҆ (прїе́млющеѝ)[9] начерта́нїе и҆мени є҆го· зд҃ѣ (е҆́сть терпѣ́нїе сты́хъ)[10], и҆же соблюда́ю́тъ за́повѣдь бж҃їю и҆ вѣ́ру і҆сово́у· и҆ слы́шахъ гла̀ с нб҃се глю҆щ [мѝ][11], напишѝ, бл҃же́ни мр҃тві́и, у҆мира́ющіе о҆́ гдⷭ҇ѣ, ѿ нн҃ѣ е́й, гл҃етъ дх҃ъ, да почі́ю́тъ ѿ тру́довъ свои́хъ. дѣ́ла бо̀ и҆́хъ хо́дятъ въ слѣ́дъ с ни́ми. и҆ видѣ́хъ, и҆ е҆́ о҆́блакъ свѣ́телъ. и҆ на о҆́блацѣ сидѧ́ѝ подо́бе҆̀ сн҃у чл҃вчскомꙋ и҆мѣ́ѧ на главѣ́ свое́и вѣ́нецъ зла́тъ, и҆ в рꙋцѣ е҆́го се́рпъ о҆́стръ. і҆ и́нъ а҃гг҃ъ и҆́зыиде и҆̀з хра́му, въпїа̀ (веліи́мъ гласомъ)[12] сѣ́дѧщемꙋ на о҆́блацѣ. послѝ се́рпъ твои́, и҆ жни́. и҆́ко прїи́де ча҃ пожа́ти, зане́ и҆́сше (трава̀)[13] зе҃́ска. и҆ положѝ сѣ́дѧѝ на о҆́блацѣ, се́рпъ свои́ на́ зе́млю, и҆ пожа́та бы́ зе́мля̀. і҆ и́нъ а҃гг҃ълъ и҆́зыде и҆̀з цр҃кве сꙋщїа на нб҃си, и҆мы́и и҆ то́и се́рпъ о҆́стръ· і҆ и́нъ а҃гг҃ълъ и҆́зы́де ѿ о҆лта́ра. и҆мы́ѝ о҆́бласть на о҆́гнѝ, и҆ во҆́пи́ кли́чемъ вели́кы́ѝ ко и҆мꙋ́щемꙋ се́рпъ о҆́стрыѝ гла̀, *послѝ (се́рпѝ твои́)[14] о҆́стрыи и҆ о҆бъе́мли гро́здꙑ виногра́да земна҃̀ я҆́ко съзрѣ́ша (о҆у҆́же) гро́здꙑ е҃а̀. и҆ положѝ а҃гг҃ълъ се́рпъ свои́ на земли́, и҆ о҆́бере виногра́ земъ́скіи, и҆ вложѝ в точи́ло (вели́кіѧ ꙗ҆́рости бж҃їа)[15]. і҆ и҆спра́но бы́сть точи́ло ва҃́нѣ града, і҆ и҆́зы́иде кровь ѿ точи́ла даже до у҆́здъ ко́ньскі́ѝ, ѿ стадіи́ ты́сѧща (и҆) шесть со҃.

іоа҃ г҃ мѳ҃ г҃і

Глава 15

1 І я побачив інший великий і чудний знак на небі – сім ангелів, що мають сім останніх кар, бо в тих довершиться божа лють. **2** І я побачив наче скляне море, змішане з вогнем, і тих, що перемогли звіра, і його образ, і його знак, і число його імені, що стояли на скляному морі, маючи божі гуслі **3** і співаючи пісню Мойсея, божого раба, і пісню Ягняти, кажучи: Великі і подиву гідні твої діла, Господи Боже Вседержителю! *Справедливі і правдиві твої дороги, Царю святих! **4** Хто Тебе не боятиметься, Господи, і не прославить твоє ім’я? Бо Ти є одинокий преподобний, бо всі народи прийдуть і поклоняться перед Тобою, бо об’явилися твої оправдання! **5** І після цього я побачив, і ось на небі відкрився храм шатра свідчення. **6** І з храму вийшло сім ангелів, які мали сім кар, зодягнені в чисту і світлу лляну одіж, і опере-

пс. 144

Гла҃, е҃і·

Ви́дѣ҃хъ и҆́но зна́менїе на нб҃си ве́лїе и҆ чюдно, (се҃́мь а҃гг҃лъ)[1] и҆мꙋ́щихъ (се҃́мь на҃́звъ)[2] послѣ́дни́хъ, зане҃̀ в тѣ́хъ сконча́ется на҃́рость бж҃їа. и҆ видѣ́хъ на҃́ко мо́ре стекла́но, смѣ́шено съ о҆́гнемъ, и҆ побѣди́вшаа звѣ́ра, и҆ о҆́бразъ є҆́го, и [начерта́нїе є҆́го, и҆][3] число̀ и҆́мени є҆́го, стоѧ́щаа на́ мори стѣ́кла́номъ, и҆мꙋ́ще гꙋсли бж҃їа. и҆ пою́ще пѣ́снь моѷ҆се́о́вꙋ раба бж҃їа, и҆ пѣ́снь а҃гне́чю, гл҃ющіе, ве́лїа и҆ ди́вна дѣ́ла твоа҃ гⷭ҇и, бе҃ вседержителю, *пра́ведни и҆ і҆стинни пꙋ́тїе твои́, ц҃рю (сты́хъ)[4]. кто҃ не о҆у҆бои́тсѧ (тебе) гⷭ҇и, и҆ просла́витъ и҆́ма твоего҃? на҃́ко є҆ди́нъ преподобенъ є҆́си. на҃́ко вси на҃́зы́цы прїидꙋ́тъ, и҆ покло́нятсѧ пре҆̀ тобою, на҃́ко о҆́правданїа твоа҃ на҃ви́шасѧ. и҆ по сихъ видѣ́хъ, и҆ {є҆е}[5] ѿве́рзесѧ хра́мъ скꙋ́нїа҃ свѣ́денїа҃ на нб҃си. и҆ і҆зы́де седмь а҃гг҃лъ (и҆з хра́ма, и҆же и҆мѣ́ѧхꙋ се҃́мь на҃́звъ)[6]. о҆́блечены в ри́зы лнаны чи́сты (и҆) свѣ́тлы. и҆ препоѧ́сани на персе́хъ по́на҃́сы златы́ми· и҆ є҆ди́нъ

ѡ҃ четыре живо́тныхъ, дасть сѣ́мимъ а҃гг҃ломъ сѣ́мь фїа́лъ златы́хъ и҆спо́лнь на҃рости, бу҃, живу́щаго въ вѣ́кы вѣ́комъ· и҆ наполнисѧ храмъ ды́ма, ѡ҃ сла́вы бж҃їѧ, и҆ ѡ҃ силы є҆го· и҆ никтоже можа́ше вънии́ти въ храмъ, до́ндеже сконча́ютсѧ сѣ́мь на҃звъ, сѣ́михъ а҃гг҃лъ·

Гла҃, вї·

Слы́шахъ (гласъ ве́лїи)[1] ѡ҃ храма гл҃ющъ сѣ́мимъ а҃гг҃ло҃, и҆дѣте и҆ і҆злїѣте сѣ́мь фїа҃ на҃рости бж҃їѧ на҃ землю· и҆ і҆де первыи (а҃гг҃лъ), и҆ і҆злїа фїа́лъ свои на҃ землю. и҆ бысть гно́и золъ и҆ лютъ на чл҃цѣхъ и҆мѹ́щихъ начерта́нїе звѣри́но, и҆ кланѧющи҃мсѧ и҆ко́нѣ є҆го· и҆ вторыи [а҃гг҃лъ][2] и҆злїѧ фїа́лъ свои в мо́ре, и҆ бысть кро́вь а҃́ко мр҃твца, и҆ всѧка дш҃а жива оу҆мре, в мо́ри· и҆ трет҃їи [а҃гг҃лъ][3] и҆злїа фїа҃ свои на рѣ́кы, и҆ на и҆сто҃ники во҃ныа, и҆ бы́ша кровь. и҆ слы́шахъ а҃гг҃ла во́днаго гл҃юща, пра́ведень҄ъ є҆сѝ (г҃и), сыи, и҆ бы́ѣ, {и҆}[4] пр҃сѣ́нъ, а҃́ко сїѧ сѹ́дилъ є҆сѝ. занѐ кро́вь ст҃ы́хъ и҆ пр҃ро́къ и҆злїа́ша. и҆ кро́вь и҃ далъ є҆сѝ пити, досто́инни бо́ сѹ́ть· и҆ слы́шахъ (дрѹ́гаго) {ѡ҃}[5] о́лтара гл҃юща. е́и҃ г҃и бѐ вседръжителю. и҆стинни и҆ прави сѹ́ди твои· и҆ четвертыи [а҃гг҃лъ][6] и҆злїѧ фїа́лъ свои на сл҃нце, и҆ дано҆ бысть є҆мѹ́ о҆пала́ти чл҃кы о҆гне, и҆ опалѝшасѧ чл҃цы зно́емъ велѝкымъ, и҆ хѹ́лиша и҆ма бж҃їе, и҃же и҃мать о҆́бласть на҃звахъ сихъ, и҆ не поска́на́шасѧ дати є҆мѹ сла́вы· и҆ пѧтыи [а҃гг҃лъ][7] и҆злїа фїа́лъ свои на пр҃тлѣ звѣри́нѣ, и҆ бы́ цр҃тво є҆го о҆мрачено. и҆ жва́хѹ на҃зы́ки своѧ ѡ҃ болѣзни. и҆ хѹ́лиша бг҃а нб҃наго, ѡ҃ болѣзни (-)[8] и҆ ѡ҃ на҃звъ свои҃х. и҆ не поска́ѧшасѧ ѡ҃ дѣ́лъ свои҃х· и҆ шестыи [а҃гг҃лъ][9] и҆злїа фїа́лъ свои на рѣ́кѹ вели́кѹ є҆фра́тъ, и҆ і҆ссѧче вода҆ е҆ѧ̀, да оу҆гото́вится пѹть цр҃ем сѹщи҃м ѡ҃ въстоко́къ сл҃нчныхъ· и҆ видѣхъ и҆зъ оу҆стъ зми́евъ, и҆ і҆зъ оу҆стъ звѣрин҃, и҆ і҆зъ оу҆стъ лжаго пр҃ро́ка дхы̀ три нечи́стыѧ а҃́ко жа́бы (и҆сходя́ща)· Сѹ́ть бо́ дѹси демо́нстнїи творѧще зна́менїа, а҃́же и҆сходятъ на цр҃еи (всеѧ вселе́ныѧ)[10], събра́ти ѧ на бра́нь [дн҃и того вели́каго][11] бу҃ вседръжи́теля· *Сѣ̀ гра́ду а҃́ко та́. бл҃же бдѧ́и҆ и҆ блюдыи ры́зы своѧ да не нагъ хо́дитъ, и҆ оу҆зра́тъ срамоты̀ є҆го. и҆ събра и҆хъ на мѣ́сто нарица҆е́мое, є҆вре́йски, а҆рмагє҆ддо́нъ· и҆ сѣ́мыи [а҃гг҃лъ][12] и҆злїѧ фїа́лъ свои на а́еръ. и҆ і҆зы́де гл҃а ве́лїи ѡ҃ храма [нб҃у][13] ѡ҃ пр҃тла, гл҃ѧ бѹди и҆ бы́ша блиста́нїа и҆ гро́ми и҆ гла́си. и҆ (бысть трѹ́съ)[14] вели҃ а҃́ковъ николиже не бысть ѡ҃ нелѣ́же [бы-

зані на грудях золотими поясами. **7** І один з чотирьох животних дав сімом ангелам сім золотих чаш, повних люті Бога, що живе на віки віків. **8** І храм наповнився димом від божої слави і від його сили. І ніхто не міг ввійти до храму, доки не скінчаться сім кар сімох ангелів.

Глава 16

1 І я почув великий голос з храму, що говорив до сімох ангелів: Ідіть і вилийте сім чаш божої люті на землю! **2** І пішов перший ангел, і вилив свою чащу на землю – і появився поганий і жахливий гній на людях, що мають знак звіра і що поклоняються його образу. **3** І другий ангел вилив свою чашу на море – і стало наче кров'ю мерця, і всяка жива душа в морі померла. **4** І третій ангел вилив свою чашу на ріки і на джерела вод – і вони стали кров'ю. **5** І я почув водного ангела, що говорив: Справедливий є Ти, Господи, що є, і був, і преподобний, бо Ти це судив, **6** тому що вони пролили кров святих і пророків. І Ти дав їм пити кров, бо вони є гідні *цього*. **7** І я почув іншого, що говорив від жертовника: Так, Господи Боже Вседержителю, твої суди правдиві і справедливі. **8** І четвертий ангел вилив свою чашу на сонце – і дано йому палити людей вогнем. **9** І люди були обпалені великою спекою і хулили ім'я Бога, який має владу над цими карами, та не покаялися, щоб віддати Йому славу. **10** І п'ятий ангел вилив свою чашу на престол звіра – і його царство стало темним, і вони з болю кусали свої язики **11** та хулили небесного Бога з болю і від своїх ран, але не покаялися за свої діла. **12** І шостий ангел вилив свою чашу на велику ріку Євфрат – і висохла її вода, щоб приготувати дорогу царям, що є зі сходу сонця. **13** І я побачив три нечисті духи, наче жаби, що виходили з уст змія, і з уст звіра, і з уст фальшивого пророка. **14** Адже вони є демонські духи, що чинять знаки, які виходять до царів всієї вселенної, щоб їх зібрати на бій того великого дня Бога Вседержителя. **15** *Ось приходжу, мов злодій. Блаженний той, хто пильнує і береже свою одіж, щоб не ходив нагим і *не* побачили його сором! **16** І він зібрав їх на місце, що називається по-жидівськи Армаґедон. **17** І сьомий ангел вилив свою чашу на повітря – і вийшов великий голос з небесного храму, від престолу, кажучи: Хай буде! **18** І були блискавки, і громи, і голоси, і було велике трясіння, якого ніколи не було, відколи були люди на землі, такий землетрус, такий великий! **19** І

вищ. 3
мат. 24
лук. 12
кор2. 5
сол1. 5

вы҃ г҃
мѧ и҃д
ѧ҃у вы
в҃ и҃ри ѣ҃
и҆ сѣ҃у ѣ҃

розпалося велике місто на три частини, і міста народів упали. І
сре. 25 великий *Вавилон був згаданий перед Богом, щоб дати йому чашу вина люті свого гніву. **20** І кожний острів втік, і гір не знайдено. **21** І великий град в талант зійшов з неба на людей. І люди хулили Бога через кару граду, бо дуже велика його рана.

ша чл҃цы|[15] на земли, толи́къ трусъ, такъ ве-
лїи. и̂ бысть гра̑ вели́къ въ три ча́сти, и̂ гради
на́зычестїи падо́ша· и̂ *вавꙋ̀ло́нъ вели́кыи пома-
новенъ бысть пре̑ бг҃ъ, дати е̂мꙋ ча́шꙋ вина̀ на́рости гнѣва своего̀· и̂ всѧ̑ о́стровъ бѣжа, и̂
горы не о́брѣтошасѧ. и̂ гра̑ вели́къ на́ко тала́нтескъ сънїиде с нб҃се на чл҃кы. и̂ хули́ша чл҃цы
бг҃а ѡ̑ на́звы гра̑ныѧ, на́ко ве́лїѧ на́зва е̂го зѣло̀·

ерёа їѳ

Глава 17

1 І прийшов один з семи ангелів, що мали сім чаш, і говорив зі мною, кажучи мені: Прийди, щоб я тобі показав суд великої розпусниці, що сидить на багатьох водах, **2** з якою розпутствували земні царі, і впилися ті, що живуть на землі, вином її розпусти. **3** І він мене духом повів у пустинне місце, і я побачив жінку, що сиділа на червоному звірі, повному хульних імен, який мав сім голів і десять рогів. **4** І жінка була зодягнена в порфіру і багряну одіж, і позолочена золотом, і дорогим камінням, і перлами, маючи золоту чашу у своїй руці, повну мерзоти і нечистот її розпусти. **5** І на її чолі написане ім'я, таємниця: Великий Вавилон – мати розпусниць і земних гидот. **6** І я побачив жінку п'яну від крові святих і крові Ісусових свідків. І побачивши її, я здивувався великим дивом. **7** І ангел мені сказав: Чому дивуєшся? Я тобі розповім таємницю цієї жінки і звіра, що її носить, що має сім голів і десять рогів. **8** Звір, якого бачиш, – був і немає, і має прийти з безодні, і піде на згубу. І здивуються ті, що живуть на землі, яких імена не записані є в книзі життя від створення світу, бачачи, що звір був, і немає, і минувся. **9** Тут – розум, який має мудрість. І сім голів – є сім гір, на яких жінка сидить, і є сім царів: **10** п'ять їх впало і один є, а інший ще не прийшов. Коли прийде, він коротко пробуде. **11** І звір, який був і немає, і той є восьмий, і є з сімох, і піде в погибель. **12** І десять рогів, які ти бачив, є десять царів, які не одержали царство, але одержать *на* одну годину владу як царі зі звірем. **13** Ці мають одну волю, і силу, і свою владу віддадуть звіреві. **14** Ці вчинять війну з Ягням, і Ягня їх
ниж. 19 переможе, *бо є паном панів і царем царів. І ті, що є з ним, – покликані, і вибрані, і вірні. **15** І він мене сказав: Води, які ти побачив, де сидить розпусниця, є народи, і юрби, і племена, і людності. **16** І десять рогів, які ти побачив на звірі, –

гл҃а, зї·

Прїиде е̂ди́нъ ѡ̑ сѣ̑ми а̂гг҃лъ, и̂мꙋ́щихъ
сѣ̑мь фїа́лъ, и̂ гл҃а со мною гл҃а [ми][1],
прїидѝ да покажꙋ ти̑ сꙋдъ любодѣ́ица
вели́кїа сидѧщаа на вода̑ мно́гахъ, с не-
юже любодѣ́ѧша цр҃и зе̑мстїи, и̂ оу̂пи́шасѧ живꙋщеѝ на землѝ ѡ̑ вина̀ любодѣанїѧ еѧ̀. и̂
ведѐ мѧ в пꙋ́сто мѣ́сто дх҃омъ, и̂ видѣхъ
же́нꙋ сѣдя́щꙋ на звѣ́ри червленѣ, и̂спо́лнь и̂-
ме́нъ хꙋльныхъ и̂же и̂мѣ́ше главъ сѣ̑мь и̂ ро-
говъ десѧть· и̂ жена̀ бѣ̀ о́блечена в порфиру̀ и̂
червленицꙋ̀ и̂ позлащена златомъ и̂ ка́менїемъ
драги́мъ и̂ би́серомъ· и̂мꙋщи чашꙋ̀ златꙋ̀ в
рꙋцѣ̀ свое́й по́лнꙋ ме́рзости и̂ скве́рнъ любодѣа-
нїѧ еѧ̀· и̂ на челѣ̀ ея̀ (напи́сано и̂мѧ)[2], та́инa,
вавꙋ̀ло́нъ вели́кыи, матѝ любодѣица̑ и̂ ме́рзо-
стемъ земъскымъ· и̂ видѣ̀хъ же́нꙋ пїа́нꙋ кро́вми
сты́хъ, и̂ кро́вми свидѣтелеѝ і҃совыхъ. и̂ дивихсѧ
видѣвъ еѧ̀ ди́вомъ вели́кымъ. и̂ речѐ ми̂
а̂гг҃лъ, что̀ сѧ дивиши҃ а̑з҃ [ти реку̀][3] та́инꙋ
жены̀ (сеѧ̀), и̂ звѣ́ри нося́щаго ю̑, (сѣ̑мь гла́въ
и̂мꙋщa)[4], и̂ рого́въ десѧ̑· Звѣ́рь е̂гоже ви́диши,
бѣ̀, и̂ нѣ́сть, и̂ и́мать прїитѝ ѡ̑ бе́здны, и̂ в
пагꙋбꙋ и̂де̑· и̂ оу̂дивѧтсѧ живꙋщїи на землѝ,
и̂мже (|и̂мена̀|[5] не напи́сана сꙋть)[6] въ книгꙋ
живо́тнꙋю ѡ̑ сложе́нїа ми́рꙋ, видя́ще (на́ко
звѣ́рь)[7] бѣ̀, и̂ нѣ́сть и̂ преста̀· Здѣ оу̂мъ и̂же
и̂мать мꙋ́дрость· (и̂) сѣ̑мь главъ, (горы сꙋть
сѣ̑мь)[8], и̂дѣже жена̀ сѣдитъ на ни̑, и̂ цр҃їе сѣ̑мь
сꙋть· Пѧть и̂хъ па́ло, и̂ е̂ди́нъ е̂сть, а̂ дрꙋгїи
е̂ще не пришелъ, (-)[9] е̂гда̀ прїидетъ ма́ло е̂мꙋ
е̂сть пребыти· и̂ звѣ́рь и̂же бѣ̀, и̂ нѣ́сть, и̂
тои̑ о́смыи е̂̀, и̂ ѡ̑ сѣ̑михъ е̂сть, и̂ в пагꙋбꙋ
и̂де̑· и̂ десѧть роги̑ъ на́же видѣ̀, десѧть цр҃ь
е̂сть, и̂же цр҃тва не прїѧша. но̀ о́бласть на́ко
цр҃и, е̂ди́нъ ча̑ прїимꙋ́ть съ звѣремъ· Сїи е̂ди́нꙋ
волю и̂мꙋ́, и̂ си́лꙋ, и̂ о́бласть свою̀ звѣ́рꙋ дадꙋ́.
сїи съ а̂гньцемъ брань сътворѧтъ, и̂ а̂гнецъ
побѣдитъ ѧ̀, *на́ко гь гдⷭ҃ъ е̂сть, и̂ цр҃ь цр҃емъ. нй҃ дї
и̂ сꙋщїи с нимъ зва́нїи и̂ и̂збранїи и̂ вѣрни. и̂
гл҃а ми̂, во́ды на́же е̂си ви́дѣлъ, и̂дѣже любо-
дѣица сѣдитъ, людїе и̂ народи е̑ꙋ, и̂ племена̀
и̂ на́зыцы· и̂ десѧть роги̑ъ на́же видѣ̀ (на)[10] звѣ́-

ри, сїи (любодѣицу възненавидѧтъ)[11], и запустѣвшу сътворѧтъ ю҃ и нагу, и плоть ея҃ съѣдѧтъ, и (съжгутъ ю҃)[12] огнемъ· бг҃ъ бо далъ ѥсть въ ср҃ца ихъ сътвори́ти во́лю ѥго, и (сътвориша)[13] ѥди́ну во́лю, и (да́ша)[14] ц҃рство ихъ звѣрю, до҃деже сконча́ютсѧ глы бж҃їа. и жена҃ ѥѧже видѣ, (гра҃ ѥсть)[15] вели́кїи, ѩже и҃мать ц҃рство на҃ ц҃ри земными·

Гл҃а, и҃·

[][1] по сихъ видѣхъ и҃ны҃ а҃г҃ла, сходѧщъ с нб҃се, и҃мущъ о́бласть ве́лїю. и земла҃ просвѣтисѧ ѡ҆ славы ѥго· и възпиҀ в крѣпости гла́со҆ ве́лїимъ, гл҃ѧ, *паде паде вавѵ̀лон҃ велѝкыи, и бысть жи́лище бѣсо́м҃, и храни́тель всѣкому духу нечи́сту, и храни́лище всѣхъ птиц҃ нечи́стыѣ, [-][2] и ненавидиму. ма́ко ѡ҆ вина҃ ма́рости любодѣа́нїа ея҃ {напо́иҀ}[3] вс҃ѧ ма́зыцы· и ц҃рїе зе́мстїи с нею любыҀ дѣ́ѧша, и куп҃цы зе́мстїи ѡ҆ си́лы пи́ща ея҃ ра҆бога́тѣша· и слы́шахъ (гл҃а и҃ны҃)[4] с нб҃се гл҃ющъ, [и҃зыидѣте и҃з нея҃ лю҆҃ моиҀ]5, да не прича́ститесѧ грѣ́хѣ ея҃, и ѡ҆ ѧ́звъ ея҃ да не вредите́сѧ· я҆́ко прилѣпишасѧ (грѣсиҀ е҃и҃)[6] даже до нб҃си, и помяну бг҃ъ непра́вды ея҃· въздади́те ей҃ ма́ко и҃ ма҃ въздасть [вамъ]7, и оу҃сугубите [е҃и҃]8 сугубо по дѣ́лѡ҆ ея҃· ѩ҆́шею ѥюже чръпа (вамъ), чръплите ей҃ сугубо. ѥли́ко просла́ви сѧ и разъсвѣрѣпѣ, толи́ко дади́те ей҃ му́къ и рыда́нїи. ма́ко въ ср҃ци своемъ гл҃а, ма́ко сѣ́жу ц҃рицеюҀ, и вдова҃ нѣ́смь, и рыданїѧ не и҃мамъ ви́дѣти· СегоҀ ра҆҃ въ ѥди́нъ дн҃ь прїидутъ ма́зы ей҃. смр҃ть и плачъ и гла҃, и о́гнемъ со҆҃жена бу́детъ· я҆́ко крѣпокъ гь бг҃ъ суди́ ей҃. и възрыда́ютъ и въсплачутсѧ ѥаҀ ц҃ри земстїи, любыҀ дѣ́ѧшеиҀ с нею, и ра҆́свѣрѣпѣвше, ѥгда оу҃зра҆́ю҃ дымъ запаленїа ея҃ и҃здале́ча стоѧ́ще за стра́хъ му́къ ея҃, гл҃ющѥ, го́ре го́ре, гра҃ вели́кїи вавѵ̀лонъ гра҃ крѣпкыи, ма́ко въ ѥди́нъ часъ прїиде с҃у твоиҀ. и куп҃цы земстїи [възрыда́ю҃ и въсплачютсѧ]9 о҆ нс҃, ма́ко бременъ и҃ никтоже купуетъ ктому҆, бремен҃ злата и сребраҀ и каменаҀ драгаго и би́сера и вїсса и порфѵ̀ры и шика и чр҃ьвени· и всѧ́кого древа дн҃на, и всѧкого сосу́да стисло́нова. и всѧкого сосу́да ѡ҆ древа чт҃наго, и мѣдяна и желѣзна и мра́морна, и корица, [-][10] и дѵ̀мїа́ма и мира и лѵ̀ва́на и винаҀ, і ѥле́а и семида́линъ и пшени́ца, и скотаҀ і о́вецъ и ко́нь и колесни́ць, и тѣлесъ, и дш҃ъ человѣ́кыхъ, и [о́вощиҀ похотїи дш҃а твоеаҀ][11] ѡ҆́йде ѡ҆ тебе, и вс҃ѧ тучнаа и свѣтлаа ѡ҆йдо́ша ѡ҆ тебе, и ктому҆ (не и҃маши о́брѣсти и҃)[12]· Куп-

ці зненавидять розпусницю і зроблять її спустошеною, і нагою, і з'їдять її тіло, і спалять її вогнем. **17** Бо дав Бог у їхні серця чинити його волю, і вони вчинили одну волю, і віддали їхнє царство звірові, доки не збудуться божі слова. **18** І жінка, яку ти побачив, є великим містом, яке має царство над земними царями.

Глава 18

1 І після цього я побачив іншого ангела, що сходить з неба, що має велику владу. І земля освітилася від його слави. **2** І в силі він закликав великим голосом, кажучи: *Впав, впав великий Вавилон та став житлом бісів, і в'язницею кожному нечистому духові, і в'язницею всіх нечистих птиць, **3** бо з вина люті її розпусти вона напоїла всі народи! І земні царі чинили з нею розпусту, і земні купці з сили її їжі розбагатіли. **4** І я почув інший голос з неба, що говорив: Вийдіть з неї, мій народе, щоб ви не були учасниками в її гріхах і щоб ви не були ушкоджені її карами. **5** Бо її гріхи прилипли аж до неба, і Бог згадав її неправедності. **6** Віддайте їй, як і та вам віддала, і подвойте їй подвійно за її ділами. Чашею, якою вам черпала, зачерпніть їй подвійно. **7** Наскільки прославилася і розпустилася, настільки завдайте їй мук і плачу. Бо у своєму серці вона сказала що: Сиджу царицею, і я не є вдовою і не побачу ридання. **8** Задля цього в одному дні надійдуть на неї кари: смерть, і плач, і голод, і буде спалена вогнем. Бо сильний Господь Бог, що її судить. **9** І заридають, і заплачуть над нею земні царі, що чинили з нею розпусту і розпустилися, коли побачать дим її палення. **10** Стоячи здалека, через страх її мук кажучи: Горе, горе, велике місто Вавилон, сильне місто, бо в одній годині прийшов твій суд. **11** І земні купці заридають і заплачуть над ним, бо їхніх вантажів більше ніхто не купує: **12** вантажів *зі* золота, і срібла, і дорогоцінного каміння, і перлів, і висону, і порфіри, і шовку, і багряниці, і всякого тинного дерева, і всякого посуду зі слонової кості, і всякого посуду з коштовного дерева, і мідний *посуд,* і залізний, і мармуровий, **13** і цинамон, і ладан, і миро, і ливан, і вино, і оливу, і семидаль, і пшеницю, і худобу, і вівці, і коні, і колісниці, і тіла, і людські душі. **14** І плоди похоті твоєї душі відійшли від тебе, і все вигодоване й славне відій-

ісаїа ѩа ѥре҃ ѳи҃ ѵ҃

ic. 21 ere. 51 вищ. 14

шло від тебе, – і більше їх не знайдеш. **15** Твої купці, які цим збагатилися, стануть здалека зі страху її мук, ридаючи, і плачучи, **16** і говорячи: Горе, горе, велике місто, зодягнене висоном, і порфірою, і багряницею, і позолочене золотом, і дорогоцінним камінням, і перлами! **17** Бо в одній годині пропало таке багатство. І кожний керманич, і кожний, що пливе в кораблях, і кожний, який працює на морі, стали здалека **18** і кричали, бачачи дим його спалення, говорячи: Хто подібний до великого міста? **19** І поклали порох на своїх головах і закричали, плачучи і ридаючи, говорячи: Горе, горе, велике місто, – в якому від його коштовності збагатилися всі, що мали кораблі в морі, – бо в одній годині воно запустіло. **20** Веселися цим небо, і святі апостоли, і пророки, бо судив Бог ваш суд над ним! **21** І один сильний ангел взяв великий камінь, наче жорно, і кинув в море, говорячи: Так з розгону буде вкинений Вавилон – велике місто, і більше не знайдеться. **22** І голос гудків, і музикантів, і сопілок, і труб більше в тобі не почується, і кожний художник всякого мистецтва більше в тобі не знайдеться, і шум жорен в тобі не почується, **23** і світло світильника більше в тобі не світитиме, і голос молодого й молодої в тобі більше не почується. Бо твої купці були земними вельможами, бо твоїми чародійствами були обмануті всі народи. **24** І в ньому знайшлася кров пророків, і святих, і всіх вбитих на землі.

цы (твои) сѝ ѻбогащ҃шесѧ (-)[13] ѝздалеча стаѧ́нутъ за страх҃ мученїа ѥ҆а, рыдаю́ще ѝ плачю́щесѧ {ѝ глще}[14], горе́ горе́, гра҃ велѝкыи ѻблечѐныи вѹ҃ссѣ҃ ѝ порфїрою ѝ чрьвеницею, ѝ позлащѐныѝ златом ѝ камењїемъ драгѝмъ ѝ бисеромъ, ꙗ҆ко въ ѥ҆дѝнъ часъ погѝбе толико богáство· ѝ всѧкъ кѹ҃мьчїи, ѝ всѧкъ (плáваѧй в [кораблѣ҃][15])[16]. ѝ (-)[17] всѧкъ ѥ҆лникъ в мóри дѣлаѧ́ѝ, ѝздалéче стáша, ѝ въпїáхѹ вúдѧще ды҃ раж҃еженїа ѥ҆го, глще, кто̀ подóбенъ граду̀ великомѹ. ѝ положиша пр҃ъсть на главахъ своѝхъ, ѝ възъпúша плáчющесѧ ѝ рыдáюще, глюще горе́ горе́, градъ велѝкїи, въ немже ѻбогáтишасѧ вс҃и ѝмѹщеѝ кораблà в мóри ѿ чéсти ѥ҆го, ꙗ҆́ко ѥ҆дїѝ҃ѣ часомъ запѹстѣ· весели́сѧ ѻ҆ семъ нб҃о, ѝ стїи [-][18] а҃пли ѝ пр҃рцы, ꙗ҆́ко сѹдѝ б҃ъ сѹдъ вашъ ѿ него· ѝ взатъ ѥ҆дѝнъ а҃гг҃лъ крѣпокъ кáмень (великъ ꙗ҆́ко жр҃ъновъ)[19], ѝ вéрже в мóре глà, тако стромлéнїемъ въвержетъ бѹдѐ вавѹ҃лонъ гра҃ великїи, ѝ не ѝ́мать ѻбрѣстисѧ ктомѹ. ѝ глà҃ гѹдець ѝ мѹсикїи ѝ пúсъкъ ѝ трѹбъ не ѝ́мать слы́шатисѧ (ктомѹ в тобѣ)[20], ѝ всѧ́кїа хи́тростии не ѻбращ҃ѐсѧ (ктомѹ в тобѣ)[21]. ѝ шѹмъ жерновныи не бѹдѐ слы́шанъ в тобѣ (-)[22], ѝ свѣ҃ свѣтúлника не свѣтúт҃ в тебѣ ктомѹ ѝ гласъ женихà ѝ невѣ́сты не ѝ́мать слы́шанъ быти в тобѣ ктомѹ· ꙗ҆́ко кѹпцы̀ твоѝ бѣша вели́можи земѝстїи, ꙗ҆́ко волхвованїи твоими прелщени бы́ша вс҃и ꙗ҆зыцы, ѝ в нем҃ кровъ пророческа, ѝ ст҃ыхъ ѻбрѣтесѧ ѝ всѣхъ ѝзбїеныхъ на землѝ·

Глава 19

1 І після цього я почув великий голос великого натовпу на небі, що говорив: Алилуя! Спасіння, і слава, і честь, і сила Господеві, нашому Богові! **2** Бо правдиві і справедливі його суди, бо засудив велику розпусницю, яка занечистила землю своєю розпустою, і відомстив кров своїх рабів з її руки. **3** І вдруге сказали: Алилуя! І її дим підносився на віки віків. **4** І двадцять, і чотири старці та чотири животні впали і поклонилися Богові, що сидить на престолі, кажучи: Амінь! Алилуя! **5** І вийшов голос від престолу, що говорив: Оспівуйте нашого Бога всі його раби і ті, що Його бояться, і малі, і великі! **6** І я почув наче голос великої юрби, і наче голос великих вод, і наче голос сильних громів, що говорили: Алилуя! Бо зацарював Господь Бог Вседержи-

Гл҃а, ѓ҆·

[][1] по сихъ слы́шахъ глà҃ ве́лїи народа мно́га на нб҃си, глюще, а҃ллилѹ́їа. сп҃нїе ѝ слáва ѝ {честь ѝ}[2] сúла (г҃ѹ) б҃ѹ нáшемѹ, ꙗ҆́ко ѝстиннии ѝ прáви сѹди ѥ҆го, ꙗ҆́ко сѹдилъ ѥ҆сть любодѣ҃ицѣ великои, ѝже просмради зе҃лю любодѣ҃анїемъ своѝ҃. ѝ мщ҃ѝ кровь рабъ своѝхъ ѿ рѹкы̀ ѥ҆а. ѝ второ́е рѣша а҃ллїлѹ́їа, ѝ дымъ ѥ҆а̀ (въсхождаше)[3] въ вѣкы вѣкомъ. ѝ падоша (двадесѧть (ѝ) четы́ре стáрцы)[4], ѝ четы́ре животна, ѝ поклонúшасѧ бе҃ви сѣдѧщемѹ на пр҃тлѣ глще, а҃мѝ҃ а҃ллїлѹ́їа· ѝ глà҃ (ѝзыде ѿ пр҃тола)[5] глюще, по́ите б҃ѹ нáшемѹ вс҃и рабѝ ѥ҆го, ѝ боѧ́щеѝсѧ ѥ҆го, (ѝ) мáлїи ѝ велѝцїи· ѝ слы́шѣ҃ ꙗ҆́ко глà народа мно́га, ѝ ꙗ҆́ко глà во҃ мно҃, ѝ ꙗ҆́ко глà гро́мо҃ кр҃тыкы҃ глющѝ҃ а҃ллїлѹ́їа. ꙗ҆́ко въцр҃исѧ {г҃ь б҃ъ}[6] вс҃едр҃жѝт҃ѣ, радѹимсѧ ѝ весели́мсѧ ѝ дадѝ҃ слáвѹ емѹ ꙗ҆́ко прїѝде бра҃ а҃гнь-

чїи· и̂ жена̀ е̂го оу̂гото́вала е̂ себѣ̀, и̂ дано̀ бы́ ей̀ о̂блещисѧ въ вы̀ссо̑ (чистъ [и̂][7] свѣтѣ́)[8]. вы̀ссо̑ бо̀ о̂правданїа сты́х е̂стъ· и̂ (гл҃а)[9] мѝи ѯ҃в҃ *напишѝ, бл҃жени званїи на вечерю бра́ка а̂гнѧ-
ча. и̂ (гл҃а)[10] мѝи, сїи словеса̀ и̑стинна бж҃їа сѹ́ть· и̂ па̑ пре̑ ноги́ма е̂го [поклонихсѧ][11] е̂мѹ. и̂ (гл҃а)[12] мѝи, ви́жь, и̑ни, клевре́ тѝ е̂смь́, и̂ бра-
тїа твоеа̀ и̑мѹщы́хъ свѣдѣтельство і҃сово, бу҃ поклони́сѧ. свѣдѣтельство бо̀ і҃сово е̂ дх҃ъ прр҃чествїа· и̂ видѣхъ нб҃о ѿвёрсто, и̂ сѐ конь бѣ̀ и̂ сѣдѧи на немъ [вѣ́ренъ і̀ и̑стинне́й][13], и̂
(правдосѹ́дныи, и̂ вои́нныи)[14], о́чи же е̂мѹ е̂ста на́ко пла́мень о̂гнемъ, и̂ на главѣ̀ е̂го вѣнцы̀ і҃сл҃а ѕ҃ мно́зи· *и̑мы̀ и̑ма напи́сано, е̂же никтоже вѣсть, токмо о́нъ самъ· и̂ о̂блеченъ в ри́зу
чрⷭ҃вленѹ кровїю, (-)[15] нарица́ется и̑ма е̂го сло́-
во бж҃їе· и̂ воинъства нб҃наа и̑дяхѹ въ сл҃ѣ̀ е̂го, на конехъ бѣлы́х. (и̂) о̂блече́ни въ вы̀ссо̑ бѣлъ {и̂}[16] чистъ· и̂ и̑зъ оу̂стъ е̂го и̑зы̀де (о́-
ѱ҃ло ѕ҃ ружїе)[17] о́стро̀, да ты́ и̑збі́е҃ на́зыкы, *и той оу̂пасе́ а҆̀ жезло̑ желѣзны́, и̂ то́й пе́ре̑ точи́ло
вина̀ на́рости и̂ гнѣва бж҃їа вседръжителева· і̂ и̑мать на рызѣ̀ и̂ на стегнѣ̀ свое̑ и̑ма на-
вы̀ зі и̑ тѝ ѕ҃ пи́сано, *цр҃ь цр҃е́й, и̂ гс҃ь г҃ми̑· и̂ видѣхъ е̂ди́нъ а̑г҃лъ стоѧ́щъ на сл҃нци· и̂ вы̀зпѝ гласо̑ ве́лі-
емъ, гл҃а, всѣмъ пти́цамъ парящимъ посре-
дѣ нб҃си· Прїидѣте (и̂) съберѣтесѧ на вечерю великѹю бж҃їю, да снѣсте плоти цр҃ей, и̂ пло-
ти (крѣпкы́хъ, и̂ плоти ты́сящъникові҃ъ)[18], и̂ плоти коней, и̂ сидя́щи̑х на нихъ, и̂ плоти всѣхъ свободны́х и̂ рабовъ, и̂ малы́хъ и̂ вели́-
кыхъ· и̂ видѣхъ звѣрь и̂ цр҃и земныѧ, и̂ воѧ и̑̑ съ́браны, сътворити брань съ сѣдя́щимъ на конѝ, и̂ с воинъствы е̂го̀. и̂ и̑́мъ бысть звѣрь, и̂ с нимъ л҃живы̀и прр҃ко̀ сотво́рѣвыи зна́менїа предъ ни́мъ, и̑̑миже прельстѝ прі҃е̑-
шаа начрⷭ҃танїе звѣрино, и̂ покланя́ющаѧсѧ і҃конѐ е̂го̀· ж҃ива вѣврѣжена быста о́ба въ е̂зеро о̂гнено горя́щее жю́пело̑· ч҃ прочі҃и (оу̂бі́е҃ни бу-
дѹ́тъ)[19] (о̂рѹ́жїе́м̑)[20] сѣдя́щаго на конѝ и̑зше̑-
ш҃и̑ и̑зъ оу̂стъ е̂го, и̂ вса̀ пти́ца насыти-
шасѧ ѿ плоті҃ и̑хъ·

Гл҃а, к҃·

видѣхъ а̑г҃ла сходя́ща съ нб҃си и̑мѣ́ща ключъ бе́зднѐ, и̂ ю̑же вели́ко в рѹцѣ̀ е̂го. и̂ на́тъ змі҃а, змі҃ю древнюю, е̂же е̂сть дїа́волъ и̂ сатана̀, и̂ свѧза̀ и҆̀ на ты́-
сящя лѣтъ, и̂ (вь бе́здну затворѝ е̂го)[1] и̂ за-
ключи (е̂го), и̂ запечатлѣ на́ нѧ̑, да не прелсти̑ ктомѹ на́зы́кы, до́ндеже сконча́ется ты́сяща лѣтъ. [и̂][2] по сихъ подоба́етъ [е̂мѹ ѿрѣшенѹ

тель! **7** Радіймо, і веселімося, і даймо Йому славу, бо прийшло весілля Ягняти, і його жінка себе приготувала! **8** І дано їй зодягнутися у чистий і світлий висон, бо висон є оправдання святих. **9** І він мені сказав: *Напиши: мат. 22
блаженні покликані на вечерю весілля Ягняти. І сказав мені: Це є правдиві божі слова. **10** І впавши перед його ногами, я йому поклонився, і він мені сказав: Гляди, ні! Я є твоїм співрабом і твоїх братів, що мають Ісусове свідчення. Поклонися Богові! Бо Ісусове свідчення є дух пророцтва. **11** І я побачив відкрите небо. І ось білий кінь і Той, що на ньому сидить, – вірний, і правдивий, і справедливо судить, і войовничий. **12** Його ж очі є наче полум'я вогню, і на його голові багато вінців. *Він має ім'я написане, іс. 6
яке ніхто не знає, тільки Він сам. **13** І Він зодягнений в одіж червону *від* крові. Його ім'я зветься – Боже слово. **14** І небесні війська ішли вслід за ним на білих конях, і вони зодягнені в білий і чистий висон. **15** І з його уст вийшла гостра зброя, щоб нею вибити народи. *І Той їх пастиме залізним пс. 2
жезлом, і Той топче точило вина гніву і гніву Бога Вседержителя. **16** І *Він* має ім'я, написане на одежі і на своєму стегні: *Цар царів і Пан панів. **17** І вищ. 17
я побачив одного ангела, що стояв на тим1. 6
сонці. І він закликав великим голосом, кажучи всім птахам, що літають серед неба: Прийдіть і зберіться на велику божу вечерю, **18** щоб з'їсти тіла царів, і тіла сильних, і тіла тисяцьких, і тіла коней й тих, що на них сидять, і тіла всіх вільних, і рабів, і малих, і великих. **19** І я побачив звіра, і земних царів, і вояків їх готовими, щоб чинити війну з Тим, хто сидить на коні, і з його військом. **20** І звір був схоплений і з ним лжепророк, що зробив знаки перед ним, якими обманув тих, що прийняли знак звіра і що поклоняються його образові; Обидва були кинуті живими у вогняне озеро, що горить сіркою. **21** А інші будуть вбиті зброєю Того, що сидить на коні, яка вийшла з його уст, і всі птахи наситилися їхніми тілами.

Глава 20

1 І я побачив ангела, що сходить з неба, що має ключ безодні, і великий ланцюг в його руці. **2** І він схопив змія, давнього змія, яким є диявол і сатана, і зв'язав його на тисячу років; **3** і замкнув його в безодню, і закрив його, і запечатав над ним, щоб більше не обманув народи, доки не скінчиться тисяча років. І після цього він має бути звільнений на короткий час.

4 І я побачив престоли і тих, що на них сиділи. І їм дано суд і душі страчених за Ісусове свідчення і за боже слово, які не поклонилися звіреві ані його образові і не прийняли знак на своїх чолах й на своїй руці. І вони ожили й зацарювали з Христом тисячу років. **5** А інші мерці не ожили, доки не скінчиться тисяча років. Це перше воскресіння. **6** Блаженний і святий, хто має частку у першому воскресінні, над якими друга смерть не має влади, але будуть священиками Богові і Христові, і зацарюють з Ним тисячу років. **7** *І коли скінчиться тисяча років, сатана буде звільнений зі своєї в'язниці **8** і вийде, щоб обманути народи, що є на чотирьох кутах землі, Гога і Магога, щоб зібрати їх на війну, яких число – наче морський пісок. **9** І вийдуть на ширину землі, і оточать табір святих та улюблене місто; і вогонь зійде від Бога з неба і їх пожере. **10** І диявол, що їх обманює, буде кинутий у вогняне і сірчане озеро, де звір і лжепророк, і будуть мучені день і ніч на віки віків. **11** І я побачив великий білий престол і Того, що сидів на ньому, від обличчя якого втекло небо і земля, і їм не знайшлося місця. **12** І я побачив малих і великих мерців, що стоять перед Богом. *І книги відкрилися, і інша книга відкрилася, яка є *книгою* життя. І мерці прийняли суд за написаним в книгах, за їхніми ділами. **13** І море віддало своїх мерців; і смерть, і ад віддали своїх мерців. І вони прийняли суд за своїми ділами. **14** І смерть, і ад були кинуті у вогняне озеро. І це є друга смерть. **15** І хто не знайдеться записаним в книзі життя, буде кинутий до вогняного озера.

фил. 4
вищ. 3
ниж. 21

єз. 39

быти][3] мало врéмя· И видѣхъ престолы и (сѣдя́щая)[4] на нихъ. и судъ данъ бысть имъ. и душа растéсаныхъ за свѣдѣтельство Їсово, и за слово бжіе, (-)[5] иже не поклонишася звѣрю ни иконѣ его, и не прія́ша начертанія на челѣхъ [своихъ][6] и на рукѣ своей и о́жиша и вцѣрришася съ хмъ тысящя лѣтъ. [и][7] прочіи (же) мертвеци не о́жиша, до́ндеже сконча́ется тысящя лѣтъ, се вьскрнїе пръвое, бл҃женъ и с҃тъ иже имать часть въ воскрнїи пръвѣмъ, на нихже [смр҃ть вторая][8] не имать о́бласти, но будуть їерéи бу и ху, и вцр҃ся с нимъ тысящя лѣтъ· *И егда́ сконча́тся тысящя лѣтъ, разрѣшенъ будé сатана́ ѡ҃ темница своея́, і изы́детъ прельстити на́зыкы сущая на четырехъ оуглехъ земля. го́га и магóга собрати ихъ на брань, ихже число̀ [-][9] на́ко пѣсокъ мо́рскыи· И (взы̀дутъ)[10] на широту земля, и (о́бы́ю́ду)[11] (с҃тыихъ ста́нъ)[12], и гра́ вцълюбленыи, и сниде о́гнь ѡ҃ бга с небесе и пожре́тъ а҃, и дїа́волъ лестя́ и҃ вцъвéрженъ будé въ е҆зеро о́гнено и жупелно, идѣже [-][13] звѣрь и лжи́выи прр҃къ, и мучени бу́дутъ дн҃ь и нощь въ вѣкы вѣко́ѡ҃· И видѣхъ пр҃тлъ велúкъ бѣлъ, и сѣдя́щего на нем҃, емуже ѡ҃ лица̀ бѣжа̀ (нб҃о и земля)[14], и мѣсто не о́брѣтеся имъ· И видѣхъ мр҃твеца (ма́лыа и велúкїа)[15], стоя́щя пре҃ (бм҃ъ)[16], *и книги разгнушася, і ина книга ѡ҃верзеся ѥ҆же е҆сть живо́наа̀, и судъ прїа́ша мр҃твецы ѡ҃ напúсаныхъ въ книгахъ по дѣломъ ихъ· И даст мо́ре мр҃тъвеца (своя)[17], и см҃рть и а҃дъ да́ша (своя мертвеца)[18]. и суд прїа́ша (-)[19] по дѣломъ своим҃. и см҃рть и а҃дъ воверже́на быста въ е҆зеро о́гнено, {и҃}[20] се (е҆сть вторая́ см҃рть)[21]. і иже ся не о́брѣте́ въ книзе живо́тнеи напúсанъ, (вцъвéрженъ будé)[22] въ е҆зеро о́гнено·

филн҃ а҃ вьı г҃ нн҃ ıа

Глава 21

ic. 66

1 І *я побачив нове небо і нову землю. Бо перше небо і перша земля проминули, і моря більше немає. **2** І я, Іван, побачив нове святе місто Єрусалим, що приготованим сходило від Бога з неба, наче молода, прикрашена для свого чоловіка. **3** І я почув великий голос з неба, що говорив: Ось боже помешкання з людьми; і Він поселиться з ними, і ті будуть його народом, і сам Бог буде з ними – їхній Бог. **4** *І Бог забере всяку сльозу з їхніх очей. І смерті більше не буде, ані плачу, ані крику, ані більше не буде болю, бо попереднє минуло. **5** І Той, що сидить на престолі, сказав: *Ось все творю нове. І сказав мені: На-

ic. 25
вищ. 7

ic. 4
кор2. 5

Г҃ла, їа·

Видѣхъ* нб҃о но́во и зéмлю но́ву. пр҃вое бо нб҃о и (земля пр҃ъвая)[1] прейдоша, и мо́ря нѣсть ктому· І (азъ їѡа́ннъ) (видѣхъ градъ с҃тыи їер҃лúмъ, новь)[2] сходя́щъ [ѡ҃ бга с нб҃си][3] приготованъ, на́ко невѣстоу оу҆крашену мужу своемоу· И слы́шахъ гласъ велїи с [нб҃се][4] гл҃ющъ, се скв҃нїа бжіа съ чл҃кы, и вселúтся с ними, и тїи лю́дїе его будутъ, и самъ бъ (будетъ с ними бъ ихъ)[5], *и ѡ҃имет {бъ}[6] вся́ку слéзу ѡ҃ о́чїю и҃· И см҃рти не будетъ ктому ни плáча ни во́пля ни болѣзни не будетъ ктому, на́ко пр҃ьвая мимойдо́ша. и рече сѣдя́и на пр҃тлѣ, *се новà (вся творю)[7]. и (г҃ла)[8] [ми][9], напиши, на́ко сїи

іса́їа ѯѕ

іса́їа їѳ вьı з

іса́їа а҃ в ісх҃ри ѕ҃

вбї а
нѝ їѵ

словеса̀ и҃стинна и҃ вѣ́рна сѹ́ть. *и҃ речѐ мѝ сътворѣ́шишасѧ. а҃зъ є҃смь а҃лфа, и҃ ѡ҃ нача́т҃о҃ и҃ коне́цъ· ч҃зъ жа҃ждѹщемѹ да́мъ ѡ҃ и҃сто́чника водꙑ̀ живо́тныѧ тѹ́не· побѣ҃ждаѧ̀ насл҃ѣ́ди҃ (вс҃ѧ)[10], и҃ бѹ́ду є҃мѹ бо́гъ, и҃ то́и҃ бѹ́детъ мнѣ ѣ҃ сы́на· страшли́вым же и҃ невѣ́рным҃ъ, и҃ сквер҃ны́мъ и҃ оу҃бї́ца҃̀, и҃ бл҃ѹ́ творѧщимъ, и҃ ча́ры творѧщи҃̀ и҃доложр҃ѣ́цꙋ҃̀ е҃̀ и҃ всѣ́мъ лжи́вы҃̀ ча́сть и҃̀ въ ѣ҃зерѣ̀ горѧщ҃е҃̀ о҃гнѣ҃̀ и҃ жѹпело҃̀, є҃же є҃̀ сме́рть втора́ѧ· и҃̀ прї́иде (ко мнѣ) є҃ди́нъ ѡ҃ с҃е́ми а҃гг҃лъ и҃мѹ́щи с҃е́мь фіа҃̀, и҃сплънены́хъ с҃е́михъ на҃́звъ послѣ́днихъ, и҃ речѐ ко мнѣ̀ гл҃ѧ. гра҃дѝ да покажю́ ти҃ невѣ́сту (а҃гнꙗчю жену)[11]· и҃̀ ве́де мѧ̀ дх҃о́мъ на го́ру вели́ку и҃ высоку́, и҃ показа́ мѝ гра҃̀ великы́и с҃тꙑ́и і҃ер҃ли҃̀ низходя́щъ с нб҃си ѡ҃ бо҃ а҃ѹ҃щ҃е славу бж҃ї́ю· и҃̀ свѣтѝло є҃го подо́бно ка́мени драго́мѹ. на҃́ко камени а҃спиди. кр҃ꙋ҃̀сталну· і҃мѹ́щъ сті҃ѣ́ну вели́ку и҃ высоку́, и҃мѹ́щъ вра҃тъ дв҃анадесѧ́ть и҃ на вра҃тѣ́хъ а҃гг҃ло҃в҃, в҃і. і҃ и҃мена̀ напи́сана, на҃́же сѹ́ть и҃мена̀, дванадесѧ́тѣ. колѣ҃́ѣма сы́нъ і҃и҃лев҃. ѡ҃ восто́ка вра҃та̀ тро҃ѧ, и҃ ѡ҃ сѣ҃ве́ра вра҃та̀ тро҃ѧ, и҃ ѡ҃ ю́га вра҃та̀ тро҃а и҃ ѡ҃ запада̀ вра҃та̀ тро҃ѧ. и҃ сті҃ѣ́на граду́ и҃мѹ́щи о҃снова́нїи. в҃і, и҃ на нихъ и҃ме́нъ. в҃і, а҃п҃лвъ а҃гнꙗчи҃̀· и҃̀ гл҃ѧи҃̀ съ мно́ю и҃мѧ́ше трость зла́тꙋ, да и҃змѣ́ритъ гра҃̀ и҃ вра҃та̀ є҃го и҃ сті҃ѣ́ны є҃го· и҃̀ гра҃̀ на четы́ри ꙋ҃́глы стои́тъ, (-)[12] долгота̀ є҃го толи́ка є҃сть є҃лика (же) и҃ широта̀. і҃ и҃змѣ́ри градъ тростїю на стадїи дванадесѧ́ тыс҃ѧ̀ долгота̀ и҃ широта̀· і҃ высота́ є҃го ра́вна є҃̀, и҃ размѣ́ри сті҃ѣ́ну є҃го, во́ сто (и҃) четыридесѧ́ (и҃) четы́ре лакти, в҃ мѣ́ру чл҃ѣ́ку, на҃́же є҃̀ а҃гг҃льску· и҃̀ бѣ̀ созданїе сті҃ѣ́ны є҃го, а҃спи҃̀, и҃ градъ ѡ҃ злата чи́ста, подобенъ стеклу́ чи́сту· [и҃][13] о҃снова́нїе сті҃ѣ́ны граду всѧ́цѣ҃мъ (драгы́и҃ камені҃ѣ́мъ)[14] ꙋ҃́красимо· о҃снова́нїе пр҃ьвое, и҃а́списъ. второ́е, сапфи́ръ. тре́тїе, халкидо҃̀. четве́ртое, змара́гдъ. пѧтое сардони҃̀ѯ, шесто́е, сардїо́съ, с҃е́мое, хрисоли҃̀. о҃смое, вꙋ҃̀рїллосъ. девѧ́тое, топазїо́нъ. деся́тое, хрисопрасосъ. а҃і, і҃а҃кꙋ҃̀нъ. в҃і, а҃медꙋ҃̀стъ· и҃̀ дванадесѧ́тѣ вра҃̀, дванадесѧ́тѣ бисера. да є҃ди́на ка҃ѧ́жда̀ вра҃та̀ бѣ҃ше ѡ҃ є҃ди́ного бисера· и҃̀ сто́гны граду́ зла́то чи́сто, на҃́ко стекло пресвѣ҃тло. и҃ ц҃р҃кви не видѣ҃хъ в҃ нем҃ъ· г҃ь бо́ бъ҃ вседръжитель ц҃р҃кви є҃мѹ̀ є҃̀, и҃ а҃гнецъ.

нѝ їѵ
їсаі҃а ка҃

*и҃̀ гра҃̀ не требꙋ́а слн҃ца и҃ лꙋны́ да свѣ҃тѧ́т҃ в немъ, сла́ва бо́ бж҃ї́а просвѣ҃ти и҃̀. и҃ свѣ҃тильникъ є҃мѹ̀ а҃гнецъ. (-)[15] (на҃́ыцы (спа́сени) свѣ҃то҃̀ є҃го поидꙋ́тъ)[16], и҃ ц҃р҃и земстїи принесꙋ́т҃ сла́ву и҃ ч҃ть свою бо́нь, *и вра҃та̀ є҃го не и҃мꙋ́тъ затвори́тиса҃ въ дн҃ѐ, но́щи бо не бꙋ́детъ т҃ꙋ́·

їсаі҃а ка҃

пиши, бо ці слова є правдиві і вірні. **6** *І сказав мені: Завершилося! Я є Альфа і Омеґа, початок і кінець. Я спраглому даром дам з джерела живої води. **7** Хто перемагає, успадкує усе, і буду йому Богом, і той буде Мені за сина. **8** А боязливим, і невірним, і нечистим, і вбивцям, і тим, що чинять розпусту і роблять чари, ідоложертовним, і всім фальшивим – їм частка в озері, що горить вогнем і сіркою, що є другою смертю. **9** І до мене прийшов один з сімох ангелів, що мав сім чаш, повних сімох останніх кар, і промовив до мене, кажучи: Ходи, щоб я тобі показав молоду – жінку Ягняти. **10** І він мене духом повів на велику і високу гору і показав мені велике святе місто Єрусалим, що сходить з неба від Бога, **11** маючи божу славу. І його сяяння подібне до дорогоцінного каменя, наче каменя яшми, кришталю, **12** що має велику і високу стіну, що має дванадцять брам, а на брамах 12 ангелів та написані імена, які є іменами дванадцятьох племен ізраїльських синів. **13** Зі сходу – три брами, і з півночі – три брами, і з півдня – три брами, і з заходу – три брами. **14** І стіна міста має 12 основ, і на них 12 імен апостолів агнця. **15** І той, що говорив зі мною, мав золоту тростину, щоб виміряти місто, і його брами, і його стіни. **16** І місто є чотирикутне: його довжина є така, якою ж і ширина. І він виміряв місто тростиною на дванадцять тисяч стадій: довжина, і ширина, і його висота дорівнює *тому ж*. **17** І він розміряв його стіну на сто, і сорок, і чотири лікті в міру людини, яка є ангельською. **18** І будова його стіни була *з* яшми, і місто з чистого золота, подібне до чистого скла. **19** І основа стіни міста прикрашена різноманітним коштовним камінням: перша основа – яшма, друга – сапфір, третя – халкидон, четверта – смарагд, **20** п'ята – сардонікс, шоста – сардій, сьома – хризоліт, восьма – берил, дев'ята – топазій, десята – хризопраз, 11-а – яхонт, 12-а – аметист. **21** І дванадцять брам – дванадцять перлин, щоб кожна брама була з однієї перлини. І дороги міста – чисте золото, наче прозоре скло. **22** І церкви я в ньому не побачив, бо Господь Бог Вседержитель і Ягня є йому церквою. **23** *І місто не потребує сонця і місяця, щоб світили в ньому, бо божа слава його освітила і йому Ягня є світильником. **24** Народи, що спаслися, підуть в його світлі, і земні царі принесуть свою славу і честь до нього. **25** *і його брами не замкнуться вдень, бо ночі тут не буде. **26** І принесуть славу і честь народів до

вищ. 1
ниж. 22

ниж. 22
іс. 60

іс. 60

нього. **27** І до нього не ввійде нічого
фил. 4 нечистого, і той, що робить мерзенне
вищ. 3 і 4 і брехню, але тільки записані *в
книгах життя Ягняти.

Глава 22

1 І він мені показав чисту ріку живої води, світлу, наче кришталь, що виходить з божого престолу і Ягняти. **2** Серед його доріг – по обох боках ріки – дерево життя, що дає дванадцять плодів, даючи свій плід на кожний місяць, і листя дерева – на оздоровлення народам. **3** І більше не буде ніякої анафеми. І в ньому буде божий престол і Ягняти, і йому послужать його раби; **4** і побачать
вищ. 21 його лице, а його ім'я на їхніх чолах.
іс. 60 **5** *І ночі там не буде, і не потребуватимуть світла від світила ані сонячного світла, бо Господь Бог їх освічує, і зацарюють на віки віків. **6** І він сказав мені: Ці слова вірні і правдиві. І Господь Бог святих пророків послав свого ангела показати своїм рабам те, що має скоро статися. **7** Ось скоро прийду. Блаженний, хто зберігає слова пророцтва цієї книги! **8** І я, Іван, це побачив і почув. І коли я почув і побачив, я впав, щоб поклонитися до ніг ангела, що мені це показував. **9** І він мені сказав: Гляди, ні! Отже, я є твоїм співслугою, і твоїх братів – пророків, і тих, що зберігають слова цієї книги. Богові поклонися! **10** І він мені сказав: Не запечатай слова пророцтва цієї книги, бо час близько. **11** Хто кривдить, хай ще кривдить, і нечестивий хай ще буде нечестивим, і справедливий хай ще чинить справедливість, і святий хай ще освячується. **12** І ось скоро приходжу, і моя винагорода зі мною, щоб віддати кожному за його ділами. **13** Я є Альфа і Омега, Початок і Кінець, Перший і Останній. **14** Блаженні ті, що чинять його заповіді, хай вони мають владу над деревом життя і ввійдуть брамами до міста. **15** А поза *містом* – пси, і чародії, і розпусники, і вбивці, і ідолослужителі, і кожний, що любить і чинить брехню. **16** Я, Ісус, послав мого ангела, щоб вам це засвідчити у Церквах. Я є корінь і Давидів рід, і рання звізда та денниця. **17** І Дух і молода говорять: Прийди! І хто чує, хай говорить: Прийди! І спраглий хай прийде, і хто хоче, хай даром візьме воду життя. **18** Адже свідчу кожному, хто чує слова пророцтва цієї книги: Якщо хтось додасть до них, Бог накладе на нього кари, за писані в цій книзі. **19** І якщо хтось відніме від слів пророцтва, що є в цій книзі, Бог забере його частку

и̑ принесо́у сла́ву и̑ чсть на́зыко҃ во́нь, и̑ не и̑мать вонь вни̑ити всего сквръ҃наго, (и̑) творя̀и мр҃зость и̑ ла҃жу, но то́кмо напи́санныа *въ кни́га҃ живо҃тны҃ а҃гньчи·

филн҃ а҃
вы҃ г҃ и̑ к҃

Гла҃ к҃в҃

Ѱ показа̀ ми̑ чи́сту рѣку́, воды̀ живо́тныа, свѣтлу̀ на҃ко криста́лъ, и̑сходя́щу ѡ҆ пр҃тла бжїа и̑ а҃гньча. посреди стогны̀ его̀. и̑ о҆́ба полы̀ рѣкы̀ дре́во живо҃тное, и̑же творитъ пло҃ дванадесѧте, на (кыижд҃о мц҃ь)[1] въздаѧ пло҃ свои̑· и̑ ли́ствїе дре́ву въ и̑сцѣлєнїе на҃зы́комъ. и̑ всѧ́ка а҆надє́ма не бу́детъ ктому́. и̑ престолъ бжїи и̑ а҃гнечь (бу́детъ в немь̀)[2]. и̑ рабы̀ его̀ послужатъ є҆му́, и̑ о҆у҆зрѧ́т лицѐ его̀, и̑ и҆ма̀ его̀ на челѣхъ и̑хъ· *и̑ но́щи не бу́детъ [тамо][3], и̑ не потребу́ютъ свѣта ѡ҆ свѣтильника, ни свѣта слн҃чнаго. на҃ко г҃ь бг҃ъ просвѣщаетъ а҃̀, и̑ вцр҃ѧтсѧ въ вѣки вѣкомъ· и̑ рече ми̑. є҆и словесà вѣ́рна и̑ и́стинна. и̑ г҃ь, бг҃ъ [стыхъ][4] пр҃ро́къ посла̀ а҃гг҃ла своего̀ показа́ти раб҃о҃ свои̑м, и̑мже є҆́сть бы́ти вскорѣ· [-][5] сѐ гі҃ду скоро̀ блаженъ съблюдаѧ́и словесà проро́чества кни́ги сеѧ̀· и̑ а҃зъ і҃о́а҆нъ (видѣхъ сїа и̑ слы́шахъ)[6]· и̑ є҆гда слы́шахъ и̑ видѣхъ, падохъ поклони́тиса҃ на́ ногу̀ а҃гг҃лу̀ показу́ющему ми̑ сѐ, и̑ (г҃ла)[6] ми̑, ви́жь, ни̑, клевретъ твои̑ (о҆у҆́бо) є҆́смь, и̑ бра҃тїѧ твоеѧ пр҃ро́къ, и̑ съблюда́ющихъ словеса кни́ги сеѧ̀, бу̀ поклони́сѧ· и̑ (г҃ла)[8] ми̑, не запечатлѣ́и словесъ проро́чествїа кни́ги сеѧ, на҃ко врема блі҃ є҆́сть· о҆́бидѧѝ, да о҆́бидѧ́и є҆щѐ. и̑ сквє́рныи, да сквє́рнитсѧ є҆щѐ, и̑ пра́ведныи, пра́вдꙋ да твори́ є҆щѐ· и̑ стыи, да сти́тсѧ є҆щѐ. [и̑][9] сѐ гра́ду ско́ро, и̑ мзда моѧ̀ съ мно́ю, въздати комуждо̀ по дѣ́ломъ (-)[10] его̀· а҆́зъ є҆́смь, а҆́лфа и̑ ѡ҃. нача́то҃ и̑ коне́цъ первы̀и и̑ послѣ́дніи· блаже́ни [твора́щеѝ за́повѣди его̀][11], да бу́детъ о҆́бласть и̑мъ на́ дре́во живо҃тное, и̑ врата̀ вни́дутъ въ градъ· вні҃ (же) пси̑ и̑ чародѣ́е, и̑ любодѣ́и, и̑ оу҆бі҃йца, и̑ і҆долослужители, и̑ всѧкъ любѧ́ѝ и̑ творя́ѝ ла҃жу· а҆́зъ і҃с посла́ а҃гг҃ла моего̀ засвѣдѣтельствовати вамъ сі҃а̀ въ цр҃кважхъ· а҆́зъ є҆́смь ко́рень и̑ родъ дв҃вдъ· [и̑][12] звѣ́зда оу҆́тренѧѧ и̑ денни́ца. и̑ дх҃ъ и̑ невѣ́ста (г҃лѧ́ѝ)[13], прїи́дѝ. и̑ слы́шаѝ да г҃лє́, прїи́дѝ. и̑ жаждаѝ да прїи́детъ, (и̑) хотя́ѝ да прїи́метъ во́ду живо҃тную тꙋне. свѣдѣтельствꙋю (бо҃) всѣкомꙋ слы́шащемꙋ словесà пр҃рчества кни́ги сеѧ̀. а҃ще кто҃ приложитъ на нихъ, наложитъ бг҃ъ на него на́звъ напи́саны҃ въ кнізѣ се́и̑. и̑ а҃ще кто҃

Ѡ҆и́метъ словесъ (сущихъ прр҃чествїа въ кни́зе се́й)[14], Ѡ҆и́метъ бг҃ъ часть е҆го Ѡ҆ (кни́ги)[15] живо́тныа, и҆ Ѡ҆ града ст҃го, и҆же напи́сана въ кни́зѣ се́й. Гл҃етъ свѣдѣтельствуѧй сїѧ, е́й прїи́ду ско́ро. ч҆ми́нь [е́й][16] гради гс҃и і҃се. бл҃годать гс҃а {на́шего і҃с х҃а}[17] съ {всѣми ва́ми}[18]. [а҆ми́нь][19].

з книги життя і зі святого міста, що записано в цій книзі. **20** Говорить Той, що це свідчить: Так, скоро прийду! Амінь! Так, приходи, Господи Ісусе! **21** Ласка нашого Господа Ісуса Христа з усіма вами. Амінь.

Конецъ а҆покали́псу ст҃аго і҃ова́нна бг҃осло́ва
И́мать в себѣ, гл҃а, і҃в.

Кінець Апокалипсиса святого Івана Богослова.
Має в собі 22 глави.

1923

СОБО́РНИКЪ СЪ ВЪ ТИ́ИМЪ ЧИ́ТЫЙ

Сказа́а главы коемужѐ а҃пу їе҃ві҃лїю. и̂ їзбра́нными҃ъ с҃ты҃. и̂ празни́ко҃.

ЗБІРКИК НА 12 МІСЯЦІВ

Покажчик глав на всі апостоли та євангелія, для вибраних святих і на празники.

		Щца̀ септе́врїа въ҃ пе́рвыи҃. нача́ло и̂ндикто҃у. сирѣ́чь но́вому лѣ́ту.	Місяця вересня у перший день: Початок Індикта, значить нового року.		
а҃	а҃	И̂ па́мать прп҃бнаго щца̀ нашего, симео́на столпника. на лі́и҃, а҃пл, за҃ сп҃в. и̂ с҃тому, сѵ́и. е҃ві҃, лу, г҃і. и̂ прп҃бному, е҃ві҃, м҃, мг.	І пам'ять прп. отця нашого Симеона Стовпника. На літ. ап. поч. 282, і св. 258, єв. лук. 13, і прп. єв. мат. 43.	1	1
в҃	з҃	Ст҃а́го м҃ мамо́нта. и̂ прп҃ѣ щца̀, їо҃, постника. на лі́и҃, а҃пл, за҃, ч҃д. е҃ві҃, м҃, лѕ.	Св. муч. Мамонта і прп. отця Івана Посника. На літ. ап. поч. 99, єв. мат. 36.	7	2
г҃	ѕ҃	Ст҃го сщ҃е́нному҃ а̂нфи́ма. и̂ прп҃бна҃ део́кти́ста. на лі́и҃. а҃пл҃ъ, за҃, т҃лд. е҃ві҃, їо҃, лѕ.	Св. сщмч. Анфима і прп. Теоктиста. На літ. ап. поч. 334, єв. Івана 36.	6	3
д҃	и҃	Ст҃го сщ҃е́нному҃ вавилы а̂нтио́хїискаго. и̂ тре҃ младенецъ. и̂ вавилы никомидїискаго. и̂ с нимъ младене҃ пд҃. и̂ с҃ты҃і м҃ е҃рмио́на и̂ е҃вти́ха, и̂ вели́каго прр҃ка мѡ҃сеа. на лі́и҃, а҃пл за҃, т҃л. е҃ві҃, м҃, ли.	Св. сщчм. Вавили Антіохійського і трьох хлопців, і Вавили Никомидійського і з ним 84 дітей, і св. му. Ерміона і Евтиха, і великого пророка Мойсея. На літ. ап. поч. 330, єв. мат. 38	5	4
е҃	і҃	Ст҃а́го прр҃ка заха́рїи. на лі́и҃, а҃пл за҃, т҃ді. е҃ві҃, ѕ҃.	Св. прк. Захарії. На літ. ап. поч. 314, єв. мат. 96.	4	5
ѕ҃	ѳ҃	Чю́до не҃бнаго а̂рхистрати́га миха́ила и̂ ст҃а́го м҃ е҃вдоѯ́ї, и̂ і҆же с нимъ. на лі́и҃, а҃пл, за҃, т҃е. е҃ві҃, лу, ѯа.	Чудо небесного архистратига Михаїла і ст. муч. Евдоксія і тих, що з ним. На літ. ап. поч. 305, єв. лук. 51.	3	6
з҃	к҃	Пре҃пра҃ ро҃, пр҃тыа҃ бц҃а. и̂ ст҃а́го м҃ созо́нта. на лі́и҃, сл҃у о҃бщ҃а м҃.	Передпраденьство Народження Пресвятої Богородиці і св. муч. Созонта. На літ. загальна служ. муч.	2	7
и҃	а҃	Р҃ство пр҃тыа҃ вл҃ца нашеа҃ бц҃а. на ѵ҃, е҃ві҃, лу, за҃, д҃. на лі́и҃, а҃пл, за҃, см҃. е҃в. лу, ѯд.	Народження Пресвятої нашої Володарки Богородиці. На ут. єв. лук. поч. 4, на літ. ап. поч. 240, єв. лук. 54.	1	8
д҃	з҃	Ст҃ы҃хъ бг҃оѻ҃ц҃ъ їо́а́ки́ма и̂ а́нны. и̂ ст҃а́го м҃ севе́рїана. на лі́и҃, а҃пл, за҃, г҃і, ѿ по҃. е҃ві҃, лу, лѕ.	Св. Богоотців Йоакима і Анни, і св. муч. Северіяна. На літ. ап. поч. 210 від пол., єв. лук. 36.	7	9
		Суб҃о́, пре҃ въ҃здвиже́нїемъ҃. на лі́и҃, а҃пл, за҃, рк҃ѕ. е҃ві҃, м҃, лд.	Субота перед Воздвиженням. На літ. ап. поч. 126, єв. мат. 39.		
		Не҃л, пре҃ въ҃здвиже́нїемъ҃. на лі́и҃, а҃пл, за҃, с҃ѳі. е҃ві҃, їо҃, д҃.	Неділя перед Воздвиженням. На літ. ап. поч. 215, єв. ів. 9.		
і҃	ѳ҃	Ст҃ы҃і м҃нн҃. минодоры, митродоры и̂ нн҃фодоры. на лі́и҃ сл҃у, д҃е, д҃.	Св. мц. Минодори, Митродори і Нимфодори. На літ. служ. груд. 4.	6	10
а҃і	і҃	Прп҃б мт҃ре҃ ѳео́доры. на лі́и҃, сл҃у, прп҃бныѭ҃ъ женамъ.	Прпн. матері Теодори. На літ. служ. прпн. жінок.	5	11
в҃і	д҃	Сщ҃е́м҃ а̂вто́нома. на лі́и҃, сл҃у пра҃.	Сщчм. Автонома. На літ. служ. праз.	4	12
г҃і	г҃	О҃бновле́нїе хра́ма с҃тго въ҃скрн҃ї́а хв҃а. и̂ пре҃пра҃ въ҃зве҃ч҃тнаго кр҃та и̂ сщ҃е́м҃ корнилїа сотника, на лі́и҃, а҃пл, за҃, т҃з, е҃ві҃, м҃, ѯз.	Обновлення храму св. Воскресіння Христового, і передпразденьство Воздвиження Чесного Хреста, і сщчм. Корнилія сотника. На літ. ап. поч. 307, єв. мат. 67	3	13
д҃і	в҃	Всемирное въ҃здви́же҃ніе ч҃тна́го и̂ живото́ворѧщаго кр҃та. на ѵ҃. е҃ві҃, їо҃ мв, ѿ по҃. на лі́и҃, а҃пл, за҃, рк҃е. е҃ві҃, їо҃, ѯ҃.	Всемірне Воздвиження чесного і животворного Хреста. На ут. єв. ів. 42 від пол., на літ. ап, поч. 125, єв. ів. 60	2	14

15	1	Св. влмч. Никити. На літ. ап. поч. 292, єв. мат. 36. Субота по Воздвиженні. На літ. ап. поч. 125 від пол., єв. ів. 30. Неділя по Воздвиженні, і сщмч. Симеона, родича Господнього. На літ. ап. поч. 203, єв. мар. 37.	Стго великомⷩ никиⷭ, на лит, ап҃л за҃ сѵ҃в. ꙗ҆ⷭ, мⷣ, л҃з· а҃ ѳ҃і Суб҃о, по вꙁдвиженїи. на лит, ап҃л за҃ рк҃е, ѡ҆ по҃. ꙗ҆ⷭ, і҆о҃, л҃· Нед҃л по вꙁдвиженїи. и҆ сщеномⷩ, сѵ҃меѡ́на сро҃ника гн҃а. на лит ап҃л, за҃ ѳ҃г. ꙗ҆ⷭ, мⷣ, л҃з·
16 –	7	Св. влмц. Евфимії. На літ. поч. 181, єв. лук. 33.	Стыа великомⷩнⷩ ꙗ҆вфимїи, на лит ап҃л, за҃, рп҃а. ѕ҃ ѕ҃і ꙗ҆ⷭ, л҃ѕ, л҃г·
17	6	Св. мц. Софії та її дітей Віри, Надії і Любові. Служ. празника і св.	Стыа мⷩнⷩ сѡ́фїи. и҆ ч҃а҃ ея. вѣ҃ры, надежи, и҆ ѕ҃ ѕ҃і любве. сл҃ѵ, пра҃ниⷦ, и҆ стымъ·
18	5	Прп. Евменія. Служ. праз. і св.	Прп҃б ꙗ҆вменїа сл҃ѵ пра҃ и҆ стмⷦ· ѳ҃ ѳ҃и
19	4	Св. мч. Трофина, Саватія і Доримедонта. Служ. праз. і св.	Стⷱі мⷣ трофима, савати́а, и҆ доримонта. сл҃ѵ, д҃ д҃і пра҃, и҆ стымъ·
20	3	Св. влмч. Евстафія і тих, що з ним. На літ. ап. поч. 233, єв. лук. 106	Стго вⷭ҇мⷩ ꙗ҆ѵ҃стафїа. и҆ і҆же с нⷩ҇. на лит, ап҃л, г҃ к҃ за҃, сл҃г. ꙗ҆ⷭ, л҃к ѕ҃.
21	2	Св. апл. Кондрата. В цьому дні відданя праз.	Стго ап҃ла кондрата. в сїи дⷩнь ѡ҆дае҆тсѧ пра҃· в҃ к҃а
22	1	Сщмч. Фоки. На літ. служ. сщмч.	Сщенномⷩ фокы. на лит, сл҃ѵ, сщⷭ҇мⷩникомъ· а҃ к҃в
23	7	Зачаття св. Івана Предтечі. На літ. ап. поч. 210 від пол., єв. лук. 2.	Зача́тїе стго і҆ѡа́нна пр҃тчи. на лⷩ ап҃л, за҃, ѳ҃і ѡ҆ по҃. ꙗ҆ⷭ л҃ѵ, в҃· ѕ҃ к҃г
24	6	Св. першомц. Теклі. на літ. ап. поч. 296, єв. мат. 100	Стыа первомⷩ фе́клы. на лит. ап҃л за҃, сѵ҃в. ꙗ҆ⷭ, мⷣ, р҃· ѕ҃ к҃д Прп҃б ꙗ҆фросинїи. сл҃ѵ, о҆́бычнаа· ѳ҃ к҃е
25	5	Прпн. Евфрозинії. Служ. загальна.	
26	4	Переставлення св. євн. Івана Богослова. На ут. єв. ів. поч. 67, на літ. ап. поч. 73 від пол., єв. ів. 61.	Преставленїе стго ап҃ла і҆ⷭ҇та і҆о҃а́ бг҃ослова· на ѵ҃, ꙗ҆ⷭ, і҆о҃, за҃, ѕ҃з на лит, ап҃л, за҃, о҃г. ѡ҆ по҃, ꙗ҆ⷭ. і҆о҃, ѕ҃а· д҃ к҃ѕ
27	3	Св. муч. Калістрата і його групи.	Стго мⷣ, калистрата и҆ дружины ѳ҃. г҃ к҃ѕ
28	2	Прп. отця нашого Харитона ісповідника. На літ. ап. поч. 213. єв. мат. 43	Прп҃б ѡ҆́ц҃а на҃ харитона и҆сповѣ҃ника. на лит, ап҃л, за҃ сг҃і. ꙗ҆ⷭ, мⷣ мг҃ в҃ к҃и
29	1	Прп. отця Киріяка самітного. На літ. служ. загальна.	Прп҃б. ѡ҆́ц҃а. кирїака ѡ҆шелника. на лит. сл҃ѵ. а҃ к҃д о҆́бца·
30	7	Сщмч. Григорія Великої Арменії. На літ. ап. поч. 166, єв. мат. 103.	Сщенномⷩ, григорїа. великїа а҃рмениа. на лит, ѕ҃ л҃ ап҃л, за҃, рѕ҃. ꙗ҆ⷭ, мⷣ, р҃г·

Місяця жовтня в перший *день*.

Мц҃а о҆́ктоврїа вⷴ первыи.

1	6	Покров пресвятої Богородиці, і св. апл. Ананії, і прп. Романа співця. На літ. ап. поч. 21 від пол., єв. лук. 51.	Покровъ пр҃тыа бц҃а. и҆ стго ап҃ла ана́нїи, и҆ прп҃бнаго романа пѣ҃вца. на лит, ап҃л, за҃, к҃а. ѡ҆ по҃. ꙗ҆ⷭ, л҃ѵ. н҃а· ѕ҃ к҃ѕ
2	5	Св. муч. Кипріяна і Юстини. На літ. ап. 280, єв. ів. 36.	Стⷱі мⷣник кипрїана, и҆ ѻ҆ⷭ҇тины на лⷩ, ап҃л, ѳ҃ в҃ г҃п. ꙗ҆ⷭ, і҆о҃, л҃ѕ
3	4	Св. сщмч. Діонізія Ареопагіта. На літ. ап. поч. 40, єв. мат. 55 від пол.	Стго сщенномⷩ дїѡ́нисїа а҃реѡ́пагита на лⷩ, д҃ г҃ ап҃л, за҃, м҃. ꙗ҆ⷭ, мⷣ, н҃е, ѡ҆ по҃.
4	3	Сщмч. Єротея.	Сщеномч҃ника ꙗ҆родеа· г҃ д҃
5	2	Св. мц. Харитини.	Стыа мч҃ници, харитины· в҃ ѳ҃
6	1	Св. апл. Томи. На літ. ап. поч. 131, єв. ів. 65	Стго ап҃ла домы. на лит, ап҃лъ, за҃, р҃ла, ꙗ҆ⷭ, і҆о҃, ѕ҃е· а҃ ѕ҃
7	7	Св. муч. Сергія і Вакха. На літ. ап. поч. 330. єв. лук. 106.	Стыхъ мⷣ сергїа, и҆ вакха. на лит, ап҃л, за҃, тл҃. ѕ҃ ѕ҃ ꙗ҆ⷭ, л҃ѵ, ѕ҃·
8	6	Прпн. матері нашої Пелагії.	Прп҃б мтⷬ҇ре нашеа, пелагїи· ѕ҃ и҃
9	5	Св. апл. Якова Алфеєвого. Служ. загальна.	Стго ап҃ла і҆а́кова а҃лфео́ва. сл҃ѵ о҃· ѳ҃ д҃
10	4	Св. муч. Евлампія і Евлампії.	Стыхъ мⷣ, ꙗ҆влⷯ҃пїа, и҆ ꙗ҆вламп҃їи· д҃ і҃
11	3	Св. апл. Филипа, одного з сімох. На літ. ап. поч. 20. І пам'ять сьомого собору. Служ. писана в нед. 7 по Пасці. На літ. ап. поч. 334.	Стго ап҃ла филиппа, ꙗ҆дина́го ѡ҆ сⷭ҇мⷩ҇ на лⷩ, г҃ а҃і ап҃л, за҃, к҃. и҆ память сⷭ҇маго собора. сл҃ѵ. пⷩ, в нⷭ҇е, ѕ҃, по па҃. на лит, ап҃л, за҃, тл҃д·

вı	в	Стыѣ мч. прова, тарха, и андроника. и прпб, козмы, маюу́м.	Св. муч. Прова, Тараха і Андроніка, і прп. Козми Маюмського.	2	12
гı	а	Стго мч. карпа и папилы.	Св. муч. Карпа і Папили.	1	13
дı	з	Стыѣ мч, наза гева и прп параскевїи	Св. муч. Назара, Герваса, і прпн. Парасковії.	7	14
еı	ѕ	Прпб евфимїа новаго. и лукїана презвитера.	Прп. Евфимія Нового, і Лукіяна презвитера.	6	15
ѕı	є	Стго мч, логина сотника. на лит, апл, за, счв. ев, мц рг.	Св. муч. Логина сотника. На літ. ап. поч. 292, єв. мат. 113.	5	16
зı	д	Стго прка йосїа. и прп мч, андреа крй. и стыхъ врачевъ козмы, и дамїана йже ѡ аравитъ.	Св. прк. Йосії, і прпмч. Андрея Критського, і св. лікарів Козми і Дам'яна, що з Аравії.	4	17
йı	г	Стго апла и евглиста лукы. на лит, апл, за, гдв. ев, лу, йа.	Св. апл. і євн. Луки. На літ. ап. поч. 67, єв. лук. 51.	3	18
дı	в	Стго прка йоила. и стго мч, йоуара. и сщенномч садода и іже с ни.	Св. прк. Йоіла, і св. муч. Іуара, і сщмч. Садота і тих, що з ним.	2	19
кı	а	Стго вчм, артемїа. на лй, апл, за, счв. ев, іѳ, йв.	Св. влмч. Атремія. На літ. ап. поч. 292. єв. ів. 52.	1	20
кıа	з	Прпб ѡца йларїона вч. на лй, апл, за, рпи. ев, лу, кд.	Прп. отця Іларіона Великого. На літ. ап. поч. 188, єв. лук, 24.	7	21
кıв	ѕ	Стго аверкїа, и чемъ, отроцъ, йже въ ефесѣ, на лит, апл, за, тікв. ев, іѳ, ї.	Св. Аверкія, і сімох юнаків, що в Ефесі. На літ. ап. поч. 322, єв. ів. 10.	6	22
кıг	є	Стго апла іакова брата гнж. на лит апл, за, є. ев, м, йѕ.	Св. апл. Якова, Господнього брата. На літ. ап. поч. 200, єв. мат. 56.	5	23
кıд	д	Стго мч арефы. и іже с нимъ. и афанасїа патрїарха. на лит, апл, за тл. ев, лу, ѯз.	Св. муч. Арефи і тих, що з ним, і Афаназія, патріярха. На літ. ап. поч. 330, єв. лук, 67.	4	24
кıе	г	Стыѣ мч, маркїана и мартирїа. на лй, апл, за, скд. ев, м, лд, ѡ по.	Св. муч. Маркіяна і Мартирія. На літ. ап. поч. 224, єв. мат. 34 від пол.	3	25
кıѕ	в	Стго великомч димитрїа. и въспомина́нїе страшнаго тръса. на ѹрны, ев, м, за, лѕ. на лит, апл, за тла. ѡ по. и м, счв. ев, м, кз и стму, іѳ, йв.	Св. влмч. Димитрія і згадка страшного трясіння. На ут. єв. мат. поч. 36. На літ. ап. поч. 331 від пол. і муч. 292, єв. мат. 27 і св. ів. 52.	2	26
кıз	а	Стго мч, нестера.	Св. муч. Нестера.	1	27
кıи	з	Стыѣ мч. терентїа. и неѳнилы. и прпб стефана савайта. и стыѧ вч, м параскевгїи и стго арсенїа серб́ска.	Св. муч. Терентія і Неоніли, і прп. Стефана Саваїта, і св. влмц. Парасковії, і св. Арсенія Сербського.	7	28
кıд	ѕ	Стыѧ мч, анастасїи римлн. и преподобнаго авраа́мїа.	Св. мц. Анастазії Римлянки, і прп. Аврамія.	6	29
лı	є	Стыхъ мч вѣновїа и вѣнѣвїи.	Св. мч. Зіновія і Зінівії.	5	30
лıа	д	Стыхъ апл стахїа, и амплїа, и прочй. и стго мч, епимаха. слу мч.	Св. апл. Стахія і Амплія та інших, і св. муч. Епимаха. Служ. муч.	4	31

Мца ноемврїа. въ, а.

Місяця листопада в 1-ий *день*.

аı	г	Стыхъ бесребреникъ, козмы, и дамїана. на лйр, апл, за, ргг. ев мч, лд. ѡ по.	Св. безсребреників Козми і Дам'яна. На літ. ап. поч. 153, єв. мат. 34 від пол.	3	1
вı	в	Стыѣ мч, акиндина и пигасїи. и іже с ними. слу. мч.	Св. муч. Акиндина і Пигасії і тих, що з ними. Служ. муч.	2	2
гı	а	Стыхъ мч, акепсимы епкпа. и іосифа презвитера. и аѳтала. и осщенїе цркви стго мч, георгїа слу мч.	Св. муч. Акепсими єпископа і Йосифа презвитера і Аїтала, І освячення церкви св. Юрія. Служ. муч.	1	3
дı	з	Ппрб ѡца, іоанникїа вч, и стыѣ мч никандра и ермїа, на лй, слу прпб.	Прп. отця Йоанікія Великого, і св. муч. Никандра і Ермія. На літ. служ. прп.	7	4
еı	ѕ	Стыхъ мч, галахтїона, і епистимїи, аллуїа.	Св. муч. Галахтіона і Епістимії, алилуя.	6	5
ѕı	є	Стго пвла йсповѣдника. на лйр, апл, за, тйи, ев, лу. ѯ, ѡ по	Св. Павла ісповідника. На літ. ап. поч. 318, єв. лук. 64 від пол.	5	6

7	4	Св. 33 муч., і прп. Лазара, що в Галисеї. На літ. служ. прп.	Стыѣ мⷱ, лг. и прпб лазарѧ йже в галисе́и, на лйр, слⷭ, прпб·	Д	З
8	3	Собор св. архистратига Михаїла та інших безтілесних. На літ. служ. 6-го вер.	Събо́ръ стго а҃рхистратига михаи́ла, и҆ про́чихъ бесплотны́ѣ. на лйр, слⷭ, сѣ, ѕ·	Г	И
9	2	Св. муч. Онисифора і Порфирія, і прпн. Матрони, і Теоктистії.	Стыхъ мⷱ. о҆нисифора и҆ прьдирїа, и҆ прпб. матроны, и҆ деоктистїи.	Е	Д
10	1	Св. апл. Ераста, Олимба і Родіона та інших.	Стыхъ а҃пл ера́ста, о҆лимба. и҆ родио́на. и҆ прочⷭ·	А	І
11	7	Св. муч. Мини, Віктора і Викентія і Стефаніди, і прп. Теодора Студита. На літ. ап. муч. загальний, єв. ів. 52, і прп. ап. поч. 335, єв. загальне.	Стыхъ мⷱ, мины́, виктора и҆ викентїа и҆ стефаниды. и҆ прпб. деодора студⷭ. на лйр а҃пл, мⷱ, о҆бщїи. є҆ⷭ, йѳ, йв. и҆ прпб, а҃пл, заⷯ, тлⷭ. є҆ⷭ, о҆бще·	Ѕ	АІ
12	6	Св. отця Івана Милостивого, і прп. отця Ніля. На літ. ап., єв. ів. загальне прп. 311, єв. мат. 10 від пол.	Стго ѡц҃а іѳа, мл҃тиваго, и҆ прпб, ѡц҃а нила. на лйр а҃пл, їєⷭ, іѳ. прпб, о҆бще. тлⷯ, є҆ⷭ мⷱ. і҃. ѡ пѳ	З	ВІ
13	5	Св. отця Івана Золотоустого. На ут. єв. ів. 35 від пол. На літ. ап. поч. 318, єв. ів. 36 від пол.	Стго ѡц҃а іѳа, злаⷯ́стаго. на ѹ҃, є҆ⷭ, іѳ. лⷣ. ѡ пѳ. на лй, а҃пл, заⷯ тйі. є҆ⷭ, іѳа, лѕ, ѡ пѳ·	Е	ГІ
14	4	Св. апл. Филипа. На літ. ап. поч. 20, єв. ів. 5	Стыѣ йсповѣдникъ, гурїа, самоны, і҆ а҃виба. слⷭ, мⷱ, є҆ⷭ лⷭ, ѕд. ѡ пѳ	Ѕ	ДІ
15	3	Св. ісповідників Гурія, Самона і Авиба. Служ. муч., єв. лук. 64 від пол.	Стго а҃пла і҆єⷭлиста, маѳе́ѧ. на лйр, а҃пл, заⷯ, рⷣа. є҆ⷭ, мⷱ, л·	З	ЕІ
16	2	Св. апл. і євн. Матея. На літ. ап. поч. 131, єв. мат. 30.	Стго ѡц҃а. григо́рїѧ, на лйр, а҃пл заⷯ, рⷣа. є҆ⷭ, мⷱ, лд. ѡ пѳ·	И	ЗІ
17	1	Св. отця Григорія. На літ. ап. поч. 151, єв. мат. 34 від пол.	Стыхъ мⷱ, платона и҆ рома́на·	А	ЙІ
18	7	Св. муч. Платона і Романа.	Стго прр҃ка а҃вдⷮа·	Ѕ	ДІ
19	6	Св. прк. Авдія.	Стго мⷱ варлама. и҆ стго прокла патрїа́рха конⷭтантина. и҆ прпб, григорїѧ декапо́. и҆ прⷣепра́, вⷭведенїю. слⷭ. стлемъ·	Е	ІК
20	5	Св. муч. Варлама, і св. Прокла, Патріярха Константинополя, і прп. Григорія Декаполіта, і передпразденьство Введення. Служ. свт.			
21	4	Введення в церкву пресвятої Богородиці. На ут. єв. лук. 4. На літ. ап. поч. 320, єв. лук. 54.	вⷭведенїе, въ цр҃ковь прⷭтыѧ бц҃ы, на оу҃р, є҆ⷭ, дⷣ ІКа лⷭ, дⷣ. на лйр, а҃пл, заⷯ, тⷭк, є҆ⷭ, лⷭ. йдⷣ·	Д	ІКа
22	3	Св. апл. Филимона і тих, що з ним. Служ. праз. і св. На літ. служ. апл.	Стго а҃пла филимо́на і҆ йже с нимъ слⷭ, пра́ⷯ. и҆ стымъ, на лй, слⷭ, а҃пльска·	Г	ІКв
23	2	Св. отця Амфилохія, і Григорія Акрагантійського. Служ. свт.	Стго ѡц҃а. а҃мфилохїа. и҆ григо́рїа а҃краганъ. слⷭ,	В	ІКг
24	1	Св. влмц. Катерини, і Меркурія. На літ. ап. поч. 233. єв. лук. 106.	Стыа вⷣ, мⷱ є҆катерины. и҆ мерⷦрїа. на лйр, а҃ ІКд а҃пл, заⷯ, слг. є҆ⷭ, лⷭ, рѕ҃	А	ІКд
25	7	Прп. отця нашого Климента, папи Римського, і Петра Александрійського. Служ. свт. і віддання праз.	Прпб, ѡц҃а нашего, климента па́пы римскаго. и҆ петра а҃леѯандръ, слⷭ бц҃ы. и҆ стлемъ. и҆ ѡдаетсѧ пра́ⷯ·	Ѕ	ІКе
26	6	Прп. Алимпія стовпника.	Прпб а҃лимпїа столпника.	Ѕ	ІКѕ
27	5	Св. муч. Якова Перського, і прп. отця Паладія. Служ. муч.	Стго мⷱ. і҃ⷯкова пе́рскаго. и҆ прпб ѡц҃а паладїа слⷭ, мнчка·	Е	ІКз
28	4	Св. муч. Іринарха, і Стефана Нового. На літ. ап. поч. 291, єв. мар. 37.	Стго мⷱ и҆ринарха, и҆ стефана новаго на лйр, дⷣ ІКи а҃пл, заⷯ, сча. є҆ⷭ, мⷱ лз,	Д	ІКи
29	3	Св. муч. Парамона, і Філумена, і прп. отця Акакія.	Стго мⷱ, парамона, и҆ филумена и҆ прпб ѡц҃а а҃какїѧ·	Г	ІКд
30	2	Св. апл. Андрія Первозванного. На літ. ап. поч. 131, єв. ів. 4.	Стго а҃пла а҃ндрѣа первозва́ⷯ, на лй, а҃пл, заⷯ, рⷣа, є҆ⷭ, іѳ, дⷣ·	В	Л

Місяця грудня в 1-ий *день*.

Жц҃а декабрїѧ въ, а҃·

1	1	Св. прк. Наума.	Стго, прр҃ка наоу́ма·	А	А
2	7	Св. прк. Аввакума	Стго прр҃ка а҃ввакⷭма·	З	В
3	6	Св. прк. Софонії.	Стго прр҃ка софонїѧ·	Ѕ	Г

Д	Є	Стыѧ вѣмⷨ, варвары. и прпбⷩ, іѡа́ дамаскына. на лиⷣ, ѧпл, заⷴ, ѕи. єѵ, мⷩ, їкⷴ·	Св. влмц. Варвари, і прп. Івана Дамаскина. На літ. ап. поч. 208, єв. мар. 21.	5	4
Є	Д	Прпбⷩ ѡц҃а нашегѡ, савы сщ҃еннагѡ. на ѵⷭ, єѵ, лѵ, їкⷣ. на лиⷬ, ѧпл, заⷴ, сг҃і. єѵ, мⷩ, мг·	Прп. отця нашого Сави священного. На ут. єв. лук. 24. На літ. ап. поч. 213, єв. мат. 43.	4	5
Ѕ	Ѕ	Стгѡ ѡц҃а николы, архїепⷭпа мирлⷓ на ѵⷭ, єѵ, іѳ, лѕ. на лиⷬ, ѧпл, заⷴ, тлⷱ. єѵ, лѵ, їкⷣ·	Св. отця Миколи, архієпископа Мир Ликійських. На ут. єв. ів. 36. На літ. ап. поч. 335, єв. лук. 24	3	6
З	Ѕ	Стгѡ ѡц҃а ѧмбросїа медіѡлⷭскагѡ	Св. отвя Амброзія Медіоланського.	2	7
Й	Ѕ	Прпнагѡ ѡц҃а нашегѡ, потапїа·	Прп. отця нашого Потапія.	1	8
Ѳ	З	Зачатїе стыѧ ѧнны. єгда зачатъ бц҃ю. слѵ, сⷯ, ѳ·	Зачаття св. Анни, коли зачала Богородицю. Служ. 9-го вер.	7	9
І	Ѕ	Стыхъ мⷨ мины, єрмогена, и єѵ҃графа. на лиⷬ, ѧпл, заⷴ, слг. єѵ, лѵ ѱѕ·	Св. муч. Мини, Ермогена і Євграфа. На літ. ап. поч. 233, єв. лук. 106.	6	10
ІА	Є	Прпбнагѡ данила столпника·	Прп. Данила стовпника.	5	11
ІВ	Д	Прпбнагѡ ѡц҃а нашегѡ, спиридона. слѵ, сегѡ мⷣца, ѕ·	Прп. отця нашого Спиридона. Служ. цього місяця 6 *день.*	4	12
ІГ	Г	Стыхъ вѣмⷨ, єѵстратїа ѧвѵсентїа і иⷪже с ними. и прпбⷩ ѧрсенїа, иⷪже в латрѣ. на ѵⷭ, єѵ, и на лиⷬ, слѵ мⷨ·	Св. влмч. Евстратія, Авксентія і тих, що з ними, і прп. Арсенія, що в Латрі. На ут. єв. і на літ. служ. муч.	3	13
ІД	Ѕ	Стыхъ мⷨ, фѵ҃рса, и левкіа, і иⷪже с ними·	Св. муч. Фирса і Левкія і тих, що з ними.	2	14
ІЄ	А	Сщ҃енномⷭ єлеѵ҃дерїа, и прпбⷩ павла иⷪже в латрѣ, и стєфана сѵрожскагѡ, слѵ ѡбща, коⷮмѵ изволишⷮ·	Сщчм. Елевтерія, і прп. Павла, що в Латрі, і Стефана Сурожского. Служ. загальна, до кого забажаєш.	1	15
ІЅ	З	Стгѡ прр҃ка, ѧггеа·	Св. прк. Ангея.	7	16
ІЗ	Ѕ	Стгѡ прр҃ка данила, и трїѥ ѻ҃трокъ на лиⷬ, ѧпл, тлⷱ, єѵ, лѵ, ѕв	Св. прк. Данила і трьох юнаків. На літ. ап. 330, єв. лук. 62.	6	17
ІИ	Є	Стгѡ мⷨ севастїана, и дрѵшины єгѡ	Св. муч. Севастіяна і його групи.	5	18
ІД	Д	Стгѡ мⷨ внифантїа·	Св. муч. Воніфатія.	4	19
		Нѣа стыⷯ праѡц҃ъ, на лиⷬ, ѧпл, заⷴ, сиз, єѵ, лѵ, ѳѕ·	Нед. св. Праотців. На літ. ап. поч. 257, єв. лук. 76.		
		Сѵбо́, пре ржⷭтвомъ хⷭвымъ, на лиⷭ, ѧпл, заⷴ, ѕе, єѵ, лѵ, ѳв·	Суб. перед Різдвом Христовим. На літ. ап. поч. 205, єв. лук. 72.		
		Нѣ пре́ ржⷭтвомъ хⷭвымъ стыⷯ ѡц҃ъ, на лиⷭ, ѧпл, заⷴ, тїи, єѵ, мⷨ а·	Нед. перед Різдвом Христовим, св. Отців. На літ. ап. поч. 328. єв. мат. 1.		
ІК	Г	Прⷯпразⷭнство ржⷭтва хⷭва и стгѡ ѝгнатїа бг҃оносца, на лиⷭ, ѧпл, заⷴ, таі, єѵ, мⷨ, ма·	Передпразденьство Різдва Христового, і св. Ігнатія Богоносця. На літ. ап. поч. 311, єв. мар. 41.	3	20
ІКА	Ѕ	Прⷯпра́ и стыѧ мⷨ ѝоѵ҃льанїи, и стгѡ петра митрополита, слѵ стⷭльска,	Передпразденьство, і св. мц. Юліанії, і св. Петра митрополита, служ. свт.	2	21
ІКВ	А	Прⷯпра́, и стыа мⷨ ѧнастасїи, на лиⷭ ѧпл, заⷴ, ѕи, єѵ, лѵ, лг·	Передпразденьство, і св. мц. Анастазії. На літ ап. поч. 208, єв. лук. 33.	1	22
ІКГ	З	Прⷯпра́, и стыⷯ, і, мⷨ, иⷪже в критѣ	Передпразденьство, і св. 10 муч., що в Криті	7	23
ІКД	Ѕ	Прⷯпра́ ржⷭтвѵ, и прпбмⷨ єѵгенїи·	Передпразденьство Різдва, і прпмц. Євгенії.	6	24
		На, а, часⷮ, ѧпл, заⷴ, тⷬг, єѵ мⷨ, ѕ·	На 1 часі: ап. поч. 303, єв. мат. 2.		
		На, ѕ, часⷮ, ѧпл, заⷴ, ѕи, єѵ, лѵ, ѕ·	На 3 часі: ап. поч. 208, єв. лук. 5		
		На, ѕ, часⷮ, ѧпл, заⷴ, тⷬд, єѵ мⷨ, ѕ·	На 6 часі: ап. поч. 304, єв. мат. 3		
		На, д, часⷮ, ѧпл, заⷴ, тⷬѕ, єѵ мⷨ, д·	На 9 часі: ап. поч. 306, єв. мат. 4		
		в навечеріе ржⷭтва хⷭва. на лиⷭ, ѧпл, заⷴ, тⷬг҃ ѧщⷣе в ѕ҃у, или, в нѣ, ѧпл, ѕз, єѵ, лѵ, ѕ·	В навечіря Різдва Христового. На літ. ап. поч. 303. Якщо в суб. або нед. ап. 207, єв. лук. 5.		
ІКЄ	Є	Є҆же по плоти ро́ⷭтво гⷭа нашегѡ іс хⷭа, на ѵⷭ, мⷨ, ѕ, на лиⷭ, ѧпл, заⷴ, ѕд єѵ. мⷨ, ѕ·	В тілі народження Господа нашого Ісуса Христа. На ут. мат. 2, на літ. ап. поч. 209, єв. мат. 3.	5	25
ІКЅ	Д	Сⷭборъ прⷭтыа бц҃а, иⷪсщ҃енномⷭ єѵ҃фимїа. на лиⷬ, ѧпл, заⷴ, тⷬѕ, єѵ, мⷨ, д·	Собор пресвятої Богородиці, і сщчц. Евфимії. На лит. ап. поч. 306, єв. мат. 46.	4	26
		Сѵбо по ро́ⷭтвѣ хⷭв. на лиⷬ, ѧпл, заⷴ, спи. єѵ, мⷨ, мⷬѕ·	Суб. по Різдві Христовім. На літ. ап. поч. 288, єв. мат. 46.		
		Нѣ, по ро́ⷭтвѣ. памⷯть стымъ, иѻсифѵ ѻбручнику, и иⷯкова брата гⷭа, и дв҃да ц҃ра, на лиⷬ, ѧпл, заⷴ ѳ. єѵ, мⷨ, д·	Нед. по Різдві. Пам’ять св. Йосифа Обручника і Якова, Господнього брата, і царя Давида, на літ. ап. поч. 200, єв. мат. 4.		

3	27	Св. первомч. Стефана, і прп. Теодора, на літ. ап. поч. 17, єв. мат. 87.	Стго првомч стефана, и прп̃ деѡдора, на лит̃, їѕ	їѕ	г̃
			âп̃л, за̃, зі, ѥ̂в̃, м̃ ѳ̃		
2	28	Св. 20 тис. муч., на літ. ап. поч. 331, єв. лук. 51.	Стыхъ м̃ двѣ тмѣ, на лит̃р, âп̃л, за̃, тл̃а.	їѳ	в̃
			ѥ̂в̃, л̃у, ѳ̃а·		
1	29	Св. 14 тис. дітей вигублених за Христа, і прп. Маркела Ігумена, на літ. ап. поч. 180, єв. мат. 4.	Стыи̃ младенецъ, ѡ̃збїенны̃ ха ради. ді,	їѳ	а̃
			тысѫщь, и̂ прп̃ѣ, маркела ѡ̂гѹмена, на лит̃р, âп̃л,		
			за̃, гр̃п ѥ̂в̃, м̃, д̃·		
7	30	Св. муч. Анисії, і прп. Меланії і Зотика.	Стыа м̃ âнисїи, и̂ прп̃ѣ меланїи и̂ зотика·	л̃	з̃
6	31	Прпн. нашої матері Меланії римлянки.	Прп̃ѣ мт̃ре на̃ меланїи римлꙗныни·	л̃а	ѕ̃

Місяця січня в 1-ий *день*.

Мц̑а генвар. вѣ, а̃·

5	1	В тілі Господнє обрізання, і св. отця Василія Великого. На ут. єв. ів. 36, на літ. поч. 254, єв. лук. 6.	Ѥ̀же по плоти ѡ́брѣзанїе гн̃е. и̂ стго ѡ̃ц̑а васи-	а̃	ѳ̀
			лїа великаго. на ѵ̃, ѥ̂в̃, їѳ̃ л̃ѕ. на лит̃р, за̃, сн̃д		
			ѥ̂в̃, л̃у, ѕ̃·		
		Субота перед Просвіченням. На літ. ап. поч. 284, мат. 5.	Суб̑ѡ̃ пр̃ѣ просвѣщенїемъ. на лит̃р, âп̃л, за̃, сп̃д,		
			м̃, ѳ̀·		
		Неділя перед Просвіченням. На літ. ап. поч. 298, єв. мар. 1.	Нѣ, пр̃ѣ просвѣщенїѥ̃, на лит̃р, âп̃л, за̃, сч̃и. ѥ̂в̃, м̃, а̃·		
4	2	Ппраз. і св. отця Силвестра папи.	Прп̃рд̃а, и̂ стго ѡ̃ц̑а селивестра папы	в̃	д̀
3	3	Ппраз. і св. прк. Малахії, і муч. Гордія, служ. муч.	Прп̃рд̃а, и̂ стго прр̃ка малахїꙗ, и̂ м̃ гордїꙗ, г̃		г̃
			сл̃у, м̃,		
2	4	Ппраз. і собор св. 70-х апл., і прп. Теоктиста.	Прп̃рд̃а, и̂ сѣборъ стыхъ, ѳ̃, âп̃л, и прп̃ѣ, деок-	д̃	в̃
			тиста·		
1	5	Ппраз. і св. муч. Теопемпта і Теони, і прпн. Синклитикії.	Прп̃рд̃а, и̂ стыхъ м̃ деѡ́пемпта, и̂ деѡны. и̂ прп̃ѣ	ѳ̀	а̃
			синклитикїи·		
		На 1 часі: ап. поч. 33, єв. мат. 5	На, а̃ часѣ, âп̃л, за̃, л̃г. ѥ̂в̃, м̃, ѳ̀		
		На 3 часі: ап. поч. 42, єв. мар. 1	На, г̃, ча̃, âп̃л, за̃, м̃в. ѥ̂в̃, м̃ а̃		
		На 6 часі: ап. поч. 91, єв. мар. 2	На, ѕ̃, ча̃, âп̃л, за̃, ч̃а, ѥ̂в̃, м̃, в̃		
		На 9 часі: ап. поч. 302, єв. лук 9. На літ. ап. 143. Якщо немає посту читай його від пол. єв. лук. 9.	На, д̃, ча̃, âп̃л, за̃, тѣв, ѥ̂в̃, л̃у д̃. на лит̃ âп̃л,		
			рм̃г· âщє ли нѣсть по чтн ѥ̂го ѡ̃ по̃. ѥ̂в̃, л̃у, д̃·		
7	6	Святе Богоявлення нашого Господа Ісуса Христа. На ут. єв. мар. 2, на літ. ап. поч. 302, єв. мат. 6.	Стое бг̃оꙗвленїе г̃а нашего їс̃ хс̃. на ѵ̃, ѥ̂в̃, м̃, ѕ̃		з̃
			в̃. на лит̃р, âп̃л, за̃ тѣв. ѥ̂в̃, м̃, ѕ̃·		
6	7	Собор св. Івана Хрестителя. На літ. ап. поч. 42, єв. ів. 3.	Сѣборъ стго їѡ́а, крⷭ̃тла на лит̃р, âп̃л, за̃, м̃в.	з̃	ѕ̃
			ѥ̂в̃, їѡ́, г̃·		
		Субота по Просвіченні. На літ. ап. поч. 233, єв. мат. 7.	Суб̑ѡ̃, по просвѣщенїи. на лит̃р âп̃л, за̃, сл̃г. ѥ̂в̃,		
			м̃, з̃·		
		Неділя по Просвіченні. На літ. ап. поч. 224 від пол., єв. мат. 8	Нѣ, по просвѣщенїи, на лит̃р, âп̃л, за̃, сѯд, ѡ̃ по̃,		
			ѥ̂в̃, м̃, и̂·		
5	8	Прп. Юрія і Домніки, та ісповідника Еміліяна.	Прп̃ѣ и̂ геѡ́ргїꙗ, и̂ домникїи ѥ̂мельꙗна и̂		ѳ̀
			и̂сповѣдника·		
4	9	Св. муч. Полиевкта.	Стго м̃, полиѥ́кта·	д̃	д̀
3	10	Св. отця Григорія Нисійського, і Дометіяна Мелетійського, і прп. отця Маркіяна, економа. Служ. 17 лист.	Стго ѡ̃ц̑а григорїꙗ нисскаго, и̂ доментїана і̀		г̀
			мелетії̈нскаго, и̂ прп̃ѣ ѡ̃ц̑а, маркїꙗна и̂кономa,		
			сл̃у, ноѳ̃, з̃і·		
2	11	Прп. нашого отця Теодозія. На ут. єв. лук. 24, на літ. ап. поч. 176, єв. мат. 43.	Прп̃ѣ ѡ̃ц̑а нашего деѡ́досїꙗ, на ѵ̃, ѥ̂в̃, л̃у, ѯд.	а̃і	в̃
			на лит̃р, âп̃л, за̃, р̃ѳѕ. ѥ̂в̃, м̃, м̃г·		
1	12	Св. мц. Татіяни, і св. Сави Сербського. На ут. єв. мат. 11, на літ. ап. поч. 318, єв. ів. 36.	Стыа м̃ татїаны, и̂ стго савы серб҃скаго. ві		а̃
			на ѵ̃, ѥ̂в̃, м̃, а̃і. на лит̃ âп̃л, за̃, тн̃і. ѥ̂в̃, їѳ̃, л̃ѕ·		
7	13	Св. муч. Ермила і Стратоніка. Служ. св. отцям, вигубленим.	Стыхъ м̃ ѥ̂рмила, и̂ стратоника, сл̃у, стымъ г̃і		з̃
			ѡ̃ц̑емъ и̂збїеннымъ·		
6	14	Прп. отців, що вигублені в Синаю і в Раїфі. Вся служ. віддання праз.	Прп̃ѣ ѡ̃ц̑ъ и̂же в синаи, и в раи̂фѣ и̂збїены̃, д̃і		ѕ̃
			сл̃у, всѧ ѡ̃данїю пр̃а̃·		

є	ѣі	Прпⷭ павла, фивеѣ їѡа́ колибника,	Прп. Павла Тивейського, та Івана Колибника.	15 5
ѕ	ѕі	Поклоненїе веригъ⁘ стго ⷭпла петра, на лѝр, ⷭпл, за́, ѯд. їѳ, ѕѕ	Поклін кайданам св. апл. Петра. На літ. ап. поч. 29, ів. 67.	16 4
ѕ	ѕі	Прпⷭ и̂ бг҃оно҃ѡ ѡ҃ц҃а нашего, а̂нтонїа вⷭ҇. на лѝр, ⷭпл, за́, тѯ҃ле. ѣ҃ѵ҃. ѯ҃ѵ, ѯд·	Прп. і богоносного нашого отця Антонія Великого. На літ. ап. поч. 335, єв. лук. 24	17 3
ѯ	ѯи	Стыхъ ѡ҃ц҃ъ ⷭфанасїѧ ⷭлеѯандрїйскаго, и̂ кирила. на лѝ, ⷭпл, за́, тѯ҃д ѣ҃ѵ҃, м҃, ѧі·	Св. отців Атаназія Александрійського, і Кирила. На літ. ап. поч. 334, єв. мат. 11.	18 2
ѧ	ѧі	Прпⷭ ѡ҃ц҃а нашего макарїѧ ѣгѵ̀пⷱ҇скаго. сл҃ѵ, прпⷭбнⷱ҇ческа·	Прп. нашого отця Макарія Єгипетського. Служ. преподобного.	19 1
ѕ	ѯ	Прпⷭ ѡ҃ц҃а нашего ѳⷭфимїѧ вⷭ҇. на ѵ҃ ѣ҃ѵ҃, м҃, ѧг҃. сл҃ѵ, сего м҃ца, ѕі·	Прп. нашого отця Евтимія Великого. На ут. єв. мат. 43. Служ. 17-го дня цього місяця.	20 7
ѕ	ѯа	Прпⷭ мⷭ҇има и҃сповѣ҃дника, и҃ стыхъ м҃ неѡ҃дита, и҃ ѳⷭгенїѧ, и҃ їже с ними сл҃ѵ, всѧ пⷭ҇, в нⷭ҇, всѣхъ ст҃хъ·	Прп. Максима іс., і св. муч. Неофіта та Евгенія і тих, що з ними. Вся служ. записана в Нед. Всіх Святих.	21 6
є	ѯв	Стго ⷭпла тимоѳеѧ, и҃ сщ҃енном҃, ⷭнастасїа. на лѝр, ⷭпл, ѓч, ѡ҃ по҃. ѣ҃ѵ҃, м҃, ѧи·	Св. апл. Тимотея, і сщчм. Анастазія. На літ. ап. 290 від пол., єв. мат. 38.	22 5
ѕ	ѯг	Сщ҃енно м҃, климента, и҃ ⷭгафаггела ⷭще хощеши, сл҃ѵ, ⷭⷮ҇, г҃·	Сщчм. Климента, і Агатангела. Якщо бажаєш, служ. 3-го вер.	23 4
г	ѯд	Прпⷭ, мⷮ҇ре, ѕенїи·	Прпн. матері Ксенії.	24 3
ѕ	ѯе	Стго ѡ҃ц҃а григорїа бг҃ослова. на ѵ҃, ѣ҃ѵ҃, їѳ, ѧе, ѡ҃ по҃. на лѝ, ⷭпл, за́, рⷦ҃а. ѣ҃ѵ҃, їѳ, ѧѕ·	Св. отця Григорія Богослова. На ут. єв. ів. 35 від пол., на літ. ап. поч. 151, єв. ів. 36.	25 2
ѧ	ѯѕ	Прпⷭ ѡ҃ц҃а, ѕенефонта, и дружины ⷭго, и҃ деѡ҃дора студⷱ҇скаго·	Прп. отця Ксенофонта і його групи, і Теодора Студійського.	26 1
ѕ	ѯѕ	Вⷴ҇звращенїе мощемъ їѡа́, злат҃ѹ, на ѵ҃, ѣ҃ѵ҃, їѳ, ѧе, ѡ҃ по҃. сл҃ѵ, ноⷦ҃брїѧ, г҃і·	Повернення мощів Івана Золотоустого. На ут. єв. ів. 35 від пол. Служ. 13-го лист.	27 7
ѕ	ѯѕи	Прпⷭ ефрⷭ҇ма сⷬ҇рина, сл҃ѵ, прпⷭ·	Прп. Ефрема Сирійця. Служ. прп.	28 6
є	ѯѳ	Пренесенїе мощемъ сщ҃енном҃ ѝгнⷯа бг҃оно҃. сл҃ѵ, дⷤ҇е, ѯ҃·	Пренесення мощів сщмч. Ігнатія Богоносця. Служ. 20-го груд.	29 5
ѳ	ѧ	Сщ҃енном҃, и҃ппол҃ита, и҃ стѣ҃ѣ҃ трⷤ҇е ст҃леи, василїа вⷤ҇, григорїѧ бг҃осл҃ѡ їѡа́ злат҃ѹ, на ѵ҃, ѣ҃ѵ҃, їѳ, ѧѕ, і на лѝр, ⷭпл, за́, тѯ҃д. ѣ҃ѵ҃, їѳ и̂, ѡ҃ по҃·	Сщчм. Іполита, і св. трьох свт. Василія Великого, Григорія Богослова і Івана Золотоустого. На ут. єв. ів. 36, і на літ. ап. поч. 334. єв. ів. 50 від пол.	30 4
г	ѧа	Стыхъ бесребреникъ, кѵ̀ра їѡа́, сл҃ѵ, ноⷦ҃брїѧ, ѧ·	Св. безсребреників Кира та Івана. Служ. 1-го лист.	31 3

ѡ҃ц҃а девраля, вⷴ҇, ѧ·

Місяця лютого в 1-ий *день*.

в	ѧ	Прⷦ҇прⷭ҇, сⷬ҇рⷱ҇, и҃ стго м҃ трифона, сл҃ѵ, м҃·	Ппраз. Стрітення, і св. муч. Тирифона. Служ. муч.	1 2
ѧ	в	Стрⷱ҇тенїе г҃а нашего їс҃. хⷭ҇а. на ѵ҃, ѣ҃ѵ҃, ѯ҃ѵ, и҃. на лѝр ⷭпл, за́, тѕ҃ы. ѣ҃ѵ҃, ѯ҃ѵ, ѕ·	Стрітення нашого Господа Ісуса Христа. На ут. єв. лук. 8, на літ. ап. поч. 316. єв. лук. 7.	2 1
ѕ	г	Стго симеѡ́на бг҃опрїемца сл҃ѵ прⷬ҇ко҃	Св. Симеона Богопріїмця. Служ. прк.	3 7
ѕ	д	Прпⷭ ѡ҃ц҃а, и҃сидора пилѵ́ⷭ҇ѿта·	Прп. отця Ісидора Пилусіотського.	4 6
є	є	Стыѧ м҃, ⷭгафїи·	Св. мц. Агафії.	5 5
ѳ	ѕ	Прпⷭ вⷴ҇кѵла змⷬ҇скаго·	Прп. Викули Смирнського.	6 4
г	ѕ	Прпⷭ ѡ҃ц҃а, парадеи̂а, и҃ лѵкы тⷬ҇	Прп. Партенія і Луки Тирського.	7 3
в	и	Стго вⷱ҇м҃ деодора стратила, и҃ захарїи прⷬ҇ка, сл҃ѵ, їѭ҃, и҃·	Св. влмч. Теодора Стратилата, і прк. Захарії. Служ. 8-го черв.	8 2
ѧ	ѳ	Стго м҃, никифора·	Св. муч. Никифора.	9 1
ѕ	і	Стго м҃, харалампїѧ·	Св. муч. Харалампія.	10 7
ѕ	ѧі	Стго сщ҃енном҃, власїѧ·	Св. сщчм. Власія.	11 6
є	ві	Стго ѡ҃ц҃а нашего мелентїѧ а̂нтиѻ́хїйскаго·	Св. нашого отця Мелетія Антіохійського.	12 5
ѳ	гі	Прпⷭ ѡ҃ц҃а нашего, мартинїана·	Прп. нашого отця Мартиняна.	13 4
г	ѳі	Прпⷭ ѡ҃ц҃а нашего. а̂ѯсентїѧ·	Прп. нашого отця Авксентія.	14 3

2	15	Св. апл. Анисима.	Стго а҃пла а҃нисима· ѓі в҃
1	16	Св. муч. Памфила і Порфирія та *їхньої* групи.	Стыѣ мч҃ памдила и҃ прпфирїа и҃ др҃у· ѕі а҃
7	17	Св. влмч. Теодора Тирона.	Стго вл҃мч҃ деѡдора тирона· ѕі з҃
6	18	Св. Леонтія, Папи римського.	Стго леѡнтїа папы римскаго· ѝі ѕ҃
5	19	Св. апл. Архиппа.	Стго а҃пла а҃рхїппа· ді є҃
4	20	Св. нашого отця Льва, Катаньского єпископа.	Стго ѡц҃а на҃ лва е҃ппа катаньска҃· к҃ д҃
3	21	Прп. нашого отця Тимотея, і Евстатія Антіохійського.	Прп҃в ѡц҃а нашего тимоѳеа, и҃ е҆҃встадїа, к҃а г҃ а҃нтиѡхїискаго·
2	22	Віднайдення св. муч., що в Євгенії.	Ѡбрѣтенїе стыѣ мч҃ иже въ е҆҃вгенїи· к҃в ѕ҃
1	23	Сщмч. Полікарпа.	Сщ҃енном҃, поликарпа· к҃г а҃
7	24	Віднайдення голови св. Івана Хрестителя. На ут. єв. лук. 31, на літ. ап. поч. 176, єв. мат. 40.	Ѡбрѣтенїе главы стго і҃ѡа҃ крⷭтла, на ѵ҃, е҆҃ѵ҃, к҃д з҃ ѯѵ҃, ѯа҃. на лѝр, а҃пл, з҃а҃, р҃ѳ҃. е҆҃ѵ҃, м҃, м҃·
6	25	Св. нашого отця Тарасія, архієпископа.	Стго ѡц҃а на҃ а҃рхїеппа, тарасїа· к҃е ѕ҃
5	26	Св. нашого отця Порфирія, спископа Ґази.	Стго ѡц҃а на҃ перфирїа е҃ппа гаскаго. к҃ѕ є҃
4	27	Прп. отця Прокопія Декаполіта.	Прп҃в ѡц҃а, прокопїа декаполита· к҃з д҃
3	28	Прп. отця Василія, ісповідника.	Прп҃наго. ѡц҃а. васи́лїа. и҃сповѣдника· к҃и г҃
2	29	Прп. отця Касіяна, римлянина.	Прп҃в. ѡц҃а касїана ри́млянина· к҃д в҃

Місяця березня в 1-ий *день.*

Жц҃а ма́рта, въ, а҃·

3	1	Прпн. нашої матері Евдокії.	Прп҃в мтре нашеѧ е҆вдо́кеи· а҃ г҃
2	2	Сщмч. Теодота	Сщ҃еном҃ч. деѡдота· в҃ в҃
1	3	Св. муч. Евтропія і Клеоніка.	Стго м҃ч, е҆втропїа, и҃ клеѡника· г҃ а҃
7	4	Св. муч. Конона.	Стго м҃ка. конона· д҃ з҃
6	5	Прп. нашого отця Герасина, що на Йордані.	Прп҃в. ѡц҃а нашего, герасима· и҃же на і҃ѡрда́ни· ѕ҃ ѕ҃
5	6	Св. 42 муч., що в Аморії.	Стыхъ м҃ч, м҃в. и҃же въ а҃морїи· ѕ҃ є҃
4	7	Сщмч. Василія, Ефрема і тих, що з ними.	Сщ҃еном҃ка, васи́лїа е҆҃фрѣма. і҃ и҃же с ни́ми· з҃ д҃
3	8	Прп. отця Теоктиста.	Прп҃в ѡц҃а, деѡктиста· и҃ г҃
2	9	Св. 40 великих муч., що в Севастії. На ут. єв., на Передшеосвячених ап. поч. 331, єв. мат. 80.	Стыхъ в҃е҃ м҃ч, м҃. и҃же в севастїи на ѵ҃р, е҆҃ѵ҃, на прежесщ҃еннои, а҃пл҃ъ з҃а҃, тѯа, е҆҃ѵ҃, м҃. п҃· д҃ в҃
1	10	Св. муч. Кондрата і його групи.	Стго м҃ч, кѡ҃драта, и҃ дружи́ны е҃· і҃ а҃
7	11	Св. отця Софрона.	Стго ѡц҃а, сѣфрона· а҃і з҃
6	12	Прп. отця Теофана, ісповідника.	Прп҃в ѡц҃а, деѡфана и҃сповѣдника· в҃і ѕ҃
5	13	Перенесення мощів св. отця Никифора.	Пренесе́нїе мⷳ. стго ѡц҃а никифора г҃і є҃
4	14	Прп. отця Венедикта.	Прп҃в ѡц҃а, венедикта· д҃і д҃
3	15	Св. муч. Агапія і тих, що з ним.	Стго м҃ч, а҃гапїа. і҃ и҃же с нимъ· е҃і г҃
2	16	Св. муч. Савина.	Стго м҃ч, са́вина· ѕ҃і в҃
1	17	Прп. нашого отця Алексія, божого чоловіка.	Прп҃в ѡц҃а нашего, а҃леѯїа. ч҃ла҃ка бж҃їа· з҃і а҃
7	18	Св. нашого отця Кирила Єрусалимського.	Стго ѡц҃а нашего кирила. і҃ерлі́мскаѧ· и҃і з҃
6	19	Св. муч. Хризанта і Дарії.	Стыхъ м҃ч, хриса́нфа, и҃ дарїи· д҃і ѕ҃
5	20	Прп. отців, що були вигублені в монастирі св. Сави.	Прп҃в ѡц҃а, и҃же въ ѻби́тели стго са́вы и҃збїе́нныхъ· к҃ є҃
4	21	Прп. Якова, ісповідника.	Прп҃в і҃а҃кова и҃сповѣдника· к҃а д҃
3	22	Сщмч. Василія, Анкирської церкви.	Сщ҃еном҃ч, васи́лїа. а҃нги́рскїа ц҃ркви· к҃в г҃
2	23	Прп. отця Никона і 200 його учнів.	Прп҃в ѡц҃а, ни́кона. и҃ є҃ оу҃чн҃къ є҃ к҃г в҃
1	24	Ппраз. Благовіщення, і св. отця Артемія.	Пре҃пра҃, бл҃говѣщенїа, и҃ стго ѡц҃а а҃ртемїа. к҃д а҃
7	25	Благовіщення Пресвятої Богородиці. На ут. єв. лук. 4, ап. поч. 306, єв. лук. 3	Бл҃говѣщенїе прⷭтѣи бц҃ы, на ѵ҃р е҆҃ѵ҃ ѯѵ҃. д҃, а҃пл, к҃е з҃ з҃а҃, тѕ, е҆҃ѵ҃. ѯѵ҃. г҃
6	26	Собор св. ангела Гавриїла.	Сѣборъ стго а҃гг҃ла гаврїила· к҃ѕ ѕ҃
5	27	Св. мц. Матрони.	Стыа мц҃и, матро́ны· к҃з є҃
4	28	Прп. отця Іларіона Нового, і св. Стефана.	Прп҃в ѡц҃а. и҃ларио́на новаго. и҃ стго стефана· к҃и д҃

г̈	їд	Прп҃б ѿц҃а, марка. и҆ кирі́ла дїа́кѡ҆ і҆ и҆нѣ́хъ многихъ·	Прп. отця Марка, і диякона Кирила і численних інших.	29	3
в̈	л̈	Прп҃б, і҆ѡ́а҆, лѣствичника·	Прп. Івана Лістичника.	30	2
ӓ	л̈а	Прп҃, и҆патїа. є҆пп҃а а҆нкирскаго	Прп. Іпатія, Анкирського єпископа.	31	1

Мц҃а, а҆прила, вь ӓ·

Місяця квітня в 1-ий *день*.

ӟ	ӓ	Прп҃б мт҃ре нашеа, мр҃їи є҆гу҃пт҃ѧнѣ·	Прпн. матері нашої Марії єгиптянки.	1	7
ѕ̈	в̈	Прп҃б ѿц҃а, тита·	Прп. отця Тита.	2	6
є̈	г̈	Прп҃б ѿц҃а. никиты и҆гумена·	Прп. отця Микити, ігумена.	3	5
д̈	д̈	Прп҃бнїи. ѻ҆. і҆ѡсифа творца, и҆ геѡ́ргїа. и҆же в малеи·	Прп. отців Йосифа, творця *канонів*, і Юрія, що в Малеї.	4	4
г̈	є̈	Ст҃ыхъ м҃, деѡ́дула, и҆ а҆гафопо҃·	Св. муч. Теодула і Агатопода.	5	3
в̈	ѕ̈	Прп҃б ѿц҃а нашего. є҆втихїа·	Прп. отця нашого Евтихія.	6	2
ӓ	ӟ	Прп҃б ѿц҃а геѡ́ргїа митрополита·	Прп. отця Юрія, митрополита.	7	1
ӟ	ӥ	Ст҃ыхъ а҆п҃л, родіѡ́на, а҆гава, руда, і҆ и҆же с ни́ми·	Св. апл. Родіона, Агава, Руфа і тих, що з ними.	8	7
ѕ̈	д̈	Ст҃го м҃ є҆впсихїа·	Св. муч. Евпсихія.	9	6
є̈	ї	Ст҃ыхъ м҃ч, терентїа и҆ помпїа і҆ и҆же с ни́ми·	Св. муч. Терентія і Помпія і тих, що з ними.	10	5
д̈	а҃і	Сщ҃еном҃ч, а҆нтипы. перга́мскаѧ	Сщмч. Антипи Пергамського.	11	4
г̈	в҃і	Прп҃б ѿц҃а, васи́лїа парїискаго·	Прп. отця Василія Парійського.	12	3
в̈	г҃і	Сщ҃еном҃ч, а҆ртемона·	Сщмч. Артемона.	13	2
ӓ	д҃і	Ст҃го марти́на. и҆сповѣ́дника·	Св. Мартина, ісповідника.	14	1
ӟ	е҃і	Ст҃ыхъ а҆п҃л, а҆ристарха, пу́да и҆ трофима·	Св. апл. Аристарха, Пуда і Трофима.	15	7
ѕ̈	ѕ҃і	Ст҃ыхъ м҃цъ а҆гапїи. и҆ хіѡ́нїи·	Св. мц. Агапії і Хіонії.	16	6
є̈	з҃і	Прп҃б ѿц҃а, сѷ҆мео́на перска҃ѧ і҆ а҆какїа мелети́нскаго·	Прп. отця Симеона Перського і Акакія Мелетинського.	17	5
д̈	и҃і	Прп҃б ѿц҃а нашего і҆ѡа́нна·	Прп. отця нашого Івана.	18	4
г̈	д҃і	Прп҃б ѿц҃а, і҆ѡ́а҆, ветхїа лавры·	Прп. отця Івана зі старої лаври.	19	3
в̈	їк	Прп҃б деѡ́дора, трихины·	Прп. Теодора Трихини.	20	2
ӓ	їка	Сщ҃еном҃ч, а҆нуарїа и҆ дружи́ны є҆го. и҆ деѡ́дора и҆же в пергїи·	Сщмч. Ануарія і його групи, і Теодора, що в Пергії.	21	1
ӟ	їкв	Прп҃б, деѡ́дора. сикеѡ́та·	Прп. Теодора Сикеота.	22	7
ѕ̈	їкг	Ст҃го вели́ком҃ч, геѡ́ргїа· на ѵ҃р. є҃в҃. л҃ѵ. ѕ҃г, на лі҃ а҆п҃л, за҃ їкд є҃в҃, і҆ѡа́на, ѝв·	Св. великомученика Юрія. На ут. єв. лук. 63, на літ. ап. поч. 29, єв. ів. 52.	23	6
є̈	їкд	Ст҃го м҃ч, са́вы страти́ла́та·	Св. муч. Сави Стратилата.	24	5
д̈	їке	Ст҃го а҆п҃ла і҆ є҃в҃листа ма́рка на лі҃ а҆п҃лъ, за҃, ѕ҃г. є҃в҃, м҃, їкг·	Св. апл. і євангелиста Марка. На літ. ап. поч. 63, єв. мар. 23,	25	4
г̈	їкѕ	Сщ҃еном҃ч, васи́лїа а҆масїискаго·	Сщмч. Василія Амасійського.	26	3
в̈	їкз	Сщ҃еном҃ч, симео́на. ҀроникаѦ на лі҃ а҆п҃л, за҃, рл҃а, є҃в҃, м҃, ѝѕ·	Сщмч. Симеона, родича Господнього. На літ. ап. поч. 131, єв. мат. 56.	27	2
ӓ	їки	Ст҃ыхъ а҆п҃л, и҆а҃ссо́на и҆ сѣсипатра и҆ ст҃го м҃ч, маѯима, і҆ и҆же с нимъ·	Св. апл. Яссона і Сосипатра, і св. муч. Максима і тих, що з ним.	28	1
ӟ	їкд	Ст҃ыхъ м҃ч, д҃, и҆же в кїзици, и҆ прп҃б, мемнона чюдотворца·	Св. 9 муч., що в Кизиці, і прп. Мемнона, чудотворця.	29	7
ѕ̈	л̈	Ст҃го а҆п҃ла і҆на҆́кова. брата і҆ѡа́, бг҃осло́ва на лі҃, а҆п҃л, за҃, їкд, є҃в҃ л҃ѵ. ѕ҃і·	Св. апл. Якова, брата Івана Богослова. На літ. ап. поч. 29, єв. лук. 17.	30	6

Мц҃а, ма́а, вь ӓ·

Місяця травня в 1-ий *день*.

є̈	ӓ	Ст҃го пр҃рка, и҆ѣреме́а. на лі҃ а҆п҃л, за҃, рѝѕ. є҃в҃, л҃ѵ, д҃і·	Св. прк. Єремії. На літ. ап. поч. 156, єв. лук. 14.	1	5
д̈	в̈	Ст҃го ѿц҃а нашего. а҆фанаси́а, а҆леѯа҃дрскаго, на лі҃ а҆п҃л, тѝі, є҃в҃, м҃ а҃і	Св. отця нашого Атаназія Александрійського. На літ. ап. 318, єв. мат. 11.	2	4

3	3	Св. муч. Тимотея і Маври, і прп. отця Теодозія Київського. Служ. 5-го груд.	Стыхъ мкъ, тимодеа и мавры. и прпбъ wцa дeoдосїа, кыевскаго. слвy. дѣ, ѕ.	г г
2	4	Св. мц. Пелагії.	Стыа мци пелагїи.	д в
1	5	Св. мц. Ірини.	Стыа мци, ирины.	є а
7	6	Св. праведного Йова.	Стго iова, праведнаго.	ѕ з
6	7	Згадка про знак чесного хреста, який з'явився на небесах, і св. муч. Акакія. Служ. 14-го вер.	Въспоминанїе иже на нбѣ явльшасa знамєнїа чстнаго крта. и стго мкъ, акакїа, слвy, сѣ ді	з ѕ
5	8	Св. апл. і євангелиста Івана Богослова, і прп. отця нашого Арсенія Великого. На ут. єв. ів. 67, на літ. ап. 69, єв. ів. 61.	Стго апла и евглиста, іоа, бгослва и прпбъ wцa нашего арсенїа великаго. на ѵ, евѵ. иоа ѯз, на лѝ апл, ѯд евѵ, іоанна, ѯа.	и є
4	9	Св. прк. Ісаї, і св. муч. Христофора, і перенесення мощів св. Миколи, чудотворця. Служ., якщо бажаєш, 6-го груд., і прк. цього місяця в 1 *дні*.	Стго прка исаїа, и стго мкъ, христофора, и пренесенїе мощеи стго николи, чюдотворца. слвy, аще хощеѣ дѣ, ѕ, и прку сего мцa, въ а.	д д
3	10	Св. апл. Симона Зилота. Служ. 27-го кві.	Стго апла симона зилота. слвy, апрѝ, кз.	і г
2	11	Св. муч. Мокія.	Стго мкъ. мокїа.	аі в
1	12	Св. Епіфанія Кипрського. На літ. служ. святителя.	Стго епифанїа кѵпрѣскаго, на лѝр слвба стителска.	ві а
7	13	Св. мц. Гликерії.	Стыа мци. гликерїи.	гі з
6	14	Св. муч. Сидора.	Стго мкъ сидора.	дї ѕ
5	15	Прп. отця нашого Пахомія Великого. На літ. служ. 20-го груд., ап. 213.	Прпбъ wцa нашего пахомїа великаго на лѝр, слвy, ѣї є дѣ. к. апл сг і	
4	16	Прп. отця нашого Теодора Освяченого.	Прпбъ wцa нашего, деoдора oсщенa	ѕї д
3	17	Св. апл. Андроніка і тих, що з ним.	Стго апла андроника. і иже с нѝ.	зї г
2	18	Св. муч. Теодота, і св. муч. Петра і Дионізія, і 7 дівиць.	Стго мкъ. деoдoта, и стыхъ мкъ петра, и ни деoниcїа, и ѕ, двѣ.	и в
1	19	Сщмч. Патрикія і тих, що з ним.	Сщеномкъ, патрикїа, і иже с нѝ.	дї а
7	20	Сщмч. Талелея.	Сщеномкъ, фалелѣа.	к з
6	21	Св. великих царів Константина і Олени. На літ. ап. 200, якщо ж у 50-ці, читай 49, єв. ів. 35 від пол.	Стыхъ великихъ цр҃ей. константѣтина, и елeны, на лѝр, апл, є, аще ли внутрѣ и ци, чтѝ, мд еѵ, иоанна, ле, wѵ полѵ.	ка ѕ
5	22	Св. муч. Василіска.	Стго мчника василиска.	кв є
4	23	Прп. отця Михайла, Синадського єпископа.	Прпбъ, wцa. михаила. синадскаго епа.	кг д
3	24	Прп. отця Симеона Дивногорця.	Прпбъ, wцa. симеoна дивногoца.	кд г
2	25	Віднайдення чесної голови св. Івана Предтечі. На літ. служ. 24-го лют.	Wбрѣтенїе чтнаго главы. стго іо. прtечи. на лѝ, слвy фѣ кд.	ке в
1	26	Св. апл. Карпа, одного з 70-х.	Стго апла карпа єдиного wѵ.	кѕ а
7	27	Св. сщмч. Терапонта.	Стго сщенномчника терапонта.	кз з
6	28	Прп. отця Микити Халкидонського.	Прпбъ wцa. никиты. халкидoнскa.	ки ѕ
5	29	Св. прпмц. Теодозії.	Стыа, прпбъ. мци деoдосїи.	кд є
4	30	Прп. отця нашого Ісакія Далматського.	Прпбъ, wцa нȃ ісакїа далмaтскa.	л д
3	31	Св. муч. Ермія.	Стго мчника. ермиа.	ла г

Місяця червня в 1-ий *день*.

Иѵ҃а, іюнa, въ а.

2	1	Св. муч. Юстина Філософа і тих, що з ним.	Стго мчника иоустина философа і иже с нимъ.	а в
1	2	Св. отця нашого Никифора, патріярха.	Стго wцa, нaшего. никифoра патрїарха.	в а
7	3	Св. муч. Лукіяна і тих, що з ним.	Стго м, лукїaна, і иже с нѝ.	г з
6	4	Св. отця нашого Митрофана, патріярха.	Стго wцa нaшего. митрофана. патрїaрха.	д ѕ
5	5	Сщмч. Доротея, Тирського єпископа.	Сщеномч, дородеа епа тирскa.	є є
4	6	Прп. отців наших Іларіона і Висаріона.	Прпбъ, wцa ншего. илариoна, и висариoна.	ѕ д

Г	з	Стго, мч. деѡдота аѓкирскаго·	Св. муч. Теодота Анкирського.	7	3
в	и	Стго вч, мника. деѡдора стратилата, аплъ зач. чв. ѣѵ. мч, лѕ.	Св. влмч. Теодора Стратилата. Ап. поч. 292, єв. мат. 36.	8	2
а	д	Стго wца, кирила, слу гѣ. иі·	Св. отця Кирила. Служ. 18-го січ.	9	1
з	і	Стго мника, тимодеа·	Св. муч. Тимотея.	10	7
ѕ	аі	Стыі апла, вардоломеа, и варнавы на лиѳ апл зач ки, ѣѵ, лу, на·	Св. апл. Вартоломея і Варнави. На літ. ап. поч. 28, єв. лук. 51.	11	6
є	ві	Прпбнаго wца, ѡунуфріа велика и петра андѡскаго слу прпбнѣскаа.	Прп. отця Онуфрія Великого, і Петра Атонського. Служ. преподобного.	12	5
ѯ	гі	Стыа мнци акѵлины, и трифиліа епскпа·	Св. мц. Акилини, і Трифилія, єпископа.	13	4
г	ді	Стго прка єлисеа. и меѳодіа, патріарха. на лиѳ апл зач нз, ѣѵ лу ді.	Св. прк. Єлисея, і Методія, патріарха. На літ. ап. поч. 57, єв. лук. 14.	14	3
в	єі	Стго прка амоса·	Св. прк. Амоса.	15	2
а	зі	Стго тихона. еппа амадска·	Св. Тихона, Аматунського єпископа.	16	1
з	зі	Стыі м, мануила савелія. ѝсмаила, слу, ноа, кд·	Св. муч. Мануїла, Савелія та Ізмаїла. Служ. 24-го лист.	17	7
ѕ	иі	Стго м, леѡнтія. слу апрѧ кг.	Св. муч. Леонтія. Служ. 23-го кві.	18	6
є	ді	Стго апла, іѹды на лиѳ апл зач оз·	Св. апл. Юди. На літ. ап. поч. 77.	19	5
ѯ	к	Стго м, медедіа, патрѣскаго.	Св. муч. Методія Патриського.	20	4
г	ка	Стго мника, іѹліана·	Св. муч. Юліяна.	21	3
в	кв	Сщенномч, євсевіа. самосаскаѧ·	Сщмч. Евсевія Самосатського.	22	2
а	кг	Стыа мнци, аріпіни·	Св. мц. Агрипіни.	23	1
з	кд	Рождство стго прка іѡанна, крстла на оуріи. ѣѵ, лу ма. на лѣ, апла зач, рві. ѣѵ, лу, а·	Народження св. пророка Івана Хрестителя. На ут. єв. лук. 41, на літ. ап. поч. 112, єв. лук. 1.	24	7
ѕ	ке	Стыа прпбномнци девроніи, слу септевріа, ві·	Св. прпмц. Февронії. Служ. 16-го вер.	25	6
є	кѕ	Прпнаго двда, иже в селуни·	Прп. Давида, що в Солуні.	26	5
ѯ	кз	Прпбнаго wца, самсона·	Прп. отця Самсона.	27	4
г	ки	Възвраѡеніе мощ. стыхъ безсребрникъ кѵра, іѡа слу, ноа а·	Повернення мощів св. безсребреників Кира іа Івана. Служ. 1-го лист.	28	3
в	кд	Стыхъ верховныхъ апълъ. петра. и павла. на оу ѣѵ іѳ зз. на лиѳ, апълъ, зач рчг. ѣѵ, м зз·	Св. верховних апостолів Петра і Павла. На ут. єв. 67, на літ. ап. поч. 193, єв. мат. 67	29	2
а	л	Соборъ стыхъ, ві, апълъ. на лиѳ апълъ зач, ла. ѣѵ, м, ві·	Собор св. 12 апл. На літ. ап. 31, єв. мар. 12.	30	1

Мца іюлиа. въ а·

Місяця липня в 1-ий *день*.

з	а	Стыі безмезникъ кожмы и даміана слу, ноарія, а·	Св. безмездників Козми і Дам'яна. Служ. 1-го лист.	1	7
ѕ	в	Положеніе чстныа ризы прстыа бцы на лиѳ апл, тік. ѣѵ, лу, д·	Покладання чесної одежі пресвятої Богородиці. На літ. ап. 303, єв. лук. 4.	2	6
є	г	Стго мника, ѡакинда·	Св. муч. Йоакинта.	3	5
ѯ	д	Прпб, андреа крскаго. и стыа мды. на лиѳ апл, зач тиі. ѣѵ м мг.	Прп. Андрія Критського, і св. Марти. На літ. ап. поч. 318, єв. мат. 43.	4	4
г	є	Прпб wца нашего, аѳанасіа аѳонскаго. на оу, ѣѵ, м. мг на лиѳ апл зач сгі. ѣѵ, лу, кд·	Прп. отця нашого Атаназія Атонського. На ут. єв. мат. 43, на літ. ап. поч. 313, єв. лук. 24.	5	3
в	ѕ	Прпб wца нш, сисоа великаго·	Прп. отця нашого Сісоя Великого.	6	2
а	з	Прпбнаго wца ншего, домы, иже в малеѝ, і акакіа иже в лствици слу, прпбническа·	Прп. отця нашого Томи, що в Малеї, і Акакія, що в ліствиці. Служ. преподобного.	7	1
з	и	Стго великомчка, прокопіа. на лиѳ апълъ зач, счв. ѣѵ, м, лд·	Св. влмч. Прокопія. На літ. ап, поч. 292, єв. мат. 39.	8	7
ѕ	д	Сщенномчка панкратіа·	Сщмч. Панкратія.	9	6
є	і	Стыі м мє. иже в никополи·	Св. 45 муч., що в Нікополі.	10	5
ѯ	аі	Стыа вм ѣѵфміѝ. слу ѣ ві·	Св. влмц. Евфимії. Служ. 15-го вер.	11	4

3	12	Св. муч. Прокла та Іларія, і прп. Михаїла Малеїнського.	Стыѣ м҃, прокла и҃лар҃їа. и҆ прп҃бнаѧ михаи҃ла в҃і г҃ малеи҃нскаго·
2	13	Собор св. ангела Гавриїла, і прп. Стефана Саваїта. Служ. 6-го вер.	Соборъ стаго а҆гг҃ла. гаврила. и҆ прп҃б стефа́на г҃і в҃ саваи҃та сл҃ꙋ ѓе ѕ҃·
1	14	Св. апл. Акили.	Стаго а҆п҃ла, а҆кила· д҃і а҃
7	15	Св. муч. Кирика і Юліти, і перенесення великого князя Володимира. На літ. ап. 154 від пол., єв. лук. 51 від пол. для Володимира. Служ. 21-го тра.	Стыѣ м҃, кирика. и҃оу҆литы, и҃ оу҆спе́нїе великаго, ѕ҃і з҃ кн҃ѧ владимера, на л҃и҃р а҆п҃л, р҃и҃д. ѡ҆ п҃о҃, е҃ѵ҃ л҃ꙋ и҃а, ѡ҆ п҃о҃ владымерꙋ. сл҃ꙋ маѧ, к҃а·
6	16	Сщмч. Антиногена і 10 його учнів, і пам'ять св. 318 отців, що зійшлися на 1-ий собор до Нікеї, і 150, які *були* на другому соборі в Царгороді, і 200, що *були* на 3-му – в Ефезі, і 630, що *були* на 4-му – в Халкидоні, і 160, що *були* на 5-му, і 170, що *були* на 6-му. Служ. 11-го жов.	Сщенномч҃. а҆нтиногена и҃ і҆ оу҆чн҃кꙋ е҃го, и҃ па- ѕ҃і ѕ҃ маѧть стыхъ ѡ҆цъ, и҃же на а҃, соборѣ в҃ никеи҃, сѣшедшихсѧ тн҃і. и҃ на второмъ въ ц҃ри градѣ р҃н и҃ на г҃ мѣ. въ е҃фесѣ т҃. и҃ на д҃ мѣ в҃ халкыдони х҃л и҃ на ѕ҃ мѣ р҃ѳ҃. и҃ на ѕ҃ мѣ р҃о сл҃ꙋ о҃ а҃і·
5	17	Св. влмц. Марини, служ. 16-го вер., і прп. Лазара.	Стыа вс҃мци марены сл҃ꙋ ѓе ѕ҃і· и҃ прп҃бнаго, з҃і ѕ҃ лазара҃·
4	18	Св. муч. Якинта.	Стаго мн҃ка, а҆кинфа· и҃і ѕ҃
3	19	Св. Макрини, і прп. отця Дія. Служ. дня.	Стыа макрины. и҃ прп҃бнаго ѡ҆ц҃а дїа҃. сл҃ꙋ, дню· д҃і г҃
2	20	Св. прк. Іллі. Служ. 14-го черв.	Стаго прр҃ка і҆лїи҃, сл҃ꙋ і҆ю́на д҃і· к҃ в҃
1	21	Прп. отців Івана і Симеона юродивого, і св. прк. Єзекеїла.	Прп҃б ѡ҆ц҃ъ, і҆о҃а́ и҃ симео́на оу҆роди. и҃ стаго прр҃ка, к҃а а҃ е҆зеке́ила҃·
7	22	Св. Марії Магдалини, і сщмч. Фоки. На літ. ап. 141, єв. лук. 34.	Стыа маріи магдалыни. и҃ сщенномч҃ фокы. на к҃и҃ а҆п҃л рм҃а е҃ѵ҃ л҃ꙋ л҃д· к҃в ѕ҃
6	23	Св. муч. Трофима і Теофіла і тих, що з ними.	Стихъ м҃, трофима, и҃ деѳ́фила і҆ и҃же с ними· к҃г ѕ҃
5	24	Св. мц. Христини, служ. 16-го вер., і св. страстотерпців Бориса і Гліба. На ут. єв. лук. 106, на літ. ап. 233 або 99, єв. ів. 52.	Стыа мн҃цы, христины сл҃ꙋ ѓе ѕ҃і и҃ стыхъ к҃д ѓ стр҃тотрьпц҃ꙋ бориса и҃ глѣба, на оу҃ е҃ѵ҃ л҃ꙋ р҃ѕ. на л҃и҃р а҆п҃л сл҃г и҃л҃и ч҃д, е҃ѵ҃ і҆ѳ, н҃в.
4	25	Успення св. Анни, матері Богородиці, і св. жінок Олимпіяди та Евпраксії. Служ. 9-го вер.	Оу҆спе́нїе стыа҃ а҆нны, мтр҃е бц҃и, и҃ стыѣ женъ к҃е д҃ а҆лимпїа҃ды и҃ е҆впра҃ѯїи сл҃ꙋ, ѓе, д҃·
3	26	Сщмч. Ермолая і тих, що з ним.	Сщенномч҃, е҃рмолае, и҃же с нн҃· к҃ѕ г҃
2	27	Св. влмч. Пантелеймона. На літ. ап. поч. 292, єв. ів. 52.	Стаго великомч҃ка, пантелеи҃мона на л҃и҃р а҆п҃лъ за҃ к҃з в҃ сч҃в, е҃ѵ҃ і҆ѳ н҃в·
1	28	Св. апл. Прохора і Никанора, Тимона і Пармена.	Стыѣ а҆п҃лъ, прохора и҃ никонора тимона и҃ пармена· к҃и а҃
7	29	Св. муч. Каленіка.	Стаго мн҃ка, каленика· к҃д з҃
6	30	Св. апл. Сили і Силуана і тих, що з ними.	Стыѣ а҆п҃лъ, силы и҃ силꙋана н҃ с нн҃· л҃ ѕ҃
5	31	Ппраз. хреста, і св. Евдокима. Служ. хреста і прп.	Прѣпра́, к҃рстꙋ. и҃ стаго е҃вдокима, сл҃ꙋ, к҃рстꙋ, и҃ л҃а ѓ прп҃б·

Місяця серпня в 1-ий *день*.

Мц҃а а҆вгꙋста, въ а҃

4	1	Похід з чесним і животворним хрестом, і св. 7 мучеників-братів Маккавеїв, і їхнього учителя Елеазара, і їхньої матері Соломони над водою. Ап. поч. 306, єв. ів. 14, на літ. ап. 125, другий 330, єв. ів. 14.	Проѝсхожде́нїе ч҃тнаго и҃ живото҃вора́ща́а к҃рста. и҃ а҃ д҃ стыхъ, м҃, з҃, бра҃тїи по плоти маккавеи, и҃ оу҆чителѧ и҃х҃ е҆леа́зара, и҃ мтр҃е и҃хъ соломони на҃ водою, а҆п҃лъ за҃ т҃ѕ. е҃ѵ҃ і҆ѳ д҃і на л҃и҃ а҆п҃лъ р҃ѳ҃е, др҃ꙋ т҃л. е҃ѵ҃ і҆ѳ д҃і·
3	2	Перенесення мощів св. первомуч. Стефана. Служ. 27-го груд.	Пренесе́нїе мо҃, стаго прьвомн҃ка, стефана, сл҃ꙋ д҃е҃, к҃з· в҃ г҃
2	3	Прп. отців наших Ісакія, Далмата і Фавста, алилуя.	Прп҃б ѡ҆ на҃ и҃саки҃а, далмата, и҃даи҃ста, а҆лл҃ꙋ҃їа· г҃ в҃
1	4	Св. сімох юнаків, що в Ефезі.	Стыхъ седмъ о҆́трокъ и҃же въ е҃фе҃ д҃ а҃
7	5	Ппраз. і св. муч. Евсигнія.	Прѣпра́ньство и҃ стаго мн҃ка, е҆оу҆сегни҃а· ѕ҃ з҃
6	6	Св. Переображення нашого Господа Ісуса Христа. На ут. єв. лук. 43, ап. 65, єв. мат. 70.	Стое҃ преѡ́бра́нїе г҃а на́шего і҃ х҃а. на оу҃ е҃ѵ҃ л҃ꙋ ѕ҃ ѕ҃ м҃г, а҆п҃лъ ѕ҃е, е҃ѵ҃ м҃ ѳ҃.
5	7	Прпмч. Дометіян. На літ ап 233, єв. ів. 52.	Прп҃бномч҃ доментїа҃на, на л҃и҃ а҆п҃лъ сл҃г, е҃ѵ҃л҃їе, з҃ ѓ і҆ѳ́а́, н҃в·

д	й	Стго, є҆менїа҃на є҆пп҃а кизи́ку·	Св. Еменіяна, єпископа Кизика.	8	4
г	д	Стго а҆пла, матѳ҆а, на лй а҆плъ в дса҃ за҃ в҃ є, є҆ѵ҃лїе л҃у, м҃	Св. апл. Матія. На літ. ап. в діяннях, поч. 2, єв. лук. 40.	9	3
в	і	Стго м҃, и҆ а҆рхидїа҃кона ла҃рентїа҃·	Св. муч. і архидиякона Лаврентія.	10	2
а	аі	Стго є҆ѵ҃пла дїакона҃·	Св. Евпла, діякона.	11	1
з	ві	Стыѣ м҃, фотїа҃ и҆ а҆ники́ты·	Св. муч. Фотія і Аникити.	12	7
ѕ	гі	Прп҃б о҃ на҃ ма҆ѯима и҆сповѣ́дника·	Прп. отця нашого Максима, ісповідника.	13	6
є	ді	Пре҃пра́, и҆ стго прр҃ка михеа·	Ппраз. і св. прк. Михея.	14	5
д	еі	Ѹ҆спенїе пр҃тыа вл҃ца наша бц҃а, на оу҃ є҆ѵ҃ л҃у д҃, а҆пл҃ъ ѓм є҆ѵ҃ л҃у н҃д·	Успення Пресвятої нашої Володарки Богородиці. На ут. єв. лук. 4, ап. 240, єв. лук. 54.	15	4
г	ѕі	Пренесенїе нерѹкотворе́наго о҆́браза ѓа нашего і҃с х҃а є҆же є҆ ѹ҆брусѣ. и҆ стго м҃, дїомида, на лй а҆пл҃ъ за҃ сй҃. є҆ѵ҃лїе л҃у ѡ҃ полу·	Перенесення нерукотворного образа нашого Господа Ісуса Христа, яким є обрус, і св. муч. Діомида. На літ. ап. поч. 218, єв. лук. від пол.	16	3
в	зі	Стго м҃ника ми́рона·	Св. муч. Мирона.	17	2
а	йі	Стыѣ м҃нкъ фрола и҆ лавра·	Св. муч. Фрола і Лавра.	18	1
з	ді	Стго м҃ а҆ндр҃ѣа стратилата й҃ с нй҃. в҃ ты́сѧщъ є҆ со҃ чг·	Св. муч. Андрія Стратилата і 2 тисячі 5 сот 93, що з ним.	19	7
ѕ	кі	Стго прр҃ка самои́ла·	Св. прк. Самоїла.	20	6
є	ка	Стго а҆пла да҃ддеа, и҆ стыѧ м҃нцы василиссы·	Св. апл. Таддея, і св. мц. Василіси.	21	5
д	кв	Стго м҃ а҆гафо́ника, и҆ дружины є҆го и҆ стго м҃ка, лѹппа·	Св. муч. Агатоніка і його групи, і св. муч. Луппа.	22	4
г	кг	Стго м҃ лѹппа, в сїи дн҃ь ѡдаѥ́ пра҃·	Св. муч. Луппа, і в цьому дні віддаємо празник.	23	3
в	кд	Стго сщенномч҃ника є҆ѵ҃тихїа оу҃ченика і҃ѡа́нна бг҃ослова·	Св. сщмч. Евтихія, учня Івана Богослова.	24	2
а	ке	Възвращенїе мощей. стго а҆пла ва҃ѳоломе́а, и҆ памя́ стго а҆пла тима́, на лй а҆пл҃ъ за҃ т҃, є҆ѵ҃лїе м҃ аі·	Повернення мощів св. апл. Вартоломея, і пам'ять св. апл. Тита. На літ. ап. поч. 300, єв. мат. 11	25	1
з	кѕ	Стыѣ м҃ а҆ндр҃ѣа́на и҆ наталїи҆·	Св. муч. Адріяна і Наталії.	26	7
ѕ	кз	Прп҃б ѡ҃ц҃а на҃шего пимина великаго. а҆ще хощеши сп҃сти҃ прп҃бническа·	Прп. отця нашого Пімена Великого. Якщо бажаєш, служ. преподобного.	27	6
є	ки	Прп҃б о҃ на҃ моѵ҃сеа мурина а҆пл҃ сг҃і·	Прп. отця нашого Мойсея Мурина. Ап. 213.	28	5
д	кд	Ѹ҆сѣкновенїе чтныа главы. стго прр҃ка і҃ѡа́ кр҃тла҃. на оу҃ є҆ѵ҃ м҃ йз, на лй а҆пл҃ъ за҃ лг, є҆ѵ҃лїе м҃ кд·	Усікновення чесної голови св. прк. Івана Хрестителя. На ут. єв. мат. 57, на літ. ап. поч. 33, єв. мар. 24.	29	4
г	л	Стыѣ патрїа́рхъ костѣнтина гра҃ а҆леѯандра і҃ѡа́, и҆ павла новаго·	Св. патріярхів царгородських Александра, Івана і Павла Нового.	30	3
в	ла	Положенїе чтнаго пожа́са, пр҃тыа бц҃а в ха́лкопратїи, на лй сл҃у всѣа і҃юлиа҃, вѣ в҃·	Покладання чесного пояса Пресвятої Богородиці в Халкопраті. На літ. вся служ. 2-го лип.	31	2

Чпли і є҆ѵ҃лїа, стымъ о҆́бщй и҃мже егда твори҃ сл҃ужбу бесплотны҃ѩ а҆пл҃ъ за҃ т҃е, є҆ѵ҃ л҃у ма и҆ м҃ н҃в·

Пр҃тѣи бц҃и а҆пл за҃ т҃ік є҆ѵ҃ л҃у д҃ и҆ д҃н.

Стыѣ а҆пломъ, а҆пл҃ъ за҃ рла҃, є҆ѵ҃ м҃ лд, и҆ л҃у, н҃. и҆ н҃а·

Прр҃ко҃ а҆пл҃ъ за҃ рн҃ѕ є҆ѵ҃ л҃у ді и҆ ѕ҃в·

Стыѣ м҃нко҃, а҆пл҃ъ за҃ слг и т҃л є҆ѵ҃ м҃ лѕ, и҆ л҃у р҃ѕ·

Сщенномч҃, а҆пл҃ъ за҃ таі и҆ тле҃, є҆ѵ҃ л҃у кд и҆ н҃в и҆ ѕ҃з и҆ о҃з·

Стыѣ м҃нца҃, а҆пл҃ъ за҃ рпа, є҆ѵ҃лїе м҃а ѕ҃в м҃а кa·

Ие҆рарх҃омъ а҆пл҃ъ за҃ тй҃и, є҆ѵ҃лїе м҃ аі и҆ ле҃ и҆ лѕ·

Прп҃бны҃ѩ а҆пл за҃ сг҃і, є҆ѵ҃ м҃ і и҆ м҃г·

Прп҃бны҃ѩ жена҃, а҆пл҃ъ за҃ сн, є҆ѵ҃лїе м҃ рд л҃у лг·

Прп҃бно, м҃никомъ, а҆пл҃ъ, за҃, сча. є҆ѵ҃, м҃, ли, л҃у, ѕ҃д·

Загальні ап. і єв. святих, коли їм творимо службу. Безтілесних:	ап. поч. 305, єв. лук. 41 і мат. 52.			
Пресвятій Богородиці:	ап. поч. 320, єв. лик 4 і 54.			
Св. апостолам:	ап. поч. 131, єв. мат. 34, і лук. 50.			
Пророкам:	ап. поч. 156, єв. лук. 14 і 62.			
Св. мученикам:	ап. поч. 233 і 330, єв. мат. 36 і лук 106.			
Священномученикам:	ап. поч. 311 і 335, єв. лук. 24 і 52 і 67 і 77.			
Св. мученицям:	ап. поч. 181, єв. мат. 62, мар. 21.			
Єрархам:	ап. поч. 318, єв. мат. 11 і 35 і 36.			
Преподобним:	ап. поч. 213, єв. мат. 10 і 43.			
Прпн. жінкам.	ап поч. 250, єв. мат. 104, лук. 33.			
Прп. муч.:	ап. поч. 291, єв. мат. 38, лук. 64.			

ПОКАЖЧИК ЄВАНГЕЛЬСКИХ ЧИТАНЬ УТРЕНІ

та апостолів і євангелій на тижні всього року, докладно.

У святу велику неділю Пасхи.

	ап. поч. 1	єв. ів. 1
В неділю веч.		єв. ів. 65
В понеділок	ап. поч. 2	єв. ів. 2
У вівторок	ап. поч. 4	єв. лук. 113
В середу	ап. поч. 5	єв. ів. 4
В четвер	ап. поч. 6	єв. ів. 8
У п’ятницю	ап. поч. 7	єв. ів. 7
В суботу	ап. поч. 8	єв. ів. 11

Неділя 2, про Тому, єв. на утрені 1.

	ап. поч. 14	єв. ів. 65
В понеділок	ап. поч. 9	єв. ів. 6
У вівторок	ап. поч. 10	єв. ів. 10
В середу	ап. поч. 11	єв. ів. 15
В четвер	ап. поч. 12	єв. ів. 16
У п’ятницю	ап. поч. 13	єв. ів. 17
В суботу	ап. поч. 15	єв. ів. 19

Неділя 3, про мироносиць, єв. на утрені 3.

	ап. поч. 16	єв. мар. 62
В понеділок	ап. поч. 17	єв. ів. 13
У вівторок	ап. поч. 18	єв. ів. 20
В середу	ап. поч. 19	єв. ів. 21
В четвер	ап. поч. 20	єв. ів. 22
У п’ятницю	ап. поч. 21	єв. ів. 23
В суботу	ап. поч. 22	єв. ів. 52

Неділя 4, про розслабленого, єв. на утрені 4.

	ап. поч. 23	єв. ів. 14
В понеділок	ап. поч. 24	єв. ів. 24
У вівторок	ап. поч. 25	єв. ів. 25

В середу, переполовлення.

	ап. поч. 34	єв. ів. 26
В четвер	ап. поч. 26	єв. ів. 29
У п’ятницю	ап. поч. 27	єв. ів. 30
В суботу	ап. поч. 29	єв. ів. 31

Неділя 5, про самарянку, єв. на утрені 7.

	ап. поч. 28	єв. ів. 12
В понеділок	ап. поч. 30	єв. ів. 32
У вівторок	ап. поч. 31	єв. ів. 33

СКАЗАНІЄ СЛАВЄНСКІЙ УТРЕНІЙ

âпломъ і єѵ҃лїâмъ ѝзвѣстно сѣдмицамъ всѣго лѣта, въ сто҃ю вели́кую нⷣю па́схы.

	âпл зⷣ а҃	єѵ҃ іѳ҃ а҃
с҃тꙋ нⷣ вⷣ		єѵ҃ іѳ҃ ѕ҃
с҃пн	âпл зⷣ в҃	єѵ҃ іѳ҃ в҃
с҃то	âпл зⷣ г҃	єѵ҃ лꙋ ργ҃і
с҃ре	âпл зⷣ є҃	єѵ҃ іѳ҃ д҃
с҃чт	âпл зⷣ ѕ҃	єѵ҃ іѳ҃ и҃
с҃пⷯ	âпл зⷣ з҃	єѵ҃ іѳ҃ з҃
с҃сꙋ	âпл зⷣ и҃	єѵ҃ іѳ҃ а҃і

Нⷣⷯ, в, о҆ домѣ,
єѵ҃ оу҃р а҃

	âпл зⷣ д҃і	єѵ҃ іѳ҃ ѕ҃
с҃пн	âпл зⷣ г҃	єѵ҃ іѳ҃ ѕ҃
с҃то	âпл зⷣ і҃	єѵ҃ іѳ҃ і҃
с҃ре	âпл зⷣ а҃і	єѵ҃ іѳ҃ є҃і
с҃чт	âпл зⷣ в҃і	єѵ҃ іѳ҃ ѕ҃і
с҃пⷯ	âпл зⷣ г҃і	єѵ҃ іѳ҃ з҃і
с҃сꙋ	âпл зⷣ є҃і	єѵ҃ іѳ҃ д҃і

Нⷣⷯ, г҃. на́же о҆ мироноси́цахъ·
єѵ҃, оу҃трене, г҃.

	âпл зⷣ ѕ҃і	єѵ҃ м҃ ѕ҃в
с҃пн	âпл зⷣ з҃і	єѵ҃ іѳ҃ г҃і
с҃то	âпл зⷣ и҃і	єѵ҃ іѳ҃ і҃к
с҃ре	âпл зⷣ д҃і	єѵ҃ іѳ҃ і҃ка
с҃чт	âпл зⷣ і҃к	єѵ҃ іѳ҃ і҃кв
с҃пⷯ	âпл зⷣ і҃ка	єѵ҃ іѳ҃ і҃кг
с҃сꙋ	âпл зⷣ і҃кв	єѵ҃ іѳ҃ и҃в

Нⷣⷯ, д҃. о҆ разслабленѣмъ·
єѵ҃, оу҃трене, д҃·

	âпл зⷣ і҃кг	єѵ҃ іѳ҃ д҃і
с҃пн	âпл зⷣ і҃кд	єѵ҃ іѳ҃ і҃кд
с҃то	âпл зⷣ і҃ке	єѵ҃ іѳ҃ і҃ке

с҃ре, преполовле́нїⷯ·

	âпл зⷣ л҃д	єѵ҃ іѳ҃ і҃кѕ
с҃чт	âпл зⷣ і҃кѕ	єѵ҃ іѳ҃ і҃кд
с҃пⷯ	âпл зⷣ і҃кз	єѵ҃ іѳ҃ л҃
с҃сꙋ	âпл зⷣ і҃кд	єѵ҃ іѳ҃ л҃а

Нⷣⷯ, ѕ҃. о҆ самарѧнынѝ·
єѵ҃, оу҃трене, з҃

	âпл зⷣ і҃кѝ	єѵ҃ іѳ҃ в҃і
с҃пн	âпл зⷣ л҃	єѵ҃ іѳ҃ л҃в
с҃то	âпл зⷣ л҃а	єѵ҃ іѳ҃ л҃г

вср҃е	а҆пл за҃ лв	є҆в҃ іо҃ ѝ	В середу	ап. поч. 32	єв. ів. 18
вч҃е	а҆пл за҃ лє	є҆в҃ іо҃ лє	В четвер	ап. поч. 35	єв. ів. 35
впт҃а	а҆пл за҃ лѕ	є҆в҃ іо҃ лѕ	У п’ятницю	ап. поч. 36	єв. ів. 36
вс҃у	а҆пл за҃ лз	є҆в҃ іо҃ ли	В суботу	ап. поч. 37	єв. ів. 38
	Нд҃а, ѕ҃. о҆ слѣпцѣ· є҆в҃, о҆у҆трenee, ѝ·			Неділя 6, про сліпого, єв. на утрені 7.	
	а҆пл за҃ ли	є҆в҃ іо҃ лд		ап. поч. 38	єв. ів. 34
впн	а҆пл за҃ лд	є҆в҃ іо҃ м	В понеділок	ап. поч. 39	єв. ів. 40
вт҃о	а҆пл за҃ м	є҆в҃ іо҃ мв	У вівторок	ап. поч. 40	єв. ів. 42
вср҃е	а҆пл за҃ мa	є҆в҃ іо҃ мг	В середу	ап. поч. 41	єв. ів. 43
	вч҃е, вънесе́нїа· о҆у҆трenee є҆в҃ г			В четвер, Вознесіння, єв. на утрені 3.	
	а҆пл за҃ а	є҆в҃ лѵ рдї		ап. поч. 28	єв. ів. 12
впт҃а	а҆пл за҃ мв	є҆в҃ іо҃ мз	В п’ятницю	ап. поч. 30	єв. ів. 32
вс҃у	а҆пл за҃ мг	є҆в҃ іо҃ ми	У суботу	ап. поч. 31	єв. ів. 33
	Нд҃а, з҃, сты҃х҆ ѿ҆ц҃ъ· є҆в҃ о҆у҆трenee, ї·			Неділя 7, святих отців, єв. на утрені 10.	
	а҆пл за҃ мд	є҆в҃ іо҃ нѕ		ап. поч. 44	єв. ів. 56
впн	а҆пл за҃ ме	є҆в҃ іо҃ мд	В понеділок	ап. поч. 45	єв. ів. 49
вт҃о	а҆пл за҃ мѕ	є҆в҃ іо҃ нг	У вівторок	ап. поч. 46	єв. ів. 53
вср҃е	а҆пл за҃ мз	є҆в҃ іо҃ нд	В середу	ап. поч. 47	єв. ів. 54
вч҃е	а҆пл за҃ ми	є҆в҃ іо҃ не	В четвер	ап. поч. 48	єв. ів. 55
впт҃а	а҆пл за҃ н	є҆в҃ іо҃ нз	У п’ятницю	ап. поч. 50	єв. ів. 57
вс҃у	а҆пл за҃ на	є҆в҃ іо҃ ѯз	В суботу	ап. поч. 51	єв. ів. 67
	Нд҃а, и҃, є҆в҃ о҆у҆трenee. д҃·			Неділя 8, єв. на утрені 9.	
	а҆пл за҃ г	є҆в҃ іо҃ кз		ап. поч. 3	єв. ів. 27
впн	а҆пл за҃ сѯд	є҆в҃ іо҃ ое	В понеділок	ап. поч. 229	єв. мат. 75
вт҃о	а҆пл за҃ од	є҆в҃ м҃ і	У вівторок	ап. поч. 79	єв. мат. 10
вср҃е	а҆пл за҃ п	є҆в҃ м҃ вї	В середу	ап. поч. 80	єв. мат. 12
вч҃е	а҆пл за҃ па	є҆в҃ м҃ гї	В четвер	ап. поч. 81	єв. мат. 13
впт҃а	а҆пл за҃ пв	є҆в҃ м҃ дї	У п’ятницю	ап. поч. 82	єв. мат. 14
вс҃у	а҆пл за҃ од	є҆в҃ м҃ єї	В суботу	ап. поч. 89	єв. мат. 15
	Нд҃а, а҃, в҃ѣ сты҃хъ, є҆в҃ о҆у҆трenee а҃			Неділя 1, всіх святих, єв. на утрені 1.	
	а҆пл за҃ тт҃л	є҆в҃ м҃ ли		ап. поч. 330	єв. мат. 38
впн	а҆пл за҃ пг	є҆в҃ м҃ дї	В понеділок	ап. поч. 83	єв. мат. 19
вт҃о	а҆пл за҃ пѕ	є҆в҃ м҃ кв	У вівторок	ап. поч. 86	єв. мат. 22
вср҃е	а҆пл за҃ пз	є҆в҃ м҃ кг	В середу	ап. поч. 87	єв. мат. 23
вч҃е	а҆пл за҃ пд	є҆в҃ м҃ кз	В четвер	ап. поч. 89	єв. мат. 27
впт҃а	а҆пл за҃ ч	є҆в҃ м҃ ла	У п’ятницю	ап. поч. 90	єв. мат. 31
вс҃у	а҆пл за҃ пд	є҆в҃ м҃ к	В суботу	ап. поч. 84	єв. мат. 20
	Нд҃а, в҃, є҆в҃ о҆у҆трenee в҃			Неділя 2, єв. на утрені 2.	
	а҆пл за҃ па	є҆в҃ м҃ д		ап. поч. 81	єв. мат. 9
впн	а҆пл за҃ чд	є҆в҃ м҃ лд	В понеділок	ап. поч. 94	єв. мат. 34
вт҃о	а҆пл за҃ че	є҆в҃ м҃ ле	У вівторок	ап. поч. 95	єв. мат. 35
вср҃е	а҆пл за҃ чѕ	є҆в҃ м҃ лѕ	В середу	ап. поч. 96	єв. мат. 36
вч҃е	а҆пл за҃ чи	є҆в҃ м҃ лз	В четвер	ап. поч. 98	єв. мат. 37
впт҃а	а҆пл за҃ ра	є҆в҃ м҃ ли	У п’ятницю	ап. поч. 101	єв. мат. 38
вс҃у	а҆пл за҃ пе	є҆в҃ м҃ кд	В суботу	ап. поч. 85	єв. мат. 24

Неділя 3, єв. на утрені 3.

	ап. поч. 88	єв. мат. 18
В понеділок	ап. поч. 102	єв. мат. 40
У вівторок	ап. поч. 104	єв. мат. 41
В середу	ап. поч. 105	єв. мат. 42
В четвер	ап. поч. 106	єв. мат. 43
У п’ятницю	ап. поч. 107	єв. мат. 44
В суботу	ап. поч. 92	єв. мат. 26

Неділя 4, єв. на утрені 4.

	ап. поч. 93	єв. мат. 25
В понеділок	ап. поч. 109	єв. мат. 45
У вівторок	ап. поч. 114	єв. мат. 46
В середу	ап. поч. 117	єв. мат. 48
В четвер	ап. поч. 118	єв. мат. 49
У п’ятницю	ап. поч. 120	єв. мат. 50
В суботу	ап. поч. 97	єв. мат. 30

Неділя 5, єв. на утрені 5.

	ап. поч. 103	єв. мат. 28
В понеділок	ап. поч. 121	єв. мат. 51
У вівторок	ап. поч. 122	єв. мат. 52
В середу	ап. поч. 127	єв. мат. 53
В четвер	ап. поч. 129	єв. мат. 54
У п’ятницю	ап. поч. 130	єв. мат. 55
В суботу	ап. поч. 100	єв. мат. 32

Неділя 6, єв. на утрені 6.

	ап. поч. 110	єв. мат. 29
В понеділок	ап. поч. 134	єв. мат. 56
У вівторок	ап. поч. 136	єв. мат. 57
В середу	ап. поч. 137	єв. мат. 60
В четвер	ап. поч. 138	єв. мат. 61
У п’ятницю	ап. поч. 139	єв. мат. 63
В суботу	ап. поч. 108	єв. мат. 39

Неділя 7, єв. на утрені 7.

	ап. поч. 116	єв. мат. 33
В понеділок	ап. поч. 142	єв. мат. 65
У вівторок	ап. поч. 144	єв. мат. 66
В середу	ап. поч. 145	єв. мат. 68
В четвер	ап. поч. 147	єв. мат. 69
У п’ятницю	ап. поч. 148	єв. мат. 71
В суботу	ап. поч. 111	єв. мат. 47

Неділя 8, єв. на утрені 8.

	ап. поч. 124	єв. мат. 58
В понеділок	ап. поч. 150	єв. мат. 74
У вівторок	ап. поч. 152	єв. мат. 76
В середу	ап. поч. 154	єв. мат. 80
В четвер	ап. поч. 155	єв. мат. 81
У п’ятницю	ап. поч. 157	єв. мат. 83
В суботу	ап. поч. 113	єв. мат. 64

Неділя 9, єв. на утрені 9.

	ап. поч. 124	єв. мат. 58
В понеділок	ап. поч. 150	єв. мат. 74

Нед҃а, г҃, ꙗ҆ѵ҃ оу҆трене г҃

	⁂ а҆пл҃ за҃ пи҃	ꙗ҆ѵ҃ м҃ и҃і
в҃пн	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃в	ꙗ҆ѵ҃ м҃ м҃
в҃то	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃д	ꙗ҆ѵ҃ м҃ м҃а
в҃ср҃е	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃е	ꙗ҆ѵ҃ м҃ м҃а
в҃чт҃е	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃ѕ	ꙗ҆ѵ҃ м҃ м҃г
в҃пт҃а	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃з	ꙗ҆ѵ҃ м҃ м҃д
в҃сб҃ѹ	⁂ а҆пл҃ за҃ ч҃в	ꙗ҆ѵ҃ м҃ і҃ѕ

Нед҃а, д҃ ꙗ҆ѵ҃ оу҆трене д҃

	⁂ а҆пл҃ за҃ ч҃г	ꙗ҆ѵ҃ м҃ і҃е
в҃пн	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃д҃	ꙗ҆ѵ҃ м҃ м҃е
в҃то	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃дѵ	ꙗ҆ѵ҃ м҃ м҃ѕ
в҃ср҃е	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃з	ꙗ҆ѵ҃ м҃ м҃и
в҃чт҃е	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃и҃і	ꙗ҆ѵ҃ м҃ м҃д҃
в҃пт҃а	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃і	ꙗ҆ѵ҃ м҃ н҃
в҃сб҃ѹ	⁂ а҆пл҃ за҃ з҃ч	ꙗ҆ѵ҃ м҃ л҃

Нед҃л, е҃ ꙗ҆ѵ҃ оу҆трене е҃

	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃г	ꙗ҆ѵ҃ м҃ і҃и
в҃пн	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃і҃а	ꙗ҆ѵ҃ м҃ н҃а
в҃то	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃і҃в	ꙗ҆ѵ҃ м҃ н҃в
в҃ср҃е	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃і҃з	ꙗ҆ѵ҃ м҃ н҃г
в҃чт҃е	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃і҃д҃	ꙗ҆ѵ҃ м҃ н҃д
в҃пт҃а	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃л	ꙗ҆ѵ҃ м҃ н҃е
в҃сб҃ѹ	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃	ꙗ҆ѵ҃ м҃ л҃в

Нед҃л, ѕ҃ ꙗ҆ѵ҃ оу҆трене ѕ҃

	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃і	ꙗ҆ѵ҃ м҃ і҃ѕ
в҃пн	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃л҃д	ꙗ҆ѵ҃ м҃ н҃ѕ
в҃то	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃л҃ѕ	ꙗ҆ѵ҃ м҃ н҃з
в҃ср҃е	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃л҃з	ꙗ҆ѵ҃ м҃ ѯ҃
в҃чт҃е	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃л҃и	ꙗ҆ѵ҃ м҃ ѯ҃а
в҃пт҃а	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃л҃д	ꙗ҆ѵ҃ м҃ ѯ҃г
в҃сб҃ѹ	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃и	ꙗ҆ѵ҃ м҃ л҃д

Нед҃л, з҃ ꙗ҆ѵ҃ оу҆трене з҃

	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃ѕі	ꙗ҆ѵ҃ м҃ л҃г
в҃пн	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃м҃в	ꙗ҆ѵ҃ м҃ ѯ҃е
в҃то	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃м҃	ꙗ҆ѵ҃ м҃ ѯ҃ѕ
в҃ср҃е	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃м҃е	ꙗ҆ѵ҃ м҃ ѯ҃и
в҃чт҃е	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃м҃з	ꙗ҆ѵ҃ м҃ ѯ҃д
в҃пт҃а	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃м҃и	ꙗ҆ѵ҃ м҃ оа
в҃сб҃ѹ	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃аі	ꙗ҆ѵ҃ м҃ м҃з

Нед҃л, и҃ ꙗ҆ѵ҃ оу҆трене и҃

	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃і҃д	ꙗ҆ѵ҃ м҃ н҃и
в҃пн	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃н	ꙗ҆ѵ҃ м҃ о҃д
в҃то	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃н҃в	ꙗ҆ѵ҃ м҃ о҃ѕ
в҃ср҃е	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃н҃д	ꙗ҆ѵ҃ м҃ п҃
в҃чт҃е	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃н҃е	ꙗ҆ѵ҃ м҃ п҃а
в҃пт҃а	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃н҃з	ꙗ҆ѵ҃ м҃ п҃г
в҃сб҃ѹ	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃г҃і	ꙗ҆ѵ҃ м҃ ѯ҃д

Нед҃а, ѳ҃ ꙗ҆ѵ҃ оу҆трене ѳ҃

	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃і҃и	ꙗ҆ѵ҃ м҃ н҃ѳ
в҃пн	⁂ а҆пл҃ за҃ р҃н҃д	ꙗ҆ѵ҃ м҃ п҃д

вт҃о	а҆пл за҃ рлѕ҃а	є҆ѵ҃ м҃ пѐ	У вівторок	ап. поч. 152	єв. мат. 76
вср҃е	а҆пл за҃ рлѕ҃є	є҆ѵ҃ м҃ пѕ	В середу	ап. поч. 154	єв. мат. 80
вч҃е	а҆пл за҃ рлѕ҃з	є҆ѵ҃ м҃ пи	В четвер	ап. поч. 155	єв. мат. 81
вп҃а	а҆пл за҃ рлѕ҃д	є҆ѵ҃ м҃ ча	У п’ятницю	ап. поч. 157	єв. мат. 83
вс҃ѵ	а҆пл за҃ рд҃і	є҆ѵ҃ м҃ ѻг	В суботу	ап. поч. 113	єв. мат. 64
Нд҃а, і҆ є҆ѵ҃ оу҆трене і҆			Неділя 10, єв. на утрені 10.		
	а҆пл за҃ рлѣа	є҆ѵ҃ м҃ ѻв		ап. поч. 131	єв. мат. 72
вп҃н	а҆пл за҃ рѻа	є҆ѵ҃ м҃ чд	В понеділок	ап. поч. 171	єв. мат. 94
вт҃о	а҆пл за҃ рѻв	є҆ѵ҃ м҃ че	У вівторок	ап. поч. 172	єв. мат. 95
вср҃е	а҆пл за҃ рѻг	є҆ѵ҃ м҃ чѕ	В середу	ап. поч. 173	єв. мат. 96
вч҃е	а҆пл за҃ рѻе	є҆ѵ҃ м҃ сд	В четвер	ап. поч. 175	єв. мат. 99
вп҃а	а҆пл за҃ рѻз	є҆ѵ҃ м҃ р	У п’ятницю	ап. поч. 177	єв. мат. 100
вс҃ѵ	а҆пл за҃ рк҃г	є҆ѵ҃ м҃ ѻи	В суботу	ап. поч. 123	єв. мат. 78
Нд҃а аі є҆ѵ҃ оу҆трене аі			Неділя 11, єв. на утрені 11.		
	а҆пл за҃ рмѣа	є҆ѵ҃ м҃ ѻз		ап. поч. 141	єв. мат. 77
вп҃н	а҆пл за҃ рѻд	є҆ѵ҃ м҃ в	В понеділок	ап. поч. 179	єв. мар. 2
вт҃о	а҆пл за҃ рп	є҆ѵ҃ м҃ г	У вівторок	ап. поч. 180	єв. мар. 3
вср҃е	а҆пл за҃ рпв	є҆ѵ҃ м҃ д	В середу	ап. поч. 182	єв. мар. 4
вч҃е	а҆пл за҃ рпг	є҆ѵ҃ м҃ є	В четвер	ап. поч. 183	єв. мар. 5
вп҃а	а҆пл за҃ рпд	є҆ѵ҃ м҃ ѕ	У п’ятницю	ап. поч. 184	єв. мар. 9
вс҃ѵ	а҆пл за҃ рк҃є	є҆ѵ҃ м҃! пв	В суботу	ап. поч. 125	єв. мат. 82
Нд҃а ві є҆ѵ҃ оу҆трене а҃			Неділя 12, єв. на утрені 1.		
	а҆пл за҃ рйи	є҆ѵ҃ м҃! ѻд		ап. поч. 158	єв. мат. 79
вп҃н	а҆пл за҃ рпѕ	є҆ѵ҃ м҃ а	В понеділок	ап. поч. 186	єв. мар. 11
вт҃о	а҆пл за҃ рпз	є҆ѵ҃ м҃ ві	У вівторок	ап. поч. 187	єв. мар. 12
вср҃е	а҆пл за҃ рпд	є҆ѵ҃ м҃ гі	В середу	ап. поч. 189	єв. мар. 13
вч҃е	а҆пл за҃ рч	є҆ѵ҃ м҃ ді	В четвер	ап. поч. 190	єв. мар. 14
вп҃а	а҆пл за҃ рчв	є҆ѵ҃ м҃ ѕі	У п’ятницю	ап. поч. 192	єв. мар. 15
вс҃ѵ	а҆пл за҃ рк҃ѕ	є҆ѵ҃ м҃! ч	В суботу	ап. поч. 126	єв. мат. 90
Нд҃а гі є҆ѵ҃ оу҆трене в҃			Неділя 13, єв. на утрені 2.		
	а҆пл за҃ рѣѕ	є҆ѵ҃ м҃ пз		ап. поч. 166	єв. мат. 87
вп҃н	а҆пл за҃ рче	є҆ѵ҃ м҃ зі	В понеділок	ап. поч. 195	єв. мар. 16
вт҃о	а҆пл за҃ рчѕ	є҆ѵ҃ м҃ иі	У вівторок	ап. поч. 196	єв. мар. 17
вср҃е	а҆пл за҃ рчз	є҆ѵ҃ м҃ йі	В середу	ап. поч. 197	єв. мар. 18
вч҃е	а҆пл за҃ рчи	є҆ѵ҃ м҃ ді	В четвер	ап. поч. 198	єв. мар. 19
вп҃а	а҆пл за҃ сѣа	є҆ѵ҃ м҃ к	У п’ятницю	ап. поч. 201	єв. мар. 20
вс҃ѵ	а҆пл за҃ рл	є҆ѵ҃ м҃ чг	В суботу	ап. поч. 130	єв. мат. 93
Нд҃а ді є҆ѵ҃ оу҆трене г҃			Неділя 14, єв. на утрені 3.		
	а҆пл за҃ ро	є҆ѵ҃ м҃ пд		ап. поч. 170	єв. мат. 89
вп҃н	а҆пл за҃ сѣв	є҆ѵ҃ м҃ ка	В понеділок	ап. поч. 202	єв. мар. 21
вт҃о	а҆пл за҃ сѣд	є҆ѵ҃ м҃ кв	У вівторок	ап. поч. 204	єв. мар. 22
вср҃е	а҆пл за҃ сѣз	є҆ѵ҃ м҃ кг	В середу	ап. поч. 207	єв. мар. 23
вч҃е	а҆пл за҃ сѣи	є҆ѵ҃ м҃ ке	В четвер	ап. поч. 208	єв. мар. 25
вп҃а	а҆пл за҃ сѣі	є҆ѵ҃ м҃ кѕ	У п’ятницю	ап. поч. 210	єв. мар. 26
вс҃ѵ	а҆пл за҃ рлв	є҆ѵ҃ м҃ чз	В суботу	ап. поч. 132	єв. мат. 97
Нд҃а ѣі є҆ѵ҃ оу҆трене д҃			Неділя 15, єв. на утрені 4.		
	а҆пл за҃ рѻѕ	є҆ѵ҃ м҃ чв		ап. поч. 176	єв. мат. 92
вп҃н	а҆пл за҃ сѧі	є҆ѵ҃ м҃ кз	В понеділок	ап. поч. 211	єв. мар. 27
вт҃о	а҆пл за҃ сві	є҆ѵ҃ м҃ ки	У вівторок	ап. поч. 212	єв. мар. 28
вср҃е	а҆пл за҃ сді	є҆ѵ҃ м҃ кд	В середу	ап. поч. 214	єв. мар. 29
вч҃е	а҆пл за҃ сѕі	є҆ѵ҃ м҃ л	В четвер	ап. поч. 216	єв. мар. 30

У п’ятницю	ап. поч. 210	єв. мар. 26	бпѧ		
В суботу	ап. поч. 132	єв. мат. 97	бѓѵ		
Неділя 16, єв. на утрені 5.					
	ап. поч. 181	єв. мат. 105			
В понеділок	ап. поч. 219	єв. мар. 48	бпн		
У вівторок	ап. поч. 222	єв. мар. 50	бто		
В середу	ап. поч. 223	єв. мар. 51	бср҃е		
В четвер	ап. поч. 225	єв. мар. 52	бч҃е		
У п’ятницю	ап. поч. 226	єв. мар. 53	бпѧ		
В суботу	ап. поч. 156	єв. мат. 104	бѓѵ		
Неділя 17, єв. на утрені 6.					
	ап. поч. 182	єв. мат. 62			
В понеділок	ап. поч. 227	єв. лук. 10	бпн		
У вівторок	ап. поч. 230	єв. лук. 11	бто		
В середу	ап. поч. 231	єв. лук. 12	бср҃е		
В четвер	ап. поч. 232	єв. лук. 13	бч҃е		
У п’ятницю	ап. поч. 234	єв. лук. 14	бпѧ		
В суботу	ап. поч. 162	єв. лук. 15	бѓѵ		
Неділя 18, єв. на утрені 7.					
	ап. поч. 188	єв. лук. 17			
В понеділок	ап. поч. 235	єв. лук. 16	бпн		
У вівторок	ап. поч. 236	єв. лук. 18	бто		
В середу	ап. поч. 237	єв. лук. 21	бср҃е		
В четвер	ап. поч. 238	єв. лук. 23	бч҃е		
У п’ятницю	ап. поч. 239	єв. лук. 24	бпѧ		
В суботу	ап. поч. 164	єв. лук. 19	бѓѵ		
Неділя 19, єв. на утрені 8.					
	ап. поч. 194	єв. лук. 26			
В понеділок	ап. поч. 241	єв. лук. 25	впн		
У вівторок	ап. поч. 242	єв. лук. 27	вто		
В середу	ап. поч. 243	єв. лук. 28	вср҃е		
В четвер	ап. поч. 244	єв. лук. 31	вч҃е		
У п’ятницю	ап. поч. 245	єв. лук. 32	впѧ		
В суботу	ап. поч. 168	єв. лук. 20	вѓѵ		
Неділя 20, єв. на утрені 9.					
	ап. поч. 200	єв. лук. 30			
В понеділок	ап. поч. 248	єв. лук. 33	впн		
У вівторок	ап. поч. 249	єв. лук. 34	вто		
В середу	ап. поч. 251	єв. лук. 37	вср҃е		
В четвер	ап. поч. 252	єв. лук. 41	вч҃е		
У п’ятницю	ап. поч. 253	єв. лук. 42	впѧ		
В суботу	ап. поч. 174	єв. лук. 22	вѓѵ		
Неділя 21, єв. на утрені 10.					
	ап. поч. 203	єв. лук. 35			
В понеділок	ап. поч. 255	єв. лук. 43	впн		
У вівторок	ап. поч. 256	єв. лук. 44	вто		
В середу	ап. поч. 259	єв. лук. 47	вср҃е		
В четвер	ап. поч. 260	єв. лук. 48	вч҃е		
У п’ятницю	ап. поч. 261	єв. лук. 50	впѧ		
В суботу	ап. поч. 178	єв. лук. 29	вѓѵ		

	ап҃л за҃ сѕі	є҃ѵ м҃ лв
	ап҃л за҃ рмѕ	є҃ѵ м҃ ра
	На҃ѧ ѕі є҃ѵ оу҆трене҃е ѕ҃	
	ап҃л за҃ рпа	є҃ѵ м҃ ре
	ап҃л за҃ сді	є҃ѵ м҃ ми
	ап҃л за҃ сікв	є҃ѵ м҃ н
	ап҃л за҃ сікг	є҃ѵ м҃ на
	ап҃л за҃ сікє	є҃ѵ м҃ нв
	ап҃л за҃ сікѕ	є҃ѵ м҃ нг
	ап҃л за҃ рнѕ	є҃ѵ м҃ рд
	На҃ѧ ѕі є҃ѵ оу҆трене҃е ѕ	
	ап҃л за҃ рпв	є҃ѵ м҃ ѕв
	ап҃л за҃ сікз	є҃ѵ лѵ і
	ап҃л за҃ сл	є҃ѵ лѵ аі
	ап҃л за҃ слл	є҃ѵ лѵ ві
	ап҃л за҃ слв	є҃ѵ лѵ гі
	ап҃л за҃ слд	є҃ѵ лѵ ді
	ап҃л за҃ рѕв	є҃ѵ лѵ єі
	На҃ѧ ѝ є҃ѵ оу҆трене҃е ѕ҃	
	ап҃л за҃ рпн	є҃ѵ лѵ ѕі
	ап҃л за҃ слє	є҃ѵ лѵ ѕі
	ап҃л за҃ слѕ	є҃ѵ лѵ ѝі
	ап҃л за҃ слз	є҃ѵ лѵ ікл
	ап҃л за҃ слн	є҃ѵ лѵ ікг
	ап҃л за҃ слд	є҃ѵ лѵ ікд
	ап҃л за҃ рѕд	є҃ѵ лѵ ді
	На҃ѧ. ді. є҃ѵ, оу҆трене҃е ѝ·	
	ап҃л за҃ рчд	є҃ѵ лѵ ікѕ
	ап҃л за҃ смл	є҃ѵ лѵ ікє
	ап҃л за҃ смв	є҃ѵ лѵ ікз
	ап҃л за҃ смг	є҃ѵ лѵ ікѝ
	ап҃л за҃ смд	є҃ѵ лѵ лл
	ап҃л за҃ смє	є҃ѵ лѵ лв
	ап҃л за҃ рѕи	є҃ѵ лѵ ік
	На҃ѧ, ік. є҃ѵ, оу҆трене҃е, д҃·	
	ап҃л за҃ ѕ	є҃ѵ лѵ л
	ап҃л за҃ смѝ	є҃ѵ лѵ лг
	ап҃л за҃ смѳ	є҃ѵ лѵ лд
	ап҃л за҃ снл	є҃ѵ лѵ лз
	ап҃л за҃ снв	є҃ѵ лѵ мл
	ап҃л за҃ снг	є҃ѵ лѵ мв
	ап҃л за҃ рѳд	є҃ѵ лѵ ікв
	На҃ѧ, ікл. є҃ѵ, оу҆трене҃е, і·	
	ап҃л за҃ ѕг	є҃ѵ лѵ ле
	ап҃л за҃ снє	є҃ѵ лѵ мг
	ап҃л за҃ снѕ	є҃ѵ лѵ мд
	ап҃л за҃ снд	є҃ѵ лѵ мз
	ап҃л за҃ сѯ	є҃ѵ лѵ ми
	ап҃л за҃ сѯа	є҃ѵ лѵ н
	ап҃л за҃ рои	є҃ѵ лѵ ікд

	Нед. кв, ѥѵ̑ оу҃тренее, а҃і·			Неділя 22, єв. на утрені 11.	
				ап. поч. 215	єв. лук. 83
вп҃н				В понеділок ап. поч. 262	єв. лук. 52
вт҃о				У вівторок ап. поч. 263	єв. лук. 55
вср҃е				В середу ап. поч. 264	єв. лук. 56
вч҃е				В четвер ап. поч. 265	єв. лук. 57
вп҃а				У п’ятницю ап. поч. 266	єв. лук. 58
бс҃у				В суботу ап. поч. 185	єв. лук. 36
	Нед. кг. ѥѵ̑ оу҃тренее, а҃·			Неділя 23, єв. на утрені 1.	
				ап. поч. 220	єв. лук. 38
вп҃н				В понеділок ап. поч. 267	єв. лук. 59
вт҃о				У вівторок ап. поч. 268	єв. лук. 60
вср҃е				В середу ап. поч. 269	єв. лук. 61
вч҃е				В четвер ап. поч. 271	єв. лук. 62
вп҃а				У п’ятницю ап. поч. 272	єв. лук. 63
бс҃у				В суботу ап. поч. 191	єв. лук. 40
	Нед. кд. ѥѵ̑, оу҃тренеѣ, в҃			Неділя 24, єв. на утрені 2.	
				ап. поч. 221	єв. лук. 39
вп҃н				В понеділок ап. поч. 273	єв. лук. 65
вт҃о				У вівторок ап. поч. 274	єв. лук. 68
вср҃е				В середу ап. поч. 275	єв. лук. 69
вч҃е				В четвер ап. поч. 276	єв. лук. 70
вп҃а				У п’ятницю ап. поч. 277	єв. лук. 73
бс҃у				В суботу ап. поч. 199	єв. лук. 46
	Нед. ке. ѥѵ̑, оу҃тренее, г҃			Неділя 25, єв. на утрені 3.	
				ап. поч. 224	єв. лук. 53
вп҃н				В понеділок ап. поч. 278	єв. лук. 75
вт҃о				У вівторок ап. поч. 279	єв. лук. 77
вср҃е				В середу ап. поч. 281	єв. лук. 78
вч҃е				В четвер ап. поч. 283	єв. лук. 80
вп҃а				У п’ятницю ап. поч. 284	єв. лук. 82
бс҃у				В суботу ап. поч. 205	єв. лук. 49
	Нед. кѕ. ѥѵ̑, оу҃тренее, д҃·			Неділя 26, єв. на утрені 4.	
				ап. поч. 229	єв. лук. 66
вп҃н				В понеділок ап. поч. 285	єв. лук. 86
вт҃о				У вівторок ап. поч. 286	єв. лук. 87
вср҃е				В середу ап. поч. 287	єв. лук. 90
вч҃е				В четвер ап. поч. 289	єв. лук. 92
вп҃а				У п’ятницю ап. поч. 290	єв. лук. 95
бс҃у				В суботу ап. поч. 213	єв. лук. 51
	Нед. кз. ѥѵ̑, оу҃тренее ѥ҃·			Неділя 27, єв. на утрені 5.	
				ап. поч. 233	єв. лук. 71
вп҃н				В понеділок ап. поч. 294	єв. лук. 97
вт҃о				У вівторок ап. поч. 297	єв. лук. 98
вср҃е				В середу ап. поч. 299	єв. лук. 99
вч҃е				В четвер ап. поч. 300	єв. лук. 100
вп҃а				У п’ятницю ап. поч. 301	єв. лук. 101
бс҃у				В суботу ап. поч. 218	єв. лук. 67
	Нед. кн. ѥѵ̑, оу҃тренее ѕ҃·			Неділя 28, єв. на утрені 6.	
				ап. поч. 250	єв. лук. 76
вп҃н				В понеділок ап. поч. 308	єв. лук. 102

У вівторок	ап. поч. 297	єв. лук. 98	вто	а҃пл за҃ ті	ѓ҃ ѯѹ ѱѕ
В середу	ап. поч. 299	єв. лук. 99	вср	а҃пл за҃ тві	ѓ҃ ѯѹ ѱд
В четвер	ап. поч. 300	єв. лук. 100	вчт	а҃пл за҃ тєі	ѓ҃ ѯѹ ѱз
У п’ятницю	ап. поч. 301	єв. лук. 101	впт	а҃пл за҃ тзі	ѓ҃ ѯѹ ѱи
В суботу	ап. поч. 218	єв. лук. 67	всб	а҃пл за҃ сік	ѓ҃ ѯѹ ѳв
Неділя 29, єв. на утрені 7.				Нед҃л҃а, ік҃д. ѓ҃, оу҆трєнєє з҃.	
	ап. поч. 257	єв. лук. 85		а҃пл за҃ сиз	ѓ҃ ѯѹ ѻє
В понеділок	ап. поч. 319	єв. мар. 33	впн	а҃пл за҃ тді	ѓ҃ м҃ ѯг
У вівторок	ап. поч. 321	єв. мар. 34	вто	а҃пл за҃ тїка	ѓ҃ м҃ ѯд
В середу	ап. поч. 323	єв. мар. 36	вср	а҃пл за҃ тїкг	ѓ҃ м҃ ѯѕ
В четвер	ап. поч. 326	єв. мар. 39	вчт	а҃пл за҃ тїкѕ	ѓ҃ м҃ ѯд
У п’ятницю	ап. поч. 327	єв. мар. 41	впт	а҃пл за҃ тїкз	ѓ҃ м҃ ѯа
В суботу	ап. поч. 228	єв. лук. 74	всб	а҃пл за҃ сік и	ѓ҃ ѯѹ ѳд
Неділя 30, єв. на утрені 8.				Нед҃л҃а, л҃, ѓ҃, оу҆трєнєє и҃.	
	ап. поч. 258	єв. лук. 91		а҃пл за҃ сиѳ	ѓ҃ ѯѹ ѱа
В понеділок	ап. поч. 329	єв. мар. 42	впн	а҃пл за҃ тїкд	ѓ҃ м҃ ѯв
У вівторок	ап. поч. 333	єв. мар. 43	вто	а҃пл за҃ тлг	ѓ҃ м҃ ѯг
В середу	ап. поч. 50	єв. мар. 44	вср	а҃пл за҃ и҃	ѓ҃ м҃ ѯд
В четвер	ап. поч. 51	єв. мар. 45	вчт	а҃пл за҃ иа	ѓ҃ м҃ ѯє
У п’ятницю	ап. поч. 52	єв. мар. 46	впт	а҃пл за҃ ив	ѓ҃ м҃ ѯѕ
В суботу	ап. поч. 249	єв. лук. 81	всб	а҃пл за҃ сид	ѓ҃ ѯѹ ѱа
Неділя 31, єв. на утрені 9.				Нед҃л҃а, л҃а. ѓ҃, оу҆трєнєє д҃.	
	ап. поч. 280	єв. лук. 93		а҃пл за҃ сп	ѓ҃ ѯѹ ѱг
В понеділок	ап. поч. 53	єв. мар. 48	впн	а҃пл за҃ иг	ѓ҃ м҃ ѯи
У вівторок	ап. поч. 54	єв. мар. 50	вто	а҃пл за҃ ид	ѓ҃ м҃ и҃
В середу	ап. поч. 55	єв. мар. 51	вср	а҃пл за҃ иє	ѓ҃ м҃ иа
В четвер	ап. поч. 56	єв. мар. 52	вчт	а҃пл за҃ иѕ	ѓ҃ м҃ ив
У п’ятницю	ап. поч. 58	єв. мар. 53	впт	а҃пл за҃ ии	ѓ҃ м҃ иг
В суботу	ап. поч. 273	єв. лук. 84	всб	а҃пл за҃ со҃г	ѓ҃ ѯѹ ѱд
Неділя 32, єв. на утрені 10.				Нед҃л҃а л҃в ѓ҃ оу҆трєнєє і҃	
	ап. поч. 285	єв. лук. 94		а҃пл за҃ спє	ѓ҃ ѯѹ ѱд
В понеділок	ап. поч. 59	єв. мар. 54	впн	а҃пл за҃ иѳ	ѓ҃ м҃ ид
У вівторок	ап. поч. 60	єв. мар. 55	вто	а҃пл за҃ ѯ҃	ѓ҃ м҃ ие
В середу	ап. поч. 61	єв. мар. 56	вср	а҃пл за҃ ѯа	ѓ҃ м҃ иѕ
В четвер	ап. поч. 62	єв. мар. 57	вчт	а҃пл за҃ ѯв	ѓ҃ м҃ из
У п’ятницю	ап. поч. 64	єв. мар. 58	впт	а҃пл за҃ ѯд	ѓ҃ м҃ ии
В суботу	ап. поч. 293	єв. лук. 88	всб	а҃пл за҃ счг	ѓ҃ ѯѹ ѱи
Неділя 33, єв. на утрені 11.				Нед҃л҃а л҃г ѓ҃ оу҆трєнєє а҃і.	
	ап. поч. 296	єв. лук. 89		а҃пл за҃ счѕ	ѓ҃ ѯѹ ѱа
В понеділок	ап. поч. 66	єв. мар. 59	впн	а҃пл за҃ ѯѕ	ѓ҃ м҃ иа
У вівторок	ап. поч. 67	єв. мар. 60	вто	а҃пл за҃ ѯз	ѓ҃ м҃ ѯ҃
В середу	ап. поч. 68	єв. мар. 61	вср	а҃пл за҃ ѯи	ѓ҃ м҃ ѯа
В четвер	ап. поч. 69	єв. мар. 62	вчт	а҃пл за҃ ѯд	ѓ҃ м҃ ѯв
У п’ятницю	ап. поч. 70	єв. мар. 63	впт	а҃пл за҃ о҃	ѓ҃ м҃ ѯг
В суботу	ап. поч. 295	єв. лук. 103	всб	а҃пл за҃ счє	ѓ҃ ѯѹ ѱг
Неділя 34, єв. на утрені 1.				Нед҃л҃а л҃д ѓ҃ оу҆трєнєє а҃.	
	ап. поч. 135	єв. лук. 79		а҃пл за҃ рлє	ѓ҃ ѯѹ ѳд
В понеділок	ап. поч. 71	єв. мар. 49	впн	а҃пл за҃ оа	ѓ҃ м҃ ѯд
У вівторок	ап. поч. 72	єв. мар. 64	вто	а҃пл за҃ об	ѓ҃ м҃ ѯд
В середу	ап. поч. 73	єв. мар. 65	вср	а҃пл за҃ ог	ѓ҃ м҃ ѯє
В четвер	ап. поч. 74	єв. мар. 66	вчт	а҃пл за҃ од	ѓ҃ м҃ ѯѕ
У п’ятницю	ап. поч. 75	єв. мар. 68	впт	а҃пл за҃ оє	ѓ҃ м҃ ѯи

в҃ѹ л҃е мѧсопѹстнѹю

	а҆пл зⷭ рчѕ	є҆ѵ л҃ѵ р҃е

Нлⷯ. л҃е. мѧсоппѹстнаа є҆ѵ ѵ҆ в҃.

	а҆пл зⷭ р҃м	є҆ѵ м҃ р҃ѕ
вп҃н	а҆пл зⷭ о҃ѕ	є҆ѵ л҃ѵ ч҃ѕ
вт҃о	а҆пл зⷭ о҃з	є҆ѵ л҃ѵ р҃д
вч҃е	а҆пл зⷭ о҃и	є҆ѵ л҃ѵ р҃і

в҃ѹ л҃ѕ сырнѹю

	а҆пл зⷭ р҃еі	є҆ѵ м҃ ѕ҃і
	и҆ тл҃е	

в҃ нл҃ю сырнѹю· є҆ѵ҃ оу҆тр҃ъ г҃.

	а҆пл зⷭ рв҃і	є҆ѵ м҃ ѕ҃і

Нача́ло вели́цеи четыредеса́тницы сѵбо́тамъ и҆ нл҃амъ, ст҃го вели́каго поста҆·
г҃ѹ, а҃. поста, и҆ ст҃го де҆о́дора тирона а҆пл зⷭ, т҃г· и҆ ст҃омѹ, а҆пл. зⷭ, с҃в· є҆ѵ҃ м҃і і҃о҃ нв

Нлⷯ. а҃, по҃, є҆ѵ҃, оу҆тр҃ънее, д҃.

	а҆пл зⷭ т҃кд	є҆ѵ і҃о҃ е҃
в҃ѹ в҃ по҃	а҆пл зⷭ т҃д	є҆ѵ м҃ ѕ҃

нлⷯ. в҃, по҃, є҆ѵ҃, ѵ҆ е҃,

	а҆пл зⷭ, т҃д	є҆ѵ м҃ з҃
Сѵ҆, г҃. по҃.	а҆пл, т҃кѕ.	є҆ѵ м҃ и҃

Нлⷯ, г҃. по҃ є҆ѵ҃ оу҆тр҃ънее ѕ҃

	а҆пл зⷭ т҃аі	є҆ѵ м҃ л҃з
Сѵ҆, д҃. по҃	а҆пл т҃гі	є҆ѵ м҃ л҃а

Нлⷯ, д҃. по҃ є҆ѵ҃ оу҆тр҃ънее· з҃

	а҆пл зⷭ т҃ді	є҆ѵ м҃ м҃
Сѵ҆, е҃. по҃	а҆пл зⷭ т҃кв	є҆ѵ м҃ л҃е

Нлⷯ, е҃. по҃ є҆ѵ҃ ѵ҆ и҆

	а҆пл т҃ка	є҆ѵ м҃ м҃з·
сѵ҆, ѕ҃. ла́заревa. а҆пл зⷭ т҃лг		є҆ѵ і҃о҃ л҃д·

в нл҃ю цв҃ть є҆ѵ҃ ѵ҆ м҃ пг

	а҆пл зⷭ с҃мз	є҆ѵ і҃о҃ м҃а
вⷴ ст҃ыи в҃е҃ пнл		є҆ѵ м҃ е҃и
вт҃о в҃е҃		м҃ р҃в
вⷭр҃е в҃е҃		м҃ р҃и

вⷴ ст҃ыи в҃е҃, ч҃е. а҆пл, зⷭ, рм҃д є҆ѵ҃ м҃ р҃з
на оумыва́нїе ногъ, є҆ѵ҃ і҃о҃ м҃е·
є҆ѵ҃, в҃і, ст҃ы҃і страсти г҃а нашего і҃с х҃а, є҆ѵ҃, і҃о҃, а҃, г҃, м҃ѕ· нн҃ѣ просла́висѧ сн҃ъ чл҃ч҃кїи. ко҃, и҆ оу҆ченицы е҆го·
є҆ѵ҃, в҃, і҃о҃, н҃и. и҆зыде і҃с вⷴ оу҆ченикы свои҃ми. ко҃, да ꙗ҆дⷭ҆ пасхѹ·
є҆ѵ҃, г҃, м҃, р҃д. воини е҆мше і҃са, ко҃, плака҆ горко·
є҆ѵ҃, д҃, і҃о҃, н҃д. ведоша і҃са ѿ кана́фы, ко҃, да е҆го про́пнѹтъ·
є҆ѵ҃, е҃, м҃, рв҃і. видѣвъ іѹ҆да предавыи е҆го, ко҃, понести кр҃тъ е҆го.
є҆ѵ҃, ѕ҃, м҃, ѕ҃з· вⷴъини поемше і҃са. ко҃, вⷴру и҆мемъ е҆мѹ·

В суботу 35, м’ясопусну.

	ап. поч. 196	єв. лук. 105

Неділя 35, м’ясопусна, єв. на утрені 2.

	ап. поч. 140	єв. лук. 79
В понеділок	ап. поч. 76	єв. мар. 49
У вівторок	ап. поч. 77	єв. мар. 64
В четвер	ап. поч. 78	єв. мар. 66

В суботу 36, сирну.

	ап. поч. 115 і 335	єв. лук. 105

Неділя 35, сирну, єв. на утрені 3.

	ап. поч. 112	єв. лук. 16

Початок великої чотиридесятниці. Суботи і неділі святого великого посту.

1 субота посту, і св. Теодота Тирона. Ап. поч. 303, і св. ап. поч. 292, єв. мар. 10, ів. 52.

1 неділя посту, єв. на утрені 4.

	ап. поч. 329	єв. ів. 5
2 суб. посту	ап. поч. 309	єв. мар. 6

2 неділя посту, єв. на утрені 5.

	ап. поч. 304	єв. мар. 7
3 суб. посту	ап. поч. 325	єв. мар. 8

3 неділя посту, єв. на утрені 6.

	ап. поч. 311	єв. мар. 37
4 суб. посту	ап. *поч.* 313	єв. мар. 31

4 неділя посту, єв. на утрені 7.

	ап. поч. 314	єв. мар. 40
5 суб. посту	ап. поч. 322	єв. мар. 35

5 неділя посту, єв. на утрені 8.

	ап. *поч.* 321	єв. мар. 47
6 суб. лазарева, ап. поч. 333		єв. ів. 39

У квітну неділю єв. на утрені мат. 83

	ап. поч. 247	єв. ів. 41
У св. великий понеділок		єв. мат. 98
У вівторок		єв. мат. 102
У середу		єв. мат. 108

У св. великий четвер. ап. поч. 149, єв. мат. 107.
На умивання ніг, єв. ів. 45
12 єв. св. страстей нашого Господа Ісуса Христа, єв. ів. 1-е, поч. 46: Нині Людський Син прославився... кін. ...і його учні.

2-е єв. ів. 58. Ісус вийшов зі своїми учнями... кін. ...щоб *могли* їсти пасху.
3-е єв. мат. 109. Вояки, схопивши Ісуса... кін. ...заплакав гірко.
4-е єв. ів. 59. Повели Ісуса від Каяфи... кін. ...щоб був розп’ятим.
5-е єв. мат. 111. Юда, який видав Його, побачивши... кін. ...понести його хрест.
6-е єв. мар. 67. Вояки, взявши Ісуса... кін. ...щоб ми повірили Йому!

7-е єв. мат. 113. І прийшовши на місце... кін. ...По правді, Цей був Божим Сином!
8-е єв. лук. 111. Вели з Ісусім і інших двох... кін. ...з Галилеї, що на це дивилися.
9-е єв. ів. 61. Стояли при Ісусовому хресті його мати... кін. ...кого прокололи.
10-е єв. мар. 69. Прийшов Йосиф, що з Ариматеї... кін. ...де Його клали.
11-е єв. ів. 62. Попросив Пилата Йосиф... кін. ...там поклали Ісуса.
12-е єв. мат. 114. На другий же день... кін. ...зі сторожею.

Служба часів св. великої п'ятниці.
1-ий час, ап. поч. 215 від пол.

ꙇ҃ѵ҃, з҃, м҃, рг҃і. Прише́ше в иника мѣсто, ко҃, въ и҆стинну҄ сн҃ъ бж҃їи ѥ҆сть се́й·
ꙇ҃ѵ҃, и҃, л҃у, рл҃і!. ведаху҄ съ и҃сомъ и҃на два, ко҃, ѡ҃ галиле́а зрѧще сѧ҃·
ꙇ҃ѵ҃, д҃, ї҃о, з҃а. стоа́ху при кр҃стѣ и҃совѣ мт҃и ѥ҆го, ко҃, ѥ҆гоже прободо҃·
ꙇ҃ѵ҃, і҃, м҃, з҃д, приш҃е ї҆оси́фъ ѡ҃ аримаде́а. ко҃, и҆дѣже и҆ полагаху҄.
ꙇ҃ѵ҃, а҃і, ї҃о, з҃в, моли пилата ї҆оси́фъ. ко҃, и҆дѣже положи́ша ї҃са·
ꙇ҃ѵ҃, в҃і, м҃, рд҃і. въ оу҆тр҃ѣи же дн҃ь ко҃, с҃ кꙋ҃стодѣю·
Послѣдованїе часовомъ с҃тго в҃е. п҃а
ч҃а, а҃, а҃п҃л, за҃, е҃і, ѡ҃ по҃·

В Острозькій Біблії є дві кенцеві сторінки, і тут подаємо обі. Слідує перша кінцева сторінка.

єв. мат. 110.
3-ий час, ап. поч. 85, єв. мар. 67.
6-ий час, ап. поч. 306, єв. лук. 112
9-ий час, ап. поч. 324, єв. ів. 59
В ту ж п'ятницю ввечорі ап. поч 125, єв. мат. 110.
У св. велику суботу на утрені ап. поч. 133, єв. мат. 114, на літ. ап. поч. 91, єв. мат. 115.
Різні апостоли і євангелія на всяку потребу: на освячення церкви ап. поч. 319 і 307, єв. ів. 37 і мат. 67.
На постриг монахів: ап. поч. 296, єв. мат. 39 і 43.
Над хворими: ап. поч. 57, єв. мат. 21, лук. 3, ів. 13.
На освячення олії сімома попами:
1- ап. поч. 57, єв. ів. 14.
2- ап. поч. 116, єв. лук. 94.
3- ап. поч. 153, єв. мат. 44 від пол.
4- ап. поч. 152, єв. мар. 23.
5- ап. поч. 203, єв. ів. 49.
6- ап. поч. 258, єв. лук. 33.
7- ап. поч. 233, єв. мат. 17.
А нам на освячення олії.:
єв. 1-е: мат. 44 від пол., 2-е: мар. 53, 3-е: лук. 40, 4-е: мат. 32, 5-е: мар. 21, 6-е: лук. 39, 7-е: мат. 26.
За померших: ап. поч. 106, і 163, і 270, єв. ів. 15, 16 і 21.
Задля землетрусу: ап. поч. 331 від пол., єв. мат. 27.
Коли є напад чужоземців: ап. поч. 220, єв. мар. 51.
За перемогу царя: ап. поч. 233, єв. мар. 51.
В час посухи: ап. поч. 57, єв. мар. 51.
В час пожежі: ап. поч. 332, єв. лук. 69.
Чин монашого образа: єв. мат. 39 і 43.
На всяке прошення: єв. мат. 20 від пол. і лук. 88.
Сповідь: лук. 78.

ꙇ҃ѵ҃, м҃, г҃і·
ч҃а, г҃, а҃п҃л, за҃, п҃е, ꙇ҃ѵ҃, м҃, з҃з·
ч҃а, ѕ҃, а҃п҃л, за҃, мт҃ѳ, ꙇ҃ѵ҃, л҃у рв҃і·
ч҃а, д҃, а҃п҃л. за҃ мц҃д. ꙇ҃ѵ҃ ї҃о и҃д·
в мо́иже пасокъ вечерꙋ. а҃п҃л, за҃. рц҃е. ꙇ҃ѵ҃. м҃, г҃і·
въ с҃тꙋю в҃е. сꙋботꙋ· на оу҆тр҃ъ· а҃п҃л. за҃ рл҃г.
ꙇ҃ѵ҃ м҃. рд҃і· на л҃и. а҃п҃л. за҃. ч҃а. ꙇ҃ѵ҃ м҃. р҃е і·
Чт҃ли і ꙇ҃вл҃їа различни, на всѧ́кꙋ потребꙋ, на
о҆с҃вще́нїе цр҃кви, а҃п҃л, за҃, тд҃і, и҃ мт҃з. ꙇ҃ѵ҃, ї҃о, л҃з,
и҃ м҃, з҃з·
На постриганїе мни҃. а҃п҃л, за҃ сѵ҃ ꙇ҃ѵ҃, м҃, л҃д, и҃ м҃г·
На болѧщими. а҃п҃л, за҃, и҃з· ꙇ҃ѵ҃ м҃, і҃а. л҃у, г҃. ї҃о, г҃і·
На о҆с҃вще́нїе ма́слꙋ сѣ́мъ поповъ·
а҃, а҃п҃л, за҃, и҃з. ꙇ҃ѵ҃, ї҃о, д҃і·
в҃, а҃п҃л, за҃, рѕ҃і. ꙇ҃ѵ҃, л҃у, ч҃д·
г҃, а҃п҃л, за҃, ри҃г. ꙇ҃ѵ҃, м҃ м҃д ѡ҃ по҃
д҃, а҃п҃л, за҃, ри҃в. ꙇ҃ѵ҃, м҃ і҃г·
ѕ҃, а҃п҃л, за҃, с҃г. ꙇ҃ѵ҃, ї҃о, м҃д·
ѕ҃, а҃п҃л, за҃, сн҃и. ꙇ҃ѵ҃, л҃у, л҃г·
з҃, а҃п҃л, за҃, сл҃г. ꙇ҃ѵ҃, м҃, з҃і·
ч҃, еже на́мъ на о҆с҃вще́нїе ма́слꙋ.
ꙇ҃ѵ҃, а҃ м҃, м҃д, ѡ҃ по҃. в҃, м҃ и҃г· г҃, л҃у, м҃· д҃, м҃, л҃в· ѕ҃, м҃, і҃а· ѕ҃, л҃у, л҃д· з҃, м҃, і҃ѕ·
За мр҃твы҃. а҃п҃л, за҃, р҃ѕ, и҃ р҃ж҃г· и҃ с҃о. ꙇ҃ѵ҃ ї҃о, ѕ҃і, ѕ҃і, и҃ і҃а
Гр҃ха ра́ди· а҃п҃л, за҃, тл҃а, ѡ҃ по҃ ꙇ҃ѵ҃, м҃, і҃з·
ѡ҃ нашє́стіи брани и҃ноплеме́нны҃·
а҃п҃лъ, за҃, с҃к. ꙇ҃ѵ҃, м҃, и҃а·
ѡ҃ побѣдѣ ц҃р҃ѧ. а҃п҃лъ, за҃, сл҃г. ꙇ҃ѵ҃лїе, м҃, и҃а·
ѡ҃ бездо́ждїи. а҃п҃лъ, за҃, и҃з. ꙇ҃ѵ҃лїе, м҃, и҃а·
ѡ҃ запале́нїи огнѧ̀. а҃п҃л, за҃ тл҃в ꙇ҃ѵ҃лїе, л҃у, з҃д·
въ о҆́бразъ мни҃. ꙇ҃ѵ҃ м҃ л҃д, и҃ м҃г·
За всѧ́ко проше́нїе. ꙇ҃ѵ҃ м҃ і҃ ѡ҃ по҃, и҃ л҃у, п҃и·
Ѵ҃сповѣда́нїю. л҃у, ѳ҃и·

Жена́мъ и҃сповѣда́нїе. є҃в҃ ї҃о҃ к҃и.
Стра́ха ра́ди. є҃в҃ м҃ к҃з, и҃ л҃у л҃з·
Ч҃и҃ли за оу҃мершихъ по всѧ дн҃и
в҃пн҃е а҃п҃лъ за҃ р҃г҃і
в҃то҃ а҃п҃лъ за҃ р҃д҃
в҃сре҃ а҃п҃лъ за҃ ро
в҃че҃ а҃п҃лъ за҃ р҃д҃
в҃пѧ҃ а҃п҃лъ за҃ р҃д҃г
в҃є҃у а҃п҃лъ за҃ г҃о

Сповідь жінок: єв. ів. 28.

В часі страху: єв. мат. 27 і лук. 37.

Апостоли за померлих на кожний день:
В понеділок ап. поч. 113.
У вівторок ап. поч. 160.
У середу ап. поч. 170.
У четвер ап. поч. 160.
У п’ятницю ап. поч. 163.
В суботу ап. поч. 270.

И҃зволе́нїемъ ѡ҃ц҃а. и҃ съ поспеше́нїемъ сн҃а, и҃ съверше́нїемъ с҃т҃го дх҃а· повелѣнїе҃мъ бл҃гочести́ваго кн҃зѧ васи́лїа конъстѧ҃тѝновича о҃строзъскаго, воє҃воды кїе҃вскаго, марша́ка земли́ волынскїѧ ста́росты влади́мирьскаго, и҃ про҃ѧ· Напеча́тана бысть сі́ѧ кни́га гл҃емаа библї́ѧ, є҃же є҃ ве́тхїи, и҃ но́вый завѣтъ. въ бг҃оспаса́е҃мо҃ гра́дѣ є҃го ѡ҃чизномъ, о҃строзѣ. мно́гогрѣшны҃й, и҃ недостои́ны҃й. раб҃о҃ и҃ва́но҃ де҃о҃до́ровы҃й сн҃омъ москви́тино҃· в҃ лѣто ѡ҃ созда́нїѧ ми́ру. ѕ҃ пи. ч҃ ѡ҃ воплоще́нїѧ г҃а б҃а и҃ с҃п҃са нашего і҃с х҃а. а҃ фп҃· мц҃а і҃юлѧ в҃і дн҃ь.

З волі Батька і з поміччю Сина і через довершення Святого Духа, за розпорядженням побожного князя Василя Константиновича Острозького, Воєводи Київського, Маршалка Волинської землі, Старости Володимирського і так далі, надруковано цю книгу, що називається Біблією, що містить Старий і Новий Завіти, в богоспасенному його прадідному місті Острозі многогрішним і недостойним рабом Іваном, сином Теодора, москвичем, в 7088 році від створення світу, а в 1580 році від народження нашого Господа Бога і Спасителя Ісуса Христа, у 12 дні місяця липня.

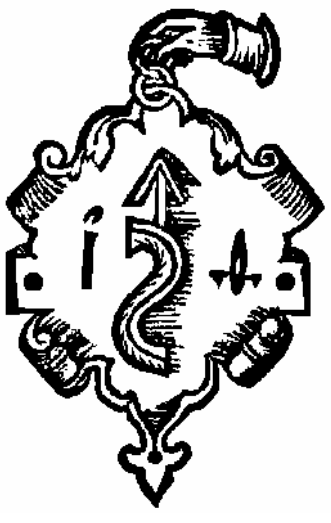

Слідує друга кінцева сторінка.

є҃в҃лї҃є, м҃, р҃і·
ч҃а҃, г҃, а҃п҃л, за҃, п҃є, є҃в҃, м҃, ѕ҃з·
ч҃а҃, ѕ҃, а҃п҃л, за҃, т҃з, є҃в҃, л҃у р҃в҃і·
ч҃а҃, д҃, а҃п҃л. за҃ т҃і҃д. є҃в҃ ї҃о҃ н҃д·
в҃ то́иже пѧ҃токъ вечеръ. а҃п҃л, за҃. р҃і҃е. є҃в҃. м҃, р҃і·
в҃ъ с҃т҃ую в҃е҃. сѹ҃бо҃т҃ѹ· на оу҃тръ· а҃п҃л. за҃ р҃л҃г.
є҃в҃ м҃. р҃д҃і· на л҃и҃. а҃п҃л. за҃. ч҃а. є҃в҃ м҃. р҃е҃і·
Ч҃и҃ли і҃є҃в҃лї҃ѧ различни, на всѧ́кѹ потрєбѹ, на о҃с҃ве҃ще́нїе ц҃р҃кви, а҃п҃л, за҃, т҃д҃і, и҃ т҃з. є҃в҃, ї҃о҃, л҃з, и҃ м҃, ѕ҃з·
На пострига́нїе мни҃х҃. а҃п҃л, за҃ сѵ҃ є҃в҃, м҃, л҃д, и҃ м҃г·
На҃ болѧщими. а҃п҃л, за҃, н҃з· є҃в҃ м҃, к҃а. л҃у, г҃. ї҃о҃, г҃і·

є҃в҃. мат. 110.
3-ий час, ап. поч. 85, єв. мар. 67.
6-ий час, ап. поч. 306, єв. лук. 112
9-ий час, ап. поч. 324, єв. ів. 59
В ту ж п’ятницю ввечорі ап. поч 125, єв. мат. 110.
У св. велику суботу на утрені ап. поч. 133, єв. мат. 114, на літ. ап. поч. 91, єв. мат. 115.
Різні апостоли і євангелія на всяку потребу: на освячення церкви ап. поч. 319 і 307, єв. ів. 37 і мат. 67.
На постриг монахів: ап. поч. 296, єв. мат. 39 і 43.
Над хворими: ап. поч. 57, єв. мат. 21, лук. 3, ів. 13.

На освячення олії сімома попами:

1- ап. поч. 57, єв. ів. 14.

2- ап. поч. 116, єв. лук. 94.

3- ап. поч. 153, єв. мат. 44 від пол.

4- ап. поч. 152, єв. мар. 23.

5- ап. поч. 203, єв. ів. 49.

6- ап. поч. 258, єв. лук. 33.

7- ап. поч. 233, єв. мат. 17.

А нам на освячення олії.:
єв. 1-е: мат. 44 від пол., 2-е: мар. 53, 3-е: лук. 40, 4-е: мат. 32, 5-е: мар. 21, 6-е: лук. 39, 7-е: мат. 26.

За померших: ап. поч. 106, і 163, і 270, єв. ів. 15, 16 і 21.

Задля землетрусу: ап. поч. 331 від пол., єв. мат. 27.

Коли є напад чужоземців:
ап. поч. 220, єв. мар. 51.

За перемогу царя: ап. поч. 233, єв. мар. 51.

В час посухи: ап. поч. 57, єв. мар. 51.

В час пожежі: ап. поч. 332, єв. лук. 69.

Чин монашого образа: єв. мат. 39 і 43.

На всяке прошення: єв. мат. 20 від пол. і лук. 88.

Сповідь: лук. 78.

Сповідь жінок: єв. ів. 28.

В часі страху: єв. мат. 27 і лук. 37.

Апостоли за померлих на кожний день:

В понеділок ап. поч. 113.

У вівторок ап. поч. 160.

У середу ап. поч. 170.

У четвер ап. поч. 160.

У п’ятницю ап. поч. 163.

В суботу ап. поч. 270.

На ѻсщ҃е́нїе ма́слу сѣ́мъ попово҃въ·

а҃, а҃пл҃, за҃, ѧ҃з. ѥ҃в҃, їѻ҃, д҃і·

в҃, а҃пл҃, за҃, рв҃і. ѥ҃в҃, л҃у, ч҃д·

г҃, а҃пл҃, за҃, рѧ҃г. ѥ҃в҃, м҃, м҃д ѡ҃ по҃

д҃, а҃пл҃, за҃, рѧ҃в. ѥ҃в҃, м҃ і҃кг·

е҃, а҃пл҃, за҃, с҃г. ѥ҃в҃, їѻ҃, м҃д·

ѕ҃, а҃пл҃, за҃, сѧ҃и. ѥ҃в҃, л҃у, л҃г·

з҃, а҃пл҃, за҃, сл҃г. ѥ҃в҃, м҃, з҃і·

ч҃, еже на́мъ на ѻсщ҃е́нїе ма́слу.

ѥ҃в҃, а҃ м҃, м҃д, ѡ҃ по҃. в҃, м҃ ѧ҃г· г҃, л҃у, м҃· д҃, м҃, л҃в· е҃, м҃, і҃ка· ѕ҃, л҃у, л҃д· з҃, м҃, і҃кѕ·

За мр҃твы҃і. а҃пл҃, за҃, р҃ѕ, и҃ рѯ҃г· и҃ с҃о. ѥ҃в҃ їѻ҃, е҃і, ѕ҃і, и҃ і҃ка

Гр҃уса ра́ди· а҃пл҃, за҃, т҃ла, ѡ҃ по҃ ѥ҃в҃, м҃, і҃кз·

ѡ҃ нашє́ствїи бра́ни и҃ноплеме́нныі҃·

а҃пл҃ъ, за҃, с҃к. ѥ҃в҃, м҃, ѧ҃а·

ѡ҃ побѣ́дѣ ц҃р҃а. а҃пл҃ъ, за҃, сл҃г. ѥ҃в҃лїе, м҃, ѧ҃а·

ѡ҃ безд҃о́ждїи. а҃пл҃ъ, за҃, ѧ҃з. ѥ҃в҃лїе, м҃, ѧ҃а·

ѡ҃ запале́нїи ѻгнѧ̀. а҃пл҃, за҃ т҃лв ѥ҃в҃лїе, л҃у, ѯ҃д·

въ ѻ́бразъ мнѣ́. ѥ҃в҃ м҃ л҃д, и҃ м҃г·

За всѧ́ко проше́нїе. ѥ҃в҃ м҃ і҃к ѡ҃ по҃, и҃ л҃у, п҃и·

И҃сповѣда́нїю. л҃у, о҃и·

Жена́мъ и҃сповѣданїе. ѥ҃в҃ їѻ҃ і҃ки.

Страха́ ра́ди. ѥ҃в҃ м҃ і҃кз, и҃ л҃у л҃з·

Ч҃и҃ли за ѹ҃мерши́хъ по всѧ дн҃и

вп҃нѣ̀ а҃пл҃ъ за҃ рг҃і

вт҃о҃ а҃пл҃ъ за҃ рѯ҃

вср҃ѣ̀ а҃пл҃ъ за҃ р҃о

вч҃ѣ̀ а҃пл҃ъ за҃ рѯ҃

вп҃ѧ̀ а҃пл҃ъ за҃ рѯ҃г

вс҃ѹ̀ а҃пл҃ъ за҃ с҃о

О всесильний і неосяжний Боже, що в трьох особах, якому все створіння покланяється і славить, Ти є начало і причина всієї доброти, поміч і завершення. Отже Ти зволив, щоб православний князь розумом перейнявся цим, щоб мені многогрішному і дуже недостойному приказати твоє божественне

παντοδύναμε και ἀνέκφρασε θεὲ ἐν τρίσι ὑποστάσεσι παρὰ πάσης της κτίσεως προσκυνοῦμενος και δοξομολογοῦμενος εἶ. Καιγε τὴς πάσης ἀγαθοσύνης, αρχὴ καὶ αἰτία, σπουδη δε και το πλήρωμα, και ουν ευδοκισας ὀρθόδοξῳ ἄρχοντι ἐις τὴν διανοιαν προσδεχθηναι, ὅπως ἐμὲ ἀνρτολώτατον και αναξιωτάτον προσάξη ὁ θειος λόγος σοῦ πάντοις πανταχοῦ τῇ ἐντυπώει προσ-

всесильный и неизрече́нный бе въ трехъ состо́авехъ. ѡ҃ всеа̀ тва́ри покланаѥ́мый и҃ сла́вимый. ты̑ е҃си всѧ́коѧ бл҃гости нача́ло и҃ вина поспѣ́шенїе же и҃ свершенїе. бл҃говоли́ѩ е҃си у҃́бо правосла́вному кнѧзю въ у҃́мъ сїе прїа́ти, да мнѣ́ мно́гогрѣшному, и҃ сѣ́ло недосто́йному повели́ѩ бж҃тв҃е́ное сло́во твое

всѣмъ повсюду тисненїѣ печа́тныѣ пр҃ложити. тѣмже оубо а҃ ѧще и̂ недостоі́нна, и̂ тимѣнїѣ грѣха о҆держима, свѣдыи себѣ. повиню́ся повелѣнїю, надѣя́ся щедрота́мъ твои́хъ вргъго́хся в҃ пучину неи̂сльдимую бж҃твеннаго и̂ всесвѣтлаго писа́нїа твоего́, ку́пно с҃ посп҃ешники, и̂ є҆дино-мы́сленники мои́ми. ꙗ҆́коже ни҃ѣ твои́мъ ч҃ѧколю́бїемъ въ при-ста́нище съврѣше́нїѧ достигохо҃. дш҃а колѣ́ни преклоня́юще, и̂ глава́ми на́шими в҃ землю оу҆дара́юще, съ слеза́ми ра́дости сла́вимъ и̂ превозноси́ твое т҃рто́е и̂ прехва́льное и̂-ма, ѡ҆ц҃а и̂ сн҃а и̂ с҃тго дх҃а. всѣмъ же повсю́ду правосла́в-нымъ хр҃тїано́, господїемъ, и̂ бра́тїи, и дру́гомъ, раболѣ́по мета́нїе до лица̀ зе́мнаго оу҆миле́но сътвора́ю. ѡ҆ оу҆серді́ѧ же дш҃и прилѣ́жно молю, ѧще приключи́ся ни҃кое погрѣ-ше́нїе прощ҃а́йте. са́ми же сподо́бльшеся ѡ҆ бога́тода́вца бо́лшихъ дарова́нїи дх҃овныхъ, и̂справля́йте. вѣ́дуще ꙗ҆́ко господи́нъ винограда́ сего прїе-мле́ послѣ́дняго ꙗ҆́ко и̂ пе́рваго, и̂ ѡ҆ е҆дина́гонадесѧте часа дрѣ́лавшего, ꙗ҆́ко и̂ тѧготу вседне́внаго ва́ра понесшаго.

θήσει. Διο οὖν ἐγω κἀν ἀναξιωτάτον και τῳ της πήλῳ ἁμαρτιας περιερχόμενον ἰδιως ἐμαυτὸν ὑπεταγήθητῳ προσταγματι ἐλπιζων τοῖς οἰκτιρμοῖς σοῦ εἰς τὸ τῆς θειας και ἱερᾶς σοῦ γραφῆς ἀνεξιχνίαστον πέλαγον μετα πάντων τῶν συνεργῶν και ὁμονόων μοῦ ἐρίψάμην. ὥστε νῦν τῃ σῇ φιλανθρωπίᾳ εἰς τὸν λίμην της πληρόσεως ἐφθάκαμεν τὰ της ψυχῆς γόνατα κατακύψαντες, καιγε ταις κεφαλαῖς ἡμων εἰς τὴν γὴν κροῦοντες τοῖς δε δακρύοις χάρας δοξάζομεν και ὑπερυψοῦμεν το σον τρισᾴγιον και πανέυφημον ὄνομα, πατέρα, και υἱον, και τὸ ἁγίον πνευμα. Τοῖς δὲ οὖν πάντοις πνταχοῦ ὀρθόδοξοις χριστινοῖς, κυρίοις και ἀδελφοῖς μοῦ και φίλοις δουλικως προσκυνοῦμαι ἕως τῆς τοῦ προσώπου γῆς. Και γὲ ἐκ τῆς προθυμίας ψυχης ἐκτενὼς ἱκετεύω. κἀν τὶ ἐυρίσκεται τὸ σφάλμα συγχώρημα ἔχετε. οἱ δε οὖν ἠξιωθεντες παρα τοῦ ὀλβοδότου περισσῶτερον πνευματικὼν δώρων συνορθοσατε. εἴδωντες ὅτι ὁ κυριος της ἀμπέλου προσδέχεται τον εσχατον ὡς και τον πρωτον, και τὸν ἐνδεκατῶ καιρῳ ἐργάζοντα ωσπὲρ και της ὅλης ἡμέρας βάρυς βαστάζοντα.

слово всім усюда друком подати. Отож, хоч я є свідомий того, що я негідний і оточений нечистим гріхом, я підкорився приказові, і надіючись на твоє милосердя я передав себе недослідимій глибині твого божественного і всесвітлого Писання разом з помічниками і моїми однодумцями. Оскільки сьогодні ми допливли до пристані завершення, схиляючи коліна душі і вдаряючи нашими головами об землю, зі сльозами радості прославляємо і величаємо твоє трисвяте і прехвальне ім'я, Батька і Сина і Святого Духа. А усюда всім православним християнам, панам, і братам і друзям, щирий поклін до землі покірно складаю. А зі щирої душі ревно прошу, що коли є якась помилка, прощайте, а ви самі, удостоївшись від Того, Хто щедро дає, ще більших духовних дарів, її виправляйте, знаючи, що пан цього винограднику приймає останнього так, як і першого, і того, що працює від одинадцятої години так як і того, що переніс спеку дня.

А Його сприйнятні книги Старого і Нового Завіту, які напоумлюють душу, були надруковані мною, многогрішним Іваном, сином Теодора з Москви, у Богом охороненому місті Острозі в 7084 році від створення світу, а в 1581 *році* від народження нашого Господа і Бога і Спасителя Ісуса Христа в 12 дні місяця серпня.

Τὰ μὲν γὰρ παρόντα θεοδεκτα και ψυχογωνικὰ βιβλια. παλαιάς τε και νέας διαθήκης τετυπωνται ὑπ ἐμοῦ ἁμαρτώτατου ἰωαννου, τοῦ θεοδώρος τοῦ ἐκ τῆς μεγάλης ρωσίας. ἐν θεοφυλακτη πολει ὁστροβία. ἔτει ἀπο κτίσεως του κόσμου ͵ζῆθ. και απο σαρκόσεως τοῦ κυριου θεοῦ και σωτερος ηνων ἰησοῦ χριστοῦ. ͵â φῆα. βοηδρημιώνος, ἰβ ἡμερᾳ.

Сущїа же єгѡ прїѧныѧ и дш҃еправителныѥ книгы вє́тхаго и но́ваго завѣта, напечата́ша҆ мною многогрѣшны҃ї ӏѡа́номъ҆ деѻ́доровы҃ї сы́номъ҆ з москвы, въ бг҃охрани́момъ гра́дѣ ѻ҆строзѣ в лѣто ѡ҃ созда́нїа ми́ра, ͵з҃ пд. ѡ҃ воплощє́нїѧ҃ гл҃а бг҃а и сп҃са нашего ї҃с хр҃а. ͵а҃ф пѧ. мц҃а а҃вгуста бі҃ дн҃ѧ.

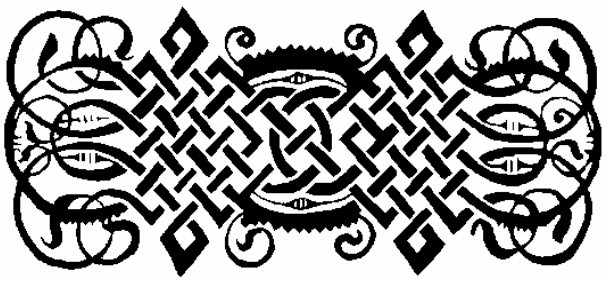

Список скорочень книг Біблії

ав.	= Авдій
авв.	= Аввакум
ам.	= Амос
анг.	= Ангей
апо.	= Апокаліпсис
бут.	= Буття
вар.	= Варух
вих.	= Вихід
вищ.	= вище
гал.	= Послання до Галатів
дан.	= Даниїл
дія.	= Діяння Св. Апостолів
ез1.	= 1Ездра
ез2.	= 2Ездра
ез3.	= 3 Ездра
екл.	= Еклезіяст
ест.	= Естера
еф.	= Ефесян
єв.	= Євреїв
єз.	= Єзекиїл
єре.	= Єремія
зах.	= Захарія
ів.	= Євангеліє від Івана
ів1.	= 1 лист Івана
ів2.	= 2 лист Івана
іс.	= Ісая
іс нав.	= Ісус Навин
йов.	= Йов
йоі.	= Йоіл
йон.	= Йона
йос.	= Йосія
кол.	= Послання до Колосян
кор1.	= 1 Послання до Коринтян
кор2.	= 2 Послання до Коринтян
лук.	= Євангеліє від Луки
мак1.	= 1Макавеїв
мак2.	= 2 Макавеїв
мал.	= Малахія
мар.	= Євангеліє від Марка
мат.	= Євангеліє від Матея
мих.	= Михея
мой.	= П’ятикнижжя Мойсея
мой1.	= 1 Мойсея, Буття
мой2.	= 2 Мойсея, Вихід
мой3.	= 3 Мойсея, Левіт
мой4.	= 4 Мойсея, Числа
мой5.	= 5 Мойсея, Второзаконня
муд.	= Мудрість
нау.	= Наум
нее.	= Неемія
ниж.	= нижче
пар1.	= 1 Параліпоменон
пар 2.	= 2 Параліпоменон
пет1.	= 1 лист Петра
пет2.	= 2 лист Петра
пл.єр.	= Плач Єремії
при.	= Приповідки
пс.	= Псалми
рим.	= Послання до Римлян
рут	= Рут
сир.	= Сирах
сол1.	= 1 Послання до Солуннян
сол2.	= 2 Послання до Солуннян
соф.	= Софонія
суд.	= Судді
тим1.	= 1 Послання до Тимотея
тим2.	= 2 Послання до Тимотея
тит.	= Послання до Тита
тов.	= Товит
фил.	= Послання до Филип’ян
црс1.	= 1 Царств
црс2.	= 2 Царств
црс3.	= 3 Царств
црс4.	= 4 Царств
юда	= Юда
юдт.	= Юдита
як.	= Яків

Список скорочень у покажчику

ап.	= апостол (книга)
апл.	= апостол (людина)
влмч.	= великомученик
влмц.	= великомученица
вер.	= вересень
груд.	= грудень
євн.	= євангелист
єв.	= євангеліє
ів.	= євангеліє Івана
лук.	= євангеліє Луки
мат.	= євангеліє Матея
мар.	= євангеліє Марка
жов.	= жовтень
іс.	= ісповідник
кві.	= квітень
кін.	= кінець
лип.	= липень
лист.	= листопад
літ.	= літурія
лют.	= лютий
муч.	= мученик
мц.	= мученица
нед.	= неділя
ппраз.	= передпразденьство
пол.	= половина
поч.	= початок
праз.	= празник
прп.	= преподобний
прпн.	= преподобна
прпмц.	= преподобномученица
прпмч.	= преподобномученик
прк.	= пророк
св.	= святий
свт.	= святитель
сщмц.	= священомученица
сщмч.	= священомученик
січ.	= січень
служ.	= служба
суб.	= субота
тис.	= тисяча
тра.	= травень
ут.	= утреня
черв.	= червень

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

В першу чергу бажаю подякувати всім, що мені в будь-якій мірі допомогли, щоб цю працю видати і щоб вона побачила денне світло.

Особливу подяку складаю Слузі Божому Патріярхові Йосифові Сліпому за його довіру до мене, бо з його бажання і за його дорученням я за це діло взявся 1975 р.б. Бажанням Слуги Божого Патріярха Йосифа було, щоб наша Церква мала повний український переклад Святого Письма з церковнослов'янської мови. Спершу до цього використовувалося текст Синодального видання Св. Письма, а пізніше, коли було придбано з Оксфорду текст Острозької Біблії на фотографічній плівці, вирішено виконати повний переклад.

Оскільки при порівнянні тексту Острозької Біблії з текстом грецької Септуагінти виявилося, що є немалі розбіжності, вважалося за доцільне провести порівняння і відтак подати читачеві текст Острозької Біблії із замітками та з українським перекладом.

Працю значно полегшило факсимільне видання Острозької Біблії, яке з'явилося з нагоди ювілею Тисячоліття Християнства в Україні заходами Братства св. Апостола Андрея в Канаді, а також доступ до оригінального видання Острозької Біблії в Центральному архіві міста Львова.

Бажаю також подякувати колишньому директорові Центрального Архіву бл. п. Мацюку Оресту Ярославовичу, теперішньому директорові Центрального Архіву Пельц Діані Іванівній та бібліотекарям за можливість безперешкодно працювати в Архіві над остаточною коректурою церковнослов'янського оригіналу.

Вважаю своїм обов'язком подякувати найближчим співробітникам: панству Ігору та Олі Осадчим і пані Дарії Бубняк, які присвятили немало свого часу і зусиль на те, щоб це видання вчасно побачило світ.

Читачеві подаємо оригінал Острозької Біблії та його український переклад. Сподіваємося, що це видання хоч в дечому спричиниться до духовного оновлення на землях України і в поселеннях.

Принципи праці та Джерела

Основний принцип – якнайвірніше передати оригінальний церковнослов'янський текст Острозької Біблії.

Для цього відтворено букви і шрифт Острозької Біблії з деякими відмінностями. Для кожної букви відтворено ту, яка найбільш вживана в оригіналі, коли буква має більше ніж одну форму. Всі скорочення у тексті і винесення букв понад текст збережено такими, якими вони є в оригіналі. Старослов'янський текст передано точно, без винятків, але слова поділено за сучасними правилами. Між окремими словами використано пробіл і, коли частину слова переноситься до наступного рядка, подано риску за сучасними правилами правопису. В оригіналі слова дуже часто не розділені пробілом або ж він застосовується посеред слова і вкінці рядка, а частини слова перенесені до наступного рядка без помітки.

Поділи на глави подано за оригінальним текстом Острозької Біблії навіть у випадках, коли він відмінний від того, що є в грецьких виданнях. Розбивка на стишки в тексті не використовується, бо її немає в оригіналі. Однак в українському перекладі такий поділ наявний, для полегшення пошуку відповідного місця в інших бібліях. Оскільки є різні розподіли на глави і стишки, тут вжито поділ критичного видання.

У Старому Завіті відмінності між старослов'янським текстом і критичним грецьким виданням Септуагінти: *Septuaginta, Vetus Testamentum Graecum auctoritate Academiae Scientiarum Gottingensis editum, vol. I-XVI, Göttingen, Vandenhoek & Ruprecht, 1974-1999* – для наступних книг: Буття, Вихід, Левіт, Числа, Второзаконня, 1Езра, Неемія, 2Езра, Естер, Йов, Псалми, Мудрість Соломона, Сирах, Ісая, Єремія, Плач Єремії, Варух, Єзекиїл, Даниїл, Йосія, Йоіл, Амос, Авдій, Йона, Міхея, Наум, Аввакум, Софонія, Ангей, Захарія, Малахія, 1-3 Макавеїв; *Septuaginta, Id est Vetus Testamentum graecae iuxta LXX interpretes, edidit Alfred Rahlfs, Duo volumina in uno, Stuttgart, Deutsche Bibelgesellschaft, 1979* – для наступних книг: Ісус Навин, Судді, Рут, 1-4 Царств, 1-2 Параліпоменон, Приповідки, Еклезияст, Пісня Пісень; *Biblia Sacra Iuxta Vulgatam Versionem, adiuvantibus Bonifatio Fischer OSB, Iohanne Gribomont OSB, H.F.D. Sparks, W. Thiele, recensuit et brevi apparatu instruxit Robertus Weber OSB, Editio altera emendata, Tomus II, Würtembergishe Bibelanstalt, Stuttgart 1975* – для наступних книг: 3Езра, Товит, Юдит – зазначено в тексті круглими () та квадратними [] дужками.

В Новому Завіті відмінності між старослов'янським текстом і критичним грецьким виданням Нового Завіту: *Novum Testamentum Graecae, post Eberhard et Erwin Nestle, editione vicesima septima revisa, communiter ediderunt Barbara et Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M. Martini, Bruce M. Metzger, Apparatum criticum novis curis elaboraverunt Barbara et Kurt Aland una cum Instituto Studiorum Textus Novi Testamenti Monasterii Westphaliae, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 1993* – зазначено в тексті круглими (), квадратними [] та фігурними {} дужками.

Круглі дужки () вказують на те, що поміщений в них текст ***не має*** відповідника в критичному грецькому. Якщо в круглих дужках поміщено риску (-), це означає, що в церковнослов'янському виданні бракує тексту, який знаходиться в критичному грецькому. Коли після круглих дужок подано число, напр., $()^{5}$, $(-)^{8}$ – відмінності критичного грецького тексту подано у посиланні під цим числом.

Квадратні дужки [] вказують на те, що ***є відповідник*** в грецькому критичному. Оскільки після квадратних дужок слідує число, напр., $[]^5$, у відповідному посиланні можна знайти перелік грецьких видань, які мають текст, тотожний із старослов'янським. Якщо в квадратних дужках поміщено риску [-], це вказує, що є грецькі тексти, в яких немає того, що є в старослов'янському. Коли читач звернеться до відповідного посилання, знайде грецький текст, якого немає в старослов'янському, а також перелік грецьких джерел, в яких немає того ж тексту. У Новому Завіті, ще в додатку до вище сказаного, квадратні дужки вказують, що цитований текст знаходиться у ***койне*** – загальновживаний грецький текст.

Фігурні дужки {} вживані виключно в Новому Завіті і вказують на те, що ***є відповідник*** в грецькому критичному, але ***не у койне***. Оскільки після фігурних дужок слідує число, напр., $\{\}^5$, у відповідному посиланні можна знайти перелік грецьких джерел, які мають текст, тотожний із старослов'янським. Якщо у фігурних дужках поміщено риску, {-}, це вказує, що є грецькі тексти, в яких немає того, чого й в старослов'янському. Коли читач звернеться до відповідного посилання, знайде поданий грецький текст, якого немає в старослов'янському, а також перелік грецьких джерел, в яких його також немає.

Основними джерелами для цієї порівняльної праці є вище цитовані видання критичного грецького тексту. Всі посилання до джерел взято з них, а також збережено форму та порядок, щоб зацікавлений читач зумів легко знайти відповідне місце і перелік їх у виданні, з якого вони запозичені. Тут подано лише ті посилання до джерел, перелік джерел та пояснення скорочень, які були необхідні для цієї праці. А повний перелік всіх джерел, посилань та скорочень до грецького тексту обох Завітів слід шукати в вище цитованих критичних виданнях.

Вважаю доцільним підкреслити, що ця праця являє собою перевидання старослов'янського тексту Біблії, яка появилася в Острозі 1581 р., до якої додано пояснення з критичного видання у відсилках, однак оригінал ***не змінено*** і ***не пристосовано*** до критичного грецького тексту.

Український переклад, який розміщений поруч із старослов'янським, – це переклад старослов'янського оригіналу, до якого додано поділ на стишки, хоча в старослов'янському тексті його немає.

Вважаю за потрібне попередити читача, що поданий переклад не є літературно та мовно відшліфований. Його подано з метою полегшення розуміння старослов'янського тексту, а також і числа, які в українському перекладі подано т. зв. арабськими цифрами.

Велика подяка Господу Богу, який дав завершити і видрукувати цю працю. Також велике спасибі всім, хто в будь-якій мірі спричинився до перевидання Остозької Біблії – найдавнішої повної слов'янської Біблії.

Запевняю шановних читачів, що ми доклали всіх зусиль, щоб текст був виданий без помилок. Однак, коли хто при читанні знайде помилку, хай з любов'ю справляє та помолиться за мене, недостойного божого раба.

єрмнх., арх. Рафаїл, студ., мон.

1953

ЗМІСТ

Поема ... 3
Молитва ... 5
Слово князя Константина Острозького ... 7
Передмова ... 10
Список книг поміщених у Біблії ... 22

СТАРИЙ ЗАВІТ ... 25

Книга Буття ... 25
Книга Виходу ... 102
Книга Левітів ... 164
Книга Чисел ... 211
Книга Второзаконня ... 273
Книга Ісуса, Сина Навина ... 329
Книга Суддів Ізраїльських ... 367
Книга Рути ... 405
Перша Книга Царств ... 411
Друга Книга Царств ... 464
Третя Книга Царств ... 506
Четверта Книга Царств ... 558
Перша Книга Параліпоменон ... 604
Друга Книга Параліпоменон ... 647
Молитва Манасії, Юдейського Царя ... 702
Перша Книга Ездри ... 703
Книга Неемії ... 718
Друга Книга Ездри ... 738
Третя Книга Ездри ... 761
Книга Товії ... 801
Книга Юдити ... 816
Книга Естери ... 835
Книга Йова ... 850
Псалми, Пісні Давида, Пророка і Царя ... 887
Приповідки Соломона ... 979
Книга Еклезияста, значить Церковника, Царя ... 1015
Книга “Пісня Пісень” Царя Соломона ... 1026
Книга Мудрості Соломона ... 1032
Книга Мудрості Ісуса, Сина Сираха ... 1054
Пророк Ісая ... 1106
Пророк Єремія ... 1176
Голосіння Єреміїне ... 1257
Пророк Варух ... 1266
Лист Пророка Єремії ... 1273
Пророк Єзекіїл ... 1276
Пророк Даніїл ... 1351
Пророк Йосія ... 1380
Пророк Йоіл ... 1391
Пророк Амос ... 1395
Пророк Авдія ... 1403
Пророк Йона ... 1405
Пророк Міхея ... 1408
Пророк Наум ... 1413
Пророк Аввакум ... 1415
Пророк Софонія ... 1418
Пророк Ангей ... 1421
Пророк Захарія ... 1423
Пророк Малахія ... 1426
Перша Книга Маккавейська ... 1441
Друга Книга Маккавейська ... 1485
Третя Книга Маккавейська ... 1516

НОВИЙ ЗАВІТ ... 1533

Передмова болгарського архиєпископа Теофілакта ... 1533
Від Матея Святе Благовіствування ... 1535
Передмова святого Євангелія, що від Марка ... 1582
Від Марка Святе Благовіствування ... 1583
Передмова Святого Євангелія від Луки ... 1612
Від Луки Святе Благовіствування ... 1613
Передмова Святого Євангелія, що від Івана ... 1663
Від Івана Святе Благовіствування ... 1665
Розповідь про Апостольські Діяння ... 1703
Діяння Святих Апостолів ... 1704
Розповідь про Соборне Послання Якова ... 1753
Соборне Послання Якова ... 1754
Розповідь про Перше Соборне Послання Петра ... 1759
Перше Соборне Послання Петра ... 1759
Розповідь про Друге Соборне Послання Петра ... 1765
Друге Соборне Послання Петра ... 1765
Розповідь про Перше Соборне Послання Івана ... 1769
Перше Соборне Послання Івана ... 1770
Розповідь про Друге Соборне Послання Івана ... 1775
Друге Соборне Послання Івана ... 1776
Розповідь про Третє Послання Івана ... 1777
Третє Соборне Послання Івана ... 1777
Розповідь про Соборне Послання Юди ... 1778
Соборне Послання Юди ... 1778
Розповідь про Послання до Римлян ... 1780
До Римлян Послання святого апостола Павла ... 1782
Розповідь про Перше Послання до Коринтян ... 1801
До Коринтян Перше Послання святого апостола Павла ... 1802
Розповідь про Друге Послання до Коринтян ... 1821
До Коринтян Друге Послання святого апостола Павла ... 1822
Розповідь про Послання до Галатів ... 1835
До Галатів Послання святого апостола Павла ... 1835
Розповідь про Послання до Ефесян ... 1842
До Ефесян Послання святого апостола Павла ... 1842
Розповідь про Послання до Филип'ян ... 1849
До Филип'ян Послання святого апостола Павла ... 1849
Розповідь про Послання до Колосян ... 1854
До Колосян Послання святого апостола Павла ... 1855
Розповідь про Перше Послання до Солунян ... 1860
До Солунян Перше Послання святого апостола Павла ... 1860
Розповідь про Друге Послання до Солунян ... 1865
До Солунян Друге Послання святого апостола Павла ... 1865
Розповідь про Перше Послання до Тимотея ... 1868
До Тимотея Перше Послання святого апостола Павла ... 1869
Розповідь про Друге Послання до Тимотея ... 1874
До Тимотея Друге Послання святого апостола Павла ... 1875
Розповідь про Послання до Тита ... 1879
До Тита Послання святого апостола Павла ... 1880
Розповідь про Послання до Филимона ... 1882
До Филимона Послання святого апостола Павла ... 1883
Розповідь про Єврейське Послання ... 1884
До Євреїв Послання святого апостола Павла ... 1885
Апокалипсис святого Івана Теолоґа ... 1900

Збірник на дванадцять місяців ... 1925
Покажчик читань на тижні всього року ... 1938
Список скорочень книг Біблії ... 1951
Список скорочень у покажчику ... 1951

Слово до читача 1952